¶ Beati et venerabilis Simonis de Cassia: sacri ordinis eremitarū Aurelij Augustini: eximij et preclarissimi quōdā professoris: de religione christiana: summa et vigilanti industria nuper diligenti admodum castigatione pluribus a mendis purgatū: aureū opus: Euangeliorū ordine ante inuiso pene angelicam cōtinens elucidationē: tā cōcionantibus q̄z contēplantibus ac om̄ibus christifidelibus ad conscientiarū serenā illustrationem: nō minus necessarium q̄z cōmodatissimū.

¶ Repertoriū bifariā ordinatū eorū que in toto opere cōtinentur.

ANNO M. D. XVII.

ANDREAS HARTMANNI ARGENTINVS, PIO LECTORI S.

Ipsa re liquet innumeros, uel inscitia, uel quauis incuria eorum, qui castigandorum librorū pro suorū libidine animorū prouincia potiunt, succreuisse errores, atq; in dies passim exoriri. Necnō & id nōnunq; (ut uerū fatear) tenaci æris parsimonia bibliographorum accidere uidemus, ne modico dispendio exemplaria prius exactiori limæ, q; pressorio prælo submittantur, obstante. Sunt prohdolor plæriq; tam sacra auri fame illecti, ut potius rei pecuniariæ, q; literariæ consulant, pluris pendentes aurum fluxibile, q; literarum studium nunq; intermoriturū. Quapropter ad quæq; imprimenda, etiā quæ obliterari satius esset, q; per omneis orbis parteis diuulgari, temere ac inconsulto se accingunt, modo fœnoris emolumentum sperent, crumenāq; refartiant. Quo fit, ut egregia, excellentissima illa transcribendorum uoluminū peritia, nobis mortalibus, præsertim Germanis a Deo opt. max. pro amplissimo beneficio cōcessa, hodie in publicam omniū iacturam uergat. Huius quippe impressoriæ artis abusu sepicule euenit, ut tenuia tyrunculorum ingenia, aut falsa pro ueris, obscœna pro castis, capessant & imbibant, aut errorum scaturie, quibus libri nostro æuo inficiuntur, absterriti, ab eorundem lectione prorsus desciscant, ac demū literis quibusuis infesti gymnasia repudiant. Præterea nōnullos scio (quod in primis stomachū mouet) ad exemplū Aesopicæ corniculæ se uenditare plumis, qui Herculeis laboribus seipsos uel cæteros, uelut muli (ut aiūt) scabentes se mutuo, librorū mendas omnifariā obelo dispunxisse, simulatq; asterisco cūcta illustrasse, in illorum fronte inflato calamo præfantur, ceu Gordianum nodum, ut Alexander ille Magnus, Sphingisq; ænigma perplexum, ut Oedipus, sua industria soluerint, plenis buccis gloriantes, qui protinus apiculū in toto opere nec legere, nec tentauerint elimare. Vbi si qua recte, concinne & adamussim fuerint aliorū ope excusa, suæ solertiæ adscribi gestiunt, absonum ac omne erratū in calchographū impingentes. Ecce uersuta, uafra, & cachinno digna huiusmodi uersipelliū purgatio. At de his uberius prosequi, epistolicus character uetat. Porro nostra Basilea inclyta Germaniæ ciuitas (ut ad id quod uolui reuertar) tanto præ cæteris, dignioribus efferetur laudibus, quanto ipsa in castigatis omnigenæ literaturæ impressionibus existit excellentior. Ex qua quidem noster iam prodit Simon Cassianus, pluribus a mendis nostra quātulacūq; opera uindicatus, qui hactenus squalidus, mutilus & saucius puluerulentis in bibliothecis latitabat, nunc nitidus, integer & curatus in lucē exit, id quod & prioris impressionis ad illam collatio satis superq; testabitur. Errata tamē leuicula, siqua inter legendum fortassis me inscio obrepserint, laboris arduitas, temporisq; angustia facillime excusabunt. Quantū profecto quatuor exciperent præla singulis diebus, solus legere ac emendare astringebar, nullius uel subsidiaria opera fretus, nisi q; scripturæ sacræ authoritatū marginarias annotationes interdū in prototypo suis insertas locis inuenerim. Tuum igitur est, candide lector, hoc in amœnissimo euangelicorum florū horto oblectari, a Simone nostro magnis uigilijs, miroq; ordine plātato, ut cassianam christianissimorū morū & theoricæ deuotionis fragrantiā redolens, Christi bonus odor, cum Paulo illo Tharsensi, in æternam uitam efficiaris. Vale, ex ædibus Adæ Petri, ciuis Basileiensis, optimarum literarum patroni uigilantissimi. Anno restitutæ salutis. M. D. XVII. Ad Cal. Aprilis.

PRAECLARISSIMO DEI VERBI SEMINATORI patri Theobaldo, F. Stephanus de Ratiſbona Salutem.

PROPTER SIMONIS CASIANI AVRELIAnæ eremitarum familiæ, nō minus egregio morum amictu & uitæ ſanctimonia ſpectatiſſimi, ꝙ ſolidiſſima & uatidica doctrina uehemētiſſimi ac efficaciſſimi ſua tempeſtate diuinorū eloquiorum ſuaſoris, pater Theobalde concionator facundiſſime, temporū uetuſtate in deſuetudinem atq; abdita dilapſi, artificioſiſſimum laborē, nō ſine continentiſſimis uigilijs & anxiſſimis ſtudijs, in autoritatum quotatiōe, in luciſſimi adiunctiōe repertorij luculenter peractū, quantum tibi non modo noſtra religio, cui in ſingulare cedit decus, uerum omnium uerbi dei declamatorum & fidelium obligatur caterua, haud dignis a quouis dici poteſt præconijs. Reuera non minus laudis perpetuiq; decoris, ꝙ olim Curtius animo & ſanguine excellens, aut Decij generoſi rempublicam uiribus deſtitutam, ſuis deuotionibus recuperantes, perindeq; Gedeon habræus (ut Iudicum octauo patet) de truculento delectam gentem Madian iugo eripiens, uel Ioſeph ſua ferme diuina prouidentia ab imminenti Aegyptios cauens penuria, apud quoſq; peritos tibi uendicaſti. Quis enim doctorum, nullius tamē laudē obfuſcando, noſtro Simone ethologō clariſſimo, ſuis elogijs uehementius, exactius mores informat, facinora refellit, uirtutum palmites inſerit, ſenſualitatem & exteriorem rationi ſubijcit hominem, auget deuotionem, diuino nutrit charitatem fomite. Et nō ſecus ac medicinalis caſia ordinatiſſimarum eruditionum ad æternitatis aditum redolentiſſimos reliquit odores. Quis benedictis ſaluatoris noſtri geſtis, quibus ſe formantes adoptatam conſecuntur ſalutem, tā animaſticas ꝙ etiā corporeas chriſtiani hominis actiōes adamuſſius adaptauit? Quis deniq; charitatiſſimæ incarnatiōis myſterium, unicum ſaluberrimæ paſſionis antidotum, ſententioſius, doctius, deuotius, luctuoſius tradidit? Paulus Euganeus non ſine honore debito nominandus, ſuo æuo omnium theologorum fere & philoſophorum princeps, Egidium Romanū illuminatiſſimum, beatumq; theologum, ac omnimodæ ſcientiæ eruditiſſimum uirum, quodam ſingulari diuino bonitatis munere e cœlo nobis datū memorat. Id quippe de eudoxo Simone noſtro haud ab re autumari ſane debet, qui ſcelerū acerrimus deteſtator, angelicis & ferme diuinis dicterijs, obſcœnis mūdi illecebris item periclitanter ſeductos, affectuoſiſſime ad etheream euocat beatitatē. Cui rei aſtipulari uidetur ubiq; de eo famatum & illuſtre miraculum. Adoleſcēs corā crucifixi imagine uerenter, ut ſolebat, genua flectēs, formoſiſſimum puerum, calicem geſtantem aureum aſtare, ac ſibi arridere cernit, his uerbis exhortās, Puer munde mecū de calice bibe. Quo guſtato inexpertæ dulcedinis ſuauitate abſorptus, ſocijs id quoq; guſtadum porrigi poſtulat. Hinc in ſingulare ſanctitatis ſuæ præſagium tali glorificatur oraculo, Si totum ebibiſſes, uniuerſum mundū aduocaſſes. De huius cœleſtis calicis guſtu, eo pacto ueriſſimus Chriſti imitator effectus, eiuſdem mirificiſſima geſta ordine a nullo ante tentato doctore, in unum congeſſit aceruum, qui nuper tua in luce redactus ope, & de doctrina chriſtiana ab eo appellatus eſt. Cęterū de patientia, ſymboli expoſitione, ſpeculo crucis, ſpiritualium diſciplina, ſeraphica cuſit opuſcula. Epiſtolas inſuper chriſtianiſſimis refertas ſententijs, Florentinis & Senenſibus, necnō aliis priuatis & magnis perſonis direxit, quarum una ad totum populum Florentinum tempore inundationis Arni fluuij, magnam partem urbis diluuiantis, in operis fronte additur. Dono non minus prophetiæ glorioſus, multa euentura prædixit. Claruit tem

pore Caroli quarti. Tu igitur amplissime pater, famiam (ut ita dicam) sermonū in politissimis profundissimisq; sententijs, diu a multis tuis auditoribus quæsitum, in palam exhibens ærarium, teq; ualidissimum spiritualis structuræ uiuū Simonis nostri imitans simulachrū, architectorem. Salue atq; uale Franciscinæ familiæ in nostra Germania præcipuum specimen, tui Stephani Sutoris de Ratisbona, omnium Augustinianorum minimi, in orationibus memor &c.

P. STEPHANO SVTORINO, ORDINIS EREmitarum professo, uerbi diuini Viennæ præconi, sacræq; theologiæ lectori. F. BENEDICTVS CHELIDONIVS.

SIMON eremitis patribus decus utile, uitam
Christi qui panxit rite salutiferam.
Recte & qui patria CASIANVS, odore beati
Q; spiret casias largius eloquij.
Iure tibi colitur STEPHANE amplexate tenorem
Ordinis & sophiæ (non sine laude) parem.
Consilijsq; tuis meliori excuditur ære,
Præsto sit ut semper quem decet usq; legi.
Vtpote quo lecto mentes reparantur inertes,
Et lector mores induit ingenuos.
Christus quandoquidem nobis exemplar haberi
Se uoluit, cuius doctor hic acta docet.

VENERABILIS FRATRIS SIMONIS DE CASsia ad cunctum populum Florentinũ, tempore inundationis fluuij Arni, diluuiantis magnam partem ciuitatis, EPISTOLA.

VNIVERSIS FLORENTINIS CVIVSCVNque status, conditionis & gradus, frater Simon & respirare in deo, uinci a uero, contentari de iusto, & de necessitate uirtutem nec non peccati pœnam in uirtutis & iusticiæ arma transferre. Est effusio lachrymarum, & narrationis materia ubiq; panditur dolorosa, & prodigiosa omnibus demonstratur. Quia italicus incipit deflorari, & secũdum gloriam eius multiplicatur ignominia eius, ut quantum glorificauerit se Florentia, & in delitijs fuit, tantũ ei paretur tormentum & luctus, & uilior fiat omnibus, quoniam super ciuitates alias gloriam præferebat, & redigatur in ima, quæ in superiora propria iactantia ferebatur, & sub omnipotenti manu conculcata subiaceat, quam manus humana humiliare non potuit. Audite audite omnes, & nolite auertere aures a clamoribus ueritatis, sed cõuertite, ut peiores possitis euadere cruciatus. Ad naturalem diuinũq; ordinem iusticiæ pertinet, ut peccata omnino non fiant, aut cum iusticia contempta perpetrata constiterint, q; nullatenus prætereant impunita, & si non ab homine, certe a deo procedat iusta punitio, ut naturalis diuinusq; ordo non pertranseat inseruatus, & si non manifesta peccatorẽ uel peccatores pœna plectatur, in uindictam peracta mala conscientiã uexant, cum lumine iusticiæ peccatores peccando priuantur, etiam si dolores non sequantur, qui plectendis corporibus animisq; seruantur. Necnon exardescit dominus ultionum, naturalem iusticiæ ordinem seruari iubẽs, perturbari uetans in aperta supplicia, ut cognoscant se homines peccatores esse, ac deum super homines iusto iudicio superferri, nec regi casu fortuito creatura rationalis, ad quam non merito eius, sed sua benignitate diuinitatẽ essentialiter copulauit, & ut multi terreantur, exẽplo plerorum pleriq; corrigantur, fit multotiens, & ut e cœlo natum fiat iudicium ultionum. Peccatũ peccauit Florentia, propter quod instabilis facta est, sæueq; punita manifestam pertulit ultionem, & quæ frequenter diuersorũ hostiũ sustinuit impetus, & ibi semper incubuit ubi est uisa succũbere, nec aduersus eam ex toto præualuit inimicus, nunc ab imbribus de cœlo lapsis madefacta sordescit, & muri qui non patuissent arietibus, pluuijs patuerunt, & domus quæ lapides machinarum inconcussæ tulissent, prostratæ iacent guttulis pluuiarũ, & quæ exterorũ totiens pertulit rabiem, & ubi est deficere credita, inde sumpsit augmentum, nunc detrimentum patitur impetu fluuiorũ, & quod improbus prædo nõ rapuit, decurrens aqua destruxit, redditq; inutile quod utile sperabatur. Et hoc propter peccata uestra, quæ longo tempore manserant impunita, dũ uobis misericordia, quæ punit impios, uerteretur ut sua benignitate ad pœnitentiã uocaret. Vos autem thesaurizastis cor impœnitẽs, & iram dei pro benignitate suo tempore messuistis. Sed manus dei a uindicta retracta est, sed ad hoc extenta super floridos peccatores. Cogitauit dominus dissipare muros pulchritudinis uestræ, contererecq; superbiam eleuatam, mandauitq; nubibus desuper, & ianuas cœli aperuit, & uentos aqueos produxit de thesauris suis, ut percuteret in Florentia primogenitam uanitatem, ad eius imperiũ cum impetu aquæ de montibus descenderũt, torrentes ex conuallibus uelociter defluxerunt, inundauerũt aquæ multiplices super terram, irruerunt repente & subito super ciuitatem alti cordis, obicemq; non habuit, scutum protegens tenere non potuit, adiutorium nõ inuenit, in prouidentia defecit, perijt a sapientibus consilium, ut ipsa liberaretur de manibus ualidæ tempestatis. Vbi sunt Florentia terreni domini, amici tui, in quibus habebas fiduciam? Surgãt & opitulentur uobis, & in tanta necessitate uos protegant. Vbi Caroli tui? nonne solum re-

ges Siciliȩ, quos tua beluina partialitate fœdasti? Vbi Robertus superstes, quē simili fœdatione nutristi? Vbi dux eius genitus, quē ob tuā defensionem usq; ad te stipēdijs conduxisti? Vbi lombardi nobiles, dei ecclesiæq; rebelles, quorum aliqui in campo taliter conflixerunt, tuis ditari spolijs aspirantes? Cum quibus te maculasti fœderibus, ut resistere posses dominis, eorumq; uitare dominia, uenientibus de partibus aquilonis, & ut Legarti lombardi tyrannidem possis effugere, sociasti uexilla uexillis, & milites tuos eorum militibus aggregasti, unde conflictū pertulit gens, quæ nomine ecclesiæ militauit. Et tu nomen perdidisti magnificum, quo solebas pro ecclesia sub Petri uexillo fideliter militare. Quamobrem Christi uicarij pateris indignationem merito non placandam. Vbi rex nouus partes ingressus Apuliȩ, quem ut tuis uitiares malitijs, fortibusq; coniungeres, legatorum multitudine præuenisti? Vbi omnes amici tui? ueniant & occurrant, militent & defendant, rogent & interueniant, mitigent & auertant iram domini dei tui. Vbi aurum & argentum tuū, quod diuersis mundi partibus, auaritia auriga, duce superbia, labore remige, uanitate flante, timore comite, periculo sequēte usq; infra tua mœnia conduxisti? Sed unum horum foras projcietur, alterum uero sterquilinium erit, nec te liberare ualebunt in die furoris domini. Cuius oculus & furor non parcit in die uindictæ, nec pro redemptione accipit dona plurima. Posuit te dominus omni populo in derisum. Et qui oderunt te, lætantur super te: qui diligūt, derident te: qui audiunt, iudicant te: qui uident, subsannant te. Ita ut omnes loquantur ore & corde, dicētes: Vindicauit dominus orbem terrarum de malitia florentina. Qua infecti sunt ecclesiæ pontifices, terræ deturpati sunt reges, & oēs finitimi atq; remoti uitiati sunt homines. Disposuit nempe cœlestis altitudo cōsilij, omniū hominum licet non simul humiliare superbiam, subneruare inuidiam, confundere irā, destruere auaritiam, eradicare luxuriam, suffocare gulam, humanam inquietare quietem, abnegare ab omnibus dilectam uanitatem. Merito igitur uersus Florentiam suū omnipotens uertit furorem, & super eā calicē indignationis effudit. Quæ in suos ciues extitit impia, sine causa constituendo rebelles, qui erant ciuitatis optimi defensores, eorum bona locando indignis, atq; depopulatiōe uastando, priuatis dare uxoribus natæ necessitate confectis uirginibus potius coactis meretricari penuria quā honesta monasteria ingredi, aut legitima coniugia copulari. Et quod magis accendit celum altissimū, nō potest in crudeli ciuitate uerbum proferri diuinum, ut tales indulgentias assequantur, inuitentur ad ueniam, innocētibus restituantur bona pro paruulis, ut qui eorum bona tenent, tenere nō ualeant, sed impie teneantur, donec de medio tollantur, de medio a diabolo præfocati. Et qui odio & ira exarserunt in eos, eorum continentia satientur, inopia reficiantur, miseria. Et tunc credant pacifice uiuere, cū in eis pietas moritur, cōtra eos non intelligentes circunspectionē dei, ad quē spectat iudicium ultionis, uindicta retributionis, ut cū non speratur, retributionē, ultionē effundat, cū nō creditur, uindictā retribuat. Auaritiam auxisti usuris, artium falsitate uallasti, roborasti rapinis, furtis multiplicibus dilatasti, exercuisti dolis, uerbis mendacibus & periurijs perpetrasti. Et cū sic parca expendis in conuiuijs, prodiga in effusione sanguinis, libera in subuentionibus necessarijs, in elemosynis parca. Hæc est illa fera pessima, quæ dolis armata inuidiæ, contra naturæ ordinem, infidelium humanitatē, bestiarum more, omen occisionis, effusionis, ut filius patricida, similiter & matricida, frater fratricida, consanguineus consanguinicida, amicus amicida, homo homicida, cupiditate possidendi non debita, tollendi nō sua in te innūerus sit repertus. Hȩc est quæ tuos suffocauit clericos, ut magis propter pecuniam, quā propter partem domini tondeātur, & ut multi in Christi patrimoniū admittātur, subjciuntur inuite, atq; sponte se disciplinæ subjciūt litterali. Monachos in te fœdauit innumeros, qui ea quorum contēptu fuerint monachi, semper quærūt, paupertatis religiosos infecit, ut tanta sit improbitas quæstuandi ut lingua deficeret in narrādo. Qui ædificijs pandunt quā ferūt in corde superbiā, ore querulo, sed potius quæstuoso pandunt auaritiam, quā corde profundissimo & insatiabili conceperūt, beatificantes

prædicationibus usurarios, extollentes uerbis perfidos mercatores, cōmendantes ty-
rannos & nobiles, qui apud eos sarcophagos constituunt, quærūt sua quæ eis tribu-
unt, creditoribus non satisfactis, & cæteris pauperibus defraudatis. Hi sunt qui prę-
dicant pro fauore, absoluunt pro munere, ligant pro re, canūt in excelsis pro pecunia
sceleris. Hi sunt Florentia sacerdotes tui falsi, ꝙ plures prædicatores tui, qui te beatam
dicebant, laudum pręconijs extollebant, & ipsi falsitate decepti non aperiebant igno
miniam tuam. Hæc est quæ iusticiam & dei in te fecit iura peruerti, ut quęstiones ad
uocatorū malicia prorogentur in longū. Et quæ mēsis terminari posset circulo, termi-
nare spaciū anni quærat, ad eliciendā pecuniā & clientuloꝝ pauperum, ad euacuandā
crumenam tabelliones tuos multiplices deuastauit, falsaqꝫ instrumenta exarata legū-
tur, ut alijs semel, alijs bis detur ius non debitū plus petendi. Hæc est quæ testari plu-
res patres non permisit, testamenta mutauit, & post mortē loqui fecit multotiens inte
status, notarioꝝ, proximorum, testiū malicia subintrante. Medicos tuos impios ars cō
demnat, qui aliorum languoribus satiantur, affectantibus infirmitatibus, ita ut eis pe
ritia medicinæ occasio sit ruinæ. Hęc est quæ fidem moresqꝫ eius te fecit relinquere, nō
in deo, sed in mundo sperare, charitatē perdere, currusqꝫ quatuor uirtutū cardinaliū in
te subneruauit. Hæc est quæ christū omnino cōtēnere te fecit, sacramenta male tracta
re, necnon & diuinoꝝ pręceptoꝝ te constituit contēptricē, spiritussancti te fraudauit
muneribus, ęternas beatitudines a tuæ mentis conspectibus aboleuit. Sed habet in me
dio tui aliquem equū diuina potentia, qui superposita onera deportat ad mare, ut un-
de exeunt tua negocia reuertantur. Et gabellæ constituti prohibitos pauperes oppri-
mentes, iura ecclesię offendentes, prædia, uineæ, horti, nemora, prata, domus, officinæ
cameræ uel aulæ, laquearia, fenestræ, fundamenta, tecta, parietes, lecti, ceruicalia, cor-
tinæ, tapeta, coopertoria, uestes, mensæ, tabulæ, cutelli, urcei, cyphi, paropsides, inciso
ria, focelaria, camini, gradatores, picturæ, sedilia, & si qua sunt talium in ciuitate, extra
ciuitatem clamant, & dicūt & ostendunt, non ipsa nos, sed usura & uanitas fecit nos.
Heu heu deturpamur a uanitate utentiū, ob quā in materia creata non fuimus, & ue-
lut gentiliū idola adoramur, propter quod in esse ab omnium authore producta nō su
mus. Fœminæ tuæ adulteræ sunt, & si non adulterantur lectulos maritorum, a naturæ
adulterio non desistunt. Quaꝝ aliquæ relicto decore fœmineo, uiroꝝ appetentes effi
giem, attonsæ sunt, comā, uestes histrionicas sunt indutæ, ut garsiones ex habitu potiꝰ
ꝙ fœminę uideantur. Aliquę capita stercore uermium perornantes, cum capillis alie-
nis proprios fulcientes, tegenda detegunt, & non prodenda produnt. Magistræ perdi
tionis de se natis existunt, gestus, mores, habitus, uestes, oculos, linguā, supercilia, tē-
pora, hulā, collū, pectus, mammillas, compositum gradū, pedes, & omnia membra, &
si qua sunt taliū, procaci audacia perniciosoqꝫ conatu peruertunt, ut omnino clament
luxuriā, indicent impudicitiā, prædicent carnalitatē, cōmoueant honestatē, confun-
dant iuuentutem, & emortuā suscitent in hominibus senectutem, & in religiosis reli-
gionem usqꝫ ad perniciē persequebantur. Et illa uilior quæ non peior, illa gratior quæ
in peiora fuerit peractura. Iustificauit tuus sexus fœmineus iniquitates omnium muli
erum, ut in tantā prauitatē creuerint corda peruersa, & ostenderint corda distrouersa,
ut deum irritauerint in cœlis, et tu Florentia iram eius pro eis acciperes de excelsis. Et
si oīs alia a ciuitate Florētia defecisset iniquitas, ut insons a deo pœnā nō mereretur,
tantarum & tam innumerabilium fœminarum uanitas improba astabat altissimo, ut
nō solum tēporale, sed æqua lance pensata iusticiæ, ad se potius æternā cōtraherent ul
tionem. Et in medio tui fuit qui publice Florentiam dignā diluuio iudicauit, propter
multipliciū fœminaꝝ multiplicationem, & lasciuiæ uanitatem. Sed nec mirum est, cū
una mater omnium Eua totū genus humanū damnationi astruxit propter propriam
uoluntatē. Sed nōdū manus abbreuiata persistit altissimi, sed magis dilatata, ut puniat
Florētiā, quæ nō puniuit gestus & mores meretricū, in quibꝰ doctæ sunt adulterare na
turam finitimæ mulieres. Quid in plura dilabitur sermo literis exaratus, ut uelim scri

pro pandere malitiam florentinam, ad quam declarandam serie literarum dorsa elephantum ferre nequirent uolumina describenda? Nam maior iniquitas tua est, quam aquarum inundatio existit super terram. Cessauerunt quidem flumina impetuose labentia, prohibitæ sunt pluuiæ de cœlo, aquæ sunt diminutæ cum impetu de montibus descendentes, pene sunt desiccati torrentes de uallibus. Sed adhuc decurrunt Babylonica flumina, & iniquitatum torrentes semper fluunt, & inualuerunt super altitudinem turrium & murorum, ut non deficiat ex pœna suscepta de tuis plateis usura & dolus. Nec intelligas uindictam, ut debita pœna corrigaris, & sponte humilieris, quæ inuita damna pateris & ultionem. Facta es quasi polluta mẽstruis in medio nationũ. Et contra te clamat inflicta iusticia, repleta es luto densissimo per plateas, quæ cœno detestabili peccatorum in anima replebaris. Et terrena querebaris, flumina deduxerũt in medio tui, habitacula ceciderunt, in quibus prius animæ collapsę iacebant in fecibus peccatorum. Sed adhuc uæ tibi ciuitas deflorata, quia prius ad cementa & lapides subijciens humeros, ut domos reconstruas desolatas, quasi ut tuas animas per pœnitentiam suscites de multitudine uitiorum. Madefacta sunt mercimonia tua turbinibus uel turbidis aquis, quæ prius falsitatibus nefarijs infecta pallebant. Diruptæ sunt in te tres numero põtes tui, ex quibus mutuus cursus ciuiũ decurrebat, ut mõstretur signo uisibili, quia Christus pontifex, qui nobis de cruce pontẽ fecit ad uitam, de tuis moribus cadebat. Et creatrix trinitas erat dirupta in tuis cordibus sceleratis, ut non esset cõmunicationis transitus uos expectantiũ ciuiũ supernorum. Vinũ tuũ mixtum est aqua, quæ prius iusticiæ uinum laruali pollutione fœdasti. Ciues tui præfocati sunt aquis, quos prius in malorum locum profundissimum dimersisti. O o tibi Florẽtia dicitur, quæ te præterijt iniquitas? quam maliciam non hausisti? quæ lucra nefaria non tentasti? quæ indicibilia nõ commisisti? Merito igitur cũ deus uoluit terrã aquis rigare, pauesces sub undarum formidine situata. Et te a cũctis progerminibus terrę pluuia terrebit, ne aquæ super te simili diluuio inualescant. Nec tantus amor pluuiæ pro fœcunditate terrarum, uinearum ubertate residebit in animo, quin etiam amorem sedem timoris maiestas in mente nõ habeat, ne de terræ superbia delectaris, ut uelut monstrum in orbe terrarum maneas. Cũ amoris pariter & timoris colaphos sustinebis, faciant te tremere semper futura tonitrua, quæ sunt aquarum præsagia futurarum. Et cum cœli lampades excandescent, pauor erit & luctus, cũ deus more solito coruscabit, stridebũt dentibus omnes, & præ timore fient squalidæ facies uirginales. Et cum dominus operiet cœlũ nubibus, ut paret terræ pluuiam, cum solis iubar eripiet ex aere densato caligine, luminaris splendor ob aliquã tenebrositatẽ obibit, cœliq; stellas nõ poteris intueri, uelut amẽs agoniam timidam patieris, ut infra tua męnia cũ securitate nunquam aliquis dormiat soporatus. Iuste in tuo æuo sic timorata mardesces, quæ ut deum timeres in suo penitus non hausisti merito, aqua tegeris, quæ sicut aquam iniquitatẽ bibere non cessasti. Sed uelut ab aliquo exorsus principio, defleo quod defles, plango quod plangis, sed dispari causa, dispari cultu, dispari fine. Defles sane cæca Florentia. Dãna irrecuperabilium rerum non deploras, non plangis pericula peccatorum, animarum damnationem non prospicis. Super destructione uirtutum inuisibilium non anxiaris, angustiam nõ pateris, super disciplinã Christi tui, nec de tuis sceleribus a te fit cõuersio tua, ut ad deum pro indulgentia conuertaris. Exurge exurge igitur Florentia, quæ bibisti calicẽ iræ dei, sed nec ad feces usque. Sed adhuc restat tibi mors uentura ciuiũ tuorum ex corrupto aeris elemẽto, quæ de sua incorruptione ingratissime lætabaris, eo quod humanæ pacis tranquillitate cum leta frueris, in securitatem uanissimam cõuertisti, terræ peregrinationẽ pro patria dilexisti, salutem corporũ ad usum disposuisti pessimum uitiorum, bonorũ affluentiam necessitate relicta in uoluptatis uoragine destruxisti. Pulchritudinẽ personarum amabilium utriusque sexus seruire fecisti luxuriæ, ut ex corruptis animis elatione polluta pro placito unusquisque eligeret, aut uxorẽ delectationis causa potius quam respectu couiugij, aut pellicem, aut adulteram deo cõtemptã sanctione mandati. Et tantus

erat facierum comptarum lasciuijs aspectus, & occursus illippium oculorum, ut humanę propagationis aperta secreta uiderentur, ex corruptis moribus in aperto. Cuius rei causa originali mundo non pepercit altissimus, mirabili diluuio illum delēs, ut illū iterum propagaret, solū octo hominibus reseruatis. Quod diluuiū in te pro parte reuixit Florentia, ꝗuis immerito tibi remanserint milia personarum. Sed nec est infirmata manus domini, sed uiꝗ adhuc in iudicium ultionis extenta. Exurge igitur Florentia, & leua cor tuum accepta malicia, ut salua fias in miserationibus sempiternis. Sustine irā Iudæ in conualle iniquitatis tuæ uias, & scito quid feceris, ut dominū ad iracundiā prouocares, & dicas in corde tuo, Quid feci semp, ꝙ iniuste me dn̄s cōtriuit? Sed clama in altitudine cordis tui uoces certas ore profundo: Iustus es dn̄e in oēs gentes, & rectum iudicium tuum fecisti descendere super nos. Peccauimus de tanta Florentia, iniuste egimus, iniquitatem fecimus domine in omnem iustitiam tuam. Sed tu dn̄e non obliuiscaris, nec auertas faciē tuā a nobis. Sed declinare ad dn̄m a facie tēpestatis nō prodest ab iniquitate descēdentis, nisi maliciæ causa de medio auferat, dn̄m ad iracundiam prouocantis. Corrige igitur iniquitates tibi obiectas in facie, reuoca dispersos per orbem filios tuos, non qui te propria uoluntate deliquerunt negocia inquirētes, sed quos tu beluina, immo diabolica crudelitate pepulisti. Restitue bona plangētibus uiduis, cōiugatis, & cæteris. Redde prædia quæ tulisti, aufer bona quæ uelut indignis locasti agricolis, & iustis possessoribus illa trade, quos tua fecisti feritate rebelles. Non credas malis consultoribus tuis, qui te in hac impietate confiscant, ut ipsi bona possideant depulsoꝝ, quoꝝ clamor in conspectu intrauit altissimi, deoꝗ sabaoth aures ualide propulsauit. Corrige tuarum fœminaꝝ improbam uanitatem, firma per statuta, sanci per populi tui optima consilia, ut stercus uermium deponatur de capitibus mulierum, ut incedāt uelato capite, si sunt tuæ fœminæ christianæ, ut non extēdant humeros, pectus, similiter mamillas, tuis legibus religentur, ut non sint attonsæ comam iuuenculæ, ut nutriant crines statutis immutabilibus arceantur. Hoc potius debuisti legibus refrenare Florētia in honorē Christi tui, firma statutis, ut se possibilitas offert, decentia exigit, honestas requirit, altissimus quęrit, honorem & cultum dei quæ tuis statutis deū totiens offendisti, penitus metu legis multum arceatur audacia, quæ dei timore postposito non arcetur. Quia nisi tu improba debite corrigaris, hæc damna quæ pateris, tibi dico initia esse peiorū, ideo penitus & maiorum, ut relinquaris deserta, uelut ciuitas quæ uastitate hostili crudeliter deuastatur. Sane in omnibus ad quæ potest obuiare cōmunitas, quæ dominum prouocent ad uindictam, facere nō dormitet, quæ ad placendum non retardet; antiquas uirtutū releuare domunculas festinet, quę festinat ut dominus qui percussit, ipse sanet. Et quod hūana potentia nō potuit, sapientia ignorauit, bonitas non habuit, usus non inuenit, natura defecit impetu subito tēpestatis, ipse deus suppleat miseratus. Qui si placatus a uobis extiterit, aut prohibebit, aut se faciet obicem ad torrētes, Per oīa benedictus deus in secula: Amen.

In sequentē operis indicem cōpendiosa prenotatio.

In repertorio sequēti signant̄ euangelia euangelistarum per annū de tēpore et de sanctis/et capitula eorundē. Signantur etiā in eo numeri librorū ꝛ capitulorum de gestis saluatoris:in quibus habentur expositiones euangeliorum siue tractatus/ eisdem euangelijs vel eorundē materie congruentes. Pro cuius euidentiori intellectu sciendū ꝙ in locis hoc in repertorio designatis non semper ponuntur verba euāgeliste descripti/sed aut eiusdē aut vnius aliorum/ qui eadē vel vicina scripserūt. Verbi gratia: Euangelium de festo sancti Andree: Ambulans Jesus ꝛc̄. ſm Mattheum/in hoc libro nō inuenitur. Cuius ratio hec esse videtur: quia ſm aliquos doctores in hoc euangelio et in euangelio dominice quinte post pentecosten/scilicet: Cum turbe irruerēt ad Jesum ꝛc̄. ſm Lucam/vna et eadem vocatio aliquorum apostolorū describitur. Quod autem autor huius libri istius opinionis fuerit/ videtur probabile ex eo ꝙ vltimam clausulam lectionis predicte ſm Mattheum et Marcum/ scilicet ꝙ Jacobꝰ et Joannes relictis retibus ꝛ patre suo zebedeo in naui cum mercennarijs secuti sunt eum/statim subnexuit huic lectioni ſm Lucam. Quapropter vtraqꝫ lectio sub eisdē numeris hic signata est. Notandum etiā ꝙ in capitulis in repertorio signatis non semper statim tractatur de euangelio signato/ sed aliquando alia premittuntur:nec semper euangelice lectionis textus tractando continuat̄/sed alio textu aliquādo interposito differtur. Quorum tamen aliqua: licet particule quedam textus quorundam euangeliorum vel aliquid eis congruens in eis tractetur:propter breuitatem suam in repertorio non sunt signata. Similiter in locis signatis non semper in tractādo seruatur ordo verborū lectionis euangelice:sed aliquando ponitur ordo preposterus. Que omnia diligēti lectori faciliter patebunt:maxime cū verba euangelij quādo primo ponuntur/vel grossiori charactere descripta sint/vel hoc signo ⌊ intercluſa. Et quia euangelica lectio non semper integraliter in vno capitulo tractat̄:sꝫ aliquando tantum quedam pars eius/ vel etiā parua clausula: Et similiter quia aliqua nō solū semel/sed bis vel sepius in diuersis locis tractantur:ideo etiā talia in hoc indice circa euangelium per se signata sunt:in quibꝰ talis ordo seruatur: vt quod in lectiōe euāgelica prius ponitur/ primo signetur: ꝙuis in ordine libri postponatur. Quando etiā in euāgelio vel materia in repertorio signatis pluribus capitulis continuis tractatur: tunc numero sibi asscripto additur est/ ꝛc̄. Quando vero de euangelio nusqꝫ in libro tractatur:tunc ei cifra o assignatur. Si tamē particula aliqua de eo tractet̄: illa prope euangelium per se signatur.

Repertorium siue index euangeliorū per anni circulū. Et primo de tempore.

¶ Dominica prima

aduentus. Cum appropinquasset hierosolimis. Matthei.xxi.libro.iiij.capi.viij.
De ascensu aialiū moraliter. li.iiij. ca.viij.
Feria quarta. Venit Joānes baptista. Mathei.iij.in parte. li.iij.ca.i.
Penitentiam agite prout est verbū christi ibidem.li.ix.ca.vij.
Feria sexta. Dicebat ioānes ad turbas. Luce.iij.li.iij.capitulo.i.
Genimina viperarum quis ostēdet vobis. ibidem.li.viij.ca.xi.ꝛc̄.et iiij.ca.
Itē de eodem. Prout est verbum Christi. libro.vij.ca.xiiij.
¶ Dominica secunda. Erūt signa in sole et luna. Luce.xxi.o
Videte ficulneam et omnes arbores.ibidē li.vi.ca.xxvij
Feria quarta. Initiū euāgelij ꝛc̄. Ecce mitto angelū. Marci.i.li.iij.ca.iij.
Vox clamantis in deserto.ibidē. li.iij.ca.i.
Fuit Joannes in deserto baptizans et predicans.ibidē infra.li.iij. ca.i.
Feria sexta. Amen dico vobis nō surrexit. Matthei.xi.li.iij.ca.iij.
¶ Dominica tertia. Cū audisset Joannes in vinculis. Matthei.xi.li.iij. ca.iij.
Quid existis in desertū videre? Arundinē? ibidem.li.iij.ca.ij.
Feria quarta. Missus est Gabriel angelus Luce.i.li.ij.ca.i.ꝛc̄.
Feria sexta. Exurgens Maria abijt in mōtana. Luce.i.li.ij.ca.xij.ꝛc̄.
Quatuor temporū. De eodē.li.iij.ca.i.
Fecit potentiam in brachio suo. Et deposuit.li.viij.ca.iij.
Sabbato. Anno quintodecimo imperij tiberij. Luce.iij.li.iij.ca.i.

De Tempore index

De sanctis tam in speciali q̄ in cōmuni.

Matthei.xvi.li.ix.ca.xxxix.
Felicis ꝛ Simplicij. Sint lumbi vestri pre/cincti. Lu.xij.li.vi.ca.xxx.
Abdon et Sennes. Descendēs iesus de mō te. Lu.vi.li.iiij.ca.ix.
Beati pauperes.ibidem.li.x.ca.iiij.ꝛc.
Ad vincula Petri. Venit iesus in partes cesaree. Mat.xvi.li.ix.ca.xxxv.ꝛc.
Stephani pape. Homo quidā nobilis. Lu.xix.li.vi.ca.xxix.
Inuētionis sancti stephani. Ecce ego mitto ad vos pphetas. Mat.xxiij.li.viij.ca. (xxxvij.
Quotiens volui congregare.ibidem.libro septimo.ca.xxxij.
Sixti pape. Ecce ego mitto vos. Matthei decimo.li.ix. ca.xx.
De eodem.li.vij.ca.xviij.
Ciriaci et so.cius. Nihil opertū quod non reueletur. Mat.x.li.ix.ca.xxiij.
Nolite timere eos qui occidūt corpus.ibidem.li.viij.ca.xxi.
Nōne duo passeres asse vene.ibid.li.vij.ca. (xix.
In vigilia Laurentij. Si quis vult post me venire. Mat.xvi.li.ix.ca.xxxix.
In die sctō. Nisi granū frumē. Jo.xij.li.xi (ca.xlvij.
De eodem.li.vij.ca.xxxix.
Tiburtij marty. Nemo accendit lucernaꝫ. Lu.xi.li.vij.ca.iiij.ꝛ.vi.
De eodem li.viij.ca.xvi.
Lucerna corpis tui ē oculus.ibi.li.x. ca.38.
Ipoliti et so.cius. Attendite a fermento.vt supra. Joannis et Pauli.
¶ In vigilia assumptionis. Extollens vocem quedā mulier. Lu.xi.o.
In die sancto. Intrauit Jesus in quoddaꝫ castellum. Lu.x.li.ix.ca.xxxiij.
De obsequio exhibito christo a mulieribꝰ.li.ix.ca.xxxij.
In octaua sancti Laurentij. Nisi granum frumen.vt supra in festo eius.
Agapiti marty. Si quis vult post me venire. Mat.xvi.li.ix.ca.xxxix.
Bernardi abbatis. Ecce nos reliq̄mus oia Mat.xix.li.ix.ca.xlvij.
In octaua assumptiōis.vt supra in die sctō
¶ In vigilia Bartholomei. Misit iesus duodecim discipulos. Mat.x.li.ix. ca. xviij.
In die sancto. Hoc est preceptum meū. Joannis.xv.li.xij.ca.x.
Gregorij episcopi. Vigilate quia nescitis. Matthei.xxiiij.li.vi.ca.xxx.
Augustini episcopi. Vos estis sal ter.matthei.v.li.vij.ca.i.ꝛc.
De eodem.li.viij.ca.xvi.
Item de eodē.li.x.ca. xiij.ꝛc.
In decollatione san.Joannis. Misit herodes ac tenuit ioānē. Mar.vi.li.iij.ca.ij.ꝛc
Et cū dies opportunus acci.ibi.li.iij.ca.iij

De conuiuio herodis ꝛ saltatione. li.octauo.ca.tricesimoquarto.
De iuramento. ibidem.infra.
Felicis et Adaucti. Sedente iesu supra mōtem. Mat.xxiij.li.ix.ca.liij.
Egidij abbatis. Ecce nos reliquimus oia. Mat.xix.li.ix.ca.xlvij.
¶ Natiuitatis beatę Marię. Liber generationis iesu christi. Mat.i.li.i.ca.v.
Gorgonij marty. Si quis vult post me venire. Mat.xvi.li.ix.ca.xxxix.
Prothi et Jacincti. Cuꝫ persequentur vos. Mat.decimo.li.nono.ca.xxi.
¶ Exaltatiōis sanctę crucis. Erat homo ex phariseis nicodemꝰ. Joan.iij.li.xi.ca.vi.
Sicut moyses exaltauit serpentem.ibidem li.vij.ca.tricesimoquarto.
In octaua natiui.marię.vt supra in festo.
Lucię ꝛ Geminiani. Attendite a fermento. vt supra Joannis ꝛ Pauli.
Lamberti episcopi. Nihil opertū.vt supra Ciriaci et sociorū eius.
¶ In vigilia Matthei. Vidit Jesus publicanum. Lu.v.li.nono.ca.xvij.
In die sancto. Dū transiret iesus vidit hominē. Mat.nono.li.nono.ca.xvij.
De misericordia dei.li.i.ca.xxvi.
Mauricij et sociorū eius. Cū audieritis p̄lia. Lu.xxi.o.
Perseq̄nt tradētes in synagogis.li.ix.c.xx.
Cosmę et Damiani. Descendēs Jesus de monte. Lu.vi.li.iiij.ca.ix.
Beati pauperes. ibidē.li.nono.ca.iiij.ꝛc.
Michaelis archangeli. Accesserūt ad iesū dis.eiꝰ dicen. Quis pu.ꝛc. Mat.xviij.li.ix (ca.xlij.
De eodē euangelio. li.xij.ca.xv.
Qꝫ si oculus tuꝰ dexter ꝛc.ibidē.li.x.ca.xix
Hieronymi presbyteri. Vos estis sal terrę. vt supra Augustini episcopi.
Remigij et aliorū. Facta est cōtentio inter discipulos. Lu.xxij.li.nono.ca.xlij.
Leodegarij marty. Nihil opertū quod nō reuelabitur. Mat.x.li.nono.ca. xxiij.
Nonnę duo passeres asse veneunt.ibidem libro septimo.ca.xix.
Nolite timere eos qui corpus occi. ibidē. infra.li.octauo.ca.xxi.
Francisci confesso.et Marci papę. Homo quidā peregre.vt supra.
De seruo qui talentum fodit ꝛ abscōdit in terrā.li.sexto.ca.tricesimotertio.
Dionysij et sociorū eius. Descēdens Jesus de monte. Lu.vi.li.iiij.ca.ix.
Beati pauperes.ibidē.li.x. ca.iiij.ꝛc.
Gereonis et victoris. Vidēs iesus turbas ascendit in montē. Mat.v.li.x.ca.i.
Calixti papę. Hō quidā peregre.vt supra.
Galli abba. Ecce nos reliq̄mus oia. Mat/

De sanctis in cōi.

Euangeliorū de sanctis index

Finis

Materiarū per capitula annotatio

Materiarū principalium per singulorum librorum capitula cōpēdiosa annotatio/ seu repertoriū: quo facilius totius operis sententię (quę profecto deuotionis et morū fragrantiā redolent) lectori studioso occurrant.

¶ Primus liber qui

est de mysterio verbi increati/ facti incarnati: sequentia iuxta capitulorum ordinē continet.

Secundus liber de

immaculata virgine Maria/ et eius processu.

Tertius liber de parentibus et ortu atq̧ processu precursoris.

Quartus liber de vita Christi.

Quintus liber de miraculis saluatoris.

Sextus liber de parabolis saluatoris.

per capitula annotatio

Septimus liber de similitudinibus a saluatore positis et assumptis.

Octauus liber de vitijs cōtra que christus loquitur.

Nonus liber de virtuosis et pro virtute sermonibus domini saluatoris.

Decimus liber de sermone domini in monte.

Undecimus liber de disputationibus et disceptationibus domini.

Duodecimus liber

de sermone domini post cenam.

Tertiusdecimus liber

de passione domini: in quo ponitur historia passionis non ꝺm capitula distincta: similiter et vltime cenę vsqꝫ ad sepelitionē christi.

Quartusdecimus liber

de resurrectiōe saluatoris: nec per capitula distinctus/sicut et nec precedens: sed continet totā historiā ipsius resurrectionis

Quintuſdecimus liber de iuſticia chriſtiana ⁊ vera amicitia.

Liber de iuſto iure

dominii et moribꝰ dominandi: cuius capitula continuantur ad precedentia.

Finis

Liber venerabilis

fratris Simonis de Casia/ ordinis fratrũ eremitaruz sancti Augustini super totum corpus euãgeliorum. Quẽ librũ incepit ad instantiam et petitionẽ sui charissimi amici domini Thome de Korsinis legũdoctoris de Florentia/ anno domini. M. CCC. XXXVIII. die sexta/ mẽsis septẽbris/ apud almã vrbẽ. Sed ibidẽ anno domini. M. CCC. XLVII. in vigilia ascensionis dominice infirmat9: et sequenti anno/ die secunda februarij defunctus: nec ipsum librũ relegere et ordinare/ vel corrigẽda corrigere/ si qua essent: nec in aliquib9 tractatibus et capitulis huius libri perficienda perficere potuit vel cõplere.

Prologus primus generalis in libros de gestis domini saluatoris.

A Bono et sup bono creatore omĩum deo sumentes exordiũ/ per ipsum medium ad ipsum finẽ omĩum venientes: super sibi placitis intẽdamus vt expleto vite presentis termino/ in ipso presentium placitũ quiescamus: qui hominẽ creauit ad imaginẽ et similitudinẽ suam: non ẽm corpus/ sed ẽm animã: sed et corpus creauit: cui vniuit et animã. Idcirco ẽm animã per inuisibiles actiones ⁊ inuisibilia placita seruiamus: quia hoc exigit a nobis: non suo/ sed nostro cõmodo: quoniã nostrorũ bonorũ ipse nõ indiget: et in seipso/ ex seipso et per se ipsum perfectus existens: a nobis/ pro nobis perfectiones in anima et corpore sua benignitate reqrit. Ideo mihi libuit/ timeo ne superbe: sz vtinã ex charitate ad deuotarũ animarũ et simpliciũ/ et ad aliã vitã suspirantium eruditionem ordinare anime et corpis christianas atq3 christiferas actiones: vt ex cõformitate ad christũ christianitatis caput prehabita in terris/ agat christiana vita: quã ipse christus de celo ad terras descendens fecit et docuit omnib9 faciendam. Sed quoniã anima dignior corpore: primo sua/ secũdo corporis agenda ponem9. Anima nãq3 vt inuisibili experimẽto probamus/ fideq3 tenemus: trina potentia seu virtute partitur: scilicet intelligentia/ memoria atq3 voluntate. Igitur primo christianice seu christiana exercitatione perficiemus intelligentiã; secundo memoriã: tertio voluntatẽ: deinde totã christianam corporalẽ actionẽ. Et ne opus nimia seu tediosa prolixitate labatur: non curabimus cõtraria heretica ponere seu refellere: sed tantuz que sunt vtilia et necessaria ad salutẽ asserere: vt hec salutaris doctrina magis affirmãdo que ad ipsam proprie pertinent/ procedat in ordine q̃ negando seu refellendo contraria. Nam breuis est affirmatiua doctrina: negatiua vero procedit in longũ. Et si contingat q͂ perficiẽdo intelligentiã de memoria inculcatio fieret: aut pficiendo vtrũq3 de necessitate dicendi annecteretur volũtas: seu quomodolibet doctrinali ordine misceretur: non sit legenti horrori si ordo impositus nõ seruatur: aut si vna potentiarum anime alteri preferatur in prosecutione q̃ fuerit in prefatione preposita: siue de ipsis tractet coniunctim: cũ premissum sit tractare diuisim: Cũ principaliter nostre intentionis existat: primo interiorẽ hominẽ in christiana vita et doctrina perficere. Secundo exteriorẽ in christianicis agibilibus coaptare: in quibus prestante altissimo/ intermissus seruabitur ordo:

Prologus secundus:

Multi multa locuti sunt in euãgelio: aliqui in vno sensu: aliq̃ plus in alio: aliq̃ in vtroq3. Ego nouissime vigilãs simplicitati euãgelice studui in modo tractandi deuitare antiquos: qui tantũ vnius euangelistarũ scriptionem disserere curauerũt: sicut fuit eis in placito: et modernos q̃ euãgelistarum inscriptionem ad declarandũ pro libito assumentes dimiserunt: ⁊ in questionibus veritatẽ et puritatem euangelicã posuerunt: vt sepe videatur ab illa simplici euangelij intelligentia fuisse recessus. Ego autẽ quasi nouissime adueniens apostolicũ/ dictum veritus: ne sicut serpens seduxit Euã astutia sua: ita ne corrumpantur sensus nostri a simplicitate que est in christo iesu: disposui iuxta simpliciorem atq3 minoribus vtiliorẽ intelligentiã/ totum corpus euangelicũ declarare. In quo negocio pstante altissimo iste seruabitur ordo.

Titulus primi libri.

Quoniã igitur factorũ et fiendorũ causa prior est verbum increatũ: Ideo primus liber est de mysterijs verbi increati/ facti/ incarnati:

Titulus secundi libri.

Sed quoniã ad incarnationẽ primarie virgo quedã pparata est: Et ideo secũdus liber est de virgine matre atq3 gestis eius ẽm euãgeliũ.

Titulus tertij libri.

Voluit aũt verbũ increatũ/ factũ/ incarnatũ habere precursorẽ. Ob hoc tertius liber est de parentibus et ortu atq3 pcessu precursoris.

¶ Titulus quarti libri.
Natus autem filius dei qui et verbũ se mundo notum fieri appetẽs/tenuit in seipso vite morumq; censuram: Jdeo quartus liber appellatur de vita domini saluatoris.

¶ Titulus quinti libri.
Ad alios aũt se multipliciter habuit in factis ⁊ verbis: Proinde quintus liber dicit̃ de miraculis.

¶ Titulus sexti libri.
Verbis etiam varijs similitudinarijs/parabolicis⁊ simplicibus vsus est. Jdcirco sextus liber est de similitudinibus.

¶ Titulus septimi libri.
Septimum de parabolis posui.

¶ Titulus octaui libri.
Jn simplici doctrina quandoq; vitia reprehendit: et autoribus cõminatus est. Quandoq; virtutes laudauit: ⁊ factoribꝰ vitã aliã repromisit. Jnde octauũ cõtra vitia ſm euangeliũ nominaui.

¶ Titulus noni libri.
Nonũ de virtuosis verbis inscripsi ſm euangelium.

¶ Titulus. X. XI. XII. librorũ.
Et cũ contra vitia seu pro virtutibus loqueretur: aliquãdo specialem edidit ad discipulos/ et ad turbas omnes/et omnis conditionis aduenientes sermonẽ: quandoq; per disputationẽ et disceptationẽ: quandoq; ad solos discipulos locutus est: maxime ante sue captionis horam: ⁊ vere dici potest testamentũ dilectionis. Quãobrẽ decimũ librum verborum montanorum: vndecimũ disceptationũ: duodecimũ testamentum dilectiõis: id est/libri testamenti finalis instituĩ ſm euangelium.

¶ Titulus tredecimi libri.
Et quia verbũ increatũ/ factũ/ incarnatum post actiones iustas et optima verba: per portã mortis voluit egredi de mundo/ qui per portã ꝟginitatis intrauit: ⁊ multa pati voluit: Tredecimũ de passione dñi vocaui ſm euangelium.

¶ Titulus decimiquarti libri.
Verum quia non potuit a morte detineri: ⁊ resurrexit: et locutꝰ est: et ascendit: et spiritũsanctũ misit: q̃ omnia gloriã arguunt: quartũdecimũ de morali gloria insigniui ſm euangelium.

¶ Titulus decimiquinti libri.
Et quidem eo ꝙ omnia per verbũ facta sunt et fiẽda que restant: et homo propter homines factus est: et ad fines debitos omnia perducit/ sicut et fecit. Jdeo quintumdecimũ librum de fine hominum consignaui.

¶ Prologorũ et titulorũ finis.

¶ Celeberrimi doctoris Simonis de Casia liber primus: de verbo increato pro nobis in tempore incarnato/secundũ Joannẽ solum. Capitulum I

Ipse orationis ordo deposcit: vt post factum magnum cognitũ/precedẽtia et cõcomitantia ⁊ sequẽtia inquirantur. Nullũ vero ab eterno maius factũ/ꝙ verbũ caro factum. Et cum in principio fecisset deus ex nihilo celũ et terram: excedit tamen ꝙ eius filius incarnatus fuit: extra opus adhuc eternus artifex erat: in factione autẽ huiuscemodi ꝑ veram vnionẽ vnũ sunt artifex ⁊ artificiũ eius. Jnuestigandũ quidẽ fide/non ratione: credulitate non sensu: quid contemplandũ in verbo carne facto. Si tẽpus inquiritur/ occurrit eternitas. In principio erat verbum. Jn principio: ante quod nihil quod ante omnia subsistebat: a quo cuncta in suis rationibus peruenerunt. Jn principio non cõprehensibili ab homine puro: vt eternitas credat̃ ex dicto. Nec hoc verbũ situatũ erat in loco: ⁊ modus essendi eiꝰ segregatus ab omnibus erat. Et verbum erat apud deum: non appositiue/aut aliq̃ diuersitate subsistendi: quoniam erat idẽ quod ille apud quẽ erat. Et deus erat verbũ. Et talis essendi modus non temporalis extitit: ſʒ eternus. Hoc erat in principio apud deum. Artifex erat ab eterno verbum: nõ tamen extra seipsum illuxit aut innotuit ab eterno. Nihil erat enim in aliquo participãs ipsum Quoniã omnia per ipsum facta sunt: vt nihil in spiritualibus atq; corporalibus/nihil in visibilibus atq; inuisibilibꝰ excludat̃ quod ipse non fecerit: et in magnis et in paruis/et in his que de merito primoꝝ parentũ aduersant̃ delicate tenerrimeq; nature. Quoniã nature sine ipso factum est nihil. Si clausula punctabitur hic: excluditur/abrogatur atq; negat̃ ois alius creator: quia esse non potest nisi vnus. Et hoc dictũ negatiuum/ante dictũ affirmatiuum roborat. Nã cum dicatur: Omnia per ipsum facta sunt: ergo creator vnus. Et sine ipso factuʒ est nihil: igitur nullus alius. Peccatũ ⁊ omne malũ ab eius factione depellitur: quia omne maluʒ est positiue nihil: etiã nihil aliud subsistentiã habet preterꝙ quod ipse creauit. Si vero ista sententia siue clausula vltra progredietur ad punctum: vt sic proferatur: Et sine ipso factũ est nihil quod factum est: prestabit aliũ intellectũ: vt omne quod factũ est/in preadiacentẽ nihilitatis materiã tenderet/nisi ipse conseruaret. Nam ea

Joann.

dem dei sapientia: qua cūcta ex nihilo facta sunt ne redeant in nihilū gubernātur: redirent quidē nisi tuerētur. Si primā punctationē sequimur: ꝓspiciēdū est ꝙ omnia q̄ facta sunt in ipso / ab eterno viuebant: vt aliter nō produxerit / nisi prout ab eterno producenda cōspexit. Et illa imago cunctarū rerū in ipso habebat vitā anteꝙ̄ deduceretur ad esse. **Quod factū est in ipso vita erat:** videlicet in diuina mente / nō extra. Si secundā: eque aptior sensus est. In ipso vita erat / immortalis videlicet et eterna: omnis vite
Ps.35. origo: qm̄ apud te est fons vite: Psalmista dicit
Hec quidē **vita erat lux hominū:** nō peccorū aut quorūcunqꝫ irrationabilium seu insensibilium corporū: sed hominū factorū ad imaginē et similitudinē eius: q̄ alibi videnda nō viderūt / preterꝙ̄ in ista luce natiuitatis eterne. Lux ista tenebras fugat: nō se miscet cunctis / neqꝫ cōprehēditur ab eis. Immaculabile porro est oē quod dei est. Et tenebre infidelitatis / aut ignorantie / aut iniquitatis illā nō apprehendunt: sed aut fugant ab illa luce / aut nō sumunt incognite / aut multantur q̄ non recipiūt illā. **Et lux in tenebris lucet: et tenebre eā nō cōprehenderūt.** Si lux lucet in tenebris / ergo fugate sunt. Nā si tenebre / quō lux lucet in eis? Si lux lucet / quō tenebre? immo non tenebre / iō nō cōprehenderunt vt essent tenebre cū lucēte diuina luce: qua fugate sunt: cū sup eas lux diuine vite atqꝫ claritatis influxit: de tenebris infidelitatis / idolatrie / ignorantie / prauequ vite verba talia sonuerūt. Sed ad testimoniū lucis missus est Joannes: non ꝙ ipse lux esset: qm̄ **vna erat lux vera q̄ illuminat omnē hominē venientē in hūc mundū.** Nō omnē hominē illuminat / vt oēs illuminati sint: sed omnis qui illuminatus fuit / ab ista luce circūfulsus est. Ne autē crederetur verbū increatū extra mundū sepositū: neqꝫ in mundo inclusum: nec mundus esse creatiōis aut dominationis alterius: adiectū est: **In mundo erat: et mūdus ꝑ ipsum factus est.** Erat in mundo vt rex in regno suo / nō situatus aut circūscriptus in loco intus et extra implens ⁊ cōtinēs. Et hic mūdus factus ꝑ ipsum / vt iā assertum est: omnia ꝑ ipsum facta sunt. Aut erat in mundo / in archetypo quidē: **et mundus ꝑ ipsuꝫ factus est:** per ipsum maior et minor: insensibilis / et irrationalis atqꝫ rationalis. Sed rationalis arguitur: qꝛ **mundus eū non cognouit:** cui videlicet data erat potētia cognoscendi: etsi nō ex natura / saltē ex fidei gratia. Et si venit: nō in aliena venit / sed in propria creatiōis imagine et amoris act ⁊ populi peculiaris. **In ꝓpria venit: et sui eū nō receperūt.** Omnia sunt sua. Oēs sui sunt: sed illi maxime volūtate ⁊ electione sunt sui / q̄ pacto circūcisionis ⁊ legis obseruande eius populus secretuꝫ ab oibus alijs nationibus idolatrantibus facti. Sed qui receperunt eū fide / spe / charitate / imitatione possibili: ab ipō authoritatē maximā acceperūt: q̄ nulla maior / nulla dignior et vtilior et delectabilior potuit cōferri mortalib⁹ / vt in diuinā filiationeꝫ transiret. **Quotquot aūt receperūt eū dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credūt in nomine eius.** Vn⁹ dūtaxat est naturaliter etern⁹ filius dei: ꝑter quē in illa filiatione fieri omnino impossibile factuꝫ est. Adoptio filios facit non cunctos hoīes / sed credentes in nomine videlicet ipsius verbi increati. Hec filiatio nulla carnis traduce agitur: nec propagat damnata siue correcta humana ꝓpagine: nullo semine carnis mundo si dici fas est / aut immundo vt est / sed gratia diuina traducit. Ex quo sequitur: **Qui nō ex sanguinib⁹ neqꝫ ex volūtate viri neqꝫ ex volūtate carnis / sed ex deo nati sunt.** Qui scilicet filij q̄ filiationis diuine ꝑ adoptionē ⁊ gratiam potestatē a domino acceperunt / nō sunt ex coagulatione sanguinis: in quā semen generatiuum per nouē dies versum manet. Neqꝫ ex sanguinib⁹ videlicet ex peccatis: ex quibus libera-
ri Psalmista poscebat / dicēs: Libera me de san Ps.50.
guinibus deus deus salutis mee. Neqꝫ ex volūtate viri / scilicet hominis masculi. Neqꝫ ex volūtate carnis / scilicet mulieris: q̄ cōmuni voluntate insimul coeuntes fiūt vnū ad generandum carnē vnā: animā vero nullā: sicut scriptum est:
Et erunt duo in carne vna. Neqꝫ ex volūtate vi Gen.2.
ri: vt rationis voluntas in hac parte aliq̄d operando cōsentiat. Neqꝫ ex voluntate carnis / scilicet sensualitatis: vt aliq̄d subiacendo aut cōsentiendo efficiat. Totū quod in hac filiatione agitur / noscitur esse diuinū: qꝛ ex deo est ista natiui-
tas. **Sed ex deo nati sunt:** vt ſm aposto Rom.8.
lū sim⁹ heredes dei: coheredes aūt christi. Etiā nō iure successionis naturalis legis siue cōsuetudinis: Sed prout gratia est filiatio: sic ex ipsa filijs diuina tribuatur hereditas: vt omnis qui
gloriatur / non in seipso / sed de bonis omnibus 2.Corin.10.
in domino glorietur.

¶ Qualiter incarnatū sit verbuꝫ / et vbi / et quādo. Et ꝙ anima christi ex natura nō est nobilior ceteris animabus / sed similis. Ca. II

Sed hoc verbū increatū ꝑ quod omnia facta sunt / ex quo nobis tanta bona ꝑueniūt / se fecit pro nobis incarnatū: vt sibi essemus in humanitate fratres / q̄ nequiueramus in deitate. Ac etiā essemus in eterna beatitudine coheredes: q̄ facti sumus in humanitate fratres. Proinde **et verbū caro factuꝫ**
est: et habitauit in nobis. Hoc intende Joan.1.
bat Aquilinus euangelista disserere: ad hoc inuitare mortales ad imaginē dei factos. Hoc suadere credendū / scilicet pro nobis verbū caro factum. Ideo tā alte ante ꝑnotuit: edisserēs vt potuit quando erat / quomodo erat / ⁊ qui erat: quali eternitate cōstabat / qualis artifex esset: quod quantum / quale opus effecerat: quid in ipō erat et quod in ipso erat / quid alijs erat / quidue prestabat / vbi erat incircūscripte: quo descendere

dignatus erat anteꝙ a summis/ineffabilibus et incomprehensibilibus ad huiusmodi ꝛ tam ima descenderet: asserens verbum dei eternũ/ in tpe caro factum: non tamẽ in carnẽ mutatũ: nec cuz aliqua mixtione/seu cum cõfusione naturarum. Sed quando caro factũ? Annis solaribus ab origine mundi quinꝙ milibus centum sexagintaseptem. Ubi caro factuz? In ciuitate nazareth: in regione iudeorũ: in virginali aula. Quibus actoribus/quibusue ministris? Patre mittente: spũsancto superueniente: filio descendente: angelo nunciante: maria cõsentiente. In cui⁹ vtero/virginaliꝙ thalamo verbũ increatũ/verbũ eternũ/verbum apud patrem/verbũ in patre/verbũ de patre/verbũ cum patre/verbũ ineffabile/ verbũ incõprehensibile/verbũ incircũscriptibile/caro factũ est: vt habitaret in nobis. Factum caro de carne/factũ in carne/factũ inter carnẽ/factũ infra carnẽ/factũ preter carnẽ/factũ contra carnẽ. Illo instanti factum/ quo Maria virgo angelo nuncianti respondit: Ecce ancilla dñi: fiat mihi ꝯm verbũ tuũ: fiat in me verbũ increatũ/ penit⁹ incarnatũ ꝯm verbum tuum/quod insonuit auribus meis: vt verbum dei eternũ/carnẽ humanã assumeret in visceribus meis. Ecce verbũ cõceptum ad verbũ diuinũ/ad angelicũ: ac si angelo diceret: fiat in me verbum eternũ/ iuxta tuũ verbum prolatum. Cõuenerunt itaꝙ in vnuz in illo thalamo virginali creator ꝛ creatura/ factor et factura/deus ꝛ hõ/redẽptor ꝛ redemptus/ captiuitas ꝛ redemptio/precium ꝛ emptum/ amor et amatus/mors ꝛ vita/nobilitas ꝛ abiectio/diues ꝛ paup/iudex iustus ꝛ iuste dãnatus/liberans et liberandus. Mutata sunt nature iura: vna ẽ mater et virgo: vnus deus ꝛ hõ: in vnũ cõuenerunt eternũ ꝛ tpale/antiquũ ꝛ nouũ. Substãtia in tribus distincta personis: substãtia spiritalis in tribus creata potentijs: substantia corporalis ex ꝗtuor elementis vnã effecere ꝑsonã: sicut tres diuine persone habent vnam substantiam. Inuisibiliter/ineffabiliter/ incognoscibiliter/ incomprehensibiliter ista incarnatio celebrata est: supra naturam/supra vsum/ supra scientiam angelicam ꝛ humanam atꝙ sathanicam/supra ordinem/supra modum omniũ explicabilium/ ratione/lingua/scriptura. Credi potest ꝙ verbum caro factum est: et ꝙ pro nobis incarnatũ est: quomodo latet omnem intelligentiam/latet etiam illius theotocon que thalamitauit. Ecce ad tempus eternum coniunctum / inseparabili vnione vnitum: vt ad eternitatem temporalitas transferatur. Uita que semper erat/mortalitati se contraxit: non vt maneret mortalis/ sed vt ad vitaz omnino ĩmortalem esset accessus ab hominib⁹ necessario morituris. Induta nostre cõfusionẽ miserie beata misericordia dei: vt ab ipã liberati/eterna beatitudine potiremur. Nobilior tamẽ facta est humana natura in eo ꝙ a verbo eterno assumpta: ꝙ beatificata erit: ꝙ in vno nobilitas/ in altero felicitas attendatur. Magnus aũt theologus magis studuit infigere mẽtibus hominuz nobilitatem ꝙ ipsam felicitatem: cum ad Hebreos ait: Nusꝙ angelos apprehẽdit: sed semẽ abrae. Et alibi: Factus est ex semine dauid ꝯm carnem: quam angeli sic venerantur in superis: vt ammodo conseruos dicant homines/qui morãtur in terris: cum nõ acceptauerint Joannis reuerentiã/quãdo vnus angelus dixit: Uide ne feceris: conseruus eñ tuus sum ꝛ fratrũ tuoꝝ. Attendant homines mortales/ꝙ alte humana natura sublimata est in assumente verbo: vt etiam supergressa sit angelicam dignitatẽ/ ꝛ potestatẽ diuine filiationis acceperit: vt in filium pauper ignobilis et extrane⁹ sit prouectus. Dignissima quidem facta humana natura: non tamẽ vilefacta diuina. Ineffabilis ista dilectio que vnionem fecit. Etenim propriũ amoris/vnionẽ facere atꝙ intrinsecationẽ. Appetit enim amans intrinsecationẽ cum amato/et participiũ suĩpsius inferre. Amator eternus et omniũ hominũ deus/ diuine amat omne quod sui amoris susceptibile fecit: Quod ideo creauit non existens: et tale vt ipse posset in eius participium deuenire: qui soluz ab eterno ad seipsum existens fecit aliquid extra se/ ad quod posset participatiue existere: cõsignans illud imagine atꝙ similitudine sua: vt cum vnum fecisset amatũ: separatum alterũ/alterum ex duobus constare voluisset: vtrũꝙ tamen ab eo defecit ad quod factũ erat: vnũ in parte/alterũ in toto: se ab alta dignitate deijciens. Ad cadẽtes separatas substantias non est equaliter porrecta diuina liberans manus: eo demerito quo semetipse nullo suggerente exciderunt. Ad totũ deperditum in protoplasto diuina man⁹ ineffabili misericordie modo liberatura ꝑuenit: assumẽs illud indiuisibili ꝛ inseparabili vniõe: vt vna ꝑsona assumens ꝛ assumptũ diceret ꝛ esset: Et exulans a rege ꝛ a regno/non solũ in regnũ haberet regredi libertatẽ: sed vna veste/vna sede/vna potestate cum rege frueretur. Et qui iudicand⁹ erat/indulto dato atꝙ suscepto factus est iudiciarie potestatis: vt homines filius hoĩs iudicaret. Equidem etsi filius dei dictus est factusꝙ filius hoĩs non traduce carnis/sed ex carne traducta: sed et sanctificata in vtero: ꝛ iterũ sanctificata post vterum: carne tegebatur simile peccatrici: nil gerente de damnata propagine: omnis membrorũ lineatio ilico facta est: ꝙuis corporis mole natus/ processu nature creuisset. Anima creata noniter ꝛ cum crearet infusa simul ꝛ vnita verbo: vt nulla interpositio aut mora tẽporis affuerit: sed eodem instanti/eodẽ momento/eadẽꝙ subitatione vnio triplex extiterit cũ anime creatione: videlicet deitatis ad animã/ꝛ carnis ad animã/ ꝛ deitatis ad carnẽ: vt neutrum precederet in aliquo alterum. Nec ipsa creatio anime de nouo precederet infusionem in corpore: nec vnionem deitatis quãꝙ iure creationis/alterius nature non fuerit anima christi ꝙ rationales anime ceterorũ. Sed et plurimi: ex quibus aliquem noui mihi sic asserenti declamatorie ad populum/eodẽ actu publice aduersantem: ꝙ ex natura anima christi ani-

Luce. i.

Hebreo. ii. Roma. i.

Apo. xxii.

mas ceteras per omnia excedebat. Si hi quot et quot sunt: cum ex fide teneant creationē anime christi non pcedere vnionē ad verbū et infusionem in carne seu vnionē: labuntur in quendam impietatis errorem: vt velint christi animā etiā ex natura sup ceteras attollere: nō discernētes quid anima illa christi nobilitatis habuit ex natura cū ceteris: et quid ex vnione ad verbū magnificentie singularis. Iter videt deuiū / quod gradiunt: quoniā sicut nō accepit nobiliorē ex natura cōdita carnē: quāq̄ sanctificata a corruptela cōtracta: sic nec alterius nature animā: cū voluerit p omnia assimilari fratribus suis / duntaxat excepto pctō. Quod si aliter esset / similis non fuisset. Nec animā aut corpus de celo aut aliunde attulit: nec carnē creauit de nouo / sed assumpsit ex antiquo. Nec animā in natura voluit habere dissimilē: sz eiusdē qualitatis et equalitatis assumpsit: sicut primā creauit ad suā similitudinē et imaginē. Ac p hoc prout erat hūana natura in duob9 cōstituta / in aīa et corpe absq̄ cōtagiōe cōtracta: sic a verbo assūpta est: nō in aliquo depressa / seu in aliquo sublimata: preter q̄ p assumptionē cum qua erat cū diabolo certaturus: cui fecisset iniuriā / aut decipulam parauisset: si potentia / non iusticia certare cū illo voluisset: si ei obiecisset alterius aut nobilioris nature formā / nisi quā decepit: iure christ9 certare voluit / non potestate. Alioquin nec expediebat ad pugnā naturā humanā assumere: cū sola voluntate humanū genus a diabolo eripere potuisset: absq̄ q̄ incarnaret / q̄ nasceret / q̄ tot et talia pateret / et q̄ sic turpiter necaret. Arcere voluntate sua poterat oēm sathanicā potestatez. Qui etiā retundendus erat in supbia sua / cū insurgeret aduersus hominē: q̄ tam vilis ex corpore / tam in anima variabilis. Ad cuius cōfusionē et hoīs exaltationē humana natura vt cōdita fuit / sic assumpta est: nō aucta excellenti9 ex creationis initijs: vt non amplius insurgat diabolus aduersus infirmitatē nostrā: cum verbo cognoscit assumptā / non aliunde nobilificataz atq̄ susceptā. Non enim (vt supra diximus) de celo eduxit: sed in vtero virginali corpus hūane carnis accepit: neq̄ illā animam portauit de celo / sed simul et eodē instanti nouiter creatam simul cū carne sibi vniuit in vtero: nil amplius habentē ex nature nobilitate ab animabus ceteris: quis ilico plus habuit ex gratia vnionis. Sed in hoc intellectus hūanus obruit: vt equalitatē nature omniū animarū et increate non videat: sed aliquā differētiā ponat: cū tā fuit celerrima / subita et instantanea vnio triū substantiarum antiqui et noui: vt ex tpe nulla rōne ab vnione ipsa creatio anime discernatur.

De natiuitate domini saluatoris secundum Lucam. Capitulū. III.

Inclusa deitas in vtero virginali: nō circumscripta / quin alibi tota: nec in cōpositione / sed in vnione: non in depressiōe / sed in assumptione: non q̄ natura naturam assumpsit / neq̄ persona personā: sed persona naturam / in qua credat facta vnio naturarū. Expectabat cōmune tempus cōcessum conceptis ex semine: quo pfecto ex aula illa virginali pcederet / peteretq̄ publicum: ne illa psona ex assumente et assumpto iā facta / infra materna viscera pamplius latitaret: finis apponendus erat: pter quē verbuz caro factum est. Nasci volens naturali ordine detulit / quem in tpe et modo nascendi retinuit: illud ad nobilitatem nature atq̄ totius mysterij addēs / q̄ claustra virginalia inuiolata nascendo seruauit. Iā decurrentib9 nouē mensib9 ab incarnationis seu cōceptiōis hora qn nasceret: multa huic natiuitati cōueniētia et decentia in simul cōuenerūt: in designatione facti / atq̄ in cōmendatione mysterij. Ne autem extra veritatē euāgelicā euagari videamur: pter missis historijs aliunde cōpositis / etiā veris: solum quod est irreprobabile / interam9: Nam eo tpe quo christus mūdo sm q̄ verbū caro factū erat / nasci voluit: Exijt edictum a cesare Augusto / vt describeretur vniuersus orbis. In vnā monarchiā mundus deuenerat: si vnius monarche precepto / vniuersus describi poterat. Et pacatū tenebat orbem terrarū / qui omniū hominū quot essent q̄rebat habere noticiā. De supbia processit cesaris scz Octauiani rhomani imperatoris: qui frena orbis tenens / scire studuit quot homines suo imperio subdebātur: qui ad rempublicā / iusticiam pacēq̄ vbiq̄ seruandā in vniuerso quadraginta quatuor statuit militū legiōes. Bonus hic erat ad regimen orbis: sed descriptio de animo elato processit. Non tñ legimus tpalit punitū hūc impatorē idolatrā et paganū: sicut dauid / q̄ simile facere in suo regno presumpsit: in quē de9 potestate data et accepta vindicando deseuit. Omī deus pater omnipotēs / apud quē sunt omnia iura regnorū / hoc ad mysterij filij sui / quē pro nobis incarnari mādauit et nasci / dignitatē: et futurorū psagiū fieri prouidētia sūma pmisit. Siquidē hic futurus erat monarcha in assumpta humanitate: vnus impaturus omnibus: vnus non solū mortalibus / sed etiā supnis substantijs. Nā in assumpto cunctis spiritibus pest. Et hic ē de quo iā merito pphetatum erat: Erit vnus rex omnibus imperās. Et alibi: Et congregabunt filij iuda et filij israel pariter: et ponent sibi caput vnū. Filij iuda et israel p allegoriā ad ecclesiā catholicam pertinēt. Et iterū: In die illo erit dominus vnus: et erit nomē eius vnum. Itaq̄ sub vno temporali monarcha temporaliter regnāte / vnus eternus monarcha mūdo nasci dignatus est: eterne / iuste / vbiq̄ / in celo et in terra: angelis et hominibus dominās: nō ad suā / sed ad subiectorū dūtaxat vtilitatem edicta proponēs: vt ex eo cognoscatur pfectissimus et summus p omnia et sup omnia dominus: non q̄ seruo / sed quia ipso penitus indiget seruus. Qui non indiget inuestigatione aut descriptione ministrorū calculando scire subiectos: quoniā angelorum

Luce. 2

2. Re. 24

Ezech. 37.

Osee. 1

Zach. 14

⁊ hominū/bonorū atq; malorum sibi soli est co-
Ps.46 gnitus certus numerus. Qui etiam nouit multi
tudinē stellarū: ⁊ oībus eis nomina vocat. Nec
ignorat numerū capillorum ⁊ foliorū/arborū et
animaliū atq; ferarū: ⁊ arenam maris ipse dinu-
Sap.11 merat: Et omnia prout fecit/sic ⁊ mēte gerit in
numero/pondere ⁊ mensura: ⁊ qui filiorum no
mina scripserat iam in celis: iuxta quod dixit:
Mat.5 Gaudete et exultate: quoniā nomina vestra scri
pta sunt in celis. Et non solum christus in eo ꝙ
sit super omnes/futurus erat: in populo iudeo-
rum prefiguratus ⁊ prophetatus erat: sed etiā
de ipso in populo gentiliū prophetie atq; presa-
gia sunt inuenta. Ecce sub vno Augusto cesare
orbem describi iubente: qui bello/armis/tyrāni-
de acquisiuit imperium: mundo ſm carnē nascit
dei filius: qui auxit virtutibus hunc inferiorem
orbem: beatitudinibus ꝟo incōprehensibilibus
atq; ineffabilibus superiorem excellentissime de
corauit. Cesar vnus magnus/mundo nouus: q̇
per suam excellentiā ab omnibus segregatus et
cesus: ⁊ cōmilitones suos ab omnibꝰ visibilibꝰ
voluit esse cesos: et per abdicatum amorē segre
gari mandauit: ceu pulchra cesarie cōptus apo
stolorum/discipulorū/atq; cunctorū fideliū: qm̄
Apoca.1 caput eius et capilli erant candidi/ tanq̄ lana al
ba et tanq̄ nix: q̄uis et sponsa eius hunc impe-
Canti.5. ratorem sponsum suum aliter circa eum affecta
denunciet/dicens: Caput eius aurum optimū:
come eius sicut elate palmarum/nigre quasi cor
uus. Quod cum cetera dicta conueniant: tamē
inter albedinem et nigredinez distare videt: sed
in mysterio congruit: eo ꝙ albedo ad mundiciā
et puritatē/nigredo ad penitentiā et ad miseriā
nostri incolatus pertineat. Qui anteq̄ in orbe ī
carne fieret/ipsum fecit: quia mundus per ipsuz
factus est. Ipsumq; describit: q̄r cuncta cogno
scit. Nec tyrānide vtit/aut quomōlibet vsurpa
to dominio: sed eum pater heredem constituit
vniuersorum/per quem fecit ⁊ secula: qui cuz sit
filius/et heres per deum.

Descriptio orbis: locus natiuitatis: egressus de vtero virginali.

Capitulum IIII

Lu.2. HEc descriptio prima facta est
a preside syrię cirino. Hic pre-
ses in prouincia syrie a cesare et a sena
tu vrbis cōstitutus erat: tūc ille denuo
edictū descriptionis accipiens: nō authoritate
sua/sed authoritate imperatorie maiestatis age
bat. In qua descriptione hec sūma requirebat:
vt numerus oīm hoīm haberet: et imꝑatori Au
gusto et senatui rhomano notus esset: ad osten
tandū vel ostendendū quāta gloria/ et quāta hu
mana laude rhomanus populus attollēdus eēt
q̇ propria libertate sibi omnē orbem subiecerat.
Fertur ꝙ tunc in vrbe Rhoma nonagies tri-
cēties milia hoīm et octuaginta milia amplius:
exceptis senibus ineptis ad militiā/et mulieribꝰ
et paruulis: in etatē armigerā reperta sunt. Sed
vt descriptio hec seriosius fieret: ibant oēs
vt ꝓfiterētur singuli in suā ciuitatē.
Ioseph aūt spōsus marie virginis/ex precepto
⁊ reuelatione angeli/ amoto timore atq; suspitio
ne de cōceptione virginea dūtaxat eā in domū
suā: nō intuitu cōsummādi matrimonij per car-
nalē copulā: cū nec agnouerit eā: sed ad conue-
niendū/habitandū/⁊ cōuiuendū/⁊ ad custodien
dū eā. Qui cū esset nazareth/volēs parere decre
to cesaris/qui vniuersum premebat orbē: ex cu-
ius etiā ordinatione atq; rhomani senatus ꝑ fa-
milias ⁊ tribꝰ seu genealogias fiebat descriptio:
q̄obrem eos q̇ erant in alijs ciuitatibus/ oporte
bat ad illam ciuitatē tp̄e huius descriptionis cū
censu redire: in qua ex antiquo sua genealogia
ꝑamplius seruabatur. Proinde: Ascēdit et
Ioseph a galilea de ciuitate Naza-
reth/in iudeā ciuitatē dauid/que vo
catur bethleem: eo ꝙ esset de domo
et familia dauid: vt ꝓfiteretur cum
maria despōsata sibi vxore pregnā-
te. Nō liberantur a decretis ⁊ ab exactionibus
imperatoris seculi/parētes dn̄i saluatoris: nec a
deo/nec ab hoībus eximuntur ob aliquod insi-
gne virtutis. Nec adhuc tēpus aduenerat/ vt ꝑ
hāc exceptionē mysteriū hoc diuinū ⁊ occultuz
claresceret: cū christus iā perfecte factus etatis/
in multis miraculis clarus/voluit exactoribꝰ ce
saris ꝑ petrū dari tributū ad scandalū deuincen Matt.17
dū. Voluit oīno christus ab ipso natiuitatis sue
exordio subiacere legibus tāq̄ hō: ne videretur
rempublicā cōturbare voluisse/ qui venerat ad
melius reparare corruptum: insinuās ꝙ iuste re
gnū gratū habet: ⁊ oīa sibi sanctio est accepta/
q̇ in pace atq; in iusticia rempublicā seruat. Nec
aduersari debēt potestati eque regenti quicūq;
mortales: cū ei subiacere voluerit in humilitate
deus. Et oīs potestas a dn̄o deo est: ⁊ q̇ potesta Roma.13
ti resistit/diuine ordinatiōi resistit. Igit ascēdit
ioseph a nazareth: vbi cōceptio celebrata est/et
incarnatio verbi dei: ⁊ venit bethleē ciuitatem
dauid/vbi erat celebranda natiuitas. Presagi-
unt mysteriū atq; cōueniunt christi futuris acti-
onibus iste due ciuitates/nazareth ⁊ bethleem:
si ipsarū significationes ⁊ prouinciarū/ vbi site
sunt/in exquisitā speculationez deueniāt: vt nec
alibi concipi/nec alibi nasci debuerit q̄ vt est:
Erat aūt hō de familia dauid ⁊ de tribu iuda: ex
qua ſm carnē christi est facta traductio/ſm re-
promissionē quā fecit: De fructu ventris tui po Ps.131
nā super sedē tuā: vt domus ad progeniē/ fami-
lia ad familiaritatē morū ⁊ vite referatur. Pro-
fectus ascenderat iuxta edictū cesareum/ descri
pta progenie/descripto noīe/descripta ciuitate
datoq; cēsu: pregnās tn̄ maria erat/vicinaq; par
tui: cuius ioseph sic sollicitā gerebat custodiaz:
vt postq̄ illā iussu angeli in cōtuberniū duxerit:
nec eā dimiserit/ducens illā secū sibi desponsa-
tā/non cognitā. Que improuisa venit/de tēpore
partus nō cogitās: diuine directioni ⁊ guberna
tiōi oīa derelinq̄ns: cū diuina operatiōe/nō hu-
mana/cōcepisset; nihil secū deferēs/q̇ edita pro-

les in cultu educatiōis inquirit. Similiter ⁊ spō-
sus ioseph improuide venit: Nō eñ ascendens
bethleē vt pareret ibi/mariā secū duxit: sed vt ꝓ
fiteretur/ascendit. Diuine quidē factū est vt illā
duceret: ⁊ vt ibi nescia tēporis/vicina partui pe
perisset. Unde: Factū est aūt cum essent
ibi: impleti sunt dies vt pareret. Et
peperit filiū suū primogenitū. Uene-
rant ioseph ⁊ maria bethleem: nec infra ciuita-
tē fuerant hospitati/ob multitudinē eorū ꝗ ad-
uenerant: sed in quoddā epidochiū seu diuerso
riū extra ipsam/in quo paupes diuertebant. Ur
gebat q̄dē hos sic hospitari paupertas: magis
aūt diuina dispositio sic agebat/ propter myste
riū ⁊ presagiū futuroꝝ. In quo tpe/in quo lo-
co impleti sunt dies virginei partus: ignorati ta
men a custode virginitatis ⁊ ab ipsa virgine pa
ritura: soli deo cogniti. Et peperit filium
suū primogenitū. Signata locutio a spū-
sctō edita: peperit filiū suū scʒ virginis parientis/
nō ioseph putatiui pr̄is: vt duorū paretū tradu-
ce carnis non sit filius/sed vnius: quanq̄ eterni
patris ab eterno filius sit eternus. Primogeni
tū: nō ordīe posteriori/ vt haberet sequentē quē
nunq̄ habuit: sed ordine anteriori: quē null⁹ ex
vtero virginali nascendo precessit. Peperit vir
go virū: viri nec vsa consortio: imo femina deū
ineffabili modo. Nam ille de⁹ qui virginis vte-
rū ingressus est/non satus: egressus est sua virtu
te: sua potestate/nō humana lege: supraq̄ oēm
humanā cōprehensionē eius celebratus est par
tus: nō natus ptāte parientis/nō nature impetu
quo decursis nouē mēsibus fetū vi ex vtero na-
tura depellit: vbi doloribus angitur pariēs: tri-
sticiaq̄ teneť cū illā venit in horā: vt maiorib⁹ cō
fodiať penarū aculeis cuʒ parit/q̄ fuerit refecta
delectationibus cū concepit. Nec violentia ille
partus emissus est: vt lege nature non se potue
rit amplius intra materna viscera continere/si
voluisset: qui naturā oībus rebus inditam volū
tate sua in omnibus superabat: ⁊ potuisset virgi
neum claustrū incolere per multa tēpora nō tur
batū. Qui q̄uis in illo carnē assumeret/non de-
stitit esse quod ab eterno erat: qui voluntate/nō
necessitate oīa fecit: hecq̄ faciebat ꝙ sic ꝓ mor
talibus nasceretur: factusq̄ absq̄ peccato mor
talis: non vt semper esset mortalis/sed vt morta
les ad vitā proueheret ex mortuis: vt ⁊ mortalis
competeret morte multatis atq̄ multādis: et na
tus mundo ⁊ in mundo cōditor eius. Nec dua-
rum personarū est celebrata natiuitas/sed vni-
us: q̄uis duarū naturarū ex vtero virginali sit
celebratus egressus: quarū vnius tm̄ in cōcipiē
do in eūdē vterū sit factus ingressus. Nō enim
humana natura in illū vterū est ingressa per se-
men: sicut protoplasto traducta propagať: nec
alia lege immissionis exterioris christus vt ho-
mo est satus in virgine: sed ex ipsa virtute spūs-
sancti caro ministrata est. Natura vere diuina i
assumente verbo suo ineffabili modo duntaxat
in vterū virginalē/humilē fecit ingressum; ex tri

um substantiarū vnione perfecto expectato tē-
pore/in cōmuni nature ordine deus ⁊ homo ꝑ
virgineā portam nasci dignatus est: inde incipi
ens esse docibilis/quo cepit esse visibilis: natus
inter omnia/natiuitatē omnibus certis legib⁹
ordinans: ⁊ ordine nouo natus/humanū gen⁹
ad nouam nationē prestruxit. Et clare factū est
quod olim sertū erat in humana natura et post
peccatū: vt in illa mūdo visibilis dei filius appa-
reret: ⁊ in eadē plagata carne superinducta san
ctificatione denū medicina reperta est. Exce-
dit ingenij humani similiter ⁊ eloquij facultatē/
ꝙ nō satus in virgine/sed ea lege qua non satus
nec natus agnoscit: sed diuina virtute fieri cre-
ditur omne quod agitur. Taciturnitate potius
opus esset q̄ disertione verborum: vbi a grandi
materia intellectus humanus obruitur: etiam ⁊
angelic⁹ superatur. Quid eñ est ꝙ fari gestit hō
mortalis: nisi ꝙ in tempore venit eternitas/im-
mensitas in mensurā/creator in creaturā/ infi-
gurabilis in figurā/inenarrabilis in sermoneʒ/
inexplicabilis in linguā/incircūscriptibilis in lo
cū/inuisibilis in visionē/inaudibilis in sonuʒ/in
olfactibilis in odoratū/ingustabilis in cibū/im-
palpabilis in tactū/dn̄s in seruituteʒ/ imperator
in vile obsequiū/libertas in mancipium/libera-
tor in precium/expeditus in cōpedes/sanitas in
egritudinē/satietas in famē/fons in sitim/conti-
nens in contentū: artifex ingrederetur opificiū
suum: longitudo in breuitatē/latitudo in angu-
stum/sublimitas in imū/nobilitas in ignobilita-
tē/gloria in cōfusionē: vt ista sic in isto ineffabili
ter nato cōsisterēt: nec vnū opprimereť ex alte-
ro/nec alterū ex reliquo pellereť: donec hūane
redēptiōis cōsūmato mysterio oī penali deposi-
to i carne duntaxat gloriosus resurgeret/ celosq̄
penetraret. Quid ē quod credēdū: nisi q̄ eo ma
lo se dei filius induit/quo nos exuere nitebatur,
excepto pctō: a quo etiā nos exuēs nō assūpsit.
Et progauit magnū insigne hoībus. Fact⁹ est
hō/vt homies deos faceret: nō natura/sed grā-
titudine nō substātia: ꝗ caro fact⁹ in vtero in
hāc lucē ex illo ꝓcessit ipse lux incōprehensibilis
creatorq̄ lucis. Et in assūptis minorat⁹ a crea-
turis suis atq̄ suppositis: illis in aliqb⁹ eq̄us: i
vtroq̄ assūptoꝝ minor fact⁹ ab āgelis: iuxta illā
Dauidicā sniam: Minuisti eū paulomin⁹ ab an Ps. 8
gelis. In altero vo elemētat⁹ ex elemētis/edit⁹
sub celo/sub stellis atq̄ planetis: ꝗ oīa ex nihilo
in esse ꝑduxit: vt illo ꝑ assūptū iponeret vnde ve
nit: ⁊ ex illo suscitaret quo ipe descēdit: Suscitās Ps. 112
de terra inopē: ⁊ de stercore erigēs pauperē. Et
nō solū esset assūptū vt vna eēt ꝑsona: sʒ singlos
ve credituros sibi similes i assūpta natura. Eq̄
tus eq̄dē apparuit: qm̄ seipm exinaniuit/formaʒ Phil. 2
serui accipiēs: in silitudie hoīm fact⁹/⁊ habitu i
uent⁹ vt hō. In cui⁹ natiuitatis hora digna fari
appuerit: vt pariēs obtegereť a nube: nec vlli co
gnita/neq̄ visa dū pareret: nullo ꝑgrauata dolore
nec fatigata penis/aut i aliq̄ ibecillis: sit parietis
sic ⁊ obstetricis sola gessit officiū: nullꝯ sociata cō

plicibus: nullis fulta pedissequis: vt pio errore
multi autumauerũt. Sic bethleẽ venit: sic stetit
sic pepit: sic oĩbꝰ ꝑuata copijs: sicut pauꝑ mulier
paupis carpẽtarij vxor incole se habẽs: ꝛ in epi
dochio icognite ꝯstituta. Que ilico surgẽs / edi
tũ partũ anteꝗ̃ tãgeret adorauit: primo prima / i
ꝓfunde humilitatis abysso / genuflexo / ꝓcliuo
corpe suꝑ terrã: deinde letabunda pariter ꝛ tre
mebũda / suspenso in admiratione anĩo / cepit in
manibus prolẽ: suscepit ad genua: peregit non
dũ experta om̃e obsequiũ noui partꝰ. Sed hoc
omnẽ animũ fidelẽ in abyssum tante humilita-
tis cõsyderando demergit: vt nil esset ꝑparatuz
ad tanti regis exortũ. Et comparatio aliorũ na
scentiũ in tanta cura parentũ et assistentiũ / ꝛ eo
rũ que requirunt ad proles procerũ primo susci
piendas ex vtero matrũ: plus ostẽdit quãta fue
rit carentia oĩm in ortu saluatoris. Qm̃ ꝛ nascẽ
do mõstrauit mundi contemptũ: cũ inops / ege-
nus ꝛ pauper ingredit cũctorũ creator existẽs.
Baiulat sola solum: ꝛ monas monadẽ portat.
Fert a puella puer / deꝰ a femina / creator a crea
tura. Lactat ab vbere vbertas infinita: et a ne-
scia ꝑlis alẽde / ipsa sũma sapientia gubernatur.

¶ Genealogia christi texitur: secundũ Mattheũ et Lucã. Capi. V.

Ex quibus aũt iste primogenitꝰ virginis
vnigenitus dei s̃m carnem originẽ tra
xerit / euangeliste declarãt. Unus breui
ori serie descendendo: ab eo incipiens qui pri-
mo repromissionem de ipso nascituro recepit:
alter a putatiuo patre / calculans vsqꝫ ad deũ pa
trẽ ascendendo ꝑuenit: q̃ hunc vnigenitũ misit.
Non aũt ociose describitur genealogia saluato
ris: ne crederet aliunde natus ꝗ̃ ex his patribꝰ
qui cultum vnius dei nũc tenuerũt: et appellati
sunt populus sanctꝰ dei. Adhuc etiã nemo hesi-
tet / aut perperã iudicet si aliq̃ peccatores et pec
catrices in saluatoris generatione ponunt: qm̃
ꝓ peccatoribꝰ ipse carnẽ assũpserat. Nec pctm̃
originale ex traduce carnis ꝓtractũ / ad eũ in ma
terna carne sanctificata seu purgata peruenit.
Cuius genealogiã sic mattheus seruãdo descri
Mat. I. bit: **Liber generatiõis iesu christi fi-
lij dauid / filij abraã.** Prepostera locutio
ẽ. Nã prior abraã / posterior dauid: sed christo i
genealogia vicinior. Et dũ ꝑdicaret iesus / mira
culaqꝫ faceret: dauid filius acclamatꝰ est. Et Jo
seph pater putatiuus eius (vt supra dissertũ est)
erat de domo ꝛ familia dauid. Et tẽpore dauid
erat distinctio tribuũ iã facta ex filijs iacob: que
nondũ erat tẽporibꝰ abrae. Quãobrẽ primo po
situs est dauid tanꝗ̃ insignior in genealogia: qr
rex: qr de tribu iuda / ex qua christus carnis tra
duce descendit: quia ad ipsum de christo repro
missio facta est. Et tñ in vita sua christꝰ eius fili-
us dictus et primior sibi: qui etiã dauid filiꝰ mul
tis interpositis fuit abrae. Proinde mattheꝰ he
breus scribens in hebreo / sic cõtexuit: Liber ge
nerationis iesu christi filij dauid: scꝫ lõga tradu
ce carnis multis iterpositis: filij abraã. Hoc aũt
refert ad dauid / vt filiꝰ dicat abrae: aut ad chri-
stũ / vt filius dicatur duorũ ꝓpter repromissionẽ
eis ꝑcipue factã. Uterqꝫ sensus ꝯgruit veritati.
**Abraã genuit isaac: isaac aũt genu
it iacob. Jacob aũt genuit iudam et
fratres eius.** Judas aũt genuit phares ꝛ za
rã de thamar: phares aũt genuit esrom. Esrom
aũt genuit arã: arã aũt genuit aminadab. Ami-
dab aũt genuit naasson: naasson aũt genuit sal
mõ. Salmõ aũt genuit booz de rachab. Booz
aũt genuit obed ex ruth: obed aũt genuit iesse:
Jesse aũt genuit dauid regẽ: dauid aũt rex ge-
nuit salomonẽ ex ea q̃ fuit vrie. Salomõ aũt ge
nuit roboã: roboã aũt genuit abiã. Abia aũt ge
nuit asa: asa aũt genuit iosaphat. Josaphat aũt
genuit iorã: iorã aũt genuit oziã: ozias ãt genuit
ioathã: ioathã ãt genuit achaz: achaz aut genu
it ezechiã. Ezechias ãt genuit manassen: manas
ses aũt genuit ammõ. Ammon aũt genuit iosi-
am: iosias aũt genuit iechoniã et fratres eius i
transmigratione babylonis. Et post trãsmigra
tionẽ babylõis / iechonias genuit salathiel. Sa
lathiel aũt genuit zorobabel: zorobabel aũt ge-
nuit abiud: abiud aũt genuit eliachim: eliachim
autẽ genuit azor. Azor autẽ genuit zadoch: za
doch autẽ genuit achym. Achym aũt genuit eli
ud / eliud aũt genuit eleazar: Eleazar aũt genuit
matthan: matthã aũt genuit iacob. Jacob aũt
genuit ioseph virũ marie. De qua natus est ie-
sus qui vocatur christus. Ecce a quibꝰ patribꝰ
christus ẽ natus i carne. Perspicuũ est christũ
ex iustis et ex pctõribus traxisse carnis originẽ
nõ tñ ita iustis vt nõ idigerẽt misericordia: nec
tñ ita pctõribus quin cõuerti possent per indul-
gentiã. Oẽs ergo generationes ab Abraã vsqꝫ
ad dauid generationes quatuordecim: a dauid
vsqꝫ ad trãsmigrationẽ babylonis generatiões
q̃tuordecim: et a trãsmigratiõe babylonis vsqꝫ
ad christũ generatiões q̃tuordecim. Et oẽs ge
nerationes ab abraã vsqꝫ ad christũ generatio
nes q̃dragintadue erãt. Christi autẽ generatio
sic erat / ꝗ mater eius despõsata fuit ioseph filio
istius iacob. Que anteꝗ̃ cognita: nũꝗ̃ tñ cogno
scẽda: a deo per nunciãtẽ angelũ ꝑuẽta ẽ. Que
assensum prebẽs / ex spũsancto virgo concepit:
virgo decursis decẽ mensibus / filiũ dei i carne
assumpta peperit. Et sic natus est tali genealo-
gia / vt ꝑtactũ est. Et qm̃ triplex est christi nati-
uitas: vna eterna de patre eterno omĩno ineffa
bilis: alia tpalis ex carne qua natus est in terris
tertia sacramẽtalis qua natus ẽ sacramẽtis: id-
circo alius euãgelista aliter ascendẽdo vsqꝫ ad
deũ eius schema christũ cõtexuit: id ratus / qm̃
ex carne ipse processit ad nos. Ex natiuitate vo
spũs in elemẽtis sacramẽtaliter edita / nos acces
sum celebramus ad deũ. Hinc scriptuz est ilico
post baptismũ vocẽqꝫ paternã. **Et ipse ie-** Luce.
**sus erat incipiens quasi annorũ tri
gĩta: vt putabatur filiꝰ ioseph:** q̃ fuit
heli: q̃ fuit mathat: q̃ fuit leui: q̃ fuit melchi: qui
fuit ianne: q̃ fuit ioseph: q̃ fuit mathathie: qui

fuit amos: qui fuit naum: q̄ fuit hesli: q̄ fuit nagge: qui fuit maath: qui fuit mathathie: qui fuit semei: qui fuit iosech: qui fuit iuda: q̄ fuit ioanna: qui fuit resa: qui fuit zorobabel: qui fuit salathiel: qui fuit neri: qui fuit melchi: qui fuit addi: qui fuit cosan: qui fuit helmodan: qui fuit her: qui fuit iesu: q̄ fuit heliezer: qui fuit iorem: qui fuit mathat: qui fuit leui: qui fuit symeon: qui fuit iuda: q̄ fuit ioseph: qui fuit iona: q̄ fuit eliachim: qui fuit melcha: qui fuit menna: qui fuit mathata: qui fuit nathan: qui fuit dauid: qui fuit iesse: qui fuit obeth: qui fuit booz: qui fuit salmon: q̄ fuit naazon: qui fuit aminadab: qui fuit aram: q̄ fuit esrom: qui fuit phares: qui fuit iude: qui fuit iacob: qui fuit isaac: qui fuit abrae: qui fuit thare: qui fuit nachor: qui fuit seruch: q̄ fuit ragau: qui fuit phalech: qui fuit heber: qui fuit sale: qui fuit chaynan: qui fuit arphaxat: qui fuit sem: qui fuit noe: qui fuit lamech: qui fuit mathusale: qui fuit enoch: qui fuit iareth: qui fuit malalehel: q̄ fuit chaynan: qui fuit enos: qui fuit seth: qui fuit adam: qui fuit dei.]

Qr natus iesus pannis a matre inuoluitur: et ī presepio reclinatur: secundū Lucam solum. Capi. VI

Significanter euangelista ꝑ spiritūsanctū expressit: q̄ virgo mater alias mulieres in partu sibi obsecundātes nō habuit: cū solū de ipsa singulariter dicat: q̄ pānis eū

Luce. 2. inuoluit: et reclinauit eū ī p̄sepio: q̄ nō erat ei locus in diuersorio. In uoluit pānis oīa explicās explicatus: et fascijs stringitur platonicus infinitus. Et qui latas celi plagas elementorūq̄ campos creans ampliauit: pārnulis linteolis fasciatur. Pater verbum explicat: ⁊ mater carnis inuoluit. Nud⁹ ex terra ꝓdijt hō primus: nudusq̄ nō perfusus pudore manebat: quousq̄ peccādo ex rubore pallesce-

Gen̄. 3. ret. Et erubescens pizomata ficus accepit: deinde de paradiso depulso dn̄s deus tunicas pelliceas fecit. Equidē sed nec iste ob illaz aut similē causam pannis operiētibus nuditatē inuolut⁹ est: sed ob defectū nature sibi inculpabilē quem assūpsit/ vt similis esset ꝑ oīa fratrib⁹ suis: et ad tegumentū damnose verecūdie/ quā humanum genus incurrerat. Et vilitate pannorū tecta est illa sup̄ba nobilitas/ quā ex suggestiōe sathanica desyderauit adā. Et absterse sunt nostrorū peccatorū feces: necnō et condemnate sūt pompe indumentorū ex fastu mortaliū: cū rex etern⁹ rex omniū seculorū vilibus tegumentis inuolui tur: que (vt pie creditur) nec preparata erant ꝓuisione parentū: sed aut erant illi panniculi ex velamētis virgineis/ aut forte mutuatis. Ac ꝑ hoc in vtroq̄ paupertas ⁊ vilitas innuit: in eo q̄ sic ī pauperie natus est/ ⁊ vilitate optus est. ¶ Initiauit caput ecclesie christus viā nouā in his bonis que mundus abhorret: ⁊ dilexit que mūd⁹ odio habuit: exorsum faciēs/ natus ab his ianuis q̄s magnus effectus predicaturus erat fuisse introitum ad regna celorū. Cepit ab ea hora/ qua mūdo apparere voluit/ prius facere q̄ docere altissimā paupertatē rerū omniū abdicationē: vt ei nō essent panni nisi viles: nō sua/ sed aliena edes: nō amicorū/ non cōsanguineorū/ non conducti stabuli determinati hospitis: sed loci vagi atq̄ cōmunis: vt non crederet natus alicui prius: sed cōmunis omnibus factus: ⁊ totū diceretur esse diuinū/ vbi nihil apparebat humanū. Reclinat in presepio procer: ponitur in stabulo animaliū irrationabilium rector: iacet in feno factor eius imo dn̄s eius fenū factus: quia omnis caro fenum. Reclinat in presepium filiū virgo mater/ vere pariendi nescia temporis. Etenī q̄uis pauper prouidisset de domo ⁊ de his que ad huiuscemodi ministeria requiruntur/ si prescia extitisset. Sed omnia fiunt in contēptu carnis: in contemptu visibiliū rerū: in designatione nascentis qualis ⁊ vnde sit: in cuius ortu nihil mūdiale refulget. Totū diuina dispositione agitur: propellitur humana prouisio. Arguunt oīa ista deum non hominē purū/ q̄uis verum. Vilis videt introitus tanti regis in hanc vmbraticā vitam: ingrediturq̄ per insolitam portam: quam natura non fecit apertam/ humana opatio semp tenuit clausam. Ingressus eius nullis humanis magnificentijs fultus est: clandestine inopinateq̄ factus: nemine dei filium in vtero virginali pretubicināte/ vt regibus seculi: q̄uis de profundo atq̄ remoto precesserint oracula ⁊ preconia ꝓphetarū. Sed nullus hanc virginē suam matrē in vtero suo gestasse dei filiū dum grauida ferebat/ agnouit: sola ip̄a que gerebat excepta: ⁊ matre precursoris/ ⁊ precursore in vtero exultante qui clausus in vtero similiter agnouit. Non de terris/ sed de celis declaratus est: quoniā ip̄e solus de celo celestis. Omnia vilia/ oīa penalia/ omnia humilia pro nobis assumpta ⁊ tolerata sunt: vt in ipso/ ⁊ per ipsum/ ⁊ ex ipso essent cuncta nobis meliori conditione donanda. Et q̄nto magis fuerunt humana ⁊ mūdana ⁊ secularia cuncta remota: tanto prestantius diuina credēda sunt astitisse. Prerogata ē spes diuini amphitheatri ad diuinitatē spectādā: cū ipsa se ꝑmisit in p̄sepio reclinare: vbi eterni pabuli sub pollicitatione annonā accepimus: nō q̄ iumētorū fenū/ sed ꝓ hominib⁹ positus ⁊ inuent⁹ est christus. Infans iacebat: sed vagiens: vt infās peccatū primi hoīs dialogice locutiōis excluderet: ⁊ vagitus eius nos a miseris planctib⁹ liberaret. Nō erat ei ali⁹ in diuersorio locus: vbi p̄terq̄ in p̄sepio poneret. In angustū venerat/ q̄ latitudines celorū ⁊ vasta terrarū fecit. Et venerat lucrari pro hoib⁹ locū: ⁊ ascēsurus erat ī celū/ vt electis suis pararet optimū locū. Et nūc mire nato nō est loc⁹ in diuersorio: nō capit deū regio nostra: nec ei in mūdo locus apt⁹ ad manendū. Et quē celi ⁊ terra nō capiunt/ in p̄sepio reclinat: igit loc⁹ erat ei p̄sepiū. Corpus ei⁹ assūptū locabile q̄dē ⁊ locū exigebat ad situ. Quō ergo locus/ ⁊ nō locus: Non erat ei p̄ inopia mūdi alius commodior in diuersorio/ vbi multi

diuerterant. Terrena quidẽ spacia numerositate cõsortũ angustanť: et aptiora sepe ꝑoccupantur a potioribus: vilia vero sunt relicta pauperibus: et ipse paupertates seruaturus ꝛ ꝓdicaturus aduenerat. Altiori sensu exactũ verbũ aliud intelligibile prestat. Non erat ei locus in diuersorio: quia incircũscriptibilis deus est: sed reclinatur in ꝑsepio puer homo. Non erat ei locus in diuersorio aptior sibi in designationem futurarum actionum eius locus presepij vero magis. Nam comestibilis panis in comestione futurus: necubi locatur aptius ꝙ in mẽsa famelicis antepositus: vt accipiant ꝛ comedant/ esuriemq̃ depellant. Conficiebat homines seua fames: qui ratione defessa velut bruta animalia facti erãt: q̃ ad ꝑsepia vt annonã capiant/ sepe ligantur: ante quos puer Jesus comestibilis in fide: cuius caro vere est cibꝰ: cuiꝰ sanguis vere est potus: in ꝑsepio reclinatus est. Nõ defuit deo locus/ cuius est oĩs locus: ꝙuis nusꝙ locetur in loco: Nõ defuisset puero locꝰ sed locus non erat ei in diuersorio: qm̃ futuris mysterijs in presepio locus aptior sibi erat. Nihil q̃dẽ preter causam multã et manifestã ab ipso et ꝑ ipsum ꝛ in ipso dei filio humanato factũ esse credatur: vt eorũ gesta per que apparuerũt abiecta/ causa penitus abiecta non fuit.

¶ De vigilia pastorũ et euãgelizatione/ eorũq̃ hymno in natiuitate Jesu secũdũ Lucã solum. Ca VII

Joan.10. Vigilant pastores bono nascituro pastori: q̃ de seipso protulit cũ esset adultus: Ego sum pastor bonus. Pastores animaliũ pastori angelorũ ꝛ animarũ excubias celebrãt. Custodi hominũ ipsi nascenti/ cũ sint ouiũ custodes/ vices nocturnas agunt. Et ad insinuandũ q̃s est iste qui nascit: ad demonstrandũ presagijs in ipsa natiuitate saluatoris: quid in ipsa ecclesia sit futurũ in studio acq̃rende salutis. Nã introducendus erat alius pastoratus ordo: et alia inuisibilis spũalis ordinãda pastura in vberrimis montibus diuinorũ sacramentorũ atq̃ virtutũ: vt in ratione fidei oĩ cõsũmato mysterio pastorali pastores boni ꝛ greges sub eterno pastore in montibus eterne glo-

Luce.2 rie pascerentur. Hinc est quod dicitur: **Et pastores erãt in eadẽ regiõe vigilãtes et custodientes vigilias noctis supra gregẽ suũ.** Actio cõsona veritati ꝛ humanũ officiũ diuinis alludẽs: ꝙ pastores in qua christus natus est regione vigilarent: nõ ob aliud noctis vigilias transigentes/ nisi vt custodirent ex mercede cõmissum aut porpriũ gregez: ne oberrarent oues: ne lupus raperet atq̃ dispgeret: vt quod languet aut hebet/ confoueatur vt in caulis seruarentur: vt debita hora prouideretur de pastu. Ad hoc vigilia/ ad hoc custodia figitur supra gregẽ. Eadẽ imagine rationabilis pastor sup rationabili grege inuigilat atq̃ firmat custodiã: ꝛ a custodia ꝛ vigilia sup irrationabilia typus trahitur: quo rationabiles atq̃ fideles oues a pastoribus gubernentur. Nõ vigilabant hi pastores sup noua natiuitate reuelata: nec diuina humane/ aut hũana diuine declarari cogitabãt. Nõ alta sapientes/ nõ tũc ꝓphetias impleri de dei filio expectabãt: sed viuebant in simplicitate cordis: i puritate legis agẽtes sollicite officiũ cure pastoralis: q̃ sic in lege vixerũt vt primi christi noticiã exceptis parẽte et Joseph/ in terris habuere meruerũt: vt qꝛ boni erãt bonitate virtutis ꝛ circũcisionis ꝛ obseruatiõis legalis/ mererenť christũ habere in noticiam cũ ceteris bonis. Quia pastores in designatiõe mysterij singulariter de dei verbo reuelatũ est illis. Hoc eñ ꝑcipue bonũ habuit Moysaice legis obseruantia simplex atq̃ possibilis vt futuri Christi in fide noticia obseruatoribus prestaretur: et demonstraretur ecclesia in ortu capitis q̃liter esset i bene mẽbris dispositis vsq̃ ad finẽ seculi regnatura. Simplex deus in carne natus/ nõ cũ carne cõpositꝰ/ mẽte simplicibꝰ primo innotescere voluit: qm̃ cũ simplicibꝰ sermocinatio eius et nõ multiplicatus intellectus fidei subditur citius atq̃ facilius. Nec dei filiũ mundo decuit primo predicari ꝑ aliquos sapientes siue potentes/ sed per plebeos atq̃ pastores: ne humanis actionibus diuina inuoluisse crederentur. Inculta est corpore atq̃ agrestis vita pastoribus: ꝛ inculte natus se notũ fecit incultis: astruẽs q̃bus expedit ꝓdicatio ꝛ reuelatio diuinorũ. Hinc **Et ecce angelus dñi stetit iuxta illos: et claritas dei circũfulsit illos.** Aduenit angelꝰ dñi emissus celitus ad terras hũani incolatꝰ: ad ima de superis: ad hoĩes ex diuinis: ãgelus ex officio nũciandi dñi: ne Luciferiana potestate mitti crederet. Sed cũ oẽs spũs rõnabiles seu separate substantie ꝑmanẽtes ꝛ apostatici dei sint: ꝛ ipsius potestati subdanť: quid est quod de isto ꝑcipue dicit angelus dñi: Nihil ꝑfecto aliud dixerim: nisi ꝙ ille Gabriel q̃ nũciauit precursorẽ: q̃ missus est ad virginẽ dei matrẽ/ huius mire nati nunciare conceptionẽ atq̃ natiuitatẽ: ipse sit q̃ nunc ad denunciandũ ꝓdictorũ effectũ et saluatorem omniũ natũ/ iuxta ipos pastores assistit. Aut dicitur dñi velut nuncius qui solũ dominica venerat nunciare. Et claritas dei circũfulsit illos. Depellitur et tacetur claritas creati solis cuius lumen est in potestate diei/ nõ noctis: sed solus deus hanc noctem sicut diem illuminat: cuius claritas perstrinxit ex omni parte pastores/ in corpore similiter ꝛ in corde irradians: vt nõ paruipenderent factũ quod tam insolitũ videbatur: nec crederetur fuisse ociosuz quod tãto declarabatur lumine claritatis. Lumẽ manifestatur ex lumine: ꝛ a luce clara noctis tenebre depellũť: ꝛ filij dei et hoĩs noua natiuitas ex noua claritate noctis innotuit. Qm̃ mũdꝰ innouãdus erat doctrinis/ sacramẽtis atq̃ decretis tanti ꝛ magni regis in clara facta nocte nascẽtis: et pellẽde tenebre idolatrie cũctarũq̃ prauitatũ a corde credẽtiũ erãt: ꝑ eũ q̃ vera lux ẽ illumi

tians oēm hominē/in hunc mundū vtiq₃ venientē: que cū sit increata/nata mundo/a creata luce depromitur propter insolitam nouitatem sua collustratione insolitos videre deterrente pastores. Et timuerūt timore magno. Magnus timor ex magno paruos hos pastores inuasit: obstupescunt humana/cum diuina clarescunt: et paruus hominis animus superatur a magnis: et aspiciens inferiora ex subita actione magna pauescunt. Sed cito auellitur timor q̄ dispensatiue ad aliquid magnum insinuandū immittitur: presertim cum a substantiis ꝛ supernis actionibus venit. Diuina prouidentia preeūt se pe tristia/vt gaudiosa sequantur. ¶Propterea sequitur. Et dixit illis angelus: Nolite timere. Siue ex assistentia celici seu angelici spiritus in aliqua visibili assumpta forma stātis iuxta illos: siue ex claritate circūfulgēte ipsos timor obuenerit: ab angelo loquente remouetur: subiiciente causam leticie non querule: cum ait: Ecce enim euāgelizo vobis gaudiū magnū/quod erit omni populo: q₂ natus est vobis hodie saluator mūdi qui ē christus dn̄s/in ciuitate dauid. Gaudiū humana natura in ipsa creatiōe accepit: cū ad dei similitudinē et ad imaginē facta est. Et ad vsum corporeū in Eden tenuit mā sionē/omnibus fulta bonis/ oēm creaturā excedens/preter substantiā separate creatā posita in illa felicitate paradisi: vbi nil erat aduersum sub pollicitatione melioris/si mansisset in illis. Sed statim luit pro voluntaria culpa suppliciū: et versum est in luctū gaudium eius. Nunc in gaudiū redit ipsa corrupta ꝛ immulctata natura in natiuitate saluatoris: quod euāgelizat preco ille celestis/asserēs magnū ad propellendum magnum pastorū illorum timorē. Magnū ex magnitudine infinita nascentis ex integritate pariētis: magnū pro virtute: magnū pro nouitate: magnum pro omni salute: magnū pro eterna beatitudine magnū pro incōprehensibilitate. Declarat angelus vnde magnū: quia natus est vobis hodie saluator. ¶Pastoribus territis et timidis ex visis insolitis quasi singularibus cōmune bonū angelus euangelizat eis: pro eis edisserens natiuitatē domini saluatoris. Ecce gaudiū dicit: vnde caufetur: q₂ saluator natus est nobis. Nulla gaudii materia potior/q̄ de magna periclitatione saluatio. Etiā ex hoc magnū: quia magna et certa damnatio/magnā ex magno liberationē accepit. Quā natiuitatē eiusq₃ causam leticie pastoribus factā angelus aperit: nō q̄ duntaxat natus sit ipse pastoribꝰ/eorū sit de natiuitate dn̄i oēme gaudiū: cū ipse nō assumpserit incarnando psonā/sed et in cōmune naturam humanā: et Esaie

Esaie.9. vaticiniū pro omnibus intelligitur: ¶Paruulus natus est nobis: et filius datus est nobis. Sed quia ipsi velut primitie nascentis ecclesie mysterium hoc a seculo absconditū/in tempore reuelatū/cōpletū in plenitudine tēporis/pro se ꝛ omnibus subsequis audierunt. Ecce vnde gaudium propter nascentis officiū: q₂ saluator. Ecce designat ex nomine ille qui nascitur: quia christus dominus. Christus ad hominē: dominus ad deum oīpotentē refertur. Christus: id est/ vnctus quia reges et sacerdotes in lege veteri vngebātur. De quo per insigne dicitur: Unxit te dominus deus tuus oleo leticie pre consortibus tuis Ps.44.
Et dominꝰ deus ille est qui natus est. Igitur ex nascendi circumstantiis/in tuo animo ne vilescat. In ciuitate Dauid: sc₃ Bethleem: in qua natus fuerat multo ante Dauid: qui de ipso repromissionē accepit. De fructu vētris Ps.131.
tui ponā super sedē tuā. Quod ad Salomonem in carne ad christū in figura seruabatur. Et ipse Dauid etiā christū in gestis et verbis suis plurimis figurauit. Nec Bethleem q̄uis modica ob humilitatē ad nascendū electa excludebatur a mysterio saluatoris: cū ipsa interpretanter dicitur domus panis: ꝛ ipse mirenatus in ea sit panis viuus qui de celo descendit. Nō tn̄ ex toto perspicuū est/an hoc q̄ dicitur: qui est christus dominus/sint verba euangelizantis angeli aut scribētis euāgeliste. Sed quō se habeat ordo gestorū huius mirenati duplex nomen ex euangelio claruit: scilicet Jesus: id est/saluator: et Christus/q̄ dicitur vnctus. Sed amplius pie credulitati cōsonat: q₂ ille idē angelus qui Marie dixit/vt vocaret eū Jesum: nunc pastoribus declarat eū esse Christū: ne ipsi et ceteri aliū Messiam expectādo fallantur. Ecce cōpleta est prophetia ꝓphete/dicentis in persona totius humane nature:
Ego aūt in domino gaudebo: ꝛ exultabo in deo Abacuk.3.
iesu meo. Jesus dicitur hebraice/latine saluator qui pro omnibus natus est. Et psalmista dicit:
Cōuertisti planctū meū in gaudiū mihi. ¶Plan- Ps.29.
ctus perseuerans ab Adā vsq₃ in presens/de merito eius in gaudiū dominice natiuitatis cōuersus est: quod angelus pastoribus euangelizat. Unde alia maior aut similis gaudendi ratio prouenire hominibꝰ potuit/q̄ q̄ dei filius homo fieret inter homines ipsos suo merito saluaturꝰ? Ac per hoc nō ociose incarnatus atq₃ natus est inter homines factus homo: sed vt saluaret ab omnibus periculis in excelsis: Nec hūc mirenatū ab re pastoribus angelus nūciauit: sed vt quereretur/quesitus inueniretur. Nā ipse quidē mox vt voluit nasci/voluit ex fide cognosci: voluit inquiri/ te inueniri ab in simplicitate querētibus. Et vt credatur atq₃ queratur/angelus altitonat vt iuuentus agnoscatur/nō ex altis/ nō ex diuinis/nō ex magnis/ sed ex humanis et imis ipm designat dicens: Et hoc vobis signum Inuenietis infantē pannis inuolutū/et positū in presepio. Datur signum de Jesu q̄ nō in apparatu et cultu regio mundū intrauit: q₂ infans a nō fando dictus est: existēs mutus/qui aliis dedit linguā: nō volens disertē suā/qui omnibus loquentibus dat loquelam: Et mirū supra modū videre verbū mutū inuolutū a matre vilibus pannis: vt ex omnibus paupertas ipsa clarescat.

¶ Cur in pannis inuolutio et in pre
sepe reclinatio pastoribus p signo
datur: Canitur ab angelis/gloria in
altissimis deo. Capitulum VIII

Que est ista euangelizatio angelica: vt
ad signandũ iesum christũ dominum
inuolutũ pannis reclinatũ in presepio
clamet? Sunt ne ista tria/infantia/ pannorũ in/
unlutio/et situatio in presepio/perfecte signãtia
saluatorem? Cur pro signo tanti signati aliquid
celeste nõ dedit? Cur nõ induxit in signum illius
noctis insolitã claritatem? Cur ei locutionẽ pro
fide nõ dedit? Cur nõ aliquod magnũ insigne p
signo monstrauit? Inueniũtur alta data signa
in manu Moysi et Aaron et Helie ꝛ Helizei et
multorũ prophetarũ: vt eorum dicta ꝛ facta cre
derentur. Quãobrẽ pro tanto domino vt in co
gnitionẽ veniat/designãdo tam vilia signa sunt
inducta: vt inuolutus pannis/et positus in pre/
sepio saluator omniũ crederetur? Erant ne pa/
stores tam menti alte subiecti/vt tã ex vili signo
eum crederent omniũ saluatorem? Potius aũt
ex signo dato debuit patuisse contemptui. Ve/
rũ quia nihil potuisset inueniri hoc grande my
steriũ/ scilicet dei filium hominẽ factuz inter ho
mines pro saluandis hominibus natum: diuine
signare deficiens/ima pro signandis diuinis as
sumpsit: eo videlicet pretextu ꝙ neqꝫ inuenieba
tur aliud diuinum angelicum siue humanũ/cele
ste siue terrestre cõpetens et pro signo sufficiẽs
ad ea signa se contulit ostendenda/que ostende
rent deũ ab humanis rebus liberum existentẽ.
Et vt sciretur ꝙ nõ venerat in potestate/sed in
infirmitate carnis et contemptu visibiliũ genus
liberare humanum: necnõ et ingressum et egres
sum a mundo voluit concordare: vt in pauper/
tate natus/in illa etiã moreretur. Et cum ipso p
dicante signa de sua magnificentia et in miracu
lis quereretur: aliud ꝙ̃ Jone signũ p sua mor
te et sepultura nõ dedit. Equidẽ consona sunt
signa: quia natus: quia mortuus et sepultus: in
natiuitate inuentus est infans: ꝛ corã Pilato si/
luit ita vt miraretur preses. Signum Jone pro
sua morte ꝛ sepultura imaginẽ quandã cũ signo
dato in natiuitate per angelũ habet. Nam sicut
natus inuolutus est pannis: sic mortuus syndo
ne inuolutus est/prout mos erat iudeis sepeli/
re. Et sicut reclinatus est et positus in alieno p
sepio: sic positus ẽ in alieno sepulchro. Et sicut
per quadraginta dies virgo exclusa a templo in
puerperio stetit: sic p quadraginta horas mors
eius verificata est. Nec etiã aliter credamus hũc
Gabrielẽ angelum aliter perfecisse diuina iussa
ꝙ̃ ab ipso iubente accepit: nec ipsum aliter desi
gnasse ꝙ̃ ipse signandus edixit: quia sic precepit
vt voluit: sic voluit vt decuit: sic decuit vt ab e/
terno extitit ordinatuz atqꝫ preuisum. Cuius rei
querere rationẽ nihil aliud dixerim ꝙ̃ velle in/
uestigare superbe infinitã et irreprehensibilẽ et
debite agentẽ omnia domini voluntatem. Que
cum inuestigari a mortalibus nequit; in aliquo
errare non potest: que laudanda semper ab ho
minibus de omnibus est: nõ discutienda p qua
re: fortassis signũ dabatur vt inuentus cogno/
sceretur: cũ nullus vnꝙ̃ natus sic extitisset expo
situs. Non ideo datũ vt fides huiuscemodi na/
ti infunderetur pastoribus: cum nulla signa suf
ficiẽtia sint ad fidẽ: quã solus deus infundit sua
beneficentia largitatis/nõ merito capientis. Nõ
enim angelus predicabat aut infundebat fidem
sed predicabat credenda etiã speranda et diligẽ
da per illã. Verum quia homines nõ hymniza/
bãt huic clandestine atqꝫ incognite nato: mul/
titudo celestis militie ipsum cognoscẽs/ hymni
zabat: et fiunt in laudibus familiares hominibꝰ
in terris quos in celis sperant habere cõciues.
Et ne credatur vnus duntaxat huic mirenato
angelus astitisse cum precone: primo nouitatez
actã pro hominibus super terram/ celestium ci
uium/separatarum substantiarũ/diuinorũ spiri
tuũ in formatis vocibus ex assumptis corpori/
bus multitudo ꝯsonat. Et subito facta est
cum angelo multitudo militie cele
stis laudantiũ deũ et dicentiũ: Glo
ria in altissimis deo: et in terra pax
hominibus bone volũtatis. Sine in/
tercapedine temporis cum angelo euangelizan
te deuz/celestis militie multitudo collaudat. Et
confestim ꝙ mirenatus declaratus fuit ab an/
gelo pastoribus: insonante per vocẽ sibi militia
celestis alludit in testimonium dati preconij: vt
nõ solum in ore vnius/sed in ore plurium ex ce/
lo dicentium testimoniũ verũ fiat. Et in excellen
tiam noui partus: quia peperit virgo mater: nec
nõ in illã ineffabilẽ humilitatẽ laus illa tẽdebat/
qua deus homo factus voluit mũdo nasci. Mi
rabatur celestis illa militia ducẽ suum talibꝰ ar
mis indutum ad nouum congressum cadentiũ
angelorum. Et deficiens intelligere/laudat vo/
cibus quod miratur. Mos tamen est assistenti
um militũ/regẽ laudare sibiqꝫ applaudere sche/
mate nouo vestitum. Militia quidẽ in ipsa na/
tiuitate celestis apparuit: ꝛ humanis auribꝰ vo
cibus assumptis intonuit que duci suo semp im
maculate in supernis assistit ꝛ ipsum descenden
tẽ ad terras sequitur: nõ querẽs quo eat infalli/
bilis et eternus dux: sed sequẽs quo ierit cũ ad/
uersis parata bellare. Et ne crederetur iste mire
natus homo duntaxat de terra terrenus/sꝫ de
celo celestis: ideo eũ militia celestis laudibus ef/
fert. Que idcirco militia celestis dicitur: quia in
fatigibiliter pro hominibus terrenis militãt/ vt
possint esse celestes simulqꝫ cõciues. In quoruz
similitudinẽ in plenitudine temporũ/ducẽ suum
factũ agnoscunt: qui eos in principio creatiõis
ad imaginẽ suã et similitudinẽ fecit: vt nunc ver
sa vice quod dedit assumpserit. Et hymnizat di
serte illa superna militia/ edisserens quid obue/
nit: quia gloria in altissimis deo: et in terra pax
hominibus bone voluntatis. Nõ gloria noua
deo q̇ ab eterno incõmutabiliter atqꝫ inuariabi
liter gloriosus extitit; neqꝫ ab imis gloria infer/

tur in summis: sed ex noua natiuitate verbi sui ab hominibus amplius glorificādus ē atq laudādus. Peramplius quidē q2 ꝑ nobis verbū caro factū est: q̄ q2 nos fecit ex nihilo: ⁊ in esse produxit. Et ex innouatione facta per verbū/ etiā q̄ blasphemabant: qui idolatrabāt: ad glorificandū et laudandū deū conuertent: sicut Esaias de (Esa. 43.) dño ait: Ecce ego facio noua: et nūc orientur: ⁊ cognoscetis ea. Ponam in deserto viā/ et in via flumina: ⁊ glorificabit me bestia agri/ dracones et struthiones: Quia dedi i deserto aquas/ ⁊ flumina in inuio: vt darē populo meo potū electo meo. Populū meū formaui mihi: laudē meam narrabit. Hec oīa referunt ad verbū incarnatū et ad populum christianū. Ipsum est nouū: q2 nouum fecit dñs super terrā. Ipse christus via ipse flumen/ ipse aqua/ ipse potus. Cetera quidē ad populū collectum de gentibus. Seu etiā q̄a gloria erat hominibus in altissimis coram deo: pax quidē solum bonā voluntatē habētib9: q̄m (Esa. 48. et. 57) non est pax impijs/ dicit dñs deus. Ad impietatem tendit bona voluntate carere: quia nihil ad pietatem prestantius in hominibus inuenit.

¶ De transitu pastorū vsq bethleē et inuentione iesu: et de primis epiphanijs: secundū Lucā solū. Ca. IX

Verum q2 non ab re angelica voce declaratum est: q̄ qui natus est/ saluator est et dñs seculorū: sed vt quereret: et indicatus est per signū/ vt inuentus cognosceret: opportunū erat ex debita et honesta decentia: vt hi qui hoc celeste oraculū audierant/ quia ad querendū illum in animo moti/ simpliciter et in (Luce. 2.) corpore mouerētur. Unde: **Et factū est vt discesserunt ab eis angeli in celum: pastores loquebātur ad inuicē: Trāseamus vsq bethleē: et videamus hoc verbū quod factū est: quod dominus fecit et ostēdit nobis.** Perspicuū est angelos in celo existētes/ aū deitatis cōspectū ad sequendū ducem ipsorū velut milites infra nostra inferiora descēdisse: cum pacta euāgelizatione de mire nato/ ⁊ hymno dicto/ in celum vnde venerant fecere regressum. Pastores autē ammirantes in aīo de tanta oraculi nouitate/ atq de mysterio delectati: ad inuicem conferunt: quid agendū ꝓponunt: et condicūt q̄ non ociose hoc eis extitit indicatū et manifestatum tam ab eterno secretū: et q̄ arguendi essent atq multandi/ si hanc negligēter quererēt nouitatē. Deliberant transitū ab eo loco quo erant: vsq quo saluatoris eis est ennunciata natiuitas visendi causa verbū eternū: quod erat in tpe caro factū: et per angelū eis ostensum. Et seriando verba post angelorū discessum: vt nec eos viderent in assumptis corporib9: neq audirēt in vocibus: pastores ad inuicem sunt locuti: exprimentes ex cōmuni deliberatione quid agendū: dicentesq: Trāseam9 vsq bethleem: ne cunctemur amplius/ ne nostra mora possit esse aliqua frustratio: et videam9 et agnoscamus hoc verbum quod ab angelo factū est nobis: seu verbū scz mysteriū antefactū: seu negociū quod factum est. Luce clarius liquet/ q̄ fidē inhesitantē angelo euangelizāti dederant: cū dicunt quod factū est/ q̄ solus dñs fecit: ab alio nō factum/ neq factibile. Et ostendit nobis: angelo scz docente per fidē. Ostendit omnipotens deus pater verbum ab eterno: nō factū/ sed genitum: per quod omnia facta sunt: inter ipsa oīa caro factum: in angelica seu celica voce pastoribus: vt magni cōsilij angelus ab angelis/ celestis a celestibus: bonus naturaliter/ pastor bonus in effectu futurus: vigilans super salutē generis humani/ vigilantibus pastoribus monstraret: vt a maioribus ⁊ superioribus/ scz ab angelis pastoribus a pastoribus ad subiectos ꝓdeat in hac vita noticia diuinorū: donec euacuet omīs ordo et oīs principatus: et ipse deus homo sit omīa i omnibus. Simplex et affectuosa cōsueuit esse et debet vita pastorū circa subditas oues ⁊ aīalia/ quibus habent ꝓuidere de pastu: et pietatis cultum offerre deo de fetibus/ quos ex ouiū fecunditate suscipiūt. Et qui desuper spectator est omniū respicit super ipsos: vt simul cū muneribus gratos accipiat. Sic quidem primus ouium pastor (Gen. 4.) corde innocens atq manu: et in vtroq iustus in ipsa infantia seculi omnipotentē deum honorabat: cui per omnia gratus: a fraterna inuidia interemptus est. E regione itaq in ipsa renouatione seculi extitit vindicatū: cum verbū caro factum sub celo/ primo pastoribus est ostensum. Multa quidem reponunt in diuinis voluminibus gesta pastorū/ attestantia huic mysterio: q̄ dei filius incarnatus ipsis pastoribus est ostensus: vt nō sit ambiguū recte sapientibus pastoribus animarū/ recte viuentib9/ ꝓ se atq ꝓ subiectis ouibus a deo supra humanū sensum multa monstrari: et ipsorum iusto ministerio agi et gubernari decentius ecclesiā sanctam dei. Nā (Exo. 3.) Moyses in interioribus deserti pascens commissum gregem/ deum vidit in flamma ignis in rubo: et audiuit documenta/ qualiter oppressū (1. Reg. 16.) populū ab egyptiaca seruitute liberaret. Et de (Ps. 77.) post fetātes dauid accept9 a deo rex iudaici po- (Hiere. 3.) puli factus est. Et ꝓphetatum extitit: Dabo vobis pastores iuxta cor meū. Cōgruum eñ erat vt daturus pastores in populo iuxta cor tuū: q̄ ad tale presagium primo vigilantibus pastoribus p̄mo ostenderet filiū suū. **Qui venerūt festināntes: et inuenerūt mariā et ioseph/ et infantē positū i presepio.** Urgebat celeste preconiū corpore festinare pastores: qui ex credulitate festina in animo ad p̄sepium iā vsq peruenerunt: ⁊ eo pedib9 amplius festinabāt/ quo fides āgelicis dictis accesserat q̄ esset qui erat. Spes creuerat ꝓ salute: charitas stimulo ꝓ dignatione illorū animos agitabat. Equidem vsquaq assolutū est velocius agi p̄ corporis effectus/ quod agendū i animo maior vrget affectus. Raro quidem corpus festinat: nisi aliqua mentis affectio festinare cō-

pellat. Nescit amor tarde moueri cum heserit:
presertim cū diuinū apponitur ad amandū. Et
ipsa tarditas ad querenduz nullius aut modici
amoris argumentum existit. Etenim hi qui cor
suū in terrenis thesauris ꝛ rebus perfunctorijs
posuerunt: cum queq; preciosa relatione cogno
uerint dono posse ꝯsequi siue cōmertio: data fi/
de/posita spe/amore adiecto: expellunt omnem
a corporeis actionibus tarditatē: desudāt ꝛ am
bulant: laborant et pergunt: ingruunt pericula
et transuadunt: in interminatione sunt ꝟbera/
plage/expoliatiões ꝛ carcereꝝ: minaꝫ mare nau
fragiū: insidet ī itineribus predo: ꝛ crudelis be
stia dente venenoq; sepe impetit: nec ab his cu
pidi animus deterreꝫ/ne limē domus exeat: ne
cū iter inceperit/ repedare disponat. Afficiꝫ se/
pe fame: conficitur sepe ineptitudine hospitan
di: socios patitur importunos: ab ipsis plerūq;
decipitur atq; necatur: interdū ꝓ hominib⁹ hō
consortia bestiarū/et multotiens luit alioꝝ tor/
menta reoꝝ: et inueniendi cupiditas festinare ꝑ
huiuscemodi pericula cogit. Quanto quidem
esset ocyus pro diuinis muneribus festinandū
vbi talia pericula non obsistunt. Et si aliquan/
do sāctis aliqua molesta illata seu assumpta ex/
titerunt ī corpore: altissima dei premia in remu
neratiōe affuerunt. Monet animos vere credē
tiū festinare ad veras virtutes earūq; actiōes/
cum audierunt ad presepiū festinare pastores.
Presepiū et fenum in quibus christus infans
adhuc iacuit/sunt ipsa fides et humilitas/ cete/
rarūq; fasciculi virtutū. Non cunctentur qui de
celo agenda didicerunt: sed festinent ne ex tar/
do molimine arguantur. Etem̄ omnino de ce/
lo nobis loquentem aduertimus: quoniā de ce/
lo celestis est Christus. Et si qua hominibus
ſm euangeliū eius alia lingua fatur: de celo lo/
Prouer. 9. qui credēda est. Scriptum porro est: Doce iu/
stum: et festinabit accipere. Iusti isti pastores
erant/qui de celo docti festinauerunt accipere
Hebre. 4. quod docebātur. Festinemus ergo inquit apo
stolus/ingredi in illam requiem: vt ne in idipsū
quis incidat incredulitatis exemplū. Per virtu
tis ianuam/ non aliunde ad eternam requiē in
Gen. 18. troitur. Et Abraam festinauit in preparatione
ad obsequiū hospitum: cū sibi diuina sedēti ad
ostium tabernaculi sui apparere ceperūt. **Vi/
dentes aūt cognouerunt de verbo
quod dictū erat illis de puero hoc.**
Videntes oculorū corporeoꝝ intuitu puerū in/
uolutum/in presepio reclinatum/ mariā matrē
pauperem/in nullo terrena pompa fulgentē: et
Ioseph ꝗ̄ senē vtriusq; custodem: cognouerūt
per fidem in corde a deo infusam: ꝙ hic erat il
le puer īfans saluator seculi/de quo eis sermo
ab angelis factus erat. Quid ꝟo plus habuit
ista cognitio: quia viderunt ab illa: quia in voce
angeli audierunt: quodāmodo animuz mouet:
cum vtraq; sit in fide. Quoniam si non credidis
sent/non venissent. Igitur primo cognouerūt
per fidem. Cum autem venerunt et viderūt/co
gnouerunt. Que cognitio si supra id quod hu/
manū erat omnino ferebatur/etiam erat per fi
dem. Non em̄ oculo corporis deus videbatur
in carne: sed pastorū prima cognitio per fidem
erat in verbo angelico vsq; ad datum signum:
videlicet ꝙ infans pannis inuolutus esset/et in
presepio reclinatus. Cū autem viderūt signum
quod supra rerū ordinem erat: etiam et signa
tum cognouerunt de verbo dicto illis ab an
gelo: non de ꝟbo increato facto incarnato nu
perrime mire nato. Et si quod preter signū da
tum in ipso signo et signato diuinū aliquid co
gnouerunt: quod pie credendū est: cū deus nō
eis miserit angelum euāgelizare dūtaxat signū
sed signatum: per fidem tamen/non per speciē
fuit illa cognitio: scilicet ꝙ verbum increatum
esset incarnatum: ꝛ ꝙ hic puer natus esset in sa/
lutem cunctoꝝ. Hoc em̄ erat omne verbū quod
dictum est eis de puero hoc: qui sic natus esset
saluator christus dn̄s in ciuitate dauid: ꝛ ꝙ esset
pannis inuolutus ꝛ in presepio positus. Pro/
inde anteq̄ ꝑuenirent dum euangelicam euan/
gelizationem audirent/crediderunt ꝙ natus es/
set saluator: sed sub dato signo. Cum vero ꝑue
nerunt ꝛ inuenerūt/cognouerūt de omni ver/
bo dicto de signato sub signo et de signo in si
gnato. Cognouerūt signum visibile: quia reuo
lutus inclinatus erat: addiderūt ꝛ credendo co
gnouerūt signatū ꝙ esset saluator dn̄s christus
ꝙ oculo non conspicitur/sed fide tenetur. Et pa
stores inspectis ab angelo dictis/nō scādalizati
in tāta despectiōe/sed ꝑamplius in fide robora/
ti/ceperūt feruenter p̄dicare marie in puerperio
existenti/ioseph custodiēti/ ꝛ cūctis astantibus
de ciuitate/illam claritatem quam viderant et il
lam euangelizationē de puero ꝛ angelicos hym
nos/vt aure intenta ꝑceperāt: ita vt oēs sup̄ sen
sum pariter mirarenꝫ. Nā **et oēs qui audie
rūt/mirati sunt et de ipsis/que dicta
erāt a pastoribus ad ipsos.** Mirabanꝫ
ꝓpter insolita in rusticitate pastoꝝ: qui ad hanc
venerant vrbanitatem verborum vt celestia pre
dicarent. Mirabantur/quia non intelligebant
non intellectum/sed clausum admirationem in
mentibus hominum facit. **Maria autē cō/
seruabat omnia verba hec conferēs
in corde suo.** Non mirabatur velut altiori
cognitione plena: sed conferebat in corde di/
cta pastorum: ꝗ̄ pulchre ꝗ̄ apte alludebāt ei quē
sine corruptione conceperat ꝛ pepererat virgo
mater. Attn̄ erat aliter a ceteris in admiratione
suspēsa ꝛ intēta gestis ꝛ dictis: in fide tn̄ vt ma/
ter existēs. **Et reuersi sūt pastores glo/
rificantes et laudātes deū in oībus
que audierant et viderant: sicut di/
ctum est ad illos.** Reuertebanꝫ pastores
ad ꝓpa ꝛ ad solita ꝯuersi ꝛ auersi. Cōuersi ad in
fantē deū: auersi a stulticia ꝛ a ꝑuaricatiōe iude
oꝝ. Habuit em̄ iesus hoc potestatiue ꝓprii lex
intuitu solū simplicium etiam ad meliora cor/
da mutare. Ideo reuertuntur glorificantes

et laudantes deũ verũ/de deo vero modo nato mũdo monstrato: qꝛ oĩa que audierãt et viderant/vera erãt: qm̃ sicut audierunt/sic et viderãt Nec plus aut melius põt hominũ humana fragilitas ex datis ꝛ acceptis a deo magnis et paruis: ꝙ corda/ora/opera in dei gloriã laudẽqꝫ cõuertere. Nec adest nobis facultas potior dẽ credendo vicẽ/ꝙ de omnib⁹ glorificare et laudare oĩm creatorẽ. Cuius in hac natiuitate ṽbi icarnati prime incipiunt epiphanie. Nã incarnat⁹ non apparuit: nec manifestum se fecit: se totum copulans in vtero virginali. Natus ṽo innotuit primo ṽgini matri ꝙ deus et homo erat: ꝑ clausam portã egressus de templo corporis sui. Et oĩbus ciuib⁹ supernis extitit manifestus: qui eũ in voce vnius euangelizante/in multitudine hymnizante/vigilantibus pastorib⁹ reuelatus est: qui quesierũt/inuenerunt: et viderũt/et glorificauerunt deũ. Ab eo ꝙ mundi creatio cepit/dei epiphanie ceperunt: cũ tale tantumqꝫ opus declarauit artificẽ. Sed nõ illis intendimus: sed eis dũtaxat ꝙ in carne mundo natus manifestus apparuit: et semꝑ de superis declaratus est: qꝛ nõ de deorsum/sed de supḡis erat: cui superna oĩa obsecundabãt. Et qm̃ in sua deitate mortalibus ab oĩbus manifestus esse nõ poterat: carne obtectus est velut sol in suõ pleno fulgore radians reuerberat perualide oculos intuentiũ: vt tã luce valida nõ figank: sed interdũ nube quadã exili obtegik/qua mediante conspicik: Et sic deus sue imagini volẽs innotescere: sub vmbra carnis se posuit: hoc ĩ illa faciens/vt ad manifestationẽ sui sine velamĩe veniatur. Et spũsctũs aĩos in admiratione suspẽdit:

Psal.113. ita vt act⁹ab eo diceret: Dñe quid ẽ hõ/qꝛ innotuisti ei: aut filius hoĩs qꝛ reputas eũ? Stupens super eo ꝙ deus talibus epiphanijs suipsius intenderet: ꝙ appareret in carne visibilis: ꝛ ꝙ vellet ab hominibus sciri/queri ꝛ inueniri.

¶ De circũcisione et declaratiõe nominis christi saluatoris: et de secundis epiphanijs: secundũ Lucam solum. Capitulum X

Circũcidik incorporeus/sed carne vestitus: et ineffabilis noĩatur. Cepit fundi sanguis innoxius ex deo christo: nõ ex forma dei/sed ex forma serui. Et incognit⁹ vocak ex noĩe: neqꝫ non satus/sed satus circũcidenti cultro subiacere tenebatur. Uocatione quidẽ nõ imitatione paterna a christo suscepta ẽ. Etẽm ipsa nõ fuit ex lege/sed ex patribus. Cui⁹ exe-

Gen.17 cutor primus extitit abraam: qui ad distinctionẽ a gentibus alijs: et in fedus ad deuz illã accepit/non ad iustificationẽ in vitam eternã. Et facta est in porta ꝓpagationis humane: in qua pctm̃ quod est pena peccati/scriptũ extitit ab ipõ adã: vt noscat qui ad hanc vitã satus ingreditur/qualiter debeat viuere: cũ ex porta circũcisa traducitur. Hoc firmũ documẽtũ illis debuit esse ꝗ circũcidebank hebrei: nobis autẽ figura: cũ christ⁹ illã accipiens abstulit: altiori modo cõmutãs in illam que agitur cordis. Quam ideo christus accepit: ad confirmandã ꝓmissionẽ factã abrae/illico post edictũ circũcisionis. Sic eñ ait apostolus: Dico eñ iesum christũ ministrum fuisse circũcisionis propter veritatẽ dei/ad confirmandas ꝓmissiones patrũ: que scꝫ erant de ipõ christo futuro/et gloria eius sempiterna. Nec nõ et testimoniũ assumpte carnis perualidũ fuit: ꝙ ĩ octaua die circumcisus est/fususqꝫ sanguis: ꝙ verum humanũ corpus/non phantasticũ habuit. Rom.15.

Et ipse suscipiens testificatus est/ꝙ a deo data patribus erat: nunc terminãda nobiliori permutatione per ipsum: vt nõ habeat vnde causetur fidelis in christo de duricia cultri/et tolerando dolore. Altitudo quidem fidei credendoꝝ leuia corporalia fecit. Ex altissimis est fides christianoꝝ: cũ humana siue diuina de christo credũtur: immo quo viliora eo altior fides: cuꝫ ea que sibi nõ videtur competere: quia deus tanꝙ homõ perfecit. Dignum protinus est cum spiritualia intendunk/ꝙ corporalia remittãtur. Igik fides infusa cordi de omnibus actionib⁹ saluatoris: dura in leuia/ꝛ leuia in leuioribus/ꝛ leuiora in leuissimis ĩ corpore ꝑmutauit. Nemo igik velut fascinatus repetat circũcisionem: postꝙ abstulit ille qui dedit: in se suscipiens vt subseꝙ non subirent: quoniam omnes fideles in illo circũcisi sunt: caput eñ illam pro omnibus suis mẽbris accepit. Sufficiens est quidẽ tale caput agere cuncta pro corpore sibi insepate coniuncto. Octau⁹ etiã dies circũcisionis octauũ diem illum denunciat: qui non erit de septem/sed penitus extra septem: quo veri fideles erunt ab omnibus impertinentibus et materialibus circumcisi/durissimo tamen cultro mortis: que sanctis preciosa in conspectu domini fit pons per quaz transitur in patriã/eternamqꝫ vitam/et in libertatem glorie filiorum dei. Sic eniꝫ euangelicus testis eloquitur: Et postꝙ consummati sunt dies octo/vt circũcideretur puer. Consũmati octo dies a die natiuitatis: ecce ꝙ eternus ex tẽpore mensuratur: quia creatura inter creata factus est: et tangitur manibus hominũ homo deus: et manuducitur et reuoluik/et giratur in latera: et durus cultellus applicatur ad diuinam carnem/seruato cõmuni circumcidendi more in conspectu pluriuꝫ superstite matre: vt veritas humana clarescere: ꝛ oĩs suspicio tolleretur. Intacta quidẽ extitit impassibilis illa diuina natura: et vere passa/vere passibilis: vt cõfodiẽs dolor ad gemitũ cõmoueret infantuluꝫ: vt moris est/turbak ex dolore illa etas octo dierum. Aliter extra sensum humanũ fuisset creditus ille puer/et potius magia ꝙ hõ verus: si non doluisset: si non ostẽdisset ex ploratu dolorem: vt vnio quidem naturaꝝ semꝑ insepata mansit/vtraqꝫ natura manente in ꝓprietatibus suis. Circũciditur in carne deitas incircũcisa: que simplicissima existẽs nihil habet addẽdũ neqꝫ demendũ/aut quomodolibet decidendũ: solũ ens quod habet habẽs quod est. Illa Ps.115.

vero circũcisa caro seu circũcisus homo sic mã-
sit in signato vt accepit in signo. Naʒ ab oĩbus
materialibus rebus ⁊ tempalibus curis ⁊ his q̃
habent possessorẽ cum seculo conformare vsq̄
ad regressum ad celos/christus segregatus in-
cessit: ⁊ hoc erat circũcisionis signatũ in christo
⁊ in corpe mystico sancto suo. Signum autem
erat ipsa circũcisio quaʒ accepit corpi suo/quod
est ecclesia: daturus eaʒ in expoliatione corpis
carnis/ad exhibendũ illam sibi mundã ⁊ imma-
culatã in conspectu suo/vt digna fieret sociari in
supernis cũ substantijs sepatis auferendam: ne
amplius fieret in corpore carnis huius/sed in re
nouatione mentis ⁊ spũs. Mos quidem erat vt
circũcisione peracta/circũcisus puer ad paren-
tum ⁊ cognatoꝝ placitum intitularet̃ ex nomine
quo p̄ter effigiem ⁊ ornatum corporis distincte
homines cognoscunt̃. Proinde vocatuʒ est
nomen eius iesus. Quod vocatum
est ab angelo priusq̃ȝ in vtero conci
peretur. Nomen nõ imponit̃ ab angelo: fue-
rat ante p̄dictum ab actione fienda/nõ facta. Ex
officio et opere nomen est: relatiuũ quidem ad
eos qui saluant̃. Magna quidem ingerit̃ huma-
nis cordibus de noĩe tali leticia: ꝙ tã in magnis
et varijs periculis existẽtibus saluator de celis
aduenerit: ⁊ sic vocari voluit ꝓut saluaturus ad
uenerat. Propriũ est nomẽ ipsi mire nato: quo-
niam solũ sibi ꝓpriũ est posse saluare. Substan-
tiuum est: quia verã ⁊ beatã substantiã facit. Ap
pellatiuũ est: qꝛ ad saluationem oẽs appellat. Ad
iectiuũ est: adiecit quidem multa super naturam
conditam. Cõmune est: cõmuniter oĩbus factus
est iesus. Indeclinabile est: attñ ꝓ nobis decli-
natur. Et inuariabile cum sit ꝑ casus: ex effecti-
bus variat̃. Si p̄mum rectum casum accipimus
per eum nomina saluãdoꝝ scripta sunt in celis.
Si secundũ: per eũ vocamur ad veram refectio
Mat. 11 nem. Ipse quidem dixit: Venite ad me omnes
qui laboratis et onerati estis: ⁊ reficiam vos. Si
Jacobi. 1. p̄mum obliquũ: ꝑ ipsum pater volũtarie genuit
nos verbo veritatis/vt simus initiũ aliquod cre
Jo. 15. ature eius. Si secundum: omnia sibi dedit pater
Mat. 28. in manus. Et est sibi omnis potestas in celo ⁊ in
Ro. 18 terra. Et omnia nobis cum ipso pater deus do-
nauit. Si tertium: accusatos damnat/quos ipse
excusare nõ potest. Excusat aũt coram patre ac
cusatos penitentes. Si quartũ: aufert a suis ele-
ctis omnem tribulationẽ. Figure simplicis est:
qꝛ simplex omnino est deus. Cõposite: quia ho-
mo ex quatuor elementis: ex duobus/ex anima
⁊ corpore atq̄ cõpositione membroꝝ. Singula-
ris numeri est: qꝛ solus vnus deus vnus est chri
stus. Plurificat̃ vero pluralitate bonoꝝ: ⁊ quia
vnius corporis caput in pluralitate membrorũ.
Generis masculini: quia masculini sexus. Femi
nini: qꝛ de femina natus. Neutri: neutram bonã
vitam seruantibus. Cõmunis: cõmunitatem in
omnibus diligens. Promiscui: vtrũq̄ʒ sexũ ser-
uare disponens. Omnis: omniũ creator ⁊ domi
nator existens. Primitiue speciei: quia vt deus a

nullo deriuat̃. Deriuatiue: qꝛ vt filius a patre ge
nerat̃: qꝛ vt homo ab ipso creat̃. Declaratur no-
men illius eo tempe quo nihil noĩat lingua car-
nis: ⁊ mutus existit ꝓ adaʒ/q̃ ex data sibi ex deo
facũdia oĩbus nomen imposuit/sicut scriptuʒ
est: Omne quod vocauit adã anime viuẽtis/ipsuʒ Gen. 2
est nomen eius. Longe ante p̄figuratũ extitit in
ioseph de noĩe saluatoris: cuius pharao cũ po- Gen. 41
pulo egyptiaco vertit nomen: ⁊ vocauit lingua
egyptiaca saluatorẽ mũdi. Jesus autẽ saluator
dicit̃. Sic eñ et angelus euangelizat: qꝛ natus Luce. 2
est hodie saluator mũdi. Et in Josue: cuius no-
men vulgatũ fuit in omni terra: Nã fuit dñs cuʒ Josue
iosue: ⁊ nomen eius vulgatum est in omni terra.
Et deus pater cũ filio ait: Nomen meum vbiq̄
vulgatũ est: qꝛ ipse saluator omniũ est. Et spon-
sa de ipso longe ante p̄dixerat: Oleũ effusum no Cant. 1
men tuũ. Effusum per generalẽ atq̄ʒ vniuersaleʒ
noticiã. Effusum vt oleum per leticiã: qꝛ ipse no
minatus oleo leticie vnctus est. Effusum ꝑ mise
ricordiã: qꝛ oĩbus miseratus aduenit. Et de da-
uid ad noĩs iesu p̄sagium/ꝙ sit vulgatũ atq̄ dif-
fusum/scriptũ est: Diuulgatuʒ est nomen dauid 1. par.
in vniuersis regionibus. Et ipse dauid ꝓpheti-
ce de hoc noĩe ait: Dñe dñs noster q̃ admirabi- Ps. 8
le est nomen tuũ in vniuersa terra. Hoc nomen
potestatis atq̄ officij: quia saluare põt et saluat:
Laudare nominatũ monuit atq̄ ꝯstituit. Sic et
psalmista dicit: Secundũ nomen tuũ sic et laus Ps.
tua. Nomini laus addẽda ⁊ adequãda est. Quid
igit̃ laude dignius q̃ ille qui solus saluare a peri
culis põt/⁊ vult ipsius dũtaxat bonitate: non ta-
men aliquo merito saluãdoꝝ. De cuius ꝯfessio-
ne laudis adiectũ est: Cõfitebor nomini tuo: qm̃ Psal.
bonũ est. Cõfessio laudis bono nomini dãda est
Bonũ autẽ est nomen quod spem salutis credẽ
tibus dedit: Et alibi: Laudate pueri dñm: lauda- Psal.
te nomen dñi. Et a solis ortu vsq̄ ad occasum/
laudabile nomen dñi. Et rursus: Laudabo no- Eccl.
men tuũ assidue. Hoc quidem nomen suꝑ omne
nomen ꝓ laude ⁊ ꝓ effectu. Sic eñ ait aposto-
lus: Dedit illi nomen quod est suꝑ oĩe nomen: Phil.
vt in nomine dñi iesu omne genu flectat̃: celesti-
um/terrestriũ ⁊ infernoꝝ. Et in actibus aposto-
rum: Preter hoc nõ est aliud nomen datũ ho- Act.
minibus in quo oporteat saluos fieri. Et ipsi di-
scipuli saluatoris non solũ verbo/sed facto in tri
bulationibus ⁊ morte ipsum nomen vtiq̄ lauda
uerũt: qm̃ ibant apostoli gaudentes a cõspectu
ꝯsilij: qm̃ digni habiti sunt ꝓ nomine iesu contu Act.
meliam pati. Morale quid astruit ipsa circumci
sio ⁊ nominis declaratio: cum post natum dñm
p̄fert̃ nomini saluatoris/quod ante conceptionẽ
angelus nominauerat. Vex qꝛ ipsa nominis ap
pellatio cum leticia pariter intulit ⁊ timorem: cũ
omnes ipse saluator saluos esse voluerit potuis-
setq̄ saluare: non tñ omnes eius actione saluan
tur: sed spũales circũcisos salus ipsa consequit̃:
ideo circũcisio salutari nomini p̄rogat̃. Est autẽ
esseq̄ debet fidelibus christi nõ manufacta car-
nis/sed circũcisio spũalis: vt sequat̃ effectus no

minis saluatoris: de qua in Deuteronomio scri
Deu.10 bit: Circūcidite pputiū cordis vestri: & ceruicez
Deu.30. vestram ne induretis amplius. Et rursum: Circūcidet dñs deus tuus cor tuū & cor seminis tui: vt diligas dñm deū tuum in toto corde tuo & in tota anima tua. Cor quidem circūcidendum est: ne sit in ipso duricia in credendo: neqꝫ impenitentia post peccatum & ab omni malo & imperti nenti affectu: vt solus deus et dñs sup omnia di
1.Co.7 ligat. Et apostolus ad Corinthios: Circūcisio enī & pputium nihil est: sed obseruatio mandatorum dei. Et alibi: Circūcisi estis non circūcisio
Col.2 ne manufacta in expoliatione corporis carnis: sed in circūcisione christi. Ecce signata circūcisio: ecce veritas vmbre pterite. Ecce translatio actionis carnis ad spm̄. Ecce circūcisio spūalis qua circūcisos saluat virtus nominis saluatoris quod vocat iesus: qui omnes saluari volēs & satagens: non tñ saluat nisi spūales circumcisos. Neqꝫ pteriti circūcisi patres salui facti fuissent expectato aduentu saluatoris ex obseruato federe date circūcisionis in pputio carnis, nisi veram habuissent circūcisionem in interiori pputio cordis. Declaratio vero iam impositi nominis hoc ostendit in mēbris, vt per omnia virtus christiani noīs inclarescat: cꝫuis mēbra eius nō vocant nomine iesuano, aut latina lingua nomine saluatoris. Attamen hoc mentibus hominū debet esse pfixum, nō adesse virtutē nominis saluatoris: nisi nomen vnctiōis corde, verbo & ope re fuerit custoditum: aut porrecta venia p delicto. Patent autem & clarescūt secunde epiphanie dñi saluatoris: cū in circūcisione apparuerit homo verus in homine declarato, ꝙ sit vere deus qui solus saluare in perpetuū potest: desup est nomen: desuper insinuatū est per angelū ad virginem: nunc nomen datum eidē a deo quod est super omne nomen, declaratū est apud oēs: etsi per supernū nomē epiphaniatus est.

¶ De ortu noue stelle in ortu saluatoris: in cuius apparitione credēdorum nouitas excitatur. Et de tertiis epiphaniis: secundum Mattheum solum. Capitulum XI

Mat.2. AD noue supersubstantialis, inuisibilis insituate, increate creatricis in carne assumpta: nouiterqꝫ apparentis stelle, inaccessibilisqꝫ lucis manifestatione: stella noue luminositatis, insoliti gressus, inaudite directionis apparuit: vtqꝫ celestibus supercelestis sub celo in terris editus designet: vt eius membra futura felicia in ortu noui syderis excitentur. Que in orientali regione pmicando apparens ostendit ꝙ ille qui natus est, oriens est nomen eius: et ad occidentem vadēs, ꝙ omnia mala occisurus erat occisus. Et contra occidentez culpam siue maculā occidendā & occidentales tenebras depellēdas illuxerat: peramplius illustratura humane mētis meridiē, & calefactura septentrionē Et ex situ mire natū monstrabat esse celestem. Que mire facta oculos intuentium puocauit: & animos in admiratione suspendit: in pfundā cōsyderationē intrusit: fidez pstitit intellectui: vt in nouo signo magnū signatū crederet: & non esse cunctanduz huiuscemodi velociter inuestigare signatū. Erexit in superis spem, ex supernis apparens. Inflāmauit affectū nouitas claritatis illius: qr deus charitas erat dñs eius. Perstrinxit exterius oculos noui syderis lux: & interius illuxit per fidē: vt tres sapiētes oriētales cōmoueret in peregre, vt quererent eum qui se venerat ostendere requisitū. Mysteriū quidē magnum est ꝙ stellam stella demonstrabat. Precesserat longe ante hominis pphetia dicēs: Orietur stel
la ex iacob. Que non de alio ꝙ ex deo erat: ex illius lumbis multis generationibus intermedi is sm carnē, per carnem traducta: ad cuius ortum expleto matutino stella noue claritatis apparuit. Necnō a stellis adūbrato mysterio isti9 stelle deifice fideles consignati erant: dū abrae multitudo per ipsum propaganda monstratur. Cui a dño dictum est: Suspice celū, et numera stellas si potes. Et dixit ei: Sic erit semen tuū: quod de semine fidelium christi pnunciatū est: qui designabāt in stellis. Et nouitate stelle oriētalis admonentur in deifera stella stelle futuri celestes. Sic & moyses multitudinē populi numerare nesciens, cōsignauit dicēs: Dñs deus noster multiplicauit vos: & estis hodie sicut stel le celi plurimi. Et alibi: Gloria celi, species ē stel larum. Et ipse stella suas cōstellas agnoscit: iuxta quod scriptum est: Qui numerat multitudinem stellarum: et omnibus eis nomina vocat. Nō loquebatur stella ista & admouebatur: nec signum existens nominabat signatū: motu contrario mouebatur a planetis: neqꝫ motu firmamenti mouebatur cum ceteris. Ipsa segregata singulari distinctione a cunctis existens, segregatum a cunctis ostendebat deum & dominum iesum christum: cꝫuis hominē segregata bonitate omnes bonos & oīa bona excedēte. Et mirum quidem & ꝯtemplandum ꝙ iudei scꝫ pastores qui signa petebant, signis magnis assoliti erant: rationalem legem habebant: acceperūt euangelizationem in voce euangelica de excelsis: signum autem in imis ꝙ infans esset inuolutus in pannis. Gentiles vo naturalibus scientiis & mathematicis intendentes, stellam nō loquentem viderunt, & animo & corpe moti sunt: hoc in animo pintelligētes, ꝙ singularitas stelle, singularitas esset signi: ad designandū singularem & incōprehensibilē excellentiā designati: Attamen vox angelica, stella noua. Illa pastoribus, ista magis: illa in oriente, ista in meridie: fereqꝫ in occidente de mire nato astruere fidem: Et vt ad puer veniret, audientiū & videntiū corda et corpa cōmouerūt. Sed iudeis pastoribus signū et signatū extitit ipse de celo euangelizatus infans, pannis inuolutus, et in psepio positus: gentilibus vo magis stella solū extitit, non signatū. Magnā ꝯsyderationē magni mysterii ratione vtentibus intulit: ꝙ sic varie, sic differē

Marginal notes (right column): Num.24 (beside "Orietur stel"); Gen.15 (beside "Cui a dño"); Deu.1 (beside "Dñs deus"); Eccl.43 (beside "Gloria celi"); Ps.146 (beside "Qui numerat")

ter mystice iesus in ortu suo iudeis atqꝫ gentili-
bus intimatus ē: et ꝙ eadem hora qua christus
natus est/vox angelica pastoribus in iudea fie-
ret: ⁊ stella noua magis in oriente visibiliter ap-
pareret. Et qui ꝓximiores erāt deo ex federe cir
cūcisiōis/obseruātia legis/ex latrie cultu: citius
ꝓpinqui⁹ atqꝫ festinius inuenerūt: qui aūt remo
tiores fuerūt a diuinis federib⁹/tardius accesse
runt: omnes vero de celo susceperunt indiciuꝫ.
Nec refert quibus ducibus quisqꝫ ambulet at-
qꝫ ducaꝶ/dūmodo veniatur ad christū. Octo au
tē stellas in mysterio istoꝝ magorū repimus dif
ferēter ⁊ mystice se habētes: que quasi quadā in
vmbra colligūtur: collecte vero sanis intellecti-
bus se ostendūt in quadā inuisibili claritate. Nā
stellam videbant sydus nouitatis: stellam habe
bant fidē veritatis: stellā sequebātur ducē clari-
tatis: stellam querebant regē equitatis: stellā in-
uenerunt pueꝝ humanitatis: stellā cognouerūt
archimatrē virginitatis: stellā adorauerunt ver
bū dei patris: stelle obtulerunt amatori pauper
tatis. Sed stella visa signū dirigens ad signatū:
que cū sequentes magos ad eū perduxisset/eua
nuit. Non em̄ ad aliud nouiter facta erat: nisi vt
celeste signū terrenos hoies ad regē mire na-
tū et celestē perduceret/ꝓcedendo sequentes: et
per ipsum tertie epiphanie fierent dn̄i saluato-
ris. Nā prime per angelos facte erant ea nocte
qua eū peperit virgo mater: in circūcisione secū-
de. Que ideo statim euanuit peracto ministerio
ne crederetur vna de ceteris: quarū numer⁹ nū-
ꝙ̄ a prima ꝓductione auctus aut diminutus est.
Et ne si mansisset/credita fuisset suꝑ christū ha
bere decretū: ꝓut de constellationib⁹ mathema-
tici opinanꝶ. Ipsam quidē deus creādo denuo
apparere fecit: et apparendo creauit. Cui⁹ appa
ritio ad vtilitatē homini facta est: vt mundo in
carne nouiter apparentē ostenderēt. Sed nec
mansit in specie aliarum: sicut illa columba que
descendit super baptizatū iesum: et ille ignis/il-
leqꝫ lingue in quibus misit apostolis spiritūsan
ctuꝫ: desinētes omnino esse post ꝑactū officiū.
Nam tertie epiphanie saluatoris omnium facte
sunt per editā nuperrime stellā: vt si in circūcisi-
ne apparuit ꝙd humanū/hic cognoscaꝶ totū eē
diuinuꝫ: si ibi velut homo de terra/hic tot⁹ de
celo: et in noua ꝓductione syderis appareat po-
tentia pueri vagientis. Quod si oīa sunt horro-
ri velut ima in imis stella demōstrat quid sit iste
in summis: et quid operari possit in terris.

¶ Qꝫ magi noui syderis ductu/ab oriente hierusalem veniunt: et interrogant/et enunciabant: secundū Mattheum solum. Capi. XII

Mat. 2 Cum natus esset iesus in beth
leem iude in diebus herodis
regis: ecce magi ab oriēte ve-
nerunt Hierosolymam/dicentes:
Ubi est qui natus est rex iudeoruꝫ?
Uidimus enim stellam eius in oriē-
te: et venimus adorare eum. Descri-
pta est per tempus et locuꝫ alma natiuitas: que
sub octauiano cesare augusto/orbi dominante
vniuerso terrarum: et sub Herode iudeorū re-
ge: non de iudeis/sed de gentilibus facta est:
nunc ad sequentia disserturus sermo deriuatur
Nouiter mire natus ilico vniuersū cōmouet or
bē: et suꝑcelestes virtutes ad sui testimoniū at-
trahit de suꝑnis. Et in isto ethere habitabili vi
cino telluri/signū noui syderis claruit: quod sine
sono vocis/et ꝓter articulatū sermonē mētes sa
pientiū mūdi ꝑmutauit: et ad incertū locū certa
peregrinatiōe disposuit. Unde cū statim natus
esset iesus in modica et fere incognita ciuitate/i
diebus regū: sub quoꝝ imperio/eorūqꝫ decreto
mūdi gesta nouitatesqꝫ insolite apparentes/in li
bris annalibus annotabantur/ad tradendum
memorie posterorū: vt futura de Jesu ꝓdicatio
ꝑ apostolos ī orbe terrarū/apud futuros inimi-
cos nominis christi in/eorū libris quoddam te
stimoniū reperiret. Ac per hoc spūssancti ordi-
natione factū est: vt euangeliste alta christi my-
steria sub quib⁹ principibus regnātibus erāt fa
cta describerēt. Unde nato Jesu sub huiusce-
modi regimine principū: ecce magi ab oriēte ve-
nerunt. Supplemento ad historiā opus ē: vt cō
texatur in dicendo rectus ordo gestoꝝ. Erant
in regione aliqua oriētalis plage tres viri nobi
les: parui tamē reges: magi a sapientia sic dicti
more quodā loquendi: vt quos nos sapiētes di
cimus/magi alibi appellētur/mathematice sciē-
tie intendentes. Qui nescij futuri mysterij reue-
landi: sed ꝓ consyderatione syderū: quoꝝ decre
to putabant omnia ista inferiora disponi: simul
ꝓuidentia diuina conuenerant/de dispositione
celestiū corporū inuicē colloquētes. Et cū anio
in cōtemplatione suspenso: et oculis quantū hu
manitatis patiebatur exiguitas/intuerentur in
celos seu in planetarū orbes: si ex motibus eo-
rum sub mansione signorum aliquid noui futu-
ri capere potuissent: ⁊ vn⁹ alteri scientiā ꝓut no
uerat/eructabat. Et cū contemplarenꝶ stellarū
veterē legē/solitūqꝫ cursum/⁊ antiquū decretū:
mox ex nihilo apparuit sydus nouum: vt eis et
posteris scientia prestaretur/iesum non esse na
tum sub decreto stellarum: pro quo stella noua
claruit ad obsequium. Quam magi intuentes/⁊
sollertes in animo: redierunt introrsū/velut at-
toniti et stupentes in apparitione superne clari
tatis. Et videntes ipsam ab alijs stellis singula
ri lege discretā: quo nec ab eorum aspectibus
se tollebat: nec erat in firmamento/nec in ali-
quo planetarum circulo: subgrossam etiā igne-
am spheram in aere stantē: tremulam/velut mo
ueri dispositā: excepto sole omībus alijs in cla-
ritate prelatā: ⁊ forsan humanā effigiē nuꝑrime
nati pueri ostendentē: et iterum ab introrsuꝫ in
verba proruperunt adinuicem dicentes: vt pe-
nitus mouerentur ad inquirēdū id quod signū
insolitū demōstrabat: et regem aliquē existima-
uerunt mire natum in aliqua mūdi parte: qui ꝑ
stellam nouā declarabaꝶ in ethere. Uolentesqꝫ

cognoscere quisnam esset: si ab eis inueniretur cogitauerūt eū ꝑ terrena dona tentare: non pretendentes in donis magnitudinē ꝫ preciositatez/ sed rerū significationē. Nam solitum erat hūana sapientibus rerū significatiōibus dare fidē: Quāobrē aurum/thus ꝫ myrrhā in suis donarijs attulerunt: assumptis compēdijs opportunis/cum dispositione debita in ꝑegrinatiōe comitū: sup̄ regionarijs animalibus vecti: clarissimo stelle ducatu hierusalē vsq̧ venerunt: quia ciuitas regia/sacerdotalis/ ꝓphetalis erat: famosa ex tēplo/ex numerositate ciuium ꝫ ꝑdecessoꝝ regum: ꝙuis tunc in deditionē rhomanoꝝ veniens/eorum imperio regeretur. Vulgatū porro erat atq̧ famosum/ꝙ in iudea ꝫ hierusalē reges dabantur a deo in vnctione sacerdotum et reuelatione ꝓphetarum. Unde non immerito crediderunt de mire nato in tāta ciuitate fuisse querendū: non tamē ꝙ aliquis rex preteritus iudeorum talibus indicijs vt puer iesus extitit declaratus. Quā ciuitatem ingressi/feruido anīo/ diserta lingua/sine timore de rege mire nato incipiunt ꝑcunctari: non autumantes displicere regentibus ꝫ habitantibus ciuibus: sed cōgaudentes cum eis/quos de mire nato gaudere putabant/tanꝙ de glorioso domino: qui regnum israel restitueret ꝫ eriperet a tyrannide rhomanorum/dicentes: **Ubi est qui natus est/ rex iudeorum?** Ad accusationē iudeoꝝ est magorum aduentus ꝫ interrogatio: quia ibi deferunt iudeis/non rhomanis: ꝫ pluris estimant in conspectu dei iudeorum populū ꝙ rhomanorum: qui orbem vniuersum alte premebāt: cū apud iudeos credunt mire natum regem: non apud rhomanos maiores impio/aut apud alias nationes: Cui populo ingrato ve/qui suam dignitatem non agnouit: qui ab omnibus nationib⁹ dei populus dicebatur: eo ꝙ circūcisionē a deo acceperit: ꝫ legem in monte/ꝫ reges ī regimine/sacerdotes ad offerendum/prophetas ad futura videndū. Quem nunc magi cū sic interrogant/prehonorant per propriam linguā: quā forte ante didicerant: aut per interpretes/ quos secum ducebant. Qui cum interrogarentur/quare sic quererent: vnde de iudeoꝝ rege nato didicerant/cum ipsi ignorarent: ilico testimoniū intulerunt: **Uidimus stellā eius in oriente.** Sed cum omnes stelle sunt eius/ quare nunc singulariter ista stella dicitur eius? Aut quia gerebat eius imaginē: aut quia signū eius erat ꝫ indiciū: ad cuius ducatum ipsi veniebāt. Cum ṽo ab eis amplius quereretur/ q̄re venirent/quare quererent: addiderunt gaudentes: **Et venimus adorare eum.** vti dicerent inhesitanter: Dicite nobis de vestro mire nato rege: quoniam non ad iniuriam querimus: sed venimus adorare eum. Alia īterrogatio/si feratur in deum. Quoniā qui vbiq̧ est/qui nusꝙ deest. Interrogatio ꝫ responsio ab ipsis ꝓprijs non capiunt̄ autoribus. Non adierant magi primo regē: sed plebeos seu quoscūq̧ primō viderant/interrogabāt. Noui ex effigie/noui ex vestib⁹/ex ṽbis/ex moribus: noui ex nouis admirationē magnā ciuib⁹ intulerūt. Ex solito more referēdi a subditis p̄ncipib⁹ nouitatē/ṽbū interrogationis huiuscemodi ꝑuenit ad regē.

¶ De turbatione herodis regis et hierosolyme ciuitatis in auditu noui regis: secūdū Matt. solū. Ca. XIII

Turbant̄ rex ꝫ hierosolyme ciues ī nouitate ṽboꝝ: nondum certi si plena rei veritas subsequat̄. Grande mysteriuz p̄sagiebat ista turbatio: ꝙ rex de gētib⁹ maior/ꝫ famosior turbat̄ ciuitas de iudeis. Turbata iam erat in intellectu gentilitas/sculptilibus subdita ꝫ ante ꝓstrata lapidibus: ꝫ idola ꝫ demones venerata: ꝫ solū intenta presentibus: q̄d ṽo futuꝝ esset post hanc vmbraticā vitā/q̄ ab eius cōtēplatione desierat: ꝫ velut amissura dignitatem/ quā sub cultu idolatrie retinebat/iā in suis principibus turbabatur: ꝫ amans terrenā dignitatem/ pauescit ne potētia supioris amittat. Semper aūt erat p̄puciatis circūcisio carnis odiosa. Idcirco paganus iudeū natum regem horrebat: ne forte iudeus fieret pagano superior: cui iam iudeus ceperat subiacere. Timebat autē ne iterum cesarem rhomanūq̧ senatum offenderet/si regem nouū permisisset insurgere: sibiq̧ timebat ex proprijs/si ortu noui regis potestate ipsa regia priuaretur. Necnon ꝫ ipsa hierosolyma turbabatur eo prisco demerito/quo reges ꝓprie gentis perdiderat ꝫ ꝓphetas. Lex in obseruatione viluerat: inualuerat auaricia ꝫ idolatria ꝫ iniusticia/homicidiū/furtum ꝫ rapina: ꝫ omnis violatio bonitatis et iniquitatis tyrannis increuerat. Jam pro parte didicerat mores gentiū: iam a diuinis mandatis recesserat: ꝫ luxuria publica erat in precio: ꝫ vanitas mulierū semetipsas diabolo mancipauerat: ꝫ viroꝝ animas p̄dabatur. Mala huiuscemodi prophete predixerant et reprehenderant: ꝫ aduersus sacerdotes ꝫ reges signis/ portentis/verbis acerrimis insultabant: vt secaret̄ Esaias: Hieremias in carcere poneretur: ceteri ꝓphete damna ꝫ ꝯuitia paterent̄. Quod si q̄s ꝓphetias ipsoꝝ ꝓphetarū legeret: non ignorat quāta mala sup̄ hierusalē viderint in moribus/ꝫ a ꝓprijs vitijs ꝯturbatā. Et quoniā amabat malā et terrenam ꝑfunctoriamq̧ pacē/regem ex celo signatuz in animo ꝑhorrebat: magis ꝯtenta incircumcisis idolatris ꝫ alienigenis subijci/ꝙ a rege misso celitus gubernari. Graue protinus ꝫ egrū erat et detestabile/ꝙ rex herodes natus ꝫ nutritus gētiliter de celesti dn̄o turbabat̄: sed ꝑamplius incōparabiliter atq̧ detestabiliter graue/ꝙ hierosolyma cū rege idolatra ꝫ pagano turbata sentiebat: cui sacerdotalis dignitas ꝫ sciētia ꝓphetalis nō ꝓfuit vt auerteret̄ a malis. Uex q̄ erat demonstrāda in abyssali malo degere gentilitas/ꝫ populus iudeoꝝ ab omni virtute deficere: necnon ꝫ gentilitas erat a celestibus vatib⁹ inuitāda/ꝫ in parte credtura propensius: vt cult⁹ ido-

Mat. 2

latrie verteret in latriam: ⁊ ostendenda erat va-
nitas iudeorũ/ ⁊ legalis iusticia deprimẽda: q̃ nõ
custodita ꝑamplius cõstituit peccatores: custo-
dita vero neminẽ iustum fecit/ vt solũ in fide iesu
esse iusticia crederetur: ideo in aduentu sũmi re-
gis magniꝗ sacerdotis iudaismus ⁊ gentilitas
cõturbant: ille cõmutandus/ ista ad meliora vo-
canda. Non enim talis passio affuisset/ si cogno
uissent causam mire nati: ⁊ quid in carne deꝰ ho
mo factus opaturus aduenerat. Et sensualitas
homini affecta patentibus ⁊ sensualibus rebus
priuari timens: in aduentu celestis potestatis ta
bescit. Hinc est quod scriptum est: Audiẽs
autem herodes rex turbatus est/ et
omnis hierosolyma cum illo. Audi-
uit rex ꝙ ex inquisitione magorũ per hierosoly-
mã ferebat de ortu noui regis: ⁊ omnis hiero-
solyma/ sciȝ omnis populus hierosolymitanꝰ ex
hoc cũ rege cõturbatus est: nõ affecti amore gẽ
tilis regiminis aut ꝑsonalis honoris quo graua
ri potius ꝙ̃ releuari putabant: sed timentes ꝑn-
cipis celestis regnum/ quo regulariter ⁊ ad iusti
ciam cogerentur: nõ in ea perniciosa libertate q̃
impuniti mores liberi vagabantur. Et precaue
re cupiens rex ne in iudea ⁊ hierusalem regnuȝ
mutaretur: credidit versutia sua/ consilio pluriũ
hominũ diuinũ turbare consiliũ. Et congre-
gans omnes principes sacerdotuȝ
et scribas popli/ et sciscitabatur ab
eis vbi christus nasceretur. Cõgregat
sacerdotes ⁊ doctores legis ciuitatis hierusalẽ:
neminẽ de gentibus ad hoc cõsiliũ vocat: quia
non hiabat rex gentiũ/ sed iudeorũ: cuius si ven
turꝰ erat apud sacerdotes et scribas/ ex lege at-
ꝗ prophetis debebat esse noticia. Necnõ ⁊ sci-
re in dolo volens/ si huic inquisitioni cõgaude-
bãt: magis delectati in futuro eis desuꝑ rege/ ꝙ̃
in ipso quem habebant a cesare: inquirebat ab
eis vbi christus nasceret. Nõ fuit verbum hero
dis nominare sic apertissime christũ: sed euãge-
lista sic posuit. Ipse autẽ interrogauit sicut per
ciuitatem ferebat de rege iudeorum: aut fortasse si
cut audierat a iudeis de ab eis expectato messia
At illi dixerunt: In bethleẽ iude: si-
Mich. 5 cut scriptũ est ꝑ ꝓphetã dicentẽ: Et
tu bethleẽ terra iuda nequaꝗ̃ mini
ma es in principibus iuda. Ex te enĩ
exiet dux qui regat populũ meũ is-
rael. Validũ est testimoniuȝ de dei filio/ ꝙ ſm
carnẽ mundo nasciturus erat: qm̃ est ab inimi-
cis et ab ipis legisperitis/ qui legẽ et prophetas
sepius lectitabant: cum ipsi iã de ipso turbati lo
cũ natiuitatis ostẽdũt: nõ eorum peritia prophetã-
di/ sed sancti ꝑteriti prophete vaticiniũ recitan-
tes. Et a seipsis sunt accusati et cõdẽnati: a ne-
mine ꝟo excusati et liberati: prophetatũ et pro-
phetantẽ locũ et prophetiã in cõtione consona
voce/ nemine dissidẽte/ sub herode rege publice
asserẽtes. Ostẽdũt iudei ducẽ/ quẽ natum timue
rũt. Magnũ factũ seq̃ noluerũt: q̃ dux recti erat
itineris: vt sequẽtes via regia graderent/ quous

ꝗ in superna cõscẽderẽt. Nec eos disposuit ad
bellũ/ ꝙ armis et effusiõe sanguinis agitat. Ipse
pax omniũ propellens cruentũ bellũ: pro q̃ pace
quousꝗ obtineret/ semper esset bellandũ: sed oĩ
no bella inuisibilia posuisset iudeis sicut posuit
seq̃ntibus ceteris: vt cũ vitijs vsꝗ ad extremũ
exitiũ bellaret. Ecce ostendũt corã herode ex
dicto prophetico israelitici populi regem: quẽ
corã pilato inualescẽtibus vocibus negauerũt
dicentes: Nõ habemus regẽ nisi cesarẽ. Sed Joh. 19
q̃stione pulsat animus/ cur istã tam verissimam
prophetiã inq̃siti ab herode protulerint: an ad
placitũ sciscitantis: an vt ipse iam natũ conare
tur extinguere: an in magorum directioneȝ: an vt
q̃reret ad obedientiã vel ad mortẽ: nec ipsi pa-
ti vellent super se virtutẽ regnare celestẽ. Quo
quo aũt modo illorum intẽtio proferẽdi huiusmo
di vaticiniũ fuerit/ verũ de iesu testimoniũ pro-
tulerunt: et semetipsos inexcusabilẽ dãnauerũt
intelligentes prophetiã: nec inficiari valẽtes ve
ritatẽ inclusaȝ: etiã cũ rege turbato turbati sem
per et peramplius/ quousꝗ in illũ vere credide
rũt ꝯturbandi. Tunc herodes clam vo
catis magis diligẽter didicit ab eis
tẽpus stelle que apparuit eis. Ampliꝰ
tremefactus herodes ex prophetia in ꝯtione a
legisperitis recitata ꝙ̃ interrogatiõe magorũ:
q2 magi dũtaxat interrogauerũt: iudei ꝟo diui-
nũ oraculum protulerũt: vt esset oĩno possibile
atꝗ credibile fieri/ regem iudeorum nasci: de quo
magi de partibus oriẽtis interrogãtes et inq̃rẽ
tes aduenerãt. Proinde clam eos vocat vt in
terroget studiosius: et ipsi clamdestine securiꝰ
ad inq̃sita respondeãt. Et q̃siuit scire ab eis tẽ-
pus quo stella eis apparuerat: apprehẽdere sa
tagẽs nati regis etatẽ: vt sciret q̇d sibi pro per-
sona/ q̇d ꝟo pro patria esset agendũ. Non aũt
sano animo sibi et patrie prouidebat. Proui-
disset q̇dẽ si se et patriã suo imperio subdidisset
Et ꝟsutus a simplicibꝰ in fide tẽpus stelle didi-
cit/ vt q̃siuit: et eis aperuit quod in ꝯsilio iudeo-
rũ inuenit: videlicet ꝙ̃ in bethleẽ iude rex iudeo
rũ nasciturꝰ eẽt. Et mittẽs illos in beth-
leẽ dixit: Ite et interrogate diligen-
ter de puero. Et cum inueneritis/ re
nũciate mihi: vt et ego veniẽs ado-
rẽ eũ. Dirigit herodes magos in bethleẽ ꝑut
a scribis ⁊ ꝑncipibꝰ sacerdotũ acceꝑat/ velut hu
ius regis natiuitatis locũ: suadet eis diligentiã
inq̃rendi/ ne mõ aliquo fallerẽt. Sed nec ad ma
gorum deuotionẽ cõplendã/ sed ad suã seuitiã exer
cendã eos ad diligentẽ inq̃sitionẽ monendo ꝑ-
strinxit. Puerum vocat eũ cõputãs tẽpus stelle vt
accepit a magis: ſm ꝙ vltra illius nõ ferebatur
etas. Postulat renunciari inuentum/ falsam la
triam spondens: vti vos itis ad adorandum si
inueneritis: oro referte vt ⁊ ego vestra oratiõe
ꝑhabita eque adorem eũ. Simulabat herodes
diuinũ ꝑficere cultũ/ q̇ in aĩo parabat exitiũ: vt ꝗ
ipse idolatra cũ vere latrijs se miscebat dũtaxat
verbo: vt facto conceptã iniquitatẽ ꝑficeret. Si

timor de incognito rege iam plurimorũ mẽtes turbauerat: quid cum manifeste indicatur⁹ adueniet? Dñs deus noster manifeste scilicet ad iudicium veniet: deus noster et non silebit: ita vt eum videat omnis oculus ꝛ qui eum pupugerunt. Terret homines illa puericia in cunabulis vagiens/ꝛ inuolutus in fascijs/ꝛ in presepio reclinatus: ꝛ virginea vbera lambens: vt iam ex ipso exordia sciant/quanta sit potestate donandus: quanto sublimandus imperio: quanto terrore pressurus impios: quanto munere remuneraturus pios.

Ps. 49
Apoca. 1

¶ De recessu magorum a hierusalẽ vsq ad mire nati pueri pandochiũ ꝑuenerunt: secundum Mattheum solum. Capitulum XIIII

Si historiã rei geste inspicimus/ essent hi merito arguendi qui habẽtes ducatum diuinum/consilium quesierunt humanũ. Et si a nouo sydere ducebantur: cui⁹ ducatu vsq hierosolymã ꝑuenerunt: non erat cũctandum ꝙ vsq ad puerum ꝑduxisset: quam ob causam eis tam in partibus remotis apparuit. Sed diuina prouidentia mysteriũ ad futura maximũ agebatur: quod ecclesia sancta tenet/ꝙ oĩbus recte incedere volentibus viam dei quousq perueniatur ad christum/in mente debet esse prefixum. Nam sepe sunt superne reuelationes visiones ꝛ apparitiones ꝛ dulcedines intellectũ quandoq ꝛ sensum hominũ excedentes: sunt ꝛ sathanice ab inferioribus ascendentes: que plerũq habent similitudinẽ cum supernis: vt iste ꝓ illis capiãtur: vt homo recipiens sepe fallatur: quarũ discretores rari/plurimi vo decepti. Et est scriptura sacra/cuius iudicio quales fuerint discernuntur: sunt ꝛ sacramenta: sunt ꝛ̃tutes: sunt ꝛ superiorũ regimina/ꝛ obedientia sancta. Hec omnia sunt in hierusalẽ ex adumbrato mysterio: lex/ꝓphetia/ sacramẽta/virtutes/obediẽtia sancta/et templũ sup omnia sanctum dei scꝫ ipsa christifera fides/ꝛ visio pacis ꝛ hierusalem: Nec obstat ad signatum/si in signo regnat herodes ꝛ hominũ corrupta ciuilitas: cũ in signato sit puritas ꝛ honestas: cum quibus existentibus hierusalẽ eorũ que aliunde aduenisũt/oportet esse concordiã. Igitur neq reuelationibus/ visionibus ꝛ apparitionibus credendũ est: neq acceptande dulcedines: si discrepant a lege/a prophetis/ab euãgelio/a sacramentis/a virtutibus/a fide/ab obedientia: etiam a quãtalibet veritate seu ostensione clarescerent. Ac ꝑ hoc magi ordinato mysterio/relicta stella de supis/hierosolymã ingrediunt habere colloquiũ cũ in lege peritis: ne suscepissent decepti falsa ꝓ veris. Ad doctrinam subsequentiũ sic gestum esse credamus. Precellit atq precedit sacrarũ authoritas scripturarũ ꝛ fidelis ipsarum ratio cause signum atq exemplũ: ꝛ apparẽs quomodolibet supra sensum. Etiam (vt audacter loquar) ipse christus deus nec talia operaret/vt veritatẽ excluderet scripturarũ. Nam nouitas non modica erat/ꝙ noua stella magis in partibus oriẽtis apparuit in signum mire nati regis. Attamẽ nõ sic apparuit vt de signato non esset prophetica veritas in scripturis. Sic ꝛ magi post signũ de celo datum inquirentes meruerunt audire vaticinium prophetarum. **Qui cũ audissent regem/abierunt:** scꝫ versus bethleem/ ad quam directi erãt: non ex stella/quã hierusalẽ ingrediendo dimiserant: sed ex prophetia/quam a scribis audiuit herodes. Et apte factũ est/vt stella eos ingredientes in hierusalem nõ sequeretur: quam ipsi ab oriente fuerant ante secuti: ne peruerteretur ordo ducendi: vt idẽ esset dux ꝛ ductus/preuius ꝛ sequens. Nec alternant cũ hominibus diuina decreta/donec compleãtur: ꝛ vt post preuisum signũ de rege mire nato aperiretur veritas scripturarum: necnon abolenda erant signa a iudeis: qui semper signa petunt: vt ipsi compulsi necessitate prophetiarum veritatem inquirerent. Aut forte nec digni erant videre nouam stellam homines perducentẽ ad verbum carnem factum: quod nõ credentes crucis patibulo affixerunt: pro quo sol antiquus obscuratus est. Et si vidissent hierosolymite noui syderis signum/in eum ex nouitate intendẽtes: non expressissent vaticinium ꝓphetantis: cum nec rex herodes intendisset cõgregare iudeos: nec ipsi ad discutiendum vocati in contionẽ venissent: aut reprehẽsione quadam dixissent: Si ducem habetis diuinũ/vt quid queritis humanum? Si ducem celestem/vt quid terrenũ inquiritis? Necnon ꝛ ista summa occultationis stelle illa prouidentia diuina/que neminẽ fallit: vt ipsi magi hierusalem ingrederentur/ꝛ quererent et inuenirent: vnde ꝑamplius firmarentur tãꝙ noniti ꝛ ex gentibus nouelle plantationes. Sed cum magi hierusalem egrederentur: **et ecce stellã quam viderant in oriente/ antecedebat eos vsq dum veniẽs staret supra vbi erat puer.** Preit eos celestis illa claritas: que illis primo in partibus oriẽtis apparuit: que in hierusalem preuium iter faciens/sed expectans eos/solitum peregit officium: reuera et de facto ad bethleẽ preuiũ faciens quam ipsi audierant ab herode: vt non solũ ciuitatem/sed etiam pandochialem locum vbi puer erat/ostenderet: ꝛ staret super eum locũ authoritate illius qui eam de nouo fecit oriri: ꝛ supioris indicij ad eum qui de superis ad infima nostra venit. Et staret immobilis velut nõ progressura ꝑampli⁹: sed defectura pacto sui ducat⁹ officio. Que cũ nõ fuisset creata cũ ceteris die q̃rta creationis: in nihil vnde sumpta reuersa ẽ. **Videntes aũt stellã magi/gauisi sũt gaudio magno valde.** Viderũt stellã magi: et recognouerunt eandẽ esse quam in oriente primo conspexerant: quam vsq illuc preuiam fuerãt subsecuti. Et gauisi sunt in visione illi⁹/ quã hierusalem ingredientes ꝑdidisse crediderant: Sed gaudio magno: eo ꝙ in hierusalẽ scripturam propheticã cum signo celesti ad signatum

regem consonã inuenerũt: vt prouocati a signo
eruditi a prophetali vaticinio ad pagendum la
trie cultũ ⁊ obsequiũ munerũ securius gauderẽ-
tur. Valde protinus sunt gauisi: ꝙ etiã post do
cumẽta prophetarũ/p ora scribarũ a ducatu nõ
desijt: vt signum in illa ostensum confirmaret a
vaticinio prophetarũ: iterũ confirmaret a signo
dum ipsa vt prius ducatus peregit obsequium.
Nam de celo datum est vaticiniũ ad prophetã:
⁊ de celo ad magos signũ preuiũ est porrectũ:
Et prophete ⁊ scribe ⁊ magi vtiq₃ homines de
terra terreni fuerunt: vaticiniũ ⁊ signũ fuere ce-
lestia: vt in natiuitate tanti regis oĩa vero cõ-
centu cõueniant: ⁊ hunc mire natum puerũ cele
stia ⁊ terrestria venerentur.

¶ De psecutione magorũ vsq₃ ad puerũ mire natum: et adoratione et oblatiõe quã faciunt: secũdũ Mattheum solum. Ca. XV

Mat.2 Perosequunt magi stellam preuiã: et p-
ueniunt ad optatũ locum: pro quo tan
to labore sudauerunt. Et signum stat
super signatum: non lingua/ sed gestu loquens
⁊ docens: Dimittite amodo signũ: ingredimi
ni ad signatũ. Si signo amplius delectati/ priua
bimini visione signati. Omne signũ exceditur a
signato. Signũ propter signatũ: nõ aũt signatũ
propter signũ. Aduertunt magi quid agendum:
Non enim secuti fuerant signum preuium pro-
pter semetipsum: sed vt ducerent ad signatum.
Plus intelligebant in animo/ ꝙ ostenderetur i
signo. Auertunt a stella oculos corporis: intrãt
pandochium. Et statim viso signato/ signũ stel-
le disparuit. Hinc est quod dicitur: **Et intrã-**
Matt.2. **tes domum inuenerunt puerum cũ**
Maria matre eius. Ingrediuntur magi
pandochium/ suppellectili nulla instructum/ hu
manis copijs et rebus familiaribus ex oĩi par-
te priuatum. Et animo religiosi/ mente puri/ fi-
de firmi/ ex signo desuper dato/ eis vsq₃ illuc p-
uio facto/ ex vaticinio hierosolyme inuento: nõ
perturbantur: non scandalizantur ꝙ nihil inue-
niunt: nihil vident aptum regie maiestati. Et cũ
regem quererent iudeorum/ inueniunt puerum
impotem fandi: seruata serie temporis in au-
gmento molis corporalis: quanq₃ potestate lo-
qui potuisset post vterum tertiodecimo die a die
natiuitatis: sicut Joãnes exultauit in vtero sue
matris. Sed qui ordinem inordinatis daturus
aduenerat/ in seipso ante seruauit. **Inuene-**
runt puerum cum maria matre ei⁹:
a qua nec auertentes aspectum/ cognouerũt iu
uenculam morum ordinatione grandeuam/ sa-
pientem/ prouidam/ apte verecundam atq₃ mo-
destam: pauperem/ et in ipsa paupertate letan-
tem. Dei tamen prouidentia factum est/ vt tunc
deesset ioseph: vt non a magis sicut a pastorib⁹
cum puero ⁊ Maria fuisset inuentus. Nam Jo
seph erat cognitus in iudea tanq₃ maritus ma-
rie: non autem in orientem fama eius peruene-
rat. Et edificantur magi a puero: quem non so
lum ex signo/ sed etiam ex omni lineamento cor
poris indicant elegantem: cui in aliquo natura
non defuit. Edificantur in matre pueri: quã ve
lut celicolam autumant: cuius animus non in-
clinetur ad terram: cuius mens fixa maneat in
supernis: et studiũ sit ad curam edite noue pro-
lis: quam mente/ corpore ac muneribus venerã
tur. **Et procidentes adorauerunt eũ**
Quem primo illa que genuit/ adorauit: adoraue
runt angeli: adorauerunt pastores: ⁊ nunc quar
to magi ante ipsum procidentes adorant. Inci
piunt ab oriente mysteria: vt in carne dei filius
adoretur: quoniam qui suscitauit ab oriente iu-
stum/ vocauit eum vt sequeretur se. Sic Esaias
ait: Ipse suscitauit in signo: vocauit in fide ori- Esa.
entis populum ad sequelam. Orientis enim po
pulus est omne hominum genus: quoniã in ori
ente multiplicari ceperunt homines super ter
ram. Et ibi peccauit Adam: a qua plaga vẽtum
est ad christum: vt homĩes iustificentur in fide.
Adorant reges regem regum et dominũ domi-
nantium: flectant genua mundi sapientes ante
puerum paruulũ: vt omnis mundi sapientia an-
te christi simplicitatẽ incuruetur. Sed pro mul-
tis pauebat apostolus/ dicens: Timeo ne sicut 2.Co.
serpens seduxit euam astutia sua: ita ne corrum
pantur sensus vestri a simplicitate/ que est i chri
sto iesu. Adorant mathematici puerum: non fa
tatum a stellis/ sed tanq₃ stellarum dominum et
factorem: vt renunciare mathematicorum iudi
cijs videantur: asserentium omnia inferiora/ eti
am mores/ ortus ⁊ fines ex decreto pendere stel
larum: cum ipsi geniculant ante puerum. Hoc
quidem potissime in adoratione huiusmodi my
stice agebatur: in eo ꝙ adoratores hi erant re
ges/ sapientes/ diuites/ orientales/ ⁊ nũero tres:
ꝙ omnia mundi regimina/ omnia dominia/ om
nis iusticia/ omnis sapientia/ omnes diuitie/ om
nis sub celo in hominibus claritas/ omnes ani
me virtutes/ memoria/ ratio et voluntas/ ad in-
carnatum dei filium referantur: et adorent/ ⁊ ve
nerentur: quoniam sicut sine ipso increato fa-
ctum est nihil: sic sine incarnato proderit nihil.
Nemo autem cunctetur istos puerum iesum ali
ter ꝙ adoratione latrie adorasse: non enim bo-
nus dominus eis in melioribus defuit. Nam si-
cut prestitit verum signum: sic veram fidem in-
fudit in animo ad signatum. Frustra quidem a
tam remotis partibus tanto fuissent pducti stu
dio: nisi eos in pura fide solidasset: qua cum in il
la puericia/ in illa forma serui/ in illa carne mor-
tali/ in illis cunabulis/ in illis vilibus fascijs/ in il
lo pãdochio desolato adorassent verbũ eternũ/
verbũ incarnatũ/ verbũ increatũ: sed pro nobis
caro factũ ⁊ vniuersorũ dñm: cui deberet oĩs
honor et omnis gloria in secula seculorũ. Sed
quẽ animo pio colunt/ flexo corpore venerant/
etiã muneribus profitent. **Et apertis thesau** Mat.
ris suis obtulerunt aurum/ thus et
myrrhã. Mystica sũt hec i designatiõe ado
rati: qs/ qlis/ qntusq₃ existat: ⁊ i designatiõe vere

colentiū christum/quid ei in spiritualib⁹ donariis offerant:et in quibus significatis sua vota persoluant:non discutienda p singula/sed pspicacibus animis relinquenda. Sed nec christus suis manibus ista suscepit: put multorum erronea pietas credit: qui nil amplius de seipso eis ostendit ꝙ puer tredecim dierum ostendere visitantibus posset:ne ipsi pdidissent meritum/ si vidissent experimentū:et si mos superasset etatem. Nam mos et etas in ipso taliter extiterūt/ vt in nullo distare viderentur. Sed pia mater eius paupercula/in peregre posita/donaria illa suscepit ad fidem piam offerentiū in designatione pueri/in designatione mysterii paucis verbis reddens vicem/confirmans fidem. Et potius fuisset trahendum ad vitium ꝙ ad aliquid honestum:si puer tredecim dierum manus extendisset ad munera: forte quia capesso ex decreto stellarū aut magia/et non sit puer homo. Sic quidem ex omibus visis et gestis magi crediderunt omnia esse diuina: vbi p omnia humana defuerant. Et cum omnia iuxta vota vidissent/immo pamplius ꝙ crederent et sperarent: quoniam bonus dominus sperantibus in eum anime querenti illum meliora eis tribuit ꝙ acceperit:et potiora ꝙ posset puehi spes humana. Pro auro fidez: p thure spem: pro myrrha conseruantem ab immundiciis z corruptione charitatem. Et qui deduxit in signo remisso: in verbo nō humano/sed angelico reduxit. Nā cū ipsi inter se quererent reuersione pposita/q̄ via esset ad patriam repedandū:herodi fidem dicētes esse seruandā:desup a domino pangelū admonent: ac p hoc responso accepto in somnis ne redirent ad herodem/ p aliam viam reuersi sunt in regionem suam. Non spoponderant herodi sibi renunciare inuenta:quāꝙ ipse postulasset. Et si spopondissent/a superiori domino absoluūtur: maxime cum in fraudē fuerit facta postulatio. Nā si sponsio fieret ad male au: fraudulēter petita/nō est seruanda. Supponit em̄ sponsio petitionē iustam/licitā. In omi autē causa supior potest suū inferiorē in authoritate subiectum/a sponsionibus sub ipso factis iuridice liberare. Deus autem super omnia dominus/in somno responsum dedit p angelum suū/ne redirent ad herodem:liberans eos a dubio de agendis/et a verbis impiissimi herodis. Qui p aliam viā non ducatu stelle reuersi sunt in regionē suam. Reuersi/sed cōuersi ad dominū omniū deum: quē in carne adorauerunt pueri. Reuersi/sed auersi ab omni seculi vanitate/ab omni supstitiosa sciētia:quoniā cognouerunt in puero fatū nullum adesse stellarū:ac esse per doctrinā docentē simpliciter gradiēdū. Et ꝙuis gressu corporis aliā viam ꝙ venerant/repedando ad patriā incessissent:longe alia via qua venerant motu mētis ad propria sunt reuersi. Nam venerūt in fide signi:reuersi sunt in fide signati. Venerūt mathematici:reuersi sunt in fide catholici. Venerūt vagi:reuersi sunt religiosi. Regio illorum erat orientalis plaga:ciuitas vbi nati z aliti erant subticetur. Oriens quidem omniū hominū:in cuius regionem oportet reuerti/cum p fidē cognouerimus christum:est illa prima z immaculata creatio rationalis anime:que facta est ad imaginē z similitudinē dei:lumen/cuius vultus signatur super illam. Nec mihi ex aliqua parte lucet: si videre mores velim:vt reuersionem a peccato tāgam in eternam patriam:quoniā isti nō sunt reuersi a peccato/sed a christo quē venerant adorare:potius autem credendi cum venerunt ad christum/reuersi reliquisse peccatum. Proinde prefigitur forma:vt ab oriente condite nostre nature veniam⁹ ad cognitionē gratie:a qua nō deserentes/sed nobiscū ferentes: prout christū portauerunt in mente/ relinquētes in corpore: reuertamur iterum ad orientem nature cōdite: sed p aliam viam:scilicet p imitationem operuz christi:quam cōdita natura non habuit/ quousꝙ dei filius carnem assumpsit: Et alia est via nature:qua quisꝙ verum z bonum querit. Alia est via gratie:qua inuenit. Est oriens deo deus pater:a quo venitur ad christum filium:a quo iterp viam crucis reuersio fit ad patrem.

¶ De latione pueri iesu ad templū: vbi sūt epiphanie quarte celebrate: secundum Lucam solū. Ca. XVI.

Defertur ad templum puer in presepio iam adoratus a magis: vt in tēplo cognosceretur ab ipsis iudeis. Custodita est lex in latione eius voluntate/ nō necessitate:ne iam puer a solutiōe legis inciperet. Et iterum per tempus computatur eternus:dum cōpletis quadraginta diebus est latus in templū: quod ante per Salomonem factum/ z diruptū/ z iterum reedificatum est: z ad eam imaginem quod nullum abhorreat corruptum atꝙ desertum/si reintegratum est:etiam si illa prima facti operis pulchritudo perdatur. Irrecuperabilis quidem est illa prima innocentia/si perditur: ꝙuis possint alia ornamenta superapponi. Non enim Esdras z Neemias vt templum primo fecit Salomon/refecerunt:neꝙ fuit in illo copia illa auri/vt Salomon posuit: z multa que habuit illa nobilis edes. Attamen ita refectum est/ vt domus dei diceretur z orationis z obsecrationis/z propiciationis pro populo: z angelus nitus illud fuit. Et in illo apparuit zacharie: z multa signa in illo celebrata sunt:etiam post exterminium primum cum extitit reparatum. Agitur spes magna prerogata est ab iniquitate destructis:si nouerunt restaurare seipsos. Hinc z puer Jesus/qui ab eterno verbum deus nostram humanitatem non abhorruit:quam fedauit Adam. Etenim quia reparationi apta erat:quam et ipse reparauit. Apparet igitur in templo puer Jesus quis qualisꝙ sit: cum infans nihil aliud ꝙ infantiam monstrans : ab vtroꝙ sexu et etatis grandeue testimonio / ꝙ plus ꝙ homo erat accepit. Symeon / Anna vidua

spiritu prophetico contestantur: sicut alibi declaratum est. Et q̃uis humana lingua ⁊ corruptibilis/magna ⁊ mirabilia de ipso pronunciet: desuper est qui cordibus infundit hoc quod loquitur lingua carnis: vt etiã in templo epiphaniatus existat per linguas/per spiritũsanctũ domini eruditas: vt illã de hoc puero loquerẽtur/ quorũ nemo nisi per spm̃sanctũ potuit habere noticiam.

¶ De quintis epiphanijs: quas de seipso duodẽnis factus fecit iesus secundũ Lucã solum. Ca. XVII.

Noluit ꝑ omnia latere christus in puerili etate/anq̃ ad illaz que dicitur adolescentia pueniret: quin aliquid de seipso supra illã etatẽ ostenderet/ ⁊ ꝙ plus in ipso q̃ i cũctis suis coetaneis erat: ⁊ not⁹ puer fieret apud scribas ⁊ pontifices templi ob aliquid insigne virtutis: ne cum perfecte fuisset etatis: q̇s est hic/velut esset incognitus/sibi obijci potuis-
Lu.2. set. Factus duodẽnis veniẽs cum parentibus in templum in hierusalem: ipsis ignorantib⁹ remansit in ciuitate. Accessit ad templũ audiens/ interrogans: ita vt oẽs mirarenť etatẽ pro sciẽtia/ ⁊ scientiã in etate/ ⁊ cõpositos mores/ ⁊ oẽz sui consistentiã/nihil habentẽ impertinẽs: ⁊ ꝑhibentẽ talia ꝙ ꝑ oĩa virtus superaret etatẽ: vt merito credi posset excessum ab hominibus habuisse diuinũ: vt etiam non solũ hi alij astantes/ sed mater que illum genuerat mirareť. Cui querẽti quare sic fecerat/clara voce disseruit: ꝙ nõ ioseph/sed patrez habebat deũ: ⁊ a seipso q̃uis corpore degeret in terris/velut a superno supne semꝑ existente suꝑ omnẽ intelligentiã ⁊ lucẽ inaccessibilem inhabitante/ꝙ dei esset filius declaratus est: sicq̃ in templo epiphaniatus. Gestorũ series ⁊ vtilitas alibi tacte sunt.

¶ De baptismo Jesu et sextis epiphanijs: secundũ Mattheũ/ Marcum/Lucã et Joannẽ. Ca. XVIII

Baptizatur a ioanne iesus in iordane: non indigus ad ipsum/ sed ad nos pro q̇b⁹ ipse voluit indigere atq̃ agere: velut si necessitate premeretur/sicq̃ nostra egit vt sua: q2 ipse caput omniũ nostrum: si quid exorauit ad patrem pro nobis/acsi ipse illam indigentiã patereť. Qui cum aquis immergitur vti esset peccator: quem nullũ potuit maculare peccatũ: apparuit ex voce paterna quis ⁊ qualis esset: spiritussanctus in columbina specie/in visione atq̃
Matt.3 attestatione Joannis. Sic enim oẽs euangeli-
Marci.1 ste tradunt. **Baptizatus autẽ iesus cõ-**
Lu.3.
Joã.1. **festim ascendit de aqua: et ecce aperti sunt celi: et vidit spiritũ dei descendentẽ sicut columbã/et venientẽ supra se. Et ecce vox de celo dicẽs: Hic est filius meus dilectus: in quo mihi cõplacui.** Dicta vero ceterorũ euangelistarum huic consona veritate respõdent: ideo nõ ponunť. Ecce igitur sanctificaturus aquas in illis intingitur/non purgandus. Et mirabiliori modo a ceteris ꝙ sic dei filius epiphaniat⁹ est in etate virili/magnis agonibus ⁊ operationibus apta: vt diuine credať fieri omne quod agitur: cum ipse velit cum hostibus inuisibilibus ⁊ visibilibus habere congressum: patris legationem perficere: destruere legem tartaream: diabolicam superare tyrannidẽ: soluere sanguinis precium: pro captiuis fabricare gradus vero ascẽsionis in celos: vt supra illos inferat/ quos ĩ doctrina/morib⁹ ⁊ vita poterat habere sequaces: vt nulla sit hesitatio inter homĩes/ꝙ iste sit dei filius factus homo: quẽ pater voce ꝓpria manifestat: ⁊ spũssanctus in assumpta protunc dũtaxat columbina specie protestatur.

¶ De mysterio totius vite Christi post baptismũ: et qualiter epiphaniatus est: secundũ omnes euangelistas indeterminate. Ca. XIX

Baptisatus iesus ascendit de aqua iordanis/ad maiora se tollens: vt virtus seq̃tur ad virtutem: ⁊ bonis meliora nectãtur: ⁊ morum disciplina p̃struať in omnib⁹ actionibus ⁊ sermonibus eius: vt sequamur vestigia ipsius. Non ampli⁹ agi potest q̃ posse fieri christiformẽ: difformitas vero trahit in mortẽ. Deus erat: poterat ferre auxilium. Homo erat: omnibus prestitit exemplũ: vt quemadmodũ ipse ambulauit/ ⁊ nos debemus ambulare. In omnib⁹ actionibus eius se verum deum ⁊ hominẽ verũ esse mõstrauit: nec vana natura in aliquo ab altera est confusa: cum suis ꝓprietatibus semper manentibus iesus fecit humana diuine/ ⁊ diuina humane. In duplici forma operatus est: in forma domini/ ⁊ in forma seruili. Distincte quidem sunt huiuscemodi actiones: quarum ad aliquas inuitamur ad adorandum ⁊ venerandũ: ad aliquas ꝓ imitatione vocamur. Quod actũ est per dñi formã/nõ est imitabile: neq̃ ad hoc inuitatio facta est. Quod vero fecit in forma serui: si nõ ꝑ omnia/ꝑ plura imitabile prouocamur ad illud: nam nõ quia deus/ sed q2 homo dedit ⁊ reliquit exemplũ. Et sic ꝑ difformes actiones manifestatus est: nõ ꝙ vna forma preter q̃ in opibus potuisset videri ⁊ agnosci: in altera vero visus ⁊ cõuersatus est ⁊ agnitus homo: nõ operans sibi/sed nobis: preintendẽs notũ fieri his ꝓ quibus assumpserat actiones vt credereť: et iusticia pro premio dareť in fide credẽtibus. Et faciebat potestatiue vnde de perditione liberaremur: ⁊ saluaremur in excelsis ad eius visionẽ eternam: q̃obrem aliq̃ diu carne vestitus stetit in terris. Qui locus in aquis ilico deserta penetrauit: dedicans se totum altissimo: subtrahens se a seculo inuoluenti: nõ sibi timens aut cauẽs: existens incorruptibilis ab omni quod maculare mores hominũ potest: sed sequentibus prestrinxit viuendi formam: q̃ cauta sit cõuersatio eorum qui purgationẽ acceperunt veterum delictorum: in quocũq̃ sit ordinata purgatio: vbi esuriuit homo/et tentatus est homo. Et sic manifestatus in forma serui: in forma vero dñi dedit

improbo tentatori conflictum. Inde egressus predicauit diuina humane: et legens in synagogis vt prophetatum erat de ipso/ prophetiā impleri asseruit: et semetipsum manifestauit/ vt in fide caperetur. Super naturā facta miracula declarauerunt deum/ increpatum equor vndosum et venti per obedientiā: et expulsi ab obsessis corporibus demones/ confitentes q erat christus filius dei viui: et petrus a deo patre doctus/ sic cō-
Mat.17. fessus est. Et iterum pater declarauit in monte/ di-
Marci.9. cens: Hic est filius meus dilectus/ in quo mihi
Luce.9 cōplacui. Et in templo: Clarificaui/ et iterū clari-
Joā.12. ficabo. Et doctrina in verbis eterne vite/ dimissio peccatorum/ cognitio cordiū humanorum/ etiā futurorū/ et similia: manifestauerunt in corde credentiū esse deum. Cetera vero quia fugit: quia fatigatus est: quia esuriuit/ comedit et bibit et dormiuit: lachrymas fudit: tristatus et pauefactus/ captus et ligatus/ ductus et opprobriatus et verberatus est: damnatus ad mortē: sicque et mortuus et sepultus est: totum exprimit formam serui. Sed etiam inter opprobria: et dum viliter est in agonibus illa forma seruilis/ etiam potestas dominabilis forme innotuit: quam prodit cognitio proditoris/ prostratio hostium/ obscuratio solis/ terre tremor/ scissio veli templaris/ diuisio saxorum/ et monumentorum apertio. Ac per hoc vt crederetur: vt in ipso speraret: vt amaretur: vt sibi obediretur: vt eum homo sue salutis amator imitaret: sic in vtraque forma totiēs epiphanias accepit. Proinde incredulis certa dānatio: credentibus negligentibus nulla saluatio: quī omne suffugiū excusationis adimitur.

¶ De mysterio corporis et sanguinis dñi saluatoris: vbi nulla epiphania/ sed celata potestas: secundum Mattheū/ Marcum/ Lucā. Ca. XX

Joā.1. Processu incōprehēsibili egit eternum et increatum verbū. Per ipm oīa facta sunt: et ipse sua potestate incarnatū se fecit: et in verbo eructuato docuit humanas mentes agenda/ et speranda/ et diligenda/ et odienda. Donauit sanitates: suscitauit mortuos: et
Mat.26. demones expulit ab obsessis. Et seipsum aliter/
Marci.14. non alium in verbo suo fecit: transsubstantians
Luce.22. terrena et mortalia in corpus et sanguinē suum:
Joā.6 vt essent hoibus in aīa cibus et potus: vt iam in deserto vite psentis pararet mēsa peculiari populo dei: nō in fomentū corporis/ sed mētis: nō vt caro/ sed vt aīa nutriret: et vna mensa hominū et angelorum: si non in eodem loco/ saltem in eodem cibo: vsque dū esset oīa in oībus deus: et euacuaretur ois ordo et ois pncipatus: et spes prorogaretur hoibus puemendi ad deū/ et fruendi deo: cū in hac vita deitate in rebus transsubstantiatis in corpus cibantur et potant. Recessurus a nobis reliquit legē/ sm quā ageremus: virtutes/ sm quas viueremus: pacem/ in qua custodiremur: sacramenta/ qbus mundaremur: et seipsum velut obsidem/ pignus et arram sub stipulatione solēni: vt pollicitationē firmā teneremus ad eternā beatitudinem capessendā: vt angeli diligerent/ et custodirent feruentius: timerent horrendius inuisibiles hostes: dum vtrique conspicerent nos tertios inter eos/ apud quos sunt tam alta dona deposita. Non sumus angeli: possumus et peccare: et subiacemus penalitatibus: et in valle miserie habitamus. Nō sumus demones: possumus enim et errata corrigere et penitentiā agere pro erratis. Ab illis angeli sunt liberi: in istis sunt demōes obstinati. Nos q inter eos mediī positi sumus: nec liberi vt angeli: nec vt demones obstinati. Uniri cū creatura volens/ angelos non apprehendit: demones abhorruit: vt esset homo inter hoīes: et vnionē naturarū fecit. Et nunc suū corpus illi nature a qua sumpsit corpus/ in duplici specie reliquit: insinuans dignitatem dilectionemque ad homies: quasi iā vicem reddens: vt illi nature que dedit ei assumenti corpus/ et relinqueret suū corpus: ita relinquens quod ferens: sic ferens quod oīno relinquēs: vt quod tenemus/ iam sit in celo: et quod est in celo/ et nos inhesitanter in terra teneamus. Sed debitores sumus magni depositi: emphitheotecari nō possumus: saltem immaculati custodiamus. Aduertendū esse pspicacissime dixerim peculiaris populi dei dignitatē christianorum/ nō iudeorum. Alie nationes fecerunt sibi deos suos/ quos colerent: quos pro suis votis orarent: populus electus dei non sibi deū fecit/ sed ab eterno existentem deū credidit. Nunc autem in nouissimo ptātem accepit sacramētaliter facere quem posset orare/ atque cultu latrie adorare. Sed in virtute verbi eius facit ille/ cuius interest ex ordine/ sacramentale christi corpus efficere transsubstātiando naturas. Attamen pmus huius mysterii actor extitit ille christus vnigenitus dei filius: q res quas natura solita et solito et in solitis pduxit/ artis peritia sic eduxit: i corpus suū et sanguinem mirabili potestate cōuertit. Actio porro laudabilis: modus incōprehensibilis: finis desyderabilis. Precesserat ex nihilo creatio vniuersi/ et vnio spirituū et corporum creatorum. Precesserat vnio dispariū naturarum creatricis et create: spūs increati ad spūm rationalem creatum et ad corpus creatum. Facta erat vnio extremorum: et in hoc quasi descensus celebratus est: cū semetipsum exinaniuit/ formā serui accipiens. Et acceptū vtique magnificatū est: nō aūt in natura mutatū. Sic et accipiens p oīa mansit in suis eternis. In isto aūt mysterio neque descensio/ neque assumptio/ neque vnio facta est: sed puersio substantie in substantiā: nō in substantiā deitatis/ sed assūpti corpis. Quod quis inseparabiliter deitati vniretur: sicut i vnione nulla est naturarum pmixtio/ neque pfusio/ neque additio ad alterā naturā: et neutra natura pam plius quod habet natura existens: vna vt increata/ altera vt creata: sic puersio non est facta in deitatis substantiā: nihilque sibi addi/ aut aliquid ab ea demi pōt: sed assumpti corpis: ita vt substantia in aliā trāseat in potestate verbi: et trāseū

tis substantie ꝓprietates/seu q̄ dicuntur accidē
tia maneant:substantia eis debita non manēte
vt erat:neq̃ transeant cū substantia transeūte:
vt sint illius in quā facta est cōuersio. Sequunṫ
quidem substantiā quātitas ⁊ qualitas:vt quod
substātia caret/quantū vel quale non sit. Quod
ꝟo substantiā habet/quantū vel quale habeat
cōpetentia sibi iure indite sibi nature. Non em̄
sermo est de his que apponūtur ex arte:aut ali-
ter euentu ꝓueniūt. Igitur transsubstantiatiōe
facta ꝑ verbū/in transsubstantiato quātitas et
qualitas/aut aliq̄d accidens nō querantur: que
p̄exstiterunt ⁊ fuerūt. Sed si querēda sunt hec/
in illa querantur in qua facta est mutatio:et tūc
non querantur/nec inuenientur esse substantie
transeuntis: q꞉ desijt quod fuit:nec substantie
permanentis:cū in illam non sint conuersa acci
dentia:sed dūtaxat ipsa panis ⁊ vini substantia.
Frustra ⁊ suꝑuacue a vere fidelibus queriṫ de
his que relicta sunt obijcibilia sensibus:cū sub-
stantia non subsit amplius eis. Et vt me non
fallat error:aptius dixerim ꝙ accidētia in sacra-
mento appareant potius q̄ꝫ existant: de sub eis
omnino remota p̄existente substātia. Magnus
⁊ sapiens ergo dn̄s/⁊ laudabilis in oꝑibus eius:
q̄ sic ꝓuidit homini/quem creauit.

¶ De mysterio fidei catholice. Capitulum XXI

Altissima virtus q̄ deus est/obūbrauit
creature hūane:fidē videlicet vmbrā
faciens/sub qua homīs oculus reqe-
scit:⁊ velut aspersus nebulis ignorantie/ pulue-
re carnis respersus/in terrā defixus / innixusq̃
solū intelligentie naturali:respicit in altissimam
virtutē/nobis se ꝑ fidem vmbrā contēperantē:
vt per ipsam possimus intelligere illa que huma
na ratione negatū est apphendere:sicut ī Esaia
Esa.7. scriptum est: Nisi credideritis/non intelligetis.
Qua credulitate seu fide primū erigamur ī deū
omniū conditorē/visibiliū ⁊ inuisibilium:nec ali
q̄d extra se habens quālibet entitatē/nisi ab ip̄o
⁊ nec sine ipso creatū: q꞉ omnia ꝑ ip̄m facta sūt
entitatē habentia:⁊ sine ipso factū est nihil:pec
catū aūt entitatē non habens:qui creauit ⁊ an-
gelos/substantias videlicet separatas: celū glo
rie/stellarum firmamentum/et stellas. Elemen-
ta distinxit:elementata sensibilia et insensibilia
fecit:postremam creaturam rationalem homi-
nem ad imaginem ⁊ similitudinem suā faciens:
quem in mundū velut in regnum omnibus pa-
tronatum introduxit in regem: eius subijciens
ditioni omnia corruptibilia/sensibilia et insensi
Psal.8. bilia:sicut scriptum est: Omnia subiecisti sub pe
dibus eius. Qui non velut indignus operis sui
omnia creauit ex nihilo: quia spiritus dn̄i/ scili-
cet voluntas eius ferebatur super aquas nostre
productionis:non sub aquis alicuius necessita
tis:quoniā in deo nulla necessitas/neq̃ indigē-
tia:sed liber atq̃ liber/et ex amore puro fecit q̄
voluit in celo et in terra/ et in mari et in omni-
bus abyssis; omnia bona valde cōponēs; vt cō
municaret seipsum bonis rationabilib⁹/a se so-
lū per amorē creatis/angelis et hominib⁹:quia
nō erant quos bearet/⁊ quib⁹ innotesceret: ni-
si ante creasset:⁊ mansisset incognitus/ nisi sibi
soli:⁊ imparticipatus/nisi a seipso:si creaturam
talem non fecisset: que ipsum per intellectū ⁊ fi
dem cognosceret:⁊ in amore per eternā fruitio-
nē participaret. Cetera vero creata seorsum ab
istis ad vsum mentis per considerationē/⁊ cor
poris per sustentationē ad vniuersi pulchritu-
dinē facta creduntur. Et ideo nō sunt equalia: q꞉
si essent omnia equalia: nō essent om̄ia nec vni-
uersi pulchritudo perfecta/⁊ velut nō indigen-
tia:sed pia voluntate ita non alieno auxilio fe-
cit qui fecit:quia nullus ante ipsum/nullus cum
ipso/nullus post ipsum in opere creationis p̄sti
tit/p̄stat p̄stabitq̃ subsidia. Etiā dominaṫ om̄i-
bus:⁊ regit omnia sine motu: presidet om̄ibus
sine situ:presens est omnibus sine loco: et inti-
matur magis cuilibet creature q̄ꝫ sibijpsi creatu
ra intimeṫ. Et mensure tēpoꝝ/horarū et dierū/
hebdomadarū/mensiū ⁊ annoꝝ longe sunt ab
ipso. Accidētia vlla non recipit: nomīa de eo di
cta nihil sibi addunt/aut imponunt:nec alter ex
altero redditur simplici nature deitatis: cui ni-
hil addi vel minui potest. Ineffabilis est deus:
saltem eo modo quo ineffabilis dicitur:ineffa-
bilis non est. Excedit intellectum angelicū ⁊ hu
manum incōprehensione:quia incomprehensi-
bilis est: affectū omniū creaturarū in bonitate:
quia nullus amor equatur bonitati eius aman-
do:vt diligatur quantum sua requirit bonitas:
nec in huius vite tenebris/nec in partibus supe
ris. Non narrat eum ad plenum scriptura legi-
bilis:nec lingua volubilis explicat quid sit de⁹.
Sensus corpalis nunq̄ꝫ percipit: q꞉ incorpore⁹
est. Etsi ex tpe verbū caro factū est:nihil in dei-
tate mutatū est:vt nec etiā ī illo corpore deitas
sensibus percipi posset:nec in cena et sacramē-
to deus mandens deitatē cōpressit: nec gustus
percepit:nec oculus vidit:nec olfactus olfecit:
nec auris audiuit: nec tactus respersit nec im-
passionata carne assumpta/deitatem vnitā atti
gerunt quomodolibet passiones. Nec dolores
⁊ tristicie anime christi dei affecerunt in aliquo
deitatē. Unus est ī substātia:trinus est in perso-
nis. Nec vnitas substātie personarū trinitatem
excludit:nec personarū trinitas substātie vnita-
tem discreta seu continua quātitate multiplicat
Nec inducātur exēplares ꝓbationes in elucidā
do predicta/et non probata:et omnib⁹ fides in
suo maneat robore: premiūq̃ magis crescat in
pura credulitate:sed solum sufficiat ꝙ diuerso-
rū vna forma/in qua diuersa creata conueniūt:
et nexus vnus et durans perpetuus creatorum
arguit vnitatem:et eē cuiuslibet rei forma ⁊ vti-
litas seu bonitas pronunciat trinitatem. Nam
esse rei cuiuslibet patrem creatorem enunciat:
forma qua distinguitur a ceteris /sapientiā filij
clamat :vtilitas seu bonitas cuiuslibet rei spiri-
tussancti bonitatē eloquiṫ. Et pater a nullo: fi-

lius genitus a patre ſolo: ſpirituſſanctus proce
dit ex patre atq; filio. Nec maior pater filio aut
ſpũſancto: nec filius ſpũſancto aut patre maior
eſt: nec ſpũſanct⁹ maior patre ſolo/aut filio ſo-
lo: nec vna cuiuſq; perſona maior aut minor ẽ
duabus: nec due maiores aut minores vna per
ſona perſiſtunt. Jn deitate nulla prioritas: nul-
la poſteritas inuenit̃ ex trinitate perſonarum.
Equalitas in eternitate/in impaſſibilitate/ĩ im-
mẽſitate/in immortalitate/in increabilitate: in
potentia/ſapientia/et bonitate reperit̃ in eis.

¶ De omnipotẽtia dei. Ca. XXII

Bonus eſt inquã ducatus fidei: qui ſub
omnipotentia dei ducens/de ipſa nos
facit recta ſentire qua credimus. Et cũ
omnia iſta ita ſint/ꝙ non poteſt deus niſi bona
nam quodlibet minimũ inconueniens impoſſi-
bilitatem dicit in deo. Et ſi ſm prophetam dici-
Amos.3. tur: Non eſt malum in ciuitate quod deus non
faciat: permiſſiue/non poteſtatiue qui legit/in-
telligat. Jgitur ita eſt vere omnipotẽs: ꝙ nõ po
teſt aliquid male facere/cogitare aut loqui: nec
actus penales: vt metuere/dolere/triſtari/tede-
re/eſurire/ſitire/calere/frigeſcere: aut quomo-
dolibet pati aut mori: nec facere ꝙ ſit et nõ: pre-
ſens et preteritum et futurum ſint idem: nec fa-
cere maiorem ſe vel alium/vel aliquid finitũ in
quacunq; ſubſtantia/viſibili aut inuiſibili/ſenſi-
bili aut inſenſibili: nec actus corporales: vt co-
medere aut bibere/ambulare/ſedere/dormire/
et his ſimilia. Si qua enim corporeitas in toto
et ex toto et a toto creatore omnium remouen-
tur ĩ ſeipſo et per ipſum et a ſeipſo: excepto ꝙ ta
lia creare poteſt extra ſeipſum: nec tamen de ſe-
ipſo: quia non ſolũ corporalia/ſed etiam ſpũalia
non de deo tanq̃ ex materia/ſed a deo tanq̃ a
ſuprema et efficiente omniũ cauſa credunt̃ crea
ta. Cum autẽ in ſcriptura ſacra leguntur verba
actus corporeos deſignãtia: nõ eſt intelligendũ
ꝙ deus corporaliter fecerit: ſed q̃m ſcriptura lo
quebatur exiſtentibus in corpore/ꝑ ſenſus cor-
poreos: nõ fruſtra datos/ſed ad hec percipiẽda
quodãmodo ordinatos: percipiẽtib⁹ potiſſime
in lingua narrãtibus: aure audientibus in extem
plis: que ſi corporalia non ſunt conſyderãtibus
⁊ in corporea ⁊ ex corporea natura genitis. Jõ
ſacra ſcriptura nullius loquendi generis verba
de deo vitauit: dũtaxat omnipotentiã inſupera-
bilẽ/indeficientem/inculpabilẽ/irreꝑhenſibilem
nunciarent: et ſapientiã infallibilẽ/incõprehen-
ſibilem/omnia comprehendentẽ: inintelligibilẽ
oĩa intelligentẽ: ⁊ p̃terita et futura vt p̃ſentiã/
preſentia preſenter p̃ſentia cognoſcẽtẽ: inuaria
bilem/omnia variata et varianda variantẽ pro
clamarent: bonitatẽ incõparabilẽ/indeficientẽ:
omnia ſuperexcedentẽ/oĩa implentẽ/omnia re-
ficientem: inperturbabilẽ/impermutabilẽ: ⁊ his ſi
milia enarrarent. Horũ ſiquidẽ declaratio vo-
lumen magnũ requireret. Nomina vero ſi qua
ſunt quibus nominatur deus/noĩa diſpoſitio-
nũ ſunt: ſed nullũ reperit̃ nomen eũ totaliter ex-
primens/manifeſtans aut declarãs. Sed nomẽ
ſubſtantiale ei innotuit Moyſi/cum diceret ei:
Ego ſũ qui ſum. Cetera vo agnominationũ et Exo.3.
diſpoſitionũ ſunt nomina: ꝑ nulla et ĩ nullis cre
atorem reddẽtia variatũ/neq; poſſibile variari.
Jn hoc igit̃ maxime omĩpotens credẽdus ẽ: ꝙ
male agere/ſeu in aliquo deficere nõ poteſt. Po
teſt vero deus omnia ꝯueniẽtia omĩbus modis
q꞉ poteſt ꝑducere non eſſe in eſſe per creationẽ
multiplicare per ꝓpagationẽ: de incõpleto com
pletum facere: vnũ in aliud mutare: vt panem ⁊
vinum in chriſti carnem et ſanguinẽ tranſſub-
ſtantiare. Et de omnipotentia fuit/ꝙ potuit ſic
incarnari et naſci. Apparuit dei omnipotẽtia in
mũdi preteritis: q꞉ res creauit ex nihilo. Appa-
ruit in medio: q꞉ creata verterentur in nihilũ/ni
ſi ſua potentia contineret. Apparebit in fine: q̃a
corpora ſumma celeritate ſuſcitabit.

¶ De ſapientia dei. Ca. XXIII

Claritas fidei noſtre ad cognoſcendã
claritatem ſupreme ſapientie nos inui-
tat: de qua chriſtianitate iſta tenẽda ſũt:
ꝙ ſapientia dei limpidiſſime cognoſcit omnia/
bona et mala/preterita/preſentia et futura: actu
alia/poſſibilia/et incomprehenſibilia nobis/et
infinita: nec diuerſificatur in ſeipſa: licet diuer-
ſa nomina ſortiatur. Jnquantum eſt cognoſci-
tiua omniũ poſſibilium/dicitur ſcientia ſiue co-
gnitio. Jnquantum cognoſcitiua omnium que
in mundo ſunt/dicitur viſio. Jnquantũ cogno-
ſcitiua omniũ que bene fiunt/dicit̃ approbatio:
Jnquantũ cognoſcitiua eorũ que damnãda ſũt
dicitur reprobatio. Jnquantũ cognoſcitiua fu-
turorũ/dicitur preſcientia ſiue preuiſio. Jnquan-
tum cognoſcitiua eorũ que ab ipſo fienda ſunt/
dicitur diſpoſitio. Jnquantũ cognoſcitiua eo-
rũ que premianda ſunt/dicit̃ predeſtinatio. Et
nõ ſolũ cognoſcitiua omniũ/ſed ratio cognoſcẽ
di. Cognoſcit contingentia infallibiliter: muta-
bilia immutabiliter: futura preſenter: tpalia eter
naliter: dependentia independenter: creata in-
create: cogitanda et cogitata/et finem omniũ
nouit: ſaluandorũ et damnãdorũ numerum in-
fallibilẽ infallibiliter cognoſcit. Cognoſcit nu-
merũ/põdus/mẽſurã/quantitatẽ/qualitatẽ oĩm
rerum. Huic ſapientie nõ deperit tempus: nec
latet locus: nõ ſubterfugit act⁹: patet oĩs intelle
ctus: nullus eſt effectus occultus.

¶ De voluntate. Ca. XXIIII

Datũ eſt fidei chriſtiane attingere inac-
ceſſa/et inuiſa comprehendere: ⁊ abſ-
q; meritis eſt donũ fidei: cum qua et
ex qua et per quam nobis diuina volũtas inno-
tuit. Que primo a ſeipſa libera eſt/⁊ in ſeipſa/et
per ſeipſam: quam ad aliquid peragẽdũ aut vo-
lendum nõ pepulerunt extrinſece ſeu extranee
cauſe: nec diuerſa volita diuerſificant volunta-
tem. Que ſic eſt efficax/vt nullo modo poſſit im
pediri: ſic recta/vt nullo modo poſſit obliqua-
ri: ſic ſapiẽs/vt nullo modo poſſit errare: ſic bo-
na/vt nullo modo poſſit maculari. Que cauſa

est omniũ factorum et fiendoꝝ prima ꝛ summa/ et rationabilis/ꝛ ineffablis / et iustissima causa visibiliũ et inuisibiliũ/per iussionẽ et ꝑ permissionẽ: cui volũtati nẽo resistere põt. Sepe ioseph frẽs suos de sua vẽditiõe ne timerẽt confortãs
Gen.45. ait: Nolite timere: non dei possumus resistere voluntati. Hester.xiiij. habetur dum oraret: Domine in ditione tua cuncta sunt posita: et nõ est qui tue possit resistere voluntati. Et si peccatur contra voluntatem dei: nõ tamen resistit volũtati dei. Non eñ peccaretur/nisi ipse permitteret: nõ ꝑmitteret/nisi vellet: nec vellet nisi quod iustũ est. Aliq̃ eñ iustissima ꝛ occultissima causa est apud ipsum/non perscrutabilis nobis: qua ipse peccata fieri omnino permittit. Cuius voluntatis causa nullo modo est querenda: cũ ipsa sit omniũ causa infinite cõp̃hensionis: que a finita ratione creature cõp̃hẽdẽda non est. Et tantũ scire pro hac parte sufficiat/ ꝙ iniquitas apud deum non est: nec iniquiter/ sed iustissime vult que vult. Cui voluntati attribuerunt sancti ꝓprios bonos actus: vt iacob cũ exquireretur a patre isaac: cur tam cito cibos sibi placitos inuenisset: respondit: Volũtas dei fuit/ vt cito mihi occurreret quod volebam. Et Joseph cum venditus esset a fratribus/ delatusq; in egyptũ: factusq; egypti dñs per Pharaonem ad prouidendum populo in annis sterilitatis: mirãtibus et pauentibus fratribus dixit: Non vestro consilio/ sed dei volũtate huc missus fui. Et Dauid in psalmo confitetur in bonis diuina voluntate
Psal.72. deductũ/ dicens: Tenuisti manũ dextere tue: et in voluntate tua deduxisti me. Sed meli9 indicaui/ omissa ꝓfunditate consyderationis ei9 de ipsa: ꝓut supra nos fert edicere: qua ꝑfecta i nobis et a nobis/ salutẽ conseq̃mur: non impleta a nobis/ iuxta eq̃ssimã exigẽtiã eius iuste damnamur. Unde ꝓut fertur in nobis ꝛ super nos/ ad eternã salutẽ theoria et actu per vniuersã fidez inuitat: quod ipse vnigenitus eius i assũpta car
Joan.6. ne ꝓclamat: Hec est volũtas patris mei q̃ misit me: vt oĩs qui videt filiũ et credit in eũ/ habeat vitã eternã. Hinc et apostolus ad Timotheum
1.Tim.2. scribens ait: Uult deus oẽs homines saluos fieri: et ad agnitionẽ veritatis peruenire. Quod dictum sane intellectũ/ mentis dubia remouet: cum humana presumptio semꝑ de diuina volũtate causet/ dicens: Si vult oẽs homĩes saluos fieri: quare non omnes salui fiunt: cum ait apostolus: Uoluntati eius quis resistet? Sed interpositionis soluit argumenta presumptionis. Non eñ ita vult vt nolentes saluentur: nam diuina voluntas liberum non aufert / quod dedit creature arbitrium: nec necessitat aut violentat aliquem ad salutem. Repugnat omnino bonitati diuine/ ꝙ in homine sit ad bonum ꝛ ad malum arbitrium liberum: et cum tali libertate cogatur ad bonum: et necessitate bonus iusta premia non nanciscitur: nec deus largitur hominibus quod angelis nõ concessit: qui libertatẽ arbitrij recipiẽtes a deo/ ꝑ libertatẽ se mutuo diuiserũt: quoꝝ aliqui adheserunt diuine bonitati ꝑ liberã voluntatẽ: in ipsa statim adhesione cõfirmationẽ recipiẽtes in gratia ꝓ suscepta gloria: reliqui ad seipsos cõuersi/ de seipsis/ i seipsis delectati/ ad eoꝝ creatorẽ inuidi et superbi/ per liberã voluntatẽ recesserũt a deo: damnationem eternã suscipientes in pena. Et q̃ per suã liberã volũtatẽ/ nõ necessitate oĩa ꝯdidit: ita ꝑ nostrã liberã volũtatẽ/ nõ necessitate bonos gratia/ beatos i gloria querit. Sue igitur potestatis et voluntatis est dare: nostre ꝟo est recipere voluntatis. Huic volũtati assentientes sanctificãtur: qꝛ ſm apostolũ: Hec est volũtas dei/ sanctificatio vestra: vt abstineatis a fornicatione: sanctificatio videlicet per virtutes deo placẽtes: abstinentia a fornicatione: ab omni ꝓfecto re preter deũ/ et absq; deo placente. Ab hac dissentientes penas iustissimas susceperũt: christo testãte/ qui ait: Seruus qui scit voluntatẽ dñi sui/ et non fa- Luc
cit/ plagis vapulabit multis. Proinde orare docuit dei fieri voluntatẽ: quã sancti patres et zelũ dei habẽtes/ mutuo facere affectabãt. Scribebãt machabei ad eos quos credebãt legis fides zelatores: Det vobis deus cor omnib9: vt cola- 2.M
tis eũ: et faciatis eius voluntatẽ i corde magno et animo volenti. Adaperiat cor vestruz in lege sua/ et in preceptis suis: ꝛ faciat pacẽ. Uide q̃ legis verborũ efficaciã: ꝙ voluntatẽ dei epistolantes/ appetũt fieri corde magno. Quid eñ est cor magnum: nisi cui preter deũ nihil est magnum? Quid enim est cor magnũ: nisi ꝙ mundo se preferens/ despicit mundum magnũ? Quid enim est cor magnum: nisi vbi per dilectionẽ laudabilis nimis/ et sapientie innumerabilis habitat dñs magnus? Quid enim est cor magnũ: nisi ꝙ omnia sensibilia estimata magna/ cõparata i ordine ad veritatem/ reputat parua? Quid est cor magnũ: nisi ꝙ corpus paruũ deserit seipsum/ excolit magnũ? Quid est cor magnũ: nisi ꝙ ad maiora se ordinat: et ad maxima per virtutes inuisibiles se abscondit? Nec aliud etiã est animus volens: nisi ꝙ nõ violentatus/ sed ex toto libẽs exequitur quod iubetur. Quid aliud oratur cũ dicitur/ ꝙ aperiat cor vestruz in lege sua: nisi voluntas vestra in volũtate sua perficiẽda illustretur? Nam lex dei voluntas eius nota ẽ. Quid est/ faciat pacem: nisi quia nunq̃ pacem habebimus/ nisi eius voluntatẽ inculpate faciam9?

¶ De iusticia dei. Capi. XXV

Eneruat fides rationes humanas: atq; supergreditur planũ rationis iudiciũ/ intelligentie humane aspectũ: dubietatis tenebras fugat: retrahit hominũ mentes ab iniustis et impijs querelis: que aduersus iusticiã dei ꝛ misericordiã ab insipiẽtibus sepe ꝓcedũt: si tñ frenabiles ipsa lorizet. Quoniã ergo enarrant scripture iusticiã et misericordiã dei: de quibus titubat vtplurimũ human9 animus/ nisi esset fidei scuto protect9: igit sub ꝓtegente fide has duas vias inuestigando humiliter incedamus. Ait eñi Dauid: Uniuerse vie Ps

Ps.100 dñi/misericordia et vitas. Et alibi dicit: Misericordiam et iudiciũ cantabo tibi dñe. Sed p̃mũ de iusticia dei quid tenendũ sit/ christiane videamus. Ps.118. Justus est dñs (ait psalmista) et Ps.10. rectum iudiciũ eius. Et alibi: Justus dñs et iusticias dilexit. Nec est iustus eo modo quo nos iusti sum9. Supexcedit iusticia sua oẽs iusticiã: qr ipsa oĩm est origo: et rephẽsiõe caret: qr nihil i rephẽsiõe agit. Inflexibilis est et imutabilis et eterna: qr si qd est i deo/deus est: iõ iusticia dei deus est. Sed dirigitur sup nos velut solaris Psal.18 radius: nec est q̃ se abscondat a calore eius: nec est q̃ effugere possit gladiũ eius: que aut patenter aut latenter operatur. Sed dum patet/ erudit et timorẽ adducit: et dũ latet/animos in admirationẽ suspẽdit: quia sepe ignoratur ab hominibus quod deus iustiter facit. Thron9 dei/ est iusticia dei. Nam thronus idẽ est quod sedes. Psal.96. Et in psalmo legitur: Justicia et iudiciũ/ correctio sedis eius. Et thronus angelicus velut iudiciaria/imo iusticiaria virtus semp assistit: de quo throno sm q̃ in apocalypsi ioãnes se vidisse testatur/ pcedebant fulgura/voces et tonitrua. Fulgura nãq; ictus celestes subiti et improuisi sunt: q̃ fulgura pcesserant de iusticia scz throno dei velut eius subite actiones. Primo in angelis: qui statim post conceptã superbiã de celo eiecti sunt: de qbus subita punitis 2.Pe.2 actione iusticie inquit Petrus: Deus angelis Job.4 peccantibus non pepercit: sed rudentib9 inferni detractos in tartarũ tradidit in iudiciũ cruciãdos reseruari: qr nulla interposita mora/ dignã ex iusticia susceperunt retributionis mercedẽ: et sine spacio peccatũ secuta est pena. Et Gen.3. in primos parentes fulgurauit diuina iusticia: vt statim nudi a paradisi delitijs pellerẽtur: qui mandatũ tam facile contẽpserunt. Et si non statim actualiter et in corpore fulguris impetus pcutit post delictũ: subito tamen pforat in occultis: cũ lumine veritatis/necnõ et vitate ania peccando priuatur. Quod impellitur/noscitur fieri dedecus culpe sine decore iusticie. Nec tam subito lapis peccati cõstruitur: q̃n magis subito in peccantẽ de nube iusticie fulgur punitionis pcedendo pcutiat: conscientiã crucians: in occulto virtutes debilitans: in secretis imaginẽ dei/ad quã facti in anima sumus/turpãs maculis nõ manifestis/impalatis: inimicos deo et angelis faciens: demonibus amicos cõstituẽs: priuans ipsam gratia: dissocians a superna gloria: bonorum omniũ imparticipẽ reddẽs: et inferni ciuẽ ascribens. Nã iste sunt occulte subiteq; interdicte/pcedentes more fulguris de iusticia dei: absq; eo q̃ corpus manifesta pena plectatur. Rursus atq; subtilius pspectet sub fide cõtemplans humana omniũ mens: pro quadam altissima/benigna et pia discretione frenat diuina iusticia: ne in peccãtes tam subito fulgura punitionis emittat. Nã si oẽs peccãtes subita pcussione puniret: impius crederet cõditor omniũ/ipos ad penitentiã non expectans. Sed quia benignus et misericors est/sm prophetam: Jobe.2. et prestabilis sup malicia: non vult mortẽ peccatoris/sed vt puertatur et viuat: ideo pius pater statim dissimulat. Et Apostolus ad Romanos scribens/arguensq; non reuertentes peccatores dicit: An diuitias bonitatis illius et patiẽtie Ro.2. et longanimitatis ptemnis: ignorans quoniam benignitas dei ad penitentiã te adducit: scz expectando ne feriat p peccatis. Et p obduratis statim apls subdit: Secundũ duriciã aũt tuã et cor impenitens/thesaurizas tibi iram in die ire et reuelationis iusti iudicij dei. Differt siqdẽ alia pia causa in peccatores ilico fulgurare sagittã: vt ex peccatoribus sumat iustos ppagatos ex semine/renatos ex fide. Nã habet ecclesia p in supna gloria inserendos: quorũ patres peccatores infern9 tenet et tenebit detrusos. Procedit vlterius diuina piaq; discretio mitigando iusticiam/ne statim pcutiat malos mundi rectores: quorũ mala meruerunt penas eternas: et in ipos subditos existentes legalis iusticia deseuisse: ad hoc bene regant alios/seipsos male atq; impune regentes. Multi nãq; male recti/bene alios rexerunt: incorrecti correxerunt: inordinati ordinauerũt: impuniti alios iustissime punierũt: et tutauerũt rempublicã dño rerũ omniũ inimici. Et malus transit vt plurimũ impunitus: cuius malicia meritorie pficit/exercetur pficiturq; iustus. Necnõ plerũq; in pharetra sua sagitta vlciscitiua conuertit: vt impetat in p̃latos/aut in aliquos ecclesiastica dignitate/aut scripturarũ claritate fulgentes: quorũ opa infera iuste petũt cũ p eos sit in subditis directio ad supna. Multotiens et infallibiliter p̃lati/sacerdotes/ doctores/declamatores ad populũ aliq: sed non oẽs quos iuste sententia expectat ad supernã gloriam/authoritate sacramentorũ/administratione/ p̃dicatione: diuina supposita gratia/ plurimos transmiserunt: in seipsis et pprijs meritis dãnationem eternã infallibiliter acquirentes. Vult enim deus ex omni hominũ genere ad tempus peccatoribus parcere: vt ex eis velut ex quadã materia durante semp habeat/in qbus formam christiane vite atq; puersatiõis inducat: aut de ipsis quomodolibet malis aliqd vtilitatis pro suis puersis eliciat. Et si nunc fulgurãtis iusticie actio oẽs subito et manifeste impeteret: non remaneret i finali extremoq; iudicio quod feriret. Procedunt voces de throno iusticie post fulgura declarate atq; notissime admonitiões vt vnusquisq; se caueat/ne inueniat quod puniat. Amat enim diuina bonitas magis parcere q̃ ferire. Ideo premittuntur cautele debite voces: vt sibi deputet q̃ punitur: non de deo querulet qui contẽpsit. Nõne hec vox processit ex adam/cum in paradiso collocaretur: Ex omni Gen.2 ligno paradisi comede: dixit dñs ad adã: de ligno autem sciẽtie boni et mali ne comedas. In quacũq; enim die comederis ex eo/morte morieris. Cui ergo nisi sibi deputabit adam/ qr penam iusticie pertulit: qui vocem premonitiõis

iusticie contempsit? Sic Cain pmonitionis si-
ue premonentis iusti voce affat⁹ est dñs dicẽs/
Gen. 4. cũ inuidia in fratrẽ armauerit cor eius: Quare
iratus es: et cur cõcidit facies tua? Nonne si be-
ne egeris/recipies? Si autẽ male: statim in fori-
bus peccatũ aderit. Cui ergo imponet nisi sibi
homicidiũ et debitã sibi penã: qui deũ contem-
psit/ꝛ fratrẽ iterfecit? Accessit a throno dei vox
iusticie per moysen decies verbis et signis vsqꝫ
pharaonẽ. Aduersus quẽ causabit ꝙ decies pu
nit⁹ rex erat/eiusqꝫ exercitus submersus: nisi qꝛ
pplm dei non dimisit: nisi perualide quem tene
bat captiuũ: et in moyse diuinũ contempsit pce
ptũ? Nonne vox tonãtis iusticie fuit: ne peccan-
tes auertamur ab ipso: quã per moysen ĩ deute
Deute. 32. ronomio emisit/dicens: Uidete ꝙ ego sim solus
et non sit alius deus pter me: ego occidã/ ꝛ ego
viuere faciã: pcutiã/ꝛ ego sanabo: et nõ est q̃ de
manu mea possit eruere. Si acuero vt fulgur
gladiũ meũ/et arripuerint iudiciũ manus mee:
reddã vltionem hostibus meis: et his qui ode-
rũt me/retribuã. Inebriabo sagittas meas san-
guine: et gladius meus deuorabit carnes. Idẽ
Psal. 7. et per dauid clamat: Nisi cõuersi fueritis/gladi
um suũ vibrabit: arcũ suũ tetendit/et parauit il-
lũ. Et ĩ eo parauit vasa mortis/scꝫ homines pec
catores: sagittas suas ardentibus effecit. Et in
Mat. 18 euãgelio: Nisi conuersi fueritis: et efficiamini si
cut paruuli non intrabitis in regnũ celoꝝ. Et
Luce. 13. alibi: Nisi penitentiã egeritis/ omnes peribitis
Que sũt he voces/nisi pcedentes a throno iu-
sticie dei: q̃ sũt he voces/nisi cõminatões/pmoni
tiones/admonitiões: ne auertamur a deo/vnia-
mur deo? Quot voces premonẽtes/etnũ ve cõ-
minãtes ĩ diuia scptura reperiũt: deficeret ĩ enar
rãdo temp⁹ potius ꝙ̃ scptura. Quibus ergo p̄e
terq̃ ipsis imputabunt mali/et puniti/obstina-
ti et inconuersi: q̃ tot audiũt voces premoniti?
Procedũt etiã voces a noiato sepius throno:
id ẽ certissime rationis sup manifestis iusticiis
atqꝫ iudiciis/nostre mentis caligãtibus ocul' oc
cultatis. Nã erit plerũqꝫ manifesta punitio: cu-
ius ratio sepe latet: qꝛ puniti hoĩs culpa non pa
tet: ꝙ si culpa esset in patulo: mens non esset ĩ li
tigioso iudicio: nec quereretur quare tãtũ esset
punitus/ si cognitus fuisset malignus. Facili-
ter nãqꝫ quiescit humana sententia/cum notuꝫ
reum punit. Sed videt atqꝫ credit iustum seu in
nocentem sollicitari flagellis: ipsa nõ cessat pe-
nitus a querelis cũ ipso aut sine ipso. Sed quã-
tum se nostre mentis intelligentia feret: facia-
mus de vocibus rationes: vt mens hominum
accusando deum quiescat: et summã iusticiam
summa diligentia diligat/ veneretur atqꝫ perti-
meat. Affligntur plerũqꝫ boni cum malis/ aut
sine malis: quia male dissimulatur a peccato-
ribus arguendis/ab ignaris docendis/a disco-
lis monendis/ab improbis obiurgandis/ab er
rantibus corrigendis: aut cum tedet laboris:
aut quia verecundia detinemur: aut inimiciti-
as ex hoc puenire causamur: aut ne in tempora
libus quomodolibet noceãt: ne non habita im
pediamur acquirere: aut habita phorrem⁹ amit
tere. Et qꝛ talibus parcimus: iuste hanc amarã
patimur vitã: quã dulcem in aliis nolumus con
tristare. Quod si forte ad corrigẽdũ ppt captã
dũ tempus in suo tempore corrigendi fiat dila-
tio: non malignitatis/sed charitatis operi ascri
batur: dũ tamen tempus veniens non pretere-
at a correptione vacuũ/quod ad hoc fuerat ex-
pectatũ. Quod si pterit/non iniuste flagellat: ꝙ
sic preterire q̃ potuit/non corrigendo permisit.
Nec tamen ab huiusmodi culpa noscit eẽ liber/
qui prelatus non est: aut super aliis societate ac
necessitudine coniũgitur/si suo modo nõ arguit
quod peccatur. Iure igitur pariter puniuntur
cum eis qui societate delectati/ socios nõ argu
unt in delictis. Alia vero flagelloꝝ causa subne-
ctitur: cũ aliqualis amor vite huius regnat ad-
huc in eis qui boni sunt. Et licet non agãt cum
malis similem malam vitam: diligunt pfecto ca
ducã. Adiungitur causa diuine percussionis vti
lior: cũ deus hũc mundũ tot repleuerit miseriis
atqꝫ molestiis: vt etiã qui boni sunt /inuoluãtur
in eis: vt argumentũ sit nolle laborare aut pati
p mundo: qui amicis et inimicis in deficiendo
et inferendo aduersa illudit. Probationis no-
stre mentis ad deũ causa feriuntur pleriqꝫ: vt in
ipsa passione an magis deũ/an magis tpalia di-
ligamus appareat: et sibi animus ĩnotescat pa-
tiendo probatus/qui non patiẽdo extiterat im-
probatus: et tonsionibus qualis est seipsum co
gnoscat/qui ante sibi incognitus erat. Quomõ
si tribulatio non esset ad bonos/vir iustus dice
re poterit: Probasti cor meũ et visitasti nocte: [...]
igne me examinasti: et non est inuẽta in me ini-
quitas: et ppter verba labiorũ tuorũ ego custo-
diui vias duras. Et neglecta et multis et a mul
tis et p multis disciplina verberum aduocauit:
vt durioribus arceatur/qui leuibus non dedit
assensũ. Oportebat etiã mundũ erudiri per bo
nos: et ipsos in mundo isto instrui: vt paterẽtur
magna et exquisita tormenta propter Christũ:
qui tanta priusqꝫ boni essent: aut per cõparatio-
nem qui adhuc mali sunt: patiuntur propter au
ruꝫ. Et gratiã oportebit preferri nature maiori
preconio verberum: cum in natura et propter
ipsius dulcedinem multi non effugerũt verbe-
ra flagelloꝝ. Et necnon superna et ineffabilis
eternaqꝫ vita suos athletas talibus examinati
onib⁹ volebat exactos: per cõparationẽ ad istã
que suos vexationum non habebat ignaros: et
confunderentur hui⁹ seculi dilectores: qui gra-
tulabantur pro aliqua re perfunctoria sustinu-
isse penã: cũ viderent bonos pro alia paratos
perdere vitam. Et arcenda penitus erat posses-
sorum ꝛ non habitorum humana cupiditas: vt
deficiẽte facultate sanctior fieret ipsa volũtas:
que nunqꝫ fieret nisi adesset ipsa paupertas. Et
si inter ipsa tormenta non habet quispiã quid
amittat: saltem confiteatur paupertatẽ/ꝛ christũ
qui vapulat. Subrogãtur cause plurime supra-

dictis: vt pius pium videns afflictũ/ laudet se-
cretũ ⁊ diuinũ iudiciũ. Nec impius aut quilibet
a christo quomodolibet alienus / adulationib⁹
inuitãd⁹ erat ad deũ: si christi serui nulla paterẽt
discrimina: si florerẽt ⁊ exultarẽt gaudijs inter
mundi prospera amena: sed ꝓbata virtute abdi
cationis ⁊ passionis christo erat vniendus / qui
totus est virtus. Adhuc aũt ipsa diuine iusticie
bonitas libentius hic q̃ alibi suos tribulationi
bus purgat: ⁊ si nõ ad totũ/ saltẽ ex ipsis minuit
alias penas. Merito etiã laudãdus erat deus ⁊
hõ christ⁹ de⁹ in sctis suis: q̃ multis penis int-
minatis pluribusq̃ illatis/ magis elegerũt seipsos
ꝑdere q̃ deũ negare: aut ĩ penis ĩ modico mur-
rare: vt deũ eoꝝ ⁊ oĩm dñm eẽ ꝯfiterent ĩ aduer
sis: quem mali etiam moribus ⁊ verbis recipro
cato periculo negauerunt in prosperis. Notari
⁊ nempe differentijs oportebat presentis vite ꝑ
amorẽ ciues pariter ⁊ superne: q: hec suos q̃rit
floridos/ ⁊ a tribulationibus alienos: illa vero
hic suos despectos ⁊ tribulationibus implica-
tos/ demũ ꝑ mortẽ ĩ superis inferendos. Nam
⁊ si serui dei nihil paterent aduersi: multi ei⁹ ser
ui fierent/ non ob aliam causam nisi vt pericula
deuitarent. Et nescio in quo electoꝝ ⁊ reprobo
rum seruorum dei ⁊ demonũ in moribus esset
diuersitas/ si oĩbus cõis eẽt amenitas: nullaq̃
adesset diuersitas. Nec nõ ⁊ exẽplo ꝟtualis vite
docetur: q: recẽtes ⁊ vsui apte animaliũ carnes
nullo ꝓueniente fetore/ sale condiunt: ne scate-
ant vermibus: multo magis boni/ ne in virtuti-
bus ocio marceant/ aguntur aduersitatib⁹. Et
in omnibus his iusticia dei reprehendi non po
test: quia iuste si reprehenderet iusticia/ vera nõ
esset. Nam cũ iustus iniuste ab homine patit/ in
iuste a deo ad patiendũ ꝑmittitur: sed de occul-
ta iusticia eius procedit aliquid/ cuius non inno
tuit causa: sed nec quia innotuit iusticia vni⁹ dei
⁊ iusti. Juste igitur fecisse in talibus diuinam iu
sticiam debemus credere: q̃uis ⁊ mens nostra
non possit ꝑcipere. Quid de abortiuis viuis et
animatis: quid de infantibus inter christianos
natis: q̃ nondũ regnaturi sunt ꝑ baptismũ: quo-
rum punitio est ꝑ diuinũ regimen ⁊ descensus
ad limbũ? Quid de eoꝝ penis/ quas languescen
do patiuntur dum infirmantur: cum nihil actu
ale fecerũt vnde mereantur? Nec etiã more ad-
ultorum eruditionẽ suscipiunt dũ patiuntur: q̃-
uis vident/ admirent/ ⁊ terreant. Quid de his q̃
q̃uis adulti/ nunq̃ habuerunt rationis vsuz: sed
velut amentes vixerunt: ⁊ quod sustinẽt/ nõ me
ruerũt? Quid de his ad lucem vite deductis: in
q̃bus natura defecit in multis: aut supra ordinẽ
eius superfecit in membris? Qui ordo licet diui
us in naturante iusticia. Quid de infantibus a
q̃buscũq̃ aut qualitercũq̃ innocẽtibus: ⁊ si nõ
ex originali peccato/ saltem ex actuali ⁊ cogita-
bili: quia cum impijs peccatoribus ꝓpinq̃s aut
carne remotis: quia aut terremotu/ aut excidio/
aut depopulatione/ aut ab igne vrente/ aut ab
aqua inundanti per maria seu torrẽtẽ per flu-
mina super carceres: ⁊ quecũq̃ ꝑicula pariter q̃
sunt passi: qui moribus ⁊ animo semper fuerũt
diuisi: aut cõsyderatis paruulis nunq̃ vniti: q̃d
de huiusmodi oportet dicere aut declarare: nisi
ad diuina volumina cum humilitate recurrere?
Ait certe scriptura: Judicia dei abyssus multa: Ps. 35
q: sicut abyssus multa vorago est impenetrabi
lis: sic iudicioꝝ iusticie dei/ ratio ẽ imperscruta-
bilis. Que vox de throno procedẽs iusticie/ ser-
nabit animos hominũ/ in diuersitate tantarũli-
bet actionũ: cum iustus iustã causam in iudicio
agens succumbit: ⁊ iniustus ꝑ iusticiam ꝓpter
litigium vocatam iusticiã obtinebit: in quo dis-
crimine iudei se protegunt: quia dei filiũ interfe
cerunt/ dicentes: Nos legem habemus: ⁊ ẜm le Joã. 19
gem debet mori: quia filiuz dei se fecit. Euadit
plerũq̃ fur debitum sibi laqueũ: ⁊ iustus ⁊ inno-
cens traditur ad suspendium. Comprehẽditur
qui nõ peccauit: ⁊ q̃ peccauit/ patuit tuta fuga.
Preualet homicida: ⁊ occidit tutor vite. Spo-
liatur vestiens nudos: ⁊ de velleribus nudi vesti
tur expolians pauperẽ. Pauperꝝ hospitis incẽ-
ditur domus: ⁊ predonũ habitacula intacta ma
nebunt. Grandine seu hostiliter paupis destru
itur vinea: crepat vehes/ ⁊ vinũ effundit. Dissi-
patur plerũq̃ cisterna eius qui sitiẽtibus ꝓpina
bat: nec talia eueniũt qui hominũ sanguinẽ bi-
bunt. Carceratur q̃ soluit ⁊ visitat compeditos
⁊ q̃ tales carcerat/ liber abibit. A deo aut ab ho
mine infirmabitur fouens infirmos: ⁊ infirmãs
sanos sospes erit. Arcebit fame famelicos pa-
scere volens: preripientis vitaz impinguabitur
ager: ⁊ horreum plenuz erit. Natus ⁊ nutritus
in infidelitate plerũq̃ baptisma suscipiet: bapti-
zatus ꝟo negabit moribus christũ. Male ĩcho
ans adipiscetur bonũ finem: ⁊ bene inchoãs cõ
fundetur. Alius querit ocia ⁊ implicat inuitus:
⁊ alius repellitur ab actu voluntarie implicat⁹.
Alius dum defendit/ offenditur: ⁊ alius defẽdi-
tur dum offendit: alius periclitatur fame: alius
euomit saturitate: alius sitit: alius ebrius est: ali
us diues ⁊ subsannabit pauperes: alius pauper
vix fouet seipsum. Alius orbus liberis censabit
heredibus alienis: alius circũfultus natis vix
alimentabit eosdem. Alius innocẽs ⁊ ignarus
in aliena torquebitur causa: ⁊ qui deliquit/ a tor
toribus erit liber. Alius nil mali conscius/ vt no
cens inuenitur: in tortionibus erit: fortassisq̃
morietur: cui ꝓ quo torq̃tur/ astabit ridens: aut
ne capiatur/ q̃ret securã viã euadẽdi. Amatoris
reipublice publicabuntur bona: possidebit illa
correptor populi. Quis talia dinumerare pos-
set? Multiplicantur talia sup arenam maris/ ca
pitisq̃ capillos. Quõ igitur cessabim⁹ a q̃relis?
Quomõ exclamabimus ad deum? Quis quieta
bit animas nostras? Quis amplexabitur iustici
am in suis effectibus tã diuersam? nisi cũ Aplo
dicamus: O altitudo sapientie ⁊ scientie dei/ q̃ Ro. xi
incomprehensibilia sunt iudicia eius/ ⁊ inuesti-
gabiles vie eius. Aut quis cognouit sensũ dñi?
Aut quis consiliarius eius fuit? Quis es tu ho-

Esa.29. mo vt respõdeas deo? Nunquid potest vas di-
cere actori suo: en me figule cur me fecisti sic?
aut opus factori suo: non intelligis. Sed hic so
lum est adoranda diuina iusticia: quia hoꝝ non
modo/sed in futuro erit scientia: qm̃ iusticia dei
deus est: ⁊ deus infinitus totaliter est: quẽ com
prehendere humana fragilitas nõ potest. Deo
aũt demus iustam iusticiã: nobis aũt ignoran-
tiã tribuamus. Sicq; quiescamus a talium dis-
cussione: si coram deo esse volumus sine offen-
sione. Temerarius est seruus/qui totam secre-
torum dñi voluntatẽ exhaurire festinat. Et su-
perbissimũ est nobis sub celo querere/quod su-
per celũ reseruatum est scire. ¶ Necnõ ⁊ a se-
pius fato throno tonitrua terrentia ꝓcedũt: q̃
hominũ animos concutiunt/conturbãt: admi-
rari faciũt ⁊ pauere. Sed que sint ista tonitrua
tam tremende super nos sonantia/videamus.
Tonitrnũ ꝑsonat auribus nostri cordis: cũ ni-
si baptismi sacramento renatus saluus esse nõ
possit: ꝙ tanta multitudo infideliũ non baptiza
Jobe.2. ta perit. Sed qm̃ scriptum est: Omnis q̃ inuo-
cauerit nomen dñi/fide scilicet ⁊ opere: saluus
Ro.10 erit. Et apostolus dicit: Quomodo inuocabũt
eũ in quẽ non crediderũt? Quõ credent ei quez
non audierunt? Quõ audient sine predicante?
Quomodo p̃dicabunt nisi mittant̃? Ex quibus
sane verbis excusari videntur si non inuocant:
quia non credunt: si nõ credunt/ q2 nõ audiũt:
si non audiunt/q2 eis non est predicatum. Pre-
dicatores ꝟo non excusantur: quia nec a deo/
nec ab ecclesia pleno ⁊ conuenienti studio missi
sunt. Quod humana ratio atq; iusticia diuina/
rationem ⁊ iusticiã non intelligens/cõqueritur
dicens: O si p̃dicatum esset eis/forte crederẽt/
⁊ inuocarent/⁊ salui fierent. Et si sonus ⁊ pre-
dicatio apostolorũ exiuit in omnẽ terram: et si
miracula facientes fuerunt per omnẽ mũdi pla-
gam: forte non omnes crediderunt: forte ꝙ ver
borum semina non remanserunt. Et multa p̃te
rierunt tempora: vt sint tradita memorie q̃ fue
rant ex fide. Quod si modo forte per predicatio
nem impeterent̃/forte cõuerterent̃. Et cũ null9
possit venire ad christũ/nisi trahatur a patre:
quare nõ trahunt̃ ad christum/ad quẽ facti sũt:
vt nõ descẽdãt in infernũ/ ꝓpt̃ quẽ facti nõ sũt:
cum nullum deus pater creet ad penam: q̃uis
omnes non ꝑcipiant gloriã? Et si credituri nõ
essent vt venirent ad veniam: angitur nunc ani
mus iusticia tali. Cur ergo deus creat tantam
multitudinẽ/in eternũ demonibus sociandam?
Nõne ergo iniquitas apud deum? Absit. Et de
infidelium paruulis questionis nos aura con-
turbat: vt si adulti qualificati vitijs/donum fi-
dei non merentur: quare eorum damnant̃ par-
uuli/q̃ non peccauerũt? Sed non inter christia
norum paruulos viuos morientes ante regene
rationẽ/⁊ infideliũ paruulos decedentes meri-
torum distinctio: cum sit equa vtrorũq; condi-
tio. Quia sicut ex christiano non nascitur chri-
stianus: ita ex infideli vt infidelis est/non nasci
tur infidelis: q̃uis ex primorum parentum ꝓ-
pagata ꝓpagine nascitur quisq; cũ macula pec
cati originalis: his solum exceptis q̃ sanctifi-
cationem in vtero spũssancti gratia susceperũt
aut suscepturi sũt. Sed ne huiusmodi tonitrui
questio trahatur in longum: decens esset vt eã
possibilis responsio terminaret: sed non est
possibilis responsio questioni cuius ignota est
ratio: nihilominus cum fide/humilitatis deuo
tione/cum charitate: non ad plenũ/sed scintilla
riter aliquid declaremus. Cum deus sit summe
iustus/summe optimus/summe sapiens/ sũme
misericors/summe potens: omnia irreprehensi
bilia facit: sed humana presumptio se vltra suũ
terminũ extendens/diuina opera reprehẽdit.
Nam cum deus sit summe iustus/ nihil iniustũ
facit: sed omne quod facit/eo ipso iustũ est quo
ipse facit: quia nihil seipso/⁊ a seipso/⁊ ꝑ seipsuz
est iustum: vt deus extra seipsuz inueniat aliq̃d
iustum: ⁊ illud operet̃ quod faciat iustum: sed a
factione dei iusta sunt facta dei. Et cũ nihil ſm
Job/in terra sine causa subrogabitur: igit̃ cau
sa nobis ignota cur sic procedit ex deo iusticia
iusta. Cũ sit summe optimus/bonũ opat̃ absq;
admixtione contrarij: cum sit summe sapiẽs/nõ
errat in opere: cum sit summe misericors/ nihil
facit impie: cũ sit summe potens/ordinẽ vniuer
si/pulchritudinẽ iusticie/ magnitudinẽ imperij
sui dehonestari per aliquod iniustum nõ sinit.
Et intantũ hec omnipotenter custodit: vt ea q̃
fiunt ab hominibus peccando deformia: cum
eis ordo vniuersi seruatus permaneat: iusticie
pulchritudo nõ turpeat: ⁊ imperij magnitudo
in sua honestate subsistat. Juste igitur infide-
les sic in infidelitate moriuntur: q2 soli deo no-
ta est causa ꝙ non reuocantur. Et cum questio
fuisset excogitata verbis/⁊ scriptis ventilata ꝑ
multos: cur deus non ante ꝓuiderit generi hu-
mano: vt filiũ suũ citius mitteret: in quo ipm̃ sal
uare disposuerat: responsio statim esset irroga
ta. Quia ſm apostolũ/nondum venerat plenitu
do temporis: nondũ mũdus ad ipsum recipien
dũ fuerat aptitatus: nondũ homo lapsus se pro
bauerat/per seipsum non posse resurgere: si sta
tim affuisset releuans manus. Nonduz tantus
dñs ſm decentiam fuerat proclamatus: nondũ
pena culpe cõparabatur: nondũ eijciẽdus erat
princeps huius mundi/cui se voluntarie manci
pauerat: ꝓpter quod iuste diabolus eum tãto
cursu tẽporis detinebat. Et pctm̃ in lege natu-
re meruit/vt deus filiũ suũ differret: a quo pec-
cato nulla hoĩs adulta ratio ꝑ ignorantiã excu
sationem valeret habere. Que lex scp̃ture ori-
ginali mũdo insonuit in finẽ: ⁊ mũdus ille cõtra
legem nature peccando/dignas penas sustinu
it. Nam si originalis mũdus excusari potuisset:
iniuste deus tã crudeliter castigasset. Que lex a
tẽpe noe vsq; ad moysen nisi lex nature insiste-
bat hoĩbus: ꝯtra quã legẽ in pluribus ⁊ a pluri
bus offensus est de9? Quaꝝ rñsionum efficacia
satis cõpetit cũ supradicta q̃stione/q̃ de infideli

bus ventilata ꝑ aliquos fuit. Et certissime tene-
amus nullum infidelẽ/nullamq; infideliũ multi
tudinẽ nõ vocari/nisi causa iustissima: nullũ vo-
cari nisi diuina misericordia. Et magnũ siquidẽ
tonitruũ de dei ꝓcedit iusticia: ꝙ de christi passi
one q̄ causa salutis est omniũ/prius damnatus
est iudas ex iusticia q̄ȝ petrus saluatus ex miseri
cordia. Et penaliter sedens in crucis throno i-
iuste/iustissimus index sententiã misericordie ex
Lu.23 verbis expressit: cum latroni dixit: Hodie mecũ
eris in paradiso. Justissime vltricis sentẽtiã ta-
cendo ꝑfecit: cum aliũ reseruauit eterno suppli-
cio. Tonitruũ magnã admirationẽ incutiẽs/de
sede iusticie tonat: cum post susceptam dignissi
mam christi fidem statim hereses surrexerunt:
Quod statim soluitur/ si ad apostolũ recurrat:
1.Co.11. q̄ dixit: Oportet hereses esse: vt qui ꝓbati sunt/
manifesti fiant in nobis. Oportebat ecclesiã im
probari ꝑ fidei sectas: vt appareret ei⁹ sana do-
ctrina: q̄ dogmata ꝑuersa queq; ꝯfundit. Et he
reticorum impugnatio mõstrat in ecclesia/q̄ sit
vitalis ⁊ vera doctrina. Cur autẽ tanta difficulta
te/tanto periculo hominũ/sanguine tanto fuso/
tanta diuersitate moriendi/fides christi mundũ
cõuerterit: animus hominũ sub tanto tonitruo
se cõturbat. O si cõsyderamus q̄d in seipso ca-
put nostrũ christus fecerit: nõ turbabimur q̄d ĩ
membris suis in posterũ egerit. Nã ipse caput
nostrum noluit in potentia orbem transforma-
re terrarũ: qui nõ in multitudine graui ⁊ forti/sȝ
per virginẽ ingressus est mundũ: non regias so
cietates/non ciuitates munitas accepit: nõ re-
gio apparatu apparuit: sed vilis ⁊ pauꝑ ab ho-
minibus reputatus. Qui proximus passiõi sub-
misit omnẽ visibilẽ potentiã: semetipsum volun
tarie tradens in manibus peccatorũ. Et petro
humana vtẽti potentia/prius pie increpato/ po
Mat.26. stea dixit: An nõ possum rogare patrẽ meum/et
ipse exhibebit mihi modo plus q̄ȝ duodecim le-
giones angelorũ? Quõ ergo implebunt scriptu
re ꝓphetarum? Quia sic oportet fieri. Et ꝑ oĩa
vt malefactor tractat⁹/in se mortis accepit sen
tentiã indilate traditam factioni: ⁊ ꝑ mortẽ dele
uit mortem: ⁊ chirographũ decreti quod erat
inter nos ⁊ diabolũ/tollens de medio deletum
affixum cruci: ⁊ redemit in sanguine: q̄ solo ver-
bo/immo velle poterat liberare. Que igitur fuit
ista iusticia: vt innocens ꝓ nocentibus tradere
tur: affligeretur iustus ꝓ iniquo? Sed cum non
esset iustũ q̄ȝ christus sic pateret: iustũ tamẽ fuit
vt diabolus ꝓpter audaciã plus petendi ab eo
in quo nihil habebat/id quod tenebat/ amitte-
ret. Unde ipse saluator ꝓdixerat ante mortẽ su-
Joã.12 am/quod est in sua morte ꝑfectũ: Nunc iudiciũ
est mundi: nunc princeps huius mũdi eijcietur
foras ꝓpter iniusticiã plus volẽdi. Propterea
Joã.14. ⁊ alibi ipse saluator dixit: Uenit enim princeps
mundi huius: ⁊ in me nõ habet quicq̄ȝ. Igitur q̄
legis/itellige. Si caput in humilitate ingressus
est: quõ aliter q̄ȝ ꝑ humilitatẽ ꝓdicabit ⁊ annun-
ciabitur credituris ⁊ nõ credituris: nisi ꝑ vilita-
tẽ ingressus/siue ꝑ stulticiã crucis: quã sic appel
lat reprobus mũdus? Quõ ꝑ sapientiã aut ma-
gnificentiã/aut quamcũq; sublimitatẽ: nisi ꝑ cõ-
traria mũdo ꝓdicabit christus? Propterea in-
quit ad Corinthios Paulus: Nos predicamus 1.Co.1.
christũ crucifixum: iudeis q̄dem scandalũ/genti
bus aũt stulticiam: ipsis aũt vocatis iudeis atq;
grecis christum dei virtutẽ atq; sapientiã: quia
quod stultũ est dei/sapientius est hoĩbus: quod
infirmũ est dei/fortius est hoĩbus. Uidete enĩ
vocationẽ vestrã fratres: q2 nõ multi sapientes
ꝭm carnẽ/nõ multi potentes/nõ multi nobiles:
sed q̄ stulta sunt mũdi/elegit deus vt confundat
sapientes. Et infirma mũdi elegit deus/vt ꝯfun
dat fortia: ⁊ ignobilia mũdi ⁊ cõtemptibilia ele-
git deus/⁊ ea q̄ non sũt: vt ea q̄ sunt destrueret:
vt nõ glorietur omnis caro in cõspectu eius. Ui-
de igitur ⁊ cõsydera ꝑ quã iusticie portaȝ deus
voluit ingredi ad mentem humanã. Infallibili
ter ordo diuine iusticie req̄rebat: vt christi vir-
ginalis natiuitas ⁊ immaculata/ꝑ virgines im-
maculatos ꝓdicaretur: vt eius doctrina supra
vsum ꝑ hoĩes insolitos doceretur: vt passio sua
ineffabilis ꝑ passiones ineffabiles notaretur: vt
mors vnius omniũ eternã mortẽ ex seipsa de-
struens/ꝑ mortẽ plurium cognosceretur: ⁊ san-
guis christi ꝓ oĩbus fusus/hominuȝ sanguine
cõpensaret. Nec christi fides aliter in orbe ter-
rarũ introducenda erat/q̄ȝ fuerit ꝑ verum deuȝ
⁊ hominẽ introducta. Inualidior fuisset fides:
nisi hoĩm cruore/⁊ tyrannorũ fuisset consecra-
ta terrore. Nec expediebat omniũ regi regum/
vt statim ex fide reciperetur: ⁊ virtus fidei non
ꝓbaretur. Et q2 introducebat in orbẽ terrarũ:
quod vsus nõ habuit: natura nesciuit: rõ igno-
rabat: ꝑ intellectũ mens nõ capiebat humana:
rõnis ordo poscebat: vt ꝑ inusitata/ ꝑ nature cõ
traria/ꝑ rõni humane nõ consona/ꝑ incõꝑhẽ
sibilia intellectui/christus ⁊ eius fides declara-
retur. Expediebat oĩno ꝭm dispositioneȝ sũme
iusticie/vt mors morti christi testimonium da
ret: vt q̄ mortuũ ꝓdicabant per mortem destru
xisse mortẽ/⁊ attulisse vitã: q̄ ꝓ tali mortuo mo-
rerentur: ⁊ experirentur mortẽ ignominiosam/
quam a christo ꝓdicabant susceptam: ⁊ q̄ pate-
rentur ꝓ passo/quem sic passum volebãt ab ho
minibus credi: ⁊ q̄ sanguinẽ funderent huma-
nũ/q̄ ad credendũ inuitabant mundũ fusum fu
isse sanguinẽ in cruce diuinũ. Et q̄m in nouã vi
tam ꝑ christũ transformandus erat mũdus: id
fieri oportebat ꝑ nouũ moriendi genus. Euan
geliũ nãq; christi docuit mundũ quod ignora-
bat: persuasit ei quod nolebat: cõpulit credere
⁊ amare crucẽ ⁊ mortẽ/quã ipse mundus horre-
bat. Quõ ergo reciperet tanta nouitas: nisi fu-
isset in ꝓmitiuis christiferis tãta patiendi volun
tas/⁊ actualiter tãta penalitas? Jure igitur ꝭm di-
uine iusticie ineffabilẽ rõnẽ sicq; actũ est: euãge-
liũ ꝓdicatũ: regnũ dei ãnũciatũ: christ⁹ adorat⁹
fides suscepta: vita christiana pro eterno regno
pacta: idola destructa: ⁊ vni deo exhibita latria:

Tonitruat de ſede iuſticie/quod nimiꝝ hūanas
cōmouet mentes: cur chriſtianitas a chriſto nō
ꝓtegitur: ꝙ plerūqꝫ ab ipſis infidelibus ꝓpulſa
tur: vt innumerabiliū hominū mortes/ciuitatuꝫ
deſolationes euenerūt. Cur ⁊ in ſeipſa chriſtia/
nitas ſe laceſſit: vt regnū inſurgat aduerſus re/
gnum: gens ꝯtra gentē: ciuitas ꝯtra ciuitatem:
ꝓgenies aduerſus ꝓgeniē: homo aduerſus ho
minē? Cur diſciſſa partialitatibus guelfinis et
gibellinis/vocabulis friuolis ꝑ diabolū intro/
ductis? Cur partita eccleſia ī imperialibꝰ? Que
bellandi cauſa: que certādi ratio: cum chriſtia/
nis bellare non cōpetat: niſi ꝓ fide chriſti/⁊ mo
ribꝰ fidei/aut ꝓ eterno regno? Ad q̇d huiuſmo/
di ſeua bella/feroces hominū turme? Ad q̇d te/
lis ex aduerſo ſe impetunt? Cur hoīm actiones
ad crudelē mortē ſe pacto conſtituūt? Ad q̇d tri
ſtem dum moriuntur homines/dant ſonitū tu/
be? Ad quid buccina diſtincte ꝓclamitat/ vt vi/
uentes ad mortē conueniāt? Ad quid ſonitꝰ or/
ganorū ⁊ vniuerſi generis muſicoꝝ: dum in bel
la homines infeliciter moriuntur? Et que inuē/
ta fuerunt ad gaudia/in ſceleratiſſimis funeribꝰ
audiuntur. Concurrūt de vniuerſis ꝑtibus ſtre
nui bellatores: ⁊ ad occidendū a quibus leſi nō
ſunt/ſtipem infelicē recipiunt: ⁊ grigia damno/
ſa ſectantur. Que occidendi ſuaſio? Quis finis
ledendi? Que iuſticia inter hoīes vētilata? Que
conſultorū ⁊ in conſilijs regnoꝝ ⁊ ciuitatū pro/
ponentiū/ ꝓclamantiū guerras/⁊ partita facien
tiū: vt innocentibus inferant violentias? Nam
aut ambe partes ex aduerſo cōſtitute/ habebūt
iuſticiā ⁊ bellandi licitam cauſam: quod eſt im/
poſſibile/ꝙ ꝓ vna re a duobus conſtitutis bel/
letur iuſte: aut ambo impetu feruntur ad bellū/
iuſticia ⁊ ratione carentes: quod ſepe cōtingit:
aut vnius cauſa tuitionis aut defenſiōis erit iu
ſtiſſima/⁊ alterius leſionis ⁊ inſultatiōis erit in/
iuſtiſſima cauſa: quod verius ⁊ plurimū ⁊ in plu
ribꝰ euenit. Quomodolibet ſe habeat ordo rei
omniū iniuſte pugnātiū: qui ſi certaminis impe/
tu moriuntur/eſt ſm̄ fidem manifeſta dānatio:
quia odio iniuſtiſſimo circūuenti/dum volebāt
occidere/occiduntur nulla correptione preuen
ti. Que eſt ergo iſta diuina iuſticia: vt ſic ad ſe in
uicem ſe effodiant chriſtiani: ſic vt in iſtis bellis
ad inferni profunda deſcendunt? Sed abſqꝫ eo
quod dn̄s in euangelio ꝑnunciauerit/debere ta
lia mundi finem ⁊ iudiciū ꝑuenire: dicens diſci/
21 pulis ſuis: Cū audieritis ꝑlia ⁊ ſeditiones/noli/
te terreri: oportet primū hec fieri: ſed nondum
ſtatim finis: Surget gens contra gentem/ ⁊ re/
gnū aduerſus regnum: alia reſponſionis cauſa
ſuboritur: ſi dignitas ⁊ ſublimitas fidei et vite
chriſtiane penſetur: ⁊ diaboli chriſtiani nomīs
inimici/ ſubtiliſſima indignatiōe odiū/ inuidia
⁊ aſtutia in chriſtianos ꝑ oīa ꝑſciatur: ⁊ quieta
bitur mens in tali tonitruo: ⁊ immēſas gratias
referet deo. Nā ſublimitas ⁊ dignitas fidei trā
ſcendunt humanū oīmode intellectū: inferunt
agibiles ſuos in ſupernū regnū: ⁊ chriſtianice

chriſtianicis ꝑ vnigenitū dei filiū repromittit
equalitas angeloꝝ: ſicut Mattheus ⁊ lucas re/ Mat
ferunt dn̄m dixiſſe/cū de reſurrectione queſtio Mar
haberetur: Erratis neſcientes ſcripturas. In Luc
reſurrectione neqꝫ nubent/neqꝫ nubentur: ſed
ſunt ſicut angeli dei in celo. Et angeli cuſtodes
noſtri ſunt. Et ideo deo mandante cuſtodiūt:
vt cuſtoditi ab eis cū eis ſeruent/ſi habent ali/
q̇d ſimile: vel acq̇rant/ſi vident ipſos oīno ca/
rere: non ſolū que gratie/ſed etiā in his q̄ ſunt
glorie. Necnon ⁊ dignitas vite ac fidei chriſti/
ane ſolū ſociat angelis/aut equat: ſed diuidit a
demonibus/⁊ ab infidelibus ſeparat: ⁊ reponit
in celo terrenos/ī ſuꝑmis partibus imos: clau
dit infernū: aperit celum. Cui dignitati ac eius
virtutibus demones inuidentes: ne ipſorū lo/
ca in ſuꝑnis ꝑdita capiamus/ac equalia poſſi/
deamus: aut ne nos intremus/vnde caſum ipſo
rū ex fide cognoſcimus: ſcientes ꝙ niſi ꝑ virtu/
tes paſſionis chriſtiqꝫ meritū/ſuperna nō capi/
mus: furorē potentie/deceptionē maligne pru
dentie/ꝑuerſitatē malicie in nobis ⁊ aduerſum
nos ſollicitare/imo excitare non ceſſant. Nam
excitant aduerſus nos pleriqꝫ infideliū ferita/
tem: vt eorū vexationibus occupati/non reſpi/
ciamus in authorē vite/cōſummationē ieſu/et
paſſionē eius. Ad cuius reſpectū apoſtolus ad
Hebreos loquēs/amātiſſime nos hortatur di/
cens: Deponentes omne pondus ⁊ circūſtans nos
nos peccatū/ꝑ patientiā curramus ad ꝓpoſitū
nobis certamē: aſpicientes in authorē fidei et
ꝯſummatorē ieſum: q̇ ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſti
nuit crucē/omni cōfuſione ꝯtēpta. Recogitate
eū q̇ talē ſuſtinuit a peccatoribus ꝯtradictionē
aduerſus ſemetipſuꝫ: vt nō fatigemini animis
veſtris deficientes. Sed ne hoc fiat/ ꝑ infide/
les quādoqꝫ impediūt demones/friuole dicen/
tes: Bonū eſt ab infidelibus excitari: aut ipſos
ſollicitare vt armis pugnemus ad inuicē: q2 nō
peccamus ſi occidimus: ⁊ ſi occidimur/corripi
mur: licet iſta nō ſit intētio demonū. Quādoqꝫ
iſta penitus omittamus: reuertētes ad ea q̄ iter
ſeipſos chriſtiani ꝑagunt mala. Nā chriſtiani
tatis virtutes altiſſime ſunt: charitas/pax/hu/
militas/veritas/caſtitas/ paupertas/ abſtinen/
tia/oratio ſurſum ducens/penitentia deo recō
cilians/⁊ ſacramentū chriſti corꝑis purgās: ad
uerſus quas furie infernales inſurgūt: volētes
ſi poſſent abolere ꝑ totū aut impedire/ne produ
cantur ad actum: ꝙ a ſubtili mentis acumine
ac experimento cognoſcūt per ipſas ⁊ cuꝫ ipſis
nos regna captare celeſtia: vnde ipſi miſerabili
ter corruerūt. Quibus virtutibus infideles ca
rentes/plerūqꝫ demones nō impugnāt: nos cō
turbantes/⁊ ipſos pacatos dimittūt: q2 in eis
nullas virtutes agnoſcūt/q̇bus ad ſuꝑna feran/
tur/gratiam ꝓmerentes: non credentes ī chri/
ſtū: ſine quo nō/ꝑ quem virtus habet ⁊ meritū:
⁊ meritū reddit poſſeſſorē ad deū/aptitatqꝫ ad
regnū. Sed q2 vident chriſtianos his pollere
virtutibus: vt deſtruāt charitatē/cōmouēt homi

nū animos in alicui⁹ rei amorē illicitū: vt quod
debet esse cōmune/sit ꝓpriū: ⁊ sit meū quod de
bet esse tuū: ⁊ versa vice ꝑagif: ⁊ quod sit istius/
quod debet esse alterius: nascentur rixe/ discor
die/odia/ꝯuitia/opprobria/lites/contentiones/
schismata/inuidie/secte/maledictiones: ⁊ simi-
lia. His subortis pessimis causis/⁊ charitas ef-
fugiet de cordibus christianis: ac ꝑ hec ꝓcede-
tur ad bella: iniuste acies mouebūtur: propulsa-
bunf aliorum indebite fines: pax que bellare nō
nouit/longinquā appetet regionem. Et q̄ vna
pars aliā oīno supare cōtendit: fugabif humili-
tas/q̄ hoīm animos equat: veritas tollif de me
dio/cū insidijs ⁊ falsitatibus quis querit effice-
re quod nō erat a ṽitate ꝑmissum. Corrūpef ca-
stitas morū/ex societate corrupta: qm̄ huiusmo
di facinora querūt: q̄ cū virtute integritas nō
bellatur. Corrumpetur ⁊ castitas animoꝝ ex in
ordinato affectu: plerūq; castitas corpoꝝ turpi-
tudinis damna portabit: q̄ malū trahit ad ma-
lū/qui factor est eius. Et deuictis hostibus luxu
riabitur ꝑniciosa licentia: q̄ sibi obicē non vide
bit/stuprabit ad placitū virgines: viduis nō par
cet honestis: si pulchras esse cōspexerit/incestu
abit: plerūq; nuptas adulterabitur/ ꝓ nihilo re-
putans opprobria maritoꝝ. Aufugiet pauꝑtas
ab his q̄ alienis ditati sunt spolijs. In spoliatis
aūt nō merebitur pauꝑtas inuolūtaria: q̄ nūq̄
est vera/nisi fuerit leta. Abstinentia repudiabif:
q̄ nullū locū habebit parsimonia ciboꝝ/vbi ad
bellandū exq̄ritur ferocitas corporum. Silebit
oratio inter armoꝝ strepitus: ⁊ cū ipsa tendat ī
deū: nō verbis/sed mentis intuitu. Quō ergo fi-
et sancta aut grata erit oratio/cuius mēs nihil
aliud q̄ mala in ꝓximo meditatur? Penitentia
recōciliatiua nō erit: q̄ nō penitet ṗteritorū qui
aīo ⁊ corꝑe mala malis accumulat: ⁊ ad proxi-
moꝝ peiora ꝯstruif. Non erit cōmunio veri cor
poris christi: vbi mēbra eius ad ꝑnitionem aut
spoliationē seu depressionē cōueniant. Cōmuni
onē oportet habere cū ꝓximo/q̄ vult dignus fi
eri sacramēto: nec purgabit a delictis continue
delinquentē: sed si q̄s indigne interṗtaret acci-
pere: penā ⁊ iudiciū ſm apostolū/nō christi gra-
tiā mādūcaret. Luce clarius patet quare demo
nes magis christianitatē q̄ alias gentes exagi-
tant: vt virtutes christiferas tollant: aut eorum
actus impediant: vt finaliter nobis claudaf ce-
lū/quod ipsi ad cadēdū patulū habuerūt: ⁊ ape-
riatur infernus/ quē ipsi cū suis cōplicibus in
fine mūdi eternaliter inremotis repagulis ha
bebūt firmiter clausum: Et q̄ iudei merito pa-
tiuntur seruitutē/dispersionē/inclusionē: q̄ cō
tempserūt christū ṗdicantē/ morientē: iniustius
hec mala nos ꝯturbāt: q̄ per ꝑditos mores cō-
temnimus ipsum in celo regnantē. Et proscin
damur in nobis discisi a christo: diuidamur ī
nobis diuisi a deo: cōfodiamur ferro: q̄ quātū
in nobis est/peccatis nostris adhuc christū in
cruce configimus: q̄ hactenus ꝓ nostris pecca-
tis extitit corpore crucifixus.

De misericordia dei. Ca. XXVI

Fides diuina ꝑquirit: et eo virtuosior
est animus/quo q̄sita ꝑ fidem ab inue
stigatione rationis absoluit. Nec ali-
ter sentit de diuinis/nisi ꝓut sentiēdū veritas
summa mādauit. Et multi ad dei misericordiā
indebite animū subleuāt: idcirco de ipsa est fi-
de christianica disserendū: nō humana presum
ptione tentādū. Misericordia dei/iusticia dei
est: q̄ ipm̄ misereri iusticia est. Et iustū est sū-
mū ⁊ verū deū esse misericordia plenū: vt ex ple
nitudine sua/misericordia dei plena sit oīs
terra: quod psalmista canit: Misericordia dei Ps.32.
plena est terra. Sed aliū prestat legentibus in-
tellectū/cū dicif charitas dei/benignitas dei/
pietas dei/largitas dei/⁊ his similia: aliū cū di
citur misericordia. Nā misericordia ideo sic
appellata est: q̄ miseriā nostrā respicit: aut iam
habitā/vt auferat: aut futurā ṗuenit/vt non ve
niat. Que nr̄a miseria vel erit culpabilis vel
penalis: aut spūalis vel corporalis. Culpabilis
miseria primo fuit in angelis: que nō est dei mi
sericordiā cōsecuta: quia illoꝝ natura semel fu-
it vertibilis/vt a deo auersi nunq̄ ad ipm̄ ver-
terentur ꝯuersi/vt essent dei misericordiā cōse
cuti: q̄ licet respiciat auersum/nunq̄ datur nisi
ad ꝯuersum. Et statim post culpe miseriā secu-
ta est miserabilis pena/nunq̄ misericordiā cō-
secutura: quia non ad penitentiā reuersura. Ea
dem miseria fuit in parentibus primis: ⁊ iusti-
cie merito secuta est in nascentibus ceteris: et
suꝑ quā diffusa est dei misericordia: q̄ secuta ē
peccatoris penitentia/⁊ penalis ad tēpus vin-
dicta: ꝓ eo q̄ reuertibilis ad deū fuit humana
natura: ⁊ liberata est humana fragilitas a cul-
pa ⁊ eťna pena. Nā sua mīīcordia ꝓpiciat⁹ ē de
us ꝑ vnigenitū suū oībus iniq̄tatibus nostris: ⁊
sanauit oēs infirmitates nostras: ⁊ redemit de
īteritu vitā nostrā: nō auro ⁊ argēto/sed sangui
ne ꝓprio: iuxta Esaie ꝓpheticū dictū: Gratis Esa.52
venundati estis: ⁊ sine ṗcio redimemini. Et in ṗ
ma canonica sua Petr⁹ inq̄t: Scientes q̄ non 1.Pe.1.
corruptibilibus auro ⁊ argento redempti estis
de vana vestra cōuersatione paterne traditio-
nis; sed precioso sanguine quasi agni incōtami
nati ⁊ īmaculati christi iesu: ṗcogniti quidē an-
te mundi cōstitutionē: manifestati aūt nouissi-
mis tꝑibus ꝓpter vos/q̄ ꝑ ipm̄ fideles estis. Et
cū ipse deus ꝑ sanguinē nos redimeret/a pater
nis ⁊ ꝓprijs debitis solueret: contra originale
pctm̄ abluitiuū baptismatis instituit sacramen
tū. Et q̄ ſm apostolū ad Hebreos/ impossibi- Hebreo.6
le actū est peccantē post baptismū/ꝑ ipm̄ posse
recōciliari ⁊ reformari: sacra sunt alia instituta
vt ipis mediātib⁹ reformemur/mūdemur/ acce
ptabiles fiamus/in gr̄a placeamus/gloriā acq̄
ramus: q̄ statim abolita culpa ꝑ pniam/ aufere
tur pena ꝑ mīīcordiā. Et lʒ pena relinq̄f pur-
gatoria: de ineffabili misericordia dei ē q̄ iuxta
merita nō daf eťna: q̄ iuxta Dauid sniam/mīa
tor ⁊ mīīcors dn̄s/lōganimis/⁊ multū miseri- Ps.102.

cors. Non in ppetuũ/quia misericors est/irasce-
tur: neq in eternum cõminabitur: quia crudelis
non est. Non sm peccata nostra fecit nobis: qr
inferna ꝛ puationẽ sui meruimus. Neq sm ini-
quitates nostras retribuit nobis: quas innume-
rabiles fecimus: et ipse penitentibus non retri-
buit mala iratus. Quoniã sm altitudinem celi a
terra corroborauit misericordiã suam sup timẽ-
tes se: quia ipse celũ est/nos terra sumus: ipe de-
us verus/nos homies puri sumus: ipse iustus/
nos peccatores existimus. Idcirco suã seruãs
bonitatẽ eternã et indeficientem: quantum ipe
superaltatur a terra nostre iniquitatis/intãtum
miseretur nobis sue gratia pietatis: vt tamẽ mi-
sericordia firmetur tm̃ super eũ timentes: vt nõ
psumant dei timore carentes/et ad penitentiam
nõ reuertentes. Et quantũ distat ortus ab oc-
cidente/longe facit a nobis iniqtates nostras:
vt tãtũ iniqtates nostre si penitẽtiã susceperint/
longe sint a nobis pena dimissa: quor occidẽs
seu occasus est culpa cõmissa: quantũ ipsius cõ-
ceptio/natalis et vita/mos/doctrina/passio et
sepultura fuit sine admissa penit9 culpa. Et quõ
ps.102. miseretur pater filior/misertus est dñs timenti-
bus se: quoniã ipse cognouit figmentũ nostrũ.
Similitudinẽ paterne dilectionis in filiũ indu-
xit sermo dauidicus ad timẽtes. Pater nãq na-
turali amore fertur in filiũ: vt misereatur sibi p
offensionibus eius. Qui licet peccet/paternaz
dilectionẽ nõ extinguit in patre: quin velit filio
prodigo cũ reuertitur/misereri. Sic fons dile-
ctionis/et pater misericordiarũ/et totius conso-
lationis deus naturali amore misericordiã ex-
hibet timentibus eũ/et ex penitẽtia petentibus
illum: quia misericordia dei ab eterno ꝛ vsq in
eternũ sup timentes eũ: quoniã ipse cognouit fi-
gmẽtũ fragilitatis nostre: qui ex nulla nr̃a virtu-
te sustineri valemus/nisi sua misericordia solide-
Sap.4. mur. Hinc ꝛ sapientia clamat: Gratia dei ꝛ mi-
sericordia est in sanctos eius: et respectus i ele-
Sap.15 ctos illius. Et alibi: Tu aũt deus naturalit sua-
uis et verus es/patiens/et in misericordia dis-
ponens oĩa. Et miseretur oĩbus sibi volẽtibus
misereri: nõ superbia/sed humili volũtate. Mul-
ti eñ volunt misericordiã/retinẽdo pcti miseriã
et orant misereri: sed nolũt emẽdari. Superbia
maxima est petere misericordiã/et in vitijs vel-
le manere. Magna est nostra miseria: cum su-
mus in culpa mentis ex volito/aut in culpa cor-
poris ex actu puerso. Magna/cũ expetita pati-
tur aĩa penã: et corpus resoluitur in terrã/resu-
scitandũ in multis: nõ ad gloriã/sed ad gehen-
nam. Magna miƀia spũalis/cũ aĩa ignorat aut
peccat. Magna corpalis/cuz tot penalitatibus
corpus ipsum subiaceat. Propterea clamabat
Ps.50. Dauid: Miſere mei deus sm magnã miƀicor-
diam tuam. Quia vbi magna est miseria/opus
est magna misericordia. Igit ipa misericordia
(vt prefatum est) aut remouet inherentem mi-
seriam/aut preuenit ad futurã. Et ex ipsa miseri-
cordia detinemur ne cadamus: cadentib9 ma-
nus datur vt resurgamus. Ipa nos adiuuat/vt
vincamus: ipsa nos saluat/ne pereamus: ipa ex-
pectat dulciter/cum redire tardamus: ipsa por-
rigit manũ/dum petimus: aperit/cum pulsam9:
inuenit ipa bonũ quod querimus: reuocat/cum
erramus: vlcisci dissimulat/cum peccamus: su-
scipit hilariter/cum redimus: emollit cor ad pe-
nitentiã: cito dimittit offensam ꝛ peccatũ: factã
non tenet iniuriam: dat largiter gratiam: multi-
plicat datã: seruat multiplicatã. Miris ꝛ occul-
tis modis deus ex misericordia impedit/ne fiat
peccatũ: dat aduersa/vt purget pactum. Largit
prospera/vt ad amorem prouocet: dat sacramẽ-
tum/vt meritũ cumulet: dat precepta/vt donet
premia: ꝯfert gratiã/vt faciam9 illa. Ex ipa oĩm
deus pater punit citra ꝯdignum: non solum in
hoc muudo/sed ꝛ in inferno. Et plerũq pctorẽ
quem non preuidit ad gratiã reuersuruz/citiore
preuenit morte: ne diu viuendo peccata multi-
plicet: quor multiplicatiõe sua pena ꝯcresceret.
Dat supra petitũ: premiat supra meritũ: remune-
rat supra speratũ. O q̃ multiplex ꝛ magna ẽ mi-
sericordia dei: non multiplicans nec maiorẽ fa-
ciens deum. O q̃ bene q̇ ad ipam refugiunt. O
q̃ male qui non bene vtuntur: cum in pctis mul-
tis iaceant sub respectu eius. Plures peccãt p-
textu illius: et volunt diu egrotare in pctis sub
spe misericordie affuture: cũ nollent in corpore
chronice pati penas sub expectatione sanitatis
vẽture. O q̃ multi expetunt miƀicordiã: ꝛ ipsa ex-
pectata venit: sed expectãtes nõ inuenit: aut suo
tpe imparatos inuenit. Quid autẽ de iustis di-
cã? Non indigẽt misericordia? Sed inspice dili-
genter q indigent. Si sacre scripture textũ per-
quiras/cito ipsos indigere misericordia innote-
scet. Inqt Esaias: Oẽs iusticie nostre quasi pã-
nus menstruate. Uide igitur q̇d meremur ex iu-
sticia nostra sine misericordia: cũ taz sit vilis no-
stra iusticia reputata. Ipse saluator noster iusti-
cie ꝯfidentiã destruens dicit: Cũ oĩa bene feceri-
tis: fecistis quod debuistis: dicite/serui inutiles
sumus. Et apostolus: Non sunt ꝯdigne passio-
nes huius tpis ad futurã gloriã/que reuelabit i
nobis. Et ad Titũ scribens iterũ dicit: Non ex
opibus iusticie q̃ fecimus nos/aut facimus/seu
faciemus: sed sm suã misericordiã saluos nos fe-
cit. Et ad Philippenses iter de seipo nõ iustifi-
cato neq iustificando p iusticiã legis sue/sz per
iusticiã fidei ex misericordia dei dicit: Ut inueni-
ar in illo non habens meã iusticiã/que in lege ẽ:
sed illam q̃ ex fide est iesu christi: q ex deo est iu-
sticia in fide ad cognoscendũ illũ/ꝛ virtutem re-
surrectionis eius/ꝛ societatẽ passionũ illius: ꝯfi-
guratus morti eius. Que oĩa misericordiã/non
iusticiã nostrã clamãt. Quod ꝛ nos dicere pos-
sumus de iusticia noue legis: quã si vsq ad api-
cẽ minimũ ꝛ iota nullũ ptermissum seruaremus
vitã non mereremur eternã: neq opa nr̃a cau-
sa essent salutis: sed nostris opibus existentibus
bonis/misericordia dei salutẽ ꝛ ad salutẽ opera-
tur in nobis. Et idẽ apostolus dicit de seipo ad

1.Co.4 Corinthios: Nihil mihi cōscius sum: sed in hoc iustificatus non sum/ scz vt vitam eternā merear. Et ad Romanos ꝓ omnibus dicit: Non est volentis neqꝫ currentis/ sed miserentis est dei. Quid enī est/ non est volentis: nisi quia non sufficit desyderiū/ non affectus/ non volūtas quantumcūqꝫ excessiua salutis? Quid est/ neqꝫ currētis? Id est/ quantūcunqꝫ bene operantis opus. Quia non sufficit Abel iusticia sua: non enoch mūdicia sua: non Noe rectitudo sua: nō Abrae obedientia sua: non isaac diligentia sua: non iacob patiētia sua: non ioseph tribulatio sua: nō moysi mititas sua: non aaron sacerdotalis puritas sua: non iosue fortitudo sua: non caleph virtus sua: non samueli dedicatio sua: nō dauid saluauit similitudo sui cordis ad deū/ nec penitentia post peccatū: non saluauit salomonē sapientia sua/ et studiū in diuinis/ nec penitentia post peccatū: non heliam saluū fecit zelus: nō ezechiam fletus: non iosiā destructio idolorū/ et diuini reordinatio cultus: non ꝓphetas eorꝫ auctoritas: non machabeorū martyriū ipsos introduxit in regnū: nec iusticia zacharie vxorisqꝫ sue saluos illos fecit: nec symeonē senem expectatio: non longa castitas et oratio templaris vidue: non ioannis sanctificatio vterina/ et ꝓ veritate pena suscepta: non innocentes innocentia martyrū: non latronē sua confessio introduxit in celum. Idcirco dicit/ neqꝫ currētis: sed misericordia dei miserentis saluauit cū huiusmodi operibus bonis quemcūqꝫ saluatū. Sed fortasse mutabitur in talibus sententijs animus: habēs vnde excusationē conficiat/ dicens: Nondum christus erat mortuus: nondū resurrexerat a mortuis: nondū ascenderat in celū ipse qui dixerat Joan.3. Nemo ascendit in celū: nisi filius hominis qui ē in celo: supple ascenderit prius. Confiteor quia ita est: bene dicitur/ quia verū est. Sed declaratio sermonū dei et scripture illuminat mentes ignaras: paruulis veritatis intellectū infundit. Nam eadem sententia Pauli simpla ꝛ vna manet ad post mortē et ascensionē christi futuros/ sicut predecessores tenebat inclusos. Nam sane verum est: quia nondū crucifixus fuerat mortis morte destructor: nondū sanguinis preciū erat solutū: nondum vectes fracti fuerāt infernales: nondū de limbo sancti educti: nondum patuerat celū: nondū christus loca paraturus ascenderat. Sed his a christo pactis/ miserāte deo/ comitantibus operib⁹ bonis/ ascensionē christi precedētes/ ipsum preascendentē sequūtur: cum ipso sedente ad patris dexteram quiescentes. Sed in quo factum sequentes ꝛ posteros ad ascensionem/ audeo inferre sententiā: vt sanctificatā ꝛ sine peccato viuentē/ sanctā sancti sanctorū matrem nō excludamus: sed dicemus ipsam saluari: quia sanctificata ē: quia mater christi facta est: quia humilis: q꜡ virgo: quia omnib⁹ ornata virtutibus extitit. Et ꝙuis credamus virginē dei matrē a peccatorū vinculis liberā: non tamen credimus ipsam sine dei misericordiā ex ꝓprijs virtutibus iustificatā/ celoqꝫ insertā. Absit: neqꝫ ipsius bene currentis/ sed dei miserentis extitit ꝙ salua fuit. Et sic absoluimus/ a suis operibus non saluari dei matrē post filij sui ascensionē celestia regna petentē/ nisi per deū miserentem. Quid dicem⁹ de apostolis ꝛ martyribus/ quid de virginibus ꝛ confessoribus: quid de ceteris iustis? Quid de paruulis qui nihil merent: ꝛ in aliena fide captantur: qui post christi ascensionem salui facti sūt? Multorꝫ quorū merito patrocinari querit ecclesia: ipsosqꝫ veneratur digna honorificētia: ꝛ quorꝫ honore construxit ꝛ templa: nisi quia nō suffecerunt opera iusta: vt eos saluaret solum ipsorū iusticia/ sed dei misericordia? Ideo neqꝫ volentis neqꝫ currentis: sed ꝙ quis saluus sit dei est miserentis. Fecimus quod debuimus: de sup nos delapsa v͛tute: serui tñ inutiles sum⁹: Nam si salus ex iusticia bonorū operum esset: frustra christus crucifixus est: ꝛ gratia nō esset gratia/ si saluaret nostra iusticia. Misericordia dei nō esset misericordia/ quā ꝓ iustis ꝛ peccatoribus cōtinue querit a deo ecclesia. Ipsam igitur inuocemus: ipsam queramus: ad eius curiam a sententia diuine iusticie appellem⁹: ipsi subdamur: sub eius alis qescamus ꝛ dicamus/ Misericordie dñi q꜡ nō sumus cōsumpti: nec defecerūt aut deficiēt miserationes eius: q̄ misereri non deficiēs: dedit nobis vnigenitū suū: qui ꝺm apl'm factus est nobis a deo sapientia ꝛ iusticia ꝛ sanctificatio ꝛ redēptio: vt nō in nobis sim⁹ ꝯfidentes/ sed i ipso. Sol est misericordia dei: q̄ radios sup vniuersos effundit: nā ipse omniū ꝓ suo modo miseret. Misericordia dñi sup angelos: misericordia dñi sup homies bonos ꝛ malos: misericordia dñi sup viros ꝛ mulieres: sup iuuenes ꝛ senes: sup fortes ꝛ debiles: sup sapiētes ꝛ insipientes: super nobiles ꝛ ignobiles: super diuites ꝛ pauperes: sup reges et populos: super ꝓncipes et ꝓuincias: super ꝑlatos ꝛ subditos: super doctores et discipulos: sup vigilātes ꝛ dormiētes: super ambulātes ꝛ qescētes: super artifices et inertes: super coniugatos et monachos: super cenobitas et anachoritas.

Marginalia: Rom.9 (beside "ar. Et ad Romanos"); Tre.3. (beside "Misericordie dñi"); 1.Co.1. (beside "qui ꝺm apl'm factus est")

¶ De diuinis beneficijs. Ca. XXVII

Gratāter grata ꝛ gratis dei bñficia ad nostrā reuocant memoriā. Que licet penes nos ex effectu sortiant diuersa vocabula: vnū tñ sunt i mente diuina. Que bñficia ideo dicunt/ q꜡ nobis gratis diuīa bñficē ia elargit. Nam cū non eramus/ deduxit in esse. Quid ei dedim⁹ nō entes vt daret esse? Gratis ergo dedit essentie bonū: cui et multa bona cōferet in posterꝫ. Et tale nostrū esse differentiauit ab omib⁹ sub celo: tm̄ entibus/ ꝯferēdo vitā: a viuentib⁹ solū/ ꝯferēdo sensū: a sentiētib⁹ solū/ cōferendo rationē: a multis rōnē habentib⁹/ ꝯferēdo fidē: et a multis fidelib⁹/ aliquos ꝑ bonā operationē: Quod donū singulare dei est/ posse bñ operari. Ut breuiter aliq̄ bñficia nota fiāt: ex qbus deo aia grās agat: vt gratā se deo faciat: q

hec legit/intelligat q creati sumus ad imaginez & similitudinē dei: nō sm corpus/sed sm aīam. In quo bñficio excedimus in dignitate/nobilitate/virtute celū/solē/lunā & stellas/ qtuor elemēta: & oīa elemēta corpea/viuentia & nō viuētia: qr oīa facta sunt pter nos/non pter ea/nos facti. Et ipsa facta est anīa imortalis/arbitrio libera: impfecta qtū ad virtutes: pfecta qtuz ad potētias naturales: scz memoriā/ q̄ compēdit pterita/psentia & futura: qtū ad intelligentiā/ q̄ cognoscit deū supra se/se i se/angelos iuxta se: qcqd aliud celi & tre ambitu ptinet/itra se. Intelligit tn̄ cū discursu q̄ sibi cōcessa sūt itelligere intelligit bona & mala/iusta & iniusta/ corpalia & spūalia. Perfecta etiā p liberā voluntatē/suā ptātem ad quodcūq voluerit inclinationē conuertibilē & reconuertibilē ad bonū & ad maluz: capax virtutis et vitij: susceptibilis pene vel pmij: pfectibilis in virtutibus: caret pondere/figura/colore: eo magna quo capax est eternitatis: eo recta quo appetēs est bonitatis: eo btā quo pticeps est deitatis. Pōt accipe & accipiunt multe signaculū fidei/gratiam spūsscti/fieri sponsa christi/vocari p adoptionē filia dei. Et in his nullū nostrū pcessit meritū/vt daret huiusmodi beneficiū. Nascimur more bestiaruz: possumus accipere celū: & cōsortiū expectam9 angelorū. Et nō solū hec: dedit etiā posse nos diligere ipsum. Et tāte capacitatis fecit: vt repleri aut ptētari nō possit aīa nisi p ipm. Dedit hec oīa: pmisit celestia: prorogauit maiora: immo dedit & maxima: vt qd det vltra & excellenti9 nō habeat: cū p nimiā charitatem q̄ dilexit nos ab eterno pr oīm deus misit filiū suū: vt ipm habeamus in nostra natura similē/quem in sua dissimilē nesciebamus: vt habeamus doctorez actu & theoria in doctrina supna: non hereamus in terrena: vt habeamus in cibū & potū: quē q̄ mā ducat & bibit/viuet in eternū. Et morientem habemus in pcciū: qr nos vnde possemus soluere/carebamus. Et resurgentē ascendentēq in celū habemus in pmiū: q̄ tota est merces et retributio meritor. Quid em̄ in oībus his pmisit hūana fragilitas meriti? Quid obtulit obsequij? None nos deus puenit creando/preuenit amando/puenit beneficia ineffabilia cōferēdo/ puenit redimendo? None hec oīa inuitātia sūt ad amorem: cōstringētia vt gratiar reddamus possibilem actionem? Unde bona est beneficiorū memoria: ne simus ingrati: sed ad repēdēdū debita pmpti. Nā ingratitudo recepta perdit: pmissa non recipit: ductū gratie infūdende intercidit. Facit declinare penitus a pctīs/ beneficior dei iugis memoria. Et q̄ consyderat q̄re dederit/insistit opibus bonis. Oīa nāq q̄ nobis a deo data noscuntur/nos ad deū quasi qbusdā funibus trahunt: sicut p Osee pphetam

Osee. xi. dicitur: In funiculis adam trahā eos: & in vinculis charitatis. Funiculi adam sunt beneficia q̄ contulit parentibus primis. Uincula charitatis sunt beneficia q̄ contulit nascentibus ceteris. Non offendit benefactorē memor beneficiorū: qr beneficia nature quisq consyderat animo & actu/non peccat: qr ipm malū ingratitudo contra nature beneficiū militat: necnon et dabit bonis opibus operā/si quare deus tāta nobis contulit consyderat causam: qr nullū donū deus dedit aduersus seipsum. Et dono dei modo vtitur/gratis contra voluntatē dei: si ad eius honorem oīa nō ordinauerit: ad cuius honorē oīa sunt collata. Utilis est igit beneficiorum dei memoria.

¶ Libri primi de mysterijs verbi increati/facti incarnati/finis.

¶ Liber secundus de virgine Maria eiusq pcessu: Et de his q̄ in ipsa et p ipsam p nostra redēptiōe gesta sunt/vsq quo spūssanctus apostolis missus est. Caplm I

Ita omniū & cōditor deus/datā hominibus nolens deserere vitā: quā p mulierem antiqtus hostis auferre conatus ē: & primo abstulit creatricē vitā/q̄ dederat vitā: Ante oīa em̄ in malor exordio a deo q̄ est vita separatio facta est: demū vita insufflata mortis pmiū sumpsit. Oblatio mortē inferentiū prime porrecta est mulieri: ex q̄ oīs est dānata ppago & ppetuata dānatio: quousq p altitudinē diuine puidētie sueq benignitatis tpe pfinito adesset nouiter mūdo pducta mulier: cui vite pciū imo ipa vita possit offerri. Que cū ab eterno pdestinata/puisa/pfigurata/ pphetata fuisset: ppe finē seculor nascitura nūciat ab angelo: & ex vtroq sterili parente cōcipit: in ppagatiōe ipsa dānatione seruata/q̄ originaliter procedit infectio. Aniat ordine seruato nature: sed ilico sctificatur. Nascitur ex originali purgata ptagio: & in ipa pmo natura hūana reuersa est in puritatē: in q̄ primus factus est ptoplastus. Naturalibus crescit augmētis: educat pie put decebat futurā dei spōsam filijq matrē. Offertur in templo p legē: spōsatur sctō viro. Qua nōdū ab ipo traducta in cōtuberniū/ipo nesciēte: ipsaq vacāte diuinis qbus solita erat itēdere: die q̄ mulier prima cōdita est/sil' & pceptū diuinū pterijt: accedēte ad ipam diabolo in serpēte horrendo celebrato dialogo decepta est: decursis ab ipis ptoplastis sm quosdā qnq milibus qngentis septē annis: sm alios qnq milibus ducentis vigintiseptem: sm alios qnq milibus nonaginta octo: ad celebrādū nouū cōmerciū diuinūq mysteriū/ad exordiendā redēptionē pdite libertatis/ad cōsulendū de vita cū femia: qr cū ipsa de morte fuerat in dolo puisum: missus est angelus ad mariā. Sic em̄ lucas assertionē facit dicens: In mēse aūt sexto missus est gabriel angelus a deo in ciuitatē galilee/cui nomē nazareth/ ad virginez Luc. i

desponsatam viro/cui nomē erat io
seph de domo dauid:et nomē virgi
nis maria. In mēse sexto a cōceptione ioan
nis:ꝑ cuius mirabilē conceptionē ex sterili atq̄
sene quodāmodo astruenda erat fides in virgi-
ne:ꝑ cuius vocē etiā mūdo christus primo nun-
Gen.i. ciandus erat. Sexto die creatus est hō:q̄ eodē
die deliquit. Sexto die creatura mixta sub celo
cōfabulationē diuinā habuit/⁊ funestā: duplicē
siquidē primā/ꝓcepti ⁊ argutionis ꝓtermissi:al-
terā deceptionis dūtaxat. Sexto die cōpletus ē
mūdus:celebratus est esus:etiā in speciebꝰ ope
rari cessauit omps. Sexto die nuditas laudabi-
lis mutauit speciē ⁊ ruborē:q̄sierunt subterfuge
re aut se abscondere delinquentes. Sexto die
sunt req̄siti ad vesperā:⁊ celebrata exilia labori-
osa:⁊ lignū custoditur. Sexto die post rebellio
nē ad deū/ilico ⁊ caro aduersus animā rebella-
uit. Sexto die imago creatoris sumpsit ex lapsu
similitudinē pecoris:naufragari virginitas cepit
nobile nature decus:⁊ libidinosa facta est ꝓpa-
gatio hūani generis/q̄ fuisset ex castis:et corru
pta/q̄ fuisset ex integris:⁊ ꝓ honestate verecun
dia ꝓnuba successit. Et vt ꝑstringā/fons indefi
ciēs oīm maloꝝ vbiq̄ deriuādus ꝑpetuo die se-
xto exortus est. Sexto die quasi nescio vnde/ca
stramentari ceperūt in tam orbe pulcherrimo
conturmatim ⁊ globatim cuncta mala corpo-
rea:et turbe fantasmatū in cordibus hoīm sim
pliciter castra posuerūt:vitia cōtra naturā cru-
deles acies direxerūt. Alterari ceperūt in cōpo
sitis elemēta:penalitates ꝓpe:ī agonē agmina
festinarūt:ꝓlia/seditiones/homicidia/ fraudes
sua fixere tētoria:terremotus/tēpestates/pesti-
lentie:omneq̄ molestū/horrendū atq̄ tremēdū
hostilis ꝯtra hominem obsidio venerūt. Sexto
die inhiauit infernus: ⁊ tristia cum spiritibus
apostaticis facta sunt federa:q: diuina sunt fra
cta:⁊ hō demonibus repromissus est ad penale
cōsortiū/ante ꝑdens diuinū. Limbus paratus ē
⁊ alius limbus:⁊ oīs mense dolorose ip̄o die se
xto ad miserabiliter ꝯuiuandū ꝓparatio facta ē.
Sexto die sub celo prima leticia exorta est:quia
exultauit rōnalis creatura cū dn̄o cognoscens
dn̄m. Nō em̄ in q̄nq̄ pactis diebus aliq̄d crea-
tū legimꝰ/quod leticiā ī dn̄o accepisset/atq̄ ip̄z
exultādo cognosceret. Neq̄ celū et terra/ neq̄
lux/neq̄ ignis/aer/aq̄:neq̄ sydera celi/aut ger-
minātia terre:nō volucres celi/nō natantia ma-
ris/nō quadrupedia/nō reptātia suꝑ terrā/gau-
dia de dn̄o susceperunt:neq̄ illis collatum fuit
interne posse gaudere. In sexto die sub celo ꝑ-
ma gaudia sunt exorta:⁊ e vestigio ⁊ e regione
prime atq̄ secunde tristicie habuerunt initiuz:
Volucres celi ⁊ pisces maris/q̄ ꝑambulāt semi
tas maris:bestie terre/atq̄ vniuersa pecora cā
pi/timori facta sunt homi:q̄ sub eius imperio fa
cta erant:⁊ ab ipsoꝝ viribus corporis hō mino
ratus est:q̄bus ī eisdē supior factus erat. Quid
in plura defluimus? Eximia bona et mala sub
celo in die sexto sunt condita:illa a deo/ista ab
homine cū operante diabolo introducta. Ve-
rūtamē dei sapientia edens ⁊ calculans tempo
ra/et ad ordinis concentū cuncta deducēs:in
mense sexto non ꝓut annus cōstruitur reuolu-
tione solaris orbis:sed prout tēpus incepit no
stre redēptionis a cōceptione ioannis iam ela-
psa parte tēporis. Erat in tēꝑe sexte etatis sexto
die:quō multis reuolutis anni circulis/eodem
die quo primus homo conditus est: missus est
angelus ad virginē incorruptā:vt in vno quod
sibi offerebatur sempiterno dei verbo:in gratia
q̄ euanuerat in natura:ꝓuincia galilea ⁊ ciuitas
nazarea mysterio ꝓrsus cōueniunt. Iam appa
ruerat ⁊ ꝑ multa tēpora rotata fuerat rota vna:
erat addenda rota alia: vt rota esset in medio
rote. Galilea em̄ rota interꝓtatur. Rota vete-
ris testamenti dum rota erat/multos in orbe iu
stos effecit/multosq̄ ꝓscripsit:non tamē iustos
regno celoꝝ ꝑficere potuit:alioq̄n suꝑflua fuis-
set passio saluatoris. Addenda erat et rota me
liore orbe volubilis:cuius volubilitate iustifica
rentur ꝑ oīa peccatores:⁊ regni celoꝝ ꝓmissio
certa daretur credentibus:et transmigratio in
dubitata parabatur ad aliā vitam. Proinde ad
futuroꝝ bonorum ꝓsagium decebat hanc vir-
ginē/in qua tam alta mysteria condebātur/pro-
uinciā incolere galileam:vt illo flagremus amo
re transmigrandi ab ista misera vita in aliā vi-
tam. Flos qui ascensurus de radice iesse/in flo
re nunciandus erat. Et similiter virgultum co-
rā deo in alta protendendū/ad dn̄andū oīm na
tionū vn̄ ꝓcederent vera sceptra dominantiū:
initiādum erat in figuratiuo virgulto. Et sum-
ma sanctitas a qua et per quam oms sanctitas
et consecratio bonorum omniū:ex quo conse-
crandi erant homines in virtute/in sacramētis/
et in omni statu gratie:in sanctitate et consecra
tione prenuncianda erat. Ecce prouincia /ecce
ciuitas/ecce virgo simplex/pura/recta/ timens
et diligens deum:recedens ab om̄i malo/adhe-
rens bono:inimica vitiis/amica virtutibus an
gelicis:spiritibus similis:singulariter electa:ni
hil relicto ad ꝑficiendam eam:parata in his lo
cis/in q̄bus erat aptitudo ad celebrandū diui-
na sponsalia. Humana siquidem iam celebrata
erant:quia eam ioseph iustus acceperat/quā in
templo sponsauerat:sed necdū eam cognoue-
rat. Cognouerat ipsam mente/nō carne:amore
casto/nō amore corrupto. Sed spōsata erat ad
euadendū tetros et ad sigillandum ora obloq̄n
tiū iudeoꝝ/imo cunctaꝝ nationū:ne quod nasci
turū erat de spū sancto/stuprali turpitudini ap-
propriaretur. Vir iustus erat ex lege/ iustus ex
fide/iustus ex moribus:ioseph nomen eius cui
sponsata erat. Nomen augmenti erat virgina-
li sponso/sibi cōgruum magisq̄ mysterio: quo-
niam omnia erant augmentanda per gratiam:
et mundi detrimenta iam ad incrementa reuol
uebantur. De domo dauid propagine seruata
descenderat:vt regalis dignitas pro regimine
sancto virtutis adesset. Et q̄ nihil peruage/ ni-

hil precipitio/nihil irregulate: sed om̄ia sub ter
minato regimine agebantur/que spectabant ad
redemptionē hominū captiuorum. Et ad dire-
ctiuū vite hominū factū ē: ꝙ de regali ꝟtutū de
scēderat ꝓgenie/ꝗ spōsalia presumpserit ī ma-
riam. Non in illam dixerim que fuit dn̄i carnis
mater: quia hoc dūtaxat erat: sed in illam ꝗ sur-
sum est omniū mater nostra. Necnon et manu
fortis dicebatur dauid: vt fortitudo sit in ani-
mo ꝛ moribus hominū: qui supernā vitā ꝛ eter
nam sponsam ꝑoccupare contendunt. Aptius
tamen hec ꝓgenies terminatur in christum: vt
ipse sit regia excellensꝙ maiestas: ip̄e manufor-
tis: ipse decorus/multumꝙ desyderabilis: ipse
bonorū augmentū. In ipsoꝙ figurata proge-
nies carnis per virtutem in ꝟitate transfundit.
Nomen ꝟo virginis maria. Quod sibi cōgruit
ꝛ mysterio. Insigne nomen in paucis preterꝗ̄
Exo.19. in sorore moysi ꝑcesserat: ꝗ hāc tympanizādo
signauit. Decebat em̄ vt ex ꝓprio nomīe tanto
mysterio aptaret. Etenim filiꝰ nomē habuit cō-
petēs actiōibus eius. Sic ꝛ matrē talē habere
voluit: vt intrinseca ꝛ extrinseca/nomēꝛ gesta in
vnum cōcentum concurrerēt: in vnuz conflata/
vnum ens virtutis immaculatū efficerēt: vnum
vas ederetur/in quo reponerentur omnia diui-
na mysteria. Sed angelus est qui mittitur nun
ciare ineffabile sacramentū: nec decebat homi
nem talia nunciare: quoniā omnis homo men-
dax. Et si missus non a seipso loqueretur: veruz
equidē: sed primo contagio penitus oēs obno-
xij subiacebant patriarche similiter et ꝓphete.
Et si magne virtutis viri velut corpore: non vir
gines non cōpetebant virgini. Et hominū cau-
sa tractabatur: cuiꝰ ipsi ꝓseuche fieri pro nullo
pacto debebant. Sanctificari prius aliquis po-
tuisset in vtero: ꝛ deinceps ad virginē delatum
fieri affirmauerim: sed nec ꝑter semen cōcipien-
dus extra nature vsum/ꝑ cōceptos ex semīe de
buit in sua conceptione nunciari: quāꝗ̄ natus ꝛ
passus ꝛ resuscitatus sit ꝑ conceptos ex semine
ꝑdicatus. Sed diuersa erant mysteria: illud sic
ꝛ istud sic decentiam habuit. Unde regis erat
nouus aduentus/inde debebat esse precedens
legatus. De celo tunc prior eius expectabatur
aduentus: igitur om̄ino celestis debebat esse ꝑ-
currens/qui etiam nullis criminibus teneretur
obnoxius. Et ex nomine/ex ordine/ex omnibꝰ
ad legationem suam cōgruentiā habet: pro eo
ꝙ ad virginē mittitur omnino impollutā. Uir-
go scilicz in vtroꝙ homīe decus nature portās
existens quod facta erat: fulcita optime in natu
ra/peramplíꝰ ex gratia. Una vni apta/sola so-
li: nō multiplicans affectum neꝙ opus: nō cor-
pus nisi ab vno/ꝛ eundem vnū. Uirginea enim
virtus/deitatis prima imago. Unus siquidem
solus est deus: nequiens facere alium deū. Sed
si pater gignit filium: idem cū patre filius. Per
sonalis enim distinctio/deitatis substantiā non
distinxit. Uirginitas quidem germane se habet
ad deum: seipsa vna existens. Uirgo primitiuū
femine nomen. Appellauit enim adam sue natu Gen.2
re primam cōsortem virago: eo ꝙ de viro sum-
pta esset: sed syncopato verbo remansit hoc ꝙ
dicimus virgo: que est secunda pulchritudo hu
mane nature: vt prima ꝙ sit/secūda ꝙ virgo cō
sistit. Uirgo ꝓtinus est depurata natura/im-
maculata mens: incorrupta per libidinez caro:
affectio vnica: sanctitatis studiū: tota deditiua
deitatis: sanctuarium spiritussancti: immorta-
lis actio: theoria laudabilis: honestas alliciens
supra naturā sensus: pugna propugnans: soluz
ex celo sperans auxilium: cum senserit ingruere
bellum: auxiliarij sui sunt ignei spiritus: splēdo-
res superni luciferi. Sed diuina virgo/filia pa
tris eterni/mater eterni filij/habitaculum spiri
tussancti: plus habet in occultis suis/ꝗ̄ capiat
hominū mens/ꝗ̄ possit sermo proficere/ꝗ̄ scri-
bi membranis: quam sibi totam coaptauit il-
le qui condidit: ad nil aliud ꝗ̄ ad diuina pre-
struens/vt dei mater esset ꝛ filia. Moribus ex-
terioribus signabatur mirifice: vt nec quidem
motꝰ corporis exorbitaret a iudicio rationis.
Tota in se formosa erat: ꝛ tota in virtutibus et
actiōibus forma. Exemplar eterni exemplaris:
exemplar vt nil artificio celestis mysterij exercē
dorum morum: capessende vite atꝙ agende in-
ueniretur: quod non redderetur compossibile
atꝙ aptum in edificio ascensionis in celum.
Uitium nihil in ipsa vendicabat: virtus regna-
bat in pace: non habebat quid expugnaret: nec
marcebat virtus eius hoste sopito. Uiuifice vir
tutes infusionem fundentes potius ꝗ̄ acquisi-
tione adherebant ei: vt preter illam internam
intuitionem qua deitas videbit/quod sic est: cō-
munem siquidem quempiam in virtute insignē
excederet viatorem. Disponentes ꝟo singula-
res atꝙ cōmunes hominū mores ad id/ proti-
nus erant ei: quoad melius esse non possent:
nec quisꝗ̄ ad magis arduum potuisset illas intē
dere. In illum finem aptitate protinus erant/
propter quē omnia fiunt/aut fieri desinunt: qui
ad finem alium non constituitur. Prudētibus
enim cunctis ipsa prudentior: dum species om-
nibus id solum elegit/quo melius inueniri neqt
precauens quicquid esse potuit minimū ad offē
sam: adinueniens quicquid per rationem ꝛ vir-
tutem inhesitanter placet. Justicia ex omni sui
perfectione assistebat: dum tota se reddidit ei a
quo tota in subiecto natura ꝓcessit: et ei super
omnem viatorem operata est gratia quam acce
pit: ex qua existens quod erat/in vacuū nō tenu
it minimā sui partem. Fortis omnia vincens/a
nulloꝙ victa: nec aīo hebes: ad opꝰ decēs ipel-
lebat ꝛ corpꝰ. Nūꝗ̄ mēte fracta ex magnis rex
euētibꝰ: ī fide magnanimis: in illa oībꝰ deficiēti
bꝰ nō defecit. Hoc solū/sz sāctū ꝛ irreꝑhēsibile
habuit imbecille/ꝙ in passione morteꝙ filij do-
loris gladio diuerberata est. Fuisset enim seue
re mentis/non fortis: non fieri illius altissimi fi-
lij cōsociā passioni. Et audacter dixerim: ip̄am
pre ceteris decebat acriori dolore perfodi: hoc

enim amplioris cognitionis ⁊ excessiui amoris
ratio suadebat. Regula modestie tenebatur: vt
nihil plus sibi/nec minus in omnib⁹ ꝙ iuris or
do poscebat/adesset. Exemplo eius alias ĩ san
ctimonia virgines alloquamur: ostendentes
quas esse oporteat: que nuncios ex celo suscipi
unt: que diuinas reuelationes inquirunt: q̄ cir
ca se gratulantur angelos militare: que consor
tium/alloquiũ/auxilium appetunt ciuium sup
norũ: que non carne/sed spiritu volũt fieri chri
sti matres. Non est ꝑ omnia imitabilis ista vir
go: vt nulla deinceps sit aut fecundetur ad tam
alta deputanda mysteria. In donis superoga
tionis nulla similis sibi fiat in his q̄ gratificãt.
Et si manet imitabilis/non tamẽ equa propor
tione possibilis: cum ⁊ suaꝝ virtutũ/meritis an
geloꝝ vicerit dignitatẽ: quoꝝ prerogatiua me
ritorũ non solũ ex acceptis: sed etiã ex his q̄ re
pendit/extabat. Sed sint saltẽ hanc virginẽ se
ctatrices in ꝓuincia galilea: habitẽt in ciuitate
q̄ dicit nazarea: vt rotentur ad euangelicã ro
tã. Sed ſm ꝙ quatuor rote euangelice eleuant/
sic ⁊ ipse pariter eleuentur ad altitudinẽ virtu
tũ/ad spem supernoꝝ: ⁊ illa mente sedula ꝯtem
plentur/que rote euangelice cõtemplari docue
runt. Non enim vera extat quecũq̄ alia cõtepla
tio mentis/si ex euangelio exordita non fuerit.
Stent cum stantibus/vt vltra euangeliũ nõ ꝓ
cedant. Nil aliud sapiant: nil plus in moribus
addant: ⁊ cũ euntibus vadant: quoniã spũs vi
te agende similiter ⁊ significande penitus est ĩ
rotis. Querant trãsmigrationẽ virgines/virgi
nẽ virginũ imitantes: vt in nullo visibili virgina
lis ligetur affect⁹. Nil diligat quod castissimi spõ
si dilectionẽ impediet: nec q̄rat diligi a quo de
ceat separari/q̄ non possit beare. Et si rota cuz
voluitur/tangit ꝙ quisq̄s diligat proximũ sicut
semetipsum: quis virginem nõ diligentem pro
ximũ excusabit? Nemo siq̄dem. Sed cõmunem
neminẽ ꝓprie diligat. Affectus nãq̄ cõmuniter
diligẽs nemini alligatur: eo ꝙ oẽs dil gitur/ab oĩ
bus liber manet. Trãsmigrationibus intendẽ
tes non grauantur ponderibus. Virgines ga
lilei nihil terrenũ querunt. Animalia sunt pẽna
ta: deuitant viscaria terrenorum: ne penne vir
tutũ ac desyderioꝝ impediãtur ex visco. Pau
pertas eis in p̄cio est: ⁊ eo amplius quo ex ipsa
maior approximatio fit ad sponsum: qui paupe
res requirit: sed diuites non repellit. Verũtamẽ
virgo pauper ꝓpius accedit ad crucẽ/nuda re
bus tẽporalibus. Virgo nudam crucẽ astringit
ardentius: ⁊ tanto illius arboris fructus gustat
sapidius/quo sibi fructũ terrenaꝝ arboꝝ inter
dixit. Conuenit dicatis deo virginibus ciuita
tem nazareth incolere ꝓpter florem campi/⁊ li
lium ꝯualliũ dñm omniũ christũ: ad florendum
ꝑ eũ ⁊ iuxta eũ ad aliaz vitã: quoniã in ista nihil
manet aut floret/quod in vespere non decidat
⁊ arescat vel marcescat: ⁊ sub virgulto directio
nis eius fieri: qm̄ virga directionis/virga regni
eius. Exorbitauerũt angeli q̄ nõ steterũt sub vir
ga directionis eius: ⁊ ꝓtoplasti obmiserunt se
mitas eq̄tatis. Alia quecũq̄ virga ꝑcutit/sed nõ
dirigit. Virga vero eius anteq̄ ꝑcutiat/dirigit: ⁊
dirigendo ꝑcutit/⁊ ꝑcutiendo in viam rectã de
ducit. Virga eius virtutis est virga: imo ipse vir
tus ⁊ virga quã ex sion misit omnipotens dñs
oĩbus dominari ad directionẽ patrie/nõ ad ty
rannidem vie. Cõsecratio ⁊ sanctitas sunt in ci
uitate nazareth: quã incolit virgo dauidica/im
mo virgo diuina: que ꝑficiunt v̄gines hui⁹ vir
ginis sectatrices: ⁊ omnẽ animã celestia suspi
rantẽ ⁊ cõtendentẽ captare: quod ⁊ in virtute ꝑ
fectũ/quod ꝯsecratio ⁊ sanctitas ex seipsis ꝓturi
unt. Sed nec ꝯsecratio sine sanctitate: nec san
ctitas sine cõsecratione. Cõsecratio aũt est cuz
aliquid ad dei cultũ ex oĩbus suis partibus ordi
natur. Sed melior ꝯsecratio templi viui q̄ mor
tui: cũ homo ex omni se ordinatur ⁊ offertur ad
deũ: nihil retinens ad seipsum/nec se conuertẽs
ad alium vsuz. Fas enim nõ est vasa dicata deo
in alios vsus inuertere. Punitus fuit ꝓtinus
balthasar: quia vasa templi ad cõmunẽ mẽsam
adduci fecit: vt cũ eis biberent ꝯuiuantes. Nul
lum maius sacrilegiũ reperimus: nisi cuz quis
semetipsum iam ex fide atq̄ sacramentis sanctũ
se abstulerit a sancto sanctoꝝ/ad deteriora con
uersus. Ex sacrilegio interdum anathema iter
hoĩes incurrit: ⁊ ꝑter restitutionẽ ablate ꝯsum
pteq̄ rei ꝑ penitentiã indulgentia inuenit. Con
secratus vero deo ad alia reuolutus/nisi ad dere
licta reuersus/ nullam misericordiam cõsequit.
Sed nunq̄d dicata virgo/deinde stuprata: quo
quo mõ in id quod reliquit/faciat aliquando re
gressum? Nullo modo dixerim. Est enim virgi
nitas si ꝑditur/ irrecupabile bonũ. Poterit si
q̄dem penitens misericordiã ꝯsequi: nõ autẽ co
ronam asseq̄ virginalẽ: neq̄ illud cantare can
ticũ/quod solũ centũ quadragintaquatuor mili
bus corã agno cantare conceditur. Statimq̄
cõsecrationi sanctitas iungit: quia eoipso q̄s san
ctus efficitur/ꝙ dño consecratur. Sed nec vir
go sancta/q: virgo: sed q: dedicata deo. Et cũ
sanctus aliquis factus aut sancta/siue aliq̄d san
ctum/vlterius violare non licet: sicut non vult a
deo disperdi. Hinc enim apostolus ait: Tẽplũ i.Co.3
dei sanctũ est/quod estis vos. Si quis violaue
rit templũ dei/disperdet illũ deus. Non tamẽ il
lam appellauerim sanctitatẽ ea que vulgo dici
mus miracula ꝑfecisse: sed sup naturã ꝑ gratiã
in vita ⁊ affectibus atq̄ moribus fidei. He sũt
igitur regiones/hec ciuitas/quas virgines de
bent excolere: quas inhabitare debent q̄ diui
nas theorias inquirunt: ⁊ volunt fieri bonoruz
atq̄ perfectorum hominũ sectatores. **Et in
gressus angelus ad eam dixit: Aue
gratia plena/dominus tecum: bene
dicta tu in mulieribus.** Aduocat a deo
in illa contione intellectualium substantiarum
singularis spiritus administratorius dei fact⁹:
⁊ nulla meditatione corporalium vocum sibi se
creta panduntur. Exponitur sibi virgo: q̄ quis

suis virtutibꝰ iã in celestibus cognita: non tñ
ad thalamizandũ vnigenitum dei filiũ: clausum
hoc mysteriũ ab eterno preuisũa cognitione
oĩm angeloꝝ. Et ꝗuis deitatẽ oĩes angeli ce-
lestes intuerentur: hoc ab eis inapprehensibile
stabat quousq; deus pater voluit reuelare. Insi
nuatur ad creaturã creator velle assũptiue ꝓce
dere: non ad spũalem/sed ad compositã. Et in-
gressus summi opificis suũ denũciatur ad opus
⁊ tempus miserendi eius/quando ꝑfinitũ vene-
rat tempus: datur determinata legatio ꝙ incõ-
ꝑhensibilis virginali claudetur in aluo: ⁊ vt eã
salutet almifice/seriose docet. Stupet auditor:
mirãtur oẽs insimul hierarchie celestes: ꝙ ad
huiusmodi legationẽ nũcius celestis egreditur/
quẽ ilico est secutura diuina maiestas. Suspen-
duntur illorũ altis cõsyderationibus mentes: ꝙ
deus ad hominẽ/immortalis ad mortalẽ/incor
poreus ad corpus/inuisibilis ad visibilem/sim-
plex ⁊ incompositꝰ ad cõpositã creaturã/infini
tus habitator ad finitã edẽ/ad peregrinationẽ
vbiq; existens/ad miseriã temporis eterne bea-
tus velit accedere. Plus in admirationibꝰ au-
get: cũ voluntas omnia possit repente ꝑficere/
ꝙ deus in carne velit fieri actuosus. Hac lega-
tionis insinuatione intellectuali/paranymphꝰ
ille celestis in forma suscepta properauit ad ter
ras/tũc in superiori hemisperio nocturnalibꝰ
tenebris occupatas: ⁊ insolito lumine splendẽs
a tabernaculo virginis tenebras abstulit/et in-
tus irradiauit: ne ipse phãtasma fortassis a ꝟgi
ne crederet: ⁊ ne quod sibi explicaturꝰ aduene
nerat/verteretur in dubiũ non ꝯspecto legato:
Ingressus angelus ad eã. In conclaui erat vir
go/nec tunc lecto cubabat: non eam excitauit a
somno deꝑssã: vigilantẽ inuenit: deditã lectiõi/
aut orationi vacantẽ. Mox appendebat ex me
dio: nec adhuc tenella virgo sua mẽbra in ꝗete
collegerat. Nec ꝑdocta huiuscemodi prestola-
batur ipsa legatũ. Nec ĩ ista fide viuebat/velut
dei cito futura mat: ꝙꝙ ex spũsctõ potuisset ad
uertere quampiã virginẽ dei matrẽ esse futurã:
nõ tamẽ velut humilis/et in hoc a spiritusancto
limitata/de seipsa rem altissimã huiuscemodi
presumebat. Ecce ingressus est angelus nullo
aperto ostio/nullo dimoto repagulo/nullis se-
ris ex aliquo defirmatis: ad honestũ cubiculũ/
ad virginale reclinatoriũ/ad pudice studiũ. Ni
hil obstabat glorificate atq; spũali substãtie: cor
pus quod assũpsit similiter introduxit. Aliquã
eñ formã corporis iuxta mandatũ dñi angelũ
credimus assumpsisse: in quo sonantibus voci-
bus in auribus alme virginis loqueretur. Ecce
in ꝯclaui creature due insignes assistunt/ange-
lus ⁊ maria: in maiori vero ꝯclaui terrestris cu-
rie paradisi/diabolus ⁊ eua. Precessit dialo-
gus vnde sunt mala oĩa subsecuta: nunc incipit
vnde oĩa bona ꝓueniũt. Magnus angelus/ma
gnaq; maria. Maior angelus/maiorq; Maria:
Magnus et magna: qr vterq; vt creatura rõna
lis esset accepit. Maior angelus in natura: ma-
ior maria ex gratia: que in terris existens visita
uerat internis speculatiõibus angelos in celis:
nũc ab ipsis ꝑsonaliter visitatur in terris. Cele-
stis ⁊ terrestris celestẽ superans/in modico loci
spacio cõuenerũt: de pace dei/de ineffabilibus ⁊
diuinis mysterijs/de reparatione hũani generis
absq; interꝑtibus tractaturi. Nõ sic locuturus
erat angelus/vt non intelligeretur. Nõ sic igna
ra erat virgo vt non intelligeret. Quis ibi tabel
lio: vt vtriusq; dicta notaret/cõmendaretq; stilo
ad memoriã posterorũ? Quod si Lucas scripsit
ꝑsens ibi non fuit. Qui dicendorũ testes? Quo
decernente iste dialogus ꝯdebatur? Quis inter-
rogationum et responsionum iustus iudex? O
si quis astitisset appositis auribus ad verba ca-
ptanda: ꝗta potuisset exultatione iocundari: cũ
ad virginẽ angelus orsus est dicens: Aue gra-
tia plena. Ecce in ꝑtoriolo virgineo agebantur
nostre salutis mysteria. Ecce dicebantur in oc-
culto que in publico differenda erãt. Et que ty
rannorũ non erant silenda terrore/clamdestine
atq; nocturnis silentijs ferebantur. Ecce cele-
stis virginitas terrestrem virginitatem alloqui
tur: superna imam/spũalis vtrãq; scilicet spũs et
carnis affatur. Exultate qui creditis: gaudete
qui cognoscitis: qm̃ missus est angelus ab om-
nipotente deo ad mariã virginem. Ingressus
ad desponsatam/loquitur angelus ad mariam:
Aue gratia plena. Non apprehensus an-
gelus/neq; apprehẽdẽdus: quia nunꝙ deus an-
gelos apprehendit ad naturarũ vnionem: sed se
men abrae. Quam in qua erat apprehendẽdum
alloquitur/dicens: Aue gratia plena. Ap-
paruerũt angeli agar/abrae/iacob/moysi/iosue/
gedeoni/mltisq; ꝓphetis/ꝑ multisq; mysterijs:
non aũt totius hũani generis nũciauere salutẽ:
nisi cũ galileã virginem alloquuntur: quorũ sin-
gularit destinatus dicit: Aue gratia plena. Om
nia plena sunt suis ꝯtentis: ꝓut natura vacuum
aliquid esse non sinit. Et multa ꝯcertatio est in
rebus anteꝙ possit vacuum statui: aut si arte fu
erit aliquando statutum/ipsa natura non pati-
tur. Proinde oĩa capabilia esse plena cernũtur
et vbi plenitudo vnius rei adesse cognoscitur/
alterius remouetur. Alia siquidem est plenitudo
nature/alia gratie: neutra tamen alteram exclu-
dit: alteram altera semꝑ admittit. Precellit aũt
gratia oĩno naturã: ⁊ eius plenitudo ꝑfectionẽ
habet: quam decebat deificã virginẽ: ⁊ ex hoc
angelus inquit: Aue gratia plena. Domus regẽ
peregrinantẽ hospitatura expectãs/annona re
gi apta debet oĩno cõpleri: alioquin rex ab epã-
dochio declinaret. Rex eternus deus/futurus
peregrinus ĩ terra/ꝑmũ intrare decreuerat ho-
spitiũ virginale: ⁊ ne preteriret defectu delectã-
tium regiam maiestatem/omnibus regi placitis
virgo ꝑfusa ẽ: ꝓpter quod angelus ad eã: Aue
gratia plena. Multa siquidẽ sunt quare vir
ginem oportebat gratia oĩno repleri: sed salu-
tatio de celo ꝑmittitur. Non a seipso angelus sa
lutare presumẽs: sed officium ex parte mittẽtis

exequitur; excludens omne ve/ꝓferendo virgi-
ni aue. Preter cōditionē hoc verbū fuit ad vir-
ginē: quoniā prius omnē radicē iniq̄tatis abie-
cerat. Ad ceteros aūt apposita est conditio: vt
si excluderēt ꝓpter quod eternum ve infligitur/
cum aue oīno manebunt. Omnis salutatio aut
salutis enunciatio tristiciā remouet/adnectens
quod potest esse leticia/tacite aut expresse: duo
hec oīs vera salutatio p̄intendit. Sicut in dece
ptione prime mulieris satagebat diabolus sibi
omnē auferre leticiā auferendo deum: quo dere
licto penam oēm inducebat: sic angelus salutā-
do mariam excludit omnē tristiciā/⁊ diuinā leti
ciam administrans. Et sicut ille malignus blan
de hostis/seuere amicus non solum illos ꝑmos
ꝓtoplastos his malis/sed omnē sobolem ꝓpa-
gandā ex eis disponebat inuoluere: quod et fe-
cit: ꝓuidens acutate intelligentie sue/ ꝙ ex eis
ꝑ traducē innumerabilis hominū vtriusq; sex⁹
erat ꝓpagāda propago: sic gabriel angelus nō
dumtaxat virgini pro seipsa/sed ipsam salutan
do totius mundi simul cum illa nūciat adesse sa
lutem: ⁊ eterne tristicie fiendam depulsionem.
Minatur dn̄s per ꝓphetas suos ob iustas cau
sas hominibus ve: q̄bus remotis ꝓ omnibus
Esa.1 marie indicitur aue. Ve genti peccatrici/popu-
lo graui iniq̄tate/semini neq̄ā/filijs sceleratis.
Gens peccatrix que semꝑ in fluxu mali peccare
nō desinit. Populus aut homo quilibet iniq̄ta
te grauis/q̄ maiora mala peccando superappo
nit. Semen neq̄ā sunt q̄ malos imitantur: a q̄-
bus velut semina seminantur: ⁊ in alios etiā se-
mina iniq̄tatis diffundunt. Scelerati autē filij
sunt in seipsis absq; pudore peccantes: quibus
vite dn̄s eternū ve ꝓmittit. Quibus malis abie
ctis/ad meliora cōuersis videtur virgini pro eis
dici aue. Peccauerat hierusalē contra dn̄m lo
quens/⁊ adinuentiones faciens in peccatis: et
ex cognitione peccabat: ⁊ peccatum suū iactan
Esa.3 ter extulerat. Cui statim dicitur: Ve anime eoꝝ:
quoniā sunt reddita eis mala. Noli ergo exerce
re linguā tuam contra dn̄m: nō querat adinuen
tiones in peccatis/cū cognitio peccatū arguit:
oīno de vita non efferas quod te deliquisse co-
gnoueris: ⁊ tuis auribus intonabitur aue. In-
Ibidē quit etiā: Ve impio in malum: retributio manu
um eius fiat eis. Impius est q̄ deum in veritate
non colit/ad religionē contrariā affectu ⁊ ope-
re colligatus: cui eternum ve repromittit: cū di
uina dictante iusticia/malū agēs retributionē
manuū suarū in vltione suscipiat. Sic etiā Job
Job.10 asserit de seipso: Si impius fuero/ve mihi est.
Ad religionem vero pietatis conuersus/ aue alla
tum virgini sortietur. Interminabilis ambitio
in humanis rebus/⁊ insatiabilis appetitus ad
eternum ve: cōtraria vero applicant ad aue. Scri
Esa.5. ptum est enim: Ve q̄ cōiungitis domum ad do
mū/⁊ agrum agro copulatis. Nimis ambit qui
aptitudinē nature aut artis velit sub suo domi-
nio copulare. Ex aptitudine nāq; nature omēs
cōiuncti sunt agri: nō terre moles discontinuat

in parte: nisi ꝙ maria mediterranea in eius su-
perficie rōne ꝓfundarū vallium/que receptacu
la sunt aquarū/interponi videntur. In abyssa-
libus vero ꝑtibus terra non interdicitur. Et ꝙꝙ
terra vna/moles vna/cōtinuatio vna/diuersita
tem multiplicē sortitur ex dn̄is: tamē vnitas ē
naturalis elementi. Domificatio est ex arte/ma
teriē p̄parante natura. Et oīs domus in ciuita-
tibus ⁊ inhabitationibus/ alteri ꝓ vsus cōmo-
ditate respondet. Vellent aūt multa/imo cūcta
improbi appetētes oīa simul iungere dominio
suo/ꝓut sunt ex natura ⁊ ex arte cōiuncta. His
iuste ve. Charitatē vero diligentibus castū aue.
Multi sunt q̄ ebrietatē sectantur: nō dūtaxat vi
ni/sed amoris ꝑuertentis affectum: q̄bus ꝑ Esa
iam eternum etiā ve dn̄s cōminatur/dicēs: Ve Esa.5.
q̄ mane cōsurgitis ad ebrietatē sectandā. Ebrie
tas protinus est vbicūq; abijcitur/aut nō tene-
tur ordinata mensura: quā p̄termittentes ordi-
nantur ad ve: q̄ vero illam in oībus seruant/dis
ponuntur ad aue. Omnis iniq̄tatis actor/ reus
est coram deo. Iniq̄tas autem est stante cogni
tione veritatis ⁊ boni/fuga optimi ⁊ sponta-
nea cōtrariorum electio. Contra quos ꝑ Esaiā Ibidē
dicitur: Ve qui trahitis iniquitatē in funicu-
lis vanitatis: ⁊ sicut vinculum plaustri pecca-
tum. Trahitur iniquitas in funiculis/cū addū
tur peccata peccatis. Vanitas aūt cū animus
per inania diffunditur/funiculorum facit ipsa
cōtextum. Peccatū vero in vinculati plaustri
similitudinē ducitur: cū ex ꝯstitutis male ver-
gentibus rotis/parte posteriori eleuata/ante-
riori depressa/peccator homo detrahitur. Qui
vero ad contrariū trahendo se prestruit/ disso
ciabitur a ve: ⁊ quod ꝓ omnibus virgo alma ꝑ
cepit/coniungetur ad aue. Peruertentes iudi
cium/ꝑuertentur a deo. Contra quos ꝑ Esaiā Esa.5
dn̄s eternum ve cōminatur: Ve qui dicitis bo
num malum/⁊ malū bonū: ponentes tenebras
lucem/⁊ lucem tenebras: ponentes amarū dul-
ce/⁊ dulce amarum. In quo amplius peruerti
posset iudiciū rōnis: ꝙ quod est naturaliter bo
nū/aut ex eo quo bonū eterna bonitas esse de-
creuit: in malū quod substātia ⁊ positiōe caret/
iudicādo conuertere: aut malū oī bonitati ad-
uersū/ ī bonitatē male decernēdo trāsferre. At
tribuere tenebris habitū lucis/⁊ luci horridi-
tatē tenebraꝝ īferre/subuerse noscitur iudiciū
rationis. Gust⁹ infect⁹ remota excusatione cē
seretur: si amaꝝ dulce/aut dulce amarū oīno iu
dicaret. Ac ꝑ hoc bonū dicūt malū/q̄ in aliquo
iudicāt p̄rem oīm deū: q̄ de sua ꝓuidentia mur
murant: q̄ cum iuste punit/ei seuitiā/sibiq; in-
nocētiā tribuūt: q̄ abyssū iudiciorū ei⁹ non itel
ligētes/⁊ īprouidū aut acceptorē ꝑsonarū opi-
nātur: q̄ sparsas suꝑ hoīes penalitates/q̄b⁹ pos
sint ad meliora conuerti/rep̄hēdūt: q̄ flagellis
ei⁹ pijs aut iustis detrahūt: q̄ misericordiā ⁊ pa-
tientiā ei⁹ ī peccatores/⁊ in his malis q̄ conti
nue fiūt ꝯfundūt. Tenebras vero lucē ponunt/lu
cēq; tenebras: cū mendaciū in veritatē/ verita-

tem in mendaciū transferre conant̄: cū quod ha
bet imaginem tenebrax/luce vestiūt: et quod est
ad similitudinē lucis/tenebrositate obuelare cō
tendūt. Amax vero dulce fore ꝑdicāt: cum vite
huius amaritudine velut a dulcedine pascūtur
illecti. Dulce amax dicūt: cum abdicationē tem
poralium rerū/cum spūale studium abominent̄
decepti. Quibus iuste donabitur ve. Conuer
sis ad contraria/merito et in perpetuum ꝓsta
bitur quod ꝓ oībus marie dicitur aue. Sapien
1. Corin. 1. tia huius mundi stulticia est apud deum: ⁊ pru
dentia carnis mors est. Et pleriq; sapiētes sunt/
vt faciant mala: bn̄ aūt facere nescierunt. Non
querit aūt deus huiuscemodi sapientes: sed eis
Esa. 5. eternam miseriam cōminatur dicens: Ue qui sa
pientes estis in oculis vestris/et coram vobis
metipsis prudētes. Sapientes in oculis suis sūt
qui in his que cupiūt siue agūt/non iudiciū veri
tatis/non sententiam aliox recte viuentium: sed
ꝓpriam regulationē attendūt: et vsq; adeo sibi
placentes/et cōsentanei sibi sunt: vt in nullo eis
contradici posse videatur. Ut suam sapientiam
inferant/asserunt esse stulticiā sapientiam cete
rox. Nec exquirūt a doctoribus honesta consi
lia: oblata respuunt: nō credentes extra seipsos
in alijs sapientiā inueniri: magis autem sapien
tes in ꝓprijs oculis esse videntur ⁊ prudētes in
semetipsis: qui spreta omni vtilitate cōmuni et
ꝓximi/ꝑuatis cōmodis student: omnē industri
am quam possident a natura: quā didicerant ex
vsu: quam ex alijs tradentibus ꝑceperūt: spretis
ceteris ad se conuertūt: et actione dumtaxat re
ciproca sibi ꝓuident in futurum. Erit istis nisi
resipiscant/ꝓtinus vndiq; ve: resipiscētibus ve
ro adijcitur aue. Amat in omnibus consistenti
am iusticie: ꝑ quam omnia pacata consistūt: nul
le insurgūt in animo ex moribus passiones/nō
questiones forinsece: respublica in pace quiescit
non deflet damna miser/quod aduersus eum ꝑ
ualuit male causans: non lachrymabitur quispi
am de ꝑuerso iudicio. Eos aūt qui ob causaz or
dinem iusticie ꝑuerterunt/debita pena ꝯsequi
Esa. 5. tur. Nam scriptura dicit: Ue qui iustificatis im
pium ꝓ muneribus: et iusticiaz iusti aufertis ab
eo. Ad regiminis sceptra tenentes factū est ver
bum istud: quorū est exercere iusticiam/illamq;
distribuere/auferre siue conferre. Sed cum ip
sa in obliquitate se porrigat ad ꝓmium siue sup
plicium ſm exigentiam meritoruz: sepe quibus
incumbit in illa ex autoritate decernere: ex mu
neribus ꝑuersi/ꝑuertunt et tribuunt eius censu
ram/cui aduersatur ipsa iusticia: et quem ipsa cō
demnat/ipsi absoluunt: et fit impius iustus/qui
reus est ipsa iusticia decernente: a iudicio egre
ditur liber iniquus: vbi remanet innocens con
demnatus. Eque malum dixerim/impium iusti
ficare in iudicio submissione munerū: et a iusto
debitā sibi auferre iusticiam. Supgreditur aūt
si hec adderet̄ iniqtas: ꝙ impio deliberato/iu
stus traderet̄ exitio. Nā quanq; malū sit impium
iustū dicere/⁊ iusto auferre iusticiā: excedit aūt
oīno si iustus ⁊ innocēs punientur. Differt em̄
ꝑ omnē modū: nō subuenire iusto de sibi cōpe
tēti iusticia/⁊ ipsam ꝑ iniusticiā ledere: cū aliud
sit nō inferre iuuamē/aliud inferre iacturā. Iu
ste iniusticiā ꝑuertētibus apponitur ve: ꝓ ipsa
vere laborātibus virgini oblatuz est aue. Quid
aūt in moribus hominū dānosius inueniri pos
sit/ꝙ iniquitatē firmare ꝑ leges? Nā quis rector
fasces portabit/si ſm legē iniquos sentiat insub
iectos? Unde respublica sumet argumentū: au
cta quō stabit/si ex iniquis legibus ꝓsidentium
erit ꝓlata censura? Si exorbitatio ex legibꝰ est:
exorbitantes quō reducentur ad equum? Unde
arcebuntur vagi hominum mores? Fiet omni
no iudicium: autoritatē habebit iniquitas: nun
ꝙ equa erit retributio meritorū. Malus malus
erit: deplorabit damna ⁊ exilia iustus: innocens
discriminibus subiacebit. Confusa erit humana
conditio: ad vitia nemo obex: ad ꝟtutes nullus
adiutor. Erūt paupes emolumenta crassantiū:
ab eis iusticie iudiciū ꝓcul erit. Oppressi recla
mare non poterunt. Uim patientur humiles: in
quirentes pacem improbe vexabuntur: vidue ꝑ
da fient: pupillorū substantia in direptionē erit.
Quamobrem per Esaiam dominus dicit: Ue Esa
qui condunt leges iniquas/⁊ scribentes iniusti
ciā. Scripserunt vt opprimerēt in iudicio pau
peres: ⁊ vim facerent cause humiliū populi mei:
vt essent vidue preda eorum/et pupillos diripe
rent. Clarent ista ⁊ expositione non indigent: ⁊
ꝑ eos contra quos ꝑ ꝓphetam dominus loque
bat̄/futuros similes arguebat: quod si ad cōtra
riam relabitur partem/ꝓ ve donabit̄ aue. Mul
ta ve in sacra scriptura repimus/ac varias ma
ledictiones: habent tamen suppositis ex malis
actibus rōnes: q̄ singula hic annectere/fastidio
esset opus. Ideo tn̄ ista posuerim: vt aue quod
ab angelo nūciatū est virgini/ꝓmo remotionez
eius quod ve iportat insinuat. Attn̄ sic vt id ꝓpt
quod infert̄/ab effectibus ⁊ actibus hominū ex
cludat̄. Ex hoc loquēdi genere ad alia cūcta q̄ in
veteri ⁊ nouo testamēto/sub q̄cūq; cōminatiōe
aut interminatiōe repiunt̄/potest esse aptitudo
⁊ habilitas disserendi.

¶ Benedictio virginis edita per angelum. Capitulum II

Quod aūt ista salutatio tā mirifica ex ce
lo ad ꝟginē ꝑ angelū in ꝯclaui delata:
nō solū alme ꝟgini/sed oīuz indicet es
se salutē: nomē futuri filij manifestat. Et ꝓseq̄ns
angelus sue legatiōis officiū/salutās nomē ꝟgi
nis reticet: ab eo quod plꝰ in eo erat denoīans/
dicēs: Gratia plena. Cōsiderat ei oīpotēs q̄ Luc
delegauerat eū/q̄ ⁊ q̄lis eēt hec ꝟgo: ⁊ q̄bus co
pijs ditata ꝯsisteret: cū omniū abiecta copia re
rū solum polleret plenitudine gratiax. Nex na
turalium fulgor pallet/compositus plenitudini
diuinorū charismatū. Erant siquidē in virgine
grē superogate: ad quas nulla sua merita potuis
sent accedere: sz solū accepit bonitate donātis:
q̄ sic eā replere ab eterno decreuit/vt ad theo

roconiū decentissime aptaret. Ipsa vero ex acceptis omni virtute se gratificauit ad omnium deū patrē: ⁊ oīmode grā plena salutat ab isto celicola q̇ ad terrā missus/ad eā tā festine descēderat. **Dominus tecū.** Sic q̇dem o virgo est: nulla plenitudo grē tibi amplior ꝯsistere potest Ois lingua deinceps balbutit/cū in tuam nitit laudē: venerari te silentio decētius esset. Si dn̄s est tecū: ⁊ cum ipse in oībus rōnibus sit: dispari tamē essendi modo: tecū tn̄ intrinsecacius ⁊ diligentius adest: vt p̄ter vnionez quā in thalamo ventris tui celebrauit cū hūana natura/cū nulla creatura dn̄s colligatius astringatur: vt nec solum ad seipsam sit gratia plena: sed vt refundat in ceteros exigentes: ⁊ detur in illa intelligi ꝙ plenitudinem gratie futura christianitas possit accipe: que numerositate singulari virgini p̄ferenda erat. Etenī ad totam christianitatē ordinabatur quod fiebat in virgine. Sicut vna p̄ma virago non ꝓ seipsa tantū/sed ꝓ omnibus plenitudinez culpe suscepit: nec vt dumtaxat cū hac virgine dn̄s deus esset: sed ex p̄sagio monstraretur ꝙtum ad futurā fidelium plebem dn̄s potuisset astringi. **Et bn̄dicta tu in mulieribus** dicta est/propter id ad quod ordinata est: et ob hoc ꝙ ipsa se totam tradidit in placitum eam de sup elegentis. Neq₃ ista bn̄dictio sibi soli ꝓpter eam solam applicata est: sed vt in ea omniū bn̄dicendoꝝ ⁊ vocatoꝝ in extremo iudicio ad percipienda regna celestia/similiter ⁊ eterna benedictio ante celebraretur/enunciata ꝑ angelum/de numero angeloꝝ: in quoꝝ similitudinem beatitudinis electi sunt transferendi. Non benedicitur sup homines/ne filium diceretur excedere: magis aūt in distinctionem sexus ista in mulieribus bn̄dicitur: qm̄ christus in viris/ipsa in mulieribus: ⁊ viri ⁊ mulieres in ipsis in benedictionibus celestibus bn̄dicantur: quanq̄ ex ip̄o christo benedictio in omnes homines sua pietate ꝑueniat.

¶ Hesitat tacite virgo turbata/nouitatē verborū cogitās. Ca. III

Que cum audisset/turbata est in sermōe eius: et cogitabat qualis esset ista salutatio. Cōflauit in vnum hec verba virgo in animo suo: ⁊ quod dicebatur per angelum/sibi peregrinuz et insolitum videbatur: maxime cum se tam humilem reputaret: et supra id quod existimabat de se/huiuscemodi salutationem esse cognosceret. Percepit auribus quod angelus ꝓferebat in voce. Corde cogitabat quod audiendo ꝑceperat/qualis esset ista salutatio celestina/ī terrisq₃ peregrina. Cogitabat mittentem: similiter ⁊ legatum in suis fulgoribus ꝓcessibus et sermonibus orenotabat. Et cum in animo verba salutationis distingueret: sepabatur ab eis/et eoꝝ amplitudine vincebatur. Hesitabat secū loquens: et in tanto sermone angeli turbabatur. Nō turbabatur dolens: non aliquid male patiens: non stomachans angelum: non abhorrens verbuz: nō vllis malis passionibus mota: sed velut ignorans admiransq₃ salutationis huiuscemodi nouitatem. Ignorantia eīn admirationem et turbationem semꝑ cōsueuit inducere: velut quis in animo turbaretur/non intelligendo quod legit: seu que repente accidit nouitatem in animo nō aduertit: aut non apprehendēdo quod ab alijs audit. Ex pietate turbatio ista erat: nō ex indebita passione. Improuisus aduētus celicole/insolita salutatio magnum mysterium continens/non repentina cōp̄hensio agendoꝝ/turbationem piam atq₃ prudentem adduxit: ⁊ virginalez animum pauidum fecit. Ex his argumento factum est: ꝙ virgo ꝙuis plena spū/se matrē deiferam ignorabat: alias turbationem ex sermone angelico in animo non sensisset: quā nec turbatam/aut vllo modo pauidam ex angelica p̄sentia scriptura cōmemoret/velut visionibus angelicis assuetam/et eoꝝ singulariter fultam custodijs. Dumtaxat ex sermone angelico virgo admiratiue turbata est: cogitationem suā non in aliud ꝙ in qualitatē salutationis immittēs. Qualis erat ista salutatio/remouens ve culpe/similiter ⁊ pene: inferens plenitudinem gratie: cui altitudo glorie subsequa facta est? Qualis ista salutatio: que creatorē creature/deū homini/immortalem mortali/beatū misero cōnectebat? Que in salutatione altior qualitas ꝙ dicere: dn̄s tecum? Qualis ista salutatio: que omne maledictum antiquum expulit/et omnez bn̄dictionem induxit? Nō improuide virgo cogitabat qualis esset ista salutatio celica/hec annūciatio tam sup̄ma. Nō dabat angelo virgo responsum: nec hūano more faceta vocem resalutando repēdit: aut velut familiaris ex pristina ꝯsuetudine illi celicole/aut verecunda censura modestie: magis autem dixerim occupata in ꝯsyderatiō: dictoꝝ: sicq₃ turbata reticebat. Mos etiam appositus deo dedicatis virginibus est: vt plus audiant ꝙ loquant: nec ꝓferant ad incerta sermonem: interrogate responsum suspendant: nisi p̄us quod offert intelligant. Admirationi audientium ex raritate loquendi esse debet sermo virgineus. Hinc virgo alma p̄us vult intelligere ꝙ quid loquatur: ⁊ ante discere ꝙ respondeat. Idcirco admiratur et cogitat: turbatur et deliberat: audit et reseruat: et omnia tacite secum confert/et conferendo timet: non penam presentem siue futurā: sed ignorans timebat: timens turbabatur: quā sic p̄noscens angelus agitari salutatam taz eximie declarationem adnexit.

¶ Remouet angelus timorem a virgine: quam gratiaz inuenerit apud deū insinuans. Capitulum IIII

Ne timeas maria: inuenisti eīm gratiā apud deū. In declaratiōe nomen virginis exp̄mitur: quod in prima salutatione tacebatur. Nam p̄us ꝙ angelus experiretur q̄d humilitatis eēt in virgine: cū ad theotocomium nosceret affuturā: ex eo ꝙ ab omnipotēti deo in legationē acceperat: velut alte

dignã ipse indignioꝛ nominare ipsã verit⁹ est: etiam preintendẽs gratie plenitudinẽ qua potioꝛ erat: vt supra pretulimus. Nunc vero ipsã consyderans verboꝝ nouitate timentẽ/dubietatis timoꝛe turbatã: statim ad ꝓpellendũ dubiũ ⁊ timorẽ/ipsam iterum allocutus est dicens: Ne timeas maria. Frustra timoꝛe cõcutit/ quã deus ex alto salutat. Cur alma virgo times? Suggereris animo conditionem celestiuz spirituum quot ⁊ in humana natura ꝓducti sunt/tu sane ꝑcellis. De celo tibi ministratur salus: ⁊ ꝑ omnibus tibi offertur: non ad turbationẽ animi tui non ad incutiendam timoꝛis passionez. De celo descendi: sed vt hec tollẽtur de coꝛdibus hominũ: ⁊ si que peioꝛes fuerint passiones in causa tua ⁊ omniũ/te primo adoꝛsus sum. Quã sacrosanctus ꝓcessus angeli: qui turbatã virginẽ atqꝫ verboꝝ nouitate timentẽ sic confoꝛtat/ sic docte remouet eius animi passiones/ dicens:

Ne timeas maria: inuenisti enĩ gratiã apud deũ. Ecce concipies in vtero et paries filiũ: et vocabis nomẽ eius iesum. Hic erit magnus: et filius altissimi vocabitur. In altioꝛa virginis animũ cũ declarare nititur angelus/ ex admiratione suspendit: ꝙ virgo que in domo domini se reputabat abiectam/apud deũ huiuscemodi gratiã inueniret: vt cõciperet filiũ quẽ sibi videret in humanitate subiectũ/ pendentem ad vbera/alioꝛum moꝛe vagientẽ: quem non solũ ꝯceptura similiter ⁊ paritura erat ad pꝛopꝛiã filiationẽ atqꝫ maternitatẽ/ sed totius humani generis saluationez. Quãobrẽ ꝑ effectu futuro angelus nomen nunciando pꝛedicit. Et vocabis nomen eius iesũ: quod ab alio euãgelista expꝛessũ est. Ipse enĩ saluũ faciet populuz suum a peccatis eoꝝ. Sed quomodo hec serena virgo gratiã apud deũ inuenit: cũ inuenire nil aliud sit nisi cũ homo venit in id quod querit/ aut quasi cũ ad eum venit? Non hanc gratiã virgo querebat: non pꝛestiterat studiũ dei filio maternari: non oꝛauerat: non ieiunauerat: non se affecerat vigilijs: non ad huiuscemodi contemplationẽ noctes ducebat insomnes: nil offerebat ex voto/vt hanc gratiã inueniret. Que inquã mulier a seculo pꝛesumpsisset hoc inquirere: vt vndecũqꝫ ꝯcipere aut parere potuisset hoĩem hoĩm saluatoꝛẽ? Que inquam sancta virgo ab humilitatis terminis excessisset: vt in alto pꝛeces poꝛrigeret/vt filij altissimi esset mater? Nõ minoꝛ fuisset hec suꝑbia ꝙ illa luciferiana/ que altissimo similis fieri satagebat. Ac ꝑ hoc si non quesiuit/ quomodo inuenit? An pꝛeter intentionem fuit inuentio? Sed quis inuenit quod non intendit? ⁊ si foꝛte vsu loquẽdi multa inueniri dicantur que non exquirũtur: omnino ab inuentione est aliena ꝓpꝛietas/cũ ad inuentionẽ penitus inquisitio pꝛeferatur. Nã si quispiã inuenit lapidem pꝛeciosum/quẽ non cognouerit: si salutiferam herbã/ cuius virtutẽ ipse ignoꝛat: si egrotans obuiũ habuit medicũ/quem ad suã sanitatem multo laboꝛe quesierat: quem solũ audiuit ex noĩe: faciẽ eius intuens nõ cognouerit: quomodo dixeris inuenire: cũ in cognitionẽ neuter istoꝝ venerit: nec ad animã hoꝛuz/ lapidis/herbe/medici venerat plena cognitio? Unde igitur hãc inuenit gratiã nõ quesitã/ aũ quã nulla ratione cognouerat? Uerũtamen in hoc nec moꝛe humano facienda est dissertio: quoniã cum ab eterno diuina maiestas disposuerit hanc gratiam generi humano conferre: vt esset vnio naturarũ/diuine scilicet ⁊ humane/in vna electa virgine celebꝛanda: in qua verbum caro fieret: ad habitandum in nobis/similiter ⁊ nobiscum: ad redimendum nos/ad moꝛiendũ ĩ carne pꝛo nobis: inuenta est vna virgo ex alto/ diuinis muneribus fulta: vt tali esset apta commercio: que non inuenit gratiã quã nõ querebat: sed omnes creaturas ⁊ alias virgines suis meritis trãscendendi hec gratia oblata est. Querebat humanũ genus redemptoꝛis gratiã: nã valide ꝓmebatur ab hoste: vita debellabat a moꝛte: affligebat pena naturã: nonduz gratia redemptionis aduenerat: nũc dicitur inuenisse vna virgo hãc gratiã/quam querebat damnata ꝓpago: ex qua singulari sanctificationis munere libera facta est: que gratiã non inuenit qꝛ ipsã in seipsa quesiuit: sed qꝛ sibi ꝑ omnibus digne ad hoc dicate de⁹ obtulit/ideo inuenit. **Ecce cõcipies in vtero et paries filiũ.** Subticet adhuc mod⁹/quousqꝫ virgo deposcat. **Et vocabis eũ iesum.** Non tu nomẽ impones: nõ nomẽ ex genere/sed ex euentu. Non ex placito cuiuscũqꝫ/sed ab effectu quẽ ipse cõpleturus est. Impositũ erat angelo anteꝙ de celo descenderat/ cũ legationem a deo accepisset ad virginem: ꝙ tale nomen autoꝛitate paterna imponeret eterno dei filio/nuper in carne ꝑ hominib⁹ nascituro. Inuariabile autem est quod discernit pater eternus. **Hic erit magnus.** Hic superflua est omnis verboꝛum dissertio/ si de huius magnitudine disseratur. Quid de huius magnitudine dici potest: cum sit omnimode infinitus: quia est eternus filius dei? Et ꝙuis ex assumpta foꝛma sit homo: est etiam infinite virtutis copulatus per omnia deitati. Non enim de mole coꝛpoꝛis angelus contendit edicere: que non excessit cõmunem hominum foꝛmã: cuius quantitatẽ multi pꝛecelluere gigantes: sed de illa magnitudine que omnino ineffabilis est. Nam ma- Ps.
gnus dominus et laudabilis nimis: et magnitudinis eius non est finis.

❡ De dignitate pꝛolis ex patre. Capitulum V

Et fili⁹ altissimi vocabitur. Nõ vocaret nisi esset: tamẽ esset si nõ vocaretur. Poꝛro res excedẽs sensũ hoĩm/ similiter ⁊ angeloꝛum: vt filius altissimi et filius hominis esset in filiatione cõmunis: nõ tamen in natura filiationis. Nam alia est filiatio que inuenit in natura deitatis: alia que ĩ humanitate fit virtute traducis. Illa eterna sine coꝛruptio-

ne atq; multiplicatione substantie: vt idem in substantia sit filius q̄ ꝛ pater: idem cū patre filius/filioq; cū patre: ista ṽo temporalis cū corruptione: q̄uis corruptio depelleretur a virgine. Ista cū multiplicatione substantie: vt alius sit parens/alius filius. Alter in substantia q̄ generat/alter qui generatur: vt preter id quod hab; relatio substantialiter fiat oīno diuisio. Et nūc indicitur/ꝙ dei ꝛ hoīs vnus ꝑsonaliter filiꝰ sit cōmunis. Et si virginē angelus alloqueretur dicens: Uirgo ne timeas: nā ex inuenta gr̄a quez es conceptura similiter ꝛ paritura/non erit filius atq; dicetur homīs imi/nō serui/non proceris humani siue terreni: sed vocabitur filius altistimi. Nec ita dicetur filius tuus/q̄uis ẜm carnem ex te cōceptus ꝛ natus: quin ꝓut est ab eterno filius altissimi: sic a vere credentibus appelletur in tēpore. Ac per hoc vnus filius est dei similiter ꝛ marie.

¶ De dignitate ꝓlis et anteritate. Capitulum VI

Lu. 1. Et dabit ei dn̄s deus sedē dauid patris eius: et regnabit ī domo iacob in eternū: et regni eius non erit finis. Ad formā serui angelus verba cōuertit: ad ostendendū quantū potuit illa forma subuehi: postq̄ edisserit quantum altissimi forma potuit inclinari. Sed vnde pater dauid/nisi ex forma serui? Nam in forma dei ꝑ spiritum/dn̄m eum vocat/inquiēs: Dixit dn̄s dn̄o meo: sede a dextris meis.
Ps. 109
Quā scripturā cum a iudeis quid eis videretur de christo/exquireret: respondentibus quia dauid: saluator obiecit/quia dauid christū sane dominuz ante vocauerat: sed hoc ẜm formā dei/quam iu dei nō intelligentes in christo/ duntaxat dauid filium appellabāt. Et vere sic erat ex carne quā de virgine traxit. Proinde angelus dauid eius nominat patrē: non illa ꝓpinquitate aut effusione seminis/qua practicatur in carne: sed ratiōe deducte ꝓpaginis/qua q̄s pater generis dicit̄ ex longa traduce. Ac ꝑ hoc promissionē factaz dauid de christo angelus nunciat iam adesse: cū eum eius nominat patrē/ cuius sibi dominꝰ daturus est sedem. Et omne ambiguū ꝓcul repellitur: quoniā ex dauid descendit: atq; per mariam genitus est ex carne. Sedes aūt dauid regis data est christo/in eo ꝙ homo erat: vt ipse sit rex regum/dn̄s dominantiū. Sedes est iudiciarie potestatis: vt ex typo dauid qui iudicaret omnē populū circūcisionis/pater omne iudicium filio suo dedit: ꝛ potestatē plenarie dedit ei iudiciū facere: quia filius homīs est. Nec nō ea in hominibus iustis in hac vita degentibus/a deo filio suo christo traditur sedes: quoniā aīa iusti/sedes est sapientie. Porro regnū eius cū domo iacob/sc; cum eis q̄ mundū istū in maligno positū/virtute gratie supplantauerunt/erit in eternū: nō erit finis rōne infiniti regis ꝛ beatitudinis īterminabilis. Quā altis ꝓmissionibus virgo allicitur: vt dictis angelicis ꝓstet assensum: q̄ magnis cōmercijs fit adorsio: q̄ magna humilitate diuinitas: q̄ altitudine magna hūilitas sit censenda: vt trahatur ad id quod in ꝑcio humane redēptionis offertur: vt q̄ ꝯcipiēdus atq; pariendus ꝑdicitur/effectu ꝛ nomine sit saluator. Infinitus sit magnitudine: filius q; est/vocetur altissimi. Sup sellam sessurus sit iudiciarie potestatis/ꝛ regnaturus in eternum in domo iacob: sup illos filios quos dū morereẜ ī egypto/morti vicinus dans benedictionem enigmatice manifestat. Bipartitur aūt regnū eternum sicut in hoc seculo tēporale/atq; sicut ī ecclesia mysticū. Et quāq̄ dicat apl's/ ꝙ christus diligit ecclesiā non habentē maculā neq; rugā: sed in hac vita macula est ꝛ ruga. Quoniam ad ecclesiā dei pertinēt oēs baptizati: nō tamē oēs facti sunt salui/omnes credenda credētes etiaz si mali: vt in arca noe coruus ꝛ columba/ homines ꝛ aīalia. Et in vna ecclesia boni ꝛ mali/ q̄uis credentes incessanter reperiūntur: quoniā in ecclesia est fides vna: ꝛ e regione ipsa eadem potest esse mortua: de qua dicitur: Fides sine opibus mortua est.
Ephe. 5.
Jaco. 2.
Proinde si christus sic ecclesiam diligit absq; macula ꝛ ruga: hoc ē vt ita sit: non q; sic ipsa tota cōsistit: aut aliā ecclesiam suā ipse non diligat: sup quam christus in hoc ꝓcursu temporis regnat etiā sup omnes q̄ cōtra eius ecclesiam diuiduntur. Itaq; sup oēs beatos ꝛ reprobos equa ꝛ vna potestate regnabit: beatifice super bonos: horrende atq; terribiliter sup malos: tā eterne q̄ eternus est deus: vt infinitati finitas nulla succedat. Ista dauidice sedis donatio ad formā serui refertur: nulliꝰ nouella honoris accessio ad formā agitur. Nec de nouo regum accepit eternum eterna dei forma: q̄uis creaturā sup quam regnaret/ex tēpore fecerat: non ad augmentū honoris ꝛ cōmodi sui/sed profectum cōdite creature. Proinde si creatura est ex tempore/regnū est ex eternitate: sed ad homīs formā/ eterni regni traijcitur ipsa largitio. De impio huiuscemodi atq; durabilitate tradēdis homini christo/sacre scptu re veteres ꝑdixerunt. Nā in figura dictū dum saltē legimus: Ipe erit mihi in filiū: ꝛ ego ero illi in patrē: firmaboq; soliū regni sup isrl' in eternū. Nō spectat hoc nisi ad formā seruilē: ipe erit mihi in filiū: qm̄ ex forma dei semp cū p̄re filiꝰ.
1. Pa. 22
Et in psalmo septuagesimoprimo/q̄ scribit ad salomonē: ꝛ in psalmo octogesimooctauo/ qui scribitur intellectus ethim israelite: enigmaticis ṽbis plenissime sunt disserta. Nec nō spūs ꝑ Esaiā hoc etiā sub clariori enigmate mōstrauit de ipo q̄ ꝯcipiēdus ꝛ in mundo nasciturus erat. Paruulus em̄ natus est nobis: ꝛ filius datus ē nobis: ꝛ factus est ꝑncipatꝰ sup humer eiꝰ. Uocabiẜ nomē eius admirabilis/cōsiliarius/deus fortis/p̄r futuri seculi/ꝑnceps pacis. Multiplicabitur eius imperiū: ꝛ pacis nō erit finis. Sup soliū dauid ꝛ sup regnū eius sedebit: vt ꝯfirmet illud ꝛ corroboret ī iudicio ꝛ iusticia/amodo ꝛ vsq; ī sempiternū. Tāta luce ista se intellectibꝰ
Esa. 9.

offerunt/ꝙ amplioꝛ declaratio potius obuelaret. Ac per oīa supradicta corpoꝛe absentes/ spū ꝑsentes/hanc almā virginē theotocam alloquāmur. Placet ne tibi virgo legatus sacrosanctus celicola? Nōne altipendis mittentem? Nam deus eternus est. Nōne tibi salutatio est in voto? Noua est: sed ad nouitatē vite. Peregrina est: sed pꝛo patria sempiterna. Insolita ē: sed ꝓ ɔsuetudine gratie ɔsequende. Nōne ablatiua doloꝛum/⁊ collatiua bonoꝝ? Nōne copias habet gratie sursum agentis? Nōne dominum tecum offert? Nōne te subleuat in benedictionibus super merita mulieꝝ? Quid igitur in tanto sermone turbaris? Quid cogitas qualis salutatio sit/ꝙ nihil habet aduersi? An ignoꝛas quāta munera secum defert: ꝙ sunt ineffabilia dona q̄ ɔtinet? Ecce tibi angelus cogitanti aut hesitāti/⁊ turbate in eius sermone respondet. Hoꝛtatur ne metuas vel timeas: nā frustra te illa passio molestabat. An ne tibi placet: quia gratiā inuenisti apud oīm creatoꝛē: nō ad teipam tantū vertēdā/sed ad omnē tibi nature ɔsoꝛtem? Eia virgo non tibi pꝛestat ineffabilis delectationis augmenta/ꝙ ɔceptura sis in aluo: paritura etiā vtero impolluto filium/effectu ⁊ nomine saluatoꝛem/infinite magnū/altissimi filium/sessurum in sella dauidica/regnatuꝝ suꝑ oīa in eternitate deitatis: cuius regni non erit finis? Nonne ista omnia tibi sunt grata virgo? Respondit itaq̄: Sunt vtiq̄ ꝑ oīa grata: nihilq̄ detestoꝛ: nihilq̄ abhoꝛeo: supꝛa esse/ supꝛa cognitionem/ supꝛa vsum/supꝛa sensum sunt que ab angelo nunciāte percepi. Et cū oīa sint in placito: dūtaxat mihi modus detegitur.

¶ Cum omnia virgini sunt in placito: modum conceptionis et partus exquirit. Capitulum VII

Protinus iure virgini oīa grata erant merito siq̄dem: qm̄ nunq̄ ante fuerūt tam alta cōmercia/ neq̄ futura succedent. Et alte censura silentij agebatur: cuꝫ vsq̄ ad inq̄sitionē modi virgo non loquitur: sed di-
Lu.1 xit maria ad angelum: Quomō fiet istud: quoniam virum non cognosco? Virginitati videbatur iam virgo dicata: cū modum ɔceptionis ⁊ partus inquirit: acsi per oīa plene ad sua vota respondeant. In modo hesitatio tantū erat: cū sibi esset virginitas ex natura/placeret ex gratia: ex spiritusancto quo plena erat agnosceret ꝙ magnis ⁊ eximijs esset ditāda muneribus: ex illa placere studuerat creatoꝛi. Nouerat ex scientia qua dotata erat ex vsu humano/ex mulieꝝ damnata ꝓpagine: ꝙ nō esset cōceptio sine coꝛruptione/sine infuso semine: non poꝛtatio sine grauedine: nec partus sine doloꝛe: etiā ꝙ absq̄ viro a pꝛimis parentibus deinceps non fuerat celebꝛata cōceptio. Et quanq̄ virgo tam sancta in huiuscemodi speculationibus animū non versaret/diuinis semꝑ theoꝛijs intenta: non tamē hec subterfugiebant scientiā eius/ꝙ illa ꝑter ista in decursu ꝓpagationis humane non fuerant. Et ipsa virum nō cognouerat ex ɔiunctione: neq̄ cognoscitura erat ex voluntate. Nā quāq̄ ioseph desponsata esset eam nō tamē ipam secū ad habitandū traduxerat: aut sibi carne copulandus erat. Nec obstat virginē viro veꝝ ꝑstitisse assensum: cum aliter vera desponsatio nō fuisset: sed nec carne ɔiungēdi erant: quoniā vterq̄ vtiq̄ virginitatis amatoꝛ: vterq̄ seruaturus illā deo ꝓmiserat: vterq̄ subiacens diuinis directionibus/⁊ expectans decreta diuina: nec de illis duobus ɔiugibus est vt de ceteris asserendū: singulariter q̄ppe diuinitus agebantur. Nec in matrimonio hoꝝ ⁊ omniū virginū derogatio apponatur: ꝙ si nō intersit coꝛruptio carnis/nō sit veritas cōiugalis: qm̄ vt audacter affirmē/eo matrimonium dignius atq̄ honestius est censendū / quo maioꝛ castitas ipm fouet. Quod si semꝑ habenat atq̄ gubernat deo dicata virginitas: nihil habꝫ vnde causetur: magis autē vnde diuinis muneribus fulciatur. Hinc virgo incōcusse tenēs virginitatis ꝓpositū: manētibus in suo placito angelicis dictis/modū ɔceptionis ⁊ partus inquirit/dicēs: Quō fiet istud: quoniā virū non cognosco? Acsi ꝑter id quod ipsa seruare firmauerit/aliud sapientia diuina decreuerit. Virgo siq̄dem sum: virginitas mihi placet: altipendo eā: ꝓ ea defendenda toꝛmēta subirem: virū non cognoui: cognoscere non decreui: meipsam virginē obsecraui altissimo: ex illa credo ineffabilia dona soꝛtiri: de ipa mihi spiritussanctus illuxit: dei ex oīi me facta sū. Quid igitur angele de me oꝛdinauit altissimus? Fiet istud cū viro/an ꝑter virū? A te dicta meo grata facta sunt animo: ⁊ tacite mecū versans pauesco. Edissere modū quē possim mente ɔsyderando reuoluere: an velut expositū gratus accedat. Nulla per me tibi erit diffinita respōsio/nisi clarūerit modus factionis. Quā succincta virgo verbis: ꝙ in responsione pꝛudens: vt nihil de expositis expetat: animū ⁊ verba trāffert ad oꝛdinē fiendoꝛum: vt plene foꝛmet ad inquisita responsum. Cōnectenda sunt oīa pꝛius: si facta modis/si factis modi cōuenient. Ex his q̄ppe clarefacta ratio/ea que nouit respondenda pꝛonunciat.

¶ Aperit angelus modū: vt animū virginis alliciat ad consensum. Capitulum VIII

Respondens autem angelus lu
dixit ei: Spūssanctus supueniet ī te: et virtus altissimi obumbꝛabit tibi. Iam aderat spūssanct9: nec cunctandū est cū supuenturus ꝑdicit. Si vero quod dicit/refertur ad locum: vt desuꝑ spūssanctus venire diceret: non aliquem fallat opinio: quoniā spūssanct9 nō mouet de loco/vt vadat relictis spacijs ad aliū locū: sed spūssanctus iaꝫ astiterat sibi: cū eā sanctificauit in vtero: purgās ab illo cōtagio/quo tota humana ꝓpago cum traducebat ex ɔcepto semine/tencbatur obno

ria: ꝛ purgationē dūtaxat fecerat virginis. Ne
scim9 an in illa sensū accelerauerit: vt ipsi9 ani/
ma p̄ter sanctificationē illustraretur ampliori
lumine: sicut fecit postmodū in sui filij precurso
re: q̄ vltra id ꝙ sanctificatus fuerat/existens in
ventre dudū sterili/exultauit ad gestatū dei fili/
um in vtero virginali. Pie tamē credendū san/
cio/ ꝙ ad similiter cōtingentia hec ꝛ ampliora
illa fecisset. Sed nec spiritussanctus operat̄ in
uanū: nec alicui precipuā gratiam cōcedit in cas
sum: nec ad ꝓphetiam/ad omnē cōsolationem/
ad ꝓuectū ꝑfectionis/ad miracula spiritum san
ctū sibi credimus defuisse: q̄uis quod spiritu ꝓ
phetico cognouerat/stilo non cōmendauerit:
nec sibi obuenerit opportunitas miracl'a faciē
di. Spūs autē sanctus qui nunc supuēturus in
virgine dicitur/non refertur ad virginē/sed ad
filij conceptionē: que acta non est virtute inie/
cti seminis/sed spiritussancti in ea superuenien
tis. Proinde omnis aduentus spiritussancti vs
q̄ ad superuentionem eius sit ad virginem san
ctificandam/ purificandam / ꝛ ad diuina my/
steria coaptandam. Hoc autez quod superue/
nire dicitur/ad conceptionē filij referatur: que
spiritussancti operatione/non alia facta est: vt
cum modū cōceptionis ꝛ partus ab angelo vir
go perquireret: vt alliciatur/vt assentiat: ꝓpel/
letur corruptio: libido non aderit: eodē modo
semꝑ se habebit virginitas: addetur tamē tā di/
gna/imo diuina fecunditas: ad modū insinuan/
dū spiritui sancto tribuit actionē: cuius est pro/
pellere vitia: conseruare virtutes: separare repē
te supra id quod sperare potest mortalis infir/
mitas: acsi ab angelo virgini diceretur: Omnia
dicta sunt delectantia mentē: solū modus hesi/
tationē adduxerat. In velamento tibi erat: edis
se: o ꝓut a mittente suscepi: assensum p̄stare nō
differas. Modus nihil habet humanū: ex diui/
nis est totus: esse nequiret honestior in natura
gratior nullus. Ex spiritusancto est modus: effi
cit mox ꝛ p̄ter molestiā agit: erit ipse pro semi/
ne: cōgregabit ad se purissima corporis tui: sub
ministrabit creatura materiā. Coagulatio car/
nis subito ꝛ ex nihilo aīa creata ꝛ creatrix dei
tas/videlicet verbū patris ilico simul erūt. In/
explicabili tēporis breuitate in te creabitur ho
mo nouus/dei ꝛ tuus filius. Hoc efficiet i te su
perueniens spiritussanctus. Non exquiras hu
iuscemodi rationē: miraculū enim est nō simile
in seculis tēpoꝝ. Singularitatē in oībus habet/
nō causam. Ipsa em̄ dei voluntas incomp̄hen/
sibilis est causa. Sed q̄obrem nimia charitas:
ꝓpter quā deus diligens humanā naturā/p̄me
p̄uaricationi parentū totā subiacentē/ obnoxi/
am: in te ꝛ ꝑ te mittit filiū suū in terris: vt media
tor dei ꝛ hoīm bō christus iesus/tuus futur9 fi
lius/ꝓ eterna recōciliatione se offerēs interce/
dat. Sit oīno modus in placito: qm̄ ꝛ virtus al
tissimi obumbrabit tibi. Nō ex hoc ꝙ obūbrare
virtus altissimi dicit̄/in mentē audientiū aliq̄d
obscuritatis obueniat. Nihil em̄ vmbrositatis
esse pōt/vbi lux eterna refulget: ideo ꝓpe in car
ne lux v̄a veniebat/ vt oēm hoīem appropinq̄/
re volentē suis fulgoribus illustraret. Sed hec
virtutis altissimi obūbratio ad tectionē traijci/
tur: vt a v̄tute illa suꝑna tota virgo tegatur: vt
nihil sit in aīa eius ꝛ corꝑe/quod nō obtegatur
diuina virtute. Ad defensionē ꝛ munitionez ab
oībus ɔtrarijs obūbratio illa ꝓmittitur: vt caro
virginis dona nature nō perdat. Qm̄ ex natura
etiā ex corruptis oīs nascit̄ virgo: vt cōcipiēdo
ꝛ pariēdo: ꝛ deinceps ita inuariata in carne ꝑ/
maneat/sicut ex materno ventre nascēdo ꝓces/
serat: ꝛ sic vndiq̄ munita consistat ab illa obū/
bratione/vt sibi nihil in virtutibus desit: expu/
gnās oīa/inexpugnabilis ipsa ꝑ oīa. Et sicut in
alijs supra p̄tulimus: aliqua virgo nō solū ad se/
ipam/sed etiā ꝓ nobis ipa suscepit: q̄uis q̄dam
sic appropriate ad eā sint facta/vt neumodoli/
bet alicui alteri possint eē cōmunia: ꝛ ita sūt my/
sterialia/vt nūq̄ possent esse moralia: nec ꝑ simi/
litudinē in mores traijci/nisi rei geste v̄itas mu
tata: q̄ in tropologicis locutiōibus oīno seruā/
da est. Nā eoipso ꝙ v̄itas historialis in suo vi/
gore non stabit: sensus tropicus inde sumptus
friuolus erit: ex eo ꝙ ex imitatiōe historie capit̄:
q̄uis in se sine trāssumptione bona multa cōti/
neat. Aliud eni est bona moralia quecūq̄ irrela
tiue dicere: aliud in relatione gestoꝝ. Inculpa/
bile primū: culpabile oīno secundū: si nō stabit
historie v̄itas: ex qua tropicus sumit̄. Quoniā
oportet ſm censurā diuine ꝓuidētie in exponē/
dis sacris scripturis/ex eis sumpta moralia cō/
mēsurari penitus cū eisdē. Hoc siq̄dē ꝓ tāto di
xerimus: vt eoꝝ q̄ de virgine ad virginem dicta
sunt/aliqua sibi tantū/aliqua possint ad nos si/
ne historie p̄iudicio tropica locutione cōuerti.
Nā virtutis obumbratio sacra ad virginē ꝓ cō
ceptione filij/ad nos deriuanda est in omni ꝓ/
tectione spūalis auxilij: vt ab alta virtute obum
bremur ad obtectionē/ad defensionē/ad muni
tionē: sicut obumbrata virgo extitit ad dei con
ceptionē. Etenim hec oīa christus nobis est fa
ctus: vt sub vmbra alaꝝ suaꝝ ꝓtegamur/a facie
impioꝝ: q̄ prius affligere conantur. Et sub vm/
bra diuinaꝝ alarū speremus: donec transeat il/
la iniq̄tas/qua nostrorū affectuū ꝛ morū om̄is
eq̄tas cōturbata est. Sumus in bello cōtinuo:
nec inimici nr̄i ex parte aliqua sunt pacati. Im/
pugnat nos ex omniuerso sathan. Et cū in su/
is agonibus esset dauid/in se nostrā imaginem
p̄ferens: velut gratias agens dn̄o dicebat: Ob Ps.139
umbrasti suꝑ caput meuz in die belli: vt ereptio
ab inimicis aut de illis reportata victoria / nisi
obumbratione diuine virtutis/penitus non fu
isset. Nec nos de inuisibilibus hostibus nisi ob/
umbraret nobis virtus altissimi/felicem posse/
mus habere victoriam. Altissimi nāq̄ virtus sa
than cōterit sub pedibus nr̄is: vt tropheantes
de hostibus/in castris triūphalibus eius eter/
na btitudine coronemur. Proinde p̄rogatum
est virgini ꝓ conceptione filij dei/quod nobis

ꝑ auxilio fuerat alte dōnandũ. Sed ꝓut angeli verba virginẽ exhortantur ex superuentione spiritussancti / ex obumbratione virtutis altissimi adijcitur de nascituro. **Ideoq̧ quod nascetur ex te sanctũ / vocabitur filius dei.** Equidẽ impossibile oīno est / vt ex spũsancto ⁊ ex virtute altissimi aliud ꝙ quod sanctum est nascatur: sed hoc quod ex virgine / vocabit̄ filius dei. Supra vocãdus altissimi filius dict⁹ est: nunc aũt filius dei. Dissonantia hec verborum dissonantiã in rei veritate non facit. Idez altissimus ⁊ deus. Non tibi pudori sit virgo: ꝙ cum deo patre filium vnũ habeas: qui tecum ex tua integritate / non ex corruptione participare disposuit. Nec ad opprobrium tue virginitatis concipietur atq̧ nascetur. Cum ṽo coalescet: cum in noticia hominũ venerit quod ex te natus est: cum appellaberis mater: fortassis hesitas de opinione hominũ falsa: ꝙ mater virgo in ṽitate consistens / inter corruptas matres a cõiter indicãtibus deputeris. Sed speculare altius virgo: q̄d tibi de opinione vbi apte veritas claret? Nemo rectus incessit / q̄ opinionibus deseruiuit. Gaudiũ apud se possidere nõ valuit certans in opinionibus hominũ viuere. Veritas hec est / ꝙ virgo ⁊ mater es. An te amplius molestabit falsa opinio / ꝙ sis mater cõmunis: ꝙ rei ṽitas / ꝙ virgo ⁊ mater existis? An ignoras qm̃ veritas huiusmodi apud electos manebit ex fide: falsitas apud reprobos ex opinione cõmuni? Quoniã preterq̄ tu / nulla fuit aut erit virgo mater. Non ergo mireris si vulgare iudiciũ cũ singulari veritate certabit. Longa experientia ꝓ incredulis est visus ratio ⁊ corrupta natura. Quid igitur ad te alma virgo ꝑtinet de iudicio reproboꝝ? Ad electos deriuatur mysteriũ: q̄ tui filij ex odoptione fratres erunt: q̄bus cum ipso tu oībus pia mater. Cum cõplebitur mysteriũ / quod in te pater adorsus est: cũ inualuerit fides hoīm / quã in cordibus operabitur: q̄ hoc in te oꝑatus est spũs: diceris virgo mater: ⁊ fili⁹ tu⁹ dicetur filius dei: quẽ aliter nõ decebat q̄ de virgine nasci. Proinde tue virginitatis derogatio redundabit in filiũ: q̄ alte vlciscens / ꝑpetuabit in eternis doloribus ꝯtumaces. Si ṽo alia opinio q̄ erat in hoībus / te confodit: ꝙ sponsus q̄ te non tetigit: q̄ nihil oꝑatus est ad conceptũ: altissimi filij reputabitur pater: excusatio tua in exordio isto erit: quousq̧ futura fides hoībus clarescat: qua sponsus a paternitate pellet̄: cui⁹ tu sola es ex carne virgo mater: ⁊ deus eternus solus ẽ pater. Euanescãt igitur ista ex tua mẽte virgo: electi a filio tuo vt sunt in te ṽa gesta credent: venerabunt̄ te pro his: ꝓseuchas tibi ponent / vt intercedas ad filium: post quẽ singulare subsidiũ atq̧ refugiũ oībus facta es. Cuz ṽo totius seculi cõsummato mysterio iudiciũ clarũ erit: ⁊ electi ⁊ reprobi matrẽ virginem te cognoscent. Illi ad gaudium eternum / isti ṽo ad supplicium sempiternũ: qꝛ increduli existentes / aut creduli ꝑuerse agentes / sub tuum presidium cõfugere correctis moribus nescierunt.

Ut virgo credat se posse cũ integritate cõcipere / senẽ et sterilẽ introducit. Capitulum IX

Ad faciliorẽ credulitatẽ virginẽ inducendã / grauida sterilis ⁊ senex in exemplum inducit̄: **Et ecce helisabet cognata tua: et ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mẽsis est sextus illi q̄ vocatur sterilis: qꝛ nõ erit impossibile apud deũ omne verbũ.** Luc

Quibus ꝓlocutionibus angelicis helisabet deuenerit in cõceptũ / supra declaratũ est. Que virgini ad fidẽ astruẽdã offertur: cui cognata erat ex eadẽ parentela descendens: que filiũ in senectute cõcepit / renitente lege nature. Quod senex ⁊ sterilis erat / miraculũ porro fuit: vbi natura destitit / aut nõ poterat oꝑari: via credẽdi virgini mõstratur habilior / ꝙ ⁊ miraculose poterit ipsa conciꝑe: sicut senex ⁊ sterilis ante cõcepit. Non tamẽ in sterili ⁊ virgini agitur eq̄ portione miraculũ: quoniã si miraculũ est / quoniã sterilis cõcepit: nõ tamẽ ꝓter senẽ: non sine carnis corruptiõe ꝓhabita: nõ sine grauedine. Neq̧ vno momento in sterili cõceptio ⁊ animatio facta est: nõ in momẽto corporis lineamẽta cõpleta sunt: nõ partus sine dolore / neq̧ ianua clausa. Hec siq̄dem oīa in virgine cõceptionis ⁊ partus miracula ꝑfecerunt. Sed satis erat angelo virgini potuisse monstrare / vt dictis eius animũ inclinaret: ꝙ supra naturã in sene ⁊ sterili potuisset esse cõceptio. Valent nãq̧ preterita vt futura credantur. Et vnũ incredibile aut difficiliter factũ / aliud arguit posse fieri. Et sextus mensis erat a conceptione sterilis / vsq̧ in illam horã qua virgo exquirebatur ab angelo ad cõceptum diuine prolis. Ad rationẽ ṽo / q̄ ex veritate diuina est: que ex authoritate diuina est: q̄ ⁊ responsum cõtradictionis nõ patitur: virginẽ angel⁹ includit: qꝛ nõ erit impossibile apud deũ omne verbũ. Si nihil apud deũ est impossibile: nec sterilis ꝯceptus / nec virginis virgine⁹ cõceptus ⁊ partus. Quod enim potuit / voluit: quod voluit / hoc effecit: nihil ꝓter indecẽs sibi ex impossibilitate repugnat. Et in hac fide ipsa nutrita fuerat / ꝙ deus erat omnipotẽs: nec habebat vnde de potentia diuina nutaret / si hoc crediderat deum velle. Ad quod figure precedẽtes / similiter ⁊ prophetie sibi testimonio erant: ꝙ hoc eternus deus ⁊ omnipotens facere dignabatur. Nuperrime vero ad ostendendã iã diuinam fieri voluntatem nuncius celestis astabat: cõmonefaciens virginem / sibiq̧ suadens per veritatem altissimi / vt diuine voluntati sine tarditate assentiat. Ecce omnis cõpleta est nuncij superni delegatio: facta est salutatio: ꝓcul pulsus est hesitationis timor: declarat⁹ est modus / quo possunt diuina humanis / et diuinis humana coniungi: insolubilis ratio apposita est: quoniã nihil erit impossibile apud deũ: nihil restat fieri ex parte legati vt verbum caro

fiat: solum superest vt respondens virgo tã alte legationi prestet assensum. O si homines hunc dialogum agnouissent. O si tempus ⁊ loc⁹ tũc foret/quãdo ad quẽ potuisset esse accessus. O si diuulgatũ scienter in mundi partibus ante fuisset. O si adam cũ omni sua ꝓgenie ab ipso vsqꝫ ad ipsas penaliter/inculpabiliter propagata sciuisset. O si cũ omnibus patribus/cũ qbus tenebatur inclusus/ad secretum cubiculum virginis cuꝫ corporibus aut in animabus potuisset accedere. O si eua ⁊ seua mater cum cunctis in partus dolore damnatis/sciens que ab angelo cum virgine de se longe genita agerent/ obtinuisset licentiã ꝓdeundi. Accessissent protinus oẽs ꝓuolute ante cubiculũ eius: ꝓseuchas homines porrexissent: dantes in alta voces: ꝓfundentes deorsum lachrymas: singultib⁹ atqꝫ gemitibus nõ parcentes: exposuissent miseriam q̃ ꝑmebant: mala que incurrerãt ex prima oim matre. Quomodo subiugabãtur a mortis imperio: ⁊ eos tyrãnis diabolica includebat: q̃diu extiterant ab amenis sedibus exules/q̃diuqꝫ futuri. Quõ erit spes oĩs redẽptionis adempta: ꝑterq̃ in eo q angelus exigebat: ⁊ q clausa erat vite via: repagulata erãt vndiqꝫ regna celestia. Inimicitie firme stabãt cõtracte in ꝓtoplastis: deus ab homine offensus erat/a nulloqꝫ placatus. Celestis exercitus terrenas acies abhorrebat: exterminassetqꝫ castra: nisi qꝛ retinebat ab eo q̃ disponebat eruere. Totales cohortes hostiliter in hoĩes priuatis auxiliarijs seuiebant. Quasi cõfusis vocibus hec virgini disseruisset humana cõditio: vt sicut rex omniũ/decorẽ huius virginis ad redemptionẽ humani generis exquirebat: sic ipa in hanc obedientiã suũ animũ inclinaret. Vim fortassis fecissent tabernaculi postibus/⁊ dulcẽ insultũ virgini: ne differret apologiã facere alloquenti: quoniã ꝑ eã hec penalia remouenda erant. Omne pondus certaminis sup eã vertebatur. In responsum eius incumbebat omniũ hominũ salus: ⁊ tollende ꝑ eius adorsum inimicitie ad creatorẽ ⁊ ad ciues supcelestes: ptinus erant ꝑ eã bona mortua/rediuiua futura: ⁊ ab eterno disposita/ in tempore ꝑ peccatũ dilata reordinabãtur in priscũ. Merito vice necessitatis illã natura humana compulisset ꝓseuchis humilibus: vt pro causa omniũ/que agebatur cũ ea in secreto cubili sub eterna sanctione/ad deũ se totã omni exceptione deiecta transferret. Sed q̃uis non essent q̃ pro cliue huic virgini supplicarent: etiã sua causa illi celicole assentire cogebat: quoniam nec sanctificatio vterina eximebat a limbo: nec infra celestia p̃mortuã transtulisset: nisi per suũ assensum duarum naturarũ in suo aluo fuisset celebrata cõiunctio. Ratio flagitabat ⁊ cognitio/ quam ex deo acceperat: vt esset prima ⁊ palmaris virgo prudentior: cui datũ erat/vt sibi ⁊ omni humano generi ꝓuideret. Nã cum multe filie cõgregarent diuitias: ipsa sola supergressa est vniuersas: ⁊ in diuitijs sapientie cunctas excedens: sibi ⁊ omnibus cõsulens: a seipsa suasa prudẽter/et ab angelo: q̃ tam docte ex diuinis ꝓmissionib⁹ ⁊ operationibus ipsam ad expectatã responsionẽ induxerat: que oĩno erat infinitis pendenda muneribus/⁊ nulli cõparanda sermoni: quã virgo angelo prestolanti/pia humilitate/ sine ꝯtradictione/sui ⁊ omniũ miserata perfecit/dicens.

¶ Assensus virginis in humilitate fundatus. Capitulum. X

Ecce ancilla dñi/fiat mihi secũdũ verbũ tuũ. Lu. I. In ꝓfunda se deiecit. Que inuitabatur ad alta et ad dominatum/in ancillatum animum conuertit ⁊ corpus: cũ respondit: Ecce ancilla dñi/ scilicet sui ⁊ omniũ. Nihil sibi virgo retinuit: totã se posuit in diuino famulatu. Noluit ipsa de seipa decernere: cũ audisset factũ/intellexissetqꝫ modũ: preterq̃ obedientiã/nõ amplius habuit q̃d possit obijcere: qb⁹ se ad sua vota relatis optabat sibi fieri: ⁊ in ea oĩa celebrari secundũ angeli cũ dictum: Fiat mihi sm verbũ tuũ: vt cõcipiã et pariam iesum/infinite magnũ/⁊ vocatum altissimi filiũ/sedentẽ sup sedem dauid/regnantem in domo israel in eternũ: cuius regni etiã nõ sit finis. Sed nec alias virgo dedisset assensum: nisi verbũ angeli ꝑ omnia seruaret: nisi sibi sm verbum angeli expositũ/ex parte omnipotentis fieret ꝯceptus ⁊ partus. Dixerim non esse hic aliquid questionibus huiuscemodi disserendum: cum virgo totã se dedit in voluntatẽ dñi. Nec sibi ad decentiã prudentie imputatum fuisset: si aliter q̃ inquisita ⁊ clarefacta in facto ⁊ mõ protulisset ipsa ⁊ responsum: ꝓpheticos enim dialogos in alia nõ debebat cõclusione terminari. Apprime nãqꝫ in omni dialogo agitur/si sm ꝓposita ⁊ quesita formatur respõsio: ab eo videlicet qui finalem apologiam habet respondere: quod prudentissima omniũ virgo sane ꝑfecit.

¶ Subita et instãtanea incarnatio ilico post assensum virginis subsecuta est. Capitulum XI

Ad quam cõplendã mox superuenit spiritussanctus: obumbrauit virtus altissimi: coagulati sunt ex virgine ꝓ mole carnis purissimi sanguines: affuit deitas/scilicꝫ verbũ patris eternũ: anima ex nihilo creata infusa est: ⁊ factus est ꝑ omnia ꝑfectus vnus nouus homo ab illo instanti: viator ⁊ cõprehẽsor/beatus ⁊ miser/mortalis ⁊ ĩmortalis/moriturus ⁊ nõ moriturus/omnia sciens/omnia ꝓspiciẽs: ꝑterita/presentia ⁊ futura equa cognitione cõplectens: talis conceptus/qualis ⁊ natus: talis in vtero/ qualis dum obuersaretur in seculo: qualis in vtero/talis in patibulo: qualis in vtero/talis ⁊ in celo: qualis nunc/talis tunc: vt excepta mole corporis que per incremẽta temporum creuit/per omnia siquidem esset equa perfectio. Nec obstant penalitates assumpte/passiones illate/tolerata mors: quam assumpsit voluntarius/non tolerauit inuitus. Exquisiuit a puella virgine omniũ miserans pater/quod tũc

miſerendi erat ⁊ venerat tempus: volens per aſſenſum eius omnibus miſereri. Et ꝑ alloquium factũ virgini / celeſtis nuncius executus eſt. Diuinis theoꝛijs alma virgo cõſenſit: ⁊ emiſſo ſermone vitalis obedientie / ſine vlla intercapedine tempoꝛis / ineffabili atqꝫ incompꝛehenſibili celeritate repente cõcepit: ⁊ verbum in ea caro factum eſt / vt deinceps habitaret in nobis ineffabilis. Et miranda ꝯceptio: vbi per auriculã ingreſſo verbo angelico / per os emiſſo v̾bo virgineo / ſpiritu ſancto inſenſibiliter operãte / verbo dei eterno nõ ꝑ ſenſus ingreſſo / ipſa ſupercaſtiſſime facta eſt ⁊ inſeparabilis vnio naturarum: vt ex vna parte deitas in ſimplo / ex alia humanitas in duplo / in ſimul conuenirent: vt ſimplum ⁊ duplũ nulla rõnẽ ſoluerentur. Et duplũ v̾bo ſemel in diuoꝛtio factum erat reuniendũ inſeparabiliter ⁊ eterno. Nondũ diſceſſerat angelus repetiturus ſuperna: ⁊ hec ineffabilis cõceptio ex toto perfecta eſt. At vbi omnis eiꝰ eſt completa legatio: diſceſſit ab illa angelus: non relationẽ acturus: omnia eñ nouerat qui illum legauerat: ſed diſceſſit: quia cognouerat effectum ſuuperueniẽtis ⁊ obumbꝛantis virtutis / ⁊ cõpletam cõceptionẽ / ⁊ totius deitatis adeſſe pꝛeſentiã. Quid amplius facturus erat / vbi ſciebat virginẽ ex om̃i ſe in myſteria diuina migraſſe? Non eum decebat in inferioꝛibus vltra morari / poſtꝙ̃ iuſſa ſuperna ꝑfecerat: ⁊ aduenerat ad virginalẽ aulam / cuius fuerat ipſe p̃curſoꝛ. Sed nec diſceſſit quin amplioꝛi reuerentia illã veneraretur / ꝙ̃ ſalutando fuerat veneratꝰ: quoniam quod in illa pꝛenunciabat futurum / nouerat iam completum: ⁊ deitatem cuius legatꝰ extiterat / virgineo iam adoꝛabat in aluo: illa ſupna latria qua diuini ſpiritus deum adoꝛãt in ſuperis / gabꝛiel angelus veneratꝰ eſt in vtero virginis. Et diſceſſit / maioꝛi cedens qui venerat: ĩſinuans eſſe completum ſecretum eternũ / a ſeculis abſconſum tunc in virgine maria: nõ tamẽ relinquẽs cuſtodiã eiꝰ: ſi cuſtos eius erat / ſicut annunciatoꝛ tanti myſterij.

¶ Aſcenſus virginis poſt cõceptionem / vt ſenem et ſterilem inſpiceret graueſcentem. Ca. XII

Et cum operationẽ diuine virtutis / ⁊ conceptionem ineffabilez iam in ipſa nouiſſet / ad exemplum ſibi poſitum ab angelo de cognata viſenda: viſura ſe contulit: non velut in dictis angelicis heſitans. Maioꝛa iam in ipſa celebꝛata cognouerat: ſꝫ vt miraculũ miraculo cõiungeret: nouitatẽ nouitati ſociaret: ⁊ veneratur in ſterili diuĩa myſteria / que ſuũ conceptum paritura erant. Spũ enim ꝓphetico multa virgo nouerat: ⁊ illam ſterilez geſtare pꝛeconẽ / cuius ipſa deferebat iudicez. In magno autem myſterio: quoniam lex ⁊ euãgelium in magnis montibus hypantare inuicem ſe debebant.
Lu.1 Proinde Exurgens autẽ maria in diebus illis / abijt in mõtana cum feſtinatione in ciuitatem iuda: et intrauit in domuz zacharie et ſalutauit heliſabet. Feſtinat Maria montana cõſcendere: non voluntate vagandi / aut ad curioſitatẽ oculoꝛum in montibus dilatandam: ſed ad illã dũtaxat ciuitatẽ in domũ ingreditur: vbi noui ꝓphete / ſuiqꝫ filij pꝛecurſoris nouerat eſſe matrem: ſeruans humilitatez / ſterilem matrẽ mater virgo ꝑueniens: ⁊ illũ naturalem humilẽ moꝛem / quo a iunioꝛibꝰ eſt antiquioꝛibus deferendũ. Pie tñ crediderim: ꝙ ſi ſterilis cognouiſſet de virgine quod angelo nunciante virgo cognouit de ſterili: velut altioꝛibus muneribus dotatã / in viſitatione virginez ſterilis pꝛeueniſſet: niſi quia potuiſſet ocyꝰ ambulare iuuenioꝛ. Attamẽ ꝓtinus ſterilis nõ illam expectaſſet in domo: potius obuiam pꝛoceſſiſſet. Sed cognouit ex pꝛeſentia viſitantis / quod ante non nouerat. Magna nobis documenta exhibentur in iſta viſitatione / quam virgo ſterili exhibet: ad ſeruandã humilitatem / ad viſendũ a quocũqꝫ / in quocũqꝫ inuenta fuerint ſemina ſanctitatis: in quo relucent diuina myſteria: in quo deus operatur ſuper nature virtutem: vbi plus gratia ꝙ̃ natura refulget. Magna eſt cõtemplatio creaturarũ magnarum / celi atqꝫ ſtellarum. Magna cõſyderatio elemẽtorum ⁊ elementatoꝛũ ex eis. Magna ſpeculatio ꝓceſſus naturalis oꝛdinis / eiuſqꝫ pulchꝛitudinis: ⁊ elimatio inde naſcitur ad maioꝛa: vt ex cõtemplatione creature creatoꝛ poſſit agnoſci. Sed maioꝛ eſt meditatio / ſpeculari opus diuine gratie / ſanctitatẽ animarũ / moꝛũqꝫ grauitatẽ / ſapientiã diuinoꝛũ / habitũ virtutis in anima que nature operationes tranſcendunt. Sãcta itaqꝫ ꝑgit ad ſanctã: ⁊ que maioꝛi ſanctitate reſplendet / humilioꝛibus atqꝫ ardentioꝛibus moribus agitur. Sepe quidem maioꝛis virtutis ſignum eſt actio. Non paruus eſt fructus etiam cum electi in hac vita ſymbolum faciũt. Intrat igitur virgo in domũ zacharie: a quo domꝰ poſſeſſio dignius dicebat̃: ⁊ ſalutauit heliſabet cognatam ſuam: nõ quia cognata: non enim cure virgini erat familiarẽ ſe pꝛeſtare ſm̃ carnem cognatis: que iam cognita ⁊ cognata celeſtibꝰ ſpiritibus facta erat / ⁊ totius deitatis hoſpitium: auulſus erat ab amicis ſm̃ carnem: amoꝛ eius ſolum agebatur ad deum ſpiritu: quo permota ſalutauit heliſabeth: quia in ipſa ſpiritusſancti operationes factas agnouerat. Salutauit ſiquidem: ſed neſcimus quibus verbis. Foꝛtaſſis vt mos erat ſalutare iudeis. Magis aũt fuit adiectum: quoniã tanꝙ̃ ſterilẽ atqꝫ ſenẽ diuine atqꝫ miraculoſe operationis officinã virgo humilis ſalutauit: velut ſi omnibus qui bene vixerunt in lege ſterili atqꝫ ſene / nunc per eam ſalus adueniat que ſalutat. Reſpõſio ſiquidẽ heliſabet / quã in ante expoſito libꝛo pꝛetulimus / ad hoc concidentiam facit: admirans ꝙ ad eam mater domini ſaluatoꝛis acceſſerit: ⁊ ĩ ſpiritu facta dixit ad virginem: Benedicta tu in mulieribus: et benedictus fructus vẽtris

tui. Cū benedictione angelica helisabet ī hac parte consentit/ꝙ super omnes mulieres benedicta consistat. Sed ipsa sterilis/nunc grauida plus adiecit: cū fructū in virgine diuinū existere precognouit/benedicens eum: quoniam diuina fruitio per illū sanctis in eterna patria dāda erat. Et benedictus fructus ventris tui. Claret illa hora/qua virgo verbū obedientie protulit/cōcepisse: cū statim ascenderit ꝛ manserit mēsibus tribus cum helisabet: que fructum vētris eius spiritu ꝓphetico bn̄dixit: ꝛ ipsa virgo partum sterilis expectauit. A die siquidē conceptionis virginis vsq₃ ad partū sterilis/ tres numero menses sunt.

¶ Oraculū helisabet ad virginē mariā: ad quā helisabeth reuersa est. Capitulum XIII

Lu.1 Et btā es q̄ credidisti: quoniā ꝑficientur in te q̄ dicta sunt tibi a domino. Beata virgo ab helisabet predicatur/ex eo ꝙ credidit angelo nunccianti. Spiritu reuelante nouerat ꝙ diuina recepisset alloquia: que credens ad seipsam ꝛ pro omnibus saluandis beata erat. Sed querendū nobis est: cum angelus dixerit benedictā/ ꝛ helisabet benedictā ꝛ beatā: quid interest inter benedictam ꝛ beatā/seu benedictū ꝛ beatū? Sed aliud benedicere deū: aliud benedici a deo: aliud benedici ab hominib⁹. Benedicere deū est in omnibus que in mundo fiunt/sibi attribuere bonitatē: nobis autem maliciā vel defectuз: vt in camino ignis ardentis fecerunt tres pueri. Dan. iij. Benedici a deo est: cum ipse reb⁹ omnibus tribuit propriā bonitatē: quā nos naturalē vocamus: ꝛ cū omnibus in his que agunt aut volunt/tribuit prosperari: sicut Job primo ca. sathan dn̄o de iob inferebat/dicens: Operibus manuū ei⁹ benedixisti. Ac si diceret: Nec mirū si iob timeret deum: quoniā bonitatē ꝛ ꝓsperitatē tribuisti operib⁹ manuū eius. Et ali-
Job.42 bi: Benedixit deus vltimis iob. Cum autez die sexto deus crearet primos homines: benedixit eis bonitatē dans/datā insinuans sup omēs su-
Geñ.2 percelestes creaturas. Similiter ꝛ diei septimo benedixit singulariter/quietis bonitatē illi tribuens. Sic etiam benedicere dicit: cum omēs gētes in christo suo filio bn̄dixit: ac singulis benedicit/vt possint adipisci salutē. Omnibus q̄ bn̄dicuntur in christo/illa bonitas tribuit: qua illa salus tribuatur/quā ipse acq̄siuit in sanguine. Ab hominibus ṽo benedici est: cum gesta hominū reuocantur in laudabilē rerum partē: aut cum ex his que a deo donantur/datarij benedicti vocantur. Ac per hos si benedictio virginis ꝙ ab angelo ꝛ ab helisabet benedicta in mulieribus predicatur/a deo protinus sic erat: vt illam ei dn̄s bonitatē conferret/ qua sibi sup omnes posset placere/ac dei filiū generare: ab hominibus etiā talis erat benedictionibus extollēda: vt nihil in ea ꝛ ex ea in alterā rex partē/ q̄in virtutū bonitatē possit inflecti: vt ex ventre ipsius ille benedictus q̄ venit in noīe dn̄i/afflueret sup oēs. Beata siquidē ꝑdicabat viatrix existens: qꝛ crediderat angelicis dictis: ꝛ qꝛ in ipa dicta ꝑficienda erāt. Uirtutis erat existētis in anio ista beatitudo: vt nil posset repugnare futuris: nec ipsa in mente habebat aliq̄d impacatū. Beatitudo est sic virtutibus adijci/ vt nihil aduersum eax impediat actionē: ad quā beatitudo interminabilis sequit: cū sit assumptio ī superna. Inquit igit helisabet: Beata q̄ credidisti: qm̄ ꝑficient in te q̄ dicta sunt tibi a dn̄o/ scз angelo nunciante.

¶ Canticū marie corā helisabet. Capitulum XIIII

Et ait maria: Magnificat aīa mea dn̄m. Lu.1
Nō magnificat ṽgo deum/vt ipm magnum efficiat: a quo ipsa etiā magna facta est: sed sic eū anīa marie cōsyderat/vt quod vult efficiat: ꝛ quod in re parua/ magna possit efficere: ad magna ṽo ea que sūt exigua/subleuare. Magnificabat anīa virginis dn̄m/cū laudabat dn̄m eterne/atq₃ ꝯtēplabat ꝙ magnalia in se ancilla ꝑfecerat: ꝛ ad infinitatem eius deficiens/ab illa magnitudine vincebatur. Et propter magna q̄ statuit in re parua: Exultauit spūs meus in deo salutari meo. Exultauit spūs virginis: qꝛ in ea superuenerat spūsſctus: q̄ docuit eā: fecundauit eā virginē seruauit intactā. Ex his nempe q̄ a spū sancto suscepit/exultauit spūs eius in deo salutari suo: in filio videlicet quē gestabat in vtero. Nō sic suo/quin etiā omniū. Sup quē symeon
ꝓphetauit/cū natū portauit ad tēplū: Quia vi- Lu.2
derunt oculi mei salutare tuū: quod parasti ante faciē oīm populox. Quare exultauit? Quia respexit humilitatē ancille sue: ecce enim ex hoc beatā me dicent oēs generationes. Ad quā veritatē virgo se ꝯtulit vnde a dn̄o respecta est aduertamus. Quia respexit humilitatē ancille sue. Uirgo hec nouerat/q̄d gratā corā dn̄o ipsam potuisset efficere. Quod cū repperisset: cunctis visibilib⁹ pretermissis/sibi asciuit in voce. Non ꝓpinquitatē generis/nō pulchritudinē corporis/non artis additamēta/nō eloquentiā/nō humanā prudētiam/ nō diuitias: nō cetera taliū/vt a deo respiceret enunciat: necnō ꝛ q̄ maiora sunt reticet: nō sanctificationē in vtero/nō virginitatē in placito/ nō orationē/nō ꝯtēplationē/nō sensuū custodiam. Alias oēs silet ipsa virtutes: dumtaxat sibi de humilitate blandit: ꝙ illā in ipsa pre omnib⁹ vernātibus bonis intuitus esset altissim⁹. Apte porro: quoniā a cōtraria fenestra eius se prima mulier cū omni sua ꝓle de arce bonitatis deiecerat. Et inde lucifer de altissimis sedib⁹ ad pallidas sedes cū suis sequacibus potenter eiectus est. Mirū in modū nō prodit fidē: subticet spez: nō nominat supercedentē oīa charitatē. Cūcte virtutes in silentio facte sunt: ꝓ hūilitate soluз se respectā a domino gloriat. Quia respexit humilitatē ancille sue. Nō ab re: nā cū hūilitatē di-

ꝑit illã obedientiã oĩm ⁊ oĩs eius quod erat no-
minauit: qua inexceptuate creatura deo subijci
tur: qua oẽm voluntatẽ/intentionẽ ⁊ affectionẽ
⁊ actionẽ transfert in eum: nihil sibi ꝓ humane
cõplacentie voto reseruans. Preit enim dicata
obedientia deo cũctas virtutes/graditurqꝫ cuꝫ
oĩbus. Nã quõ quis crederet/nisi obediret vo-
canti ⁊ p̃dicãti: ⁊ captiuaret omnẽ intellectũ in
obsequiũ fidei? Nã quõ quis speraret/nisi obe-
diret? Quõ quis diligeret diligenter diligenda:
nisi vellet ex obedientia iubentis mãdata ꝑfice-
re? Unde ipsoꝝ digna obseruatio/nisi ex obedi
entia digna? Uñ inuisibiles theorie in alta ten-
dentes? Unde honeste atqꝫ fructifere hominũ
actiones: nisi ex illa humilitate ꝓfunda/q̃ hoĩm
animus fit subditus deo: factus obediẽs in ma
lis tolerandis etiã vsqꝫ ad mortẽ: in cauẽdis vi-
tijs sine termino in bonis agendis: quousqꝫ dũ
viuit possit esse ascensio? Est enim humilitas il
la prima nature libertas: qua hõ libere sine im-
pedimẽto poterat supioris cõplere mãdata iu-
bentis. Est humilitas illa prima creature subie
ctio ad diuine agentẽ: quã virgo habẽs loq̃tur
ꝯfidenter: Quia respexit humilitatẽ ancille sue:
vt in illã videlicet diuine atqꝫ humane possit ꝑfi
cere quod ab eterno nõ decreuerat. Ecce enĩ
ex hoc beatã me dicent oẽs genera-
tiones. Frustra beataꝫ diceret/nisi esset: sed
vnde beatã? Quia huiuscemodi humilitatẽ pos
sedit. Unde beata: nisi qꝛ in ea dominus ineffa
bilia oꝑatus est: cum in illa eternũ dei verbũ sit
in plenitudine tꝑis caro factũ? Unde spũs vir-
ginis etiã exultauit. Quia fecit mihi ma-
gna qui potẽs est: et sanctum nomẽ
eius. Multa magna p̃tacta sunt/q̃ in illa do-
minus oꝑatus est: quoꝝ nõ exq̃renda est a mor
talibus ratio: cũ in his magnis que supra sensũ
⁊ apprehensionẽ hoĩm oꝑatur/qꝛ potuit et vo-
luit/illa ratio sit palmaris. Hinc virgo decãtat:
qũi potens est. Ideo mihi magna fecit: qꝛ oĩpo
tens est: ⁊ qꝛ sanctũ nomẽ eius. Quid hic ad fa-
ctionẽ magnaliũ sanctitas? Quid sanctitas in
nomine/cũ in ꝑsona taceatur? Quis ordo loq̃n
di? Nulla est vera potentia/ si sanctitate caret:
nec p̃ter illã magna põt efficere. Ueritas poten
tie id exquirat/vt sibi sanctitas sit germana. Et
factoꝝ magnaliũ est/vt sanctitate resplendeãt.
Reprehensibilis est oĩno potentia/ nec lauda-
bilis actus: si sanctitas non assistit. Est igitur
sanctitas illa infallibilis veritatis atqꝫ iusticie
regula: que affectũ ⁊ intentionẽ etiã in modico
exorbitare atqꝫ pigrescere oĩno non sinit: q̃ vi-
res interiores ⁊ exteriores exercet/vt omne ꝓ
grediatur in fas: que sic cuncta disponit/vt nul
la possint improbitate causari. Sanctitas autẽ
in deo/deus est. Est enim deus oĩe quod ha-
bet. Sed cum deus ad creaturas suo ineffabili
modo aliq̃d operando ꝯtrahitur: sanctitas de
ipso eo sensu dicitur quo stabiliter/vtiliter/irre
prehensibiliter/laudabiliter atqꝫ mirabilr̃ ope
ratur. Cõpetit igitur sanctitas ad factionẽ ma
gnorum. Et cum nomen dicitur sanctũ/ ad no
ticiam refertur: ⁊ ad effectum nostre salutis:
quoniam iesus appellabitur nomen eius. No-
mina etiam que ſm linguam hebream atqꝫ gre-
cam habet/ omnia sanctitatem insinuant. Nec
hic sumpsimus differenda nisi hoc paululum:
ne canticum virginis indiscussum preterisse vi
deamur: Et misericordia eius a proge
nie in progenies timentibus eum.
Nõ solũ sibi a deo magna facta mater virgo cõ
memorat: sed vt oĩb9 timẽtib9 eũ a ꝓgenie p̃mi
hoĩs/ꝑ oẽs ꝓgenies filioꝝ hoĩm/dei misericor
dia magnifice sit p̃standa. Una siquidẽ fuit ho-
minũ prima ꝓgenies: que deinceps in multas
ꝓgenies est diffusa. Et ab oĩ alia ꝓgenie distin
cta erat ꝓgenies iudeoꝝ/dũtaxat vnius dei cul
tũ tenentiũ: q̃bus primo credita sunt eloq̃a dei.
Et ad israeliticas oues primo dei filius missus Mat.
erat: vt eis prius/deinde oĩbus misereret. Naꝫ
ꝑ Osee dominus dicit: quod etiã apl̃s ad Ro- Osee
manos cõmemorat: Et vocabo nõ plebẽ meaꝫ Ro.
plebẽ meã: ⁊ nõ dilectã meã dilectã meã: ⁊ nõ mi
sericordiã cõsecutã/misericordiã cõsecutã. Et
alibi: Cõclusit enim dñs oĩa in incredulitate: vt Ro.
oĩm misereatur. Et in sapiẽtia scriptũ est: Mi- Sap.
sereris oĩm domine: qm̃ oĩa potes: ⁊ dissimu-
las peccata hoĩm ꝓpter penitentiam. Diligis
enim oĩa que sunt: ⁊ nihil odisti eoꝝ que fecisti.
Cantat virgo adesse dei misericordiã omni ꝓ-
geniei: sed timẽtibus eũ. Nihil excluditur a mise
ricordia dei: nisi qui dei misericordiã ꝑ impeni
tentiã exclusit. Sed nec ita misericors/vt iudici
um nõ faciat: nec ita iustus/vt misericordiã ex-
cludat. Cõpetentibus enim cõpetẽtia facit. Et
dauid ꝓspiciens decantat dicens: Misericor Ps.
diã ⁊ iudiciũ cantabo tibi domine. Sic ⁊ virgo
mater post misericordiã subiunxit dicens: Fe-
cit potẽtiã in brachio suo: dispersit
superbos mente cordis sui. Uulgaris
vsus loquẽdi hoc habet: quod cum aliquid ma-
gnum quis fecit in hostem/vt virtus referatur
in brachiuꝫ. Sed non sunt hec verba virginea
immo ⁊ spiritusancto deprompta: non excludẽ
da in angustũ: alte lateqꝫ diffundi possunt. Bra
chium quod virgo cõmemorat/in quo deus su
am potentiam fecit eterni patris: eternus est fi-
lius/in corpore virginis filius factus: vnde illũ
extollit quem gestabat in vtero. Quod autem
brachium eius sit vnigenitus ab eterno filius
eius/nunc in tempore caro factus: ex mire fa-
ctis atqꝫ facturis sacra scriptura cõmemorat.
Nam prima tympanistria ad presagium protu
lit/que nunc secunda decantat: Irruat super Exo.
eos formido et pauor in magnitudine brachij
tui. Aduersus egyptios illo in tempore soror
moysi et aaron intẽdebat ex verbis cantici ei9.
Preuidebat aũt in mysterio quod nunc maria
v̾go recitat de filio ei9. Nã in magnitudine di
uine potentie super egyptios formido ⁊ pauor
irruit: sicut ĩ illo trãsitu maris gesta manifestãt
vt egyptius suffocar̃. In magnitudine v̾o chri

sti super vniversum orbem terrarum pavor irruit et formido: cum in ortu eius trepidauerunt reges et geniculauerũt. Alij ne perderent mundi regnũ/pauoribus flagellati sunt. In die mortis eius totus mundus expauit: resurgens terruit inimicos. In subsequis eius in timore cõcussit reges terre: aut idolatricum populũ omnino idola et phana demoliendo/terrendo turbauit. Dominus cum Job vellet reprimere/dixit: Et si habes brachium sicut deus. Brachium dei/eius est filius: eternus ex patre/temporalis ex matre. Quod brachium aut Job aut nemo hominum habet/vt magna sicut deus possit efficere. Magna in isto brachio virgo deuz fecisse decantat: quod David ante preuiderat dicens: Redemisti in brachio tuo populũ tuuz/ filios iacob et ioseph. In quo redemit populũ/ nisi in filio suo? Quid igitur brachium eius/nisi humanatus filius eius? Que hac magnitudine maior/ꝙ redimere populum diabolo subiugatum/criminibus abstractum/per filium cruce suspensum? Redemit igitur in brachio populum omnium nationum: filios iacob/aut filios circũcisionis: ⁊ filios ioseph/videlicet gentiles ꝓ eo ꝙ nati sunt in egypto. Filij ioseph filij sunt augmenti: qui ꝑtinent ex significatione ad alias nationes: cum magis ex eis ꝙ ex iudeis sit ecclesia dilatata. Fecit igiṫ potẽtiã in brachio suo: cũ in ipso creauerit celũ ⁊ terrã. Fecit potẽtiã in brachio suo: cũ dispsit supbos mente cordis sui. Et i psalmo scptũ est: Tu hũiliasti sicut vulneratũ supbũ: in brachio ꝟtutis tue dispsisti inimicos tuos. Qui aũt inimici dei/nisi demones supbi: ac etiã hoĩes q̃ eiꝰ mãdata ꝯtẽnũt: q̃ eius impiũ paruipẽdũt? Demones dispsit eripiendo predam: superbos autem homines humiliat aut damnat. Hoc est brachiuz quod spcias scilicet animas electorum legit: brachium quod omnibus dominatur: brachium quod difficiliter per fidem et mortem ⁊ sanguinem ⁊ in multis miraculis reuelatum est. Ad iudicium etiaz iusticie sue ꝑtinet ⁊ quod sequitur. **Deposuit potentes de sede: et exaltauit humiles.** Neqꝫ nouum est hoc virginis verbuz: longe ante predictum est: necnon ⁊ experientia claret. Ad dei iusticiam pertinet deponere ad ima qui nequiter sublimia tenuerunt: ⁊ exaltare humiles tenentes virtutem/dum abiecti videbantur. Hinc in Job scriptum est: Qui ponit humiles in sublimi: ⁊ merentes erigit sospitate. Pro humilibus quidem dicta sunt hec: pro depositione vero superborũ potentum/⁊ exaltatione humilium clarius in sapientia legitur: Sedes ducum superborũ destruxit dominus: ⁊ sedere fecit mites ꝓ eis. Radices gentium superbarũ arefecit deus: ⁊ plantauit humiles ex ipsis gentibus. Si ꝑ allegoriam vellemus discutere: depositio iudeorũ ⁊ gentium exaltatio intelligitur. In moribus etiam talia fieri sepe videmus. Cum vero finis vite hominis venerit: rota voluetur rationis humane infra rotam di

Job.40.
Psal.76.
Psal.88.
Job.5.
Eccl.10.

uine iusticie: vt ẜm virtutes/non ẜm opiniones hominum merita tribuantur. Et in euangelio saluator plerũqꝫ verba huiuscemodi iterauit: Omnis qui se exaltat/humiliabitur: et omnis q̃ se humiliat/exaltabitur. Perseuerat adhuc in verbis iusticie virgo mater: et illã explicat alio loquendi genere. Infert equidem: **Esurientes impleuit bonis: et diuites dimisit inanes.** Nondum natus erat Christus: et mater gestãs eum/predicabat que ipse predicaturus erat. Nam factus adultus/aperiens in monte os suum dixit: Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam: quoniam ipsi saturabũtur. De ista esurie virgo preloquebatur: nõ de illa que dicitur panis et vini. Defectum esuries portat: et prout certat cum corpore/vacuitas eius est. Sed oportet etiam omnino lege nature vacuum impleri: natura enim ipsa vacuum abhorret. Sed terrenis vacui/celestibus replebũtur: insaturati suapte perfunctorijs/complebuntur eternis. Esuries animati corporis est impatiens appetitus eorum/que possunt ẜm naturam sustentare naturam. Esuries autem anime rationalis est deuenire in verum ⁊ optimum. Cum vero anime rationali fuerit addita gratia: in ampliora tendit esuries: vt etiam impatienter appetaṫ liberari a vitijs/inherere virtutibus: et penis intentatis et morte appetere non desistat: et semper subiaceat laboribus quousqꝫ obtineat. Post istam vero beatitudinem esuriens/quam virtutibus repositam credit. Huiuscemodi esurientes qui potens est/impleuit bonis: ⁊ diuites dimisit inanes. Diuites scilicet in terrenis: qui non in deo/non in virtutibus/sed in seipsis diuites sunt. Consona in psalmis verba precesserant his que nunc virgo decantat. Diuites eguerunt ⁊ esurierunt: inquirentes autem deum non minuentur omni bono. Inquirere dominum/ad esuriem anime rationalis refertur: que cum fuerit gratia predita/ipsum impatiẽter desyderat. Diuites vero mũdi egebunt/⁊ esurient/⁊ dimittentur inanes. Et alibi. Animam esurientem satiauit bonis. Merito aĩa bona incessanter desyderãs/bonis repleta est. Quod semp facit ille q̃ potẽs est: q̃ etiã nouit ꝙto desyderio ad ꝟtutes anima eleuetur. Hinc etiã diciṫ: Qui dat escã esuriẽtibus. Escã virtutũ/que aĩas alit: ⁊ escã sui corpis ⁊ sanguinis/quam omnibus fidelibus ꝑparauit: in ostẽsionem amoris ineffabilis/quo diligit nos: ⁊ in tutelã a malis purgationẽ criminũ: in terrorẽ spirituum nobis aduersantiũ ad salutẽ. Sed diuites seclĩ/existimãtes maiores diuitias opes ⁊ bona ꝑfunctoria egypti ꝙ improperiũ christi/omnino dimisit inanes. Et hoc habet ꝓpriũ bonitas/ꝟtus ⁊ sapiã: ꝙ post esum iterũ esuries sequtur: ⁊ gustata desyderium reaccendũt. Sic ꝑ sapientiã diciṫ. Qui edũt me/adhuc esuriẽt: ⁊ qui bibũt me/adhuc sitiẽt. In argumẽtũ inherẽtis ꝟtutis ista verba depromunṫ: ꝙ ãplior bonorũ gustatoꝝ esuries illa iã adesse demõstrat. Arguit

Mat.23.
Lu.14
Luce.18.
Mat.5.
Ps.33.
Psal.106
Psal.145.
Eccl.24

in anima esse virtutem ad ipsam desyderium pamplius inardescens. Hos esurientes bonis implet largitas eius qui cūcta potest: inanitate remanente apud diuites insatiabiles/quoꝝ anima terrenis satiari nō potest. Post decreta iusticie/mater misericordie ad misericordiaȝ dei canticum suum iterū reconuertit. **Suscepit israel puerum suum/recordatus misericordie sue.** Pro populo suo hic singulariter loquitur: ꝙ populum israeliticū quasi puerum ab eo ꝑ multa erudimenta nutritum: velut misericordie recordatus: cuius vnꝗ̄ obliuisci non potuit: nunc saluare dignatur: suscipiens illum in humeris eius: crucem portans ꝓ peccatis illius. **Sicut locutus est ad patres nostros abraam:** quibus facturus talia repromisit. **Et semini eius vsq̄ in finem seculi:** quod saluare disposuit. Ecce compleuit maria canticum suum/plenum laude/actionibusq̄ gratiarum: dei misericordiam ꝛ iusticiam plene demonstrans.

De mora Marie cum Helisabet. Capitulum XV

Luce.i **Mansit autem maria cum illa quasi mensibus tribus: et reuersa est in domū suam.** Magna fuit in pmo congressu istarū ꝓphetissaruȝ mirabilium verborū celebrata collatio: nec ilico in p̄sentiarū corporū est secutus abscessus. Grata est eñ ista societas duarū excellentium mulierū: que diuinis refecte mūeribus/fetibus grauidate/delatrices operū spūssancti: quanꝗ̄ dispariter: vt alteram altera ꝑ omnia excederet non excessa: vt in superna verbis et affectibus inhiabant: ꝛ dignum suaueq̄ duxerant insimul ad tempus contubernium facere: vt diuinū ad inuicem possint habere colloquium: quaꝝ mēs nihil disputare nouerat de terrenis/que dona celestia in anima ꝛ corpore congestabāt. Quid ꝛ q̄ntum eis credimus affuisse gaudij: dum de diuinis sole confabularentur: dum referebant ꝙ non ꝓprijs meritis/sed ex diuina gratia talium fetuum facte fuerant portatrices: tam magnorum filiorū se p̄noscerent esse matres: tam hospitum magnoꝝ hospitia: qui non ab hospitijs/sed ab ipsis hospitia firmabantur. Nesciebant diuortiari ab inuicem/quas amor celestis coniunxerat. Senex non repellebat iuuenculā: neq̄ suam remittebat in domum. Magis vero illaȝ tanꝗ̄ deum gestantem hortabatur ad moram: alte ditari consyderans/dum dei filium in virgine suo retineret hospitio. Nec virgo libens discedebat a sene: quā festinanter animo visendi accesserat: et quousq̄ videret natum/ quē miraculose audierat ab ipsa sterili fuisse cōceptuȝ/quem sui filij nouerat p̄cursorem. Non tam cito dimittenda bonorū consortia/vbi possibilitas est morandi. Nō leuitate animi recedendū est ab his/in quibus vere virtus adesse cognoscit. Hoc eñ est examē virtuosoꝝ: libēter synngiū facere/separi cū tedio. Si discēdū est aliq̇d a puritate fulgētibus: nō ꝯtinuo apphēdunt ea cta: nec subito ad ꝑceptionē veniūt recte agentium mores: ꝛ ꝑseuerare apud virtutis compotes est iusticie vita/ꝛ mos incondēnabilis iudicatur. Coartant ad melius vnius ad alterum reflexo exemplo: cū insimul conueniunt virtutum celestium sectatores: ꝛ vnus ab alio plus addiscit. Specula sunt vnius ad alterum/cū insimul conueniūt regere cupientes: vt vnus in altero videat quid sibi in actione deficiat: ꝛ q̄tuȝ possit decorari ꝟtutibus plus agnoscat. Nō ꝙ iste talibus indigerent: vna plena omniū gratiarū/altera gratiā habens: sed vt posteris in actionibus huiuscemodi ꝑfecte agendi p̄berēt exemplum. Et optime sedulitatis est finem p̄stolari ceptorū. Hinc virgo expectat p̄cursorē filij nasciturū. Quo nato/ꝛ exhibito sue honestatis officio: didicit ꝛ cognouit partū cōmunis corruptionis/partum sterilis: vt pamplius exultaret in partu virginitatis: quo expedito ꝑ omnia/completis tribus mensibus/repedaret ad domum.

Qr virgo anteꝗ̄ cohabitaret cuȝ ioseph/inuenta est ab ipso pregnās ex spūsancto. Capitulū XVI

Que cum esset desponsata ipsa maria mater ioseph. anteꝗ̄ cōuenirent/inuenta est in vtero habens de spiritusancto. Supra diximus angelum ad desponsatam virginem missum: ꝛ desponsationis causas paucas adneximus. Sed decens erat vt desponsata esset/non cognita/virgo paritura deum: que anteꝗ̄ conuenirent illa scilicet et ioseph: non in copula carnali/sed habitatione comuni: et ab ipso ioseph inuenta est in vtero habens de spiritusancto. Ecce sponsus transiuit in testem: cui aptius erat testificari de sponsa suscepta: quoniam virgo erat: quam ipse non tetigerat/non cognouerat. Sic eam inuenit ioseph habentem fetum in vtero: non de alio/ sed de spiritusancto: et hoc anteꝗ̄ simul conuenirent: quoniam nō statim desponsatam traduxit ipsam in domum ioseph. Iterum angelus mysterium maioris desponsationis exequitur. Quo ꝑfecto maria mōtana conscendit: vbi cum helisabet mansit mēsibus tribus: deinde reuertens in domum/ab ipso grauida per spiritum sanctum inuenta est: non experientia tactus: sed quia illam cognouit ex exterioribus gestis: ꝙ aliquid gestabat in vtero: et squalidabatur facies virginis/ et attenuabatur in carne. Cognitio vero helisabet per exultantem in suo vtero filium/in illis tribus mensibus iam ad iustum peruenerat. Uel forte ipse ascenderat ad mōtana/sciturus quid sua sponsa ibi ageret: et visitaturus affinitateȝ est. Unde patuit data fide dictis/quod virtute spiritussancti habebat in vtero. Dubio tamen suspendebatur ioseph. Nec credendus est tante virginis sponsus/tāte ꝟginitatis custos ꝛ testis/exclusus a scientia diuinoꝝ: Quis in il-

lox cognitionē paulatiue deuenerit: moderante
Mat. 1 spūsancto/⁊ angelo reuelante. **Joseph autē vir eius cū esset iustus: et nollet eā traducere: voluit occulte dimittere eam.** Justus ex lege/iustus ex bona volūtate/ iustus ex bona oꝑatione: ⁊ si nihil aliud ad testimonium sue iusticie: ꝙ vrrgo/ ꝙ virginis matris sponsus/ꝙ christi nutritius est electus/ additamentum facit. Et nolebat eam traducere/ velut ꝑplexus/nesciens quid futurū esset. Nam ꝓpositū ꝟginitatis erat in eo: ⁊ mariam credebat ꝟginē: sed ipso nescio grauidatam: ꝙuis si res postulasset de illa disserere/sermo dubius erat. Nam si dixisset illam ꝟginē ⁊ grauidam/ sicut erat: videbatur insolitū ⁊ incredibile. Si virginem ⁊ non grauidam: alterū horū vertebatur oīno mendacium. Si neutrū edixisset de illa: vtrūqꝫ subiacebat obnoxium falsitati. Proinde in re tam dubia deuitabat iudiciū: testimonium ꝓferre nolebat. Meditabatur fugam: et occulte illam dimittere disponebat. Et hoc quidem quia iustus erat: cupiens seruare iusticiā: vt non ꝓferret hesitanter quod ꝓ certo nō nouerat: ratus meliorem partem secedere ꝙ ꝓ re dubia deuenire in causam. Sancta em̄ puritas agitabat eum: nō aliqua sinistra suspitio de maria. Non em̄ ꝑmittebat deus tantū sponsum/senem fidelem/de matre sua iniqua meditari. Alias nec iustus merito dici posset. Obliqua em̄ et incerta suspitio contra ꝓximū/iniusticiam non iusticiam arguit. Sed supra intellectum suum attollebantur gesta que in ꝟgine videbatur aduertere: ꝙobrē occulte illā dimittere cogitabat. Quō occulte? Nemini ꝓpalaturus sui secessus causam: sic occulte/vt a nemīe sciri posset vt ꝗd ⁊ quo iret. Nolebat em̄ aliꝗd cōferre cū aliquo de maria: ipsaꝫ diuine dispositiōi cōmittēs: quousqꝫ huius rei veritas aliter elucesceret/absentiā meditatus. Expeditioris ꝓtinus est ꝯsilij explicari ꝙ dubijs implicari.
Mat. 1 **Hec illo cogitāte: Ecce angelus domini in somnis apparuit ei dicēs: Joseph fili dauid noli timere accipere mariam coniugem tuam. Quod enim de ea natuꝫ est/de spiritusancto est.** Argumēto palmari factū est/ꝙ nulla suspitione iniqua ioseph ad virginem mouebatur: quoniam ei ꝑ angelū dn̄s in sua ꝑplexitate desuꝑ ⁊ de celo subuenit. Nō em̄ in sacris volumībus inuenimus/ꝙ dn̄s iniquis atqꝫ nequiter cogitātibus/⁊ fingentibus nequia ⁊ dubia cōtra ꝓximū/ꝙ spūssancti oꝑationes occultas ⁊ secretas/⁊ secreta mysteria semꝑ a seculis reuelaret. Dum in animo ioseph pia ꝑplexitas insideret: apparuit ei angelus dn̄i: bonus siquidē ⁊ non malus: verificans eum/⁊ non eludens: certificans/non in ampliorem hesitationē deducens: qui eum blando retundit alloquio: incognito tn̄/cū in somnis monefaceret eum. Cui apparuit in illa certitudine visionis/quā sibi ioseph indubitate credere potuisset: vt quāꝗ a somno sensus illius tenerent oppressi: non tn̄ somniaret vt somnijs fidem daret: quoniā qui credit somnijs/ex toto reprobus est. Sed spiritu eius iaꝫ in extasi facto/ angelus ad hoc deputatus a deo/diuina mysteria facta in sponsa virgine declarauit: quē preter annunciatorē alium esse nō credimus. Hic cū aperit spūssancti mysteria: marie sponsum hesitantē ex nomine ⁊ progenie vocat dicēs: Joseph fili dauid: vt nomen ꝓ mysterio ⁊ virtute dicatur: quoniā omnia erāt augmentāda per iesum. Ex progenie dauid: vt de tribu descendēs regia/in virga ferrea decreto paterno regeret orbē vniuersum. Sed quid? Cum ioseph pater non fuerit saluatoris: cū nihil sibi concipiēdo contulerit: nempe de virgine tollitur dubiū: seruatur honesta consuetudo scripturarū: cū filij denominātur a patribus. Et si nihil cōtulit ioseph in carne saluatoris: ita vt per eū iesus nō possit dici de domo regis dauid. Nec ꝟgo ex qua carnē assumpsit/nihil contulit vt esset rex regū ⁊ dominus dominantiū. Significatiōes ⁊ imagines ista sunt: vt quia descendit de progenie dauid/habeat diuinū regnum: sed quia dei est filius/catholicum habet imperium.

❡ Remouet angelus dubium a Joseph: edisserens vnde concepit virgo: et quis sit ipse conceptus. Capitulum XVII

Post remouet angelus timorem dubij: quo tenebatur/ et qui eum retinebat: ne Mariam coniugem suam ad secuꝫ contubernandū acciperet: quoniā quod ignorabat vnde maria omnino intacta conceptum haberet/ex spiritusācto protinus est. Nā quod in ea natū est/de spiritusancto est. Nondū natus ex vtero iesus/et in vtero natus dicitur: vt conceptio tam noua dicatur natiuitas: ad illā conceptionē que fit ex semine/a virgine remouendam: vt conceptio et natiuitas eius equaliter pro mirabilibus attollantur. Quid paritura erat ꝟgo iam audierat: sed necdū nouerat ipse ioseph. Proinde angelus apte subiecit. **Pariet autem filium: et vocabis nomen eius iesum. Ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorū.** Mat. 1
De hoc nomine virgini angelus supra predixerat: nunc iterum notificans sponso ioseph adiecit effectum. Ipse em̄ saluum faciet populū suū a peccatis eorū. Horrenda/sed iusta diuinātis: qm̄ non salui fient qui non sunt de populo dei. Quem aūt appellauit deus populum suum/nisi populū circūcisum: vt spūali circūcisione se cernat qui de populo dei satagit nūerari? Sed ꝗs populus dei/nisi qui flagellatus est in egypto? Flagellis erudiri oportet qui vult esse in populo dei. Populus dei est qui dimisit spiritualeꝫ et obscuram egyptiacam regionem: qui effugit seruituteꝫ inuisibilis pharaonis: qui cessauit ab opere laterū: nec terrena igne auaricie solidat: qui sequitur moysen ⁊ aaron/legem ⁊ sacerdotiū/doctrinam ⁊ gratiā/euangeliū ⁊ sacramēta:

qui transit mare seculi sicco vestigio: ne pedes
animarū intingant mala doctrina ⁊ luto tempo
raliū rerū: qui mūdi discrimina transit illesus:
qui videt egyptios malarū delectationum in li
tore suffocatos: qui ꝑ deserta sequitur christuz:
qui ꝑuenit ad montē diuine legis/quā sub polli
citatione seruandi accepit. Populus ergo dei
custodiēs mādata dei/sabbata dei/cerimonias
dei. Proinde huic a dño dictū est/facta enume
Leui. 26 ratione pactoꝝ. Uosq́ꝫ eritis populus mihi: ego
dñs deus vester. Hinc moyses in sua expetitio
Deute. 4. ne cōmemorat: Uos autez tulit dñs ⁊ eduxit de
fornace ferrea egypti vt haberet populum here
ditariū. De hoc eodem populo etiam moyses:
Deu. 7 Te elegit dñs deus tuus/vt sis illi populus pe
culiaris: de cunctis populis qui sunt sup terraz.
Igitur populus dei est qui ꝓmpto animo eius
Deute. 26. mandata custodit. Sic rursum scriptum est: Et
dñs elegit te hodie vt sis ei populus peculiaris
sicut locutus est tibi/vt custodias omnia ꝑce
pta eius. Et sine intercisione verborū de sua sa
lute sequitur: Et faciet te excelsiorē cūctis genti
bus: quas creauit in laudē ⁊ nomen ⁊ gloriaz: vt
sis populus dñi dei tui: sicut locutus est. Ecce
populus dei dictus electusq́ꝫ ꝓpter custodiam
mandatorū eius: ecce salus: vt sup omnes nō in
hac vita/sed in alia fiat excelsus. Omnia siquidē
in figura ꝯtingebāt illis: vt nō terrena/sed cele
stis celsitudo credat. Sepe dei populuz in terra
flagellatū/⁊ afflictū/⁊ subactum recolimus. Nec
aliquē moueat celsitudo terrena populi christia
ni: qm̄ nō omnes salui fient: sed illa ꝑs christia
ni populi excellentior in salute cognoscitur/que
hic magis subacta iacuit. Interrogemus mar
tyres ⁊ pauperes: ⁊ respondebūt nobis. Quam
igitur signanter angelus locutus est: Ipse em̄
saluum faciet populuz suum a peccatis eorum:
Ac per hoc credentes saluari condemnabun
tur/si non sunt de populo dei: de cuius nūme
ro aliter q̄ ꝑ virtutē nemo potest esse ꝯscript9.
Hinc etiā Moyses per nomina filiorum iacob
populū hunc benedicendo in figura conclusit:
Deute. 33 Beatus es tu israel: quis similis tui popule qui
saluaris in domino? Qui a virgine gestabatur/
vnde esset ignorante ioseph: ipse saluum faciet
omnē populum suū a peccatis eorum. Sed an
gelica verba in admirationē traijciunt. Si po
pulus dei/quomodo peccator: cum a peccatis
primo saluus fiendus est? Si peccator/ quomō
populus dei? populus est dei: peccator est po
puli. Saluabit populum suū a peccato suo: nō
merito populi/ sed eo merito quo dignatus est
nasci et mori. Sed si in populo dei non possit
esse conscriptio/nisi per virtutē: a quib9 pecca
tis saluandus/ vbi assistit ⁊ virtus? Prima nē
pe salus est a criminib9 introductione virtutū:
quā iesus in populo qui suus esse satagit/opera
tur. Alia xō cū in superna producit. Multi ex
pectant a domino saluari/dicentes q2 sui sunt:
quoꝝ facta e regione consistūt. De quibus per
moysen in cātico suo quod edidit paulo ante q̄

moreretur/perspicacibus animis declaratū est
Hoc autē totum factū est/ vt adim
pleretur quod dictū est per prophe
tam dicentē: Ecce virgo ī vtero ha
bebit: et pariet filiū: et vocabitur no
men eius emanuel: quod est inter
pretatū/nobiscū deus. Sepe diximus ⁊
dū cōtinget/similiter edicemus: ꝓphetias nō
esse causas eorum que in carne christus imple
uit: sed q2 sic impletur9 erat/ipsas ante ꝓmisit.
Hec ꝓphetia quā matthe9 allegat/ī libro scribi
tur Esaie. Et ex hoc soluitur obiectio iudeorū
dicentiū: q̄ de virgine nō debebat intelligi: cū
in hebreo scriptū sit alma/⁊ nō virgo: qm̄ euan
gelista mattheus ꝓ virgine christi matre ī sua
editione cū scriberet euangelium/ introduxit.
Ostēderat spūssāctus Esaie ꝓphete: cū achaz
nollet signū petere in ꝓfundū aut in excelsum:
quod dñs in signū liberationis populi sui da
ret mundo: virginē pariturā nō purū hominē/
sed deū ⁊ hominē: vt esset nobiscū de9. Hoc no
men quo vocādus erat expressit: q2 vocabitur
nomē eius emanuel: quod dicitur a nobis/ no
biscū deus: deus ī se caro factus nobiscū: eque
cū omnibus est in humana natura/ ꝓut illā as
sumpsit: que nisi vna nō est: dispariter autem in
virtute nobiscū sit: ⁊ in gloria maxima differē
tia erit/prout exigunt nostra merita/nō natura
Studendū est igit rationib9/nō virib9 satagen
dū esse cū illo qui vult esse nobiscū: sine quibus
totū est quod est: sine quo nos nihil aut miseri
sumus. Preanticipauit ipse nobis sociū fieri:
et omnibus modis factus est socius/ excepta
societate peccati: vt etiam penarum nostrarum
et malorum a quibus nos exonerare querebat
voluntarie oneratus est. Querit vicē: tenemur
illam omnino rependere: et simus socij eius/cō
municantes passionibus eius. Ad hanc socie
tatem apostolus satagens actu perfecit/idipsū
cōmonefaciens nobis. Ueruntamen existimo
omnia detrimentū esse/propter eminentē scien
tiam Jesu christi domini nostri: per quē om
nia detrimentū feci/et arbitror vt stercora: vt
christū lucrifaciam: et inueniar in illo: non ha
bens meam iusticiā que in lege est: sed illā que
ex fide est Jesu christi: que ex deo est iusticia/
in fide ad cognoscendū illum/⁊ virtutē resurre
ctionis eius/⁊ societatem passionis eius: confi
guratus morti eius ꝑ omnia. His verbis apo
stolus cū christo se velle esse denunciat: vt alibi
sic christum secum esse cognouerit: quod au
dacter asseruit: An experimentū queritis ei9 qui
in me loquitur christus? Permaxime Christus
in paulo/et in christo paulus erat: cū ipse loque
retur/christū affirmabat audacter in ipso fuis
se locutū: Palmarē vero huiuscemodi symbo
li rationē/in canonica sua Joannes edocuit di
cens: Deus charitas est: et qui manet in cha
ritate/in deo manet/⁊ deus in eo. Grata ꝓphe
tia/⁊ gratior adimpletio: vt virgo sic pariat quod
nobiscum sit deus.

¶ Declaratus ioseph ab angelo/virginem ad contubernium accepit. Capitulum XVIII

Mat.1 Exurgens autem ioseph a somno/fecit sicut precepit ei angelus: et accepit mariam coniugem suam. Et non cognouit eam donec peperit filium suum primogenitum. A dulci somno surrexit ioseph: in quo angelica documenta ꝑceperat. Et ꝑfecit tanq̄ p̄ceptum id quod sibi fuerat declaratū. Accepit nāq3 mariam ꝯiugem suam: vtiq3 spūsancto cōprobatam atq3 fecundatam: in cōmunē habitationē ⁊ ꝯtubernium honestum. Quam cognoscēs ex nomine/ex sanctitate/atq3 ipsam factam habitaculum dei suꝑ terram: tactu/approximatiōe corporis/nec aliquo motu matrimonij ꝯsummādi ꝑ copulam carnis cognoscebat eam. Etem̄ virgo insigne hoc habuit: cum esset pulcherrima mulierū: ꝙ nec a viro/nec ab aliquo ipsam aspiciente/in carnis copula honeste aut turpiter potuit concupisci. Et sic ioseph nō cognoscebat: p̄sertim sciens ꝙ matrimoniu3 ⁊ seminalis virtutis bonum/quod est ꝓles/de celo in vterum eius ꝓdierat: donec pareret filiū suū p̄mogenitū. Nec deinceps cognosciturus erat: qm̄ partus virginis non erat terminus cognoscendi/quo pacto esset ioseph liberior licentia in mariā: sed erat terminus cognoscendi dei filiū suꝑ terram/quo iā cognito esset in reuerentiā omnibus virgineus aluus seruandus in ꝑpetuum castus: ex quo verbū caro factū ꝓdijt: nec esse posset accessus ad illā v̾gineā portā: ex qua egrediens deus hō/ipsamq3 sanctificās reliq̄t intactā: postea velut ante in ꝑpetuū clausam.

¶ Quo tēꝑe/quo loco pepit filiū suū virgo mater. Capitulum XIX

Luce.2 Et cū edictū egrederetur ab augusto cesare de orbis descriptione: ioseph q̄ traduxerat mariā ex angelico dicto ad cōtubernandū secū: ascendit a galilea ciuitate nazareth in bethleem/cum maria desponsata sibi vxore pregnāte. Factum est autem cum essent ibi/impleti sunt dies vt pareret. Et peperit filium suum primogenitum: et pannis eum inuoluit et reclinauit eum in presepio: quia non erat ei locus in diuersorio. Nō hoc in loco ꝓ christi natiuitate disserēda/sed ꝓ marie gestis intendimus. Accepit ioseph secum habitare/atq3 custodire mariam. Ideo secum ducit/dum ad ꝓfitendum sub cesare bethleem ascendit: ignarus tamen ꝙ virgo sic esset proxima partui. Similiter et ipsa non cognouerat tempus: quoniam sicut preter legem susceperat fetum: sic nesciebat si naturali ordine nouem mensibus calculatis/esset editura partum. Et cum gestasset in vtero molem illius diuini ineffabilisq3 conceptus: pondera vētris in alijs pregnantibus solita ignorabat. Ferebatur em̄ leuiter a quo portabat. Diuina dispensatio ꝑtinens fuit/ꝙ virgo ascenderet cum ioseph in ciuitatem bethleem: vt accepta societate laudabili ꝓphetatum mysterium erat implendum: ꝙ virgo in bethleem pareret: ex qua dux recturus populum israeliticum egressurus erat: non necessitate ꝓphetica/sed ordinatione diuina. Non venerunt p̄uisi vt ibi virgo pareret: sed casu magni fastus velut compulsi/ꝙ mundus in hominibus viuentibus describebatur. Alte in hoc contemplari docemur/quod totum erat diuinum quod in virgine agebatur: vt nec ipsa in his que agebantur in ea/esset cōscia futurorū. Cuius tēpore orbis totius descriptionis celebratus est partus: qui sine tabellionibus describentibus et absq3 p̄fectis vigentibus vno intuitu p̄scos p̄sentes nouerat et futuros. Nec esse poterat latendi locus a cognitione eius. Et peperit filium suu3 primogenitum. Non tamen secundogenitum/aut deinceps filium habitura: sed eo sensu sic dictum legimus ꝙ p̄mogenitus aut vnigenitus ꝓferatur. Et pannis eum inuoluit: vilibus siquidem. Erat em̄ virgo pauper et in peregre constituta/carpentario indigno coniugata: ope modica fouebatur. Reclinauit in presepio filium: cum sibi non esset cum ceteris diuitibus locus. Aspice mundi reginam incedentem peregre ducatu vnius hominis/q̄uis iusti senis. Sola edidit ex vtero filium: nulla pedissequa/nulla cognata/nulla femina secum. Ipsa dūtaxat se coaptat ad partum: veruntamen doloribus non preuenta: nullis agitata molestijs: angustijs nullis artata: obstetricum officia ibi penitus non fuerunt. Ipsa primo emissum partum in terra iacentem adorauit primaria super terram. Ipsa eum ꝓprijs manibus de terra in gremium et super genua sustulit: ipsa sola paupercula suis pannis inuoluit: ipsa deficiente cunabulo in presepio reclinauit. Hec omnia virginis paupertatem exaggerant: etiam christi/qui alio ineffabili ordine dicendus est pauper. Apta paupercula apte christo sacra est virgo mater: vt pauperem in terris genitricem haberet: qui cum esset omnium diues/egenus ꝓ omnibus factus est.

¶ Conseruabat virgo mater que de filio dicebantur. Capitulū XX

Et cum de digno digna dicerentur ab angel' atq3 pastoribus: maria considerabat omnia verba hec conferens in corde suo. Lu.2. Attēte audiebat maria que de nouo partu suo mirabili dicebātur: et conseruabat omnia/ne a memoria laberentur. Non auditrix surda neq3 immemor auditorum: sed conseruabat delectantia interiorem sensum: quoniam auditio diuinorum est pastus suauis interiorum. Audit ab angelis maria/omnium magistra virtutum: ⁊ velut a sapientioribus verba deprompta custodit. Audit a pastoribus: ⁊ ipsoꝝ velut maxima suscipit documēta: retinet ⁊ ꝯseruat: humilitate3 suam protestatur/

ꝙ audit ab eis quibus est ipsa superior: et affe-
ctū mouet in prolē: cū omnia que de ipsa noui-
ter dicebātur/ex delectatione captu animi reti-
nebat/ↄferens in corde suo. Nō cū ioseph/non
cū aliqua creatura/noua ⁊ insolita verba virgo
ↄferebat. Nemo sibi aderat tam solers mente/
tam viuax eloquio/ad collationē auditoꝝ suffi-
ciens. Fit sepe collatio duorum inter duos aut
plures: aut ad inueniendā concordiā eorū que
dicunt: aut ad percipiendā doctrinā: aut ad in
quirendā possibilez actionem: sed in corde suo
ↄferebat: vbi nullus nisi solus deus inspector.
Et ↄferebat angelorū verba/similiter ⁊ pastoꝝ
si concētū facerent ⁊ symphoniā. Cōferebat in
corde suo/pleno diuino spiritu: in corde vbi ve
ritas interlucet: vbi tacita inquisitio plus inue-
nit ꝙ clamosa. Quid em̄ est conferre ī corde: ni
si eorū que audiūtur/per rationē aut p̱ fidē no-
ticiā inuenire? Quid est conferre ī corde: nisi stu
diosa meditatio mentis in ducatu rationis vel
fidei/veritatē rerū potissimū inuestigās? Et se-
ipso prius est facienda collatio/si dicta sunt du
bia: si recte capi aut fide pñt ab homine comp
hendi: si quid habent impertinēs/vel inhone-
stum/propriū vel annexū/consulēs siue iubens/
mysticū vel morale/tēporale siue perpetuū/diui
nū siue humanū/indifferens siue relatū. Confer
Luce.11 uemus igitur verba: q꞉ beati qui audiūt verbū
dei/⁊ custodiunt illud. Illud audisse non suffi-
cit/si audita ex memoria elabūtur: maxime queq
de agenda vita tradūtur/⁊ de canone credēdo-
rum. Et ↄseruatio diuinorū verborum dilectio-
nem habet ad christū. Sic em̄ ipse testatus est:
Jo.14 Qui habet verba mea ⁊ seruat ea/hic est qui me
diligit. Consyderemus in cordibus nostris: q꞉
virgo conferebat in corde suo. Exemplo nostre
virginis matris animemur: vt interna mēte my
steria meditemur: vt fide nos viuificent: spe eri-
gant: dilectione pascāt. Conferamus in corde
que de verbo eterno dei eterne tēporaliterq꞉ di
Joā.1 cuntur. Nā eterne: ī principio erat verbū: ⁊ ver-
bum erat apud deū: ⁊ deus erat verbum. Siqui
dem temporaliter: ꝙ hoc idē verbum caro fa-
Philippē.2 ctum est: ⁊ habitauit in nobis. Hic christus ie-
sus qui cū in forma dei esset/ non rapinā arbi-
tratus est esse se equalē deo: sed semetipsum exi-
naniuit formā serui accipiens: ī similitudinē ho
minū factus/⁊ habitu inuētus vt homo. Confe
ramus dei dignationē ⁊ hominis dignitatem:
dei humilitatē ⁊ hominis exaltationē: quantū
potuit altitudo diuina inclinari/⁊ humana in-
firmitas prouehi: vt illa istā susciperet: ista ve-
ro susciperetur in illa: vt deꝰ homo/ ⁊ vtiq꞉ ho-
mo fieret deus. Si conferamꝰ/ exultabimus et
amabimus: ⁊ apponetur cōfidētia: ne aliqua de
speratione frāgamur. Et iterū hanc sententiaz
Luce.2 de maria matre dn̄i Lucas cōmemorat: cum in
duodecim annis filiū in medio doctorū reinue
nisset in templo: que sic vt prima disserit: nisi ꝙ
maioribus contēplationibus ⁊ piis suspitioni-
bus est apposita virgo mater: cum audiuit a fi
lio/ꝙ in his que patris erant/eum esse decebat.
De qua re disserenda restat alius locus.

¶ De purificatione et oblatiōe prolis et hypanti. Capitulū XXI

Cum vero cōpleti essent dies purgationis eius: scz quadragenarius dierū numerus a partu eius: cū
filio ascendit in templū: seruans legem que legi
non subiacebat/ꝑ eo ꝙ semen hoīs non susce-
perat ad conceptū: sed spū̄sancto agebatur: vt
hanc ↄsuetudinē obseruaret: ne in primordio
christi nascentis p̱ legē vt contumax haberet:
⁊ in suis initiis iesum portauit in templū: ī quo
docturus erat gentē perfidā iudeoꝝ: vt sic euz
suscipiamus in tēplo cordis nostri/sicut est ob
latus a matre: nec velimus eū supra fidē in ma-
iori agnitione suscipere/ꝙ ꝙ humanatꝰ est de-
latus ad templū. Et adhuc paruulus impotēs
fandi/admonet quales nos ad eū oporteat fieri
scz malicia paruuli: si secū ī eterno volumus tē-
plo versari. Defert mater eum velut oblationē
nouā ꝑ omnibus mūdi criminibus expiādis: ⁊
ꝑ ip̄o pie obtulit munera pauꝑtatis: insinuās ꝑ
senibus atq꞉ posteris: ꝙ mundi diuitias non
habebat. ⁊ ꝙ nec in magnis muneribus placa-
tur oīm rerū conditor: sed in affectibus ⁊ in vir
tutibus magnis/quibus virgo fulgebat. Non
ad quantā ordinationē legis/sed quāto affectu
legem implere posset/virgo tentabat. Et altuz
quidē atq꞉ secretū: ꝙ cum oblatione que ꝑtinus
est eterna ⁊ incorruptibilis/ tꝑalia et corrupti-
bilia offerūtur: scz par turturum/seu pullus ge
minus columbarū. Sed hoc est quod typicus
sensus habet: vt cū ipso bona nostra sociata si-
ant/factaq꞉ valeant. Et nihil reprobationi sub-
iaceat quod cū christo venit in templū: nil repu
dietur christo sociatuz. Ad nostre spei augmentum
factū agnouimus: ꝙ expulsioni non dantūr que
sibi christus associat: nec ex aliqua deformitate
ꝑpelletur/quod cū christo ⁊ ꝑ christo offertur
in templū. Sed nec excludamus castū sponsum
a sponsa castissima: cū christū ad templū manu
factū ambo portarent: ⁊ non subiecti legi legis
iussa p̱ficerent: qm̄ ꝑ quo huiuscemodi agebā
tur/legē non venerat soluere/sed adimplere. Jo
seph ṽgo/putatiuus pater ex carne: maria vir-
ginior/vera mater in carne: iesum deducunt cū
illis significationibus oblationū: vt gemētes p̱
voces/contēplatiui p̱ pennas simus. Et potior
ecclesia ꝙ christi vicarius: nam ille moritur: ista
in suis directionibus remanet. Remansit spon-
sa virgo post mortē ṽginis sponsi: ⁊ ecclesia oī-
bus mortuis p̄sidentibus simpla manet. Et eti-
am si diu morte p̄sulis remaneret acephala: non
ipsa in fide deficeret. Sed ad aduentum christi
pueri s̄m legē/non ex lege ad templū et delatorū
parentū iustorū obuiationes fiūt. Non em̄ chri
sto exitur obuiā aliter ꝙ in templo. Et in templo
fidei sibi obuiā fieri ⁊ sibi occurrere cum adue-
nit/iusticia est. Quā apostolus nō legis/ad Phi
lippenses scribens/gloriatur habere dicēs: Ut

inueniar in illo: nõ habens meã iusticiã q̃ in lege est: sed illã q̃ ex fide est christi iesu: que ex deo est iusticia in fide. Per iusticiã eñ fidei salui facti sunt patres: nõ legis/ q̃ ad pfectũ neminẽ duxit. Unde symeon et anna christo venienti occurrunt: q̃ vt sisteret domino scribat. Ad hominẽ nõ ad deũ ista sistentia ptinebat. Ab eterno eñ semp cũ patre filius. Sicut scriptũ est in
Exo.34. lege dñi: Quia oẽ masculinũ adaperiens vuluã/ sanctũ dño vocabitur. Magnũ sacramentũ ꝓrogat signata distincta locutio: vt masculinũ primogenitũ/ non femininũ domino sisteret: qm̃ omne quod virile et forte et firmũ esse cognoscit/ est domino ꝯsecrãdũ: quod vo est ꝯtrarie actionis/ domino in suo tẽplo deferre nõ ꝯuenit. Nam et lex domini sic desanxit: quã p eo q eterna est/ imutari nõ licet: et hostia p eandẽ domini legẽ offerenda est. Non enim offertur aut seruitur deo/ aut colitur arbitrio nostre voluntatis/ aut iudicio electionis et directionis humane: sed decreto sue legis eterne. Et ecce hõ erat ĩ hierusalẽ/ cui nomen symeon: et homo iste iustus et timoratus/ expectans consolationẽ israel. Erat in hierusalẽ obuiaturus christo: q̃ visio pacis dicitur: nõ tamẽ pax: qm̃ in hac vita nullus viuit in pace/ vndiq sonantib9 bellorũ fragoribus. Et si parcitur interdũ a bellis hominũ: nõ tamẽ parcit a bellis diaboli atq vitiorũ: nec q̃ iusti sunt/ in pace oĩmoda viuũt: etiã si nõ turbato aĩo ꝓpulsant. Habent ꝓtin9 iusti si nõ manifesta/ saltẽ occulta certamina: cũ quibus inuise ꝯfligant: et si nõ a vitijs/ tamẽ ꝓ cõseruatione virtutis. Sed bene sunt in visione pacis: q: cognoscũt quale sit bonũ/ ad quod tpaliter suspirant eternũ. Erat itaq symeon in visione pacis: q: p spm̃ christũ verã pacem agnouit.
Ephe.2. Nã vt ait aplus: ipse est pax vera/ q̃ fecit vtraq vnũ. Mansio optima in visione pacis: quoniã ingruente bello/ mẽs pace delectata q̃escit. Et cũ insultus aduersi ꝓueniũt: aĩa videt pacem. Nulla religiosa et honesta est habitatio preter pacẽ. In qua vir obediẽs habitat: nã ꝑter obedientiã nõ habitat in pace. Hoc enim prenotat vocabulũ symeonis/ si p interꝑtationẽ transfertur. Et hõ iustus iste erat/ q̃ viuebat ex fide: quo
Ro.1. niã iustus ex fide viuit. Et timoratus erat: q: vt
Eccl.1. scriptũ legitur: q̃ sine timore est/ nõ poterit iustificari. Et nõ ꝓpriã/ sed totius populi expectabat salutẽ. Preferebat cõmune bonũ ꝓprio: velut qui p iusticiã nouerat meliora decernere. Et spũssanctus erat in eo/ ad sanctificãdũ et ad docendũ futura. Et que ventura erant/ ipse monstrabat: a quo in aĩo suo absq testimonio alieno responsum acceperat: nõ visurũ se mortẽ/ nisi prius videret christũ dñi. Non solet dare respõsum/ nisi aliquid interroganti. Et ab eo responsum dicitur quod inq̃renti repẽditur. Sed vbi symeon interrogauerit/ aut quõ a spũsancto flagitauerit/ ignoramus. Sed incunctanter asserimus: q de christo ꝓphetias intelligens eo spũ qui in ipso erat/ orauit ostio clauso in secreto loci: magis vo in cubiculo cordis: vt nõ sentiret corpis mortẽ/ nisi videret in corpe oĩum vitam christũ. Expectans huiuscemodi non ab hoie/ nõ ab angelo/ sed a spũsancto p occultã infusionẽ accepit responsum: nõ visurũ se mortẽ in corpore/ nisi videret vitã in carne. In magnã contemplationẽ traijcitur animus: si homo iste spũsancto monstrante in aĩa sua christi sacramẽta videbat: cur carneis oculis videre exiuit: cur sic videre respõsum accepit: cur sic adimpletũ quotidie lectitamus et credimus: maxime cũ oculis carnis ꝑterq christi carnẽ nõ potuisset aspicere? Non enim erat oculis subiecta incarnata diuinitas: nec vita q̃ christus est/ poterat corruptibili visu videri. Quid igitur est q illa visiõe intrinseca nõ cõtent9/ forinsecã expectabat? Pl9 enim est mẽte q corpe quippiã cõspexisse. Mente veritas nõ oculis est facta visibilis: nec bestias excedimus et volucres et serpentes in visione corporea: sed q: mente decernimus aspecta per corpus. Si iã symeon totũ mente videbat quod aspicere gliscebat in corpore: attamẽ et spiritu venit in templũ/ scz quo plenus erat. Et iustus et timoratus/ hoc est spiratus ad christi sciendũ aduentũ in tẽplo sibi obuiã factus. Ecce iustus obuiat iustificatori et portitorib9 eius: et ĩ tẽplo cõueniunt infans in carne verbũ/ et gestãtes in carne deũ. Et iust9 huic obuiat trinitati. Quid Maria nisi fides? Quid ioseph nisi spes? Quid christus delicatus nisi charitas? Procedit a fide et spe vera charitas/ velut a patre et filio spiritussanctus. Quid senex iste iustus/ nisi oĩs chorus iustorũ: qui ad ecclesiã sanctã venit/ has virtutes aĩo et in actionibus suscepturus? Ac per hoc datur intelligi q̃d senex iste spiritu videns/ corpore videre satagebat: cõformitatẽ operũ exteriorũ ad diuinas virtutes volebat offerre. Et genus humanũ peccato veterascens/ putrũ in puro puero fieri annuebat: et christiformitatẽ in corpore hoĩm fieri erat oĩno ꝑsagiũ. Proinde omni cõpleta cõsuetudine legis ꝓ christo ipse symeon/ nõ tẽpli sacerdos accepit eum in vlnas suas/ et benedixit deũ. Non erat illud sacerdotũ/ tenere in manib9 christũ: q: p iusticiã legis credebãt ꝯferri salutẽ: quã etiam nõ impleuerãt: sed alius de hierusalẽ veniẽs ipm accepit/ trãslationẽ templi et sacerdotij et synagoge ꝓnunciãs. Senex erat: antiquior gentilitas q synagoga: q̃ christũ synagoga reprobante suscepit. Et bene sunt impleta vota petentis: q̃ de seculo erumnoso exire nolebat/ nisi prius videret seculi cõditorẽ atq reparatorẽ: et horrebat mortẽ/ nisi spes infallibilis ꝑstaretur de vita: ꝓ qua cõquirẽda et tenenda oẽm fortitudinis actionẽ exposuit. Et eo typo quo eũ symeon accepit in vlnas/ fecit et facit ecclia/ et in membris suis vsq in finẽ seculi est factura: et benedictura deũ in donis suis: quorũ nullũ altius q q filium dederit terris/ vt terrenos redderet celis. Nihil tã obligat hoiem ad reddendã possibilẽ vi-

ex/ et ad eius seruanda mandata: q̄ q̄ seipsm̄ de⁹ hoib⁹ tradidit humanatū. Proinde cū alia nō possimus rependere: benedictio et laus de ore atq̄ corde hoim nō recedat: iuxta ꝓpheticū di Ps. 33. ctum: Benedicā dn̄m in oī tp̄e: semꝑ laus eius in ore meo. Et benedicēs ꝓrumpit in canticū: Lu. 2. **Nunc dimittis seruū tuū dn̄e secundū verbū tuū in pace.** Uiso et tacto christo/ in pace dimittitur seruus dei: magis cōtēplatiua mentis q̄ corporis visione gauisus. Dimittitur in pace sm̄ verbū/ scȝ resurrectionis: quod a spūsancto susceperat/ ꝓmittente infallibiliter visionē. Fidelis enim deus in v̄bis suis semꝑ efficit quod ꝓmittit: si ꝓmissarius sua iussa custodit. Dimittit in pace seruū suū: nō idolorū/ aut quorūlibet vitiorū/ seu rerū tp̄aliū seruū: nec eū q̄ tp̄alibus dn̄is seruit in pctīs: aut euȝ q̄ in licitis actionibus infideliter seruit: sed seruū suū: qui voluntatē eius nouit et facit: q̄ nihil faciendū omittit: q̄ vnū ꝓ alio nō postponit: q̄ cū oīa benefecerit/ se inutile sentit: et nihil se fecisse indicat: pensans altitudinē p̄ceptoris/ et sui deficientiā seruientis: q̄ nō ꝯtēnit ad verbū: nil graue iudicās quod iubetur: cui nullum p̄ceptū displicet: q̄ dn̄i placitum suū facit: q̄ etsi non possit plene ꝑficere quod iubetur: nō ad impossibilitatē p̄cepti/ aut indiscretionē dn̄i hoc asscribit: sȝ suo defectui deputat quod non fecit. Et hic est seruus dn̄i/ quē dn̄s dimittit in pace. Sed quid est q̄ hic senex nō videbatur sibi de hoc seculo migrare cū pace: nisi christū dominū taliter aspexisset? Nōne et ceteri sancti patres mortui sunt in pace? Nōne et ceteri ꝓphete domini/ quanq̄ aliq̄ fuissent crudeli morte ꝑempti? Sed quō ad dei regnū spectabāt/ si cū pace mortui non fuissent? An iste pacē dicebat mori morte nō ab aliis irrogata? Quid iste tantus senex asscribebat ad pacē? Id ꝑfecto dixerim: q̄ alij longa expectatione viderunt in fide atq̄ spe certissime tenebāt q̄ sic futurū erat: incerti penitus erāt quādo maiestas diuine ꝑficeret. Et hinc certi ex fide/ securi de spe/ incerti de tp̄e/ ante hūc senem p̄res ceteri decesserūt: iste v̄o de tp̄e certus/ vitā finiuit in pace. Et pie credendū est q̄ p̄ter id quod christus puerulus/ imo infantulus in ei⁹ brachijs requieuerit: q̄ in eius mente aliq̄d diuinū et arcanū ostenderit: vnde se fatebat̄ in pace dimitti. Sed si q̄ hanc gratiā sortiri cupim⁹/ habitemus in hierusalē: q̄m̄ nō cōmouebitur ī eternū q̄ habitat in hierusalē. Ueniamus in tēplum in domū scȝ orōnis et obsecrationis et laudis/ in ꝯtēplationē diuinorū: q̄m̄ tēplum a ꝯtēplādo reperimus: et in locū mysteriorū christi. Et suscipiamus manib⁹ puritatem: ꝯcutiētes illas ab oī oꝑe malo: vt nobis fiāt actiua que nouimus digna fieri. Magis aūt ip̄e causam subrogat q̄re sit dimissus in pace. **Quia viderunt oculi mei salutare tuū.** Que viderunt illi⁹ senis oculi? Carnem/ nō deitatē christi. Sed mēte itellexit/ q̄ ipse penitus erat salus dei/ ab eterno cunctis mortalibus hominibus preparata.

Unde sequitur: **Quod parasti ante faciem omniū populorū.** Uere ante faciē posuit/ nō a tergo: vt illam aspiciamus/ illamq̄ cognoscamus in anteriori ꝑficiētes: nō retrouertentes ad ea que ꝓ melioribus antepositis abdicauim⁹. **Et lumen ad reuelationē gētium: et gloriaȝ plebis tue israel.** Lumen illuminans positū ante conspectus hominū: vt si nō recte ambulatur/ non asscribatur lumini: sed errare volenti/ et oculos claudenti ad splendorē eius: quod reuelat gentes ambulantes in tenebris: quoniā gentiū popul⁹ q̄ ambulabat in tenebris/ vidit lucē magnā: et sedētibus in regiōe vmbre mortis/ lux orta est eis. Et gloria erit israelitice plebi: cū in fine seculi isr̄l saluus erit. Necnō lumē est ad gentes/ scȝ ad homines peccatores: vt de tenebris reuertantur ad lucē. Et ad israeliticos scȝ iustos: vt non aberrent a luce: sed in ipsa interne splendente ꝑficiant. Hac cōditione omnibus christus est lumē: vt peccator tenebrosus lumē veritatis aspiciat/ detestatus tenebras ꝑ lumē: et iust⁹ in lumine palmate ꝑficiat/ delectatus lumine/ effugiēs tenebras. **Et erant pater eius et mater mirantes suꝑ his que dicebātur de illo.** Suꝑ his admiratio fit que sensum et intellectū hominū oīno transcendunt: et quorū veritas intellectui nō equatur: nec ad illā intellect⁹ sua virtute ascendit. Suꝑ omne quod humanū est/ symeonis verba tonabant: vt etiam parentes eius in admirationē leticia plenam inducerent. Et quāq̄ pia mater spiritū symeonis excederet: et pre cunctis mortalibus plura videret atq̄ sentiret de filio: attamē non desinebat admirari q̄ sic eū senex iste cognouerat: sicq̄ alte de ipso ꝓnunciabat. **Et benedixit illis symeon:** scȝ duobus parentibus/ aut tribus cū filio: nō velut supior authoritatē habēs: sed velut deuotus gratias agens. **Et dixit ad mariam matrē eius:** nō ad patrē ioseph: quia nō tanta dilectione velut mater ferebat̄ in christū. Aut q2 spiritu p̄nouerat ante christi passionē esse moriturū: nec illi penose cruci cū matre debere assistere. Solā ergo matrē in hoc vaticinio alloquitur: q̄ crucis futura erat discipula: et sui filij ꝑ oīa cōsocia passiōi. Quid enim hic senex de filio ad hanc iuuenculā matrē virgineȝ dixerit audiamus. **Ecce positus est hic in ruinā et in resurrectionē multorum in israel: et in signū cui cōtradicetur.** Letis tristia miscet: supremis ima cōnectit: et duci bellum parat: et glorie ignominiā coniungit: et que sunt dei et hominis cantat: et simul virtutis et infirmitatis prosequitur actiones: et formā dei et hominis/ domini et serui adesse simul in vna christi persona declarat: vt sic cōnectātur que ad formā deitatis/ et que ad formā humanitatis/ ordine debito tribuuntur. Salutare et lumen omniū gentium/ et gloria populorum/ diuinitatis est forme. Et q̄ ruinam infidelium atq̄ non credentium/ et aliorum delinquentiū et pec-

cantiū faciat: & resurrectionē in his q̄ vere crediderunt/ & conuersi ad deū fuerint operet: etiā forme attribuitur deitatis. Quod vero signū sit cōtradictū/ humanitatis est forma. Et q̄ signū sit/ est hominis & nō dei. Semp enim signum signato noscitur minus. Et quoniā virgo in passione filij velut pungēti gladio erat fodiēda dolore: humanū totū esse insinuat: q̄ hic puer crudeliter & innocenter moriturus erat: adiecit em̄ Et tuā ipsius animā ptransibit gladius: vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Vide quanto amoris vinculo matrē ligauit cum filio / filiumq̄ cum matre: vt animā matris/ animā filij esse denunciet: nō in vna substantia/ sed in dilectione oīno indiuidua. Et vere anima matris aīa filij erat prout omnes anime sunt: sed ipsa tanto ligatior/ quanto in eius amore feruentior est reperta & pre cunctis decorius ornata virtutibus. Aut alia sit relatio seu verbor̄ conexio: Et tuā aiam gladius ipsius ptransibit. Sed quomodo vba cōnectāt ur/ sentētia vna elicit: videlicet vt anima virginis matris in passiōe filij doloris gladio foderetur. Aliter esse nō poterat/ nec debebat: vt tam alte digneq̄ dilectus/ sine diligētis dolore acutissimo sic amare moreretur. Nec ad matris imperfectionē cedit/ q̄ humanitus doluit tam acute pro filio: quoniā p omni homine innocenter & iniuste morti tradito/ hec pia virgo doluisset: sed maxime pro ipo dolere debuit: ex qua carnē in qua pateret/ eduxerat: Et apte videbat se in passiōe filij sui redimi: que nec aliter potuisset & ipsa saluari. Nam & ipa q̄uis immaculata/ in passione filij sui nihilominus in causa/ & hoc summe ad dolorē eius faciebat augesim: vt etiā excederet ex dolore martyrū passiones. Quod aūt adijcitur: vt reuelētur ex multis cordibus cogitationes: vt credentiū & nō credentiū/ iustorum atq̄ iniquor̄/ diligentiū & odiētiū futura sit nota pditio. Passio enim christi discretauit reprobos & electos. Ecce quomō beatus symeon allocutus est virginē: qualia pphetauit de prole: vt post prospera ilico aduersa cōnecteret/ & dulcibus amara sociaret: vt discamus in filio & in matre inter ipsa inculpate transire: Audi que virgo mater audit in templo: et cum ipsa symeonis de christo auscultat presagia: et mirare in cōtemplationē animū dirigētis: & humilitatē agnosce marie: q̄ nō velut mūdi regina & eterni regis mater/ sed vt discipula accipit vba senis: nō stomachans verbum: nō dedignās auditum: equanimiter leta & tristia recipit: verecunda facie/ moribus compta: obmissa enim responsione atq̄ repensione verbor̄: vt preroga ret omnibus audiende veritatis formā: & virginibus loquendi auferat audaciā. Et vt incōtra dicte audiant vba q̄ de christo dicunt: ipa & putatiuus pater silenter oracula diuina suscipiūt: & animo constans/ seruansq̄ in lingua censurā non mutata facie in auditis de sua ple magnis & seuis passionibus: & q̄ sit doloris gladio fodiēda: eandem cōsistentiā conseruauit: vt nec leta de letis/ nec tristis de tristibus videretur. Et pstata fide dictis disputationē & causar̄ inquisitionem abiecit: nam vere intellectis aut creditis q̄ dicuntur/ supuacue cōtendit auditor: & magnā criminis notā habet velle disputare de certis. Sed si bona virgo audisti: cur gratias nō repēdis? Si vero indigna/ cur hunc senē non arguis? Spectat ad celicolā virginē in omnibus lingue seruare modestiā: nec in laudes & verbor̄ blandimēta prorumpere: nec arguere seniores. Et quoniā ab omni etate/ & similiter sexu christus erat testimonia suscepturus: qui hoīes vtriusq̄ etatis & sexus saluaturus erat: anna longo tēpore vidua supuenit spū plena: de iesu altissime loquebatur: causas sui aduentus exponens expectantibus redemptionē populi israel: quā ipse pfecturus aduenerat. Et insonuerūt hec verba virgineis auribus: vt iam in templo in his q̄ ipa sentiebat de filio/ inuenisset vtriusq̄ sexus homines in veritate concordes. Resonant in tēplo apte pphetie/ cōcordes de christo voces: & preterq̄ in dei tēplo/ nō inuenitur iste concentus. Et vnū est dei templū/ patres veteres cōtinēs & modernos. Una est omniū veror̄ fideliū ecclia: eorum sc3 qui de christo equaliter sentiunt. Una fides veter̄ & nouorū: vna spes oīm saluandor̄: q̄uis pro iusta & ordinatissima distributione tēporū fuerint sacramenta diuersa. Nec mirum q̄ in tēplo veteres & annosi clamāt & pphetant/ & iuuēcula virgo tacet: quoniā testamentū vetus plus extitit in verbo q̄ in facto: nouuz vero plus facto q̄ verbo. Et silentio/ nō verbis pstatur fides dictis: & corde/ nō lingua pphetie recipiunt in fide: sed in moribus viuendi forma porrigatur hominibus. In sene forma pfecte iusticie/ boni desyderijq̄ cōmunis: in anna forma sancte viduitatis & castitatis pscribitur his qui post nuptias vitā celebrē tenere decreuerint. Hec a viro in iuuenili etate soluta/ monogamiam vsq̄quaq̄ seruauit. Quod & apls in poster̄ tradidit in consiliū: Soluta es a viro/ noli querere virū. 1. Co. 7
Sed nō oīs vidua vere vidua: sed q̄ p christo castitatē custodit. Et hec honoranda si expedit/ vt alimētis ecclesie ipsa pascatur: vt ad Timotheū scribit apls. Nō est christi vidua/ nisi vi 1. Tim. 5.
due huius tā antique formā accipiat/ vt nō discedat a tēplo. Et cū phas nō sit mulieribus ī manufactis ecclesijs semper consistere: non tamē recedat cor de templo sacre doctrine: nec anio cōmunitatē vere credentiū intermittat: ne discrepet ab ecclesia: extra quā veri sacrificij & boni alicuius digni pmio nō est locus. Non viuat Ibidē
delicione: q̄ vidua in delicijs viuens mortua ē: sed ieiunijs & abstinentijs corpus afficiat: ne deliciate viuēs in libidinē expumet: & philocapta viuat turpiter etiam preter virum. Refrenāda sunt omnino ieiunijs incētiua libidinis: nec sufficit pulla vestis si exculta caro nitescit: si ex cibo crassescit: si ex nimio potu somnescit. Nō sit vaga discursibus: sed obsecrationibus & oratio-

nibus crebris insistat: nō seruiat mūdo/sed do-
mino: nō vbera/sed sterilia pferat: sed eius sint
de deo & de virtute sermones: & aliqd expediēs
loquat his qui secū in christifera virtute parti-
cipant. Necnō & huius vidue nomē & genealo-
gia si in interpretationē deueniant/ put in euā-
gelio scribitur: mores viduis debitos pamplius
Lu.2. cōmendabunt. Inquit enim: **Et erat anna
pphetissa filia phanuel de tribu a-
ser. Et hec pcesserat in diebus mul-
tis: et vixerat cum viro suo septē an
nis a virginitate sua: et hec vidua
erat vsqz ad ānos octogintaqtuor.**
Optimā quadrā hec vidua in annis viduitatis
pfecerat: vt solida ex omi sua parte persisteret.
Et octies decē āni/ pcepta decē pro octaua ve-
re seruasse insinuant. Et quatuor reliqui deco-
re quatuor moraliū virtutū esse prefultā: magis
vero ad rotas quatuor euāgelij preparatā. Que
nō discedebat de templo: in honesto loco consi
stens: quoniā decet eligere viduas habitacula
honestatis: & que sua corpora virtute castitatis
ascribunt/ibi habitare pfigant/vbi testes deui-
tare non possunt. Confert ad custodiam castita
tis/vbi humani deuitari non possunt aspectus:
maxime illorum qui decentiam templi habent.
Surrepit sepe importuna tentatio delinquēdi
vbi nullus timetur aspiciens. Nec deserēda sūt
loca/q cōferunt ad officium sanctitatis. **Ieiu
nijs et obsecrationibus seruiēs do-
mino die ac nocte.** In loco dicato deo/ p
ter que dei sunt/oīno fiēda nō sunt: quoniā do-
Ps.92 mū dei decet penitus sanctitudo. Ve autē eis/
qui domū orōnis in secularia facta conuertūt:
Virtutibus seruitur/& nō mechanicis actioni-
bus dn̄o: sed impretermisse/scz die ac nocte: vt
nō dies diuino seruitio/nox vero somnolētie tri-
buatur. Nec noctes p deo ducant insomnes:
dies vero in ocio culpato aut maculate ptrāseāt.
Necnō in die psperitatis/& nocte cuiuscūqz ad
Ps.1. uersitatis seruiendū est dn̄o. Et beatus est vir
qui in lege meditatur die ac nocte. **Et hec ip-
sa hora supueniens cōfitebatur do-
mino.** Supuenit hora qua christus aduenit:
cum quo in templo cōuenit. Quo aūt & quomō
supuenit/si nō discedebat de templo? Dum sy-
meon virginem alloquebatur/aduenit: & ad de
stinatū locum templi in quo fiebat primogeni-
torum oblatio/supuenit: & frustra tam diu fuis-
set obseruata in templo/si cum iesu non conue-
nisset in ede. Nulla preteritorū patrū sanctitas/
nulla eorum virtus/nulla obseruatio legis ces-
sisset ad meritū/nisi puenisset ad christum: neqz
vnius confessio suffecisset/nisi christo daret cō
fessionis honor. Et oīa mortua opa prisca erāt
nisi reuixissent in christo. Supuenit igitur anus
ista debita hora: qm̄ ante illam venisset incas-
sum: qr scriptū est: Vanū est vobis ante lucē sur
Ps.116. gere. Vanū porro cūctis viuētibus factū erat/ añ
lucē que est christus/boni aliqd peregisse: post
venisse protinus ignauie asscriberet. Cepit ho

ra cōuenire posse cū christo/ab eo tēpore quo i
mundo incarnatus apparuit: & vsqz ad secliter
minū pdurabit. Post mortē vero hec hora in su
is gradibus finē sortietur interminū: vt qui cū
christo in hac hora/in hoc templo non conue-
nerint: post mortē conuenire nullatenus possint.
Et cū omnes habeant horā: ve qui pdiderit cō
ueniendi horā cū christo: qui omnē semp para-
tus est ad horā/quando ad ipsum redire decer
nimus. Et cōfitebatur dn̄o/scz offerens ei in tē
plo sacrificium laudis: quod deū honorat/ vbi
ostenditur salutare dei. Hinc p pphetam dn̄s
dicit: Sacrificium laudis honorificabit me: & il Ps.
lic iter quo ostendam illi salutare dei. Confite-
bantur dn̄o completa fuisse in christo/que ipsa
prophetico spiritu pnouerat: q legerat de pro-
phetis: & omnia mysteria legis. Et eo spū quo
prophetissa erat/officium euāgelizandi assum-
pserat: vt de puero iesu oblato in templo loque
retur cū expectantibus redemptionē isrl: qd ipse
puer erat tunc delatus ad templū: qd votū datū
erat expectantibus: qd erant cōpleta vota iusto
rū/& adimpleta iusta desyderia patrū: & qd inde-
fesse puer iste currebat nō quietus: nisi p mor-
tem & sanguinē omniū faceret in cruce redem-
ptionē. Optima cuiuscūqz locutio/cū solum de
salute tractatur: nam nil tam mortalibus est sic
expediens. Optima predicatio / cum diffidētia
remouetur: spes profutura promittitnr. Huius
cemodi erant templaris vidue sermones: & an-
teqz euangeliū conderet/euangeliū pdicabat: p-
phetissa enim erat: & eius spiritus pamplius ex-
citatus est ad noticiā futurorū/cū christum con
spexit in templo. Adimplere protinus venit bo
na: nō soluere atqz terminare habentibus am-
pliora. Hec oīa virgo mater audiuit in templo:
admirās verba/letabatur in prole. Gaudio mi
scebat tristiciā: neutrū ex altero pmutabat: sci-
ens filium esse deū/et suā imaginē esse redēptu-
rū. Ex omni verbo euge multiplicia resultabāt:
sed propter mortē et sanguinem dolor et tristi
cia fodiebant: neutro ex altero terminato / nisi
resurrectionis pacta victoria. Nouerat hec oīa
virgo/etiā si nō venisset ad templū: sed fides ad
posteros facta est solidior/ et ipsa virgo deuo-
tior: cum collatio celebrat in templo. Paratur
omnibus forma scientibus: vt quanta sciendo-
rum appareat certitudo: atqz docendarum rerū
videatur certa scientia: quod expedit in ecclesia
et cū ecclesia orthodoxa exemplariter atqz colla
tiue cōferre. Nec quisqz confidat etiam si desu-
per spiritus gratia illucescere videatur: nam cū
apostolus decadē vnā cōtinue pdicasset: ne in- Ga
uacuū cucurrisse videretur: cū his qui predica-
bant hierosolymis/euangeliū cōtulit: quāqz nil
aliud qz id quod ipse a deo acceperat/sibi contu
lissent. Omnis heresis procul ppellitur: oīs ab
rogatur disceptatio: schisma intrare non sinit:
vbi tenetur concordia scripturarū: vbi omnes
in templo cōueniunt. Omnē formā sciēdi atqz
addiscendi et viuendi/ad soliditatē virtutum et

instarũ actionũ nobis virgo prestrixit: veniẽs purificari ad templũ: audiens a senioribus diuinas theorias in templo velut discipula diuinorũ. Grata sibi oĩa erant: ⁊ ipsa grata gratis assistit. Omnibusq̃ pfectis iuxta censurã legis / reuersi sunt in galileã in ciuitatẽ nazareth: vnde ascenderat in bethleem: vbi preuenta partu ꝑ dies quadraginta stetit: quousq̃ purificari venit in templũ in ciuitatẽ hierl'm.

De fuga virginis cũ puero ĩ egyptum. Capitulum XXII

Mat. 2. Post que decreto patris altissimi / reuelatione angeli: regũ timore malorũ / ne ꝑdant teneram prolẽ: fugere cogitur: peregrinari cõpellitur in extraneas nationes. Nec sua titubat fides / ꝙ alta in templo de ipsa ꝓ ple audierit / ꝙ ilico datur in fugam: nec sua credulitas minoratur ad filium / q̃n sit altissimi: q̃ꝫ nis terreni regis edicto superno decernat̃ vitare tyrannidem. Agnoscebat sup eo diuinã prouidentiã: ⁊ ꝙ in eo quod de se matre susceperat ordinabatur ad fugam: non in eo quod de celis aduenerat. Et iam incipiebat cudi acutus doloris gladius: cũ tam cito noua sua teneraq̃ proles cogeretur regũ timore quos terrebat / ꝓuincias egyptiacas incolere. Et mirũ in hoc infante tenello / ꝙ terrens terrebatur: ⁊ territus plus terrebat: qui ob hoc fugiebat / quia ab ipso terrebatur herodes. Itaq̃ celebratur fuga ꝓ prole / que fugiebat ex matre: ac mater ꝓ filio damna exilij sustinebat. Uadit in peregre angelorũ dña: ⁊ superna ciuis ciuibus sociata supnis / originali relicta patria / querit extraneũ incolatuz. Sed nulla patria sibi erat ad propriam: cui preter q̃ virtus nihil erat ad propriũ: ⁊ nihil habere omnino sibi vendicabat in ꝓprium. Nec aliquam regionem sibi cõputabat extraneã: q̃ solum habitabat in regione virtutũ. Que patria extranea esse potest ꝓpriã nõ habenti? Que aliena patria qui mundũ nõ diligit: qui oẽm in hac vita incolatũ dicit exiliũ: qui incessanter ad supna suspirat: qui cũ sapientia contuberniũ fecit? Que potest esse horenda ꝓuincia / cui de sensibilibus nihil placet? Que grata / cui viuere pena est? Que ꝓpria / vbi manere nõ sinitur? Sed quibus hec virgo mater inexperta cõuersandi iuuencula / humanis fulciatur auxilijs: quibusue pedissequis / aut famulorũ copia societ̃: q̃b⁹ vecta curribus aut eq̃s: q̃b⁹ ornata schematib⁹ vadat ĩ ꝑegre: q̃ apicẽ euãgelicũ scrutaris aduerte. Ut pauꝑis carpẽtarij vxor pauꝑcula ĩcedebat: ipo solo ɔtẽta comite ꝓ cura: ⁊ ei familiaris ⁊ ĩ testimoniũ honestatis / ⁊ nutrimẽto ꝓlis. Ecce regina mundi egyptiacas ingreditur ciuitates / nullo humano comitata fastu: sed nec pedissequaz vnã legimus habuisse: incognita mũdo / ignorata in populo: quã si q̃ erat cognouisset egypti⁹ / apparatu ⁊ magnis copijs occurrisset. Conducit hospitiũ carpentarius: introducit matrẽ cũ prole fugientẽ. Cõgregat suppellectilẽ modicã ad fonendã matrẽ ⁊ prolẽ: artis carpentarie instrumenta producit. Incipit inquirere si ex illa possit captare modicã stipem: denunciat se ĩ arte peritũ. Explorat si quis ad ligna bipennibus ⁊ dolabris habet opus: facturum se dicit placide ꝓ mercede: vt sustẽtet virginẽ matrẽ: vt posset alere prolem. Nec nõ ob id etiã huiuscemodi artis se actuosum insinuat: vt euadendi fulcimenta ex illa cõquireret: ne ociosus aut in fraudem alicuius videret̃ ad illam prouinciã accessisse. Non tamẽ vt abraam saram ꝑmonuit iste Gen. 12. mariã: vt diceret se ipsius esse sororẽ: veritus ꝓpter eius pulchritudinẽ mortem / si se fateretur vxorem: que specie sua ⁊ pulchritudine sua sarã ⁊ rebeccam supauit. Nec ipsa sublata est in domo alicui⁹ egyptij regis / vt sara in domo pharaonis: sciebat enim ꝙ melius q̃ꝫ sara custodiebatur ab angelo: a quo sepe ipsa responsa accẽperat. Et talẽ gratiã in matre virgine deus posuit: vt nec ꝓpter eius excedentẽ pulchritudinẽ potuisset ab aliquo ob ĩmũdiciã cõcupisci. Nouerat hoc ioseph experimento sui: qui nunq̃ꝫ ex ipsa carnis tentationẽ ꝑsenserat / q̃uis secũ pariter habitaret. Stat in egypto puerula mater cũ puero: nec procedit in publicũ: nõ verita hominũ fraude: sed custodiens honestatẽ / formaz prestans iuuenibus / qualiter cõstantes in peregre cõuersentur. Net / suit / laboratq̃ manibus: ⁊ querit sic cõpendia vite. Nullas vicinales visitat edes. Fit nota omnibus ꝑ modestiã magis q̃ꝫ si ingrederetur limina vicinorũ. Admirationi fit oĩbus: sermo diffunditur ꝙ in egypto similis mulier nunq̃ꝫ fuit. Trahit oẽs in sui ɔsyderationẽ ꝓpter insitã honestatẽ: que velut magnes ad se ferrũ secreto tractu vere trahens / omnes ad sui admirationẽ trahebat. Subdita viro / intenta ꝓ filio / ⁊ in suis quieta negocijs se positaz in peregre letabatur: abiectui faciens quicq̃d de patria potuisset esse amenũ. A nexibus soluta: quibus fere omnes humanus nectit amor. Nõ incipit aliquando tintillare virũ / si iã repatriandi tẽpus adesset: Nõ ꝓferens q̃d delectabile reliquisset in patria: nec q̃d amplius cũ cognatis reuersa possidere potuisset. Non subinfert ꝑegrinationis incõmoda: que cito solent in patriã reuocare ꝑegrinos: sed quid pater eternus decernat / expectat. Non cõturbat virũ velut insolers: nõ ĩfestat more mulierũ / multa req̃rens: nõ querulat̃: tantũ intenta supius / vt iussionibus diuinis obediat.

De reditu virginis cum puero in iudeam. Capitulũ XXIII

Itaq̃ angelus iterũ eius virũ affat̃ in sompnis: vt redeat in iudeã. Non alloquit̃ eã de cura viandi: ne videret̃ mulieri supra virum ꝑstare velle ducatũ. Nec omniũ agẽdorũ noticia sibi refulsit in animo: quãq̃ꝫ sup homines plus nouisset: vt innotesceret nemini viã eius cõmisisse / sed sibi reseruasse de filio. Nõ decens erat ꝙ plena esset in terris noticia mysteriorum / que filio pater ab eterno decreuerat: et vt in futura ecclesia seruaretur ista censura: vt Mat. 2.

nō viri a mulieribus/sed mulieres a viris agendorum documenta susciperent. Reuertit in iudeam cū prole: sed adhuc ipsa cū viro timorib⁹ angitur. Regnante archelao ꝓ patre suo herode defuncto: ex angelica admonitione ipa ⁊ vir suus nō vadunt in iudeā: sed secedunt in galileam in ciuitatē nazareth: vbi cōsensu suo in ventre dei filius fuerat incarnatus. Et eandem sue vite morumq̄ cēsurā sicut in peregre in patria retinebat: nec exultauit amplius in patria/ q̄ in peregre letata fuisset. Nō enim variabat in animo ꝑ loca/ꝑ tpa: vbiq̄ eandē consistentiam seruans: tota intenta ꝓ filio: q̄ apud eam deus existens/vt puer sub cura materna constitutus degebat.

¶ Q̄ꝫ virgo mater in duodecimo etatis filij anno perdens eū alloquitur inuentum. Capl'm XXIIII

Lu.2. QUem in duodenis annis deducens in templū/ ad tēp⁹ obmisit: ꝓ quo velut impatiens ad absentiam eius/inter cognatos ⁊ notos dei filiū queritabat. Anxia semper erat mater ꝓ filio: ⁊ absentia modica produbat in longū: nec a questione desistens/ipa cū viro redit in templū: vbi repperit eū alte agentez in medio senioꝝ atq̄ doctoꝝ. Stupet in ꝓle mater: ⁊ exultat ad prouentū eius. Nō impedit verba doctorū: sermonibus filij sedulū prestat auditum: diligens ⁊ admirans/ꝯsyderās ⁊ exultās: sed dato fine verbis pia mater pie alloquitur filium/ex honore p̄ferens virū/dicens: **Fili/q̄d fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te.** Maternali authoritate vsa est virgo/ cum dei filiū filiū suū appellauit: nō in deitatē/sed in humanitatē ꝯsumens: q̄uis vnus sit dei filius ⁊ marie. Non potuit amplius ꝯtinere affectū: cū in verba excessiui amoris erumpit. Nō aliunde ipsuz denominās: nisi q̄ ipse sit filius/ipa mater. Stupor ⁊ gaudiū humanis mentibus ministratur: q̄ virgo mater dei filiū nomine filiatiōis appellat. Omnis amoris signū in isto verbo superatur/fili. Lingua in amore manifestare plus nequit dicēs/fili. Nihil ex amore breuius/nihil efficacius ad proferendū q̄ cū dicit/fili. Tota cōmouentur viscera matrū/cum prolē nomine filiali denominant. Nulla loquendi copia pl⁹ apposuit/q̄ filiale nomē. Diffundit anima matris in filiū: quē videt de suis puris humoribus generatū. Amat ꝯtin⁹ pre cūctis filiū mater: a quo pre ceteris se nouit amari. Sed nec virgo mater ꝑ cōparationē ad alios hunc filium diligebat: p̄ter quē alium nō habebat: sed ip sa pre cūctis diligebatur ab ipso/ab eterno p̄electa mater. Prestatur nobis magna securitas/ cū virgo sic suū natum alloquitur: cū talis filius sic se patitur nominari sine federe nostro: quoniam est frater nr̄. Quid fecisti nobis sic? Non increpat mater: nec hoc increpationis est verbū: sed querit causam cur se ab eis distraxerit. Defert humilis virgo viro: quē in loquendo p̄ponit/ se q̄ ꝑposterat: vt sepe de ipa diximus: q̄m oīm bonoꝝ morū atq̄ ꝟtutū est norma: vt discāt mulieres suis deferre maritis: ⁊ nō solū in alijs/sꝫ etiā in loquēdo p̄ferre. L.2. Dolorē virgo ꝓtestatur: nō inq̄rendo filiū: sed passa sollicitudinē ⁊ laborē/ scꝫ nō reperiēs ꝓ voto quesitū. Nō fit dolor in actionib⁹ pijs/etiā si laborare ꝯtingat: sed cū iusta ⁊ pia desyderia defraudātur: quāq̄ si ꝑseuerāt/differri possunt/fraudari nō possunt. Dolor vbicūq̄ in corpibus adest/bone nature testimoniū est. Nā bonum est q̄ natura dolet: q̄uis posset esse malū ꝑpter quod dolet. In animab⁹ aūt dolor aut bone aut male volūtatis ē testis. Nā dolor ꝓ amisso bono/ꝓ malo cōmisso/pro nō habēdo quod habendū est/ bonā voluntatē insinuat: sic a cōtrarijs dolor fallacē arguit voluntatē. Bonus erat virginis dolor: quia q̄rēs iesum inter cognatos ⁊ notos/non inueniebat amissum. Ex virtute dolet q̄ ob peccata cōteritur: q̄ agitur impatiētia quousq̄ bonū vel eque quod amisit/inueniat: quousq̄ possideat / sine quo se nō existimat felicē. Sed mirū q̄ppe q̄ nūq̄ matrē virginē legimus iesum christū p̄terq̄ hic/filiali vocabulo nominasse. Ad magnū mysterium res ipsa reducit/q̄ reinuētus christus a matre virgine fili⁹ appellat: vt sit spes nostra solidior: q̄ velut piam matrem impossibile sit a pio filio derelinq̄: sic q̄ cuz pie ⁊ pure dilexerint christū/impossibile ꝯtin⁹ est ad inferna demergi. Et vehementius est gaudiū cū reinuenit deperditū: quod anteq̄ ꝑderetur/quasi nō curabatur: vt velut maiori fiducia mater ꝯsumat in filium/q̄ ad extremū nō ꝑmiserit cōtristari. Querant ex hac ꝓrogata materia virgines cū virgine matre filium: etenī ipse magis est virginitatis filius q̄ virginis: cuius oēs sibi dicate virgines possunt esse ꝑticipes: sed non inter cognatos ⁊ notos s̄m carnē: q̄ in carne supra carnē ē christus: nō traductus ex semine/sed diuina ꝟtute. Nō nouerunt hi q̄ s̄m carnē viuunt: q̄ solū q̄ terrena sunt sapiunt: nutriri christo/sed mūdo: nō illā ornare ꝓ dei filio/sed ꝓ homis filio fucare criminaliter didicerunt. Nō imortali spōso cōsecrant: sed mortali sepe ad ꝑditionē adijciunt: ⁊ ꝓ mortalib⁹ nuptijs magna impendūt munera: longo tpe parta dispergunt: exhauriūt crumenas: accipiūt sepe sub fenore: q̄ habēt chariora suppignorāt: vt tradāt ꝟgines seruituti hominū: vt ꝯiūgāt matrimonia dissoluēda ꝑ mortē. Et ex his q̄ nō ꝑuisa ꝓueniūt/si possent vellēt retractare iā factū: vt christi sint/etiā secum habitare nō sinūt. Nō q̄ mr̄imoniū dixerim criminosum: sed illū ꝑ oēm modū p̄fero/vbi ꝓ christo seruat integritas. Igit virgines cognatos ⁊ notos s̄m carnē dimittite/si christum cupitis inuenire. Redite ad tēplū aīe vestre/vbi christ⁹ inhabitat: non extra vos inq̄sitio fit de christo: intra vos citi⁹ inuenit. Sed non carne matres: spū mr̄es spōseq̄ fieri potestis. Et rfisiōe pacta **descēdit iesus cū ill' nazareth: et erat subdit⁹ ill'.** Pro ꝟgine matre sumpsim⁹ dil-

Luc.2.ca.17. referendum: nam in hac parte de christo alibi dissertum est. Ecce habet virgo mater subditum/ quē vniuersitas dn̄m habet: et virtutū omniū celestium cunctorūq; regem exercituum supernorum/ in humanitate virgo mater suis lorizat habenis: et pfertur virgo filio/ in eo q̄ ei se subijcit: et eius facta est abbatissa/ qui oīa fecit. Eum gubernat/ qui sua sapiētia formā et differētias omnibus dedit. Eum dirigit humanatū/ cuius bonitate ne in nihilū redeāt/ oīa pseruātur/ et depdita restaurant. Erāt em̄ in illa etate puerili omnes thesauri sapientie absconditi: nec sibi aliq̄n scientia creuit ex tpe. Proinde mentē in alta suspendit/ q̄ eum subditū sic vna virgo possedit. Magna virginibus ē dignitas prorogata: q̄ christus duobus virginibus factus est subditus: vt nouerint hoc sacramentū hoīes: q̄ illorū christus complet vota: desyderia pficit: q̄ se puritati et mūdicie tradiderūt. Et spes magna facta est amātibus celibē vitā/ q̄nta eis sit christus in alia patria familiaritate donādus: q̄ duobus castis in hac vita fact9 est subditus. Quali q̄ntoq; studio/ q̄nto syncero affectu virgo mater tēdebat in plem: cui subditus in hūanitate dei filius fact9 erat: qua sollicitudine agebatur in illum: quis enarrare psumat: cum videret ipsum ad se pclinium: nil puerile gerentē: expectantē tpa pfinita p implenda volūtate paterna: in quem mat solum ferebat pietatis officia: et illam curam ad natum/ ad quā deputataz se nouerat. Nec in eū credatur psumpsisse blanditijs: aut eū gestibus palpasse cōmunibus et humanis: vt assolent matres que amore feruēt ad filios. Sed q̄uis se matrem in humanitate cognosceret: tamen q2 deus erat/ in omnibus se fatebatur ancillam: stupensq; q̄ in terris erat socia persone deifere: atq; q̄ simul cū homine deo sibi cōtuberniū erat. Non suppetebant merita/ quibus sibi tanta necessitudo erat ad filium. Suspēdebatur animo in aspectu eius: et semper in contemplationib9 erat/ videns apud se diuinā degere maiestatē: et introrsus mirabatur vehementer: non comprehendens deū: quē in humanitate habebat subiectū. Porro defecisset in se: nisi quia nouerat illam eternā et infallibilē prouidentiā latere in filio: qua nil agebat impertinēs: et q̄ sine mysterio nō loq̄bat neq; tacebat. Erat pfusus amor eius in prolē: et nihil ad seipsam virgo: sed tota erat ad filiū: et amplius ferebatur in eū q2 deus/ q̄ quia filius: q2 iesus/ q̄ quia natus: ampli9 cōmunitate nature/ q̄ quia illa caro ex pprio ventre. Tota in rationibus et virtutib9 erat: nec vincebatur affectu carnis/ quā spiritus infuderat Nec animus eius festinabat ad prolis augmentum: prenoscens q̄ illa humanitate oīa pgrediebantur diuine. Non interrogationibus agitabat eū: velut curiosa parens sepe facit ad filiū quid fecerit/ aut quid sit facturus interrogans: tacens intendebat in eū: et in silentio audiens si quippiā aliq̄n loqueretur. Seruabat ad ipsuz pudorem virgineū: et verecundie moderamina firma censurā tenebat: nullo impertinenti verbo/ nullo gestu/ nullo motu/ neq; visu/ preter q̄ sub censura spūssancti fiebat ad eū. Erat em̄ in psentia maiestatis diuine: quā effugere nullus potest: sed aliter q̄ omnes ipsa sentiebat: et sup hoc diuini filij verebatur aspectū: quē secū corporaliter habitantē habebat. Nil agebat argutione dignū: nihil sibi placebat de seculo: non implicabat mēs eius: solū pttēta de filio: cui aliunde delectatio nulla erat: nulla placita veniebāt. Huic matri vgini oīa filius erat: hic amor eius: hic solamē eius: hic desyderiū eius: hic ptēplatio eius: hic q̄stus eius: hic sollicitudo eius hic beatitudo eius. Extra filiū nihil se hr̄e nouerat: oīa virgo mater possidebat in filio: et in omnibus diues erat in illo. Intēdite vgines et regine vginū coaptate mores: oīs vester ornat9 interior christus existat/ et tota iocūditas: et ad ipsuz exēplo virginis matris inculpate vestros mores dirigite: in illo facte diuites/ cui corpus et animā dedicastis.

¶ Q̄ virgo mater nuptijs interfuit: et obedire oēs suo filio verbo predocuit. Capitulum XXV

In nuptijs acsi paranympha seu pnuba foret/ se inuenit virgo mater: non velut apta cōniuio: sed apta mysterio: phonorās sua psentia nuptias: qm̄ ex nuptijs nata erat Nō eligēs illas ex aīo: q2 ipsa mater virgo. Nec q2 tāto dedicata vginitatis decore videret abijcere piugatas: qm̄ et p piugatis talis filius sibi erat. Cui nihil videbat indignū/ quod de diuino pcesserat sacramēto: et diuina puidētia piugiuz nouerat ordinatuz: quanq̄ ex christianismo seu ex paganismo sint ordinata coniugia: acsi nec ex gratia/ nec ex circūcisione/ aut ex pputio cōiugia sunt instructa. Solū q̄ tali sacramento in indiuiduis ppagaret hūanitas: et homini viro simile adiutoriū esset ad plem: nō libertate vagādi et appetēdi: sed debita certitudinis lege: ne si esset in cōiunctione maris et femine voluptas effrenis/ multa sequeretur: sicut in libro de christiana iusticia monstratū est. Nā coniugiū non ob hoc institutū est: q2 christianitas ē: neq; q2 circūcisio/ neq; q2 pputium. Ante hec omnia/ et ante pputij discretionem coniugiū nouimus institutū: quod tam diu pcelebre mundo fuit quousq; cepit clarere virginitas: cuius serenissima conseruatrix nuptias non abhorruit: cum inter bona ipsarum ex ipsis nascatur virginitas: quē nō solum ex licito coitu/ sed ex turpi pcubitu ipsa vtero grauidato descendit. Non tn̄ de concupiscentia et libidine/ que regnat in mēbris: sz de bono nature/ quod cōditor iste creauit. Stabat virgo in nuptijs nō oblectata cōuiuio/ sed sociata filio: cui amore indiuiduo iungebat: cuius nō satiabatur aspectu: cuius velut in oblita memorie verba captabat: et alte cōsyderabat quid illa diuinitas humane opabatur in terris. Et p magno sacramento in nuptijs assistit filio/ in opportuno tpe itercessura p nuptijs: cū defecit Joan.2.

vini videlicet interne leticie atq; supne ꝯsolationis adesset. Nam deficiẽte illo materiali vino/ mater ad supplendũ defectũ pia securitate intercessit ad filiũ: id quod minꝰ erat/ aut quod deficiebat enũciãs: vt ipe q erat omnipotẽs ilico que voluisset facturus: nulla tpis intermissa capedina liberaret ab illa oportunitate cõuiuas: spõsi reuelãs inopiã: verecũdiã ꝓpulsans qbus ꝯfundebat nuptiaꝝ autor. Nouerat ꝟgo mat omnẽ creaturã subiacere defectui: expugnari ab inopia: debitã nõ habere leticiã: turpissimis subiacere pudoribus: ⁊ ꝯfundi ex defectu veri boni: dũ in ꝑfunctorijs nuptijs letaret. Quãobrẽ intercessit ad filiũ/ dicẽs: Vinũ nõ habẽt. Nõ faciẽs ipm memorẽ/ q oia nouerat: sed interpellans locuta est: acsi ad eã cura omniũ ꝑtineret. Et oium hoium aduocatã se sciẽs/ q ꝓ oibus creatoris cũctoꝝ facta fuerat ꝟgo mater: officium aduocatiõis ⁊ pia auxiliatricis assumpsit: cum videret inopiaz: q nec rogata ꝑuenit: acsi opus nõ sit ipsam ꝑcibus excitare: q oẽz oculũ sue pietatis direxit in nos: ꝑsciẽs indigentiaz nostrã: ⁊ se cũctoꝝ oiuz matrẽ pietatis agnoscẽs: sollicita ꝓ filijs irreqsita etiã ad diuinũ filiũ intercessit. Nõ expectat sedula mater ⁊ ꝓpẽsa in filios/ ꝙ clamoribus excitet: cũ eos cognouerit subiacere defectui: ab amore inherẽte fortius vrget in illoꝝ reuelationez intendere. Amplius angit quẽpiã diligentẽ internus amor/ ꝙ ꝓseucha forinseca. Cõpellit oĩo vehemẽs amor in occultis exire in publicũ: cuz dilectus minus habet: aut si eum aduersa ꝑturbãt: ⁊ deducit in officia sensus: vt ferãt opẽ ei quẽ amor fecit obiectuz. Hinc ꝟgo mater interue cõmota/ ꝓrũpit in verbum: vt ꝑstaret iocunditas hoibus: quos amabat: quos indigere cognouerat. Nihil reboãs in auribus corꝑis eius a deo cõmouisset: sicut inuisus amor. Si hoc nõ rogata ꝑfecit/ qd rogata ꝑficiet? Si hoc viatrix existens/ qd cuz regnat in patria? Si hoc apud filium morti tꝑali subiectũ: qd cũ mortem supauit: carnẽ immortalem reuocauit a tumulo: collocauit in celo: paternam sedet ad dexterã: tenens totius ⁊ oĩs regionis ⁊ potestatis imperiũ. Prerogat in terris qd sit ꝓ nobis in celo factura. Et magna sibi erat de filio inserta fiducia: vt nullis proseuchis interiectis/ patefacta rei carentia/ se a filio credebat audiri. Nouerat benignitatẽ eius amplius se velle infundi ꝙ suscipi posse: seu ꝙ auderent opportuni gratia postulare. Sed recõpingit filius verbũ matris: nõ iratus ad eã/ aut indignatione factus: sed docens illã pariter ⁊ astantes: si quo iure virgo ꝑsumpsisset in euz/ dicens: Quid mihi et tibi mulier? Nondum venit hora mea. Nõ appellauit matrem ex carne: qui tantuz virtutes in hoibus querit. Ac si dicere voluisset: qd tu mihi es ad ꝯdenda miracula? Nihil. Quid a te in supnaturalibus habeo? Nihil. Quid a te seorsuz a cõmuni natura? Nihil. Quod a te habeo/ nõ splẽdet miraculis: sed subiectũ opprobrijs est. Nondũ venit hora mea in q daturus sum generi hũano leticiã. Nõdũ venit hora mea: vt ostendã ꝙ deus sum: q nõ suz ꝙuis fuerim in te. Que ꝟba velut maximi sacramẽti ꝟgo mat accepit/ ad sui documentum atq; cũctoꝝ: ⁊ in ꝓfunda humilitate degẽs/ interna pace potita: sciẽs in certitudine mẽtis sue ꝙ nihil nisi sanctũ ⁊ iustũ ex ore filij laberet. Optima discipula filij ꝟgo mat: ꝟba q videbant in cõceptu astantiũ resonare repulsam/ in humilitate audiuit: ꝓ doctrĩa recepit: cur hec diceret/ a filio nõ exigit. Habet hoc ꝓpriũ mens ꝑfectibus anxia/ humilitatis ornata decore: sine contradictiõe cogitatiõis atq; ꝟboꝝ subijcere animuz veritati: etiã si videat nostris volitis atq; sensibꝰ aduersari. Proinde virgo mat sic leniter increpata/ maiorẽ fiduciã sumpsit in filio: nõ qr filiꝰ carnis erat: sz qr deus/ indeficiẽs virtus aduenerat ad indigẽtes: ad mistros verba cõuertit: in certitudine facta ꝙ summa bonitas in necessarijs nõ deessz. Inqt eis: Quodcũq; dixerit vobis facite. Per obedientiã eos ꝑparat ad gratiã capessendã. Nihil sic ꝓpe grãz dei meruit atq; suscepit/ ꝙ decretis obtempare diuinis. Inexceptuate ꝑmonet virgo mater: vt omnne quod infinita sapientia precipit/ faciamus. Nihil est exceptuandũ a ꝑceptis diuicis; Irreꝑhensibilia quidẽ sunt oĩa/ impossibilia nulla. Unde nouit sapientiã filij virgo que genuit: ⁊ indigentiã hominũ nõ ignorat: quã nisi per obedientiã releuandam aliter nõ decernit. Lucerna mentiũ omniũ humanarũ est deifera virgo: que per factionẽ omniũ mandatorũ nos parat ad filium: si calamitates volumus a nobis excludere deprimentes. Et sua mititate nos instruit/ cũ nõ disceptat cũ filio: quales diuinorũ verboꝝ esse debeãt auditores. Et ꝑstat nobis de seipsa fiduciam: cũ a se mota intercessit. Dat sanã doctrinã: cũ obedire ꝑdocuit/ dicens: Quodcunq; dixerit vobis facite. Videbitis mirabilia/ si obtẽperabitis huic: qui velut hõ in hac mensa recũbit: qui sup omnẽ creaturã meusam vberem in omnibus alte tenet. Qui humane ad humanas nuptias inuitatꝰ: si eius iussa cõplebitis: diuine ad diuinas et ineffabiles nuptias inuitabit. Preuia existẽte matre ad rogandũ ꝓ eternis nuptijs: que ꝓ tꝑalibus nõ requisita etiã intercessit: facilior spes erigit in superna posse conscẽdere ad nuptias veri ⁊ immaculati agni: qui ꝓ nobis ꝑ virginẽ in ista inferiora descendit. Nec ob aliud filij eterni tꝑaliter facta est virgo mater: ꝑ quã eius ⁊ nos sumꝰ fratres: nisi vt interpellet beatũ filiũ ꝓ fratribꝰ eius miseris/ eterne stantem ꝓ caducis/ iustum ꝓ iniquis/ deum ꝓ hominibus/ verum filium ꝓ filijs adoptatis.

¶ Qr virgo mater filij requirebat presentiam: cuius nõ ferebat absentiam. Capitulum XXVI

Alte diligens dilecti egre absentiã sustinet: ⁊ ꝑcunctat reparare presentiam: cum in ista quietem/ in illa turbationẽ

exꝑimẽto ꝯsenserit. Et infirmitas est patiẽter se
hñre in absentia optimoꝝ: ꝟtus aũt reqsisse ꝓpẽ
sius. Hinc ꝟgo maṫ filij reqrebat ꝑsentiã: dãnũ
nimiũ rata si diu patereť/sine quo bñ esse nõ po
terat. Quod euãgẽlista refert denũciatũ esse sal-
Mat.12 uatori. Ecce mater tua et frẽs tui foris
stãt/querẽtes loqui tibi. Nemini nisi fi
lio ꝟginis amor inheserat: nihil aũt amare didi
cerat ꝙ ꝟtutẽ. Nec spũssctũs in illã sua opatiõe
descendẽs/aliquẽ terrenũ amorẽ abegit ex ea: q̃
in sanctificatiõe occulta ꝓusꝙ ꝓdiret in partuz/
purgationẽ originalis culpe suscepit ⁊ tutamẽ.
Nescit viles amores ĩducere. Nec erat hũanis
amoribus apta: quã spũssctũs amoribꝰ diuinis
aptauerat. Solita solũ diligere quẽ diuine con
cepat atq̃ genuerat: alio nõ vinculabať amore:
vnici eius dilectiõe ꝯtẽta. Preterꝙ amare ne-
sciebat: ꝓuari nolẽs ad modicũ q̃n reqreret fili-
um: semꝑ alloquijs insatiata manẽs. Miser est
animus hoiuz ineptis amoribus deditꝰ: quos
⁊ ꝯsuetudĩe sepe reqrit: ⁊ difficulter diuelliť hu
iuscemodi colligatus. Nulla vincula corꝑa ma
gis nectũt ꝙ animi ꝓmitiui amores/siue hone-
sti siue inhonesti existãt: a q̇bus solui habẽt mor
tis imaginẽ/ĩ his q̃ honestate carẽt ⁊ turpitudi
nẽ habent: quos velut deceptas aues laq̇us/sic
illos amoris hamus ĩuasit: a quo raro q̇s soluiť
nisi ãplioris dilectiõis vehemẽtia: siue hũana si
ue diuina dilectio illa ꝯstiterit. In his vero qui
christi charitate nectunť: si palmaris fuerit: ne-
q̃ blãdimẽta/neq̃ tormẽta/neq̃ si q̃ sunt q̃ ha-
bent asperꝝ sensum/dulces eiꝰ nexus soluere po-
tuerũt. Et ip̃a terribilis mors potius ꝙ a chri-
sto/a corꝑe aĩaz sepauit. Hinc apl̃s ad Roma-
Ro.8. nos ait. Quis nos sepabit a charitate christi?
Et cũ multa enũerasset: nihil quod separe pos-
set inuenit. Quã bonũ vt a ꝓmeuo aĩa ꝓmitias
honesti amoris depascat: illo se imbuat: cũ illo
pariter coalescat: vt ex vsu amor iustus in natu
re potentiã transeat. Quo assolita ꝟgo/ab alijs
actiõibus vacãs: iura honestissime dilectionis
exequiť: reqrens iuste dilectum: nõ tãtũ qꝛ suus
filius erat ex carne/ꝙ qꝛ dei erat ex deitate. Ta-
lis vniuscuiusq̃ amor/quale amoris obiectum.
Diuinum erat in quo amor virginis ferebatur:
pura in purum/mũda in mundũ/casta in castũ/
virgo in virginem/humilis in humilẽ/prudens
in sapientiã/pauperculi in pauperẽ/virtuosa in
virtutez ignitis amoribus agebatur. Et opibꝰ
ostendebat quibus interiꝰ ignibꝰ estuabat: a qui
bus succẽsa/motibus corporis ꝓdibat in pu
blicum: que consueuerat semper tenere secretũ:
nihil in reprehensione arbitrans dignuz in re-
quirendo virtutem. Fiat interdũ in exteriora
processus: si ꝙ domi vtilitas potior: si necessi-
tas exigit: si charitas vera compellit: si fructu-
osior potest esse peruentio ad requirendũ chri
stum. Non tempus/non locus/non natura/ nõ
generositas/ non etas/ non sexus/ non religio
potest esse pudori. Honestus est ille discursus/
qui debitum peruenit in finem: nã finis omniũ
christus: ad quẽ omnis religiosa festinať inten
tio: Nõ verebatur christifera ⁊ christola virgo
christũ expectare ꝑ foribus: ⁊ inter multitudinẽ
disciplinabilẽ exhibere formã: vna suꝑ ceteros
equanimiter tñ auditura christũ cũ ceteris assi-
stebat: ⁊ inter auditores humiles ipsa ĩ humili-
tate ꝓcliuior: nec ausa ĩ filiũ vt eũ autoritate ma
terna deposceret: sed ꝓfunde subdita silẽter sta
bat ad verbũ: cedẽs doctrine publice ꝓ publi-
ca vtilitate/ potiꝰ ꝙ vellet sibi filiũ reducere in
priuatũ. Nõ violauit diuinã doctrinã: quã ip̃a
toto haustu pectoris dulcisone capiebat: potiꝰ
abstrahebať ĩ verbis ad sanitatẽ verberãtibus
animos: quoꝝ doctorẽ supra naturã ip̃a genue-
rat. Nec ipsa dixit quod ille iudeꝰ ꝓtulit/ꝙ ei lo-
qui vellet: sed aut christũ increpare satagẽs/ꝙ
ex pauꝑcula natus esset/etiã alta docẽs: aut hu-
mane discretus ad matrẽ/autumãs ipsaz assiste
re ꝑ foribus ꝑstolãtem vt filio loqueretur. Sed
ipse aut dolos aduertens/aut alte decernẽs: ma
ternitatẽ spũs carni ꝑposuit. Nõ aũt dedigna-
ta mater in hoc iudicio: q̃si se denegataz agno-
scẽs/seu postpositã matrẽ carnis ei matri q̃ ꝑ di
uinũ spm̃ efficiť: q̇nimmo altius verba christi in
telligẽs/se cognouit duplicẽ matrẽ: carnis vide
licet: qꝛ vere sic erat: ⁊ spũs suꝑ oẽs aĩas: qm̃ ꝑ-
amplius dei voluntatẽ ipsa ꝑfecerat: que plene
ꝑfecta iuxta sententiã saluatoris/eam animam
que fecerit/efficit christi matrẽ. In qua mater-
nitate ꝑfectius virgo ꝓfecit/ꝙ in illa que soluz
est carnis: magisq̃ in illa grata facta filio/ꝙ in
illa ꝑ quã ipsum gestauit in aluo: natuz nutriuit
in gremio: posuit in cunabulo.

¶ Qr virgo fuit filij consocia passio ni: et cõpassiue et contemplatiue asti tit cruci. Capitulum XXVII

SIlet de ꝟgine alma euãgelicus textus
quousq̃ ad assistentiam crucis: quãuis
pie credatur/ velut discipula filij pri-
ma/inter primam illam discipulorum ⁊ discipu-
larum modicam turbam semper magistro filio
astitisse: conuersantemq̃ cuz eo prout decebat
cum dei humanato filio conuersari: postposi-
ta omni autoritate materna/tacite sub eo de-
gens admirans ⁊ laudans mirabiles actiones
eius: non inquirens causam actionum eius: in-
dubitata fide ad eum existens ꝙ omnia diuine
atq̃ inculpate/ voluntate non coactione/ no-
stra non sua re in assumpta humanitate facie-
bat. Nullum sibi ad eũ ausum vendicabat/quia
in carne filius: sed ꝓfunde reuerebatur/quia in
hũana natura deus: ⁊ optime nouerat iura hu-
mani seminis/quibus ipsum nec ipsa concepe-
rat: ⁊ iura virtutis altissimi/qua in aluo gesta-
uerat/incorrupta enixa fuerat. Quamobrem di
uina iura mente adorabat: nihil ex his vendi-
cabat in ꝓprium: sicut corrupta mater quan-
dam autoritatem habet in filium: quia femina
corrupta suscepit: quia grauescuit: quia pon-
dera sensit: quia elanguit/quia cum dolore par-
turiuit: quia molestiã plurimaz tulit/velut mole-

stũ lactãs: qꝛ somnos ꝑdidit ad ĩprobos clamores pupuli: qꝛ vigilias multas exercuit/ excubãs ne lederet ad cunas. Ista ꝛ filia ꝓ filio nõ senserat ꝟgo mater/ quẽ sciebat esse dei filiũ: ꝛ si humanatũ/ tñ diuitus angelicis ꝛ spiritibus custoditũ. Uere ꝓtinus mater erat: sꝫ lege altiore illustrioꝛ: ad quã quicq̃d est nature/ quicq̃d est humane potẽtie/ quicq̃d inuisibilis ꝟtutis atq; visibilis/ nõ potuisset attingere: nisi se diuinitas inclinasset. Huic subdit ꝟgo mater: nihil sibi appropriãs ex carne de filio: in nullo audẽs in eũ: nisi q̃ ante ꝯceptũ ꝛ partũ ꝛ post partũ sibi ancilla subsistat: vt hec dĩtaꝑat sit sua ꝟtus: sit eiꝰ gloriatio in filio: sit ptãs: hec sibi sint iura materna. Id vnde grata facta deo: mater facta filio. Attñ quanq̃ ꝟginis gesta cũ filio silẽtio multa ꝑtereãt: magnoꝝ moꝝ magniq; mysterij sunt credẽda: q̃ vsq; ad expirationẽ filij pendẽtis in cruce subdita doctrine/ ꝯformis verbis dedita moribus: tandẽ ꝯsocia passioni: quã christus in cruce pendẽs/ ipsam virginẽ cuidã ꝟgini discipulo cõmẽdauit: indicendo nouã filiationẽ atq; maternitatẽ: nõ alterãdo naturam: sed ꝑferẽdo gratiã: cuius noua ꝓcessio agebatur sub cruce. Sic q̃ppe cui cõmendatio facta est/ euãgelista

Joan. 19 describit. Stabant aũt iuxta crucem iesu mater eius: ꝛ cetera. Comitata fuerat filium virgo mater: ꝛ tota facta erat ꝯsocia passioni: alta mẽte cõtractans eas quibus se subiecerat filius passiones/ plus spũ indiuisa q̃ corpe. Illa scꝫ hora se comitem tremebundã/ nimiũq; dolentem: se cũ illa turba occidentali que vocibus christũ morti iudicauerat/ tradidit sicut decuit moderamina spũssancti: quanq̃ in illa turba esset quedam mulierũ naturalis humanitas: ex qua compassione quadam animo fodiebant: in consyderatione iusti ꝛ adiudicati iuuenis/ curantis infirmos earũ/ ꝛ instruentis animos imperitos/ neminẽ q; ledentis. Nec nõ ꝛ illa sententia suspecta fere omnibus erat: cum illoꝝ inuidia in causa fuerit/ nõ christi culpa. Et conspicabant virginem/ non vt virginẽ: sed vt honestã/ modestã/ paupculãq; matrẽ: non fultam cognatoꝝ auxilio/ sed vnico mirabili pilati sententia iam priuatam. Et ꝓfundis agitata doloribus cũctis id quod erat incognita/ cum tristibus tristioꝛ: ꝛ cum letis ꝓuata leticia: sequebat aspiciens crudele spectaculũ/ crudelius ꝛ spectura: affectiori aĩo intẽdens in hũc innocentẽ ꝛ iustũ qꝛ dei filius/ q̃ qꝛ filius: cũ sciret ex luce fidei/ q̃ nec patiebat/ nec erat passura deitas passiões/ nec subitura mortẽ. Et cũ illa societate partim honesta/ partim q; funesta/ in nullo iusta/ incedens: semꝑ oculis cordis ꝛ corpis intendens in filium: ꝑuenit ad locũ supplicij destinatũ: intuitura seueritatẽ decretã suꝑ illam carnem quam ex spũsancto genuerat. Multa contemplabilia fidelibus cõsyderationibus obijciũtur: si mens fidelium niteretur pie ꝑquirere quid ex tãto crudore filij ageretur in matre. Uidit naq; affigi patibulo: ꝛ suꝑ clauos audiuit valide malleari: ꝛ post erectum patibulũ mesta ꝛ flebilis astabat ipsa cruci. Hic euangelista consocius verba resumit: de cruci formitate virginis dicens: Stabant autem iuxta crucẽ iesu mater eius. Ad quid mater iesu iuxta crucem eius? Insolitus mulieribus mos q̃ filioꝝ sequantur corpora damnatoꝝ: q̃uis ipsis assistant sedulo/ si in domibus et lectis ꝓprijs moriantur. Uitant humane matres videre crudelia exitia filioꝝ: ꝛ atrocẽ ab atrocibus illatã mortem spicari repudiant: ꝛ fere sustinere possunt ipsos inter manus ꝓpas aĩas exalare. Si erat in hac matre crudelitas: aberat ab ipsa materna compassio: non aderat humanitas. Que mentis fortitudo? Que animi virtus? Que interna constantia? Quid ista statio iuxta crucẽ? Que mater secuta filium ad truncationem capitis/ mutilationem membrorum/ ad effossionem oculorum/ ad incendium: ad si qua crudeliter per asperum sensum et tenerum sensum/ iuste vel iniuste hominibus a potentioribus iudiciaria seu autoritate tyrannica inferuntur? Raram vel nullam dixerim. Et hec virgo mater videre filij supplicia non veretur: quibus nec se ipsam potuisset auertere vsq; ad crucem filium prosecuta. Intonabant auribus eius mallei ferientes/ confodiẽtes clauos immaculatam carnem ꝛ virgineum tenerumq; cor eius alte percutiebant. Et clamorem intercessionis eiꝰ quo pro crucifixoribus interpellabat ad patrẽ/ suspenso animo audiebat: admirans crudelitatẽ ꝛ incomprehensibilem benignitatẽ filij patiẽtis. Sortionem vestimentoꝝ eius/ ꝛ sortem desuꝑ missam ipsa conspexit: contemplans quid ageretur: preautumans quid futurum. Sed magis intenta christi passionibus: ex earũ confixa doloribus/ nihilo pendebat ꝛ vestes: nec aliquid de filij rebus repetebat in sortem/ ad suã sustentandã pauperiem/ more matrum bona repetentium filioꝝ. Aspiciebat in filiũ impendentem ꝓ hominibus vitã: multo magis ꝛ vestes: que ad futura signanda mysteria sunt diuisa: ꝛ incõsutilis magne fidei ꝛ charitatis ꝓ integritatis mysterio indiuisa ex sorte venit in sortẽ. Nõ stabat virgo mater ociosa intelligentia/ sed cõtemplatione altissima iuxta crucem: doloris confodiẽda gladio: ex preacto Symeonis vaticinio per mortem atrocem: ꝛ mirabatur compatiens: et cõpatiebatur admirans in filium dei et suum: decreta paterna tam seue in illa carne ꝑ ministros mortis impensa. Et letabatur dolens/ et letabunda dolebat/ q̃ offerebatur sacrificiũ vespertinum in saluationẽ sui/ et in redemptionẽ omnium nationum: quo placabatur iratus: q̃a non pecoris/ sed iusti sanguis immolabatur innoxius: et precium soluebatur in illo ligno diuinum: quo genus liberabatur humanũ. Et ipsa se in illa cruce iuxta quam stabat/ redimi ꝛ liberari sentiebat: prenoscens et gaudẽs q̃ sic erat et q̃ ante illum sanguinem fusum premortua cum ceteris descendisset ad limbum. Alteq; dolebat contemplãs cruciatũ et crucẽ: q̃ de carne

ipsius erat redemptio eius. Ad cumulum dolo-
ris vergebat: ꝙ de carne quam ipse contulerat
filio/eius liberatio per mortem et sanguinē pro-
cedebat. Et post illas dignationes qua in vtero
sanctificata: qua electa virgo mater sine dolore
pariens: qua nutritus ab illa: obligatam am-
plius cognoscebat: ꝙ per mortem sui nati sal-
uabatur in cruce. Protinus equidem illa crux
virgini matri necessaria fuit: et si non ad abolen
da peccata/ a quib⁹ mundabatur ex vtero: sal-
tem vt illi sicut saluandis ceteris clauis esset ad
regnum: que Esaie vaticinio super humerum fi
lij danda erat. Unde proxima cruci stabat: non
amore arboris/sed dilectione pendentis: velut
prima discipula huius hominis cruciati/⁊ ma-
gistra sequentium: vt stent iuxta crucem: ex qua
salus animarum/et peccatorum occasus/et in-
ferni clausura/et apertio celi: non iuxta mundi
delitias/et delectantia sensum: que subuertunt
mentes mortalium: et a christo auertunt: ⁊ tan-
dem ad inferna demergunt. Cruci debet assiste
re omnis vita mortalium: postq̄ finiuit per cru
cem immortalis: ꝓ nobis factus mortalis: non
vt maneret mortalis: sed vt mortalis fieret im-
mortalis. Et cōmorari cum virgine iuxta cru-
cem in altitudine contemplationis ipsa chari-
tas docet: suadet veritas: necessitas omnino cō
pellit. Rependenda gratitudo nos trahit: vt cō
templemur q̄te dignitatis homo extiterit: qui
deum imitari potuit: talibus inimicitijs non sol
uendis nisi per crucem intereuntem. Quantum
deo peccatum displicuit: q̄ magni ponderis fu-
erit: vt pro illo per dei filiū deueniretur ad cru
cem. Quam homo fuerit dilectus: vt requireret
per crucem. Que dignatio/que humilitas/que
charitas ineffabilis: vt voluntarie dei filius in
carne ꝓ nobis pateretur crucem. Et q̄ omnis
alius moriendi modus deuitatus est: cum mul-
ti essent: dumtaxat voluit subire crucē. Que lex/
que iusticia iustum ꝓ iniusto/sanctum pro ini-
quo iudicauit ad crucē? Stat iuxta crucem vir
go Christi mater: quia eua iuxta vetitam ar-
borem stetit: non verita penas futuras si tange
ret. Illa vero intuita posteriores glorias/si q̄s-
piam in illam ascenderet: contemplatur et nos
cum illa. Quid sibi vult tale signum in fine ap-
positum euangelio sancto christi: nisi ꝙ euan-
gelica doctrina hoc docet: vt vita sequentium
christum agatur in cruce: terminetur in cruce/
decidente delectantia sensum ꝓpter superna ex
cedentia sensum. Intuebatur animo quomodo
supernaturali ordine christianis de cruce pena
li delectatio nascitur: de opprobrio eius honor
immensus: ⁊ de cruce tantum necatiua corpus/
corporis ⁊ anime vita vitalis exoritur. Uiciha-
batur virgo arbori decore fructus eius: qui non
naturali ordine/sed superna virtute in illa erat
insertus. Stabat iuxta crucem: cum qua et nos
pariter assistamus. Adhuc enim in virtute stat:
quanq̄ illud lignum ex monte caluarie sit defixū
que licet pene vocabulum teneat; necnon ho-
minem exteriorem conturbat ⁊ sepe interimat:
pie tamen tolerata delet culpam: gratiam au-
get: paratq; amatoribus suis gloriam tortura
eius. Sed nec ob hoc diligenda quia torquet ⁊
necat: cum nec ex natura seu lege aliqua sit indi
ctum: vt tortores ⁊ tortorū instrumenta queran
tur vt torqueant: sed vt iniecta patienter tolerē
tur: quia si ꝓ pietate/supernam gloriā parant.
Stemus iuxta crucem velut iuxta apothecam
aromatum: ex qua vulneribus nostris vera me-
dicina defluxit. Et velut iuxta lucem: qua ful-
gente in mentibus hominum/ nunq̄ ambula-
tur in tenebris. Uelut iuxta fontem: in quo ab-
luti sumus: quo inundante potamur. Uelut sub
vmbra: sub qua requiescere potest malis ardo-
ribus estuatus. Stemus iuxta crucem corpore
similiter ⁊ mente: immo magis mente q̄ corpo-
re. Solus quidē christus stetit in cruce: sed dei-
formiter: intacta deitate/et anima imperturba-
ta circa ledentes/et sine delicto et peccato: non
viator solum/sed comprehensor existens: non
spe premij vt mercede promissa pateretur: sed
quia hominum creatorū supernaturaliter erat
amator: vt moriendo vitam mortuis omnino
tribueret. Uirgo et ecclesia orthodoxa stare no
scitur non in cruce/sed iuxta crucem: ⁊ suas pe-
nas cruciatus ⁊ merita illi approximat: in ea fi-
de qua reformamut ad gratiam: ⁊ ꝓ christo ani
mamur ad penas. Stat iuxta crucem altigena
virgo mater/ad intuendum vnde fecit exortū:
nam ex duobus lignis: vno contempto scilicet
vitali: altero scilicet scibili contra inhibitionem
tacto: ipsa velut ex duabus amaris radicibus
prodijt. Nec alia genimina fecere crucem: in
qua christus penaliter et diuine stetit: iuxta quā
virgo mat̄ stetit: nisi negligere debitū/et oparī
prohibitum. Necnon vt iuxta virtutis exercen
de imaginem ipsa stetit. Quadrifaria enim vir-
tus et comprehensio optimi in illa consistit: sub
limitatis/longitudinis/latitudinis et profun-
di: que dimensiones dum indagate comprehē-
duntur/iuxta crucis virtutem non ociose con
sistitur: prolixe dissertiones existentes inexqui
site pretereunt. Igitur facta per omnia christi
formis et cruciformis: stat diligens et diligen
ter iuxta crucem: auditura loquentem filiū ver-
ba doctrine atq; gratie septiformis: et nouam
gratie filiationem/dum audit: Mulier/nō ma-
ter: ecce filius tuus: et velut alij assignata: Ec-
ce mater tua. Et hinc de virgine sciiptura sa-
cra silet: q̄q̄ multa deduci possent in piam nar
rationem: vsq; quod expectabat cum ceteris
apostolis spiritumsanctum/quo plena iā erat:
qui in eam iterum superuenerat: qui eam solaz
diuinis mysterijs aptauerat: ab humanis ine-
ptās: ipsam super angelos celo parans.

¶ Libri secundi de virgine Maria finis.

¶ Liber tertius/de parentibus et ortu atqꝫ ꝓcessu precursoris Ca. I

Lu.1. FUit in diebus herodis regis iudee sacerdos quidam nomine zacharias/de vice Abia. Et vxor eius de filiabus aaron:et nomen eius helisabet Erant aūt iusti ambo ante deū:incedentes in omnibus mādatis et iustificatiōibus domini sine querela. Ut ad christū ⁊ ad gesta eius ⁊ verba veniat: ꝑut a spūsancto acceperūt euāgeliste:narrationis ordinē ꝓtulerūt. Et qm̄ sanctussanctorū ipse christus qui venerat:ꝓco sanctus ꝓmittendus erat: non solū laudabilis ꝓpria/sed etiam sanctitate parentū:qui nec etiā origine incognitus esse debebat/illū annunciaturus qui oīa nouit:quē nihil latet:qui oībus volentibus venerat sui dare noticiā. Quāobrem Lucas incipit a fama parentū domini ꝓcursoris:notans illos ꝑ tēpora terreni regis maxime gentilis:quia iā iudea regibus ꝓprij generis ꝓuata erat. Et chronicandū fuit sub illis regibus de gestis domini saluatoris/eiusqꝫ ꝓcursoris:quorū facta inter gentiles Romanoꝝ decreto in libris annalibus magno studio scribebant:vt certissima gestoꝝ memoria ex tēpore ꝓfinito posteris traderetur. Et quedā ꝓrogabat congruitas ⁊ animatio:vt euāgeliū ꝓdicandū ocyus a gentilibus reciperetur quorū regnātibus regibus illa incarnati verbi condebatur historia:⁊ illucescebat superna doctrina. Fuit igitur zacharias sacerdos iustus ex nomine:iustus ex officio:iustus ex vice familie de qua erat: quoꝝ interpretatio nominū congruit mysterio ꝓcursoris. Sed nec ex vno parente dūtaxat ꝓcursor tanti regis cōmēdandus erat:nisi ⁊ adderetur alterius fama notabilis: nā et vxor sacerdotis ꝓcursorisqꝫ mater de ꝓximo affutura/erat de filiabus aaron:cuiꝰ nomen etiā ipsam extollebat:que helizabet vocabatur. Bene originaria ꝓgenies precursori cedebat in famam : magis ꝟo moralis vita parentum: quoniam erant iusti ambo ante deum/incedentes in omnibus mandatis ⁊ iustificationibus dn̄i sine querela. Bonitas parentum precursorē attollebat laudibus nasciturū: sed ipsis tantū retorquebatur in premiū. Non em̄ quorumcūqꝫ sanctitas in alios ad meritū glorie transfunditur/ nisi dumtaxat sanctitas christi:que meritū est omniū: sine qua etiam nil meretur sanctitas singulorū. Siquidē ambo iusti erant:nō vt vnius ab alterius ꝓgrederetur iusticia:nec ꝙ alter ad alterū iusticie causa esset ꝗuis vnus alteri ad iusticiam possit prestare iuuamen. Sed ipsi mutua voluntate in illa conuenerant/facti sancta ꝯuentione cōcordes:vt neuter vellet ꝙ ad bonitatē alterum impediret:vterqꝫ alteri prestaret quod virtutis posset esse cōpendiū. Hec est em̄ omnium vera societas/ vera qꝫ sodaliū amicitia/⁊ optima conuersatio ceterorū:vt in iusticia illa sectanda cōueniāt:qua recisa de medio/turpis est omnis cōuersatio hominū: feda est dilectio animorū:⁊ amicorū amicitia in damnationē venit. Ipsa em̄ est que reprehensione caret. Sed neqꝫ bonū esset/si solū ocijs hominū deseruiret:nisi ante deū incedant in placito sancto suo/ qui eius splendoribꝰ vestiūtur. Proinde subsequitur: **Ante deum incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus sine querela.** Ecce totū quod habet perfecta iusticia:ecce ī quo versatur iusta hominū vita/hic prefigit:hic est incessus eius. Uie cetere sunt distorte:cūcti ad inferos incessus hominū penetrāt: nisi per iusticiā diuina mandata seruentur:nisi ante deum suo placito/nō humano in mandatis omnibus incedatur. Unū enim aut plura seruasse nō sufficit/si cetera vel minimū negligātur: quoniam qui in vno offenderit/factus est omniū reꝰ: et exceptionē aliquā diuina mandata non sustinent. Addebatur autē ꝙ in omnibus iustificationibus dirigebātur. Iustificationes dn̄i sunt omnia que a delictis retrahūt/virtutibusqꝫ coaptant:in quibus recte conuersantē oportet incedere. His porro mandatis talibusqꝫ iustificationibus agebatur David/cū sepe dicebat: In mandatis tuis exercebor:et consyderabo vias tuas. In iustificationibus tuis meditabor: nō obliuiscar sermones tuos. Optimū exercitium dn̄i mandatorū/viasqꝫ ꝯsyderare diuinas: que ꝑtinus ad nos sunt misericordia et ⁊ veritas. Infinita protinus est consyderatio viarū dei: nullaqꝫ contēplatio mortalibus aptior/ꝗ̄ mente in ipsis intēdere:cū misericordia hominē retinet ne labatur:reuocatqꝫ labentē:erigit spelapsum:qua omne aspexit genus humanum:qua deductus ipse plasmator ad plasma:qua ꝗ erat immortalis/se mortalitate vestiuit: ⁊ in veritate fieri speculatorē/cultus est deitatis. Etenim ipsa docet/dirigit/conducit ⁊ introducit in potiora ꝗ̄ a quibus est exclusus adā:qr om̄is homo mendax:nisi ex diuina volūtate fiat per omnia verax. Et vnicuiqꝫ sua mentitur iniquitas: nisi veritas diuina illam excludat:qua ꝓ nobis in foribus assistēte iudicij/nō est vnde causetur aduersus animā nostrā:que omnino in obscura loca detrudit/cū sibi reppererit aduersantē. Quāobrem alio loco dauid ipse ꝓdixerat: Misericordiā ⁊ iudiciū cantabo tibi dn̄e. In iustificationibus ꝟo domini meditari se dicebat psalmista:in quibus hi iusti coniuges incedebant: in quibus omnis humane mētis actio est dicanda: quoniā in omnibus frustratur studiū mentium humanarū:preterꝗ̄ cū iustificationes domini meditātur. Hoc em̄ omnis sedulo meditando agat/vt iustificatus existat. Uera sui cognitio/⁊ debita confessio peccatorū:⁊ cū intunsione interni pectoris deū inuocādo ꝓpiciū:indi-

gnũ oĩno se reputare celestibus: neq; ꝓsumpte
appropinquare diuinis/sed humiliter: nõ despe
rate longe fieri ab eisdem obice inspecto pecca
ti: iustificatũ hominẽ fecit. His enim regulatio
Lu.18 nibus publicanus euangelicus a phariseo iusti
ficatus descendit in sue cõscientie atq; ecclesie
sancte domũ. His meditationibus act9/sermo
nũ dñi non fiat imemor: etenim ⁊ ipsi iustificant
Joã.15 ⁊ mundant: saluatore dicente: Uos mũdi estis
ꝓpter sermonẽ quẽ locutus suz vobis. In ipis
siquidẽ consistit iustificatio animaꝝ. In his ꝓ
cursoris genitores corã domino incedebãt: vt
etiam nulla in eoꝝ operibus posset esse quere-
la. Optima queq; virtus siue hominũ vita/ cuz
sic graditur corã deo: vt etiã hominibus nõ pa
ret materiã querulandi: ⁊ sic se cõtinet infra tẽ-
perantie gremiũ/vt nihil vnde iure calumniaz
patiatur efficiat: quis iniuste possint facta q̃q;
bona hominũ a male iudicantibus reprehẽdi.
Sed nec timenda est iniusta querela: vbi quere
Lu.1 le iuste nõ prestatur occasio. **Sed his duo
bus sic iustis nõ erat filius: eo ꝙ eẽt
helisabet sterilis: et ambo processis-
sent in diebus suis.** Potuisset esse ante fi
lius zacharie si ei vxor fecunda/nõ sterilis asti-
tisset: quoniã nõ ipse/sed vxor de sterilitate cau
satur. Nã animus hominis semꝑ apt9 esset fru
ctus educere: nisi caro sterilis repugnaret. Sz
ꝓcesserant ambo iã in diebus suis: ⁊ vnus pro
pter sterilitatẽ ⁊ ꝑmortuã senectutẽ/alter ob se-
nectutẽ filijs priuarent. Ecce vni etas ⁊ sterili-
tas/alteri tantũ in causa noscitur etas: quod se-
pe in moribus hominũ agitur: vt qui sterili vi-
te in iuuẽtute se sociat: nisi speciali munere gra
tie/bonũ nõ possit agere cũ senescit. **Sed fa-
ctum est in altero istorũ bonorũ: cũ
sacerdotio fungeretur zacharias ĩ
ordine vicis sue ante deũ: secũdum
cõsuetudinẽ sacerdotij sorte exijt/vt
incensum poneret: ingressus in tem
plũ dñi: et oĩs multitudo popli erat
orans foris.** Sacerdotio fũgebat zachari-
as: quia sacerdotiũ veteris testamenti erat neq;
vsq; in finẽ secli duraturũ: ante finẽ debitũ post
seculum accepturũ. Hoc tamẽ erat bonũ dispo
nens ad melius: quod secũdũ ordinez agebat.
Nam qui ordinẽ obmisit in rebus/optatum sibi
finem ademit: seruatus autẽ ordinaticios in mẽ
sa refectionis discumbere fecit. Nõ anteriorã-
dus aut ꝑposterandus est ordo: sed exercẽdum
est mysteriũ etiã ministeriũ/cũ in sua vice ordi
ne disponente vnũquẽq; cõtingit. Ante deum sa
cerdotiũ est in suo ordine ministrandũ: non eñ
flamines paganoꝝ ante deum verũ/sed ante de
os quos finxerant/ministrabant. Et quicũq; ex
sacerdotio humana fulcimenta cõquirit/añ de
um suo sacerdotio nõ fungitur: sed añ id quod
ex illo affectu sectatur. Ue qui ante homines et
propter lucra sectanda/nõ ante deũ sacerdotio
fungitur: vtilius porro esset ligonibus ꝙ̃ sacer-
dotio captare stipẽdia. In retrouerso aspectu
⁊ inobliquato penit9 ad mercedes/sacris opor
tet insistere: quis altaribus fideliter seruiẽtes/
iuste cõsequi possint necessariã vite stipem. An-
te deum ⁊ ꝓpter deũ: vt ipe sacerdotalis myste
rij premiũ fiat: ⁊ huiuscemodi etiã et cuncta sũt
exercenda mysteria. **Secundũ consuetu
dinẽ sacerdotij sorte exijt/vt incen-
sum poneret.** Traditio erat hominũ ex an-
tiqua ꝯsuetudine introducta: vt sorte sacerdos
thurificaret pro populo: sed submittuntur ele-
ctiones ⁊ humana iudicia/cũ in agendis sortes
obueniunt: quaꝝ q̃ sit approbatio in cõspectu al
tissimi/diffinire nõ possumus. **Et zacharia ĩ
grediente templũ/multitudo popu
li foris erat.** Nõ enim vulgaribus panden
da sunt secreta mysteria: ⁊ imperitia vulgaris a
noticia occultoꝝ excluditur: vt amplius vereat
que minus agnouit: ⁊ ne diuina vilescant apud
indoctos. Audiant moralia populi/extraq; ma
neant: scripturarũ secreta rimentur sedulo sa-
cerdotes: plura ⁊ speculabilia oportet scire do
centẽ ꝙ̃ populũ audientẽ. Hoc tamẽ populus
addat: vt iuuet orationibus sacerdotẽ: auxiliet
precibus ꝑdicantẽ. Non est populi cõficere sa
cramenta/neq; cognoscere: sed credere q̃ agun
tur. Nõ est ex authoritate/sed ex participio ac-
cedere ad altare: neq; ipsoꝝ est scripturarũ inq̃-
rere altissimos intellectus. Orent dũtaxat ⁊ iũ
gant orõnes eoꝝ precibus sacerdotũ: ⁊ ꝓcami-
na doctrinalibus addant. Et dũ hora est acce-
ptabilis incensi/populus nõ discurrat: sed oret
extra videlicet illud quod apprehendere neq̃t.
Nõ tamẽ expedit in ecclie nouitate secludi cor-
pore ab edibus vbi diuina mysteria celebran-
tur: sed in hoc tãtũ extra fieri/ne in eis pl9 deo
decernẽte ꝑsumat. Oret siquidẽ corde: veneret
corpore: lingua laudet. Cũ aũt zacharias age-
ret quod sibi ex officio cõpetebat/⁊ ex sorte ꝓ-
uenerat: ⁊ populus suo modo clamaret oratio-
nibus in auribus dñi sabaoth hora incẽsi: **ap-
paruit enim ei angelus dñi stans a
dextris altaris incẽsi. Et zacharias
turbatus est videns: et timor irruit
super eum.** Hora incensi apparuit angelus
⁊ cũ extra popul9 moraretur in laudib9: vt ostẽ-
deret omnipotens fiduciãq; prestaret: ꝙ orati-
onem humilẽ nõ respuit sacerdotum: sed acce-
ptat etiã ꝓcamina populoꝝ: maxime autem cuz
vtrorũq; in iustis petitionibus ⁊ in humili spi-
ritu facta est cõnexio. Forma vero apparitionis
talis fuit/qualẽ decebat eũ q̃ alloqui venerat sa
cerdotẽ: qualemq; sacerdos tolerare potuisset.
Ecce prima supernorum spirituum apparitio: q̃
nostre salutis intrauit exordiũ: ex qua supra spe
ratum exauditũ se zacharias agnouit: ⁊ popul9
suꝑ petitum consequi poterat libertatem. A de-
xtris apparuit altaris incensi: quoniã oĩa erant
in meliora mutanda: ⁊ a dextris ponendi erant
omnes credentes ea que ipse nũciaturus adue-
nerat. Stabat siquidem a dextris/non discur-
rebat: quoniã futurum sacerdotiũ non erat am

plus nutabundum: et stabilitas firma donāda
erat his qui de leua in dexterā vocabūtur. Sed
zacharias ex repentina visione turbatur: quo-
niā turbādū erat sacerdotiū ⁊ omne ministeriū
iudeoꝝ/illucescente christifera veritate: quā ex
scriptura sic repente aduenire non nouerat: ne
q̄ cognoscebat ꝙ essent oīa tanta nouitate do
nanda. Ac etiam sensu alio turbabatur: qm̄ ad
insolita ⁊ que supra ipsam sunt/cū repente ꝓue
nerint: subito expauescit hūanitas: neq̄ zacha-
rias his visionibus assuetus erat. Semper cor
da ⁊ sensus hominū/quousq̄ intelligant super-
na/nouitate terrentur: ꝓpter quod cū vidisset
zacharias/timor irruit sup eū. Presagium enim
erat: quoniā oēs terruit: ⁊ sup omnē orbē timor
magnus incubuit: cū magni consilij angel9 ap-
paruit. Sed nec culpabilis huiuscemodi timor
fuit/aūt de pena peccati: cū ordo p̄eminētie in-
sit9 creaturis exposcat: vt minor a potiori/cū
subito ⁊ improuise aderit/terreat. Necnon in-
culpabiliter agitur: cū ipsa natura secū ferat/vn
de ab insolitis expauescat. Bonoꝝ tamē spiri-
tuū cū ad solamen apparuerint semꝑ ꝓpriū est
cōfortare pauentes: sed cōtraria est oīno cōdi-
tio aduersoꝝ. Proinde **dicit ad illū ange-
lus: Ne timeas zacharia: quoniā ex
audita ē deprecatio tua. Et vxor tua
pariet tibi filium: et vocabis nomē
eius ioannē.** Mirū prorsus quoniā zacha-
rias ꝓ filio illo tunc nō fuerat deprecatus: cū
iam desperasset pro sterilitate vxoris/ac etiā ex
vtriusq̄ assistentia senectutis: cū angelus in pa
riendo filio nunciat exauditū. Salutē quidē suā
⁊ populi tunc sciscitabatur a dn̄o: pro peccatis
proprijs ⁊ populi incensa porrexerat: quid est
quod in filio eius deprecatio exaudita perhibe
tur? Sed nec hesitatio corda conturbet: qm̄ fi-
deles ad vtilitatē exaudiuntur potius q̄ ad vo-
tum: ⁊ aliter q̄ petatur diuina prouidentia petē
tibus prestat auxiliū: vt cū sacerdos ⁊ populus
postularent a dn̄o libertatē: hanc orationē de
celo exaudiuit altissimus: ⁊ ꝑ angelū precem nū
ciauit admissam: eo videlicet ordine/ꝙ preco ꝑ-
mo nasciturus erat: nō in quo populi salus eēt:
nō qui liberaturus: nō in quo ponenda esset ho
minū spes: sed qui precederet predicando/cla-
mando necessario venturū illius ⁊ omniū salua
torē. Sed p̄cursori nomen nō homo/sed celica
virtus imposuit/cū dixit: Et vocabis nomē ei9
ioannē. Cōgruum enim erat vt nomen a celesti
bus sumeret/q̄ ad tanta mysteria parabat: nec
omne nomē/sed gratie: que sola christo desuꝑ
venienti animos preparat: ⁊ tali receptui quan-
tum phas noscitur/dignos facit. Et subintu-
lit angelus quid conferret iusti ortus. **Et erit
tibi gaudiū et exultatio: et multi in
natiuitate eius gaudebunt.** Patri ꝑ-
mittitur gaudere in filio: quoniā gloria est p̄ris
filius sapiens: magis aūt filius virtutibus ful-
gens. Sed nec cōmune bonū vnius dūtaxat de
bet esse leticia/sed etiam plurimoꝝ. Et tāto bo-
num melius/quanto diffusius: ⁊ tanto minora-
tur/quanto ad priuatum redigitur. Unde mul-
ti in natiuitate eius gaudebunt. Gaudiū ⁊ exul-
tatio parentibus in eius origine parabat: gau-
dium multis eius natiuitas fuerat illatura. Nil
enim hominibus tam deberet esse ad gaudium
q̄ cum ex voluntate aut ex carne vxorio iure in
virtute subiecta/gratiam pariāt: ⁊ ꝙ ex eis fru-
ctus egrediatur acceptus: maxime cum vite hu
ius appropinq̄t occasus. Sed nemo a deo mit-
titur ad vnius tantū auxiliū siue gaudiū: q̄n eti-
am ex eo efficiat quod bonum possit esse mul-
torū. Gauisuri siquidē multi erant in natiuitate
ipsius: nō ex eo ꝙ nasciturus erat: sed in his ꝓ-
pter que missus fuerat. Sic enim alius euange-
lista testatur: **Fuit homo missus a deo: Joh.
cui nomē erat ioannes. Hic venit in
testimoniū: vt testimonium perhibe
ret de lumine.** Stabat presens seculū igno
rantie peccatorumq̄ tenebris obuolutum: quas
cum assunt/vnusquisq̄ festinat pro posse depel
lere: ⁊ dum patienti aderit impossibilitas remo
uendi: vtiq̄ magno gaudio exultaret/si remoue
re valentis nunciaretur aduentus. Hinc patri
⁊ pluribus nascituri p̄cursoris exultatio ⁊ gau-
dium presto erat: quoniā in testimonium missus
erat luminis sempiterni: non tamen ipse lumen
potestatiue fontale aut lux originalis existens:
sed vt oēs qui sedebant in regione vmbre mor-
tis/magis autem in pessimis tenebris/per ip̄m
crederent indefectibilē lucem. Porro lux ipse
nō erat: vt gaudiū ⁊ exultatio ex ipso tanq̄ a ra-
dice ꝓcederent: sed vt testimonium perhiberet
de lumine: quod seipso/in seipso/ꝑ seipsum/et
ad alios velut lux vera diffunditur: illuminans
in hunc mundū omnē hominē venientē: obte-
nebrans diligentē: obscurans quēpiam mane-
re volentē. Igitur in hac vita vmbratica viuen
tibus/preterq̄ de ortu gratie/de nullo sit gaudi
um: Et in tenebris ignorantie peccatorūq̄ se-
dentes non letentur: nisi cum lux affutura nun
ciatur. Etenim Tobias dicebat: Quale gaudi- Tob.
um est mihi qui in tenebris sedeo/⁊ lumē celi nō
video? Non est nec hominib9 esse debet ex ali-
quo gaudium: nisi cum gratia ⁊ virtus in aīa
inceperit vigere. Proinde multis erit in eius
natiuitate iocunditas: quoniā eterne lucis affu
ture verissimū testimoniū erit. Radius est lucis
qui lucem annunciat. Habet suam aurora lucē/
que sequentis lucis est preuia: ⁊ eo amplius in
clarescit/quo ꝓpinquius lux illam insequitur.
Propterea celestis nuncius subiūgebat dicēs
Erit enim magnus coram domino. Lu.
Parum fuisset esse magnū/nisi coram dn̄o: im
mo nec magnus nunciaretur/nisi esset corā di-
uino conspectu: Porro magnus futurus erat
fama/preconio/vita/fuga seculi/collatione ba-
ptismi/animi cōstantia mitis: quod plus est/sub
limitate virtutis. Apud deum nulla pensat ma-
gnitudo: nisi que de virtute grandescit: ⁊ q̄ in-
uisibiliter in fastigijs suis attollitur. Soli dn̄o

nota est magnitudo virtutis: qui nõ fallitur in sciendis. Homines vero sepe falluntur: cuz plus in homines autumant q̃ virtutis inhereat: aut quod minus q̃ ipsa desistat. Beatus igitur qui coram dño in virtute magnus agnoscitur/maxime cum existit: nõ huic oberunt derogatiões mortaliũ: nec erit necessaria fama viuentium: quod de ipso sit in opinionibus hominum/sibi nõ cedit in causam: nec sibi cure fuerint cũ despicitur. Habet vnde cũcta despiciat: habet vnde cuncta cõtemnat: habet vnde desyderia cõpleantur: qui corã domino magn⁹ existit. Que infra creatorez in omni alio magnitudinis genere magna dici possunt/huic magnitudini ptinus incõparabilia sunt: non huic magnitudo celi equabitur: nõ giganteorũ aut excelsorum & sensibiliũ corporũ: nõ scientie/aut pecunie / seu imperij magnitudo: nõ chiliadica & bina vel trina etas: nõ locorũ immẽsa magnitudo: nõ quorumcũq; corruptibiliũ bonorum magnã cõgeries cõponetur virtutis magnitudini corã deo. Non potuit amplius precursor nondũ natus extolli/q̃ vt corã domino magnus esset. Quaz magnitudinem per comparationem ad ceteros magnos/iudex quem precurrebat/prenunciaturus erat atq; dicturus: Inter natos mulierũ nõ surrexit maior ioanne baptista. Festinãdum igitur est ptinus s̃m illam dignã embolaz magnũ fieri: atq; in virtute: sine qua oĩs ẽ paruus/& fiet penitus pusillus abiectus: & quãq; in eadẽ magnitudine fieri equa portione nõ possumus: nihilominus vnusquisq; se coartet: ne deses remaneat quo posset esse pprectus. Ecce iaz in parte angelus magnitudinẽ nasciturĩ pcursoris denunciat dicens: Uinũ et siceram non bibet. Scimus in corpore ab huiuscemodi abstinuisse ioannẽ: & qui deserta fere a cunabulis adijt/corpis renunciasse delitijs. Magis autẽ atq; prestantius a se abiecisse significata mala p vinũ: & abdicasse figurata p sicerãz: vt nulla ei ebrietas humani amoris adesset: nullã concupiscentia leticie temporalis: nulla hilaritas mundane dulcedinis cor eius vel in modico ppulsaret: cũ alia inuisibilis magnitudo quã replendus erat/istã excluderet. Quoniaz et spiritusctõ replebitur ex vtero matris sue. Quod apostoli iam etate pfecti/vocati a domino/exercitati cuz christo/instructi salutaribus disciplinis/supnaturalia speculati/quinquagenario resurrectiõis dñice die habuerunt: iste nondũ natus obtinuit. Nec de ipsis apostolis amplius fertur: nisi q̃ repleti sunt spiritusancto. Illi in cõclaui: iste in vtero. Illi cuz linguis: iste iam existens elinguis. Illi cũ sonitu: iste nondũ aurium officio fungens. Illi cum igne: iste adhuc maternis visceribus inuolut⁹/illorum calore confotus. Hec est protinus incõparabilis in hominib⁹ magnitudo: cui queq; alia oĩno subijcitur: cum quis spiritussancti plenitudinẽ habet. Uide aliã officij magnitudinem: & ad quid repletio spiritussancti det agnosce. Quia multos filiorũ israel cõuertet ad dominũ deũ ipsorũ. Erat oppertunũ mundo/vt auersi cõuerterentur ad dominũ: & medius interponendus erat: nã pseuerãs auersio in inferna detrudit. Duo igitur mediatores aduenturi erant: vnus qui corda filiorũ israel cõuerteret ad christum/deũ & dñm omniũ nationum: & alius qui reconciliaret ad patrem. Proinde ioannes mediator erat: & corda hominũ pront in ipso erat cõuersurus ad christũ: christus vero recõciliaturus ad patrẽ omniũ deum. Rectus vsq; quo pcessus: q̃ primo gratia homines disponat ad christũ: christus vero alia & maiori mediationis lege ad deũ/ad se cõuersos plene cõciliet. Igitur nullus in hac vita psumptione degat: quoniã nisi gratia primo ad christũ reduxerit hominẽ/ipse nunq̃ recõciliabit ad patrem. Hoc de helia longe ante pphetatum fuerat: Et ipse ioannes precedet ante illũ in spiritu et virtute helie: vt cõuertat corda patrũ in filios/et incredulos ad prudentiam iustorũ. Quẽ precedet ioãnes? Christum. In quo spirite? In qua virtute? Helie. Textus immo nuncians angelus videtur asserere: sed adhibendus est cautior intellectus: quoniã vnus spũs tam ille qui dicitur anima/non transit in alterũ: nec ille qui infunditur homine medio/in quoq̃ trãsfertur. Et ioannes ex vtero repletus spũsancto nũciabatur: absq; illo q̃ in eo spiritus effunderetur helie. Uirtus enim vnius nõ potest esse alterius: nec iure hereditario a decedente homie derelinqui: q̃uis multi possint diuini spũs & vnius virtutis esse participes. Terrenarũ possessionum potest heres institui/non virtutũ: & nullus efficitur qualis qualitate p̃mortui. Sed hoc ad similitudinẽ trahitur date pportionis: vt in ea mensura spũs atq; virtutis peat ioannes christum/in qua helias precessit/speratur iterumq; venturus. Sed quid facturus preco redemptoris? Quid fecisse scribitur preco iudicis? Cõuertere scz corda patrum in filios. Sed quis pater tam ferus/qui cor ad filium de se natum nõ habeat vsq; quo cõuersum? Filij quidẽ sunt oẽs qui renouantur in gratia noui testamenti. Patres sunt qui p̃cesserunt/illi tantũmodo applicandi: qui dño inexceptuate placuerunt. De q̃bus vtrisq; psalmista: Pro patribus tuis nati sunt tibi filij. Psal. 44. Pro patribus veteris testamẽti/noui testamenti filij sunt exorti. Corda igit̃ patrum ad filios cõuertenda sunt: vt illa credam⁹ que illi crediderunt: speremus que sperauerũt: diligamus que dilexerunt: & creatori placeam⁹ illa synceritate cordis/qua ipsi placuerunt: inhesitanter incedentes ad omne imperiũ sanctũ eius. Nã oẽs patres sub nube fuerunt: & omnes mare transierunt: et omnes in moysi baptizati sunt in nube & in mari: & oẽs eandẽ escam spiritualẽ manducauerũt: & oẽs eundẽ potum spũalem biberũt: imobili fide/incõcussa spe: nec sibi ipsis in laboribus et actionibus pepercerunt:

Quid aũt in fide fecerint: quãtaq; cõstantia ꝓditi fuerint patres veteris testamenti: quorum corda in filios noui testamenti / ioannes scilic3 gratia noua data cõuersurus erat: qui epistolã

Hebreo.10. Pauli ad Hebreos ad plenũ legerit / oĩno intelliget: ab illa sc3 parte qua hortatur ad patiẽtiã / dicens: Patientiã enim vobis necessaria est: vt q3 quasi ꝑ tantã nubem testiũ eos quib9 scripse-

Hebreo.12. rit / dixit cõfirmatos. Ideoq3 ⁊ nos tantã habẽtes impositã nubẽ testium / deponentes oẽ pondus ⁊ circũstans nos peccatũ: ꝑ patientiã curramus ad propositũ nobis certamen: aspicientes in authorem fidei ⁊ cõsummatorẽ iesu3. Ecce corda patrum: ecce fides ipsorum: ecce actiones venientes de soliditate cordiũ: que conuertenda sunt in animos filiorꝫ: que tunc conuersa feruntur in filios / cũ filij hisdem directionibus aguntur in nouo testamento quibus illi in veteri agebantur. Fuit enim ipsorꝫ vna credulitas expectantiũ christũ / que ⁊ nouorꝫ filiorꝫ qui eum ꝓcessisse iam credunt. Nec a vero absonat intellectus: vt gratia id efficiat ꝙ qui priores sunt / eos qui minorant / tanꝙ filios facta pietate gubernent. Satis aũt catholice veritati se sociat: ꝙ patres authoritate ad filios intuitu gratie inclinent. Nulla dissonantia in ecclesia turpior: nulla damnosior possit esse scissura: ꝙ si patres in spũalibus ꝓsidentes / filios subditos suos nõ ducerent regia via: nõ instituerent sacra doctrina: seu si se nõ ꝓberent sancte imitatiõis exemplũ: si nõ reuocarent erroneos: si nõ solidarent infirmos: si pusillanimes nõ cõfortarent: si nõ corriperent inquietos: si nõ cõpaterent egentibus: si indigentibus nõ subuenirẽt: si nõ tractarent singulos affectu paterno: si amor rect9 nõ traheret ad corda filiorꝫ. Sed hoc bonũ suadet gratia: hoc fieri ipsa sollicitat: quã signat ꝓcursor / quã ioãnes in oĩ sua imagine ꝓfigurat: qui etiã cõuersurus nunciabat ab angelo incredulos ad prudentiã iustorꝫ. Omnis incredulus insipiens est: ⁊ oĩs insipiens incredulus est. Quo-

Psal.13 niã dixit insipiens in corde suo / nõ est de9. Unde insipiẽs? Quia incredulus: dicẽs in corde suo: quia nõ est deus oĩm creator / atq3 in humanitate redemptor: Et ꝙ nõ est ille ꝗ humanatus humilia gessit / docuit / ⁊ miracula operatus est: ꝗ sic humiliatus est / vt tanta opprobria pateret: vt crucem tandẽ mortẽq3 subiret. Eque autẽ incredulus: nisi quia insipiens in insipientia sua ꝑsistens / nolens humiliari ad credendũ. Nã insipientia ostendit incredulitatẽ: incredulitas ṽo pandit insipientẽ. Sed est gratie mysteriũ: vt incredulos ducat ad prudentiã iustorꝫ. Proinde cognoscat vnusquisq3 incredulitatẽ insipientiam / immo stulticiã esse: cui iustorꝫ prudentia ex aduerso obijcitur. Proinde relicta incredulitate in sapientiã atq3 intelligẽtiã ꝑuenitur: Esaia dicente: Nisi credideritis / nõ intelligetis. Qui nõ credit / nõ intelligit: ꝗ nõ intelligit / insipiens est / aut sapiens esse nõ põt. Iustorꝫ aũt prudentia credulitas vera est: quoniã iustus ex fide vi-

uit. Unde viuit iustus? Ex eo ꝙ credit. Que iusti vita? Ipsa est sapientia. Porro id agit gratia / vt ad iustorũ prudentiã veniat. Uerũtamen si discutimus / est prudentia paganorũ: qui non iusti: qm̃ ceruices idolis inclinabãt. Est ⁊ mundanorũ: que teste apostolo / stulticia est apud deum. Est ⁊ carnaliũ: quo etiam tradente dicitur: Prudentia carnis mors est. Est ⁊ seculariũ: secularia queq3 sectantiũ: de ꝗbus saluator cõparatiue disseruit: Dico vobis: quia filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. Et filij agar exquisierũt prudentiã que de terra est. Iustorꝫ ṽo prudentia illa est que in diuinis prouidũ facit: iuxta quẽ intellectũ loquebatur Dauid: Sup inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: q2 in eternũ mihi est. Ille qui christi est amicus / inimicos habet inuisibiles tetros: qui omnibus inimicant christi seruis / nullo interpossibili feciali ad patrẽ: qui sup oẽs sunt atrocissimi / penis insatiabiles: ⁊ quod nefandi9 est / omnifarie deceptores: fulgẽtes adhuc igenij subtilissimi claritate: imagine pleruq3 virtutũ fucantes mala que suggerunt: vt inuadãt hostilius: hostilius sepe cedũt: ꝗ aut trahunt in baratrũ vitiorꝫ: aut extollunt: aut cõtristant: aut fallunt in actiõe virtutũ. Sed satis factus est prudens sup huiuscemodi inimicos / ꝗ eos potuit ꝓcauere: ꝗ eorum laqueos deuitauit. Prope modũ excessit ada3: qui supra inimicos inuisibiles factus est prudens: quorũ fortitudo ꝑualida / sapientia nõ obtusa. Sed nemo fit prudens nisi mandato dñi: nõ q2 mãdat / sed obseruando quod iubet. Inimicus mundus: inimica caro: inimica nouerca natura: inimici hoĩs domestici eius. Perstat prudẽtia: stultus est ꝗ ad hor um declinauit insidias. Ab ipsis illesum existere prudentia coronabilis est. Siquidem mandato dñi hec prudentia dirigit: prudentẽq3 facit authorẽ: hec em̃ initiũ prudentie est iustorũ. Plena ṽo est theoria ⁊ actu virtutib9 perornari: maxime illis ꝗ aĩam reuiuiscere faciunt a morte infidelitatis ⁊ a mortuis curis vite labentis / eijcientes possessorẽ in eũ ꝗ ꝑ mortẽ liberauit a morte. Hec ꝓtinus est iustorꝫ prudẽtia: vt ab omni dissoluat visibili: ad inuisibilẽ deu3 / in carnẽ visibilẽ factum suũ cõtubernalẽ inducat: ꝓpter quẽ stultũ mundo fieri apex est prudẽtie. Quid igit hac dissertione angelus intendebat cũ ioannẽ dicebat ad prudentiã iustorꝫ incredulos ꝯuersurũ: nisi prudentiã illã edicere cũ actione preconis: que omnẽ aliã stulticia3 appellat. Humana prudẽtia vsq3quo trãscendit: cũ crucifixum stultũ / crucẽ stulticia3 / sequaces crucifixi terrena sapientes dixerunt esse vesanos. Sed quod stultum est dei / sapientius est hominib9. Ad quam stulticiam gratia ⁊ intelligentia veritatis ꝗ in ioanne signatur / inuitat: vt in hoc ista conueniant: vt populus in conspectu dei fiat in veritate perfectus. Quod angelus subsequenter addu xit / dicens: Parare domino plebem perfectam. Nullus perfectus est po-

pulus: Concio nulla recta. Omnis cõgregatio
publica res hebescit: nisi omniũ dño sit para-
ta: in illa ꝑfectione dũtaxat qua ꝓpter christum
maioribus prestatur sancta obedientia: consuli
tur ꝓpense minoribus: vt exigit indigentia sub
uenitur: qua tollantur iniurie: qua fides vera est
vades: qua iusticia est cõmunis: qua nulli ven-
ditur quod sibi de iure debetur: qua ꝓpulsatur
iniquitas: qua innocẽtia nõ succumbit: qua re-
gnũ nõ tenet nequitia: qua honore inuicẽ homi
nes se preueniũt: qua plus attollit sanctitas ꝙ̃
scientia: qua virtutes verbis ⁊ eloquentijs ꝓfe-
runt: qua populus cõgregatur in nomine dñi:
qua diuine virtuti condita ciuitas cõmẽdatur:
qua nihil statuitur legibus quod diuinã legem
effugiat: qua plus morũ ꝙ̃ meritorũ cauet ꝑdi-
tio: qua cor vnũ ⁊ anima vna plebeorũ oĩum est
in dño: qua nõ in hoc mũdo aut in seipsa tãtũ/
sed in christo dño gloriatur: qua nil ad ꝓfectuz
vendicatur: nilq3 ad defectum euenisse causat/
preterꝙ̃ in ratione virtutis: qua ꝓpter illã nõ ti-
metur vulgare iudiciũ: qua deridetur exempta
machera: mine vt inania/tormẽta velut somnia
estimantur: qua verũ nõ terrore siletur: qua est
omniũ quod singulorũ: ⁊ singulis offert in cõ-
mune deductũ: qua intendit vt numerositate vir
tutũ populꝰ augeat. Sed que celestis celestiũq3
nũcius arcanorũ terreno sacerdoti nũciabat/ꝑ-
optime sibi placuere: sed suã ⁊ vxoris ꝓcogitãs
senectutẽ/posse fieri hesitauit: ꝓpterea dubitan
ter exquisiuit ab angelo. **Cui dixit zachari
as: Quomodo? Unde hoc sciam? Ego
enim sum senex: et vxor mea ꝓcessit
in diebus suis.** Humana sapiẽs/rationes
ꝓtendebat humanas: cũ supra naturã penitus
nõ aspiceret: quã in seipso ⁊ in vxore ad cõditi-
onem ꝓlis defecisse causatur. Sed supra natu-
re virtutẽ ex sterili atq3 sene nasciturus erat ioã
nes: quoniã nõ de lumbis nature/sed de virtu-
te sup̃ne potentie virtus ⁊ gratia ipsa procedit.
Sepe quoq3 in hominibus agitur: vt spũs inue
terauerit in terra nõ sua: ⁊ caro ꝓcesserit in de-
lectationibꝰ suis: ꝙ̃obrem difficile videat posse
gratiã ꝓmereri. Sed optimus arcanorũ ⁊ im-
positorũ dissertor nõ sua/ sed posse fieri asserit
virtute mittentis: cũ dicit: **Ego sum gabri
el qui asto ante dñm: et missus sum
loqui ad te/et hec tibi euangelizare.**
Non sua voluntate aut authoritate angelus se
venisse dicebat: cũ suã assistentiã esse dixerit añ
deum ad iocundã fruitionẽ/⁊ ad obedientiã ex-
equendã: nec se venisse/sed missum fuisse dicit/
vt loqueretur zacharie in templo a dextris alta
ris incensi: ⁊ euangelizare/id est talia bona non
sperata/nõ petita nũciare sibi. Pretulit ad cer
titudinẽ respõdendo angelus suũ nomẽ/ ꝗ dei
fortitudo interpretat: vt id efficiat diuina potẽ
tia/nõ virtus angelica: Et questioni ex hesitati-
one ꝓposite: vt quod dicebatur/vnde fieri pos-
set agnosceret: ꝓ signo future rei ⁊ ꝓ multatio-
ne ĩcreduli taciturnitas ẽ adnexa. **Et eris ta
cens et nõ poteris loqui vsq3 in diẽ
illum quo hec fiant: pro eo ꝙ nõ cre
didisti verbis meis/que implebun-
tur in tempore suo.** Quoniã oĩa tempus
habent/que suis dispositionibus currunt/ vni-
uersa sub sole: alium locũ dissertionis habet in-
credulitatis ista multatio. Sed vera taciturni-
tas cõpetebat/quousq3 ꝓnunciatus ioãnes ab
angelo nasceretur: quoniã imponendũ erat sy-
nagoge silentiũ: ⁊ legis cerimonie abolẽde: cũ
noua mundo figura gratia parabatur. Magis
autem esse vetus testamentũ tacendo cõstabat:
quousq3 noui testamenti gratia desup̃ illuxisset:
aperuissetq3 labia elinguium: ⁊ disertas faceret
linguas mutorꝝ. Siluisse dicitur loquens nõ ex-
auditus: ⁊ qui postulata nõ obtinet/ac si tacuis-
set. Nã clamor moysaice legis/omnis exclama-
tio ꝓphetarũ/tota precatio veteris sacerdotij/
oĩs bestiarũ oblatio/taciturnitas quedam erat
cũ vsq3 in id tempꝰ dñs inexorabilis extitisset: ⁊
nubẽ opposuisset/ne transiret oratio peccato-
rum. Nec nõ ⁊ iustorũ precamina repudiabãtur
ad gloriã: quousq3 plenitudo temporis aduenis
set: in quo signanter sacerdos multaretur silen-
tio: quia nõ erat ille summus sacerdos/ ꝗ semel
ꝑ ꝓpriũ sanguinẽ intraturꝰ erat in interiora ve
laminis: ꝑ quẽ erat soluenda captiuitas pecca-
torum: danda remissio adoptionis: prestãda li
bertas: ⁊ sup̃ne patrie petitio admittenda. Nõ
erat illud sacrificiũ occisi pecoris offerẽdũ in ꝓ
cium: sed sanguis christi/ clamaturus de terra
ꝓ omnibus exaudiendus in cruce. Intrãte ve
ritate noui testamenti/merito taciturnitate sa-
cerdotiũ erat plectendũ: quasi semꝑ in silentio
ꝑmansisset: donec mundo pateretur ꝗ ĩ lachry
mis ⁊ clamore valido ꝓ sua reuerentia exaudi-
retur in cruce. Et vnũ esset sacerdos et hostia/
eternus vterq3: vno clamore vterq3 ꝓ eternis
exauditꝰ eterne. **Interea erat populus
expectans zachariam: et mirabatur
ꝙ tardaret ipse in templo.** Laudabilis
mos est tãdiu expectare sacerdotẽ/ꝙ̃diu sacrifi
care ꝑficiat: vt sit ꝑseuerantia vtrorũq3. Sed mi
ratur populus diuinorũ nescius arcanorũ: cuz
moram facit qui diuinas suscipit theorias. **Et
egressus nõ poterat loqui ad illos.**
In tẽplo multatus/egressus extra nõ loquitur:
vt virtus alia ꝙ̃ humana credat astitisse in tem
plo: cõplens silentio veterẽ sacerdotem: in quo
sc3 christus nouus noua docens/sup̃na ꝓmul-
gans/reprobandus erat/ac si tacuisset/aut si fu
isset locutus inania. Egressus extra nõ loquit/
penã possidens quã accepit: quasi populo innu
eretur ꝙ sacerdotũ oratio ad exhaurienda pec-
cata inualida extitisset: ⁊ ꝙ ad nouũ aliũ se para
rent/cũ a veteri nõ potuissent habere respõsuz:
⁊ desperatio indicebatur/cum a muto doctri-
na non posset egredi/neq3 consilium. Sed spes
ex aduerso constabat: vt in se rediret populus
meditans quomodo sperare posset in aliũ. **Et
cognouerunt ꝙ visionem vidisset i**

templo. Cognouerunt ꝙ vidisset: sed ignora
uerunt quid viderat: vt reparentur introrsus in
meditatione spiritus / ꝙ a ꝯditione templi nūꝙ
simile extitisset: qui velut rudes terrenis adhuc
implicati / nesciebant ex paruis eximia cogitare:
nec se transferre in altitudinē fiendorum. Sed
illis innuens permansit mutus. Aliorum mem-
brorum signo ⁊ motu notū fecit: vt populus a
templo recederet / nec amplius expectaret: quo-
niā ipsi pro sua vice incensa posuerat: et ꝙ ipse
impotens loqui erat. Nam quanꝙ lingua disse
rens muta consistat: tamē multis alijs signis at
ꝙ figuris testamenti veteris cūcta mysteria re
cessum innuebant a templo: ne amplius redem
ptio expectaretur ab illo: ⁊ ꝙ in spiritu ⁊ verita
te locus orationis ⁊ exauditionis futurꝰ omni
no erat: ⁊ ꝙ omni posito incenso veteris testa-
menti protinus erat christus. **Et factum
est vt impleti sunt dies officij eius /
abijt in domū suam.** Redeat vnusquisꝙ
ad seipsum: vacet vtilitatibus ꝓprijs: ocio non
marcescat / qui est amotus a publicis. Post
hos autem dies vxoris corpore fungens / nō ex
citatus ardore libidinis / sed promisse motꝰ de-
syderio prolis: vxor eius helisabet casta mente /
non corporis excitata libidine / immissione semi
nis in originali culpa concepit: quam spiritus-
sanctus paulo post anima infusa corpori penitꝰ
expiauit: vt gabrielis verificaret ꝓmissum: quo
niam spiritusancto adhuc existens in vtero re
plendus erat. Et occultabat se helisabet mensi-
bus quinꝙ: pudicitia repressa senili: eo ꝙ in se-
nectute aufugisset sterilitas: ⁊ transacta iuuen-
tute adesset fecunditas. Bonus est pudor: sed
non operibus creatoris. Bonus est pudor / sci
licet quo culpa cauetur: non quo virtutis opus
obtunditur. Laudabilis erubescentia: que ita
refrenat ne procedatur in nimiū: ne in id quod
non expedit / declinetur: ne id quod est imperti
nens / in actionem deueniat. Sed nec quisꝙ de
bet erubescere a superiori impositā actionē: aut
quod est miraculi seu bene ꝯstitute nature. Nec
quisꝙ plus sibi in honestate tribuere / ꝙ decre-
uerit iusti amoris authoritas. Plus debito sibi
arrogat / qui in seipso magis cauet insolitam ꝙ
domini facilem actionem. Habebat siquidē ta-
lis occultatio aliquid humani respectus: ⁊ por-
rigebat audientium risus / ꝙ steriles ⁊ senes car
nalibus actionibus se dedissent. Timebat ad-
huc infamiam: ⁊ famā amabat humanā: cum se
se quinꝙ mensibus occultauit: tacite secum cō-
ferens / dicens: **Quia sic fecit mihi dñs /
in diebus quibus respexit auferre
opprobrium meum inter homines.**
Vir mutus effectus vxori quod viderat ⁊ audie
rat in templo / nunciare non poterat: idcirco he
lisabet talibus suspitionibus laborabat: a quo
si audiuisset mysterium / non talibus angustijs
angeretur / aut perplexitatibus titubaret. Sed
quid est quod dicit: quia sic fecit mihi dominꝰ?
Sic vt in senectute atꝙ sterilis existens cōcipe
ret: vt duo nature ordine penitus obuiarēt / ne
cōceptio fieret: sed in his que supra naturam fa
cta noscuntur: siquidem reputatur quod conce
pit etate grandeua ⁊ sterilitati subiecta. Sꝫ hoc
ad maius credendum prerogabatur mysteriū:
quoniam virgo erat conceptura pariter ⁊ pari
tura omniū salutare. Sed fecit hoc quando dis
posuit illi auferre opprobrium inter homines.
Opprobrium inter homines infecūditas erat:
sed non apud deum damnabatur opprobrio:
cum non sit in hominis potestate / sed in domi-
ni voluntate posse concipere. Sterilitas atꝙ fe
cunditas solum a creatore dependent. Proin-
de multa velut opprobriū in conceptu sunt ho
minū: que apud deū defectuū nota carent. Sed
cum deus hoc voluit remouere opprobriū / ste-
rili dedit ipse conceptum: que virgini virginū
ad faciliorem credulitatem ab angelo eodē in-
fertur: dum sibi saluatorem omniū concepture
atꝙ pariture nunciatur. Quam cum se quinꝙ
mensibus occultaret: maria ab angelo nuncia
tam in sexto mense detexit / cum montana con-
scendit. **Et intrauit domū zacharie / et
salutauit helisabet. Et factum est vt
audiuit salutationē marie helisabet
exultauit infās in vtero eius. Et re-
pleta spiritusancto helisabet / excla-
mauit voce magna et dixit: Benedi-
cta tu inter mulieres: et bñdictꝰ fru
ctus ventris tui. Et vnde hoc mihi
vt veniat mater dñi mei ad me? Ec-
ce enim vt facta est vox salutationis
tue in auribꝰ meis / exultauit infans
in gaudio in vtero meo.** Non hic aliqd
sumpsimus disserendū ꝓ parte marie / sed ꝓ my
sterijs ꝑcursoris ⁊ matris. Detegit helisabet
ne amplius delitescat / cū maria virgo illā visita
tura ꝓcessit: cū hec mirabilia ī eis nō fecerit na-
tura / sed dei discreta potētia: ꝙ sterilis ⁊ senex
preconē / ⁊ ꝙ virgo sine semine ꝯceperit iudicē.
In illa mirū ꝙ senex ⁊ sterilis: in illa mirandū
ꝙ fecunda / sed ꝑter virtutē seminis. Sed saluta
tur helisabet iam onerata ꝑcone a virgine / ꝙ sal
uatorem sine ponderositate gestabat: vt salus a
nouis mysterijs referatur ad priscos: ⁊ per vir-
tutem noui conceptus vetera liberentur: Anti-
quior mundo fuerat helisabet ꝙ maria: ⁊ ioan-
nes christum in conceptione precesserat: sed so
lus processit a lege noua per hominem nouum
in eos qui precesserant ad salutem predestina-
tos: Qua salutatione percepta / conceptus se-
xti mensis agnouit mysterium: dum exultat in
vtero anteꝙ nascatur: et officium peragit ad
quod erat: et gaudio adoritur / cum voce non
possit edicere. Impotens fandi exultatione do
minum profitetur: nondum percepto visu lu-
cis corporee / etiam in carne velatam inuisibi-
lem lucem mundo aduenisse cognouit: ⁊ occl[illegible]
tus occultum / seruus dominum / miles regem
preco iudicem / precursor postsequum impera-
torem sine sensuum argumento preuidit; ⁊

proprium fecit in eo sensum diuina potentia/ quem sic ante nemo habuerat ex natura. Uide quanta simul ex omni parte conueniunt: vt tanta mirabilia oriūtur. Hinc helizabet/ inde maria gratia plena: hinc vxor sacerdotis/ sed ab eo caste cognita: hinc vxor fabri/ ab illo intacta: hinc senex/ inde iuuencula: hinc sterilis/ inde fecūda: hinc sanctificati parens/ inde sanctisanctorum mater: hinc iustorū filius/ inde ab eterno ex deo patre progenitus: hinc saluatus/ inde salus: hinc creatus/ inde creator duplici carne velatus. Proinde ad exultationem Joānis prophetica virtus adnectitur: cum Helizabet continuo spiritusancto repletur: quo concitata prorumpit in vocem magnā affectu/ magnā nouitate mysterij/ magnā studio disserēdi/ magnam vtilitate credendi/ magnā cōsyderatione sui: quia mater puri hominis: magnā existimatione matris omniū redemptoris ad eā venientis: magnā protinus ex veritate/ quā spiritu dictante prenūciat. Ait enim: Benedicta tu inter mulieres: et benedictus fruct9 ventris tui. Sed nec vt maior/ q̄uis antiquior helizabet Marie benedicit: quā ex spiritusancto matrē dn̄i esse cognouit. Non ex autoritate illi dedit benedictionem/ acsi esset illi aliquo iure prelata: nec p̄phetat futurū quod mente conspicit factū: sed extollit laudibus virginem: eo q̄ benedicta prius a domino extiterit quē gestabat: quo virginaliter grauida erat: non benedictione cōmuni/ sed illa que omnes excessit penitus mulieres Ac etiā fructum quē absconse virgo gestabat/ agnouit. Cui nec etiā benedictionē inferens benedicit: sed enūciat quod sibi spūssanctus ostēdit. Non autem benedicit fructū ex arbore: sed arborem ex benedicto fructu asserit benedictā. Ecce due arbores fructuose/ noua poma ferentes in fructib9: vt vna gratiā/ altera ferret gratie largitorē. Sed vnius benedictior suauiorq̄ fructus/ et vsq̄quaq̄ profusior: in quo erat oīm salus: per quem solum omniū humanorum fructus esset acceptus: preter quē omniū esset ineptus. Et secum mirans helizabet/ quasi mentis pateretur excessum: quia regina mundi ipsā visitatura conscenderat/ etiā clamando adiecit: Unde hoc mihi/ vt mat̄ dn̄i mei veniat ad me? asserens ea que infans quem gestabat in vtero/ exultando pfecerat/ propter fidē marie: q2 credidit denuncians esse beatā/ vnde perficiant̄ i illa ea que pficiēda restabāt: huic pphetico spū helizabet iā facta pariter et futura nunciabat.

Que cū impletum esset tempus pariendi/ peperit filium. Et audierunt vicini et cognati eius/ quia magnificauit deus misericordiā suam cū illa: et congratulabantur ei. In lege veteri velut ioannes in vētre/ gratia et veritatis intelligētia claudēbatur: reuelāda tamē in tpe suo In cuius completione mysterij iā plena dieb9/ ioannē peperit helizabet. Hoc etiā cōtingit in moribus hominū: vt sepe bona mēte concipiāt sed nō semper tempus agendi: cum vo disponēte altissimo tempus affuerit/ cōcepta in animo virtus pcedit in actum. Non paruū est bonū/ cum concipientibus virtus aderit pariēdi. Nā concepisse quid proderit/ si partus defecerit? Nec em̄ boni agendi sufficit desyderiū: nisi cū possit/ succedat effectus. Filium/ non filiam peperit: vt tam pro mysterio q̄ p agende vite studio cognoscam9 quantū sacra scriptura demonstrat/ nunq̄ angelo reuelante/ neq3 supra naturam in conceptu mirabili feminā esse cōceptā/ aut pdisse de partu: sed semp predicente virtute superna pceptus fuisse mirabiles: et part9 fuisse viriles: vt non effeminate/ sed fortes fiāt hominū actiones. Nec ex hoc velut reprobata teneatur natura feminea: sed i significatione p9 attollitur.

Et audierūt vicini et cognati ei9 q2 magnificauit domin9 misericordiā suam cū illa: et cōgratulabātur ei. Uere sic gesta sunt hec: siquidem fama noui ortus diffunditur: q2 p omnē orbē diffundenda erat fama maioris: quē ioānes ordinatis dispositionibus pcedebat. Et quod cōmune nascitur bonum vbiq3 reboatur: vt fiat participiū amatoribus bonitatis: et cognoscantur ex publico hominū affectus: qui letantur ad gratiam: et cū fructus iusticie prodeunt: nam iusta parēs iustum fructum pduxit. Sed vicini sunt et cognati qui audiunt: hi etiā qui letantur. Expedit siq̄dem ppinquū fieri vite sanctoꝝ et iusticie conuersatione: et velut generis propinquitate coniungi: si volumus audire mirabiles/ ac etiam salutiferas nouitates: et congratulari his quib9 deus sua magnalia cōferre disposuit. Nec credatur de9 denuo suā magnificare misericordiā: que semper vtiq3 magna ē: sed cū helisabet tūc magnā ostendit dando pceptū educēdo ad partum cuius vuluam ante cōcluserat. Miris modis agit in hominibus diuina potentia: vel cū peccatores miserando conuertit: aut cū iustos in altiora opera pueh it: et vbiq3 misericordia magna: donis diuinis nostris meritis non equatis. Et pars est superne vite aliorū prosperitatibus colletari: et congratulari eis quibus alludit diuina potestas. Hinc videt̄ inuidia trāsmigrasse ac in extremum pfecisse: suppressum odium: vera charitas illuxisse. Hinc in beatitudinis cōfinia secessisse: vbi nō est cōgratulatio de puectibus proximorū. Nā quod est vnius leta festiuitas/ dicit̄ omniū: et quod est omniū/ esse noscitur singulorū. Eia inq̄ bono examine positi noscuntur/ qui aliorū virtutibus et bn̄ficijs gratulātur. Habet in se q̄sq3 pfecto quod in alijs amat nec virtute priuat̄ qui in veritate diligit virtuosos

Et factum est in die octauo venerunt circūcidere pueru: et vocabāt eum nomine patris sui zachariam. Circumcisio diei octaui que non ex lege/ sed ex patribus erat/ includebat mysteriū: scilicet a q̄bus mat̄ in octaua resurrectōis futura sit plebs fideliū circūcisa. In mortali hoīz vita castita

tem ⁊ continentiã notat ex mẽbro:necnon abdicationem placiti ⁊ decisionẽ superflui. Quod autem eum nomine paterno vocabant/deferebãt origini naturali ⁊ dignitati paterne ſm cõsuetudinem multarum nationum:ꝙ primogenitus nomine paterno censetur. Sed quoniã iam natura defecerat in parentibus/vt per nature legem venire potuisset ad ortũ: magis vero gratia presta batur:decens non erat vt nomen sortiretur paternum/neq̃ alicuius cognati. Proinde **mater eius respondit dicens: Nequaq̃: sed vocabitur ioãnes.** Adhuc helisabet spiritussancti virtute ꝓphetabat:immo a spiritu didicit/quod non didicerat a marito. Non ipsa in tẽplo audierat de noĩe precursoris:nec maritus mutus existens poterat nũciare:sed hoc sciebat superna reuelante virtute ꝙ sic iã diffinitũ erat/vt ioannes filius eius vocaretur:quod nomen non erat ab hoĩbus inuentum:sed ab eterno preuisum/⁊ per angelũ tẽpore cõgruo reuelatũ. Etenĩ sepe nouimus sacras scripturas acute scrutantes/noĩa multis cõpetere ratione bonitatis atq̃ mysterij:ac etiaʒ sic a primeuo fuisse imposita/in pluribusq̃ mutata: quod in posterũ rerũ mõstrauit euentus. Cũ aũt ꝓphetica mater sic filiũ vocari assereret:cognati ex hũana consuetudine responderũt/ignorantes gratiã tali consuetudine non teneri/dicẽtes: **Quia nemo est in cognatiõe tua qui vocetur hoc nomine.** Igitur magis congruũ erat vt nomen nõ habitũ haberetur/ꝙ in alio repeteret quo quis antea censebat. Et ꝗppe verũ erat/ꝙ in cognatione carnali tantũ existens nomen a celestibus non accepit. Quam cognationẽ carnalibus fieri expedit adeptione gratie/non extinctione nature:in cognatiõe spirituali cognatum esse virtutibus qui priuilegia nominum querit:quoniã non ſm nomen quod ab hominibus imponitur/ascribimur in libro viuentiũ: sed ſm nomen quod sortimur in cognatione virtutũ. Sed hi cognati ex carne/nõdum supra ipsam facti: **Innuebant patri eius quem vellet vocari eum.** Innuebant patri eius vt ipse innueret:quoniã adhuc mutus. Innuebant cui iure nature maior erat potestas in filio:vt ipse dissereret quo noĩe natus filius vocaret:nõ ꝯtẽti quod sua mater dixerat. Qui voce ꝓuatus/signo aliquo postulans pugillarẽ/scripsit dicens: **Joannes est nomen eius.** Scripsit in pugillari/in aliqua scilicet tabella que infra manũ portabilis erat:ipsorũ more qui notare ad firmiorem memoriã aliqua consueuerũt. Sed nec ipse scribendo nomẽ imposuit:sed quod ab angelo audierat in tẽplo/reserauit. Joannes est nomen eius. Ac si aperte dicat: Non sibi mater/non ego potior parẽs huic nomẽ imponimus:sed hoc est penitus nomen eius. Nos sibi non damus:vosq̃ cognati more solito in alijs nato huic nomen non imponetis:habet nomen:tenet nomen:de celis non de terris est nomen. Frustra de huic imponendo vocabulo litigatis:quod de superis est sancitum/humanis iudicijs non transfertur:velleq̃ transferri criminis damnabilis notã habet. Igitur **Joannes est nomen eius.** Ad quam scripturã nomen huiuscemodi differentem/**mirati sunt vniuersi.** Quare mirati? Nouitate gestorũ:que illorũ nõ penetrabat acuitas intellectus. Nouum enĩ atq̃ incognitũ semper consueuit homines in admirationem adducere. Sed maior admirationis occasio subdebat. **Quia apertuʒ est ilico os eius: et loquebatur benedicens deum.** Uidete mirũ:corde annotate quod geritur. Predixerat angelus zachariã voce priuandũ quousq̃ hoc quod dixerat compleretur:sed iã completũ erat/quoniã natus erat:cur igitur in natiuitate aut in ipso ortu Joannis os zacharie non fuit apertũ:sed vsq̃ in octaua die dilatuʒ? Quia nascendo noscebat quia filius:in noĩe vero eius mysterium pandebatur:cuius nati dignitas attollebatur ex mysterio plus ꝙ̃ ꝙ nat⁹ esset homo. Et ex hoc non credimus zachariam mutitate punitum/eo ꝙ incredulus esset de filio:sed Psal.
ꝙ ad tantũ pararetur mysteriũ/hesitauit. Proinde filio nascente lingua nõ soluitur:sed declarato ioannis noĩe in octauo die os increduli aperitur. Ecce potestas celici noĩs:vt quod hesitatio claudit/ipsa resoluit. Et ab eo liberatus est pater ꝑ quo multatus extiterat:vt quod est causa culpe/sit venie:quod pene/sit premij:si in partem contrariam transferatur. O magnũ nomen:quod patri vocẽ/conciuẽ ciuibus/vicinuʒ conuicaneis/populo sacerdotem/ vxori virũ/ꝑ vsum loquele restituit. Et magno factũ est hoc presagio futurorũ:qm̃ sola gratia linguas hominũ facit in veritate disertas:sola gratia miracula opat:sola gr̃a est ꝑma saluatoris:sine q̃ plectimur:qua inherẽte liberamur. Sʒ bñ die octauo quo puer circũcidit:quo ei⁹ nomẽ venit in publicũ:senis hoĩs veterisq̃ sacerdotij lingua resoluit:cũ muta fuerit oĩs antiqua conditio/⁊ ministratio veteris testamenti:cuius os ⁊ lingua in aduẽtu noui hoĩs/in ortu noue lucis/reconciliatisq̃ gr̃e/mox resonet in laudẽ. Et hoc fuit testamẽti tota ꝑfectio:qm̃ prefigurauerat christum: que resolutis vocibus ⁊ magnis laudũ ꝑconijs resonabat benedicens deũ:q2 fecit nobiscũ misericordiã suaʒ. **Factus est autem timor super omnes vicinos:et super omnia montana iudee diuulgebantur omnia verba hec.** Timor terrenis incutit cũ supna clarescũt:q̃ aut terret incredulos/aut cõmouet ad credẽduʒ:sʒ ꝯtingit vicinos corpe/ vt plus mẽte virtutibus vicinent. Semꝑ enĩ timor qui de mirãdis virtutibus exit/ad veritatẽ intelligendam virtutemq̃ peragendaʒ inuitat. Et fit timor super omnia montana iudee:quoniã omne quod altũ in mundo credit/ virtus diuina deterret ⁊ timere facit dũ clangit. Sed nec credat timor immissus:magis aũt ex consyderatione mirandorũ exortus:quoniã filius ex vete

ranis vltra naturalē virtutē ꝑdierat: qm̄ nomen
ab angelo/nō ab hoīe accepat: in cuius virtute
solutū erat lingue vinculū senis hoīs/iam octo
diebus ⁊ nouem mensibus mutescentis. Hec in
admirationez homines induxerunt: hec fecerūt
pio timore pauētes: qm̄ ista tam insolita ꝑ mon
tana iudee/⁊ ꝑ loca vicina vulgabātur: ⁊ fecerūt
homines redire introrsus ad conspicuaz consy
derationem gestorū. **Nam et posuerunt
omnes qui audierant in corde suo/
dicentes: Quisputas puer iste erit?
Etenim manus domini erat cum il-
lo.** Quid posuerunt in corde suo? Ea que audie
rant. Quare? Ut consyderarēt: vt memoriter te-
nentes qui viuere possent/mirabilem rerum ex-
pectarent euentum. Ea que diuinis theorijs au
diuimus/ omnino sunt in corde ponēda. Etem̄
cor nostrum sic creatum est/vt sit ī terra quod-
dam armarium atq3 repositorium diuinorꝝ. Po
nenda sunt in corde sancta mysteria verbaq3 di-
uina: vt credamus ⁊ diligamus: vt in illis sedu-
lo meditemur: ⁊ ex eis fiat directio gressuū no-
strorꝝ: ne a vero deuiantes/in aspera incidamus
Psal.118. Etem̄ hoc sensu propheta dicebat: In corde
meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi.
Et hi de Joanne verba huiuscemodi audien-
tes posuerunt in corde: vt intra se dicerent/aut
foris loquēdo cōdicerent: Quisputas puer iste
erit? Admiratiue loquebātur rerum nescientes
euentum: existimantes tamen ex ipso atq3 sperā
tes magnum euenire ꝓuentū: qm̄ manus dom
ni/virtus scilicet dei/potestas altissimi erat cuz
illo in opatione futuri mysterij ⁊ opatione tanti
miraculi: paterni oris in suo nomine resoluti.
**Et zacharias pater eius impletus ē
spiritusancto: et prophetauit dicēs:
Benedictus dominus deus israel:
quia visitauit et fecit redemptionez
plebis sue.** Multa ⁊ excedentia sensum sunt
donata parentibus in huius virtute nascentis:
vt helisabet ⁊ zacharias spiritusancto replerē-
tur: repleti vero in verba ꝓphetica ꝓrumperēt.
Nam pater mutitate depulsa/spiritu afflatus/in
altitudinem ꝓphetie verba depromit: a laude at-
q3 benedictione incipiens creatoris: Bn̄dictus
dominus deus israel. Non dij gentiū: sed ille dū-
taxat quem populus israeliticus a pncipio sue
institutionis coluerat. Et quanq̄ esset deus et
dominus omnium nationum: deus israel tantū
latrio cultu erat: in quo multa miranda profece
rat ab eo quo eum disposuit educere de egy-
pto: quem insuper visitauit: et fecit redēptionē
illius per vnigenitum filium eius. Uisitauit se-
pe dominus plebem suam: sed adhuc redempti
onem non fecerat. Sed nunc zacharias ex cer-
titudine quam habebat/verbis expressit vt fa-
ctuz. Et benedixit: quia benedictus est ab eter
no. Benedixit eum qui in celestibus benedi-
xit: cuius benedicti omnes electi. Benedixit q̄
omnibus benedicit. **Quia visitauit:** a crea
tione hominis vsq3 in p̄sens visitare nō desijt:
plebem suā: quā etiā ꝓprio sanguine in cru
ce redemit. Et visitationē protinꝰ nostre oppor
tunitati cōnexit. Nam post peccatuz ilico visi-
tauit Adam/dicens: vbi es? vt ad semetipsū pe
nitendo rediret: qui iussum contemnendo/a se-
ipso ac etiam a deo discerpserat. Uisitauit cain
ante actum criminis quod operari decreuerat/
ne ꝑficeret: visitauit post scelꝰ vt peniteret. Ui-
sitauit Noe vt a diluuio eripiendus intēderet:
post diluuiū quomodo viueret. Abraaz/isaac ⁊
iacob sepe sepius: necnon ⁊ eorū vxores ꝑ ange
los ⁊ oracula/ꝑ non speratos ꝯceptus: docēdo/
reuelando. Necnō moysen in deserto ꝑ rubum.
Et populum in egypto: pharaonem ꝑ moysen
⁊ aaron: demū ipsum ⁊ egyptum ꝑ validas ⁊ mi
rabiles plagas. Sepe populū in deserto: gedeo
nem/sampsonem: annam in conceptu: heli per
reprehensionem/⁊ alterius sacerdotij predicen
do successionē. Samuel dirigēdo quid ageret:
dauid/salomonem: plurimosq3 reges. Prophe-
tas per spiritūsanctū: ⁊ populos in clamoribus
prophetarū. In plenitudine quoq3 temporuz:
zachariā per angelū ipsum/⁊ vxorem eius ꝑ no-
uum filium. Et omnem populum vniuersumq3
mundum per redemptorē omniū christū/eter-
nū dei filiū/in tēpore filiū hoīs factū/misericor-
diter visitauit. Proinde zacharias a mutitate
iam liberatus/spiritusancto repletus exclama-
bat: Benedictus dominus deus israel: quia vi-
sitauit ⁊ fecit redemptionē plebis sue. Quod eti
am dauid longe ante predixerat. Redēptionez Ps.110.
misit dn̄s populo suo: mandauit ineternuz te-
stamentum suum. Hoc idem saluator cum pre-
dicaret asseruit/dicens: Filius hominis nō ve- Mat.20.
nit ministrari/sed ministrare: ⁊ dare animaz su-
am redēptionē ꝓ multis. Et apostolus ad Co-
rinthios iam factum exclamat/dicens de dei fi
lio: q̄ facta sit nobis ab ipso nostra redemptio. 1.Corin.1.
Et alibi: In quo habemꝰ redemptionē per san- Ephe.1.
guinem eius. Et ad Timotheū de huiuscemo-
di fide instruxit. Unus em̄ deus/vnus media- 1.Timo.2.
tor dei ⁊ hominū hō christus iesus: q̄ dedit re-
demptionem semetipsum ꝓ nobis. Qui intro-
iuit semel in sancta/eterna redemptiōe inuēta.
**Et erexit cornu salutis nobis in do-
mo dauid pueri sui.** Erectū esse cornu sa-
lutis in domo dauid asserit zacharias: et nouo
loquēdi genere monstrat adesse salutē. Et vela-
mentū est ī narratione verborꝝ: quod statim au
feretur cū trāsimus in christū. Cornu quasi os
est: et discreta origine ab alijs ossibꝰ ꝓcedere ꝑ-
spicuū est: qm̄ cetera corio ⁊ carne velātur: cor
nu vō carnem excedit: preter coriū ⁊ supra co-
rium se protendit: ⁊ alicui animali preterq̄ ī ca
pite nō apparet. Arma sunt animaliuz cornua
in capitibꝰ orta. Cornu signatur regia potestas
quoniā in veteri testamento oleo quo vngeban
tur reges/ferebatur in cornu: iuxta quod dictū
est samueli/cū reprobatus esset saul: Imple cor 1.Regū.16.
nu tuum oleo: ⁊ mittam te ad Isai bethleemitē
prouidi enim in filijs eius mihi regem. Quod

samuel vsqquaqz perfecit. Proinde cornu erectũ in domo David/est regia christi potestas: qui ſm carnem de lumbis david scriptura tradente/genealogia diligẽter inspecta (vt Matheus et Lucas cõmemorant) mũdo natus apparuit. Erecta est christi potestas: quoniã omnis depressa erat potentia iudeorũ: quib9 omis spes salutis erat adempta/ nisi redderetur per christum: et omnis humana potestas male pes fundata vitijs subiacebat: qꝫ etiam humano fastu romana esset diffusa per orbem. Nulla prsus est erecta potestas: nisi erigatur super vitia: nisi ad celestia subleuetur. Nempe depressa erit omnis potestas in moribus nequiter subiecta demonibus: post hanc vitam suis includenda carceribus. Que regalis hominum/que imperialis potestas mortalium: que nec seipsã neqz subditos poterat a potestate tartarea liberare? Sed christo vt dei filio: qꝫuis esset ab eterno summa potestas: in plenitudine ꝟo temporum erecta dicitur in domo David: ex cui9 semine per incorruptam virginem factus est homo ſm carnem: antiqua promissione nunc tradita veritati: cum sibi legimus: Et ponam in se-
Psal. 88. culum seculi semen eius. Et iterum: Semel in-
Ibidem. raui in sancto meo si david mentiar: semẽ eius in eternum manebit. Et alibi dictum inueni-
Psal. 131 mus: De fructu ventris tui ponaz super sedem tuam: O qꝫ erectum cornu salutis nostre: cum semen David in filio dei sedeat super sedem alti omnipotentis dei. Omnifarie cornu salutis nostre erectum dicitur: cum dei filius davidica carne vestitus/ celos penetrauerit: superna conscenderit: ⁊ a dextris sedeat altissimi dei. Et velut cornu excedit carnem ⁊ coriũ/ sic christus terrã excessit omneqz celum: cui a patre in celo ⁊ in terra omnis est collata potestas. Hoc Anna ꝓphetico spiritu longe ante preuiderat/
1. Reg. 2 dicens: Domin9 dabit imperiũ regi suo: ⁊ sublimabit cornu christi sui. Erectũ est cornu: sublimatum est cornu. Salutem dat Christus in suo cornu: liberat a demonib9 in suo cornu. Nã ⁊ David ante preuidit/quod nunc zacharias in ortu filij de christo nondum nato prophetauit/
Psal. 17. dicens: Protector meus et cornu salutis mee. Protector est christus ab omnibus incursantibus malis: et omnibus sperantibus in euz est cornu salutis/ et in eo merito subueniens nobis/ quo de lumbis ſm carnem descendit: in qua passus/mortuus/sanguinez fudit: resurgẽs a mortuis superna conscendit. Hoc per david deus pater ante predixerat: cuz introducturus esset filium in orbem terrarum ad confringendum omnia cornua superborum: qꝫ cornu eius esset erigendum/ et super omnia exaltandum.
Psal. 74. Et omnia cornua peccatorum constingam: et exaltabuntur cornua iusti. Nemo iustus inter homines//nisi qui peccare non potuit. Et qꝫqꝫ multi dicantur iusti: non tamen proprio/sed istius iusti merito sunt facti participes: cũius exaltata sunt cornua/videlicet crucis; que propheta dicente fuerunt in manibus: in quibus stat abscondita fortitudo illius. Et vt ad aliud loquendi genus me transferam: christiana potestas in cornu natura signatur. De carne cornu consurgit: sed carnem omnino esse negamus. Qui cornu nunc vtitur in carne viuens/ super carnẽ fact9 agnoscitur. Cornu vtitur q a carnalibus vitijs omnino recessit: qui in virtute solidatus/non mollescit terrenis delicijs: qui mundũ ventilat a seipso excutiens: qui repugnat impugnantibus: qui cornupetit inuisibiles demonũ potestates: qui velut cornu sustinet aereas potestates: qui carnem per omnia superat: qui tẽporalium rerum pellem per omnia suppeditare cõtendit: qui manet impassiblis ad forinsecas actiones. Etenim cornu in his impassibilis dicitur esse nature: vt neqz pluuiam/neqz aeris serenitatem/neqz aeris qualemcũqz ꝑ tempore intemperiem expauescat: qꝫuis et bestiarũ pili hac impassibilitate potiantur: sed carent ꝟtute qua possint violenter aut vltro aduersa depellere. Dicam cuiqz qꝫ ei sit bene: si existens in carne/ ipsam excessit: degens in corpore/ ipsaz superauit: corporali pondere pressus/ spiritualiter vixit: in terrenis habitans/in celestibus mẽte cõuersatus est. Sed hoc cornu non insurgit a natura corrupta: non a nobis radicatur in capite erectum est nobis in domo david pueri sui/serui dei/famuli dei: scilicet in christo/ ĩ eiusqz domo/in ecclesia sancta eius: vbi est omnis sanctitas eius. Domus christi ecclesia christi. Extra illam nemini erectũ est cornu salutis. Nulli salus qui de ipso non erit. Domus christi/dom9 virtutũ/domusqz donorũ: vbi nobis erecta sũt cornua. Nam ⁊ ioannes vidit agnum tanqꝫ occisũm: in cuius capite cornua septem. Cornua septem/virtutes septem: dona septem/ beatitudines septem: quibus omne ad salutem nobis oppositum impugnemus: non in nostra/ sed in agni virtute: qui tollit peccata mũdi: vt nõ condemnetur/ sed saluetur mũd9 per ipsũ. Sicut locutus est ꝑ os sanctorũ: qui a seculo sunt prophetarũ eius. Nõ qꝫsi de nouo ꝑ eũ ꝓphetatũ hoc loqtur zacharias: sed asserit multifarie antedictũ per ora prophetarũ. Et vt fides dictis indubitanter accõmodetur/ sanctos fuisse testatur: non autem a seipsis missos/sed ab ipso deo directos: quoniam multi ꝓphetauerunt non missi: non vera/sed falsa predicentes in seipsis decepti. Sed sancti prophete/ ab eo seculo christi aduentum incipientes predicere/in quo deo patri placuit reuelare. Nã Moyses scripsit quid ante se de christi visitatione: ĩ qua incarnatio eius atqz natiuitas ⁊ omnis eius conuersatio apprehẽditur: extiterit prenunciatũ: quidve sibi fuerit scire cõmissum. Scripsit nẽpe qꝫ fluuius egrediebat de loco voluptatis ad irrigandum paradisũ: christi videlicet in illo egressu commemorans: quem misit pater ad visitandum hoc seculũ. Et Abraam descendit in Egyptum/vt peregrinaretur

ibi. Unigenitus dei ex paterno ꝓcepto descen-
dit/quasi peregrinus visitare hunc mundum. Gen.21
Et visitauit dominus saram sicut ꝓmiserat: et
impleuit que locutus est. Concepit ꝛ peperit fi-
lium in senectute sua. Uisitando autem saram/
synagogam in futuro visitaturus erat. Que cũ
senescens deficeret/concepit in virgine filium:
ꝛ mundo edidit almum partum. Hoc idem ia-
Gen.49 cob iudam filium benedicens ꝓphetauit: Non
auferetur sceptrum de iuda/neq3 dux de femo-
re eius donec veniat qui mittendus est: et ipse
erit expectatio gentium. Clara est in his ꝓphe-
tia: ꝙ christus ꝓphetabatur mittendus/ꝗ nunc
missus iudeorum populum ꝛ gentium visitauit.
Et impletum est in christo quod moyses a deo
Exo.3 poposcit dicens: Obsecro domine/mitte quem
missurus es. Ipse ꝓtinus de quo zacharias lo-
quitur/erat mittendus: hicq3 missus omnem po
pulum visitaturus apparuit. Et Balaam sub
nomine stelle ad illuminationem orbis iesu3 mũ
dum visitaturum/in ipso nasciturum ostendit:
ꝛ velut virgam correctionis ꝛ directionis ꝛ ple
Nu.24 ne dominationis asseruit. Orietur stella ex Ja-
cob: ꝛ consurget virga ex israel. Stella ex Ja-
cob christus est: ex ipso per dauid ordinata/et
non pretermissa propagine: vsq3 etiam virginee
coniuges peccatorum ignorantie tenebras fu-
gaturus apparuit. Et virgã iusticie in mani-
bus eius: ad dirigendos bonos in viam eius:
perimendosq3 ineuitabiliter rebelles sermoni-
bus eius. Multa sunt testimonia ꝓphetarum/
per quorũ os locutus est deus: que si per singu
la vellemus disserere/longa volumina ederen-
tur. Sed vt breuiter absq3 alia declaratione per
stringã: ad affirmationem eius quod de christo
ꝓtulit zacharias/etiã dauid locutus est dicẽs:
Ps.2 Dixit domin⁹ ad me: filius meus es tu: ego ho-
Psal.71 die genui te. Quia descendit sicut pluuia in vel-
Psal.84 lus. Et ipse veritas existens de terra orta est:
quia vt homo natus est in sionitico populo. Et
Psal.97 lux orta est. Et notum fecit dominus salutare
Ps.110 suum. Et redemptione3 misit dominus populo
Psal.111 suo. Et exortũ est in tenebris lumen rectis cor-
Psal.17 de. Et dei filius celos inclinauit ꝛ descẽdit. Et
Psal.143 emisit manum suam de alto altissimus deus: cũ
filium manifestauit in carne: ad ostendendam
sue virtutis potentiam: ad conferendum bona
bonis/ꝛ supplicia digna dignis. Et Esaias suo
modo testimonia dedit: que fuerunt prophetie
Esa.1 penitus futurorum. Nisi dominus reliqsset no
Esa.2 bis semen/quasi zodoma fuissemus. Et erit in
nouissimis diebus mons domus domini/pre-
paratus in verticem montium. Et confluent ad
Esa.5 eum omnes gentes. Idem: Apprehendent se-
Esa.7 ptem mulieres virum vnum. Et alibi: Ecce vir
go concipiet ꝛ pariet filium: ꝛ vocabitur nomẽ
Esa.9 eius emanuel. Idem: Paruulus natus est no-
bis: ꝛ filius datus est nobis. Et que sequuntur
quod intenditur exprimunt. Et alibi vt factu3
Esa.16 iam agnoscamus: Emitte agnum domine do-
minatorem terre: de petra deserti ad monte3 fi-
lie sion. Et Hieremias: Nouu3 fecit dominus Hiere.31
super terram: et mulier circũdabit virum. Da-
niel: Lapis precisus est de monte sine manib⁹. Dan.2
Quid enim iuuat omnes prophetas percurre-
re? Ac etia3 omnes prophetias suis modis ob-
uelatas reperire difficillimũ esset. Sed hoc ne-
mini diuinas scripturas scrutãti in dubiũ ve-
niat: ꝙ omnes veri ꝓphete/ sicut zacharias in
suo cantico protulit/de visitatione domini ve
re atq3 mystice sunt locuti. Et salutẽ erexit sci Lu.1
licet nobis: ex inimicis nostris: et de ma-
nu omniũ qui oderũt nos. Erectu3 est
cornu: sed nec frustra: quoniã in ipso nobis ere
cta est salus ab inimicis nostris inuisibilib⁹: ne
vltra violẽter animas raperẽt: ne iustas aĩas
patrũ amplius detinerent. Ipse saluat de ma-
nu implacabiliter odientium. Ipse cornupetit
omnes homines/suos electos cornu ꝑsecutiõ
nis ꝛ sup̃bie impetẽtes. Erectũ est cornu salu-
tis: Ad faciendã misericordiã cũ pa-
trib⁹ nostris: et memorari testamen
ti sui sancti. Temp⁹ erat miserendi: quia ve-
nit tempus quo sancti patres excluderentur a
potestate tartarea: quo preda sanctorum ab in-
iustis raptoribus tolleretur. Erat ammodo ce
lebranda misericordia cum antiquo patre adã
qui fletibus ꝛ penis culpam ad posse diluerat.
Necnon et cum misera prole sua: quam a para-
disi sedibus/a diuina gratia per inobedientiã
propriam fecerat exulare. Danda erat noe mi-
sericordia: qui euadendi spe ꝓ reparationis hu
mane munimine centenariam arcam constru-
xit: a quo condita sunt seculi testamenta. Faci-
enda erat cum omnibus patribus misericordia
qui fidem veram/obedientiam promptã domi-
no seruauerunt. Et cum omnibus sanctis pro
phetis: qui vera hec futura predixerũt: ꝛ ꝓ veri
tate ludibria ꝛ mortes ꝛ vincula passi sunt. Di-
lata erat misericordia/non ablata: prorogata/
non denegata. Sed nunc canit ꝓ gaudio zacha
rias: quoniam deus visitauit ꝛ fecit redempti-
onem: ꝛ cornu salutis erexit: ad faciendam mise
ricordiam cu3 patribus nostris: ꝛ memorarite-
stamenti sui sancti. Testamentum sanctum est
promissio futurorum/promissio filij sui sancti
sanctorum/ꝛ firma pollicitatio supernorum: cu
ius memoratus est cum plenitudo temporis ve
nit. Hec iam in figura expetiuerat Dauid: Me- Ps.118
mor esto verbi tui seruo tuo: in quo mihi spem
dedisti. Spes diuinorum duntaxat datur ex
verbo. Nunquã aliter spes in diuinis/preterꝙ̃
ex verbis innascitur. In humanis aute3 ex ver-
bis que adinuicem homines pollicitando con-
ferunt: aut ex consuetudine nature: qua semina
ex seminibus/fructus ex arboribus capiuntur.
Proinde Dauid spem tenebat ex verbo: cuius
memorem pollicitatorem dominum esse querit.
Sed est testamentum sanctum/ꝛ est testamentũ
sancti sui. Testamentum sanctum vetus est: iu-
xta quod si nobiscum incedit/nihil aliud immo
minus ꝙ̃ patres nostri suscipiemus. Sed inqt

Psal.73. dauid: Respice in testamentum tuum: In eum
videlicet quod disposuit p filiũ sanctũ suum: cu
ius zacharias dicit dñm memorari. Etiã Hie
remias longe ante de testamento huiuscemodi
Hiere.31. pphetauit. Ecce dies veniunt dicit dñs: & feriã
domui israel & domui iuda pactũ nouũ (alias te
stamentũ nouũ) Nõ ꝟm pactũ quod pepigi cuz
patribus vestris: in die qua apprehendi manũ/
vt educerem eos de terra egypti. Et que sequũ
tur/in hac declaratione conueniũt. Nouum pa
ctum nouũq; testamentũ non est sicut ex quo in
hereditatem pterq; temporalia nõ cedebãt: sed
est quo morte testatoris cõfirmato/celestis atq;
superna cõfertur hereditas: non quo terrena sa
lus corpalisq; sanitas/ sed quo eterna spũalisq;
psperitas cõfertur. Testamentũ sanctũ sangui
nem habet hircoꝝ/vituloꝝ & alioꝝ animalium.
Testamentũ sui sancti sanguinem pprium ha
bet filij dei. Neq; salus erat in sanguine anima
lium/nec liberatio captiuoꝝ: sed in sangnine te
stamenti sancti dei: put per alium zachariã p
Zacha.9. phetã fuerat ante pdictum. Tu quoq; in sangui
ne testamenti sui emisisti vinctos tuos de lacu
in quo erat aqua. Qui sanguis ante passionẽ im
passibiliter datur discipulis: quibus saluator di
Mat.26. cit: Bibite ex hoc omnes. Hic ẽ sanguis meus
noui testamenti: qui p vobis & p multis effunde
tur in remissionẽ peccatorũ. Et ideo christ9 sui
Hebre.9. noui sanctiq; testamenti mediator existẽs: quod
cõfirmatur sue mortis intercessione: in redem
tionem earũ puaricationum que erant sub priore
testamento: remissionẽ accipiãt omnes qui vo
cati & electi esse participes hereditatis eterne.
Ubi eñ nouum testamentũ est/mors necesse est
vt intercedat testatoris. Testamẽtũ eñ in mor
tuis confirmatũ est. Quod spũ pphetico vide
bat zacharias dei memorari huiuscemodi testa
menti: quod ab eterno disposuerat: p pphetas
pmiserat: in quo salus: in cuius sanguine libera
tio: in quo superna hereditas vocatis & electis
tribuitur. Quod morte confirmandũ ipse vide
bat: nosq; in fide inhesitãte aspicimus cõfirma
Lu.1. tum. De quo: **Iusiurandum iurauit ad abraam patrem nostrum daturum se nobis.** Quoniã in semine suo benedictio
nem constituit omniũ gentiũ. **Ut sine timore de manu inimicorũ nostrorũ liberati/seruiamus illi.** Porro nisi a demo
num dominatu liberemur/deo in veritate serui
re nõ possumus. Prius eñ a demõibus est ha
benda libertas: ante sunt soluenda vincula pec
catorũ: quibus voluntarie nosmetipsos innexi
mus. Prius a carceribus oportet dimitti/q̃ in
stũ deo famulatũ exhibere possumus. **In sanctitate et iusticia corã ipso omnibus diebus nostris.** Quibus in timore ac mise
re viuimus super terrã. Ecce a quibus est habẽ
da libertas. Ecce in quibus cõstituitur pietas.
Libertas ab inimicis: euasio a peccatis. Pie
tas vero qua deo seruitur/in sanctitate & iusti
cia plene cõsistit. Ad hec p moribus christi age
batur aduentus: vt liberaremur ab inimicis & a criminũ nexibus solueremur: vt sibi in sanctitate & iusticia diebus oĩbus seruiremus. Cõnectuntur tria hec adinuicẽ in ordine recte agendi: quorũ vno deficiente/moralis acceptaq; latria non consistit. Primũ liberari a maligno: secundũ in iusticia & sanctitate seruire: tertiuz sit oĩbus pseuerare diebus. Sed vbi spũs/ibi sancta libertas. Et quoniã inimici semp impugnãt: ideo saluator docuit nos quotidie dicere: Sed libera nos a malo. Et vt liberet/ipse nobis factus est cornu. Fit libertas cuz a visibilibus & corruptibilibus expeditur affectus: cum amor rerũ non allicit: cũ timor non inflectit ad nefas. Sibiq; in sanctitate seruitur: cũ supra sensum hominũ agitur vita: cuz affectiones in superna ascendũt: cũ mores agũtur in omni directione virtutũ. In iusticia porro altissimo famulamur cũ dilectio est dignorũ/vsus & debitorũ. Sed in his oĩbus pseuerãtia opus est: sine q̃ nemo boni operis pmiũ apprehendit. Et post hec conuertit ad puerũ ppheta sermonẽ: & vates de vate vaticinium canit. Maior etate/minor ministerio: de minore per tempus/& maiore per gratiã exhibet pphetiam. **Et tu puer ppheta altissimi vocaberis: preibis enim ante faciem domini parare vias eius.** Acceperat zacharias in templo per oraculũ ab angelo/qualis esset iste futurus: et q̃ preitur9 esset dñm in spiritu et virtute helie: vnde hoc quod de puero nato die octaua dicit soluto vinculo lingue/magis est patefactio suscepti oraculi q̃ canticũ pphetie: q̃q; ipse spiritu prophetico loqueretur: Puer vocãdus erat Ioannes: quãdo hoc promebatur a patre/q̃ vocãdus esset propheta altissimi. Sed parũ erat q̃ vocãdus erat nisi euidens & index ppheta fuisset. Qui etiaz vt angelus dixit/parare viã christo ĩ cordibus hominũ baptizando & predicando pueniuit. Laudatur omnino preire/ad honorem & preparationem dñi subsequentis. Uituperatur autẽ qui ppria directione pambulat. Subsequitur dominus quos ipse pmittit: et pdicatores qui viam christo parare omni virtute cõtendũt/fouẽdo postergat. Ad quid etiã preiturus ioãnes? **Ad dandã scientiã salutis plebi eius/in remissionẽ peccatorũ eorũ.** Plebs dei prime salutis scientiã non habebat/& p quẽ futura erat/iã latebat in vtero: & de longinquo adhuc expectabatur a plebe. Salus aũt prima tẽdebat in remissionẽ omniũ peccatoꝝ: cuius tũc ioannes scientiã plebi dedit/ cum dixit: Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi. Predicatorũ officium & intentio in his que zacharias de puero vaticinatur aut edicit/ostenditur preire christũ: nõ a seipsis/sed missi ab ipso aut ab autoritatẽ habente. Preire ante faciem eius vt semper christi noticia subsequatur. Parare vias eius/scilicet pdicare virtutes: quibus iter est quo ad homines veniat altissimus filius altissimi dei. Et vt dent auditoribus scientiã de

salute: vt ostendant plebi: nõ in q̃bus corporis
sed in quibus anime salus vera consistit: vt in-
struãt populum in quibus sit tota remisso pec-
catorum. Quo aũt affectu fiat ipsa remissio/ad
Lu.1. huc vaticinãdo profert. Per viscera mi-
sericordie dei nostri: in quibus visi-
tauit nos oriens ex alto. Per illa interi
ora sui cordis vitalia: sc3 amores inuisibiles mi
sericordie sue: q̃bus motus ex alto veniẽs nos
visitare dignatus est: vt in illa sua ineffabili et i-
cõprehensibili dilectione/ peccatorum hominibꝰ
tribuatur remissio: qua incarnari/ nasci/ visita-
re/cõuersari/docere/pati/mori p nobis voluit.
Quibus visceribus/qua dilectione Illumi-
nare disposuit his qui in tenebris et in
vmbra mortis sedẽt: ad dirigẽdos
etiam pedes nostros in viam paci
Esa.9. Hoc Esaias multo p̃dixerat tempore: Populꝰ
gentiũ qui ambulabat in tenebris/ vidit lucem
magnã: sedentibus in regione vmbre mortis/
lux orta est eis. Corporales tenebre ille sũt/ vbi
omnis est priuatio lucis: eiꝰ siquidẽ absentia re-
gnũ cõstituitur tenebrarũ. Quanq̃ nihil pona-
tur in rerum natura: tamẽ sic est ordo loquendi
vt priuatione lucis tenebrarum possit esse co-
gnitio: Ipse lucem apprehendere nunq̃ pos-
sunt/que per priuationẽ fiunt. Tunc fugantur
a luce: qua recedente veniunt. In tenebris ṽo
sedere nõ situaliter dicimus: situm enim ipe nõ
faciũt: sed in locis vbi nulla est presentia lucis.
Sed nec de his corporalibus tenebris / seu de
corporali luce istorum pphetarũ fuit intentio:
sed de tenebris ignorãtie atq3 peccatorum/qui
bus anime inuoluuntur. In quibus sedebãt iu-
dei et populi nationũ: p eo q̃ in his positi erant
sedẽtes: velut q̃ corpalibꝰ tenebris circumscri-
pti/cum quo pergãt nesciũt: etiam inuiti seden-
do quiescũt. Nec lux ista veritas iam orta fue-
rat: quam sequi possent/ne in tenebris ambula-
rent. Que cũ exorta fuisset/et apparere cepisset:
Joã.8. in moribus et in verbo clamauit/dicẽs: Ego su3
lux mundi: qui sequitur me/nõ ambulat in tene-
bris: sed habebit lumen vite: quam q̃ secuti sũt/
tenebras eua serũt: tam ex iudeis/ q̃ ex populis
Esa.60. nationũ. Hinc etiam hierusalem dicebat: Sur
ge illuminare hierusalem: quia venit lumẽ tuũ.
Et post: Et ambulabũt gentes in lumine tuo.
Ut zacharie vaticinium de illuminatione illorum
qui sedebãt in tenebris/nõ solu3 ad iudeos/sed
etiam referatur ad gentes. Quod vero vmbrã
mortis adiũgit/in quandã secretiorẽ cõsydera-
tionem immittit. Est em̃ mors/et esse dicitur vm-
bra mortis: et vt a corporalibus ad spũalia trans
eamus: in his disserendi sumamus exordium.
Mors est priuatio vite: aut separatio anime vi
talis a corpore vitam habente: que a mordẽdo
nomen accepit: aut quia nimis mordet: aut q2
morsum solũ facit in parte: nõ enim in toto cõ-
posito mors potest habere dominiũ. Non de
animalibus ratione carentibus/sed de homini
bus loquimur: in quibus mors virtute precedẽ
tis doloris corpori sensum adimit: vnde anima
ipsa recedit: in qua mors non potest ampliꝰ de
seuire: vt illi sensum adimat/et ad nihilum redi-
gat. Proinde mors in parte mordet: in morsu3
totum vendicare nõ potest. Umbra vero mor-
tis est somnus siue dormitio: que pprie dicitur
mortis imago. Est etiam vmbra mortis omnis
infirmitas/qua perualide corpus opprimitur:
quando extasis aut sensuũ alienatio inualescit.
Nam sicut vmbra prout in corporibus agitur/
est aer carens sole: sic cum in hominibus dici-
tur/est quedam vita sine vsu rationis et sensuu3
corporis. Sic in spiritualibus reperimus mor-
tem/et vmbrã mortis. Mors spiritualis anime
cũ peccando separatur a deo: qui est omniũ vi
ta: et cum eterne in inferno detruditur. Umbra
ṽo huiuscemodi mortis est carẽtia vere cogni
tionis/carentia veritatis et fidei et lucis eterne.
Fit vmbra in aere ab obiecto corpe luci: quo
remoto aeris pars illa clarescit. Sic aliquid fit
in animabus hominũ/quod superne atq3 inter
ne luci obijcitur: vnde illa vmbra mortis gene-
ratur. Sed remoueri dum viuitur potest / quo-
usq3 detrudantur anime in infernũ/omne quod
luci opponitur vt vmbra generetur. Hinc za-
charias disserendo fatur: Illuminare his qui
in tenebris et vmbra mortis sedent: ad dirigen-
dos pedes nostros in viã pacis. Claret de cor-
porali luce ac corporalibus tenebris non prelo
qui zachariam/sed de spũalibꝰ: vt tenebris hu-
iuscemodi ia3 depulsis/vmbra mortis abiecta/
pedes nostri affectus pariter et intellectus / pa-
cis dirigantur in viam: illius scilicet quã mũdus
ignorat: quia carens alijs conferre non potest:
sed in illam que superat omnẽ sensum: quã pro-
ximus passioni suis discipulis christꝰ dereliq̃t.
Deinde redit euangelista in declarationẽ p̃cur
soris: ob quem supra posita sunt cõtexta/dicẽs:
Puer autem crescebat: sc3 mole sui cor Lu.1.
poris: et confortabatur spiritu/ sc3 san-
cto: quo ex vtero plenus erat. Qui accessit
ad desertum: in quo moratus est vs
q3 in diem ostensionis sue ad isra
el. Tempus accessionis scriptura non expli-
cat: sed a puerilibus annis desertum incoluisse
credendus est: et loca quesiuisse custodie remoti
oris cõsistentie/apta cõtemplationi/oratiõi cõ
gruentia et amica meroribus: vbi tam diu stetit
diuinis reuelationibus vacans/et ex omni se di-
uinis theorijs intendens: quousq3 mãdato do-
mini ad israel in opere sacri mysterij monstra-
retur. Et habebat vestimentum de pi Mat.3.
lis camelorum: et zonam pelliceam
circa lumbos eius. Esca aute3 eius
erãt locuste et mel syluestre. Agrestis
erat vita ioannis: neq3 delitijs aliquando legi-
mus studuisse: qui ex teneris annis deserticola
factus est. Qui contempta carnis mollicie / hi-
spida veste ac rigosa indutus est/de pilis scilic3
camelorum. Decens vestimentũ cuilibet chri-
stiano: vt vanitate careat: vt nõ pascat oculos

intuentium: vt sit sine nota lasciuie: vt carnem delicate non tegat: vt signet huius vite contemptũ: vt vilitati ⁊ abiectioni cõueniat: necessitati non voluptati cõmensuratum. Maxime autez ei competit vestis inculta/ qui superna categorizat: qui catechizat indoctos: qui ad contionẽ profert rudimenta salutis: zona vero pellicea circa lumbos ex aduerso confundit baltheos superborum: qui etiã in zonis vanitatẽ ostẽdunt: ⁊ in cingulis extollentiam pandũt: ⁊ que prohibiturus erat quẽ precurrebat/ in se carendo dãnauit. Quoniam saluator dicit: Nolite portare aurum neqꝫ argentũ in zonis vestris. Cibus eiꝰ non esca electa/ sed vage locuste: vt etiam bene famelicis comedere sit horrori. Syluestre mel illud erat quod ex syluestribus apibus cõdebatur: non hominũ studio/ aut apparatu receptaculorum: sed prout in cõcauitatibus arborꝫ his auiculis natura dictabat. Igitur admirãdo cõsyderate hunc puerum adolescentẽ/ quanta inedia corporali ꝯtinuo laborabat: qui christũ imitabatur: ante quẽ factus erat: quẽ vita ⁊ ꝑdicatione preibat. Paternas edes abhorrens/ desertum horridũ cepit incolere: parentũ alludimenta deuitans/ diuinis directionibus agebat: cognationẽ omnẽ dimisit/ in ꝓprijs laribus derelinquens. In deserto celũ ꝓ tecto suscepit: cui ad impressiones aereas penitus obex non erat. Familiaritas hominũ nõ eũ vinculauit in seculo: sed in deserto bestijs domesticus erat: nõ lecto recubuit: nõ opertorijs vsus est: sed gubernationi diuine totus expositus subiacebat. Accuratio ciborum/ sollicitudo rerũ/ cõpassio corporis/ a suo animo ⁊ moribus exulabãt. O amabilis ⁊ admirabilis adolescẽs/ spiritu pleno/ sanctitate in vtero immaculate cõstans: que te traiecit necessitas in desertum? Quid te aduersuz te tam rigiduz fecit? Que te culpa premebat: vt ad illam abstergendã tot passionibus subdereris? Multa tibi iã erat de te mittente noticia: ꝓ quo cũcta sic aspernabaris. Porro suspirabas indubitata fide in aliã vitã: ꝓ qua istã sic paruipendebas. Erat tibi pro stercore mũdus: cui repudij libellũ tam subito intulisti. In mẽbris adhuc rebellionẽ nõ senseras: ⁊ ipsa quasi ab infãtia cruciatibus mancipasti: tibi nullã alimoniaz carni delectabilẽ ꝑstãs. Suspenso in celo spes humane vite viluerat. Noueras certe mysteriũ tuum/ ad quod predestinatus atqꝫ missus eras. Proinde te seruabas in desertis ĩmaculatũ: vt purus purissimo occurreres venienti: cuius ꝓpheta altissimi dicebaris: ⁊ qui debebas aqs intingere saluatorẽ/ ne te macula cõtingeret precauisti. Ad cõtẽplandũ hunc iuuenẽ sacra euangelij scriptura offert omnibꝰ sectatoribus veritatis/ christianeqꝫ virtutis: vt sit forma viuendi valentioribus in christi amore: atqꝫ forma hũilitatis his qui ad tam ardua manũ mittere nequeuerunt: aut velut tepidi noluerunt. Qui ab ipsis primordijs quibus eras hominũ absqꝫ adminiculo itinerare potest/ habitator deserti factꝰ est hirsuta veste vtens: qua magis caro pũgeretur ad tactum/ ꝙ ad solamen acciperet. Insolitus cibus ⁊ asper/ ⁊ potus amnis erat. Et hoc is ꝗ non peccauerat: ꝗ a spiritusancto ablutus erat in aluo. Quid autem ex isto sumendo normam facere deberent hi qui peccauerunt? Qui tamdiu hec in desertis agebat/ quousqꝫ in iussu domini mũdo ad mysteria cõplẽda patesceret: nõ tamẽ vite agrestis mutata censura. Tempus vero manifestationis euangelista seriosa narratione descripsit/ dicens: **Anno quintodecimo imperij Tyberij cesaris: procurante pontio pilato iudeã: tetrarcha aũt galilee herode: philippo autem fratre eiꝰ tetrarcha ituree et trachonitidis regiõis: et lysania abilenes tetrarcha: sub principibꝰ sacerdotũ anna et caipha: factũ est verbũ dñi super ioannem zacharie filiũ in deserto.** Quia hic fuit missus a deo. Hic venit in testimoniũ/ vt testimoniũ ꝑhiberet de lumie: vt omnes crederent per illum. Non erat ille lux: sꝫ vt testimoniũ perhiberet de lumine. **Et venit in omnẽ regionẽ iordanis.** Descriptio temporis ad euidentiã est factorum/ similiter ⁊ fiendorũ. Habet etiã inclusum mysteriũ: mores vero intendimus/ nisi per violentiã non contineret. Manifestatio tamẽ ꝑcursoris se fideliũ obtutibus magis offert: que nisi per mandatũ dei facta nõ esset: ad omniũ valentiũ verba proferre exemplũ: ne preter mandatũ dñi foris loquendo ꝓcedant. Tumiditas est velle notum fieri: et per virtutẽ prodire in publicũ/ non parue temeritatis: nisi desuꝑ iussio veniat ⁊ directio/ vbi semina diuina iaciãtur. Virtus in necessitate est cuilibet ad seipsum: verbũ vero ad alios habet opportunitatẽ: non tamẽ ex ꝓpria volũtate/ sed ex alterius directione: sed vbi volũtas ⁊ necessitas pari modo aut dispari quandoqꝫ cõcertãt: necessitas ꝑualeat/ nõ voluntas. Hic vero fuit missus a deo: ⁊ venit in testimoniũ eterni luminis quod mundo apparuerat: vt de ipso ꝑhiberet testimoniũ eorum que visurus erat. Et vere agnus dei erat: qui mundi venerat auferre peccata. Et testimoniũ erat daturus superuenientis spiritus in specie columbina/ ⁊ paterne vocis que intonuit super eum. Proinde tot virtutibus preditus erat ioannes: ⁊ a teneris ãnis disponente dño deserticola factꝰ erat: vt ocyus reciperet testimoniuz eius de christo a populo iudeorum. Lux vero fontalis ioannes nõ erat: nec sua virtute refulgens: quanꝙ plurimũ participaret de lumine: sed christus cui testimoniũ dabat/ erat lux vera: non alterius participio/ sed suo ortu proprio ⁊ eterno. **Venit igitur iussu domini in omnem regionem iordanis: in quo christum intincturus erat: predicans baptismũ penitentie in remissionem peccatorũ. Et vt penitentiam agerent: quoniam appropinquabat regnum celorũ.** Hec

Lu. 9.

Del

Esa.

ſiquidem verba de penitentia ſaluator etiam di
xit: que iam ſunt diſſerta per modicum. Sed di
uerſitas videtur in verbis: cum vnus referat di
xiſſe ioannem/agite penitentiã: alius dicere vi-
deatur/predicans baptiſmũ penitentie in remiſ
ſionem peccatorum. Etiam ex euangelio plene
colligimꝰ/ꝙ ipſe perſonaliter baptizabat. Da-
bat ioannes baptiſmũ in preuiũ baptiſmi chri-
ſti/quem predicabat: non tamen baptiſmus io-
annis poterat peccata diluere. Expediebat em̃
ſuos intinctos baptiſmo chriſti ablui: vt ſeq̃-
retur remiſſio pctõꝝ: Diſponebat porro io-
annes verbo illos/qui baptiſmo chriſti abluen-
di erant: actu vero etiam corpora preparabat.
Baptiſmũ ꝟo chriſti ⁊ penitentiam predicabat
in remiſſionẽ peccatoꝝ: nam baptiſmus penitẽ-
tiã includit: penitentia ꝟo ad baptiſmũ perdu-
cit: vt nemo ad baptiſmũ accedat/niſi ꝓmo pe-
niteat: penitẽtia nõ valeat/niſi aqua perfundat.
Et verbum interne factum ſuper ioannem/duz
morabatur in deſerto ſolitarie: ipſum ilico in-
ſtruxit/vt virtutem dandam elementis per ver-
bum prolatum agnoſceret: nec ſalus hominibꝰ
eſſet niſi corporalis eſſet intinctio: que per vir-
tutẽ inditam verbo inuiſibiliter animas lauat:
his dũtaxat exceptis/qui in ſanguine aut flami-
ne abluuntur. Duo protinus ad initiandũ ho-
mines ad aliam vitã ꝑdicabat ioannes/penitẽ-
tiam ⁊ baptiſmũ: penitentiã ſcz ⁊ receſſum a vi-
tijs/ab erroribus/ab infidelitatibus: quibꝰ ho-
mines tenebãtur: ⁊ ablutionẽ/qua ab huiuſmo
di contagijs lauarent initiati ad actionẽ virtu-
tum. Sic enim Petrus dicebat his qui timue-
Act.2. runt/querentes de euadendo conſiliũ: Penitẽ
tiam inquit agite: ⁊ baptizet vnuſquiſq; veſtruz
in nomine ieſu chriſti/in remiſſionẽ peccatoruz
veſtrorum. Hec predicatio ſemper in neceſſita
te conſiſtit: etiã his q̇ ab originali contagio ſũt
abluti/ſi alijs cõtagijs ſunt infecti: vt videlicet
penitentiã agant/⁊ iterũ baptizentur: nõ tamen
Hebre.6. rebaptizentur: quoniã vt ait Apoſtolꝰ: Impoſ-
ſibile eſt eos qui ſemel illuminati ſunt: guſtaue-
runt etiã donũ celeſte: ⁊ participes facti ſũt ſpi-
ritusſancti: guſtauerunt nihilominus bonũ dei
verbũ: virtuteſq; futuri ſeculi: ⁊ prolapſi ſunt: re
nouari rurſus ad penitentiã: renouari ſcilicz ba
ptiſmo: quo culpa dũtaxat originalis deletur/ ⁊
omne crimen quo intingendus illa hora eſſet ĩ-
fectus. Sed a poſterioribus vitijs poſt illã pri-
mã ablutionẽ/nõ eſt renouatio ꝑ eandem. Atta
men ſunt alia baptiſmata/in quibus reabluitur
qui reſorduit/cum penitentiã egerit. Omnia ſi-
quidẽ ſacramenta/excepto ꝓpagationis huma
ne/ablutoria ſunt/baptiſmi ſunt. Uirtutes etiã
lauatoria ſunt: quibus lauari poſſunt hi/ qui ꝑ-
mã ablutionẽ poſterioribus peccatorum macu
lis fedauerunt. Confirmatur autem predicatio
ioannis vaticinio Eſaie/cum dicitur: **Sicut
ſcriptum eſt in libris ſermonũ eſaie
Eſa.40. ꝓphete: Ois vallis implebitur: et
omnis mõs et collis humiliabitur.
Et erunt praua in directa/ et aſpera
in vias planas.** Impletio vallium/ exalta-
tio eſt humiliũ. Humiliatio montiũ ⁊ collium/
depreſſio eſt ſuperborum. Qui depoſuit poten Lu.1.
tes de ſede: ⁊ exaltauit humiles. Et alibi: Ois Lu.14
qui ſe exaltat/humiliabitur: ⁊ qui ſe humiliat/ex
altabitur. Et Iacobus apoſtolus: Superbis Iaco.4.
deus reſiſtit: humilibus autez dat gratiam. Et
Eſaie textus ſic continet: Omnis vallis exalta
bitur. Hec ſiquidem per aduentũ domini/⁊ per
operationem chriſti hominibus prouenire de-
nunciat. Et erunt praua in directa/⁊ aſpera in
vias planas. Et videbit oĩs caro ſalutare dei.
Obliquati erant homines/⁊ praui facti erant:
nec erat in eis rectitudinem reperire: cum ſyna
goga receſſerit ab obſeruãtia preceptoꝝ: ⁊ cul-
tibus idolorum erat dicata gentilitas: q̃uis in
populo iudeorum pauci reperirentur adhuc ze
lum legis habentes. Et inceſſanter homĩes in
prauitate cordis ſui ambulabant: nec erat q̇ ad
veritatem dirigeret: neq; qui ad rectitudinẽ ho
mines reuocaret. Altitonabat Ioannes illam
mundo adueniſſe iuſticiã: que prauũ reuocaret
ad rectum/⁊ aſperũ ſua virtute molliret. Nã q̇d
prauũ ⁊ aſperum ſit in rebus/ipa euidentia do-
cet: ⁊ loquendi cõſuetudo demonſtrat. In mo
ribus alius ſe obijcit intellectus. Nam prauus
eſt omnis qui ex vſu longo ⁊ cõſuetudine mala
didicit male agere: rectitudinẽ rationis ⁊ iuſti-
cie in animo ⁊ moribus pretermittens. Corrigi-
tur autem per iuſticiã: quoniã ipa eſt que de pra
uo rectum facit: ſiue iuſticia fidei/que prauos ꝑ
incredulitatẽ dirigit. ſiue moralis/que homĩes
in perditis moribus deprauatos ad recta faciẽ
da reducit. Prauus eſt ꝑuerſus ab aliquo vitio
intantũ/vt intentionẽ pariter ⁊ actionem in ſe-
ipſo peruertit. Prauus eſt omnis qui ſe obſti-
nate tuetur in malo: ⁊ aduerſus quod eſt bonũ
obdurate conſiſtit. Aſper eſt autem omnis qui
inequalitatẽ habet: ⁊ qui eſt diſſuauis eloquio
⁊ conuerſatione moleſtus: qui aſpernatur ſalu-
tis monita: ⁊ plus rigide increpat euz iuſtiſſime
increpantes/ꝙ fuerit increpatus. Erunt igitur
praua indirecta/⁊ aſpera in vias planas: cum
ꝑuerſi per iuſticiam dirigentur: ⁊ iniqui ambu-
labunt vias ⁊ ſemitas equitatis. **Et videbit** Lu.3
omnis caro ſalutare dei. Salutare dei
eſt dei filius oſtenſus in carne. Aliter oculꝰ car-
neus videre nõ potuiſſet/niſi eſſet ab eo noſtra
ſuſcepta natura. Sed omnis caro rationalis
hominis/nõ irrationalis animalis: omnis ca-
ro iudei ⁊ greci: quoniã carnis nomĩe in hoc
loco ſignatus eſt homo. Sic ⁊ in Geneſi legit:
Omnis caro corruperat viam ſuam. Nõ enim Geñ.6
deus de carne animaliũ irrationabilium dicit:
quoniam eorum merito deus non diſpoſuerat
diluuium inducere ſuper terram: q̃ peccare aut
aliquid in virtute agere recte non poterãt. Sed
propter peccata hominum volebat deus mun
dum vniuerſaliter baptizare: vt aperte totũ di-
ceretur: omnis caro/id eſt omnis homo corrũ

perat viam suam. Sic ⁊ aperte totum in dicto
prophetico quod allegat Joannes/accipitur:
vt omnis caro/id est omnis homo videat salu-
tare dei: scilicet humanatū filium dei. Et quāq̄
in hac vita singulariter eum omnis homo non
viderat: attamen si vnus dūtaxat vidisset/ recte
dici potest ꝙ omnis vidit: cum nec sunt pl9 ho
mo omnes homines q̄ vnus homo. Etiā si dū
vixit/ab hominibus non est visus: videbiꝶ ab
omnibus dum veniet iudicaturus: non tamen
in deitate sua/sed humanitate suscepta: iuxta il-
Apoca.1 lam sententiā qua dicitur: Uidebit eum omnis
oculus: ⁊ qui eū pupugerunt. In hoc ꝙ Joan-
nes de Esaia testimoniū ꝓtulit/ ꝙ videbit oīs
caro salutare dei: quedam questiuncula me con
stringit: videlicet ꝙ hoc non sequiꝶ ad id/quod
primo allegauit. Nam cū dicitur: erūt praua in
directa/⁊ aspera in vias planas: statim sequiꝶ:
Et reuelabitur gloria domini: ⁊ videbit omnis
caro pariter quod os domini locutū ē. Et hoc
quidem dicitur: cum hierusalem esset in baby-
lone futura captiuitas: ne desperatione hiero-
solyma frangeretur. Quod autē in euāgelio cō
muniter scribitur/etiā ex Esaia sumptū est: sed
multis mysterijs interpositis pro illo tempore
quo populus in egyptum descendit/ assyriorū
calumniā passus. Nō tamē omnibus verbis q̄-
bus in euangelio scribitur: sic eñ illa scriptura
Esa.40. dicit: Et videbunt omnes fines terre salutare
dei nostri. Sed est sane cōcordia concentusq̄
verboꝝ: si cōnexio sententiarum ⁊ causa intelle
ctu ꝑspicaci colligitur. Uerūtamē vt sententia-
rum ꝯcordiā possimus agnoscere/prius verbo
rum dissonantiā videamus. In Esaia scribitur
Et videbit omnis caro quod os domini pari-
ter locutū est. Idem Esaias dicit: Uidebūt oēs
fines terre salutare dei nostri. In euāgelio aūt
Uidebit omnis caro salutare dei. Quod sequi
tur cōtinuo ad id quod Joannes allegat/sc3 ꝙ
os domini pariter locutū est: idē est quod salu-
tare dei: hoc eñ os domini locutū fuerat/ꝙ in
plenitudine tempoꝝ voluit ipse deus mūdo re-
uelare. Juxta quā sententiā etiā symeon senex
Lu.1. benedicēs dominū dixit: Quia viderūt ocl'i mei
salutare tuū: quod parasti ante faciē omniū po
puloꝝ. Quod dicit oīs caro idē est ꝙ omnes fi
nes terre/scilicet homines qui sunt in omnib9
finibus terre: sensum verboꝝ/ nō seriē accepit
aut Joannes allegans/aut euāgelista scribēs.
De visione vere fidei atq̄ glorie nō est ꝑ singu
Matth.3. la differendū. **Tunc exibat ad eum hie-
rosolyma/et omnis iudea/et omnis
regio circa iordanem: et baptizabā-
tur in iordane ab eo/cōfitentes pec-
cata sua.** Ecce predicatio ioannis sortieba-
tur effectū: quia penitentiā agebant/cōfitentes
peccata sua. Et querebant remissionē/cum ba-
ptisma susciperent. Et iam late dispersa erat fa
ma ioannis: cum solū in regione iordanis exi-
stens/nō solū illa regio: sed etiam de hierosoly
ma ⁊ de iudea vt predicationem audirent/⁊ ba
ptisma susciperent/ ꝓperabant: peccata etiā cō-
fitentes. Sed hec omnia dispositiones erāt ad
christum: ⁊ ad illam sacramentorū formā/ que
post spiritumsanctū tradita est ecclesie orthodo
xe. Nam predicatio ioannis quanq̄ ex omnib9
vera esset: attamen ad condendum euangelium
disponebat baptismus eius ad eum quem chri
stus daturus erat. Confessio vero turbarum di
stincta non erat: vt singuli singulariter peccata
ioanni confiterentur: velut ecclesia spiritusan-
cto predita/tradidit omnibus fidelibus in pre-
ceptum: vt si delinquūt recepto baptismate/ad
illam veniant iterum abluendi. Et nec ioānes
huiusmodi cōfessioni potuisset intendere: cum
turbarum multitudine vallaretur. Sed audien
tes predicationē eius cōpungebantur ⁊ confite
bantur publice in legis peccasse iusticiā: nō in
iusticiam fidei/quā nondū susceperant: cū chri-
stus adhuc predicare atq̄ palam fieri nō fuisset
exorsus. **Uidens autem multos pha-
riseorum et saduceorum venientes
ad baptismū suū/dixit eis: Proge-
nies illie genimina viperarū/ quis
demonstrabit seu ostēdet vobis fu-
gere a ventura ira?** Pharisei sunt qui ob
aliquid insigne foris ostensum/magis religiosi
a ceterisq̄ diuisi videbantur. Saducei etiam iu
sticiam quā non habebant/pretendebāt: negan
tes resurrectionē/abrenunciantes ꝓphetis: tm̄
quinq̄ libros moysi recipientes: ⁊ asserunt ani
mas cū corporibus interire. Quì an recto zelo
an fallaci venerunt ad baptisma ioannis/non
immerito dubitaꝶ: ex eo ꝙ ioannes eos tā au-
dacter argueret/dicens: Progenies seu geni-
mina viperarum. Diuersitas est vocabuloꝝ
non sententie: quoniā ꝓgenies ⁊ genimina idē
in significato ⁊ effectu rei cōueniūt. Quare au-
tem hos appellauerit filios serpentis/est querē-
dum: ne nos posteri in hanc nequitiā veniam9:
aut si venimus/abscedamus: q̄uis hoc plurib
sit dissertum. Filij autē serpentis qui pessimos
⁊ fraudilogos imitantur: qui terrena sectātur:
quoniā terra illius est cibus/qui anfractuose ꝓ
cedunt: qui humanā habent prudentiā: nō di-
uinam/non celestē: sed omnino terrenā. Proin
de ioannes sic eos arguendo cōfundit: imo ne
in posterum cōfundanꝶ/in cōsyderationē caute
dorum imisit. Quis demonstrabit aut ostendet
vobis fugere a ventura ira? Parum enim vo-
bis ad me pro baptismo venisse/nisi vobis me
lius ꝓuideatis in futurū. Si ostē sum est vobis
vt ad me purificandi veniretis: si tremuistis ad
verbū meū: si vos qui sapientes ⁊ iusti videba-
mini ab alijs similiter ⁊ in oculis vestris/humi-
liastis animas vestras: vt vos in aqua intinge-
rem patiamini: vobis oīno nō ꝓderit: nisi vt ab
ira ventura fugiatis/ab aliquo ostendaꝶ. Quis
ergo ostendet vobis si ficte venistis: si animo cō-
temnitis/quod ope diligere demōstratis: ꝙ cum
multitudine turbaꝝ curritis: si fidē sequimini ple
beioꝝ: ne discordantes ab eis etiā iniqui habe-

renim: qui queritis iusti videri: vobis non cedit in ꝓspex/nisi futurũ iudiciũ caueatis: a quo sententialiter ⁊ eternaliter nõ inuolui quis mõstrabit vobis? Sed quia penitentiã ꝑdicaui/cõpuncti estis: nisi penitẽtie veritatẽ intus agatis/ nõ
Lu.3 sufficit vobis exteri⁹ ablui. Sed facite fructus dignos penitentie. In hoc protinus ostẽdetur vobis fugere a vẽtura ira. Prudens ⁊ pia ꝑdicatoris ꝯditio/cũ audacter de vitijs arguerit auditores: vt ilico curã adhibeat: vt statim opponat remedia: ne peccatores desperatione frangãtur. Opportune predicatori hec debet adesse prudẽtia: cum viua voce ventura mala ⁊ eterna fuit cõminatus: vt sine intercapedine tẽporis inferat de cauendo scientiã. In foueã desperationis cõtinue animus caderet: ineuitabiliter ire se credẽs in eternũ supplicium/si nullum posset esse remediũ. Aut deus iudicaret impi⁹/si ineuitabiliter supplicia peccatoribus statuisset. Porro nunꝗ esset dei misericordia ꝑdicãda/si vitari neumodolibet posset decernẽtis iusticie pena. At q2 sciebat ioannes dei esse iusticiã simul ⁊ misericordiã: nouerat etiam mundo nõ defuere peccatores: ⁊ ꝑ penitentiã posse indulgentiã reportare: ac ꝑ penitentie dignos fructus venturã iraꝫ faciliter deuitare. Sãctus ꝑdicator nõ odit hoĩes: quis opportune ⁊ importune arguat de peccatis: immo si peccatores mordaciter pungit: in eo tamen ꝙ sunt homines diligit. Proinde statim ad argutionẽ scelex annectit remediũ agẽdox. Facite ergo fruct⁹ dignos penitẽtie. Multi multa hic dixerunt/cum vellent fructus dignos penitẽtie declarare. Aliqui comice/aliqui ꝓlixe: vtriq; tamẽ optime disserẽtes. Ego vo nescio qualiter sum traiectus in aliũ ordinẽ disserendi. Supra Ioãnes dixerat: Penitentiã agite: appropinqͥt enim regnũ celorũ. Similiter ⁊ christus hãc eãdẽ sententiã ꝓtulit/cũ ꝑdicare cepisset: addentes quid ad penitentiã subsequatur: baptismũ sc3 ⁊ credulitatẽ euangelij/⁊ regnũ celox in premiũ penitentiũ. Nunc vo Ioãnes aliter orsus/ ꝓ deuitanda ira ventura fructus penitẽtie adiecit: acsi aliud esset penitẽtia/ aliud fructus ei⁹. Sed cũ sepe penitentiã diffineamus/ ad ꝑsens tantũ de fructibus eius disseramus. Ois quippe virtus ꝓprios habet fructus: quox primus est idẽ fecisse quod est. Nã primus fruct⁹ fidei est credere/spei sperare/charitatis diligere/ humilitatis humiliari/obediẽtie obedire: sic ꝙdez est de omnibus virtutibus reperire. Nec primũ fructũ virtus extra seipam habet: ad seipam ꝑ actũ eius fructificãdo reflectit. Sicut ⁊ in artibus reperit: vt artis nautice nauigare primus sit fructus: lucrũ vo quod ex nauigatiõe venit/ nõ est fructus artis/sed hominis nauigãtis. Et medicinalis artis fructus sit sanitatẽ inducere: lucrũ vo fruct⁹ est medici/nõ medicine. In sensibus etiã hominũ/fruct⁹ visus est videre: quãꝙ sit alia homis vidẽtis intẽtio: sic ⁊ in ceteris sensibus fructus est ꝓpria obiecta sensisse. Primus igit penitẽtie fructus est in vitate penitere: fructus itaq; dignus sc3 cõueniẽs est penitẽtie: vt in vitate in animo fiat. Ueritas igit penitẽtie omne placitum / paruũ siue magnum/ mũdane delectationis excludit: ⁊ tã viã iniqtatis ꝙ mortẽ corporis plus abhorret. Nul⁹ fructus visus sibi est indignior ꝙ in vitate vidisse cui si omnis corpis moles in quo est depiret/sibi nõ esset piculum: dum ipe posset in sua vitate cõsistere. Primus fructus ⁊ amor naturalis omniũ rex est in ꝓprio esse posse manere. Porro fructus penitẽtie cũ sit penitentiã sc3 cognitionẽ peccati ⁊ damni auersionis diuine/dolorem male actorum/odium iniquitatis/ cautelã omnimodã futurox veraciter in⁹ in animo suscepisse: ista in vitate pficiet: cõtraria queq; deuitans: nihil ꝙ sic nõ esse amplius ptimescens. Et cum pterꝙ de peccato nõ sit in hominibus penitẽtia indita: ⁊ pterꝙ peccatũ nihil sit penitẽtia dignum: expedit vt digne altex altera cõpensetur. Dignum siquidẽ peccatũ penitentia: ⁊ ipa peccato digne debetur. Erit igit penitẽtie dignus alius fructus: cum ipa equabit delictum/aut quod pperam est cõmissum. Dignior autẽ/si omnino supares. Sed hoc omnino me in sciẽtia pterit/ꝙ aliqua penitẽtia posset supare peccatum: cum sit infinitum: ꝓ eo ꝙ infinito deo displicuit. Audacter dixerim: si potuisset homo delicta ⁊ peccata ꝑ penitentiã superare gratis fuisset crucifixio saluatoris. Sed q2 homo ꝑ penitentiã peccatũ supare nõ potuit: nec posset etiã si mala omnia in vnũ cõflata pateretur: ideo infinitus deus ꝑ assumptã carnẽ ꝓ oibus in cruce penitentiã egit. Equari autẽ penitẽtia possit: vt tantus esset dolor animi/quanta fuit delectatio cõmissi peccati: ⁊ equa futurorũ cautela: sicut fuit ꝓlapsio in cõmissis. Digne penitet/dignusq; dicitur penitẽtie fructus: cũ ipa dolendo equat ad crimẽ. Alium fructũ penitentie dignum attentius iudicaui: si virtutis amor ꝑualuerit amori quẽ quis habuit in his quibus ante peccauit: et delectatio bonitatis delectationẽ nequã exupet: ⁊ tantũ ad id quod nefas est odium degeneret/quanta extitit delectatio in qb⁹ anima culpate delectata iacebat. Nec nõ ꝑ abstinentiã licitorum fructus dign⁹ penitẽtie agitur: cum quis abstinet ab his quibus ante peccatum libere absq; culpa vti potuisset. Apostolus autem in ministerium iusticie fructũ dignum iusticie posuit: cum de liberatis
a peccato loqueret/dicẽs: Humanũ dico pro- Ro.6
pter infirmitatẽ carnis vestre. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire inmundicie ⁊ iniquitati ad iniquitatẽ: ita ⁊ nũc exhibete mẽbra vestra seruire iusticie in sanctificationeꝫ. Hec eñ est opportunitas apostolice sentẽtie: vt sicut membra hominis que accõmodata sũt anime/vt sint instrumẽta virtutũ: que ania nequã semꝑ conuertit ad actionẽ culpabilẽ vitiorũ: cum vo ꝑ penitentiã resipiscit: ita conuertat in obsequium diuine iusticie/sicut iniquitati per

omnia mancipauit. Nec impossibilitatẽ alleget
sectando iusticiam/valitudinẽ habens operan
do nequitiã: vt ſm mẽsurã humanitatis fiat: ne
minor sit valitudo membroꝝ obsequendo iusti
cie ꝙ fuerat obtẽperando nequitie. Hic proti-
nus est vltimus penitentie dignus fructus: cũ
actio in executione virtutis atqꝫ iusticie/ iniq̃ta-
tis equabit̃ actioni. Sed qui male agendo vete
rauit: cuius omnino membra tabescunt: animo
tamẽ ⁊ opere a peccato resiliuit: quid faciet cuꝫ
non possit membra sua tam valide operibꝰ exhi
bere iusticie/sicut in iniquitatis obsequiũ ante
cõstituit: ⁊ denarium diurnũ sicut aurorarius/
q̃ta ⁊ vespertinus accepit? Responderim quo-
niã quod membra nõ possunt/a positore agonũ
in actionibus nõ exigit̃: ⁊ diues affectus opeꝝ
supplet omnino defectus. Uerũtamẽ quoniam
multi credunt sibi deberi veniã bonitate parẽ-
tum: cõtinuo excludit Joannes/dicẽs: Ne ce
peritis dicere: patrẽ habemus abra
am. Quia sicut nec iniq̃tas/ita nec iusticia de-
riuatur in filios: ⁊ sua queqꝫ merita pro premio
siue supplicio/nõ alia seu paterna hominibꝰ in
diuino examine respondebunt. Nam sicut filꝰ
non portabit iniquitatẽ patris: sic nec paterna
iusticia fulciet̃. Anima que peccauerit/ipsa mo
riet̃: vt iusticie vnius in aliũ nõ possit esse trans-
fusio. Nemo igitur cõfidat in predecessoris iu-
sticia/si sibi dominat̃ iniquitas. Nemo sibi de
sanctitate alterius blãdiatur: nisi ⁊ ipse velit se
in virtutibus exercere. Ut incunctãter affirmẽ:
nec christi misericordia ⁊ omne meritum eius/
ac etiam totius sue sancte ecclesie/ opem pos-
sit hominibus ferre/nisi ab iniquitatibus resi-
piscant: ⁊ quantum ꝑmittit̃/ dignos penitentie
fructus agant. Decreuit ab eterno diuina iusti
cia: vt voluntarie male agentibus ⁊ impeniten-
tibus merita nulla subueniant. Proinde ioan-
nes hanc p̃sumptionẽ interimit/vt filijs merita
paterna subueniãt: quoniã filij abrae non com-
putant̃ in semine/sed in fide ac imitatiõe morũ
Matth.3. ⁊ directiõe virtutũ. Dico enim vobis: q2
Lu.3. potẽs est deus de lapidibus istis su
scitare filios abrae. Qui ſm repromissio-
nẽ sibi factã nõ sunt traduce carnis/sed infusio
ne virtutis. Ac ꝑ hoc vndecũqꝫ homines ad fi-
dem christi veniant/sunt filij abrae. Nã zacheꝰ
qui gentilis erat/nec de populo circũciso fuit
natus: a christo in domo sua recumbẽte appel-
latus est filius abrae: pro eo ꝙ fidẽ abrae imita
bat̃. Hanc etiã ꝯcertationẽ apostolus ad Ga-
Gal.3 lathas aperte disseruit: Abraã credidit deo: et
reputatũ est illi ad iusticiã. Cognoscite ergo: q2
qui ex fide sunt/hi sunt filij abrae. Prouidens
autẽ scriptura: quia ex fide iustificat gentes de-
us: p̃nunciauit abrae: Quia bñdicent̃ in te oẽs
gentes. Igitur qui ex fide sunt/benedicent̃ cuꝫ
fideli abraam: cuius filij ſm Joannis baptiste
sententiã/possent de lapidibus/imo de quibus
cũqꝫ creatis a domino suscitari. Sed intẽdebat
Joannes his verbis in eos qui de gentilibꝰ ad

erant: ⁊ idolatrico cultu lapides adorabãt: qui
credentes in christum facti sunt filij abrae: cum
fidem quam abraam tenuit/sunt professi. Non
poterant iustificari pharisei ⁊ saducei ex operi-
bus legis: nec abrae merita eis prodesse potuis
sent: nisi fidem abrae ostensam in christo/animo
⁊ moribus profiterentur. Et transfertur in oẽs
gẽtes omnesqꝫ iudeos/quod ioãnes aduersus
phariseos protulit ⁊ saduceos. Gentiles vero
qui a ioãne lapides appellati sunt: sic ⁊ aposto-
lus ad Galathas subsequenter ad predicta di-
cit/qui gentiles ⁊ greci fuerant: Omnes enim
filij dei estis/qui christũ induistis. Non est iude
us neqꝫ grecus/neqꝫ seruus neqꝫ liber: non est
masculus neqꝫ femina: omnes enim vos vnum
estis in christo iesu. Si ergo vos vnum estis in
christo iesu. Si autem vos christi / ergo abrae
semẽ estis: ſm promissionẽ heredes. Uerbũ au
tem ioãnis de suscitatione filiorum abrae/enũ-
ciatiuum erat diuine potentie: necnõ ⁊ prophe-
ticum: quoniã sic in posterum factum est: vt or-
thodoxa ecclesia christi vbi sunt ſm repromis-
sionem ⁊ fidem filij abrae/de gentibus sit colle
cta. Nullus igitur dona diuina desperet: nullꝰ
causetur de potentia saluatoris: quoniã si non
repugnabit: q̃uis vt lapis appareat durus ⁊ in-
sensibilis: si diuine vocationi subiacebit: vt la-
pis ꝑmittet se manuduci ad formã fidei et cete
rarum virtutum inuisibiliter inducẽdam: susci-
tabitur in filium dei: quia quod impossibile vi-
detur hoĩbꝰ/diuine subiacet potestati. Et ideo
dicit Joãnes: Facite fructus dignos peniten-
tie. Ne ceperitis dicere: patrem habemus abra
am: credentes in eius saluari iusticia: eius fideꝫ
penitus nõ habentes. Quoniã iam secu-
ris ad radiceꝫ posita est. Omnis er-
go arbor non faciens fructũ bonũ
excidetur et in ignem mittetur. Simi
litudo est ſm quã ioannes loquitur: nõ per pro
prietatẽ. Unde sicut securis ad radicem steri-
lis arboris iudicio domini ponitur/vt excidat̃
ad combustionẽ ignis: sic sententia diuine iu-
sticie ad voluntatẽ hoĩs posita est: vt homo
sterilis excidatur de congregatione veroꝝ fi-
delium electorum: eternis ignibus incõsumpti
biliter mancipandus. Ad radicem siquidẽ: quo-
niam omnis virtus arboris est principaliter a
radice: qua euulsa protensio arboris non subsi-
stit: nec fructus germinare amplius potest. Il-
lud ꝑpter quod homo fructificat/ipsa est ei vo
luntas: que sic est in homine/sicut radix est in ar
bore. Igit̃ merito sentẽtia diuine iusticie poni
nit̃ ad voluntatẽ: q2 nemo ex eo ꝙ male egit: sed
ex eo ꝙ male voluit/quo fructificare in virtuti-
bus ꝓ beatitudine noluit/iudicat̃. Quod ꝟo iã
dicit/tẽpus insinuat: sed ab eterno fuit diuina iu
sticia. Tũc ꝟo dicit̃ posita/cũ creatura illiꝰ ca-
pax ꝯdita est: vt bene agens p̃miaret̃/⁊ puniret̃
delinquẽs. Magis de primo videt̃ ioãnes assi
stere/in christum dũtaxat intendẽs: quia pater
omne iudiciũ dedit filio; ⁊ potestatẽ dedit ei iu-

dicium facere: quia filius hominis est: q bonas preseruet arbores/ad meliora cōmutans: steriles vero ignibus tradat. Ad cuius verbum expauefacte sunt turbe/incipientes querere copiā
Luce.3 euadendi. Nam sequitur. **Et interrogabāt turbe dicentes: Quid ergo faciem9?** Si dei verbum in veritate a concionatore processit: si vere ad audientium corda peruenit: primus timorem incussit. Timor vero cautelā a periculis fecit inquirere. Signū euidentissimū est pfectus verbi/timor z cōpunctio audientiu3: qm̄ statim se conferūt/vnde eterna possint cauere pericula. Euidentius aūt esset si ad actionem virtutum se per omnia dedicarent: qm̄ initiū timoris est velle culpā succidere/vnde homo torquetur: mediū vero eius id velle pficere vnde decscat: tota eius pfectio cum abscesserit/sedemq; omnimodā in aīa reliquerit charitati. Querunt ergo turbe quomodo possint diuinā securim effugere: ne velut sterilis arbor mittatur in ignē/dicentes: Quid ergo faciemus? Solerti z torrenti verbo ioannes locutus est: ad quod etia3 est solertissime vigilandum. Nam non dixit ioānes securim positam ad radicē arboris malos fructus vtiq; pducentis: sed quia bonos non pduxerit/sit p ignibus euellenda. Quid ergo de his qui operati sunt iniquitatē: qui tyrannidem exercuerunt: qui bella finitimis perperā intulerūt: qui minus potētes debacchati sūt: qui pauperes z innocētes indebite vexauerunt: qui diuites facti sunt spolijs alienis: z vt perstringam/qui sunt ceteris sceleribus z criminibus irretiti. Nēpe a minoribus factus ē ascensus ad penā: vt si is qui bona non fecerit/cibus ignis efficietur: quid fiet his qui omni contēpta diuina lege domino peccauerūt? Sed turbe tantū audiētes a ioāne de nō faciēdo bonū positā vltionē: vt in illā non veniant/quid sit faciēdum inqrūt. Iuxta quod quesitū eruditio est ioānis. Qui respondēs dicebat illis: **Qui habet duas tunicas/det non habenti: et qui habet escas/similiter faciat.** Nō dat hic de non faciēdo malo cautelā: sed de bn̄faciēdo doctrinam: qm̄ ad bn̄faciendū actio iniquitatis excluditur: tanq̄ bonū nō possit pcedere ab iniquo. Et si bonū interdū pficit opus: iniquo facienti nō cedit in meritū. Hinc bn̄ Esaias cū populū instrueret: prius mundationē a sceleribus z detē a vitijs posuit/q̄ intulisset de bn̄faciēdo scien-
Esa.1 tiam dicens: Manus vestre plene sunt sanguine: lauamini: mundi estote: auferte malū cogitationum vestrarū ab oculis meis: quiescite agere peruerse: discite bn̄facere. Sic ioannes quasi iam anathematizasset p verbum ab hominibus viciatiuum: de ope subuētionis ad proximū protulit disciplinam. Qui habet duas tunicas/det non habēti: in remediū scelerū iam factoru3. Et qui habet escas/similiter faciat. Hoc nēpe consilium dederat Daniel regi chaldeorū vt sibi super peccatis suis indulgētia pstaretur/dicens:
Dan.4 Quaobrē consiliū meū o rex placeat tibi: z pctā tua elemosynis redime: z iniqtates tuas in misericordias pauperū. S3 nec ioānes p indiscretionē aut p difficultatē iubet turbis elemosynas elargiri: cū de eo quod superest/mādat fieri compēdia indigētiū: z de superexcrescētiā habētibus nō habētibus fieri supplemētū. Nulla erit excusatio iā fulcitis/si nō fouēt de superfluis indigentes. Charitatē z compassionē ad pximū in verbis suis includebat ioannes: z effugere futura3 sententiam p subuētionē proximi fieri posse monstrauit: quoniā charitas ad proximū adesse insinuat charitatē ad deum. Et charitas que operit multitudinē peccatorū: sine qua nemo iustus: cum qua omnis manet securus. Huic alius ioānes quasi simili sententia correspondet: licet cōmunem videantur induere: Qui habet substan- 1.Jo.3
tiam huius mundi: z viderit fratrem suum necessitatem habere: z clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in eo? Ac si charitas dei non manet in homine: quomodo sibi ab incidēti securi z ab intrusione gehēne potest esse suffragium? Quaobrē quod consulit pcursor, exequatur auditor: z si non de necessario/salte3 de superfluo indigētibus tribuat. **Venerūt au-** Luce.3
tem et publicani vt baptisazentur: et dixerunt ad ipsum: Magister quid faciemus? Uirtute plenus erat sermo ioānis: huiuscemodi hoīes ad se trahēs: vt publicani q erāt ab impatore in publicis exactiōibus ɔstituti/p remedio salutis accēderēt. Quibus ioānes nō dānās officiū/dat exigēdi cēsurā: cu3 dixit ad eos: **Nihil amplius q̄ quod cōstitutum est faciatis.** Hoc nomē non maculam portat: s3 a publio scipione romano consule/qui ad exactionationē huiuscemodi primo hoīes posuit/initiū sumpsit: ac etiā quia talis exactio in vtilitatē reipublice vertebat: vn̄ publicanum nomē in posterū inoleuit. Non damnat ioannes exactiones principū: cum fiscalē interdum exigunt p cōmuni vtilitate pecuniam. Et principibus mundi expedit rēpublicam in tranquillitate tueri: z p euētuum varietate in prouisionibus z agēdis fiscum regium semp decet esse refertum: velut fons in se cōtinens originalis aque abundantiam: qui diuersis riuulis ad diuersa loca deriuatur. Sed hi quibus est exigere constitutum/nihil amplius exigant q̄ quod prima dictauit autoritas. Nec suo cōsilio suasit ioannes publicanis a reipublice actione recedere: sed ipsam exercere s̄m iusticiam constitutā. Indiget gubernatione principum z legū constitutione mundus: ne malorum insurgat improbitas/insurgens preualeat: ne succumbat innocētia non defensa: ne impie pturbetur bene ciuitas constituta: ne hominū mores impunita iniquitate procedant: et quo fit opportuna exactio fiscalium rerum: dum transit vera z iusta intentio z actio exigētium: ne publica exercētes officia pessimētur rōne puati. Nā hec est recta ordinatio quorūcūq; hoīu3. vt iuste pficiāt ad quod sunt p publicā iusticiā instituti. **Interroga**

Luce.3 bãt autẽ eum milites dicẽtes: Quid
faciemus et nos? Et ait illis: Nemi-
nẽ concutiatis/neqȝ calumniã facia
tis. Contẽti estote stipẽdijs vestris.
Nõ abrogat ioãnes militiã que reipublice ser-
uit: sed illã non tanꝙ malũ vituperãs/quid in il
la sit cauendũ edocuit. Nam bonũ est sub iusto
principe militare/iuste bella mouẽte/atqȝ ꝓpul-
sante improbitatẽ hoĩm: vt in pace agatur vita
bonorũ. Bonũ est militare: vt tuta maneat im-
becillitas: ne ipsã opprimat fera validitas. Fe
liciter militat/ꝛ iuste arma mouent cõtra eos q̇
vexant hoĩm pacẽ: qui cõtra quietos crudescũt
ad necẽ: magis laudabiliter militat/ vbi profi-
de bellũ indicit. Porro expedit ſm rei euẽtus
necessario militare/ maxime sub iusto duce iu-
stam causam tuente: ita dũtaxat vt nullus con-
cutiat iniuste sub velamine iuste militie: nec in-
ferantur damna eis quibus militia debuit esse
ꝓtectio. Et si non protegi debuerũt/ aut nõ in-
digerunt: tamẽ ex ipa nõ debẽt es reportare: ne
velint ditari alienis emolimẽtis: sed contẽti ma
neant stipẽdijs ꝯstitutis. Indignũ eĩm est et oĩ-
no in moribus intolerabile: vt iusticie fautores
fiant crassando predones: ꝛ reipublice cura ili
co destruitur/cum militaris ordo grassatur. Et
inemendabiliter mala nocent/cũ tutor predo ef
ficitur: cum miles per improbitatẽ accipit que
per probitatẽ defendere debuit/ ne ab hostib9
tollerentur. Perperam protinus cum damno
qȝ tenetur gladius militaris: cum ordinatur ad
emulos: debacchatur in suos. Proinde Joan
nes milites admonet/ vt neminem aliquo mo-
do concutiant: cũ ad hoc constituti sint/ne in-
debite ab alijs concutiant: ne inferãt calumniã/
cũ debeãt ꝓpellere illatores. Sint contenti con
stitutis stipendijs: Que vt imperator daret/ ab
hominibus defendendis accepit. Et publica-
ni cõstituti ad exigendũ insinuãt/quod ad fiscũ
implendũ ꝓ militibus exhauriendum exigebãt
Non ergo fas est/vt qui constitutũ censum de-
dit in obsequium reipublice/iterum exigẽdo ve
xetur a milite facto predone. Atqȝ videt esse iu-
sta militia: cũ ioannes nõ reprehenderit milites:
sed tm̃ dissuaserit quod in militia tribui posset
ad crimen. Sed vtiqȝ iusta/immo necessaria ex
tunc: vt lex exorsa diuinitus: nõ dico tm̃ mosai
cam aut euangelicam: sed cum lege nature mili
tia sociatur. Nam lege originalis iusticie lici-
tum est ꝑuersos homines ꝓpulsare: ac resistere
illis qui bella pacificis ꝛ innocẽtib9 indicere tẽ-
tauerunt. Et q̃ꝙ saluator tolerare sine repensi-
one vicissitudinis dixerit mala que posset infer-
re quicũqȝ alijs vellet esse molestus/vt nõ repe-
tat autoritate sua ille qui patitur: tamẽ voluit vt
per rectores reipublice iniquitas hoĩm arcea-
tur: nã nec fuisset necessariũ militare/nisi homo
alium hominẽ vi opprimere pretẽtasset. Et si-
cut lex mosaica omnisqȝ alia lex ꝓpter ꝑuarica
tores posita est: ita ꝓpter reprimẽdũ infestos de
buit esse militia. Nam deus ꝑ suos angelos se-
pe militat aduersus malos: ꝛ boni cõtra super-
bos in celo victricẽ militiã ꝑfecerũt. Et abraã
postꝙ promissionem terre chananeorũ accepit/
ꝛ cum esset dei electus: pro defensione oppres-
sorum innocentium militauit: ordinãs ad expe-
ditiones suas trecentos decem ꝛ octo vernacu-
los: cum quibus ordinatis in bellum/irruit su-
per reges qui alios per rapinã potenter oppres-
serãt: ꝛ reduxit predã: ꝛ retraxit spolia: restituit
spoliatis: nec preter victum quippiã plus acce
pit. Dedit tm̃ victimas melchisedech sacerdoti
dei: ꝛ ipse ab eo accepit benedictionem: ꝛ panẽ
ꝛ vinum in figuram futuri mysterij. Nihilomi-
nus tamen illi in tunc sibi fuit licita ratio militã
di: reprimẽdo improbos/tuendo quietos. Mili
tauit moyses cũ interfecit egyptum: qui iniuste
opprimebat hebreum. Militauit in eremo: cum
aduersum se videbat iniusta bella consurgere.
Militauerũt ducesqȝ militãdo fuerũt iosue/ge
deõ/barach/sampson/iepte/samuel/dauid: mul
tiqȝ reges veteris testamenti: quos recte inces-
sisse dicimus/ꝛ saluos esse fide tenemus. Mili-
tauerũt machabei: militauerũt etiã iuste ꝙ mul-
ti ꝑncipes ꝛ populi christiani/in honorem dei
ꝛ zelo legis: amore virtutis/odio iniquitatis: ad
coercendum humanã audaciã/ad tuendã inno- M
centiã: ꝛ vt sedaret respublica: ꝛ scipio esset om
nibus vera iusticia. Et quanꝙ multi fungantur
militie nomine: illorũ tantũ est vera militia qui
aduersus peruersa ꝛ turpia bella mouent: cete-
rorũ vero non est militia: sed aut violenta pre-
datio quod iuris est alieni: aut indignati animi
odiosa vindicta. Existimante populo et
cogitãtibus omnibus in cordibus
suis de ioãne/ne forte ipse esset chri-
stus: miserunt iudei a hierosolymis
sacerdotes et leuitas ad eum/vt in-
terrogarent eum: Tu quis es? Plane
nõ vera erat ista existimatio populi de Joãne: [illegible]
taliter seipsum in virtute mõstrabat. Sic [illegible] Jo
bat veritatẽ atqȝ iusticiã: vt nondũ innotesceret
christus/quod sic non immerito crederet. Sed
hec existimatio in eorũ iudiciũ vertebat: qui co-
gnitionẽ ꝑ fidem de christo venturo habebant
quẽ iam in ioanne venisse credebant. Et nimi-
rũ ipsorũ damnatio cumulat: cũ tãta esset existi
matio de Joanne/vt christus esse crederet/ꝙ
ei de christo vera dicenti nulla ratione crede-
bant. Sic vnusquisqȝ quantum sibi permitti-
tur/bonus sit virtutis amator: non vt de ipso
bonitatis fama peruolitet: sed ne infamia cur
rat omnino deuitet. Si vero fama virtutem ex
cesserit: caueat ne super id quod est rapiatur.
Nam et Joannes se infra claustra humilitatis
tenebat: cuȝ plus ꝙ esset de ipso crederetur: nõ
presumebat rapere quod sibi imperitum vul-
gus videbatur offerre. Si autem sopito virtu- Esa.4
tis nomine infamia quandoqȝ tabesceret: con-
stantia opus est: ne virtus elidat in animo: ꝛ ne
animus atteratur ꝑ infamiã depssa virtute: quia
neqȝ fama bonos/nec infamia potuit facere [illegible]

mũnosos. Et iustus iudex meritorũq; librator/ non ẜm famã aut infamiã/sed ẜm veritatẽ virtutis ⁊ vitij hoies iudicabit. Proinde quid ioannes interrogatus a leuitis ⁊ sacerdotibus respõderit audiatis. **Et confessus est et nõ negauit: confessus est/q2 non sum ego christus.** Optimi serui est ⁊ cuiuscũq; legati: sibi non appropriare quod nouit esse dñi sui: et si quippiã offerret/dare repudiũ. Nemo vt stultus supra seipsum opinione hominuz rapiat: si nouit sibi oino deesse quod credit. Spectat ad mentis constantiã/existimatione magna hominũ nõ extolli: etiã si adesset quod fama vulgariũ clamat/intra humilitatis ⁊ vilitatis claustra se famosus includat. Ecce ioannes diuina nõ rapit: oblata respuit: quod nouit esse christi/non arrogat sibi. Suspendunt patibulis qui temporalia diripiunt: qui domino inuito aliena contrectant: quid aũt erit eis qui diuina rapiũt: qui diuinos honores inquirũt: qui etiã impertinenter oblatos nõ respuunt? Formã prestruxit ioãnes: ne quisq̃ supra id quod est rapiat. **Et iterum**

Luc.1 **interrogant euz: Helias es tu? Qui dicit: Non sum.** Predixerat angelus zacharie q̃ ioannes Jesum in spiritu helie preiturus erat: non tamen q̃ ꝑsonaliter ioãnes

Mat.11 esset helias. Saluator etiam ꝓtestatus est: Et si vultis recipere eum/ipse est helias qui vẽturus est. Ac ꝑ hoc si vera est sententia dñi saluatoris q̃ ipse sit helias: quomodo stabit responsio precursoris: non sum helias? Sed ipsa verba sacre scripture ꝯconsyderata ꝓpensius ipsorum dubia soluunt. Dicit nãq; iesus de ioanne: ipse est helias qui venturus est. Quomodo ioãnes qui iam venerat/fuit helias qui venturus erat: nisi quia ioannes qui iam venerat/re non erat helias: sed spiritum habebat eius qui iam tempore regum venerat/⁊ ante iudicium iterum venturus erat. Firmam igitur tenet ioannes veritatis censuram: q̃ neq; christus/neq; sit helias in

Joan.1. sinuãs. **Iterum interrogant: Propheta es tu? Qui respondit: Non.** Propheta helias erat: quẽ esse se denegat. Quid igitur an sit ꝓpheta vlterius interrogatur? Respondetur: Erat ꝓpheta helias: ⁊ singulos tamen habebat incessus: ⁊ more ioannis deserta incoluit: aut ioannes imitando heliam/in desertis quasi ab infantia solitudinaliter habitauit. Posteros nãq; prophetas sic peregisse nõ legimus. Quamobrem si nõ est christus aut helias: an sit aliquis ex priscis ꝓphetis inquirit. Et hoc quoq; denegat: quia dũtaxat ꝑsens ꝓpheta existens/aliquis ex ꝑscis esse nõ poterat: qui nedũ ꝓpheta/sed plus q̃ ꝓpheta fuisse cõmendabat a christo. **Dixerunt enim ei:** scilicet hi **qui missi fuerant: Quis ergo es? vt responsum demus his qui miserũt nos: Quid dicis de teipso? Ait**

Isa.40 **Ego vox clamantis in deserto: dirigite viam domino: sicut dixit esaias propheta.** Hoc quod de Esaia inducit/ꝑdixerat turbis: sed nũc seriose interrogat⁹/replicat sacerdotibus ⁊ leuitis. Aliter rei geste veritas/⁊ series verbo⁊ ioannis ordine recto ꝯtexi nõ possent. Ego ṽo initiũ verboruz Esaie hic differendũ distuli: ꝓ eo q̃ nuncijs iudeorũ dederat in responsũ. Turbis ṽo nõ interrogãtibus quis esset/gratis aperuit ad quid ipse venisset. Uerũtamẽ turbis/sacerdotib⁹ atq; leuitis ostẽdit sue legationis ⁊ officij veritatẽ: nil supra id quod erat insinuãs. Ego vox: nõ mea dicẽdi autoritate/sed habilitate loquẽdi. Ego vox illius duntaxat in deserto clamãtis/ christi videlicet qui de ꝓximo in deserto mundo clamatur⁹ erat. Uox non semetipsaz format: nec sua virtute inuenit verba differenda: sed aliũde virtus est vnde vox ipsa formatur. Non a seipso ioãnes erat sed ab eo qui est/et qui erat/ et qui venturus est. Joannes verba differenda nõ inuenerat: quia vox erat: cuius officiuz est verba iam in animo inuenta depromere/nõ inuenire. Erat vox dearticulata Joannes: non vllius animalis: que ẜm naturam a deo eis insitam voces inarticulatas emittũt. Sed diserte ꝓnũciabat ad quod missus erat: vt voce premissa verbi concepti in animo intelligentia sequeretur. Erat porro ad hoc vox omniũ prophetarum quasi vehiculum quo Christus per fidem in animas hominũ ferretur. An forte ad seipsum referebatur: qui in deserto clamabat ꝑiens Christum ad corda hominum cito venturũ: vt serie debita subsequatur: Dirigite viam domino. Non est in hominũ potestate dirigere viã dño: etem̃ directa est ab eterno. Si Christus est via: sic illam viam dixerim dirigendam/per quam christi fides ingreditur: hec siquidem est nulla voluntas: que tunc dirigitur/cum ad credere velle inclinat: ⁊ suo imperio in obsequium fidei vinculat intellectum. Obliqua protinus erat via hominum voluntatis: cũ id querebat quod deuiabat ab hominum conditore: quod tandem vrgebat in penam: cum in diuersa concupiscibilia inhiabat: et semper plura esuriens velut impasta manebat. Obliquabatur voluntas hominum a peruersa et erronea intelligentia veritatis: cũ pro deo idola coleret: cum hi qui diuina scripta receperãt/ꝓphetasq; habebãt: et in illis venturũ christũ non intelligebant: a veris auersi/ad falsa conuersi: exclusi ab eternis/temporalib⁹ inuoluti: priuati virtutibus/vitijs irretiti. Quam viam tunc homines direxerunt: cum fide/theoria et actu se conuerterunt ad christũ. Nõ autem quis abhorreat q̃ viam dirigendam dixerim voluntatem: quoniã internarũ virium ipsa est imperatrix: q̃q̃ non sit ipsa directrix: sed vera ratio ipsam ad recte concupiscenda deducit. Uerũtamen magis voluntas cogit rationẽ vt recta perquirat: vt credenda intelligẽtia credat: q̃ ipse possint augere voluntatẽ/vt se ab eo quod bene aut male velit auertat. Sepe quippe volũtas appetit quod ratio denegat: ⁊ quod ratio protulit/ipsa refugit: nec intelligentia po-

test quippiã credere/si volũtas noluerit assenti-
re: igit directio volũtatis est directio vie domi-
ni. **Et qui missi fuerant/erãt ex pbari-
seis.** Quibus aderat ex inuidia curiositas inq-
rendi: non tñ ex volũtate credẽdi. Proinde sic
ad improbationis argumẽta conuertũt. **Et in-
terrogauerũt eum et dixerũt: Quid
ergo baptizas: si non es christus/ne
q helias/neq propheta?** Bona interro
gatio in veritate rei: sed dolo animi tenebãtur:
qm̃ nullus ablutionem põt dare aiabus/neq sa
cramẽta diuina pferre: nisi autoritatẽ habeat p
priã vel cõmissam. Propria in christo: cõmissa
in helia siue pheta. Due sunt ptinus ecclesie
claues: potestas in helia/sciẽtia in pheta. He
3.Reg.17. lias potestate tradita celũ clausit: ideq aperuit
4.Reg.1. sup duos quinquagenarios iustã vltionez indu-
4.Reg.5 xit. Heliseus vero pheta leprã cognouit ali-
ter non curãdam q in baptismo iordanis: om-
nesq alij veri dei phete discernendi inter bo-
num et malũ scientiã habuerũt. Porro inexcu-
sabiles sunt iudei/de christo ignorantiã allegã-
tes: nã si christũ non credidissent esse venturũ/
habiturũq sup crimina hominũ potestatẽ/atq
sacramẽta ex autoritate debere pferre: ioãni pti
nus nõ dixissent: quid ergo baptizas/si tu nõ es
christus? tanq si christo hoc agendi adesset ple
na potestas. Uerũtamen hic arguũtur omnes
qui nõ cõcessam accipiũt potestatem. Proinde
ioannes acsi iusta fuisset: quanq ex inuidia: q̃q
ex ignorãtia resculpens iterata interrogatio nũ
ciorũ: apologeticũ fecit. Unde respõdit eis ioã-
Joan.1. nes dicẽs: **Ego baptizo in aqua in peni
tentia: medius autem vestrum stetit
quem vos nescitis. Ipse est qui post
me venturus est: qui ante me factus
est: et fortior me est: cuius non suz di
gnus calciamenta portare/aut pro-
cumbens corrigiam calciamentorũ
eius soluere. Ipse vos baptizabit in
spiritusancto et igne. Cuius ventila-
brum in manu sua: et purgabit areã
suam.** Qm̃ nunc ij nouerant similiter et omnis
synagoga iudeorũ/q solus deus põt pctã dilue-
re: pamplius aũt nouerat et ioãnes: idcirco non
in remissionẽ pctõr/sed in penitentiã in aqua se
asserit baptizare. Christus vero quẽ ipsi nescie
bant: qui inter iudeos natus erat: qui mediatu-
rus inter deum et hominem venerat: baptizabit
in spũsancto/in quo remissio concedit peccato
rum: necnõ et in igne charitatis/que similiter ha
bet operire pctã. Hoc non puri hoĩs/sed solius
christi est dei et hominis/spiritũsanctũ posse cõ
ferre: et hãc charitatis virtutem in cordibus ho
minum operari. Abnegat ioãnes sibi nihil arro
gasse diuinum: in christum solũ retulit iura sua:
quem ad se superlata comparatione describit.
Ipse est qui post me vẽturus est. Acsi diceret:
Preco sum: sequet ipse iudex: vox sum ego: ver
bum est. Prius est verbum conceptum/q vox
enuncians verbum: precedit tamen vox verbũ

ad alios declaratuz. **Ipse ante me factus
est.** Quomodo factus per quem omnia facta
sunt? Non deitate factus/existens ante omnia
secula deus: carne non ante factus: cum sexto
mense post ioannem fuerit conceptus iste: sed
ante me factus etiam vt homo/ad maiora my-
steria ordinatus. Greca nãq editio ante pro co
ram dicit: acsi in conspectu ioannis omnia de
christo sine nube clarescãt. Ante me factus/po-
testate scilicet beneficia conferendi: et ad soluẽ-
da vincula peccatorũ: ad confringendũ regna
tartarea: et vt electos suos proueheat in super-
na. Unñ Joãnes adiecit: **Et fortior me est.**
Non erat ista cõpositio deitatis: q̃m inter deũ
et hominem comparatio abolet ur: sed hominis
et hominis erat: qz christo homini omnis erat
donata potestas: quam vt deus ab eterno habe
bat. Non erat ioannes illo fortior/qui fortis ar
mati potuisset itroire hospitiuz ac eius vasa di
ripe. Christus vero fortior illo erat. qui forti de-
bebat indicere bellum: sibiq inferre conflictũ:
vasa diripe: ipsumq sua potestate ligare: acce
fortior quo passus vicit: moriens superauit: se- Jo
pultus ppria virtute surrexit: et terrenũ corpus
non aliena/sed ppria virtute in celi supiora sub
uexit. Indignitas vero calciamenta portandi
aut soluendi corrigiam/per quandã serui simili-
tudinem ad humilitatem refertur. Nam porta-
re calciamenta in obsequium dominorũ/et cor-
rigiã soluere inter vilia seruitia deputat: quanq Ma
et nobilis seruus posset hoc agere humili amo
re inclinatus ad dominũ. Quã similitudinez ad
seipsum reprimendum/cum tanta fama ipsum
extolleret/ioãnes assumpsit. Uerũtamẽ hic mul-
ti multa dixerũt: que tacentes nostra describi-
mus. Equidem ex hoc in se standi et non ascen-
dẽdi vnde casus horrendus eueniat/ omnibus
forma monstratur: vt q̃to quis p famaz ab aliis
reputatur/tanto magis se ad ima deijciat. Est
similitudinem humanarũ actionum habitũ hu-
militatis insinuat: vt ab exterioribus ad interio-
ra capessendo virtutes fiat accessus. In chri-
stum vero iudiciariã retulit autoritatem: pro q
pater omne iudiciũ dedit filio. Unde subiũgit:
**Cuius ventilabrum in manu eius: et
purgabit aream suam.** Etiã ad ostenden-
dam autoritatem/similitudinem eorũ que ab ho
minibus agunt accepit. Cõsuetudo artificialis
messoribus est: cum messis delata in aream fue
rit/varijs tonsionibus cedere: aut animalia sup
inducere ad terendum: deinde accipe ventila-
bra/vt granũ cũ paleis et aristis in area eleuent
ad experientiam insufflationis venti/paleas extra
areã deferẽtis rõne leuitatis: grano rõne graui-
tatis in areã retundente. Quo typo christus fi-
am mundabit ecclesiã: iustis grauibus ex fide q
plenitudinẽ gratie tribuens p̃mia meritorũ/con
gregans in suum supernum horreũ: et gratia va
cuis conferens tormenta penarũ. Proinde se-
quitur: **Et congregabit triticuz in hor-
reum suum: paleas autem combu-**

ret igne inextinguibili. De iudicio extre
mo prinus locutus est: cum de messe ventilata si
militudinem posuit: ꝛ ignē inextinguibilem ad-
iecit dānandis. Et merito p venti similitudinez
adijcitur pena: qm̄ circūlati sunt hi cum vento
doctrine/sanā doctrinā animo ꝛ moribus ɔtē-
nentes. Et nec inuenti sunt in fide stabiles: nec
in ope efficaces a vanitatibus ꝛ cupiditatibus
mundi: velut palee aride a ventis validis agita-
ti: q̄bus erit inextinguibilis ignis: qꝛ ipsis viuē-
tibus ignis male ɔcupiscentie nō defecit. Naz
anima calida quasi ignis ardēs: ꝛ non extingue
tur donec aliq̄d deglutiat. Mixta est bonis et
malis area christi dei: nec apparet quanta ele-
ctis sit tribuēda felicitas/aut impijs seua dam-
natio. Mixta sūt grana cū paleis: mutua ē ɔuer
satio vtrorūq;: q̄ ad supna gaudia/ꝛ q̄ spectant
ad regna tartarea. Protin⁹ vltimū vētilabrū ex
pectat: q̄uis i oī decedēte a vita/causa sua eq̄ssi
me vētilet. Multa q̄dē ꝛ alia euāgelizabat popu
lo: dūtaxat que possent in credulitatē illius quē
p̄cedebat inducere. Omnis prinus sermo ioā
nis intendebat in christū: ad quē cōuertere nite
Joan.i. bat corda populoꝝ. Hec facta sunt in be-
thania trans iordanem: vbi erat ioā
nes baptizans. Nō in illa que ppe hierusa
lem erat. In vtraq; tamen obediētia designat:
que mortē facit ꝛ vitaz. Nā ppe vnā celebratur
baptismus: vbi baptizatus moritur ꝛ resurgit:
in altera etiā mortuus christi potētia resurrexit.
Mat.3. Tunc venit iesus a nazareth galilee
in iordanem ad ioannem: vt baptiza
retur ab eo. Joannes autez prohibe
bat eum/dicens: Ego a te debeo ba-
ptizari: et tu venis ad me. Gesta p̄curso
ris/nō saluatoris sumpsimus dĩsferenda: q̄ vir
tutez sibi humilitatis insertā in oībus seruat: ꝛ
pia contētione alloquitur christū/q̄ non sit ba-
ptizandus ab eo: qm̄ quotquot ioānes baptiza-
bat/ad christi baptismum disponebat: ꝛ ipse ba-
ptizando peccata tollebat: christum baptizare
iudicauit incongruum: qui suo baptismo laua
re venerat peccata cunctorū. Et viceuersa ra-
tus est fieri/q̄ ipse ab eo deberet potius baptiza
ri. Nouerat ioannes q̄ in baptismo peccata la-
uantur: qui quanq̄ sanctificatus esset in vtero:
non se ab eis/sed christum asserebat in munem.
Proinde contēdit q̄ non christus ab eo/sed ip
se a christo debet baptisma suscipe. Sed ne ioā
nes aliqua macula fedebatur ab illa sanctifi-
catione quam accepit in vtero: que aquarū im-
mersiōe deberet abstergi: omnino negauerim.
Nam si omnia scelera cōmisisset/non erat iteruz
baptizandus: quem in materno vtero ab origi-
nali cōtagio abluerat spiritussanctus: nec vltra
conceditur aquarū sacramētalis immersio/vbi
per spiritūsanctū culpa originalis est tersa: quia
pro illa dumtaxat noscitur instituta. Et velut
non iteratur baptismus: sic non cōceditur vbi
primo modo abluit spiritus. Quid igitur est q̄
ioannes cum saluatori contendit/dicens: Ego
a te debeo baptizari: et tu venis ad me. Porro
ioannes in christi sanguine intendebat: preno-
scens se descensurum ad inferos/ibiq; mansu-
rū: nisi ad superos christi passio reuocaret. Un
de quanq̄ ioannes immunis dici potuisset a ta
li contagio/quod per baptisma ablui nō habet:
non tamen potuisset in superna conscendere: ni
si christi passio: qua hūani generis peccata do-
nantur: cuius merito conceditur regnum celo-
rum: ꝛ mors ꝛ resurrectio ꝛ ascēsio precessisset.
Audeam in christi virginem matrem: que om-
ni prerogatiua donorū atq; virtutuz excedebat
ioannem: q̄ nec illa etiaz si premortua translata
fuisset ad superos/nisi filij sui tam seua morte p̄
uenta. Non abs re ioannes cum christo contē
dit/q̄ ab ipso debeat baptizari: qui iaz a spiritu
baptizatus erat: sed nec sic q̄ sine christi sangui
ne omniū peccata tergente/traijci potuisset in
regnū. Uerūtamen sic decernentē iesuz/nō am
plius reluctans ioannes aquis immersit. Et vi
dit spiritūsanctū in columba: ꝛ audiuit vocē pa
ternam: ꝛ totius trinitatis accepit christum ba-
ptizando noticiā. Magnus ioannes totius tri
nitatis minister/imo totius deitatis amicus: q̄
patrē deum audiuit in voce: filium deum bapti
zauit in carne: spiritūsanctū deū aspexit in colū
bina specie: nec aliud q̄ vnum deum in substan-
tia/ꝛ trinum in personis credidit: ꝛ opera trini
tatis esse omnino indiuisa cognouit. Et cū chri
stus in desertum abisset: ioannes sue legatiōis
agebat officia: nec recedebat a regione iorda-
nis baptizās ꝛ p̄dicans: vt etiā expectaret chri
stum a deserto regressuz: qui quadrageno exple
to ieiunio/ꝛ diaboli peracto cōflictu/inde disce
dens prexit iterū ad ioannē. Quez ioānes vidēs
ad se venientē/his qui secuz astabant ait: Ecce
agnus dei: ecce qui tollit pctā mun- Joan.i.
di. Omnem causam christi aduentus ioannes
suis auditoribus apit: qm̄ venit tollere nostra
peccata. Sed agnus est dei/agnitor dei ꝛ oīuz
que sunt ꝛ que fiunt/bonoꝝ atq; malorum: et ni-
hil est quod suam agnitionē effugiat. Agnus dei
agnitus a deo: et cui pater dixit: Hic est fili⁹ me
us dilectus. Agnus dei/mansuetus dei: Agnus
innocens. Agnus inter lupos/ in breui occiden
dus a lupis. Credamus cū priscis pphetis ɔcor
diā habuisse ioannē: et vnū spiritum ppheticuz
suscepisse. Nam vt agnū quē mō digito demon-
strabat/pphete p̄dixerunt esse venturū: rogātes
et affuturum. Inquit em̄ Esaias: Habitabit lu Esa.xi.
pus cum agno. Insolitum est lupū cū agno vel-
le habitare/quē festinat occidere: sed agnus dei
de quo sic pphetabatur/hoc habuit ppriū: vt cū
ipso voluerint habitare lupi rapaces. Nōne lu-
pus rapax saulus cum agno isto habitauit in ce
lo: cum arcana diuina conspexit? Nōne habita-
uit cum agno dei: p quo sibi mundus crucifix⁹
est/ipseq; mundo? Nōne cū ipso habitauerunt
multi lupi rapaces/diuinos rapiētes honores
cū rapacitate deposita/ facti sūt agni cū agno/
habitātes cuz ipso? Quotquot em̄ que sua sunt

querũt/lupi rapaces sunt: sed cũ resipiscunt ad
bona cõuersi/facti agni nouelli cõtubernant in
virtutibus cũ agno dei: demũ habitãtes eterne
cũ eo in altioribus partibus celi. Hunc eundez
Isa.16 Esaias expetebat venturũ dicẽs: Emitte agnuz
dñe dominatorẽ terre/de petra deserti ad mon
tẽ filie sion. Agnina mansuetudine diaboli super-
bia ꝓpulsanda erat: ne videret potentia solum
humane nature vicisse victorẽ. Quasi ad excusati-
onẽ suã assumeret callidus hostis: ꝙ non equo
certamine esset deuictus: sed superioris violẽ-
tia suscepisset conflictũ: contra quem vt agnus
emissus est dei filius inire certamen: qui euz vi
cit passus: ⁊ peccata tulit occisus. Ecce agnus
dei similitudine/nõ ꝓprietate: qui quasi agnus
corã tondente obmutuit: vt cũ sibi auferret vi-
ta/ipse a nobis auferat nostra peccata. Hũc eũ-
dem agnũ siue ipm christũ in similitudine agni
multis enigmatibus alius aspexit ioãnes. Sic
Apoca.5. enĩ inqt: Et vidi: ⁊ ecce in medio throni ⁊ quat-
tuor animaliũ/⁊ in medio senioꝝ agnuz stantem
tanꝗ̃ occisum: ⁊ habentẽ cornua septem/⁊ ocu-
los septẽ: qui sunt septẽ spiritus dei missi in om
nem terraz. In medio stabat agnus tanꝗ̃ occi
sus: quia ꝗuis resurrexit/tanꝗ̃ occisus stat cum
merito mortis vsqꝫ ad finẽ seculi/ ꝓ oĩbus q̃ vnã
fidẽ de christo tenuerunt. Animalia vero ad euã
gelicos viros: seniores ad eos qui in originali
dũtaxat iusticia: siue in circũcisione siue in lege
mosaica decesserunt: omniũ sane istoruz agnus
occisus pctã i se purgaturꝰ accepit: i quẽ ioãnes
baptista intẽdens digito indicauit. Et cornua
septẽ videbat habere/vniuersalem videlicet po-
testatẽ ad repugnãdas omnes aduersarias po-
testates. Et oculos septez vniuerse visionis: vt
eius scientiã nihil possit effugere. Qui spiritus
dei dicuntur improhibiles atqꝫ inuisibiles ad
agenda: necnon ⁊ septẽ dona spiritus: q̃ vt mun
dus possit accipere/ipse meruit agnus: qui ec-
Apoca.19. clesiã orthodoxã accepit vxorẽ. Et nuptie agni
venerunt: ⁊ vxor eius ꝑparauit se: quã cooperu-
it byssino splendido ⁊ candido: quod nequaꝗ̃ fe
cisset/nisi ꝑus eius peccata lauanda in suo san-
guine abstulisset/vt iustificari a dño mereretur.
Quod idẽ ioannes secutus adiunxit: Byssinuz
enĩ iustificationes sanctorũ sunt. Et ipse agnus
huius mundi ꝯsummato mysterio/lucerna eius
erit in gloria eterne claritatis. Sed magno stu-
dio precauendũ est ne qui nunc ipse agnus est
oĩbus mãsuetus/in fine seculi fiat iratus. Quod
ioannes preuidit cũ diceret quosdã rogaturos
mõtes ⁊ colles: vt sub eis ab ira agni in illo tre
mẽdo examine abscõdant. Ecce agnus dei. Ad
intellectũ nostrũ demonstratio ista refert. Qui
peccata tollit: inuitatio peccatorũ est: ⁊ omnes
vocant ad veniã: vt ad agnuz hunc veniant/qui
ab oĩbus põt hoĩes exonerare peccatis. Cui ne
credat abiectus/altius testimoniũ subintulit ip
Joan.1. se ioãnes dicẽs: Hic est de quo dixi: Qui
post me venit/ante me factus est: qꝛ
prior me erat: et ego nesciebam eum

Sed vt manifestaretur in israel/pro
pterea veni in aqua baptizans. Quod
dixit de prioritate/iã expositũ est. Sed hec de
christo ignorãtia ioannis non ex oĩbus pẽden
quẽ adhuc existens in vtero spiritusancto doc
te cognouerat esse filiũ dei. Sz spiritussanctus
moderat sua mysteria in ꝓphetis: vt simul om-
nia nõ intelligãt: sed successiue percipienda pc
piãt. Et ꝗuis ꝓphete fuerint ⁊ videntes/non
semꝑ ꝓphetauerũt atqꝫ viderũt: sed cũ spiritus-
sanctus desuꝑ eorũ animos interius illustra-
bat. Quod Heliseus de seipso manifestat: q̃ cũ
esset ꝓpheta/etiam aliqua deus sibi celauerat.
Nã cũ sunamitis illa hospita eius ꝓ morte filij
accessisset ad eũ: teneretqꝫ pedes eius: ⁊ seruus
ꝓphete illã amouere niteretur: heliseus ait: Di-
mitte illã: anima eius in amaritudine est: ⁊ dñs
celauit a me: ⁊ non indicauit mihi. Erat in ama
ritudine anima illius ꝓ morte filij sui: quã mor-
tẽ ꝓpheta ignorabat: nec spũssanctus sibi reue
lauerat: nisi sunamitis illa ꝑdidisset. Ad humili
tatẽ est ꝓphetarũ ꝙ nõ oĩa noscant: maxima est
ꝓuidentia dei ꝙ non semꝑ eos affat. Et plura
credimus ꝗ̃ ꝓphete possint agnoscere. Reue-
lat autẽ ꝓ loco ⁊ tẽpore/necessitate aut vtilitate
sicut ad Corinthios apostolus dicit: Oĩs mani
festatio spũs datur ad vtilitatẽ. Ita ioãnes ba
ptista sciebat ⁊ nesciebat: sciebat porro quod
iã ꝑceꝑat ex vtero: ne ꝙ sciebat ꝗ̃ iesus ad tãta
mysteria pararetur: ⁊ ꝙ ad populos nationum
eius esset deriuãda redemptio: ⁊ ꝙ in aqua ipse
deberet culpã originalez diluere. Porro supra
sensum hominũ erat/nec credibile videbatur ꝙ
subiectio fidelis ⁊ immersio in fluxibili elemen
to culpã originalẽ abstergeret. Sed ideo tãtum
venit in aqua baptizans/vt manifestaret in isra
el: ad quẽ dũtaxat populũ christũ datũ esse cre
debat. Cõnectit euãgelista ordinẽ dictorũ: vt te
stimoniorũ ioannis series habeat. Et testimo
niũ perhibuit ioannes/dicẽs: Qui
vidi spiritum descendẽtem quasi co
lumbam de celo: et mansit super eu
Et ego nesciebam eum: sed qui misi
me baptizare in aqua/ille mihi dixit
Super quem videris spiritum de
scendentem et manentem super eu
hic est qui baptizat in spiritusancto
Et ego vidi et testimoniũ perhibui
quia hic est filius dei. Clara sunt hec
alio euãgelista: ꝙ spũssanctus super christuz in
specie colũbina descendit: quẽ ioannes fe asse
rebat ad aliqua ignorare: nisi ille cuius verbu
in deserto factũ est super eũ/sibi interius illup
set: ⁊ diceret ꝙ qui tãta testimonia ex celo susci
peret/erat filius dei: qui in virtute spũssancti v
nerat baptizare: peccata tollere: veniã peccato
ribus dare. Asserit se vidisse ioãnes non tantu
oculo corporis speciẽ columbinã: ⁊ aure capi
vocẽ audisse paternã: sed fideli mẽtis intuitu c
spexisse testimoniũ quod reddebat de filio de
Stabat ioãnes ad cõtemplandũ de christo.

altera die iterũ stabat ioannes/et ex discipulis eius duo: et respiciẽs iesum ambulantẽ ait: Ecce agnus dei. Testis ⁊ testarius cõueniebãt: vt ille daret / ille acciperet testimoniũ: vt fieret ioanne relicto iustior sequela post christũ: ad quod omnibus viribus nitebat. Et volebat despici ꝓpter honorem christi/salutẽq; credentiũ: quã ipse cõferre nõ poterat. Ex omni se preco iste tẽdebat in iudicẽ: ⁊ omnẽ gloriã ⁊ honorẽ tanq̃ regi seculorum christo dño tribuebat: suis suadens discipulis/vt in christi discipulatũ festine trãsirẽt. Pedagogũ se dicebat/ suos subsequos in sequelam christi traijciens: ꝓinde repetebat de agno dei: quod ⁊ factũ est. Nam cuz audissent duo ex discipulis ioannis iesum loquentẽ: ioanne relicto in christi sequelã cõtinuo sunt cõuersi: vt figura in veritatẽ/vmbra in claritatẽ/vox in intellectũ verbi/preco in iudicẽ/seruꝰ in dominũ/via in terminũ/nauis in portum: ⁊ si qua sensu ꝑcipi/intellectu cõspici possunt/in christũ nos plene traijciant. Ad hec quidẽ nititur oĩs series diuinarũ scripturarũ/patriarcharum gesta/similiter ⁊ oracula ꝓphetarum; si qua categoria in theorijs: si qua exẽplaria vt ad eum veniamus/impellant. Peracto iã anno p̃dicationis christi: nec ioãne a p̃dicatiõe cessante: nec desistente a baptismate accedentiũ: ⁊ vtroq; baptizante: christo ꝑ apl'os/ioanne ꝑ seipsum: christo authoritate plena/ioanne authoritate preuia: a discipulis de vtroq; questio exorta est.

Joã.3. Erat aũt ioãnes baptizãs in ennon iuxta salim: q2 aque multe erãt illic. Et veniebant et baptizabãtur. Nõdũ enim missus fuerat in carcerẽ ioannes. Facta est ergo questio ex discipulis ioãnis cũ iudeis de purificatione. Et venerunt ad ioãnẽ et dixerunt ei: Rabbi qui erat tecũ trãs iordanẽ/cui testimoniũ perhibuisti; ecce hic baptizat/et omnes veniunt ad eũ. Baptizabat adhuc ioãnes ĩ baptismo quo primo ceperat: sed nõ baptismo christi: q̃uis christus iam ꝑ annũ predicauerit: ⁊ baptizauerit ꝑ manus discipulorũ eos qui credebãt: quia nondũ ex toto innotuerat veritas/ vt vmbra cessaret: magis aũt q2 nec p̃cursoris irritãdum erat officiũ/quousq; in carne degisset; q̃n animas disponeret p̃dicatione verbi/ ⁊ baptismũ penitentie ad baptismũ ⁊ credulitatem christi. Magnũ enim adminiculũ ioannes erat ad christum: dum ipsum cõstanter id quod erat assereret: quãq̃ christus aliter potuisset hominũ corda disponere. Locus autẽ cõgruebat mysterio: quia ibi multe aque erant. Sic enim ennon interpretat. Semꝑ enim aptitudo loci ⁊ tp̃is captãda virtutibꝰ. Solertius etiã locũ euãgelista disseruit: q̃ iuxta salim erat oppidũ ⁊ trans iordanẽ: vbi melchisedech sacerdos dei sũmi lõge ante regnauerat: q̃ panẽ ⁊ vinũ abrae a cede regum reuertẽti obtulit: ⁊ ab ipso decimas oblatas accepit: vt ⁊ sacramẽta in vnũ cõuenire credant: ⁊ expedire oĩa in salutẽ; ⁊ veteres figure detecteq; veritates ad seinuicẽ versauice cõueniant. Et copiosa se offert loquendi materia/ si quis vellet disserere quod in se mysterij habeat quod vbi p̃cessit figura corporis ⁊ sanguinis christi/⁊ benedictio sacerdotis/⁊ decimarum oblatio: baptisma penitẽtie celebret. Quod aũt euãgelista de ioanne asserit/ꝙ nondũ missus fuerat in carcerẽ: valet ad ordinẽ rei geste; vt sciat q2 nec primo anno p̃dicatiõis christi ioãnes mãcipatus est carceri: ⁊ ꝙ christi facta ⁊ dicta precesserunt multa ioannẽ inclusum. Post cuiꝰ inclusionẽ mattheus/marcus ⁊ lucas vident christi p̃dicationẽ ⁊ aperta gesta velle cõtexere; pretermittentes que ante facta sunt. Facta q̃stio ex discipulis cũ iudeis/de curiositate atq; incredulitate atq; fortassis ex calumnia procedebat: quoniã aliqui p̃ferebant purificationẽ scz ioannis esse meliorẽ: taliter se tuẽtes ꝙ ioãnes christũ baptizauerat: aliqui baptismũ christi; q2 ip̃e plures baptizabat. Et multi ex discipulis ⁊ turbis relicto ioanne christũ sequebant: etiã a ioãne dimissi; q2 ipse oẽs mittebat ad baptismum christi. Infirmitatis etiã erat ista cõtentio: ⁊ argumentũ obliuionis/aut nõ conspecti testimonij de christo exhibiti a ioanne: magis autẽ nõ intellecte veritatis: nã vbicũq; nõ est firma veritatis adhesio/semꝑ questio ⁊ cõtentio et hesitatio locũ habent. Sed optimũ est in moribꝰ hominũ ⁊ laudanda ꝓuisio; ꝙ in subortis questionibus qui potest illas decidere inquiratur: ⁊ ꝙ habentes dubia/veniant ad eum q̃ certã scit ⁊ valet ꝓferre sententiã. Discipuli languentes in pugnis verborũ: veniant ad magistrum. in opinionibus cõcertantes ad iudicẽ veritatis. Accedant ꝑ cõparationem sp̃ualia ventilantes: se subijciant melius decernẽti. Venerunt ergo ad ioannẽ tanq̃ ad magistrũ: q̃ huiuscemodi questionẽ decideret: ⁊ imponeret silentiũ his q̃ minus debite sentiebant. Et dixerunt ei/scz titulũ questionis: Rabbi/qui erat tecũ trans iordanẽ cui testimonium ꝑhibuisti: ecce hic baptizat/et oẽs veniunt ad eum. Quod hoc videtur innuere: Cuius vestrũ est melior purificatio: an baptismus tuus/q̃ eum baptizasti: ⁊ testimoniũ ei ꝑhibuisti; an illius q̃ a te baptizatus est: ⁊ a te testimoniũ accepit: cum vterq; vestrũ baptizet: sz oẽs veniunt ad eũ. Soluta ꝓtinus questio ipsa fuisset/si ꝓlato testimonio credidissent. Igit incredulitas questionũ ⁊ oĩm sp̃ualiũ malorũ est causa. Sed in hoc quod querit/aut discipulorum ioannis aut iudeorũ animi fatigant: vt alteri in christum/alteri velint impingere in ioannem. Quod si discipuli ab inuidia cõmouentur: si iudei a seniorũ malicia detinent. Sed nec credendum ꝙ tantus preco/tantus sanctus/tã magni adorator mysterij/ discipulos retinere voluisset hesitantes de christo: cum ipse totus eẽt ad christum: omnesq; vellent confestim in ipsum traijcere. Sed querentibus ⁊ quesitis respondit

Joã.3 Joannes/⁊ dixit: Nō potest homo acci-
pere quicꝗ: nisi fuerit ei datum de
celo. Quasi dicat: Melior ē purificatio chri-
sti: quia baptismus eius effectiuus est remissio
nis peccatoꝝ. Ego autē homo sum: nihil a me
ipso habens/nisi prout ab ipso accepi: sed non
accepi vt possim baptizando peccata remitte-
re/sed baptismū in penitentiā predicare. Nec
quisꝗ potest aliqd virtutis in seipso aut in alio
efficere: nisi ei desuꝑ fuerit facta tributio. Licz
enim ad seipsum ioannes hanc voluerit refer-
re sententiā: ad omnes tamē equa portione re
spondet: ꝙ homo nō potest accipere quicꝗ/ni-
si fuerit ei datum de celo. Hinc apostolus ait:
Ro.4. Quid habes quod nō accepisti? Si autē acce-
pisti: quid gloriaris quasi nō acceperis? Et Ja
Jaco.1 cobus dicit: Omne datum optimū/⁊ omē do-
num perfectū/desursum est descendens a patre
luminū. Nihil enim preter iniquitatē ⁊ negligē-
tiam homo habet ex proprijs. Nemo sibi vir-
tutem: nemo sibi laudabilē approprietactionē.
Nullus arroget propria authoritati ꝙ possit i
alium aliquid boni trāsfundere: dūtaxat ex deo
si qua sunt expeditiōis optime capiunt. Admi-
nistrant plurimi sacramenta/ ꝓut corporaliter
⁊ in rebus visibilibus ꝑaguntur: effectus autez
eorum/ꝙ ita sint/ꝙ alios mundent atꝗ sanctifi
cent/ex celo descendit. Abnegat oīno ioannes
ꝙ nihil est aut habet a seipso. Asserit ꝙ quicqd
habet/accepit. Cōfitet christum esse ꝓprie po-
testatis: ꝙ ipse ab eterno ē quod est: ⁊ quod ha-
bet/habuit: ⁊ ꝙ ab alio nō accepit/ scz ex forma
dei: quoniā ex forma serui confitet etiam ipse a
patre omnia accepisse. Etiam ipsos q̄ venerāt
responsionē super questionē positam accepturi
Joã.3 allegat in testes dicens: Ipsi vos mihi te
stimoniū ꝑhibebitis quod dixerim:
Non sum ego christus: sed quoniaz
missus sum ante illum. Hec ideo intulit
quia ipsis nunc nouiter interrogantibus a ꝑn-
cipio idem de christo dixerat/de quo presenter
ꝑcurrit: ⁊ ꝙ nunꝗ variatum est testimoniū pre-
cursoris. Proinde quod audistis audite: quod
dixi dico: nec retracto dictum: quia verum est
ꝙ protuli testimoniū: vos ipsi testimoniū perhi
betis testimonio quod ꝑhibui: quia dico quod
dixi: nec a meipso/sed ab eo vt dicerem sic ac-
cepi. Non potest homo quicꝗ accipere/nisi fu-
erit ei datum de celo. Semꝑ ioannes se christū
esse negauit: semꝑ asseruit se ipsius esse preco-
nem: ⁊ ante illum missum ad viam christo ī cor
dibus hominū ꝑparandū. Firmā tenet ioānes
doctrinā: eo ꝙ se verum dixisse cognoscat. Sem
per eius sunt vniformia verba: neꝗ obliquat a
recto. Idem animo a principio quo exorsus est
exultare in vtero/⁊ in ꝑdicatione publica fuit:
ex quo eius erat inuariatū verbū. Multa sit euā
gelizatoribus cura: vt taliter ordiant/ne nitan
tur mutare decretum: nec sit oportunū alijs do
ctrinis mētes imbuere reprobatis exordijs. Et
si addendum est euentu temporis ad doctrinā:

talis sit initians ꝙ illam reprobare non liceat:
Huiusmodi enim decet esse theoricum verbū/
vt etiam intentata morte in suo robore teneat:
quāꝗ male dictum semper sit corrigenduz: sed
sic assistat doctori prouisio/vt ea proferat q̄ ite Ca
rum inquisitus affirmare non pudeat. Solidi-
tas enim doctrine cum inuariata consistit/sta-
bilimentum est credentium: que ꝟo pellis ē ser
pentine/induxit errorem. Hinc ꝟo cum Joan
nes reaffirmaret quod añ ꝑdixerat: scz qd chri-
stus erat: quid ipse non erat: etiam qd erat: nūc
se a christo alia minoratione designat/ dicens:
Qui habet sponsā/sponsus est. Ami
cus autem spōsi qui stat et audit eū
gaudio gaudet propter vocem spō-
si. Jam condebatur ecclesia sumens initia in
iudeis: sed in gentibus dilatanda. Et hec spon
sa christi erat: nulli alteri ante desponsata/nec i
posterum desponsanda. De qua Paulꝰ ait: De
spondi vos vni viro: virginem castam exhibe-
re christo. Cuius dūtaxat christus est sponsus: Ca
electi ꝟo ceteri sunt amici: ꝗuis ioannes hoc
nomē amici sibi singulariter vendicauerit. Dif
fert sponsus ab amico: nam sponsus spōsaz ha
bet cum qua thalamizat: quā comit ⁊ protegit:
amicus aut ꝓnubus aut in nuptijs minister assi
stit. Amicus erat ioannes: ⁊ vt in sponsam chri
sti omnis iudea/omnis natio crederet/ vt ꝓnu-
bus satagebat. Stat amicus sponsi ⁊ sponse: q
vnius sine altero nō posset esse amicus: ⁊ audit
sponsum loquentē ad sponsam/⁊ similiter ad se Ibi
ipsum: Et gaudio gaudet propter vocem spon
si. Uox sponsi vox argutionis est: ne sponsa se-
metipsam ignoret: ne vilis existat: vt semetipsā
ad quid sit ordinata conspiciat. Unde in Cant
cis dicitur: Si ignoras te o pulchra inter mulie
res: egredere ⁊ abi post vestigia gregum: ⁊ pa-
sce hedos iuxta tabernacula pastoꝝ. Equitatui
meo ī curribus pharaonis assimilaui te amica
mea. Uelut si sponsus ecclesiam animāꝗ alloq
tur: Pulchra es decore imaginis ⁊ similitudi
nis/ad quā facta es: pulchra decore nature/quo
multis suꝑior facta es: pulchra decore legis et
gratie. Si hanc pulchritudinē tu ignoras/ma-
xime illam legis et gratie ⁊ mundationis in san
guine sponsi tui: egredere a me: vade post vesti
gia gregum/illarum videlicet nationū que ani-
maliter viuunt: et pasce tui corporis sensus iu-
xta tabernacula pastorum: qui pascunt carnali-
ter et idolatrice suos greges. Neꝗ preceptum Cañ.
ꝑ hanc vocem sponsus dedisse credatur: vt spō
se sue a seipso mandet egressum: vt insequat ve
stigia nationum: sed vilitatem in quam deueni
re digna facta est/ante predicit: si suam pulchri Cañ.
tudinem nō agnoscit. Alio enim sensu vox ista
sponsi ad aures sponse insonare videt: vt si pul
chritudinem contemplationis ignorat/serui-
tem exerceat actionum. Ipsa vero ad hoc fa
cta est. Et ex hac imagine inotescit: vt amica ve
ra sit in equitatu angelico ad submergēdū car
nis exercitum pharaonis. Hec sit virtus ecc

nastica: hoc habeat quelibet anima christiana:
vt gratia sponsi fauente/angelico fulta p̄sidio/
mare seculi secure transeat: illesa consistat: et in
eodem egyptios inuisibiles videat suffocatos.
Iterum vox sponsi que facit gaudere ioānem/
Cañ.1. ad pulchritudinē sponse proclamitat: Ecce tu
pulchra es amica mea: ecce tu pulchra: ocl'i tui
columbarum. Si amica/pulchra: si pulchra/igi
tur ⁊ amica. Non est sponsa pulchra/nisi vere fu
erit sui sponsi amica. Et si amica/nunꝙ erit nō
pulchra. Hec est ecclesie atq; animarũ omniũ
pulchritudo/vt amica sit christi: ex illa eñ ami-
citia/perfecta pulchritudo progreditur. Proin
de non est pulchra nisi amica: non est amica ni
si pulchra: ⁊ pulchrescendo amicatur/amicādo
pulchrescit: quod in hoc fit/si simplex fuerit in-
tentio nostre mentis. Unde sequitur: Oculi tui
columbarum. In quo sponsus a sponsa per in
ternam vocem ⁊ p̄ prolationē in sono aspectus
simplices requisiuit. Vox sponsi ad sponsaz/ad
se inter agones ⁊ turbinem cōparantis illam:
Cañ.2 Ego flos campi ⁊ lilium cōuallium. Sicut liliũ
inter spinas/sic amica mea inter filias. Notum
facit spōsus inter quos habitat: ne inter quos
habitat/sponsa languescat. Aperit quantũ ip̄a
precedit alias filias: sicut liliũ spinas. Vox spō-
si ad quietem sponse: Adiuro vos filie hierusa-
lem per capreas ceruosq; camporũ: ne suscite-
tis neq; euigilare faciatis dilectam/quoadusq;
ipsa velit. Vox sponsi ad exercitũ sanctũ spon-
se: quoniā tempus benefaciendi dedit ei spon-
Ibidē sus: ne segniter transeat/sponsam inuitat: Sur-
ge propera amica mea/columba mea/formosa
mea. Uerba ista sunt insertarũ virtutum faciles
actiones. Flores apparuerunt in terra nostra:
qui tempore hyemis ⁊ inundationis imbrium
apparere nequibant: inceperunt siquidem san
cta desyderia p̄ superis apparere. Tempus pu
tationis aduenit: quo peccata ⁊ actiōes imper-
tinētes/velut a vite infructuosi palmites/ab ec-
clesia decidantur. Vox sponsi inuitantis spon-
sam ad passionem suā: ⁊ affectantis fidē eius in
experientia/⁊ vocē in oratione atq; doctrina:
Surge amica mea/sponsa mea: ⁊ veni columba
mea/in foraminibus petre/in cauerna macerie.
Ostende mihi faciē tuā: sonet vox tua in aurib9
meis. Vox enim tua dulcis: ⁊ facies tua deco-
ra. Foramina petre plage sunt corporis: cauer
na macerie apertio est lateris: facies fidei p̄ba-
ta noticia: vox oratio/gratiarũactio ⁊ impensa
doctrina. Vox sponsi ad declarationē sponse:
Cañ.4 Quā pulchra es amica mea. Et que sequuntur
p̄lixam habentia dissertionē/vox spōsi ad spō-
sam velut ad cognatam ex similitudine carnis.
Vox sponsi inuitantis ipsam ad regulam ⁊ cō-
Cañ.5 syderationē gestorum: Ueni in hortũ meum so-
ror mea sponsa: messui myrrham meā cum aro
matibus meis. Comedi fauũ cum melle meo: bi
bi vinum meũ cum lacte meo. Vox spōsi ad spō
sam multiplex est/inenarrabilis protinus. Ue-
rũtamē omne quod ipsam erudit/quod monet/
quod dirigit in superna/ quod allicit per pro-
missa/quod terret ne labatur: vox est sponsi: ad
quam ioannes exultat: ⁊ in passiōe pro christo
letatur. Habebat alios amicos christus: q̄ sic
gaudere didicerant. Inquit enim saluator oīm
christus: Vos amici mei estis/si feceritis q̄ ego Ioā.15
p̄cipio vobis. Ecce amicitia verorum amicorũ
ad sponsum. Ecce gaudium amicorũ/quod di
dicerunt a sponso. Et ibi: Ibant apostoli gau- Act.5.
dentes a conspectu consilij: quoniā digni habi
ti sunt pro nomine iesu contumeliā pati. Sim9
amici sponsi: ⁊ gaudeamus ad vocem ei9. Ami
citia sponsi/eius aduersariorum inimicitias ha
bet annexas: neq; fieri potest amicitia vera sine
odio vero. Equa portione amicitia in aliā/⁊ ini
micitie in eius aduersarium peraguntur. Si di
ligimus christum/odio habeamus ⁊ mundum:
etenim mundus eũ nō cognouit: mundus ip̄m
crucifixit. Odiamus peccatũ: pro quo crucifix9
est. Odiamus diabolũ: qui aduersum eum sem-
per cōtumaci ceruice extollitur. Quomodo q̄s
diabolũ odit: si eius suggestionibus acq̄escat.
Si amici fuerimus sponsi: nō indigebim9 ad-
uocatis. Per ipsum verus amicus ad regē ha-
bet accessum: imo ⁊ amicus fit mediator ad ce-
teros. Non indiget amicus quopiā/vt pro ipso
interpellet ad principē. Ipse suam exponit cau-
sam: ipse loquitur in auribus regis: ipse leta fa-
cie egreditur exauditus. Faciamus ergo prece
pta eius/⁊ erimus amici eius: in hoc omnē ami
citie sue regulam diffiniuit. Et precepta ei9 gra
uia nō sunt: honesta sũt: dulcia sunt. Hinc scri-
ptura dicit: Quā dulcia faucibus meis eloquia Psal.118
tua: super mel ori meo. Et statim sequit̃ ꝙ hec
eloquia sunt mandata. A mandatis tuis intelle
xi: propterea odiui oēm viam iniquitatis. Gau-
deamus ad vocem eius: que notā facit volunta
tē eius. In hoc sit gaudiũ verorũ fideliũ/ nosce-
re dñi voluntatē: vt deducant in actionem/quā
inexcusate cognouimus per sponsi christi do-
mini nostri vocem. Proinde aũt ioannes chri-
stum sponsum/ecclesiam sponsam/se amicũ spō
si appellauit: ne ipse crederetur sponsus/ q̄ erat
amicus: ne ipse caput/qui erat membrũ: ne ipse
fundamentũ/qui lapis in parietib9 erat: ne ipse
dominus/qui erat seruus: ne ipse redemptor/q̄
erat redemptus: ne ipse christ9/qui erat homo
purus: ne plebs oberraret/credendo falsa pro
veris. Etenim veri precones hoc precipuũ ha
beant: ne currat opinio falsa: ne subintret mala
doctrina: ne in fide atq; morib9 eius obrepat.
In hoc gaudium meum impletũ est Ioā.3.
Gaudiũ ioannis in hoc impletũ erat: ⁊ ꝙ chri
stus erat sponsus/⁊ ip̄e verus amicus. Satis
sibi sufficere computabat gratiam/quam de ce
lo susceperat: videlicet ꝙ christum baptizaret:
⁊ amicus eius ageret vt paranymphus: ⁊ ꝙ au-
diret vocem eius. Permaxime autem gaude-
bat de eo quod seq̄nter adiungit: Illũ opor-
tet crescere: me autem minui. Quam-
uis plurimi hoc exponunt/ꝙ iesus esset exaltā

dus in cruce: ioannes autẽ in capite mutilan-
dus: ordinẽ temporis submittentes: in signum
ꝙ christus natus esset luce crescente: die vero
decrescente ioannes. Sed ad aliud me huiꝰ ver
bi sensus attollit. Quoniã fama ioannis fuerat
ample profusa/etiam vt famã christi iam initiã
tis excederet: vt eum christũ esse populus existi
maret. Sed christus ex fama illum incipiebat
excedere: cum de virtutis excessu non sit opus
disserere. Quãobrem minuebatur fama ioãnis
qui christus estimabatur a populo: cũ christus
moribus ⁊ doctrina ⁊ virtute miraculorum ap
paruisset in plebe. Odor fame christi omnẽ ex-
cedebat odorem: ⁊ si qua bone fame fuissent/ad
cõparationẽ fame eius merito vilescebant. Et
quanq̃ vterqꝫ fuerit magne: christus tamen ex-
cessit. Et cum vterqꝫ demoniũ habere diceref:
alter vite cõmunis/manducans ⁊ bibens: alter
vite artioris: vt non manducaret neqꝫ biberet
cõmunibus ⁊ humanis vsibus deputata: sed lo
custas melqꝫ syluestre: tamen christus de cuius
virtute disserere sermo minueret potius q̃ pro
basset/in fama omnẽ hominẽ ab initio mũdi cu
iuscũqꝫ virtutis excessit: vt preter id quod fuerit
filius dei: ex eo ꝙ sic natus est/sicqꝫ declaratus/
sic cõuersatus/sic locutus/sicqꝫ operatꝰ/sic pas
sus ⁊ mortuus ⁊ sepultus: omnes virtute fama
qꝫ precessit. Et si vtroqꝫ viuente in fama ⁊ virtu
te diuideretur opinio: tamẽ ioãne mortuo chri
stus superstitit/insolita mundo faciens. Joan-
ne moriente omnis nouitas siluit: christo mori
ente omnis terra contremuit: sol palluit: scissa
sunt saxa: monumenta reserata: vt ex his confi-
Mat.27 teretur paganus centurio: Uere filius dei erat
iste. Figuram legis gestabat ioannes: que omĩ
no erat christi gratia superanda. Pedagogus
erat ioannes: vincendus erat authoritate ma-
gistri. Adueniente iudice preco non clamat. Cũ
sedet in throno maiestas: succumbunt que pa-
rauerunt. Signo imperiali apparẽte in castris/
subregulorũ ⁊ militũ signa minorantur. Omĩs
vmbra veritate apparente defugit. Subnectit
ioannes rationabiles differẽtias eius ad chri-
stũ: vt fides de christo vera subsistat: ⁊ de ipso
supra id quod est/opinio nulla consistat. **Qui desursum venit**/⁊ carnem assumpsit: q̃ me
rito **est super omnes**: non solum super ho
mines/qui in terris degunt: sed etiam super an
gelos/qui in celis consistunt. Ac si aperte dice-
ret: Ego de deorsum sum/ex humano semĩe na
tus: ille dei filiꝰ desursum venit: ⁊ spiritusancto
conceptus: qui cum super omnes sit/etiam sup
Joã.3. me penitus est. **Qui de terra est/ de ter-
ra loquitur: et qui de celo venit/ sup
omnes est.** Conclausulant verba ista: vt ex-
pressior sententia capiatur: De terra se asserit
esse ioannes/de terrenisqꝫ loqui: quanq̃ nõ ter-
rena diligeret neqꝫ sectaret: neqꝫ de ipsis more
hominũ loqueretur: sed dicit se esse de terra: q̄
ex corruptibili semine natus: licet recti fuerant
sui parentes. Sed qui de celo venit/non sic cõ-

ceptus: pater eius nullo modo in terrenis: non
temporalis/sed ab eterno deus: q̃uis puerpe-
ra esset ex cõmuni humana carne: non tamẽ in
illam introiuit in semine. Natus est/non satus:
⁊ mater virgo remansit. Joannes autem satus
⁊ natus: in vtroqꝫ parente nulla corporis virgi-
nitate seruata. De terra loquebatur ioãnes eo
iure quo erat de terra: nec loqui aliter potuisset
nisi accepisset de celo. Supra dixit enim: nõ po
test homo accipere quicq̃/nisi fuerit ei datum
de celo: proinde in eo ꝙ de terra erat ioannes/
loquebatur de terra: sed quoniaꝫ accepit dona
de celo: vt luce clariꝰ patet: de christo altissime
disserebat. Sed qui de celo venit/super omĩes
est potestate subsistendi ⁊ propria virtute loq̃n
di: ⁊ super me est: qui quod suꝫ/quod ago/quod
loquor: ab ipso accepi/qui ab aliquo nihil acce
pit. **Et quod vidit et quod audiuit/
hoc testatur: et testimonium eius ne
mo accipit. Qui accepit testimoniũ
eiꝰ/signauit q̄ deus verax est.** Alta p
fert de christo ioannes: per omnia se ab ipso mi
norans/omnesqꝫ satagens ad eius fidem puer-
tere: cum christum dicat illa loqui atqꝫ testifica-
ri que vidit ab eterno apud patrem: que audi-
uit a patre: cuius ipse eternus est filius. Sed te
stimoniũ eius nemo accipit/regnãte adhuc du-
ricia incredulitatis. Erat enim christi testimo-
nium aduersus hoc seculum/vt cõtemneretur:
aduersus idolatriam/vt abijceretur: cõtra pec-
catum/ne cõmitteretur: contra legis imperfe-
ctionem/vt induceret vite euangelice nouita-
tem. Erat testimoniũ omnino testificans aliud Joã.
regnum: asserens vnum ⁊ omnipotenẽ deum: q
pro omnibus mortuis in peccatis/vnũ in mor-
te tradidit filiuꝫ. Sed hoc testimoniũ contem
nebatur: nec accipiebatur ab his qui mũdo q
animo copulati erant. Erat testimoniũ christi
etiam testificans de seipso ꝙ erat filius dei: et in
hoc veruꝫ erat testimoniũ eius: quia dũtaxat di
cebat que vidit apud patrem/⁊ quod ab eterno
audiuit a patre: q̃obrem testimoniũ christi era Hebre.
testimoniũ dei. Sed ve non accipiẽtibus testi
moniũ eius: ve contemnentibꝰ: etenim in distri
cto examine testimonio christi carebunt: nullo
alio prebente remediuꝫ. Sed qui accipit signũ
fidei/certum in corde suscepit/quoniã deus ve
rax est. Solidat peramplius ioannes christi te
stimoniũ esse verum: quia vere christus missus
a deo: qui alia non loquitur/nisi quod ab eter-
no audiuit ab ipso. **Quem enim misit de
us/verba dei loquitur.** Equidem verba
dei preterq̃ vera esse non possunt. Mentiri ve
ritas nequit: ⁊ deus fallere nullo modo potest.
Super omnes angelos ⁊ omnẽ creaturam io
nes prefert christum in acceptione donorum:
nec eum cum aliqua creatura metitur. Attol
eum verbo: re autem ipsum non poterat. C
enim ab eterno deus/etiam vt homo sup omĩ
constitutus. Sed dicit ipsum a patre super c
teros donoruꝫ ꝑrogatiua tractari. Nõ enim

ad mensuram dat deus spiritū. Cunctis dignis accipere dei dona pater distribuit ad mensuram/ scilicet donationis eius ꝛ ſm capacitatem eorum qui diuinis donis ornantur: sed christo pater non dedit spiritum ad mensuram: cui totam infudit spiritussancti gratiam: qui non solum hec aut illa spiritussancti dona/ sed ipsum spiritumsanctū vsqꝫquaqꝫ suscepit. **Quoniam pater diligit filiū: et omnia dedit in manu eius.** De hoc idē ipse filius asserebat: Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et alibi: Sciens quoniā omnia sibi dedit pater in manus. Et alibi: Data est mihi omnis potestas i celo ꝛ in terra. Sed qd est quod ioannes dicit de christo: Pater diligit filiū: nisi eterna illa dilectione qua separari nō possūt: quia vnū sunt: ꝛ quia per omnia in eis extat eqlitas/ vbi nulli⁹ ab altero vlla minoritas. Quid est ꝙ omnia dedit in manus: nisi quia nihil est quod habeat pater/ quod non habeat etiam et filius: excepto ꝙ ipse genitus/ ille ingenitus est. Propterea cū omnia filius habeat sicut et pater/ adiunctum est: **Qui credit in filiū/ habet vitam eternam. Qui autem incredulus est filio/ non videbit vitā: sed ira dei manet super eum.** Habet vitam eternā qui credit in filiū: quia omnia dedit pater in manus eius: vt etiam illā posset conferre credentibus. Sed si habet credulitas vitam eternā: fides ꝛ visio nulla ratione differūt. Non autē hoc cōmoneat auditorē: quoniā vita eterna est in fide atqꝫ visione. In fide: sicut scriptū est: Hec est vita eterna/ vt cognoscāt te verum deū ꝛ quē misisti iesum christum: videlicet cognoscant per fidē/ quousqꝫ vnusquisqꝫ cognoscatur/ sicut ꝛ ipse cognitus est per explicitam visionē. Et tanta est adhesio fidei christiane: vt spe gaudeat acsi possideat/ ꝛ actu habeat etiā quod expectat. Et fide viuens anima tam diu in spe vitā supernam inhesitanter possidet: donec fide spe abolitis/ possessio credita ꝛ sperata in veritate atqꝫ in eternitate mansura succedat. Sine fide impossibile est placere deo: et sine fide vita non possidetur eterna. Hinc ad incredulos seua/ sed iusta sententia deriuatur: Qui autē incredulus est/ non videbit vitā: sed ira dei manet super eū. Fides quippe tēporalis est ꝛ eterna. Tēporalis: quia in tēpore agit/ donec visio ipsa succedat. Eterna vero: quia eterna sunt que credit: que cū in premiū vitam eternā/ imo ipsum authorē habeat: diuinā irā in vltionē eternā incredulitas portat. Credere in filium habet vitā eternā: non credere filio iram eternā: nā ira dei non est cū tēporaliter punit: sed cū damnat eterne. Differentia tamen casuū diuisionū ad differendū aliquid parat. Naꝫ credere in filiū dixit ad credulos: non credere filio ad incredulos retulit: quoniā nemo credit in filiū/ qui prius non crediderit filio: sed multi credunt filio/ qui in filiū non crediderunt. Preit omnino credere filio id quod est in filiū credere. Nam credere filio est omnē eius credēdo suscepisse doctrinā: in filiū credere est omneꝫ in eum tradidisse amorē omnēqꝫ virtutē/ necnō ꝛ virtutis possibilē actionē. Diligere recte cupiens addiscat quid diligendū: agere iuste volentē oportet prius instrui quid agendū: deinde sequitur dilectio recta ꝛ actio inobliquata. Non ergo dixit/ qui nō credit in filiū: sed qui nō credit filio: sicut pro credulis loquens non dixit/ qui credit filio: sed qui credit in filiū: quoniā nō sufficit ad salutē credere filio in ꝓmulgatione doctrine: nisi credatur in filiū tanqꝫ in finē oīm omnē amorē ꝛ intentionē ꝛ actionē/ ꝛ oīa visibilia ꝛ inuisibilia referendo. Sed sufficit ad ꝑditionē non credere filio/ absqꝫ quod in filiū nō referatur credulitas. Quāobrē dixit: Qui credit in filiū/ habet vitā eternā: qui autē incredulus est filio/ vita priuabitur ꝛ merebitur irā. De patre nulla fit a ioanne dissertio: quoniā oēs iudei credunt omniū deū patrē: qui vnitatē diuine substantie in tribus personis / aut tres esse vnā substantiā per fidē intelligere nō valētes: tuentes suis assertionib⁹ vnitatē creatoris/ genuisse filiū negant: ꝛ spiritussancti processioneꝫ oīno non sustinent. Quib⁹ assistit subsequa incredulitas: ꝙ in mundū hunc venerit: ꝙ carneꝫ assūpserit: ꝙ sit visibiliter inter hoīes conuersatus: ꝙ sit passus/ mortuus ꝛ sepultus: in quo robur nostre fidei nostreqꝫ salutis vsqꝫquaqꝫ consistit. Proinde ioannes sic de filio asserit cū iudeis.

Mat.11 · Joā.13 · Mat.28 · Joā.3 · Joā.17 · Hebre.10

¶ De incarceratione ioānis et causa: secūdum Mattheum/ Marcum et Lucam. Capitulū II

Mat.14 · Mar.6 · Lu.3

Vere iustus iusteqꝫ verax timori non subiacet: nec terretur ex aliquo quin impudentiā arguat tyrannorū: ꝛ pro veritate atqꝫ iusticia nihilopendit corporis sui vitam: ꝛ quod iniquū/ saltem argutione non sinit inultū. Peruenerat ad aures ioannis/ ꝙuis nō cōuersaretur sedulo in edibus regis: ꝙ herodes galilee tetrarcha scelus nephariū cōmittebat: videlicet ꝙ fratris sui vxoreꝫ sibi fecerat concubinā: ꝛ cōtra honestatis iusticiā fraternū thorum fedauerat. Consensus vtiqꝫ maleficde vxoris affuerat: qui omnē amorē viri trāstulerat in fratrē: cuius philocapta odiebat ex animo eū qui herodi iustū diuortium suadebat: ex quo criminosior/ quo ardentior in amore funesto: quo inimicitior ꝑ iusticiā arguenti: quo euꝫ habebat exosum quē debebat diligere: quo pati nō poterat medicū qui sanabat: quo fecit includi ne posset audire: ne loqueretur herodi: a quo nolebat bene seiungi: cū quo volebat inhoneste se cōiungi. Talibus nāqꝫ processibus illarum malicia graditur/ in quibus sic ardet tā funestus amor. Sed etiam in hoc plus herodis excessit iniquitas preter id quod ioannem dedit exitio: qui si honestatis iusticia vituperasset in alia muliere zelare/ protin⁹ debuit in fratris vxore: qui si thoros omniū ex libidine reuelas,

ſet ſaltem fraterni debuit eſſe tutoꝛ. Apud quez
cōmendatio ad cuſtodiā fiet vxoꝛis/ſi frater fra
tris dehoneſtat vxoꝛē? Apud quē talium rerũ fi
des: ſi frater decipit: ſi germanus reÿcit fidē: et
ſi vterinus honeſtũ nō ſeruat amoꝛē? Fit in he
rode ꝑamplius auxeſis ex crimine: quia iſte vir/
illa mulier: iſte abſciderat/illa cōſenſerat: iſte iu
ſticie miniſter ſi huiuſcemodi turpitudinē in
quocũqꝫ ſibi ſubdito repperiſſet/ex officio de
buiſſet vlciſci: ac ꝑ hoc cōparatus ad ſubditos
in facinoꝛe ipſe ſceleratioꝛ exiſtat. In omnibus
enim ſceleratius a ſuis ſubditis peccat/qui cō
mittit ex male agendi libidine/quod in alio pu
nire debuiſſet ex authoꝛitate iuſticie. In ſimili
quidē crimine princeps ꝛ ſubdit9 in oꝛdine di
uine iuſticie ſemꝑ ad paria nō tenenꝶ: aliquādo
princeps/aliquando ſubditus plus excedit. Ta
mē ad rei geſte oꝛdinē veniamus: cũ illa ſupple
tione ꝟboꝝ/quā etiam textus euangelicus pre
termittit. Herodes audita fama ioānis euz ad
ſe accerſiri fecit/audiēdi ꝛ videndi auiditate cō
motus. Ad quē ioannes nō fruſtrāter acceſſit:
ſed ſuadēs ei q̄ iuſte vite ſunt/ꝛ maxime q̄ ad pn
cipē in republica ꝑtinebant. Quē libēter audie
bat herodes: ꝛ ꝓter theoſebiam multa bona in
humanis moꝛibus faciebat: nō tamen digna et
decentia regno dei. Nulla ſiquidē bona conue
niunt illi regno dei/q̄ in fide chꝛiſti nō fiũt. Diſ
ſuadebat ſibi facin9: quod non ſolũ lex data/ſed
ipſa naturalis iuſticia repꝛehendit: ꝛ cōſuetudo
ꝛ moꝛes hominũ maxime deteſtanꝶ: quē hero
des male ſuaſus ab amoꝛe pelliceo detruſit. Et
mirũ ꝙ eum audiebat in bonis: ſed in cauendo
ſcelere includebat. Mos enim eſt quoꝛundam
hominũ repꝛoboꝝ: vt aliquos pacifice audiant
ꝓ quibuſdā humanis bonis operibus exercen
dis: in cauēdis autē criminibus aures auertāt:
ꝛ quod nequi9/herodē imitātes affligāt. Hinc
euāgeliſta ꝓclamat: Ipſe enim herodes
miſit ac tenuit ioannem/et vinxit eũ
in carcerem: pꝛopter herodiadem
vxoꝛez philippi fratris ſui: quia du
xerat eam. Dicebat enim Joannes
herodi: Non licet tibi habere coniu
gem fratris tui. Facere quod non licet/oī
no peccatũ eſt: facere quod licet/nullam habet
mercedē/nullumqꝫ crimē: facere quod ꝟitas iu
bet vel conſulit/culpa caret: virtutis eſt actio:
vitatqꝫ gehennā/ꝛ nanciſciꝶ gloꝛiā. Nō licebat
herodi vxoꝛē fratris ſui habere: immo nullius:
neqꝫ cũ aliqua foꝛnicari: vti ꝟo ſua licebat: ꝛ ac
cipere ſi carebat: ſed vxoꝛē ꝓximi necdũ habe
re/nec etiam cōcupiſcere licet: diuino ꝓhiben
Deu.5 te mandato: Non deſyderabis vxoꝛē pꝛoximi
tui. Et de vxoꝛe fraterna expꝛeſſa ꝓhibitio fa
Leui.18. cta eſt: Turpitudinē vxoꝛis fratris tui nō reue
labis: quia turpitudo fratris tui eſt. Neſcio q̄d
maioꝛis criminis habeat cōcumbere cũ ſoꝛoꝛe
q̄ꝫ cum fratris vxoꝛe: cum vir ꝛ vxoꝛ ſint dicen
te domino caro vna. Sed vnde arguebat ioan
nes herodem? Si dixerim/ex nō licito legis; he
rodes rhomanus ꝛ paganus erat: dei legē nō
nouerat: chꝛiſti euangeliũ nōdũ audierat. Qua
igiꝶ ratione pꝛohibente vel lege ioannes hero
dē arguebat: qui lege diuina carebat? Erat q̄ꝑ
pe pꝛeter hoc quo ipſum audebat arguere/ipſa
naturalis iuſticia: qua hoc facinus omnib9 ho
minibus inhibetur. Et leges perſarũ atqꝫ me
doꝛum/grecoꝛum ꝛ rhomanoꝛum hoc magnis
decretis cauerunt: ne quis alterius vxoꝛē inua
dat. Et ipſa ratio aperte ſuadet/ ꝙ homines in
magis ꝓximis maioꝛē cuſtodiant honeſtatez:
ꝛ quod herodi nō licet/nemini licet. Nec licet
eccleſiaſtico viro iuſticiam ſecularem vxoꝛem
iam factam fratris ſecularis accipere: nec prin
cipi ſeculari licet iuriſditionē eccleſiaſtici prin
cipis in aliquo vendicare: ꝙ ſi pꝛopꝛÿs huiuſce
modi pꝛincipes cōtentarentur vxoꝛibus/non
tot ſtragibus chꝛiſtiani populi quaterēꝶ. Vſur
patio ꝓtinus iuris alieni bella in mũdo cōmo
uit: publicam iuſticiam in pꝛiuatam tyrannidē
vertit: ꝛ oꝛdinem recte viuendi tradidit confu
ſioni: ꝛ nihil rectum agitur: inquietanꝶ homi
nũ moꝛes: cum per iniquitatē vſurpaꝶ atqꝫ trāſ
fertur equitas dominādi. Excepto quod a na
tura condita ſumpſimus/nihil tam iuris eſt ho
minũ q̄ꝫ pꝛopꝛia vxoꝛ: quoniam cum viro effici
tur vna caro. Et cuiuſcũqꝫ neceſſitudinis ſepa
ratio ſit facilioꝛ q̄ꝫ vxoꝛis: vt ita vir ſibi vēdicet
ex diuina lege coꝛpus vxoꝛis: ſicqꝫ vxoꝛ in viro
ius ſui coꝛꝑis nāciſcaꝶ: vt neuter ſui/ſed alter al
terius habeat poteſtatē. Hoc aperta ſententia
Paulus ad Coꝛinthios clamat/dicens: Muli
er ſui coꝛpoꝛis poteſtatē nō habet: ſed vir. Si
militer autē ꝛ vir poteſtatē ſui coꝛpoꝛis non ha
bet: ſed mulier. Ac per hoc in hac vxoꝛe philip
pi quā herodes inceſtuoſus fratri abſtulerat: ci
ius homini pꝛopꝛie competens/quocũqꝫ iuſti
cie titlo ſignificari arbitroꝛ: quod nemini licet
alteri auferre: nec quod ſic abſtulit/retinere.

¶ De pertinaci odio herodiadis in Joannem. Capitulum IIII

Sed herodias inſidiabatur il
li: et volebat occidere eũ: nec
poterat. Impatiēs eſt mulier amo
ꝛ ſibi inſidiari metuēs/ſemꝑ inſidias machina
tur: ꝛ nolēs ſeparari a quo ligatur amoꝛe vene
reo: qui hoc arguebat/venabatur ad moꝛtem:
quoniam nō eſt nequitia ſuꝑ nequitiam mulie
ris. Et quantum diligit/tantũ odit aduerſum.
Anima necnō ꝛ odium dilectionis eſt ſignum.
uertenduz igitur quantũ herodias eſſe in inc
ſtuoſo adulterio diligebat: que ioannē hui9 ſc
leris argutoꝛem venabatur ad moꝛtem. Nihil
in hominibus nequius: nihil ad damnationi
pꝛocliuius/q̄ꝫ odire ad moꝛtem ſcelerum arg
toꝛes. Quid in infirmo magis infirmũ/q̄ꝫ me
ci necem inquirere: qui querit omnino ſanar
Contra quos ꝑ pꝛophetam diciꝶ: Odio hab
runt in poꝛta coꝛripientē: ꝛ loquentem ꝑfe
abominati ſunt. Habet hoc pꝛopꝛium ani
depꝛauata: vt ad vltimum odiat/qui ſuis m

rijs placitis obicē conatur opponere. Perni-
ciosa libertate gaudere exoptat. In se ceca/ ne
minē sui sceleris vellet esse videntē. Nō sufficit
egisse quod omino noscit nefas/ nisi velit ex-
tinguere veritatē. Quod autē affectus damna-
tus in effectū non venit: nō penitētia/ sed impo
tentia fecit. Hinc euangelista dicit: Et volebat
eū occidere: nec poterat. Herodes enim
metuebat ioannē: sciens eū virū iu-
stum et sanctū: et custodiebat eum.
Et audito eo multa faciebat: et libē
ter eū audiebat. Hec omnia que herodes
de ioāne nouerat/ crimē eius atq3 fraterne vxo-
ris exaggerant: tum qꝛ nec ꝓpter sanctum ⁊ iu
stum se auerterūt: tum qꝛ ipsum tam nequiter
tradiderunt exitio. Nō in veritate timebat ioā-
nē: sed melius sibi si timuisset dominum in ioā-
ne: quoniam timor domini expellit peccatum:
⁊ timor domini custodia legū. Protinus auer-
tisset iudiciu3 a ꝑditiōe ioannis/ si vere timuis
set dominum in ioāne. Nec ꝓfuit: quia sciebat
eum virum iustum ⁊ sanctum: nisi dilexisset in
ipso iusticiam ⁊ sanctitatem. Nec satis est in or
dine recte agendi scire viros iustos ⁊ sanctos/
⁊ nosse iusticiam ⁊ sanctitatem: nisi amore ani-
mus contrahatur. Animus sanctis viris amo-
re contractus imitationē adnexit. Dilecta san
ctitas atq3 iusticia mutauit in melius animum
diligentis: mutato animo/ ilico est mutatio in
opere subsecuta. Nouimus em̄ sanctos: noui-
mus multos iustos: scim⁹ quid sit iusticia: nec
quid sit sanctitas ignoramus: sed quid hec sciē
tia prodest? Profecto ad demerita plus accre
scit: nisi accedat dilectio cognoscētis: nisi sub
sequatur actio diligentis. Quid vtilitatis acce
debat herodi/ ꝙ audiendo ioannē multa bona
faciebat: si facinus eius si qua bū faceret supa
bat? Nō est corruptela in iusticia iusti dei: vt ex
aliquibus bonis malum adesse cōcedat. Nisi re
cedatur a peccato/ quod generat mortem. bo-
na que fiunt/ non prosunt ad vitā. Nō prodest
egisse iusticie opa/ si ad male agendū adhuc su
spirat affectus. Ad nihilū valet operū bonorū
nouella plātatio: nisi malorū prius fiat eradi-
catio veteru3. Quid cōferebat herodi ꝙ mul-
ta faciebat audito ioāne: cum de quo ab eo ar-
guebatur/ nō recedebat? Bona que faciebat/
malo facinore ꝯfundebat. Facinus quod ꝑpe
trabat/ bonis illis operib⁹ nō delebat. Nullis
em̄ bonis peccata delent̄: nisi prior penitētia ⁊
eoꝝ abdicatio antecedat. Volūtarie semꝑ pec
cantibus nulla bona facta subueniūt. Nemo
sibi de bonis operibus blandiat̄/ si ad ꝓhibi-
ta sponte ꝓlabitur. Et ꝙ herodes libenter eu3
audiebat/ ascribendum est derisioni potius ꝙ̄
virtuti: cū non resipiscebat a vitio. Similes sāt
libenter audientibus cātilenas et fabulas poe-
tarum/ homines audientes verba iustorum et
predicationes veritatis: si pedes non auertunt
ab itineribus prauitatis. Auditio vera sermo-
num domini veritatis atq3 iusticie/ protin⁹ ha-
bet emendā criminū ꝓfectūq3 virtutū. Libēs
auditio docētis iusticiā: si ex humili et cōtrito
corde ꝓcedit/ desyderia fecit alia/ et mutat ho-
minū mores. Sed nihil hec oīa pro ioanne q̄n
detineret̄ in vinculis: in quibus cum au
disset opa christi: mittens duos de
discipulis suis/ ait illi: Tu es qui vē Mat.11
turus es/ an alium expectamus?
Nō hesitabat ioannes de christo: ad quē exul-
tauit in vtero: quem baptizauit in flumine: suꝑ
quem testimonia diuina suscepit esse filiū dei:
de quo ipse testificatus est: quia erat agn⁹ dei/
qui tollere venerat peccata mūdi: sed curā age
bat discipulorum suorū: quos (vt sepe dixim⁹)
omni studio remittebat ad christum: vt ipsi ab
ipso audirent: ipsi viderent quid christus do-
cebat/ quid agebat/ quid ex his comprehende-
re poterat: vt ipsi ex ipso p̄ter doctrinā ioānis/
in christo crederent deitatē et redēptionē esse:
q̄nā misit dn̄s populo suo: nec aliū crederent/
nisi eum quem ipse eis predicauerat. Quod cū
venissent ad eum viri/ dixerunt: Jo Lu.7.
annes baptista misit nos ad te/ di-
cens: Tu es qui venturus es/ an
alium expectamus? Attamen hec inqui-
sitio/ si christus est venturus/ an alius expecte
tur: non ad primū aduentū iam factū pertinet:
nec enim poterat pertinere: nec ad secundum:
quē adhuc multa mysteria ⁊ tempora precede-
bant: anteq̄ꝫ veniat illa extrema ⁊ tremenda om
nibus dies: in qua tremende mundum omnem
iudicaturus adueniet. S3 ex respōsione inquisi
ti saluatoris colligit̄ intentio inq̄rētis: quā ipse
christus plenissime comp̄hēdit. Respondēs Mat.11
q3 iesus ait: Euntes renunciate ioā- Lu.7.
ni que audistis et vidistis. Et ex his
etiā q̄ sequunt̄/ claret de aduētu christi ad mor
tē inquisiuisse ioānem: ꝓ quo saluator scādalu3
non in ioāne/ s3 in aliis p̄cauebat: adijciēs beati
tudinē his q̄ in aduētu eius ad mortē/ scādalu3
in animo non paterent̄: ratum ex hoc faciēs/ ꝙ
non alius redemptor/ sed omnino ad mortē ip
se erat venturus. Magnum est in his allegori
arum pelagus: quod non ingredientes/ ad dis
sertionem aliam veniamus. Joānes natura ho
mo constitutus in vinculis: genus humanū in
compedibus peccatorū. Quilibet etiā existens
in vinculis sceleru3/ herodiana sustinet vincu
la. Pellicea gloria fere omnes inuoluit: vt facili
or sit abdicatio rerum/ ꝙ̄ inquisite glorie vel ob
late. Certat cū omnibus ⁊ in omnibus fallacis
glorie demon: ⁊ omnes querit includere: ⁊ oēm
nisi habentem paracletu3 vinculat. Velut hic
mundus habet subiectas materias gloriādi: ⁊
fastuosus animus ex his que nature sunt aut ex
arte/ hanc auram vanam imbibit. Nam ⁊ scri-
ptura dicit: Qui confidunt in virtute sua/ ⁊ in Psal.48.
multitudine diuitiarū suaꝝ gloriant̄. Multi dā-
nabiliori audacia gloriant̄/ cu3 ꝑfecerit ea que
veritas atq3 iusticia vetat: de quibus ꝑ Salo-
monem dicit̄: Letant̄ cum malefecerint: ⁊ exul

Prouer.2. tant in rebus pessimis. Propriũ est reproborũ exultare cũ iniquitatẽ pfecerint. Contra quos ipse Dauid in libro psalmorũ pclamat dicens:
Psal.51. Quid gloriaris in malicia/qui potẽs es iniquitate? Potẽs iniquitatẽ pficere/semp gloriat cũ efficit quod pperam molitur. Omniũ eñi molientium aliquid agere/gloriari propriũ est cum efficiunt. His que sunt bona vel mala/hoc exceptionẽ non patitur: Quis inaniter gloriari et de bonis/transeat in peccatum. Et etiã qui iustus est/in ratiõe finis sine pctõ possit qñq gloriari. Quis eñi nõ gaudeat effecisse votũ? Quis eñi non exultet pfecisse cupita? Quis non glorietur conceptum in animo deduxisse in actuz? Et hierusalẽ p pphetam dominus cõminan-
Hiere.11. do arguit: eo q gloriata fuisset in malis. Nunquid carnes sancte auferẽt a te malicias tuas/ in quibus gloriata es? Sz quod nũc ad hierusalẽ dicitur/ad animam reprobam iure refertur: que in malicijs gloriat: quas extera sanctitudo non aufert: nisi dei misericordia et interna penitudo subueniat. Igit si pfecisse iniquitatẽ in reprobis gloriã parit: quid in alijs psperis que sepe videtur specimẽ damnate glorie nõ habere? Nihil eñi est fere quod ex seculo nequam arrideat/quod non ministret fomentum gloriandi: vt quod damnabilius est/ex his quibus supernã homo nanciscit/humana captat. Sed nec quis potest in huiusmodi compedibus taz clamdestine detineri: quin ad eum rumor operuz christi perueniat: ex quo excitatur animus vt inquirat. Qui duos discipulos dirigit/vt videant et interrogent. Hi discipuli nemini adulto desunt: vel omnibus semper assistunt: etiam in peccatorum ergastulo positum comitantur: vt semper homo habeat quos transmittat. Expedit omnem hominem noscere quid agendum: quid vero diligẽdum: et a quo scienda veritas: a quo felicitas postulanda: quẽ ad imitandum inquirere: in quo spes animi sit ponẽda. Hi sunt discipuli/scilicet intellectus et affectus: quibus omnis homo nisi omnino insaniat/sociatur: cũ quibus etiam apprehenditur ista expediens disciplina. Proinde iclusus in carceribus peccatorũ huiuscemodi discipulos mittat ad christum. Ab ipso quid agẽdum/quid ve diligẽdum apte cognoscitur: Ipse veritatem infallibilem docet. Ipse solus beatitudinis est largitor. Ipse semetipsum vite agende inobliquabile dedit exẽplum. In ipso dumtaxat spes hominum solidetur. Igitur exẽplo innocentis incarcerati: nos qui vinculis peccatorum detinemur: hos duos discipulos mittamus ad christum: audiẽtes doctrinam eius: et vidẽtes mirabilia potestatis eius: ad imitandũ eum in moribus: et passionibus in anima et vita crucifigi cũ ipso: omnem spem et intẽtionem pijcientes in eum: qm ipsi est cura de nobis. In vinculis non inuite/ sed sponte q̃ nobis ipsi fecimus/existimus: et detinemur ab improbitate malefice placẽtis voluntatis: et a cõsuetudine praua funes peccatorũ ex mora et ex multitudine componẽtes: mittamus ad christũ: et respõsum eius intẽtis cordis auribus audiẽtes. Eũtes renũciate ioãni que audistis ab ore meo: qui q̃ audiui ab eterno deo viuo et vero patre meo/hec loquor vobis: Et renũciate q̃ audistis miracula supra naturaz/intellectũ et vsum: inuitantia vos et omnẽ hominẽ ad indulgẽtiam peccatorũ: qm qui corpora curat/pamplius aias sanare disposuit: et ad spem supne patrie omnẽ animum cõmouentia facit.

In ipsa autem hora curauit multos a languoribus et plagis et spiritib9 malis: et cecis multis donauit visum. Et respondens dixit illis: Euntes renunciate ioanni que vidistis et audistis. Quia ceci vident: claudi ambulant: leprosi mundantur: surdi audiunt: mortui resurgunt: pauperes euangelizantur. Validior est lingua operum q verborũ: et efficacior respõsio in ostẽtatione virtutis/q in platione sermonis. Hec omnia corporaliter agebantur a christo/ scilicet curationes huiuscemodi infirmitatuz: et pauptas erat in pcio/cum beati paupes dicerẽtur: que spũaliũ effectuũ erãt etiã imagines: q spũs mali non p naturam/sed p maliciã abigebãtur ab anima: cui resistendi nulla potestas/ nisi p mediatoris gratiam pstaret. Inuidi sunt et reprobi/et aduersus corpus: magis vero aduersus animam furiebant. Quod mentis cecitas siue ignorantia pelleretur: et tollebatur claudicatio fidei et dilectionis in vtraq partem: vt esset ambulatio recta in via veritatis: absterge bat contagiosus morbus: vt exclusi a sanoruz conuersatione/sanati readmitterentur ad illã: fugabat anime inobediẽtia: vt mẽte surdi recipiẽtes auditũ/interiore aure pciperẽt verba libri vite ad agendam vitam p vita: et subiugatur inuisibile mortis imperium: cum excluditur illa lethalis infirmitas que anime oĩa grauabat officia: et sepabat a vita omnium deo: apud quẽ fons omnis bone beateq vite. Ad alta ferebat olim abiecta pauptas: et in sublime tollebat odibile bonũ: non odibile dixerim ab his qui nouerũt: sz ab his q̃ nõ cognouerũt illã. Habet nũc eulogiã pauptas: habet et optimam categoriã: habet christi euangeliũ in officio pdicandi: et euangeliũ in ipsam pcipuam habet: nõ dumtaxat visibilium rerum/sed etiam inuisibilis voluntatis. Ista ioãnis nuncij audiuerunt: ista erant renunciãda ioanni: ista nostris nuncijs pateãt. Sed statim adiecit. Beatus qui non fuerat scandalizatus in me. Ad euitãdum diffidẽtiam que ratiõe passionis posset insurgere: ad robur fidei/ad augmentũ meriti eius: post enumerationem illorum mirabilium/in declinationẽ scandali/beatitudinẽ saluator opposuit: magnũ aliqd prorogãs/si nõ hesitare aut offendere i fide beatitudinẽ gignat: regẽ in opprobrijs pstitutũ/a dignitate inherẽte nõ credere excidisse: nec ab eo deficere tanq̃ si

exinanitus esset/pfecte adherētiū militū est. Et ppter ea que regiā dignitatē non decēt: in que rex ob liberationē populi volūtarius se deiecit: in ipso nō scādalizari/acsi inuite pateretur: nec ab eius besione recedere/indubitate atq3 constātis fidei noscit. Proinde nūc christū videre supnaturalit supnaturalia operantē: nunc ex natura put si esset in culpa/cū culpabilibus patientē: et mortē subire/q mortuos reduxit ad vitā: et tradi sepulchro/qui quadriduanū reuocauit a tumulo: qui opabat vt deus/ab hac vita egredi vt homo multatus: ad scandaluz mētes hominū disponebat: vt offenderēt in lapidē fundamentalē et angularē/nisi fides solida restitisset. Quamobrē qui scandaluz nō suscipit/est beatus/beatiorq3 futurus. Omne studiū fideliū enitat in fide solidari/et pteritorū exēplis et argumētorū factorum mirabiliū. Orationibus et omni pseucha postulet a fidei fundatore/vt in animo inconcussa consistat: ne tēpore agitationis sathanice: nec cū aduersitatis est regnū: nec cū iniquitas dominat: nec cū videtur cuncta subuerti: scandalū offensionis obueniat: ne inualescat hesitatio: ne diffidētia subrepat: ne inquirat ratio naturalis: nec sensibilis experiētia expectet: sed solū eius ratio naturali ratione deficiēs teneat: cuius meritū qui condidit illam/cū aliarū virtutū merita trutinat/plus appendit.

Illis autem abeuntibus cepit iesus ad turbas dicere de ioanne: Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestitum? Ecce qui in veste preciosa sūt et in delitijs/et mollibus vestiūtur/ in domibus regum sunt. Preconē verum verus iudex exaltat: et regis verbum effert laudibus pcursorem: vt vnus cōmendetur ex altero: mutuum testimoniū ex alterna laude clarescat. Nam laus preconis redundat in iudicem: et fama precursoris cedit in regem: et iudicis atq3 regis gloria optima exaltatio est ministri. Hinc laus Joannis adijcitur christo: et christi gloria extollit Joannē. Et quoniam detinebatur ipse captiuus: nec crederetur ob culpam: saluator ipsum declarat. Q optimum esset in his qui patiuntur iniuste: non suam/nō hominum/sed excusationem expectare supernam: que cum hic defuerit: non ad fructum patientis infamiam/sed ad profectum audientiuz retorquetur. Cum vero ad extremum examen differtur: eo magis erit gloriosior excusatio sūmi iudicis/quo hic fuerit abiectior conditio patientis. Veruntamen hic saluator pcursorem suum alte pdicādo suspendit/cū dicit: **Quid existis in desertum videre? Arundinē vento agitatam?** Per negationē contrarij saluator asserit bonū quod de ioāne intēdit: illā scilicet spūssācti fortitudinē: qua homo nō cedit in alterā partē: velut arūdo/q agitat a vento: in quam partem aura impulerit se conuertens: quoniam qui vere constantiam habet: nec ab aura blanditiarum oblate fame seu laudis humane/non terroris atq3 minarū/nō etiam intentata morte ab eo quod est veritatis atq3 virtutis/diuertitur. Non cessit Joannes magne opinioni/etiā iam creditus q esset christus: non cessit herodis terrori/qn ab eo argueretur incestus. Semper eodē modo se habet quē fidei constātia fouet. Alumnus virtutis ab vtero/semper ipsius seruabat cēsurā. Nō imaginem eius colebat: sed ipsā in sua veritate gestabat. Arundo siquidē preter id q mouetur leuiter/plus q existat ostēdit: cū interius vacua/exterius quid solidi videt ostēdere: ac designet illud malū pestiferū quod vocatur hypocrisis: quā summe ioannes in verbis et moribus deuitabat. Perampli9 christus ioānis insinuat bonitatē: vt exclusis ab eo vitijs incōstantie/sil et dānate hypocrisis: etiā molliciei vitiū et curiositatis et supfluitatis auertit dicēs: **Quid existis videre? Hoīem mollibus vestitū?** Lu. 7. Abnegādo vitiū christus ad turbas loqtur de ioāne: **Ecce qui in veste preciosa sunt et ī delicijs/et mollibus vestiūtur/ī domibus regū sūt.** Non damnat christ9 extollēdo ioannē/in omnib9 hominib9 pciosas vestes atq3 delicias et mollia vestimēta; vbi temperantia vtentes habenet: vbi status et conditio in designatione fiant: vbi cogit omnino ipsa necessitas. Status procerum mundi exigit etiam in pciosis vestibus designari. Et delitiari potest assistente modestia/is qui circūdatus est delitijs et mollibus vti indigēs. Neq3 regum domos vitupat: nec ipsos reges condēnat: eo q homines huiuscemodi eorum reperiantur tuti in aulis: quibus mundus in suo regimine opus habet: quibus non extantibus/respublica protinus ab improbis turbaretur. Sed Joannē iam pfectionis virtutuz in vtero professorē ex huiuscemodi abdicati ōe laudib9 extulit: non tamen eos qui talis vocationis non fuerāt reprobauit. Plura in professoribus virtutis si facerent/ascribuntur ad vitium: que in non profitentibus velut crimina indulgētiam non inquirunt. Ad altitudinē virtutum astringebatur ioannes: quē in vtero spiritussanctus sua virtute pfuderat. Proinde christus clarefaciebat turbis ipsum suam seruasse in virtute cēsuram: ostendens q nihil habebat in vita cōmune cum his qui adhuc seculo seruiebant: s3 q singulariter gradiebatur in omni protectione virtutum: vt etiam p veritate captiuus/seuum expectaret exitiū. Verūtamē hec q saluator abnegat a ioāne: non tanq vitiū habeāt ex natura: s3 velut ledētia quod ē modestie/quod ē honestatis/quod ē humilitatis/quod ē ɔtēplatiōis/excludat. **S3 quid existis videre? Prophetam? Etiā dico vobis: plus q pphetā.** Bonū ē exire ad vidēdū vidētē: meret em̄ vadens plus ipse videre. Nulla peregrinatio deberet esse in causa ratiōe distantie:

nullus labor opponi: nulle graues expēse ad videndum in quo fulget veritas sanctitatis: a solis ortu vsq; ad occasum esset pro vieticula reputandum. Non oberrat ad vidētem pergēs: et sibi credens cuncta tuta disponens: sed videnti non credere/cedit in reprobum sensum:
3.Regū.22 velut Saul qui non credidit Samueli. Et rex iuda et israel cum non credidissent Michee vera vidēti: magis autem falsa vidētibus: receperunt ab hostibus omnino conflictuz. Et multi turpiter corruerūt in veteri testamēto/vera vidētibus non credētes. Et regnū iudeorū oīno defecit: quia veris pphetis non pstabatur fi-
4.Regū.18. des. Et sub salmanasar israelis filij traditi sūt
4.Regū vlt. in captiuitatē. Et sub nabuchodonosor regnū iude in rege suo morte pbrosa pempto turpē finē accepit. Et hierusalē capta est: q mēdacibus magis q veris pphetis fuit tributa credulitas. Proinde quid pderat q exibāt videre ioannē pphetā: et plusq pphetā: si sibi non credebant vera dicēti de christo? Ad exaggerationē peccati populi iudeorū christus ioannē tā alte cōmēdare videt: cuius veritati fuerūt ex toto rebelles. Nā p beatuz Job de reprobis dicit:
Job.24. Et ipsi fuerūt rebelles lumini. Quod recte cōpetit populo iudeorū: qui cōtumaci aīo rebellabat luminose veritati: quam de christo ioānes plusq vidēs asserebat. Si multitudo sapiētium suauitas ē orbis terrarū: egritudo siquidē erit eorū nō adherere cōsilijs/qbus pfuit oib9 credidisse. Ex his em sunt deuitata picula: et aucta sunt regna. Nulli aūt sapiētiores q q nō solum hūano/sz etiā diuino spū fuere vidētes. Et cuz vidēs eximius acqeuisset pblemati vidētis/re-
2.Regū.12. cognouit facinus. Cū vero dixisset/peccaui: ilico audiuit: Transtulit deus peccatū tuuz a te. Mulieres acceperunt filios in vteris pprijs/ de qbus iam desperauerūt: quia crediderūt p-
3.Reg.17. phetis: et iterū ex mortis impio receperunt. Vidue sareptane multiplicata sunt bona: qm acqeuit vidēti: vt nec farina de hydria nec oleum deficeret de lecytho: vt hoc typo traijciat in gratiam/q nunq spiritualis annona deficiet his q
4.Reg.4. sanctis vidētibus crediderūt. Et vidua suis creditoribus ex maritali debito obligata/p multiplicationē olei debitum soluit: et sibi filijsq viuēdi stipes remāsit in reliquo. Ab oibus obligationibus liberat sermo ppheticus: ab omnibus custodit sermo diuinus: si velut hamus capiet primo captus. Frustra pstant aures ad verbum ppheticum: incassum audiunt verba doctorū: ad pditionē operum aspiciunt sancti. Ad quid itur ad eos: si eorū monita p salute ptēnimus: si fidē eox veris sermōibus nō pstamus? Quid profuerat populo iudeorum vidisse seu audiuisse ioannē? Quid existimatio alta que de ipso in populo ferebatur: si non ibant ad quez ipse mittebat: si non sequebantur quem ipse predicando preibat? Sed vnde plus q propheta ioannes? Esse pphetā ambiguitas nulla molestat: plusq pphetā esse dissertionē inquirit. Sed vbi deficeret pbādi autoritas ipsum alios excessisse pphetas: ad palmarem euidētiam facit ipsa infragabilis sententia saluatoris: nos autē non aliam inquiramus: tantū q christus posuit subnectētes. Hic est enim de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam: qui preparabit viam tuam ante te. Ad nullū pter q ad ioannē christū legimus sermones derivasse ppheticos: neq p aliquo pterq p ipso prophetiā repimus signāter expssam: q̄uis de corpore christi mystico plurimas lectitemus. Hāc em applicate de ioāne fuisse plată inficiari nō possumus: cū qui olim multifarie patribus in pphetis: nūc nouissime loqret in filio: in quo facta sunt secula: in quo thesauri oīs sciētie abscōditi sunt: qui nūc epistolat quod oli pphetice dici fecerat de ioāne: acsi pater ad filiū vnigenitū loqret: qui vēturus erat nostrā naturaz suscipe. Ne tuus fili aduētus impatus atq improuisus esse videat: ecce ego mitto angelum meum ante faciē tuā. Angelus eterni patris dicit esse ioannes: terrenus siquidē/nō celestis. Multa p omnē modum differētia est inter terrenos angelos et celestes. Nam supne virtutes siue angelice potestates spūs sūt natura/ ex officio angeli: terreni vero compositi sunt: q̄uis ex officio angelizēt. Et quanq angeli celestes atq terreni omnes sint dei patris: hanc Malachie pphetiam saluator retulit in ioannē: qm sic de christo pphetatum fuerat p eo q sic futurum erat. Et interpretatio diuinarū scripturarum ad neminē decētius atq verius spectat q ad ipsaruz infallibilē conditorē: qui est filius dei/ eterne genita sapientia dei: qui angelum eius asserit esse Joannem/et sue vie proximum pparatorem. Et vnde plusq propheta ioannes est dictus: cum nullum prophetam scriptura pphetarum angelum dixerit: nullus viaz christo tam de proximo pparauerit: nullus ipsum tam manifeste esse dei filium a voce patris audiuerit: nullus ipsum preterq ioannes aduenisse tā signanter ostenderit. Sed q̄uis ad altitudinē tanti mysterij nō omnis premittatur vt angelus: tamen hoc quisq sibi potest in vita et moribus vendicare: vt viam Christo venienti pparet. Querit em christus ingredi ad cor nostrū: sicut scriptū est: Ego sto ad ostium et pulso. Si quis audierit vocem meā: et aperuerit mihi ianuam: introibo ad illum: et cenabo cum illo/et ipse mecuz. Stat christus vt deus: et vt homo pulsat ad ostiū cordis nostri. Si qs obediēter audierit vocē eius cōmonefaciētē/ vocantē in viam rectā/pollicentē et patriam: et aperuerit parando christo viam/ omnē quippe intentionē et voluntatē aperiendo directioni eius: ipse vero per hanc viam sibi substratā veniet: et introibit sibi libere patefacta ianua voluntatis. Cenabitq nobiscum in mensa virtutuz et gratie: vt nos cum illo in mensa eterne beatitudinis epulemur. Porro angelus dei est/qui

delectatione rerum visibiliu3 non afficitur: qui
legationē quam a deo in fide suscepit ipseq3 ꝑ-
misit/exequitur. Angelus dei qui diligit ignite
inextinguibiliter: ⁊ ardet innocue igne supno:
quoniam deus ignis ē: qui sapit ⁊ intelligit om-
nis noxie ignorantie depulsa caligine: qui thro-
num iusticie in suo animo christo parat: qui si-
bi ex omnibus per rationis iudicium domina-
tur: qui potētiue arcet aduersarias potestates:
qui principium omnium agēdorum in deo con
stituit vt in ipso finiatur: qui mirabiliter ⁊ su-
pra naturam viuit in seipso: qui delectatur in se
cretis diuinorum operum: qui semetipsum no-
uit seruare immaculatū. Peramplius autē chri-
stus addidit de Joanne/verum iuramēto testi-
Mat.11 ficans: **Amē dico vobis: Inter natos**
Luce.7 **mulierum non surrexit maior Joan**
ne baptista. Qui autem minor est in
regno celorum/ maior est illo. Non se
inclusit saluator in sua prolatione sermonis: vt
in hac maioritate de ipso comparatio fieret cu3
ioanne. Matrē virginē vero exclusit: cum dum-
taxat de hominibus/non de feminis loq̄retur.
Adhuc tamē pro ceteris ambiguitas esset: nisi
adderetur officium/quod dicitur esse baptista:
quod ꝑterꝙ sibi nemini datū fuit. Ex his/ex mul
tisq3 iam ꝑmissis dictu3 noscitur vnde inter na
tos mulierum nullus Joanne baptista maior.
Et si nihil eorum que dicta sunt/in argumētum
venirēt probāde maioritatis: palmaris ratio est
assertio saluatoris: qui ꝑter id quod ex euange-
lio sumptum est/aliquid arduum in virtute ꝑ ce-
teris in ipso cognouit: vnde ꝑ ceteris ꝑtulit. Si
bi soli cognite sunt omnium hominum mētes:
⁊ virtute inuisibiliter fulgētes solus ipse cogno
git: qui nō ex eo quod exterius agitur/homines
approbat: aut alios alijs ꝑfert: sed ex eo quod in
terius splendet. Nec me fallit deludens opinio:
sed veritas in me lucet: quoniam ad omnia ex-
teriora gesta ioannis sibi opponuntur consimi
les. Quod si ex exterioribus cōmendatus est:
cōmendarētur ⁊ ceteri. Nam ⁊ si sanctificatus
in vtero: ⁊ hieremias. Si exultauit in vtero: hoc
quia in eo diuina virtute acceleratus ē sensus:
sed nec sanctificatio aut exultatio proprij meri-
ti fuit seu gratificantis virtutis/sed accepte gra
tis. Si desertum quasi ex fascijs habitauit: hoc
vere plus accedit ad meritum proprium: verū-
tamē si non inuenimus quempiam ex tam tenel
la etate incoluisse deserta: inuenimus equidem
plurimos habitasse in illis per tempora longi-
ora. Si predicationem inspicimus: excessit il-
lum Paulus/⁊ quilibet alius apostolus: qui diu-
tius ⁊ diffusius sub maioribus terroribus mun
do perdito clamauerunt. Si quia in baptismo
tetigit christum: ⁊ sacerdotes sepius in sacra-
mēto ministrant/non alium nisi eundem ipsum
quē ioannes lymphis intinxit. Sed tāto sacer-
dotes atq3 sumentes ab illo differentius: quan-
to immortalem isti/mortalem vero ille aqua per
fudit. Neq3 autem ex tactu corporis Joannes
sanctificatus est peramplius/nisi fuisset mente
propinquior: quoniam ⁊ multi christum alias te
tigerunt. Si vocē audiuit paternam: ⁊ tres apo-
stoli cum christo existētes in monte similiter au-
diuerunt. Si pro argutione incestus in capti-
uitate detentus: ⁊ alij ꝙplurimi pro argutione
scelerum/ pro damnatione idolatrie/ pro pre-
dicanda fide seuius detenti sunt. Si vero decol
latus: innumerabiles inuenimus seuiora ⁊ diu
turniora pertulisse tormenta: ⁊ per asperiorem
sensum perdidisse corporis sensum. Quid igi-
tur ꝙ Joannes natis mulierum prefertur? An
ex exterioribus gestis sic eum preferebat salua-
tor? Porro preter ea que dicta sunt/aliquid in-
signe virtutis in animo Joannes ferebat: vnde
illum christus alijs preferebat. Excessus virtu-
tum ab excessiua charitate cōsurgit: quare mis-
sus Joannes super alios ferebatur. Etenim
virgo mater a multis sanctis minoratur: que ta
men inuiso meritorum pondere homines tran-
scendit ⁊ angelos: ⁊ vicit vtrorumq3 in merito
⁊ gloria dignitatem. Attamen vt nec videamur
derogare Joanni/aut ipsum extollere vltra fas:
verba saluatoris ſm ꝙ ferre videntur/humili-
ter indagemus. Tutius est enim minorare/aut
non sic exaltare Joannem: ꝙ de verbis salua-
toris aliquid sentire indignum. Nam vigilan-
tibus verbis ipse saluator vsus est. Non enim
dixit: inter natos mulierum non surrexit equa-
lis/sed maior: vt intelligatur ꝙ nullus ipsum ex-
cessit: non ꝙ ipse omnes precellerit: vt nemini
super eum tribueretur maioritas: nec sibi ine-
qualitas omnino donaretur. Et qui minor est
in regno celoru3/maior est illo. Ipse christus in-
terdum minor reputatus est. An quia omnium
dominus/omnium factus est seruus: ioanne pe
nitus maior erat? Videtur etiam mihi ꝙ in hu
militatē christus dominus intēdebat: quoniam
sic reputatus ioannes ꝙ esset christus/infra hu
militatis claustra se tenuit: ⁊ inde maior quo hu
milior. Quia omnis qui se humiliat exaltabit: ⁊
qui profundius descēderit/ascendet excelsius.
Et qui in regno celoꝝ esset in humilitate minor
esset ioanne maior. Si vero compationē viato-
rum ⁊ beatorū accipimus: quisq3 minor beatus
excedit quētis maximū viatorē. Igit occultis ⁊
inuisis virtutibus magis ꝙ actibus exteriori-
bus studeamus: humilitate fundemur: charita
te firmemur: vt non participes cōmēdationis/
sed beatitudinis simus potius cum ioanne. Et
mundo non modica a diebus ioannis baptiste
exorta est nouitas: vt ipse magni mysterij sit ini
tium: ⁊ ipse sit terminus magnarū antiquitatū:
ꝙobrem plus in fama cōmendationis attollit.
A diebus autem Joannis baptiste Mat.11
vsq3 nunc regnum celorum vim pa-
titur: et violenti rapiunt illud. Oēs
enī ꝓphete et lex vsq3 ad ioānē ꝓphe
tauerūt. Et si vultis recipe eū: ipse est
helias qui venturus ē. Qui habet au-
res audiēdi/audiat. Nō intelligunt dies

ioannis omnes quos viuendo accepit: sed hi a
quibus predicare atq; baptizare diuino verbo
facto super eum exorsus est: quia pauci nec ma
gnum compleuere triennium. Sed ab his die-
bus predicationis atq; baptismatis vim susti-
nuit regnum celorum: vt non addatur extranea
expositio: sed quam saluator adiecit: et violenti
rapiunt illud: vt sic regnum celorum vim pati-
tur: quia violēti rapiunt illud: illi dumtaxat qui
sibi violentiam faciunt resculpendo proprium
spiritum: vincendo prauam consuetudinis le-
gem: in obsequium Christi intellectus altitudi-
nem subiugantes / dissoluta siue coercita lege
membrorū: que stat in membris nostris: que ca-
ptiuat in lege peccati ex demeritis nostris: cō-
delectati legi dei / etiam legi mentis nostre. Hu
iuscemodi violentia non modica est: qua quis
in seipso deuictus / captat regna celorum. Non
enim delicijs atq; amenitatibus perfunctorijs
superna regna capiuntur: sed sudoribus & ago
nibus / in expugnatione vitiorum et acquisitio-
ne virtutum. Non enī delicata palpatione: sed
laboribus vitium superatur. Nec accedit ho-
minibus virtus varijs agonibus nō quesita:
neq; diuinis coronatur in castris: qui legitime
contra omne aduersum nō confligerit in certa-
mine: aut regi etiam post laborē laboriosaȝ nō
exhibuerit seruitutem. Periclitant ocijs chri-
stiani: sed fauēte gratia et agone christiano sal
uantur. Violentia hec a diebus Joannis sum-
psit exordiū: non q; ante nō fuerint apti plurimi
regno dei: et ꝓ illo fortiter certauerint: sed a Jo
anne primo nominatum est regnū celorum: et
ipse gentibus ad eum exeuntibus predicauit:
vnde regnum celorum cepit in violentia fieri:
vt desyderium eius violentaret animos homi-
num: vt pro illo prompte congrediendo decer-
tarent esse victores. Sed vsq; nunc modicum
erat tempus / si nunc fuisset et terminus: sed ha
bebat eum inclusum omnino similiter et dein-
ceps / quousq; mundi mysteriū consumet. Om
nes enī prophete et lex vsq; ad Joannem pro-
phetauerunt. Porro omēs prophetie quas ꝓ-
phete veraces predixerunt vsq; ad Joannem
in velamine tenebantur / in enigmate ipsis pro
phetis predicentibus affutura: Joanne absq;
omni enigmate predicante: cū esset medius ve-
teris et noui testamēti / finis veteris / nouiq; ini
tium: q̄q; alio sensu Christus finis existat. Lex
aūt cerimonialis vsq; ad Joannem etiam per-
durauit: mandatorum vero lege cum euangelio
permanente. A ioannis tempore cerimonie le-
gales ceperunt cessare: intacta manente lege
diticea. Quoniā christus non venit legē solue-
re / sed adimplere: vt cerimonie cōmutentur in
melius: diticeus vero legis seruetur intactus.
Quasi etiam prope historiam videtur hic in-
tellectus includi / si vsq; ad ioannē lex et prophe
te: et de his que de christo erant intelligendum
est: quoniā cum ioannes christū iam venisse ꝓ-
dicaret: superuacuū erat / vt amplius prophe-

taretur de christo: in quē omnis scriptura ten-
debat. Quoniā vero populus iudeorū: q̄uis te-
pide diligebat Heliā: et ipsum magno studio
attollebant: suorum gestorū / et sue trāslationis
in paradisum durante memoria: idcirco vallās
fama virtuteq; ioannē / ipsum transtulit in heli-
am / dicens: Et si vultis recipere eum / ipse est he
lias qui venturus est. Non helias erat distincti
one persone: sicut interrogātibus sacerdotib⁹
et leuitis ioannes se supra negauerat: sed in vir
tute atq; mysterio vere helias erat. O qualis est
similitudo virtutuȝ: vt earum efficacia / ipsarūq;
preconio sanctus vnus trāsferatur in alterum
nō aliqna mutatione / sed ipsarum similitudine.
Per quiddā vero vtriusq; testamenti cōcordia
in his verbis expressa est: quoniā id nouum ex-
primit quod vetus in figura retinuit. Et ioan-
nes est helias: quia id continet gratia noui te-
stamenti / quod ꝓphetia veteris longe ante pre
dixerat. Acsi aperte diceret turbis: Si recipere
vultis hanc noui testamenti gratiā: nō cuncte-
mini: quoniā sic est prout vetus testamentū ha
buit in occultis: et sic sunt patres veteris testa
menti sicut et noui: nam ioānes est helias: quia
noui testamenti gratia etiā patres veteres cir-
cumfulsit: & impleuit prophetia videntes. Non
enī aliunde facti sunt patres & ꝓphete preteriti
nisi ex eo quod ioannes credit & sperat / amat et
predicat. Ac ꝑ hoc si vultis eū recipere / ipse est
helias: et si nō ꝑsona: vna tamē amborū est gra-
tia. Nā et si omnes ab adā vsq; ad christum qui
salui facti sunt: & qui ad spem salutis detinebā-
tur in limbo: persona ijdem non sunt cum post
christū saluefactis: eadē tamē gratia omēs sal-
uauit. Et quoniā hec mystica quidem sunt / ma-
gnū importantia intellectū: ilico saluator adie-
cit: Qui habet aures audiendi / audiat: videlicet
qui audit / intelligat. Quod vero ad improperiū
protulit iudeorū austeritatē vite ioannis / q; non
manducauit neq; bibit: de cōmunibus intelli-
gendū est. Cuius vite austeritatē supra pretuli-
mus: vt hic disserere non peramplius sit opus
Hec quidē dicta sunt a christo de ioanne ad-
huc i carcere ꝯstituto: de quo male decernebat
herodes. Nam et cū dies opportunus
accidisset: herodes natalis sui cena
fecit principibus et tribunis et pri
mis galilee. Dies opportunus non erat ra
aut necessitate / sed volūtatis vanitate: quia nata
lis diē conuiuijs honorabat. Melius sibi fuisset
si diē mortis gestasset in animo. Non nouerat
iste sapientiā salomonis: gentilis enī erat: quam
si nouisset ex animo / festū omino declinasset in-
faustum. Melior est dies mortis die natiuita-
tis. Et melius est ire ad domū luctus / q̄ ad do-
mū conuiuij. Vtiq; ista conueniūt conuiuatori
atq; conuiuis: q; honestiorem atq; modestio-
rem ordinat vitā q̄ natiuitatis mortis memo-
ria: immo dies natiuitatis dissoluit hominū ma
res: dies mortis in memoria fact⁹ habenat. Vi
qui huius mundi cū leticia conspexerunt annis

multiplicatis ingressum / oblinioni tradentes
egressum: vterq3 turpis ⁊ miserijs plen⁹: ille ad
tēporalitatē fit: sed iste ad eternitatē miseraz vel
beatā. Et ad domū luctuosam accedere ad pro
uidentiā cedit: ⁊ prestat vbi luctus est mortis/
accedenti cautelā: nā in illa finis cunctorū ad-
monet hominū: ⁊ viuens cogitat quid futuruz
sit. Sed quid in domo funesti conuiuij factū sit
tu prudens lector aduerte. Impudica saltatio/
impudicus aspectus: improuisa iuratio/ ꝓmis-
sio nequā seruata: in malū adhibita fides: iudi-
cata nequiter innocentia: decollatus est iustus:
⁊ in iudicio incest⁹ inuoluit: ⁊ ex omni typo dei
gratia est damnata. Ipse quippe ioānes ex suo
nomine gratiā sonat. Nam cuz introisset
filia ipsius herodiadis: et saltasset ī
medio triclinio: et placuisset herodi
simulq3 recumbentibus: rex ait pu-
elle: Pete a me quod vis/ et dabo ti
bi. Et iurauit illi: quia quicquid pe-
tieris/ dabo tibi: licet dimidiū regni
mei. Amor vanitatis ⁊ pompatice glie in con
uiuijs locum habet: ⁊ omnes ad sui trahit aspe-
ctum. Et saltat contortis membris: q2 nihil re
ctum in mūdi vanitatibus est. Et arte ludicra
inflectit ⁊ reflectit/ inclinat ⁊ eleuat corpus: et
omnia mēbra monstrizant: vt etiam ipa natura
corporis ⁊ membroꝝ ꝑuersa videat ad ꝑlagiū
scelerū: ꝙ mundi vanitas ⁊ luxuria nature ordi-
nē ex omni parte ꝑuertunt. Saltat in medio tri
clinio seua puella/ filia vipere viperella. Tricli-
niū cenaculū triū lectoꝝ erat. Mos talis quo-
rundā antiquorū fuit: vt vbi refectio/ ibi etiam
ad pompā ostenderent ⁊ lecti. In cui⁹ medio
ista saltando cōuiuarum corda demulcet: ludi-
crans in medio/ vt ab oībus videat: vt omniū
ꝑstringat aspectus. Uirtus ⁊ vitiū mediū con-
sueuere tenere: virtus ad fortitudinē ⁊ duratio
nē: vitiū vt plures inuoluat ad fraudē. Placuit
herodi ⁊ simul recumbentibus. Placent mala
malis/ iniqua iniquis/ impudica impudicis/ in-
honesta inhonestis/ ludibria incōpositis/ illici-
ta effrenatis/ similiterq3 vana vanis. Et omnia
silentio fiunt: vt turpe currat liberius. Aspect⁹
in turpem actū defigitur: vt male agens agen-
do nequius inualescat. Lethale silētiū/ vbi non
arguunt improbe hominū actiones: crimē ad
inferna preponderans/ cū in placito facte sūt.
Fere inexpiabile malū/ cū iniquitas premiū su
mit. Nā rex ait puelle: Pete a me quid vis/ ⁊ da
bo tibi. Uilescit regius honor/ cū dona ex acti
bus improbis pollicet: ⁊ ꝓpellit iusticiā/ cū mu
nera tribuit criminosis: necnō actiones scelerū
ꝓmptiores reddit ad nefas: ⁊ delinquentibus
ceteris tribuit incentiuū. Ue danti pro turpi-
bus munera: ve qui de turpitudine premiū ca-
ptant. In vtroq3 protinus est improbanda et
vituperanda conditio eius qui largitur ⁊ acci-
pit/ si turpis actio est ob quā. Et quanto vberi
or est ex turpibus pollicitatio munerum: tanto
amplius succumbit gratia pollicentis. Et carē

tiam sane circūspectionis insinuat / qui totum
se ponit in optione petentis: vt illud velit omi-
no largiri: nō quod ratio sana desanxit: sed pe-
titurus iustū aut iniustū decreuerit. Nō potuit
infimius vilescere/ ꝙ ꝙ dona sua in optione pu
elle posuerit. Sed nedum puelle/ imo nec ꝓue-
cte matrone: quoniā ex antiqua pessimatiōe sen
sus muliebris fuit improbus ad petendū: vt il-
lud dixerit honestum/ quod aduocauit in placi
tū. Uerūtamē nulli viuenti etiā si virtutibus ful
gere videat/ interminata ⁊ inexceptuata polli-
citatio fiat/ nisi sub censura iusticie: quoniā oīs
homo mendax: ⁊ omnes que sua sunt querunt/
postposito libramine honestatis. In omī polli
citatione libera seu interpellatione ꝑuenta/ hec
palmaris est ratio: vt sine macula veritatis atq3
iusticie pollicitationes fiant/ petita concedan-
tur. Uelut alienus ab honesto ꝓmittebat hero
des quicquid puella petiuisset / ilico se daturūs
etiā si dimidiū regni sui. O vtinā illa oculū suuz
postulasset/ siue linguā aut mēbrorū aliquod: et
ipse seruasset iuramēti virtutē/ ꝓut statuit in io
anne: Utinā dimidiū regni sui/ aut filij aut ami-
ci sui postulasset exitiū: vtinā a sua matre diuor-
tiū: ꝑfecto decreuisset potius subiacere periu-
rio/ ꝙ huiuscemodi seruare ꝓmissa. Facile ser-
uant pollicitationes ab improbis: quibus pro-
pria ꝑsona nō ledit/ neq3 minuit parta substan-
tia. Attamē sapiēs nihil ꝓmittit incaute: nihil
affirmabit fidei iuramēto/ nisi quod fas nega-
re nō erit. Et si lapsus verbo cōtra fas quippiā
affirmauerit: nō ipm reuocare pudebit. Decer-
net potius in partē iusticie se trāsferre / ꝙ verax
appellari ex turpibus. In omnibus verbis ⁊ fa
ctis nihil debet esse pudori si detractio fiat: dū
seruet iusticia publice honestatis: contra quā
nulla promissio/ nulla obueniat aliquando iura
tio: quod si sit/ ilico detrita nō stabit. Penitē-
tia incauti sermonis laudabilis anꝙ sequat effe
ctus: executio ꝟo vergit in crimen: ⁊ sepe in id
quod possibilē non habet emendā: et fortassis
omnino inexpiabile: ꝗuis omnia sint expiabilia
penes deum. Hinc ꝑfecto beatus q̄ non fuerit Eccl.14
lapsus verbo ex ore suo. Et qui moderatur ser-
mones suos/ prudentissimus est: vt prius limaz
petant ꝟba ꝙ linguā. Ethnicus erat herodes:
per quid tamen iurauerit/ ignorat. Sed ꝑ deos
deasq3 mos erat iurare rhomanis. Legem iste
nō nouerat/ qua cohiberet. Impetu ferebat: et
indiscrete ꝑter necessitatem nō inꝗsitus/ incau
tū ꝑstitit iuramentū. Sed erant omnia ꝑcipitio
⁊ cuncta vident honesta in cōuiuijs peccatoꝝ.
Rex a seipso defecerat: regno priuari dignus/
qui seipsum non nouerat gubernare. Et eo li-
berior currit iniquitas / cum nemo principem
presumat arguere Ubi deus nō timetur a regi
bus/ cum homines subditos habeant/ audaci⁹
peccant. Et tanto ꝑniciosius/ quanto magis as
sistit impunitas. Et hec est in gubernatione po
pulorum extrema miseria: cum iniqui tenent iu
diciariā potestatem. Et ipsius excluditur equi-

tas:⁊ deplorat expulsa iusticia: cum oẽs in ma-
lo cõsentiunt sceptra tenentibus: aut offende-
re timentes principũ faciẽ/neqꝫ in ꝯclaui / neqꝫ
in publico ipsos ab iniquitate consulendo seu
dissuadẽdo diuertunt. Et iustum putatur quod
agitur vbi ꝟitas tacet: vbi contra nefas silet ar
gutor: vbi ꝯtra ꝑuersa decreta nullus insurgit:
vbi pro innocentia nullus est tutor: vbi ad icau
ta dicta prudentia ipsa succumbit. Sed audita
sub regio iuramento pollicitatione/puella neq̃
ter prudens matrem consulit quid petendum.
Mar. 6 Que cũ exisset/dixit matri sue: quid
petã? Et illa dixit: Caput ioannis ba
ptiste. Et cum introisset statim cum
festinatione ad regẽ/petiuit dicens:
Uolo vt protinus des mihi ĩ disco
caput ioannis baptiste. Una dumtaxat
hic seruabaꝛ honestas: ꝙuis eam turpasset cru
delitas: ꝗꝛ mulieres non erant cum hominibus
pariter cõuiuantes. Nam puella exijt ab infau-
sto triclinio/vadens ad aliam edem/ceu cecam
consultans matrẽ/quid subitanea pollicitatio-
ne regi petitura foret. Utinam pueriliter peti-
uisset: ⁊ nõ consuluisset matrem viperã filia vi-
perina: que venerea detenta dulcedine nihilo-
pendit honores: aurum ⁊ argentũ execrata est.
Non cogitauit nobilẽ sponsum pro filia: nec si-
bi ꝓuidere curans in posterũ: vt assolet mater-
nus affectus. Omnẽ deiecit petitionẽ honesti:
ad quippiam vtile suus nõ suspirauit affectus:
Uerita ne incestuosis amplexibus priuareꝛ ar
gutione ioannis: de amputatione capitis ipsi⁹
seua mater seue filie dedit conciliũ. Steterat in
insidijs leena crudelis: ⁊ apto sibi tempore ꝓsi-
liuit in predam: caput expectans/ne lingua ve-
ridica suis placitis amplius aduersantia loque
reꝛ. Usqꝫquo progredi potest crudelitas mulie
rum aduertite: aspicite qua causa efficiunꝛ ipse
crudeles. Etẽi vt amabiles ac tractabiles / ac
diuolute in lasciuijs maneant/ad argutores vs
qꝫ ad necẽ animose crudescunt. Quibus blandi
cijs/quibus ꝓmissionibus aut interminationi-
bus mater filiã fuerit allocuta/nõ est per singu-
la differendũ: sed totã se in petitione dedit: asse
rens hanc suoꝝ suã summã bonoꝝ: nihilqꝫ in re
bus sibi posse melius ꝓuenire/ꝙ vt caput ioan
nis expeteret. His itaqꝫ suasionibus monita/se
ue matri existens obediens/nõ reluctans: nõ il-
lam in aliquo recõpingens: non sibi ad meliora
prouidens: indignationẽ verita maternam: aut
aliter quoquomodo delusa: reintrauit tricliniũ/
festinans ad regẽ: ⁊ vt ꝓtinus caput ioãnis ba-
ptiste in disco dareꝛ exposcit. Ecce funesta pe-
titio: ecce postulatio muliebris: ecce petitio ste-
rilis: ecce petitio sanguinis innocentis: ex qua
nil aliud satiatur/ꝙ odiosus mulieris affectus.
Et cõtristat⁹ est rex propter iusiurã-
dum: et propter simul discumbẽtes
noluit eam contristare. Sed misso
spiculatore precepit afferre caput io
annis in disco; et decollauit eum in
carcere. Contristatus est rex: sed nõ ad peni-
tentiã: ad quã si accepisset tristiciã/dolẽs de iu-
ramẽto/cauisset ab homicidio. Uñ impie contri
staris herodes? Si qꝛ male iurasti: muta decre
tũ: ⁊ tristicie siccabiꝛ radix. Si bonũ iurasti/ q̃d
ergo tristaris? Quare vultũ tuũ cõfundis in tã
to cõuiuio? Sed simulatiõis malũ ad alta sepo
rigit/cũ inuoluit ꝑncipes mũdi. Simulata enim
herodis tristicia. Non enim in aliquo angebat
implere petitã homis mortem: neqꝫ derogabat
regie dignitati detractare iusiurandũ: quod du
taxat ad honestas petitiones innectit: cui⁹ pol
licitationẽ puella male ꝑmonita cõuertit in ne
cem. Sed hec ꝑuersitas agiꝛ a ꝑuersis: vt sepe
de quo interius gaudẽt/cũ sit nefas/exteri⁹ fin
gant adesse dolorẽ: de quo dolẽt cũ aderit cau
sa cõtraria ꝓtestenꝛ adesse leticiã. Nec est qp
piam rectũ in simulatoribus inuenire. Contra
quos ĩ Job scriptũ legim⁹: Simulatores ⁊ cal
lidi ꝓuocant irã dei. Merito igiꝛ dei vltionem
suꝑ se simulatores inducunt: q̃ diuino spreto iu
dicio hominibus placere querentes: aut infami
vitare cupientes: oĩa recte ꝑuertunt: vt ab ipso
iusto iudicio reprobanꝛ q̃ in agendis humanũ
iudiciũ vereñꝛ potius ꝙ diuinũ. Et mirũ in mo
dũ ꝗꝛ cõtristare puellã noluit contristatus: cum
mos sit eoꝝ quoꝝ aĩos tristicia possidet/alios
cõtristare: vt socios habeãt huiusmodi passio
nis: aut modico ponderare cũ viderint cõtristã
tos. Sed non ex magnanimitate animi/ aut ex
aliqua virtute: sed ex simulatione hoc ꝓuenerat
in herode: vt falso ꝓtestatus tristiciã/nollet pu
ellam inducere ad similẽ passionem. Hec repro
ba fuit vsqꝫquaqꝫ cõpassio. Que id ꝓtinus ege
vt ne cõtristareꝛ male petẽs/interfectus est in
cens. Uerũtamẽ si de cõpassione ad deuitãdam
ꝓximi tristiciã in herodis aĩo agebaꝛ: potius
debuit cõpati ne nullius mali cõscius tradend
exitio/ꝙ vt exitialis petitio donaretur. In hac
imagine oĩs humana ꝓpago damnatione ac
pit: quoniã adam euam male suadentem nolu
cõtristare: que cõtra dñi ꝑceptum ipsum inuit
bat ad esum. Comedit de vetito pomo: vñ om
humana ꝓpago multaꝛ. Crudelitas est/ nõ c
passio: malignitas/nõ benignitas: insipiẽtia
cautela: cũ male postulatũ cõcediꝛ. Censura
tinus ista in oĩbus similibus locũ tenet. Nõ
patiunꝛ parentes diligentes rõnabiliter ꝓle
si aliq̃d a filijs queriꝛ quod eoꝝ destruat seu
nuat bonũ. Alioq̃n seuirẽt: nõ amarẽt vtiqꝫ
tos. Medicus infirmo impie cõpatereꝛ si
responderet ad votum: Et magister indiscip
nato discipulo/si ab ipso correptionis auer
ret manũ: aut si vagatiõis postulationẽ adm
teret. Et deus omniũ virtus/in quo sunt sing
le regule agendoꝝ/iratus male postulata cõ
dit/que denegat miseratus. Forma male
passiuoꝝ herodes: q̃ in male petitis noluit c
tristare petentem. Sed misso spiculat
re precepit afferri caput eius ĩ dis
vt daretur puelle. Que cum acci

set/detulit matri sue. Multa hic materia tragedie/si quis vellet differere. Et hic allegoriarū vorago/si quis penetrare decerneret. Quo audito venerūt discipuli eius et tulerūt corpus eius: et posuerūt illud in monumento. Partitio nō modica facta est de ioanne. Nā anima iuit ad limbū τ eum quē baptizauerat/illis patribus expectātibus nunciauit: quandā cōferens de suo aduētu leticiā: cū videret ille anie breuiter a tenebris extrahende de lacu/animā eius ꝙ viderat/ꝙ tetigerat ipsorū τ omniū redemptorē iā carne vestitū/ꝑdicantē resurrectionē/morti vicinum vt mortuos liberaret. Ipsa ioānis aīa ad illa ima descendēs: in ꝗbus erat contio tā nobilium captiuoꝝ/sed cito redimendorū: gaudiū eis prestitit: τ spem illorū roborauit temporis breuitate. Uerba ꝟo ioānis remanserūt in cordibus fidelium auditoꝝ ad accedendū ad christū: cui⁹ dūtaxat fuerat ipse ꝑcursor: τ a multis repulsa/fructum quempiā nō fecerunt. Caput ꝟo ablatum est in disco: τ deductū est in ludibriū/et ad cōplementū odij feminaꝝ. Precisum a trunco caput christus creditus ꝑter corpus: quasi nō haberet ecclesiā sibi virtute fidei adherentē: τ cognitio rōnis ꝑter actionē in ludibrio facta est. Delatum in cōniuijs caput/τ demū traditū lubricā ti/rationē oīno delitijs τ lasciuijs deditā arguit. Corp⁹ in monumēto positū ꝑter caput/edisserit sine ratione omnē sepultā atꝗ deperditam actionē. Faciunt hoc ioannis discipuli dūtaxat in magistro ad officiū pietatis: ad posteros ꝟo deriuant opus instructionis: vt exhibeam⁹ sanctorum corporibus charitatis obsequia/et reuerentiā sanctitati: τ vt cognoscamus esse velut sepulta oīa ꝑter caput. Nam vbi acephalitas est/imago est humatorum.

¶ Libri tertij de parentibus τ ortu atꝗ processu precursoris finis.

¶ Liber quartus de vita domini saluatoris. De vita eius in generali. Capitulum I

Omnis doctrina que de morib⁹ datur/aut est affirmatiua vel negatiua. Affirmatiua nempe doctrina positiue loquitur τ negatiue: nā affirmando ponit agēdum. Et quia vno posito remouet contrariū: etiam negat quod in christianis morib⁹ noscit non agendum: vt via quā ipsa demonstrat/semper sit recta: omnis ꝟo alia indirecta. Que aūt negando incedit/prohibet vitia: que tamē sint ad agendum necessaria demonstrat. Idcirco postꝙ alteram alibi posuimus: hic de affirmatiua doctrina solūmodo disseramus: quam ꝑmi euangelium aut christus in se personaliter gessit: aut simpliciter docuit: aut ꝓuerbialiter disseruit: aut per aliquorum miraculoꝝ insignia ostendere voluit. Ac per hoc ipsam voluit esse vniuersalem/ omnibus cōmunicabilē/ omnib⁹ coaptabilē: omnibus fecit cōmunē τ coaptabilem: vt in ea recipiantur imperatores et reges/ principes τ omnes proceres: qui voluerint euāgelij subdere colla iugo: vt absꝗ mutatione iuste dignitatis/euangelice participes possint eē virtutis. Recipit ipa iudeos: recipit paganos: recipit idoloꝝ cultores: dignitate seruata/ eiecta malicia. Non damnat iura coniugij: statū continentie fouet: extollit pre his in culmie virginitatem. Gremio molliori cōplectitur debiles: artiori recipit fortes: blanditur nobilibus: τ ignobilibus dat audaciā viuendi. Sapientes non abijcit: insipientes non repellit. Non renuit dños: τ sub suo tugurio recipit seruos. Diuites non dedignat: cōgratulatur paupibus: nec sexus in sua opatione discernit. Formosos vocat: diminutos alloquit: τ nihil est nisi peccatū τ vitiū quod secernat. Non locus/non ciuitas/ nō orientalis/nō australis/nō occidentalis/nō aquilonaris plaga in cōspectu eius personā aliquando distinxit: qꝛ nulla est acceptio ꝑsonarū apud deū: neꝗ in euangelio sancto eius. Ac etiam neminē ꝓ sua virtute atꝗ capacitate virtutis euangelice facit exortem: sicut ad Galathas τ ad Colossenses testat apostolus: In christo nō est masculus/neꝗ femina: iudeus / gentilis/ neꝗ grecus: circūcisio/neꝗ preputiū: seruus/ neꝗ liber: barbarus/neꝗ scytha: sed omnia in oībus christus. Necnō ista quadrifarie ostēsa doctrina/incipientib⁹ parua/ ꝓuectioribus magna/ ꝓuectis alta videt: τ aliquos lacte/aliquos pane/τ aliquos solido cibo pascit. Ludit ipsa cū secularibus: loquit cū renunciātibus seculo. Uia plana est tardioribus: collis est volētibus alta cōscendere: sublimibus animis efficit mōs olympus. Ciuile cum ciuibus est euāgeliū: rempublicam cōmunitatē diligētes regere docet. Cū se religantibus se religat: egredit ad nemora cū pergētibus: τ anachoretis participiū suū prestat. Nō respuit doctrina euāgelica quēpiā nec accipit ex aliquo nisi ex virtute personā: vt eius acceptio nō sit ad quod deus cōdidit/τ saluator redemit: sed ad virtutē/cui se ꝑsona min⁹ vel amplius mācipauit. Nihil in hominib⁹ alienū est ab euāgelica vita/nisi quod vitij portat infamiā: ꝙuis oēs vitiosos ipsa recipiat/si voluntarie atꝗ actine vitij reliquerint notā. Cadunt sub euāgelio si qua sunt natiualia rōnis: non repelluntur ab eo artium nouitates: nō damnant ab eo diuersi hominū mores. Hec solum nō ꝑtinent ad euāgelicā vitā/que rōnis non possunt esse participes propter rōnis carentiā τ infimā vilitatē: cum τ euāgelium summa sit rō in agendis. Nec angeli propter nature sublimitatem: qui nunꝙ hic peregrini/semper degentes in superis: acsi aliquando ad inferiora dimissi: nō vt

Gal. 3. Colo. 3.

mereant̄ ſm euangeliū: sed vt pro nobis aut cōtra nos perficiant diuinū preceptum. Tantum recipit euangeliū homines in dupla viuentes substantia: vt nec corpus absq; anima/neq; anima sine corpore in vita euangelica per actiōis meritū sit possibile fieri: Quis ex euangelio seq̄tur pena vel gloria/cum oportebit a vita ista dimitti: sane ꝙ homines vtriusq; sexus tantū recipit euangeliū: vt nihil in hominibus sit ab eo seorsum: nisi quod virtuti ⁊ rationi cognoscitur esse aduersum/aut vitio mācipatū. Sed gratāter recipit semꝑ a vitio emancipatū: vt firmiter teneat̄ atq; credat̄ nulla virt9 nature: nulla virtus aut opus originalis iusticie: nulla virt9 aut opus legis mosaice: nulla virtus aut opus moralitatis/sapientie/cōsuetudinis superinducte posse christi euangelio atq; vite morali euāgelij ꝯuenire: nisi cū credulitate indubitata ⁊ amore omniū/que in christi euangelio continentur. Quibus credendis tāta humilitate subijciatur animus: vt neq; inertiā rationis aut questionis litigium querat. Non satagat aliunde intelligere quod est reseruatum oculo fidei/⁊ fidei puritati. Sed noueris primo quid sit euangeliū: cui oportet colla submittere: ⁊ sine quo alicui non est salus. Euangeliū est verbi incarnati historia diuine humaneq; ostensa in christo ⁊ in christi ꝑsona. Euangeliū est verbum breuiatum quod fecit dn̄s super terrā: confirmatū opibus ad faciendum: validius operibus/declaratū miraculis/velatū parabolis. Euangeliu quid. Euāgeliū est lex eterna tēporaliter ꝓmulgata: diuine voluntatis ostēsio: reformatio deformate imaginis: inuisibilium amor: visibilium sanctū odium: terror demonū: clausura inferni: suꝑnaturalis operatio: paradisi porta: angeloꝝ actus: suꝑcorporalium cantilena: sanctificatio sensuū: mundicia cordis: dominiū mundi: anime speculum: rationis luminare splendidissimū: sol inuisibiliter lucens: scientia incorruptibiliū: suꝑnaturaliū documentum: testamētū virtutis ⁊ gratie: hereditas pacis: chirographum ꝓmissionis eterne: pulchritudo superinducta in natura: superexcedens decor: venustas morum: mos omniū morū forma: fortitudo suꝑ naturā: temperantia extra vsum: iusticia suꝑ leges: ꝓuidentia suꝑ homines/temp9/corpus/locum ⁊ modū: scientia inapprehensibilis ab homine puro: apprehensibilis solū his qui sibijpsis renunciant/⁊ ea in quibus degūt: syllogistica ⁊ sophistica disputatione nō vtens: fide apprehendit̄: spe tenet̄: charitate moralizatur: atq; actu ꝑficit̄: in ratiōe/nō in sensibus lucet. Segregata sapientia ꝑ seipsam sufficiēs ad optimi ⁊ ꝑfecti cōprehensionē. Cuius vitā aspicientes in bonoꝝ actore iesu: incipiemus ab eo tēpore quo cōmuniter hominum etas virtutis ⁊ vitij incipit esse capax/scz ab ānis duodecim: Quis ipse ab instanti conceptionis viator ⁊ cōprehensor perfectus ⁊ ꝑfecte ꝑstiterit: sed per corꝑis molem/mutationes etatum ꝓpter similitudinem carnis nobis similis factus perpeti voluit. Et multa sunt ante duodecim annos/⁊ in ipsis duodecim ānis/⁊ post ipsos duodecim annos facta in ip̄o: facta ꝑ ip̄m: ostensa ꝓpter ip̄m: que nisi distortissimo sensu ad mores contrahi nō valerent: cuius distortionis a spiritu sancto licentiā nō habemus. Sed quoniam illa puerilis adhuc ⁊ tenera etas duodennis icipit assentire rationi: ⁊ suadibilis ex cognitione ad bonū: ⁊ ad malū dissuadibilis: demereri potest incipere atq; mereri: maxime cum in pueris rationis acceleratus est sensus. Idcirco saluator in illa etate ad informandū hominū mores/ꝑter excedentia nostrum intellectū/ pretulit atq; ostendit quid insigne virtutis: ab ea obedientia exordium faciens/in qua primus homo est constitutus. Ad quā primo ligatus/ cum qua primo cōtubernatus/creatorū omniū accepit noticiā ⁊ eorum subiectionē ad nutū: si ad cōditorem fideliter primo ip̄e seruasset: quā ꝑ male voluntatis audaciā frangens/ꝓiectus est de amenissimo loco in hanc miseriā/cū culpis ⁊ penis suis ⁊ suorum omniū posterorū. Nec inuenimus saluatorē ante duodenarios annos aliquid fecisse aut dixisse: velut qui ſm altissimā ꝓuidentiam volebat videri agi/nō agere: nec ꝓtulisse verbū cōceptum in luce sue rationis/ꝑ resonantē vocem ⁊ dearticulatā inter labia oris ante temp9 quod in cōmuniter natis atq; viuentib9 capax rationis adam habuit obediētiā: quā nec ꝑdu ratione cōtempsit. Ostendens se christus esse rationis capacem/in tempore cōgruo ⁊ in humanitate verbo declarauit opereq; ꝑfecit. Ipsa est enim virtutū omniū prima virtus: ꝑ quā infidelis venit ad fidem: ⁊ fidelis obedit in fide: nam omnino prior sit obedientia fidei: deinde obedientia in fide: vt prima sine ꝓbatione fidei nrm credat: alia in fide ſm ratiōes fidei opa fidei faciat. Ipa ꝑeunte a deo nulla potest esse auersio potius vero in auersis fit recōuersio. Cuius inobedientia emula/in cordibus hominū regnum tenens imperat auersionē: ꝓhibet cōuersionē. Quā obedientiā saluator ostendit verbo rationis ⁊ effectu opis: cū parentibus se querentib9 respōdit: **Quid est quod me querebatis? Nesciebatis quia in his que patris mei sunt oportet me esse. Et descendit cū illis nazareth: et erat subditus illis.** Vide tempus rationis ⁊ verbi rationis expressum: iam aperte insinuās quod velabatur in carne. Magnū verbū altissime rationis/qui nouit ꝑficere vota patris. Magna obedientia est cum velut patrem ꝓtestabatur eternū ⁊ inuisibilē: cuius se talem filiū asserebat cui ab eterno genitus nō vt minor obediebat. Et per carnis assumptionē minor factus/ non in deitate mutat9: in carne perficiebat ab eterno preuisa. Pe. Ista autem obedientia nō obmisit parentibus carnalibus in carne non carnaliter obediuit: cum descendit cum illis nazareth subditus factus illis: vt fas sit atq; necesse mortalibus atq; corruptibilibus directionib9 ob

dire/propter immortalitatē ⁊ incorruptibilem directionē. Semen omniū malorū propria voluntas: obedientia vo rostrizauit illud. Radix fuit crucis christi volūtas sensualis: sed placita obedientia penitus desiccauit eam. Nō machina ligni christo causa pene fuit: sed prohibita voluntas in parentibus primis: obedientia vo suffocauit eam in multis nascentibus ceteris. Qui nouit obedientiā/nouit portam virtutum: ipsius ignarus regni/vitiorū est ciuis. Intellectualē paradisum inhabitat eius indutus pallio: cōtemnens vo nudatus maledictiones penales accepit. Ipsa ꝑdita tulit exilium: ꝓculdubio repatriat obedientia vera. Si ab inobedientia sunt mala inuisibilia ⁊ visibilia simul exorta: certum est obedientiā bonorū omniū esse germen. Depopulata est celū inobediētia: obedientia vo remittit ad sedes. Confirmationem acceperant inuisibiles spirit⁹ inuisibiliter obedientes: ⁊ in corpalibus assistenti nemini patet lapsus. Caret timore verus obediens: nec ex pudore cōmissi mentis facies squalidaꝛ corpa inuisibiliū inspectare: imo nec facies corpis corā oculo carnis. Inobediens factus timens argutoris vocem: ⁊ nudatus honoris amictu/latibulum querit. Non sentit vitiorum sentes huius collega virtutis: discollegatus ab ea/in anima ⁊ corpore tribulos sentit ⁊ spinas. Omnis inobediens circūcluditur a diabolo in mari ꝓiectus inundantiū voluntatum: recognoscens ꝑ obedientiam deū euomitur. Nunꝗ cum diabolo ꝑticipium habet obediens: ab ipsa diuisus sodalis est eius. Lux ⁊ tenebre simul esse nō possūt: multo minus obedientia ⁊ vitiū. Uia recta obedientia: omnes alie ad inferos penetrāt. In cuius lucem si aspirauerit infidelis relinquens errores/venit in fidem fidelis factus animal subiugale. Si fidelis in ipsam ꝓspexerit: obediuit mandatis: in nullo cōtumax ad clamorem eius: inuisibilibus inuisibiliter/ et moribus eius visibiliter se coaptans. Si vo intimā claritatem lucis eius agnouerit: vt lucifer eius fieret/ex toto reliquit seipsū: multo magis ⁊ que ꝓpter se ipsum in bonis nature accepit. Qui sibi ⁊ suis libellum repudij scripsit/huic potuit esse cōformis. Ligatus sibi ⁊ materijs/nō appropinquauit ad ei⁹ intelligibilē claritatē. Fecit ista obedientia remota cenobia: vt sine tumultu ei⁹ tuba celica sentiretur: vt pararenꝛ ad bellum sub duce iubente cenobitici certatores. Et ipsa ꝑstrepente in auribus/de cōgressionibus visibilibus/corporali carne/placido mūdo/⁊ inuisibilibus reportarent triumphū: ac etiam palmiferi occurrerent regi regū. Subdidit ista spūalib⁹ ducibus ⁊ tēporalibus multoꝝ hominū animos:
Pe.i qui ꝫm Petri sententiā/castificarunt animas suas in obedientia charitatis/nō timore necessitatis. Quā ꝗ sine cōtradictione ꝑfecerit: ab exactione diuina in exitu anime ab hac vita extitit liber: ꝑceptore cum iudice remanēte in lite. Nō exigeꝛ rō de libera volūtate/ quā ex toto in manib⁹ ducis renunciauit obediēs: vt nollet iura placiti/sed mādati. Nō exquireꝛ de sensuum motu/ꝗ eos nō mouit aut variauit ꝓpria volūtauit/nisi ad iubētis imperiū: excepto motu vegetabilis vite: ꝗ obedientie legibus subiacere nō nouit. Quō ergo exquireꝛ de donis qui abrenunciauit eisdē: ꝗ dona nō cōuertit in placitum suū: sed in largitoris obsequiū/ad supioris ꝑceptū: vt in elemētis ⁊ elemētatis: ita deuitaret sensualē ⁊ voluntariū vsum: vt ꝑter legē positā ⁊ directionis iudiciū/nihil sua voluntate frueretur? Magna videꝛ dementia renunciare cōcessis: ⁊ sibi auferre in eis vtensilia iura: ego autē dico summā sapientiā/totū se atꝗ foris posita tota ī eum ꝗ fecit ⁊ cōdidit/ꝑ obedientiā reconuertere. Nec quisꝗ melius ꝗd agere potest/ ꝗ̄ vt ei se cōmittat ꝗ eū cōdidit: atꝗ male agere nō potest. Omne nāꝗ opificiū melius sub moderamine cōseruaꝛ artificis: ꝗ̄ si ꝑ se quiescit aut agit ī omni quod placet: ⁊ moueꝛ in omne quod potest. Iste solū nouit ⁊ potest ꝑseruare causatū ꝗ tenet/nouit ⁊ causas ⁊ principatū in terminis: cuius potentie solū oīa subdunꝛ principia: ⁊ cōponentia seruare cōposita: sine cuius authoritate cōponentia nō cōponunꝛ: imo ipō non gubernāte oīa soluerent ⁊ relaberenꝛ in pristinā de qua sunt ex nihilo in nō dubitatā materiaꝫ: quod sicut de visibilibus/ita de inuisibilib⁹ est sentire. Beata igiꝛ abrenūciatio cuiuslibet doni atꝗ iuris in manibus obedientie: ꝑ quā oīa cōseruanꝛ in esse: atꝗ ꝑficiunt in ipsa ꝑamplius ⁊ ꝑfectius ꝗ̄ acceperint in natura. Igitur liber ab omni exactione abibit in regnū: ꝗ subiugauit obedientie oīa dona cōcessa: necnō ⁊ omne donū nature fecit instrumētū virtutis: ⁊ quod natura ⁊ necessitas exigebāt/inexhausibili thesauro virtutis inrepetite ꝑsoluit. Quandā multiplicationē cetere patiunꝛ virtutes: obedientia vo monadē fecit: vt solū vnū quod est obedire/sit officij eius. Noui multiplicari hominū volūtates: ⁊ sepe cognoui ad volita infallibilem impossibilitatē: solus obediēs ꝑfecit ꝗ voluit. Nil enim aliud volebat nisi obedire: quod nemini denegaꝛ. Etiam si nō esset ꝗ vocaliter ꝑcipet: semp tamē obedit ⁊ mereꝛ ꝗ huius virtutis in animo ꝑcognouit officiū. Nō enim ad mala nisi deuitando/sed ad bona eius inclinatur aspectus. Quāuis multi sanctorū dixerint sine discretione oportere obedire istius sancte mancipiū: sed intellexerim tales intellexisse precipientes penitus esse sanctos: nō exercitantes exercitandos nisi ad meliora: ꝗbus incontradicibilis obedientia debereꝛ. Necnō intellexerim in subditis submissā a deo infinitā rōnē atꝗ fidē ⁊ charitatē: ꝗ luce clari⁹ videt mala. Ergo discernet subditus iussa maioris? Minime. Sed abrenunciabit homo veritati/fidei/charitati: que ad istius singularem obedientiaꝫ adduxerunt? Multo minus. Quia si vt animalia ductori nō contradicentia obedire debent: animalia tamē esse non debent: cum extra rationem veritatis

ꝛ fidei ꝛ charitatē obedientis obedientia vera
esse nō possit: Quis sine precipientis virtute ve
ra obediētia esse penitus possit: dum faciat hu-
militer obediens bonus bonū/quod ꝑcepit qui
prelatus est malus. Etenim obedientia nō a ꝑ-
cipiente/sed ab obediente dicit: sicut preceptū
non ab obediente/sed a precipiente causatur.
Nempe omnis obedientia christiana fundatur
in euangelio: cui nulla repugnare debet obedi-
entia spūalis: nec aliq̄ ordinatio regularis: nec
forma vlla viuendi. Quod euangeliū obediētia
fidei ꝑcipit: vnde ad hanc singularē obediētiā
deuenitur: quod nō est in chartis/sed in virtu-
te rationis: ꝛ nullū peccatū minimū aut magnū
ꝑcipiendo aut obediendo includit. Igitur vbi
peccatū minimū aut magnū adesse certe cogno
scitur: ꝑcipienti nemini obediat. Ubi vero in-
differens est aut virtus quod precipit: tantū di
stet discretio precepti aut cōtradictio ab obedi
ente/quantū distat ortus ab occidente: vt si nō
querit mortis occasum/nō discernat tale prece
ptum. Quod ꝛ fecit ipse saluator: q̄ obediuit ini-
quis absq̄ peccato. Nam stetit corā principib⁹
sacerdotū: stetit ante presidem: velut obediens
vsq̄ ad mortē. Quod fecerunt q̄plures marty-
res obedientes paganis/mundi tyrānis/impe-
ratoribus cultoribus idolorū: quousq̄ ad pec-
catū trahere tentauerunt. Ubi aūt de peccato
egrediebat edictum: obedientiā deo/inobediē-
tiam huiusmodi dn̄is porrexerunt. Nec obediē
tia dici potest/que facinoroso ꝑcepto inclinat
opere aut corde ceruicē: magis vero vbi hoc cō-
tingat/nihil dico in morib⁹ sanctius q̄ tali obe
dientie pro obedientia repugnare. Ac etiam si
expediat verbera ꝛ flagella suscipere: nec intē-
tatam mortē in aliquo formidare: dicta ac ver-
ba ꝑamplius/imo necesse sit omnino suscipere
In scholis obedientie nō docent exceptiones
regule: rerū/locorū/temporū ꝛ sociorū replica
tiones nō audiunt: ꝓpellunt allegationes: ap
pellationes nō admittunt. Ubi fiunt aut reso-
nant ista: studiū est puerorū studentiū ꝑ clamo-
rem: ꝛ ranarū est rumor non distinguentiū vo-
ces. Accepit aliquando obedientia velut q̄dam
seuera regina in animo subditi dijudicationis
sceptrum: ꝛ ante auditū ab ore iubentis prece-
ptum/omnē sensum ꝛ intellectū ꝛ voluntatem ꝛ
rationem adiudicauit morti: ꝛ ne fieret relucta
tio/velle volebat ꝛ posse carere: vt quod expe-
ctabatur a duce/fieret sine querela/ꝛ in silentio
cordis ꝛ oris. Quatuor fecerunt monstra: natu
ra ꝛ ars/ꝛ iniquitas ꝛ obedientia. Mōstra obe
dientie mirant angeli: tremunt demones: rapi
untur sup sydera firmamenti. Monstrū est vi-
uus ꝛ mortuus simul ꝛ semel: monstrū est tacēs
ꝛ loquens/sedens ꝛ ambulans/gaudens ꝛ plo-
rans/deficiens ꝛ ꝓficiens/dormiēs ꝛ vigilās/
suus ꝛ non suus. Titubauit interdū obediens:
vnde in talibus minimis rebus meritū: iter di-
xit: forte oratio plus valeret: ꝛ multū ꝓficit in
animo de genere virtutis. Et illuxit desuper in

mente. Uerum obedientie meritum non con
stit in eo quod agitur aut toleratur exterius: s
in eo quod interius abnegatur. Ubi vero est po-
tissima virtus/ibi ꝛ potissimū meritum. Potiss
ma virtus est propter deum abnegata volūtas
que nō maior in magnis/ꝛ minor in paruis est.
Nec numerantur aut ponderant ab agonū po
sitore/quanta ꝛ quot sunt a quibus volūtas di
soluitur: sed quātus est affectus qui ligabatur.
Consueuit ad horam in magnis minus/ꝛ i par
uis ligari peramplius. Uidi possidentem mille
ꝛ alium habentem centum: magis ligabat affe-
ctus illius in centeno q̄ in mille alterius. Uo-
luntarie ambo reliquerūt: si numerum aspicis
plus millenarius: si affectum/plus centenari
dereliquit. Igitur ꝛ in minimis obedire tanto
fit authori gratius/quanto magis abnegat eti
am in bono animi appetitus. Occurrerunt sig
dem vni simul due virtutes: que mutuo se gene
rant: vt vna nascatur ex altera: ꝛ altera nascatur
ex vna: ꝛ vnaqueq̄ agonistā inuitabat ad actio
scilicet humilitas ꝛ obedientia. Petrus q̄dem
assentiunt humilitati: omnino absonū iudicans
ab illa maiestate lauari: ꝛ pro humilitate i eter
num sanciuit. Insistit obedientia ex aduerso: ⁊
eum celestibus priuat muneribus/si non obedi
at mirifice operanti: quoniā voluntas ꝓiacta
in directionem humilitatis: sed alterius inobe
dientia monstrabatur voluntas. Mutat humi
litas vultum atq̄ iudicium: ꝛ aliter alloquit q̄
ante deiectat/dicens: Et hoc proprium meum
est obedire. Fit igitur obedientia fit: ꝛ humili
tas: sed aliter q̄ fuerat ab agonista ꝓuisum. S
qui voluntatem in sensualibus omnino est be
stiale. Qui bestialitati obedit/eidē est sub di
diuortiatus ab habentibus rationem/fact⁹ p
corum cenobita Qui obedit adinuente malic
atq̄ procaci/diaboli factus est monach⁹. Qui
bonitati se dicit velle subijci/directionē ꝓpria
imitatus: sibi preceptor est factus et subditus
Qui dicit: legē noui: nō indigeo directore. E
Paulus didicit a christo euangeliū: ꝛ post be
tificam visionem missus est ad ananiā/vt eu
doceret quid oporteret facere. Negat humi
tatem/qui non vult subijci ꝑ doctrina. Ana
nias interpretat ouis: cui mittit lupus rapaci
tellectus videlicet: oīa se ꝑ intellectū deuora
credens: sed plus nouit humilitas q̄ ꝯfidentia
Et idem Paulus post longā ꝛ annoꝝ predic
tionē euangelij/quod ꝑ reuelationē didicera
dignatus est cum apostolis collationē face
non ad tentationē ꝛ probationem/sed ad ob
dientiam ꝛ correptionem si aliquid cōtulisse
Qui sibi factus est etiam in bonis iubens ꝛ
sus/cecus est: sine duce viā desyderat: sed igno
rat. Ebrius est talis: domū in animo reperir
nescit madefactus a vino/ quo tramite reuerta
tur: ꝛ credens recte incedere pedib⁹ cespitat: ꝛ
animo ꝛ corpe impetit in parietem. Prop
ꝓpriū est obediētie sancte potius in modicis
paucis bonis i ꝑte certitudīs se tueri/q̄ fluct

are in magnis. Non habet obedientia dubi-
tandi aduerbium: semper in affirmatiuam ce-
dit certorum bonorum partem. Longe factũ
est ab obedientia certificari in seipsa/et dirigi
a seipsa: incunctãter vult amare atq odire/lo-
qui atq operari: quod fiet aut p certã rationẽ
et doctrinã/aut p fidẽ et charitatẽ firmissimas
ad pastorẽ. Posset deus omnẽ viã certificare
de suis placitis per occultas reuelatiões/abs-
q q homini homo subderet: sed humilitas et
charitas frustra essent in ordine virtutũ. Nam
humilitas est maxime obediẽtis: pcipiẽtis vo
fontalis est charitas. Obediens solũ ad oculũ
ioculator est/qui membra cõtorquet ad sonũ ly
re. Depictor est imaginũ/et sculptor figurarũ/
aut statuarum conditor: qui obedientiã solum
perfecit corpore. Multa sunt animalia in ma-
gnis dominorum suorũ perficientia volunta-
tem: et tales sunt qui actu exteriori quantũcun-
q essentialiter perficiũt iussa maiorũ. Omnis
enĩ virtus ratiõalis est ad intellectũ relata: cor-
poris autem virtutis actus visibilis est ad cor
pus relatus/prout a corpore fit: ad rationẽ/pro
ut ab ipsa disponitur. Obedientia vo in ratio
ne fundat: et primo peragit in inuisibili sensu:
ac per hoc tũc erit vera/cũ intus mutat mẽtis
affectũ: vt placitum vertatur in non placitum:
et non placitũ/placitum fiat: amor in odiũ/odi
um in amorẽ: velle in nolle/nolle in velle: dele-
ctatio in penam/pena in delectationẽ ad iubẽ-
tis imperiũ: immo cognita superioris volunta
te per signa certa et inuisibili et impassibili mu-
tatione transferat. Nihil iuris sui habet obedi
ens: totũ tradidit enĩ presidenti. Qui nõ muta
tur in intimis: aut nõ dedit/aut retractauit iu-
ra pcessa. Si nõ dedit/proditor est: et reuertet
in caput suũ: etenĩ se dedisse fatebatur. Si vero
retractauit oblata/sacrilegus est: reaccepit nã
q de altari virtutis quod non erat suũ. Naz iu
re donationis ac etiaz venditionis p supernis
omnẽ alteri tradiderat voluntatẽ: et omnẽ cor-
poris aptitudinẽ et consistentiã cuz voluntate
alienauerat velut fundum instructum: nec est
amplius ad se qui semel se alteri dedicauit. Emũ
tur et venduntur mancipia iure perpetuo: nec
sunt sue potestatis/nisi manumittant a domi-
nis. Neminem vero dominus omniũ manumi
sit qui sibi se donauit in voto: aut pro altis pre-
miis se vendidit virtutibus altis: quis velimus
nolimus/sui sumus iuris: creauit enĩ nos atq
redemit. Qui vero animo paratur ad iubentis
inuisibilem formã: et sine passione ipsam reci-
pere obedit: totus est dei/etiam si non respon
deat corpis valitudo. Verus enim virtutis af-
fectus/corporis excusat atq supplet defectus:
sed nõ reconuertitur: vt corpis actus/mẽtis ex
cuset aut suppleat aliquãdo defectus. Ubi an-
tẽ ista duo simul cõueniũt: ex duabus substan-
tiis vnum virum cognosce perfectũ. Sed hi q
adhuc in hac celesti virtute cũ passionibus cer-
tant/vellent deuicisse aut deuincere passiões:
sed nequeunt: immo semp et sepe ipsarum pa-
tiunt insultum: et quandã desidiã in anima per
ferunt: cũ nõ possunt repellere ab animo que
oderũt: aut ipsi virtuti exercende aduersantur
Sed dicimus q aliud est tẽpus belli/aliud pa-
cis: que non possunt eadẽ sententia diffiniri:
sed euenit aliquando q in tempore belli maio-
ra gagia conquirunt/q sopitis hostibus in tẽ-
pore pacis: sepe fit et econuerso/sm differentiã
agonum et agonistarũ. Nulla enĩ virtus in veri
tate clarescit: nisi oppositũ aut retrahens seu
impediens patiatur: nõ in succumbentia/sed i
pugna. Si quis autem est ille: liberam volũta-
tem et affectum inspiciat: et deo relinquat pro-
uidentiam passionũ: et fructum finalis euẽtus
et quare a deo ista permissio/nulla ratione cõsy
deret. Omniũ enĩ virtus aliquid habet aduer-
sum/aliquid consentaneũ/aliquid retrahens/
aliquid prohibens: cũ quo cõtinua pugna cõ-
greditur: sic enĩ vt inclarescat necessariũ ẽ. Ha
bet virtus fornacẽ: habet et refrigeriuz: in vno
probatur: in altero requiescit: et habet agonez
quo currat ad brauiũ/et nanciscatur coronas.
Accessit aliquando tristicia: et peruenit ad ani
mũ obedientis: et conficiebat eũ pter dissua-
uitatem mentis/et operis sterilitatem: et diiudi
cabat in animo presidentem/velut importunũ
et ignorantem expedientia: sed tacebat ore p-
ficiens opus/non amore precepti: sed sibi ti-
mens notam aut querelam si reluctasset: et ne-
gociũ suũ perambulabat in tenebris. Ignora
bat enĩ astutias demonũ: qui sepe mentẽ faci-
unt dissuauẽ/vt ex tedio retardent obedientis
cursũ: nec videbat q neq sterilitas iniũcti ope
ris/neq importunitas aut ignorantia presidẽ
tis adimit meritũ subiugalis virtutis: Qui pci
pientẽ iudicauit: terrã sursum/celum vero de
orsum vertit: et eodẽ instanti factus est iudex et
reus/dñs et seruus. Obediuit quis insipide pa-
tri temporaliter eũ veritus/et collegarũ phor-
rescens discrimen: pacem quesiuit iste in ter-
ris: sed nõ bone voluntatis: gloria vero sibi ex
hoc nõ erit in excelsis. Dis enĩ aspectus virtu
tis tendit primo in primã et increatã virtutẽ: et
nõ deo propter homines/sed hominibus pro
pter deũ obedientia et concordia debeat. Obe
dire ad oculũ carnis/carnis meritũ habet: obe
dire ad oculũ spiritus/supercelestia premia ca
ptat. Supinatur semper vere obediẽtis oculus:
contrarii vero statutus ad terram. Tristicia in
obediẽtia pseuerãs/subiectũ priuat a premiis:
interpolata vero reaccẽdit veraciter obedien
tie mancipatũ: velut aqua proiecta pmodicũ i
ignẽ/a flatu folliũ agitatũ. Turbatio in obedi/
entia queratur per causas: et ita diiudicetur.
Sed Dauid omnino dicebat: Paratus sum: Psal. 118.
non fui: non ero. et non sum turbatus: vt custo-
diã mandata tua. Semper obediẽtia p verba
dicit/et agitur de presenti: non enĩ cõputat ali-
quid se fecisse temporis oblita preteriti: futuruz
nõ spondet: fecerat nempe semel: ad psens tẽ-

pus asciscitur actus eius. Omnes em̄ virtutes
suo modo merentur. Qui vero semel ad stipitē
eius intellectum ligauit ꝛ asinum: nunꝗ cadit
a merito dormiens ꝛ vigilans/sedens ꝛ ambu-
lans/laborans ꝛ quiescens/comedens ꝛ absti-
nens/orans ꝛ legens: semꝑ cumulat p̄mia/pro
pter ꝓmptitudinē p̄me oblationis ꝛ firmate fi
dei ad iubentē. Genus est sp̄ualis fenoris mu-
tuata omni pecunia sub vsuris: ꝛ si nunꝗ expē
datur/accrescit ad mutuantem. Locatum ani-
mal etiaꝫ si quiescat/lucratur domino ꝙ fuit in
federe: firmatus obediens etiam si concutitur
tentationibus aut quiescit immotus/volunta-
te meretur. Est obedientia ex parte virtutis: est
ex parte obedientis: est ex parte iubentis: est ex
parte ipsam p̄mo instituentis. In virtutum de
scripta catalogo animi est libertas/securitas
conscientie/non aberrans ratio/terminata ꝛ si
ne questione intelligentia: impleta voluntas si
ne pondere plena: sine nocte dies: lux tenebras
fugans: responsio subita questionibus diaboli
mundi ꝛ aduersantiū hominū: inquisitio cui re-
sponderi non potest: responsio que replicatio-
nes non suscipit: quia nō possunt inferri: pactio
inuisibilis: ꝑfecta origialis iusticia/debitū red-
dens ꝛ actualiter exigēs: iusticia legis ꝛ gratie:
inuisa satisfactio: expiatio anime: ꝑfecta pauꝑ-
tas: pulchritudo ꝛ ordo nature: ꝯseruatio enti-
um: releuatio inclinatorū: restauratio perdito-
rum: ꝛ ad deum ꝛ ad hominem ꝑsidentem iusta
ꝛ plena cōformitas: inexceptuata dispositio ad
contraria sensus. Obedientia est donatio sem
per exacta: ꝛ cum reddit/plus exigitur: magis
vero se amplius porrigens: ꝛ ipsa vere absolu-
tio est ab omni quod exigi potest. Conuentum
atꝙ congregationem inuisibilem omnes fece-
re virtutes: in medio statuentes paruulam atꝙ
puellam obedientiam: ꝛ veritas surgens in me
dio inuisibiliter in sensu inuisibili ab omnibus
perquisiuit: Habetis ne aliquid querele aduer-
sum hanc deiectaꝫ? Et responderūt: Nequaꝗ.
Immo ipsa velut famula cum sit p̄miceria/nos
omnes honorat: in omīloco ꝛ tēpore atꝙ ope-
re nos veretur: nostras ꝑficit voluntates: letifi
cat congregationē nostram. Et mirū quod im-
partite nostra nobis simul tribuit iura. Ipsam
dicimus omnino innocentē: imo nobis nostra
tributa inculpate reddentem: a nostris absolui
mus debitis: dicentes liberam debere regnum
liberū introire. Similiter fecerunt ꝛ demones
aduersus obedientiam querentes testimonia:
non inuenerūt ipsam in aliquo suis legibus sub
iacere: sed omnino rebellē. Et nihil eoꝝ iuris
inuenientes aquilij velut impij maledixerūt: atꝙ
damnauerunt ab ipsorū regno: disponētes cō-
tra eā bella crudelia: quia ipsa ipsorū fines actu
intrepido semꝑ pulsat. Ex obedientis autē par
te vita est imperturbabilis: applicatio vni inap-
plicabilis: alteri adhesio ineuulsibilis: mos
irreꝑhensibilis: actus iustus: ponderatū opus:
ꝑuigil oculus: auris non obtusa: circūcisus mo
dus: paratū animal ad omnia onera sine discre
tione ferēda: rota ꝯsa ꝛ reuersa semꝑ circa idē
centrū: q̄eta milicia nō quiescēs: mirificus agō:
impauiditas mortis: ꝯsyderatus motus: impas
sio sensuū: deiectio corꝑis: tediuꝫ q̄etis: leticia
laboris ꝛ inquisitio. Obediens verum damnū
suū existimat silentiū patris: ꝛ nihil se fecisse ar
bitratur/agitatus a ꝓmptitudine mētis. Colle
gam non querit in opere cōmisso: timens par-
titionē meriti sicut ꝛ rei: agitatur a sancta emu-
latione. Vellet em̄ preferri ad opera laboriosa
ꝛ vilia propter primum p̄mium huius virtutis:
quod sicut in alijs virtutibus est fecisse. In se-
cundum vero non fixit aspectum propter certi
tudinem bonitatis in animo prefixe de summo
ꝛ iusto deo: qui nullius boni detinet premium.
Est sine sanguine fuso martyr/qui lete portat
obedientie pondus. Plectratum semꝑ instru-
mentum est/ꝛ esse cupit obediens: vt semꝑ re-
sonet dominicā cantilenam. Rex ꝛ seruus obe
diens bonus: qui suo superiori incontradicte
subijcitur: ꝛ inferiora sibi possidet ipse subie-
cta. Semel ꝛ iterum obediuerunt omnia viuen
tia homini propter obedientiam seruatam ad
deum. Mutabant in egypto speciem creatu-
re: producebantur ꝛ veniebant ꝛ redibant ad
imperium hominis. Ethera dabant quasi gra
dines lapides: ꝛ ostendebant obedientiam obe
dienti. Stetisse sol legitur contra sue legis cur-
sum obediente deo voci hominis: vt monstra
retur dominus subdito propter bonum obedi
entie obedire. Obediuit helie ignis: quia ipse
domino obediuit: ꝛ in non reuertētes fecit in-
cendium: quia erat homo dei: ꝛ non suus/sibi
scilicet viuēs. Tu poteris de celo aduectare igne
in consumptionē tuorum peccatorum ꝛ super-
borum motuum. Prohibebat imbres de celo
ꝛ educebat/ꝛ tu obediens poteris prohibere
lachrymas/ꝛ earum imbrem velle producere.
Corui sibi subditi erant: etiam demones subij-
untur vere subiectis: vt eorum malo ministerio
ꝑ resistentiam mereamur panem vitalis doctri
ne ꝛ spiritualis alimenti: vespere vero in fine se
culorum resurrectionem carnis gloriosam ac
cipiemus. Et magnus monachus Athanasius
centum demones habuisse legitur quadragin
ta annis ad tentationem: quos post resistenti-
am tanti temporis habuit ad obedientiam et
subiectionē: ꝛ precepto eius/trecentorum mo
nachorum fecerunt cenobium cum omnibus
officinis/educētes aquam ꝑ aqueductus alon
ge: tentantes etiam monachos quos ipse vole
bat habere consocios sine intermissione: ac
nec cum eo ꝑgerent moraturi/magis vero me
rituri. Igit̄ in obediente obediētia recuperat̄
est prime iurisditionis date creature rationa
li. Dū ꝑficit iussuꝫ obediēs terret demōes: fulmi
nat in inferno: tremeee facit oēs aereas terre
ꝙ ptātes: ꝛ sibi asciscit lucidas inuidie line
carentes. Quod simile appetat simile/natura
ars mos fecit ꝛ gratia. Igit̄ qualis obediēs ro

les sunt complices quesiti aut voluntarie acce
dentes. Huic virtuti omne vitium insidiatur
et argumentũ: quoniã omnium ipsa est inter-
emptrix: nihil ascribit ad impossibilitatẽ. Obe
diẽs omnia sperat posse pficere iussa: novit em̃
ista virtutem miraculose operari supra natu-
ram et artem: quam sententiaz si vellẽ armare
peractis exemplis/ad inceptum sermonẽ tar-
de conclusio sequeretur. Obedientia obedien
tis est quodammodo doctrina precipientis:
pro eo ꝙ oportet obedientem omnes latebras
anime sue/atqꝫ omnes tentationes placentes
& nõ placẽtes: & si qua contingẽtia circa seipsuz
in vtroqꝫ sensu suo manifestare directori: vt ex
hoc pcipiat ꝗd iniũgere/ꝗd vero ꝓhibere ha-
beat in subiecto: aut quã cautelã quãve medelã
expediat opponere: i ꝗbus laxare aut retinere
frena: non em̃ omnes duces p spm̃ noverũt om
nẽ consistentiã subiectoꝝ. Qui vero se abscõdit
dirigẽti/tenet infra viscera damnationis mor-
tẽ. Est obediẽtia ex parte pcipiẽtis. Ipsa est ex
quisitio debiti vt psidens exquirat debita iura:
ne remaneat exactor & exactus in debito invisi
bili obligatus. Est ars imposita diversis pficiẽ
da opibus atqꝫ laboribus/diversa lucra susci-
piẽs/nullis exhaurienda expẽsis. Probatio est
athletarũ & subita tuba/vt pparatio fiat ad bel-
lum: impositio non electa: prorogatio contrarij
ad voluntatem subiecti/iussio non quesita/me-
dicina pter intentionem infirmi/impulsio & re-
tractio non reqsito illo qui sic agit. Sessor pro
suo modulo frenat & calcaribus vrget equum:
vt nec sue fortitudini/aut impetuositati consen
tiat/aut parcat segniciei desolate. Moderatur
auriga equos quadrigã trahẽtes: & nunc tar-
dius/nũc velocius angit. Sic qui presidet pm
ptitudini subiectorum/non semper frena rela-
xat & stimulat tarditatem: et virtutum currum
trahentes non lorizat ad placitum. Quotiens
em̃ qui preest subditorum preelectam perficit
voluntatem: aliquam margaritam cadere facit
de corona: nisi prevenisset quod ipse disposue-
rat firmare mandato. Non permittebat Sa-
lomon ad edificationem templi aliquem magi-
strorum in eorum sapiẽtia laborare/sed ĩ sua: ip
se sciebat peroptime quomodo debebant do-
lata coniũgi: nec qui preest/permittat proprie
sapientie opera fieri a subiectis: suum est diffi-
nire fienda. Quotquot suis subditis noverunt
atqꝫ dilexerunt invisibiles conciliare coronas:
contra ipsorum voluntates ex adverso fece-
runt ascensum. Obedientia prout imponitur
ab archõte/antidotum probatum est/porrectũ
contra venena serpentis: sed qui experimento
non didicit obedientiam/sepe incaute precipi-
et: sed fides obedientis librabit vtrumqꝫ. Du-
rum est ꝙ sciat equitare/nesciens ambulare.
Docere vero quod quis non didicit/aut pre-
sumptio/aut stulticia seu paracletus est. Nem-
pe absqꝫ dubio non a verbo aut a libro/sed ab
experientia ipsarum aut infusione compreben
dũt pfecte ṽtutes: & si de christo dicit: ex his
que passus est didicit obedientiam: quod sequi
tur tacebo. Igitur ad huius directionem per-
fectam eum qui precipit/oportebit sancte hu-
ius gustasse dulcedinem: & per longa tempo-
ra tractus per montana & plana huius virtu-
tis: non sterilia/sed fructifera imperare subie-
ctis: & diversos diversis agones ĩponere: atqꝫ
variare sonum sm̃ tempora regiones/conver-
sationes/aptitudines & loca huius intellectua-
lis musice instrumenti. Ac per hoc ex parte iu-
bentis ipsa obedientia est quidam oculus in-
sopitus ad cognoscendã opportunam varieta
tem: et renovatio moris et ordinis atqꝫ legis/
sm̃ subiectorũ expedientiam magis bonam.
Est etiam inflexibilis iusticia: ne cadat a rigo
re qui precipit/etiam contradictus: nec aliquo
tentus tedio/reponat in pharetra obedien-
tie sagittas. Nunqꝫ sileat obedientie guberna-
cula tenens/nisi cum ipsa operibus clamat:
cum vero ipse rex silet/dux spiritualis incla-
mitet. Sed nec segniter dixerim: vt post be-
ne operantes exhortando ad melius etiã sem-
per clamet. Clamat dux belli post impavidos
certatores/vt promptiores reddat ad emulos.
Ad optime remigantes navis gubernator si-
bilos crebros emittit/& validas voces: vt etiã
apparere faciat negligentes ex huiuscemodi
importunitate clamandi. Prefectus operum
non solum negligentibus insultat clamori-
bus: sed etiam exhortatur activos. Obedien-
tia est previsio agendorum/discretio vitando-
rum: apponit prima si qua dirigenda sũt in
celum: secernit secunda omnia mergentia in
infernum. Si conditionalis non est obedien
tia subiectorum/sed libera et libere dedicata
in omnem & propter omnem profectum presi-
dentium: obedientia quam dicemus manda-
tum erit in omne bonum virtutum. Ac per hoc
fides post primam fidem: spes post primã spez
charitas/humilitas/pauptas/castitas/iusticia/
temperantia/prudentia/fortitudo saltez animi
ieiunium/oratio/psalmodie/misse/discipline/p
strationes/abstinentia/patiẽtia/mortis memo-
ria/oblivio iniuriarũ/pax/ꝯcordia/maturitas/
mãsuetudo/mititas/silẽtiũ/statio/qes/sensuũ cu
stodia/pegrinatio/puatio/ꝯfidẽtia/timoris ex-
pulsio/serenitas mẽtis/mollis responsio atqꝫ lo
cutio/vigilia/hospitalitas/penalitas: & vt dice-
re audeam/ipa pciosa mors sub obedientia ca
dũt. Has omnes & similes numerari difficiles
mandabit animarũ diligẽs pastor/omni puisio
ne phabita. Conditionata obediẽtia nõ abne-
gavit p omnia voluntatẽ: nec se totã tradidit ro
te: sed fecit partes & partes rerũ/locorũ & tẽpo
rum: de qua nullus nobis ad presens est sermo.
Secernens obedientia omnia secernit que ad
regnum pertinent tenebrarum. Primo quidez
archos istaz dirigere volens/lucis virtutẽ assu
mat: vt eqliter se cõmunicet in subiectos/vt lux
in subiecta corpa sui luminis susceptiva. Nã a

luce nõ fit corporũ eque acceptio: q̃uis cor-
porum differentia multa sit ad ipsi9 suscepti-
onẽ: vt corpora diaphana et trãsparentia: que
magis ipsã irradiatẽ suscipiũt q̃ cetera: quod
nõ ꝓuenit ab equa irradiatione lucis/ sed ab
impositione suscipiẽtis corpis. Erit igit̃ presi-
dens lucis inuitator intentus: vt equaliter cõ-
municet animis ⁊ moribus subiectorũ. Et eo
plus ꝑmittat se illabi vni q̃ alteri: quo subdito-
rũ cognouerit mentes et corpa magis ad suã
obedientiã aptari. Nec se retrahet lux a ligno
quod eã nisi superficialiter nõ recipit: et solum
irradiabit crystallum: q̃ eam superficialiter et
in intimis suscipit. Et quoniam lucis est secer
nere a se tenebras ac fugare: hanc imitat9 aïa-
rũ dux: omnes tenebras spũales et inuisibiles:
necnõ vt ita fatear/ et palpabiles ex morib9 fu-
gabit de regno ducat9 eius. Et primo quidẽ ꝓ-
priũ amorẽ velut proditorẽ sancti cenobiĳ con-
demnabit. Amorẽ autẽ specialiter colligatum
vnius ad alterũ/ maxime palam factũ ex signa
tis moribus/ eradicabit velut pessimã pestem.
Etenĩ applicatus amor ad vnũ/ ceterorũ est cõ
demnatio atq̃ accusatio pro defectu. Si enim
prepollentia virtutis maiorẽ mereat̃ dilectio-
nẽ/ annuimus: sed refrenabit si virtuosus est/
qui ex virtute diligitur/ improuidum dilecto-
rem: qui se reddit notabilẽ ex cõuersatione sin-
gulari atq̃ speciali ad oĩa. Uirtutis et chri-
stianitatis amor/ si palliũ induit veritatis: mẽ-
te agit: signa nõ querit: maxime ne astantiũ of-
fendat aspectũ. Igit̃ omnes alios accusabit ⁊
cõdemnabit/ etiã si virtuosus: quia nõ aliĳ vir-
tuosi quibus tantus nõ est adhibitus amor: at
q̃ ab eis retractus: vni vero accõmodatus.
Et cõmunitatẽ fraudare muneribus ordina-
tis ad corporis vitã/ damnabile fit: multo ma-
gis amore appropriato decipere/ ꝑexecrabile
amplius est. Ex colligato enĩ amore atq̃ ꝯuer-
satione lites/ defensiones/ applausiones/ excu-
sationes/ ꝓmotiones/ recõmendationes oriũ-
tur: et suspitiones et indagationes male: qñq̃
odia/ obiurgationes et cõuitia: que oĩa velut
ramos venenatos/ et ipsoꝝ primã radicẽ/ mu
crone obediẽtie atq̃ iusticie oportet abscidere
velut ledẽtia et inficiẽtia quod cõmune nosci-
bonũ. Ac ꝑ hoc vt breui verbo edisserim: in ꝑ-
cipiente obedientia est cõseruatio iusta ordi-
nis: quo nõ turbato/ irrepҺẽsibilia sunt oĩa:
quo turbato/ merito repҺẽdũt̃ q̃ repҺẽdũt̃ oĩa:
Omnis enĩ repҺensio et argutio morũ ab in-
termissione ordinis sumpsit exordiũ. Ordo enĩ
omne vitiũ excludit: quia nullũ vitiũ ordo reci
pit: nec esse potest vbi ordo cõsistit. Omne igi
tur vitium ordini est aduersum. Sedebit pla-
ne qui ꝑsidet in solio iusticie/ ad firmandũ cõ-
tra vitia per obedientiã irremota decreta: ne
ordo nature/ morum atq̃ gratie in aliquo con-
Prouer. 20 turbetur. Hinc Salomon ait: Rex qui sedet in
solio iudicĳ/ dissipat omne malũ intuitu suo.
Malum ledens quod cõmune noscitur bonũ/

et omnẽ perturbauit rempublicam: cum vnus
quisq̃ facit quod libet. Hoc primo prima/ in ce
lo/ in terrestri paradiso/ in originali mundo ...
scribitur: quia omnis caro corruperat viã suã.
Et in tempore quo populus dei deprauabat
per id quod ĩ libro Iudicũ legit̃: In diebus il-
lis nõ erat rex ĩ israel: sed vnusquisq̃ quod sibi
rectũ videbatur/ hoc faciebat. Faciebat vnus
quisq̃ quod rectũ sibi: non quod rectũ ordin...
atq̃ iusticie videbatur. Exterminãdũ est hoc
malũ/ quantũ se possibilitas efficit: non solum
de segregatis cenobĳs/ sed de omnibus limi...
bus christianis per obedientiã presidentis: ...
ꝯm Apostolũ/ omnia ordinate fiant in nobis.
Propriũ vero crescit in natura velut putrida
tabes: et malũ inficiens omnẽ animam cui ad
heret. Deus non dedit alicui ꝓpriũ in suo vni
uerso: quod vult omnibus esse cõmune. Hoc ve
ro propriũ appellaui/ quod specierum esse cre
atarum in ordine differẽdi dicit̃: vt risibile ho
minis: crocitare corui: quod surgit ab ipsa in...
eunte natura: seu propter quod inhonestũ de
uitatur/ et custoditur honestũ: vt ꝓpria sit vxor
ne fiat turpitudo cõmunis: siue quod a virtute
seminaria transductione producit̃: vt ita vni...
filius tñ proprius sit duorum/ q̃ nullo mo
do fieri possit plurium. Seruatur hoc etiam i...
animalibus et plantis. Aut proprius virtu...
actus: cũ quis hoc bonũ facit quod nemo ali...
us facit: q̃uis simile faciat/ aut facere poss...
Necnon propriũ dixerim iniquitatis ocur...
vnde in agẽte generatur peccatũ: quod ita ...
vnius/ q̃ nullo modo alterius. Nam si mul...
hominũ voluntates ac manus ad homicidi...
um vnius conuenirent: ita quod vni9 est pro...
um in deordinatione voluntatis et manualis
iniectionis/ nullius alterius esse nequit: q̃...
malum cõmuniter fieri possit. Fertur quidã ...
mine Ioannes sancte vite/ degens et habi...
in remotis partibus a cõmuni hominum ha
bitatione: de suis facultatibus inretente mi...
strans petentibus ostia domus sue: que ...
viatoribus clausa erant: ⁊ multis sudoribus ...
arte laboriosa cultui eterrestris cõquirebat/ ...
prie/ vnde posset petentibus plene cõferre. ...
quem casu viandi venerunt vno die quidã ...
currẽtes habitu religiosi: ⁊ verbis et moribus
idẽ profitebant̃: ⁊ indigẽtia vrgente hospi...
sunt apud eũ: et vt fieri assolet/ eũ curiosis q...
stionibus ꝓpulsarũt: ĩter cetera ꝓferẽtes: ...
mo dei bona sunt que facis: q̃ laboras: q̃ ...
is facultatibus transeũtibus inretente mi...
stras: sed hec ꝓpria sunt: dom9/ suppellecti...
prediũ/ atq̃ iuga boũ. Dimitte ista omnia: ...
ue absq̃ proprio. Qui simplex existens: et ni...
in animo propriũ possidens: magne sapien...
dedit responsum: Uere fratres ignorãter ...
vsq̃ ad hanc diẽ. Non me credebã ꝓpriũ po...
dere: cũ personã et res omnibus indigẽti...
voluerim et fecerim esse cõmunẽ: nec vnq̃ ...
meo potui in hoĩb9 cognoscere ꝓpriũ nisi ...

catū. Illi aūt stupētes ad responsionē verbi ta-
cuerūt. Et vere ꝓpriū creature rōnalis est ꝑ ini
quitatē posse peccare: quod ceteris spēbus do-
tatis nō pōt esse cōmune. Propriū vero quod
ab auaricia sumpsit initiū/ꝑ iustas leges ad de
uitandū peiora/sepe defensum ab origine mun
di vsq̄ in hāc horā ordinē ꝑturbauit: quod ab
omni ꝓfessore virtutis ꝑ obedientiā est arcen-
dū: vt nō solū in magnis rebus/s3 etiā in modi-
cis ꝓprius nō ꝑmittat vsus. Et incūctāter in
oībus in q̄bus potest seruari cōmunitas/ser-
uet nulla ꝓprietas. Consueuit nēpe nō solū at-
tributa ꝓprietas/sed diutinus vsus sibi vēdica
re in ꝓprium quod accepit: ⁊ afficit passibiliter
animus: vt si priuat/remaneat inquietus: ⁊ ad
uersus eū sepe oculū strabonizat/cui videatur
adesse quod tenuit: ⁊ suspitionē plerūq̄ imagi-
nat: vt fiat suasione alterius quod de pastoris
prouidentia sana ꝓcedit. Non ꝑmittet doctor
omnino alicuius animā ad rem aliquā colliga
ri: sed etiam vestes ⁊ calciamēta mutabit vni-
us ad alterū: nisi corporum inequalitas contra
dicat. Instrumenta vero artiū competētia cō-
petentibus p̄sidis iudicio erogent: vt scriptor
cuius manui cōpetit pēna/calamus: quod sibi
nec est ad aliud manus apta: atramentariū in
vsu suscipiet: ⁊ ligo ⁊ vomer ei qui argiculturā
nouit. Non erit horū instrumentorū vnius ad
alterum facienda conuersio: vt non aliter nisi
ſm artis peritiā instrumēta peritis in vsu opis
cōcedant. Inuigilabit sedulus ductor spūalis
exercitus: vt ab oībus nociuis abstineāt oēs q̄
in agone spūali contendūt: ⁊ inflexibili obedien
tie virga minabitur ⁊ ꝑcutiet omniū colla. Ex-
quiret impt̄ermisse sub cēsura ipsius obediētie
ab vno vitā alterius: vt quod ꝑ reuelationē aut
ꝑ spm̄ non nouit/ꝑ inuestigationē vnius ⁊ plu-
rium clādestinam possit inuenire que sit morbi
da pecus: quā aut sanabit pastoralibus instru-
mentis ⁊ cataplasmatibus necessarijs: aut si
plaga insanabilis adest: aut seꝑabit omnino a
grege: ne aliquam alia3 in speciali maculet: aut
totum corrumpat ouile. Si obedientie primu3
institutorē inspicimus: obedientia inuestigatio
in sublime nos trahit/vt nec ad plenum posset
intelligi. Et ad ostendendū quod dicit/nō suffi
ciet lingua cordi: cū deus summe bonus eter-
naliter existens/infinite icognit⁹: ꝓ eo quod ab
eterno creatura non fuit sue cognitiōis capax:
sed ipse ſm altitudinem infinite sapiētie sue cū
voluit creatura3 creauit: cui sua benignitate in
notuit. Et primo quidem ordine atq̄ dignitate
angelicam: cui non ꝑ verba sonātia/sed ꝑ intel-
lectualē ostensionē illuxit: se insinuans eius cre
atorem ⁊ deum ⁊ dominum: exigēs intellectua-
lem obedientiam: non ad suam/sed ad illius fir
mādā beatitudinē: ⁊ creaturā rationalē atq̄ cō-
positam ꝓduxit in esse: cui longe aliter se insinu
auit creatorē ⁊ dominum: ⁊ obedientiā in vtro
q̄ compositorum exegit quodam transitiuo re
spectu iterū retransitiue: acsi deus homini lo-
queret: Creo aut creaui te: vide transitū vt obe
dias mihi: vide retransitū vt beatus fias. Iter
vide retransitū nō in te/sed in me. Vide finalē
⁊ iter post ꝑmā ⁊ iter retransitū ⁊ respectū. Et
cū oīa deus simul aut indistincte crearet: scri-
pture tn̄ sacre distincta locutio commemorat:
quod in omni quod ꝓduxit/deus in creādo ⁊ ꝓ
ducēdo nō dn̄s nominat: cū vero ad hominem
creandū venit/deus ⁊ dominus dicat: vt ob in
signe monstret nullius alterius creature ratio
nalis voluisse scripturā/quis esset dn̄s/appella
re: sed tantū hoīs: cuius ꝓprie ꝓpriū est sub ce
lo rationabilē obedientiā reciꝑe: ꝑ intellectū si
bi coniugari affectu ⁊ actu efficere: ab eo qui
collo eius suū iugū imposuit/potentiā accepit.
Est siquidem obedientia institutio eterni legis
⁊ volūtatis tēporalis exactio/ firmata dei sen-
tentia/irremota iusticia/inuariatū iudiciū/irre
p̄hensibilis iussio/honestu3 p̄ceptum/vtile mā-
datu3/ rationabile imperium/regio quietis/ex-
pectatio in termino/conseruatio creature/tur-
ris fortitudinis/ars securitatis/currus dei: lu-
na nocturna/sol meridianus: arca noe liberās
a diluuio: arca federis suꝑ quam requiescit glo
ria inuisibilis dei. Et vt ex multis breui verbo
ꝑstringā: obedientia est tota pulchritudo actua
lis rationalis creature. Obedientia est iusticia
in conspectu tribunalis diuini/diuinas ab eo
exigens ꝓmissiones. Diuina enī bonitas de-
dit creature rationali speculū ⁊ argumentum
quo acceptam pulchritudinē inuisibiliter ⁊ visi
biliter in moribus conseruaret/hoc est obediē-
tiam. Nam nulla maior in creatura visibilis pul
chritudo q̄ vt ipsa consistat ante factorē: ⁊ cre
atoris ⁊ creature mutuus sit aspectus: melius
in eo quod pulchrum est sibi ⁊ aptū/⁊ quod de-
forme aut ineptum/q̄ in seipsa conspiciēs: hoc
obedientia facit/a deo mentis faciem nō auer
tens. Et q̄uis ipse omnes respiciat: inobedien
tes vero ipsum non respiciunt/ab ipso faciem
auertentes. De quibus ꝑ ꝓphetam dicitur: Et zacha. 7
nihil voluerunt attendere: scilicet que manda-
bantur: ⁊ verterunt scapulam recedentes: vel
ſm aliam litteram/recesserunt retro ⁊ aures su
as aggrauauerunt ne audirent: ⁊ cor suum po-
suerunt adamantem ne audirent legem. Spe-
culum anime sine dubio deus est: qui saltem per
scripture obedientiam/nostris oculis se oppo
nit: in quod sedule aspiciētes seruatur pulchri
tudo nature: necnon ⁊ gratie superinducit or-
namentum. Nam quam pulchritudinem queli
bet creatura singillatim atq̄ coniunctim habe
re potest in ordine vniuersi: q̄ vt id agat quod
sibi p̄ceptum atq̄ impositu3 est: ⁊ illū obtineat
finem ad quem ordinata est. Ipsa nobis plan-
tarum ⁊ arborum atq̄ omnium rerum natura
demonstrat: cōsyderantibus rationalem ⁊ in
tellectualem vniuersi pulchritudinem/non ocu
lorum tantum obiectionem. Que nam pulchri
tudo maior potest esse cuiuslibet arboris: q̄ vt
illos producat fructus quos sibi prima natu-

ra que deus est/indidit in natura creata/ que
successu procedit. Et si aliquando insita susci-
pit alterius arboris et producit: q̄uis insertus
sit surculus per manū artificis: quod suscipit
et ꝓducit: magis est pulchritudo nature q̄ ar-
tis: nam cuiusuis arboris id est fructus et fi-
nis. Que maior pulchritudo cuiuslibet anima-
lis/auis et piscis: q̄ vt id efficiant aut partici-
pant ex eis ad quod deus in natura produxit?
Nulla maior oculorū pulchritudo decernitur
esse q̄ visus. Pulchritudo em̄ oculorum non
quantitas et lippitudo/ color et figura / sed vi-
sus: ad hoc em̄ oculum ipsa natura produxit.
Pulchritudo vero auris nulla maior auditu:
et narium q̄ olfactus: palati q̄ gustus: lingue
q̄ diserta loquela: manuū q̄ tactus: et similiuȝ
similia est diffinire. Que nam maior pulchri-
tudo lucis q̄ vt luceat: et omniū elementoruȝ/
q̄ vt eorum propria seruent: et finem debituȝ
sortiantur? Hec omnia si qua dixerim/aut sen-
su/aut ratione carent: sed ad rationalis homi
nis pulchritudinē reuertamur. Que maior ho
minis pulchritudo/ q̄ vt obediat deo? Certe di
xerim nullā. Hoc est quod Salomō in fine sue
Eccle.12. cōcionationis testat̄/dicēs: Faciēdi plures li-
bros nō est finis. Time deū ⁊ mādata eius ob-
serua: hoc est oīs homo: id est ad hoc creatus
est oīs homo: ⁊ ex hoc finē suū sortit̄ omnis ho
mo. Si singillatim quēpiā ↄsyderas: hec est to
ta pulchritudo eius: vt coraȝ ꝑmaꝛ inturbabili
pulchritudine semꝑ assistat: ⁊ pulchritudo cre-
ata corā increata ꝑmaneat: ⁊ causatū causā nul
la ratione dimittat. Si cū alijs quempiam con
templeris: obedientie pulchritudo tanto erit
validior/quanto quis cum alijs q̄ singulatim
est melior. Ista federis arca durante ꝑ deser-
tum ⁊ nemora portata/in castris sita/ꝑ mansi-
ones cū ipsa subactis hostibus/mundo diru-
pto in subuersione hierico: patriā promissio-
nis nō terrenā/ sed celestē in curia et ante tri-
bunal diuine iusticie iuste quodāmodo possu-
mus postulare. Ipse nāq̄ ad huiusmodi virtu-
tē se pacto ligauit: et pollicitatiōes ei fecit eter
Esa.1. nas: iuxta quod Esaias dicit: Si volueritis et
audieritis me: bona terre comedetis. Et Pro
Prouer.21. uerbiorū dicit̄: Vir obediens loquet̄ victoriā:
Nullus de victoria poterit disputare ꝑ christi
ana militia/nisi supna coaptauerit: sed vir obe
diens/ seipsum mundūq̄ deuincens/ palmife-
ram victoriā loquetur. In superis luce clarius
patet obedientiā quandā esse iusticiā: cū qua in
uerecūda facie stare poterimus ante dn̄m ad ꝓ
missa petēda: dei misericordiā ꝓstāte audaciā:
ꝓ iusticia inferētes fidā obediētiā. Et in Deu
teronomio post multas optiones ⁊ causas sub
Deu.30. iungit̄: Elige ergo vitā: vt ⁊ tu viuas in sempi
ternū: ⁊ diligas dn̄m deū tuū: atq̄ obedias voci
eius illiq̄ adhereas. Ipse est em̄ vita tua ⁊ lon
gitudo dieruȝ tuorū: vt habitas in terra ꝓ qua
iurauit patribus tuis abraam/isaac/⁊ iacob vt
daret eā illis. Ecce q̄ sub iuramēto vere obedi

entibus ꝓmissa est terra celestis. Sed ne quis
in animo q̄rularet q̄ de terra ꝓmissionis intel
ligit̄: respondet̄ q̄ omnia in figura ↄtingebāt
illis. Et nec abraā ⁊ isaac ⁊ iacob possederūt ter
raȝ ꝓmissionis: neq̄ in illa vita fuit alicui au
erit in sempiternū. Nec in mundo isto alicubi
est longitudo dierū: ⁊ nemini deus in hac regi
one vmbre mortis ita est vita / vt anime a corpo Ca...
ribus non dissoluant̄ ꝑ mortē: ⁊ corpora resol
uant̄ in cinerē. Perparū quid innotuit quid ex
ꝑte instituētis dei obediētia sit: sȝ adhuc susp-
ce oculo mētis: ⁊ ad altiora porrige visum. Fe
cit deus creaturā absq̄ vlla macula: ⁊ vellet ip-
sam manere absq̄ vlla querela: ⁊ q̄m angeli nō
sunt stabiles ꝑ naturā: multo minus ⁊ homines
qui habitāt suꝑ terrā. Et mobile in mobili ha ...uer.1
bens immobilitatē habēdo sortit̄. Igit̄ statuit
deus obedientiā homini/ vt vita sit sine quere
la: ⁊ ipsa sola vita est obedientia/imo creatura
viuēs sine inferēda querela. Nā de quo repre
di potest/qui summo creatori obedit? Quā ad
uersus eū quis habebit querelā/qui diuinis le
gibus seruit? Erit immaculatuȝ opus artificis
cū ꝑficit voluntatē actoris: ⁊ absoluet̄ a legibus
motus adherēs ei qui nunq̄ est motus. Vnde
ferā obedientiā in amorē: imo dico obedienti
am ⁊ charitatē ꝑut ab ipso deo primo institui
nulla rōne differre. Naȝ amor amato obsequi
⁊ subijcit̄: ⁊ tāto subijcit̄ verius/q̄to amat arc
tius: ⁊ inheret strictius cuȝ obedit attētius. Q
amodo obedientiā vltimo dicā: obediētia in
tuita est charitas: que negligentiā ignorat/in
pate obedit: possibilia omnia suscipit cui nihil
impossibile imponit̄: virtutes oēs disponit q
iugū suauiter portat: inheret tenaciter: suscip
affectus immobilitatē/nesciēs variari: ꝑ ...
diligēs vnū: q̄uis multa ꝑficiat ꝓpter vnū: ...
uersa iniuncta reputat vnū: ⁊ diuersos p̄cep
res que dei sunt p̄cipiētes/existimat dn̄m vnu
⁊ omnia reducit in vnuȝ: ⁊ passiones innūera
vnā reputat ꝓpter vnū: desyderia coaceruat
vnū: homini vni vel pluribus se subijcit ꝓp
vnū: p̄cepta decē aut duo reducit in vnuȝ: qu
obedire solū esse dicit suū officiū in vnuȝ: qu
vna est cū vno: vna cum vno: vt in eternū fru
vno/⁊ omnibus beatis vno. Ad cuius ampli
rē dissertionē ꝓ nostra forma viuendi qual
sit facta christi obediētia/oculo fidei videa

Descendit cuȝ illis iesus nazareth et erat subditus illis.

Descēsus ē in ob
dientia: nā nisi animus ad ima descendat/o
nino reluctabit obediēs. Hic descēsus ab an
mentis fit: ab omni altitudine cordis: ab om
timore mētis: ab omni iudicio elatiōis: ab o
ni ꝓposito cōtradictionis: ⁊ ab omni reputa
one ꝓprie cognitionis. Vsq̄ quo erit desce
sus? Nazareth ē terminus. Ecclesia christi m
nasteriū: ecclīa christi cenobiū: ecclesia chri
collegiū: vbi christus dei filius/ab omni m
visibili monachus abdicatus/incomꝓhensi
lē obedientiā agit. Sed decebat locus actio

decebat ꝑsone obediẽti. Nazareth flos ẽ. Flo-
rida ĩ odorib⁹/ florida ĩ aspectib⁹ debet eẽ obe
diẽtia. Flos medi⁹ ẽ inter gẽmã ⁊ fructũ. Prece
det gẽma florẽ: sequit̃ florẽ fruct⁹. Gẽma desy-
derũ est siue volũtas ordinate viuẽdi añ ꝯspe-
ctũ dei: flos ꝟo irrep̃hensibilis est ⁊ delectabi-
lis in virtutibus vita. Fructus in quẽ flos desi-
Cañ.7 net/ vita eterna. Et philocapta spõsa videre af-
fectabat: si vinee scʒ anime gẽmis desyderiorũ
bonorũ tumide/ in bonis operibus atq; virtuti
bus floruissent: ⁊ si q̃ fructus ex virtutũ florib⁹
carperent̃. Vere flos est obedientia: in virtutũ
floribus agit̃: in fructum infallibiliter desinens
quod ẽ supernũ regnũ. Nazareth est ꝟgultũ: ⁊ si-
ne virga correptionis ⁊ discipline obediẽtia ꝑ-
Pr.13. fecte nõ agitur. Qui parcit virge/ odit filiũ: di-
cit scriptura de carnali filio: verum sic experien
tia docet de spirituali filio atq; patre. Luce cla
rius patet ꝙ pater spũalis nõ corrigens subdi-
tũ/ vsq; ad eternã mortẽ odit eũ. Huiuscemodi
odiũ carnalis patris in filiũ sepe tẽporalia siue
corporalia damna cõcausat: sed spũalis patris
negligentia corrigendi que odiũ dicit̃/ ad gehẽ
nã cõpendiũ facit. Sit ergo in nazareth obedi-
entia: ⁊ accipiat q̃ p̃est/ omnino virgultũ: ⁊ corri
gat quẽ assumpsit in filiũ. Sanctitas interpreta
tur nazareth: sanctitas certe a sãguinis tractu-
ra sumpsit initiũ. Et sanctus sanguine tinct⁹ di
cit̃: vt vsq; ad sanguinẽ impretermisse oporteat
obedire: nã ⁊ christus in nazareth subditus/ fa-
ctus est obediens vsq; ad mortẽ/ ⁊ omnem san-
guinis effusionẽ. Appellat̃ ꝯsecratio nazareth.
Cõsecratio est alicuius rei ad deũ. Cõsecratus
est ⁊ esse debet deo verus obediens: ⁊ ad nil ali-
ud debet p̃ostendere aptitudinẽ nisi ad ea q̃ dei
sunt: velut vas solũ diuinis cultibus cõsecratũ.
Sed qui erant huic monacho/ huic forme obe
dientie p̃sidentes: q̃bus subditus erat q̃ omniũ
dñs erat? Maria ⁊ ioseph/ veritas ⁊ charitas.
His ducibus ⁊ his prelatis sine intermissione
obediamus. Si qui autẽ p̃cipiunt/ mariã illumi
nationẽ/ ioseph augmentũ a suis laterib⁹ habe-
ant: ⁊ p̃ter veritatẽ ⁊ charitatẽ subiectis nullo
modo precipiãt: ⁊ p̃ter ipsas subditus alia scire
nõ doceant neq; cogant.

¶ De occulta vita iesu. Ca. II

Inter cetera que menti vitã iesu cõsyde-
ranti attestant̃ ad miraculũ: atq; in con
templatione suspendiũ est occultatio vi-
te sue: non tamẽ ꝑsone ꝑ decẽ ⁊ octo annos iu-
giter celebrata: de qua nullus quatuor euange-
listarũ aliquid retulit: q̃ occultatio atq; silentiũ
magnũ nobis innuit agendorũ morũ mysteriũ.
Deitas in hũanitate celata erat ⁊ occulta ocu-
lis: ⁊ ab oĩbus p̃terq̃ a fidelib⁹ intellectib⁹: que
quod nõ videbant credebant: ⁊ quod ratiõe nõ
percipiebant/ fidei tradebant. Iste siquidẽ de⁹
homo submisit deitatẽ atq; virtutẽ isto in tem-
pore: vt nec ꝑ opera mira crederetur deus: nec
per alia exercitia probitatẽ atq; virtutem habe
re crederetur: vt ex suis gestibus aliquos trahe
ret in admirationẽ: aliquos in stuporẽ: aliquos
in consyderationẽ: aliquos in derisionem. Co-
gnoscebatur ab hominibus nazarenis: q: nec
celabatur persona: nec alius crederetur q̃ cre-
di volebat/ si apparuisset extemplo. Credi sane
volebat deus homo inter homines ꝯuersatus
vt homo: peccati macula procul pulsa: cum car
ne tamẽ similiter peccatrice. Erat sane stupen
dum hominẽ iuuenẽ videre pre ceteris insignẽ:
moribus grauẽ: incedentem honesto ⁊ placito
vultu/ procliuis oculis/ retractis manibus: ser
monẽ rarum habentẽ/ ⁊ nihil impertinẽs in ser-
mone: loquebatur voce submissa/ omni ꝓiecto
clamore: disertissimus in verbo existẽs: vestit⁹
modeste/ nihil perperã in vestibus habens: cõ-
mensurate pedes mouens/ quiescens ad tẽpus:
vt nulla leuitas notaretur in motu: egregiã cor
poris formã habens/ qualis nunq̃ apparuit in
natura: nõ giganteã aut remissaʒ: sed talẽ/ qualẽ
habere decebat: qui omnia fecit in pondere et
numero ⁊ mensura: qui nec reprehendi debeat
nec iuste poterat in omnibus que sunt a mori-
bus/ aut insurgũt ab ipsa natura: nec ꝑm physo
nomiã de moribus hominũ/ ⁊ interiora per ex-
teriora falso iudicantes illi homini deo ex defe
ctu nature aliquid posset ascribi: nullam tamẽ
humanã atq; mundanã aptitudinẽ ostendebat:
prout assolet etas illa. Erat enim aptus reb⁹ di
uinis: imo totus diuinus erat: q̃uis ex dono na
ture indicia multa susciperet/ ꝙ iure omnibus
aptus esset. Et mirum erat credere/ ꝙ pauper-
culis duobus talis filius esset natus: iudicabat̃
magis dignitati regie cõuenire/ q̃ ioseph atq;
marie. Sed quinimo. Ignorabant enim arca-
na. Ex alio aũt insurgebant detractionis indi-
cia: ⁊ habebat̃ ignauus sepe reputatus ⁊ stult⁹:
vbi iam clarere incipit humilitas magna eius.
Hic non studebat militie: nec satagebat ꝓ cor-
poris virtute pandenda: vt se minus forteʒ/ aut
magis inter suos coeuos ostenderet. Et si laces
situs interdum iniuria/ nõ manu aut lingua re-
spondebat alicui vocem: vnde fugax ⁊ pusillani
mis habitus est. Artem nullã discebat/ vnde ca
ptaret necessaria vite: sed aut maternis aut pa-
ternis lucris/ ⁊ interdum questu/ vita frugali et
parta humiliter fouebatur. Etem̃ comedebat
⁊ bibebat ⁊ dirigebat ⁊ emittebat vt homo: ni-
hil quia deus simulatũ agens. Alienus erat a cõ
uiuijs: spectacula nulla videbat. In feminã nõ
figebat oculũ nec animũ fixum: nõ ad suã expe-
dientem cautelã: nam deus ⁊ homo erat: sed ne
notaretur propter secuturum ⁊ apertum myste
rium. Illa pulchritudo appeti nõ poterat ab vl
la muliere: magis vero alios eius sanctificabat
aspectus: nec propter eximiã effigiem eius ali-
cui exorta est aliquando tentatio: venerat enim
depellere/ non excitare. Pecuniã nõ ferebat: ꝓ-
cul fecerat largitateʒ iuuenũ: nec enim habebat
vnde minus autẽ decebat deificos mores. Fre
quentabat synagogam iudeoruʒ more: statutis
autem temporibus veniebat in templũ. Cogno-

scebatur ex persona: ex virtute omnibus occul-
tus erat: nō enim aduenerat hora innotescēdi.
Literas nullas didicit suorū more coeuorum:
vt etiā post tempus diceret: quomodo hic lite
ras scit/cū nō didicerit? Ostēdebat sine doctri
na viuendi normā: et regulationē omniū sensuū
supra omnē sensum. Operari erat oratio et sub-
leuatio ineffabilis. Tota deifica erat vita eius:
hoc solū retinēs in humanis/ꝙ mutatiōes eta-
tum perpeti voluit: et augmentū corꝑalis mo-
lis vsqꝫ ad terminū ordinatissime quantitatis/et
veritatē humanitatis ostendere per cibos et po
tus et egestiones et somnos. Almifice almifica
operans incōprehensibiliter ab omnibus: etiā
ab his/quibus ex humilitate subijciebat: vt ipsi
mirarentur et obstupescerent super gestis eius:
fide indubitata tenentes ꝙ nō fallebat neqꝫ fal
lebatur in opibꝰ eiꝰ. Erat extra omniū vsus et
mores: ꝙ tanto tempore occultauit semetipsū
mundo et virtutē insertam. Sed in omnibus ge
stis eius cōponebat sequentiū et adherentium
mores: vt viuamus occulte in cōspectu eiꝰ: cui
nihil potest esse occultū. Nec queramus palā
fieri mundo: qui reuelationē expectamus glorie
inuisibiliū angelorū: q̄ non ex visis corporeo sen
su/sed inuisibiliter altissimo placuerunt. Viue
re in hominū fama fascinationē mentis osten-
dit: extra notū fieri recessus est a mente. Qui re-
cessit a mente/oblitus est imaginis quā accepit:
et paruipēdit quod excellebat in eo: et lucē ꝓ te-
nebris cōmutauit. Occulta vita priuatio vane
glorie: qui vero fieri voluit sponte notus/eam
accepit vxorē. In latibulis degens ventos nō
timuit: in montibus positus damna ventorum
plerūqꝫ portauit. Monstrata oculis vita pre-
anticipauit famā: fama prelata virtutibus per-
uertit ordinē sanctitatis. Oportet seruū dei oī
studio famā virtutibus vincere. Monstratꝰ di
gito cōcutietur in corde: quo concusso turbabi
tur requies. Non est sapientis/sed stulti viue-
re opinate. Ad veritatē oportet ambulare cre-
dentes: semꝑ in insidijs sunt latrones: spoliabi
tur vestibus vestitus incidens in eos. Diffici-
le fit alienū fieri ab omni consorte nature: sꝫ cō
sortium sepe diuortiauit a deo. Periculosa est
cōgressio certare cū laudibus: vincere virtuti-
bus famā/agonizatio est verorū. Non viuit si-
bi/quod nequius est: nec christo/qui domifica-
uit in cordibus aliorū. Viuere in deiecta prudē
tia redemptio est a contrarijs/et augmentū con
tēplationis. Impossibile fit ꝙ omnes habeant
corꝑale secretū: sed mētis oportet ꝓtaxare vela
mē: exteriores tenebre atqꝫ penales exteriora q̄-
rētibꝰ asciscuntur. Confidunt multi non cadere
in ostensione virtutis: sed si aliquādo ita cedit/
admiror: nō dans tamē de ostensiōe preceptū:
magis vero asseuerans tutius esse secretum: igit
omnia celabunt. Responderim: Oportet solū
necessitatē/nō voluntatē ad ostensionē in cau-
sa supponere. Ad occultandā vitam similiter et
virtutē/adinuenta est peregrinatio et solitudo
deserti. Sed ignorantes multi ꝑegrinatiōis di-
rectionē/in illa naufragiū ꝑtulerunt: ex ostensi-
one inherētis boni ciues effecti: vbi debuerūt
esse peregrini. Perrexerunt q̄plures ad interi-
ora deserti/agentes ignotā hominibus vitam:
scientes celestibus ciuibus esse notam. Multi
vero aliter occultari nō valentes/fatuitatē mori
bus ostenderunt: christiferā meditantes sapiē-
tiam. Aliqui per silentiū abnuerunt substantiā
celestiū morū: erat enim eis et omnibus esse de-
bet gloria vite agende testimoniū conscientie.
Quāuis dirigat a dño virtutis ostensio: vt ope
ra nostra corā hominibꝰ luceant: ad eos tamen
directus est sermo: quos nō solū sibi/sed etiam
alijs omnino viuere oportebit qui sunt in cul-
mine dignitatis aut officij constituti. Occulta
ergo christianitas manifestata ꝑ tēpus anima-
bus nostris insinuat/nō deuenire in publicum
ante tempus a dño p̄finitum: q2 oīa tempꝰ ha-
bent: suisqꝫ dispositiōibus currūt vniuersa sub
sole. Hoc enim et ioannes baptista fecit: qui nō
dimisit desertū: veniens in omnē regionē iorda
nis: quousqꝫ suꝑ eū verbū dñi fieret in deserto.
Maxime vero sic deiecta prudentia et potentia
operū et sermonū christi cauere hominū cōpla-
centiā docet: vt nihil propter eorū placitū fiat.
Ac etiā veritas est silenda: ne fine proferat quo
placeat hoībus. Et iuuenes ad interiora trans
mittit atqꝫ secreta: quos facile gloria vana delu
dit: et a quibus saltem si nō querit/si offert/diffi
cile deuitat. Et regulat vita hominū inter ho-
mines/quō viuant in ostensione ꝑsone sine de-
nudatione virtutis. Nō omnis est fieri corpo-
re nemorosū/et a turbis remotū fieri per reces
sum: sed omniū est se coaptantiū ad virtutē ab-
scondite operari/et hominū deuitare cōspectū.
Et si aliquando surrepat propter aliorum vtile
ad imitationis exemplum velle videri: et omni-
no a xenodochie iaculis se loricatū/et scuto bo-
ne voluntatis protectum se videat: nō damno
quod intendit: sed de portu prosiliuit in pelagꝰ
et exposuit se pelagalibus ventis/qui firmato pe
de pergebat. Bona et magna sunt lucra cū na-
uibus: securiora dixerim que non sunt exposi-
ta ventis excitantibus vndas/submergētes su
is fluctibus naues. Acquirere aīas exemplo et
doctrina omniū regi christo/magni est meriti:
sed nō ꝓfessionis omniū: acquirere seip̄m totā ē
et omniū christiana ꝓfessio. Quod est necessita
tis/prefert electionibus voluntarijs: et ad quod
obligamur ad rationē reddendā in examine iu-
dicis infallibilis/oportet p̄intendere/q̄ quod ꝓ
pria directione suscipitur. De se per se oporte-
bit reddere rationē: de alijs autem nisi qui alio
rum per domini obedientiā susceperunt: aut ipsi
voluntarie acceperunt. Occultus erat origina-
li mundo noe/ꝙ tanta insigniretur virtute: atqꝫ
per artificium eius apud eum omniū delendorū
seruaretur vitale semen: sed cum placuit ei cui
omne quod placet iustū est/post quingētos an-
nos toti mundo voluit palam fieri: et in cente-

no nauali edificij tempore toti mundo per relationē factus est notus. Et post deletū ex diluuio mundū/ centū adhuc annis superuixit orbi vt sicut notus fuerat veteribus iam deletis: ita fieret nascentibus nouis: qui vtiq; peccasset / si curā a domino impositā nō sumpsisset. Nesciebatur quāte virtutis esset abraā/ nisi a domino fuisset ante vocatus: ⁊ in eo facta prima distinctio per circūcisionē in sanguine populi/ ꝓ vniꝰ dei cultum domino placituri. Latebat virtus in ioseph/ quousq; deus sibi tempꝰ ⁊ opportunitatē preparauit exercende virtutis. Ignorabatur ab hominibus moyses in occulta virtute: nec erat singulariter notus aaron: sed deus ostēdit eos suo poplo flagellato/ ⁊ pharaoni ⁊ toti egypto/ ⁊ multis populis nationū: ⁊ magnificauit in cōspectu regū: qui domino fuissent rebelles/ si ppli gubernacula ꝑtinaciter recusassent. Josue occultus erat: ⁊ vtrum in eo virtus foret ducalis/ premium iam nō erat: notificatus est a deo moysi: per deum ⁊ moysen notificatus est israeli/ ⁊ quos debellauit aduersis. Pastor adolescens erat dauid/ ⁊ sequebat fetantes: nulla fama clamabat de illo pro virtute regali: ⁊ a dño est ostensus ꝙ erat homo ſm cor suū: ⁊ vniuerso israeli factus est rex ⁊ prelatus. Deliquisset si nō acceptasset ordinationē dei. Proinde si q̄ mittunt a deo in aliorum salutē/ aut hominibꝰ mittendi habentibus potestatē: seu nescio qui charitate aut ꝑsumptione aliorū curam suscipiunt recta intentiōe ad deum/ exemplo ⁊ doctrina subditis innotescant: secretū placēdi magis domino in anima reseruantes. Velle ṽo ad exteriora ꝓpter inherentē virtutē per proprie voluntatis placitū notū fieri/ priuauit ꝓprijs mu-
Esa.6. neribus ipsam virtutē: Quis Esaias videns domini voluntatē ꝓpter obedientiam dixerit: Do-
Exo.3. mine mitte me. Moyses recusabat allegās lin-
Hiere.1. gue defectū. Hieremias aūt omnino factus humilis animo recusabat/ dicens: A a a/ ecce domine nescio loqui. Inter charitatē que nos inclinat ad vtile proximi: ⁊ voluntatē que ꝑsumptuose aut virtuose ad palā fieri agitat: ⁊ humilitatē que refrenat: tutius dixerim superioris aut alicuius iure mandātis expectare decretū: ꝙ per seipsum quomodolibet agitatū/ exire in publicum: nisi certum esset interius a deo positū verbum:

¶ De baptismo christi moraliter. Capitulū III

Factum aliud mirabile ad credendū difficile: cū enarrat ꝙ summa puritas more impurorū se fluxibili subijceret elemēto: etenim nihil habebat purgabile: imo purgationem venerat facere peccatorū. Sed ꝑtermisso ꝙ sanctificauit aquas: nec ab eis more successorū ablutus est: ꝙ instituit sacramentū: ꝙ ꝑ omnia voluit similari fratribꝰ suis/ excepto peccato: quid nobis tam humilis actio monefaciat audiamus/ ad informationē agende vite in moribus christianis. Si tota ⁊ tote ꝑfecta ⁊ supnaturalis mundicia quasi peccato teneret obnoxia/ baptizari ⁊ lauari voluit: sordibus baptisma nō effugiat: Quis christꝰ ad se nil retulerit agēdorum: sed nos aut instruxit ad salutē ope atq; sermone aut potestate perfecit. Tinctus igitur Mat.3
est aquis saluator in etate ꝑfecta/ iam tricesimū Mar.1
annū attingens: omnē sequentē ipm exēplo ad Lu.3.
subiectionē necessarie purgationis inuitans: q̄ Joā.1.
primo ⁊ potissime necessaria luridis est: siue cōtraxerint aut commiserint quod deturpat: nec possunt suscipere ornamenta virtutū/ nisi abiecerint q̄ a sordibus detinent. Purgatio ṽo virtutē nullatenus cōfert/ sed disponit: gloriam nō prestat in cōsortio beatoꝝ. Misericordie dei est nō purgationis atq; virtutis: nihil cōdignū est ad gloriā expectatam. Nā dare propter infirmitates hominibus purgationes/ nō est inducere sanitatē: sed preparatio ad eandē. Loculū infixum defigere nō fuit sanatio vulneris/ sed remotio ꝓhibētis. Alia em̄ oportebat apponere medicamenta ꝓ reconiungenda carne/ que diuisa erat ex telo. Abrasio tabule nō fecit imaginem multicolorē: sed ad colorū susceptionem aptauit. Nec nouacula scripturā fecit in charta/ cū nouaculator cū ipsa radebat: alijs instrumētis opus erat ad faciendā imaginē ⁊ scripturā. Dixerim hec dūtaxat de purgatione que sacramētis agit: circa quā nostra nō versat intētio: sed alia est purgatio/ cui subijci cogitur qui prime puritati expectat ascisci. Virtus omnis purgationē cōtrarij facit: cui nihil nisi vitiū aduersatur: que sue bonitatis effectū ad corpora non extendit. Non enim habet ipsa cōtactum vt tangat aut tangatur a corpore: inuisibilis ad inuisibile fit actio eius: que si aderit tota/ totū purgabit aduersum: si ṽo de aduerso remanserit q̄piam/ virtus ꝑfecte nō aderit. Totus ⁊ primus aspectus virtutis est ad abolitionē aduersi: aliter nāq; suū regnum in anima nō stabiliret. Et semꝑ innitet sua potentia/ vt cōtrariū totū adimat: quod si nō fecerit/ fit implacabile imo impaciscibile bellum. Si aūt vitio porrexerit ipsa conflictū/ stabiliet proculdubio regnū eius propter impediētis abiectionē: cū eius secūdꝰ aspectus sit esse quod est/ ⁊ vbi debet et quomodo: vt statim exurgat in actum ꝓpter omniū beatificum finē. Nec pro tanto erit purgatio/ si purgetur animus ab auaricia/ ⁊ turpetur fece luxurie: aut si ab hac mundabit quispiam: ⁊ in dominandi libidine voluptet: aut si dominandi fuerit abiecta libido/ et detineat a voragine gule: Igitur deus per scopam virtutis vitia queq; purgat: purgatoriū cuius dulcissimū est/ ⁊ nihil sentit amari: cui tamdiu debemus esse subiecti quousq; virtus dici possit non purgatorie/ sed anime iam purgate. Concertant fullones/ quousq; maculas tergant: cōcertāt dealbantes: cōcertant nitidantes: vt impuritates depellant rerum suis officijs subiectaꝝ: nec est pax eis quousq; insit nitiditas vel albedo: aut illa puritas/ quam exquirit subiecta materia/ seu disponit an

thoꝛ inducere. Sic etiã virtus in animabus no-
ſtris ipſa concertat. Igiꝉ pꝛimũ vniuerſale pur
gans/pꝛimũ abluens inuiſibilis virtus eſt: aut
omniũ authoꝛ per eam. Eximius ꝓphetarũ cõ
traxerat maculã: purgationẽ animo ⁊ verbo in
Pſal. 50. facto querebat/dicens: Amplius laua me ab ini
quitate mea: ⁊ a peccato meo mũda me. Si am-
plius querebat / iam in aliquo lotus erat foꝛte
per contritionẽ cõmiſſi ſceleris: ſed amplius la
uari optabat/quas requirebat virtutes. Laua-
toꝛiũ enim virtutũ ad pꝛopoꝛtionẽ viſionis in
ducit: ⁊ mundaꝉ quis a peccato in virtutũ bal-
neo requieſcens. Quotquot lauationes in ve-
teri teſtamento hominũ in cerimonijs delinq̃n
tium veſtiũ/vaſoꝛum imundiciarũ/animaliũ of-
ferendoꝝ/lauationes figurabant inuiſibiliũ vir
tutũ: quia omnia in figura cõtingebant illis. Et
4. Re. 5 naaman ſyro dictũ eſt/vt lauareꝉ ſepties in ioꝛ
dane. Ioꝛdanis ſane riuus eſt iudicij. Septena
virtute in riuo iudicij eſt lauandũ. Riuus nãq̃
fluit: ⁊ fluuius etiã iudicioꝝ interpꝛetatur ioꝛda-
nis. Iudiciũ ṽo fluens ratio diſcurrẽs. Ut me-
lioꝛ aũt addatur intellectus/fluuius iudicioꝛum
eſt multitudo iudicioꝝ dei: diſcurrẽs ab initio
mundi vſq̃ ad finẽ ꝑ omnia mundi climata: vt
numerari nequeat/nec intelligi: ſed maxime dei
pia iudicia ipſa ſunt virtutes: in quibus fedatus
abluiꝉ: ⁊ omnis peccatoꝛũ turpitudo lauaꝉ. Et
vere nomẽ iudicioꝝ virtutes habere feruntꝉ: qꝛ
ſicut per iudicia iuſtus ⁊ reus diſcernuntꝉ/cõſti
tuti ante tribunal: ſic pꝛofecto virtutes abſol-
uunt/imo abluunt a criminibus in eis firmiter
ſe lauantẽ: ⁊ damnationi aſſcribunt/qui earum
Dan. 13 thermas ignoꝛat. Poꝛro Daniel interp̃taꝉ iu-
diciũ dei: qui abſoluit ſuſannã ſe lauantẽ a fal-
ſo crimine: ſacerdotes ṽo nepharios damnati-
oni pꝛoſcripſit. Et in iudicioꝝ taliũ fluuio ſepti
es lotus/mundatus eſt a lepꝛa: ⁊ ab omni turpi
tudine inuiſibili liber erit/qui ſe lauerit talibus
aquis. Pꝛoinde ſaluatoꝛ a perfecta etate inci-
piens/facturus mirabilia ⁊ vtilia mũdo ad no
ſtram infoꝛmationẽ petiuit ante ioꝛdanem: do-
cens nos ad omnia purgabilia humiliter apti
tari. Defecatos nos eſſe opoꝛtet celeſtia regna
petentes ⁊ mundos/qui pꝛimã mundiciã inſpi
Mat. 5 cere cõcupiſcimus: ipſa dicente: Beati mũdo
coꝛde: quoniã ipſi deũ videbunt. Purgatio nẽ-
pe peragiꝉ per ea que habent aſperũ ſenſum: vt
per ignẽ aut limam ferrũ ſeu omne metallũ: ſic
ſepe hominũ vita per tribulationẽ purgatur ⁊
penam. Purgatio enim ꝓpꝛie diciꝉ impertinẽ-
tis aut ledentis abſterſio. Purgauit igiꝉ igno-
minia impertinentes aut ledẽtes honoꝛes: pau
pertas diuitias: abſtinẽtia delitias: vigilia ſom
nos: perſecutio quietes: tribulatio conſolatio-
nes: flagella carnis libidines: cohibitio ſenſuũ
ipſoꝛũ illicitas voluptates. Mala igitur coꝛpo
ralia que in hoc ſeculo patimur: aut ſunt imme
diate a deo: aut voluntarie queruntꝉ: aut inferũ-
tur ab hominibus: aut a demonibus irrogantꝉ:
aut a defectu nature inſurgunt: ſed nõ omnia ⁊

ſemper inſtrumenta purgationis exiſtũt. Ma-
la autẽ que deus immittit/eos nõ purgant qui
ſenſualiter delectationes querentes tota inten
tione ipſis malis repugnant. Nam pharao de
cem plagis a deo immiſſis/nõ ſolum purgatus
nõ fuit: ſed induratus magis ipſe ꝑmanſit. Et ſi
gnum eſt repꝛobationis/qui ex flagellis nõ pur
gati dureſcunt: de quibus ꝑ Hieremiã dicitur
Fruſtra cõflauit cõflatoꝛ: malitie eoꝝ non ſunt Hiere.
cõſumpte. Argentũ repꝛobũ vocate eos: qꝛ do-
minus pꝛoiecit illos. Omnipotens conflat ho
minẽ quẽ creauit: quia ꝑ ignẽ tribulatiõis atq̃
per verba doctrine in vnũ vult redigere/quem
diſperſum in multa cognouit: ⁊ purgare q̃ ſe ꝓ-
pꝛia voluntate infecit. Sed ſepe tribulationis
ignis ardet/nõ purgat: ⁊ doctrina ſuſcipitur/⁊
non emendat: nõ defectu agentis/ſed ꝑuerſita-
te patientis. Econtra electi quo magis affligũ-
tur/eo magis purganꝉ: de quoꝛũ numero ſe da-
uid fatebatur eſſe/dicens: Diſciplina tua coꝛre Pſal.
xit me in finem: diſciplina tua ipſa me docebit.
Tunc diſciplina coꝛrigit/cũ quod ledit animã
aut ad ipſam nõ pertinet/abſtergit. Tunc coꝛri
git atq̃ purgat/cũ ſub ipſa humiliter aĩa omĩa
tolerat: eſtimans ad ſe diuinã fieri atq̃ inclina
ri pietatẽ: cũ per flagella in hac vita ſuſcipit pur
gationẽ. Melius nãq̃ hic fit tempoꝛalibus ad
purgationẽ macerari moleſtijs/q̃ ſupplicijs de
putari eternis. Purgat docẽdo dei diſciplina
quos diuina pꝛouidentia in ſuperna pꝛenoue-
rit inferendos. Ideo ꝓpheta ſecurus adiũgit:
Diſciplina tua ipſa me docebit. Qui doceꝉ/ante
patiebaꝉ ignoꝛantiã: a qua purgaꝉ ꝑ illatam do
ctrinam. Purgat doctoꝛ in ſcholis diſcipulos
quos nouit ignaros: ⁊ ipſe animus addiſcentis
cognoſcit/cũ ſe videt purgari a tenebꝛis ignoꝛã
tie ꝑ lucẽ ſane doctrine. Sic diſciplina diuino-
rum flagelloꝝ hic erudit: vt finem optimũ quẽ
opeamus/pacẽ ⁊ quietẽ quã volumus: nõ in mũ
do iſto ſic flagellato/ſed alibi queramus. Pur-
gationẽ certe maximã accepit in animo: qui di-
uerſitatẽ regionuꝫ vmbꝛe moꝛtis ⁊ vite aſpexit
atq̃ cognouit: ⁊ odiens tenebꝛas ſuſpirauit in
lucem. Paſſiones electe eoipſo nõ purgãt/quo
ꝓ terrenis cõmodis toleranꝉ: ſi autẽ ꝓ eternis
ſuſtinenꝉ/contrarioꝝ adijciunt purgationẽ. Ab
hominibus aut a demonibꝰ mala irrogata nõ
mundant eos qui patiẽtia carent: ⁊ licet aliqua
videanꝉ auferre que nõ ſunt neceſſaria ſiue cõ-
ferentia vite: nõ pꝛo tãto purgatio ſequiꝉ: quia
ira ⁊ odium in animo perdentiũ reſeruantur: ⁊
vbi vitium remanet/purgatio facta nõ eſt: pur-
gabit ṽo ſi patientia nõ ficta tolerantur illata.
Malum a natura coꝛrupta inſurgens/q̃uis re-
frenet a multis: purgatione ſalutifera purgat a
nullis: ſi donũ dei non exiſtimat ille qui ſentit:
purgaret ſane ſi conditoꝛis ⁊ patientis cõcoꝛs
eſſet vna voluntas. Pꝛoinde fruſtra conflat cõ
flatoꝛ per ignem tribulationis/aut per doctri-
nam veritatis: que dirigit/minatur atq̃ ꝓmit-
tit: ſi hominũ malitie atq̃ nequitie non conſu

muntur. Sed velut argentum quod in cōflato-
rio non purgatur/dicitur reprobū: sic qui ꝑ do
ctrinam sacram/ꝛ tribulationē a deo immissaꝫ
aut ꝑmissam nō corriguntur/reprobant. Nul-
lum sane reprobationis signum certius/ꝙ pur
gatorijs per deum ordinatis nolle purgari. Id
ꝑfecto quod saluator agit ꝛ loquit/hoc intēdit
vt a malis purgemur: ꝛ ſm eius iusticiā nostra
Malach.3 opa faciamus. Hinc ꝑ Malachiā ꝓphetā dici-
tur: Ipse est quasi ignis conflans ꝛ quasi her-
ba fullonū. Et sedebit conflans ꝛ emundās ar-
gentum: ꝛ purgabit filios leui: ꝛ colabit eos q̄si
aurum ꝛ quasi argentū: ꝛ erunt domino offerē-
tes sacrificia in iusticia. Nam sacrificia in chri-
stiana iusticia offerre nō potest qui ab immun-
dicijs voluntarijs purgatus nō est: sed qui non
purgant/argentū reprobū vocant. Ideo per
Hiere.6. Hieremiā dicit: quia dominꝰ ꝓiecit illos. Sed
bonos deus nō ꝓijcit/ꝓ quibus supna ꝑpara-
uit: sed reprobatio est causa ꝓiectionis: ꝛ proie
ctio est testimoniū reprobationis. Igitur dū in
hac vmbrosa vita ꝑsistimus/omis rei purgati-
uam intellectualiter virtutē habenti: humiliter
colla subdamus: ne talis reprobatio veniat cui
approbatio nulla succedat: exemplo iesu dul-
cis ꝛ humilis: qui se subdidit velut purgatorijs
amicis.

¶ De deserto iesu atq; morali vita deserti. Capitulum IIII

Mat.4 Mar.1 Lu.4. Christus post aquas abijt in desertum/
a spiritusancto ductus: vt ꝛ a ꝓpria vo
luntate que spiritus vehens hominem
est/incipit innotescere qui mā serat in virtute oc-
cultus. Sed videnda sunt insignia probitatis:
ꝛ innotescentie mirabiles actiōes. Quid em̄ est
quod ad quē nullus in celo ꝛ in terra existima-
tus est: cū palā fieri voluit aquas petijt: post q̄s
desertum per denarium quater ductū habita-
turus intrauit? Sunt ne ista insignia magni re-
gis: sunt ista que decebat primo in probitate ꝑ
agere regē regū subijci? Istud firmū teneamus
in corde: vt nulla ima oratio eius derogauerit
magnitudini eius: sed eo quelibet eiꝰ actio ma-
gna fuit/quo ipsam mundi dn̄s ꝛ saluator exer-
cuit. Verūtamē quia nō agimus de robore cor-
porum/atq; virilitate membrorū: in quibus no-
bis plurime bestie atq; animalia ꝑferuntur: sed
de inuisibilibus virtutibus: que regnant in sedi-
bus animorū: ꝛ disponunt ꝛ ordinant mores cor
porū. Proinde ad virtutū insignia nostra ver
bula deriuamus. Prima igit virtutis insignia
in quolibet possessore virtutū sunt ad seipsum:
ꝛ omnis virtutis actus primo reciprocatur ꝙ
transeat: se primo subiectum perficit proinde
ꝙ deriuet in alium. Sterilis enim esset virtus
habenti: si nō sibi ꝓpagaretur ad alios: ac per
hoc opus grāde virtutis in seipso posse humi-
liari. Et si quispiā sibi subiecerit barbaras na-
tiones: nihil fecisse dixerim sibi stans elatus in
animo. Et si amenitate verborū diserta lingua
perornata doctrina humiliauerit audientes: ni
hil ad eum referam vtile/nisi mentis fuerit hu-
militate deiectus. Magnum ergo virtutis in
christo preconium: cum se indignum velut egē
tem subdidit aquis: Et cū inter cetera data na-
ture humane hoc sit precipuum delectabile/sue
speciei delectari consimili: ac sue nature semꝑ
secum habere consortem: habent enim anima-
lia similibus copulari: tamen preter ab eis co-
gnitam rationē: Quis hoc exigat ratio ipā natu
re: homo autem cum cognita ratione in ratiōe
nature. Proinde homines personaliter deuita
re/appellauerim quid insigne virtutis: ꝛ absti-
nentie magne hac consolatione priuari ꝛ segre
gatim fieri ab hominibus: vt cōtemplationis
oculus imprepedite dirigat atq; attentꝰ in au-
thorem/altiorem partem dixerim occulte virtu
tis. Segregatur profecto dominus noster Je-
sus christus/author superne glorie/moralis vi
te dux atq; magister: ꝛ relinquens homines in
locum secedit desertum. Vere desertus ab ho-
minibus in desertum vadit: deserens homines
loca deserta petit. Sed quid nobis christi mo-
ra deserti aperiat intendamus: Quis nō omniū
sit habitare solitudinē atq; posse: nam si possi-
bile omnibus fieret/desertū ciuitas esset. Qua-
si desertum accepit adam delectabilem paradi
sum: in quo q̄diu desertus mansit/a similitudi-
ne speciei delectauit authorem: solam sibi con
solationē in animo reaccipiens: ꝛ angelorum
quos mente nouerat/cum quibus se sociādum
agnouerat: creaturas ceteras ratione carentes
ad vsum acceperat atq; dominiū: ꝛ mā sit de deo
dilectus q̄diu stetit humana societate desertꝰ.
Ubi vero humana societas affuit: quod sequit,
taceatur. Bonū est igitur solum ab hominibꝰ
fieri: societatē in animo gerere creatoris/ et in-
corruptibilium ciuiū supernorum. Sociatū ve
ro humane hūanis si non semꝑ/sepe vidi delu-
sum. Lachryme nostre acceptabile sacrificiuꝫ
sunt altissimo: que ꝓfundius ꝛ acceptius inue-
niuntur in locis solitarijs merooribꝰ aptis. Le-
gitur in libro Genesis/ꝙ anan filius sebeon cū Gen.36
pasceret asinos sui patris in solitudine/inuenit
aquas calidas. Anan ꝟo iste qui pascit asinos
patris in solitudine/est qui asinos bestiales sci
licet motus ꝛ quinq; corporis sensus in solitu-
dine pascit: eos ab amenitatibus ciuitatum hu
mane conuersationis auertens: ne illiciantur:
ꝛ a creatore omniū auertātur ꝛ domino. Time-
bat enim dauid propter peccata sua dei auersio
nem: Quis suam faciem auerti peteret a pecca-
tis. Sed cuꝫ in deserto quis pascit sensus suos
ab amenis auersos: ꝛ motus animales retinet
in deserto: inuenit aq̄s calidas/lachrymas deo
acceptas: in corde igne charitatis decoctas:
Si autem huius patris aut filij nomina interꝑ-
tarentur/eandē sententiā moraliter resonarent.
Vellent cōmuniter homines inuenire vite re-
fugium in mortis articulo constituti: ꝛ gaudiū
sit maius ꝙ ante cum inuenerint. Joseph nāq; Gen.37
filius iacob ex subortis causis odiosus erat fra

tribus suis:in quorũ manus cũ in patris absen
tia deuenisset/ab aliquibus eorũ est adiucatꝰ ad
mortẽ:⁊ vix aliquo eorum renitente mortis eua
sit imperiũ: cui cisterna que in solitudine fossa
erat absq aqua/vite remediũ fuit. Quippe mun
dus multos spiritualiter occideret: qui ꝓpter
fragilitatẽ nõ habent potentiã resistẽdi : ꝗbus
expedit ꝓpter infirmitatẽ ꝑeligere fugã:⁊ ꝓijci
voluntarie pro refugio iuste vite in solitudinis
cisternam. Cisterna sine aqua est nostre vite se-
cretũ/carens ꝑiculo submergente. Defossa eñi
erat : Consyderatio sepulture multos auertit a
malo. Sed erat in solitudine. Desertus siq̃dem
locus vitam secretã habet sine abundantia re-
rum:que signant in aqua. Nam si abũdaret de-
sertum:nõ desertũ/sed delitie dicerẽt. Et mor-
tis ⁊ sepulture memoria ꝓ deuitatione malorũ
magis sedulo agitur in deserto:quod signat in
terra defossa cisterna. Uide hominẽ solum ob
aspectum terre defosse pro sepeliendo cadaue-
re resculptũ ex dolore in corde/auersum a ma-
lo/mutasse pristinos mores. Indubitanter qui-
libet teneat/ꝙ si cisternã id est sepulturã in ter-
ra defossam:in qua cõmuniter humana corpo-
ra resoluenda claudunt/indeposite per memo-
riã secũ ferret:⁊ cõsyderatione intenta ingrede
ret in illã anteꝙ insensibiliter inficeretur in ipa
cadauer/eterne damnationis deuitaret exitiũ.
Sed inter obstrepentes hominũ voces et tur-
bas talis memoria defuit: cuius ꝑsentie causa
locus desertus existit. Inter cetera preter vlti
mã dei visionẽ/que in hac vita nimie appetant
aliqui virtute pollẽtes dei aliqualẽ visionẽ/no-
ticiam/cõsolationẽ/reuelationẽ/certã allocutio
nẽ pro certitudine vite agende desyderant:sed
Exo.3. moyses cum ingrederet ad interiora deserti/vi
dit dominũ in rubo velut ignẽ inflammantẽ:cõ
solationẽ accepit in animo/quã ante nunꝙ legi
tur suscepisse:noticiã habuit diuinorꝫ:⁊ reuelati
onẽ secretorꝫ dei:⁊ alloquiũ eiꝰ de his ad q̃ a deo
ꝑordinatus erat. Non viderat dominũ in egy-
pto:neq per subiectã creaturã audiuerat vocẽ
eius. Desertus enim locus diuinis est oraculis
aptus:nec assistunt stolidi laudatores/qui suis
laudibus bona nostra dispergant. Et orare in
recuruate volentẽ oportet esse inuisum:imo tã
a turba remotũ: vt nõ cogitet hominũ tintilla-
tiones ad cellam ꝓ incõmoditate adeundi:nec
ipse persistat intentus/ne a ꝓximo expectet:ex-
cepto eo qui obediẽtie patris in solitudine sub-
est:qui ad ipsius imperiũ tenet ab actuali orati
one recedere. Aliter autẽ expectans ⁊ expecta-
tus quietem ⁊ inrecuruatã orationẽ raro fudit
aliquando. Querunt mũdi principes atq oẽs
qui gerunt in orbe terrarũ aliquã prefecturam
habere suos vernaculos / expeditos ministros
in eorum obsequio explicatos:implicitos vero
seruos in alijs paruipẽdũt:plerũq de suis ha-
bitationibus procul pellunt. Fas enim non est
domini seruũ/preterꝙ in domini seruitio impli
cari. Populus autem dei a pharaone ĩ egypto
pro suo seruitio implicabatur. Uoluit ergo do
minus populũ suũ explicari ab egyptiaco serui-
tio:⁊ ad sacrificandũ sibi fieri liberum in deser-
to. Proinde misit dominꝰ moysen ⁊ aaron ad Exo.
pharaonẽ: vt dimitteret populum suũ/vt sacrifi
caret ei in deserto: vbi expeditior erat ꝙ in egy
pto:⁊ in solitudine sacrificabit habilius ꝙ in ci-
uitatibus residens. Et solerti mente intuendũ
est quod est sacrificium/quod a nobis a deo ex-
quiritur:⁊ expeditiꝰ redditur in deserto. Quia
mores eligimus: literalia sacrificia ⁊ israelitici
populi dimittamus. Sacrificium dixerim esse
quod sanctitatẽ in anima aut in moribꝰ sonat/
seu sacrum anime aut corporis factũ. Proinde
omne quod deo redditur acceptum/sacrificiũ
est. Nihilominus tamẽ oportet singulari differ
tione intendere. Sacrificium deo gratum Da
uid in psalmo explicat: cum ad sacrificãdũ oẽs
muitat/dicens: Sacrificate sacrificium iusticie Psal.
⁊ sperate in domino. Sacrificiũ iusticie vniuer
sale in virtutibus noscitur esse bonũ: vt redda-
mus deo bonũ omne quod possumus/⁊ sibi cõ
uenire cognouimus. Ex hoc nãq dicto nullũ
excluditur bonũ quod non sit deo reddendum
aut dilectione anime aut opere corporali :ꝙuis
omnia bona nõ sint omnibus apta: magis vero
nec ab omnibus singulis sint exacta. Nam ma-
trimonij bonũ nõ exigitur a professione celebis
vite. Nec cõuertitur certe quod dicitur. Nec ele
mosyne bonũ ab eo qui a se omia sequestrauit.
Et sepe cõditiones ⁊ status impediunt: ⁊ sexꝰ
diuersitas nõ cõsentit. Ualitudo ⁊ infirmitas ⁊
his similia contradicunt: vt nõ omnibus acti-
ue conueniant: sed non obsistunt: q̃n omne bo-
num regi superno gratum/ſm aptitudinem/ꝓ-
fessionẽ ⁊ decentiã in se atq in omnibus diliga
tur: ꝙuis omne bonũ non reddat deo actu cor-
poris: nec sit reddendũ a singulis. Erit igit sa-
crificium iusticie/ quod sacrificabitur domino:
omnẽ suam cõsistentiam anime ⁊ corporis vsi-
bus mancipasse diuinis: vt totum se dedicet in
eius seruitio a quo id esse quod habet accepit:
⁊ solum vacare deiferum est sacrificiũ perfecte
iusticie: quod maxime peragitur in deserto: ad
quem locũ omnipotens suũ populũ ad sacrifici
um inuitabat. Lectio/ meditatio/itellectualis seu
vocalis oratio: ꝯtemplatio /inquisitio sui: custo
dia sui: silẽtij profundũ: quies mentis: fragilis
vita: carnis maceratio: abstinentia nociuorũ
agon rectus: que omnia sacrificia sunt iusticie:
quod in deserto magis imprepedite peragi-
tur. Sed nemo credat ꝙ a nobis in christia-
nam vitam vocatis/ sacrificium mactati peco-
ris exquirat aut effusi sanguinis/neq rei visibi
lis sine sacrificio mentis. Unde per psalmistã
dicitur: Non in sacrificijs arguã te. Non acci-
piam de domo tua vitulos: neq de gregibꝰ tu-
is hircos: neq mãducabo carnes taurorũ: aut
sanguinẽ hircorꝫ potabo. Acsi dñs ꝑ ꝓphetã di
cat aperte: Nõ sunt ista sacrificia que requiro.
Iã enim dauid intendebat in nouã vitam: ⁊ exi

miū sacrificium cognoscebat. Subdit em̄: Immola deo sacrificiū laudis: & redde altissimo vota tua. Et paulopost secutus adiūxit: Sacrificiū laudis honorificabit me: & illic iter quo ostē dā illi salutare dei. Laudis vero sacrificiū ē ipsa gratiarū actio de acceptis. Laudis sacrificium est in aduersitatibus & psperitatibus laudare dn̄m. Dicebat sane ipse Dauid: Bn̄dicam dn̄m in omni tempe: semp laus eius in ore meo: vt si patiar: si affligar: si maledicar: si reprobus habear: si oia mūdi mala ptra me pflenk: i vnū semper laus eius in corde atq̧ ore meo. Si mihi assint psp̄a cūcta: semp laus eius erit in animo: & nec lingua tacebit. Hinc & dominus p pphetā dicebat: Infrenabo te laude mea. Qui frenum gestat in ore/ pgreditur & sistitur: dextratur & sinistratur: gyratur & voluitur ductu eius. Ac per hoc sacrificium laudis immolat/ qui de omnibus & in loco & tempe dn̄m laudat. Hinc etiam psalmista dicebat: Lauda anima mea dominū: laudabo dominum in vita mea: psallā deo meo q̄diu fuero. Necnon in occultis iudicijs eius/ sacrificium laudis tenemur offerre: nam q̄to ipse operatur occultius/ tanto sapientius. Ecclesiastici em̄ dicitur: Sapientie domini astabit laus. Et ab omnibus creaturis laus diuina exquiritur: quod vltimi psalmi dauid insinuant. Offert etiam sacrificium laudis/ qui de dei p̄uidentia in nullo remurmurat. Et hoc est sacrificium laudis quod deum honorificat: cum in omnibus dei potentiā/ sapientiam & bonitatem adoramus atq̧ laudamus. Proinde illic ē iter ad salutare dei. Diuia em̄ laus aio gesta/ ore digesta/ ope acta pducit ad salutare dei. Que tanto studiosior in solitudine agitur: q̄to psistētia hominis a nemine impeditur. Est & sacrificium quod maxime conuenit offerre his qui deliquerunt & qui non seruauerūt pacta diuina: nec aliud munus occisi pecoris/ seu frugū & arboris/ siue signati numismatis ita placat deū offensū: quod & dauid p se obtulit in remediū adulterij pditionis & homicidij. Inquit em̄: Sacrificiū deo spiritus contribulatus: cor contritū et humiliatū deus non despicies. Quomodo erit sacrificiū deo spiritus ptribulatus: cum alia scriptura dicat: animus gaudens etatē floridam facit: spiritus tristis desiccat ossa? Reprobatur a deo tristicia spiritus: sed nō omnis tristicia bona: nec omnis tristicia mala. Spiritus tn̄ contribulatus est voluntas eo sensu dolēs/ quo delectata fuit in malo: vt tādiu quotidie tribulek/ donec dolor cōmissi criminis ad equalitatem pueniat aut excedat puerse delectationis: vt tāta vel excedens tribulatio fiat in anima/ quāta delectatio fuit in culpa. Et alibi ppheta dicebat: Anxiatus ē in me spiritus meus: in me turbatum est cor meum. Anxietas spiritus est tristicia p peccatis: & turbatio cordis p fractione diuinorū pactorū. Nihil est sup quo sit inducēda tristicia & anxietas nisi sup peccatū: & in nullo cadere debet turbatio/ nisi cum offendimus creatorē. Istis remotis omnia recta manēt: neq̧ supest quod fleatur: sed anxiari p malo commisso vtiq̧ bonū est. Sequitur em̄ exaltatio sup christum: hoc dicebat Dauid: Dum anxiaretur cor meū/ in petra exaltasti me. Secundū apl̄m: Petra autem erat christus. Ad hoc vero sacrificium offerendum exquiritur sepe desertū: nam innumera multitudo loca semper quesiuit apta meroribus: nec querere desistunt qui pter delicta & peccata tribulari sedulo querunt. Habet etiā sepe mūdus leticias suas: quas obijcit volētibus p peccatis & diuinis offensionibus ptristari: nec suis implicationibus pmittit aliquem ad se ingredi: vt introrsus sue mesticie rationabiles causas inueniat: cū vnusquisq̧ non solū dei offensor/ sed etiam qui videk iustus/ dolendi causas possideat: dispari tn̄ rōne atq̧ intentiōe penitus inequali: peccator q: offendit: iustus quia offendere potest: & plongatur eius cū periculo incolatus: & habitat semp cedar cū filijs hismaelis. Ac p hoc omniū creator et dominus peculiarē populū in manu moysi & aarō vt sibi sacrificaret voluit inducere in desertum/ commonefaciēs nos vt sacrificia spūalia offeramus: & in p̄finito tempe hūanatus per actus nos docens deserti est incola factus. Sed nec in talibus laudamus ita desertum: vt alijs viuēdi modis christianis quomodolibet derogemus posse perfici per virtutē: sed deserti cōmoditates p diuersitate temporū atq̧ locorū pditionis hominum atq̧ virorū edicimus. Bonū igik est desertū: sed habet et pugnas: habet similiter et victorias: & orationibus vincitur potius q̄ ensibus amalech: habet serpētes innumeros morsibus mortē inferētes: habet et serpentē eneū solo aspectu sanantē patientes: habet amaras aquas: habet quod dulcorat: habet aduersa: habet & ppitia. Sed ve hodie: q: speciosa deserti cōbussit ignis. Ubi dei ppl's in deserto? Ubi helias? Ubi heliseus? Ubi discipuli pphetarū? Ubi ioānes baptista: qui desertum ab infantia tenerrimus habitauit? Ubi deserti egypti habitatores? Ubi thebaide? Ubi sichie? Ubi mōtis nitrie? Ubi montis syrie? Ubi raychu? Ubi armenie? Ubi altioris grecie? Sed ve huic generatiōi: quia deserta sunt ad hominibus facta deserta: & q̄ remāserūt sunt delitiarū loca sensuali deseruik vita: nec vt assolet/ vita hominum monachorū aspera & agrestis. Deuitāt cultores christi loca deserta/ que sunt amica meroribus: & facti sunt quasi ciues in medio ciuitatū: & facta est cum secularibus tāta ciuilitas vt plerisq̧ turpetur honestas. Sed ad dn̄m iesum incolā deserti factum oculus interior dirigak: & multo intuitu ipm absentem tanq̄ p̄sentem sedulo contemplemur: et moueak affectibus anima: contrahak merore atq̧ turbetur: suspendatur in admiratiōe/ cum christum intueak in deserto. Stulticia est sapiētibus mūdi/ derisio delicatis/ incredulis fabula q̄ christ⁹ steterit i deserto. Quid em̄ est videre iuuenē delicatum/ im-

Marginal references: Psal.33 · Esa.48 · Ps.145 · Eccli.15 · Psal.49 · Psal.50 · Prouer.17 · Psal.142 · Psal.60 · 1.Corin.10

maculatum:⁊ absqꝫ peccato esse cum bestijs in
deserto? Quid faciebat rex regum ⁊ dominus
dominantium:factus incola in deserto:huma-
na consolatione priuatus:squalida facie ab in-
edia ⁊ ieiunio cruciatus? Non secum patrem/
non matrem/non aliquem habens in illo deser
to sodalem:sed angeloꝝ non carebat consortio
qui hominum consortia deuitabat. Non foue-
batur vt homo:supra hominũ naturã agebat.
Carebat lectulo:nec puluinar supponebat di-
uino capiti humanitus quiescenti. Sedile ⁊ nõ
erat ei. Terra vero stratũ erat ⁊ sella:non ope-
riebatur nocturno tempe pannis. Carebat tu-
gurio:nullã habebat ediculaꝫ: nec aliquo tecto
tegebatur ab intẽperie aeris. Hyems nẽpe fri
goribus algens erat:cum in deserto squalido
versabatur. Locus deserti aut arboribus infron
dosis ꝑditus erat:prohibebat certe hyems in
plantis viriditatem atqꝫ amenitatem folioruꝫ:
aut totus squalidus erat locus:aut bipartitus
erat:vt sibi esset quedã peregrinandi varietas
in deserto: Habitaculum fecisse non legimus
vbi stetissent firmi penitus pedes eius:⁊ omni-
no sibi penam dabat locus ⁊ tempus:cũ a quin
ta ianuarij die vsqꝫ ad quartamdecimam febru
arij in deserto fuerit mora eius:quod tempus
aut imbribus aut est frigoribus aptũ. Nihil ve
ro ad remedium de ciuitatibus tulit:aut quicq̃
postulauit a matre:pauperes enĩ erant. Pauꝑ
accessit:pauperqꝫ moratus:nec igne aliquãdo
calefactus est. Ubi mũdi reges? Ubi quos am
bit multitudo populorũ? Ubi delicati? Ueniãt
⁊ contemplentur omnium regẽ ab animalibus
sociatum/⁊ humana dignitate pallenteꝫ. Quid
faciebat hic singularis homo/singulariter viuẽs
singulariter degens? Orabat ne quotidie? No-
ctes ducebat insomnes. Legebat? Nõ enĩ por-
tauerat codices thesauris sapiẽtie plenus. Cõ
templabat incessanter:erat mens in suspẽse fixa
celo. Plorabat interdum:ludebat forte cũ be-
stijs:nouerat enĩ eas:⁊ vocate venissent/obedi
uissent:hoc enĩ ꝑmus homo ĩ delicato deserto
suscepit in dono. Quid ergo faciebat tam no-
bilis heros:omnino irreꝑhensibilis in moribꝰ
⁊ actibus suis? Non enĩ poterat errare nec no-
uerat. Quid igitur faciebat? Forte dormiebat
interdum. Quid faciebat qui nõ ꝑbebat homi-
nibus tunc exemplum:quia nec ab hominibus
videbatur:sed videbatur ab angelis quibus nõ
oportebat tẽꝑalia exẽpla virtutis inferre. Be-
stie exẽplificari non nouerant. Quid faciebat?
Temerariũ est diffinire quod celici notarij nõ
scripserũt:sed illud faciebat quod facere dece-
bat hominẽ diuinũ/hũana diuine/diuina hũa-
ne operantẽ:nihilqꝫ sine causa ⁊ rõne aut steri-
liter agentẽ. Et acta eius intellecta siue igno-
rata digna sunt adorari:⁊ eo magis quo nõ pos
sunt inuestigari. Sed incunctãter credamus q̃
in oĩbus agebat ⁊ intendebat salutẽ omniũ no-
strũ ꝑ exemplũ/documentũ/⁊ ꝑ affectũ:ꝑosten-
dens ꝑus debere hominem esse suiꝑsius q̃ al-
terius:⁊ ante ad seipsum q̃ ad aliũ fieri:⁊ ꝑ ora-
tionem ⁊ contemplationẽ querere quod debet
docere:quod ⁊ monstrat aptitudo deserti. Sed
q̃ nec visitauit quispiam hominum dominũ ie-
sum:hoc maximum testimonium erat:quia nõ-
dum notus erat:nondum discipulos fecerat:vi
sitassent enĩ eum atqꝫ requisissent. Sed pia ma-
ter eius cur sustinebat absentiam eius? Noue-
rat ipsa filij voluntatem ⁊ eius infallibilẽ actio-
nẽ:⁊ amodo subijcienda erat in regimine filio:
quem vsqꝫ modo more humano habuerat ipsa
subiectum:⁊ cognoscebat in eo eternum ꝓposi
tum voluntatis ꝓ saluatione humani generis/
quantũ ꝑmittebat sibi cognoscere quem porta
uit in ergastulo mortis ⁊ lactauit mamillis:et
nunc morabatur in deserto cum bestijs/carẽs
potibus atqꝫ cibis. Sed beatus qui te fideliter
in charitate visitasset:⁊ attulisset de nature bo-
nis que tu deus factus homo creasti:⁊ tua fruis
set allocutione potitus. Uerũtamen nemo attu
lit sibi cibum/nec aliũde venire fecit. Jeiuna
uit enim quadraginta diebus et no
ctibus:postea esuriuit. Jeiuniũ christi
pena est sui corpis:sed totius hũani generis ẽ
refectio:⁊ sibi est ad suppliciũ:nobis ad benefi
ciũ. Jeiuniũ christi suũ est ⁊ nostrũ:suũ ꝑ actua-
lem penã corpis:nostrũ ꝑ exemplũ:nostrũ ꝑ do
ctrinam:nostrũ ꝑ dietaꝫ que fiebat in capite ꝑ
liberatione mẽbroꝝ:Christus est caput nostrũ:
nosqꝫ mẽbra eius. Si aũt ꝑ exemplũ nostrũ est
ieiuniũ:almifico ꝓrogato exemplo ꝓtinus ieiu
nemus. Et cũ multa viderim atqꝫ legerim de ie
iunio diffinita:sermo angustabitur parũ quid de
ipso edicere volẽs. Jeiuniũ est ꝟginitas instru
mentorũ vocis:vt purior emittatur oratio:⁊ mun-
dior sit psalmodia ⁊ sermo aliquid postulãs an
te deũ. Jeiuniũ est vẽtris tenuitas:quo attenua
to adest in orando aut legendo libertas. Jeiu-
nium est euigilatio ⁊ solertia sensuũ:est ⁊ libe-
ratio q̃dã a fantasmatibus malis. Jeiuniũ ap-
plicauit mẽti q̃sita:⁊ serenauit supra mentẽ diui
na meditari volentẽ:⁊ subiecit membra corpis
rationi:cuius veritas ⁊ acceptio in rõne funda
tur. Nã ieiuniũ sociatũ vitio cruciat ⁊ ficticiat
nõ meretur:suppliciũ habet certũ/ꝑmiũ nullum.
Uirtus ⁊ vitiũ semꝑ habẽt diuortiũ. Jmpius ie
iunãs aĩaꝫ torquet ⁊ corpus:auarus ieiunãs fa
cit similiter:iracũdus vero copulatur eisdẽ. Hypocri-
taliter abstinẽs cibis ⁊ diuinis mũeribus pari-
ter se ꝑuauit:⁊ fit oĩno duplici cõtritione cõtri-
tus:vt in anima ledatur ⁊ corpe. Jeiuniũ corpis
nõ est virtus:sed actus est ꝟtutis. Quid corpe
agitur/nõ est virtus:sꝫ actus ab ipsa ꝓcedẽs. Uir
tus enĩ generãs temꝑantia est:sed hoc est fieri
etiam in moribus paganorũ. Jn christianis ve
ro etiã ieiunium corpis non est virtus mentis:
sed virtutis actus ꝑ corpus mõstratus. Uirtus
ieiunij nõ in corpe:sed in aĩa vere ꝑsistit. Erit
igitur ieiuniuꝫ de christianis actus charitatis q̃
fertur in deũ. Nã hõ ex charitate diligit deũ:q̃ si
vltra ꝓgreditur/plus diligit q̃ seipm:multo magis

facta ꝓpter seipsum despiciet: ꝑinde despiciet escas ꝓpter deum/ vt non videat ad eas affici ꝓpter deū excepto sustentamēto nature: quod omnibus inculpate cōcedit qui creator est omnium. Igitur ieiunium probatio est amoris ad deum in abstinentia delectabilium ciborū propter deum: quia nec a cibis abstinendum est velut a re dānata in natura: quia nulla natura mala: nec a re damnatā per culpam: quia quod virtutem non recipit/ nec vitiuz potest admittere.
Timo.4 Et aplus dicit/ ꝙ nihil ꝓhibitū est quod cum gratiarūactione percipitur. Sed abstinētia fiet a bono creato ꝓpter bonū increatum: cū diuinum cognoscitur placitū. Igitur ieiuniū quedā ꝓbatio est potioris amoris in deū/ minoris ad escas: ⁊ ipsuz est signū negati amoris ad corpus ꝓpriū ꝓpter christum: ⁊ cōpassio tanta diffederata cum corpe christum acquisiuit in federe. Nisi vero tanta corpis amicitia ⁊ compassio dissoluant: ⁊ inuisibilibus cōpassionibus ⁊ diuinis muneribus priuabitur anima/ et forte celestibus cum a corpe dissoluetur. Nec ꝑ hoc agatur aut tale fiat ieiunium/ vt infirmitas aut debilitas in corpe subsequatur: maxime in diuino seruitio inexceptuate mancipatis. Nō em̄ deus fecit hominē debilē/ sed fortē: et qualē fecit talē voluit ꝑmanere: vt fortis esset in animo virilis in corpe ad operandū diuina mandata. Christianū ergo ieiunium semꝑ tenebit modū ne ieiunans deficiat ⁊ ne comedens effluat. Ieiunans cum ledit/ multipliciter ꝓbet seipsum: nec ꝑmis debilitatibus cedet ⁊ secundis ⁊ tercijs. Habent em̄ demones plerūq; debilitare abstinētes: vt pusillanimes fiāt: ⁊ nutriāt plus debito corpa/ que nouerūt ex ieiunio infirmari: ⁊ fiet colluuio ⁊ illusio ex sumptione ciborum. Plerūq; vero ieiunantes patient in nocte aut somnis plurimas turpitudines: ⁊ ascribentur debilitati nature/ vt fiat recidiuū ad escam. Cuz vero diuersa diuersimode corpoꝝ experiētia facta fuerit: serenius iudicabit de seipso qui patitur: aut aliū discretiorē inquiret. Nō omniū ieiunia sunt equalia nec eiusdē meriti apud deū: nec in ieiunio pensatur abstinentia/ sed passio ieiunantis. Et diuersitatē possident hūana corpora: sicut diuersitatē habent ligna/ lapides et metalla: quoꝝ aliqua molliora/ aliq̄ vero sunt materie durioris. Ieiunās sepe lapideus in oratione/ post cibū vero lachrymas videt effundere: quod aut deceptio est maligni aut passio colligata. Ieiuniū existit multis ꝑparatio gule: cū effusus in escā effundit cū resoluit. Iracūdus videbit quis anteq̄ edat: post alitū corpis sedabit ire ꝓcella: sed certe ꝙ hic nō accepit mētis dominiū ex virtute. Bonum est ieiunium a delicatis: bonū ab accuratis: bonū a ꝑciosis: sed melius a sumptuosis ⁊ delectabilibus ⁊ ab inflāmātibus corpus. Ieiunauit quis ab hmōi: sed vilioribus cibis ex multitudine oppressit anime sensum. Multi studuerūt vincere ꝑ ieiuniū passiones gule: sed ꝓpter indiscretionē ꝑdiderūt orationis fauū: magis vero fructū. Expedit oīno vt agon a maioribus ⁊ ꝓ maioribus virtutibus dirigat: ⁊ ex altioribus captemus ꝑmia q̄ optamus. Quia vex est ieiuniū non esse virtutē/ sed actū ipsius: magna discretiōe nēpe opus est: ne sensibilis virtutis actus inuisibilē virtutē mentis impediat. Si dieta expedit corpi humano in infirmitate fatiscenti/ vt a noxijs caueat: multomagis ⁊ anime cum opprimit a varietate ciboꝝ. Nam melius ⁊ tutius esset agoniste fideli qui gule libellū repudij dedit/ aliquo cibo q̄uis delicato refici/ ꝙ rustico satiari obnubilante animū: aut talē molestiā iuferēte/ vt medicis expediret intēdere: aut ab oratione seu cōtemplatione cessare. Aurum cōmutauit in plūbum qui virtutez molestauit in aliquo propter actū: sed ꝑmo seipsum in certo examine ponat/ si molestia fit a cibo aut a maligno. Cōsueuerūt em̄ maligni multā molestiam immittere post cibū: vt cibi duricia seu indigestibilis materia nō ipse accusetur. Duruz ꝑfecto erit cognoscere an a cibo an a demonio fiat: veruntn̄ dabit deus suis paruulis ⁊ fidelibus intellectū/ aut ꝑ aliuz aut ꝑ seipsiz. Ubi agoniste fideles hypocrisim ⁊ simulationē ⁊ cōplacentiā ⁊ omē figmētuz ficticiū incitauerūt in animo: q̄uis tentent iteruz ab eisdem: certum fiat ꝙ in oībus aut a domino aut ab aliquo directore ſm deum ⁊ dei timorem dabitur claritas in agendis: ⁊ serenabuntur mentes que in omni fide se domino subdiderunt: ⁊ obtulerunt inrepetite omnē mentis ⁊ corpis consistentiā saluatori. Si mensura ciborum pensabitur in ieiunio/ sequetur confusio si corpoꝝ valitudo ⁊ dispositio/ erit directio. Naz quis ex modico cibo statim reficit: ⁊ fastiditus est stomachus: nec gracilatur ⁊ corpus. Alius vero multā sumit cibi quantitatē: nec reficitur: nec stomachus nauseat/ sed amplius appetit et corpus arescit. Igit in ieiunio non quātitas cibi/ sed corpoꝝ est cōsyderanda conditio. Spiritus ⁊ caro ꝑ similitudinē sitularū aguntur: quarum si vna descendit/ altera sursum fertur: si altera sursum/ reliqua petit omnino deorsuz: ⁊ mirum ꝙ corpale depssum spirituale faciat sursuz ferri. Tenuitas corpis ex ieiunio decēter assumpta tenuē sensum causauit in anima. Pondus sup pondus impositū onerifero animali/ sepe illud incuruauit ad terraz: ⁊ sarcina sup sarcinas animalia robusta confregit. Corpus nostrum pondus est anime horrende ponderans sup illam. Sapiētia dicit: Corpus quod corrūpitur Sap.9. aggrauat animā. Escarū autē appositio iterum aggrauauit: vt sub escis et corpe sepe aīa in sua virtute frangatur. Ieiuniū vero non apposuit onera/ sed exonerauit imposita: nā aut extenuauit corpus/ aut non ꝑmisit pinguescere. Induxerūt sepe somnum epule atq; ieiunium: sed ab illo tardius ⁊ grauius/ ab isto citius ⁊ leuius euigiletur. Cura corpis ꝓpter deum relicta/ in curam anime inflexit autorē: et corpus sustētauit sepe aliter q̄ ꝑ cibuz. Alia enim est cura nature/

alia voluptatis: illa permittitur etiā quibuscū
ꝙ abstinentibus: quia natura modicis conten
tatur / nec accuratis intendit: illa dissuadetur:
quia recedit attentius a prima rerū natura / ꝑm
quam originalis mundus vixit: nec delitijs pre
stauit studium neqꝫ curam. Ieiunium quotidi-
anum ꝓportionatum complexioni laudatur a
sanctis: violentum vero ⁊ interpositū sepe dā-
natur. Sempꝫ dandum est in quolibet homine
quod appetit complexio naturalis / non quod
appetit voluntas carnis. Sed cum esurit atqꝫ
sititur / et corp⁹ incipit agitari: difficile discer
netur an naturalis seu voluptatiuus sit appe-
titus. Non enī est ieiunium institutum contra
naturam conditam / sed ad refrenanduꝫ corru-
ptam: ⁊ ne multitudo escaruꝫ inualescat supra
debitum ordinem: quia dum querimus reficere
ventrem / sepe inficimus mentem. Igitur absti
nentia stabit quousqꝫ tolerari potest sine detri
mento nature atqꝫ impedimento exercitationū
sanctaꝝ visibilium ⁊ inuisibilium: ad quas om
nis verus agonista debito diuino ligatur. Est
ieiunium a multitudine ciborū: non autē a nu-
merositate comedendi: ⁊ bonum est: est ieiuniū
a numero horarū siue dierum / sed non a copia
rerum: ⁊ etiam bonum est: sed si vtrūqꝫ pagitur
incorrupta manente natura / beatificant agen-
Gen.3. tem. Stetit ieiunus in paradiso adaꝫ: comedēs
vero passus est exiliū: non ꝙ rem malam come
derit / sed quia ꝑter obedientiam comedit. Ie-
iunauit ⁊ a carnibus originalis mūdus: nihilo
minus ꝓpter luxuriam est deletus: igiť non va
Exo.12. lēt ieiunia criminosis. Farinā tantūmodo ab-
stulerūt ab egyptijs israelis filij: carnē ⁊ vinū ⁊
si qua lacticinia non legūtur abstulisse. Ibant
Exo.17 enī in desertum. Ad ipsorū situm soluꝫ est aqua
Nume.20. de petra educta: ⁊ ad duodecim fontes aquarū
Exo.15. non vegetes vini peruenerunt in helym: vt re-
Ibidem ficereť qui sitim patiebātur. Inuenerunt semel
aquas amaras: ⁊ dulcorate sunt ligno. Si ama
ra est potio aque: ligno crucis dulcificať. Non
est ieiuniū absqꝫ ratione. Quotquot vero ieiu-
nauerūt / aut supposuerūt causas / aut acceperūt
aut posuerūt finē: nō enī agendū hoc opus est si
Iudicū.20. ne ꝑeunte aut sequēte causa laudabili. Ieiuna-
uerunt filij israel in vno die quo receperunt a
beniamitis conflictū vsqꝫ ad vesperā: primo ꝓ
dolore ꝯflictus q̄ acciderat: ⁊ ꝓ multitudine in
terfectoꝝ: ⁊ qꝛ credebāt iuste agere / volentes
vindicare tantū scelus: vt ex multitudine ꝯcū
bētiū mulier moreret. Mirabanť ꝙ tā felices
habebāt hostes: qui debebāt iusta vltione pu-
niri: quasi ꝑ ieiuniū a dn̄o expectarēt decretū
quid in hac causa foret agendū. Ieiuna et tu si
cōflictū sustines ab inuisibili hoste: nā nō for
titudine corporis / sed debilitate vinciť. Ieiuna q̄
si penitentiā agens / ⁊ dolēs de virtutib⁹ interfe
ctis in aīa inuisibiliter: ⁊ visibiliter aptis mori
bus desolatis ī numero magno / nō puo. Ieiu-
na: ⁊ a malicia purga teipsū. Ieiuna vt virtute
christifera hostes deuincas: quos corporū fe-

rocitate / atqꝫ armorū industria nō vales deuin
cere. Filij israel cū arguerenť a samuele / ꝙ ado 1.Reg.
rauerāt deos alienos / baalim ⁊ astaroth: ⁊ vel
let eos ꝯgregare in masphath / ad docēdū eos
dn̄i bona: pactū facientes cū dn̄o de nō adorā
do idola: ⁊ ꝯfessi sunt se peccatores: ⁊ ieiunaue-
uerūt ob penitentiā: aut ꝑ amorē subiectū inde
bite ad creaturas / ⁊ ꝓ suscipiēda doctrina. Sē
sus epulis nō opꝑssus facile suscipit documē-
ta virtutū. Et viri iabes ieiunauerunt septē die
bus ꝓ sepultura saul. Et ꝓ mortuis ī fide chri-
stiana portāda est corporis pena: vt eorū aīe a pe
na releuenť in charitate christi / cōmunicatiōe
facta dolorū. Siľr Dauid et qui cū eo erāt / ie- 2.R
iunauerunt vsqꝫ ad vesperā sup mortē Saulis
cū audirent cōmunicantes secū in penis: quia
credebant in fide / in alia vita passurū: vt certū
in fide teneamus / animas glorificādas releua
ri a penis / ꝓpter penas viuorū ꝓ ipsis in cha-
ritate toleratas. Nec obstat ꝙ saul fuerit repro
batus: qꝛ nō est viuoruꝫ ferre certa iudicia sup
absolutos acta: hoc solū nouit altissimus. Nō
enī debemus penitus officia charitatis ipēde-
re ꝓ his q̄ nobiscū equale sortiti sūt sacramen-
tū: nisi cū eius negatione decesserit. Et ꝓ filio 2.R
infirmo ieiunauit dauid / volēs eū a morte auer
tere: qui ꝓ peccato paterno morti ꝓphete iudi-
cio tradebať: quis nequiuerit. Proculdubio
ieiunia mūda magne sunt ꝑces ī cōspectu dn̄i
ad obtinendū quod petiť: vt si nō ad placituꝫ /
saltē ad vtile q̄ petit / exaudiať. Achab rex isra- 3.R
el cū argueret ab Helia ꝓpheta de scelere pa- Para.
cto in naboth iesraelite: ⁊ sanguis ei⁹ lābēdus
esset a canib⁹ in eodē loco / vbi naboth fuerat
lapidatus: statim scidit vestimēta sua: ⁊ operu-
it cilitio carnē: ⁊ ieiunauit: ⁊ dormiuit ī sacco: ⁊
ambulauit demisso capite: a quo ꝓpter humili-
tatē suā trāslatū est peccatū suū / ⁊ in filio reser-
uatū ad puniendū: vt ieiuniū numeretur inter
opa / ex q̄bus vindicta dei differť / aut ex toto au
ferť. Neemias audiēs destructionē et captiui- 2.
tatē hierusalē / ieiunauit ⁊ orauit. Ieiuniū meri
toriū et acceptū orationi sociauit: insinuans ad
inclinandū diuinā maiestatē precibus nostris /
animā in oratione contritā fieri oportere. Cor- Mar
pus vero afflig ieiunijs declarauit Iudith vi-
dua: que erat elegātis pulchritudinis: ⁊ ieiuna-
bat omnibus dieb⁹ vite sue / ꝑter sabbata ⁊ neo-
menias / ⁊ festa domus israel. Ista vero preter
mittebat: nō ꝓpter gulā ⁊ relaxationē: sed pro- 2.Esdr
pter familiā / cui se cōmunicabat in cōsolatiōe
atqꝫ participatione sui tempore festiuitatū: ac
etiā rōne cognatorū ⁊ coniūctorū: si ad eā visi
tandi gratia in tali tēpore accessissent: in alijs
vero tēporibus ieiunij non relaxabat censurā:
vt domaret iuuentutē: refrenaret pulchritudi-
nē: honoraret ieiunio castitatē. Est etenī ieiu-
niū castigatio iuuētutis / pallor pulchritudinis
⁊ castitatis honor atqꝫ fomētū. Hester ꝑmoni-
ta oppido vt ingrederet ad regē Assuerū / vita
suaꝫ timuit: nec propter firmatū decretum au-

sa erat ad eū ingredi ꝑ liberatiōe totius sue gē
tis: nisi ꝓmo oībus iudeis q̄ erāt in Susis/per
dies tres indixisset ieiuniū/ipsa similiter cū an-
cillis suis ieiunaturā ꝓmittēs: post que ingres-
sum ꝓsumpsit ad regē: ⁊ totius sue gētis libera-
tionē obtinuit/inimico iudeorū ad patibuluꝫ e
regione damnato. Triduum ieiunium certū est
ꝙ corpus attenuat/sensum euigilat. Triduum
magis ieiuniū appellaui quod in cultum trini-
tatis admittitur: ⁊ vbi cor/lingua ⁊ actus a no-
ciuis ⁊ ad rem non ꝑtinētibus abstinent. Ieiu
nium indixerat Hester liberandis: ⁊ ipsa libera
re cupiens ieiunabat: vt placaret deus: vt incli
naretur deus ad miseriam hominū ꝓpter affli-
ctionem corporū: ⁊ compateret his qui sibi nō
compatiebant. Omnipotētis benignitas con
sueuit compati sibi non compassiuis. Ubi ho-
minum compassio cessat/ad seipsos diuina sub
sequit: dumtaxat ꝙ ꝓpter deuꝫ incōpassio fiat.
Est eñ ieiuniū incompassio quedā corporum:
dum alimēta ꝑ tēpore subtrahunt: aut nō dan
tur q̄ a voragine gule appetunt. Nouerat He-
ster corda principū in manu domini: et ad que
vult illa inclinat: igitur volens inclinare in suā
petitionē principē temporalē ⁊ terrenū/ꝑus stu
duit ꝑ ieiunium inclinare celestem atq̄ eternuꝫ.
Porro in oībus tribulationibus a quibus ani
ma desyderat liberare/oportet dei auxilium in-
uocare: sed eū prius placare ieiuniorū muneri-
bus. Signū est ieiunium contriti spūs et hu-
miliati cordis: ad quod deus respicit: ⁊ ſm mul
tiplicationes dolorū in anima et corpe deus a
Para.20. nobis periculosas auertit erūnas. Iosaphat
vero rex iuda cum videret aduersum se multorꝫ
hostium ⁊ potentiū bella consurgere: timore ꝑ
territus/totum se contulit ad rogandū deum:
sed primo predicauit ieiunium vniuerso iuda.
Credebat per ieiunium placare deum/et peri-
cula inimicorꝫ effugere: magis vero spiritu co-
gnoscebat orationis ꝓambulū ⁊ ꝓnium esse ie-
iuniū. Nam ieiunium corpis dispositio est men
talis atq̄ vocalis orationis: qua rogatur atq̄
placat omnipotēs/necnon ⁊ impolluta lingua
laudatur. Labia vero crapulis dissoluta disp-
sam laudē ⁊ orationem domino decantauerūt.
Mat.7. Et quis quod i os itrat ſm sentētiā saluatoris
nō coinquinat animā: nihilominus multitudo
escarū atq̄ varietas et vini potentia opprimit
sensum: vt fumo vaporantiū ciborū magis cor
dis intētio fit onerata ꝙ ornata laus atq̄ ora-
1.Esdre.8 tio. Esdras cuꝫ esset in babylone/ obtenta licē
tia de redeundo in hierusalē: congregatis ꝓnci
palibus familiarum et familijs: accepta multi-
tudine auri et argenti ꝑ donarijs ad honorem
et decorē templi: anteq̄ caperet iter/seu repeda
re cepisset/ꝓmo indixit ieiuniū dicēs: Predica
ui ibi ieiuniū iuxta fluuiū hana: vt affligeremur
corā dño deo nostro: ⁊ peteremus ab eo viā re-
ctā nobis ⁊ filijs nostris ⁊ vniuerse substātie no
stre. Erubui eñ petere regis auxiliuꝫ ⁊ eqtes/q̄
defenderēt nos ab inimico in via: quia dixera-
mus regi: Manus dei est sup omnes q̄ querūt
eū in bonitate: ⁊ imperiū eius ⁊ fortitudo eius
⁊ furor sup oēs qui delinquūt illū: ieiunauimus
añt ⁊ rogauimus dominū nostrū ꝑ hoc: ⁊ eue-
nit nobis ꝓspere. Uide hominē humiliter al-
ta sapientem: qui magis confidebat in afflictio
ne carnis ꝙ in auxilio regis: magis in ieiunio ⁊
maceratione corporū ꝙ in apparatu militum.
Patenter igitur dicit qua ratione predicaue-
rat ieiunium: vt affligerentur coram domino ⁊
ꝓpter dominū: nouerat altissima fide afflictis
ꝓpter dominum ⁊ coram ipso/non ad gloriam
hominuꝫ/ eius auxiliū non deesse. Amat eñ di
uina bonitas sibi nō parētibus parcere: ⁊ diffi-
sis de humano auxilio suuꝫ impendere: idcirco
noluerunt a rege tutelam neq̄ subsidium confi
dentes solum in domino ꝓpter ieiunium. Un-
de ꝑ experientiam fidem facit verbis dicēs: Et
euenit nobis prospere magis ꝓpter ieiuniū ꝙ
si a rege habuissemus copiam milituꝫ: quia in
ieiunio nobis ꝓpicium fecimus omniū verum
⁊ summū deū: ꝓpter quē erubescendū satis est
in omni re auxilium mendicare humanū. Huc
cruciatum quare deus voluerit in hominibus
fieri humanus intuitus non videbit: nisi ꝑ fidē
supra seipsum animus noster fiat. Fecit omni-
potens deus omnia in ordine ad seipsum: vt a
quo creata sūt omnia/ad eū ordinata manerēt
sed ꝓpinque ꝓpinquissime /remote atq̄ remo
tissime: sed sub celesti ordine sermo noster intē
dit. Omnia que sub celo sunt/his differētijs di
stinguitur: ⁊ his ordinibus ordināt: donec in
creatorem ꝑ creaturam sibi maxime ꝓximā ve-
niatur. Habet hic mūdus entia multa: quibus
solum id quod sunt/et omni alio addito carent:
quorū aliqua sunt ad vsum humanorꝫ corporuꝫ
⁊ bestiarū: similiter ⁊ dissimiliter in sustentatio
ne anime cū corpe: imo corpus cū anima rōna
li aut vegetabili: ⁊ ista nullo modo ad seipsa/sꝫ
ad aliud sunt ordinata. Que tñ veniūt in vsum
corporū ⁊ que nō veniūt/ad consyderationē de
bent fieri animorꝫ: ⁊ in oībus laudet magnificē
tia creatoris. Sensibilia irrationabilia similit
mūdus habet/que solū entibus ꝓponunt: quo-
rum aliqua veniūt in vsum humanorū corporū
⁊ ipsorꝫ similiter ⁊ dissimiliter: ista vero talia ex
periētia plus ꝙ eloquētia docet. Et sunt multo
plura que in vsum corporꝫ nulla ratione deue-
niunt: imo plura que corpa humana interimūt:
sed in consyderatione animarꝫ nostrarum fiunt
vt etiā in his laudetur potentia creatoris: que
oīa facta ⁊ ordiata sūt in vsū vtriusq̄ hoīs: nec
ordinata sunt immediate neq̄ ꝓpinque ad deū:
sed remote atq̄ remotissime in ordine dignita
tis ⁊ ꝑticipationis diuine. Corpus vero huma
nū ad animā ordinat ⁊ ipso aīa in suis sensibus
vtit: sed corpus anima non vtit: nec ad corpus
tanq̄ ad suum equale aut inferius anima ordi-
nat: que corpibus omnibus supfert nobilitate
seu dignitate nature. Anima igit solū ⁊ imedia
te atq̄ ꝓpinquissime ad deū ordinat. Proinde

habes ꝙ oīa inferiora nō solum situ corꝑis aut
in virtute ꝯsyderatiōis vt laudeꝛ bonitas crea
toris:anima vero dūtaxat ordinaꝛ ad deum:vt
dū est in via/ipsum contēpleꝛ/amet:ꝛ rōne/intel
lectu/memoria/volūtate atq; moribus querat.
Quod vt melius ipsa ꝑficiat/noluit effundi per
escā:ꝛ in inqͥsitione diuersorū appetibilium/gu
stuq; delectabiliū:ne in his occupata ꝓfouēdo
delectabiliter corꝑe auertereꝛ a creatore. Ipsa
cibis non alitur:detrimētum aut incremētū nō
suscipit:valitudinē aut infirmitatē ex cibis non
recipit. Cibus anime veritas ꝛ amor. Corpus
vero corꝑalibus cibis crescit atq; decrescit/in-
ualescit ꝛ tabet:sed modicis nutriꝛ/gubernatur
atq; foueꝛ ad sui conseruationē ꝛ ad anime li-
bertatē:quā corp⁹ vltra modū vegetū atq; fotū
necesse sit vt impediat:ex quo anima sustinebit
a creatore auersionē:aut nō faciet sibi debitam
hesionē:ꝛ his qualificata contagijs indurabiꝛ
quasi lapis. Corpus vero tēperate nec exquisite
nutritū nō inferet molestiā anime/qua infra ip-
sum iacet inclusa:nec ipsa suis intēta curis va-
cabit steriliter in se ferēs causam qua creatori
ꝛ eius theorijs assistat. Fructus autē ieiunij ꝛ
huius cruciatus declarat/quāta ipsum oporte
at diligētia custodiri. Sāctos igiꝛ patres mēte
Exo.24. interrogemus ꝛ respondebūt nobis. Moyses
4.Reg.2. ieiunus accepit legē ꝛ diuinū alloquiuꝫ:helias
Dan. vltimo. raptus est in paradisum: Daniel conclusit ora
leonū:ꝛ ieiunus homo a ieiunis leonibus ho-
noraꝛ. Experiētia vero agonistarū verorū in au-
ribus intellectualibus magis clamat:declarās
ieiunij bonitatē:magis vero tutā opportunita-
tē. Adiungebaꝛ ieiunio mētalis ꝛ corꝑalis vigi
lia:ꝛ ad vtrūq; ieiuniū ꝑstat fomentuꝫ. Et ꝗuis
non legaꝛ explicite quid in deserto fecerit chri
stus:tñ credendū est ꝙ agebat vt homo diuin⁹
exemplū omniū factus. Vigilabat christus cor
pore:qꝛ nec habebat oppressum epulis sensum:
Et oculis intēdebat in celum/suspirans in suꝑ-
nas amenitates:ad quas introducturus erat si
bi fide/spe/charitate coherētes:aspiciēs super
num nidū/quē turtur factus ꝓ nobis īuenerat
ad reponendū pullos quos ab eterno ꝑordina
uerit suos. Et magnū tribuit nobis documen-
tū vigilia saluatoris:ne noster oculus male so-
piaꝛ:ꝛ inretrouersibiliter ꝑtereat tempus accō-
modatū ad lucra suꝑna. Vigilauit christus car
nis oculis in conspectu dñi:ante cuius cōspe-
ctum vigilabat iugū iniquitatū nostrarū. Lamē
Tren.1. tabiliter eñ ꝑdixerat Hieremias: Vigilauit iu
gum iniquitatū nostrarū. Iugū a iungēdo duo
saltem diciꝛ. Iugū iniquitatis est anime ꝛ cor
poris deliberata consensio in peccatū:diabolo
subdita/iniquitati subiecta. Vigilabat iugū ini
quitatis:quia diabolus affectū ꝛ rationē vinxe
rat ad arandū ꝛ sulcandum terrā corꝑis nostri
vomere ꝑtinacie ad ꝑagendū malū:sulcis mala-
rum ꝛ variarū actionū delectantiū ꝑter deum.
Cōtra quod christus anima ꝛ corꝑe vigilatu-
rus aduenerat/vt vigilia vigilia destrueret. Iu
gum iniquitatis vigilabat:cū homo iniquitati
voluntarie subditus non dormit:nisi malū ꝑfi- Prou
ciat quod mēte cōcepit. Contra quod iugū chri
stus se non dormitaturū obiecerat. Vigilemus
nos:si vita omniū vigilauit ꝓ nobis. Suscipi-
amus in hac parte potius vigilandi exemplum
ꝙ discussionis officiuꝫ. Vigilia corꝑis vltra ꝙ
ieiuniū attenuauit eū. Quod ꝛ sapiētia loquiꝛ:
Vigilia honestatis tabefaciet carnē. Desicca-
uit plerūq; prurientē humorē:ꝛ sordidationes
sathane similiter ꝛ carnis auertit. Insopit⁹ ocu
lus exercitauit corpus:ꝛ ad diuinas actiōes or
dinauit eundē. Vigilia status ante peccatū:nō
eñ somnus ante peccatū obrepsisset in hoīes.
Assimilat vigilia supernis ciuibus: indormiti-
cij porro sunt. Corpori quandā dedit aptitudi-
nē spūs:magis vero morē. Possidēt absq; du-
bio incorporei oculū insopitū. Mortis habent
similitudinē mēbra soporis in tempore. Vigilia
vero resurrectio est mēbrorū: et oēs sensus dis-
posuit ad obiecta. Gaudiū est videre summi ar
tificis oꝑa:vidit vigilās oculus:igiꝛ ꝛ mētis est
facta dispersio. Sꝫ ꝛ multi congregauerūt mē-
tē:ꝛ ab exterioribus ad interiora a visibili ad in
uisibilia ꝓcesserūt. Vigilia corporis exercita-
tio mētis. Aggrauatū sepe corpus intrusaꝫ ani
mā in seipso ꝑ somnū oppressit. Non agiꝛ in vi
ris agonistis vigilia ꝓpter corpus:sed vt in vi
gili corpore interior sensus magis īuigilet. Ca-
ret anima suo imꝑio in corpore dormiēti:sensi-
bus oībus imperat dū corpus inuigilat. Sunt
virtutes absq; merito corpore dormiēte:exer-
citanꝛ vero in anima cū illa in corpore non op-
primiꝛ. Diuinas theorias atq; theophanias
anima oculo sopito nō sentit:ꝛ si sentire videꝛ:
aut sine merito/aut illusiones plerūq; demonū
sunt. A similitudine mortis fecit diuortiuꝫ qui
studuit vigilare:ꝛ sociū se fecit nō dormiēti vi-
te. Magna fuit hoībus consolatio videre mun
di lucē atq; ornatū/ꝛ regum atq; ꝓcerum maie
statē. Superexcedit ꝑoīno īcōparabiliter:cū ani
ma nocte vigilans acuto ꝛ intellectuali ꝛ fideli
oculo aspicit intelligibilē lucē/superiorē decorē
ꝛ omniū regē regū cū assistētibus substātijs se- Reg
paratis irreuelata facie cōtēplatur:ꝗuis nō in-
tueaꝛ in lympido. Vigilans vicit naturā corru
ptam:ꝛ suꝑnaturalia sortieꝛ assuefactus diu-
nis. Damnū existimauit modicū somnū ꝓpter
illorū carentiā. Nocturne vigilans exinaniuit Psal.
seipsum:ꝛ omnē rationē perditorū ꝛ acquisito-
rum exegit:ꝛ antegradū ꝛ retrogradū sui ago-
nis cognouit. Somno deditus nihil borū se-
cit:anima laborauit inuanū. Ingressum habu Osee
it in ꝓfundū abyssalis mali/qui decretam ꝛfru
ctuosam exegit vigiliam:ꝛ pauefactus reuigila-
uit ad dominū ꝛ satagebat de malo liberari:de
syderās cuꝫ clamoribus anxiati spūs ꝛ turbati
cordis:dicebatq; ore: magis vero corde clama
bat. Ne auertas faciē tuam a me:ꝛ similis ero
descendētibus in lacū:quē vigilādo mēte cōspe
xerat. Vigilia custodia ē cordis. Qui cor custo-

dit/custodit intellectualē vitā. Proinde scṗtu-
Prouer.4. ra dicit: Omni custodia serua cor tuū: qm̄ ab
ipso vita ꝓcedit. Stabit vigilans intellectualit̄
in porta cordis: ⁊ omnē cogitationē insurgentē
ab intra/ingredientē ꝑ obiectas sensuū forinse
cas qualitates et subortas actiones examiabit
discutiet: scire volens vnde venit: qua venit: q̄d
defert: quo ve tendit: ⁊ secū dū rationē nō natu
re aut volūtatis/sed fidei ⁊ charitatis cōcedet
aut ꝓhibebit egressuz: similiter obstabit aut ꝑ
mittit ingressum. Nō omēs aues nidificare de-
bent in abdito cordis nostri: nec oēs sunt ꝓhi
bēde. Turtur et columba/ passer solitarius nō
ꝓhibēt nidificare volētes. Symbolice loquor
qui legit/intelligat. Vigilet ratio sedula in por
ta cordis: nec sine ratione alicui ꝑmittit egres-
sum siue ingressum. Nullū eī̄ castrū oportet
tanta diligētia custodiri. Castrametati sunt vn
diq̄ inimici/pariter ⁊ amici: ⁊ intus sūt ad eos-
dē inimici/similiter et amici: et similes ad consi
miles sperāt habere colloquiū: vt tradatur ca-
strū i manib⁹ exterorū/interorꝫ amicitia id agē
te. Est i nobis cōdita natura/ratio⁊ diuīa ima-
go: que ad virtutes extra castrametātes/ inuisi-
bilē ⁊ indissolubilē ex vtraq̄ natura pulchram
amicitiā habēt: ⁊ collegari se appetūt ad agen-
da diuina. Custos vero porte egressū ⁊ igressū
his eque ꝑmittet. Non eī̄ istorū erit alloquiū:
nisi ad placitū conditoris ⁊ ad castri tutelā. At
etiā est in nobis natura corrupta: et plerūq̄ cō-
suetudo antiqua malorꝫ/et ipsorꝫ memoria: que
vitijs ⁊ rebus corruptibilibus sūt amice. Fiat
igit̄ discretio nō sopita/ne ꝑmittat egressū. Vo
lunt eī̄ egredi: vt laruales vitiorū multitudies
introducāt cū ducibus tenebrarū. Tu vero vi-
gila/portāq̄ claude maledicis: ꝑdere cūcta vo
lunt: ⁊ funditus subuertere castrū: vt conditori
et redēptori locus nō remaneat ad manenduz.
Vigila expectans/si vocaris intellectuali voce
aut quid dicat̄ aduerte. Ante omniū conditorē
nefas est insensibiliter somno premi. Nec i ser
uis corā dominis patitur ordo iusticie: forte q̄
tibi loquetur deus et non homo: quē sepe ho-
1.Reg.3. mo vigilando expectat. Jacebat in tabernacu
lo dñi Samuel cū Heli/ se credens ab illo vo-
catū: sed tertio vigilans inquit: Loquere domi
ne: quia audit seruus tuus: et nota est ad euz in
multis diuina voluntas. Vigila et tu omi ocu-
Psal.84. lo cū Samuele et cū Dauid dicēs: Audiā quid
loquatur in me dominus: quoniā loquetur pa-
cem in plebē suaz. Et ad hanc vigiliā solitudi-
nis/vt anime aptius dominus eloquatur/ dice
Osee.2 cebat ꝑ prophetā: Ducā eā in solitudinē: et lo-
quar ad cor eius dū vigilat intente/ qui querit
aut debet audire diuina. Qui vigilare nō didi-
cit/ difficile potuit vere compungi: nec suā in-
uestigare interiorē cōsistentiā: nec exteriori ap-
posuit aptum modū. Habet tumultus innume
ros lux diurna: et spargere magis q̄ congre-
gare suū est propriuz. Silent in nocte rationa-
les rumores: qui magis distrahunt mentez/ q̄
omnes ferarū et auium voces. Et in tenebris
quilibet recolligit̄ ad seipsū. Proinde noctur-
na vigilia i tenebris anime lucet. Tenebre cor-
porales lucē menti superinducunt: et scrutatur
quiete anima legē dei: seipsā aspicit stantibus
tenebris super terrā: ac veritatis cōspector in
die sibi tenebras fecit: et vt perspicacius intue-
retur mente in illā/ in magnis splēdoribus cor
poris oculos clausit luci. Vagatio visiui sen-
sus vagare sepe animā fecit: qui non vagat̄ nisi
mediāte luce/orbe vero tenebris obuoluto: nec
vagatur anima sui causa: sed hoc cecus quili-
bet habet in die: sed auribus sentit ipse rumo-
res. Ergo bone sūt tenebre: q2 in tenebris cor-
poris oculo nō videt̄: siletur vtplurimū: que ma
xime sunt causa inuestigatiōis anime/ tenebre
scilicet et silētiū. Contrariū vero faciūt lux ⁊ ru
mor. Porte nāq̄ sunt horū ꝑceptibiles sensus
ꝑ quas multa ingrediunt̄ ad mētē. Ac per hoc
nox aīe fecit aurorā/tenebre meridiē: vt cōspi-
ceret intellectualē orbem diuinorū bonorū/ va
rijs et inenarrabilibus redimitū. Silentiū ve-
ro anime renouauit/imo roborauit audituz in
auditione arcanorū. Et in nocte confessio di-
uine laudis et proprij criminis ad deū peragi-
tur: hoc asserebat dicens: Media nocte surge- Psal.118.
bā/mente pariter ⁊ corpore/ ad cōfitendū tibi.
Intellectualia prata ꝑambulāt̄ in tenebris cor
poris: ⁊ per vias eq̄tatis eo tēpore rectius mēs
percurrit: et tacentibus hominibus loquit̄ de
us. Ipsis nō auditis/audiunt̄ corporis voce ca
rētes lucidi et laruales: hi vt erudiāt et cōsolē-
tur: illi vt terreāt et cōtristēt. Necnō et plerisq̄
redēptor ꝑ partes innotuit. Quod dico/nō om
nibus dico: sed in re vigilias exequētibus pro-
pter intellectuale ⁊ incorruptibile bonū: nō ꝓ
pter bonū corporis corruptibile. Vigilāt artifi
ces: vigilāt studētes: vigilāt latrones: vigilant
in insidijs milites: ad quos nullus noster ē ser-
mo: dū nō ꝓpellunt somnū ꝓpter oīm creatorē:
sed vt venentur in mari cordis vitia siue virtu
tes. Viderunt bonū vigilie q̄ plures: ⁊ noctem
verterunt in diē: vt imprepedite sisterent corā
dño. Vidit bonū vigilie Paulus: qui ad mul- 2.Cor.6.
tas vigilias hortabat̄. Vidit ⁊ Petrus: sed in 1.Pe.4.
oratione vigilare iubebat. Viderunt eremico-
le: qui magis celicole dici possent: quorꝫ pluri-
mi stabāt in vigilijs ꝑ totā noctē. Vidit Doro-
theus: q̄ ab adulta etate nocte atq̄ die dormire
nolebat: q̄ semel somno oppressus/ dormiuit i
ceno: expgefactus somno diabolo dixit: Si ꝑ-
suadebis somnū angelis/persuadebis et mihi.
Qui deinceps nō dormiuit nisi sōno mortis/ sꝑ
vigilās ad diuina. Tēpus breue infallibiliter ē.
Ve q̄ somno ꝑterire ꝑmittūt: nisi quod nō pos-
sunt negare nature improbe exactrici: cui ꝓbi-
ter est negandū. Amator somni/receptaculū il-
lusionū. Qui somnū odit/ a phātasijs i modico
liber erit. In charta perditarꝫ expēsarū tēpora
somni scribe. Ad fiscales introit⁹ districtas po
ne vigilias. Qui nouit vigilare/nouit orare: et

oratione percutere inuisibiles inimicos: i quo-
Exo.14. rũ figura omnipotẽs deus in vigilia matutina
respexit supra castra egyptiorꝝ insequentiũ isra
elẽ: et omnes principes et robur Pharaonis
demersit in mari profundo. Aptũ tempus ve-
ris agonistis existit ad interficiendũ demones
et vitia vigilia matutina: nihilominus idone-
um illuminationibus nostre mentis. Hora enĩ
tali salutationẽ angelicã/ responsionẽ virgine-
am/ conceptionẽ diuinã legimus celebratas: et
matutinali eadẽ hora qua conceptus est/ salua
Lu.2 tor est natus. Cuius natiuitatẽ vigilãtes pasto-
res a separatis socijs vidicerũt et audierũt incor
poreũ/ cantus atqꝫ ineffabiles melodias: quia
sempꝫ angelis est congrua tã honesta vigilia ex-
acta ꝑ regno superno: in quo ipsi nõ dormiũt.
Naturale ab eorũ creatiõe fuit angelis nõ dor
mire: nobis vero virtute prestatꝛ ꝛ gratia. Ea-
dem hora celebrata nouitas regni celestis: scꝫ
resurrectio voluntarie morientis: potẽtia pro-
pria resurgẽtis: ad quorũ memoriã debet ama-
bilis/ imo actualꝛ fieri vigilia matutina: vt act⁹
sit mẽtis discurrentis ꝑ amenitates inuisibiles
paradisi cũ quiete corporis/ atqꝫ debito exerci-
tio ꝑpellenti somnolentiã iportunã. Astant enĩ
nequiuis his tẽporibus tetri. Fide certissima te
nendũ est dominũ captũ ꝑ redẽptione hominũ
tota nocte illa non captasse soporẽ: sed in affli-
ctionibus et derisionibus irrogatis penaliter
cũ affectu magni operis vigilasse. Conformia
expedit fieri mẽbra cũ capite insopito. In luce
placida est vigilatio/ in tenebris virtuosa: eorũ
videlicet qui ꝑ Christo et superis agonizãt: ce
terorum vero laboriosa vel turpis. Albedo ha
bet disgregare visũ: aggregare nigredo. Et vi
sus aĩe a luce patitur illud idẽ: qui ꝯgregatꝛ in
tenebris siue nocte. Proinde omnipotens nõ
solũ in signũ magni facinoris/ quo filius morie
batꝛ in cruce: sed vt totius mundi omniũ hoĩm
mentes in admiratione atqꝫ ꝯtẽplatione suspẽ
Mat.27. deret: tenebras induxit in medijs splẽdoribus
super terrã: non solum iudeã/ sed vniuersam: vt
aduerteretꝛ nõ esse sine magno mysterio/ quod
tam insolitum videbatur. Nõ fecit tunc tene-
bras: vt more solito homines dormitarent: sed
vt nõ vagantibus oculis ingrederẽtur ad men
tes. Fecit nunc noctẽ/ nõ ad nocenduꝫ vñ nox
appellatꝛ: sed ad meditandũ ꝑpinquis atqꝫ re-
motis. Proinde ꝑ omnia mundi climata illa
obscuritas fuit in libris annalibus/ ac temporꝝ
gesta continẽtibus annotata. Et cũ apostolo-
rũ et cõdiscipulorũ christi ꝑdicatio per terrarũ
crebresceret orbẽ: ex illa obscuritate multoruꝫ
claruerunt mentes: cũ in predicatione ipsorum
concordiã facti agnoscerẽt pariter et verborũ
Actuũ.17. De quorũ numero fuit Dionysius ariopagita
vt ex apostolicarũ actionuꝫ littera cõprehendi
põt: ꝛ fideles historie narrãt. Igitꝛ nõ fecit de⁹
illas tenebras vt tenebre diu essent: cũ scẽptura
euãgelica recitat confestim fuisse remotas: sed
ideo fecit/ vt in posterũ generarẽt hoĩbus clari
tatẽ. Non est nox vt noceat/ sed vt ꝓsit ad vitã.
Nõ est nox vt sempꝫ ipsã hõ dormiendo ꝑtrãse-
at: sed vt quietus nõ sit suspẽsus: nõ vidẽs cor-
poralia/ spũalia contempletꝛ: nõ vidẽs terrena
intueatꝛ celestia: nõ videns homines/ cũ ange-
lis chorũ faciat: immotus pedibus/ affectibus
gradiatur: quib⁹ solũ ignitis atqꝫ irreuerbera-
tis appropinquatꝛ ad deũ. Ac ꝑ hoc bone sunt
tenebre corꝑales: si in eis lux eterna conq̃ritur.
Bona nox et fallit regula diriuantiuꝫ: qꝛ ipsa
prestat aptitudinẽ contemplãdi. Et ꝯtemplari
opus christi erat ĩ deserto. Nõ est scripta litte-
ris ꝯtẽplatio eius: sed scripta est in tabulꝛ iusti
cordis/ ꝛ in mẽbranulis fidei. Talia ꝯtẽplaba-
tur qualia decebat filiũ dei et hominis ꝯtẽpla
ri. Nõ pigritemnr accedere ad desertuꝫ: si non
corꝑe/ saltẽ mente: ad cõtemplandũ diuina tꝑe
noctis/ similiter ꝛ diei. Aut diẽ ꝑ diuinis quiete
agendis vertamus in noctẽ: aut ipsum altis cõ
templationibus/ mediocribus ꝛ infimis transi
gam⁹. Altas dixerim trinitatẽ/ ꝛ que circa ipsã
sunt: prout se fideliter ꝛ inuestigatione potest
noster animus ipsius adiutorio sursuꝫ ferre ac
etiã assistẽtes intellectuales substãtias cũ ipa:
mediocres que nos sum⁹/ et circa nos sunt bo-
na nature ꝛ gratie: infimas ipsos dãnatos ꝛ ini
quitatũ fasciculos deprimẽtes. Vigilia oratio-
nẽ eduxit in lucẽ. Nã si veri oratores ꝓm christi
sententiã sunt in spiritu: qꝛ deus est spũs: et ta- Psal
les querit nõ in monte vel templo: i nocte apti
or spũs: in die aptius corpus. Et iesus ductus
est in desertũ a spiritu vt in spiritu oraret: spiri
tu viueret: spũ ambularet: ad sui verã imitatio
nẽ cetera mẽbra trahẽs: vt in desertũ eam⁹ du
cti a spiritu. Vigilemus spiritu: viuamns spiri
tu: ambulemus spũ: ꝛ desyderia carnis nõ ꝑfici
amus: ne a somno turpitꝛ ĩmergamur. Sed ha-
bet nocturna vigilia timores nocturnos: simi-
liter habet et gladios. In cãticis dicitꝛ: Vnius
cuiuscũqꝫ ensis supꝫ femur suũ propter timores
nocturnos. Timores nocturni a demonib⁹ im
mittuntꝛ: vt aut homo nõ surgat: aut pauefact⁹
consociũ querat: qui ad securitatẽ erit remedi
um: impedimentũ tamẽ erit diuinorũ cultuũ ob
reuerentiã innotescendi/ aut reuerentiã contur
bandi: aut sustinebit illusiones phantasmatũ:
strepitusqꝫ corporũ sentire sibi videbitꝛ: inhorri
ditas capillorꝝ sepe fiet: clamor ꝯfusus/ interdũ
distincta vox audietur: impulsiones corporum
qꝫ cõtactus sentientur/ qui a spiritib⁹ fieri ꝓhi-
bentur: et illusiones ipsorũ dormientes etiam
sentiemus: et multa similia cum his sepe fient.
Nouerũt enĩ maligni tempus nocturnũ aptis-
simũ diuinis theorijs: quod conãtur eripere ꝑ
somnũ/ aut in vigilia ꝯturbare: qꝛ in matutino
interficiebat Dauid omnes pctõres terre. Dis
ponebat sane in nocte iudicia: quia rex erat: vt
malefici ꝛ iniq̃ nõ viuerent supꝫ terrã. Sed orã
dũ est: ꝛ in quiete noctis mẽs humana consyde
ret/ quomodo vitia propellet: reuocet virtutes
castiget mala peracta: et malum impunituꝫ ...

ipsa nō sinat. Contra demones peccatores la-
chrymis ꝛ obsecrationibus interpellāt ad do-
Psal.62. minū. Et idē dauid dicebat: In matutinis me-
ditabor i te: q̄r fuisti adiutor meus. Ex quibus
irritanē demōes: excitātur furie infernales ad
nocturnos inferenduz sepe timores. Sed sunt
gladij cōtra ipsos tenēdi om̄ino indeposite su-
per femur. Ensis sup femur /iudiciū diuinū: ad
quod ineuitabiliter imus omnes: si p fragilita
tē anime nostre timore superemur. Interroga
uit quidā discipulus factus in magno desyde-
rio vigilandi p cultu christifero/quendā erudi
tū et peritū in placitis moribus senem/dicens:
Quomō possū bene vigilare ꝛ orare de nocte?
Et intendebat querēs aliquid corpale p argu-
mēto suscipere. Et ait ad eū senex: Timor diui-
ni iudicij si fuerit ineuulsibiliter tuo cordi pre-
fixus: paululū dormies: modicū dormitabis: vi
gilabis vtiq₃ atq₃ orabis: ꝛ velut pestem fugies
grauē somnū. Ad quē discipulus: Credebam te
pater mihi corpis adhibere dietā siue medelā.
Ad quē senex: Experimento didici nihil face-
re taz animū vigilē/ꝛ carnē suspirare altitudine
soporis immersā: q̄ timor ineuitabilis iudicij/
ꝛ districte atq₃ insubterfugibilis examiationis
Igiē timores nocturni diuinis timorib⁹ repri-
munē: necnō si veritate virtutū christi quē coli
mus/scuto ptegimur: nō timebim⁹ a timoribus
Psal.90. nocturnis. Scriptura dicit: Scuto circūdabit
te veritas eius: nō timebis a timore nocturno
Sane christi veritas a demonū liberat falsita-
tibus. Falsa sunt om̄ino phātasmata: ꝛ ab ini-
tio mēdax mēdacijs decipit. Intentio est mali
gni: vt tēpus nocturnū atq₃ diurnū sine fructu
pertrāseat. Nocturnū ipsi diurnū ꝯturbandū
hominibus derelinquūt: ꝛ quod crudele audi-
tu: q̄ viris solitarijs remotis a vexationibus
hominū/plerīq₃ cū luce variauerunt eorū men
tes: et curuatā orationē et tepidā cōtemplatio-
nē fecerunt: q̄nis non ex toto dimiserunt. Le-
gi quendā noctis et tenebrarū corporaliū vti-
litatē aspexisse: qui de materiali sole lachryma-
biliter querebaē: eo q̄ imaterialis solis abstu-
lisset solamē. Fures cū furanē odiūt lumē solis
omnēq₃ lucē abhorrent: ꝛ cū apparuerit/existi-
mant mortis vmbrā: norunt eni ad eorū opera
lucē fieri om̄ino impedimentū. Celestes nempe
fures diuinorū charismatū atq₃ secretoruz/ ad
eorū agenda mysteria tanq̄ impedimentū con-
demnauerunt lucem: verūtamen nō oderunt.
Nihil tamen odio habendū in ordine vniuer-
si: prout a diuina prouidentia ordinaē. Ergo
nulla dormitio vtinā fieri posset/innocua rema
nente natura. Sed nō ad delectationē/s₃ ad ne
cessitatē ineuitabilē capiaē sopor: ꝛ loc⁹ deē dor
mitioni recipiēs corpus ad requiē/nō retinens
dormiendi suauitatem. Dormierūt sane multi
modico somno: quoꝝ excitatio nō fuit gyratio
in aliā partē corporis/ sed egressio a loco dor-
mitionis. Aliqui erecti stantes captauerūt so-
pores. Aliqui sedētes in cella/ somni modicum
participiū habuerūt. Aliqui post cōmunē orati
onē ꝛ ꝯtemplationē/egressi sunt i lectiōis gra-
dū: ꝛ liber tm̄ eorū facies suscipiebat: ꝛ idē sem
per erat dormitionis ꝛ lectionis locus. Aliq̄ cō
miserūt directoris iudicio: et nihil amplius ad
diderūt. Aliqui nunq̄ preterierūt iudiciū discre
tionis: nihil dantes aut detrahentes ꝭm men-
surā infirme aut valide materiei. Hos securio-
res dixerim: s₃ de mille difficile sit monadē re
perire. Diuerse sunt vigilie et vigilantiū act⁹:
sicut intensio et remissio in amoribus diuinis ꝛ
timoribus agitur. Eximius prophetaruz dixit
sue vigilie typū: Uigilaui: et factus sū sicut pas Psal.101.
ser solitarius in tecto. Alia scriptura dicit/i pa
rietinis. Uigilat rex sui corporis/qui pro Chri-
sto suscepit agonē more auicule solitarie. Sed
vbi agitur vigilia? In tecto. Tectū anime cor-
pus nostrū est: quo dormiente/anima oppressi-
onē patitur: et in suis directionibns nō est libe
ra: ipso ꝟo vigilante/anime sue iura subueniūt
Tectū charitas est: q̄r charitas operit multitu 1.Pe.4.
dinē peccatoꝝ. In amore feruido vigilanduz
est. Et beatitudinē dicebat dauid peccata sic te
cta: Beati quorū tecta sunt peccata. Tectū di- Psal.31.
citur gog: in quo intelligiē occulta diaboli tē-
tatio. In quo tecto vigilandū est: ne diabolus
vitiū virtutū similitudinibus tegat: ꝛ nos i fo-
ueā deceptionis immergat. Inuestigat hec vi
gilia solitaria: ꝛ sicut passer solitari⁹ sedulo in-
uigilet christianus: vt diaboli tectos possit in
telligere dolos. Uigilādū sane i tecto est: quod
legiē fuisse a deo mandatū/ q̄ tectū tabernacu- Exo.26.
li tegereē sagis cilicinis. Tabernaculū dn̄i est/
vbi dn̄i steterūt pedes: de quo etiam psalmista Psal.131.
dicit: Introibimus in tabernaculū eius: ado-
rabimus i loco vbi steterūt pedes ei⁹: quod ē ec
clesia: ꝛ vbi steterūt pedes dn̄i/sc₃ christi humi
litas: quos pedes magdalena lachrymis lauit Lu.7.
Apl̄i eius predicatores: qui p mundū vniuersuz
eū predicando portauerūt: quos ppe horā mor
tis Christus proprijs manibus lauit: vt mun-
diores et aptiores essent ad euangeliuz predi-
candū: quorū pulchritudo anteq̄ esset: a spūsā-
cto accepit preconiū pulchritudinis atq₃ lau-
dis. Un̄ Esaias dicit: Quā pulchri supra mon- Esa.52.
tes pedes annūciantis ꝛ p̄dicantis pacē. Que
pulchritudo ad apl̄os referē: qui supra montez
ecclesie positi/pedes christi pacē annūciantis
atq₃ faciētis in toto mūdo fuerunt. Pedes do-
mini affectus et intellectus christi: quib⁹ inter
nos ambulat vsq₃ ad finē mūdi. Propterea ip-
se dicit: Ecce vobiscū sū vsq₃ ad consūmatio- Mat.28
nē seculi: q̄r diligit nos: ꝛ opera dilectiōis im-
pendit: et intelligit nos/ꝛ que circa nos sūt: vt
nihil sit absconditū ei. Tectū ꝟo hui⁹ taberna
culi est supeminēs charitas: que iterū operitur
sagis cilicinis: quia quāto ardentius ꝛ alti⁹ fi-
deles dilexerunt omniū deū ꝛ patrē ꝛ filiū eius
quē misit iesū christū: tanto asperioribus vesti-
bus tribulationū voluntarie sunt operti. In-
terroga martyres: interroga cōfessores: inter-

roga et virgines: ꝛ respondebunt tibi. De quo
Psal.103. tecto etiã psalmista ꝑ ecclesia loquit: Extendẽs
celũ sicut pellẽ: qui tegis aquis superiora eius.
Celũ est ecclesia: ad differentiã synagoge ꝑca-
cis atq̃ terrene. Extensa est ꝛ dilatata est eccle
sia more pellis: vbi sunt scripta diuina myste-
ria. Superiora vo tecta sunt aquis: qui sunt su-
periores sancti/tribulationũ/ angustiarũ/ affli-
ctionũ imbribus operti fuerũt. De quo chari-
tatis ecclesie tecto Saluator tribulationũ tpe
consulit nõ descendere/dicens: Et qui in tecto
Mat.24. est/nõ descendat tollere aliquid de domo sua.
Num.14. Et gloriã domini videbant filij israel super te-
ctũ federis/dũ erant in deserto solitudinis: vt
om̃ino more solitarij passeris nos oporteat vi
gilare in tecto/ si gloriã dñi queramus ꝯtẽpla-
ri. Et ita vigilemus in tecto: vt ne credam⁹ cõ-
sortes fieri consolationũ/nisi fuerimus ꝛ passi-
onũ. Fiat igitur vigilia corpis: vt esse possit in
consyderatione horũ vigilia mẽtis: quoniã ali
ter q̃ in tecto ecclesie nõ est salus. Et tribulati
onũ sagis cilicinis assumptarũ aut illatarum/
oportet operiri saluari volentẽ. Delicata ĩ ad-
ultis hominibus virtus nescio si ꝑduxit ad de
um. Silebat in deserto christus: nemini ore cor
poris loquebat. Pax ei ab hominibus loquaci
bus erat: prerogauit in se vtiliũ rerũ normã: et
silentij sui censura nos ad silẽdũ clamat. Pro
nobis christus omnia gessit: nõ cogebat neces
sitate aliquid ad seipsũ referre. Uiator erat et
cõprehensor: sed nouerat bonũ silentij ꝛ pacis
quod ante per suã sapientiã predictuȝ fuerat ex
Esa.30. propheta: In silentio et spe erit fortitudo ve-
stra. Erat cũ bestijs: que sibi non loquebant: et
ignorabatur ab eis/nisi prout animalia consue
uerunt ꝓpriũ dominũ recognoscere/ quodam
eis indito instinctu naturali: velut eoꝝ creato-
rẽ ꝛ dominũ agnouissent: ea differentia cogno-
scẽdi/qua differũt ab hoĩbus vtẽtib⁹ rõne. Fa-
ciebat hec in sapiẽtia christ⁹: ꝛ ꝑ sapientiã ĩ de
serto cũ bestijs morabat. Ad scholas deserti ve
niant q̇ volũt noua sapiẽtia/ imo eterna sapiẽ-
tia edoceri: ꝛ illa scire q̄ vulgaris mũdus igno
rat. Si quis sapiens esse cupit: hec agat ꝛ intel
ligat/ꝛ sapiẽs erit/ In morib⁹ em̃ christi magis
actione q̃ lectione quisq̃ fit sapiẽs. Si q̇s em̃
cui⁹ ratio vigeat/appetet magis silere q̃ cũ pro
cacibus loq̇: et cũ insignitis ratione carẽtibus
vsu eius/nullo mõ habebit alloquiũ. Qui cum
paruulo loquit/oportet linguã organizare par
uuliter: et qui cũ stulto/stultoruȝ fingere verba:
Cũ a ratione auersis loqui/similes expediet for
mare sermones. Ad que sapiẽs nullo pacto ani
mũ ĩclinabit: damnũ existimabit inaniter emit
tere verbũ: silebit potius: aut interdũ cũ irrati
onabilibus animalib⁹ ꝛ auibus aliquãtali dele
ctatione vatabit. Eteni aues ꝛ animalia terre-
stria ẜm naturã agunt: et nihil rep̄hẽsibile ha-
bẽt. A ratione ꝑ peccatũ auersi ꝯtra naturã fa-
ciunt ꝛ loquunt: quorũ consortiũ maxime sapi-
piens deuitabit: ꝛ captabit potius cõsortia be-
stiarũ. Delectabilius est om̃ino anime lucide
ratione vigenti/ cũ ẜm naturã agentibus ani-
malibus stare: q̃uis per rationẽ incognitus sit
ab eis: q̃ cũ hominibus a ratione distortis asci
sci: si ꝑ rationẽ nõ est cognitus eis: aut si esse nõ
potest ꝯfabulatio rationis. Nã si sapientia di-
cit: vbi nõ est audit⁹/nõ effundas sermonẽ: mul
tomagis informat cũ hominibus fatuis: sicut
equus ꝛ mulus/in quibus nõ est intellectus: ne
habeas locutionẽ. In bestijs nõ turpat natu-
ra. In huiuscemodi hominibus ratio natura-
lis confundit. Querat igitur qui sapiens est/a
malis hoĩbus oĩno secretũ: et si aliquãdo expe
dit/potius cũ animalibus q̃ cũ sceleratis ho-
minib⁹ exhilarationis captet cõpendia. Ergo
vitabit omnino publicũ sapiens. Deuitabit vt
sola necessitas apparere faciat in publico: vo-
luntas vo eũ teneat in occulto: et sapiẽs silebit
vsq̃ ad tẽpus. Sed post ieiuniũ christus reuo-
cauit esuriẽ: quã alta ṽtute frenauerat. Ut cũ
**ieiunasset quadraginta dieb⁹ et no-
ctibus: postea esuriuit.** Esuries ẽ que-
dã intestina adustio ex carentia cibi: cũ stoma-
chus nõ habet quod vrat/in semetipso esurit.
Sed hoc nobis magis veritatẽ humane natu-
re ostẽdit ꝛ id quod christus ꝓ nobis gessit/q̃
mores. Proinde christiane mentes insurgãt: et
humanatũ dei filiũ ꝯtemplẽtur in deserto iuue
nem egregie forme hoĩem sine macula ꝛ pecca
to attenuari ieiunijs: squalidari palloribus: cũ
bestijs ꝯuersantẽ/orantẽ/vigilantẽ/tacentẽ/ne-
scio si lachrymãtẽ: homo eni erat: ꝛ quod fecit
nã min⁹ credit in occulto fecisse: vñ forte q̃ ĩ de
serto pro humana natura corã eterno patre la-
chrymis satisfecit. Uidete ꝓgressũ istius homi-
nis in deserto. Ab omni corpis cura longe fa-
ctus erat: et quod plus est/demonijs se ad ten-
tandũ exposuit: vt causã legitimã aduersus dia
bolũ sumeret: si tentare p̄sumeret inocentẽ: et
ad pericuſũ et expoliationeȝ diaboli cederet: si
cũ christo initiaret iniuste ꝯgressũ: ac terrorẽ no
bis incuteret dei omnipotẽtis ꝯsyderãtib⁹ lar
ualẽ exercitũ: in quo inuent⁹ est tãte audacie de
mon/qui p̄sumpsit in christũ. Cui⁹ cor formidi-
ne nõ terrebitur/si audit a diabolo christũ fuis
se tentatũ? Prerogauit etiã patientie atq̃ resi-
stendi exemplũ: cũ eius ꝓgressũ atq̃ finẽ tenta-
tionis inspicim⁹. Sed qua ratiõe/quo tpe/ q̄ ef-
figie/quo gestu ad eũ tentator accesserit: prout
ipse ministrauerit/enodem⁹. Rationabil' dia-
bolus est: ꝛ quantũcũq̃ damnat⁹/bona nature
nõ ꝑdidit. Et subortis rõnibus ad christũ tẽta-
turus accessit in eremo. Luciferũ vero p̄ omni
bus acuitate splendentẽ credim⁹ hũc fuisse: di
cebat quoniã ab hominis prima creatione hõ
similis/et tãte nouitatis atq̃ virtutis mũdo vs
q̃ in p̄sens illud nõ apparuerat: ꝛ terrebantur
demones nouitate degentis: quoꝝ inuisibili ꝛ
mutua deliberatiõe omniũ decreto iste presum
psit adire: ratiõnib⁹ altissimis ꝛ incõprehẽsibi-
lib⁹ incitat⁹. Nouit diabolus oĩm corpoꝝ mo-

tus actus: et nihil ei subterfugibile in corpori-
bus: et ab eo tpe quo abrae atq̃ dauid facta est
repromissio de christo/cet⁹ demonũ quod eue-
nit expauit: ⁊ semp̄ suspicat⁹ quod accidit. In-
telligebat em̄ diabolus promissionē illā intel-
Esa.7. ligēdi claritate qua fulget. Et cum ad Esaiam
factus est sermo: ecce virgo vel alma concipiet
semp̄ territus mansit. Prophetias eni de chri
sto factas plenissime intelligebat: tēpus omni
no nō nouerat. Cum aũt cognouerũt demones
virginis intumescere corpus integritate serua
ta/obstupuerũt. Sciebat eni/q̃ nec ioseph ad eā
nec alius fornicator accesserat: nec aliquid ore
sumpserat vnde corpus grauidali more tumes-
ceret: et tunc velut solertissimi ⁊ insopiti explo
ratores assistebant: vt rei euentũ cognitione p̄-
ciperēt. Cum autē virgo peperit integritate ser
uata/eoꝝ intellectus omnino claudebatur: quia
preter naturā hoc esse indubitanter sciebāt: sed
factũ intelligebant potentia creatoris/quā ipsi
sciunt firmiter infinitā. Cognouerũt puerũ in-
gressum habere ad hāc mũdi miseriam per cō-
munem nature portā: ⁊ purũ esse hominē puta
uerũt: sed porta ī ingressu/in egressu/post egres
sum clausa manente/plus q̃ hoiem crediderũt.
Audientes solitos infantiũ vagitus hominem
purũ esse dixerũt: ab angelis nouā et insolitam
cantilenā audientes addiderũt stupori. Locus
aliquid ostēdebat humanũ: nouitas declarata
pastoribus aliquid ostendebat diuinũ. Fascia-
tio cune/ablutio atq̃ lactatio/circũcisio octaua
lis humanitatis erat iudiciũ: q̃ iesus vocaretur
pretendebat diuinũ. Mora presepina erat hu
manitatis: sydus nouitatis effulgēs ducatũ in-
solitũ mundi regibus prebens/ipsorũ adoratio
prona/oblatio mystica erat specimen deitatis.
Presentatio in tēplo cũ oblationibus paupeꝝ
animos ad humana solũ consyderanda verge
bat: symeonis ⁊ anne verborũ excessus ad diui-
Mat.2. na mittebat. Fuga in egyptũ/purum hominem
demonstrauit: simulachroꝝ casus diuinũ osten
dit autorem. Regressus in iudeā hominē desi-
gnauit: duodennis atq̃ tēplaris inter doctores
Luce.2. standi audacia p̄sagiuit excessuz. Parētũ q̄sitio
arguebat pro homine: ipsius respōsio patrem
ostēdebat diuinũ. Descēsus nazareth atq̃ sub
iectio/cōmunis forma viuendi/hũanitatis erat
assertio: parentũ reuerētia/ stupor in vidēdo/lo
cutio mutua que de ipso sepius erat/ad diuina
scandebat. Omniũ carētia vitiorum/corporis
motus ex omni ratiōe peractus/dominiũ mem
broꝝ/reprehēsibilitas nulla/sanctitatis altissi-
Mat.3. me imaginē preferebat. Cũ ad baptismũ venit
mōstratus est vt homo peccator: cũ vox pater-
na insonuit/cōfusi sunt in suis opinionibus de
mones: sed detenti ab ignorantia/estimauerũt
etiā virtuosum hominē filium dei posse clama
ri: quod scriptura sepe commemorat. Accessus
ad desertũ ad hominē pertinet: abstinentia lon
ga sanctitatē atq̃ altam virtutē insinuat. Esuri
es vero ad hũane nature defectũ cogit regredi

cōtemplantē. His rationibus in seipsis p̄ oēm
modũ distantibus agitatus diabol⁹/ ad probā
dũ quisnā esset nō potuit amplius differre con-
gressum. Volebat em̄ scire quis esset: cũ omniũ
hoim haberet ipse scientiā: ⁊ suo iuri totũ gen⁹
mancipasset hũanũ: q̄uis dispar in hoibus eius
esset seua potestas: ⁊ mirabatur q̃ euz saltem in
motu corporis nō poterat titillare: vt quid mo
dicũ operaretur imptinens: ⁊ vsq̃ ad corporis
p̄ter rationē motũ nō poterat inclinare. Plus
erat stupendũ q̃ velut ad flāmantē ignē non au
debat approximationē facere/ p̄ter ipsam libe-
ram voluntatē. Nunc vero vnus p̄uocatus ab
ipso ad ipsum tentator accessit/ volens etiā ma
culare si posset. Pena semp̄ renouat demonib⁹
et verecũdia quedā: si vident quempiā ex virtu-
te superna cōscendere vnde ipsi corruerũt: ⁊ eo
rũ pena suscipit iure augmētum: cum inferiorē
partē virtute p̄pellere cognoscũt/ quā ipsi na-
tura nobiliores procaciter abiecerũt. Et si ma
culare nō posset/querebat ipsius habere notici
am: vt si f̄m suspitionē deus erat / nullũ sibi vi-
debat adesse remediũ: si sanctus quod maxime
p̄uidebat: nō tantũ sibi timoris asscriberet: aut
de p̄denda captiuitate dubitaret. Sciebat q̃ ne
mo sanctoꝝ aliquem sibi violenter abstulerat:
ipse vero sanctos veteris testamēti/⁊ duces/⁊ re
ges/⁊ patriarchas/et p̄phetas populi/licet nō
penaliter tenebat inclusos. Innũeros vero ex
omni populo penaliter/ nec p̄ christũ eruēdos
detinebat intrusos: hoc pagere antiqua ⁊ pra-
ctica malitia satagens effigiē assumpsit/qualē
cognoscebat huic mysterio p̄uenire. Dum em̄
tētati fuerunt primi parentes atq̃ decepti/ p̄-
curatum fuit a diabolo in forma serpentis: qui
erat callidior cũctis animātibus/nō tamē cal-
lidior homie: homo vero alius nondũ erat: quē
ad tētandũ potuisset assumere: alterũ per alte-
rum nō debebat primo congressu decipere: scꝫ
assumēdo vnius effigiē ad deceptionē alterius.
Cognoscebant se mutuo: ⁊ tertiũ deinceps scie
bant hominē nō esse creatũ: proinde facile ma-
chinamentũ diaboli fuisset detectum. Sed tpe
quo diabolus christũ tentaturus aduenit: orbis
terrarũ pollebat multitudine hominũ/ ⁊ famo
soꝝ in omni facultate doctrine. Adhuc autē et
philosophātes deserta petebāt et inhabitabāt
ad subtiliorē speculationē eoꝝ que volebant in
astris ⁊ rerũ natura p̄quirere. Proinde qui ac-
cessit/effigiē assumpsit humanā sub eo respectu
preeminētie qua homo aialibus oibus antefer
tur. Et erat effigies nō veterani homis decre-
piteq̃ etatis/ne crederet delyrus: nō adolescē-
tis/ne sciolus aut inexpert⁹ haberet: sed effigi
em grādeui hoīs/mediocris etatis/ modestoꝝ
moꝝ/multe peritie/magne eloq̄ntie: qui nō sta
tim verbũ tentationis emisit: sed velut tenta-
tor verba p̄misit/q̄ nullus euangelistaꝝ ponit:
et intantũ in talib⁹ p̄missis sunt multa et varia
verba p̄missa: vt ex pte diaboli p̄ditionalis lo-
cutio sequeretur: vt scire posset quod p̄ eũ potis-

fame querebat. Si filius dei es/dic vt lapides isti panes fiant. Sz añ verbox declarationez tēpus aduētus diabolici ꝑnotem⁹. Peracto quadrigato ieiunio ex fame aduocata quã diabolo innotescere voluit: ipse tentator aduenit/cauēs oīno tēpus nocturnū/ne reputaret fantasma/vel fallax aut latibul⁹ predo. Diurno siquidē tpe voluit inire cōgressum: preuidebat em̄ eū esse solertissimū virox: et sciebat ꝙ eū nullū adhuc poterat maculare delictū: ⁊ omne peccatū abstabat ab actibus eius: ⁊ timebat rephendi ab ipo in astutia sua ꝑ sapientiā eius: nec ad tentandū multū tēpus apposuit: sed quasi modico ꝑparatiuo fecit om̄e machinamētum
Gen.5. eius. Sicut primox parentum malesuasor breui hora ꝑfecit exitiū: sic iste credidit hunc hominē tentationis bello ꝯfligere: sz reluctationē accepit: et protēsa parūper mora/ sed tñ eodē die trinã tentationē ꝑfecit. Nec vt quidā male suspicātur/ ante accesserat: aut accessit iterū in deserto: nec nisi trinã tentationē/ vt euangeliste tradunt ingessit. Sed mirū atq stupendū hūc dialogum/audire oēm astutiā cum omni sapientia cōuenisse: iniquitatē cum iusticia: machinatorē mortis cū largitore vite: proditorē cū veritate: damnatū cum saluatore: belial ⁊ christum/inter quos nulla est ꝯuētio. Exploratiue diabolus loquiť cum ꝯditionē apposuit si. Huius ꝟo dialogi declaratio spectat/vbi de verbis agiť saluatoris: expedit em̄ ordinē seruare susceptū. Sustinuit tamen passionē dn̄s noster iesus christ⁹ per patientiā: qua oēs expedit in tentationib⁹ preornari. Profecto impatiētia in tentationibus est ruina tentati: ꝙuis in id de quo tentať/nō ruat. Non expedit aīam tentationes impatienter suscipere: Frangit sane impatiētia mētes: sed velut agonē coronarū cōciliatiuū oportet ingredi tentationis examen/⁊ cognoscere diuinã prouidentiā ad nos inclinatā: vt inuisibiliter ab inuisibilib⁹ hostib⁹ inculpate ꝓbati/probati ꝟo coronemur ī castris triūphalib⁹ magni regis. Adhibuit sapientiā in tentatiōe vincēda saluator. Etem̄ scriptura se tuebať dolis nō esse ꝑstandū assensum. Ipsa quidē scriptura maxia pars est tutele: si aīa in illā ꝑfecte direxerit intuitū/voto se firmās directionib⁹ eius: inueniť plene in il-
1.Reg.24. la vnde om̄is tentatio resculpať. In dauid aūt figurabať: qui stetit in deserto engaddi. Engaddi ocul⁹ tentationis interpretať. Oculatus erat iesus aduersus diabolū. Oculatuz oportet esse tentatū aduersus eū qui tentat: vt ꝑspicaciter videat vnde resistat: ne ipē velut cecus ad obiecta succūbat. Sed attende ꝓfundissimā humilitatē dn̄i saluatoris. Scripturarū documēto atq doctrina/nō potētia voluit repmere tētatorē: ꝑmo nefaciēs nobis vt eodem schemate reluctemur Resistētie peltā accipiens in nullo ꝑstauit assensum. Sed cū paternū honorē derogare diabol⁹ aspirasset/ vt adorationē soli deo cōpetentē ad se ꝯuertere niteref: digna q̄ meruit fuit repulsione dãnat⁹. Quo depulso stati secutū est ministeriū angelox: nobis oīno ignorantib⁹ in quo erat: nescim⁹ si corꝑaliter ad cibū/aut aliq̄d aliud/aut spūaliter ministrabāt. Sed crediderim in ministeriū laudū ⁊ glorificationū ⁊ adorationū cōpetentiū oīm regi regū pro triūpho duelli quē de hoste tenebroso susceperat/ ad nostrā animationē prerogatū exemplū: vt si demones vincim⁹/socios āgelos habeam⁹. Ac ꝑ hoc oīm doctor christus: q̄ verā ⁊ infallibilē ⁊ sursum ferentē docet hoiem scientiā: ⁊ spūalis itinerationis in se/ꝑ se/a se/ ꝓpter se ponere gressus nouit: in isto deserto nos instruit: ad quod ducatu sctī spūs vt hō accessit: erudiens nos vt non humano sensu/ac ꝓpria regulatiōe ad agēda feramur: sed ad lumen ⁊ directionē spūsctī qui dat⁹ est multiplr ⁊ varie/differēter ⁊ mystice vn⁹ existens/diuersimode faciēs: ⁊ extra mūdū et oēm amenitatē ⁊ cōsolationē corꝑis ⁊ cōpassionē fieri veros sequaces docuit: cū solus abijt in desertū. In quo ꝓrogauit nobis exēplū orationū/vigiliax/meditationū/ꝯtemplationū/segregationum/pugnarū: et ad tentationē preparauit suo exēplo volūtarios sectatores. Sed nostri capitis ⁊ victoriosissimi ducis tentatiōe inspecta: nostras ꝓut fieri assolēt parumꝑ inuestigatiōe infima ꝑscrutemur. Nēpe lux fidei nostre vniuersa ꝑlustrat: ⁊ bona ⁊ mala ꝑquirit. Illa vt agat ista vt caueat. Sz mala priusq̄ fiāt ꝑcedit plerūq tētatio atq deordinatio īterioris hois: idcirco mali mētalis aut actualis aditū/initiū/ ꝓcessum ad euitādū christiana ꝯsyderatiōe tāgam⁹.

De diuersa et multiplici tentatione. Capitulum V

Lux fidei vniuersa ꝑlustrat: ⁊ bona ⁊ mala ꝑquirit: vt agat ⁊ caueat. Sed q̄ mala priusq̄ fiunt/precedit plerūq tentatio ⁊ deordinatio interioris hois: idcirco mali mētalis ⁊ actualis aditū ⁊ initiū et ꝓcessum vt euitemus/christiana ꝯsyderatiōe tangam⁹. Tentatio euenit plerūq nascentibus posteris: sicut fuit in parentib⁹ primis: sed nō est in ptāte nostra cū fit: nec pōt esse nostre virtutis/ꝙ nō fiat: sed nostrū est ꝑbere vel nō ꝑstare ꝯsensuz: q̄ cū fit ⁊ resistiť: nō ad culpā ⁊ penā/ sed poti⁹ ascribiť ad victoriā ⁊ coronā. Et q̄ demōis est tentare/nostrū est resistere: facit diabol⁹ quod in se est: ⁊ nos quod nostx est faciam⁹: qui ꝓpter suā improbitatē ⁊ impudentiā tēpus ad tentationē vacuū nō ꝑtermittit: nisi vt pacē ꝑtendat: ⁊ securius hoiem incautū ex pace inuadit. Aut cū quēpiā qualificauerit vitijs ⁊ suꝑbia repleuerit: quē tentare nō oportebit: q̄ ille seipsum tētat: seipm impugnat: sibiipsi blandiť in malū: ipsemet sibi laqueū parat: seipsum ꝯfodit: ꝑ seipsum ad cadēdū absq impulsore sufficiēs est/immo deficiēs. Sed post tentationē si nō resistiť/sequiť cogitatio cum aliq̄li decursu tpis: q̄ leue pctm̄ est/aut nullū si cogitatio fit vt pctō aduerseť. Postmodū sequiť delectatio: q̄ vel erit citra ꝯsensū: ⁊ tūc erit vēiale malū: aut erit morosa etiā absq consensu: cū q̄s vult ī cogitationib⁹ carnalib⁹ dele-

ctari/ sed nõ ꝯsentire in actũ: ⁊ hec inter morta
lia deputãda: aut erit cũ ꝯsensu: ⁊ tũc erit pctm̃
mortale: si de his insurgit et ꝑficit̃ ꝙ̃ de suo ge-
nere mortalia sunt. Post ꝯsensũ ꝟo deuenit in
opus: si habilitas caderet/ et tẽp⁹ et loc⁹. Ergo
peccatũ actuale in ordine tẽtationis originem
trahit a libera volũtate vniuscuiusꝙ ꝑ sugge-
stionẽ/ delectationẽ/ cõsensũ et opationẽ: ẜm il-
Jacobi.1. lud Jacobi: Unusquisꝙ tentat̃ a sua ꝯcupiscẽ
tia abstractus ⁊ illect⁹. Deinde cũ ꝯcupiscẽtia
carnis cõceperit/ parit peccatũ: peccatũ aũt cũ
consummatũ fuerit/ generat mortẽ. Nec etiam
hostis antiquus de aliquo vitio tẽtare desistit:
qui non dormit nisi supplãtet: Et vices tenta-
tionũ variat multipliciter vt decipiat: ꝙ si nõ i
omnibus/ saltẽ in aliquo vincat. Tẽtat quippe
initiũ faciẽs: vt aut ꝑ auersionẽ a creatore ad in
fima ꝯuertamur: aut ꝑ ꝯuersiõꝫ ad creaturã ad
eo ꝗ̃ nos ꝯdidit auertamur. Quod vero istoꝝ ꝑ
orizet aut posterizet i aĩa/ duꝝ ẽ diffinire. Nos
vero dicimus velut generationẽ et corruptio-
nẽ simul fieri circa idẽ: qꝛ si ꝯfinia vitiorũ sunt
virtutes: virtutum aũt termini aliena vitia exi-
stũt: non ergo erit ab vno egressus/ ꝗ̃n ipso in
stãti ad alia fiet ingressus: nec fiet ingressus ad
alia/ nisi ab aliis subit⁹ sit egressus. Sed si fidei
mysteriũ inducim⁹/ ꝗ̃ dicũtur clari⁹ patẽt: qꝛ si-
cut in eo ꝗ̃ baptizat̃/ de filio ire gratie ꝑficit̃ fili
us: eodemꝙ momento cũ filius efficitur gratie
ab ira paterna egreditur. Ac ꝑ hoc nõ est intel-
ligendũ: ꝙ si virtuosus act⁹ ex discretiõe aut ex
mãdato seu necessitate interduꝫ intermittitur:
ꝙ virtus dilata ex animo relinꝗ̃tur. Nec credẽ
dũ ꝙ ꝑ improuidã negligẽtiã seu tristiciã/ aut i-
cautelã ⁊ somnolẽtiã et siꝉia/ seu ꝑ incuriã veni
aliũ pctõꝝ egrediat̃ ꝗ̃s a deo: ⁊ ad creaturã cõ-
uertat̃ ipso spreto: si virtus ⁊ amor ei⁹ teneat̃ in
animo. Progredit̃ vltra tentatio vt bonũ ali-
quid nõ fiat: quã repellit mortis festinãtis me-
moria: ꝓmpta sollicitudo bonoꝝ sctõꝝ/ nõ im-
pedit⁹ amor. Si succumbũt in istis improbi tẽ-
tatores/ aliã inferũt acriorẽ: vt si bonũ ꝗ̃s face
re disponit: saltẽ minoris boni electio in agen-
do valescat/ melioris electione abiecta: cui ve-
ra ⁊ sũma discretio aduersatur/ ⁊ desyderiũ ma
ioris approximationis ad deũ oĩm regũ regẽ:
quod morali emulatiõe terrenos milites ad ter
renos reges videm⁹ insistere: vt vnusꝗ̃sꝙ velit
esse ꝓpinquor. Quod cũ i ista preualere nõ pos-
sint: suggerit̃ ex tẽtatione/ vt bonũ fiat iudicio
ꝓprio/ saniori ꝯsilio refutato: quã debellant ti-
mores aut obediẽtia charitatis: exẽpla sctõrũ
vitã i veritate agẽtiũ christianã: ꝯsiliat̃ testimo
nia scripturaꝝ. Cũ vero agonista christifer⁹ ex
victoria supradictũ agonẽ ꝑfecerit: ad inanẽ glo
riã ⁊ sterilẽ laudẽ se ꝯuertũt inuisibiles tentato
res: ⁊ aptos actib⁹ suis inueniũt inuisibiles lau
datores: vt parta i pelago/ i portu laudib⁹ mer-
gãt: ⁊ onustã ex sctis laborib⁹ nauẽ/ beatificãdo
animã oĩa bñ fecisse ad ꝓfunda ꝑditiõis dedu-
2.Corin.3. cãt: quã apl̃i sentẽtia reprimit cũ dicit: Non su
mus sufficiẽtes cogitare aliꝗd ex nobis tãꝗ̃ ex
nobis/ multominꝰ ⁊ facere: sꝫ oĩs sufficiẽtia nr̃a
ex deo ẽ. Et saluatoris sñia ꝯfũdit qñ dicit: Cũ Lu.17.
oĩa bñ feceritis/ dicite: serui inutiles sum⁹. Nec
nõ altitudo deiꝛ dignitas magnificẽtie sue: cui
suspirãdo seruim⁹: oĩno digne seruire nõ possu
mus: apud quẽ ẜm Esaiã: velut pãn⁹ mẽstruate Esa.64.
sunt nostre reputate iusticie. Quõ em̃ creatura
ex cõdigno rñdebit altissimo? Magnitudo au
tẽ ꝓmissiꝙ ꝑmii: qꝛ ẜm aplĩn/ nõ sunt condigne Ro.8
passiones huiꝰ tpis ad futurã gloriaꝫ ꝙ̃ reuela-
bitur i nobis: virtutũꝙ consyderata ꝓprietas
quã implere nequim⁹: a tali vana tẽtatiõe nos
liberauit: necnõ ad sanctoꝝ altissimoꝝ vita pro
specta te permittet extolli de ꝑfectione virtutũ.
Hoꝝ em̃ ꝯsyderatio sedula quãpiã aĩam in ter
minos nihilitatis ⁊ nulli⁹ opatiõis includit: vt
sibi nihil fecisse videat̃: ⁊ quod fecit/ magis iniꝗ
tas sibi ꝙ̃ equitas apparebit. Tentãt inꝗeti si-
bi et nobis improbi demones de oĩ vitio spũa
li: vt ad quãdã infidelitatẽ seu dubietatẽ myste-
rioꝝ christi aĩam inducãt: scꝫ incarnatiõis/ na-
tiuitatis/ cõuersationis/ passiõis/ mortis/ sepul-
ture/ resurrectionis/ ascẽsionis/ repromissionis
eterne: siꝉr sacramẽtoꝝ/ maxime corpis Christi
dubiũ iferre conant̃: imũdiciã i christo/ i virgi-
ne matre iportune plerũꝙ mẽti nostre suppo-
nũt: ad blasphemãdũ iducũt: ⁊ icõueniẽtia plu
ra circa diuia phãtasticari faciũt mentẽ nostrã
⁊ de spũali supbia ⁊ vana glĩa/ et siꝉibus mentẽ
nefarie colaphizãt: ⁊ de exteriorib⁹ vitiis a ten
tãdo ꝓpterea nõ quiescũt: de quib⁹ dearticula-
tim doctrinat̃ dabit̃ sermo. Sꝫ qꝛ multotiẽs ꝑ
eoꝝ iꝓbitatẽ ꝯtinuã/ varietatẽ tẽtationũ intã-
tũ mentẽ afficiũt: et aperiet̃ i vitiis ꝑiculosa tẽ-
tatio: vt vicinã faciãt passioni/ magis vero cui-
dã desꝑationi: vt ipsemet discernere nesciat si
pctõ ex tẽtatione negauit aut ꝑstauit assensũ: id
circo tali ꝑplexitati dignũ duxi humiliter/ ma-
gis ꝟo fideliter ꝑsubuenire. Cũ em̃ tẽtatio agit̃
in quocũꝙ tentationis genere: siue trahat̃ per
ipsam cõtra diuina: siue ad humana et tẽpora-
lia tẽtatio ipsa descẽdat: si displicẽtia et amari-
tudo aduersus ea de quib⁹ tẽtatio agit̃/ i corde
firmiter teneat̃: vt potius pena eligeret̃ ꝙ̃ ꝯsen
tiret̃: et mortis expectaretur suppliciũ/ ꝙ̃ deuẽ-
niretur in actũ: nihil adesse periculi/ nihil ma-
li causa timeat̃. Probat em̃ nos deus: qui fide
lis est ẜm Aplĩn: nec nos supra id quod possu- 1.Corin.10
mus tentari ꝑmittit: sed facit cũ tẽtatione pro-
uentũ. Nã nec quomodolibet tẽtari/ sed assen-
tire peccatũ est. Proinde in quacunꝙ perple-
xitate propter vehementiã tentationũ persisti-
tur: nõ ad ipsã tentationẽ/ aut suggesta ꝑ demo
nes: sed ad volũtatis rectitudinẽ et placitũ re-
currat̃: vt ipsa rectitudo seu ratio volũtatis pla
citũ liberamẽto seu equitatis examinet: vt scia-
tur que magis i placito sũt/ spũalia seu corpalia
virtutes vel vitia/ diuia vꝉ hũana/ inuisibilia si-
ne visibilia/ potiora vꝉ miora: vt si mẽs digniora
placido amore amplectit̃/ idigniora iusto iudi

cio dedignatur:in ſanā partē deflectaꝛ̄ iudiciū
ne credatur adeſſe infernale peccatuꝫ: ꝓ eo ꝙ
naturalis ordo iuſticie/ legis et gratie a tētato
maculā nō accepit. Si aūt indigniora indebito
amor eẋſtringit: ꝑuerſoqꝫ iudicio potiora con
temnit :in ſiniſtrā partē declinet iudiciū: et pec
catū adeſſe in foribus ꝓteſtetur: qꝛ ordini triuꝫ
legū maculā tentatus iniecit . Proinde multa
intelligentia oportet intendere/ ſi hoꝝ cupimꝰ
habere noticiā: ſed neqꝫ poſſumꝰ/ niſi de p̄mis
motibus illuſtremur: qui ſi a pura natura ⁊ cō-
dita inſurgūt/peccatū nō īferūt: qꝛ neqꝫ a bona
cauſa cauſatur ⁊ malū: neqꝫ ꝑcipiēdo ꝑ naturā
et ſenſus/obiectas extrinſecas q̄litates pecca-
tū admittimꝰ: ſi naturalis ordo iuſticie nō ma-
culaꝛ̄: ⁊ lex ſcripta ꝓhibēs inuiolata ſeruatur: ⁊
deſuꝑ infuſa et data gratia cuſtodiꝛ̄. Quis enī
videndo/audiēdo/guſtādo/olfaciendo/tāgēdo
loquēdo/tacēdo/q̄ſcendo/operādo/cogitādo/
imaginādo naturaliter peccauit aliquādo: ni-
ſi qꝛ ordinē naturalis iuſticie ꝑuertit: legē ſcp̄tā
nō cuſtodiuit: et gratie fecit deſpectionē? Sed
plerūqꝫ inſurgūt in ſenſualitate a natura corru
pta motꝰ illiciti: qui ſi ſtatim allidūtur ad petrā
peccatū nō cauſant: cū noſtre poteſtatis nō ſit
auertere ne inſurgāt: ſed cū inſurrexerint/ ne ꝓ-
cedāt noſtri eſt arbitrij poteſtatis: q̄ ſi ſtatim re
preſſi nō fuerint a corrupta natura ī ſenſualita-
te habentes initiū: etiā ſi nō ꝓgrediaꝛ̄ vlterius
generāt veniale peccatū: qꝛ nō ſtatim ꝓhibuit
malū quod debuit ꝓhibere libere volūtatis do
miniū: et ſaltem accedit aliquātilla delectatio
et cauſatura/ vnde peioratur et vilificaꝛ̄ anima
ſicut ꝑ acceſſū ad deū et delectationē in ip̄o/ me
lior facta fuiſſet atqꝫ nobilior: ꝓcedētes vero vl
teriꝰ nō repreſſi/ intātū grauamur ī culpa/ inq̄-
tū nature legis et gratie ꝯfundiꝛ̄ debitꝰ ordo.

¶ Unde tentatio. Capitulū VI

A Patre miſericordiarū/ gratiarū/ con
ſolationū ⁊ luminū omnia opportu-
na nobis ab eiꝰ eterno filio ⁊ ꝑe fra-
tre noſtro docemur expetere/ vt etiā a tētatione
cuſtodiat. Non aūt eſt timēda tentatio/ ſed ca-
ſus in illā: nec orandū eſt contra ipſā ne eueni-
at/ ſed ne decipiat aut inuoluat cū venerit. Ip̄e
ſaluator qui docuit ſic orare/ in ſeipſo ante fue-
rat expertus tentationes ſathanicas: factus iā
in experiētia humanoꝝ/ quibus in carne ſuccu
buit: nunq̄ autē animo ſuperatus/ aut ꝑ mole-
ſtiā motꝰ: excepto ꝙ ꝓ nobis aſſūpſit triſticiā.
Preactū eſt in capite/ quod diffundēdū erat in
corꝑa: vt fideles eiꝰ tētationis pōdera paterē-
tur: nō ad ſubuerſionē/ ſed ad ꝓbationē moleſti
oris agonis: vt poſt victoriā p̄cioſior corona in
certatoris capite ponereꝛ̄. Si vero tētatio exve
hemētia quēpiā ſubuertit: aut añ ne ſubuerte-
ret/ humiliter nō fuit oratū: aut talꝭ ſuꝑbia ī aīa
īſidebat/ q̄ ꝑ caſū tētatiōis ꝓpellēda erat. Mul
tis quidē alta ſapiētibꝰ ⁊ de ſe p̄ſumētibꝰ indu-
ctio ꝑmiſſiua in tētationē ꝓfuit ad virtutē/ vt di
rigeret ī ſalutē. Sepe vero ipſa tētatio tētati de
merito cognito vel occulto deduxit ī caſū: ⁊ ca
ſus ī eternū ſuppliciū deduxit cadētē. Ac ꝑ hoc
filiꝰ dei diuine atqꝫ humane hoīes docēs edixit
a p̄re petere: nō ne tētemur/ ſed nē ī tentationis
baratrū demergamur. Inductio in tētationē
quā petimꝰ deuitare/ eſt ī illū malū ſeu mali finē
deuēire: ꝓut īprobꝰ tētator ītēdit. Eſt aūt diffor
mibꝰ et difformiꝛ̄ ſepe aut aliqñ īmiſſa tētatio:
nō tñ oīs eſt īductio deuitāda: ſed illiꝰ q̄ ex p̄nci-
pio et medio et fine ꝑperā agit. Nā tētat deꝰ vt
ꝓbet virtutē/ ꝓbatāqꝫ coronet: vt tētauit abra-
am ī fide/ ſpe ⁊ charitate: cū offerre iuberet filiū
ī vno mōtiū ſibi oſtēſo ī ſacrificio mortuū. In-
tēdebat q̄dē deꝰ nō aliq̄d mali/ ſed ī ipſo ꝓbare
virtutes fide: qꝛ cū iſaac eēt filiꝰ repromiſſiōis: ī
quo multipliciū erat futurū gētiū: nō eſt mente
aut verbo aduerſatꝰ offerre illū iuxta mādatū:
nec heſitauit quō multiplicatio gētiū oriretur.
Cōtraria porro erāt ꝙ ex iſaac multiplicarētur
gētes: et ꝙ ī monte mortuꝰ litareꝛ̄. Nec obſtat
ꝙ ī ſemine quod erat chriſtꝰ/ ī figura talia dice
banꝛ̄: q̄n deꝰ voluerit abraā ī fide tētare: ita et ī
ſpe ꝓpter celeſtia capeſſenda ꝯtēptu terreſtriū
in charitate cū filiū in quē totꝰ paternus amor
diffundiꝛ̄/ diuine iuſſioni poſtpoſuit/ ampliꝰ dili
gēs deū. Ac ꝑ hoc cū deꝰ tētat/ nō eſt petēdū ne
ī illā fiat inductio: cū tētet ad ꝓbationē virtutis
ſicut ſcriptū eſt: Si ſurrexerit in medio tui pro-
phetes: aut qui ſomniū vidiſſe ſe dicat: et p̄dixe
rit ſignū atqꝫ portentū: et euenerit quod locu-
tus eſt: et dixerit tibi: Eamꝰ ⁊ ſeq̄mur deos alie
nos quos ignoras/ ⁊ ſeruiamus eis: nō audies
verba prophetis illius aut ſomniatoris: qꝛ ten
tat vos dominus deus veſter: vt palā fiat vtrū
diligitis eū aut nō/ in toto corde et in tota ani-
ma veſtra. Nunq̄ ad perperā agere vel ſentire
tentanit aut tentat amator oīm deꝰ: quod iaco
bi chriſti ap̄ls aſſeuerat: ꝑmittēs in tentatione
beatitudinē ſufferētis. Beatꝰ vir q̄ ſuffert tēta-
tionē: qm̄ cū ꝓbatꝰ fuerit/ accipiet coronā vite:
quā repromiſit deꝰ diligētibꝰ ſe. Nemo em̄ cū tē
taꝛ̄ dicat/ qꝛ a deo tētatur: deꝰ em̄ intētator ma-
loꝝ eſt: ipſe em̄ neminē tentat/ videlicet ad ſub-
uerſionē. Unuſquiſqꝫ em̄ tentatur a ſua concu
piſcentia abſtractꝰ ⁊ illectus. Itaqꝫ contra in-
ductionem in tentationē proprie cōcupiſcentie
coram eterno patre perſeuerandū eſt cōtra ſa-
thanā: de q̄ ſcriptū eſt: Nolite fraudare inui-
cem: ſed reuertimini in idipſū: ne tentet vos ſa-
thanas ꝓpter incontinentiā veſtrā. Et Petrꝰ
annanie dixit: Cur tētauit ſathanas cor tuū me
tiri te ſp̄ūiſācto/ et fraudari de p̄cio agri? Huic
quidē contra caſuꝫ in tentationē huiuſcemodi
orandū eſt. Nō autē ꝑmittit deus tētari aliquē
ſupra poſſe in ſuꝑna: qm̄ nō coronabiꝛ̄ niſi qui
legitime certauerit: certamē vero ſine tentati-
onū bello non geritur.

¶ De vocatione diſcipuloꝝ: et pre cipitatione domini Jeſu ī nazareth et de aſcenſu in montem. Capitulum VII

P Eracta mora deserti/et pugna et vi-
ctoria saluatoris Jesu in virtute spi-
Mat.4. ritussancti: in cuius ducatu accesserat
atq intrauerat desertũ: egressus est de deserto
et venit in galileã: et vocauit discipulos quos
elegerat: ante quorũ conspectũ facturꝰ erat at-
q dicturus: vt omnibus post mortẽ eiꝰ ꝛ ascen
sionẽ testificarẽtur in orbe terrarũ se vidisse et
audiuisse que fecerat et dixerat. Jesus filiꝰ dei
ꝓ nobis in assumpta carne docebat ꝛ predica-
bat in synagogis galilee. Cũ vero docuisset in
nazareth: ibi prima iniuria ex euangelio colle
Lu.4. cta extitit ꝓpulsatꝰ. Nam eiectus est ex-
tra ciuitatẽ: et ad precipitandũ euz
ductus est supra montẽ. Ipse vero
transiens per mediũ illorũ ibat. Ex-
emplo saluator patientiã docet: et tãto maiorẽ
quãto a ꝓpinquis et notis et ꝓpriis ciuibꝰ iniu
ria irrogatur: aduersus quos iesus non verbis
aut actionibꝰ repugnauit: sed declinando eorũ
auertit furorẽ. Nã aduersus ĩpetuosos ꝯtẽde-
re verbis/est excitare furorẽ ꝛ irã: q̃ forte q̇esce
ret/magis excitata repẽsis. Positꝰ ignis agita-
tus a flatu/erũpit in flãmã: et sepe inemẽdabile
facit incendiuz. Ire ignis in corde viri a flatu
alioꝝ verboꝝ cõmotus ꝓsiliet in malũ. Proin-
de omnino meliꝰ est silentiũ: quod ꝛ saluator fe
cit: q̇ nunq̃ fuit nisi necessitate locutꝰ. Nõ solũ
prudentẽ virũ decet nõ ꝯtendere verbis: sed se
subtrahere ab aspectu irati: vt sibi medearis et
tibi: sibi ne ꝓlabat in aĩe malũ: tibi ꝓpter parti
Mat.4. ale ꝑiculũ. Ad hoc etiã refert: q̃ audita capti-
one ioãnis/reliq̇t nazareth: ꝛ secessit ĩ galileã ĩ
capharnaũ maritimã/in finibꝰ terre zabulon et
neptalim. In quo magno sacramẽto moꝝ nos
docuit: q̃ excitata ꝑsecutiõe/si q̇s inuolui timet
fugiat: dũmõ fidei ꝑiculũ nõ relinq̇t. Et ꝓroga
Mat.10. uit exemplũ eorũ q̃ dicturꝰ erat apl'is: si ꝑsecuti
vos fuerint ĩ vna ciuitate/fugite ĩ aliã: quod ip
se nõ timore/sed exemplo prefecit. Et cũ ꝓpter
miraculorũ multitudinẽ ꝛ doctrine suauitatẽ a
turbaꝝ multitudine circũdaret: iteꝝ deserti cul
tor reabiit ĩ desertũ: vt etiã post vtilitatẽ ꝓximo
rũ in id quod orationis ꝯtẽplationis est/fiat nõ
impeditꝰ regressus. Bonũ eñ est/ ĩmo expedi-
ens agoniste ꝑito/redire ad seipsũ/ꝛ frui seipõ:
ꝛ intẽdere ĩpreoccupato aĩo ĩ diuina: ꝛ expetere
a deo q̃ ad ducatũ ꝛ ꝑfectũ expediãt ꝓximoꝝ:
ꝛ quos instruxit ĩ ꝓ̄sentiaꝝ doctrina/iuuet orõ-
ne secreta vt capiãt: ꝛ verba diuina nõ effundã
tur incassũ. Oratorẽ expedit esse bñ docere vo-
lẽtẽ: nec expedit sepe videre quos docet: aut ni-
mia familiaritate ꝯstringi/ne doctrina vilescat
Rarꝰ fiat nõ ex suꝑbia/sed ex dispẽsatõe ob cau
sã amplioris ꝓfectꝰ. Sed ve mihi ꝛ pluribus: q̇
vnũ cũ auditoribꝰ facti sumꝰ: vt ex nimia ꝑtici-
patione ad eos aufugerit reuerentia: ꝑuersa sit
introducta securitas: et habita sit vil' altissima
christi doctrina: vt euãgeliũ quod est diuinũ/ex
isto ꝑticipio tã freq̃ẽti videat humanũ. Deser
tus eñi locꝰ et in doctrina vberiores attulit fru
ctus. Norma ergo sit nobis quod fecit doctor
iesus. Nã ex fuga desyderiũ audientiũ auxit: vt
vsq ad desertũ turbe venirent ad requirendũ.
Optimũ esset ad doctrinã req̇ri. Presũptio se-
pe ingerere nõ quesitus. Et vbi doctor req̇rit/
auiditas ẽ audientiũ siue turbaꝝ: Cũ audientes
querunt/ꝓ̄sumptio est doctoꝝ: Et q̇ semꝑ vo-
lũt docere/volũt semꝑ ignorãtes habere. Sed
iteꝝ tertio relictis turbis/abiit ĩ desertũ/ꝛ ora-
bat. Aĩa quieta semꝑ loca quieta req̇rit: et orõ-
nis auida secedit a turbis. Que deo vacare dis
ponit/nisi necessitate nunq̃ publicũ q̃rit. Aues
bestie/pisces iterãt vias ad loca: ĩ quibꝰ ex soli
to escas aptas inueniũt: ꝛ aĩe theocole vbi orõ-
nes imꝑ̄peditas mẽtales atq vocales emittũt
Pastus aĩe irrecuruata oratio. Sepe deꝰ de ce
lo suꝑnaturaliter aĩas pascit. Assuefacte aues
ad escã/regrediunt ad eã/ et ad aĩe oratiõis ci-
bũ. Proinde adhuc in montẽ ascendit:
et erat ꝑnoctãs ĩ orõne dei. Ascẽsus in
montẽ eleuatio a terrenis/ꝛ approximatio mẽ
tis ad deũ: q̃uis oĩs approximatio ad deũ/ nõ
in virtute ascẽdẽtis fit/sed descẽdẽtis benigni-
tate ꝑagit. Ascẽdebat moyses in montẽ: sz nec
vltra poterat ꝓgredi. Sed deus suo mõ ꝑ sub-
iectã creaturã descẽdebat: ꝛ mutuo fiebat allo-
quiũ ꝛ tractatio diuinorũ. Prefinitus est aĩe
terminus ꝓgressionis sue: vltra quẽ nõ ẽ cona-
ri. Deꝰ vero ꝓportionat nobis. Ipse descẽdit
vltra quẽ terminũ anima nequit ascẽdere: ꝑ id
quod a natura suscepit: aut ꝑ id quod a natura
acq̇siuit. Quãtũ aũt deus et vsq quo possit ani
mã trahere/nemo nouit nisi q̇ trahit. Ascẽsus
mõtis/ab impedimẽtis est elõgatio. Ascensus
mõtis/segregata ĩ altitudine vita. Ascẽsus mõ
tis/suꝑlatꝰ ĩ virtutibꝰ mos. Ascẽsus mõtis/ gra
datio ad potiora. Ascẽsus mõtis/diminutio ꝓ-
desidi: artant eñi ĩ cacumĩe mõtes. Ascẽsus mõ
tis/supra seipsũ fieri. Ascẽsus mõtis causã sup-
ponit: ꝑticipiũ eñi lucis ꝑmagis q̃ ĩ vallibꝰ da
tur. Salomõ dicit: Tripliciter sol exurẽs mon-
tes: ĩ recessu aurore/meridie atq vespe. Valles Eccl.43.
ĩ meridie atq sero nõ habẽt. Si q̇s ĩ montẽ ĩtel
lectualẽ/statũ scz virtutis ascenderit: a veritate
illuminabitur ĩ ꝓ̄ncipio/medio atq fine: vt etiã
omniũ actuum suoꝝ omnẽ consistentiã videat.
Oratur melius in monte ab equalitate valliũ
siue planicierũ eleuato/q̃ cũ cõmunitate mul-
toruz. Proinde Jesus in monte ꝑnoctabat in
oratione dei. Multi ad orandũ pernoctãt: sed
nõ ꝑagũt orationẽ dei. Si quis in oratione ali
ud q̃ ipsũ quẽ oramus deũ postulauit: nõ fecit
orationẽ dei/sed eiꝰ quod voluit ꝓ̄ter deũ. Ora
tio dei agit absq medio. Per seipsũ accessit q̇
deũ orauit. Accessit quis ad principẽ/ꝛ frequẽ-
tauit ianuas eius: orãs vt ꝓ eo interpellaret ad
regẽ. Alius sumpsit audaciã: clamauit pre fori-
bus: vrgebat eum necessitas: nec apposuit me
diũ: nõ credebat q̃ alius vt erat/ explicaret de-
syderiũ eiꝰ. Bona est oratio ad angelos: nulla
melior q̃ que imediate fertur in deũ. Oratio ad

deū indeterminata est: magis vero indistincta. Nihil omnino habet determinare atq distinguere / imediate deū orans ī altitudine virtutis ꝛ cordis. Nihil ab eo petēdū / nisi quod ab eterno dare ꝓnouerit. Et ꝗꝗ in orōne dn̄ica multa determinata ꝛ distincta scriptura cōmemoret sicut in vocibus cātat eccl̄ia: etiā referēda sunt oīno in voluntatē eius: plura enī nouit ꝙ dixerit. Intellectualiter orans in mōte intelligētie / septē orōnis verba reflexit in vnū: et oīa extra illa reuocauit ad vnū: ad effectū scꝫ inculpatū volūtatis eiꝰ. Ista ē oratio christi: nec aliter inuenimꝰ sua cōclusisse ꝑcamina. Intellectual̄ orās participiū cū angel̄ habet hō. Angeli vero nō variant̄ in volitis: hoc volūt: hoc petūt / quod noscūt velle oīa iuste volentē. Pernox in orōne dei christus erat vt hō. In mōte positus id agebat quod hois erat excelsi: nihil ad terrena recuruatū habēs. Hō erat: et extra hominē exteriorē erat oratio. Nō enim orabat ex forma visibili / sed inuisibili: ꝗnis ad aīaꝫ coaptaret̄ corpꝰ. Nec orabat ex altissimo extremo ꝛ ineffabili / quod deus erat: sed ex medio: quod aīam habebat mediator: et ex medio ꝑficiebat orōnē / q̄ in oībus et ex oībus erat dei. Nostra igit̄ inuisibil̄ ꝛ insensibil̄ interior sit in oībꝰ dei existēs: vt ab ipso gratiā orādi accipiētes / oremus ipsū: petamus ipsū: ex ipso / in ipso ꝛ ꝓpter ipsū: ꝛ decētia ipsi cū ipso: vt dei sit oratio: q̄a ab ipso ē virtus: ipse interpellat̄: ipse sit bonuꝫ quod petit̄. Et hoc ē ineffabile atq inuisibile sacramentū: vt q̄ rogat̄ / seipsū velit dare rogāti. Porro q̄ oī loco ꝛ tpe / intētione / sermone ꝛ ope deo fuerit counitꝰ: ꝑnoctauit ī mōte ꝛ orōne dei: qm̄ q̄ ex his omnibꝰ adheret deo / vnus spūs cū deo / solū q̄ dei sūt orat ꝛ vult. Amorū atq voluntatū ꝯiūctio / expulsio ē diuersorū atq ꝯtrariorū: vbi horū facta ē exulatio: quod ē dei volūtatis / est ꝛ hois: quod ē hois / sil̄r ē dei. Et

Marci. 6. facta ē tota vigilia in orōne dei. **Et cū audiret herodes famā iesu: ipse vero sciens: fecit secessuꝫ iterū in desertum bethsaida.** Frequētabat desertū Iesus: verbū et ꝯuersationē ab hominibus interdū auertēs: nobis exemplificās q̄d agendū. Respiratio mētis ē solitudo deserti: vbi ꝯgregant̄ dispꝰsiones inuisibilis israel. Et frequens christi repetitio ꝙ sit bonū solitariū fieri ꝓstēdit: quod Marcus hoc idē verbis ꝑspicacioribꝰ refert

Ibidem ꝓ altiori mysterio agendorū. **Et cū nunciatū fuisset iesu de morte ioānis atq sepultura: dixit apostolis nūciātibꝰ: Uenite seorsū in desertū locū: et requiescite pusillū.** Seorsat suos apl̄os christus mente et moribus a mūdanis. Seorsuꝫ ab hoībus omnibꝰ ꝯceptus ꝛ natꝰ est: ꝗnis hō super oēs homines erat: et discipulos suos inuitat ad viuendū a cōmuniter male viuentibꝰ omnino seorsum: Seorsū non in domibus ciuitatū: nō in domibus regū: non in aulis proceruꝫ mundi: non in meniis: nō in muratis palaciis / cū obliquatis fenestris / et laquearijs cypressinis: nō in domibus estiualibus / aut hyemalibus cameris. Sed quo? Seorsū in desertū videlicet locum. Cultores oportebat esse primo deserti: ac eius amenitate illecti / et speciositate decori: qui mūdi amenitatibus videbāt predicare cōtraria / et male decoro mundo in perniciē animarū: ad ipsarū salutē obuiaturi erant vita / moribus et doctrina per spiritussancti audaciā ex aduerso. Despectos corpe / riposa veste / illota facie / inculta cesarie / cultores deserti contēptores mūdi esse decebat q̄ delicioso mūdo preuisi erāt / in altitudine fidei atq virtutū dare tempore prefinito conflictū. Non expedit hominē primo amicuꝫ fieri eius quē aperte debellare disponit: nec decet retinere que ꝓphanare intēdit. Nullus ita desipiens domuꝫ habitaret / quā ruine conspiceret esse vicinā: aut ipse libenter disponeret ad ruinaꝫ. Aduersaturi erant apostoli toti mūdo: vnde nō incolas mūdi / sed deserti accolas primo eē decebat. Sed ad maiorem admirationē omniū subuehit: cuꝫ saluator adiecit: et requiescite pusillū. Ubi requies? In deserto. Ubi pax? In deserto. Ubi tranquillitas? In deserto. Ubi abscōsio a contradictione hominū? In deserto? Ubi refugium a maledictione linguarū? In deserto. Ubi quiescit petulans oculus? Ubi auris ab ineptis clamoribus pausat? In deserto. Ubi aeris quiescit flabellū? In deserto. Ubi gustꝰ nō sollicitus reddit̄? In deserto. Ubi varia ꝛ sterilis ambulatio cessat? In deserto. Ubi hō cuꝫ seipō potest habere colloquiū? In deserto. Requiescamus ergo nos inuitante domino paululū in deserto. Requiescere in deserto / cessare ab impertinētibus actionibus mūdi est: ꝛ quietē possidere in animo / in omnibus abdicationibus eius: ꝛ gratiā hominū perdere: ascribere imꝑturbabilē pacē: et abdicatū fieri ab occasiōibus malis: et ab his quibꝰ sensualitas amicatur atq delectabiliter ꝑter necessitatē fouet̄ est quies sancta deserti. Quiescere priꝰ volebat dei filius in deserto: vt apl̄os quos in inquieto mūdo missurus erat / inuitaret ad requiē. Cōueniens penitus erat: vt expimēto sentirēt ꝙ bona foret quies rationalis anime: ꝙ dulcis contēplatio diuinorū: ꝙ iocundū secretū ab hominibus et a mundi negocijs fieri: qui a mundo disponebantur auellere suis amenitatibꝰ amenatos. Nec christus eos preter se misit ad requiescendū pusillū in deserto: sed ad ipsam quietē simul cū ipso vocauit. Non em̄ esset sine Christo quies debita in deserto: cū ipso vero vbiq noscitur quies. Non locus asper / nō hispidus lectus / nō marina procella / nō terremotus / nō aura corrumpēs / nō subito fulmē / nō exemplo contrariū inquietudinē dabit / si anima cū Christo quiescit. Cū christo quiescere ī deserto / terminatio est amoris. Et adiurant̄ a sponso cuncta / vt q̄escat dilecta quousq ipsa velit. Fluctuat oīs amor / nisi q̄escat in christo. In tēpestan-

Mar
Mar
Psal. 1[illegible]
Esa
1. Corin

bus sunt desyderia/nisi terminent i ipso. Quo-
cūqꝫ se aīa verterit/pūgentes sentit aculeos: la
borat pedibus fossis: spineā portat coronā: ter
ror semꝑ in auribus eius: in pace insidias pa-
titur: omnis regio generat sibi tempestatem/
nisi cum Christo requieuerit in deserto. De-
sertum quietis cum Christo intellige: cum in-
ter ipsum et animā nullus admiscetur extra-
neus: nec ad aliquid afficitur anima/nisi ad
quod mouerit assentire qui ad secū quiescēdū
Mat.6. inuitat. Iterū cōpellit transfretare discipulos
Mat.14 post refectionē quinqꝫ panū turba dimissa ascē
dit in montē solus orare. Ascēsus montis inui
sibilē dicit profectū ꝛ arduitatem boni: non vt
christ⁹ virtutib⁹ cresceret: nā ab instāti ꝯcepti
onis diuinorū charismatū habuit plenitudinē:
sed nobis pandebat iter solus ascendēs. Uere
solus erat: nullus ei similis erat in celo et in
terra. Singularis erat: nō eī ꝓcesserat eius ex
emplū/neqꝫ ratio factorū ei⁹. In turbis solus
erat: in solitudine solus erat: in omnibus ope-
ribus solus erat, ꝓpter ineffabiles ratiōes. In
vita sol⁹ erat. Propheta hoc ex sua ꝑsona di-
Psal.140. xerat: Singulariter sum ego donec trāseā. In
passione et morte solus ad effectū ei⁹, ꝑ quo pa
tiebat penas et mortē. Ipse āo ꝑ prophetam
Esa.63 de seipso predixerat: Torcular calcaui solus.
In celo solus est: nō a societate assistentiū/sed
nobilitate regnandi: nūc i morte pro nobis in
remediū et exemplū solus orās erat: sed nec in
omnibus his a patre et spiritusancto solū esse
intelligas. Huius ascensus causam Joannes
euangelista presupponit: cū post miraculū qn-
qꝫ panū nosset Jesus ad rapiendū eum turbā
esse venturā: vt ipsū faceret super se regē. Sed
in hac declaratione: obmisso ꝙ rex erat regū
et dominus dominantiū: quid etiā aliter eorū
mentes auertere poterat/etiā aliter declinare
Ad prerogandū nobis deuitationis et melio-
ris electionis exemplū: iterū fugit in montem
solus: insinuans nobis meliorez fore altitudi-
nē solitarie ꝯtemplationis: et nō prepedite va-
cationis ad deuz: ꝙ regale soliū ascendere at-
qꝫ regnare cū multis: et fieri turbidū inter tur-
bines: et inter inquietudines non quietū. Que
runt homines potētiā: sed nulla maior in hac
vita ꝙ per contemplationē et vacationē expe-
1.Corin.6 ditā ad deū sibi adherere. Nā q̄ adheret deo/
vnus spiritus est cū eo. Et quid est quod posse
debeat et nō possit: qui adheret ei qui omnia
potest. Multitudinē querūt homines/et circū
dari a turba/in obsequiū et fauorē/et in prote-
ctionē ab aduersis: sed ꝙuis inuisibiliter/cir-
cūdantur tamē ab angelorū exercitu: qui adhe
rent creatori domino et angelorūz. Ipse deus
ꝑfecto est/cui assistunt milia miliū: ꝛ decies cē-
tena milia ministrāt ei: et adherētib⁹ ei ad ob-
sequiū expediēs/et ad protectionē a malis. Se
niculant homines regibus: et angeli honorāt
quos expectant conciues: et christū verentur/
et mysticū corpus eius/et singulatim oīa mē
bra eius. Sapiētia opus est populis velle ꝑfe-
se: ꝛ ipsa ornatū fieri est optima virt⁹: sed nul-
la ꝑspicacior ꝙ ꝑ ꝯtēplationē placitaz assistere
creatori. In id eī tendit oīs vere sapiētie pul-
chritudo: et nititur oīs effectus/vt ipso ꝑ spe-
culationē mentis et contemplationē et amorē
fruat in via: quousqꝫ fruatur eternaliter in su-
perna patria. Et si sano mētis intuitu ꝯtuemur
incarnati verbi mirabiles actiones: sꝑ eligere
docuit quod plus vtilitatis nobis posset ꝯfer-
re: et impetrare ꝑ oratiōis gratiā/quod nō ꝯce
dit ꝑ naturā. Fugit igitur in montē Jesus: hu
manā gloriā/dignitatē terrenam declinās: vt
homo diuinis theorijs solū vacans: preponēs
omnibus visibilibus interlucentē et theoricā
sapientiā: quod et Salomon in libro sapientie
clamat: ꝛ suo exemplo inuitauit animos/dicēs
Optaui/et datus est mihi sensus: inuocaui/et Sap.7.
venit in me spūs sapiētie: ꝛ ꝓposui illā regnis ꝛ
sedibus: et diuitias nihil esse dixi in cōparatione
illius. Nec cōparaui illi lapidē ꝓciosū: quoniā
omne aurū in cōparatione illius arena exigua
est: et tanqꝫ lutū estimabitur argentū in conspe
ctu illius. Super salutē et speciē dilexi illam: et
proposui pro luce habere illā: quoniā inextin-
guibile est lumen illius. Uenerunt autez mihi
omnia bona pariter cū illa: ꝛ innumerabil' ho
nestas ꝑ manus illius: et letatus sū in omnib⁹
quoniā antecedebat me ista sapiētia: ꝛ ignora-
bā quoniā horū omniū mater est: quā sine ficti
one didici: et sine inuidia cōmunico bonis illi⁹
ꝛ honestatē nō abscōdo. Infinit⁹ eni thesaur⁹
est hoībus: quo q̄ vsi sunt/facti sūt ꝑticipes ami
citie dei. Optare atqꝫ inuocare ad orōnē ꝑtinēt:
q̄ preuiū est ad sapientiā ꝯtēplatiōis/seu ad sa-
porē eius: vbi gustat intellect⁹ infallibilē verita
tē: affectus ineffabilē atqꝫ inexamicabilē dulce-
dinē: vbi aīa dignū iudicat mori amori: regna/
dignitates/diuitie/lapides ꝓciosi/q̄libet clari-
tas mūdana q̄ntūlibet solida/aurū/q̄libet alia
sapiētia/argentū eloquētie/salus corpis et pul-
chritudo nihil ad eā: quoniaz ipsa inuisibiliter
ꝛ inextinguibiliter lucet: oīa bona ꝯfert: seruat
honoris statuz supra id quod numerari possit:
bonorū omniū mater: thesaurus vsū exhaurit
numisma: quo amici efficimur oīm regi regū.
Si q̄ oīm creator ꝑduxit in esse/conflarētur in
vnū: posse dei amicuz fieri/plus splēdescit. Ex
hoc saluator terrena deuitās/ad capessēda di
uina fugit in montē solus orās. Perspicacior Gradus ascendendi in montem.
mentis intuitu ista cōtuentes sunt quidā ꝓfici
entiū et ascendentium gradus: non ꝙ alij non
sint/sed isti sic ordinātur. Primus anime gra-
dus atqꝫ status: cū in dei via incipit ambulare
inferiorū et corporaliū omniū est suggressio ꝛ
dominatio: vt anima regnet/regatqꝫ inferiora
sua. Et qui carnem et omnē corporis motū le-
ge iusticie rexerit/regnum habet et tenet: extra
quod nullū maius virtute: ꝙuis quātitatis lon
gior et latior possit esse diffusio: et ꝓponet ista
sapiētia regnis. Secūdus ē ꝗes interioris ho-

minis:in qua ſedet anima in ſede infallibilis
rationis:circũuallata ne cadat: nec inquietu-
dinẽ patiꝫ ab amoribus tetris/ Tertius eſt cũ
aſcẽderit altius:⁊ virtutũ copiã obtinuerit: et
amotis corporeis/ ſolũ virtutes et theſauros
aperiet diuitiaꝝ/ Quartꝰ eſt claritas hoĩs vtri
uſqꝫ: vt intus ⁊ extra ſit clarus aſcẽſor:⁊ ſolidi
tas ſit in vita:⁊ ꝓcioſitas ſupra id quod cõmu-
niter agiꝫ/ reſplẽdeat:⁊ lapis angularis ſit in
omnibꝰ imitationis exemplũ/ Quintꝰ eſt infrã
gibilis patiẽtia/⁊ impaſſibilitas animi acq̃ſi-
ta ꝑ tũſiones/ ſudores atqꝫ labores ĩ omni for-
nace tribulatiõis ⁊ amoris ⁊ ſubtractionis di
uinorũ chariſmatũ: vt non deſinat agere quod
incepit/ q̃ aſcẽſionẽ ĩ corde diſpoſuit/ Sextꝰ eſt
claritas diuini eloquij/⁊ ſonus ꝯtinẽs ⁊ excita
tio mẽtis/⁊ ſolertia nõ ꝓpedita: cũ argentea tu
ba clamat ad ꝯgregationẽ omniũ virtutũ/ ad
bellũ inuiſibile/ ad inuiſibilia cõuiuia/⁊ ad di-
uinas feſtiuitates: que in ſenſũ carnis nõ veni
unt: maxime vt ꝯmutationes nõ fiant corpoꝝ ⁊
locorũ ⁊ directionũ: niſi ſonitu et clamore elo
quij/ aut infuſi ꝓcepti ſiue cõſilij. Hec quidẽ ĩ fi
gura in tubis argẽteis veteris teſtamenti age
banꝫ: q̃ diuino ꝓcepto buccine ſũt facte in di-
rectione vere actionis ⁊ ocij ſancti/ Septimus
ꝓcuratio aliene ſalutis/ Octauus morũ inuiſi-
biliũ ⁊ viſibiliũ pulchritudo: vt nihil appare-
at aut exiſtat reprehenſibile: aſcendentiqꝫ videaꝫ
ꝓprio ſtudio aliquid addere iã nõ poſſe: vt vir
tus nihil habeat/ neqꝫ purgabile inueniat: ꝙ-
uis ſentiat hoſtes iſidiãtes: aduerſus quos oc
culta lucra nõ deſunt:⁊ tũc tota erit ſpecioſiſſi-
ma chariſſima. Sed ad hoc q̃s idoneꝰ? Altior
tamẽ eſt nonus: quẽ omnibꝰ gliſcẽs ex animo ꝓ
ferebat: de quo nullus mihi ſermo. Ibi perdiꝫ
quicq̃d eſt humanũ: quicq̃d cõprehẽſibilis rati
onis: vt nullus poſſit eſſe in exterioribꝰ ſermo:
nec cũ talis exceſſus ceſſauerit/ oſtẽſoꝝ põt eſſe
oſtẽſio/ Primꝰ eſt ĩ regnis: ſecũdus ĩ ſedibꝰ: ter
tius in diuitijs: quartus ĩ lapide: q̊ntus ĩ auro:
ſextus in argẽto: vt nõ attẽdaꝫ metalli nobili-
tas/ ſed ſignificatio: ſeptimꝰ in ſalute: octauus
in ſpecie: nonus ĩ ſapiẽtia: ex cuiꝰ theſauro ꝑfe-
cte ꝯſtituiꝫ amicitia creatoris. Quã ſapientiã/
q̃ ineffabilẽ atqꝫ incõꝑabilẽ amicitiã ſtatuit: nõ
incõgrue ꝓceſſũ incarnate ſapiẽtie appellamꝰ:
ante quẽ ꝙꝙ multos ex ſcriptura veteri amicos
dei nouerimus: fruitionẽ vero nullos habuiſſe
cognouimus. Perſequere ⁊ imitare ſi vales: et
aſcende in montẽ ſolus orare. Solũ oportet eẽ
affectũ in ſupna ꝯſcendere volentẽ:⁊ ab omni-
bus materialibus denudatũ. Materie viſibi-
les animã oppreſſerũt: et caligauerunt oculos
eius: denudatus ab his animus aſpexit in lucẽ
Solus erit affectꝰ/ qui ſibi nihil tꝑale ꝯſociat.
Tẽporalitas importune ſe veris eternis oppo-
ſuit:⁊ recuruauit ſepe ad ſolita mentẽ. Solus q̃
corꝑis curã omnino delicatã negauit. Solꝰ cui
nulla paſſibilis aſſiſtit affectio. Solus q̃ omni
ꝓpinquãti libellũ repudij dedit. Solus q̃ ho-
minũ viſitationẽ in bonoꝝ aſcripſit ad damnũ
volens ab optimis ꝓ melioribus relaxari. So-
lus qui ſe incomitabilẽ et viſis ⁊ ſecretis mori-
bus fecit. Solus quẽ mũdus ſuis fulgoribus
nõ irradiat. Solus qui nihil verbo/ moribꝰ ge-
ſtat quod mũdus poſſit diligere. Solus q̃ nul-
lũ ad ſe amenis moribus traxit. Solus q̃ oẽs
deuitauit implicationis cauſã. Proinde ſolus
orat ⁊ incipit: qñ vult/ mediat ⁊ finit: nihil ĩ ora-
tione ꝑhorrẽs niſi demonũ inſultꝰ: qꝛ huic vir
tuti inſtãtiſſime aduerſanꝫ: ſciũt enĩ illã q̃qꝫ ꝑ-
necare obſtãtia. Et nullius oſtiarij atqꝫ cuſto-
dis indigeret licẽtia: cũ eterni regis petit vide-
re conſpectũ: ſed ſolus ſic factus/ etiã demones
nõ timebit. Nõ enĩ inueniunt/ ad q̃d illã recur
nẽt: que ab omnibꝰ ſpũali gladio ſe diuiſit. Ad
ipſorũ ꝯtemplationẽ ⁊ vacationẽ animã trahe-
re demones tẽtauerũt. Cognoſcũt enĩ quanta
ſit eorũ horribilitas:⁊ ꝙ amore et ꝯtẽplatione
hoĩm nõ ſunt digni. Et fidẽ noſtrã ſciũt/ qua
ipſos exiſtimamus abiectos:⁊ ꝙ ꝯtra ipſos ĩte
pellamus ad dñm. Sed plerũqꝫ trãſfigurãt ſe
vt ait Apl̃s/ in angelos lucis: et ꝓſupponunt ſi-
mulatũ bonũ: vt orantẽ aĩam a veris auertant:
vt quod alia ꝓbitate ꝑficere nequeũt/ falſitate
ꝑficiãt. Uerũtamẽ eo merito quo quis ſolũ fe-
cit affectũ: vt nihil aliud velit amare itellectũ:
vt nihil aliud velit intelligere ꝓter chriſtũ/ et q̃
ſunt eius: memoriã ad ſolũ honeſta conuertit:
moreſqꝫ cõſecrauit oĩm regi regũ: demonũ de
ceptiones euadet omnino: nec irruent in eũ illo-
rũ tetraliũ doli: ꝓpulſabũt vndiqꝫ: varijs ex-
plorationibus tentabũt ingreſſũ: ſed ꝯſecrate
inuiſibiles dño edes ab alijs inuiſibilibus lu-
cidis indormitata cuſtodia ꝓteguntꝫ: ne ꝓpha-
ni ingrediantꝫ in ſancta ſanctorũ dei. Aſcendit
etiã Jeſus in montẽ/ daturus ſuꝑni regni do-
ctrinã. Multa de monte videntur: et valles et
plana ſubijciunꝫ oculis eorũ qui moranꝫ ĩ mõ-
tibus. Multa oportet ſcire docentẽ: nec vita in
fima cõpetit ſuꝑna docenti. Derideꝫ ſepe alta
doctrina ex infima vita: nec expedit docere in-
curuantia/ ſed ſurſum ferentia mentẽ: Nõ autẽ
ꝯtrahãtur vltra ꝙ poſſit auditorũ intelligẽtia
ꝑuenire. Sedebat ieſus docens. Quietã animã
decet habere doctorẽ: nec in faſtu ꝓpinare do-
ctrinã/ ſꝫ humilẽ humilibꝰ: dicimꝰ ⁊ ꝓportiona
tũ fieri cũ auditoribus neceſſe ſit eũ qui docet
Sedebat nobis excepto pctõ/ in om̃ibus accõ
modatus. Sedebat velut expectãs eos qui nõ-
dũ aſcẽderãt. Et ſane docẽs expectet nõ corꝑa
ſꝫ tardiores mẽtes: nec ſuſpẽdat ad nõ intelligi
bilia hoĩes. Sedebat: qꝛ doctrina de q̇ete ani-
effũdebaꝫ. Nunq̃ꝫ vere q̇eſcit in ſuis viribꝰ aĩa:
niſi ad euangelicã doctrinã conſpiret: iſta cũ
doctrina dat quietẽ viaticã et eternam. Sede-
bat cũ ſedẽtibus: qꝛ veritatis ſtudiũ agere ne-
queũt niſi vtcũqꝫ quieti. Et in aĩabus audientiũ
um querebat inuiſibiles ſedes. Et ipſa ſapien-
tia ſedebat cũ ignaris hominibꝰ. Predixerat
de ſapiẽtia Salomon: Et delicie mee eſſe cum

Pro.3 filijs hoīm. Et alibi: Cū simplicibus sermocina
tio eius. Et sapientia querebat in anima homi
nū per iusticiā factū thronū: quia anima iusti se
des est sapientie. Tota diuinitas erat in illo ho
mine/qui sedebat in monte. Beati assistētes su
perna docenti: scʒ in montibus virtutis ⁊ alti-
tudinis vite. Pasturus turbas ascendit in mō-
tem. Spūalis esca in montibus est. Hoc mori-
bus hominū attendebat iesus mentes a terre-
nis ad supna sustollere: hoc actu ⁊ theoria sem
per agebat/dū sepe petebat altitudines mōtiū:
sed pascit in montib⁹ turbas: vt ad iteriora di-
rigat sectatores. Viuit corpus ex anima: sed ani
ma ex corpore nō viuit: imo liberior sine corpo
re viuit: ⁊ habet oīno viuere preter eū: corp⁹ vo
minime ꝑter ipsam. Supra corpus ⁊ plus oīno
ꝙ corp⁹ est/quod ipm viuere facit. Aliunde non
habet vn̄ viuat: nisi ex eo quod gestat/aut quod
infra ipm singulari ordinatione includit. Hoc
ipm aīa est ꝙ a nullo visibili atqꝫ corruptibili ca
ptat vitam: magis vo grauamē reportat: hinc
Sap.9 ꝑ salomonē dicit: Corp⁹ quod corrūpit/aggra-
uat animā. Proinde aliunde aīa suscipit vita-
lē annonā: nō ab inferiori/nō ab equali: sʒ ab eo
quod supra ipsam/ꝑ oīa ⁊ in oībus est. Et repe-
ritur in monte ipsaꝝ animaꝝ pastura: ad quam
saluator expectat: ⁊ expectatas pascit modo in-
effabili turbas. Mons iste deitas est/scriptura
est/virtus est/ecclesia est in supna patria. Ascen
dat igit anima de planitie ⁊ latitudine visibiliuʒ
in montē: ⁊ ibi pascat in locis vberrimis: bibat
aquā de fonte supne vite: ⁊ semꝑ inhiet in super
na fluenta: ⁊ accipiat escam opportunā in tēpo
re opportuno: ⁊ cōtemplet diuinā potētiā: cui
modus subueniendi nō deest: neqꝫ facultas infi
nita cōsolandi eos/ꝙ eū patrē cōsolatiōis ⁊ mi
sericordiaꝝ vocant. Ve animabus in imis stā-
tibus/ima petentibus/que ad montes nō leuāt
oculos: vnde venit auxiliū nostrū. Sursum ex-
pedit cor habere: nō elatione/ sed humili mētis
intuitu: nec animus relabat in ima/ꝙ repromis-
Mat.17. siones accepit eternas. Alio quidē tēpore ꝑ ex-
cessum montis fecit ascensum cū tribus assum
ptis discipulis. Transfigurationē celebrauit in
monte: in qua quid modicum diuine maiestatis
apparuit: quod ab infirmis aspectibus etiā to-
lerari nō potuit. De quo ascensu sermo nō mo
dic⁹ nec faciliter explicabilis exurgit: fatigās
ex difficultate dicentē: audientē vo excitans ⁊
gradatim theorizans in supna cōscendere via-
tico gradu: dū in tremendo atqꝫ incerto agone
cōtendimus: donec ad illā specularē ⁊ visionē
ineffabilē veniamus. In qua transfiguratiōe ni
hil morale conspicio/nisi ascensum: hoc enim
mysterium anagogiā potius clamat: Quis qua-
dam violentia littere ⁊ mysterij posset trahi ad
mores hominū informandos: vt sicut christus
transfigurat⁹ est/ita nos ad ambulandū in no-
uitate vite virtutib⁹ ⁊ moribus trāsfiguremur.
Repugnat tamē paradisi societas: ⁊ de limbo
venientis aspectus: ⁊ petri desyderium cum ta-
bernacula disposuit/ ⁊ ibi vult esse: Agonizare
amplius renuit proximorū oblitus: sibi ⁊ q̄nqꝫ
montanarijs in posterꝝ prouidebat. Nubes eīn
recusat moralia. Vox vo paterna obedientiam
sanctā dicit. Terror discipuloꝝ infirmitatē hu-
manā ad diuina toleranda insinuat. Sʒ ista trās
figuratio allectio quedā est/⁊ esca supnaturalis
in illa humanitate ostensa parumꝑ/magisqꝫ ve
lata: qua capiant rationales aues: nō dāno aut
periculo moriendi/sed necessitate beate viuēdi.
Trāsfiguratio illa fuit excitatio illa desyderij ve
lociter in supna cōscendere: vt semꝑ petat ho-
mo mortalis in gremio īmortalitatis transfun
di. Inuitabat iesus in illa transfiguratione ter-
renos ad celestia: mortales ad īmortalia: homi-
nes ad diuina: agonizantes ad requiē: laboran-
tes ad quietē: ad patriā peregrinos: ad refugiū
miseros: ⁊ ad cōtemplationē altissimā mētes ho
minū suspendebat. Hoc etiā agebat ille de⁹ ho
mo: deus in se/homo pro nobis in transfigura
tione ineffabili quā ostendit: vt de cordibus il-
lorum discipulorū ⁊ ceterorū ⁊ sectatorū in po-
sterum/scandalū/timor crucis/opprobriorū et
mortis firmiter tolleret: cū in verbo dei viderēt
carnē assumptā tanta felicitate donādā: ⁊ quod
terrenū erat posse tanta claritate splendescere.
Ostendebat in tempore quod futurū erat eter-
nū: ⁊ quod nō erat ab humanitatis natura/ sup-
naturaliter monstrabatur. Excessus erat supra
id quod humanitatis est: ⁊ visibili signo/imo in
veritate signati pandebat humanitas deitati se
fore coniunctā. Sed hec que in tam alta nos ꝑ
uehunt obmittamus/moribus intēdētes. Ascē
sor celi ⁊ auxiliator noster est: ipe nobis ad ascē
sum prestet auxiliū: vt ipsum sequamur in mon
tē intime claritatis: ad quē ipse ascendens inui
tat psalmista/dicens: Quis ascendet in mōtem Psal.23
dn̄i? Quasi rarus sit ab hominibus qui ascēdat.
Sed quis ascensus? Qui ascendendi gradus?
Quis ascensor in retrogradus? Recedamus a
corpore: recedamus a cōsuetudine sensuū: pate-
bit ascensus. Verbū est tamē corpori cōpetēs/
cū de inferiorib⁹ ad supiora ꝑgredit: sed ad in
uisibilia homīs referamus: nā verus ascendēs
ascensiones in corde disposuit. Creatus eīn ho
mo est/vt ꝑ id quo alijs prefert inuisibiliter ī su
periora ꝯscendat. Corpore nāqꝫ sibi animalia ꝑ
ferunt: potissime volatilia pēnata/ꝙ virtute pen
narū in aera subleuant: vt ferat aquila vsqꝫ ad
spherā ignis posse se tollere: quod hūanis cor-
poribus denegat: quousqꝫ eis glorificatio irro-
gat. Proinde aliquid est in nobis quo illa excel
limus: vnde noster fiat ascēsus. Ascendit hoīs
intellectus ad seipsum: vt si quomodo potest se-
ipsum intelligat: vbi gradum figens intelligen-
tie quodam oculo respicit in subiecta: vt que si-
bi nullo modo equant/agnoscat. Que cū agno-
uerit/gloriat in sede altitudinis: a qua penali-
ter deijcit/si humiliter non recognoscit autho-
rem: atqꝫ retulerit gratias ei/ qui eum in tanta
celsitudine collocauit. Ibi persistēs coequalia

.TRANSFIGVRATIO.

intuetur: ad que non ascensus/ sed pambulatio est. Per equalia neq̃ ascensus neq̃ descensus peragit: supra ipsuz necessario ponit/ ad quod ipsius fiat ascensus. Uirtus nempe supra intellectum hoīs est: ad quā conet intellect⁹ ascendere: ⁊ semp intellectui superfert: ⁊ acutatē ei⁹ effugit: neq̃ ad apicem huius montis peruenit aliquando: vt eū sibi subĳceret intellectus: ⁊ subiaceret pedibus eius. Comitatus a fide appropinquauit interdū. In veritatis montē si subĳt intellectus/ ab erroribus ⁊ fantasmatibus liber fuit: ⁊ detexit demonū falsitates/ ⁊ que circa sensum illusiones ab eis fiunt. Altissimus enim est nec recepit aereas scz terrales impssiones. Qui fixit tabernacula in altitudine veritatis/ cognouit serenitatē dilectiōis a caligine libidinis: nec eum latuit scatebra sensualis: ⁊ animalis innotuit inclinatio: ⁊ ad que impetu carnis/ aut impetu spirit⁹ inducimur. Ex huius altitudine videmus per infimas rerū valles decurrentia flumina in mare damnationis: q̄ sunt amores fluxibiles: qui stabiles instabili deo non sunt: ⁊ velut olympus subiectas habet pluuias/ ⁊ aereas tempestates: et nubes carnis ⁊ labentiū rerum hinc ascendenti nō impediunt lumē solis iusticie: itellectualiter eñ supsituat⁹ est eis. Existēs in mōte/ viarum rectitudinē ⁊ obliquitatē aspexit in subiecta planitie: vt si descendens vrgeretur ad ambulandū/ cautior esset in eis. Cōstitutus in monte veritatis/ vias actionis nostre cognouit obliquas ⁊ rectas: ⁊ in prudentia fact⁹ est in opportunis actionibus propter regnum. Qui montē altiorē cōscenderit: ortum solis et occasum in orizonte suo nouit melius prenotare. Qui ad montē veritatis puenit ex animo de intellectuali sole fecit hoc idē: sed frustra intellectus quocūq̃ ducatu in tam alta se tollit/ nisi eum comitet affectus. Euanescit bonorum cognitio/ nisi vires amor accedat. Comitet inquā affectus intellectū ad illa bona q̄ ascendēdo nouerit: Quis plura ⁊ efficacius possit affectus diligere/ q̄ plene intelligere intellect⁹. Purificat semp cognitionem amor: ⁊ quis nō diligat vt bonū nisi pcognitum: verus tamē sepe diligit q̄ noscat: ⁊ interdum minus/ aliquando nihil. Terminatus est intellectus vsq̃quo possit ascēdere: finitus enim est. Supra naturā autē multi ad ascensum inuisibilē sunt vocati: pphete siquidem ⁊ quibus illuxit claritas spiritussancti. Nō tamē curiositate ascendendū est aliqua in-
Exo.19 telligendi virtute: nā in Exodo dicit: Bestia q̄ tetigerit montē/ lapidabit. Bestialis ⁊ aīalis est intellectus/ lapidariq̃ dignus: si aliquid diuinū curiose aut violenter intelligere psumpse-
Prouer.25 rit. Et Prouerbioꝝ libro dicit: Scrutator maiestatis opprimet a gloria. Ecclesiasticus etiaz nō tacuit prohibere ne intellectus suos velit
Eccli.3. excedere terminos/ dicēs: Altiora te ne quesieris. Satagat semp tamē vt in suis viribus non remaneat ociosus: magis vo ne ascendēdo curiosus fiat siue superbus. Damnabilius est eñ curiose atq̃ superbe inquirere/ q̄ intellectū habere remissum: Quis hoc sit malū. Ascendet sane intellectus hominis atq̃ affect⁹ cōserta manu ad inuicē: vt vnus alterū nō dimittat: velut college/ qui naturali amore ab eorū ineunte puerili etate iuncti in domo vna atq̃ aliti sūt: quorū sit primus ascēsus: vt a plano nature ad mō-
Psal. tem gratie subeant: ⁊ ibi expolient veteri veste peccatorū ⁊ malarū cōsuetudinū. Et alio gradu ascendendo proficiant a visibilibus ad inuisibilia: a corporalibus ad spūalia cōscendētes. Cōcito gradu adhuc progrediētes a causis recuruantibus ac irretientibus/ ad illas q̄ pficiēdi prestant subsidiū ascendāt. Deinde fiat ascēsus de virtute in virtutē: vt semp intellect⁹ atq̃ affectus ad potiora festinent. Retardatio bonorū vbi potest esse profectus/ nō est mora/ sed ca-
Psal. sus: ⁊ tanto recuruant ad infima/ quanto ad altiora eorum posset esse ascensus. Sed ad eū terminū dum militamus/ sit omnino studiū ⁊ festi-
1.Tim natio ascendēdi: vt omniū etiam sui pter deū obliuiscatur affectus: ⁊ nihil aliud preter ipm scire appetat intellectus. Nec curet si in deū totus transiuit affectus/ ad proximos paratū fieri: nisi quando eum licentiauerit/ qui ad seipsum tenebat abstractū. Non enim sunt diu durabiles mentis excessus: quādo nubes permittit interponi ad seipsum ⁊ ad proximos/ iusta lege reuertatur affectus: sapienter ab implicatiōe se tuens/ ne laqueo hereat: cū ad id in quo ante fuerat/ iterū fuerit reuocatus. Intellect⁹ in ipm ascendere nō potest vt capiat: sed in aliquid illorum que ipsius sunt. Fidelis existens totum credat intelligere nequiēs: nec aliunde velit sapiens fieri/ nisi ex eo qui omnē sapientiā tribuit ad mensuram. Omnia diligenda dilexit affect⁹ si totus ⁊ tote in omniū ascendit authorē. Qia nouit similiter intellectus: si solū diuinis theorĳs vacabat. Melius in dei sapientia homo et angelus omnia nouit: q̄ si ad seipsos ⁊ ad extra posita reflectant. Ascensus initiū/ cōsuetudo a sensibus recedendi: magis vo replicatio anime a relationibus ministroꝝ eius. Inuisibiliter enim graditur/ qui a visibilibus non tenet. Mediū eius ē gradi absq̃ memoria relictoruz graduū: vt nō quod peractū est de itinere montis/ sed quod restat solū intueat ascensor cuz festinantia: quod transeat in preteritū: quod aspicit futurum: ⁊ cessantibus his duobus solū sit gaudiū de psenti. Sed impossibile fit q̄ creatura preteritū non habeat ⁊ futurū: sed cui assistit deus tm̄ habet presens: quod preterire nō potest/ quod anime futurū ostendit. Ad psentiā inuitabilē potest adducere finis ascensionis quieta libertas cum dominio incontradicto omniū inferiorum. Et huiusmodi finis experimentuz est reacquisiti dominĳ: quod in protoplasto perdidimus. Finis ascensionis libertas nō solum ab inferioribus/ sed in superioribus deambulatio libera in conspectu illius qui tibi permisit ascensum: ⁊ progredi ⁊ sisti in aula inuisibili

imperturbabilis pacis: prout haberi decreuit i agonistica vita ille qui quādo vult ⁊ q̄bus vult ⁊ quomodo vult / nouit termiare agones hominis vtriusq̄ atq̄ processus. Ascensore ꝰo oportet fieri morib⁹ innocentē: puritatē animi possidere constantiā mentis / ne feratur in vana: dolis omnibus priuari ad proximū. Hec quatuor
Psal. 23. breui sententia conflauit Dauid / dicens: Quis ascendet in montem domini: aut quis stabit in loco sancto eius? Et per respōsum accepit: Innocens manibus ⁊ mundo corde: qui non accepit in vano animā suam: nec iurauit in dolo ꝓximo suo. Ascensionis typus his qui cōtēdunt subuehi a terrenis / sit aquila: que interdū sphe ram ignis ascendendo attingit. Deus ignis cōsumens est: nō ardens nocue / sed dulciter vrēs vsq̄ ad quem anime potest celebrari ascēsus ve
Psal. 63. hiculo fidei ⁊ amoris. Sz accedet homo ad cor altum / ⁊ exaltabitur deus: vt nō intelligat comprehensio posse fieri deitatis: neq̄ vsq̄ ad dei substantiā animā trabea carnis indutam posse
i. Tim. 6. pertingere: lucē enim ſm apostolū habitat inaccessibilē: q̄uis multa supra id quod intelligimus / possit operari diuinitas. Proinde ascensus peruenit ad aliquid secretorū / videlicet cor secretū. Cor secretum deus nō est: sed aliq̄d eorum que circa ipsum sunt. Uerūtamen aliter exordientes videbimus citius cōsistentiā inuisibilis ascensionis. Cor altum est dogmatū altitudo / scripturarū q̄ ꝓfunditas. Accessit homo ad cor altum / scilicet ad altitudinē dogmatum: accessit ad profunditatē scripturarū. Sed exaltatus est deus: nam supra id quod dogmatū altitudo demonstrat / ⁊ scripturarū profunditas loquitur: exaltatus est a mentib⁹ deus. Cor altū / profundū iudicioꝝ dei: cor altum / altitudo misericordie dei. Ad hec accessit homo: ⁊ ꝗamplius eleuatus est deus. Cor altum / secretū sacramentorū: ad hoc accessit homo / ⁊ exaltatus est de⁹. Cor altum est omne quod supra se aspicit i virtutibus ⁊ sanctus intellectus: accessit homo / exaltatus per omnia deus. Cor altum oratio: cor altum meditatio: cor altū cōtemplatio. Accessit ad omnia hec pro modulo suo in virtutib⁹ homo: ⁊ exaltatus est sup omnē intelligentiā de⁹. Incomprehensibilis est deus: etiam si vsq̄ ad ipsum fiat inuisibilis ⁊ mētalis ascēsus. Et quāto magis animus ꝑ inuisibiles virtutis ⁊ cōtemplationis gradus ascendit / tanto magis exaltatur deus: non de nouo: quia mutabilis non est: sed hoc ascensoribus magis apparet. Uidit q̄s a longe montē quanq̄ magnū: ⁊ ad ipsum facilem existimauit ascensum. Accessit propius: altior apparuit de prope q̄ de lōge. Si stella quedam fixa ⁊ omnino immobilis in parte celi orientali situaretur / q̄nā ꝓspicere posses in partib⁹ occidentis: quasi per equale zenith tui capitis videretur: nec oculos ad eius aspectum oporteret ad supius circumferri / aut obliquari: nec caput agitari ad aptitudinem visionis: solum versa facie apertisq̄ oculis quasi linealiter visus intueretur. Sol etiam cum orit: ⁊ in orizonte vsq̄ quē visus protendit oculoꝝ: ex eq̄li planicie radioꝝ resultat in oculis existentium in lateribus occidentis: ⁊ per eandē planiciē reuidetur. Qui si diuina potentia firmaretur: mouereturq̄ quispiam de oppositis partibus ad ambulandū linealiter versus stellam aut solē: quanto magis appropinquatio fieret / tāto magis videretur stella vel sol in altiora sustolli: cum in se imutabilitatē omnino seruarēt. Sic humanis mentibus appropinquantibus ꝑ occultos ascēsionis gradus ad deum / altius exaltatus appareret. Ipsa enim veritas ostendit de prope quod a longe impossibile fuerat omnino videre. Superni nāq̄ ciues qui mūdo in isto iam peregrini fuerunt / illam exaltationē exaltati⁹ q̄ hic contemplati fuerant cōtemplant. Sententia oīno infallibilis manet: q̄ accedet homo ad cor altū ⁊ exaltabit deus. Cor altuz / incarnatio ꝰbi est / natiuitas / educatio / conuersatio / passio / mors / sepultura christi est. Accessit ad hec homo / ⁊ in omnibus exaltatū repperit deum: tam vt in his nō esset minorata diuinitas: neq̄ ab intellectu hominū cum humanitate apprehēsa foret vnita maiestas. Accedat homo ad cor altum: ⁊ sup exaltabit deus. Cor altū altitudo humane intelligentie dicit / ⁊ tradite rationis. Cor bestiarū / cor est: sed altū nō est: nō enim potest in superiora cogitando subtolli. Angeli cor nō habēt: sūt nāq̄ intelligentie separate. Cor altum solū hominis est. Accessit homo ad cor altū. Ascendit ad seipsum: ascendit in superiora intelligētie atq̄ rationis. Ascendit ad cor altum / eleuatū naturaliter super omnia supercelestia. Sed in corde alto altas disposuit ascensiones: vt in illud altius ascēderet / supra quo nihil altius est quod oīmode ꝑmineret. Et per gradus ꝓprios vnusquisq̄ fecit ascensum. Non enim omnibus vna scala ⁊ gradatio prefigitur ascendendi. Alius q̄dem sic: alius ꝰo sic. Non est volentiū ascendere / gradus ascensionis eligere: sed eius solū est ostendere ascensionis iter / qui de celo descendens in terris recte viuendi atq̄ ambulandi factus est iter. Doctrinā ascensionis velle firmare oīb⁹ ꝑ oīa similē tale noscit: ac si quis omnes vias q̄bus mundus iste ambulando ꝑagit / vellet coartare in vnū: cū latiores sint sp̄uales spiritualiter ꝑagrabiles campi / q̄ terra que pedib⁹ hominū ⁊ bestiaꝝ subiecta calcat. Ascēsus animaliū / ascēsus est supra naturā corporaliū atq̄ carnaliū motionū. Habet rationalis homo id quod ascendit / quod est / quod in ip̄o ꝓcellit: habet sup quod ascēdat: quod est corporeitas aīata vetus asina: ⁊ appetit lasciuū / scz indomitum pullū eius: habet ad quod ascēdat: quod ē dn̄s gratie ⁊ virtutū ⁊ rex glorie / atq̄ vniuersorum dn̄s. Nō aūt rō infra montes carnales inclusa tenebit: aut ascendet aut reuelabit sup eas. Si tenebit inclusa: aut deflectere infra carnales et corporeas voluptates / ⁊ ab eis se pessundari ꝑmittet: nec celebrabit super ascensum: nihil est

quod hoīs bonitatis asscribas: aut eum possis verꝫ hoīem iuste censeri. Nā vt oībus hoīb⁹ ve lut viri loquar/ inquā: Quid gloriaris hō ratiōe deflexa/ si sup tuū eē corporeū/ ꝛ sup ei⁹ obiectū appetibile/ imo sup appetitū carnis ꝓpriū ascē dere neglexisti? Cū figura ꝛ nomīe hoīm de nu mero te censeo bestiaꝝ: necnon infra multas te decerno expssum. Nā si corpus habes/ habent ꝛ lapides: si crescis/ crescunt ꝛ arbores: si ma gnus es/ maiores sunt equi/ elephantes/ ꝛ gran dia cete: si fortis es/ fortiores sunt leones: si ve lox es/ velociores sunt pardi: si pulcher es/ pul chriores sunt pauones: si vocē habes/ nunq̄d maiorē vt tauri? nunq̄d clariorē vt canes? nun quid dulciorē vt philomena? Si visum habes nunq̄d acutiorē vt aq̄la: que irreuerberatis ocu lis solis radios cōtuet? Nunq̄d penetrabiliorē vt linceus: q̄ multa suo visu obstātia penetrat? Si ceteros sensus habes: ꝛ aīalia multa bru ta. Si prouidus es in tēpora: ꝛ formice. Si sa piens in domicilijs cōstruendis: ꝛ aues aeree. Si desyderiū cōseruādi te habes: ꝛ conche ma rine. Si insudas ingenio artib⁹: apes et multa taliū nō excedis. Si filios generas: ꝛ terrena ꝛ aquatica multitudo animaliū atq̄ pisciū/ dn̄i p̄ cepto terrā mareq̄ ornant. Si colores varios: naturā penit⁹ non adequas. Si loquela lingue diserta de articulata voce te alijs prefers: ꝛ asel lam balae diserte legimus fuisse locutam. Et

Gen. 3. serpentem primis parentibus legimus disertū ꝓtulisse sermonē/ virtute diaboli organizatū: ꝛ multe aues aliqualē hominū didicerunt loque lā. Sed inquies nec cōtinuare potuisse ꝑ tēpo ra: vel multa verba valuisse ꝓferre. Sed si īfra bestias redactus es/ nec ascendisti corporeā en titatē atq̄ voluntatē: eo magis dico te miseruꝫ/ quo ꝑ tuā loquelā tuū patet opprobriū. Si cor pus habes erectū: ſ nec in altū eleuaꝛ vt aues. Profecto nihil est quod a bestijs atq̄ auibus/ aut ab alijs entibus eximat: nisi ratio que potest ascendere virtute ꝓpria sup corpus/ ac eius re gere ascendens desup appetitū: magis autē cū sibi adiuncta fuerit gratia christiana. Si autez ratio sup appetitū sensualem ascenderit: velut a pondere libere/ poterit ad sua supiora conscen dere. Sed iste ascensus sessionē accepit. Sedit eñ more homis equitātis sup aīalia christus. Ascēde ꝛ sede supior fact⁹: rege in quiete quod noueris tibi esse subiectum/ ꝛ a tua potestate re gendū. Ut molliter sedeas/ interpone apostolo rum vestes: ipsoꝝ exēpla te sedentē docebunt: ꝛ circūquaq̄ assistēt ad directionē indiscretissi mi animalis. Ipsorū doctrina nō ꝑmittet exor bitationē fieri. Erūt laudes/ voces/ palme atq̄ olive in signū victorie atq̄ pacis. Nullus enim dignus est laude vel palma q̄ p̄mo de seipso nō fecit plene triumphū/ ꝛ subactū corpus tenuit rationi. Supasse barbaros ꝛ indomitas gētes magis ē vituperij q̄ honoris: si q̄s a sensualita te vinciꝛ. Maior ṽo de hoste aliquo nō potest esse victoria/ q̄ de seipso reportasse triumphuꝫ.

Ascēdit sepe in nauiculā christ⁹: ꝛ multa myste ria est in nauicula opatus: sed solum videamus ascēsum mysterijs ꝑtermissis. Trāsiꝛ vado mo dicū flumē: excedens ṽo ꝑ pontē: mare ṽo ꝑ na uē. Marina est opatio nauis: a qua deiectus io nas deuoraꝛ a ceto: in qua in generali diluuio oīm vitalium specieꝝ reseruata est vita. Instru mentū est quo secretū sulcaꝛ elementū: ꝛ accedi tur ad diuisas atq̄ remotissimas regiones. Do mus est in qua staꝛ absq̄ stabili fundamento: ꝛ agitata vento aut remigandi arte moueꝛ. Non ꝓpter pagendā stabilē terrā/ sed ꝓpter fluidam aquā est adinuēta. Ars est qua mare trāsiꝛ. Ma re ꝓcellosus ꝛ amarus est mūdus. Proindear tē trāseundi ꝑ mūdi discrimina cō[...]am⁹. Ars viuendi caute atq̄ irrep̄hensibili[...] terraꝝ nobilissima est/ ꝛ ꝑueniendi ad portū. Hoc eñ ꝑoptant q̄ nauigant: vt ad cupitū portū perue niant: ꝛ tota peritia nautica id intendit/ vt ī por tum salutis deueniat. Ars artiū est euadere pos se/ cū turbine atq̄ tēpestatibus mūdus incipit inhorrescere. Ars artiū est onustā sp̄ualib⁹ mer cibus nauē liberare de pelago: ꝛ a piratis visibi libus ꝛ inuisibilibus euasisse magna est peritia nauigandi. Uita enim nostra quoddā nauigiū est: vndiq̄ a reumatib⁹ ꝛ reuolutionib⁹ ꝛ tēpe statib⁹ agitaꝛ. Multi eñ scopuli sūt in pelago hui⁹ mūdi: in quos sepe incidit nauis incauta: ꝛ ꝓpter improuidentiā ꝓrete naufragiū patiꝛ. Christiana fides est christiane vite nauigium: que sola tranquillitate turbaꝛ: ꝛ agitationibus citius venit in portū: nec nisi a nauigāte potest pati naufragia seu ꝯtrariū ventū. Omne malū nauis rōnalis ab interioribus ei⁹ insurgit. Ni hil enim demergit hominē in pelago mūdi hu ius: nisi quod ab eius voluntate ꝓcedit. Fides nauis est: q̄ christū habet agilē ascensorē: q̄ ab arietantibus ꝓcellis cōcuti pōt/ submergi mini me. Cuius gubernator pater/ ꝓreta filius: ven tus vela implens sanct⁹ quoq̄ sp̄ūs: velū chari tas: arbor spes: vict⁹ diuinū verbuꝫ. Nauis est dom⁹ virtutū/ fabricata in campo nature seu ī altitudine gratie ex tabulis dolatis atq̄ conte ritis ꝛ leuigatis: deductis in cōpositiōe ad regu lā terrenā: ꝛ stabili fundamēto carēs: nihil enim in terris stabile habet virtus. Ad sp̄uale cōposi tū suo modo debēt oēs cōuenire virtutes: quo nauigabim⁹ mare magnū: plenū magnis demo nib⁹/ quoꝝ nō est numerus. Ipm eñ nauigium nos liberat/ ne abyssalia ꝓfūda petam⁹. Quod q̄ nō ascendit/ nō ꝑtransiuit ad requiē: aut si ten tauit icedere isto relicto nauigio/ eū marini ver tices submerserūt. Orationes multas ad placi tū creatoris ꝛ ad tutelā/ a nō quiescentibus vi dis oportet facere in aq̄s multis cū nauib⁹ chri stiane virtutis: ꝛ eo mirabiliores/ quo a multis aq̄s peccatoꝝ fluxibiliū reꝝ euasimus: eo clario res/ quo abyssum nō petiuim⁹/ quasi lapis: et a vehemētia aquaꝝ multarū more plumbi nō de scēdim⁹ in ꝓfundū: vt beatiores appaream⁹ cū angelis in excelsis; quo p̄clara virtutū opa feci-

Pax

mus in aq̄s inundātib⁹ ad ꝯtraria multis. Na-
Gen.7 uis noe altior fiebat nimietate aquarꝫ: ⁊ eleuata est sup oēs montes/qui erāt sub vniuerso celo. Apta eīn erat sic supferri. In aquis crescentib⁹ extollebak in altū. Et illi⁹ nauis mirabilis opatio fiebat in aquis multis. Et tu vallē ascende virtutis. Adhuc sunt/⁊ vsqꝫ ad finē seculi erūt aque peccatorꝫ/tētationū/tribulationū/rerꝫ fluxibilium super terram: te si non ascenderis submergentes.

¶ De diuersis ascēsionib⁹. Ca. VIII.

In hierusalē ascēdit iesus. In pacē fit totalis ascēsio ei⁹. Pax erat ⁊ ad hierusalē pacis visionē ascēdebat: hoc eīn ipē erat ad quod ascēdebat. Sed trahit nos post se: nos ꝙ curram⁹ in suaue olentes sctissimos mores ei⁹: ⁊ ascendam⁹ ad pacem. Sed q̄d pax? Quid ascensus eius? Quid ascensionis fruct⁹? Multiplex cū sit pax: nō ad oēm dirigend⁹ ascēsus. Aliqua eni est q̄ vtilius in discordiā verterek: videlicet aīe ad corp⁹/⁊ hoim iniquorꝫ q̄ ad mala patrāda pacis federa tenēt: ⁊ male concorditer sentiūt ꝯtra regulas veritatis: aut agentiū contra iusticiā iusti moris. Pax cū vitijs atqꝫ pctis iusti⁹ verterek in bellū. Pax vo ad quā est ordinand⁹ ascensus: prima est corpis ad aiam/non aīe ad corp⁹. Expedit oīno nō aiam corpori cōdescendere in federib⁹ iniuste pacis: sed corp⁹ cū aia in lege deifera cōcordare. Nō eni est pax si iust⁹ ꝯcordiā cū iniquo habeat: qꝛ eoipso iust⁹ iniqu⁹ efficik/si cū iniquo pacis federe colligatur. Proinde nō aia corpori ꝯdescendat in fetorib⁹ ⁊ aialitatib⁹ atqꝫ sensualitatib⁹ eius: sed corp⁹ a potestatiua virtute aīe subtrahak ⁊ dirigak rōnalib⁹ directionib⁹ ei⁹. Nō celebrak pax inter corp⁹ ⁊ aiam/velut inter equales ⁊ equaliter rōnem habētes: sed eo mō/quo inter sessorē ⁊ equū ꝯcordia equitandi pagik. Non sessor ab equo/sed equ⁹ a sessore dirigik/lorizatur atqꝫ calcarib⁹ purgek: ⁊ tunc agik pax cū dirigenti manu se cōmodat et lorizanti se donat/in dexterā vel in sinistrā: etsi expedit/faciē reconuertit ad tergū: ⁊ repetit sepe iter p quod semel incesserat: non deuitat montiū ⁊ colliū altitudinē planiciē neqꝫ valles: cenū ingredik atqꝫ trāsuadabile flumē: neqꝫ pauefact⁹ retardat incessuꝫ: calcarib⁹ vrgētib⁹ non resistit: ⁊ se totū colligit ad imperiū insidētis. Sic cū corp⁹ dirigi se pmittit ab aia/lorizari atqꝫ vagari p oēm similitudinē qua equ⁹ a sessore deducik. Erit igik pax corpis atqꝫ aīe ordinata subiectio corporis ad aiam ipm in rōne ducentē: ad quā pacē est ordinand⁹ ⁊ pficiend⁹ ascensus. Alia siq̄dez pax est ipsi⁹ cōsistentia spūalis/scꝫ intellectualis aīe: q̄ agik in agonistica vita ⁊ militia spūali/cū appetik quod aiam pficit: nec querik quod deijcit in defectū. Pax aīe rōnalis est impturbabilis volūtas ⁊ rō eorꝫ q̄ a cōditore agunk. Pax aīe purgatio affectus/ ⁊ intelligentia nō curiosa. Alia pax est ad pximū. Pax vo ad pximū est i actionib⁹ ⁊ passionib⁹ nulla querela. Pax ad deuz dū in isto mūdo tot picnlis militam⁹: est ex olbus pmpta ⁊ inexceptuata susceptio atqꝫ obedientia eorꝫ que in diuina lege mādank/vsqꝫ ad sanguinē penas quaslibet atqꝫ mortē. Ad hanc pacē oim in hac vita degentiū debet festinare intentio/⁊ pperare ascensus. Quotienscūqꝫ vero dñs noster iesus christ⁹ ascendebat hierusalē/ingrediebak in templū: naꝫ in pace solida est orōnis ⁊ postulatiōis ⁊ exauditiōis ⁊ ꝯtēplationis locus. Et vitatē doctrine magis ⁊ melius orādo ꝙ legendo intellexerūt hoies sancti dei. In hierusalē erat templū. In pace sunt oia diuina mysteria ⁊ reuelatiōes ⁊ cherubin scientiarū/et gloria et ppiciatio p pctis/et ablutiōes a sordib⁹. Ad pacē istā ascendam⁹/istāqꝫ sectemur: et de⁹ pacis erit oīno nobiscuꝫ. Montis oliuarꝫ ascensum etiā fecit diuin⁹ montan⁹: qui a montib⁹ eternis illuminat omnē animā illuminari dignā: vt semp ad ascensum aias puocaret: quas ad hoc creauit/vt nō remanerēt in imis: sed vt collocarenk in supiorib⁹ supernis.
Ad luminis fomentū p hunc ascensum nos saluator inuitat. Nō est oleū lumē/sed ipsi⁹ fomentū. Oleū discretio est: habet eni condire multa cibaria ⁊ dissuauia in suauitatem ꝯuertere. Discretio cōdimentū agende vite est atqꝫ morum expedientiū ad salutē. Oleuꝫ mitescere aspera plura facit. Loquendi suauitas multos duros fecit a feritate cessare: oleuꝫ nempe suauitatem lingue importat. Oleū oib⁹ liquorib⁹ supnatat ac etiā eis nisi artificiosis argumentis penitus nō miscek. Supinfusum supnatat. Si sup ipsum liquor alius infundak/oleū supnatat: sua eni natura nō patik alijs liquorib⁹ cōmisceri pma cōiunctiōe. Aīa vo sue nature altitudinē seruās ⁊ intellectualē leuitatē quā a deo in creatiōe accepit: cū terrenis aliquā cōmixtionē non sortik: dānoso argumento talib⁹ se imiscet. Oliua viriditatē in folijs seruat: ⁊ foliū verborꝫ tuorꝫ non cadat in vanū/neqꝫ defluat in pditionem. Oliua signū est victorie atqꝫ noue leticie. Innouātur in nobis quotidie demonū bella: ⁊ pugne victorꝫ iteri⁹ nō quiescunt. Exterius vo mūdus ⁊ hoies pstrepētes aduersus aiam inire certamina nō desistūt: ⁊ inter occultā luctā ⁊ pugnā aptam fere licet aīe respirare. Sed ad mōtem olineti p christū ascendentem inuitamur ascendere: vt p signa victorie victoriā de occultis hostibus faciam⁹: ⁊ de palā nobiscū cōgredientibus ad inferendū inuisibilia dāna signum/imo effectū victorie reportem⁹: nō ad corpa velut inimicis carnis dantes cōflictū: sed a malis suasionibus oīno inculpatā tutelā ad castra christifere militie reportātes. In signū pacis primo ram⁹ Gen.8.
olíue ab aue pacifica noe ferk reportatus ad vesperā: vt ostenderek ꝙ dei deseuiens ira quieuerat: qui omnē viuētem animā deleuerat sup terrā: his dūtaxat exceptis q̄ in arca noetica sūt reperte. Igik oliua signum noscitur pacis. Proinde festina cum christo in montem ascendere olineti: vt in virtutibus spiritualibus ex talib⁹

Oleum

Oliua

similitudinē sumptis vegas. Ascēdit animalia
iesus inter allegorica mores cudēs: vt sup oēm
animalitatē rōnis impio z loro regiminis ascē
damus. Ascendit crucē iesus voluntarie/nō in-
uitus: pficiens vituperio suo nostrū honorem
ignominia gloriā: pena beatitudinē: morte vi-
tam: in ordine vite agēde ad oīa humanitati cō
traria suos animans sectatores. Non creditur
a vulgarib⁹ qꝫ sit ascensus/sed descensus ad pe
nam: sed veritas christiana magnū credit ascē-
sum posse pro passo p nobis voluntarie pati:
Habet voluntarius ascensus ad puisam penā
mirabilē actionē: fit enim supra se seipso peni-
tus maior qui voluntarie affligit penis. Habet
pfecto asperꝝ sensum: quē nostra tenella natura
semp reputauit aduersum. Contrarijs penalib⁹
z afflictiuis naturā se tradere/victorē sue natu-
re se monstrat: z seipsum calcat seipso supior: z
vicit omino domesticū hostē: cum quo dormit
z pabulat: cū quo pergit z sistit: cum quo quie-
scit z loquit: qui portat atqꝫ portat: qui nisi per
mortē nullis diuidit z medijs: quem deuincere
maiorē qꝫ innumeros extra se vicisse dixi victo-
riā. Maioritatē insignē habet talis ascēsus: nō
transitiua/sed cōparatione reciproca: z tāto di
gniorē/quanto primo secum verus z christifer
agonista duellat: quo se primo deuicto nihil in
uincibile manet. Quid enim est quod non vin-
cat qui se volūtarie obijcit penis/si expedit: aut
libens expectat/si eum tortor inquirit? A nemi-
ne potest deuinci qui est a seipso virtuose deui-
ctus. Non vincit eum pena: quam libens am-
plectit. Non deijcit eum dolor: cui appetit sub
iacere. Non tortor cū necantib⁹ instrumentis:
qui secū cōcordat in votis: nā querit tortor per
cutere: ille desyderat tolerare. Si ille occidere/
ille anhelat exire. Si ille corp⁹ pimere: ille cor-
pus relinquere. Si tortor vult qꝫ amplius non
viuat in mundo: ille xpo semp optat libertatem
a mundo. Non terrent tyrannorꝫ terrore q̄ in-
ter animā z corpus gladiū inimicitie posuerūt.
Habet ascensus spontaneus factus ad crucez
promptitudinē exquisite virtutis. Promptitu-
do virtutis penit⁹ illa est/q̄ marcescere ocio ti- Promptitudo virtutis
met: que semp affectat habere cū inimico con-
gressum: quietē ignauiā dicit/z non probari tor
porē. Coronari renuit sine bello: viuere in deli-
cijs refugit: semper parata reddere. Nihil exce
ptuat in euentib⁹. Nouitatem euentuū estimat
quid antiquū: puiderat enim ante/seqꝫ paraue-
rat ad esse futurū. Animosior reddit post labo-
res: cū opportunitas certaminis adest/nō dicit
expecta. Nihil promptitudo virtutis imperatū
habet. Arma sibi non desunt. Semp habet vbi
quas appetit possit perpeti penas: aut vnde sol
uat quod cupit debitū mortis. Promptitudo
virtutis suppliciū deputat: si quod suū est/ non
fecit: etsi omnes nō posuit in experiētia vires.
Igit voluntarie christus ascendens in crucem
virtutis/promptitudinē pmonstrauit z anima-
uit ad ascensum veridicos sectatores. Ascensus
crucis omnē complectitur ignominiā: erat eni
tunc tēporis turpius supplicij genus: vt in seq- Mat
la christi quispiā factus in ignominijs non ex-
pauesceret malū pudoris: nec absterreret metu
horribilis cruciatus: cuz sic pcessisse inspiceret
caput omniū nostrū. Supra naturam est gra-
dus ascendisse penarum: z sensui nostro repu-
gnant/cū tam acriter cū ipso duellant: sed hoc
fecit z facit in sanctis gratia/non natura. Nec
enim p naturā superna captabimus: supra natu
ram ergo fieri expedit qui corde anxio inhiant
in superna. Non aūt est ad omne quod cruciat
ascendendū: multi enim absqꝫ merito feruntur
esse cruciatus. Habet enim diabolus mūdus
visibiles cruces suas: ad quas ascēsus/ad infer Cant
num descensus peragit: vt pena/nō gloria sub-
sequat ad penā. Quod cōtrariū in sctis christi-
feris agit: vt post penaz gloria subsequat. Crux
est cum aliquid appetit z nō habet: aut si habet
non ita pfecte vt querit. Ascendit anim⁹ stimu-
lo sancto punctus ad inuisibilē crucē: z desyde-
rabat virtutē legitime in anīo possidere: nec eni
poterat sicut volebat: z hoc cruciatus erat illi.
Volebat eni orationē inrecuruatā possidere: i-
tentatā ab imūdicijs castitatē: humilitatē ieuni Jo
sibilē z immotā patientiā habere querebat. Et
sicut ignis aut quodlibet elementū sm suas p-
prietates habet: sic querit animus habere vir-
tutes/z applicare ad opus/sicut applicant in-
strumenta fabrilia seu cataplasmata super vul
nus: sed nec iuxta votū subsequat effect⁹: z hoc
crux erat interioris homis. Meritū tamen ha-
bet desyderiū sanctū: etiā si non sequatur ex to
to quod queritur: dūmodo de negligentia no-
stra animus non causetur. Querit anima iuxta
diuinū pceptum/deū tota z tote diligere: proxi
mū aūt iuxta mensurā suā a dño pfinitā: sed ne-
quit implere oīno indefectibiliter quod precipi
tur: z cruciat cruciatus: nihilominus est tamen
virtuosus ascensus. Ascendere voluit itellect⁹
z intelligere: quod aūt querebat/aut ex toto aut
ex parte habebat velamē. In cruce configit in-
tellectus/si nō plene intelligat: asperi⁹ affigit
si omino nihil intelligat: sed nō demeritū/imo
meritūz habet/si ignorat vt credat. Actualiter
ad penas corporales ab alijs irrogandas ascē
dere si nō est meritus/ ad supbiam posset ascen
bi: eque aūt ad tentationē dei/ nisi a spū fuisset
pmonitus: sed hūc retardo ascensum/interiorē
asserens debere semp esse paratū. Ascēdamus
tamē crucē electiuā penarꝫ: vt vnusquisqꝫ prope
modū corā deo in eius aram se mactet. Ascēda-
mus crucē improperiorꝫ z subsannationū: z om
nē acerbitatē z derisionē z potionē amarā susti
neamus. Neqꝫ ascensus glorie celebrabit: nisi
prius ascensus hui⁹ crucis versatilis celebret.
Nō cōsyderemus materiā crucis: quā corpali-
ter z penaliter christ⁹ ascendit: lignea eni fuit:
nō figurā: tria solū brachia habuit/excepto tri-
umphali titulo supposito: qꝫuis hodie non sine
mysterio brachijs quatuor figuret: sz penā quā

ascendēs sustinuit. Nec sine causa pnunciaue-
Mat.16 rat ante saluator: Qui vult venire post me: ab-
neget semetipm̄ et tollat crucē et sequatur me. Pre
cessit q̄ nō abhorruit p nobis sustinere acerbis
simas penas: te vero ad hūc expectat ascēsū.
Si appetis imitari iesum ad suū penalē ascēsū
deinde ad celestē gloriā te vocantē/abnega te-
metipm̄: sc3 illā perimas volūtatem q̄ repudiat
sensibilib9 aspis: et q̄ pbari renuit affectatis. Ab
nega temetipm̄ in flumie diuini amoris: in gur-
gite humilitatis: tibimet dona libellū repudij.
Noli velle tu9 esse vel fieri: tua ptāte nō gaude-
as: accede p fidē cū humilitate ad crucē. Crux
palma est: fruct9 habet amenos: licet sit aspa ascē
Canti.7 sus. Inq̄t spōsa legitima: Ascendā ad palmā et
apphendā fruct9 eius. Iuxta truncū aut stipitē
assistēs nō accipiebat fructus/nisi ascendisset.
Nō marcescūt fructus eius in arbore: neqꝫ de-
cidūt. Nō agitant a vēto: neqꝫ cadūt. Semp in
cruce sunt fructus: ascendētes solūmō pcipiūt:
Ascendētes oportet denudari et nudos nudam
ascēdere crucē/ad nudū in ipa pendentē. Crux
aliter intellectualibus oculis apparebit. Crux
generalis est virtus: magis vero crux 9sūmatio
Jo.19 est virtutū. Et in ipa clamatū est: cōsūmatū est.
Ascēsus crucis disponet in corde humilitatis:
que appetit passionib9 fieri oīno 9sortē. In cor
de legitimi amoris disponatur ascensio crucis.
Profecto vsqꝫ ad mortē amatum sociat verus
amor: et cū 9sūmato indefesse oīa 9sūmante ap-
petit 9sūmari. Amor id habet abiectū quod hō
nō abiecit mēte atqꝫ corpe p amato. Vellet cō-
ri in cruciatibus verus amor: q̄uis in causa nō
possit. Ascēsus crucis ē erectio a terrenis. Ascē
sus crucis initiū/mediū/et pfectio paupertatis.
Nihil habet intellectualis crucis ascēsor: et nō
curat si diuidant inter hoīes bona mūdi et q̄ de
iure videnk sua: solū suū reputat opa facere aut
fecisse virtutis: etiā si sup sortē bona sua in ali-
os q̄sqꝫ pueniāt/nō sentit in aīo passiōes. So-
lū hec passio in aīo figitur quousqꝫ pficiatur diui
na voluntas: et tota virtutis iusticia cōpleatur.
Tūc em̄ ab hoīe fit cōpleta iusticia/cū nihil no
uit q̄d interius aut exterius addat p potentiam
neqꝫ p voluntatē. Plura em̄ pōt velle volūtas
q̄ hō possit efficere. Proinde nudū oportet fie
ri ascēsorē et impassibilē aīo ad pdita et ad illas
q̄s patitur passiōes/ac etiā ad penarū ministros.
Impassibilitꝫ pēdet in penis in aīo christus: ex-
cepto q̄ p nobis dolet: sed nō de penis in aīa
dolet. Amor suus isupabilis nō pmittebat aīa3
dolere de penis. Nos vero crucē impassibiliter
ascēdamus: vt ad oīa materialia nō sit aut ipas-
sibilis sit affectio. Qui ad ipassibilitatē puenit
reaccepit in aīo diuinā et claram imaginem atqꝫ
virtutē: nō corpis/sed aīe impassibilitatē pnun
cio. Alioq̄n si corpus istā in hoc mūdo sortiret
pmio martyrū pbaret/quod in eo 9siliat atqꝫ re
ponit: q2 natura passibilis sustinet asperū sensū
vt ex eo in plerisqꝫ martyrib9 a corpe aīa pate-
ret exiliū. Impassibilitas aīe sola est sub celo li

bertas. Impassibilitas aīe q̄dā ipsius intrans-
mutabilitas ē: vt in honore et ignominijs: in bn̄
dictiōibus et maledictionibus: in opprobrijs et
laudib9: in doloribus corpis atqꝫ sanitatib9: in di
lectionib9 et odijs et alijs irrogatis vicissitudini
bus obūbratione atqꝫ trāsmutationē neqꝫ vari
etatē ipa suscipiat p studiū grē/nō ptāte nature:
quod soli9 dei est. Studebit aīa in retardatis vi
ribus ad hāc virtutē ascēdere: vt etiā aduersus
ea q̄ a natura insurgūt passibiliter impassibilis
maneat. Et aduersus diabolū oportet in istā ar
borē ascēdere: aduersus quē occultā et indeficiē
tē luctam habemus. Christus nāqꝫ de tetris ex-
ercitibus triūphauit in semetipo: in effectū no-
stre redēptionis et imitationis exemplū: p ma-
nū affixā cruci/nō ad repcutiendū extensam: in
nullo motus in aīa. Impassibilitas aīe firmi-
ter noscit situata: si oīno ad vitia petētia ingre
di manet imobilis. Impassibilitas cōsumma-
tio est virtutū naturaliū atqꝫ p gratiā acquisita
rum: vt in nullo cedat vitijs vel aduersis: nec las
situdinem patitur in actione virtutum: nec ip-
sam expedit quiescere: quia libertatem sortitur:
sed omnem exercitare virtutem sm̄ inherentem
ipsarū pprietatem/et varietatem tempor et loco
rum et assistentium hominum atqꝫ rerum et in
surgentium motionum in anima/et immissio-
num factarū ab angelis aut a suprema virtute.
Per compationē ipsum ascendentē oportet in
spicere: vt sciamus q̄ntum nobis ad verum ascē
sum desit: et sine retardatiōe accedam9 ad quod
agendū pponitur nobis. Sic em̄ apostolus ad
Hebreos scribit: Deponētes omne pondus et Hebre.12
circumstans nos peccatum: p patientiam curra-
mus ad ppositum nobis certamen: aspiciētes
in autorem fidei et consummatorem iesum: qui
pposito sibi gaudio sustinuit crucem omni cō-
fusione contempta. Recogitate igit eum qui ta
lem sustibuit a peccatoribus contradictionem
vt nō fatigemini amicis vestris deficientes: nō
dum em̄ vsqꝫ ad sanguinem restitistis aduersus
peccatū repugnantes. Verbo multa cōplecten-
ti apostolus locutus est dicēs: Deponētes om-
ne pondus. Pondus est lex nō deponēda. Pō
dus timor nō deponendus. Pondus amor nō
deponēdus. Quid ē quod dicit/deponētes om-
ne pondus vt curramus ad certamen? Multa
sunt pōdera/s3 bona et mala: hoc vero ad id re-
fertur quod ad Corinthios scribit apl's: Om-
nis em̄ qui in agone contendit/ab omnibus se
abstinet. Si ab omnibus: ergo a contendēdo:
ergo ab eq̄tādo. Quomodo ab omnibus se ab-
stinet? scilicet que impedimentū pstant ad con-
tentionē que agitur in agone. Hic autem omne
pōdus monemur deponere: nō illud quo virtu-
ose anima ponderatur/sed quo aīa impedit pō-
dus deponendū est. Pondus cōtractū/scilicet
originale peccatū: quod nisi abluatur/demerget
ad infernū. Pōdus natura corrupta. Pōdus
est amor inficiens et infectus. Pondus ani- Sap.9
me est omne visibile et corruptibile: quia cor-

pus quod corrūpit/aggrauat aīam: et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantez. Sz nec deponendū corpus/nisi cū ꝑ ineuitabile mortis impiū a corꝑe aīa segregat: deponendū tñ pōdus est accurate sollicitudinis. Oēs aīe vocant ad sabbatū virtutis: vt ad sabbatuz eterne beatitudinis ꝑueniāt. Sabbatizātes ꝓhibent portare depꝛimētia pōdera ⁊ onera: que

Hier.17 aīaz a diuinis impediūt. Hieremias dicit: Si aūt nō audieritis me vt sāctificetis diē sabbati ⁊ ne portetis onus: ⁊ ne inferatis ꝑ portas hierusalē in die sabbati: succendā ignem in portis eius: ⁊ deuorabit portas hierl̄m: ⁊ nō extinguet. Pctm̄ vero circumstans oportet deponere: vt curramus ad certamē quod nobis a sctōꝝ agonū positore christo iesu in cruce nobis ꝓponit: vt inspiciamus fidē quā nobis ꝑ crucē fecit. Ex fide nāq3 christifere crucis pena maloꝝ ꝯuersa est in arma virtutū: ⁊ quod est iniqui suppliciū in veri agoniste meritū est cōuersum. Et quod fuit pena primi hoīs delinquētis/triūphus efficit certatoris ꝓ christo homīs subsequētis. Et mors suā seruādo vocabulo ⁊ actiōe maliciam pie tolerata gloriā acq̄rit eternā. Et si q̄d sensui delicato noscit horridū: si ꝓ christo pendatur/nāciscit ꝓmiū. Assumpte ꝑ voluntatē afflictiones in corꝑe atq3 irrogate ab improbis/cōsecrant ad gloriā ꝑ fidei meritū sancte crucis. Etiā ip̄a mors q̄ tāto studio ab hui⁹ vite dilectoribus deuitat/ꝓ christo suscepta consecrat ad ꝓmiū: q̄uis cū tāto dolore hominū adimat sensum. Fecit em̄ nobis hanc in cruce fidē ille iesus: qui ꝓ nobis sustinuit mortē. Nec ista sensibus ꝑcipienda seu cōꝓhendēda rōnibus subiacent/nisi huius fidei auctorē potius vero auctaz ab ipso fidem aspiciamus. Ipsa em̄ fides hoc gratie priuilegiū a christo suscepit: vt oīa mala penalia dum viuit/transferre possit in arma virtutis. Et si qua humane vite ꝓpter asperū sensum/aut ꝑ priuationē delectatiōis nōscūtur aduersa: pōtes ⁊ vie fiāt ad eternā vitā ꝓ fidei auctore suscepta. Appropinquemus in altitudinem nostre mentis ad crucē: et aspiciamus ꝯsūmatorē iesum. In illa facta est ꝯsumptio ꝑfecta nostre redemptionis/in nullo sortita defectū. Sanguis em̄ diuinus in illa effusus est: ⁊ solutum est debitum quo tenebamur obnoxij. Nec consummationē fecit illa virtutū: sz velut signum siue sigillū instrumento atq3 chirographo vite sue atq3 doctrine in cōsummatā ꝑfectionem apposuit: ⁊ ꝑ signū monstrate sunt in illa in animo habite atq3 dilecte virtutes ⁊ excessus amoris ad creaturā de horrendis ꝑiculis eruēdam. Omnis hominū natio in crucis est ꝯsummata mysterio. Ad spem sup̄ne vite cōmota est qm̄ ꝓpter eternā vitā temꝑalibus ꝯcedendam temꝑalē mortē tolerauit etern⁹. Proinde spes omniū nostrū de altissimis est defixa radicib⁹: ostensa est ꝑ mortē charitas. Ad ip̄az vero ascēdere volentes inuitamur ad crucē: pēdet em̄ ibi repēsionē ab oībus q̄rēs. Oīs humilitas depicta est in tabula sctē crucis: nulla deest in cruce imago virtutis: imo nulla deest v̄tutū ꝓprietas v̄tutūq3 ꝑfectio. Etem̄ ibi iexceptuata paupertas reꝝ/amicoꝝ ⁊ hūane potētie: inexceptuata patiētia. Nulla q̄rela ibi audit: nisi oratiōes ad patrē/⁊ bn̄dictiōes ꝓ maledictiōibus. Inexceptuata maloꝝ ⁊ ignominiaꝝ susceptio: inexceptuata expositio corꝑis ⁊ aīe ad opprobria: Inexceptuata abstinētia ⁊ afflictio gustus: inexceptuata castigatio corꝑis: inexceptuata castitas: inexceptuata vilitas atq3 deiectio. Vere ꝯsummator bonoꝝ iesus oēz virtutē ꝯsūmauit. Ascēdamus ad istas passiones/videlicet cōsūmatas a christo v̄tutes: nec ascendēdo vnq̄ nobis deerit ascēsus: semꝑ suꝑerit quo ascendamus fide. Ascendam⁹ amore: ⁊ imitari velim⁹ in passionibus/in ostensis exēplo virtutib⁹ eū a quo petimus coronari. Volens attingere palmiferꝝ culmen/istā arborē ascendere nō deuitet. Aspicientib⁹ hec claret ip̄assibilitas. Ip̄a em̄ est inexceptuata virtus ⁊ inexceptuata dispositio: ad omne applicabile aīo ⁊ corꝑe ꝑ virtutem. Ip̄a est q̄ nihil determinatū aut ꝓpositū habet ab bene agere atq3 ꝓ iusticia pati: intēdit em̄ bonis: gaudet ꝓ iusticia ⁊ passionib⁹ oībus. In aula ip̄assibilitatis nihil est triste: v̄tutes letificātes nō desunt: nec ingrediunt ꝯturbantia mala. Inexceptuate se ꝓtegit a magnis atq3 a vitijs puis et vsq3 ad sanguinē/imo vsq3 ad mortē includendā: repugnās aduersus vitia resistentiā facit: et nō patit ex ꝓbitate certādi q̄ sibi ascribat ignauia. Querit ista ꝓbissima virtus semꝑ in agonibus esse. Agonizare vero q̄etem suā dicit et pacem. Vt vero triūphādo possit inire certamen q̄rit sepe ducem cui se inexceptuate supponit in directionib⁹ eius: suspensa semꝑ ad tubā excitationis eius/ip̄assibiliter suscipit onus belli. Ipsa nempe nunq̄ adueniet: nisi recesserit ab hoīe suus hostis. Impassibilis hostis ei⁹ est ꝑprius amor ꝯfederatus corꝑi ꝑ amorem. Etiā hāc vmbrosam ꝑpaꝝ diligens vitā: aut tenuit appetens viuere in cordibus alioruz/nunq̄ ad istā virtutem ꝑueniet. Discōpassionat⁹ ad corpus corꝑis ꝑicula nō timebit: exponit em̄ eum velut syluestrē bestiā ad affligentia mala. Non dicitur aliq̄d ꝑdere q̄ nō dolet de ꝑditis: nec dicendus est pati ꝑiculū qui ꝓmpto animo incidit in illud. Abhorrens vitā nō patietur a morte. Cui em̄ inimica est vita seu in amore ipsa non est/mors est amica. Nemo enim se dicit pati ab amico/si sibi seruit in placitis. Cupiebat dissolui apl's ⁊ esse cū christo. Dissoluens ergo mors sibi erat amica: q2 sibi seruiebat in placito. Fertur quidā magnus agonista tyranno minanti ⁊ volenti eū ista vita priuare/ tale dedisse respōsum: Tu solus ad mea vota concordas: et gratias tibi ago innumeras: quia me ab iniquis dominis absolutum restitues iustissimo regi regum. Qui non afficitur ad hanc vitam/impossibile dico affici ad aliquid vitiose quo vita ista fulcitur. Proinde nō patiet si aliq̄d adimatur.

Qui vbo in cordib⁹ alioꝝ residere nō appetit: nō
patiet̃ ex nota porrecta: neq; curabit cōspicuū
in aliquo fieri: nec ꝑuatus amicis ꝑ decisionē ⁊
mortē/passionē in aīo patiet̃ ⁊ vbo in aliquo cō
tra deū. Impassibilitas nō est ex carētia sensus
vt ē in illis reb⁹ q̄ oī vita ⁊ sensu ꝑuant̃. Nec est
in temerarijs q̄ ex ipa temeritate ꝑsumūt. Nec
illā tētamus in via quā in sup̄na patria sup̄ni ꝑ
beatitudinē possidebūt cines: sȝ illā q̄ nascitur
aut gignit̃ de ꝑdominātē rōne. Predominans
ratio q̄ rōnabilit̃ iubet oīa fieri/sepe non patit̃
aut afficit̃ vitiose: aut ꝑuenit de lōginquo virtu
tū studio multis gemitib⁹ ⁊ intimis desiderijs
⁊ orōnib⁹ habito ꝑ diuinā grāȝ irrogatā. Nūq̄
impassibilitas a natura soluȝ habet insurgere:
donū eñ est celitus in hoīe. Qui habet diffusā
grāȝ a deo in aīa ⁊ potētijs eius/ꝓponit sibi ali
quid eternū impassibilitatē q̄rens: quo auctus
postponit trāsitoriū cruciatum: ꝓponit celeste
vt postponat terrenū: ꝓponit diuinū vt postpo
nat hūanū. Sustinet quod infert̃: ꝯtēnit si ꝯtē-
nit̃ atq; deijcit̃/q̄ gaudiū ineffabile anteposuit
Vilis est oīs pena vbi pura ⁊ libera cōscientia
gaudet. Cōtemnit̃ oīs cōfusio/vbi menti ꝓpo-
nit̃ gaudiū virtutis ⁊ veritas eternitatis. Re-
cogitemus eū qui cōsummationē fecit bonorū
omniū ꝑ crucē: quā ascēdamus in allelulationeȝ
fatigationū aduenientiū: ⁊ oīno nō deficiemus.
Impassibilitatē animi ostendit abraā/⁊ omni-
modā carentiā vitiose affectionis: cū ꝓmptitu
dinē ostēdit sine animi passione ad filiū immo-
landū audito diuino impio: cui nec verbo nec
aīo reluctauit. Qui carere absq; dolore pōt his
que cōiter ⁊ naturaliter diligunt̃: ad impassibi-
litatē crucis cepit ascēsum. Qui vero ꝑ legiti-
ma ⁊ insolubilia federa noue sapīe in vxoreȝ su-
scepte sup̄ materna morte ꝯsolat̃/scȝ sup̄ ꝑuati-
one a deo facta seu ꝑmissa eoꝝ q̄ a natura insur
gūt/solū nouis ⁊ intellectualibus amplexib⁹ de
lectatus: altiorē ascendit gradū: quod isaac legi
tur fecisse/cū rebecce amplexibus fuisset astri-
ctus. Interꝑtat̃ eñ multa patientia: aut q̄ mul
tum accepit. Multa patientia solū ibi est vbi ve
ra impassibilitas ē: ⁊ vbi multa patiētia regnat
multā sapiaȝ adesse nullatenus ambigatur. Et
multa recipit q̄ multa summo ⁊ indefectibili lar
gitori dedit. Multa deo reddit impassibilita-
tis virtus: q̄ nondū multa/sȝ pluriora suscipit
a deo/⁊ sepe sensum excedētia: vsq; quo ꝯsūma-
tio amoris iesu impensi atq; repensi fecit in via
vltimā impassibilitatē: ⁊ nullā nisi patrialeȝ ex-
pectat. Est eñ ipa ꝓpter impassibilē nō inuite
sȝ volūtarie patientē virtus in aīa/⁊ actio in cor
pore cōsummata. Beatitudo est ⁊ gloria subce
lestis in agonistis agonizātibus ꝓpter christū.
Et gloriose degit in valle miserie. Ipa est felici
tas interioris paradisi/eandē rehabens imagi
nē quā accepit: vltra istā nō noui nisi gloriosuȝ
⁊ eternū sperare triumphū. Si conceptio cessa
ret a locutiōibus veritatis: ⁊ oculi rōnis et fi-
dei absq; vmbra respicerēt: oīno viderēt ipaȝ ⁊
ꝑfectā charitatē nō aliter nisi solis differre no-
minibus. Et cōueniūt sine differētia in ꝑfectio
ne certātis in stadio: quo currit̃ ad brauiū sup̄-
ne vocatiōis. Aspiciamus ⁊ ascēdamus totis vi
rib⁹ innitētes ipassibiles fieri: ⁊ fiet oīno nō no-
stro merito/sȝ diuino dono: vt vsq; ad id cele-
bret̃ impꝑtermisse agonizātis ascēsus/a quo ꝓ-
toplasti incepit occasus: excepta morte quam
exꝑimur: quā ille si stetisset nō fuisset expertus.
Ascēsus crucis ad hāc ascēdere oīno iuitat. Sȝ
claudit̃ huius intelligētie altitudo discolis ve-
lut coruscatio instantanea incomꝑhēsibiliter
quid ostendēs: apit̃ in euāgelio ꝑ fidē ⁊ agones
initiatis gradiētibus inrecōuerse iter virtutum.
Claret velut aurore distinctio a ꝑcedēte termi-
no noctis: veris ⁊ studiosis inq̄sitoribus occul
te veritatis velut meridiana lux inotescit: ꝙ ascē
sus impassibilitatis ē etiā ascēsus crucis. Hec
siquidē de cruce ꝑtulimus ꝓpter christi ꝯtinuā
dū ascensum in nostrū exemplū: sȝ alibi crucis
mysteriū differendū seruamus.

De descēsu saluatoris. Ca. IX

Ascendit iesus in celos: vbi nisi violē
to sensu moralitas nō ꝑstruit̃. Glorio-
sus surrexit: ⁊ gloriosus ascēdit. Glo-
riosa resurrectio ⁊ ascensio finis est moꝝ. My-
sterium altum est/nō exacta moralitas. Conati
sunt tamen plurimi hanc reducere ad mores:
non contradicens ꝙ bene dicit̃ et vulgares pie
informat: distorquet̃ dum mores huiusmodi in
effabilia mysteria deuitat. Sicut ascendit sic ⁊
celebrauit descensūs: qui aut suā ineffabilē hu-
militatem ⁊ dignationem ꝓpter nos insinuat/
aut cōformitatē/aut exēplares in nobis ⁊ puris
simas actiones: vt ꝓpe modū exequamur ꝓut
ipse ꝑrogauit exemplū: ꝙuis habuerit absq; in-
uisibili bello virtutes ab omni labe purgatas/si
militer ⁊ subiectissimas virtutibus corpis acti-
ones: ꝙꝙ tentari voluerit ⁊ ꝑpeti penalitates: ⁊
ꝓ sensualitate in ꝓfunda oratione deposuerit
argumenta. Descendit iesus vt supra ꝑrogaui-
mus/nazareth: in exempluȝ omnis deiectionis
inuisibilis atq; visibilis hominis: ꝓ obedien-
tia que reducit in patriaȝ exequenda. Ipe nāq;
alibi dixit: Descendi de celo non vt meam faci Jo. 6
am/sȝ voluntatem eius qui misit me. Primus
verus ⁊ mētis descensus in id tendit vt non vo
luntatem nostrā/sȝ volūtatem illius qui nos in
hunc mundū misit/incontradicte faciam⁹. Nō
eñ nisi vt ad sup̄na reuocet destinauit. Et eoꝝ
siquidem qui dirigūt autoritate atq; scientia in
superna/oportet velut vicem gerentium ꝑmi pa
tris voluntatem exequi: ꝟm directionem almi-
ficam sursum ferentis virtutis. Qui nō descen-
dere nouit voluntarie ab omni cacumine men-
tis et ꝓprie directionis: nunq̄ appropinqua-
uit ad aliquem virtutū ascensionis graduȝ. Nō
in angustū includo virtutes: sic theorizans om
nibus existentibus in mundo ⁊ extra mundum
fieri volētib⁹ atq; in veritate factis extra ipm
loquor: ꝙ nisi quis descenderit ab eo quod est

p naturā corruptā/aut p volūtatē ppriā: nunq̄
ascēdet p gradus fabricatos p gratiā diuināq̄
iusticiā. Pret has duas artes altissimas fabri-
cauerit q̄ sibi videntur iusti: vnaz videlicet ppe
reputatiōis: aliā vo pprie regulatiōis. Alij p̄mā
& nō reliquā: alij reliquā & nō p̄mā: alij p̄mā & re
liquā. Reputatio difficilir repmir: atq̄ ab arte
deijcir q̄ ascēderit. Ab arte vo ppe regulatiōis
neminē vidi descēdere. Facilior fit ascensus q̄
ab arce ppe regulatiōis descēsus. Tractauim9
autē hec vbi de vitijs egimus. Sed descēdere
ab his oportet iustificari volentē. Descēsio vo
iesu de mōtibus ad planiciē in exhibitiōe sua fa
cta turbis & infirmis nō valētibus alta cōscēde
re/seu detētis a desidia ascēdēdi: ↄstruit humil-
limos hoiuz mores: eor videlicet q̄ diuinas su-
sceperūt illustratiōes/aut gustauerūt celestia &
ineffabilia bona: descēdētes ad eos q̄ inuoluū-
tur in turbis & detinenr ab infirmitatib9 spūali
bus: quos iuuare cupiūt ex charitate diffusa in
eor cordibus: vt velint oēs dirigere ad patrez
luminū: cuius charitatē cognoscētes supnatura
liter/supintelligibilir/& eternalir diffundi i nos
p captu fidei/sup oēz rōnalē creaturā: & intuen
tes p fidē voluntatē eius q̄ vult oēs homies sal
uos fieri/& ad agnitionē veritatis venire: conā
tur eripe de opibus tenebrar: & cōicāt infirmi-
tatibus infirmor: & oibus oia fiūt/vt oēs lucri-
faciāt pter eū q̄ nobis oia factus est vt oēs lu
crifaceret: & pprias ↄsolatiōes dimittūt: & recu-
sant semp morari in mōtibus ↄtēplatiōis & di-
uine vbertatis pter releuādos primos: quos
iacere norūt et habitare in vallibus nebulosis.
Cognoscūt sane necessitatez descendēdi pter
primos: magis vero pter seipsos: pter di-
uinā iusticiā q̄ in auribus omniū hominū rōne
vtentiū clamat: Qui suos inferiores non adiu
uat/nec ipse a sublimioribus ptātibus adiuue-
tur. Et q̄ manū nō porrexerit adiacētes/nec ip
se super se sentiet omnipotentis manū releuan
tem atq̄ trahentē. Proinde necesse fit quādo-
q̄ descendere ad conseruos/etiam consydera-
tiōe cōmunis glorie possidēde. Respectu eter
ne glorie primo acquirende/deuitādeq̄ pena-
rum eternitatis: quicquid esse potest contem-
plationis/suspēsionis mentis/dulcedinis inef
fabilis: si im tempe agitur/securissime obmitta
tur. Tutius atq̄ gratius relinquir quodcūq̄ p
functorū bonum p deuitādo malo eterno atq̄
suscipiendo bono eterno etiam in primo/q̄ te-
neatur dulciter in seipso. Descēsus ineffabilis
dei est cum ad consyderationem factorum no-
strorū bonorū siue malorū/semetipsum incli-
nat: licet ipse omnia in semetipso imutabiliter
faciat: sed creata natura mutabilis opera diui-
na in se mutabiliter suscipit. Ut vero in descēsi
ōnibus edificemus mores: p prata scripture sa-
cre aliquantulū decurramus. Cū peccasset adā
ad eū diuina potētia in voce descendit: interro
gās vbi erat: Uere q̄dā dignatio descensionis
erat/cū creator creaturā de actiōibus suis exq̄-
reret: & inuitabat ad cōfitendū: quod fecerat vt
parceret si ↄfiterer humiliter: puniret si nega-
ret pcaciter: aut cōmissum malū supbe ostende
ret: quod & factū est. In quo docti sum9 vt hu-
militer descēdam9 ad delinquentiuz delicta/ad
exigēdū humilir culpā: vt corrigam9 atq̄ parca
mus/aut cū misericordia puniam9. Etem̄ deus
ad ista descēdēs nō deleuit vt potuit: sz puniuit
vt voluit peccatricē naturam: Descēdit in voce
delapsa de celo/ad p̄cauendū de cain p̄cogita-
tū malū: & iterū ad exigendā ↄfessionē humilez
vt p̄staret debitā veniā. Immetiatorie in suis
mōtib9 habitat q̄ pōt in primo p̄cauere delicta:
vt etiā si nouit quod in se ē faciat/q̄q̄ sepe p̄mo
nitus ipse nō caueat. Saluasti em̄ vt p Ezechie-
lē dicir/aiaz tuā: etiā si p̄monitus primus delin
quēdo pdidit suā. Multū supbe ascēdit/q̄ si po
test nō reuocat aut tētat dispositū ad ruinaz: ne
in penā intromittar eternā: magis vero ne diui
nā offendat iusticiā. Na si quispiā in altissimis
mōtibus degēs/q̄licūq̄ oculo ↄspiceret carna-
lē patrē a quoq̄ offendi debere: velut fulmē de-
scēderet: paternā deuitaret aut impediret offen
sam/assumptos labores & q̄etē pditā nō abhor
rēs. Male patnas oues custodiret in mōtibus
ex p̄cepto patno/si suā nō deuitaret cum posset
iniuriā/dū ↄspiceret essevicinam. Excedit sane
oēz impēsum atq̄ impendendū honorē/iniuriā
deuitare paternā. Nā ipsam sustinere quā pos-
ses auertere/oēz excedit iniuriā: p̄ter quā tuipe Exo
male agitat9 iferres: & oēz ↄfundit honoris im-
pēsionē iniuria tolerata. Quāto magis p etno
p̄re sunt vicissitudines assumēde: vt nūc in mō
tib9/nūc ad valles fiat descēsus/si pōt caueri ne
offendar lingua. Penitus erat dei descēsio ad
cain: ne ↄceptū facin9 ppetraret. Tu quoq̄ de-
scēde vsq̄ ad pctōr ↄuallē: & auerte si potes in-
iuriā dei: & si tale malū intēdir/dānū remoue p-
ximi. Quō ergo diligit deū etiaz si sibi & multis
alijs seruiat: si pōt & ei9 iniuriā nō auertit. Silr
ad reuocandū cain post fratricidiū/in voce in-
terrogatiōis ad cōpūgendū ip̄m iter descendit
amator hoiuz de9. Hoc idē parabola insinuat
q̄ descēdēs pastor de montibus/in illis nona-
gintanonē relinquēs/pereuntē vnā descēdit in
vallib9 q̄rere: oīno inuuēs vt hi q̄ supiores sunt
autoritate/doctrina/vita/ad eos q̄ inferiorā sunt
descēdāt: iuxta quod fieri pōt cōicabile int eos
ad p̄cauēdū malū/& ad reuocādū post actū. Cū
hoiuz supbia p manufactā turri tētaret in supe-
na ↄscēdere: vn̄ p̄mo velut p̄mogenita mors fu
erat ip̄a deiecta: ad illā rep̄mēdā postmodū cō
fundēdā suo mō ineffabili celebrauit de9 ipsum
descēsum. Inq̄t em̄ scriptura: Descēdit autem
dn̄s vt videret ciuitatē & turri quā edificabāt fi
lij adā. Hic em̄ descēsus ad mores relat9 certitu
dinē discussiōis malor p̄nūciat: vt malū corri-
gēduz aut puniēdū nō sit in opiniōe/sz in certi-
tudine. Silr fecit cum dixit: Clamor sodomor
multiplicat9 est: descendā & videbo vtr ope cō-
pleuerint/an nō ita est vt sciā. Humiliter & p-

uide in oĩ foro iudiciȷ̃ ad certã sciaꝫ maloꝝ que
agunt/descẽdat ille q̃ ꝑest: ne quomodolibet in
cautã inferat vltionẽ: aut corrigẽdo ꝑtereat de
linquentẽ ⁊ notet infamia: vel pena puniet inno
centẽ. Et cũ videret ab oꝑe nõ cessare suꝑbos
ad impediẽdũ ⁊ vlciscẽdũ vt scriptura refert/ite
rato descẽdit dicẽs: Venite igit ⁊ descẽdamꝰ et
ꝯfundamus ibi linguã illoꝝ: vt nõ audiat vnus
q̃sq; vocẽ ꝓximi sui: quod ⁊ factũ est. Ecce diui
na descẽsio ad impediendũ: ne tantũ ꝓcedat/q̃
tũ fuerat ante ꝓuisum. Prouidentie noscit esse
descẽsio/ne mala incepta ꝓgrediant in ãplius:
misericordie descẽsio ista ꝓnoscit: ne malũ ini
tiatũ vltra ꝓcedat: ne iudex aliqueꝫ inueniat in
quẽ puniẽdo deseuiat. Descẽsus iste iusticie fu
isse nõ ambigit: cũ mala iuste punit intẽtio/ eti
am si oꝑatio nõ succedat: nec eñ isti vt intende
bãt ascẽdere in celũ. Justicie fuit ista descẽsio:
vt mala insimul ꝯspirãtes ꝯfusio seq̃ret. Juste
igit fit vt qui ad mala patrãda conueniũt: quod
vt ne perficiãt diuidant. Magna etenĩ est diui
sio: vbi quod dicitur ab vno/ab alio non intelli
gitur. Quod si aliter fieri nequit: separent cor
pore atq; locis qui ad mala fiũt voluntate atq;
actione ꝯcordes. Proinde quorum interest/ ex
his formã descẽsionis assumãt. Ad liberandũ a
malo subiectos/oportet oĩno descẽdere in ali
quo culmine ꝯstitutos: exẽplo ꝯditoris qui oẽs
vult liberare quos ꝯdidit. Jnquit certe vt Exo
Exo.3. di legit: Vidi afflictionẽ populi mei in egypto:
⁊ clamorẽ eius audiui. Et subdit: Descendi li
berare eũ de manibꝰ egyptiorũ. Humili digna
tione descendat in aliqua celsitudine ꝯstitutus
ad eos qui a diabolo ⁊ tenebroso vitiorũ popu
lo affligunt: ad eripiendũ eos de manibus eo
rũ. Et his gradibus atq; modis fiat descẽsus q̃
bus opportune liberet male detẽtus: doctrina
suasiõe/remedio/virga/minis/⁊ his q̃ reqrit dis
positio detẽtorũ. Ac ꝑ hoc si ꝑ christi descẽsum
nostris moribus formã damus: tota christi vi
ta descẽsio ẽ ꝑ hũilitatis/vilitatis/ despectiõis/
pauꝑtatis/penalitatis gradus ⁊ ꝑ liberationis
viã: quousq; inferna descẽdẽdo penetraret: ⁊ in
de solũ mĩicordie dignos extraheret. Descen
damꝰ ꝑ hos gradus. Descẽdamꝰ de solio iniq̃ta
tis. Descẽdamꝰ ꝯsyderatiõe atq; dolore in ma
la q̃ fecimus/⁊ in q̃s meruimus penas. Descen
damus in infernũ viuẽtes: capientes exinde ad
mala cauẽda timorẽ atq; terrorẽ: ne descenda
mus illuc moriẽtes habẽtes vitã sine fine pena
lẽ. Descẽsus christi ad inferos nõ habet mores
sicut ascẽsus ad celos. Libuit iure post ascẽsum
descẽsum apponere: ꝓ eo ꝙ oẽs ex natura cor
rupta sumꝰ in imis: nec nobis põt esse virtutis
descẽsus/nisi ꝑ gratiã ad virtutẽ fiat ꝑmo ascen
sus: q̃uis ad actualia pctã ꝓclinior põt esse de
scẽsus. Sunt deambulatiões laboriose iesu/ꝑ
ter ascẽsus atq; descẽsus: ex q̃bus fatigatus se
debat suꝑ fontẽ/cũ hora esset quasi sexta. Pro
forma serui dicitur: fatigatus erat ⁊ ꝙ sedebat.
Forma dei oĩno infatigabilis ⁊ impassibilis ẽ.
Ex hoc innuit q̃d suscepit ꝓ nobis: ⁊ quo amo
re ꝯiũgit nobis si fatigat infatigabilis. Ex quo
ꝑostẽdit hereditarios mores nobis ex actione
sua relictos: vt in laboribꝰ ⁊ fatigatiõibꝰ agamꝰ
hãc vmbraticã vitã. Adã de loco q̃etis iuste ex
pulsus merito in loco miseri huꝰ incolatus/cuꝫ
tota sua ꝓle fuit passus exiliũ: vt nec solutum ꝓ
nobis ꝑciũ ad ꝑadisi menia reuocaret. Sꝫ nec
ad hũc q̃etis locũ venit nos saluator requirere/
sed ad locũ miserie atq; pene: vt vna esset pena/
nõ culpa redẽptoris ⁊ redẽpti. Et qui tradidit
hoĩes in exiliũ/cũ illis exiliũ pateret: ⁊ vindicta
iustissima pctõris esset/iniustũ supplicium redẽ
ptoris. Ac ꝑ hoc capitis fatigatio mẽbra fatiga
re iuste cõpellit: vt nec velimus q̃escere vbi ip
se voluit laborare. Sed si requies in via inter
dum anteq̃ deueniat ad terminum queritur: sic
fiat ꝓ quiete sessio suꝑ fontẽ. Sed sicut ꝓhibi
tũ est desperare: sic ꝑsumere ꝓhibet. Sicut ne
mo ꝑmia diuina desperare ꝑcogitet: sic nec si
bi de misericordia blãdiat. Presumpserũt mul
ti habitãtes in voragine occulte deceptiõis/di
cẽtes: Ad q̃d necessariȷ̃ sunt labores: ad q̃d ab
stinentie atq; oẽs corpis afflictiones: ad q̃d cõ
feruntur talia? Spũs est eñ deus: ⁊ in spũ ado
rari vult ⁊ amari. Si adoramus atq; amamus
in spũ/quid nobis agendũ remanebit in poste
rum? Vana sunt q̃ fiunt ⁊ ludibria puerorũ/aut
nouitiorũ steriles passiones. Sed nõ aduerte
runt aliã saluatoris sententiã dicentẽ: Qui mi Mat.16
hi ministrat/me sequat. Et aliam: Si quis vult
venire post me: abneget semetipsuꝫ ⁊ tollat cru
cem suam ⁊ sequat me. Et Petrus dicit: Chri 1. Pe.2.
stus passus est ꝓ nobis: vobis relinquens exem
plũ vt sequamur vestigia eius. Et Paulus ait:
Exeamus extra castra/improperiũ eius portã Hebre.13.
tes. Et Joãnes in canonica sua dicit: Qui di 1.Jo.2
cit se in christo manere/debet sicut ipse ãbula
uit ⁊ ipse ãbulare. Et oportet oĩno ꝙ vita chri
sti iesu manifestet in vestra carne mortali. Et
ad Galathas apl'us loquit: Mihi autem absit Gal.6
gloriari/nisi in cruce dñi nostri iesu christi: per
quẽ mihi mũdus crucifixus ẽ ⁊ ego mũdo. Nec
vnigenitꝰ dei filius ꝓ nobis in tꝑe factꝰ hõ vo
luit ꝙ sufficeret ꝙ nos diligebat: etiã aliter q̃
ꝑ penas ⁊ mortẽ redimere poterat: nisi ꝑ corpa
lia signa ostẽderet ac sustineret penas ⁊ crude
lissimã mortẽ. Quo modo/quo pacto inficiabi
mur nõ expedire corpis passiones atq; labores
si mẽbra debẽt capiti nostro in moribus ꝯfor
mari: si fatigatiões atq; labores sustinuit q̃ nos
poterat absq; his oĩbus liberare? Nã si vnguẽ
tum capitis descẽdit in barbã: silr ⁊ sanguineꝫ
capitis barba suscipiat. Et si speramꝰ in corꝑe
beatificari: expedit ꝯm decentiam iuris ꝙ tole
remus in corꝑe passiones/q̃uis ad gloriam nõ
sint sufficientes. Jnquit eñ apl's: Non sunt cõ Ro.18
digne passiones huius tẽporis ad futurã gl'iaꝫ
que reuelabit in nobis. Et in actibus apl'oꝝ le
gitur: ꝙ ꝑ multas tribulatiões oportet intrare
in regnũ dei. Et Jacobꝰ in canonica sua dicit:

Jaco.1 Omne gaudiũ existimate frẽs: cũ in tẽtatiões va
rias incideritis. Et petrus ait: Cõicãtes chri
sti passionibus gaudete. Ad idẽ refertur quod
apl's dixerat Corinthijs. j. Sciẽtes qm̃ sicut so
cij passionũ estis: sic ꝛ resurrectionis eritis. Et
si corpus suũ castigabat apl's: nunq̃ de non ca-
stigãdo ꝑsumat in posterũ christianus adult⁹.
Statuit diuina iusticia in hoĩe certãte coronas
sed nõ coronabit/nisi legitime certauerit. Si-
cut eñ nec in via/sic nec in patria eiusdẽ natu-
re fiet corpus ꝛ aĩa: ꝛ vnicuiqꝫ stabit merces ꝓ-
pria ꝑparata. Si nõ reqrunt ad supernũ regnũ
corporei labores atqꝫ dolores: stulte crucifixus
est christus: q̄ erat impertinens operatus: ꝛ egit
a seipso ꝛ in seipso: q̄ fecit preter iusticiam ꝛ rõ
nme seu iustã necessitatẽ: ꝛ deliqt si nõ expediẽ-
tia seu superflua fecit: quod credere nefas fides
catholica dicit: asserẽs nihil nisi ꝓpter iusticiã
ꝛ rõnẽ atqꝫ debitã exigentiã christũ eduxisse in
actũ. Stulti fuerũt apostoli/martyres ꝛ ceteri
sancti: qui tot laboribus ꝛ sudoribus ꝛ fatigati
onibus/passionibus insudarũt: vt captarẽt re-
gna celestia: si opa corpalia ꝛ exercitia laborio-
sa nõ exquirunt in adultis ad regnum. Ad indi-
gnationẽ dei sibi blandiunt talia machinãtes:
quod amãtibus solũ in aĩo ꝛ altissimis ꝯtẽpla-
tiõibus insistẽtibus nõ expediãt opa laboriosa.
Nã nullus maior christo: nullus maior virgĩe:
nullus maior eo q̇ quasi ex fascijs incola est fa-
ctus deserti: nullus posterior maior apostolis
qui corpa in ieiunijs/laboribus/abstinentijs ꝛ
sudoribus mactauerũt. Et expedit oĩno aĩo et
corpe fieri christiformẽ: nã ipse animo ꝛ corpe
factus est hominiformis/silr ꝛ peniformis. Et si
subrogant sue passionis argumentum: q̄ ideo
christus sustinuit ne nos pateremur: imo ipse
sustinuit vt ꝛ nos imitaremur. ¶ Nec credenduz
est q̄ a tẽpalibus penis eruẽdis laboraret eter-
nus in tpe/sed ꝓ eternis. Nec mutatus est chri
stus: aut aliã legẽ dedit: aut aliud euangeliũ con
didit: sꝫ q̇ heri ꝛ ille nũc ꝛ ipse in secula seculoꝝ:
ꝛ euãgeliũ eius ꝛ euangelici mores durabũt im
mutabiliter: quousqꝫ finali sentẽtia vita omniũ
Jo.4. hominũ terminet. Fatigatus est dñs Jesus ex
itinere: fatigemur ꝛ nos itineribus mentis. Ex
nihilo venimus ꝛ in id tẽdimus/nisi conditor sꝰ
steret. Naturã infecimus: onera ipsius corru-
ptionis portamus: frequentamus pctõꝝ ꝛ deli-
ctorũ vias. Jura nostra scripta sunt in inferno
illuc ꝑgimus motu nostro cũ antiqs peccatori-
bus sociandi. Lubrica ꝛ lubricata sunt vestigia
nostra: nihil deo dignũ/nihil rectũ agimus: am
bulamus vias difficiles: viã dñi ignoramus: nõ
incedimus iter rectũ/sed tenebrosas vias: infa-
mes sunt gressus nostri: ꝑuerse sunt vie nostre:
nec vite semitas ambulamus. Hec ꝛ plura indi
cibilia mala sunt in nobis. Fatigemur igit tali
bus ꝯsyderatiõibus in intimis nostris: fatige-
mur in quibuscũqꝫ virtuosis. Fatigemur in se-
dulis memoratiõibus eorũ que nobis diuina bo
nitas cõtulit ꝛ ꝓmisit: ꝛ infinitorũ malorũ a qui
bus nos misericorditer eruit: ꝛ ad locũ ineuita
bilis iudicij mẽs fatigata incessanter accedat.
Fatiget ꝛ corpus saluatoris ꝓ posse corporea
imitãdo vestigia. Job ꝓ se ac ꝓ nobis animan
dis dicebat: Vestigia eius secutus ẽ pes me⁹.
Cũ vero in via interdũ quiescere volumus/se
deamus hora sexta sic sup fontẽ. Fons iste si
ue puteus abundãtia est ꝛ ꝓfunditas terrenorũ
fons iste emanatio delectationũ est: fons iste ꝓ
funditas naturaliũ ꝛ scientiaꝝ humanaꝝ: fons
iste emanatio veterũ scripturarũ atqꝫ cerimoni
arũ est: quarũ omniũ bibitio sitim nõ aufert/sꝫ
multiplicat. Sed samaritana ierat iterum atqꝫ
iterũ haurire: cui fontis defectuz declarat ipse
saluator. Oĩs qui biberit ex hac aq̃/sitiet iterũ.
Sup quẽ fontẽ oportet supsedere/nõ subiacere
Nõ subijciat defectibilibus amor: nõ eñ quie-
scet subactus atqꝫ agitatus calcaribus equus:
supsedens vero quiescit ꝛ fert. Aut res nos de-
ferũt/aut ipsas deferimus: si deferũt/in adiuto
rio sunt: si deferimus/corpa ꝛ corda grauãt. Su
per legẽ ꝛ ꝓphetas/sup cerimonias ꝛ histori-
as veteris testamẽti ꝑ intellectũ fidei quiesca-
mus. Oĩa eñ expectabãt supsedentẽ iesuz. Si
qua sunt ꝓfunda ꝛ alta veteris testamẽti/supse-
det dñs iesus: ad quẽ si accesseris/ꝓfunditas le-
gis antique subiacebit intelligẽtie fidei. Nã si-
cut velamẽ erat in facie moysi vt in eã filij israel
aspicere firme nõ possent: sic ꝛ nũc in cordibus
omniũ: sed cũ a quibuscũqꝫ transit ad christuz
aufert velamẽ. Nihil ad salutẽ expediens latet
in veteri lege: sed christus in illa cum corpe seu
mystico intelligit figuratus/silr ꝛ ꝓphetatus.
Simili modo ꝛ puteus altus est cui supsedet ꝛ
christus cũ corpe suo mystico: cuius q̇libet sin-
gularis fidelis fideliter mẽbrũ est. Quiescamus
in ambulatiõibus nostre mẽtis sup puteuz scri-
pturarũ ꝑ fidẽ in hora sexta etate sic quota scili
cet: in qua diuina sunt reuelata mysteria. Supse
deamus ad puteũ omniũ naturaliũ inuestigati
onũ. Gratia penitus supsedere facit: ꝑfert ipsa
nature: subijcit gratie creatura ꝛ sua varietate
decurrẽs natura. Puteus altus est/ꝛ ab oĩbus
tote oĩno impscrutabilis: fons est indecise flu-
as varias fundẽs aquas. Supsedendũ est: nec
amplius hauriẽda est de naturarum ꝓfundissi-
mis aqua. Christus certe nõ hausit: nec samari
tane suis verbis ꝑmisit haurire: sed reliquit hy
driã ꝯcupiscentiã ꝛ volũtatẽ: quas ex ipsa soli-
implere q̇ ab huiuscemodi ꝯquisitiõe vexant: sꝫ
euacuat hydria ꝯcupiscẽtie ꝛ volũtatis: ꝛ semp
reuertunt ad idẽ. Fons iste mihi aliud nõ oste
dit nisi oĩe a vero esse deficiẽs: nec ꝑficiẽs quẽ
piã in salutẽ. Quod insinuat q̄ christus nõ hau
sit/nec samaritanã ꝑmisit haurire: sufficienter
aliã pollicitus aquã. Quippe virtuose q̇escit q̇
nõ haurit impertinẽs atqꝫ defectus: sedẽs corpe
mẽte vero in sublimia ꝛ ꝓfunda ꝯsyderãda per
ambulãs. Ambulabat iesus ꝛ ibat ꝑ ciuitates ꝛ
castella theoria ꝛ actu mores ordinãs ad ꝑsen-
tes/silr ꝛ ad futuros quos ꝓuidebat esse seq̇n-

Hidria.

in nullo sibi parcēs: p nobis omnia factus: nō vsus vehiculis aut equis. Nunq̄ in suis itineribus legimus equitasse iesum: Excepto q̄ in designatione mysterij et ostendēde humilitatis p futuris successoribus eius in authoritate regiminis/ et p sequacibus eius in imitatione virtutis/ semel ascendit asinā et pullū ei9. Sed phdolor q̄ humilis asinus factus est superbissimus equus. Apostolor vestimenta q̄bus suppositis asinino dorso dn̄s et saluator supsedit/ facta sūt eburnee selle/ similiter deaurate ornateq̄ margaritis: funis canabeus quo ligabat/ ducebat/ lorizabat animal subiugale/ in sericas cessit habenas: et asininū caput versum est in equinū: et auro vndiq̄ fulget: et sub dentib9 voluit in circulis. Dependebāt pedes iesu circa latera subiugalis: nec in aliquo preterq̄ in elemēto leui aeris insolidi se figebant. Et laboriosa est atq̄ penalis equitatio pedibus in aliquo nō firmatis. Sed ve iter atq̄ iter q̄ stupide facte sunt i oculis intuentiū radiantes ad sustentationē pedū: et ad ostendendā in minimis vtentiū vanitatē. Uirga qua excitabat pigritia subiugalis/ trāsiuit in calcaria deaurata: q̄b9 a quiescente pede delator equus vrget: ne laboret manus virgaz agitando p aera. Abhorruit ista saluator: et suis morib9 iustissimis in posteris dissuasit: abrenunciās materiei visibili auri et argenti: vt etiā vnde posset emere nō haberet. Usus est aliquādo nauigio sup vndas marinas/ potens oīno aliter et subito trāffretare: sed voluit similis apparere p oīa fratribus suis: et peccatorum fluidas aquas docuit ptrāsire. Ambulauit interdū fixo vestigio siccoq̄ pede absq̄ nauigio sup mare: vt glorificationē corpis ostenderet: quā ab instanti cōceptionis sue ip̄e possedit/ sicut eternor sup gloriosus et sup omnē creaturā cōprehēsor existēs: Quis voluerit p nobis incedere vt viator. In qua etiā ambulatione fidelib9 mentibus id ostendi/ quantū virtus fidei et gratie superferat ipsi nature. Nā habet p fidē et gratiaz quod nature qua viuim9 oīno negat/ eo merito quo corrupta: Quis si manens in eo q̄ condita hoc donū cū ceteris pditis habuisset humiliter ignoremus. Sed hec pficiens extitit a suis discipulis et cōnautis existimatus fantasma. Fantasma em̄ est apparitio incorporee rei sub figura corporea. Fantasma est apparitio vmbrosa sub indistincta et incomphensa figura. Fantasma est apparitio q̄ fit sensib9 cōturbatis timore aut aliqua passione. Fātasma est om̄e vanū quod videmus in somnis. Fantasma fit demonū illusione circa homis exteriorē sensum. Fātasma est aliq̄d existimatuz aliud q̄ id quod est/ ex difficultate aut ex ignorantia discernendi. Fantasma est quod inducit alicui ex aliquo apparēti/ nō aūt existēti ex improuiso timorē. Fātasma imaginatiōis vanitas. Sed in nocte christus in adiutoriū veniēs datur9 requiē fatigatis/ securitatez timentib9/ credit esse fantasma. Regnat adhuc hec pessima existimatio sup terrā. Existimāt fantasma iudei oīa mysteria christi: hoc pagani/ hoc philosophi naturales et impossibilia et quedam delyramēta credūt christi hūiles actiōes: et velut fantasma fictum christi mysteria/ vitā et doctrinā existimāt fictiones. Assentiūt aūt his grauiori delicto atq̄ pctō christianor pfidi pctōres: q̄ si credunt interdū christi mysteria: fantasmatib9 ei9 mores attribuunt pauperē p christo fieri: castratū esse ppter regna celestia: viuere in deiecta prudētia: vilescere coram hominib9: castigare corpus/ et reducere in anime seruitutē: insistere vigilijs: orationibus intendere: querere solitudines: patienter pperi passiones: illatas iniurias quieto animo tolerare: alienū fieri a parentibus/ cognatis et notis. Adhuc dicūt esse fantasma: et fantasticos/ imo vesanos reputant taliū sectatores. Quadā humana ratione mouebant qui tpe illo noctis existimauerūt corpus christi esse fantasma: iudicantes solide impressioni cedere debere fluxibile atq̄ transparens elementum: nec cogitabant q̄ in homine corpulento virtus esset tante agilitatis: vt nō mersus/ sed rectus supnataret aquis: nec suspicabant aquas solidas fieri posse subtus humanos pedes. Hominē vo illum in quo erat oīs plenitudo diuinitatis/ etiaz corporaliter nō credebāt illo in tpe supra mare firmare vestigia: quousq̄ ad eos saluator confidētie dixerit sermonē/ declarantē se esse q̄ erat. Quē vtrū ipse esset petrus experientiā petijt vt ambularet solide sup aquas: q̄ ad imperium descendit in mare defluctuante nauicula. Confidēs pgebat: dubitans mergebat. Quo liberato de fluctib9 christus ascendit in nauē: et fluctuantia siluerūt. Ubi nāq̄ in gratia efficit/ nihil dominat aduersi/ vt reuocet a portu salutis. Et secura est nauigatio/ vbi connauta est dn̄s. Ip̄e dominat potestati maris: et motū fluctuū ei9 mitigare in ppetuum pōt. Circa quā deambulationē dn̄i saluatoris notem9 et horā. Erat q̄ppe q̄rta vigilia noctis. Quid sit vigilia corporalis atq̄ spūalis/ supra definisse me memini. Sed nox in sacro eloquio sepe accipitur p pctō: iuxta illud apl'i: Qui dormiūt/ nocte dormiūt: et q̄ ebrij sūt nocte ebrij sunt. Et cūq̄ diuideret obumbrato mysterio lucē a tenebris/ virtutē sc3 a pctīs: appellauit tenebras noctē. Et suo vocabulo id insinuat/ videlicet pctm̄. A nocendo nox penitus dicit: q2 viatorib9 nocet. Nihil enī adeo viatorib9 ad supna/ vt peccatū intulit nocumēta. Non enī pctor antiquus atq̄ inuisibilis hostis/ sicut peccatū viatorib9 nocet. Cui9 noctis opace q̄tuor sūt vigilie. Prima circa q̄titatē ei9: q̄ magno aīo et affectu sit in actū ab agēte deductū: q̄tū in primū fecerit lesiōis: quāte vo phibitionis extiterit quāteq̄ duritiōis. Multa enī sūt augmentātia q̄titatē pcti: q̄ pfitis dissertiōis nō sunt. Circa quā prima vigilia sit author malorū: secūda circa nouitatē eius: tertia circa enormitatē ei9: quarta circa displicentiā ei9. Cū enī peccatū incipit displicere: et dn̄s incipit appa-

Margin notes: Mat. 20 (beside "tis/ semel ascendit asinā"); 1. Thes. 5. (beside "apl'i: Qui dormiūt").

rére datur⁹ mentib⁹ tranq̃llitatē a ventis ꝓhi-
bentib⁹ deuenire in portū. Displicētia pctī dei
cōplacentiā ꝓuocauit: ⁊ maluz quod displicet
penitentiā generat. Penitētia vero expectat ī mi
sericordia regnū celoꝝ: quod ꝑm euāgelij sentē
tiā appropinquat. Utilima ꝑfecto est q̃rta isti
male noctis vigilia: vt in nos veniat vera displi
cētia pctōꝝ: q̄ deū mereẜ in piā atq; misericor-
Ezechie.20 dē noticiā. Uñ ꝑ Ezechielē dicit: Recordabi-
mini viaꝝ vestraꝝ ⁊ oīm sceleꝝ vestroꝝ / q̄b⁹ pol
luti estis in eis: ⁊ displicebitis vobis in conspe-
ctu vestro ī oīb⁹ malicijs vestris quas fecistis.
Et scietis q: ego dñs: cū benefecero vobis pro
pter nomē meū. Ecce quarta vigilia / in qua est
sedulo vigilandū: vt nobis nr̃a mala displiceāt:
q̄ displiceāt nobis creatoris beneficā facit ha-
bere scientiā. Nox est diabolus: nox est mūd⁹:
nox est vita ꝑ̄sens: nox synagoga: nox lex anti-
qua: nox tribulatio: que quaternas habet vigili
as. Sed qm̄ hic ꝓ nostris informādis morib⁹
viā tractandā sumpsim⁹ saluatoris / haꝝ disser-
tiōes intermittim⁹: q̃uis hec pauca dixerimus /
ne horā apparitiōis ei⁹ ꝓ forma moꝝ ꝑ̄terisse vi
Mar.4 deamur. Dormiuit etiaz saluator sup̱ ceruical:
nō velut ꝑ̄actus a somno. Dñabat in oibus cor
pori suo: nec ei somnus nisi ꝑmissus / imo voca-
tus obrepserat. Sed dormitio illa suo mō nota
uit ei⁹ nobis similitudinē in natura: ⁊ visus ē ca
ptare quietē: vt fragilib⁹ ⁊ infirmis daret auda-
ciā q̄escendi / si necessitas exegisset. Dormitio il
la in naui aliq̄d ostēdit insigne virtutis: non so
lū in ip̄o q̄ sūma est virtus: sed in his / quos suis
actib⁹ saluator ad recte viuendum informat: vt
ad tantam ꝑfectā ꝑfectionez q̄s possit euenire
aut studeat euenire: vt eū inquieta nō inquietēt /
⁊ ꝑicula nō pauefaciāt: neq; reuocēt a q̄ete aut
tranq̃llitate christifere pacis. Inquietum erat
mare: dormiebatq; saluator. Arietabāt ex omni
ꝑte ꝓcelle / ⁊ dñs dormiebat. Irruebāt in naui
culā venti / ⁊ dñs dormiebat. Proinde si in pa-
ce ipsi⁹ obdormiuisti atq; obdormies / oīno in
ꝑturbationib⁹ req̄esces. Nec tribulatio / nec an
gustia / neq; algor / neq; penuria: ⁊ si quod malū
possibile deuentū: nō te diuidēt a quiete: quā es
in christo ⁊ cum christo ⁊ ꝓ christo ⁊ de christo
sortit⁹. Dormitio christi est cū ꝑmittit experiri
sequaces sui: cui⁹ animi / cuiusve potētie / cuius
ve sciētie / cui⁹ ꝓmptitudinis sint cuiusve virtu
tis: vt cū seip̄os cognouerint a virtute deficere:
de seipsis humiliter diffidētes recurrāt in eum /
de quo nemo male diffidit aliquādo: q̄ cōfiden
tib⁹ in eo nunq̄ defuit: ⁊ sperātib⁹ in eo nunq̄
defecit. Quo circa excitat⁹ corꝑe / q̄ aīo vigila-
bat / postulatū impendit auxiliū: ventos ꝓhibēs
imꝑio verbi sui. Imꝑatio facta ventis ne nauicu
lam quā ip̄e ascēderat ꝯturbarēt: ad ecclesiā re-
lata catholicā maxima mysteria nūciat. Ad sin-
gulares hoim mores aliā dat materiā disseren-
di: ip̄os claudēdos sumpsimus / ipsosq; ꝯtracte
mus. Uentus est inuisibilis flatus / sed oīno sen
sibilis. Uent⁹ est inuisibilis impet⁹ / obstantia
q̄nq; plura subuertens: quod Job historialiter
clamat de vento / q̄ irruit a regione deserti: q̄ cō
cussit quatuor angulos dom⁹ / ipsamq; subuer-
tit. Uentus est q̄dā tēpestas aeris / de corde ter
re ꝓueniēs. Uent⁹ est inuisibilis motor: visibi-
les motiōes in aqua ⁊ in leuib⁹ corꝑib⁹ faciens.
Uentus est spūs insensibilis ⁊ irrōnalis. Uen-
tus a vehendo dict⁹: q: vehit in mare naues / et
corꝑa mouet leuia sup̱ terrā. Spūalis vent⁹ est
demonū inuisibilis impetus atq; insufflatio in
aīa: vt nō quo ipsa q̄nq; velit / sed quo nō velit im
pellat. Uent⁹ aīe dicit ꝑ̄dominās vanitas: ven-
tus aīe impulsio ad ꝯtraria: vent⁹ anie ad malū
cōmotio subita / nō ꝑ̄uisa. Uent⁹ sepe puluerem
de terra in oculis excitat: nec vnde venerit aut
quo iuerit inuenit: sic sepe diabolus insufflauit
puluerē terrenoꝝ. Uenti a saluatore ꝓhibiti / in
uisibiles sunt in anīa tēpestates: aut a diabolo
excitate: aut de terra carnis nostre infecta pro-
gredietes: aut a mūdo aut a malis cōsultorib⁹
insufflate: quas nemo nisi saluator secreta pote
state a foribus nostre mentis auertit. Uita ho-
minis ventus est / Job dicente: Memento mei
deus: q: vent⁹ est vita mea. Qui subiacet impe-
rio saluatoris: vt nullius hoīs vita ꝑ̄ter eius ꝓ
uidentiā ⁊ imperiū remittaẜ in minus: aut ꝓten
daẜ in ampli⁹. Uentus est vita hoīs: q: velut vē
tus nō reliquit in suo motu vestigiū: nec vita ho
minū post recessum. Uentus nullo pōt in aere
obstaculo impediri / q̄n aeris spacia queq; per-
currat: nec refrenari pōt hoīm vita q̄n vergat
in mortē. Posset tamē / q̃uis nō faciat ipse sal-
uator / q̄n oēs veniāt in mortē iustissimā condē-
nationē: cui adest potestas imēsa: hunc ventum
quē dicimus vitā / potest de thesauris suis iterū
reuocare: quod in generali resurrectiōe indubi
tata fide ꝑficiet. Uentus est vita nostra / ipsa q̄-
dē aīa / cui⁹ ꝑ̄sentia viuit: ⁊ corpus rōnalis est vē
tus ⁊ inuisibilis ab aspectu corporaliū oculoꝝ:
q̄ velut vent⁹ corꝑa / sic ip̄a corpus cui est inclu
sa / agitat ⁊ impellat. Et sicut ventoꝝ ignoratur
origo / ⁊ in quē desinat terminus: sic aīaꝝ igno-
ramus originē: excepto q̄ credim⁹ q̄ cū corpo-
rib⁹ infunduntẜ / de nihilo ꝓcreantẜ: ⁊ ipsarū ter-
minus nisi quantū fide credim⁹ sit ignot⁹. Istis
ventis q̄b⁹ iste mūdus ꝑagiẜ ⁊ cōmoueẜ / salua-
tor imꝑat in secreto: ⁊ ex aꝑto euāgelio ꝑ̄cepta
iusta diuulgat. Uentus est mors / q̄ cū vredine ⁊
dolore oēs inuoluit. De quo ꝑ Job dicit / cum
de malo diuite loquereẜ: Tollet eū vent⁹ vrens
⁊ auferet: ⁊ velut turbo rapiet euz de loco suo:
Mors ip̄a ventus inuisibilis est horrēdā actio-
nē / imo ꝑ̄uaricationē faciēs cū corꝑe sensibili
vita priuat: cui⁹ nullus apparet aspectus: velut
cū corꝑa cōmouet vent⁹: facit tñ asꝑex sensum:
corꝑa ip̄a cū vitali natura ꝯfligit / vt delectabilē
interimat sensum: velut cū ventus agitat corpo
ra ꝑ validū ⁊ inuisibilē / sed sensibilē impulsum:
cui⁹ mortis solus saluator habet imperiū. Cla-
nes mortis ⁊ inferni / in apocalypsi ostēdit ioan
ni se habere saluator. Uenti sunt inuisibiles ho-

minū amores atq; timores. De q̄bus per Job
Job.28 dicit: Qui fecit ventis pōdus. Uenti q̄ sic sensi-
bilia corpa mouent/oino sunt impōderabiles:
sic ꝛ inuisibiles aiarꝫ affectiões. Sed q̄ creator
est omniū cognitor ꝛ saluator/nouit infallibili-
ter ponderare. Pondus q̄dē oim rerꝫ est illud/
quo res ferunt sursum vel deorsum natura vel
arte: aut quo res p̄ualent aut deualent in cōpa-
tiōe aut estimatiōe. Ipse fecit ventis pondus/q̄
lāce sue iusticie trutinat merita ꝛ demerita sub-
iectorꝫ: q̄ amoris vigore aut palidatiōe proue-
niūt. Ipse fecit ꝛ nouit quantū mereat amor di-
uinus: quantū tolleret human⁹: ꝛ quantū deme-
reat carnalis atq; mūdanus: q̄ etiā timoribus
p̄ simile fecit ꝛ pondus. Ipse fecit ꝛ nouit quātū
sursum ferant amores pōdere suo in diuina si-
ue sup̄ma: quantū v̄o in ima mergant: quātum
accedant ad sp̄ualia ꝛ virtutes: quantū ad cor-
poralia ꝛ vitia succedant: quantū ad deū/quan
tū ad p̄ximū ferueant. Nemo suos aut aliorū
nouit ponderare amores: vnusq̄sq; se aliq̄d di-
ligere nouit: quantum v̄o diligat aut ponderet
amor oino nō nouit. Scimus nos diligere de-
um: sed ipsius amoris ignoram⁹ p̄fecto mensu-
rā. Nūanis dolor ꝛ sollicitudo quodāmodo pō
dera sunt amoris: cū vnusq̄sq; pari mō doleat/
quo aliquid amauit amissum: ac etiā sollicitudi-
ne agitet agendi ꝛ ꝗrendi/quo dilexit aliq̄d
facere vel habere. Hec eñ ponderant amores
honestos ꝛ inhonestos/diuinos siue humanos
q̄ pondera de⁹ amorib⁹ iustis posuit: vt quantū
diligit bonū/tantū defleat amissum aut nō ha-
bitū inquirat. Sollicitudo nāq; agendi quod
Joh.14. iuste debet ponderauit amorē: ipo ponderatore
dicente: Si diligitis me/mandata mea seruata.
Et q̄ diligit me/sermonē meū seruabit. Timo-
res v̄o equa lance cū amorib⁹ ponderāt. Nāq;
timorib⁹ cautele atq; obedientie pondera sunt
apposita: vt quantū vnusquisq; timet separari
ab oim conditore/atq; in inferno detrudi: tan-
tū caueat separātia mala: quod in mūdo crimi-
nosi nō faciūt. Nō cauet latro furta/nec ꝑhor-
ret patibula: nō cauet homicidia: nec truncatio
nē capitis odit: nō cauet falsa cōmittere: nec p̄-
pter hoc ignis cauet incendiū. Nō cauet hō se-
ditionē: nec timet a ciuitate p̄pria exulare. Nec
cauent improuidi homies pctā/diuidētia nos a
deo/ꝛ in infernū mergentia. Sic separationem
aut illā intrusionē asserunt se timere. Proinde
diuina iusticia timorib⁹ pondera cautele appo
suit: vt ita caueat sicut timet. Nā q̄ timet in ve
Prouer.14. ritate dn̄m/declinabit a malo. Scriptura dicit
Ibidē.8 Sapiens timet ꝛ declinat a malo. Et alibi: Ti-
mor dn̄i odit malum. Et qui timet penas eter-
nas/nō cōmittet trahētia mala. Uere timor dn̄
mini custodia legū. Pōdus aliud timoris obe
Eccls.7 diētia est. Qui timet dn̄m (dicit scriptura) nihil
negligit. Pōdus timoris obediētia iusta: vt nō
obmittat sanctū p̄ceptū: ꝛ quod sctō mādato su
Eccli.2 sceptū est/obediētia sctā p̄ficiat. Propterea di-
cit: Qui timetis dn̄m/credite illi: ꝛ nō euacuabi

tur merces vestra. Illi deo credūt/q̄ eius māda
ta p̄ficiūt. Et iterꝫ: Qui timetis dn̄m/diligite il- Eccli.2
lū: ꝛ illuminabunt corda vestra. Qui v̄o in veri-
tate diligit/obedit ꝛ p̄ficit iussa dilecti. Et iterꝫ:
Qui timēt dn̄m/reqrunt q̄ placita sūt illi. Pro-
fecto illi diuina placita reqrunt: q̄ ei in his que
p̄ sacra eloquia declarauit sibi placere/sine cō-
tradictione obediūt. Hec siquidē pondera e re
gione dn̄s amorib⁹ ꝛ timorib⁹ posuit: velut illa
q̄ cōtra libranda numismata in trutina oppo-
nunt. Sed p̄spicacius claret/ꝙ pondera dignis
sima supposuit scꝫ beneficia ꝙ sumus: ꝛ ꝙ sic su
mus/ꝛ ꝙ redēpti suo sanguine sum⁹: ꝛ ꝙ etiam
eternorꝫ accepim⁹ repromissionē. Hec nempe
ita imposita sunt velut iugū sup colla istorꝫ bo-
um: vt nihil in amore atq; timore sit pondero-
sius ꝛ leui⁹ sentiēdū. Hoc iugū saluator ip̄e su-
is sequacibus nitebat dulciter atq; suauiter im
ponere: vt colla lenirent/nō frangerent. Dice-
bat enim: Tollite iugū meū sup vos. Iugū eñ Mat.11
meū suaue est: ꝛ onus meū leue. Suauia pōde-
ra imposuit amori: leuia v̄o timori apposuit: vt
ex beneficijs susceptis atq; p̄missis amor totū
se cōuerteret in authorē: oēm aūt honorē sibi ti
mor inferret. Sunt ꝛ venti videlicet diuine pu-
nitiōis siue vindicte: que de occultis thesauris
dn̄i/scꝫ de occultis iudicijs ei⁹ p̄ducunt: de qui
bus p̄salmista dicit: Qui p̄ducit ventos de the Psal.134
sauris suis: inuisibiles vindictas atq; punitio-
nes: aut angelos tenebrarꝫ/ iusticie dei vltricis
executores: q̄bus ip̄e impat/ne tantū seuiāt/quā
tum puniendi merent: ꝛ angelos tenebrarꝫ coer
cet/ne tantū noceāt quantū cupiūt. Uenti agi-
tantes mētis nostre nauiculā/q̄bus saluator im
perat ꝛ coercet/sunt varia consilia siue doctri-
ne: q̄ sepe variant aiam a veritatis fundamēto:
mouentes vt gradiat p̄ deuia/recta queq; relin
quens. Ex hoc eñ Ecclesiastici dicit: Nō ven- Eccli.5
tiles te in omnē ventū: ꝛ nō eas in omnē viam.
Tanq̄ p̄priū possessoriū mens hominū insta-
bilitatē possidet: ꝛ sepe credit omī vento doctri-
ne: ꝛ verbis ventosis sub specie boni plerūq; p̄-
stat assensum: ꝛ eo fit deuior quo plurib⁹ diuer-
sa loquentib⁹ credit. Circūferri ruinorꝫ vento/
vicinū p̄nūciat adesse mentis naufragiū. Uenti
sup terrā viarū vestigia nō relinquunt: sed post
ipsorꝫ p̄cessum ostendunt dāna que faciūt: era-
dicationes arborꝫ/subuersiones domorꝫ/equo-
ris tēpestates/ex q̄b⁹ submergunt ꝛ naues. Sic
sepe faciūt inuisibiles demones nō relinquen-
tes oromas aut vestigia cū incedūt: sꝫ in posterꝫ
sentiunt mala pessima que fecerūt. De q̄bus in
canonica iude apostoli dicit: cū ipse de puersis
homib⁹ loqueret: Nubes sine aqua que a vētis
circūferunt. Uenti siquidē nubiū sūt motores/
sed oino inuisibiles: vt res mota videat atq; dis
cernat dū mouet: sed penitus motorē nō videat
humanus aspectus. Nubes igit sine aqua sunt
sine gratia pctōres ꝛ salutari doctrina contem
ptibiliter leues: qui ab inuisibilib⁹ demonibus
nunq̄ visis mouent: quib⁹ solus saluator impe-

rat ne submergāt ꝯcitatis tēpestatibꝰ aīe nauē
aut a salutaribꝰ mercimonijs faciant remane-
re inanē. Sunt venti vitales quatuor/a qbꝰ im
perio dn̄i venit viuificans spūs: ⁊ fecit reuiui-
scere ossa q̄ vita carebāt: sed neq̧ possunt venti
viuificantē spūm emittere/nisi acti ab imperio
sūmi regis. Uenti flatus sunt: sed quatuor spū-
ales venti flatū aliū ad vitā emittunt. Insuffla
uit deus in adā/⁊ factus est in aīam viuentem.
Insufflant venti ab impio dn̄i: ⁊ emittunt spm̄
viuificantē. Hos ꝓuidebat Ezechiel/cum dice-
Ezech.37 bat: Hec dicit dn̄s deus: A quatuor ventis celi
veni spūs: ⁊ insuffla sup interfectos istos ⁊ re-
uiuiscant. Celū ē celatū mysterium ecclesie siue
virtutū ⁊ beneficioꝝ dei: in cuius regionibꝰ sūt
quatuor venti/a quibꝰ spūs viuificatiuꝰ egredit
⁊ insufflat in animas interfectas a diabolo ⁊ re
uiuiscunt: quoꝝ vnus est studiū inquirendi se-
dulo creatorē. Licet em̄ oī viuenti querere verū
deū: ⁊ hoc nulla lex hoīm vnq̄ prohibuit: q̄uis
christū habere in deū veꝝ querere primū est in
omni virtute: atq̧ oēm virtutē virtus ista cōso-
ciat: ⁊ quo prima campū spūalis agonis ingre-
dit: vltima remanet ⁊ nunq̄ egredit. Ipsa por
ro initiat/comitat/⁊ sine fine finit. Igit quere-
re veraciter veꝝ deū inuisibilis ⁊ magna cōmo-
tio est spūalis venti: a quo spūs viuificās ꝓue-
nit. Cui ventus magne cōmotionis subsequit/
scȝ fides: qua supra naturā ⁊ intellectū aīa cō-
mouet. Nā in hac vita deū querere aut inueni-
re aliter nō possumꝰ/nisi nos impellat fidei vē-
tus. Uentus iste nō est nature: q2 nec a natura
fides ipsa consurgit: nec ab humano intellectu
insurgit in nobis: vnde cōmotio fidei existit oī-
no mirabilis. Spei ventus sine tēpestate proce
dit de thalamo celati mysterij: ⁊ ab inferioribꝰ
ad supiora quē agitat/ꝓuehit ⁊ impellit: vt reli-
cta felicitate terrena/oīno speret eterna. Chari
tas ventus est suauissimus: ⁊ dulciter flat in ani
mas virtutibus aptas: ⁊ ꝓuehit ⁊ introducit in
portum iustissime atq̧ sanctissime voluptatis:
nec infirmitatē generat: sed quod sanū est ipsa
ꝓducit. He nāq̧ quatuor virtutes inuisibiles ⁊
diuine/solū habent hoīes in infidelitate atq̧ in
in peccatis mortuos viuificare. Cardinales ve
ro tm̄ habēt disponere hominū bonos mores.
Nā si viuificare homies potuissent/arbitrare-
mur hominē posse iustificari preter fidē/ spem
⁊ charitatē: ⁊ de multis philosophis esset mini
me ambigendū: q̄ in quatuor virtutibꝰ erāt vsq̧
quaq̧ solertes: quod credere nefas est. Ab istis
quatuor ventis suaue mouentibus egredit q̄-
dā diuina ⁊ inuisibilis potentia/siue virtus/seu
incōprehensibilis actio inuisibiliter mouens: q̄
vocat viuificans spūs: vt ab eo quod Ezechiel
ꝓspiciebat ꝑ ostēsam visionē in corpe fieri/simi
litudo trahat ad spūales ⁊ inuisibiles que fiūt
in animabus sepissime actiones. Unde igit ani
ma ꝑ infidelitatē mortua reuiuiscit: nisi cū inui-
sibilis operatio istaꝝ virtutū ipsam reuiuiscere
facit? Unde anime obrute ponderibꝰ peccatoꝝ
ad spūalē vitā redeunt: nisi cū ab istis virtutibꝰ
mirifico flatu inuisibiliter insufflant? Unā a dia-
bolo diuersimode interfecte gladijs opeꝝ iniu-
stoꝝ vitā gratie ꝑditā recipiunt: nisi ab istis vē-
tis virtutū insufflet spūs: qui aīas mortuas ex
carentia gratie/ nō priuatas vita nature/redire
facit ad vitā que donat ꝑ gratiā? Sed nec cre-
dat spūs tertia trinitatis ꝑsona: sed istis virtu-
tibus quedā secreta cōcessa potentia. Hi venti
videlicet virtutes inuise mouentes atq̧ sufflan
tes/hanc viuificantē potentiā nō emittunt: nisi
diuino impio excitent. Proinde necessaria est
oratio ad ventoꝝ imperatorē: vt ipse impet ven
tis his/vt spm̄ viuificantē insufflēt in nos pec-
catoꝝ gladijs interfectos. Quatuor alios ven
tos celi pugnare in mari vidit balthasar rex ba
bylonis in ostensa visione. Pretermittentes tū
visionis cōiecturā ⁊ ordinē rei geste: vt ex con-
iectura inotuit: q2 gesta christi agimus/moribꝰ
intendamus. Qm̄ p̄ter aerē nequeūt esse venti:
venti celi/venti aeris sunt: nā supra aerē i sphe
ra ignis ⁊ deinde venti esse nō possunt: subter-
ranea aūo penetrare non valent. Quod si aliqs
vapor interdū includit/cū exire ꝑ naturā in cō-
munē aerē cogit/terra cōcutit: nec ingrediunt
ꝓfunda secretioris elemēti: sed tm̄ supficiē agi
tationibꝰ vexāt. Celū igit vnde sunt venti/hūa
na mēs est: que velut aer corporeas ⁊ visibiles
recipit impſsiones: sic ⁊ hoīm recipit inuisibi-
les affectiōes. Et sicut aer natura obscurus est
nec a seipso dilucescere valet: sed a corporibus
superioꝝ orbiū atq̧ celoꝝ luminis beneficia su-
scipit: sic mens hoīm sedibꝰ tetralibꝰ sedet/nisi
a supioribus potentijs illustret. Huiꝰ vēti sunt
quatuor affectiones in mūdo isto aut in corde
hominū/velut in quodā mari magno pugnan-
tes: de q̄bus aliqui antiquoꝝ de virtutibꝰ sub-
tilissimi tractatores sentētialiter diffinierūt ca
dere nō posse seu debere in anīo sapiētis. Sed
nō aspexerūt in gratiā christianā: que aliter q̄
naturaliter ⁊ humane a nature radicibꝰ subuer
tit hūanas hoīm mentes: nō q̄ naturā creatam
in aliud mutet/sed aliter faciat affici atq̧ quie-
scere. Pugnāt quatuor venti/scȝ gaudiū et do-
lor/spes ⁊ timor in corde hoīm: ⁊ cōtra diffini-
tionē sapientū/aut nō sinūt aīam esse felicē sue
quietā: aut illā in meliora cōpellunt. Nam si nō
gaudendū/ergo nulla sunt bona p̄sentia: si non
dolendū/nulla sunt p̄sentia mala: si non sperā
dū/nulla bona futura: si nō timendū/nō possunt
ꝯtingere mala. Si ex his nullo mō est varian-
dus affectus: inuanū sacra scriptura de his af-
fectionibꝰ in suis locis tantū eloquit. Nam gau
get ⁊ ad gaudiū p̄sens inuitat familia christi sa
cro redēpta sanguine/ab ipsa sentētia sctā est:
Gaudete ⁊ exultate: qm̄ merces vestra copiosa
est in celis. Et q̄uis gaudiū nō sit presentibꝰ bo
nis: tamē presenter gaudendum est de futuris.
Et licet gaudendū nō sit de exterioribꝰ bonis:
gaudendū penitus est de in anima celatis vir
tutibus. Necnō in tribulationibꝰ vult nos gau

Jaco.1 dere apl's Jacob9/dicēs: Oē gaudiū existimate
frēs cū ītēratiōes varias incideritis. Et Paulus
apl's i pñti gaudebat/cū dicebat: Gaudeo in tri
bulatiōib9 meis ꝑ vobis. Et i actib9 aploꝝ legit
Act.5. Ibāt apli gaudētes a ꝯspectu ꝯsilij: qm̄ digni ha
biti sūt ꝑ noīe iesu ꝯtumeliā pati. Et de aīe puri
tate seu ꝟtute gaudēdū admonet sentētia salomo
Sap.8 nis. Nō hȝ amaritudinē cōuersatio eius/ neqȝ te-
diū cōuict9 illi9: sȝ leticiā ⁊ gaudiū: quod de sapia
q̄ ꝟior ē virtutis ꝑfitet ista snīa. Hic eni audacť
affirmo/ꝙ eēt de virtute agēdū: nō solū qr vitā i-
qrim9 aliā: sed etiā si cū vita ista oīs vita finiret.
Eccl.30 Et fili9 syrach dicit: Nō ē ablectatio sup cordis
gaudiū/quod aliūde ꝙ de puritate siue virtute in
pñti euenire nō pōt. Hic īcipiūt familie scte chri
sti celeberrima cordis gaudia. Inqt em̄ ad Phi
Phil.4 lippēses apl's: Gaudete i dño sp: iterū dico gaude
Joā.20. te. In pñti gauisi sūt discipli viso dño. Et magi
Mat.2 q̄ sapiētes hūani erāt/ videtes quā pdiderant stel
lā/gauisi sūt gaudio magno valde. In pñti hec
Psal.31. scriptura loqť iustis: Letami i dño ⁊ exultate iu
Psal.4 sti: ⁊ gl'ami oēs recti corde. Et alibi: Dedisti leti
ciā in corde meo. Et iterū: Letabit dauid cū audi
Psal.121 uit diuīa oracla/dicēs: Letat9 sū i his q̄ dicta sūt
mihi. Luce clari9 ptȝ gaudiū adesse iustis de ꝑ-
sentib9 ꝟtutib9: ⁊ i pñti gaudere de ꝑmissis cele
stib9. Silr ⁊ dolorib9 angit dei familia. Et etiā in
sapiētissimis iustis aut vocatis vocabulo chri-
stianis dolor īsedit: ⁊ affecit affectiōe dolor ipoꝝ
rectissimas mētes. Doluit virgo diuīa/ eterni re-
gis filia/christi mr̄/spūscti spōsa: ⁊ cū suo viro ꝟ
Lu.2. bis de absentia filij ē ꝑtestata dolorē/dicēs: Fili
quid fecisti nobis sic: ecce pater tuus
et ego dolētes q̄rebam9 te. Silr symeon
trāsuerberādo doloris gladio nūciauerat: quod
⁊ factū est tpe passiōis. Ipemet saluator virtutū
author ⁊ forma affectionē doloris assūpsit: quā ⁊
Joā.12 ꝟbis ꝑtestat9 ē/dicēs: Nūc aūt aīa mea turbata
Mat.26 est i memetipso. Et alibi: Tristis est aīa mea vsqȝ
Job.16 ad mortē. Et Job dolorib9 replebat/dicēs: Si lo
cut9 fuero/nō q̄escet dolor me9: ⁊ si tacuero/ ipse
Iere.4 nō recedet a me. Et hieremias ꝑ hierl'm dolori-
b9 afficiebať/dicēs: Vētrē meū doleo: vētrē meū
doleo. Nō em̄ vētrē corpis/sȝ mētis dicebat do-
lorib9 agitari. Nec ītellexerūt verā sapiāȝ/q̄ vētū
doloris atqȝ tristicie aīo sapiētis accidere posse
aut debere negauerūt. Inqt enī scriptura diuīa:
Eccles.7. Cor sapiētū vbi tristicia: cor stultoꝝ vbi leticia.
Etiā i pñti q̄ntalibet sapiētes mlti agūt dolores.
In spe ꝟo oīm viuētiū ⁊ vtētiū rōne tota vita ꝑ-
agit: nō solū ꝑ eternis/sȝ etiā ꝑ tpalib9 ⁊ pfuctuo
rijs bonis. In ꝑfectiorib9 ꝟo i virtute spes insi
det aīo melioris/scȝ ītellectualis ꝟtutis: quod em̄
ꝟtutis altitudinē cognouerūt/ sperauerūt boni
existētes effici meliores. Ad spē ꝟo supioꝝ bono
rū mores/gesta ꝟoꝝ oīm antiquoꝝ nos vocāt: iui
tāt ꝑphetica dicta. Et oīs etas/oīs natio ꝑ chri
stū suosqȝ doctores ad spē eterne vite inuitata ē.
Eccli.1 Refellit illos de timore ista snīa: Initiū sapie ti
Ibidē mor dñi. Et illa: Qui sine timore ē/ iustificari nō
Pro.14 pōt. Et illa: Qui timet dñm/declinat a malo. Et
tutor ē sapiētissim9 pupilloꝝ sedulus timor. Nec

q̄s i hoīb9 ꝑter cōsūmatorē oīm bonoꝝ iesū ad
tātā pfectionē i hac vita puenit: vt velut ductore
post tergū seq̄nte/cōmitāte a laterib9 timore san
cto nō īdigeret. Cōsueuerūt etiā alijs noīb9 insi
gniri: leticia/turbatō/timor/cupiditas. Sȝ de no
mib9 nō ꝟtiť q̄stio: vbi ē in cognitiōe quod dicit.
Gaudet familia christi de bonis opib9: de īsitis
virtutib9 aīe: de ꝑmissiōe supna: de ꝑrimoꝝ ꝑfe
ctu atqȝ virtute. Dolet atqȝ tristať si deficit i ꝑfe
ctu vite agēde: si decidit ꝑ negligētiā: si aliqñ cor-
ruit ꝑ iprobā volūtatē: dolet de ꝑrimo/si a ꝟtuti
b9 se auertit. Cōcupiscit aut sperat i bono ꝑfice-
re: aggregare iternas ꝟtutes: ipaꝝ effect9 clode
re morib9: ꝯcupiscit ⁊ sperat vitā eternā: ⁊ ꝑ pri-
mo siīis cura crescit. Timet peccare: timet defi-
cere: timet male placere: timet diuinū diuortiuȝ:
expauescit ꝯsortiū demonū: ⁊ sibi timore sibi ve-
tat ⁊ ꝑrimū. Gaudet atqȝ letať de virtutib9: do-
let atqȝ tristať de pctī miseria: sperat ⁊ cōcupiscit
mīicordiā: timet horrēdā christi iusticiā. Hi vē
ti pugnāt i mari magno cordis hoīm. Hi q̄tuor Mat.7
vētos ꝯtrarios mūdi hñt ex aduerso: his solum
christ9 impat ꝟbo sui pcepti. Ista q̄ pdicta ē im-
patio facta vētis/magnū nobis i impio ⁊ i vētis
īnuit sacrm̄/ex his q̄ posita sūt: ac etiā vt ex eis in
ampliora trāsferať ꝯsyderatio ītelligētiū: sȝ maio
ra ꝯsyderēť q̄ nec poni potuerūt. Hoc siq̄dē ad-
dat īdagaꝝ lector: ꝙ gaudiū/dolor/spes et timor
tpaliū velut vēti turbinū i corde nr̄o intrāt: atqȝ
cū supraꝑpositis vsqȝ ad finē vite nr̄e sine pace at-
qȝ sine itermissiōe cōpūgāt: q̄b9 solū altissim9 no
uit impare atqȝ cōpescere. Quez pugna delectat
exteri9/nūqȝ noscit quō agať iteri9. Actionē q̄n-
dā atqȝ mirādā nr̄i saluatoris pñgam9 mētib9 no
stris: in eo ꝙ ipe liber existēs/imo dñs oīm: tribu
ta mūdi regib9 ad deuitāda scādala soluit: cui9 so
lutiōis ordinē ⁊ causā ispiciam9. [Cū venisset Mat.17
iesus cū discipulis suis capharnaū: accesserūt hi q̄
ꝑ regib9 a romanis īpatorib9 cōstituti didrach
ma capiebāt ad petrū: ⁊ dixerūt ei: Magr̄ vr̄ nō sol
uit didrachma. Et ait petr9: Etiā. Et cū itrasset
in domū puenit eū iesus/dicēs: Quid tibi videť
simō: Reges terre a q̄b9 accipiūt tributū vel cē-
sū: a filijs suis/an ab alienis: Et ille dixit: Ab alie
nis. Dixit illi iesus: Ergo liberi sūt filij. Vt autē
nō scādalizem9 eos/vade ad mare ⁊ mitte hamū:
⁊ eū piscē q̄ ꝑmo ascēderit/tolle. Et apto ore ei9 i
uenies staterē: illū da eis ꝑ me ⁊ te.] Censū rei-
publice exactores credebant saluatorē in cōitate
hoīm debere subijci terrenis regib9 i tributo: ni-
hil aliud i eo ꝙ hoīeȝ attendētes. Quod vtiqȝ sal
uator nr̄ ꝑnoscēs anticipauit petrū iterrogatū: q̄
de hac re iterrogatur9 erat ⁊ christū. Et determi
natōe facta/extitit didrachma solutū. Et filij ter
renoꝝ regū liberi sūt a cēsib9: mlto magis etnī re
gis fili9 ⁊ familia ipi9 sibi ad seq̄lā vsqȝ ad morteȝ
dicata: et is marie dȝ eē liber q̄ nihil possidet aut
possidere intēdit quod iure aliquo sub terrenoꝝ
dñio regū cadit. Sȝ christ9 voluit soluere: nō ve
lut a iure solutiōis astrict9/sȝ vt scādalū deuita-
ret: nō i se aut i discipl'is/sȝ i his q̄ cēsū ab hoīb9
exigebāt. Expedit ei saluatoris exēplo si q̄ possu

n⁹ scādala ī hoīb⁹ deuitare: quousq꜄ ꝟitas vita siue iusticia siue q̄cūq꜄ virt⁹ vicinaret exilio. Anq̄ istaꝝ aliq̄d dirimat/ scādalū iuste a diuina licētia ꝑmittit euenire. Nō ei aliā allegauit solutiōis causā: nisi vt scādalū deuitaret ī ꝓximo. Pro modica em̄ re soluēda/dimittēda vel dāda seu offerēda: q̄tūcūq꜄ diuina iura nō cogāt: aut ꝯdite leges ī iusticie moderamīe nō astringāt: cū euēt⁹ reꝝ euenit/nō sūt argumēta defensiōis mouēda: Tēpoꝝ ꝟ doꝛūq꜄ ꝑditio excesserit sepissime cēsū: ꝛ melius pacē redimere q̄ litigare ꝓ re. Nec nouerūt oēs libertatē iustoꝝ. Et cū exactoꝛib⁹ reipublice hr̄e litigiū/in ꝑiudiciū ꝟtit litigātiū. Dēm em̄ sibi vēdicat rōnē/q̄ ꝓ republica loq̄t aut certat. Poterat nāq꜄ saluatoꝛ supra homīes deitatē allegare de⁹ ꝑfecto erat/ꝛ oīm abdicationē īferre. Nihil em̄ hēbat neq꜄ familia ei⁹ fide genita quod subiaceret cēsib⁹ regū. Poterat ei se suosq꜄ seq̄ces ab oī exactiōe reddere ī libertatē: ſꝫ voluit subiacere velut reipublice ac honeste iusticie non aduersus. Et cū soluere vellet/oīno ꝓpꝛiū peculiū vn̄ solueret nō hēbat. Hūanas artes ip̄e non fecit: vn̄ pecuniā crumenaret atq꜄ cumularet: terrenū p̄rimoniū aut m̄imoniū nō hēbat. Moꝛtu⁹ ei p̄r putatiu⁹ ioseph nihil sibi relinquēs hereditario moꝛe: pauꝑ enim carpētari⁹ fuerat. Nec chꝛist⁹ ꝛ virgo legūt instrumēta carpētaria vēdidisse in ꝓpꝛiū/aut exposuisse cōmercio ꝓpter ipi⁹ decessū. Mr̄ pauꝑcula erat: ꝛ vitā acu ꝛ colo q̄sierat: quousq꜄ chꝛist⁹ cepit euāgelizare suꝑna: ꝛ sue doctrine atq꜄ imitatiōis q̄rere discipl'os. Extūc vixit secūdū educatū filij atq꜄ ducatū: nec ip̄a legit dotis aliq̄d habuisse. Profecto chꝛist⁹ paupes possessibilib⁹ reb⁹ mobilib⁹ voluit hr̄e parētes: falso eī p̄dicasset ꝯtēptū mūdi/ ꝛ argueret mūdi diuites si abūdasset ī cēsib⁹: ꝛ ī dolo p̄dicasset suꝑna/terrenis opib⁹ fult⁹. Et forte q̄ tūc ī illo collegio aliq̄d hēbat de stipe largita ītuitu pietatis Nō em̄ asseuerat scriptura/q̄ sꝑ hr̄et iudas pecuniā ī loculis: q꜉ q̄ dabāt/pauperꝝ expēdebant ad vsū. Mos ꝓbatissim⁹ ē/q̄ q̄ de datis cōtribuunt/ nec aliūde hn̄t vn̄ tribuāt nisi dent: ꝛ cū vidēt pauperes indigētes/largiri nō differūt/q̄ sꝑ non hn̄t loculos plenos. Quod si sic volum⁹ opinari/magis in īpietatē q̄ ī pietate ꝟgit opinio. Si aūt oīno ī tp̄e aliq̄d hēbat chꝛisti sctm̄ collegiū: noluit ip̄e cōuertere ī ꝓpꝛiū vsū: ne subuētiōes pauperꝝ defraudaret: ꝓ q̄b⁹ ꝑmittebat oblata deferri: nec expectare voluit ab amico/ne p̄sūctoꝛia re amicari alicui videret: aut cōfidētiā ofidere de tp̄alib⁹ ꝛ locupletib⁹ amicis: q̄ de diuitiaꝝ sūt munere: nō de genere pauꝑtatis: q̄ ip̄e splēdebat: ꝛ fulgere voluit quos vere appellauit amicos. Sꝫ qm̄ ꝓpter legē hoīm ꝛ cogētis rōnis tributū soluere disponebat p̄ter legē ꝛ oꝛdinem/q̄b⁹ diuitie atq꜄ numismata conq̄rūt: cēsualē staterē voluit repiri: vt iueniret in oꝛe marini piscis moneta imp̄ssa stigmatib⁹ tribuenda ꝓ censu: vt saluatoꝛ ait/da eis ꝓ me ꝛ te. Pro seip̄o q̄re saluatoꝛ voluit solui: ꝛ de discipulis alijs nullā mētionē fecit/sed de petro. Pro seipso nēpe saluatoꝛ solui voluit: ne reipublice cōtrari⁹ videret; aut cōturbare publicos bonos moꝛes. Nō em̄ spectat ad aliquē prudētē/ip̄os etiā ī modico cōturbare. Placēt nēpe chꝛisto moꝛes publici/si sūt iusti: nec decebat eū cōtētiōib⁹ deseruire in allegatiōe iuris sue altissime libertatis: cū etiā aliter potuisset frenare oīm mētes ad credēdū quod erat ꝛ quod agebat. Sꝫ cū mūdanis ꝛ puris hūanis hūanū voluit hr̄e īcessū: excepto quod diuiīe redemit: ꝛ supra hūanitatē diffūdit ī hoim coꝛda grām ꝛ virtutē. Pro petro vicꝫ voluit q̄ solueret: ꝛ ꝓ tota familia sua scꝫ apl'oꝝ: sed petrū speciali⁹ noīauit velut p̄oꝛdinatū toti⁹ ꝟricē choꝛi ꝛ protosigniferꝝ post chꝛistū toti⁹ religiōis chꝛistiane sctē trinitatis cultricis: cōfirmādū ꝟo ab ip̄o post ipi⁹ sctām resurrectionē: vt quod actū ē ꝓ petro/ꝓ toto chꝛisti collegio factū fuisse credat. In huiuscemodi actiōe toti⁹ nr̄e redēptiōis fulget mysteriū. Nam actoꝛ chꝛist⁹/piscis chꝛist⁹/stater chꝛist⁹: quo exhibito liberamur a debito tartareo male tēti. Mare seculū/ꝛ totaliū amaritudo ꝛ abūdantia passionū. Petrus tota ecclesia oꝛthodoxa. Sed moꝛes in hoc volumine p̄oꝛdinauimus/non mysteria: idcirco indiscussa remaneāt. Declaratio ꝟo inuēti stateris ī nūero miraculoꝝ poti⁹ ponenda cēset.

¶ Qualiter se habuit saluatoꝛ inuitatus ad cōuiuia. Caplm̄ X

Legit chꝛist⁹ accessisse ad ꝯuiuia īuitat⁹: nō edēdi auiditate/ſꝫ ad ofidēdā iopē vitā: q̄uis nō oīa ꝯuiuia ꝓpt sustētationē inopū fiāt: ſꝫ ad voꝛacitatē diuitū ꝛ cōuiuaꝝ/ꝛ p̄textu mutue visiōis/ꝛ ī ostentatiōe vanissime laudis. Sꝫ chꝛist⁹ opib⁹/domib⁹/larib⁹/domicilijs ꝓpꝛijs carēs/etiā ī cōuiuijs vite sumebat cōpendia: ea ꝑcitate/q̄ virtutū decebat autoꝛē: ꝛ forma viuēdi quā se hoīb⁹ ī inferioꝛib⁹ fecerat hūanat⁹. Pretēdebat nāq꜄ saluatoꝛ se cōem ofidere: ne singularitate suꝑbie notaret. Et q꜉ ī cōuiuijs sepe oculi edētiū familiari⁹ ī alterutras facies dirigūt: ꝛ q̄dā certa seriositate gest⁹ notāt et moꝛes: idcirco saluatoꝛ ocul'taliū talr̄ se obiecit: velut q̄ notari volebat de sua irrep̄hēsibili vita: nō inaniter/ſꝫ ꝓ ītuētiū bono. Et q꜉ visibilr̄ ꝛ ꝓbabilr̄ comedebat q̄ fātasma nō erat/sed veī⁹ hō erat: ꝛ ex aspectu exterioꝛi hūanis mētib⁹ ofidebat: diuinitatē ꝟo ī his ꝛ alijs gestib⁹ reseruabat fidei. Patiebat saluatoꝛ atq꜄ volebat q̄ oīs suspicio de coꝛdib⁹ hoīm tolleret: nec aliud crederet/q̄ quod ī ꝟitate erat: vt mysteriū nr̄e redēptiōis atq꜄ salutis crederet ī hoīe diuiīe cōpletū: ex hoc de seip̄o certitudinē ſm decētiā inferebat. Ibat etiā dn̄us ad cōuiuia: ne crederet fugax: ꝛ quod hoīm q̄ aliq̄d videbāt/iudicaret deuitare cōspect⁹. Solēt em̄ ī cōuiuijs m̄lta cōq̄ri ꝛ tentari viroꝝ prudētia curiose silr̄ ꝛ oppoꝛtune. Hoc em̄ saluatoꝛ q̄rebat: vt nō ad subuersionē ꝛ hypocritalr̄/ſꝫ ꝟacit q̄lis vita/ꝟbis/moꝛib⁹ erat/ ab oīb⁹ ꝓbaret: vt ꝓbat⁹ nō repꝛobaret. Accidit sepe in cōuiuijs m̄lta loq̄ndi materia: quā exigebat doctoꝛ nobis vt docet ignaros: ꝛ iusta ac necessaria q̄rētibus atq꜄ iterrogātib⁹ rn̄deret. In q̄b⁹ mēte magis q̄ coꝛꝑe se pascebat: maxime apud eos ꝛ inter illos quoꝝ coꝛda erāt receptacula verbi sui. Et sume

Mat.

Lu. 14

bat corpe cibū: ⁊ refūdebat ex ore suo in audiē-
tiū corda doctrinam: ⁊ nobiliora ꝙ accepat ero
gabat: spūalia ꝑ corpalib⁹ benigne repēdēs: si-
mulqꝫ ꝓnoscēs īfiniti eē ꝓmiū eū suscepisse hospi
tio. Et ꝑ corpale hospitiū ad cordis iteriora ꝑ fi
dē tētabat igressū. Volebat eñ ab hoib⁹ recipi
ꝑ fidē ⁊ diligi charitate: quā ipē pat⁹ erat diffun
dere i cordib⁹ vere credētiū. Hoc totū sibi solū
existimabat ad cibū volūtatē ꝑfecisse patnā: ꝗ ta
lis erat vt oīs ꝗ videbat eū atqꝫ credebat / hr̄et
vitā eťnā: ꝑ eo ꝙ ꝗ recipiebat eū a vera creduli
tate atqꝫ dilectōe / recipiebat p̄rēz eťnū: eū in tpe
ab eťno ꝓfinito mittētē. Et i hoc tāta familiari
tate inuitātib⁹ ⁊ cōuiuis ⁊ pctōrib⁹ ꝯdescēdit: vt
eū scribe ⁊ pharisei falsa suspitiōe notarēt / ꝙ cū
pctōrib⁹ māducaret ⁊ biberet acsi pctōr: qꝛ reci
piebat i ꝯsortio pctōres. Mos eñ ē ⁊ rō vsuaľ:
vt hō suis ꝯsiľib⁹ delecteť. Sꝫ altiori sensu ē de
rōne virtutis: vt bon⁹ nō turpeť ꝯuersatiōe ma-
lor: magis ṽo mali cōmuteť in meli⁹ in ꝯuersa
tiōe bonor. De diuino iure oīo esse ꝓnosciť ꝙ
ꝯstātior sit virt⁹ ꝗ bona est ⁊ bonū habet subie
ctū / quod ipsa sup naturā ꝑficit ⁊ decorat: ꝙ vi-
tiū quod ē malū: ⁊ nisi i bono nō suscipit funda
mentū / quod ꝑ ꝑuationem destruit atqꝫ turpat.
Proinde ꝗ bon⁹ ē natura ⁊ gr̄a / firmior esse de-
bet i ordie suo: ꝙ ꝗ natura bon⁹ ⁊ iniq̄tate tur-
pat⁹ in suo defectu. Igiť de rōne veridica iclina
bilior ē iniqu⁹ ad bonū ꝙ bon⁹ ad malū: vñ mor
mutatio subsequať ⁊ alteri⁹ exēplor. Sꝫ ꝗ ꝑ na-
turā oīno ad mala imutabiľ erat / cū pctōrib⁹ i-
maculose ꝯuersabať: vt velut magnes ferrū / sic
ipē in inuisibili sensu ad se traheret frigidos pctō
res: quos venerat saluare velut medicus subie-
ctos egrotos: sub ꝗ metaphora de se murmu-
Mat.9. rātib⁹ saluator ipē r̄ndit: Nō ē op⁹ sanis medi-
cus / sꝫ egrotis. Multa legim⁹ saluatorē in cōui
uijs docuisse / doctrie magis ꝙ cibis intēt⁹: insi-
nuās sctis viris ꝗd sit agēdū cū accesserit ad aga
pes deuotor: vt aut paupes accedāt in christi
pauptate ꝯformes: aut p̄tēdāt honestiorē causā
Cū aūt in locū refectōis deuenerit / nō eligāt ac
Luc.14. cubit⁹ ꝓmos aut secūdos: neqꝫ deiceps a ꝓsum
ptiōib⁹ agitati: neqꝫ postrēos a singularitate ꝓ
uēti: ne ꝯtētiōib⁹ deseruiāt in ordine ꝓorādi aut
posteriorādi seipos aut quos noscūt fieri cōmē
sales: sꝫ stēt sine cōtradictiōe diffinitiōib⁹ inuitā-
tis / aut ei⁹ ꝗ habet quotatiōes cōuiuar dispone
re. Vtraqꝫ ꝯtētio piculū parit: illa ꝓsumptionis
ista singularitatis ⁊ occulte elatiōis est germē.
Cū vero recūbūt / aut sileāt aut loquanť vtilia.
Seruos dei oīno decet etiā in ꝯuiuijs si interesse
ꝯtigerit / aut silere aut pce loq̄: sꝫ nec nisi ꝗ pos-
sint aiar audiētiū edificiū i morib⁹ facere. Hāc
eñ formā p̄taxauit nobis ꝗ ē in oīb⁹ miriformis
nec queꝙ despiciendū docuit: qm̄ oēs natura si
miles sum⁹: ꝙꝙ ignorem⁹ ꝙtū sum⁹ gr̄a differē-
tes / aut dissiľes turpitudine vitior. Hēz vrbani
tatē in cōuiuijs saluator imptermisse seruabat:
marie ṽo illā ꝗ inuitabat ad regna celor. Iure
suspēdebanť intuētū mētes in ꝯsyderatiōe vr-
banitatis ei⁹: vt inť cōuiuas recūbēs magis ad
se ꝙ ad cibū eos inuitabat: quor aliꝗ amabiliť
⁊ ex imitatiōe intrīseca facta mirifice ad eū tra-
hebanť illecti: aliꝗ ṽo trahebanť ad eū ex deifi
cis morib⁹: quos nō itelligētes / velut ꝑterui ⁊ mur
muratores in neq̄tia remāserūt. Sꝫ tñ ab vtrisqꝫ
laudabať virt⁹ altissima ⁊ vrbanitas saluatoris
velut solis claritas: ꝗ a sanis oculis atqꝫ egris
laudis ꝓconiū recipit: ab illis sanis ꝗ delectāť
titanis claritate: ab ifirmis ꝗ eor defectu tātūz
fulgorē sustinere nō p̄nt. Nō tñ p̄tereundūz ē ꝙ Luce.19.
ab aliꝗb⁹ inuitat⁹ apud aliquos se inuitauit ipē
saluator: ⁊ ꝓuenit eos ꝗ forte fecissent: aut si nō
fecissent ex pusillanimitate / ꝓstauit audaciā: aut
si velut incurij aut improuidi / ꝓrogauit ⁊ viam.
Quod fecisse legim⁹ in zacheo. Multi nēpe in-
uitauerūt corpe saluatorē ⁊ apposuerūt ad esū de
cētia: ⁊ secū ad eandē mēsam in eodē scāno sede
rūt: cordis ṽo mēsa nō sibi / sꝫ aduersarijs inuisi
bilib⁹ ⁊ visibilib⁹ aut indifferētib⁹ hoib⁹ ꝑabať.
Hui⁹ maximū ē argumentū qꝛ detraxerūt: nec le
gim⁹ ab eo salutis suscepisse doctrinā. Incessā-
ter hodie in nr̄is lethalib⁹ morib⁹ agiť / vt ab ex
tra mēsa decētia faciam⁹: mēsa ṽo cordis alios
habeat assidētes / vt sepe sit dapifera ꝑ aduer-
sis. Sꝫ ve ꝗ ad mēsam iteriorē nō introduxerūt
oiūz regū regē. In cubiculū spōsa spōsum itro- Canti. 8.
ducere festinabat: ⁊ poculū ex vino ꝯdito ⁊ mu
stū malor granator ꝓmiserat se daturā: vt oēz
iusticiā op⁹ cū delectatiōe ꝑficeret et sustineret
illatā ⁊ diligeret aīo cū sentiret: ac etiā oēz orō-
nē ad sctōs martyres ⁊ vnionē ad oēs aīe vita
morib⁹ se disponebat acturā. Aliꝗ etiā inuitaue-
rūt corpe apto / sꝫ aīo ꝓmptiore: vt leui / martha
magdalena / lazarus: ꝗ facti sūt discipuli ei⁹: vt
salui facti sūt cū eor finis aduenit. Gliosūz est
in actibus christianis aīo ⁊ corpe acceptū fieri
corā deo: ⁊ in corde pare virtutū acceptabilē et
dapiferā mēsam in ꝯspectu nidētis iteriora mē
tis. Sup illi⁹ cordis mēsam libenter saluator re-
cūbit: ꝗ nouit veraciť dicere cū dauid: Paratū Psal.107
cor meū de⁹ / ꝑatū cor meū: cātabor ⁊ psallā i glo
ria mea. Hāc ꝑtin⁹ ꝓparationē saluator scꝫ mē
se cordis req̄rit: vt solū cāt⁹ ⁊ exultatio sit i gl̄ia
nr̄a / ꝗ est testimoniū ꝯscie nr̄e: nō in exteriori / ꝗ
qūs delectat⁹ mittēdus est in tenebras exterio-
res. Aliā ꝓparationē mēse cordis oportet appo
nere / ꝗ fit ꝑfectiōi vicinior: quā ꝗdē dauid se p̄tē
debat hr̄e. Paratus sūz ⁊ nō sūz turbat⁹: vt cu- Ps.118
stodiā mādata tua. Porro ad oīa bñplacita et
mādata dei manere impturbatū / ꝑfectiōis ē au-
gmentū: ⁊ in aula impassibilitatis habitāt imp
turbatiōis amici. Hāc ꝓparationē exaudit oīpo
tēs: ipō dicēte dauid: Preparationē cordis eo- Psal.9
rū audiuit auris tua. Sūt sepe nōnulli ꝗ corpo
reis actiōib⁹ sūt ꝑuati / corpis ꝓdomināte lāguo
re: aut vēditi corpe ꝑ necessitatis mercede: aut i
mācipia exeūtib⁹ mācipati: sꝫ iugo alicui⁹ traditi
seruitutis ⁊ catena ꝯiugali ꝯstricti: ꝗ tñ ignito-
rū desyderior pauerūt in corde añ diuinū ꝯspe-
ctū sacrā mēsam: ad quā deus recumbit placite:
quia magna est magnitudine affectus: quāuis
ope tripedibus nō subsistat. Omnibus ratione

vtētib⁹ saluator pulsat ad ostiū iteri⁹ nr̄e mētis vt igrediat comedatq3 nobiscū i mēsa virtutū: nosq3 cū illo ex virtutib⁹ christiformib⁹ epulemur: vt ex ɔuiuio ꝟtutū ad ɔuiuiū btitudinū veniat. Joānes i apocalypsi refert saluatorē sibi p

Apoca.3 visionē dixisse: Ecce asto ad ostiū et pulso: si qs audierit vocē meā: et apuerit mihi ianuā/ introibo ad illū: et cenabo cū illo et ille mecum. Adhuc apud nos nobilis et diuin⁹ heros ɔinuisibilis i virtutib⁹ et sacralit i signis et reb⁹ pegrinat. Ve q diu facit illū expectare ad ostiū: ɔampli⁹ ꝟo eis qui oino ei⁹ crebris pulsationib⁹ surduerūt: nec pstāt aditū regi regū. Qui em̄ negāt eū: negabunt ab eo. Qui nō recipiūt eū: non recipient ab eo. Qui sibi mēsam saltem in corde nō parāt: cōuiuia eterna desperēt. Qui sacra repudiāt: inferni facti sunt ciues. Quid em̄ pōt esse in virtutib⁹ sanctius: ꝙ omniū redēptorē in mēsa virtutū habere cōuiuā. Qui semp adest cū parat: cū nihil recipit/ sz impēdit. Hi q dn̄m ad sacratā et inuisibilē mēsam inuitāt: iā occulte a diuīa gratia sunt pūēti. Nō em̄ potuissent in illū pauperē et egenū p nobis intēdere: nisi eos suis inspirationib⁹ puenisset. Sed qm̄ apud zacheū se nō inuitatus inuitat: excepto mysterio lingue puentionē ad pctōres ostēdit. Sūt nāq3 nōnulli quos pctōꝝ grauis sarcina pmit: torquet ɔsciētia: cōglobatim occurrūt occulta pctā: et māifesta hostilē aciē ponūt: ɔfundit pudor: et ex pusillanitate fidei ad saluatoris amicitiā asciscī posse desperāt: sz desyderio vigēt et captāt argumēta vidēdi/ sz carēt audacia inuitādi. Hos saluator occulte sil et manifeste puenit p inspirationes et viuas hoim voces / quas sacris sermonibus aptitauit: vt detur oibus audacie sancte signū ꝙ peccator quorūlibet pctōꝝ mole grauatus aut delictoꝝ pōdere pssus: si desyderio sancto viget: si q̄rit argumēta salutis/ ne in dei amicitiā redire posse diffidat: vt etiā internum cū

Prouer.8 hoīe velit habere conuiuiū. He sunt delicie saluatoris referēte scriptura: delicie mee esse cū filijs hoim in mēsa virtutū: vt pacto virtutū cōuiuio beatitudinū succedat in superis.

¶ De patientia domini ad peccatrices. Capitulum XI

Legimus saluatorē ꝟbo remisisse pctā et nullā adiecisse penā vltricē: sz futurorū cautelā quasi totā penitētia preteritorū in cautelā trāseat futuroꝝ: nec ɔfessionē illorū scriptura cōmemorat/ qb⁹ sūt dimissa pctā. Saluator omniū deus nō appēdit in lāce iusticie sue multitudinē tempis/ sz dolores: idcirco ecclesia catholica quā ipse gubernat penitētiā penitentiū in arbitrio discreti sacerdotis iponit. Et hec est hoīs delinquētis verior penitentia doluisse de peccatis: ex equo delectationis verissima et pbatissima est excessisse/ quā solum nouit christus qui suscepit offensam. Et cū pteritoꝝ dolor phibet cōmittere ampliora: in posterū pcauere/ de cōmissis dolere veracit est certissimū signū. Proinde saluator cū hoc agebat

Joã.8 dicebat: Vade/ et ampli⁹ iā noli peccare. Quod idē sonat cū Magdalene dixit: Vade in pace. Nullus sibi blādiat de remissiōe pteritoꝝ si ad āpliora seu ad aliq̄ minima suspirat affectus: nec credat posse cauere futura/ si pteritoꝝ figura pluserit aut nauseā in aīa non fecerint: velut corpa scatētia vermibus hominū solēt inferre olfactibus. Nec ptereundū silētio cū vellet adductā in templo adulterā liberare/ quod scribebat in terra. Mirandū vtiq3/ immo miraculum quod egit saluator. Inclinabat se corā oculis: et ante pedes hominu iniquoꝝ cū digito tēpli tāgeret pauimentū. Pauimentū sane tēpli marmoreū erat: vt refert Paralipomenō historia: nec duricia marmoris ex natura cedit materiei molliori. Sz nō virtute carnis/ neq3 virtute lapidis/ sz diuina saluator in illo pauimento scribebat: licet vsitato more loquēdi dicat ꝙ scribebat in terra. Miraculū certe iudicari poterat ꝙ scribebat digito carnis in lapide marmoris. Quod vero scribebat scimus: qd aūt scribebat oino nescimus. Declarandū vero miraculū in suo ordine reseruamus. Sz in oibus gestis suis saluator nostros pordinat mores: vt dū quēpiā autoritate aut testimonio cogimur iudicare: si penitentiā verā agnoscimus/ misericordiā iusticie pmittamus. Et ꝙuis cōstet de patrato scelere si cognoscit penitētia / nō abnegat misericordia: fallit tn̄ in regimine reipublice: quā misericordia periculis vulnerat/ iusticia sanat. Prerogat etiā oibus nobis forma: vt in liberatiōe rei etiā accusantiū ruborē cautissime deuitemus. Nō em̄ saluator pctā ipsoꝝ obiecit in facie: sz taliter dixit et scripsit: vt ɔfiterent exteri⁹ absq3 quod interius verecūdiā paterent. Permaxime aūt saluator in illa scriptiōe agebat: vt eoꝝ corda ɔtūderet q nō amore iusticie aut psone seu odio patrati sceleris/ sz quadā dolositate cōmoti seuiūt in peccātes: quod nefariū ē oino in ordine equitatis. Secus aūt est se ingerere in accusatiōe peccātis: secus a tribunali trahi. Si se igerit pter liberꝝ amorē iusticie/ oino delinquit: si trahitur/ verū omnino non sileat. Vult etiā et insinuat infallibilis iudex: ꝙ qui vult alios accusare a libera voluntate cōmotus/ ꝙ teneat innocentie sacramenta: ppterea ad phariseos intulit ipse saluator: Si quis vestrum sine peccato est: pmū ille lapidē mittat. Et declinās ad terrā oculos/ sine cōfusione notabili eis permittebat egressum. Mos sapientiū et bonoꝝ viroꝝ est non respicere faciem iniquoꝝ in pmo cōgressu: ne cōfundi timētes efficiant verbis et aīo seuiores: sed auertere faciē vt in seipsis et nō coram alijs erubescant: et cum in faciē nō respicitur/ tergiuersandi occasio progat. Ad adulterā sua benignitate oculos leuās/ quā homo nō condēnabat absoluit: ad hoc em̄ venerat nō cōdemnare peccatores si fuerint penitētes. Amator omniū christus querit vnde possit hominibus donare peccata: et indulgentiā pstare querētibus. Et cum a iusticia sit appellatio a pctōribus ad aulā misericordie: aut oia remittuntur: aut pie plectunt qui facinora cōmiserūt. Ipse

pfecto ē aduocatus ⁊ iudex miris modis inqui
rens vnde absoluat qui ante tēpus inuētus est
reus: nec eum iudicem accipi nostra iniq̄tas fe
cit: aduocatū vero nostra necessitas: vtrūq̄ tn̄
pcti miseriā habet germen. Quod aūt bis scri
psit a pcipiti sentētia cautos voluit esse recto
res: ne cito pferāt quā reuocare non possunt.
Qn̄ ledat infamia seu cruciet pena sensibilis an
te discutiēda sunt iura q̄ sentētia pferat: prius
ex certo possibili sciat q̄ ex ore iudicium exeat:
nā vita hominū p hominē nō refundit cū aufer
tur: nec sine stigmatibus resartit caro decisa.
Et abscisum mēbrū verā imaginē nō resumit.
Cū vero iudicaturus testes ⁊ accusatores inter
rogat: terret ⁊ monet ab improbis accusationi
bus improbos cessare actores. Pertinacissi
mū malū noscit corā deo contra quēpiā psiste
re sine causa iusticie improbitate nocendi. Ex
his benignitatē dn̄i saluatoris agnoscamus: q̄
ad pcendū q̄ ad pcutiendū est oīno pclivior ni
si hoīm ptinacia i seueritatē misi cordiā vertat.

¶ Libri quarti de vita dn̄i saluatoris finis.

¶ Liber. v. de miraculis saluatoris

¶ De miraculis factis i aqua. Ca. I

Expedire no
uit qui oīa nouit miracula fie
ri supra naturā supra vsum su
pra rationē supra mētis capa
citatē ⁊ omnē transcendentia
intellectuȝ q̄ aliter nō capent
nisi p fidē: ⁊ vbi natura et ars
medicine deficiebat virtus diuina desup inno
tesceret. In q̄bus oībus alijs ptermissis: q̄d vi
te agēde aut pcauēde in nostris christianis mo
ribus agit aut agere aut deuitare debeatur: p
ut dn̄s donabit aperiā. Presciendū tn̄ ꝙ exce
pto q̄ miraculo se natus est atq̄ demonstratus
ante egressum de deserto nullum miraculum fe
cisse sacri euangeliste tradiderūt. Completis in
etate christi vigintinouem annis tredecimq̄ di
ebus: octauo idus Januarij baptizatus est. Et
tarditatis molimina nesciens eodē die sub du
catu spiritussancti vt homo abijt in desertum:
vbi quadraginta diebus et totidem noctibus
indefessis moram faciens: decimotertio calē
das Martij egressus est. Et pdicans p vniuer
Joh.2 sam galileam in synagogis plateis vijs et do
mibus elegit apostolos atq̄ discipulos: nulluȝ
miraculum illo primo anno pdicationis sue fa
ciens: quo reuoluto eodem die quo baptizatus
est primum signoꝝ suoꝝ fecit in aqua cum inui
tatus esset ad nuptias. Si rationē quereremus
in miraculis christi non essent miracula. Si ex
empla multa pcedentia haberemus in alia vir
tute q̄ diuina factoꝝ miraculoꝝ non essent sin
gularia: sed si qua facta nouimus ante christi
tempa diuia virtute facta oīno credamus. Ve
runtamen de licentia spūssancti omnia christi
miracula punctaliter nec historiaꝝ serie pter
missa ad christianos mores q̄tū possumus cō
uertamus. Fert ⁊ ita credimus ꝙ saluator no
ster secreta ptāte aquā cōuertit in vinū ꝓpter
vini defectū ad supplementū nuptiaꝝ: ⁊ ad iocū
ditatē ⁊ leticiā conuiuaꝝ: ad ostendendā virtu
tē sue secrete potētie: vt latēs in hūanitate diui
nitas crederet. Pulsat animū nostrū siquidem
deus inuestigare pmittet: cur incepit ab aq̄ con
uertenda in vinū dn̄s iesus christus: siue cur a li
quoribus inchoauit. Multa sane mysteria legi
mus dn̄m in aqua fecisse. In prima reꝝ creatio
ne dicit ꝙ spūs domini ferebat sup aquas: vt Gen.1.
omnē reꝝ fluxibilē materiā intelligamus in aq̄s
sup quā fert dn̄i spūs: quia indigna est opatio
eius nec necessitatem esse aliquid ꝓduxit. Sub
iacet rebus ipsa necessitas: ex qua si creator om
nium teneret non superferret spūs eius: sed sub
iaceret opatio eius. Nec amor eius subijcit re
bus: indignus est eīn: intellectus autem supuo
litat omnibus a se factis: nihil eīn subterfugit
eum. Igit spiritus eius ferebat sup aquas: ad
id rationalem creaturam compellās: ne rebus
quibus ipsa nobilior immo dn̄a constituta ve
lit male subijci p amorē. Consueuit eīn amor ho
minū subijci rebus quas diligit: qui soli deo de
bet esse subiectus. Nec subijciat intellectus im
portunitate intelligendi: cū necessario subijcit
ex natura. Nō eīn oīa ⁊ rōnes oīm creaturū
apprehendit intellectus hominū: ⁊ incassū co
natus est philosophoꝝ cetus: multa pretereūt
philosophātes: sed habemus vnde superat scȝ
fidē: cui⁹ itellect⁹ creatis oīb⁹ supfert. Nec mi
rū: fide nēpe ipe creator ꝯspicit q̄ ē sup oīa de⁹.
Qui ergo puenit ad sūmū: ⁊ id quod inferius ē
excessit. Cōgregauit etiā aq̄s i locū vnū. Elemē
ta distīxit ab iuicē: sȝ fluidas hoīm mētes voluit
ꝯuenire in vnum in vnanimitate scȝ volūtatū:
ad vnū ꝓpter vnū ⁊ ꝓpt ordinatū ab eterno lo
cū vnū. Sȝ firmamētū diuisit aq̄s ab aq̄s supi
ores ab inferiorib⁹: vt virt⁹ firma diuideret fi
lios dei a filijs pditiōis. Et tu oēm tuā fluxibili
tatē ad vnū locū ordina: et p firmatā virtutē co
gnosce cum q̄b⁹ sis aggregād⁹ in supis aut in
imis locād⁹. Aq̄s diluuij deleuit aīam viuā nō Gen.7
existētē in arca: obediētiā oīs creature ad vindi
ctā maloꝝ psignās. Et mūdi originalis purga
tio facta est p aquā: vt q̄r fluide aīe hoīm et silr
corpora fluebant ad malum: et oīs caro corru Gen.6
perat viam suam: dignum iudicauit diuina iu
sticia vt a fluido paterentur elemento. Et quia
pter domini voluntatem amor hominum subij
ciebatur rebus dilectis: ex quibus pcipiebat ab
usus: nō superferebat eis vt spūs dn̄i super aquas:
iure ipsis operiētibus orbē homines peccātes
subiecti: qui octauo numero psignati octauam
eternitatis possidendam ostēdit eis qui nō me
rentur deleri. Similiter egypti aque cōuerse in Exo.7
sanguinem diuinam vltionē ostendūt sup eos
qui cuncta creata conuertunt in sanguinē pec
catoruȝ: de quibus Dauid dicebat: Libera me Psal.50
de sanguinibus. Et aque cesserunt israelitis: ⁊ Exo.14.

egyptios suffocauerit. Et q̄ creatis fluidis ma-
le nō vtunt̄: nō ferāt vltiōis penā. Qui vero ma
le nō vtunt̄: nō ferāt vltiōis penā. Qui vero ma
culose in eis degūt: dignā in illis ꝑferāt vltio-
nē. Diluuiū ⁊ egyptioꝝ submersio figurauerūt
baptismū: in quo delet̄ iniq̄tas ⁊ bonitas rema
Exo.15 net naturaꝝ. Inuēte sunt aq̄ amarissime in de-
serto: sꝫ sunt dulcorate ꝑ lignū. Multa sunt in
hoc squalido mūdo amara ⁊ asꝑe decertātia cō
tra teneꝝ sensum: sꝫ fecit dulciter tolerare asꝑe
crucis lignū. Et christi amor hoc egit in cordi-
bus veroꝝ fideliū: vt ꝓ voto suscipent̄ corꝑis
passiōes. Uere amor validi ligni mūdi huiꝰ in-
Sap.14 dulcauit amara. Et bn̄dicit̄ in veteri testamen-
to lignū ꝑ quod fiebat iusticia. Lignuꝫ ꝑ quod
facta tota iusticia nostra crux est: q̄ si adaptatur
his q̄ refugit sensus / volūtas amabilit̄ suscipit.
Necnō lignū ꝑ quod iusticia bn̄dictuꝫ mētibus
nostris insinuat iusticie sanctū opus: quod si so-
lerter aspicimꝰ / nos pena vndiq̄ ꝑmit: siue no-
bis irroget̄ inuitis / siue cū illā libēter amplecti
mur: cū nulla sit digna ꝑexhibitio ꝓ futuris aut
equa recōpensatio ligni crucis. Proinde hu-
iuscemodi lignū p̄stat dulcedinē nostris penis
⁊ dulcis fit tribulatio velut aq̄ labēs mūdi sine
Nūe.20 mora labētis. Productā de petra legimꝰ aquā
ꝑ virgā ad potandū ⁊ ad sedandū populū mur-
murantē: ⁊ deinde cōtradictionis aq̄ extitit ap-
pellata: q2 de christi latere aq̄ nostre salutis et
sapie sancte dei fluxit / q̄ potaret̄ hūanū genus
quod murmurauerat aut murmuraturū erat in
penis. Nulla salubrior aq̄ q̄ꝫ q̄ defluxit ex latere:
nulla sapia melior q̄ꝫ christū noscere crucifixuꝫ.
Sꝫ hec aq̄ fuit educta ꝑ virgā: q2 infallibilis et
recta ⁊ inflexibilis iusticia dei suo secreto iudi-
cio ⁊ ineffabili mō puniuit quod nō peccauit in
filio: ⁊ ex peccato nocētis caro plectit̄ innocen
tis. Sed contradictionis nomen accepit: quia
si ex aqua ista salus multoꝝ / nō tn̄ omniū consti
tuit̄ cum christo: ab ipsa ineūte infantia vsq̄ ad
mūdi finē ab improbis infidelibus ⁊ male fideli
Lu.2. bus contradicet̄. Nā q̄uis symeō cecinisset al-
ta de christo / q̄ꝫ positus esset a deo [patre] in re-
surrectionē multoꝝ atq̄ ruinā: nihilominus et
in signū cui contradicet̄ / adnexit. Et ab origine
mūdi nullius sciētie maiorē cōtradictionē audi
uimus q̄ꝫ sapie christiane: cui verbis et moribꝰ
contradicit̄ etiā ab his qui suo noīe infulantur.
Exo.15 Peruenit populus in deserto in locum in quo
duodecim fontes erāt aquaꝝ: vbi refocillauerūt
animas sciētēs. Peregrinabat̄ genus hūanum
in adā expulsuꝫ a paradiso: vbi qui quadrifario
fonte iugiter rigabat̄: nec inuenit aquam in co-
pia sitis copiam auferentē: p̄ter illā sacrosanctā
doctrinā duodecim apostoloꝝ / qui mundū vni-
uersum mirifice rigauerūt. Aquaꝝ multa myste
ria facta cognouimus: quas si deus cōtinet / om
nia siccabunt̄: si vero emiserit / subuertēt terrā.
Job.12 Gratiā diuinā in his verbis intelligimus figu
ratā: que si ꝯtinet̄ / omnia p̄ ariditate sua deficiūt
⁊ siccant̄. Si vero de suꝑis abūdāter emitttur
terra cordis nostri subuertit̄: vt dolēdo puniat

quod gaudēdo deliq̄t. Nobiles cōmutationes
in aq̄ factas esse ꝑnouimus / cuꝫ in illā trāsierit
circūcisionis asꝑitas: vt elementū sanctificet̄ ꝑ
verbū: ⁊ sensibile corpus insensibilē in corpore
atq̄ inuisibilē gratiā capiat: ⁊ fiat celestis qui ꝑ
corruptionē huic mūdo terrenꝰ apparuit. Non
resistit hoc elementū imp̄ssionibꝰ a duriori aut
vehemētiori corꝑe factis: ⁊ tādiu tenet imp̄ssio-
nem / q̄ꝫdiu suꝑmanet imp̄ssum. Tales aīas deus q̄
rit: vt suis deificis imp̄ssionibus nō resistāt nec
remoueāt: cū ipse sit semꝑ suꝑsedere paratus: ⁊
gratie sue īmobiliter situare. Insipida ⁊ frigi-
da ⁊ abscolor est aqua sic omniū aīa: nisi saporē
sapie sue ⁊ calorē charitatis eius atq̄ colorē pul
chritudinis virtualis ipse qui creauit apponat.
Sic ⁊ lex mosaica erat: quā deus in euāgeliū sa
pidū ⁊ charitate plenū / ⁊ optimi coloris sua po
testate cōuertit. Quocirca in mysterio ⁊ ꝑ no-
stris moribꝰ ordinādis christus in vinū cōuer-
tit insipidā ⁊ discolorā atq̄ frigidā aquā: vt effe
ctū cognoscamꝰ virtutis eius inuisibiliter ope-
rātis in nobis / ꝑ id quod eū fecisse foris agno-
uimus. Necnō ⁊ q̄ꝫ tractabiles ⁊ cōuertibiles
ad sua iussa nos esse velit / ex hac cōmutatiōe de
mōstrat. Curiose atq̄ suꝑbe scrutari non debe-
mus q̄re ab aqua miracula incepit saluator: sꝫ
laudare potētiā / ⁊ volūtatē suā iustissimā vene-
rari. Ad ordinē vero rei geste vt nullus in eo ex
orbitet / ſm lr̄aꝫ ꝑmitus veniamus: vt etiā in his
que p̄cedūt ⁊ comitant̄ ⁊ sequunt̄ miraculum re
gulā atq̄ formā nostroꝝ moꝝ / ꝓut possumus as
sumamus: p̄termittētes mysteria / p̄ter q̄ꝫ vbi ad
mores nisi tactis mysterijs nō possemus aliter
ꝑtransire. Perfecta omni tentatiōe deserti atq̄
victoria / saluator egressus de deserto in galileā
cepit p̄dicare / congregare discipulos / illos alli
cere altitudine atq̄ nouitate doctrine. Neq̄ a
die sui baptismatis vsq̄ ad eundē dieꝫ reuoluto
anno miraculū aliquod fecit: qm̄ mutatio aq̄ in
vinū fuit initiū signoꝝ que fecit iesus. Nemo au
tē in hoc quod dico se fallat: qm̄ autoritas san
cte matris ecclesie longa cōsuetudine roborata
hoc asserere me cōpellit: que illud solū q̄uis nō
ꝑ scripturā declaratā in ꝯsuetudinē inuariabi-
lē ꝑfecto suscepit: quod a gestis ⁊ moribus apo
stoloꝝ christū in carne videntiū atq̄ discipulo
rū ipsa in suo ortu et inchoatiōe cognouit. Eo
igit̄ die quo saluator baptizatus est anno reuo-
luto / ecclesia infallibiliter hoc nobis tradēte fe
cit hoc miraculū initiū miraculoꝝ. Quod si ini
tiū / cetera sunt sequētia: q2 eodē die siue anni re
uolutiōe baptizatus ⁊ miraculū aque fecit: cuꝫ
statim spūs eū expulerit in desertū: ⁊ de deserto
in galileā / vbi pluries p̄dicans ⁊ egrediēs et re-
grediens: et vocatis discipulis (sicut referunt
alij euangeliste) tertio die ab illo quo Joannes
baptista respondit sacerdotibus ⁊ leuitis / missis
a hierosolymis a iudeis vt interrogarent eum
tu quis es. Nam anno illo primo q̄uis non inte-
gro p̄dicauerunt christus et ioannes: qui testi-
ficabatur de christo que digna videbant̄: et su-

os discipulos in scholã christi mittebat: quem
Jo.1. etiã ostẽdit discipulis suis dicẽs: Ecce agnꝰ dei
ecce q̃ tollit pctã mũdi. Nã christus post egres
sum in deserto / ioannẽ iterꝫ visitauit p̃dicantẽ ⁊
Jo.3. baptizãtẽ. Discipuli etiã ioãnis dixerũt ei: Rab
bi q̃ erat tecũ trans iordanẽ cui testimoniũ phi
Jo.4 buisti: ecce hic baptizat: ⁊ oẽs veniũt ad eũ. Et
pharisei audierũt ꝙ plures discipulos faciebat
⁊ baptizabat iesus q̃ ioannes. Hec ꝓ tanto di
xerim: quia non sic legitur in Mattheo: statim
post egressum de deserto ioannes traditus est
in carcerem: post quam traditionẽ etiam chri
stus congregauit discipulos: corã q̃bus maxi
me illis quos apostolos nomiauit / saluator sua
miracula fecit. Nã expediebat ordini ⁊ rõni vt
omnes apostoli congregati iã essent ad viden
dũ christi miracula: que ipsi p̃dicaturi erant cõ
rã gẽtibus ⁊ regibus mũdi: ⁊ p̱ mortẽ ⁊ sangui
nem testificaturi ꝓ eis. Et cum omnẽ aggrega
tionem apostoloꝝ primo anno p̃dicationis fe
cerit: luce clarius patet non fuisse ioannẽ voca
tum de nuptijs: in quibus aquam in vinum se
cundo anno sue p̃dicationis cõuertit. Nec quẽ
piam moueat ꝙ erat ibi mater iesu: vt velit cau
sam sue interfuitionis fuisse ioannẽ: plures em̃
habebat ꝓpinquos: quoꝝ alicuius intuitu po
tuisset adesse: filiosq̃ zebedei iacobũ ⁊ ioannẽ
de naui ⁊ piscatione / non de nuptijs legimꝰ esse
Jo.2 vocatos. **Facte sunt igit̃ nuptie in cha
na galilee.** Nuptiaꝝ vocabulũ quod quon
dam verecundiã ⁊ honestatẽ coniugij significa
bat: trãsiuit in epulas ⁊ in mẽsas ornatas ciba
rijs. Nã nuptie ab obnuendo / id est cooperien
do vultũ ⁊ caput antiq̃tus dicebant̃: nũc vero
eodẽ manẽte vocabulo: neq̃ tã antiq̃ significa
tione mutata / sed alia significatiõe adiecta: ex
vsitato more loquẽdi nuptie dicunt̃ esse splẽdi
di ꝓ nuptijs comestibiliũ apparatus. Nuptie
facte in chana galilee / zelotypũ amorẽ / scꝫ amo
ris feruorẽ inter christũ ⁊ ecclesiaꝫ signãt velut
inter spõsum ⁊ inter spõsam: vt vterq̃ ꝓ vtroq̃
moreret̃ amoris vehemẽtia insistẽte: vt christus
ꝓ ipsa ecclesia moreret̃: ⁊ ipsa ecclesia orthodo
xa ꝓ ipso mũdo volũtarie moriat̃. Et in marty
ribus suis morte corꝑis crudeliter sit extincta
ex tyrãnoꝝ furore atq̃ terrore: q̃uis ip̃a vsq̃ ad
finẽ seculi sit militando mansura. Chana zelus
interp̃tatur: qui zelus est vt placitã altissimo ha
beat voluntatem. Sed nõ omnis zelus bonus.
Bonus ꝑfecto est qui transmeare penitus ab
hoc mundo desyderat: aut cũ homo trãsmeati
ceuiuit / nihil sibi appropriãs de terrenis: non
certis mãsionibus degẽs / vita indefinita poti
tus: Nil certũ gliscens p̃terq̃ animi virtutẽ: ni
hil certũ expectans / nisi mortẽ ⁊ dei misericor
diã ⁊ iudiciũ: ⁊ in oĩbus ablaticijs euẽtibus ma
nẽs incõturbatus: irretitus ab oĩbus p̃terq̃ ab
eo quod virtutẽ ⁊ dei bñplacitũ resonat: mun
dũ hũc visibiliter ꝑut fit possibiliter ⁊ inuisibi
liter: quia possibiliter ꝑagrans. Hic ecclesie ce
lebrant̃ nuptie: hic fidelis aĩe thalami p̃parant̃.
Nam transmeatio mea / galilea interp̃tatur: vt
vnusquisq̃ ex seipso ex hoc ⁊ in hoc mũdo trãs
meare festinet: ꝓ sua volũtate videlicet / aut suo
declinando periculo. Nam p̱ dei naturalem iu
sticiam vnusquisq̃ de suo dãnabitur vitio: nõ
de alieno. Et p̱ misericordiam dei de sua lauda
bili actioue saluabit̃: nõ de alieno ꝓfectu. Pro
inde in chana galilee / id est in celo huiusmodi
amoris celebrãtur animaꝝ nuptie quibus salua
tor interfuit: maria existẽte ꝓnuba / fide scꝫ chri
stifere veritatis. Nã dicitur: **Et erat mater
iesu ibi.** Suberat causa quare mater iesu erat
ibi. Rationabilis erat causa quare mundi regi
na ibi erat. Non em̃ credamus alicubi absq̃ ra
tionabili causa ipsam interfuisse. Agebatur em̃
a spũ dei velut filia dei / mater dei / spõsa dei: ni
hil imꝑtinẽs atq̃ supfluũ in suis moribꝰ appare
bat. At vbi postq̃ int̃fuisse illis nuptijs credimꝰ /
iustã esse credentes causam: ipsam aliter nõ que
ramus. Non em̃ omnium actuum a nobis in
uestigãde sunt cause: magis vero que ex eis est
vtilitas capessenda. **Vocatus est autẽ ie
sus et discipuli eius ad nuptias.** Aut
velut paup̱: aut velut notus a spõso: aut ex cõfi
dẽtia parẽtele / aut specialis noticie: aut sugge
stione matris factũ est: que filij sui p̃sentiã vbiq̃
cupiebat. Melius aũt diuina dispositiõe factũ
esse credamus: vt iesus ad nuptias hmõi voca
retur: ꝓpter ea que mirabiliter sunt secuta. Qui
nõ iustos / sed pctõres vocare venit ad peniten Luce.11
tiã: oẽs ad fidẽ: oẽs ad virtutes: omnes ad glo
riam: q̃uis nõ oẽs respondeãt: nunc ipse voca
tur ad nuptias: ad quas nõ ꝓ pastu corꝑis / sed
ꝓ edulio mẽtis accessit. Beatus qui dñm chri
stum in suis vocat agendis. Et beati qui euꝫ in
carnalibus nuptijs testeꝫ habere volũt atq̃ p̃
sentẽ. Blandiũtur et sibijpsis q̃plures / ꝓ eo ꝙ
saluator nuptijs voluit interesse: vt aut ꝑnicio sa
licentia in matrimonio amplius q̃ expediat de
lectentur: aut vite celibi p̃ferre audeãt vel equa
re. Sed aduertant qm̃ christus tota sanctitas
⁊ sanctificatio est: non ergo p̱ blandicios actus
honestas matrimonij deturpetur. Ad oẽꝫ ho
nestatẽ nuptias oportet cõuertere: si christum
velint habere in iudicẽ ⁊ in testeꝫ. Condemnat
⁊ testificatur cõtra turpitudines ⁊ immũdicias
saluator omniũ christus. Nã beatiores ꝑfecto
essent nuptie si ꝓ christo vouerent castitatẽ: et
si nõ omnimodã / saltẽ ad tempus illã interpone
rent redolentẽ. Nã q̃to magis cõmuni assensu
castitas inter viꝝ mediat ⁊ vxorẽ: tãto ampliꝰ in
ꝯspectu christi nuptie placite sũt. Pulchriores
atq̃ ditiores sũt nuptie castitate q̃ copia filioꝝ.
Et q̃to hũana caro pia intentiõe ab ãplexibꝰ et
ꝯcubitu remouet̃: tãto ad p̃mã illã creatiõis sue
pulchritudinẽ repropinquat. Et christiãitas q̃
illibata manẽte intronizamur in sup̱is effici t̃ sã
ctior: quo hoĩs hũanitas ꝯtactibus nõ turpat̃.
Nec cure fiat hoĩbus si nõ essent nuptie / aut ca
strarent̃ ꝓpter regna celoꝝ / ꝓpagationẽ hũani
generis defuturã: quia deficere nequit potẽtia

⁊ sapiā creatoris: qui omnia ex nihilo in esse ꝑ duxit. Nec est hominū dei sapiaꝫ ⁊ qualiter ho minū successio fiat/ ulla temeritate cōqrere: sꝫ eius exequi placitū volūtatis/ nostre sit officiū volūtatis. Nec ad cōfirmationem siue renoua tionem voluit saluator nuptijs interesse. Nō in ter illas defirmauerat aut sup eas induxerat ve tustatem: cū ipse antiquaꝫ habeant nouitatem i Ad nuptias quippe nihil noui apposuit: q̄ vir ginitatem ex cōsilio nouiter introduxit: ⁊ casti tatem eis moribus et doctrina ꝑfecit. Ac ꝑ hoc vocent omnes christum ad nuptias: vt aut eas ex toto castificent: aut nihil in eis agāt q̄ chri feraꝫ deceat sanctitatem. Vocemus Jesum in opibus nostris: ⁊ ipsum reuereamur oīa inspici entem: vt venientem iudicem secura ⁊ leta con scientia videamꝰ. Nec discipulos eius ab hac vocatione legimus intermissos. Nā vocatꝰ est iesus ⁊ discipuli eius. Decet sane ad ordinē atq̄ ꝑfectū vite agende: vt doctorem ⁊ discipulos/ ducē ⁊ milites ad exhortationē/ similiter ⁊ exē plum mētis intuitu videamus: vt nobis forma viuendi ex agonū positore verisq̄ sectatoribus luceat. Tu quis es ad mentē reuoca christum: ⁊ q̄ humiliatus aporiatus īcedat aduerte. Re uoca ⁊ discipulos eius: nō Aristotelis aut Pla tonis inutiliū doctrinaꝝ: sed discipulos ab om ni doctrina exclusos/ mūdo mortuos/ repudian tes omne visibile: ipsum solū irretrouersibiliter ⁊ possibiliter theorijs moribus ⁊ vita humiliter imitātes: solū diuinis dogmatibus intendētes. Non reuocemus ad mentē hominū negligen tiū vitā: habet em̄ inducere ꝑfecto segniciē: sed eoꝝ qui tarditatis ⁊ pigritie molimina nescie rūt. Prestat nāq̄ semꝑ audaciā plus agendi: ⁊ sepe feruor vnius aut pluriū teporeꝫ vnius aut pluriū excitauit. Bonū oīno cū christo ⁊ disci pulis recūbere in mensa virtutū. Veruntm̄ edē tibus qui recumbebāt/ vinū deficere nunciatur

Joā. 2 ei qui omnia p̄nouerat. **Et deficiēte vino/ dicit mater iesu ad eū: Vinū non ha bent.** Mirū cogitare vel dicere vbi sufficien tia omniū astat/ q̄ vinum deficiat/ Sed naturale defecit vt supnaturaliter factū apponeretur: ⁊ su pernaturaliter innotescere inciperet q̄ supra na turā ⁊ vsum ineffabiliter natus est/ ⁊ deterior ab euangelio mosaica lex vicinaretur defectiōi/ vt ap poneretur euangeliū nouū. In ꝑte deficiente le ge mosaica/ deficiente vino hūane leticie appo nendū erat vinū leticie spūalis: ⁊ ad defectum summus erat aduēturus ꝑfectus. Cum creatu ra volūtarie mūdo deficit/ ꝑfectus diuinus ad uenit. Prenūcia defectus mater iesu erat. Almi fica regina vere compatitur oībus: ⁊ omniuꝫ vel let remouere defectus: nisi dei hominū emula ꝑtinacia e regione tentoria figeret. Et ꝑ oībus libens sumit interpellationis officiuꝫ/ si amota nostra ꝑteruitate nō fuerit: aut si rogata humi li ⁊ fida p̄ce p̄fuerit. Allegat ꝑnuba castissima in virginitate solis claritate lucidior/ q̄ vinum nō habent nuptie vel cōuiue: quia vel nō habēt vnde letentur: aut humanā leticiā ꝑpria volūtate contemnūt: vt nolle habere ad nō habere redu catur. Vere omnes in hac vita degētes nō ha bent vnde gaudeāt: sed vnde mesticia satientur. Penalitatibus oībus corꝑis subiecti sumus: mors certissima in nō certo termino cōminatur: vndiq̄ mala visibilia ⁊ inuisibilia seipsa cōglo merāt/ obsident ⁊ includūt: cruciāt ⁊ affligūt: et omnis via p̄cluditur euadendi: exceptis his qui ꝑ viā mundi asperā incedere statuerūt. Dispone tem se ad futura ꝑicula ꝑpter deū/ clades p̄ui sa seu inopinata non ledit. Igitur vnde letabitur tot castris ⁊ maloꝝ papilionibus circūseptus? Unde letabitur inuisibilibus agitatus ab hosti bus: quoꝝ castra mortales oculi nequeūt intue ri: neq̄ in illa iactare ledentia? Neq̄ cū spūali bus oculis eoꝝ semꝑ aduertere possumus totā fraudem: nec sentimus insidias/ etiā cum fece rimus casuꝫ. Que leticia/ que iocūditas esse po test in valle miserie: vbi velut regina soliū vbili bet tenens/ ipsa miseria omnia fere in suā dedi tionem ascripsit? Proculdubio cūcti carerent vnde in veritate letentur. Idcirco ꝑ nobis veri tatem interpellans/ velut ꝑ cōuiuis aut nuptijs alma maria dicit: Vinū nō habēt. Aut ipsaꝫ hu manā quantalibet ꝑfunctoriā humanāq̄ letici am inherentē tenuiter a nobis volūtarie abdi camus: vt nostro merito dici possit q̄ vinū hu iusmodi non habemus: ⁊ nostre carētie redun dantia illa succedat: que nō de creatura/ sed de creatore ꝑcedit. Quomodolibet igitur ꝑferatur ad creaturā refertur vinū quod deficit: vt sequatur diuinū quod deficere nescit. Ad defectum vini refertur legis impossibilitas: que neminē iusti ficauit ex toto. Ad miraculosum vinū p̄struitur euangeliū: cuius veritas obseruata introducit in regnū. Ad vini defectū ꝑtinet omnis creatu re carentia: sed ad miraculosum spectat quicq̄d ꝑ equalitate non meritū diuina bonitate susci pimus. Ad hunc etiā vini defectuꝫ ꝑtinere pōt cū labentiū reꝝ defectū cuꝫ ipsis vti possimus sustinemus: sperātes bonis altioribus mune rari. Ad vinū bonū seruatū vsq̄ adhuc/ sequitur glorie stabilitas eternoꝝ. Intētius dictū istud trahentes in mores deficiēte vino: ⁊ vinuꝫ non habent: alia se parat forma loquendi: vt vini de fectus atq̄ carētia sit a libera hois volūtate de typicis malis atq̄ trāssumptis: que vinū bibi tum supra modū facere ꝯsueuit. Legitur em̄ in Esdra cū de vini fortitudine ageretur: q̄ vinuꝫ se ducit mentē. Seductio em̄ mētis est a superio ribus ad ima ꝑlapsus: ⁊ sepatio a tramite veri tatis ⁊ lumine rōnis. Unde ꝑ ꝑphetā dicitur: Ephraim sicut colūba seducta nō habens cor. Nā sepe huiusmodi auis ab altitudine aeris se dimittens/ terris insidēs ꝑpter escas ⁊ aquas ad exitiū capitur. Sic homo q̄ a diuinis theorijs ad ima ꝑlabitur/ ad exitium peccati atq̄ inferni plerūq̄ occulta pedica improuise tenetur. Et sepe nidificat vnde pulli auferuntur. Seductio igitur mētis est ibi suos conatus apponere vbi

Eccl.14. operũ pditio sequit: quia scriptura dicit: Omne opus corruptibile in fine deficiet: & q̃ illud operatur/peribit cũ illo. Hinc vero malo deficere/ bonorum successionẽ habet in premiũ. Necnõ vt eadẽ refert scriptura: regis et orphani vinũ facit mentẽ vanã. Nã plerũq; in populis regiminis sceptra tenentes/mundi vanitatẽ sectãtur: similiter & patre filij desolati: vt neq; conditio status nobilis vel abiecta se velit et nouerit a seculi vanitate tueri. Cõtra quos ppheta sanctus inclamitat: Filij hominum vsq; quo graues corde: vt quid diligitis vanitatem/ et queritis mendaciũ? Profecto vanitas est bonorum spũaliũ atq; verorum firma vacuitas. Proindevana dicit mẽs que delectatur caducis: que afferũt sepe periculũ/nullũ vero remedium. Vana ẽ mens que virtutibus vacuã perã habet: & pſũctorio haustu penaliter [amplius sitit. Et vir vanus in superbiã erigit: & quasi pullum onagri liberũ se natũ putat. Iure in altũ vt euanescat vt fum⁹/ homo p superbiã tollit: cui⁹ animus nõ reprimitur põdere iusto virtutũ: quã vacuitatẽ facit seculi vinũ: cui⁹habere defectũ sufficiẽtiã maximã appellaui. Et serui ac liberi/pauperis ac diuitis & omnẽ mentẽ cõuertit i securitatẽ et iocũditatẽ. Vbi humana securitas/ibi cadit fragilitas: et quo securitas maior/ casus vicinior atq; pfundior. Nõ est securitas quiescere inter hostes: neq; tutũ inter insidias crudeliũ ambulare. Tremor et timor manẽt super nos contectos tenebris peccatorum. Implacabiles sunt inimici quos inuisibiliter patimur: & cõtra nos impacificibile bellũ gerunt. Pessimũ est esse securũ/vbi athlete christi maximi trepidarũt. Et ingredienti terrã hostilẽ non securitas/sed timor p baculo subsidij op⁹est. Inimicat nobis mũdus: preter cui⁹terrã nemini patet gressus. Et caro corpalis aie aduersat: quã deponere nõ possum⁹nisi p improuisam mortẽ. Quis igitur hoim dormiet aliqñ secur⁹ in castro inimici mortaliter odiẽtis? Quis audacter nudis pedibus incedet sup spinas? Quis securitate noctabit in domo minãti et omi pte ruinã? Et pcellis i mari sonãtibus nõ securitas/sz ignauia est dormire. Iocũdari aũt i loco funeris et tristicie/atq; in tpe flẽdi/ebrietas est atq; stulticia. In hec cadere vinũ seculi sepe fecit: cuius carẽtia magis q̃ redũdantia est in laude. Sed quod sequit ampli⁹ mala malis accumulat: et non meminit omnẽ iusticiã & debitũ. Qui caret iusticia/p iusticiã puniet. Et qui nõ reddit debitũ/penarũ debitũ soluet. Obliuiscẽtis iusticie obliuiscit deus. Et nõ soluentẽ deo debitũ/et pmissum iustũ hominib⁹ ordinauit ad rhõpheã. Ebrietas alit corruptibiliũ & amoris male diffusi/obliuionẽ induxit iusticie: debitũ q; negare creditoribus fecit et irritare pmissa. Hoc nõ bibere vinũ/dixi maximũ lucrũ. Nam vt adiungit/oĩa pcordia facit honesta: & nõ meminit regẽ neq; magistratũ. Pereunt iudicia rationis/cũ precordia videtur. Honesta p eo q̃ multos ad malũ precipites/nõ deus aut timor sed reuocauit honestas: nõ tamẽ illa christifera/sed humana: cũ nonnulli nõ timeãt turpes i conspectu dei/sed in conspectu hominũ apparere. Cũ autẽ illa que honesta nõ sunt: tamẽ q̃a cordis penetralia intrauerũt: pre affectu honesta videtur: subruit ratio: perit iudicium: vera honestas exilio tradit: et malũ velut licitũ deuenit in actũ. Necnon et precipiti audacia cõtẽmnit iusticia tribunalis. Et doctẽtiũ sana doctrina/et annullat reuerẽtia magistratuũ: vt sepe memoria placitis intẽta ista nõ recolat: aut velut ceca in peccatorũ foueas ruat: q̃uis hic vel alibi digna pena succedat: si non extemplo saltẽ in tpe a dei puidẽtia pfinito. Huius vini defectus sufficientiã aliã sperat: pcedit huiusmodi ledens malũ: et omnia p talẽta facit loq. Qui p talenta loquit/vertibilis est: & ad hoc se 2.Esdre.3. donat quod largitor inquirit: vt nõ veritas & iusticia/sed placitũ sit in iure. Nõ meminit cũ biberit/amiciciã vel fraternitatẽ. Execrabile malũ vt pulchritudo hũani generis/et delectatio rationis/que amicitia noscit/vini potatiõe obliuioni tradat: et quos natura ex traduce vnionis piũxit/reijciat potatio falernalis. Sed nõ post multũ sumũt gladios. Ecce ad quid manũ vinũ sepe cõuertit: vt ad ledendũ atq; perimendũ nature consortẽ/ gladius ductilis assumat: et hominẽ facit trãsire in beluã: cum ad sui similẽ parat nocumẽta naturã. Multe nãq; belue odiũt et interimũt hoĩes: quib⁹ truces ipsi sunt siles. Ad hec mala secutus hmõi philosophator adiũgit: Et cũ a vino merserit atq; surrexerint: nõ meminerũt que gesserũt. Hoc em in malis actibus vltimũ est malorum/si obliuio sequit male facti: q2 nec interuenit penitẽtia/ sed sequit pena damnati. Quod vinũ amores seculi merito appellaui. Vtinã nobis istud vinum omnino deficiat: vt virgo virginũ p nobis ad filiũ interpellat/et dicat deficiẽte vino: Vinum nõ habẽt: vt interpellãdo p nobis obtineat: si nõ habent vinũ/amorẽ videlicet secularẽ. Proinde quod noueris expedire. Aia terrenis vacuata materijs/ merito se repleri charismatib⁹ diuinis inijciat. Cui saluator omniũ christ⁹ nõ aspe aut exprobratiue: vt littera sonare videt: sz interrogãdo respõdit: **Quid mihi et tibi mulier: nondũ venit hora mea.** Luce clarius patet omnibus christũ sapiẽter ad interrogata dedisse respõsa vera/ nõ icõpacta. Que igitur fuit petitio virginis/vt ista responsio sequeret. Dicebat alma mater: Vinũ nõ habẽt. Respodit deus homo: Quid mihi et tibi mulier? Verum virgo protulit: et Christus vere respondit. Pie virgo dixit: nec impie Christ⁹ edixit. Nõ errabat rariloqua virgo: nec Christus aliqñ ipsã exprobrauit in facie: vt coram omnibus cõuiuis videretur habere calumniã. Sed menti humiliter ducte per gratiã in atriũ scripturarũ/ ipsa ductrix intelligibilẽ dat splẽdorem. Quid mihi et tibi mulier? Nulla pmixtio

aut cõmixtio naturarũ: vnio tm̃modo est natu-
rarũ: cuius thalamus tu fuisti. Quid mihi et ti
bi? Quid mihi deo et homini / et tibi homini so
li? Quid mihi creanti / et tibi create materie?
Quid mihi eterno / et tibi ex tẽpore enti? Equa
litatẽ denegat naturaꝝ: nõ ipsã in denũciatiõe
sua exprobrat vel cõtemnit. Si requiris vt fili-
um: nõ est vnde fiat miraculũ: aut supra naturã
apponatur falernũ. Si requiris vt deũ: tu muli
er / ego deus: nulla cõmunitas naturaꝝ. Susce-
pi ex te hoc corruptibile corpus. Nondũ venit
hora mea: vt ipso corrupto ꝑ mortem / humanũ
corruptũ restauret gen9. Quod dixit / nondũ ve
nit hora mea: vt hõ loquebat / qui ꝑ tẽpoꝝ mo-
mẽta deducit. Deus aũt tempoꝝ momẽta non
habet: eternus eñ est. Si submisse interrogati
one reiecta ꝓfert: aliã intelligendi formulã pa
rat. Quid mihi / et tibi mulier. Quid mihi / et ti
bi omnino in placito est. Quod ego volo / et tu
vis. Sumus omnino volũtate cõcordes. Sub
uenire volo / ⁊ tu vis. Redimere volo: ⁊ tu hoc
affectat. Quod ꝑ salute cõmuni facere volo / tu
quoqꝫ nosti. Sed nondũ venit hora mea: tem-
pus scꝫ presinitũ a patre. Quod eñ tẽpus ꝓfini
uit missionis / ꝓfiniuit ⁊ mortis. Quod nõdũ ve
nit / vt mortuos iusta morte / iniusta morte letifi
cẽ: ⁊ querẽtibus vitã ex mea morte restituã. Ar-
gumentũ agendoꝝ / ⁊ omnis actio christi ĩ hoc
maxime vt horã debitã reddẽdis debitis expe-
ctemus. Quod autẽ christus matrẽ non expro-
brauerit / ipsius sequẽs fiducia mãnifestat. **Di-
cit mater ei9 ministris: Quodcunqꝫ
dixerit vobis / facite.** Nouerat ipsa volũ
tatẽ filij sui saluatoris: et ꝙ non pateretur deli-
ctoꝝ suoꝝ eclipsim / qui venerat ꝓ omibus ecli-
psari. Proinde ĩstruit et informat: vt merito sã
cte obediẽtie defect9 vini sufficiẽtia christi ꝑti-
nus auferat. Ait eñ ꝓnuba sollicita: Quodcun
qꝫ dixerit vobis / facite. Quã ĩ ꝓceptis errare nõ
nouit: vtilia ꝓcipit: possibilia ĩdicit / ⁊ mãdat ho
nesta. Nihil ergo excludit doctrix virgo sctissi
ma. Quodcunqꝫ dixerit vobis facite. Sciebat
eñ suũ esse oĩno irreꝑhẽsibile dictũ. Nihil reꝑ
hẽsibile aut ĩpossibile dicere põt. Si autẽ dixe-
rit aliq̃d irreprehẽsibile atqꝫ possibile / fit eoipõ
Geñ. 2. ꝙ dicit. Dicit possibile ade ꝓceptũ: ĩ cui9 preua
ricatione tãto graui9 sunt ꝓtoplasti puniti: q̃n-
to ipsius obseruantia honestior fuit atqꝫ facili
Geñ. 6 or. Dixit noe / vt faceret centenariã ex tp̃e arcã:
ex omni quãtitate ꝓtensã / in tãto diluuio dura
turã: in qua saluaret genus creature rational' ⁊
irrational' siue sensibilis: quod neqꝫ affectus te
dio / neqꝫ labore supat9 / nec tp̃e lõgo deuict9: ne
qꝫ dictis aut minus incredulus / nec difficulta-
te retract9: ꝓfecerat omino quod accepat ĩ mã-
Geñ. 12. datis. Dixit dñs ad Abraam atqꝫ mandauit / vt
egrederet de terra sua: et egressus ẽ. Precepit
vt immolaret filiũ eius: ⁊ ꝓsto fact9 est. Et hinc
inde progredi iussus: nihil denegauit efficere /
manẽs incõturbatus. Nec turpe aut impossibi
bile rat9 quod esse diuinũ cognouerat. Isaac a

deo difficilia oracula non accepit: sed cũ vellet
tp̃e famis descẽdere in egyptũ: dicẽte domino
mansit in geraris / ad oẽm obedientiaꝫ disposi-
tus ꝓceptoris. Jacob in laborib9 fuit gratissi-
me obediens voci dñi: omni eiecta examinati-
tione precepti. Joseph occulto mãdato dei fra
tres suos apud patrem crimine infectos accu
sabat: eorũ odia paruipendẽs: factus in amore
virtutũ / venũdalit er traditus in egyptuꝫ: poti-
us voluit carceris tolerare pressuras / et famaꝫ
pudicitie ꝑdere / ꝙ dilectã ꝑdere pudicitiã: man
dato dñi parẽs / palliũ ꝓ seruanda castitate reli
quit ĩ manu egyptie meretricis. Moyses diui-
nas iussiones accepit: nihil e regione allegans
nisi ꝓpriã vilitatẽ: nec verit9 faciẽ pessimi Pha
raonis / intrepid9 diuina iussa cõpleuit: in nullo
hesitãs mira faciebat in virga. Mente cõstãs
corpore diuisũ mare trãsiuit cũ ceteris. Jussus
montẽ ascendere loquebat cũ dño: a quo legeꝫ
dolatis accepit in tabulis: nihil agẽs preterꝙ
ad imperiũ dñi: desertũ mansionibus calcula-
uit: castra ponẽs ꝫm volũtatẽ dñi ostensã in si-
gno nubis. Nil impossibile / nil inptinẽs in di-
uinis editionib9 opponebat: iustũ et facile arbi
trans / ꝙ de volũtate sũmi dñi processisset. Jo-
sue philofidelis diuina nõ recusauit precepta:
nõ expauit pericula: que cõsueuerũt euẽtus ge-
nerare belloꝝ. Ad ardua manũ mittẽs dux no
ue multitudinis / orte in ꝑegre in deserto / iorda-
nẽ se a suis supioribus velut in murũ firmũ aut
parietẽ equalẽ ⁊ immobilẽ colligentẽ / ab infer
oribus defluentẽ / domino precipiẽte cũ omi ex-
ercitu transiuit sicco vestigio: subuertit terras
atqꝫ subegit. Interfecit reges: ĩ deductionẽ de
duxit rebelles: ꝓmissaꝫ terrã israelitis sorte di
uisit. Quod moyses cepit / ipse ꝑfecit dñi dictũ
in nullo cũctat9. Proinde nõ ab re mater chri
sti ministris ꝯsulit nuptiarũ: Quodcunqꝫ dixe-
rit vobis / facite. Gedeon dictũ dñi rat9 / nõ ex
stimauit impossibile cũ trecẽtis viris plurimã
multitudinẽ debellare: centũ viginti milib9 ex
hostib9 cesis / spolijsqꝫ susceptis. In ꝓceptis al
tissimi nihil ad tandeꝫ difficile arbitratus: ꝙꝫ
esset ĩ corꝑibus lassitudo labore debellãdi: scie-
bat eñ deũ simul cũ precepto agendi virtutem
Multa fecit Samson precepto dñico: quo su
scepto / mentaliter se cum hostibus interfecit.
Nam si non iussus mente fecisset: de nume-
ro fuisset factus homicidarum: non inter ele-
ctos eũ noĩaret apl's. Etenim qui seipsuꝫ occidit
hostem occidit: ⁊ homicida pctõꝝ constituit: q̃
uis illo in tp̃e de inimicis vlcisci absqꝫ pctõ per
mitteret. Nec extinctionẽ vite sue ĩ aliquo tre
mefactus expauit: nã nihilopendit vitã / quiete
corꝑis mortẽ: qui precepti virtutẽ ⁊ bonitatẽ di
uine precipiẽtis agnouit. Samuel dño teruocã
ti ꝓmpta obediẽtia mẽtis / sanctũ ⁊ possibile af
ferebat esse mandatũ. Dauid multa oracula su
scepit a domino / in laboribus existẽs a iuuẽtu
te sua expugnatus sepe: inuicto aĩo diuina iussa
cõplebat: patiẽter tolerãs inimicos: iter quos

etiā ꝓtulit quē genuerat: bellorū caumata eque
portans: ſm cor dñi factus / i nullo diuinis iuſ-
Reg. ii. ſionib⁹ cōtradixit: excepto ꝙ peccauit adulte-
re: necē ꝓ bi militis conſtituēs / incauto intuitu
initiāte materiā: ex quo fact⁹ hūilior / deleuit cri
mē fontib⁹ lachrymarū. Ipſe enī cū virgine diui
na laudādo ꝑcepta / de factiōe cōcordat: ⁊ aiat i
Psal. 18. hac vita quōlibet miniſtrātes. Inquit enī: Lex
dñi imaculata cōuertēs aīas. Quis ergo adim
plere recuſet ſuis operib⁹ immaculatā atq̃ ir-
reprehenſibilē dñi legē? Quis cōtumax nō ꝑfi-
ciet ipſam / ad deū aīas conuertentē / a mundo
peſtifero et diabolo peſſimo auertentē? Nulla
quippe conuerſio abſq̃ auerſione: auerſio nul
la ſine cōuerſione pagit. Subiūgit Dauid cū
virgine matre dñi / ad ipſius precepta nos ani-
Ibidē mās: Juſticie dñi recte letificātes corda: pre-
ceptū dñi lucidū illuminās oculos. Faciam⁹
igit virgine ſuadēte q̃cūq̃ dixerit: qm̄ iuſta pre
cipit: et iuſticie ſue ſunt mādata que ab ipſo ꝓ-
cedūt. Juſticie vero dñi corda noſtra letificāt
Cordis aūt leticiā omnes querūt: ſed nulla ve-
rior in hac vita ꝙ de iuſticijs dñi euaporant.
Quē vero iuſticie dñi nō letificāt / eterne triſti-
cie dimittūt. Letificāt cum iuxta theotoconis
cōſiliū pagim⁹. Tūc ſane cordib⁹ hoīm eſt vera
leticia / cū iuſticie iuſſe cōplent. Obnubūt nos
ꝑfecto tenebre ignorātie: iacem⁹ i tetris ſpecu-
bus peccatorū: in auernalibus obſcuritatibus
inuolueremur / niſi preceptū dñi lucidū ꝓ depel
lat. Affectat oīs euadere obſcuritatē: lumē req̃
rit exiſtēs in tenebris. Uiator nocturn⁹ aut ma
le impegit: aut improuiſe incidit i latrones: ex-
pectat lucē / et bñ agere cupit. Tenebre ſūt apte
malefactoribus. Qui tenebras refugit / optatq̃
lucē / precepto ſe dñi ſubdat: nā preceptū dñi lu-
cidū illuminās oculos illos interiores q̄bus
inſpicit veritas: nō illos exteriores quos cum
aīalib⁹ irrationalib⁹ noſcimur habere cōes / ſe-
piſſime inferiores. Et ſeru⁹ dei / miniſter dei / mi
niſter i nuptijs: vbi vſq̃ ad finē ſeculi aſtat: pre
ſentia chriſti cuſtodit ea: q: i cuſtodiēdis ill' re-
tributio multa. Multa retributio ſequitur / vbi
ꝑaliter dñi precepta tenēti vita eterna tribuit.
Magno noſtro merito Chriſti mater loquit:
Quodcūq̃ dixerit vobis facite. Multa cōſonā
tia ſibi reſpōdet dauid ex ſcriptis: q̄ opib⁹ pre-
cepta diuina ſeruauit. Dixit dñs Salomoni / vt
tēplū edificaret nomini ei⁹: q̄ nullā recuſās ſol
licitudinē et laborē / i ſapiētia ſibi cōceſſa miro
mō cōpleuit. Et q̄uis deliquerit: ꝓ diuinis ex-
plēdis mādatis alte ſanxiuit. Scripta ei⁹ mul-
tis diſſertionib⁹ atq̃ ſermōib⁹ ſonāt: quod dei-
fera virgo vno verbo diſſeruit: Quodcūq̃ di-
xerit vobis facite. Precepta varia et laborio-
ſa helias accepit a dño: et ſuſtinentia famis q̄ſi
ꝓfund⁹ i montib⁹ et cauernis: non verit⁹ facies
4. Re. 2. regū: i paradiſo recept⁹ / corpe alacer expectat
ꝓ ſanguinē atq̃ mortē ꝓ chriſto iubēte veterus te
ſtis et hoſtia fieri: ꝙ ꝑ obediētiā corda filiorū cō
uertet ad patres: vt non fiant anathema ſi fue-

rint obſequētes. Nouerit enī quid boni eueni-
at in futuro / qui in preſenti ſeculo diuina iuſſa
cōpleuerit. Heliſeus factus in duplici ſpū eius Ibidem
diuina nō recuſauit mādata: nec cor ei⁹ ꝓpter
cōminatores reges extabuit: diuinorū dictorū
virtutē conſyderās / ſibi omne preceptū facile
videbat. Prophetā vero voci dñi nō obedien- 3. Re. 13
tē leo interfecit in via: nec ſibi pepcit diuina iu
ſticia ꝓ eo ꝙ aliis obediuerat / cū in vno deliq̄t:
cū oīa ſunt faciēda que iubet. Nā inexceptua-
te theotoconiſſa dicit: Quodcūq̃ dixerit vobis
facite. Eſaias nō requiſitus aut iuſſus / vltro ſe Eſa. 6.
obtulit ad diuina imperia faciēda: vberē illorū
factionis prenoſcēs eſſe mercedē. Et ambula- Eſa. 20.
uit nud⁹ et diſcalciatus: ſicut ei dñs impauerat
in ſignū atq̃ portentū eorū que predicauerat at
q̃ futura erāt. Nuditatē regalē purpurā cogi-
tans: neq̃ frigus aut inſolitā rē velut pudendā
ſuos añ oculos poſuit. Nullus pudor in mori-
bus atq̃ rebus / vbi fit diuina volūtas. Sup̃b⁹ ē
miles q̄ ad regis edictū opponit opprobriū vl'
honorē: aut cōſyderat qualis in horū altero ſit
futurus. Nā tota ſubiecti gloria eſt iuſſum fe-
ciſſe mandatū / etiā ſi a cōmunib⁹ morib⁹ ſingu
laritate diſcordet: totū opprobriū neglexiſſe.
Mors vero repugnat ꝓcaciter. Oēm actionē
excuſat: et obtrectātiū liguas ligat iuſtū regis
edictū: multo magis omne quod inuerecundū
atq̃ turpe videt hoībus / diuina ſanctio tegit.
Depoſitio calciorū equū parabat et ocreas iuſ
ſa ex ꝓmptitudine facienti. Nihil dicere aut
facere recuſauit obedientiā imponēti: quouſq̃
regis furioſo impio ſerra lignea ſectus interijt
mercedē iuſte obediētie ſuo tempe recepturus.
Hieremias ad primā iuſſionē domini humilita
tē oppoſuit / dicēs: A a a domine / ecce neſcio lo Hiere. 1.
qui: quia puer ego ſū. Sꝫ vbi firmā agnouit do-
mini voluntatē: a collo ſuo iugū tarditatis ex-
cuſſit: et vincula / carceres / puteū ſuſtinuit et ca
tenas. Et nec tedio aut triſticia obediēdi affe-
ctus / pagellas ſciſſas atq̃ combuſtas iterū re-
parauit: aporiatus et reprobatus ⁊ lapidat⁹ eſt
imperiū dñi ꝓſecutus / in nullo vitā appendēs /
ad obedientiam deſuꝑ decernētis. Aſpiciebat
enī per fidē quid contēptoribus diuinorū man
datorū / quidve factoribus diuina iuſticia clo-
dat: et quid in lance ſue dijudicationis appen-
dat. Ezechiel i multis obediēs / a dño vētilatus Eze. 4
atq̃ ꝓbatus eſt: vt etiā cuilibet audienti horro
rē et nauſeā faciat: cū iuſſus fuerit centū nona-
ginta dieb⁹ ad exprobrationē dom⁹ iſrl' dormi
re ſuꝑ vnū lat⁹: et ad exprobratiōeꝫ dom⁹ iude
dormire incōuertibiliter quadraginta: et panē
ſe mixtū comedere opertū ſtercore hominū ſi-
ue boū. Et multa laborē inſinuant et dolorē:
nec eū inuenimus in aliquo reluctantē: ⁊ vt poſ
ſet iuſſa exequi / nihil aſcribebat horrori. Hoc
ſolū execrabile factū eſt dñi nō perfeciſſe man-
data: et ipſa nauſeare lethalis eſt nauſea. Dani
el fuit inter filios tranſmigrationis: et omnia
diuina decreta ſibi facta cōpleuit: vt nec com-

Dan.1 quinaretur cibis regis: nō veritus imperium/
deū celi ad occidentē versus fenestris aptis ad
terrā ꝓcliuis/in die tribꝰ vicibus adorabat. Et
inter leones cōiectꝰ māsit illesus: et ī nullo veri
tus humanā audaciā: bel idolū babyloniorꝝ de
struxit. ⁊ draconē interfecit. Nihil ē formidabi
Osee.1. le/vbi dñs vrget calcaribus preceptorū. Osee
de mandato dñi fornicariā accepit vxorē: et ni
hilopendit moysaicam legē talia ꝓhibentē: vbi
a dño firmū mandatū acceperat: et opprobria
hoīm/⁊ susurramēta crudelia penitꝰ nō expauit
nec quod a viris in vxoribꝰ abhorreť/abhorru
it: nec pudicitiā que magis in eis q̄riť/ magni
pēdit: nec turpari timuit cōuersatione peioris.
Nihil horꝝ ꝯsyderans/ ꝑfecit mandatū dñi iu
xta verbū. Absit ꝙ opprobrij notam gerat/ vbi
mandat q̄ creator est oīm. Et oīs impudicicia
tolliť/vbi precipit pudica iusticia: et castum est
oē quod p̄cipit cōditor castitatis. Et p̄ceptū
nouū a veteribꝰ preceptis absoluit: etiā si in eis
dē ī aliquo videať aduersū. Et fidelis executio
preceptorū inter pericula tueť agentē: ⁊ ab im
Jone.2. mūdicijs preseruat intactū. Jonas cū dictum
dñi recusaret/pararetq̄ fugā: fecit oriri horren
dā in equore tēpestatē: sorte deprehēsum/ ī ma
ri piectū belua marina suscepit: ⁊ quo nō acces
sit volūtarius/inuitus euomiť: vt luce clariꝰ pa
teat/omnibus sine vltione nō fieri trāsgressio
nē dñi preceptorū. Ubi autem Jonas se cogno
uit diuina virtute deductū/quo sponte recusa
3.Reg.22 bat accedere: sollicite diuina iussa cōpleuit: nō
hesitans preteriri nō debere preceptū cū fuerit
positū. Micheas ꝑsuasioni nūciorū regis non
prestauit assensum: vt preter voluntatē dñi feli
citatē futurorū bellorū ꝓ regibus iuda et hieru
salē atq̄ samarie/cū ꝓphetis mendacibus pro
phetaret: ⁊ exprobratus/realapatus est: ⁊ vt ca
ptiuus detentus est: donec euētus bellorū ver
bis suis certissimā fidē daret. Nā recognoscen
tis volūtatē diuinā ad peragendā nulle homi
nū mine debēt animū ꝯterrere. Omnes quidē
patriarche/sancti reges/ ꝓphete veraces/fidā
obedientiā dño prestauerūt: tradentes dictis ꝙ
malū diuina dicta ꝯtemnere/aut nō exeq̄ quod
iubeť: ⁊ ꝙ bonū sit dicta diuia cōplere verbis ⁊
enigmatibus tradiderūt. Ecce quāta dicto the
otoconis alludunt: vt iuxta suā suasionē quod
cūq̄ christus nobis dixerit/faciamus. Pluri
ma et alia testimonia: vt quodcūq̄ nobis dixe
rit christus/faciamus: prolixitas quā ꝓ posse vi
tamus/non sinit admittere. Post christū vero
quanta fide verbū virginis suasiuū similiter et
consultiuū/aut testimonijs sit firmatū: dicat et
clamet sāguis effusus ꝓ christo: innumere mar
tyrū passiones in consyderatione reuelent: di
uersa et crudelissima supplicia nobis ïuclami
tēt: quorꝝ atrocitate adimebať homīs sensus: ⁊
sub diro mortis impio includebať christi ath
leta legitimꝰ: necnō carceres et exilia insinuāt/
quanto sit agone certatū: vt quod christus dixe
rat/seruareť. Jn enarrādo lingue hominū defe

cerūt atq̄ deficiunt: ꝑ scripturā ꝯo tradendo
memorie/ manus etiam scriptorū extabuerūt
Quot ⁊ quot fuerīt fide pleni/spe subuecti/cha
ritate feruētes: inexceptuate quod christꝰ dixe
rit acceperūt: ⁊ ꝙuis aīo ⁊ corpe/ plus tñ aīo ꝙ
corpe faciētes. Amoris enī vehemētia faciendi
excedebat oē quod in corpe penaliť agebať.
Nō solū ad illorū/sed ad futurorꝝ obedientiam
christo reddēdā ipsiꝰ mater asseruit: Quodcūq̄
dixerit vobis/facite. Quod nō multo post pat
in voce mirifica ī trāsfiguratiōe mōtis ꝯfirma
turꝰ erat: Hic est filiꝰ meꝰ dilectus: ipsū audite.
Ubi vero christi prenūcia/et sue cōscia volūta
tis obedientiā ministros docuerat: christꝰ sta
tim illā exegit ope: ad quā illa verbo illos indu
xerat/dicens: Jmplete hydrias aqua.
Hydrie lapidee ibi erant sex secūdū
purificationē iudeorū. Declarat euan
gelista conditionē vasorū et causā/et non absq̄
mysterio: vt in multā consyderationē audiētiū
atq̄ legentiū mentes inducat. Hydria diciť ab
hydros quod est aqua: q2 tm̄ ad cōtinentiā aq̄
deputate tenebanť: et ministrorū qui seruiebāt
in ministerio nuptiarū. Multis nāq̄ purifica
tionibus vtūtur iudei/dūtaxat in rebus corpo
reis s̄m legē atq̄ suorū antiquorꝝ traditionē: q̄
uis animas suas relinquāt in fecibus pctōrū.
Sex erant atq̄ lapidee. Atq̄ nos q̄ christiano
noīe insignimur/sex hydrias habemꝰ s̄m puri
ficationē nostrā continētes aquā misericordie
in ablutionē animarū nostrarū/et in abstersio
nē sordantiū peccatorū. Clamat ꝑfecto scriptu
ra veteris testamēti: Date elemosynam: et ecce
omnia mūda sunt vobis: Uocat saluator bene
dictos in regnū/q̄ ex aqua misericordie sex lau
dabiliū operū spūaliter purificati sūt: velut cor
poraliter iudei ex aqua sex hydriarū. Sex sunt
sacramenta in nuptijs ecclesie orthodoxe: q̄ vi
q̄ ad suminū animas vsq̄quaq̄ purificāt: cōti
nentia inuisibilis et diuine gratie mundā aquā
qua peccator abluitur: qua delicta donāť: qua
sacerdos reum funibus turpitudinis irretitū
absoluit. Et munda efficiť anima que per fidē
ex aqua est: quā Ezechiel ꝓpheta multo añ pre
uidit/vaticinatus de gratia saluatoris: quā in
sex sacramētis ipse saluator induxit: Effundā su
per vos aquā mundā: et mūdabimini ab omni
bus inquinamētis vestris/et ab vniuersis ido
lis vestris. Sacramētū vero matrimonij aquā
ablutiuā non continet: ꝙuis in ipso incōtinēs
a magnis criminibꝰ preserueť: de indulgentia
enī/nō de p̄cepto in nouo testamēto ꝑmittitur.
Quod ad indulgentiā pertinet/magnā aut par
uulā notā criminis habet. Et ꝙuis hoc sacra
mentū licitū sit et iustū: tñ sub ipso manentibus
magis īdiget ablui ꝙ abstergat/ ꝓpter actꝰ im
ꝑtinētes et blandos: qui fere a paucissimis vi
ris matrimonij gesta sectantibus euitanť. Nec
nō senariꝰ numerꝰ primā numeri ꝑfectionē in le
ua existētis enūciat. Resultat enī ex suis equa
libus quotibus idē totū/detrimentum nō sub

piens vel augmentũ. Prima nãq; pfectio acti
ue vite: que in hui⁹ mũdi leua consistit/ est mũdũ
fieri a pctis: ⁊ purificatũ sedulo fieri a delictis.
Hec vero pfecta purificatio signat in aq̃ ptenta
sex hydrijs. Secũda pfectio ẽ virtutib⁹ inclare-
scere: q̃ vicesimũ numerũ habet octauũ: quod
hui⁹ speculationis nõ est. Dein de pfecto nume
ro transit in dextrã. Sed ad cepta studia reuer
tamur. Lapidee erãt hydrie. Nõ adobũbrato/
sed claro fideli mẽtis interlucet: q; oĩe mũdifi-
cans/ seu a q̃libet inuisibili ptagione purificãs
Et si q̃s quẽpiã pfectionis gradũ ascẽdit/ virtu
tẽ habet: ⁊ pedẽ interiorẽ posuit i lapide angu-
lari: qui est christ⁹ deus noster: a iudeis iproba
tus: ab infidelib⁹ nõ assumpt⁹: a christianis pes
simis reprobat⁹. Ipse nẽpe dicit lapis adiuto
rij: q: oĩe adiutoriũ nostrũ est i noĩe dñi. Pro
inde merito hydrie aquã gratie ptinẽtes/ dicũ-
tur fuisse lapidee/ christo lapidi angulari pnexe
Si vero aquã illã sapientiã voluerim⁹ appella-
re: satis vicin⁹ est sensus. Qui christus lapis an
gularis oẽs thesauros sapiẽtie in se ptinẽs: fa-
ct⁹ ẽ nobis a deo sapia sũma. Hydriarũ vero ca
pacitatẽ euangelista nõ tacuit: quã dũ binarũ
aut trinarũ metretarũ esse cõscripsit: disparem
prius dixit: sed alio sensu parẽ dixit et disparẽ.
Nã trinũ a bino disparitate secernit. Et q̃ bi-
na sũt/ inter se paritatẽ habẽt: ⁊ disparitatẽ que
disparia sũt: disparitatẽ/ vt in oĩ christianorũ
pgregatiõe inueniat disparitas morũ siue virtu
tũ. Et inter se multi pares sũt/ ad suos vero su-
periores impares: multi dispares altiori virtu
te pollẽtes ad suos iferiores nõ pares: quod q;
uis eandẽ in materia rei aquã vasa ptineãt: sed
disparia sunt: in aq̃ cõtẽta disparẽ faciũt quãti
tatẽ. Nã binas metretas ille aĩe solũ capiũt: q̃
duo solũ statuẽtes seruare pcepta/ vt plus virtu
tis capiãt/ nõ dilatant. Trinas metretas capiẽ
do recipiũt/ q̃ a mũdo se abdicãt: corp⁹ pulchre
faciũt castitate: volũtatib⁹ pprijs oĩo renũci-
ant/ supiorũ directione cõtente. Iubet igit chri
stus hydrias iplere aq̃: vt sacramẽta videlicet
purificatiua virtute impleant: vt aĩe abluant a
sordibus pctorũ: vt prima vite pfectio habeat:
vt sapientiã habeam⁹ ipsius placitis/ ⁊ nostris
vtilitatib⁹ aptã. Quod p ministros agit/ sacer-
dotes insinuat: q̃ sacramẽta verbis ⁊ diuia vir-
tute cõficiũt: et predicatores q̃ sapiẽtia euãgeli
ca docẽdo aĩas replẽt. Unde ministri nuptiarũ
christi dicta complentes/ vsq; ad summũ aqua
hydrias impleuerunt. Uellet eñ oĩm saluator
christus/ vt oĩs aĩa caperet quantũ posset: ⁊ in-
tantũ repleret virtutũ morib⁹ ⁊ beatifica glia/
q; ampli⁹ impleri nõ posset. Nã aĩa hic viuens/
nõ agnoscit quantũ dilatari potuit i captione
gratie siue virtutũ/ aut quantũ hic potuit a vi-
tijs deputari: videbit aũt exempta cũ a corpe fu
erit/ et tetralibus sedibus sita: eque dolebit de
hmõi negligẽtia vt de pena. In mãsionib⁹ vero
recepta supnis/ sine dolore cognoscet vñ dolẽ-
dũ esset/ nisi beata foret; et pspicue intuebit ad
quas celsitudines fuisset a suo redẽptore subla-
ta: si dũ in hac tenebrosa vita degebat/ dilatas-
set seipsã ad capessendas gratiã ⁊ virtutes/ quã
tũ ex eis desup saluator volebat infũndere: qui
nũq; cessaret nisi aĩa fastidiret. Lõge latior esse
posset nostre mẽtis capacitas q̃ credimus: sed
ipsã in angustũ sinũ colligimus/ cũ ipsam intẽ-
dimus replere caducis: ⁊ illa in ipsam intrudi-
mus ad q̃ creata nõ fuit. Nõ aũt de⁹ replet aĩ-
mã iuxta capacitatẽ quã posset habere si vellet
sed iuxta illã quã ipsa remissa voluntate sibi fe
cit et habuit. Uerũtamen vsq; ad sũmũ replete
sunt hydrie: vt omino credamus oẽm aĩam re-
pleri sm mẽsurã donationis christi: vt ait apl's Ephe. 4
Mensura vero donationis christi nõ est ex pte
ipsius: qm omino immẽsurabilis est: sed ex pte
aĩe/ put ad recipiendũ sua potentia diuinã vir-
tutẽ ⁊ gratiã se coaptat: quã aquã i vinũ mera-
cissimũ sua potestate cõuertit/ absq; aliquo nu-
tu corpis et platione verborũ. Sua eñ semp ẽ
effectiua volũtas: vt ad imperiũ eius quod nõ
est/ in esse deueniat: et entia suã speciẽ et pmã na
turã mutẽt ipo iubẽte. Quod factũ eo mẽtibus
hoĩm pl⁹ accrescit quo singularitate pollescit:
et mox et sine aliquo tẽporis interuallo factum
cernit/ quod natura suis occultis successib⁹ ope
rat: dũ humorẽ terre in vitẽ viridẽ traijcit: ex vi-
te in botros varios mittit: deinde arte homi-
nũ accedente vinũ eliquatur. Oĩa miracula sal
uatoris ab ipso facta/ et a suis sequẽtibus poste
ris/ tanto altiori cõsyderatione attollũt rudes
hoĩm mentes/ quanto rarius preter nature cur
sum facta legunt. Et deferuẽt remissa contem-
platione maiorũ que quotidie fiunt: q̃ q: cursu
et ordine nature agunt: nõ interpolato succes-
su in animaduersione nostra pollescãt: ⁊ multo
maiora maioresq; mutatiões inuisibiliter facta
recognoscim⁹/ q̃ acta i corpe lectitem⁹. Fit mi
ris ⁊ occultis modis quotidie mutatio i mẽtib⁹
hoĩm: que prefert mutationi aque in vinũ. Ui
nũ mire factũ iussu dñi ad architriclinũ defer-
tur: vt apte luceat quod actũ est secreta virtute.
Honorẽ etiã deferri primatib⁹ monstrat: cũ in
nuptijs architriclino pmo iubet afferri. Archi-
triclinus erat cuius nutu et ordinatione oĩa in
nuptijs agebant: et in primo mẽsarũ accubitu
recũbebat: qui nesciẽs quod tacite gestũ erat/
cũ gustasset prupit in vocẽ: et quod ignorabat/
detexit: ⁊ extollebat vocibus vinũ pductionis
ignorata virtute. Meret semp laudẽ quod bñ
gestũ est: si originalis causa nõ pateat. Nec ex-
pedit latẽtes causas quarũlibet rerũ inqrere/ sz
insitã laudare virtutẽ. Gustauit architriclinus
aquã vinũ factũ: cui⁹ plus q̃ ex natura fuerit sen
tiẽs bonitatẽ: velut admirãs vocauit ⁊ sponsũ.
Hoc sane in miraculis factis diuinitus est te-
nendũ: q; virtutẽ et operationẽ excessere nature
nõ solum in eo q; preter ipsam facta sunt/ sed in
eo q; pluris bonitatis q̃ natura cõtulerit/ pos-
sederunt. Proinde architriclinus his verbis
sponsũ alloquit. Oĩs hõ primũ bonũ

vinū ponit: Et cum inebriati fuerīt
quod deterius ē affert. Tu autē ser
uasti bonum vinum vsqꝫ adhuc. Sꝫ
ordine nobiliori ꝙ homo fecit oīa deus homo.
Versa est aq̄ squalida/frigida et insipida/ in vi-
nū contrarijs dotibus fultū. Moysaica em̄ lex
psalmi et ꝓphetie in euangeliū trāsierūt: ⁊ hūa
na natura insigniori dono refulget/ quasi fue-
rit añ clara. Vino nāqꝫ verbi ꝑposterauit natu
rā dignitando. In leticiā versū est ꝑ misericor-
diā: quod añ ꝑ iusticiā creatura humana dole-
bat. In eternā leticiā omnia que sunt veroꝝ ec
clesie nuptialiū donātur preparāda. Factū est
absqꝫ torcularibꝰ vinū: vt etiā si nō corpore pa-
tiamur: fide tñ sumamus/participemꝰ ⁊ sangui
nem. Mētis dispositio que signabaẗ in aqua
illā formā accepit quā redēptor inseruit. Et sa-
pientia salutaris in cognitione diuinoꝝ/nouaꝫ
nostre menti exultationē adduxit. Nulla facta
est ꝑmutatio loci: nulla obuenit interpositio tē
poris: nullus ab extra positus est actꝰ. Preter
oīa hec liquidū elementū quātitate atqꝫ substā
tia semꝑ eodē modo se habens/diuersas quali-
tates accepit. Argumēto magno nobis osten-
sum est: vt simpla et eadē animaꝝ nostrarū na-
tura cōsistēs/ semper parata ꝑmaneat diuino-
rū ꝑmutationē recipere qualitatū: ꝓut aq̄ dū i
vinū verteret accepit. Vinū istud architriclinꝰ
laudat: qui nomine officij nō indiuiduato et ꝓ-
prio insignitus princeps triū lectoruꝫ dicitur.
Virtutes vero vbi anima velut in lecto requie
scit/tres sunt: et he dicunẗ chirurgice/selecte at
qꝫ archotice: fides/spes atqꝫ eximia charitas: ī
quibꝰ cubās architriclinꝰ est: q̄ nō ex noīe ꝓprio
aut ex eo quod est/sed ex his virtutibꝰ vinū sus-
cipit/gustat / bibit atqꝫ discernit: ꝙ bonū sit oē
quod ꝑ gratiā ⁊ diuina virtute mutaẗ: ⁊ oꝑatio
nē gratie nouit superferri nature oꝑationi: et ꝙ
ꝑ gratiā acquiramus quod ꝑ naturā ꝑdidimus
vel caremus. Et his virtutibus archoticis mē
tibus hominuꝫ suauitas euāgelij claruit. Et ex
istis nō ex lege aut ex quadriuio virtutū mores
hominuꝫ disponentiū iustificaẗ homo. Quod
Apl's ī plerisqꝫ scp̄ture sentētijs clamat. Quod
omnis homo primo bonū vinū ponit: et quod
sequiẗ: hoc factū ē ordine puri hoīs. Quod aūt
seruari diciẗ bonū ī posteꝝ: ordine diuino factū
esse cognosciẗ: qui meliora semꝑ suo infallibili
ordine posterauit: quousqꝫ ꝑueniamꝰ ad inuari
abilē finē glorie vel penarum. Bonū est ꝙ nos
creauit ad imaginē et silr̄itudinē suaꝫ. Bonum
quod creauit: meliꝰ quod recreauit. Bona na-
tura/melior gratia: Bona lex: euāgeliū ꝟo sibi
ꝑferẗ. Actiua vita bona/ sed melior ꝯtēplatiua
q̄ sequiẗ. Bona synagoga/ sed ecclesia ꝑualet.
Bonū ē oīe quod ī eccl'ia ī cursu labētis tꝑis
agiẗ: sed meliꝰ quod ī eterna gloria futuꝝ spera
tur. Semꝑ em̄ ordine christi dei vinū meliꝰ ser-
uaẗ vsqꝫ adhuc: cui humanꝰ ordo e regione ꝓce-
dit. Ordo cogitationū et viarum dei ab ordine
humano rei veritate secludiẗ. Inquit em̄ ipse
ꝑ Esaiā ꝓphetā: Non em̄ cogitationes mee vt Esai
cogitationes vestre: neqꝫ vie mee vt vie vestre/
dicit dominus. Sed sicut exaltanẗ celi a terra:
sic exaltate sunt vie mee a vijs vestris: ⁊ cogita
tiones mee a cogitationibꝰ vestris. Que verba
oīmino insinuāt diuersum esse diuinū ordinē et
humanū: ꝙuis ad effectū misericordie dei Esai
as ꝓtulerit. Ordo igitur diuine ꝓuidentie sem-
per est meliora seruare in posterū: sicut ex affe-
ctibus hoīm et ex ꝑfectu virtutū/semꝑ ad supe
riora ⁊ potiora climatio. Hoc initiū signo
rū fecit iesus ī chana galilee: Et ma
nifestauit gloriā suā: et crediderunt
in eū discipuli eiꝰ. Sed hoc fuit initiū: mi-
racula cetera subsequunẗ. Initiū in aq̄ in vinū
christi virtute cōuersa: vt hoc primū/⁊ tāqꝫ vite
agēde initiū exigere videaẗ aīas nostras ad me
liora cōuerti. Nā cōuerti ad deū et ad optima
queqꝫ virtutū/derelictio est peccati/⁊ salutis ex
ordiū. Signoꝝ noīe miracula designātur. Fa-
ctū in chana galilee: vbi et nuptie: manifesta-
uit gloriā suā: quia plus poterat deitate ꝙ ap-
paret ī hoīe: manifestās ex miraculo virtutē la-
tētis deitatis in hoīe manifesto. Huiꝰ miraculi
fructus preter id quod in corꝑe actū est /credu
litas discipulorū fuit: quia quodāmodo iā cre-
diderant cū vocati sequerētur: sed eoꝝ creduli- Mat. Mar. Luce
tas viso miraculo est facta validior. Nēpe chri
stus doctrinā verbalē et fidē ad quam populos
inuitabat/firmauit miraculis et oꝑibus ꝓprijs.
Hoc em̄ ꝓtinus exquirit a nobis/vt credamus
cū effectu oꝑerū: ꝓpter quod prerogat acta si-
gnorū: ⁊ vt credētes habeamus vitā eternam.
Sed nullus diuinā bonitatē lacescat in aliquo:
aut semetipsum fallaci admiratione suspendat
cur nūc talia miracula nō elucent: naꝫ modica
nūc esset hominū vel ecclesie fides/si miraculis
augeretur. Et maiora nūc inuisibiliter in aīa-
bus hominū fiunt/ꝙ tunc facta ī corꝑibꝰ agno
scamus: qm̄ quanto anima nobilior est corpore
tanto quod in ipsa virtuose peragiẗ/ꝙ quod in
corꝑe plus excedit: Nec infantula seu edētula
est ecclesia: vt semꝑ sibi expediat miraculoꝝ la
cte nutriri. Creuit ipsa virtuosis augmētis: q̄ si
corꝑalia miracula nunq̄ exciperet: fide nō nu-
tat: spe nō cōcutiẗ: charitate nō deficit in bñ si-
is coherētibus mēbris. Aliter nūc ꝙ ꝑ miracu-
la euāgeliū christianoꝝ mentibus lucet: nec ec
clesia velut nouitia/miraculorū corꝑaliū rece-
pit disciplinā. In anteriora se ꝓuehit in suis fi
deliter fidelibus: et ꝑficit fideli euāgelij cogni-
tione atqꝫ virtutū. Ac ꝑ hoc credamus oꝑa iu-
sta fidei assistentis/ si miracula legimꝰ saluato-
ris: qm̄ crediderunt in eū viso miraculo disci-
puli eius: quos omnes añ verbo vocauerat: ma
xime quos apostolos nominauit: nūc miracu-
lo illorū fidem magis validā fecit.

¶ De tempestate in mari orta Chri
sto dormiēte ī nauicula: ad imperiū
eius sedata: secundum Mattheum
Marcum et Lucam. Capi. II.

Miraculoꝝ inspectio biniũ ordinis fa-
cit: vt aut sensibilia sensibilibꝰ et in
sensibilia insensibilibus ꝯiungãtur:
aut ordo factionis eluceat. Sẽsibilia quidẽ mi-
racula sunt/ que in creatura vtroqꝫ sensu sensibi
li facta noscuntur: ꝙ sensus exterior in meliora
mutatũ se videat: immo de sensibili malo insen
sibile bonũ venisse/ ⁊ interior sensus clara rati-
one cognoscat: siue quod animus se videat pu-
rificatũ a vitijs/ et virtutũ fulgere splẽdoribus.
Insensibilia vero sunt/ que in rebus sensu ⁊ rõne
carentibꝰ fiunt. Ac ꝑ hoc miraculoꝝ nũcupatio
sic emicet: vt om̃e quod in creatura supra natu-
ram ⁊ ꝑter naturã/ rationẽ/ vsum ⁊ artẽ agiť/ sen
sibile aut insensibile miraculũ esse dicať: non re
spectu diuine virtutis qua mediãte agiť/ aut re-
spectu eius a quo diuina virtus ad facienda mi
racula inuocať: ex his em̃ semꝑ eodẽ modo sen-
sibilia sunt: ʒ ex parte illiꝰ in quo miraculũ agi
tur/ sensibile aut insensibile diciť: q̃uis cõsyde-
ratiõe videntiũ omne miraculũ sensibile vel co-
gnoscibile iudiceť. Sed in hoc parũper factio
nis ordinẽ obmittẽtes/ ꝓut cepimꝰ insensibilia
primo serie debita ꝑtractemꝰ. De eo ꝙ saluator
mare increpauit/ recitatur ſm mattheũ octauo
marci q̃rto/ luce octauo. Cũ dñs saluator cũ di-
Mat.8. scipulis suis nauim ascẽderet: [Factꝰ est mo
Mar.4. tus magnꝰ in mari/ ita vt nauicula ope-
Luce.8. rireť fluctibus. Et erat ipse in puppi supra cer-
uical dormiens. Accedẽtes vero ad eũ discipu-
li: excitauerũt eũ/ dicentes: Dñe nõne ad te ꝑti-
net/ q2 perimꝰ? Tunc surgẽs impauit vẽtis ⁊ ma
ri.] Alia litera: Cõminatꝰ est vẽtis/ et di
xit mari: Tace obmutesce. Alia litera:
Increpauit ventũ et tẽpestatẽ: et ces
sauit: et facta est trãquillitas. Et di-
xit eis: Quid timidi estis modice fi-
dei? Alia lr̃a: Ubi est fides vestra? Hũc
siquidẽ nauis ascensum i moribꝰ declarauimꝰ
saluatoris: sed hic ꝓut ordo miraculoꝝ cõtexiť
aliter disseremꝰ. Dñs christi ascensus factus in
corꝑe/ ad spũalẽ ascensum aĩas ꝓuocat: sed ascẽ
sus nauis suꝑlationẽ ⁊ transeundi suꝑ pericula
illese/ periciã mõstrat. Secretũ elemẽtũ est aqua
domiciliũ est pisciũ ꝑ naturã inditã. Hoĩm autẽ
sacramentũ est itineris dubij ꝑ artem inuentã.
Non em̃ a natura hoĩes natant/ discũt ⁊ trãsua
dant ꝑ modũ natandi ꝓhibẽte labore: aut arte
carpẽtaria condiť quo mare perãbulãt/ seu trã-
seunt etiã manẽte timore. Nã semꝑ inquietudo
maris/ ⁊ ventꝰ vehemẽs nauigãtibꝰ minať nau
fragiũ. Mare mũdꝰ est ꝑ̃sens: q̇ nunq̃ plena pa
ce quiescit: q̃uis nũc leuiꝰ/ nuc acrius suis flucti
bus inhorrescat. Nauis est quodlibet artificiũ
spũs̃cti: quo inhorrescẽs tẽpestatibꝰ seculũ per-
transimꝰ ⁊ peruenimꝰ in portũ: non illũ ad quẽ
ꝑueniunt naues seculi negocia deferẽtes/ sed in
illũ vbi quies ⁊ salꝰ eterna ꝯquiriť. Non vna est
oꝑatio nauis: nec differẽtia simpla. Primus si-
quidẽ stipatoriũ sensibiliũ ⁊ irrationabiliũ ⁊ ra
tionabiliũ creatoꝝ fuit: ⁊ insensibilis venter cõ
tinẽs insensibiliter sensibiliũ ꝓpagines ꝓpagi-
nabiles in futurũ: que a primo ꝓtoplasto ꝓdie
rũt. Ipsa ꝯseruationis mater quã deꝰ velut ma
ternũ vterũ ab egredientibꝰ filijs occultauit: vt
velut ex ꝓhibitiõe nature i illã insensibilẽ/ sicut
insentientẽ matrẽ nõ possit esse egressus: ⁊ in ta
libꝰ requiescit mõtibꝰ/ vt difficilis aut impossi-
bilis possit esse accessus. Per hanc nõ deuenie
bať in portũ spacia ꝑagrando: neqꝫ ꝓ mercede
rerũ delatura fiebat: sed ꝯseruabat oĩm semina
specieꝝ: q̃ in principio distinctũ habuerũt crea-
tionis initiũ: nullis velis aut remis aquarũ spa
cia ꝑmutabat. Solũ attollebat se attollẽtibus
aq̃s: ⁊ vagabať agitãtibꝰ vndis: ꝓut diuĩa ꝓui-
dẽtia disponebat: donec in mõtibꝰ armenie req̇ Gen.8.
euit. Hãc corꝑaľr dñs noster adhuc in corporeꝰ
nõ ascẽdit: sed deꝰ verus diuĩe ꝓterit. Hec siqui
dẽ distinguiť ꝯtra oẽs: ⁊ oẽs ab ipsa clara diffe-
rentia secernuntť: ⁊ ipsoꝝ vsus ⁊ experiẽtia mon
strat. Nauis vero quã christꝰ ascẽdit/ pro negocijs
siľis ceteris/ ꝓ mysterio vsqꝫquaqꝫ dissimiľ: vt
ex aptitatis virtutibꝰ domũ sine fundamẽto ter
reno ferentẽ ad celestia/ mũdi equore trã suada-
to ⁊ ꝑ̃seruãre nos a fluctibꝰ cognoscamꝰ: aut ec
clesie sctẽ fidẽ: que sꝑ malis motibꝰ ⁊ varijs ꝯcus
sionibus quatiť: q̃uis deo gubernãte nõ possit
pati naufragiũ: in q̃ christꝰ dormit velut q̇escẽs
in domo virtutũ/ ⁊ in fide ecclesie quã fundauit.
Illa nẽpe dormitio fluctuũ ꝑturbataꝝ dormiẽ-
tis securitatẽ insinuat: ⁊ nihilopẽdere terrores
mũdi varios ꝑ̃ostendit. Dormitio nõ mortẽ/ sed
siľitudinẽ mortis hʒ: ⁊ velut mũdo mortuos ex-
pedit ꝑagere vitã istã. Et hũanitatis assumpte
veꝝ testimoniũ erat/ ꝙ christꝰ dormiebat i naui
Nec nõ ⁊ pro eo tꝑe quo fiebat illa dormitio/ ad
punctũ ⁊ i modico dereliq̇ apľi videbanť: vt ꝓ
bareť exꝑimẽto sensibili: ꝙ absqꝫ christi adiuto
rio in mari lethifero huiꝰ mũdi submergimur a
varietate fluctuũ inuoluti: a viciosa inolutiõe ad
inferiora penaꝝ in posterũ descẽdẽtes. Sed qui
maľ aguntť/ ꝑforanť doloribꝰ ⁊ timore: his vul-
neratis sagittis querũt auxilia vnde possunt: et
vocibꝰ ꝓtestanť infesta q̃ sentiũt. Proinde dis
cipuli accedẽtes ad iesum: excitaue-
runt eũ/ dicẽtes: Dñe/ nõne ad te ꝑti
net/ q2 perimꝰ? Scriptũ est in psalmo de ve
teri ꝑpľo multis flagellationibꝰ flagellato: Et Ps.106.
clamauerũt ad dñm cũ tribularenť: ⁊ de tribula
tionibus eoꝝ liberauit eos. Uexatio que vicinũ
hʒ periculũ/ nescit moras innectere: ⁊ timor ve-
xatũ exagitat ne incurate quiescat: ⁊ ex hoc acce
dũt discipuli ad iesum. Illi tunc mẽte pariter ⁊
corꝑe accesserũt: nobis autẽ nõ corꝑe/ sed mẽta
lis atqꝫ fidelis remãsit accessus. In naui erant
mari vndiqꝫ cingebanť: alius nullꝰ erat ad quẽ
potuissent ꝓ ope recurrere. Nã extra domũ fi-
dei et virtutũ nõ est adiutoriũ in noĩe dñi. Non
poterãt in mare apostoli ꝓ tꝑe descẽdere/ cõmi
nans ex oĩ parte naufragiũ: ⁊ nemo ad inimicũ
ꝓ remedio refugiũ facit. Iã mare inimicabať/
nitens nauiculã operire fluctibꝰ: si tenuissent so

lidã terrã/ derisissent marina ꝑicula. Qui fidei
⁊ virtutũ sacramẽta sumpserũt/ indixerũt mun-
do ⁊ vitijs bellũ: sed extra virtutes ⁊ fidez nulla
sunt cõpendia euadẽdi. Extra fidẽ ⁊ virtutẽ oĩa
minanꝛ anie nostre naufragiũ/⁊ facta hostilia:
pacis desperato mysterio. Existẽtes ĩ virtutib⁹
atqꝫ fide hoꝝ necesse sit sentire ꝯtraria/⁊ esse in
bello aduersum aduersantia bonis. Sed q̇ fidei
⁊ virtutũ domũ inuisibilẽ nõ intrauerũt/habue
runt in hac vita pacatos eaꝝ hostes quos post
modũ sensere tortores. Ac ꝑ hoc cupidis infal-
libiliũ ⁊ delectabiliũ eternoꝝ necnõ factum est
potius nauẽ conscendere ad vtraqꝫ bella dispo-
sitã: ⁊ a diabolo ⁊ a mũdo fieri non quietũ: q̄ ad
tẽpus pati equatiẽ eterno turbine subsequẽte.
Nauigiũ vite nostre tranquillitate nõ gaudet.
Quisq̇s turbari equatiei marine horret blãdi-
cias: aut remis et sudoribus remigantium/aut
ventis agitãtibus ꝑuenit in portum. Nõ ergo
ascensus ad fidẽ terreat infideles; nec ascensus
ad virtutẽ terreat criminosos: nõ incipiẽtes in
altiora cõscendere pauere faciat secutura tẽpe-
stas: qm̃ his ⁊ alijs ꝑiculis vita christiana pera
giꝛ/deduciꝛ ⁊ probaꝛ: nec aliter ꝑueniet in quie
Act.14. tis eterne portũ. Nam ꝑ multas tribulationes
Rom.18. introire oportet regnũ dei. Et apl's ait: Existi-
mo q̄ nõ sint cõdigne passiones huius tp̄is ad
futurã gloriã/que reuelabiꝛ in nobis. Et iaco-
Iaco.1. bus in canonica sua dicit: Omne gaudiũ existi-
mate frẽs cũ in tentationes varias incideritis:
scientes qm̃ ꝓbatio fidei vestre patiẽtiam ope-
raꝛ. Patientia ꝟo opus perfectũ habet: vt sitis
perfecti ⁊ integri in nullo deficiẽtes. Proinde
non timeaꝛ virtutis ascensus: a quo in gloriã fit
sublatio/etiã si oĩa mundi mala in vnũ ꝯflarẽtur
ad pugnã. Sed q: dñs refugiũ factus est nobis
in oĩbus aduersantib⁹ nobis: dicunt apl'i: Dñe
nõne ad te ꝑtinet/q: perimus? Magne ꝓfundi
tatis ⁊ diuine inclinationis est verbũ/dñe nõne
ad te ꝑtinet q: perimus. Immo ad neminẽ per
tinet p̃terq̄ ad te ꝑtinet si perim⁹. Tui em̃ ex cre
atione sumus: tibi ergo perim⁹ si tui sum⁹. Ad
te solũ liberare ꝑtinet/ ne ꝑeam⁹: et reassumere
de periculo si incurrim⁹. Vocasti nos in ꝓmissi
one tua/seq̇mur te ĩ fide nostra: vocasti nos mi-
ris modis tuis/seq̇mur te vestigijs nostris. Pa
trocinia mũdi dimisimus/et sub tua ꝓtectione
cõfugimus. Ergo ad te solũ pertinet si perim⁹:
neqꝫ aliũ habem⁹ ad quẽ indubitata fide fugi-
mus. Aut ergo adiuua si ad te solũ ꝑtinet/ne pe
reamus: aut ostẽde si ad te nõ pertinet/ad quem
recurram⁹. Excitauerũt discipuli tactib⁹ aut cla
moribus christũ. Faciliter excitaꝛ qui necessi-
tate nõ dormit. Faciliter excitaꝛ cui⁹ clauditur
tm̃ ocul⁹ corporeus: mẽtis ꝟo insopit⁹ est ocu-
Cant.5. lus. Per salomonẽ fuerat ante p̃dictũ: Ego dor
mio: et cor meũ vigilat. Dormire videꝛ dñs eis
qui sibi dormiũt. Naz merito se oĩbus exhibet/
qualẽ merita cuiuscũq̄ requirunt. Vocib⁹ vero
cordis ⁊ amorib⁹ excitaꝛ/necnõ clamorib⁹ inre
Ps.118. curuate orõnis. Dicebat em̃ dauid: Clamaui in

toto corde/ exaudi me dñe. In toto corde cla-
mat excitatqꝫ christũ/ qui oẽm intentionẽ in eũ
dirigit atqꝫ ꝯuertit. Tactib⁹ forte fuit excitat⁹
⁊ christ⁹: nãqꝫ ⁊ oꝑa iusticie christũ ad nos eui-
gilare fecerũt: ⁊ intẽdere suꝑ tribulationib⁹ no-
stris vt liberaret ab eis. Multotiẽs christũ na-
uẽ ascendisse cognouimus: sed nisi semel in illa
dormiuisse legim⁹: qm̃ multas oꝑationes salua
tor diuina potẽtia in hũanitate velut ĩ artis in
strumẽto fecit in seculo: sed tm̃ semel mortu⁹ est
⁊ semel excitat⁹ sua potẽtia q̄ deus erat: velut a
sctõꝝ precib⁹ concitatus. In quoꝝ ꝑsona p̃lo-
quebaꝛ dauid/dicens: Exurge quare obdormis
dñe: exurge ne repellas in finẽ. Et alibi: Exurge
dñe adiuua nos ⁊ libera nos ꝓpter nomẽ tuũ.
Et velut quod petebaꝛ iã factũ gratulatus dice
bat: Et excitat⁹ est tanq̄ dormiẽs dñs: tanq̄ po
tens crapulat⁹ a vino. Et in ipsius ꝑsona dauid
multo ante p̃dixerat: Ego dormiui ⁊ somnũ ce
pi/⁊ exurrexi: q: dñs suscepit me. Nec vereor di
cere q̄ dormire diciꝛ tepidis: q: sollicitis si pre-
cib⁹ excitaꝛ/inuigilat. Tũc surgẽs imꝑauit ven
tis ⁊ mari. Imperat mari dñs maris/⁊ mitigat
mare: sine cui⁹ imꝑio aura mare nõ excitat neqꝫ
ꝓcella molestat. Scp̄tura em̃ dicit: Tu dñaris
ꝑtãti maris: motũ aũt fluctuũ eius tu mitigas.
Seculũ presens diuersis ꝯcitaꝛ auris diuina ꝓ
uidentia ꝑmittente: sed nec quiescit ei⁹ horrẽda
tempestas nisi dño imperãte. Vndificat vndiqꝫ
seue mũdus: et qñqꝫ christiferas naues cõcutit:
submergit aũt nunq̄: sed ꝯcuti oĩpotẽs dispen-
satiue permisit. Submerguntꝛ plurime si deus
nauigantiũ pc̄tis iratus ꝯcedit: sed imperiũ dñi
seculi ferocitatẽ ⁊ maloꝝ hoĩm impietatẽ secre-
ta potestate refrenat: ne tm̃ noceat quantũ affe
ctabat iniquitas. Alia vero litera dicit: Cõmi
natus est ventus et dixit mari: tace
obmutesce. Cõminatio est terror incussus
ex subsequẽte pena: vt ipsa preuisa oĩno male ar
ceaꝛ iniquitas. Cõminatio est ꝓhibitio ne fien-
di/addita multatione si fieret. Cõminare dũta-
xat põt/qui post male actũ iustã põt inferre vin
dictã. Cõminatio signo aut verbo ꝑagiꝛ: facto
aũt nunq̄. Signo indiciꝛ ne fiendũ aliquo mẽ-
bro corporis/cũ ostentatiõe instrumẽti quo sit ple
ctenda improbitas: verbo aũt cũ exp̄ssione vin
usqꝫ infigiꝛ. Sensibilia rõnabilia ⁊ irrationabi
lia cõminationẽ suꝑioris/aut cuiuscũqꝫ terrẽtis
agnoscũt: illa rõne: ista ꝟo instinctu nature/co-
suetudine verboꝝ quib⁹ solito acerbanꝛ. Insen
sibilia siquidẽ cõminationẽ non sentiũt: nec p̄ci
piunt aĩo quid signo aut verbo dicaꝛ. Quid em̃
ergo est/q̄ christus cõminatus est vẽtis: ⁊ mari
dixit/obmutesce? Nã iuxta exꝑientiã intelligẽ
tie literaꝛ ita creatura creatori obedit/ac si ra
onali aĩa intelligeret quod ꝓferꝛ: qua inspecta
ꝓpensius altior sensus eliciꝛ. Nã vẽti sunt val
de hoĩm tẽpestates/mũdũ velut mare vndiqꝫ
nis molestijs ꝯcitantiũ: qui nullo suꝑiore arce
nisi cõminatione omniũ dñi terreanꝛ. Sunt ta
qꝫ nonnulli qui potestatiua iniquitate florentes

inter hoies nõ habẽtes quẽ vt superiorẽ timeãt
inferũt alijs mala q̃ cogitant: ⁊ si habẽt quẽ iu-
ste revereri debeãt: animi puersitate ptendunt:
maxie cũ iniqtas male agẽdi accepit facultatẽ:
⁊ velut ventorũ flatus hũana ptãte recludi non
possunt: sic eoꝝ vexatio nequit ab hoĩbus phi-
beri: quib⁹ solus dñs desuper cõminaꝛ: vt aut a
malis inferẽdis resiliãt: aut iustã demũ sustine-
ant vltionem. Quod mare obmutescat ex dicto
dñi saluatoris/ad id referꝛ: qm̃ diuina puiden-
tia/nõ humana virtute siue peritia interdũ mũ-
dus in parte vel in toto a vexatõe quiescit. Alio
loquẽdi genere alius euãgelista christũ dixisse
asseruit/dicens: Increpãs ventũ et tem
pestatẽ. Increpatio est rephensio ad impro-
bas actiones. Est etiã increpatio retunsio mali
acti/ seu male dispositionis: ne pcedat in actũ.
Increpatio est inclamatio ptra phibentia de-
bitã seu voluntariã actionẽ: que fit pprie ad ra
tionabiles creaturas: sꝫ accõmodato vocabulo
in nõ rõnabiles ⁊ nõ sensibiles scriptura sacra
Ps.105. sepe reflexit. Nã psalmista dicit: Increpauit ma
re rubrũ ⁊ exiccarũ est. Juxta literalẽ intelligen
tiã sic peractũ credim⁹: vt deus in moyse seruo
suo/duce populi sui secreta potentia ⁊ creature
obedientia manifesta q̃ mare increpauerit ⁊ in
vtrãq; partẽ coartauerat aquas: vt pplus suus
ex egypto egressus sicco vestigio ptrãsiret. Hic
vero mare increpat ⁊ quiescit: vt in pace aploꝝ
Naũ.1. nauigiũ fiat. Et alia scriptura: increpãs mare
⁊ exiccãs illud. Quod si preter mundũ ⁊ ei⁹ hor-
rẽdas tẽpestates p mare cor humanũ intellige-
re volum⁹: in quo christus ⁊ aploꝝ collegiũ na-
uigat p fidẽ/arbore spei/charitatis velo cetera-
rũq; remis virtutũ: nam aliter cor nostꝝ/q̃ his
instrumẽtis in hac vita christũ ⁊ aplos portare
non põt: non incõgrue cogitam⁹. Spũsscti licen
tia etiã in hãc interpretationẽ iuste venire corda
scripturas querentiũ finit: q̃q̃ nobis alia prero
geꝛ forma loquendi. Nã quis impare põt cordi
bus hoĩm nisi deus? Quis mutare põt hominũ
corda/nisi qui pdidit? Quis odiũ ⁊ amorẽ recõ-
uertere i alterutrũ põt/aut ex eis iferre/nisi cre-
ator oĩm deus? Nam impatores aut terreni dñi
cũ impant multa fieri/corda non mutant: q̃uis
mutata videanꝛ/cũ eoꝝ iussa cõplenꝛ: quod non
fit ratione p̃cipientis siue p̃cepti cũ faciunt: sed
qꝛ oĩs homo nisi alia virtutis fortitudine vige-
at/timet vel cupit sibi. Volũtas em̃ hoĩs libera
facta fuit: vt a nemine p̃terq̃ a deo ⁊ a seipso in
aliquo moueret. Solus em̃ deus sup humana
corda verũ habet imperiũ: vt illa mutare possit
ab vno cõcepto in aliud. Et ipsa siquidẽ sunt li-
bere motionis: nullo p̃ter deũ cogente ad appe
tendũ vel renuendũ hoc vel illud. Et q̃uis hu-
mana corpa multis hoĩm subdantur imperijs:
corda vero deus saltem ab hoĩb⁹ querit: iuxta illã
Prouer.23. sententiã: Fili da mihi cor tuũ. Et multa expe-
rientia nouim⁹ sctõꝝ corpora multis a deo tyrã
norũ vexationib⁹ derelicta: in quib⁹ ipse oĩno
reseruauit ⁊ corda: que ita ei⁹ impio subdebanꝛ
vt nihilopenderẽt corpa/in quibus tã seuissime
torq̃banꝛ. Cordi etiã cõminaꝛ: qꝛ ibi ratio ⁊ in-
telligentia sunt ⁊ pcupiscẽtia ⁊ motus ire: ⁊ illã
que reprimẽda sunt ne coalescãt in eo p affectio
nes ⁊ placita ptra voluntatẽ dñi creatoris: ⁊ ne
impressa p intermiatiõẽ penarũ progrediãꝛ
in reprobũ actũ dei obediẽtia derelicta. Necnõ
⁊ iure increpationes cordi hũano fiunt: cũ sepe
illa delectabiliter mediteꝛ/que dei displicẽtiam
generãt: ⁊ cõfundũt iusticiã si patrata cõsistant.
Nõne cor sepe cogitat q̃ sunt obiurgatione di-
gnissima? Increpatio nãq; cũ ad cor hoĩm diri
giꝛ/est obiurgatio eoꝝ que cõtra iusticiã diligũ-
tur ⁊ fiunt. Est etiã increpatio p expressionẽ ver
boꝝ facta reprobatio ei⁹ quod male crediꝛ/ aut
erroneo intellectu percipiꝛ. Huiuscemodi mala
q̃ in corde sepe pueniant ⁊ orianꝛ improuide: q̃
sepe celeriter nõ increpata vel repssa in actum
deueniãt: calculare digitis ⁊ resoluere p manus
⁊ arte nũerandi velle pquirere: facili⁹ maris nu
meraꝛ arena. Ex cui⁹ typo cor humanũ merito
mare vocaꝛ. Nã inuisibiliũ cogitationũ malaꝝ
cordis ad arenã facta pportione/ proculdubio
arena succũberet. Volubilitatẽ nẽpe illi⁹ nemo
pfecte cognouit/nisi de⁹ qui pdidit. De quo p-
pheta dicit: Ego de⁹ scrutans corda. Increpat Hiere.17.
ergo de⁹ hoĩm cor: cũ in alta p̃ter diuina statuta
se tollit. Unde psalmista: Increpasti sup̃bos: Ps.118.
maledicti q̃ declinant a mãdatis tuis. Tota hõ
minũ sup̃bia in hoc p̃figitur/ cũ a mãdatis eius
declinaꝛ. Et maledictio eterna apposita est su-
perbis: q̃ diuĩs ptemnũt parere mãdatis. Hos
dñs increpat cũ repmit: aut cũ eos obiurgãdo
puertit: aut cũ penas addicit nõ cõuersis. Si q̃
vero de mũdo velut de mari sup̃ diximus: ad cor
hoĩs coaptatis sentẽtijs referunꝛ. Sꝫ increpa-
tũ insensibile mare/factũ increpatori obediens
hoĩes ptẽptores iusta cõparatione cõdemnat:
q̃ irrationalia ⁊ insensibilia sũmo p̃ceptori obe
diũt: ⁊ creatura rõnalis cognitõe insignita sua
prauitate contẽnit. Sed increpatio dñi sepe so
let esse correptio: quã contẽnere p̃sumere nõ de
bemus. Nã Job dicit: Beatus hõ qui corripiꝛ Job.5.
a dño. Increpationẽ ergo dñi ne reprobes: qꝛ
ipse vulnerat ⁊ medeꝛ: percutit ⁊ man⁹ eius sa-
nabũt. Beatitudo quedã est corripi anteq̃ hõ
progrediaꝛ in malum: aut cũ progressus fuerit
vt resiliat: quia eterni baratri claudiꝛ ostium: et
seratio celestis ianue remoueꝛ. Et correptio in-
crepationem significat: increpatio verõ est ipsa
correctio. Propter quod sequiꝛ: Increpationẽ
ergo dñi ne reprobes: que tunc reprobari diciꝛ/
cũ sibi nõ acquieuerit increpat⁹. Verũtamẽ dã
no pprio nõ acquiesciꝛ propter vitã q̃ fedis mo
ribus deturpaꝛ: et ppter acerbã penam/que vi-
tã torpentẽ insequiꝛ. Quod pphetico spũ ⁊ cla-
ra cognitione salomon vnũquẽq; rationis ca-
pacẽ tanq̃ filiũ p̃docebat: cũ a muliere fallaci
scꝫ a mũdi vanitate ac sensualitate ppria caue-
re censebat/dicẽs: Fili si mihi nõ credis/vereor Prouer.5.
ne forte dicas; Cur detestatus sum disciplinã: ⁊

Prouer.5. increpationibꝰ non acquieuit coꝛ meũ. Indici
bilia poꝛro ſunt mala que hic et alibi cruciabũt
increpationibus dñi ⁊ prudentiũ ꝯtumacẽ. Eſt
etiã increpatio/cũ quis in coꝛpoꝛe ꝓprio a dño
moleſtat. Proinde cum dictũ ſit: increpationẽ
domini ne reprobes: ilico ſecutus adiunxit: qꝛ
ipſe vulnerat ⁊ medet: percutit ⁊ manꝰ eius ſa-
nabũt. Unde cũ quempiã vulneribꝰ ſauciat/per
turbat doloribꝰ/percuſſionibꝰ cedit/increpatio
domini eſt: quã abſqꝫ periculo noſtro reproba-
re nõ licet. Quã ille reprobat qui aduerſus dei
prouidentiã ⁊ iuſticiã murmurat/et coꝛꝑe ceſus
maioꝛes in aĩo patitur cruciatus. Et qꝛ non po
teſt remouere quod extra diuino iudicio pati-
tur: de diuia iuſticia nõ letatus: in mẽte inuiſis
doloꝛibus perfoꝛat. Sed bene ꝑ ſalomonẽ con
Prouer.1. tra hos dicit: Deſpexiſtis omne conſiliũ meũ/⁊
increpationes meas neglexiſtis: ergo quoqꝫ in
interitu veſtro ridebo/⁊ ſubſannabo vos cũ vo
bis quod timebatis aduenerit. Que ṽba hoc ſo
nare vident: ꝙ qui negligunt increpationes di
uinoꝝ verboꝛũ/hoĩmqꝫ prudentiũ: cũ ipſi mala
que verebant ꝓtulerint/a dño deriſui ⁊ ſubſan-
nationibꝰ habebunt. Necnõ ad illos iſta refer
tur ſententia/qui etiã moleſtias coꝛpis a dño ꝓ
increpationibꝰ irrogatas ꝑ odiũ ipſaꝝ cũ pati
unt immurmurãt. Nam et per eundẽ ſalomonẽ
Prouer.15. dicit: Qui increpatiões odit/moꝛiet. Quod de
oĩbus increpationibꝰ iuſtis ex verbis et factis
vera dei deſanxit iuſticia: vt ipſas odiẽs moꝛiat
non tm̃ illa moꝛte que cõis eſt bonis ⁊ malis: ſꝫ
illa dũtaxat que debet reprobis. Et ipſas relin
quẽs/intellectu ⁊ moꝛibꝰ errat. Hinc in prouer
Prouer.10. bijs dicit: Qui increpatiões relinquit errat. Et
ad ipas in odio factꝰ/ſapiẽtia vero priuatꝰ: inſi
piẽtie ſubiacebit. Et cũ abſqꝫ ſapiẽtia ĩ hãc mi-
ſeriã veniamꝰ: ad ipſam ſuſpirare deberet oĩm
humanoꝝ intẽtio: ſaltem ad illã que ad ſupernã
vitã docet expediẽs. Sed niſi per diſciplinã no
ſtra ignoꝛãtia increpet/ ſapiẽtia vera nõ capit.
Quãobrẽ ab inſipientie tenebris obuelatꝰ in lu
cem ſapiẽtie noſter non aſpirat aſpectꝰ: ſcriptu
Prouer.12 ra ſacra dicente: Qui diligit diſciplinã/diligit
ſapientiã: qui aũt odit increpationes/inſipiens
eſt. Ecce ꝙ dilectio diſcipline ſapiẽtiã generat:
increpationũ autẽ odium inſipientiã parit. Ex
quo aperte colligit/ꝙ increpatio eſt diſciplina
per quã ad debitã ſapientiã peruenit: cuiꝰ ſplen
doꝛe prefulgẽs/inter ſapiẽtes irreꝑhenſibili au
Prouer.6. dacia reſidebit. Et hinc eſt quod dicit: Auris q̃
audit increpatiões vite/in medio ſapientiũ mo
rabit. Quod in moꝛibꝰ hominũ quãta veritate
clareſcat/ipſa experiẽtia magis clamat. Sꝫ ad
altioꝛa me rapit ſecretioꝛ intellectꝰ. Sapientes
viri ſunt ſuꝑni ciues: q̃ nunꝙ dño peccauerunt
ſiue ĩ hac vita vmbꝛatica peregrini cuſtodes in
nocentie: ſeu reſipientes a delictis ⁊ a patratis
ſceleribꝰ addita penitentia priuſꝙ vita coꝛpis
priuant. Sapiẽtes ſunt qui reꝑhenſibilia nulla
faciũt: ⁊ ſeruire ſciũt verbo inuiſibili hũanato:
in quoꝝ cõſoꝛtio hic reſidebit ex moꝛibus/et cũ

beatitudine in ſupernis. Unum ṽo relatiõe di
gnũ: non repulſa increpatio facit: quod difficile
in ſanctis hoibus dixerim: ⁊ in nõ perfectis im
poſſibile fieri exiſtimaui: ꝙ quis coꝛ ſuũ poſſet
ex omnibus ⁊ ab oĩbus coartare. Sed ſcriptu-
ra ſacra de increpationibus dicit: Qui autẽ ac
quieſcit increpationibꝰ/poſſeſſoꝛ eſt coꝛdis. Il-
le vero in veritate coꝛ ſuũ poſſidet quod in nul
la diffundit praua/⁊ recte omnia meditat. Me
rito igit nos velut mare arguit: ſi ſuo typo non
acquieſcimus increpati. Si vero iuxta literam
ventũ ⁊ tempeſtatẽ dixerimꝰ increpatos: ſupra
dicta nõ abſonant: quin eo ſenſu quo dicta ſunt
de mari/ad ventum ⁊ tempeſtatẽ valeant retoꝛ
queri. Nam vẽtus eſt cõmotoꝛ inuiſibilis aeris
quo primitus moto etiã coꝛpoꝛa ſolida impell
tur/⁊ minus ſtabilia cõmouent. Sic ventꝰ aeri
noſtre mentis exagitãs/ eſt inuiſibilis demonũ
aura: ⁊ impoꝛtuna coꝛdis ⁊ non viſa commotio:
aut irrationalis vexatio coꝛdis: cuius ſepe non
apprehendit cauſa: necnon ⁊ ab extra fit cõci
tatio per improbitatẽ hominũ: cuius nõ eſt in-
uenire iuſtũ aut rationale veſtigiuꝫ. Sed venti
mox impꝛeuiſe nulla ꝑrogata materia inter ho
mines male moti/etiã quietos ab extra pertur-
bant. Tẽpeſtas a tẽpoꝛis mutatione nomen ac
cepit: cũ tempus inſolitis ⁊ nociuis turbinibꝰ
inhoꝛreſcit: quod accommodato vocabulo ad
illã tempeſtatẽ quã in animo patiuntur ⁊ iniqui
apte refert: quã ſolus qui nouit abſcondita coꝛ
dium/inebꝛiat/prohibet ⁊ retondit: Similiter a
illã que tempoꝛũ lapſu ꝓuenit: cũ tempoꝛa ſuc
ceſſione alternãtur: ⁊ nunc quieta ⁊ nũc inquie
ta: nunc magis/nũc minus ſm̃ illã ineffabilẽ di
ꝓuidentiã: humana malicia capiẽte male agen
di audaciã iudicent. Sed ſub deſignatione cõ
moti elementi declaratur hic ſeua tẽpeſtas: cum
alius euãgeliſta dicit: Increpauit venti
et tẽpeſtatẽ aque. Nole aque decurrenti
doctrinã ſepe accepimꝰ. Et in doctrinis varijs
varie oꝛte ſunt peſtes: inficientes in pluribꝰ ro
bur fidei: ⁊ labefactantes moꝛes recte viuendi.
Hanc tẽpeſtatẽ chꝛiſtus ſolus abigit. Unde ſe
quit: Et facta eſt trãquillitas magna.
Modica tranquillitas ex imperijs hoĩm ſequit:
magna vero ſequit cũ imperat ſummꝰ archos.
Nec quiſqꝫ quietẽ inueniſſe ſe credat oꝛõnis ſtu
dio/aut auxilio patronatus hũani/ſeu cõſoꝛtio
peritoꝝ: niſi ſuꝑnus hõ induxerit. Proinde re
re ſecuta eſt magna trãquillitas/cũ chꝛiſtus in-
crepauit omne perturbãs: ⁊ ſaluauit in mari ad
ſe pertinẽtes. Tranquillitas magna in viatoꝛi
bus ſepe noſcit: dũtaxat vero maxima ĩ beatis.
Magna profecto eſt que ſubiectũ habet aduer
ſum: aut cũ virtute chꝛiſti repugnare poteſt ad
uerſo: vt etiã vndiqꝫ inſurgentibꝰ maloꝝ frago atti.
ribus/ipſa aĩa penitus nõ ledat: non ſcuto ꝓ
tecto vitreo/ſed diuino. Increpatio ṽo chꝛiſti
ad diſcipulos de modicitate fidei/ad tractatum
pertinet vitioꝝ. Poꝛro homines mirati
ſunt/ dicentes: Qualis eſt hic/ qui

mare et venti obediūt ei? Hoīes mirā
tur de diuinis operibꝰ/qꝛ hoīes sunt: nō mira-
renť si supra hoīes essent. Mirantur: qꝛ vt ho-
mines in christo diuinā virtutē ignorāt. Igno
rātia sepe admirationis est causa. Prouehit in
admirationē quod ꝓuenit insolite: atqꝫ vbi nō
seruať vsualis ordo nature: ⁊ quod supra illā et
potentiā hoīm fit/in admirationē adducit. Cō-
tinue admiranť ⁊ deficit hūanitas in altissimis
operationibꝰ deitatis. Ipsa vero interrogatio
siue inq̄sitio inter seipsos/ incōprehēsibilē sup
hoīem qualitatē insinuat. Qualis est hic? A qua
litate inherēte quales ⁊ tales hoīes appellanť:
Sꝫ nihil deo inheret. Quod est ⁊ quod hꝫ/ sub
stantialiter est ⁊ habet: accidentia nulla recipit
substātia ꝑ oīa simplex. Si in ipso est quod ab
stracta seu ꝯcreta locutiōe de ipso proferť: sub
stantia sua est quod de deo abstractis ⁊ ꝯcretis
vocabulis noīamus. Ac per hoc huic interro-
gationi respōsio terminata nō reddiť: si ad deū
q̄litatis iterrogatio referať. Sed nec credamꝰ
illos hoīes impitos deū inquirēdo velle cōtin-
gere: hoīem videbāt/de quo admiratiue quere-
bant. Si qualis erat ad cuiꝰ imperiū venti ⁊ ma
re subdebanť/q̄si sub admiratione ꝓferť: incō-
prehēsibilitas q̄litatis huiꝰ hoīs claret. Mos
eñ indocte plebicule quod nō intelligit plꝰ mi
rari: et ꝓut intus agiť foris eloqui. Si vo sub
interrogatione depromiť/de qualitate inquiriť
hoīs patētis: cū virtus nō adesse credať in car-
ne dei latentis. Obedientia quippe maris atqꝫ
ventorū hoīes illos ad hanc admirationē atqꝫ
questionē adduxerat: iubētis ignorata potētia/
seu in hoīe visa que pure nosciť esse diuina. Sꝫ
quid respōsum fuerat scriptura nō explicat: nā
mutua interrogatio imperitoꝝ/⁊ oīs eoꝝ que-
stio manet insoluta. Questio atqꝫ interrogatio
vicaria inter hoīes sciolos vel indoctos per ꝓ
fessionem ignorātie/aut ꝑ taciturnitatē melius
soluiť: ⁊ huiuscemodi questionibꝰ per huiusce-
modi aptius respondeť. Sed si oēs ab origine
mundi peritos interrogationibꝰ de christo et
questionibꝰ adoriremur: qualis est hic hō chri-
stus explicare nō possent: et taciturnitas ⁊ laus
bonitatis essent in respōsionibus aptiores. Et
vt dialecticos euitemꝰ: nō credamꝰ sub illo ver
bo qualis tm̄ qualitatē que de decē categorijs
est vna/illos plebeculos q̄siuisse. Astutias eñ
dialecticas penitus ignorabant: sed simplici et
rudi more loquēdi querebāt quicq̄d posset talē
hoīem operantē talia diffinire. Sed ad hec re-
sponsor quis idoneus? Habemꝰ tñ hanc questi
onē silr̄ et responsionē a spūsancto ꝓhabitā in
canticis canticoꝝ. Nam sub disciplina spūssan
cti velut ab ignorātibus/aut ab extra ecclesiam
catholicā positis/quesitū est enigmatice de chri
nt.5. sto sub hac forma verborū. Qualis est dilectus
ex dilecto o pulcherrima mulier? Qualis est di
lectus ex dilecto o pulcherrima: qꝛ sic adiurasti
nos. Pulcherrima mulierū ecclesia catholica
est. Ipsa sola ꝑ altitudinē fidei qualis sit chri-
stus agnouit. Pulcherrima mulierū est illa fide
lis aīa: que oīm terrenoꝝ amore priuata/cunta-
rat virtutū decore prefulget. Seu pulcherrima
est ecclesia triūphans in supinis. Fit interroga
tio ab extra positis/ aut a minꝰ doctis. Qualis
est dilectus tuus ex dilecto? Dilectus ex dilecto:
christus ex deo. Dilectꝰ est pater: dilectꝰ est fili
us. Dilectus ex dilecto: filius ex patre. Dilectus
est christꝰ: ac ab ipso noster diligēs diligiť ani-
mus. Dilectꝰ ex dilecto: christꝰ dilectus ab aīo
ab ipso dilecto. Qui qualis sit inquiriť: vt que-
stio cū diligente pleno aīo asciscatur. Qualis
est ⁊c̄. Sed que nouit per fidē/respondet ꝑ veri
tatē. Dilectus meꝰ candidus ⁊ rubicūdus: ele-
ctus ex milibꝰ. Caput eius aurū optimū. Secū-
dū apl̄m caput christi deus. Proinde si de sub- 1.Cor.11.
stantia queriť: deus est in hoīe latens: et homo
patens deitati vnitus existens. Si de qualitate:
deus in sua naturali qualitate nō aducticia bo
nus/sapiēs/imortalis/fortis/oīpotēs/ rex regū
⁊ dn̄s dominantiū/totum bonū/summū bonū/
omne bonū omnibus ꝓexistens. Cetere descri-
ptiones quas sponsa subnectit/ad sensus mysti
cos ⁊ tropologicos referunť. Hinc est cū que-
riť: qualis est hic cui mare ⁊ venti obediunt? pal
marie respondeť: Iustus ⁊ verus oīpotens dn̄s
vniuersi ad ꝯdemnationē oīm contumaciū/qui
ei obedire contēnunt: cui muta ⁊ insensibilia/⁊
flatiles aure subduntť: ad imperiū eius faciētia
verbū illius. Et cōfusio noticie nostre cooperiet
nos: cū insensibilia nobis obediētibꝰ in ordine
obediētie ꝓferenť que nature ordine posteranť.

¶ De miraculo quinqꝫ panū et duorum piscium multiplicatorum: secūdū mattheū/marcū et ioannē Ca. III

Tertium miraculū quod ī re insensibili
operatus est christꝰ: de quinqꝫ panibꝰ or
deaceis/⁊ duobus piscibꝰ fuit. Sed vt
apertiꝰ miraculū clareat/geste rei est ordo texē
dus. Post curationē infirmi longi tp̄is ad pisci
nā/⁊ longā concertationē verboꝝ christi cū iu-
deis hierosolymis habitā: Iesꝰ abijt trās
mare galilee/quod ē tyberiadis. Et
sequebatur eū multitudo magna:
qꝛ videbāt signa que faciebat super
his qui infirmabātur. Ambulans iesus
mare circūiens galilee: circa quod erāt plurime
ciuitates: ⁊ sanabat egrotos/vt eēnt habiles ad
sequelā: nec possent de infirmitate causam excu
sationis innectere/si nō dn̄m sequerenť. Ideo
ab infirmitatibus liberat vt sequanť: nec sequi
christum possunt/ qui ab infirmitatibus anime
detinenť: nec sanari ab alio q̄ a christo. Prero
gať igiť nō deesse sanitas: sed vt fiat sequela eiꝰ
qui oēm animā volentē ducit ꝑ semitas equita
tis. Sed circa mare galilee et tyberiadis chri-
stus q̄rit habere sequelā. Prouincia siue regio
est galilea: sed tyberiadis ciuitas est: a tyberio
cesare noīať. Hec sic dē noīa ministerio ⁊ actio
ni cōueniūt. Nō diciť galilea seu trāsmigratio:
tyberiadis vo vidēs testimoniū iterp̄tať. Aq̄rū

cõgregatio est in prouincia: subiacet ciuitati.
Transineat hmõi mare iesus/ ꝛ eũ sequitꝛ multi-
tudo: vt desyderio in anteriora rotãdi/ a posteri
oribꝰ eleuandi/ ꝛ transmigrandi presens seculũ:
christũ sequẽdo anĩo ꝛ moribus festinemus vi-
dendo testimonia sancta eius: que testificantur
potentiã ꝛ bonitatẽ magnitudinis eius. Seque
batꝛ eũ multitudo magna. In quo magna? In
numero/ aut virtute/ aut in potentia felicitatis
terrene. Nõ in virtute atqꝫ potentia/ sed in nu-
mero forte magna. Sed nec magnã profecto ex
oĩbus dixerim si respicimus ducẽ: ad cuius du
catum omnis multitudo modica/ ꝛ magnitudo
paruescit. Ex alia inherente virtute magnã ap
pellare nõ possumꝰ: quoniã propter signa dñm
sequebatꝛ. Esset vtiqꝫ magna/ si ꝓpter eius do-
ctrinã mores ꝛ vitã ꝑeuntẽ ipsum secuta fuisset.
Nam quõ magna in fide turba illa fuit: que ꝓ-
pter signa facta sup infirmos dñm sequebatur
cũ non ꝓpter fideles/ sed propter infideles da-
ta signa noscamus? Erat ne magna indocta de
uotione? Sed nec deuotio sancta/ quã vera fides
nõ prestruit. More humano hic euãgelista dis
seruit: apud quẽ paruũ insolitũ dicitur sepe ma
gnũ. Et cũ esset iesus cũ discipulis su
is ĩ deserto loco bethsaide. vsqꝫ ad quẽ
christũ turba secuta fuisset. Excepit eos et
loquebatur illis de regno dei. Beni
gne recipit christus oẽs ad se veniẽtes: ꝛ multa
ꝑrogat vt sequamur: ꝛ dulcedine nõ fallaci al-
licit auditores: ꝛ ex doctrina demõstrat frustrã
dam nõ esse sequelam. Loquebatꝛ eñ illis de re
gno dei. Non interseruit euãgelista formã ver
borũ: qualiter de regno altissimo loqnebatꝛ: sed
pia fides nostris mẽtibus interlucet: ꝙ aut pro
mittẽdo/ aut astruẽdo viã cum illa gregaria mul
titudine de regno dei deus homo loqueretꝛ. Et
qui curari indigebãt sanabat. Indigẽtibus ne
cessaria libere diuia largitas donat: sed ꝗ egro
tat/ pre ceteris indiget sanitate: qua priuati ho-
mines ex abundantia ceteroꝝ doloribꝰ acriori
bus perforantꝛ. Permodicũ ꝓdest vallari co-
pijs rerũ ꝛ carere seipso: qꝛ nec seipsum in pace
possidet qui egrotat. Et si ꝓpter corporum lan
guores in veritate sic esse decernimus/ ꝙ vehe-
mentius indiget sanari qui aĩe non fruitꝛ sospi-
tate: sed inuisibilibꝰ languoribus dolet atqꝫ ta-
bescit. Sed presanat christus qui eũ secuti per
planiciẽ fuerant ꝛ quesierant in deserto: vt etiã
ad pabula montis ꝑficiatꝛ ascensus. Semp eñ
christus ad superiora hoĩm mentes per desyde
ria trahit: quousqꝫ conferat quod infallibiliter
pollicetꝛ. Sed dies iã ceperat declinare: illa vi-
delicet ꝗ ortu solis exoritꝛ/ ꝛ eius occasu finitur.
Non autẽ timendũ vbi lux erat mundi: quã qui
Mat.14. sequitꝛ/ tenebras nescit. Abijt in montẽ ie-
Mar.6. sus: vbi sedebat cũ discipulis suis.
Luce.9. Expectabat eñ turbã: quã signis ꝛ verbis alle
Joã.6. xerat ad sequelã. Et acedentes duodẽ-
cim dixerunt illi: Dimitte turbas/
vt euntes in castella villasqꝫ que cir
ca sunt diuertãt/ vt inueniãt escas:
qꝛ hic in loco deserto sumus. Presu
munt discipuli in magistꝝ/ in sapientẽ indocti:
consilijs indigentes cõsulunt veritati. Et mo-
dice adhuc sunt fidei: cũ de cibo turbarũ angu
tur existentes cũ christo: necnon male prouide
turbis/ quas a christo segregare vel saltem ad
modicũ tentant sub specie pietatis. Sunt enim
hec imperita cõsilia: in que qui boni vidẽtur/ ex
ignorantia seu inaduertẽtia sepe cadũt/ vt sub
velamine boni anĩe dispergautꝛ. Sed vnum est
castellum ꝛ vna villa: scꝫ sancta mater ecclesia:
cuius fundamentum actor ꝛ rector ꝛ pastor est
christus. In ipsa/ nõ extra ipsam in castellis et
villis hereticoꝝ/ philosophoꝝ/ sapientũ mũdi
atqꝫ potentũ ꝛ diuitũ terrenoꝝ/ animaꝝ queren
de sunt escẽ: sed a christo/ qui in sancta ecclesia
corporalẽ et spiritualẽ oĩm curat annonã. Nec
pauorẽ ꝑ defectu vite corporalis incutiat soli
tudo deserti: pauerat eñ in deserto celesti man
na multis annis populũ peregrinũ. Nam etsi
oporteret/ tutius est cuꝫ christo exitiale ieiuniũ
ꝙ ad votũ refici preter christũ. Non sunt timen
da ieiunia vbi pastor est vite: nec esuries corpo
ris propulsanda vbi pastus est verbi. Predictũ
porro fuerat: quia nõ in solo pane viuit homo:
sed ex omni verbo quod ꝓcedit de ore dei. Nõ
dum nouerãt apostoli hãc in christo adesse po-
tentiã: nec viderant preter nature ordinẽ mul-
tiplicare victũ. Cũ ergo subleuasset ocu
los iesus: et vidisset quia multitu-
do maxima venit ad eũ: dixit ad di
scipulos suos: vt suppleatꝛ litera euange-
lij: Uos dixistis vt dimitterẽ turbas: iuxta ve
strũ consiliũ nõ dimisi. Ecce turbe veniũt: vos
date illis mãducare. Sed diffidentibꝰ discipu-
lis atqꝫ tacentibus: dixit iesus ad philip
pum: Unde ememus panes/ vt mã
ducent hi? Ad philippum primo ꝓlatus est
sermo velut ad hominẽ qui erat patrialis: nam
erat a bethsaida illi monti vicina. Nec christus
velut ignarus interrogat: sed vt euangelista re
fert: Hoc autẽ dicebat tentans eum.
Ipse eñi sciebat quid esset facturus.
Tentatio ꝓbatio est humane peritie: vt clare
cũ qualibus sapiẽtibus mundũ ꝯuersurus chri
stus ꝓgreditꝛ. Non eñ more demonũ/ aut simi
litudine hoĩm tentat christus. Intentator pe
nitus est ipse maloꝝ. Sed ꝓbauit philippi pru
dentiã/ sicut in veteri testamẽto probauit obedi
entiã abrae scriptura dicẽte: Tẽtauit autẽ de
abraam. Philippus vero rerũ agendarũ igna
rus improuise atqꝫ incõsulte respondit: nõ co
quans victũ hominũ quantitati. Ducento
torũ denarioꝝ panes nõ sufficiũt
eis: vt vnusquisqꝫ modicũ quid ac
cipiat. Utrũ vero ista pecunia sic numerata
presto fuerit/ scriptura nõ refert: ꝙꝙ multi amo
re illecti pecunie/ velint illi sancto apostolorum
collegio de pecunia facere imposturã: vt illoꝝ
exẽplo in licitũ nitantꝛ ꝯuertere ꝓpriã auari-

⁊ eo se credãt a peccato immunes quo sanctos
in exẽplũ vite moralis inducũt. Et bonos sepe
infamãt: ne ipi soli deliqsse videant. Sed alioꝝ
turpitudine si adesset/ turpitudo ꝓpria nõ dele
tur. Uerũtamẽ si affuisset illa pecunia/ nil ade-
misset apostoloꝝ virtuti: libera enim mente su-
per terrena omnia ferebant. Unus autem
alius ex discipulis andreas/ frater
simonis petri/ dixit ad iesum: Est pu
er hic vnus qui hꝫ quinqꝫ panes or
deaceos et duos pisces: sꝫ hec quid
sũt inter tãtos? Nec refert quod aliꝰ euãge
lista dicit: At illi dixerũt: Non sunt no-
bis plus ꝙ̃ quinqꝫ panes et duo pi
sces: vis eamus et emamus in oẽm
turbã escas. Quia quod vnus dixit/ oẽs di-
xisse videntur: ⁊ vsitato more multitudo sepe loq̃-
tur ꝑ vnũ. Ait aũt ad discipl'os: Facite
hoĩes discũbere/ ꝑ cõuiuia quinq̃genos:
⁊ ita discũbere fecerũt oẽs. Erat autẽ fenũ
multũ in loco. Discubuerũt ergo vi
ri nũero quinqꝫ milia. Acceptis aũt
quinqꝫ panibus et duobus piscibꝰ
respexit in celũ: et gratias agens be
nedixit illis. Et fregit et distribuit di
scipulis suis: vt ponerent ante turbas q̃n-
tũ volebant. Et manducauerũt oẽs/ et
saturati sunt. Dicit iesus discipulis
suis: Colligite q̃ supauerũt fragmẽ-
ta ne ꝑeant. Collegerũt ergo et iple-
uerũt duodecim cophinos fragmẽ
torũ ex quinqꝫ panibus ordeaceis
et duobus piscibꝰ: q̃ supfuerunt his
qui manducauerãt. Illi ergo homi-
nes cum vidissent quod fecerat si-
gnum/ dicebãt: Quia hic est verus
propheta/ qui venturus est in mun-
dum. Uere ꝙ̃uis nõ toti isti de signo transie-
runt ad signatũ: vt videntes signũ intelligerẽt
supnaturalẽ authorẽ/ ⁊ potẽtiã extra vsum ⁊ vir
tutẽ ostensam hominibus supra sensuꝫ. Et hec
est omniũ miraculorũ palmaris ratio: vt in co-
gnitionẽ factoris inducant: ⁊ ex hec hominibꝰ
ipsa panduntur. Ex signo dato ex homine quẽ
purũ credebant/ putauerũt prophetã. Ultra na
turam eos signũ tale produxit quoniã nõ ex na
tura/ sed ex infusa gratia data est hominibꝰ pro
phetia. Sed modica erat ista credulitas: qꝛ nõ
propheta magnus erat: porro ampla fuisset/ si
omniũ atqꝫ prophetarũ credidissent factorem.
Sed quid est quod dicebatur: quia venturus erat
qui omnino iam venerat? Et quia nõ credebãt
totũ ꝙ christus erat venturꝰ: forte ipsorũ opi-
nio asserebat: An forte ad secundũ aduentũ isto
rum opinio ferebatur.

¶ De multiplicatione septẽ panum secundũ Mattheũ et Marcum. Capitulũ IIII

SEptem vero panũ ⁊ paucorũ pisciculo
rum multiplicatio a superiori miracu-
lo in virtute nõ differt/ nisi ex annexis
⁊ numero: sed ordo gestoꝝ dicendi materiã da
bit/ ⁊ illustrabit gratia spũssctĩ. Turba mul Mat.15
ta erat cum iesu: nec habebant quid Mar.8
manducarent. Turba facile turbatur: ⁊ tur-
ba impetu ⁊ clamoribus sepe fertur: ⁊ raro q̃escit
nisi ꝑ ꝓuidũ ducẽ: sed que sequebatur iesum/ tur-
bationis causa carebat. Nihil habet vnde tur-
betur/ qui stare didicerit cũ iesu: origo enĩ est ⁊
fons indeficiens omnis consolationis ⁊ pacis.
Sed hoc nõ habebant quid manducarẽt: quia
nõ ex ipo/ sed ex nobis defectio est ⁊ carẽtia bo
noꝝ. Non habemus vnde viuamus/ sed vñ mo
riamur ex nobis. Non habere similiter ⁊ defice
re de vno fõte procedit/ scꝫ materia nihili. Uñ
ꝑ creationẽ in esse deuenimus: sed creatoris est
seruare in esse quod fecit. Subsistere neq̃ꝙ̃ no-
stre noscitur potestatis: defectiones nostrum est
pati/ mederi est creatoris. Hinc iesus affectum
pandit apostolis siue discipulis animi miseren
tis. Unde conuocatis discipulis dixit
illis: Misereor sup turbam: qꝛ ecce
iam triduo sustinent me: nec habẽt
quod manducent. Pro cõsilio audiendo
discipulis enunciare videtur: nõ velut indigens/
sed vt magis redderentur attenti ad ea q̃ facturꝰ
erat. Indicat animi sui misericordiam/ qua mo
uet ad turbam: quia omniũ miseretur deus: nihil
eorũ que fecit abhorrens. Et misericordie dñi Treñ.3
ꝙ nõ sumus cõsumpti: nec defecerunt miserati
ones eius. Cõsummeremur oĩno in nihilũ re-
uertentes/ nisi ope diuine misericordie tenere-
mur: que nemini deficit/ nisi homo prius defici
at. Nemini deficit omnino/ nisi cõfidentibus in
seipso. Nemi deficit quod deficere nescit: quod
largitione nõ minuitur nec augetur/ nullũ nouit ha
bere defectum. Inexhauribilis/ imo ineuacua-
bilis est diuine misericordie vena: que nunq̃ꝫ in
copia nec in voluntate defecit. Plus abundat
qm̃ possint oẽs angeli ⁊ hoĩes indigere. Supa
bundat etiam dantis voluntas: supra quã veli-
mus recipere. Nulla voluntas ad velle parati-
or ꝙ̃ ad cõferendũ diuina: sed nõ omnibus nisi
sustinentibus eũ. Proinde adiecit: Quia ecce
iam triduo sustinent me: nec habent quod man
ducent. Uerũ est ꝙ charitas omnia sustinet ꝓ-
pter deũ: patientius vero ipm sustinet. Sed nec
cõfũdi possunt/ q̃ dñm sustinuerũt. Ex hoc psal
mista dicit: Uniuersi qui sustinent te/ nõ cõfun- Psal.24
dentur: qm̃ est multe misericordie/ ⁊ verax omĩbꝰ
qui sperant in eũ. Et iterũ psalmista: Expecta Psal.26
dñm/ viriliter age: confortetur cor tuũ ⁊ sustine do
minũ. Exhortatur veritas eos qui sperant vide-
re dñi bona in terra viuentiũ: vt expectẽt dñm:
nõ effeminate seu molliter/ sed ea que ad salutẽ
ꝑtinẽt agendo viriliter. Et cõfortetur/ ne efficiatur
desidia/ neqꝫ infirmetur: magis vero sustineat do-
minũ qui nõ deest sustinentibꝰ eũ. Naꝫ siue ad
tolerantiã passionũ/ siue ad expectationẽ ꝓmis
soꝝ verbum sustinẽtie referatur/ in id redit vt susti
neamus omnia ꝓpter ipsum dñm ⁊ fidelẽ exo-
lutorem promissorũ suoꝝ. Hec siquidẽ differen

ter ⁊ mystice/varie atq; moraliter exhortãs ec-
clesiasticus manifestat: cũ quempiã velut filiũ
Eccl.2 erudiret/dicens: Fili accedens ad seruitutẽ dei
sta in iusticia ⁊ timore: ⁊ pͤpara animã tuam ad
tentationem. Deprime cor tuũ ⁊ sustine. Incli
na aurem tuam ⁊ excipe verba intellectus: ⁊ ne
festines in tpe obductionis. Sustine sustenta-
tiões dei. Coniungere deo ⁊ sustine: vt crescat in
nouissimo vita tua. Omne quod applicitũ fuerit
tibi accipe: ⁊ ĩ dolore sustine. Et paulo post ad-
iecit: Metuentes deũ sustinete misericordiam
eius: ⁊ nõ deflectatis ab illo ne cadatis. Bonũ
est timentib⁹ christũ sustinere misericordiã ei⁹:
qm̃ ipe dicit: Misereor sup turbã: scz sup omes
hoim nationes: etiã sup aiam vnã. Sed illi mi-
sericordiã nõ cõsequunt/ q̇ eum sustinere nolue
rũt pmittentẽ: aut q̇ ppter eũ sustinere nolue-
runt pͤmentẽ psecutionẽ. Sed hanc turbe susti-
nentiã p triduũ factã cõmemorat: vt hec trini-
tas diez in alias trinitates mentes hoim cõsy-
derãdo traijciat: in creatricẽ scz q̃ deus est pr ⁊
filius ⁊ spũssanctus. Et in tertio die tridui chri-
stus misertus est turbe: qm̃ in spũsancto misera
tio fit pplo: ⁊ in sua virtute celebrat remissio
pctõz. Et in illã trinitatẽ virtutũ in q̃ reuiuisci-
mus in pctis mortui cũ tertia ĩter cesserit: fides/
spes/charitas ista trinitas est. Et in charitate
pfecto fit miseratio pctõz: qm̃ charitas illoruʒ
multitudinẽ opit. Nouerat saluator turbaz in-
digentiã/ cũ miserat⁹ dicebat: Nec habẽt quod
mãducẽt. Nõ habẽt hoies vnde suas anĩas re
focillent. Nec habẽt hoies in deserto hui⁹ mũ-
di alimoniã spũalis alimẽti: nisi saluator ipe cõ-
tribuat. O vtinã ãnexã humane nature inopiã
cognoscerent vniuersi: q̇bus bonis priuati su-
mus: quanta priusq; christus misereret: quãta ge
nus humanũ inedia premebat: erat horrida fa
mes: saturitas nõ aderat vlla: exhalabãt pluri-
mi aĩas suas oĩno a vitate impastas: ⁊ turbaz
multitudo eternũ patiebat exitiũ. Venit qui co-
gnoscebat originalẽ defectũ/ se offerens ad se-
quendũ: vt misertus sequentib⁹ afferret sane re
mediũ. His dũtaxat q̇ deserentes aio mundum
desertũ christũ in deserto sectarent. Nã turbaz
filioz israel in deserto in moyse sequentẽ deũ/ ⁊
in columna ignis ⁊ nubis celesti alimẽto nutri-
uit. Et nunc miseret turbe/ illũ in deserto seq̃n-
tis. Et dñs p Hieremiã recõmemorat illud pre
Hiere.2 teritũ/ quod pphetia erat in futuz. Et factũ est
verbũ dñi ad hieremiã/ dicẽs: Vade et clama in
aurib⁹ hierlm/ dicẽs: Hec dicit dñs: Recorda
tus sum tui/ miserans adolescentiã tuã ⁊ chari-
tatẽ despõsationis tue: qñ secuta es me in deser
to/ in terra q̃ nõ seminat. Hec ad hierlm dñs in
ferebat. Predicans turbis christus ostẽdit in
corpali alimonia/ quod defecit ecclie in spũali
gratia. Preuidit pericula christus: q̇ possũt ex
ieiunio bonoz spũaliũ hoibus puenire: defectũ
scz quo homo languescit in via. Proinde subie
cit: Et si dimisero eos ieiunos in do-
mum suã/ deficient in via. Ieiun⁹ a chri
sto dimittit/ q̇ spũale nõ accipit alimentũ. Sed
nõ ẽ parcitas dãtis: sed negligentia nõ accipiẽ
tis. Effundit/ sed denegat ĩparatis. Nulla no
xiora ieiunia/ q̃ ab alimonijs christi secerni.
Dimittunt ieiuni q̃plurimi redeũtes in domũ
suam: cũ vnusquisq; ppriũ placitũ sequit/ christi
gratia nõ refectus. Periculosum est ad ppriaʒ
redire q̇etẽ/ ⁊ spũaliũ inedia expugnari. Etenĩ
defectus aduenit cadendi siue sistendi: et quod
magis flendũ/ sepius oberrandi. Nõ cogit chri
stus ad ppria corpis ⁊ actionũ tpaliũ non redi-
re: sed sacroz gratia ⁊ mãdatoz disciplina vult
esse refectos: vt sacralis sit vita hoim sub regu-
la mandatoz. Etenĩ sic incedẽtes non deficiẽt
in via: nõ cadent/ quin releuent: nõ sistent/ quin
pficiant: nõ oberrabũt/ q̇n redeant. Domũ suo
cunctoz viuentiũ terrã matrẽ nascentiũ etiam
appellaui: seu illã celestẽ patriã/ in qua vult deus
oẽs hoĩes saluos fieri: ad cui⁹ beatitudinẽ oim
credentiũ tendit intentio. Via q̃ gradiendũ est
christus est/ anteq̃ reuertamur ad terrã de qua
sumpti sumus: ⁊ sine q̃ puenire ad celestem pa-
triã oĩno nõ possumus. In qua via defecerunt
q̇ errauerũt a fide/ aut q̇ nõ puenerũt ad fidem:
q̇ de christo plus aut min⁹ debito crediderunt:
q̇ despexerũt que elegit: q̇ cõtempserũt que susti
nuit: q̇ p oĩa eius euangelio nõ se subiecerũt: q̇
ea que despexit habere voluerũt: q̇ retrograde
prexerũt: aut q̇ ex negligẽtia remanserũt. Mul
ti aũt recte pgentes dũ aspexerũt amena mũdi
vlterius pgredi sunt obliti: sed nec hi q̇ pseue-
ranter diuinis munerib⁹ sunt refecti. Quidã
enim ex eis de longe venerũt. Propi
ores erant aut est: debebant ad sequelã christi
q̇ de lege dñi erant/ q̃ q̇ gentiliter vixerant: sed
pͤposteratũ ẽ: vt q̇ debebant esse ppinquores/ sũt
remotiores: ⁊ qui lõge erant/ proximi facti sũt.
Necnon ⁊ de longe ad christum veniunt/ qui
extiterunt maioribus criminibus irretiti/ et in
mundi delitijs atq; diuitijs plus affecti: quibus
est celerius diuino edulio prouidendum: ne re-
uocati a pristinis in via satis deficiant. Dãt de
sperationis seu difficultatis consilium impen-
ti: veluti diuinam potentiam ignorantes. Et
responderunt ei discipuli sui: Unde
poterit istos quis hic saturare pani
bus in solitudine: Concordat hec extima-
nita responsio cum illa/ qua superius dictũ est
Unde ememus panes vt manducent hi: Sed
hanc protulit christ⁹/ sciens omnino quod erat
ipse facturus: illam protulerunt discipuli/ virtu
tem christi domini non cogitantes. Naturali-
bus progressibus assueti nesciunt consydera-
te diuine virtutis potentiam preter ipsam natu
ram: quam ex toto sequentes illam ineffabilem
vehementie gratiam non aspexerunt. Vere aũt
nullus est qui possit panibus homines satura-
re in solitudine huius mũdi: semp enĩ post sum-
ptũ cibũ comedẽdi debellat inedia: ⁊ saturatus
iterũ refamescit. Nullus porro affectus homi
nũ habet satis nisi reficiat a gratia: cui⁹ nemo

penitus hoim est largitor: nisi factus hō cōditor ꝛ redemptor. **Qui interrogauit eos Quot panes habetis? Et dixerūt ei: Septem/ et pisciculos paucos. Et precepit turbe vt discumberent sup terrā. Et accipiens iesus septem panes et pisces: gratias agēs fregit et dedit discipulis suis vt apponerēt. Et discipuli dederunt poplo seu apposuerunt turbe: et mãducauerunt et saturati sunt.** Cū christus legit interrogare/ nunq̄ velut ignorans interrogare credatur: sed more humano loquit: ꝛ familiarē se discipulis suis mōstrat: ꝛ vt clareat euidētiꝰ quod erat ipse facturus. Nouerat enim oīno quot panes habebant. Discubitus turbe sup terrā ordinatio est fideliū in ecclesia: vt vnusq̄sqꝫ in eo ad quod ordinatus est/ sacramētoꝝ gratiā sumat. Et ipsa humiliatio ad diuina ꝛ ad sacramenta q̄ fiunt penitus ex corruptibilibꝰ ꝛ terrenis: signat in discubitu sup terrā. Maxima ī hoc noscit humilitas hoīm: cū se inclināt ex fide ad suscipienda elemēta: ꝛ gratiā nō videntes credūt esse sacramēta. Accepit septē panes ꝛ fregit/ et dedit discipulis vt apponerent. Septē sūt q̄ distribuit sacramēta. Sunt etiā septem dona spūs sancti: que hoibꝰ ꝓ sui dispositione atqꝫ capacitate partit ꝑ manus apostoloꝝ. Nā hominibꝰ a christo traditū est determinato mysterio: vt alios hoīes in fide subiectos alimēto sacramētalis gratie atqꝫ diuinis sermonibus pascant: vt quorum erit vna beatitudo/ sit vna ꝛ mutua cōmunio inter eos. **Et habebāt pisciculos paucos: et ipse bn̄dixit et iussit apponi.** Pisciculoꝝ additio q̄ extrahunt ex aquis/ traijcit in dulcedinem/ que de amaritudine vite carpit: nā amare sunt aque maris/ ꝛ dulces pisces generant. Etsi dulces sunt/ aut fluunt/ aut cōmouent a vento: vt etiā tribulatio semper signet in aquis: cuius fructus est dulcis/ coniunctus ei vite que dicit sacramētalis. **Et mãducauerunt** de miraculose ꝓductis: **ꝛ saturati sunt.** Profecto satur dicit refectus a gratia: Et depellit hispida fames/ cū christus ornat suis alimonijs mensam. Nemo nisi quem christus alit dicit saturatus. Neqꝫ fieri potest vt aīa satietatē accipiat ab his que inania sūt. Optima saturitas gratia: neqꝫ fastidit animā/ sed amplioribus ꝛ suauioribꝰ desyderijs angit. Corporis nempe satietas qn̄qꝫ nauseā generat: ꝛ refectuꝫ languoribus viget. **Et sustulerunt quod supauerat septē sportas. Erant autē qui manducauerunt quatuor milia hoīm: et dimisit eos.** Sublate sporte de fragmētis appositoꝝ numero correspondent: etenim septē fuerunt panes. Et qꝛ reseruant id insinuāt: vt vsqꝫ in finē seculi eadē ꝑduret ministratio sacroꝝ. Sed neqꝫ septē panū atqꝫ septeꝫ sportaꝝ nūerꝰ equat nō calculate multiplicationi facte a diuina virtute: q̄ tāta multitudo refecta est. Nec vllus hoīm dinūerare potuit/ neqꝫ scire/ in q̄ntū nūeꝝ deuenerit multiplicatio panū: nisi quod tantū rei affectꝰ inotuit: qꝛ oēs saturati sunt: qm̄ nō est mēsurabilis aut nūerabilis sensibiliter occulta sacroꝝ virtus/ q̄ aīas reficit: nec btitudo q̄ ꝑuenit. Nec alligat nūeris ꝛ mēsuris illa dulcedo tribulationis: q̄ signat ī pisciculis ex mari amaro carptis. Numerꝰ mãducantiū claret/ vt inclarescat miraculuꝫ. Sed q̄dratura vltima siue maioris numeri soliditatē ꝛ firmitatē gratie/ magis ꝙo eterne vite significat. In rebꝰ em̄ solidis q̄dra figura dicit firmari solidiꝰ. Et q̄drati sunt lapides iussu salomonis/ q̄ ponebant in fundamēto tēpli. Et opta sunt oīa in tēplo ope quadro. **Et dimisit eos** scꝫ a se: vt liberi abirēt/ ne in via deficerēt. Non em̄ aufert christus ex p̄ceptis/ aut ex sacris/ aut ex q̄buscūqꝫ charismatibꝰ hoībꝰ libertatē: sꝫ idō talia ꝯfert/ ne deficiamꝰ/ ne īpediamur a sathana: vt liberi opemur ꝓ supna libertate captāda.

¶ De miraclo inuēti stateris: secundum Marcum tantum. Ca. V

Quoniā sicut ꝑspicua fideliū rō docet/ nō debeat dici miraculuꝫ quod posset deuenire nature tpe lōgo vel breui/ aut mysterio artis: etiā si nunq̄ penitus ꝓueniret: sꝫ illud dūtaxat ad quod vel artis nō esset aut posset esse conatus: idcirco quodāmō hesitauerim intentionē stateris in ore piscis inter miracula cōputari: qm̄ quodā artis mysterio id agi potuisset/ adiecta sn̄ia dn̄i saluatoris. Nā stater casu Mat. 17
quodā potuisset esse ꝓiectus: ꝙuis nō illo fine/ vt sic inueniret: sic etiā ꝓ tributo terrenis dn̄is solueret: aut quodā alio fortuito cecidisse: piscē qꝫ ꝑquirentē escas cū alijs vorandis voraciter assumpsisse: sciuisseqꝫ dn̄m saluatorē/ q̄ est oīm reꝝ cognitor. Silr ꝛ de ficulnea/ quā subito arefecit: q̄ longo tractu tpis ex natura siue opposita incisione/ aut quōlibet aliter arefieri potuisset. Sed p̄ subita actiōe pn̄t inter dn̄i miracula cōputari: quāq̄ oīno in miraculis cōis ordo nature cōuenire nō debeat: neqꝫ hūana studia casualia vel ꝑuisa possint p̄stare iuuamē/ mora interposita vel repente. Uerūtn̄ qꝛ magno mysterio acta sunt ista: ꝛ mox vt ab ore dn̄i processit imperiū/ rei obediētia mōstrauit effectū: decreui oīno inter miracula ꝑtractare. Cū natura siue ars potuisset diuersimode similia facere: nō tn̄ eo mō quo facta sunt potuisset in eternū efficere. Un̄ ꝙuis fiat ex miraculo quod habet natura/ ꝛ quod facit mira potētia: posset tn̄ ex natura diutine sortiri effectū. Et quod fit repente interdū fieri posset ex arte: verūtn̄ alijs instrumētis alijsqꝫ medijs diuersis originalibꝰ causis potentia q̄ miracula fiunt/ ꝙ natura vel ars humana ꝓcedit. Proinde illa inuentio stateris in ore piscis miraculū fuit. Decēsqꝫ fuit vt eēt miraculū quod ad tantū mysteriū parabat. Nam cū determinaret cuꝫ petro liberos esse filios a solutiōe tributi: tn̄ scādalū deuitauit: iubens petrū ad mare accedere/ ꝛ primū piscē tollere ascē dentē: in cuiꝰ ore inuentū staterē regi terreno ꝑ

solueret: quod petrus dño iubente pfecit. Mare mũdus: piscis christ⁹ ex vndis ei⁹ vsquaq; cõcussus. Stater preciũ quo humanũ gen⁹ nullo vrgẽte debito/ sed gratuito ab hoste redemit. Quis eñ illũ pparauit piscẽ/ vt sic eũ subita piscatione inueniret petrus: nisi q̄ pparauerat ione aliũ in quo reciperet illesus? Quis illũ signatum staterem fecit reperiri: nisi qui homĩes nolebat male perire?

¶ De miraculo subite arefactionis ficulnee: secundum Mattheum et Marcum. Capitulum VI

Similiter ⁊ illa subita siccatio ficulnee/ que in admirationẽ aspicientes traxit: etiam inter miracula cõputat. Nã scri-
Mat.21 ptũ est: Mane aũt reuertens in ciuita
Mar.11 tẽ esuriit. Christi esuries erat ex volũtate: nõ eñ illũ illa inuite pmebat: nec pter voluntatem famis fatigabat inedia. Sed p esuriẽ corporis ab extra ostensam intrinsecã esuriẽ ostẽdebat/ scz synagoge: que in ficulnea iuxta quã mõstrauit esuriẽ/ significabat arefienda subito: q; christo vero cultori fructũ virtutis ex longo iã tpe ipsa nõ dederat: nec datura illis tpib⁹ parabat que pctis pteritis/ psentib⁹ atq; futuris siccando ilico maledicebat in ficu: que aruit subito a dño maledicta: nõ apposito igne/ non ferro cedente/ nõ euulsa vento/ nõ defossa radicib⁹/ non alio artis ingenio/ sed solo verbo illã dñs arefecit: vt sic discipuli mirarent/ dicẽtes: Quomõ cõtinuo aruit? Et vt miraculũ crederet pter solitũ nature cursum: similia et maiora posse fieri a fidẽ inhesitantẽ habentibus saluator asseruit/ dicẽs: Amẽ dico vobis: si habueritis fidem et nõ hesitaueritis: nõ solũ de ficulnea facietis: sz si mõti huic diceretis: iacta te in mare/ fiet. Et quãq; hoc factum scriptura nulla cõmemoret: nõ tamẽ credendũ hãc defuisse fidei potestatẽ. Sed neq; christus/ aut hi q̄ ab ipso potestatẽ faciendi miracula susceperũt/ aliqñ experti sunt vtrũ possent montem in mare iactare: vt vocarent ad fidẽ incredulos: vt darent infidelibus signa: vt miraculis moueret indocta gentilitas/ que demonib⁹ illudebat: ⁊ confunderet hoĩm sapientia/ que tñ innitit in natura. Nil p ostentationẽ in miraculis apl'i effecerũt: sed ad vtilitatẽ videntiũ: qñ hec ptãs que a spũsancto cõcedit/ pterq; ad vtilitatẽ nemini exhibet. Ac p hoc si nõ inuenimus talia facta/ inuenimus forte similia. Et si nunq; aut nusq; facta sciuntur/ tamen pro dubio fieri potuerũt: ⁊ si nũc non fiunt/ fieri tñ possunt. Et si nunq; fierẽt/ fieri ptin⁹ possent: qñ ordo miraculoꝝ sicut existit a diuina potentia/ sic p diuinã puidentiã agit: vt in nullo preterq; ad opportunitatẽ in agendo declinet. Quãobrem si nunc fieri miracula opportunitas flagitaret/ habet in se virt⁹ nostre fidei vnde posset efficere: q̃uis multi causent q; miracula tam magna seu ita crebra non fiunt: q; si fierent/ sequeretur hominũ miranda ⁊ opportuna conuersio. Quibus respondemus: q; melius nouit diuina sapientia quid ⁊ quando opportunũ sit homini/ q; homo cognoscat q̄d sit vtile sibi: que si cognosceret inexhausta ⁊ indefessa dei bonitas deficere vtilitatib⁹ hominũ omnino nesciret. Alibi in hoc pstrinximus quare nõ fiunt crebra miracula.

¶ De miraculis in domini passione monstratis: secundum Mattheum Marcũ/ Lucã et Joãnẽ. Ca. VII

Illa etiam meridiana solaris eclipsis q̄ i plenissimo ⁊ ĩ medio hemispherio christo moriẽte humanos perstrinxit oclos ordinẽ miraculoꝝ omnino nõ deserit: sed tanto magis auget miraculi dignitatẽ/ quo p vniuersum orbem ilico ⁊ in momento innotuit: vt sicut lucerna accẽsa in domo subito per radios nõ obstatos totam domũ illuminat: ea vo celeritate qua extinguit/ in omni parte dom⁹ tenebre diffundunt: siccum lumẽ mũdi visibilis scz radius solis subito fuit extinctus: ĩmo ipse sol in suo corpore obscuratus: totus sensibilis mũdus in omni sua parte obtenebratus est: vt nũc mundi sapientes ⁊ studentes in motibus sydeꝝ notarent esse miraculũ/ pter solitũ nature cursum ⁊ consuetũ eclipsationis modũ: que nunq; in sole agit/ nisi cum inter solẽ ⁊ terrã in tota vel in parte luna interponit: ⁊ tunc librabat in inferiori hemispherio sub terra deorsuz: sol vo in superiori hemispherio sup terrã in altiorib⁹ sue sphere partibus ferebat. Diuisio veli tẽplaris a summo vsq; deorsum/ scissio saxoꝝ/ aptio monumentoꝝ/ astruunt oĩno miraculũ: qñ op⁹ nature nõ fuit: nec ars humana vt hoc oparet accessit. Terremotus vo qui nũc ⁊ in resurrectiõe cõterruit/ etiã miraculũ fuit: qñ q̃uis ex nature cursu interdũ pueniat/ etiã tã vehemens vt edificia sepe subuertat: nõ tamẽ illo in tpe op⁹ nature fuit: sed natura in suis a dño requisita morienti ⁊ resurgenti christo seruiuit. Exitus aque atq; sanguinis ex latere ad miraculum spectat: qñ post mortẽ infrigidatumq; corpus iure nature nec sanguinis aut aque potest esse decursus. Hec quoniã alibi aliter tractauim⁹/ hic longe differere intermittimus: dũtaxat ad miraculorũ in rebus insensibilibus patratoꝝ ordinez conuertens.

¶ De curatione hominis spiritum immundũ habentis: secundũ Marcum et Lucam. Ca. VIII

Congruũ fuit ⁊ irreprehensibiliter diuina formauit iusticia: vt q̄ diuinitatẽ sibi cõcupiuit adesse preter illum ordinẽ quo benignitate sua visione dispo suerat beatificare mortales: q; demone repleret: ⁊ fieret hõ immũdus p spũm ĩmũdũ: q̄ verã immũdiciaz in obediendo reliquit. Uerũtamẽ q; diuina bonitas misereri nõ desinit: nec ptinet in ira misericordias suas: filiũ suũ misit in terris: vt passiones humani generis in ptoplasto dãnat: q̄s ĩ singularib⁹ patiebat hoib⁹: q̄s neq; natura vel

ars poterant sua virtute curare: diuina ⁊ supna
turali atq̧ superartificiali virtute depelleret: vt
ostenderet q̇d in aīabus facturus erat/ q̇ sic cor
pora refouebat. Et primo cepit a sexu virili/ qui
primo creatꝰ est: ⁊ ab expulsione demonis/ q̇ pri
Mar.1 mo hoīem in paradiso decepit. Unde cum
Lu.4. esset in synagoga capharnaū ciuita-
tis galilee/ etiā in illa erat hō in spiri-
tu immūdo aut habēs demoniū im
mundū: et exclamauit voce magna/
dicēs: Sine/ quid nobis et tibi iesu
nazarene? Uenisti ante tempus ꝑde
re nos. Scio te qꝛ sis sanctus dei.
Quod hec infectio ad totā humanā naturā re-
ferat/ nō est ambigendū. Attamē homo habēs
demoniū immundū/ est oīs qui immūdis cogi-
tationibꝰ delectat. Est aūt mentis immūdicia/
oīs delectatio preter deū. Sed in demonio hec
imūdicia possidet/ cū ipe illā suadeat: ad hocq̧
conat/ vt aīas a vera mūdicia q̄ deus est/ auer-
tens ad turpia retrouertat. Peruersa immūdi
cia idolatria fuit: ad quā induxit eos qui deum
ignorauerunt: vt inclinarent in cultura idolorū
creaturā ꝓ creatore venerantes. Spurca ē oīs
anima/ diuinis honoribꝰ venerans creaturam.
Et immūdicia est incōtinētia genitaliū mēbro-
rum: ad quā spūs immūdus impellit: ⁊ sue inui-
de suasioni prestatus assensus rebellionem in il
lis fecit adesse: vt de nuditate ī natura laudabi-
li erubescerent. Et immūdus motus est gene-
ratus in carne: in ostensionē ꝙ demon nō natu-
ra/ sed ꝑ auersionē ab authore suo factus immū
dus/ in hanc imūdiciā genus humanū sua dece
ptione ꝑduxit. Querit oīs demon a dño tenta
re ꝑmissus/ in illā imundiciā omnē quem tentat
inducere: in quā ipse deueniens a deo reproba-
tus est. Hic homo in synagoga erat. Siq̇dem
merito: qm̄ illa repudiabat christū: vt etiā vel-
lent ꝑ precipitiū morti tradere. Nam oīs cōgre
gatio demoniū habet/ q̄ veritatis ⁊ iusticie ser-
monibus est aduersa: ⁊ quod in vno potissime
ostendit/ signū erat etiā ceterorum. Uerūtamē ex
clamauit voce magna demon in homine quem
inuaserat/ nō in se. Carebat enim sua natura in-
strumentis/ q̇bus posset in vocē formare. Dice
bat audacter: Sine/ quid nobis ⁊ tibi iesu naza-
rene? Uenisti ante tempus torquere nos. Pessi
mus demon suā imundiciā cupiēs vbiq̧ regna-
re: quā primis parentibꝰ ꝑsuasit: de christo que
rimoniā facit: quē vellet sinere ac ꝑtermittere
quod īcepit. Unde apto verbo exprimit/ vt chri
stus ab eorum vexatione q̇escat. Quid nobis ⁊c.
Patet demones ad malū esse cōcordes: et q̇ in
hoc nulla discordia diuidunt: cū vnus nō pro
se tm̄/ sed ꝓ oībꝰ querulat: ⁊ necessario confite-
tur/ qm̄ christi ad eos nulla sit iusta conuentio:
hoc dūtaxat excepto/ ꝙ dominꝰ est eorum: ⁊ ꝙ suo
impio ꝑgunt. Notat iste demon ꝑ vocē iā ob-
sessi/ ꝙ iesus sit patria nazarenus: ⁊ quē synago
ga exhonorauerat/ iste tremēdo venerat: ⁊ cōfi
tet eū eē magne potētie/ vt eos possit torquere:
quē pessima synagoga ꝑcipitio tradere ꝑtenta-
uit. Insinuat spūs immūdꝰ veri mūdatoris ad
uentū/ dicēs: Uenisti ante tēpꝰ torq̄re nos. Iā
demones torq̄bant: ⁊ erant eorū ruina eternis
ignibꝰ mancipati: q̇d ergo est quod iste cōque-
rit/ ꝙ ante tēpꝰ a christo torqueāt? An forte iste
demon erat de his/ q̇bꝰ iste aer plenus est? Sed
absq̧ tortura etiā hi esse nō pn̄t: qm̄ eoipso quo
de celo ceciderūt/ torti sunt. Ut autē huiꝰ verbi
vinculū absoluamꝰ/ aduertite. Uelut insatiabi-
les ad malū ⁊ ad penas hoībꝰ inferēdas tortu-
rā estimant: qꝛ pellunt a corpibus hoīm: magis
aūt qꝛ christo vocante hoīes expellunt a sedibꝰ
aīarum. Et ꝙ eorum preda quā tot milibꝰ annis tenu
erant/ diripiēda in breui erat: ⁊ claudende porte
inferi/ ne amplius q̇s inuite factus preda descē
deret: hoc sibi ad torturam imanes torquebāt
Etiā in hoībꝰ seuis plerisq̧ cōtingit ꝙ ī seipis
torquent/ si alios torquere nō pn̄t. Hoc em̄ ha-
bet ꝓpriū obstinata crudelitas: vt penā patiat/
si penā nō inferat. Ante tēpꝰ hoc inferri eis de-
plorant: qꝛ forte adhuc christū venire nō autu-
mabant: aut qꝛ nō credebant dei iusticiā esse cō
pletā: vt misereri iā hūano generi voluisset: exi-
stimantes fortasse ꝙ sicut ipsorum/ ita hoīm puni-
tio esset eterna. Dicebat etiā hic demon per os
hoīs quem vexabat: Scio te qꝛ sis sanctus dei.
Sciebat demon ꝓut sibi christus scire ꝑmise-
rat: ꝙ ipse sanctꝰ dei esset. Dant demones testi
moniū veritati: ⁊ inimici christi de ipso testifi-
cant ꝙ sit sctūs dei: vt hoīes increduli cōfundā
tur: christo nō credētes vera dicēti ⁊ rara/ ⁊ mi-
raculis cōfirmanti suos sermones. Et incre-
pauit illū iesus: et cōminatus est ei/
dicēs: Obmutesce/ et exi de hoīe. In
crepauit audaciā demonis christus/ etiam vera
dicētis: ne ob hoc in venerationē hoīm veniat:
ne in mēdacijs sibi fides ꝓ veris ꝑstaret in po-
sterum: ne ipse videat laudibus demonū delectari.
Etiā hoīes suo modo increpandi sunt: cū in fa-
cie laudare ꝑsumpserint. Spectat ad hoīm bo-
nitatē/ cū inferunt laudes publicas improba-
re: sed christꝰ increpat ⁊ cōminat ⁊ imponit si-
lentiū/ velut habēs sup eos ꝓpriū dñatum: quo
etiā ab hoīe iussit egressum tanq̄ ei q̇ nō ꝓpriū
domiciliū habitabat: tanq̄ ei q̇ rem inuaserat
alienā. Et obedientia creature statim ꝑficit diui
nū imperiū: quāq̄ deprauata/ sed impotens relu
ctari. Et discerpens eū spūs immun-
dus/ illum hoīem ꝓiecit in medium
scꝫ hominū in synagoga sedentiū. Et excla-
mans voce magna exiuit ab illo: ni-
hilq̧ ei nocuit: qm̄ integra sp manet natu-
ra recedēte malicia: q̇ nec de bono secū pōt ꝓp-
piā ferre. Et mirati sunt oēs/ ita vt con
quirerent inter se/ dicētes: Quid nā
ē hoc? Que doctrīa hec noua? Quia
in ꝑtāte et virtute spiritibus imun-
dis impat/ et obediunt ei. Mirant quia
nō intelligūt diuinā virtutē: quā si intelligerēt/
ꝓtinꝰ nō mirarent: qm̄ iure atq̧ inexceptuate

christo iesu subijcit oīs creatura. Sed nō solū
de patrato miraculo/verūetiā de doctrina que
eis noua videbat/ tremēdo admirant. Sed nec
mirū q2 ptin9 noua erat/ excludēs figuras/ vm-
bras 7 cerimonias iudaice vetustatis: ex q̄ mun
dus nouis erat reparandus sacris: nouis mori-
bus instruēdus. Protin9 nouus hō nouā affe-
rebat mūdo doctrinā: q̄ mūdus cōtemneret: q̄
p̄staret indulgētia feruēti: q̄ sup ɔiugiū virgini-
tas ferebat: q̄ dignitatē celestē terrena vilitas
mercaret: q̄ p penas 7 opprobria hō posset in su
perna cōscēdere: q̄ in simplicitate fidei magis
q̄ in prudētia hūana ɔsistit. Noua doctrina ini
tians vitā nouā ad necionē veteris hoīs/ 7 ad in
duendū nouū hoīem q̄ s̄m deum est/ suos ani-
mans dociles auditores. Tam vo arduorū ge-
stor christi fama diuulgabat in circūiacentes
regionis ciuitates.

De sanatiōe socrus Petri febrici tantis: secundū Mattheū/ Marcū et Lucā. Capitulum IX

Facta est mulier ex latere viri soporati/
nō vigilantis: ne dei adiutor esse vide-
ret aut ɔsiliator ad ea q̄ creator agebat
7 vt sciētia magnificaret pamplius: post factio
nē cognoscēs q̄ ex corpe suo sumpta erat. Ad p̄
sagiū etiā futuror: q̄ ex latere dormiētis in cru-
ce p aquā 7 sanguinē christi orthodoxa ecclesia
formaret: q̄ q̄uis cū eo de quo erat traducta/ in
paradisi delitijs moraret: primo tñ male suasio
nis insultū ppessa est: nihil vo nisi seipsam/ non
generis posteritatē lesisset: prioris creati homi-
nis assensu nō p̄stito. Igit eua non posteritati/
sed sibi piculo fuit. Hō aūt adam sibi 7 cuncte
ppagationi sequēti traducē maculā ppinauit.
Proinde adam cunctor hoim genearcha exi-
stēs/ pditionis prima fuit occasio. Quamobrē
prius in viro/ deinde in femina generis hūani
est curatio celebrata: cū post expulsionē imundi
spūs a viro de synagoga cōsurgēs p sanando
Mat.8. Mar.1 Lu.4. accessit ad feminam: cum surgens de sy-
nagoga introiuit in domum simo-
nis. Socrus autem simonis tene-
batur magnis febribus. Marcus vo
sic dicit [Et ptinus egredientes de synago
ga/ venerūt in domū simonis 7 andree cū iaco-
bo 7 ioanne. Recūbebat aūt socrus simonis fe
bricitans.] Sanato q̄ primo creatus fuerat ad
sanitatē pcedit/ q̄ primo seducta fuerat. Verū-
tamē hec mulier hic tacet ex noīe/ solū ex affini-
tatis necessitudine designat: q2 socrus erat si-
monis. Tria sunt officia: quor duo speciem ma
ternitatis habēt/ sz tertiū veritatē: socr9/ nouer
ca/ genitrix. Hec mulier q̄ patiebat/ socr9 erat
q2 p filiā cū ipso societatē quandā cōtraxerat: q̄
patiebat validas febres. Si significata cōspici
mus/ natura est hūana: Est etiā synagoga peni
tus iudeor/ q̄ ex febre patiebāt: sed nec hoc dis-
serere libet. Si vo discutim9 tropos/ hec mlier
fides est: q̄ cū simone societatē p dilectionem fe
cit: eteni dilectio filia est fidei. Et fides illa sal-
uat/ q̄ p dilectionē opat. Est igit fides socrus si
monis: sed magnas habet febres/ cū semp imi-
pugnet a demone. Quod prim9 passiōi petro
saluator ait: Ecce sathan expediuit te a me: vt
cribraret te sicut triticū. Patiebat febres/ cum
si q̄s christū cōfiteret/ extra synagogam fieret:
Passa est febres in oīb9 aplīs 7 discipulis: cū
eo relicto fugierūt/ denegantes eū velut hoīem
purum. In territorijs tyrannor 7 principū mū-
di patiebat magnis febrib9 cū vexatione: cū oēs
christū cōfitētes traderent exitio: 7 exilia horri-
bilia paterent: cū cogerent cultū diuinū idolis
exhibere: nō faciētes ilico exponebant ad oīa
genera tormētor: 7 tandē sup eos mortis sentē-
tia dictabat. Erat tunc etiam fides vexata febri
bus/ cū tot psecutionib9 agebant oīno fideles.
Sepe q̄ppe febricitabat in anio/ si p non visis
erāt tot ferenda tormēta. Febricitauit fides in
falsis assertionib9 hereticor: sed p dei gratiam
vtiq3 sanata est. Sed adhuc in moribus homi-
nū febres quotidianas patit: qm̄ mores hoim
fidei simonis nō cōueniūt: potius autē impro-
bissime aduersant: vt plerūq3 inspecta vita re-
gentiū/ subditor fides fere deficiat. Et cum in
cōsyderationē veniūt sapientiū 7 docentiū mo-
res/ imperitor fides a magnis febribus et du-
bijs agitat. Febricitare fidē facit in subditis/
cū in p̄sidentib9 vita regimini nō cōcordat: 7 p-
nalide cōcutit animū auditor/ si cū doctrina nō
ɔuenit vita doctor. Socrus simonis ipsa chri-
stianor generalis est virtus: que se hominib9
sociat/ cū eius dilectio siue cognitio in spūali
matrimonio copulat: q̄ frequēter magnis febri
bus angit/ cū indiscrete tenet/ cū p̄termittit im
prouise/ cū credit atq3 cognoscit: opib9 vere p-
uersis cōfundit/ cū mūdi delectatiōes atq3 pec-
cata ex omni parte aduersus illā insurgūt: vt de
cumbēs lecto a febribus huiuscemodi agitata,
surgere nō possit/ neq3 ministrare christo suoq3
collegio: nisi p christū expulsis febrib9 ipa sane
tur. Sed venit christus in domū simonis 7 an-
dree: q̄ obedientia est. Ecclesia est/ vbi christo
apostolor p̄cibus supplicat: vt ei sanitatē resti-
tuat. Valent preces fideliū ad remissionē pecca
tor: vt facilius 7 ocyus recedat a vitijs: non tñ
valent ad cumulū p̄mior. Valent ad dei gratiā
pmerendā: nō tamē ad gloriā plus adaugēdā.
Impetrauerūt sepe dei misericordiā alior p̄ca-
mina: sed beatitudinis nisi p merita ppria nun
q̄ fuit auxesis. Et rogauerunt illū pea.
Stans sup illā eleuauit eā apprehen
sa manu/ et impauit febri: et cōtinuo
dimisit eā febris. Et illa cōtinuo sur-
gens/ ministrabat illis. Necessarie sunt
p̄ces vor fideliū adhuc existētiū i hac vita mor
tali: vt quod nō potest vnius indigentis facul-
tas/ intercessione pluriū largiat: 7 quod minus
acceptus impetrare nō posset/ potior in fide ac
amore cōiunctus obtineat. Ecce saluator volū
tarius 7 rogatus accessit. Vñ exaudibiliter ro-
gat9/ q2 volūtarius: ideo volūtari9/ q2 rogatus.

Frustra em̄ rogaret/nisi de quo rogat vellet efficere: sed vult oēs homies saluos fieri: vult oēs sanare: vult oibus meliora ꝙ petāt ꝯferre. Accedit ⁊ stat. Accedit corpe: deitate stat. Accedit volūtate: stat vt quod rogatus erat efficiat. Stat sup illā infirmā intuēs: ⁊ vt eā eleuet stareqꝫ faciat q̄ iacebat. Unde apprehēsa manu eleuauit eam. Magna benignitas saluatoris ꝙ manum porrigit: manūqꝫ febricitantis apprehendit. Conserunt manus dei et hominis/saluatoris et saluandi/ redemptoris et redempti/ iusti dei ⁊ hominis peccatoris. Manus potētiam in plerisqꝫ scripture sententijs signāt: iuxta quod Dauid spiritu ꝓphetico postulabat.
Psal.143. Emitte manum tuam de alto: eripe me et libera me de aquis multis/et de manu filioꝝ alienorū. Ecce manus dei expetit cōtra hominū manum: scꝫ vt dei potentia de potentia iniquoꝝ eripiat. Per manus etiā opera pagunt: iuxta quod de
Ps.118 dei manibus dicit: Manus tue dn̄e fecerūt me: ⁊ plasmauerūt me totum in circuitu. Et psalmista hanc sententiā replicat: Manus tue fecerūt me ⁊ plasmauerūt. Et in libro Sapie scribitur:
Sap.11 Nō em̄ impossibilis erat omnipotens manus tua: que creauit orbeꝫ terraꝝ ex materia inuisa.
Eccles.9. Sic et de manu hominuꝫ legit: Quodcūqꝫ pōt manus tua instanter opare. Et Hieremias cuꝫ de retributiōe maloꝝ loq̄ret: iuxta opa manuū
Tren.1 fieri p̄cabat: aut sic nunciabat futurū: Reddes eis vicē dn̄e iuxta opa manuuꝫ suaꝝ. Necnon et largitatē beneficioꝝ in scripturis manus sepe
Prouer.1 signāt: sicut in ꝓuerbijs Salomonis dicit: Extendi manū meā: ⁊ nō fuit qui aspiceret. Acsi de his ꝯquerēs hoibus loqueret ꝙ multa beneficia ꝯtulerit: nec fuerit qui gratāter accipet atqꝫ rependeret. Siꝉr in hanc significationeꝫ manus hominis venit: quod Ecclesiasticus apte disse-
...4 ruit: Non sit velox manus tua ad accipiendum porrecta/⁊ ad dandum collecta. Ecce potentia dei semp valida: potentia hominis semp infirma: nisi vna in alteram ꝓ releuatione conferat. Ex quo p̄fulget sentētia saluatoris: Sine me nihil potestis facere. Opus dei semp integrum: opus vero nostrū ex omni pte corruptum: nisi p confertionem diuini operis remascellet. Et beneficium dei si cū eo quod homo potest efficere
Actuū.3 iungit: nostrum vtiqꝫ reualescit. Et apprehēsa manu et infirma quodam subleuata de lecto/in quo febricitans inquieta iacebat: febri mādauit abscessum. Quanq̄ em̄ homo releuet a delectatione rex tempaliū/in q̄bus velut corpus in lecto agitatus vndiqꝫ pturbate cubabat: quis respirare videat: quis in supna suspiret: nō tn̄ contractum vitium/non sathan infestans nisi p diuinum imperiū a iam in vitijs qualificato recedit. Nam si omnis fuerit sublata occasio peccādi in quocūqꝫ genere delinquendi nisi dn̄s iubeat/vitiū nō abscedit. Actus ⁊ occasio vitioꝝ plurimūqꝫ agunt exterius. Uitium autē cū admissum fuerit/animā habet in sedem: a qua duntaxat p dn̄m christuꝫ potest expelli. Proinde ipse imperat febri/vt dimittat illam quam penaliter molestabat: ipse imperat vitio vt recedat: nō bone nature vt expellat: quia nec datum est alicui nature bone/vt potestatiue vitium cui se voluntarie tradidit possit expellere: quis sit ei per missum vt possit admittere. Ad cuius imperiuꝫ continuo hostilis febris febricitantem dimisit. Et respondens christi subite actioni/continuo surgens ministrabat illis: christo scꝫ sanatori eius ⁊ sanctis apostolis intercessoribus eius. Non ista beneficium ociose suscepit: nam recepta ilico sanitate contulit ad agenda: conspiciens fore necessitatem et decentiam christo pauperi ⁊ eius collegio ministrare. Non expectauit de ministratione p̄ceptū: ꝙ ꝙ nō sine p̄cepto importuna febris abisset. Uidebat em̄ christū stipe humana egentē ⁊ pauperē/sup quē intendere beatitudo erat: videbat eū carere famulis/pedissequos ⁊ pedissequas nō habere: hospitia sibi nō erant in mūdo: stabulū nō ꝯduxerat: videbat generum suū omnia dimisisse/oēsqꝫ apostolos ꝯtempsisse terrena/⁊ contendentes occupare celestia: surgens ministrabat illis de facultatibus: ⁊ corpe circa obsequia se p̄stabat. Optimū in moribus est accepte gratie cooperari: et omne quod a deo accepimus/in dedicationem conuertere creatori: sicut ista sanitatē receptaꝫ in obsequium ilico statuit largitoris. Nihil erat ista mulier ad seipsam: velut alioꝝ intenta compendijs/⁊ p̄ter solitum feminaꝝ morē: que cum ab infirmitatibus conualescūt/sibi de q̄eta mansione corpis blandiunt. Sed nec ista in aliquo sibi de quiete blandiebat velut infirmitatis oblita: magis autem credendum ꝙ christus sibi ampliorē valitudinē mox ⁊ miraculose sanādo dederit/ꝙ tractu tempis ope medicine potuisset accipe: aut habebat p̄usqꝫ infirmata fuisset. Et in hoc q̄dā miraculoꝝ est claritas ꝙ repēte fuerit: ꝙ melius ꝙ habuerat natura tribuitur. Potior est in oibus spūssancti potētia ꝙ natura. Bene igit ministrauit: q2 bn̄ficiū susceptum retorsit in largitorē. Sic igit surgendū a lecto in quo male delectati iacuimus: ne torpeamus suscepta virtute: ne marcescat negligentia virtus: ne tēpus ocio pereat: sic ministrandū christo/sic sctō collegio assistendum/vt ea q̄ placita nouimus faciamus. Sꝫ ad excusabilē intelligētiā ministerij exhibēdi/generū huius sanate socrus ꝓpēsius audiamus. Uos aūt omnē curam
subinferētes ministrate in fide virtutē/in virtute aūt scientiā: in scientia aūt abstinentiā/in abstinētia aūt patientiā/in patiētia aūt pietatē/in pietate aūt amorē fraternitatis/in amore fraternitatis charitatē. Hec em̄ si nobiscū assint ⁊ superent: nō vacuos nec sine fructu nos ꝯstituēt in dn̄i nostri iesu christi cognitione. Cui em̄ nō presto sunt hec/cecus est ⁊ manu tentans: obliuionē accipiens purgationis veterum suoꝝ delictoꝝ. Ecce ministerium gratū ē necessitas ministrandi: hec sunt in quibus ministranduꝫ est bonoꝝ omniū largitori. 2.Pe.1.

¶ De ſanatione infirmoꝝ/languidoꝝ/energuminoꝝ: ſecundum marcum et lucam. Ca. X

Mar.1. Lu.4.

Veſpe autē facto cum ſol occidiſſet: oēs q̄ habebāt infirmos/ꝛ multos demonia habētes ꝛ varijs lāguoribꝰ/ducebāt illoſ ad eū. Et erat oīs ciuitas cōgregata ad ianuā. At ille ſingulis manꝰ imponēs curauit eos: vt adimpleret quod dictū eſt ꝑ Eſaiā ꝓphetā dicentē: Ipe infirmitates nr̄as accepit: ꝛ egrotatiōes nr̄as poꝛtauit. Curatiōez infirmoꝝ ꝛ varie lāguentiū ꝛ energuminoꝝ/ꝑ tēpus ꝛ locū ꝛ modū euāgeliſte deſcribūt. Veſpe facto/ſole habēte iā occaſuz/ oēs male habētes ad dn̄m deferunt: vt ex hoc agnoſcamus poſt mortē/imo ꝑ ipaz chꝛiſti moꝛtē mūdo fuiſſe redditā ſanitatē. Necnō cū aduesperaſcit terrena ꝓſpitas: aut cuz hūana claritas obſcurat in nobis/ tūc ē tēpus ꝑcipiēde ſalutis. His ſplēdētibꝰ deſuꝑ male ſe habētes ad chꝛiſtū nō veniūt. Quouſqꝫ hūana claritas terrenos hoīes circumfulget: quouſqꝫ terrena ꝓſpitas hoībus placet: ad claꝝ illū vtiqꝫ nō venit/q̄ celeſtē claritatē hoībꝰ repꝛomiſit: nec diuina q̄rūt hūanis illecti: ſz cū ignominia facies hoīuz implet/tūc q̄rūt nomē eius. Tūc em̄ ignominia facies hoīuz ꝑfundit cū vꝛget in occaſuz terrena felicitas. Tūc ſiquidē ad eū ducunt infirmi: ſcꝫ q̄ ꝓni ſunt ad cadēdū/fragiles ad reſurgēdū. Infirmi ſunt a q̄bus vitioꝝ igreſſu oīs virtꝰ abſceſſit. Tenent varijs lāguoꝛibꝰ q̄ multiplicibꝰ amoꝛibꝰ lāguēt. Nihil a deo aīas hoīuz lāguidas facit/ſicut multipliciū reꝝ multiplicata dilectio. Demonia ꝓtinꝰ habēt quoꝝ ē deſperata coꝛrectio: q̄ ſemꝑ ſuperbiūt: q̄ demonia ꝑ ꝯtumacē inobedientiā imitātur. **Et oīs ciuitas congregata eſt ad iauuaz:** In domo ſimonis adhuc erat ieſus: nec ſanata ſocru ſtati diſceſſit: expectabat enim alios infirmos q̄bus cōferre volebat remedia ſanitatis. Et bn̄ in domo ſimonis erat/ſcꝫ ī domo obediētie: in qua ſanat male febꝛicitāſ: ante cuiꝰ ianuā multitudo ciuitatis expectat: vt ſanet infirmos ꝛ energuminos liberet: vt videat illa ſigna q̄ ante nemo hoīuz fecerat. Beati q̄ ante domū obediētie cōgregant. In obediētia chꝛiſtus erat vſqꝫ ad moꝛtez crucis. In obedientia chꝛiſti ꝓtoplaſti inobediētia cōpēſat. Ad obedientiā chꝛiſti ꝛ eccleſie opoꝛtet accedere: ſi qui volūt ꝯſeq̄ de inuiſibilibus vulneribus ſanitatē. **At ille ſingulis manus imponenſ curabat omnes.** Magnū ſecretū offert: ꝙ chꝛiſtus poſſet oēs ſolo verbo aut volūtate curare: ꝙ ſingulis manus imponebat. Vna ē dei potētia/dei virtus/dei gratia q̄ oēs ſanat: ſz ſingulariter ꝛ ſingillatim imponit ſingulis: quia ꝓ pꝛijs ꝛ ſingularibus infirmat q̄ſquis pctīs: nec omnes vno vitio languent: aut vna infirmitate peccatoꝝ laboꝛāt. Expedit vt ſingulis adhibeat medicamēta peccatis: ꝓtinus cū ſicut īfirmitatū coꝛꝑaliū/ſic ꝛ ſpūaliū cura ſit a contrarijs. Nā aliter timoꝛ mētis ex genere/aliter ex ere/aliter ꝯcupiſcētia dominādi: aliter elatio ſpiritus: aliter ꝓpꝛia reputatio/aliter p̄ſumptio/alit philargyria/aliter xenodochia/alit indignatio/aliter dedignatio/aliter furoꝛ/aliter negligētia/aliter incōpaſſio/aliter emulatio/aliter caſtrimargia/aliter immūdicia mētis/aliter cū ex ipſa lapſus eſt coꝛꝑis/aliter appetitus/aliter appetitꝰ mali alterius/aliter cacocoꝛdiū/aliter cacouerbiū/aliter cacogeſtiū. Oia iſta ꝛ his ſilia curationē diuerſimode ſuſcipiūt cū ſanant. Nec omniū eſt vna maloꝝ affectio: ꝛ ſi pluriū hoīuz eſſet: nō tn̄ omniū eq̄ intēdit. Sed ille quē latere nihil poteſt: q̄ omnia deſuꝑ ſpectat: q̄ libꝛat hominū volūtates: q̄ nouit figmentū noſtrū: q̄ oīa mala trutinat in ſtathera iuſticie: q̄ nō fallit in pōderibus ſinguloꝝ: q̄ pctā videt quō inhereāt qua cauſa inhereant/ꝙ tenaciter inhereant/ꝙ longa ſeu recēti ꝯſuetudine inhereant: q̄ habet omniū medicaminū apothecā: ſingulis manuſ imponit: oībus nō vnā/ſed illā adhibēs medicinam quā expedire ꝯſpexerit: idcirco ſanaturus infirmos ſingulis manus imponit. Vbi etiā attendit maxima dignatio ſaluatoꝛis/ ꝙ nō dedignat tangere creaturā ꝓpter admiſſam maliciam. Et tangēdo refouet bonā naturā/cū expulit quod illā infecerat: vt adimpleret quod dictuz eſt ꝑ Eſaiā ꝓphetā dicentē: Ipſe infirmitates noſtras accepit: ꝛ egrotationes noſtras poꝛtauit. Lōge ante ꝓphetauerat Eſaias quod nunc mattheus aſſumit ī teſtioniuz: ſcꝫ ꝙ ieſus hoīuz infirmitates accipit in noticiā vt argumēto medicine ꝓpellat: ꝛ egrotatiōes hominū poꝛtaturus velut q̄ frenetici cū ſuſtinet ꝛ quemlibet infirmū/volēs adhibere ſalutē. Poꝛtat chꝛiſtꝰ egrotatiōes cū tolerat ſepe cadentes: cū expectat vt reſipiſcāt: cū ilico nō punit ꝓut iniq̄tas exigit. **Exibant autez demonia ꝑ impoſitionez manus chꝛiſti a multis/clamantia et dicentia: quia tu es filius dei. Et increpans non ſinebat ea loqui: quia ſciebāt ipſum eſſe chꝛiſtuz.** Quia expellebantur exibant: non voluntarius eoꝝ erat egreſſus. Inſatiabiles ſunt in malo. Stetiſſe ꝓtinus voluiſſent quouſqꝫ animas detraxiſſent ad loca tartarea. Et clamabant non per ꝓpꝛias voces: carent enim inſtrumentis quibus vox diſerta foꝛmatur: ſed per voces illoꝝ a quibus egrediebantur/quos inuite dimittebāt. Et dicebant quia erat qui ea expellebat filius dei. Hoc enim ideo conclamabant/mirabilem potentiam ꝛ ineuitabilem ſupꝛa ſe ſentiētes: cui reſiſtere nequibant. Et qm̄ ſciebant q̄ eſſet chꝛiſtus/ſcꝫ dei filius: vt tacerent dn̄s increpabat velut eoꝝ dn̄s/velut deuitans humanam iactantiā: quan̄ꝙ nullum vitium chꝛiſtum potuiſſet contingere. Et ne in poſteꝝ deciperēt mendacijs: cum aſſoliti fuerint cōnectere falſa veris/ꝯſimiliter vera falſis. Maxime coꝛā turbis ꝛ indoctis demones arguit: ne crederēt inter confeſſionē deitatis/pietatis in eis aliquid remanſiſſe. Etiā nolebat innoteſcere mundo ꝑ

Eſa.53.

Mat. Ma Lu.

dicatione demonũ: quibus apparebat vita/doctrina ꝛ opatiõe miraculoꝝ. Maxime vero nobis salutare dogma ꝑstruit: ne supboꝝ ꝛ reproboꝝ hoĩz aliq̃ bona modica cum egerint accepimus: ne videamur simul ꝛ mala horrida eoꝝ accepisse dignant. Postremo ne quẽpiã approbemus ꝓpter verã doctrinã/si vita nequã extiterit. Eteñ demonia vera dicebãt: sed in oĩbus reprobi erãt. Heu multoꝝ christianoꝝ miseranda cõditio: q̃ si les demonijs facti sunt/christuz cõfitẽtes ꝛ vitã odiẽtes: sed vtinã non peiores. Nã demones credũt et contremiscũt: ꝑuersi vero sepe credũt et non verenť:

¶ De leproso quez curauit iesus in descensu montis: secundũ mattheum/marcum et lucam. Ca. XI

Summa mundicia creaturã rationabilem immundã esse nõ patiť: et in vtraq̃ substãtia ipsam mũdaturus aduenit si ab originali et ab his contagijs que volũtate contraxit/velit ipsa mũdari: q̃ꝗ̃ hic oẽs corporꝝ maculas nõ abstergat: relinquens in electis suis in resurrectione generali penitus abstergendas. Et se dedit infirmis obuiã vt inueniri possit ab eis ad ipsoꝝ curationẽ: a quacũq̃ infirmitate tenerenť. Unde ⌊cum descendisset iesus de monte et turbe eũ sequerenť: ecce leprosus veniens adorabat eũ dicẽs: Dñe si vis potes me mũdare.⌉ Ecce occurrit homo ie- (Mat.8. Mar.1 Lu.4.)
su ad nostra humilia descendẽti: nõ a noĩe/s3 ab infirmitate notescẽs: q2 leprosus erat. Illo morbo laborãs q̃ erat in pplo anathema: cui nisi ꝑ stipe viuẽdi licituz in ciuitatem intrare nõ erat. Quẽ lucas in vna ciuitate scribit ad dñm accessisse: nõ tñ aduersať mattheo/q̃ ponit in mõtis descẽsu: q2 post illũ descẽsum hoc factũ euãgelica scriptura cõmeorat. Et adorabat eũ: ꝑ quem credidit ꝯseq̃ posse salutem. Cultu latrie adorabat: in quo se purũ hominẽ/christũ vero deũ et hominẽ fatebať. Et ore ꝓfiteť q̃ christi est potenter effectiua voluntas: vt oĩa que velit possit efficere/cum dicit: Dñe si vis potes me mundare. Tamen velut dubius vtrũ velit supponit cõditionẽ: quã ꝓtinus nõ ꝑmisisset si sciuisset q̃to amore sup hoĩes ferebať: ꝛ si sui causam cognouisset aduẽtus: qm̃ nil aliud q̃ꝫ amor ad terrã eũ de celis eduxerat: nec ob aliud venerat q̃ꝫ mundare infectos: vt omni ꝯtaminatiõe detersa in supna possit inferre mũdatos: quod etiã nõ solũ subisset. S3 ignarus hic leprosus erat: an eũ dñs mũdare dignareť/cũ ipse se sentirent indignũ: ita verba sine petitiõis ꝛ affectiõis submisse ꝓmebat dicẽs: Dñe si vis/potes me mũdare: Si vult põt: si põt vult: sua volũtas sua potẽtia est: nihil eñ vult quod nõ possit: et nihil facit inuitus: ꝛ ordinatissima est oratio: nec habet quin transeat oppositam nubem: si tñ quod dñs velit cõcedere petiť: vt nec alia importunitate fatagat inflectere/cõcedere postulata vadentez q̃ꝫ ad suaz volũtatẽ referre quod petiť. Petitio relata in volũtate rogari nullas calũnias patiť: reprehensione caret: oĩbus licita est: si non admittiť/iuste tamẽ porrigiť. Sic petere oĩbus cõcessum est: Dñe si vis/potes mihi quod q̃ro cõferre. Necnõ ꝛ in ore iure damnandoꝝ cõgrue verbũ sonat: Si vis/potes me liberare: quoniã si deus decreuit/quod queriť fiet: sinaũt/postulatio tendit in vanũ. Hoc eñ mõ mardocheus ꝑ populo suo liberando ante dñm preces fundebat/dicens: Dñe rex omnipotẽs/in ditione tua cuncta sunt posita: ꝛ nõ est qui possit resistere tue voluntati: si decreueris saluare israel/cõtinuo liberabimur. Jesus aũt vidẽs q̃ in volũtatẽ eius referebať petitio: annuit sic humiliter depcanti. Et extendẽs manũ iesus/tetigit eũ/dicens: Uolo. Mundare. Tetigit eũ q̃ ꝓhibebatur a lege: qm̃ ipse dñs legis erat: nec sub lege mosaica tenebať. Et ꝓpter lepram nõ abhorrebat vt homo: quã vt de9 creauerat ipse naturã. Extensio manus eius largitatẽ beneficioꝝ iuste petentibus monstrat. Tactus ṽo ad meliora est excitatio. Uult ꝛ ilico efficit/cũ dicit: Mundare. Imperatiuũ est ṽbũ. Parent oĩa imperio eius. Et cõfestim mũdata est lepra ei9. Recõuersa locutio non ex veritate rei/sed ex vsu loquendi: qm̃ nullũ malũ purgationẽ suscipit: caret substantiua positione: sed natura bona purgať a malo. Non eñ illuminanť tenebre: sed fuganť a luce. Nõ mundať lepra. Nihil supra seipsam alteri9 mali habebat/a quo mũdareť: neq̃ malũ alterius ẽ substrata substantia. Solũ quod bonum est/malo subijciť: quod bonum natura est/sine malo esse posset: malũ ṽo preterq̃ in bono existere nõ habet. Quid ergo? Non mundať lepra/sed leprosus natura bonus mũdať a lepra: que ipsum inuaserat aut ad totã ꝑnicieẽ/aut ad diminutionez eius quod bonũ erat: que nõ a potestate nature potuit eijci. Etenim in primordio si potuisset resistere/nõ cõcessisset ingressum: nec ab alia peritia ꝓcul pulsa est: sed a cõditore nature degẽte in carne iussa fecit abscessum. Et ait illi iesus: Uide nemini dixeris: sed vade ostẽde te sacerdoti: et offer munus tu quod precepit Moyses in testimoniũ illis. Prohibitio de nõ publicando miraculũ: q̃uis videať in deuitationẽ vane glie tẽdere: nihilomin9 tñ ne insipiẽtib9 diuulgatio diuinoꝝ ꝑ neophytos/aut quoquomõ ĩ virtute nouitios fiat ꝓhibeť. Sed istũ dñtaxat ꝑus voluit oñdi sacerdotib9/q̃ꝫ ꝑdicatiõis officiũ assũpsisset. In quo forma ꝑstruiť: ne q̃s ꝓpter singularẽ gratiã atq̃ priuatã ꝑdicare ꝑsumat/nisi quod ecclia nouerit cõmune. Protinus nulla ꝑuata grã vniuersali ecclesie ꝑiudiciũ: sed ei deb3 esse cõformis. Et zelo magno christus zelať ecclesiã ꝛ sacerdotiũ cõstitutũ: vult cũ eis sua ꝑuata bñficia cõuenire/atq̃ suo testimonio approbari: ne ante fiat ꝑdicatio priuatoꝝ/q̃ꝫ ostẽsio sacerdoti. Et vult q̃ munus offerať in testimoniũ quod moyses ante mandauerat. Sacerdotale munus in lege figura erat muneris grẽ: s3 quod

(Hest.13)

legis est aufert: quod gratie ē offert. Etiam in hoc saluator legis mosaice reuerētiā ꝓseruabat: ne in oībus soluēdo nō legē/ sed cerimonias legis ab eius iniuria incepisse videret.

¶ De curatiōe pueri cēturionis: secūdū mattheū/ lucā et ioānē. Ca. XII

Quāuis in curatiōe huius pueri ꝓ centurionis accessu aliter mattheus/ alit Lucas: ꝙ vnus per seipsum/ alter per nūcios eū accessisse describat: curatio tamen ad quā euāgelica versat intētio/ vna esse monstrat/
Mat.8 anteꝙ fidē centurionis expedit intueri. Cum
Lu.7. intrasset iesus capharnaum: acces-
Jo.4 sit ad eum centurio rogās euz et dixit: Puer meus iacet paralyticus ī domo: et male torquetur: Lucas vero dicit: Cēturionis cuiusdā seruus male habens erat moriturus: qui illi erat preciosus. Et cuz audisset de iesu/ misit ad eum seniores iudeoruz: rogans vt veniret et sanaret seruū eius. At illi cum venissent ad iesum/ rogabāt eum sollicite dicētes ei: qr dignus est vt hoc illi prestes. Diligit enī gentē nostrā: et synagogā ipse edificauit nobis. Varijs ꝛ typicis sensibus ista florescūt: sed moꝝ fructus magis carpe libet. Cēturio a ꝑminētia centū militū dicebat: sicut statutū erat a cesare augusto: vt vniuersus orbis seruaret in pace/ ꝙ essent legiones cohortes ꝛ cēturie distribute. Nomē officij hoc ē/ nō pticularis hoīs. Et ꝑsagium ꝙ misit aut venit ad christū: qr iā gentilis ppl's erat vēturus ad illū: velut centenarius nūerus a leua transit in dexterā. Cui erat puer nō ab etate/ sed a seruitute: vt alter euāgelista expressit. Et hic erat male habēs/ qm̄ paralyticus: ꝛ torquebat ꝛ quasi moriturus erat. Et ꝑciosus erat ei: scz gratiose seruiēs: ꝛ forte intellectu vigebat nō paruo: qm̄ ac-
Prouer.14 ceptus est dn̄o minister intelligēs. Seruus centurionis actiua est vita/ q̄ ꝓ supne vite dextralibus seruire deberet: sz male se habet cū paralysim patit/ que dissolutio est mēbroꝝ. Porro mores hominū vagant incerti cū cōpage virtutuz in oībus dissoluti: cū vnusq̄sqꝫ in agēda fert nō mādato iustissime legis/ sed placito pessime voluntatis. Et nulla morū maior dissolutio ꝙ nō quod decet/ sed quodlibet velle ꝑficere. Torq̄bat hominū vita cū infirma iacebat in lecto quetis hūane: que ꝙuis quies esse videat/ anxius labor est: ꝛ ex omni pte calamitatibus plena: que in oībus frustrata tabescit/ nisi vere ꝓ celestibꝰ seruiat. Afflictio spūs in oībus est: ꝛ tortura mētis ꝛ corpis oībus dn̄at. Et moriturus erat: qm̄ ex toto cūcta hominū actio tēdisset in mortē: nisi christus sua potenti misericordia liberasset. Preciosus est interdū seruꝰ dn̄o suo: sic ꝛ actio que affuit de placito volūtatis. Nihil tā in hac vita hoībus gratiosum ꝙ hr̄e in placitis facilez actionē. Etiā seruꝰ palyticus iacēs/ est cōis hoīs timor. Semp em̄ timor seruitutē habet. Seruitus quoqꝫ timoris calcaribus angit: nisi vbi libera charitas seruit: sed paralysim patit cū dissoluit. Et eternū ve scriptura cōminat his qui in aīa dissoluunt. Inqt em̄: Ve dissolutis corde. Corde porro dissoluit q̄ timens ꝑdere quod delectat/ cōmittit quod vitiat: timēsqꝫ penā corporis/ dn̄is seruit iniq̄s. Corpus hominū primus aīal seruile est: sed paralysim sustinet cū virtūs oībus dissolutū in pctōꝝ fecibus iacet. Sz cēturio q̄ talē possidet seruū cernēsqꝫ infirmuz/ de alieno defixus auxilio/ ꝑmo mittit ad christū nō fastu supbie ad ip̄m venire dedignās/ cum in eadē ciuitate tūc esset: sz qm̄ cultor idoloꝝ erat/ christi est veritus ꝑsentiā: melius ratus ad eū iudeoꝝ de quoꝝ ppl'o christus erat/ mittere seniores rogaturos eū/ vt seruū eius liberare dignaret. Qui veniētes rogamina posuerūt submittētes causam: qua dicebāt eū merito exaudiendū: qr diligebat gentē populi iudeoꝝ: ac etiā edificauerit synagogā. Iā vicinare cepat gentilitas cū populo iudeoꝝ: iā incipiebat grata societas: iā lex mosaica deriuabat ad gētes. Iā tempus erat vt paganitas idolatra vnū deū crederet et eius filiū incarnatū ꝑ oracula ꝓphetaꝝ. Quid em̄ est gentē iudeoꝝ diligere/ synagogā edificare: nisi id velle diligere quod veri hebrei dilexerūt: quod lex ꝑ moysen data decernit: quod cōtinet deticēs q̄ ꝓphete de christo vēturo verissima ꝑdixerūt? Hoc est gentē diligere iudeorum: hoc est em̄ cōstituere synagogā. Nō illā seuā q̄ seuiter christū mortis ꝓscriptiōe dānauit. Nihil em̄ diligit nisi sub rōne boni: ꝙꝙ sepe in dilectiōe hoīes fallant. Pars est prudētie se non exhibere corā eo apud quē credit acceptū non fieri: pluris em̄ est eos ꝑmittere quos nouerat esse acceptos/ ꝛ ꝑ quos ꝯseq̄ gratiā ocyus sperat. In hoc em̄ sic ꝑstruimur agere corā deo: vt nostrā indignitatē firmiter agnoscētes/ ad intercedendū sanctos patrie/ silr ꝛ quos in via bonos credimus ꝑmittamus. Iuuat incunctāter bonoꝝ oratio ꝑmissoꝝ/ seu oratio ꝑmissa bonorū: maxime si in quo intercedit/ inuenit aliq̄ iusticia q̄ submittat in causa. Sed intercessoribus cēturionis saluator rn̄dit: Ego veniā et curabo eum. Et ibat cum illis. Quia semper christus iustis intercessoribus adest: ꝛ sequitur vt iusta vota ꝑficiat. Et cum iā nō longe esset a domo: misit ad eum centurio amicos suos dicēs: Dn̄e noli vexari. Non enī dignus sum vt intres sub tectum meuz. Propter quod et ego meipsum nō sum dignum arbitratus vt venirē ad te. Sz tātuz dic verbuz: et sanabitur puer meus. Patet ꝙ centurio nō imposuerat senioribus iudeorū rogare dn̄m de aduentu: sed illi plus petierūt ꝙ ille condixerit. Postꝙ em̄ fidē cēturio de saluatore concepit: semꝑ eodem modo ipse tenuit ꝙ posset saluator seruum suum etiā in absentia liberare. Nam ꝑnoscens ipsum sua benignitate vēturū/ ꝑmittit amicos: ne dominus ve-

niendo verer: p eos cõfessus suã indignitatẽ τ fidẽ quã de ipso cõcepat. Inquiũt em̃ nuncij acsi psonaliter cẽturio accessisset: τ ore pprio loq̃retur: Dñe noli vexari. Nõ em̃ dign⁹ sum vt intres sub tectũ meũ. Nã τ sic matthe⁹ videt innuere: Accessit ad eũ cẽturio rogãs eũ. Sʒ quod p nũcios factũ est/p eũ factũ merito dicit. Sensum rei geste/nõ rẽ gestã matthe⁹ accepit: cũʒ maior fidei q̃ corpis sit accessus. Fide ptinus por accessit q̃ seniores psonaliter misit/silr τ amicos. Nõ em̃ illos misisset: nisi ante p fidẽ ad christũ habuisset accessum. Profitet cẽturio suã indignitatẽ: q: gẽtilis erat idolorũq̧ cultor: τ nulla indignitas peior q̃ gẽtiliter viuere sicut genit⁹ẽ q̃ diuinis legibus nõ erudiri: q̃ vni⁹ dei creatoris nõ habere noticiã: τ in hanc miseriã plabi vt simulacris adorãdo psterni. Sʒ nec iste centurio sue vilitatis cognitor extitisset/nisi asperisset in veritatẽ: cuius lumẽ ostẽdit hoibus: quid sint natura/q̃d morib⁹/q̃d affectibus: quo vigeãt intellectu: q̃d boni aut mali fecerint: q̃d vero in poster̃ sit agendũ. Porro nemo gradũ in quo est cognoscit: nisi vbi non est eque cognoscat. Nemo se cognosceret in imo manere/nisi sũmũ añ vidisset: nec i tenebris hitare nisi cognita luce. Oia seu p cõpationẽ aut p oppositũ i noticiã veniũt: nã bõa p meliora/τ hec p optia: mala p peiora/τ hec p pessima: malũ p bonum/ nox p diẽ/tenebre p lucẽ/ifirmitas p sanitatẽ/mẽdaciũ p v̄itatẽ/vitiũ p v̄tutẽ/turpitudo p honestatẽ: τ sic̃ silia hmõi agnoscũt. Dignitatẽ christi cẽturio nouerat: vnde se christo τ sua psentia indicabat indignũ. Dignus cẽturionis sermo quẽ ecclesia cũ corpus christi recipi/ ante pmittit: in quo nostri vilitas τ christi dignitas nunciat. Et p quandã compositionẽ sui ad christũ eius dignitatẽ disseruit dicens: **Nam et ego homo sum sub potestate cõstitutus habẽs sub me milites. Et dico huic vade/ et vadit: et alio veni/ et venit: et seruo meo fac hoc/et facit.** Attendamus huius minorate compatiõis pcessũ. Homo sum: τ tu deus τ homo es. Sub potestate cesaris sum: tu sub nullius redigeris potestate: tu oibus dominaris: tibi omnis creatura subijcit. Habeo sub me milites: tu supnas virtutes hominesq̧ terrestres. Mihi sunt ab impatore submissi: tibi oia naturali dominatu subdunt. Obediũt mihi quia volũt: tibi vero nihil repugnare valet. Dico huic vade/τ vadit: τ alio veni/et venit: Tibi oia p tua volũtate obediũt: vt nec expediat verba formare: nec instrumẽta cõmonere. Prompte obediũt mihi: q: sic decreuit impe ratoris autoritas: qua nõ decernẽte non centurio/sed vnus de cõmilitonibus essem: tibi vero a teipso q: deus es/omniũ est vna insupabilis ptãs. Et seruo meo fac hoc/et facit: τ tibi omnis creatura sciẽs et nesciẽs subiecta deseruit. Sed q̃d sit inferendũ ex his verbis/euangeliste tanq̃ planũ habẽtes nõ exprimũt: hoc tñ loquẽdi ordine sequebat. Si mihi homini obediunt mihi cõmissi: multo magis tibi deo vero et homini vero famulabunt ãgeli tui/discipuli quos elegisti: quod si q̃d imposueris/poterunt in tua virtute pficere. Siquidẽ amplius: si verbo mandabis absens: ilico paralytica ifirmitas a meo seruo recedit. **Audiens autẽ hoc iesus miratus: et sequẽtib⁹ se dixit: Amen dico vobis: nõ inueni tantã fidẽʒ in israel.** Miratio de nouis et insolitis accidẽtibus est: q̃ supra id quod cõsuetudine nature vel mor̃ agit. Hec siquidẽ nõ cadit in eũ/apud quẽ nihil est nouũ nihilq̧ insolitũ: sed more hominũ egit: vt de nouitate fidei quã in cẽturione ipse plãtauerat/se ostẽderet admirari. Protinus ipse fidẽ dederat: nec ab alio q̃ ab ipo põt inesse hoib⁹ vera fides. Nõ ergo vt largitor/sed vt auditor illi⁹ fidei mirabat: quã p cõpationẽ fidei israelitici ppli ptulit dicẽs: Amẽ dico vobis: nõ inueni tantã fidẽ in isrl̃. Nõ de singul̃ psonis q̃ in eũ veracit crediderũt/credẽdus est dixisse saluator/sed de pplõ iudeor̃: cum ipsi habuissent moysen τ pphetas vnde potuissent ocyus credere. Cẽturio aũt ab oibus his alienus: vt audiuit de christo sermonẽ/adhibuit fidẽ: tantã videlicet vt crederet q̧ sicut verbo creata sũt oia qm̃ dixit τ facta sunt: τ ita verbo poss̃ t oia deperdita restaurare atq̧ sanitatẽ male habẽtib⁹ reddere: necnõ τ verebat absentiã/cuius psentiam iudei pfidi ptemnebãt. Psal. 148. **Dico autẽ vobis q̧ multi ab oriẽte et occidente venient et recumbẽt cũ abraã/isaac et iacob in regno celorum. Filij autẽ regni huius eijcientur foras: et mittẽtur i tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium.** Quod lõge fuerat ante pphetatũ/nũc saluator p fide isti⁹ gentilis cõmeorat: acsi in eo fides gẽtiũ significaretur: q̃ de oibus ptibus in primo erãt credi ture in christũ. Nã cũ p Esaiã cõsolaret dñs populũ iudeor̃/appellãs eos semẽ iacob τ israel: inter cetera hoc quoq̧ dixit: Ab oriẽte adducã semẽ tuũ: τ ab occidẽte cõgregabo te: dicã aq̃loni da τ austro noli phibere. Esa. 43. Magna cõcordia ẽ verbor̃: maior sententiarũ. Magna cõsonãtia noui τ veteris testamẽti: q̃ q̧ illic figure/hic veritates appareãt: illic vmbre/hic serenitates: illic velamina/hic omnia nuda lucescãt. Nã a quatuor partibus mundi constituti sunt fideles ex gentibus. Ab oriente p lumen fidei: spes supernor̃ in omnibus que noxia sunt/dedit occasuʒ. Aq̃lonaris tribulatio multos martyres fecit. Australis charitas opit pctã cõuersor̃ et errores gẽtiliũ. Et recũbẽt cũ abraã τ isaac τ iacob in regno celor̃. Mẽsa est in ecclesia omniũ charismatum spũaliũ: sup quam recumbẽt qui oia que de christo sunt incunctãter credũt: eam fidẽ cum abraam/isaac τ iacob tenentes quã habuerũt de christo futuro: quam vera fides nunc tenet de christo iam facto. Mensa est in celestib⁹ vbi recumbent cum abraam/ isaac τ iacob/ hi q̃ a quatuor mundi ptibus venient: illa credentes

que illi crediderunt/imitantes que illi fecerūt:
qm̄ filij patriarcharū nō in traduce carnis/ sed
in spū ꝛ fidei semine cōputant. Porro hi tres
aliquid insigne mysterij atqꝫ virtutis habuerūt
quod ceteris ꝑtermissis soli nominant/ꝙ cum
eis in regno dei recubitus sit futurus. Equidē
abraā primus circūcisionē accepit distinctus a
Gen̄.27 ceteris populis: ad imperiū dei paternā domū
Gen̄.12 cognationē omnē derelinquēs: quo iubebat in
ꝑegre ꝓfectus est/ credēs ꝑ omnia deo: iustus ꝛ
amicus dei appellatus est. Non diffidens de ꝓ
missione ꝓpagāde ꝓlis in filio/ ipsum iubēti do
mino victimabat: isaac etiā fuit mirande vir
tutis: qui iubēte dn̄o similiter ꝛ in ꝑegre factus
et multa sunt in ipso celebrata mysteria. Quid
de iacob dicā? in quo ab eo tempe quo adhuc ī
materni corꝑis ergastulo claudebat vsqꝫ quo di
em clausit extremū/ nō defuerunt mysteria/ non
Gen̄.49 magna ꝑsagia futuroꝝ/ nō ꝓphetie. Qui mor
ti vicinus bn̄dicens filios/ vētura seculo ꝓphe
tauit. Si quis beresith plene discutiet/ videbit
ipsoꝝ magna mysteria: necnō ꝛ cognoscet quid
imitatione ipsoꝝ in moribus sit agendum. In
abraā quoqꝫ pater/ in isaac filius/ in iacob spūs
sanctus ostendit. In abraā fides/ in isaac spes/
in iacob charitas designat. His tribus patri
archis omnis status veroꝝ fideliū reperit: cū
quibus eoꝝ imitatores recumbēt in regno celo
rum: qui non carnis/ sed filij sunt virtutis. Filij
aūt regni huius eijcient in tenebras exteriores.
Hi sunt reprobi iudei qui filij sunt patriarchaꝝ
traduce carnis/ nō imitatiōe virtutis. Filij sūt
regni huius: quia dūtaxat hec tempalia dilexe
runt/ ideo eijcient in tenebras exteriores/ sicut
in exterioribus delectati spūali delectatiōe ca
rētes. In tenebras exteriores eijciunt quicūqꝫ
intrinsecus priuati lumine veritatis/ affecti cor
ruptibilibus ex diuina iusticia penas positas
patiūt: vt nemini adijciat exterior obscuritas/
nisi mētis astiterit cecitas: nullusqꝫ cruciet exte
rius/ nisi qui exterioribus mēte corruptus est:
non tn̄ si corꝑe ꝑ modestiā vsus est vt inde q̇sqꝫ
luat suppliciū/ vnde contēpta modestia quesi
uit habere solatiū. Quāobrē ibi erit fletus ꝛ stri
dor dentiū. Fletus ꝓ tempali leticia: ꝛ quia no
luerūt flere ꝑ fenestras mortis ingressꝫ: qm̄ ge
met eterne qui tempaliter peccata non fleuit.
Stridor dentiū ꝓ his qui superbiūt ꝛ superbiē
do furiūt: ꝛ indebite innocētibus irascunt: et in
mūdo sonitū iactando se faciūt. Dabūt penali
ter in inferno hi sonū dentiū: qm̄ in hoc seculo
culpabiliter senuerūt. Et dixit iesus cētu
rioni: Uade: et sicut tu credidisti fi
at tibi. Sensum ita Mattheus exprimit: non
tamē totā seriē rei geste: cū centurio ꝑsonaliter
nō accesserit: ꝛ nuncijs tanꝗ sibi ꝑsenti dn̄s lo
quebat dicens/ vade. Cui iuxta mensuram fidei
christus respondēs/ seruū eius restituit sanita
ti. Et sanatus ē puer illius ex illa ho
ra. Et reuersi qui missi fuerant do
mū/ inuenerūt seruū qui languerat
sanū. Ex illa hora puer sanatus est qua chri
stus dixit: sicut credidisti fiat tibi. Quē secundū
nūcij centurionis redeūtes inuenerūt sanum: q
dissuaserūt christo ne veniret in domū. Sed li
bet in fidē huius cēturionis intēdere: qm̄ fides
initiū est materqꝫ virtutū: sine qua deo placere
impossibile factū: qm̄ sine opibus mortua. Li
bet in eius descriptionē consyderationē imit
tere: simultatim vero expedit ista congrere. Fi
des de inuisibilibus ꝛ nō ꝓbabilibus argumē
tis exorit supra nature vsum ꝛ modū: ꝛ omnem
consuetudinē/ supra rationē ꝛ practicā ꝯstituit.
Hac cēturio motus accessit ad christū ꝓpius:
ꝙ sine ipsa corꝑe ita vt tangeret accessisset. Hec
illuminat hominē ad cognitionē suā: vt in veri
tate suā indignitatē agnoscat: cui omnino chri
sti non ꝓportionat dignitas. Et spem generat
fides similiter ꝛ petendi ꝓmptitudinē ꝑstat: et
vtrūqꝫ in centurione opata est. Pronūciat cen
turio quod habet esse cū hoībus in natura: et
quod sibi autoritate hūana cōcessit. Euge cui
ex virtute huius cognitionis adesset ꝓcessus.
Homo sum/ dicit centurio: ergo mortalis. Nā
sic fact⁹ est homo: ꝛ ipse se ꝑ peccatū mortuū fe
cit. Homo ergo similitudo dei in illo erat: sic
em̄ ad similitudinē factus. Hoꝝ consyderatio
timorē generat ꝛ cautelā a malis: cū assit homi
ni necessitas moriēdi: parit bonoꝝ custodiā ne
dignitatē quā in creatiōe accepit amittat. Nul
la maior dignitas exemplaris ꝙ ꝙ ad similitu
dinē dei factus sit homo: quā nō custodiēs pe
coribus similis factus est/ demū demonibus so
ciandus. Hominē se dicebat centurio: ꝛ homi
nis deus est memor: quod admirans psalmista
ait: Quid est homo quod memor es eius? Per
amplius vero: quia homini deus innotuit. Do
mine q̇d est homo quia innotuisti ei: aut filius
hominis quia reputas eū? Et hominē de⁹ ma
gnificat/ consyderat/ visitat ꝛ ꝓbat: quod Iob
in se exꝑtus asseruit: Quid est homo quia ma
gnificas eū: aut quid apponis erga eū cor tuū?
Uisitas eū diluculo: ꝛ subito ꝓbas illum. Uilis
est homo qui morit. Nā quis est homo qui vi
uet ꝛ non videbit mortē? Quasi diceret/ nullus:
quia miserias patit. Hinc Iob: Homo natus
de muliere/ breui viuēs tempe/ replet multis mi
serijs. Qui quasi flos egredit ꝛ cōterit: ꝛ nunꝗ
in eodē statu ꝑmanet. Et breues dies hominis
sunt. Uilior cū se vitioꝝ seruū constituit. Uilior
est homo peccato/ ꝙ cōditione nature. Ex alio
aūt ordine magne dignitatis est homo. Simi
litudo ꝛ imago dei est: sortiri potest consortiū
angeloꝝ. Et deus factus est homo. Nō potest
vlterius hūanitas ꝓuehi/ ꝙ se poterit deitas in
clinari. Beatificari potest homo: ꝛ in repromis
sionē supna regna suscepit. Utinā ab homini
bus agnosceret quid est homo: ꝛ ꝑminētia quā
accepit sup aīalia seruaret ꝛ expauesceret cul
pam/ ne deueniret in penā: magis aūt ne amitte
ret gloriā. Sub potestate hominis etiā hic ho
mo cōstitutus erat quē timebat: ꝛ nos dei effi

gere nō possimus dñatum: cui nobilius chari-
tas ꝙ necessitas seruit. Nec nō ꝛ sup alios habe
re dñium fatebat: vt haberet milites eūtes ꝛ ve
nientes ꝛ operantē seruū. Miles vadēs / intelle
ctus ingrens: miles rediēs / affectus diligēs: ser-
uus operās / corpus est seruiēs. Beatus q̄ hāc
militiā ꝛ dñatum rōnabiliter tenet: vt intellect⁹
ingrat nō que corpus / sed q̄ aīam optimā faci-
unt: ꝛ affectus veniat ab his q̄ male dilexit / ad
illa q̄ rō vera inuenit: ꝛ corpus in illam transeat
actionē: nō ꝙ caro spiritui dominet / sed ipi sub
diuina lege pessundata iaceat. Fidei xͦo retri-
butio iuxta mensurā ad oēs virtutes extendit:
vt sicut illaꝝ cōpotes sumus / ita nostraꝝ iustaꝝ
petitionū assequamur effectum.

¶ De suscitatione adolescentis: secundum Lucam. Ca. XIII

Fontalis vita iesus: qꝛ de⁹: ꝛ apud quē
est fons vite: in ipso qꝫ vita oīm ab eter
no manet: nihil sibi morit / sibi oīa vi
uunt: ablaturus eternā mortē daturusqꝫ vitam /
immortali assumpta carne mūdo subuenit. Et
ostendēs se habere sup mortē imperiū: que non
Sap. 2 ex seipso / sed inuidia sathanica / patratione pec
cati in orbē terraꝝ intrauerat: ac etiā indefecti-
bilis vite veꝝ eē datorē: mortuos in hac vita re
uocauit ab inferis. Unde factuꝫ est deinceps a
Lu. 7. curatione pueri centurionis / **ibat iesus i ci-
uitatem que vocatur naym. Et ibāt
cum eo discipuli eius et turba copio
sa.** Quo ibat vbiqꝫ cōsistens? quo ibat oīa cōti-
nēs? quo ibat imobilis? quo ibat q̄ oīa poterat
voluntate pficere? quo ibat q̄ oīa in p̄sentia te-
net? quo ibat in oī loco effectiue p̄dominans?
Et forma serui erat itio: pedib⁹ ostendēs se ho
minē veraciter factū / nec subiugalib⁹ vtens: ad
vnā ciuitatē iens saluaturus oēs aduenerat: p̄-
noscēs accidēs affuturꝫ p quo ibat. Et ibāt cū
eo discipuli eius. Nō philosophoꝝ / nō sapiētū
sm carnē: sed dūtaxat eius q̄ supra humanā pru
dentiā dogmatizabat: sed in tanta simplicitate
ꝙ sensus prudentū sm carnem / corrūpebantur
in illa. Semoti erāt a ceteris discipuli ei⁹: quia
ipsum sequētes solū q̄ virtutis sursum ferentis
ꝛ beatitudinis sunt addiscebant. Nō eni decer-
bat alia docere iesum / nisi ea q̄ salutis existunt.
Doctor ꝛ doctrina cōuenientes erant. Actu ꝛ
theoria pficiebat salutē. Et optimus discipula-
tus nihil improbabile / nihil p cōtentionē / nihil
inutile docet. Discipulus iesu etiam q̄ videtur
abiectior / pfessores oēs excedit alterius facul-
tatis. Et ibat cū eo turba copiosa: nō tm̄ nume
ro / sed comitatu iesu: q̄ oīm visibiliū et inuisibi-
liū copiā habet. **Et appropinquans por
te ciuitatis** corpore: mente iā erat. **Et ecce
defunctus efferebatur:** qꝛ per se am
bulare nō poterat: nec nouerat por-
titores. Turpabat porta ex portatiōe defun-
cti: ꝛ turpatus lectus in quo iacuerat / similiter
ꝛ domus in qua ferebat: nec honor portatori-
bus erat. Omnia sunt horrori / omnia dedecori
vbi de morte causat: quā si ad aīam vocabulo
mutuato transferimus / oīa sunt culpanda / vbi
agit de pctō quod mortē aīe ptinus esse cogno
scimus. Nihil est laudabile in participantibus
cū aīa peccatrice: nihil in corpe turpius morte.
Ut aūt doctius loquar / nil turpius habet cor-
pus solitū viuere / nisi cū remanet p̄ter vitā: sic
ꝛ aīa cū peccatū cōmiserit / pdideritqꝫ virtutem.
Erat iste filius vnicus matris sue.
Unus est homis affectus (q̄uis plurificet in re
bus) q̄ ad phibita ire deliberans / ilico incurrit
exitium. Ecce hypanti fuit vita ꝛ mors / salus ꝛ
infirmitas / iustus ꝛ iniqu⁹: in porta insimul ob-
uiauerunt ad magnā scientiam eoꝝ q̄ inuisibili
ter agunt: qm̄ miris modis fit / vt saluator ma
lis deliberationib⁹ hoīm obuiet: ne male cōce-
pta pgrediant in actū. Nam ꝛ balaam ꝛ saulo Num. 22
aperte obicē fecit: vt ille dei populū nō maledi- Act. 9
ceret / ꝛ ne christicolas iste alligaret. Illū argu-
it p subiugalē: istū p vocē de celo terrentem. Et
aliud mysteriū se offert ad p̄struendā doctrinā:
ꝙ vidua occurrit christo / cū copia hoīm filium
secuta defunctū delatū ad sepulturā. Uidua: sꝫ
honoranda / si vere vidua erat. Relicta siquidē
a carnali viro p mortē / in spūales nuptias com
mutanda erat / christo desponsanda p fidē: que
duo damna tolerabat / mariti ꝛ filij mortē. Quo
rū typo peccatrix aīa duobus spūalibus malis
addicit: vt regentē intellectū amittat: ꝛ amorem
ad phibita sequat ipsa defunctū. Cui aderat co
pia ciuitatis / q̄ sequebat viduā: nō vt dolorē mi
nuerēt / sed augerent. Multa quidē hoībus sup
petunt ad mala cōplenda: sed q̄ venerat obuia-
re piculis / fletū reuocauit in gaudiū. **Quā vi-
duam cum vidisset dñs / misericordia
motus sup eam dixit illi: Noli flere.**
Homo christus erat / ꝛ corporaliter intuitus est
viduā deplorantē: sed mente plus nouerat / ꝛ mi
sericordia motus sup eā. Nō noua misericor-
dia noui motus est mot⁹: ab eterno misericors /
vt ab eterno deus est. Motus misericordie ad
ostensionē refert. Ostendit ei vt hō: quoniā ab
illa cordis affectione mouebat: ꝛ oibus misere
ri cupiens querebat / sup quos illā posset effun-
dere. Sed oēs indigent: nō tamē oēs se p̄parāt
ad illā suscipiendā. Oportet eñ miseros se ad
misericordiā p̄parare. Dis aūt q̄ misericordia
indiget / miser est: ꝛ oēs indigent: igit oēs mise-
ri sunt: sed nō oēs misericordiā psequunt. Sed
huic sup quā misericordia motus est / dicit p̄mo
Noli flere. Prohibet fletū / suscitatur⁹ mortuū:
Mors quippe causa fletus erat. Et nihil fletus
causa / ꝙ spiritualis mors: nihil plangenduꝫ ab
hominibus / ꝙ peccatū. Quid ciuitatū excidia?
Quid exitia corporꝝ? Quid cum mundi hui⁹ ma
la vniuersa crebrescunt / si non incurrit in pec-
catum: acsi destruerentur ea que virtutib⁹ sunt
inimica? Solum peccatū iustam habet materiā
deplorandi. Sed quare saluator fletum prohi-
bet: cum ex multis scripturis veteris testamen-
ti fletum indixisse sciamus? Uult deus fletū fie-

ri ꝑ sp̄ualibus malis: nō aūt ꝑ corꝑalibus dam
nis. Sed si peccatricis aīe ista vidua typum ha
bet / cur reuocat̄ a fletu? Merito ꝓpter p̄sentiā
saluatoris: q̄ etiam ex p̄teritis criminibus pro
fundere lachrymas prohibet: ꝛ pie abstergit il
las ab oculis hoīm: cū in eū fit tota conuersio:
cū ipse vult adesse ꝑ gratiam: cū ad eius ꝑfectū
incessanter accedit̄: cū oīm peccatoꝝ est indul
gentia irrogata. Et si ꝓhibet interduꝫ doloris
lachrymas / cū omniū peccatoꝝ est facta remis
sio: amoris eq̄dē lachrymas non resculpsit. Fit
in vidua ilico christo iubēte mesticiū. Et ipse
accessit et tetigit loculū. Hi autē qui
portabant steterunt. Corꝑaliter gesta sūt
hec / ꝛ sensibilē historiā habent: sed ea in alium
sensum cōuertimꝰ. Accessus christi iesu appro
ximatio est in infirmitatibꝰ nostris: maxime siq̄
dē cū in peccato iacemus mortui / ad eū accede
re nō valentes: nisi prius ipse accedat ad nos.
Tangit loculū: scꝫ anīe insensibilitatē in qua fe
rebat̄. Statio fit portatoꝝ: qm̄ oꝑante christo si
stunt fluida nostra: ꝛ ea q̄ portant hominem ad
humandū in humo terrenoꝝ. Portat̄ corpꝰ ex
quatuor elemētis ad mortē: ꝛ anima ex quatuor
affectionibus male ordinatis emoritur. Et ait
iesus: Adolescēs tibi dico surge. Et
resedit qui fuerat mortuus. Nō nomi
ne ꝓprio / sed ex etate eū nominās ab inferis re
uocat: innuēs q etas est aliqñ in culpa. Feruet
in iuuenibus sanguis: ꝛ animositas cū deprauā
tur ad oīa / est in eis: ad iram / ad cedes / ad mor
tes / ad p̄dam / ad lubricitatē. Res est infrunita
iuuentus: nisi a virtute aut terrore hoīm fuerit
coercita. Protinus aliq̄d signandū p̄struit̄ / cuꝫ
iste defunctus reuocatus ad vitā ex etate nomi
nat̄. Imperiosum est dei verbū: ꝛ quod p̄cipit /
statim fit: q̄uis posset oīa sola volūtate perfice
re. Et resedit q̄ fuerat mortuus. Ad sedem rō
nis ꝛ ad iudiciū eius interne reuersus est: q̄ ob
ruta ratione in sceleribus actu obruendus ve
lut insensibilis ferebat̄. Prior enim actio sp̄ua
liter suscitati est: vt reuertat̄ ad sedē mentis / ad
rōnis iudiciū / ad illā partē qua cunctis alijs ani
mantibus excelsior factus est: qua p̄ter illuꝫ qui
se p̄cellit / nihil debet inquirere: ac redire in eū
a quo rectitudinē rationis dimittendo recesse
Esa. 46 rat. Hinc ꝑ Esaiā dicit̄: Redite preuaricatores
ad cor. A quo recedētes hoīes ꝑ lubrica vel va
na vel deuia pergunt. Resedit igit̄ q̄ fuerat mor
tuus in sede rōnis. Iaꝫ nouerat quo pergebat
ꝛ quieuit ab actionibus prauis: interne audiēs
Esa. 1. vocē dn̄icam: Quiescite agere ꝑuerse. Solerti
verbo euangelista locutus est: quia q̄ ad male
agendū ferebat̄ in p̄ceps / resedit ad dn̄icaꝫ vo
cē quietē mentis enuncians. Et cū dn̄s dixerit
surge: nō resurrexit totus in corꝑe / sed resedit:
ad illā resurrectionē rōnis introrsus refert̄: vbi
est p̄mo ꝑlapsus: vbi primo ē resurrectio cele
brāda: vbi primo ē male agētis q̄es. Cū em̄ inte
rior homo sistitur a virtute / ne vlterius prohibi
ta gliscat: exterior ꝑuerso declinat ab actu. Et

cepit loqui. Signum erat anime omino ad
corpus reuerse. Sic ꝛ cum peccator reuocatur
ad vitam / incipit loqui: confiteri scilicet mala
que fecit: ꝛ gratias agere q existens diuine po
testati rebellis toleratus est: expectatus est et
quesitus ad veniam: nō derelictus in malis: nō
ilico factus inimicus dei / suam pertulit vltionē:
magis ergo erumpat in laudeꝫ / q relaxatis vitijs
supernoꝝ bonoꝝ pollicitationeꝫ accepit. Post
hec matri restituitur deploranti. Nam et de
dit illum matri sue. Quoniā materne pec
catoribus cōminat̄ / vt redeant ꝛ deplorent ad
uersa. Conuersos recipit: dirigit recte agentes
sine quo nullꝰ recte agere potest. Accepit au
tem omnes timor: et magnificabāt
deum / dicentes: Quia propheta ma
gnus surrexit ī nobis: et quia deus
visitauit plebem suam. Timor iste admi
rationis erat: etenim insolita intuebantur. Ma
gnificabant autem deum nō effectu / sed existi
matione atq; verbo: quia ꝓpheta magnꝰ ꝛ inso
litus resurrexit in seculo: ꝛ per eum deus visita
uit plebem suam. Magnus siquidem prophe
ta dicebat̄. Eratq; maior q̄ diceretur / imo maxi
mus omniū: qui omnia videbat / om̄ia nouerat:
nihilq; subterfugit sapientiā eius / cui nō est nu
merus: a cuius ꝯspectu nullus peccat inuisus.
Sed vtinā hoc mortales homines expauesce
rent atq; meditarent̄ / cum deliberant perperā
agere: q si humanos deuitāt oculos / istiꝰ aspe
ctum deuitare nō possunt: quoniā in omni loco
oculi dn̄i cōtemplant̄ bonos ꝛ malos. Et si gie
zi helizei ꝓphete nō potuit oculos effugere / dū
contra voluntatem eius motus a concupiscen
tia indebita plus habendi / a naaman vestes et
munera extorsisset: quanto minus nos subter
fugere poterimus male agentes / oculos preter
obicem desuper cuncta cernentis. Nunquid q̄
alijs prophetiam prestat / ipse priuabitur? Aut
qui finxit oculum / non considerat? Nec pecca
tum prophete Dauid prophetam potuit late
re nathan: qui per similitudinem ad eum repre
hēsurꝰ aduenit. Et pctm̄ saul factū est cognitū
samueli. Terreat̄ igit̄ hoīm corda: qm̄ ꝓpheta
magnꝰ surrexit in nobis: quē nihil latere pōt: q̄
oīa eque presentia / preterita ꝛ futura / et preui
dens bona ꝛ mala: sedulam actionem bonoꝝ
et malorum deuitationem predicando suasit.
Quid excusationis iuste habere possis huma
num genus: quid inquirere ad alium appellan
dum ignoro: si dei filius in carne prophetat: si
euangelizat superna: si apud inferos intruden
dos denunciat criminosos. Sed ecce retarda
tio ex aduerso consurget: nam si propheta est
magnus / cur sibi tota illa turba non credidit?
Cur non eum secuta est? Si timor eos appre
hendit / cur non mutauere vitam? Cur non sunt
ad meliora conuersi? Cognitio quam de pro
pheta perceperant / ipsorum est condemnatio.
Sicq; fit vt qui nouit cui possit adherere per
doctrine veritatem / et negligit: q ipse spere

nat ab eo quem nouit. Et agit sepe magno co-
gnoscentiū detrimento: vt solū verbis/nō imi-
tatione velint laudare recte docentē. Et q2 visi-
tauit dñs plebē suam. Profitebant isti se diui-
nam benignitatē agnoscere: q2 visitauerat dñs
populū suū: sed in hoc plus erat verboꝝ senten
tia/ꝙ ipsoꝝ cognitio. Non istam visitationem
in assumptione carnis a verbo factū esse crede
bant: nō ad dei verbū neqꝫ ad spiritūsanctū at-
tollit credulitas iudeoꝝ. Attamen vere sic erat/
ꝙ dñs in filio humanato visitauerat plebē suā:
quā dixerim omne humanū genus: quāꝗ̄ singu
lariter ꝛ peculiariter credat populus iudeoꝛuꝫ.
Sed nobis q̄ credimus/ꝛ hanc in baptismo su-
scipimus fidē/ꝑpetua ꝛ acerbioꝛa debēt toꝛmē-
ta si cōtempserimus visitātē: si diuine visitatiōi
nō coaptabit totus hō. Quid hac visitatiōe di
gnatus: vt altitudo diuina vbiqꝫ cōsistens/has
inferioꝛes partes in humano habitu visitaret:
q2 ꝛ habitus inter hoīes/ꝛ cū hoībus est inuen Phil.2.
tus vt hō. Uisitauit supn⁹ archiatrus egrotātē
in lecto terrene delectationis: quē mala cōsue-
tudo ꝑmebat. Et male secū ꝛ cū oībus vsus erat
ei: ꝛ inuenit in illo velut alteram factam naturā
ab illa quam dederat: q̄ sibi nō in substātia/sed
cōstabat ex moꝛibus. Et tam longeui tp̄is erat
illa coꝛruptio/ꝙ ex omni parte fetebat: nec ade-
rat potentia resurgendi. Uisitās cū arciatricis
argumētis interdū nō agnitus/interdū agnit⁹/
sed cōtēptus est. Erat aduersum sensui archia-
tricū studiū: sed eo laudabilius/quo plaga dam
nosioꝛ: ꝛ quo asperius/eo salubꝛius erat. Nihil
secū tulerat quod nō cōferret ꝑ omnia infirmā-
ti. In oīb⁹ aūt q̄ cōtempserūt archiatricā acti-
onem/ad damnationē eternam egrotatio facta
est. In his siquidē qui se cōmiserunt diuine sa-
lutem hominū opanti/eterna est subsecuta. Ca
ptiuum visitauit in carcere: in omnib⁹ mēbꝛis
cōpeditū inueniēs: illis sane cōpedib⁹ quibus
nō coꝛpa/sed hominū ligant affectus: oīno iex
plicabiles/nisi visitās explicatos absoluat. Igi
tur ad visitantē catenas nos inuisibiliter deti-
nentes extendamus manus/ ostendamus affe-
ctus: ꝛ omnē vinculationem pandamus ei. No
uit eñ etiā si occultabimus: sed ei voluntarie ꝑ
solutione fateamur. Sed nunquid visitare desi
stit? Nōne semp exercet visitationis officium?
Tunc exercuit cū ipse bibens moꝛtis potum sa
nauit egrotū: cū ingressus in carcerē/cōmerci-
ans cū captiuo/miseratus vinculati paupis ol
alia ope carentis/ꝑ ipō p̄ciū sanguinis soluit.
O ꝙ bonū obuiare iesu/ꝙ bonū cum ipso in hy
panti fieri. Flesticium factū est. Reuocat⁹ ab
inferis moꝛtuus. Uidua viro carnis/spūales cū
chꝛisto in fide nuptias celebꝛauit. Nam eius di
scipula bene didascala facta est: ꝛ fili⁹ eius secu
tus est ab inferis reuocantem. Uidentes opti-
mus timoꝛ inuasit. Iā vt ꝓpheta saluatoꝛ agni
tus dei benignitatē ceperunt fateri ꝙ visitaue-
rat plebem suam. Ex hoc circūitus/ꝓpter hoc
itinerarium nostre mentis esse omnino deberet
vt esset mutua ꝛ interna obuiatio inter chꝛistuꝫ
adhuc inter nos inuise ambulantē: ꝛ nos in hu
ius vite tenebꝛis ambulantes/ꝛ suspirantes in
supna's edes: ad quas nisi ipse obuiet/nō potest
esse accessus: neqꝫ a tumulo praue ꝯsuetudinis
ꝛ obdurate malicie regressus. Nec possum⁹ ad
intima nostra reuerti: a quibus ꝑ inania sensati
ua obiecta discessimus in incerto iaci: nisi iesus
iens ꝑ vtilibus nostris occurrat.

¶ De suscitatione filie iairi archisy-
nagogi: secundum Mattheū/Mar
cum et Lucam. Ca. XIIII

Uita vinēs in seipsa vita/nec ab alio: vi
ta indefectibilis/ vita imoꝛtalis/oīno
vita creauit in rebus creatis vitā: ꝛ vn
de in hominib⁹ ꝑpetuet ostendit: ꝛ interminat⁹
est moꝛtē quā nō fecit: vt amplius custodiretur
ꝛ amaret vita. Paululū durauit eius imperiū:
fraude immoꝛtalis maligni subintrauit moꝛtis
imperiū. Regnauit quoqꝫ ab adā vsqꝫ ad chꝛi-
stum/ꝛ a chꝛisto vsqꝫ ad seculū/illa que coꝛpa-
lis est: nec destruenda ꝑ aliquē ante iudiciū. No
uissime aūt inimica destruet moꝛs. Uita moꝛtē
odit: moꝛs in vitā seuit. Frustra quispiā fecia-
lis accederet/tractaturus cōcoꝛdiā inter ipsas:
solū altera/altera conflicta quiescere nouit. Nō
habebat creata misera vita/vnde posset illā ꝓ-
fligare de finibus/aut a suis dilectoꝛibus ex to-
to depellere: nisi summa vita calamitose vite p̄-
staret auxiliū: quod ꝛ fecit: attamē moꝛtali car-
ne vestita: ꝛ ꝑsequebat oīmode moꝛtē/q̄ suū re-
gnum sathanica fraude inuasit. In cuius iudi-
cium iam moꝛte pituros reuocabat ad vitaꝫ: vt
regnaret quod fecit: destrueret quod ipse nō fe
cit. Unde dñi ioannis discipulis responderet:
Et ecce venit vir cui nomen iairus: Mat.9
et ipse pꝛinceps synagoge erat: et ac Mar.5
cessit et cecidit ante pedes iesu/et ad Lu.8
oꝛauit: rogans eū vt intraret in do-
mū eius: quia filia vnica erat illi/ fe-
re annoꝛum duodecim: et hec moꝛie
batur. Ali⁹ euangelista: [Quoniam filia
mea in extremis est. Sed veni impone manuꝫ
tuā sup eā: vt salua fiat/ꝛ viuat. Et ꝯtigit cū iret
ꝛ sanaret in via hemoꝛrhoissaꝫ/venit q̄dā ad p̄n
cipem synagoge/dicens: q2 moꝛtua est filia tua.
Quid vltra vexas magr̄m?] Aut noli vexa-
re illum. Sed ſm aliū euangelistā: ipse tūc
accessit/scꝫ iterū: et adoꝛauit eū/dicens:
Dñe/filia mea mō defuncta est: sed veni impo-
ne manū tuā sup eam/ꝛ viuet. Iesus aūt audito
ꝟbo quod dicebat ait archisynagogo] scꝫ p̄ri
puelle: Noli timere. Crede tm̄ ꝛ salua erit
Et cū ꝑuenisset ad domū pꝛincipis/nō ꝑmisit in
troire secū quēꝗ̄: nisi petrū/ iacobū ꝛ ioannem
fratrem iacobi: ꝛ patrē ꝛ matrē puelle. Et cum
vidisset tibicines ꝛ turbā tumultuātē flentes ꝛ
eiulantes multū/dicebat ad eos: Recedite/noli
te flere: nō est moꝛtua puella/sed doꝛmit. Et de-
ridebant eum/scientes ꝙ moꝛtua esset. Ipse aūt
eiectis omnibus tenens manū puelle/ait: Ta-

bitha cumi: quod est interpretatũ/tibi dico sur-
ge. Et reuersus est spiritus eius: ⁊ cõtinuo sur-
rexit ⁊ ambulabat. Et iussit illi dare manduca-
re: Et precepit ne alicui dicerent quod factum
erat.] Magna preferꝭ in allegorijs occasio dis
serẽdi: sed ab illis alia tropologia me auertit.
Multiformis gratia dei multipliciter homies
innotuit: operãs sue virtutis antidota. Et ostẽ-
dit archisynagogi filia/cũ eius precib⁹ et fide
de morte reuocaꝭ ad vitam. Jairus est cuius fi-
lia infirmaꝭ ⁊ moritur: ⁊ illuminatio siquidẽ in-
terpretaꝭ ⁊ officio insignis: quia princeps in sy
nagoga erat. Ex quo timor incutitur: vt neqꝫ lu
men scientie neqꝫ dignitas sufficiãt ad tantam
anĩe infirmitatẽ: neqꝫ peccatoꝝ ꝓlapsum decli-
nandũ. Virtute opus est vt non peccemus: ha
benatio gratie facit vt nõ deueniaꝭ in mortem.
Quid illuminatio qualitercũqꝫ mũdalis/ cui nõ
est illuminatio dñs? Sed qui vere illuminatus
Psal. 26. erat/dicebat: Dñs illumĩatio mea. Nullius sci-
entie sermones illuminant/preter sermões dñi:
Psal. 118 Inquit enim scriptura: Declaratio sermonum
tuoꝝ illuminat: ⁊ intellectuꝫ dat paruulis. Non
enim declarati dñi sermones in anĩo eius erãt:
idcirco infirmitas ⁊ mors in domũ eius intra-
uerant. Quid alicui vnqꝫ profuit illuminatio/ꝑ-
terqꝫ in dño? Nec enim diuinoꝝ scientia profuit
salomoni/quin rueret procul pulsa virtute. Ve
ra mentis illuminatio ꝑtinus est virtutis: non
solũ cognite/sed astantis. Illuminat sol hemi-
spheriũ nostrũ/dũ in sphera sua agiꝭ suꝑ terrã:
sequunꝭ ilico tenebre/cũ fecit occasum: etiã lu-
minis noticia remanẽte/que oĩno tenebras nõ
depellit. Sic nõ vere virtus illuminat/nisi cum
astat in anima: ⁊ in ipsa videt debitas actiones.
Cũ vero nostra volũtate illam ꝓpellente de fini-
bus velut ex eius occasu tenebre subsequunꝭ: ⁊
erit lumẽ nõ lumẽ: lumẽ cognitionis/non lumẽ
accepti decoris: sed tenebre peccatoꝝ q̃ nostrã
infirmant animã: cũ vero densanꝭ/ operantur et
mortẽ. Porro cõtra alijs luminib⁹ qꝫ diuinis/
qꝫ virtutibus vere luciferis ⁊ seruatis maxima
hic inuectio tendereꝭ: sed subsequens hic diu
sistere me nõ sinit. Principatus in hominibus
nunq̃d obsistit vt peccata nõ faciat? Nõ me fal
lit scriptura gentiliũ: in qua repperi qꝫ ꝑnceps
gentiũ publice atqꝫ occulte turpiter peccaue-
rũt. Et quos human⁹ aspectus ⁊ rumor reipu-
blice auertit a crimine/ clandestinũ plus infe-
cit. Sed q̃d mihi de his lege dei carentibus dis
1. Re. 15 putare? Ad legititios reuertamur. Princeps
saul a deoqꝫ ostensus in regẽ triphariе deliquit
vt ex toto ob sua demerita reprob⁹ haberetur.
2. Re. 11 Dauid etiã deliquit: nec ex eo qꝫ a deo rex ordi
3. Re. 11 natus est/peccata preterijt. Salomon rex multi
pharie ꝑperam operat⁹ est. Omnesqꝫ reges iu-
da ⁊ samarie in sacris voluminib⁹ inueniuntur
criminib⁹ magnis obnoxij: nec a ꝑncipatu ha-
benati sunt: quoniã virtus non retinebat habe
nas: ac ꝑ hoc principat⁹ ⁊ scientia deflexa virtu
te a peccatis homines nõ auertũt. Infirmata

est igiꝭ filia Iairi archisynagogi: dilectio illa vi-
delicet q̃ generaꝭ. Hinc psalmista deplorabat:
Infirmata est in pauꝑtate virtus mea. Virtus p[...]
siq̃dem in infirmitate q̃escit/cũ dilectio bonoꝝ
opeꝝ ob gratie carentiaꝫ deficit. Sed quousqꝫ
facta sit in penis finalis intrusio/nõ deest que-
rentib⁹ recursus ad auxilia: maxime ad diuina
vbi deficiunt humana. Proinde hic audita fa-
ma christi accessit ad christũ: ꝓcidit ante illum:
fecit ꝑseuchas ꝓ infirmãte filia/ que vnica sibi
erat. Cõmonefactũ est nobis christo humiles
ꝑces porrigere/cũ vnica nostra dilectio infirma
tur: ⁊ expetere manũ potentie sue superponi no
bis. Similiter enim liberari possunt qui spiritu
mẽtis egrotãt. Hec filia in extremis erat: vt ni
hil deesset ad mortẽ. Ad extremas iniquitates
interdũ se dilectio peruersa protendit. Sed sũt
extrema vitioꝝ/sunt virtutũ/vtraqꝫ ꝑiculosa: sꝫ
vitioꝝ extremitas oĩno inexcusabilis/oĩno dã-
nabilis est. Virtus vero extrema se interdũ excu-
satione tueꝭ. Extremũ in omni re dicimus/ vbi
nihil amplius est de ipsa. Vnde extremũ est/vl-
tra quod nihil est eius ad quod referꝭ. Proin-
de extrema vitioꝝ ꝑtinus sunt ꝓgressiones ad
vltimũ: vltra quod ex inordinata volũtate non
possit in vitio alterius ꝓgredi: quis possit vitiũ
multotiens iterari. Sunt plerıqꝫ q̃ volũtate de-
ordinata ⁊ rõne ꝑuersa vsqꝫ ad extrema peccato
rũ deueniũt: vt nihil obmittãt in malis concu-
piscentijs/nihil in odio/nihil in vanitate/nihil
in suꝑbia/nihil in arrogantia: ⁊ cũ adest facul-
tas/actione cõsummãt. Extrema vero virtutum
aut reputatione sunt noxia/cũ q̃s opinaꝭ illarũ
apicẽ attigisse: aut actione/cũ ꝑ indiscretionem
ad actus extremos ledentes oĩno naturã deue-
niꝭ. Sic filia hominũ dilectio siue volũtas aut
actio laborat vt plurimũ in extremis: sicut in in-
firmitate fatiscens cũ est in extremis/ vicinus
est morti: ad quaꝫ extrema vite terminanꝭ. Sed
timẽti deũ bene erit in extremis: quoniã in illis
extremis timore dei ꝯcutiꝭ/ conuertiꝭ. Nec de-
sperandũ est de extremitatibus/si diuin⁹ timor
occurrat. Vbi vero dei timor nõ fuerit/ periculo
sunt extrema. Hinc per sapientiam diciꝭ: Extre-
ma gaudij luctus occupat. Et quanqꝫ hic intel-
ligantur extrema tempoꝝ/nihilominus intelligi
tur extremitas vitioꝝ: vt qui vsqꝫ ad extrema tẽ-
porum sine timore in gaudijs temporalib⁹ fuit/
a luctu interminabili teneaꝭ. Contra quos per
Hieremiã diciꝭ: Quia gladius domini deuora
bit ab extremo terre vsqꝫ ad extremũ eius. Alia
translatio: a termino vsqꝫ ad terminũ. Qui sũt
hi qui tenuerũt extrema vitioꝝ/ex omni extre-
mo vite tempoꝝ atqꝫ penarum dolenꝭ. Sed
nec illis philosophoꝝ regulis inuoluamur: q-
bus extrema dicunꝭ per eque a medio distãtia:
seu que in medio aliquo conueniunt: seu q̃ natu
rã medij sapiunt. Sed extrema omniũ nouissi-
ma sunt eorum que adijci possunt: etiam ad vir-
tutem ⁊ ad dignitates ⁊ ad nobiles actiões. Sꝫ
in ista puella pro termino vite sumitur: in male

ągentibus maloꝝ vltimitas. Moriebat̃ ista duodēnis puella: nec christus ante mortez voluit subuenire: vt ꝑ reuocationē a morte attolleret̃ miraculū/⁊ fides scientiuz ꝑamplius firmaret̃. Igit̃ a christi potentia nō retenta puella/mortis fecit occasum: ⁊ nūciatū archisynagogo ne vexaret vltra magistrū: acsi in eo nō esset potētia suscitandi. Desperat natura oīno seipam: vt cū mors viuentē extinxerit/ꝙ ipsa viuificare nō possit. Nec ex natura/nec ex vsu/nec ex ratione insurgit ista cognitio/ꝙ ꝑ hoīem sit ab inferis reuocatio suꝑ terrā. Christus reputabat̃ hō: ⁊ si magister/nō deus. Per oēs archisynagogi cōiunctos desperabat̃ de vita. Monstrat hoc denūcians mortē: suadensq; vt nō vexet magistꝝ. Sed insistit iairus opportune/nō improbiter: fide subnixus/nō hesitās. Accedit iteꝝ in eadez fide/adoratq; simili latria: ⁊ annūcians sibi denūciatā mortē/adhuc eius implorat aduentū ⁊ impositionē manus. Fide hic agit̃/sed non plena: cū denūciat sibi mortē quā ipse iā nouerat: cū petit ꝑ̄sentiā eius q̄ eque potens est absens. Ad infirmitatem fidei sue intorquebatur ꝙ denūciabat/ꝙ querebat aduentum. Remouet salnator dubiū fidei eius. Auget in animo fidem/spondetq; in fide nō hesitanti salutē. Nam ait archisynagogo: **Noli timere: tātū crede et salua erit.** Uidebat̃ archisynagog⁹ timere: ne tātū valeret potētia saluatoris in mortua sicut in infirma valuisset. Nō bene nouerat: qm̄ dei potentia est in paruis rebus ⁊ in magnis/⁊ in oībus equa. Remouet timorē sicut in vidua fletū. Hinc accipimus cōtingere posse timorez ex dubio fiendoꝝ: ⁊ differt ab aliis q̄ ab arguta sapientia sunt vocati. Remouet hunc saluator: qm̄ nihil sibi ꝑ̄ter incōueniēs impossibile. Noli timere. Acsi dicat: Oīa mihi eque possibilia sunt. Crede tm̄ ⁊ salua erit. Non ꝙ fides duntaxat sua virtute saluet: nisi creditus saluator efficiat. Nihil potest efficere fides neq; fidelis in his q̄ supra naturā fiunt: nisi deus/aut deus hō factor ⁊ facturus accedat. Sed ideo fides exq̄rit̃: quia solū fidelib⁹ iam factis aut vt fiant huiuscemodi suꝑnaturalia sunt prestanda. Meritum fidei siue fide natus nihil in suꝑnaturalib⁹ operat̃: sed ex his voluntarie motus oīpotens suꝑnaturaliter oꝑat̃. Proinde cū saluatori deo irremote assit omnipotētia oꝑandi: ex ꝑte indigentiū fides exquirit̃. Magnū munus fidei prerogatū est/cū dicit̃: Crede tm̄/⁊ salua erit. Itaq; dubietatis depulso timore/suasa in hoīe fide/iesus ad puellā exanimē facit ingressum. Inuenit tibicines: eos videlicet q̄ musicalibus instrumētis vtebant̃ in funerib⁹/in sono lugubri/cum lugubrib⁹ vocibus conciliatis. Mos em̄ tunc temporis in illis regionibus erat: vt ad ꝓuocādū luctum illis symphoniis in funeribus vterentur: sed a quibusdam tibiis appositis ori virtute flatus immissi/super foramina nunc appositis digitis/nunc remotis lamētabili sono sonantibus. Inuenit turbā tumultuantē/ꝓ funere flentes ⁊ eiulantes multū ꝓ filia: quia erat vnica patri. Hi oēs sunt augentes in temporali damno dolorē. Hos saluator remouet dicēs: **Recedite/nolite flere: nō est mortua puella/sed dormit.** Si peccata plāxissent/nō eis dn̄s indixisset recessum: nec auertisset et fletū. Mortua tamē puella erat/dormiebatq; sibi: vnde ab ignorantibus virtutē eius pariter derisus est. Nec mirū: nō enim amplius in eo ꝙ̄ quod est hoīs cognoscebant. Derident plerīq; in hoīe deū: nec in deo veꝝ hoīem venerantur. Non em̄ intelligebant hi quo sensu dn̄s loqueret̃. Sed oēs christus eiicit derisores. Gerebāt enim isti ꝓ futuris pessimū typū: cū multi derisui fecerint vitam christi/similiter ⁊ doctrinaz: in qua docet̃ agenda vita/similiter ⁊ speranda: ex qua ex velata fide cognoscit̃/ꝙ a morte peccati reuocatio fit ad vitā. Eiicit eos christus q̄ miserias alioꝝ deplorant: aduersus aūt ꝓprias quasi beati cōsistunt. Et eiectis oībus: trib⁹ apostolis/duob⁹ parentib⁹ stantibus cum christo mortuā puellā ipsam reuocauit ad vitā. Hi testes miraculi. Hos puella reuocata de morte aperiēs oculos primū debebat aspicere: nec alia obiecta prius opponenda erant reddite cognitioni. Authorē vite destructorēq; mortis/bona nature in parentib⁹/bona gratie in apostolis reuisura: vt facta cōparatione cognosceret q̄liter viuendū foret/⁊ quibus amplius deferēdū. Acsi ad puellā suscitatā exhortatiuus ⁊ excitatiuus sermo diceret̃. Isti sunt o filia parentes tui ꝑ quos in hanc vitam miserā deuenisti: q̄ te genuerūt mortalē ipsi mortales/peccatis obnoxiā ipsi pctōres. Uolente deo naturali ordine infuso/corruptibili semine te gignere potuerunt: sed te inuadentē infirmitatē acerbam prohibere nequiuerūt/neq; subsequā mortē. Cū iacuisti exanimis/luctus erat nullūq; iuuamē. Ecce vite factor ⁊ dator vocatus aduenit: tibi data manu in manu solo verbo te reuocauit ad vitam. Inspice igit̃ eum: ⁊ si amatrix es vite/datori vite subdaris. Ipse solus vite atq; mortis habet imperiū. Nihil in hoc tibi tui ꝓfuere parētes/ad abigendam mortē ⁊ reuocare vitā. Inspice filia. Expulsi sunt tui nature carnis cōsortes: q̄ te mortuā lamētabant̃ steriliter. Consortes gratie tibi cū a morte reuocaris assistunt. Uide petrum: respice iacobū: ꝯtēplare ioannē: hi alumni sunt gratie: hi vitam veterē obmittētes trāsierunt in nouam: quoꝝ similitudine sit tua vita deinceps. Obliuiscere patrē tuū: matrē carnis nullo pacto sequaris. Supra naturaz suscitata supra naturā viuere ratio te cōpellit. Uide i petro cognitionē christianā: in iacobo christianū agonē ⁊ luctū: agnosce in ioanne coadunantez gratie imitaris. Ista sunt q̄b⁹ āmodo te oportet insistere. Isti sunt quos saluator secū duxit: tuos uo ex natura parētes tecū inuenit: christi societati adhereas ad vitam denuo reuocata: paruipēdas ea q̄ tibi ad vitā ꝓdesse nequibant. Nā necessario factū est his q̄ pctōꝝ reuocātur

a morte/mutare in melius vitam: ⁊ illis assistere
qui nō ſm naturā/ſed ſm gratiam viuere statu-
erunt. Et cum talibus testibus accessisset vita
omniū christus ad corpus exanime/omnibus
aliis eiectis: tenens manū puelle illa significa-
tione qua socrus simonis sanando manū tenu-
erat/ait: **Tabitha cumi: quod est inter**
pretatū: puella tibi dico surge. Quod
in euāgelio interpretatū legimus/nobis aliter
interpretari nō licet. Directo verbo in puellam
excitata est: reuocata vt surgeret ꝑ gratiā/a de-
fectu in quē ceciderat ꝑ naturā. Mortuus omni
bus in peccatis dicit: vt resurgant ab illis ma-
lis in q̄ voluntarie ceciderunt. Audiuit ilico ver
bum spūs/qui corpus reliquerat. Ubi aūt et ꝙ
longe a corpore ille spūs abierat/soluz nouit q̄
reuocauit. Sed vbicūq; fuisset detentus ad ho
ram/audiuit dn̄icam vocē: sensit diuinā virtu-
tem: que vbiq; omnipotēs est/nihil habens ex
spaciis absēns: ⁊ reuersus est spūs eius/⁊ sur-
rexit continuo. Reuersus spūs ad corruptibile
corpus: ⁊ subito harmonia destituti corꝑis recō
ciliata est: ⁊ mortui ⁊ insensibiles sensus rediui
ui facti sunt. Eadem imagine hec oꝑatio in ani
mā transit/cum reuocat a malis. Et continuo
surrexit puella: vt actu exteriori appareat quod
intrinsecus actū est. Et ambulabat de virtute in
virtutē/progressum insinuans in his q̄ regressi
sunt ab exitio peccatoꝝ. Et iussit illi dare man-
ducare. Et post penitentiā peccatoꝝ/post ꝑmā
resurrectionē/post virtutis exitiū iubetur: vt sa
cramēta corꝑis ⁊ sanguinis christi apponant.
Joā.6 Ipse q̄ iussit/al's dixit: Ego sum panis viuus q̄
de celo descendi. Si q̄s mādicauerit ex hoc pa
ne/viuet in eternū. Ideo aīa reuocat a christo
de morte ad vitā: vt beate viuat in eternum. Pa
nis aūt corpus est christi/tribuens illam vitaz.
Proinde post virtutū exercitia iubet apponi/
vt manducet aīa ineptiis atq; ꝑuersis fessa la-
boribus/⁊ viuat in eternum. Etiam incōprehen
sibile beneficiū: ꝓpter eternam vita moia chri-
stus operat in nobis. Rectus siquidē ꝓgressus
in gratia/cū a morte peccati reuocandus est im
pius vt ꝑueniat in salutem. Fiunt primo ꝓseu-
che: apponit deus manū potentie sue: verbo im
perat: reuertit spūs ad ergastulū vnde discesse
rat: scz anima redit in ordinem rationis: surgi-
tur ab omni peccato/ambulatur: fitq; profectꝰ
semper ad amplius: iubetur vt apponatur cibus
illarum rerum saltē in fide: sine quibꝰ nemo po
tuit viuere in eternum: sicut saluator apte mon
Joā.6. strauit/dicens: Amen amen dico vobis: nisi mā
ducaueritis carnē filii hominis/⁊ biberitis eius
sanguinē: non habebitis vitā in vobis. Qui mā
ducauerit meam carnem/⁊ biberit meū sangui-
nem/habet vitam eternā. Et precepit ne cui di-
cerent quod factum est. Opera predicabāt qui-
dem ipsum: non indigebat humanis relationi
bus predicari.

De suscitatione lazari quatridua-ni; secundū Joannē tantū. Ca. XV

Mortalis a deo factus est homo/non
mortuus: a quo auersus mortuꝰ fieri:
⁊ vtrūq; secutū est vt auerteret ⁊ mo-
reret: nec erat regressus ad posse nō mori/et ad
mori non posse. Preuaricatio edicti equissimi
hoc effecit: ⁊ editi parentes primi ⁊ oīs propa-
gatio subsequa ei: ꝙ deus nō fecit soluere tribu
tum. Merito siquidem: quoniā qui quod deꝰ no
luit/fecit: subiiciat morti quā ipse nō fecit. Scri
ptura dicit ꝙ deus mortē nō fecit. Et q̄ ꝓtergre
dit quod deus vult/fiet ei quod ipse non vult.
Alia enim dicit scriptura: Nō vult deus mortez
peccatoris: sed vt conuertat ⁊ viuat. Et si non
vult mortē quā meret iuste peccator: multo mi-
nus nec volebat mortē eius q̄ non peccauerat.
Nulla mors de voluntate dei est: qm̄ ip̄e oīs vi
ta/⁊ ad se cōstituit oīm vitam. Sed q̄ sibiipsi pla
cet/sibiq; donat: q̄ sibimet datus est/morit: non
enim habet vnde de se plene viuere possit. Iu-
ra nihilitatis cōsistunt in homine: nō entitatis.
Ex nihilo em̄ in aīa et corpore factus est hō:
sed in sua creatione de nihilo spiraculum vite
suscepit/vt fieret in aīam viuentē: nō custodiēs
vitale pactū/in regionē mortis deiectus est: si-
biq; subiectus/illam vitare nequit. Et necessitas
facta ē de eo quod poterat esse volūtas: ⁊ nō re
leuat ab illa depressus/nisi ab eo q̄ creauit ad vi
tam: qui vt nos ab illa liberaret/sibi factus est
subditus. Et q2 homo moriebat in humanitate
nobis factus consors/illam insecutus est: nō vt
nō amplius interimeret quousq; hominū gene
ratio nō cessaret: sed vt non detineret in cinere
corꝑa q̄ de puluere facta sunt: quāꝙ aīe reoꝝ in
illa morte eterna q̄ potiꝰ dicit infelicissima vita
detineāt. Et ꝑsagiū fecit christꝰ hō nobiscū in
his quos reuocauit ab inferis: qm̄ solui pote-
rat ꝑ filiū dei ⁊ hoīs imperiū mortis: licet susci-
tauerit velut iterū morituros/quousq; generalis
resurrectio fiat mortuoꝝ. Et oportebat ꝙ dare
tur itelligi q̄s q̄lisq; hic eēt/q̄ aliā vitā daturus
aduenerat. Sz gēs stolida iudeoꝝ/signoꝝ ostē
siōe nutrita/nō intēdebat i eū: nisi esse quod erat
signa faterēt. Proinde i maiora signa ꝑ christū
deuentū est/scz vt fetēs mortuꝰ sua voce reuoca
ret ad vitā: q̄uis plurimoꝝ obstinata voluntas
etiā post signa in eū noluisset intuitū credulita-
tis defigere: sz hostil'r inseq̄ velut mortis reum:
aduersus quā deitatis potētiā ostēdebat. Sz q̄
tāta ostēsiōe reuocat ad vitā/his modis i mortē
deuenerat. **Erat quidā lāguēs lazarus**
a bethania/de castello marie et mar-
the sororū eiꝰ. Raro q̄dē scꝑtura diuina vbi q̄
dā posuit/ꝓpriū nomē adiecit: cū q̄dā absq; ad-
iectiōe ꝓprii noīs/aut aliquē iclytū aut idignū
ꝓpter facinora noīet: sz obmisso loq̄ndi genere
q̄d i re gesta potissimū sit videamꝰ. Lāguor mor
tē ꝑcedebat: ad quā inducēdā cū natura corꝑis
decertabat. Sic em̄ i vnoquoq; corꝑe agit: vt
aut lāguor intātū ꝑualeat/vt mortē irroget: aut
natura lāguorē supet/mortēq; deuitet. Hic typꝰ
in aīa generat; vt aut affectꝰ malꝰ q̄ languor est

aie mortē pcti inferat cū certat: aut gra vincat affectū prauū actūq depellat. Lāguebat hic lazarus lāguore vehemēti: et morti vicinabat ex ipso potius q illū ex se impelleret: vt iaz desperatio de salute sororum assistentiū aios titillaret. Sz vn corpi lāguor adueniat/ nobis physicari nō licet: magis vn anima ipsa lāguescat. Ex vitio siqdez et virtute aūt interdū aia languet. Sepe neq vitiū neq virtus ipsam languere cōpescat: sz cōmunis seu qdā applicata natura. Sz put lāguor infirmitas est: languet aia cū quod qrit nō inuenit: siue intelligere/ siue possidere aliqd querat. Languet cū inuenerit/ si minus q crediderit bonum fuerit/ aut aliqd incōmoditatis attulerit: etiā si sine rephēsione dilexerit/ silr languet: et si nō ferk in sibi expediēs languet. Dis amor sine adeptiōe languet. Sed hec ad rē corruptibilem referunk: vitiosus est languor/ si ad incorruptibilia virtus illū effecit. Ex neutro siqdē cū decentia non assistūt et insistūt ledentia: dūtaxat q p carētia vitij volūtati diuine volūtas hominū supponatur. Erat languens Lazarus languore mortali: vt ita inualesceret/ vt halitus nō remanerer. Et vergebat ptinus in occasum: vt homis extingueret vitam. Hoc ois infirmitas intendit in corpe: hoc peccati languor in aia satagit: et languor plixior grauat medicū. Sic pseuerans languor ab origine mūdi grauauit medicū christum: vt ipse medelam sumeret vnde languidus sanarek: vt paterek in corpore malum: a quo in anima et corpore expiaret infirmuz. Sed in bethania lazarus infirmabak: q castellū erat marie et Marthe sororuz eius. Ad noticiam facti euangelista ista cōmemorat/ scilicet locum et cognationem. Totusq mūdus infirmitatis est locus: nec humana cognatio illam valet auertere: nam deus est qui percutit et qui sanat: et nec est qui seipsum aut aliuz de manu sua possit eruere. Maria autem erat que vnxit dominum vngento: et capillis capitis sui tergebat. Uerba sunt euangeliste conterentis historiam: qui mariam dicit cum martha castelli Bethanie fuisse participem: quam etiā ex officio pietatis distinguit a ceteris: quoniā et plures erāt christi discipule que hoc nomine vocabank. Astabāt iste sorores plene mesticia lecrulo infirmantis: verbis exhortabāt: vt bono fieret animo suadebant: vt moris est muliercularū piarū blandiri egrotis. Et cū aduerterēt q euidēter in ipso natura deficeret: nec ars archiatrica poterat afferre remediū: quid agēdū foret psecte insimul consultarūt: vt ei p nunciū intimarent q iam multos infirmos sanauerat: et duos ad vitam reuocauerat a sepulchris. Melius eni sibi dolentibus et fratri languēti prouidere nō poterant: q ad euz recurrere q supra naturam et artē pōt conferre subsidia. Et multa in piculis docet necessitas: multa facit opportunitas cogitare: vt desperantes de humanis ad diuina se conferant. Nō tamen iste ab altitudine fidei cū miserūt ad christū velut ad ignorantez/ scientiā dantes de infirmitate germani: magis aūt si eum scire credentes hesitabant q suis dilectoribus ad opportūa deficeret/ qui diligentes se diligit: et ipse iam experimento pbauerāt q amabak a christo: ex eo q hospitiū apud eas quadam singularitate susceperat: et q marie induiserat peccata multa: et a qua se tāgi cōsensit: et in altera fluxum sanguinis desiccauit. Et inuenientes nuncium domesticū domus/ q iesum ex mutua visione cognosceret transmiserūt: legationem paruam in verbis/ magnam in pondere imponentes. Domine ecce quez amas infirmatur. Iura pmittūt amoris: cui nulla deneganda est iusta subuentio/ cū dicūt: Ecce quem amas. Et ipsius sequunk regulam qui multa non loquik: sed tm vt cōstitutus est in psperis vel aduersis/ notificat diligenti: qm vere diligens nouit formare affectū et exhibere subsidiū fm contingentia in dilectū. Sed in his duabus sororibus duas vitas cognouerim: contemplatiuā videlicet et actiuā: que subuenire cupiūt homini egrotanti: mittētes amorem legatū ad christū omniū vitam: qui nostra mala impugnaturus aduenit. Aptius quidē orationem dixerim officio legationis insistere: que causas male aduenientes nouit exponere: atq aduersa indicare que patitur autor eius. Hec existēs in terris/ celo se iserit. Cōstituta in imis/ alta pulsat. Sibi non obsistunt interualla locorum. Nulla munimina sibi obicem faciūt. A lōge vt de ppe loquitur. Hec velociter currit ad exponendum mala que patimur: ad denūciandum que nobis ex aduerso cōsurgūt. Et plena est scriptura veteris testamēti huiuscemodi testimonijs: q omnes sancti cuz tribulationibus agebank/ orationē dño pmiserunt: nec quem nūcium expeditiorem ad dñm mitterent/ inuenerūt. Hec breuiter infestantia mala denunciat. Non psequik dūm multiplicatione verborum in ictu et iaculate que ptectorem nouit alloquitur: Dñe ecce quē amas/ infirmak. Sz mira sūt verba: magisq miranda sententia. Si amas o christe: quomodo et qualiter infirmak: Sinis ne tuos infirmari dilectos: Si infirmatur: vbi est quod amas: Nam a te nō diligi hec est penitus mortalis infirmitas: cū neminē diligis/ nisi quē diligēdum agnoueris: neminem tua dilectione priues/ nisi iuste decreueris. Nouerat dominus anteq sibi dicerek/ q lazarus infirmabak: et nihilominus ab alio nūciante suscepit. Simili modo cunctorum miserias nouit: et ad repellendū expedit vt ei humiliter exponamus. Nam Dauid cū sepe orasset ad dominū/ semp suas miserias replicat: vt in psalmis pluribus legētibus claret. Populus dei cū orabat: etiaz cūcta mala contra que interpellabat dominū/ replicabat. Job/ tobias/ esdras/ neemias/ cūctiq prophete/ iudith/ hester cū dñm pcib9 exorabāt: illa molesta contra q orōnib9 intēdebāt/ explicādo i mediū pferebāt. Sic iste sorores corpe absentes/ mēte psentes; adeūtes dñm p nūciū ipsi

molestiam anime indicabant. Non autem ora-
bant voce vt veniret/sed mēte: ꝓferebāt tñ ꝙ ip
saꝝ animū aggrauabat. Ecce quem amas infir
maꝛ. Quid subnectendū fuisset: si verbis vlteriꝰ
ꝓcessisset oratio: Ecce quē amas infirmaꝛ. Igi
tur aut eum sanitati restitue/nosq; a doloribus
exnas: aut si ꝓ melioribus decedere decreuisti/
sibi requiē nobisq; patientiā ꝑsta. Eādē aliter.
Ecce quē amas infirmaꝛ. Ergo quod melius ē
decerne: ⁊ de oībus volūtas tua fiat: nosq; tuaȝ
semꝑ laudabimus bonitatē. Nunq̄ melius no
stre terminanꝛ ꝓseuche/ꝙ vt referanꝛ in dñi vo
luntatē: vt in his q̄ decernit sibi nostra volūtas
pacata subdaꝛ. **Audiens autē iesus di-
xit eis: Infirmitas hec nō est ad mor
teȝ: sed vt glorificetur filius dei per
eam.** Ecce quare ꝑmisit infirmari quem amā-
bat: quia nō ad mortē eternā/sed ad ꝓbationem
virtutis/ad examinationē bonitatis. Ut etiaȝ in
malis que patimur dei gloria relucescat: multis
nos tētari varijs tribulatiōibus sinit. Attñ illa
infirmitas ad mortē corꝑis erat: etem̄ ipsa secu
ta est: sed nō est apud eū qui fontalis est vita: sȝ
nec ad mortē vt ꝑ eius imꝑio ab ipsa inreuoca
bilē retineret: siue vt post illā temꝑalē corꝑis in
firmitatē eterna mors in anima sequereꝛ. Sȝ vt
glorificareꝛ filius dei ꝑ eā. Nō ad augmentū il-
lius quam ab eterno possidebat: aut noua glo-
ria qua caruit: sed apud discipulos eius ⁊ apud
gentem incredulam iudeoꝝ/quam conabaꝛ si-
gnis ⁊ verbis ad sua rudimenta cōuertere: nec-
nō apud futuros fideles vsq; seculi finē qui chri
sto tribuūt gloriam: cum eum audiūt ⁊ credunt
supra naturā huiuscemodi fecisse mysteria. Nō
autem in his que christus operabaꝛ/vnde glo-
rificareꝛ ad seipsum velut ad indignū/aut hu-
mana delectatione affectum aliquid intorque-
bat: sed vestris vtilitatibus alte consultus sic
agebat. Non suscipit incrementum filius dei:
nec homines augent sibi gloriam: cuȝ ipsum ex
mire factis extollūt aut laudibus predicāt. In-
imitabilia ⁊ immutabilia omnia sunt in dei filio
Sȝ sic agendū est nobis: vt euȝ glorificemus/si
glorie eius volumus esse ꝑticipes. De nullo q̄-
dē signo siue ꝓdigio sic gloriam suam christus
manifestari asseruit ꝙ de isto: licet quoddam si-
mile de ceco nato dixisse videreꝛ: scȝ vt ꝑter pec
cata ꝓpria ⁊ ꝓpinquoꝝ parentū ob id cecū fu-
isse natū: vt dei oꝑa in illo manifestarenꝛ. Quo-
niam quatriduanus suscitādus erat: neminem
christus tante diuturnitatis extinctū reuocauit
ab īferis: nullū tā insignē virū atq; magnis de-
ploratū ante suā passioneȝ suscitauit a mortuis:
vt spes etiā aliter vtilior ꝑstareꝛ ꝙ posset ⁊ q̄tū-
cūq; in peccatis diutinos ad iusticiam reuoca-
re. **Diligebat autem iesus martham
et sororem eius mariam et lazarum.**
Hoc euāgelista denūciat: qui nouerat et mores
eius ⁊ signa dilectionis eius que ad istos mon-
strauerat: apud quos elegerat iura hospitij si-
cut apud filios pacis: quos ⁊ arguit dñm dilexis

se: quia ipse diligētes se diligit. Quid aūt gratiꝰ
inueniri possit ignoro ꝙ a dño esse dilectū: fortu
tē em̄ ꝑmonstrat inesse in dilecto: qm̄ ipm nō ꝑ-
sonaꝝ/sed virtutū credimus acceptorē. Et bea-
titudinē quandā insinuat: ꝙ a creatore creatu-
ra/homo a deo/miser a btō/mortalis a vita dili
gaꝛ. Et si omnia q̄ sunt in optionē venirent: di-
ligere deū ⁊ ab ipso diligi esset ꝑ ceteris eligen
dū. Nam vnū est ꝯsummate virtutis: alterū ve-
ro beatitudinis est. Si vero inter ista duo com
positiua electio adueniret/diligere potius sua-
derem: qm̄ hoc magis ⁊ ꝑsertim expedit omni
viuēti/ex electione nancisci quod sui est iuris et
debiti ad agendū. Diligere quideȝ deū iusticia
ipsa compellit/nostri est iuris atq; virtutis: dili
gi vero a deo/sue dūtaxat est potestatis. Amor
ad deū est meriti/amor a deo est ꝑmij. Amor ad
deū retributioneȝ acq̄rit: amor a deo retribuit.
Et amor dei semꝑ retorqueꝛ in nostrum: noster
aūt nō semꝑ retorqueꝛ in deum. Hec maxime a
cūctis fere mortalibus ex dilectione appetunꝛ:
scȝ diligere ⁊ amari. Et semꝑ q̄dam suspitio di-
ligentiū animos vexat/ne minus ꝙ diligant di
liganꝛ: nō aūt ex suspitione laborant/ne plus di
liganꝛ ꝙ diligāt. In iure vero aut arte dilectio
nis solertes atq; periti/semꝑ satagūt ꝙ recipi-
ant plus inferre. Intercū vero exꝑti sunt q̄ im
transitiuo amore/nō retransitiuo alios dilexe-
rūt. Et si hoc inter homines ⁊ homines quoti-
die agiꝛ: q̄to magis cunctoꝝ mortalium omnis
deberet esse conatus: vt christuȝ diligerēt: vt ab
ipso amarenꝛ. Sed nec expediret conari in secū
dū/si vere ꝑferaꝛ ⁊ ꝑmū: qm̄ diligebat iesus mar
tham ⁊ mariam sororē eius ⁊ lazaꝝ: nō q̄ hospi
tes/nō quia nobiles/nō quia mulieres/nō quia
vir insignis ⁊ prudens/non quia diuites: sed q̄
suos cognouerat amatores. Optima ista trini-
tas quam christus dñs diligebat: quam si quis
acute speculari tētabit/aliq̄d occulti mysterij su
pra sensuȝ humanū inueniet. **Ut ergo audi-
uit quia infirmabatur: tunc mansit
in eodem loco duobus diebus.** Hec
mora fuit vt in sua corꝑali absentia lazarus mo
rereꝛ: ⁊ quatriduanus fieret in sepulchro. **De-
inde post hec dicit discipulis suis:
Eamus in iudeā iterum. Dicunt ei
discipuli: Rabbi nunc querebant te
iudei lapidari: et iterum vadis illuc.**
Ordine sociali christus cuȝ suis discipulis agit
cum hortatur/cum agenda predicit: nō eos po
testatiue deducit. Et volebat ob Lazarum ve-
nire iterum in iudeam: a qua paulo ante disces-
serat. Sed terrentur discipuli pro seipsis: ma-
gis autem videntur zelum preferre magistri: al-
legantes iudeorum vesaniam/qui eum tentaue-
runt lapidare. Boni discipuli qui volunt pre-
seruare magistrum/maxime docentem vtilia et
sursum ferentem virtutem: et illa que non cor-
pus in hac vita/sed que animam optimam fa-
ciunt. Pusillus iste grex erat sollicitus de pa-
store qui eos verbis vite pascebat: ne a iudeorū

inuidia traderet exitio. Manipulus iste inermi um militũ pter ducẽ nõ sperabat victoriam de ꝯgressu: tũc q2 nõ poterãt eũ tueri armis/ conabant in fugã. Nolebãt orbari patre misericordiaꝝ ⁊ gr̃e/ q̃ naturales reliq̃rãt. Quoddã sil'e rc/periẽ in veteri testamẽto de zelo seruoꝝ ad dominũ. Nã cũ dauid egressus esset ad bellũ con-
2.Reg.21 tra castra philistinoꝝ: q̃daꝫ de philisteis nisus est signãter ꝑcutere dauid: q̃ abisai filio saruie ꝑsidio existẽte euasit. Tũc iurauerũt viri dauid/ dicẽtes: Iã non egredieris nobiscũ in bellũ: ne extinguas lucernã in israel. Prudẽter atq3 ꝓbi ter decreuerũt viri dauid bellare bella eius ꝑter ꝑsentiã eius: ne vt assolet euenire/ ipse rex interiret: quo capto vel mortuo bellatoribus non est vltra vigor seu causa certandi. Et hoc est ꝓbata fidelitas seruoꝝ ad dñm: vt exponãt se periculis ꝓpter ipsum: et velint in laboribus esse dño quiescẽte. Timebãt ne in israel lucerna extingueret: qm̃ ipse ordinatus a deo illũ populũ regimine sue sapiẽ gubernabat: ⁊ erat velut lucernã in domo ꝑstans oĩbus in quã actionẽ declinare ꝯueniat. Plus enim est in regno prouidentia regis q̃ bellatoꝝ. Sic zelãtes christum discipuli/ q̃uis modica fide cũ credebãt q̃ posset inuite mori: dissuadebãt vlterius cũ improbitate iudeoꝝ velle habere cõgressum. Excusabat tñ pius amor in eis fidei paruitatẽ: qm̃ christus nisi volũtarie pati nõ potuit. Sed nec adhuc oĩa nouerant christi mysteria: necdũ aĩa bãtur ad mortẽ: qm̃ nõ adhuc spũs ille diuinus infulserat/ qui ꝓ vera vita corporũ fecit exponere vitã. Inductiõe humili conat celestis dux degens in terris suos cõmilitones quos elegerat suã inducere ad sequelã: quia siue absterrerent mortis metu in seipsis aut in celesti duce seq̃ renitebant. Hinc saluator ad eos acsi dux ꝓ futuro bello ad suos animandos milites loqueret. Respondit iesus: Nõne duodecim sunt hore diei? Si quis ambulauerit in die/ non offendit: quia lucẽ huius mundi videt. Si quis litterã ⁊ nõ sensum aduertit: importuna videt responsio. Sed nec alit eis christus apologizari debuit: nisi q2 duodecim sunt hore diei: pro eo q̃ in eis facile atq3 tantundem hominem imitari contingit: ⁊ in successione tempoꝝ sepe fuit successio voluntatum ad mutationem agende nequitie vel virtutis: nihil existente stabile in hominibus sup terram. Magis autem naturalis ordinis debito sequelam exigere videbat: velut hore dieꝫ/ sic ipsum ad omnia sequerent. Quoniã si quis ambulauerit in die/ nõ offendit. Multi eñ in die ambulant ⁊ offendunt: quia lucem videre non possunt/ aut videre contemnũt. Claudere ad lumen oculos: impingere in obicem absq3 duce necessitas facta est. Si vero ad spiritualẽ actionem referimus: vniuersitas omnium recte agere volentium est in horis: que diem inobscurabilem christũ sequi debet inexceptuate ad quaslibet actiones. Ambulatio diurna offendiculũ nõ suscipit: nocturna ꝟo scandalũ patit: ⁊ absq3 disceptatione seu obiectione verboꝝ in hoc nobis sufficiat christi patrona sentẽtia. Sensu altiore ista pensantes/ lux inuisibilis ⁊ rationalis mũdi est rectus amor: nox ꝟo amor obliquus. Lux veritas/ nox falsitas est: lux timor dei/ nox timor mundi: in quo ambulans scandalum passus est. Uidete qualibus rõnibus atq3 sermonibus hortat iesus suos discipulos ad sequelam ⁊ ad doctũ ducem oĩno statuit spectare tyrones ⁊ discipulos ad magistrum/ seruos ad dñm. Et post hec dicit eis: Lazarus amicus noster dormit: sed vado vt a somno excitem illum. More antiquo (sicut vetus scriptura narrat) dñs loquebat: vbi sepe dicitur de mortuis/ dormiuit cum patribus suis. Et psalmista dicit: Dormierunt somnũ suũ/ ⁊ nihil in- Psal.75
uenerũt: oẽs viri diuitiaꝝ in manibus suis. Et i
libro Machabeorum legit de his q̃ cũ pietate 2.Ma.12.
dormitionẽ acceperant: vt ex dormitiõe huiuscemodi mors intelligat. Nec credat dominus locutus fuisse iuxta intelligentiã lingue latine: vt sibi dormiret ꝓpter potentiã suã faciliter suscitandũ: sed vere mortuũ asseruit. Quod apostoli de somni dormitione intelligentes: cũ dormire sit cõmune morti atq3 quieti: adiecerunt dicentes: Domine si dormit/ saluus erit. Sꝫ occultã energiam dominus fuisse in lazaro hic ostendit: cum suũ ⁊ totius discipulatus eius appellat amicũ/ dicens: lazarus amicꝰ noster. Nihil amplius apud proceres mũdi inuenitur/ q̃ ipsos habere amicos: etenim mediatores inter amicos ad necessaria seu ad cõquirẽda placita nõ existunt: ꝑcũctatur amicus/ si ignorat amici decẽtia: ⁊ si nouit/ impendit. Oĩpotens ⁊ oĩa sciens est christus: beatus ergo cui extat amicus. Uirtutẽ ⁊ misericordiã possidet/ q̃ christũ ⁊ discipulatũ eius habet amicos. Et ad vitã agendam nihil expeditius/ imo nihil maius q̃ amare christũ/ diligereq3 doctrinã. Sed q̃ cõuentio christi ad homĩes/ vt eos velit habere amicos? Que dignatio est/ q̃ subuectio est/ q̃ appellatur amicus? Non tamẽ hoĩs ad deũ esset ascẽsus/ vt illo in amicitia frueret: nisi dignaret ipse ad nostra infima inclinari. Nam moyses q̃ cũ domino velut cũ amico loq̃bat/ fiebatq3 cõuersio: ipse in mõte sinai ascẽdebat/ ⁊ ad eũ dñs descendebat. Amicus ꝓ amico nõ nouit in necessitate recusare labores. Et ecce celestis amicꝰ ꝓ terreno se disponit ad itinera/ dicẽs: Eamus iterũ in iudeam: et reuersus vado/ vt a somno excitem eũ. Insidens adhuc i cordibus discipuloꝝ terror seu zelus ad christum/ eos ad sequelã inclinari nõ sinit: sed semp cũ specie pietatis ꝯtendũt/ dicẽtes: Dñe si dormit/ saluus erit. Intelligebãt discipuli dormitiõis dũtaxat alterã partẽ: sꝫ vt euãgelista exponit: Dixerat aũt iesus de morte eiꝰ. Illi autẽ putauerũt q̃ de dormitiõe soni diceret. Nimis a iusticia subiectiõis sunt alieni/ q̃ semp cũ dictatore cõtendũt: etiam si preferant

pietatē: ſi ſpecie melioꝛis boni/ſi p̄textu pericu-li euadēdi/ſi zelo dilectiōis accēſi: cū ex ſepe la-tis verbis animū nouerint dirigētis. **Tūc dixit eis ieſus mãifeſte: Lazarus moꝛtuus eſt: ſed gaudeo ꝓpter vos vt credatis/quoniam nō eram ibi.** Aperit ieſus quod ipſi neſciebant: ⁊ lazaꝝ moꝛtuum nūciat. Gaudiū vero chꝛiſti ꝓpter apl'os id inſinuat: vt ipſi credant eū oīno ſcire abſentia vt p̄ſentia: ⁊ nihil penitus eſſe quod ſuā ſcientiam fugiat. Nō em̄ chꝛiſtus ſua/ſed diſcipuloꝝ vtilitate ↄgaudet q̄ de firma chꝛiſti credulitate naſcit̄: vt nō aliter/ſed ſicut eſt ita credat̄. Si preſens fuiſſet: nil magni videret̄ lazarū ſciuiſſe defunctū. Excedit poꝛro humanā ſcientiā ꝙ abſq; relatoꝛe abſens agnouit. Nō em̄ nunciuz de moꝛte ſicut de infirmitate ſuſcepat: ⁊ hoc adiecit **vt credatis quoniam non erā ibi.** In pauoꝛē atq; cautelā hoc verbū coꝛda diſcipuloꝝ vertere debuit: ſi omniū ſecretoꝝ p̄ſentium ⁊ abſentiū parē noticiā habet: vt etiā terrenī aliq̄d mali agere vel cogitare/eius ſciētiaz vitare credētes. Quod male infelix iudas aduertit: q̄ in ſuis malefactis foꝛtaſſis eius credebat declinare ſcientiā. Sed omne coꝛ intelligebat̄ ab illo: ⁊ eū nihil latere pōt. Et iā gaudiuz ꝓpter diſcipulos chꝛiſto erat/ꝙ ex reuocatiōe illius a moꝛtuis in fide amplius firmarent̄: quē foꝛte ab eius ſoꝛoꝛibꝰ ꝓſeuchatus deuenire nō ꝑmiſiſſet in moꝛtē/aut fieri quatriduanū. Semper tn̄ ꝓ maioꝛi augumēto fideliuz fuerūt geſta dn̄i ſaluatoꝛis. Attn̄ cuz hec dixiſſet et ſtatuiſſet oīno reſuſcitare defunctū: calefecit coꝛda tepētiū: et tabeſcētiū aīos vigoꝛauit: quod Thomas oſtēdit cū alios affaret. **Dicit ergo Thomas qui dicitur didymus/ad diſcipulos: Eamus et nos et moꝛiamur cum illo.** Impoſſibile factum eſt detineri a moꝛte eū q̄ cū vita moꝛeret̄: et em̄ chꝛiſtus ē vita. Ecce bonus cōmilito q̄ ad ꝓbitatem ſocios animat: et velut ignitus carbo alios extinctos nitit̄ facere rediuiuos: ⁊ a moꝛtis pauoꝛe iā factus extraneus alios inuitat ad moꝛtē: dignum oīno ratus oēs milites ſi expedit moꝛtē ſubire cum duce: maxime illā modicā caterуā poſt celeſtis ducis moꝛtē vita iudicabat indignā. Propterea oēs hoꝛtat̄ ad moꝛtē ſi ipſe moꝛi decreuerit: acſi diceret: Quid nobis vita poſt ducē? Eſt ne p̄cioſioꝛ vita omniū noſtrū ꝙ ducis ⁊ domini omniū? Quid eū ſeq̄ cūctamur ſi vult ad bella ꝓcedere: vbi nō nos ante p̄mittit: ſed ipſe primus vult habere ↄgreſſuz? Cur ſibi adheſimus ſi ſeq̄ retardamur? Cur ei fidē dedimus: ſi terga vertimus ſine bello? Magna nobis aſcriberet̄ ignauia ſi ipſo iubēte nollemus p̄cedere nondū ſequi dn̄m p̄euntē. Nec nō inexpiabile dedecus eſt omniū militū etiā rege exiſtēte in aula: ſi ad imperiū eius nollēt aduerſus hoſtes arma mouere. Non eſt ſubiectoꝝ ad quid eos velint exponere p̄ſidētes. Etiā ad Thome eloquiū ptinebat. Nōne oīa dimiſimus ꝓpter iſtum: quem nō ꝓpter terrena/ſed ꝓpter celeſtia imitamur: quem nō purū hominē/ſed deū ⁊ hominē ↄfitemur? Magna fidei ⁊ amoꝛis adheſio erat i thoma: q̄ timoꝛi moꝛtis repudiuz dederat: animabatq; ſocios huiuſcemodi timoꝛē abijcere. Sicut legimus in veteri teſtamēto/ſecūdo Regū decimoquinto: cuz ethai getheus regi Dauid ſuadēti vt remaneret in ciuitate: nec ꝓſequeret̄ eum ꝑſecutionē a filio ſuſtinentē: noluit acquieſcere: ſed hoc fert̄ dediſſe reſpōſum: Viuit dn̄s ⁊ viuit dn̄s meus rex: qm̄ in quocūq; loco fueris dn̄e mi rex/ſiue in moꝛte ſiue in vita: ibi erit ſeruus tuus. Et ſi ad terrenuz dn̄m noſcit̄ vſq; ad incluſionē moꝛtis ſeruata fidelitas: quid ad omniū creatoꝛē ⁊ dn̄m? In futurā martyruz cedem verbū iſtud etiā ferebat̄: qui altitudine fidei/feruoꝛe charitatis/in moꝛtez ſua coꝛpa ꝓpt dn̄m tradiderūt: ⁊ in dn̄o moꝛtui ſunt: qm̄ beati moꝛtui qui in dn̄o moꝛiunt̄. Et ꝓpter euz moꝛtui ſunt p̄mo ꝓpꝛijs volūtatibus/⁊ his que mūdus ſuis dilectoꝛibus offert: deinde in ꝓmptitudine ſpūs ad moꝛtē coꝛpa tradiderīt illi quos tyrānoꝝ infidelis terroꝛ inuenit: ꝙ plures vero velut abdicati mūdo moꝛtui/moꝛtē coꝛpoꝛū nō ab alijs illatā/ſed ex diuina ꝓuidētia cū gaudio expectauerūt. Et nihil maius repertū eſt ex virtute in actionibus hominū: ꝙ moꝛi cū illo et in illo ⁊ ꝓpter illū/qui ꝓ oībus moꝛtuis in peccatis et in coꝛpe moꝛituris moꝛtuus eſt ⁊ reſurrexit. Dis tutū feruoꝛ exhalauit cū dixit: Moꝛiamur cū illo. Sed cū oēs moꝛtis debito teneantur obnoxij: quid chꝛiſto ex moꝛi cū ipſo tribuitur? In quo thomas credebat gratificari pamplius coꝛā chꝛiſto: cur ↄdiſcipulos īuitabat ad moꝛtē/ad quā impellunt̄ omnes hoīes ex natura? Dixerim ipſa p̄uētio tempis quo quis moꝛtē poſſit deuitare/ipſa moꝛiēdi volūtas/ipſa indifferentia moꝛiendi/deſyderium conformitatis ad caput/⁊ ipſa chꝛiſtifoꝛmitas mereri homines glorioſoſq; martyres fecit. Et ſi illo in tūc cum chꝛiſto apoſtoli nō ſunt moꝛtui/nec tēpoꝛe paſſionis eius: in poſterꝝ vero moꝛtem cū chꝛiſto ⁊ in chꝛiſto ꝓmptiſſime ꝑſoluerūt: non decubātes in lectis: ſed tyrānoꝝ terroꝛe in verberibus ⁊ ludibꝛijs ⁊ in ſanguine ↄſecrati. Sz vt quid ſubintulit thomas: eamus ⁊ moꝛiamur cum illo: cum ipſe chꝛiſtus non de ſe moꝛituro/ſed de lazaro ſuſcitaturo loqueret̄? Ad timoꝛem diſcipuloꝝ verba ꝓtulit: qui memoꝛes ꝑfidie iudeoꝝ aduerſus chꝛiſtum etiam ipſi affligi cū ipſo metuebant. Sed cū feruoꝛ fidei in coꝛdibus hominū inualeſcit: nihilopendit̄ vita: derident̄ mine: vilipendunt̄ terroꝛes: furoꝛ tyrrannoꝝ ⁊ gemitus pueroꝝ: verba terrentia vt clamoꝛ eorum: miniſtri ſcelerū vt manus infirmoꝝ. Nihil em̄ eſt ex inductionibus demonū/ex inuētionibus hoīm/ex genere ſupplicioꝝ/quod feruoꝛē fidei poſſit rep̄mere cū ferueſcit: aut charitatez extinguere cū ardeſcit. **Venit itaq; Jeſus et inuenit eū quatuoꝛ dies in monumēto habentez.** Motu coꝛpis venit q̄ animo p̄ſens erat: p̄ſens

omnino qui inuẽturus erat. Inuenit quod scie
bat quod ipse nõ ꝑdiderat. Nec nouũ aut isoli-
tum sibi videbat hoĩs dissoluta cõpago: nec ad
vitã reuocatio impossibilis quatriduani cada-
ueris. Sed quatuor diebus voluit iacere huma
tum: vt dissoluti corpis vita recessisse ꝓbaret: ⁊
anima reuocata in thecã spectantiũ astrueret fi
dem: p̃staret solamẽ afflictis: diuina gloria mõ-
straret in hoĩe: ⁊ ꝑfidorum oĩno ꝯfunderet impro
bitas/cũ sic mirifice reuocaret quatriduanus
ad vitã. Pessima quadra ista cũ pctõr ꝑ dies q̃-
tuor iacet inclusus: vt nihil desit ad malorum effici
entiã/quousq; peccatũ cũ ꝯsummatũ fuerit ge-
neret mortẽ: illã videlicet que nõ corpus anima/
sed animã vita ꝑuat. Et cũ in octo cõminationi
bus ⁊ improperijs ante factis/quas diuersis gẽ
Amos.1. tibus facit dñs ꝑ Amos ꝓphetã/sup q̃tuor sce-
leribus facturũ cõuersionẽ se denegat: vt sciant
hoĩes q̃ta sollicitudine oporteat custodiri/ne
quarti diei rota subiungat ad culpam: vt ꝑmuz
scelus sit delectatio mali: secundũ cõsensus: ter-
tiũ actio ꝑuersa: quartũ impenitentia. Sic ⁊ hi
quatuor dies quos iste habet in monumẽto/ea-
dem serie calculentur: vt velut in corpe mortuo
nulla est surgendi potestas/nisi virtus supna ꝑ-
fecerit: sic nulla valitudo recedendi a vitijs his
qui pctã in longã ꝯsuetudinẽ traduxerũt: iacent
sub lapidea duricia tumulati: sed oĩa sunt pos-
sibilia apud deuz. **Erat autem bethania
iuxta hierusalem quasi stadijs quin-
decim.** Optima situatio huius castri: quia ꝓ-
pe hierusalem. Semp enĩ domus vere obedien
tie iuxta visionẽ pacis assistit. Nã si obediẽs nõ
videt in anima sua pacẽ: frustra obedientie sub-
iacet in animo ꝑturbatus. Et ad pacificam obe
dientiã potest fieri suscitatio in anima mortuo-
rum. Domus obedientie bethania/hierusalem
pacis visio interp̃tat: que q̃ndecim stadiorum spa
cio interiecto iungunt: vt in decem p̃ceptis/in
sensibus quinq; obediẽtia plena fiat. Aliter aũt
obedientia et visio pacis nõ continuant ad in-
uicem/nisi ꝑ huiuscemodi numerum stadiorum. Sta-
dium quippe a stando dictum est: quia exortũ a
magno Hercule habuit: qui centũ vigintiq̃nq;
passibus vno anhelitu absq; respiratione curre
bat: sicq; stabat. **Multi autem ex iudeis
venerant ad mariam et marthaz: vt
consolarentur eas de fratre suo.** Con
solatores onerosi sunt: qui nisi verbotenus non
possunt afferre iuuamen: ⁊ p̃terq̃ lingua nõ va-
lent inferre leticiã: nec causam remouere tristi-
cie. Nisi recõpensatio fiat de ꝑditis/nõ ad ꝯso-
lationẽ adduci/sed ad patientiã põt induci ꝑua
tio amãtis. In antidotis dũtaxat solet ꝯsolatio
adhiberi. Ad desperate dimissa patientia opus
est. Que ꝯsolatio his qui rem amatam irrecupe
rabiliter ꝑdiderũt? Quam consolationez super
mortuos possunt p̃stare mortales? Plãgere si-
mul possunt in augmentũ doloris: nõ ipsius re-
mouere materiã. Ad omnez rerum priuationem ꝑ
antidota potest ꝯsolatio ꝑuenire: p̃terq̃ in mor

te charorum ⁊ ꝑditione membrorum. Nõ habet hoc
humana potẽtia: vt vitalia possit afferre. Et vt
traijciamus in aliũ sensum: que ꝯsolatio his du
abus sororibus/scz anime ⁊ carni sup affectum
mortuũ in peccatis: sup sepultũ interiorẽ homi
nem in terrenis: sup spiritũ nostrũ ꝯsuetudina-
riuz in delictis: sup cor impenitẽs/ thesaurizãs
dei irã in die ire? Ad huiuscemodi funus neque
unt ꝯsolari mortales: sed solus q̃ a tumulis va-
let reuocare sepultos: sicut ⁊ scriptũ est: Consõ Psal.93
latiões tue/scz dei nõ hominũ/ letificauerũt ani
mã meam. Et apostolus ait: Bñdictus deus et 2.Corin.1
pater dñi nostri iesu christi: qui consolat nos in
omni tribulatione nostra. Et deplorans ꝓphe Tren.1
ta hierusalẽ dicebat: Non est qui ꝯsolet eam ex
oĩbus charis eius. Nõ est vera ꝯsolatio mortu-
is in peccatis ab huius seculi charis: nisi verus
ꝯsolator adueniat. Proinde martha consolato
res onerosos ⁊ hũane loquẽtes dimisit/cũ chri-
sti nouit aduentũ. **Martha autẽ cum au
diuit quia iesus venit/occurrit. Ma-
ria domi sedebat: quia nondum no-
uerat aduenisse iesum.** Etenĩ illa citius ꝑ
currisset. Dimittit martha domum: dimittit so-
rorem: dimittit cõsanguineos ⁊ amicos: dimit-
tit q̃ hũane venerãt p̃stare solamina: ⁊ incõsulta
venit cũ supiorẽ potẽtia ⁊ virtute aduenire co-
gnouit. Dimittunt bona: cũ meliora ꝑueniũt.
Et ima ꝓ summis/terrena ꝓ celestibus/hũa-
na ꝓ diuĩs dimittere ratio sic sana docet. Nec
sunt expetẽda ꝯsilia/vbi euidentia melioris ap-
paret. Et summa christus est causa/vt oĩa fiant
repudio cũ aduenit. Et hũana ꝯsolatio desera-
tur/vt se ꝑmittit adesse diuina. Beatus igit est
qui christo venienti festinus occurrit: nec nouit
tarda molimina in occursum de superis ꝓperã
ti. Et cũ venisset/**dixit martha ad iesum:
Domine si fuisses hic/frater meus
non fuisset mortuus.** Infideliter ⁊ fideli
ter/infirmiter ⁊ alte martha loquebat cũ dice-
bat: Dñe si fuisses hic. Ibi fuerat: sed ipa nesci
ebat. Secundũ hominẽ ꝓsũpebat in verbis/nõ
ꝯsyderans vbiq; p̃sentiã deitatis. Forte dolor
hãc cõsyderationẽ ademerat: aut modica fides
intellectum ꝯfuderat: vt non posset iesus nisi p̃-
sens destruere mortis imperium. Sz fideliter ⁊
alte ꝓtulit q̃ mors ipso p̃sente/ausum nõ fecis-
set in fratre. Recte ꝓnunciauit: quia vbi vita p̃-
sens/mors ipsa defugit. Competit hoc verbum
oĩbus volũtate labentibus in peccata: que mor
tez in aĩa priusq̃ in corpe opant. Domine si fu-
isses nobiscum/ ꝓlapsi non fuissemus in mor-
tẽ. Protinus vbi christus animarum vita non
aderit: peccatum regnat in corpore: mors per-
fundat eius animam ex toto. Sed non cause-
mus christum cuz ipsius non habemus presen
tiam: nobis ascribamus maliciam/q̃ iniuste
christum deserẽtes iuste ab ipso deserimur: qui
nunq̃ deserit nisi deseratur. Attamen ad fortio-
ra fidei se martha conuertit: cuz adiecit: **Sed
et nunc scio: quia quecunq; poposce-**

ris a deo/dabit tibi deus. Si purũ ho-
minẽ credit: magne potentie magneq̃ sanctita-
tis eũ autumauit apud deũ: q̃ suo℞ p̃caminũ in
teruẽtu frater reuocet̃ ab inferis. Si vero deũ
⁊ hominẽ credit: in p̃te fides eius hebescit: q̃
nisi porrigat p̃ces in alto/suscitare nõ possit: cũ
nihil sit quod nequit p̃ficere deus homo. Et q̃-
uis interdũ corã astãtibus p̃ces ad patrẽ porre-
xerit vt homo/nõ vt deus: fecit humilitate ho-
minis/nõ necessitate potẽtie: vt asseueret orãdi
morẽ/nõ indigentiã passus: etẽ eque potentie
vt pater est filius: nec ab illa minoratus in ali-
quo factus homo. Sed huic fidei iesus ad vota
rñdet ⁊ desyderio deplorãtis/dicens: Resur-
get frater tuus. Nõ fuit p̃phetia/s₃ p̃mis-
sio vt lazarus sua potestate resurgeret: sed quia
eũ paulopost suscitaturus erat. Dulce verbum
anime: cu₃ p̃mittit̃ resuscitãdus affectus. Sed
martha nõ in p̃sens/sed suã fidẽ traijcit in futu-
rũ cum dicit: Scio quia resurget in re-
surrectione in nouissimo die. Amor fe-
stinus possidendi quesitũ tardũ reputat quous-
q̃ possideat: nec credit factũ fieri nisi comple-
tũ aspiciat: et causat intercapedine tempo℞ p̃-
mittentẽ/nisi cõfestĩ votũ ↄcesserit. At iesus nõ
illã auertẽs a fide vltime resurrectiõis: agnosci
cupidus q̃lis esset p quo facturus ilico erat: ad
plenitudinẽ fidei se totũ p̃rogãs/interrogando
p̃uocat marthã. Ego su₃ resurrectio et
vita. Qui credit in me/etiam si mor-
tuus fuerit viuet. Et omnis qui vi-
uit et credit in me/non morietur ine-
ternum. Credis hoc? Resurrectio ẽ chri-
stus p mortuis/vita p viuis: vt ad dupla₃ resur
rectionẽ nostrã p duplici morte q̃ regnat in no
bis/ipsius simpla resurrectio referat̃. Silr̃ fit ĩ
virtutibus ⁊ beatitudinibus ipsa vita/dũtaxat
in credulitate credẽtibus. Quãobrẽ interroga
tur martha/si credit: nã nõ credẽtibus nõ est cõ
ferenda beata resurrectio neq̃ vita: q̃q̃ etiã ad
penam ampliorẽ sint etiam impij resurrecturi.
Et bene christus nouerat si hoc martha crede-
Rom.10 bat. Sed si corde credit̃ ad iusticiã: ore tamẽ fit
confessio ad salutẽ. Ipse quidẽ fidem infundit:
alias aũt nemo credit: verbũ cuius in auribus
marthe sonans/iusticiam fidei transfudebat in
anima. Sic quoq̃ verba credendo℞ p doctores
sonant in auribus audientiũ: sed solũ deus cre-
dulitatẽ immittit in cordibus. Proinde Mar-
tha sic p̃uocata rñdet: Ego credidi: quia
tu es christus filius dei viui/ qui in
hunc mundum venisti. Omne fidei my-
sterium martha cõplexa est/cũ in vna p̃sona de-
um et hominẽ confitet̃: ⁊ filiũ nõ patrẽ/nõ sp̃m-
sanctũ asserit incarnatũ. Hominẽ ↄfitet̃ in chri
sti vocabulo: qm̃ nõ deus/s₃ hõ vnctus est: filiũ
⁊ deũ patrẽ viuũ ⁊ sp̃m sctm̃ amorẽ: cũ ipsum fa
tet̃ venisse in mundũ/non aliter hic visibilẽ q̃ p
susceptã carnẽ. Ab ore vtriusq̃ sexus hãc ↄfessi
Mat.16. onẽ christus dñs exq̃siuit: qñ Petrus interro-
gatus cũ ceteris/quẽ dicerẽt filiũ hois: a p̃re su-
perno doctus rñdit: Ego dico q̃ tu es christus
filius dei viui/q̃ in hunc mũdũ venisti. Et nũc
a martha/quẽ equa ⁊ simili ↄfessione fatet̃. Hec
cõfessio meret̃ nobis quicq̃d christus op̃at̃ in no
bis: ⁊ p̃ter hanc cõfessionẽ oĩa sunt irrita vota
mortaliũ. Et cum hec dixisset/ abijt et
vocauit mariã sororem suã silentio/
dicens: Magister adest et vocat te.
Non credamus marthã suo arbitrio a domo
recessisse: q̃uis affectione sororis in aĩa tene-
ret̃: quã sciebat anxiã visione magistri: s₃ a chri-
sto recepisse innuitionẽ aut signũ vt ipsam ac-
cersisset: aliter mentita fuisset/dicens: Magi-
ster adest ⁊ vocat te. Etẽ dñs q̃uis loqueret̃
cũ martha: ⁊ illã suis inquisitionib⁹ ad cõfessio
nẽ vere fidei p̃traxisset: q̃uis eã diligeret/ vt su-
pra textus eloquit̃: nõ suis precib⁹ fratrẽ reuo-
cabat a tumulo: plus meriti ⁊ virtutis aspiciẽs
in maria/quã velut dilectã discipulam expecta-
bat: necnõ quesita ob abstersa scelera videretur
data ↄtẽptui. Sed nec acceptorẽ p̃sonarũ dñm
iudicemus/huiuscemodi ⁊ omni labe carente₃
cũ fuerit p̃pensior ad mariã: sed maio℞ virtutũ
potius inspectorẽ: et eos q̃ peccauerũt mater-
na charitate fouentẽ. Et cũ duas vitas ĩ his du
abus mulierib⁹ legam⁹ esse signatas/actiuam ⁊
alta meditantẽ: plus cõtemplatiue q̃ actiue do-
naturus est christus: cui actiua semp̃ prior oc-
currit: q̃ ad magna ↄsyderãda mysteria iussa est
vocare sororẽ/sc₃ speculationẽ internã: q̃ actio
ni quasi germane sociat̃. Etenĩ in actionibus
sensibilib⁹ solũmodo cõstituti/nõ possunt inspi
cere alta resurrectiõis mysteria: nisi reuertatur
introrsum in illud secretũ/vbi sedes est sapien-
tie/vbi est speculatio veritatis/vbi veritas ipsa
refulget/vbi absq̃ strepitu regnat veritatis im
periũ: ⁊ in silentio capiunt̃ dogmata deitatis.
Proinde martha silenter accersiuit ipsa soro-
rẽ. Acsi diceret: Accessi ad dñm exponens mise
riã: querẽs misericordiã: alta resurrectiõis my-
steria p̃tentans. Sola repulsã patior: tecũ opta
ta vota feram: nõ me q̃ potẽs est exaudit abs te
oĩno te vult accersiri: mecũ penitus venire festi
na: ipse te vocat vt venias. Uere sic est q̃ nec si-
ne iussu dñi actio speculationẽ habet in sociã: ⁊
nisi deus vocet/ipsa nõ venit. Supra sensũ est
hoĩm alta ↄtẽplari. Sed cũ dicit: magister ad-
est ⁊ vocat te: dei appropinq̃tionẽ insinuat fa-
ctã electis eius: cui possibilitas hũana proxima
fieri nequit/nisi per pri⁹ ipse nobis approximet
Fit dñs nobis presens/vt sibi possim⁹ esse no-
stra speculatione presentes: a quo nũq̃ subter-
fugiendo aut quomodolibet aliter possum⁹ eẽ
absentes. Adest profecto dñs omnibus innocẽ-
tibus eum: in veritate vocans vt propius acce
damus/velut ad magistrũ celestia ⁊ diuina do-
centem: qui magister verax est/viam dei in veri
tate docet: vt per eam inoblique gradientes/in
id veniamus a quo ip̃e venit ad nos. Querit iste
magister instruere ignorantes: ⁊ viam vere sa-
pientie atq̃ immortalitatis monstrare morta-

Pro.4. libus. Sic eñ p sapientiã dicit: Uiam sapiẽtie mõstrabo tibi: ꝛ ducã te p semitas equitatis: q̃s cũ ingressus fueris / nõ coartabũt gressus tui: ꝛ currẽs non habebis offendiculũ. Sed ve his q̃ huic vocationi nõ pstant auditũ. Scriptũ est Pro.1 enim: Uocaui / ꝛ renuistis: extendi manũ / ꝛ non fuit q̃ aspiceret: despexistis omne cõsiliũ meũ / ꝛ increpationes meas neglexistis. Ego quoq3 in interitu vestro ridebo: ꝛ subsannabo / cũ vobis quod timebatis aduenerit. Et multa siquidez q̃ ibi sequunt in vltionẽ eoꝝ q̃ vocationẽ summi magistri despiciunt. Manet in erroribus q̃ non audit vocantẽ diuine magistrũ: ad cuius verba interna pstanda est auris. Corpalis enim licz in sono a doctore verba suscipiat: quid sapiãt / ipa nõ pcipit. Unde velut auris corpis martha internã ad magistrũ tam alte docentẽ innocat aurem mentis: scz mariã / q̃ domi remanserat non dũ mota: quia pri⁹ quod animale / deinde quod spũale est. Festinat auris mẽtis ad theorias diuinas: ꝛ abijcit tarda molimina cũ supnũ audierit adesse doctorem. **Hinc illa vt audiuit / surrexit cito: et venit ad eum.** Cito surgit quẽ dñs vocat: ꝛ male sedebat / q̃ vocat⁹ cito surrexit: aut meliora nouit esse ad q̃ vocabatur. Male sedet speculatio mentis domi terrenoꝝ / ꝛ cũ consultorib⁹ onerosis. Male sedet auris interior: si nõ assurgit audire diuina / solum humanis illecta. Sed prefert oĩbus q̃ adest ipe magister. Et maria solita erat videre iesũm: in cuius visione atq3 eloquijs interne iocundabat vt etiã ab omni actione corpus cõpesceret: que cũ priuabat ad tempus / reddebat ardentior ad videndũ. Ad quẽ audiens aduenisse maxime q2 vocauerat / concito gradu venit: stupẽs q eius memoriã sic apud se seruasset magister. **Maria ergo cũ venisset vbi erat iesus: videns eum cecidit ad pedes eius / dicẽs: Dñe si fuisses hic / frater meus non fuisset mortuus.** Bene cecidit ad illos venerandos pedes: quos rigãs lachrymis / capillis tergens: supra quos oscula crebra defigens / pungens totius deuotionis vnguento remissionẽ oĩm suoꝝ receperat peccatoꝝ: ꝛ vocez salutis audierat atq3 pacis etne. Procidit ante pedes / q̃ eã visitaturi aduenerant et suscitare germanũ: qui p ipsa laborauerant / super quos ipsa gradũ praue actionis defixerat / ne laberẽtur in peius: in q̃bus terminati fuerant gressus iniq̃: in q̃bus iuerat in sacramenta celestia. Male stat in se: ad ruinã se parat / qui stare in semetipso disponit. Angeli magni ꝛ primi homis casus edixerit q piculosissime in se stat. Sed cecidisse ante dñicos pedes obediẽtia pmpta / humilitate pfunda est resurrectionis initiũ / abolitio casus / imobilis firmatio / situatio incõcussa / debitum creature / solutio debiti: quies itineris laboriosi / pstratio ad salutẽ humanitatis / in deitate humilis latria. Sec nec martha cecidit ad pedes iesu: q̃m min⁹ venerat dilectũ oĩs in amore remissior: nec honorat honorandũ nesciens sicut ille q̃ nouit. Excedebat martham in amore maria: ꝛ de christo nouerat altiora: quanq̃ martha oẽm fidei altitudinẽ in christo confessa fuisset. Sed primo aspectu nõ pstrauit se ad pedes forsan non tantũ nouerat quantũ duce christo nouit in posteꝝ. Sed si hoc traijciat in tropos aĩa plus q caro / spũs q corpus / speculatio q actio / auris interna q exterior plus diligit atq3 cognoscit: ꝛ oĩa diuina pfundius venerat. Talia / sed nõ tot maria vt martha fatur ad christũ: Dñe si fuisses hic / frater meus nõ fuisset mortuus. Adhuc vt mos est mulieꝝ / sensualiter loquebant: ꝛ ab amore pprio exordiebant / cũ vtraq3 frater me⁹ exprimeret: acsi nihil esset iesu: ꝛ ante mortẽ intimauerant: ecce quẽ amas infirmatur. Inspiciẽda sunt huiuscemodi vba / q pusq moreret erat amatus iesu nõ frater noiat⁹: sed mortuus dicit frater meus: nã vnaqueq3 a pprio fodiebat dolore: q̃uis dolendi esset causa cõmunis: velut in vno funere / vbi multe sunt psone pprio dolore plangentes. Sed vnum erat funus / vna causa plangendi: scz q̃ decessit. Sed q2 viuens erat amatus iesu / id dixerim: q̃m christus est vita: ꝛ q̃ recte viuũt / sunt amati iesu: etiã si aliq̃n spũaliter infirment. Mortui nõ iesu: q2 deus mortẽ nõ fecit: nec letat in pditione morientiũ: ꝛ totũ est hoim ꝛ nõ dei / q in pctis morimur: q corpalis vita morte concludit. **Jesus ergo vt vidit eam plorantẽ / et vidit eos qui venerant cũ ea plorãtes: infremuit spũ: et turbauit semetipsum et dixit: Ubi posuistis eum?** Totum se christus in humana cõtraxit humane cõpatiẽs flentibus: factus est eis similis in dolorib⁹ absq3 pctõ: nõ tñ in causa doloris: volũtate ppria fremitũ doloris insinuans. Et seipm turbauit / ab alijs imperturbabilis ꝛ imperturbatus existẽs. Nõ eñ semetipm turbauit ironice: neq3 dãnũ amisse rei aut indigentiã seu aliq̃d inuoluntarie passus: sed exhibuit se flentib⁹ cõpassiuũ / ostẽdens q2 hõ verus erat: ꝛ vt deus hũc q̃triduanum suscitaturus erat. Et pmõstrauit humana / vt altẽ crederet de hoie cũ diuina succederẽt. Interrogat quod sciebat: vt ipsi pderẽt mortuũ / quẽ ipe faceret rediuiuũ: ꝛ vt magis clarescceret astãtiũ oculis quod abs dubio agebat: vt nõ posset parari calumnia / q̃uis esset inuidia secutura. Inq̃rit vbi posuistis eũ: velut exigẽs cõfessionẽ patratoꝝ scelerꝝ. Nõ eñ ignorat nostra facinora: nec aliq̃d agẽtes subterfugere possum⁹ ei⁹ sciẽtiam: sed ore vult a nobis manifestari que fecimus: vt agnoscamus in qualẽ miseriã peccãdo plabimur. Sic etiam exquisiuit adam / cum fregit obedientiam: Adam vbi es: quod ipse optime nouerat: sed inuitabat eum ad confessionẽ Gen.3. fracte obedientie: necnon vt agnosceret in quã vilitatem deuenerat / qui honoris sui fastigium nesciuerat custodire. Sed hinc velut si diceret: O mortales / vbi mortuũ posuistis: ex quo terreri debetis: quia sicut ipse fuit quod estis / sic eritis vosipsi quod est. Ubi posuistis eum qui vita

priuatus ambulare nō potuit? Ubi est nature cō sors/genealogia cōiunctus: cōuersatiōe domesticꝰ/amicitia charꝰ? O vtinā in cordibꝰ mortaliū teneret/in q̄d mors cogit redire corpꝰ: ⁊ vbi peccata tristē animā ponūt. Profecto dixerim ꝙ hec ꝯsyderatio a via iniq̄tatis multos auerteret. Sed velut esset inexplicabile malū dicūt: **Ueni et vide. Et lachrymatꝰ ē iesus** ostēdēs mētis affectū/quanta cōpassione sup miseros hoies ferebat/pro q̄bus diuinas lachrymas fundit: que testimoniū sūt doloris ⁊ amoris inuisi. Sed animaduertendum est q̄d est ꝙ rex seculoꝝ velut mestus illachrymat: ⁊ creator oīm deus fusis lachrymis tristiciā ꝓtestatur: et deus hō rigatus aqua maxillis internū pandit amorē: ⁊ plangendo ꝑfert dolorē cōsolator daturus cito leticiā. Quid est quod hominibus similitudine tanta se sociat: vt etiā cū plangentibus plangat? Omne seculū inuitat ad lachrymas/cū in valle lachrymaꝝ iesus genas ⁊ ora ꝑfudit: cū dei filius lachrymat humane/christus homo diuine deplorat. Una ꝓtinꝰ illaꝝ lachrymaꝝ ꝓ redemptiōe humani generis suffecisset in preciū: si preciositas eius appenderet in stathera iusticie: si fundendū sanguinē voluisset in lachrymas cōmutare. Magis ista cōtemplationi sunt tradenda q̄ scripto. Sed nec pretereat ꝙ maria sociata venit/ quā sunt carnis ꝯsolatores secuti: ⁊ ꝙ ad aduentū eius christus ꝓrupit in lachrymas: quoniā cū anima mouet seu contēplatio ad aliquid ꝑagendū/si qua sunt corpis trahit secū: ⁊ oīa fiunt admiratione eoꝝ que supra sensum agunt in aīa. Et supnus aspector interiora nostra respicit magis q̄ ea que sensibus exterioribꝰ fiūt: ⁊ ad motus interiores ip̄e mouet/⁊ interne nobis se sociat: factus familiaris votis internis: vt fere videat vnꝰ ex nobis. Nā ita christus exteriori gestu plorantibꝰ factꝰ est similis: vt astantiū animos in admiratiōe suspenderet: vt etiā ad inuicē loquerent. **Dixerūt ergo iudei: Ecce quō amabat eū.** Unde ista ostensio amoris demonstrata ꝑ dolorē: nisi q2 fremens ⁊ turbatus lachrymas fudit? **Quidā aūt ex ipsis: Non poterat hic qui aperuit oclos ceci nati/facere vt nō moreretur?** Nam ipsa confessio iudeoꝝ cōfundit eos/⁊ inexcusate accusat si nō credunt in christū: cum sic fateant ꝙ aperuit oculos ceci nati: ⁊ confiteant de ipso miracula que nullꝰ hominū fecit. Jam ipsi diuine potestatis in isto argumenta conficiūt: vt si vnū supnaturale potuit facere/ q̄ ⁊ reliquū poterat. Sed bene potuit ꝑseruare a morte/qui mortuū fecit iteꝝ redi uiuū: attamen noluit vt eius potentia fieret omno potentior. Si ad calumniā protulerant hec verba iudei/ꝙ christi esset diminuta potentia: q̄ vnū possit/alteꝝ nequit: apparebit ilico quātū possit. Si ex animo ꝓtulerūt/iusta est ipsoꝝ confusio: iusta eos damnatio seua tenet: si confitētur miraculum ꝙ authorem despiciūt/ꝙ ad christum fide nō veniūt. **Jesus iterum fremēs in semetipso venit ad monumētum.** Ingeminat actus saluator omniū christus: quibus ostendit amorem pariter ⁊ dolorē q̄bus assimilatus est nobis. Et iterat actiones exhibitas ꝓpter nos: vt veritas ipsaꝝ magis lclareat. **Erat autem spelunca: et lapis erat suppositus ei.** In saxis concauis sic homo positꝰ erat/⁊ saxo desuper premebat: vt ex omni parte cognoscamus duriciā peccatoris ⁊ obstinatā vitam: quē inferi nō terruerunt nō allexerūt supna: circūstantia nō eos induxerūt in dilectionē ⁊ noticiā creatoris. Merito data est peccatori sepultura cōsimilis ad cautelam ⁊ ꝑsagiū similiū futuroꝝ. Et totū humanū genꝰ in hoc mortuo intellexerim: quod int lapides idolatrie iacebat defossum: maxime gentilem populū/q̄ lapides sculptos sua religiōe colebat. **Ait iesus: Tollite lapidē.** Lapis suppositꝰ q̄ iubet auferri/duricia est cordis humani: q̄ nisi ꝑcepto dn̄i auferat/resuscitari non potest mortuꝰ in peccatis: sicut scriptū est: In similitudinē lapidis aque durant/scʒ voluptates hominū: cū ad peiora semꝑ decurrunt. Et a se ipso peccator est immobilis ad peccatū dimittēdū capessendamq̄ʒ virtutē: scriptura dicēte de impijs: Fiant immobiles quasi lapis. Et quod impossibile dicit apud hoīes/possibile ē apud deū. **Dicit ei martha: domine/iam fetet: quatriduanus est.** Hanc vocē dominus audire cupiebat: ad hoc venire distulerat vt audiret fetētē atq̄ʒ quatriduanū in monumēto: vt resurrectio mirabilior sequeret. Sed veꝝ ꝓnunciat de mortuo ꝙ fetet/quod in cadaueribus semꝑ cōtingit: vt etiā ad cadauera referat quod Esaias dicit: Et erit ꝓ suaui odore fetor. Nā q̄nto hūana corpa delicatius nutriunt/tanto fetidius resoluunt. Et alibi de maliciosis interfectis ꝓnūciat: Et de cadaueribꝰ ipsoꝝ ascēdet fetor. Porro cunctandum non est/ꝙ ex corporibꝰ mortuoꝝ huiusmodi fetor ꝓueniat: nam astantes charissimi abhorrent charissima corpora mortuoꝝ: vt sepe nares cōprimant/ ne fetorem olfactꝰ suscipiat: ⁊ cito humare festināt ne fetor inficiat remanentes. Sed si fetor mortuoꝝ in iniq̄tatibꝰ sentiret: cōuersatio mortaliū omnino scinderet: nec esset aliqua necessitudo aut copula seu amor innectens simul conuersari cōsentientes. Sed fetor peccatoꝝ q̄ percipit ⁊ sentit est vtiq̄ʒ mala fama ⁊ detestabilis actio ⁊ exemplaris infectio ꝓximoꝝ: cū exemplo vnius perperam agentis multi corrūpant. Nam ⁊ si verba Esaie traijciant ī aliū sensum/ꝙ ꝓ suaui odore fetor adueniat: q̄d dixerim/q̄ q̄nto magis q̄s ad seipm̄ accuratiꝰ viuit/tanto amplius fetet ad ꝓximū: ⁊ infectoꝝ in aīa maleviuēdi pestilētia inficiēs ꝑuagat in plurimos: ⁊ quatriduanus hic est: vt supra ꝑdiximꝰ. Sed om̄is labis hic aperit confessio: vt velut est q̄dra virtutū/sic ⁊ q̄dra vitiorum: vt contra prudentiam pro prudentia/cōtra iusticiam iniusticia/ꝯtra fortitudinē imbecillitas/cōtra temperantiā intēperātia

eregione cõsistat: ꝛ sic ꝑ effectũ maloꝝ quatri-
duanus denũciat̃ assolitus in pctis. Sed quia
martha vel timebat ne dñs sentiret fetorẽ aut
difficultatẽ: audiuit a dño: **Nõne dixi tibi:
quia si credideris / videbis gloriam
dei.** Hoc est quod ante ꝑdixerat: Infirmitas
hec nõ est ad mortẽ: sed vt glorificet̃ filius dei ꝑ
eam. Gloria dei ꝛ resurrectio mortuoꝝ non ad
seipm̃ / sed ad eos q̃ credunt ꝛ beate resurgunt.
Gloria dei potentia est eius quã nihil subterfu
gere põt: q̃ taliter nationi hominũ primo demõ
stranda erat. Porro credulitas ad oĩa bona in
cũctanter est ꝑuia: sine q̃ nemo in se atq̃ in alio
videre potuit resurrectionẽ inuisibilẽ a pecca-
tis. Et in hac vita quedã nõ modica est gloria
eripi a criminibꝰ: resurgere a tumulis pctõꝛuꝫ.
Tulerunt ergo lapidem male grauantẽ
duriciẽ ꝛ iniquitatẽ. Qm̃ sicut in sua natura la-
pis est grauis: sic in suo effectu est iniq̃tas gra-
uioꝛ. Hinc dauid formã cõuersi peccatoꝛis acci
Psal. 37 piens ait: Qm̃ iniq̃tates mee suꝑgresse sunt ca-
put meũ: ꝛ sicut onus graue grauate sunt super
me. Tollit̃ lapis situate duricie / cũ ꝑ ꝑdicatoꝛuꝫ
vocẽ auditoꝛ aut amoꝛe mollit̃ aut timoꝛe cõte
rit̃: aut cũ ꝑdocta homis rõ peccatoꝛis dedecꝰ
nouit / ꝛ decus virtutis intelligit. **Jesus aũt
eleuatis sursum oculis dixit: Pater
gratias ago tibi: quoniã audisti me.**
Eleuat oculos sursum vt homo / vnde cũcta bo-
Jaco. 1 na ꝓcedunt: sicut Jacobus dicit: Omne datũ
optimũ ꝛ omne donũ ꝑfectum desursum est. Et
qꝛ christus homo erat / se missum a patre ꝛ om̃ia
suscipere ab ipso lingua moribꝰ ꝓtestatur: ad
hocq̃ satagebat: vt sicut erat / ita crederet̃. Et
formã petitionũ ꝑrogat / cum supplices odas et
gratiarũactiones facit ad patrẽ. Legimus nãq̃
saluatoꝛẽ nostrũ pluries suos oculos leuasse in
Joã. 6 celũ oꝛando ad patrẽ: qñ multiplicauit q̃nq̃ pa-
nes ꝛ duos pisces / ad refectionẽ sequẽtiũ: sicut
tres euangeliste testant̃: vt quicquid sit spũalis
alimẽti / ꝛ etiam quo coꝛpaliter viuimus / habe-
Mar. 7. mus a patre. Et qñ sanauit surdũ ꝛ mutũ / suspi-
ciens in celũ ingemuit: vt recta obedientia ꝛ au
ditio veritatis ꝛ oꝛis cõfessio ad salutẽ / nõ aliũ-
de q̃ꝑ de celo ꝓueniat. Et cũ panẽ in sui coꝛpis
substantiã secreta ptãte cõuertit (vt testat̃ eccle
sia) oculos eleuauit in celũ: in designationẽ oc-
culte virtutis / q̃ nõ aliunde q̃ꝑ descendit: qua
vnũ coꝛpus sumus cũ christo: qua ꝛ possimꝰ in
Joã. 17 ipa celoꝝ superna cõscendere. Et cum sui clari-
ficationẽ expetũt a patre / oculos in celum leua
uit. Sic enim scriptũ est: Et subleuatis in celuꝫ
oculis dixit: Pater venit hoꝛa / clarifica filiũ tu-
um. Quid ad christũ verba ista cõueniunt / subti
cemus retoꝛquentes in moꝛes: vt qui claritatẽ
appetũt / nõ terrena postulent / sed celestẽ: et non
ab hominibus / sed a deo. Quid enim ꝓdest ad
tempus inter homines clarum fieri / si a dño nõ
approbamur: si nõ sumus supernis aptati: si su-
perno lumine illustrati nõ sumus: si ab eterno
Joã. 11 ꝛ celesti patre nõ discernimur? Et cum mortuũ
querit ad vitam / etiã ad celos oculos erigit: quo
niam inde resurgendi virtus. Pro celo est re-
surrectio oꝛdinata prima siue secunda. Et ne-
mo a sua iniquitate resurgit / nisi mente ferat̃ in
celum. **Pater gratias ago tibi: quoni
am audisti me. Ego autem sciebam
quia semper me audis: sed ꝓpter po
pulum qui circũstat dixi: vt credant
quia tu me misisti.** Semetipsum declarat
cur gratias egerit: quia vt erat / sic credi voluit.
Hoc enim optimũ omni nationi iesum credere
missum a deo ĩ nostra carne moꝛtali / sua ĩpassi
bili seruata natura. Et q̃ vere sit ipse filius dei:
cõmonefaciens omnibus q̃ in omni gratiarũ-
actione petitiones nostre innotescant apud de
um: ꝛ q̃ anteq̃ꝑ exaudiamur gratias referamus /
etiam si petitiones nostre cõtemptui traderen-
tur. Et si ante impetrationẽ docemur gratias ĩ
ferre: quid cum petitionũ nostraꝝ soꝛtimur effe
ctum? **Hec cũ dixisset voce magna cla
mauit: Lazare veni foꝛas.** Remoto la-
pide lazarus ꝓut positus erat ab omnibus vi-
debat̃: ꝛ idcirco in oꝛdine rei geste facta ẽ illa re-
motio: ne suscitandus alius q̃ꝑ lazarus credere-
tur. Nec de fantastico coꝛpe potuisset illo ĩ tũc
esse cunctamen: quãq̃ꝑ plurimis argumẽtis pro-
bandus esset q̃ꝑ ipse resuscitatus q̃ fuerat moꝛ-
tuus. Et cũ ita patesceret oculis intuentiũ / vo-
ce magna vocatur egredi foꝛas. Voce magna
a magno. Voce magna a magno effectu / a ma-
gno mysterio: ꝓ magno miraculo: pꝛo magno
auditu: ꝓ diuulgatiõe magna: ꝓ memoꝛia ma-
gna. Voce magna in hanc miserã vitam reuo-
cat moꝛtuũ: q̃ pendens in cruce clamans voce Lu. 23
magna tradidit spm̃: quoniã eque magnus mo
riens sicut viuens. Magnus suꝑ vitam: magnꝰ
suꝑ moꝛtem: vtriusq̃ tenens imperij potestatẽ.
Cũ magna vox ad aliquẽ vocandũ emittit̃: aut
nimis distat a vocante vocatus / aut pꝛofun-
de sopoꝛatꝰ est: aut circa eũ aliq̃ alij soni perstre
punt: quos vocis magnitudine opoꝛteat supe-
rari: aut a vocãte faciẽ habet auersam: aut intẽ-
te occupatus in aliquo seu aliqua surditate ta-
bescit. Hec quidẽ oĩa peccatoꝛibus huius secu
li vsq̃quaq̃ cõueniunt: ad quos expedit vt vox
magna plꝰ in effectu q̃ꝑ in sono emittat̃. Nõ lõ-
ge distant a dño peccatoꝛes: sicut in Job scri-
ptum est: Vidi stultum firma radice / ꝛ maledixi Job. 5
pulchꝛitudini eius statim: longe fient filij eius a
salute. Stultus est firma radice / qui mente de-
cepta in hac vita radicẽ sue voluntatis funda-
uit atq̃ firmauit: cuius filij desyderia videlicet
atq̃ opa longe sunt a salute: cũ solũ q̃ sunt terre
na sectant̃ / a salute oĩm que est christus elongã
tur. Et in psalmo dicit̃: Longe a peccatoꝛibus Psal. 118
salus: qꝛ iustificationes tuas non exquisierunt.
Etiã ꝑ Salomonẽ dicit̃: Longe est dñs ab im- Prouer. 15
pijs. Sed nõ aliter impij sunt / nisi qꝛ a deo elon
gant̃. Nã nõ deus ab hominibꝰ / sed ab ipso ho
mines longe per impietatem effugiunt. Et de
hypocritis ꝛ fallacibus Esaias ꝓnunciat: Po Esa. 29

pulus hic labĳs me honorat: cor aũt eoꝝ longe
Mat.15. eſt a me. Quod verbũ cõtra ſcribas ⁊ phariſe-
os dñs improperat. Et alibi ꝑ Eſaiam dñs cla
Eſa.46. mat: Audite me duro corde: qui longe eſtis a iu
ſticia. Qui longe ſunt a iuſticia/longe ſũt a chri
ſto: qm̃ ipſe factus eſt iuſticia a deo. Proinde
opportune voce magna clamat ad eos/qui tam
longe in ſuis iniquitatibꝰ a dño receſſerũt. Nã
nulla diſtantia maior ꝙ̃ inter deũ ⁊ hoĩes pec
Jone.1 catores. Sopore graui dormiebat fugitiuꝰ dñi
ionas: ad quẽ excitandũ in interiora nauis nau
te deſcenderũt. Profunde dormiũt/ꝗ dei obe-
dientiã velut ionas effugiunt. Et aſcendũt na-
uem euntem in tharſis terrena gaudia explora
re tentantes. Tharſis enim exploratio gaudĳ
interpretatur. Jbiqꝫ quieſcunt: ſed dormientes
Ephe.5 mortui ſunt. De ꝗbus apoſtolus ait: Exurge ꝗ
dormis: exurge a mortuis: ⁊ illuminabit te chri
ſtus. Si dormit/quomõ exurget a mortuis? Si
a mortuis/quõ dormit aut a dormitiõe reſurgit:
niſi qꝛ eſt mors dormitio/quies videlicet in pec
catis? Sunt etiã nõnulli quoꝝ aures pruriẽtes
doctores requirunt: qui nõ vera/ſed placita lo
quant: a veritate auerſi/vanitatibꝰ ſecli delecta
ti: ꝗ vocem ſuauẽ non audiunt/niſi in magnitu-
dine donoꝝ aut tormentoꝝ ineuitabiliũ ꝓferat.
2.Tim.4 De ꝗbus ꝑ apoſtolũ ad Timotheũ dicit: Erit
enĩ tempus cũ ſanã doctrinã nõ ſuſtinebũt: ſed
ad ſua deſyderia coacernabunt ſibi magiſtros
prurientes auribus. A veritate ꝗdẽ auditũ auer
tent: ad fabulas aũt cõuertent. Aliꝗd male do-
ctrine ꝑſtrepit in auribus hominũ/cũ contem-
ptui habet ſana doctrina: neqꝫ ab auditoribus
ſuſtinet. Et ꝙ̃ querunt magiſtros hũanis auri-
bus delectantes/vocẽ audire nolunt ſenſibꝰ ad
uerſantẽ: ⁊ illecti vanitatibꝰ ſeculi/a ꝟitate au-
ditũ auertũt: ⁊ cõuertunt ad fabulas impꝑtinen-
tes: ad illas videlicet narrationes/ ꝙ̃ nec habẽt
nec habere poſſunt aliquid deo dignum. Hos
ſic ſupatos expedit magna voce ſupari. Facies
quidem auerſam habent/ꝗ cõtumaci animo pa
cta diuina ſeruare cõtemnũt: de ꝗbus ꝑ pſalmi
Pſal.77 ſtam dicit: Auerterunt ſe ⁊ nõ ſeruauerũt pactũ
quẽadmodũ patres eoꝝ ꝯuerſi ſunt in arcũ pra-
uum. Cõtemnũt pleriqꝫ diuina ſeruare ꝓmiſſa
peſſimoꝝ viã animo ⁊ moribꝰ imitantes: ⁊ con
uertunt in arcũ prauũ. Prauus eſt arcus/a quo
ſpicula recte nõ ꝓdeũt: ⁊ a quo in amicum velut
inimicũ ſagitta dirigit. Sed hec nõ eſt arcꝰ pra
uitas/ſed intendẽtis. Qui enĩ ꝑcutit quẽ debet
ꝓtegere/eũ odit quẽ debet diligere. Et iuſto in-
iuſticiã parat/⁊ damnandũ impiũ liberat a per-
ditione: velut iudei ꝑ ꝗbus hec ꝓphetata ſunt
iuſtũ chriſtũ tradentes exitio/barraban impiũ
liberantes. Cõtra quos etiã ꝑ Hieremiã dñs lo
Hiere.2 quit: Et verterũt ad me terga ⁊ nõ facies/ cum
docerẽ eos diluculo ⁊ erudirẽ: ⁊ nollent audire
me vt acciperẽt diſciplinã. Semꝑ enĩ contuma-
ces ⁊ ꝓterui faciẽ/ſcꝫ verã cognitionẽ a domio
auertũt: ⁊ terga vertũt/diuina dogmata audire
nolẽtes: de ꝗbꝰ ꝑ aliũ ꝓphetã dicit: Et noluerũt

attẽdere: ⁊ verterũt ſcapulã recedẽtes: aures ſu
as aggrauauerũt ne audirẽt. Et cor ſuũ poſue-
rũt vt adamãtẽ ne audirẽt legẽ. Proinde ſic fa
ciem auerſam habentibꝰ magna voce clamare
expedit: vt faciẽ ad dñm vertãt/terga reuertãt.
Et ꝗ occupant in nimia ſollicitudine negocio
rũ mũdi/magna voce indigent vt auellant: a ꝗ-
bus velut a vinculis irretiti ſunt. Nam occupa
tio magna creata eſt oĩbꝰ hominibꝰ/⁊ iugũ gra
ue ſuꝑ filios adã: ⁊ a die exitus de ventre matris
eoꝝ vſqꝫ in diẽ ſepulture in matrẽ omniũ. Sed
nec a deo creatã credamus occupationẽ ꝗ pec-
catũ habet: ſed ideo creatã/quia de nihilo expor-
tã: ꝗ nihil aliud eſt niſi quedã mentis diſtractio
⁊ illaqueatio anime/ſuffocatio ſpũs: ꝗ illa ꝗ ſalu
tis ſunt cogitare aut audire non ſinit: ꝗ aut ſub
ſpecie neceſſitatis aut ꝑ curioſitatẽ aut ꝑ uana-
tã cupiditatẽ animũ implicat. Hec ſuper filios
ade/ſcꝫ ſuꝑ homines peccatores velut iugum
graue peſſundat: ab eo die quo naſcimur quouſ
qꝫ moriamur. Sed ideo crimino ſa: qꝛ voluntate
ꝓpria cũ illa ꝯtrahimur: ac ꝑ hoc ad magnã oc
cupationẽ abigendã magna oportet voce cla-
mari. Porro ꝑniciosa ſurditate tabeſcũt: nõ ꝗ
nõ audiunt auribꝰ corꝑis/ſed ꝗ mentis auribus
veritatẽ audire nõ ſtudent: ſed ſi auribꝰ corꝑis
ſermones ꝑcipiunt/abiecta obedientia iuſſa nõ
faciunt. Nulla ſurditas maior ꝙ̃ inobedientia
deſignat: iuxta quod dicit: Jn auditu auris ob
ediunt mihi. Et alibi: Audiã quid loquat i me do
minus. Et ſamuel dño dicebat: Loquere dñe
qꝛ audit ſeruus tuus. Ecõtra de reprobis dicit:
Et nõ audiuit populus meus vocẽ meã: ⁊ iſrael
nõ intendit mihi. Et de audientibus ⁊ non fa-
cientibus ꝑ Ezechielẽ dñs querulat. Audiunt
ſermones ⁊ nõ faciunt: in canticũ oris ſui ver-
tunt illos. Et ꝑ Eſaiã de ꝑniciosa ſurditate do
minus clamat: Quis ſurdꝰ niſi ad quẽ miſi ſer-
mones meos? Jgit in hoꝝ maloꝝ deſignatio-
nẽ voce magna chriſtus clamauit ad lazarum:
hos enĩ crimino ſos magnis vocibꝰ expedit ex-
citare. Et ſiquidẽ vox magna cũ ꝓfunde deter-
ret: niſi cõuerſi fueritis gladiũ ſuũ vibrauit ar-
cum ſuũ tetendit ⁊ parauit illũ. Et cũ manda-
ta moyſi diceret ꝓ cõtẽptoribus ſtatim adiecit:
Ego ſum dñs deꝰ tuus fortis zelotes. Et i pſal-
mis claret aperte vox magna eius in cõminati-
onibus eius. Cõuertant peccatores in infernũ
oẽs gentes ꝗ obliuiſcunt deũ. Pluet ſuꝑ pec-
catores laqueos: ignis/ſulphur/ſpũs ꝓcellaꝝ.
Vox domini confringentis cedros. Tu ꝟo de
us deduces eos in puteum interitus. Et plena
eſt ſcriptura in cõminationibus dñi: ex quibus
velut ex magna voce oportet peccatorem ſepul
tum in vitĳs reuocari. Magna in ꝓmiſſiõibus
vox chriſti/cum penitentiã agentibus regna ce
leſtia ꝓmittunt. Agite penitentiã: appropinꝗt
enim regnum celorum. Vox magna contra vi-
tia magna: magna pro virtutibꝰ magnis. Vox
magna a magno: quia magnus dominus ⁊ lau
dabilis nimis ⁊ magnitudinis eius nõ eſt finis:

sam in penis q̄ in beatitudinibꝰ magnis. Ueni foras q̄ male infra vitia iacebas. Ueni foras in lucem/ q̄ tenebris obuolutus eras. Ueni foras in publicū/ q̄ occulto operabaris iniqua. Semper occulta nōnulla vitia petunt. Ueni foras q̄ iacebas cōpeditus in carcere. Liquet de chri-
Esa.43. sto ꝓphetatū esse: Educ foras populū tecū: vt ab omnibꝰ malis eductus q̄ sustinebat in carcere/ palā publicā dei bonitatē aspiciat. **Et statim prodijt qui fuerat mortuus.** Bene statim ꝓdijt ad vocē magnā imperij magni. Nam deus dedit ei vocem virtutis: vt q̄n imperat/ tanta velocitate creatura obediat: vt vix ab obedientia discernat imperiū. **Ligatꝰ manus et pedes institis: et facies eius erat sudario ligata.** Omnia hec in miraculo auxesim efficiunt: ꝙ statim ꝓdijt mortuus anima reuocata de occultis sedibus: ꝙ ligatus ambulat: ꝙ velatis oculis venit in publicū: ꝙ fetor q̄ timebat abcessit. Quanta sunt ⁊ qualia incōmoda peccatoꝝ? Ligat manus/ ne quippiam boni faciat: ligant pedes/ ne que sunt bona desyderet: pedes siquidē ad affectus ptinent. Uelat facie/ ne q̄ sunt agenda cognoscat. Ponitur in tumulo: sepelit in sceleribus: vndiq̄ lapide clauditur: ex omniuerso in aīo indurat: vt ex se aliquid nequit: sed possibilia sunt oīa diuine potestati. **Dicit eis: Soluite eum: et sinite abire.** Apostolis ⁊ discipulis dicit: ⁊ mysteriū absolutionis hic consecratū est. Nam primo christus peccatorem in animo suscitat: deinde sacerdotibꝰ traditur absoluendꝰ. Nā si p̄mo nō suscitaret a christo in anima/ sacerdotalis absolutio frustra ꝓdiret. Hinc ignorantia oēs detinemur/ an q̄ verbo sacerdotis absoluit sit suscitatus a christo in anima: ꝙ si vtrunq̄ in idipsum cōuenit/ nulla sit de absolutione cūctatio. Si alteꝝ seu neutrū defuerit/ adhuc mortuꝰ fetet ⁊ iacet in tumulo: Quis ex vera penitudine aīe christus sepe resuscitet: vbi absolutionē sacerdotū impossibilitas adimit. Et libero arbitrio redditur absolutus cum sinit: vt non necessitate/ sed voluntate libera se compescat a vitijs: ⁊ amator fiat possessorq̄ virtutū. **Multi ex his qui aderāt/ viso miraculo crediderunt in christum.** Multi iuerunt ad narrandū phariseis ⁊ scribis: vnde secutum est perniciosum consilium: Collegerunt ergo pontifices ⁊c.

¶ De eiectione demonis cui nomē legio: secundum Mattheum/ Marcum et Lucam. Capl'm XVI

Inimicus demonū christus nō nature q̄ spūs sunt: sed ipsoꝝ peruerse voluntati q̄ se a domino auerterūt: mūdo degens sepe obuiam habuit suo secreto dispensationis mysterio: quo eos ad se venire cogebat: aut quia christū euitare nō poterant tanq̄ eoꝝ dominū: quem nondū in deitate/ sed etiā nūc eos in hūanitate terrentem sentiebāt. Nā cū ꝑuenisset ad terrā gerasenoꝝ/ que est cōtra galileā ⁊ de naui egressus esset ad terram **occurrit illi qui- Mat.8.
dam vir spū immundo/ qui habebat Mar.5.
demoniū.** Iam temporibus multis ⁊ vesti- Lu.8
mento nō induebat: neq̄ in domo manebat: sz nocte ⁊ die in monumentis erat. Et multis temporibꝰ demon arripiebat eū: ⁊ nemo poterat illū domare: ⁊ vinciebat catenis/ ⁊ cōpedibus custoditus: ⁊ ruptis vinculis agebat a demonijs in deserto clamās ⁊ ꝯcidens se lapidibꝰ. Interrogauit aūt illū iesus: Quod tibi nomē est? At ille dixit: Legio. Quia intrauerūt multa demōia in eū.] Ne plixior materia sit loquendi/ q̄d sermo literalis ⁊ allegoricus habeat sileat. Insinuat ista legentibꝰ/ quales homines demon efficiat cū ceperit eos possidere: ac q̄ sunt demoniaci homines/ cū ipsi sibijpsis facti demones: quoniā nullus demon magis impugnat hominē q̄ ipsemet: cū sūpbia sua ī semetipso fuerit deprauatꝰ. Eijcit vestimentū a seipso/ cōcussus a demone vel a se: vt illā habeat nuditatē quā ꝓtoplasti ꝑ inobedientiā incurrerūt: gratia dei expoliati/ ⁊ a felicitate paradisi eiecti. Sed hāc nuditatē agitatione demonis factā/ illā impudentiā dixerim/ quā homo peccare nō erubescit: iuxta quem sensum hierusalē ꝑ ꝓphetā a dn̄o increpat: Frons meretricis mulieris facta est ti- Hiere.3
bi: noluisti erubescere. Sepe q̄dem damnati homines in tantā impudentiā veniūt: vt neq̄ propter deū omniū inspectorē/ quē latere nihil pōt: nec ꝓpter angelū nostre custodie deputatū intus in cōscientia: nec ꝓpter homines exterius pudeat detestāda mala cōmittere: cū sepe homines dei timore reiecto ne ab hoībꝰ erubescētiā patiant/ ꝑperam agere reformidant. Sed cum abiecerint pudoris habitū/ in eā scelerationē deueniūt: vt in rebꝰ pessimis glorient. De q̄bus ꝑ Salomonē dicit: Letant cū malefecerint: ⁊ ex- Prouer.2
ultant in rebus pessimis. Quid autē est non indui vestimēto: nisi non frenari pudore/ spoliari decore nature/ nudari gratia/ exui honore indite rōnis/ similē bestijs fieri: q̄ agūt oīa sine rubore. Nec iste manebat ī domo/ scz in sancta ecclesia dei: quā sanctitudo decet: nec infra conscientiā habitabat: ne ab ipsa interdum cōpungeret ⁊ resiliret a malis. Fit ꝓnius in peruersis/ vt ꝓpriam conscientiā magis effugiant q̄ iudiciariā potestatē. Sed habitabat in monumentis/ in opibus mortuis obuersatus/ nocte ⁊ die: vt tenebrositas peccatoꝝ ⁊ penarū eum a malo nō auerteret: neq̄ dies veritatis ⁊ luminis ad meliora cōuerteret. Erat aūt in monumētis scz mortuoꝝ imitatus exempla. Semꝑ eīm deprauatus homo sibi querit exēpla maloꝝ: vt liberius agāt quod male disposuit: vt sibi socios inuenisse videat: ne singularis appareat in peccatis. Querit malus exempla maloꝝ/ q̄bꝰ possit esse deterior: non bonorum/ quibus posset resiliens a malis ad meliora conuerti. Erat in monumentis: sed nec vnde dicta sunt monumēta captabat. Et ad exaggerationē iniquitatis malorum cedit/ q̄ sepulturas hominū cognoscen-

tes: socios ⁊ coeuos mori cõspicientes: necnõ
sepe deferentes ad tumulos cadauera mortuo-
rum: nec sic aliquando compunguntur vt a ne
phandis operibus resipiscant. Hic vir multis
tẽporibus ex diuturnitate temporis detentus a
demonibus erat: ⁊ multis temporibus videlicꝫ
multis horis: sed interpolatis horis demon ar
ripiebat illum: quoniã multi sunt qui longa cõ-
suetudine temporꝫ a cõsuetudine sathanica de-
tinentur: sed fit intercapedo temporis / vt actu
semper ad mala nõ defluant: sed nequaꝙ in dis-
positione mala intercapedatur / vt multis horis
nõ exagitet peruersa voluntas: ⁊ in effectũ de-
ducatur mala facultas. O ꝙ male indicatur de
arrepticijs corpore: sed ꝙ pessime iudicatur de
his qui mente continue a diabolo sunt arrepti.
Crudele spectaculũ / videre hominem a diabo-
lo arreptum. Grande ludibriũ ⁊ incomparabi-
le malum / videre hominẽ a seipso arreptũ: immo
excepta natura ⁊ possibilitate penitẽdi / ꝓ omia
demonẽ factum. Et clamans se lapidibus con-
cidebat. Uerbo confuso ⁊ duris lesionibꝰ se ver
berat deprauatus. Ad cumulũ mali meriti omi-
no accedit / ꝙ homo semetipsum confodiat. Ne
mo enim malus ab alio ꝙ a seipso amplius ledi
tur. Et mira summi desponsatoris vindicta in
peruersis hominibus agitur: vt ex peccatis ilico
per penitentiam nõ deletis semper in peiora la-
bantur: vnde crudeliter crucientur / ⁊ plectãtur
pena mentis anteꝙ dolores cum demonibus
subsequantur. Uinciebatur catenis scꝫ legaliuꝫ
preceptorum: ⁊ compedibus eterne promissio-
nis ligabatur / ne laberetur in malum. Semper
fuerunt apposita humano generi diuina prece
pta siue in originali iusticia / siue in lege scripta.
ne homo a deo dissiliens ꝑ peccata deflueret: q̃
quedam catene sunt animã inuisibiliter vincien
tes. Et compedes appositi sunt pedibus / scili-
cet affectibus nostris diuinaruꝫ retributionũ:
quoniã in custodiendis illis retributio multa.
Nunꝙ deus gratis mandata dedit quibꝰ liga-
remur: vt non retributiones adijceret quibus
beatificaremur. Nec aliquando catenis eter-
ne damnationis nos terruit delinquentes: quin
⁊ compedibus custodiret alte retributionis iu
ste viuentes. Magna sunt ista quibus redima-
mur a malis / custodimur in bonis: quibus diru
ptis deprauatus a demonijs ad loca deserta ꝑ
pellitur: non vt penitentiã agens viuat solitarie
in deserto: siue vt aptius diuinis cõtemplatiõi-
bus vacet: vt multos legimus sic fecisse: sed vt
liberius peccet / vt steriliter viuat / vt repreben-
sorem nullo modo patiatur: vt deo relicto nec
hominũ vereaꝛ aspectus. Sed potius ad ostẽ-
sionez eius quod patiaꝛ / in deserto a demonijs
agebatur: vt desertus a deo deserens primo de
um / desertum demonũ agitatiõe incoleret. Et
mira obstinatione in homine agitur / si catenas
⁊ vincula in vltione delinquentium apponan-
tur: ꝙ sic illa deprauatus animo contumaci di-
rumpit atꝗ contemnit. Et nemo poterat illuꝫ
domare. Desperata peruersitas ⁊ obstinata cõ
ditio / ⁊ inferior bestialitate ferali. Nam seuissi-
me bestie arte quadam placida sepe ab homini-
bus domantur: ⁊ ad manus hominũ mansue-
scunt. Et homo iam in similitudine demonũ fa
ctus: immo vt de iuda christus asseruit: nõ spi-
rituali natura / sed animi prauitate in diabolum
cõmutatus: vt nullis terroribus nullisꝗ minis
nulla christifera doctrina valeat edomari. Sed
nemo domat quẽ deus despexit: neminẽ despi-
cit nisi qui diabolo factus est similis. Inter-
rogauit autem illum iesus: Quod ti
bi nomen est: Non interrogat nesciẽs qui
oĩa nouit: sed quia multa turba sequentiũ fretꝰ
erat: innotescere voluit quanto malo isto ꝑme-
baꝛ: vt porrectum beneficiũ amplius effareꝛ:
⁊ notũ fieret nõ suꝑ vnũ demonẽ tm̃ gerere po
testatem / qui poterat expellere legionem. Cui
ille dixit: Legio. Quia intrauerunt
multa demonia in eũ. Confundaꝛ q̃ di-
cunt demonia esse corporea: cum vna legio de-
monũ vnũ hominem inuasisset. Est enim legio
sex milia sexcenti sexaginta sex: vt per senarium
numerũ millenarius / centenarius / denariꝰ mul
tiplicetur: ⁊ ipse in suis vnitatibus subsꝫet. Qui
numerus solus infra denariũ ꝑfectus est: in su-
is equalibus partibus nil amplius vel minꝰ se
ipso resultãs: vt ex omnibus malis genus hũa-
nũ aduertamus fuisse cõpletũ: quẽ demones in
sua deditione suscipiunt: aut quẽ ꝑter demões
sua se quisꝗ volũtate deprauat. Quod ꝟo duo
in alio euangelista dicanꝛ: de vno in alijs tanꝙ
de famosiori fit mentio. Sed hi duo serui erãt
nimis: nõ natura scilicet humana que seua non
est / sed crudelitate demonũ. Inducunt ꝑmus
homines in seuitatẽ: vt nõ solum in seipsis / sed
etiam in proximos operanꝛ iniquitatẽ. Ut ne
mo posset transire per viam illã. Ma
xima seuitate agitur / vt deprauati etiam bonis
prestent impedimenta virtutis: cum quibꝰ vias
salutis ꝑagrare tentauerunt. Hoc est omis in-
tentio demonũ in seipsis ⁊ membris que possi-
dẽt: vt per viam vere vite nullus incedat. Hoc
cũ terroribus tyrannorꝫ / hoc cum pseudo predi
catorꝫ / hoc cum assiduitate tentationum effici-
unt: ⁊ alijs subtilioribus argumentis / que illis
ad scientiam nulla deficiunt. Qui exclama-
uerunt: Quid nobis et tibi iesu fili
dei. Uenisti ante tempus torquere
nos. Uex est ꝙ nulla ꝯuentio christi ad belial:
sed est omnino christi autoritas suꝑ euꝫ: a quo
ante tempus a demonibus expectatũ conque-
runtur se tortos. Expectabant demones salua
torem venturum ex vaticinijs prophetarꝫ / ex sã-
ctis patribꝰ q̃ tenebanꝛ inclusi apud inferos: in
quos iuxta ipsorꝫ seuitiã penaliter deseuire nõ
poterant: etiã quos vere nouerant post tempo-
rum spacia liberandos: sed tempus liberatiõis
ipsorꝫ ⁊ totius generis hũani ignorabãt. Pro-
inde velut de nimia tꝑis festinatiõe querunꝛ ꝗ
ante sic valide torquebanꝛ. Ad torturã ꝑmus

ipsoꝝ deputāt: cū inferre nō possunt hominibus
tortiones. Et adiurauit scꝫ iesum vnus
illorū. Adiuro te per deum ne me tor-
queas. Confitebat filiū dei esse: nihilominus
tamen tanꝙ hominē adiurabat/ne torqueret ex-
pulsione ab homine. Ac ꝑ hoc demones tacere
non potuerunt: quin ꝯfiterent vtrāqꝫ in christo
naturam. Nā hic demoniacus adorauit vt deū/
ꝯfessus est filiū dei: nunc vero vt hominē adiu-
rat ne torqueat: deum eñ ꝑ deū neqꝫ ꝑ patrez fi-
lium diabolus adiuraret. Et cum eis mandas-
set egredi: alia rogamina submiserunt dicētes:
Si eijcis nos hinc/mitte nos in por-
cos: nec nos expellas extra regionē:
aut mitte in abyssum. Nollēt demōes se-
parari ab hoibus: ꝙuis viuri nequeāt humane
nature: sed nec ab eoꝝ vexatione cessare nec di-
mittere illā regionē seu ꝓuinciam siue animam
quā norūt eoꝝ moribus aptā: quā suis vitijs im-
buerūt: nec retrudi in abyssum ante multā dam-
nationem hominum: vbi sunt in fine seculi per-
petuo religandi. Et si ꝓpellunt ab hominibus
idolatria omnino abiecta ac errore depulso: ꝙ
statim immūdos homines carnaliterqꝫ viuen-
tes valeant possidere. Quod et factuz est:
non ipsoꝝ merito exauditi: sed demerito immū-
de viuentiū ingredi eos ꝑmisit. Equidē erat
ibi non longe magnus grex porcorū
pascens: in quos permissione christi
demones sunt īgressi. At vbi hoc fa-
ctum est/impetu vadens grex preci-
pitatus est in mari. Magnus terror sup
capita christianoꝝ positus est: ꝙ ab idoloꝝ cul-
tura sunt liberi: ne ob carnalitatem ꝛ terrenorū
immundiciā a demonibus possessi submergant
in mari damnationis eterne. Fit plerūqꝫ in ho-
minibus vt vitiū pellat a vitio: ꝛ si nō a depul-
so pena sequat/saltē a succedente succedat. Nā
si pena non sequit ex vitio: quod aut penitendo
aut carendo deiecit: torquebat tñ pena ex ipso
quod in anima supuenit. Et mirū ꝗdē ꝙ hec le-
gio creaturā rationalē suffocare non potuit: ir-
rationalē vero in aquaꝝ ꝓfūdo submersit. Nec
submersus grex porcoꝝ quia legio egressa fuit
ab homine: sed quia in illū ingressa. Nec meri-
to exauditi sunt demones: quoꝝ ꝙuis sit bona
natura et permissio dei iusta: voluntas tñ semꝑ
ad mala ꝓtendit. Sunt quidam qui tentant nō
subuersa ratione et conscientia incessanter re-
pugnante. Sunt quidam in quibus omnis ob-
ruitur ratio: deprauatur conscientia: bestiarum
more semꝑ ima respiciūt: velut porci carnaliuz
volutabris delectantur. His ꝑcipitium iure ꝓ-
prie deprauationis debet. Non autem sentien-
dum ꝙ ex libera ratione vnius alteri culpa seu
pena ꝓueniat: ꝓprijs meritis atqꝫ demeritis sin-
per homines iusticia diuina decernit. Siqdem
a legione demonum liber cōsedit ad pedes iesu
virtutē deitatis in humanitate adorans: humi-
liatus ad obedientiam ꝑceptoꝝ christi: qescēs
sub eo velut refugio mortalibus ꝛ vitiosis om-
nibus constituto: vestitus ornamēto virtutum
ꝛ gratie: sana mente refulgēs: vbi sanatiuaꝝ vir-
tutū/fidei/spei/charitatis trinitas demonibus
expulsis qescat. Proinde liber a vitijs/a demo-
nibus alienus/ꝯsedit ante dñicos pedes: vestit
pudore peccādi: ꝛ mētis sanitate letat.

¶ De curatiōe paralytici depositi ꝑ tectū ante pedes iesu christi: secundū mattheū/marcū et lucam: Ca. XVII

Ob gratiā soli christo cognitā ipse pa-
lam factus mundo/ciuitatem caphar-
naum sepius visitauit: illam illustrans
miraculis atqꝫ doctrinis: vt sua ex frequentia
diceret: ꝛ nazareni sibi improperatiue dicerēt:
Quanta audiuimus de te facta in ca- Lu.5
pharnaum: fac et hic in patria tua. In
qua dū esset in vna domoꝝ ipsius ciuitatis: Et Mat.2
conuenerūt ad eum multi: ita vt nō
caperent neqꝫ ad ianuam. Et loque-
batur eis verbum. Ubicūqꝫ christus ad-
erat/fide attrahebat deuotos: ꝛ curiositas et oc-
casio multos impellēbat ad euz: ꝙ sepe in domi-
bus cum doceret esset ad inuicē coartatio: nec
aduenientiū locus capax. Et conuenerūt ad eū
multi: ita vt non caperent neqꝫ ad ianuam: ꝛ lo-
quebat eis verbum. Sed cōmutato grāmatico-
rum vsu hic euāgelista seu interpres locutus est
vt actum nominis transferret in verbum versa
subintellecta vice. Sed neqꝫ ad ianuam tracti
desyderio audiendi. Et ipse intrinsecis ꝛ extrin-
secis loquebatur verbum. Et si non omnes di-
uine visionis/dei verbi tamen possunt esse par-
ticipes. Et si non omnes aspiciunt: audire siqui-
dem possunt. Multi ꝓtinus in domo cum do-
mino: multi expectant ad ianuam. Baptizati et
cathecumini dinoscuntur in his: contemplati-
ui et actiui/quieti et sollicitudinibus intenden-
tes/penitentes et peruenire cupientes. Minor
siquidem multitudo in domibus/semper cum
domino assistit/ꝙ in planicie/ꝙ in montibus/ꝙ
in templo/ꝙ in vijs: non tamen ex hoc virtutes
conclusit in artum: vt quod vni aut pluribus ꝓ
omnibus dixit. Sed non omnis multitudo sic
properat propinquare Iesu: nec se infra septa
parietum retinere/atqꝫ moribus claustralibus
viuere/faciliori actiōe atqꝫ libera pluries sunt
imitantes. Et cum protenderetur sermo diui-
nus: fides adduxit homines indigentes. Et Mat.9.
venerunt ad eum ferentes paralyti- Marci.2
cum/qui a quatuor ferebatur. Impo- Luce.5.
tentia est hominis sic infirmi qui baiulabatur
ab alijs. Dissolutionem membrorum habet in-
ferre infirmitas paralytica. Amplius autez mo-
rum illa inuisibilis ꝙ ista designat. Sed de-
fertur a quatuor ante archiatrum supra natu-
ram et artem male habentes curantem. Qua-
tuor sunt in corpore elementares qualitates:
ignea/aerea/aquatica ꝛ terrea: quibus accōmo-
data similitudine anima insignit. Nam ex ter-
ra timor: quia ꝑ ceteris elemētis grauior terra.
Pre cūctis affectiōibus timor aiaz grauat: ꝙ

nis ⁊ multi pōdus anime amorē afferāt: quibus
nō e regione ꝯsisto. Sed timorē grauius ⁊ ꝑam
plius ⁊ acutius dixerim pōderare: in quo finis ꝑ
dona descendēdo ꝯstituit: ⁊ ab ip̄o velut ab imo
Esa. 11. ascendēdo incipit: sicut in Esaia scriptū est: In
ꝯnumeratiōe donoꝝ ꝑ descēsum desinit in timo
rē: ꝑ ascēsum exordiū est ab ipso. Qui teste psal
Psal. 110. mista/initiat ad sapientiā: q2 initiū sapientie ti
mor domini. Et intellectus est bonus omnibus
faciētibus eum. Acsi sine timore verus esse nō
possit sapiētie intellectus: velut pars vitalis pa
nis apponit timor ei qui gradi voluerit viā no
Eccl. 15. uam: sicut scriptū est: Cibauit illū dn̄s pane vite
⁊ intellectus. Et sine intercessione cōnectitur: ⁊
aqua sapientie salutaris potauit illū: vt timor
sapiētie velut aque terra subdat. Sz nec dono
rum ꝯtexendus ordo hic querit: sed tantū in il
lis quatuor delatoribus ipse p̄mus ⁊ infimus.
Cui secūda mentis affectio aut affectiua quali
tas supest: vt sapientia sit in voto ad timorē sub
sequens velut ad terram aqua. Et cū aderit sa
pientia intellecta in aqua claritatis: bonoꝝ ꝯtē
platio supuolitet velut aer superfert aque. Cui
substantia ignei elementi supponit: ipsa videli
cet charitas que oībus supcellit. He siqdē qua
litates sunt paralytici/scilicet male ethici homi
nis delatrices: submittentes eū ante humanatū
deū: vt ipsum sanet potentia deitatis. Myste
rium ꝑtinus non mediocre ad considerandum
affert: ꝙ sup tectum ascendūt sub quo christus
auditoribus dogmatizabat/iesu facti corpe su
periores: quoniam ipse omnibus factus inferi
or/portans super se omnium nostroꝝ sarcinam
Esa. 53 peccatoꝝ: cum deus posuerit in eo iniquitatem
omnium nostrum: ⁊ vere languores nostros ip
se tulit: ⁊ dolores nostros ipse portauit. Nā exē
plo videmus oneriferū animal salino supposi
to subijci: nec tamen salinū ex natura deterius.
Et tectū detegere occulta est manifestasse pec
cata: quibus detectis inuenit iesus/velut sacra
mentis in inferioribus partibus istis inclusus.
Igne decoctas ex luto fictas remouere tegulas:
vt ipsis remotis deorsū submittat moribꝰ dis
solutus ante ꝯspectum dn̄i saluatoris. Ex terra
quippe fiūt tegule a tegēdo dicte: ex qbus super
positis domibus dicit tectū: inferiores atqꝫ in
traneas partes domus tegēs: Et decoquuntur
igne: ne imbribus celo delapsis in lutū resoluā
tur. Tegule qdē tegentes christū igne decocte
figure sunt ⁊ ꝓphetie de ip̄o ab ip̄o igne spūssā
cti solidate: qbus detectis deuenit ad christū.
2. Corin. 3. Nam ⁊ apl's dicit: Cum transieris ad christū
auferet velamen. vt sit cōuersa locutio: Cum au
fert velamen/transit ad christū. Et cum submis
sus esset paralyticus a delatoribus ante iesum:
[vidēs iesus fidem illoꝝ dixit paralytico: Cōfi
de fili: remittunt tibi peccata tua]. Nō ꝓ pecca
tis remittendis: sed ꝓ sanitate corpis paralyti
cus inferebat. Sed christus semꝑ supbonus et
meliora exhibet petentibus ꝙ rogatus: ⁊ ex fi
de inferentiū p̄us sanauit animam ꝙ donasset
corpi petitā sanitatē: vt ex peccatis cognoscere
tur adesse illa turpis infirmitas ꝓprijs aut pat
nis: ⁊ vt ostenderet p̄us animaꝝ ꝙ corpoꝝ qrē
dam esse salutē. Sed opprimit sepe mentē tenet
hominū sensus: vt cū conturbatus extiterit/pri
us sibi ꝙ anime qrat adesse medelā. Sed ama
tor hominū christus conferendo docet quid in
donis p̄mo sit ab ipso petendū: cū sanitati cor
poris sanitatem anime ꝓtulit: et in remissionem
peccatoꝝ. Necnon et potestatem suam ex hoc
ostendere voluit populis ⁊ illis scribis ⁊ qui ad
erant phariseis: vt subsecuta murmuratio ma
nifestat. Nam et ecce quidā de scribis
dicebant intra se: Hic blasphemat.
Quis potest dimittere peccata/nisi
solus deus? Optime iudicāt: quia nemo ni
si deus peccata dimittit: sed a vera credulitate
deficiūt: quia christū deū esse non credūt. Et nō
credentes iuste decernūt ipsum appellādo blas
phemū: esset eñ si peccata dimitteret/nisi deꝰ
esset. Nā blasphemia maxime est in deū/si quis
piā homo dei sibi arroget potentiā. Necnō cō
parādo ad inuicē sue ptātis effectus/p̄us ꝯsti
tit anime sanitatē. Proinde sequit: Et cū vi
disset iesus cogitationes eoꝝ: dixit
eis: Ut quid cogitatis mala in cor
dibus vestris? Quid est facilius di
cere: dimittūtur tibi peccata tua: an
dicere: surge et ambula? Videt cogitati
ones atqꝫ cognoscit anteꝙ ꝑ verba formentur:
qm̄ omne cor intelligit ab illo: ⁊ malas cogita
tiones arguit anteꝙ exp̄mant: vt cognoscamus
etiā mala cogitādo peccare. Sed nulla cogita
tio peior ꝙ male sentire de christo. Attn̄ faciliꝰ
est dicere: dimittunt tibi peccata: ꝙ impotentē
hominē mēbris oībus sui corpis dissolutū ab
egritudine liberare. Et vnum hoꝝ visibiliter fit
aliud inuisibiliter agitur: vnū in anima/aliud in
corpore perpetrat. Sed vt credatis me in
anima veram habere potentiam: etiam in re
bus inuisibilibus inuisibilem potestatē: in cor
pore visibiliter ostendendo virtutē: Ait para
lytico: Surge et tolle lectum tuū et
vade in domum tuam. Et surrexit et
abijt in domum suam. Ostendit signo
visibili quod inuisibiliter potest: et difficilius
est ꝙ homo quem purum me creditis/ab incu
rabili languore sine peritia medicorum sanet
hominem: ꝙ ꝙ deus quem me nō creditis/pec
cata dimittit. Et vt credatis quia filius homi
nis habet potestatem in terra dimittendi pec
cata: paralyticus iste sanus coram vobis asta
bit: vt me deum et hominem pariter esse cre
datis. Gestum in scriptura comperimus: vt ad
credendum rem vere incredibilem res incredi
bilior prerogetur: et ad credendum id quod di
uina virtute inuisibiliter agitur/miraculum vt
supra naturam factum visibiliter antecedat.
Inuitatoria quodāmodo sunt ad virtutem in
uisibilē ostendendā/miracula que foris agunt.
Si vero maius est quod in anima fit ꝙ in corpe

ꝑ eo ꝙ ipsa corpe melior: nihilominus magna introductio est ad potestatē filij hoīs credendā/ ad dimittēda pctā hoībus sup terrā: id quod in corpe paralytico actū est: qꝛ illud solius ē dei: cuius virtute sacramētales hoīes etiā peccata dimittere videnť: istud vero solius hoīs videbať ab his q̄ eū tantū hominē existimabant. Et ista saluator in hoībus venabať: vt deus ꝛ homo inuisibilis ꝛ visibilis crederet. Ac ꝑ hoc inuisibilem inuisibilis sue potestatis effectū in anima remittēdo peccata: ꝛ sue inuise virtutis visibilē effectum monstrauit in corpe. Sed nec iussio huiuscemodi a mysterio vacat: ꝙ paralyticus iubetur surgere: grabatū suū tollere: in domū suam ire. Male iacebat in hūanis atq; tempalibus ꝛ terrenis q̄ a dño eterno surgere iubeť ꝛ grabatū tollere: vt secū ferret memoriam eoꝝ in quibus egre delectatus est dei lege contempta. In domū suam ire iubeť: vt septis parietalibus legibus celestium mandatoꝝ/ fundatis in fidei fundamento/ desup tecto charitatis imposito/ firmatis portaꝝ seris ne ingrediať hostis: exeat q̄ dilexit: securus cōsistat: ꝛ amplius non vageť in latitudine seculariū plateaꝝ. Quod cū fecisset cū timore magno est admiratio ꝛ glorificatio in turbis vulgaribus subsecuta: quia supra vsum ꝛ rationē/ naturam ꝛ artē videbant homini potestatē diuinitus esse donatam. Homo dumtaxat existimabať christus ab his que vltra hominez ꝛ hominis naturam cogitare nō nouerāt. Proinde velut si accepisset ex omni se potestatem a deo miracula faciendi: glorificauerūt dantē dominū deū: cū ex hoībus talia faciendi nulla possit esse potestas. Indecens ꝑ parte videbatur quod ferebať in laudem: si christus existimabatur quod erat/ videlicet deus et homo: qꝛ deus pater deo filio nihil tempaliter contulit/ ʒ eterne generauit. Sed si tm̄ credebať homo: magnificatio vtiq; vera erat: quia miracula supra naturā facere a seipsa natura non obtinet: nec alicui vigore aut nature ordine nosciť esse tributū nā supra id quod experimento rei sciť/ miraculādi est concessa facultas.

¶ De sanatiōe filij reguli secundum iohannem tantū. Ca. XVIII

Spes ꝛ refugium omnium christus factus est: in quem q̄ sperauit/ nunq̄ ɔfusus est: ad quem qui refugiū fecit/ iusta petita ꝑ voto ꝛ ꝑ vtilitate reportauit. Qui ob hāc causā in hūc mundū venit vt agnosceret/ q̄rereť/ amareť: ꝛ ad ipsum ꝑ iustis desyderijs esset accessus. Omnibus omnia factus vt omnes lucrifaceret: paruos ꝛ magnos: subditos et reges: neminē volēs sue misericordie manere exptem: nisi quē non vidit sane credentē. Ad quē cū venisset in chana galilee vbi fecit aquā vinū: indigens regulus ꝑ filij sanitate supplex accessit. Jo.4 Nā et erat quidā regulus cuius filiꝰ infirmabať capharnaū. Hic cū audisset ꝙ iesus adueniret a iudea in galileā: abijt ad eū ꝛ rogabat eū vt descēderet ꝛ sanaret filiū eius. Quāq̄ istud sit secundū miraculum/ quod iesus in galilea fecit ꝛ secūdo debuerit pertractari: attamen alia ratio me coegit: vt ordine prepostero miracula dñica ꝑtractarem. Erat regulus non paruus cognitione/ sed regno. Alte ꝑtinus nouit/ cū accessit ad christū. Nulla sapiētia potior/ ꝙ ad christum habere accessum. Non paruus fide/ sed numero subiectoꝝ. Fides eñ cōmouit animū eius/ vt ad christū veniret: quāq̄ nō esset ex omni parte perfecta. Huiꝰ filius infirmabať capharnaū. Amor eius egrotauerat in pinguedine mūdi. Ager quippe pinguedinis capharnaum interpťať. In abundantia temporalium rerū habita vel quesita/ infirmať hominū amor q̄ dū habet abunde quod habendū est temperate/ ipsa intēperantia est egrotus. Si aūt nō habet/ habere plus debito exoptans/ affligiť ꝛ angiať. Ipsa rerū temperantia in voto vel vsu sanitas est affectus. Immoderatus amor semper in laboribus est/ ꝛ languoribus cruciať. Obesitas corpis ipm magis grauat ꝙ leuiget: sic rerū obesitas animū curuat/ ꝛ sepe mentem auertit a deo: iuxta quod ꝑ moysen dictū est: Incrassa- Deute.32 tus est dilectus ꝛ recalcitrauit: incrassatus/ impinguatus/ dilatatus. Dereliquit deū factorez suū: ꝛ recessit a deo salutari suo. Ecce pinguedinis malū in ꝑfunctorijs rebus. Incrassatus dilectus est populus electus/ aut q̄libet hō creatus. Sed cū incrassatur recalcitrat diuinis mādatis atq; p̄ceptis/ ꝛ inobediens celestibꝰ disciplinis: ꝛ derelinquit suū creatorē obesitate rerū temporaliū delectatus: ꝛ recedit ab eterna salute hic tēporaliter appetens saluū esse. Nulla vero maior infirmitas ꝙ ab eterna salute recedere/ ꝙ derelinquere longeq; fieri ab omniū salutari. Satis interpťatio loci cōpetit homini spiritualiter infirmanti. Proinde omniū cōsyderatio assurgat/ vbi amor hominū infirmať: p̄cauens ne infirmeť. Sed ad quid quecūq; in hoīe alia sanitas/ vbi amor egrotat? Et in mūdi huiꝰ Gen.27 pinguedine terre isaac caligās oculis filios benedixerit. Sed est pinguedo ecclesie: q̄ ɔsistit in abundantia diuinoꝝ charismatū ꝛ virtutū: que aīam lenit/ pungit ꝛ sanat. Et panis christi est Gen.49 pinguis/ regibus delitias p̄bens. Et Esaias: Panis frugū terre erit vberrimus et pinguis. Esa.30. Et Neemias iussit comedere pinguia. Neemie.8 Que oīa gratie pinguedinē in sacramētis ꝛ donis dñicis insinuāt: in qua sanať amor hoīm/ non egrotat. Infirmať ꝑtinus in pinguedine labentiū rerū/ cū in ipsis extolliť: ꝛ aduersus deū e regione ɔcertat. De qua pinguedine armať impius: de quo in Job scribiť: Cucurrit aduersus de- Job.15. um erecto collo: ꝛ in pingui ceruice armatꝰ est. Que pinguedo nō solū in reꝝ opulētia constat/ sed in abūdanti supbia: q̄ se q̄sq; peccando excusat: ꝛ se tueť multitudine peccantiū: vt suū paruū aut nullū videať sibi esse peccatū. Pinguis enim ceruix est que abundantia reꝝ extollitur: valitudine corporis labiť in luxuriā: que se post peccatum excusando tueť: ante peccata cumu-

lãdo gloriaẛ. Sepe pinguedo accipiẛ ꝑ sciẽtia
terrenoꝝ alta sapientiũ: de q̇bus ꝑ psalmistã di-
Psal. 21. ciẛ: Tauri pingues obsederũt me. In ꝑsona chri
sti spũ ꝓphetico loq̇baẛ dauid: q scribe ⁊ pha-
risei ſm carnẽ alta sapientes circũdederũt dñm
christũ ad interemptionẽ. Quod ⁊ sepe nũc in ꝑ
uersis hoĩbus agiẛ: vt terrena sapia inflati / que
christi sunt doctrina moribusq̄ ꝯfundãt. In q̇-
bus pinguibus tenuitatẽ se dñs missuꝝ ꝑ Esaiã
Esa. 10. cõminaẛ dicẽs: Mittã in pinguibus tenuitatẽ:
vt infirmati ex defectu virtutis et tabe vitioꝝ
multatione diuine iusticie ꝑamplius infirmen-
tur. Mala q̇cũq̄ obesitas vnde infirmitas ori-
Psal. 72 tur: ac ꝑ hoc oĩbus sic male ꝓhiberi diciẛ: Pro
dĳt quasi ex adipe iniquitas eoꝝ: transierunt in
affectũ cordis. Sed regulus audiens aduẽtum
iesu accedit ad eũ. Regulus q̇dem intellectus
rationalis est cunctoꝝ ratione vtentiũ: q̇ rege-
re debet amorẽ tanq̄ filiũ imperitũ: ⁊ ab eo re-
mouere ledẽtia ⁊ sibi vtilia ꝓuidere. Nã philos
grece / latine amor: vnde filius patris amor. In
tellect⁹ siquidẽ amoris generat. Nihil enĩ ama-
tur nisi cognitũ. Et ab intellectu ꝓcedit in ali-
quid diffusus amor: q̄uis amatiua virtus eque
vt intellectus insit hoĩbus a natura. Proinde
ista infirmitas est ex patre: cũ amor in aliud nõ
feraẛ / ꝑterq̄ in id quod ei superior intellect⁹ ve-
lut bonũ ostenderit. Nunq̄ errat amor aut infir
matur nisi ab intellectu deceptus: cũ ex se non
quid / sed tantũ diligere nouit: cui multa nõ dili
genda / sed ad diligendũ erroneus aut ꝑuersus
intellectus ostendit. Sed interdũ ad bona seu
ad meliora cõuersus querit a supiore sanitatẽ ꝓ
amore quẽ infirmauit: cũ ipse in languorẽ tñ de
ducere potuerit / non sanare. Prius q̇dem expe-
dit sanari erroneum intellectum / vt recte intel-
ligat: ⁊ tunc velut regulus optime intra regẽs
ꝓ huiuscemodi filio sanitatẽ inquirat ab eo q̇
quomodolibet potest sanare ꝑcussum. Et petit
regulus iste christi descensũ vt sanet filiũ suũ.
Forte corꝑaliter in loco erat a quo descensus
erat ad capharnaũ: sed sensus alius plus elu-
cet. Nõ põt esse nobis sanitas / nisi ad nos virt⁹
diuina descẽdat: cũ ad ipsam in sua celsitudine
ꝯsistentẽ nõ possumus ascẽdere: q̄q̄ regulus ac
cesserit quo filius infirmus nequiuerit. Fit ꝓti
nus q intellectus in sublime virtutis ⁊ reꝝ hu-
manaꝝ acuitate intelligẽtie atq̄ fidei velut qui
busdam pennis attollitur: ad que amor homi-
num rerũ visibiliũ pinguedine delectatus / neq̇t
suo molimine subleuari. Optima necessariaq̄
ꝓseucha quatenus iesus quo infirmi iacemus
descendat: non necessitate videndi aut maioris
exhibendi effectus ratione ꝑ̄sentie / sed nostra
opportunitate medendi: cum vbiq̄ absq̄ q cor
poris ꝑ̄sentiã ꝑ̄stet / cũ voluerit sua effectiua vir-
tus infundiẛ. Imꝑfectionem tamen fidei argue
bat in regulo: si credebat christũ plus ꝑ̄sentia-
liter q̄ in absentia posse cõferre salutis. Insta-
bat audacter ⁊ supplex vt descenderet et sana-
ret. Cuius rei causam euangelista subinfert / di-

cens: Incipiebat enĩ mori. Non potest inficia-
ri q ab eo quo inuidia diaboli mors intrauit in
orbem terraꝝ: ex ipso q quis incipit viuere / inci
pit ⁊ mori: quia nihil non viuens tendit in mor-
tem: sed quod viuere potest ⁊ mori debet / cũ vi-
uere ceperit ⁊ mori penitus incipit. Et affectus
aut animus noster qui sic factus est vt mori ei⁹
natura non possit: tunc a vera vita inchoat mor
tem / cum ab ipsa diuersus ad egena conuertit.
Tanto quisq̄ mortẽ incipit ꝑ miseriam atq̄ cul
pam: q̄to se ab ipsa summa vita diuertit: ⁊ quod
diciẛ recõuertiẛ. Jesus vero ad eũ dixit:
velut increpatiue loquens. Nisi signa et ꝓ-
digia videritis nõ creditis. Hoc ꝓ tã-
to saluator omniũ intulit: quia eius expetebat
ꝑ̄sentiã / non credens q possit absenter efficere
quod ꝑ̄senter: cũ neq̄ maior ex ꝑ̄sentia / neq̄ mi
nor ex absentia virtus ipsa consistat. Et ad de-
fectũ credentiũ scribiẛ / ad credendum signa et
ꝓdigia ꝑquirere. Non enĩ ex his fides: sed ipsa
ex fide. Nihilominus saluator supplens quod
ei deficiebat in fide: alteri⁹ quod ipse in fide nõ
meruerit / sibi sua benignitate ꝓuidit dicẽs: Ua
de filius tuus viuit: scꝫ ex virtute mea iã
sibi deficiente natura vt mori iam inciꝑet: fuis-
setq̄ mortuus inualescẽte lãguore / nisi reuocas
sem quod necat. Credidit vero sermoni
quem dixerat illi iesus: et ibat. Adau-
cta ⁊ huic fides in verbo dñi: vt simpliciter cre-
deret non amplius expetendo ꝑ̄sentiã. Nã ne-
mo sibi fidem ad plenum vendicare potest: nisi
deus dederit auxeritq̄. Nec solũ sermoni credi
dit: quia sic prolatus erat ſm virtutem diuinaꝫ
in eo qui dixerit: Et ibat plene fidelis: gauden-
tior de fide q̄ de liberata ꝓle. Jam eo descẽ
dente: quia sic regio sita erat [serui occurrerũt
ei dicẽtes: quia filius eius viueret.] Serui solli
citi circa filĳ languorem patrisq̄ dolorem nun
ciant filĳ conualescentiã: vt patris mesticia mi
tigetur. Optima seruoꝝ conditio / cum domino
rũ satagũt remouere dolorem. Interroga-
bat autem horã ab eis in qua melius
habuerat: vt apponeret horam liberationis
⁊ ꝓlati a iesu sermonis: ad cognoscẽdum expe-
rimento sicut fide acceperat: an tantum diuina
virt⁹ / an natura seu archiatrica peritia filio sub
uenisset. Et dicebant ei serui q heri ho-
ra septima reliquit euꝫ febris. Tunc
aperte cognouit: quia illa hora erat
qua dixit ei iesus: filius tuus viuit.
Et virtuti diuine filĳ liberationẽ attribuit / non
nature nec alicui humane subuentioni. Et cre-
didit ipse et domus eius tota: scilicet omnis fa
milia credendo transiuit ad christum etiaꝫ libe
ratus a febre: cum in se cognouisset diuinũ ope-
ratum esset archiatrũ / non humanum. Libera-
tus a febre filius septima hora diei liberationẽ
humani affectus insinuat: ab inequalitate rerũ
temꝑaliũ estuatus / aut infrigidatus a ꝑuerso ti-
more ꝓpter carentiã charitatis: febricitans si-
quidem aut nimio calore aut frigore torquente

vetat. Septima hora hic filius relictus a febre
in potestate verbi dñi: nō in terminatiōe sudo-
ris aut argumēto nature/seu medicinalis peri-
tie. Fecit saluator ineffabilis et archiatrus su-
pra naturā cū hora labentis tempis suā coueni
re virtutē: vt etiā indigens illius opis agnosce-
ret et agnitū fateret. Nec tamē alligatā diuinaz
potentiā hore septime autumamus: acsi in alijs
Mat. 20. potēter aliqd non effecerit. Etem pmo mane et
tertia et sexta et nona et vndecima sunt conducti
Jo. 8. et missi opary in vineā ad salutē. Et hora dilucu
Mat. 27 li venit in templū. Et mane facto psentatus est
psidi. Et tertia dānatus: et sexta crucifixus est.
Et nona expirauit in cruce: et vndecima deposi-
tus inde: et vltima sepultus. Et matutinali resur
Mar. 16 rexit. Et pmo mane apparuit marie magdale-
Actuū. 2 ne: Et hora tertia missus est spūssanctus ex al-
to. Et nulla dies et hora et momentuz ptereunt:
quin p nobis saluator aliqd boni fecerit. Pro
inde non contemnendus: cum signanter descri
bitur numerus.

¶ De sanatione hemorrhoisse secū-dū mattheū/marcū/et lucā. Ca. XIX

In alio loco de sanatiōe huius fuerat dis
serendū: cū puenit suscitatione puellaz.
Nam cū iesus archisynagogū seqret/vt
Mat. 9. filiam eius excitaret a morte: Ecce mulier
Marci. 5 que fluxuz sanguinis patiebatur an
Luce. 8. nis duodecim: aut in profluuio san-
guinis erat. Et fuerat multa perpes-
sa a compluribus medicis: et eroga
uerat omnia sua: scz substantiā suam: nec
quicq pfecerat/sz magis deterius
habebat: nec ab vllo potuit curari.
Cum audisset de iesu: venit in turba
retro et tetigit vestimentuz eius. Di-
cebat intra se: Si tetigero tantū fim
briam vestimenti eius/salua ero. Et cōfestim
siccatus ē fons sanguinis eius et cessauit fluxus:
et sensit corpe q sanata esset a plaga. Et statim
iesus cognoscens in semetipso virtutē que exi-
erat de eo/conuersus ad turbam aiebat: Quis
tetigit vestimēta mea? Aut quis me tetigit? Ne-
gantibus aūt omnibus dixit petrus et qui cū il-
lo erant: Preceptor turbe te comprimūt et affli-
gūt: et tu dicis/quis me tetigit? Dicit eis: Teti-
git me aliquis: nam et ego cognoui virtutem de
me exijsse. Et circūspiciebant et viderūt mulierē
que hoc fecerat. Videns aūt mulier q non latu-
it sciens quod factuz esset/in se timēs et tremēs
venit et pcidit ante pedes illius: et ob quam cau-
sam tetigerat eū/indicauit coram omni popu-
lo. Et quemadmodū cōfestim sanata est. At ipse
dixit: Filia/fides tua te saluā fecit: vade i pace]
Patenter euangelica historia pandit: q cū chri
stus ad archisynagogi filiam vocaret et iret: ista
preuenit tot annis sanguinis fatigata pfluuio
quot illa puella erat etatis: vt pter compationē
populi iudaici populū ad gentilem: quorū tunc
vnus infirmatus est/qn alter diuina rudimenta
suscepit: ad moralem sensum eruditiue animus
ferē: vt qnto se ptendit puritas/tanto se impuri-
tas infirmet. Et p qnto virtus existit in pcio/p
tanto vilescat et vitiū: vt et qnta illa extollit laudi-
bus/tanto illud opprobrijs laceret. Necnon et
virtute nascente vitiū e regione consurgat: aut
in noticia lucescēte suo cōtrario: aut in pugna
cū sua emula quam semp conat extinguere. Nō
vacat a mysterio horū pportio tempor: vt quot
vna etatis/tot altera in infirmitate annos ha-
buit. Sed fluxus sanguinis infirmitas huius
erat/in omne genus peccatorū carnaliū sine in-
termissione seu decisione defluere: a qbus psal-
mista se liberari poscebat/dicēs: Libera me de Ps. 50
sanguinibus. Et alius ppheta horū multiplici-
tatē videns dicebat: Sanguis sanguinē tetigit. Osee. 4
Et qm p sanguinem signat peccatū: p sangui-
nem in veteri testamēto fiebat expiatio pecca-
torū: et in nouo christus p ppriū sanguinem oēs
sanguines nature hūane deleuit. Et infirmita-
tem huiuscemodi male patiēs/a nature auxilio
a medicorū argumētis diffisa: in qbus omnē sub
stantiā fuderat p sanitate captanda: fide actuq
accessit ad christū: qui pter naturā et artē refun-
debat hoibus sanitatē. Et qq put textus allo-
quit/re ista vera ɔstiterint: spū qdem similia se-
pe fiūt: vt nihil natura psit/aut valeat quempiā
retinere a vitijs: nec oratores aut sacerdotes/et
qcūq causā apud deū bn viuēdi peritia sūt aut
credunt adepti: in quos sepe p pseuchis fien-
dis ad deū tempalia bona multa fundunt: reuo
care valeant a peccatis aut obtinere: si nō in fi-
dei humilitate omni spe abiecta viuētiū/inretro-
uersibiliter veniat ad christū. Nō quod supua-
cuū dixerim impendere tempalē substantiā his
quos dignos et egenos credimus: vt eorū inter-
cessio fiat ad deum: nec audire theoricos viros
dū in veritate indigentibus theorizant et quos-
cūq doctores: et eis emolimenta terrena impē
dere p mercede/suadente necessitate. Sed nec
ista fluxibilem animam curat: nisi p seipsam re-
tro sua sequenda vestigia fidēter et humiliter ac
cedat ad christum. Sed anima fit sepe deterior
sub cura mortaliū etiam optimorū: nisi corde de
liberet actuq pficiat tangere fimbriam saluato-
ris: que fimbria christi mores enunciat: qui ta-
cti non crediti tantum sanant. Est et vestimen-
tum. Est et fimbria: id est extrema pars vestis or
natior atq pciosior ad decorem vesti consuta:
quam in veteri testamento videbat summus sa
cerdos habere cum malis punicis atq tintina
bulis interpositis alternatim: vt in christo so-
num predicationis enunciet christi p fimbriam
omnia tangi. Quis incarnationē eius atq nati
uitatem illāq vnionē potuit et cetera christi my
steria p oia tangere atq explicare? Sed christi
mores in carne gesti tangi poterūt quodāmo-
do ad sequelā: quia imitabiles si nō ad plenū/sal
tem in sua parte fuerūt. Jeiunare/orare/pdica-
re/ pximo seruire/cōpati animo/subuenire ope
fieri siquidē pōt: et patientē esse ad ledētē: humi-
lē loco/tpe ac opportunitate et virtute: sic seipm

exhibere impossibilitate caret. Et cōtēplatiuū
⁊ segregatū fieri a nō opportunis: ⁊ secedere in
desertū ⁊ in ꝗetas ptes: ⁊ ob metū cedere impro
bitatib⁹ ⁊ improbis: fugā facere hūilē: necnon
doctos ꝑ eū mores facultas ex grā plene adest
⁊ inexcusabilit̄ adultis. Et hec est fimbria chri
sti vestimēti ꝗ a femina tangit̄ / mosagiā patien
te scʒ ab ecclesia collecta de gentib⁹: ⁊ a ꝗcūq;
aīa tali vitio laborāte. Quā cū tetigisset / statim
siccatus est fons / seu cessauit fluxus sanguinis:
fons / q2 fundebat: fluxus / q2 fluebat: siccat⁹ est
vt nō funderet̄: flux⁹ / ne flueret sanguis scʒ pctī
ab intimis ad actus exteriores turpiter defluē-
tis. Salutaris effectus optima ⁊ cōgrua ꝓcedē-
tia in se habuit. Primo siꝗdē audiuit. Nā ⁊ au
dit⁹ ꝑ verbū dei est. Deinde nō ociosa ex audi-
tu venit in turbā: nec singularis mansit / sed ve-
nit. Sequentiū atq; credentiū christū nemo si-
bi arroget ꝙ absq; cōmunitate credētiū ⁊ com-
muni christianoꝝ fide: necnō ⁊ absq; seꝗla pos-
sibili: nō in singularitate moꝝ / sed in vera com-
munitate cū vnitate credentiū / ꝙ salus aliunde
sibi ꝓueniat. Accessit retro velut dn̄ica secutu-
ra vestigia: nō ante / ne ꝑire videret̄ dn̄icam vo
luntatē. In semetipsa sane deliberat / ꝙ ad vesti
mētoꝝ tactū sit ipsa receptura optatā sanitatē.
Vestimentū christi humana caro ab ipso susce
pta. Fimbria ornamentū moꝝ atq; gestoꝝ ei⁹.
Nā in sua carne oīm saluator ostēdit vrbanitatē
regni celoꝝ: ad quā sequendam inuitauit p̄ntes
Mat.16 atq; futuros audiētes / dicens: Qui vult venire
post me / abneget semetipm̄: ⁊ tollat crucē suam
Joā.8. ⁊ sequat̄ me. Et alibi: Ego sum lux mūdi: ꝗ seꝗ-
Joā.12 tur me / nō ambulat ī tenebris. Et alibi: Qui mi-
hi ministrat / me sequat̄. Sensit illa corꝑe ꝙ sa-
nata esset a plaga. Nō ꝓdibant diuina miracu-
la / etiā ꝗ visibiliter ⁊ in corꝑe agebant̄ sine sensi
tiua cognitione illoꝝ ꝗ recipiebant: quia quod
agebat̄ ī sēsu corꝑeo / sentiri necessariū erat cor
poris ꝗlitate mutata: ⁊ eꝗ sensibile corpus se sa
nū vt infirmū agnoscat. Nā velut ꝑcipitur ocu
lis / cū lux depellit tenebras: sic cū dolorē ⁊ pas-
sionē malam sanitas fugat: sic ⁊ anima sentit le
uiationē a malis / cum sibi gratie infundit̄ sani-
tas. Et sicut ipsa mosagiā patiens sensit cū ces
sauit: sic ⁊ ille deus hō qn̄ de se virtutem emisit.
Proīde ilico dixit: Tetigit me aliꝗs. Et igno-
rans petrus cum ceteris quā ob causam chri-
stus hoc dixerit / respondit: Preceptor / turbe te
comprimunt ⁊ affligunt: ⁊ tu dicis / quis me teti
git. Vere iesum turbe comprimebāt: quia de fa
cili turbantur ⁊ turbant: ⁊ ex peccatis turbarū
compressus interijt. Sed nec turbe firmato ꝓ-
posito tetigerunt / sperantes inde virtutem: sed
mulier vna sola ecclesia videlicet collecta de gē
tibus. Et sepe in his turbis que crediderūt / sin
gularis fidei feruor obtinet / que multitudo ne-
quiuit: maxime dum in turbis credentium non
Mat.9 sit semper vna seu equa necessitas. Nec habēt
opus medico sani: sed qui infirmitate detinen-
tur. Attamen ne illā negarent velut ignorantes

ꝙ nec ꝓposito tactus esset iesus: ex effectu vir-
tutis se tactū oīno denūciat: nolēs occultū ma-
nere quod tāta fide agebat̄ in femina ⁊ tāto my-
sterio fiebat in rē: ꝙꝙ ⁊ alibi sciamus dn̄m vo-
luisse sua occultari miracula. Sʒ nec ipse legibus
moralibus alligat̄ / vt vniformiter semꝑ faciat:
cū informiter nunꝙ incedat. Et circūspicie-
bat videre mulierē que hoc fecerat.
Videbat eñ illā: qm̄ in omni loco oculi dn̄i con
tēplabant̄ bonos ⁊ malos. Sed in noticia astā-
tium ⁊ sequentiū turbarū illā venire cogebat: vt
fieret euidentior atq; certior fides scito miracu-
lo: ⁊ ꝯfirmaret̄ fides mulieris in amplius: ⁊ ap-
pellaret̄ in fide filia / que ꝑ legē segregatū habe-
bat: ⁊ ꝯfiteret̄ ore ad salutē / que corde credide-
rat ad iusticiā. Necnō ⁊ vt turbe cognoscerent
qualiter virtus diuine largitatis infunditur: vt
nō ore petita / sed corde vere credita concedat̄.
Et alte ꝯtemplari oportet ꝙ virtus diffusa di-
uina semꝑ sup̄psius diffusiua / nūc singulariter
ꝓnūciet̄ emissa: nisi quia cū semꝑ diffundit̄ nō
tn̄ semꝑ operat̄: velut solaris lux obice interie-
cta / nō semꝑ in obiecta refulget: nō defectu ir-
radiātis luminis / sed interiecti obicis. Sic et
virtus diuina semꝑ ageret sup̄ naturales effe-
ctus: si se obiecta suis infusionibus coaptaret.
Proinde saluator asserit exijsse de se virtutem:
quia inuenit vbi absq; sathana suū operaret̄ ef-
fectū. Et ipse nouit qui sunt eius: ⁊ in quos ope
ratur sua virtus inuisibilis. Videns igitur
mulier quia latere non poterat: in cō
spectu omnia cognoscētis: ꝓcidit ante pe-
des eius: timens ac tremens / ne velut indi-
gna tangens alte dignissimū christum / ꝯdem-
naret̄ ex lege aut ex temeritate: narrat rem co-
ram omnibus a se gestā: adiecit ⁊ causam / scʒ re
cuperande salutis in fide tacti hominis: ⁊ ꝙ sa
lutem optatam fuerat consecuta. Miratur tur
ba mulieris fidem: quam et saluator vt in illam
animet circumstantes / magnis laudibus effert
cum filiam vocat in fide fundatam / et fidei at-
tribuit sanitatem. Quia fides tua te sal-
uam fecit. Non virtus tua / sed archiatri: nō
ego sine fide tua: sed fides tua scʒ a te credita
virtus mea. Hominem quidem mortalem ocu-
lis aspexisti / non ab alijs in natura diuersū: sed
vltra hominē in illo credidisti virtutem. Quā-
obrem fides tua te saluam fecit. Sed quoni-
am nobilibus actionibus ⁊ strenuis alta pre-
mia conceduntur: nihil in actionibus inuisibi-
libus altius ꝙ̄ fidei directionibus regulari: ni-
hilq; desyderatius ꝙ̄ pace potiri: vt igitur fiat
retributio digna digne dicens: Vade in pa
ce. Sed nec pax ab hoste / nisi eo concordato
siue subacto: neq; pax cum ceteris / nisi ordine
custodito. Nec pax fideli anime: nisi succedat
visio dei. Ac per hoc vnde ista mulier quasi pro
premio fidei in pace dimittit̄: nisi quia deo gra-
ta facta ꝑ fidē / infirmitate depulsa recepit cor-
poris sanitatē. Et pax quidē corꝑis omniū sani
tas est mēbroꝝ / vt ex hoc ad nr̄a inuisibilia trāse-

amus: ⁊ tunc credat̃ anie pax/cū nulla erit infirmitas: cū oĩs que christus est/ aderit sanitas.

¶ De illuminatione duorū cecoruz secūdū mattheū tantū. Ca. XX

Multis immo fere ab oĩbus horrenda est corporis cecitas: qꝛ non vident̃ visibilia dei/per q̃ ad inuisibilia cōsyderanda human⁹ animus rapitur. Sed pleriq̄ non dolent illā incurrisse: quia ex visis gradus inuisibilibus ad inuisibilia contēplanda nō ponitur: sed quia trāsitoria delectatio ista ex rerū visione carpit̃. Sed interior cecitas flēda pamplius/cum interior animus suo priuat̃ lumine: vt non videat illā ineffabilem pulchritudinē vniuersi: qua turbari nō potest diuinū imperiū/vt in aliquo reprehendi possit a ꝑsumptione mortalium: nec illā ineffabilem diuinā prudentiam qua omnia suis dispositionib⁹ inculpate decurcunt. Et q̄ solum rationalis creatura male vsa libertate concessa/rep̄hensibile atq̄ damnabile fecit: nō fortuna/ non fatum/ nō syderū cursus/ nō diuina prescientia perperā agere rationalē creaturā aliquādo coartauit. Nec illā diuinaz intuetur bonitatē puris animis semꝑ esse p̄sentem. Cessaret quippe audacia hoĩm in deo ⁊ de deo iaculare iudicia / si mētalibus oculis inspiceret veritatem. Deflenda ⁊ corrigēda cecitas: nō illius carentia visionis que hoĩbus ⁊ bestijs noscitur esse cōmunis. Sed a christo multi curati sūt corporaliter ceci: vt eatur introrsus ad poscendā illuminationē inuisibilium oculorum inuisibiliter intuentium. Nam trāseunte iesu a loco vbi archisynagogi filiā a morte leuauerat
Ma.9.ct.20 secuti sunt ei duo ceci/ clamantes et dicētes: Miserere nostri fili dauid. Ceci corpore iā mente videbant: quia in fide sequebant̃ illam lucem/que illuminat omnē hominem venientē in hunc mundū. Melius videre mente q̄ corpore: vt post vite vadatur authorē. Nec mouet̃ passibus anima/ sed affectib⁹: vt ex lumine possit pergere quo nequit terreum corpus/aut aereum/aut igneū: etiā quacūq̄ velocitate aut agilitate dotatū. Implorāt misericordiam: nā a miseria premebantur: a qua liberari querebant ⁊ exigunt a filio dauid: quoniā sic iesum audierāt nominari. Hec em̄ fides ex auditu eis erat. Cum autē quandā domū saluator omniū intrasset: vt eis ⁊ alijs facilior esset accessus: nam cōmode commodū in locis ⁊ tēporibus cōmoditatibus hominū semꝑ se coaptabat. Et accesserunt ad eū ceci ducatu hominū corpore: fide duce accesserunt mente. Et dixit eis iesus: Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicūt ei: vtiq̄ dñe. Ob hanc causam iesus sic interrogat: qꝛ filium dauid vocauerāt si plus in ipso q̄ in ceteris hoĩbus crederent: ⁊ si amplius in ipso q̄ de cōmuni hominis filio existimarēt. Nam filius dauid erat ex carne longa generationis interiecta traduce: sed ex hoc sibi miraculari nō erat: sed ex deitate/quia filius dei erat. At illi fide in maiora subiecti/confitent̃ eius potentiā diuinā esse/non humanā. Tunc saluator tetigit oculos eorū/dicens: Secundū fidē vestrā fiat vobis. Tāgit oculos manu/visu carentes: vt confirmet̃ eorum assertio: qꝛ filium dauid ex carne vocabant: vt scirent eū iterū corpus habere impressione manus edita super corpus. Et ex deitate aperit oculos reseratos: traijciens in fidē illam qua eū posse facere non dubitabant. Et ad mensurā fidei reddendū lumen ipse premittit: vt nec peramplius credatur consequi posse saluatoris omniū beneficia: nisi q̃ntū fidei adheserit omnia receptura et diuine opis indigna. Et aperti sunt oculi eorū: insistente fide ad diuinū imperiū. Et volens quodā modo latere christus/ aut fidem illoruz peramplius experiri: cōminatus est illis/ dicens: Uidete ne quis sciat. Et mirū facit mentib⁹ huiuscemodi ꝓhibitio/ne sciant̃ sua miracula: cū hemorrhoissam ad cōfitendū publice ipse cōpulit. Sed nec q̀s de alternatione preceptorū et omniū operū suorum verborū aut cogitationū altricatione cōtendat: nouerit iustis causis ipsum variasse edicta: vt nunc palā fieri/nunc occultū fieri ipse voluerit: nunc ꝓhibere que noluerit obseruari: nec vitāde laudis prestare materiā: nunc ad vtilitatē credentium velle laudari et vt deus agnosci. Illi autē ne viderētur ingrati ⁊ condēnatione digni/si recepta beneficia siluissent: exeuntes ab eo ⁊ de domo: diffamauerant eū in totā terram illam. Diffamauerant quidē non vitio/sed almifica fama: qua supra hoĩes in suis actionibus ferebat̃: cum eoꝝ aperuit oculos: quos ostendebant hominib⁹ ab eo solo tactu ⁊ verbo imperioso esse illūinatos: quos paulo ante ipsi aspexerant cecos. Nec incurrerūt criminis notam cōminationē domini nō verentes in notificatione gestoꝝ: cū reddendi sunt laudabiles qui beneficia dñi diuulgant: vt crescat audientiū pietas: ⁊ fides multiplicet ipsa fideles. Optimū est dona predicare diuina: ⁊ deo/nō sibi attribuere quod accepit: ⁊ alios inuitare ad fidē/ ꝓuocare ad spem/ animare ad amorē/ ⁊ contionez facere vt diuinā veniatur in laudem.

¶ De muto et demonium habente: secundū mattheū tantū. Et de curatione multorum. Ca. XXI

Egressis autē illis: scꝫ duobus cecis: obtulerunt ei hoĩez mutū et demoniū habentem. Et eiecto demone/locut⁹ est mutus. Et mirate sunt turbe/dicētes: Nunq̄ apparuit sic in israel. Mat.9. Uere nunq̄ apparuit talis in israel qui talia faceret/aut posset: quia nemo nisi vn⁹ homo deus. Alium mutū et cecū et demoniū habentē infra habebimus: idcirco hic silentio transeundū est. Et circumibat iesus omnes ciuitates et castella: docens in synagogis eorū et predicās euangeliū regni: et curans oēm lan

guorẽ et omnẽ infirmitatem. Nec oci
ose/nec perdite christus agebat. Erat siquidẽ in
laboribus opportunꝰ: circumiẽs habitationes
mortalium ⁊ ciuitates ⁊ manufacta castella/ vt
eos ad celestẽ ciuitatẽ omnes inuitaret: quia ꝺm
Heb.13. apostolũ non habemus hic manẽtem ciuitatẽ/
sed futurã inquirimus. Non declinabat pauci
ores ob multitudinẽ/ neqꝫ rusticos propter vr-
banitatẽ/ciuitates ⁊ castella perquirẽs. Et in sy
nagogis in cõgregationibus quidẽ predicans
euangeliũ regni: nõ temporalis/sed eterni. Nã
cõplectens breui diffinitione scm̃ euangelium
nihil aliud est/nisi diuersis theorijs vocatio ad
regnum eternũ. Et curabat omnem languorẽ ⁊
infirmitatẽ: quia nullũ malũ per culpam in na-
tura condita introductũ sue potẽtie resistebat.
Venerat eñ ipse naturã cõditam liberare a ma
lo culpabili ⁊ penali. **Videns autẽ iesus
turbas/misertus est eis: qꝛ erãt ve-
xati iacentes sicut oues nõ habẽtes
pastorẽ.** Miseretur/quia miserias hoĩm no-
uit: in eo ꝙ a demonibꝰ immite vexabanꝭ: vt de-
prauatis affectibꝰ ⁊ moribus viuant/quos secũ
optant in penis habere cõsortes. Et vidit iacẽ-
tes inclinato animo ad terrena: sicut oues non
habẽtes pastorẽ: que pasci nesciunt in montibꝰ
altis virtutũ ⁊ diuinorum sacramentorũ: nec se
tueri a lupoꝝ infernalium morsibus/nõ assistẽ-
te siue gubernante pastore. Sepe iacuerunt ho
mines in malis voluptatibꝰ prostrati/absqꝫ pa
store neglecti nõ requirẽte rationales oues: ple
runqꝫ vero in lupsi conuerso subiectos deuorã-
tem ⁊ propulsantẽ ad mala. Sepeqꝫ bonus in-
uentus est pastor: ad cuius vocẽ excitationemqꝫ
male delectatus grex ouiũ non surrexit.

¶ De curatione hoĩs manũ aridam habentis: secũdũ mattheũ/marcum et lucam. Capitulum XXII

In omni mẽbro corporis humani huma
nam naturã notamus esse multã: illius
peccati merito quo ꝓtoplastus oẽs in
fecit: vt etiam manus in qua est hoĩs actio: que
sibi ad operandũ est tradita vt operaretur ⁊ cu
stodiret sibi cõmissum: etiã in subsequẽtibꝰ suis/
ꝙuis nõ in cũctis ⁊ singulis etiã punita est: nõ
solũ siquidẽ ex punitiõe humane vltricisqꝫ iusti
cie/sed etiã punitione originalis iusticie preter
Mat.12 Mar.3. Luce.6. misse. Hinc in euãgelio legimus: ꝙ **cũ iesus
intrasset in synagogã iudeorũ: et ec
ce hõ manum habẽs aridã. Interro
gabant eũ/dicentes: Si licet sabba-
to curare? Vt accusarent eũ.** Sepe le-
gimus iesum synagogas intrasse iudeoꝝ: vt do
ceret legẽ ex lege: atqꝫ aperiret clausam intelli-
gentiã veteris leges: que intra literã et sensus
historicos tenebaꝭ. Et vt interrogans intelle-
ctus depelleret tarditatẽ: interrogatus in veri
tate apologiã daret: ⁊ per mira opa se monstra
ret in lege ꝓmissum verũ esse messyam. Et ecce
homo a seipso/aut ab alijs introductus adueni
ens/manũ aridã habens scꝫ dexterã. Arida ma
nus operationẽ sterilẽ aut nullã insinuat. Non
autẽ ariditas in scriptura sacra eque dãnatur.
Etenim iussit aquas cõgregari ad locũ vnum/
vt arida videreꝭ. Et aridam firmauerũt manus
eius. Apparitio aride vt desuꝑ ab ea defluat/flu
xibile protinus elementũ ab ipsa in apparentia
fiat: velut cessante aqua causa humida/quid fru
ctificet arida terra demõstrat. Non arida oĩ
aque humore depulso: sed vt terre aridũ elemen
tũ in sua specie distincte vt factũ est/appareret.
Sed arida manus ex illo ꝑuaricationis actu in
multatione facta/quo tactũ est vetitum pomũ: ⁊
vitiũ habet nõ debite actionis: qꝛ dextera ei ari
da erat. Dextera quippe manus operationẽ in-
sinuat ꝓ supernis/⁊ infallibiles actiones. Nam
in dextera nauigij missum rete capturam ma-
gnã ⁊ infallibilẽ fecit. Et cũ sic iste aridus esset
adductus: oritur disputatio ad calumniã ex ani-
mo iudeorũ: ex christo siquidẽ verã doctrinã: si
que noscitur verior obseruatio sabbatorũ. In-
terrogant iudei christũ: interrogat ipse iudeos:
Si licet sabbato curare? Illi vt accusent: ille vt
doceat ⁊ perficiat opus eius. **Et ait homini
qui habebat manũ aridam: Surge
sta in medio. Et surgens stetit.** Sta-
tuitur in medio velut iudicãdus/ aut absoluen-
dus/aut sanandus/vel in sua infirmitate dimit-
tendus. Inter iniquitatẽ ⁊ pietatẽ positus est:
inter falso iudicantes ⁊ recte discernentẽ con-
stitutus est. Interrogat pietas: interrogat veri
tas: interrogat vera decernens: **si licet sab-
bato bene facere/an male: animã sal
uam facere/an perdere?** Et adiecit para
digma: [**Quis erit ex vobis homo q
habeat ouem vnam: ⁊ si ceciderit hec sabbatis
in foueam/nõne tenebit ⁊ leuabit eã: quanto ma
gis est homo melior oue? Itaqꝫ licet sabbatis
curare. At illi tacebant. Et circumspiciens eos
oẽs cum ira cõtristatus super cecitatẽ cordis
eorum: tunc ait homini: Extende manũ tuam.
Et extẽdit/⁊ restituta est sanitati sicut altera.**]
Sabbatizare contigit iudeis in figura: nã non
est sabbatizandũ ab operibus bonis/sed a ma-
lis. Et ex paradigmate conuincunꝭ iudei: quo-
niã cum suadet necessitas/ etiã corporaliter sibi
ipsis in rerũ perditione subueniũt: quãto magis
faciẽda sunt bona in hominibꝰ die sabbati: im-
pendẽda indigentibꝰ opera charitatis. Nõ sol-
uitur sabbatũ ex operibus iustis ⁊ pijs: ex impẽ
sione bonoꝝ/⁊ reuelatione oppressorum/nec ex
auxilio miserorum. Et cõtristatus christus suꝑ
hominũ cecitatẽ/cuꝫ nolumus aut nequeamus
ex litera intelligentie carpere veritatẽ. Nam se
pe factam christo legimus de sabbato questio-
nem: cũ miracula ipse plura operareꝭ in sabba
to. Et ipse quidẽ vigilanter de illo sua operaba
tur miracula: vt questiõe iudeoꝝ exorta veritas
ex sua doctrina clarescerct: quoniã sabbatũ di-
es est quietis: ⁊ nemo sanus nisi quiescat: nemo
quiescat nisi ad ipsum ꝑueniat: nemo perueniꝭ
nisi qui ab impedimẽtis oĩno recessit. Sed ve-

rum sabbatū nostꝝ erit in requie supernoꝝ: vbi depulsa erit oīs infirmitas: vbi ex oīni parte sanitas plena erit. Sanat hunc dn̄s sabbato/ manum aridā in bonitate naturali restituēs: vt pro sabbato vite supne opera recta ꝛ cōpetētia operet. Et si qua miracula fecit in sabbato/ id astruunt mētibus hoīm: vt ea mēbra deperdita que bonitate nature carebāt/ que instrumenta virtutum esse nō poterant: restituta in illā pro eterno sabbato inociose agunt debitas actiones.

¶ De curatiōe demōiaci ceci et muti: secūdū mattheū et lucā. Ca. XXIII

Inter oīa mala que naturā ex demerito ꝓtoplastoꝝ occupauerūt tūc ꝛ hostiliter inuaserūt hūanā: hoc horrendius ꝙ hō possit a demōe possideri ꝛ vexari: nō solū in aīa in qua demoniacoꝝ infinitus est numerus/ sed etiā in corpore vbi corporeus opprimit sensus. Et ea iusticie vindicta sic est in hoīe vindicatuꝫ quo diuinitatē appetijt: vt demonijs etiā in corpore traderetur. Cecitas etiā ex vindicario iure/ quo in vetitū ipsoꝝ est directus aspectus. Mutitas vo: qm̄ habuerūt colloquiū cum serpente in quo diabolus loquebat/ vt diuina obediētia frangeret. Sed venerat christ⁹ ostendere hoīb⁹ mala que iuste patiebant: et afferre medelā his qui ad eū ꝯuertebant: vt etiā videntes animarētur ad fidē: ad cognoscendū in hoīe deū/ in creatura creatorē/ in mortali corpore immortalē: ꝛ sup desperatis malis expellēdis diuinā adesse virtutē. Unde: Oblat⁹ est christo demoniū habēs/ cecus et mut⁹. Et curauit eum/ ita vt loqueretur et videret. Lucas tacet cecitatem/ ꝛ sic inquit: [Erat iesus eijciens demoniū/ ꝛ illud erat mutū. Et cū eiecisset demoniū/ locutus est mutus: ꝛ admirate sunt turbe.] Luce clarius ptꝫ: ꝙ sensus i isto cōfundebat ex demone: quo eiecto vidit ꝛ locutus est: vt sepe in ꝑditis morib⁹ hoīm sic credamus ꝙ malicia sathane fiat i his q̄ sibi silēs facti sunt/ ꝙ sensus natura vigiles opprimant: ut cū hō videre possit sibi natura ꝓpinquū ꝛ audire sibi familiariter loq̄: et dicit sepe quod neq̄t. Cui aliunde facultas nō defuit/ nisi ex eo ꝙ a diabolo detentus factus est similis. Oportet igit ꝙ ante illā diabolicā similitudinē abrogem⁹/ si officijs sensuū cū proximis participare ꝯtendimus. Necnō et demon cū serpēdo corda hoīm penetrauerit/ cecat oculos mētis/ et obnubilat interiorē aspectū: quo veritatē ꝛ virtutem in ratione/ deū in fide aīa intuet. Et claudit aurem obedientie/ vt aīa cōtumax fiat: ꝛ horrendā mutitatē inducit/ ne laudet et glorificet in omnib⁹ deus: et ne ꝓmū ore suadendo ac dissuadēdo iuuet: et ne seipsum ex forefactis accuset: maxie ꝑintendens q: corde credit ad iusticiam/ ne ore fiat ꝯfessio ad salutem. Sed nō eijcit demon ab eo quē inuasit hūana potētia/ nisi potentioris man⁹ adueniat. Proinde hic oblat⁹ est christo qui demonū terror et dn̄s erat. Hinc christo se offerat q̄ ab hoc nephādo impio detinet: cui se potuit in dominiū tradere/ sꝫ nō sua ptāte liberari. Diuina tn̄ prouidētia hoīes ꝓtegit: ne ab ipsis etiā cū inuaserint/ libertas arbitrij auferatus. Non em̄ tantū deseuire possunt in homies quantū cupiūt: nā ꝛ rationē vellent auferre/ virtutē/ sicꝫ ꝛ arbitrij libertatē: qua oīno dēpta semel lapsus nō adijceret vt resurgat. Sed ꝙdiu in hac vita sumus/ ꝑdominātē in nobis iudicio rōnis: redire ad christū adest plena ꝛ donata libertas. Igit ꝓsentare deo demoniū passus/ aut ꝯcupiscentie nō natura/ sed volūtate ꝑuersa demon effectus: vt ipsum eijciat: teqꝫ sensib⁹ tuis plene restituat. Quod cū in hoīe factū esset: ꝛ vigor sensuū rediret ad sensus: stupor i turbis nascit ꝛ est admiratio subsecuta. Sed nec mirum. Mirū aūt esset/ si nō mirarent: cū viderēt hoīeꝫ a diabolo possessum/ sensuū valitudine destitutum/ in libertatē ꝛ sanitatē vltra humanā potētiam ꝓuehi. Nec christū supra hoīeꝫ credebāt attolli: ita vt dicerent: Nōne hic est filius dauid? Ac si est fili⁹ dauid generatiōe traducta/ plusꝙ homo nō est: ꝛ propellere ab obsessis corporib⁹ demones nō est in hoīm ptāte. Sed tn̄ turbe nō denegabāt huic existimato tm̄ hoī supra hoīem adesse virtutē: sed mirabant ꝛ stupebant: quoꝝ intellectus nō in alta ferebatur. Sed hi q̄ a diabolo possidebant in aīa ꝓamplius ꝙ iste curat⁹ fuisset possessus in corpore/ scꝫ pharisei/ hoc audiētes dixerūt: Hic nō eijcit demonia/ nisi in beelzebub principe demoniorū. Diabolici viri nō nisi diabolo eoꝝ principi/ eoꝝ que fiūt tribuūt potestatē. Etenim suū dn̄m honorando ꝓuenerūt. Famosa est historia vnde vocabulū beelzebub fuerat exortum: et quāobrem attribut⁹ fuerit principatus: quā hic interserere longū esset. Sꝫ ob hoc christo hanc obijciebant nefandissimā authoritatē vt execratus a ppl'o haberet: nō vt dei fili⁹/ aut ꝓpheta sctūs: cū sanctus helias ꝓpheta ochoziam regē dei mādato arguerit ꝛ corripuerit duos quinquagenarios ad se missos: eo ꝙ miserit ad consulendū beelzebub deū accaron: acsi nō esset deus in israel: vt sic iste merito tradendus esset exitio q̄ ad beelzebub/ nō ad verū deū haberet in sua oꝑatione recursum. Sed improbat iesus ꝙ ipsi iprobiter sint locuti: ꝛ eos sua responsione ꝯfutat. [Qui sciens cogitationes eoꝝ/ dixit eis: Oē regnū in seipso diuisum/ seu cōtra seipsum diuisum/ desolabit. Et oīs dom⁹ diuisa contra se nō stabit.] Meliora sunt hec ꝛ hoīm rationi experiētia vsqꝫquaqꝫ clarissima: ꝙ diuisione interiecta ruine oīa mancipant. Et quoquo mō ꝯnexa/ diuisa depereūt regna/ ꝓuincie/ ciuitates/ dom⁹/ familie/ aut quocūqꝫ vinculo colligata: cū in discordiā venerint/ interitū faciunt. Ipsa quidē hominū ꝛ aīaliū corpora ex hoc intereūt/ ꝙ humores ex inequalitate ab inuicē diuidunt. Ac ꝑ hoc saluator cōtra istos intendit: q: regnū demonū per oīa vnitum est ad malū. Nec sic in se noscit esse diuisum/ ꝙ hoīb⁹ amicent: vt ptāte vnius alter ab hoīe depellat:

Margin notes: Mat. 12. Luce. 11. Rom. 10. 4. Regū. 1.

sed cũ in se discordiã habeant/a verissima pace
auersi ad nostrã et in nostra dãnatiõe nostroq̃
malo reperiuntur nullo discrepante ꝯcordes: ⁊
inuariabile ꝑseuerat regnũ malignitatis ipsoꝝ.
Proinde saluator infert: **Si sathanas sa-
thanã eiicit: et aduersus se diuisus
est: quõ ergo stabit regnũ eius?** Sed
regnũ tenebrosum atq̃ sathanicũ stat/⁊ in sua ꝑ
tinacia ꝑseuerat: ergo sathan nõ est diuisus. Si
nõ diuisus/ non eiicit ab hoĩe in sua natura ⁊ in
deprauatiõe consortẽ. Si nõ eiicit sathanas sa-
thanã: nec ego in noĩe illius ab hoĩe demoniũ
depuli: sed in ea virtute qua mihi curuaẽ omne
genu. **Si ego in beelzebub eiicio de-
monia filij vestri ĩ quo eiiciũt? Ideo
ipsi iudices vestri erunt.** Apostoli filij iu
deoꝝ accepta ptãte eiiciebant demões: sed nec
beelzebubine potẽtie attribuebãt: sic nec sibi at
tribuere debebãt hmõi nefariã potestatẽ. Pro-
inde inter cetera q̃ apl'i sint iudicaturi in extre-
mo iudicio: cũ sedebunt sup sedes duodecim/iu
dicãtes duodecim tribus israel: sup hoc desan-
cient/ꝙ cũ ipso christo pellendi demones acce
perunt potestatẽ/ꝙ ipse a sathana non accepit.
Alioquin sequereẽ ꝙ ipsi in potestate nepharia
demões expulissent: quod de apl'is legim⁹ nũq̃
dictum. Porro **si in spũ dei**/ aut **in digito
dei**/quod idem est/ **eiicio demonia: pro-
fecto ꝑuenit in vos regnũ dei.** Christi
responsione cõfracta opinione iudeoꝝ pessima
regnũ dei in mundũ venisse testaẽ: quia in vir-
tute diuina/ scz in digito dei: cui magi pharao-
Exo. 8. nis in egypto sua falsa miracula equare nequi-
uerunt in signo tertio tabescentes: qui etiã legẽ
in tabulis lapideis scripsit/demones ab obses-
sis hoĩbus procul pellit. Nã ex subiecta simili-
tudine fortioris ad fortẽ arguit/ꝙ non a satha-
Apo. 19. na eiectus est sathanas: sed ab eo qui sup oĩa
regnat: qui est rex regũ ⁊ dñs dominantiũ: qui ꝑ
carnẽ venit in hanc transitoriã vitã: querens in
hoĩbus regnũ: non quo magnificeẽ regnãs/sed
quo rectus altius subleuetur: nõ honore regnã
di actus/sed vtilitate peccatorũ. Etenim ipsum
Joã. 9. fugisse legimus/cum turbe ipsum vellent more
Joan. 19. humano facere sibi regẽ: ⁊ regnum corã pilato
se denegauit habere terrenum. Peruenit in ho
mines dei regnũ: cum demonũ est retrusa pote
stas/vt quantũ cupiũt nocere nõ possunt: nec in
uite trahere ad loca tartarea/qui hui⁹ regis ⁊ re
gni euangelicã voluerint seruare iusticiam. Ac
etiã quos improbiter detinebat/ipse rex dei re-
gni liberatur⁹ aduenerat. Peruenit regnũ dei
cũ ipse rex fortior christus supuenit ad diabolũ
fortẽ: ad destruendũ imperiũ eius/⁊ ad diuertẽ-
dum hoĩes a tyrannide illius: vt qui erant vasa
ire/fierent vasa misericordie: ⁊ ipse regnaret su
per eos ꝑ misericordiã ⁊ gratiam/sup quos rex
superbie diu regnauerat per iniquitatẽ ⁊ culpã:
vt in neminẽ amplius possit iure tyrannico pre
terq̃ in eos q̃ libero arbitrio male vsi/ ꝓpria vo
luntate voluerint sibi subdi obediẽtes immun-
dissimis legibus eius: spreta lege supuenientis
nouiter regni dei. Regnũ dei/vbi regnat deus
per virtutẽ ⁊ gratiã. Regnũ dei ecclesia sancta
dei libertas a vitijs habitusq̃ virtutũ. Regnũ
dei nõ in cerimonijs/sed intra nos est. Regnũ
dei amor est eius. Regnũ dei ꝓmissio sancta ei⁹
beatitudo eterna: quod hic ꝓmittitur bonitate
regis: hic acquiriẽ gratia ipsius ꝓ nobis mori
entis: ibi percipiẽ sui largitate donantis.

¶ De curatione filie chananee a de- monio vexate: secundũ Mattheũ et marcum. Capitulũ XXIIII

Distinctũ in sexu genus humanũ edi-
tum: q̃uis prior vir/ deinde mater oĩm
eua eluxit: ⁊ ambo in ꝓhibitũ cõsense-
runt appetentes fieri sicut eloim: supra id quod
ab eloi humana natura in esse ꝑ creatorẽ deue-
nerat. Et ꝓpter illicitũ appetitũ rei superioris
exarserunt in vetitũ: vnde grauiter in eis est vl
tum: vt qui tũc solũ rationẽ protoplastoꝝ vexa-
uerat: nunc etiã vexat ⁊ corpa: non tñ desistens
a vexationib⁹ substantie potioris/ prout cõcita
re põt ⁊ inuisibiliter vexare: nõ solũ firmiorem
partẽ vt virum / sed infirmiorẽ scz mulierem: vt
ipsa etiã q̃q̃ ab apostolo seducta in illa ꝑuarica
tione dicaẽ/non vir: tñ ⁊ ipsa in appetitu deita-
tis pariter cũ viro deliquit: quo merito ⁊ sexus
femine⁹ in passionẽ nefandi demonis deuenit.
[**Nam cũ secessisset iesus in partes
tyri ⁊ sidonis: et ingressus neminẽ voluit scire:
sed non potuit latere. Et ecce mulier chananea
gentilis syrophenissa genere: cuius filia habe-
bat spiritũ immundũ: a finibus illis egressa: vt
audiuit de eo/introiuit et ꝓcidit ante pedes ei⁹
⁊ clamabat/dicẽs: Miserere mei dñe fili dauid:
filia mea a demonio vexatur. Et rogabat eum/
vt demoniũ eiiceret a filia sua.**] Anteq̃ curatio
subsequaẽ/ꝑcedens ordo describitur. Secessus
christi iesu in partes tyri ⁊ sidonis ciuitatũ gẽ-
tilium/cito futuram approximationẽ per apl'os
ad gentes insinuat: ac demõstrat iesum nõ esse
acceptorẽ populoꝝ et personaꝝ: et fidem cõmu
nicabilem factam iudeis atq̃ gentilibus. Et q̃
ad fidẽ nullorum valentior est: sed oĩbus potest
esse equa cõuentio: per quã non distinguunẽ se-
xus/nõ populi/ nõ alique regiones: sed vna ex-
istẽs oĩbus eodẽ modo potest esse cõis. Solis
similitudinẽ habet: cuius lumẽ omnib⁹ eque dif
fundiẽ: nisi prepediãt obstacula interiecta. Ty-
rus quidẽ et sidon ciuitates fuerunt gentiliũ: de
quib⁹ multa in sacra scriptura ⁊ ĩ historijs enar
ranẽ. In quaꝝ partes christus secessit eq̃li amo
re affectus ad salutẽ gentiliũ sicut ⁊ iudeoꝝ: vbi
expertus est facilitatẽ in femina veniendi ad fi
dem: cũ eis euangelium innotesceret regni dei.
Et magnã aperuit sancte ꝑtinacie viaz: cum sic
illã mulierẽ pluries exprobrauit. **Et ingres-
sus neminẽ voluit scire.** Mod⁹ est dice-
di: acsi noluisset sciri/se habuit: quod si penitus
sic et fuisset oĩno. **Sed nõ potuit latere:
q2 noluit.** Nec simulatio culpabilis; sed oste

dēbat latebrā/vt in illa propensius quererēt ex fide. Ad experientiā fidei eoꝝ gentiliū in quoꝝ partes aduenerat/ latibulū finxit: sicut ꝛ post resurrectionē lōgius ire. Et cū multi aduenissent ad eum tanꝗ oīno ad nouum ꝛ eis insolitū hominē: de ista singulariter textus loquit̄/eo ꝙ ex defectu ab ea depulso facta sit famosior. **Et ecce mulier chananea:** illā incolens patriā quā gens chananaica possedit: exorta ex tertio noe filio/scꝫ cham: cui⁹ fili⁹ chanaan. [**Et syrophenissa inter syriam et phenicēz** puīcias. Ex patria ꝛ ex sexu destribuit: ex nomine subticet: vt natura nō nomē existat in precio: et ꝙ omnino credatur gentilibus inferēda gratia si ad fidē humiliari decreuerint: et ꝙ patria nemini sit p̄iudicio/si ex oīm se aspexerit in salutem. Sed neq demerita precedentiū subsequentib⁹ derogant: si ex toto corde ꝯuertantur ad dominū. Et ex iniquis proletarijs orit̄ sepe qui renascit̄ in fide p̄destinatus ad gloriā. Habebat ista filiā habentē spiritū immundū. Porro ista gentilitas rationē habebat immundam que agitatu demonū creaturā pro creatore colebat: ꝛ erat sub dominatu ipsoꝝ: vt etiā omnē immundiciā mente deprauata/ corruptis moribus sequeret̄: in quā immundiciā propter nefa-
Rom.1. rium cultū gentilitatē traditam ad romanos testatur apostolus. Ephe.4. Et alibi/ꝙ desperātes semetipsos immūdicijs tradiderūt. **Et procidit ad ad pedes iesu.** Descenderat hec de altitudine animi tumescentis. Se curuās ante dominicos pedes: cito erigenda per spem/si ꝑseuerauerit in proseuchis. Sup sydera eleuat̄/qui ante christi pedes ꝛ humilitate atq deuotione ꝓcliuum se fecit. Ex fama non docta ista mulier venit ad christū in domū vbi existebat: ꝛ velut debitor fidei atq deuotioni latere nō potuit: quia suam bonitatē petentibus ꝛ querentib⁹ negare non potest. Quō se negabit qui ad hoc creaturā rationalem fecit: vt se sibi cōmunicando donaret? Jam mēte in fide ꝛ actu corporeq facta ꝓcliua: vt ipso inclinato animā iam in fide ꝓstratam ostenderet: et fateret̄ gestu corporis renouationē interioris aspect⁹. Exclamat verbo dolentem animā verberante. **Miserere mei domīe fili dauid: filia mea male a demonio vexatur.** Misera ad misericordiā recurrit de sua miseria liberari desyderans: ab eo petēs q̄ ꝛ largiri pōt. Misericordia nō peteret̄ si non molestaret miseria: q̄ ꝛ si posset aliter ꝑcul pelli/nec ipsa misericordia interpellaret̄. Miser ꝓtinus est qui non habet quod vult: ꝛ q̄ habet quod vult se ledens: ꝛ qui non vult quod sibi ꝓfert ꝛ expedit. Miser ꝛ q̄ non potest aduersa vltro depellere. Jn miseria erat mulier chananea: q꞉ nec suo/ nec alicui⁹ hoīs argūmento vexatā a demonio filiā poterat liberare. Multimode sunt miseri ope misericordie indigētes.
Judith.9. Sācta iudith miserā se vocabat dicēs: Exaudi me dn̄e miserā deprecantē: aut ex humilitate ꝓprios defectus cōspiciens: aut q꞉ suam ciuitatē ab exercitu circundatam videbat: a quo nisi diuina potentia nulla erat copia euadēdi: ꝛ populum ꝓspiciebat per oīa calamitosiꝫ fieri. Siue quia cogitabat aliquid factura supra virtutē femineam: ad cuius complementū in se non videat vires suas posse suppetere: proinde dominū proseuchis humilib⁹ exorabat. Aliā nouimus esse miseriam/que ab illusionib⁹ ꝛ carnis infirmitate nascitur illis resistere nō valentis. Quā dauid de seipso fatetur: Miser fact⁹ sum ꝛ cur- Ps.37.
uatus sum vsq in finem: tota die cōtristatus ingrediebar. Huius miserie subnectit ꝛ causam. Quoniā lumbi mei impleti sunt illusionibus: ꝛ non est sanitas in carne mea. Et confusio non illa que ꝯm sapientiā adducit gloriā: sed nature rationis/iusticie/ virtutis ꝛ moruꝫ miseria facit miserā. Hinc scriptū est: Filia babylonis mi- Ps.136.
seria. Hinc ꝛ salomon: Miseros facit populos Prouer.14.
peccatū: vt ex hoc omne peccatū intelligamus afferre miseriam: vt vbi iusticia nō adiuuat/cōdemnat. Adijcitur ꝓtinus ad miseriam cui nō fauet iusticia: saltem ꝙ derelicta nō fuerit: ac ꝑ hoc nemo est nisi miser. Nemo est qui aliqua nō tenetur miseria. Nemo est qui non indigeat ad misericordiam appellare. Hinc intrinsecus docta mulier chananea deficiens a iusticia/ꝛ alijs miserijs pessundata/portū misericordie per nauem fidei querit. **Miserere mei domine fili dauid.** Sic enim audierat christum vocari ꝙ dauid filius diceretur. Exponit miseriam/ vt misericordiam prouocet: **Filia mea male a demonio vexatur.** Ut q̄d male? Semper male quos potest demonium vexare. Sed nūquid aliquādo bene vexare quempiā volet? Minime sua intentione duntaxat/sed diuina prouidentia: que bene malis vtitur demonū maloꝝ hoīm volūtatibus: que sunt secute corone. Clamat hoc martyrum exercitus: vexantibus demonijs/ tyrānoꝝ terrore ꝛ supplicijs cōsecratus. Hoc cenobitarū ꝛ anachoretaꝝ chorus non denegat. Hoc quorumcūq electorum ordo ꝑpensius confitetur: ꝙ vexantibus demonijs sunt meliora sortiti. Et semp diuina prouidentia sathanicas vexationes ad ꝑfectum suorum electoꝝ intorsit. Sed hec filia materno iudicio male a demonio vexabatur. Sic eñ intētione sathanica / sed ad profectū vtriusq bene vexata fuit. Nam desperata mater a cunctis ꝙ non poterat suum pignus a demonio liberare venit ad saluatorē: prius ipsa in corde mundata per fidē ab errore gentiliū: ꝛ iam in anima sana ꝓ pignore instantius salutē exposcit. Que cum sortita fuisset: ambe in aīa libere a cultu auerse gentilium in christi familiā transierūt. Hoc agente vexatione demonū: a quia non poterant aliter liberari: venit mater ad christum. Bene vexauit demoniū huiusmodi filiā: nō sua volūtate/sed executa ope: vt a vexāte liberata sub christo sanata ꝑficeret. Vexat quippe demoniū filias hominū/cum in vnoquoq nititur exagitare amatiuā virtutē: vt suo motu feratur in vetito:

⁊ ex reb⁹ licitis p amorē plus debito vinciatur.
Uexat ⁊ aliā filiam/sc; intelligentiā: vt aut ve-
lit plus sape ꝙ oportet/aut inuoluat errore. Ue
xat ⁊ aliam/vt obiecta malicia ⁊ illata iniuria te
naciter in memoria teneant: vt aut velit vlcisci
atrocius/aut nolit benigne remittere. Inexpli-
cabile quidē est/ quibus stimulis demon exagi
tat hoim voluntates. Sed est demonū vlciscēs
Tobie.3. in eos qui perperā agunt: vt asmodeus in septē
viros sare. Et est meridianū auertens a meri-
die claritatis: q̄ mundo in meridie obscurato ex
morte saluatoris infulsit. Uexatio quidē nō ces
sat: vt hoies auertant a memoria dñice mortis.
Etenim in meridie circa horā nonā expirauit.
Attamen cū hec mulier sic p suo pignore p̄ca-
ret: saluator nō respondit ei verbū: ad fidē eius
pamplius excitandā ⁊ pbandā constantiā ⁊ pa
tientiā. Et egressus est domū/ad alia loca decli
nanis. Quē mulier chananitidis etiā sequebat
clamās post eū: ita vt etiā apostoli p ipsa inter-
cederent. **Et accedētes ad eū discipuli eius: rogabant eū/dicentes: Dñe di mitte eā: q² clamat post nos.** Mouent
humanitate discipuli: et pro ista misera rogant
nescio si submissi. Magne fiducie animū parat
intercessio electoꝝ. Euge q̄ promeruit interces-
sores habere apostolos. Sed nō oīs qui inter-
pellat/habet: nisi q̄ in virtutib⁹ ipsoꝝ est factus
amicus: ⁊ vnius dñi adorat vestigia. Etenim iā
ista meruerat apl'os intercessores habere: q² de
finibus impioꝝ egressa pro misericordia vene-
rat ad iesum. Cui dicunt vt exauditā dimittat:
quia in fide post ipsos clamabat. Pro ecclesia
colligenda de gentib⁹ ex p̄sagio intercedere vi
dent: que post ipsos orat ad dñm duris vocibus
⁊ sonis: ex vno spiritussancti flatu pro pressuris
tolerandis/vitijs reprimēdis atq; obtinēdis p
missionibus clamatura. Egre siquidē istius ec-
clesie militia tenderet: nisi haberet tā validos
aduocatos: q̄ incessanter rogant/vt dimittat in
pace: vtputa in iustis petitionib⁹ exaudita. Et
indiciū erat eoꝝ que sunt p ecclesia et qualibet
aīa in celo facturi: qui sic in terra intercedūt p
syrophenissa muliere: pro qua saluator detestās
eā/non videtur dedisse responsum. **Ipse aūt respondēs ait: Non sum missus nisi ad oues que perierāt domus israel.**
Cōtestatio apl'i ad romanos eque p vtroq; po-
pulo dei filiū in carne aduenisse declarat: quid
est ꝙ nisi ad oues israel peuntes se missum esse
denūciat: cū etiam nō sit acceptio psonaꝝ apud
Rom.3. eū? Sed nōne oēs perierāt? Nōne oēs peccaue-
runt/⁊ egēt gratia dei? Equidē. Sed oues sunt
q̄ non auerso studio peccauerūt illius electi po
puli pꝑter cultū vnius dei: qui ob hanc causam
debebat primo requiri. Deinde gentes: qm̄ ⁊ p
ipsis moriturus aduenerat. Prioritas illius po
puli requirendo attendit propter vnius dei cul
tum: ⁊ pꝑter primā cōmissionē diuinoꝝ eloqui-
orum: nō istius reprobatio si redire voluerit p-
pter cultum varium idoloꝝ. **At illa venit et adorauit eū/dicēs: Dñe adiuua me.**
Ac si diceret: Intercessores ampli⁹ nolo: aduo-
catos plures nō preferā: non vident alioꝝ orati
ones sufficere: quot ⁊ quot sunt/ necessarij mihi
non sunt. Eū querā: eū adibo: qui sine medio in
meā pōt si vult miserando declinare miseriam:
quē solū/non idola vana ⁊ muta/non aliā creatu
ram/sed ipsu; adoro deū hoiem sup terrā: a quo
peto ceteris spretis auxilijs adiuuari. Dñe ad-
iuua me. Signāter ad seipsam petit adiutoriū:
q² in filia sua velut in psona propria torquebat.
Amor quidē natoꝝ ipsoꝝ dolorē traijcit in parē
tes. **Cui saluator respondēs/ait: Non est bonū sumere panē filiorū et dare canib⁹.** Alibi ista similitudo disserta est. Sed
panis filioꝝ est omne subsidiū quod debebatur
vere credētib⁹/ illius filiationis merito quo po
testatē accepimus filios dei fieri/sane credētes
in noīe ipsius: q² non ex hoībus/sed ex deo nati
sunt. Et quod natū est ex deo/vincit mundū. Et
hec est victoria q̄ vincit mundū: fides nostra q̄
ista mulier mundū vicerat/supra mūdū iā facta
⁊ ab ipso christo sue fidei testimoniū laudis ac-
cepit. Sed multis argumētis concutit christus
fidē eius: in p̄sagiū multiplicis ꝯcussiōis eccle
sie subsecute: ac in pbationē quorūcunq; indi-
gne petentiū: ne desistant petere si cōtinuo non
accipiūt postulata. Et ad maius solide fidei ex-
perimentū cū canib⁹ ipsam cōponit: acsi ratiōe
careret: aut illa male vteretur habens. Sed illa
optimo tegumēto humilitatis se ꝓtegit: cū etiā
catellis se sociat in cōsequendo beneficia domi
noꝝ. **At illa dixit: Etiā dñe. Nam et catelli edūt de micis que cadūt de mēsa dñorū suorū:** et humiliorē conditionē se
habere protestans: ꝙ etiā israelitici sīt q̄si dñi
sup gentiles in oībus potiores: velut habentes
mēsam diuinoꝝ verboꝝ/⁊ mandatoꝝ dei ac diui
narū pmissionū/sanctis patrib⁹ ⁊ pphetis di-
uinis oraculis iā factarū. Talē ergo q̄rit iesus:
et suos oratores vult esse oīmode importunos.
Humilis q̄ppe iportunitas sepe flectit aīos du
ros. Et ptinax miser ad exaudiēdū fecit primo
negantē. Amat em̄ deus in pseuchis ad eū iugi
ter assistentes: vt nec ab implorādo deflectāt
si nō acceperint vota. Uult oīpotens suas ima-
gines a se creatas ⁊ ad se ordinatas sibi assiste
re: nō ilico tribuēs quod exigit/ ne facies auer-
tant a facie. Nec vult turbari aut tepefieri orā-
tē etiā exprobratū. Sepe nāq; videtur ꝙ nostre
petitiōis schedula in ꝯspectu dñi lanietur: ⁊ ꝯfun
dat obsecrās: ⁊ si quid exaratū erat/abrasum ap
pareat: sed vlteri⁹ decernit ille q̄ oīm corda no-
uit ⁊ vtilitatib⁹ petentiū p̄uidet: cū nō exaudit
extemplo/ pbat fidē si desipit: aut si exauditā vel
nō/sic se habeat. Experit patientiā si nō dedi-
gnat sustinēs in sua optiōe repulsam: si maneat
amor ad pro tēpore denegantē. Si intramus in
illud secretū altissime prouidētie sue: qua dene
gans exaudit ⁊ exaudiens denegat: tribuēs au-
fert: non tribuēs donans: agens causam nostrā

in nobis ex nobis: dũ tamen omnino iusta peti-
tio sit a nobis. Hec solũ ad iusticiã τ humilita
tẽ postulãs habet se inferre/ nõ decernere quo
modo aut qñ cõtribuat. Nouit ꝑ tẽpore atq lo
co bona data dare filijs: si per fidei synceritatẽ
que ꝑ dilectionẽ operat/ sum⁹ filij ei⁹. Ad quaz
filiationẽ prouocat chananeã/ cũ dicit: Nõ est
bonũ sumere panẽ filiorũ/ et dare canibus. Ac
si ipsa de filijs eius esset assequeret ocyus postu
lata: que se ob fidẽ/ ob importunitatẽ/ ob patien
tiã/ ob humilitatẽ filiã dei fecit/ vt mereret a chri-
sto audire: O mulier magna est fides
tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata est fi
lia ei⁹ ex illa hora. Ecce misera expetẽs mi
sericordiã/ misericordiã assecuta ẽ: qm̃ de salua
Psal. 11 tore scriptũ est: Propter miseriã inopũ τ gemi
Psal. 76 tũ pauperũ nũc exurgã dicit dñs. Et alibi: Nũ
quid obliuiscetur misereri deus: aut cõtinebit
in ira sua misericordias suas? Ecce laudatur fi
des: et alte attollit illa que ante totiens fuerat
exprobrata: ad misericordie ianuã validis cor-
dis crebrisq clamorib⁹ pulsari oportet: nec in-
de recedere: nõ intermittere/ donec de pane fi
liorũ accipias. Semp ad gratiarũ innumerabiliũ
mensã sedet bonorũ oĩm creator atq largitor.
Pete indigẽs totiens quousq acceperis: etiã
si nõ accipias/ in omni vita tua humiliter po-
stulare nõ cesses: nec amaro aĩo fias si non lar
gitur: nõ hesitans super bonitatẽ dñi et proui
dentiã eius: que in omnibus congruentiã reruz
facit: nã post mortẽ accipies altiora/ sicut τ coro
nã: eo ꝙ patiẽs extiteris sup dilatione dñi. Sz
vnde istius chananitidis magna fides? Quia
magnũ quid in isto quẽ solũ videbat hoiez/ cre
didit. Magna ex eo: q: ꝑstitit exprobrata/ nec
ꝑturbata. Magna: q: tũc sola gẽtilitatis egres
sa de finibus. Magna: q: nec postulauit pre-
sentiã: sed solũ pondus quo premebat exposu-
it. Magna: quia sicut credidit/ sic sibi i sua mi-
seria est promissũ/ vt voluntatis sue sortiret effe-
ctũ. Fiat tibi sicut ais. Bonũ certe volebat si
ne admixtione cõtrarij/ scz filiã a demonio libe-
rari. Velimus τ nos bona: τ ꝑtin⁹ exaudiemur
si non ad votũ ilico/ tamen ad ampliorẽ cumu-
lũ bonorũ. Et sanata est filia eius ex illa hora:
qua scz Saluator matri dixit: fiat tibi sicut vis.
Marcus aũt dicit: Uade: propter hunc
sermonẽ exijt demoniũ a filia tua: ꝑ
pter sermonẽ humilitatis et fidei: q: catelli sub
mẽsa comedũt de micis pueror. Et cũ abijsset
in domũ suã: inuenit puellã iacentẽ supra lectũ
et demoniũ exijsse. Fatigauerat demon ingre-
diendo puellã/ magis siquidẽ in vexando. Que
illo egresso/ quiescebat i lecto. Nõ est q̃sale
a demonio agitate/ aut a stimul peccator: nisi
peccata ereãt. Tunc quidẽ anima sup cõscien-
tie lectũ in pace quiescit: cũ diuina virtute vo-
luntate consentiente/ qua soluz fieri neq̃t/ pec-
cata pelluntur. Uerant siquidẽ peccata cõsciẽ-
tiã: etiã si non sequatur multatio in corpore: cũ
ratio suo priuatur indicio: cũ inter animã τ de-
um parietẽ diuisionis mediũ interposuũt. Nam
et Esaias dicit: Nonne iniquitates vestre sunt Esa. 59.
que diuiserunt inter vos et deũ? Cum deijciũt
ab innocentie arce: cũ ad ima demergũt: cũ so
ciant demonibus: cũ excludũt a legibus regni
dei/ atq a sedibus paradisi.

¶ De curatione multorũ infirmorũ secundũ Mattheũ et Marcũ. Sed de surdo et muto secundũ Marcuz tantum. Capitulum XXV

Iterum exiẽs de finibus ty- Mar. 7
ri: venit per sidonez ad mare galilee/
int medios fines decapoleos: Et ascẽ-
dens in montez/ sedebat ibi. Et accesserunt ad
eum turbe multe: habentes secũ mutos/ clau-
dos/ cecos/ debiles/ et alios multos. Et proie-
cerunt eos ad pedes eius: et curauit eos: ita vt
turbe mirarentur: videntes mutos loquentes/
et claudos ambulantes/ τ cecos videntes: ma-
gnificabant deũ israel.] Curatio istorũ diuinã
in homine arguit potestatẽ/ et offerentiũ et sa-
natorum fidẽ: desperationemq ꝙ ab alio cura
ri non poterant/ nisi ab eo qui omniũ habet im
periũ. Et prestruxit vite agende ordinem: cum
post curationẽ sit alimenta largitus. Naz qui
vult suscipere alimenta celestia/ primo expedit
liberũ esse a vitijs: que affect⁹ huiuscemodi de
signant. Ad damnationẽ magis ꝙ̃ meritum ce
deret/ ipure ad pura christi accedere sacramen
ta: que in alto monte fidelis ecclesie tribuun-
tur. Ex septem eñ panibus secuta refectio ad
septẽformẽ bonorũ ordinem existentiũ in eccle-
sia reficientem dei filios spectat: exigẽs liber
tatẽ a criminibus: et agrestem vitã ex designa-
tione turbarũ/ christũ in montibus virtutũ in-
ter arida loca querentiũ. Sed Marc⁹ de vno
tñ/ circa quẽ christus propensius egit/ exequit
dicens: Et adducunt ei surdũ et mutũ
et deprecabãtur eũ/ vt imponat illi
manũ. Adducit surdus τ mutus: q: nec ipse
audire poterat dei verbũ/ quo mot⁹ accederet:
nec loqui ad interrogandũ quare turba hunc
hoiez sequeret. Uide multationes humani ge
neris/ ex peccato priorũ in singularib⁹ ꝑsonis
inductas. Uide surditatẽ: sed i nullo damnosi-
or ꝙ̃ in eo ꝙ quis audire nequeat dei legẽ origi
nalis iusticie/ seu datã in monte scriptã digito
sacto. Et nec audire posse prophetas spũsctõ
loquẽtes. Excedit in malo nõ posse audire dei
filiũ/ verba vite ꝑ superna vita proferentẽ. Sed
hoc malũ erat in aure cordis. Ue igit pampli-
us per omnẽ modum his qui ex cõtraria electi
one surditatẽ cordis auricule induxerit. De q̃-
bus ꝑ prophetã dicitur: Posuerunt cor suum
adamantem/ ne audirent. Et per psalmistã do-
minus conqueritur: Non audiuit populus me Psal. 80
us legẽ meã: nec intendit mihi. Et Salomõ ait Prouer. 25.
Qui illusor est/ nõ audit cũ arguitur. Et alibi: Prouer. 28.
Qui declinant aurẽ ne audiant legẽ. Volunta
ria eñ surditas ad diuina est i culpa corporis
quidem preter voluntatẽ: aut ex vindicta/ seu ex

aliquo occulto dei iudicio: iusto tamen: quo in
homines sepe discernit: que non accrescit ad
culpã/nisi cũ maliciosa ꝑuenerit. Multi quidẽ
ꝓpria iniquitate surdescũt: q̃ et venenatis ser-
pentibus cõparant. De quibus ꝑ prophetã di
Psal. 57 citur: Alienati sunt peccatores a vulua: errauerũt ab vtero: locuti sũt falsa. Furor illis ẜm si-
militudinẽ serpẽtis/sicut aspidis surde obturã
tis aures suas. Alienant pctõres a vulua/ q̃ ia-
nua vẽtris est: id est a fide/que ianua est ad ec-
clesiã sanctã dei. Et errãt a vẽtre: id ẽ ab eccle
sia: q̃ tot i se ꝯtinet secreta et occulta mysteria.
Et necessario factũ est vt ꝓferãt falsa. Nõ ẽ ve
ritas i his q̃ alienãt a fide. Nã ꝛ filij alieni mẽ-
titi sũt mihi: filij inueterati sunt: ꝛ claudicaue-
runt a semitis suis. Et alieni cõtra dñm insur-
rexerũt. Uerũ fari nesciũt: sed falsitatib⁹ inuol
uunt hi q̃ ab eccła errauerũt. Fit i eis furor et
indignatio: fit et cõtẽpt⁹: vt more aspidis cũ ce
perit audire mersionẽ: vnã aurẽ terre figat: al-
terã cauda satagat obturare. Sic ꝛ errãtes hu-
iuscemodi pctõres ad verba diuine mersiõis ꝛ
venefici: genus humanũ et singulos homines
peccatores supra omnẽ hominũ sapiẽtiã incã-
tãtis: aure vna rebus terrenis defixa: reliqua
fine male actionis obtusa: omino audire con-
temnũt: velut domus exasperãs: que nec dñm
nec ꝓphetã ei⁹ audire disposuit/ surdi volunta
rie facti: ne fides proueniat ex auditu: q̃ est per
verbũ dei: erudiẽs et saluãs/et ad eterna dedu-
cens. Sibi denegãt salutẽ qui verbis ꝓhonora
ri nolũt: preter que nõ saluant: q̃ aure cordis ap
posita cũ instrumẽto corꝑis audiuntur. Surdi
principes sacerdotũ/sacerdotes/scribe et pha-
risei: qui noluerãt christũ audire verba vite ꝓ-
ferentẽ/diligentes mundũ presentẽ: quoniã ver
ba vite eterne aduersant trãsitorie vite. Nã si-
gnãda vita cũ in dilectionẽ et delectationẽ ve
nerit/vilescere facit omnẽ ꝑfunctoriã vitã: intẽ
dens in vitã agendã ex tẽpore/ vite delectabili
omnino aduersam. Amor quidẽ vite decurren
tis surditatẽ superinduxit: ne audirẽt nunciato
res euangelice vite. Surdos se fecerũt princi-
pes mundi: longo tractu temporis contemnẽ-
tes audire christũ: qui per ora humana diuini-
tus loquebat: et intantũ instigãte diabolo se-
uierunt: vt crudelibus penis exitio traderent
christi et eterne vite verba ꝓferẽtes. Hoc san-
guis martyrũ clamat: qui ꝓ predicatiõe regni
eterni vbiqꝫ predicat effusus. Nõdũ ista surdi-
tas ꝑ vniuersũ orbẽ curata est. Redũdat etiã i
multos: qui catechizatione verbi se fidei subie
cerũt: sed auerterũt aures: ne morib⁹ tenerent
quod fide iurauerũt. Sed ad mali cumulũ me-
rito accessit et mutitas: vt nec loqui possit/ qui
prius nõ percepit auribus veritatẽ. Erat eñ et
mut⁹. Multatus in lingua vtit signis: ꝛ velut
mimi manu indicãt quod displicet vel affectat
Sed lingua sana ad explicãda cordis cõcepta
nõ sufficit: cũ ipsa sola sit cordis verius instru-
mentũ: quõ manu intima cordis patefiẽt? Sed
male ethicus mutus est/qui deum non laudat:
nec sibi gratias agit: nec proximũ si potest ꝛ de
bet edificat: nec seipsum cũ perperã agit/accu-
sat. Et huic sic male acto turbe subueniũt: cũ
illum sic surdũ non audientẽ verba diuine bo-
nitatis: sic mutũ/vt nec loqui possit: christo do
mino humanitate quadã visis miraculis alijs
pro sanitate adduxerunt. Et deprecabant eum
vt imponat illi manũ. Precantur turbe ꝓ mu-
to: quia lingue carebat officio. Et illius cõmu
nitatis hoc habet imaginẽ/quam debent ho-
mines habere in natura: non solũ in rebus ex-
tra corpora propria positis: que de iure diuino
nemini cedunt in propriũ: sed in corporibus ꝓ
prijs: vt cũ quis aliqua membro deficit/ ab al-
tero habente de mẽbro simili adiuuetur: vt ce-
cus ducatũ habeat a vidente: lingua loquat ꝓ
muto: subueniat aride sana manus: deficiens
pedibus deferatur a valido. Et cuꝫ sumus ex
vna massa cõpacti: q̃uis sit quẽdaꝫ proprietas
in personis: ex vna veritate nature sit valitudo
membrorũ in necessitate cõmunis. Et magno
futurorũ presagio sub christo res huiuscemo-
di agebantur: vt cõmunitas in veris fidelibus
restanret in gratia: que per iniquitatẽ in aua-
riciã in propriũ cesserat. Quod factum osten-
dunt christiana cenobia: vbi est cõmunitas re-
rum/similiter et membrorum. Ubi et egrotanti
bus qui sani sunt/ vt sibijpsis per sana membra
subueniunt. Et hospitalia edita in subuentio
nem vbiqꝫ in terris fideliũ clamant patẽtibus
ianuis: ꝙ hospitalarij res egẽtibus et sana mẽ
bra exhibent pro infirmis. Deprecantur hi
vt imponat manum: sed voluntas eius suffe-
cisset aut verbũ. Sãctitatẽ tm̃ consyderãt in ꝑ
sona: cuius tactu credunt ꝙ duplex huius pel
atur infirmitas: sed necdũ in christo potenti-
am deitatis audierunt. Habet autem quid oc
culti mysterij et moralis/ꝙ manus expetit im-
ponenda: vt eadẽ manus sit plasmans et libe-
rans. Manus tue domine fecerũt me et plas- Ps.
mauerunt me: veteri testamẽto due magne tu-
be ꝓclamãt: Job similiter et Dauid. Et nõ so-
lũ contẽplatiua potentia/sed suis christus ope
ribus nos saluauit. Et ipse operat opa patris.
Et opus dedit illi pater vt perficeret. Et volũ- Jo.
tas eius hec est/vt ꝑficiat opus ei⁹. Et opa no
stra christi sunt operib⁹ coniũgẽda: ꝛ man⁹ affi-
genda cruci expetit ad impositionẽ. Nã ꝑ illã
cruci affixã conterrite sunt sathanice potesta-
tes: vt nostre damnationis chirographũ ẽ de-
letũ. Et apprehendẽs eũ de turba seorsũ
misit digitos in auriculas eius: et expuens te-
tigit linguam eius. Et suspiciens in celũ/inge
muit: et ait illi: Effeta: quod est adaperire. Se-
orsat a turba hunc sanandũ domin⁹ ꝛ saluator
nõ humanã/sed diuinã pro sanitate datur⁹ me-
delam: quoniã sepe turbe nostrorũ phãtasma-
tũ et patratorũ malorũ et rerum labentiũ con
globatũ/occurrunt anime ad deum redeunti:
et perstrepũt valide i aurib⁹ cordis nostri: vt

nec possimus intelligere potiora. Prouidꝰ me
dendi archiatrus: qui primo sanandũ retrahit
a ꝓhibẽtibus sanitatẽ: deinde aufert argumen
ta recuperãde salutis. Sed huiꝰ curationis mo
dus ꝓmouet infirmoꝝ aptitudinẽ ad salutem.
Nã cõuertit illũ saluatoꝛ ad se/ vt facieruz mu
tuus esset aspectus: acsi ad noticiã inuitaret̃ crea
toris eius/ad cuius imaginẽ factus est: vt cõsy
deraret ꝙ super homines erat/ qui sibi in hu
manitate restituebat corporis sanitatẽ. Et sepe
fixo intuitu causat̃ amoꝛ: et cognito bñficia lar
giente: si nõ diligebat/saltẽ rependit amoꝛẽ. Et
inspectu faciei nostre quã condidit/delectatur
Quod ad ecclesiã dicit: Ostende mihi faciẽ tu
Cãt.2. amiq; decora. Decus habet immẽsuz cognitio
saluatoris. Et ꝑ prophetã de cõtrario gestu co
Hier.2 querit̃: Uerterunt ad me tergũ/et non faciẽ. Et
cũ sic iste sanãdus consisteret ante faciẽ salua
toris: misit digitos/scȝ auriculares/ in auricu
las eius: nõ omnes/sed minores vtriusq; manꝰ
velut expurgãs aures ab auditu malo/ab iobe
dientia celestiũ preceptoꝝ. Nã sepe in scriptu
ra ꝓ veritate obedientie aurẽ positã inuenimꝰ:
sicut scriptũ est de obediẽte populo: In auditu
auris obediuit mihi. Et expurgauit sinistrã: ne
audiret vocẽ demonis/vocẽ mũdi/vocẽ carnis:
Et vt audiret terrificũ tonitruũ eterni iudicij/
eterne damnationis: quo male agẽtibus domi
nus cõminat̃. Expurgauit et dexterã vt audi
ret agenda: et ipsa fixa celo diuinis insisteret.
Et expuens tetigit linguã eius. Ma
gnũ sacramentũ in sputo: quo etiã et oculos ce
ci nati aperuit. Sapientia videlicet de superno
capite defluens: ad directionẽ lingue/ ad erudi
tionẽ doctrine/ad publicationẽ occultoꝝ ma
loꝝ/ad odas/ad gratiarũactiones referendas
instruxit. Nec quidẽ mutus creatus est homo:
sed cũ instrumento quo loq; possit diserte. Nec
voluit christus coꝛ sufficere ad amoꝛẽ ⁊ cõtem
plationẽ: si possent suppetere corpis instrumen
ta in actione bonoꝝ. Protinus et ipsũ corpo
ris organũ instrumentũ virtutũ est: in quo de
perditũ membrũ a culpa neglectus absoluit̃: ⁊
viua subiacent/si non perficiunt opus dei. Ni
hil sit ociosum in corpore/quod virtutis potest
esse mancipiũ: Alioquin damnationẽ incurri
mus: velut qui operatus nõ fuerit in talẽtis ac
ceptis. Idcirco suspexit saluatoꝛ in celũ: vnde
in homines bona proueniũt: quia omne datum
optimũ/et omne donũ perfectũ de sursũ est de
scendens a patre luminum. Et ingemuit: ꝓ
miseria conditionis humane: ꝙ in adã sic oẽs
multati sumꝰ: ꝙ ex peccatis proprijs ampliori
subiacemus: ꝙ mẽbris debito iure nõ vtimur:
ꝙ instrumenta vitioꝝ querimus: ꝙ iste in duo
bus liber iterũ poterat multiplicari/ si virtutũ
nõ cõuertisset ad vsũ. Et ait: Effeta: quod
est adaperire. Uerbo mõstrauit potẽtiã: q;
in sempiterno dei verbo cũcta creata sunt: ad
quod ilico secutꝰ ẽ effectꝰ. Nã et statim ap
te sunt aures eius; et solutũ ẽ vincu
lũ ligue: et loquebatur recte. Sic q̃ppe
ꝓphetatũ erat: ꝙ aperturꝰ esset aures surdoꝝ: et
linguas mutoꝝ facturus disertas. Nõ tñ neces
sitate ꝓphetie/sed rõne subuenĩẽdi hoĩm indi
gentie ac diuine potẽtie ostendende hoc fecit.
Maxime aũt vt supra fati sumꝰ: vt deꝑdita mẽ
bra corpis reñerẽt instrumẽta virtutis. Quod
et factũ est cũ sequit̃: ꝙ et loquebat̃ recte. Quo
niã nemo recte loqui potest instrumẽto lingue
nisi dictante virtute: sed nec testimoniũ auditꝰ
restituti ꝓsonuit sicut ⁊ lingue: cũ aliter hoĩem
audire nõ clareat/ nisi cũ dictis assentit et dis
sentit: iussis obedit vel denegat: ad interroga
ta respondet/vel nõ audiens silet: vocatꝰ presto
se asserit/vel vt silẽtio tacitũ se prebet. Audit ꝑ
tinus in regno virtutũ oĩs qui dicit: Loquere
dñe: q; audit seruus tuus. Restitutas habet au
res qui dicere potest: Audiã quid loquat̃ in me
dominꝰ. Et precepit ne cui diceret. Se
pe huiuscemodi prohibitionẽ in euangelio le
gimus: ⁊ eãdẽ habet explanandi sentẽtiã: vt ali
bi factũ est. Quanto aũt eis precipie
bat: tanto magis plus p̃dicabãt: et eo ampliꝰ
mirabantur dicentes: Bene omnia fecit: ⁊ sur
dos fecit audire/et mutos loqui. Bene omnia
fecit: qui primã creationẽ aspiciẽs cũcta que fe
cerat/erant valde bona. Nescit ab ista potẽtia
preterꝙ bonum egredi: sed ipsa creatura se tra
ijcit in vitiũ. Inexceptuata ẽ ista ꝓlatio/ ꝙ om
nia bene fecit: sed verioꝛ est effectus/ ꝙ etiã vi
tiata bene remascellauit ad pristina. Et solum
eius est illa mala propellere/que bonã naturã
maculant voluntate hominuz consentiẽte: aut
ipso in sua prouidentia permittente. Bene oĩa
fecit: nõ hominũ merito/ sed sua bonitate: quã
rebus a se creatis cõmunicabilẽ fecit. Sed lau
dant turbe atq; mirantur in hominibꝰ diuinaz
ostensã virtutẽ: eo ꝙ surdis restitueret auditũ/
mutisq; loquelam. Auditũ scilicet illorum que
sub hebraica litera/ que apud hebreos scribit̃
samech inscribuntur: que interpretat̃ adiuto
riũ sententiandi. In psalmo quippe: In eternũ Psal.118
domine permanet verbũ tuum in celo. Igitur
hoc verbum est audiendũ: quod in eternũ in su
is promissionibus permanet et in celo: vbi om
nia impretermisse suis vicibꝰ alternant̃. Sub
hac etiaz littera ex sua interpretatione dicit̃ in
Prouerbijs: Sindonẽ fecit et vendidit: et cin Prouer. vlti.
gulũ tradidit chananeo. Audi surde post resti
tutionem auditus: ꝙ tu sis ipse auditurus post
doctrinã verbi permanentis in celo. Sindonẽ
facias/scȝ candidationẽ operũ tuoꝝ: qua chri
stum inuoluas in sepulchro ponendũ: quia i pa
ce factus est locus eius: qui tantũ est in purita
te intentionis operumq; nostroꝝ. Sindo ad
candoꝛẽ multo laboꝛe deducitur. Et cingulum
tradidit chananeo. Christus deus chananeus
est: quia zelotes. Et scriptũ est: Ego sũ deus Exo.20.
zelotes: in castitate zelãs animas quas redemi
cui nostre mundicie traditũ est cingulũ: prout
in euangelio exigit: Sint lũbi vestri precincti. Lu.12

Et sub hac littera Hieremias terrorē iudicio-
rū/et irā indignationū eius ad nos/audire sua-
Deute.3. det dicens: Operuisti in furore et ꝑcussisti nos
occidisti et pepercisti: opposuisti tibi nubez ne
transeat oratio: eradicationē ꝛ abiectionē po-
suisti me in medio populoꝝ. Et quid loquit̃ mu
tus iā resumpta ptāte loquēdi? Ut si corde cre-
dit ad iusticiā: cōfessionē oris faciat ad salutē.

¶ De ceco illuminato/ex duplici im-
positione manus in bethsaida: secu-
dum Marcum tantū. Ca. XXVI

Mar.8. Cum venisset bethsaida/ addu-
cunt cecū: et rogabāt eū vt illū tange-
ret. Et apprehēsa manu ceci/ duxit euz
extra vicū. Et expuens in oculos ei⁹/impositis
manibus suis/interrogauit illū si aliquid vide
ret. Et aspiciēs ait: Uideo homines sicut arbo
res ambulātes]. Pius medicus et humilis di
gnationis est censendus: si nulla spe mercedis
visitat egrotantes/qui ad eū nequeunt habere
accessum. Preuenit dñs cecū cū venit ad vicū/
q̇ valł penalis interpretatur: qua similitudine
preuenit omne genus humanū/in valle huius
miserie interclusum/ maxime morbo cecitatis
oppressum. Sed adducitur hic cecus natus du
catu videntiū. Etem̃ legis dei peritiā habētes/
ignorātes ꝑduxerunt ad noticiā veritatis. Sed
nec tātū legendi aut audiendi siue docendi stu
dio quis instruit̃: sicut cuz humilib⁹ ꝓseuchis
supplicat̃ ad deū. Et sepe doctores q̄uis nō no
uerint/magis orationib⁹ q̄ verbis ꝓfecerūt in
populo: et verbū doctrine orationibus adiuue
runt. Proinde rogabāt vt illū tange
ret. Quotquot tactū aut corꝑalē ꝓsentiā exqui
sierunt: sanctitatē tm̃ in homine/ virtutēq̧ da-
tam desuper crediderunt: nō deū verū et homi-
nē in assumpta natura latentē: qui vbiq̧ simili-
ter potest: a quo cuncta equaliter sunt ꝓpinqua
vel discant si distare ab illo fas esset aliq̇d di-
cere: nec opus est sibi aliquid agere gestu cor-
poris: q̄ omnia ꝑfecit solo imperio volūtatis.
Sed q̄ homo diuina operat̃ humane. Naz et
apprehensa manu ceci/duxit eum ex
tra vicū. Dux factus est cecorū lumē eternū
et manū porrigit: vt ex tactu cecus ducē secur⁹
subsequatur. Nouit discrimina viarū atq̧ vo-
ragines: in qnibus posset cecus male duct⁹ in-
cidere. Nouit scopulos ī quibus posset impin-
gere. Nouit ꝛ diuerticula/in quibus posset er-
rare: idcirco via recta venit ad cecū. Christ⁹ est
via: secure ducit/neuter casur⁹ in foueā. In stu
porē et in admirationē omnis animus audiens
se deberet cōuertere/ q̄ christus factus est dux
ceci: et pedagogus eius qui ꝑ seipsū quo perge
Exo.14. ret/nesciebat. Duxit in nube atq̧ ī igne popu-
lū de egypto velut de horrēdis tenebris: a qui-
bus nisi ꝑ eū nō erat egressus. Et de ipso dictū
Prouer.4. est: Ducā te ꝑ semitas equitatis: quas cū igres
sus fueris/nō coartabunt̃ gressus tui: ꝛ currēs
nō habebis offendiculū. Ceci omēs sum⁹: hoc
duce pariter indigemus. Prestat ipse suā ma-
nū: porrigamus et nostrā. Et opa nostra infir-
ma suis altissimis operib⁹ cōiūgam⁹: neminem
nisi solū ipsuz sequētes. Nā ipse dñs solus dux de
noster/scz israelitici populi fuit: et nō erat cum
eo deus alienus. Et in captiuitatē et ī interituz
vadit/qui hui⁹ semitas non sectat̃. Et ꝑ ꝓphetā
dicit̃: Populus em̃ duct⁹ est in captiuitatē: qa
non habuit scientiā. In captiuitatē criminū et
vitiorū ire necessariū factū est: qui non habuit
scientiā quā ductor supern⁹ cecorū ꝛ ignorātiū
ipse docuerit/ dux recte viationis: oēs ducens
in viā rectā qua itur inter sepimēta virtutū: si-
cut scriptū est: Et eduxit eos in viaz rectam: vt ꝑ
irent in ciuitatē habitationis. Qui hunc ducē
reliquerit/semꝑ ibit in ꝓceps. Et ꝑ Hieremiā
dñs querulatur inter cetera mala que fecerat
populus eius/ q̄ ipsum reliquerunt ducē. Num-
quid non istud factū est tibi: q̄ dereliquisti do-
minū deū tuū/eo tēpore quo ducebat te ꝑ viā?
Nunq̄ derelinqui pōt dux iste/nisi cū ducit per
viaz. Nam in patria beatitudini adherentes/
electi erunt: vbi derelinqui nec valent/nec po-
terunt. Reprobi vero tūc nolentes relinquere re-
linquentur: eo demerito quo hic dominiū reli
querūt. Qualis huius ducatus ad cecū? Extra
vicū scz bethsaida: qui domus pecudū siue fru
gū abundantia/ et vallis penarū interꝑtat̃. Ab
eterno beatus extra miseriā ꝑ misericordie ma
nū suos electos ducit: quam duplicē esse soluz
agnouimus/culparum atq̧ penarū: sed vna pe
nitus aliā precucurrit: nec secunda sequeretur
nisi prima preisset: qui a prima educitur/nō de-
ueniet in secundā: q̄q̄ multis penalitatib⁹ trā
sitorijs subiaceat caro mortalis/ etiam subitu-
ra mortis imperiū. Sed si rationi sequenti du-
cem adheserit: resurget ī gloriā destructo mor-
ris imperio/nequaq̄ vlterius pessundāda. Exea
mus extra viā pecudū: vt nō simus sicut equus
et mulus/ quib⁹ nō est intellectus. Que maior
miseria hominū existentiuz ad imaginē dei/q̄
more pecudū viuere: vt super se fetentia onera
portēt/improbūq̧ sessorem ad nefas duris cal
caribus perurgentē? Exeamus sequentes du-
cem extra vicū frugū: mundi liquida relinquen
tes et abundantiā: que contra naturaz peccare
disposuit zodomitas. Exeamus extra vicū: in
quo penam meremur cumulatiōe culpaꝝ. Exe-
amus extra castra: portantes improperiū Chri
sti: quo Moyses egyptiacā gloriaz vilipendit.
Ducens extra vicū iesus hūc cecum
expuit in oculos eius. Per supernā sa-
pientiā/nostre mentis cecitatē illuminat. Non
est vera sapientia/ nisi que de christi capite de-
scendit. Et imposuit illi man⁹: vt homi-
nē se ostēderet. Et interrogat si aliq̇d videt. Be
ne ipse nouerat si videbat: sed in noticiā astan
tiū vult deuenire quod agit̃. Qui homies
velut arbores ambulātes se videre
respōdit. Non videbat ꝓpriū/ sed cōmutatū
nō in re visa/ sed ī suis oculis maculatis. Falsi
rerū estimatores de alijs extra se iudicant/ put

intus dictat cōcepta nequitia: et tales arbitran-
tur ceteros quales ipsi deprauati ꝓsistūt: et ipsi
ad bona isensibiles/sic alios esse decernūt. Nō
erūt arbores homines quos videbat: nec vt ar-
bores ambulant: cū solū impulsu extrinseco ar
bores moueant. Sed in hominib⁹ nō bñ vidē-
tibus arborina similitudo regnabat: nō i re vi-
sa erat illusio/sed in vidente: velut in aqua par
tim/et extra partim: remus aspectus circa illā
partē vbi situs diuersitas incipit videat fract⁹/
cū ipse sit sanus: que falsitas nō existit in remo
sic sito/sed in oculo sic deluso/ ꝓpter diuersos
situs rei integre aliter decernere non valente.
Sed cur sic homines in alia similitudine non
vidit q̄ī arborib⁹: aliq̄d habet secreti mysterij:
cū et postea vident omnia recte. Precursor dñi
totā humanā naturā arborē appellauit: quā et
Mat.3. dixit diuino subiacere iudicio. Iā ad radicē ar
boris securis posita est: velut iudicium christo
datū: enūcians ad succidēdas arbores steriles
igniqꝫ tradēdas: quoniā pater omne iudiciū de
dit filio. Et potestatē dedit ei iudiciū facere: qa
filius hominis est. Ipse autē saluator securim
habens diuine iusticie/arborib⁹ hoīes cōpauit
Mat.7. dicēs: Oīs arbor bona fruct⁹ bonos facit: Ma
la aūt arbor fruct⁹ malos facit. Sed fruct⁹ ma
los faciens succisa mittetur in ignē. Nulla in-
uenitur arbor mala: bonitate naturarū omnia
bona sunt. Nā vidit deus cūcta que fecerat: et
erant valde bona. Sola hominis volūtas ma-
la est in causa/malorū operū fruct⁹ ad extra de
ducēs. Proinde hic illuminādus videt in pri-
ma cura hoīes velut arbores ambulare: quasi
sub iudicio dei oēs ineuitabiliter existere/iuxta
fructū manuū nostrarum retributioēz recepturos
sed nō definite quāto pmio bonos/ quāto sup-
plicio reprobos esse donādos. Uisio hec pma
terroris et timoris initiātis est: p eo q̄ omēs di
uino atqꝫ tremēdo iudicio subiacem⁹. Expedit
quidē hic primus aspect⁹ ad offerendā cautelā:
ne velut steriles aut male fructificātes arbores
succisi tradamur in ignē. Necnō et visio huius
cemodi paternis seu ꝓtoplastinis delictis om
nes homines subiacere decernit: ob causaz q̄
relictis cūctis paradisi arborib⁹/ de interdicta
dūtaxat arbore tetigerūt. Filij quidez arboris
interdicte dicunt oēs qui semine corrupto ex p
mis parētib⁹ processerunt: Quis multos liberet
gratia quos infecit corrupta natura. Deīde
posuit iterū man⁹ super oculos ei⁹:
et cepit videre: et restitut⁹ ē ita vt vi-
deret oīa clare. Curatur ille paulatim: nō
ob defectū potentie/ sed ob mysteriū. Secūda
hec impositio manus qua videt oīa clare: ad
verā scientiā ptinet/qua oīa in suis consisten-
tijs cognoscunt sine credunt: cū nec temerarie
aut supra moduz de hominibus existimat atqꝫ
creditur: nec de diuinis iudicijs aut misericor-
dia hesitat: cū fugiēda et appetēda/nō facien-
da et agenda pariter cognoscunt: et cū scit q̄li-
ter est cōuersandū in medio natiōis praue. Et
misit illum in domum suam dicēs:
Uade in domum tuā: et si in vicum
introieris/ nemini dixeris. Introrsus
iste remittitur: vt nouerit speculando quid ac-
ceperit/ad q̄d obligetur ex acceptis. Optima
et grata consyderatio est: etiā si repēdere neq̄t:
habere pre oculis bñficia creditoris/ maxime
creatoris: qui nullis nostris valentib⁹ meritis/
expediētia nobis gratis et benigne ꝓcessit. Ua-
dat in domū suā illuminatus a dño: vt contem
pletur interne/ne forinseca querela prepediat:
ne sensib⁹ occupatus corporeis/videat ex illo
lumine quod diuine suscepit. Abdicatū se a vul
garibus cōsortijs faciat/q̄ luciferos splēdores
asperit. Et si expedit in publicū aliquādo proce
dere: ne diffundatur animus in loquendo etiā
bona qui gratiā habuit: cū omnes non deceat
esse theologos/sed lugentes et gratos/ et peni
tentiā agere. Nec omnibus datū est in alios ce
brare salutē. Et ex opportunitate/ nō ex volun
tate oportet esse sermonē. Ad animi tumorē spe
ctat et fastū ostēdit loq̄ et erudire: si nō mittat
superioris mādato. Splēdor illuminās primo
sit ad seipsum in quē diffusus est: nec deriuet in
alios/nisi iubeat superioris autoritas / aut vr-
geat necessitas: aut oīno exigat charitas. Et for
te q̄ iste nō erat de vico bethsaida: q̄ primo in-
de foras educit: deinde dicit: Uade in do-
mum tuā. post ho: si vicuz introieris.
Quo em̄ poterat domū introire/ vicūqꝫ nō in-
troire: si domus fuisset in vico.

¶ De curatione vnius infirmi ad probaticam piscinam: secundū Io annem tantum. Capi. XXVII

Nota totum cap.

Et cum quodā tempore esset di Io.5.
es festus iudeorū/ascēdit iesus hieroso
lymā. Erat aūt hierosolymis ꝓbatica
piscina q̄ cognominat hebraice bethsaida/q̄n
qꝫ portic⁹ habēs. In his iacebat mltitudo ma-
gna lāguentiū/cecorū/claudorū/aridorum/ expe-
ctātiū aque motū]. Crebro legim⁹ saluatorē in
terfuisse ex studio festiuitatib⁹ iudeorum: ad osten
dendā virtutē/ad inferendā doctrinā: non ad
ostentationē vt humanā gloriā venaretur. Et
sua benignitate se necessitatibus hoīm infere-
bat/requisitus siue irrequisitus. Uenerat em̄ p
male habentibus/quibus opus est medic⁹/sed
nō pro sanis: quia neminem sanū inuenit: neqꝫ
mercedez capturus in languidos intendebat:
bonitate tm̄ ꝓpria ferebatur. Qui Hierusalem
tempore festiuitatis ascendens: velut nihilopē-
sus ab his qui sibi sane videbantur/terrenis fe-
stiuitatibus intendentes: ad male habētes / qui
festiuitatibus vacare nō poterāt/se cōuertit mi
sericors/miseris factus hō. Semp christus ill'
se tradidit ad solamē/qui mundi solatia despe-
xerunt: aut quos ipse mūdus abhorret: siuelint
se in christi bona transferre: aut abijciētes vo-
luntarie saltē corde seculū: aut abiectos a mun
do si ad gratiā deputāt q̄ abiecti sunt/ dūtaxat
christ⁹ acceptat. Et hi solū inter dei filios cō-

putanť: ſicut in Sapiētia legiť ex vocib⁹ dam-
Sap. 5 natorū: Nos inſenſati vitā illorū eſtimabam⁹
inſaniā/ et finē illorū ſine honore. Ecce quo-
modo cōputati ſunt inter filios dei: ⁊ inter ſan
ctos sors illorū. Hos em̄ miſeratus dominus
in hac vita/ viſitat ad piſcinam que hieroſoly
mis erat. Et ꝓbatica vocabať ab officio/ nō a
ꝓprietate rei: quoniā ibi oues abluebanť. Pi
ſcina dici cōſueuit ꝙ plena piſcibus eſſet: ſed
hec antiphraſitica locutio eſt: nā piſcibus ipſa
carebat. Nō em̄ vbi balnea iugia hoim/ nata-
tile piſciū agitur. Sed myſteriū ſecretū habet
hec piſcina. Diſcuſſū vero aliquid gratū affert
Piſcina congregatio aquarū apparentiū ſu-
pra terrā/ deſup deſcēdentib⁹ imbribus cōgre-
gatarū/ aut ex occultis venis ꝓdeuntiū/ aut ex
vtriſqꝫ. Gratia dei om̄ibus ꝑparata eſt hec q̄
Jacobi. 1 de celo deſcēdit: qꝛ omne datū optimū/ et om̄e
donū perfectū de ſurſuꝫ eſt. Et hec publica et
nota cunctis ſane credētibus ex occultis meri
tis/ que nemo hominū nouit: q̄ hieroſolymis
eſt: que terra pacis habet imaginē. Gratia di-
uina ſiquidē nō aliter aut alibi ꝙ in pace ꝯgre
gatur aut preſtať querētibus. Et fruct⁹ iuſticie
1. Petri. 3. in pace ſeminať. Proinde Petrus: Satagite
īmaculati inueniri in pace. Sed ſi piſcina ī hie
ruſalē tunc notiſſima ciuitate: nūc abūdantia
gratiarū in excellētiſſima chriſti pace: nec ī an
guſtū vel in occultuꝫ incluſa eſt gratia: ſed ha-
bet in publicū/ habet priuatū: poſſibilis ad ha
bendū in vnitate ſeu veritate querētibus/ ipoſ-
ſibilis diffidētibus. Multa eſt et vna eſt: mul-
ta ꝑ omnib⁹/ vna ꝑ ſingulis. Nā de habēte pul
Heſter. 15. chritudinē faciei dictū eſt: Facies tua plena ē
gratiarū: prout de deo habetur noticia fidei in
hac vita porrecta oīs gratie plenitudo: vt nihil
deſit volentibus in vlla gratia. Et de ſapientia
Eccl. 24. dicit: In me omnis gratia vie et veritatis. Nō
eſt filij dei gratia vllis coartata limitibus: cō-
munis omnib⁹ volentibus eſt: in his maxime q̄
in appetitu hoim ſunt/ ſcꝫ in vita ⁊ veritate gra
Ro. 5. ta ſanis. Et gratia vnius hoīs ī plures homi-
nes abundauit. Intantū ſiquidē abūdauit: vt
omnes viuētes volentes ipſi⁹ poſſint eſſe par-
ticipes. Et ſicut vnius intantū abūdauit gratia
vt deriuari poſſit ad oēs ipſius effect⁹/ ſanans
inuiſas hoim mentes: ita et vnitatis chriſtifere
oportet tenere concentū/ qui ſatagit illā in ve-
ritate ſortiri: ſicut inter tot lāguidos vnius ſa-
Ro. 5. natio manifeſtat. Et vbi ſupabūdauit delictuꝫ/
Ad titum ſupabūdauit et gratia. Sed delictū in om̄es: ⁊
gratia ꝑ omnib⁹ facta eſt. Et gratia ſaluatoris
noſtri dei omnib⁹ apparuit/ erudiēs nos. Non
em̄ ſolū ꝑpter vnā gentē aut populū/ aut quem
piā ſingularē apparuit gratia chriſti/ ſed oib⁹
hoib⁹: qꝛ vult oēs hoies ſaluos fieri ⁊ ad agni-
tionē veritatis venire. Gratie abūdantiaꝫ iſta
preſagiet piſcina. Sed eſt in hieruſalē: qꝛ in pa-
ce inueniť: quod eſt hoīs optimū: nō in illa vbi
eſt amaritudo amariſſima: ſed ī illa que datur
hoibus bone volūtatis. Lauabanť in ea oues

Vere quidē humiles nō in alijs balneis preter
ꝙ in dei abluunť gratia. Flumina babylonis ⁊
egypti ſunt oēs aque preter gratiā ſaluatoris.
Et ſi qua vidētur abluere/ amplius turpāt: niſi
aqua hieruſalē vbi abluūtur animalia mitia/ in
dominicū ſacrificiū offerenda. Atqꝫ nō incon-
grue bethſaida hebrace vocabať/ ſcꝫ dom⁹ pe-
cudum: vt ſignificatio rei ſignate congrueret.
Oues em̄ Jeſus ſuos ſequaces ⁊ auditores ap
pellat. Oues mee vocē meā audiūt: et ſequunť
me. Cingebatur q̇nqꝫ porticibus/ quinqꝫ iā de-
curſis mūdi etatibus: circūdata gratia/ copijs
infirmoꝝ ſcꝫ ipſa egentiū erat: iacentiū ī terre-
nis et peccatis ꝑprijs atqꝫ delictis. Cecorū per
ignorantiā veritatis. Claudorū ſcꝫ heſitantiū
et claudicantiū in duas partes: an verū deum/
vnū viuuꝫ: an idola ſeq̄ penitus debuiſſet: ſicut
Helias ꝓpheta magnus idolatrāti populo in
optionē dedit. Ut quid claudicatis ī duas par
tes? Si deus eſt dn̄s/ ſequimini eū: ſi aūt baal/
ſequimini illū. Multi heſitauerūt in fide vētu-
ri chriſti/ et in cultu vni⁹ veri dei. Et cū ipſe ad-
uenit/ mūdo ſe palā faciens: etiā claudicatū eſt.
Alij quidē dicebāt/ qꝛ bonus eſt: alij quia ſedu-
ctor/ et ſeducit turbas. Et adhuc claudicant ꝙ
plures fideles in fide chriſti ieſu/ impingentes
in vitā eius et doctrinā ſuā: aut additionibus
aut detractionib⁹/ aut ſenſualiter aut queſtua-
rie/ aut fauorib⁹ delectati aliť ſentiendi. Et ari
dorū/ qui habebant deſiccata mēbra: ꝙuis ad-
huc cōiuncta corpi: que de humore corpis non
habebāt: nec percipiebāt alimenta virtutū: ve-
lut ramus deſiccatus in arbore: ꝙuis nō preci
ſus: nihil tamen recipit de humore radicis/ vt
pubeſcere poſſit ī flores/ ꝓdire in folia: et aptos
fruct⁹ educere in vtilitatē aut delectatione ve-
ſcentiū. Sicqꝫ multoꝝ erat: modoqꝫ regnat ari
da vita infideliū: ſcꝫ qui ꝙuis cū credentibus
vnū ſint vnitate nature: ab effectu tamē inuiſi-
bilis gratie ſunt diuiſi. Et quod ampliori me-
rore dolendū: ꝙ plurimi fideles qui apparenter
tenere vidētur vnitatē fidei: ſed affectib⁹ ⁊ mo
ribus recidūtur: ⁊ pleriqꝫ male ſentiēdi erroꝛi
bus ſunt abſciſi: vt humorē occulte gratie q̄ in
corpe viget eccleſie/ nullo mō percipiāt: vt fru
ctus dignos penitētie faciāt regnis celeſtibus
aptos. Et iſraelitici hoc in deſerto ꝯfitebātur/
dicētes: Anima noſtra arida eſt. Arida erat aīa
que in memoria tenebat egyptū: ⁊ ea q̄ in egy-
pto reliquerāt. Arida eſt om̄is aīa que delecta-
biliter tenet memoriā peccatorū: et appetit te-
nebras quas reliquit: et vellet appetere ignorā
tie incolatū. Et oſſibus aridis diciť/ vt audirēt
verbū dn̄i. [Et expectabāt aque motū
huiuſcemodi multitudō languentiū: cuius mo
tus erat per angelū: ex quo niſi vn⁹ ſanari non
potuit: ille dūtaxat qui prior ocyus poſt motuꝫ
deſcēdiſſet.] Om̄is expectatio eſt futurorū: et
maxime que differūtur. Et expectatio creature
reuelationē filiorū dei expectat: que nondū eſt/
ſed futura eſt: et expectatio petitionū noſtrarū

vt exaudiatur ab altissimo: quod desyderandū
Job.6. anxie/patienterq̧ si differtur. Hinc iob: Quis
det mihi vt veniat petitio mea: ꝛ quod expecto
tribuat mihi deus. Expectatꝛ ꝛ immutatio cun/
Job.14. ctoꝝ. Job: Cunctis dieb⁹ quibus nunc milito/
expecto donec veniat imutatio mea. Expectatꝛ
ꝛ domin⁹ in sua plenitudine gratiarū: sed quo/
usq̧ veniat viriliter est agendū. Etenim hortatꝛ
Ps.26. dauid. Expecta dominū ꝛ viriliter age: confor/
Ps.26. tetur cor tuū ꝛ sustine dominū. Et iterum: Expe
Treno.3. cta dominū ꝛ custodi viā eius. Et alibi: Pars
mea domin⁹ dixit anima mea: propterea expe/
ctabo eū. Sed in omni expectatiōe bonoꝝ spe/
randorū patientia opus est. Hinc iacobus ait
sub similitudine in spe agricole: vt expectando
Jaco.5. patientiā habeamus. Patientes estote fratres
vsq̧ ad aduentū domini: ecce eñ agricola expe
ctat preciosum fructū terre/patiēter ferens. Et
dauid in expectatiōe sua exauditū se gloriatur.
Ps.39. Expectans expectaui dominū: ꝛ intendit mihi:
Et cum oratione dn̄i ꝛ bonorū eius expectatio
Ps.118. fiat. Aiebat eñ domino porfunde orans: Non
cōfundas me ab expectatione mea. Expectabat
ꝛ ista multitudo languentiū aque motū. Quem
motū non a seipsa/sed ab alia virtute: atq̧ ange
lus inuisus vise mouebat aquā. Patebat sensui
aque motus: q̄uis motor innisibilis esset. Mo/
uet magni cōsilij angelus aquā/sc3 gratie: cum
corda hominū cōmouet ꝛ inuitat ad gratiā. Et
quoddā inuitatoriū erat ille motus/vt descēde/
retur in aquā. Mouetur quidē gratia/cuz ad se
indigentes inuitat. Non eñ homines ante mo/
uentꝛ ad illā: nisi prius gratia ad hoīes mouea/
tur. Preuenit eñ gratia omnē motuz cordis ad
illam: omnemq̧ bonam corporis actionē. Hinc
Joan.15. saluator ait: Sine me nihil potestis facere. Et
2.Cor.3. Apostolus: Non sumus sufficiētes aliquid co/
gitare ex nobis tanq̄ ex nobis: sed omīs suffici
1.Cor.15. entia nostra ex deo est. Et alibi: Gratia dei sum
id quod sum. Nam ipsa mota per angelum ma
gni consilij/sc3 vnigenitū filium dei/saulum ad
seipsum ꝓmouit: vt preuētus a gratia operaretꝛ
in gratia: vt nihil bonum vellet/aut ageret/aut
esset nisi ex gratia. Quotidie siquidē agitur mo
tus gratie: sine intermissione querit sanare lan
guentes: in quinq̧ portici b⁹/id est in quinq̧ sen
sibus egre atq̧ infirmiter quiescentes. Mouetꝛ
aqua: descēdatur in eā: sequatur sanatio: receda
tur a porticibus: vt nō vltra quiescat in sensib⁹.
Brutale ꝓrius est in sensib⁹ quiescere: atq̧ su
pra naturā fiamus: quoniā ipsa supra naturam
est aspernatus corruptā naturā: non cōfundēs
sed adiuuans ꝯditam. Sed magnū sacramentū
ostendit/q̄ tantūmodo sanabatꝛ vnus. Unitas
quidē hec in vnitatē traijcitur fidei omniūq̧ vir
tutum: signatq̧ non duos/aut plures/ sed vnuz
conuentū verorum fidelium. Illam porro vni/
tatē vnius sanati vnitas ostēdit: preter quā esse
potest nemini salus: vt in vnam coeatur fidem
vnamq̧ charitatē/vnamq̧ catholicā ecclesiam
orthodoxā: vt cuncte virtutes ex vno ꝓdire cre
dantꝛ: ꝛ ad vnū finem legis ꝛ prophetarū iesum
christū referantur: sub vni⁹ fide dei qui est trin⁹
in personis/vnus in substantia: quoniā de statu
canitꝛ fidelium: q̄ bonum est/q̄q̧ iocundū habi Ps.132.
tare fratres in vnū. Et deus habitare facit vni/
us moris in domo. Non habitatꝛ in vnum: neq̧
in vnū concorditer cōuenitur: nisi habitatores
vnius moris extiterint. Unus est mos ecclesie:
vna est vrbanitas eius solū satagens in supna.
Et cuz duo sunt oculi in capite multiq̧ capilli:
solum in vnitate sponsus pro amore a sponsa se
vulneratū esse fatetꝛ. Uulnerasti cor meū in vno Canti.4.
oculoꝝ tuoꝝ: et in vno crine colli tui. Duo sunt
oculi/dexter ꝛ sinister. Duo sunt itellectus/fidei
ꝛ nature. In oculis fidei amoris vulnus factū.
Innūerabiles sunt capilli capitis et colli apud
nos: sed apud deū omnes numerati sunt: sed in
vno sponsus a sponsa gladio amoris cōfoditꝛ:
vt propter christū solum impassibilitas veniat.
Crinis quidē impassibilitatis habet indicium:
necnō ex vnitate ad aliam directionē trahimur
vt ab oībus dissilientes adhereamus deo. In/
quit eñ apostolus: Nam qui adheret deo/vnus 1.Co.6.
spiritus est cū eo. Sed conspicitꝛ ꝛ intēditur in
vno longeui tēporis egro trigintaocto annoꝝ:
non q̄ semp ab initio infirmitatis iacuerit ad pi
scinam: sed tantū in eo fuerat perdnrata infir/
mitas. Hic pre ceteris in infirmitate laboraue
rat: ꝛ omni humano destituebatꝛ auxilio: ad cu/
ram ꝓueniebatꝛ ab alijs. Nemo sibi erat auxilio
ad descēsum: ꝛ inter miseros miserior erat. Si
tēpus infirmitatis attenditꝛ: genus humanū est
a diabolo in possessione scriptū: sed quoniā nō
omnes illi diuino imperio liberātur: populus
gentilis in illo signatꝛ cultu idolatrie iure ꝑscri
ptionis diabolo mancipatus. Potius autē dis
serendo vehor in omnē hominē peccatorē: quē
sathanas diuturnitate tēporis possedit: multi/
plicatione criminū/magnitudine scelerū/iure
prescriptionis: cui nunq̄ fuit interdicta posses/
sio quin velit posse: possitq̧ velle venire ad gra
tiā: prout venit iste egrotus ad piscinā. Aggra/
uat hominū culpas tēporis longeuitas in pec/
cato. Et dominus per Hieremiā populū argu Hiere.2.
it de lōgeuitate temporis in peccatis. Nūquid
possit obliuisci virgo ornamēti sui: ꝛ sponsa fa/
scie pectoralis sue: Populus autē meus oblit⁹
est mei diebus innumeris. Nemo dei obliuisci/
tur nisi amore ꝓprio delectatus: ꝛ preter ipsius
legem ad creata visibilia ꝛ ad mundi gloriā de
lectatione se ligans: et hoc vtiq̧ malum est: sed
hoc grauius/q̄ in diebus innumeris. Sed cum
paucitas dierum hominū sit cito finienda: quō
quis a deo verti potest diebus innumeris: nisi
q̄ q̄tum quis potuit/in iniq̄tate ꝑmāsit. Quod
vero iste hoiem non habuit: veritas facti est q̄
homo diuturne peccator hoiem non habet iu/
uantē ad gratiā: ꝛ sanitatē a sua egritudine con
sequendā. Et q̄uis ad hoc plurimū valeāt ora/
tiones sanctoꝝ: ipsis oīno se priuat peccator in
deficiens. Sed hoc sepe bonū etiā inuolūtarie.

atq₃ diuturne peccantib⁹ remanet/q̄ sanari ex-
pectant; vere credētes infirmitates aīarū esse
peccata nullasq₃ maiores. Hunc sic longeue in
firmū saluator alloquit: si sanari cupit interro
gans. **Uis sanus fieri?** Optime ipse noue-
rat: nec erat aliter autumandū: quoniā tantū ob
hanc causam venerat ad piscinā. Sed querit ie
sus si vult: vt ore ꝯfiteret malū/quereretq₃ salu
tē. Eademq₃ imagine affatur in interiori sensu
quēlibet peccatorē: Uis sanus fieri? Quid ista
interrogatio sentire videt: nisi es ne infirmus
ore ꝓprio confitere peccatū? Affectas sanitatē:
odire te infirmitatē oportet. Odis illā: argumē
tis contrarijs ꝑsequaris. Uis sanus fieri? Pla
cet ne tibi sanitas? Ergo infirmitas displiceat:
immo sanitas magis placeat. Uis sanus fieri?
Potuit ne peccatū te priuare libere volūtatis
arbitrio? Potuit ne sathanas te in illud bara-
trum obstinationis viuentē immergere: vt tibi
malū displicere nō possit velleq₃ iusticiam? Ma
gnum alte donū collatū est homini: vt liberum
arbitriū viuens etiā quātumcūq₃ peccator non
possit amittere. Et displicentia mali reseruatur
in hoībus a natura: ꝛ boni ꝛ optimi appetitus:
q̄q̄ ipsi per inania placita deprauent. Sed in-
terrogatus infirmus nesciēs interrogantē/alle
gat impossibilitatē: priuatum se fatet humano
auxilio: ꝛ a valentioribus preuenit in cura. Ue
lut peccator iam mundū fastidiens/aspernatusq₃
q₃ facinora/sancte ecclesie meretur auxiliū ora-
tionesq₃ sanctoꝝ. Sed nemini desperāda salus
si ex toto corde detestat facinus: gliscitq₃ salu-
tem. Ad quē saluator: **Surge tolle graba
tū tuū et ambula. Et sustulit graba-
tum suū et ambulabat.** Jacet aut sedet
cui de surgēdo mandat. Jacet qui cecidit ī pec-
catis. Sedet qui a pigritia detinet. Preceptū
datur diuturno ꝛ peccatori longeuo vt surgat:
si male se cecidisse cognouit. Nam si ceciderit
Eccs.xi. lignum ad austrum auaricie/ luxurie/ gule atq₃
ire: que faciūt animā estuare ꝑ caumate: ad aqui
lonem superbie: vbi lucifer disposuerat statue-
re sedē suam: aut inuidie/que frigidā animā fa-
cit: aut pigricie/que tepidā tenet: aut in frigidi-
tate mentis depellentē habitū motum ꝛ offici-
um charitatis: ꝛ ibi erit iacēs vbi ceciderit: nō
valens ꝑ se resurgere/vt valuit cadere: nisi iesu
p̄ceptoris potentia subleuetur. Etenī hic langui
dus trigintaocto annos ī infirmitate habebat:
nequiēs ab illa resurgere/nisi saluatoris susce-
pisset preceptū. At vbi factū est/surrexit conti-
nuo: et accepit grabatū in memoriā ꝛ confusionē
peccati sui/quā oīs peccator tenetur accipe secū
ferens: ꝛ ambulabat in sanitatis testimoniū: ex
ercitans corpus ꝛ mēbra: que olim tanto tēpo-
re tabuerant. Peccator interiori sanitate respi
rans/neq₃ amplius ferias in spiritualib⁹ agat.
Ambulet/sed in lege dn̄i: ꝛ in p̄ceptis altissimi
ꝛ petat sue directionis viam liberatus a malo.
Ps.142. Nam et dauid: Notā fac mihi viā in qua ambu
lem: q2 ad te leuaui aīam meā. Fiet ꝓtinus erra
bundus nisi pri⁹ viā veritatis inuenerit: q̄m nō
est in hoīe via eius: neq₃ viri vt ambulet ꝛ diri-
gat gressus suos. Ois conatus deo placere vo-
lentiū/recteq₃ gradi/fuit esseq₃ debet in electio-
ne viarū. Ambulat securius/incedit cautius: cū
electa fuerit via veritatis. Etenī dauid hoc ī se
ꝛ in ꝑsona bonorū fecisse demōstrat/dicēs: Uiā
veritatis elegi: iudicia tua nō solū oblitus. At-
tn̄ in via q̄ gradiendum est: duplex est directio.
Est q̄dē directio ab īdirecto: ꝛ directio ad dire-
ctū. Directio ab indirecto his verbis explicat
Uiā iniquitatis amoue a me: ꝛ de lege tua mise
rere mei. Et alibi: Ab omi via mala ꝓhibui pe-
des meos: vt custodiā testimonia tua. Una est
via iniq̄tatis ꝛ malitie ad ꝑditionē deducēs: sed
illa ꝑ fraudes: ista molit in nefas. Nā est via q̄
videt hoī recta: nouissima eius ducunt ad mor
tem. Est autē directio ad directū. Sicq₃ postu-
latur: Dirige in ꝯspectu tuo viam meā. Nemo
recte ambulat/ nisi in cōspectu dei via hoīs di-
rigatur. Sed quis est qui etiā volēs eius posset
vitare conspectum? Quoniā in omni loco oculi
domini ꝯtēplant bonos ꝛ malos. Sed qui ani-
mo contumaci peperā agere cupit: diuinū vel-
let declinare conspectū: qui vo per iusticiā age- Ps.
re nitit: in conspectu dei dirigi postulat: vt sm
suum placitū gradiat. In spiritu ambulat/qui
in cōspectu dei ambulat. Et spiritu ambulate: ꝛ
desyderia carnis non ꝑficietis. Sabbato cele-
brata est hui⁹ ī firmi sanitas: q̄m in sabbato eter
no cūcti electi etiā qui turpiter peccauerūt/per
acta penitētia sanabunt. Sed iudei verū sabba
tū non habētes/calumniā inferūt q̄ hic graba-
tum suū in sabbato detulisset. Qui optime retu-
lit tollēdi authoritatē in sue sanitatis authorē:
velut si minora ꝑ maiora ꝓbare niteret/dicēs:
**Qui me sanū fecit/ ille mihi dixit: tol
le grabatū tuū et ambula.** Aci velit in-
tendere: Mai⁹ est infirmitatē trigintaocto an-
noꝝ spacio insistentē subito depellere/inducere
q₃ salutē: q̄ iubere grabatū tollere. Sed sibi obe
diuit infirmitas fugiens ꝛ veniens sanitas: nec
meū erat differere de licētia sabbatina. Diu tā-
buit corp⁹ meū nō valēs ferre meipsum: ī nō ab
eo sanat⁹ supra artē ꝛ naturā/ vt q̄d eius mādā-
ta non faciam? Nō me sanauit obseruātia legis Ma
sabbatiq₃ custodia: sed hui⁹ hoīs virtus sanitati
me restituit. Et cū interrogaret quis esset/ ipm
nescire respōdit. Cui⁹ tantū ingratitudinē argu
it: q̄ nō nouerat sue sanitatis archiatꝝ: ꝛ anteq̄
actiōes redderet gratiarū. Sed forte ꝑterritus
nouitate factorū/aut festināns ad iussum/aut ob-
no detētus de sanitatis leticia: nō curauit agno
scere beneficij largitorē. Sed saluator oīm chri
stus qui animaꝝ magis q̄ corporū querebat sa-
lutē: ꝛ p̄ferebat vnā/vt donaret ꝛ alterā: declina
uit a turba cōstituta ī loco. **Postea inuenit
eū iesus ī tēplo: et dixit illi: Ecce san⁹
fact⁹ es: iā noli peccare/ ne deteri⁹ ti-
bi aliq̄d cōtigat.** Fortassis q̄ tēplū iste sa-
nat⁹ intrauerat ad orādū: ꝛ ad referēdū viii deo

qui templũ dicatũ erat/gratiarũactiones ꝙ sanitatem receperat nondũ credens in christum/ ipsumq; deũ esse: in quo a saluatore inuenit recepturus in anima/ ꝑut receperat in corpore sanitatẽ. Et bene magno mysterio extra templuz corporis/in tẽplo sanitas agitur mentis. Nam cuncta visibilia ꝛ sensibilia corpori conferunt. Sapientia/virtutes/ mãdata/sacramẽta ecclesie sancte que templũ verũ est dei: ad animaꝝ instructionẽ ipsarũq; salutẽ ordinata sunt. In optimo loco pro futuro mysterio iste inuẽtus est a iesu: ꝙ si qui ad templũ fidei nostre non veniunt nõ inueniant/ vt nec inuenti in aĩa recipiant sanitatẽ. Sed que in tẽplo vbi inuẽtus est/nõ sunt ꝑsentis dissertiõis: iam disserta sunt alibi. Verũtamẽ interminatio huic facta instruit ad scientiã/incutit terrorẽ/paratq; cautelam: vt sciamus ex peccatis penalia mala hoibus ꝑuenire nõ solũ in aĩa/sed in corpore: nõ solũ in alia vita/sed i ista. Terror quidẽ: qm̃ iudicium dei est sm̃ veritatem. Nam deus vltionũ dñs/vlciscẽs in eos q̃ peccauerũt. Ex quo cautela vere timẽtibus orit: declinent mala/bonaq; faciãt: vt da-
Ps. cxviii. uid post peccatũ: Ab omni via mala ꝓhibui pedes meos/vt custodiã verba tua. Sed cur euenire deterius cõminatur? Nam dimissa sepe in vltionẽ redeunt cũ posteriora iũgũtur. Crimen lese maiestatis semel dimissum redit ad penam/ cũ agendo repetit. Et sepe in hominib9 cor impenitens generat reiteratio dimissoꝝ. Nihilq; deterius in volũtarie peccantib9 post susceptã de pristinis indulgentiam: ꝙ si cordis duricia subsequat: que dũ assistit/ad penitẽtiam venire nõ sinit. Quo demerito induratũ est cor pharaonis: vt semper mala malis cumularet: ꝛ peiora ꝯnecteret: senior in populo dei factus: vt etiam nec signa ꝛ prodigia magna ipsum ad penitentiã ꝓuocarẽt. Sed hic sanat9 a iesu vt eũ agnouit ex fide/predicator factus est eius: ꝛ intrepido animo abijt ad iudeos/et nũciauit eis: q2 iesus esset qui fecit eũ sanum. Velut retributionis munus offert confessionẽ/ꝙ iesus sanare hoies possit: et cõfitetur eũ coram hoibus ipsoꝝ abiecto timore. Hoc precipuum inter cetera saluator a suis fidelib9 querit/vt eũ confiteantur: cui
Mat. x. confessioni dona sublimia pollicet. Omnis qui confitet me corã hominib9/confitebor ꝛ ego eũ coram patre meo/qui est in celis. Et e regiõe dicit: Qui autẽ negauerit me corã hoibus: negabo ꝛ ego eum coram patre meo/qui est in celis. Nullum signũ euidentius sanate anime: ꝙ christum vita/moribus/ore/hominũ timore deposito/cum necesse fuerit confiteri.

De curatione lunatici/surdi et muti spiritũ immundũ habentis: secũdũ mattheũ/marcũ et lucã. Ca. XXVIII

Inuidus hostis humane nature in deuz semp vsq;quaq; superbus/ alternatiões celestiũ corporũ obseruauit: insidias tetras in illis constituẽs/vt eoꝝ infamaret authorem: velut qui malũ in corporibus celi posuerit vnde humana natura lederet: eo ꝙ vicissitudine lunaris ꝑmutationis lunaticus diceretur. Sed reuera nõ sic: immo ipse malign9 exagitat obseruãdo lune cursum/ quo soli ꝓxima vel longinqua sumat defectũ luminis vel augmentũ: in his ꝑmutationib9 lunaribus ꝑamplius verãs/ vt simul cũ creatura creator ipse culpet. Nam vt tres euangeliste testant/vt ordo detur rei ge Mat. 17.
ste ꝑposterando hãc scripturã: quidã habe- Mar. 9.
bat filiũ lunaticũ ea deceptione qua supra Luce. 9.
dictũ est: sed puer: et habebat spiritũ immundũ. Et erat surdus et mut9 qui vexaret eũ/ vt sepe ꝑcipitaret eum in aquã/aut in ignẽ: ꝛ elidebat eum: ꝛ spumare faciebat/ꝛ dilacerare ꝛ stridere dẽtib9 ꝛ arescere. Omĩa hec ab infantia passus erat. Quem pater discipulis christi attulit/vt curarent eũ: qui nequiuerunt. Sed diffidens pater de discipulis: de magistro plus sperans: cũ iesus venisset in turbã/accessit ad eũ: et genibus ꝑuolutus orabat/dicens: Domine ꝛ magister attuli ad te filium meũ lunaticum/ habentẽ spiritum mutũ: et dixi discipulis tuis vt curarent illũ: ꝛ non potuerũt. Miserere igitur filio meo/quia lunaticus est: ꝛ si quid potes/adiuua nos misertus nostri. Et iesus ait illi Et si potes credere: omnia possibilia sunt credenti. Et cõtinuo exclamãs cum lachrymis pater pueri aiebat: Credo dñe: Adiuua incredulitatem meã. Tũc increpauit iesus discipulos/dicens: O generatio incredula et ꝑuersa quousq; ero vobiscum: vsq;quo patiar vos? Afferte illuz ad me. Et attulerũt ei. Et cum vidisset illũ/statim spiritus cõturbauit eũ: ꝛ elisus in terrã volutabatur spumans. Et cõminatus est iesus spiritui immũdo/ꝛ increpauit eũ/dicens illi: Surde ꝛ mute spiritus ego tibi precipio/ exi ab eo ꝛ amplius ne introeas in eũ. Et exclamãs multũ decerpens eum exiuit ab eo. Et factus est sicut mortuus: ita vt multi dicerẽt/quia mortuus est. Iesus autẽ tenens manũ eius/eleuauit eum. Et surrexit puer. ¶ Qui adhuc peccare nõ nouerat tantaq; passus/ ex originali se multatũ insinuat Sed in ista ante colligit homo peccator: qui ex primis rudimẽtis ꝛ ex suis primitijs se ꝓpria voluntate traijcit in alterã morum partẽ electiõe mentis improba: quã corrigere nõ curauit consilio aut disciplina melioris etatis: sed velut infrunitus sup equum/id est sup inhabenatũ corpus insedit: in id latus quo mal9 feruor/seu carnis impetus impellebat. Sed nec differendũ ꝙ lunaticus esset: ne videamur cũ male credẽtib9 infamare lunã/similiter ꝛ authorẽ. Sed pretermissa opinione fallaci solũ in id quod verũ est/ intendamus: nõ seruãdo litere ordinẽ/sed rei seriem. Puer hic habebat spiritũ immundũ. Et hic iuuenib9 principalis hostis immũdicie spiritus/ferens p lasciuias voluptatũ ꝛ lubrica corporum: cui difficilime resistitur: cuz ad carnẽ se trahit tanq; sensualitatis amicũ: qui blande ingreditur dulcia venena diffundẽs. Si vero anime disponit inferre certamẽ: aut maculat vnde

corpus: aut immũdicias idolatrie ꝛ erroꝝ inse
minat: ꝛ surdũ facit ad verbũ per quod erudiri
possit ad ea que dei sunt: vt vigore spiritus car
nis illecebre superẽtur: mutũ ad ꝓdendũ laten
tia mala. Hic vexabat eũ ne quiesceret. Inquie
tus est omnis malignus: nec quiescit nisi supplã
tet: ꝛ semꝑ facit eũ quem possidet inquietũ: suã
dẽs impossibile vt velit quiescere in his ꝗ quie
ta esse non possunt. Et ad ꝑcipiciũ aque ꝛ ignis
ipse deducit. Pena sepe culpã ostendit ꝓteritã.
Nã mala duo sunt ſm iob ĩ inferno penalia/ scz
Job.24. aq̃ ꝛ ignis: ſm illã sentẽtiã: Transibũt ab aquis
niuium ad calorẽ nimium. Ex his penis colli
gitur culpa ꝓterita: vt aqua niuium ostẽdat cha
ritatis frigiditatẽ: calor nimius accensam cõcu
piscentiam ad patranda mala ꝓhibita: in que
ad cadendũ impellitur diabolo mãcipatus. **Et allidebatur.** Ad terrã peccator impellit/ cũ
curuatur ad una. **Et spumat** in libidinẽ obe
satus. **Et semetipsum dilacerat** cũ nihil
possit retinere vestimẽti honesti. A nulla parte
patitur aliquid habere integrũ vel consutũ. Di
lacerat vestimẽta qui destruit ornamẽta nature
ꝛ gratie indumẽta: que operiũt turpitudinẽ quã
incurrimus in adam: ꝛ illã quã peccãtes ꝓpria
voluntate ꝯtraximus. **Stridebat dentibꝰ.**
Et in inferno similis pena diuerberat: quia ibi
erat fletus et stridor dentiũ. **Et arescebat:**
acsi esset sine humore spiritus vitam habentis.
Et ab ineunte sua etate iste talia passus erat: velut qui a primeua etate sathane fa
ctus mancipiũ: eius dirum imperiũ non valens
effugere: nisi a valentiori potẽtia factus liber
esset. Hic porro puer apostolis oblatꝰ a patre:
nec ab eis curationẽ accepit: cuiꝰ causam si aliã
inuestigare tentabimus/ preterꝗ̃ que ab ipso co
gnitore causaꝝ posita est: presumptionis crimi
ne arguemur: cũ incredulitatis causaz dũtaxat
obiecerit. Et christo iterũ a patre ꝑsentatus est
cũ postulatione misericordie/ si qua posset. Op
tima oratio cũ christo dicit: si quid potes mise
rere mei. Sed huic in ipse typo loquitur oĩbus
dicẽs: [Si potes credere: oĩa possibilia sunt
credẽti]. Asseritur ꝙ miracula potius fiant vir
tute credentis/ ꝗ̃ potestate authoris: si oĩa possi
bilia sunt credẽti. Non eñ saluator seipsum in
terrogat facientẽ ꝛ miraculoꝝ authorẽ: sed in
terrogat expetentẽ sibi per miraculũ ꝛ supra na
turam deficientibꝰ remedijs alijs ꝓuideri/ si de
bite crederet: preostendẽs illã credulitatis po
tentiã/ que ante omnino ignota hominibꝰ erat:
ꝙ omnia possibilia sunt credenti. Authoritas
fidei christiane infinita est/ si complectit oĩa
posse perficere. Potest duntaxat si velit/ credẽs
ſm rationẽ fidei. Non eñ fides per omnia neqꝫ
per singula respondit hominũ volũtati/ nisi ra
tio fidei voluntatibus fidelibus astiterit. Sed
huius pueri pater **cum lachrymis exclamauit/ dicens: Credo domine: adiuua incredulitatẽ meam.** Pretẽdebat se
habere fidem: sed si non plenam/ si in aliquo de

ficientẽ: si non equiparem ad expetitum: per eũ
in quem credebat/ poscebat adiuuari. Et recta
existimatio suimet omnibus prestructa est: vt si
aliq̃d possidet virtutis/ nõ ad plenũ ipsam pos
sidere se credat: sed semꝑ autumet aliq̃d deesse:
vnde querat perfici/ vnde postulet adiuuari. Et
apostoli etiã petierunt dominũ/ dicentes: Ad
auge nobis fidem. Aliud quidẽ est habere: ali
ud aliquid plenũ possidere. Petendum nobis
est virtutes ipsarumqꝫ augmentũ: vt anime no
stre depulsa oĩi demonũ fraude/ plena sit sani
tas. Sed increpantur apostoli/ velut adhuc nõ
plene fideles. **O generatio incredula et peruersa quousqꝫ vobiscum ero: vsquequo vos patiar?** Hec increpatio non
de indignatione ꝓcedit/ sed de cõpassione: nec
saluator tedio affectũ de mora cum apostolis se
ostendit/ aut moleste ferentẽ: sed tarditatẽ ani
me illoꝝ abhorret: cum sic ipse cõuersaretur cũ
eis assidue: ac per omnia que ꝯgruunt argumẽ
to id fecerit ꝙ in plenitudinẽ fidei deuenirent.
Et dixit: Afferte illum ad me verũ deũ
et hominẽ: qui a puris hoĩbus curari non potu
it sine fide plenissima saluatoris. Et attulerunt
ei. **Et cuz vidisset illũ/ statim spiritus cõturbauit eũ.** Conturbat peramplius spi
ritus nequã cũ expelli se cõspicit: ꝛ seuiora ten
tationũ bella mouet: ꝛ dum in anima seuire am
plius nequit/ torquet ꝛ corpꝰ. **Unde hic puer a spũ elisus in terrã/ volutabatur spumans.** Porro sic agebat in corꝑe. Sed
cũ deseri se malignus agnoscit/ validius incli
nat cor hominis ad terrena: reuoluẽs in illis me
moriã: quoꝝ amore vinculatus noluit dimitte
re: in quibus nouit diabolus homines tenacius
possidere. Spumabat pre interno labore quem
patiebat. Sed vitiũ habet spuma ostendere: scz
lubricale hominũ/ ꝛ putrida ꝛ incomposita ver
ba que ꝓfert a diabolo agitatus. **Cui cõminatus** iesus increpans seuiciam eius: magis
autem refrenãs quem eiecit imperio verbi sui.
Spũs surde et mute: hoc est: quia illum
effecerat puerum/ vt nec audiret verbum quo
disponeretur ad optimũ: neqꝫ loqueretur quip
piam gratum. **Ego precipio tibi/ exi ab eo: et amplius nõ introeas in illum.**
Precepit egressum/ prohibuit reingressum. Nõ
est enim satis depulisse malitiam si repeteretur
continuo. Signum euidens recepte sanitatis
in vtroqꝫ homine: cum non infirmitas in cor
pore/ neqꝫ in anima ꝛ moribus nõ reiteratur ini
quitas. **Et exclamans multum discerpens eũ/ exiuit ab eo.** Insatiabilis nocen
di auiditas in demonibꝰ est. Ingredientes/ stan
tes ꝛ egredientes inferũt mala que possunt: vt
hic puer ex pena quasi mortuus remaneret. Et
vere sic agitur: qꝛ liberatus a diabolo mortuus
est ꝛ viuus. Mortuus mundo ꝛ sibi/ ꝛ possessori
nequã. Viuit autẽ christo qui tenet manũ libe
rati ab ipso: ꝛ eũ eleuat vt surgat. Equidẽ a spi
ritualibus vitijs factus liber subleuari meret:

et pristinis mortuus diuinā manum in suum ad
iutorium accipit resurrecturus ad virtutes/re-
surrecturus ad vitam. Post quā curationē ac-
cesserunt discipuli ad iesum secreto
interrogantes eum. Et dixerunt ei:
Quare et nos nō potuimus eijcere
illū? Inepta interrogatio ⁊ presumptionis ha
bens imaginem/scʒ quare nō potuerint eijcere
demonē. Hoc potius mirandum ⁊ interrogan
dum si potuissent: quis in posterū similia multa
fecerunt. Unde ipsi posse debuissent/ nisi ex eo
qui omnia potest? Unde hoībus potētia super
demones? Unde mirandum si homo non eijcit
demonē/in eden eiectus a demone? A quo quis
deuictus/huic ⁊ seruus addictus est. Quasi po-
testate tyrannica homo a sathana premebatur.
Unde capti serui hereditario iure peccati/ que
aduersus capientē in bello recludentē in carce
re posset esse depellendi potestas: nisi per alti-
tudinem fidei filij de hominis facti/ et potentiā
virtutis eius? Ipsa igitur fides occultā energi
am habet: etiam agens insignia manifeste: que
homines super homies facit/ ⁊ maiores seipsis
constituit: que humanā excedens virtutem lar-
gitur inuise diuinam: vt etiā super demones sa
ne fidelium hominum feratur imperiū: qua nō
dū apostoli apprime imbuti erant: vt eis respō
dendo saluator ipse testatur. Nam dicit il-
lis iesus: Propter incredulitatē ve-
stram. Ecce incredulitas ademit eijciendi po
tentiā: qua demota scitur quid possit ꝑfecta cre
dulitas. Amē quippe dico vobis: si ha
bueritis fidē sicut granū sinapis/ di
cetis huic monti/trāsi: et transibit: et
nihil īpossibile erit vobis. Non est oci-
osa similitudo grani sinapis ad virtutē fidei ex
primendā: si discutiatur per singula: sed preter-
missa dūtaxat in effectū fidei speculemur. Non
legimus apostolos aliquādo montes amouisse
per fidem: q̄q̄ potuissent/si necessitas postulas
set: cum ⁊ similia iā facta legerimus: sed in argu
mentū virtutis fidei dictum est: cum bona om-
nia ⁊ decentia fieri possunt per fidē: ex eo ꝙ ad-
iecit: q: nihil impossibile erit vobis. Et supra di
xit/q omnia sunt possibilia credenti. Uerum-
tamē quasdam alias virgas apposuit fidei/qui
bus sathanica potestas arceret: et morales vir
tutes docuit/ quib⁹ potestatiue depellit/scʒ ora
tionem ⁊ ieiuniū: cum adnexit. Hoc autē ge
nus/scʒ demonum: non eijcitur nisi ora-
tione et ieiunio. Non ꝙ ista preter fidē/sed
fides cū istis demonū huiusmodi genus pellit.
Quāta hic spiritus nequā huic puero fecerit su
pra iam diximus: a quibus liberari desyderans
orationib⁹ vacet: domet se ieiunio/vt in oratiōe
animus se deo gratum exhibeat: accipiens do-
cumēta superna: ⁊ plura mereatur accipere: cū
accepta cognouerit: cū de acceptis gratiarum
debitas reddiderit actiones: remote in cōclaui
agens causam suā cum creatore suo: ante cuius
conspectū omnib⁹ curis depositis/cunctisq̄ re
bus abiectis se constituit assistricem. Ieiunio
vero fiat mens ipsa solertior: non oppressā epu
lis/non grauata cibis. Et corpus moderamine
apte frenetur: ne maculetur libidine/ne defluat
in vetitū/ne excedat in nimium/ ne obesitate su
pra rationis consistentiā inualescat.

¶ De sanatiōe mulieris curue: secū dū lucā tantū. Capitulū XXIX

Uterq̄ sexus ex diuina iusticia ꝑ pater
na inobedientia diuersis penalitatib⁹
subiacebat: quē in multis curatur⁹ sal
uator aduenerat: et omē corporis vitiū quadam
imagine spirituale malū existēs in anima vnde
labebatur in nequā opera ostendebat. Et cū Luce. 13.
esset iesus docens in synagoga iude
orum sabbatis: ecce mulier que habebat spiri-
tum infirmitatis annis decem ⁊ octo: ⁊ erat in-
clinata/ nec omnino poterat sursum respicere.
Quā cum videret iesus/vocauit ad se: et ait illi:
Mulier dimissa es ab infirmitate tua. Et impo
suit illi manus: et cōfestim erecta est ⁊ glorifica
bat deum. Digne muliebris sexus īfirmitates
patitur: que seducta in preuaricatione fuit male
suasa peiusq̄ suadēs. Etenim si sola deliquisset
nec suasisset viro qui ⁊ stetisset/humana natura
libera fuisset a malo. Radix quidē sana ramos
similes produxisset. Non em̄ radix eua mulier:
sed vir adam humane nature fuit exordiū. Sed
hec de qua euangelista loquitur/ habebat spiri
tum/scʒ immundū: qui eā iusta dei permissione
ligauerat: ⁊ sic inclinauerat corpus eius/vt nec
posset sursum aspicere: per annos decē ⁊ octo
sic cōprimens eam. Non ingredientes allegori
arum pelagus/infirmitatē huius mulieris per
imaginē quandam traijciamus in malos homi
num mores: in quos sathanas cunctos libēter
intrudit. Uelut sibi placēs antiquus hostis de-
iectus a superis/nollet aliquē in amorem super
norū/aut cōtēplationē/aut quantālibet cognitio
nē venire: ne tandē illā possessurus ⁊ in illis bea
tificandus ascēderet. Quāobrē se obicem facit
impedimēta procurat: recuruat ad terrena. In
clinatus autē affectus in nimiā curam carnis
quā gestat: que terra grauissima est: que cū in af
fectum terrenorū transierit/aspectus supernorū
reprimitur ⁊ aboletur: aut nō ingreditur in ani
mā illa dulcedo celestis: cui terra carnis in pre-
cium venerit. Deperit honestas in aīa: cui cha-
ra est facta caro terra. Illa imago ad quā fact⁹
est homo/inuitat ad alta: inuitat ad deū: suadet
semp vt accepta illa dignitas cōseruetur hūa-
na: ne infra bestias retrudat indignitas. Sed
respexit illa terrā corporis sui cui colligat: et di
lexit eam tanq̄ habitaculū eius: timens dissolu
tionem: diligēs in illa manere tanq̄ in optimo
suo: ⁊ omnē oculum ⁊ aspectū inflexit super eā:
inuestigās/aucupans vnde sana ⁊ vigorosa cō-
sisteret: nec aspexit meliora sua: nec sursum di-
rexit aspectū/ vbi est immortalitas: affectata in
concupiscentiā sensibiliū cliuis: velut salomon
qui ex ꝯcupiscentia mala inclinauit femora sua

mulieribꝰ: ipse sicut mulier mollis factꝰ. Quid
inclinata mulier ad terrā: nisi illos dixerimus q̄
figurātur in illa muliere aliena ⁊ extranea: que
mollit sermones suos: ⁊ reliquit ducē puberta-
tis sue: ⁊ pacti dei sui oblita/ inclinata est ad in
feros domꝰ eiꝰ/ ⁊ ad inferos semite ipsius? Mu
lier hec sensualitas ⁊ delectatio sensualis est: alie
na scz a bono conditionis sue atq; bono virtu-
tis: magis alienās hominū mentes: vt nō vt cō-
diti sunt/ viuant: sed put se in bestias moribus
transtulerūt. Hec mollit ex blandicijs sermōes
vt decipiat citius: ducem pubertatis sue abhor
rens. Dux pubertatis deus solus: dux altioris
consilij ⁊ etatis deus ⁊ homo. Et pactū cōdicti
de actiōe laudabili tradidit immemorie/ velut
ab alijs occupata constrictius. Sed qui volun-
tate inclinātur ad culpam/ inuite inclinabūtur
ad penam: quoniā ⁊ inclinata est ad inferos do
mus eius. Imago adorationis ⁊ venerationis
est inclinatio/ sed laude digna cū adorat deus:
Neemie.8. sicut scriptū est: Incuruati sunt ⁊ adorauerunt
Gen.17. deū. Et abraam pnus adorauit deū: ⁊ accepit
Gen.33. a dn̄o pactum sempiternū. Et iacob adorauit se
pties pronus in terrā: ⁊ effugit indignationem
fratris. Sed vituperiū habent ⁊ penam qui ad
idola inclinātur. Nā ⁊ prophete nequā interfe
cti sunt/ irridente illos helia in inuocatione do
mini super sacrificia: similiter et populꝰ qui ob
idolatriā ductus est in captiuitatē: quia non ha
buit veram scientiā. Et si propter aliq̄d insigne
virtutis quis dignus habetur/ carēs reputatur
indignus. Ex toto vero possidens ⁊ exercens vir
tuti ꝯtrariū condēnat. Condēnabat israeliticꝰ
3.Re.19. pplus/ qr genua curuabat ante baal: vt helias
ppheta magnus/ nō tamē omnia vidēs/ diceret
solum se esse relictū qui baal nō adoraret. Sed
audiuit a domino/ qui cūcta optime nouit: Reli
qui mihi septē milia viroꝝ in israel: qui nō cur-
uauerunt genua ante baal. Ex qua plane sentē-
tia vitium peramplius a virtute ꝯfundit: ⁊ ipsa
virtus laudatur ex vitio. Necesse est ptinus vi
tiū vituperari a splendore virtutis: ⁊ ipsam splē
didius inclarescere dedecore vitiorū. Extollit
lux seipsam: ⁊ tenebrarum turpitudine validius
eius decor agnoscit: ⁊ sua propria consyderati-
one tenebre horrescūt: egrius vero cum cōponū
tur ad lucem. Dixerim sane hanc mulierē incur
uatam ad terrā/ omnem animā spem suam in ca
ducis et perfunctorijs defigentē: hanc terrenā
vitā amantē corde: de ipsa ore pleno loquentē: ⁊
oī actione querentē: vt pro hac terna inclinati-
Iere.22. one ter diceret dominꝰ: Terra terra terra/ audi
verbū domini: O qui terrā diligis/ de terra lo-
queris: terra negociationē conquiris: audi ver
bum domini/ ab istis te eximēs ⁊ ad celestia eri
gens. Sed quid est q̄ sursum nō valebat aspice-
re: nisi qr sperās in terrenis desperauerat de su-
pernis? Spes infimorū inclinat: supernorū de-
speratio erigi nō permittit. Spes supernorum
duntaxat est illa/ que animas incuruatas facit
erectas. Et iniquitates supgresse hominū ratio
nes erigi nō concedūt. Quo typo alebat dauid:
Quoniā iniquitates mee supergresse sūt caput
meū: ⁊ sicut onus graue grauate sunt super me.
Pondera supposita capitibus hominū sursum
aspicere prohibēt. Sic ⁊ iniquitates supgredi-
entes hominū mentes/ velut grauissimū onus
cōprimēs et reprimēs atq; grauans/ aspiciendi
sursum adimunt facultatē: nisi diuina virtute ta
lia onera dissoluantur. Sic eñ per prophetam
preceptū est: Solue fasciculos deprimētes. Fa
sciculi qui animas deprimūt/ sunt multiplicata
delicta ⁊ concepte nequitie atq; actualia mala/
in multis prohibitis aut in vno prohibito ite-
rata. Sed qui in vno offendit/ factus est omni-
um reus: vt non solū ex diuersis/ sed ex vno sepe
repetito cōgregantur ⁊ colligātur fasciculi de-
primentes. Nihil excludit mysterium annorum
numerus/ quibus hec mulier curuabatur/ scz de
cem ⁊ octo annoꝝ. Decem quidē diticeus est/ q̄
pertinet ad vitam agendā: octo vero ad quietē
supernam pertinent: nō ex sabbato iudeoꝝ/ sed
ex octaua fidelium: qui numerus vitā sperandā
presagiat: ac per hoc quicūq; sunt in huius mu-
lieris imagine/ hanc patiuntur infirmitatē per
decem ⁊ octo annos: nō agentes vitam agendā
diticiei: ⁊ sperandam regno dei desperātes om
nino. Hanc quidē mulierem iesus vocat ad se:
quia illa in se sanari non poterat: nec bene sibi
erat: ⁊ vt per eum bene sibi esset/ dimisit illā ab
infirmitate sua. Curuatam animam ad terrena
quis erigit/ nisi qui spem potest porrigere de su-
pernis? A bonis ⁊ ab his que bona videnī esti
matione mortaliū nemo retrahitur/ nisi melio-
ra in stipulationē proueniāt. Quis eñ ab istis
terrenis abstrahere animū posset: nisi vero in-
tuitu supernoꝝ? Quis potuit ad celestia mentes
hominū subleuare: nisi qui de celo descēdit: cu-
ius in vtrisq; ꝯsistit plena potestas/ a patre om-
nium deo data in celo ⁊ in terra? Et post verbū
effectiuū etiā manus imposuit: non dedignans
fragilem sexum quē condiderat: nō abhorrens
creaturā propter culpā: non despiciēs quod cre
auerat ad bonum eternū propter tēporale deli-
ctum: nec longā moram in peccatis hominū de
cernenti sic plerisq; resistat. Sed vere auerse mē
tis a malo syncereq; ad bonū cōuerse insinuat
cum ilico paretur iniunctis: pront cōfestim hec
erecta est ab infimis alta conspiciēs. Et glori-
ficabat deū: quoniā regi seculorū inuisibili soli
deo honor et gloria. Et si omne datū optimum
⁊ omne donū perfectū de sursum est descēdens
a patre luminū: nemo glorificandus/ nisi solus
deus. Etiā in partem optimā hec mulier cessit:
cum glorificauit eū preter quē sanari non pote
rat: ⁊ reddidit censum/ vltra quem alium nequi
mus impēdere nisi de moribꝰ glorificare deum:
Sed qui hanc curuatā mulierē erexit/ oīnes co-
natur erigere: suscitans de terra inopē/ ⁊ de ster
core erigens pauperē. Erigit pauperē cui non
est adiutor/ si erigi cupit. Pauperē dico rebus ⁊
rego cijs: pauperē patientē cui mundꝰ insultat:

pauperē spiritu/ pauperē humilē/ abiectū sibi/
abiectū mūdo/omni reputatione carentē. Huic
de stercore cerimonie legalis: quaz Apostolus
arbitrabat vt stercora: erigit de stercore terre-
noꝝ/quo Tobias cecatꝰ est: de stercore carnis
que animā inficit/erigit: ac etiā merētes erigit
Mat.5. sospitate: qꝛ beati qui lugēt: qm̄ ipsi consolabū
tur. Omnis aūt disputatio et questio subsecu-
ta/ꝙ in sabbato curauerat: inuidiā et hypocri
sim iudeorum pretendit. Sed ꝙ in sabbato mi-
raculū factū est/verā legis intelligentiā et eter
nā sanitatē et quietē enunciat.

¶ De sanatione hydropici secundū Lucam solum. Capi. XXX

Lu.14 ET factum est cum intraret Je-
sus domū cuiusdam principis sabbato
manducare panē: et ipsi obseruabant
eū. Et ecce homo quidā hydropicus erat ante
illū. Et respondens Jesus/dixit ad legisperi-
tos et phariseos dicēs. Si licet sabbato cura-
re? At illi tacuerūt. Ipse vero apprehēsū sana
uit eū/et dimisit] Sicut vnigenitus dei filiꝰ as-
sumpsit carnē carnis peccati similē/ nō tamen
peccatricē: ita se conformauit quibusdā homi-
nū moribus absq̄ peccato: vt etiā iret ad aga-
pes hominū peccatorū: nō amore cōuiuij/ sed
ratione docendi: ⁊ pauper ⁊ egenꝰ existēs/ ostē
debat moribus paupertatē: vite victuz capiens
apud alienas edes inuitatus: aut semetipsum
Lu.19 apud eos iuitās: vt zacheū preuenit/ ꝙ in do-
mo sua oportebat eū manere. Judicia quedaz
hominū temeraria possent in his velut ī alijs
christo inferre calumniā: ꝙ sepius huiuscemo-
di synfugia frequētaret/si nō veniret in homi-
nū mentes: ꝙ querebat opportunitatē docēdi
nescios virtutē: et gerēdis rebus captabat ma
teriā faciēdi. Sed amplius dignationis et hu-
militatis sibi debet ascribi: ꝙ nullū hominem
deuitauit/etiā peccatorē/si voluisset secū habe
re colloquiū: aut in quopiā honesto participi-
um facere. Nā in hoc cū talibus accesserat ad
conuiuiū/ꝙ ipsum ad calumniā obseruabant.
Et ecce quidā hydropicus erat an-
te illū. Hydropisis infirmitas est aq̄tica/ in-
flans corꝑis cutē: que cū ingrauescit/curari ne
quit: ⁊ potu auget ipsa sitim: exprimēs om̄e vi-
tiū quod multiplicat ex vsu: et ex ꝯsuetudine
iterat: presertim auariciā: que quāto magis au
get pecuniā/et desyderiū plus habēdi. Cōstitu
tus hic erat ante iesum/ vt curationē acciperet
Nil aliūde sibi poterat esse remedij/ nisi staret
ante iesū. Sibi soli datū est desperatis mederi
languoribus vtriusq̄ substantie: si ante ipsum
stat fide atq̄ ꝯfessione maloꝝ. Sed anteq̄ cu-
ret/interrogat quod nouerat: nō vt doceat ab
eis/sed vt doceat ipse illos. Si licet sabba
to curare? Nō est questio ampliꝰ repetēda de
sabbato. At illi tacuerunt. Prudētia hic
vsi sunt tacētes: cū quid iusta responsione negā
do caruissent. Affirmare vero nolebāt ad veri
tatē ꝑ supbiā contumaces. Superbe hominū
mentes verū confiteri erubescūt: maxime cum
odiūt: sed silentio transeunt: ne improbiter re
spōdēdo confusi videant. Nō tacēt ex humili-
tate supbi. Ordinata loquēdi modestia vane-
gloriosis et inuidis silentiū nō imponit: sed ve
ritatē ab eorū moribus alienā fateri nolūt: cō-
tradicere nō presumūt/verentes ꝯuinci: ne de-
terius erubescētie damna patiant. Attn̄ exeq̄-
tur saluator sue gratie largitatē: ⁊ effectiua po-
tētia hydropicū sanat/⁊ dimittit illesū. Nō co-
git eū ad aliquid respōdendū: nō aufert libere
volūtatis arbitriū. Omnē hoiem sue rationis
⁊ voluntatis compotē esse sinit: nec aufert ex vi-
tio nuꝑ cōmisso/nō ex dono nouit ipēso quod
gratis creature rationabili cū crearet impēdit
His aūt disputatio de sabbato subsecuta/ verū
intellectū scripture demōstrat nō habere iude
os: et quō contingebant illis om̄ia in figura:
quā veritatē christus venerat reuelare.

¶ De mūdatione decē leprosorū/secundū Lucam solum. Capi. XXXI

INter ceteras īfirmitates propter quas
euidentior indicta discernendi peritia
et datus certus ordo signatusq̄ curan
di: et patiens incurabiliter sit segregatus a ce
teris in veteri testamento: est singularior lepra Nu.13.et.14
que cū pruritu cutis habet asperitatē/variūq̄
colorē: omne vitiū cum delectatione agentis et
scandalo videntis insinuat. Nam coloris va-
rietas ad multiplicationem vitij: pruritus ad
delectationem sui: cum sensualitas sit cupida
scalpi: cutis asperitas ad scandalū proximi cō
grue referūtur. Hac infirmitate infecti aliquā-
do dominū adierunt/cupidi de salute/desperā
tes de medicina/silr ⁊ natura. [Nā dū iret Lu.17.
iesus in hierusalē: ⁊ trāsiret ꝑ mediā samariā ⁊
galileā. Et cū ingrederet in quoddā castellū:
occurrerūt ei decem viri leprosi. Qui steterunt
a longe: et leuauerunt voces suas/dicētes: Je-
su preceptor miserere nostri. Denarius nume
rus mali fecit auxesim: eo ꝙ nulla desit ꝑuari
catio in ꝑceptis/⁊ mali cōmissio in ꝯtrarijs: nō
em̄ nisi ex cōtrarijs preuaricatio est bonoꝝ at-
q̄ virtutū. Nunq̄ em̄ nisi ꝑ malū bonū deperit
atq̄ minuit: neq̄ absq̄ vitio virtus depellitur.
Igitur decem viri leprosi vniuersitatem deli-
ctorū atq̄ peccatorū pronūciant/ dū denarius
adducat ī causa. Uirilitas equidem ex sexu for
tiori pensata/vtrūq̄ malū validat/delictū siu e
peccatum. Decuit em̄ virum supra femineū se
xum in obseruandis mādatis/ atq̄ in cessādis
criminibꝰ esse ꝑ omnia fortiorem. Proinde ve
re delinquēti aut vituperiū in hac vita/ seu tor
mentum in alia ꝑabūdantius erit. Infirmitas
ipsa horrori patienti ⁊ aspiciētibus est: ⁊ nō so
lū visum/ sed etiā olfactū ex fetore offendit: ta-
ctusq̄ illā abhorret. Et quia morbus cōtagio
sus creditur/patiens segregatur. Et non solū
in veteri/sed etiā in noua lege leprosos cernimꝰ
quotidie a ceteris segregari: vt tūc extra castra
⁊ nūc extra habitacula cōmunia emittant. Et

eo demerito genus humanū hec infirmitas in
uasit/quo et cetere inuaserunt. Sed actum insi
gnez in illa preuaricatione ostendit: cū ex ipsa
natura multatus: videlicet quo protoplasti to-
tos se contraxerunt in culpā: accedentes ani-
mo et corpore ad interdictū lignū: vt intra nil
obedientie/foris nil remaneret honesti. Et per
totum corpus cū incipit et augetur/ serpit hec
putrida tabes. Sed occurrerunt hi decē domi
no saluatori. Bonus occursus ad eū qui de su
peris vt in terris possemus sibi occurrere/ hu
manatns occurrit. Occurrant omnes obuiaz
saluatori preuio: vt mūdent a lepra qua tenen-
tur infecti. Nulli aut pauci sūt q̄n aliqua dele-
ctatione sculpant ex pruritu nequā: quaz in aīa
Ephe.4. ꝛ corpore patiunt. Non cessem⁹ ambulare/do-
nec occurramus ei in virū perfectū/ in mensu-
ram etatis plenitudinis christi. Etem̄ ipse sal-
uator infirmis et indigentib⁹ se obuiū facit: cū
nobis ad occurrendū ei nulla possit esse facul-
tas/nisi preuenisset. Intrat igit castellū vbi le-
prosi occurrūt. Intrauit hunc mundū: vt sibi
homo leprosus ꝛ vlceribus plenus occurreret
Sed steterūt a longe in cōsyderatione maloꝝ:
et vniuscuiusq̄ immūdicia iure trepidat appro
ximari mūdissimo. Ue autem hominibus ne-
quā approximatione digna presumētibus in di
uina. Humiliter vero longe fieri plus appro-
ximat: et idignū se reputare/occursus velox ad
deū est. Peccati acti cōsyderare miseriā/quod
dignū operat diuortiū/est appropinq̄tiōis ini-
tiū. Ipsius cognitio aut magis ꝓhibuit/aut ꝓ-
curauit abscessū: nisi cōfestim patrati mali dis
plicentia obuenisset. Que cū venerit: hō pecca
ti demerito ac indignitate longe positus est: ꝛ
sic ex humili et vera cōsyderatione se credēs a
deo longe factū/ ꝓpinquior ꝯscientia intro cō-
fessus/voce cordis exclamat: Jesu p̄ceptor mi-
serere nostri. Altius clamat in aures dn̄i saba-
oth voce cordis q̄ oris. Et hic verus ē clamor:
Psal.118 quē fecit dauid/facereq̄ predixit: Clamaui ī to-
to corde /exaudi me dn̄e. Ac si merito esset exau
diēdus qui ad eū toto clamat ex corde. Hūc cla
morē d eus exaudit et respicit. Nā cū populus
israeliticus educeret in manu moysi de egypto
pauescēs maris transitū/et sequētiū feritatē: tu-
multuabat ore alteq̄ clamabat: Moyses ꝟo ta
cebat ore/forti⁹ corde clamās. Cui soluz a dn̄o
Exo.14 dictum est: Quid clamas ad me? Ipse tacebat
omnes clamabant: ꝛ sibi soli dicitur: Quid cla
mas ad me: quasi nullā alioꝝ vocē deus audi-
ret/nisi eius qui valide clamabat ī corde. Sed
clamātibus altis vocib⁹ his leprosis iesus di-
xit: [Ite et ondite vos sacerdotib⁹] Pro nll'a
infirmitate pellēda/nullis sanādis infirmis le-
gim⁹ saluatorē ad sacerdotes/preterq̄ leprosos
misisse curandos. Nā cū corpus lepra occupet
vniuersū/varietq̄ colorē: omne genus peccati
ostēdit cōfessione purgandū/et omnē immūdi-
ciā sacramētalibus decretis aduersam/seu legi
dei contrariā; que vt pellatur/oportet cū sacra

mentis verū habere consensum. Et quoniā va
rietas lepre varietatem intellectuū in scriptu-
ris sacris enūciat: oportet in scripturaꝝ inter-
pretatione cū sacerdotibus/ qui habēt scientiā
cōuenire: cū discrepatio inducat errorē. Etem̄
Paulus qui a christo immediate habuit euan Gal.
geliū: qui nō errabat: tamē collationē de Chri-
sti euāgelio cū aliis apostolis fecit/ne in uacuū
cucurrisset: nihil tamē amplius q̄ sciebat acci-
piens. Facile quidē a veritate deuiat/autorita
te ꝓpria scripturas interpretās: et a conuentu
doctorū intellectus capiēs singulares. Proin-
de intellectū variū scripturarū/quo sunt here-
ses introducte: sacerdotib⁹ saluator iubet ostē
di: vt varietas abscedat/ꝛ veritas accedat: ꝛ re
uocent ab errore hominū corda: cum de sectis
redierint ad ecclesie vnitatē. In figura em̄ fu-
turoꝝ/et sacramēti futuri/ lepra sacerdotib⁹ pā
debatur: cū postq̄ filius dei factus est hō/in hu
manitate sacramēta ꝯstituens: q̄ homo pecca
tor sacramētali homini ꝑ virtute sacramēti cor
de dolēs/ore maculas peccatoꝝ ostenderet: vt
cū aliter saluari nō possint/quos pctōꝝ sarci-
na premit: cū aderit ex omni parte facultas: ni
si malefacta sacerdotibus ordinatis aperiant:
nō querentes huius restitutionis causā: sed vir
tutē christi occultā in sacerdotib⁹ fide creden
tes/actiōe venerātes. Et factū est dū irēt
mūdati sunt. Si mūdati sunt dū irēt/ante-
q̄ ꝑuenirēt: euidenti argumēto qui mūdat pec-
catorē a maculis/declarat q̄ non sacerdos vn-
ctus in manibus/sed qui totus est vnctio chri-
stus. Et nisi prius peccator vere penitēs suoꝝ
ꝯscius delictorū et criminū a christo de ipsa pe
dica liberet: frustrat in illo absolutio sacerdo
tis: cū ipsius autoritas nequit in ampli⁹ q̄ chri-
sti: qui occultorū est cognitor: sine velamine vi
dens absoluendū/ꝛ quāta contritione detentū
quē cōmunis sacerdos ignorat: qui absolutio-
nē sup ore ꝯfessum/ꝛ forte in nō corde contritū
potest inducere: nō tamē nisi pri⁹ occulte diui-
na autoritate mūdatū/ preexistēte ꝯtritiōe mū-
dare. Habet sacerdos dūtaxat de vocali ꝯfessi
one decernere: de interna ꝯtritione solū nouit
altissimus. Et q̄q̄ euāgelista nō explicet/ꝑfece
runt mandatū. [Unus aūt ex illis vt vi-
dit qr mūdatus est: regressus est cū magna vo- 1.Tim
ce magnificans deū: ꝛ cecidit in faciē suā an-
te pedes eius gratias agēs.] Sepe agitur imo
ribus hoim/q̄ ad equalia similiaq̄ dona vnus
est pre consortibus gratior: ꝛ ingratitudo mul-
torū vultus a datore facit auersos. Et dign⁹ est
ampliora suscipere/qui cognouit accepta: et ꝑ-
ut ipse potuit retribuit largiēti: nō datiuicariū
sed exenia gratiarū. Qui vero solū gaudet ac-
ceptis: nec saltē in leticia faciei ꝛ verbi gratus
est: etiā quod accepit/amittere meret. Sed vn⁹
qui reuersus est ad christū cū actionibus grati
arū: ab ipso/nō a sacerdotib⁹ cognouit se acce-
pisse ꝟtutē. Alii forte nō a christo/sz a sacerdoti
bus se crediderūt esse mūdatos. Hic vero vn⁹

insigniter se prestruxit ad Christum. Cognouit quod acceperat: quia vidit se mundatũ a mundatore Jesu. Intellexit a quo acceperat: qr regressus ad mandatorẽ/ quẽ extollebat laudib9: nil vltra rependere valens/ nisi voce magnificare deũ. Magna quidez vox in conspectu dei nõ est a corpalibus instrumẽtis/ sed ex affectu magni cordis. Magnificare deuz/ est sibi ea q̃ sunt magna tribuere: que aliter ꝙ per euz fieri nequeunt. Casus in faciẽ ad humilitatem pertinet: et ad orationẽ eius/ qui adorari dũtaxat est dignus. Ante pedes/ vt assumpta humanitas i assumente deitate cultu latrie adoref. Agebat gratias: quia gratis acceperat. Nemo quidez tenef gratiarũ actiones impendere/ nisi qui gratis accepit. Si quis eñi aliquid accipit iure debito siue lege/ nõ obligatur ad munera gratiarũ. Sed hic erat samaritanus/ alienus a patria extraneus a gente/ secretus a moribus. Vocationẽ gentiũ ad vnitatẽ ecclesie hic insinuabat. Cũ alij patriote remearent ad ꝓpria: hic extraneus mũdatus repedauit ad christũ. Necnon et pauci dei memores bñficiorꝫ: multi ꝟo immemores extiterũt. Sed respondẽs iesus ait: Nõne decẽ mũdati sunt: et nouẽ vbi sunt? Nouerat beneficiãs beneficiatos quẽ ipsi nosse ampli9 debuissent: et de ingratis velut cognosci nõ dignis interrogabat. Nã de versa ingratitudinis exhaurif: ꝙ qui nõ rependit deo saltẽ gratias de bñficijs/ velut a deo incognit9 reprobef. Reproborũ siquidẽ ⁊ electorũ soli deo notus est numer9. Nec velut ignorãs/ sed velut ad ingratos irat9 interrogat. Verũtamẽ nõ est numerus/ sed vnitas: in ingratis vero innumerositas reperif: quoniã in vno solo consistit vnita multitudo bonorũ: malorũ vero numerositas in plurima deriuaf. Et vn9 bonus laude prefertur/ etiaz malorũ multitudini cõparatus. Nam et sequitur. Non est inuentus qui rediret et daret gloriaz deo/ nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge et vade: quia fides tua te saluũ fecit. Nõ ẽ inuẽt9: imo erãt omnes inuenti: sed qui daret gloriaz deo. Oẽs protinus inueniũtur mortales: sed non omnes gratias referũt de acceptis: nec qui omnẽ gloriã referant regi seculorũ immortali et inuisi-
1.Timo.1. bili deo: cui est honor et gloria in secula seculorũ. Inexcusabilis est incõsyderatio in hominibus: et ante mẽtis oculos nõ statuere bona q̃ diuin9 largitor cõtribuit: quasi minus obligati videamur eidẽ/ si ad nostrã recordationẽ nõ veniũt: velut si natura nos sic sine diuina ꝓuidentia produxisset: ac si sic esse deberem9 ex debito/ nõ ex dono: ⁊ ꝙ gratia esset ex ꝟtute seminaria/ nõ gratis impẽsa. Culpatissime agũt qui accepisse dissimulãt: nec consyderãt quid operari teneãtur ex donis que deus gratis impendit: vt non curiositas mala/ sed laudabilis actuositas sit in eis. Sed qui nõ sunt inuenti de acceptis reddere altissimo in hac vita gratiã/ ad gloriã nunq̃ ꝑuenient supernã: nec audiet quod glorie relator audiuit: Surge et vade; qr fides tua te saluũ fecit. Nõ audiet salutis verbũ qui diuina beneficia vilipenderunt/ aut dissimulauerunt: nec reddiderunt saltẽ vicaria gratiarũ: quoniã non ex natura/ sed ex fide sunt dona. Fides siquidẽ christi saluat: non natura/ nõ ars/ nõ legalis quecũq3 iusticia.

¶ De illuminatione duorũ cecorũ prope hierico/ secũdũ Mattheum: aut vnius tantũ/ secundũ Marcum et Lucam. Capitulum XXXII

Quoniam supra modũ abũdauit ignorantia veritatis: que mentis est cecitas presignata in corpaliter cecis: q̃ sepe christo illuminatori vtriusq3 corpaliter sepius occurrerũt: idcirco saluator tãto studio super eos illuminãdos intẽdit: insinuãs ꝙ ad depellendã mẽtis ignorantiã multa cura ⁊ frequẽti oportebat intẽdere. Et cũ assũptis discipu- Mat.20.
lis in vltimo ascẽdisset hierusalem: appropinquãti hierico duo ceci occurrerunt ſm Mattheum: sed Marcus et Lucas de vno velut de famosiori prosequuntur. Et nos si de vno ꝓseq̃mur/ de ambob9 ꝓseq̃ videmur. Cũ ap-
propinq̃ret iesus hierico: cecus q̃dã filius thi- Mar.10
mei barthimeus sedebat secus seu iuxta viã mẽ- Lu.18
dicãs. Priuari corpis visu/ horrẽda res his q̃ delectabiliter assoliti sunt videre forinsec9 corporꝫ q̃litates. Ex necessitate quippe agif defectus corpis/ ipsũ corp9 illius aggrauari dolorib9/ mentẽ ex tedio: q̃ nec nouit/ nec noscere ꝓcurauit ad quid interna delectatio potuerit ꝑuenire. Et horrendũ ꝓtinus malũ vtraq3 cecitas. Est vna q̃ corpus/ altera q̃ mentẽ obtenebrat: vna satis/ altera poti9: vna defectũ ostẽdit nature/ altera gratie. Vna se obijcit ne creaturas corporeas: altera ne creatorẽ et ei9 bona inuisibilia speculemur. Attamẽ hic cec9 ab vno tñ euãgelista/ scz a Marco nominaf ex nomine: quia barthymeus filius timei: quorũ interpretatio nominũ nihil habet mysterij relati ad ordinẽ rei geste/ nisi ꝙ notior videbatur esse in plebe. Cecus corpe priuatur visibiliũ gaudijs.
Et Tobias fatetur: Quale gaudium est mihi Tobie.5.
qui in tenebris sedeo: et lumen celi non video? Mente cecus ab inuisibiliũ leticia exclusus est. Proinde vehementior dolẽdi materia: cuz prima cecitas sepe proueniat preter ꝓpriã culpã: secunda vero in adultis vsũ rationis habẽtibus semp in vitio est. Quod est creaturarꝫ visibiliũ/ aufert ꝑma: secũda vero quod dei ⁊ virtutũ est tollit. Errat cecitas in plateis iuxta ꝓpheticum dictũ: sed inter angusta nõ tam longe errauere discursus. Et in latitudine mundi mente ceci pedibus morum oberrant/ errabũdi prius in affectibus existentes. Mẽte cecus preerrare intellectũ facit a vero: deinde a bono debito peruertit affectũ: ꝑuersus vero affectus mores devios fecit. Nã ⁊ hic cec9 sedebat secus viã velut a rectitudine alien9: ⁊ alif neq̃t esse quin sit in deuio. Deuius qui nõ ẽ via/ sed

secus viam sedet. Aufert cecitas hominibꝰ of-
ficium exercendi atq; operandi vndevictũ con
quirerent et vestitũ: et que sunt captanda sudo
ribus/mendicamine conquirũtur. Nã et hic se
debat mendicans/querens ab aliis annonã et
fulcimenta viuendi: que suis manibus aggre-
gare non poterat: vt beatus esset suarũ manu-
um labores/non aliorũ manducãs. Infelix ꝓ-
tinus interioris conditio cecitatis: que in tot
calamitatibus eũ quem cecauit/intrusit: et eo
miserior ꝙ Jesum videre nõ potest/ante ipsũ
continuo transeuntẽ. Non dixerim oculo illo
quo vident intrinseca: sʒ illo quo aspiciunt in-
terna. Nõ transitũ dñi appellauerim corpalẽ:
sed illũ quo sacramẽtaliter et mystice sua dona
temporaliter atq; transitorie peragunt in no-
bis/donec deueniat ad requiẽ. Sʒ adhuc huic
presto erat ille sensus/quo illuminari poterat
ad salutẽ: auditus videlicet quo percepit turbã
coaceruatim ꝑ viã plus solito ꝑtereuntẽ: vñ fa
ctus curiosus in anima/ad sciendũ scʒ quid es-
set ꝙ turba tumultuans vocibus et pedũ stre-
pitu ab insolito ꝑtrãsiret. Quãobrẽ **interro
gat quid hoc esset. Dixerunt aũt ei
ꝙ iesus nazarenus transiret. Et ce-
pit clamare/et dicere: Jesu fili Da-
uid/miserere mei.** Nõ ab re hominibꝰ ex-
teriores sensus dant: vt ab eo quod est vti/de-
ueniat ad frui. Et tũc optime sensus in vsũ de-
ueniũt/cũ postremo terminant ĩ frui. Necduʒ
eñi ad hoc dati sunt vt sistant ĩ vti. Huic siqdẽ
ceco honeste seruiuit auditꝰ: qui titillatꝰ nuper-
rime defectũ suppleuit ex visu: quo ꝓmotus de
incognitis ad interrogandũ se cõtulit: ad scru
tandũ q̃ multitudo esset vidẽs: que ante se ce-
cũ luce carentẽ gregatim iter ꝑageret: ⁊ q̃ cau-
sa itinerationis huiꝰ: ⁊ obtinuit audiẽdo quod
vidẽdo nõ nouerat. Audiuit trãsitũ et causã: qꝛ
dixerunt qꝛ iesus transiẽs pretereũtes/comitã-
tes et subsequẽtes. Multi transierũt añ iesum:
nõ sibiipsis causa trãsitꝰ existẽtes/sed q̃ seq̃ban
tur regẽ dñm ꝑcedentẽ. Sed cuʒ interrogauit
barthimeus cecꝰ/scʒ filius ruminãtis: id est al-
te consyderãtis cũcta que nouitate decurrũt:
Quis corpe cecus/forte corde plures vidẽs: in-
terrogemꝰ ⁊ nos cur tãta turba trãsit: qꝛ ⁊ sub-
sequit iesus. Cur creatꝰ est in tãta rerũ multitu-
dine mũdus? Quia inter creata creãdꝰ erit pri-
mogenitꝰ dei filius ex tẽpore dictus iesus. Cur
transiuit tantoꝝ turba bonoꝝ? Quia preibant
post secutuꝝ iesum. Cur tantorũ turba patriar
charũ aut ꝓphetarũ? Quia figuris ⁊ enigmati-
bus et ꝓphetiis preibãt iesum: vt nec ipsi ꝑeun
tes causa fuissent dñi subsequentis: sed domi-
nus subsequens extitit causa ꝑeũtiũ populorũ.
Etenĩ ipse qui mũdo nasciturus erat/causa fu
it omniũ ante nascentiũ. Et ipse ab eterno bo
nus increatus existẽs/ex tẽpore bonꝰ carnẽ as-
sumens/causa originalis atq; primordialis ex-
titit omniũ bonorũ antecedentiũ. Proinde cõ
grua et condigna est responsio precedentiũ ad

interrogantẽ cecum: non ꝙ ipsi sint causa trã-
situs/sed ꝙ trãsiret Jesus: qui nõ ex deitate qua
per omnia stabilis: sed ex humanitate atq; in
ipsa gestis/et in sacramẽtis et ecclesia peregri-
nãte indiuisibiliter ingestus ipse trãsiret. Nec
incongrue transire dominus Jesus dicit: qui
cuncta trãsitoria in seipso tanq̃ in homine/in
hac mortali vita celebrauit: donec ad immobi
le regnuʒ in assumpta humanitate perueniret.
Nec transire desistit in suo corpore quod reli-
quit: donec consũmato mundi mysterio/in vi-
tam aliã inuariabilẽ trãsferamur. Et concomi-
tantiũ et sequentiũ vna causa: sed multo prior
subsequorũ q̃ preeuntiũ. Urgentur ꝑamplius
milites contemplatione multimoda regẽ sequi
certissime ꝑeũtẽ/q̃ preire dubie subsequẽtem.
Nam ꝙ preeuntes regẽ expectant/et anxie spe
rant: subsequẽtes regẽ preire omnino conspici
unt. Satis delicatus est seruus qui ob quam-
piã rem nõ sequitur dominũ precedentẽ. Naʒ
quod ipsi sperauerunt fiendũ/nos conspicimꝰ
factũ. Non tamen experiẽtia sensuũ atq; gesto
rum/sed mente fideli processio ista inuisibilẽ at
q; infallibilẽ ordinẽ retinebat ex eo/cuiꝰ dispo
sitione triplicata serie procedebat: in his q̃ pre
ibant: in his qui a latere dñi Jesu incedebant:
et in his qui sequebantur. Precessit illa turba
bonorũ ab Adã vsq; ad christũ. Comitatus est
a latere ille manipulus seu caterua modica di
scipulorũ. Subsecuta est atq; subsequit innu-
merabilis multitudo fideliũ. Et interrogãti ce
co in veritate rei vt agit/respondet ꝙ iesus na
zarenꝰ trãsiret: vt id velit asserere atq; differe-
re ista respõsio. Nos nostra virtute vel causa
trãsimꝰ: nec nostrarũ cã existimus actionũ: nec
causam tam magni herois nos sequentis ali-
quando prestauimꝰ: vt qꝛ nos precedimus/ipse
subsequit. Et hunc transitũ attribuũt oĩa suaui
ter in sua sapiẽtia disponẽti. Quo audito cecꝰ
suauem interrogationẽ conuertit in validã vo
cem: vt clamore aliter excitet turbã et arbitrũ
biũ quod interrogatione fecisset: vtẽs sensu lin
gue ad quod data erat: vt ipsam voluendo im-
petraret nature bonũ: quo secreto iudicio aut
ex culpa multatione iudiciaria priuabat. **Ce-
pit clamare et dicere: Jesu fili Da-
uid/miserere mei.** Non eũ nominat naza
renũ/vt a turbis accepit: sed dauid filiũ auda-
cter inclamitatꝰ velut eiꝰ enũciãs incarnationẽ
ꝙ ꝓpter miseros fuerat incarnatꝰ: petit miseri
cordiã: qꝛ cecitatis miseria premebat: ⁊ vocibꝰ
supplet quod oculis cecis vidẽdo nõ poterat.
Aiebat eñi iste cecꝰ i corde: Multitudo transit:
ipsũ videre nõ potero: nec recognoscere int tur
bas: nec signãter inq̃rere vt meis aspectibꝰ oste
dat: sed clamor meꝰ ꝑueniẽs eũ/introibit in au
res eiꝰ: ꝑueniet vox quo visus deꝑditꝰ ꝑuenire
nõ põt. **Et qui preibãt/increpabãt eũ
vt taceret. Ipse vero multo magis
clamabat: Fili dauid/miserere mei.**
Nõ increpabãt interrogantẽ/sed misericordiã

altis vocibus acclamantē. Dū interrogat eru
dit: dū clamat increpat: et forte ꝙ prout turbe
successiue prodibāt ante iesū: alij erudiebāt in-
terrogantē: alij clamantē misericordiā increpa-
bant: quoniā preteriti ante christū patres atq̃
prophete christū predixerūt: et scriptura serua-
ta posteros docuit. Sed qui arguūt sunt iudei
christo coeui: omnino dei filiū et misericordiaz
cōferre negabāt. Siue christus ī ꝓcessu vite la
bentis agitur. Sunt qui docēt: et sunt qui com
primūt / ne a nostris miserijs liberemur. Nā se
pe cōtingit ꝙ ijdē docēt vera: et quos docēt re
primūt: ne a quā patiūtur miseria releuent. Et
plerūq̃ alij erudiūt ad iusticiaz: aliqui tortuosa
impedimenta prestāt ad gratiā. Sed constans
in bonis directionibus anim⁹ / post bona edo-
cumēta suscepta / cōtra agentes ad pietatis cul
tū pseuerat immobilis. Frustra doctrina susci
pit / si ꝓhibita taceat: si edoctus arguit: et silet
a necessarijs bonis. Porro in isto ceco etiā in
crepato clamāte ꝑualide edocemur / ne ab his
ꝓhibitionib⁹ arceamur: ⁊ cū firmi ꝑstiterim⁹ /
fiēt obsequio aduersores. Factū ē vt cū oppor
tune atq̃ importune cec⁹ altis vocib⁹ clamita-
ret: ad aures dñi clamor aduenit: qui oēs nouit
anteq̃ clamēt. [Qui stās precepit eū voca-
ri: et iussit illū adduci ad se.] Nunc stat iesus:
nūc trāsit: imo semꝑ stat / et tēporaliter transit
deitate permanet: humanitate vero in gestis
suis ab eo ꝙ incarnatus est inretrouersibiliter
temporaliter transit. Precepit vocari cecū ex
eo ꝙ stetit / nō ex eo ꝙ trāsit: et iussit adduci ad
stantē / nō ad transeuntē. Ad eternū ⁊ stabile at
q̃ regnū fundatissimū nos saluator inquirit / et
ꝑuenire iubet: nō ad id quod opprobrio et pe-
nalitatibus est subiectū: ꝙꝙ ad suorū transeun
tiū mord prouocet sequelā: vt succedat eterna
beata stabilitas. Nec illuminat ex transitorijs
hō / sed ex eterno deus: qui temporaliter ī assū-
pta humanitate mirabilia operat. Et hi q̄ obe
dierūt [vocant cecū dicētes: Animequior
esto, Surge vocat te. Qui et ꝑiecto vestimēto
suo / exiliēs venit ad eū.] Vocat cecus / sed ius-
su dñi: Nam inaniter quis vocat ad veniā / ni-
si iussu domini saluatoris. Nā quomodo predi
cabunt nisi mittātur? Et primo exhortātur ad
animi pacē cognoscentes domini misericordi
am super eū. Opportune ad officiū euāgelizā-
tis pertinet pacē animi ꝑpter benignitatē do-
mini peccatoribus predicare: ne cōsyderatione
magnorū scelerū desperatione frangantur: de-
inde excitare male ex prauis moribus quiescen
tes: vt oriatur lux sedentibus in tenebris / et in
regione vmbre mortis. Presto fuit iste cec⁹ ad
vocationis verbū: neq̃ morā contraxit in tem
pore / nec impedimentū passus in corpe: agili-
tate insolita vtens: [vestimento reiecto] exiliēs
venit ad Jesū. Prestructa ē ī homine isto for-
ma vocati atq̃ indigentis sanari ab infectio-
ne malorū. Vocatur: audiat vocantē. Excitat
vt resurgat: ne amplius in preactis malis atq̃
prauis consuetudinibus sedeat. Nā inq̄t Apo Ephe.5.
stolus: Surge qui dormis: exurge a mortuis: ⁊
illuminabit te christus. Etenī iste presignat ob
tenebratos homines peccatores: qui ad inter-
nā vocantur animi lucē: non per hominē / sed ꝑ
deū hominē refundendā. Reijciat vestimentū
quo se male forsan excusando tegebat: aut quo
se velabat ne crimina noscerētur: sed perfidiaz
et consuetudinē prauā et ꝯtractā ex primis pa-
rentibus labē: iuxta illā sentētiā: Spoliaui me Cā̃.5
tunica mea: quomodo induar illā. Siue omne
quod posset impedimēta prestare / accedere ad
vocātē Jesū: qui venit omnibus languoribus
nostris medicamenta prestare. Veniat exiliēs
non temperato gressu. Periculosuz protinus
est / cū dominus vocat moras innectere: aut re-
misse gradi ad optatū et definitū hominis bo-
num. Et ad miraculi cumulū est ascribenduz:
ꝙ cecus iubente domino exiliuit. [Et cū ap
propinquasset: interrogauit eū Jesus di-
cens: Quid tibi vis faciā? Sepe legimus Je-
sum interrogasse que nouerat: vt in multis lo
cis ediximus: sed hic offert se facturū vota pe
tentis: vt petēdi prestet audaciā. Preuenit pec
catorū hominū mentes promissionibus suis: ⁊
ex ipsis nostrū debitorē voluntarie se constitu-
it: vt omnib⁹ prestet petendi securitas / si se vo-
luerint ad honesta cōuertere. Hinc apl's ꝑmo- Hebre.4
net: Adeamus cum fiducia ad thronuz glorie
eius: vt misericordiaz consequamur in auxilio
opportuno. Sed prerogata fiducia petit cec⁹:
[Domine rabboni / vt videā] Vocat dñm
cui obediendū: et qui timēdus ab omnib⁹ est.
Et magistrū a quo erudiēdus: cui⁹ suꝑ omnes /
imo sua et non alia tenenda est doctrina: seu
q̄ de ipsa velut de originali fonte ꝓcedit. [Et
iesus dixit ei: Respice: quia fides tua saluū te
fecit.] Mandat iesus vt respiciat ocul' corpo
ris: q̄ oculo mentis alte cōspexerat. Nā fides
oculus est mētis humane: quo diuina et que su
pra naturā sunt et fiunt / possum⁹ ꝯtueri: ꝑpter
quē iste non solū sanus corpore / sed mente sal-
uus ostendit. Fides tua te saluū fecit. Vñ huic
fides? Ex auditu. Unde auditus? Per verbum Romā.10
dei. Interrogauerat hic transeuntes: et audi-
uit de domino sanū verbū / ꝙ Jesus transiret:
prestitit verbo fidē: potius ex verbo sibi facta
est fides. Credidit ī iesu quē nō videbat oculo: ⁊
clamabat ex verbo proprio ī verbo audito. Et
quē ratiōe humana nō capiebat ex fide: dauid
filiū / magistrū ⁊ dominū appellauit. Proinde
fides eū in vtroq̃ homine saluū fecit. [Et cō
festim vidit: et sequebatur illum in via / ma-
gnificans deū. Et omnis plebs vt vidit / dedit
laudez deo.] Incontradicibiliter ilico fit ver-
bi obedientia / per quod facta sunt omnia: ⁊ fit
aut de nouo in hoīe visus / aut deꝑditus repat
cui pretulit opē lingua interrogans et procla-
mās: et cor factū ī credulitate verbi. Et nil ob
stat fieri / vbi cunctorū dñs imperat. Et vidit q̄
ante non viderat / aut respexit insolita. Eadēq̃

imagine aut de nouo infundit ad cognitionē
ordinata scientia: seu reacquirit ī actionibus
iustis: que forte velut sopita latebat in intimis.
Sed qui visum iuste cognitionis accepit: lar-
gitorē protinus sequatur in via: nō declinans
ad dexterā vel ad sinistrā. Et magnificabat de-
um: nemini alteri attribuens quod accepit: ⁊ il
lum laudibus effert: quia vniuersali deo laus
omnis et honor et imperiū/ et omnis prouen-
tus virtutis et gratie.

¶ De curatione ceci nati: secundū Joannem tantū. Capi. XXXIII

Jo.9. O Ecidit sup hominuz corda tenebrosa
caligo: et caliginosa nubes fere oēs
inuoluit: vt ceca mente anima ignorā-
te nascamur: et in lucē corporeā respectā lumi
nibus corporis cū obscuritate interiori prodi-
mus: quam educta de materno ventre cecitas
manifestat. Plus menti ꝙ corpi ademptū est:
cū pauci sine lumine corporis: omnes ṽo cum
caligine mentis in hac valle miserie oriamur.
Et mirationē mouet/ et stuporē generat: si pre-
ter cōmunē nature legē/ defalcatis luminibus
corporis aut quibuscūqꝫ membris quis in hoc
mundo nascatur. Sed nec admirationem fa-
cit/ ꝙ oēs more brutalis nature/ ipsa nostra
natura nos generat: vt spūs humanus a peco
rino in ipso primordio nascendi nō discrepet/
nisi ex tēpore alimēts adhibitis coalescat. Et
auiū et animaliū terrestriū in corpore nostraz
excedunt nascendo naturā: cū pulli eorū eoipo
ꝙ orti sunt/ matrē sequūtur: alimēta suscipiūt.
Sic et animaliū pulli eisdē valitudinibꝰ fultiū-
tur/ ꝓprios cognoscētes parētes: alios ṽo de-
uitant. Ad magnā malorū stipitem nos ligauit
celestiū prima inobedientia preceptorū: vnde
omniū penalitatū spiritualiū et corporaliū sti
pendiū sumpsimus: vt etiā absqꝫ delicto ꝓprio
in multis diminuta natura nascamur. Et na-
tura pia hominū mater nouercat in cunctis.
Attamē in aliquibus sue tyrannidis plus infi-
xit: vt cecus homo in hac vita nasceret in cor-
pore. Et ad insinuationē ꝙ omnis ex corrupto
ventre procedēs patiat in mente: que validaz
cecitatis interne caliginē nescit: vt videat se-
metipsam/ cuius figure cuiusqꝫ coloris/ cuius
ꝓportionis/ cuiꝰ mēsure/ cuiꝰ pōderis: aut quo
tendat/ ignorat: Quis possit audiēdo/ discendo
speculando/ maxime credēdo cognoscere: non
tamē q̄d sit: nisi cuz fuerit excepta de corpore/
quod ipsaz prepedit et grauat. Preparat mul
ta in malis hominū speculari/ homo hic a na-
tiuitate cecus: quē Jesus declinās lapides in
deorū/ egressus de templo seriosa inspectione
respexit. Et intendēs in eum Jesus singulari
aspectu: discipulos suos in seipsū et in cecū fe-
cit intēdere. In cecū/ vt solerter inspicerent: ī
eū/ vt tanꝙ magistrū de ignoratis inquirerēt:
Joan.9. quod et fecerūt. Et interrogauerunt eū
discipuli sui dicentes: Rabbi/ quid
peccauit hic aut parētes eius/ vt ce
cus nasceretur? Ad hoc itur ad scholas
vt nescita importune/ opportune discant. Ob
hoc magister residet/ vt ignaros doceat: et ad
quesita respōdeat. Sūmus doctor de celis ad
ima descendit: vt diuina humane doceret hu-
manos: et diuine homines instrueret de huma
nis. Reprehēsiōe sunt digni discipuli hebetes
ad interrogandū recte docentē: cui etiā omnia
patent: nec scientiam eius aliquid subterfugit.
Humilitatē confessionis et confessionē humi
litatis ostendit/ et nescientiam profitet humili
ter interrogare doctorē: necnō et amorē ad sci
entiā: cū quis interrogādo querit fieri sapiēs
Sed ne supra sensum aut intellectum queren-
da sunt multa: maxime que per solā fidē opor-
tet apprehēdere. Et diuina iudicia nō sunt te-
merarie inquirēda. Occulta quidē sunt in plu-
ribus: sed in oībus vsqꝫquaqꝫ iustissima. Ne-
mo eñ est qui iure valeat diuina iudicia macu
lare. Altissimā tamē questionē apostoli a Chri
sto appetūt enodari: sed nisi fide in illam inten
dant/ fiat soluēdo nodosior: et cū nulla iusticia
suadeat hominē in ꝓpria puniri ꝑsona preter-
ꝙ ex ꝓpria culpa. Ecce inquisitio; immo patet
questio. Quid peccauit hic aut paren
tes eius/ vt cecus nasceretur? Prout
diceret: Hic nō cecus a ministris iusticie pro-
pter culpā anteꝙ natus: in nullo malo agebat
ex ꝓprijs. Justicia talis est: vt quecūqꝫ semina
uerit homo/ hec et metet. Quid igit iste mali se
minauit? Et iterū: Per que homo peccauerit
ꝑ hec ⁊ torquebit. Et alibi: De fructu oris sui
vnusquisqꝫ replebit bonis: et iuxta opera ma-
nuū suarū retribuet ei. Et etiā: Grauabit eum
iniquitas sua: et similia. Quid igitur borū inte
ro fecit cecus natus? Quid parētes eius? cū p
decreto dñi dictū sit: Filius nō portabit iniq-
tatē patris? Ad hanc inquisitionē respōsio mul
la decentior: quā christus edixit/ omnibus cau
sis abiectis: ꝙ solū ad ostensionē diuine glorie
cecus fuisset eductus ex vtero: pro eo ꝙ supra
naturā et artē mirabiliter illuminandus esset.
Sed arrogātia et tarditas intellectus huma-
ni etiā hoc arguere nō desistūt: cur ad ostensio
nē diuine glorie qui nō deliquit/ cecus est na-
tus: nō aduertētes ꝙ nec maioris glorie si fuis
set ex culpa: minus autē intendentes/ ꝙ nemini
deus ad dādū oculos aut ceteros sensus obli-
gatus fuit ex debito. Agit libere quod añ pre-
uiderit in creandis. Et nemo potest ei dicere:
cur ita facis? Quia sicut vas formandū in ma-
nu figuli/ ita nos in manu dei. Nec pōt dicere
vas autori suo: Heu me figule/ cur me fecisti
sic? Igitur quod deus potest/ iuste potest: iuste
vult: iuste operat: nec est importune aut mole-
ste seu ledenter omnipotēs dñs: sed naturali-
ter/ necessarie/ impassibiliter/ voluntarie/ iuste
vtiliter omnipotes dñs/ deus verus. Proinde
nemo in altissimū celū: scz diuinū/ celatū/ secre-
tūqꝫ iudiciū ponat os suū: vt eum per quare in
terroget ī actionibꝰ eius/ velut si aliq̄d idebite

pegisset:sed sileat inq̄rendo ⁊ laudãdo diuinaꝫ
ꝓuidentiã alte clamet/vt vtriusq̄ sexus exege-
rit:nihil enim habemus quod nõ accepimꝰ.
Si vo nihil nostri est iuris:sed penitus diuini
est muneris:si aliq̄d quõlibet creatũ existẽs se-
ipsm nõ efficit:sed prestãtior est q̄ fecit:q̄d nobis
inq̄sitionis aut querele cur deꝰ sic fecerit? Po
tentatiue q̄dẽ atq̄ incõprehensibiliter oĩs au-
thor se nouit ꝓducere in effectũ:amplius oĩm
omnipotentissimus artifex:omniũ habens a se
ipso virtutẽ infinitã/⁊ omniũ agendoꝝ scientiã/
⁊ penes se irreprehensibilẽ causam. Speciẽ ha-
bet blasphemie/de his q̄ deus fecit hesitãter q̄-
rere. Proinde nõ sic/sed humiliter cum amore
sciendi/si q̄dẽ ipse ꝓmiserit/dei sunt ꝑquirẽda iu
dicia:⁊ vbi clauserit ostia/ne ad illã secretorum
scientiã fiat ingressus/scꝫ diuinoꝝ:q̄escat mẽs
quorumcũq̄ mortaliũ:nõ in hesitatione p̄sum-
ptuose atq̄ curiose querat factoꝝ altitudinẽ di
uinoꝝ. Decentissimũ est vt sicut placuerit/glori
ficet artifex in opere suo quod ex materijs pla-
centibus fecit: maxime summus artifex:q̄ nul
la placenti materia oĩa in esse ꝓduxit:q̄ siue ser
uet cõmunẽ quẽ statuit ordinẽ:siue aliter ꝓducẽ
da ꝓducat:⁊ membra q̄ a principio natura ne-
gauit/postmodũ ipse concedat glorificandus
est. Sed his q̄ assoliti sunt ordini naturali ⁊ tar
dioribus ad sciendũ/maius videt quod sit p̄ter
nature ordinẽ/q̄ cum ille seruat:quis nõ distet
a factoris potentia q̄ oculos negatos in ventre
nato restituat/q̄ simul cũ alijs mẽbris in ventre
cõpingat. Assunt etiã ⁊ alie rõnes quare deꝰ eũ
q̄ nõ peccauit aliquando molestet:aut deneget
q̄ pluribus ⁊ peccatoribꝰ dedit. Non tamẽ hu-
mana mens ad inquirendũ curiosa existat:sed
humiliter diuina facta collaudet. Manifestan
da erant diuina opa in isto ceco nato:in eo q̄ p̄-
ter nature ordinẽ sibi danda erat videndi pote
stas/quã nõ eduxit ex ventre:preterq̄ iã factus
adultus questu querebat necessaria vite. Nam
⁊ aliter dei opa manifesta erãt:⁊ resculpti sunt
illi q̄ preter ordinẽ nature negant aliq̄d posse fi
eri:⁊ dicẽtes deũ alligari ordini naturali:nõ in-
telligẽtes q̄ natura ĩ pluribꝰ deficit:q̄ post deꝰ
subueniendo refecit. Si omnipotens est natu-
ra:cur iste oculos siue visum nõ accepit cũ cete
ris? Si vo christus miraculo se sibi reddidit/cur
oĩa sunt tributa nature? Cur p̄ter naturam deo
denegat huiuscemodi faciẽdi facultas? Necnõ
ex isto decebat ostẽdi christũ esse filiũ dei. Qui
declarando subiecit: Me oportet opera-
ri opera eius qui misit me/donec di-
es est. Ueniet autem nox cum nemo
potest operari. Opportunitas hec non im
plens/sed libẽs erat:nec ad agentẽ/sed ad nos
relata:vt nõ ꝓpter eum/sed ꝓpter nos talia fie
rẽt. Missus erat christus hõ deꝰ a deo p̄re vo:
Missum q̄dẽ oportet opus iniunctũ opari mit-
tentis:vt vna sicut est appareat in actiõe volun
tas ⁊ facultas. Opa mittẽtis operanda hec erãt
vt christus dei filius ab hominibꝰ crederetur/
in ipso speraret/ipse ꝑamaret:ꝑ eũ mũdus per-
ditus saluaret:peccator cõuerteret:ad veniam
inuitaret:mũdus nõ diligeret:vita eterna ⁊ su-
perior quereret:ꝑ gratiã supra naturã hõ vita ⁊
moribꝰ efficeret. Prerogãt quidẽ ad hec inau-
dita miracula:vt quod non fuit ab initio ceco
nato/iã ꝑfecto ꝑ christũ restituat ⁊ visus. Sed
hec opa nõ in nocte/sed in die fienda. Nox in q̄
nec opa ista fient/infidelitas est:⁊ illa tetra diui
sionis pars in quã cedent maledicti in ignẽ eter
nũ. Dies vo bonoꝝ agendoꝝ est vera fidelitas
⁊ tota mora christi in hac vita nobiscũ:sicut ipse
post resurrectionẽ suis discipulis repromisit/di
cens:Ecce ego vobiscũ sum vsq̄ ad cõsumma- Mat. 28
tionẽ seculi. Et hic quoq̄ declarat cum adiecit:
Quãdiu sum in mundo/lux sum mũ
di. Quod si solum hanc inspicimus literam:vi
det dũtaxat quousq̄ christus vixit in carne/lu-
cẽ huic mũdo fuisse:post ascensionẽ vo eius re-
mansisse in tenebris. Sed altius ad intelligen-
dũ se cõtulit hoc quod dicit. Quoniã ipse dei fi
lius incarnatꝰ tamdiu in mũdo ꝑ fidẽ in cordi-
bus hominũ erit:quousq̄ ipsa fides euacuetur
successione visionis ⁊ spes adoptiõis potioris:
Et dũ erit tẽpus vite agẽde/vsq̄quo cõsumma-
to mũdi mysterio in sperandã aut in penalẽ de
ueniat:⁊ sic existẽs est lux aĩaꝝ ⁊ moꝝ:ꝫm quaꝫ
in affectionibus ⁊ moribus oportet incedere vi
atores. Exorbitant penitus oẽs cõtendẽtes ca
ptare superna:si ad lumẽ alterius lucis ambula
uerint/q̄ ad illius q̄ christus/dicẽs:Quãdiu suꝫ
in mũdo/lux sum mũdi. Nõ excludit solis ⁊ alia
rũ stellaꝝ lux ab illuminãdis corporibus:sed ab il-
luminãdis animabus omnino ꝓpellit. Lux ista
eterna est/ꝑ quã creata tẽporaliter eluxerũt:ad
cuꝰ lumẽ adã cognouit q̄ nõ ambulauit:sed ad
tetrum lumẽ ꝓprie voluntatis. Ad cuius etiam
lumen in suis posteris vergente in suis etati-
bus seculo requisitus est. Ad cuius lumen agi-
tur duplex agenda vita:⁊ ad sperandam inobli
quabiliter ꝑuenit. His dictis ad effectũ dicto-
rũ saluator se cõtulit:vt ostenderet q̄d ex parte
mittẽtis opaturus aduenerat:⁊ quõ lux erat su-
pernaturaliter operans atq̄ lucẽs ad illumina-
tionẽ mentiũ tenebris ignorantie obrutarum.
Hec cũ dixisset/expuit in terrã/et lu-
tũ fecit ex sputo:et liniuit lutũ super
oculos eius/et dixit ei:Uade et laua-
re in natatoriã syloe:quod interpre-
tatur missus. Abijt ergo et lauit:et
venit videns. Commune est atq̄ vsitatum
omniũ doctorum dictuꝫ:⁊ vtiq̄ verum est q̄ di
uina sapientia de eterno capite patreq̄ descen-
dẽs/luto nostre carnis vitam ꝓcurauit:et fecit
omniũ sanitatẽ:⁊ etiam illuminauit hominum
ignorantium mentes. Sed neq̄ futura siue po-
steriora figure sunt preteritoꝝ siue priorum:sed
preterita ⁊ priora sunt figure sequentium. Pro
inde q̄uis mixtio saliue cum puluere quandam
exprimat diuine incarnationis imaginem:non
tamen figurat/cum iam facta prefuerit. Et com

mixtio est sputi ⁊ luti: sed vnio dūtaxat nr̄e hu-
manitatis ⁊ verbi miraculum fuit: hoc ostēdēs
diuinā virtutē in oībus rebus/ꝗuis corrupti-
bilibus ac imis hoībus posse p̄stari. Sed futu-
ra ⁊ posteriora / nō antecedentia in isto miracu
lo cogimur cōtemplari. Quia cū christꝰ sola vo
luntate aut verbo aut tactu manus/⁊ solo spu-
to absq̧ luto visum potuisset restituere ceco na
to: q̇d igitur est ꝙ ex saliua capitis ⁊ puluere vn
guentū fecit? Posteriora dixerim potius q̄ꝓ po-
ra signari. Facta q̇dem erat incarnatio/ sed nō
dū condita sacramenta: que fiunt ex rebꝰ imis ⁊
corruptibilibus ꝑ imperiū verbi dei. Nam vi-
lis ⁊ corruptibilis est aqua: tamē cōsecraꝛ ver-
bo: in qua intincto corpore anima lauaꝛ a sordi
bus. Jma ⁊ marcessibilis est lingua humana: et
ꝑ verbū dn̄i cōsecrat ⁊ benedicit/absoluit et li-
gat/⁊ docet vtilia ⁊ diuina/⁊ dirigit in vitā eter-
nam. Puluis est homo/⁊ per verbuz sacerdos
efficiꝛ: diuinā virtutē habens/etiā angelos ex-
cedens: vt ex corruptibilibꝰ atq̧ mortalibꝰ chri
sti substantiā faciat: ⁊ in illā cōuertanꝛ ista ꝑ ver
bum. Liquor oliuaꝝ ꝓcedit ex humoribus ter-
re: attamē ꝑ verbū efficiꝛ sanctū chrisma ⁊ oleū
sanctū: ad vngendū frontes ⁊ sensus humanos
⁊ expiationē maloꝝ. Jsta quidē sunt vnguenta
que illuminant ad dirigēdos pedes nostros in
viam pacis: cōfecta q̇dem ex sputo diuini ver-
bi et ex puluere corruptibili atq̧ mortali. Hec
imponenda sunt oculis nostre mentis ex nati-
uitate cecis: qꝛ non ex traduce anima/sed caro:
nō virtꝰ inuisibilis/sed homo visibilis: nō chri-
stianitas/sed humanitas. Sumus om̄es ex no-
bis tenebre/lux aūt in domino: ⁊ omnes nasci-
mur filij ire: misericordiā ꝟo dei dono cōsequi-
mur. Et cū sic inungimur/ videmus ꝑ gratiam:
quod erat impossibile ꝑ naturā. Cōtemplandū
aūt ꝙ saluator nō terminauit huius ceci curam
in vnctione: adijciens vt iret ad natatoriā syloe
⁊ lauareꝛ: cuius interp̄tatio missus ab euange-
lista/nō a christo posita est. Sed non ab re hoc
factū est: qm̄ prius oportet hominē ignorantia
cecitatis detentū instrui quasi ꝑ vnctionē: quo
1. Joā. 2 niā (vt ait Joānes) vnctio docebit vos de om̄i-
bus: deinde per obedientiā excitari mentem: vt
ꝑ humilitatē/ꝑ exercitiū corꝑale se subijciat ele-
mentis. Quod vbi cecus iste fecit/confestim vi
dit: quoniā abijt mente credens/corporaliter se
lauit/oculis apprime vidit: vt in corꝑe intelli-
gaꝛ quantū vnctio cuncta docens ⁊ credulitas
⁊ obedientia in imis se subijciendo monstrata
in nostris profectibus valeat. Cū iste abijt ⁊ la
uit: ⁊ venit videns q̇ nunq̄ꝫ ante viderat: aspici-
ens visu que solum auditu ante didicerat: ⁊ con
templaꝛ oculis mundi formā/⁊ intueꝛ hominū
facies: vt in maiorē laudē sui ꝯditoris exurgat:
quē saluator corꝑali beneficio venabaꝛ ad aliaz
vitā /similiter ⁊ astātes. Parum enī fuisset ape-
ruisse oculos carnis: nisi mentē alia luce ꝑfun-
deret/qua ducereꝛ ad beneficia potiora. Etem̄
bestie/aues atq̧ serpentes cū hominibus gau-
dent lumine corporali: ⁊ q̄ꝫplures acutius q̄ꝫ ho
mines quecūq̧ intuētur obiecta. Sed factus ē
cecus iste miraculo ⁊ stupori atq̧ cōtentiōi rei
nescientibꝰ veritatē. Itaq̧ et vicini et qui
viderant eum prius qꝛ mēdicus erat
dicebāt: Nōne hic est qui sedebat et
mēdicabat? Alij dicebant: quia hic ē:
alij autē: nequaq̄ꝫ/sed similis ē ei. Nec
mirū de huius ceci opinione diuersa/ rei verita
te nō cognita: ⁊ saluatoris ignorata virtute: sed
q̇ ꝑ experientiā verū nouit/questionis opiniōes
ꝓmiat ⁊ decidit. Ille aūt dicebat: qꝛ ego
sū: videlicet cecus natus mēdicꝰ/ ⁊ nūc illumia
tus. Erat em̄ iste cognitione sui factus optime
ad seipsum: refellens opiniones in quibus veri
tas nō cōsistit: edisserens veritatē quam experi
mento cognouit: veritatis ipsius factus p̄dica-
tor: illā inexpauescenter affirmans: illius amo-
re tractus magis q̄ꝫ pudore tabescens: ⁊ pena-
lem absq̧ culpa fateꝛ ad hanc vitā ingressum/
quia cecus natus: ⁊ miserabilē in ista vita ꝓgres
sum/qꝛ mendicus: ac peroptime sibi fuisse ꝓu-
sum/qꝛ illuminatus: dicēs: Quia ego de quo he
sitatis/nō erubesco natiuitatē penalē lumine pri
uatam. Non cōfundor ꝓpter vitam mendicita
te cōfectam: nō inficior/sed ꝯfiteor beneficium
quod accepi: me illuminatū esse p̄ter nature po-
tentiam. Dicebant ergo: Quomodo
apti sunt oculi tui? Respondit: Jlle
homo qui dicitur iesus/lutū fecit/et
liniuit ocl'os meos/et dixit mihi: Va
de et lauare ī natatoria syloe. Et abij
et laui et vidi. Optime ⁊ necessarie sunt ali-
quando questiones a q̇buscūq̧ fiant: siue curio
sitate siue calumniandi causa/siue ponanꝛ amo
re sciēdi: si ꝟitas ꝑ rn̄siones elucet. Et pleriq̧
sūt ꝑuersi/q̇ q̄rūt illā scire virtutē/quā nc̄ẽ at-
q̧ diligere saluberrimū ē. Ecce iā due inq̇sitio
nes de ceco nato: vna ex discipulꝭ ad iesū/scꝫ q̇d
peccauit hic aut parētes eiꝰ vt cecꝰ nasceretꝛ: al
tera fit ad cecū iā illumiatū/scꝫ quō apti sūt ocu
li eiꝰ. Jlli rn̄sum a christo/isti a ceco etiaz male
credētes accipiūt. Sciebāt isti hūc esse nature
defectū/ꝙ cecꝰ natꝰ erat: nō ignorabant nature
⁊ artis īpotētiā/ꝙ sic natū illumiare nō poterāt
sil'e nōdū viderāt neq̧ audierāt vsq̧ ad illā ho-
rā. Hoc erat mirabile suꝑ naturā singulare p̄te
ter exēplū. Nesciebāt tn̄ talē diuinā virtutē in
hoīe apparuisse q̇ talia possit efficere. Jdcirco
dicūt: quō aperti sūt oculi tui: quos ex materno
vtero clausos detraxisti? Rn̄sū rei facte dat hic
hō/ꝙ ille q̇ diciꝛ iesus nouo vnguēto confecto
liniuit oculos eiꝰ. Explicite q̇ bonꝰ est loq̇ꝛ: nec
loq̇ trepidat: nec ī ꝟbis errat: nec palliat in ali
quo ꝟitatē. Ē n̄ moralis hoīs est ꝓut fuerit īter
rogatꝰ gesta referre: nec addere nec demere ꝟ-
bis: ne audiēs ⁊ īterrogās decipiaꝛ ī gestis: ⁊ cō
positi animi existit bn̄ficia nō silere/⁊ ad eū re-
ferre q̇ tribuit. Subinfert etiā iste suā obediētiā
ꝙ oīa iussa ꝑfecerit/ vt abiret ⁊ lauaret se ī nata
toria syloe; asserēs se suꝑnaturali medico ꝑ oīa

fuisse subiectũ. Expedit siquidẽ sanari volentẽ ꝑ oia medico subditũ fieri: de cuiꝰ si dubitaꝛ ꝑitia Et sepe hoc i moribꝰ agiꝛ: vt ad nr̃am doctrinã autumenꝰ hoc actũ: vt sine cõtradictione celesti medico simus subiecti sanari cupientes: vt hic cecus abiens ꝛ lauans ꝛ videns. Magnus fructus ꝛ supnaturalis palma: vt ex obedientia visum recipiat/ quẽ negauit natura. Etenim plura supra naturã ex ipsa facta nouimus: et supra naturã finale ꝓmiũ ꝑstat. **Iterũ isti interrogant scꝫ vbi est ille medicus/ qui preter nature subsidiuꝫ ceco nato visum tribuerat? Dicit ille: Nescio.** In omnibus hic sane loquiꝛ: vt nec veritatẽ taceat/ necꝫ falsitatẽ submittat. Dixit q̄d nouit in remedio sibi facto: nescire se dicit/ quẽ nec in veritate cognouit: tm̃ perceperat ex auditu ꝙ dicebaꝛ iesus: sed illuminatus ad ipm̃ nõ redierat: ſꝫ ad cõuiciniũ vbi parentũ habitaculũ erat/ velut congratulaturꝰ cũ eis: cũ visũ tamdiu negatũ tã repente mirabiliter recepisset. Minus ꝙ gratanter in hoc cecus illuminatꝰ egit/ ꝙ gaudens de lumine cõgaudere sibi alios prius voluit ꝙ reinuenire iesuꝫ: quẽ ilico oculis corporeis debuit sequi/ ꝛ eũ ex oĩ corde diligere: de quo interrogatus vbi erat/ scire se denegat. Altius locutus est ꝙ tũc forte intellexit: quoniã incircũscriptibilis est iesus in eo ꝙ est deꝰ: Quis ex assumpto corpe factus ipse localis/ ꝛ lucẽ habitet inaccessibilẽ/ qꝛ deus: vt hõ aũt inter hoĩes conuersatus est. Sed ꝯo in ingratitudinem traijcere volumus dictũ nescio: culpandus est iste cũ pluribus/ q̄ dũtaxat recepto beneficio delectati/ benefactorẽ ignorando aut dissimulando ꝑtereũt. Et si hec cõmittiꝛ erga eos q̄ conferũt ea q̄ dicunꝛ bona fortune: erga eũ q̄ bona nature gratieꝗ solus largiꝛ/ penitus submouẽda esset: quoniã ignorans huiuscemodi ignorabitur ꝛ nesciens nescieꝛ. Uerũtamẽ responsum duabus questionibus de ceco natu: qꝛ vt dei opera manifestarenꝛ in illo nobiliori ordine ꝙ nature. Quod ꝛ factũ est. Et ꝙ iesus ei lucẽ ab origine sua negatã restituit: ad maiorem atꝗ rei facte ꝓbationẽ atꝗ ꝓpalationẽ ꝛ cõfusionẽ incredulorꝫ adduciꝛ ad iudiciũ phariseorꝫ: nõ his intentionibus in corde ꝑhabitis: sed ob inuidiaꝫ atꝗ calumniã/ aut ꝓpter zelum legis: sed non ſm̃ scientiã: quoniã sabbatũ erat quando iesus hunc luminositati reddiderat. Diuina ꝓuidentia hoc agebaꝛ: vt tot inq̄sitionibus hoc miraculũ agitaretur: vt pamplius inclaresceret. A q̄bus phariseis interrogatus respondit actã vt solito veritatẽ: ex gestis ipam cõmemorãs. Exoritur ilico schisma mutantur in aliud questiones: nõ in miraculũ factum/ sed in authorẽ causa diuoluiꝛ. Miraculũ a iesu factũ inficiari nemo potest: asseuerante illo qui accepit: diuidũtur iudices ad causatũ. Iesus est duplex in populo: vel in eo duplex effectꝰ est populus. **Dicebant ergo quidã ex phariseis: Nõ est hic homo a deo/ qui sabbatum nõ custodit.** Ecce separaꝛ a deo filius dei propter illa q̄ fecit: q̄ facere nemo potuisset nisi filius dei. Quãobrem nõ a deo: qꝛ sabbatũ non custodiuit. Ergo bene ipsi ex eorꝫ sentẽtia nõ sunt a deo: q̄ eũ in sabbato ꝛ in templo lapidare voluerũt. Semꝑ tamẽ iudei sensu improbo sabbati custodiã neglexerũt. **Alij dicebãt: Quõ põt homo peccator hec signa facere? Et schisma erat iter eos.** Bona sũt vtrorũꝗ iudicia: qꝛ nõ est a deo q̄ sabbatũ nõ custodit/ scꝫ legi subditus: nec ꝑ meliores actiões ab illa lege solutus/ aut legi rebellis effectus. Nec in hoc causari põt dator ꝛ dñs legis: si facit aliq̄d melius ꝑter scriptam aut editã legẽ. Dominus aũt iesus/ dñs legis erat: ꝛ benefaciẽdo sabbatũ erat ei firmiori custodia. E regione q̄dem pari ferebaꝛ signa ꝛ miracula supra naturã ꝛ artem/ nõ posse efficere peccatorẽ: quod vtiꝗ verũ est. Sed ab omnibꝰ peccatis seclusus erat: etiã impossibilitatẽ peccandi. Attamẽ optimũ ꝛ malum eodem tempore schisma reddebaꝛ: vt optimũ his q̄ a male de iesu sentientibus scindebantur: malũ eis q̄ se secabãt ab his qui sane de homine sentiebant. Semꝑ enim tunc schisma cuꝫ vnam habet veram/ alterã partem falsam. **Dicunt ergo iterũ ceco: Tu quid dicis de ipso qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit: quia propheta est.** Ultra nomẽ officiũ virtutis adiecit: asserens iesuꝫ esse ꝓphetã. Et bene ꝓpheta videns: qui etiaꝫ nõ vidẽtibus dedit lumẽ. Predicat iesum ex nomine: predicat eũ ex officio esse ꝓphetã/ sanctũ videlicet: qꝛ ꝓphetie spũs cõsueuerat sctĩs dari. Nec obstat ꝙ saul inter ꝓphetas: q̄ nec sanctus/ sed reprobatus fuit a deo. Habẽtes iudei odio iesum: nec volebaꝛt ipm̃ talia pegisse miracula: ꝛ videntes cecũ audacter affirmare de illo/ quẽ nõ credebant talẽ accepisse de altissimis potestatẽ: vt negent miraculũ/ nolunt istum credere originalẽ habuisse defectũ. Unde sequiꝛ: **Nõ crediderũt ergo iudei de illo/ qꝛ cecus fuisset et vidisset: donec vocauerũt parentes eius qui viderat. Et interrogauerunt eos/ dicentes: Hic est filꝰ vester/ queꝫ vos dicitis quia cecus natus ẽ. Quõ ergo nũc videt?** Interrogant miseri nõ crediturĩ/ etiã cũ audierint testimoniũ veritatis: sed illaturi calumniã cũ illã negare nequiuerint. Propriũ q̄dẽ est inuidentiũ peritis medicis/ cũ audierint magnitudinẽ peritie in curatione infirmorum/ negare magnitudinẽ infirmitatis: ex cuius depulsione medici peritia ꝛ medicina laudaꝛ. Sic isti negãt defectũ/ vt nõ credant christi miraculũ: ne cogantur etiã illũ laudibus ꝑdicare. Attamen responderũt eis parentes eiꝰ ꝛ dixerũt: **Scimꝰ qꝛ hic ẽ filius noster: et qꝛ cecus natꝰ est: quõ autẽ nunc videat/ nescimus. Aut quis eius aperuit oculos/ nescimus: ipsum interrogate.** Exquiriꝛ testimonium nature ad operationẽ gratie/ ꝛ eorum

que fiunt ẜm naturã/ad illa que preter naturam
aut supra naturam fiunt. Verũtamen ſꝫ natura
in sua perfectione aut defectione gratiã exalta-
uit: ⁊ operationẽ virtutis ꝑfecit. Nam ſi natu-
ra perfecta perfectionẽ ꝑdicat/magis in opera
tione gratiam: cũ multa gratia efficiat q̃ natu-
ra nequit. Defectus ꝟo nature illã auxiliationẽ
habet: cũ illa restituat q̃ natura nõ habuit. Exẽ-
pla ⁊ rationes dictoꝝ in officio ꝑspicaciter in-
telligentiũ sunt: si docte apteq; scrutanꝭ. Hinc
siquidẽ parentes ceci nati cõfitentur filiũ pro-
dentes naturã: asserunt a natiuitate cecũ: enun
ciantes in illo nature a natiuitate defectum: mo-
dum videndi aut tã magni archiatri noticiã sci
re inficianꝭ. Optime q̃dem si non ex timore fe-
cissent: sed ideo modũ ⁊ authorem miraculi de-
negant/ne statutum ⁊ sancitũ anathema patiã-
tur. Nec illoꝝ aut quorũcunq; erat modũ tam
magne atq; singularis curationis agnoscere:
minus etiam ⁊ authorẽ. Quoniã si homo est/et
Esa.53 quis cognoscet eũ? Et generationẽ eius quis
enarrabit? Non tamẽ sic acute intuebanꝭ hi: cũ
referunt dissertionẽ rei geste in filium/dicẽtes:
Ipsum interrogate: etatẽ habet: ipse
de se loquatur. Nec cecus sciuit modos: q̃
uis sciuisset lutũ ex sputo ⁊ puluere factũ: et viã
⁊ natatoriã cognouisset. Ista sensibiliter facta
sunt: nec ista illuminauerunt cecũ: sed virtꝰ infi
nita oĩno nobis inuisa: q̃ agit vbi ⁊ quãdo et in
quibus vult suo ineffabili atq; laudabili modo
a nobis in hac vita nõ apprehensibili vllo mo-
do. Signa fuerunt ista/nõ res effectiue miracu
li: velut in sacramẽtis q̃ visibiliter agũꝭ aut sen-
sibiliter: q̃ ꝓut fiunt exterius/nil ꝓdessent. Quã
uis diuinum sputum alia verbi cõsecratiõe seu
sanctificatione nõ indiguisset/ꝓpter vnionem
carnis christi ad verbũ: vbi ad sanctificationeꝫ
sputi nec expediebat verbum esse prolatũ. Pre
fertur vnio verbi ꝓlationi verbi: quanq̃ et sa-
cerdos per verbuꝫ efficiat corpus christi. Hec
ꝓ tanto dixerim: quia neq; parentes ceci/neq;
ipse cecus illuminatus: neq; quisq̃ adeo peritꝰ
modũ curationis ⁊ diuinã curationẽ preter id
quod homo erat/explicare potuisset. Sed ideo
parentes isti referunt in cecũ filium authoris ⁊
rei acte differende iudiciũ/ne anathema patiã-
tur/male ꝓuidentes: quoniã optimũ est in mori
bus hominũ ꝓ christo fieri anathema. In hac
quidem vita pro christo ab hominibus segre-
gari/est angeloꝝ sociari collegio: ⁊ exulem esse
supna ⁊ eterna ciuilitas. Vere nesciebant quis
esset illuminator ceci: quoniã nõ timuissent ana
thematizari pro illo. Sed nec iudei cognitũ in
mortis sententiã tradidissent: ꝓ quo in posterũ
passa est exilia/segregationes ⁊ horribiles pe-
nas/⁊ mortes innumerabiles vtriusq; sexꝰ ho-
Mat.5 minũ multitudo. Ante nãq; ipse ꝑdixerat: Beati
eritis cũ vos oderint hoĩes: ⁊ cũ separauerint
vos ⁊ exprobrauerint: ⁊ eiecerint nomẽ vestrũ
tanq̃ malũ ꝓpter filiũ hoĩs: gaudete ⁊ exultate:
ecce enim merces vestra multa est in celo. Pa-

tiunꝭ multa serui ꝓpter dñ̃os: amici ꝓpter ami
cos: chari ꝓpter charos: exilia/segregationes/
vincula/carceres/plagas/damna rerũ: nec cõ
querunꝭ: sed nec dũ viuũt/militare desistũt: neq;
vsq; ad intentã mortẽ resiliunt. Et multi mise-
riores miseris animo pro eternis gaudijs im-
becilles/pro christo anathematizari renuũt ab
hominibus: quoꝝ pleriq; ↄuersatio ꝑniciosa est
separari pauent: rati errantes melius ad tẽpus
hominibus sociari/a q̃bus necesse est separari
q̃ ab eis modicũ excludi/⁊ christo in eternũ vni
ri. Hinc parentes huius ceci male acti hoc di
xerunt: quia timebant iudeos. Iam eni cõ
spirauerant iudei: vt si quis eum cõ-
fiteretur christum/extra synagogaꝫ
fieret. Propterea parẽtes eius dixe
runt: Etatẽ habet/ipsum interroga-
te. Omnino pusillanimitas cõdemnanda nol-
le a synagoga eijci/⁊ christũ publice confiteri:
quoniã q̃ ↄfitebiꝭ eũ coram hominibꝰ/⁊ ipse cõ-
fitebitur eũ ante patrẽ. Vocauerunt ergo
rursus hominẽ qui fuerat cecꝰ: et di-
xerũt ei: Da gloriã deo. Nos scimus
quia hic homo peccator ẽ. Cõuincunꝭ ꝑ
uersi/nec terga vertere possunt/q̃ ↄfiteantur fa
ctum esse miraculũ: sed ad blasphemias se con-
ferunt sub specie pietatis: vt deo deꝭ de mira
lo gloria: et iustũ asserunt peccatorẽ. Bonũ est
in oĩbus glorificare deum/pietas est atq; iusti
cia: iniquitas ꝟo inexpiabilis sub gloria dei sen
tire aut ꝓferre falsa de rectis: ⁊ ferre certuꝫ de
iniquitate iudiciũ sup certissime iustũ. De his
quippe dictũ est: Ve q̃ dicitis malũ bonũ/⁊ bo
num malũ: ponentes tenebras lucẽ/⁊ lucẽ tene-
bras. Et ve q̃ iusticiã iusti aufertis ab eo: grauiꝰ
aũt cũ iniquitatẽ tegunt opimẽto virtutis. Di-
xit ergo ille: Si peccator est/nescio:
Vnum scio: quia cecus cũ essem/mo
do video. Non poterat cecus huic blasphe-
mie respondere decentius: nec aliter medici su
tueri virtutẽ: nisi opus supernaturale in mediũ
referre quod fecerat. Acsi diceret: Nõ pertinet
ad me de qualitatibus hominũ iudicare: sed ↄfi
teri beneficiũ quod accepi. Peccatũ nescio: vir
tutẽ supra naturã ⁊ vsum in me ostẽsam ↄfiteor.
Cecus eram certus: eque certe ab ipso illumi-
natus sum. Dixerunt ergo illi: Quid fe
cit tibi? Quõ aperuit tibi oculos? Nõ
interrogant iterato vt amplius declarenꝭ: sed
si in multa repetitiõe possent inuenire calũniã:
cum sepe ↄtingat q̃ nõ eadẽ serie crebrius repe
tita narrenꝭ. Malicio soꝝ est simpliciũ ꝟba nar
rando repetere: vt possint in variatione facere
imposturam. Sed aduertens q̃ cecus fuerat re
spondit eis: Dixi vobis iam et audistis
Quid iteruꝫ vultis audire? Nũquid
vos vultis discipuli eius fieri? Meri-
to aduersus iudeos substomachaꝭ cecus: aut q̃
calumniosos/aut q̃ tardioris ĩtellectꝰ: aut si sci
unt/cur vlterius inq̃runt. Nec auidi diuinorum
verboꝝ atq; factoꝝ isti credẽdi sunt: quos sepꝰ

audire delectet cū maledixerint ei/cū asseruit ve
ritatē. Sed improbatio ceci/argutio est ad mul
tos. Si audistis veritatem ⁊ illa que habent ne
cessitatē ⁊ vtilitatē sciendi: cur nō creditis? Si
credere nō vultis credenda/cur audire iteruȝ ⁊
iterū queritis? Si vero creditis/quid amplius vul
tis? Quid amplius expedit/nisi credita in opus
aptū traijcere? An forte si bene placet quod dici
tur: nec intellect⁹ assurgit aliqua caligine inuo-
lutus/placetqꝫ doctor. Quāobrem dicit: Nun-
quid ⁊ vos vultis discipuli ei⁹ fieri? Interroga-
tio sepe facta de homine/sequelā vel insequelaȝ
insinuat. Proinde cecus: Nunqd ⁊ vos vultis
discipuli eius fieri? Placet ne vobis magisteriū
placetqꝫ magister de quo totiēs interrogastis?
Vultis ne doctrinā carpere ex eius ore/cū loqt?
Maledixerunt ergo ei et dixerunt:
Tu discipulus illius sis: nos autem
moysi discipuli sumus. Nos scimus
quia moysi locutus ē deus. Hūc aūt
nescimus vnde sit. Ex hac maledictione ꝑ
spicuū est ꝙ sepe volentes audire nō erant auidi
diuinorū/sed ad calumniā preparati: ⁊ christi di
scipulatum ꝓ maledictione descripserant. Sed
vtinā oēs maledictio ista ɔnecteret: vt esse chri
sti discipuli ꝓbaremur ꝑ odiū sanctū ⁊ dilectio
Lu.14. nē sctāȝ: sicut scriptū est: Si qs venit ad me ⁊ nō
odit patrē ⁊ matrē/vxorē ⁊ filios ⁊ fratres ⁊ soro
res/adhuc aūt ⁊ animā suam: nō potest me⁹ esse
Joā.13 discipulus. Et alibi: In hoc cognoscent omēs/
qm̄ discipuli mei estis: si dilectionē ad inuicem
habueritis. Nos aūt moysi discipuli sum⁹. Eli
gunt isti moysen in magistrū/discipulatūqꝫ fatē
tur: abijciuntqꝫ christū velut a doctrina sana ꝓ
phanū: ꝙ iudicio ꝓprio ɔdēnati sunt de magi-
Joā.19 sterio ⁊ doctore: sicut cū dixerūt: Nō habemus
regē nisi cesarē. Et nō hūc dimittes/sed barra-
ban. Et sanguis eius suꝑ nos ⁊ suꝑ filios nr̄os.
In oibus minora bona seu peiora mala iudei
ex improbitate animi elegere. Sed ne bon⁹ mo
yses q a deo in dispositione angelorū legē acce-
pit: propheta magnus duxqꝫ peritissimus: ante
quē nemo talis/post quē nullus in populo iude-
orum similis: cui locutus est deus: quē precessit
angelus/ q tantorū ꝓdigiorū fuit ꝑpatrator. Vti
qꝫ bonus erat/sed melior christus. Ille hō pu-
rus/iste deus ⁊ hō verus. Ille figurans/ iste fi-
guratus. Ille quasi vmbra/iste in luce mūdo ap
paruit. Illius lex onerosa satis: isti⁹ satis leuis.
Carnaliter sapiūt discipuli moysi: spiritualiter
sentiunt christi discipuli. Velamē habuit moy-
ses/quo durante in cordibus iudeorū non venit
ad christū: ꝓpterea discipulatus diuisus est: cū
vero velamē auferꝫ/transit ad ipsum. Hinc ceco
dicit quasi reiecto velamine vt discipulus chri-
sti fiat. Exordiū enim erat interioris abijciendi
velaminis/miraculosa restitutio luminis. Veni
ant in hominū ɔsyderationes duo hi magistri
doctissimi/eorū magisteria/eorū schole: hi duo du
ces clarissimi/eorū ducatus ⁊ gesta: ⁊ eligat vnus
quisqꝫ onus quod dignius cognouerit eligen-
dum. Multa hic loquendi copia/tamen relicta
peritis. Sed cuius doctrina respuit/⁊ sequela:
ac per hoc ne imitarent christū/aspernant do-
ctrinam: ⁊ se asserunt false discipulos moysi: cu-
ius nō tenent in moribus legē: cuius legis non
intelligunt mysticā veritatē: quam si scirent/ad
quē destinant cecū natum ipsi transirēt. Et ne
videant errare: moysen laudib⁹ ꝓferūt: doctri
nam eius extollunt: cui locutus est deus/acsi ipsi
in schola ⁊ in discipulatu dei essent: cum aliter
moyses non docuerit/ꝙ ei deus loquendo ꝓdi-
xerit: cū dicunt: Nos scimus qꝛ moysi locutus
est deus. Vnde sciunt? Quando viderūt? Quo
modo cognouerūt? Non aliter ꝙ ex fide. Pre-
terierant enim multi anni a moyse vsqꝫ ad tem-
pus illud. Aliter ꝙ ꝑ scripturā ⁊ narrantib⁹ pa-
tribus filijs ex ꝑpetuata ꝓpagine fide data/sci-
re nequiuissent. Qua fide si nō obstitisset contu
macia praue mentis durēqꝫ ceruicis: ⁊ in chri-
stū etiā credere potuissent. De quo dicūt: Hūc
autem nescimus vnde sit. Ecce quot nesciētes
seu nescientie sunt de christo. Interrogat pri-
mo cecus illuminat⁹ de christo: vbi est ille? Re
spondit: Nescio. Interrogant ⁊ parentes ⁊ di
cunt: Quis eius aperuit oculos nescimus. Di-
cunt ⁊ nūc iudei de ipso: ipm̄ cōparando moy-
si: Hunc aūt nescimus vnde sit. Oēs loquūtur
de nescientia veritatis. Verū porro erat ꝙ ipsi
nesciebant: sed aliq ex culpa/aliqui cū culpa: ali
qui cito venturi in eius noticiā vt cecus illumi
natus: aliq ab eius noticia vsqꝫ in finē seculi re
pellendi. Sed q christū nesciunt/nihil aliud vti
liter sciunt: in ipso quippe sunt oēs thesauri sa-
pientie ⁊ scientie abscōditi: ipse sapiētia patris:
ipse sapientia qua oīs creatura in ꝓpriam for-
mā eluxit: extra omnē veram scientiā est nesciēs
iesum christum. Quamobrē omnē sciētiam aliā
ꝓter christū/nihilopendit apostolus dicēs: Ni- 1.Co.2
hil arbitratus sum me scire inter vos: nisi iesuȝ
⁊ hunc crucifixū. Sed ve qui nescierunt neqꝫ in Psal.81
tellexerunt: ⁊ in tenebris ambulant. Sed q scit Joā.8.
eū ⁊ sequit/nō ambulat in tenebris. Respon-
dit ille hō et dixit eis: In hoc eni mi-
rabile est quia vos nescitis vnde sit:
et aperuit oculos meos. Vnde iudei vo
lunt opprimere christū/vt affirment ab ipso nō
esse factū miraculū: in hoc homo iste illumina-
tus extollit: ꝓut si esset e regione ɔtentio. Vos
nescitis vnde sit: ergo nō potuit hoc miraculū
facere. Immo in hoc est vsqꝫquaqꝫ mirabile cū
a vobis incognitus sit tam operatus insolita: si
nō cognoscitis/desidie vestre est/nō sue virtutis
defectus. Prout vestra cognitio ei nō contulis
set virtutē: ita vestra nesciētia nō ademit. Quid
porro curandum est hominibus de origine re-
rum/cum earum continuum experiant effectū?
Rerum optime qualitates/non ipse substantie
siue nature nobis prestantur in vsum. Acsi dice
ret cecus iste: Si nesciui substantiam/si ignora-
ui naturam/si nō apprehendi christi originem/
si non noui de qua venerat regione: quid refert

quid derogat rei facte? Ueruntamen scio: experi-
mẽto probaui: aperuit oculos meos. Si nõ eius
origo: si nõ eius quecunqꝫ conditio: virtus tamen
in noticia est: ex qua mei oculi sunt aperti. San
ctitas ex affectibus inclarescit: nulla in ipso ini
quitas ex traduce/aut ex ꝓpria volũtate/aut ex
actione malitie. **Scimus aũt quia pecca
tores deus non audit: sed si quis dei
cultor est/ et voluntatẽ eius facit/ hũc
exaudit.** Fit ꝑdicator cecus eius quem igno
rat: ⁊ quẽ nescit ꝑ originẽ/predicat per virtutẽ.
Non mediocriter nouerat cecus iste/quoniam
peccatores deus nõ exaudit: sed suũ cultorẽ sue
qꝫ voluntatis actorem. Christus eximit a pecca
to in assertione ceci: quãq̃ ex se careret possibili
tate peccandi: virtuti adijcit: qr velut cultor et
factor eius voluntatis audit. Absqꝫ autẽ ꝙ hec
de christo dicant/certã habent he sententie ve-
ritatẽ: peccatores deus non exaudit. Quẽ ergo
exaudiet/ cũ oẽs exceptis sanctificatis in vtero
Psal. 115. nascant pariter peccatores? Et omnis hõ men-
Psal. 13 dax. Et alibi scriptũ est: Omnes declinauerũt
simul inutiles facti sunt: nõ est q̃ faciat bonum
Iaco. 3 nec est vsqꝫ ad vnũ. Et Iacobus ait: In multis
offendimus omnes. Et si dixerimus qr pecca-
tum nõ habemus/mẽdaces sumus: ⁊ nosipsos
seducimus. Frustra orat: inuanũ ꝓseuche fiũt
ab homibus/si peccatoribus via claudit impe-
trandi. Sed aliud dixerim peccatores defluen-
tes opere/irretinatos volũtate: hos deus indu-
bitantissime nõ exaudit: aliud peccatores sibi-
metipsis in malis actibus displicentes: qui no
uerũt cadere per seipsos: resurgere querũt: sed
nequeunt ꝑ seipsos: sed deplorant mentis ma-
la ꝑterita: postulãt orõnibus gratiã: vt possint
egredi huiusmodi vinculis peccatoꝝ/vera peni
tudine agant. Hi cũ orant ꝓ releuatione ꝓpria
impetrare cõsueuerunt: defluentes aũt ⁊ irreti-
nati ad malũ cũ orant/patiunt repulsam. Et ali
ud est orare ꝓ virtutibus/aliud orare ꝓ signis.
Pro virtutibus penitentes nũq̃ peccatores ex
orationis merito legimus impetrasse: xp̃uis ⁊ mi-
ra facta etiã per malos facta legamus/ que bo-
ni existentes impetrare nequiuerunt: vt ad faci-
enda miracula: non sicut iesus q̃ sempꝰ orãs ob-
tinuit tanq̃ homo iustus: ⁊ fecit vt deus/ nõ vt
peccatores indesinentes: qui nõ merentur ipsi-
met viuere sup terrã. Sed plerũqꝫ boni nõ ob-
tinent miraculoꝝ gratiã: quã nullus obtinet ini
quus: nec obtinẽdo accipit/nisi iustus q̃ efficit ex
diuino cultu ⁊ factione diuine voluntatis. Dei
cultor est qui omne studiũ mentis pietati dica-
nit: solũ credens vnũ deũ viuũ ⁊ verum: atqꝫ an-
te omnia/sup omnia eterne existentẽ: aspernatus
idola ⁊ omnẽ impietatem ⁊ imptinentẽ affectio-
nem atqꝫ actionẽ/in diuinis charismatibus sibi
soli placẽs. Dei cultor est q̃ nihil operat ĩ agro
iniq̃tatis: solũ ad agrũ augende bonitatis siue
virtutis intendit. Dei cultor est q̃ ad ipsum or-
dinauit omne quod est ⁊ quod habet: ⁊ tempus
et loca/intus ⁊ extra. Dei cultor est qui huiusce-
modi cultus nisi deum ipsum quem colit/ que-
rit retributionem/speratqꝫ mercedem. Volun-
tatis vo eius factor est q̃ ⁊ cultor est. Deũ cole- Ioā
re ⁊ voluntatẽ eius facere/⁊ si ad vocabulorum
ad reꝝ differentias nõ tenent. Nam q̃ deũ colit
eius ꝑficit voluntatẽ: dei voluntatẽ ꝑficiens cul
tor est deitatis. Sed quoniã optimũ est de spi-
ritussancti authoritate in mysticũ seu moralem
sensum verba traijcere: ꝓ eo ꝙ ꝑ christũ dei vo
luntas illuxit hominibus: ꝓinde ille cẽsendus
est dei facere voluntatẽ/q̃ humanatũ filium dei
in fidei recipit hospitio: in quo delectatus ani-
mus cõtemptor factus est ceteroꝝ: ob quẽ amo-
ris officio seipsum ⁊ sibi sensualiter apta sterco-
ribus cõparauit: nec aliud asseuerauit noscere/
amare/audire ꝓ voto/ꝑter id quod dei volunta
te percepit: mente/intelligentia/ratione/affecti-
one/moribus factus est suspensus/anxius ⁊ di-
rectus in illam: exemplo christi facientis/⁊ disci
plina docentis: ⁊ exemplo discipuloꝝ oĩm subse
quentium: affectione/studio/moribus supnam
vitam accipere satagentiũ. Facere q̃dem cuius
piam voluntatẽ ꝑintendit: ⁊ nõ facere cõtra dei
voluntatẽ. Omne q̃dẽ affirmatiuũ fiendum ne-
gatiuũ preit excelsum: nequit affirmatiuum seu
quod precipitur fieri/si quod ꝓhibetur in opus
educit. Ac per hoc dei voluntas ad actionẽ de-
ducta/ ne facit ⁊ efficit. Ne facit prohibitum:
efficit quod iubetur. Ob huiuscemodi exaudit
orans: nõ tamẽ in oĩbus aut ꝓ oĩbus/ omnis.
Sed ista sunt ad exauditionem cum orant ho-
mines prerogãda: nõ tamẽ pro omnibus pen
tis exauditio expectanda. Nouit enĩ ⁊ cũ rogat
deus/quid accipere deceat aut oporteat orato-
res. Non ergo digni sunt exaudiri a deo/deum
nõ colentes/nec faciẽtes ipsius dñi voluntatẽ:
sed agentes culturã ⁊ voluntatis dñi factionẽ:
ex quibus patratoꝝ miraculoꝝ ꝑstatur authori
tas. Unde subdit cecus: **A seculo nõ est au
ditum/quia quis aperuit oculos ce-
ci nati.** Eque dixisset ꝙ nec renouauit oculos
excecati: ⁊ vtrũqꝫ pariter verum erat. Unde seq
tur: **Nisi esset hic a deo/nõ poterat fa-
cere quicq̃.** Omne creatũ a deo est: non ta-
mẽ omnes aliquid supra naturam efficiũt. Atta
mẽ omnino sic est: ꝙ nisi qui a deo regeneratus
altero sit baptismatum/ miracula non efficit: ⁊
habeat virtutes illas viuificas: que viuere faci-
unt nõ ꝑ naturã/sed ꝑ gratiam apud deũ. Vali-
da nãqꝫ huius sentẽtia ꝙ a seculo nõ fuit auditũ
ꝙ apuit quis oculos ceci nati: quã in posteꝝ ipse
dñs confirmauit/dicẽs: Si opera non fecissem Io.
in eis que nemo alius fecit/peccatum nõ habe-
rent. Et nisi esset hic a deo/ non poterat facere
quicq̃. Credebat iste cecus iesum esse ꝓphetam/
esse sanctũ/a deo missum: ab ipso authoritatem
habentẽ: non tñ credebat eẽ vnigenitum dei fi-
lium incarnatum. Nondum in illam credulita-
tẽ ascenderat/sed ascendit. Attamen optime no
uerat ꝙ omne bonum et opus omne laudabile
supra naturã factũ ꝑterq̃ a deo esse non potest.

Et ipse deus ait: non in eo ꝙ homo/ sed in eo ꝙ
Joan.15 deus erat: Sine me nihil potestis facere. Sed
deprauate hominum mentes ad veritatem non
assurgunt cum audiũt: nec ipsam volunt crede-
re: sed aures auertũt: et cum conuincunt/ insili-
unt in prauitatem. Quam audientes iudei/ re-
spõderũt et dixerunt ei: In peccatis
nat⁹ es tot⁹: et tu doces nos? Et eie-
cerũt eũ foras. Confitent isti originale pec
catum: cum dicũt natũ hominẽ in peccatis: a q̃
bus nec ipsi liberi erãt. Eq̃ quidẽ erat ⁊ est om-
nium conditio nascentium in traductione ma-
cule originalis. Nec repugnat ei quod supra di
ctum est a saluatore: ꝙ nec hic peccauit neq̃ pa-
rentes ei⁹: scꝫ vt cecus nasceretur. Aliud autẽ
est esse peccatorẽ: aliud nasci in peccatis. Unũ
non fit nisi preuia voluntate: aliud in omnibus
agitur ex originali perpetuata et damnata pro
pagine: nisi aliquos spũs sanctus excipiat. Sed
si in peccatis natus non debebat docere aut di
cere veritatẽ audiẽtibus: nec ipsi scribe et pha-
risei aut quicũq̃ mortales doctrinare deberẽt:
cum in peccatis omnes pariter oriantur. Et si
ab hoc liberantur renati: nondum tamen erant
illi pessimi pharisei: qui de audita lege p̃sumen-
tes/ non credebant deum aliter posse infunde-
re in cordibus hominum veritatem: velut obli-
ti ꝓphetarum qui supra ⁊ p̃ter legem multa per
inspirationem a domino acceperũt: ⁊ cõtuma-
ci atq̃ impatiẽti animo hominem vera dicentẽ
foras templum eiecerũt. Ecce anathematiza-
tus ꝓ vero apparet excõmunicatusq̃ ꝓ christo
qui etiã ꝓ veritate a iudeis sepius est eiectus.
Nihil sceleratius in hoibus q̃ ad veritatẽ fieri
⁊ esse rebellem: ⁊ ꝓpellere ipsius doctorem. Fa
ctum fuit hoc ad augmentũ criminis iudeorũ:
necnõ ⁊ vero ⁊ malo presagio futurorꝫ: qm̃ hec
acta in christo legim⁹: ⁊ quotidie agunt ab ini-
quitate firmatis. Sed optandũ est anathema
fieri ab hoibus ꝓ christo. si eueniat quod huic
ceco contigit: qui a iudeis ⁊ ab eorꝫ templo eie-
ctus in dei filij noticiã venit: in cuius nullus ve-
nit aut veniet iudeorũ: nisi reliquerit iudaismũ
⁊ templũ. Oportet egredi ab ipsorũ cerimonijs
⁊ a lapidibus diruendi templi ⁊ ab omni corti-
ce litterarũ/ qui dei filij cognitionẽ habere de-
certat. Eia euge anathematizate ꝓ christo: qui
te ad fidẽ suscepit: ⁊ nõ timuisti sicut tui paren-
tes inaniter timuerũt: ⁊ meliorẽ partẽ ratus pro
christo pati suppliciũ/ q̃ remãere in amicitia cũ
ꝑfidia iudeorꝫ. Nã audiuit iesus ꝙ eiece
rũt eũ foras: et cũ inuenisset eũ dixit
ei: Tu credis in filiũ dei? At ille dixit
Quis es domine vt credã in eũ? Et
dixit ei iesus: Et vidisti eum et qui lo
quitur tecũ/ ipse est. Et ille ait: Credo
domine. Et ꝓcidẽs adorauit eũ. Stu-
duit iesus ꝓ se anathematizatũ sollicite inueni-
re: qm̃ sibi cura pia est ⁊ indefessa sollicitudo su-
per eos q̃ ab hoibus sui causa pellunt: ⁊ in suũ
ꝯsortiũ trahere nitit quos ꝓpter eũ a cõgrega-
tione hominũ cognouit auelli: a q̃bus nisi auel
lant ⁊ ab eorꝫ ꝑditis moribus saltem aio sepent/
in dei filij cognitionẽ nõ veniũt. Porro cogniti
onẽ diuinorꝫ merent accipe q̃ ꝓ christo volũta-
rie se ab hoibus segregant: aut q̃ patientiã tenẽ
tes in animo inuite pellunt. Proinde ꝯtemplã-
da est hic pia dignatio saluatoris: reddentis re-
tributionẽ excessiuam ꝓ iniurijs collatis. Inue
nit quia quesiuit eiectum. Scrutat ⁊ interrogat
si credit in dei filiũ/ ꝓ quo sciebat expulsũ. Nõ
querit vt nescius: sed interrogat si sibi credẽdi
adest voluntas/ cum absit ipsa facultas: ⁊ hoc
quoq̃ christus p̃nouerat. Sed si corde creditur Ro.10
ad iusticiam: ore fit confessio ad salutem: ex hoc
oris cõfessio querebat. Reinterrogat cecus de
tanta excellentia ⁊ altitudine dicti/ si esset dei fi-
lius: cũ iudei negant filiationẽ in diuinis pari-
ter ⁊ paternitatẽ: ⁊ si est/ si conuersat cũ homini-
bus super terram. Anceps verbum sic interro-
gare coegit: dulce tamen audire ꝙ sit filius dei
ad credendũ in eũ suapte declarat eũ iesus inno
tescens ei/ dicens: Et vidisti eũ: ⁊ qui loquit te-
cum/ ipse est. Eia domine quid est homo quia Psal.143
innotuisti ei: quid filius hominis ꝙ tanti reputas eũ: vt ꝑ fidem in via ista velis ab ipso cogno
sci: vt demũ aperte ab ipso cognoscaris in pa-
tria. Dignatio ista est altissimi: nõ dignitas aut
meritũ hominis imi. Hoc potissimũ vita/ mori-
bus/ doctria/ ꝑabolis/ miraculis intẽdebat iesus
vt etiã hũanatus dei fili⁹ crederet: ⁊ volebat ab
hoibus sic agnosci: q̃ dignatus fuerat sub celo
ꝓ hoibus temꝑaliter nasci/ ⁊ cũ eis visibilit cõ-
uersari: ad eternitatẽ alliciẽs/ factus in carne tẽ
poralis eternus. Casso labore tã magnã hec di-
uinam humaue/ tam parua hũana diuine fecis-
set: si nõ innotuisset ꝑ fidẽ mortalibus fact⁹ mor
talis eternus: non vt esset semꝑ mortalis/ sed ad
tempus: destructo tandem mortis impio/ nos
mortales ad vitam referret ex mortuis. Itaq̃ il
luminans primo corpe cecum: maiore nũc ⁊ in-
uisibili luce mentem ꝑlustrat: trahens ad credu-
litatem sui: se asserens in carne/ nõ ꝑ carnem fi-
lium dei. Ueruntamen cum fidem nulla virtus
deo placita p̃cedat: quia vt ait apostolus: Sine Hebre.10
fide impossibile est placere deo: ipse q̃ ad credu
litatẽ inuitauit/ gratiã sibi qua crederet p̃stitit.
Sine merito eñ ꝓprio fides ipsa tribuitur. At
ille per gratiã fide tributa ait: Credo domi-
ne: scꝫ te verum esse filiũ dei. Et in signũ credu-
litatis ac in ꝓtestationem excellentis crediti in
ostensionem subiectionis ad latriam se conuer-
tit: quia ꝓcidens adorauit eum: credens eũ esse
verum vnigenitum dei filium/ in hunc mundum
in humanitate missum ꝓ omnium salute mor-
talium. Et qm̃ sic credebat cecus iesum missũ
ita sibi se venisse testatur/ dicens: In iudiciũ Joan.9
in hunc mundũ veni: vt qui nõ vident
videãt/ et vidẽtes ceci fiãt. Hec contra
scribas ⁊ phariseos dixit: qui cecum eiecerãt: et
sapientes se arbitrabant. Cõfidebãt in littera-
li legis scientia: et sapiẽtes sibijpsis videbant.

Erant e regione in pplo iudeoꝝ simplices ⁊ in
vniuerso mūdo ceci gētiles: inter quos dei filius
iudicaturꝰ aduenerat: vt hi q̄ nō vidēt videāt: vi
delicet simplices ⁊ puuli malicia/ doceant: qm̄
cū simplicibꝰ sermocinatio eiꝰ: ⁊ declaratio ser
monū suoꝝ illuminat: ⁊ intellectum dat puulis:
Mat.11 Et ipse ꝯgratulant patri ait: Confiteor tibi pat
celi ⁊ terre: q2 abscōdisti hec a sapiētibus ⁊ pru
dētibus: ⁊ reuelasti ea puulis. Ita pater: qm̄ sic
fuit placitū ante te. Et christū p fidē agnouit po
pulus nationū. Et gētes cognouerūt gratiam
dei: cuius rei veritas in ppatulo est: cū reproba
ta maneat synagoga: ⁊ fulgeat ecclesia collecta
de gētibus. Uidētes q̄ erāt aut sibi videbant de
Esa.5 pplo iudeoꝝ obcecati sunt: qm̄ Esaias dicit: Ue
qui sapiētes estis in oculis vestris: ⁊ corā vobis
Hiere.4 metipsis prudētes. Et alius ppheta dicit: Sa
piētes sunt vt faciūt mala: bn̄ aūt facere nescie
Esa.44 rūt. Et alibi: Conuertēs sapiētes retrorsuz: ⁊ sci
1.Corin.1. entiā illoꝝ stultā faciēs. Et alibi dicit: Perdaz
sapiaz sapientū: ⁊ intellectū prudentiū reproba
Abdie bo. Et pdā sapiētes de mōte esau. Et iterū: Ex
Jo.12 Esa.6. cecauit deus oculos eoꝝ ⁊ indurauit eoꝝ cor: vt
nō videāt oculis/ nec intelligāt corde: ⁊ conuer
tant ⁊ sanē eos. Perspicuū igit est christi Jesu
iudicio factū esse: ꝙ qui nescire videbant sciunt
⁊ sapiētes sibi reprobi facti sunt. Quā sentētiaz
audiētes ex phariseis q̄ cū ipso erāt/ dixerūt ei:
Nunquid et nos ceci sumus? Dixit
eis iesus: Si ceci essetis/ non habere
tis peccatū. Nunc vero dicitis/ quia
videmus: peccatū vestrū manet. Ha
bet oīno insertā supbiā/ se habentē credere quo
caret: atq3 p̄sumptio incorrigibilis est. Eq̄ autē
malū est insitū vitiū estimare ppulsum. Quo vi
tio laborabat puersitas iudeoꝝ credentiū se ha
bere verā scientiā/ verū lumē: q̄bus carebāt: ⁊ cō
tumaci p̄sumptiōe fallebāt seipsos: credētes il
lam abesse cecitatē/ qua oīno eoꝝ mētes caliga
uerant. Porro melius cognouit medicus infir
mitatē hominis q̄ egrotus: magister imperitiā
q̄ ipse discipulus. Sic ⁊ omnium ꝯditor magis
nouit quid pfectionis/ quid impfectionis/ quid
ve malicie in sua creatura lateat q̄ ipsa cogno
scat. Ob hoc inq̄t si ceci essetis/ non haberetis
peccatū: alia intētionem respondēs q̄ ipsi q̄sie
rūt. Nam ipsi credebant se habere scientiam: ⁊
carebāt/ illa dūtaxat q̄ mētes illuminat. Habe
bant aūt ⁊ peritiam legis: quā si nō habuissent/
nec eoꝝ peccatū taz graue maneret: acsi non ex
ignorantia/ sed ex certa sciētia deliq̄ssent. Non
in eo solum ꝙ christum querebant ad mortem:
quia in hoc ab ignorantia sunt detēti: sed in eo
ꝙ christū ex inuidia persequebantur: cuius ope
ra irrephensibilia erant. Et alia innumerabi
lia mala faciebant contra cognitam legem: fir
ma stante sententia ꝙ peccatum cognoscatur p
Ro.7. legem: vt ait apostolus ad Romanos: Pecca
tū non cognoui nisi per legem. Ac per hoc ad
uertendum est ꝙ scientia peccatum exaggerat:
⁊ neglecta ignorantia non excusat.

¶ De ambulatione saluatoris et petri supra mare: et liberatione Petri mergentis: et quibusdaz miraculis factis. Quid capiatur ex typo ex his secūdum Mattheum/ marcum et ioannem. Capitulum XXXIIII

Duo diuersa in patratione miraculi ad inuicem conuenerunt: corpus solidū ⁊ graue/ fluxibile ⁊ magis leue: vnum ferens/ aliud latum: neutrum mutans suam naturā: vt solidū ⁊ graue raresceret existeretq3 leuius neq3 fluxibile ⁊ leue in soliditatez transiret: sed vtrūq3 seruabat ex primordijs insitam a deo naturam. Corpus christi ⁊ petri ambulabant sup aquas: non ꝙ aqua solidaret ad solidū corpus neq3 arte natatoria incedebant: neq3 agilitas assumpta superferebat aquis: neq3 fantasma fuerunt corpa illa/ vt cogitatū est: alioquin falsitatē haberet euāgeliū sanctū: ⁊ falsuz crederet ꝙ carnem veram assumpserit dei verbū. Nam si duo ista corpa inuicem sibi in sua natura cessissent: petrus hesitans neq3 mergi cepisset. Si agilitatem resurrectionis dotem accepissent: etiaz petrus nō fuisset submersioni vicinus. Et si de petro nulla videat oriri cunctatio ꝙ miraculosuz fuerit p eo modico quo ambulauerit supra mare: ⁊ sue infidelitati imputandum ꝙ merserit: de christo nō videt ꝙ sic fecerit ad miraculū dari: cū in eo esset agilitas ex omnipotentia verbi assumpti. Ueruntn̄ fidēter dixerim q̄ miraculose hoc facere voluit adhuc mortalis/ nō ex illa dote glorificati corpis: qm̄ post illam generalē resurrectionē nō dicet miraculū/ sed beatum quicquid fiet in corporibus ex illis dotibus quibus per beatitudinem ipsa corpora dotabuntur: ita vt ipsum beatum esse non sit miraculū: sed beata natura nunq̄ in aliud cōmutanda. Nec in significatiōe erit beatū esse: sed tantū id quod beatū erit: nūc vero miracula in significatiōe sunt: vt aliud oculis/ aliud intellectibus innuāt. Naz post miraculū quinq3 panum cuz compulisset discipulos suos ascēdere in nauiculā et precedere eū trans fretū: et ipse ascendisset in montē solus orare: et tenebre iam facte erant et non venerat ad eos iesus: et nauis erat in medio mari: et ipse solus in terra. Mare autem magno vento flante exurgebat: et nauis portabatur magnis fluctibus. Et videns eos laborantes in remigando: erat enim ventus contrarius eis. Omnis vita hominis quedam ars nautica est: agens quotidie impter misse incertam nauigationē in certissimo pelago: nesciens in quem portum sit ipsa ventura/ pterq̄ in portum turbatum mortis: vbi est constituta domus omni viuēti: q̄ vndiq3 pcellis flantibus quatitur. Peramplius autem ipsa virtutum arx in procelloso pelago cōstituta est/ qua dirigitur iter in celū. Exurgit mare flante vēto: quia oīs inquietudo ex tētatiōibus crebrius in

nimescit. In medio mari apostolica nauis exi-
stit: ad equanimiter tolerãdas tribulationes fi-
des parata cẽseť / inexceptuate recipiẽs si q̃ sunt
aienatãtia mala. Et vt oẽs intueanť ecclesiã nõ
declinare in p̃tẽ: vtriusq; p̃tis si mediũ tenet / ia-
ctať ipsa fluctibus. Ineuitabiliter necessarium
est q̄ agitat ꝓcellis vndosis nauiculaꝫ mare / cũ
ventus irruerit: ⁊ ecclesiam seu quãlibet animã
in veritate quiescere impossibile dixerim: cũ tot
sint auersantia fidem: tot que obsistant propo-
sito cuilibet anime tendẽtis in celum. Iactatur
fluctibus maris pelagorosa ratis: ⁊ ecclesia ter
rore tyrãnoꝝ ꝑsecutione infideliũ / insidijs here
ticoꝝ / improbitate ꝑuerse viuentium indesinen
ter iactata est: anteq̃ deueniat in vltimum por-
tuꝫ. Omnis anima insignita fide suo desyderio
tẽdit in visionem / ⁊ in illam veritatẽ quam credẽ
dam accepit: sed anteq̃ de mundi pelago eruať
varia ⁊ multiplici quatitur valitudine tempesta
tum: vt nũc in seipsa velit aut nolit quod est agẽ
de virtutis: nũc delectetur agere / nũc tabescat:
nunc leticia / nunc tedio agẽda ꝯsumet: nũc he-
sitet / nunc confidit / nunc ꝓperat: nũc quasi de-
speratior torpescit: ⁊ in suis votis aut nõ placi-
tis fere semetipsam deꝑhẽdit. Quid vero inuisi
biliter ab inuisibilibus hostibus patiať / incom
ꝑhensibile ꝑtinus est. Qui nũc in illã arietãt fi-
dẽ: nũc spem: nũc ipsam ventilãt charitatẽ: nũc
ad ima deprimũt: nũc ad alta subtollũt: nũc q̃-
runt qualificare vitijs: nũc ipsas virtutes auer-
tere: ⁊ nõ est quo te versum vbi nõ inuenias tibi
aduersuꝫ. Semꝑ ⁊ vbiq; flat omnis negociatio
nostra: mare sibi aptum est quod sollicitare vẽ-
toꝝ flatibus potest. Proinde labor in remigã-
do: quia ventus contrarius. Id eñ agere niti-
tur omnis intentio demonũ / ne salutis deuenia
mus in portũ: a quo ille nauim ꝓprie volũtatis
velo erecto maioris excellẽtie potiende impleto
velo flante suꝑbie vẽto nunq̃ reuersurus absces
sit. Magnus labor velle suꝑare ventos in aqua
fortitudine remigandi. Non eñ habet nauticũ
edificium stabile fundamentũ: ⁊ ventus in suis
impulsibus non laborat. Latera quidẽ homi-
num in remigando ex labore lassanť. Supera-
banť hi a contrarietate ⁊ nimietate ventoꝝ: ni-
si diuinitus eis fuisset ꝓuisuꝫ. Inuisibiliter ista
fiunt in arte nautica spũali: vbi voluntati bone
velut vẽtus contrarius aduersať ipsa voluptas
⁊ omnis humana felicitas ⁊ diabolica hostili-
tas: ⁊ laborare opus est ad vincendũ. Nõ supe-
ranť vitia / sathan / caro / mundus / mine / terrores /
tormenta / timores / prosperitates / aduersitates /
blandimenta / sine labore hominis vtriusq;. Sꝫ
nec sufficit labor noster adhibitus fiendis: nisi
superna gratia ꝓ nobis confligat ab alto ⁊ assi-
stat laboribus nostris: vt ea q̃ sunt necessaria ꝑ
Io. 15. ficiamus: velut ip̃e christus p̃dixerat: Sine me
nihil potestis facere. Nec abs re ventorũ scili-
cet tentationum excitatio credenda est. Scri-
Iob. 28. ptũ est eñ: Qui facit vẽtis põdus. Põdus ven-
toꝝ vtilitas tribulationũ est: q̃ ita in põdere fiũt

ne supra mensurã grauẽt dorsa ferentiũ. Fide-
lis enim deus q̃ nõ patieť quempiã tẽtari supra 1. Corin. 10
id quod possit: sed facit cũ tentatione ꝓuentum
vt possimus sustinere. Et ipse ꝓducit vẽtos de
thesauris suis. Si de suis occultis venti ꝓdu-
cuntur: nõ ad submergendũ / sed ad ꝓbãdũ hu- Hiere. 10
manas vires impellunt: neq; ad interitũ ⁊ dam-
nationẽ / etiam si eueniant / a deo sinunť aduer-
sitates ⁊ tentationes hominibus euenire: sꝫ ad
ꝓbationẽ virtutũ ⁊ ad examinationẽ virium nõ
straꝝ: vt agnoscamus quid possum⁹ / ne suꝑbia-
mus in nosipsis cõfidentes: ⁊ vt fragilitate co-
gnita inuocemus eum / q̃ potest ꝑ se nõ valenti-
bus ferre iuuamẽ. Si vero aliqui tentationũ aut
cõtrarioꝝ submerguntur altitudine: sibi adiudi
cent: nõ deo suꝑ nos semꝑ cũ ꝓuidentia ⁊ mise
ricordia decernenti: parato extemplo inferre
auxiliũ / si nõ deficiunt animo in agone. Hinc
cũ remigassent stadia vigintiquinq;
aut triginta / circa quartã noctis vigi
liã venit ad eos ambulans supra ma
re: et volebat eos preterire. At illi cũ
viderunt ambulãtem supra mare et
proximũ naui fieri timuerũt: et con-
turbati sunt / dicentes: Quia fantas-
ma ẽ. Et pre timore clamauerunt. Ad
designationem q̄ modicũ ꝯtra ventũ ꝓfecerãt
poniť numerus stadioꝝ: ⁊ apparitio in q̃rta no
ctis vigilia / ostendit eos ꝑ totã noctẽ in labori-
bus extitisse: cũ a sero iactari fluctibus nauicu-
la incepisset: ⁊ si erat in medio mari / plus viginti
quinq; vel triginta stadijs distabat a littore: nisi
large accipiatur mediũ: aut intelligamus retro
uersam nauẽ cõtraria impulsione ventoꝝ. Qua
dripartita noctis vigilia dũ excubať in castris
militaribus / sumpsit exordium: ⁊ huiusmodi nũ
cupationẽ accepit: ⁊ quarta vigilia nõ habet in
successu aliam noctis partẽ / sed auroram ⁊ lumi
nis claritatẽ: diem videlicet quo videnť que cẽ
labantur in nocte. Et nisi nauigatio quadrifor
miter turbata fuisset / nõ aduenisset ille qui pote
rat imperare tempestatibus ⁊ inferre quietem.
Qui nec resuscitauit lazarũ / nisi q̃triduanũ etiã Io. 11
⁊ fetentem. Omne humanũ genus nauigat mũ-
di equore: in quo ventus multiplex nauigio ad-
uersať. Et in prima vigilia / in originali scꝫ mun
do magno labore remigatum est: cũ illa etate ꝓ
deunte omnis caro corruperat viã suam: vt vix Gen. 6.
octo anime saluarentur ab aquis in illa p̃ma ra
te centenarie editionis. In secunda vigilia mul
to labore sudatũ est cõtra ventum celestine su-
perbie: contra ventum prime tyrãnidis p̃meq;
idolatrie: contra ventum seue ꝑsecutionis in pa
tres: in eos q̃ nati fuerant ex illis / qui ob victuꝫ
descenderant in egyptum. In tertia cõtra ven-
tum differentie illegaliũ ad legales: ⁊ cõtra ven
tũ firmate idolatrie in orbe terraꝝ / ꝑ illos prin-
cipes q̃ vndiq; illũ tyrãnica vsurpatione preme
bant. In quarta ꝯtra incertitudinis vẽtum q̃s
mundi conditi seu creati dominus esset: cũ vn⁹
in omni orbe monarcha cerneretur hõ. Et cuꝫ

vētus validus inualuisset: vt homo ꝓ deo ab ho
minibus coleret: in ipsa quarta vigilia saluator
mūdi apparuit: resculpsit ventū: fecit tranqlli-
tatē in his q̄ eū in fidei nauicula susceperūt. Et
mutatis ꝯditiōibus mūdi ex aduētu filij dei: q̄-
dā alia nox ꝯstituta est e regione noui diei ⁊ san
ctificati nobis illucescētis ex incarnatiōe verbi:
cuius vigilie quatuor sunt: in q̄bus contra ma-
gnos impellētes ex aduerso flatus in arduis la-
boribus remigatū est. In p̄ma cōtra ventū cir-
cūcise incredulitatis. In secūda cōtra ventum
idolatrici p̄putij agētis in autoritate terrorē ty
rānice inferētis fidelibus mortē. In tertia con-
tra ventū subtilissime argutiōis heretice praui-
tatis. In quarta vigilia maiori labore remigat
cōtra mūdane atq̄ multiplicate delectatiōis et
sensualitatis ventum: in qua expectat saluator
suo ineffabili modo supra mare appariturus: ⁊
daturus nauicule sue atq̄ in illa remigantibus
sua benignitate tranquillū. Sed quod in appa
ritione ista facta discipulis volebat eos p̄terire
more fingēdi dictuz est: sicut duobus fecit post
resurrectionē/ fingēs se longius ire. Sed illi cla-
mauerunt: videlicet vocibus incertis ⁊ dubijs.
Indistincta ꝓtinus ⁊ dubia vox timorē intrin-
secū demonstrat adesse: quē habebant videntes
ꝓximū naui fieri: ⁊ cogitātes in corde ad inuicē
ꝓferebant: quia fantasma est. Locus/ tēpus/ ne-
gociū/ periculuz/ insolita res/ ignorātia/ timoris
cumulū faciebāt. Sed dictū falsum etiam ad p̄-
sagiū futurorꝫ malorꝫ fuit ꝙ christus eēt fantas-
ma: quē pauloante corpulentū ⁊ palpauerunt et
viderūt de illa multiplicatione panū mādųcare
cū turbis: q̄q̄ hoc euangelicus sermo nō expli-
cet. Attamē sic est ad ostensionē nature hūanita
tis assumpte sine cunctatiōe credendū. Sed q̄r
nesciebant esse christū: illā formā quā de nocte
videbant ancipiti visu tenebris obsidētibus he
misperiū nostrū/ dicebāt esse fantasma: re aūt
vera christus erat. Sic a plerisq̄ hereticorꝫ cre
ditum ⁊ dogmatizatū fuit ꝙ christus esset fan-
tasma: ⁊ ꝙ nō assumpserit verū corpus. Pluri-
mi gētilium ꝓ fantasmate habuerūt omnem sui
vitam: ꝑ eo ꝙ turpiter fuit clausa ꝑ crucem. Et
multorꝫ christianorꝫ improbitas p̄sumpsit ⁊ ad-
huc p̄sumit in fantasiam deducere vitā christi ⁊
celebes mores eius: abhorrens vilitatē/ humili-
tatē detestans: nihilopendēs virginitatē: pau-
pertatē velut rē impertinentē accusans: execrans
abstinentiā: fastidiēs sanctā crucē: ⁊ omne vesti-
gium virtutū ⁊ morū eius velut fantasiā asper-
nans: nō ꝙ in christo ista gesta nō sint: sed non
expedire mortalibus nitētibus ad salutē: postq̄
christus caput omniū nostrū ꝓ nobis omnibus
in se ista suscepit. Sed nō aduertit ista peruersi-
Joan.12 tas alias sententias saluatoris. Qui mihi mini-
Mat.16 strat/ me sequat. Et alibi: Qui vult venire post
me: abneget semetipsum ⁊ tollat crucē suā et se-
Joā.12 quat me. Et q̄ amat animā suā/ ꝑdet eā. Et q̄ nō
Lu.14 renūciauerit oibus q̄ possidet: nō pōt meus es-
se discipulus. Uerūtamē cū tali timore atq̄ fal-
sa opinione discipuli tenerent: Saluator locu-
tus est et dixit eis: Confidite ego sum:
nolite timere. Non patiebat amplius pie-
tas saluatoris: ꝙ discipuli sui in remigādo am-
pli9 laborarent aut illuderent. Loquit eis: vt qui
nō cognouerāt ꝑ figurā/ ꝑ loquelaz agnoscerēt.
Et agit hoc in expientiā rei: ꝙ nox adimit certū
visum: ⁊ notum reddit incognituz. Et notus in
nocte ꝑ vocē cognoscit: q̄ ꝑ speciē ignotus ha-
bebat. Et in mysterio nostre fidei est ꝙ ꝑ ver-
ba notū habemus christuz/ quē in specie nunq̄
ꝯspeximus: q̄r fides ex auditu: auditus aūt ꝑ ver
ba. Dat loquēdi ꝯfidētiam ⁊ loquendo innote-
scit: q̄r ipse est q̄ mare ꝯturbari ꝑmisit: ipse qui
eos ascendere in nauiculā iussit: ipse qui panes
multiplicauit: ipse q̄ pauit: ipse q̄ eos elegit et
discipulos suos fecit: ipse q̄ veram carnē assum
psit/ nō fantasma se hoibus dedit. Loquēdo au
fert timorē/ passionē mētis acerbe turbantē. Cō
fidite nō in vobis/ sed in me. Si ego sum: cur ti-
metis? Nolite timere: ego sum q̄ tradidi vos in
vexationē hāc: vt cognoscatis vestrā fragilita-
tē ⁊ a quo petere debeatis auxiliū: nō diu ꝑmit-
tam si in me nō in vobis eritis ꝯfidentes. Pe-
trus quidē recognoscens vocē dn̄i adhuc hesi-
tans de ꝑsona/ in amore tamē veniendi ad chri-
stum factus/ in seipso expiri petit si christus est:
quē fantasma ante putabat: ⁊ nūc ꝑ vocē seipm
esse insinuat. Proinde respōdens petrus
dixit: Domine si tu es: iube me ad te
venire super aquas. At ille ait: Ueni.
Supra naturā/ sensum/ rationē ⁊ vsum/ signū de
christo petrus exposcit: vt ad eū ꝑueniat nō ve-
ctus nauigio sup aquas. Et magnā iam potesta
tem petrus in christo credebat ꝙ imperio verbi
sui possit sup vndas velut sup solidū ambulare.
Sed maiori miraculo extat tota terra fundata
ab exordio sup aquas. Ueruntamē magno indi
cio futurorꝫ facta est ista petitio potius ⁊ ꝯces-
sa. Nā sicut arca noe figurā gestans ecclesie la-
ta fuit diuino imꝑio sup aquas/ sup omnes mon
tes elatas: sic ecclesia sup aquas ꝑsecutionū tri
bulationū/ heresum ⁊ quarūcūq̄ impugnatio-
num supnatans christo imꝑio ambulauit: nec
inter tot turbines ⁊ reumatum reuolutiōes hu
ius seculi fieri maris/ nisi christo iubente ꝑue-
niet ad ipsum. Et in argumēto ad omnē fideles
animā factū est: vt aliter sup tentationū aquas
ad ipsuz nō veniat p̄terq̄ ipse p̄cepit. Nam [de
nauicula descendēs petrus ambulabat sup aq̄s
vt veniret ad iesuz] Efficax christi verbū: effi-
cax fides petri: vnū in p̄cepto: alterū in effectu.
Reciprocabat p̄ceptū ex ipso: cum ad hoc esset
vt petrus ad se veniret. Et obediētia reciproca
ret in petro/ vt sua vtilitate ꝑueniret ad christū
ad quē nisi sup aquas baptismales aut sangui-
neas in testimoniū fidei effusas: seu sup aquas
mundas spūssancti desup inuise dilapsas: sicut
scriptū est: Effundā sup vos aquā mūdā: ⁊ mun
dabimini ab omnib9 inquinamētis vestris: aut
sup aquas tentationū ⁊ tribulationū: nō ꝑueniet

ad christum. Ambulat ecclesia fidelis: ambulat
anima quelibet deo dedita sup aquas: qm̄ spūs
Ro.5 domini ferebat sup aquas. Et charitas dei dif-
fusa est in cordibus nostris p spm̄sanctū qui da
tus est nobis. Ac p hoc si spiritussanctus dat⁹
Gen.1 est nobis / ꝛ ferebatur sup aquas: ipse idem ergo
est qui nos p̄cepto iesu sup aquas absq; vehicu-
lo vehit / autumatas quidem p omnem modum
in typo q; susceptas: quas aliter q̄ p dei auxiliuz
saluatoris iussu non sit possibile pertransire. Et
Psal.28 vox domini sup aquas: ne subuertāt fideles ho-
minum mentes. Quanq̄ p aquas multas etiam
populi multi intelligantur: inter quos cum va-
rie inhorrescūt / non transit ad portum / nisi sal-
uator ipse coerceat. Et sup aquas dominus vir
Exo.7 tutem ostendit: cum in manu moysi ꝛ aaron cō-
uertit in sanguinem / velut in iusticiam vltionis
ad terrorem egyptiorū: vt transire pmitterēt dei
Exo.14 populum. Necnon ꝛ diuise sunt aque iussu do-
mini: vt eius populus trāsiret illesus: ꝛ reducte
ad submergēdum populum insequentem. Uigi
lanti verbo dictum est: etiam altiori mysterio q̄
p tunc intellexit ille qui dixit: **Domine si tu es: iube me ad te venire sup aquas.**
Qm̄ si christus nobis est dominus auxiliator ꝛ
dux: si nos ipse ad exercendum virtutem ꝛ ad me
ritorū augmentum dispensatiue agitari pmittit in
ipsis aduersis que patimur: non relinquit quin
manum porrigat adiutricē. Sed si sinit nostro
demerito tradi occulto suo / sed iusto iudicio: si-
nit ꝛ periclitari. Qm̄ hoc interest inter electos
ꝛ reprobos intrinsicis aut manifestis agitatos
pcellis: q illi pbantur ꝛ liberantur ad p̄mium:
isti ad supplicium superari sinunt. **Petrus quidem** sic iussu saluatoris in p̄stita fide **ambulans supra mare: vidensq; ventū validum timuit: et cum cepisset mergi dixit: Domine saluum me fac.** Iaz
ipse viderat ventum validum: contra quem cum
ceteris conabatur in remis: quia erat contra-
rius eis. Quid igitur est q nunc in mari ambu-
lans ventum validū vidit? Quia quotiēs quis
nititur in magis ardua ꝛ maiora / vehementius
quatitur atq; impulsu demonum agitat. Nam
nemo ita sentit impetus vitiorū q̄ ille qui eis re
bellare disposuit: nec virtuti aduersantia meli⁹
q̄s agnouit q̄ ille q̄ in eis statuit operari. Arte
homines nauigant mare: non natura. Hic re-
cessit ab arte: nō nature se cōmittēs / sed fidei: vt
plus in illa faceret q̄ in natura vel in arte. Sed
merito ventum timuit validum: cum aliquando
irruens a regione deserti deiecerit domum cō-
uiuij filiorū Iob. Sed etiaz ꝛ demerito timuit in
p̄sentia ꝛ ad iussiuz saluatoris: quia cepit mergi.
Ex defectu quidem fidei timor aduenit. Proin
de ambulauit petrus supra mare in iussu salua-
toris: in defectu ꝟo sue fidei mergebat. In vir-
tute christi supamus tētationes ꝛ vitia: ꝛ in vir-
tutibus opamur. Ex nostro q̄dē defectu subia-
cemus vitijs: ꝛ pcul a virtutibus stamus. Cla-
mat male patiens ꝛ pditioni pximus: de se diffi
sus: de saluatore ɔfisus: **Domine saluū me fac.** Sic ꝛ scriptura docet esse clamādū: Deus Psal.53
in nomine tuo saluū me fac: ꝛ in virtute tua libe
ra me. Et experiētia plurima factū est: q qui cla
mant in veritate ad dominū / liberant: sicut ipse
pollicitus est ꝛ effecit. Hinc Dauid ait: Uoce Psal.3
mea ad dominū clamaui: ꝛ exaudiuit me de mō
te sancto suo. Et alibi: Dominus exaudiet me: Psal.4
cum clamauero ad eū. Et iterū: Et clamauerūt Psal.106
ad dominū filij israel cū tribularent: ꝛ de neces-
sitatibus eorū liberauit eos. Sic liberauit ꝛ pe-
trū. **Et cōtinuo iesus extendēs manū apprehendit eum: et ait illi: Modice fidei quare dubitasti?** Festinat ipse in
auxiliū oppressorū. Nā si nō festinaret / ab initio
existēs homicida ɔfoderet: q̄ nescit malefacien-
do moras innectere. Sed p̄uenit auxiliādo sal-
uator anteq̄ cōpleat suā semp iniquā volūtatē
quā ipse ab iniusto iuste in vexādo cōuenire per
misit: ꝛ manū porrexit ad manū. Man⁹ sua vali
da erat potēs ꝛ extēta: petri aūt infirma: sz in di
uina cum apprehensa fuit roborata manu. In
firma est omnis humana potētia ꝛ deperit / cum
vexatur ꝛ agitatur aduersis: solidat et adiuuat
a diuina manu / cū eius in veritate inuocat auxi
lium. Attamen arguitur de modicitate fidei pe-
trus: qua insistente mergebatur sub vndis. Et
merito arguendus erat: cum non potētia natu-
re / non arte natandi: cuz homines non a natu-
ra vt alia animalia / imo ex arte natent: non sua
virtute / sed tantum saluatoris iussu ꝛ in eius fi-
de de naui psiluisset in mare. Cur deficit in fi-
de in qua se dedit in turbatum fluctibus equor:
si non defecerat ille iubens? Habebat ipse fidē /
sed modicam: ꝛ ex modica ipse dubitauit. Cur
modica de tā magno? Cur dubiū de experto? Cur
titubatio de illo q̄ deficere nescit ei q̄ sibi credē
do nō deficit? Non arguitur petrus q non vti-
tur viribus suis: infirme quidē erant: sed arguit
cum hesitauit in viribus saluatoris. Modica fi
des dubium fecit: dubium timorē adduxit. Ti-
mor impellebat in submersionē: sed spes euz ex
toto non deseruit: ex qua clamauit ad dominuz
vt seruaret ab aquis. Modica fides causa ē de-
lictorū ꝛ criminū. Omne quidem peccatum aut
delictum non tantū ab insita fragilitate pcedit
q̄tum ex defectu virtutū: quas si volumus vber
tim in anima nostra operatur altissimus. Omne Ro.14
quod nō est ex fide / peccatum est. Et ex modica
fide timemus nobis ex mundo: non tn̄ ex infer-
no / nec a sepatione a deo. Ex modica fide negli
gēter ambulamus in via dei: acsi nō esset retri-
butio meritorū. Ubi dubitat ex fide / omnia eua-
nescunt. Liberato a fluctib⁹ petro voluerūt illū
accipe in naui: vt sicut petrū sic liberaret ꝛ ratē.
Ipse autem saluator ascendit in nauem: et cessauit ventus. In quā animaz
christus ascenderit / non possunt tētationes aut
quelibet tēpestates immergere. Secure incedit
q̄ christū vehit in nauicula cordis sui: nec timet
a spiritib⁹ pcellarū nec retrogradit / sed in ante-

riora ꝓcedit:et ideo applicaꝶ ad terminum ad
quē itur. Etem̄ ista nauis in quā christus ascen-
dit statim fluit ad terram qua ibat/scꝫ geneza-
reth. Nec dubiū:quia vehens christū/a christo
vehemētius vehebaꝶ. Omnis anima illū vehēs
vehiꝶ:quo feliciter deueniꝶ in portū. Sed qui in
nauicula erant/venerūt ꝛ adorauerūt eū dicen-
tes: **Uere filius dei es.** Nō habebant q̄d
amplius impenderēt tam gubernatori perito/p̄
terq̄ reuerentiā adorationis:ꝛ confessionem ve
re fidei q̄ esset filius dei. Et hoc est primū atq̄ p̄
cipuū quod a nobis exigit christ⁹:vt eū creda-
mus dei filiū eternū in tempus incarnatū:et ꝑ
adorationē latrie veneremur abiectis idolis et
multiplicatis ꝑ homīes diȷ̈s:q̄m omnes diȷ̈ gē-
tium demonia. Mirum valde q̄ isti hebrei ge-
nere/patria galilei:qui tantū vnum deū ꝓmul-
gatione legis audierant:sicq̄ tenebāt:de trini-
tate sermo nōdum eruperat manifestus:de eter
na generatione scriptura tacebat/silebat ꝛ lin-
gua:quo igiꝶ motu confitenꝶ isti hunc esse filiū
dei. Nondū hanc inauditā a seculo supernā do
ctrinam ex eius ore ꝑceperant. Sed qui p̄stitit
in ambulatione supra mare/in petri liberatiōe/
in venti cessatione signū:p̄stitit et fidei intelle-
ctum. Et quomodo se sic exegit vt homo confi
tereꝶ/sic fecit vt credereꝶ. Aliter nō potuisset es-
se ex ore vera cōfessio/nisi ꝓut erat in corde cre-
dulitas:quā solius dei erat infundere/nō homi
num erat docere. Et pia obseruantia custodia
p̄ceptoꝝ legaliū merebaꝶ in hominibus crede
re dei filiū humanatū. Simplex quidē ꝛ inexce-
ptuata credulitas ꝛ veritate firmata / cū dicūt:
Uere filius dei es. Quam confessionē cū
ab ipso interrogarenꝶ discipuli/quem dicerent
Mat.16 homines esse filiū hominis:petrus ꝓ oībus re-
spōdit q̄ esset vere filius dei. Nec credimus hāc
confessionē adoptione aut imitatione factā:sed
in illa veritate qua filius dei est. Etem̄ in verita
te ista ꝯfessio facta est q̄ ab eterno sit filius dei:
nō aliquo semine filiādi. **Et plus ac magis
intra se stupebant:nō enim intellexe
rant de quinq̄ panibus.** Stupor erat ex
gestis isolitis:nec aderat p̄teritoꝝ memoria q̄d
magnū de quinq̄ panibus ꝛ duobus piscibus
fecerat. **Erat enim cor illoꝝ obcecatū.**
Exagitationū vehementia quas fuerant passi/
nōdum ex toto ad seipsos venere/scꝫ quin stupe
rent ex actis. Tenebaꝶ cor illoꝝ quodā ignorā-
tie velamento ne illū agnoscerent:ꝛ forte machi
namento demonis obcecabaꝶ cor/eo demerito
quo sibi loquenti p̄stanti ꝯfidentiāq̄ nō crede-
bant:nec intellectum/scꝫ memoriā habebāt de
panibus sic miraculose p̄acta die multiplica-
tis. Beneficioꝝ obliuio mereꝶ penam:vt intel-
lectus ad maiora cognoscenda claudaꝶ. **Cūq̄
egressi essent de naui/cōtinuo cogno
uerūt viri loci illius:** ac etiam ipsi discipu-
li:scꝫ cognitiōe solita/nō addita ampliori. Om
nia in pace melius q̄ in turbīe cognoscunꝶ:ꝓ-
pterea nemo mireꝶ/si flātibus ꝓcellis obtundiꝶ

sensus:ac si nesciat quo tendat:aut quo fine tu-
tatio termineꝶ. Cum ictus multiplicanꝶ in bel-
lo/ad militem miles impellit:ꝛ pilis pila minari
nō desinūt:cū signa nō vergunt:cū signum nō
buccinat ad receptū:nō est de pace conquirere
nec scire de fine:sed pugnare vt felix finis ob-
ueniat. Cū ꝟo fuerit cessatū a pugna/tūc agno-
scitur quid perditū/quid adeptū/quid partū in
honore/q̄d in spoliȷ̈s/quid in corpore toleratū/ M
quid illatū in hoste. Semꝑ sum⁹ in turbato na-
uigio:sed cū interdū quietis deueniꝶ in portum
ꝓpelliꝶ ignorantia/ꝛ prestaꝶ rei noticia melior.
Uiri q̄dem regionis illius cognoscentes ex ꝑ-
sona ꝛ ex virtute iesum:nō tamē q̄ verus deus
esset. Ex fide cōcepta ꝑcutiꝶ:et tūc per vni-
**uersam regionē illam ceperūt in gra-
batis eos qui se male habebāt circū-
ferre:vbi audiebant eū esse.** Ubiq̄ do
sed ꝑsonā hominis ex sanctitate venerabantur.
**Et quocūq̄ introibat vicos vel in vil
las aut ciuitates:in plateis ponebāt
infirmos:et deprecabantur eum/vt
vel fimbriā vestimēti eius tangerēt:
et quotquot eū tangebant/ salui fie-
bant.** Ista expositio infirmorū in diuersitate
locoꝝ sicut introibat iesus /magnū fidelibus p̄-
stitit documentū:vt ibi occurramus sibi ꝓ sa-
nandis infirmitatibus nostris/vbi se offert cū
subuentionibus suis. Nec em̄ eū p̄uenire pos-
sumus nostra virtute:nisi primo ipse ꝑ gratiam
suā p̄ueniat. Ipse p̄ingrediꝶ vicos nostros/vil-
las ꝛ ciuitates:vicinitatē ꝛ rusticitatē ꝛ ciuilita-
tē quā cū virtutibus ꝛ ceteris ꝛ ꝓximis nostris
habemus agnoscit. Et nos detegamus dolo-
ra inuisibiliū infirmitatū/q̄uis agnoscat:po-
nentes infirmos animos in plateis:in illa lati-
tudine veritatis ꝛ iusticie q̄bus sanari possumus.
Est ꝛ adhuc christus ꝑ sua mēbra ingrediens
in omnibus locis ad nos:ꝛ in sacramentis eum
habem⁹ vbilibet:saltem humiliter requiraꝶ ad
fimbriā cōtingendā. Fimbria vestimēti iesu q̄
est extremior terreq̄ vicinior:ornatū ad vesti-
mentū faciens:illū videlicet ex arte/nō ex natu-
ra inuentū:q̄uis ex naturalibus rebus addita
peritia humani ingeniȷ̈ artificiose agentis fiant
plurima ornamēta. Bonus ornatus erat natu-
ra filius dei ꝓ hominibus factus homo:sed hoc
abscondebaꝶ a nobis:sed arte quadā innotuit:
vt homo ostēdit innocētie ornamentū ꝛ irrepre-
hēsibilis vite:ꝛ nihil hn̄s aut agēs impꝰtinēs:sꝫ
quod erat de regulatiōe virtutū/in morib⁹ ce-
lestib⁹ cū homib⁹ viuēs ꝛ degēs. Hec fimbria
erat aurea Sic ꝛ spōsa sibi assistēs ornāda erat:ꝛ
oēs aīe dei filie facte ꝑ gratiā:q̄m oīs gloria eius
filie regis ab int⁹ in fimbriȷ̈s aureis/scꝫ sapiētia
ꝛ charitate rubricatis. Que p̄missis p̄cib⁹ tāgē-
da est:nō ausu temerario ꝯtingēda. Orōnibus
oportet p̄uenire dona virtutū:q̄b⁹ languores ꝛ
infirmitates nr̄e sananꝶ. Quotquot tangebant
fimbriā/sanabanꝶ. Quotquot tāgim⁹ artificio-
sum christi ornamentū/quod arte est a spōso

editū: q̄ oīm est artifex: quod christ⁹ gessit in ter
ris: fide/mēte/ope p̄seuerantes vsq̄ in finē: salui
erimus. Fimbria ista vt p̄seuerantiā sonat: or-
namentū est virtutū inuisibiliū ⁊ visibiliū atq̄ ir
reprehensibiliū actionū: qm̄ ipsa fimbria pone-
bat in fine cuiuslibet vestimēti: cui erat addēda
in designationē p̄seuerātie in ornamēto morꝫ: q̄
Mat. 10. sola inter virtutes nanciscit̄ p̄miū. Qm̄ nō q̄ in
ceperit: sed q̄ p̄seuerauerit/hic saluus erit. Ipsa
est q̄ sola ex agonibus reportat brauium ⁊ coro
nā. Ipsa est omniū virtutū ⁊ bonorꝫ vltimū or
namētū: quod quicūq̄ tetigerint/salui fiēt. Fru
stra sudatū est in actione virtutū/si nō aderit vl'
si aberit laus finis. Et si aliq̄n ad agenda bona
intercapedo fiat: aut a bono auersus ad mala
q̄s cōuersus existat: redeundū ilico ad intermis
sam virtutē: ⁊ ad resartiendū intercapedatū tē-
pus: vt optimus finis adueniat: ⁊ sit tactus fim
brie quod p̄missa salute obtēta claudat̄ cuiusli
bet vltimus dies. Sed si tangentes illam chri-
sti fimbriā seu vestimentū/salui fiebant a quacū
q̄ infirmitate detinebant̄: cōfidamus ⁊ nos qui
excellentius a vestimentis ⁊ fimbria quid habe
mus: verꝫ christi corp⁹: quod manu pure synce-
req̄ fidei ⁊ moralis quotidie pc ssum⁹ nō corpo
rū/sed aīarꝫ cōtingere ad salutē. Et nemini volē
ti denegat̄/q̄ gratiā in veritate querit/q̄n possit
habere. Etiā manuductione se offert sanis p̄gē
tibus ad edes/in q̄bus sacramētaliter agitur: et
ad infirmos ⁊ inualidos per manus sacerdota
les benigne defert̄: vt non solū ad ip̄m infirmi/
sed ip̄m ad infirmos accedat: nullus rogamini
bus tantū q̄ p̄prijs opportunis.

¶ Libri quinti de miraculis saluatoris finis.

¶ Liber sextus de parabolis saluatoris. Quid sit parabola declarat p̄logus iste.

Parabola fa
cilē bolū parat ori ⁊ intelli-
gentie nostre mētis: vt sub
similitudine intelligat̄/q̄ p̄
pere tardus nō agnosceret
intellectus. Est etiā parabola cōparatiua simili-
tudo/siue negocij ad negociū/siue p̄sone ad p̄so
nam/aut status ad statū: q̄ in designationē alte-
rius rei q̄ litera sonet/dicta cognoscit̄: vt inten
tionē dicentis p̄nunciet: etiā si s̄m literā quod
refert gestū nō inuenit̄: cū in multis parabolis
ad sensum res gesta fuerit/sicq̄ credat̄: in mul-
tis ꝟo quod narrat̄ verbis/aut scribit̄ literis/
res ad sensum gesta nō fuerit: ac p̄ hoc menda-
cijs nō causabit̄ dicēs: si sub similitudine aliquā
veritatē expressit/monuit/aut terruit/aut auer-
tit a malo. Et cū nos oporteat litere inspicere ve
ritatē ⁊ intentionē dicentis subalternatiue: om
nis lector quod legit intelliget: vt litere verita
tez intentioni supponat dicentis/non intentio-
nem literis exaratis. Nam omnis litere ꝟitas
est illud quod author p̄nunciare intendit: siue
sub similitudine/siue sub proprietate loquendi:
siue parabolice/siue per expressionē/siue p̄ exem
pla/siue p̄ rationē. Habet omnis aliquid dicere
tentans/literas/similitudines/p̄prietates/para
bolas/enigmata in obsequiū ⁊ fingendi authō
ritatē: dūmodo quod fingit̄/trahat̄ in aliquā ve
ritatē: seu in morū vtilitatē indubitanter dedu-
cat̄. Necnō ⁊ parabola sepissime parat vela: vt
quod dicit̄ nō faciliter/sed cū difficultate lector
intelligat. Antiquorꝫ ꝟo sequentes sententiam
maxime grecorꝫ: in quorꝫ lingua tria scripta sūt
euāgelia: quartū ꝟo prius in illā fuit q̄ in n̄ram
translatū: deinde in nostrā de greca lingua qua
tuor euāgelia sunt translata: ordine dicēdi alio
parabolā intelligere declaramus. Nā para gre
co eloquio/nostro p̄pe seu iuxta intelligit̄: bole
aūt in greco/in latino sententiā sonat. Erit er-
go parabola quod non proprie/sed prope ap-
propinquabit illi sententie quā author intendit
educere: seu quod intēdit includere in audiētiū
corda siue legentiū. Erit etiaz ex hoc parabola
sentētie testimoniū: velut si quispiam quempiaz
mechanicā artē docēs verbotenus/aut figuras
geometrice artis: cuz ille qui docet̄/p̄ tarditate
intellectus non pcipit: exēplificat manu quod
verbo tradebat. Nam sicut artes cōtubernant
solum in anima/nō in sensibilibus aut sensib⁹:
sed in his solū sunt artificiales effectus quas se
pe oportet tradere per similitudines/que subie-
cte sunt sensibus: sic altissime veritates ⁊ inten-
tiones docentiū atq̄ dicentiū in animabus ho
minū sunt/nō in parabolis aut similitudinib⁹:
q̄uis p̄ similitudines atq̄ parabolas innotesce
re oporteat intellectibus rudibus: aut velare
indignis vt nō intelligant: seu occultare p̄ tem
pore sepe iustis: vt semetipsos cū labore in itel-
ligendo exerceant: ⁊ intellectus noster in scptu-
ra diuina non solū manifestis/sed etiā pascatur
obscuris. Proinde non absq̄ magno mysterio
dn̄s ⁊ saluator noster locutus est in parabolis:
quas p̄ omnia ad plenū disserere fit difficile: cū
multa intentioni dicentis atq̄ legentis/necnō
⁊ rebus dicendis seruiant cōglobatim/que sin-
gillatim omnino nō seruiant: velut ad imaginē
faciendā preparati colores: quorꝫ neuter habet
futurā imaginē/⁊ ante p̄ductionem in imagine
nihil significant: q̄uis q̄libet representat seip̄m:
cum ꝟo ex eis fuerit imago pictoris authorita-
te deducta: nō ad colores singillatim/sed cōglo
batim ad imaginē habet̄ aspectus. Sicq̄ in pa-
rabolis ⁊ in quibuscūq̄ locutionibus figuratis
nō expedit omnia cōsyderare p̄ singula: sed t̄m
quod ex rerꝫ narratione cōcludit̄: alioquin aut ī
difficultatē incideremus omnimodā disseren-
di: aut in impertinentē expositionē penitus la-
beremur. Multa enī in scriptura diuina consi-
gnificant mysteria siue mores dū symbolū faci-
unt: nūq̄ ꝟo significant singillatim: q̄uis ⁊ alia
multa reperiant̄ in scriptura diuina q̄ cōsignāt
atq̄ signant: quorꝫ exempla ponere generat pli-

xitatem: ⁊ maxime ab eo quod sumpsimꝰ tractā
dum auertit. Omnes nāq̧ artes aliq̄d puncta-
le habent quo artifices agenda ꝑficiunt: quod
punctale instrumentū multis fulcitur apposi-
tis: vt cū illo artifex opereť. Nam terebelli acu-
men solū penetrat: sed illo acumine dum pene-
trat nō teneť: aliq̄d aūt habet annexū/quo dum
ꝑforat teneať. Vox est cuiꝰ instrumēta sunt plu
ra: nullū tamē ꝑ se solū vocē valet emittere. Cuz
aūt vox insonuerit/eiꝰ significatio tm̄ apprehen
diť: instrumēta loquunť. Proinde in huiusmo-
di locutionibꝰ parabolicis/ q̄d ex eis ꝑcipiatur
aut concludať est maxime aduertendū. Sed qꝛ
parabolā esse q̄ndā similitudinē dixi: ꝓfecto si-
militudinē parabole supposui: quaꝝ differentiā
ad clariorē intelligentiā oportet inspicere: quo-
niā similitudo dici pōt inter rōnabilia solum ⁊
eoꝝ actus: inter sensibilia ⁊ eoꝝ effectus: iter rō
nabiles actus ⁊ irrationabiles: cū actus creatu
re rōnalis in bono vel in malo similitudinē ha-
beat ad actum creature irrationalis: inter ratio
nabiles actus ⁊ actus reꝝ insensibiliū: cū aliq̄d
luci/soli/stelle/lapidi/aut huiusmodi cōparatur.
Parabola v̄o in euangelio nunq̄ sumpta est:
nisi rōnalis ꝑsone ad rōnalem ꝑsonam: seu rati
onalis negocij ad rationale negociū. Itaq̧ hic
parabolas solū/alibi similitudines saluatoris
ipso adiuuante tractabimus: perparum in eis
mysteria ⁊ allegoricos sensus/mores v̄o ꝑam-
plius indagantes.

¶ De parabola orandi et impetrandi: secundum Marcum et Lucam. Capitulum I

AT quidē
ꝑma parabola domi-
ni saluatoris de peti-
tione seu oratione fu
it: in qua ostendit de-
bitam orandi pertina
ciam ⁊ fiduciā impe-
trandi. Cū eni docuis
set orationē septenarie/imo vniuersalis petiti-
onis: huiuscemodi parabolam statim adiecit:
Lu. 11. Quis vestrū habebit amicum et ibit
ad illuz media nocte/et dicet illi: ami
ce cōmoda mihi tres panes: quoniā
amicus meus venit ad me de via/ et
nō habeo quod ponam ante illū. Qui
oībus creaturis rōnabilibꝰ ex virtute ⁊ ex natu-
ra inuisibili amicať/nisi ꝓpria culpa impediat:
velut amicū ab amico necessitate vrgente roga
ri se ordinat/dicēs: Quis vestrum habebit ami
cū? Amicꝰ est q̄ amicū habet: ⁊ habitus amicať
amicus. Et solitū est hoībꝰ ⁊ cōsuetudo non no
ua/q̄ hō amicū habet vnuz ⁊ reliquū: vt ex vno
alteri seruiat. Et opportunitate agiť: vt iterdū
ꝓ se/interdū ꝓ amico ꝑmať amicus: vnde cogiť
subuētiōis captare cōpēdia. Ecce q̄ suo miro ⁊
ineffabili mō creaturis rōnabilibꝰ ꝓueniendo
deꝰ faciꝰ est amicꝰ. Igiť repēdēdo velimꝰ esse fi
di amici eiꝰ: velut ei a quo vtriusq̧ vite necessa-
ria poterimꝰ emolumēta sortiri: necnō nr̄is ꝓ-
uidere amicis/quos denegare nō possumꝰ: q̄ ad
nos nocte veniūt/⁊ de via lassi labore casso refi
ci petūt: q̄bꝰ q̄d anteponamꝰ/nisi amicus oībꝰ
sufficiēs deus nobis dederit/nō habemꝰ. Pre
mit enim oēs iusta necessitas: vt nec nobis nec
alijs simꝰ sufficientes tꝑe opportuno. Ac ꝑ hoc
velut nos ad petēdū exagitās parabolaz ponit. Sap
Quis vr̄m hēbit amicū: vt sicut iter amicos tpa
les ꝑagiť: sic iter deū ⁊ hoīes fiat: q̄ sicut amicꝰ
amicū vrgēte necessitate sollicitat/sic ⁊ nos deū
mō ineffabili amicantē. Causa nō modica nos
cōpellit: vt ꝓ amico minore sufficiētē atq̧ maio
rē req̄ramꝰ amicū oīm veꝝ deū. Amicus nr̄ mi-
nor ē ipsiꝰ animi appetitꝰ/seu nō fultꝰ aspectꝰ: q̄
ꝑ noctē secl'i lassus de via: qꝛ secutꝰ ē deuia ꝓpe
volūtatis atq̧ directiōis: nō satiatꝰ volitis: nō
refectꝰ obtētis/ad animi ianuā atq̧ rōnē ꝯuer-
tiť: q̄rēs vn̄ q̄etꝰ fiat/⁊ vn̄ satieť. Sed cū animꝰ
inops sit ⁊ egenꝰ: deū adeat/⁊ ipetret q̄d appo-
nat. Venit ip̄e affectꝰ de huiꝰ secl'i via: in q̄ erra
nit: i q̄ se credebat aliq̄d sufficiētie habituꝝ. Ve-
nit devia: nō de illa q̄ christꝰ ē: direxisset eñi i sup
na fluēta/⁊ i locū pastꝰ eterni/⁊ i q̄etē imꝑturba
bilē. Venit devia q̄ tēdebat ad īferos/nisi retro
uertisset. Venit de via iniq̄tatis atq̧ ꝑditionis
velut cū pctōr v̄a pn̄ia ductꝰ reuertiť ad iudiciū
rōnis: ⁊ oīno male se fecisse cognoscēs: rerū la-
bētiū exptꝰ defectū/pctōꝝ abhorrēs volutabrū:
satietatē v̄tutū ⁊ glr̄ie refectionē inq̄rit. De hac
via silr̄ ⁊ defectu legiť i sapiā q̄ ititulať salomo-
nis. Ergo errauimus a via v̄itatis: ⁊ iusticie lu- Eccl.
mē nō illuxit nobis: ⁊ sol itelligētie nō est ortus
nobis. Qui errāt a via v̄itatis/falsitatis viā ne-
cessario sūt ingressi. Nūq̄ nisi ꝑ falsū errať a ve
ro. Errať aūt a v̄o ꝑ falsā intelligētiā. Et hoīm
appetitꝰ exorbitat: cū q̄etē i q̄etis/pacē i bellis/
satietatē i vacuis/refectiōnē i defecturis/stabi-
litatē i ꝑfūctorijs hr̄e se credit. In q̄ via lumē iu
sticie nō refulget: cuiꝰ esuries atq̧ sitis saluato-
re oīm asserēte/saturitatē obtinet in sup̄nis. Ait
em̄: Bt̄i q̄ esuriūt ⁊ sitiūt iusticiā: qm̄ ipsi satura
būť. Lassati sumꝰ i via iniq̄tatis ⁊ ꝑditiōis: am-
bulauimus vias difficiles: viā aūt dn̄i ignorauī
mus. Vide viā de q̄ venit amicus/scꝫ nr̄i animi Se
appetitꝰ. Vide vbi lassatꝰ ē: sꝫ ꝯuersus est cū eū Job
dei spina ꝯfixit. Dicebat ei dauid i forma hoīs La
penitētis: Cōuersus sū in erūna mea dū cōfigiť
spīa. Via iniq̄tatis via ē delictoꝝ: cū ꝑ ipsaz diui
na iussa iplere ꝯtēnimꝰ: q̄ ꝑ iusticiā exeq̄ debere
mus. Via ꝑditiōis via ē inferoꝝ: cū q̄s pctā seq̄ť
in p̄nti ledētia/⁊ autorē i fine ꝑdētia. In his vijs
lassať animi appetitꝰ: cū nulla sit q̄es diuina iussa
spernētibꝰ. Recesserūt em̄ a deo: q̄ solꝰ hoībus
pōt dare q̄etē. Et cū labore patratoꝝ scelerꝝ etiā Psal.
tendiť ad infernū. Et sꝑ famē patiť/ q̄ peragrat
viā nequā. Nō sūt in illa refectiōi apta hospitia:
sed defectui. Ambulāt pctōres vias difficiles:
qm̄ ad multoꝝ maloꝝ effectꝰ nō facile ꝑueniūt.

Et oia laborāt in patratiōe maloꝝ: qm̄ instrumēta nature/virtutū ꝛ gratie ad actiōes improprias sunt ꝯuersa: in actionib⁹ ꝟo ꝓprijs quas oipotēs īdidit/ nō vtiqꝫ laborant. Nihil difficile deus imposuit create nature. Uias ꝟo ꝛ difficiles actiones homo peccando pegit. Uiam aūt dn̄i ignorat q̄ infami gradiṫ via: seu q̄ christum intelligere neglexit. Adhuc inspiciamus intentius viam de qua venit amicus hominū: scꝫ lassatus affectus. Quid inq̇t sapientia/nobis ꝓfuit supbia? quid diuitiaꝝ iactātia contulit nobis/ dum scꝫ per viam seculi ꝛ iniq̇tatis ꝛ ꝑditionis incederemus? Ipsamet oibus plena sententijs/ rationibus ꝛ exemplis/ ꝓprie sue inq̇sitioni respondet. Transierūt omnia illa tanq̄ vmbra/ et tanq̄ nuncius ꝑcurrens: ꝛ tanq̄ nauis q̄ ptrāsit fluctuantē aquā: cuius cū ptransierit nō est vestigium inuenire/neqꝫ semitā carine illi⁹ in fluctibus. Aut tanq̄ auis q̄ transuolat in aere: nullꝫ inueniṫ argumentū itineris illius: sed tm̄ sonitus alaꝝ verberans leuem ventū: ꝛ scindēs per vim itineris aerem cōmotis alis transuolauit: ꝛ post hec nullū inueniṫ signum itineris illius. Aut tanq̄ sagitte emisse in locū destinatū/ diuisus aer cōtinuo in se reclusus est: vt ignoraṫ trāsitus illius. Sic ꝛ nos nati cōtinuo desinim⁹ eē: ꝛ virtutis signū nullū valuimus ostēdere: in malignitate aūt nostra cōsumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hi q̄ peccauerūt. Ecce q̄ varijs similitudinibus via seculi cōparatur. Ecce q̄ incertis successibus affectus noster in eis ꝑambulat. Bene sibi cauit q̄ resiliuit/q̄ retrocessit: ꝛ q̄ nō stetit in illa/beatus. Bene sibi ꝓuidit in posteꝝ/q̄ reuersus est ad animū suū. Naꝫ via peccatoꝝ cōplātata lapidibus diciṫ. Proinde amicus animus ad quē venit de via affect⁹ amicus/famelicus atqꝫ lassatus: surgat ea hora qua venit: ꝛ vadat ad omnipotentē deū: q̄ oibus iure volentibus est amicus. Et tres panes ab eo sibi dari petat: quos ante appetitū de via lassꝫ venientē apponat. Nocte venit amicus minor: nocte maiorē adiuit. In nocte quippe sum⁹/q̄diu in mūdo versamur: in nocte peccati: in nocte ignorantie: in nocte humane miserie: in nocte delectationis tenebrose. Nox a nocēdo suū triliterium nomen accepit. Hec oia suis modulis nocēt. Deus aūt tenebras appellauit noctē: ꝛ ossa Iob nocte ꝑforabanṫ dolorib⁹: ꝛ in nocte nō inueniebaṫ req̇sit⁹ sponsus. Multa sunt in scriptura sacra nocturna mysteria bona vel mala: in q̇bus virtutes ꝛ vitia designanṫ. Sed singularis est nox/ꝛ interpretatiuū bonum habet: qua venit amicus ꝛ ad eū veniṫ amicū. Nox ista patientia est: ꝛ a seculo/ in seculo fieri tenebrosum: vt velit seculo displicere: vt possit christo beneplacere: ꝛ velit noceri a seculo/vt inueṫ a christo. Hec enim nox sicut dies illuminabiṫ: qꝛ sicut tenebre ei⁹/sic ꝛ lumē ei⁹. Hec nox vertitur in diē: ꝛ post eius tenebras lux in spe firma cōsurgit. Hec nox matutinū habet leticie/cum in illa deuius affectus ꝑ deuia de via venit ad animū: animus ꝟo vt tres postulet panes accedit ad deum. Profecto tres expetiti panes amico anteponēdi mysteriū trinitatis insinuant creatricis: ꝛ eius que in appropriatis sibi suo modo respondent. Potētia/sapiētia ꝛ volūtas bene agendi/postulandi sunt ab amico supno: vt anteponanṫ amico q̄ de vmbrosa via reuertiṫ malis laboribus hebetatus. Uirtutes viuifice animā mortuā reuiuiscere facientes/tres solummodo sunt: quas theologicas greco ꝛ vsitato eloquio appellamus: q̄ nunq̄ habenṫ humanitus/sed diuinitus cōferunṫ: quas postulare necessitas cogit/ꝛ in mēsam inuisibili anteponere affectui: vt oino sibi pre ceteris sint in voto: in q̇bus lassitudo cedit supueniēti virtuti: ꝛ aboleṫ fames/cū in mēsa cordis astiterint: ꝛ quiesciṫ in solidis/vbi ꝑrupte labebaṫ in labentibus: sistiturqꝫ in bono/vbi ad malum incursantiū demonū impellebat incursus. Sed cum postulat dicit: **Amice/commoda mihi tres panes**. Uide q̄ solerti verbo ꝛ cauto christ⁹ hāc parabolā posuit. Dicit eñ: cōmoda. Liberam ꝛ inexceptuatā largitionē petere non videṫ: sed sub restitutiōe tacita cōmodati: nā in cōmodato rei dominiū nō trāsferṫ: sed repetitur ex integro: ꝛ sepe restituiṫ cū annexo. Sub hac pollicitatione accipit ille qui petit. Restituere siq̇dem oportet ex integro ea q̄ a creatore cōmodatim accepimus: atqꝫ lucrari cū eis/vt aliq̇d superaddamus: ne simus in causa cū iustus exactor ratiōnē ꝛ rem cōcessam exacturus aduenerit. Reprobatū atqꝫ multatū in subinferendis parabolis inueniemus eum q̄ acceptū talentū abscondit in terra: seu inuoluit sudario cū ipso negociari despiciens. Proinde rationalis animus cū accōmodatione postulat: vnde subueniat affectui ꝑ deuia dissoluto/ de via ꝑdita reuertenti. Nam ad nihilū valet animus/ nisi resipiscat a malis: ꝛ ad ipsum reuertaṫ affectus: q̄ etiaꝫ pro nihilo sibi est nisi ꝓ ipso ea postulando que cognouit vtilia rōnalis animus ad dn̄m interpellet. Causam ꝟo cōmodationis ꝛ sue petitionis allegat/dicens: **Quoniaꝫ amicus meus venit ad me de via**. Cum amicus requisiuit amicū/nomē possessiuū nō adiecit: sꝫ ꝓ amico nempe subnexit: vt vel certitudine fidei credamus ipsum ex se omnibus amicari: ꝓpterea nō oportet adijcere sonās meū: aut quia incertum omnino factū est vtrum in suam amicitiā eos receperit/q̄ ꝑ huius vite momenta decurrunt: ꝛ nunc amicitiā dei amicitia mundi/nunc amicitiā mundi mutant amicitia dei: quoꝝ affectus adhuc mūdanis ardoribus estuat: necduꝫ reuixit vita virtutū: nec alicui ꝑfecte in hac vita inclaruit vtrū sit dignus odio vel amore: q̄uis magis euitat malos odio fieri q̄ bonos dei amore teneri. Sed de amico alio cū loquereṫ/adiecit q̄ meus: quandā certitudinē exprimēs q̄ amici sunt animus ꝛ affectus. Sed veniebat de via: qꝛ nō semꝑ affectus sequiṫ animi rōnem: sꝫ ꝑ deuia sepe vagaṫ: aut viā eligit q̄ sibi recta vi-

Margin notes: Sap.5. — Eccl.21. — Gen.1. — Job.30. — Cant.3. — Psal.138. — Mat.25 — Lu.19

det: cuiꝰ finis penetrat ad infernũ. Allegat isufficiẽtiã ꝓ causa sufficiente ꝗ exaudiri mereat, cũ dicit: **Et nõ habeo quod ponã ante illum.** In nulla creatura fuit aliqñ inuentũ, aut inuenit in secta seculoꝝ: vt ante affectũ sui ex semetipsa possideat quod apponat. Utinã oĩbꝰ esset nota imꝑfectio in hoibus latẽs: ꝑfecto aut oĩno tabescerẽt: aut viã extollẽtie ignorarẽt. Nemo sibi deus est, aut largitor bonoꝝ. Sub vno curuari oportet q̃ oĩbꝰ iure ꝑest: ⁊ ab ipso cũcta deposcere q̃ creauit digitis suis. Calculat aliena numismata: q̃ quod nõ habet, habere se credit. Sed ne anima ocyus nõ audita desisteret a petendo: petentem opportune importunum fieri predocuit, dicẽs: **Et ille deintus respõdens dicat: Noli mihi molestus esse qꝛ ostium clausum est: et pueri mecũ sunt in cubili: non possum surgere et dare tibi. Et ille si ꝑseuerauerit pulsans, dico vobis si nõ dabit surgẽs, eo ꝙ amicus eius sit: ꝓpter improbitatẽ tñ eius surget, et dabit illi quot habet necessarios.** Hec oĩa si singula creatori voluerimꝰ applicare: aut dicemꝰ aliq̃d impertinẽs, aut ꝓlixitati operã dabimus quã vitamus. Sed melius est importunitatẽ petẽdi quã hic saluator concludit elicere, ꝙ ausu temerario singula velle tractare: cũ solũ parabola id intẽdat: vt sicut amicus opportunus remedio, si nõ aliter importune pulsat ad ostiũ amici: ꝙ si non ꝓpter amicitiã, saltẽ ꝓpter importunitatẽ quod petit obtineat. Sic animꝰ noster quẽ tãta necessitas afficit, ꝑseueranter pulset ad ianuã dei nostri nos inuitantis amici: vt quod amicitia nr̃a iure nõ obtinet, nobis sua benignitate ꝓ nostra importunitate donet: quãuis respõsiõe itranea occultã dei rõnem, ⁊ interdũ intꝰ in aĩo nostro clarescentẽ nõ incõgrue ꝑpendamꝰ: qꝛ nõ deforis, sed deintus rõnali mẽti rñdet altissimꝰ. Recusatio molestie nostrã indignitatẽ insinuat: nã q̃ aliq̃ dignitate clarescũt, sepe molestari refugiunt ab indignis. Clausum ostiũ firmatã pandit iusticiã. In secũ cubãtibꝰ pueris intelligere possumus inocentiã custoditã: quã ꝑ ceteris virtutibꝰ creator asciscit: ⁊ obnixius diligit in hoibꝰ quos creauit: hec sic dẽ semꝑ cũ dño requiescit. Impotẽtia ꝟo surgẽdi nõ applicabit creatori: sꝫ ĩ petẽtẽ penitꝰ iflectat, cũ nemo mereri possit vnde audiat. Sꝫ si ꝑseuerãtia iportuna oratiõibus, gemitibꝰ, singultibus ⁊ lachrymis, iustisq̃ opibꝰ, amore vehemẽti, timore ꝓfundo pulsauerit ante ostiũ: defirmabit iusticia: quia in misericordiã cõuertet. Et surget q̃ nemini nisi male ĩ pctõ iacẽtibꝰ iacet: ⁊ dabit quod nobis nouerit necessariũ ⁊ expediẽs: nõ amicitie nostre merito, sed suo ineffabili dono. Sed nec repugnat alicui veritati ex his huiusmodi capere intellectũ vt velut amicus ꝓ amico defecto ad aliũ aliq̃d petat amicũ: vt velut mediator intercedẽdo subueniat: sic christꝰ amicũ habẽs genus humanũ de via laboriosa venientẽ: cuiꝰ assumpsit ipse ꝑfecto naturã, amicatꝰ ad eã: ⁊ deũ patrẽ amicũ similr tenens: cui ex iure diuinitatis ꝑ oĩa manet eq̃lis: ꝓ nobis oĩbꝰ de via seculi veniẽtibꝰ intercedit: ⁊ importunitate q̃dã cũ eũ in cruce lachrymis ⁊ clamore valido ꝓpulsauit: pulsando fregit ostiũ iusticie, quod in nr̃a facie claudebatur: exauditꝰ est ad nostrã vtilitatẽ ꝓ sua reuerẽtia. Esa.

Et nõ solũ tres panes, sed oĩa nobis ad vitam eternã necessaria reportauit: ⁊ aiabꝰ de via seculi veniẽtibus velut male fatigatis apposuit. Fiduciã ꝟo impetrandi ꝯtinuo saluator sine interpolatione annexit: cũ ad petendũ suos auditores ꝑ̃sentes ⁊ posteros imꝑatiuo ꝟbo ꝑmonuit subinferẽs bonitatẽ paternã: q̃ bona dare oĩbꝰ cuncta nouit. Ait eñ: **Et ego dico vobis. Petite et dabitur vobis: querite et inuenietis: pulsate et aperietur vobis. Oĩs qui petit, accipit: qui querit, inuenit: et pulsanti apietur.** Tria sunt mala q̃ cõiter patimur: aut bona q̃bꝰ oĩno caremꝰ: q̃ deus sua bonitate vellet remouere, bonaq̃ cõferre: si nr̃a sollicitudo subueniat. Patimur inopiã diuinoꝝ charismatũ, grẽ similr ⁊ virtutũ. Patimur q̃ñq̃ vincibilẽ aut inuincibilẽ ignorãtiã: quã remouere nemo põt, nisi q̃ oẽm habet plenitudinẽ ptãtis. Ad ipm ergo oportet ꝙ dirigat petitio: vt hec bñficia quoꝝ inopiã patimur conferant. Est igit christiana petitio nõ habitoꝝ solũ expedientiũ in salutẽ. Aliaꝝ ꝟo reꝝ petitio hũana, nõ christiana censet: ad eũ facta q̃ omnibus bonis exuberat: sed multi desides q̃ possẽt suꝑaddendo inuenire vtilia nõ inq̃runt. Inq̃sitio christiana est solũ illa q̃rere studio sue mẽtis ⁊ inq̃sitione sagaci: q̃ vtilia sunt spũi nr̃o in eternũ victuro: non corꝑi ꝯtinuo morituro. Exclusi nr̃o pctõ merẽte a veris gaudijs ⁊ eternis: et velut adã exulamus a paradiso: ⁊ iusticia dei nr̃is exigẽtibꝰ meritis ostia suꝑne ciuitatis vectibꝰ firmissimis repagulauit. Proinde saluator ad petendũ, querẽdũ ⁊ pulsandum suos auditores inanimat, dicẽs: Petite, q̃rite atq̃ pulsate: vt petẽs accipiat, querens inueniat, ⁊ pulsans intromittat. Posset eñ deus oĩa ista sine actiõe nr̃a ꝯferre: sed oportet seruari verã iusticiã: qꝛ desidiosis animis negant: ⁊ rõnabilr actuosis expediẽtia ꝯcedunt. Petit igit q̃ nõ habet: q̃rit q̃ ꝑdidit, aut inuenire q̃ ante nõ nouit: pulsat q̃ foris exclusus est: aut q̃ petit vbi nũq̃ fuit includi. Sed scriptura sacra hoꝝ actũ modũq̃ determinat: vt in his penitꝰ nõ errent: nec hmõi actiões casso labore frustrent. Nam ⁊ Job hoc affectabat: vt sua petitio vsq̃ ad ꝯspectũ dñi ꝑueniret: quã tũc ꝑuenire credidisset, si reportasset expertũ: dicebat eñ: Quis det mihi vt veniat petitio mea: ⁊ quod expecto tribuat mihi deus? Acsi dicat: Quis me docebit ita petere? q̃s me instruet ita subornare sermonẽ? q̃s meã petitionẽ sua interpellatiõe iuuabit: vt ita in ꝯspectu dei veniat vt quod expecto mihi ꝓueniat? Studiũ est adhibẽdum ne petitio nr̃a ex iniusticia petẽdi, aut ex mõ incõgruo reprobet. Sed nihil deꝰ ĩ scriptura

suasit petẽdũ: qn̄ vellet dare petẽtib⁹ porrecta
petitiõe: aut vtilius ꝓuidẽs ꝑ meliori cõmodo
facta dilatiõe. Preibit aũt orõnẽ delectatio pe
tentis in dãte/anteq̃ tribuatˀ expetitũ. Psalmi
Psal.36 sta nãq₃ dicit: Delectare in dño: ⁊ dabit tibi pe
titiones cordis tui. Delectari oportet oẽm ho
minẽ petentẽ aliq̇d in eo a quo petit: alias is a
quo petitˀ denegaret: si auersum petẽtẽ ab amo
re suo cõspiceret. Ois nãq₃ delectatio in amo
re fundatˀ: ⁊ ab ipso velut a ꝓpria radice proce
dit: eteñ absq₃ amore delectatio nulla ꝑficitˀ: ꝓ
hibita vel ꝯcessa: vtilis vel nociua: hũana siue di
uina: tẽporanea vel eterna. Proinde ꝑditio est
⁊ scelus/iusticiã subuẽtionis turpans: si q̇ppiã
q̇spiam dare rogat⁹ ꝑ dilectionẽ in rogãtis de
lectatiõe nõ fuerit. Igitˀ sancta opportunitãte
oportet in dño ꝑ dilectionẽ delectari: si ꝯseq̇ vo
luerim⁹ petitiões q̃s facim⁹ ꝑtinẽtes: necnõ et
rõnẽ q̃ delectationẽ suggerit ex veris in dño ex
pedit ꝑ ꝟitatis delectatiõe trãsferri. Nec vbiq₃
in ipõ verior ꝟitatis delectatio inuenitˀ: q̃ ꝑ tã
to dulcior/quo infallibilior. Delectationẽ non
modicã ꝑcipit intellect⁹: cũ eoꝝ q̃ dicuntˀ/legũtˀ
⁊ facta sunt/ꝑcipit veritatẽ: maxime si ꝑcepta ve
ritas ꝯtulerit ad salutẽ: atq₃ ad illã btitudinẽ ad
quã directe aut obliq̃ oĩm rõnabiliũ suspirat in
tẽtio. Hãc nulla dicta/scripta gestaq₃ continẽt
alia/q̃ dei omĩpotẽtis et christi dñi saluatoris:
Necnõ ⁊ memoria homis cogitˀ sugere mel de
gestis amaris iesu christi: ⁊ delectabilitˀ memo
rari almifica gesta/q̃ mũdo remediũ antidotis
cõtrarijs cõtulerũt: ⁊ aĩam ⁊ corp⁹ anĩe christi ⁊
corpi ꝑ actualẽ memoriã delectabiliter sociari.
Modicũ aut nihil cõfert/cũ tedio animi ꝓ chri
sto passio tolerata. Ac ꝑ hoc ex oĩ se delectetˀ in
dño/q̇ petitiones ab ipõ reportare cõtẽdit. Sꝫ
oportet ingredi hoꝝ verboꝝ interiora secreta:
ne q̇s petẽdo exorbitet. Dicit eñ: Dabit tibi pe
titiones cordis. Nõ oẽ quod nouit aut habere
q̃rit/est petitio cordis. Patitˀ sepe corp⁹/angu
stiatˀ/affligitˀ: vellet se fouere suauiter: placibi
lia sensuũ q̃rit obiecta forinseca: ⁊ spe habendi
delectatˀ in dño: in corde ꝟo ista versantˀ: ibiq₃
formatˀ porrigẽda petitio. Et primo cordis ore
q̃ corpis ipã petuntˀ: ꝑus silẽtio q̃ voce a largi
tore queruntˀ. Sed hec petitio est carnis/nõ cor
dis: carnalis est/nõ spũalis: sensualis est/nõ in
terioris hoĩs. Sed cordis petitiões deũ daturũ
scriptura ista oñdit. Multi ꝓ sensu corpis peti
uerũt: nec eoꝝ fuit admissa petitio: etiã ꝓ sensu
carnis in aures dñi sabaoth nõ est ingressa peti
tio dñi saluatoris: cũ seri⁹ exaudita fuerit omis
petitio rõnis. Petitio nẽpe quã rõ format/dici
tur petitio cordis: q̃ nõ sensibilia ⁊ transitoria/
sed expedientia in salutẽ ⁊ eterna q̃rit inuenire.
Uerũtñ ⁊ cõtra sensum carnis interdũ posset eẽ
petitio: q̃ tñ nõ esset cordis carẽs regula rõnis.
Legim⁹ heliã ꝓphetã/q̃ petiuit aĩe sue vt mo
reretˀ. Cõtra sensum erat ista petitio/q̃ q̃rebat ꝑ
dere corpis sensũ ꝑ mortis aspeꝝ sensum. Sed
qm̄ agebatˀ angustia/circũquaq₃ desperatio ꝑse
cutionis angebat. An forte afficiebatˀ tedio pro
phetaꝝ ⁊ ppl'i ꝑuaricatoris in deũ: ⁊ nolebat vi
dere q̃ neq̇bat corrigere: recusabat audire q̃ nõ
poterat imutare? Idcirco petebat aĩe sue a deo
vt moreretˀ: nõ illi q̃ viuit a corpe segregata/ sed
illi aĩe q̃ cũ bestijs est vita cõis. Sed nec exaudi
uit eũ dñs: aut petitiones cõtra sensum corpis ẽ
largitus. Nõ eñ petitionẽ illã rõ vera formaue
rat: potius aũt vsq₃ ad seculi finẽ ꝑ raptũ in pa
radisum/vitam q̃ priuari petebat credim⁹ reser
uatã. Ue aũt his q̃ accipiunt id quod nõ rõna
biliter petũt. Quod si deus irrõnabilia ⁊ nõ ex
pediẽtia vota cõcedit: nõ benignitatis/sed indi
gnationis est signũ. Munus est diuine miseri
cordie si denegat importuna petẽtib⁹: si ꝟo con
cedit/quasi consistit iratus. Et si q̇d iuste petitˀ/
porriget: aut prouidebit vtilius: aut expectabit
magis competens tẽpus: quod sepe ꝑuenire cu
pit ⁊ nescit nr̄ festin⁹ affect⁹. In his q̃ ab oĩm lar
gitore queruntˀ: oportet/imo expedit expectare
tẽpus/locũ/donationis modũ/ ⁊ q̃ntũ ⁊ quale.
Nec in his q̃ñq₃ sũt petita nr̄is desyderijs coa
ptanda. Supgreditˀ ꝑfecto in his ⁊ in oĩb⁹ co
gnitionẽ nostrã cognitio dei: q̃ insopite nostris
ꝑfectib⁹ vigilat. In his ꝟo q̃ ab oĩb⁹ ꝑ iustam
opportunitatẽ petim⁹/petẽtis magis q̃ dantis
deberet ꝑualere cognitio. Unusquisq₃ nãq₃ indi
gens ⁊ rõnis capax/cauti⁹ nouit sibi q̃ ille a quo
aliq̇d queritˀ: ꝓinde cũ a deo aliq̇d q̃rim⁹/inhesi
tanter si petitio iusta est sustineamus. Nam scri
ptura dicit: Desyderiũ suum iustis dabitˀ. Peti Pro.10
uit anna filium ⁊ accepit: modũq₃ addidit ⁊ in 1.Regũ.1
tentionẽ rectam: vt lachrymaretˀ ⁊ fleret ama
ro animo: ⁊ si acciperet/dedicatura illũ dño re
promisit. Quod ⁊ fecit accipiens eũ ablactatio
ne ꝑfecta. Modus ⁊ intentio inclinãt aut auer
tũt celestẽ oĩm regẽ his q̃ postulamus. In iusti
cia petens salomon se fundauit/ vt remotionẽ
vitioꝝ posceret: ⁊ diuitias nollet ⁊ pauptates: sꝫ
necessaria vite necnõ ⁊ supra petitum accepit.
Ipse incitat⁹ a deo vt eũ aliq̇d postularet: non
longitudinẽ dieꝝ/nõ diuitias/nõ vltionẽ inimi
coꝝ: nec aliud q̃ sapientiã regimini necessariã
postulauit: quã accepit ꝑ oĩb⁹ in hierusalẽ ꝑce
dentibus ceteris. Et q̃uis tẽpus quo aliq̇d pe
timus/certũ fiat ex nobis: exauditionis ꝟo pe
nitus nõ est in nobis: sed expectare oportet qui
exauditionis tꝑa nouit. Nam scriptura sacra ĩ
oibus vera est/in nulloq₃ mentitˀ: nec dilatio tẽ
poris facit illã mendacẽ/si vota ilico nõ assequi
tur festina nostra petitio. Infallibiliter dauid
locutus est: Clamauerunt iusti: ⁊ dñs exaudiuit Psal.33
eos. Et si nõ ad petitionẽ atq₃ clamorẽ statim
fuit exauditio subsecuta: vera tñ scriptura con
sistit: quoniã diuina ꝓuidentia in meli⁹ fuit de
lata. Nec scriptura Salomonis dicit: desyderi
um suũ ilico iustis datur/sed dabitur: illo vide
licet tempore/quo impermutabilis dei bonitas
nobis nouit vtilius ꝓuidere. Non enim aufert
dilatio temporis quod dare iustus domin⁹ iu
ste petẽtibus repromisit. Judith populo suade Judith.8

bat iustam petitionem ⁊ modum eius/ dicens:
Indulgentiã eius fusis lachrymis postulemus.
Iusticia diuina ⁊ humana concedit indulgẽtiã
petere delinquenti: q̃uis exaudiri nõ mereatur
omnis q̃ petit. Potest esse ꝑfecto iusta petitio
q̃uis nõ iusta exauditio subsequat. Nam aliter
est iusta petitio petentis: aliter iusta exauditio ꝓ
fidentis. Potest nãq3 quispiam in articulo ali/
quo constitutus iuste petere: quod requisito iu/
stum est denegare. Sed hec iudith suadebat in
dulgentiam petere ꝓ delictis: quod cuilibet in
digenti ratio iusta concedit. Et modũ petitioni
addebat/ quo nõ frustraret opportuna petitio.
Submittebat enim ⁊ lachrymas/ dicẽs: Indul
gentiam eius fusis lachrymis postulemus. Or
namenta petitionis sunt lachryme: ⁊ nihil tã il/
lam ex arte oratoriam facit. Liniunt ⁊ deliban/
tur multa intromittenda in aliud vt facili9 pe/
netrent: ⁊ lachryme delibamenta sunt nostrarũ
petitionũ. Ex hoc quid sit petẽdum aduerte: q2
indulgentia peccatorũ: adiunctoq3 modo: quia
in ꝓfluuio lachrymarũ. Et concordialis dei om
nem petitionẽ reuocabat in vnam: sed ipsa tãq̃
omniũ finis/ omes pariter includebat. Inquit
Psal.26. enim: Unam peti a domino/ hanc requiram: vt
inhabitem in domo domini omnibus dieb9 vi
te mee: vt videam voluntatẽ dñi: ⁊ visitem tem
plum eius. Unam petitionẽ se dicebat velle da
uid: sed hec omniũ capax erat: nihilominus ali
am inserebat: vt sub vna forma petẽdi plura pe/
terentur/ ad vnũ finem tendẽtia. Quid igit iste
concordius dei petebat? Ut inhabitaret in do/
mo dñi omnibus diebus vite. Si mores cudi/
mus/ suauissima est petitio: vt dum viuimus/ si/
mus i domo dñi. Domus dñi ecclesia est/ fides
est: quam decet sanctitudo in longitudine dierũ.
Domus dei edificium atq3 templũ virtutis est:
varijs constructa lapidibus: que omnino inex/
pugnabilis est: quam petit inhabitare dauid to
to tempore/ quo vita ꝓcessa durauerit. Hec vna
petitio esset debet pie in christo viuere queren
tium. Ex aliqua enim parte nõ possunt irrum/
pere doli ei qui habitat in domo virtutũ: et qui
magis querit in orthodoxa ecclesia deijci/ q̃ ex
tra ipam quomodolibet positus supponi. Aliã
porro verbis dissonam/ cõsonam sententie inse
rebat: vt videam voluntatẽ domini. Ad alta mi
grabat dauidica mens: que voluntatis dei ⁊ in/
Ro.11. finite volebat esse inspectrix. Quis enim nouit
sensum domini: aut quis consiliarius eius fuit?
Quis diuine voluntatis potuit esse cognitor?
Quis illam videre nouit/ que omnino inuisibi/
lis est? Sed ad illam voluntatem referẽda sunt
verba/ qua deus nobis in vita mortali contrahi
tur: vt illam voluntatem scire velimus/ qua sibi
caueamus implacita: ⁊ placita possibilia facia/
mus. Hanc eandẽ voluntatẽ is idem David se
Psal.142 docere petebat/ dicens: Doce me facere volun
tatem tuam: q2 deus meus es tu. Si autem his
verbis tendimus in supna fluenta: vna omnium
rationabiliũ atq3 mortaliũ hominũ debet esse
petitio: vt simus in eterna vita oibus diebus/ q̃
bus vita futura cõtingit: que habet eternitatem
quam deus rõnabilibus creaturis nõ ꝑ naturã
sed per gratiam repromisit: vbi videbit dei vo/
luntas/ que sic cuncta disposuit. Et visitabim9
templũ corpis eius/ quod ꝓ nobis assumpsit ⁊
soluit/ ⁊ resurgendo refecit: necnon ⁊ templum
illius vastissime regionis: vbi christus sol et lu/
men indeficiens omnes ꝑfundit visitatione in/
cessabili: ⁊ visitabimus cõsedentes cum supnis
incorporeis ciuibus/ hic nunq̃ corpe ꝑegrinis.
Mentis etiam hebetudo ⁊ ignorãtia petere sa
piẽtiam non compellit. Unde Jacob9 in cano/
nica sua dicit: Qui indiget sapientia/ postulet a
deo: in fide nihil hesitans. Modus petendi ex
hoc verbo fundatur in fide: nam bonũ est quod
petimus/ dum in fide firma petamus. Tobias
etiam filium docebat necessaria petere. Pete a
dño/ vt vias tuas dirigat. Opportuna est ista pe
titio: vt vie nostre a dño dirigantur: q̃m Hiere
mias ꝑspicue hanc opportunitatẽ ꝓuidit. Dice
bat enim: Nõ est in homine via eius: neq3 est vi/
ri vt ambulet ⁊ dirigat gressus suos. Si nõ est
in homine via eius: neq3 alterius via erit/ q̃ nõ
semetipm nec aliũ dirigere nouit. Proinde in
nullo ꝓterq̃ in deo via recta cuiuslibet homis
erit. Igit iusta necessitas nos cõpellit: vt vias
nostras dirigi a dño postulemus: ea sedulitate
atq3 affectu habendi/ quo pedũ errores ⁊ offen
dicula incurrere deuitamus. Hoc petebat Da/
uid/ dicens: Dirige dñe deus meus in cõspectu
tuo viã meã. Prenouerat em̃ ab alio non posse
viam suam dirigi/ sed potius obliquari/ preter
q̃ a deo. Que tunc recte dirigitur/ cum in cõspe
ctu eius agitur: tunc agitur cum nihil cõmittit
quod reprehendi timeatur a cõspectu ei9: quod
illum offendat: quod ante ipsum assistere vere
cundia suffundat. Alio eni loco hoc anxie pete/
bat: Utinam dirigantur vie me ad custodiẽdas
iustificationes tuas. Uie hominũ sunt intentio
nes/ affectiões/ ⁊ vota ⁊ mores/ q̃bus ista vita ꝑ
agit: que alia directiõe nõ indigent/ nisi custo/
dia iustificationũ dei. Dei autem iustificationes
sunt illa mandata siue cõsilia: que custodita per
sententiam iusticie animam a debito diuini cre
diti/ ⁊ ab obligatione omnis obnoxietatis me/
rito diuine passiõis absoluũt. Ad querendũ ꝑdi
ta vel nõ habita/ etiam nos sub metaphora di/
uina bonitas animauit: ad petitionẽ questionẽ
annectens: querite et inuenietis. Quere/
re est actus homis studiosus: ad aliq̃d nõ habi/
tũ/ sed cognitũ ⁊ menti placidũ inueniendum.
Omnẽ inq̃sitionẽ saltẽ ꝓcedit aliquota/ q̃uis nõ
tota cognitio: in multis autez tota. Querit sepe
homo quempiã/ quẽ nunq̃ ante oculo corpora/
li cõspexit: sed aliquid i ipso prenouit in animo
quo ad quesitionem se ordinat. Caret homo sa/
pientia ⁊ querit illam: quã nunq̃ etiam ꝓcogno/
uit: sed vtilitatem eius omnino preuidit ⁊ diffe
rentiam sapientie atq3 stulticie: q̃obrem more/
tur sapientiam in libris aut a doctoribus que/

rere. In pditis vo q̃sitis p̃cedit tota cognitio. Si aũt accõmodato vocabulo ad spũalẽ intelligentiã referre tẽtabimus: q̃stio est mẽtis studiosa actio: veritatis τ rõnabiliter diligendorũ τ retorquendoꝝ in vsum/noticiã duce lumine rationis inuestigãs. Est etiam ipsa questitio aĩe spiritualis actio seriosa: vt inuisibilia bona que pdidit virtutis τ glorie/τ malitia siue negligentia preuijs: reinueniat per sollicitudinem et anime pbitatem. Queramus igitur requisiti: τ in requirentem nos superne supernum nostra quesitio
Psal. 9 prestruatur. Nam τ psalmista dicit: Quoniã nõ dereliquisti querentes te domine. Si querentes nõ dereliquit/omnino inuenietur ab eis: ad quem primo querendum omnis necessitas nos compellit. Interminationẽ facta in libro Pa-
2. paralip. 15 ralipomenon legimus: Si quis autem nõ quesierit dominum deum israel/moriaꝛ. Mortẽ querit omnis effugere: maxime illam que male morientibus in corpe/reseruatur eterna: quam qui dominum deum nõ querit/penitus nõ euadet. Apud ipsum vero indeficiens fons est vite: quã omnis homo rationalis exoptat. Et alibi scri-
Psal. 68 ptum est: Querite dominum τ viuet anima vestra: in illa scʒ vita pꝑter quam τ ad quam consequendam facta est. Proinde ipse primo q̃rendus: quo inuento nihil restat querendum. Qui se offert omnibus τ requisitus questitioni: cuius etiam si inuentus fuerit/finis est nullus. Qui cũ sis ex omni se infinitatem habeat: tempus querendi omnibus prefiniuit: quo in preteritũ verso/et corporis et anime soluta compagine/querendi atq̧ inueniendi nullum potest esse momẽtum. Quocirca Esaias intonabat vocibus/di-
Esa. 55 cens: Querite dñm dũ inueniri põt. Ut sic sensus verboꝝ eluceat: inueniri potest dum q̃ri potest: τ dũ non potest queri/nec potest inueniri. Ratio irrefragabilis omnino suadet: q̧ si ad q̃sitionem dumtaxat sequaꝛ intentio: q̧ nõ sequaꝛ si quesitio nõ p̃cedit. Questitionis in hac vita tãtum: in alia beate ipsius fruitionis aut separate calamitatis est tempus. Quesitio igiꝛ dei/fuga est mortis. Pro x̃po deum querimus: in tanto mortez deuitamus. Quesitio dei securitas vite. Quesitio dei summa opatio. Quesitio dei/indeterminata virtus. Quesitio dei omnis superuacue sollicitudinis est abiectio τ abdicatio impertinentis cure. Quesitio dei est cõuersio ad comp̃hensionẽ optimi τ pfecti. Quesitio dei/sine sterilitate labor et sollicitudo pfecta. Quesitio dei supercedens opus/τ ex omni parte pfecta τ laudabilis actio. Ad quẽ querendum nobis forma
Sap. 1 p̃struitur/que infallibilem inuẽtionez federat inquirenti. Nam τ scriptura dicit: In simplicitate cordis vestri querite illum: qm̃ inuenitur ab his qui non tentant illum: apparet aũt his q̃ fidẽ habent in illum. Ingenua est ista forma/paruaq̧ videꝛ: sed in breuitate plationis longeuã/imo difficilem difficultatem habet annexam. Simplicitas em̃ cordis/incõpositio est eius. Cõpositum nempe simplicitate caret: incompositũ vero simplicitatem possidet: magis vero incõponibile tenet illam. Necnõ τ quod diciꝛ recõuertitur: quia τ simplicitas incompositũ: incõponibile tamen verius habet illud. Nec illa simplicitas in qua querendus est deus: nec illa compositio in qua penitus non querendus/ad additionem similis carnis aut alterius materie corruptibilis referenda est: vt q̃titatis cõtinue vel discrete credatur augmentum: sed dumtaxat ad varietatem voluntatũ τ affectionum que puagãtur steriliter in diuersa creata/obiecta forinsecis sensibus: vno creatore relicto aut cum eis quesito: qui solus quesitus dum solus queritur/simplicitatem anime facit. Si quis sibi fugacẽ cordis affectionem in suum dominiũ vendicauit: vt non componaꝛ voluntate habẽdi aliquid p̃ter deum: aut in ipso τ cum ipso cuius rei causa fugaꝛ: simplicitas τ incompositio ipsa generaꝛ. Nam sicut deus qui ex omni seipso simplex est/incompositus est: animam ad suã similitudinẽ τ imaginẽ in esse pduxit: τ s̃m illam essentiã quaʒ deus animabus nõ p naturam/sed p gratiã dedit/sic voluit vsq̧quaq̧ consistere: hoc tñ excepto q̧ vniunꝛ/non componunꝛ corpibus: sic voluit ac suasit in affectiõibus incõponibiles permanere: vt q̃rendo deũ adesset ista simplicitas vt ipse solus q̃rereꝛ τ amareꝛ: et si qua sunt alia pꝑter ipm̃ τ ad ipm̃ ordinabilia τ ordinata p q̃sitionis intentionẽ τ actũ. Nõ em̃ remouet cordis simplicitatẽ/si hũana mens deum pꝑter seipsum querit: τ si qua sunt alia pꝑter deuʒ. Nec credamus animam illã supnaturalẽ τ ineffabilem simplicitatẽ atq̧ incompositionẽ possidere quã deus habet suo ineffabili modo: sed talẽ sine compositione substantie similis atq̧ dissimilis/qualẽ deus dedit spiritibus siue animabus a se creatis cõuenienti et intelligibili modo. Sz nec anima vnita corpori compositionez in corpore aut ex corpe recipit: exempta est ab ipso: vt intromissa fuit sic existit: nihil amplius substantiam trahens p̃ter quas didicit qualitates: que compositionem substantie omnino non faciũt: etiam si quot sunt conflarenꝛ in vnũ. Simplicitas ergo illa in qua querẽdus est deꝰ/duplicitatẽ intẽtionis τ multiplicitatẽ affectionis τ inq̃sitionis expellit: tantũ tendens in deum qui finis est omniũ/τ in ea que incunctãter dirigituꝛ in eum. Est igitur simplicitas cordis inuariabilis intentio anime: inuariabilem inquisitionem formans optimi τ pfecti atq̧ summi boni/quod solum deus est. Necnõ τ simplicitatem dicimꝰ quandã rectitudinẽ mẽtis/τ inobliquatã ꝯsistẽtiã sctẽ affectiõis. Unũ submissiori mõ loquẽtes q̃cq̃d est sine plica vel ruga/simplicitatẽ habere cẽsemus: vt patet in corpibus inobliquatis τ ptẽsis. Mansuetudo aũt huic virtuti se sociat/cui q̃rẽti subsequiꝛ inueniri. Unũ p Sophoniã pphetam diciꝛ: Querite dñm oẽs mãsueti terre. Sophonie. 2
Mãsueti tre īuitanꝛ ad q̃rẽdũ deũ: nec frustra/ne delusa fiat mãsuetoꝝ sollicitudo q̃rẽtiũ: qm̃ humiliũ τ mansuetoꝝ sibi semꝑ placuit depreca

tio. Sed qui inuitat aũt animat ad querendũ/se obtulit requisitũ. Mansueti vero terre illi sunt/ qui viuẽtes in carne in terra seu ꝓpter terrena extolli nesciunt: ire pestilentiam fugiũt: a poꝛiati gratias agũt: reimpendere mala p malis nulla ratione nouere. Mansuetudo est innocẽtia vite/tolerantia irrogatoꝛũ/gratus gestus/mos verecundus: nulli grauis/placita cunctis. Hi si dominũ querunt/inueniũt: quia nihil obstat eis vnde a quesito fraudenẽ. Alia scriptura sub pollicitatione firmissima repꝛomittit: ꝙ deus a de-

Hiere.49 bito modo querentibus inueniẽ. Ait eñ: Cum me quesieritis in toto coꝛde vestro/tunc inueniar a vobis. In toto eñ coꝛde deus queriẽ: cum quicq̃d est amoꝛis/intelligẽtie atq; memoꝛie in eũ referẽ: ⁊ his ꝓfugaẽ aduersuz. Ac p hoc chꝛisto suos inuitante fideles queraẽ gratia: queraẽ virtus expediẽs: queraẽ illa possessio que nõ minuiẽ accedente consoꝛte. Queraẽ cuius inuẽtio est honesta/tẽtio vtilis ⁊ delectabilis vsus. Queramus in via quod teneamus in patria. Seclusi quidẽ paternis peccatis atq; ꝓpꝛijs ab internis ⁊ eternis gaudijs/velut exules extra manemus. Et pulsos a bonis ad pulsandum ianuam pietatis inuitat: apertionẽ pollicitans si pulsamus. Inq̃t eñ: **Pulsate et aperietur vobis.** Sed nec ad eandem ianuam per quam sumus exclusi/est cedendum. Per poꝛtam iusticie ab incõmutabili bono exules facti sum9. Et firmata ꝓtinus est seris ⁊ vectibus ferreis inexplicabilibus contra nos: naz iusticia nunq̃ desinit a seipsa: sed e regione intranea ianua misericoꝛdie ꝓstat: cuius repagula sunt oꝛatiõibus remouenda. Assidue pulsat qui oꝛare meute non cessat. Supsedẽt liminaribus huius poꝛte optimi ⁊ diuini custodes p pte illius qui custodit atq; gubernat/timoꝛ videlicet atq; amoꝛ. Hi oẽs pulsantes cognoscũt/scientia q̃uis varie irremota. Initiat ad sapientiã sanctus timoꝛ: sicut ꝓpheta cantabat: Initiũ sapientie/timoꝛ dñi. Sapiẽ-

Eccl.1 tia vero fidei omnẽ sapientiã p̃terq̃ visionis excedit: cuius timoꝛ extat exoꝛdium. Hic ꝓspicit pulsatoꝛes qui ad diuina intrare contendunt: si pulsant inhesitanter in fide/si fideliter sunt fideles. Concutit ꝓualide poꝛtã robur fidei ⁊ actualitas eius. Amoꝛ vero in liminari dextro q̃escẽs/ etiam a longe cõspicit pulsatoꝛes: si amoꝛis q̃ta vehementia/si q̃ta ꝑsistentia oꝛationis/q̃ta ꝑtinacia lachꝛymaꝝ/misericoꝛdie ianuaz nostris meritis in facie nobis clausam defirmare ꝯtendant: arietãt obices: poꝛte confringũt seras: disrumpũt ferreos vectes. Si timoꝛ ⁊ amoꝛ simul vna conueniũt: his malleis/ his arietibus misericoꝛdie ianua est cedẽda. Si cum his pulsabimus: iuxta ꝓmissionẽ chꝛisti patebit introitus. Veraꝝ chꝛistus loquiẽ veritatẽ. Pulsate ⁊ aperietur vobis. Pulsemus ad ostiũ veritatis: quia mundi fallacijs obuelati/ab ipsa exclusi sumus. Pulsemus ad ianuã beneficioꝝ dei ⁊ thesauroꝝ eius: q2 male delectati ꝑfunctoꝛijs ⁊ caducis nimis paupes facti sumus. Si ꝑseuerãter pulsauerimus/apieẽ nobis: ⁊ intrabimus in gaudiũ dñi nostri. Nõ patiẽ diuina bonitas nos a suis bonis excludi: q̃obꝛem docet pulsare vt mereamur admitti. Et ne a diffidẽtia retardemur: obtinendi securitatẽ adiecit: **Omnis eñi qui petit accipit: et qui querit inuenit: et pulsanti aperietur:** dũ nec petaẽ aliud preter ip̃m ⁊ ad ip̃m: nec q̃raẽ aliud q̃ ip̃e ⁊ ad ip̃m: nec in nostra virtute suũ ostium adeamus. Ne quis aũt in suis iustis petitiõibus falli se credat saluatoꝛ vtilẽ exauditionẽ petitiõis adiecit: ⁊ cõparatiõe typica exauditiõis hominũ exauditionẽ patris fecit eximiã: ⁊ ad sanctã audaciã in petendo nostre mẽtis intoꝛsit/ dicẽs: Quis ex vobis p̃rẽ petit panẽ: nũq̃d lapidem dabit illi? Aut piscẽ: nũq̃d p pisce serpẽtẽ dabit illi? Aut si petierit ouũ: nũq̃d poꝛriget illi scoꝛpionẽ? Si ergo vos cũ sitis mali/nostis bõa data dare filijs v̄ris: q̃to magis paẽ vester dabit bõa petẽtibus se.] Ali9 euãgelista dicit [spm̃ bonũ petẽtibus se] Parabolica sunt hec: magna inẽ deũ p̃rẽz ⁊ nos facta ferẽtia. Quid panis petitio: q̃d lapis nõ largit9 isinuat? Predixerat sup̃ in oꝛõne quã docuit/panẽ quotidianũ petere a summo patre. Pan grece/latine totũ aut oẽ diciẽ. Idcirco velut a q̃dã oꝛigine panis/a pan sũpsisse fert tale nomẽ: q̃m velut cib9 sustẽtãs ab oĩb9 aĩalib9 appetiẽ. Panis in scp̃tura sacra totã vitaz aut totũ victũ q̃nq; signat: iuxta illud Genesis: In sudoꝛe vult9 tui vesceris pãe tuo. Vitupabiliter mẽsa poniẽ absq; pãe. Et tota vita nr̃a chꝛisti9 ẽ panis sc3 verus q̃ de celo descẽdit. Si q̃s cõditionib9 antedictis hunc panẽ accipiet: nec sibi p pane iterpellat9 paẽ lapidẽ ministrabit: q̃ aliq̃ vita nõ viuit/nec intelligit neq; sentit: q̃ ledit sepe iterdũ grauat: ⁊ durus ꝓtin9ẽ. Nec paẽ petẽti p pane nõ infert: neq; p pisce serpentẽ. Piscis et serpẽs diuersa icolũt elemẽta: ⁊ eoꝝ diuersa spẽs diuersaq; natura. Piscis ẽ hoĩ apt9 cib9. Serpẽ- Mat. Marci Lu

tẽ vo comedere hoĩuz natura abhoꝛret: q̃q; certis medele causis iterdũ in cibũ enenat. Piscis dulcis ẽ cib9: serpẽs vo ad necẽ plerũq; venena diffũdit. Piscis assũpt9 ex aq̃s/dulcedo q̃ ex amaritudie vite carpiẽ. Amara est vita istis q̃ p ꝑ gr̃az filij dei sunt: q̃m aut patiũẽ ab alijs aut sibijpsis inferũt passiões. De aq̃ sunt eũtes ⁊ redeũtes/in sublime tollẽtes eccl'iasticã arcã. S3 hũc piscẽ dulcẽq; cibũ: quẽ pius pater filijs petẽtibus donat: nõ aũt serpentẽ/sc3 necãs virus: vt pene pena succedat/⁊ passio passioni: vt filij dei q̃ p chꝛisto in hoc seculo mala patiunẽ i futuro nll'a eẽne ledẽtia patianẽ. His i idip̃m pr̃ suos filios cruciare nõ nouit. Nec flagitanti ouũ poꝛriget scoꝛpionẽ. Ouũ inẽ cibaria cib9 est mũdioꝛ: fotũ aũt caloꝛe oꝛnicis foꝛmaẽ in auẽ: et in quo nihil vitale aut sensibile apparebat tp̃is ꝓcessu oꝑatione secreta nature administratione animalis volatile generaẽ. Regitẽti siq̃dẽ animẽ mũdicia tribueẽ: qua videri possit oipotẽs. Et fiet pẽnatũ animal ⁊ volatile: vt volare possit speculãdo diuina/tandẽ illis eterne fruẽdo. Nõ

aūt scorpio tribuet/immundicia scȝ ꝛ finalis de cepno:quia scorpio ledit a cauda. Non em̄ no/uit pater eternus iuste petētibus/nisi bona con ferre. Proinde affirmādo subiecit: Si vos cuȝ sitis mali/nostis bōa data dare filijs vestris: ꝙ/to magis pater vester dabit bona/seu spiritum bonū petētibus se. Mali sunt omnes homies: nō natura/sed compatione bonitatis increate. Sed qui volūtate mali sunt/ad filios seruant pi os affectus: vt bona eis petētibus aut nō petē/tibus largiant: ꝙto magis pater vester qui bo/nus est natura increata. Bonus est ꝗ a bonita/te deficere nō potest: ꝗ vitiari nequit: dabit bo/na/scȝ indeficiētia eterna vtrūqȝ delectātia sen/sum: aut bona/scȝ his que possunt cōferre mor/tales penitus meliora. Sed hec bona Lucas ꝑ spiritū bonū expssit: vt istius verbi sensus ad su periora petita connectat: scȝ ad paneȝ/ad piscē/ ad ouū: ꝑ ꝗbus petitis cōtraria nō donant: vt cui spm̄ bonū/volūtatē scȝ bonā aut diuini nu/minis spiritū cōtulerit: oīa bona petita contu/lisse dicat. Nā in ista sentētia/ꝙ Lucas patrē do naturū asseruit: quod Mattheus dixit/includit. Quod vero Mattheus dixit/donuȝ diuini nu/minis non exclusit.

¶ De parabola seminantis et diuer sitate seminis: secūdū mattheū/mar/cū et Lucā. Capitulum II

Ars subuenit nature corrupte: vt nec post peccatū gratis natura hominem pasceret/nisi iuuaret artis ingenio. Et sicut natura adminiculo artis adiuuat iacto se/mine terram: sic gratia sato eterni semine verbi nostrā adiuuat animā. Proinde saluator ad eru ditionem turbarū sequentiū/seminātis parabo/
Mat.13. lam posuit dicens: Exijt qui seminat semi
Marci.4 nare semen suū. Demonstratiue loquitur:
Lu.8 quia ipse ꝑtinus est qui exiuit a patre ꝛ venit in mundū/imaginē satoris accipiens/actu ꝛ theo/ria seminans semen suū. Omniū exclusit domi/niū ꝛ possessionē: dū tarat suū esse semē asseruit. Qui seminat satis est diues: si a seipso/nō aliū/de semen ꝛ terrā possidet. Diues est seminator eternus: ꝛ eterni verbi ab eterno possessor: nec aliūde accepit que in corde hominū seminauit: ꝛ terrā creauit ex nihilo inuisibilē atqȝ visibileȝ vt ꝑ vehicula terre visibilis ad inuisibilem semi na ferrent: ꝙꝙ posset in omnē animā sine audi/tu corpis suā immittere theoriā. Uerūtn̄ quod ꝑ linguā statuit seminare/ꝑ aurem voluit ad ani mā deferri. Post imaginē satoris/imagineȝ se/minationis adiecit. Et dū seminat/aliud cecidit secus viā: et conculcatū est: et volucres celi comederunt illud. Ali/ud cecidit supra petraȝ seu in petrosa vbi nō habebat terrā multā: et conti nuo exorta sunt: qꝛ nō habebāt altitu dinē terre. Sole aūt exorto estuaue/rūt. Et qꝛ nō habebant radiceȝ/arue/runt: seu natum aruit: quia non habebat humo/rem. Aliud cecidit int spinas: ꝛ simul exorte spi/ne suffocauerūt illud. Aliud cecidit in terrā bo nā: ꝛ attulit fructū: aliud cētesimū/aliud sexage/simū/aliud tricesimū. Qui habet aures audiēdi audiat. Et accedētes discipuli eius dixerunt ei: Quare in parabolis loqueris eis? Et cum esset singularis/interrogabāt eū duodecim ꝗ cuȝ eo erāt/que esset hec parabola. Quibus ipe respō/dens dixit: Uobis datum est nosse mysterium regni dei: ceteris aūt nō est datū/sed in parabo lis. Qui enim habet/dabit ei ꝛ abundabit: ꝗ aūt nō habet/id quod videt habere auferet ab eo. Ideo in parabolis loquor eis: qꝛ videtes nō vi/dent/ꝛ audiētes nō audiūt neqȝ intelligunt: vt
impleat in eis prophetia Esaie dicētis: Auditu Esa.6.
audietis ꝛ nō intelligetis: ꝛ videntes videbitis ꝛ nō videbitis. Incrassatū est em̄ cor ppl'i hui⁹: ꝛ auribus grauiter audierūt: ꝛ oculos suos clau serūt: ne qn̄ oculis videant ꝛ auribus audiant ꝛ corde intelligant: ꝛ cōuertantur ꝛ sanem eos: ꝛ dimittant eis peccata. Uestri aūt oculi beati/qꝛ vident: ꝛ aures vestre/qꝛ audiunt. Amē ꝗppe di/co vobis: qꝛ multi ꝓphete ꝛ iusti cupierūt vide/re ꝗ vos videtis/ꝛ nō viderūt: ꝛ audire ꝗ vos au ditis/ꝛ nō audierūt. Uos aūt audite parabolaȝ seminātis. An nescitis parabolā hāc? Quō oēs parabolas cognoscetis? Hec est aūt parabo/la: Semen est verbum dei. Quod autē sec⁹ viā/ omnis qui audit verbū regni ꝛ non intelligit. Deinde venit malus sathanas diabolus ꝛ tol/lit verbum de corde eoꝝ: ne credentes salui fiāt. Nam qui supra petram/hi sunt qui cum audie/rint/cum gaudio suscipiunt verbum: sed et hi radicem non habent: sed ꝛ temporales sunt: qꝛ ad tempus credunt/ꝛ in tempore tentatiōis re/cedunt. Facta autem tribulatione ꝛ ꝑsecutiōe propter verbū cōtinuo scandalizant. Quod aūt in spinis cecidit/hi sunt qui audierunt: ꝛ a solli citudinibus ꝛ diuitijs ꝛ fallacia ipsarum ꝛ vo/luptatibus vite euntes suffocātur/ꝛ sine fructu efficitur. Quod autem in terram bonam/hi sūt qui in corde bono ꝛ optimo audientes verbum retinent: ꝛ fructum afferunt in patientia: aliud tricesimum/ aliud sexagesimum/ aliud centesi/mum.] Arrogantiam melioris additionis exi/stimaui: si quis quod saluator exposuit/vellet ex ponere: nisi fortassis expositio crederetur/ aut esset obscurior: vt etiam ipsa declarationibus indigeret. Sed nec expositio dici posset / si supra quod sternitur non producit in lucem: aut supra id quod litera continet/euidentiorem sententiam non facit. Quid igitur? Si dissertio saluatoris super parabolam seminantis ipsam producit in lucem/clarescereqȝ peramplius fa/cit: vera expositio est. Quod si expositio est/quid amplius ipsam epistolare tentabimus? Si aūt expositio nō est/cur ad diuina retulit parabolaȝ seminātis? Audaciter dixerim verā eē expositio nē/nullāqȝ meliorē. Sed nec sup stramētū expo/sitiōis ꝑsupserim aliud inducēdū: sȝ sup expositio nē declarationē apponere/ꝑpt tardiores intel/

lectus nō incongrue cogitaui: dū verba posita
inter stramentū ⁊ epistolationē ꝑus intellectibꝰ
pateāt. Cū saluatoꝛ parabolā cōpleuisset: ante
ꝙ̄ interrogatus exponeret dixit: **Qui habet
aures audiēdi audiat.** Ubicūqꝫ hoc ver-
bū in scripturis diuinis ponit᷑/ excitatio est mē-
tis ad intelligentiā mysterioꝝ: quod nō fit dum
simplex est doctrina/ sed duꝫ tradit᷑ sub mystica
foꝛma. Uñ q̇ habet aures audiēdi: id est aīe po-
tētias ad intelligendū aptas: audiat: id est tali-
ter apponat/ vt quod mystice vel parabolice ꝓ-
fert᷑ intelligat. Nulla homini frustra ē data po
tētia: ve q̇ quod accepit nō deducit in debitum
actū. Initiū dissimulari a deo est segnē in virtu
tibus interioꝛibus fieri: ſm em̄ ipsas ad dei ima
ginē factus est homo. Hinc spūs in intellectuꝫ
veritatis velate a dño excitat᷑. Qui habet aures
audiēdi audiat. Discipuli aūt videntes ꝙ turbis
in parabolis loquebat᷑: ꝓpius ad dñm accesse-
rūt velut q̇ familiariꝰ aderāt: ⁊ dixerūt ei: [Qua-
re in parabolis loq̄ris eis.] Estimātes turbas
tardissimi intellectus/ neqꝫ capaces velate do-
ctrine. Et cū esset singularis secretus a turbis
interrogabāt euꝫ duodecim: scꝫ quos singulari
priuilegio apl'os nominauit: si q̄ esset hec para-
bola. Uñ patet ipsos simul cū turbis ab ignoꝛā
tia fuisse detētos. [Quibus ipse respōdēs dixit:
Uobis datū est nosse mysterium regni dei: cete
ris aūt in parabolis.] Multa hic dubie querē
da ꝯcurrūt: ꝙ̄uis in euāgelica scriptura nullum
sit dubiū: q̄ ꝑ̄termittentes ad saluatoꝛis explici-
tam sententiā attēdamus. Datuꝫ erat apostolis
cognoscere mysteriū vtriusqꝫ regni dei: scꝫ mili
tantis ⁊ triūphantis ecclesie: siue in parabolica
siue in simplici ⁊ apta doctrina: ⁊ hoc speciali ꝑ̄
rogatiua eius/ q̇ apl'os sic elegit. Subticeantur
hic merita. Nullus ꝑ̄sumat/ si accepit ab eo qui
dedit. Nullus exultet inaniter in his q̄ a seip-
so nō habuit. Nullus desperet/ si donuꝫ in hac
vita superogatiōis nō habet. Paucis siquideꝫ
datū est: ⁊ nō merito recipiētis/ sed ꝓuidētia et
largitate donātis. Nouit christus que/ q̇bus/ qñ
ꝙ̄obꝛē velit sua dona ꝯcedere. Nemo aduersus
largitoꝛē aliqua ratione caus᷑: nā creditoꝛ/ nō
debitoꝛ iure factus est nobis. Nō oēs habēt no
ticiā scripturaꝝ: nō omnibus reuelata sunt my-
steria christiana. Non omnibus data est clari-
tas intelligendi: nec omnibus disserēdi est tri-
buta facultas. Nec tñ carētibus adest ratio q̄-
rulandi: dum solum in dando sit ratio largien-
di. Sed bona est noticia regni dei: melioꝛ apti
tatio suiipsius ad regnū. Bonus ꝓpter illam:
sed ꝓpter istam beatioꝛ. Sed cum dicit: ceteris
aūt in parabolis: creditū minoꝛis cognitionis
insinuat. Ceteri sunt omnes q̇ ab apostolis ⁊ eo
rū similibus sunt secreti: qui nō merent᷑ nisi sub
velamento audire diuina mysteria. Et velamen
semꝑ fuit suꝑ coꝛdibus iudeoꝝ: quod moysi ve-
lata facies figurauit: ꝑ̄terꝙ̄ in his q̇ fide non fi-
cta venerūt ad christū: ad quē cū accedit᷑/ aufert᷑
omne velamē. Et ipsis q̇deꝫ apostolis q̇ ꝓpius
accesserūt/ fuit ab ipso exuelata parabola. Nā
⁊ in veteri testamento omnia q̇ in tabernaculo
federis erāt/ cum castra mouerent᷑/ ab aarō ⁊ ab
his q̇ in tabernaculo seruiebāt inoluebant᷑: nec
videbant᷑ a populo: etiā nec ab his q̇ in ꝓpiis
humeris deferebāt: obuelandi ratio nō modica
tūc erat/ scꝫ ne moꝛerent᷑: nūc siquidem neqꝫ mi
noꝛ. **Qui eni habet/ dabitur ei et abū-
dabit: qui autē nō habet/ et quod ha-
bet auferetur ab eo.** Hic parabolizandi
ratio videt᷑ consistere: vt ei qui habet/ plus det᷑:
⁊ ei qui nō habet/ ⁊ quod videt᷑ habere auferat᷑.
Nemo existens dicit᷑ nō habere: saltem habet es
se quod est. Sed hoc quod saluatoꝛ dicit habe
re: ꝙ si sunt dona nature/ sint dicata iusticie at-
qꝫ cultui deitatis. Nēo iuste habet quod habe-
re videt᷑/ nisi dirigat in positū finē: vt qui habet
bonā voluntateꝫ/ dabit᷑ ei ⁊ bñ agendi facultas.
Et qui habet oꝛiginalē iusticiā/ dabit᷑ ei et lega-
lis. Habenti iusticiā legis/ addet᷑ insticia fidei ⁊
gratia euangeliȷ́. Et q̇ possidet amoꝛē sciēdi/ da-
bit᷑ ei studiū christi. Studiū exercenti dat᷑ gra-
tia intellectus. Habenti intellectū dabit᷑ sapiē
tia. Sapientiā habenti christiferā eterna glo-
ria tribuet᷑. Et vt oꝛdine ꝑspicacioꝛi ꝓcedā/ di-
xerim: Qui em̄ habet timoꝛē/ dabit᷑ ei pietas: et
abūdabit ī illa supꝛa id quod habebat. Qui ha-
bet pietatē/ dabit᷑ ei scientia: ⁊ tripliciter abūda
bit. Habenti scientiā foꝛtitudo tribuet᷑: ⁊ qua-
drifarie abūdabit. Foꝛtitudinē possidenti con
siliū tribuet᷑: ⁊ ꝑ quinqꝫ ditabit᷑. Hereditāti cō-
siliū adiȷ́ciet᷑ inuisibiliū intellectus: ⁊ senaria ꝑ-
fectione gaudebit. Intellectu fultus accipiet sa
pientie cōplementū: ⁊ abūdabit in vera intelli-
gentia scripturaꝝ ⁊ diuinaꝝ rerū. Qui vero sic ⁊ Gen.
ista nō habet/ degradabit᷑ ab eo quod habere vi
debat᷑: ⁊ vt nihil amplius mereat᷑. Hanc ꝑfecto
sententiā experiētia subsequa cōfirmauit: nā iu-
deis verū amoꝛē ⁊ zelū legis habētibus ⁊ veraꝫ
fidē christo ꝑ̄stātibus/ cuꝫ lege atqꝫ intelligētia
veteris testamēti euangelica gratia est tributa.
Istis vero carētibus omnis vera scripturaruꝫ
scientia est ablata: ꝑuatiqꝫ sunt dignitate sacer- Leui.
dotali ⁊ regia/ ⁊ miro tēplo ciuitateqꝫ sancta: vt
etiā vagi ⁊ ꝓfugi sedibus incertis vbiqꝫ ferant-
tur. Mattheus vero rationē quare parabolizas Nume.
uerit ponēs/ Esaie testimonio roboꝛauit dicēs:
**Ideo in parabolis loquoꝛ eis: quia
videntes non vident: et audiētes nō
audiūt neqꝫ intelligūt.** Uidere se crede-
bant iudei/ sed nō videbāt: ⁊ audire obedienter Gen.
verba legis/ sed nō audiebant. Et intelligere se
putabāt: sed nō intelligebāt. De seipso ꝑ̄ter in-
herentē virtutē opinari/ similitudo est ꝑmi pec-
catoꝛis: cū taliter opinanti iusta debet᷑ damna-
tio. Moꝛe somniātiū fantasticant᷑ diuitias qui Hierem.
id quod nō habēt/ habere se credūt. Testimoni-
um Esaie quod hic introducitur/ seipso claret q̄ Esa. 4
in confusione iudeoꝛum fuerit ꝓphetatum: q̄ꝙ̄
plangendum sit fontibus lachꝛymarum: quo- Lam.
niam ad nos iudeoꝝ vitia transierūt: quoniam

audiuimus ⁊ītellectu gratifico nō intelligimus
diuina nobis cōmēdata mysteria. Et nec vide-
mus cum oculis illius prudentie qua nobis p-
uideamus ad intransitoriū regnum: sed ad agē-
da pfunctoria huius seculi oculis lynceis intue
mur. Incrassatum est cor nostruȝ abundāti ma-
licia: ⁊ terrena delectatiōe obesum: vt p̄terq̄ ter
renuȝ nil diuinū sapiat: nil p̄ter id quod sensuȝ
demulcet aspiciat. Et grauiter audimus ver-
ba diuina que nostrā puersitateȝ arguūt: graui-
ter toleramus ea que nos ab hoc mundo diuel
lunt: necnō ⁊ ingrate suscipimus que supna p-
mittunt: que ne descendamus ad inferos / cau-
tos efficiūt: vt ex pertinaci ignorantia ⁊ contu-
maci inobedientia in hoc tempe non cōuerta-
mur / vt in eternum sanemur. Sed ad differenti-
am p̄teritorꝫ beatos apostolorꝫ oculos appella-
uit: vidētes que prisci videre nequerūt. Uos
autē audite parabolaȝ seminātis. Et
excitās eos ait: Nescitis parabolā hāc:
et quomodo oēs parabolas cogno-
scetis? Acsi apte dicat: Si hāc parabolā q̄ ni-
mis obuelata nō est / nō cognoscitis: quō alias
cognoscetis / q̄ forte habebūt obscuriorē in plu-
ribus intellectū? Et se dn̄s ad exponendū coa-
ptat dicēs: Hec est autē parabola. Sic in
telligit quod p similitudinē hūanarꝫ actionum
dictum est: maxime ad hoc refert parabola se-
minantis. Semen est verbum dei. Qm̄
multiplex inuenit semē in sacris scp̄turis: idcir
co semen huius sationis distinxit a ceteris per
antonomasiam. Nam est semen quod euenit ex
humanis membris / vt in pluribus ex cōcitatio
ne libidinis: q̄q̄ in sanctis patribus fuisset cō-
motum desyderio pcreande plis. De quo dici-
Gen. 38 tur: q̄ Onan semē suum fundebat in terram: ne li-
beri fratris nomine nascerentur. Unde a domi
no pcussus interijt: qm̄ illud semen p̄terq̄ in cō
naturale vasculum mediante dei lege nō est eij-
ciendum. Quod si q̇s a ppria malicia deuictus
aliter fuderit: ex multatione hui⁹ sceleris agno
scat quā culpam ipse cōmiserat. Sepe punitio
monstrauit scelerum qualitatem: similiter ⁊ q̄nti
Leui. 15 tatem. De quo etiam Leuitici dicitur: Uir qui
patitur fluxum seminis / immundus erit. Et ibi
dem: Uir de quo egreditur semen coitus / laua-
Nume. 5. bit omne corpus aq̄. Et alibi: Qui semine fluit /
pollutus est. Ex quo semine homo generatur: si
ex nulla parte huiuscemodi generationis ordo
confundit. Etiam nomine seminis omnis ho-
minum ppagatio intelligitur. Unde dictuȝ fu-
Gen. 3 it decipienti serpenti: Inimicitias ponaȝ inter
semen tuum ⁊ semen illius: vt per semen eue om
nis hominum generatio intelligatur / cui ini-
micatur hostis antiquus. Seminis appellatio-
ne vnus populus intelligi solet ab vno homine
Neemie ppagatus: iuxta illud Neemie: Separatum est
semen filiorꝫ isrl̄ ab omni alienigena. Et Esaias
Esa. 45. dicit: Laudabitur omne semen israel. Et speci-
alem vnius hominis sobolem scriptura semen
Leui. 21. appellat: iuxta quod dicit: Homo de semine aa-

ron qui habuerit maculam / non offeret panes
deo suo: nec accedet ad ministeriuȝ eius. Semi-
nis etiaȝ nomine intelligunt oēs qui malos in
vita ⁊ morib⁹ imitant: sicut psalmista dicit: Se- Ps. 36.
men impiorꝫ peribit. Et Esaias huiusmodi se- Esa. 1.
mini maledicit: Ue semini nequā. Et om̄e in ter
ra iactabile vt mortuū pmo / deinde fructum p-
ferat / semen est: sicut dn̄s dixit: Germinet terra Gen. 1.
herbā virentē ⁊ facientē semen: ⁊ lignū pomife
rum faciens fructum iuxta genus suū: cuius se-
men in semetipso sit sup terram. Sic etiā in his
que spiritualiter agunt / seminis appellatio in-
uenitur. Est quippe semen ipsa iusticia: s̄m quaȝ
est omnino viuendum. De quo Salomon simi-
liter cōmonens ait: Seminanti iusticiam mer- Prouer. 11.
ces fidelis. Iusticiam ille seminat qui sic viuit
vt iure rep̄hendi non possit: qm̄ nihil rep̄hensi-
bile iusticia possidet: q̄ de sua ditione praua etiā
recta facit: nec exorbitat ab eo quod agendū ac
cepit. Seminat iusticiā qui recte viuēdi exēpla
vidētibus atq̄ posteris derelinquit. Et q̇ viuo
v̄bo vocis alios ad ip̄aȝ intelligendā ⁊ amandā
atq̄ exercendā erudit: hmōi satori merces fidel'
est: qm̄ fidelis est qui fallere nō pōt / q̇ iusticie p̄-
mium statuit: qm̄ iustus dn̄s iusticiam dilexit:
cuius satorē p̄miare decreuit. De quo sicut cōfi- 2. Timo. 1.
denter apostolus loq̄bat dicens: Scio cui cre-
didi ⁊ certus sum: quia potēs est depositū meū
seruare in illum diem. Et ibidem: De reliquo re
posita est mihi corona iusticie: quia iusticiaȝ se-
minaui: quaȝ reddet mihi dn̄s in illa die iustus
iudex. Et p̄mium iusticiam seminantiū etiā Da
nieli reuelatū est: Qui ad iusticiā erudiunt mul-
tos / quasi stelle in ppetuas eternitates. Simili-
ter ⁊ iniquitas ⁊ omne cōmentum eius cum ab
vno in alium per verba seu p actionē diffundit /
nomine seminis appellat. Sic pfecto per Sa-
lomonem dicitur: Qui seminat iniquitatē / me- Prouer. 22.
tet mala. Nam sicut seminanti iusticiam mer-
ces fidelis: sic seminanti iniquitatem pena tri-
buet infallibilis. E regione siquidem iniq̄tas
seminari dicitur: sicut ip̄a iusticia seminatur. Et
homo apostata in omni tempe iurgia seminat.
Homo apostata qui a virtute recessit: qui statim Prouer. 6.
iurgiorum sator efficitur: vt nullo modo vbi fue
rit quiescat. Et discordiā seminans / in odio do
minico cōstitutus est: digna recepturus nisi fu-
erit digna correptiōe puētus. Et quecūq̄ semi- Gal. 6
nauerit homo / hec ⁊ metet. Et q̇ seminat in car-
ne / de carne metet corruptionem. Semen auteȝ
de quo hic saluator intendit / est verbū dei: quod
est veritatis: quia sermo eius veritas est. De cu
ius potentia seminis psalmista pclamat: Po- Ps. 111
tens in terra erit semen eius. Potens in terra
est penitus dei verbum: quo elementa in sacra-
menta transeūt: quo diuinis humana sociant:
quo ipsa corruptibilia diuina efficiunt. Potēs
in terra semen eius / scȝ dei verbum: quo mutan-
tur hominum voluntates: cuius potestate relin
quuntur terrena: animo fides infunditur: effu-
giūt demōes: ⁊ infirmitates curant: cuius po-

tentia ꝛ virtute sustinent hoies/ne patiant exitiale piculū. Hinc Esaias clamat: Nisi dñs reliquisset nobis semen: quasi sodoma fuissemus: ꝛ quasi gomorra similes essem⁹. Et q̄uis de paucis relictis in populo scriptura prophetica dicat: typicus tamē sensus canonice hoc importat. Multa ꝛ germana similitudo verbi dei ad semē quod iacit i terrā/ existit: sicut Marcus in sequenti similitudine manifestat: sed ita in cordibus auditorum fuit diuersa seminatio verbi/sicut seminis tritici sup terram. Semen quod cecidit secus viam/cōculcatū a transeuntib⁹ extitit. In corde hominū velut in publica via transeunt humani affectus: q̄ sunt ad seipsos pl⁹ debito cōpassiui/ꝛ ad carne cōiunctos ꝛ ad notos ad quos postposita virtute christiāitatis afficimur. Et cū auditur verbū regni/nō apprehenditur in intellectu: nec ad illud animus humanus afficit/ ab humanis affectibus conculcatū. Deinde venit malus nō natura/sed vitio: sathanas videlicet aduersarius deo ꝛ hominib⁹/ diabol⁹ animā ꝛ corpus oribolare satagens: ꝛ tollit verbum de corde hoim ne credētes salui fiāt. Hoc alia expositione nō indiget: sed quō venit ꝛ tollit/disserere opus est. Quis aduētus diaboli ad cor nostrū. Unde venit/qua venit/quomō tollit cū cor nostꝝ nō in potestate demonū/sed in dei ꝛ ipsi⁹ hois potestate cōsistat. Quod venit ꝛ q̄re venit/ scꝫ vt tollat/ saluator exposuit: sed q̄s/vnde/qua/ quomodo/oīno nō posuit. Secretū est cor nostrū: quod solus deus intuet. Demones aut hoies ipm intueri nō possunt: nisi ea que in ipso sunt/cū signo vocis ꝛ opis foris ostēdim⁹. Quis ergo diaboli ad aīam aut ad cor nostrum aduentus? Nō credat ipsius maligni spūs substantiam venire ad cor aut in animā ingredi: sꝫ cū p signum exterius aliquem deprehenderit pperam affici: venit vsq͛ ad corporis sensus ꝛ obiecta forinsecus: vt humano placito plus debito insistente diabolus aduenisse credat: q̄ seipso delectatus plus debito a deo factus est alien⁹. Nec aliunde venit aut a loco mouet: qui locum nō occupat: sed omnibus continuus ꝛ impreter missus insidiator existens/tempus ꝛ varietatem hominū captat vt possit insurgere. Attamē illa via venit in quam cognouit animā inclinari et obliquari/per recessum ab his que potiora sūt. Et tollit verbum: nō ad se illud trahens aut vtilitate sua: sed illud diuertit ab aīa: ne ab eo irrigata fecundetur ad fructum superne vite: velut si quis aque irriguum per inuidiam ab alicui⁹ horto diuerteret/ne fructificaret ad meli⁹. Aut sic animā in humanis placitis occupat: vt verbum regni ab illa per obliuionē excludat. Intentio autem huiusmodi nequissimi protin⁹ in hoc tota consistit/ne homines salui fiāt. Et torquentur nunc inuidia/prius deiecti superbia: ꝛ agunt seuiter ꝛ insidiose in nos: ne illas q̄s amiserunt sedes/christo credentes sub ipso humiliati capiamus. Defectum seminis alie partis quod non vere fructificauit/saluator prouenire posuit ex radice: ꝛ q̄ꝛ tempales erant. Que aūt sit ista radix qua deficiēte iactū semē ad fructū nō venit: sacra scriptura manifestat: Naꝫ radix sapiē est timere deū. Timor q̄dē dñi/fundamentū est verbi. Etenī verbum dei sapia est. Et sapiētia dei p verbū innotuit. Timor siquidē dñi verbo dei p̄stat humorē vt radicet: vt in alta cōsurgat: vt tribulatiōibus oībus nō cedat: vt scādalū nō obueniat. Tempalitas etiā defectū accumulat: qm̄ non p eternis insudat. Tempales nēpe illi sunt q̄ ea q̄ tantū hui⁹ tpis sunt sapiūt: q̄ hoc mundo vti delectant: q̄ p ipsis pditis affligunt: q̄ vt acq̄rāt semp satagūt/ꝛ deū acq̄rendo postponūt: q̄ vt ea nō amittāt/virtutes amittūt. Etenī tempalitas ad seipsam reflexa in verbis regni nō stetit: qm̄ deprimebat eā: atq͛ eternoꝝ pmissionē turbabat. Si enī in eternitateꝫ transire gliscisset vt erat suasio verbi regni: seipsam ꝯtempsisset: ꝛ in oībus fuisset eq̄nimis. Radicē nō habere tempalēq͛ manere/a regni verbo deficit. Defectū tertie ptis seminis ita saluator aperuit: vt alia declaratione nō egeat. Sed ve illis q̄ dormire sub sentibus delitias putant: ve illis qui volutant in spinis: ve diuitibus huiꝰ seculi q̄ spinosi sunt. Coronā nāq͛ spineā pungētem caput domini plectūt: verūtamen ꝛ ab illa in examine iusto punient. Quarte ptis iacti seminis fructū trifarium clare christus edixit: vt alio non sit opus/nisi velimus appropriare tricesimos ꝛ sexagesimos atq͛ centesimos fructꝰ: quod relinq̄mus humilibus tractatoribus scripturaꝝ. Uerūtamen hoc cordibus omniū insigat: q͛ sine fructu patiētie nemo fructificat in salutem. Idcirco illā ad dissertionē huius parabole saluator apposuit: vt patiētia in qua fructꝰ affert/sit tolerātie ꝛ expectatiōis. Et patiētia inquit Jacobus/opus pfectū habet.

Esa.1

¶ De parabola tritici et zizaniorum ad comparationem bonorum et malorum: secundum Mattheū et marcum. Capitulum III

Subnexit aliā parabolā seminātis ꝛ seminis in assertiōe sue bonitatis/ꝛ supinducte malicie ope praue volūtatis/dicēs: Simile factum est regnum celorum homini qui seminauit bonū semen in agro suo. Cū autēꝫ dormiret venit inimic⁹ ei⁹ nocte: et supseminauit zizania ī medio tritici: et abnt. Cū aūt creuisset herba et fructū fecisset tūc apparuerūt zizania. Marcus vero s[...]riosius hoc insinuare videt/dicens: Simile est regnū dei queadmodū si iaccat hō semē in terrā et dormiat: et exurgat nocte ac die: et semen germinet et increscat dum nescit ille. Ultro enim terra fructificat. Primum enim herbam: deinde spicam: deinde plenum frumentum in spica. Et cum ex se produxerit fructus: statim mittit falcem/quoniam adest messis. Accedentes autem serui patrisfamilias/dixerunt ei:

Mat.

Bed

Domine/nonne bonū semen seminasti in agro
tuo? Unde ergo habet zizania? Et ait ille: Ini-
micus homo hoc fecit. Serui autē dixerunt ei:
Uis imꝰ ꝛ colligimꝰ ea? Et ait: Nō: ne forte col
ligentes zizania/eradicetis simul ꝛ triticū. Sini
te vtraqꝫ crescere vsqꝫ ad messem: et in tempore
messis dicam messoribus: Colligite primū ziza
nia ꝛ alligate in fasciculos ad comburendū: tri
ticum autē congregate in horreū meū.] Simi-
litudo ista quodāmodo personalis est facti: quā
multi conati sunt aduersos hereticos noīe ziza
nioꝝ interpretari: sed dicētis epstolario circū-
cidit: ne aliter ꝙ ipse interpretatus est/declare-
mus. Qm̄ discipuli eius dissimilis turbis acces
serunt ad eū/dicentes: **Edissere nobis pa-
rabolā tritici et zizanioꝝ agri. Qui
rñdens ait: Qui seminat bonū semē**
est filius hois. Ager aūt est mūdus. Bonū ꝟo
semē hi sunt filij regni: zizania autē filij nequā.
Inimicꝰ autē qui seminat ea/est diabolꝰ. Mes
sis ꝟo cōsummatio seculi est. Messores aūt an
geli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania ꝛ igni
cōburunt̄: sic erit in ꝯsummatiōe seculi. Mittet
filius hois angelos suos: et colligent de regno
eius oīa scandala/ꝛ eos q̄ faciūt iniquitatē. Et
Mat.13. mittēt eos in caminū ignis: ibi erit fletus ꝛ stri
dor dentiū. Tunc iusti fulgebunt sicut sol/in re
gno patris eoꝝ. Qui hꝫ aures audiēdi audiat]
Non debet ad aliud ista similitudo transferri:
nec potest/seruata intentōe dicētis: preterꝙ ad
quod posita est. Etem̄ cum oīs interp̄tatio ser-
monū atqꝫ verboꝝ spectat ad eū qui edidit: ꝛ in
terpretatio legis ad eū qui posuit: si primo ipse
interp̄tari voluerit. Quod si fecerit/oīs alia va
cabat interp̄tatio: ꝛ protinus erit impertinens.
Si ꝟo sermonibus/verbis ꝛ legis decretis posi
tis tacuerit cōditor: tunc interp̄tabit̄ lector: id
singulariter ꝛ p̄cipue seruās vt in intentionem
veniat primo ꝯdentis. Omniū em̄ quarūcunqꝫ
scripturaꝝ fatiscentiū scrutatoꝝ hic est optimꝰ
canon: vt primo scribētiū intentionē quantū in
genij facultas pōt inueniat: nō dantes scriptu-
re aliene cōceptū in aīo/ seu propriū intellectū:
quod sepe fecit errorē: sed illū a scriptura capiē
tes quē continet. In scripturis siquidē diuinis
interp̄tator est spūsctūs in cordibꝰ fideliū: qm̄
ipse ipsaꝝ est conditor. In scriptura etiā euāge
lica sic christus interdū est locutus/vt alia inter
pretatiōe nō egeat: sicut in simpliciter dictis ad
uersus vitia/ꝛ in assertione virtutum/ꝛ in cōmi
natione pene/promissioneqꝫ glorie. Interdū in
virtute spūssancti posteris dereliquit: interdū
ea que videbant̄ obscura/ ipse declarauit: velut
in istis duabꝰ de satione parabolis: quaꝝ prima
iam tradita istam etiā in sensum aliū non diuer
tens: ea tamē que intellectū clariorem rudibus
faciant/duntaxat dicturꝰ aduenio. Creator om
niū deus bona cuncta creauit: ꝛ creatione pfe-
cta creata conspexit: non alio intuitu facta ꝙ fa
Gen.1. cienda cōspexerat. Et scriptura dicit: Uidit de
us cuncta que fecerat: ꝛ erāt valde bona/scꝫ du
plici bonitate/nature ꝛ naturarū. Nature quidē
omniū equa bonitas/eo ꝙ sunt: naturarū vero/
qꝛ p̄eminentia ꝛ subalternatio est in eis. Igitur
sator bonus ꝛ ꝛ ager bonꝰ ꝛ semina bona sunt.
Quid ergo malū: vnde/qua/quomodo intraue-
rit ī creatā bonitatē: nō modica questio est/nec
noua/satis ꝛ acute a doctoribꝰ p̄cedentibus in
quisita: vt etiā hic merito taceatur. Sed boni se
minis sator est filius hois: humilitatē insinuās
ac etiā initians a seipso saluator omniū christꝰ:
qui nō se a forma dei/ sed a forma serui filiū ho
minis appellauit: q̄ cū in forma dei erat missus
est nō creare/sed seminare creatos in hoc mun-
do: qui suus ꝛ totꝰ est ager: in quo semꝑ aliq̄d
egit ab eo quo ipsum creauit: ꝛ agit ꝛ aget quo-
usqꝫ incognito nobis termio finiatur. Merito
ager mundus: quē ipse fecit: in quo etiā egit mi
bilia magna solus. In quo etiā pater operatur
ꝛ ipse. Nam testatꝰ est: Pater meus vsqꝫ modo Joan.5.
operat̄/ꝛ ego operor. Cuius bonū semē sunt fi-
lij regni: qui ex seipsis semen nō sunt: sed cum se
men/quod est verbū dei/actiue ꝛ contemplatiue
suscipiūt/regni dei semina nominant̄. Proinde
saluator illā similitudinē protulit: in qua semen
verbū dei esse p̄dixit. Et ideo dicunt̄ semen filij
regni: quia semē recipiunt/quod est verbū dei:
vt filij regni fiant ꝑ gratiā/non ꝑ naturā. Quos
tunc christus seminat: cū per seipsum aut ꝑ suos
p̄dicatores verba seminādo vocat. Tunc ipsi se
mina fiunt cū diuina verba suscipiūt: ꝛ seminati
per verbū in agro huius mūdi facti sunt filij re-
gni: nondū illius in quo electi triūphant/sed il
lius in quo multis ꝓbationibꝰ agonisant. Nō
em̄ inter triūphantes/sꝫ inter militātes possunt
ab hoīe inimico seminari zizania. Ne autē quis
piā dubie moueatur hoīes bonū semen aut ma-
lum vocari debere: audiat scripturā dicentem:
Semen autē hoīm honorabit̄ hoc quod timet Eccl.10.
deū: semen autē hoc exhonorabit̄ quod preterit
mandata dei. Semen quippe quod honorabit̄
sunt filij timētes deū/docti ex semine verbi dei.
Quod aūt exhonorabit̄/ sunt zizania a diabolo
supersata/scꝫ filij nequā: qui dei timore carētes
eius mandata preterierūt. Et ad domū iacob ꝑ
esaiam dicit̄: Utinā attendisses mandata mea: Esaie.48.
ꝛ fuisset quasi arena maris semē tuū. Ecce ꝙ ho
mines semen vocant̄: ecce ꝙ per custodiā man-
datoꝝ dei/filij regni efficiunt̄ ꝛ multiplicantur.
Mādata siquidē dei/verba sunt dei: que qui su
scipiūt semina in agro huius mūdi/sunt filij re
gni: militares existūt donec in regno eterno su-
scipiant̄: vbi scandala nulla consistunt. De his
etiā per eundē scriptū est: Si posuerit ꝓ pecca-
to aīam suā/videbit semē longeuū. Acsi aper- Esa.53.
te dicat: Si filius hois qui seminauit ī hoc mū
do filios regni/ꝓ peccato humani generis vo
luerit vitā ponere: quod ꝛ fecit: videbit semē lō
geuum: hoc est semē suum in regno ꝑpetuo du-
raturū. Et cū de suis electis dñs loqueret̄: etiā
noīe seminis insigniuit/dicēs: Electi mei nō la- Esa.65.
borabūt frustra/ neqꝫ generabūt in ꝯturbatiōe:

qꝛ semen bñdictoꝝ dñi est. Non laborãt frustra
electi dei: qm̃ oĩa cooperanť eis ĩ bonũ: neqꝫ in
conturbatiõe generãt: qꝛ in patientia mẽtis fru
ctificant. Nõ laborãt frustra electi dei: qm̃ cer-
tam reddet deus mercedẽ laboꝝ sanctoꝝ suoꝝ.
Ps. 127. Et per psalmistã diciť: Labores manuũ tuaruꝫ
qꝛ manducabis: beatus es ⁊ bene tibi erit. Non
generant in cõturbatione: qm̃ si eis desup datũ
est spũales filios generare: hoc est gaudiũ ⁊ co
rona: quod de suis filijs spũalibꝰ dicebat apl's:
Phil. 4. Itaqꝫ fratres mei charissimi et desyderatissimi
Esa. 65. gaudiũ ⁊ corona mea: sic state in dño. Quia se-
men benedictoꝝ dñi est. Quod semẽ benedicto
rũ nisi semen apl'oꝝ p quos mundꝰ credidit: per
quos semina diuia suscepit: vnde hoies sunt se
mina filij hois facti ⁊ filij regni dei. Aut ſm ali-
am trãslationẽ: qꝛ semen bñdictũ est: vt hoc alia
Esa. 61. esaie assertio testať: Omnes q̇ viderint eos / ag
noscẽt illos: qꝛ isti sunt semẽ cui benedixit dñs.
Sed que sunt zizania inter semia bñdicta / ipse
saluator edixit: zizania sunt filij nequã: quoꝝ sa-
tor diabolus inimici hois noie appellatus. Nõ
deriuemus explanationẽ in alterã partẽ ab in-
tentione saluatoris. Sed qui sunt nequã filij vi-
deamus: magis aũt ne nosipsi simus vtiqꝫ caue
amus. Nequã filij dici possunt oẽs qui ad fideꝫ
christi nõ veniunt. Sed qm̃ christus de ortu no
uelle ecclesie loquebať / que regnũ est exercitãde
militie: cuius filios seminauit nouicios apl'os p
verbũ seminis eius: qui spũs primitias habue-
rũt: ⁊ ipsi ex christo satores etiã facti sunt: q̇ eũ
Ps. 125. tes ⁊ flentes miserũt semina sua: homies pluri-
mos semina fecerũt / ⁊ regni filij facti sunt: inter
quos sunt a diabolo zizania seminata: q̃ a salua
tore christo filij nequã dicũtur: quos alios esse
nõ dixerim nisi hereticos / aut post fidẽ susceptã
quõlibet peccatores: de quibus p singula velle
disserere ipsa plixitas animos fatigaret. Unũ
tñ de oibus asseram: q̄ omes hi sunt filij nequã
qui firmãt sibi sermonẽ nequã. De quibꝰ p psal
Ps. 63. mistã diciť: Firmauerunt sibi sermonẽ nequã.
Firmant sibi sermonẽ nequã omnes credẽtes
suggestioni sathanice / blandicijs mũdi / delicijs
carnis / sensuali ⁊ humane doctrine: sermõi ter-
renti a veritate / seu a virtute hoiem auertenti: ⁊
mores pprios huiuscemodi ꝯformãtes. Inimi
cus homo diabolus est: non q̄ diabolus homo
aut hõ diabolus natura sit: sed officio prauo et
similitudine mala. Nam ⁊ de iuda saluator ipse
Joan. 6. dixit: Nõne duodecim vos elegi: ⁊ vnus ex vo-
bis diabolus est? vt hõ diabolus ⁊ diabolus ho
mo ex malicia merito dici põt. Cuiꝰ operatione
quia malus / quia sathan / qꝛ diabolus / efficiunť
filij nequã: nõ efficiẽdi potestate / sed astutia sug
gerendi. Nõ em̃ põt mutare substantiã / seu na-
turã / neqꝫ cuiuspiã voluntatẽ: q̄uis permittente
deo suggerendi ⁊ suadẽdi habeat potestatẽ. Nõ
em̃ actiõe psonali diabolꝰ nequã filios supsemi
nauit inter filios regni dei: sed cũ inuisibiliť fal
lit / falsum p vero ministrãs: aut cũ timore plus
opprimit: aut cũ pu̇erso amore ad nõ diligenda
inflectit: aut plus accẽdit in minimis: aut extin
tinguit ignem amoris in magnis. Et in supiori
parabola diabolꝰ diciť tollere dei verbũ de cor
de / ne credẽtes salui fiant: in ista vero dicitur post
sationẽ christi malũ serere verbũ / vt hoies filij
nequã fiant. Inimicus christi est / ⁊ conať aduer
sari actionibꝰ eius: ⁊ oĩm seruoꝝ eius importu-
nus ⁊ insidiosus est hostis. Et plus satagit sub
uertere quos tinxit aqua baptismatis: ⁊ eos qui
euãgelico eruditi sunt verbo: q̄ eos qui nondũ
fidẽ dñicam ⁊ doctrinã euangelicã susceperũt.
Semp em̃ delectať maiorẽ posse inferre ruinã:
Abiorbebit em̃ fluuiũ ⁊ non mirabitur: habet fi
duciã em̃ q̄ iordanis influat in os eius / scꝫ de-
uorare cupiens in fide eruditos: ⁊ sciẽs eoꝝ ma
iorem esse iacturã / ⁊ christi maiorẽ iniuriã: si ab
ipso possit eos auertere. Difficilis est ad cauen
dũ: qui preterq̄ a magnis ⁊ in virtute circũspe-
ctis nisi cũ pcusserit / non sentiť: nec in suis pces
sibus cognoscibilẽ notã facit. Tẽpore pacis se-
pe suis pilis interficit. Incautoꝝ nullus effugi
et arcuꝫ dolosum eius: nec declinabit sagittam
pharetre illius: nisi ab inherente virtute fuerit
loricatꝰ. Messis ꝯsummatio est seculi: ꝯtra eos
q̇ p̄sumpserũt dicere q̄ sic nõ finieť seculũ: quoꝝ
falsaꝫ opinionẽ sua sentẽtia saluator abegit: nã
si seculi cõsummatio nõ esset: nõ sic ante cõsum
mationẽ oĩa q̄terẽtur: nec hoi morituro tot infir
mitates q̇ sunt mortis p̄ambula accessissent: nisi
qꝛ oĩno est morte soluẽdus. Superfluũ est seculi
ꝯsummationẽ exẽplis asserere / aut rõne: sup oĩa
cogit credere patrona sentẽtia saluatoris. Mes
sores in fine seculi sunt angeli. Et mira diuine
puidentie dispensatio / q̄ sint messores qui non
q̄ fuere satores. In agricultura sepe ꝯtingit / q̄
q̇ serunt siliter ⁊ metunt. Hic siquidẽ sator est fi
lius hois / ⁊ apl'i ⁊ oẽs doctores qui venerunt in
noie sctõ eiꝰ. Messio tñ in fine seculi nõ eis / sed
spiritibꝰ angelicis tribueť exercẽda: q̇ sp ciues
in superis / nunq̄ in hoc mũdo semen verbi dei
ordine a christo tradito seruerũt: vt filios regni
facerẽt: q̄q̄ multa ⁊ magna in hac vita pficiant
iussu dñi in obsequiũ electoꝝ. Sꝫ hoc ideo fide
pia fieri dixerim: vt metãt ĩ fine seculi bonos et
malos: quoꝝ silitudinẽ gesserẽt ĩ vita boni hoies
sup terrã / cũ eis eterne sociãdi: mali vero dissimi-
les facti ab eis ĩcludanť in illis tetralibꝰ locis
in q̃ apostate angeli merito eoꝝ supbie cecide-
rũt. Totũ vero quod sequiť in huiꝰ expositiõe pa
rabole / adaptatio ẽ ipsiꝰ. Quod vero dixit: q̇ hꝫ
aures audiẽdi / audiat: hoc ẽ dicere: q̇ audit intel
ligat ad sciẽtiã vt adhibeat cautelã: ne cedat in
partẽ filioꝝ nequã: quoꝝ ẽ sic a dño determiata
dãnatio: sed assumať in sortẽ filioꝝ regni: quorũ
christo miserãte certa erit cũ angelis exultatio.
Sed qm̃ in p̄ma editiõe pabole plura sũt posita
q̃ nõ sunt ĩ explanatiõe disserta: libet cõmice ad
mentẽ reducere: vt tota pabola pateat: q̇ diuinã
actionẽ ⁊ patiẽtiã ⁊ iusticiã mõstrat. Nã dormi
re hoim (quod saluator obmisit exponere) iad-
uertẽtia est piculoꝝ ⁊ incautela ꝯtra inuisibiliũ

hostiū: τ culpata quies in lecto interto funibus peccatoꝝ: τ strato tapetibꝰ ignorātie: atq̧ vanitatū mūdi depictis coloribꝰ: et asperso illa suauitate odorū qui interiorem olfactum a virtute vere discretionis auertunt. Ex qua dormitione q̄ mala fuerint subsecuta: sacrā scripturā qui vo
Gen.9. luerit inuenire/ pcurrat. Nam dormiēs noe nudatus est: acsi oēm verecundiā abiecisset. Loth soporatus cōmisit incestū. Dormiēs samson vi
Iudic.16. ribus priuatus est. Dormientibꝰ isboset τ ancil
2.Re.4. la ostiaria domus/ ipse a principibꝰ latronū interfectus est. Capite dormiēs truncatꝰ est holo
Iudith.13. fernes. Et nocte huiꝰ pessime dormitionis sunt sup bona semina zizania semiata. Et nocte hec pmixtio facta est: qꝛ cum lux veritatis abcesserit ab hemispherio mentiū hūanarū: que sunt diuine volūtati ꝯtraria nobisq̧ dānosa seminanẗ. Medium vero tritici est modestia inter vtrāq̧ partē/ quā diabolus nitiẗ maculare: vt maculato medio in quo solide virtutis est sedes/ cetera tunc a fundamēto deficiant. Abire vo supsemi nantis dolosi/ demōstrat impotentiā cōmorandi τ efficiēdi quod cupit. Nō em̄ potest intantū hoīes occupare/ quin eos libero arbitrio vti sinat: et quin eis potētia remaneat euadēdi τ extir pandi noxiū semen: ac male suadēte cōscriptionis pacta cōfringere. Q, aūt creuit herba τ fru ctum fecit: τ tunc zizania apparuerūt: hoc affirmauerim/ q̧ ea q̄ sunt bona ex natura crescunt τ similiter ex studio: que vo mala sunt natura nō crescūt τ nunq̄ cognoscunẗ/ nisi cōparatiōe bonoꝝ: nec em̄ habēt existere/ preterq̄ in bonitate naturarū. Supposītat em̄ malū naturarū bonitas: nō tanq̄ accidēs ꝓpriū/ sed impertinēs τ importune adiectiuū. Neq̧ supposītat ad perperā actionē: quis cū fuerit ꝑuersa volūtas/ etiā mala ex actione ꝑueniāt. Sed qꝛ ipsum ꝑ se nō habet existere/ nisi in aliqua bona natura cōsistat quā ad exterminiū si possit adducere/ vbi ꝯsistere nō habet. Si vero illā exterminare nequiret sed minuere: nō cedit in illā partem quā demit: sed in illa remanet quā exterminare nō potuit. Ac per hoc hac rei veritate zizania in medio tritici herba crescēte apparere ceperūt. Accessus seruorum ad patrēfamilias/ secura familiaritas est angelice nature siue humane ad patrē omnium deū: qui seruis suis ad seipsum per fidē/ per charitatē τ per orationē τ contemplationē benigne ꝓstat accessum. Interrogatio vo ex ignorantia τ admiratione ꝓcedit: cognoscētes omnem creaturā ab infinita bonitate completā: et nullam esse mali substantiā: sed vnde irrepserat scire cupientes. Et magna timēdi ratio nobis ꝓstruiẗ: si id quod non est/ quod est ex aliq̄ parte conturbata. Quod vero volebāt illa colligere: zelum ad deū τ ad conseruationē boni naturalis τ gratie omnino insinuat: sed intemperatū τ nec ſm scientiā/ cum velint subito inferre vindictam. Preseruatio patrisfamilias ex ꝓuidentia magna ꝓcessit: ne serui nescientes bene discernere/ cū zizanijs extirparēt τ triticū. Solus nouit qui sunt eius: τ discernēdi bonos a malis ipse dūtaxat habet scientiam. Sustinet deus in agro huiꝰ mūdi malos simul esse cū bonis: propter bonoꝝ exercitium a ꝯtrarijs: ex quo lucra maxima nanscisciunẗ. Cumulantur merita recte agentium/ cū congressum habēt cum prauitate maloꝝ: et probatiores fiunt ipsis ex aduerso surgentibꝰ. Necnō τ ipsi mali possent interdū gratiam cōsequi eoꝝ meritis quos affligūt: τ intercessione illoꝝ/ cum quibus in cōuersatione miscentur. Porro innumerabiles sunt ꝯuersi ad tramitē veritatis/ τ diuinam sunt gratiā consecuti: quorū ilico post crimen si fuisset extinctio subsecuta/ eterna dāna subissent. De his in scripturis sacris plurima sunt exēpla: dauid/ petri/ pauli/ magdalene: τ multorū similium/ quoꝝ spectabiles habemus imagines: τ ex multis malis multos bonos per generationē carnis suscepit ecclesia: qui per gratiā in dei filiationē credendo τ moribus deuenerūt. Diuina permissio q̄ vsq̧ ad messem zizania cū tritico permittanẗ excrescere: respicit que supra posuimus: insuper τ quod ab eo impossibile factū est/ nō oēs hoīes iudicari: vt si euadant tpe ꝑfunctorie vite/ non tamen finita messe suffugiū euasionis habebūt. Omnes em̄ qui ad tēpus effugiunt humanum iudiciū/ includet diuinum. Nō em̄ deus hic omnia punit: non om̄ia iudicio reseruat extremo. Dei misericordiā τ iusticiam semꝑ apparere necessario factum est: vt hic misereatur τ tēporaliter puniat: alibi etiā possit misereri τ eterne dānare. Nec em̄ instantanee premiando aut puniendo misericordia dei atq̧ iusticia ex tēpore apparebūt: sed eterna duratione manebūt: vt eterna electoꝝ saluatio misericordiā/ infinita damnatio iusticiā monstret. Collectio prima zizaniorum a triticio/ purgatio est bonoꝝ. Boni enim purgati remanent/ cum mali auferuntur ex eis. Nec obstat hoc quod in parabola ista dicii/ ꝑ primo fiat zizanioꝝ collectio: illi sententie q̄ prius benedicti vocantur ad regnū: τ post maledicti mittunẗ in supplicium: quoniā hic est ordo verboꝝ: ibi vero ponitur ordo factorum. Sepe contingit aliter res dici q̄ fieri: τ alio fieri ordine q̄ dicantur: nō tamen ꝑiudicium veritati vllo modo infertur: velut in cōditione fabrifactorie artis ꝓfertur latitudo/ altitudo/ longitudo/ magnitudo domꝰ/ aut turris/ aut cuiuslibet edificij: cū tamen in cōstructione primo fiat cōgregatio cementorū: τ ad fundamenta iaciēda terra fodiatur. Alligatio indicta fasciculorū ad similitudinē culparum refertur: vt qui similē vitam cū alijs suscipiunt/ similem sentiant in legibus disciplinā. Et hi more fasciculoꝝ simul colligentur in pena/ qui male in hoc mūdo viuentes vniti corpore vel diuisi similes fuere in culpa. Et omnimodā inexplicabilitatem importat colligatio simultatis: cū nemo ligatus se possit explicare: nullus a nexu vinculoꝝ liber existat: qui alijs possit ad soluendum argumēta prestare. Q, fasciculi ad comburendū traduntur chri

stus exposuit: q mittit fili9 hois qui seminauit
angelos suos / r colligent de regno eius omnia
scandala: que nihil aliud esse videnk / nisi qui in
christo scandalizati sunt: contra quos positum
Mat. 11. erat verbū: Beatus qui nō fuerit scādalizatus
in me. Scandalizank quidā propter timorē hu-
manū in fide: vt omnes apostoli / maxie petrus
qui se nō scandalizari omnino asserebat: tamen
timore pcussus defecit in fide: negādo quē ante
predixerat esse filium dei. Scandalizank aliqui
in doctrina christi: nō recte intelligentes q ipsa
veritas docet: aut despicientes / quia cōtra r su-
pra sensum humanū est: sicut pharisei cum eos
saluator de transgressione mādati diuini pter
traditionem propriā aperte argueret. Plures
etiā in dei ecclesia scādala facti sunt / qui alios
male docēdo / aut viuēdo nequiter scandalizāt:
Malach. 2. de quibus per pphetam dicik: Uos autē reces-
sistis de via / et scandalizastis plurimos in lege.
Ad sacerdotes erat verbū istud: qui populū eru
dire debebant: r vita r doctrina dirigere in sa-
lutem. Ipsi vero de via veritatis recesserunt: sub
iectis plebeis scandalū inferentes: nō seruātes
legem quā alijs seruandā audacissime predica-
bant. Quod post christū in succedentib9 mori-
bus actum est: vt multi pōtifices / sacerdotes at
q doctores populo ex damnatis moribus pbu
erunt iter ad mare submersionis. Scandala ne
phanda qui heretici nūcupantur / plenius pde
cessores nri in hac parabola ondere: aduersus
eos subtilissime differentes: vt hic sit preterire
cōmodius. Colligendi etiā sunt omnes qui faci
unt iniquitatē: vt nullus peccator nisi iusta pre-
uentus emenda remaneat. Faciētes quippe ini
quitatē / sunt omnes qui fastu superbie pterennt
legem dei: vt hoc distare videatur inter zizania
r facientes iniquitatem: q zizania ad hereticos
schismaticos r male docētes r interptātes scri
pturā preter sensum pprium referatur: qui vero
iniquitatē faciunt / ad omnē perperā actionem.
Missio autē horum in caminum ignis et fletus
r stridor / perpetuitas est penarū contra tenerū
hominū sensum per ignis asperū sensum. Fle-
tus pro bonis irrecuperabiliter perditis. Stri
dor p reatibus inenitabiliter applicatis. Iusto
rum vero fulgor per similitudinē solis excessuz
eterne claritatis insinuat: qui nec sub imagine
lucidioris corpis potuit designari: quoniā sub
celo nil sole lucidius in corporibus inuenik: q
q multo peramplius ab ista luce in eternū splē
Esa. 30. dor iustorum erit. Nam erit lux lune sicut lux so
lis. Et lux solis erit sicut lux septem dierum: vt
etiā eo amplior sit excessus: vt in ipsius explica-
tione lingua pariter r scriptura deficiat: quoniā
nec oculus vidit / nec auris audiuit / nec i cor ho
minis ascendit que pparauit deus diligentibus
se. Quod vero marcus posuit / nō est certum diffi
nire si alia siue vna est cum ista parabola. Cre-
diderim potius esse vnam q aliam: quis aliqua
seriosius posuit marcus enarrare q mattheus.
Uerumtamen verba illa hic breuiter subrogan
tur: ne preterijsse videamur. Sator idem qui su
pra filius hominis: cui9 dormitio permissio est
agendorum. Nam qui dormit / incuriosus est in
agendis: nec circūspicit quid agatur: neq scru
tatur si quispiam aduersus eū paret insidias: si
quis aggrediatur: si aliquis bella commoueat:
si quis furetur: si quis quōlibet perperam agat.
Est enim dormitio quedam mortis imago: que
dam alienatio anime: ceca extasis mētis: impo-
tentia sensuum: quāobrem dormiēs inactuosus
est: non omnino / sed rationis motu. Quo typo
parabolice filius hominis dicik obdormire: vt
permittat libere spiritalē et mysticam pcedere
sationem. Exurrectio nocturna atq diurna cu
stodia r protectio est in aduersis r psperis / r ex
ercitatio in vtrisq. Qz semē germinat r crescit
ignorante satore: similitudo est / nō veritas. Ni
hil enī filius dei ignorat: q̄uis ignorantis typū
sepe demonstret. Ultro enim terra fructificat:
Spōtanea fructificatio terre bonū est natura-
le: quoniā habet naturale bonū per seipsum in
meliora pficere: multomagis r bonū superoga
te gratie ad potiora se traijcit. Ordo tn̄ et gra-
dus in spiritali pfectu existunt: vt primum ger
minet herbā / deinde spicam / deinde plenū fru-
mētum in spica. Uiridis herba que primo ger-
minatur ex semine / est ipsa fides qua efficiuntur
fideles. Nam fides est ex auditu: auditus autē
per verbū dei: quod est semen faciēs semina re
gni. Spica vero est charitas: quā effraite nomi
nare nesciētes / ab inimicis in flumine sunt sub-
mersi. Dignuz est vt submersus intereat q cha-
ritatem nō nouit: que virtutib9 omnibus super-
natat. Frumentum autē plenum in spica / boni
operis consummatio atq perfectio est. Perfe
cta siquidē charitas foras emittit timorē. Exclu
sio timoris plenitudo est virtutis: quoniā cū ad
perditionem vite rerum r ad subeunda pericu-
la nil timori subijcitur: plenū opus atq perfe-
ctum ex charitate generatur. Nec nō per herbā
ipsam bonam voluntatē intelligere possumus:
sed a pusillanimitate detentā seu apparentē in
nobis: nescientes tamen in quā partē debeat de
clinare: velut videntes grani viridem herbam:
ignoramus vtrū fructificet / vel arescat: aut defi- Ma
ciat humore modico / seu grandine descendente Marc
de celo / siue aeris aut terre defectu / aut hostiū Luc
incursu. Per spicam vero ipsam nostrā bonā
voluntatē: vtiq sic bonam vt mala queq decli-
net: tamē modica bona perficiat. Sed perfectū
frumentū in spica / perfectam in bonis operib9
insinuat voluntatē. Accedit etiā alius non mi-
nor vtiq sensus: vt herba tēpus nature ab adā
vsq ad legem: spica tēpus legis vsqquo deue-
nitur ad christum: plenum frumentū euangelice
siue christifere gratie tempus quousq presens
seculum finiatur / insinuat. Profecto etiā in his
tribus gradus militantium in ecclesia constru
untur: videlicet pbabiliter adorientiū: r gradi-
entium de virtute ima in illā que apicem habet
similiter r eoz qui ad conforme eis culminum

virtutũ peruenerũt. Falx autẽ que demum mittit de messore in messem/ ipsa est vniuersalis infallibilisꝗ dei iusticia: de qua scribitur Apocalypsis decimoquarto: Mitte falcem tuã acutã ⁊ mete: quia venit hora vt metatur: quoniã aruit messis terre. Et misit qui sedebat super nubẽ falcem suam in terrã: ⁊ messuit terram. Falcem acutam habebat qui sedebat super candidã nubem: videlicet sup ecclesiam omni virtute nitentem: qui similis erat filio hominis. Et qui seminat/ vt ipse saluator exposuit/ est filius hominis: vt idez sit messor qui sator extiterat: cui a patre omne iudiciũ datum est: quia filius hois est. Et coronã auream habebat in capite suo: quia ipse est rex regũ ⁊ dominus dominantiũ: ⁊ in robur nostre fidei atqꝫ spei ad coronã suscipiendã pro meritis: qui sumus in gloriã suam transformãdi non alij metallo similẽ/ nisi ei qui sup omnia metalla tenet excessum: vt supra id quod speramus aurearum sit in capitibus saluandorũ impositio coronarũ. Dicitur ꝓtinus filio hominis vt falcem suam mittat: acsi veritas ⁊ ratio dicerẽt: ac si spiritussanctus aut pater hois filio dicat vniuersalez exercere iusticiã: que per falcẽ designatur acutam: a cuius incisione nihil est reseruabile quin veniat in mẽsuram. Hora siquidẽ semp est excercẽde iusticie/ ad demetendũ eos qui vite huius cursum iuste aut culpabiliter expleuerunt: sed vna erit omniũ hora qua messis que finis est seculi/ demetetur: ⁊ omniũ erit dijudicatio extrema: cũ alia non succedet. Quia messis aruit: ad id ꝑfecto peruenit/ vt nil expectetur addendũ: excepta messione per falcem: quod fiet omnino in termino seculorum.

De parabola grani sinapis sati: secundũ mattheũ/ marcum et lucam. Capitulum IIII

Post parabolã iacti seminis: partim in perditionẽ/ partim in trifarium fructũ conuersi: ⁊ post illã qua mali cũ bonis vsqꝫ ad finem seculi dicunt admixti: in modica re augmentũ ecclesie designauit: vt virtus in deum: potentia virtutis ad seipsam: ⁊ quicqd boni in ecclesia exterius agitur/ ad fidei gratiam/ nõ ad homines referatur. Unde aliã parabolã ꝓ
Mat.13. posuit eis/ dicẽs: [Simile est regnũ celo
Marci.4. rũ grano sinapis: quod accipiẽs ho
Luce.13. mo seminat in agro suo: quod minimũ quidẽ est oĩbus seminibus que sunt in terra. Quod cũ seminatũ fuerit/ crescit: ⁊ ascendit in arborem: ⁊ fit maius omnibus oleribus: et facit ramos magnos: ita vt volucres celi veniãt ⁊ habitẽt sub vmbra in ramis eius] Non est hic similitudo rerum/ sed actionũ: quoniã sicut granũ sinapis videtur ꝯtemptibile inter semina: sic verbũ fidei videtur contẽptibile inter verba rationis humane: cũ verbum fidei dũtaxat sit in authoritate: dissertiones vero nature procedant ex quadã insita ratione. Sed cum verbum fidei homo christus seminandũ accepit: quod ⁊ seminauit/ vt iam ꝑnouimus: ⁊ inuisibilibus creuit augmentis: ⁊ ad perfectionẽ arboris per similitudinem fecit ramos plurimos/ status videlicet ordinesqꝫ viuendi: vt homines velut aues in aere absqꝫ certa via in vanitatibus huius mundi errantes/ incertis sedibusqꝫ vagãtes/ veniãt ad habitandũ ⁊ quiescendũ sub vmbra fidei christiane: velut a malis ⁊ intensis caloribus estuati. Una porro est arbor que ex stipite vno consurgit: sed diffunditur/ protẽditur/ dilatatur in ramis: non tamen multiplicata stipitis vnitate. Una siquidem est fides a christo fundata in cordibus hominũ in sato ⁊ contemptibili verbo: que seruans in tenaci radice atqꝫ in robore vnitatẽ/ suo ineffabili creuit augmento: ⁊ ramos expandit plurimos ad receptionez omniũ venire volentiũ: vt nulli excusatio ex tergiuersatiõe pateat/ si nõ venerit ad quiescendũ: vt si vnus ramus nõ placeat/ alter ad habitandum in vmbra eius in placito fiat. Quãuis enĩ vna sit fides credentiũ/ ⁊ vna in illa sit intentio actionũ: non tamen in fide omnino vna est operatio recte agẽtium. Nam ⁊ apostolus nouẽ in ecclesia distinguit spiritussancti operationes: ꝙ̃ꝙ̃ et multo sunt plures: que velut rami existũt in arbore/ sic iste manẽt in fide. Ramus est ⁊ inter ceteros primus/ inexceptuata obseruatio mãdatorũ: in quo primo insidere oportet aues spirituales aduenietes. Ramus est in arbore fidei quãꝙ abiectior/ ipsa cõiugalitas ꝯtracta modo debito propter ꝓlem. Ramus omĩs castratio propter regna celorũ: siue que semp integritatem retinuit: aut illa que de altitudine ꝓcellosi maris in portũ castitatis deuenit. Ramus abdicatio omĩs laudate materiei. Ramus in ꝓximum omnis actio cum pietate relata. Ramus anachoretica vita. Ramus cenobitica cõuersatio. Ramus castigatio corporis cũ discretione assumpta. Ramus est feruor ad penas/ ⁊ electio extinctionis vite: ne ꝑcidatur ab arbore. Magna numerositas est ĩ ramis. In omnibus his magna ⁊ plurima sunt testimonia euangelica/ similiter ⁊ apostolica: que velut nota saltẽ ex consuetudine agendi siue loquẽdi scrutatoribus scripturarũ/ ⁊ parcens etiã lectoribus intermisi: ac per hoc oẽs inuitanꝫ vt aues in arbore huiuscemodi fidei quiescamus. Nemo sibi de aliquo blãdiatur nõ posse in ramis fidei habitare: cum in ipsis tanta sit numerositas/ vt vnũquemqꝫ pro sua capacitate suscipiat. Nihil enĩ fides habet angustum: in ramis suis vastissima est: tantũmodo vnitas in fundamẽto seruatur. Quod autẽ post sationẽ grani triticei satio grani sinapalis inducitur: rectus ordo deposcit: vt amor charitatis super opera inducatur: quoniã iuxta mensuram amoris/ recte agentibus retributor bonorũ omnium premia largietur. Contritum enĩ granum sinapis/ vim eximie caliditatis ostendit. Sumptum id efficit/ cerebrum cõmouet: sed in hoc experientia plus elucet.

De parabola fermẽti: secũdũ mattheum et lucam. Capitulũ V

Virtutem diuinorum saluator ostendit
cū in eo quod tam videtur modicū/tan
tam operetur in transmutatione effica
ciam in virtute: sicut supra granū sinapis: nūc
autē fermentum. Nam ex arte pistoria noscitur
ꝙ modicū fermēti multam massam in naturam
suam ꝯuertit. Et dum ꝑ peccato seu peccatore
depellendo apostolus loqueretur/ausus est di-
1.Corin.5. cere: Nescitis quia modicū fermēti totam mas-
sam corrumpit. Non tamen hic peccati habet
imaginē/sed similitudinē ad ecclesie sancte my
steria ⁊ ad animā per bona opera satagentem.
Et multis hāc parabolā in sensum allegoricū
disserentibus: nos in vita agenda vt possumus
includamus. Nam de natura corporis esse mē-
bra certissimum est: ⁊ vnius nature corpus cum
membris: membraqꝫ cū corpore similē declara-
tionem suscipiunt. Quoniā si regnum celorum
sic assimilatū est: vt mulier fermentū accipiens
sit ecclesia/que rationes corporis tenet: sic que
libet anima que in corpore cū ceteris membris
membrum existit/ deuenire potest in similē acti
onem. Equidem fermentū anima accipit/ cum
suscipit condientē doctrinam: nam et doctrina
bona vel mala nomine fermēti signatur/cū dici
Mat.16. tur: Cauete vobis a fermento phariseorū. Hic
Mar.8. vero pro doctrina sana depromitur/cū assimile
Luce.12. tur sibi actio regni celorū: ꝙ talem similitudinē
omnino nō gereret/ nisi fermētum etiā in bonā
partem etiā accipi posset. Omīs igitur anima
que appetit esse in regno celorū/ accipit sancte
scꝫ euangelice doctrine fermentum: ⁊ in tribus
satis farine abscōdit: vt totū hoc efficiatur fer-
mentū: quod dici potest ꝑ his qui deliquerunt.
Farina nāqꝫ ad contritionē peccatorum refer-
Exo.12. ri solet. Nam israelitici egredientes ex egypto/
iussi sunt portare farinam: contritionē videlicet
peccatoꝝ. Et ad babylonem vt molat farinam/
Esa.47 ad contritionē malorum suorum dicitur: Tolle
molam ⁊ mole farinam: denuda turpitudinem
tuam. Cuius tria sunt sata. Tres em̄ potissime
sunt contritionis cause: quas mēsuras recte ap
pellamus. Habet vnaqueqꝫ determinatā dolen
di rationē. Prima siquidem: quia omne iniquū
in dei primo tendit offensam: cū fiat cōtra eius
legem eternam: que mala fieri semꝑ prohibuit/
nunꝙ concessit. Secunda: quia eius ledit autho
rem/etiā si pena sensibilis non sequatur: cū eius
dehonestat naturam: cum minuit aut consumit
quod author in illa placitū possidebat: ⁊ quantū
in ipso extitit/peccando se abstulit a pulchritu-
dine vniuersi. Tertia: quia diuina durante atqꝫ
dictante iusticia/mali author segregatus a deo
eijcietur in penas. Fermentū igitur euangelice
doctrine in his tribus mēsuris absconditur do
nec totum fermētetur: vt in seipsam hec tria cō
uertat: ⁊ fiat amaritudo euangelica: que semper
parit gaudiū post mortē. Et hoc est quod salua-
Mat.13. tor parabolice dicit: **Simile est regnū ce**
Luce.13. **lorum fermento quod acceptū muli**
er abscōdit in farine satis tribus: do
nec fermentatū est totum. Et etiā acce
pta ipsa eadem doctrina in tribus viribus ani-
me absconditur: vt ꝺm suam proprietatē in illā
conuertatur: quod est memorari ⁊ intelligere at
qꝫ velle: quoniā nihil tam dignum memoria ꝙ̄
doctrina saluatoris: neqꝫ ad intelligendum est
alia doctrina superior / ꝙ̄ velle perfecte: sen-
sus est consummatus. Non fit farina/nisi in du
abus molis granū conteratur: quarū vna supe-
rior/ alia inferior: que nec iure pignoris accipi
ende sunt: charitas videlicet que omnibus su-
perfertur: ⁊ timiditas ne in inferioribus parti-
bus anima detrudatur. Nec abscōdi poterit in
farina fermentum: nisi aqua calida consperga-
tur/vt totum conspersum fermenti virtute fer-
mentetur: quā nihil aliud esse dixerim ꝙ̄ gratiā Gal.3
ex amore tributā: vt christo commassati/eiusqꝫ
doctrine/vnus panis simus cum ipso: pro ipso
amaritudinē huius vite tenētes: cum ipso facti
vnum eternaliter regnaturi. Et hoc est quod in
fermēto sic absconso intelligit᷑ regnū dei.

¶ De parabola thesauri absconditi secundū mattheum. Ca. VI

Noluit eterna sapientia occultare myste
ria ⁊ humanos aīos accendere ad que
rendū. Et ꝑ parabolā thesauri abscon
diti designauit ecclesie thesaurū: exercitiū iustū
in agenda vita statuit christianis/dicens: **Si-** Mat.
mile est regnū celorum thesauro ab-
scondito in agro: quē qui inuenit ho
mo abscondit: et pre gaudio illi⁹ va-
dit et vendit vniuersa que hꝫ: et emit
agrum illū. Si vnus ⁊ idem est abscondens
inueniēs/ vendens ⁊ emens: occultissimā ⁊ diffi Joan.15.
cilem explanationem habet parabola. Si vero
vnus est absconsor/alius emptor: facilior ⁊ cla-
rior carpitur intellectus. Nam si vnus esset ab
scondens ⁊ emens: hec sequeretur absurditas:
Quis em̄ inuentū thesauꝝ/ preterꝙ̄ in suo agro Esa.45
absconderet? Quis in alieno/vt ꝓpter thesau-
rum ad emendū animaretur agrum? Si autē in
suo: cur om̄ia distraxit/et quod suum erat emit?
Quis em̄ sue rei sibiipsi factus est vendēs ⁊ em
ptor? Nisi fortassis sic velim⁹ asserere ꝙ quispiā
in alieno agro ex casu thesaurū inuenisset: quē
cum non potuisset extrahere aut nollet/ne furti
iudicio subiaceret: magis iure vēditionis ⁊ em-
ptionis voluerit possidere: sua queqꝫ distraxit vt
agrum habentē thesaurum absconditū posside
ret. Sed ꝙ vnus ⁊ idē sit ad quē omnes huiusce 1.Corin.13
modi pertineant actiones: tarditas ingenij mei
venire in hāc confidentiā oīno diffidit/spiritus-
sancti gratia ꝓhibente. Verūtamen ad has di-
uersas operationes/ diuersos authores inspice
re decentius iudicaui: vt alius abscondēs/alius
sit ⁊ emēs: ad quā elucidationē singula in expla-
nationē deueniāt. Abscondens est deus pater.
Thesaurus est filius humanatus. Ager ipsa est
actio agēde vite. Inuētor ⁊ sua vendēs et emēs
est omnis fide syncera signatus: regnumqꝫ celo
rum/scꝫ ecclesia sancta nouit/habet hoc: in ipsa

huiuscemodi ministerium sine intermissione peragitur. Inuenit pater nō temporaliter/ sed eterne filiū: cum ab eterno genuit eū quem in tempore prefinito abscondit primo in humanitate: vt postmoduz in actione vite agende absconderet. Actio siquidem ipsa est omne sacramentale mysteriū/ in quo absconsus est Christus: sic absconsus vt non intelligatur: sic vere vt per fidem inueniatur: nam aliunde sacramenta non essent/ si nō absconsum Christū haberent. Abscondit se Adaz ne videretur a deo: innocentie stola nudatus inobedientie merito quam ipse sub celo primus incepit: sed deus e regione filium in sacramentis abscondit: vt inueniretur ab homine merito fidei/ quā hominibus dedit. (Gen.3) Inuentus Adaz ab absconsione sui argutus est/ penaq́ꝫ multatus: inuētus christus inuentoribus peccata remittit. Nudus abscōdebatur Adā a stola virtutis: filius dei abscondit humanitate vestitus: quā vt reuiuisceret p̱ma stola genus humanū sponte suscepit. Non eñ in sacramentis fidei nostre filius dei preter humanitatē/ nec preter deitatē humanitas creditur. Unio siquidē vnā omnino facit esse personaz. Decretū fuit eterni consilij/ vt sic abscōderetur filius dei: vt sic per fidem inueniretur: vt labor inquisitionis in corruptibilibus creaturis/ culpā delectationis in eis prohibite per gratiam dei superaret: et quereretur in multis quez propter multa homo reliquerat: et a multis accederetur ad vnū: a quo ad multa fuerat facta digressio. In virtutibus etiā est abscōsio christi: quoniā cū in actū deueniūt/ actionis eius (Joan.15) est gratia/ Christo dicēte: Sine me nihil potesis facere. Necnō omnis bone legis ipse appositus est finis/ velut premialis thesaurus in agēdis: quoniā finis legis christus ad iusticiā omni credenti: vt pro omnibus asserat dictuz (Esa.45) propheticū: Uere tu es deus absconditus. Uere deus absconditus in humanitate latens in sacramentis: sine corporea dimensione consistens/ incomprehensus a sensibus/ fide creditus. Latet hic thesaurus in agro virtutū: in quo inuisibiliter inuenitur. Hoc eñ potissimuz habent virtutes viuifice/ christū scꝫ dei filiū i thesauris. Non eñ videtur in sacramentis aut in virtutibus christus: sed miro et ineffabili modo absconditus est in eis: qui fide inuenit: premio reuelatur: et aperta facie cognoscet. Hinc (1.Cor.13) apostolus ait: Uidemus nunc per speculuz in enigmate: tunc autem facie ad faciē. Nunc cognosco ex parte: tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Quare videmus sicut p̱ speculum in enigmate: nisi quia in agro agende vite absconditus est? Ager siquidē agende vite/ ipsa est virtutū congregata congeries: scḋm quam debet esse omnis actio christiana: sed in ipsa christus nisi in fide conspicitur: vt omino nostris sensibus abscondat. Sed cū aduenerit tps p̄mij post exercitiū huius vite videbimus facie ad faciē: ꝛ cognoscemus vt cogniti sumus: vt nō abscōdita amplius/ sed in oñi reuelatiōe atq́ꝫ apta visione cognoscat. Atq̄ nō abscōdit eū deus vt semp̱ maneret abscōsus: sed vt inueniret ꝛ cognosceret: ꝛ fieret manifestus: ꝛ esset premiū inq̄sitionis ꝛ beatitudo inuētionis. Nā thesaurus abscōditus ꝛ sciētia abscōdita/ q̄ vtilitas i vtrisq́ꝫ? Si thesaurus nō inueniat et sapientia/ non effundatur/ protinus est ꝛ nulla. Sed hoc fine filium eternus pater per huiuscemodi formam abscondit in tempore/ vt in tempore inueniatur eternus: qui factus est in humanitate tēporalis pro omnibus. Proinde inuētor simul factus emptor accedat. Accessit igit homo ad alienū agrū: ꝛ aliquid ibi egit vñ meruit iuenire thesaurū occultatum. Amore thesauri contractus est: quo distraxit que ante dilexerat: et ad cōmertiū venit: ex quo in luce iam factū est/ suum non esse agrum quē emit. Alterius erat iuris quod sui vendicauit ex precio nō definito/ ex numero/ pondere vel mensura: sed ex vniuersa distracta substantia emit agrū illum: vt siue magni numeri siue parui ponderis ꝛ mensure/ nilq́ꝫ taxaretur: nil esset in exceptione: sed omis substantia reduceretur in preciū/ vt cōpararet agrū propter absconsū thesaurꝫ. Si quis iuxta litterā sequitur omne quod parabolice dicit: aut in sensu scripturaruz errat/ aut ignorat: et ignorando violentabit scripture decursum: retorquens in nefidā partē: que violentiā omino nō patitur. Quāobrem in omnibus sacre scripture mysterijs id ꝯsyderare p̱us expedit/ vt intentioni seruiatur dicentis. Hic post thesauri absconsi negocium/ qualiter in mysterio regni dei possit inueniri discernendū est. Ad inueniendū velut quedā fortis mulier accessit ecclesia: seu prima siue omnis subseq̄ns fidelis anima: illo scilicet pede licite inquisitiōis/ quo vnicuiq́ꝫ licitū est querere catholicā fidem: que cū inuenisset primo agrum q̄ꝫ occultū thesaurꝫ: cōsyderauit illū et emit eū. Quare consyderauit? Utrū in illo aliquid lateret. Naz prius ager q̄ꝫ thesaurus nostris offertur obtutibus. Et diligenter cōsyderans inuenit in ipso agro sacramentorū atq́ꝫ virtutū ineffabilē latere thesaurum/ ad innotescentiaz recte agentiū/ q̄ꝫ virtus ducit ad christū/ non christus ad virtutem: q̄ꝫuis ipse primo ad virtutē capessendā adiutorium prebeat: quoniā nō finis christi virtus: sed christus finis est omino christiane virtutis. Et supra iaz diximus quod ap̄ls dicit: q̄ꝫ ipse finis est legis ad iusticiā oñi credenti. (Ro.10) Inuētus est thesaurus in agro/ diligēti cōsyderatione p̄habita. Hec eñ fuit actio in predio alieno: vt cōsyderaret q̄d boni ꝯtineant sacramēta siue virtutes. Ratio prior hoc laborauit in agro. Ipsa intelligētia prior operata est: cū ingredi fuisset ipsa p̱missa: cū se abstraheret ab his in quibus sensualiter ꝛ naturaliter agebat: ꝛ niteret si q̄spiā supra naturā posset inquirere. Hoc typo salomon ante perfecerat/ dicēs: (Eccs.2) Cogitaui in corde meo abstrahere a vino carnē meā: vt animū

meũ transferrẽ ad sapientiã: euitarẽq stulticiã
donec viderẽ quid esset vtile filijs hoĩm. Opti
ma cogitatio humani cordis: vt abstrahat na-
turalis caro: qua velut a parte totũ totus intel
ligitur homo/ab ea leticia qua forinsecꝰ et blã-
dimento sensuũ delectatur: et animus transfe-
ratur ad sapientiã: que solũ in vitalibꝰ virtuti-
bus plene consistit. Et stulticia deuitet q̃ ipsa
est/et nõ altera: scz gaudiũ siue solamẽ/atq be
atitudinis requiẽ querere in caducis. Hec stul-
ticia plena consistit his delectari que aliũ ordi
nant ad finẽ: nõ de virtutibus dixerim/ sed de
ꝑfunctorijs atq terrenis: et que mortali car-
nis prudẽtia inq̃rũt. Hoc siquidẽ ideo fiat/do-
nec videat quid sit vtile filijs hoĩm. Nihil vti-
Psal. 44. le porro est filijs hoĩm/nisi speciosus forma p̄
filijs hoĩm: qui filius dei existẽs/ inuẽtus est vt
hõ in habitu hominũ: formã dei nõ relinquẽs/
induit formã hoĩm: quẽ nõ cognouerũt filij ho
minũ/ sed excedẽtes naturã oĩm hominũ. Con-
tra quẽ dilexerũt vanitatẽ: quesierũt mendaci-
Psal. 4. um graues corde filij hoĩm: sine quo vani sunt
Psal. 61. filij hoĩm: mendaces sunt in statheris iusticia-
rũ suaꝝ filij hoĩm: sine quo damnant oẽs filij
hominũ: cũ quo et in quo et ꝑ quẽ saluãtur filij
hoĩm. Quid ergo vtile aliud põt esse filijs ho-
minũ/nisi christus dei filius redẽptor oĩm ho-
minũ? Hec nẽpe sit iuxta Salomonis typũ ho-
minũ cogitatio: vt q̃d sit vtile filijs hoĩm cog-
noscat. Sed hic abscõditus est in agro. Si cõ
syderasti agrũ/eme illũ. Nõ est tui iuris: nõ est
tue potestatis. Distãt virtutes a nouerca natu
ra: q̃uis sint ƒm ꝯditã naturam. Iure paterne
hereditatis illas hereditare nõ possumꝰ. Spi-
ritualia ꝛ corꝑalia mala ĩ hereditatẽ a ꝓtopla-
stis accepimꝰ: ꝛ ꝑpetuant ĩ nobis durãte ꝓpa-
gine dãnata: vt nemo ab his hereditarijs ma-
lis preter q̃ thesaurꝰ abscõsus absoluat. Pre-
cio penitꝰ opus est: vt iure vẽditiõis et emptio-
nis deueniat in agrũ hũc thesaurũ occultantẽ
Unde preciũ ad rẽ tã alte venalẽ? Que insigni-
te monete sufficiẽt? Unde copia metallorum?
Que supscriptiones ꝛ imagines cesaris impri-
mentur? Quis proxeneta fiet suadens venditi-
onẽ domino possidenti? Qui tabelliones ad in
strumẽta condẽda? Que fiãt in hmoi cõmercio
cautiones? De his neq de similibꝰ nemo causet
Mat. 19 Uade vende oĩa que habes: nihil retineas tibi
Actuũ. 5. distrahendũz: vt Ananias ꝛ saphyra de precio
nõ defraudes. Affer vẽditori oĩe quod accepi-
sti preciũ magnũz vel paruũ: dũmodo sint oĩa
inexceptuate tua bona distracta. Oĩm eñ inex-
ceptuata distractio que q̃s habet/est oĩbꝰ ab
renũciasse peccatis q̃ nostri sunt iuris. Ista dũ-
taxat habemus ꝓpria: pctã/ꝯsuetudines malas
rebelliones ad verũ/placita sensuũ/voluntates
ꝓprias/ꝛ ꝓprias regulatiões: ꝛ ƒm naturã cor-
ruptã ledẽtes ꝛ ĩclinatiões ꝛ mores ex eis. Isto
rũ oĩm venditio fiat: ꝛ fiamꝰ in gratia q̃ naturã
excedit/ꝛ corruptã supat. Cui vendet? Hec eñ
mala quis sibi vẽdicabit ex precio. Parabola
est. Nã his oĩbꝰ abrenũciasse/ vẽdidisse ptinꝰ
est. Preciuz eñ quod ex his patrimonialibꝰ et
ꝓprijs malis sic distractis ꝑcipit: ipsa est dispo
sitio in alterã vitã/et ꝓpositũ ꝑsistẽdi/recidiuo
omni depulso. Ipsa est firma volũtas ꝑ oĩa
in gratia fieri: supata/nõ destructa natura. Et
emit ager sacramẽtoꝝ atq virtutũ: ĩ quo semꝑ
aliquid est agendũ/de quo viuẽdũ. Ubi thesau
rus est abscõditus/ĩ futuro seculo reuelandus
In hoc agro meditabat Isaac: nã egressus ali
quãdo fuerat ad meditandũ ĩ agro. Que igit ẽ
agri meditatio/ nisi qualiter in illo ĩmaculate
et nõ ociose viuat? In quo sic meditatus/ vidit
rebeccã sponsã nouã aduenientẽ: quã nil aliud
dixerim q̃ gratiã spũssancti: ĩ ea videlicet asso
ciatione matrimonij spũalis: q̃ q̃s semꝑ ad me-
liora se trãsferre nitit: eidez inseꝑabili vinculo
copulatus. In hoc agro iacob ꝑgẽs ad orien-
talẽ plagã/ vidit puteũ fontalẽ/atq profundaz
dei sapientiã: circa quẽ accubabãt tres greges
ouiũ/tres videlicet ordines saluandorũ/ adaq̃-
ri ex illo puteo expectãtes. Nõ est vera sapien
tia neq profunda/nisi in agro sacramẽtoꝝ atq
virtutũ: qm̃ in eis est christus: ĩ quo sunt oẽs
thesauri sapiẽtie abscõditi. Nec alibi qui saluã
di sunt/ q̃ iuxta hmõi puteũ accubare decreue-
rũt: adaq̃ri aqua sapiẽtie salutaris/nõ terrena
ꝛ carnali q̃ bibẽtes interficit/expectãtes: q̃ deꝰ
suos potanit electos. In hoc agro ruth moa-
bitis de iussione socrꝰ accessit ad colligẽdũ spi-
cas post tergũ metẽtiũ: vñ sui victꝰ possit fulci-
re inopiã. Deficiens ruth interpretat. Et vere
oĩs aĩa ĩ defectibꝰ est ꝛ ꝑditiõi ꝓxima: nisi acce-
dat ad agrum sacramẽtoꝝ atq virtutũ: vt colli-
gat exempla sanctoꝝ/ꝛ iuxta nouitatẽ ꝯuersio-
nis illa modica verba q̃ capi pñt ex ore doctoꝝ
Ager iste ad quẽ ruth moabitis accessit: nõ cu-
iuslibet hoĩs/sed hominis in quo virtꝰ et forti-
tudo ꝯsistit. Sic eñ booz interꝑtat. Decet eñ
agrũ virtutũ esse hominis virtuosi atq potẽtis
quem nullus violẽter ꝑ improbitatẽ expugnet.
Hec mulier a dño agri precognita: ne in alteꝝ
agrũ ad legẽdũ spicas accedat/exhortationem
accepit: qm̃ oĩs ager preter q̃ virtutũ/ honestã
cõuersationẽ nõ habet. Nec sunt messores qui
exempla honestatis atq verba veritatis nõ re
linquunt/vñ agẽde vite possit esse ꝯsiliũ: vt mo
desta imitatio sit post eos. Et tradit huic ꝯsor
tiũ puellarũ: vt sociarũ fulta solatio/ in virtute
aĩa plus ꝓficiat: nã socialiter iocũdiores sunt
spũales agones. Et iussũ acceperũt serui/ne in
hoc agro molesti essent huic mulieri. Non eñ
vnius dñi serui ad inuicẽ debẽt habere molestiã.
Et cõcedit cũ pueris bibendi licentia cũ sitis
aduenerit. Omniũ electorũ in agro sanctorũ q̃-
uis dispar/ sapiẽtie atq gratie fit vna potatio ꝛ
saturatio ex pane metentũ. Et largã supra spe-
ratũ hec mulier accepit licentiã/vt si vellet me
tere potuisset. Nam sepe de nouo cõuersis/dis
positiõe atq animi firmitate cõspecta/ tribuit
autoritas disserẽdi. Et aĩo dilatato mandatur

messoribus: vt ex industria plus apponāt: cum assint qui plus colligere valeant. Et colligebat hec in agro a mane vsq ad vesperā: qm̄ vsq ad finem vite actio iusta non debet excludi Quid plura dixeri? In hoc agro facta ē dispotio vt ruth booz sancta et insepabili lege mrimonij iūgeretur: ad spem auxesis / q omipoteti deo in eternitat eiūgamur: ꝑquirētes thesauꝝ absconditū in agro sacramētoꝝ atq virtutū.

¶ De parabola margaritarū / secundū Mattheū tantū. Ca. VII

Incompabiliter preciosus preciosa mysteria condidit: ꝛ in preciosis mysterijs suā designauit ecclesiā: qm̄ negociationi margaritarū ipsā parabolice compauit di-
Math.13. cens: [Simile est regnū celoꝝ homini negociatori / querenti bonas margaritas. Inuenta aūt vna preciosa margarita: vadit et vendit omnia q̄ habet / et emit eā] Inoleuit ex antiqua cōsuetudine inter hoies negociari: et facta est inquisitio ꝛ inuētio secretaruꝫ partiū mūdi ad peragēda negocia: illasq partes negociatores frequentant / quas suis negocijs ad cōmertia faciēda nouerint ex rerum copijs aptiores. Et cū inuenerint aliqd insigne ꝑciosuꝫ: emptionis iure sibi vēdicare festinant. His typicis actionibꝰ ecclesia sancta deducit: que regnū celorū in sancto euāgelio sepius appellat. Naꝫ negociatores sunt / sed ꝑ celestibꝰ legitimi christiani. Et qui nō fuerint / animant ad negocia pficiēda celestia: cū tale margaritū reperiat in regno: preciositate cuiꝰ sunt omnia merito distrahenda. Querūt preciosas margaritas: sed vna est dūtaxat sup oēs preciosa: cuiꝰ virtus ad oia valet: ꝛ omnē expedientiā habet. Cetere gēmis sint aliquibus insignite virtutibꝰ non expediunt ad finē ad quem negociator est editus: nec auferunt inopiā / ad quam depellendam ipse mercatur: nec illā infirmitatē depellunt cum qua periculosius negociator ipse decertat. Nam si de margaritis scientiarū agit: preciose quidem sunt: multa docent: erudiunt negociatorem: attollunt in fama: eloquentē faciunt: in admiratione atq veneratione hominū sepe ponūt: ostēdūt secreta nature: ad astra discernenda sustollunt: rerū mensuras et figuras aperiunt: calculando cuncta proportionantur: modulantur vocis productibilis instrumēta: orare faciūt et acute syllogizare: habentem physicā adijciunt: ne ledatur physis / ꝛ lesa curetur: chirurgicari demonstrāt / vt vlcera ꝛ vulnera de corporibus depellātur: solonis ꝛ atheniensiū et romanorū leges ante mundi rectores fortiter garriūt: et vt perstringā / mathematicarū et mechanicarū plenus est orbis. Et in currū quatuor disponentiū hominū more multi ascenderunt: et adhuc acute disputatur dē ipsis: sed nec expediunt possessorē ex omni preciositate quā continent: eius animū non quietant: beatā vitam nō conferunt. In vna / nō in pluribus omnis est virtus: in illa videlicet euāgelica et eterna doctrina: que preciositatē habet temporalē / similiter et eternā. Quā qui inuenit / omnia distrahat: omnia vendat: abneget semetipsū: et emat illā: ad quā inueniendā / oīm querentiū vitam et saluari volentiū festinare deberet intentio: quoniā de illa scriptuꝫ est: Qui me inuenerit / inueniet vitā: et hauriet salutē a a domino. Si vero ad omnia mūdi preciosa volumꝰ referre parabolā: nil preciosius inuenitur in orbe terrarū / q quod inuenit in agro dominico. Nil protinus preciosius christo: qui preciosa est margarita in terris inuenta: qm̄ ipse in terris visus est: et cū hominibus cōuersatꝰ est: qui nō inueniretur nisi quereretur. Uerūtamē nec hoc / nisi se offerret omibus requisitꝰ. Sed tempus est requirendi dn̄m: cū se inueniendꝫ exposuit. Et si nō inuenitur nisi queratur: etiaꝫ necdū queritur nisi se requirentibꝰ offerat: tantum questioni regula prefigit. Hinc ꝑ Sapiē-
entiam regula querendi posita est: In simpli- Sap.1
citate cordis vestri querite illū. Inuenit auteꝫ ab his qui nō tentant illū. Apparet autem his qui fidē habent in illū. Ecce simplicitas premia est ad inuentionē optime margarite. Cōnectit
autē dn̄s ꝑ Hieremiā cordis totalitatē / dicēs: Hiere.29
Cum quesieritis me in toto corde vestro / tunc inueniar a vobis. Matutina sollicitudo ad inueniendū congrua via est: tepiditas autē nunq inuenit eum. De quo in typo sapientie scri-
ptum est: Qui mane vigilant ad me / inuenient Prouer.8
me. Mane autē vigilare ad christuꝫ / est illum omnibus cogitationibus et speculationibꝰ anteferre: qui semper inuenitur / si nihil ante illūꝫ taut preter ipsū queritur. Sub eodē etiā sapien-
tie typo in libro Sapientie scriptū est: cuꝫ his Sap.6
qui facilem subuentionē expediunt. Facile videtur ab his qui diligunt eā: inuenitur aūt ab his qui querunt illā. Preoccupat qui se concupiscunt: vt illis se prior ostēdat. Qui de luce vigilauerit ad illā / non laborabit: assidentē illam in foribus suis inueniet. Ecce dilectio / questio concupiscentia / euigilatio de luce veritatis et fidei: preoccupantē nos et assidentē foribus voluntatū nostrarū / facile faciunt inuenire. Exi-
mius autē prophetarū alibi audiuit / et alibi in Ps.131.
uenit. Ecce audiuimus eā in effrata: inuenimꝰ eam in campis sylue. Preter id q i iudea christus natus est / a quibus reprobatus: inuentꝰ est in syluis gentiliū docere / vbi spiritu et virtute inueniatur. Nō igitur descēdamus in secretiora maris: non montiū alta subeamus: nō loca cōmercij ad ineniendā hanc margaritā: sed cāpos sylue penetremus. Sylue loca sunt inculta et agrestia. In inculta et agresti via rationabiliter assumpta / christus dn̄s inuenit: Nō em̄ in campis deliciarū / sed syluarū qui se obtulit requisitus. Querantur loca remota et nemorū campi: qui sunt amici meroribus / cōtemplationibus apti / a strepitu alieni: et inibi inuenient: qui inter delicias ꝛ turbas sepe perditꝰ est. Est inter oēs quedam via decentior / compendiū

habens: vt sic queratur vt ab apl'o referꝛ inuē-
Philip.3. tus. Inquit eñ: Et habitu inuentus est vt hō:
indutus est dei filius nostre humanitatis habi-
tū: in quo apparere hominibus voluit: sicꝫ in-
ter homines conuersari: vt posset a querentibꝰ
inueniri. Qualibus moribus apparuit christꝰ/
in talibus inquiramus. In forma hois degēs
mōstrauit hoibus quid in ipso inuenire satage-
rent. Uerbo vitā agendā docuit: egit ope: etiā
habitu inuētus vt hō. Supra id quod hois est
viuebat. Inspiciantꝛ actiones eius: in illis in-
quiratur: et inuenietur vt homo: circūcisus vt
homo: ad templū delatus vt homo: fugit ī egy-
ptum vt homo: timuit vt homo: conuersatꝰ vt
homo: subditus parētibus vt homo: baptisa-
tus vt homo: ieiunauit vt homo: tētatus vt ho-
mo: predicauit vt homo: laborauit vt hō: dor-
miuit vt homo: esuriuit vt homo: manducauit
vt homo: sitiuit vt homo: bibit vt hō: plorauit
vt homo: turbatus vt homo: clamauit vt ho-
mo: aporiatus vt homo: humiliatus/ traditus
vt homo: ligatus vt homo: verberatus vt ho-
mo: passus vt homo: crucifixus vt homo: mor-
tuus vt homo: sepultus vt homo: resurrexit qꝛ
homo: ascendit vt homo: etiā et quia homo in
omnibus procul depulso peccato. Sic ergo in-
uentus vt homo: ita eū querat et inueniat hō:
inuentū teneat nec dimittat homo: et introdu-
cat in tabernaculū mentis: donec ipse in eter-
na tabernacula introducat.

De parabola sagene/ secūdū mat-theum. Capitulum VIII

O Rdinauit saluator ī iā dictis parabo-
lis exercitia hominū: et aniauit corda
multoꝝ: nūc ꝑ parabolā q̄ finē seculi
portat/ omniū mentes absterret/ et cautelā sua-
det: cū ad examen electionis necessariū sit ve-
nire: ad reponendū electos in partibus sūmis:
et reprobos in penis tetralibus eternaliter in-
Mat.13 cludendū. [Iterum simile est regnū ce-
lorū sagene misse in mari: ⁊ ex omni genere pi-
scium congreganti. Quā cū impleta esset/ edu-
centes: et secus litus sedentes/ elegerūt bonos
in vasa sua: malos autē foras miserūt. Sic erit
in consūmatione seculi. Exibūt angeli: et sepa-
rabunt malos de medio iustorū: et mittēt eos ī
caminū ignis: ibi erit fletus et stridor dentiū.]
Hic mores cudere difficultatē habet: et timeo
exorbitationē ab alueo recto sacre scripture/ si
velim illos importune inducere: nā de fine hu-
ius mundi et ecclesie parabola est. Et si nil ali-
ud argueret mundi finē: vtiqꝫ sufficienter asse-
rit hec adaptatio saluatoris: nec ad aliū sensū
multa expositione indiget: cū ipse clarefecerit
discipulis et auditoribus suis. Ad soliditatē re-
cte agentiū est ista parabola/ et in ꝑuersorū pla-
ta terrorē: cū boni eligātur: peruersi detrudan-
tur in penis. Est autē ista sagena oīs iusticia
siue doctrina missa in mare presentis seculi ab
oīm creatore ab Adā vsqꝫ ad consūmationē: id
est/ in qua recte agi potuit vel peccari. Cōnexa
quidē et reticulata mansit ab eo tēpore quo cre- zech.17
ator creaturā condidit/ cū qua sub celo loque-
retur: nec intercisio facta fuit in filo/ quin sub
nodis multiplicibus necterecꝛ: ab originali iu-
sticia per circūcisionis distinctionē et locutio-
nē patribus factā: et ꝑ legē in monte sina: et ꝑ
eructuationē ꝓpheticā: quousqꝫ euangeliū ad-
dereꝛ: ex quo velut ex reticulato artificio est in
nodis insolubilibus ꝑfecta sagena ꝓtensa sub
vndis: in qua pisces ꝓcellosi maris vndiqꝫ cō-
greganꝛ/ ꝓducēda ad lituſ: cū piscationē hoim
voluerit terminare. Ad hanc sagenā imittendā
sub vndis/ ipse ꝓtoplastus post preuaricationē
piscator effectus est: velut qui prior ī hoibꝰ no-
uerat dn̄i voluntatē: quā faciendā/ et sue ruine
cautelā posteris predicauit. Enoch etiā ī sage-
na originalis iusticie semetipsū et alios pisca-
tus est. Noe ad huiuscemodi officiū piscatio-
nis accessit. Abraā/ isaac et iacob suis tꝑibꝰ pi-
scati sunt. Joseph/ moyses et aarō conati sunt
piscari etiā pharaonē/ egyptiacūqꝫ ppl'm: simꝛ
cū eis quos de ipsoꝝ manibꝰ eripe cupiebant.
Josue et qui tꝑa iudiciaria tenuerūt/ zelatores
legis in arte piscatoria studuerūt. Samuel ⁊ re-
ges deo accepti/ oēsqꝫ ꝓphete: q̄ nō a seipsis/ sꝫ
a dn̄o missi sunt: artē piscatoriā exercuerūt: per
quos etiā predixit dn̄s piscatores alios se esse
missurū: apl'os preintendēs et subsequos: vsqꝫ
quo seculū termineꝛ. Hinc ꝑ Hieremiā dictuꝫ
est: Ecce ego mittā piscatores ad vos dicit do- Hier.
minꝰ et piscabunꝛ: nō alia sagena nisi in ea quā
ex filo eterne legis contextā agnouimꝰ. Et ī al-
tū ducta est sagena ista/ et ꝓfunde laxata in ca-
pturā: eo sensu quo in vocatione apl'oꝝ dictū ē/
ꝙ a piscatione pisciū essent ī piscationē hoim Mat.
cōmutādi. Ex quibus cū fuerit impleta sagena
educiꝛ ad litꝰ: vbi erit finita piscatio. Et qm̄ mi-
xta est captura rōnabiliū pisciū/ sicut et ratiōe
carentiū: qꝛ nō oēs vixerūt/ vt in diuersitate la-
bentiū tēporū susceperūt: nec oēs habuerūt re-
probū sensū: aperta fiet bonorū electio/ malis
etiā publice reprobatis. Sed hi dūtaxat eligū-
tur/ q̄ ab eterno ꝑ̄destinati sunt: quos elegit an̄
mūdi ꝯstitutionē sanctos esse/ cōformesqꝫ fieri
imagini filij sui: q̄ electiōi diuine prestauerunt
assensum: se transferentes in nouitate vite/ ad
ambulandū apte in via dei: nō arbitrio ꝓprie
voluntatis/ sed decretor lege vocantis. Uerū
tamen nō obstat huic parabole/ que ꝑ ꝯsūma-
tiōe seculi dicta ē/ illa singulariū ꝯtinuata pisca-
tio: vbi sub incertitudine militantiū aliq̄ eligū-
tur adueniēte corpis morte: aliqui reprobātur:
quoniā huiuscemodi piscatio habet iudicium
dubiū et occultū: vltima vero certum et mani-
festū. Et ex hoc nobis porrigitur sub cauto ti-
more ducere vitā nostrā/ ne simus de piscibus
reprobatis: sicqꝫ degere sub aq̄s procellosi ma-
ris/ vt in capturā veniamus electā: cū ⁊ sagenā
etiā nō immerito dixerim dei omnipotētis in-
euitabilē iusticiā: que absqꝫ alicuius subterfu-
gio cunctos inuoluet. De qua sup Pharaonē

Ezech.17 regem egypti ab Ezechiele pphetatū est: Expandam super te rete meū in multitudine populorū multorū; et extraham te in sagena mea et proÿciā te in terrā. Gloriabat hic quasi aq̄ruz dominus: et q̄ ab ipsis protegeret. Quem dominus per prophetā in sagena sue omnipotentis iusticie capere cōminat: vt super euz decernat penaliter / qui iuste viuere recusauit. Angelorū vero ministeriū et malorū tormentum / solertibus scripturarū scrutatoribus patent: More autē doctoris volētis in animo audientiū omino inferre doctrinā: et precauens quod pfertur ne ab intelligentia elabat / interrogat: Intellexistis hec oīa? Dicūt ei: Etiā. Incompabilis boni pditi periculū noscit / si deficit intelligētia / vbi veritas docet. Et nō appēdisse mores iusticie / germanū ē bestÿs. Sz nec intellexisse perfectū quispiaz habet / si desit actio cui tribuitur premiū. Nemini ad palmaz scientia facta est aut acuitas intellectus / si deest amor et possibilis actio. Igitur vt in predicationē et actionē veniant / christus interrogat Intellexistis hec omnia? Affirmant auditores presto esse intelligentiā ad prolata: que aut ad iudiciū / aut ad misericordiā intelligētibus est Et ait illis p parabolā confirmans: Ideo omnis scriba doctus ꝛc.

De pabola scribe periti ad patrēfamilias et thesauratum / secundum Mattheum.

Ibid.

Capitulū IX

Cum multas parabolas sine interpolatiōe dn̄s posuisset: tādē quod ptulerat ad cui⁹ similitudinē faceret / declarauit dicēs:
Mat.13 Ideo oīs scriba doctus ī regno celorū / similis est hoī patrifamilias qui pfert de thesauro suo noua et vetera. Habet patfamilias thesauros ex reb⁹ veterib⁹ aut antiq̄s: tā transmutabiliū rerū et ex vsu deficientiū / q̄ etiā persistentiū. Et omne dixerim esse thesaurū / quod appositione quarūlibet rerū sumit augmentū: vt vetera noua suscipiant: et noua veteribus apponātur. Aut auro et argēto / aut vestibus aut lapidibus pciosis / aut ex noualibus appositiōe facta thesaur⁹ insurgit: ex quo paterfamilias s̄m exigentiā noua et vetera pfert ad domesticā curā: sic et cū vult ex munificentia dona largiri. Nō aūt thesaurus esset ex veteribus / si nō fulciret ex fiscis neq̄ fisci et noualia prestarēt auxesim / si nihil in veterib⁹ haberet. Utraq̄ oportet inesse: alioquin euanesceret ex his que pferunt. Sic scriba peritus qui ad alios habet pferre sermonē / in thesauris sapiētie huiuscemodi patrifamilias factus est similis: quē veterū atq̄ nouorum oportet habere peritiā: vt de vtrisq̄ ad auditores possit plena documenta p̄stare. Peritus per omnia et in omnibus et super omnib⁹ scriba est ipse / qui parabolice fatur: in quo thesauri omnes sapientie absconditi sunt: qui vetera et noua docendo ptulit: cū disseruit de originali iusticia. Quecūq̄ vultis vt faciāt vobis Mat.7.
homines / et vos facite illis: cū dixerit de lege moysaica: quā nō venit soluere / sed adimplere. Similiter et noua eduxit de thesauris sapientie sue: cū noua mundo cōtulit sacramenta: cū vocauit in vite nouitatē: cū ad precepta supaddiderit noua cōsilia. Produxit vetera / cū infernales penas aperuit: ad quas descendit peccatis veterib⁹ veteratus. Noua ptulit / cū nouitatē resurrectionis ꝛ gloriā vere credētib⁹ repromisit. Ad hāc imaginē oīs scriba doctus in regno celorū instruit / vt noscat veterē nouāq̄ legē: vt posset ex eis parabolice formare sermonē. Et sponsa spōso gratulabūda dicit: Omīa Cant.7
poma noua et vetera dilecte mi seruaui tibi. Poma noua / fruct⁹ ex euāgelica doctrina: vetera / fructus ex lege. Una quidē est ecclesia saluandorū ex fructibus iusticie vtriusq̄ testamēti. Necnō et in doctoribus ꝛ peritis scribis vetera et noua poma seruat: cū in plata doctrina vtriusq̄ testamenti censura seruat. Uetera seruat christo: cum veterē mundū creatū / et nouū per recreationē pie atq̄ inhesitanter credit: cū patres veteris testamenti et noui vna fide collaudat: et originalē iusticiā in primordio conditionis humane in cordibus hominū scriptā similiter et euangelicū assensuz prestitit in fide venerari. Scriba siquidē doctus in regno celorū: qui patrifamilias ī thesauris similis esse debet: omnē doctorē designat / ex autoritate catholice docentē: quē oportet in vtroq̄ testamēto esse peritū: vt illius figuras / istius veritates agnoscat. Omnia em̄ in figura cōtingebāt il- 1.Co.10.
lis / qui degebant sub veteri testamento: nobis aūt sub nouo militātib⁹ / veritates explicite apponūtur. Sub velamine vetus testamentū erat ad cuius ostensionē Moyses velamē gestabat in facie: a nobis vero velamen ablatū est: q̄m transiuim⁹ ad christū. Apostolus siquidē dicit: Cū transieris ad christū / auferet velamen. Expedit quidez scribe solerti ex nouo et veteri in auditoribus fidem astruere: velut si sic eorū celebraretur inductio: ex signo ad signatū / ex cortice ad medullā / ex vmbra ad soliditatē / ex figura ad veritatē / ex sermone ad sensum / ex littera ad intelligentiā claritatis. Hec imperitus scriba nō nouit. Quāobrē si etiā stet in regno dei / scz militātis ecclesie: nō agit / sed agit: nō īstruit / sed docetur. Doctus vero rē regni dei agit / instruit et astruit. Profert vite nouitatē / vt in eius nouitate ambulemus: similiter et vetustatem / vt deseramus. Omnia noua ex christo: cūcta vetera ex Adā. Uetera transire cogantur: omnia ex christo noua in nobis fiant. Hoc pferat: hoc suadeat scriba doct⁹ in regno celorū: vt nouis supuenientibus in vigore gratie / vetera proÿciantur / que sunt ex origine culpe.

De pabola introducta de illo qui incidit in latrones / et respōsione de proximo: secundum Lucam.

Capitulum X

Interrogatus dñs noster Jesus a quo-
dã pharisco tentante: si quis ad diligen
dũ est p̱ximus: parabolice apologisauit
no explicans quis ei proximus esset: sed cui ipe
proximus esse deberet: qm̃ primo indigẽtibus
ad impletionẽ iusti mandati proximi esse debe
Lu.10 mus. Ait enĩ: Homo quidã descende-
bat a hierusalẽ in hierico: ⁊ incidit in latrones
qui etiã despoliauerunt euz: et plagis imposi-
tis abierũt semiuiuo relicto. In tractatu quẽ
nup̱ edidimus de processu pctõris / abunde ista
parabola tractata est: se: sꝫ q̃uis minorate hic
preterire nõ licet. Descẽsus ab hierusalẽ / auer-
sio est a pace / a virtute / a quiete / a templo sacra
mentorũ dei / ab eo quod autoritatẽ habet ⁊ ve
ritatis rationẽ. Etem̃ ista ciuitas regia et pro-
phetalis erat. Descensus ab hierusalẽ est dere
lictio honestatis / p̃termissio sanctitatis ab obe
dientia legis eterne: in qua stantes in pacẽ su-
mus ad deũ: cui animo rebellãtes / pretermitti
tur pax / et causatur damnosa discordia. Nihil
Nihil amarius / nihilq̃ damnosi⁹: q̃ si pax dei
que exuperat omnẽ sensum / nõ custodit corda
et intelligẽtias hominũ: qua dissoluta / obediẽ
tia legis dei omĩno deperdit̃: que nisi per hu-
iuscemodi obedientiã non tenet̃. Male sibi p̱
uidet / et ad gehennaz se parat qui a pace fecit
abscessum. Sibi omĩno nõ conueniet / si a deo
dissidiũ fecit: et intestinũ portabit cõtinue bel-
lũ. Nã mortis habet imaginẽ qui diuidit̃ ĩ se-
ipso. Uidebuntur etiaz sibi alij aduersarij: q̃-
uis afficiant̃ ei qui p̱didit dei pacẽ: qm̃ nemo se
curus in regno / si cũ rege agit̃ bellũ. Suspica-
bitur em̃ insidias / existens etiam cum amicis.
Geñ.4. Erit more Cain vagus et p̱fugus sup̱ terrã: ti-
mens occidi: qui occidens fratrẽ p̱diderat pa-
2.Re.16 cẽ dei. Et Semei qui maledixerat dauid / cũ fu-
3.Reg.2 geret a facie absalon: a Salomone regẽte pa-
terne iniurie sub federe vt habitaret in hieru-
salẽ: remissionẽ accepit sub interminatiõe mor
tis / si aliqñ ab illa discederet: quod et factũ est
cũ discessit. Magnũ est bonũ diuine pacis: in
qua existens a christo indulgentiã suscipit: etiã
si eternũ deũ et patrẽ eius / et omniũ in aliquo
maledixit: a qua recedens merito mortis gla-
diũ non euadit: non solũ dixerim tp̱alis / sꝫ mor
tis eterne. Hierusalẽ dũtaxat elegit dñs / vt eẽt
3.Reg.9. nomen eius in ea: quia preterq̃ in pace nõ ha-
bitat nomen dei. Et in ea templũ est dei: quo-
niã pacifici templũ viuũ sunt dei viui. Et aduer
sus se interpretabat̃ dauid in p̱sona eoꝝ qui de-
Ps.136. tinebant̃ in babylone captiui: Si nõ propone-
ret hierusalẽ ĩ principio leticie sue. Cũ nulla sit
vera leticia: potius omne gaudiuz tristicia di-
Josue.6 ci potest: nisi in pace dei fundetur. Et si hieru-
salẽ pax euangelica datur: hierico dat̃ excidiũ
et maledictio reedificatori h⁹ei⁹. Igit̃ o tu qui-
dã merito nominari nõ dignus: vnde abscede-
bas / quo ve descẽdebas / aduertere debuisti. Ut
quid in mentẽ venit quietis regionẽ dimittere:
abireq̃ in ciuitatẽ lunarẽ: que nunq̃ in eodem
statu p̱manet: et nunq̃ ex aliqua sui parte tran-
quillatur: Mirandis p̱missionibus agit̃: vt exi
stens ĩ domo v̄tutũ / apostasiã meditet̃: sꝫ aut nõ
cognoscit quod habet: aut maiori fraude preuẽ
tus / ab illa recedẽs estimauit se aliquid melius
habiturũ. Sic agit̃ hominis interius maluz: Jo.3
quoniã neq̃ interius aut exterius inuenitur exi
stens malũ. Unde oritur magna deceptio / cuz
nõ sit appetibile malũ: semp̱ em̃ itur de bonis
ad bona: q̃uis disparia sint. Igitur nõ substã
tialiter: sed cũ in maiore aut electione preponũ
tur minora maiorib⁹: causat̃ hominis malũ: et
fit abscessio a hierusalẽ / et descẽsus in hierico.
Utraq̃ bona ciuitas: sꝫ vna ĩ oĩb⁹ alteri supe
rebatur: que melior erat / iam facta fuerat fasti-
dio deliberãti abscessũ: que vero minorabat̃ in
delectationẽ obuenerat. Ad hãc imaginẽ om̃e
peccatũ cõmittitur ab hominib⁹ in vniuersita- Luc.10
te bonorũ: etem̃ semp̱ ad minora et infirma de-
scendẽdo peccat̃: Sed anteq̃ veniat̃ ad termi-
nũ male presumptũ / in periculũ nõ opinatũ in-
curritur. Nã et latrones ei supueniũt qui paci
ficã credebat agere viã: qui spoliãt ⁊ plagant:
priuant scꝫ honestate bonorũ: et mala infirmi-
tatis adijciunt. Fiũt mali dispositi incipiẽtes
apostasiã inuisibiliter demonũ preda: qui sto-
lã innocẽtie auferũt: et vulnerãt cor et sensus: p̱
quos ac p̱ fenestras culpabilis mors ingredit̃
Et debilitas tanta subsequit̃ / vt ad semissez re
digat̃ vitã plagati. Sed nec tota vita totã ces-
sit in mortẽ: nec sibi tota cõstabat seuo p̱seuerã
te duello: vt alterã altera ex toto cõfligeret: sed
alteri neutra cedebat: vt amarius esset bellum
et sic hõ causatus / equa siquidẽ ab vtraq̃ ven-
dicabatur in sorte: nã sicut semiuiu⁹ / sic ⁊ semi-
mortuus diceretur. Ad semissem mortis om̃ia
spũalia mala / siue quodlibet exitiale pctm̃ di-
xerim p̱tinere: ad vite vero semissez plenã liber
tatẽ volũtatis p̱prie cũ iudicio rationis: quam
oĩa exitialia mala rationis durante iudicio in
mortis sortẽ transferre nõ possent: vt totus hõ
in carne viuẽs mortuus diceret̃. Abeunt semi
nece inflicta / infligere amplius nõ valẽtes. Ab-
ire nãq̃ inuisibiliũ predonũ est / hominẽ relin-
quere in ea quã accepit animi libertate: cũ oẽs
eorũ conatus frangãtur in illã. Non em̃ sepa-
biliter ipsã creator donauit homini b⁹: q̃q̃ dep̱
dari possit in iure damnatis: et cõfirmari a deo
in suis beatis: vt hi nisi malũ velle nõ possint:
illi vero nec aliud preter bonũ. Sic vero iacen
te plagato: q̃ pacis monimẽta reliquerat: Ac
cidit vt sacerdos quidã descẽderet eadem
via: et viso illo p̃terijt. Sil'r et leuita cũ esset se
cus locũ / ⁊ videret eũ / p̱trãsijt. Om̃ia q̃ sunt ĩ
mũdo / accidẽtia sunt: solus deus accidẽtib⁹ ca
ret. Sacerdos et leuita viderunt proximũ indi
gentẽ: cui debebãt et ipsi proximi fieri. Ubi p̱-
ximus iacet indigẽs aliena ope: sed nõ omnis
cognoscẽs efficitur p̱ximus. Nec sacerdos ex
officio / nec leuita ex sciẽtia p̱ximi existebãt: nã
nõ ex officio aut ex sciẽtia / sed ex virtutib⁹ hõ

dei legem implet in proximo: ⁊ ſe ꝓximo proximū facit. Et ſepe qui maioribꝰ dignitatibꝰ potiunť: ⁊ amplioribꝰ ſcientijs fulgent/ pretereunt officia charitatis. Quid autē mali adijciat non ꝓximari proximo indigenti: ioannē audi dicen-
1.Jo.3. tem: Qui habuerit ſubſtantiā huius mūdi: ⁊ viderit fratrē ſuum neceſſitatē habere/ ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo: quō charitas dei manet ī eo? Jn quo nō manet charitas/ neqꝫ deus: qm̄ deꝰ eſt charitas. Priuatus deo/ vita priuatꝰ eſt: qm̄ apud eū eſt fons vite. Jnter mortē ⁊ vitā in his q̄ viuere vel mori habent/ mediari nequit. Peiora poſſe inueniri tormenta/ ꝙ deo viuo ⁊ vero priuari: cogitationē et credulitatē hominū ſubterfugit. Et qui ꝑterit aut pertrāſit proximū indigentē: preteriet eū deus. Et qui nō cōpatitur ꝓximo: preter compaſſionē deum iudicē ſuſtine-
Luce.10. bit. [Samaritanus aūt quidā iter faciens venit ſecus eū: ⁊ videns/ miſericordia motus eſt. Et appropinquās alligauit vulnera eiꝰ: infundēs oleum ⁊ vinū. Et imponens illū in iumentum ſuū duxit in ſtabulū/ ⁊ curā eius egit.] Omnia hec allegoriā habent. Conflata vero in vnū/ actiuā charitatē oſtendunt in ꝓximū ex omnibus quibꝰ poſſit male patiens releuari: vt nil deſit ad curam hoīs vtriuſqꝫ/ ſi in vtroqꝫ aut in altero cognouerit adeſſe defectū. Et qui ꝓximꝰ ſm̄ rationē virtutis ad alium fieri cupit: primo ad indigentiā proximi quod eſt ſue poſſibilitatis impendat. Deinde ſi plus ad indigentē pertinet habere ſubſidij: ⁊ ob cauſam defuerit iam preſtanti facultas: per aliū tamē proximū ſuaſionibꝰ ⁊ noticia pagat officia charitatis. Et hic proximus eſſe ꝓprie dicit̄ indigenti. Qui ergo ſaluari deſyderat/ ſimiliter faciat. Jn hoc em̄ ſaluator tentatorē ſibi reſpondendo concluſit. Et oīno reſponſio ad interrogationē videt̄ impertinens: cū ille q̄reret/ quis ſibi ꝓximus eſſet: chriſtus ỽo reſpōdit/ cui ꝓximus eſſe deberet. Decebat em̄ ſapientiā eternā/ que in carne velata venerat hoībus docere ſcientiā: aliter ac ꝑfectius reſpōdere ꝙ interrogauerat ille/ qui ſolū terrena ſapiebat. Et ſaluator omnium chriſtus more traden iū ſcholaſticādo doctrinā: vni reſpōdens plurimos doctrinauit: nemini vnī prefigens ꝓximū: ſed omnē creaturā ratiōe vtentē: que recipere ſimiliter ⁊ impendere dilectionem rationabiliter poteſt: dū actuale beneficiū charitatis ei potius impendat̄/ quē in tua ſciētia validius pōdus indigentie ⁊ calamitatis oppreſſit. Ac ꝑ hoc in hac reſponſione vnuſquiſqꝫ docet̄ a chriſto/ cui debeat ꝓximus fieri: non quē ipſe debeat per ſe ꝓximū inuenire. Nam neqꝫ meritū eſt apud deū diligi/ ſed amare: nō recipe ſed tribuere: nō ſeruiri/ ſed ſeruitium exhibere: nō charitas retranſitiua/ ſed trāſitiua nanciſcit̄ premiū. Et quod virtutis eſt ꝓprie omnibꝰ nō aliene/ docet ipſe magiſter. Jgit̄ ſatagendū eſt nō quō recipiatur/ ſed quō īpēdatur dilectio. Nam vnū eſt ſuum: reliquum eſt alienū. Et de ſua nō de aliena virtute placatur altiſſimus. Et ſicut nil tam neceſſariū/ ꝙ propria ſalus: ſic nil tam expediēs ꝙ ꝓpria virtus. Et ſicut nemo ex alieno pctō damna ex diuia iuſticia patit̄: ſic ex aliena virtute nemo ſaluatur. Pro ſe vnuſquiſqꝫ reddet rationē/ penā vel premiū ſuſcepturus. Rom.14.

¶ De parabola diuitis peruerſe cogitantis ad improuidam ſollicitudinem: ſecundū lucam. Ca. XI

CReator omnium deus nihil in mundo ex rū que ad vſum humane nature ſunt cōdita/ propriū fecit: quoniā hoīem nō perpetuauit in mundo: ſed ſicut ex traduce naſcitur: ſic mors primorū parentū merito in oībus dominat̄. Non ergo debet eſſe aliquid propriū vbi mors inuincibile tenet imperiū. Proprium factū eſt homini mori: non in hoc ſeculo quicꝙ aliud vendicare priuatū: etiam ſi protoplaſti na culpa non fuiſſet/ nec inuidia diaboli mors ingreſſa orbem terrarū: hoīes aliter in alias regiones tranſlati fuiſſent: nec decreto creatoris in terrarū orbe rerū fuiſſet ꝓprietas: que cū affuit inter hoīes/ prouenit de lege peccati quā introduxit iniquitas. Et ſi deꝰ aliquādo permiſit homines in rebus creatis proprium vendicare: ſi nō aboleuit imperatorū leges: que ꝓprium hominibus ꝯceſſerunt: ne rēpublicā omnino peruerſorū incraſſantiū turbaret improbitas: auariciā nunꝙ ꝯceſſit: vbiqꝫ diſſuaſit ⁊ ſemꝑ. Proinde ſaluator ad renouationē vite hominū predicans omnibus palā dicit: Videte et caue- Luce.12.
te ab omni auaricia: quia nō in abundantia cuiuſqꝫ vita eiꝰ eſt ex his que poſſidet. Ad cuius ſententie declarationē/ expreſſiorē parabolā ex vſu ꝓlatā adiecit. [Hominis cuiuſdam diuitis vberes fructus ager attulit: et cogitabat intra ſe/ dicens: Quid faciā ꝙ non habeo quo cōgregem fructus meos? Et dixit: Hoc faciam. Deſtruam horrea mea ⁊ maiora faciā: ⁊ illuc cōgregabo oīa que nata ſunt mihi/ ⁊ bona mea. Et dicam anime mee: Anima habes multa bona poſita in annos plurimos. Requieſce/ comede/ bibe/ epulare. Dixit autē illi deus: Stulte hac nocte animā tuā repetent a te: que autē paraſti cuius erūt? Sic eſt qui ſibi theſaurizat: ⁊ nō eſt in deū diues.] Crimino ſe ſunt cuncte diuitie/ dānationē extremā expectantes in ſortē: ſi non referuntur ad deū: ſi exiſtunt penitus preter deū: ſi plus appetuntur ꝙ diuinis florere diuitijs. Non ager in culpa: qui iacta ſemina ſuſcipit: ſuſcepta mortificat/ et adminiſtrat virtute nature plus ꝙ recipiat a ſerente. Non ars ſatoria culpam habet: ſed ex ſpirituſancto/ qui eſt omniū artifex: nō vbertas inſolita: nō fertilitas improuiſa: non em̄ eque in ſatis agris natura reſpondet/ ſed cogitatio cōgregandi vltra legē quā neceſſitas poſuit. Tenacitas animi nolle cōferre in vſus egentium/ crimino ſum diuitē facit. Nō em̄ deꝰ nature frena relaxat: vt in cuiuſpiā agro vberiores fructus adueniāt vt recludant̄/ ſed vt diſpergantur in vſus. Jdeo fit interdū natura

vberior: vt ꝓfusior fiat dispensatio ad egenos. Nihil em̃ proprium in multiplicationis ꝓcessu iustus ordo nature pretẽdit. Omnino a natura ⁊ a lege originalis iusticie discrepat ꝗ destruit horrea necessitatis / et cupiditatis horrea condit. Cum quis sibi prouidus fuit in mẽsura nature ⁊ necessitatis iusticia: non ampliet apothecaria in quibꝰ reponat: sed meatus adueniat dispergendi. Proinde intẽdamus per singula in parabolã saluatoris. Animaduertite ꝗd diues cogitabat / qui ex agro plus solito vberiores receperat fructus: ⁊ inde implicabatur in animo vnde poterat ocyus explicari. Cogitabat intra se / dicens: Quid faciã ꝙ non habeo quo cõgregem fructus meos? Importuna erat ista cogitatio. Si non habebat quo cõgregaret: erat paratior occasio tribuendi. Qui nõ habet quo cõgreget / dispersioni obnoxius necessario subiacebit. Frustra igitur cogitaꝝ quid aliud fiat: cum ad actiones iusticie causa cõcludit. Dispergat igitur qui nõ habet quo cõgreget. Inquiet fortassis: Premet necessitas. Opportũa erit annona / si fuerit vita prolixior. Sũt nati et nate: sunt connubia celebranda: multiplicabitur proles: ecce hic infantulus ad vbera pendet: forte ꝓrogabit etatem: grauescit vxor / partui vicina est: aut daturus dotem / aut recepturꝰ ero. Utrobiꝫ sunt amplianda fomẽta. Concesserim siquidẽ sed tu in vita opinionẽ exclude. Non transgrediaris termios / quos tibi necessitas posuit. Nõ intendebat saluator per parabolã istam in eos qui propter exigentiã duntaxat necessitatis alimenta procurant / reponũt atꝫ cõseruant. Naz iste habebat horrea: de quibus cũ fructus exuberarent / dixit: Destruaz horrea mea / ⁊ maiora his faciam. Ecce transgressio necessitatis: ecce amplificatio cupiditatis. Non erat in culpa diues: q2 horrea ꝭm exigẽtiam iusticie possidebat: nam ex debito nature omnibꝰ alimenta debentur: sed ex eo ꝙ ad exuberantiam agrorum horrea necessitatis destruere / ⁊ tenacis auaricie cõdere disponebat. Diues ⁊ fertilis mũdus in administratione nature ꝙ̃ habeat vtentes multo plures aleret: ⁊ nulla esset querulatio sup terrã si tantũ horrea necessitatis / nõ auaricie conderentur. Stent apothece que modeste sufficiunt ad fructuũ exuberantiaz: embolisma non fiant: pauperũ horrea vacua repleãtur: sic em̃ ex auaritia nõ erit exorbitatio in natura. Ecce adhuc diuitis mali detestanda peruersitas: ꝙ in maioribus horreis volebat omnia cõgregare ⁊ omnia nata sua ⁊ bona sua: vt preterꝙ̃ sibi nulli ꝓuenire de congregatis posset vtilitas. Uolebat redigere omnia in priuatũ: que deus ex natura concesserat ad cõmune. Fraudabat pauperes: rapiebat egenis: priuabat omnes dono nature cum cõgregare omnia ꝓ seipso fuerat meditatus. Ad seipsum aspiciẽs paruipẽdebat omniũ vitã: sibi compatiens / incõpassiuus oĩbus erat: vita que deus est / iuste priuandus: quia per eum id fiebat vt oẽs pararẽtur ad necẽ. Ex alio quippe improbanda cogitatio huiꝰ diuitis censebatur: quoniã preintendens accumulare diuitias virtutes abiecerat: nec ꝯgregabat illa que post mortem etiã hominẽ comitantur: sed illa ꝑfunctoria que raro vsꝫ ad exitũ huius vite associant possessorem. Possidere diuitias ⁊ deũ interdum possibile factum est: congregasse tenaciter duo nunꝙ̃. Sed hoc est quod plus accrescit ad culpã: ad acerbiora tormẽta disponit: allocutio quã sue ratus erat anie facere: spondens annos incerte vite: que sub nostra potestate non agit: que ꝑueniri potest / prorogari nõ potest. Sic em̃ dicere meditabatur. Et dicam anime mee: Anima habes multa bona posita in annos plurimos. Multa sunt bona hoĩbus posita: sed plerunꝫ anni crediti euanescũt. Et eripitur sepe a seculo in deca dierũ / qui decaz sibi fabricauit annorũ. Nec anni multi succedunt: vt multorũ congregatorũ ex vsu possit esse ꝯsumptio. Hec em̃ decepit homines innumeros: cum delectati viuere super terrã / procul pepulerũt mortis meditationẽ: longam inhiantes vitã: que dum non creditur / aufugit: ⁊ tunc terminũ sumit cũ speratur esse lõgeua. Et quod plus amatur a miseris amplius eos cruciat: cũ transit in dominiũ mortis. Arguendus in suis cogitationibꝰ diues hic peruerso errore deceptus: quoniam in inquietis quiescere animã autumabat: ⁊ famẽ auferre vnde ampliꝰ crescit: et depellere sitim vnde sumit augmentũ: ⁊ epulari accurate atꝫ sodaliter ad augenda incentiua libidinis / ⁊ ad dehonestanda federa soliditatis. Aduertendũ est quale soliloquiũ cum anima sua est peracturus: requiesce / comede / bibe / epulare. Promittebat sibi requiẽ: vbi non datur querentibꝰ eã. Quomodo requies vbi omnia sunt in motu? Unde in mari requies / agitãtibus mare ventis? Quomodo requies / ex quibus perdiꝝ vera requies? Hic mentes hominũ vexat error: vt vbi animoꝝ et corporũ est tota vexatio / quesita requies adesse credatur. Si totus mũdus in maligno positus est vnde mundũ diligentibus requies esse potest? Si quis amicus voluerit esse huiꝰ seculi: inimicus constituiꝝ dei. Ex dei inimicitia nemini salus: nemini quies aduenit. Est em̃ dominꝰ vniuersi. Quis tutus ĩ regno si rex extiterit hostis? Nemo habebit requiẽ / si sibi aduersabiꝝ heros. Fortassis mundus his requiem prestabit ad tẽpus: qui vnde perfunctorie delectenꝝ / inueniũt velut coruus emissus de arca noe insedit corporibꝰ mortuoꝝ. Inuenerat em̃ quo eius auiditas repleref: in cuius imagine omnes requiem habere vidẽtur / qui mortuis opibus delectantur. Sed cuz ab eadem arca emitteretur columba: non inuenit vbi requiesceret pes eius: videlicet affectus / in quo quis vexationẽ obtinet vel quietem: nisi reuertereꝝ ad arcam: typum eorũ bonoꝝ presagiens / qui extra ecclesiam orthodoxã ⁊ ambitũ legum eius nõ arbitranꝝ esse quietem. Turpis est reꝗes diuitũ audituꝫ detestabilis: contra quos de moab per hieremiã dñs dicit:

48. Fertilis fuit moab ab adolescentia sua: requie-
uit in fecibus suis. Moab popul⁹ fuit ex primo
moab descendēs: qui de incestu per filiam ex pa
tre natus est: qui diues factus ⁊ potēs/ dei pplō
aduersabaẗ. Sed vbi requeuit? Ut ꝓpheta testa-
tur/ in fecibus suis. Feces siquidē sunt egestio-
nes ⁊ farinata corporū. Feces sunt eliquatiões
liquoꝝ inferius descēdentes: in summo liquori
bus remanentibus depuratis. Omnia tꝑalia fe
ces sunt egeste a ꝑfecto ecclesie corpore: que in
caute supinū ex hirūdinib⁹ egeste cecauere tho
biam. Feces sunt oīa inferiora: puritas vero in
superiorib⁹ est. Quā vilis/ ꝗ abhominabilis re
quies diuitis: quā sue anime repromittit. Solū
pauperes spiritu fideliter requiescent: cum raro
vel nunꝗ diuitie sine infidelitate cōsistant: qm̄
aut ꝑ infidelitatē acquiruntẗ: aut fide ad ꝓximū
denegata possidenẗ. False sibi diuites requiem
ꝓmittunt: nā aut laborant vt cōgregent: aut se
peterrenẗ ne inuite perdant. Nulla diuitib⁹ re
quies cum semꝑ nitunẗ addere: fortass̄ s requi-
escerent si plura nō vellent. Ex cupidine insatia
bili/ ex sudorib⁹ acquirendi/ ex ipsis reb⁹ diuiti
bus nulla quies. Comestio siquidē mitigare fa-
mem pōt/ auferre non valet. Similiter est dian
ciare de siti: quod bene ꝑ aggeum ꝓphetā dicitẗ
Agge.1. Comedistis ⁊ non estis saturati: bibistis ⁊ non
estis ebriati: operuistis vos ⁊ nō estis calefacti:
⁊ qui mercedes congregat/ misit eos in sacculū
pertusum. Epulatio ad lautiorē vitam pertinet
⁊ ad accuratiorē/ necnō ad detestanda cōuiuia.
Ad quā complendā nemora vexantur: agitātur
⁊ sylue: cū arcu/ sagittis/ ⁊ canibus animalia sylue
stria impetūtur. Aues rapaces ex natura/ rapa-
ciores ex arte dimittūtur ad volucres mites: vt
venatu aliquid in predā deueniat: vt eo sit epu-
latio gratior/ quo sudatior extitit labor ipse ve-
nantiū. Maria/ flumina/ lacus exquirūtur in ab
ditis submissis hamis/ lineis claustris/ nassis
atq̧ sagenis: vt ꝓ epulatione pisces veniāt in
capturā. Capiferi et dapiferi solertissimi exqui-
runtur. Loca expositionis rerū venalium visi-
tantur diluculo: consyderanẗ epulonibus apta
quib⁹ inuentis cessat emendi litigium: precium
est in voto vendentis: fit rumor varius in varie
tate rerū vt accurate ꝓueniant: ⁊ talis est strepi
tus acsi adhortatio disponereẗ ad bellum. Eri
guntur mense: protendūtur desuꝑ gausape: sine
timore dei discubitus ordinatur. Exercitantur
saporibus fauces: varia vina fundunẗ. Edendi
auiditas etiā in multitudine in primo cōgressu
silentiū facit: ⁊ cum ventres vino humidi vtres
repletioni sunt proximi: cum incalescunt capita
mero: excitaẗ in mensis velut rumor in castris.
Ibi ꝓferuntur inania opprobria in absentes:
omnia inhonesta/ omnia digna risu/ licita tunc
temulentia facit. Inde somni/ inde grauedo/ in
de obliuio bonoꝝ/ inde chori/ inde luxurie/ inde
oīs infirmitas ad ꝓhibita. Ecce q̄lis est epula-
tio diuitis/ quā sue vite misere repromittit. Sed
aduertendū est quod sequiẗ. Dixit autē illi
deus: Stulte hac nocte repetent ani
mā tuā a te. Per oīa est ista horrēda diantis
quā diuiti saluator opposuit: qm̄ stult⁹ diciẗ di-
ues ex eo ꝙ peritura cōgregat: nō seruāda repo-
nit: et cōia redigit i priuatū. Credit requiescere
vbi vexatio: comedere/ bibere/ epulari per tꝑa ⁊
per multos annoꝝ orbes. Et quandā beatitudi
nem sibi velut somniādo parat: vbi etiā misera
vita non durat. Hac nocte velut ipso die fuerit
facta cogitatio: repetent animā tuā a te. Qui re
petent? Maligni scꝫ spūs. Sꝫ quō repetent/ cū
ipsi nō mutuauerint? Nam repetitio est eoꝝ que
danẗ in mutuo. Et iusta repetitio iustum habet
dominiū: ⁊ semꝑ est rei cuius dominiū non trās
fertur. Est ne anima alicuius sub malignoꝝ spi
rituū dominio constituta/ vt iure debite repete-
re censeanẗ? Nōne oēs animas creauit omnipo
tens. Nonne ipse vniuersoꝝ est dn̄s? Quid sibi
hoc vult ꝙ dixit/ repetēt: acsi animā diuitis ma
ligni spiritus ad tēpus ꝓstauerint diuiti/ quā ab
ipso repetant rōne non translati dominij? Mo
dica est questio: sed terrore animas diuitū quā-
tit: que apostolica sententia enodaẗ. Inquit em̄
aplus: Omnes qui volūt diuites fieri/ incidunt 1.Thimo.6.
in tentationē ⁊ in laqueum diaboli. Jam em̄ ex
ipsa voluntate ditandi/ teneri videnẗ infra re-
tia diaboli: ⁊ sibi sunt mancipati: eoipso quo di
uitias ex auaricia querūt: et in ipsis/ non in dn̄o
gaudia sua ponūt. Quo iure in hora mortis re-
petunt diuitis animā: velut dum viueret/ eis do
minio ex iniquitate iam traditaꝫ. Nec ꝑ hoc dei
dominio derogaẗ: si anima volūtarie peccādo
sathanice se tradidit potestati: cū nihil ei⁹ pos-
sit dehonestare imperiū/ vt non subiaceāt oīa
sue iurisdictioni. Repetūt igitur maligni spūs
animā in morte ad eternā penā/ eo iure quo eis
se obligauerat ꝑ tēporalē culpām. Nā qui facit Joan.8.
peccatū/ seruus est peccati. Super quib⁹ iuste di
abolus sibi vēdicat dominatū: ⁊ repetit animā
in termino mortis velut emptū mancipiū. Que
autē parasti/ cuius erunt? Non diuitis: quia secū
ferre nō potest. Non em̄ copie huius seculi tra
hi possunt ad aliā vitā: Sed ad inferos aīa di-
uitis detrahetur: nihil secuꝫ horū portabit que
hic cōgregauerat ad requiē siue ad satietatem.
Nam ibi lassis nō prestabitur requies: nihil ap
poneẗ ad esum: nihil ad refrigerium sitis: solū
penarū erit satietas: quas semꝑ oportebit sume
re: nec ab eis abstinere poterit anima fastidita.
Et sumet inuoluntarie atq̧ incessanter id quod
suā naturā acerbe diuerberat: pro eo ꝙ sumpsit
volūtarie quod diuinā habebat offensam. Pro
inde diuitē diuitie nō sequētur. Cuius autē erūt?
Fortassis ad vsum inopum dispergētur. Egeni
sua iura recipient: ⁊ fraudati paupes in illis de
bitam iusticiā consequenẗ. Fortassis heredita-
bit genitus heres: qui forte vsu ꝓhibito gaude
bit de mām̄ona iniquitatis: aut forte simul cum
paternis diuitijs vitijs astringeẗ paternis. Et
fit sepe iustis modis vt eadē pena multetur he-
res: sicut ille qui heredē instituit. Necnō plerū

q̄ factum est: vt qui fuit hostis/sit heres in bo-
mo. De quo diuite per oīa in sapientia dicitur.
Eccl.11. Est qui locupletaꝛ parce agendo. Hec est pars
mercedis illius in eo q̄ dicit: Inueni requiē et
nunc mādu cabo de bonis meis solus: et nescit
q̄ tēpus p̄tereat/ꝛ mors appropinquet: ꝛ relin-
quet omnia alienis/ꝛ morietur. Sepe remanēt
bona diuitis apud alienos: et eius possessio di-
uoluiꝛ ad extraneos. Sic est qui thesauri
zat/et nō est in deū diues. Thesaurizat
quis sibi: ꝛ nescit cui cōgregabit ea. Sed qui ad
deū ptinet/dicet: Et nunc q̄ est expectatio mea?
Nonne tu dñs? Et substantia mea apud te est.
Culpabiliter ꝛ miserrime oīs est pauper: etiā si
omnib⁹ terrenis gazis refulgeat: si in deum di-
ues nō fuerit: in quo diuitem fieri dūtaxat ex co
pijs inuisibilib⁹ est: quaꝝ possessio non deficiet
neq̄ minuiꝛ ex consorte: neq̄ cresceret etiā si cō-
sors nullus adesset. Diuitie fideliū solū est chri
stus: in quo si vere sui fuerimus/oīa possidebi
mus. Quāobrem apostolus p talib⁹ ditatis in
1.Cor.1. christo gratias agit/ dicens: Gratias ago deo
meo semp pro vobis in gratia dei/q̄ data est vo-
bis in christo iesu: q: omnes diuites facti estis
in illo: in omni verbo ꝛ in omni sciētia: ita vt ni
hil vobis desit in vlla gratia.

¶ De parabola diuitis epulonis et lazari pauperis vlcerati: secundū lucam tantū. Capitulū XII

Malui consimilē parabolā cōsimili ne-
ctere/q̄ doctorū ordinē sequi. Proin-
de parabole diuitis male cogitantis
vel congregātis ex vbertate fructuū/parabolā
diuitis impij ꝛ bonis suis lubrice vtētis annexi
qm̄ ex diuite impio ꝛ delicioso ꝛ ex paupe imfir
mo atq̄ egeno inuariabiles fines hoīm voluit
insinuare saluator: vt diuites terrore pculsi con
uerterenꝛ ad decens: pauperes vo ne in patien
Luce.16. tia vexarentur. [Hō quidā erat diues et
induebatur purpura et bysso: et epu
labaꝛ quotidie splendide. Et erat quidā mendi
cus noīe lazarus: qui iacebat ad ianuā eius vl-
ceri b⁹ plenus/cupiēs saturari de micis/que ca-
debant de mēsa diuitis: ꝛ nemo illi dabat. Sed
ꝛ canes veniebāt ꝛ lingebāt vlcera eius.] No-
men diuitis subticeꝛ/ velut iniqui hoīs. Omis
eñ ad seipsum diues iniqu⁹ est. Neq̄ in diuitijs
alia est iniquitas/nisi cū sunt male parte: aut cū
detinenꝛ non per insticiā erogate: seu cū p lasci
uiam sunt exhauste. Perperam nēpe iste diues
suis diuitijs vtebaꝛ: nam induebatur purpura ꝛ
bysso: ꝛ epulabatur quotidie splendide. Culpa-
tur p̄ciositas vestium: magis autē iactantia/va-
nitas/superbia: que ab ipsa p̄ciositate pcedunt.
Multa in seipsis inculpata manent: culpaꝝ vo
cause maxime fiunt. Tolerareꝛ interdū precio-
sitas in diuitib⁹: si despicabilia pauperib⁹ ero-
garent: si nō iactantia vexarentur: si supbia nō
tumescerent. Etiā epulatio splendida huic erat
in culpa. Et si excusareꝛ/q: interdū diues vesci-
tur epulis accuratis: quotidie tn̄ splēdide epu-
lari p ingluuiē/dānati criminis notā habet. Et
quanq̄ nihil sit p bibitū quod cū gratiaꝝ actio
ne pcipiꝛ: verūtamen oē superfluu est in culpa.
Et obliuionez dei fecit atq̄ virtutum/epulatio
quotidie accurata. Semp consueuit gulositas
annexa esse diuitijs. Nā sicut habilitas furandi
fecit furē/qui furari antea nō meditabaꝛ: ꝛ me-
chandi facilitas occasione pposita mechum fe
cit/etiā talia non p̄cogitantē: sic humane diui-
tie voraces atq̄ comessores plurimos pfecerūt:
exceptis interdū his quos auaricia plus pessum
dat. Sed ecce cōtraria ꝯditio destituti hoīs/ad
cōdemnationē stipati diuitis insurgebat. [Et
erat quidā mendicus noīe lazarus:
qui iacebat ad ianuā eius vlcerib⁹ plenus: cupi
ens saturari de micis que cadebāt de mēsa diui
tis: ꝛ nemo dabat illi.] Non ad condēnationē
diuitis factus est paup/vt per pauperē diuitem
de⁹ velit inuoluere: sed sepe pauperes esse pmi
sit/ vt p eos posset diuites releuare: si velint ha-
bere in rebus/sicut habent/ velint nolint/in na-
tura consortes. Sed ipsi velut immisericordes
paupes contra seipsos in iudiciū statuerunt: vt
per pauperē accuseꝛ perampli⁹ diues: qui natu-
rali cōsorti manifeste indigenti subuenire con-
tempsit. Erat quidē mēdicus nihil ex pprijs ha
bens: absolutus a ciuilib⁹ nempe causis: qui ni
hil vendicabat in pprio: q̄obrem aliena mendi
care cogebaꝛ. Huic suppetebat in iure nature:
que oēs debet alere p captu: necessitas ꝛ indi-
gentia quib⁹ premebaꝛ/ sibi pro legibus erant.
Ex istis exorta occasio depellebat pudorē: vt pe
teret aliena velut nature debitū: paternis here-
ditatib⁹ ꝛ lucris pprijs nō suffultus. Lazarus
vocabaꝛ ex noīe: vt adiut⁹ esset aliena stipe: ma-
xime a deo qui oīm curat annonā. Taciturnita
te p̄terijt nomē diuitis: pauperis vo noīe claru
it scriptura: quoniā pauperū est regnuz celoꝝ.
Et sicut electoꝝ ipsoꝝ nomina scripta sunt i ce-
lis: diuites vo impios tartarea matricula ex no
mine scriptos habet. Huic ad pauperiē addita
erat infirmitas: quia vlceribus plen⁹ erat
vt ampli⁹ torquereꝛ ad meritū: ꝛ rationabiliter
ad exigendā opem oībus possit esse infest⁹. Et
iure condēnatio incōpassiuoꝝ erat. Iacebat
ad ianuā diuitis: non alterius sibi similis:
qm̄ diues habebat vnde illū sine periculo refo
ueret: ꝛ debituz nature sibi competens erat in
abundātia penes diuitē/nō apud alterū paupe-
rē. Sed diues pauperi nature debitū non solue
bat: nec ei videbaꝛ obligari iure nature: quod
si forte p̄nouerat/ꝯtēnebat: vnde sua impietas
augebaꝛ. Sibi vo diues put p voracitatē erat
exactor/sic ꝛ liberalis solutor: vt excedēs natu-
re debitū/q̄ cōtentaꝛ in modicis/ morituro cor-
pori quotidie atq̄ splēdide plus ꝯferret. Et cō-
cupiscentia paupis erat insaturata: q̄ de micis
de diuitis mēsa cadentib⁹ cupiēs saturari/non
habebat datorē: qm̄ nec diues intelligebat sup
illū pauperē ꝛ mendicū: non puidebat: nō intē-
debat in eū. Et fortassis ad visum sibi erat hor-

rori. Sepe sunt odio diuitibꝰ pauperes: quorū
etiā expoliatiōe plerics diuites facti sunt. Pa-
rasite quoq; sui/dapiferi/ pincerne/ propinarij
egredientes ꝛ ingrediētes/omnis ꝗ familia im-
pietatibꝰ subiacebant: ab immanitate animi te-
nebant: ꝙ neq; pro paupe vlcerato suggerebāt
diuiti: neq; ipsi de supfluis quorū est canū vsus
mori misericordia erogabāt. Potuissent eñ ir-
requisito dño de supabundantia mēse que ꝓijci
tur ad refectionez irrationabiliū animaliū/ ad
propellendā indigentiā cōferre rationabili cre
ature. Sed qualis dominꝰ tales ꝛ ministri eius.
Impius heros/ impij ꝛ serui eiꝰ. Sepe ꝓhibēt
iniqui domini seruis suis agapes fieri: vt añ in
domo marcescat ꝙ̄ extra tribuat substantia: ne
fiat allectio pauperū: ne domū diuitis ex cōsue
tudine repetant: ne fiant infesti clamoribꝰ/peti
tionibꝰ importuni. Exijt ab eis crudele decretū
vt omnino ꝑcludatur oīs occasio ne pauperum
sit accessus. Uerūtamen in hac parabola etiā ꝛ
domus domestici accusantur: ꝗuis dispariter/
sicut dñs diues: quoniā non dixit saluator ꝙ cu
pienti saturari de micis diues nō sibi dabat: sed
nemo sibi dabat: vt si diues erat impiꝰ omnino
ꝛ inaduertens: ministri debuissent in tāta indi-
gentia supplere iura nature ex his ex quibꝰ do
minꝰ remāsisset indemnis. Et bene potuissent
impreiudicate vlcerato pauperi dare de micis:
que sepe canibꝰ dant ꝛ porcis: et proijciunt vbi
marcedo consumit. Ac cuz sic mendicus etiā ex
modicis maneret insaturatꝰ/spretus ab oībus:
canes veniebant et lingebāt vlcera
eius. Multi periti sacrarū scripturarū expo-
sitores/istos canes iuxta literalē veritatē ad le-
nimentū miseriaꝝ huiꝰ vlcerosi paupis asserūt
aduenisse. In typico autē sensu ꝑ eos ꝑdicato-
res intelligunt: qui lingua solant angustias mi
seroꝝ. Ego autē ad exaggerationē miseriaꝝ eiꝰ
aduenisse cognoui: qui lingebāt vlcera nō vt sa
narent aut lenirent/sed vt carperēt delectatio-
nem: que sic eis cōpetit ex natura. Non eñ intē
dunt aïalia in his que hoïbus faciunt/inferre
solamen: etiā si beneficiū nature ꝓueniat. Ma
gis autē eos significari ex his canibus dixerim
hoïes/scz feros importune latrantes: qui dele-
ctant atq; pascūtur penis ꝛ miserijs afflictorū.
Et inter calamitates hominū ista sepe plus an
git: cum vident afflicti alios ex suis passionibꝰ
iocundari. Esset autē minꝰ molesta passio: si ha
berent consolatorē/ ꝛ agnoscerent ad eos aïos
videntiū fieri cōpassiuos. Sed huic omnia erāt
ad terrenarū miseriarum augmentum: egestas/
mēdicitas/vlcerositas/ incōpassio diuitis ꝛ mi-
nistrorū eius: inedia famis expugnans/quā ex
micis deperditis ipse repugnare non poterat:
delectatio canū in vlceribꝰ eius. Nihil iste ha-
bebat mūdani solaminis. Ab ipso ꝓtinus oñis
mundana consolatio longe stabat. Ad curā sui
conditoris relictus erat: ad cuiꝰ imaginē illos
nouerimꝰ homines/ qui ab hominibꝰ derelicti
sunt/a pluribusq; afflicti: quos etiā omne pon-
dus miseriaꝝ inuasit: super quos solū desuper ꝓ
spectat altissimus: nutriens ꝛ ꝓtrahens/ac lan
guere ꝑmittens sub ꝑssuris ꝛ tribulationibꝰ hu
ius seculi/ vt postmodum collocet in excelsis.
Quoniā et factū est vt moreretur men
dicus: et portaretur ab angelis in si-
nū abrae. Mortuus est aūt diues: et
sepultus est ī inferno. Uidete ingressum
hominū in hāc miseriā similem dissimilēq; pro
gressum: equalē egressum/ disparemq; terminū.
Nam vnus est omniū ex adam descendentium
ingressus ad vitā: similiter et vnꝰ est exitus per
mortis decretū. Sic eñ in sapiētia scriptū est:
Unus ergo introitus est oībus ad vitā/similis ꝛ Sapie. 7.
exitus. Omnes qui ex traduce nascūtur/conci-
piunt ex semine: coagulantur in lacte: cōmutan
tur ī sanguinē: vertunt in carnem: ꝛ in occultis
in mēbra formātur: ꝛ cū coagulati fuerint/ egre
diuntur ꝑ pollutam portā cū flebili voce in hāc
ancipitē vitā. Ab hoc nature ordine nullꝰ exci-
pitur: siue futurus sit diues/siue in multis sapi-
ens/siue rex. Et cū hanc nascendi seriē salomō
contexisset/adiecit: Et nemo eñ ex regibꝰ aliud
habuit natiuitatis initiū. Cum ꝟo finis mortis
aduenerit: ꝗbuscunq; penis corpus afficiat/ vnꝰ
est exitus: videlicet cū a corpore aïa separat.
Non eñ attenditur exitus in multiplicitate do
lorum atq; penarū: quibus corpora humana ve
xant: sed in eo ꝙ a vexato corpe aïa exire cōpel-
litur. Nam si oēs dolores vno cōflarētur in cor
pore: finis aut exitus nō diceretur nisi aïa egre
deretur. Ac per hoc in ingressu flebili ꝛ in exitu
lethali omniū hominū similis est vna cōditio:
progressus ꝟo aut ex diuinis dispositionibꝰ aut
ex electionibus hominū/ aut ex fortuitis/aut ex
cōmuniter accidentibꝰ consueuit esse dissimilis:
ꝛ in his experiētia ꝙ̄ eloquētia plus elucet: nec
opus est ad declarationē huiuscemodi detine-
re lectorē. Claret eñ omnibus apparenter ipsa
in hominibꝰ continue inuenta diuersitas: ꝓut
in hac parabola diues delicatus ꝛ pauper dere
lictus insinuant. Uerūtamen terminoꝝ immu-
tabiliū atq; inuariabiliū contrarietas nō ex re-
bus quas vulgꝰ fortunales appellat/aut ex stel
larum dispositione/aut a cōmuniter accidētibꝰ
sed a voluntarijs electionibꝰ hominū prouenit.
Nec iste mēdicus sublatus est in sinum abrae/
quia sic exterioribus malis obsitus erat: nec di
ues ad inferna demersus/ quia tantis bonis cir
cundatus erat: alioquin ex rebus exterioribꝰ et
corporalibꝰ salus esset siue dānatio: sed quia di
ues sic elegit gaudere cum seculo/nō dare super
flua mēdicanti: quia despexit nature cōsortem:
Mendicus ꝟo ꝛ si illam nō expetiuit a deo mi-
seriam: tamē patienter ꝓ deo elegit sustinere in
natam: cum etiā multi reperiant/qui molestias
sibijpsis apponūt/illatas ferunt: ꝛ ob virtutem
qua deo se placere credunt/nō abhorrent inna-
tas: ꝛ si sensus refugit/ratio his assentit. Ecce fi
nis tolerate ꝓ deo in hac vita miserie: vt post
hanc erumnosam vitā illi spiritus celestes ad-

ueniant: et obsecũdentur ei angeli quẽ mundus abhorruit: et deferant in sinũ vere quietis: non abrae / sed in eternũ regnũ quod christus in suo sanguine nobis emit. Frustra igitur ois male patiens anxiatur / turbat & querulatur: cũ abiectoꝝ mundi sint regna celestia. Que poterit esse illa calamitas / que tribulatio animã doloribus perforans: si angeli deferant in sup̄na? Eia his qui sunt peripsima mũdi: euge qui aporiati / afflicti / angustiati sunt: qui sustinuere mala ꝓposita qui passi sunt omnia genera tormentoꝝ: qui semetipsos nec tyrannorũ aut emulorum violentia / sed propria voluntate se tradiderunt in penas: quoniam in beatas et perpetuas eternitates ab angelis transferũtur. Quid his qui mũdi abiectissima facti sunt: si patiuntur in tenero sensu ea que habent asperum sensum? Quid si moriuntur inuisi: si iaceãt insepulti: si sint in fluminibus prefocati: aut in mari submersi: quid si a bestijs deuorati: si angeli dei deferunt in superna? O reprehensibilis cogitatio mortalium. O diffidentia hominum. Si credimus euãgelio: si speramus resurgere atq; in melius immutari: cur in animo a tantis molestijs accidentibus circumferimur: si deus desuper spectat: si personas non accipit: cum immittit celestes exercitus ad castra hominum abiectorum? O igitur ꝙ bene perituris omnibus propter christũ. Quid autẽ dixerim de diuite: qui habebat aplistiam: qui post mortem corporis eternam mortem incurrit / & per grauem in grauiorẽ: & de perfunctoria sede honorum ad inferna penetrauit Diuitijs temporalibus penaꝝ abundantia: purpure induitio tenebra: epulationi focus ad pabulum: quotidianitati eternitas: splẽdiditati cognitorũ & sensorum horror: diuina dictante iusticia commutatis meritis successere. Quid sibi diuitie / quid purpura / quid epule / quid quotidiana & accurata refectio / quid conuiuia / quid famulorum copia: quid oĩa quibus ipse diuitie crescunt: si possessor abutens ad inferna detrahatur? Audacter affirmẽ: nedum meli9 caruisse diuitijs: sed etiã non nasci sibi fuisset decentius quem viuentẽ non absterreret penarum metus sed diuina iusticia inferna constituit: a quibus nulla est reuocatio ad alias mãsiones. Sed vnde sepultus est in inferno? Non quia diues / sed quia incõpassiuus extitit ad mendicum: quia supra exigẽtiam nature diuitijs abutebatur: quia impinguatus / dilatat9 recalcitrauit: nec gratias egit creatori suo: & ad fastum cõuerterat / vnde deo debebat esse procliuior. Sed vere sepultus in inferno post mortẽ: ratio / quia dum viuebat / in diuitijs et corporis delitijs obruebatur. Nec de rapina seu furto / aut de impotentium expoliatione seu deuastatione terrarũ: aut ꝙ crassaretur ex preda / causatus est diues: nec sibi homicidia seu incendia opponũtur: sed solũ incõpassio & abusus: vt a minorib9 malis ad maiora formatus ꝓgressus / ostẽdat quantũ sit maioris culpe esse criminosum ꝙ delinquentem: & nequiter operari ꝙ negligere: aut aliena nequiter extorsisse / ab eo quod est propria non largiri. Sed ꝙꝙ in inferno nõ sit vera confessio / iuxta ꝓpheticam sententiã: in inferno autẽ quis confitebit tibi? vt nullus subintelligat: et alibi. Nõ mortui laudabũt te dñe: neq; omnes qui descendunt in infernũ: attamen bonoꝝ et malorum est vera cognitio: illoꝝ per carentiã: istorum per experientiam cũ natura inuicte certantẽ. Proinde sequitur: **Eleuans autẽ oculos cuz esset in tormẽtis: vidit abraam a longe et lazarũ in sinu eius. Et ipse clamans dixit: Pater abraam / miserere mei.** Ex hinc moralia silent. Quõ positus in tormentis vidit receptaculũ beatoꝝ? Quomodo in inferno sepultus vidit abraam / & in sinu eius lazarũ recumbentẽ? Si parabola est / questio est soluta Si vero rei veritas sic existit: illa oculoꝝ eleuatio / illa protinus visio nõ refertur ad corporis actũ / sed ad illam internam cognitionẽ: vbi veritas rei in luce rationis cognoscitur: qua dãnatus etiã non priuatur: vt illa pena eum incessanter diuerberet: qua facienda ꝑtermittẽs / prohibita vero cõmittẽs agnouit: qua bona que perdidit / mala que patitur experimento cognoscit. Eleuans igitur oculos / sc3 interioris hominis cognitionẽ: vidit abraam patrẽ fidei saluãdorũ qui credendo factus est iustus. Cognouit protinus vnde saluari poterat / sed contempsit: & lazarum quẽ despexerat / recognouit in sinu: in quiete videlicet quã electi post hanc vitã sortiuntur Clamor eius ad misericordiã consequendã prodit immanitatẽ dolorum: & desperans loquit introrsus dictante iusticia: quoniã iuste irremediabiliter damnat9 est. **Et mitte lazarum vt intingat extremum digiti sui in aqua vt refrigeret linguã meam: quia crucior in hac flamma.** Ad exaggerationẽ tormentoꝝ quẽ se inferiorem in hac vita persensit / scit in alto ꝯsistere atq; quiescere: qui viuẽs quotidie ab inedia expugnabat: & petit auxiliũ aque in extremo digiti: vt indicet quoniam etiã minimo refrigerio priuatus est: & petit per eũ quem oĩno despexerat: vt crescat pena sumẽdi. Sublimitas ad inferna detruditur: & eius abiectio ad superna leuatur. Refrigerium in lingua duntaxat exquirit: acsi nihil in membris alijs pateretur. Sed lingua fit confessio ad salutẽ: cum corde credit ad iusticiaz. Et iussu lingue potuisset hic diues illum pauperem sustentare / circundatus copia famuloꝝ. Digitum petit ad linguam: quia etiam opus minimum non perfecit aliene lingue audiendo doctrinam. Cruciabatur in flamma pro vita delitiosa: sed nõ erat tunc tempus miserendi eius: quia tempus despexit cum potuit alterius esse misertus. Unde dixit illi abraam: **Fili recordare / quia recepisti bona in vita tua: et lazarus similiter mala: nunc vero hic consolatur: tu vero cruciaris.** Nõ amore aut compassione filium nominat: sed quia esse debuit: aut

quia eum despectũ a deo per iusticiã despicit.
Magis autẽ illud existimo: Quis scriptura nõ
Ioan. 8. explicat: ꝙ diaboli filiũ appellauerit: ꝺm illam
sententiã qua de reprobis dicitur: Uos ex pa-
tre diabolo estis. Hominũ conditiones et sta-
tus mutantur omnino post hanc miserã vitã:
vt aut plena felicitas/aut sequatur omnino mi-
seria. Nec iocundis iocunda/nec aduersis ad-
uersa: sed aduersa iocundis/et aduersis iocun-
da succedunt. Nec in throno hic residens se-
pe intronizaẽ et alibi: nec de sterq̃linio ad ster
quiliniũ est accessus: nec hic oĩbus fult⁹ ad vo
tũ/alibi pro voto refulgeat: ꝛ hic destitutus/ ꝙ
alibi semꝑ inopiã patiatur: quoniaʒ in alia vita
consolabitur qui multa mala fuerit in hac vi-
ta perpessus/si tenuerit in anima ꝛ actione vir-
tutẽ. Et qui omnibus hic floruit: si abiecerit il
lam/eterna damna omnino patieẽ. Hinc abra
am sero remedia inquirenti respondet: Bona
recepisti in vita tua: hic similiter mala perpes-
sus est. Nũc vero diuina iusticia singulorũ me
rita absq̃ acceptione personaruʒ infallibiliter
trutinãs: supplicia eterna nequiter in hoc mũ-
do florentibus: ꝛ abiectis pijs eterna bona lar
gitur. Et orbem cunctorũ iusta lege reuoluit: ꝛ
ima sursũ/et superna deorsuʒ/iusto moderami-
ne vertit. Et sic nec ĩ aque gutta exaudit⁹ est di-
ues: quoniã qui obturat aurẽ suã ad clamorem
pauperũ: et ipse clamabit/et non exaudietur.
[Et ĩ his omnibus inter nos et vos
chaos magnũ firmatũ est: vt hi qui vo
lunt hinc ad vos transire/nõ possint: nec inde
huc aliq̃s transmeare]. Chaos firmatũ proti
nus dixerim impossibilẽ compassionẽ beatorũ
ad eterne damnatos: et nullã posse eis contin
Sap. 5. gere leticiã de gloria beatorũ. Nã stabunt iu-
sti in magna cõstãtia: ita vt nullo modo cõpa-
ti possint aduersus eos qui se angustiauerunt.
Nõ eñi vera esset beatitudo/ si ĩ eis posset esse
compassio. Quãuis eñi in viatoribus compati
sit virtutis: esset defectus protinus in beatis:
qui per molestiã affici nõ poterũt. Et diuine iu
sticie opus aperte videntes/ letabũtur vtiq̃ de
damnatis: respicientes in eũ qui neminẽ dam-
nat iniuste: neminẽ per iusticiã/ sed per miseri-
cordiam saluat. Quomodo igitur cõpati pote-
runt suꝑ his quos dominus imperturbate dã-
nauit? Fulgebunt omnino equaliter ad gaudi-
um beatorũ iste diuine stelle/ misericordia ꝛ iu
sticia: ita vt resplendeat iusticia in damnatis si
cut misericordia in beatis. Cõpati nihil aliud
est/ꝙ̃ de inuariabili dei iudicio cõturbari. Sʒ
necdũ beatis/qui nõ poterunt: etiã viatoribus
interdiciẽ ne damnatis eterne compatianẽ: ꝙ̃-
uis peccatoribus ꝛ afflictis in hac vita in car-
ne degẽtibus ꝛ ardẽtibus ad purgationẽ/cõpa
ti sit charitatis officiũ: sit etiã debituʒ ꝓ ipsis
orare: vt reuocẽtur a malis: vt liberentur a pe-
nis. Non eñi erit in superis ꝓpinquitas gene-
ris: nõ habita in mundo copula cõiugalis: nõ
amicitia: nõ si qua necessitudo prehabita con-
passionẽ adducet: si huiuscemodi dãnatũ cog-
nouerit fuisse consortẽ. Sed nec minus ad ad-
mirationẽ adducit/quod ad Abraaʒ subintulit
incola infernalis. [Et ait: Rogo ergo te
pater/vt mittas eũ in domũ patris
mei. Habeo eñi quinq̃ fratres: vt testetur il-
lis/ne ꝛ ipsi veniant in hunc locum tormento-
rũ.] Sicut beati nõ possunt ad damnatos hu-
iuscemodi misericordijs affici: sic et in inferno
sepulti nequeunt ad eos qui adhuc ĩ carne de-
gunt/vllis cautionibus cõmoueri. Extinct⁹ ꝓ-
tinus est in eis omnis amor in ꝓximũ: ꝛ omnis
virtus adempta: necnõ et exquirũt ĩ penis ha-
bere consortes: Quis ex consortibus nullum
eis posset esse leuamen. Eterne damnatorũ om
nis ẽ deprauata conditio: excepta bonitate na-
turaꝝ: que integra semꝑ manet: quoniã nisi etiã
in damnatis naturarũ bonitas seruareẽ: non
esset cũ quo pena confligeret: sed compassio et
appetitus bonorũ eis omnino nõ assũt. Quid
ergo est ꝙ eterne constitutus in penis rogare
videtur pro fratribus suis viuis/ne similia pa-
tiantur? Respõderim: quoniã hoc saluator pa
rabolice ꝓtulit. Etiã si veritas rei/nõ parabo-
la extitisset: nõ ipsam rem gestam/sed quid au-
ditoribus velit edicere videamus. Si cũ sub-
stantiali bonitate naturarũ affectio recta ꝛ cõ-
passio ad proximũ in inferno vigerent: omnes
prouidere deberent/ne quinq̃ fratres: scʒ ho-
mines in natura insimul omnes fratres in q̃n-
q̃ sensibus constituti; viuentes in carne post
mortẽ ad inferna descenderent: cũ in inferna
augeatur pena: non minuatur ex multitudine
afflictoꝝ. Sed quod esse debuit: nõ qualiter ge
stũ sit/aduertamus. Cui respõdẽs Abraã
ait: Habẽt moysen et prophetas: au
diant illos. Sufficit ad cauẽda peccata lex
diuina. At satis sunt etiã et ꝓphete/absq̃ ꝙ ali
quis vobis predicaturus resurgat a mortuis
Insistit damnat⁹ improbiter ꝓpter mala q̃ sen
tit: ꝓpter tormenta que patiẽ: quoniã si accide
ret ꝑ experiẽtiã/ fatereẽ dissserẽdo q̃ sustinet: vt
eos ad penitentiã prouocaret. At ille dixit
Nõ pater abraã: sed si quis ex mortu
is ierit ad eos/penitentiã agẽt. Cupit
esse doctor/qui mala tolerans fact⁹ est sapiens
qui bonis abutẽs/dei sapientiã habuit in deri-
sum. Estimat se oratorẽ strenue factũ: ꝛ referẽ-
do que patitur/faciliter suadere se credit. Uide
tur nũc inutiliter compati fratribus constitu-
tus in penis; qui contempsit vtiliter compati
vlceroso: dum refarcinaretur splendidis epu-
lis. Sero aliorũ cupit esse magister: frustra cre
dit alijs suadere cautelam: qui ad semetipsum
fact⁹ insipiẽs dixit ĩ corde suo: nõ ẽ de⁹ q̃ possit
aut velit inferre pro delictis hominibus vltio-
nem: et sibi existens incautus/ad tartarea loca
descendit. Sentire hic damnatus videtur cũ
multis: qui dum male viuunt/optant quempi-
am ex mortuis resurgere: vt ãnũciet si q̃d boni
vel mali post hãc vitã erit: et quid erit: quod et

quando vita ista non erit. Asserunt se ad melio
ra conuerti/si ex mortuis iā notis audierint ve
ra esse que per fidem sancta ecclesia dogmati
sat: si vera est beatitudinis atq; penarū eterni
tas: si sic est penaruz acerbitas: si horribilitas
demonū: si qualis affabilitas ciuiū supernorū.
Sed in reprobū sensū huiuscemodi optatores
dati sunt: vt magis velint in meliora mutari ex
vno resurgente a mortuis/ ꝙ ex fide vniuersa
lis ecclesie: que credit omnes ex mortuis in fine
seculi surrecturos. Querūt isti fortitudinez no
stre fidei dirimere: per mortuū ex mortuis alte
rius seculi certitudinem inquirentes. Quis ex
mortuis veniens melius posset dissuadere pec
cata/ et homines ad meliora cōuertere: ꝙ moy
saica lex: ꝙ scriptura pphetarū: ꝙ ipsa veritas
que humanis mentibus interlucet: ꝙ illa origi
nalis iusticia in cordib⁹ hominū scripta? Quis
ex mortuis aptior alterius seculi bona vel ma
la predicere? Quis ad penitentiā cautior inuita
tor ꝙ ipse christus factus inter mortuos liber:
per quez facta sunt secula: qui docuit seculum:
qui vere infernū nouit et celū? Proinde quod
Abraam adiecit/ ad tēpora etiā christiana di
uoluit. **Si moysen et prophetas non audiunt: neq; si quis ex mortuis re surrexerit credent ei.** Habebant illa tpa
Moysen et pphetas: Habēt tēpora christiana
et hos et christū et aplos. Si christo et aplis ho
mines puersi nō credunt: quomodo credēt ho
mini ex mortuis venienti? Christus homines
suscitauit a mortuis: et ipse sua potestate a mor
tuis resurrexit. Ipse in fine seculorū potenter
mortuos suscitabit. In ei⁹ virtute apostoli de
functos reuocauerunt a tumulis. Cui ergo re
ctius prestabitur de alia vita credulitas? Por
ro si ad morū correctionē euangelio christi nō
creditur: desperandū est cui alteri melius creda
tur. Querere hominē ex mortuis: vt nobis qd
sit post hanc vitam annunciet: qui monefaciat
ad virtutes: qui retrahat a peccatis: subterfu
gia sunt: excusationes sunt. Causatio est verita
tis: dubiuz est in fide: nolle simpliciter seruare
promissa: nolle a criminibus explicari. Ac per
hoc si i christo et apostolis nō credit: neq; si sur
rexissent centū millia mortuorū. Nam si angeli
ce virtutes euangelizarent: si spiritus immūdi
in linguis humanis predicarēt: si omnes mor
tui reuocarētur ad vitā cū scientia et potestate
loquendi: si ostenderētur oculis humanis bo
na superna: si possemus vt sunt tormēta et loca
tartarea mente seu corporaliter intueri: etiā ad
hec omnia plus est christus: cui pre omnib⁹ est
adhibenda fides. Ipse detestatus est vitia: pre
dicauit penitētiā: dixit appropinquasse regnū
celorū: et penas eternas interminatus est. Igi
tur qui sint fines piorum atq; impiorū inspici
te: prestare dictis fidem: notate parabolā: a vi
tijs explicari satagite: date virtutibus animuz:
ex quarum ordine cudantur et mores. Non te
inaniter extollant diuitie: quarū possessor sem
piternus inferni factus est ciuis. Nō te delectet
ciborū accuratū edulium: non inter conuiuas va
na loquacitas: cū gustus et lingua pariter igne
inextinguibili torreantur. Paupertas nō te cō
tristet/non corporalis angustia/nō inflicta vul
nera/nō vlcera innata/ non derelicta seu cogni
ta vita: cū his patienter anctus/eternus colle
ga fiat ciuiū supernorum.

¶ De parabola diuitis cum villico iniquitatis/secundū Lucam tantū. Capitulum XIII

Ad honestā prouidentiā agendorum
pro spe futurorū bonorum nos salua
tor exhortans: de villico iniqtatis agē
te sub diuite/parabolā posuit dicēs. **Hō qui** Lu.
dā erat diues qui habebat villicū: et hic diffamat⁹ est apud eū/quasi dissi passet bona sua. Diuitie nō solū possiden
ti/sed etiā dispensatori facte sunt causa pecca
ti: vt raro et difficulter factū sit possidere diuiti
as/quin inducant in animarum pericula con
trectatores. Hinc diffamatur villicus diuitis:
pauperis siquidem nunꝙ reperimus villicum
diffamatū. Non est substantia multa/vt dispē
satore indigeat. Qui paruz habet vnde paupe
ris nomen exortū est/sibijpsi sufficit ad curā/et
modicā gubernare substantiā: nō habet econo
mū: occasionē furandi non parat: nemo alius
de sua substantia diffamatur. Si autez eget/ex
peditior factus est/vt tantū ipse caueat ne fure
tur: nam fures alij domū eius ignorant: nō ha
bet aliquid dissipabile. Litigandi causa paupe
ribus et egenis sublata est: et si pauperi modica
egenis vero protinus nulla subest. Uerūtamē
multitudo diuitiarum non excusat raptores ne
q; dissipatores/aut quomodolibet contrectato
res preter voluntatē possidentiū: vt quia mul
te sunt/ergo licentia sit perperaz perpetrandi
vel pertractandi. Nemini licet quod suum nō
est redigere ad seipsum: aut aliter effundere/ ꝙ
decreuerit dominus rerū. Quāobrē [**et voca uit eū dominus ei⁹/et ait illi:** Quid hoc
audio de te? Redde rationez villicationis tue:
iā enī non poteris villicare.] Uera suspitio de
actione iniqua aures diuitis fortassis aliorum
relatione pulsauerat: aut res nō inuenta in suo
pondere solito et mensura/diuitis animū con
citauerat/ vt de villico suo inquireret: vnde ab
inquisitis vt dissipator accusatus est. Nemo
igitur male agens dicat: quis me videt. Raro
inter homines actio mala tegitur/quin in pu
blicū veniat: apud deū autem nunꝙ. Et neces
sariū factum est erratum omne in iudicium de
uenire. Non est omnino malorum operimen
tum. Nihil enī occultum quod nō reueletur.
Ecce dominus villici assumpsit officiū iudicis
Laudabili autem et probato more formā iuri
dicā sequitur. Non enī more fulguris aut tor
rentis inretrouersibilis etiam innoxios decer
nendum: etiam si accusatio/ si diffamatio mul
ta cōclamet. Inqrēdū est a diffamato/si culpa

eũ accusat/qualiter ⁊ quantũ. Nam iusticie ratio plus causas actionũ ꝙ ipsas actiones cõsyderat: ⁊ oportet suspẽdere iudiciũ: si cõstituto in causa excusatiosus iuste aditus patet. Nõ leuitate/nõ violẽtia/nõ ira/sed ratione agẽdũ est Unde vocauit eũ interrogãs. Quid hoc audio de te? Ac si diceret: Accusatus es: ĩ causa te habeo: est ne verũ quod audio de te? Tuis accusatoribus plenã nõ presto fidez: forte inuidi aut emuli sunt: aut fallere possunt/ et fallere volũt Excusationi etiã tue minime dabo locũ: terminabit veritas litẽ: vt egeris ita recipies/non vt diffamatus es. Proinde redde rationẽ villicationis tue. Potẽter te cõprimere nolo violẽtia nõ vtor: veritas sit in causa. Ratio factorũ dũtaxat aut te absoluet: aut te ꝯdemnabit. Sed quousqꝫ rationẽ reddideris/villicare nõ poteris. Nõ em̃ decet reũ agere ꝑ quib⁹ constitutus est ĩ causa: nisi ab illa recesserit inculpatus. Etiã iã non poteris villicare/ si ratio te culpabilẽ monstrat. Optimus causarũ ciuilium et criminaliũ cognitor est iudex: qui ex veritate/nõ ex opinione aut alia suasione vult ꝓferre iudiciũ: ⁊ lesus in proprijs preter rationẽ iusticie nõ querit vlcisci: nec ab ira concitatus ad iudicandũ fertur in preceps: sed rationi inuestigande ac promulgande actiuã et inquirẽtem subijcit rationẽ/ne lingua labatur. Causarum protinus ordinatar morosa discussio: etiã si adiudicetur innocens: si repertus fuerit inuestigando nocens: inculpabilẽ iudicem reddit dumtaxat ꝙ aliunde non assit sibi certa cognitio. Sed a nullo potior est cõuictio ꝙ a ratione deuinci. Improbatur sepe falsitas: si aliquando quempiã in iudicio ꝑ falsidicos prostrauisset: veritas autẽ nunꝙ. Pretermitti veritas et ratio potest: improbari vero nõ potest rationabilis ⁊ improfugabilis terror: quin rei veritas inuestigata cũ ratione deuincit. Hinc cũ villicus de reddenda ratione cõperisset: attonit⁹ factus ad semetipsũ reuersus est: si quo modo sibi adesset copia euadendi: qm̃ a ratione vincebatur: aduersus quã sibi non erat auxiliũ: nequiter se fecisse agnouerat: tergiuersare nõ poterat in iudicio constitutus: deuitabat reddere rationẽ: qua reddita/ ex fraudibus debebat subire penale iudiciũ: nõ fessus in malo/ iterũ ex iniquo sibi cõparauit refugiũ. Ait aũt villic⁹ intra se: Quid faciã quia dñs meus aufert a me villicationẽ? Fodere nõ valeo: mendicare erubesco. Scio quid faciã: vt cũ amotus fuero a villicatione/recipiãt me in domos suas. Assolitus ex alieno perperã viuere/artes omnino desperat: et ex moribus delicatis ꝑ temporuꝫ augmenta coalescens/etiã in necessitate artibus licitis valefecit: sed laboriosis ꝑamplius semꝑ ad iniqua regrediẽs. Facilius videt his qui viuere nequiter ex alienis operibus didicerunt: illa furta laboriosa cõmittere/quib⁹ iusta pena debet/ ꝙ ex arte que nõ reprehendit: nec actuosa meret suppliciũ. Sepe reprobis accidit: vt ea que sunt licita/eis difficilia videãtur: que vero illicita sunt/possint sine labore perficere. Necnõ ⁊ qui mala agere vult ea que sunt grauiora in bona vita/ꝑducit in causam. Poterat enim iste alias artes habiliores exercere ꝙ terre fossionẽ: et alios mores viuendi ꝙ esse mendicũ. Et si omnino ꝯtingeret: non est pudor ĩ mẽdicitas/vbi adest necessitas: q̃ vbi est rationabilis/nõ est cur erubescẽtia sit horrori. Cur hic villicus nequã laboriosã artẽ mendicitatis ruborẽ meditatus est. Multe sibi alie poterãt esse artes: multi modi aliter viuẽdi: sed pro his cauẽdis tendebat in solita mala. Et quod ĩ moribus hominũ summe damnat: nullius req̃sito consilio apud semetipsũ sibi ꝓuidit in posterũ. Dixit enim: Scio quid faciã. Non prudentũ exquisiuit consilia: nõ hominũ in periculis expertorũ/non sapientũ: sane ip̃e sibi factus est consiliarius et consultor. Uerũtamen cum in mente hominis pro iniquitate patranda diffinitum est nõ consulere quempiã: temperantioris est moris: cũ minus malũ sit in male agente non consuluisse fidemicũ/ ꝙ contra fidemici consilia peregisse. Quandã habet speciẽ honestatis: cũ neminẽ consulit qui omnino tendit in nefas: saltẽ in seipso corruptus/ aliorũ auriculas non fedauit. In alijs siquidẽ consulte agere canonica scriptura nos docet: Omnia cum consilio fac: et post factũ non penitebis. Cũ vero ille dixit: Scio quid faciã: ad seipsum tote relatus est: vt de iniusto viueret apud eos/ quibus iniuste credita sui dñi cogitauerat relaxare: scilicet cũ esset amotus a villicatione: ꝙ reciperet in domibus debitorũ/⁊ eorũ quibus sui dñi bõa emphyteocãdo/ad culturã fructiferã cõmẽdauerat. Ut autẽ reciperet Conuocatis itaqꝫ singulis debitorib⁹ domini sui: dicebat primo: Quantuꝫ debes domino meo? At ille dixit: Centũ cados olei. Dixitqꝫ illi: Accipe cautionẽ tuã: ⁊ sede cito ⁊ scribe q̃nquaginta. Optima inquisitio/sed executio nequã. Interrogabat siquidẽ quantũ deberetur domino suo/ nõ sibi: quoniã omnia domini sui erant. Ipse vero economus erat/ administrationem et curam habens/nõ propriũ dominium rerũ. Sed agebat nequiter/ ꝙ bona domini sui preter iustum ⁊ domini sui voluntatẽ debitoribus relaxabat: vt totam debiti summã reduceret ad dimidiam/centum ad quinquaginta. Penitus economus agit in fraudẽ domini/si relaxat debitoribus preter domini voluntatẽ; ⁊ presumit illud dimittere/quod verisimiliter de dño nõ posset esse presumptũ. Nec iste hoc fecit; vt pius in pauperes velut pauperib⁹ redditus annuos remittẽs: sed in illis sibi parans expulso ab officio agilioris vite cõpẽdia/ de alieno sibi gratiã hominũ cõparabat. Sed necduꝫ diuitibus aut mediocribus/seu sui ipsius cõsyderatione prehabita/ sed etiaꝫ intuitu pauperũ nõ licet de alieno fieri largitionẽ: illa dũtaxat excepta necessitate q̃ a decretis ab-

soluit. Sed reprobi quidē hoīes contrariū faciunt quod ratione decernūt. Sciebat eñ hic villicus qꝛ omnia que ad iustā dispensationez acceperat erant dñi sui: proinde interrogat debitores: quantum debes domino meo? Sed tā꜀ ꝙ propria donabat contra voluntatez proprij possessoris: cum summā debitam defalcabat. Multipliciter rei sunt alienarū rerū preter voluntatē dominorū spontanei largitores. Nam semetipsos et recipientes obnoxios in debitis faciunt: quoniā quod quis iuste non possidet/ neq3 iuste in aliū vendendo vel largiendo potest transferre dominiū. Nec esse potest excusationis suffugiū ex dispensatione cōmissa: si aliter facit quod verisimiliter presumit dominuz non fecisse: maxime autē cū fraus et astutia mē tem dispensatoris inficiunt. Et qui rē accipit a dispēsatore iniusto ex certa scientia: nil sibi vēdicauit ex iure: sed obligauit semetipsuz donec restituat: nec sibi ad excusationē diuine iusticie desup decernentis/ si cautiōes accepit. Deinde alio dixit: Tu vero quantū debes? Qui ait: Centū coros tritici: Ait illi: Accipe litteras tuas/ et scribe octoginta. Et laudauit dominus villicū iniquitatis: quia prudēter fecisset. Remissio tritici siue olei/ villici actionē insinuat: ⁊ ꝙ minꝰ remiserit de tritico ꝙ̄ de oleo/ etiā quandam aduertentiā prouidam arguit: quoniā plus ex tritico ꝙ̄ ex oleo vsus hominū sumit. Et facilius deprehendi potuisset a domino ī tritici paucitate ꝙ̄ olei. Omnibus autem tradidit litteras ad cautelā: vt si dominus comperta fraude villici/ repetere perperā remissa debitoribus decreuisset: economi litteris se in iudicio tuerenť. Uerūtamen dominus villicuz iniquitatis laudibus effert: nō letus de damno/ sed miratus cautelā. Non quia fraudulentum: sed quia prouidū in futurū. Non actū virtutis/ sed ipsam virtutē cōmendat. Et mirū valde/ ꝙ sepe actus est in reprehēsione/ virtus in laude: vt a curru quatuor virtutuz turpis sonus inroboet. Insonuit eñ hic iniquitas: ⁊ villicus iniquitatis dicitur propter fraudez: ⁊ remanet in laude prudentia pro futuris emergētibus malis/ vt possit esse refugiū. Sed hoc interest īter virtutes viuificas ⁊ morales: ꝙ a nulla illarū dū in veritate in animo insident/ reprehensibilis actus egreditur: a moralibus vero etiā in quantalibet veritate retentis detestabilia multa fiunt. Et vt apertioribus sermonibꝰ eloquamur: in virtutibus viuificis dūtaxat in veritate inherentibus/ nemo aliquādo male ꝓcessit in actum: in alijs vero sepe delictum est. Dominus autē villici laudetur: cū laudatur ex eo ꝙ propter fraudem eius nō derogauit prouidentie ipsius. Bñ constitute mētis est ob fraudem aut propter damnū cōmune vel propriuz/ et propter agentē improbiter nō derogare virtutibus: sed semper illas extollere: Quis actus condemnet iniquitas. Cogebatur homo rationis compos ab ipsa laudare virtutē: et hominē ex ipsa regulatū non malum: quod ex humana prudentia perficitur. Quare igitur laudauit? Quia prudenter fecisset: nō quia donauit alienū. Fecit prudenter: quia sibi prouidit in posterum. Pars eñ prudentie ipsa prouidentia dicitur: de qua optatiue Moyses in suo cantico loquebatur: Utinā nouissima prouiderēt. Nouissima prouidet/ qui se parat ad vltimū finem: aut ad deuitanda supplicia q̄ possent ꝯtingere aut ad capessenda premia que debent agonizatoribus prouenire. Hanc prouidētiā villicanaz imo terrenā/ christus cū appetitoribus alteriꝰ vite composuit dicens: Dico enī vobis: ꝙ filij huius seculi prudentiores ꝙ̄ filij lucis in generatione sua sūt. Uigilanti verbo saluator locutus est cū dixit: ī generatione sua. Nō eñ secularē prudentiā christiane prudentie pretulit: quoniā secularis prudētia inimica est deo: sed prudētia carnis mors est: ⁊ facit omino filios agarenos: qꝛ filij Agar exquisierunt prudentiā que de terra est. Nō est cōparatio terrene sciētie/ que tm̄ perfunctoria captare contendit: ad eam prudentiā que superna nanciscitur: que christo tradente serpētina est/ columbine simplicitati sociata. Prudentia filiorum lucis/ stulticia est seculi. Prudentia filiorū seculi/ stulticia est in conspectu dei. Prudentia filiorū lucis prudentiā secularē deuorat: nam ⁊ serpens moysaicus deuorauit serpētes magorū Pharaonis: prudentia filiorū seculi illam in aliquo euacuare nō potest. Ut alio ꝓloquar ordine: secularis prudentia conquirit diuitias: sed illa contemnit. Illa se pōderibꝰ onerat: ista vero sarcinas abijcit. Illa in compedibus est: ista retia mūdi frāgit. Illa se implicat: ista se explicare concertat. Illa timet explicari: ista retinuit īplicari. Illa dolet dissolui a vinculis quibus irretita teneť: ista gaudet cū se videt exceptā. Illa penas refugit: ista se ī illꝫ immergit. Illa omnino abhorret corpis mortez: hec cupit dissolui/ et esse cū christo. Illa morte intētata omnia exponit vt viuat: ista iuuātia vitā/ ⁊ ipsam pariter ꝓ christo paruipendit. Sed ꝙ̄ꝙ superferať omnibus prudētia christiana: quid est ꝙ filij seculi filijs lucis in sua generatione dicūtur esse prudentiores? Quare saluator omniū Christus hanc cōparationē suis auditoribus posuit. Prope modum locutus est: ne secularem prudentiaz christiane preferre videretur: quā si quis vellet inspicere/ ex rerū experientia reluceret. Et si aliqui de prudentibꝰ huius seculi deducerenť in mediū: quoruz adhuc in locis pluribus fama per scripturarū memorias reboat: et multorum qui nondum a seculo migrauerunt: clarescceret amplius. Sed ne videamur hominū seculariuz gesta conterere: alijs assertionibus saluatoris sententiā declaremus. Aut humana secularisq3 prudentia querit deuitare molestū/ et quod aduersū videť ꝓprio placito vel nature: aut aliquid ad votū ⁊ sibi propitiū q̄rit: aut cū amico ⁊ inimico habet

causā: aut p̄ p̄sentibus aut p̄ futuris est anxia:
aut propriā patriā/aut incolit alienā: aut subij-
citur/aut superfert/aut equatur hominib⁹: aut
vendit/aut emit: ⁊ multorū similium: in quibus
sic strenue agit: vt cogant videntes aut audien-
tes velut de celica virtute mirari: ⁊ vilescere vi
dent filij lucis in his que per prudentiā agunt
cū in filiorū huius seculi comparationē deueni
unt. Sed ideo saluator hanc cōparationem suis
auditoribus tradidit: vt prudentes fiant ad fu-
tura bona celestia ⁊ eterna: cū viderint secula-
res pro terrenis atq̄ caducis tanto prudentie
acumine refulgentes. Actionem ex similitudi-
ne/ op⁹ in re tentat saluator inducere. **Et ego vobis dico: facite vobis amicos de mām̄ona iniquitatis: vt cū defeceri-tis/recipiāt vos ī eterna tabernacu-la.** Omnē prudentiā saluator hic edixit: ne su-
pernis priuaremur. Etenī homies ad hoc ipse
creauerat: cū ex īiquo mām̄ona voluit nos ami
cos cōquirere: quibus factis nobis presidio/re-
ciperemur ī illa. Nō de furto atq̄ rapinis/ aut
quomodolibet male partis docuit elemosynas
facere. Sed quia raro vel nunq̄ diuitie sine cri
mine acquirūtur: ideo illas iniquitatis mamo-
nā appellauit: presertim cū infra diaboli retia
teneantur cupientes ditari. Hinc Apl's ad Ti
1.Timo.6 motheū ait: Volētes diuites fieri/incidūt in la-
queū ⁊ in tētationē diaboli. Que aūt maior ini-
quitas q̄ auferre se deo: ⁊ diaboli se mancipium
facere? Que maior iniquitas/ q̄ ei se auferre qui
condidit: ⁊ se tradere qui peremit? De iure crea
toris omnis creatura. Etenī q: bon⁹/bona cū-
cta creauit: eius aduersariū hominū iniquitas
fecit dominū. Proinde diuites fieri cupientes
sunt infra septa diaboli: quia in laqueū eius vo
luntarie inijcientes pedem/eius facti sunt ser-
ui. Nā a quo quis deuictus est/ eius quoq̄ ser-
uus addictus est. Asserit saluator ad eternā re-
quiē posse valere temporalē ⁊ agapeticā actio-
nē: nō tamen semp ex his a quibus impendit: si
amici ex tributis fiant: cū amicos dei ac inimi-
cos dei possumus in amiciciā trahere largitio-
ne bonorū. Sed ipsa charitate atq̄ p̄uidētia in
eterna tabernacula possumus introferri. Neq̄
quicūq̄ datarij quantūlibet efficiantur amici/
ad superna preterq̄ amare nō possunt: sed hoc
modo in eterna tabernacula suos bn̄factores
recipiunt: velut qui de insita virtute testifican-
tur apud deū vt recipiantur.

¶ De parabola perdite reinuēteq̄ ouis/secundum Marcum et Lucā. Capitulum XIIII

CONstruxit saluator peccatoribus mise
ricordie portum: et ne despici omnino
ab ipso se crederent: quam habet sol-
licitudinem circa eos/ sub parabolis introdu-
xit. Ac etiam vt redirent ad iusticiā: exultationē
asseruit angelorū: confutans ex hoc atq̄ repri-
mens superbā iudeorū iusticiā/et phariseorum
murmurationē elidens. **Nā cū essent publicani et peccatores appropinquā-** Lu.15
tes ad iesu/vt audirent illū: murmurabant Mat.18.
scribe ⁊ pharisei dicentes: quia hic peccatores
recipit/⁊ mādūcat cū eis. Opportuna pecca-
torū actio: importuna vero murmuratio iude-
orū: benigna interiectio saluatoris. Nil tā pec
catorib⁹ opportunū/ q̄ appropinquare ad chri-
stū: qui nō vult peccatoris mortē/sed vt cōuer- Eze.18.
tatur et viuat. Expedit infirmis medico esse p̄
pinquos: aliter inuadēs infirmitas inferret exi
tium. Nulla maior infirmitas q̄ fieri peccato-
rem: ad quam depellendā solus Christ⁹ est me
dicus: quia languores nostros ipse tulit: et do-
lores nostros ipse portauit. Et in mortē tenden
tibus seu iam mortuis in peccatis/esse prope vi
te fontem suadet necessitas. Etenī christus est
vita: ⁊ mortui sunt in aīa peccatores. Sed cū
ratio que in hominibus nō extinguit/etiam in
criminosis: cū reuigilare incipit /appropiquat
ad vite fontem. Signū porro excitate rationis
est in his qui deliquerunt/christo proximū fie-
ri fide atq̄ obedientia in his que mandare de-
creuerit. Et quoniā insipientes/iniusti/ immū-
di/et diabolo sunt obligati homines peccato-
res: opportunitas angit om̄ino ad christū ap-
propinquare: qui est nobis factus a deo sapien 1.Corin.1
tia/iusticia/sanctificatio ⁊ redēptio. Et cū sibi
appropinquamus/⁊ ipse nobis appropinquat.
Scriptura em̄ dicit: Appropiquate deo: et ipse Iaco.4
appropinquabit vobis. In veritate siquidē ap
propinquatio ista fiat: ne p̄pheticū dictū ip̄ro-
bet appropinquantes. Dicit dominus: Eo q̄ Esa.29
appropinquat populus iste ore suo: ⁊ labijs su
is glorificat me: cor autem eius longe est a me:
ideo ecce ego addā/vt admirationē faciam po
pulo huic miraculo grandi et stupendo. In ve
ritate ad Christum appropinquatio fiat: alio-
quin cōdemnabit peramplius appropinquās.
Initiū tamē appropinquationis eius est/p̄ om
nē modum longe fieri a peccatis. Mediū ve-
ro/explicari ab his a quibus sub velamento ne
cessitatis plus debito colligamur. Perfectum
quidē/cum virtutū velocissimos ascenderimus
equos: et ipsis ornati erimus placentes ei: qui
tales nos querit/vt appropinquet nobis. Im-
portunitatē habebat phariseorū et scribarū su
perba iusticia: que de benignitate domini mur
murabat: qui recipiebat publicanos et pecca-
tores/cōmodans se illis: nec dedignās eos in
mensa ciborū/vt posset cum eis epulari in men
sa virtutū. Nō nouerāt scribe et pharisei/ quā-
ta eos grauabat iniquitas: nec eis videbat ve-
nia indigere. Iusti sibi apparebāt: zelo peruer
so accendebantur: vt viderentur honeste vite
sectatores: aduersus christū murmurationib⁹
impingebāt. Moris est hypocritali vitio ser-
uiētiū: vt ipsi potiores appareāt/alios infama
re: magis quidē gaudētes/si bonis possent no-
tā applicare maiorē. Dicebant: q: hic peccato-
res recipit: ⁊ mādūcat cū illis. Nesciebant cau-
sam aduentus dominici: qui venerat duntaxat

saluos facere peccatores. Idcirco prestabat
eis gratiā vt venirēt: veniētes vero pie recipie-
bat manducās cuȝ illis: nō ad ingluuiē/sed ad
ostendendā benignitatē et nimiā charitatem.
Quibus murmurantibus: parabolā aptā qua
frenarenꝛ/saluator apposuit dicens: Quis
ex vobis homo qui habet cētū oues
ꝛ si perdiderit vnā ex illis: nōne relinquet nona
gintanouē in montibus aut in deserto: ꝛ vadit
ad illā que perierat/querere eā donec inueniat
illā? Et si contingat vt inueniat illā: amē dico
vobis/qꝛ gaudebit super eā magis/ꝗ̄ super no
nagintanouē que nō errauerūt. Cōpatiua pa
rabola ista est: nec potest in aliū sensum decē-
ter conuerti. Ut si moris est hominuȝ/propter
vnā perditam ouem ad horam totum dimitte-
re gregē: vt illā reperiat querens ad reinueni-
endā: relicto in montibꝰ grege/a quo sua mor-
biditate suaq̄ volūtate discesserat: cur nō lice-
at omniū conditori humanū deuiū genus que
rere/atq̄ vnire cetibus angelorū? Non em̄ ali
ter ꝗ̄ ad veniā peccatorē dn̄s requirebat. Sed
ꝗ̄ꝗ̄ sit bene maius gaudiuȝ suꝑ vno peccatore
conuerso/ꝗ̄ suꝑ nonagintanouē a domino nō
auersis: nunꝗ̄ est credendū ꝙ i conspectu dn̄i
multitudini iustorū/conuersorū paucitas prefe
ratur: alioquin personarū acceptor/nō virtutū
esset omnipotens. Sed qꝛ semꝑ dicitur maius
gaudiuȝ post dolorem/ qui ex re perdita ortum
habet: ꝛ consona est moribus hominū ista lo-
cutio: qui de modica re perdita exultant ampli
us cū illā reinuenerūt/ꝗ̄ de plurima re seruata.
Et hoc quare? Quia nō precesserat dolor in il-
la: qui subsequens gaudiū facit amplius appa
rere. Diuina vero similitudo ītroducta quales
esse debeant fideles ostēdit: videlicet sine lesi-
one ad proximū/mansueti/mites: fructū feren-
tes bonorū operū/ad vtilitatē etiā proximorū:
nulli malū pro malo reddētes: nec semetipsos
defendentes/sed dantes locū ire: ne ꝑ impro-
bitatē/ sed ꝑ patientiā ꝯuincatur improbitas.
Querit oues errantes saluator/ vt reducat in
Esa.53 gregē. Et nos oēs sicut oues errauimus nō
habentes pastorē: nō pastoris defectu/ sed oui-
um subterfugientiū curam eius. Pius em̄ pa-
stor noster est: ꝛ insopitū oculū habet: nō patiꝛ
ignauiā: oues sunt in causa dū errant. Hoc fa-
Ps.118. tebatur dauid: Erraui sicut ouis q̄ periit. Pro
priū fatetur delictū/ cū ꝓpria errauerat volun-
tate: sicut ouis que sua deuiatione periit: nō ꝙ
eā verus pastor abiecerat. Inuētio aūt perdi-
te ouis est/ꝗ̄ querens in quod querebat/ deue-
nit. Sed nemo potest sui conditoris manꝰ aut
scientiā effugere: quin cum volet/inueniat: nec
expedit actuosū aut ociosū laborē inducere/ cū
sibi ad nutū oīa pareāt. Sed in volūtate que
siti positū est: ꝙ se non ad penā/sed ad gratiam
inueniri permittat: quoniā si nō ad gratiaȝ/ ad
penā oīno inuenietur atq̄ tradetur inuitꝰ:
vt sicut propria volūtate perire decreuit/ sic se
offerat requisitus. Tunc em̄ saluator querens
quod perierat/inuenit: cū peccator a malꝛ auer
sus/se ad optima queq̄ ꝯuertit: nō sibi aut suo
placito viuens: sed ei qui nō indigēs ipsuȝ ipso
indigentē quesiuit. Impositio suꝑ humeros fa
cta de oue/ad christi baiulationē ꝛ nostrā infir-
mitatē pertinet. Nā peccatores et deuii facti a
nobis/quales deus non fecit/ambulare nō pos
sumus: sicut si in eo quod facti sumus/ stetisse-
mus. Nulla maior infirmitas hominē grauat
ꝗ̄ recessus a deo. Fit omnibus modis ꝙ dissol
uator qui a virtute recedit: et erret qui rectum
iter reliquerit. Contra quos dicitꝛ: Relinquūt
iter rectū: ꝛ ambulāt per vias tenebrosas: ꝛ ad
luminosas redire nequeūt/nisi a diuina gratia
reportentur. Conuocatio amicorū ad gaudiuȝ
ꝓ reinuenta oue: nō refertur ad ouē/sed ad do
minū requirentē ac inuenientem: ꝗ̄ eius labor
nō fuit delusus: ꝙ sua est facta in inuēta oue vo
luntas. Nā sicut maius est malū dei offensa ꝗ̄
quecūq̄ multatio offendētis: sic maiꝰ est gau-
dium cum per peccatoris penitentiam eius ab
rogatur iniuria/ ꝗ̄ de liberatione peccatoris.
Necnon et congaudendum est penitēti ab ele-
ctis ciuibus: in quorū est reuocatus consortiū:
ne videreꝛ haberi cōtemptui: qꝛ ꝓ tempore in
veritate nō stetit. Magno documēto facta est
nobis ista parabola: vt nemo qui steterit in iu
sticia/nemo innocēs abhorreat delinquentem:
cū reuertitur reinuentus ad gratiā: cuȝ viderit
dominū gaudere in cōuersionibus peccatorū.
Nā etsi nō fuit culpa cōmunis: nō tamen facta
est natura dissimilis: ꝛ ea gratia que tenuit in-
nocentē et iustū/reuocauit erroneū. Ostenden
da sunt cōuersis gaudia: imo hābēda ꝑampliꝰ
ꝗ̄ si semꝑ in virtute mā sissent. Habet em̄ com-
munis vsus hominū: vt plus de reinuētis ꝗ̄ de
nō perditis cū reinuenerint/gaudeāt. Sufficī-
at in hac parte saluatoris patrona sentētia. Et
peccatores indilate cōuertātur: si nullū bonuȝ
amplius sequeretur/ꝗ̄ ꝙ ex ipsorū cōuersione
in celo possūt inferre leticiā: cū suꝑ iustos mul
tos angelos pro vno peccatore conuerso asse-
rat gratulari. Alius vero euāgelista nō tm̄ an-
gelorū/sed dn̄i affirmat adesse leticiā: cū nō sit
volūtas apud patreȝ qui in celis est: vt pereat
vnus de pusillis istis. Quod ꝑ Ezechielē mul-
to ante predixerat: Nolo mortē peccatoris: sed
vt magis conuertaꝛ ꝛ viuat. Porro nō est diui
na volūtatis ꝙ aliquis pereat. Nemo causetur
aduersus dn̄m: cur omniū prescius/quē prescie
bat/ creauit ad damnandū. Nō em̄ creauit vt
damnareꝛ: sed vt saluareꝛ hanc ꝓductus in lu-
cē. Nec voluit ī homines ita preualere pecca-
ta: vt sponte egressus ab eis/eternā traderetur
in mortē: ad quā propellendā factus hō subire
voluit tꝑalē. Sibi nō dn̄o inferat/qcūq̄ dānaꝛ
Fecit em̄ ipse quicq̄d faciēdū est ꝓ salute. Igi-
tur festinemus in illā: ad quā cōsequēdā nobis
prerogata sunt oīa: Et salutis autor ab illa
diuertētiū factꝰ est reqsitor/ ostensor ꝛ duxpla
nator itineris per quod gradiaꝛ morbida ouis.

¶ De parabola drachme ꝑdite et reinuente: vt ad penitētiā reuocet peccatores: secundū Lucā tantū. Ca. XV

Lu.15. Retulit in oue hūilitatē hoīm ꝛ pacificos mores: in drachma vo reformationem turpate imaginis demōstrauit. Habet eñ drachma regis atq₃ ꝓceris cuiusq₃ imaginē ꝛ superscriptionē: quatenus sit in precio eis q̄ ꝑ placito aut necessitate res ad inuicē coalternant. Sed incuria ꝛ incautela drachma deperdit: quā cum notū fuerit/ accensis luminibus diligenter inquirit mulier que amisit. Quicquid possidendo diligit/ sollicitudine querit si defuerit. Et semꝑ anim⁹ manet impatiens quousq₃ rem amatā inuenerit: maxime si ex solito in
Ge.1 illa letat⁹ extiterat. Quod factus sit hō ad ima-
Psal.4 ginē ꝛ similitudinē dei: ꝛ ꝙ signatuȝ sit suꝑ nos lumē vultus eius: ꝛ ꝙ circa nos inscriptionē acceperimus mādatoꝝ/ scripture sacre declarāt: sed inutilis imago ꝑ peccatū facta est voluntarie: nō cōpulsa in minus bona ab illis summis bonis auersa: ꝛ fedauit seipsam terreno stercore volutans se suino more in ceno rerum corruptibilium: dehonestans in se omnē ornatū substātie supinductum sibi nature cōseruata substantia: quā malū voluntariū totā expugnare nō potuit: ꝛ supscriptionē aboleuit celestiū preceptorum: vt non ab eis/ sed a voluntate ꝓpria/ malo suo placito ageret: magis vo ageret a quib⁹ ꝓhibebat. Et facies cognitionis eius ꝛ presentie bone quā author exquirebat/ ab illo suꝑ carbones denigrata est. Inter lapides sculptos ꝛ fusa metalla ꝛ ligna dolata deperdita est: adorās imagines manufactas extra se: qm̄ in se imaginē diuinam nō agnouerat: ꝛ si cognouit/ nō ꝓm decens venerationē ꝛ custodiā exhibuit. Una eñ causaꝝ cur imaginib⁹ diuinus cultus exhibitus est: qꝛ imago in hominib⁹ nō cognita seu custodita est. Ac ꝑ hoc hec est drachme tota ꝑditio: ad quā deitas/ qꝛ sua imago erat/ more mulieris sedule requisitura festinat cum lucerna filij sui: quem lucem mundi ipso dicente cōstitu-
Ioh.8. it: Ego sum lux mundi. Et cū verbo reuocatio-
Psal.118 nis ꝛ directiōis eius: qꝛ lucerna pedibus hoīm verbū eius. Hinc psalmista ait: Lucerna pedibus meis verbū tuū: ꝛ lumē semitis meis. Hāc verbi lucernā deitas accendit/ cum luciferum filium ꝓduxit in tp̄e: cū illum voluit in nostra carne visibilē reddere: cum voluntatē suam per os filij sui mūdo aperuit. Accensa lucerna est euangelium eius: quo inueniunt drachme deperdite/ scȝ anime ad dei imaginē insignite: ꝛ in dñicos thesauros reportant. Nec ali⁹ extitit modus/ aut est aut erit reinuentiōis/ nisi accensa lucerna euangelij eterni: cuius lumine omnia clarescunt: sine quo cuncta tenebrescunt. Accensio siquidem in cordibus fit hominū. Est enim cor humanū eterni dei quedam inuisibilis domus vbi ista lucerna resplendet. Domus vo visibilis/ que totus est mundus: ab isto sole materiali suscipit lumen. Uisibilis a visibili/ sed inuisibilis ab inuisibili ordine suo illuminari decretum est: ꝛ cū lumine huiuscemodi dom⁹ inuisa euertit: donec imago ꝑdita reformetur: velut si res amissa in possessionē redeat amittentis. Si qua vero sunt in supradicta parabola/ ꝛ in ista est similiter differere/ preterq̄ similitudo ouis ꝛ drachme. Nam parabola perdite ouis in humilitatē ꝛ opportunitatē viuendi quesite posita ē: drachme vero in reparationem primi collati boni: ꝙ dei similitudinē in creatiōe accepimus/ ꝛ diuina decreta velut supscriptionē in gyro. In vtraq₃ tamē parabola cōmendat labor ꝛ sollicitudo q̄rentis: ꝛ dignitas hoīs sic quesiti/ sicq₃ dilecti: necnō ꝛ impossibilitas redeundi ꝑ nos in id a quo ꝑ nos inania defluxeramus. Et fit ligatura nodosior quesiti ad querentē ex eo ꝙ sic q̄situs est/ ꝙ ex eo ꝙ sic creatus est.

¶ De filio ꝓdigo ꝑabola in designatione diuine misericordie nostreq₃ fiducie: secūdū Lucā tantū. Ca. XVI

Habet pater filios/ q̄ creatiōe vt creata sint/ ꝛ vt maneant omniū est pat. Lu.15. Habet hereditatē ꝛ substantiā/ q̄ filij oēs alant ꝛ substantifice viuant: que nisi diuidatur est omnibus cōmēsurata ꝓ debito captu: ꝛ nulli deficit/ nisi dum vendicat in ꝓprium. Petit adolescentior sensu/ nō tempore de paterna substantia ꝓpriam portionē: que ipsum iure cuiuscūq₃ donationis cōtingit/ nō emptiōis: cū filiusfamilias larib⁹ educat⁹ paternis/ nō habeat vnde aliqd emat a patre: sed petit dono/ cū ex iure nō posset cōpellere aut sistere in iudicio patrē. Et postulat partē/ q̄ totum habebat in toto. Et pars deficiet cū separat a toto: velut riu⁹ interruptus a fonte/ velut ramus ab arbore/ et velut radius a sole precisus. Nō pater filiū inuitauit ad sortem: nec a se illum emancipare tentauit: ꝓcauens i filio paupertatē futurā: si nō sano regimine/ sȝ suo ñ decreto paterno vixisset. Ipse sibi sufficiens visus est/ cū quesiuit a patre diuortiū. Omne nostrū esse/ oīs cōsistentia nostra est de
paterna substantia. In ipso eñ viuimus/ moue- Act.17
mur ꝛ sumus. Nec aliunde nobis est aliquid ꝙ ab ipso: excepto vitio positiōe carenti. Diuisit pater substantiā/ cū vnumquēq₃ in suis singillatim cōcessis suo relaxauit arbitrio. Cōgregat in vnū oia filius adolescens/ cū hō cōsyderat que accepit: ꝛ accepisse se gaudet: ꝛ ad semetipsum oia recōuertit: ꝛ nouit optime quid accepit/ et a quo accepit/ ꝛ quare accepit: sȝ ad quid accepit a cōsyderatione subuertit. Ideo peregre profectus est: nō locis ꝛ spacijs/ sed affectibus segregant a deo hoīes. Et electiōe cōtraria/ potestate priuata/ ꝓpria directiōe viuendi/ a deo ꝑtinaci mente homies auertuntur. In regionem lōginquam ꝑegre ꝓfectus est: vt dissimiliter viueret ab his q̄ in domo paterna patri subditi versabantur. Non deus ab homibus elongat: q̄ sine situ vbiq₃ presens assistit. Sed sibi/ non deo placentes in his que ab ipso suscipiunt: secesserunt in remotissimā regionem. Nil tam longe

a domo dei vbi est erudiens disciplina / ꝙ viue-
re indisciplinate. Nil tam longe a lege / ꝙ viue-
re ꝑter legem. Nil tam longe a virtute ꝙ ab ipa
in regionem vitioꝝ animo ⁊ moribus secessis-
Psal.118 e. Psalmista inquit: Appropinquauerūt perse
squentes me iniquitati: a lege autē tua longe fa-
cti sunt. Patiť ꝑsecutionē in animo pater: etiaꝫ
si ab extra quiescat: cū viderit filiū indisciplina-
tum: cū viderit labefactari vitijs queꝫ virtutibꝰ
splendere cupiebat: prout est in filijs sceleratis.
Quotquot quotiensq; peccamus: quotquot et
quotiens sine lege quippiā agimus: ꝑsequimur
deum patrem: appropinquātes iniquitati: qua
subuertiť oīs ordo iusticie: lōge facti ab illa di-
uina lege voluntatis eterne: qua iubeť hominibꝰ
queq; turpia deuitare / sectari honesta: vt sine re
prehensione ꝯsistat in nobis diuina imago / quā
in nobis signauit omnipotēs: ne irritū insuper
faciamus sanguinis preciū: ne spūssancti gratie
cōtumeliā inferamus. In regionē longinquaꝫ
ꝑegrinatus est filius adolescens: tanꝙ si crede
ret oclōs posse deuitare paternos: ⁊ agere enor
miter nō argutus. Sed mentiť hominibꝰ iniq-
tas cui appropinquauerunt: vt q̄ vadētes in lō-
ginquā regionē deo e regione viuentes / ipsum
sentiant suꝑ eos vltorem quem noluerūt habe-
re pijssimū patrem. Sed semꝑ in luxu viuiť abs-
q; habenatore deo. Et oīa male fluunt: oīa mā-
cipantur ꝑditioni: oīa dissipanť / vbi verus ordo
deseriť. Nam ⁊ hic dissipauit omnē sub-
stantiam suam viuēdo luxuriose. De-
fecit oīno / qui sibi sufficere videbať. Nec sciuit
tenere gubernacula vite sua ꝓuidentia / qui re-
cessit a patre. Preter dei scientiā stultus est fa-
Hiere.5 ctus oīs homo a scientia sua. Et si quis ꝯsum-
matus fuerit inter filios hoīm / si abfuerit ab il
Sap.9 lo sapientia tua: quasi in nihilū reputabiť. Luxu
riosus animus lubriciter oīa bona dispergit.
Ornatus nimius corporis / voracitas ⁊ coitus a
luxuria pariunť: ⁊ rursum ipsam in suis laribus
fouent. Sed cū hic meretricibus applicať / luxu
riam liberā seu ꝑniciosam insaniaꝫ in mulieres
insinuat: seu vanaꝝ scientiaꝝ aut oīm illaꝝ reꝝ
que animā a cultu veri creatoris auertunt: ⁊ il-
le delectationes sensuales ⁊ steriles / ex quibus
turpis dulcedo carpiť: nullusq; fructus in qui-
bus amaritudo subsequens obuelať. Et post-
ꝙ oīa cōsumpsisset: facta ē fames va
lida in regione illa. Prout in deo viuimꝰ /
mouemur ⁊ sumus: ⁊ ꝓut immortales in anima
facti sumus / hec cōsumere non valemus. Sed
quoniā parabola est / traijciť in alium sensum: vt
cum omnē nostrā in delectationibus ꝑfunctо-
rijs ꝑfecerimus voluntatē: e regione deo in re-
gione longinqua viuentes: valida fames adue
niat: nō illa que ꝓ desyderio poniť / sed illa q̄ pa-
tiens cruciať. Semꝑ enim est fames / vbi nō ap
poniť panis vite. Oīs alius pastus deficit: vbi
q; inedia famis expugnat: nisi substantie imor-
talis homo refectione pascatur: que alibi non
apponitur preterꝙ in domo paterna: quam lu-

bricus dereliquit. Et cepit egere: Insatiabi
lis est mala voluntas: ⁊ semꝑ egestatibus subia
cet ad egena conuersa: quibus nō repleť nisi cuꝫ
capax facta fuerit deitatis. Nobilitas ⁊ latitu-
do animi est / ꝙ reꝝ visibilium ⁊ corruptibilium
appositione satiari non potest. Peruersitas / ꝙ
ex his satiari cōcertat. Damnosa ꝑtinacia / cum
se non ad meliora conuertit / sed tentat vlterius
experiri. Unde iste abijt et adhesit vni ci
uium regionis illius. Cum malus ⁊ inor
dinatus animus velit ex omnibus carpere vo-
luptatem / actu nequit continuo: singulari vitio
se ꝯnectit / quo suum lubricale oblectetur: a quo
subiugatus animus ad facienda turpia destina
tur. Hinc est ꝙ misit illum in villam suā
vt pasceret porcos. Cum hō recedit ab vr
banitate celesti: merito villanus in terrenis effi
citur. Et mittiť velut mancipium a vitio nequi
ens reluctare: vt illa extra perficiat que gerit in
animo: vbi iam factus porcus porcos pascat ex
terius: in quos saluator misit demonū legionē.
Porcus in animo / qui in terreno ceno libenter
inuoluitur velut sus in lutabro luti. Et sic por-
cinos sensus exterius turpiter pascit: et preter
dei legem singulis singula obiecta proponens.
Et cupiebat implere ventrem suū de
siliquis / quas porci mādu cabant: et
nemo illi dabat. Cupit voluntarie segrega
tus a bonis ꝑcipuis / satiare de infimis volunta
tem: ⁊ de porcinis cibis implere rationabilē mē
tem: ⁊ ordinem diuine dispositionis subuerte-
re: cum spiritum corporeis satiare concertat.
Sed nemo illi dabat. Sed quomodo nemo illi
dabat: in cuius potestate penitus erant accipe-
re de illis siliquis: scilicet leguminibus / aut de
ipsorum follibꝰ que porci more porcino pasce-
bant? Sed nemo illi dabat: quia nec ex eis satu-
rare se poterat. Justo dei iudicio agitur: vt rece
dens a satiabilibus impotentia saturandi mul
tetur: ⁊ ꝙ semper egeat inordinata voluntas: q̄
in potestate habuit vnde egere non posset. Cu-
piunt inordinate mētes ab optimis bonis auer
se / de his satiari que animalitati / nō rationi cō-
ueniūt: ⁊ repleri de vacuis: ⁊ nō sinunť: quoniaꝫ
nec dispositio diuina reꝝ naturas ꝓ hominuꝫ
inordinata voluntate alternat: vt nec spūs cor-
poreis / nec corꝑa spiritualibus satienť. Ipse
aūt in se reuersus dixit: Quāti mer-
cēnarij in domo patris mei abundāt
panibus: et ego hic fame pereo. Quo
iste iuerat / quo recesserat: vbi se reliquerat: i quē
locum cuiuspiam se relicto potest esse recessus?
Porro si reuersio ad seipsum / aliquo preter se-
ipsum accessisse insinuat. Sed corpore nemo ꝑ-
git seipso relicto. Sed more extasim patiētis ex
infirmitate saluator parabolaꝫ ponit: qui recta
caret sensuum actione: aut eius qui aliena loqui
tur: qui lucido habito interuallo recta pronun
ciat: et extasi terminata sensus redit ad sensus.
Et profunde dormiens ad seipsum redire di-
citur / cum euigilat. Peccator a se reces-

fisse dicit᷑: velut q̄ rōne deꝑdita irrōnabilia ope
rat᷑. In se ꝟo reuertit᷑/ cū īdite rationis est cō
pos. Quo sensu in se iste reuersus mente occul-
ta ꝓcessum rōnis exequit᷑: recognoscēs q̄d reli
querit: ⁊ mala que patit᷑: famē scꝫ cruciantē: non
famē que desyderiū notat. Mercēnarij ꝟo abū-
dantes in domo paterna/ illos insinuāt q̄ nō fi-
nali amore/ sed mercede quadā rerum labentiū
⁊ futuroꝝ bonoꝝ deo seruiūt. Et oēs abundāt
panibus. Sed pane melius intulisset: illo vide-
licet viuo q̄ de celo descendit. Post meditatio-
nē relicti boni ⁊ mali afficientis/ q̄d iste in se re-
uersus decreuerit atqꝫ ꝑfecerit audiam⁹. Sur
gam et ibo ad patrem meū. Profecto
se cecidisse cognouerat/ q̄ surrectioni se aptat:
⁊ remotū abcessum cognoscit/ q̄ redituꝫ parat:
sub impio tyrāno tabuerat/ q̄ repedat ad p̄rem.
Et orationē in mente p̄ordinat qua credit allo
qui patrē. Et dicā illi: Pater peccaui in
celū et corā te: et nō sum dignus vo-
cari filius tuus. Recte perorat offensum
q̄ offendit: si humiliter in principio ꝯfitetur of
fensam. Et ad iusticiā spectat se fateri corā deo
Pro.18. ⁊ hominib⁹ criminosum. Nam iustus in princi
pio accusator est sui. Et indignitatē quaꝫ sortit᷑
homo ex vitio/ habere pre oculis: ⁊ cōfiteri orā-
do ad p̄sumptionē arcendam/ initium est gratie
ꝑtiende. Peccat quis in celū/ supernoꝝ deserē
do cōuentū/ similiter ⁊ cōcentū: cū intellectu cō
trario ⁊ affectu reꝝ corruptibilium discrepat.
Peccat in celū qui peccat in aīa: q̄ peccat de
serendo iusticiā ceterasqꝫ virtutes. Peccat in ce
lum q̄ cōtemnit ecclesiam: q̄ turpat in se sacra-
menta celestia: q̄ scripturā sacram despicit/ aut
exponēdo ꝑuertit. Et corā deo/ cū ip̄m desuper
omnia ꝓspectantē ꝓcaci mente ab ipso se auer
tendo vilipendit. Et ilico sua paternitate indi-
gnus factus est filius ab ipso auersus/ ad egena
⁊ infirma cōuersus. Et de semetipso iudicando
ꝓnunciat: ꝙ iuste nō sit cēsendus de numero fi-
lioꝝ/ qui sponte recessit a patre: sed inter seruos
mercēnarios se appetit deputādū. Et surgēs
venit ad patrē suū. Duos ꝑniciosos reces-
sus se fecisse cognouerat: duosqꝫ reditus fecit.
A se recesserat/ ꝓinde in se reuersus in optima q̄
qꝫ deliberat: necnō ⁊ a patre cū iuit in regioneꝫ
longinquā: in qua nūc surgens venit ad patrē.
Sed nec audacter ꝓtulerim q̄d hoꝝ precedat:
an a seipso ratione deflexa prius/ an a deo per
auersionem celebret᷑ diuortium: velut si alia oc
currat questio: scꝫ quid hoꝝ p̄eat: an auersio a
deo/ an ad creaturā cōuersio. Dixerim tamē p̄o
ritate atqꝫ posteritate t̄pis oīno postposita/ eo-
dem momēto ista duo pariter celebrari. De du
plici q̄dem reditu similiter ꝓhibeor assertione
firma disserere: si ad deū an ad seipsum alter al-
tero p̄or existit: cum nemo ad deum nisi ratione
preuia redeat: nemo ꝟo nisi ipso duce reuertat᷑
ad cor: ⁊ in intimis atqꝫ se fore fecisse cogno-
scat. Sed dixerim ꝙ si vterqꝫ in veritate agitur
eodem tempore vterqꝫ celebretur. Redit ad pa

trem filius vndiqꝫ maleactus: nō inueniens in-
ter cupita requiem/ melioreꝫ partem ratus exi-
stere apud patrem. Quod vtinā omnes in hoc
solum parabola ista confoderet/ q̄liter aut quō
a deo desilientes manemus sub principe tene-
braꝝ: ocyus profecto reuerteremur ad deum: q̄
ꝓut parabolice tradit/ nō tam paterne q̄ etiam
nos diuine susciperet. Hinc sequit᷑: Cum aūt
adhuc longe esset/ vidit illum pater
suus et misericordia motus ē. Et oc-
currēs cecidit super collum eius: et
osculatus est eum. Longe erat adhuc im
potentia redeundi. Abundat in nobis mala fa-
cultas ad opera prauitatis: ad redeundū ꝟo in
bonum a quo auersi sumus/ etiā cū volūtas ade
rit: nisi occurrerit coadiuuās gratia/ valitudo
nō suppetit. Proinde pius pater misericordia-
rū longe adhuc ꝑ impotentiaꝫ nos peccatores
stare conspiciens: nō affectu nouo in ipso gene
rato/ sed nouiter ostenso: misericordia mot⁹ de
infelici ꝑegrinatione filio reuertēti occurrit p̄-
biturus auxilia: ꝓhibiturus aduersa: ⁊ paternā
pietatem opportuno tēpore ostensurus: irruēs
suꝑ collum eius: suꝑ illam videlicet fidē/ qua re-
uertebat᷑ ad patrē. Equidē velut collū corp⁹ ca-
piti copulat/ sic hominē deo fides. Collum q̄dē
amplexatus est: sed ori osculū tradidit: vt indu-
bita fide sibi artius cōstringamur. Ori cōfiten-
ti delictū reddat᷑ osculū pacis: q̄ꝛ si corde credit᷑ Ro.10
ad iusticiam: ore aūt fit cōfessio ad salutem. Cui
ore competit pacis osculum: vt peccator ex vera
cōfessione se deo reconciliatū agnoscat. Os ve
ro quo a se auersos osculat᷑ cum reuertunt᷑/ ver
buꝫ est eius. Unde in canticis dicit᷑: Osculetur Cañ.1.
me osculo oris sui. Os suū filius est dei: ꝑ quem
osculatus est humanā in incarnatione naturā.
Et ꝓphete veraces cūctiqꝫ doctores ī lege do-
mini in veritate docti/ os sunt dñi. Juxta queꝫ
sensum hierusalē ⁊ iuda ꝑ ꝓphetam a dño argu Esa.30
untur: cum pro auxilio descenderent in egyptū
⁊ os dñi scilicet ꝓphetas domini nō interroga
uerunt. In quo quidem ore orthodoxa ecclesia
⁊ in apostolis ceterisqꝫ doctoribus in illis pri-
scis vatibus figuratis/ in signū pacis se oscula-
tam agnoscit. Sic ⁊ omnis anima si ad miseri-
cordiarū patrem reuertit᷑ in veritate/ sibi sciat a
deo redditā pacē. Attamen hic filius adolescēs
cū ꝑuenisset ad patrem/ ⁊ amplexus ⁊ oscula su-
scepisset: deliberata ꝓrumpit in verba/ dicens:
Pater peccaui in celum ⁊ coram te: ⁊ non sum
dignus vocari filius tuus. Quoniā misit deus Gal.4
spiritū filij sui in corda nostra/ in quo clamam⁹
abba pater: vt quod nō habent homines ꝑ na-
turam/ habeāt ꝑ gratiā: ꝑ quā adoptati deū pa
trem nostrum liceat nomiare: ꝑ quam etiā pec-
catores cōuersi audeant dicere creatorē omniū
patrē suum. Nam ⁊ filius ꝓ peccatoribus na-
scens/ dedit potestatē filios dei fieri his qui cre Joā.1.
dunt in nomine eius: quod si fieri similit᷑ et cla-
mare concessit. Resumpta igitur bone spei fi-
ducia peccator in se ad deū reuersus dixit: Pa-

ter peccaui. Jam traditum osculum ori filij de-
linquentis illum cōfortauit: vt cōfiteret patrē/
quē ꝓpria potestate delectatus reliquerat: nec
nō ⁊ peccatū quod relinquendo cōpleuerat: vt
ex ore plena cōfessio fiat ad salutem. Peccaui
ait in celum ⁊ coram te: id est/ celestes deserēdo
virtutes atqȝ promissiones. Peccat qs in celū
cum terrena celo ꝓponit: ad quod hō vt aspice
ret rectus factꝰ est: ipse vō deorsum inclinauit
aspectum. Peccant in celū per penitētiam pro-
missum hominibus/ qui semꝑ penitenda cōmit
tunt. Peccant in celū spū paupibus reseruatū/
qui diuites in mundo fieri vsqȝquaqȝ cōcertāt:
1.Timo.6 quoniā vt ait apostolus: qui volunt diuites fie-
ri/ incidunt in laqueū ⁊ tētationē diaboli. Pec
cant in celum q̄ sanctos viros cōtemnunt: quo
Ecci.43 niā species celi est gloria stellaꝝ. Sepe quidez in
scripturis sacris ꝑ stellas sanctos homines in-
telligimus. Peccant: quid peccant homies co-
ram deo? Nihil enim subterfugit oculos eius: q̄
Pro.15 in omni loco ꝯtemplaṫ bonos ⁊ malos. Et hec
est hominū altitudo superbie/ ꝙ ipsum deū eter
num omnia videntē peccando cōtemnimꝰ: ⁊ tē-
poralem/ ꝑsentem/ inspectorē iudicem formida-
mus. Indignitatē filiationis confiteri/ non ser
uato immaculate honore paterno/ ad indulgē-
dū paterna viscera plus inclinat. Proinde pa-
ter anteꝙ̄ de optione mercēnaria verba profe-
rat: ⁊ totus in cōpassione misericordia factꝰ ad
filium/ nudatū videns veste gratuitoꝝ bonoꝝ et
tegumento vere honestatis exutū: videns ꝙ si-
gnū nobilis herilis nō gestabat in manu: nulla
scȝ opera q̄ ex fide ꝓcedunt: aspiciens deorsuz/
discalciatū aspexit: pellibus mortuis sanctoꝝ ꝑ-
teritoꝝ scȝ ꝑiectis exemplis. In facie maciē scȝ
inuerecundā frontē/ ⁊ sanctam ꝓpulsam auda-
ciam: corpusqȝ cognoscens effetum/ famis ine
dia expugnatū/ videlicet omnibus bonis vacuū:
oculo paterno filium ex omni parte cōtemplās
dixit paṫ ad seruos suos. Cito proferte sto-
lam primā et induite illum: quia fere nu
dus est: vt solita gaudeat dignitate/ procedens
cōmuni tegumento cū ceteris. Et date anu-
lum in manu eius: vt velut filiꝰ herois se-
cernaṫ a seruis: vt scȝ signaculuz fidei teneat et
opereṫ in fide. Et calciamenta in pedibꝰ
eius: vt ꝓtectus a sentibus terrenoꝝ secure i-
cedat. Et adducite vitulum saginatuz
et occidite: vt mā̄ducemus et epule-
mur: quia fere fame periJt etiam insaturatus
ex siliquis. Et rationabilium hominū societate
cōgaudeat/ qui cōuersabaṫ in longinqua regio-
ne cum porcis. Quā pie/ ꝙ̄ misericorditer pater
na ꝓuidentia tendit ad filiū: vt singulos tolera
tos defectus bonoꝝ cōtrarioꝝ appositione de-
pellat. Si solū stolam dixisset nō addendo pri-
mā/ nulla ambiguitas esset: nā peccator penitēs
vt nudus reinduendus est. Sed quō de stola ꝑ-
ma claret: vt quis nocens in primā innocentiā
redeat? Nisi forte id affirmauerimus/ ꝙ dn̄s ita
libere peccatoribꝰ parcat: vt ita securi ⁊ sine ru-
bore inter iustos existant ante cōspectū eius: ac
si eos nulla macula deturpasset. Anulus in ma
nu fides est cuz opibus: qr fides sine operibus
mortua est. Nec decet conuersum peccatorem
cui gratis est indultū/ a pigritia detineri: magis
aūt opari ardentius/ quo sceleratius se fedauit.
Calciamenta pedum ex mortuis rebus monita
humanoꝝ affectuū sunt: q̄bꝰ mortis infixa me-
moria reuocantur a turpibus: ⁊ eius metu a ma
lis voluptatibus absterrenṫ. Vitulus saginatꝰ
oī pinguedine grāꝝ christꝰ est occisus in cruce:
q̄ cōsyderandus attente nobis apponiṫ. Et etiā
in sacramento ⁊ in re sacramenti sumendus ve
re penitentibus tradiṫ. Causam subiecit pater
cur talia beneficia filio male peregrinato cōfer-
ret: quia erat mortuus et reuixit: peri
erat et inuentus est. Jam ip̄e saluator ad
patrem deum videtur aptare parabolam: cum
mortem pronūciauit in filio: quia nemo filiꝰ mor
tuus temporali patri aliquando reuiuiscit. Et vi
uus erat ex parabola iste filius corpore/ sed mē-
te in peccato decesserat: quod sacramentū iter
deum ⁊ peccatores agitur/ omni parabole de-
pulso velamine. Et ceperunt epulari. Nō
sibi soli fuit apposita mensa: prout cum recessit
a patre/ omnia in ꝓpriū vendicare tentauit: sed
omnes pariter secum epulanṫ ⁊ ipse cū ceteris:
vt cōmunē mensam sacramentoꝝ omnibus esse
cognoscat: ⁊ vt nouerit nihil sibi quisꝙ̄ deberē
vendicare in ꝓpriū in hac vita: vbi nihil potest
esse ꝑpetuū. Et epulatio vituli occisi/ scȝ saluato
ris verbi dei nō cedit in priuatam partē homi-
nibus: sed est omniū ⁊ singuloꝝ: sed non ita sin
guloꝝ/ q̄n ipsa sit omniū. Erat aūt filius se
nior in agro. Si pro allegoria esset dissertio
tota hec in istis duobus filijs gentilem ⁊ iudai-
cum populū loquitur: sed deuitamꝰ si derelicto
allegorico sensu aliunde patet ingressus ad mo
res. Hinc statuamus duos hominū statꝰ: vnuz
in iusticia bonoꝝ operū: ⁊ alterum peruerse agē
tium: vnū signatum in seniore filio/ q̄ sub pater-
nis legibus mansit: alterum in iuniore/ qui a pa
terna lege refuga factꝰ est. Filius senior ī agro
illos insinuat/ q̄ semꝑ im agro dominico aliq̄d
boni agunt: filius iunior peccatores ad domi-
nū reuertentes/ qui sic a domino refouenṫ. Ue
niunt de agro iusti/ in consyderationē eorum q̄
aguntur in domo domini: scȝ in ecclesia sancta
dei. Et cū appropinquaret domui/ au-
diuit symphoniam et chorum: concor
diam videlicet vocum cantantiū canticum no-
uum: ⁊ odas reddentes domino de conuersiōe
peccatoꝝ: magis quia dei nō ampliꝰ in illis cō-
uersis agebatur offensio. Et chorus erat ex in-
sertis manibus vnius ad alterū: ⁊ circulari mo-
tu agebatur in gyro: velut cōmunicatis adinui
cem operibus/ bonum vnius iungebatur alteri
ad iuuamen ⁊ gaudiuz. Et filius reinuentꝰ erat
in choro sancto ludentium sicut receptus ī cō-
munitate bonoꝝ: aggregatus fidelibus ad sor-
tiendum in superna parte leticiam. Et cum illis

parabolis ouis ⁊ dꝛachme deperditarum se pa-
rabola ista consociat: ꝙ gaudiuȝ sit deo angelis
ꝙ suis super vno peccatoꝛe penitentiam agen-
te/ꝙ̄ sup nonagintanouē iustos. Unde post mē
sam positam symphonia sonitū dabat: ⁊ choꝛꝰ
iustoꝝ ⁊ angeloꝝ ad plenitudinem gaudij volue
batur in gyro. Et si filius adhuc cū epulantibꝰ
epulabat: ⁊ choꝛus ad symphonie sonitū moti-
bus se agebat legitime: nō te moueat ad sinistrū
amplius te ad bonum irradiet: vt duplex sit leti
cia occasione peccatoꝛis refuge redeuntis: eoꝝ
videlicet qui sunt in ecclesia: quos adhuc neces-
sario sedere opoꝛtet ad mensam sacramentoꝛū
dum viatoꝛes existunt: aut qui cum male ꝑegre
redeunte letant: velut si ipsi fuissent ad tempus
ab eadē iniquitate detenti: aut humiliter consy
derantes/quia in talibus aut peioꝛibus esse po-
tuerunt. Alia q̄dem ostendit coꝛā peccatoꝛe pe-
nitentiam agente leta festiuitas angeloꝝ: videli
cet in choꝛo eterno ludentiū inenarrabili leti-
cia ꝑ beneficio conuersoꝝ: aspiciendū dei pla-
citum sup eos/⁊ diuinam voluntatē fieri: q̄ non
vult moꝛtem peccatoꝛis/ sed vt conuertatur et
viuat: ⁊ vult omnes homines saluos fieri/ ⁊ ad
cognitionē veritatis venire. Interrogatio autē
filij senioꝛis de agro venientis/ignoꝛantiā mi-
rabiliū factoꝝ dei ostendit: que continue agun-
tur in domo dei. Audiri tamē a doctoꝛibus pos
sunt/similiter ⁊ inspici ĩ scripturis: intelligi au
tē preter ꝙ̄ speciali gratia nequeunt. Respōsio
serui est narratio rei geste: nō tota declaratione
rationis: cum scȝ reuertenti luxurioso adderet
tanta solēnitas/que stanti apud patrem nunꝙ̄
fuit exhibita. Quamobꝛem super hoc dei volū-
tate incognita/⁊ presumptione ingesta de non
lubꝛicali malo ⁊ de mansione cum patre/senioꝛ
filius indignat. Quo typo iusti existētes apud
deum per innocentiā custoditā/vident quodā-
modo indignari sup larga benignitate dei in cō
uersione maloꝝ: nō ꝙ eos tedeat deum ꝓpiciū
peccatoꝛibus fieri/cum ⁊ ipsi potuerint esse pec
catoꝛes: sed ꝙ nō ita continuo recipiūt illa ma
gna dona que cōuersis peccatoꝛibꝰ donari cō-
spiciunt: ignoꝛantes aliquādo dei pꝛouidā cha
ritatem: que nō merito diligendi/sed necessitate
succurrendi/suarum legum refugas redeuntes
amplius ꝙ̄ ꝑsistentes in suis legibus pꝛehono-
rat. Sed hec indignatio nō defectu damnoso ē
retoꝛquenda in iustos: qui si inuidi essent/ iusti
nō essent: sed nec oēs qui sequunt iusticiam/sūt
vsquequaꝙ ꝑfecti: qui de occultis iudicijs dei ve-
lut in nocte ceca tenebꝛant. Hinc iste filius se-
nioꝛ noluit introire/ex ignoꝛantia indignatꝰ/in
illud videlicet secretū dei cōsyderandū: quo de-
relictus requirit/negatus vocat/⁊ aberrantem
reuocat: cōtemptus indulget/vilipensus hono-
rat/ꝓuocatus dissimulat/irritatus tolerat/ deri
sus ridet/maledictus benedicit: nō gratus mul
ta largitur ingratis: blasphematꝰ tacet: a se vo-
luntarie recedentes/voluntarie redeuntes reci
pit: vt homo habitus diuinitatē offert: vt moꝛ-
talis despectus immoꝛtalitatē largitur: vt terre
nus estimatus celestia repꝛomittit. Sed ad hūc
filium egreditur pater: quia ad talia consyderā
da introire nolebat: ⁊ alloquitur iusta ⁊ irrepꝛe-
hensibili rōne filiū: rogās ingressū ad festiuita-
tem filij perditi iam reuersi. Magnū quidē pꝛo
tinus ꝙ̄ pater filium rogat/cui cōpetit impera-
re. Pꝛofundū impenetrabile ꝙ deus ꝓseuchet
hominē ꝓ salute: ꝙ oīs vita/mos/doctrina/ex-
pansio bꝛachioꝝ in cruce hoc ab omnibus fla-
gitat: vt ingrediamur in gaudiū sanctū eiꝰ. Sȝ
aduertendū q̄d responderit patri hec rogāti fi-
lius indignatus. Ecce tot annis seruio ti
bi/et nunꝙ̄ mandatū tuū pꝛeteriui:
et nunꝙ̄ dedisti mihi hedum/vt cum
amicis meis epularer. Numerū non di-
stinguit annoꝝ/acsi semp seruierit: ⁊ indeclina-
bilē a iusticia se ꝓnunciat/cū nunꝙ̄ se asserit pa
ternū pꝛeterisse mandatū: ⁊ cum sic inculpate vi
xerit apud eū/hedū etiā nō accepit: vt sibi cum
amicis posset esse refectio. Que verba traiecta
in alium sensum/alium parant oꝛdinē differen-
di. Quis hominū potest seipsum extollere apud
deum ꝙ ei semp inretroacte seruierit: ⁊ ꝙ̄ omnē
eius impleuerit iussionē: Hoꝛrende pꝛesumit iu
stus/si de seipso talia sentit. Sed nemo iustus ex
lege. Nullus iustus nisi q̄ criminibꝰ nō seruiuit.
Nemo sibi aliquid ꝑfectionis arroget: etiam si
mandata cōpleuerit. Inquit enim Job: Nō re Job.17
pꝛehendit me coꝛ meū in omni vita mea. Sed
nec credebat ex hoc esse ꝑfectꝰ. Apostolus etiā
inq̄t: Nihil mihi cōscius sum: sed in hoc iustifi- 1.Co.4
catus nō sum. Et saluatoꝛ chꝛistus: Cū oīa bn̄fe Lu.17.
ceritis inq̄t/⁊ fecistis quod debuistis: dicite ta-
mē/serui inutiles sumus. Quis igit his cōsyde-
ratis sententijs sibi plenā iusticiā deputet: repu
tet se ꝑfectū: insultet aduersus alios/ se ꝓferat
ad cōuersos: De quadā imꝑfectione pꝛocedit/⁊
de incōsyderatione diuine benignitatis: cū in-
dignatio nascitur aduersus eos/q̄ iuuante dn̄o
cōuertunt. Sed quē hedū denegatū filio senioꝛi
mente contemplemur: Illū videlicet quo pecca
ta designant: nā in iudicio hedi erūt a sinistris/
damnatiōis sententiā accepturi. Quem volebat
foꝛte cū suis amicis atꝙ sodalibus epulari: scȝ
aliquā delectationē suscipere cum sensibus sui
coꝛꝑis: q̄ cuiꝙ sunt ꝓximioꝛes amici: sed vtinā
non dulces inimici ⁊ amici amari. Acsi tende-
ret in id ista conquestio filij deriuata in aliquos
iustos/nō tñ ꝑfectos: ꝙ eis aliq̄n voluissent cō-
cedi licentiā ꝑfunctoꝛijs delectationibus seculi
abutendi. Sic nec fuit vnꝙ̄ aut erit ꝙ ꝓpter q̄
cūꝙ bona facta ⁊ omnimodā obseruantiā mā-
datoꝝ/ab aula iustissimi dei egrediat licētia de-
linquendi aut ꝑperam quid agēdi: nec mala co-
gitatio de diuina cōcessione: ꝙ̄uis dei ꝑmissiōe
ꝓcedat. Alioquin videret diuina iusticia ex do-
nis aut placitis posse coꝛrumpi: quod tam ne-
phas est credere ꝙ̄ deuȝ nō esse: vt ex beneactis
ꝓmissis aliq̄n etiā ad modicū alicuiꝰ mali vsus ꝓ
staret audacia: ꝙ̄uis multa mala permittat fieri

sapientia ipsa diuina. Ex cōpositiōe ad fratrē
videt iste filius de patre amplius indignari: vt
ex verbis plene ꝓnunciat adijciens ad querelā.
**Sz postq̄ hic filius tuus qui deuo-
rauit substantiam suam cū meretrici
bus / venit: dedisti ei et vitulū sagina
tū.** Acsi arguat de improuidentia patrē ⁊ de in
iusticia tribuendi: q̄ si nō dedit sibi hedum / nec
isti dari debuit vitulū saginatū. Ut si iustus nō
habet ꝓperam agendi licentiā: nec peccator cō
uersus sic cito debuit huiuscemodi sortiri an-
nonā. Necnon ⁊ si meretricius peccator sic pa-
scit / quid apponendū est iusticiā ꝓseruāti? At si
de reuersione a malis sic iste alitus est: quo ci-
bo alendus sum / qui tua mandata vsq̄quaq̄ ser
Mat.20 uaui? Ut etiā cū parabola de operarijs missis in
vineam / indignantibus de equa retributione si
militudo ista cōcurrat: quasi nō sit licitum patri
decernere in filios ꝓ placito voluntatis: et dñs
seruis nō possit ꝓpria autoritate ꝓuidere. Sed
nec pater filij legib⁹ subiacet: nec dñs angit re-
gulatione seruoꝝ. Non est filioꝝ autoritas i pa-
rentes. Serui nullo pacto dñis preferunt. Nul
la nobis sunt iura cū deo: vt ipse nobis obliga-
tione subiaceat. Quod nobis cōfert / sui est mu
neris: nō nostri iuris. Quod preripit iustos ne
peccent / est sui doni gratuiti: nō hominū meriti.
Quod peccatores recipit: q̄ ilico penitentibus
indulgentiā donat: q̄ eos admittit ad sacramē
ta celestia: q̄ dulciter fouet: sue benignitatis est
non nr̄e ꝓuentionis. Nulla nobis materia cau-
sandi aduersus deū: arbitrij sunt omnia sui: rep̄
hendi neq̄t. Nihil ꝑ iniusticiā aut ꝑ calumniam
facit: subticere tm̄ nobis est / non discutere suas
infallibiles ⁊ iustissimas leges. Nihilomin⁹ ta-
men quasi debitor dulci verbo refouens ait pa-
ter ad filium: **Fili tu semꝑ mecum es: et
omnia meā tua sunt. Epulari autē et
gaudere oportebat: q̄ frater tu⁹ hic
mortuus fuerat et reuixit: perierat et
inuentus est.** Semꝑ iustus est cū deo / dū iu-
sticiā seruat: ⁊ cū ipso esse / plena iusticia est: et iu
sticia nos facit esse cū deo. Et oīa dei bona sunt
in appositione iustoꝝ: nō tamē ita vnius / quin
pluriū: nō ita pluriū / quin vnius: sed ita singulo-
rum q̄ omniū: ita omniū q̄ singuloꝝ: Quis hic
illa ineffabilia bona contueri nō possint: q̄ nec
Esa.64 oculus vidit / nec auris audiuit / neq̄ in cor hoīs
1.Co.2 ascendit / q̄ preparauit deus diligētibus se. Qui
velut confidens de fortitudine iustoꝝ: velut pa
ter de ꝓuectis filijs / nō eis blanditur: vt mater
suis lactentibus facit: sed peccatores in gaudio
recipit: mensam suarū largitionum apponit: ne
memores delictoꝝ iustis inspectis desperatiōe
frangant. Non autumandū deū amplius q̄ in-
nocentes / cōuersos diligere peccatores: sz sic se
habet ad eos ꝓ maiori spe indulgentia ꝓroga-
ta / velut si nō deliquissent. Posset tn̄ nuꝑ pctōr
cōuersus intantū post lamēta penitētie in chari
tate ꝓficere: vt etiā iustos q̄plures ꝓcederet: vt
magdalena marthā / ceteros coapl̄os petr⁹ / ste
phanū paulus: sed de his ⁊ similib⁹ nec nobis
sermo. Uerūtamē q̄m dubitari merito posset: si
in seniori filio chorū iustoꝝ intelligimus / etiam
nō ꝑfectoꝝ: cur in huiuscemodi inuidiā ꝓlabū-
tur? Id dixerim q̄ aut id sic fieri posset / quāq̄
factū nō sit: aut illos intelligamus q̄ sibi iusti vi
dent ⁊ non sunt: immo eoipso a iusticia cadunt
quo sibi iusti vident / ⁊ peccatorib⁹ indignāt: vt
phariseus ꝑsente dño magdalene: q̄ recipiētem
atq̄ parcentē dñm / ⁊ indignā misericordia iudi
cabat: saluatorē de ignorantia / magdalenā de
immūdicia. Sed deus pius neminē ꝑire volēs
dissimulans pctā hoīm / oībus apponit vnde cu
rent: ⁊ pctōrib⁹ ꝑstat redeundi gratiam: ⁊ beni
gne recipit reuertētes: ⁊ iustis tradit virtutē ꝑ-
sistendi: ⁊ intellectū aꝑit de ordine subueniēdi.

¶ Parabola de remittendo offensā et prestando penitentibus veniam: secundū Mattheū tantū. Ca. XVII

Pater misericordiaꝝ deus ⁊ indulgen-
tie libens dator / filiū suum misit in ter
ris: vt generi humano mōstraret q̄ an
tiquā dimittebat offensam / gratis tn̄: nullis ho
minū ꝓcedentibus meritis: nullis datis satisfa
ctionū obsequijs: q̄ ꝓut fecit nobis / facere nos
ad inuicē docuit atq̄ monstrauit: scz remittere i-
iuriam / ⁊ dare petentib⁹ veniā. Nec aliter volu-
it hoīes inuicē viuere in retenta iniuria / in ere-
cta iusticia: q̄ vt ip̄e ad nos factus est / q̄ dimit-
tit iniuriā / ⁊ petentibus veniā prestat. Proinde
cū petrus interrogaret: si quotiens foret homi
nibus dimittendū: cū dato respōso saluator pa-
rabolā posuit / dicēs: **Ideo assimilatum ē** Mat.
**regnū celorū homini regi: qui volu-
it rōnē ponere cū seruis suis.** Simili-
tudo est ista negocij / nō ꝑsone: q̄ approꝑate dis-
serta patebit comitius. Dis hō seruus dei: ⁊ ve
lit nolit sibi subditus est: aut in lege iuste factio-
nis / aut in lege iuste punitiōis. Sed seruos ha-
bet: nō q̄bus indigeat / sed q̄ indigēt eo serui: ea
indigentia necessitatis / q̄ nihil sine ipso subsi-
stit: sicut sine ip̄o nihil ꝓductū est: ⁊ ea indigen-
tia / qua nihil pōt sine ip̄o beate consistere. Eo
noꝝ nostroꝝ ipse penitus nō indiget. Et in ꝑse-
cutione rōnis exigende decē miliū talentoꝝ de-
bitor venit. Ex pondere debitū erat / nō nume-
rate pecunie. Nā talentū pondus est / sed diuer-
sum: sicut diuerse sunt regiones: vt alibi plus
alibi minus importet. Et magna est debiti sū-
ma: cum denarius numerus totiens multipli-
catur: vt ascendat ad summā decē miliū talento
rum. Hinc summa colligit bonoꝝ omniū / q̄ ab
omniū creatore accepimus / vt numerari neque-
ant: cum maior numerus q̄ est mille / fit per dena
rium calculatus / ꝓ omnib⁹ ⁊ ex oībus obliga-
ti: nec summā debiti possumus nostris viribus
vacuare. Uñ iussus est debitor venūdari ⁊ vxor
⁊ filij ꝓ mancipijs ementiū: ⁊ oīa iussa sunt dis-
trahi: vt debiti soluat pacta cōditio. Quis hui⁹
debitoris emptor? quis vxorē ⁊ filios iure em-
ptionis sibi vendicabit in ꝓpriū? qui s oīa bo-

nã illius emet? Quis parabit hãc talẽtoꝝ sũmã? Quis se vadẽ dabit ꝓ debitore dei? Quis hic vẽdẽdus/nisi q̄ dona diuina suscepit? Que vxor/ nisi vniuscuiusqꝫ ꝓpria ⁊ a seipa regulata volũtas? Qui filij/nisi opa mala seu affectus illiciti? Que alia omnia hoĩs huius que distrahi iubentur/nisi ea que extra seipm in ꝓpriũ vsum a deo donata recepit? Porro taliũ non habebit emptorẽ/etiã si oĩa venalia faceret/ꝑus factus ipse venalis. Sed q2 parabola est/ad differendũ ali9 sensus est: scꝫ vt ex locutiõe parabolica in illũ sĩ ꝑiẽ veniam9/quẽ de dimittẽdo dñs petro respõdit: ⁊ q̄ ꝑ hãc parabolaꝫ dñs terminauit/scꝫ dimittere fratribus de puris cordibus nr̃is. Nec hic plane cadit ille allegoricus sensus: vt ĩ istis duobus debitoribus intelligant̃ ppl's iudaicus ⁊ gentilis: cum solũ ad remissionẽ faciendã fratribus hanc parabolã saluator adiecerit. Proinde cum non haberet vnde debitum redderet: debitor sic actus ad ꝓseuchanduꝫ necessario se cõuertit. Nulla melior est in iure deficiẽtib9 via: ꝙ ad ꝑces humiles se cõuertere/q̄bus posset inflectere creditorẽ. Eadem imagine agit̃ int̃ deũ ⁊ nos ab ipso iure redditionis exactos. Sed cũ oĩa sint eius: nihil ꝑter peccatũ nostre ꝓprietatis existat: caremus vnde nostra debita vacuentur. Sed nunquid exigit que donauit? Sed forte ab ingratis/que gratis ipse concesserat. Ergo totũ esse nostrum ipse depostulat. Sed nunquid vt ad nihilũ redigat? Minime. Quid igit̃ ista exactio? Cognitio eorũ que gratis accepimus: opatio ad q̄d accepimus: gratiarum actio/ laus/meditatio/custodia ĩpolluta donoꝝ/obseruatio mãdatoꝝ eius/dilectio eius/⁊ ꝓximoꝝ debitus amor/⁊ cordiale atqꝫ indeficiens odium vitioꝝ. Ista sunt talenta que concessit ⁊ exigit: sed deficientibus viribus implere neq̄mus. Sꝫ iuste decernitur sup nos: vt tetris emptoribus venditionis iure tradamur: ⁊ si qua nostri sunt iuris: ⁊ iusta pena cõtorqueat quos iniquitas et ingratitudo delusit. Igit̃ cum sic in nostris cõscientijs ex scriptura tradente decernitur super nos: cum tergiuersandi possibilitas sit adempta: nec ad alium possit esse refugiũ: omnis deficiat copia euadendi: porro ad ꝓseuchas humiles conuertenduꝫ: petere dilationem/ ⁊ aliunde ꝓmittere solutionẽ. Sic ꝓcidens seruus ille rogabat eũ dicẽs: Patientiã habe in me: et omnia reddã tibi. Magne subleuationis est initiũ/ ꝓcidere ante deuꝫ: ante quẽ omnis erectus deprimit̃/ ꝓstratus voluntate in alta sustollit̃. Dilatio petita in meliorẽ deliberationem se contulit. Nã ⁊ patientia dei ad penitentiam ⁊ ad satisfactioneꝫ vocat: ⁊ ob hoc se ꝓrogat/qua male vtentes acerbiora tormẽta suscipiunt? Sed vnde omnia reddere repromittit. Que nobis põt ꝓuenire fiscalis pecunia: vnde suppetat nobis debiti euacuãdi facultas? Una dũtaxat ex ꝑcio sanguinis filij eius: ex quo oĩs debiti nostri sũma vacuat̃: ex quo pat̃na debita ⁊ ꝓpa q̄qꝫ soluunt̃: necnõ ⁊ chirographum diabolici decreti/ quod aduersus nos erat ex pctõ ꝓprio vel paterno/reddita sũma debiti diuino scalpello destruit̃. Hanc stipulationem desoluẽdo nemo sibi arroget: nec alicui angeloꝝ siue sctõꝝ approprietur: nisi ei q̄ pctm̃ nõ fecit: ⁊ ꝓ pctĩs nostris talia sustinuit tormenta: q̄ totius nostri debiti sũmã ĩ se patri ꝓ nobis soluturus in crucis ara suscepit. Sꝫ attende ꝙtũ valuit ꝓseucha humilis: vt ipe debitor dimitteret̃ ⁊ debitũ. Nã misertus dominus serui illi9 dimisit eũ: et debitũ dimisit ei. Optim9 ⁊ diues in bonis de9/oĩb9 petẽtib9 veniã meliora exhibuit ꝙ rogatus: ãplius miseratus ꝙ velint hoĩes miseri a miseria liberari. Sed ingratus seruus nec exẽplo dñi sui didicit misericordiã: nec recordatus aut dissimulans quod accepit: in conseruũ crudelitateꝫ exercuit: ex minori credito afficiẽs sine remissione conseruũ: ꝙꝙ ipse remissionem a dño suscepisset. Modicitas debiti/conseruilitas/exigendi modus/inclinabilitas ad ꝓseuchas/⁊ intrusio ad carcerẽ: inexcusate accusant eũ/q̄ ex magnis debitis solũ misericordia liberatus erat. Hinc aduertãt malignãtes in ꝓximos/q̄bus misericorditer est ꝓuisuꝫ: ⁊ in magnis obnoxij dño existentes/dimittere parua ꝓximis oĩno detractãt: ꝙtum a veritate atqꝫ ab omni ꝟtute deficiãt. Quid em̃ est ꝙ ꝓximis nostris ꝑua nõ dimittimus: q̄ maxima ⁊ horrenda nobis dimitti a dño postulamus? Infallibilis nãqꝫ conditio inter deuꝫ ⁊ nos apposita est: vt qui pleno animo nõ dimittit ꝓximo/nec sibi dimittat̃ a deo. Nã iudicium sine misericordia fiet ei q̄ nõ facit misericordiã. Jaco. 2 Hinc ex magnitudine crudelitatis sũt exorte tristicie in cõseruis. Uidẽtes aũt conserui eius que fiebãt/cõtristati sunt valde. Non soluꝫ misericordiaꝝ pater/sed homines qui non sunt omni humanitate destituti/abhorrẽt ingratitudinem/damnant crudelitatẽ: tristant̃ ꝙ sic seuit iniquitas: ⁊ ꝙ infra bestias reducatur humanitas. Feralis hominũ sanguis/ꝯsimilẽ in natura immiti dẽte decerpẽs. Indisciplinabile cor cum non didicit impendere que suscepit: sꝫ potius deprauatũ/tenens memoriter formã qualẽ vnusquisqꝫ se debeat ꝓximis exhibere/cõtraria electiõe ꝑegit. Sꝫ hi ꝯserui hoc facinus exhorrẽtes/venerũt et narrauerũt domino suo oĩa que facta fuerãt. Nõ iudicãt ꝯserui ꝑperã agentẽ conseruũ: nam vnusquisqꝫ dño suo stat. Nec quispiam ꝑterꝙ a ꝓprio iudice iudicandus: ꝙuis sit agẽs nequiter, cõmonẽdus: Et si per excessum deseuiret/vtiqꝫ ꝓhibendus. Nemo autem sibi arroget iudiciariã potestatem/etiaꝫ inter homines: ꝙuis omnino inualescat iniquitas: nisi cui est a supiore cõcessuꝫ/aut a iure ꝑmissum. Sed vbi tribunal defuerit iudicantis: id ab hoĩbus agat̃/quo inculpatius innocentia vite consistat: ⁊ mala facultas a se atqꝫ a ꝓximo non libidine vlciscendi/sed quiete viuendi a pacem diligentibus arceat̃. Igit̃ seruauerunt hi ꝯserui modestiã: ⁊ publice iusticie de

tulerūt accusantes reū domino suo: nec in eum
aliter decernentes. Et iuste accusatur iniustus:
pie impius ad iudicium sistitur. Non enim peccat
delator odij felle carens/amans seruari publi-
ce iusticie honestatem. Et abunde miseros rele-
uat/qui peccatores ad iudicium trahit. Porro
minus valentibus miseret/qui potestate habē-
tem p iudicium excitat cōtra malos: zelator est
iusticie/amator misericordie/tutor ē innocētie/
qui opprimentē pauperē iusta delatione psequi
tur. Nam siluisse cū indebite irrogatur oppres-
sio/malignantem arguit aut pauorem. Sed nec
infallibili dño desup omnia speculāti opus est
delatoribus: nisi velimus credere ad exaggera-
tionē criminū et detestationem malorum et angelos
delatores: aut istā narrationem de oppressione
minoris in clamorē et dolorem internum eorum qui
misericordiā diligūt/referamus. Nam compas-
sione hominum mentes semp dolent/cum imi-
sericordes vident fieri actiones. Et quia tueri
oppressos nequeūt/clamant ad dñm vt tueatur
miseros: vt reprimat ipse seuos. Pia erat istorum
conseruorum tristicia super eo qui oppressus erat.
Habent hoc pprium zelatores virtutū: vt p deo
qui a malis male agendo contemnitur/et p cala-
mitate pauperum contristentur. De quibus psal-
Ps. 118 mista in seipso pnunciat/dicens: Defectio te-
nuit me p peccatoribus derelinquentibus le-
gem tuam. Et vidi puaricātes et tabescebā: quia
Job. 29. eloquia tua nō custodierūt. Et Job letatur defen
sionē impotentiū oppressorum exercuisse: quia po-
tens erat. Auris audiēs beatificabat me: et ocu-
lus videns testimoniū reddebat mihi: q liberas-
sem pauperē vociferantē et pupillū cui non esset
adiutor: et conterebā molas iniqui: et de dētibus
illius auferebā pdā. Ecce Job fecit quod potu-
it in releuatione oppressorum. Faciat vnusquis-
q quod iuste potest/ nec amplius: ex amore iu-
sticie ad liberationem fatigati recurrat ad iudi-
cē velut isti conserui male acta conserui dño re
tulerūt. **Qui tunc vocauit illū: et ait illi:
Serue nequā omne debitū dimisi ti
bi: quoniā rogasti me. Nonne ergo
oportuit te misereri cōserui tui: sicut
et ego tui misertus sum?** Iuste increpat
dominus serui qui noluit misereri. Nam eoip-
so quis acerbe iusticie subiacet: quo impie mise-
Jaco. 2 ricordiam denegauit: sicut scriptum est: Judiciū
sine misericordia fiet ei qui non facit misericor-
diam. Nequā est seruus seuus/cui benignus est
dñs: cui dimisit ob solū sui rogatū debitum re-
laxauit. Non adhibuit iste aduocatos: nō inter
posuit rogatiōes: tm p seipm dño supplicauit:
cuius dñs humilitatem respiciens misertus est.
Qui vt acceperat debuit erogare. Inexpiabilis ē
iniqtas apud deū/si nō misereamur alijs ac p
picij fuerimus: put querimus nobis deū habe
Luce. 6 re ppicium. Hinc alibi scriptum est: Estote mi
sericordes/sicut pater vester celestis misericors
est. Et nisi fiamus benigni ad proximos et ad na-
ture consortes et ad consortes gratie et sacramē
torum et sanguinis effusi p oibus: et dimissa mala
in opprobriū nostrū redibūt ad cumulū tormen
torum: vt etiam retroacta que remissionē sacramē
talibus mysterijs acceperūt/in culpā aut in pe-
nam aut in vtrūq redire credant. Ac p hoc **ira
tus dominus eius tradidit eum tor-
toribus/quousq redderet vniuersū
debitum.** Sed quomodo reddet in carcere: q
liber existens omnino debitū soluendo euacua
re non poterat? Quomodo tortus quod nō po-
terat sanus? Sed quia de reddendo non aderat
facultas/eum penarum eternitas torqueat: vt si
donec non suscipit terminum/sine termino pe-
na diuerberet. Et ex illatione sequentiū salua-
tor asserit quid nos facturos admoneat. **Sic
pater meus celestis faciet vobis si nō
remiseritis vnusquisq fratri suo de
cordibus vestris.** Omnino decernens q
ex ope/aut ex signo/aut ex opere annexo nō suf-
ficit illatas iniurias fratribus dimisisse: nisi p
tinus interna remissio subsequatur. Non sufficit
concordie signum: non satis est osculum pacis:
non demulcentia verba pferre: si odium regnat
in corde/si compassione priuatur ad proximum/si
ad ruinā eius quandoq letatur/si cōgaudet ledē
tibus q̄uis ipse non ledat/si tacet in coniuratio-
ne proximi/si nō phibet mala a proximo si potest:
Si non iuuat valens cum existit in necessitatis
articulo: si conqueritur cum indulsit/si famā non
bonam querulando sup eum inducit/si nō amat
ad gloriam/si nō congaudet q sibi deus indul-
geat. Ubi vero ista adesse noscuntur/ex corde iu-
dicanda est facta fuisse remissio: etiam si amo-
ris suauitas et dulcedo non assit/sicut vsq qua-
q coniunctis.

¶ De parabola p humilitate in hominū conuersatione seruanda: et de fine actionis et beatitudine regni dei secundū lucā tantū. Ca. XVIII

Cum quendam in conuiuio saluator cu-
rasset hydropicum: ad inuitatos ne in-
ter homines superbirent: vt humilita-
tem tutam viam molientem in celum in conuer
satione seruarent: intulit talem parabolam sic.
Dicebat aūt et ad inuitatos parabo- Luc.
**lam: intēdēs quō primus accubitus
eligerēt/dicēs ad illos: Cū inuitatus
fueris ad nuptias/nō discumbas in
primo loco: ne forte honoratior te sit
inuitatus ab eo. Et veniens is qui te
et illum vocauit/et dicat tibi: Da hu-
ic locum. Et tunc incipias cum rubo
re nouissimum locum tenere.** Mora-
le publicum est: q in conuiuijs distributio loco-
rum pertineat ad autorem: et reprehensione
digna esset presumptio/sua electione potiorem
arrogans sibi locum: q sibi vendicaret ex me-
rito altior conditio inuitati: et iuste discretio
inuitantis impenderet. Videtur hic christus ex
moribus homines reddere velle facetos: cum
presumptionem in conuiuijs arcet. Sed si me

nõ fallit credulitas: nihil moraliꝰ atq; vrbaniꝰ
ab initio mũdi vsq; ad finẽ huiꝰ labẽtis tempis
a quoq; ex doctrina seu ex actibꝰ pdijt: q̃ ex euã
gelio saluatoris infinite sapientis. Etenĩ vtrãq;
vrbanitatez docuit: q̃liter pulchre viuerent inter
hoĩes ꝛ apte: necnõ ꝛ q̃liter captarent regna ce
loꝝ. Et si a iudicijs hoĩs / hoĩuz nõ auellat rõ iu
dicãdi: rephẽsiõe caret ex euãgelio bñ facetus.
Nemini grauis / nemini dispẽdiosus existit: oẽs
honore puenit / nihil sibi arrogat ĩ honore. Nõ
solũ altioribus / ꝫ etiã eq̃libus atq; minoribꝰ ce
dit. Magis aũt hoĩes sup̃ se existimãs animo ꝛ
moribꝰ venerat. Nihil tã verecundũ ꝛ doctũ in
policia hominũ aliq̃ñ reptũ est / exceptiõe seu re
phẽsione carẽs: pterq̃ euãgeliũ christi dei / etiaz
in ea viuẽdi lege put hũana vita decurrit: nõ so
lũ vt ex eo supernã ꝯcertat ad vitã. Hinc salua
tor ad ꝯsyderationẽ sue cõditionis ꝛ alioꝝ vnũ
quẽq; remittit: ne quis inconsyderatis cõditio
nibus potioribus ceteroꝝ / de seipso p̃sumat: ꝛ si
bi arroget quod alteri de morali cẽsura debet:
vt cum iusticia p personarũ conditione seruat
in moribus / confundatur arrogans ꝛ in ruborẽ
deueniat: ꝛ digne digno deferatur a puido: cui
ab inaduertente improuido delatum nõ fuerat.
Igitur iusta pena consequitur arrogantem: et
inaduertentem confusio. Sed hinc aduersa esti
matio sane sapit: vt in contionibus hominũ is
locus estimetur ad captuz: a quo quis possit ad
superiora subuehi / non ad inferiora demergi: et
in conspectu astantium gloria ex humilitate p
ueniat: quoniam ex superbia nemo tandem nisi
confusus abscessit. Sed ad hanc parabolã ali
ter alte puehor disserẽdã. Facte sunt nuptie in
thalamo virginali nature increate atq; create:
ad quas inuitant oẽs mortales rõne fungẽtes.
Sed cum accedit / nemo sibi vendicet in his al
riorẽ intelligentie locũ: ne velit ratione compre
hendere quod tm̃ fide perceptibile factũ est. Et
in omnibus que ad capienduz dũtaxat fide sunt
cõmissa mortalibus / arcet humane mentis auda
cia: ne rationabili deductione aut ingenij acui
tate intra claustra intelligentie includant. Et
eñ deijcietur: ꝛ honoratior inuitatus in sola fi
dei puritate accipiet locum eius: non eo demeri
to quo ille amotus: sed eo merito quo ipse om
nem suũ intellectum in fidei obsequium captiua
uit. Facte sunt ꝛ sanctaꝝ scripturarũ nuptie / ad
quas inuitantur intellectualium humanoꝝ acu
mina: in quibus mystice varieq; appositiones
sunt ꝛ sensus plurimi: vnitatem quidem in veri
tate atq; in spiritusancto earũ cõditore haben
tes. Ad quaꝝ mẽsam p animaꝝ refocillatiõe tẽ
dentes / de loco capiẽdo p̃uideãt: ne q̃s humano
fastu velit ex ipsis intellectũ veritatis cape: aut
suo sensui coaptare scripturas: ꝛ suis dentibus
frangere diuinãq; glutire scientiam: cum ex scri
pturis oporteat accipe / nõ dare intelligentiaz.
Nam eo spũ fit vera interp̃tatio scripturarum
quo caꝝ facta est traditio. Hocq; maxie Petiꝰ
1.Pe.1. apostolus p̃monet dicẽs: Hoc pmũ intelligen
tes q̃ oĩs pphetia scripture ppria interp̃tatiõe
nõ fit. Nõ eñ volũtate hũana allata est aliq̃ñ p
phetia: sed spũsctõ inspirati locuti sũt sãcti dei.
Hoĩes in errorẽ infallibilit plapsi sunt / ꝛ mul
tos alios induxerũt / qui scripturã sensui pprio
coaptarunt. Non ẜm voluntatem / sed ẜm illam
quã continet veritatem / est intelligenda scriptu
ra ꝛ tradenda simplicibus. Humilitate opus est
ad ipsius intelligentiam capiendam: et super
bus lector deijcitur / humilis exaltatur. Nã qui
primo loco in mensa scripturarũ sanctaꝝ recũ
bit / ppria autoritate recũbit: nõ capit quod cre
dit: perdit quod iam pcepit. Et ipse deijcitur: ꝛ
qui videbat nescire litteras / pcessu intellectus
humilis subleuat. Et ipsa se pandit humilibus: Jaco.4
qui se a superbis sepe diuertit. Supbis deus re 1.Pe.5.
sistit ne intelligant: humilibus aũt intelligendi
dat gratiam. Sunt ꝛ nuptie sacramentoruz: ad
quas quisq; digne se credit accedere / indignissi
mus factus est: ꝛ qui se magis existimauit indi
gnum / dignior est habitus in conspectu inuitã
tis omnia cognoscentis. Sunt ꝛ nuptie diuino
rum p̃ceptoꝝ atq; virtutum: in quibus semetip
sum p̃honorans ex loco complete impletionis
existimans recte diuina pfecisse mandata / virtu
tes deduxisse in actũ / totam apprehendisse dile
ctionis ꝛ opationis iusticiã: ad beatitudinẽ suis
meritis se paratũ aspexit / supp̃met: q̃ñ veritas
ait: Cũ oĩa bñ feceritis / fecistis quod debuistis: Lu.17
dicite serui inutiles sumus. Et helias q̃ñ se solũ 3.Reg.19
existimabat diuina seruasse mãdata / nec ad ido
latriam accessisse: audiuit a dño in repressionez
estimationis eius: Reliqui mihi septem milia vi
rorum in israel: qui non curuauerunt genua an
te baal. Nemo sibi arroget maiorẽ inter homi
nes sanctitatez. Nemo credat p̃ ceteris melius
diuina seruare mãdata. Nemo purius ab alijs
custodire veritatẽ: aut exercere iusticiaz. Nemo
p̃ alijs quippiam boni habere se credat. Nemo
decernat in alijs de peccatis: q̃ alios deprimãt:
semetipsum in parte saltem aliqua non infici
ant. Nullus sibi appropriet in talibus dignita
tem. Solus cognitor electorũ scrutatur homi
num corda: ꝛ merita ꝛ demerita plene cogno
scit. Ille dignior qui humilior. Ille honorati
or qui put in se agitur / totam iusticiam pficit et
se pfecisse non nouit: seq; facit abiectum indi
gnum reputans etiaz corpis sui vita. Hunc in
uitator ad alta puehit: hunc appellat amicum:
huic indicit ascensum: hunc prehonorat: deie
cto qui arrogauerat: desuper stante diuina sen
tentia. **Quia omnis qui se exaltat hu
miliabitur: et qui se humiliat exalta
bitur.** ¶ Interiectio de fine actionis.
Et ex verbis suis coercita supbia: ꝛ humilitate
cõmendata pre fructibus: ilico finẽ et intentio
nem nostrarum operationum apposuit / loquẽs
inuitanti: velut de corporali conuiuio spiritu
alem rependens ex doctrina mercedem. **Di
cebat enim ei qui se inuitauerat: Cuz
facis prandiuz aut cenã: noli vocare**

amicos tuos/neqꝫ frẽs tuos/neqꝫ cognatos tuos/neqꝫ vicinos diuites: ne forte et ipsi te reinuitẽt et fiat tibi retributio. Sed cũ facis cõuiuiũ voca paupes/ claudos/ debiles et cecos: et beatus eris: q2 nõ habent vnde retribuant tibi. Retribuetur enĩ tibi in retributiõe iustoꝝ. Mos egregioꝝ animoꝝ fuit agere ſm virtutis officium/nõ negociari ex virtute. Nam intentio artis est fecisse/non negociari: q̃uis artificis sit ex illa nancisci/mercedem. Uirtutis solum est egisse decentia sibi. Qui vero quippiam ex illa p̃ter hoc querit/mercatur in illa. Largitatis virtus cum officiatur quod suum est/transitiuũ tm̃ non retransitiuum habet aspectum: vt sibi solum sufficiat fecisse ꝓ premio absqꝫ ꝙ repensionez accipiat. Igitur si moralis humane hominũ egregioꝝ virtus hoc egit: quid christiana seu christifera virtus officiari deberet: vt sit liberalitas in largitate donãdi/abiecta penitus retransitiua mercede in perfunctoriis: maxime cũ ipsa virtus retributiõis ꝓmissionẽ habeat in supnis/inter illos iustos q̃ sectati sũt iusticiã/nõ mercedẽ. Ac ꝑ hoc cõmonefacit saluator omniũ christus vt nõ expectet hũana merces ex actiõe virtutis: nec deo ⁊ hominibus velimus vẽdere q̃ donamus. Et nõ solũ intentionẽ mercenariã dãnat/sed impossibilitatẽ interponit: vt illis dumtaxat fiat largitio munex/q̃ repẽdere nõ possint etiã si velint vicarium. Prohibet vocari amicos: qm̃ ipsa ꝓtinꝰ amicitia quedã merces est fauoris hũani: necnon ⁊ mercedem habet p̃teritã vel futurã. Prohibet fratres ⁊ cognatos: qm̃ ipsa copula sanguinis/nõ virtus induxit. Prohibet ⁊ vicinos qm̃ non ex virtute/sed ex quadam consuetudine agitur: vt inter vicinos vice vicaria synfugia celebrent/maxie inter diuites: quos maxime a synfugiis ex pietate factis diuertit/ne retributio fiat ⁊ virtus largitatis suum inquinet officiũ: ne retributionem perdat in retributiõe iustorum. Sed vocãdi sunt indigẽtes/etiam si velint retribuere nõ valentes: ⁊ virtus suũ regat immaculate officiũ ⁊ cum iustis debitum p̃miuz sortiatur. Proinde in oibus p̃intendere oportet actiõis finẽ: ⁊ intẽtionẽ inobliquatã habere ad id quod rectum est: neqꝫ spũalia corꝑalibus/neqꝫ diuina humanis immutare: neqꝫ instrumenta virtutuz quibus beatitudo eterna conquirit/in vlla retransitione humana fiant. Ut quid aurũ plumbo/argentum ferro equis ponderibus compẽsantur? Omni virtuti sua danda est actio/tẽpori cõpetens ꝑsonis ⁊ modo: nec ei statuat obliquata intentione temporaneus aut trãsitorius finis: cui ex eterna veraqꝫ pollicitatione beate debetur eternus. Recto fine ꝓposito est agendũ: sed actionibus rectis. Non em̃ ex recto fine approbant indebite actiones/cũ ex malo etiaz debite reprobentur. Actio fini ⁊ finis actiõi omni rõnabili cẽsura cõsentiat. Apta igit in hac cõmonitiõe saluatoris edicta inuitanti/elargitionis ⁊ agapis est forma p̃structa: vt nec humano fastu/nec vice reddita p̃senter/aut expectatã future alicui fiat. Dei sunt omnia: suum est auruz ⁊ argentum. Ut quid vẽdimus hominibus dona dei: cum ⁊ ipsoꝝ ipse sit etiã factus emptor/pollicens retributionem si distributionẽ iustaz fecerimus indigentibus super terram. Ad horrendum se parat iudicium qui de donis dei aliter decreuerit facere q̃ ille decreuerat vel consulerat. Miseriarũ cumulum fecit qui misericordiarũ opera in lance iusticie noluit egentibus impartiri. Sanciuit semꝑ diuina iusticia: vt superflua nõ habentibus necessaria ministrent/non his qui habent copias emendi. Nec vult cadere sub humana mercede quod est de sanctione iusticie. Placita ⁊ grata debebãt esse audientibus eloquia saluatoris: iuxta psalmiste sententiã: Quã dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. Et alibi: Dilexi testimonia tua super aurum et topazion. Sed aliqui nullo quidem haustu afficiuntur ad illa: parum quidem pleriqꝫ/multum quidem plurimi: vt etiam affectus interior cogat exclamare per verba sonantia. Ebullire penitus mentem facit vere susceptum diuinum eloquium. Quamobrem quidam de astantibus seu discumbentibus animo motus ad verba dominica: delectatus in illis: feruefactus ab eis cum hec a saluatore audisset: dixit illi: Beatus qui mãducabit panem in regno tuo. Ad credulitatem iam hic ex verbis dominicis motus erat: vt aliud i illo ⁊ de illo crederet q̃ quod oculis videbatur/aut auribus audiebatur: cum credidit illũ habere ad regnum: quod et habebat: vt coram Pilato testatus est/ ꝙ regnum suum de hoc mundo non erat. Et latro iuxta pendẽs huic consentaneus factus est/dicens: Memento mei dum veneris in regnum tuum. Alte posuit iste beatitudinem transferens ab hoc mundo in regnum dei. Non em̃ sine fame reditura hic saturatus erat ad humanam et perfunctoriam mensam hominis. Iterum futurum erat inter ipsum et famem duellum: in quo suum iaz sciebat habere conflictum. Protinus terrena ista non satiant: ad horam sunt quedam lenimẽta maloruz: expellere nequeũt inediam reuersuram. Sed in regno christi plena est ꝑfecta satietas: quam p̃ ceteris aliis nouerat hic conuiua/ ex verbis saluatoris se maior factus in fide: velut aspernatus/immo aspernans humana synfugia: et quicquid prouenire posset ex transitoriis atqꝫ visibilibus rebus/solũ se contulit in regnum lucis: ibi beatificari credens comedentẽ eternũ panem atqꝫ vinũ: qui ad homies de celo descendit: non dentibus corꝑis/sed illo mentis haustu quo anima deum reuelata facie contemplat. Cui iesus ꝓ se omnibusqꝫ subsequis in eadem anhelantibus gloria: ne desperatione illaz posse consequi frangerent: ad solidandam fidẽ/ erigẽdam spem/⁊ ꝑmouendam audientiũ voluntatem/parabolam subsequentem adiecit.

¶ De parabola magne cene pro preparatione regni dei: secundum Lucam tantum. Capitulum XIX

SAluatorē nostrū sepe legimus inuitatū
ac euntē nō rōne conuiuij/ sed occasio-
ne disserendi. Hinc cū in quodam con-
uiuio alte ꝓ virtute disseruisset: quidā de astan-
tibus in magni ꝯuiuij desyderio factus: aut for-
te ꝓtentans quid saluator esset dicturus/ inquit
Luce.14 ad eum: Beatus qui manducabit in re
gno tuo. Beatitudinem si recta intentiōe lo
cutus est: ⁊ aliud regnum ꝙ ex mundo ꝓtesta-
tus est ex christo: si peruersa/ christum in vtroqꝫ
derisit. Cui saluator parabolizando respōdit ꝙ
in regno suo mādu care panem/ ⁊ beate vite ful-
cimenta suscipere/ nemini volenti accedere ne-
gabatur: cum ad illius regni annonam ex par-
te ꝑsidentis esset inuitatio generalis/ si dignarē
tur accedere inuitati: quod ⁊ subiecta parabola
manifestat. Homo quidam fecit cenam
magnam: et vocauit multos. Homo q̄
dā: quasi sit innominabilis deus infinitate sua:
cenam fecit magnam in die suo/ in quo non est
successio postere comestionis: velut cum para-
bolam de prandio posuit. Cena magna ex ma-
Psal.144 gno factore: quia magnus dominus ⁊ laudabi-
lis valde: ⁊ magnitudinis eius non est finis. Et
Psal.146 magnus dominus et magna virtus eius. Ma-
gna ex appositione magna/ eternorū scilicet in-
effabilium bonorū: vt nullus illorū appreben-
deret pondus/ numerum/ ⁊ mensuram: sicut eter
nis potitoribus contributa. Magna ex domo
Baruch.3 magna: sicut scriptū est: O ꝙ magna est domus
domini: ⁊ ingens locus possessionis eius. Ma
Psal.30 gna ex dulcedine magna. Quā magna multitu-
do dulcedinis tue domine: quam abscondisti ti-
mentibus te. Et si ad synfugium quod in eccle-
sia quotidie agitur/ referatur: eisdem sententijs
magnitudine diuina grandescit. Sunt em̄ in ec
clesiastico synfugio charismatum omnium ap-
positiōes: ad quod saluator inuitat: vbi inter ce-
tera sui corpis ⁊ sanguinis appositio est ex trās-
substantiatiua virtute. Necnon et calix benedi-
ctionis eius omnibus offertur: vt de vno pane
et calice omnes participemus: vt panis viuus
qui de celo descendit/ possit manducari in isto
militāte atqꝫ sub celo ecclesiastico regno dei: vt
hac temporali participatione finita/ trāsforma
ti a christo aliud eternum introducamur in re-
gnum. Sed hora cene mittit seruos su-
os dicere inuitatis vt venirent. Nam
semper ad ista synfugia per enigmata ⁊ figuras
⁊ parabolicos sensus atqꝫ propheticos inuita-
tio facta est: dumtaxat in populo dei/ vbi talia
splenduerunt. Nunc vero in nouissimis die-
bus vbiqꝫ lateqꝫ inuitatio facta est: ⁊ omnia de-
centia preparata: vt aliud non sit opus/ ꝙ inui-
tatos ad cenam huiuscemodi festinare. Reruz
euidentia claret ex fide: quoniā omnia saluti no-
stre atqꝫ refectioni anime necessaria in regno
ecclesie sunt parata. De quo gratias deo refert
apostolus ad Corinthios scribēs: Gratias ago 1.Corin.1
deo meo semper ꝓ vobis in gratia dei/ que da-
ta est vobis in christo iesu: quia in omnibus di-
uites facti estis in illo: in omni verbo et in om-
ni scientia/ sicut testimonium christi confirma-
tum est in vobis: ita vt nihil vobis desit in vlla
gratia. Sed parans omnia bona diuina boni-
tas ad illa inuenit homines imparatos. Sz ne-
scio que maior peruersitas/ ad preparatiōes di-
uinas se reddere imparatū. Hinc inuitati se ex-
cusare ceperunt: plus intendentes preparationi
bus ⁊ directionibus ꝓprijs ꝙ diuinis. Sed ac-
cusatio irreprobabilis est/ vbi cunctorū domi-
nus vocat ad vitā. Deneganda ⁊ nihilipēden-
da sunt omnia/ vbi adest preparatio eternoꝝ ⁊
diuinorū magnalium. Sed primus dixit
illi: Villaz emi/ necesse habeo exire et
videre illam: rogo te habe me excusa
tum. Emit homo villam: cū se in interiore ho
mine donat vt exteriora conquirat. Qui cū ac-
quisierit/ voluntatem in necessitatem conuertit
vt placitum necessarium dicat/ non necessariuz
placitum facit. Et nature legis atqꝫ gratie ordo
peruertitur/ si placitum ꝓ necessitate suscipit:
necnon quod necessarium est/ a voluntate reijci-
tur. Necessitas etiam hec multis adest in puer-
so animi appetitu: cum fingitur a voluntate/ nō
a ratione. Sed accusatio potius ꝙ excusatio di-
ci potest: vbi agit quod voluptas elegerit/ non
quod veritas ipsa dictauerit: quoniā q̄d ea ne-
cesse videre quorū contemptu beatificamur ꝓ-
missione regni celorū? Beati pauperes spiri- Mat.5
tu: quoniam ipsorū est regnuz celorū. Quid ne-
cesse videre terrena: quoruz contemptu celestia
tribuūtur? Quid necesse videre temporalia: quo
rum contemptu eterna prestātur? Quid necesse
videre illa quorū contemptu cum angelis por-
tio nostra statuitur? Quid necesse videre quip-
piam/ aut velle quomodolibet implicari: cū cre-
ator omnium vocat? Quid necesse videre que
nunꝙ plene habent: aut ex tota copia seu ex mo
dica mora/ nec habita satiant/ imo sepe fastidi-
unt: cum paterfamilias omnium magnam vo-
cat ad cenam? Ad pleonexiam per omnia perti-
net ꝙ hic emerit villam: cum modicis paruisqꝫ
rebus ipsa hominum natura fulciat. Rogat vt
habeatur excusatus a seruo: ⁊ consequenter ex-
cuset a domino. Sed ipsa rogatio euz accusat:
quoniam nulla ratione ꝓtegitur Que si ei fauo
ri assisteret: nullis ꝓfeuchis eēt opus. Nam vbi
veritas ⁊ ratio coraz iusto iudice ꝓ aliquo se in-
gerit: abqꝫ rogaminib⁹ iusticia tota pollet. Ali-
us dixit: Iuga bouz emi quinqz: sed
eo ꝓbare illa: rogo te habe me excu-
satū. Emit homo iuga boū: duplicatos scz q̄n
qꝫ corpis sensus/ ꝓcio insite rationis: cū exterio-
ribus sensibus viuere delectatus decernit: ⁊ id
ꝓbare cū experiri vult q̄d vnusq̄sqꝫ de hoc nequā
seculo ꝑcipe possit in voto: ac si frustra eēnt sen-
sus corporei/ nisi eis hō culpate vteret. Quib⁹
vt hō inculpate vti sciat/ possit ⁊ velit: lex posita

est/tributa temperantie virtus/bonoꝝ eternoꝝ
adiecta ꝓmissio. Ad rationabilia lamēta se pa-
rat/necnō ⁊ se pͤstat in mortē: qui ꝓ voto sensua-
litatis sensus corꝑis experiꝶ. Quod Hieremias
Hiere.9 ꝓphetico spū dixit: Audite ergo mulieres ver-
bum domini: ⁊ assumant aures vestre sermonē
oris eius: ⁊ docete filias vestras lamentū ⁊ vna
queqꝫ proximā suā planctū: quia ascendit mors ꝑ
fenestras vestras: ingressa ē in domos vestras.
Quod ⁊ ꝓ hierusalē defunctione ista dicta sint:
nullus qui historiā ⁊ ꝓphetiā legit/ignorat. Sꝫ
tropologice verba transsumpta iustā lamenta-
tionē ⁊ rationabilē planctū indicant: ꝙ per fene
stras quinqꝫ sensuū dū eis male vsus est anim⁹/
mors anime sit ingressa. Et nulla rationabilior
causa plangēdi/ꝙ̄ causa peccati. Et nihil mero-
ribus ⁊ mesticia dignū/ꝙ̄ peccatuꝫ. Quod sepe
fit dū iuga nostroꝝ sensuū satagūt experiri dul-
cedinē obiectoꝝ: diuinoꝝ p̄ceptoꝝ ⁊ modestie le
ge exēpta. In brutorū lege traiectus est/qui ad
forinsecas obiectas sensibus qualitates p̄ter le-
gem positā ꝓbando se cōtulerit. Tabefacta ra-
tione/imo sine ipsa est inter animalia irrationa
bilia deputādus: qui tantū sensibus ferꝶ in pla-
cita: sed nec eius excusatio suscipiꝶ vbi de ratio
ne volūtarie transiꝶ in beluā: q̄ tm̄ sensibus non
ratione qua caret/ferꝶ in placita. **Et alius di-
xit: Uxorē duxi: et ideo nō possuꝫ ve
nire.** Magnū est vinculū hominibus vxor ad
diuina conuiuia/etiam si bona consistat: si no-
lit celebrare diuortiū ꝓpter christū ⁊ vacare ad
tempus/⁊ ab amplexibus cessare mariti. Pro-
pterea sanxerūt sapientes antiqui: ꝙ sapienti et
sapiētie vacare volētibus nō cōueniat vxor: mi
nus aūt cum alijs luxurie frena laxare. Quod si
ad terrenā scientiā capessendam/atqꝫ vt sapiēs
sapiētie possit intendere/abigenda est vxor: q̄to
magis ad verā contemplationē celestiū nō sunt
coniugia facienda. Ne quis ad recompingen-
dum quod diciꝶ/veteris testamenti in mediū ꝓ
ferat magnos patres: cū nostrū non sit differe-
re quid habuerit illa etas: sed quid in nouo con
sulat veritas: cum castratio ꝓpter regna celorū
p̄cellat coniugalitatis effectū: nō tamen cōposi
tione alterutra in interitū damnet. Cōtumacio-
ri animo iste respondit: q̄ ꝓcaciter allegauit im
potentiā: nec adiunxit p̄ces vt excusatus habe-
reꝶ. Sed nulla impotentia maior in diuinis mā
datis exequendis ꝙ̄ nolle obedire: ⁊ tyrannideꝫ
pati a ꝓpria voluntate: que sibi subditū ita suis
loris habenat ⁊ angit: vt īpossibile dicat quod
a sua voluntate discordat. Sed male ducit quis-
piam vxorē/cuꝫ ꝓpriā sequiꝶ voluntatē: qua vxo
re nulla dānosior/cum quis ꝓpria volūtate de-
lectaꝶ: ad cuius obedientiā sepe ꝯstringiꝶ. Qua
delectatus adam ⁊ inobedientia ei assentiens/a
deo maledictiones accepit: vt sacer textus scri-
Gen.3 pture eloquiꝶ: Quia obedisti voci vxoris tue: et
comedisti de ligno ex quo p̄ceperam tibi ne co-
mederes: maledicta terra in ope tuo: in labori-
bus comedes ex ea cunctis diebus vite tue: spi-
nas ⁊ tribulos germinabit tibi: ⁊ comedes her-
bas terre. In sudore vultus tui vesceris pāe tuo:
donec reuertaris in terraꝫ de qua sumptus es:
quia puluis es ⁊ in puluerem reuerteris. Ue qui
vxorem duxit ꝓpriam voluntatem/cum illa vo-
luptuose delectatus/ipsamqꝫ suo amplexatus in
placito: qm̄ sex velut p̄mus parens accipiet ma
ledictiones. Et nil tam aduersum deo demoni
busqꝫ proximū/ꝙ̄ ꝓpria voluntate delectari. Nec
em̄ adam aliud expulit de paradiso: ꝙ̄ quia con
sensit vxori velut ꝓprie voluntati diuinā inobe
dientiam suadenti. Quāobrem primū maledicta
fuit terra corporis in opere suo. Terra in ope-
re maledicitur/cum opus sterile in illa consur-
git: ⁊ q̄to plus operationis impēditur/ex ea mi
nor aut nullus: imo sepe fructus corruptus ex-
cipiꝶ. Talis est huiuscemodi corꝑis nostri ter-
ra. Inq̄t em̄ ap̄ls: Qui seminat in carne/de car
ne metet corruptionē. Et alibi: Qui i carne sūt
deo placere nō possunt. Et caro ⁊ sanguis non
reuelāt quod diuinū ē ⁊ arcanū. Et nil nequs ꝙ̄
quod excogitanit caro ⁊ sanguis. Et caro ⁊ san
guis regnū dei nō possidebūt. Et filij dei ex vo-
lūtate carnis in eccl'ia nō nascunꝶ. Adijciꝶ ma-
ledictio secūda: vt in laboribus comedaꝶ ex ea
cūctis diebus vite mortalis. In magnis arduis
qꝫ laboribus ex carne nostra comediꝶ: hoc est/si
aliq̄ñ ex ea fruct⁹ boni oꝑis capiaꝶ. Quā sit la-
boriosum eius tētatiōibus resistere: ipāꝫ diuino
cultui mancipare: vt orōni insistat/vt ieiunet/vt
vigilet/vt seruiat/vt incedat rectissimos moruꝫ
calles: solū q̄ cuꝫ ea certare disposuit/nouit. Et
in illa verificatū est quod ꝑ Salomonē dicitur:
Qui addit sciaꝫ/addit laborē. Sciaꝫ q̄dē adde-
re diciꝶ q̄ nitiꝶ cognoscere deuitāda sūt et agen
da. Sed labor īmēsus statim exoriꝶ: cū iubeꝶ de
clinare quod nefas/⁊ exercere quod fas. Male
dictio tertia infertur in germinatione spinarū
⁊ tribuloꝝ. Terra quidem corporis nostri spi-
nas ⁊ tribulos germiat: nō vt ex eis ipsa caro fo
diaꝶ/q̄uis sepe pūcturas asperas sentiat: sed vn
de ꝑforeꝶ spūs interior ex male actis/dictātera
tione sententiam/⁊ in occultis carnis animā cō-
scientia ꝑforante: vt quo plures delectatiōes ca
ro extra suscepit/ampliores in anima pungētes
spinas ⁊ tribulos germinet. Confodiūt em̄ pec
cata conscientiā: ⁊ ipsa animā ex omni parte di
uerberat/etiam si non ilico sequaꝶ cū tetris de-
monibus pena larualis: vt peccatū nō transeat
impunitū etiaꝫ ad momentum/quin laceretur a
peccatoꝝ sentibus spūs: anteꝙ̄ iusta pēa plecta-
tur ⁊ corpus. Quarta maledictio pecorinā quā-
dā habet imaginē: vt homo rōnalis nature co-
medat herbas terre. Sed parū est hoc: nec no-
tā turpitudinis habet si pastus hominis cū pe-
coribus et animalibus est cōmunis: cum ipsum
frumentū surgat ex terra in herbam anteꝙ̄ fiat
granum conuertendum in cibum. Sed sensus
alius fit horrori. Cū homo i honore maxime fa-
ctus esset celestib⁹ aptus ad dei imaginē/cū an-
gelis deputādus/bonis eternis fruiturus eter-

nō intellexit cū effectu debite actionis: a quo factus erat/ cū quo factus erat/ ad qd factus erat/ ꝓpter quid factus erat: quid facturus erat/ qd habiturus erat. Cōparatus est iumentis insipientibus: ꝛ similis factus est illis. Hoc enim est herbas terre comedere/ electionē cōtraria relicto honore diuine imaginis/ transire in similitudinē pecoris: ꝛ relictis celestibus ad terrena ꝛ ꝑfūctoria rationalē animū inclinare. Hec maledictio nō impellit hominū mentes/ vt sic necessario fiat: sed occulto demerito merētꝰ hic homines ea mala ꝑficere/ qbus alibi eos seua pena cōtorqueat. Quinta maledictio/ si ad corpus referꝰ: quid ante obedientiā vxoris hō habuisset ꝛ quid incurrerit insinuat. Quies i hoīe fuisset imꝑturbabilis/ nisi prius ipse ordinē naturalis iusticie ꝑturbasset: nō deo/ sed vxori factꝰ obediens. Et sustētatiuū corpis humani fuisset ex nascentijs terre aut ex arboribus: absq̄ ꝙ hō ꝑ ipso laborando sudasset. Et sponte sine artificio terra germinasset: ꝛ ꝓduxissent arbores fructꝰ suos ex virtute ipsis insita naturali. Nam absq̄ alicuius hois artificio fructus ꝓduxerunt arbores in paradiso: de quarū vna vetita eua male suasā comedit. Et alieq̄ arbores fructu replete iam erant: de qbus comedendi licentiā absq̄ ꝙ peterent diuina largiente bonitate pmi homines acceperūt. Sed post vxoris obedientiaꝫ in sudorē mutatus est pacificus vsus edendi. Si ꝟo tropologicū sensum seqmur/ difficilior erit atq̄ angustior materia disserendi. Nam panis noster christus est: q viuus de celo descendit: quē quotidianū quotidie monemur expetere: sꝫ sudore opus est. Sudor qdeꝫ in corpore ꝓcedit ex infimis seu interiorībꝰ in exteriores ꝑtes cū fatigatione hōmis vtriusq̄: q aut ex magno et cōtinuo motu corpis oritꝰ: aut ex debilitate/ aut ex aliqua infirmitate corpus opprimente: aut ex nimio calore corpis poros apiente: aut ex timore/ aut ex cōtactu/ aut ex verecundia/ aut ex intenta meditatione seu speculatione alicuius veritatis non subito menti apparentis. Sed quoquo modo res se habeat/ ex interioribꝰ ad extra progreditꝰ. Ac ꝑ hoc cū christus in sacramētis verꝰ panis viuus ꝛ noster credendus hominibus ꝓponatꝰ: sudat in interioribꝰ anima priusq̄ captiuare possit intellectū: vt christū in elemētis aut rebus elementatis credat existere. Si qua etiaꝫ dicta sunt de isto pane nostro/ prout ad nos dignanter de celo descendit: ꝛ de ꝓgressu eiꝰ/ quousq̄ resurgens ex mortuis supiora in assumpta carne penetrauit: ita sunt nostrū excedētia sensum: vt sine magno sudore anima nostra vix credat. Sed nec hoc credere maledictio est/ sꝫ benedictio sancta nimis: etiam si cum sudore atq̄ labore accedat ipa credulitas. Sed in hoc maledictio est: qꝛ ipse ꝑ oia bñdictꝰ maledicta nostra suscepit/ factus ꝓ nobis maledictuꝫ. Et ꝙ admittentes deū pro creaturis in creatis rebus ipm coacti sumus exqrere: nō ingenij aut intellectus naturali apprehensione/ sed fidei veritate. Ad vltimū terribilium sexta maledictio tota traijcitꝰ: vt expiamur mortē/ quā ipe deus non fecit: in illā primā materiā nostra corpa reuertantur vnde trāssumpta sunt. Quia puluis es/ et in Gen. 3.
puluerē reuerteris: obediēti vxori homi dictuꝫ est: q noluit manere quod factꝰ erat: icurrit mortē quā deꝰ nō fecerat/ obediens vxori scꝫ ꝓprie volūtati: ſm quā sibi viuendū nō erat/ ex ꝓrogata silitudine in vindicta puniti angeli: q nō ſm deū/ sed ſm seipm instituit viuere. Proposite sūt nobis tres cōditiones malorū: q diuina cena se reddiderūt indignos: quos cene actor inuitatione/ vocatiōe/ reqsitiōe si venire assensissent/ volebat facere dignos. Renūciat ingratos/ indignosq̄ cōuiuio se improbiter excusantes seruꝰ q fuerat missus: ꝛ accusatiuas eorū excusationes denūciat. Quāobrē dñs iratus scꝫ paterfamilias/ ait iterū seruo suo: Exi cito in plateas et vicos ciuitatis: et pauperes ac debiles/ cecos et claudos introduc huc. Nō ē acceptio ꝑsonarū apud altissimū: vt illos quodāmō isignitos añ iuitauerit ꝛ reqsiuerit: vt ꝓperaret ad cenā: qbꝰ venire ꝯtēnentibꝰ/ ad istos hūane misos legationē fecerit: vt vniꝰ reprobatio/ alteriꝰ sit vocatio: sꝫ etiā post illos ꝛ hos vocaturꝰ erat. Attamē qꝛ ꝓpter pctores deꝰ hō factus est: illos primo visus est querere/ quos nouit artius terrenis ꝛ carnalibꝰ actibus implicari/ atq̄ voluntatibus ꝓprijs deseruire. Unde ꝟo humani hi miseri deducantꝰ ad cenā/ solerti discussione opus est: qꝛ de plateis et vicis ciuitatis. Sunt quidam qui suas penalitates pandunt: ꝛ scire volunt ab alijs mala que perferunt: vt qꝛ ꝑ seipsos victū ꝛ vestitū nancisci nequeunt/ ab alijs valentibus adiuuentꝰ. Et hi sedere cōsueuerunt in publicis locis/ scꝫ plateis: vt clamoribus ꝛ visu hoīes ad se traherēt: quorū humanitate in bonorū largitione sustententꝰ. Et iam ex publico fisco ꝑ decretū sic afflictis nouimus esse ꝓuisum: ita vt multi fierent voluntarie sic miseri ꝛ noti: vt ex publico sūptu possent sustētari. Quamobrē cautiora facta sunt decreta: ꝙ miseria esset alenda/ nō emenda. Et sunt qdam q a quadā erubescētia detinentꝰ aut mentali suꝑbia: q huiuscemodi malis affecti ad publicū venirē deuitant. Et hi ciuitatū morantꝰ in vicis. Et ex his peccatorū trahētes imagines/ aliquos publicos nouimꝰ ꝛ priuatos. Occultos aliquos autumamus: quos ꝛ amator hoim deꝰ secū querit ad cenā: scꝫ paupes in virtutibꝰ. Nō de illis paupibus dicit q spū paupes: ipsorū ē re Mat. 5
gnū celorū: sed de his q parū in bonis spūalibus habent: debiles ad cadēdū atq̄ ad diabolo resistendū: cecos ad veritatē: claudos ad fidē. Et hac iussiōe ꝑfecta inquit iterū seruus: Domine factū est vt imꝑasti: et adhuc locus est. Et ait dominus seruo: Exi cito in vias et sepes/ et cōpelle intrare: vt impleatur domus mea. Adhuc locꝰ est: qꝛ nondū cōpletꝰ est numerꝰ electorū. Et ma Baruch 3.
gna est domꝰ dñi: ꝛ ingēs locꝰ possessiōis eius.

C

In vias mittiꝭ seruus/nõ in viam:qꝛ vna via re
cta qua deueniꝭ in eternã requiẽ/solus est chri
Joã.14 stus/dicẽs:Ego sum via. Oẽs alie siq̄dẽ ꝓuari
catiõis sunt ⁊ erroris ꝑter istã. Itur in vias plu
rimas/in malos termĩos desinẽtes:vt reductio
male gradientiũ sit ad vnã. Hinc ꝑ Hieremiã
Hiere.6 diciꝭ:Hec dicit dñs deꝰ:State sup vias vr̃as ⁊
videte:⁊ interrogate de semitis antiq̄s/ que sit
via bona: ⁊ ambulate in ea:⁊ inuenietis refrige
riũ aĩabus vestris. Que sunt iste vie/nisi in qui
bus erraꝭ:cũ vnusquisq; sic viã ⁊ ꝓpriũ placitũ
Esa.53 sequiꝭ. Sicut ꝑ Esaiã diciꝭ:Oẽs nos q̄si oues
errauimus:vnusquisq; in viam suam declinauit.
Errauimus scꝫ a via ṽitatis:dũ vias plurimas
ingrederemur. Et vnusquisq; in viã suam decli
nauit:cũ secutus est sui animi prauitatẽ. Itur et
in sepes ⁊ solitudines:videlicet in natiões aut
ꝑsonas incultas ex scientia/ex moribꝰ/ex omni
bus q̄bus grata posset esse ciuilitas:quas deus
pater nõ respuit/sed requirit. Aut ĩ sepes/scꝫ ad
requirendũ illos q̄ oĩmoda inedia premebanꝭ.
Job.30 De q̄bus ꝑ Job diciꝭ:Qui rodebãt in solitudi
ne squalentes calamitate ⁊ miseria:⁊ mandebãt
herbas ⁊ arborꝫ cortices:⁊ radix iuniperorum
erat cibus eorꝫ. Qui de cõuallibꝰ ista rapientes
cũ singula repperissent/ad ea cũ clamore curre
bãt. In desertis habitabãt torrentiũ/⁊ ĩ cauer
nis terre vel sup glareã:q̄ inter huiuscemodi le
tabãꝭ:⁊ esse sub sentibꝰ delitias cõputabãt. In
his vtiq; ṽbis designanꝭ q̄ ex sepibꝰ req̄runꝭ:ꝑ
singula velle dissere ꝓlixitas esset ad tedium.
Satis q̄ppe sit ꝙ lectoribus parata est materia
disserendi:sed hi ex vijs ⁊ sepibꝰ iubenꝭ cõpel
li:vt etiã intelligamus diuinã tm̃ ad nos incli
nari ⁊ amore ꝯstringi clementiã: vt nõ solũ ve
lit ad eternã cenã illos habere consortes/ quos
mouit charitas ⁊ libera terrenorꝫ abdicationis
volũtas:sed etiã illos quos impellit ip̃a necessi
tas/scꝫ quos mundũ volentes mundus abhor
ret. Cõpellunꝭ de vijs/cõpellunꝭ de sepibus: vt
operante diuina ꝓuidentia suis turbinalibꝰ suc
cessibꝰ a se abdicet mũdus:q̄ possidere ip̃m oĩ
mode satagebãt. Aut illi dicanꝭ cõpulsi/q̄ sibi
ipsis vim in volitis ⁊ moribꝰ faciẽtes velut vio
Mat.11. lentati capiũt regna celorꝫ:sicut dictũ est:A die
bus ioãnis baptiste regnũ celorꝫ vim patiꝭ: ⁊ vi
olenti capiũt illud. Et sentẽtia ferꝭ irreuocabi
lis sup eos q̄ primo inuitati/ deinde req̄siti/ad
ꝓpria ꝯuersi detractauere cenã:cũ adiecit: Di
co vobis ꝙ nemo illorũ virorum gu
stabit cenã meã:scꝫ q̄ curis ꝓprijs intẽti/et
ꝓprijs delectati ꝑter deũ placitis/cenã non gu
stabũt eternã. Timẽdus atq; horrẽdus sermo:
Esa.53 maxime ad negligẽtes atq; spernẽtes. Nã nõne
q̄ spernis ⁊ tuipse sperneris? Quid spernimꝰ/ni
si vocantẽ deũ:nõ ad labores/nõ ad penas/non
ad dolores/nõ ad sarcinas deferendas/non ad
bella vbi victor est victus:vbi victus nunq̄ cen
setur inuictus:non ad mercẽnarias seu vicari
as agapes:non ad aliquid ꝓfũctoriũ: sed tm̃ ad
id ad quod creati ⁊ preordinati sumus. Cui vo
cationi dissentientibus dicitur/ꝙ nõ gustabũt
cenam:eternam videlicet beatitudinem:cui va
rijs anxietatibus humana suspirat intẽtio. Et
retunditur illorum peruicacia:qui vt liberiꝰ ma
lefaciant/eternam auersionem a deo denegant
que penitus adueniet nõ respondentibus sapiẽ
tie infinite ad eterna vocanti. Hinc ꝑ Salomo
nem iusta ira ⁊ vindicta in exprobratione con
temptorum diciꝭ:Vocaui ⁊ renuistis:extẽdi ma
num meam/⁊ nõ fuit qui aspiceret. Despexistis
omne consiliũ meũ:⁊ increpatiões meas negle
xistis. Ego quoq; ĩ interitu vestro ridebo:⁊ sub
sannabo cum vobis quod timebatis aduenerit
cum irruerit repentina calamitas:⁊ interitꝰ q̄si
tempestas ingruerit:quando venerit super vos
tribulatio ⁊ angustia. Tunc inuocabũt me ⁊ nõ
exaudiam:mane cõsurgent ⁊ nõ inuenient me:
eo ꝙ exosam habuerint disciplinam: ⁊ timorem
dñi nõ susceperint:nec acquieuerint ꝯsilio meo
⁊ detraxerint vniuerse correptioni mee. Come
dẽt igiꝭ fructꝰ vie sue:suisq; saturabunꝭ cõsilijs.

¶ De duabus parabolis adiectis ad fieri christi discipulũ/scꝫ de edificatione turris et occursiõe regis ad regẽ: secundum Lucam tantũ. Ca. XX

Summe veritatis ⁊ vite moralis pro ca
ptandis celestibus infallibilis ⁊ irrep
hensibilis doctor/⁊ dux diuine probita
tis anceps bellũ pro suis sequacibus oĩno deui
tans/instituit ad vera sequentẽ exercitũ:ad secu
ra bella cõmittit. Nihilq; in bello securius vbi
bellans nihil amittere põt:vbi lucrari põt: vbi
de subactis hostibꝰ honor/de ꝑditione tẽpora
lium gloria/de corꝑis morte vita vera cõsequi
tur. Hinc cũ saluator turbas multas eũ sequen
tes inspiceret/ꝯuersus dixit ad illas: Si quis Luce.14
venit ad me/et nõ odit patrẽ suum et
matrẽ et vxorẽ et filios et fratres et
sorores/adhuc aũt et aĩam suã/nõ po
test meus esse discipulus. Et qui nõ
baiulat crucẽ suã et venit post me/nõ
potest meus esse discipulus. Duo do
cet verus magister ⁊ dux:veriꝰ aũt ad duo pre
monet in discipulatũ eiꝰ transire cupiẽtes: nec
ista docet discipulos:sed his ꝑlibat q̄ fieri gesti
unt veri discipuli eiꝰ:acsi iã factos discipl'os vel
let ad altiora ꝓuehere. Sed vtinã ⁊ nos in his
primis rudimẽtis essemꝰ:aut forte si q̄s discipu
lus eius sic factꝰ est/ampliora discere nõ cogeꝭ:
An hoc solũ est discipulũ christi esse/domestici
tatẽ carnis odire/baiulareq; crucẽ? Sed certuꝫ
est ꝙ q̄ hec theorica vera ⁊ necessaria esse igno
rat:⁊ actu nõ sequiꝭ:a discipulatu christi abro
gatꝰ est:quãq̄ ⁊ alia docẽda supsint altioris cõ
tẽplatiõis atq; dulcedinis huiuscemodi iesu fa
ctis discipulis. Duo q̄dẽ ista sunt: vt domestici
tas carnis ⁊ cuiuscũq; necessitudinis veniat in
sanctũ odiũ:⁊ ꝙ vite huiꝰ penalitas assumaꝭ in
cruciatũ:aut si omnino innascitur aut infertur
equo animo toleretur. Odiũ quidẽ non de cru
delitate aut de ĩmiti corde/seu de aliq̄ nequitia

consulit emanare saluator ad eos/ꝙ talibus ne-
cessitudinib⁹ federant: sed ab eo ꝙ ꝗs ex his in-
duceret ad nephas: seu ad bonoꝝ actionē obi-
cem pateret. Crucē vero baiulare cōsulit indecli-
nate ꝓpositam ad negationem fidei ⁊ virtutis:
aut ad tolerantiā passionis seu assumendā sua-
dente gratia ex placito volūtatis: velut pleriqꝫ
fecerūt/sua corpa in penis ⁊ abstinētijs asperis
ꝯfigētes. Crux ꝗdē multiplex: sed vna ꝗ pōt oi-
bus esse cōis: dū viuit ſm euāgeliū penali cruce
in fine vite christi signata. Ad hūc biformē chri-
sti discipulatū duas parabolas ipse christ⁹ ap-
posuit: vnā ad odiū sanctū: alterā ad volūtariū
cruciatū. Unā in edificatione turris: alteram in
occursione regis: vt turris edificatio ad id refe-
rat/quo ꝗs fit christi discipulus ꝑ euangelicum
odiū: ⁊ occursio regis ad regē ad euangelicum
cruciatū. Et ꝗuis videant he parabole ad ꝓpo
sitū dissone/nō tñ cūctari oportet: qm̄ saluator
ad biformē discipulat adiectis ꝑabolis sic ꝯclu-
sit/dicēs: Sic ergo oīs qui nō renūciat
oibus ꝗ possidet/nō pōt eē meus di-
scipulus: vbi odiū ⁊ cruciatus pariter inclu-
dunt. Ait ꝗdē: [Quis ex vobis volens tur
rim edificare/nōne prius sedēs cōputat sumpt⁹
ꝗ necessarij sunt: si habet ad ꝑficiēdū: ne postꝙ̄
posuerit fundamentū ⁊ nō potuerit ꝑficere/oēs
ꝗ vident incipiant illudere ei dicētes: ꝙ hic hō
cepit edificare ⁊ nō potuit ꝯsūmare.] Ex hūa-
no more christus parabolam ꝓtulit/quanta ꝓ-
uidētia opus sit christi velle discipulū fieri/⁊ ī su-
perna ascendere: atqꝫ quod corpaliter agit/spi-
ritualē traiecit ī sensū. Turris siue a tuēdo siue
a territudine dicat: in alta edificādo tollit. Nil
altius in hac vita fide cognoscimus: ꝗ nomen
christi laudabili ⁊ cōstanti audacia confitemur.
Et turris fortissima nomē eius: ad eā cōfugiet
iust⁹ ⁊ saluabit. Et ad spōsam ecclesiā dicitur:
Cā.4 Sicut turris dauid collū tuū. Collū corpus ca
piti nectit: sic fides corp⁹ ecclesie christo capi-
ti suo cōiungit. Et turris altitudinē virtutum ⁊
spūalium cōsistentiaꝝ insinuat. Nā ⁊ iozias edi
ficauit turres in hierl'm ⁊ in solitudine. Turres
in hierl'm altitudines virtutuz in ecclesia: fidei/
spei/charitatis/humilitatis/obedientie/ castita
tis/ꝓuidētie/ꝑdicationis/orōnis ⁊ contēplatio
nis ⁊ similiū. Turres in solitudine/in abdicatio
ne oīm delectabiliū hui⁹ mūdi: ⁊ in secessu a tu-
multu turbaꝝ impedientiū ⁊ aduersantiū ad sa
lutē. Que turres nō positis/sed priuatis sumpti
bus edificant: cū odio euāgelico eoꝝ ꝗ possent
aiam humanā a diuinis auertere. Pri⁹ ergo se-
deat ⁊ cōputet ꝗ vult hmōi turres edificare/ in
ꝗbus discipulatus est christi: si potest huiusmo-
di terrena cōtemnere: quoniā simul ipsa nō pos-
sumus ⁊ celestia contemplari similiter ⁊ amare.
Preuideat si potest humana diuina despicere:
si diuina potest in ista humanitate diligere: si spi
ritualia corporalibus anteponere: si se transfer
re in vitam regnis celestibus aptā: si taliter chri
sti discipulus fieri/ꝙ non circumferat alio ven-
to doctrine. Sicqꝫ cum ceperit ⁊ ꝯsūmmare nō
potuerit/illusionez a demonibus insidiose/ imo
inuidiose videntibus patiat. Qm̄ non ꝗ incepe
rit: sed ꝗ ꝑseuerauerit/saluus erit. Aliā vero subie
cit parabolā: [Aut quis rex iturus cōmit-
tere bellū aduersus alium regē: nōne sedēs prius
cogitat si possit cū decē milibus occurrere ei/ ꝗ
cū viginti milib⁹ venit ad se? Alioqñ adhuc lon
ge agente/legationē mittens rogat ea ꝗ pacis
sunt.] Bellū habet oīs hō cū deo eterno rege:
cū eternā vitā ex tpe captare cōtendat: cū in ter
ra more animaliū natus/in sup͂na vita cuz ange
lis totis rōnabilibus satagit se transferre: cum
audit sermonē oīno nature atqꝫ nostre sensuali
tati aduersum. Cui cū viginti milib⁹ veniēti/scz
binaria in decē dote corpis ⁊ aīe: nec quidē ꝑfe
cte cū obseruantia decē mandatoꝝ occurrim⁹:
cū quo seuū est bellū/si eoꝝ iusticia non implet.
Et si ex toto in oībus aut in quoꝗ mandatorū
esset ꝑfecta iusticia: serui inutiles sum⁹: fecimus
quod debuimus. Etiā dei misericordia op⁹ est:
cū nemo ex sua iusticia saluus fiat. Legationez
mittere oportet ꝓ argumēto pacis: quo nullum
efficacius ꝙ̄ baiulare crucē/seꝗ ⁊ theoriā ⁊ actu
omniū redemptorē. Sicqꝫ fit christi discipulat⁹
ex odio domesticoꝝ: nō de crudelitate aut impi
etate/sed de charitate: ⁊ ex desyderio sup͂noꝝ ex
diuino beneplacito veniēti: cui edificatio turris
in parabola sane fauet. Fit etiaz ex baiulatione
crucis: que pacē firmā habet ad regē: cū quo ex
equo bellare nō possumus.

De parabola operariorū missorū in vineā ꝓ vocatione atqꝫ retributione iustorū/et paucitate saluādorū: secundū Mattheū tantū. Ca. XXI

Creauit deus hoiem nō ociose debentē
existere: sed positus fuit in delitiaꝝ hor
to vt operaret. Et deus opatus est cre-
ationē vniuersoꝝ/nil ociosum ad se habēs. Et
incarnationē sui opatus est/⁊ multa bona ī car
ne assumpta. Sed nec steriliter ad verū finē bo
ni ⁊ ad vtilitatē creatoꝝ rationabiliū opatus ē
oīa. Et ad opationē ꝓ sup͂nis homīes inuitauit:
ne virtus indita hoībus a natura ocio torpesce
ret: atqꝫ ꝓut nō esset destinaret. Nec ad seipm̄
opa nostra querit: bonoꝝ em̄ nostroꝝ ipse non
indiget: sz ꝓ nobisipsis vult nos esse sollicitos.
Justicia em̄ sua premiū iustis operibus apposu
it: ⁊ ꝗ nō operant ſm virtutē/cōdemnant. Nul-
la etas/nullus sexus/si velit ab operatione iusti-
cie exclusus est. Et per parabolā dñs clarefecit:
ꝙ ad opationem in vinea iusticie seu ecclesie/ge
neralis vocatio facta est. Nā simile ē regnū Mat.20
celorū homini patrifamilias: qui ex-
ijt primo mane cōducere opꝑarios in
vineā suam. Tempora vocationū in hac pa
rabola distinguuntur: vt nec seculo decurrenti
defuerit: quin in omī etate ad opa iusticie mor-
tales homines vocarentur: ac etiam in omī eta
te ad opus iusticie homo singulus inuitatur: et
omnibus excusatiōis via preclusa est/si recte nō

agunt:si in vinea iusticie nõ laborant/illam ex/
colendo:maxime vitem sibi ad regnuz aptam.
Hanc vineã siue dicamus esse iusticiã/siue san/
ctam fidem/⁊ ecclesiam sane credentẽ: vult qui
plantauit/ꝙ iustis operibus excolaꝛ. Qui ꝑmo
mane in illam oparios mittit/diurni denarij pa
cto cõductos. Primũ mane scʒ summũ/qñ dilu
cescere incipit/diffugiẽtibꝰ tenebris: quod fuit
qñ primo intellectus ratiõalis emicuit in prima
creatione nature mortalis: ilico factꝰ capax vi/
tij ⁊ virtutis. Et etiam in vnoquoqꝫ sic agiꝛ: vt
in primo suo mane ilico voceꝛ ad vineam: quod
tunc est qñ ad vtrãqꝫ partẽ discretio ⁊ noticia il
lustratur/cũ demereri potest atqꝫ mereri: et ad/
huc innocentia in suis radicibus viret: cuz qua
ex pacto agiꝛ ⁊ merito: si turpari refugit: si opa/
ri assentit/atqꝫ opari cõcertat in vinea ꝓ cõmu/
ni hominũ salute plantata. Ceteris vocatis non
est oblata cõue ntio: sed ad distributionem iusti
cie sunt seruati: qꝛ iam hora tertia stantes in fo/
ro inuenerit ociosos: qui mittunꝛ in spe iusticie
ꝓuidentis/q̃ in sua ꝓuisione nõ falliꝛ: q̃bus di/
ciꝛ: **Ite et vos in vineã meã: et quod
iustum fuerit dabo vobis.** In foro va/
gantes nõ sunt insontes a crimine. Innumera
mala cõmittunꝛ in foro: ⁊ ineuitabiliter sine of/
fensa staꝛ ab his q̃ circumforani esse didicerũt.
Et ocium notã pessimã auget/cum inertia sit in
voto: ⁊ tabescat segnicie animus/⁊ cõfundatur
ocio corpus. Igiꝛ peccatũ in foro/delictum ex
ocio. Egredi ergo penitus opus est: vt iusto ex
ercitio posito eatur in vineam/ad laborandum
amore virtutis exercende/ dulcedine premij in
spe retributionis iusticie. Arguti q̃ idẽ sũt alij
cum dictũ est: **Ut quid statis in foro to/
ta die ociosi?** velut palantes ⁊ indisciplinati
nescientes q̃ dei sunt: neqꝫ quod vobis expediat
agnoscentes. Et ad illam increpationẽ hec re/
Psal.4 fertur que in psalmo facta est: Filij hominũ vs
qꝫquo graui corde? vt q̃d diligitis vanitatẽ ⁊ q̃/
ritis mendaciũ? Uanitas q̃dẽ est aspicere ⁊ au/
dire illa q̃ agunꝛ in foro. Et mendaciũ est om̃is
quies nostra in tẽpore isto sine quiete labẽti. Et
ad illã redargutionẽ etiam ꝑtinet q̃ ꝑ salomonẽ
Pro.1 facta est: Usqꝫquo paruuli diligitis infantiã: et
ea que noxia sunt cupitis? Et ad illã Hieremie
iiij. Usqꝫquo morabunꝛ in te cogitationes no/
xie? Et illa Hieremie.xxxi. Usqꝫquo delitijs dis/
solueris? Sed videnꝛ hi ad excusationẽ intẽdere
cuz dicunt: **Quia nemo nos conduxit.**
Quod si in moribꝰ hominũ sepe hoc habeat ve
ritatẽ/in cõspectu dei excusatione caret: cũ sem
per ad operandũ cõducere voluerit: ⁊ iusticie vi
nea extiterit apte plantata: ⁊ deus exierit multi
farie multisqꝫ modis loquens olim in patribus
Hebre.1 ⁊ ꝓphetis: vocans/denunciãs ⁊ cõtestãs ⁊ sub
interminatione atqꝫ bona pollicitatiõe monefa
ciens: vt in vinea iusticie laboretur. Nouissime
vo locutus est nobis ĩ filio: vt inexcusate eatur
in vineã ⁊ laboreꝛ: vt fructus digni penitentie
Gen.4 capianꝛ. Laborauit ⁊ exercuit in tꝑe suo abel iu

stus iusticie/patiẽtie ⁊ ĩnocẽtie vites. Uitẽ mun
dicie ⁊ diuine inherẽtie coluit enoch: vitẽ labo/
ris ⁊ exercitij iusti ⁊ tolerantie in cultu accepit
noe. Peregrinatiõis ⁊ abdicatiõis ⁊ obedien/
tie/ largitatis ⁊ elemosyne/alte contẽplatiõis et
adorationis iuste latrie/⁊ humilitatis profũde
vites/in sorte sui cultus accepit abraam. Isaac
cõiugalis castimonie ⁊ pacis ⁊ cessionis cũ im/
probis vites accepit. Iacob q̃etis ⁊ lenitatis et
exercitij laboriosi/⁊ orõnis indesinentis vites
amauit. Ioseph patientie/ʒeli boni/sancte cu/
stodie suijpsius inter improbos/et repensionis
boni ꝓ susceptis malis in fratres vites elabora
uit. Aaron iusti sacerdotij vitẽ: moyses fidelita/
tis ⁊ patientis ducatus: Iosue iuste cõmissiõis
⁊ laboriose/plene ꝑiculis: Gedeon audacie san/
cte in exprobratiõe ⁊ deuictione malorum: Sa
muel totius dedicationis ad deũ: Dauid totius
mãsuetudinis ⁊ humilitatis ⁊ vilitatis in regio
apparatu. Iosias veritatis deifere cultus ⁊ de/
structionis idolatriã habentis vites in exercitio
susceperunt. Et vt ꝑstringã/tꝑe originalis mũ/
di/tꝑe noe ⁊ abrae ⁊ ab his in decurrentibꝰ tꝑi
bus nõ defuerũt hoĩes ignoti ⁊ cogniti vsqꝫ ad
christũ: maxime in populo iudeoꝝ/vocati voci/
bus alioꝝ: ⁊ miris ⁊ occultis modis: opante in/
uisibiliter spũsancto: q̃ in vinea iusticie debitas
vite excolerẽt atqꝫ pugnarẽt. Et q̃ cõducti non
fuerũt/aut a ꝓpria malicia aut segnicie propria
detenti sunt eoꝝ occulto demerito/nõ dei bñfi/
cio: q̃ vult oẽs hoĩes saluos fieri/⁊ ad cognitio/
nẽ veritatis venire. Nemo eñ iuste condemnaꝛ
aut a deo rephendiꝛ: nisi benigne vocatꝰ publi
ce vel priuate contẽneret. Sanxit iusticia vt fiat
retributio post labores: ⁊ post opa facta ꝑmia
tribuanꝛ. Nec tñ cupiditatibꝰ hoĩm diuina lar
gitas alligaꝛ: nec submittiꝛ infra merita opan/
tiũ: sed iusticiã seruat ⁊ stipulationẽ ex pacto cõ
ductis: ⁊ ceteris tribuit supra spem. Nã cũ se/
**ro factũ esset/dicit dñs vinee ꝓcura/
tori suo. Uoca operarios et redde il/
lis mercedẽ: incipiens a nouissimis
vsqꝫ ad primos.** Sero finis est seculi ⁊ diei
q̃ ex corꝑali luce illustraꝛ: dñs vinee idẽ q̃ plãta
uit/scʒ rex oĩm creator ⁊ amans pater: q̃ procu
ratorẽ idoneũ suꝑ omnia bona sua constituit ie
sum christũ: quoniã pater omne iudiciũ dedit
filio: ⁊ potestatẽ dedit ei iudiciũ facere: qꝛ filius
hoĩs est. Et ipse asserit: Data est mihi oĩs pote
stas in celo ⁊ in terra. Cui paꝛ dñs dicit: Uoca
oparios ⁊ redde illis mercedẽ. Iubetur vocare
oparios/ scʒ ad mercedem: nõ ociosos aut agẽ
tes perperam: qui iam iudicati sunt. Et impij i
iudicio non resurgunt. Et temperato verbo lo
cutus est dominus/cum nõ addit suã: qꝛ nemo
mereꝛ premia ex assumptis operibus/neqꝫ sum
mam mercedẽ: idcirco nõ addit suã/sed merce/
dẽ tm̃: illam videlicet quã ab eterno iustis ope/
rarijs ipe donare disposuit. Preposterauit or/
dinẽ in retribuẽdo cũ dixit: ꝙ nouissimus prior
ꝙ primus acciꝑet: ⁊ posterior esset in munere q̃

ad opus prior accesserat: incipiēs inquit a no-
uissimis vsq̄ ad primos. [Cum venissent
qui circa vndecimā horā venerant/acceperunt
singulos denarios. Uenientes aūt ⁊ primi arbi
trati sunt ꝙ plus essent accepturi. Acceperunt
aūt ⁊ ipsi singulos denarios. Et murmurabāt
aduersus patremfamilias/dicentes: Hi nouissi
mi vna hora fecerunt: ⁊ pares illos nobis feci-
sti/q̄ portauimus pondus diei ⁊ estus.] Ordo
ꝑposterus/sed ad magnū mysteriū ⁊ documen-
tū ꝑmutatus est: vt in rebus agendis non illum
esse veꝝ ordinē credamus quē homies ordināt:
sed quē diuina ꝓuidentia indidit: q̄ nullo modo
nostris directionibus seu ordinationibus alli-
gatur: apud quā nō est prius atq̄ posteri⁹: ⁊ eo-
dem modo atq̄ presentia est primus siue nouis
simus. Apud quam posterior si amplius bonis
operibus feruet/excedit eum q̄ tꝑe antecessit. Affe
ctuū vehementiā magis q̄ tꝑis ipse pater plus
pendit. Et quid si nouissimi q̄ primi se in opere
feruentius habuerūt? Ostendit cognitor occul
toꝝ ꝙ non ex tꝑe/sed virtute sunt merita. Et ne
videret magis tꝑi detulisse q̄ operi/ordinē tem
poris alternauit. Et idcirco forte fecit ꝑire no-
uissimos/ne crederet ex tēpore in supna patria
gloriandū: cū ibi nō ex eo quod ꝑcedit est glīa/
sed ex eo quod infinite post sequit. Non cōponi
tur chiliad⁹ in supna patria/cū eo qui hodie est
ingressus. Quid ad eum q̄ iam fuit/cū ex hodie
semꝑ erit? Quid ampli⁹ ei qui ꝑ chiliadem pre-
cessit/cū vtriusq̄ sit ex eternitate vna ⁊ equa feli
citas: q̄uis stella in claritate ab altera differat?
Nec nō ⁊ spei erigende oībus ꝑtulit argumētū:
ne ob dilatum tēpus redire ad veniā seu ad iusti
ciam desperatione hoīes frangerent: cū nouis-
simos primis priorizauit ad munus. Sed plus
auget questiōis materiā/cū tantundē vtrisq̄ cō
tribuit: vt acciperent nouissimi sicut primi. Un
de primis videt esse indignatio satis iusta: qua
vsq̄ ad murmurationē ꝯtra patremfamilias ir-
rumpunt. Sed quo magis iusta videt homini-
bus/iniustior est apud deū. Etenim pacto cōdu
ctis stipulationē dedit. Amplius petere non ha
bebant/nisi ex improbitate inuidie erga nouissi
mos iam exorte: q̄ vt ipsi tantundē acceperant.
Et largitatē donantis videbant velle restringe
re: ne sua benignitate supra merita hominū sua
deberet dona cōferre aut ampliare: vt vltra sti-
pulatū donaret ⁊ ipsis. Quod si in allegoriā ver
ba transferimus/altercationē nouimus iudaici
populi cū gētili. Sed nec ita sumpsimus disse-
rendum. Cōparant hoīes tēpori tempoꝝ quan
titatē: sed oīm creator ⁊ dn̄s intentionem affe-
ctuū ⁊ charitatis vehementiā adinuicē compo
nit: vt sua retributio fiat nō humano iudicio/sꝫ
diuino: et quod sue largitatis est ⁊ sui mūneris
quod largit: nō humani seu nostri meriti quod
accepimus. Quamobrē iustā apologiam facit.
[Qui respondens vni eoꝝ dixit: Amice
non facio tibi iniuriā. Nōne ex denario diurno
conuenisti mecū? Tolle quod tuū est/⁊ vade. Uo
lo aūt ⁊ huic nouissimo dare sicut ⁊ tibi. Aut nō
licet mihi quod volo facere? An oculus tu⁹ ne-
quā est: q̄r ego bonus sum?] Nemo nemini alli
gatus ex debito si nō largit/facit iniuriā: bene-
ficus tamē vtiq̄ dicendus est/si sua gratis impē-
dit. Et si quis ex pacto donatorē se fecit: perfe-
cto federe non opprobriat/si ampliora nō ero-
gat. Neq̄ male quippiā infert/si aliquid in me-
rito alicui elargit. Deus nobiscū nullo pacto
constringitur: nullum chirographū donatiōis
ex debito ꝓducere possumus cū ipso in iudicio
hoc dūtaxat excepto/ꝙ dignatus est ꝓmissioni
bus suis vere fidelibus ⁊ amatoribus suis debi
tor fieri. Quid enim aduersus eū causari possu
mus: cū ipse sui sit iuris: cū bonoꝝ nostroꝝ ipse
nō egeat: vt exhibitionē ipse retribuat? Aut q̄s
dedit illi/⁊ retribuet ei? Quo se ꝓtendit huma-
na ꝑsumptio: vt de dn̄o queruleт/ si non accipit
quod affectat: si cui vult infert: si denegat cui
placet? Unde damnata iudicia: quare illi ⁊ non
mihi? Quare in afficientibus sensum mihi ⁊ nō
illi? Quare plus mihi q̄ illi? quare quod illi non
mihi? quare mihi quod nō illi? Et huiuscemodi
querelis humana nō cessat ꝑsumptio deū laces-
sere. Nōne terrenus rex potest vnū malefacto-
rem de lege iusta exitio tradere: aliūq̄ in male-
facto cōsimilē de misericordia liberare? Que er
go iniuria ei facta est q̄ est de iusticia interēpt⁹:
si alter de misericordia sit liberatus? Nōne legi-
timus terrenaꝝ rex dn̄s potest sua iure retinere
neminiq̄ tradere: atq̄ de sua largitate cui pla-
cuerit elargiri? Que ergo iniuria ei/cui habens
non dedit quod voluit: si cui alteri quod voluit
dedit? Liber in suis bonis nemini derogat: si
quomodo vult ⁊ cui vult denegat vel impēdit.
Quanto magis creator oīm deus: a quo quicq̄d
habemus accepimus: nō merito nostri operis/
sed sui largitate donantis: a quo creando pro-
cessit donatarius ⁊ donatū recipiēs ⁊ receptū.
Proinde ꝙ huiuscemodi querele ab oculo ne-
quā: id est ab aīo ⁊ intellectu ⁊ affectu ꝑuerso: si
q̄dem ex iudicio maculato ⁊ ex inuidia damna-
ta ꝓcedunt: patet ex his que inferuntur. Amice
non facio tibi iniuriam. Amice scꝫ ex debito ad
amicitiā obligatus: quāq̄ ex verbis nō esset cē-
sendus amicus: nō facio tibi iniuriā/denarium
ex federe tribuēs: q̄r tu mecū ex denario cōueni
sti/ꝓ vita scꝫ eterna in vineā iusticie laboraturū
te spondēs. Proinde tolle quod tuū est/ex tuis
laborib⁹ partū: ⁊ vade. Quo? In perditionem.
Quia oē quod nostrū est/de iure dānatiōis est:
cū nihil ex nobis ꝑterq̄ id quod damnationem
hꝫ ānexā. Si vero ad retributionē snīa ista refer-
tur/modicū est quod meremur. Proinde a deo
abibim⁹ poti⁹ q̄ sibi inhaeream⁹. Impio sam/iu
stā/sanctā/irrepħēsibilē suꝑpsi⁹ autoritatē alle-
gās. Uolo huic nouissimo dare sicut
et tibi. Uolo. Cui⁹ volūtas si larga/nō prodi-
ga: si libera/ nō iniusta. An si lꝫ mihi facere quod
volo: q̄ oīb⁹ creditor/nemini debitor sum? Cui⁹
volūtas suꝑ oēs: suꝑ quā nulla: q̄ nulli⁹ agor im

perio: mihi quoqꝫ oĩa sunt subiecta. Cuiꝰ volũ-
tas si occulta/semp tñ iustissima: a quo cuncta/
ꝗ a nullo: ꝗ oĩa põt/pter quẽ nullꝰ põt: ꝗ oĩa dis
cernere habet/sub nullo ꝓtinꝰ decertari: a quo
nihil iniustũ/sine quo cũcta in ꝑperã vadunt: ꝗ
nullis legibꝰ alligat̃/ꝗ oĩa suis legibꝰ ligat: ꝗs
ꝗ p̃terijt/semetipm̃ amisit. Proinde nil a me ꝓ-
cessit iniuste. Sed oculus tuꝰ nequã est: qꝛ ego
bonus sum: tibi dans stipulationẽ ẜm iusticiã/
ꝛ huic adijciens ꝑ misericordiã. Porro nequaꝫ
est oculus/scꝫ intellectus: arguens eum ꝗ male
aut neq̃ter agere nihil põt. Quia bonus ex na-
tura: nihil sibi p̃ualere potest malicie notam ha
Deu.32. bens. Nam deus fidelis est absqꝫ vlla iniquita-
te: cui pe[illegible] in sordibꝰ/sed nõ filij sui. Et Job
Job.23 quidem: Ipse enim solus est/ꝛ nemo potest a-
uertere cogitationeꝫ eius: ꝛ anima eius quod-
cũqꝫ voluerit hoc facit. Nec acceptor ꝑsonarũ
est deꝰ: vt ex hoc sua bona distribuat: sicut etiã
Act.10 Petrus ait: In veritate cõperi: qm̃ nõ est acce
Gal.2. ptor personaꝝ deus. Et ad Galatas: Deus per
Ro.2. sonã hoĩs nõ accipit. Et ad romanos: Non
est acceptio ꝑsonaꝝ apud deũ. Ac ꝑ hoc si ꝓ qꝛ
ꝑsonaꝝ acceptio apud deũ nõ est: cur in eũ mur
muratio audet humana: vt eũ dicat alicui fecisse
iniuriã: cũ nemini quod iustũ est deneget: ꝛ plu-
ribus ꝑ misericordiã supra debitũ largiat̃? Sed
oculus hoĩm nequã est: qꝛ ipse solus est bonus:
vtiqꝫ ꝑ naturã: a qua variari sic impossibile fa-
ctũ est/sicut nõ esse quod est. Verũtamẽ asserti-
ua sententia claudit ora cunctoꝝ: adijciẽs in re
tributione ordinẽ prepostératũ. **Sic erunt
nouissimi primi/ et primi nouissimi.**
Acsi dicat: Ex ista preposteratione quã parabo
lice intellexistis/ capite ꝙ sic erit in retributiõe
illa quã expectat christiana credulitas: siue ad p̃
posterationẽ duoꝝ populoꝝ/siue ad ordineꝫ in
beatitudine ꝑmanendi referat̃. Sed si sequentẽ
sententiã cũ ista in sensu cõnectimus: intellectꝰ
alius vtiqꝫ timendus carpit̃: scꝫ ꝙ multi sunt vo
cati/pauci ṽo electi. Vt istaꝝ sententiarum fiat
ista cõnexio. Si multi sunt vocati/pauci ṽo ele
cti. Quia multi sunt primi vocatiõe/accedẽtes ĩ
id quod vocati sunt: sed nescio quo dei occulto
iudicio/fiunt nouissimi in oꝑatione: necnon et
quod flendũ est/retrocedunt ab eo quod acce-
perunt sancto mãdato in ꝑditos mores. Et ꝗ vi
debant̃ nouissimi ꝛ indigni ꝛ peccatores/ fiunt
primi p̃cepta diuina impreuaricate seruantes.
Proinde apte adiungit: **Quia multi sunt
vocati/pauci vero electi.** Hoc etiam ipse
saluator infra declarat/dicẽs: Amẽ dico vobis
qꝛ publicani ꝛ meretrices p̃cedent vos ĩ regnũ
dei. Hoc etiam magis exꝑientia ꝛ fide claret/ꝙ
eloquentia disserendi. Attamẽ in cõpositiõe ꝓ-
ficientiũ eque lucet: ꝙ fiũt nouissimi primi/ꝛ pri-
mi nouissimi. Nã nouissime tãꝙ abortiuo chri-
1.Co.15. stus apparuit paulo: vt ipse testat̃: sed ipse plus
oĩbus laborauit. Et aũ ipm̃ in vocatiõe christi
fuerũt septuagintaduo discipuli: quos ipe meri-
to ꝛ oꝑatione p̃cessit. Et cũ stephanꝰ esset inter

grandines lapidũ: paulus tũc saulus lapidantiũ
vestimẽta seruabat/in eũ plus ceteris seuiẽs. Et
ꝑsequens ecclesiã dei/diuine vocatus: stephano
quẽ ꝑsecutꝰ fuerat: anania quẽ a christo vocãte
in magistrũ suaꝝ actionũ acceꝑat: sic factus su
perior: vt ipse primus in dignitate/illi loca poste
riora tenerent. Et nouissimꝰ latro christi voca-
tione anteꝙ expiraret/priusꝙ petrus aut alij di
scipuli eterne vite p̃miũ sumpsit. Sed nec in cõ
positione ꝓficientiũ ꝛ meritoꝝ/sic nouissimorũ
intelligat̃ positio: sicut in ordine situandi: vt ꝗ
nouissimus/ille vltimus: sed sicut prius ꝛ poste-
rius/ante ꝛ post/magis ꝛ minꝰ/prehabens ꝛ mi
nus habẽs/p̃honoratus ꝛ honoratus. Etenim
multi primi rõne posterantiũ: ꝗ ꝛ ipsi post stant
rõne primoꝝ. Apte ꝗdẽ dixerim contẽplari sub
hac imagine ꝓcessionẽ beatoꝝ ꝓcedentẽ coro-
natim: vbi primi fiunt nouissimi/ꝛ nouissimi pri-
mi. Verũtamẽ nimis terret ista sentẽtia: ꝙ mul
ti sunt vocati/pauci ṽo electi. Sed nec in voca-
tore culpa iaculet̃: sed in eos ꝗ renuũt: iuxta sa
lomonis verbũ: Vocaui ꝛ renuistis. Nec nõ il
los ꝗ ad fidẽ venerũt: sed nõ ambulauerunt di-
gne ad vocationẽ celestẽ: neqꝫ suos mores san-
cto euangelio coaptauerunt: ꝗ sua sunt queren
tes/nõ que iesu christi: nõ renouantes se in spũ
interiori: aut plene hoĩem veterẽ expoliantes: ꝛ
induentes nouũ/ꝗ ẜm deũ creatus est ĩ iusticia
ꝛ ṽitate ꝛ sanctitate: nec carnẽ suã cũ vitijs ꝛ cõ-
cupiscentijs crucifixerunt: fructus dignos pe-
nitentie faciẽtes/aptos vocationi deifere. Ideo
pauci electi. Quã pauci/audi in figura prophe-
tas dicẽtes: Attenuabit̃ gloria iacob: ꝛ pingue
do carnis eius emarcescet. Et erit sicut congre
gans in messe quod restiterit: ꝛ brachiũ eius spi
cas leget. Et erit q̃si querens spicas in valle ra-
phaym: ꝛ relinquet̃ in eo sicut racemus: ꝛ sicut
excussio olee duaꝝ aut triũ oliuaꝝ in summitate
rami/siue quatuor aut q̃nqꝫ in cacuminibꝰ eiꝰ.
Et alibi: Quõ si pauce oliue ꝗ remanserũt/excu
tiant̃ ex olea: ꝛ racemi cũ fuerit finita vindemia
hi leuabunt vocẽ suã atqꝫ laudabunt. Et aliꝰ ꝓ
pheta in christi ꝑsona ꝛ p̃dicatoꝝ eiꝰ exclamat:
Ve mihi: qꝛ factus sum sicut ꝗ colligit in autu-
mno racemos vindemie. Nã he siĩtudines spũ
ꝓphetico edite sunt: ꝛ pro veritate factoꝝ ꝗ po
pulo israelitico ꝛ hierusalẽ incõparabiliter acci-
derunt: hoc p̃sagientes atqꝫ figurantes/ ꝙ sicut
ex oleis ꝛ de oliuatis studio possidẽtis pauce re
manent ꝗ excuti possint: ꝛ ex vindemijs factis
pauci sunt racemi ꝗ remanẽt: sic erit paucitas
saluandoꝝ respectu eoꝝ ꝗ suppliciũ sustinebunt
eternũ. Multos terret litera ista dũ legitur: sed
plures ꝛ pamplius terrere deberet: quoniã iudi
ciũ dei est ẜm veritatẽ: cuiꝰ irrefragabilis ẽ sen-
tentiã: ꝗ dicit ꝙ multi sunt vocati/pauci ṽo ele
electi: quoꝝ numerꝰ solũ sibi est cognitꝰ: vt etiã
inter mortales nemo possit dicere: ad electionẽ
ꝑtineo: ꝛ alius ad reprobationẽ deditus ẽ. Sed
sepe agitur vt qui apud vulgare fallibile iudi-
ciũ habetur electus/in cõspectu dei factꝰ sit re-

probus: Nec nō ⁊ electus sit apud deū: quē opi-
nio humana ↄdemnat. Electio ⁊ reprobatio nō
humano/sed diuino sunt librande iudicio: quia
inter iudicia diuina ⁊ humana compositio nul-
la cadit. Ueruntamen electi dei quasdam ima-
gines cum celestibus habent/⁊ via regia gradi-
untur: non exorbitantes in alteram partium: et
conditionatam p̄destinationem adiuuant ordi
natis atq̧ appositis argumentis. Non enī p̄de
stinatio aut electio simpliciter a deo facte sunt:
vt nullo additamento electio ⁊ p̄destinatio ten-
dant in gloriam: sed auxilia plurima sunt ꝑ eis
sc3 pura obseruatio mandatoꝝ: sicut ⁊ saluator
Mat.19. ait: Si vis ad vitaz ingredi/serua mandata. Et
repurgationes interiores post lapsus. Sic enī
Hier.4. scriptum est: Laua a malicia cor tuū hierusalez:
vt salua fias. Et oꝑationes ꝑtinentes ad vitaz.
Jo.6 Sic quidem ipse p̄monuit: Oꝑamini non cibuz
qui perit: sed q̄ ꝑmanet in vitam eternam. Et de
abundantia iusticie suꝑ iudeos dictuz est: Nisi
Mat.5 abundauerit iusticia vestra plus q̄ꝫ scribarum et
phariseoꝝ: non introibitis in regnuz celoꝝ. Et
inculpata factio diuine voluntatis. Nam scri-
Mat.7. ptum est: Qui facit volūtatez patris mei qui in
celis est: hic intrabit in regnum celoꝝ. Et cor-
Lu.6. dialis remissio ad ledentes. Dimittite inq̄t/⁊ di
mittet̄ vobis. Et pura humilitas. Cōminatus
Mat.18. est saluator: Nisi conuersi fueritis ⁊ efficiamini
sicut paruulus iste: non intrabitis in regnum ce
loꝝ. Et sacramentoꝝ ablutiōes. Et decoratiōes
virtutū. Et neminē christo in amore p̄ferre. In
omnibus aūt ꝑseuerantia: quia non qui incepe-
rit/sed q̄ ꝑseuerauerit/saluus erit. Et hec ⁊ simi
lia sunt ad electionis seu p̄destinatiōis testimo-
niū ⁊ iuuamen apposita ⁊ inuenta. Ac ꝑ hoc ne-
mo p̄sumat deuz de vocatione aut de electione
causari: aut sibi de p̄destinatione inferre. Nam
nō sue p̄destinationis est ꝙ saluamur/si illā ad-
iuuerimus appositis: ⁊ nō sue p̄scientie est ꝙ dā
namur/sed nostris demeritis ꝓprijs.

¶ De parabola duorū filiorū missorū in vineā: secūdū mattheū. Ca. XXII

Q Uoniā antelata pabola est de vinea in
designationem operationis in iusticia
faciēde: alias pabolas de vinea sine in
terpositiōe iūgemus. Et p̄mo illā q̄ saluator co
natus est iudeoꝝ pplm ostēdere negligentē: ⁊ p̄-
ferendū esse in bona opatiōe gētilē. Conatu or-
dinato saluator id agebat: vt hoīes redirent in-
trorsum ad cognoscendū semetipsos: ⁊ discer-
nerēt differentiā int̄ actiuos ⁊ inertes: ⁊ q̄ diui-
na iussa ꝑficiūt/q̄ve despiciūt: vt in sua retributi
one cōmendet̄ diuina iusticia/nō sibi hominuz
placito derogeṫ. Et interrogatiue loquēs ad cō
Mat.21 fusionē male sentientiū ait: Quid autē vo-
bis videtur? Hō quidaz habebat du-
os filios: et accedēs ad primū ait: Fi-
li vade hodie opari in vineā meā. Il-
le aūt respōdēs ait: Nolo. Postea au
tē penitētia motus abijt. Accedēs au
tē ad alterū dixit sil'r. At ille respōdēs
ait: Eo dn̄e. Et nō iuit. Quis ex duo-
bus fecit volūtatē patris? Dicunt ei:
Primus. Dicit illis iesus: Amē dico
vobis: q2 publicani et meretrices pre
cedēt vos in regnū dei. Ab exordio crea-
tiōis rōnalis creature duos filios/sc3 duos po
pulos creator oīuz habuit: sc3 ⁊ obedientē ⁊ cō-
tumacē. Et etiā in illis intelligētijs sepatis rep-
ta ē ista distinctio: vt in vno reppererit adhesio
nē: in altero auersiōis inuenerit prauitatē. Et in
hoībus p̄mis totū si ppl's dici posset/infectū in
uenit. Etenī ambo ꝓtoplasti p̄uaricati sūt. S3
cū succederet ꝓpagatio filioꝝ/virtutib9 altrin-
secus sunt diuisi: vt vn9 iustus/alter reprob9 ha-
beret̄. Et hoc siq̄dē ꝙ cult9 iusticie in vinea dis-
pariter sit reptus: ⁊ ab ipsis vsq̧ ad christum ⁊ a
christo vsq̧ ad finē seculi/ certis distinctiōibus
sacroꝝ atq̧ moꝝ sit ꝓcursus huiuscemodi pplo-
rū. S3 gentilis a tp̄e Noe velut vir9 duoꝝ filioꝝ
req̄situs est in vineā accedere iusticie ad excolē
dā recte latrie atq̧ virtutis vitem: q̄ꝫ q̄ꝫ vera dici
nō possit distinctio pploꝝ vsq̧ ad vltricē diuisi-
Gen.11 onē linguaꝝ. Erat enī vsq̧ ad suꝑbiā illā edifi-
cande turris/suꝑbe moliētis in celū/lingua vna
⁊ ppl's vnus. Et vsq̧ ad signū circūcisionis da-
tum magno patriarche abrae: que nō fuit mul-
tatio/sed electio: nō apta cognoscit̄ varietas po
puloꝝ. Sed qui ppl's iudaicus dicit̄/ꝑ ipsaz cir
cūcisionē in abraā requisitus est: vt iret in vine-
am vere iusticie inculpate obseruaturus prece-
pta dominica/⁊ spopondit: ⁊ in moyse/⁊ spopō-
dit: ⁊ in ꝓphetis/⁊ spopondit. Sed nō iuit in il-
lam iusticie vineam/que ex ꝓmissione est ⁊ ex fi-
de: credens ꝑ circūcisionis ⁊ legis iusticiam sal
uum fieri/quaz nunq̄ȝ impleuit: vt in actionibus
aploꝝ Petrū dixisse iudeis/lucas theophilo cō
Phil.3 testat̄. Et Paulus ad Philippēses: nō q̄rit iu-
sticiam legis/sed fidei. Quā vitem in vinea dn̄i
sabaoth nunq̄ȝ excoluit populus iudeoruz: neq̧
quod ꝓmisit/executioni mandauit. Sed tandez
ductus penitentia populus nationū requisitus
ab apostolis ceterisq̧ subsequis euāgelizātibus
regnum dei/ꝑ fidē venit ad christum: ⁊ iuit in vi
neam/sc3 in iusticiam fidei: captiuās intellectuz
in obsequium eius: christo factus obediens sub
decreto paterno: qui ad huiuscemodi operan-
dū in vineā duos populos velut duos filios mit
tebat: vt sibi crederet̄: ⁊ ꝑ eum/in eum ⁊ ad eum
referent̄ actiones cuncte mortalium. Et indicā
tibus phariseis ꝙ primus filius/q̄ꝫuis primo cō
tumax: deinde ductus penitentia paternam ꝑ-
fecerat voluntatē: nō ille qui ꝓmisit dissimulās
quasi semetipsos ignote/sed docte ↄdēnantib9
ilico dn̄s intulit: Amen dico vobis: quia
publicāi et meretrices precedēt vos
in regnū dei. Uenit enim Joānes ad
vos ī via iusticie/et nō credidistis: pu
blicani aūt et meretrices crediderunt
ei. Uos aūt vidētes/nec penitētiā ha
buistis postea vt crederetis ei. Ex his
luce clari9 reprobatio iudaici ppl'i ⁊ gētil' electio

pateſiūt. Illius ꝑ incredulitatē ⁊ inobediētiā ſi dei: iſtius dūtaxatꝗ fidei iuſticiam emūdati. Et ad exaggerationē culpe addidit: ꝙ a publicanis ⁊ meretricibus creditū ſit ioāni: ꝗ ꝑter viā iuſticie quā ꝑdicauit ⁊ tenuit/ nulla ſigna ⁊ miracula fecit: ⁊ nō credebat ſibi/ ꝗ tā magnis opibꝰ atꝗ ſignis ſuā validabat doctrinā. Et quod ampliꝰ ad cumulū maloꝝ acceſſit: cū publicanos ⁊ meretrices haberent ꝑuios in credulitate: nec ipſi poſtea ſunt ſecuti. Et nūc iudei nō credētes/ rōnabilius ⁊ deterius ꝯdēnant: cū ꝑeūtes vident ꝓp ſos nationū: ſicꝗ ſanctā eccleſiā roboratā/ ſic late alteꝗ diffuſam: in ſua ꝑtinacia ꝑdurātes. Si ad mores parabolā iſtā traijcimus: oportet oēs credere pctōres egere miſericordia dei. Sʒ penitētia ⁊ impenitētia diſpares faciūt: cū vnus maloꝝ ſuoꝝ penitētia ductus/ reſipiſcit a malis ⁊ ad viā veritatis reuertit: alter vero cor impenitēs ſibi cōtinue theſaurizat: vt irā diuini iudicij nō poſſit euadere. Necnon et potiorē credamus in ꝯſpectu altiſſimi hoīeʒ diffuſum in malis oībus pctōrē/ reuerſum tñ ad iuſticiaʒ fidei: ꝙ quenꝗ̄ imaculate viuentē/ fidei iuſticiā nō habentē: vt poſtꝗ̄ mūdo chriſtus inclaruit/ nulliꝰ iuſticia etiam originalis vtiꝗ cuſtodita/ ⁊ ꝑ oīa lex obſeruata moſaica ab eterna damnatiōe nō liberet: niſi ei vere infulſerit iuſticia fidei ⁊ miſericordia ſaluatoris. Componere quidem fas eſt ſm iſtā parabolā etiā inter ſe oēs qui chriſtiane fidei regulam ſuſceperunt/ ſm ꝓhibitionem vitiorū aut affirmationem virtutum. Etenī vitia prohibitionem: affirmationē protinus ipſe virtutes habēt. Ecce pater habet duos filios: quorum vni dicit: Ne facias tale crimen. Reſpondit filius: Non faciam: tuam volens adimplere prohibitionem. Sed egreſſus a facie eius ſtatim facit. Hoc idem ⁊ alteri prohibet. Qui reſpondit: Non obediam/ ſed omnino faciam: et perfecit maculationem. Sed penitentia ductus vocatus deteſtatur quod fecerat: pro miſericordia ilico adijt patrem: confitetur culpam/ precatur ⁊ veniam: alter vero in obſtinio perſeuerat. Quis horum paterne voluntati magis conſentaneus factus eſt? Nonne poſterior? Ad affirmationē vero ſuadet et precipit pater: Fili hoc in virtutibus eſt agendum. Preſto ſum ait. Egreſſus diſſimulat. Hoc idem ⁊ alteri. Reſpondit: Nequaꝗ̄ faciam. Et perſiſtēs ſic aliquādiu iuxta negationem quam fecerat: tandem penitentia ductus/ male ſe reſpondiſſe cognoſcens agit ꝓut ſibi fuerat imperatū. Quis in hac iuſſione ſeu affirmatiōe obediētior patri fuit? Nōne qui ad exercitium virtuoſe aſſertionis acceſſit etiam poſt neglectum? Sic quidem ſimilitudine parabole mutuata ꝑter id quod allegoriam habet/ diſſeritur ⁊ aſſeritur inter eos qui per rudimenta vere fidei proficere decreuerūt: que in moribus a quibuſdam ex toto deſpicit: a quibuſdam vero interdum deſpicitur: ⁊ aliquando tenetur a multis: licet a paucis omnino per mores irreꝑhenſibiles cuſtodita eſt.

Vinea

De parabola plantate locateꝗ vinee malis agricolis/ in deſignatione reprobatorū iudeorū ceterorūꝗ reproborū: ſecundū mattheū/ marcum et lucam. Capitulum XXIII

Ex parabolis velut ex incōtradicibilibꝰ ſentētijs ſaluator oſtēdebat ꝑfidiam iudeoꝝ: ⁊ cogebat eos ex ſubiectis exemplis verā ꝓferre ſententiā eis aduerſam: ex qua iudicabāt ſemetipſos reos/ ignari ꝙ cōtra ſeipſos: ſed in iudicio iuſto apprime docti erant. Et cū contra ſeipſos in ſuꝑiori parabola iudiciū ꝓtuliſſent: aliā parabolam ſubiecit: ex qua ſeipſos amplius rñdendo ſententiā dānauerūt. Et magno/ ſed horrēdo documēto ꝑſtruimur: ꝙ neminē deus dānabit/ niſi quē ꝓpria ꝯſciētia incuſabit. Qm̄ ſic ſunt iuſta diuina iudicia: vt vnuſquiſꝗ de ſe ꝓnūciet iuſtā ꝓpeti vltionē: cum plene cognouerit a ſeipſo derelictā iuſticiā: ⁊ iniqtati animā ⁊ mēbra corpis tradidiſſe. Subinducta parabola ſatis oſtēdit ꝙ dānet merito ꝗ delīqt. Homo erat paterfamilias qui plātauit vineā: et ſepe circūdedit eam: et fodit in ea torcular ſiue lacuʒ: et edificauit turrim in medio eius: et locauit eaʒ agricolis: et peregre ꝓfectus eſt multis tēporibus. Paterfamilias ꝗ ⁊ omniū plātauit vineā ſynagogam/ quā tranſtulit ex egypto: etiā ꝑmo omniū originalē iuſticiā/ quā locauit agricolis originalis mūdi: qui deſtruxerāt illā: quia cūcta cogitatio hominū ꝓna erat ad malū: ⁊ oīs caro corruperat viā ſuā. Et Noe poſt diluuiū plantauit vineā: de cuius vino inebriatus eſt/ ⁊ in ſuo tabernaculo nudatus: vt a tertio deriderei filio. Que figura ꝓ veritate ordinabat ad chriſtū: qui nouellā eccleſie plantationem fecit in altiſſimis ſuoꝝ myſterioꝝ montibus: cuius amore crucifixus ⁊ nudatus eſt ⁊ deriſus a gētibus ⁊ a ꝑfidia iudeoꝝ. Plantauit vineā nouam vt ait apoſtolus: Initiauit vobis vineam nouam. Et vinea a vi ⁊ neos dicit: quia renouatur. Uinea quidem noua eſt quaʒ nobis ſaluator oſtendit: vt renouati a vitijs ⁊ in virtutibus innouati/ eterno regno nouiter ꝓmiſſo ꝑparemur. Nam iuxta ꝓphetiā dauidicā ipſaʒ tranſtulit de egyptiaca ſeruitute/ ſcilicet de tenebroſitatē peccati: ſub qua male ſubacti ꝑ immundicias ſeruiebamus ꝑncipi tenebraꝝ. Sed nec in hominibus plantari poteſt vinea dñi ſabaoth: niſi relinquamus illū teterrimū incolatum. Abijcienda ſunt opera tenebrarum/ vt vinea plātata ſimus a dño. Et gētes eijciant: opera ipſa gentiliū ꝗ tm̄ ſunt ex corrupta natura: ꝑ ut ipſi nati ſunt/ nullis legibus alligati/ nllo moderamine moꝝ iuſtructi/ nulla gratia informati. Et vinea dñi ſabaoth domus iſrael eſt: nō adhuc Jacob fraudulenter ſurripientis fraternaʒ benedictionem. Et ꝗ̄ꝗ̄ myſteriuʒ ibi magnum ꝑſignatum extiterit: mos tamē reꝑhenſibilis fuit. Non Jacob adhuc ſeruientis in vxore: ꝗ bigamus/ imo trigamus ⁊ ꝗdrigamus fuit: nō de

cipiētis socer in decorticatiōe virgar. Que oia
quis fuerint p̄sagia futuror: nō tn̄ iudicata sūt
a pluribus habere publice iusticie honestatē.
Sz nō ꝯdēnātes tm̄ patriarchā quē deus dile-
xit/odio habēs fratrē: sz in meliora gesta trahē
tes sua: q angelū vicit/dn̄mq vidit: sortitus est
altioris nois dignitatē/ vt isrl' vocaret: velut a
mūdo alienus/carni p̄dominans p orationē ve
hementē vsq ad benedictionē detinens angeli
cas potestates: vna potitus benedictione/cum
eis animo totus factus in speculatiōe celestiū:
vt israel quasi homo ex omni se dicatus deo pe
nitus diceret. Domus ergo similiū & taliū con-
tio vinea dn̄i merito appellat/ex pphetico spū
autoritate firmata: q vinea dn̄i sabaoth domus
israel sit: que plantata est plantatiōe fideli: & eie
cti lapides offensionis ex illa. Cui sepes in cir-
cūitu adiecta est: scilicet sācta & immaculata lex Sepes.
animas cōuertens: quā qui dissipat/a serpēte le
Eccles. 10 detur: sicut scriptum est: Qui dissipat sepē/mor
debit eum coluber. Semper em̄ sub dissipatio-
ne legis diuine/diabolus inuenit in pena & hor
renda tortura. Sepe quidem in sepibus flores
fructus inueniunt & spine. Et in lege odoriferi
bone fame floresq virtutum & odoramenta & p
missiones/videlicet supernor: & fructus penitē
tie digni sup celestia se tollentes. Spine inter-
minationes penarū interminabiliū ad eos qui
Eccles. 28 perperā agunt. De quibus dicitur: Sepi aures
tuas spinis. Spinis q̄dem aures suas sepit/qui
timore illar penar a malis voluptatibus abster
ret: & a suasionibus demonum hominūq malo
rum aures cordis auertit/ne audiat serpentē:
vt ꝓtoplasti non absterriti audierūt. Et vbi nō
Eccles. 36 est sepes/diripietur possessio. Ubi diuina defue
rit lex: possessio bonor naturaliū in intellectua-
liū & corpaliū in direptionē demonum dat. Et
vindemiant eam omnes q̄ p̄tergrediunt viam:
illi laruales latrones qui viam nostrā p̄tergre-
diunt inuisi/Torcularia facta in vinea: expimē- Torcular.
ta passionis/tentationis/& tribulatiōis/& omnis
aduersitatis apposita sunt. Nam & quot psalmi
de torcularibus inscribūtur/ad passionem dn̄i
referūt: & ad corpus eius quod est ecclesia/put
in tribulationibus pbata est. In quibus boni
a malis/electi a reprobis: velut vinū a vinaciꝫs/
Esa. 63 & oleū ab amurca secernūtur. Et ipse torcular
calcauit dn̄s virgini filie iuda. Solus q̄dē chri-
stus crucē ascendit: & pfecit vinū sanguinis eius
in quo abluit sordes humani generis: in quo la
uant stolas suas omnes qui in superna ascende
re contendūt. Calcauit virgini filie iuda. Nam
virgo est ecclesia/& filia synagoge in christo iesu
sm̄ carnē/& in apostolis ex ipsa pgrediens/& ip
sa veterascēs est mortua. Uirgo filia eius eccle-
sia est/vsq in finē seculi duratura. Et alibi scri-
Ibidem ptum est: Torcular calcaui solus: & de gentibus
nō est vir mecū. Nō em̄ adhuc ingresse fuerāt
gentes sanctuariū fidei: quando christus solus
patiebat in cruce/calcās mortē/calcatus a mor-
te. Crux christi est torcular: in q̄ & p quā electi a
reprobis segregant. Mysteriū q̄dem crucis iu-
deis scandalū/gentibus aūt stulticia: vocatis 1. Corin. 1
aūt & electis virt9 dei ē/ sapiētia dei ē. Ac p hoc
torcular est secernens affectu/ vita/ moribus:
anteq p irreuocabile dei iudiciū in homies de-
cernat. Ex hoc vinū eterne leticie defluit: q̄uis
merorē habeat in p̄senti. Et oleum scz fomentū
interni luminis est ex cruce. Turris etiā in me- Turris.
dio vinee posita est ad pspectandum incursan
tes/ne inuisi diripiāt: & ad tuendū si quispiā vio-
lentiā vellet inferre. Sed alte ꝯtemplatiōis vir-
tutē in turre cōspicimus/ si scripturā veterē per
scrutamur: sicut turris dauid q̄ respicit contra
damascū. In altitudinē oportet ascendere/ qui
multa intueri cōcertat. Et nō solū ad tuendum/
sed etiā ad cōtemplandū sepe turris construit.
Sed est turris dauid/scz christi manufortis al-
titudo subuecta fidei christiane: in quā omniū
veror fideliū fit ascensus ad respiciendū dama-
scum: q̄ ciuitas est in puincia syrie/ & caput: ab
eo denominata q fuerit cōdita/seu ibi aliq̄d ini
tiatū a seruo abraam sic nominato. Cuius inter
pretatio nō incōgrue in vtrāq partē trahitur: &
vtraq ad cōtemplandū aspectui nostre mentis
obiicit. Interpretat enim sanguinē bibēs/san-
guinē ppinans/sanguinis osculū. Sanguinem
bibit hostis antiquus: q̄ suo desyderio implaca
biliter malo hoīes incitauit ad effundendū hu-
manū sanguinē: vt primū fratricidā ceterosq
sequentes. Et tantū delusit hominū mentes/vt
sanguinē eorū in sacrificio accepisset. Qui san-
guinē christi fecit effundere: sed p̄nesciēs q ad
sue ptātis excidiū. Et in martyribus fluere flu-
mina fecit ex sanguine. Sanguinē ppinat/ scili
cet peccati delectationē hominib9. Et osculat
in sanguine: volēs mortē inferre/p̄rogat primo
pacē. Cui9 mēbrū iudas ad exitiū christi osculū
p̄buit. Igit ascēde turrim dauid fidē iesu christi
ꝯtēplare damascū/scz sanguineū malum/sangui
nis periculū: vt effugias: vt deuites: vt non te in
sanguine capiat/q̄ tot mala fecit in sanguine: q̄-
uis diuina sapientia in bonū sanguinis infusi-
onem intorserit. Sanguis peccata hominū si- Sanguis
gnat. Quamobrem existens in turre dauid/ex-
clama ꝯtra damascū similiter cum dauid: Libe Psal. 50
ra me de sanguinibus deus deus salutis mee: &
exultabit lingua mea iusticiā tuā. Si vo in alte
ram partē interpretationē inuertimus: quid da
mascus nisi christus: q̄ bibit desyderio morien
di sanguinē: quē velut ārietate sitis p nobis effu
dit. Qui bibit sanguinē/nostra peccata videlicz
velut potum absorbens: que in suo corpore per
tulit super lignū. Qui ppinauit omnib9 sangui
guinē/inuitās ad passionē: Qui vult venire post Lu. 9.
me/abneget semetipsum/& tollat crucē suā & se-
quatur me. Propinauit sanguinē in nostre re-
demptionis precium. Nam per proprium san- Heb. 9
guinē introiuit semel in sancta/eterna redēptio-
ne inuenta. Et petrus dicit quasi ad hāc cōtem 1. Pe. 1
plationē inuitans: Scientes q nō corruptibili-
bus auro vel argento redempti estis de vana

vestra ꝯuersatiõe paterne traditiõis: sed ꝑcioso
sanguie q̃si agni incõtaminati ⁊ imaculati chri
sti iesu. Propinauit sanguinẽ in ablutionẽ. Nã
lauit nos a pctis nostris in sanguie suo. Propi
nauit ⁊ sanguinẽ in potũ sacramẽtalẽ: cuz dedit
Mat.26 in cena discipulis/dicẽs accepto calice: Accipi-
te ⁊ bibite ex hoc oẽs: hic est eñ sanguis meus
noui testamẽti. Et alibi sic ꝓpinat: vt intermi-
Jo.6 neẽ nisi bibaẽ. Nisi mãducaueritis carnem filij
hoĩs ⁊ biberitis eius sanguinẽ: nõ habebitis vi
tam in vobis. Et e regione altissima ꝓpinando
pollicẽ: Qui mãducat carnẽ meam ⁊ bibit san-
guinẽ meũ/habet vitã eternã: ⁊ ego resuscitabo
eũ in nouissimo die: quia sanguis meus vere est
potus. Et ipse sanguinis osculũ. Instrumentũ
siue pignus siue signũ pacis est osculũ. Pater
eternus omnia sibi ⁊ in se pacificauit in ei⁹ san-
Col.1. guine. Sic eñ dicit apostolus: Omnia in chri-
sto pacificãs ꝑ sanguinẽ crucis eius: siue que in
celis/siue que in terris sunt. Proinde hanc da-
uidicam turrim nitamur ascendere huiuscemo-
di alta mente contemplaturi damascũ. Planta
ta est vinea et instructa locaẽ agricolis: iudeis
siquidem primo: deinde gentibus singulisq; fi-
delibus in emphiteosi ⁊ annuũ fructũ. Et pere-
gre ꝓficiscĩ dñs. Qui peregre ꝓficiscĩ/fit no-
tus innotis: ⁊ apud innotos innotus incedit: et
peragrat sibi extraneas natiões. Sed quo pere
grinaẽ qui nusq̃ deest: nisi q̃ ignote a nobis om
nia facit? Et nec est qui scire possit ꝯsilium eius
Ps.17. ⁊ inuestigare vias illius: q̃ posuit tenebras lati-
bulum suũ: qui ambulat sup pennas ventorũ: q̃
Esa.45. vere est deus abscõditus: qui ⁊ homo est: ⁊ quis
cognoscet eum? Pro q̃bus omnibus exclamat
Ro.11. apostolus sua secreta nequiens ꝑscrutari: O al-
titudo diuitiaꝝ sapientie ⁊ scientie dei/q̃ incom
ꝓhẽsibilia sunt iudicia eius ⁊ inuestigabiles vie
eius. Sed tempe fructus exigẽdi ex cultu sub cẽ-
su ex stipulatione interiecta seruos suos mittit
exigere. Protinus iusticia ineuitabilis omnes
angit: vt reddant debitũ censum de his que ac-
ceperũt. Et nihil ab ipso creatore cunctoꝝ ac-
cepimus: de quo nõ cogamur sub emphiteoti-
ca pactione atq; stipulatione ꝓhabita censuali
coram iustissimo iudice reddere rationem. Hac
eñ lege sunt cũcta largita hoĩbus. Sed quod
sequiẽ de occisione atq; verberatione seruorũ ⁊
filij: dũtaxat ostendit iudaicam prauitatem in ꝓ-
teritos ꝓphetas/⁊ in iesum filium dei vnigeni-
tum. Qui vt possint in libertate ꝑniciosa regna-
re: quicquid in eis a diuina bonitate actũ est/de-
truserũt. Nec potest omnis illa occisio ⁊ vapu-
latio in alios ex typica locutiõe transferri. Naz
deinceps a christi morte nemo nõ recipiẽs ver-
bum in ꝓdicantibus alium interficit aut verbe
rat nisi christum. Qm̃ si qui christi verba nõ re-
ceperũt ab euãgelizantibus: ⁊ ꝓpter illa expro-
brauerũt aut occiderũt illos/christũ reprobaue-
rũt: quẽ si tacuissent aut negassent/nullo mõ fuis
sent illa mala ꝑpessi. Et saluator disputãs cũ iu-
deis/ab eis exigit de hac crudeli actiõe iudiciũ

dicẽs: Cũ ergo venerit dominus vinee
quid faciet agricolis illis? Aiunt ei:
Malos male ꝑdet: et vineã suã loca-
bit alijs agricolis. Contra se iudei scij vel
nescij iustũ iudiciũ ꝓtulerũt. Sic vnusquisq; a ꝓ
pria cognitiõe suadente veritate damnabiẽ. Ac
etiã ꝓdixerũt q̃ ad cultum huius vinee ipsis re-
probatis atq; multatis subintraturus esset po-
pulus nationũ: ex eo q̃ vineã suam alijs locabit
agricolis/q̃ reddãt ei fructũ tẽpibus suis. Atq;
saluator ipsoꝝ audita sentẽtia/ꝓ eo q̃ reprobã-
dus ⁊ occidẽdus esset ab eis: subiecit typum ꝓ-
phetatũ quidẽ/sed nec scriptũ qualiter gestum.
Dicit illis Jesus: Nunq̃ legistis in
scripturis? Lapidem quem reproba-
uerũt edificãtes/hic factus est in ca-
put anguli. Lapis quidẽ reprobaẽ in edifi-
cio/locũ nõ inueniẽs in extẽso ꝑ directũ pariete:
sed cũ ꝑuentũ esset ad anguluz/vbi alius paries
cũ alio ex trãsuerso iũgebaẽ: ita vt angulus stru
ereẽ: lapis reprobatus in vno pariete/acceptus
factus est in capite duoꝝ: vt illos dispositiõe fa
bricatoris positus simul in pte illa conecteret:
deinde vocatus lapis ãgularis. Sicq; saluator
reprobatus in pariete iudeoꝝ/factus est in ca-
put anguli: duos populos/iudaicũ atq; gentilẽ
velut duos parietes in edificatiõe spũalis edifi-
cij vnius domus/q̃ est ecclesia/in vnã domũ cele
stem cõsummato mysterio transferẽda copulãs
⁊ connectẽs. Ex his eñ cõstat ecclesia: q̃uis ad Mat.
tẽpus consistat iudaicus populus reprobatus.
Sed a domino factũ est istud: nõ ꝑsuasio
ne hũana: et est mirabile in oculis no-
stris. Et ꝓnũciat esse fiendum/ẽm sententiam
quã ipsi ꝓtulerũt. Ideo dico vobis: quia
auferetur a vobis regnũ dei: et dabi-
tur gẽti facienti fructus eius. Regnum
dei multiplex est: sed illud auferendũ iudeis dã-
dũq; gentilibus est vite agẽde viteq; significan
de: vnũ in actione/alterũ in ꝓmissione. Unum
scripturarũ intelligẽtia: quã nunq̃ meruerũt ha-
bere iudei: ⁊ est omne sacramentale mysterium
quo abluunẽ anime in salutẽ: ⁊ alteꝝ scz eternuz
quod ipsi ꝑ figuras ⁊ ꝓphetas in ꝓmissione ac-
ceperũt. Est etiam ab eis ablatuz ab eo quo ab
eis christus reprobatus ẽ: ⁊ apostoli transierũt
ad gentes. Datum ipsis gentibus que credide-
runt: ⁊ reddũt in christianismum translate fru-
ctum dignum penitentie tempibus quibus exi-
gere placuit plantatori. Et q̃q̃ multi sint voca-
ti/pauci vero electi: firmissima tamen in electis
suis manet ecclesia: que ab exordio sue constitu
tionis reddidit fructum in martyribus/in do-
ctoribus/in confessoribus/in virginibus/in cõ-
tinentibus/in cõiugatis/in pueris/ in iuuenib⁹/
in senib⁹/in omni etate atq; cõditione sexus: et
obseruatione mandatoꝝ ⁊ consilioꝝ christi: sub
exercitatione virtutum/⁊ sub purificatione ⁊ re-
medio sacramentorũ. Et qui ceciderit sup
lapidẽ istũ/cõfringetur: super quẽ ve-
ro ceciderit/conteret eũ. Cadit sup lapidẽ

qui peccat: cadit lapis sup eũ quẽ ex iusticia dã‑nat. Jlle ꝯfringit: quia ⁊ reparari põt. Sed si re‑parari negligit: ꝯterit velut lagena figuli ꝯtriti‑one ꝑualida: vt nõ inueniat de fragmentis eius testa in q̃ portet igniculus de incẽdio / aut hau‑riat parũ aq̃ de fouea. Nõ tñ misericordia erit ⁊ charitas ad iuuamẽ his q̃ damnatiõis sententi‑am suis demeritis acceperit. **Et cum audis‑sent principes sacerdotũ et pharisei parabolas eius: cognouerunt q̃ꝛ de ipsis diceret. Et querẽtes eũ tenere / ti‑muerũt turbas: q̃ꝛ sicut ꝓphetã eum habebãt.** Hoc habet malũ insertũ oĩs aĩa si‑bi visa sapiẽs / ꝓprio corpi ⁊ terrenis rebus af‑fecta tenaciter et proprijs subiugata votis: ꝙ veritatẽ odit: deuitat corrigi: veꝝ cõuertit in fal‑sum: aut audire dissimulat / aut intelligere si au‑ditũ non potuit auertere. Cũq; oĩno ex rõne cõ‑uincit: vellet vlcisci / crudelitate ꝓ rõne vti. Pro‑tinus ⁊ inferret exitiũ siue iacturã: nisi aliquo ti‑morẽ arceret. Hmõi erat sacerdotũ ⁊ phariseo‑rum anima: q̃ timore / nõ veritatis amore ne chri‑stum caperẽt absterrebant. Nihil habẽt meri‑toꝝ coram deo in declinatione maloꝝ / aut actio‑ne bonoꝝ: q̃ non deũ / sed homines verent / aut penas horrescũt.

¶ De parabola regis qui fecit nu‑ptias filio suo: secundum Mattheũ tantum. Capitulum XXIIII

Mat. 22. **Simile factũ est regnum celorũ homini regi / qui fecit nuptias filio suo. Et misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias: et no‑lebãt venire.** Prohibet exponere ꝙ hic re‑gnũ celoꝝ eternũ sit atq; supernũ hoc quod seq̃‑tur: ꝙ eiectus est quidã nõ habẽs nuptialẽ vestẽ: cũ exinde si q̃s fuerit introgressus / nunq̃ legat exclusus. Jmpmutabilitas est in supno regno: nec q̃s potest ingredi q̃n summo pꝛincipi deo et toti assistẽti curie placeat: nec inferre vnde dis‑plicere possit ⁊ eijci mereat: nec aliq̃d ibi ꝑperã cõmittere ꝓpter quod eijciat. Alioq̃n ibi vt hic semꝑ essemus in fluctibus: nec portus esset quie‑tis atq; salutis. Sed hãc peregrinantẽ ecclesiã ꝑ regnũ celoꝝ intelligo: q̃ꝛ ipsa de celo descẽdit:
Apoc. 21 q̃ꝛ ista est ciuitas sancta noua hierusalẽ: descen‑dẽs de celo a deo parata / sicut spõsa ornata vi‑ro suo. Celestis est ille q̃ ꝯdidit: ⁊ de celo descẽ‑dit huc veniẽs / celestia nõ relinquẽs. Et in celo
Mat. 28 est quo ascẽdit: ⁊ nobiscũ est vsq; ad ꝯsummatio‑nẽ seculi / gubernãs ecclesiã verbo doctrine sue. Rex vero q̃ oĩa regit / deus pater est: q̃ spõsam fi‑lio suo pꝛius hũanato velut legitimo fidei federe atq; anulo copulauit: q̃ ante illã lauit ⁊ dealba‑uit in sanguine / ꝙ sibi ꝯiungeret in mũere. Nu‑psitq; sibi hũana natura mortali ĩmortali facto ꝓ nobis ad tẽpus in assumpta carne mortali: vt ꝑ id quod factus mortalis / esset sue sponse filijs ꝑ id ꝙ ĩmortalis / semetipsm ⁊ ipsam releuaret ex mortuis. Thalamus nuptiaꝝ alius q̃ virgina‑lis vterus esse nõ debuit: cõgruẽs immaculato sponso / q̃ corrũpi neq̃t ⁊ violari. Ac etiã sponse ipsi videlicet hũane nature: quã creauit in ꝟgi‑nitate atq; altissima puritate: q̃ ad illud pꝛimũ re‑uocãda erat / vt ꝯseruaret in incorruptis ⁊ repa‑ret in violatis: ⁊ si nõ integritate carnis / saltẽ in‑tegritate ꝟtutis. Quanq̃ ꝯsũmato mũdi myste‑rio in vtraq; substãtia incorruptiõis ⁊ integri‑tatis sit spõse legitime donãda felicitas. Sꝫ am‑plioribus argumẽtis he nuptie ꝑficiẽde dispo‑nebant: si corde / verbo spõsa iã electa / iã placita ꝯsentiret ĩmortali / iã facto mortali: non vt semꝑ esset mortalis / sꝫ vt spõsa vna cũ illo virtute sue ĩmortalitatis fieret immortalis: vt corde ipsum credens ⁊ capiens fieret iusta / verbo ꝯfitẽs fie‑ret salua. Et ad hec ipse ipsaꝫ factis / verbis / vi‑ta / moribus inuitauit. Ulterius amoribus altio‑ribus ipsam alliciẽs: ante q̃ ꝯsummaret honesta ꝯiunctio / cõuiuiũ sibi de celestibus pabulis fe‑cit: suã sibi tradẽs carnẽ ⁊ sanguinẽ verũ aĩe ci‑bũ ⁊ potũ. His nõ ꝯtẽtus philocaptus spõsus: q̃ꝛ ipsam sciebat debitis paternis ⁊ ꝓprijs alli‑gatã: cui nõ erat copia de soluẽdo: nõ auro aut argẽto ipsam voluit ab exactore redimere: sꝫ vt ipsaꝫ sibi glutino amoris insolubilis alligaret / fuso sui corꝑis sanguine ab oĩ debito quo tene‑bat absoluit. Processit vlterius huius sponsi amor impatiẽs / ꝙ spõsa morti obnoxia subiace‑bat: cũ aliter posset / noluit sibi pꝛeterq̃ ꝑ mortẽ ꝓ‑priã dare vitã. Nã ⁊ ꝓ ipsa mortuus est: ⁊ ipsi co‑pulata tenaciꝰ. Territa in morte spõsa ꝙ queꝫ ꝑ oĩa patri ꝯfessa fuerat esse equalẽ: hũc quẽ acce‑perat filiũ dei viui / mortuũ aspiciebat: despera‑bat tã ꝯfestim viduata marito: ⁊ male se nuptaꝫ existimabat in hoĩe / quẽ vt dei filiũ ceperat ada‑mare. Cui ꝓpere ꝓuidit / ne desperatiõe atq; dif‑fidẽtia ex toto deficeret: semetipsum resuscitãs apparens illi sponse q̃ iam cõgregabat in pau‑cis gloriosius ex mortuis: ⁊ ꝑ multa argumenta omne vulnus dubietatis ⁊ desperationis abster‑sit. Non quiescit validus amor: nec lassat ex fa‑ctis. Celũ ꝓ illa penetrauit: vadens sibi parare tutissimũ locũ in mãsionibus diuersis iuxta de‑centiã meritoꝝ. Sollicitus est amor quousq; be‑neficia largiri ordinata ꝑficiat. Nec nouit tar‑da molimina: nec patit aliq̃d magni retinere in thesauris occultis: quod possit in ꝑticipiũ deue‑nire cũ sponsa. Spm̃ sanctũ mittit de superis: vt sit sancta / ĩmaculata / impauida / dotata / ornata / sapiẽs / intelligens / bene cõsulta / fortis in oĩbus aduersis: sciens placitũ ⁊ implacitũ / bonũ ⁊ ma‑lum / falsum ⁊ verũ: pia ipm solũ colens fide / spe / amore / virtutibus / donis / sacramentis: ipsumq; solũ timẽs q̃ ⁊ nõ alius timendus / solus valens eripe de tyrannide tenebrarũ ⁊ portas apire su‑pernas. Prerogatis omnibus his ex sponso sub decreto paterno / qui tales nuptias pro filio celebrauit: sponsa consensit et sponso respon‑dit: primum in sanguine Stephano lapidato: deinde per mortem et sanguinem ⁊ omne virtu‑tum genus: sponso ⁊ patri regi gratissima facta est ⁊ decora nimis in regnũ ꝓficiscẽs sempitnũ.

Ad has nuptias hoíes inuitant: inuitati vocant
vt veniāt. Sꝫ plurimi venire nolebāt: aspiciētes
mortis aspitatē ⁊ mūdi vilitatē ipositā sup spōsā
nō ꝯsyderātes ꝙ dona iocūdissima ⁊ ieffabilia
seq̄bant: ꝯtēti pñtib⁹ visis / desperātes aīo de fu
turis. Nolle venire vocatuꝫ nō ē vitiū ignorātie
aut fragilitatis depmētis / sꝫ obstinate malicie ⁊
Job.24 volūtatis rebellis: sicut in Job de ꝯtumacib⁹ ⁊
obstinatis dicit ꝙ fuerūt rebelles lumini. Ite
rū misit alios seruos dicere īuitatis:
Ecce prādiū meū ꝑaui: tauri mei ⁊ altilia occisa
⁊ oīa ꝑata sunt: venite ad nuptias.] Nō desinit
sūma bonitas ꝓpt ꝯtēptores agere bonitatē: ⁊
sepe req̄rere q̄ ꝑma vocatiōe nō veniūt: ⁊ ꝓpter
aliquos neglectores alios expiri si velint ad aga
pes venire charismatū. Et vt alliciat / q̄ sunt pa
rata denūciat. Prandiū est ꝑatū: cui etna cena
succedat. In ecclia est prandiū / in celo cena: vbi
nihil occisū est: sꝫ oīa etna vita viuūt. Hic occi
si tauri viri fortes in fide: quos mūdus domare
nō potuit. Hic occisa sunt altilia viri ꝯtēplati
ui atq̄ saginati ꝟtutib⁹: a terrenis eleuati / amo
re supnoꝝ in altuꝫ subuecti. Et oīa ꝑata sunt: vt
nihil desit apponēdū in mēsa ecclastici pabuli.
Nihil ē quod ꝓrogatū nō sit atq̄ ꝑatū ꝓ cōmu
ni salute mortaliū. Nostrū est ꝙ spūali fame pe
rim⁹: nō accedētes repetitis vocib⁹ cū vocamur
Nō ei⁹ est culpa q̄ nuptias fecit / q̄ oīa parauit in
Psal.67 nuptijs / q̄ vocare inuitatos nō desinit. Parauit
in dulcedine paupi deus. Porro genus hūanū
pauptate nimia ꝑmebat: nec sibi erat adiutor.
Sꝫ ꝑauit deus oīa in nuptijs: ⁊ in dulcedīe sen
1.Timo.6. sus hominū excedēte parauit paupi. Sed q̄ vo
lūt diuites fieri / incidūt in laqueū ⁊ in tētationē
diaboli. Proinde venire nolūt: in mūdo querē
1.Corin.1. tes fieri diuites / nō in christo. De quo apl's: In
Ephe.2. oībus diuites facti estis ī illo. Et alibi: In chri
sto iesu in opibus bonis q̄ ꝑparauit deus / vt in
Ro.8. illis ambulemus. Et alibi: Nōne nobis oīa cuꝫ
illo donauit? Sꝫ mūdi diuites intra diaboli re
tia existētes / venire ꝯtemnūt ⁊ negligūt: alius
vadēs in villā suā ad male delectandū in por
tis: alius ad negociationē suā / inhians
acq̄rēdis: aliq̄ a diabolica tētatiōe ꝑuēti: q̄ diui
tes fieri volētes tenebant denuo iclusi / peiores
ꝑoribus peiora fecerūt: qui tenuerunt ser
uos eius: et ꝯtumelijs affectos occi
derūt. Sicq̄ factū est a iudeis: sicq̄ factū est
a paganis: sicq̄ factū est ab hereticis / sic a ty
rānis / sic a ꝑuersis ⁊ ab atrocibus christiāis / sic
a mundi amatoribus: q̄ si nō corpe / attñ mente
odio / ꝯtemptu / displicētia interficiūt seruos dei
⁊ ꝑdicatoꝝ verba cōfundūt: subuertūtq̄ verita
tis ⁊ celestis vocationis doctrinā: que spūalis
est interfectio diuine vocatiōis. Sꝫ iratus
rex in vltionē homicidarū exercitus suos mit
tit ad ꝑdendū illos ciuitatesq̄ succendēdas: q̄r
Psal.93 deus vltionuꝫ dominus / deus vltionum libere
egit: reddens retributionē superbis: in ꝓmptu
habens vlcisci omnē inobedientiā / scꝫ eorū qui
vocant ⁊ renuūt: ⁊ eorū qui dei seruos ⁊ sui ver

bi ministros corporaliter ⁊ spūaliter ad bonoꝝ
⁊ diuinoꝝ charismatū atq̄ celestiū gaudiorum
vocationē interficiunt. Habet exercit⁹ lucidos
⁊ laruales q̄bus in hostes vlciscit: q̄r dñs emu
lator ⁊ vlciscens deus / vlciscens dñs ⁊ habens
furorē: vlciscens dñs in hostes suos. Et ciui
tates eorum igne succendit: vt habitatio
eoꝝ fiat cum demonibus in igne / q̄ paratus est
eis ob culpam. Tūc ait seruis suis: Nu
ptie q̄uidē parate sunt: sed qui inuita
ti erant / nō fuerūt digni. Ite ergo ad
exitus viarum: et quoscūq̄ inueneri
tis / vocate ad nuptias. Parabola ista cū
ꝑdictis de reprobatione iudeoꝝ ⁊ vocatiōe gē
tiliū posita est: cū illis venire nolentib⁹ / imo in
terficientibus seruos: mittit ad exitus viarū / vi
delicet ad vocationem gentiliū / q̄ a via veritatis
exierant: idola ex lapide / ex ligno / ex metallo cō
dita venerātes. Nō ꝙ reprobatio iudeoꝝ sit cau
sa vocationis gentiliū: neq̄ gentiliū vocatio iu
deoꝝ reprobationē ꝑfecerit: sed vult rex oīm cō
ditor vt participent bona q̄ fecit: imo ipm sum
mū bonū quod ipse est / ī nostrū vult participiū
deuenire. Sed ꝑuersi transitorijs inherētes / cū
ad hec vocant renuunt: ꝑ illā viā qua vocantur
omnino venire cōtemnūt: quia forte venirent si
aliter vocarent. Nemo eñ est qui in supis nol
let esse cum deo: ⁊ quin prestita facultate voca
tus libenter accederet. Sed ad istas nuptias in
q̄bus inuitatos primo necesse factum est epula
ri / venire desistitur: imo cōtumaciter resistit in
uitanti ꝓpter abiectionē humanatiōis diuine:
quā alticordes homines naturalibus operati
onibus innitentes nō capiunt. Nesciunt / immo
nolunt homines descendere ab illa altitudine
appetitus / quo voluerūt esse primi homines si
cut dij: credentes difficiliter aliq̄ nullaten⁹ plu
rimi ꝙ deus homo fieret: cū appetitū sit ab ho
minibus deos esse. Ille hominū appetitus dei
tatis ꝑuersus est quasi quoddā originale deme
ritū / ne ad humanatiōis diuine nuptias veniat.
Cetera ꝟo etiā abiecta videt in sponso: quousq̄
resurrexit ⁊ gl'iosus ascēdit. Sꝫ ea ꝑfidia q̄ non
credit abiect⁹ / despect⁹ ⁊ pass⁹: denegat ꝙ asce
derit gl'iosus. In spōsa ꝟo cūcta videt eē despe
ctui atq̄ dedecori. Nec oēs aspiciunt quod ipsa
de se prohibet ꝯspici. Nolite ꝯsyderare ꝙ fusca
sim: q̄r decolorauit me sol. Fusca videt ī marty
ribus / ī mūdo quōlibet / aut austeritate vite / aut
pauptate ꝯfectis. Terrēt hoīes videre hūc spō
sū habētē vestē aspersā sāguine: ignorātes ꝙ no
mē ei⁹ vocet ꝟbū dei. Horrēt ī spōsa horridas
vestes: ⁊ ꝙ delectatiōe sensibiliū ipa ꝑuet. Non
speculāt q̄ his nuptijs ad celestes ⁊ eternas nu
ptias sit futura trāslatio. Ac ꝑ hoc ipe mod⁹ vo
catiōis renuit ab his q̄ prauitate animi detinēt
Uerūtñ penit⁹ vult dñs oīm suꝑpsi⁹ suoꝝq̄ bo
noꝝ hoīes mortales imortalit esse participes.
Idcirco vocat ⁊ iterꝫ atq̄ iterꝫ vocat: ⁊ denun
ciare nō cessat vt veniat ad nuptias: donec inue
niat volūtarie accedentes / aut ex necessitate ve

mũ in voluntatẽ cõuersa: nõ inuitãs nr̃o placi-
to mõ/ sed suo ineffabili ⁊ meliori decreto. Mit
tit igit ad exitus viar/ scz ad eos q̃ a dei miseri-
cordia exierunt: ⁊ a veritate sua infallibili auer
si sunt: seu misericordiã dei desperant ⁊ fugiunt
⁊ veritatẽ dei in creaturã corruptibilẽ transtule
rũt: seu ad eos q̃ misericordiã in seipsis ⁊ pxi-
mis nõ exercent: ⁊ a veritate alieni/ p falsitatem
Psal.24 vnũquẽq cõfundunt. Hi sunt q̃ in exitu sũt via
rũ: qm̃ vniuerse vie dñi misericordia ⁊ veritas:
a q̃bus multipliciter hoĩes errauerũt. Et iubet
vt quoscũq inuenerint/ ad nuptias introducãt:
dũtaxat venire volentes. Nã quãq velit om̃es
hoĩes saluos fieri/ ⁊ ad agnitionẽ veritatis veni
re: tñ hac cõditione si vocatiõi assentiãt. Null9
eñi a dño saluat inuit9/ nisi propria fide aut alie
na voluntarius veniat: vt etiã is q̃ in aliena ve-
nit/ cũ coaluerit vertat in ppriam alienaz. Nec
enim ad plene alitus aliter saluaret. Nec obstat
Lu.14 q alibi scriptũ est: Cõpelle intrare: vt intelligat
dñs violentiã intulisse saluandis. Aliũ ptinus
sensũ habet illa cõpulsio. Sed hoc maxime ter
rere debet hoĩm mentes: q q̃ erant inuitati/ nõ
erant digni: sed nec hi posteri q̃ venerũt. Null9
enim dignus est vocatione celesti. Sed predesti
nationẽ includit illa sententia/ q p̃destinati non
sunt: nec digni ad illas nuptias dñicas introire
Ro.8 q2 vt ait apl'us: Quos p̃destinauit/ hos ⁊ voca-
uit: ⁊ quos vocauit/ hos ⁊ iustificauit: quos autẽ
iustificauit/ hos ⁊ magnificauit. Occultuz est
demeritũ/ quo a vocatione dissentire aut nõ as
sentire meremur. **Egressi serui eius in vi
as cõgregauerũt oẽs quos inuene-
runt malos et bonos: et implete sũt
nuptie discumbentiũ.** Quia ex oĩbus na-
tionibus crediderũt hoĩes/ ex q̃bus ecclesia im
pleta est: ⁊ ex bonis ⁊ malis cõstat ecclesia ⁊ mi-
xtum est ecclesie christi corpus: quãq ipse velit
ipsam exhibere gloriosam/ nõ habentẽ maculã
neq rugã. Sed in area negociũ agit: vbi palee
sunt ⁊ triticũ. Nondũ enim ventilabrũ vnũ ex-
cussit ab altero. Sed boni ⁊ mali discumbũt in
nuptijs eccl'ie militãtis dispari vita/ dispari cul
tu/ disparibus morib9 atq meritis: quousq de
cernat sup vtrosq rex: q̃ nouit nõ pperam/ sed ĩ
veritate pferre iudiciũ: q̃ excludet merito exclu
dendos: ⁊ iuste absq macula sup mẽsam eccle-
sie epulantes in pace dimittet. Nam ⁊ sequitur:
**Intrauit aũt rex vt videret discũbẽ-
tes: et vidit ibi hominẽ nõ vestitum
veste nuptiali/ et ait illi: Amice/ quo-
mõ huc intrasti non habens vestem
nuptialẽ?** In hoc seculo fiunt diuina iudicia
⁊ iusticiã suã hic saluator exercet: q̃ est rex regũ
⁊ dñs dñantiũ: q̃ quotidie intrat in hanc pegri
nãtẽ ecclesiã p occulta iudicia decernẽs sup bo
nos ⁊ malos/ iustos ⁊ iniustos. Vidit oẽs discũ
bentes sup mẽsam fidei ecclesiastice sacramen
ta sumẽtes/ atq alijs ministrãtes. Inter quos
cognoscit ineptos tãto mysterio/ dũ quendã si-
gnãter respicit nõ vestitũ veste nuptiali: in quo
cet9 dep̃hẽdit taliũ ineptor. Sz despectiue vo
cat amic9: aut q2 vt amic9 vocat9 est: sed nec vt
amicus venit/ q̃ cũ ceteris nõ intrauit honora-
tus ad nuptias: aut q2 amicus esse poterat si cõ
pte venisset. Nuptialis ptinus vestis ad operi-
mentũ ⁊ ad ornamentũ corpis erat: maxime ad
illũ q̃ in nuptijs honorator exquirit/ habẽs pul
chrẽ aptitudinẽ ad induendũ: ⁊ vt cõuiuar non
offendat/ imo delectet aspectum. Sed nulle nu
ptie honorabiliores q christi ⁊ ecclesie: quã si-
bi q̃rit nõ habentẽ maculã neq rugã. Oẽs nu-
ptie q̃dẽ eo nobiliores ⁊ digniores honore quo
puriores existũt: ĩ q̃b9 nõ corpis/ sz mẽtis ⁊ mor
ornatus exq̃rit: vbi nuptial' vestis est ĩnocentia
⁊ si nõ custodita/ saltẽ recupata illa intentione vi
uendi: qua nec seipsum turpitudine peccatoruz
maculare velit: nec pximis inferre iacturã. Et
est illa prima stola q̃ pdigo filio reuertenti exhi Lu.15
beri iubet a patre: ⁊ illa tunica incõsutilis q̃ in-
diuisibilẽ vnitatẽ fidei ⁊ charitatis ⁊ iuste vnio
nis habet: q̃ q̃ caret/ a nuptijs militantis eccl'ie
si nõ corpore/ spũ tñ repellit: nõ admittẽdus ad
supas: nisi p debitã penitentiã ad istas prius vi-
uens fuerit reuocatus. Qua q̃s indut9 pmittit
in istis residere nuptijs/ transferẽdus postmo-
dũ in eternas. Sed cũ hãc vestẽ nõ habẽs argu
eret **obmutuit** velut excusationẽ nõ habẽs
de forefacto carentie: cũ int9 a cõscientia mode
ret/ q hanc vestem habere potuisset: ⁊ extra cla-
maret forefacti cõtra deũ. Et sane mẽtis excusa
tionẽ nõ q̃rere in peccatis: quod exorabat Da
uid: Non declines cor meũ in verba malicie: ad Psal.140.
excusandas excusatiões in pctĩs. Et accusatio
potius q excusatio diceret/ vbi mandati appa-
ret trãsgressio manifesta/ ⁊ pcti ⁊ criminis certa
cõmissio: nec boni latet apta derelictio. Sz nec
iste obmutuit ex virtute: nã ⁊ sic veniã postulas-
set/ pmittens errata corrigere: nõ eñi tam seue
multari a dño iuberet. Sed ptinax in aĩo ius-
sus est a ministris tradi in tenebras exteriores
**Nã tunc dixit rex ministris: Ligatis
pedibus eius et manibus mittite eũ
in tenebras exteriores.** Sũt pleriq q̃ ar
guti nõ erubescũt: sed semetipsos excusant ⁊ fal
sitate tuent vt cain: q̃ odio fraterno innocentez Gen.4
fratrẽ venabat: q̃ anteq pficeret/ ⁊ post patratũ
fratricidiũ vocat9 a dño/ nõ erubuit: potius co
nabat falsam excusationẽ assumere. Nec nõ et
parentes sui a tali puersitate nõ fuerũt exortes Gen.3.
q̃ ⁊ existẽtes oĩum pemptores in pctõ ⁊ in deli-
cto p inobedientiã dep̃hensi excusauerũt se: in
autorẽ eor ⁊ vnus in alter ⁊ in serpentẽ crimia
refundẽtes. Sũt ⁊ alij q̃ arguti ad peiora labũ-
tur: vt herodes ⁊ herodias cũ arguerent a ioan Mar.6.
ne baptista/ post incestũ homicidiũ cõmiserũt:
⁊ quod graui9 est/ in eũ q̃ eos de baratro dãnati
onis conabat eripe. Multi vo arguti silent nõ
inueniẽtes q̃d obijciãt vitati: velut hic q̃ obmu-
tuit redargut9/ nõ tñ in aĩo correct9 aut tact9 ve
ra pnĩa vt veniã postularet. Iubet ligari pedes
ne sibi affect9 boni ⁊ intellect9 veri vltra subue-

niant. Sicut ꝛ manus: ne opatio bonoꝝ foueat fu-
turoꝝ. Aut pedib⁹ cõpedit⁹/ ne penas possit ef
fugere: ꝛ manib⁹ ligat⁹/ne valeat cõpedes a pe-
dibus remouere: vt ex oĩ pte deficiat copia eua
dendi: ꝛ oĩno a libertate possibilitatis ꝓpellat.
Exteriores tenebre pene sensibiles sunt: qm̃ in
teriores sunt q̃s ptulit hõ interior dũ peccaret:
necnõ ꝛ tenebre in exteriores ꝛ interiores etiam
distinguunt: vt exteriores sint inuoluntarie pe-
ne/interiores volũtarie culpe. **Ubi erit fletus et stridor dentiũ.** Fletus pro vano mundi
gaudio: stridor dentiũ ꝓ vario corporis cultu.
Fletus refert ad calorẽ nimiũ: stridor dentium
ad frigus nimiũ. Fletus torquet pro obmissis:
stridor dentiũ cruciat pro cõmissis. Pro bonis
eternis pditis flet⁹ eternus erit: ꝓ inflictis eter
ne inevitabiliter penis dentiũ erit stridor conti
nuus. Flebit ibi q̄ nõ fleuit hic: stridebit ibi qui
hic ad deũ corde valido nõ clamauit. Flebit ibi
oculus q̄ hic secut⁹ est cõcupiscentiã oculorum:
stridebit ꝛ dentib⁹/q̄ sibi ꝓhibita velut mãdẽs
dentibus incorporauit.

¶ De parabola pharisei contra de se presumentes/et publicani ꝓ his qui se reputant peccatores: secundũ Lucam tantum. Capitulum XXV

Detestat dñs de se ꝑsumẽtes/ꝛ eos q̄ si-
bi iusti videntur: cõfidentes in opib⁹ bo
nis /mẽtis iusticiã nõ querentes: maxi
me cũ se ceteris ꝑferũt: etiã incognitas hoibus
aĩas velut eis ineq̃les aut maculosas despiciũt
cõtra quos christus subiectã parabolã intulit.
Lu.18 **Dixit autẽ ad quosdã qui in se cõfide-
bant tanq̃ iusti/et aspernabantur ce
teros/parabolã istã.** Qui sunt q̄ in se cõfi-
dũt: nisi a seipsis existimãtes esse virtutes/et de
ꝓpria virtute gloriãtes: acsi eis opportuna nõ
esset misericordia dei/cõfidẽtes in ꝓpriaꝝ iusti
cia factionũ. Qui christi mysteria/incarnatio-
nẽ/natiuitatẽ/actiuã vitam ꝛ cõtẽplatiuã/ei⁹ cõuer
sationẽ ꝛ doctrinã/signa ꝛ opprobria/penas et
crucẽ/mortẽ ꝛ sepulturã/resurrectionẽ ꝛ ascen-
sionẽ/ꝯfirmationẽ ex paracleto/autoritatẽ cla-
uiũ/effectũ sacroꝝ nihilopendẽtes: a cõplacen-
tia suaꝝ directionũ distorti. Sed maledict⁹ ho-
mo q̄ cõfidit in hoĩe. Et q̄ cõfidit in seipso/non
ne in hoĩe ꝯfidit? Qm̃ vnusq̄sq; ad seipm tm̃ est
hõ. Sed peior adiecta cõditio: qm̃ cõfidẽtia ex
Esa.64. iusticia sumit exordiũ: cũ oẽs iusticie nr̃e sint q̃si
pãnus mẽstruate. Et etiam asserit ipse saluator
Lu.17 cũ oĩa bñ feceritis/dicite: serui inutiles sumus:
fecistis quod debuistis. Et apl's: Quid habes
1.Co.4. quod nõ accepisti? ꝛ si accepisti q̄d gloriaris q̃si
nõ acceperis? Et alibi: Nõ sum⁹ sufficiẽtes ali-
2.Co.3. q̄d cogitare ex nobis tanq̃ ex nobis: sed omĩs
nostra sufficiẽtia ex deo est. Et q̄ gloriat/nõ in
2.Co.10 seipso/sed in dño glorieť. Uñ igit ꝯfidentia ex
ꝓpria iusticia exorit in hoibus. Execrabilis est
oĩs hõ deijciendus a deo/vt spũs ille lucifer de
celo: si ꝯfidat ĩ seipo/iustũ se reputãs ex actiõib⁹
legis. Sed necdũ lex mosaica/sed etiã euange-
lica p oĩa deducta in actũ non sufficeret ad iusti
ciã: nisi iustificati essem⁹ in sanguine redempto
ris. Seueri⁹ q̄dẽ decernẽdũ est in eũ q̄ a seipo se
reputat iustũ: seuerissime ptin⁹ in eũ q̄ in sua et
ꝓpter suas iusticias alios aspernat/semetipsum
supiorẽ ad alios cõparatiue aut despectiue con
stituẽs: aut p̃ter cõpositionem alios iniquos/se
ipsum dũtaxat iustũ fuerit arbitrat⁹. In hoc re
dargutus helias fuit cum audiuit: reliq̄ mihi se- 3.Re.
ptẽ milia viroꝛuz in isr'l: q̄ nõ curuauerũt genua
sua ante baal: q̄ nõ typo supbie/sz defectu igno
rãtie bonoꝝ ceteris deprauatis: solũ se iuste cre
dentẽ atq; agentẽ opinabat esse relictũ. Quam
obrẽ adiecit saluator parabolã: q̄ talis cõfunde
ret non vera/sed presumpta iusticia: ꝛ elideret
ꝯfidẽtia ex sentẽtia diuina dãnata: ꝛ oib⁹ neces-
saria exaltaret humilitas. **Duo hoĩes ascẽ
derũt in tẽplũ vt orarẽt.** Bona duoꝝ so-
cietas/sed ꝛ pluriũ in pari cultu ꝛ in virtutũ cõ-
nexiõe ligata/in eadẽ intẽtiõe placẽdi ei cui bo-
na cũcta placẽt: ꝛ displicẽt inimica virtutibus.
Erãt isti duo: sed neq; volũtate aut intẽtione co
ibant in vnũ: alter sibi placẽs/alter sibi p omĩa
displicẽs. Sed sibi placẽs/ deo displicẽs fastu
erat: sed sibi displicẽs/deo in humilitate place-
bat. Ascẽderũt in tẽplũ. Laudat ascensus/si nõ
agat fumo supbie: si fiat ab imis ad potiora: si a
carne ad spm̃: si a spũ in deũ: si de mũdana ꝯuer
satione in orõnis ꝛ ꝯtẽplationis locũ. Et beat⁹
q̄ ascensiones in corde suo disposuit in valle la-
chrymaꝝ: vt ascẽderet in latitudine diuinorum Ps
charismatũ. Ascẽsus in tẽplũ dimẽsionata lõgi-
tudine/latitudine/altitudine virtutũ vitalium ꝛ
viuificantiũ rationales aĩas hoim. Et tẽplũ do
mini sacroꝝ est locus: quo adorãdi fiat ascẽsus.
Opportuna est occasio hui⁹ ascẽsionis ꝛ expe-
diẽs morib⁹ cõtendentium captare celestia/vt
oratio fiat: sine q̄ ptinus deficiũt iã insistentes
virtutes: ꝛ nõ habite in possessionẽ nõ veniunt.
Absq; ipsa nõ pellunt molestãtia: neq; ꝓhibent
eoꝝ bella q̄ psũt de nouo ꝯsurgere. Recta est in
hoib⁹ ipsa societas: si ad orandũ coitur in tem-
plũ dei. Sed qm̃ spũs est de⁹ ꝛ ṽitatẽ amat: neq;
tẽplũ/neq; desertũ/neq; solitudo/neq; ecclesia/
neq; cubiculũ manufactũ sufficiũt: vt oratio in
cõspectu dñi dirigat. Sed spũs ꝛ ṽitas orõnez
deducũt añ thronũ dei/ ꝓpulsantẽ valide aures
ei⁹: vt reportet fructũ directiõis ipsi⁹. Non antẽ
istoꝝ vn⁹ orõnis est mod⁹: nec similis fuit cõditio
ꝓseuchãdi: nec eadẽ imagine corã deo astiterũt
Nã vn⁹ eleuabat ĩ aĩo: exultabat de suis opib⁹
in semetipo: ore q̄dẽ semetipm corã dño ex lau-
dib⁹ extollebat. Alt ṽo ĩ aĩo pctõꝝ põdere gra-
uabat: erubescẽtiã patiẽs tot⁹ ĩ suipsi⁹ ꝯfusiõe
manebat. Manifestãt hec istoꝝ dissiles actio-
nes. Qm̃ **[Phariseus stãs** hec apud se ora-
bat: De⁹ grãs ago tibi: q2 nõ sũ sicut ceteri ho
minũ: raptores/iniusti/adulteri: velut etiam hic
publican⁹.] Solũ initiũ orõnis laudãdũ/reprehẽ
siõe carẽs: cũ grãs agit altissimo. Sic expedit fi
eri oĩs orõnis exorsuz/vt de oib⁹ grãs agamus

dn̄o deo nr̄o: al's q̄ orādo sequunt/penitꝰ euane
scūt. Sed nec iste pharriseꝰ mediū ⁊ orōnis finē
recta directione ꝑfecit/in spū ⁊ in veritate cōsi-
stens: sed illam oīno distorsit in prauū/ cū se nō
esse sicut ceteri fatebat. Ergo ꝓ isto locus sin-
gularior/si saluandus: ⁊ si dānādus/pena distin
ctior: si non habebat cū ceteris portionē. Et se
ꝑferens ceteros iudicabat: denuncians rapto-
res/iniustos/adulteros in agendis. Inspiciat
attente ista ꝑuersitas: ⁊ cōfidentia mala de insti
cia ꝑsumpta ꝓueniēs: ꝙ veniens hic an̄ dei tri-
bunal in suo tribunali se posuit: vt semetipsum
iudicans/a criminibꝰ autoritate ꝓpria in abso
lutionē ꝓsiliens: q̄ nō erat vt ceteri: alios cōdē-
nans ꝙ essent vtiq̄ rei: in autoritate sua factus
est audax/nō in diuina subiectus. Ad iudicādū
alios venit iniuste: nō ipse iudicandus vtiq̄ iu-
ste. Non pectus suū ꝑcutiebat in cōtritione fa-
ctus pro culpa: sed oīm ⁊ socij pectora velut cul
pabilia feriebat. Suoꝝ oblitus criminū/alia iu
dicabat. Alioꝝ oblitus aut ignarus bonoꝝ/ sua
bona sup oia ꝑferebat. Et quē habebat in tem-
plo ⁊ in oratione sociū/aduerso aīo cōdemna-
bat ex vitio annectens ad sui laudē/alioꝝ cōdē-
nationē augmentū ad crimē: velut etiam hic pu
blicanus. Sed ad quid orantē ꝓ se oportet alio
rū peccata ꝑquirere? Nam si orat ꝓ se/vt q̄d de
cernit in alios? Si orat ꝓ alijs/cur iudicat ⁊ non
miseret: cū in partē misericordie/nō iusticie ten
dat oratio? Nō iusticiā/nō iudiciū/sꝫ misericor-
diā oratio deprecat: siue ꝓ se siue ꝓ ꝓximis ef-
Psal.142 fundat: ⁊ oīno iudiciū deuitat/dicēs: Nō itres
in iudiciū cū seruo tuo dn̄e: q2 nō iustificabit in
cōspectu tuo oīs viuuens. Altum/sed ad casum
thronū conscendit: qui temerarie de alijs iudi-
cat: semetipsum ꝟo velut immaculatū ⁊ immu-
nē a delictis absoluit. Non est ista oratio/sed iu
dicium: nō supplicatio/sed suplatio ꝓ ꝑsumptis
iusticijs/⁊ in ꝓximis ignoranter vitijs existima
tis. Ad ꝓfundam ruinā se confert q̄ ascendit ad
iudicia ceterorum/ imo ⁊ vnius: put iste decer-
nebat in suū in orōne sociū publicanū. Igitur
orare volens tēpus ⁊ locū capiat: seip̄m cū suis
iniquitatibꝰ statuens corā dn̄o: cūctas suas iu-
sticias ꝑtermittens: nil memorans boni suarū
actionū. Etenim si bona sunt / cōmēdatore nō
indigēt: nec expedit ad memoriā eius reducere
q̄ cuncta nouit anteq̄ fiant. Ex quo facta sūt bo
na/oratione nō indigēt: sed orare expedit vt fu
tura bona ꝓueniant. Non veniant in orātis iu-
dicium anime delinquentes: quāq̄ ⁊ piū sit ora-
tionibus humilibꝰ iuuare oēs peccatores. Cū-
cta sunt abijcienda post tergū: vbi ante diuinū
conspectū se statuit verus orans. Quid hic ma
le orās habebat tractare de ceteris/nisi eos iu-
stis ⁊ humilibꝰ precibꝰ adiuuare? Sed si volebat
orando ꝓdesse/iudicare ꝓrinꝰ nō debebat. Igi
tur aut oret ꝓ se/aut ꝓ q̄buscūq̄ indigentibus/
q̄ coram deo in fidei tēplo se astruit: aut ꝓ se tm̄
in alios nec memoria seu aliq̄bus inuectiuis ꝑ-
sumptuose decernēs. Nō orat/sed iudicat: non
laudat/sed blasphemat: nō cōmendat altissimo
vota sua/sed vituperat aliena: q̄ detrahit actiōi-
bus ꝓximoꝝ. Nefas aliud sue ꝑuersitatis anne-
ctebat ad cumulū: cū suas iusticias ī orōnis iu-
diciū deduxisset. Ieiuno bis in sabbato:
decimas do oīm q̄ possideo. Non apte
iste memor erat verbi prophetici/ꝙ oēs iusticie Esa.64
nr̄e q̄si pānus menstruate. Nec iā euangelicus
factus erat: vt nosceret ꝙ etiaꝫ ex bn̄factis serui Lu.17
inutiles sumus/debitū nobis positū facientes.
Nō em̄ se iactasset ex ope: nec bonoꝝ cōmemo-
ratio sibi fuisset ad culpā/si ex hūilitate fecisset.
Hoc em̄ fecit zacheus: sic ⁊ paulus fecit. Ille
vt aduersus christū murmurantes reprimeret/
ꝙ ad hoīem peccatorē diuertisset: Paulus ꝟo
vt inaniter gloriantes humiliaret. Hic aūt pha
riseus: vt se sup oēs extolleret ⁊ exaltaret/seip̄m
ꝑparans ad ruinā. Scriptū em̄ est: Ante ruinaꝫ Pro.16
exaltat cor. Sed sapiēs orabat: Extollentiā ocu Eccl.23
loꝝ meorum ne dederis mihi. Orare aduersus
cordis supbiā expedit: quoniā facile humanus
animus exardescit ad eā: ex qua demū exaltatꝰ
deijcit. Et extollentia intellectuū deuitanda: ne
nobis aliud videamur esse q̄ sumus. Et q̄ ꝑsu-
mendo eleuāt cor suū/ dn̄i dei obliuiscunt: acsi
a seipsis/nō a deo bona possiderēt ⁊ facerēt. De
q̄bus ꝑ ꝓphetā dictū est: Eleuauerunt cor suū Osee.13.
⁊ obliti sunt mei. Seipsum/nō deū sufficientem
a seipso aspicit: q̄ bona sua laudibꝰ effert: cū nō
simus sufficientes cogitare aliq̄d a nobis tāq̄ 2.Co.3.
ex nobis: sed oīs sufficientia nr̄a ex deo ē. Quā
male gloriando se iactat/quē infallibilis iudex
nō approbat. Proinde inq̄t apl's: Qui gloriat/ 2.Co.10.
in dn̄o glorie. Nō enim q̄ seipsum cōmēdat/il-
le ꝓbatus est: sed quē deus cōmēdat. Nemo iu-
dex ⁊ testis ⁊ laudator esse debet opeꝝ suorum.
Pauci em̄ sunt q̄ sua ꝓpria nō decipiant ī cau-
sa. Propriū placitū in hoībꝰ dominat: alioꝝ di
scretioribus est cōmittēda iudicijs. Que ꝓpter
deum agunt/ipius sunt cōmittenda iudicio: an
laude/an vitupio digna sint. Probatꝰ a seipso
aut ab hoībus/ corā deo reprobatus est: nisi cō
mendatus ab ipso: q̄ opus quale sit/⁊ intentio-
nē quo tendat/⁊ affectionē quantū inualeat/pre
cognoscit: q̄ etiam plus magnis affectibꝰ q̄ opi
bus tribuit. A pharriseo pharisaica ꝓcessit ora
tio: vt diuisus a ceteris orōnem suā a virtutibꝰ
sequestraret. Uocalis q̄dē oratio nō oratio ve-
ra/sed opus virtutis est. Uirtus in habitu men
tis: opus eius ad exercitiū corpis spectat. Diui
dit plerūq̄ opus a virtute: vt nec a virtute ꝓce-
dat/ et opus virtutis appareat. Ex intentione
agentiū opa iudicant. Intētio interna pōdus
operibus facit. Oratur sepe/sed non ex illa vir-
tute orandi qua solum in deum intendit: magis
aūt intentione placendi his qui foris sunt. Si-
militer ⁊ ieiunium agitur a plerisq̄. E regione
siquidem ex publicano humilis orandi forma
obijcit: q̄ velut pharriseus ingressus in templū
ad ꝓpiciatoriū nō appropinquauit/neq̄ ad se-
creta velamina ⁊ ad sancta sanctoꝝ. Sed a lō

ge stans nolebat oculos ad celum le
uare: sed ꝑcutiebat pectus suũ/dicēs
Dñe ꝓpicius esto mihi pctõri. Aut iste
publicanus ex iudeis erat publicis officijs de-
putatus/sicut ꝛ mattheus: aut ex gentilibus ad
hoc ꝑ senatores romanos reipublice ordinat⁹.
Quoquo mõ se hẽret ordo rei: officiũ videbat̃ ĩ
crimine. Aut sola parabola est sine ṽitate gesto
rũ: ꝙuis seriē acceperimus: in idē redit ſm intē
tionē ꝛ sententiā saluatoris: q̇ volebat ordinare
humiles/ꝛ humiliare suꝑbos. Ingredit̃ ille tē-
plũ/scȝ salomonis ex licentia: qua cũctis ad orā
dum patebat introitus: vt ipse dicato templo a
dño postulauit. Ingrediat̃ q̇s orare patrem vo
lens/catholice fidei templũ de cõmuni dei licē
tia/q̄ oēs inuitant̃ ad fidē: ꝛ typũ portet in aīa et
corpe publicani. Stet a longe cõsyderatiõe hu
mili: ꝛ in seipso ꝓpria reputatiõe vilescat: qꝛ lõ
ge sumus a deo/infinito interiecto spacio natu-
raꝝ. Ille deus/nos hoẽs: ille immortalis/nos
mortales: ille iustus/nos iniusti: ille pi⁹/nos ini
qui: ille beatus/nos miseri a natura aut volũta-
te consistimus: quis ex vniõe naturaꝝ sit facta
quedā ꝓpinq̇tas. Sed nec ille destitit esse quod
est: nos desiuimus esse quod sumus. Longe stā
dum: qꝛ peccata nostra sunt q̄ diuiserunt inter
nos ꝛ deũ. Longe: qꝛ a lege eius longe facti su-
mus: qñ ꝑ impietatē a deo recessim⁹/cõuersi ad
nos ꝛ ad delectantia forinsecum sensũ: receden
tes ab ipso in terra scripti sumus: ꝛ ad illam in-
clinati/pressi desuꝑ pondere peccatoꝝ. O quan
ta magnitudo inuisibilis spacij nos ab ipso se-
cernit: si mēte rimamur indignitatē nostram/in
quā nos culpa traiecit. O ꝙ ineffabilis longitu
do: vbi nulla cõuentio lucis ad tenebras/christi
ad belialicos/virtutis cũ iniq̇tate. Ubiq̧ nobis
eq̄ deus adest: nos aũt ab eo morib⁹ ꝛ affectiõi
bus elongamur: nõ terrenis spacijs/neq̧ mari-
nis distantijs. Ac ꝑ hoc longe se mente statuat
ille q̇ ꝓ suis abrogandis criminib⁹ orat ꝛ mise
ricordiā precat̃: in ꝓfunda contēplatione fact⁹
sui ipsi⁹/q̇s ex natura/qualis ex culpa ꝛ affectio
ne consistat. Attamē ista elongatio humilis ꝓ-
pinquitatē facit ad deũ: virtute q̇dem q̄ maiorē
vim ꝙ corpa cõnexionis ꝛ cõiunctionis habet.
Beatus ergo q̇ nouit cũ odio facti quantum a
deo recesserit in regionē longinquā/nullā ima-
ginē bonoꝝ habentē: solũ tales recipientem te-
nentemq̧ incolas oĩm brutoꝝ aīaliũ in simili-
tudine cõuiuentes. Initiũ repedandi ad patriā
dulcē: si q̇s cognouerit ꝙ in amaram ꝛ remotā
recesserit. Sequit̃: **Stans iste sic a longe nec volebat oculos ad celuȝ leuare.**
Mos antiquoꝝ oratoꝝ fuit ꝛ christ⁹ aliq̄ñ ser-
uauit/vt orantes oculos leuarent in celũ: velut
in altũ locũ/vbi sedere deceret altissimam maie
statē. Fecerunt hoc ꝙplures sancti patres ve-
teris testamēti: etiam gentiles ad celũ leuabāt
oculos/cũ suos deos deasq̧ in suis opportuni-
tatib⁹ ꝓcarent̃. Et summũ deũ esse in celis/ĩmo
suꝑ celos ab oĩb⁹ natiõib⁹ creditũ est. Et dauid
apte disseruit: Ad te leuaui oculos meos/q̇ ha-
bitas in cel̃. Et hieremias tremēs ait: Leuem⁹
corda nr̃a cũ manib⁹ ad dñm in celo. Ex multis
ꝛ in multis ꝑspicue ostēsum ē ad celũ veros su-
spicere oratores: in designatiõe ꝙ ꝙuis de⁹ vbi
q̧ sit/ibi maxime ob excellētiā loci quo minime
ĩdiget: ob oñsionē ꝙ in altissimis habitat: ꝛ ad
illa hũanis inuisibilia loca hoẽs iuitat. Sic ex
infusiõe atq̧ doctrina cordib⁹ hoĩm infusũ est:
ꝛ vt quodā ꝓsagio auelli q̄rāt hoẽs a terrenis.
Quia celũ celi dño: terrā aũt dedit filijs hoĩm.
Sed ṽa hũilitas arcet/ꝛ ꝓprioꝝ facinoꝝ ꝯsyde-
ratio vetat: vt nec oculos leuem⁹ in celũ: ad illā
scȝ regionẽ/q̄ nobis aliquo naturali aut ciuili
iure nõ cõpetit. Ut q̇d mortalibus ꝛ miseris la
res immortaliũ ꝛ btõꝝ oculis fatigare? Ignoro
q̇d magni nouerit iste publican⁹: ꝙ nec oculos
voluerit ad celũ leuare: quod nõ solũ hoẽs/sed
etiā incuruata in terrā aīalia intuet̃. Edidit ꝛ re-
liq̇t oratorib⁹ posteris ip̃e doctrinā: q̄ hũilitate
cũ ad orationē accedim⁹ reprimamur: cũ nec vo-
luit oculos ad celũ leuare. Legim⁹ etiā anacho
retas ꝛ ꝙplurimos cenobitas orātes nec ad ce
los ob ꝯfusionē sceleꝝ/ob indignitatē/ob hũili
tatē: nec oculos leuantes in celũ velut illi⁹ pa-
trie offensores ꝛ indigni existētes aspicere lares
mũdoꝝ ꝛ ĩmaculatoꝝ spirituum: q̇ altissimo ab
initio inculpate seruierũt: neq̧ dei voluntatē fa
ciētes in terris sicut in celis agit̃ ꝛ implet̃. Sed
q̄nto magis oculos corpis ex hũilitate submit-
tebant: tanto amplius interiores oculi leuabant̃.
Et ꝙꝙ psalmista decantet: Ad te leuaui oculos
meos/q̇ habitas ĩ celis: sic intelligēdũ est/ꝙ au-
xiliũ ꝛ oē bñficiũ nr̃m aliũde nobis ꝓuenire nõ
possit: neq̧ postulandũ sit ab alijs dijs ꝓterꝙ ab
eo q̇ habitat in cel̃: nõ situ corpis/sed in pleni-
tudine ostēse maiestatis. Attñ paꝝ aut nihil vi-
dent̃ alta sapiētib⁹ ꝛ hoĩb⁹ curiosis act⁹ corpa
les ad diuinũ cultum exhibiti: nõ aduertētes ꝙ
mētis q̄litas q̄lificauit ꝛ corp⁹: ꝛ sicut ip̃a ꝯsistit
ip̃m ꝯsistere fecit: ꝛ ꝓ signis sũt ostensiões q̄le-
cũq̧ forinsece/cuiuscemodi existāt iuisibiles aīe
q̄litates. Et corpalr̃ virtuosis actib⁹ colend⁹ ē
de⁹: etenĩ ip̃e ad nos nõ solũ studio mētis/sȝ cor
poris exercitio fact⁹ est. Apte igit̃ iste publica-
nus mēte iā ex male actis cõtrit⁹/oculos non le-
uabat ad celũ: cui⁹ habitatorē summũ ꝛ sibi assi
stētes in terra offenderat. Proinde discrepās
a legib⁹ celi/cur aspicit celũ: ĩ quo veterē positā
seruāt sydera legē/nulla ĩobediētia irritatā: suꝑ
quod angeloꝝ cet⁹ corā eterno deo inoffensibi
liter gratulat̃. Que iura celũ aspiciēdi hoĩb⁹ cõ
petũt: creatiõe/cõuersatione atq̧ affectione ter
renis? Sũt ne solute inimicitie q̄s cũ deo super
nisq̧ ciuib⁹ nr̃a prauitate cõtraxim⁹? Multam
moderationis materiā posteris ꝓbuit publica-
nus: magis ṽo iesus suo cõmēdans ore ip̃i⁹ hũi
lē actionē. Qui lõge stās/oculos nec leuās/ꝑcuti
ebat pect⁹ suũ/dicēs: Dñe ꝓpici⁹ esto mihi pec
catori. Percutiebat pect⁹: nõ vt exteriorem cor
poris aliquā partē magis delinquentē; sed velut

sub quo qescit inqetū ad mala hoīs cor/omniū
maloꝝ actionū fontale principiū: a quo exeūt q̄
hoīes natura bonos inqnant. Et mos contra-
ctus est apud fideles in ecclīa sancta dei/ꝙ pe-
nitētes pectora sua tundant: in seipos culpam/
nō in alios reflectētes: ⁊ puniētes quodam mō
quod aīo deliquerūt. Et solerti verbo dictū est
ꝙ ꝑcutiebat pectꝰ suū/nō alienū: nō in alium re-
fundēs culpā/nō causam/nō occasionē/non sug
gestionē satanicā: sed seipm criminans: q̄ si nol-
let/nullo pacto peccasset. Multi em̄ sumūt scu-
tū prioꝝ parentū excusationis impropie: suspen
dētes ad collū/allegantes excusationes in pctīs
Psal.140 quas a se declinari petebat dauid: Nō declines
cor meū in verba malicie/ad excusandas excusa
tiones in pctīs. In deū ꝙ sic voluit atq̄ ꝑmisit
sic naturā fragilē fecit: in fatū/in stellas/in ꝓri-
mū/in necessitatē/in cōsuetudinē/in exēpla ma-
loꝝ culpā ꝙ malefecerint inferētes: nec suuz pe-
ctus ꝑcutiūt: sed suffugiū indecentis excusatio
nis inqrūt. Sed mētit iniqtas eis duplici bacu-
lo repcussis: vt nec excusatio in pctīs locū ha-
beat: q̄ sola volūtate delectāte aut cōsentiēte fi-
unt: q̄ nulla lege aut impio nisi diuinis astringi
tur. Nec penitētes dū excusant/misericordiam
cōsequunt. Apud terrenos q̄dē iudices q̄ plerū
q̄ ab ignorantia detinent in alioꝝ causis diju-
dicandis/sepe opportuna est excusatio aliena vl
ꝓpria: ne inocēs penali sentētia inuoluatur: sed
apud deū infallibiliter oīa cognoscētē nulla ex-
cusatio expedit: nulla tergiuersatio cōgrua/nul
la in excusatiōe verboꝝ vrbanitas opportuna:
qm̄ alia scientia sibi nō pōt inferri de rebꝰ q̄ ab
eterno habuerit: q̄ nouit oīa sicut fienda erant
anteq̄ fierent. Neq̄ vt hō iudicat verꝰ deus/q̄
eque falli ⁊ fallere nequit. Igitur si mala cōmi
seris/q̄d excusas? Quid aūt trepidas/si nō fece-
ris? Ad huius peccatoris publicani imaginem
vnusquisq̄ ꝑcutiat pectus suū: cōterens in aīo
semetipsum: solū se asserens suoꝝ maloꝝ acto-
rē sine admixtione cōsortij aut excusationis im-
proprie. Verūtamē multi sua pectora tundētes
mole contriti preactoꝝ maloꝝ: sed nec submouē
tes occasiōes ⁊ causas: nec cautelas preparātes
ad postera: nec semetipsos ad optima disponē-
tes: cōfirmant tunsionibꝰ peccata/nō remouēt.
Expedit aūt ad remouenda peccata/⁊ ad ꝓ fo-
refactis misericordiā cōsequendā: cū mētali pe
nitudine atq̄ tunsione pectoris occasiones et
causas remouere maloꝝ: ⁊ in cautela maxime fi
eri ꝓ futuris: ⁊ ope susceptibilem fieri antidoti
virtuosi. Adiecit etiam iste publicanus ad tres
corꝑeas actiōes ꝓseuchatiuū verbum/dicens:
Dn̄e ꝓpicius esto mihi pctōri. Cōfitetur dn̄m
oīm creatorē: cōfitet ꝓpiciū: cōfitet creaturā se
esse quā fecit dicēs/mihi: cōfitet malū quod ipe
apposuit adijciēs/pctōri. Acsi diceret: Dim de-
um veꝝ dn̄m meū voco: ⁊ peto adesse ꝓpicium.
Propono quid fecisti/⁊ q̄d feci. Tu me fecisti:
ego me pctōrē feci. Ergo ꝑ te remitte quod feci
ꝓpter id quod creādo fecisti. Si pctōrē solum

aspicis quē ego feci/dānabor. Si me vo quē tu
creando fecisti cōsyderas/ꝓpiciꝰ eris iniquita-
ti mee: ne deroges creature tue. Nō solū allego
quod feceris: q̄ culpa ex factiōe caret: nihil em̄
maculatū facere potuisti. Propiciatiōe nō indi
get quod culpā nō habet. Nec duntaxat allego
quod feci: q̄ dignū est a propiciatione repelli.
Utrūq̄ cōnecto petēs: mihi pctōri dn̄e ꝓpiciꝰ
esto. Fidelis iste sermo ⁊ oī acceptiōe dignꝰ: ve
ritatē cōfiteri/existentē/scȝ creatū ⁊ pctm̄: crea-
tū dei/⁊ pctm̄ hoīs: creatū mihi/pctm̄ pctōri: vt
ex hūili cōfessione vitatis gr̄a exauditiōis ob-
ueniat. Quid em̄ est hō nisi creatura quedā di-
gna facta/sūme donata: ꝓ eo ꝙ in sua editione
imaginē sui creatoris accepit: nō in visibili/sed ī
inuisibili ꝑte: vt esset spūs incorruptibilis/imor
talis/libera in arbitrio: q̄dā eluxio diuine boni-
tatis in terris/ꝓut separata substantia erat ī ce
lis: apta vnioni diuine: quā in fine seculoꝝ acci
piet: receptaculū diuioꝝ charismatū: cui demo-
nes ad exercitiū/angeli ad custodiā deputati sūt
susceptibilis ex demeritis pene/ꝓ merito glīe:
tantūq̄ a deo diligi potuit: vt ꝓ sua redēptione
illū asscripserit seue pene. Quid aūt peccator ni
si oīum hoꝝ vt est in se/destructor ⁊ dissipator:
auertēs se a potioribꝰ: sed ad minora cōuertens
ꝓpria delectatus potestate: sui abijciens legem
dei: ꝓpter se cōtemnēs deū: ꝓpter quē contēne
re debuit semetipm. Proinde vide me factū tā
dignū a te/⁊ pctōrē tā malū a me: ꝓ quo edo ꝑ-
ces: Propiciꝰ esto mihi pctōri. Remoue addi-
tū: cōserua creatū. Proculdubio misericordiā
accipit miser/si suā miseriā cognoscēdo etiā in
dei bonitate cōfidit: ⁊ exposcit hūiliter quod ne
cessario nouerit vtiliter: qm̄ nō obliuiscet mise-
reri deꝰ: neq̄ cōtinebit in ira misericordias su-
as: sm̄ q̄s dauid petiuit sibi veniā dari: ⁊ obtinu
it cū dixisset: Miserere mei deus sm̄ magnā mi Ps.50.
sericordiā tuā. Magnā porro confitebat mise-
riā/q̄ dei ꝓcabat misericordiā magnā. Sup in-
firmitate magna/magna medicina deposcit: et
medicina magna magnitudinē infirmitatis ar-
guit. Et cū ipse dauid dixit corā nathan/pecca 2.Re.12
ui/audiuit extemplo: transtulit deꝰ pctm̄ tuum a
te. Et/Nō vult deꝰ mortē pctōris: sȝ vt cōuertat Ezechie.18
⁊ viuat. Et de ipo scriptura dicit: Miseris oīm Sap.11
dn̄e/⁊ nihil odisti eoꝝ q̄ fecisti: dissimulans pctā
hoīuz ꝓpt penitentiā. Māsuetoꝝ aūt ⁊ humiliū
sꝑ tibi placuit depcatio. Quāobrē saluator pa-
rabolā coaptauit: supbos ⁊ in se cōfidētes asꝑ-
natoresq̄ alioꝝ refellens: ⁊ hūiles in virtute fir
mauit/dicēs: Amē dico vobis/descēdit
hic ab illo iustificatus in domū suaȝ:
scȝ publicanꝰ hūilis a phariseo supbo. Uñ iusti
ficatꝰ? Quia se cognouit inexcusate pctōrem: ne
minē aspernās/nō in se cōfidēs: ⁊ solū miserico
diā dei implorabat: quē deꝰ iustificauit ex mise
ricordia/nō inspecta pctī miseria: ab illo phari
seo remanēte in altitudine cordis sui. Nō autez
irrefragabil subifert: Quia oīs qui se exal Mat.25.
tat hūiliabitur: et qui se hūiliat exal-

tabitur. Exaltatio a seipso ad casum fit: et eo ꝓfundiꝰ quo excelsiꝰ affectata sublimitas. Nemo a seipso assumēs honorē/dignꝰ est illo: magis vero priuādꝰ. Si bonꝰ est hō/cur sublimia petit? Si aūt malus: deprimi/nō exaltari meretur. Si bonꝰ est/virtute q̄s bonꝰ est. Virtꝰ nil extra seipam q̄rit: ratū tenēs vnū esse positorē eius/et retributorꝫ infallibilē actionibus eiꝰ. Ac ꝑ hoc apud hoīes nihil q̄rit/q̄ ex virtutū actiōibꝰ sperat a deo. Nec dicēda est virtꝰ digna celestibus exaltationē apud hoīes q̄rēs: ⁊ de ꝓpria virtute ꝑsumere nō est ꝓ virtute/sed ꝓ vitio indicandū. Quo igitꝰ te ⁊ ex quo ⁊ añ quē o hō te exaltādo ꝓtēdis? Vsq̄ quo? Ignoro. Ex quo? Ex natura substātia ꝓpria/copia rerꝫ/ex adiectis q̄litatibꝰ. Horꝫ nihil a te: hec penitus ab alio accepisti. Ante quē vero? Si ante hoīes/virtutē ꝑdidisti ⁊ ꝑmiū: cū virtꝰ nō sit ad hoīes/sed ad deū: ⁊ fallūt ⁊ fallunt hūana iudicia: deꝰ aūt impassibiliter se habet ad hec. Si ante deū/inuacuū laborasti: nouit eñ infallibiliť oēz depssiōe aut exaltatione dignū: in iusticia iudicabit: nec ex dilatione ꝑteribit ipsa iusticia: nisi mutatiōe illam ꝑueneris in alterā ptē. Cur igiť in cōspectu dñi te exaltas: q̄ neminē magnificat nisi dignū: neminē a se repellit/nisi indignū: ex volūtate propria ima petēs ad sublimia extollere / nō impatienti aīo iā depressus. Aliud eñ est ab alio humiliari: aliud hūiliare seipm. Primū dupliciter ledit/si defuerit volūtaria patiētie virtꝰ: secundū vero sp ad ꝑmiū reseruať. Ipsa ꝓtinꝰ saluatoris hic et alibi nobis est patrona snīa: q2 q̄ se exaltat hūiliabiť: q̄ vero se humiliat/exaltabiť.

¶ De parabola posita ꝓ oratiōis instātia: secundū Lucā. Ca. XXVI

CErtum est q̄ natura hoīes facti sumus voluntate nostra mali/gratia dei iusti/diuina ope indigui: nullā ex nobis sufficientiā/sed defectū habētes. Et nisi abstersērimus quod praua volūtate contraximꝰ: iusta in nos pena deseuiet. Igiť vt quod sumus natura seruet: ⁊ quod mala voluntate additū est/depellať: ⁊ vt iusti ex gratia simus/dei misericordia ⁊ adiutorio indigemꝰ. Et vt defectū in partē alteram transferamꝰ/oratione penitꝰ opus est: ex q̄ magna nobis cōferť autoritas: vt nobis feciales alij necessarij nō sint / si reconciliari petimꝰ apud deū. Vnusq̄sq̄ ꝑ seipm post illam summā mediatoris eterni atq̄ fecialis in humanitate ꝑ crucē tractatam concordiā/ ꝑ orationē valet inimicitias inter nos ⁊ deū tollere: ꝓhibere cōtrariū/⁊ obtinere quod expedit: verūtñ si ꝑseuerauter orauerit/⁊ si nō destiterit etiam nō auditus: inhesitanter menti ꝑfigens q̄ aut suum votū aut meliꝰ in tꝑe/in loco/in facto ꝓ ipso accipiet ab eterno deo eterne decretū. Sepe q̄dē in hoc ope de oratiōe tactū est: sed hic solū quod saluator videť intendere/sc3 orōnis instantiā in-

Lu, 18. q̄ramus. Quia oportet orare et nō deficere. Oratio si ad quē fiat/orantis defectū arguit: aut q2 patiť quod molestat: aut q2 non habet quod expedit: necnō ⁊ copiam eius cui exhibeť quod possit vtrūq̄ depellere. Que tādiu est agenda donec mala passio depellať/⁊ prestetur expediens. Et qm̄ indeficienter exteriꝰ ⁊ interiꝰ nos vndiq̄ mala premūt/indeficientē orationē expedit exhibere. Nec adhuc degentes penaliter in hac vita mortali accepimꝰ terminationes votorꝫ: neq̄ aliq̄d vltra velimꝰ/imo nec velle possimus ꝑter illud summū bonū quod velle hominū terminat: nō fastidit q̄n sꝑ habere velit. Innumerabilia q̄dē sunt prementia mala: maxime illa inuisibilia/q̄ infert inuisus hostis antiquus: satagēs aīam suis fallacijs auertere a vero ⁊ summo deo: impellens in illā suꝑbiam: vt nō eleuemur vnde ⁊ q̄ ipse deiectꝰ est. Nūq̄ ab hac vexatione q̄escit: studēs aīas hoīm illa sagitta cōfodere/q̄ ipe nō ab alio q̄ a seipso confossus est. Et philargyrie laqueis irretire conať: ⁊ intēperantia sumendorꝫ ⁊ lubricitate brutali inq̄natvisibile ⁊ inuisibile nostrū. Succendit ignē furentē in nature consortē ⁊ tetra caligine videndi tedio ꝓximū atq̄ fratrē: totū eē nr̄m inuoluit ad tepiditatē ⁊ negligentiā inclinans virilitatē nostram. Et nosipsi etiā sine demonibꝰ facti sumꝰ demones: seducentes/imo inducentes nosmetipsos in cogitationes ⁊ actiōes ira dignas. Obijcit se nostris sensibꝰ cū suis amenitatibꝰ mundus/trahens eos in cōcupiscentias suas: quos aīa male cauta post sequiť. Et sociata cū eis/sed ⁊ delectata in eis cum mūdo posito in maligno dulcia pacta trahit/futuras ⁊ horrendas amaritudines paritura. Seuiorē vero/sed apparēter amenū ꝑ ceteris seipm vnusq̄sq̄ patiť hostem: a quo q̄s erutꝰ vñ alios timeat visibiles seu inuisibiles nō habebit. Multa etiā molesta mūdꝰ habet ⁊ infert: ⁊ caro nr̄a varie sauciať: vt sepe faciant exorbitare a via in suꝑna tendentes. Hec incessanter fiunt ad nos: vt nec sine bello spacium vite pretereat: nec dormiēs requiē accipiat agonista. Nunq̄ ⁊ nusq̄ in seculo pax ē ab his rebꝰ hoībꝰ suꝑ terrā. Ergo bella insunt/pax abest: hostes ꝓhibere nō possumꝰ. Importuni sūt aliq̄ visi ⁊ cogniti: aliq̄ nec visi nec cogniti/et q̄ ꝑte insiliant ignorati: aliq̄ muti/solū ex aspectu ledētes: aliq̄ ameni ⁊ dulces/nosipsi existentes: Quos oēs nec valemus aliq̄n nr̄a virtute subactare: nō cessantes nobiscū e regiōe hr̄e ꝯgressum. Proinde oportet orare ad illū ⁊ nō deficere: q̄ de celo solꝰ prestat auxiliū ad tuēdū. Paucis aut nullis dedit de tam multiplici hoste victoria: cū vsq̄ q̄ aīa excludať a corꝑe/nō q̄escať a spūalibꝰ bellis: sed hostiū reꝑmit vires ne vincant: nobis vtutē resistēdi tribuēs ne vincamur. Tota vita hoīs est militia suꝑ terrā: vt sꝑ orare oporteat: nō tales hostes corā nobis intereant sed ne suꝑ nos suis viribꝰ inualescant. Nec iuncti diuina vtute ab hostibꝰ huiuscemodi existentes sic suꝑna cōscēdimꝰ: sed inclinatiōe virtutū q̄ nō cōceduntꝰ extēplo/nisi q̄s orando datorez expostulet. Omnifarie ē opportuna orō īcessabiliter importuna. Nec sic intelligēdū est vt nul

la sit itercapedo tpis ab orādo: cū ꝛ sopor inter dū oppmat: ꝛ assumēdus cib⁹ sit ad valitudinē: ꝛ spaciū expediat ad qetē: ꝛ plures cogant ineuitabilit ad laborē: sꝫ ꝙ intētio nr̄a sit ad illū in oī vita nr̄a: ꝛ ꝙ tp̄s lucis atq̧ tenebraꝝ nō p̄tereat qn aliquo sui spacio corā altissimo aīo ꝛ corpe assistat/ad orādū illū ꝓ expediētib⁹ nobis in miseratiōib⁹ suis. Et oīs virtutis op⁹ factū a nobis orat ꝓ nobis: quo pagēdo oportet īdeficiēter insedere in aīo ex imoto amore/in corpe vt se possibilitas offert. Nec est defect⁹ orōnis aut opis/ vbi nō ē defect⁹ valide volūtatis. Hac necessitate orādi pspecta/in exhortatiōe facti ad explanationē rei saluator pabolā posuit dicēs: Iudex quidā erat in qdam ciuitate q̄ deū nō timebat: ꝛ hoīes nō verebat. Uidua aūt qdā erat in ciuitate illa: ꝛ veniebat ad eū dicēs: Uindica me de aduersario meo. Et nolebat ꝑ multum tp̄s. Et post hec aūt dixit intra se: Et si deum non timeo/nec hoīes vereor: tn̄ q2 molesta ē mihi hec vidua/vindicabo illā: ne in nouissimo veniēs suggillet me. Ait dn̄s: Audite q̄d iudex iniquitatis dixit] Auget pabola fidē ꝛ exercitationē orādi: vt is cui p̄catio porrigit/saltē iportunitate ꝛ assiduitate vincat facturus petitū dep̄cātis. Nec ad aliud pabola se videt extēdere: ꝙ vt īdeficientē orōnē ꝓ votis seu expeditiuis obtinēdis faciat. Attñ mirū ꝙ sub iudice iniquo exaudituro viduā importunā/deū bonū petētes exauditurū isinuat. Horrendū nisi positiōē negocij ad negociū/nō psone ad psonā epistolarice assumam⁹. In sīlē horriditatē traijcit/ꝙ orās petierit vltionē quā de⁹ oīmode sibi reseruauit: ꝑm illā sniā: Mihi vindictā/ꝛ ego retribuā. Magis aūt ꝙ exaudi-tiōe data horrendā locutionem/imo sniā facit. Nec iducimur a saluatore vltionē petere: q̄ et a quo iubemur oīa nobis illata dimittere: vt nisi dimiserim⁹ p̄ximis nr̄is ex corde/nec dimittat ꝛ nobis. Et saluatoris snia in plerisq̧ scripture sentētijs explicitis ꝛ iplicitis mādat ꝛ innuit: ꝙ nisi aliena mala dimiserim⁹/nr̄a penit⁹ nō dimitti. Admirationē facit ꝛ tertiū: ꝙ ideo exaudiuit viduā illā in petitiōib⁹ illi⁹/ne suggillaret ab ea in finib⁹ ei⁹: cū nec res huiuscemodi assint dn̄o/ neq̧ possint. Insoluta ista p̄tereāt. Solū id decernat ꝙ orōnē indeficientē ex hac pabola christus astruxit/vt iportuna orōne iclinat⁹ est exauditiōi iudex iniquus: q̄nto magis iclinabit ver⁹ ꝛ bon⁹ de⁹. Et terrere voluisse videt eos q̄ alios cōprimūt/ꝛ arcere/ne alios comprimāt: qm̄ sicut iudex fecit vidue petēti vindictā/ipse faciet electis suis. Uñ subiecit: Deus aūt nō faciet vindictā electorū suorū clamantiū ad se die ac nocte: et patientiā habebit in illis. Dico aūt vobis: q2 cito faciet vindictā illorū: scꝫ indeficiēter ad se clamantiū. Uerūtamē filius hoīs veniēs putas inueniet fidē in terra? Quia ꝑm fidē opibus fultā ꝓpriā vel alienā fiet ꝛ retribuetur cuicūq̧ mortalium. Querit filius hoīs inuenire fidē īmo fidelitatē. Fides multis/sꝫ fidelitas paucis inest.

Deut.32 Roma.12

¶ De parabola ficulnee ad dinoscētiam futurorū: secundū mattheum/ marcum/et lucam. Ca. XXVII

Signa q̄uis non semp nec omnibus/tamen interdum ꝛ aliquibus petentibus data sunt. Et seorsum etiam ab intētione petentium: vt iudei sublimitatis signum querentes/infirmitatis acceperunt: recōmendando Jone preteritum capipiscium ꝓ christi humanatione futura. Juste quidem signa denegant optata: opportune atq̧ vtiliter petita concedūtur. Hinc cum multa pericula futura denunciarent a christo/signum expressum ꝛ tacitum expetitū est: si quando talia euenirent. Et inter cetera de ficulnea similitudinem seu parabolam posuit. Attamē potius inter similitudines hec ponenda erat: sed sic dictū est. Ab arbore fici discite parabolā. Ficus absq̧ flore in fructus pdijt. Nec eius gēme prius in flores q̄ in fructus erumpūt: imo sic in fructus ꝙ in flores nunq̄. Et iter ceteras arbores fructus edit dulciores: vt cum ad maturitatem perueniūt/interius ꝛ exterius mandi possint. Succus eius lacteus est: pruritum interdum ꝛ incendiū facit. Parum durabilis fructus eius: nisi decoquatur ad solem. Ex huiuscemodi folijs male se texit Adam: acsi de illa comedisset arbore interdicta. Fecerunt em̄ primi parentes post peccatū perizomata ficus: excusationes quidem ꝛ tegumenta verboꝝ non de his que non fecerūt/sed de his que fecerunt. Nemo de eo quod non fecit/nisi calumnia ingeratur: sed de eo quod patrat timens penā/suffugium excusatiōis inquirit. Ac ꝓ hoc in argumentū trahit ꝙ sic vocata fuerit ab impositione Ade vetita illa frutex: sed post peccatū nomen scientie boni ꝛ mali in ppetuum acceptura. A qua saluator voluit parabolam trahere ad ea que futura erant: vt sicut prenuncia est estatis: sic maloꝝ tantorū crebrositas regnum dei finemq̧ mundi denunciet esse vicinum. Nam sicut tres euangeliste referunt/multa pire pericula dicta sunt ante vltimū saluatoris aduentum: vt non solum in rei veritate credantur ista fieri: sed etiam innuant cito post sequi aduentum filij dei/de omni actione mortalium sententiam platuri. Ab arbore (inquit) fici discite parabolā. Cū ramus eius tener fuerit et folia eius nata: scitis q2 ꝓpe est estas. Ita ꝛ vos cū videritis hec omnia fieri: scitote q2 ꝓpe est ꝛ in ianuis seu in ostijs] Alius aūt euāgelista plus exp̄ssit. Uidete ficulneā et omnes arbores cum ꝓducūt iam ex se fructus/scitis q2 ꝓpe est estas. Ita et vos cū videritis hec omnia fieri: scitote q2 ꝓpe est regnū dei. Quāuis omnes addant arbores fructificātes ad estatis p̄sagiū: tñ arbor fici prefert in ea designatiōe quā p̄tulit lucas. Leuate capita vestra: quoniā appropinquat redēptio vestra: vt alta letaq̧ consyderatione fi-

Mat.24 Mar.13 Luce.21

Heb.3.

lij dei expectetur aduentus: ab his dumtaxat qui eius redemptionis per sanguinem meruerunt esse participes. Et hi qui satagunt fieri nō interpositione apparentie velut florum: sed ilico sicut in bonoꝝ operū fructu. Nec aio amaro sint in agēdis: ſ; ferāt oīa dulcit̄ ꝓ sperādis. Et mature oīa fiāt: vt ex recta intētiōe atq; laudabili testionio digna reddant̄: vt maturus fici fructus īteriꝰ ⁊ exteriꝰ placet. Qui si seruādus in lōgū/decoq̄ a sole oportet: sic ⁊ oꝑa nr̄a si ad eternitatē in beatitudinē tētamꝰ inducere/sub sole iusticie christo supponamꝰ: vt ip̄e sua v̄tute ꝑficiat impfectionē ip̄oꝝ. Nō em̄ oꝑa nr̄a q̄uis digna/q: in tp̄e ⁊ a tp̄alibꝰ ⁊ mortalibꝰ facta/eternā btitudinē sortirent̄: nisi christꝰ eternꝰ dei filiꝰ sua potestatiua charitate solidasset ⁊ īduxisset in beatitudinē illā. Succus lacteꝰ ad puritatē trahit pruritū ⁊ incēdiū faciēs: vt q̄dā impatiētia semꝑ in meliora tēdamꝰ: si tā ex vicino dei filij p̄stolamur vltimitatis aduētū: ⁊ si sic ꝓpe factū est regnū dei. Uerūtn̄ sane intelligētibꝰ ꝑspicuū est ꝙ alia ꝯtēplatiōe arbor fici maxie ꝓponit̄ in futuroꝝ ꝑabolaꝝ: ꝓ eo ꝙ ꝓtoplasti post inficiabile malū ex eiꝰ folijs perizomata texuerūt. Nō em̄ illoꝝ inobediētia tot malis sp̄ūalibꝰ ⁊ corꝑalibꝰ illos ⁊ tōtū futuꝝ genꝰ hūanū ascripsit: ſ; q: texuerūt perizomata ficus/sc; excusatiōes in manifestis pc̄tis agētes: vt vnꝰ alteri/alt̄ serpēti crimen iponeret: vt tādē culpa refūderet̄ in deu; q̄ tale aīal edidisset. Porro seipsos ⁊ posteritate; ipsoꝝ si iexcusate petiuissent veniā/a tot mal̄ atq; ꝑicul̄ absoluissent: sine cūctatōe humilit̄ supplicātibꝰ indulsisset illis deꝰ: vt saltē ex traductione culpa nō esset: q̄uis q̄libet potuisset suo arbitrio interire. Nemo in hac vita illā ꝯfirmationē accepit: excepto christo q̄ ad vtrāq; ꝑtē libero arbitrio vti potuisset: qm̄ nemo p̄terq̄ ipse in mūdo mortalit̄ degēs viauit ⁊ cōprehēdit. Dānabilior fuit illa excusatiōis suꝑbia q̄ inobediētia p̄ma. Crediderīt em̄ se tegere sūmo deo/⁊ se ab ip̄o verboꝝ folijs obuelare/cui nihil obtegi p̄ōt. Ficꝰ igit̄ in ꝑabola vt sciamus vn̄ mala/vn̄ horrēda futura iudicia/vn̄ christi ad iudiciu; ti-
Hebre.4 met̄ aduētus: ⁊ amoueamꝰ perizomata: q: oīa nu-
1.Corin.4 da sūt ⁊ apta oculis eius. Itaq; nolite ante tp̄s iudicare frēs quousq; veniat dn̄s: q̄ illuminabit absc̄ōdita tenebraꝝ: ⁊ māifestabit ꝯsilia cordis. Submouent̄ oīno perizomata ficꝰ in futuro iudicio. Necnō ⁊ aliud intellexerim ex ꝑabola fici dulces fructꝰ ꝓducētis: qm ex dulcedine mūdi ⁊ carnis cū excusat̄/amaritudo magna exorit̄: ex dulcedine vero virtutū btitudo generat̄: vt illa dulcedo fici fructꝰ ad vtrāq; vitioꝝ atq; v̄tutū ꝑ ꝑabolā relata dulcedinē/ꝓpe credamꝰ regnu; dei etiā in ianuis esse christi aduentū: q̄ de oībꝰ iuste iudicabit actionibꝰ vitioꝝ atq; virtutu;: illis infimū penale suppliciū/alijs tribuēs eternū ⁊ beatificū regnu;. Un̄ discamus ab arbore fici parabolam: nō tm̄ futuroꝝ/ſ; etiā corrigendoꝝ moꝝ atq; agēdoꝝ. Magis nos christus voluit ex ꝑabolis eiꝰ bonis moribꝰ esse instructos/q̄ ꝑscios futuroꝝ. Quid em̄ reꝝ vēturaꝝ p̄sciētia valet/si bonoꝝ moꝝ integritas desit? Nō em̄ scientia saluat/sed virtus. Itaq; ꝑ maxime oīs diuia scriptura quomodolibet edita/maloꝝ cautelam ⁊ bonoꝝ actionē insinuat. Aliter aūt ⁊ ramus tener ⁊ folia nata ⁊ fructus ꝓducti fici seu alterius arboris ex q̄bus estas vicina cognoscit̄/hoc innuūt: ꝙ dispositio p̄ma mentis/folia cōfessionis edificationis ⁊ laudis/fructus boni oꝑis adesse estiuam claritatē ⁊ dilectionis ardorē atq; lucē eternam p̄sagiāt. Et ea similitudine multitudo maloꝝ destruentiū mundū/alia nouitate donandū/dei regnū ꝓximū/aduentu; christi inremotū enūciant: vt affectus ⁊ mores mutent̄ in melꝰ: ⁊ alia vita requirat̄ ardētius.

De parabola decem differentiu; virginum ꝓ diuerso fine omniū electorū siue reproborū: secundū Matheum tantum. Ca. XXVIII

Nec parabola nō sic in rei facto ꝓut sonat littera/gesta est: sed fictionem sanctam saluator innotuit: vt cautu; facerет omne humanū genus ad futurā sententiam audiendā: qua pars hominū quasi ex portionibus equis admittet̄ ad p̄mia: reliqua vero exclusionem patiet̄ eternam. Sub virtute virginitatis a saluatore parabola posita est ⁊ ꝓ ꝯsūmatione seculi: qm̄ virginē fecit deus humanā naturā in parētibus p̄mis: sicq; seruat̄ ex corruptis genitoribus in nascētibus ceteris. Nec hoc corporale nature donū ex ꝓpagatione que agit̄ cū corruptione/ꝓpter peccatū ablatu; est. Quod etiā in aduentu in carnē supra cōmunē nature ꝓpagatiōis vsu; singulariter ⁊ miraculose se humanādo mōstrauit: ⁊ ex virgine natus in se simulq; genitrice seruauit: Grādis factus docuit post missione; sp̄ūsancti: innumerabiles personas vtriusq; sexus vsq; ad mortē animauit ad illam. Sed nec credendū est ꝙ sub illa virginitate corporea in decem calculata virginibus/oīs cetus saluandoꝝ atq; reproborum sit inclusus. Sub alia quippe virginitate in denario numero christus parabolam posuit: sub illa videlicet qua integritate fidei apud omnes gentes vnus summus ⁊ eternus tenetur ⁊ creditur verus deus. Presertim illi sunt intelligendi sub ista parabola/qui christiane fidei signaculu; acceperūt: qui regnū celorum quod est ecclesia militans/dicuntur: qui sponso christo ⁊ ecclesie sponse/scilicet triumphanti pro suscepta fide venire obuiam possunt. Nunq̄ ⁊ nusq̄ aliquis fecit obuium sponso ⁊ sponse christo ⁊ ecclesie in hoc seculo/preterq̄ in signaculo fidei: nisi obuiationem ad impedimentum aut acceperimus in contrariam actionem: quod hic nequit intelligi: cu; omnes pulsauerūt/ianuam sp̄ōsi aperiri eis obnixe postulantes: sed contionem illorū qui ex fide sunt tantūmodo capiamus: ꝓ q̄bus sic parabola posita est. Tunc/scilicet in fine seculi: simile est regnū celorū decē virginibꝰ: que accipiētes lāpades suas exierūt obuiā

sponso et sponse. Quinq3 aūt ex eis
erant fatue/et quinq3 prudentes. Re
gnum celorum est ecclesia ꝑegrina: merito vo-
cata regnū celoꝝ: qm̄ celestis ē q illā ꝯdidit ⁊ ad
celestia ꝑordinauit atq3 vocauit: celestib⁹ illā di-
sciplinis instruxit: terrena ꝓpt celestia ꝯtēnere
docuit: celestib⁹ illā ꝟtutibus decorauit: sibi re-
gna celestia repromisit. Necnō ⁊ regnū celoꝝ ꝑ
sentis trāsit⁹ ecclīa dicit ꝓpt celata mysteria: in
qua si facta creduntꝛ/factoꝝ oīu3 modi a mēte ce
lantꝛ. Et ꝓ pt sublimitatē quā possidet a synago
ga: q si cū ipa in cōpositiōe3 ducatꝛ/terra ē ipa ce
lū ac oēs alie cōtiōes in qb⁹ apparere potuit ali
qua religio bonitatis. Denari⁹ vero nūerus ad
eos q acceperūt diuina ꝑcepta tali nūero ꝯtraxa
ta: quoꝝ aliq qnq3 sensibus delectati/illa facere
ꝯtēpserūt/solū nomē virginalis fidei reseruātes:
aliq cohibētes a ꝓhibitis qnq3 sensus aīo ⁊ mo
rib⁹ seruauere. Oēs tñ acceperūt lāpades suas
sc3 se ꝑauerūt ꝑut in eis erat/ad recipiēdas diui
nas repromissiōes. S3 qnq3 ex eis erāt fatue: q2
se a forinsecis sensibus decipi ꝑmiserūt. Nihil
stulti⁹ q̄ se ꝑmitti suo dāno ab inferiore deuinci
cui pōt resisti. Quid ad maiorē fatuitatē hoībus
ascribi pōt: q̄ ꝙ a qntuptita sensuū illecebra pel
Eccli.21 sundentꝛ: Merito scriptū est: Cor fatui vas con-
fractū: ⁊ oē3 sapia3 nō tenebit. Uas ꝯfractū li-
quores nō retinet: nec cor fatui scia3 agendorū:
nec nouit cauere q sibi pñt īferre iacturā. Nul-
la sapia fatuo adest: qua se ꝑparat in futurū. m.
Quinq3 igitur fatue q2 sumētes lāpa
des ad obuiandū spōso ⁊ spōse: oleū/fomen
tū lumis/nō sumpserūt. Nō cōsyderauerūt
dei bñficia in oleo misericordie designata/gra-
tis impēsa mortalib⁹: ex qb⁹ sapiētes fierēt ⁊ sci-
rēt qd agendū esset ꝓ receptis bñficijs in meri-
to retributiōis: velut vn⁹ de sapiētib⁹ scire cupie
Ps.115 bat/inqrēs ⁊ dicēs: Quid retribuā dño ꝓ oib⁹
que retribuit mihi: Cōsyderatio beneficioꝝ ad
gratitudinē sapientē aīa3 facit. Oleū nō sumere
in hāc ꝯsyderationē nō venire penit⁹ est. Sapiē
tes siue prudētes acceperūt oleū in va-
sis suis cū lāpadibus. Prudētes fatuaꝝ
e regione ꝯsistūt: vt quod illis defuit/istis assit.
Quinq3 vt fatue describuntꝛ: qm̄ qnq3 corpis sen
sus debita sapia rōnabilitꝛ frenauerūt. Et obui
am spōso ⁊ spōse veniētes in fide suscepta/oleū
in vasis suis cū lāpadib⁹ acceperūt. Hic lampa
des nō ꝓ vasis/s3 ꝓ lumiosis flāmis accipiuntꝛ.
Nā si hic vt sup̄ de fatuis/ ꝓ vasis accipentꝛ: sup
fluū esset hic bis vasa replicare. Quis intellect⁹
clarus hic extrahi posset: acceperūt oleū in va-
sis cū vasis: si lāpades ꝓ vasis accipentꝛ: q̄ꝙ et
in alijs locutiōib⁹ in ista serie textus euangelici
etiā ꝓ vasis intelligantꝛ. Sed si me nō fallit ista
locutio: sensus huiuscemodi ē habēdus. Pru-
dētes vero acceperunt oleū in vasis
suis cū luminibus. Nā ⁊ lāpades vise sūt
in mōte sina in datiōe legis. Et aspectus q̄tuor
Ezechie.1 animaliū q̄si aspectus lāpadaꝝ. Na3 lāpades in
mōte luminose flāme. Et q̄tuor animaliū aspe-
ctus vt aspectus lāpadaꝝ/videlicet luminosarū
flāmaꝝ: qm̄ illa lex ignea fuit ⁊ luminosa ꝑ cete-
ris alijs/quousq3 q̄tuor aīaliū appareret aspect⁹
Et qm̄ calorē habet ignea flāma/dei charitate3
ondit: q dedit legē retinentē populū ne ab ipso
deflueret. Et lumē ⁊ charitas est in quatuor ani
malib⁹. Et luminose flāme sunt in vasis pruden
tiū/⁊ oleū quod luminis ē fomentū: vt intelligātꝛ
in vasis aīe q receptacula sunt diuinoꝝ bñficio-
rū. Et oēs nascimur vasa ire: sed efficimur vasa
misericordie. Oleū est ipsa pia ꝯsyderatio acce-
ptoꝝ/siłr ⁊ ꝓmissoꝝ. Lampades flāme bone in
telligētie ⁊ charitatis sursū tēdētes sūt: lumē
quo recte gradiamur: calor ne tepescam⁹. Mo-
rā aūt faciēte sponso/dormitauerūt oēs et dor-
mierūt. Mora sponsi in id quod ad iudiciū futu
rū ꝑtinet/⁊ in cunctoꝝ mortē ⁊ in resurrectionē
traijcitꝛ: ꝙ post vocationē suā ⁊ post acceptā ab
hoib⁹ fidē oēs dormiūt ⁊ qescūt in voluptatib⁹
ꝓprijs ⁊ actionib⁹ volūtarijs: ⁊ tandem penali
morte sopiuntꝛ. Et ipse spōsus moratꝛ expectās
emēdationē: datur⁹ mortē/⁊ demū iudicium ꝑ-
acturus. Media autē nocte clamor fa-
ctus ē: ecce spōsus venit/exite obuiā
ei: a prima obuiatione fidei. Nec ampli⁹ spōsa
memoratꝛ/sed solū spōsus in actionib⁹ mysterij
hui⁹: qm̄ nō ad sponsam/sed ad spōsum spectat
sentētie ferēde iudiciū. Nec spōsa beata iudica-
bit: sponsa ꝟo militās in his decē signata virgi
nib⁹/ad iudiciū est ventura. Media nox ꝓfun-
dā ac oīmodā ignorantiā arguit futuroꝝ: maxi-
me tꝑis quo iudicatur⁹ adueniet: q2 de die illa
nemo scit/neq3 angeli ei⁹ in celo/neq3 filius: nisi
pater. Et tanq̄ fur in nocte ita veniet. Simili-
tudo christi ad furē nō est ꝑsone ad ꝑsonā/neq3
negocij ad negociū: sed tm̄ tꝑis ad tēpus: vt si-
cut fur noctē in furando vt nesciatꝛ expectat: sic
christ⁹ iudicij tēpus ꝑ ignorantiā a mētib⁹ oīm
abolebit. Clamor fact⁹ in euitationē auditiōis
ondit ꝙ tā validus erit in tubicinio angeloꝝ/ q̄
ab oīb⁹ ineuitabiliter audietꝛ: denūcians spōsū
repēte venturū. Et tria hec sic cōnexe obueniēt
vt neutrū ab altero ex differētia tꝑis discernatꝛ:
sc3 clamor ⁊ resurrectio corpoꝝ/⁊ aduēt⁹ ꝑactu
ri iudiciū. Tūc surrexerūt oēs virgines
ille/boni ⁊ mali: et ornauerūt lāpades
suas. Surgent potestate tonantis in sua vir-
tute mirabiliter. Ornauerunt seipsas velut va-
sa parantes recipere non merito premia/im-
mo diuina bonitate atq3 largitate donanda.
Sed fatue: videntes se vacuas oleo/priua-
tas lumine: sapientibus dixerunt: Da-
te nobis de oleo vestro: quia lampa-
des nostre extinguuntur. Merito fatue
quia quod eis futurum erat/preuidere nescie-
runt: illecte terrenis illecebris: sed tarde sibi ꝓ-
uidere voluerunt: quoniam amplius temp⁹ non
erit. Magis autem preter omnem [illegible]tionem: si
de alienis bonis se fulcire satagebāt. Fatuitas
est tempus nō preuenire per tempus: vt possibi-
litas ipa ꝑmittit. Fatuitas est de aliena iusticia

in conspectu dei patrociniū querere: qui solum iudicabit ex ꝓprijs: vt nemo ex aliena/sed ex sua damnet nequitia: nullus de alterius/ sed ꝑ misericordiā dei de ꝓpria iusticia coronet. Et si ꝑ se ipsum coget vnusquisqꝫ reddere rōnē: ius in ꝑte vel totū alioꝝ aliquis non accipiet: nec quisqꝫ transferre valet aut poterit in alterꝫ iura sua. Date nobis fatuis nūc factis sapientibus ⁊ cognoscentibus fatuitatē nostrā de oleo vestro. Oramus vestris meritis adiuuari: quibus ꝓpria defuerūt/quibus nulla suppetit alia copia euadendi: quia lampades nostre extinguunt: oleum misericordie ⁊ consyderationis bonorū fomentuꝫ luminis nō habentes. Lampades hic vasa seu flāme intelligi possunt: vt vasa priuant lumine: aut ipse flāme veritatis ⁊ charitatis in nobis penitus sunt extincte. Responderūt prudētes dicētes: Ne forte nō sufficiat nobis et vobis: ite potius ad vendētes et emite vobis. Ideo prudētes: quia ꝓuidere sibi nouerāt optime in futurū. Et nūc in sapientia dant respōsum. Nullius hoīs iusticia excepta iusticia christi/ sufficit nisi sibi: alioqn ex hominibus hoīum potuisset esse redēptio. Acsi sic rñsio inferret: Bona nostra nō sufficiūt nobis ⁊ vobis: imo deficerēt ꝓtinus nobis: nisi dei misericordia ꝑ ꝑciū sanguis subueniret/suppleret qꝫ defectū. Ite nihil expectātes a nobis/ sꝫ ad vēdētes potius: ⁊ emite vobis. Dono nō īuenitis suffragiū: expimini si saltē cōmertio īuenire valeatis. Nō instruūt nec exprobrant: qꝛ tūc nulla doctria vtilit instruit/nec electoꝝ ē ex suꝑbia infra se positis exprobrare. Sꝫ qꝫ sicut dicēdū eēt sic a saluatore dictū in ꝑabola ē ad cautelā ꝑsentiū hoīuꝫ ⁊ posteroꝝ: in adeptiōe bonoꝝ/deuitatiōe futuroꝝ maloꝝ. Nec ī illo extrēo iudicio erīt cōmertia reꝝ. Sꝫ vēdētes hi sunt ītelligēdi q̄ male ī ista vita ꝯsulūt/male ducūt/male sociant: nequiter laudāt vitā male agētiū. Dū autē eūt emere/venit spōsus: et que ꝑate erāt ītrauerūt cū eo ad nuptias: et clausa est ianua. Quō igit ire ad emēdū dicūt si tūc cōmercia nlla erūt: nisi qꝫ reprobāde aīe in ꝯsyderationē tūc veniēt si poterūt hr̄e aliena subsidia q̄ diuis atqꝫ ꝓprijs caruerīt? Parate ītrāt ad nuptias ꝑatas ī suꝑnis: qm̄ ille suꝑne nuptie nō sūt ꝑate/nisi ī hac vita ante ꝑatis. Claudit ianua qꝛ immꝑmutabilis ē iudex/cū diffinitiuā sniāꝫ dederit: neqꝫ ab ea pōt haberi appellationis suffugiū. Claudit qdē ianua iuxta illā sniāꝫ: Qm̄ ꝯfortauit seras portaꝝ tuarū: bñdixit filijs tuis in te.

Psal. 147.

Firmabūt ꝑualide sere suꝑne ciuitatis: vt ab ea ex eis nō possit aut velit egredi/ꝑ dei misericordiā ⁊ ꝑ accēsaꝫ iusticie lāpadē ītromissus: nec qs qꝫ ītromitti possit etiā si velit īdign9: qm̄ sic in illa bñdicti atqꝫ ꝯfirmati sūt filij: vt nō possint exire futuri ab ea iteꝝ peregrini: nec ad eos ītrare dissiles. Et hoc māifestat quod sequit. Nouissime vero veniūt ⁊ reliq̄ ꝟgies dicētes: Dñe dñe aꝑi nobis. At ille rñdēs ait: Amē dico vobis nescio vos. Que nuꝑ veniūt/nō recipiunt: qm̄ eo tpe quo īuitabant ad nuptias/nō ingredi velut imꝑate meruerūt: nō hñtes ꝓpa merita/declinātes ad aliena/maxie ad illoꝝ in qb9 decepte sunt. Applaudūt ꝟbis: ingeminate dñm vocāt: aꝑiri petūt ingressū velut oēꝫ locū credētes inscīētes hr̄e penalē/nisi a spōso ad nuptiaꝝ sedilia ītromittāt. Negat eis ītroit9: vt ignote a cognitore oīuꝫ repellunt: eo demerito quo fomentū lumīs/ id est cognitiōis ⁊ charitatis oleū hr̄e noluerūt: qm̄ ignorās ignorabit: ⁊ nesciēs nesciet. Nec ista gesta corpoꝝ atqꝫ moꝝ sic accipienda sūt facta vel fieri: in multis em̄ repugnātia ē a lr̄a ad rei veritatē/⁊ a rei veritate ad lr̄aꝫ: si ꝑut lr̄a ꝓdit facta credam9. Sꝫ ꝑabola est a christo saluatore inuēta ꝓ his q̄ in diuio iudicio celeritate iudicis ⁊ ex apꝑhēsiōe subita ītellectuū exuelatoꝝ/in approbatōe bonoꝝ ⁊ maloꝝ reprobatiōe ꝯfestim ⁊ sine mora q̄si tꝑis fiēt. Et si aliquod īteriaciet tp̄s rōne creature q̄ nō agit aut patit nisi in tꝑe: qꝫuis de9 faciat sine tꝑe: modicū tñ erit. Vigiles ⁊ prudētes oēs vult esse oīuꝫ salutis autor. Proinde ꝑabolā solertis ꝓuidētie atqꝫ admonitiōis ꝟbo ꝯcludit dicēs: Videte itaqꝫ vigilate ⁊ orate: qꝛ nescitis diē neqꝫ horaꝫ qñ tp̄s sit. Nō vult ꝑcutere ꝑ̄cauere monēs: nō odit/sꝫ diligit q̄ īstruit ad euitāda ꝑicula. Pi9 ē iudex hñs ī manu iusticie rhōpheā/q̄ nō vult inuenire quē puniat: oīmode nitēs sic solertes esse subiectos/vt nemini rhōphea sit ad penaꝫ. Hic pi9 oīuꝫ iudex ꝑ̄monet antevidere/vigilare mēte orare aduersus īuisibilia mala: ⁊ ꝓ his q̄ ad cauēdū expediūt irā iudicis/⁊ ad intrādū ad nuptias regni dei. Quia nescimus diē neqꝫ pūctalē horā illius vltimi tꝑis: qñ āplius tp̄s nō erit/qñ tp̄s nō sit: post quod etna btitudo vl̄ seua pena erit.

De ꝑabola ꝓficiscentis accipe sibi regnū/tradētisqꝫ talēta siue mnas in exactione meritorū: secundū mattheum et lucam. Capitulū XXIX

Nihil de9 ocio suꝫ dedit hoīb9 aut impertinēs/aut īordinatū ad debitū finē. Nec ea rōne factus est hō/q̄ ⁊ aīalia rōne carētia. Et cū ꝑ̄mus hō in ꝑadiso eden positus esset: in federe qdē vt oparet ⁊ custodiret. Agūt superceleſtia/celestia/subcelestia ⁊ terrestria naturaliter opatiōes suas: etiā illa qbus nullus sensus inest: sic ⁊ natura faciūt habētia sensuꝫ. Homines vero natura ⁊ arte opant. Sꝫ in eo qꝫ superceleſtibus siles sunt/⁊ ad imaginē dei facti: opatio ab eis exigit in natura cū arte illa/quam etate coalēte ꝑcipiūt desuꝑ infusiue seu tradente hoīe/descendente doctrina. Ille qdem dixerim artē virtutū agendā/qua possimus in superna conscēdere visuri creatorē/ nostrosqꝫ ꝯsiles: nō illā qua mechanice ꝓ viuendi aptitudine in hac vita hoīes opant. Ad quā opandā dñs omnīū cūcta expediētia hoībus cōtulit: vt nō sit occasio feriādi vsqꝫ quo veꝝ sabbatuꝫ erit. Et dire atqꝫ ineuitabiliter ab oībus exigeē qd acceperūt: qd vero fuerūt opati: ac si addiderīt lucratiuo cōmertio ad dona suscepta. Nec iuste ab bo-

minibus fieret exactio operũ: nisi credita susce
pissent. Ex creditis q̃dẽ nobis in op⁹ deductis
aut ociose retẽtis/rõnez reddere cõpellemur: vt
si sic opati fuerim⁹ cuz datis ꝛ acceptis/ãpliora
recipe mereamur: aut auferri data ꝛ inutilit̃ ac-
cepta. Poterat eñi omps de⁹ hoĩez sicut ꝛ ãge-
lũ facere: vt absq; talib⁹ actiõibus fieret btũs ꝛ
deitatis inspector: sꝫ ãgelus laborauit in illa cõ
uersiõe q̃ se irrecõuertibiliter cõuertit ad deuz:
alio sic nõ opante/ sꝫ descendẽte in baratrũ. Nõ
aũt nr̃a est pq̃rere cur sic de⁹ nõ fecit: sꝫ opari vt
iussit nõ sua/ sꝫ vtilitate nr̃a: cũ bonoꝝ nr̃oꝝ ipse
nõ egeat. Voluit penit⁹ nobis sui ꝑticipiũ dare:
imo totũ iuxta capacitatis mẽsurã. Sꝫ ꝑordina
uit quãdã opationis iusticiã vt opemur in his q̃
gratis dedit: ne illã btĩtudinẽ habeamus oĩno
gratis. Gratis q̃dẽ data sunt dona: non tñ gra-
tis dabit̃ in patria. Sꝫ qm̃ opib⁹ nr̃is q̃tũlibet
magnis illã mereri nequeramus: ipse vnigeni-
tus dei fili⁹ in hũanitate assumpta voluit mereri
ꝑ nobis: q̃ coopatores secũ inq̃rit: largitus eti-
am illa sup̃ naturã charismata q̃b⁹ ei coopere-
mur: vt ex donis datis gratis agam⁹/ne auferã
tur a nobis ingratis. Et vt ista opandi dilectio
cordib⁹ audientiũ tenaci⁹ impmeret̃/posuit sal-
uator ipse pabolã: q̃ simpla ẽ aut dupla: cũ aliter
ipsam Matthe⁹ quo ad tp̃s ꝛ ad negocia ꝛ quo
ad ipsa vocabula/ diuerse lucas recitare videat̃.
Attñ si simpla ẽ siue dupla/ vna expositiõe clau-

Matth.25. det. Dixit ergo: **Hõ quidã nobilis pere-
gre ꝑficiscẽs/abijt in regionẽ lõgin-
quã accipe sibi regnũ et reuerti. Vo-**
cauit seruos suos ꝛ tradidit illis bona sua. Et
vni q̃dẽ dedit q̃nq; talẽta: alij duo: alij vo vnũ]

Luce.19. Aliter Lucas. **Vocatis decẽ seruis suis
dedit illis mnas: vnicuiq; secũdũ ꝑ
priã virtutẽ. Et ait ad illos: Negoci-
amini dum venio. Et profectus est
statim. Ciues autem eius oderunt il-
lum: et miserunt legationem post il-
lum dicentes: Nolumus hũc regna
re super nos.** Homo nobilis est dei filius
factus pro nobis homo: cuius nobilitas inef-
fabilis est ex vtraq; natura: quia ex diuina ꝛ eter
na/ex humana incorrupta ꝛ immaculata in ip̃o
non ex humano semine in ipso conceptu sui/
sed ex almo spiritu: quanq̃ ea que sunt admini-
strata materne/fuerint ex traduce verissima di-
uini spiritus sanctificatione apposita in mater-
nis: vt iam materne viscereeq; p̃parationes ad
conceptum virgineum non haberent ꝓtopla-
storum demeritum in damnata et perpetuata ꝓ
pagine/sed virtutem spiritussancti in sanctifica
tione. Necdũ ex hoc nobilis humane: sed quia
ipse hũane nature decor natus ex virgine. In-
signe quidem singularis nobilitatis ꝛ singula-
ritatis nobilis est: q̃ quis in humanis ortus sit
ex virgine matre. Sed hic tam singulariter no-
bilis: ꝛ tam nobiliter singularis peregre profi-
cisci voluit: dum abstractus a mortalitate cõ-
muni per veram resurrectionem: vt iterum non
moriatur: nec mors sibi vlterius dominet̃: duz
per ascensionem a mortalibus separatus: dum
cetibus substantiarum separataruz atq; beata-
rum sociatus est. Sed hoc actum est in regione
longinqua. Distant ista altissimis differentijs
magis q̃ specialia queq; loca interuallorũ spa-
cijs: q̃ beatus recessit a miseris/imortalis a mor
talibus/iustus ab impijs/homo deus ab homi-
nibus puris: quanq̃ virtute/potestate/defensiõ
ne/sacramento/vsq; in finem seculi nobiscuz in
hac vita etiam sit mansurus. Lõge sunt ista ma
gis dignitate q̃ locis: cum etiam loca immẽsu-
rabiliter distent. Abijt quidem in illam longin-
quam regionem accipe sibi regnum: quoniam
mors illi vltra non dominabit̃: ꝛ destructo mor
tis imperio regnum relinquit̃ vite. Et ipse nobi
lis vita est. Et omni defectione deposita/ perfe-
ctum omnium perfectionuz ꝛ non statutum est
regnum. Et regnum ipsius regnum omnium se
culorũ est. Et accepit regnuz eternũ: qui in tem
porali regno a tempali domino iudicatus est et
crucificus vt rex: sicut mõstrat non mutatus ad
petitionem iudeoꝝ titulus triumphalis: Jesus
nazarenus/rex iudeoꝝ. Sed nec sic ibat accipe-
re regnum/vt non reuerteret̃ ad eos quos reli-
querat: qm̃ eo pacto christus penetrauit celos
cõscendens celũ empyreũ: vbi eternuz possidet
beatificũ regnũ: vt etiã reuersurus sit ad iudicã
dũ iusto iudicio actiones bonoꝝ atq; maloꝝ: si-
cut angeli testificant̃ aplis dicẽtes: Hic iesus q̃ Actuũ.1
assumptus est a vobis in celũ/sic veniet quẽad-
modum vidistis eũ euntẽ in celum. Abiens tra-
didit dona seruis. Indistincte mattheus/distin
cte lucas sub denario nũero data dinumerans.
In decẽ seruis oẽs intelligunt̃ q̃ seruiũt in de-
calogo: aut q̃ seruire tenent̃. Decẽ vero mne di-
stribute s̃m ꝓpriã virtutẽ/vniuersa dona dei si-
gnificãt: q: denarius nũerus vniuersalis ꝛ ma-
ior irreplicatus est: ꝛ oĩs multitudo aut aggre-
gatio nũeroꝝ in istius radice cũ replicatiõe cõ
sistit. Que dona s̃m ꝓpriã virtutẽ/scꝫ recipien-
tiũ distributa sunt: qm̃ non oẽs eandẽ capacita
tem habuerũt. Diuina bonitas ꝓ capacitatis
mẽsura replet vniuersa: vt aq̃ decurrens q̃ iuxta
captũ replet foueas magnas aut paruas quas
repit. Donũ quinq; talentoꝝ/cõcessio est quin-
q; sensuũ cũ potentia visuali. Lucrũ cũ eis de tã-
tundẽ factũ est: q̃ innocẽter ꝛ sine macula custo
diti sunt/ordinati vt essent instrumẽta virtutis:
Donum duoꝝ talentoꝝ est/quod q̃s accepit ex
actione ꝛ ꝯtemplatione posse lucrari in se bene
ordinato/ ꝛ in proximo in necessitate cõstituto.
Vnius vero talenti donuz/affectus ab intelle-
ctu directus est: qui ad diligenda celestia et illa
que dei sunt/est datus: ꝛ ad celibatum corporũ
ꝓsequendum/ꝛ virtutum inuisibilium augmen-
tum. Sed hoc talenti donum absconsum est ab
improbo acceptore: ita vt nullum lucrum fer-
retur ex eo. Absconsio talenti facta in terra de-
fossa ꝓdit affectum terrenis rebus amabiliter
implicatum: aut intellectũ terrena solũ sapien-

tem: qui sua det affectui quod nouit diligere: af-
fectus effectui quod diligit facere. Potest au-
tem esse τ vnius talenti donum intellectus τ in
genij humani acumen: quod cum potuisset se in
alta sustollere/ declinauit in ima. Et cum potuis-
set celestia cognoscere/ scire terrena ꝓcurauit.
Et ex dono gratis impenso datum erat agere
atqꝫ ꝑficere in gratia. In natura illud abscon
dit: vt ex gratia amplius scire nollet ꝙ quod na-
tura suggereret. Magnum ꝑtinus vnius talē-
ti donum: vnius scilicet fidei qua colit vnus de-
us/ que sine operibus mortua est: in qua seruus
piger desijt operari: abscondens fidem soluz in
terra sui cordis: non operans in ea in virtute cō
fessionis: vt confiteret christum coram homini
bus in bonis operibus: ac etiam in supplicijs si
esset ꝑ fide ab emulis fidei comprehensus. Ue-
runtamen qui fuit talentorū dator/ suo tempꝫ fit
exactor: premia tribuēs operatoribus sollicitis:
vt essent potiores in bonis domini sui: τ intrarēt
in gaudium eius/ vt sua visione perpetuo fruerē
tur. Exactus seruus piger in his in quibus que
rit excusationis suffugium/ semetipsum illaque-
at: in quo tergiuersari querit/ includitur. Et cau
se quas submittit ad suam pigriciam expiandaz
illam potius ꝓpellere debuerunt: τ sollicituz in
actionibus facere/ si durus τ iustus exactor est
dominus. Propterea huic seruo dicitur: De
ore tuo te iudico serue nequā: quoniā
non minus reus est si in eo lucratus non fuit ꝙ
si ꝑdegisset. Non eñ excusatur seruus accipi-
ens ad seminandum semen vt multiplicetur: si
ex integro seruat τ illesum domino suo restitu-
it: damnificatus est dominus in spe sua / sperās
messem ex semine. Quid igitur lucrari possu-
mus cum acceptis: non domini/ sed nostra vti-
litate vnusquisqꝫ consyderet. Ac per hoc nulli
excusatio iusta erit: τ ex quibus credimus iram
dei auertere/ ꝓmeremur. Tollitur talentum a pi
gro: τ bene operantibus datur. Non tamen eo
intellectu ista sententia capiatur/ ꝙ demeritum
reprobouz transeat in cumulum iusticie electo-
rum: vt vnius pena gloriā alterius augeat: quo
niam sicut per ꝓprium peccatū vnusquisqꝫ dā-
natur: sic per ꝓpriam iusticiam vnusquisqꝫ sor-
tietur salutem/ cooperante misericordia salua-
toris: cum merita nullius sufficiunt ad saluan-
dum: nec augetur salus ex demerito/ aut ex sup-
plicio damnatorum. Ex ꝓprijs bonis operibus
est auxesis/ non ex reorum supplicijs. Alioquin
negatiue aut priuatiue/ non affirmatiue et po-
sitiue acquireretur aut daretur beatitudo cele-
stis. Et qui fulgentior esset non de suo/ sed de il-
lo quod sibi daretur ablatum ab alio. Sed eo
sensu dictuz est quo nulla bona depereūt apud
deum: qui nouit dignos esse bonorum: ex quo
bene operans illam gloriam habeat quam τ se-
gnis si fuisset solers/ potuisset habere. Uera et
substantialis beatitudo non augetur paucita-
te: nec minuitur multitudine sociorum. Para-
bolice quidem dictum est: sed saluator exponit.

Omni enim habēti dabitur et abun
dabit. Ei autem qui non habet/ et id
quod videtur habere auferetur: vt id
quod dictū est de auferendo talento τ alteri con
cedendo: nō tm̄ intendat ꝙ addat habenti/ ꝙ ꝙ
piger illo priuet. Hinc adiectū est: Omni habē
ti virtutē τ bonā opationē dabit gloria/ vt abū-
det indefecte in eternū in ea. Et qui non habet
virtutē τ debitam actionē: τ id quod videt ha-
bere auferet. Solers verbū. Non asserit ꝙ ha-
beat/ sed quod videt habere. Quoniā q̄ virtute
τ bonis opibus caret/ nihil boni habet: videtur
tamē habere. Habēt q̄dem esse τ naturalia do-
na: τ plurimi videt fidē habere: sed quod habēt
infeliciter atqꝫ penaliter erit: τ fides ociosa nō
ꝓderit. Sicqꝫ sententiatū est: Et inutilē ser
uum eijcite in tenebras exteriores: il
lic erit fletus et stridor dētiū. Sepe di-
ctum est verbū istud. Exhortat ad vigiliā salua
tor: edisserens cur huiusmodi parabolā posuit.
Uigilate itaqꝫ omni tēpore orantes:
vt digni habeamini fugere a ventu-
ra ira/ et stare ante filiū hominis. In
orationibus vigilandū est: sic τ Petrus admo
net: Estote prudentes/ τ vigilate in orationib⁹
ad p̄cauendā iram scz iusti iudicij. Et stare cum
securitate innocentie/ leta τ iocunda facie/ con-
scientia nō rodente seu accusante de malis/ sed
testificante ꝑ bonis/ ante filium hominis cū iu-
ste iudicatur⁹ aduenerit. Nam criminosus vul-
tu procliuo ex erubescentia τ timore stat ante iu
dicem. Sed a delicto τ peccato imunis: et si ti-
meat iratum malis: tamē audet illum in facie in
tueri. Quod aūt post factam collationem talē-
torum τ peregrinationē ciues eius qui oderāt
illum/ miserunt legationem post illum dicētes:
Nolumus hunc regnare sup nos: ad iudeos ꝑ-
tinet τ ad christianos fallaces. Dixerunt pilato
iudei: Non habemus regem nisi cesarem: chri-
stum reprobantes ne regnaret sup eos. Et triū-
phalem titulum conati sunt infringere: ne scri-
beretur rex iudeoꝝ. Et postulauerunt dimitti la
tronem τ crucifigi christū regem: adhuc in illa
pertinacia ꝑdurantes/ ꝙ christus non sit filius
dei/ rex τ dn̄s vniuersi: in cuius femore scriptū
est/ ꝙ ipse est rex regum τ dn̄s dominātiū. Per
uersi τ fallaces etiam christiani terrenis rebus
illecti/ huius vite labentis amenitatib⁹ delecta-
ti/ nolunt regi a crucifixo rege: ne mot⁹ carnis
cruci penalitatis affigat: τ cruce paupꝛtatis diui
tias tollat: τ auferat honores patibulo vilitatis
τ cogat patienter om̄ia mala ferre vsqꝫ ad igno
miniā mortis. Legatio missa nulla verior ꝙ ꝑ-
uersa voluntas: quā ex alto christus cognoscit.
Ecce culpa: inspice vltionē. Uerūtamē ini-
micos meos illos qui noluerūt me
regnare sup se/ adducite huc et in-
terficite ante me. Quotquot respuunt regi
legibus christi/ ipso iudicante in eternum inte-
ritum ibunt. Cetera de numis τ seruis vna ē ex-
positio cum talentis.

¶ De parabolis simul cõnexis vigilantiũ seruorũ et fidelis et prudẽtis dispẽsatoris et ianitoris/ad inducendã cautelã pro futuro iudicio et debitam actionẽ pro premio: secũdũ mattheũ/marcũ et lucã. Ca. XXX

Sepe querũt mũdi principes esse terrori subiectis: nec pdoctrinãt eos/ne p cautelam delinquãt: sed ad punitionẽ auidi ad seuiciã faciles/plus debito & preter iusticiam interdũ multant. Et acti supbia magna/suarũ voluntatũ suos seruos volunt esse ante pphetas: querẽtes calũnias inuoluẽdi: si placita etiã non plata nõ perfecerint. Et si aliqñ cũ principatu vtũt doctrinalib⁹ vbis: magis expediẽda vota q subditorũ atq seruorũ vtilitates aspiciũt: nõ facti amore ad seruos/qb⁹ oĩno indigẽt: sine qb⁹ turpis & vil' aut null⁹ esset pncipat⁹: sz ita truces plerũq ad eos sũt/ acsi serui ieuitabili opportunitate ipsis dñis indigerẽt. Sed oĩm creator saluator & dñs: qui seruis nõ indiget: nec aliquo extra seipsum eget: & a quo quelibet creatura vt sit & rationalis vt bene sit/opus habet: non suis qr indiguus/sed nostris vtilitatib⁹ cõsulit: non tñ tpalibus/ sed & eternis: sub parabola oẽs discipulos quos habebat psentes & futuros/tali doctrina pmonuit. [Attẽdite ne grauẽtur corda vestra i crapula & ebrietate & curis huius vite: & supueniat in vos repentina dies illa. Tanq eñ laqueus supueniet in oẽs/ qui sedent sup faciem oĩs terre. Vigilate ergo: qr nescitis qua hora dñs vester vẽturus sit.] Premonuit seruari ex integro corda/non corpora: qr ipsa receptacula sunt virtutum & diuinarũ infusionũ similiter & vitiorũ. Et corda/non corpa in nostris actionib⁹ respicit: & affectũ cordis/nõ corporis sensum pensat. Cordi loquit oĩs sciẽtia scripturarũ. Ex ipso nostra bona & mala exeũt: & omni custodia seruari iubet. Omni custodia serua cor: qm ex ipso vita pcedit. Hic saluator maxie seruari suadet a crapula. Opprimũt eñ esce voluptuose sumpte hoim corda: vt nec euigilent ad verũ/nec caueãt detrimentũ. Et optimũ est gratia stabilire cor/nõ escis: que nõ pfuerũt ambulãtib⁹ in eis. Et ab ebrietate remouẽda sunt corda. Inebriat nãq vinũ nimietate potatũ: & a veritate auertit hoim corda. Quoniam fornicatio vinũ & ebrietas auferũt cor. Cui non est solers cor/neq deus cũ eo. In corde charitas: qua nobiscũ deus morat/moramurq cũ illo. Equidez aũt & hui⁹ vite cure sic hũana corda grauant/vt nisi summotis ad verũ futurũ dei iudiciũ ppinquũ siue remotũ non possit esse aspectus. Pondera sunt deprimẽtia ne ad deũ erigamur/& obuelamẽta impediẽtia lumẽ. Non expedit aliquẽ ppeditũ esse: cui psulit ptẽplari futura & se parari ad magni regis/seu impatoris aduentũ: maxime si cũ non sperat/adueniet. Proinde cauẽdũ est a crapula & ebrietate & a cura: ne supueniat repẽtina dies illa. Repentina qdẽ a subitatiõe insperata tanq laque⁹ supueniẽs. Abscõsum qd enũciat laque⁹ & inexplicabilẽ inuolutionẽ/& illaqueationẽ cũctorũ: cũ desup veniet ad capiendũ sedẽtes i terra deorsuz. De celo capient vbi obuiare nõ poterũt sup terre faciẽ habitantes. Proinde vigilandũ: ad quod hortat. Vigilate ergo: qr nescitis qua hora dñs vester vẽtur⁹ sit. Ubi ceri⁹ rerũ euẽtus ex tpe incert⁹/ad expectationẽ suspẽdit ptinue mẽtes. [Sicut eñi hõ qui peregre pfectus reliqt domũ suã/et dedit seruis suis potestatẽ cuiuscũq opis: & ianitori pcepit/vt vigilaret.] Parabolice loquit christ⁹ de hũanis & moralib⁹ actionib⁹ hoim: vt ex his bene agẽdi viã informet. Proficiscit aliqs dñs derelinquẽs bona sua in seruorũ custodia cũ authoritate agendorũ: semp tñ vigilias pcipiẽs ad suũ sibi determinatũ aduentũ/seruis suis seu ianitori oĩno incertũ. Ex huiuscemodi typo se saluator ingessit: qui pegre ab hac vita i aliã i assumpta carne pficiscẽs/huius seculi visibilis/ ac etiã sacramẽtalis ecclesie domũ suis fidelib⁹ dereliqt: tribuẽs oĩbus arbitrij libertatẽ. Sicut eñ in creatione angelis et hoib⁹ data est volũtas libera/quod libuerit id agẽdi: sic in creatiõe nõ est ablata/sed iterũ concessa ptãs: vt quod placuerit/exerceãt in domo vtraq saluatoris nñi dei. Ad quã domũ liberũ & libitũ sibi reseruãs aduentũ/sibi cognitũ/seruis insperatum: mẽti nostre velut custodi puigili et sollicito ianitori pcepit/vt vigilaret: ea pditione vt aduenieti dño nõ vt impatus/sed vt paratus aperiat. Necessarius est & vtilis nobis ad tã magnũ aduentũ dñi mẽtis ocul⁹ nõ sopitus: etiã si necessitate vrgẽte ocul⁹ corpalis obdormiat. Sed si nocte dñs venerit/ne sibi occurrendũ sit corpe ppedito aut hora pallẽte: hinc subinfert. [Sint lũbi vestri precincti: et lucerne ardẽtes i manib⁹ vestris. Et vos siles hoib⁹ expectantib⁹ dñm suũ/qñ reuertat a nuptijs.] Expectant dñm boni serui pcincti ad obsequẽdũ: gestãtes lucernas in manib⁹: ne obsequẽdo errent si nocte dñi esset aduẽtus. Ad cui⁹ silitudinẽ saluator suos monet esse discipulos: vt precincti sint et lumina deferẽtes. Precinctio qdẽ lumborũ: preter id quod castitatẽ sonat & adijcit ad pparationẽ fortitudinis: docet ad validas et arduas actiões. Delatio lucernarũ/vt oĩa in veritate fiant & in luce: qm arguunt opa q in luce nõ fiunt. Et oĩs q male agit/odit lucẽ: & ad eam nõ venit ne arguãt opa eius. Igit lucerne i manib⁹/opa bona sũt accẽsa igne vitatis & charitatis. Septẽ lucerne in candelabro erãt: vt ex donis septẽ opa nostra luceant. Et dauid parauit lucernã christo suo. Parat qppe christo lucernã qui nihil in pspectu eius agit incautũ: nihil tenebris ignorãtie obuelatũ. Sed lumen lucerne nõ ad seipsum/ sed ad dñm referebat/dicẽs: Qm tu illuminas lucernã meã dñe. Non eñ ex nobis est lumen/sed a deo: igit ab ipso petendũ est vere sapiẽtie & sciẽtie lumẽ. Sicq oratũ legimus: Illumia oculos meos ne vnq obdormiã in morte. Et alibi: Mitte illam scz sapientiã de

Marginal references: Luce.21. — Puer.4. — Osee.4. — Mar.13. — Luce.12. — Joan.3. — Exo.37. — Ps.131. — Ps.17. — Ps.12. — Sapie.9.

de sctis celis tuis ⁊ a sede magnitudinis tue: vt mecū sit ⁊ mecū laboret / vt sciam qd acceptū sit apud te. Scit enī illa oīa ⁊ intelligit: et deducet me in opibus meis sobrie: ⁊ custodiet me in sua potētia. Et affectib⁹ ⁊ directionib⁹ nostris lu-
Ps.118. cerna est dei verbū. Dauid dicit: Lucerna pedibus meis verbū tuū: ⁊ lumē semitis meis. Proinde a diuinis verbis illuminat̃ lucerna: cuius luce dirigimur. Sicq̄ ꝓcedentē expectem⁹ dn̄m q̄ cessit ad nuptias regni celoꝝ / qn̄ apl̄is videntib⁹ ascendit in celū: indeq̄ vēturus iudicatur⁹ est mundū / in quo iudicatus est: vt cū venerit et pulsauerit / cōfestim aperiāt ei. Ueniet ꝑsonaliter ⁊ pulsabit corda mortalium si sint apta receptui: cui tunc aperiet̃ si in bonis opib⁹ ante fuerit vigilatū. Sicq̄ ꝓpe: ne dn̄o dicat̃ / expecta: sed ex preacta vigilia ianitor nostre mētis cōfestim aperiat. Ac ꝑ hoc btītudo ꝓmittit̃ vigilātibus / cū dicit̃: **Beati serui illi quos cum venerit dn̄s / inuenerit vigilātes.** Uere beati sunt serui summi ac immortalis imperatoris: qui nō retribuit tp̄aliter / sed de eternis eterne: quos in suis ministerijs / nō in terrenis reb⁹ inuenerit occupatos: sed vigilātes ad ei⁹ aduentū: parati semꝑ ex corde suscipe a deo factas inspiratiōes / ⁊ ab hoīb⁹ disciplinas celestes. Unn̄ tn̄ ⁊ de quo beatitudo: **Amē dico vobis q̄ precinget se et faciet illos discūbere: et trāsiens ministrabit illis.** Uersa vice videt̃ saluator repēdere seruis suis ex actu obsequēdi: ꝯuis peramplius ex eterno. Hortatus erat / dicens: Sint lūbi vestri ꝑcincti. Nunc ad ꝑcinctos se precinctū ad obsequendū ostendit: cū dicit q̄ ꝑcinget se. Acsi sensus capiat̃: Paratis paratus ero: nō prepeditis expedit⁹ ero. Sicut ꝑcincti ⁊ habiles fuerūt in actiōe bonoꝝ: sic illis ero in retributiōe ꝑmioꝝ. Precinxit se saluator in abluēdo pedes: se aptans ad obsequia more seruuloꝝ ex illa quā accepat forma seruili Et vt dn̄orum lauit ⁊ abstersit apl̄icos pedes: ⁊ hoc ī mūdatiōe a macul̃ sordiū ⁊ in ꝑsagiū futuroꝝ: qm̄ ⁊ iterū se ꝑcincturū asseruit: vt discūbere faciat suꝑ eterni regni mēsam in fruitione diuinoꝝ. Et ipse trāsiens ministrabit illis: nō eo trāsitu quo sepe trāsiuit existens mortalis in terris: nec illo trāsitu mortis ⁊ ascēsionis quo trāsiuit de hoc mūdo ad patrē / quo non repedauit in priora: sed trāsitu quo trāsit hospes siue minister seruiēs mēsis ⁊ intēdens discūbentib⁹ quid remouendū aut apponendū sit ꝓ voto edentiū / aut qd velint ⁊ petant singuli discūbētes. Ista imagine dn̄s ꝑ seruoꝝ vigiliā expectat̃. Precinctis lūbis ī hac vita ꝑcinct⁹ in patria obsequetur: vt ipse dūtaxat sit btītudo ciuiū suꝑnorū sedentiū ad eternā mēsam. Et trāsiet nō passibus aut mutatione locoꝝ: sed singulis gradib⁹ ⁊ statib⁹ btōꝝ sic se dabit ⁊ ostendet sicut meruerūt. Et vn⁹ idem existēs per oēs celicos ciues varia claritate fulgebit: sicut stella ꝑ claritatē ab alia differt. **Et si venerit ī secūda vigilia et si ī tertia vigilia venerit: et ita īuenerit: btī sūt serui illi.** Statiōes noctis nolat ad vigiliā ordinatas: vt nulla hora per ociū et somnolentiā transigat̃. Et iterū ꝑ parabolā dicta confirmat. [**Hoc aūt scitote: quoniā** si sciret paterfamilias q̄ hora fur veniret / vigilaret vtiq̄: ⁊ nō sineret ꝑfodi domū suā. Et vos estote parati: q̄ nescitis qua hora fili⁹ hoīs vēturus est: sero / an media nocte / an gallicātu / an mane: ne dū venerit repente / inueniat vos dormientes.] Uide similitudinē: Uenturus est fur: ignorat paterfamilias aduentū ⁊ tēpus. Si sciret aduentū / vigilaret in tp̄e. Si sciret tēpus / vigilaret in aduētu. Si sciret vtrūq̄ / nō ad furem sed ad hostē manifestū oꝑtret occurrere. Neutrum sciens sepe rerū ablatarū patit̃ damna furis: attamē ad scientiā vigiliā adderet vtiq̄ ne domus ꝑfoderet̃ a fure. Sed nos ignorātes horam ex fide tā cominatiōe multiplici veniendi ab eo q̄ mentiri nescit / scim⁹ aduentū. Quāobrē necessitas vrget esse paratos aīo syncero / emendatiōe morū / qualificatiōe virtutū: certū tenētes aduentū oī ex tp̄e ignoratū / scʒ in q̄ sorte q̄tuor stationaliū vigiliarū sit ipse vēturus: ne nos inueniat in mūdi delectatiōe dormiētes / ⁊ a bonis opibus feriātes. Qm̄quidē parabolice loquit̃ nō est de tp̄e quatuor vigiliaꝝ acute disserendū: nisi ꝓut ipsa silitudo deducit̃: q̄ nullū tp̄is momentū ꝑtereat / quin sim⁹ mēte suspēsi / corde pauidi: purgationē nefastorum / additionē fastorū agentes: ⁊ hāc vitā exosam / q̄ caduca est / habētes: amatores future iā facti / sit̃ cū pauore dn̄i diligam⁹ aduentū futurū qua nō putauerim⁹ hora. Petrus quidē auditis parabolis / quesiuit vtq̄ ad quos aut ad quot ipa diffunderet̃: ⁊ ait ad saluatorē: **Dn̄e an ad nos dicis hāc parabolam / an ad oēs?** Saluator respōdit: **Quod vni dico / oīb⁹ dico. Uigilate: Quis putas est fidelis dispensator et prudēs / quē cōstituit dn̄s suꝑ familiā?** Quesiuit petrus nō ad suā solū / sed ad vtilitatē ⁊ eruditionē etiā ceterorū presentiū ⁊ futurorū. Nihil christus dixit in propriū / sed in cōe ꝓ oībus: qm̄ non ꝓ vno / sed ꝓ oībus saluatur⁹ aduenerat. Non solū illos discipulos quos elegerat ⁊ apl̄os quos ꝑrogatiua speciali noīauerat / cautos reddebat ab ira futura ⁊ vigiles ad aduentuʒ: acsi tm̄ ipsos saluare niteret̃ / ceteris oībus abdicatis: sed oēs qui ad imaginē dei facti sunt sunt sue fidei lumine insignitos vigiles ad aduētū / paratos ad regnū / saluos esse ab ira ꝑmonuit. Sicq̄ petro responsum est: Quod vni dico / oībus dico. Uigilate: Ut vnusq̄sq̄ per se ipsum ⁊ ꝓ seipso inueniat̃ prudens ⁊ fidelis. Et hoc est quod saluator adiecit: Quis putas est fidelis dispēsator ⁊ prudēs? Per parabolā humanoꝝ morū loquit̃. Seruus fidelis in dispēsatiōe cōmissorū ⁊ prudēs in regimine familie suꝑ quā ꝯstitut⁹ est / dign⁹ est ꝑmio: vt det illi dn̄s in tp̄e sue reuersionis tritici mēsurā siue cibū. Pauci quidē sunt. **Sʒ btūs ille seru⁹ / quē cū venerit dn̄s eius / inuenerit ita facientē**

Uere dico vobis: q2 super oīa bona sua que possidet cōstituet illū. Sicq3 deducta parabola fideles suos tales vult esse saluatoꝛ. Seru9 fidelis est christi/ q̄ bona sibi tradita nō dissipat/ sed apte ꝑ tpe atq3 loco dispensat. Multa quidē per naturā ꝛ gratiā a deo donata sunt nobis: ꝛ ad dispensandū/ nō ad dissipandū cōmissa. Sed heu multi audaci conatu dissipāt nō dispēsant. Prudēs vero intendit ꝓuidere subiecte familie ꝓpt christū: si ꝑintendere ꝑ authoritatē h3. Sic vero si aliter se supioꝛē agnoscit vt vtilē se possit ꝑstare indigentie ꝓximoꝛū: acsi se ꝯstitutū agnosceret sup familiā dn̄i sui. Beatus q̄dē hic in vltia retributiōe fiet: q2 sup oīa bona sua ꝯstituet eū dn̄s: quia sic ꝛ ea securitate bona eterna si q̄ sunt/ participādo possidebit: acsi sup ponere/ nō subijcere eisdē. Et ꝑsagio huiusce modi retributionis ioseph fidelis ꝛ prudēs inuentus in dispensatione frumēti ad indigētes: egypti poꝛro dn̄s ꝯstitut9 est. Uelut agēs recte possidebit btē. Qm̄ de fructu oꝛis sui vnusquisq3 replebit bonis: ꝛ iuxta opera manuū suaꝝ retribuet ei. Et alia scriptura dicit: Et retribuet mihi dn̄s ſm iusticiā meā: ꝛ ſm puritatē manuū meaꝝ retribuet mihi. Que retributio? Mensura tritici in tpe siue cib9. Mensura poꝛro iuxta
Mat.7. illā sentētiā qua dictū est: Eadē mēsura qua mē-
Mar.4. si fueritis/ remetiet vobis. Triticū christus ſm mensurā virtutū ꝛ actionū bonoꝛū participatio dabit: in tpe quo decretū egrediet immutabile de oꝛe iudicis cūcta iustissime decernētis. Cib9
Joan.6. ad idē refert: q2 christ9 dixit: Caro mea vere est cibus/ quo eterne fidelis cibādus est seru9. Perficit parabolā ex mala cogitatione atq3 actione seruoꝝ: vt ꝑficiat quā cepit dare de sollicitudine vigilādi doctrinā. [Q2 si dixerit seruus in coꝛde suo: moram facit dn̄s meus venire: ꝛ ceperit ꝑcutere pueros ꝛ ācillas/ ꝛ edere ꝛ bibere ꝛ inebriari: veniet domin9 serui illi9 in die qua nō sperat/ ꝛ hoꝛa qua nescit: et diuidet eum partēq3 illi9 cū infidelibus ponet: illic erit fletus ꝛ stridoꝛ dentiū.] Seruus eo mal9 q̄ morā dn̄i meditat: cū morā ꝛ ꝓperationē eque sciat vel nesciat. Meditat autē morā ratus perperā agere in duas separtiēs iniquissimas actiones: aut ꝓximū ledere/ aut turpiter aut impudice delectationes in semetipso suscipe. Omnis aīe deoꝛdinatio ꝛ actio culpabilis digna penis ad seipsa3 est: preter dei legē/ mūdi ꝛ illecebris carnis oblectando ꝑquirere: aut ꝓximis in ꝑsonis ꝛ rebus inferre iacturā. Hec agit iniquus hō/ qui futuꝝ christi nō contēplat aduentū/ magisq3 moꝛam: ꝑampli9 autē vt nunq̄ veniret/ exoptat: ne aliq̄n ex suis criminib9 vindicaret in cū. Sed oīno ve-
Ro.2. niet dn̄s. Nam vt ait apl's/ est aūt iudicium dei ſm veritatē: q2 sicut ꝓmisit/ veniet nō mētitus: nec iudicādo fallet/ vt inscius. Et veniet in tpe nō sperat9: cui9 hoꝛe oīs est nescius. Facietq3 in pondere rōnis iudiciū/ diuidens malū seruū a bonis: ea vltione iusticie q̄ se ipse diuisit a moribus optimis. Sociādus quidē erit infidelib9 seruis/ quib9 se sociauit in opibus malis: vt ab his separet in btitudine/ a quib9 viuēs separat9 extitit: nō inherēte virtute/ magis aūt vitio diuidēte: ꝛ his asciscat in pena/ q̄b9 similis fuit in culpa. Sed vbi tradent ex infidelitate sontes? Ubi fletus erit ꝛ stridoꝛ dentiū: fletus/ q2 diuisi a bonis: stridoꝛ dentiū/ q2 sociati malis [Ille aūt seruus qui cognouit voluntatē dn̄i sui ꝛ nō se parauit/ et nō fecit ſm volūtatē ei9: plagis vapulabit multis. Qui aūt non cognouit ꝛ fecit digna: plagis vapulabit paucis.] Post malas actiōes ꝛ post pctā traijcit saluatoꝛ seruoꝛū parabolā in eos q̄ negligūt agenda perficere. Culparū atq3 penarū facit auxesim: non ꝑficere cognitā dn̄i sui voluntatē. Ad hoc em̄ est obsequiosa seruit9 oꝛdinata: vt seruus dn̄i sui ꝑficiat cognitā voluntatē. Quod si non fecerit/ iuxta delicta plagarū pondus erit. Nesciens vero ꝛ si volūtatē non ꝑficit quā nesciuit/ aut ignoꝛāter aduersum aliq̄d egerit: substinebit quidē penā cū mitigatione plagarū. Utrobiq3 diuina seruat iusticia in exhibitione penarū/ ſm exigentiā delictorum. Nā ꝛ potentes potenter toꝛmenta cruciabunt: vt pena eū acerbius afficiat q̄ sceleratius cōpꝛehendit deliquisse: illū vero cōfodiat pena mitioꝛ qui nō tam deliquit aduersaria volūtate. Nā in celo differentia est stellarū: ꝛ in gloꝛia beatoꝝ sicut merita ꝓpꝛia exegerūt. Sic ꝛ in inferno inequat pena: sicut inequalitas in culpa fuerit iudicata. Qm̄ oī cui multū datum est multū queretur ab eo. Unusq̄sq3 cōsyderet/ quid/ quantū/ qualeq3/ ad q̄d ꝛ a quo accepit. Secūdū hec em̄ consyderata vel nō cōspecta/ vnusquisq3 ab oīm datoꝛe tpe iudicij examē accipiet. Et qui potioꝛ fuit i datis acceptisq3 donis ab eo iuste opis plus queret: et minus ab eo qui nec inuētus est plus ꝑhabere. Et cui cōmendauerūt multū/ plus querent ab eo. Fit obligatio i datis ꝛ acceptis potioꝛ atq3 minoꝛ ſm quantitatē donoꝝ: vt qui minus accepit in exigenda ratione leuius ab exactoꝛib9 exigatur: qui vero plus/ ampli9 apponet ad coꝛbonam. Prouidos omes in hoc voluit esse apl'us. Nos
non spiritū huius mūdi accepimus/ sed spiritū q̄ a deo est: vt sciamus q̄ a deo donata sunt nobis. Qui dei dona cognouit/ ꝑnouit fiendā exactionē: ꝛ ad reddendā rationē se vigilē fecit: lance mētis ꝑtrutinās quantū ab eo a iusto exactoꝛe fuerit exigendū: vt anteq̄ exigat/ pꝛeparet q̄d reddendū ei qui neminē ꝑ calumniā inuoluit: a nullo plus debito exigit: ab aliquo nec petit pl9 q̄ dedit: vltra facultatē reddere non compellit. Et in hoc quidē cunctoꝝ culpa dānabilioꝛ extat non in eo quod ꝑ fragilitatem deliquit: qm̄ ipse cognouit figmentū nostrū: sed in eo q̄ q̄s iuxta datū ꝛ acceptū datoꝛi penitus nō rependit: qui sua vtilitate nil exigit: semꝑ eodē modo existēs summū bonū/ non alio bono bonū nisi a seipso/ de seipso ꝛ per ipsum: in nulla depēdentia fact9 nostris dūtaxat vtilitatibus ꝓuidet/ dū exigit a nobis: sed nō rependētibus ve vtiq3 nobis. 1.Co.2.

¶ De parabola aduersarij in via ad diuinũ verbũ ad habēdā concordiā secũdũ mattheũ et lucā. Ca. XXXI

Vidēs deus humanā naturā a summis bonis auersam ⁊ ad ima bona ꝯuersā: in quibꝰ delusa/delectata plus debito felicē se credebat: si hax infimarũ rerũ copiam habuisset: ⁊ qm̃ semꝑ erat in via tēdens in alias regiones/aut tetrā/aut lucidā: ad quas ꝑ portā mortis est ordinatus ingressus: cũ ab isto mundo necessario celebrat egressus: vbi verax ⁊ infallibilis ꝯstitutꝰ est iudex: ante quē oēs cogent de oibus ꝓut gesserũt/reddere rationē: qui decipi nequit: a quo tergiuersari nō potest: qui nemini tũc parcit: neminē nisi iuste damnat: nullũ nisi ex misericordia saluat: proinde ad declinandũ illarũ culpabilē delectationē/aduersariũ cōstituit aduersantē animalitatibꝰ hoīm: dissuadentē que sensus appetit/suadētē oīno que refugit: vt qꝛ nō pōt deuitari iudiciũ/saltem supplicium deuitet. Inquit enī:

Mat.5. Luce.12. [Esto cōsentiēs aduersario tuo cito dũ es in via cuz eo: ne forte tradat te aduersariꝰ iudici: ⁊ iudex tradat te ministro/⁊ in carcerē mittaris. Amē dico tibi nō exies inde donec reddas nouissimũ quadrantem.]

2.Corin.1. Benedictus deus ⁊ pater dñi nostri iesu christi: pr̄ misericordiaꝝ/etiā pat̄ ⁊ creator oīm qui nō appetit delinquentiũ filioꝝ penā: nolens in hoībꝰ inuenire multabile: ꝑmiabile potiꝰ in illis inquirēs: lites ⁊ ꝯtrouersias sedari vult añq̃ ad iudiciũ veniat: vbi duntaxat ꝑ iusticiā erit examē: vbi misericordia depulsa tacebit. Unde dicit: Esto cōsentiēs aduersario tuo. Quis hic aduersarius cui ꝯsentire iubemur in via? Est ne

1.Pe.5. aduersarius noster diabolus: qui tanq̃ leo rugiens circuit querēs quē deuoret? Cũ isto nullꝰ cōsensus.

2.Cor.6. Qm̃ si christi sumus: nulla cōuentio christi ad belial. An hō aduersarius querens aduersus hoiez aliquid habēs: cui ante oblationē nostrā recōciliari oporteat? Hũc sensum litera importare videt: si eā ad ꝑcedētia coaptamꝰ. Sed

Mat.5. satis dissertũ videt in recōciliatiōe fienda priusq̃ munꝰ offerat. Qui si reconciliatꝰ est/aduersarius penitus nō est. Si vero recōciliatus nō est ex aīo pertinaci/nō reflexus ad recōciliatorē ex gratia: tñ reconciliator aduersus quē erat actio factus est liber: si omne quod in se tenebat effecit. Nihil huic ampliꝰ cũ aduersario cōtumace vel ꝯteruo. Si vero ad maiorē expressionē pacis atq̃ cōcordie post iussum recōciliationis etiam cōsensionis factum est verbũ: liquido sententia claret: cum vna peramplius alteraz manifestet. Sed preter hoc oīno mihi parabolicus sensus ad disserendũ occurrit: cum aduersarius homo aliũ hominē non possit tradere iudici diuino: q̃uis possit aduersantibꝰ causis sistere corā terreno. Ac ꝑ hoc ex ista similitudine qua subeũte causa trahit aduersariꝰ reum/nisi paciscātur in via/cito ad iudicē terrenum: sic verbũ veritatis nisi omnino sibi ꝯsenserimus/trahit ad diuinũ. Aduersarius quidē est verbum veritatis oibus hominibꝰ: quia omnis homo mēdax. Nulle inimicitie/aduersarie nulle maiores q̃ inter verũ ⁊ falsum: q̃ inter veridicũ hominez ⁊ mendacē. Omnis hō mendax: omne verbũ christi verax. Uerbũ veritatis mendaci hoi aduersat. Inde ois homo mendax: qꝛ ei credidit qui in veritate nō stetit: qui mēdax est ⁊ pater eius. Inde mendax sicut scriptũ est: Fili hoīm vsq̃quo graui corde: vt quid diligitis vanitatē ⁊ queritis mēdaciũ? A mendacio mēdax dictus est hō. Inde homo mēdax cũ se non tenuit ad veritatem: cuz sibi factus rebellis declinauit in aliam partem. Etiā inde mēdax cũ falsitati adhesit. Inter veritatem ⁊ falsitatē porro nulla sunt media: in alteram istarũ homo cogit cedere. Igitur mēdacium est/cũ dicit quod non est: ⁊ quod nō est/dicitur oīno quod est: aut cũ aliquid dicit nō sicut est: aut cuz creditur quod nunq̃ fuit/nec est/nec erit: seu cũ aliquid apparet ⁊ non existit. Ex his hō constitutꝰ est mendax: in his hō sepe diuoluitur: in his ꝓ suis voluntatibus obuersat. Cui e regione sermo veritatis ꝯtradicēdo ꝯsurgit: expetens sibi non mendacio ꝑstari ꝯsensum: qꝛ dicit quod est ⁊ quēadmodũ est: credendũ offert quod fuit/est ⁊ oīno erit: ⁊ nihil preter existētiā habet apparens. Dissertione multa in talibus opus esset. Uerũtamē sit ois homo viator/existens aduersario suo ꝯsentiens. In eo siquidē sermo veritatis hominibus aduersariꝰ est: quia eos ab his que diligunt ⁊ inquirũt/auertit. Diligunt vanitatē ⁊ querunt mendacium. Omnia perfunctoria vana sunt. Hinc salomō dicit: Uanitas vanitatum dixit Ecclesiastes: vanitas vanitatũ ⁊ omnia vanitas. Hinc aperte cōprehensum est/q̃ etiā est ex vanitate mēdaciũ. Uere in rebus trāsitorijs vanitas est: etiā mendaciũ cui veritas aduersatur. Recōmemorat salomō ad veritatē conuersus/q̃ in omnibus operibus hominũ reperiat vanitatē. Dixi ergo in corde meo Uadā ⁊ affluam delicijs ⁊ fruar bonis: ⁊ vidi q̃ hoc quoq̃ esset vanitas. Ecce in cogitationibꝰ vanitas: ecce similiter ⁊ mendaciũ: si deliberatio cordis ad ꝑfunctoria se conuertit. Cum vero ab hominibꝰ facta ꝯspiciuntur: vanitas ⁊ mendaciũ omnino nō desunt. Semꝑ vanitas mendacium secũ defert. Inquit autē: Cum me ꝯuertissem ad vniuersa oꝑa que fecerũt manus mee: ⁊ ad labores in quibus frustra sudauerā: vidi in oibus vanitatē ⁊ afflictionem animi/⁊ nihil permanere sub sole. Ad mēdaciũ omnino pertinet quod ꝑmanere dicit/⁊ nō ꝑmanet: ⁊ quod inquiritur sub ratiōe optimi/ tamen inuenit in termino imperfecti subsistere. Quoniā aperte contra reprobos per esaiam dicit: qui posuerant mendaciũ spem suam. Percussimus fedus cũ morte ⁊ cum inferno fecimus pactum. Flagellũ inundans cũ transierit/non veniet super nos: qꝛ posuimus mendaciũ spem nostrā: ⁊ mendacio protecti sumus. Illi siquidē mendaciũ spem ponũt qui in aliquo tēporali confidunt: ⁊ mortem vbi omni viuenti domus est constituta/conant effu

gere. Illi mendacio ꝓtegunt qui tẽporali potentia fulti omnino permanere ſic credũt. Sed fit vt veniant in illã cognitionẽ qua omnia temporalia ꝓut exiſtunt/appareant: ⁊ inde confundant vnde ꝯfidebant. Ac per hoc ſolerter inſpiciendũ eſt/ quõ ſermo veritatis nobis in rebus huiuſcemodi aduerſatur. Et vt breuiter omnez ſermonẽ aduerſarium clauſulis duabus concludam/dixerim: Omnis ſermo placitas ſenſuum impetuoſitates ⁊ irrationabiles motus animorum ⁊ obiecta ſeculi/ſuaſiones diaboli quoquomodo ꝓhibens/aduerſarius eſt aĩe male concupiſcẽti ⁊ aĩalitati turpiter delectanti: necnõ ⁊ ſermo ſuadens quod tener refugit ſenſus/aut quod arduũ in virtutibꝰ hꝫ aſpectũ/ ſilr̃ aduerſatur. Porro hoĩbus aduerſarius factus eſt ſermo veritatis/velut bifrons/bifaux/biceps/bilinguis: vt gladiꝰ biceps: aut cũ ꝓhibet quod appetimus: aut cũ iubet ⁊ conſulit quod ſenſualiter deuitamꝰ. Seorſum aũt ab iſto bifario modo eſt quidã ſermo veritatis aduerſariꝰ: qui nõ moleſtat appetitũ/ neqꝫ ſenſum/ neqꝫ cũ natura hominũ ad deſtruendũ confligit: ſed ipſam ſupgreditur ⁊ intellectũ/⁊ rationẽ/ ⁊ vſum ⁊ ordinẽ eius. Hinc quidẽ eſt ſermo qui credere iubet ea que ſuper naturã ⁊ preter naturam/nõ tamẽ cõtra naturã facta ſunt/ fiunt/fientqꝫ: quouſqꝫ ad pacata vel turbulẽta regna ſine fine veniat. Aduerſari quidẽ dicitur/ quod nõ eſt ſm̃ ſe/magis autẽ preter ſe. Nam quod intellectus nõ capit ratio ignorat/vſus caret/ nec ordo nature ſuis regulis alligauit/eis videtur aduerſum. In diti ceo eſt aliquid ꝓhibẽs ⁊ aliq̃d iubens: ⁊ in omĩ lege moyſaica. In pſalmis ⁊ ꝓphetijs id idem eſt reperire. Doctrina euãgelica ꝓhibet delectantia ſenſum: iubet ⁊ conſulit que aduerſa videntur. Magnus autẽ euangelij gloſſator ⁊ totius ſacre ſcripture ſciarcha ſermonẽ aduerſarium ꝓhibendo depromit: Carnis curã ne feceritis in deſyderijs. Et multa huiuſcemodi ⁊ iubẽtia plurima: que vite auſteritatẽ habent. Que omnia hoc teſtificantia per ſingula inducere in maiori parte ſcriptura euacuaretur: vt etiã plurima volumina cuderent. Indagatiui ſolertes inueniẽt ꝑ ſeipſis: ad denunciandũ his q̃ has virtutes inquirunt. Sermones vero aduerſarij fidem viuificam ſuadentes eorũ quorũ nulla eſt aperta per naturã traditio/ vtiqꝫ plurimi ſunt. Ex his omnibꝰ ortus eſt aduerſarius ſermo diuinus: cui iubetur conſentire viator. Viator eſt oĩs qui per mortẽ corporis nõ eſt depulſus a vita. Via ſeculum preſens eſt: quod principiũ habet ⁊ finẽ. Via eſt hoĩm vita: in qua dum homo efficito aduerſario ſuo ꝯſentiat: concordiã iuſtã faciens ſi homo eſt: omnino ſm̃ ipſum ſe regulans/ſi ſermo diuinus eſt. Ne forte aduerſarius tradat te iudici chriſto: videlicet cui pater omẽ iudiciũ dedit: ⁊ poteſtatẽ dedit ei iudiciũ facere quia filius hoĩs eſt. Et ipſe cõſtitutus eſt iudex viuorũ ⁊ mortuorũ. Ex cõiunctione tñ eſt iſta traditio: cum homo reus a ſermone veritatis ꝯuincitur: cum quo neqꝫ cauendo ꝓhibita/ neqꝫ agẽdo mãdata/neqꝫ credendo credenda voluit habere cõſenſum. Iudex ꝟo conuictum tradet miniſtro/ſcꝫ tormentorũ: qui detrudet in carcerem vt nulla ſit copia euadendi. Nec inde fiet egreſſus donec reddatur nouiſſimus quadrãs. Quadrans genus eſt monete/a quarta parte vncialis ponderis trahens originẽ. Quem niſi reus carceri mancipatus reddiderit/de carcere non exibit. Et cũ reddere nunq̃ poſſit/fiet eternitas tormẽtorũ. Non eñ carere poterit carcere. Ibi nihil inueniet vnde poſſit quippiaꝫ promereri. Aliorũ merita nõ ſubueniẽt. Nemo aliorum merito liberabitur ab illa gente tartarea: neqꝫ aliorum ſuffragio vitã conſequetur eternã. Lucas autẽ hanc eandẽ parabolã/ſi parabola dici debeat/in aliquibꝰ ſuo loquendi genere variauit/ dicens: Cum aũt vadis cũ aduerſario tuo ad principẽ in via/da operã liberari ab illo. Omẽs imus ad principẽ omniũ chriſtũ/ qui princeps eſt regum terre: qui princeps eſt pacis: ſuper cuius humerũ principatus exiſtit. Sed aduerſarius noſter penitus eſt nobiſcũ. Ita faciendũ eſt/ vt ab ipſo liberemur in via. Sed que poteſt eſſe libertas a verbo diuino niſi aſſentire ſibi dũ viuimus/ne in morte truci exactori tradamur: qui detrudet in carcerẽ vbi exactor ſemꝑ exiget: vbi exactus nunq̃ reddet: Et exire inde non poterit quouſqꝫ nouiſſimũ minutũ reddiderit actori. Hec eñ reſtitutio impoſſibilis erit: vt in penis detentio tota ⁊ eterna ſubſiſtat: vt nouiſſimus quadrãs ⁊ nouiſſimum minutũ vltimitatẽ penarũ inſinuent: a quibus nulla poſſit eſſe libertas in illis q̃ ab aduerſario in via liberari operam non dederunt. Ad contumaces verbi dei ⁊ cognite veritatis factum eſt verbum iſtud de duratione penarũ/ſm̃ diuinũ iudiciũ: quod eſt ſm̃ omnimodam veritatẽ. Proinde ad cõcordiam abſqꝫ dilatione cum tam vtili aduerſario veniamus dũ ſumus in via: quoniã poſt hanc vitam ſpacium penitentie non cõceditur: locus emende nõ inuenitur: retributionis dũtaxat protinus tẽpus erit/⁊ locus gaudij vel meroris. Sunt q̃plures alie ſimilitudines atqꝫ parabole in euangelio: que ita ſunt cõnexe cũ ſententijs precedentibus atqꝫ ſequẽtibus: ⁊ ſicut virtus verborũ precedẽtium in ipſas cõiunctim infundit/ſic ipſarũ ſententia in verba ſubſequẽtia deriuatur: vt nõ potuiſſent ſingillatim decenti aſſertione tractari: ſed cõiunctim cũ ceteris ſententijs/que ꝑcedũt ſiue ſequũtur/ſunt diſſerte.

Margin notes: Roma. 13. — Joan. 5. — Ibidem. — Luce. 12. — Apoc. 19. — Eſa. 9.

¶ De parabola infructuoſe arboris contra eos qui iuxta datam virtutẽ deſinunt operari: Secundũ Lucam Capitulum XXXII

Omnis creatura quandã exprimit trinitatẽ ad inſinuationẽ trinitatis creatricis ⁊ ĩcreate: ſcꝫ quia eſt/quia ſic eſt quia ad aliquid eſt. Hic pater ⁊ filiꝰ et ſpiritusſanctus. Hic fides ſpes et charitas. Sed in eo

ꝙ ad aliquid est/exquirit actio ſm insitaz a deo virtutem: vt a celo disponens hec inferiora motus: non tamē voluntarios hoīm mores. A stellis lumen ⁊ ea que sunt earū. Ab elemētis data ꝓprietas. A carentibꝰ vegetatiōe aptitudo quedam. Ab arboribꝰ ⁊ plantis fructus ſm inherētem a natura virtutē. Ab animalibꝰ id ad quod facta sunt. Ab angelis administratio sine labore diuine iussionis ⁊ placiti. Ab homine fructꝰ originalis iusticie atq̧ legis scripte in corde: similiter ⁊ moysaice tp̄e suo: necnō ⁊ euangelice in his qui crediderūt. Et ceteris creaturis reddentibus sue ꝓprietatis officia/post reprobos spiritus fructū reddere soluz neglexit humana natura: vt in triplici iusticia oīno deliquerit nō reddens debitū fructū. Et q̄uis in paucis reddiderit/in pluribus inuenit obnoxia. Sed infallibilis est ordo diuine iusticie: cui aut cuz exigit redditur: aut multat seuiter cōtumacem. Hinc ad animādum ⁊ terrendū hoīes parabolā posuit/
Luce.13. dicens: Arborē fici habebat quidā plātatam in vinea sua. Et venit querēs fructū in illa/et nō inuenit. Dixit aūt ad cultorē vinee: Ecce tres anni sunt ex quo venio querēs fructū in ficulnea hac/et nō inuenio. Succide ergo illā. Ut quid etiaz terrā occupat? At ille respōdens/dixit illi: Dn̄e dimitte illaz et hoc anno vsq̧ dū fodio circa illā et mittā stercora. Et siquidē fecerit fructū: sin aūt/in futurū succides eā. Ad synagogā obijcitur parabolicū verbū: huiuscemodi em̄ erat. Sed sentētia inclusa etiā plura includit: cōtumaciā videlicet totius hūane nature: necnō ⁊ ecclesie in his qui vota diuina nō reddunt: necnō ⁊ singulariter diuerberat singulares. Pretermittamꝰ multa sensum verborū omnimode perstringētes. Creator omniū deus est ille quidā qui habet arborē fici plantatam inter vites. Nam vinea in hoc mūdo plantata vniuersalis est iusticia: ī qua vites sunt plurime fructū iusticie porrigētes: de quibꝰ in hac parabola nulla ē querela. Inter quas etiā erat arbor fici plantata. Mos em̄ agriculture hoc habet/vt arbor fici plantetur aliquādo inter vites: que inter om̄es arbores fructū videtur producere dulciorem. Hec supergreditur vites altitudine ex industria cultoris: que vites in vinea ꝓut natura infunderet/non permittit ascendere: que omnē arborē supergrederentur/ si cui innitere̅tur haberent. Arbor ista illos insinuat: qui statum altiorez in ecclesia gerunt: qui fructū ad quod ordinati sunt/non referunt: quorꝝ omnino est damnanda sterilitas: ⁊ eo amplius quo fru-
Hiere.5. ctificare vberius possent. Et dominus ꝑ hieremiam prophetā conqueritur: ꝙ peiores inuenerit optimates populi q̄ꝫ vulgares: ⁊ illos q̇ videbātur legē scire/q̄ꝫ eos qui videbant ignorare. Si vero genus omne humanū sub arbore ista colligimus: facilior est dissertio. In quo ex tribus annis creator ipsius veniēs fructum debitū nō inuenit: in anno ꝑmitiue iusticie: ī secūdo legis dictee: in tertio quo gratia diuine incarnationis effulsit. Fructus quesitus non ad querentē pertinet/sed ad ꝓferentē. Bonorꝝ nostrorū etenim non indiget. Est quidē fructus quem deus querit ab homine/ id bonū opus quod ex virtute nature/donoq̧ gratie sub decreto legis/ aut occulte ostensionis ipse potest efficere: quo nō reddito/velut res impertinēs humana penitus arbor eradicanda est. Hinc per salomonē dicitur: Quodcūq̧ manus tua potest facere/ instanter operare: q2 nec opus/nec ratio/nec scientia nec sapientia erunt apud inferos: quo tu ꝓperas. Potest omnis adultus cōditā naturā sequi ⁊ ſm illam agere. Potest refrenare corruptam eiusq̧ opera declinare: non virtute propria/sed diuina. Potest date gratie cooperari: aliter autem sine causa daretur. Potest viuere sub decreto legis: alias homo delinquens excusaretur. Si vero mente incapax/adhuc īpotens corpore ab hac vita discesserit: si aliorū fides illum obtulit sacramētis: in illa saluabitur. Si vero fides aliena sibi non subuenit aut ꝓpria: excludetur a bonis illis: includēdus in malis vbi originalis culpa promeruit/ aut propria iniquitas acquisiuit. Propterea omnibꝰ dicitur: Quodcūq̧ potest manus tua facere/instanter operare. Periculosa est in omnibus operibꝰ mora. Preterit enim semꝑ irreuocabile tēpus: et ad inferos sine operibus iusticie ꝓperamus: vbi ratio/sciētia ⁊ sapientia remediū afferre non possunt. Necnō et per ꝓphetā fructus quē dn̄s ab humana arbore querit/edicitur. Indicabo tibi o homo/quid sit bonuz ⁊ quid dn̄s requirat a te. Utiq̧ facere iudiciū/⁊ diligere misericordiā: et sollicitū ambulare corā deo tuo. In se ⁊ ad se intorsisse iudiciū est euasisse diuinū: quo steriles arbores succiduntur. Inquit em̄ apostolus: Si nosmetipsos iudicaremus/nō vtiq̧ iudicaremur. Optimus fructꝰ est iusticie/ se iudicasse de malis: ⁊ se a criminibꝰ auertisse: atq̧ ī se punire penaliter quod deliquit suauiter/ fructū ꝓtendit in altū. Misericordia deriuatur in ꝓximos: quā qui perfecit/est etiā ipse misericordiā ꝯsecutꝰ. Sic saluator ait: Beati misericordes: qm̄ ipsi misericordiā cōsequentur. Et alibi ꝯtraria ⁊ seuera est exp̄ssa sententia: Iudiciū sine misericordia fiet ei/q̇ non facit misericordiā. Exquiritur fructus misericordie ab eo q̇ vult oībꝰ misereri/q̇ velut fenus excrescit. Nā qui facit misericordiā/fenoratur ꝓximo suo. Sollicite ambulare corā dn̄o ī id refert quo impretermissa cautela turpia ⁊ iniqua declinātur/ ne dei offendatur aspectꝰ: ⁊ cū oī prudētia ꝓpulsa pigricia placita dei fiunt: ⁊ itur de virtute in virtutē: ⁊ fructificatur in oꝑbus bonis: sicut dicit ap̄ls: In omni oꝑe bono fructificātes. Hanc si quidē sollicitudinē ambulādi corā dn̄o/que hꝫ annexā cautelā atq̧ prudentiā/ad ephesios paulus expressit. Uidete itaq̧ quō caute ambuletis: non quasi insipientes/sed vt sapientes: redimētes tempus/quoniā dies mali sunt. Et ad Thes

Thessa. 4 salonicenses etiam ait: Rogamus vos et obse
cramus in domino Jesu: vt quemadmodũ acce
pistis a nobis/quomodo vos oporteat ambu-
lare et placere deo: sic ꝛ ambuletis vt abundẽ
tis magis. Sic enĩ sollicite ambulandũ est co-
rã domino: vt in virtutib⁹ semꝑ amplior sit ꝓ-
fectus: et abũdantia latior/et fructus vberior.
Necnon et ad Galatas similiter ista cõmemo
Gala. 5 rat: Spiritu ambulate: et desyderia carnis nõ
Gala. 6 perficietis. Et alibi: Si spiritu viuimus/ spiri-
tu ꝛ ambulemus. Hec porro est sollicitudo ad
ambulandũ placite corã domĩo: que inter fru
ctu quos dñs exquirit a rationali arbore/nume
rat. Satagũt igitur arbores rationales fructũ
expetitũ a dño reddere/qui eas ĩ hac vita plã-
Prover. 31 tauit: quĩ de fructu oris sui vnusquisqꝫ replebi-
tur bonis: ꝛ iuxta opera manuũ suarũ retribue
tur ei. Et sub metaphora mulieris fortis ad to
Ibidem tam ecclesiam et ad omnẽ animã dicitur: Da-
te ei de fructu manuum suarũ: et laudent eam
in portis opera eius. Ecce ꝙ alia nõ datur re-
tributio: aliorum bona in meritum glorie ne-
mini accedunt: sed vnicuiqꝫ datur de fructu
manuum suarum. Et qui non laudatur ex pro
prijs/ex alienis sordescit. Quod beatus est qui
fructũ quesitũ a dño exhibet/ psalmista decla-
Psal. 1 rat: Beatus vir qui nõ abijt in cõsilio impio-
rũ: ꝛ in via peccatorũ non stetit: et in cathedra
pestilentie nõ sedit. Sed in lege dñi voluntas
eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte.
Et erit tanꝙ lignũ quod plantatũ est secus de
cursus aquarũ: quod fructũ suũ dabit ĩ tpe suo
Tria deuitãda/duo faciẽda denunciat: vt ex ar
bore humana fructus obueniat. Praua nõ in
ferre consilia: nec ꝑuersis consultorib⁹ sociari:
nec fecisse iuxta ꝑuersa: in via malorũ non ste-
tisse: dispositio est ad bonũ/etiã post delictum:
Et cũ semper sit ad malũ prona mortalis infir
mitas: cũ ceciderit/statim adijciat vt resurgat.
Et cito redeundũ ẽ a pctis. Nõ dogmatizasse
sm praua q̃ sentit/tẽperantiã sanctã habet: qm̃
sepe plures inficit dogma ꝑuersũ ꝙ actio ne-
quã. Volũtas hoĩs in lege dei est/ꝑfecisse volũ
tatẽ dei: et illã meditari die/erudit in ꝓsperis:
meditari nocte/solidat animã in aduersis. Ju-
gis debet esse meditatio legis dei: cũ die ac no
cte in illã defixisse aspectũ beatitudinẽ habeat.
Meditatio legis dei assidua inuenit certissime
q̃d vitãdũ/q̃d agendũ hoĩb⁹ ꝓpositũ est: ꝛ qm̃
oĩm est honestissima/ sua pulchritudine ad se
hoĩes traxit. Jnuenit etiã in lege dei occulta
meditatio ei⁹/q̃d ꝑ iusticiã debet reprobis: q̃d
ꝑ misericordiã ꝓmittatur electis. Necnõ ꝛ ani-
mus sedulo illa meditãs/ reperit infirmitatem
eius qua in ꝓhibita decidit: ꝛ ad ei⁹ iusticiã nõ
resurgit: quã implere satagẽs ꝓpter pulchritu-
dinẽ eius/ꝛ ꝓpter premiũ ipsi⁹ gratiaꝫ postu-
lat: qua possit deuenire in fructũ: ꝛ ex hoc est tã
ꝙ arbor plãtata sec⁹ aquas/dãs fructũ ĩ exigen
tia tpis. Sic hõ iste factus est sentiens iuxta se
dei gratiã decurrentẽ: cui⁹ virtute fructũ quesi

tũ dño querẽti ministrat. Sed si arbor euanne-
scit in fructib⁹: cui⁹ natura existit fruct⁹ educe-
re: frustra ꝑmittitur supra terrã in occupatiõe
ipsius: maxime si est in vinea: cũ vitib⁹ subiacẽ-
tibus noceat: ne calore solis vue ꝑficiant. Jllã
abscindere agriculture ratio exigit: si sterilẽ exi
stẽs/ꝛ alijs cã sterilitatis aut ĩcõmoditatis exi-
stit. Sepe factũ reꝑimus: vt vnus hõ in bonis
operib⁹ sterilis: in alios aut impedimẽti aut ex
empli mali damna trãsfundat. Ait dñs: Suc
cide eã: Ut quid etiã terrã occupat?
Ex rigore iusticie sentẽtia succisionis egredit
ꝓ eo ꝙ ad aliq̃d oĩa facta sũt. Sed si ab arbore
fici terra steriliter occupat: succisioni obnoxia
subiaceat. Cũ nihil in terra de⁹ fecerit sine cã:
frustra viuit q̃ sibi ordinẽ positũ pretermittit.
Quid arbor ĩ agro vel horto: si id quod est sue
nature nõ reddit? Nulla causatio aduersus syl
uestres arbores/si dulcẽ fructũ nõ exhibẽt: non
enĩ eis natura suadet. Aduersus fici arborẽ est
querela: cõpetebat enĩ ei huiuscemodi fructuꝫ
reddere. Nõ enĩ exigit deus a rebus a se crea-
tis/quod in earũ natura nõ posuit: sed credita
eius est exactio: alr̃s iniustus haberet exactor.
Humana igitur videat arbor/q̃d sibi creditũ ẽ
ex natura/quid ex gratia: ꝛ quantũ sua valitudo
ꝓtẽditur: et in his dũtaxat se agnoscat obnoxi
am exactori. Reddat quod ab ea exigit: ad im-
possibilia nõ cogitur: ꝑ iniusticiã nõ grauatur.
Jn ea sm iura diuina decernitur: sm que cõtẽ-
nẽs paratur ad rhompheã. Qm̃ frustra viuit q̃
nequiter viuit: et mori melius ꝙ perperã agere
Ut quid igitur homo sterilis viuit? Amplius ꝛ
male operãs cur existit? Cur terrã ꝛ loca terraꝝ
occupat: q̃ debita nature atqꝫ gr̃e nõ ꝑsoluit?
Fructũ penitẽtie saluator ex ista parabola in-
quirebat: cũ ipsã his q̃ mortẽ galileoꝝ occisorũ
a pylato ꝛ a casu turris nunciauerãt/ ꝓtulisset:
adijciẽs: si nõ penitẽtiã egeritis/ oẽs simul peri
bitis. Et ilico parabolã subdidit. Sꝫ cultor vi-
nee ꝓ arbore intercedit: vt ꝙuis digna sit succi
sione: tñ cultoris intercessione seruet: eo pacto
ꝙ arte natura iuuat. Hinc aũt ille rñdẽs/ dixit
illi: [Domine dimitte illã et hoc an-
no: vsqꝫ dũ fodiã circa illã/ꝛ mittã stercora: et
si quidẽ fecerit fructũ: sin aũt/ĩ futurũ succides
illã.] Cultor vinee christus homo est: q̃ suã co-
lit ecclesiã: apud patrẽ ꝓ sterilib⁹ intercedẽs:
ne post delictũ subito tollãtur a vita: ne sit omĩ
no desperãda correctio: qm̃ si mox post delictũ
eradicãs a vita multatio seq̃retur: paucorũ eẽt
saluatio: ꝛ de correctiõe nullus sermo texẽdus:
ꝛ desperatio in delinquẽtib⁹ adderet: quoꝝ qm̃
ꝙplurimi tolerati ad tẽpus/ad iusticiam reuer
tunt. Hinc Petrus dicit: Nõ tardat deus pro
missionẽ suã/sicut quidã existimãt: sed patiẽter
agit propter vos: nolẽs aliquos perire: sed oẽs
ad penitentiã reuerti. Promittit optimus cul
tor circa arborẽ fossionẽ: terrere scilicet delin-
quentẽ per verba doctorũ donec cõpungatur:
similit ꝛ sterc⁹ apponere vilitatis/ peccati atqꝫ

penarũ dare noticiã. Quod si ex huiusmodi ad
hibitis arbor nõ fructificat sterilitate deposi-
ta: ferrũ diuine iusticie illã succidẽs adueniat.
Terror ex hoc oĩbus factus est. Nã si nõ fru
ctificãs iusticie/atq; nõ faciens fructus dignos
penitẽtie/iuste succidit: iniquitati deseruiẽs qui
bus penis multabit? Confirmat eñ hoc ad ali
ud dicta quedã magis acerba Petri sententia
1.Pe.4. Et si iustus quidẽ vix saluabit: impius z pecca
tor vbi parebunt?

¶ Epilogus quidã de parabolis tri bus proxime supradictis. Capitulum XXXIII

Volẽs saluator noster ꝓpt sui secũdi
aduentus incertitudinẽ seruos suos
esse ꝑatos: aduersus imparatos sim
pliciter docẽs z terrens: et parabolice suo mõ
disseruit: Dis seruꝰ qui aliqd agere cõmissũ ac-
cepit: si malus est/in absentia dñi segniter ope
rat. Et morã facere dñm ĩ corde causat: vt ꝯce-
pte malicie opus adijciat: sibi neqter impuni-
tatẽ ꝑmittẽs si tardauerit dñs. Est et alioꝝ ma-
lorũ seruorũ ꝑuersitas: que biꝑtite cõmittitur.
Ut aliquis domini volũtatẽ nolit intelligere:
ne quod intellexerit teneat implere: sciẽs verã
Lu.12 z infallibilẽ esse sententiã: Quia seruꝰ sciẽs vo-
luntatẽ dñi z nõ faciẽs/plagis vapulabit mul-
tis. Et seruus nesciẽs voluntatẽ dñi sui/neq; ꝑ-
ficiens/plagis vapulabit paucis. Sed scientez
z nescientẽ sequitur vapulatio ẜm trutinã diui-
ne iusticie. Est et alius malus seruus: qui cõser
uis z ancillis infert iniuriã/ dñm ĩ absentia nõ
veritus. Et participiũ habet cũ cõsimilibꝰ ma-
lis: cũ eis in abusum deducẽs domini sui bona:
ꝙ in familia dñi dei nostri taliũ seruorũ repro-
bã consistentiã adesse certissimũ est. Sed certis
simꝰ erit improuisus aduẽtus/certissimã ꝓuisi-
onẽ faciẽs nõ preuisus. Ideo paterno affectu
diligens quos cõdidit z redemit/venire se im-
prouise minatur: ne cogatur ex iusticia ineuita
bili percutere/quos monet ante cauere. Feri-
re penitus volens ex iusticicia siue odio/caute-
lam non predicat: sed velut immobile signũ ex-
positum ad sagittã/ querit ineuitabiliter quem
transfigat. Cautũ ergo fiat omnibus in domi-
ni seruitio recensitis ꝙ veniet: sed certissime cũ
nõ speramus adueniet. Et si vltima omniũ di-
es atq; cõmunis a remotis conspicit: vniuscu-
iusq; finalis multis in insidijs/ multis vero in
ianuis est. Sed nemo aduersus dñm moueat/q̃
re oĩes huiusmodi nescientie voluerit subia-
cere: vtilius forte arbitrans si scientia largire-
tur: in multis que ad hanc vtilitatẽ excogitari
pñt/ iaciens fundamentũ. Magis aũt talis ar
bitratio peccatũ grauat: qr dñm tanq̃ defectu
ose agentẽ nostrã salutẽ accusat: quia nihil ad
ipsam expediens in aliquo retardauit: seipsum
aũt nobis in oĩbus dedit atq; ꝑmisit: quod il
lius scientie maioris est muneris. Quã sciẽtiã
Act.1. tanq̃ nõ vtilẽ: vt in actibus apostolorũ legitur:
ipsis petẽtibꝰ denegauit. Scire nãq; futura nõ
est virtꝰ: Quis signũ possit esse virtutis: se aũt
ad futura vita z moribꝰ z animo preparare/ple
nã dico esse virtutẽ. Maiori vero sũ contẽpla-
tus ĩtuitu periculũ magnũ generi humano ad-
esse/si talem ignorantiã in scientiaz couertisset.
Nam homines nõ conuersi: z si qui fuerunt iã
facti auersi: vsq; ad vltimũ fere terminũ mundi
huius amenitatibus delectati atq; illecti: redi-
re ad dominũ distulissent. Et ex eo firmat ista
sententia quod experientia docet: Nã si finis ꝑ
ximi atq; remoti huiꝰ/z omniũ ignorãtia homi
nes a mũdi amenitate nõ eximit: certũ ꝙ scien-
tia nõ eximeret: potius temporis faceret parti-
tores/si haberet tẽporis certa mẽsura: vt partẽ
primã floride iuuẽtutis pulchriorẽ atq; maiorẽ
diuinis laboribꝰ aptã/magis acceptã oĩm cõdi
tori/cũ mũdo abusiue in dulcedine vana consu
merẽt: z reliquã z minorẽ senilẽ et grauescentẽ
ineptã studijs alte vite /velut putridã fecem in
aniter claro vino consumpto dño reseruarent
Igit imparatũ et malũ seruũ/qui dñi nõ cogi-
tabat aduentũ/sententia iusticie diuidet dñs a
paratis: z partẽ eius ponet cũ hypocritis: cum
quibus similẽ vitã habuit. Et mancipabit eter
nis fletibus/qui ꝑ peccato flere noluit: et strido
ribus dentiũ/cum quibus male comedit et risit
Peramplius aũt suos cautos facere volens/et
improbare aduersos: decem virginũ adiecit pa-
rabolã: quinq; prudentiũ pertinentiũ ad para-
tos/z quinq; fatuarũ signantiũ multitudinem
oĩm imparatorũ: qui delectati sensuũ qnq; ob-
iectis/forinsecus in corꝑali lumine ꝑuagãtes:
nõ accipiũt vasa plena: patulũ cor ad deum nõ
habẽt: nec se ꝯstituũt vasa charismatibꝰ replen
da diuis: nec oleũ misericordie ĩterne leticie fo
mentum luminis/ in seipsis velut in vasis do-
mini ponunt: nec lampadem faciunt in seipsis
lumen infallibilis veritatis sursum ferentis z
dirigẽtis habẽtẽ: sed ad portã diuine iusticie au
diẽt vocẽ diuine sentẽtie: **Amẽ dico vobis nescio vos.** Quid est/nescio vos? Quid est
quod nesciat q̃ oĩa creat? Quid est quod nesci-
at q̃ oĩa fecit? Quid ẽ quod ignoret /qui oĩa no
uit anteq̃ fierẽt: nec aliter nouit facta ꝙ fiẽda?
Inuariabilis eñ est sciẽtia eiꝰ. Sed nescio vos
nõ approbo vos. Nescio vos: reprobo vos. Ut
qui me nõ ꝓbastis: nec ad me vigilastis in cor-
dibus ac moribꝰ vestris: reprobo vos ĩ ianuis
meis. Et seruũ nõ operantẽ cũ accepto talẽto/
iustissime cõdẽnauit. Quotquot etatẽ capacem
vitij z virtutis attingimus/talentũ accepimus
rationis: sup quã fundat liberũ arbitriũ volũ-
tatis: cũ quo demereri possumꝰ z mereri. Sed
pleriq; donũ acceptum a deo abscondunt: qui
publicũ ex actibus virtutũ nõ faciũt/ quod ra-
tione intrinseca cognouerũt. Sed vbi abscon
dunt? In terra. Quõ in terra? Fodit. Bonũ ẽ
id quod absconditur: quia donũ quod diuina
largitur bonitas. Malum: qr nulla in abscõsi
one vtilitas. Ecclesiasticꝰ dicit: Sapiẽtia abscõ Ecc.
dita z thesaurꝰ abscõditꝰ/ que vtilitas in vtris-

ꝙ: Malũ vbi abscondunt: quia in terra. Ter-
ra maledictionẽ accepit in operibus peccato-
ris. Malũ modus quo abscondũt: qꝛ fodiunt.
Fodiens enĩ laborat. In laboribus fossionis
est mali autor/ ꝛ nouitatis inuentor. Sed ad pre
libata extensius reuertamur. Bonũ abscondi-
tur. Quod bonum? Quod placere potest deo:
quo mereri nobis aliquid supra datũ possumꝰ/
vt bonum mereatur amplius bonũ. Quod bo-
nũ? Quod nouit esse autorem. Quod bonum?
Quod non discrepat a cõsimili. Quod bonũ?
Quod cõsonat vniuerso. Quod bonũ? Quod
destrui ex toto ipse autor non sinit. Quod bo-
nũ? Quod non habet ex natura contrarium.
Quod bonũ? Naturale ingenũ. Quod bonũ?
Rationis donũ. Quod bonũ? Libere volun-
tatis arbitriũ. Quod bonũ? Esse in contentu.
Quod bonũ? Morale quadripertitũ. Hec oĩa
et similia ex radicibus nature fecit atq; dedit
cõsurgere/ qui naturã fecit ꝛ dona. Et hec oĩa
talentũ vnũ perficiunt: quod summũ põdus de
signat. Quod si ad hoc pondus adderẽ gratiã
christianã: quasi arena maris grauior appare-
ret. Vide igitur talentũ cõcessum: vide donũ
acceptũ: vide pondus supremũ: vide bonũ ex
multis bonis conflatũ. Sed vide bonũ abscõ-
ditũ. Sed hoc damnabile malũ ꝙ dei abscon-
dunt donũ. Operemur cũ donis acceptis: ꝛ ad
sibi ꝯueniẽs vnũquodq; ordinemus: nec sũt so-
pite virtutes: q̃s natura voluit palã fieri: ꝛ ip̃e
oĩm largitor bonorũ ad hoc dederit vt ordĩa-
rent ad opus relatũ ad largitorem: ꝛ redimere
mus nos ab his quibꝰ nos tradiderat ꝑmoge-
nita mors: ꝛ releuaremꝰ ab imitãtibꝰ in q̃s de-
iecerat nouerca natura: ꝛ ipsis cõpilatis ad fi-
nem ordinatis/ velut exules reuocaremur ĩ pa
triã. Vituperat ecclesiasticus abscõdita bona/
Eccl.20 dicens: Bona abscondita in ore clauso/ quasi
appositiones epularũ circũposite sepulchro.
Ut ista similitudo altius deducat/ sensus a lit
tera recõuertit. Mortuus aũt cadauer ĩ sepul
chro existẽs/ comestibiles appositões nõ come
dit neq; sentit. Ita velut cadauer in sepulchro
fetide iacens reputãdus est: qui talẽta dñi ap-
posita/ ꝛ varia dona dei nõ mancipat inuisibili
aut visibili opi ad largiẽtis honorẽ ꝓpriãq; sa-
Prouer.11 lutẽ/ ꝛ ad edificationẽ ꝓximi. Et maledictꝰ q̃ ab
scõdit frumẽta ĩ ꝑplis: sapiẽtia clamat: vt eter
nis subiaceat penis/ q̃ dona dei abscõdit a ꝓxi-
mis. Et multabit taliõe pigrorũ abscõsor ope-
Prouer.19 rũ. Abscõdit piger manꝰ suas sub ascella sua: ꝛ
laborat si ad os suũ eas cõuertit. Quid ergo ꝑ
manus nisi potẽtia ꝛ actꝰ? Quid abscõsio sub
ascella/ nisi sub modico calore occulte delecta-
tiones detineri? Quid ꝙ nõ applicat ad os/ ni-
si ꝙ taliter non agit vt debito modo fiat? Sed
malũ est locus vbi abscondit: quia terra. Terra
cibus est serpentis: terra grauis est: terra ter-
renos facit. Ve igitur qui terrenis rebus diui-
nũ abscondit talentũ: quod ideo datũ erat/ vt
vt cũ illo mercaret regnũ eternũ. Reprobus ẽ
mercator qui aurũ in ferrum/ argentũ in plum
bũ/ margaritas in lapides alueos equali quan
titate cõmutat. Nulla tam grandis sufficit pe
na ei/ qui dona inuisibilia pro visibilibꝰ/ incor-
ruptibilia ꝑ corruptibilibus tradidit in cõmer
ciũ. Absconsionis autẽ modꝰ culpã magis ag-
grauat/ si quis recte consyderat. Primo fodit:
deinde abscondit. Fodere laborẽ insinuat: quẽ
ferre malus villicus recusabat/ dicens intra se:
Fodere nõ valeo. Quis autẽ infructuosior la- Lu.16
bor/ ꝙ de quo vite priuatio carpit? Quis peri-
culosior ꝙ quẽ nulla sequitur requies? Quis in
utilior ꝙ cui stipendiũ mortis offertur? O ma
le fodiens velut equus vngula terrã. O qui co
naris in vetitũ propulsa virtute. O qui super-
na dona terra ima defodis. O q̃ adinuenis vn
de mittaris in antrũ: fodis vt abscõdas arte at
q; violentia facis. Ve igitur qui conant in ma
lum. Ve qui adinuentiões perficiunt in pecca-
catis. Visitabo vos dicit dñs in adinuẽtionibꝰ
vestris. Malum est maluz facere: sed peius est
cum labore: sicut propheta exaggerando lo-
quitur: Ut inique agerẽt laborauerunt. Ma- Hiere.9.
lũ est quod deo non placet: sed grauiꝰ peccat q̃
adinuenit quod sibi maxime displicet: qꝛ ibunt
ꝑ damnationẽ in adinuẽtiõibꝰ suis. An ideo fo
dit: qꝛ male credebat facere inuisus? Sed ocu-
li dñi in oĩ loco contẽplãtur bonos ꝛ malos
ꝛ nec est q̃ se abscondit a calore iusticie eiꝰ. Et
si nostra substãtia occultaretur in inferioribꝰ
terre: a dei oculo nõ esset effugiũ. An fodit vt ĩ
profundũ malorũ descenderet? An fodit vt plã
taret aut propaginaret plantatũ? Ad q̃d fodit?
Ad nihil vtile fodit. Sed ad finem peruersũ fo
dit: et foueam fecit vt absconderet. Quid? Pe-
cuniã domini sui: non partẽ/ sed totum talentũ
quod acceperat: vt nihil remaneret ad vsum/
quod totũ ad fructũ fuerat erogatuz. Ecce la
bor ĩ dãno: ecce opis ꝑditio certa: ecce fatiga-
tio vt deueniatur in penã: sic dei vltione agit/
ꝙ peccator incidit in foueã quam fecit. Et ali- Psal.7.
bi: Foderunt ante faciẽ meã foueã: et incide- Psal.56.
runt in eam. Dixerat olim Job: Traxerũt ĩ bo Job.21.
nis dies suos: et in puncto ad inferna descẽde
runt. Ego contrariũ dico: Trahunt et ducunt
peragunt et faciunt in laboribus/ sudoribus ꝛ
anxietatibus dies suos: et in puncto/ imo ĩ tp̃is
momento paruissimo ad gehennalia loca mer
guntur. Qui fodit/ corpus rectum incuruat: et
terrã percutit sarculo duriori: et amplo ligone
sursum terrã trahit ab infimis. Fouea vero fa
cta funditus iactato talento/ terram in infimis
vt abscõdat/ iterũ recõuertit. Nõne hoc labor
ꝛ afflictio spũs? Ecce cecatas hoĩm mentes: q̃
labores/ q̃etes/ amaritudĩes/ dulcedĩes/ pũctio
nes/ vnctiões appellãt. Ad peragendũ malũ ꝙ
bonũ amariꝰ desudat: ꝛ toleratũ ex tp̃e malũ ꝑ-
parat ad eternũ. Que ꝑuersio ad labores a la-
boribꝰ ꝑgere? Accedere ad quietez expediebat
potiꝰ laborãti. Verũtñ si ꝑ deo/ nõ ꝑ mũdo aut
carne fuisset tolerati labores: nõ labor/ sꝫ cã q̃e-

tem adijcit vel laborē. Quid ergo est fodere, nisi preter domini voluntatē in terrenis animo et corpore laborare: atq; desudare in his, in quibus diuina bonitas nobis in carne facta magistra, desudandū contēpsit: et ad terrena omnē suaz incuruare virtutē: velut illi qui oculos suos statuerunt declinare in terrā seorsum ab
ob.29. istis: dicente Job: Lux vultus mei non cadebat in terram. Quid est fodere, nisi cū insensibilibus gerere bellū durum? Nonne cū terra pugnat fodiens duro ligone? Percutit et artus: simul et brachia tremunt: et qualē dedit ictum pertulit terre fossor. Quid autē est abscondere in humo fossa talentū, nisi omne a summo deo acceptum beneficiū et donū: ita in rebus visibilibus et mortalibus implicare atq; immergere vt in dei seruitio nihil suum appareat ante conspectū? Absconditū enī est quod ante deū obsequendo nō venit: id finaliter agens, vt faciē misericordie sue ipse abscōdat a nobis. Strenu⁹ miles tēpore belli vires corpis bellandi peritiā nō abscōdit. Sapiēs sapiēter necessitate dictante, quod nouerit expedire nō celat. Si quis super naturā doctus querit materiā rebus gerēdis: delitescere appellat inertiam. Qui diligit nō occultat amorē: sed signo ⁊ opibus pandit. Infanti sugere postulāti mater aut nutrix vbera nō subpannat: ⁊ lamie nudant māmas: et lactant catulos suos. Aues ⁊ animalia nō abscōdunt eorū expediētia natis. Nō obtegūt plante virtutē insitā a natura: sed ornāt folijs, floribus ⁊ fructibus orbē. Quatuor elemēta eoꝝ ꝓprietatē nature nō obnubūt. Lux seipsam non operit. Nihil est ordinē rerū sequēs regulamq; iusticie: quod nō obtendat loco ⁊ tpe, necessitate aut euentu rerū opportune manifestari expediens ad profectū sui, aut ad retunsionē cōtrarij. Quid est ꝙ sola iniquitas hominis quod a deo accepit, abscōdit? Exagitabit te forte sermo vteri tui: vt ad excusandū aut te protegēdū inferas verba tua: vt quod est vitij, velis ascribere ad virtutē, dicens: Preceptū accepi a christo, vt abscondā opera bona, orationes et munera. Sed aliud est abscondere iusticie opera: ne intentione supposita tēporalē atq; vētosam gloriā capiamus: ⁊ hoc est quod prohibet christus. Aliud est instrumenta bonorū operū atq; virtutū, ī terrena delectatione defodere: ne cū illis domini placitū faciamus: et talem absconsorem iussum est a domino mitti in tenebras exteriores: quia in exterioribus fuerat delectat⁹: et fletum et stridorē dentium patietur, qui flebilem vitam dilexit: et pro ipsa dentibus multa corrosit. Omnes quidem parabole supra proxime memorate de decem virginibus, de seruis prudentibus, de vigilia ianitoris, de rege peregrinante dona tradente, rationē exigente cum redierit: in vigilia terminanꝶ: et prudentiā persuadent, et sollicitudinē agendorū: nō ꝙ sempꝛ corpore vigilemus, sed mente solerti: et prouideamus nobis, et operemur pro nobis: ne inueniamur in die vltime exactionis fiende a domino imparati: sed parati ad eius regnuz ab ipso nobis paratum eternū.

¶ De parabola mulieris ī partu tristicia habentis: ad depellendam in agonibus tristiciam electorū: secundum Joannem tantū. Ca. XXXIIII

Altos agones saluator in mūdo imposuit: cū ex verbo ⁊ auditu fidez trinitatis, incarnationis sue, ceterorūq; factorum suorum, ⁊ resurrectionis omniū: eterne penalitatis et glorie humano cordi per suos discipulos disposuit coniugare: atq; mundū subiugare cruci: que iudeis scandalū, gentib⁹ stulticia est. Hinc talia suadentibus, persecutiōes pericula, gladij, exilia, et omnia tormentorū genera parabātur: etiam omne horrendū moriendi genus. Ratione atq; demonstratione ista insinuanda carebant: nec aliter ꝙ per fidē poterant in cordibus hominū mitti. Magna porro distantia inter cor humanū et taliū, atq; inuisibiliū et futurorū fidem. Proinde iesus pronunciat futura pericula: et ex eis causandā tristiciā: quam et per adiectā parabolā mitigat: ⁊ pollicetur in leticiam conuertendam, dicens: [Amen amen dico vobis: quia plorabitis et flebitis vos: mundus aūt gaudebit: vos autē contristabimini: sed tristicia vestra vertetur in gaudiū.] Unde fletus atq; ploratus? Quia ex his que predicabitis, cōtumelas afficiemini atq; tormētis. Et quoniā segregatos a dilectoribus mundi, moribus etiā a societate ⁊ conuersatione separabunt. Gaudebit mundanus homo: cū se viderit superiorē subactis suasorib⁹ fidei: cū crucifixus suos nō tuebitur cruciatos: cū extemplo nō fuerit ī eis vindicatū ex iacturis et ꝯtumelijs irrogatis. Gaudebit quippe cum viderit nouos Christi precones atq; sequaces squalidos, ꝑssos inedia, nudatos rebus, abdicatos a domesticis, seiūctos a charis: nulla substantia mūdi refulgētes: se ipsū autē aspiciēs florere placitis, abūdare cupitis: ⁊ mundū sibi arridere ad votum: ignorans quanta sit infelicitate claudendus. Uos aūt cōtristabimini corpore, sed nō mente. Nō enim oportet mente tristari eū qui pro christo agonizare disposuit, et certare ad captanda celestia: ꝙuis etiā corpus teneaꝶ in pena. Et si aliquando in anima irrepserit ipsa tristicia: si ꝓ re corruptibili fuerit, ilico auellaꝶ: si vero ꝓ iniuria saluatoris, pro defectu virtutis, ꝓ derelinquentibus legē dei, ꝓ patratione facinoruz: oportet vt teneatur. Etenī dauid in his tristicijs angebaꝶ dicēs: Uidi ꝑuaricātes ⁊ tabescebā: q̄ eloquia tua nō custodierunt. Laudabilis miserabiliter, ⁊ misera laudabiliter est ista tristicia de ꝑditione boni honesti: et cū cōmittiꝶ quod summa iusticia vetat: sed talium tristicia vertetur in gaudium: nō perfunctoriū, sed eternum. Ad hoc meli⁹ cordib⁹ infigendū, subiecit de parturiēte parabolā: in qua statū militātis ecclesie ⁊

cuiuslibet agonizãtis anime saluator edocuit:
[Mulier cũ parit/tristiciã habet: q2
venit hora eius: Cũ antẽ peperit puerũ: iã
nõ meminit pressure ꝑpter gaudiũ: quia natus
est homo in mundũ] Sub typo mulieris partu
riẽtis describit ecclesia orthodoxa: et quelibet
anima fidei anulo desponsata christo: que pre-
habet tristiciã ad gaudiũ: ꝛ quod est causa tri-
sticie ab icerto/fit causa leticie cũ votũ aut spe
ratũ possidetur ex certo. Tristat mulier pariẽs
ex doloribꝰ: tristatur ex incertitudie partꝰ/ an
masculinus aut femininus existat. Tristat ne-
sciẽs/ an partus/an ipsa pariens moriat. Tri-
statur/ne abortiuũ habeat/aut editũ ilico mor
tuũ audiat: et ne aliquid sit demptuz/ vnde pu-
dor sit in pariente: ꝛ coalescẽte prole tristat: ne
quod timet/ eueniat: et ne veniat quod sperat.
Inter spem ꝛ metũ impossibile fit nõ adesse tri
sticiã. Huius mulieris typo laborat ecclesia/et
oĩs fidelis aĩa. In partu continuo ecclesia est:
quid sit nesciẽs paritura. Multos habet ipsa
cõceptꝰ ex semine fidei/ex semine verbi dei: ne-
scit tamẽ quales partus oĩm sit futurꝰ: q̃m mul
Math.20. ti sunt vocati: pauci vero electi. Habet cũ parit
ipsa tristiciam: quia venit hora eiꝰ/scilicet par-
tus: qui dolorẽ parientibꝰ infert: ꝛ hora discer-
nendi q̃d sit gestatũ in ventre/an validuz an in
firmũ: an cũ omni decore/an cũ aliquo nature
dedecore. Attẽdendũ q̃ ab homine nõ satus in
virgine supra naturã partus a virgine: qui tri-
sticiã prime mulieri ex vindicta parienti appo-
suit: et de muliere natus: omniũ tristiciã quan-
tum in ipso erat/conabatur auferre: etiã ꝑ mu-
lieris similitudinẽ parientis/tristiciã suorũ di-
scipulorũ ex mundi varijs euentibus venientẽ
ꝛ tunc de absentia sua in illorũ cordibus iã ex-
ortã consolari dignatus est: inferens parabo-
lam parientis in tristicia/post partũ in leticia
exultantis. Precesserant huius tristicie testi-
Gen.3 monia in scriptura sacra. Nã eue post peccatũ
dictũ est: in tristicia paries filios. Et eccl'ia cũ
suos part/tristiciã habet: cuiꝰ figurã eua gessit:
sed illa ꝑpter peccatũ: ista ꝑpter penã peccati
Demerito quidẽ illius primi delicti tot agoni-
bus agimur: tot tẽtationibus agitamur: vt vix
Gen.25 possimus palmã virtutis attingere: aut ꝑtinge
re quo vocamur. Rebecca in tristicia peperit:
cũ añ partũ geminos bellãtes agnosceret: ex-
quo stupens p̃ tristicia dixit: Si sic futurũ erat:
q̃d fuit necesse ɔcipere? Duos ppl'os gestat ec-
clesia i vtero fidei bella gerentes: dissilitudine
morũ ꝛ differẽtia sentiẽdi: q̃obrẽ tristat nesci-
ens quid futurũ: tristatur ex bellis aduersis q̃
Gen.38. patit. Thamar tristis in tristicia geminos par-
turiuit: vt ex passione cõfligentis doloris et p̃-
sagij ad futura lamẽtaretur: q̃ propter eam di-
uisa esset materia. Talia presagia in veritate in
ecclesia incessanter agitur: vnde velut pariẽs
Apoc.12 mulier sepe tristat. Cuius tristiciã ꝛ causam/ ꝑ
cessum et pugnaz Joannes in Apocalypsi de-
scripsit de muliere que cruciabat vt pareret: et
draco partui parabat insidias: ꝛ ex emisso tri-
bulationũ ꝛ heresiũ/ et omniũ aduersitatũ flu-
mine ab ore suo: vt partꝰ ꝛ pariẽs necarent: ni-
si terra iuuisset absorptu fluminis: tristãdi ꝛ timẽ-
di materia data erat. Sed ꝑfũctoria est oĩs hu
mana ɔditio: etiã si vtrãq3 partẽ ipsa ɔtineat: ꝛ
alternant vices hoĩm: vt nũc tristãdi/nũc gau-
dendi habeat occasio. Proinde nõ tristiciã/sed
causam oportet inspicere: et cuius intuitu tole
ratur aduersum/nõ quod patitur contemplati
onẽ inducat. Sepe quidẽ mundi tristicia ĩ eter-
nam traiecit habentẽ: sepe quidẽ trãsiuit ĩ gau-
dium. Quod tristicia tristiciã nanciscit: ꝛ tristi
cia in gaudiũ terminet: nõ hec tristicia seu illa
ta tẽtatio/aut aduersitas tolerata facit/ sed cau
sa. Suppositiuas omniũ causas oportet inspi-
cere: sicq3 de fine dare iudiciũ. Si rerũ labenti
um conditio tristiciã fecit in seculo: faciet illã
eterne succedere: si vero christus est causa/ter-
minabit ad gaudiũ. Et hoc ipse discipulis loq̃-
tur: Tristicia vestra qui ꝑpter me affligemini/ Joan.16.
nõ omniũ vertetur in gaudiũ. Quia cũ ecclesia
orthodoxa seu fidelis aĩa/longo tẽtationũ ꝛ tri
bulationũ cruciata partu: cũ emiserit bonorum
operũ partũ in oĩbus seruata ɔstãtia: cũ fructũ
virilẽ/nõ effemiatũ fecerit: vt non sit filia mollꝭ
ꝛ tenera/fragilis ꝛ caduca: sed filiꝰ accrescẽs v̄-
tutibus/sapiẽs in moribus/letificãs patrẽ: non
stultꝰ inferens matri tristiciã: sit filiꝰ de numero
filiorũ qui in ecclesia bñdicũtur: sit filiꝰ dextre/
sc3 operãs aptũ beatitudini regni dei: nõ recor
dabitur tristicie atq3 pressure: illa eterna/et su-
pra auditũ ꝛ visum ꝛ intellectũ inuenta leticia.
Uere non omniũ tristicia vertetur in gaudiuz:
sed illorũ dũtaxat qui ꝑpter christuz patiuntur
vnde tristẽtur? siue quia dolent absentiã et pro-
longationẽ: ex hoc istius incolatus deplorãt di
centes vt ꝑpheta: Heu mihi q2 incolatꝰ meꝰ ꝑ- Psal.119.
longatus est. Seu quia ob confessionez sui no-
minis illa tolerant mala que suadet inferre pri-
mo ad se crudelis hostilitas: ꝛ hominũ excogi
tat deprauata crudelitas: aut q2 illũ offendere ĩ
lege sua: ꝛ sentiunt eñ in pena sua purgatoria/
nõ eterna. Purgatiuã eñ habet virtutẽ tristi-
cia post peccatũ: ꝛ ipsuz solũ in hac vita digne
sortitur tristiciã: que si p̃uenit vt sit ex culpa po
tius q̃ ex pena: nil decẽtius reperit ad diluẽda
peccata. Oportet verã ꝛ salutiferã oriri tristici
am ex displicẽtia culpe/nõ ex displicẽtia pene.
Illa displicentia exoritur/quia displicuisti deo
ex vitio interdicto: ista/quia displices tibi ex pe
na quã pateris. Displicere sibi patiẽti ex pena
ꝑpriũ est oĩm sensibiliũ/etiã ratiõe carẽtiũ. Dis
plicere sibi ex culpa itm̃ est vere ratione vtentiũ
maxime aũt oĩm verorũ fideliũ: ac ꝑ hec incun-
ctanter tristicia de peccato/nõ de supplicio ver
tet in gaudiũ. Et parabola parientis mulieris
elucidat. Parit in tristicia mulier: q2 venit ho-
ra partus: qui ex multatione diuina ĩ doloribꝰ
agit: pepit puerũ: nõ meminit p̃ssure ꝑpter gau
diũ. Nõ dicit/nõ meminit tristicie; sed/pressure

Pressura causa est tristicie: non tristicia causa pressure. Quoniã dũ dolor cũ corporis natura confligit/adest tristicia pariẽti: cuz vero dolor tanꝗ a potẽtiori bono victus abscesserit/et tristicia defluit. Ubi ad memoriã dolor corpis et animi tristicia reuocãtur: nõ tenet memoria ꝗn ta fuerit ipsa pressura: sed tenet quantuz tristicia ipsa cõfoderit. Facilius recordatꝰ eiꝰ quod passus est animus/ ꝗ eius quod sustinuit corpus. Quãuis em̃ vnũ consistit in altero: et vnũ preter alterũ habet existere posteriꝰ/ sed nõ prius. Nõ existit anima priusꝗ tradat corpus: sed creatur cũ traditur: et tradit cũ creat. Habet autẽ post existere/ viuere et intelligere ꝑter corpus. Sic quidẽ ania solũ sentit tristiciã siue dolorẽ cũ pena infligit: corpus vero penã nesciẽs quid et que et quales sunt anmi passiones. Recordabit igitur animꝰ passionis sue nature potius ꝗ alterius cuius est corpus. Diuersa quidẽ natura ꝑ omnẽ modũ est animorũ seu spirituũ et corruptibiliũ corporũ: tristicia ĩ anima/ pressura in corpe agitur. Nõ meminit ergo anima pressure acte in corpe: recordabit tamẽ tristicie quã ipsa ꝑpessa est. Nõ tamẽ memoria tristicie tristiciã dabit his quibus veruz successit gaudiũ: sicut memoria se fuisse aliqñ letatũ/ nõ dabit leticiã his qui eternũ suppliciũ incurrerunt. Nã ex magna infirmitate redditus sanitati/illius recordabit non tristatus: et ex magna sanitate redditus infirmitati/ tenebit illam memoriter nõ letatus. Unde nõ meminit mulier pariẽs pressure ꝓpter gaudium. Quare? Quia natus est homo in munduz. Sic est exemplificans. In exẽplificatũ igit veniamus. **Et vos igitur nũc tristiciã habetis.** A csi diceret christꝰ: qr nũc recedo a vobis corpore actu peregrinandi/ non officio diligendi atqꝫ subueniẽdi: sed id quod est causa tristicie/sit et vere leticie. **Iteruz videbo vos: et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrũ nemo tollet a vobis.** Tꝑalis absentia tẽporalẽ tristiciã generabit: ꝑsentia visiõis eterne inauferibile gaudiũ prestabit eternũ.

¶ Libri sexti de parabolis saluatoris finis.

¶ Liber septimus de similitudinibus a saluatore positis et assũptis.

¶ De similitudine salis: secundum Mattheum/Marcum et Lucam. Capitulum I

Differentiã similitudinũ ⁊ parabolarũ in libro ꝑdiximus de parabolis/hic silẽtio tradentes. Sed cũ in prima et generali predicatione christus in mõte turbis ⁊ discipulis loquerer; ad discipulos solũ sermonẽ intorsit: preostendẽs quantũ primatus/quantũve fructus sup alios ⁊ in alios acceperant: non solũ eos/sed futuros similes ĩ suis similitudinibus premonẽs/instruẽs ⁊ exhortãs. Et primo omniũ extitit similitudo sal: sub qua presagiauit aplõs ceterosqꝫ in illa sorte futuros/dicẽs: **Uos estis sal terre: quod si sal euanuerit: in quo salietur? Ad nihilũ valet vltra nisi vt mittat foras/⁊ cõculcet ab hominibꝰ.** Uigilãs est similitudo ex natura introducte rei: ex christo clarescit peramplius. Nec imerito in om̃ibus tenet ista primatũ vt velut in rebus esibilibus sal: sic inter eos q regũtur/aut opportune docent et dirigunt: debeant esse qui presunt/instruũt siue ducũt. Nihil protinus operat in his que vsu capiunt sal: quod silitudine sumpta nõ conueniat his qui sumpserũt ducatũ. Et in omni quod deficit aut euanescit in his quibus vsu apponit aut applicatur/insulsitas aut putredo exorit. Sic in his que agunt in hoibus ſm rationẽ fidei/moresqꝫ gerẽ archotes/spũales doctores/duces: si euanescunt siue deficiũt/dãna similia ꝓuenire credantur. Sed quis comedere põt insulsũ/ si debuit sale penitus esse conditũ? Aut quis tanget putridũ/aut sumet in esum/ seu tenebit ad vsũ: si appositione salis debuit preseruari? Proprietates siquidẽ salis solertibꝰ indagatoribꝰ relinquimus: ne plus debito sermo trahatur in longũ. Quod cũ fecerint: nihil inuenient inapplicabile in ꝓfectibus/nihil in defectibus ad archotes spũales: si aderit eis in similitudine bonitas salis: aut si aberit eis ꝓprietas opportuna. Sed si sacrã scripturã volumus ꝑcontari: clarius apparebit cur archotibꝰ christiani exercitus salis/fuerit a Christo similitudo tributa. Sale quippe ipsam charitatẽ in agẽdis opportunã merito intelligimꝰ: siue quã nemo aliquid deo acceptũ fecit: que in fedus sempiternũ posita est inter nos et deũ. Ac ꝑ hoc dñs in veteri testamẽto omne sacrificiũ cõdiri sale mãdauit/dicẽs: Quicquid obtuleris sacrificij/sale condies: nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo: in oblatione offeres sal. Sacrificia fideleũ christianorũ porro illa esse noscunt: que in corporibus hoĩm respectu supne patrie per carnis maceratione/vilitatẽ et abiectionẽ aguntur: in quibus nulla vtilitas/ si defuerit charitas. Nec tale sacrificiũ erit acceptũ/ si omnino erit insulsum. Sunt em̃ sacrificia nostra exercitationes in orationibꝰ et indagationibus scripturarũ sanctarũ/⁊ in intimis meditationibꝰ cordis: ac etiã in illis theorijs/quãdo supra seipsũ et supra cũcta sensibilia noster animꝰ conat extolli. Sunt ⁊ si qua peragimꝰ in subuẽtionibus ꝓximorũ: que om̃ia inepta redduntur/nisi sale charitatis condiant. Hinc em̃ est quod Apls ad Corinthios scribit nihil esse/nihil ꝓdesse si sine charitate/dicẽs. Si linguis hominũ loqr et angelorũ: et cetera que annectunt. Est primo ipsa charitas fedꝰ ĩter nos ⁊ deũ: vt si diligimꝰ

Prover.8. diligemur: sicut sapientia clamat: Ego diligentes me diligo. Est et fedus quod si diligimus deum diligamus et proximū: sicut ioannes in sua canonica cōmemorat. Est et fedus ad mādata seruāda: vt si diligim⁹ preceptorē/eius precepta ope cōpleamus. Etē christ⁹ dicit: Joan.14. Si quis habet mandata mea et seruat ea/ille est qui me diligit. Ille habet mādata mea qui nouit/ qui tenet ea memoriter: sed tūc seruat cū deducit in actum. Est et fedus ad beatitudinē obtinendam. Sola enī charitas facit patere celum: ipsa sola introducit in regnum. Proinde auferri de sacrificio prohibet. Nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo: immo in omni oblatiōe tua offeres sal. Tunc enī in omni oblatione sal offert: cum omne quod agim⁹/ipsa charitate fulcitur. Necnon et ordinē tenendū in moribus aperte cōspicimus/si preceptū de sale factū subtiliter indagamus. Preceptū factum vt omne sacrificium sale cōdiatur. Ex quo ptinus indicit vt in omnibus ordo seruet: sicut aplus ait: 1.Cor.14. Omia quidē honeste et sm ordinē fiant in vobis. Nā vbicunq ordo deseritur/in positū finem nō erit accessus. Nihil fiet impertinēs aut frustra/si i rebus diligēdis ordo seruatur. Omnia enī deus legibus ordinis alligauit: vt etiā in his que tradita sunt/vt perueniamus ad deū seruatus ordo perducat. Et nullū sacrificiū gratius quam illa diligere atq peragere que tendūt in deū: vbi sal ordinis penitus est ponendū tanq fedus ad deum. Ipsam porro scientiā noīe salis arbitror estimari. Fit enim sal ex coctis aquis a sole aut ab igne. Et aqua sapientie potauit dns sanctos suos. Et in omi sacrificio nostro necessaria est scientia: maxime in zelo quo ad deū accendamur: ad euitandā illā sententiam/quā dixit apostol⁹: Roma.10. Habent zelū dei/sed non sm scientiā. Nā sicut sal sapidum reddit vbi apponit: sic charitas/ordo et scientia cūcta que visibiliter et inuisibiliter agunt/grata faciūt deo: vt nō sint insulsa/sed sapida que fiunt mādato celestis siue terreni agonum positoris. Ipsi siquidem agenti aliquid in vtraq substantia sua facta non insulsa/sed sapida erūt: si sale charitatis et ordinis atq scientie condient. In his pactū nobis cum deo cōstituitur sempiternū: de quo dominus sacerdotē veteris testamēti diligēter cōmonuit. Nume.18. Pactum salis est sempiternū corā domino/tibi ac filijs tuis. Pactū huiuscemodi salis ideo sempiternū vt nullo tēpore violetur. Pactum sempiternū: vt ex ipso inuiolabiliter custodito eterna gaudia capiam⁹. Hoc salis pactum rememorauit abia rex iuda hieroboā regi israel: cum in prelium cōuenirent. 2.Par.13. Stans abia sup montē semeron: qui erat i ephraim/ait: Audi hieroboā et omis israel. Num ignoratis quod dns de⁹ israel dederit regnū dauid sup israel in sempiternū ipsi et filijs eius in pactū salis? Quid est pactū salis in quo regnū dauid datum cōmemorat: nisi pactū illarum virtutū/ que potissime in agendis omnib⁹ exigūtur: que salis similitudine designant. In pactum salis regnū dicitur datū dauid: in condimento sacrificij quod tunc tēporis agebatur: quādo ipse rex fuerat a dno constitutus in manu samuelis tunc sacerdotis atq videntis: qui sacrificiū sub censura salis ante constituta offerebat. Ex quo typico mysterio insinuatū est sub pacto salliti sacrificij vera regna ꝯstitui: et iura regalia hominū sine prefato sale ad perfectum nō posse deduci. Arguit abia rex iuda hieroboam regē israel: qui ad impugnandū ipsum et regnum eius arma cōmouerat/quod iniuste huiuscemodi rem fecisset: quod in sempiternū cōcessum sit regnū occasione salis in pactum. Ex hoc ad demones remouēdos magna iurisdictio nobis efficit: si stabit intactū protinus salis pactū. Nec non ipsam iusticiam in similitudinē salis accipimus: sine qua nihil rectū agitur cū ipsa vniuersitate ꝑfulgeat et condire habeat pre ceteris moralē hominū vitam: et dū sub sua censura omia disponūtur: nihil est quod de obliquitate causetur. Ipse siquidē dauid/qui regnū accepit in salis pactū/iusticiā operabat: regū scriptura dicente: Et regnauit sup omnez israel. 2.Regū.8. Faciebat quoq dauid iudiciū et iusticiā omni populo. Et de iusticia plene ꝯfidens in psalmo dicebat: Ps.17. Et retribuet mihi dns sm iusticiā meam. Nempe sicut sine sale insulsa sunt esibilia plurima: pter panē parum delectantia gustū: et sicut sine sale vermibus carnes scaturiunt: sic sine iusticia nihil in morib⁹ hoim delectabile: necnō et humana vita corrūpit insolertia pessimoꝝ. Circa quā dauid magna diligētia intēdebat/ne ꝑtermissa iusticia subiecta sibi res populi turbaretur: cum put psalmus eloquit/faciebat: Ps.100. In matutino interficiebā omnes pctōres terre: vt disperderez de ciuitate domini omes q operant iniquitatē. Quāobrē p seipso interpellabat ad dnm. Ps.118. Feci iudiciū et iusticiā: non tradas me calumniātib⁹ me. Ipsam etiā sapientiā euangelicā salis noie non immerito dicim⁹ esse censendā: que omniū cōdiuit hominū vitam: et sanauit steriles hominū nationes. Et humani mores et leges viuendi p ipsam condiunt: et ne putrescāt sua virtute seruant: et sanantur saucij populi defluētes. Quod in libro regū multis ante tēporibus legimus figuratū. 4.Re.2. Nam viri ciuitatis hierico dixerunt ad helizeum: Ecce ciuitatis huius habitatio optima est/sicut tuipse dne ꝯspicis: sz aque pessime sunt et terra sterilis. At ille ait: Afferte mihi vas nouum: et mittite in illud sal. Qui cū attulissent egressus ad fontem aquarum/misit in eum sal et ait: Hec dicit dominus: Sanaui aquas has: et nō erit in eis vltra mors/neq sterilitas. Sanate sunt aque vsq in hanc diem: iuxta verbū helizei quod locutus est. Helizeus interpretatione nominis/que deus me⁹ saluator est/siue re gesta deum significat: cui humana natura defectum quasi lunarē patiens loquitur suo sensu/ dicens quod mūdi hui⁹ habitatio bona est: quia omne quod est/bonū est natura: et in ordine suo defectu omnimode caret: sicut deus plene cognouit. Nam

Gen.1. vidit deus cuncta que fecerat/⁊ erant valde bo
na. Sed huius mundi sensu quodammodo ca-
rentis aque pessime sunt. Quid tam noie aqua-
rum intelligit/ nisi numerositas populorum: iu
xta Joãnis in apocalypsi sententiã: aque multe
populi multi. Populi quidẽ hominũ non natu
ra/sed volũtate pessimi facti erant: dum dediti
cultibus idolorum deum verũ ⁊ ipsius sapientiam
ignorabant: ⁊ viuebãt insulsi/sale diuine sapien
tie non cõditi: ⁊ pessimabant velut putride car
nes fetẽtis luxurie/aliarũq; iniquitatũ vermib9
bullientes. Et terra sterilis erat: qr terra huma
norum corporũ/vsum bonorum operũ non habebat.
Sed deus omnipotẽs in plenitudine temporis
vas nouũ iussit afferri: cum almam virginẽ ius-
sit mundo preparari: que vere dicit vas nouum
ab antiquitate paterna discrepãs/ disciplina ce
lestium innouata virtutũ: in quo vase posuit sal
eternã sapientiam/scz vnigenitum filium eius.
Aut vas nouũ ipsum verbum incarnatũ sentia-
mus: qui nouus dicit nouitate incarnãdi/ noui
tate nascendi ⁊ conuersandi: qui nouã doctrinã
attulit: nouiter mundo vixit: sicq; mortuus ⁊ se
pultus/⁊ regressus ab inferis ad celestia pene-
trauit. In quo posuit sapientiã suam noie salis
signatam: sicut ipse p̃dicando sepe dicebat: Do
Joan.7. ctrina mea nõ est mea/sed eius qui misit me pa-
tris. Et alibi: Sermonẽ quem audistis non est
meus/sed eius qui misit me patris. Et iterum:
Joan.14. Que loquor vobis/a meipso non loquor. Peni
tus put nouus homo erat/sapientiã a patre ac
cepisse testabatur. Quod sal scz incarnatũ ver-
bum effudit in apostolos per virginis partum
sed sapientiã per p̃dicantem filium: ⁊ filius per
apostolos post missum spiritumsanctũ sanauit
qui recipere voluerunt populos nationum. Et
virtute salis/scz euangelice sapientie non esset
sterilitas/sed sanitas: nisi adhuc libẽs hominũ
repugnaret iniquitas. Sanauit aquas euange-
lica ⁊ superna doctrina: quia populos recipien
tes illã/condiuit ⁊ erudiuit: ⁊ docuit que nescie
bat mũdus/nõ habebat vsus/ignorabat homi-
nũ intellectus. Saporis huius effectũ refugie-
Eccl.39. bat carneus sensus. Et inter initia eorũ que vi-
te hominũ necessaria dinoscunt/ecclesiasticus
salem esse cõmemorat. Et tamen ex mãdato do-
Ezechie.19. mini ezechiel hierusalẽ inter cetera obiecit: q in
die natiuitatis eius nõ esset sale salita: scz illam
discretionẽ non habuit/qua bene omnia dispo-
nuntur. Nam cũ renascimur sacramẽtis/discre
tione christifera opus est inter ea que cogimur
eligere/atq; iter illa que agere obligamur. Op
tima inter virtutes noscitur esse discretio: que
gradiens inter bonũ ⁊ malum/inter bonũ ⁊ bo
num/inter malũ ⁊ malum/inter opinionẽ et ve-
rum/inter voluptatẽ ⁊ necessitatem/ inter virtu
tem ⁊ famam/ inter competentia corpori ⁊ spi-
ritui semp ad tutiora declinat/deuitatq; peiora.
Et sermonẽ nostrum tali sale condiri decreuit
Col.4. paulus apostolus. Sermo vester semp in gratia
sale sit conditus. Igitur cum supra memoratas
virtutes habere atq; docere oporteat eos q au-
thoritate atq; doctrina populis preferunt: me-
rito christus dixit apostolis: Vos estis sal ter-
re. Quibus p seipsis ⁊ pro successoribus dictuz
fuit: Sed si sal euanuerit/ĩ quo salietur? Si vir-
tus deficit in doctore: si doctor deficit ipsi virtu
ti: quid boni perficiet? Cum ad nihilũ valeat: di
gnũ fit vt his fiat in ridiculũ atq; derisum quos
erudire debuit per doctrinã/ monefacere per ex
emplũ: ⁊ fiat vilitate conculcatus inferiorum qui
vita ⁊ doctrina debuit superesse.

¶ De similitudine lucis: Secundũ matheum. Capitulũ II

Quoniã christus vnigenitus dei filius
erat lux vera: que illuminat omnẽ ho-
minẽ venientẽ in hunc mundũ: voluit
quos elegerat/hui9 lucis esse participes: p quã
illuminaret orbis terrarũ qui tenebris peccato
rum vbiq; in hominibus iacebat obscurus. Et
quia quadã noue intelligentie luce illos pfude-
rat: ⁊ peramplius pfusurus erat: ⁊ lucis sequeret
effectus: sine interpositione verborũ suos apo-
stolos ⁊ similes posteros luci cõparauit/dicẽs:
Vos estis lux mundi. Jussu dei facta est
lux: nec aliquid pulchrius in corporib9 diapha
nis: ⁊ eius virtute cognoscuntur obiecta omnia
oculorum: ⁊ fertur inoblique ĩ receptacula sua.
Et per ipsam fit accessus atq; recessus/⁊ contra
riorũ declinatio. Secundũ hanc proprietatem
apostolos et ipsiformes saluator p similitudi-
nem mũdo p̃fecit: non visibili atq; sensibili/sed
ei qui capax est diuinorum ⁊ susceptiuus theoriarum
supernarũ. Et sermo dignus est/q sibi saluator
in hac similitudine homies huiuscemodi asci-
uit cum de seipso dixisset: Ego sum lux mũ
di. Illuminauerat exteriorem mundũ ope cre-
ate lucis: illuminat interiorẽ luce veritatis. Et
humanarũ mentium se cum apostolis ⁊ ipsifor
mibus lucẽ facit. Et nihil in spiritualib9 rebus
pulchrius veritate: cui9 splendore si qua obiici
possunt humanis intellectibus/cognoscunt: ⁊
inoblique irradiat sup humanas mentes se re-
ceptui coaptantes: vt possit esse accessus ad in-
cõmutabile bonũ. Hanc lucẽ petebat dauid vt
ad finem positũ cert9 possit esse accessus. Emit
te lucẽ tuam ⁊ veritatẽ tuam: ipsa me deduxerũt
⁊ adduxerunt in montẽ sanctum tuũ ⁊ in taber
nacula tua. Et recessus fit per eam ab eo quo
culpabiliter ⁊ noxie tenebramur. Unde aposto
lus: Eratis aliquãdo tenebre: nunc autẽ lux in
domino. Per lucem siquidẽ veritatis/recessus
fit a tenebris peccatorum. Declinatio contrariorũ
ad destinatum finem istius lucis veritate pera-
git. Propterea saluator ait: Qui ambulat
in die/non offendit: quia lucẽ huius
mundi videt. Hanc lucem domin9 aposto-
los esse voluit per exemplũ atq; doctrinã: quã
intuentes in ipsis apostolis ⁊ apostolicis viris
nõ exorbitent/per agones superna captantes.
Lux viua est exemplũ rationalis aĩalis/et vir-
tute cõsurgens: ab oriente fidei ortum habens.

Suffragat͂ sana doctrina in ordine suo lucens: ⁊ exemplari luci prestat augmentū. Et duꝫ prestat/ipsa etiā suscipit incrementū: ⁊ ad inuicem incrementa suscipientes splendidissimā lucem faciunt. Suum ꝓpriū lucere oportet pretēdere: alioquin a tenebris nō differret. Primū siquidem sui officij est insistentes tenebras effugare: deinde ostendere quomodo leuētur oculi ad dirctū. Sicqꝫ cum apostolis dicit͂ per similitudinem quid sunt: quid sint facturi: ex tacito mādato suscipiunt/ ne sit ociosa lucis appellatio que tanto dictatore indicitur.

¶ De similitudine ciuitatis: secūdū mattheū tantū. Capitulū III

Qui terrenā ciuitatem ordinauit ad exercitium ⁊ agones hominū: supernaꝫ vero condidit ad gloriam angelorū/et hominū recte agentium in terrena: vt ad supernā a terrena esset ascēsus ab eo qui in ista esset virtute probatus. Proinde per similitudiē ciuitatis docuit/quid mundo apostoli ⁊ conformes vtilitatis cōferre teneantur: cū sine interpositione dicit: Mat.5. Non potest abscondi ciuitas supra montē posita. Jn veteri testamento legimus mandato domini/ ordinatione moysi cōplemēto iosue/ ciuitates plures factas fuisse refugij: ne ad eas confugiens malefactor subito iudicaretur sine magna examinatiōe iudicij. Etenim apostoli ⁊ eorū loca tenentes/ penitus sunt refugium peccatorū: esseqꝫ debent in patulo/nō abscondi: quoniā positi sunt supra montem. Mons vero summus sup omnes christus Daniel.2. est dei filius: quē Daniel preuidit velut lapideꝫ precidi de monte sine manibus/ ⁊ in montē magnum erigi: super quo apostoli ⁊ viri apostolici sunt fundati. Non ergo debēt abscondi quin ad eos possit esse refugiū/cum hostile ingruerit bellum. Ciuitas siquidē primo cōuentione localis situs cōstruitur: deinde firmatur lege viuendi: ⁊ ne incursantibus nō retunsis damna patiatur/circumcingitur muro vel vallo. Apostolica ciuitas cōuentio est fidelium. Fundatur autē in 1.Corin.3. monte qui est christus: quoniā vt ait apostolus fundamentū aliud nemo potest ponere/ ꝑter id quod positū est: quod est christus iesus. Lex qua viuendum euangelica de superis declarata doctrina: cincta muro inexpugnabili virtutū/⁊ vallo timoris domini. Hec ciuitas abscondi nō potest: magis vero non debet: quia sicut christus quod nō debet/non potest: ⁊ quod nō potest/nō debet: sic ciuitas apostolica ⁊ fidelium supra ipsum montē posita nō debet abscondi. Nam impossibile factū erat fidem tegi aliquo diabolico aut hominū velamento. Nec impossibilitas absconsionis erat ex ciuitate que fundabatur: sed virtute mōtis ex quo ciuitas ipsa surgebat. Etenim petrus fundabat͂ in petra/ non petra in pe- 1.Corin.10. tro: petra autē erat christus. Sed in ipsis apostolis ciuitas militans cōsurgebat: ipsiqꝫ in mōte altissimo atqꝫ immobili fundati erāt: qui verbo predicationis euāgelice/per signa verba sequentia/per sanguinē ⁊ mortem/per vniuersum orbem illam fundaturi a domino parabantur. Hanc etiā ciuitatem que nō debet abscondi/de celo descendisse cognouim9: vt ⁊ ipsa in celi mōte cōsistat/ꝙuis descendisse dicatur. Non enim terrenū aut humanum/sed celeste atqꝫ diuinum habet ista ciuitas fundamentū. Hinc ioannes ait: Uidi ciuitatē sanctam hierusalē nouam/descendentē de celo/a deo paratam: sicut sponsaꝫ ornatam viro suo. Apoca.21. Descēdit ciuitas de celo: terrenum nō querens/neqꝫ relinquens celeste fundamentū. Nam sicut christus in terra carne degebat/in celo deitate: sic ciuitas sancta in terra militat/in celo virtute consistit. Que tūc abscōderetur si non predicaretur: tunc occultaretur si recte in illa nō viueretur. Absconsa siquidem diceretur/ꝙꝙ in christo mōte fundata: nisi predicationis altitudine/ vita/ miraculis per orbē vniuersum propensius reboasset. Proinde in omnē terram exiuit sonus eorum: ⁊ in fines orbis terre verba eorum. Ps.18. Sonus videlicet quo in ore dicētium ⁊ in cordibus audientiū miro modo resonabat: sicqꝫ inoccultabilis erat ciuitas in diuino monte constituta. De hoc mōte dixerat esaias: Uenite ascendamus ad mōtem domini/⁊ ad domū dei iacob. Erat quedam mutua inuitatio: vt ad christū qui est mons domini/veniretur. Esa.2. Et ciuitas nunciabatur sub nomine domus dei: ⁊ gloriosa dicta sūt de ciuitate dei. Sꝫ nunꝙ gloriosa nisi ex fama: nunꝙ vera fama nisi ex his ex quibus vera fama consurgit. Sed altiori ⁊ perspicatiori sensu hanc similitudinē pertractantes: christus ī hoc suos apostolos ⁊ discipulos cōmonebat: vt tales in virtutib9 essent vt ciuitatem inabsconsibilē ⁊ supernā digni fierent nunciare: vt intelligat͂ quāte debeant esse virtutis qui constituti sunt vt ciuitatē in superno monte constitutam/ nō abscondendam/sed manifestandā sub iustis iudicijs debeant ꝓpalare. Ac per hoc cū saluator dicit: nō potest ciuitas abscōdi supra mōtem posita: in id verus huius scripture intellectus traijcitur: vt si ecclesia orthodoxa nūc fundanda/si superne patrie ciuitas nō potest abscondi: congrue factū est vt per vos quos elegi inclarescāt. Jgitur tales estote vt illas aperte predicare possitis: ⁊ inueniamini digni mysterio huius ciuitatis.

¶ De similitudine lucerne: secundū mattheum et lucam. Ca. IIII

Immensa bonitas ⁊ omnibus pro captu recipientiū eque liberaliterqꝫ se prestās supernamqꝫ promerentib9 datura mercedem/noluit euangelij gratiā mercede conduci: ꝙobrem futuris mundi doctoribus non occultande lucerne similitudinem apposuit/ dicens: Nemo accēdit lucernā et ponit eam sub modio/ sed super candelabrum: vt luceat omnibus qui ī domo sunt. Mat.5. Lucerna siquidē sub modio non ponēda/prima insinuatiōe sensum inocculationis habet: sed discussa similitudo propēsius terrenā mercedē

in euangelica p̄dicatione condēnat. Similitu-
do hui⁹ prope modū infimi actus ad diuinas
actiones attollitur: vt nō personalis/sed actio-
nalis simulatio ipsa esse mōstretur. Lucerna q̄
accensa sub modio ponenda negak/est ipsa euā
gelica lex. Nam fuit ab eterno lex ista: quia eter
num est euangelium/q̄uis in tēpore promulga
tum: sed tūc accensa est ista lucerna cū saluator
mundo predicaturus apparuit: cū exemplo vi-
uendi/authoritate docendi/signis supra naturā
sequētibus clarescere fecit. Hec lucerna lumen
habet inextinguibile in ecclesia sancta dei. Nā
Exo.27 preceptū erat in veteri testamēto: Ardeat lucer
na semp in tabernaculo. Que figura i veritate
nūc terminata est in ecclesia: quoniā non extin
guitur/nec extingui potest lumē eius. Et iob su
Job.21. am prosperitatē in tribulatione cōmemorans/
enigmatice lumē istud se habuisse dicebat. Quā
do splendebat lucerna super caput meū: ꝛ ad lu
men eius ambulabā. Nul⁹ splendor clarior hu
ius lucerne lumine. Nullus incessus rectior q̄
ad lumen eius ambulare: non em̄ ambulat in te
nebris: quoniā lumē est vite. Hec lucerna diui-
na est sapientia: cui salomon adhesit ꝑpensius:
quoniā inextinguibile est lumen eius. Et proti-
nus ipsa sola introlucet affectibus ꝛ intellecti-
bus nostris: et sine offendiculo gressuū nostro-
Ps.118. rū semitas dirigit. Etem̄ dauid dicebat: Lucer
na pedibus meis verbū tuum: et lumen semitis
meis. Quid verbuz dei/nisi euāgeliū eructuatū
a verbo dei? Quid pedes/nisi intellectus ꝛ affe
ctus: quibus anima inuise mouetur? Quid semi
te/ nisi cōpendia que captamus ad aliā vitam?
Mandatū dei lucernam animarū scripture sa-
cre diffiniūt: vt inoffenso pede in valle ista mi-
serie ambulemus. Inquit em̄ salomon in mora-
Prouer.6. libus instructionibus: Mandatum lucerna est
ꝛ lex ꝛ lux/et via vite et interpretatio discipline.
Quod mandatū splendidius q̄ mandatū nouū
ꝛ non nouum: quod dedit vt diligamus inuicē.
Hec lucerna innocue lucet ꝛ ardet quousq̄ in
superna fuerit ascensus: vbi lumē eius erit splē-
didius. Hanc lucernaz euangelicā videre non
possunt interiores oculi qui caligāt: ꝛ homines
qui cum mundo senescente senescūt. Nam in li-
1.Regū.3. bro regum legitur: Factū est in die quadā hely
iacebat in loco suo ꝛ oculi eius caligauerant: et
nō poterat videre lucernā dei anteq̄ extingue-
retur. Si allegorias respicimus/defectū syna-
goge in isto homine cognoscim⁹: si mores/alius
offertur ordo loquendi. Senex erat hely: et pre
senectute oculi eius caligauerant. Qui sunt qui
senescunt/nisi qui mundū diligūt inueteratum?
Qui quantalibet florida etate vernantes/si mū
do senescente delectantur: si eius amplexibus
amplectuntur: eoipso senescunt ꝛ caligant inte
riores oculi: vt lucernam euangelij dissuaden-
tem hominibus mundi delectationem/ꝛ prohi-
bentem amplexum/videre nō possunt: nisi prius
extinguak. Cuius lumen q̄uis in sui natura in-
extinguibile maneat: tunc tamē apud vnumquē
q̄ hominē extinguitur/cum in eius non transfi
tur affectum: et cum ad eius lumē iustis morum
passibus non ambulatur. Naturā altestonicam
habet ista lucerna: que semel accensa nequit ex
tingui. Sed nec ponenda sub modio/aut vase/
aut lecto. Modius ad mensuram/vas ad vsum
lectus ad quietē refertur. Hec verba tres euan
geliste posuerūt: vt nec propter auariciam eorū
que mensurari possunt/ nec propter eorū vsum
que transeunt/ aut propter quietem aliquā per-
functoriam euangeliū predicetur. Ut a christo
suscepimus/omnibus est eadem liberalitate do
nandū: ꝛ cuius finis est tota vita/rebus mortali
bus nō subdatur. Proculdubio sub modio po-
nitur si preconis cor auariciā sequitur/et per eā
eius molimina fulcit: aut quomodolibet ei⁹ nō
mine augentur opes hominū. Multa in ponti-
ficibus et ecclesijs christo pauperi nouim⁹ esse
data: ꝛ monarcha elephanticus christum indu
it in syluestro. Si per auariciā possidentur/que
sunt largitate collata: malus vsus inclamitat.
Et qui terrena tenebant ꝛ abundabant tempo-
ralibus bonis/ad huiusmodi lumen lucerne cō
moti: lucernam hanc in ore moribusq̄ gestanti
bus bona innumerabilia contulerunt. Subtus
quibus positum nūc in pluribus noscitur euan
gelium: quod antea superferebatur. Posita est
sub vase lucerna: quoniā contra euangelij veri
tatem atq̄ charitatem nomine suo multiplica-
ta sunt vasa: que a vescēdo sortita sunt nomina:
vt velut philargyria multiplicatur in rebus/ad
recōdendum vasa composuit: ꝛ prout exarsit in
placitum malū/ad funestū vsum corporis innu-
mera procurauit. Sed charitas euāgelica the-
saurizare non nouit: dispergere aūt magis ipsa
consentit: nec cōuertit aliquid in propriū vsum:
quod tamen indigentibus potest esse cōmune.
Stat interdū abdita sub lecto lucerna: cum qui-
es appetitur ex his que sunt christi euāgelio cō
secrata. Et magnā deliciosis quietem appositā
nouimus temporalē: vt nec labor in verbo/nec
sollicitudo ad precauendū periculum animarū
nec exhortatio vel exemplum ad meliora cōmo
nens. Quiescunt corpora dilatata delitijs: ꝛ bo
nis innumeris vallata tabescunt: ꝛ tranquillan
tur sup euangeliū/sub quo laborare debuerunt.
Ad effectum ꝟo diuinorum lucerna cādelabro
superponenda est: cōmodis vllis temporalibus
nō subdenda. Iniuria fit legi similiter ꝛ latori:
si ea que ad eterna ordinata noscunk/ad tempo
ralia referantur. Attollitur siquidē candelabrū
a terra stillo quodam disposito super basim:
super quod posita lucerna pluribus lucet: quia
nec ipse qui accendit/aliter q̄ super candelabrū
poni voluit: quā tunc accendit quādo predica-
uit: tunc sup candelabrū posuit quando mentes
ad superna subuexit. Tunc detexit a modio ꝛ a
vase: cū sine sacculo/pera ꝛ fulcimine itatuto vi-
te temporalis suos predicatores exposuit: in se
primo perficiēs que alios facere docuit. Quod
doctor gentium nō accepit in vanum: cū penis

tus sine sumptu posuerit euangeliũ: qui cum potestatem haberet de euangelio viuere/ illa vsus nõ est: nedum ꝙ aliam vellet de euãgelio capta re mercedem. Ad corinthios inquit enim: Sed nõ vsi sumus hac potestate: sed omnia sustinemus: ne quod offendiculũ demꝰ euangelio christi. Nescitis ꝙ qui in sacrario operãtur/ que de sacrario sunt edunt: Qui altari seruiunt/ cũ altari participant. Ita ꝛ dominus ordinauit his q̃ euangeliũ annunciãt/ de euangelio viuere. Ego autẽ nullo horum vsus sum. Bonum est mihi mori magis/ ꝙ vt gloriam meam quis euacuet. Que est ergo merces mea: Ut euangeliũ predicans sine sumptu ponã euangelium: vt nõ abutar potestate mea in euangelio. Cassa porro fuisset predicatio euangelij: si in corde aut in moribus predicantiũ temporalis cõmoditas insedisset. Plus veritas euangelij claruit in paupertate p̄dicantium: ꝛ magis ad illã conuersi sunt audientes: ꝙ in virtute miraculorũ. Eo enĩ ipso cognitũ fuit euangeliũ esse diuinum/ quod a diuinis hominibus nũciabatur: quo tẽporalia commoda nõ querebant: nec ex ipso vane sunt quesite mercedes. Remouit a lecto quietis: cum fatigatus ex itinere sedebat sic super fontẽ. Et apostoli iussu eius euntes ibant ꝛ flebant/ mittentes semina sua. Et in laboribus plurimis se fuisse paulus testabaẛ apostolus. Super candelabrũ lucerna tunc ponitur: cũ euangeliũ in sua libertate predicatur. Porro candelabrum est ipsa libertas: super quã lucerna euangelij ponẽda est. Aut ipsam catholicã ecclesiam per candelabrũ intelligere possumus/ super quã est euangeliũ. Nulla enĩ secta vel contio p̄terꝙ ecclesia lucernam euãgelij p̄ veritate habet: nec eis lumẽ huius claritatis infulsit. Nam ꝛ candelabꝛuʒ pro tanto mysterio/ similiter ꝛ magisterio/ mandato domini dispositũ est in veteri testamento cũ hastili/ calamis/ spheruẛ/ nucibꝰ ꝛ cyphis ĩfusorijs emunctorijs: catholicã ecclesiã sua ordinatione figurat: vbi euãgelij lucerna plene refulget his qui sunt in domo/ ꝛ his qui venire decernũt.

¶ De similitudine dextri oculi/ dextreꝗ manus ad ea quibꝰ magis homines afficiũtur: secundũ mattheũ. Capitulum V

Scriptum est/ quoniã vidit deus cuncta que fecerat: ꝛ erant valde bona: non solum separate substantie/ vt angeli: sed inuisibiles ꝛ vnite/ vt anime: ac etiam si qua sunt in re corporea ordinata: vt ab hac bonitate naturarũ nulla corpora excludãtur: ꝙꝙ multa differentia corpora ipsa distinxerit. Et vt alias differentias p̄termittã: nulla preterꝙ humana fecit instrumenta virtutis: quibus animas creando infudit/ et infundendo creauit: que capaces sunt virtutis ꝛ vitij: sicut esse possũt pene vel p̄mij ꝛ beatitudinis atꝗ miserie. Igitur humana membra bona sunt bonitate naturarum: seu bonitate qua sunt in ordine entiũ. Possunt autẽ esse meliora prout facta sunt instrumẽta virtutũ vt cuiusꝗ vita tanto sit criminosior/ quãto ipsa fecerit instrumenta vitiorum: et tanto maioribꝰ supplicijs anima fodiatur/ quãto maioribus criminibꝰ statuerit illa seruire. Proinde saluator omniũ membra que bona fecerat: ad meliora ordinauerat: ꝛ extollere super celos decreuerat: a malo vsu auertit: ne gehennam quã pro hominibus nõ fecerat patiantur/ dicẽs: Quod si oculus tuus dexter scandalizat te/ erue eum et proĳce abs te. Expedit enĩ tibi vt pereat vnũ membrorũ tuorum ꝙ totum corpus tuũ mittatur in gehennã. Et de dextra manu similiter dixit. Ueruntamẽ nec credendũ ꝙ cuiꝗ mandauerit aut voluerit a seipso vindicario iure membrum ob actum crimen abscidi/ aut interfici: Quis hoc p̄mittat iudici decernẽti: ꝛ de morte inspirauerit ipsi samsoni. Nam iudici permittit in criminosos decernere: ne cõturbent rempublicã vitamꝗ moralem: aut ne ledant quempiã singularẽ. In figura vero futuri mysterij samsoni ceco inspirauit ꝛ mortem. Non autem concedit hominibus/ vt sibi membra detruncent: etiã si male ipsis vtanẛ: nec vt aliq̃d a seipsis faciant vt moriantur: sed vt deuitent ꝛ abscidãt ipsorũ perperam vsum: ꝛ ne subdant vitijs instrumẽta virtutum. Hoc siquidẽ ex superioribus pendet. Predixerat enĩ: quia qui viderit mulierẽ ad concupiscendã eam/ iam mechatus est eã in corde suo. Idcirco a malo visu oculum cõminando diuertit: vt abscidaẛ impudicitia visus: nõ vt eruatur qui bonus creatus est oculus. Similiter tollaẛ manus opus malũ: nõ abscidatur ipsa: que nature est bonũ: Quod vero dexter oculus ꝛ dextera manus dixit/ ad id quod magis in cõcupiscẽtia ꝛ in operibus diligimus plene referẛ: vt in oculo cõcupiscentia/ in manu opera nostra signentur: eo ꝙ incõparabiliter magis expediat amatis concupiscentijs ꝛ dilectis operibꝰ perperosis in hac vita carere/ que pars est vite: ꝙ sine remedio in gehennã in tota futura detrudi. Scãdalum ỽo nisi deuitetur p̄ueniẽs/ est oĩe quod deo displicet/ ꝛ animã ledit. Sed nec immerito saluatori placuit illa quibꝰ magis afficimur assimilari dextro lumini/ dextreꝗ actioni: quoniã in his etiã corporalis ẛm suum propriũ fortior nosciẛ virtus: vt si dextri ꝛ sinistri altero penitꝰ carere p̄tingeret/ eligere potius nobis remanere quod dextrũ: etiã recipiẽtes in donum/ si ineuitabilis alteriꝰ deberet esse abscisio: relicto dextro quod sinistrũ est/ tolleretur. Proinde quicquid illud esse p̄tingat quod magis allicit/ quo magis afficimur/ quod p̄ ceteris nos delectat: omnino priuari velimus potius ꝙ tradi ardoribus sempiternis/ dũmodo scandalũ parit: qm̃ indeclinabilis optio est hoibus p̄rogata: vt aut vite p̄senti ſ dulcedine scandalizãte/ aut gaudijs eternis priuẽtur: priuatos detinẽte gehenna.

¶ De similitudine oculi ad lucernã: secundũ Mattheũ/ marcum et lucã: Capitulum VI

LUmen eternū de eterno lumine natum
suum contrariū non sinit incognitum.
Et quoniā inobliq̄ procedit ī eos quos
eterne illustrat: rectitudinem in eis infusi lumi
nis in his que anio cōcupiscente operib⁹ agūt:
vt nō sit anfractuosus ꝓcessus creati luminis:
similiter ꝛ per gratiā iam infusi: omnino in ho
minib⁹ querit: satagens ꝛ premonēs ne p̄ter ra
tionē dati luminis contrariū fiat: per sīlitudinē
lucerne: ad cui⁹ lumē de nocte ambulam⁹: oculū
corporis intelligere voluit: quē retulit ad ocu
Mat. 6. lum cordis, dicēs: Lucerna corporis tui
Luce. 11. est ocul⁹ tuus. Si fuerit oculus tuus
simplex, totū corpus tuū lucidū erit.
Si aūt ocul⁹ tuus nequā fuerit, totū
corp⁹ tuū tenebrosum erit. Si ergo
lumē quod ī te est, tenebre sunt: ipse
tenebre quāte erūt? Quecūq; lucerna sit,
lucet ꝛ nō videt. Lucerna que est oculus, videt
ꝛ nō lucet. Lucerna fugat tenebras: oculus ṽo
non fugat. Lucerna que illuminat, omnino nō
nouit: oculus ṽo illuminata cognoscit. Lucer
na monstrat quid cognoscatur ꝛ quo pergatur:
oculus vero cognoscit ꝛ pergit. Quid igitur est
q̄ oculus corporis assimilat̄ lucerne alicuius li
quoris virtute lucentis: cū oculus videat ꝛ non
luceat: lucerna luceat ꝛ nō videat: nisi q: intror
sum ista similitudo traijcit̄: vbi est lucerna inui
sibilis que videt ꝛ lucet: insita sc; hominibus ra
tio: que corporis lucerna nomīe oculi a dn̄o ap
pellat̄: que lucet in corpore dirigendo corporis
actiones: ꝛ videt atq; cognoscit que obijciuntur
in vtroq; hominū sensu: vnde prout ad lumē lu
cerne nocturne vbi lucet, fugant̄ tenebre: sic ad
lumen rationis ignorantie depellunt̄. Optimū
autē rationis lumen est fides: q̄ inter potentias
anime solum in ratione statuit sibi sedē: que re
diuiuam facit, velut cū ad aliquod susceptiuum
luminis ignis apponitur. Si qua em̄ fuit ab ini
tio quorūcunq; hominū ratio preter fidem: am
bulauit in tenebris. Et vani facti sunt oēs ho
mines, in quibus nō subest scientia dei: ꝛ de his
que videntur bona, non potuerunt intelligere
eum qui est: neq; operibus attendētes agnoue
runt quis esset artifex. Scientiā dei proprie in
telligimus fidem: quā philosophi nō habentes
rerum non intellexerunt artificem: quē omnino
esse negauerūt: mundū absq; lumine fidei diffi
nientes eternum. Quātalibet em̄ perspicuitate
ad inuestigāda secreta nature, atq; ipsius osten
sibiles actiōes hominū ratio vigeat: tenebrosa
est, ceca est: ꝛ quo vadat ignorat: nisi fidei lumi
ne illustret̄: cum quodā alio lumine naturali, dif
ferenter tamen, ratio hominū soleat illustrari:
quod esse suo modo lumē negare nō possumus:
quod oppositū fidei tenebras appellam⁹. Pro
inde saluator adiecit. Si lumē quod in te
est, tenebre sūt: ipse vero tenebre quā
te erūt? Qua sentētia duo accepimus esse ge
nera tenebrarū. Vnū quo ratio non illustratur
lumine fidei, etiā; si aliter ipsa refulgeat: aliud
quo peccatis homines inuoluunt̄: spreto q̄ na
tura, lex ꝛ virtutis iudiciū dictat. Inter que ge
nera tenebrarū hanc comparationē saluator ap
posuit. Si lumen quod in te est, quecūq; videli
cet rationis acuitas, siue splendor spreta fide te
nebre sunt: ipse peccatorū tenebre quāte erunt?
Quod si cōparatiue accipimus, peior est pecca
torꝫ actio q̄ lumen fidei nō habere. Si vero cau
satiue hanc inuestigamus sententiā, alium sen
sum parit: vt carere lumīe fidei multorꝫ sit causa
malorꝫ: et ille tenebre innumeras ꝛ magnas ge
nerent tenebras peccatorꝫ. Porro non trahat̄
in dubium q̄ carentia fidei aut fides suscepta et
nutans, criminū ꝛ scelerum ꝛ peccatorꝫ tenebro
sam noctem inducit. Nam sine fide impossibile
est deo placere. Et fides nutans nō operatur:
que tenebras mortis habet: q: fides sine operi
bus mortua est. Non placere deo ꝛ in fide non
operari, magnas tenebrositates habēt: quibus
malorꝫ actuū adijcientur profecto maiores. Ad
clariorē vero intellectum de oculo simplici ꝛ ne
quā: vnde talis comparatio seu malorꝫ causatio
sumpta est: intentionē ꝛ actionē oportet induce
re: vt intentio sit oculus, actio ṽo corpus. Pro
inde si intentio hoīs fuerit simplex, pura videli
cet duplicitate carens, simplex simplicē duntaxat
xat incōpositū diligens ꝛ querēs, ꝛ sibi soli ser
uiens: totū corpus, omnis sc; actio lucida erit ꝛ
clara ꝛ grata bonorꝫ omniū, non p̄sonarꝫ hoīm
acceptori. Si ṽo intentio nequā fuerit, quod le
quit̄ est manifestum: quoniā arbor mala malos
fructus facit: ꝛ tenebrosa intētio tenebras ope
rū peperit: quā summope oportet inquirere q̄d
inq̄rat, quid velit, quo ve tendat: quoniā ipsa est
lucerna ꝛ ocul⁹ actionū. Que si velut nequā pec
catorꝫ versat̄ in tenebris: multas ꝛ graues eorū
efficiet tenebrarū oculus horriditates. Ac per
hoc oportet habere intentionē simplicē, vt solū
ab eterno simplicē querat: q: nemo pōt duobus
dominis seruire: q̄ sententia statim ad istā sequi
tur. Necnō ꝛ fidē simplicē: q: ipsa nō h; ex reb⁹
ꝛ causis, aut ex accidētib⁹ cōpositas rōnes: q̄m
qui cōpositas rōnes querit in simplici fide, cum
nō inueniat, nō venit ad fidem. Si aūt venit, ve
lut immo hereticus recessit ab eadē: aut hesitās
nō faciet bonū: aut in tenebris versabit̄ pecca
torꝫ. Quā vero vtilis ꝛ accepta sit deo simplici
tas intētionis ꝛ fidei: q̄ vero ī illa seruiētes dn̄o
iure letati sunt ad animandū dei seruos: scriptu
rarum sanctarꝫ testimonia perquiramus. Sim
plici intentiōe abel munera deo obtulit: ad quē be
respexit dn̄s ꝛ ad munera eius. Cain autē inten
tione nequā: qui ꝛ reprobatus est. Et iacob vir be
simplex in tabernaculis habitās, assecut⁹ est he
reditatē ꝛ primā benedictionē paternā: quā esau
in syluis venatione vagus amisit. Et dauid cū
ad edificationē plurima cōgregasset, deū bene
dicens asseruit ipsum simplicitatē diligere: sibi
q; oīa grata que in simplicitate offerunt̄. Vn
de paralipomenon legit̄: Scio dn̄e de⁹, q̄ p̄bes
corda, ꝛ simplicitatē diligas. Vnde ego in sim

plicitate cordis mei letus obtuli munera hec.
Simplex/incōpositus ꝛ benign⁹ ꝛ largus est de
us: ꝛ tales seruos querit ꝛ diligit. Et tūc in sim
plicitate cordis munera offerūtur: cum in om-
nibus actionib⁹ nil aliud ꝙ dei honor ꝛ placitū
querit. Et Paulus admonet ꝙ que tribuuntur
deo vel ꝓximo/in simplicitate tribuant. Ac etiā
carnalib⁹ dominis seruis iubet in simplicitate
Ephe.6 cordis seruire. Ad ephesios em̄ inquit: Obedi-
te dominis carnalibus cū timore et tremore/in
simplicitate cordis. Alte cogitauit apl̄s simpli
cis interioris oculi fructū: cum mādauit seruis
carnalibus dominis in cordis simplicitate ser-
uire. Porro simplicitas interioris oculi est/ nō
variata intentio ad diuersos fines: nec preter ꝙ
vnū simplicem deum in his que agit ꝛ diligit/in
premio querit. Et ab omnib⁹ absoluta cōmodis
a iudicijs hoim libera/audes et opprobria ho-
minū eque pendēs/solum deuz querit in testem
Sap.1 ꝛ iudicem ꝛ remuneratorē bonoꝝ. In qua sapi-
entia deū querere iubet. In simplicitate cordis
vestri querite illum. Nescit deuz tentare sancta
simplicitas: idcirco eius cōspectibus deus que
situs offertur. Propterea sequit: Quoniā inue-
nitur ab his/qui non tentant illū: ꝛ apparet qui
fidē simplicē habēt i illū. Et hoc est quod apl̄s
precauet: timēdo ne a simplicitate fidei excidāt
2.Corin.11 serui christi. Timeo em̄ inquit/ne sicut serpens
euam seduxit astutia sua/ita corrumpant sensus
vestri ꝛ excidāt a simplicitate fidei/ q̄ est in chri
sto. A simplicitate fidei homines excidunt: cuz
rationes eoꝝ que per fidem solā tenētur/inqui-
runt. Solū quidem hoc est de ratione fidei/hu
mana ꝛ cōposita ratione carere. Necnon a sim
plicitate fidei excidit: cū infima q̄ de⁹ in carne
gessit/a curiosis ꝛ supbis animis deridenk: aut
cū actiōes euāgelice q̄ nostris sensibus aduer-
sank/in gratū mētis nō veniunt: sed poti⁹ apud
multos i displicētiā et odium transeūt. Opti-
ma est i virtutibus christiana simplicitas. Nā
Prouer.10 qui ambulat simpliciter/ambulat cōfidēter: qui
aūt depravat vias suas/manifestus erit. Et ali
Prouer.11 bi scriptū est: ꝙ simplicitas iustoꝝ diriget eos:
quia nō est securior et directior via iustis ꝙ in
Job.1 simplicitate ambulare. Et beat⁹ Job simplex
et rectus appellatus est. Ideo simplex/quia re
ctus: ideo rectus: quia in simplicitate cordis co
rā domino ambulauit: q: deus simplicē nō ꝓ-
ijcit: magis vero cū simplicibus sermocinatio
eius. Et ad ornatū charitatis etiā simplicitatē
1.Pe.1 oportet assumere: vt Petrus ait: Simplici cor
de inuicē diligite. Simplicitas vera sine rep-
hensione cōstituit possessorē: ꝛ tales habere spi
rituales filios deus q̄rit. Et hoc est quod apl̄s
Phil.2 ad Philippēses admonet/dicēs: Oīa aūt faci-
te sine murmurationib⁹ ꝛ hesitationib⁹: vt sitis
sine q̄rela/et simplices filij dei sine reprehēsiōe
i medio nationis praue et puerse. Oculus vero
nequā malus est. Quod iesus hierosolymita nō
Luc.11 tacuit/dicens: Memento quoniā malus ē ocu-
lus nequā. Nequi⁹ oculo q̄d creatū ē? Intētio
nequā mala penitus est: q̄ nihil nequi⁹ inuenik:
q: sepe ad ea conatur q̄ neq̄t efficere: a q̄ cūcta
mala ꝓcedūt velut a virulēta radice. Propter
ea idē expiri atq; cognoscere aiam iubet: In vi Eccl.37.
ta tua tēta aiam tuā: et si fuerit nequā/nō des il
li ꝑtātē. Alam tētare intētionē est expiri. q̄ si ne
quā fuerit/ nūq̄ ꝑtātis ei prestek effectus. Naz
prius in oibus ꝑquirak intētio/anteq̄ in effectū
operū veniamus: qm̄ bona ꝛ mala magis ꝑ in-
tētionē rectā vel nequā ꝙ ꝑ id quod exteri⁹ agik
a dn̄o iudicabūtur. Et ꝑ Esaiaz maledictio dak Esa.1
semini nequā. Semē nequā intētio nequā: q: ve
lut a semine fructus: sic ab intētione actus ma
lus vel iustus. Et cōtra simplicitatē, duplicitas
e regione cōsistit: quā scriptura ꝓhibet ꝛ condē
nat: Ne accesseris ad deū duplici corde. Et ite Eccl.1
rū: Ue duplici corde. Et/Ue pctōri terrā igre- Ibidem.2
diēti duabus vijs. Et/Uir duplex aio/incōstās Ibidem.
est in oibus opibus suis. Duplex corde aut ani Iaco.1.
mo est: ꝛ terrā duab⁹ vijs ingredik: q̄ de his que
agit/tpalē et eternā vult captare mercedē: ꝛ de
um querit et hoies hui⁹ seculi pariter oblecta-
re. Duplex corde aut aio est/q̄ agit versute cuz
quibus loq̄tur et obuersak. Nā vnuz est in cor-
de/aliud in ore: cū ore blāditur/corde decipere
tentat. Simplicitas est libertas ab om̄i versu-
tia et astutia: que quod corde gerit/ore profert:
que decipi non vult: decipere nunq̄ nouit. Ad
quā suos seruos saluator hortatur: Estote sim Mat.10.
plices sicut columbe.

De similitudine volatiliū celi: se-cundū Mattheū et Lucā.

Capitulum VII

Quem ad suā imaginē et similitudinē
omnipotēs fecerat: ꝛ ad seipsum ꝑ in
ternā ꝯsyderationē erexerat: nolebat
implicari a distrahente animū sollicitudine ter
renoꝝ: ne fieret illis ꝑ terrenoꝝ occupationē
inferior/quibus per dignitatē superior fact⁹ est.
Idcirco ad remouendū sollicitudinē superflu- Mat.6. Lu.16
am atq; damnosā/ similitudinē volatiliū celi et
lilioꝝ agri suo verbo saluator induxit. Uolati
lia ꝑ victu: lilia pro ornatu cōnexit. Uictū vo-
latilia questuose inueniunt et suscipiūt: absq; ꝙ
impendant sollicitudinē ad futura. Et sentiūt
sensu carnis/quo de loco ad locū/et ad suas na
turales actiones mouentur. Lilia vero sensu
carent/et questu nō mouētur: nisi ab alio mota
et ornantur et vestiūtur decore naturali: vltra
ꝙ ars hūana possit efficere aut imitari. Quod
autem est victuz querere ad conseruationē sui
a natura sumpsit indicium: sed nec ipsa pascit
sensibilia/nisi ad pastū ipsa moueank. Quod
est ornatū esse ipsa natura fecit: absq; ꝙ ipsa or
nāda ꝑ seipsa moueank. Unū ad esse ꝑtinet: al-
terū ad ornatū esse referk: vt eē et bn̄ esse/bn̄ eē
ꝛ meli⁹ esse in his duab⁹ sītitudinib⁹ intelligak.
Sed hec similitudo discussa ꝓpēsius/intellectū
in altius prouehit. Quinto die a creatiōe mūdi
volatilia esse creata ex scptura sacra didicim⁹
ꝛ hoiem esse ꝓductū legim⁹ sexto die: quo i spe-

cie nulla creatura posterior. Inuenit ipse siquidē alia vniuersa creata cū educeret in esse: quibus omībꝰ sēsibilibꝰ ipse erat supior: vt referret cōditori gratias / ꝙ in tā magnā edē eū induxerat / rebus innumeris et varijs opulētā: vt haberet qd sumeret ad valitudinē corpis: ⁊ qd cōsyderaret in actu speculationis: et ī aliqbus sumeret vite cōpēdiū: in aliquibꝰ vero viuendi captaret exemplū: vt etiam creatura irrationalis atqꝫ insensibilis creature rationali moleste viuendi tacendo magisteriū daret. Quod nūc saluator mūdo nouꝰ apparēs aperuit: cū volatilia ad recte viuēdū ꝓduceret ī exemplū: cū superfluā sollicitudinē a cordibꝰ et ab opibus hominū vellet arcere. [Respice inquit volatilia celi: qm̄ nō serūt neqꝫ metūt / neqꝫ cōgregāt in horrea: ⁊ pater vester celestis pascit illa. Nōne vos magis pluris estis illis?] Oīa que pn̄t in isto sensibili mūdo in vsuz vtriusqꝫ hoīs ꝯuenire: deus ꝓpter hoīem / nō hoīem ꝓpter illa creauit. Vñ si deꝰ rebus minoribꝰ relatis ad aliud sine sollicitudine ꝓuidet: multo amplius ei cui referunt. Volatilia nō serūt neqꝫ metūt: neqꝫ in vasis qppiā cōgregāt: tā illa quibus cōmunis est pastus / ꝙ̄ illa qbus est omīno diuersus. Gregatim siquidē vadūt ad escā / q̄ pascuntur seminibꝰ aut fructibꝰ arboꝝ seu terrenascētijs. Que vero cadauerū carnibꝰ / aut ī mari vel lacubꝰ piscibus intēdentes: viuēdi sil'r est vna ꝓportio. Tm̄ hoc est ab oībus a natura remotū / ꝙ artibꝰ viuere nō ꝯtendūt: vt serāt semina territ: maturas segetes metāt: ⁊ excussa paleis grana cōgregare velint in cōmunē seu ꝓpriū dñatū. Nihil ampliꝰ querūt ꝙ̄ quod eis natura cōstituit. Nec variant pastū / nisi quod eis est insitū a natura. Nec in aliā horā aut in crastinū aliquid ꝓuidere nouerūt. Tēpus p̄sens est in cura qn̄ est hora pascendi. De futuro nō norūt etiā cogitare. Nihil sibi in rebus appropriant: nec querunt in re aliqua velut ī ꝓpria singularē dominatū. Ad horā nouerūt pascere pullos suos: nec quicꝙ̄ pro eis reseruauerūt in tempus. Fouent illos in nidis / quousqꝫ ab eis possint auolare: deinde relinquūt cuz nouerūt querere pastū. Non eis viuendi anxia cura: cū plus ꝙ̄ expediat nō requirāt. Et in hoc sunt diuites aues celi: cū nil superfluū velint: cū regiones et terras / arbores et semina nō diuiserint ad pascendū: cuz nulli sit assignata ꝓprietas: et cū ꝓpria nō vendicāt / in cōmuni diuitias habēt. Exemplo quorū suos sequaces saluator ad viuendū instruit: et arguit eos qui aliter viuūt forma volatiliū derelicta. Quid igit̄ est ꝙ sollicitudo tā mordax cruciat nos mortales: quibus est tā vita modica sup terrā: vt prouidētes in crastinū / in hebdomadā / in mensem et annū: vt nulla sit anime ī cogitādo quies: et corpꝰ nō nisi lassitudine requiescat. Et multi prouidētes sibi p hebdomadā in futurū / diē crastinā nō viderūt: ⁊ p mensem / nō impleuerūt hebdomadā: et ī annuz plurimi ante nouiluniū decesserūt. Quid em̄ est ꝙ in hoc mūdo ꝓpriū hoīes querunt / vbi solū mori siue peccare hoībꝰ factū est ꝓpriū? Nunꝙ̄ vel nemini preterꝙ̄ peccare potest esse ꝓpriū / vbi mortis sup oēs regnat imperiū. Quid tanta prouisio in futurū: cū sepe mors homines ex hoc mūdo añ prouisū tēpus eripiat? In vanum ⁊ ad crimen acuta sollicitudo pro futuris instat hoībus: si munera et viuēdi alimoniā in omī tpe dñs p̄parat: quod omībꝰ fieri per psalmodiā Dauid enūciat / dicēs: Oculi oīm in te sperāt dñe: et tu das escā illorū in tpe opportuno. Aperis tu manū tuā: et imples omē aīal bñdictiōe. Quid em̄ aliud q̄rit̄ / ꝙ̄ vite habere fulcimē in tpe opportuno? In non opportuno criminosa est sollicitudo q̄rētis. Verecundiores sunt hoībꝰ aues celi: q̄ opportunitatis ⁊ nature cōtēte limitibꝰ / irrep̄hēsibiliter opant̄ atqꝫ quiescūt. Nō em̄ aliūde hoīes in iustā reprehēsionē deueniūt / nisi cū opportunitatē atqꝫ naturā improbit̄ conant̄ excedere. Sꝫ nōne ioseph ī egypto septeno annoꝝ numero ꝓuidit ī tpa? Vtiqꝫ dixerim: sed ī sacramēto magni et futuri mysterij: et qꝛ infallibil'r septena futura erat ostēsa sterilitas: quā deꝰ ideo p̄ostēdit dño pharaoni / vt ioseph interpretaret̄: et p eū opportune ꝓuideret̄. Et multi sanctorū patrū habuerunt diuitias reseruātes in crastinum: et ad heredes diriuantes in posterum: aduersus quos non possumus de iure causari. Sed nec cōdemnamus diuitias et res reseruatas ꝓ filijs / pro ꝯiugandis puell'/ pro defensione reipublice: quoꝝ interest opportune atqꝫ modeste ꝓuidere ī crastinū: sed supfluā sollicitudinē / criminosū questū / ⁊ retētionē īprobaz: preter id quod modestie atqꝫ opportunitatis ⁊ ordinate naturā regulaz habet christꝰ īprobat: cuiꝰ autoritate suffulti / ⁊ nos penitꝰ īprobamꝰ. Et quod ad adā a dño dictū est In sudore vultꝰ tui vesceris pane tuo: laborē et sollicitudinē sibi creator oīm posuit: sed tēperauit cū dixit: vesceris pane tuo: nō sollicitudinē dānās / q̄ modeste ꝯquirunt̄ cōpēdia vite: sꝫ illā q̄ necessitatis ⁊ nature iura trāsgredit̄. Proinde si dñs auibꝰ celi sine sollicitudīe ipsaꝝ ꝓuidet / q̄ corā eo ꝓ modico sūt: q̄nto magis nobis q̄ corā ipso tanta dignitate ꝯstamꝰ / vt ad similitudinē illiꝰ nostra sit facta creatio: et ī tpis plenitudine reassūpta: et ī sāguine verbi et morte facta redēptio: et cū ipo et̄na gl'a expectet̄? Quo sēsu saluator adiecit: Nōne vos pluris estis illis?

De similitudine liliorum agri: secundum Mattheum et Lucam. Capitulum VIII

Hec olimꝰ ex scriptura deū primos homines nudos ī paradiso statuisse: nec ante peccatū necessitatē statuisse vestitus: ne sic homo implicitꝰ a diuina cōtemplatione vacaret. Nec postꝙ̄ est apposi. a necessitas vestimēti / voluit hoīes inuolui sollicitudine nimia: quos recte agētes / erat eterna gloria vestiturus. Et pluris est victus dissuasisse sollicitudinē ꝙ̄ vestitus: cū victꝰ sit ꝯcessus homini

etiā honesta nuditate regēte. Quod aūt minus
cōfert ad necessitatē inqrere/ fit mai⁹ ad crimē.
Excepto christo adā in hoibus nemo ex creati
one nobilior: cui ꝛ socie dñs post peccatū tuni-
cas pelliceas fecit: etenī añ illā lethalē iobedi
entiam vestire nō erat indiguū. Sed quales ve
stes dedit in remediū post peccatū/ taliū sollici
tudinē nō remouit. Et cū ipse ampli⁹ sic nō eēt
daturus: prerogata forma vestitus/ vt se vesti-
ant/ reliqt hoibus. Nunc vero vestimētoꝝ im-
pertinentē sollicitudinē remouet: agri lilia pre
ferens in exemplū/ vt in rebus insensibilibus ꝛ
et terrenascentijs formā veris morib⁹ capiam⁹
dicēs: [Et de vestimēto quid solliciti
estis? Consyderate lilia agri quō crescūt. Nō
laborāt neqꝫ nent. Dico eñi vobis: qm̄ nec salo
mō in om̄i gloria sua cooptus est sicut vnuz ex
illis. Si aūt fenū agri quod hodie est/ et cras i
clibanū mittit deus sic vestit: quāto magis vos
modice fidei?] Questiōe aios hoim pulsāt siti
tudo apposita/ et sentētia seu dissuasio saluato-
ris: cū post initiale homis malū/ vestiri q̄dā sit
introducta ab hoibus necessitas: tū ꝑpter ae-
ris intemperiē/ tū ꝑpter honestatē. Nam hone
stas quedā est humani corpis vestimētū/ postq̄
corp⁹ fuit funestis moribus dehonestatū: et ho-
neste mēbra obtegunt vestimēto/ in qbus exci
tata est rebellionis et inobedientie turpitudo.
Et q̄q̄ deus vñ possint fieri vestimēta/ produ-
cat instrumento et ordinatione nature: nō tñ fi
unt nisi sollicitudo apponat ex arte. Quid igit
est q̄ dicit de vestimēto: qd solliciti estis: in cō-
syderationē insensibiliū nos inducēs: ac si ve-
stimentorū nulla opportunitate premeremur:
vel sic largiturus esset posteris sicut dedit pa-
rētib⁹ primis: aut si peccatū esset ex arte vestiri:
cū ex natura vestita in exemplū ꝑferat lilia cā-
pi. Sed nōne ministerio artis/ sollicitudine q̄rē
tis potius aut indigētis/ etiam a sanctis viris
sunt vestimenta quesita? Et vt de his nō sileā q̄
sacra scriptura commemorat: filios patriarche
Ge.27. Isaac legimus nō solū vestimēta/ sed duplicia
habuisse. Nā esau venatū ad imperiū patris va
dēs/ vestimēta domi reliqt: cū qb⁹ a iacob est i
paterna bñdictione preuētus. Et ipse patriar-
Ge.37. cha Jacob/ ioseph fecit tunicā polymitā ꝛ tala
Ge.45. rē. Et ioseph suis fratrib⁹ stolas i egypto dedit
Et de vestimētis adhibita est nō modica cura
maxime in leuitis. Et reges iuda et israel indu/
ti sunt regio cultu. Et sacerdotes ꝛ ꝓphete nō
solū vestes/ sed etiā ab alijs distinctas habebāt
Et christum legimus pharisaico more vestitū:
et sanctos noui testamēti suo more vestitos: q̄q̄
aliquos reperiam⁹ ob vite austeritatē ad tēpus
nudos māsisse: q̄ nec potuerūt vestimēta ex his
que natura produxit sine artis sollicitudine at
qꝫ mētis studio corpib⁹ hoim coaptari. Sed ali
ud est ex necessitate aut status appositione: ali
ud ad ornatū et ex curiositate vestiri. Primū sal
uator nullo pacto condemnat: cū incumbit tē-
pus algoris: aut cū homo vestit ratione pudo-
ris: seu cū status hoim est in causa: cū cōsuetu-
do antiqua hec habeat reges ꝛ principes a sub
iectis populis distincto vestimēto secerni: et sa
cerdotes et quōlibet infulatos/ a ceteris quadā
amplioritate vestiū insigniri. Sed hoc qppe ꝑ
tinus damnat/ et sollicitudinē culpat quod ad
ꝑperā ꝑtinet: qm̄ om̄e vestimentū supgrediens
nature necessitatē/ cōseruandūqꝫ pudorē/ preter
quod appositū statū i hoib⁹ habet ostēdere/ ac
cusationē iustā iniquitatis nāciscit. Et excusa
bile factū est christiano quod necessitati et pu-
dori/ aūt ex multitudine/ aut ex preciositate/ aut
ex vanitate i vestimētis supfluū querit. Proin-
de saluator dicit: Consyderate lilia agri
quomodo crescūt: nō laborant neqꝫ
nent. Crescūt lilia sine sollicitudine/ incremē
tū illis prestāte natura: sed nec laborant vt cre
scant: nec vt cibū ad augmentū inquirāt. Nere
nō norunt vt vestiant: aut varient nendo colo-
res: vt nec Salomon in sua peritia illa potuis-
set excedere varietate coloꝝ. Illat⁹ē solus rex
salomō i exemplū: cū multi reges ornati/ sapiē-
tes et purpurati iā i om̄i pp̄lo ꝑcessissent: qꝛ q-
bus ipse loqbat/ salomō notior erat: et creditū
ab hebreis q̄ oēs i sapia excessisset. Idcirco ipe
in cōparatione liliorū submittit/ ceteris ꝑtermis-
sis. Ac ꝑ hoc saluator rōnabili argumēto ꝯclu-
dit in mētibus hoim: Si aūt fenum agri
quod hodie est/ et cras in clibanū mittitur/ de-
us sic vestit illud: quāto magis vos modice fi-
dei?] Juxta hois sensū loquēs/ multicoloria
sunt lilia/ et om̄e fenū agri: vt plus natura q̄ ar
te colorata refulgeāt: q̄ deus sic varijs colorib⁹
vestit: quāto magis ratiōabiles hoies: ad quo-
rū vtilitatē hmōi sunt creata. Et irrefragabil
ratio dictat maiori diligētia esse curādū/ cui ē
repromissa eternitas/ q̄ quod natura habet ephi
merā: seu subito quod augmētū suscipit euellit:
et ad vsum sepe adijcitur/ pro quo fuit in esse ꝓ
ductū. Et modice seu nullius fidei crimen in-
currunt/ qui accurate multis coloribus vestiū-
tur. Et ꝑ prophetā hierusalē improbat: q̄ vesti-
mēta multicoloria sumpserit/ et vestita sit eis.
Et vestimentū mixtū sanguine erit in cōbusti- Esa.9
one/ et cibus ignis. Tunc vestimentū mixtū est
sanguine: cū peccato cōiūgitur/ opportunitatē
iustā pregrediēs. Adijcitur vero igni: cū de il-
lo sollicit⁹ iusta pena plectet. Ubicū ꝙ autē in
sacra scriptura dissuasio sollicitudinis inueni-
tur: nō omnis sollicitudinis intelligendū est dis
suasionē fieri: sꝫ anxie/ timide/ philargyrice/ cō-
fusiue/ infirme: adducētis merorē superflue nō
rieqꝫ cure: preuenientis tēpus in tpe nō cōple-
to: prenosticantis et coniecturantis illa/ quoꝝ
solus deus est cognitor.

De similitudine festuce et trabis ad deuitanda iudicia: secūdū Mat-thcum et Lucam. Capi. IX

Volēs etiā saluator temeraria hoim re
mouere iudicia: silitudinē festuce ap
posuit ad culpulas iudicati: trabis

Mat.7. aũt ad magna crimina iudicāti. Quid aũt
Lu.6 vides festucā ĩ oculo fratris tui: trabē aũt ĩ oculo tuo nõ ꝯsyderas? Aut quõ dices fratri tuo: frater sine/eijciā festucā de oc'lo tuo: ⁊ ecce trabs est ĩ oculo tuo. Hypocrita/eijce ꝑmũ trabē de oculo tuo: et tũc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Hõ alti cordis et sublimiũ oculoꝝ ꝓtēdit in ꝓximũ: ⁊ ad se nõ reciprocat visũ: et acute ꝯsyderationē nequā defigit in illũ/a sui ꝑquisitione deficiēs. Arguit aliorũ inspector a semetipso recedens ipsorũ crimina: ⁊ parua magna/ ⁊ magna maxima facit. Et quod in alijs ad similitudinē festuce leuiat/ velut trabē impõderat. Et põdus suorũ criminũ p̄grauās velut trabē: sicut insensibilis festuce leuitatē putat: quod est iniquitas pessima/ et peccatũ maximũ apud deũ. Dis aũt sane inuestigationis ⁊ dijudicationis autor incognitā ⁊ incertā culpā nemini debet iudicando imponere: verā et certā nõ amplius ꝙ̄ fuerit aggrauare: imo grauē credere leuē: et vbi possit fieri sine crimine/scutũ excusatiõis apponere. Suā aũt quā inuestigare certius põt/ paruā magnā et magnā ꝑ excessum enũciet. Mĩ vnicuiq; notior sit sua quecũq; mĩor iniquitas/ꝙ̄ cuiuscũq; alterius iniquitatis qualiscunq; maioritas. Ac ex hoc magis vnusquisq; non solũ in magnis/ sed etiā in minimis debet arguere semetipsũ/ꝙ̄ ĩ magnis criminibus etiā ꝑ iudiciũ impingat in proximũ. Nõ eñ põt iuste ꝓnũciare de alijs qui in ꝓprijs deuiat. Et cũ iniquitas grauat ꝓpria: iudiciũ rationis nõ sinit recte iudicare de ceteris. Purgatũ esse oculum decet: qui clare vult alios ĩtueri. Et purgata ratio debet esse a tenebris/q̃ fugare alioꝝ nebulas cupit. Mũda sit man⁹/q̃ alios studet abstergere. Hinc saluator dicit: Quid vides festucā in oculo fratris tui: trabē aũt in oculo tuo nõ cõsyderas? Quid armaris ad iudicandũ in minimis proximũ: et temetipsũ nõ ꝑspicis magnis sceleribꝰ obuolutũ? Non est hic charitas: te despecto ĩ criminibꝰ alios velle curare. Charitas porro esset: si corꝑe patiēs tꝑalibus minoratus fratri auxiliũ fieres. Nõ hic veritas fructuosa: si te relicto seueritate iudicij tēdis in aliũ. Nulla honestas cũ ab eo quod quis ĩ alio arguit/eque vel amplius in seipso priꝰ arguitur. Detestāda est audacia/que modicā culpā ꝑ cēsurā in alio reprehēdit: et magnā in seipso non sentit. Quid vero agendũ culpādo monet ipse saluator: cũ hoc malũ ad hypocritā asseruit ꝑtinere/dicens: Hypocrita/eijce primũ trabē que est in oculo tuo: et tũc videbis eijcere festucā de oculo fratris tui. Ille quē ꝓpria iniq̃tas grauat/videre nõ debet/ aut recte non videt quid in alio reprehēdat. Sed nec impingimus in illos malos/ quibꝰ vera inest autoritas/quā supprimere nõ potest omnis iniquitas sed illa dũtaxat absq; fide: seu que inficiṫ heretica prauitate. Habēt in potestate aliqua iuris cõstituti/etiā si mali sint nõ exorbitātes a fide/reprehēdendi autoritatē: sed nisi corrigātur ꝑ certam damnationē. Quod hypocritā saluator induxit in causam: aduersus illos intēdebat/ qui optimi apparere volunt/sed boni existere nolunt: Et vt appareant sicut appetunt/alios iudicādo confundunt: et reprehendũt plurimos in publico velut malos: cũ ipsi multo sint ĩ occulto peiores. Quibꝰ diciṫ vt primũ eijciāt oculorũ ꝓpriorũ trabē/ imo nubē rationis oculos obtegentē: quā supinduxerāt ex ꝓpria malicia: qua remota videbunt eijcere festucā fraternā: quā forte adduxit humana fragilitas seu ignorantia nõ deuicta. Nec incõgrue festucā dixerim subitā irā: trabē aũt odiũ antiquatum: aut nouiter ꝑniciose ab ira ꝓgressũ. Proinde q̃ ab oculo fraterno festucā nouiter superuenientis ire satagit remouere: ꝑniciosi odij trabē prius esse submoueat. Breui tꝑis spacio fit in germinationibus terre festuca: et subito coalescit atq; arescit: Trabs vero multi tꝑis spacio humore terre trabēs ꝑficiṫ: atq; ĩ soliditatē ⁊ grauedinē augustaṫ. Ac ꝑ hoc oĩs qualiscũq; iniq̃tas subita et improuisa tēpestas: que actionē ꝑuersam atq; reprehēsibilē firmato ꝓposito nõ susceperit: leuis festuce imaginē portat: trabis quodlibet ꝑuisũ vitiũ/aut pctm̃ ꝑtinaciter antiquatũ.

De similitudine reproborum ad canes: secundum Mattheum Capitulum X

Decebat altissimā doctrinā atq; supernā caute proferri: et presentibꝰ doctoribus atq; futuris cautelā iustis apposuit: ⁊ impios et iniquos in canũ similitudine designauit dicēs: Nolite sanctũ dare canibus. Sanctũ est oĩe sacre scripture verbũ instruens ad eternũ regnũ: maxime euangeliũ sanctum est sacramentũ/a dño christo institutum. Sed est sanctuz quod dari nõ potest/ nisi ab eo qui cuncta bona infallibiliter põt. Hoc siquidē dicimus esse virtutē et gratiā/⁊ beatitudinē sempiternā. Est sanctũ quod dari penitus potest: videlicet sacra doctrina: cuiꝰ tũc fit plena largitio: cũ dans et recipiens opportune in doctrina et disciplina conueniunt: vt ille velit docere ille discipulus fieri. Cassabiṫ autē/si alter aut vterq; horũ defuerit. Et sacramentalis sancta donatio fiet/si autoritatē habēs presto erit: et si nõ defuerit catechizandus: aut si resolueri aliter indigebit iam catechizatꝰ: ille fultꝰ humili fide: iste ad imposita virtute obediētie. Nõ autē erit si alter cesserit/aut neuter astiterit. Proinde saluator coaptans et p̄struēs talis donatores canibus conferre prohibuit: ne diuinoꝝ charismatũ derogatio adderet. Sed ꝙ̄ꝙ̄ aliquid boni naturalis reperiatur in canibus/vnde possunt etiam exempla bona captari habēt tamē aliq̃d quod humanꝰ sensus abhorret: in quo aliquorũ reproborũ genus simile factũ est. Reuertũtur canes ad vomitũ: et reprobi ad ea mala q̃ aliquādo reliquerũt. Et deprauati sepe repetunt illa que ratione sententiaq;

Pro.26. verboꝝ aſſ damnauerūt. Vñ Prouerbioꝝ dicitur: Sicut canis q̄ reuertiť ad vomitū ſuum: ſic impudens q̄ iterat ſtulticiā ſuaꝫ. Nulla maior ſtulticia ꝙ eū offendere/ ſine quo nulla natura ſubſiſtit/ ⁊ eſſe nō pōt: ꝓpter quē boni nihil eſſe pōt. Deteſtāda eſt ſtulticia ei diſplicere/ a quo neceſſariū eſt deuinci. Proinde impudēs ē hāc ſtulticiam iterans et ſolefaciens. Quod in ſuū periculū vergit: cani factus eſt ſimilis redeūti ad vomitū: q̄ repetit noīe ſtulticie cōdemnatū. Nec bonū et iuſtū ſaluator ſanxiuit/ panē filiorū ſumere ⁊ canibꝰ erogare. Panis filioꝝ delicatus eſt cibus: ſcꝫ ille panis viuꝰ q̄ de celo deſcēdit: nō mittēdus canibꝰ/ hoībꝰ ſcꝫ deprauatis: qui turpiter redeūt ad ea q̄ pulchre vomuerūt. Ecce ſanctū/ ecce panis: neutrū donandū canibꝰ/ impudentibus hoībꝰ abſq; rubore peccantibꝰ. Impudētes porro penitꝰ ſunt canes: ⁊ quo expellunť/ amplius niſi verberenť redeunt ocyus. Importune ſepe latrāt ⁊ furiūt: quibus aſſimilať quorūdā hoīm ꝓcax et inhoneſta conditio: qui merito priuātur participatiōe ſancti: ⁊ cōmunione panis celeſtis ⁊ vini: vt nō ſit ī voluntate dantiū dare: ꝙꝙ largiri cōtingat ex euētu ⁊ ꝑmixtione bonorū et malorū: quos ſecernere nō poſſumꝰ: ⁊ interdū nec debemꝰ: ſicut iude ꝓditori feciſſe credimus ſaluatorē: quem nō ſecreuit a ceteris/ cū eſſet volūtate ſecretus: quoniam infamē et cognitū publice notare nō expedit. Sed quod interdū agitur huiuſcemodi more: volūtate determinata nō fiat: ꝓpterea verbo reprehēſibili loq̄tur ipe ſaluator cū dicit/ nolite. Hanc eandē exprobrationē intulit chananee: vt gētiles canes etiā appellaret dicēs: Nō eſt bonū ſumere panē filiorūꝫ/ et dare canibus. (Math.15.) Hoc typo loquendi omnes infideles ⁊ impudicos ſua ſcelera iterantes deſignans.

¶ De ſimilitudine diuinorū ad margaritas/ et porcorū ad immundos: ſecundū mattheum. Ca. XI

Sicut ſaluator deteſtatur recidiuos ad malū/ et malos impudētes importune contendētes atq; furētes: ſic abhorret q̄ ſectātur immundiciā: et ab ipudicitia nō recedūt: quibus prohibet etiā ea que precioſa ſunt elargiri: vbi duplex ſimilitudo preſtruiť: vt diuina myſteria margaritis: porcis vero immūdi homīes cōparenť. Inq̄t eñ: (Mat.7.) Et nolite proijcere margaritas ante porcos. Margarite appellati ſūt illi viui albiſſimi relucenteſq; lapides: que in cōchis marinis velut in quibuſdā vaſculis ſeu vētriculis reperiūtur que ſepe ad ornatū ſumūtur: magis vero cōtra cordiale malū redacte ī puluerē valere ferūtur: quibꝰ aſſimilātur diuina myſteria: quoꝝ ornatu plus creſcit anima: que fit ſupra naturā/ vſuꝫ ⁊ ſenſum/ illoꝝ ſplendore fulgētior. Sed quoniā de margaritis alibi ſermo ē: ad id quod de porcis dicitur/ trāſeamus. Immūdos hoīes porci ſignāt: illos maxime qui more ipſorū in ceno rerū terrenaruꝫ animo et corpore volutantur: de quibus et ſuperioribus ꝑ Petrū diciť: Canis reuerſus ad vomitū: ⁊ ſus lota in volutabro luti. (2.Pe.2) Sed vt clarꝰ pateat/ ante quales porcos ſaluator inhibuit proijcere margaritas: aduerſus quos Petrus tale prouerbiū protulit/ priꝰ oportet intendere. Multam eñ hominū ꝑuerſitatē atq; maliciā numerauit/ anteꝙ talē ſimilitudinē contra eos ediceret. Nā ante dixerat: Fuerūt vero et pſeudo ꝓphete ī populo: ſicut ⁊ in vobis erūt magiſtri mēdaces: qui introducēt ſectas ꝑditionis: ⁊ eū qui emit eos/ dñm negāt: ſupinducentes ſibi celerē ꝑditionē. (Ibidem) Et multi ſequētur eoruꝫ luxurias/ ꝑ quos via veritatis blaſphemabiť: ⁊ ī auaricia fictis verbis de vobis negociabūtur. Et cū interponeret punitionē: reſumpſit eorū multiplicē iniquitatem. Ibi ſunt velut irrationabilia pecora naturaliter in captionē et in perniciē: in his que ignorāt blaſphemantes/ in corruptione ſua peribūt: ꝑcipiētes mercedē iniuſticie: voluptatē oēm exiſtimātes diei delicias/ coinq̄nationis ⁊ macule: delicijs affluētes: in ↄuiuijs ſuis luxuriantes vobiſcū: oculos plenos habētes adulterij ⁊ inceſſabilis delicti: pelliciētes animas inſtabiles/ cor exercitatū ī auaricia habētes. Maledictiōis filij derelinquētes rectā viaꝫ errauerūt. Hi ſunt fontes ſine aqua: ⁊ nebule turbinibꝰ exagitate/ quibꝰ caligo tenebrarū reſeruať. Superbiā eñ vanitatis loquētes/ pelliciūt in deſyderijs carnis luxurie eos qui paululū effugiūt: qui in errore cōuerſantur/ libertatē illis promittentes: cū ipſi ſerui ſint corruptionis. His rurſus impliciti ſuperātur: facta ſunt eis poſteriora prioribꝰ deteriora. Melius eñ erat illis nō cognoſcere viā iuſticie/ ꝙ poſt agnitionē retrorſū reuerti ab eo quod illis traditū eſt ſancto mādato. Et cū oīa hec mala/ imo plura velut improborū opera Petrus apoſtolus numeraſſet: ad ipſorū exaggerationē ſigillū turpiſſime ſimilitudinis aduerſus eos apoſuit: ꝙ hi canes et porci/ quibus ſanctū negari expedit/ nec margaritas ꝓijcere/ merito vocarētur/ dicēs: Contigit eñ illiſ illud veri ꝓuerbij: Canis reuerſus ad vomitū ſuū: ⁊ ſus lota ī volutabro luti. Videte canes: videte porcus: quibꝰ diuina exhiberi negātur: qui melius ꝑ huiuſmodi Petri apľi inſinuationes innoteſcunt/ ꝙ ſi queq; alia verborū ſupfluitas adderet. Et quod poſſet ſi ſecꝰ fieret euenire periculum/ ilico ſaluator annexit: Ne forte conculcent eas pedibus ſuis: et cōuerſi dirūpant vos. Terrenis voluptatibꝰ ⁊ deceptionibꝰ inuoluti/ ea q̄ ſūt ſctā ⁊ diuina deſpiciūt: ⁊ nihilopēdūt ſacra myſteria/ niſi ab erroribꝰ exuanť. Et inſipientibꝰ diuulgare ſecreta/ eorum eſt minuere dignitatē: cuꝫ apud indignos digna indigna reputētur: et ſepe reprobi furiunt/ quo magis audiunt veritatē ⁊ celeſtium nouitatem: et animo et opere ſeuiūt in docētes. Sed nūquid timore periculi futuri nō predicabiť peccatoribꝰ regnū dei? Nunq̄d corā ipſis nō arguetur iniq̄tatis via? Nūquid nō re-

prehendenk in eis ea que mācipata sunt vitio?
Nūquid q̄ꝛ digna idigne tractabāt/ veritas re-
linquetur? Nūquid argutio quā opportune siſr
et importune oportet inferre /in taciturnitatis
1. Timo. 5 domibus habitabit? Inquit em̄ apl's: Peccan
2. Timo. 4 tes corā om̄ibꝰ argue. Et alibi: Argue/obsecra
increpa/insta opportune iportune. Et ad Titū:
Tit. 2 Argue cū iperio. Equidē dixerim/q̄ꝛ magistri ꝛ
discipuli dicta nec inuicē aduersank. Hoc em̄
dicit apl's quod et christꝰ: hoc p̄co quod iudex.
Sed est in scriptura sacra vnde ostendak cōso-
nū/quod in voce sepe sonat aduersū: nā formaꝫ
discipuli oportet assumere: magis autē humilē
discipulū fieri/ingredi volentē scholas dn̄i sal-
uatoris. Et accedentē ad ipsū fieri sine contra-
dictione credentē: ꝛ cupidum fieri patricipē sa-
cramētorū christi: totū inexceptuate dari fidei
ratio christiana deposcit. Quot ꝛ quot vero in
hoc ꝓfundū nō veniūt/derisores ꝛ ipij sūt. Pro
Prouer. 19 pterea p̄ Salomonē dicik: Qui erudit derisorē
ipse sibi iniuriā facit: ꝛ q̄ arguit impiū/sibi ma-
culā generat. Derisores sūt diuinoꝝ/ q̄ pseudo
sunt: terrena ꝛ corruptibilia semꝑ querunt. Et
semꝑ h ō deridet quod iure sibi non placet: aut
quod i eius displicentiā venit. Impij ꝟo sunt
q̄ simplici fidei nō subdunk. Et alia sc̄ptura di
Eccl. 32. cit: Ubi nō est auditus/ nō effūdas sermonē.
Uere sermo diuinus vbi nō est auditus humi-
lis ꝛ fidelis/nō est effundendus.

¶ De similitudine falsorū propheta rum ad lupos: secundū Mattheū. Capitulum XII

Non desistit vnigenitus dei filius no-
stra natura in veritate vestitꝰ: eos q̄
false virtutibꝰ vestiūtur/ad precauēdū
edicere: ne velut improuidꝰ doctor a posteris
causarek/ q̄ necessarie cautionis doctrinā non
dederit: ꝛ q̄ mali sint pctōres: vt caueātur ocy-
Mat. 7. us/lupis assimilauit/dicēs: Attendite a fal
sis prophetis/qui veniūt ad vos in
vestimentis ouiū: intrinsecus autem
sunt lupi rapaces. Prophete falsi non so
lū illi appellati sunt/qui in veteri testamēto di-
cti sunt videntes: sed omnes qui autoritate do
cendi atq̄ regēdi presidēt: aut sunt i eccl'ia san-
cta dei. Qm̄ si nō prophetāt a spū sācto afflati
ea que futura sunt: illa tamē populis disserere
habēt que sancti ꝓphete predixerūt. Sed mul-
ti autoritatē sanctā nō habētes/ veniunt seu va
dūt nō missi: simulātes mores honestos: effigiā
tes virtutū speciē/ipsarū veritate carentes: ve-
niūt in vestimētis ouiū. Multi vestimenta oui
um habēt: ipsi tamē oues non sunt. Sed vesti-
menta ouiū portare/ouēq̄ꝫ nō esse/ speciē est ha
bere virtutis: veritatem vero eius est abiecisse
post tergū. Ideoq̄ꝫ talibus se vestibus obnuūt
ideo conātur simulare virtutē: vt incautiꝰ deci-
piant indoctos: ꝛ subuertant ex animo imperi-
tos. Nō em̄ potest inferri deceptio/nisi pallia-
tione honesti: aut cū nō pāditur malū/ quod in
insidijs latet. Sed vnde falsi? Quia locuti sunt
falsa. Contra quos imtendebat David dicens:
Alienati sunt pctōres a vulua: errauerūt ab ve
ro: locuti sunt falsa. Uulua/id est valua: ianua
est regni celestis: a qua facti sunt alieni hoies
peccatores: et ipsa est iusticia: que nisi super scri
bas ꝛ phariseos abūdet in nobis/non intrabi-
mus in regnū celorū. Uterus vero lex est verita
tis: a qua causatur error/cū ab ipa recedik. Nō
em̄ errare q̄s pōt/nisi cū abscedit ab vtero ve-
ritatis. Proinde alieni a iusticia/ deuij a verita
te incūctanter falsa loquunk: a quibus fucatis
colore virtutum cautos nos ipsa veritas facit.
De quibus etiā p̄ Hieremiā deplorantē hiero
solyme ciuitatis excidiū dicik: Prophete tui vi
derūt tibi falsa et stulta: nec aperiebāt iniquita
teꝫ tuā/vt te ad penitentiā ꝓuocarēt. Nulla dā
nosior doctorū ꝛ presidentiū i populo falsitas
q̄ nō apire aut ostēdere peccata populi delin-
quētis: quoniā prenosticiū fit/ vt i hoibus non
appropinquet regnū celorū/ p̄ quo humana cō
tendit intētio. Sunt ꝓphete falsi qui a dn̄o nō
mittunk/aut ab habēte mittēdi potestatē: qui lo
quūtur in nomine illius a quo nihil acceperūt
nec in cordibus hominū timorē futuri mali in
cutiūt vnde mala vitētur: sed securitatē incer-
tā tanq̄ certā populo repromittūt: vt cessek ab
actione quā virtꝰ indicit: ꝛ fiat om̄ino quod ini
quitas precipit. Contra quos Hieremias acce
pisse a dn̄o fatebak/dicēs: Et dixit dn̄s ad me:
Falsa ꝓphete vaticināt̄ur in noīe meo: ꝛ nō mi
si eos: et nō precepi eis: ꝛ nō sū locutus ad eos.
Uisionē mendacē et diuinationē fraudulentā
ꝛ seductionē cordis sui prophetāt vobis. Et q̄
precedūt atq̄ꝫ sequūtur hanc scripturā qui hie
remiā in hoc loco legit/intelligat. Mores no-
stri tēporis cudimus: nō tm̄ pristinos rememo
ramus. Que falsitas euidētior/q̄ se legatū di-
cere nō mittētis: ꝛ illius ꝓferre verba que pe-
nitus nō accepit: ꝛ in virtute illius edicere qui
dicēdi nō tradidit potestatē? Hi mores pestife-
ri hactenus fuerūt in populis: ꝓuidit etiā chri
stus affuturos: multiplicati sunt hodie suꝑ nu-
merū. Palliāt se indumēto virtutū/specie hu-
miliū: quoꝝ intētio est ꝑuersa: q̄ꝛ intrinsecꝰ sunt
lupi rapaces/rapiētes predā cōmodi tp̄alis: et
cum damnatis demonibꝰ deceptorū aīas par
tiētes. Sed q̄ cauere admonuit/ agnoscere do-
cuit. Difficile vitatur malus/nisi apte aut ꝑin-
dicia cognoscak: q̄ obrē dicit: A fructibus
eorū cognoscetis eos: quia nemo de
spinis colligit vuas/neq̄ꝫ de tribulis
ficus. Cuius nature sūt arbores/ tales fructꝰ
ex se producūt: neq̄ꝫ aliud pōt ex eis colligi/nisi
quod in eis ipsa rerū natura ꝓduxit: quoꝝ itel
ligentiā annexa similitudo ampliꝰ manifestat.

¶ De similitudine arboris ad bonos et malos homines: secundum Mattheum tantū. Capitulū XIII

Arbor est christus: q̄ꝛ ipse est vitis ve-
ra: que fructū mūdo attulit/bona oīa
excedētē: ꝛ suꝑ mel et fauū dulcioꝛ est

fruct⁹ eius. Est etem̃ eterna beatitudo fructus
qui de hac vita colligiť:et tales palmites que-
rit/facientes saltem dignos penitentie fructus.
Quos vero ꝓuidet in hanc nõ venire cõcordiã
cognosci voluit:ne decipiant innocentes. Et ne
credatur simulata virtus nãcisci posse celestia:
nec itroire nisi resipiscat viaz qua gradiť regnũ
Mat.7. dei:similitudo arboris posuit. Sic omnis
arbor bona/ fruct⁹ bonos facit: ma-
la autẽ arbor fruct⁹ malos facit. Nõ
põt arbor bona fructus malos face
re:neqȝ arbor mala fructus bonos
facere. Oĩs arbor que non facit fru-
ctum bonũ/excidetur et ĩ ignẽ mitte-
tur. Igitur ex fructibus eorũ cogno
scetis eos. Qualis est arbor/talis est fruct⁹:
qualis vnusquisꝙ talia opa eius. Fructus arbo
ris ex humore radicis:opus hominis ex quali-
tate volũtatis. Radix arboris abscõsa manet:
voluntas hoĩs omnino inuisa. Quo ꝓfundior
radix/arbor solidior atꝙ fecundior. Quo volũ-
tas hoĩm humilior erit:eo magis ipsi firmãtur
ꝛ vberiores fiunt ad boni opis fructũ. Sed bo-
na arbor fructus bonos facit: bonus homo in
rectitudinẽ opis intendit:sic quod diciť recon-
uertiť. Sed cũ bone arbori seu male agendi cõ
traria videať adempta potestas: cõuenit ꝑspica
cius hunc inuestigare sermonẽ. Certũ est homi
nibus adesse liberũ arbitriũ/quo nulla illata vi
olentia libere mouentur in placita: nec cuiꝙ in
hac vita ex cõmuni punitiõe ipsum adimiť: ꝙꝙ
in vesanis atꝙ obsessis a spiritib⁹ immũdis se-
creto dei iudicio liberi arbitrij videať adempta
libertas. Quid est quod diciť/non potest arbor
bona seu nõ potest arbor mala: si volũtas libe-
ri arbitrij in hominib⁹ regnat:quod oĩbus defi
cientibus argumẽtis/ rationib⁹ ꝛ scripturis:ex
his que agimus/monstrať esse conspicuũ. Sed
nemo bonus absꝙ spiritussancti gratia:qua cũ
homine stante/bona dicitur arbor:ꝛ malos fru
ctus germinare nõ potest. Nõ qꝛ homo bonus
est bonitate naturariũ: sed quia gratiam habet
annexaz: que ad meliora ꝛ ad opa iusticie semꝑ
hominẽ cui assistit/prouehit: que si desereretur
ab homine/ ipa eũ omnino desereret:ꝛ tunc nõ
bona/sed arbor mala esset:ꝛ fructus malos pro
duceret. Nam sicut bona est arbor humana dei
gratia persistente: sic efficiť mala dei gratia de
serente. Sic e regione accipiť:ꝙ si voluntas ho
minis ab iniquitate detinetur/ quod malum est
operabitur:qua iniquitate in homine volunta-
tem regente/bonũ meritorium nõ poterit ope-
rari:qua depulsa ope diuine gratie per liberuȝ
volũtatis imperiũ arbor bona fiet:ꝛ efficiet gra
tum fructum. Exemplũ vero patens ad vtrũꝙ
satis induciť. Ferrũ ex natura frigidũ est:igni-
tum vero calet:igne depulso iterũ reuertitur in
naturã:quo durante in ferro ꝯtra naturã ignis
agere nõ potest:ꝛ quod ꝓprium est/ignis effici-
et:ꝙꝙ possit ignis ab illo depelli. Quẽ ignem
si per similitudinẽ dabimus gratie vel iniquita
ti:quod de arbore bona ꝛ mala differiť/demon
strabit. Morali autẽ experimẽto hoc fidelibus
magis claret. Nam sepe vidimus hoĩes ab ini-
quitate permotos sceleratissime opari: qui cuȝ
peruenissent ad gratiã/contraria ꝑfecerunt. Et
interdũ vidimus in charitate gratiaꝙ degẽtes
operari decentia: ꝛ deserentes gratiã turpitudi
ni deseruisse. Legimus saulem in regẽ a deo ele 1.Regũ.9.
ctum:et postmodũ reprobatũ. Legimus dauid 1.Regũ.16.
sanctũ:legimus eundẽ factum iniquum/dũ fere 2.Regũ.11.
simul tria mala cõmitteret:ꝛ iterũ eundem legi
mus ad sanctitatẽ reductum. Legimus salomo 3.Regũ.3.
nem arborem bonã/ꝛ fructus bonos vtiꝙ pro-
duxisse: quẽ deprauatũ ex scriptura cõspicimus 3.Regũ.11.
velut arborem malã/fructus malos impudici-
tie atꝙ idolatrie ꝓduxisse. Legimus pessimum 4.Regũ.21.
manassen regẽ/arborem vtiꝙ malã:et tandem
velut bonaȝ fructus bonos penitentie ꝑfecisse.
Legimus magdalenã arborem impudicã/et ta- Luce.7.
les fecisse fructus: quã conuersam ad bonitatẽ
scimus partẽ optimã elegisse. Quid de multis
qui faciẽtes similia ꝓcesserunt? Sed vnde in ho-
minib⁹ boni ꝛ mali operis tãta varietas:nisi qꝛ
gratia inest/ aut deserta deserit: aut qꝛ suscepta
iniquitas suscipientẽ voluntatẽ exagitat: aut di
missa recedit? Sed cum sit omnino necessarium
quod bonum est operari:ad quod nos inuitat ꝛ
exemplificat arbor vite:nõ solum fructũ nequã
facientem/sed etiã bonũ ad ꝓducentẽ decreuit
saluator abscidi/et tradi eternis ignibus cõbu-
rendam. Nam omnis arbor que nõ facit fructũ
bonum/nõ solum illa que malũ/excidetur a con
gregatione iustorum: ꝛ mittetur cũ demonibus
comburenda: quoꝝ opera dum vixit/voluit imi
tari. Conclusionẽ cognitionis maloꝝ hominum
vt deniteť ex fructibus/saluator apposuit: Igi
tur ex fructibus eoꝝ cognoscetis eos. Clara cõ
sueuit esse causarum cognitio per effectus. Ne
autẽ a sciolis crederet/ꝙ sufficeret extrinsecum
ostensa forma virtutũ per fictos mores/aut per
verba sonantia: bonus magister aperuit/dicẽs:
Non oĩs qui dicit mihi/ꝺñe domine
introibit in regnũ celorũ: sed qui fa-
cit voluntatẽ patris mei/qui in celis
est:ipse intrabit in regnum celorum.
Profiteri dominũ verbis/ꝛ sibi opere nõ serui
re:aut ab eo resilire quod ꝓcepit: veri⁹ negatio
potest dici:quod ad titũ scribẽs apostolos om
nino nõ tacuit. Confitentur se nosse deũ/factis Titũ.1.
autẽ negant:cum sint abominati ꝛ incredibiles
ꝛ ad omne opus bonũ reprobi. Sed perfecisse
diuinam voluntatẽ atꝙ paternam/ hoc est totũ
humane arboris bonum:ꝛ totus ꝛ nullus alius
fructus melior: cum hoc solũ sue bone placen-
tie ad nostram vtilitatẽ in hac vita: hoc solum
saluator exquirat a nobis. Cui effectui aperitur
regnum celoꝝ:quod iniquitas cepit claudere in
adam vniuerso humano generi:quod etiã ĩ sin-
gulis nunc ipsa claudit. Quod ꝟo sequitur:mul
ti dicent mihi in illa die/domine domine ꝛ cete
ra:affirmatio est dictorum.

¶ De similitudine facientiū et nō facientium verba christi: secundū mattheum et lucam. Ca. XIIII

Hoc exq̄rit doctrina moralis/ vt sit actiua legentibus. Et doctor qui nō docet inuanū querit auditores in actionib⁹ efficaces. Euāgelica sane doctrina nō effundebatur a christo: vt tantū memoriter/ sed ꝛ opere teneretur: nec erat contēnenda in directionib⁹ suis/ que a tale doctore tradebatur. Non eīm venerat dei sapientia de altissimis in carne versatura in terrā/ ꝛ in carne hoībus locutura: dans precepta suauia/ cōmonefaciens ad superna: vt eius doctrina de morib⁹ neglectui traderetur: quā negligere nihil aliud est ꝙ perire. Et coaptans verba verbis/ sententiasq₃ sententijs; vt sequentia ex p̄cedentibus sepe dependeāt. Nam predixerat vltricem reprobationē eorū/ qui dicunt ꝛ nō faciunt. Nunc vero facientibus ꝛ nō facientibus quid futurū sit/ iustis similitudini-
Mat. 7. bus pandit/ dicēs: Omnis igitur qui au-
Luce. 6. dit verba mea et facit ea/ assimilabitur viro sapienti qui edificauit domū suā supra petrā. Potius ista similitudo que inter actiones sumitur rationabilium hominuz inter parabolas tractanda fuit: sed vt hic dissererem/ me similitudinis vocabulū traxit. Fidē ꝛ factionē verboꝝ christi precedit auditus: quia fides ex auditu: auditus autē per verbū dei. Unde saluator incipit ab auditu. Omnis igitur qui audit verba mea. Non omnes/ sed multi audiūt verba christi: sed siue omnes siue multi aut pauci audiant/ initiū est virtutis: sed fecisse iusticia
Rom. 2. quia non auditores legis/ sed factores iustifica-
Jaco. 1. buntur. Et auditor verbi ꝛ non factor speculāti in vitro faciem factus est similis: qui nec tenere memoriter potuit quod aspexit. Proinde verba que in anima inuisibilē ꝛ in corpore indicāt visibilē actionē/ expedit ad illam deducere. Alioquin aut in vanū effusa sunt verba diuina: vel in vanū sunt ab audiente suscepta. Et vt audituí opus addatur: alte cōparatus est faciens/ videlicet sapiēti qui domū edificat supra petram. Sed cum multe alie inueniantur in hoībus sapientibus ꝓbitates et actiones insignes: quib⁹ potuisset benefaciens cōparari: quid est ꝙ ceteris pretermissis de actione dom⁹ edificande dūtaxat similitudinē posuit? Habet profecto in se magnū mysterium: sed amplius satagit in actionibus morum. Nā omniū hominū finalis intētio ꝙꝙ varie sepeq₃ deuie affectat omnino quietem/ maxime post exercitium atq₃ laborē. Et in exordio creationis rerū deus aperte illā insinuauit affectari: cū ipse die septimo requieuit. Sz itur in via: laborat̄ in vinea: in agro aliquid agitur/ vnde nomen accepit: in agone contenditur litigatur in foro: clamor extollitur in plateis: et quasi necubi quies. Domus ṽo repetit̄ ab hominib⁹ ad quietē: vt deuitetur aer quādo importunus est corpori: vt sumatur in pace cibus: corpus colligat̄ in lecto/ ꝛ in silentio dormiat̄: ꝓut fieri potest omni timore sublato. Que si defectu male iacti fundamenti dū quiesceretur/ fieret in ruinam: humana intentio frustraret̄ maiori damno ꝛ acriore dolore/ ꝙ si ad hec nō fuisset domus ipsa quesita. Quāobrē sapiens cum illam querit extruere/ sup̄ solidū saxum stabilire nititur fundamentū: super quod imobiliter innixa domus opportuna cōsurgat: ne vndiq₃ arietātibus que cōsueuerunt inferre ruinā/ in casum ipsa deueniat: cui assimilauit christus domin⁹ sua verba opere facientē. Pro quiete/ pace/ securitate atq₃ defensione in actionez adducere verba domini saluatoris/ domum fundatissimaz est fecisse: vbi optime velut in optimo quiescere poterit qui ꝑfecit. Hinc salomon clamat: Qui autē me audierit/ absq₃ terrore requiescet: ꝛ abundantia perfruetur/ malorū timore sublato. In forma christi salomon loquebatur: qui si obedienter auditur/ domus apta ꝯstruitur sup̄ stabile fundamentū. Et nusq̄ securius quiescitur ꝙ in domo virtutū ad quā nulla incursantia possunt incurrere/ vt ruina causetur. Habēt ꝓfecto verba diuina cū aguntur/ ꝛ domus ꝯstructa virtutū vnde se protegat a pluuijs: videlicet a multiplicitate innumerabiliū peccatorum. Habet vnde resistat impetuositatib⁹ fluminū. Signant eīm flumina impetuositates succedentiū tribulationū. He sunt flumina babylonis: super quib⁹ sedendū authoritate vincendi: ꝛ flendum sup̄ miserū incolatū. Habet vnde caueat a tempestate ventorū. Superbiā mundi ꝛ iactātiam ꝛ perfunctoriā vitā ipsi venti significant: quibus nō restitit domus filioꝝ iob: quā ventus a regione deserti vsq₃ quaq₃ cōcussit. In altiorē sensum quod dicit̄/ dissérere me compellit. Ab eterno preuidit in tēpore factus homo assimilare sibi hominē cū produceret: quod ꝛ fecit creās illum ad similitudinē suā: in plenitudine p̄finiti tēporis assumens similitudinē nostrā: vt ait apostolus: In similitudine hominū factus/ et habitu inuentus vt homo. Nunc ṽo in terris degēs/ exemplo nos prestruens/ verbis docens: fieri sibi similes iterum homines querit cū dicit: Qui audit verba mea ꝛ facit ea/ similis est viro sapienti: qui edificauit domū supra firmā petrā. Uir sapiēs cui factores verborum suoꝝ assimilat/ est ipse qui ꝓnunciat. Quoniā in ipso sunt oēs thesauri sapientie absconditi: ꝛ ipse est sapiētia que ex ore altissimi ꝓdijt/ primogenita ante omnē creaturam: qui domū suam non edificauit sup̄ aliud saxum/ quod sepe trāsfertur de loco suo: sed super seipsum/ qui est immutabilis in eternū. Edificata est dom⁹ domini saluatoris sancta mater ecclesia supra petrā: petra autē erat christus. Domus christi habet in fundamēto christū. Edificauit porro christus domū suam super seipsum nō sua/ sed nostra vtilitate pensata: super quā petram vniuscuiusq₃ querit edificari domunculā: vt fundamēti virtute tota subsistat: quā neq₃ pluuie/ neq₃ flumina siue vēti possint disponere ad ruinam. Propter quod sequit̄: Et descēdit

pluuia/et venerũt flumĩa/et flauerũt
venti: et irruerunt in domũ illam: et
nõ cecidit. Fundata enim erat supra
firmã petram. De hac petra longe ante da
uid ꝓdixerat: Dominus petra mea: tanꝙ funda
mentũ exprimens sup quo ipse secure ꝯsisteret.
Patet luce clarius de ecclesia/ꝙ pluuie maloꝝ
ꝛ hereticarũ doctrinarũ que videntur ex alta co
gnitione descendere: ꝛ flumina tyrannicarũ per
secutionũ ꝛ venti/scꝫ inuisibiles insufflationes
demonũ: ecclesie nõ potuerunt inferre iacturã:
sic ꝛ ecclesie membris nulla nocebit aduersitas
facientibus verba christi/sup ipsam petrã tota
virtute fundatis. Raro ex pluuia domos audi-
uimꝰ ruere: nisi cũ fecit illa torrẽtes: quibꝰ siue
ex multiplicibus tentationibus/aut ex malis et
prauis doctrinis proueniant: cũ irruunt/ funda
menti virtute spiritualis cõstructio immota cõ
Ps.17. sistit. Quos cõmemorat dauid: Et torrẽtes ini
quitatis cõturbauerunt me. A quibꝰ petra chri
stus defendit/si in ipsius foraminibus cõuersa-
mur: ad que fidelium ꝯcionem/velut sponsam in
uitat. Foramina sunt plage/quarũ authoritate
defen[illegible]ius: aut inuestigate intelligẽtie scriptu
ra[illegible] quibus male loquentibꝰ respondemꝰ. Ter
rent sepe flumina/scꝫ tormẽta crudelia tyranno
rum: siue quecũꝙ penalia ꝛ ꝯfligentia mala: que
velut defluentia flumina ꝓtinus ab initio seculi
vsꝙ ad finem nõ defuerunt/neꝙ deficiũt: vt ab
eo die quo primus homo conditus fuit/vsꝙ ad
cõsummationẽ seculi maloꝝ intercapedo nõ fu-
erit. Inter que cõfugit ad petram: sicut filij be-
niamin in bellis persecutoꝝ omnino deficiẽtes
ad petram remmon in solitudine cõfugerũt: vbi
pene sexcẽti viri salui facti sunt. Petra christꝰ:
remmon ecclesia interpretat. Christus petra est
ecclesie: eo ꝙ ipsa in ipso/velut in suo fundamẽ-
to consistat: ad quẽ quicunꝙ confugerit/saluus
erit: si non in transitoria vita/saltem in illa que
vocatur eterna. Flant seuissi[illegible]i demones seuas
tentatiões: ꝛ nihil est vitij: nihil est diuine displi
centie: nihil vanitatis terrene: quod ipsi vento
pestifero sup homines ꝗtum eis permittit/non
inducant: vbi cũ cor agonistici hominis angu-
stiatur/exaltatur in petra: quod sibi ꝓuenisse da
Ps.60. uid in suis carminibus asserebat/dicẽs: Dum
anxiaretur cor meũ/in petra exaltasti me. Nec-
non Esaias in susurrationẽ venti ꝛ protectionẽ
Esa.32. petre simul disseruit: Et erit vir sicut qui abscõ-
ditur a vento: ꝛ celat se a tẽpestate/et vmbra pe-
tre ꝓminentis in terra deserta. Mystica ꝛ mo-
ralia sunt hec: studiosis scrutatoribus patent.
Proinde si omnia mũdi mala supra christũ pe-
tram fundatis eueniant: nõ valebunt inferre ia
cturam. Hac fundatiõe securꝰ exclamat apl's:
Rom.8. Quis nos separabit a charitate christi? Tribu
latio an angustia/an ꝑsecutio/an fames/an nu-
ditas/an periculũ/an gladius? Certus eñi sum:
qꝛ neꝙ mors/neꝙ vita/neꝙ angelꝰ/neꝙ prin-
cipatus/neꝙ potestates/neꝙ virtutes/neꝙ in-
stantia/neꝙ futura/neꝙ fortitudo/ neꝙ altitu-
do/neꝙ profundum/ neꝙ creatura alia poterit
nos separare a charitate dei: que est in christo
iesu dño nostro: qꝛ fundata est hominũ consistẽ
tia spiritualis supra firmã petrã. Sed qui au
dit et nõ facit/ similis est viro stulto
qui edificat domũ sup arenã. Et descẽ-
dit pluuia ꝛ venerũt flumina ꝛ flauerũt venti: et
irruerũt in domũ illã/ꝛ cecidit: ꝛ fuit ruina eius
magna.] Ex hac similitudine apte cognoscimꝰ
sapientiã ꝛ stulticiã a contrario sensu impacate
distingui: ꝛ sapientẽ ꝛ stultuꝫ habere oppositas
qualitates. Unde diuinoꝝ auditor ꝛ non factor
edificatori stulto cõparatus est: cum vno funda
mento soliditatis relicto/sup arenam multipli-
cem fundans domuꝫ/multiplicatus est. Porro
vnũ est necessarium: vna scꝫ petra/vnũꝙ regen
dorum ꝛ diligendorũ stabule fundamẽtum. Et
fundamentũ aliud poni nõ potest: ꝑter id quod
positũ est/quod est christus iesus. Stultꝰ igitur
est qui sup id quod soliditatẽ nõ habet/innitit.
Et ei quod aduersarijs incursationibꝰ patet/ad
herere dementia est. Multitudo tẽporalium ꝓ
ter sterilitatẽ arena nũcupatur: que ab vno deo
mente multiplicãdo diuertunt. Cũ res multipli-
cantur/multiplex fit affectus: ꝛ hominũ occupa
tio multiplicatis rebus ex opere respõdebit: et
erit auersio ab vno per multa. Et qui vnus est
verus deus: ab vno se auersum ad multa cõuer
sum/in multis fundatũ deseret ꝓpter multa de-
sertus. Ad cuius domũ cum omnia illa ꝑuene-
rint/scꝫ pluuia/flumina/vẽti: valide ab oĩ par-
te cõcussam dabunt penitus in ruinã. Nec erit
misero quies: cũ subito sibi quod non sperabat
adueniet/fietꝙ magna ruina. Protinus ruinã
magnã non dixerim/vbi menia ruunt. Ruit ma
gna troia: ruit babylon latissima: ruit aurea ro-
ma: ruerunt magne in orbe vtiꝙ ciuitates: ceci
dit sublimitas edificioꝝ: prostrata est interdum
altitudo turriũ. Et quod ꝑsenter oculis sepe vi-
demus: ruunt incessanter in mortẽ corpora viuẽ
tia/sed nõ in ruina magna. Sed illam duntaxat
appellauerim magnã/ qua ruũt hominũ mores
cadũtꝙ virtutes: qua hominũ affectus inclinã-
tur ad infima regẽda: qua hoĩes delectati seip-
sis ꝛ corruptibilibꝰ bonis/a deo cadendo rece
dunt. Hanc siquidẽ ruinam magnam saluator
dominus appellauit.

¶ De similitudine spõsi et spõse ad christũ et ecclesiã et filiatione spũali: secũdũ marcum. Ca. XV

Qui de sponsa virgine nouiter atꝙ in-
effabiliter natus est: qui per sanguinẽ
ꝛ mortẽ ꝛ fidem ꝛ iusticiam sibi despõ-
sauit ecclesiam: quã non vult habere maculam
neꝙ rugã: atꝙ ipsam velut sponsam inclyta co
rona decorauit: sponsus est. Et inde dicit spon-
sus: quia ꝓmissus est ab eterno patre catholice
orthodoxe. Inde spõsa: quia adhesit sibi in vo-
to. Sibi coherẽtes filios appellauit: dum a di-
scipulis ioãnis de illoꝝ ieiunio tentaret. Unde
scriptũ est: ꝙ [accesserũt ad eũ discipuli Mat.9.

Marci. 2. ioannis/dicẽtes: Quare nos et pha
Luce. 5. risei ieiunamus frequenter: discipuli aũt tui nõ
ieiunant? Et ait illis iesus: Nunquid possunt fi
lij sponsi ieiunare q̄diu est cũ illis sponsus? Ve
nient autẽ dies in quibus auferetur ab eis spon
sus/⁊ tunc ieiunabũt. ¶ Nondũ christo adhese-
rant/nec plene credebant in eũ: qui cum aduer-
sarijs phariseis ieiunij censurã tenentes/se chri
sti discipulis in ieiunio p̄ferebãt. Necnõ ⁊ chri
sto videbãtur irrogare calumniã: tanq̄ discipu
lis suis vite laxioris licentiã indulsisset: nec eos
artaret in via/que arta ducit in patriã. Et velut
resolute vite magister/sustinet ab eis stulte que-
stionis insoltũ. Consuetũ erat iudeis ieiunare:
taliq̄ abstinẽtia nõ solũ ipsi/ sed ⁊ gentiles sepe
dominũ placauerũt. Et per prophetas legimus
indictũ sepe ieiunium: quod dure ceruicis po-
pulo nõ erat impertinẽs: sed tanto aptius/q̄to
ab eoꝝ proteruia peramplius domãdi erant: et
minus nouerãt quid existeret de p̄fectione vir-
tutis: ⁊ corporalibus molestijs assoliti / deũ in-
ternis precibꝰ pleriq̄ rogare nõ nouerant. Bo
num est ieiuniũ: sed nõ omnibus eque. Bonuz
est ieiuniũ: sed nõ omnibꝰ vna forma. Bonum
est ieiuniũ: sed eis melius qui per id possunt ⁊ ex
pedit carnis illecebras mitigare. Bonũ est ieiu
nium: sed intermittitur ⁊ agitur/intenditur ⁊ re
mittit̃ decreto ⁊ iudicio statuẽtis. Bonũ est ie-
iuniũ: sed illiꝰ qui indidit/frui p̄sentia superfer-
tur. Superbia est se p̄ferendo de alio inquirere
atq̄ velut inexpertũ infallibilẽ interrogare ma
gistrũ. Et se similẽ in iusticia dicere illi qui sum
me iusticie aduersatur/non est recta prudentia.
Jdcirco ioannis discipuli merito arguẽtur/di-
centes: Quare nos ⁊ pharisei ieiunamꝰ ⁊c̃. Om
nibꝰ fere patebat q̄ iusticie summe christi pha-
risei verbis ⁊ animo ꝯtradicebãt: quos isti asci-
uerãt ad ieiunandũ similes in cẽsura. Sed chri-
sti responsio refellit opinionẽ: statuit veritatem
dicens: Nunquid filij sponsi possũt ieiunare q̄
diu est cũ eis sponsus? Sed vigilantiori verbo
marcus disseruit/cũ dixit: Nunquid possunt filij
nuptiarum q̄diu cuz illis est sponsus ieiunare?
Quanto tẽpore habẽt secum sponsum/ieiunare
nõ possunt: vt ꝓprie noua filiatio ad christum ⁊
ecclesiam referat̃: inter quos sunt nuptie ineffa
biles celebrate: ex quibus filij ex sponsi p̄sentia
oriunt̃: cuiꝰ astante p̄sentia opportunitas de ie-
iunio nõ insistit. Celebrabant̃ tunc in terra nu-
ptie magni agni: cũ per vnionem sibi copulaue
rat humanã naturam: per doctrinã ⁊ passionẽ/
⁊ sanguinẽ ⁊ mortem festinabat copulare eccle
siam: ex qua oriundi erãt filij spirituales: ⁊ exclu
debatur penitus synagoga/que filios carnales
aluerat. Ecce sponsus/ecce sponsa/ecce filij qui
nascũtur. Sponsus ab eterno p̄ordinatus in tẽ
pore/noua cõceptione generatus/ mũdo ineffa
biliter natus. Sponsa noua/ecclesia noua: que
nouiter de celo virtutibus ornata descendit. Ad
quem spõsum suamq̄ sponsam ex volũtate per
fidem integrã veniẽtibꝰ data est potestas filios
sponsi fieri: qui nõ ex sanguinibꝰ peccatoꝝ/neq̄
ex voluntate corrupte delectatõis ⁊ infecte car
nis/neq̄ ex voluntate virilis intellectus seu ra
tionis nasci potuerũt: vt celestis sponsi celestes
filij esse mererentur. Sed per ineffabilẽ dei mi-
sericordiã ex deo per spiritussancti gratiã con-
cipiunt̃: ⁊ sine materie corruptione nascunt̃: si-
cut ipse sponsus existens eterne deus: in tẽpore
in carne spiritussancti virtute ꝯceptus/atq̄ mũ
do ex virgine natus apparuit. Sed quoniã hec
similitudo sponsum ⁊ sponsam non respicit: sed
tantũ filios qui in p̄sentia spõsi nec ieiunare co
guntur: quocirca dũtaxatilioꝝ sponsi similitu-
dinem pertractemus: que in hanc sententiã ten
dit: vt discipuli christi typum gerãt filioꝝ spon
si: aut vt ipse christus dicatur per similitudinem
spõsus. Jsta similitudo me dubijs angit: si qua
ratione in p̄sentia sponsi fas sit abrogare ieiu-
nium: in absentia vero illius molestia cruciari.
Sponsi filij ex preterita et p̄mortua sunt vxore.
Nam sponsus dũtaxat dicit̃/dum est in sponsi-
one/aut dum in nuptijs occupatur: cũ vero ma
trimoniũ consummatũ fuerit/vocat̃ ipse mari-
tus. Cuius filij cum in secũdis paternis nuptijs
occupant̃: a ieiunij molestijs non arcẽtur. Cum
ꝟo sponsus desierit a cõuiuijs nuptiarũ: filij ad
ieiunia relabũtur: vt illa nõ sit accuratio alimẽ
torum: sed parcitas sit in potibꝰ ⁊ in cibo: ⁊ tũc
dicat̃ sponsus auferri/cum cessauerit accurare.
Quãobrem merito christꝰ discipulos sub hac
similitudine ipse perstrinxerat/⁊ sponso se simi-
lem dedit. Habebat christus filios/scz discipu-
los ex vxore p̄terita: videlicet iam premortua sy
nagoga: ⁊ ecclesie noue sponse nuptie celebra-
bant̃: quibꝰ discipuli assistebant: ⁊ talibꝰ sacra-
mentoꝝ conuiuijs letabant̃: maxime quia filia-
tio mutabatur: vt qui fuerant synagoge carnali
ter filij/per gratiã sponsi noui ⁊ sponse noue fi-
lij vocarentur: non vt hic nouerca in aliquo vo
caretur/velut ex vxore filijs superinducta p̄mor
tue: sed vt trãsitus fieret ad gratiam de natura:
vbi tanq̄ nouicijs nõ erat imponẽda inedia ie-
iunandi: maxime q2 noue filiationis virtus viui
fica in talibus cerimonijs ⁊ austeritatibus non
cõsistit. Boni quidẽ actus sunt ieiuniũ et queli-
bet austeritas corporis a virtute ꝓcedentes: vir
tutes autẽ non existunt. Virtutes ꝟo quibꝰ no
ua filiatio constituit̃: ⁊ constituta cõualescit: et
exercetur fides/spes/charitas/humilitas ⁊ ab-
iectio/patientia/pax ⁊ gaudium: ⁊ in eis ⁊ ex eis
sunt. Proinde dũ in nouis nuptijs in talibꝰ trã
lationibus filioꝝ virtutes huiuscemodi appo-
nunt̃: nõ est tanq̄ de re perfecta ⁊ initiante ho-
minẽ ad optimum/de ieiunio disputare: nec quẽ
piam actũ corporis leuem seu asperum preferre
virtutibus. Protinus carnales erant ioãnis di
scipuli: ⁊ adhuc carnaliter sapiebant: ⁊ circum-
cisioni carnali ⁊ carnalibus legalibus subiace-
bant: a quibus filij sponsi noui ⁊ spõse noue pe-
nitus soluebãtur. Sed tẽpus quo spõsus possit
auferri/vt ieiuniũ omnino resumat̃: carnaliter

intelligere aut fieri possibile vt possit auferri
Mat.28. post resurrectionẽ/a christo ꝓlata sententia contradicit: Ecce vobiscum sum vsq ad cõsummationẽ seculi: ex qua nunq creditur auferendus. Utraq tamen sunt verba saluatoris: et q auferetur/ꝛ q nobiscũ vsq ad consummationẽ erit. Utraq vera: quia mentiri nescit. Adinuicẽ aduersari videntur/nisi intellectus alius capiatur quia q nobiscum erit / et q auferetur / omnino dissonantiã faciunt. Sed est ĩ moribꝰ vnde ista contradictio sopiatur. Uerũ est q vsq ad consummationẽ seculi nobiscũ erit: sed tunc aufertur cũ malis moribꝰ viuitur. Peccata eñi sunt que diuiserunt inter nos ꝛ deum. In illis porro discipulis sponsiq filijs/ tota futura fideliũ cõgregatio tangebat: que ipsum erat vsq ad finez seculi habitura: ꝛ ipsi quasi auferẽdus/cũ essent homines peccaturi: ꝛ iterum reddendus ad penitentiã vocatis: vt illi omnino configant acerbitate corporalis ieiunij/ qui sumpserũt prohibita pabula vitiorũ: ꝛ arcendi sunt penitus a cõcessis/qui prohibita cõmisere: vt non solum ieiunent q ablatus est spõsus: sed vt redeat ieiunio ꝛ meroribus iam placatus. Uerũtamen presertim hoc saluator videt asserere: vt noui ad nouitatem vite vocati/ad dura ꝛ vite aspera non cogantur: ne nequam cogitatio surrepat/q equis actionibꝰ synagoga ꝛ ecclesia deputentur: ꝛ ne inuoluent tali errore caliginis/ q filiatio spõsi potius in exterioribus q in interioribꝰ pro veritate consistat. Aut ne deterreant ad fidem spõsi venire decernentes: q essent premendi tali onere seruitutis/qui vocantur in sanctã libertatem ꝛ in adoptionẽ filiorum dei. Non tamẽ ex hoc credamus improbari/magis vero approbari ieiunia: cũ hac ratione in discipulis christi ab ipso minus distinguit/ne interior interlucens mentibus hominũ virtus suis actibus in aliquo posteretur. Nouitas eñi vite nõ in corporeis actibus/sed in mentis reuocatione consistit. Pro-
Ephe.4. pterea dicebat apostolus: Renouamini spiritu mentis vestre. Cui renouationi compensata hominũ qualitate/cõfestim adijcitur ordinatio debita moris nostri. Hoc eñi peramplius subsequẽtes similitudines manifestant.

¶ De similitudine panni rudis et veteris pro synagoge filijs et ecclesie: secundũ mattheũ et marcũ. Ca. XVI

Quoniã eternus dei filius de nouo humanã naturam quã creauit/induerat: ꝛ de carne nostra sibi quoddã fecerat vestimentũ: cum quo degens inter homines/volebat sibi corpus taliter coaptare fideliũ: ne vllo modo scissura irreparabilis sequeret. Et quos allexerit sacra doctrina studuit preseruare: ne impositione molesti oneris frangerẽtur: ꝛ relaberent in illa que pro nouo discipulatu reliquerant. Idcirco cum ab ipso cur discipuli sui nõ tenerent censurã ieiunij/a ioãnis discipulis que
Mat.9. rerent: similitudinẽ panni rudis ꝛ veteris respõdens prudenter opposuit. Nemo aũt mittit cõmissuram panni rudis in vestimentũ vetus: tollit eni plenitudinẽ eius a vestimẽto/et peior scissura fit. Pannus rudis dispositionẽ habet ꝛ aptitudinẽ ad vestimentũ. Omne autẽ vestimentuz ex rudi panno processit. Omnis autẽ pannus ad vestimentũ vsq non peruenit: ad quod semp est rudis/ꝛ se habet ad vestimenti nouitatẽ: cum vero factum fuerit vestimentũ/tendit in vetustatem. Non igit coniũgendus est rudis ꝛ nouus pannus atq suendus veteri vestimẽto: ne vetus vestimentũ perdat quod est/cum sibi cõsuit quod nõ decet: nam quod est confundit/si rei sibi nõ competenti sociat. Ueteris vite christi erant discipuli: ꝛ nouus ꝛ rudis pannus insinuabat vitã initiandã/immo initiatã per christũ. Noua igitur nõ sunt iungenda veteribꝰ: nisi prius vetera renouẽtur. Ac per hoc saluator asserit rem nouã esse ieiunium veteribus nõ imponendũ: ne quõlibet sub ipso frangantur/cũ de nouo ad ecclesiam veniunt. Habet autẽ aliter similitudo huiuscemodi planũ sensum. Nã omne vestimentũ vetus habuit nouitatẽ: sed pãnus nouus nõdũ venit in vetustatem: quod vero noscitur vetustati vicinũ/in omni aut fere a vetustate cõsumptum vite noue moribꝰ nequit asscisci.

¶ De similitudine apposita ꝑ vinuz nouũ et vtres veteres: secundũ mattheũ et marcum. Ca. XVII

Sue deitatis capaces deus aĩas hoĩm fecerat/similiter ꝛ virtutũ: quas sic replendas ꝓuiderat: ne taliũ feruore rumperent/ꝛ fieret damnosa effusio facti vasis: q effusorũ remaneret integritas: quia nõ dispergitur deus/aut virtus: cũ anima ipsis suo damno vacuat. Ne autẽ fienda sit incauta repletio vini noui: veterum vtriũ ꝛ nouorũ aptam similitudi
nem christus induxit/dicẽs: Neq mittunt Mat.9.
vinũ nouũ in vtres veteres: alioqui rũpuntur vtres/ et vinũ effunditur: et vtres pereunt. Sed vinũ nouũ in vtres nouos mittũt: et ambo cõseruatur. Noua leticia/nouaq iusticia erat ditãda humana cõditio: ꝛ nouis erat moribus reparanda. Sed nisi per spiritũsanctũ anime a vetustate renouarent: ꝛ purgate soluerent ab antiquis cõtagijs: nouitas iusticie similiter ꝛ leticie atq morũ adesse non poterat. Et cũ ieiuniũ inter lamẽtationes penitentie ab orthodoxis merito deputetur: ꝛ per sponsi ꝑsentiam omnis lamentatio auferat: per vinũ quoq censura iusticie atq cordis leticia censeat: cum exquireretur de ieiunio/quod pars est lamẽtationis: etiã asseruit de alia parte/ que dicit iusticia ꝛ leticia cordis. Justicia siquidẽ notat in vino: cũ samaritanus illud sic cũ oleo sup male vulnerati plagas
infunderet. Leticia vero in psalmo attestante da Ps.103.
uid: Uinũ letificat cor hominis. Nũc per subiectas similitudines lamentationẽ nouã/recentẽq leticiã asserit hominibꝰ veteribus/velut antiquis vestibus nõ consui: atq sicut vinũ nouum

vtribus vetustis nõ infundi: ne vetera vestimē-
ta noui panni assutione rūpantur: ⁊ vtres vete
res noui infusione vini frangant / ⁊ effundatur
vinū gratie nouū / antiquis non cōpetēs hoībꝰ
cōmisceri. Sed que hoīm nouitas esse poterit /
vt noua tradat gratia / seu nouiter actio virtuo-
sa: nisi prius per gratiā in hoībꝰ sit innouata na
tura? Precedet ne nouitas nouitatem? Nonne
ideo nouus homo dicitur / quia in vite ambu-
lat nouitate: in qua nisi aīo et opere gradiatur /
nouus esse nõ dicitur? Sed clarius inueniemus
quod querimꝰ / si hāc similitudinē in altiora sub
uehamus: planū oībus rationabilibꝰ factū est /
vtres veteres atq; nouos nõ nisi ex pellibꝰ mor
tuoꝝ animaliū fieri. Ac per hoc dissuadet ratio
christiana vt noua iusticia / nouaq; leticia nõ im
ponat iam peccatis mortuis sub lege occidua
cōstitutis: sed in gratia ⁊ pro gratia / ⁊ cū christo
⁊ in christo ⁊ ꝓpter christum ꝓprijs voluntati
bus ⁊ in corpore morituris. Sed quoniā in his
duabus similitudinibus noui panni / noui vini /
et nouoꝝ vtrium: nouā vitā vite antique / vitam
gratie vite legali / vitā virtutis vite iniquitatis /
vitā spiritus intelligentie literali / vitā spiritua-
lem occupationi corporali supponere videtur
atq; tenere cautelā / ne impertinēs ⁊ dānosa per
mixtio fiat: in plerisq; locis apte ⁊ absolute sa-
cra scriptura denūciat. Nā per ꝓphetā dñs di-
Ezechl. 36. cit: Cum sanctificatus fuero in vobis corā eis:
tollā quippe vos de gentibꝰ ⁊ ꝯgregabo de vni
uersis terris: ⁊ inducā vos in terrā vestrā. Et ef
fundā sup vos aquā mūdā: ⁊ mūdabimini ab oī
bus inquinamētis: ⁊ ab vniuersis idolis vestris
mūdabo vos. Et dabo vobis cor nouū: ⁊ spiri-
tum nouū ponā in medio vestri. Hic siquidē ve
locioribus intellectibꝰ mystice seu moraliter no
uitatem vite agende demōstrat: cui vestimentū
nouū absq; cōmixtione cū veteri ꝯgruit: ⁊ vinū
nouū velut vtres noui sine fractiōe recipit ⁊ re-
fundit. Propterea consona veritate renouatus
1. Corin. 5. iam aplus dicit: Expurgate vetus fermentū: vt
sitis noua cōspersio. Et noua nouis vsq;quaq;
ꝯueniūt: ⁊ qui nouas actiōes ꝑ gratiā innouati
suscipiūt / nõ deficiunt neq; tabescūt.

¶ De quadrifaria similitudine aniā liū ad tolerantiā et cautelā: secundū mattheū et lucam. Ca. XVIII

Mansuete / pacifice / humiliter mundum
christꝰ ingressus: cū in id vellet suos
transformare sequaces: vt nõ ope ma
gne potētie / sed passionis testimonio ⁊ in virtu-
tibus euāgelica doctrina clarescceret. Hinc su-
os designans quales velit esse saluator: inimi-
Mat. 10. cos etiā ꝑ similitudinē annotauit / dicēs: Ecce
Luce. 10. ego mitto vos sicut oues ī medio lu
poꝝ: estote ergo prudētes sicut ser-
pētes / et simplices sicut colūbe. Sepe
per oues saluator suos subsequos designauit: in
sinuans māsuetudinē: que conuersationē tole-
rabilē amenā cū oībus habet: ⁊ pacem / qua hō
deo sibi ⁊ ꝓximo est quietus; ⁊ rabiē contradi-
ctionis ignorat: nec nouit vacare litigijs aut cō
tentionibus deseruire. Preostendit humilitatē
qua quisq; sibi qualis existit / apparet. Nec alio-
rum opinione supra se rapitur: et laudibus hu-
manis confunditur / non leuatur: forinsecum iudi
cium omne deuitans: solo cōscientie testimonio
tristiciā patit vel letatur: prout vitioꝝ atq; vir-
tutū adesse cōsperexerit alterā partē. In hac oui-
na similitudine saluator ab Esaia prophetatus
est pati. Sicut ouis ad occisionē ductꝰ est. Qua- Esa.
si solum hoc sit animal / quod nesciat vocē male
querulam sue perditionis emittere: nescia relu-
ctare ducenti. Etiā saluator cum de fure ouium
q; proprio pastore vellet ꝓ rei veritate differe-
re: ilico de ꝓprietatibꝰ ouiū intulit: Et oues
vocē eius / scʒ proprij pastoris audiūt. Et
q; oues illū sequantur: quia sciunt vocem
eius. Alienū autē non sequūtur / sed
fugiūt ab eo: q; non nouerūt vocem
eius. Hoc prouerbiū dixit eis iesus.
Prouerbium erat: quia quod propriū est irrati
onabiliū animalū / hominibꝰ dicebatur. Sed ve
rum est quod christus dixit: Alias si hec ꝓprie-
tas nõ esset in ouibus / ipse protinus nõ dixisset:
Sufficit ergo absq; alia experientia credere q;
creator olim dixit. Sed obmittētes ꝓprietates
ouiū / ad assumptā similitudinē pro hoībꝰ venia
mus. Sequūtur rōnales oues celestem in terra
pastorē. Sequūtur si vere oues sunt / ad agendā
vitā pro vita speranda: quia sciunt vocem eius:
quia fide nouerūt quid verꝰ pastor inclamitat:
quid velit a nobis: quid interpellat pro nobis:
quibus alimentis nos pascere velit. Qui sciunt
theoria ⁊ actu vocem eius / sunt de ouibus eius.
Et qui sunt de ouibus eius / theoria ⁊ actu perfi
ciunt vocem eius. Et scire vocē est diligere ver-
bum / facereq; sermones. Sed sicut ouium est
ꝓprietas sequi pastorem proprium: sic ⁊ fugere
alienū. Proinde qui vere sunt christi / alienum
non sequunt. Quisnam alienus? Qui discrepat
a vita: qui est dissimilis a doctrina. Qui animā
auertit a recto: qui ducit per deuia: qui detesta-
biles ⁊ singulares graditur vias. Qui humane
docuit: qui suasit ꝓ corpore. Alienus est omnis
infidelis: alienus est omnis hereticus. Alienus
est qui suo tēpore magis timendus est / ipse quē
mundus expectat antichristus. Alienus est qui
ex omni se nõ studet profectibus animarū. Alie
nus est ab ouibus pastor qui ad seipsum ex oī-
bus / non ad oues ex seipso refert. Sed fugiunt
ab eo electe domini oues: non ab authoritate si
canonice presidet: sed a doctrina si male loquit
a vita / si nequiter operatur: a ꝯuersatione si ma
culat. Si vero nõ presidet / per oīa deuitare cu
piunt fugientes. Et si corpore interdum fugere
nequeunt: saltē ex corde ab eis alieno recedunt.
Nõ minus fugere saltē corde ab improprijs pa
storibꝰ expedit / q̄ ab his qui nos inuisibiliter ꝑ-
sequūtur. Quare aūt oues electe fugiūt? Quia
nõ nouerūt vocem eius. Assuefacte oues vnius
voce pastoris / alioꝝ voces velut nõ intelligen-

ges nõ audiũt. Nã oẽs electi q̇ christianicis vo
cibus assuefacti sũt/euãgeliũq̧ nouerũt/incepe
rũt eterna et ea q̃ nõ vident diligere: amorẽq̧
a visibilib⁹ retraxerũt: alienorũ vocẽ penit⁹ nõ
cognoscũt. Propterea ipsũ nõ sequunt/ sed fu
giũt. Et cũ saluator bonũ se assereret pastorẽ/
statim de ouib⁹ itulit: i q̇bus suũ gregẽ p̱ siĺitu-
dinẽ designauit/quas equauit ad vitã: vt tm̃ di-
ligeret/vt p eis aiaȝ eẽt impẽsur⁹. Altissima res
est intm̃ infimũ fieri/vt velit q̇s ouibus cõpari
qm̃ christi vita ouis ẽ p̄ciũ. Ait em̃: Ego sum
Ioan. pastor bon⁹: Bon⁹ pastor aiaȝ suã dat p ouib⁹
suis] Hoc de christo p̱ p̲prietatẽ dicit/nõ p̱ siĺi
tudinẽ: sed de hoib⁹ q̧ sint p̱ siĺitudinẽ/nõ p̱ p̲-
prietatẽ. Et pastor adhuc bon⁹ cognoscere se-
se dicit oues. [Ego sũ pastor bon⁹: ꝛ cogno-
sco meas: ꝛ cognoscũt me mee.] Nõ sibi ar-
roget si bone sit vite: qm̃ sol⁹ bon⁹ pastor agno
scit. Et nemo se iactet esse de grege dñico: si pa
storẽ bonũ cognitiõe bonitatis ignorat. Cogni
tio pastoris approbatio est ouiũ suaꝝ. Cogni-
tio aũt ouiũ de pastore/virt⁹ est fidei/ꝛ opis imi
tatio. Et cũ aiam ponere p ouib⁹ dicit/ ouium
amorẽ insinuat. Et quandã ouiũ p̲prietatẽ ne-
gatiue p reprobis/affirmando p electis expli-
cat in auditu: cũ iudeis incredulis loqueret di-
cens: [Sed vos nõ creditis mihi: q᷑ nõ
estis ex ouib⁹ meis. Oues mee vocẽ meã audi-
unt.] Dis vox christi q̇ mũdo tã alte reboauit
reuocatiõis est ab errore/reuocatiõis a crimi-
ne: p lupis cauẽdis/ne oues intrudant i infe-
ris: vocatiõis ad iusticiã fidei cũcteq̧ virtutis
intercessionis ad patrẽ/inuitationis ad vitam.
Hãc siquidẽ vocẽ obediẽter audiũt oues eius:
q̇s agnoscit pastor et dñs. Pastor/ vt pascat:
dñs/vt defendat. Et sequitur me. Propri
um est ouiũ suũ sequi pastorẽ. Apta dissertione
saluator predixit/ q̇d sit suis ouib⁹ donaturus.
[Et ego vitã eternã do eis: et nõ p̱ibũt
i eternũ: nec rapiet eas quisq̄ de manu mea.]
Ecce eterna vita/imoq̧ beata. Ecce p̄seruatio
eterna. Ecce ouiũ dñicarũ custodia: ne i luporũ
raptũ aliquãdo deueniant. Euãgelicũ animal
ouis est: cui saluator assimilatus est: et suũ etiã
gregẽ ouibus cõparauit. Nam vestite duplici-
bus tradũt alterũ auferenti: si qua in eis sunt/
vtilia sunt. Nihil in exteriorib⁹/nihil in interi-
oribus est in eis/quin ad vsũ hoim possit infle-
cti. Nõ sunt animalia vanitatis/sed necessarie
vtilitatis: modice sunt impẽse/fructusq̧ magni
Nulle ꝯtẽtiõis sunt: ad seinuicẽ nõ elidunt. Af-
fectu vigẽt p̄ter alterutrã impugnationẽ: ꝛ i cõ
mune pascũtur: nullũ eis aĩal mitius inuenit.
Proinde imitemur oues/vt fiam⁹ de grege dñi
co. Ezechiel etiã omne dñicũ gregẽ in pascen-
dis ouibus longe ante preuiderat: quib⁹ lupi p̄
ceteris aialibus sunt infesti: quib⁹ siĺes sunt si-
ne causa in alios seuiẽtes iniqui: quorũ hec est
deprauata cõditio/ vt nullo intuitu innocenti-
bus parcãt: et nunq̄ quiescãt nisi diripiãt. Sȝ
quales se habent oues ad lupos/ et ad sua vel-
lera diuellẽtes: tales suos seruos vult esse sal-
uator ad eos q̇ sua diripiũt: ꝛ preter causam im
probe persequunt. Proinde dicit: sicut oues i
medio luporũ. Ut q᷑ i medio oues statuunt: nu
merus bonorũ signat esse abiectior: iniquorũ
precellere multitudo: q̄q̄ illorũ virtus superfe-
rat multitudini peruersorũ. Quibus armanda
sit armis plebs que videt abiecta fideliũ/subse
quentibus similitudinibus declarat: vt vtãtur
videlicet prudẽtia serpentina: ꝛ in colũbina sim
plicitate malorũ potestatẽ deuincant. Sed nec
mirũ si serpentẽ p̲ponit saluator suis fidelibus
in exemplũ: quẽ diabolus ad deceptionẽ p̄mo-
rũ parẽtũ p̲pter suã calliditatẽ cõmouit. Erat Gen. 3
em̃ callidior cũctis animãtib⁹ terre. Quod eẽt
callidior/nõ diabolus fecit: sed q᷑ sic erat/in in
strumentũ fraudis sue assumpsit. Quod serpẽs
sic erat/de⁹ fecerat. Et quod de⁹ fecerat/ bonũ
erat: quod bonũ diabolus p̄missa potestate ad
humani generis fraudẽ itorsit. Nũc vero dñs
iesus posteriore grã bonũ quod creauerat/ad
vsũ bonũ suis fidelib⁹ trãsfert. Nã illa serpẽti-
na calliditas bona erat: nihil em̃ de⁹ reprehẽsi
bile ipsis etiã aialib⁹ dedit. Et honesti⁹ bonũ
a deo factũ p̲ponit i exẽplũ: q̄ malũ quod dia-
bol⁹ de ipso fecerat/timeat: nec p̲pt ipsũ quod
a creatura q̃cũq̧ adiunctũ ẽ malũ/ bonũ quod
a deo est inditũ deserat. Et siq̇dẽ serpẽtis bo-
na calliditas: vt p capite corpis exponat: et ve
terẽ exuat pellẽ: p̲ut nobis ap̄ls innuit: vt exu-
amus veterẽ hoĩem cũ oĩb⁹ actib⁹ suis. Pro-
tin⁹ quicquid est corpis et corporee facultatis
pro salute sp̄us exponendum est: qui caput re-
gens/corpoream molẽ et corporeas actiones
est in nobis cõstitutus a deo. Et si quid est spi
ritus/similiter ꝛ corpis: pro christo sũmo et sa-
no capite fiat abiectũ: in penã absq̧ exceptio-
ne tradat: si affuerit ineuitãda necessitas: aut si
decreuerit a deo regulata volũtas. Nõ em̃ ad
prudẽtiam serpẽtinã discipulos saluator indu-
ceret/nisi illã p̲fecto creãs oĩa creasset. Expo-
liãda ẽ pell' antiq̃: ꝛ ab antiq̇s ꝓtagijs nr̃a ẽ pur
gãda cõditio: vt nouaculati a vitijs/in virtuti-
bus renouati: cũ homine bono p̱ eundẽ hoĩeȝ
nouũ nouo seculo preparemur. Colũbina sim
plicitas Christi discipulis maxime sit in voto:
vt omnis mos p̱ ipsam refulgeat/in ipsaq̧ cõ
sistat: vt nulli dolos etiã lacessiti iniurijs ma-
chinentur: nemini velint inferre molestiã: ince
dentes gemẽter in valle miserie: querẽtes sem-
per atq̧ tenẽtes in charitate cõsortiũ: residẽtes
in cõtẽplatione cõspicua sup̱ fluenta gratiarũ.
Et ex omnibus totã ecclesiã columbã in Cãti-
cis Salomon appellauit: adiecto desup̱ altissi-
mo intellectu/q̧ spiritussanct⁹ sit in illa signa-
tus: qui omnis virtutis genimen prestat: qui
simplex et vnicus est: qui nulla qualitate varia
tur. Et i illã similitudinẽ christ⁹ volẽs discipu
los trahere/simplicitatẽ indicit colũbinã: vt i
mũdo degentes/nullis mũdi varietatib⁹ agitẽ
tur: quã p̱lixe hic tractare omittim⁹: illam su-

peri⁹ disserētes: vnū singularit cōsyderādū tradētes cordib⁹ hoīm/ q̄ i magno p̄cio tp̄e obsidionis stercus fuisse legim⁹ colūbarū: vt interno sensu aspiciam⁹ q̄tū sit simplicitatis preciū/ q̄taq̄ nobilitas/ q̄lisq̄ vtilitas: cū venūdari cōspicimus quod ē eius despicabile z abiectū.

¶ De similitudine passerū et hominū in arcēdo timorē: secundum mattheū et lucam. Capitulū XIX

Qui velut passer solitarius aū p̄pheta tus ē/ in tp̄e reuelat⁹/ z inter hoīes cō uersatus: p̄ silitudinē passerū suos discipulos solidare conat⁹ est: vt si illi noscūt experimēto sensibili viuere i p̄uidētia dei curaq̄ paterna/ quorū tāta noscit i cōmercio vilitas: q̄nto magis q̄b⁹ sāguis diuini cōmercio superredēs et supnaturalr donata ē dignitas. Jnde factū est/ cū saluator ti morē hoīm/ a discipulorū z ceteroꝝ suorū cordib⁹ vellet abigere: passe-

Mat.10. rū silitudinē idurit/ dicēs: ⌊Nōne duo passeres asse veneūt? z vn⁹ ex illr nō cadit i terrā absq̄ patre vestro.⌉ Nō alit q̄ p̄ cōpationē silitudo ista deducit: vt si oīpotēs de auib⁹ abiectissimis gerit oīno p̄uidētiā atq̄ tutelā: pampli⁹ sidē de his q̄bus suā dedit imaginē: p̄ q̄b⁹ i tp̄e fudit z sāguinē: z daturus ē btitudinē sempiternā. Silem cōpationē supra posuit/ cū vellet dissuadere sollicitudinē: quā mō addidit/ cū vellet a suis arcere timorē. Lucas numerū posuit amplioꝛē: z sub alijs verbis silitudinē tradidit/ di-

Lu.12. cēs: ⌊Nōne quinq̄ passe res veneūt dipōdio? et vn⁹ ex illr nō ē i obliuione corā deo⌉ Genus monete assis: cui⁹ duas z semis valebat dipondius: q̄ erat silr moneta vel pōd⁹. Jn hac eñ parte patrio noīe tēporaneoq̄ vsu euangeliste sunt locuti. Uerūtñ ex oīb⁹ intētio saluatoris est: vt nō timeam⁹ vbi nō ē timor/ neq̄ formidemus: cū asserit sup nos curā adesse paternā: nec nostrū obliuisci paternū affectū enūciat. Proinde si vnus passer nō morit absq̄ p̄uidētia patris: si vnus nō est i ei⁹ obliuione dum volat et viuit: q̄bus nulla viuēdi ratio/ nulla rationis cognitio: post occasuz nulla resurrectio expectat: quāto magis nostrū recordat deus: q̄ p̄tegit inter pericula: q̄ inter aduersa tuet: qui inter mūdi p̄secutiones suos agonistas preseruat: q̄ custodit i morte/ vt etiā resuscitet post occasū. Quid igit timemus: q̄re sic pueriliter formidamus: q̄d horremus cū aspicim⁹ cōtra nos bella p̄surgere: cuz mortē imminere videmus: cū ipse p̄ nobis desup pugnet: cū ipsa sepe diuertat mala suis fidelib⁹ p̄parata: cuz temperet cauma maloꝝ: cū neminē supra datā virtutem ad agones exponat: cū si derelinquat ad tēpus oīa reformet i meli⁹: cū nihil depereat apud quē est omniū vita: z quod nobis perire videt in ipso salutis z vite habet integritatē. Sed ne quis malefidus atq̄ nescius/ cū male sentientibus philosophis seu alijs perperā iudicātib⁹ poneret partē suā autumatiue dicēs: q̄ de⁹ memoriā/ z sue altitudinis p̄uidetiā in hec ima et vilia nō inflectit: et ne ipse vilescat/ hec abiecta et vilia nō p̄syderat: annexa sententia refellit et iprobat. ⌊Unde capilli capitis vestri oēs numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passerib⁹ meliores estis vos.⌉ Ecce q̄ de⁹ passerū imo vni⁹ passeris recordat. Ecce q̄ oēs capilli humanoꝝ capitū numerātur. Sed vbi talr calculatio capilloꝝ? Nō in mētibus hoim: nō in arte arithmetica: vbi oēs digiti numerant: nō exarari in tabulis aut in mēbranis possent tot characteres numerabiles. Jgit vbi numerati sunt? Protin⁹ i istius mēte a quo creati sūt: vbi ab eterno fuerūt añq̄ crearētur. Ergo nolite timere: multis passerib⁹ meliores estis vos. Procul pellat a nobis timor: q̄ deuiat a studio vitatis/ a via salutis/ a testimonio saluatoris: vbi de sup pater opē sui p̄uidētie repromittit: q̄ tāta dignitate p̄stam⁹: q̄ supferimur astris: q̄ auib⁹ oībus quibus deus alimoniā prestat/ curat/ fouet atq̄ gubernat: sumus penit⁹ meliores. De passeribus maxime similitudinizauit: q̄m ipse solitarius appellatus est passer. Et i veteri testamēto purificand⁹ duos passeres offerebat: et ipsorū nobis inter auiculas est natura pnicior.

¶ De similitudine harundinis ad inconstantes: secundū Mattheum et Lucam. Capiulum XX

Constās z inuariabil christi volūtas et ad bonū oīm simpla z firma existens abhorret in hoīb⁹ incōstantiā: et permutationes detestat varias studioꝝ: q̄ nec vellet hoīes hūano timore flexibiles/ nec aīos flexuosos: q̄ velut calami nō agerent a vēto. Et harūdinē esse/ deflecti est in alterā sortē: in q̄ est hominū plena calamitas: q̄ cū ioānē baptistā ab hac exemptū calamitate turbis vellet ostēdere: p̄ harūdinis silitudinē vacuos dei gr̄a declarauit dicēs: ⌊Quid existis in deserto videre? harūdinē vēto agitatā?⌉ Preintēdēs a ioanne q̄d erat: apuit quod nō erat/ q̄les suos oīno esse nolebat. Jnteri⁹ vacua ē harūdo: q̄ q̄ exteri⁹ pulchrū hastile ostēdat: facileq̄ mouet agitatiōe vētoꝝ. Et hypocritarū atq̄ male mūdo placētiū hec ē mali moris firmata p̄prietas: vt ab intra virtutū veritate vacuent: exteri⁹ fucati decipiēdo refulgeāt: z ad illā ptē añ vel retro sinistrorsū atq̄ dextrorsū facile inclinent: put vētus vacue laudis z glie cōplacētieq̄ hūane agitādo pflauerit: cui⁹ contrariū christ⁹ habet atq̄ reqrit. Nā oīs gloria filie regis ab int⁹ i fimbrijs aureis: vt nullus preter interiorē exterior sit ornatus: nihilq̄ precio fiat corde vacuū esse si sit ab extra cōpactio. Nihil p̄biter exteri⁹ inuenimus ab hoīe actū/ si exinanitio intranea fuerit. Plenū et solidū extra fieri/ est corporalē molē habētiū: intus vero existere sine agitatiōe ventoꝝ/ est virtutis almifici. Differūt pplurimū magnanimitas et fortitudo: vt illa dūtaxat ad aīaz/ hec ad vtrūq̄ referat: vt iterdū magna sit in corpe valitudo: ex qua corpalib⁹ ipulsionibus z arietantib⁹ ictibus resistit: et magnani-

mitas ī aīo deficit. Extollit ore ꝓprio suū ago-
nistā saluator: et iagitatū a vēto denūciat. Est si
q̇dē vēt⁹ sepe hoīm timor: quē q̇dā habētes p̄di
care desistūt: nec semināt argutiōes ī iprobos
nec auditorib⁹ verba vite: de q̇b⁹ p̱ sapiaz dicit
Eccle.11 Qui obseruat vētū / nō seminat. Qui hȳiano ter
rore cōcutit / nō seminat verbū: vt recolligat vi
te fructū. Quo vēto nō agitabatur q̇ arguebat
herodē: et ad iordanē posit⁹ / doctrinā regni ꝓ-
mulgabat ad plebē. Carebat illa calamitate q̄
oīs hō ē miser: scȝ nō promptuȝ fieri ad diuina
mādata: nec patū esse ꝓ christo ad illata tormē
ta. Misera ꝯditio calamitosoꝝ: cū eo in illā de
uenīūt / cū ꝓ deo ī hoc seculo a mūdanis calami
tosi nō fiūt: vt ab ipso celestib⁹ repleātur. Cōsy
derandū est igit q̄nta sit hypocritarū et vanoꝝ
hoīm atq̄ male timētiū abiecta dignatio: qui
harūdini cōmēdatione Joannis a dn̄o com-
parātur: vt quibus ī hac vita vacuitas ē gratie
in illa plenitudo glorie nō succedat: ⁊ q̇ in hoc
seculo quōlibet agitātur a vēto: nisi prius resta
biliti gratia / in illa patria nō firmentur.

De similitudine fulguris ad cadentes: secundū mattheum et lucā. Capitulum XXI

Qui angeloꝝ et hoīm nouerat ab eter
no ruinā futuram / iuste ꝑmisit factaȝ.
Asperit irreuocabilē ī angelis: sed in
hominib⁹ ꝓ parte reuocabilē cōsyderauit. Il-
los quos elegerat / ab illa volēs auertere: satha
nicā ante factā ruinā / et hoīm futurā nisi cauea
tur ꝑsignauit ī fulgure. Naȝ cū discipuli acce-
pta sup̱ demōes p̄tāte exercitataq̄ / gaudētes re
uerterētur ad christū: q̄ etiā eis fuerāt subiecta
Luc.10 demonia: p̄cauēs futurū casū / ait illꝭ: Uidebā
sathanā sicut fulgur de celo cadentē.
Apta ē sil̄itudo ad declarādā illā speciē sup̱bie
q̇ ꝓcedit de virtute ī ruinā. Nā irretentibilꝭ est
oīno impet⁹ fulguris cū delabit: sic et sup̱bie
casus / cum ex virtute fuerit ī alta subuecta. Et
q̄q̄ absonū videat dicere: cū si virt⁹ est / quō su
perbit? si sup̱bit / quō virtus? tn̄ audacter dixe-
rim / mutata aliquorū virtute fulgētiū volūtate
necnō ex actib⁹ ei⁹ / etiā ip̄a nō inherēte ꝓcessis
se sup̱biā: q̄ cuȝ exaltata fuerit / oīno deuenit in
Prouer.18 ruinā. Nā Salomō dicit: Añ ruinam exaltatur
cor. Ubi exaltatur? ī quo exaltat? ⁊ ad q̇d exal-
tatur? Exaltatur in se: Nō em̄ extra positū ha-
bet locū cor oīno sup̱biēs. Exaltat ī bono na
ture / acuto sibi collato īgenio / aut alia ꝑspicaci
tate resplendēs: nō inde sacrificās aut gratias
agēs bonorū oīm largitori: q̄ sibi plurib⁹ supra
ire videt. Et in his sepe attollitur q̄ ad vsū cor
poris collata cognoscim⁹: nō vtēs talib⁹ bonis
vtriusq̄ hoīs eo fine illisq̄ regulis cōmunib⁹ /
sicut diuina ꝓuidētia largit hoīb⁹. Ad id vero
extollit: vt si fieri posset / sine sup̱iore aut absq̄
ꝯsorte gauderet: cui multiformi exaltationi sta
tim est annexa ruina: q̄ nūq̄ seq̄ret / nisi exalta
tio p̄cessisset. Precauebat sane ī suis discipulꝭ
dn̄s ⁊ saluator / ne sup̱birēt ex collatiōe charis
matū: et ex eo q̄ acceperāt virtutē op̱andi mira
cula / et sup̱ demones dominatū: qm̄ ipse vidit
ab eterno ⁊ quō fact⁹ ē sathanic⁹ casus: nec alit
factus q̄ ipse preuiderit: nec aliter ipse p̄uidit /
nisi ꝓut diabolus fecit: Sed nec hoc est nostre
dissertionis / nisi tm̄ sil̄itudinē casus edicere: q̇
factus est sil̄is fulguri de celo cadēti. Non re
uertit fulgur ī sup̱iora / cū ad ista inferiora cadē
do deuenerit: sic nō reuertit apostata virtutis
cū ī ipsa sup̱bit. Et male fungēs autoritate de-
sup̱ diuinit⁹ ꝯcessa / nō regredit vbi fuit: q̄q̄ oīa
sint possibilia de altissimis reuocanti. Fulgur
(vt experimento videm⁹) labit coruscado: ⁊ lumi
nosi fuisse vidētur q̇ irreuocabiliter cadūt: silr
⁊ angeli q̇ irreparabiliter ceciderūt. Nulloru rui
na ꝓfundior / q̄ q̇ videbant fulgere celestibus ⁊
diuinis charismatib⁹ coruscare. Fulgur cadē-
do infert qn̄q̄ lesurā. Qm̄ alte virtutis existen
tes dū ruerūt / exemplo malo plurimos infece-
rūt. Raro iusti casus fuit sine lesione videntis.
Nā quicq̇d de celo cecidisse Joānes ī Apoca-
lypsi asperit / tertiaȝ partē lesisse describit. Sed
hoc potissime humanis mētib⁹ prefigēdū: q̄ nū
q̄ diu alicuius potuit regnare sup̱bia: q̄uis ad
tēpus florere videatur / ⁊ recōualescere dū suc-
cūbit. Sed illa punitur atrocius / q̄ de reb⁹ spi-
ritualibus mundanā auram captando resurgit
Nam de his humane sup̱bire / cū sint ad diui
na / sceleratius agitur q̄ de humanis extolli.

De similitudine iugi et oneris ad ea que christus imponit: secundum mattheum. Capi. XXII

Creator oīm deus quousq̄ creauit ho-
minem: sicut ex scriptura sacra didici-
mus: q̄q̄ esset / nō est dn̄s appellatus:
cui ex creatiōe nihil nouitatis accessit: cū vero
creasset hoieȝ / dn̄s dictus est: vt hoc intelligē-
tib⁹ prestaret / q̄ sub celo dūtaxat ab hoīe obe-
diētiā rōnabilē in sup̱na hoīes inferentē exige
ret: quā cū collo impositā parētes primi fregis
sent / incurrerūt demonū inobediētiā / ⁊ sup̱ ter
rā miserā seruitutē: ad quā excutiēdā de ceruici
bus hoīm / in carne degēs ad suā obediētiam
oēs male ꝑditos reuocauit: quā sub iugi ⁊ one-
ris sil̄itudine designauit: dicens discipulꝭ silr ⁊
astantib⁹ turbis: [Tollite iugū meū sup̱ Mat.11
vos: et discite a me / q̄ mitis sum et humilis
corde: et inuenietis requiē animabus vestris.
Jugū em̄ meū suaue ē / et on⁹ meū leue.] Ma-
le premebat homines hostis antiquus / et iu-
go pessime seruitutis oppresserat: nec presta-
bat requiē lassis: vt in luto seu ceno terrenarū
rerū et palea vanitatis / et igne oīm cōcupiscēti
arū acriter decoquēte: ī egypto mūdi tenebro- Exo.5
si pharaoni damnati miserabiliter seruirem⁹:
quibus nō requiē post laborē: nec ex obsequijs
turpibus premiū prestabat: poti⁹ adijciebat ꝑ-
petua ⁊ mortalis pena mortalibus: oīi spe fir
miter euasiōis adempta: ⁊ desup̱ colla p̄mente
iugo quod ꝓtoplast⁹ spōte a seductore suscepe
rat / etiā multi ad penā trahebant iuiti. Sȝ nec

volūtarie tetra iuga portātes/aut vltro seruien
tes neqter decernēti/liberos esse hoies ꝑ arbi
triū decebat. Absq iugo creatoris icedere mor
tale ꝑiculū erat: quod q fecit aut faciet/dict9 est
belial: quod dicit absq iugo. Et q iugū suauissi
me imo btissime seruitutis a suis ceruicib9 excus
sit i celo/conat9 ē asprime atq turpissime obedi
entie iponere hoib9 sup terrā. Uerūtñ ꝑ liberta
tē arbitrij vnū excussū: alterū ꝓ dāno se suscep
tū ē. Ut igit auferat mortale ꝑiculū/etiā ꝑ liber
tatē arbitrij: clamāte christo reuocāt hoies ad
suauissimū iugū. Tollite inqt saluator: nō ipo-
no: nō grauo: nō cogo: nō inuite vestris cerui-
cib9 ligo: sed ꝓparo ꝛ offero. Libertatē habetis
liberi creati fuistis. Inest vobis rō discernēdi
sub quo dño laboratis/agnoscitis: forte videtis
ꝛ ꝓmia: nec forte ignoratis qd a vobis exactor
improb9 exegit: qlia sūt ꝓmia q speratis. Si iā
asperū iugū displicet: si dissuauitas iā iterne iu
re molestat: si adhuc exire vultis a iugo phara-
onice oppssiōis: cū volūtate libera tollite iugū
meū: si iā factū ē vobis odio ꝯtra meū: sup vos
ne superamini directiōib9 meis/incedētes vo
lūtatib9 vestris: sed desup suauit premat iugū/si
supna captare ꝯtēditis. Nō hūana obedientia
neq terrena regulatio/sed supno iugo agi fecit
ad supna ꝯscēdere. Cōpellit nos tollere iugū/
Trẽ.1. nō christ9/sed ipsa necessitas euadendi: qm iu-
gū iniquitatū nostrarū vigilat i manu eius. Ui-
gilat iugū iniqtatū hoim i manu dei: cū ipe me
moriter tenet ꝙ iugū suū ꝯfringētes/iugo iniq
tatis paruim9: vlciscēs potēti manu tradat i pe
nā: nisi suū iugū volūtate susceptū ab illo añ se
Trẽ.3 iūgat. Et bonū est viro cū portauerit iuguz ab
adolescētia sua. Nō solū bonū/sed nihil meli9 i
virtutibus repit/ꝙ diuino iugo iugari: imo nil
aliud virtutē esse dixerim/ꝙ tollere iugū christi
et ois cē virtutis suo iugo colla submittere. Iu
go christi annectit disciplina/q caret errore: q
forma est portādi iugi/cū fuerit spōte susceptū
Discite (inquit saluator) a me: quia mitis
sū et humilis corde. Harū virtutū solū ipse
voluit esse doctor: illas nobis exēplificans i se-
metipso: vt sit māsuetudo ꝓm formā ei9 exterior
et hūilitas interior ꝙtū capi pōt/adhereat. Ne
mini molest9/nemini onerosus/nemini grauis
nemini importun9/amabilis oibus: ꝙuis nō ab
oibus amaret: oibus oia fact9/vt oēs lucriface
ret: suꝑꝑsius impēsor oib9 erat christ9. In nul-
lo amara cōuersatio eius: nihil ostentās/sine q-
rela vt agnus incedēs. Nō amās/nō querēs vñ
inuisibilis amor scinderet. Sic ꝓtin9 mitis erat:
et hec est vera mititas/hūilitas cordis: ꝙꝙ cor
poris gesta cōponat: ipsa tñ inuisibilis est. In
illā intēdere paucorū luminū est. Hoc ꝓtinus
habet in abditis: supra se nō rapi: nullis opini
onibus agitari: sua pace fruitur/se noscēs/sibi
soli vacās: assistēs in ꝓfundo corā altissimo/re
cusat omnino in cordibus hoim ꝑ cōplacētiaz
vel amorē viuere. Metas mēsure ꝓprie nō ex-
cedit: magis vero remittitur infra illas. Cōtra
dictionib9 ꝛ exceptionib9 caret: si q sūt pericula
etiā ipsā mortē habet i voto. He siquidē virtu-
tes remunerationē habēt vite ꝓsentis/sicr ꝛ fu
ture. Proide seqtur: Et inuenietis requi
em aiab9 vestris. Reqescunt multorū cor-
pora sepissime post labores: cupiūt dulces som
nos: cubāt i lectis: et quiescūt i his q ad qetē ha
bēt corpa humana suscipere. Aie vero nūꝙ ni-
si sub iugo christi i mititate atq humilitate re-
quiescūt. Scriptū est eñ: Migrauit iuda pro- Trẽ.
pter afflictionē et multitudinē seruitutis: habi-
tauit inter gētes: nec inuenit requiē. Iuda car-
nalis hō seruiēs tꝑalibus/migrat corpe de lo-
co ad locū: migrat mēte/cū in varia cōcupisci-
bilia eius trāsit affect9: ꝛ i oibus est afflictio ei9 Ezai.
spūs. Opprimit multitudiue seruitutis/cū sua
nō sibi/sed ꝓpter sua subiecte pluribus seruiat
et angariā patiat: ꝛ in genitura qua natus/nō i
gratia qua regeneratus nunꝙ possidet requiē.
Quō requiē habebit/qui seruit laudibus et cō-
placētijs hoim? Quō requiē habebit q sibi ne-
quā/et alijs est factus infestus? Et vt ꝯstringā
assit nobis saluatoris patrona sentētia: qui aia Ezai.
rū requiē virtutibus his adiecit: sicr et futuraz
vere sabbatizātib9 repromisit. Ne aut iugū hu-
iuscemodi hoibus importabile videat: ei9 cō-
ditionē exposuit dicēs: Iugū eni meū sua
ue est: et onus meū leue. Suaue iugū ꝓ-
ceptum amoris. Nihil eñ suauius cordibus q Ro.
amare. Leue onus: qm iuxta naturā cōditā est
quod imponit/et ꝓm onerādorꝫ ꝓbabilē quali-
tatē. Cū equātur viribus/onera leuia sunt: ma-
gis aūt subijciūtur. Min9 eñ onerator noster
imponit ꝙ portare possum9. Supra vires nemi
nē ꝓceptis aut cōsilijs onerauit: alioqn ipse di-
ceretur iniustus/ꝛ hō excusabilis haberet. Sua-
ue iugū quo linitur subiecti collū: quo erigitur
nō curuatur. Leue onus quod exonerat a pec-
catis: quo portās est factus agilior/quo expedi
tior ad sequelā: quo a terrenis ad supna proue-
hitur. His silitudinibus iugi et oneris ad se
omnes de9 saluator inuitauit: vt nemini seruia
m9 iugo inique seruitutis astricti: nec dorsa sub
ficiamus ad onera/q mergēdo ad inferos gra
uāt: de qb9 psalmista dicebat: Qm iniquitates Ps.
mee supgresse sunt caput meū: ꝛ sicut onus gra
ue grauate sup me. Qui nos ꝯdidit/nos reqrit
vt sui serui simus. Nā ait apls: An nescitis qm Ro.
cui exhibetis vos seruos ad obedienduz/serui
estis eius cui obeditis: siue peccati i mortē/siue
obeditionis ad iusticiā? Aialia iugata incednnt
pariter: ꝛ iugate aie charitatē ꝛ vnionē christia
nā nō scindūt. Grauat on9 sup dorsa portātiū:
ꝛ solidi9 pedes figēt onerati a christo. Nō diua
ricāt pedes suos: neq lasciuiūt iumēta dū per-
gūt/ad fenū viride cū aspiciūt: etenī a ponderi
bus retrahūtur: sic ꝛ q diuinis onerib9 oneran
tur. Qui i veteri testamēto legis iugo noluerūt
subijci multis ꝑturbātib9 ꝓncipib9 atq regib9/
facti sūt iuite subiecti: ꝛ tādē crudeliter iugū re
gis babylonici sūt expti. Et q noluerūt onera

diuina portare/penaꝝ ⁊ exilioꝝ ⁊ exitioꝝ onera ptulerũt:quod q legit veteres codices maxime ꝓpheticos/nõ ignorat. Et qm oia i figura ꝯtingebãt illis:nobis vero i veritate ꝯtumacibus eterna mala ꝑueniẽt:igiꝭ nõ recusem⁹ iugũ spũs sancti vnctione linitũ: quo collũ nostre fidei nostricꝫ roboris remascellatur ad sũma: nec deuitemus onus virtutũ: quo ꝑuenietes onerati/exponemus nostras merces in superna.

De similitudine harũdinis et lini ad eos quos saluator seruare disposuit: secundũ Mattheum.

Capitulum XXIII

Esa.42. Interposuit euãgelista duas silitudies nõ de suo/sꝫ de ꝓphetia esaie: ad confirmationẽ eoꝝ q̃ a christo fiebãt atcꝫ dicebanꝭ:i qb⁹ duas generatões expssit: sꝫ tñ a christo nõ ꝯteruntꝭ/cũ ad ipsũ voluerint toto corde cõuerti. Nõ em̃ vult mortẽ pctõris/sꝫ magis vt cõuertaꝭ ⁊ viuat. Cũcꝫ illã ꝓphetiã de christo loquentẽ matthe⁹ iduceret: hoc quocꝫ subiecit Esa.42. Harũdinẽ quassatã nõ cõfriget: et linũ fumigãs nõ extinguet. Aliqd supra de harũdine disseruim⁹/virtutũ ⁊ grẽ vacuitatẽ ptendẽte: q̃ quatiꝭ et quassaꝭ a vehemẽtia vitiorũ: sed cũ hincinde flectaꝭ/nõ tñ euelliꝭ: et vẽto cessante i sua rectione fundaꝭ. Plericꝫ hoies vltra velle impellũtur: ẽm quã sentẽtiã loqbaꝭ Ro.7. apls: Nõ em̃ quod volo bonũ hoc ago: sꝫ quod odi malũ illud facio. Ille malũ quod odit opatur/q a malo quod i carne habitat ex corrupta natura vincitur: nec bonũ illud pficit quod aia hũana rõnabiliter diligit: hoc scꝫ/ꝙ ex natura cõdita nollet hõ peccare. Si vacuitas adest a gra/ipellẽtib⁹ vitijs cedit: qb⁹ p gratiã cessãtib⁹ ipsa in natura bona cõsistit. Repleri tñ omẽ vacuũ põt: imo (vt audaci⁹ dicã) vacuũ i aia oino nõ est: qꝛ aut virtutib⁹ aut vitijs ipsa repleꝭ v: erũtñ repletio vitioꝝ vacuitas ẽ gratie/cui⁹ ꝑsentia vitia ꝓpellũtur. Sꝫ nec christus hos ꝯfringet/p penitẽtiã firmã redire volẽtes. Linũ fumigãs generationẽ magis criminosã insinuat: illorũ videlicet q sp supbiũt: ⁊ velut fumus i alta tollũtꝭ: ⁊ hos nõ exti guet/si hũilitas ex aduerso ꝑueniet. Oia pfecto pctã siue p fragilitatẽ ⁊ ignorãtiã ꝑueniũt/aut ex fumigãte supbia: pma in harũdine/secũda signaꝭ i lino fumigãte. Aliter me hoꝝ sensus disserere cõmouet: vt scꝫ propter gratiã nõ ꝯfringat/aut extiguat ipsa naturã. Necnõ cũ illa sentẽtia saluatoris asciscitꝭ/q̃ se saluare quod pierat/venisse dicebat. Harundo ⁊ linũ distinctũ habẽt nature decorẽ: sed ad artificiũ vtile vnũ plus altero aptũ ẽ: vt pl⁹ vtilitatis lino/min⁹ vero harũdini cõferam⁹. Siue q plus apti mũdo/q minus apti: siue q pl⁹ apti celo/aut min⁹ apti repianꭍ: christus nõ ꝯfriget nec extiguet. Affabilioꝛ magis indagãtib⁹ sensus astat: vt christus in carne apparẽs/neminẽ ad se p illatã violẽtiã trahat. Si vlteri⁹ hoc exprimim⁹/timeo ne sãguis eliciaꝭ. Verũtñ harũdo sapiẽtia naturaꝭ atcꝫ hũana est. Diciꝭ em̃ in psalmo: Increpa feras harũdinis. Alia vo littera dicit: Increpa feras calami. Calamo scribunꝭ scꝫ/q̃ mãdãꝭ memorie posteroꝝ. Fere vo harũdinis siue calami sũt/hũana et natura ia sapiẽtes. Sed quassatã harũdinẽ christus non cõfringet. Humiliatã sapientiã hoim deus nõ abhorret: vt illi supponatur q̃ celestẽ ethicũ facit. Linuꝫ vero quod multa violẽtia pducitur ad candorẽ/et colo fusocꝫ subtiliatur/ et ad indumentũ cõtexitur/ corpalis est mũdicia. Pro quo adultera mulier relicto viro/ amatores alios seqbatur: quã si fumigare viderit/ nõ extinguet. Fumus em̃ signũ est ignis. Et ipse saluator dicit: Ignẽ veni mittere i terrã: et qd volo nisi vt ardeat? Hic em̃ ignis ẽ charitas: cui⁹ signũ actualis est pietas. Merito igitur sue bonitatis nõ confringet huiuscemodi quassatum calamũ et fumigans linũ.

Psal.67. Esa.42. Lu.12.

De similitudine arboꝝ et viperarũ ad malos: secũdũ mattheum.

Capitulum XXIIII

Cum deus creasset primũ hoiez cognitione plenũ: posteros sidẽ cognitõe capaces: q̃ recta stãte hoies pterꝙ angeꝭ creatis oibus pferũtur: qua deflexa i bestias redigũtur. Igiꝭ vt ipsi se cognoscãt/p silitudinẽ arboꝝ remittit introrsũ dicẽs: Aut facite arborẽ bonã/et fructũ eius bonũ: aut facite arborẽ malam/et fructũ eius malũ. Siquidẽ ex fructu arbor cognosciꝭ. Arbores facere nõ est hois: sed quales sint/humane pfecto est cognitionis. Unde cõsyderate arborẽ bonã: qꝛ faciet fructũ bonũ. Et cognoscite arborẽ malã: quia faciet fructũ malũ. Has similitudines supra et alias disseruimus: vñ breuitatis causa hic reticemus: quas similitudines p viperarũ silitudinẽ ad reprobos approbauit. Progenies viperaruꝫ/quõ potestis loqui bona/ cũ sitis mali? Viperaꝝ pgeniei assilanꭍ mali/dũ paterna vestigia improbata sequũꭍ: quoꝝ insistẽte malicia nõ ẽ loqui rectũ: iuxta illã Ecclesiastici sententiã: Ab immũdo quis mundabitur? et a mendace quid verũ dicetur? Viperei homines venena iniquitatis gestãt introrsus: sed nec bonũ enũciare possunt exterius: cũ omnis gestus corporis/preter illũ qui habetur in somnis/et etiã a maiori potẽtia exactis/procedit ab imperio volũtatis: que mala existẽs/ nõ bona/imo mala loquẽdo diffũdet. Sꝫ sepe videm⁹ eos qui mali sunt bona loqui/⁊ acutissimas ⁊ improbabiles veritates: necnõ ⁊ cessisse alijs in profectũ. Sed ne me quod se ad dicendum offert/ trahat in longum: vtrũ ꝫ dictum se veritate tueꭍ: vt verũ sit ꝙ mali bona loq nõ possunt: ⁊ verũ ꝙ sepe bona ⁊ vera loquũtur. Sed quõ? Nõ a seipsis. Quomodo? Ut nec eis meritũ bona loquẽdo proueniat/ cũ sint mali. Nõ capit ex bonis verbis aut ex bonis actib⁹ fructũ/qui malus in seipso cõsistit. Et pdesse si quidẽ alijs potest/in seipso iã reprobus: et forte vltima vltione damnãdus. Sepe nãcꝫ deus

Mat.12. Ecci.34.

vtitur malis in cõmoditate bonorũ. Nã et asi-
na bonũ locuta est/que ratione carebat: ꝛ saul
ꝓphetauit/qui reprobãdus erat: et philosophi
pleriqꝫ sunt vera ꝛ bona locuti: et caiphas ꝛ pi
lat⁹ bona locuti sũt: et ꝙplures reprobi/ vt quo
tidiana experiẽtia manifestat/bona ꝛ vera loquũ
tur: sed in mõ de quo saluator interrogat/omi-
no deficiũt. Sed cõtra illos christ⁹ intẽdit/ qui
habent similitudinẽ viperinam: vt velut vipere
venenũ ex earũ natura in lingua gestãtes/ non
possunt cũ ipsa nisi venena diffundere: sic vo-
luntatẽ deprauatã habentes/nõ possunt bona
Mat.12. loq̄: cũ ista sit probata veritas atqꝫ sentẽtia: Ex
Lu.6 abundantia cordis os loquitur. Progenies vi
perarũ facti sũt plurimi/ scꝫ maloꝝ imitatores:
qui ad iniquitatẽ ꝓpriã vt mala ꝑficiant/etiam
addidere exempla bonorũ. Uerũ ꝓpriũ factũ
est iniquis/malorũ imagines ĩ argumentũ pra
ue actionis inquirere: vt in eo securius ꝑperaꝫ
agant/quo sunt iniqua multitudine fulti: et de-
cepti credunt ex aliorũ actionibus prauis sibi
excusationis facere velamentũ: sed in hoc vni-
uscuiusqꝫ sua sibi mẽtitur iniquitas. Quoniã si-
cut nemo aliena iniquitate damnatur: sic nec
suscipit excusationis suffugiũ.

De similitudine mole asinarie ad male agẽtes: secundũ mattheum. Capitulum XXV

Sautior in omĩb⁹ ambulat q̄ prenouit ꝛ
premeditat̃ dignas criminibus penas
ad quas cũ deus neminẽ ex creatiõe or
dinasset: christ⁹ theoria et actu conabat̃ eripe-
re: cũ eas sub sĩlitudine mole asinarie designa-
Mat.18. uit. [Qui scãdalizauerit vnũ de pusil
Mar.9 lis istis q̄ ĩ me credũt: expedit ei/ vt suspẽdat̃
Lu.17 mola asinaria ĩ collo ei⁹: et demergat̃ in ꝓfun-
dũ maris.] Offensionẽ pusill̃ inferre/penã me
retur eternã: nisi penitentia diluat. Sed ex hoc
magis vltio seua ꝓueniet/si credẽtes in christo
ledãtur. Nã in se infinite magn⁹ int̃ nos exina
niẽs semetipsũ/factus vsqꝫ q̄qꝫ pusill⁹/sibi sĩles
magno zelo custodit: vt etiã ĩterminet̃ sub acer
ba imagine penaꝫ. Asinaria mola pctĩs hoĩm
correspondet. Uoluunt̃ eñ pctõres more asini
circa molã lapideã: ꝛ duriciã cordis signatã in
lapide sꝑ voluũt: gyrant̃ ad dãnabile centrũ a
duricia seuicordes: ꝛ seuicordiã dãno primo ex
ꝓprio semꝑ gyrãt: ꝛ ĩ id redeũt vñ recedũt: ꝛ in
ĩd recedũt vñ redeũt. Collo asin⁹ ligat̃ ad mo-
lã: et totũ corpus est ĩ officio deuoluẽdi: sic pra
ui in magna fortitudine vinculãtur ad duricie
nefas: et oĩa disponũtur ad impiã actionẽ. Et
eoꝝ mẽs semꝑ voluit̃ circa idẽ: aut meditatiõe
peccãdi/ aut inuisibili delectatione/ seu praua
oꝑis actiõe. Nõ ꝓgrediunt̃ ĩ ampli⁹ spaciũ asi-
ni circa molã: sed reuoluẽtes reuoluũtur quoti-
die circa ipsã. Sic aĩa prauis delectatiõib⁹ oc-
cupata/id semꝑ repetit vñ delectari ꝯsueuit: et
efficitur abiecta et vilis/cũ nimis iterat quod
Hiere.2. delĩqt. Uñ ꝑ Hieremiã ad hierlm dicit̃: Quã
vilis facta es nimis iterãs vias tuas. Uil̃ abs-
qꝫ dignatione aĩa efficitur/que semꝑ easdẽ ite-
rat vias ꝛ semitas peccatoꝝ. Sed asinaria mo
la suspẽdetur ad collũ: et submergetur ĩ maris
ꝓfundũ: vt qui asinine vixit/asinine puniat̃. Et
eo crudelius quo pena eterna bitur. Et quo ma
lo assiduo delectatus est: circa cuius centrũ re
uolutus est: in profundũ inferni ꝑpetuo demer
gatur: et quod ligatũ tenuit in culpa/nõ dissol-
uatur in pena.

De similitudine man⁹/ pedis/ oculi/ad tria bona in quibus cõstitut⁹ ẽ hõ: secundũ Mattheũ. Ca. XXVI

In tribus constituit hoĩem creator om
niũ deus: vt operaretur: vt afficeret̃: vt
meditaretur seu cõtemplaret̃. Que vo-
luit recte agi/in his iuste mãdauit hoĩb⁹ cõuer
sari: cõtrariũ vero sub interminatiõe dissuasit:
et sub imagine membrorũ demõstrauit discipu
lis: offensionẽ ab hoĩbus verbo arcẽs. [Si
aũt manus tua vel pes tu⁹ scãdaliza-
uerit te: abscide eũ/et ꝓiyce abs te. Bonũ ẽ ti
bi ad vitã ĩgredi debilẽ vel claudũ/ꝙ duas ma
nus vel duos pedes habentẽ mitti in ignẽ eter
nũ. Et si oculus tuus scandalizat te: erue eum/
et proiyce abs te. Bonũ ẽ tibi cũ vno oculo ad
vitam intrare/ꝙ duos oculos habentẽ mitti in
gehennã ignis.] Hinc effectus in manu/ affe
ctus in pede/cõtemplatio seu intellectus in ocu
lo designatur. Quod si ex his scandaluꝫ/id est
offensio diuina seu proximi oriat̃: carere meli-
us erit/ꝙ in sua patratione constãtibus/ cũ il-
lis eterna damnatione puniri. In omni homi
ne duplex est manus/duplex pes/ duplex ocul⁹
nisi natura deficiat/aut infirmitas tollat/seu iu
sticia crimine suadente ꝑcidat. Sic ex imagine
sumpta duplex hoĩs actio eẽ potest: bona qua
placem⁹: mala qua scandalũ facimus. Si actio
scandalũ prestat/vtiqꝫ mala erit. Igitur meli⁹
est simplã esse actionẽ ꝙ duplicem: vt sit illa q̄
placeat/nõ illa que scandalũ ꝑstat. Affectu ad
agenda mouemur/sicut pedibus loca mutam⁹
Simplo affectu/scꝫ qui virtute vestit̃: melius
est diligere ꝙ addere cõpositionẽ in his que na
turã offendere habẽt: sic de intellectu q̄ signa-
tur in oculo/est proferre sententiã. Posuimus
hic istã rationẽ seruandi ordinis in similitudi-
nibus differẽdis: sed alibi aliter sunt dicta. Ue
rũtamen hoc ꝑ argumento magno timẽtes/ q̄
dextralia si vertũtur in scandalũ/dimitti seu ab
scidi iubetũr: multo magis que sinistra censen
tur: vt hoc nobis fiat ꝓbitatis exemplũ/quod ĩ
vltima disceptatione sinistrici reportabũt: de-
xtralibus primo ad eterna regna vocatis.

De similitudĩe paruulorũ ad saluãdos: secũdũ Mattheũ. Ca. XXVII

Paruulus q̄ natus est nobis: celeste re-
gnũ paruulis repromisit: paruulis sta
tuit. Paruulos nõ sensu/ sed malicia
q̄rit: ꝓpterea saluãdos oẽs ꝑuulis cõparauit. Nã
cũ offerrent̃ ei ꝑuuli/vt manus eis imponeret
et oraret: et discipuli increpabãt eos: Iesus vo

Mat. 10. ait eis: Sinite paruulos venire ad me et nolite eos ꝓhibere: taliū est enī regnū celorū: scʒ similiū. Alias dāmnati essent hoīes puecte etatis: nisi paruulorū similitudo ꝑ puritate decurreret. Et paulo supra / vt aliā cuʒ ista cōnectam / equā silitudinē posuit: cū a discipulis interrogaret: [Quis putas maior ē in regno celorū. Et aduocans iesus paruulū / statuit in medio eorū ꝛ dixit: Amē amē dico vobis nisi cōuersi fueritis / ꝛ efficiamini sicut paruuli: nō intrabitis in regnū celorū. Quicūqȝ em̄ humiliauerit se sicut paruulus iste: hic maior est in regno celorū. Et q̄cūqȝ susceperit talē paruulum ī noīe meo / me suscipit.] Puritas ꝛ humilitas ꝛ innocentia in paruulis designat: q̄b⁹ virtutib⁹ suos vult christus coruscare credentes. Nam puritas in paruulis / qꝛ nō adest doli capacitas: innocētia / qꝛ neminē ledentes cognouerūt: humilitas / liberi em̄ sunt a fastu supbie. Satagendum est ad istas virtutes: sine q̄bus non est ingressus ad regnū: ꝛ q̄bus ad intrandū nulla sera obsistit. Nam reprobatis ꝑpter murmurationē factā in deserto cunctis a vicesimo anno supra exceptis iosue ꝛ caleph: solū paruulis ad terram ꝑmissionis est repromissus ingressus: vt ꝛ nos virtutū harū suscepta veritate in illis proficiamus: qm̄ oīa in figura cōtingebāt illis. Quibus cōfert in regno maioritas: vt in regno ecclesie atqȝ supno ille sit maior / q̄ purior ꝛ innocētior atqȝ humilior fuerit. Necnō ꝛ in ipsis ipse saluator se recipi demonstrauit. Hospitia sunt christi virtutes in paruulis cōsignate: vt ꝑ puritatē introeat: quiescat in īnocentia: ꝛ humilitas eū foueat gremio molliori. Et ipe non altis corde / sed suam sapientiam pstat paruulis. Et alia Psal. scriptura dicit / ꝙ intellectū dat paruulis: Et pater celi ꝛ terre arcana ꝛ secreta sapientie sue abscondit a sapientib⁹ ꝛ prudentibus: ꝛ reuelat ea paruulis. Magna hominib⁹ est apposita retributio premiorum: dum in paruulorum sensum ire conentur.

¶ De similitudine diuitis ad camelū et ianue paradisi ad portā acus: secundum Mattheū. Ca. XXVIII

Abundanter derogatū est homini nō ab alio ꝙ a seipso: cum in suis actionibus / aīalibus rationabilib⁹ cōparaṫ ꝛ ad ipsorū cōsyderanda opera ꝑ instructiōe sepe remittiṫ. Et magna est benignitas saluatoris: cum bonos nos esse atqȝ vitare pericula ꝑ similitudines horū ꝑmonuit. Unde cum vellet diuites cōmonere: diuitē camelo / diuitias oneribus / portā eterni regni acus foramini cōparauit. Facilius est camelum per foramē acus transire / ꝙ̄ diuitem intrare ī regnum celorum. Hec similitudo ex superioribus pendet: ab eo scʒ ꝙ diues nolebat relinquens pecunias christuʒ seq̄. Ecce porta regni celorū: ecce foramē acus: ecce diues: ecce camel⁹. Sicut igiṫ camelus ad foramē acus / sic diues ad portā regni celorū: vt si possibile repieṫ camelū acus foramē ingredi / sic diuitē in portā regni celorū. Pretermittim⁹ allegoriā q̄ duos populos claudit / iudaicū atqȝ gentilē: morib⁹ dūtaxat insistim⁹. Sed acus cū introducat filū: erit ne introductura camelū? Utiqȝ si posset imitti / forte magno tp̄is tractu in ptes subtilissimas minutatus: sic delicat⁹ diues posset saluari cōuersus adhibita multi tp̄is extensiōe penarū. Camelus scʒ rudis hō facilius se passioni coaptat / ꝙ̄ diues relinquat diuitias ꝑpter regna celorū. Et si porta acus christo venit in mentē cū silitudinē poneret: exonerat⁹ camelus / aut ꝑniter inclinatus ingrediṫ: sic diues abiectis diuitijs aut vsqȝ q̄qȝ hūiliat⁹ in illis / portā forte ingrediṫ eternā.

¶ De similitudine salutifere passiōis ad calicē: secundū mattheū. Ca. XXIX

Nassurus ꝑ oīb⁹ penas ꝛ iniurias / necnō ꝛ ignominiosissimā mortē / in id nitebaṫ ꝑuocare sequaces: vt passiōib⁹ intētatis nullaten⁹ detractarēt: ꝛ tormentū fecerat ianuā sūme vite: necnō velut medicinale poculū statuerat ad ꝯsequēdā illā supam sanitatē. Proinde discipulis q̄rentib⁹ in supna cōscēdere / ac ꝑ dextrū ꝛ sinistrū in supno regno a dn̄o situari / respōsum est: si ad passionē parati erant quā ꝑ similitudinē designauit in calice / dicens: Mat. 20. Potestis bibere calicē quē ego bibiturus sum? Cito bibiṫ quod infundiṫ calici: sic passio velociter transit. Et quod liquidū ē dilabitur: ꝛ passio tota fluit. Quod mensurā habꝫ ꝑpetuū esse nō pōt: calix aūt mēsurata est potio Quod hō infert / momētanei tp̄is est: nō em̄ pdurabilis est hoīm actio. Et si vulnera inferunt / si mortē irrogāt / nō ē ex eis facere duratura: etenī ipa corrupta natura hoc stipendiū habet in pena. Sed nec credaṫ passio in calice designari bibiles ꝯtinēte liquores: sed in illo liquore q̄ tam facile absorbeṫ. Et nomē accepit calix a calida potiōe: q̄ arbitriaco iudicio egrotantib⁹ bibeda ꝑponiṫ: ꝛ ꝙuis sit amara bibentib⁹ illā / sepe illis attulit sanitatē. Multos inuenim⁹ calices in sacra scriptura: sed ille factus similis salutifere passiōis: in quo suā saluator dn̄s preostēdit: quē dauid lōge ante ꝑuiderat / dicēs: Calicē salutaris accipiā: ꝛ nomē dn̄i inuocabo. Psal. 115 Quē saluator ꝑ oīb⁹ bibit q̄ mortui erant: ꝛ ꝑ oībus q̄ vita ista fungebanṫ: ꝛ ꝑ oīb⁹ q̄ lucē nōdum huiusmodi viderāt: ꝛ ꝑ oīb⁹ q̄ vsqȝ ad finem seculi nasciturī erāt: q̄ vt ꝑticipes esse possent / ꝑdestinati erāt. Ipm̄ em̄ oīb⁹ obtulit ad bibendū differēter ꝛ varie: aliquib⁹ re / aliquib⁹ fide atqȝ dilectiōe. Ac ꝑ hoc passionē designauit in calice: vt nēo timeret christo ꝯsecrari ꝑposita passiōe.

¶ De similitudine hypocritarū ad sepulchra: secundū Mattheū. Ca. XXX

Ad vitam ꝛ vt viueret deū hominē fecisse scriptura cōmemorat: et in esum tradidit lignū vite: hō ṽo illū / vnde lethū incurrit. Et volebat de⁹ sui ꝑcepti custodē in celo reponere: nō in terra infra lapides sepelire. Cū ṽo fuit morte ꝑpter peccatū multatus /

est infra lapides in terra sepult9. Proinde christus dealbatis sepulchris comparauit odibiles
Mat. 23 pctõres: ve ppetue penalitatis apponens: **Ue vobis scribe et pharisei hypocrite: q similes estis sepulchris dealbatis: q a foris apparent hominibus speciosa: intus vero sunt plena ossib9 mortuorum et omni spurcitia. Sic vos a foris quidē appareretis hoībus iusti: ītus autē pleni estis hypocrisi et iniquitate.** Claret ista siłitudo amplius de seipā q̄ posset lingua differere. Sed qr q hypocritaliter viuūt/foris speciē virtutis ostendūt: sed int9 oīno mortui: ideo mortuoꝝ sepulchris merito cōparanť: ex q̄bus aptis exhalat fetor horrēd9. Ex hypocritis cū in verba ꝓrumpunt/offenditur ꝓximus. Etiā in alio dicendi ordine ista siłitudo disserta est.

¶ De similitudine hypocritarum ad serpentes: secundum Mattheum. Capitulum XXXI

Sana ratio/sed melius fides nouit deuz nihil creasse iniquū in opibus naturarū: verūtamē in naturis reꝝ aliquid reperiť/vnde hō agende vite sumat exēplū: ⁊ vnde arguať per similitudinē peccantiū vita. Quā obrez scribas ⁊ phariseos/hypocritas dn̄s serpētib9 ꝯfigurauit.
Mat. 23. **Serpentes genimina viperarum/quomodo fugietis a iudicio gehenne?** Nunq̄ nisi anfractuosa serpentes incedunt: sic ⁊ in hypocritis non est rectitudinem reperire: ⁊ maculosa pelle teguntur ⁊ ipsi humano placito exteriores variant sepe mores. Gradiuntur super pectus toto prctenso corpore super terram: ⁊ animo ⁊ moribus super terrena reprobi semper repunt. Diuisa est lingua serpentum: ⁊ iniqui sepe satagunt vnitos diuidere. In cibo terram accipiunt: ⁊ ipsi nihil aliud q̄ terrena sapiunt: quorum gloria in confusione erit. Insinuatione domini cum muliere inimicitias habent: omnes reprobi aduersantur ecclesie: insidiantur calcaneo mulieris: tota intentio hypocritarum atq̄ malorum vt in fine decipiant. Gestant in intentione/serpentis antiqui qui est diabolus/imaginem omnes simulatores ⁊ calidi: ⁊ cuius sunt membra/perficiunt voluntatem. Sed cum dicuntur genimina viperarum: aut demonum/aut malorum hominū existunt vita ⁊ moribus sectatores. Illi9 radicis vnumquodq̄ est genimen/cuius sapit omnino naturam: sic ⁊ homines illorum genimina comprobantur/quorum voluntatem ꝑficiunt/moresq̄ sequuntur. Huiuscemodi profecto erāt scribe ⁊ pharisei hypocriti: ꝯtra quos saluator hanc similitudinem protulit: vt quod dictum est illis/cautela fiat sequentibus ceteris ⁊ audientibus cunctis remedium sit salutis.

¶ De similitudine galline vel auis quam in se Christus assumpsit; secundum Mattheum et Lucam. Capitulum XXXII

Fons ⁊ origo pietatis/hominūq̄ redēptio/⁊ dispersoruz reuocatio christus profunda humilitas/eximia ⁊ ineffabilis charitas: vt hominem perditum reuocaret/contumacem argueret: non dedignatus est i se galline ornicis imaginem demonstrare: quam assumpsit: fere per omnia exercuit indefesse pro omnibus: cum hierusalem argueret/ostendit quod fecerat per ꝓphetas/quod in se faciebat: quod per futuros facturus etiam erat. **Quotiens inquit volui cōgregare filios tuos: quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas; et noluisti.** Non congregatur nisi dispersum: non dispergitur nisi quod recessit a deo: ⁊ a quo recedens dispergitur/reuertens congregať: sed qui voluntate propria disperguntur/in congregationē tarde veniunt nisi reuocentur. Saluator vero noster congregaturus omnes venit: q prophetas ante premisit: ⁊ seipsum in similitudinem viscerosarum auiū transformauit. Quotiens volui prophetas p̄mittens/congregare filios tuos in fidei vnitatem: ⁊ in illam veritatez que possessores suos oberrare non sinit: ac in illam dilectionem qua duo/scilicet creator et rationalis creatura taliter cōnectuntur: vt neutrū ab altero dissoluatur. Unus est omniū conditor: ⁊ in vnum querit homines conuenire: ne nō congregati a iustis vltionibus feriantur. Nam in Exodo legimus: q̄ si qua nō fuerāt de agris congregata/a grandine perierunt: que autē cōgregata fuerunt/reseruata sunt. Erāt homies dispsi in agris/⁊ aīalia similiter vagabanť: ⁊ cū deus percussit egyptum grandine/consumpta sunt. Disperguntur siquidem homines in actionibus suis: nec diuinis regulis congregātur: sed cum deus excandescit in acerbam vindictā feriuntur: sed congregata reseruātur. Sed qui non congregantur ad domini disciplinam/cōgregabuntur ad penā. Hinc Esaias dicit: Congregabuntur congregatione vnius fascis in lacum: ⁊ claudētur in carcere. Et saluator sic sanxit: Colligite zizania/⁊ alligate in fasciculos ad cōburendū. Lacus ⁊ carcer atq̄ combustio ad penam referūtur eternam: sed si sub alis domini cōgregantur/a domino protegentur. Hinc psalmista ait: Sub vmbra alarum tuarum ptege me a facie impiorum/qui me afflixerunt. Sed hic quid de multiplici vice/quid de noīe filioꝝ/quid de congregatione/quid de alis/q̄d de contumacia renitentium? Ad similitudinem nō spectant: nec est presentis intenti. Sed cur galline similitudinem ipse assumpsit/susceptum ꝑstringit ordinem. Gallina cum filios initiare voluerit/incubat ouis: pastus pretermittit continuum questum. Cum ad pascendum cōmuniter exierit/singulariter ⁊ ocyus ipsa recedit: velut festina incubare ouis: dimittitur plumis/rauca voce; cibo inuento non comedit/donec aduo-

cauerit pullos quos alit. Protegit pullos alis
nocte atq̧ die ſi expedit icubat eis: et nullo ha-
bitaculo contēta pro pullis/de corpore ſuo eis
habitaculum facit. Exponit ſe ad miluū roſtro
pedibus/alis/ſuis alumnulis inimicū: ⁊ tanto
amore ad eos ꝓfunditur/ vt nec pro eis vereat
quempiam notum. Et ſi vnū pullorum claman-
tem ⁊ ſegregatum audierit: velut ſi omnes defi-
cerent querulatur. Unica vni/vnica omnibus/
vnica ſingulis/vna ꝑfecto in omnibꝰ eſt. Pro
pter eos quos habet/aberrantes querit: ꝓpter
aberrantes/habitos non relinquit. Incubat o-
uis ſuppoſitis ſui generis: etiam ſi alterius ſup
ponantur nō ſpernit. Et ſepe ducit ſuper q̄bus
nō incubauit: ⁊ fouet ſub alis ab aliena relictos
dum eos ſuis in quantitate ſimiles aſpicit. Igi-
tur ſaluator propter omnia iſta ſimilitudinē gal
line ſuſcepit. Quis per ſingula hec omnia chri-
ſto coaptabit? Et ſi facerem/forte non eſſem in
ſipiens: q̄uis in omnibus inuenire nequeam te-
ſtimonia ſcripturarum: ſed rei effectus teſtimo
niū preſtat. Quid indigentia teſtium/ cum eui-
dentia clamat? Sed ne omnia indiſcuſſa prete-
reant/declaremus ſermones: vt preſtetur par-
uulis intellectus. Gallinā infirmari pro pullis
longa experientia docet: ⁊ exinaniri ꝑ eis vſus
inclamitat: nec iſta de ſaluatore ſcriptura reti-
Esa.53 cuit: nam Eſaias eum ſic ante preuidit: nouiſſi-
mū virorum/virum dolorū ⁊ ſcientē infirmita-
Phil.2 tem. Et Paulus poſt factum inſonuit: Semet
ipſum exinaniuit/formā ſerui accipiēs: in ſimi-
litudinē hominū factus. Raucedinē vocis ex-
preſſit in ſeipſo/de chriſto prophetādo Dauid:
Psal.68 Clamaui/rauce facte ſunt fauces mee. Sed ce-
tera pretermittentes/in id comice intendamus
quod de ſeipſo ſaluator aperuit: more galline
querens filios hominū ſub alis protegere. Ale
chriſti bina ſunt: miſericordia ⁊ veritas/iuſticia
⁊ pax/ſcientia ⁊ amor/actio ⁊ intentio/ lectio et
meditatio/oratio ⁊ contemplatio: potentia ſua
⁊ ſapientia ſua/gratia ⁊ gloria. Et in ſeraphica
Esa.6 ſpecie oſtēſus eſt Eſaie ſenas habēs alas. Hāc
figuram qui legit intelligat. Ac per hoc magna
nobis ſaluatoris innoteſcit humilitas dignati-
onis/⁊ ineffabilis dignatio hūilitatis: vt galli-
ne imaginem pro nobis aſſumeret: ſub cuiꝰ alis
firmiter ſperaremus: de quibꝰ pſalmiſta ait: Fi
lij autem hominū in tegmine alarum tuarū ſpe-
Psal.35 rabunt. Filij hominū ſunt om̄es filij ade: vt ha
bet hebraicus ſermo: quibus eſt omnis ſpes li-
bertatis adempta/niſi ſperent in tegumēto ala
rum domini: qui eas expandit / vt nos aſſume-
ret: eas extendit/vt nos ſub alis colligeret: atq̧
velut vnanimes cōgregaret. Ue pullis non re
currentibus ſub alis galline deſuper miluo vo
lante: porro in predam deuenient. Ue inferni
erit eternū nō refugiētibus ſub alas dominice
crucis earumq̧ virtutis: vndiq̧ ſpiritibus mali
gnis volitantibus/vt filios hominū rapiant: et
in eternam predam cruciando deducant. Sed
lucas non ſpeciem/imo genus expreſſit/ dicēs:
Quemadmodū auis nidum ſuū ſub pennis: et
noluiſti. Auis erat chriſtus: ⁊ in arduis poſue-
rat nidum ſuū: vbi tempore prefinito reponeret
pullos ſuos. Nam ⁊ paſſer inuenit ſibi domū: ⁊
turtur nidum vbi reponat pullos ſuos. Sꝫ mul
ti refugiūt eſſe pulli huius ſolitarie auis: q̄ ve-
re factus erat ſicut paſſer ſolitarius in tecto: ne
q̧ nidus cōſtitutus ſub pennis eſſe ſatagūt: ad
protectionē ⁊ defenſionē a rapacitate milui aut
accipitris/circa nos inuiſe atq̧ inſidioſe volan-
tis: vt in nido ſuperne patrie reponantur. Naꝫ
nidus eſt ipſe locus vbi pulli oriuntur: de quo
ſaluator non loquitur. Nidus eſt ipſa congre-
gatio ſeu multitudo pullorū/ ab vna ornice vel
aue deſuper incubante ouis exorta. Iuxta queꝫ
ſenſum lucas nidum expreſſit: vbi mattheꝰ pul-
los edixit. Nidus eſt ſuperna patria: quā paſſer
ſolitarius chriſtus pro ſuis pullis reponendis
inuenit. Et intentius conſyderare nos angit ſi-
militudo pullorum: qui nō coitu aut geſtatione
vterina ſeu more hominū aut quadrupedū ori-
untur/ſed per incubationē naſcuntur ex ouis: q̄
bus ſaluator quos ſaluare querit/aſſimilat equi-
dem nec īmerito. Porro in ouis gallinarū ſiue
aliarum auiū nihil videmus de carnibus/ nihil
de ſanguine/nihil de oſſibus/ nihil de pennis/
nihil de his que futura ſunt: vt ex eis pulli aui-
bus incubantibus fiant: ſed quadam ſpe/vſita-
to curſu nature/pulli exoriri ſperātur. Hoc idē
in iactis terra ſeminibus accidit ⁊ ſperat. Sic
em̄ in his qui ſaluandi ſunt/nihil apparet illius
beatitudinis quam poſſidebūt: ſed totum agit
in ſpe/ qua ſalui facti ſumus: que cum videt/nō
eſt ſpes. Filij ergo dei ſūt in ſpe in hac vita de-
gentes/donec reueletur in eis reuelatio filiorū
dei: quam expectat expectatio rationalis crea-
ture: que vanitati ſubiecta eſt nō volens: ſed ꝓ
pter eum qui eam ſubiecit in ſpe. Hi ijdem filij
ſpei cōgregati in hac vita ſub alis diuine prote-
ctionis/erūt filij beatitudinis: cum reuelabit in
eis gloria veris filijs cōferenda. Nam quod vi
det quis/quid ſperat? Si autem quod non vide-
mus ſperamus/per patientiā expectamus: velut
pulli nondum viſi ſperantur ex ouis futuri. Li-
buit autem iſtam ſimilitudinē primā ponere in
ordine illarum ſimilitudinū: quas in ſe chriſtus
aſſumpſit/pro ſeq̧ diſſeruit: q̄uis prima non ſit
in ordine a ſcriptoribus tradito euangelice diſ
ſertionis: ꝓ eo q̄ pre ceteris humilitatē chriſti
⁊ exinanitionē filij dei ſignificat: a quibus ſalua
tor incepit.

De ſimilitudine chriſti ad templū ſecundum Joannem tantum. Capitulum XXXIII

Sicut ex ſcriptura didicimus q̄ ſpiritus
dei omniū eſt artifex: vt preter altiores
intellectus qui poſſunt attribui/ etiam
hoc intelligatur quod per eum ars in nature re
medium ſit hominibus contributa. Nec enim
artis peritia opus erat/ſi in ſuis baſibus cōdi-
ta natura manſiſſet: ſed merito delinquētis in-

firmiter inclinate/spiritussanctus sua bonitate
in arte subuenit: que imitaretur naturam: ⁊ per
illam iuuaret/que defecisset ocyus: nec fulte vi-
uere potuisset/nisi sibi ꝑ artē a domino fuisset
prouisum: qua multa facta sunt materia supple
ta: nec omnia ꝓpter corpus aut corpoream vi-
tam: sed etiam vt in his exhiberet cultus oīum
conditori. Inter ea vero que arte ad honorem
domini surrexerunt/salomonis templũ magnũ
ac mirabile opificiũ fuit: cuius similitudinem ad
indaginē futurorũ in se saluator voluit suscipe-
re: cũ expeteret ab eo potentie signũ: si quare il
lud templũ a negociatione turpante tanto zelo
mũdasset: vt etiam pro flagello funiculis vtere-
Jo.2. tur. Qui respondens ait: **Soluite templũ
hoc: et in tribus diebus excitabo il-
lud.** Quod quãq̄ potuisset de illo templo sic fa
cere/tamē de suo corpore per illam similitudi-
nē dixit: quod sic dixisse post resurrectionē apo
stoli ad memoriã reduxerunt. Nam quoto nu-
mero annorũ vt iudei responderũt/factũ erat tē
plum: tanto dierũ numero vno supaddito/fetus
in vtero materno formatur/vt animã possit susci
pere: quãq̄ vero in christo fuerit accelerata cō
ditio/vt in instanti esset cōceptio ⁊ animatio/et
omnis compago membrorũ: moles tamē corpo
ris cōmuni more ꝓcessit. Magis aũt ipse tēplũ
allegoricũ erat cũ corpe suo ecclesia: etenim si
qua erant in illo templo/ipsm figurabãt. Quod
si quis velit aperte cognoscere/in volumine re-
gum eius cōditionis legat historiã. Morale tē
plũ similiter erat: vt preterq̄ in ipso nulla sit mo
rũ actio approbata/nullaq̄ deo grata morali-
tas: nulla doctrina instruens ad celestia capes-
senda: nisi que de porta huius tēpli ꝓdierit. Et
ipse templũ docebat in templo: ⁊ similitudinem
expressit stans in illo. Et anagogicũ ⁊ nostre be
atitudinis templũ etiam penitus erat: quoniam
in ipso velut in templo omnes dicent gloriam.
Ipse enim est templũ eterne glorie: ipse tēplum
beatitudinis sup̄ne: ipse templũ celestis patrie:
in quo adorabimus vnitatē in trinitate/⁊ trini
tatem in vnitate venerabimur: in quo sup̄ omia
spiritualia ⁊ corporalia videbimus resplendere
⁊ existere deitatem. Et vt familiariori sermone
quod dicimus pateat/euangelista aptius mani-
festat cũ dicit: **Hoc autem dicebat de tē
plo corporis sui:** vt non anima siue deitas
imaginē gerant ad templũ/sed corpus siue ca-
ro dũtaxat: quoniã velut in sancto templo in il
lo habitat omnis plenitudo diuinitatis corpa-
liter. Et a cōtemplando templũ nomē accepit.
In ipso nempe omnis cōtemplatio perspicua ꝑ
fidem plene ꝯsistit: vt etiã quicũq̄ corpus illud
nascens ⁊ cōuersans/passum ⁊ moriens/sepul-
tum ⁊ resuscitatũ/palpatũ ⁊ in alta subuectũ per
fidei cōtemplationē agnouerit: nil restat q̄d pos
sit amplius cognoscere super terraz. Sed hoc
templũ solutũ fuit in morte: quoniã nō anima
nec deitas solutionem ab inuicem aut per inter-
nectionem acceperunt. Solum corpus ab aĩa
fuit/non tamen a deitate solutum/triduo quie-
scens/⁊ insolubiliter reconiunctũ: ⁊ post triduũ
excitatũ/vt omnes ad nouitatē resurrectionis
ad nouitatem vite/ad capessenda celestia/ad cō
syderandum in periculis ⁊ in morte humanã a
deo posse conseruari naturam/pariter ⁊ excita-
ri. Quod templum totiens ab hominibus sol-
uitur/quotiens in aliquo iudaizatur aut pecca-
tum exitiale cōmittitur: sed totiens in nobis hu-
iusmodi templum reficimus/quotiens agimus
virtutum viuificans triduanum.

¶ De similitudine serpentis/quã dominus saluator assumpsit: secundũ Joannem tantum.

Capitulum XXXIIII

Qui serpentinos abhorret anfractus
in hominibus malis: nō in natura ser
pentis quem ipse creauit: dedignatus
nec est serpentis similitudinē sumere: nō repen-
tis naturaliter super terram/sed artificialiter fa
cti/⁊ in ligno suspensi: ad auferendam ex serpē-
tinis morsibus plagam. Nam cum conaret in
struere atq̄ ad fidem trahere nicodemum: simi
litudinē serpentis induxit: **Sicut moyses
exaltauit serpentem in deserto: ita ex-
altari oportet filiũ hominis: vt om-
nis qui credit in ipso/nō pereat/sed
habeat vitam eternam.** Super murmurã
tem populũ ignitos serpentes dominus misit:
vt culpe pena respondeat: q2 serpentes linguas
bifurcant. Et qui molestiam in corpore patiun
tur/conqueruntur de ipsa iusticia: ⁊ diuinã iusti
ciam arguunt. Et murmuratio huiuscemodi si
militudinē habebat ꝑuaricationis ade: omneq̄
malũ ab illa sumpsit exordiũ. Et serpens ope-
rante diabolo decepit. Et diabolus in serpen-
te ipsam euam seduxit/scilicet vt laberet in cul-
pam. Et nunc serpentes mordent murmurãtes
in penam: a qua liberantur a visione serpentis
in alto suspensi: nō naturalis/sed artificiati: nō
se mouentis/sed moti: non super pectus repen-
tis/sed in phalanga pendentis: non carnei/sed
erei: non terram comedentis/sed appetitu ⁊ edē
di potestate carentis. Cuius/non primi illius si-
militudinem saluator accepit: significans q̄ al-
te suspendendus erat in cruce: cuius aspectu hu-
mana infirmitas sanabatur: ⁊ homo curabat a
serpente antiquo percussus. Nec per naturam
facta est salus/sed arte diuina: qua sine semine
humano in aluo virgineo factus est filius dei ho
mo. Nec se mouebat/sed omnia sua referebat i
patrem qui eum miserat: semp̄ insinuans q̄ a se
ipso nō erat. Non inclinauerat pectus/cor siue
corpus ad vilia ⁊ terrena: sed suspendebat cor-
pore in ligno/mente aũt in celo. Non erat car-
neus quia deus/sed vt homo: non ex humano
semine factus homo/sed spiritussancti mysterio.
Ereus sonoritate facti. Nihil enim a seculo tã
alte reboauit: quãq̄ dei filius suspenderetur
in cruce. Nihil tam sublime intonuit/q̄ q̄ mor-
te vnius mors omnium vinceretur: et ligno

affixus in inferno affixos defigeret. Sonuit ipse voce septena ligno pendens: ⁊ in lachrymis et clamore valido exauditus est ꝓ sua reuerentia. Terrā nō comedit. Nullo enim pacto terrena/ sed celestia sapiebat: ⁊ oēs ꝓhibuit thesaurizare in terris: sed suasit thesaurizare in celis. Nō comedit terrā: q2 sibi nō incorporat eos q̄ sunt terrenis affixi: nisi mente saltē sint ab ipsa diuisi. Non eos assumit quoꝝ gloria in cōfusiōe facta est: q2 terrena sapiunt. Non sibi adest taliū appetitus. Huius serpentis ipsum figurantis similitudinem saluator expressit sic exaltatus in ligno: cuius fideli aspectu omnes sanantur: qui nisi aspicerent damnarentur. Proinde adiunctū est: Ut omnis qui credit in ipso/ nō pereat/ sed habeat vitam eternā. Igitur exaltatus in cruce corpore siquidem: nā deitate vel anima exaltari non poterat: ⁊ mortuus est exaltatus. Ergo in eum fidei dirigatur aspectus: quia qui credit in ip̄o/ presertim incarnato vel nato/ ⁊ nō in cruce mortuo exaltato: nō erit liber a ꝑditiōe: nec salutem cōsequetur eternaꝫ. Qui vō credit in ipso exaltato in ligno/ in ipso ꝗ mortuo/ habebit beatam vitaꝫ. Expedit omnem interiorem aspectum in illum exaltatum dirigere/ si non perire decreuimus. Et si exaltatū in ligno penali credendo diligimus: ⁊ diligendo fideliter credimus: exaltabimur in supernis quoniam exaltatio penalis erecti ligni nostram exaltationem in superno regno promeruit: vt non solū non pereamus/ sed vitā habeam⁹ eternam. Non potuisset genus humanū ab antiqui serpentis fraudibus ⁊ sibi similium morsib⁹ liberari: nisi in forma eremitici ⁊ insensibilis serpentis ipse fuisset exaltatus in cruce: Quis ipse aliter potuisset. Utrūqꝫ profecto verum est: ⁊ ꝙ aliter genus humanum liberari nequiuit: et ꝙ deus aliter potuit. Quod autem serpens er[illegible]s insensibilis erat/ non refertur ad infirmitatē nature: pro eo ꝙ insensibile a sensibili minoratur: sed ad impassibilitatem diuine nature: quā nec in cruce nec alibi attigerunt inflicte corpi horride atqꝫ seuissime passiōes. In eremo celebrata est illa suspensio ad medelam: quoniā illic populum serpentina tabes infecerat. Et homo q̄dem non peccauit existens in celo/ sed angelus sed sub celo velut in squalenti eremo deliquit in terra: in qua sibi christus sua ope subuenit moriturus morte/ ab impiis exaltatus in cruce: vt in forma serpentis serpentinos morsus excluderet: ne exhiberet diuina dictante iusticia diabolo ad repugnandum forma hominis/ quem decepit: ⁊ forma serpentis/ in qua sibi male suasit: vt in vtraqꝫ confusus per dei iusticiam multaretur/ ⁊ homo liberaretur. Igitur vnigenit⁹ dei filius in forma hominis quam diabolus in serpente decipiens/ sibi asciuit ad culpaꝫ: deinde asciturus in penam/ moritur pro liberandis omnibus exaltatus in cruce: accipiens illam in eremo similitudinē serpentinā.

¶ De similitudine christi ad spōsum et ecclesie ad sponsam: secundū Mattheum/ Joannem et Marcum.

Capitulum XXXV

Spondens recte agentibus hereditatē eternam: qui se patriarchis ⁊ prophetis venturum ⁊ humanam naturam assumpturum infallibili pollicitatione spopōdit: nec violentia cuiuspiam coactus/ sed sponte illā assumpsit/ mortemqꝫ suscepit. Sponsi non corrupturi sponsam/ sed castificaturi similitudineꝫ accepit: quam baptista Joannes primo edixit: deinde christus asseruit. Nam cum ioannes suos discipulos vellet de christo perfecte instruere: ac etiam seipsum ab illo minorare perfecte decerneret: christum appellauit spōsum/ seip̄m eius amicum/ dicens: Qui habet sponsaz Joā.3. sponsus est. Amicus autē sponsi qui stat et audit eum/ gaudio gaudet ꝓpter vocem sponsi. Locutio ista relatione ꝯstringit: vt ille sit spōsus q̄ sponsaz habere cōuincitur: ita ⁊ que sponsum habet/ sponsa dicatur. Sponsus est christus scilicet ecclesie: ⁊ ipsa sponsa nemini nisi christo. Christus spōsus ꝓmissus atqꝫ optatus/ maxime per sanguinem ecclesie factus est sponsus: vt dixit sephora moysi: Sponsus sanguinū tu mihi. Quod illa dixit Exo.4 ob circumcisionem filii: quod ecclesia meli⁹ dicit in virtute sanguinis ꝓ nobis effusi: ex quo ipsa nata est velut eua de latere ade: in quo lota ⁊ munda nitescit. Lauit em̄ nos a peccatis nostris in sangnine suo/ ex quo redempta: tenebat Apoca. enim eam diabolus in humana natura in adaꝫ corrupta captiuam. Hinc apostolus ad Ephesios scribit: In quo scꝫ christo habemus redēptionem per sanguinem eius/ ⁊ remissionē peccatorum ſm diuitias gratie eius. Et Petrus i Ephe.1 canonica sua dicit: Scientes ꝙ non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana 1.Pe.1. vestra conuersatione paterne traditionis: sed p̄cioso sanguine quasi agni incontaminati ⁊ immaculati christi iesu. Quam sic natam/ lotā atqꝫ redemptam mystice atqꝫ pro moribus desponsauit: vt vnus ab altero respectiuo mysterio nomen accipiat. Dixit nāqꝫ dominus per Osee in figura futuram ecclesiam preintendens: Spōsabo te mihi in sempiternū: vt non sit separabi- Osee.2 lis copula hic ⁊ in futuro/ qua christ⁹ sue ecclesie copulatur: nec possit celebrari diuortium a natura humana/ quam assumpsit: nec ab ecclesia/ quam sanguine consecrauit. Sed cum sempiterna sit desponsatio primitus celebrata/ per alios morum anulos ip̄am desponsat: vt nō solum vnus digitus solito more anulo decoret: sed etiam quinqꝫ digiti anulorum pulchritudine fulgeant. Proinde subsequitur: Sponsabo Osee.2 te mihi in iudicio. Aptus anulus quo sponsus eternus sponsam adornat: quam non vult iudicare/ sed potius a iudicio liberare. Judicium ē. Inquit enim apostolus: Si nosmetipsos iudi- 1.Co.11 caremus/ non vtiqꝫ iudicaremur. Cū aūt iudicamur/ a domino corripimur: ne cum hoc mun-

do dānemur. Sed quoniā nihil bene fit quod
iusticiā caret: anulū etiam iusticie sponse dedit.
Spōsabo te mihi in iusticia. In q̄ oportet vnū
quēq; viuere: atq; hic ꝛ in futuro in cōspectu do
Psal.16 mini apparere. Unde Dauid dicebat: Ego au
tem in iusticia apparebo cōspectui tuo. Ille por
ro in iusticia conspectui domini apparet: q̇ sem
per se corā deo astare cogitat: ꝛ ꝙ desup eū deꝰ
semꝑ aspiciat: ꝛ nil agit vel amat quod iusticia
reprehendat. Et qui operaꝝ iusticiaȝ/exaltabiꝝ.
Et exaltationē sponse querit qui sempiternꝰ est
sponsus: ꝛ iusticia liberabit a morte/scȝ eterna
in quā neminē vult christus dn̄s introire. Per-
ornat misericordia possessorē: ꝛ qui illa est fultꝰ
misericordiā consequeꝝ a domino. Hinc spon-
sator subsequiꝝ: Sponsabo te mihi in misericor
dia. Tali pacto sponsa sponso iungitur: vt sicut
ille misericors est/ꝛ illa misereatur. Ad quod sal
Lu.6 uator in euangelio nos hortatur: Estote mise-
ricordes/sicut pater vester misericors est. Anu-
lo misericordie ornatus existit/qui omnibꝰ ani
mo miseretur: siue spiritualē egestatem siue cor
poralem inediam patiantur: etiam si ope subue
nire nō possit. Et quoniā si fieri potest/multis ē
operibus impendendū: idcirco alio anulo spō-
sam inuestit/dicens: Sponsabo te mihi in mise
rationibus: vt diuersis operibus diuersis indi
gentibꝰ multiplex sit miseratio. Et quoniā inter
cetera que inter sponsum ꝛ sponsam delectabi-
lem copulam seruant/diciꝝ esse fides: ne violatio
ꝓmissoꝝ obueniat: ne plus sponso alius place-
at: ꝛ ne adulteriū prius in animo ꝙ in corpe me
diteꝝ: nam si alius a sponso amor in animo sedē
tenet: qui iura spōsalis amoris immutet/distor-
queat aut minuat: etiam si opus nō sequaꝝ illici-
tum/iam in animo iura sponsalia violanꝝ: ꝓin-
de q̇ fidelis/sponsusq; verax: sub decreto fidelis
anuli sponsam sibi subarrat/dicens: Spōsabo
te mihi in fide: ꝛ scies quia ego dominus. Spō
satio in fide sponsi dūtaxat plenā ꝑstat scientiā.
Nō enim in hac vita hominibus alia cognitio
verior ꝑrogaꝝ/ꝙ cum ad ipsum vera fide vigila
mus. Presertim si hunc anulum nō abijcimus
ꝑ idolatrie specimen/aut per aliud infidelitatis
crimen: si fidei circulum in nostris digitis irre
mote seruamus: longe stabit omnis iniquitas:
nec erit vnde sponsus de sponsa possit iuste cau
sari/si eius ꝓmissa incōcussa seruanꝝ: vt non so
lum fides in animo/sed anulus fidei sit in manu
Quoniā fides sine opibus mortua est. Et sicut
sponsus temporalis sponsam suam vt valet ꝓ
suo placito ornat: sic ꝛ qui sponsus est sempiter
nus/cui nihil deest q̇n spōse sue ecclesie seu cu-
iuslibet anime possit porrigere ad ornatum: de-
dit virtutes quibus ornareꝝ: sacramenta vbi la
uareꝝ: ꝑcepta in q̇bus erudireꝝ: beatitudinē qua
cum ipo in ꝑpetuū frueretꝝ. Similiter ꝛ cū inter-
rogareꝝ de ieiunio suoꝝ discipuloꝝ/in respōsio-
ne se sponsum appellauit: cuiꝰ amicꝰ scilicet io-
annes baptista: in quo signaꝝ omnis multitudo
ꝑconū: q̇ stat ꝛ audit eū. Stat in gradu vocatio
nis: ꝛ in quo ꝑordinatꝰ est nō ꝑsumens plus ap
petere/aut in pluribꝰ se igerere ꝙ quod sibi posi
tū est: nec opiniōe attolliꝝ plus ꝙ sibi a veritate
cōcedaꝝ. Sic stabat in quo positus erat ioānes
vt nec opinione populoꝝ existimantiū eum esse
christū: nec q̄stiōe discipuloꝝ supra id quod erat
ferebaꝝ in aliquo: exemplo cuiꝰ si vita fidelium
agereꝝ/de superbia nulla vel modica querela cō
sisteret. Nam ꝓpriū est superboꝝ supra se culpa
biliter tolli/quos iusta pena consequiꝝ: vt ꝛ ipsi
mereanꝝ ad ima demergi. Et audit eum docen
tem/cōminantē ꝛ promittentē ꝛ precipientē ad
obediendum iussioni: sicut ille decernit/non si-
cut ipe voluerit. Et gaudio gaudet propter vo-
cem spōsi. Nulla suauior vox ꝙ vox christi: nul-
la delectabilior ad audienduȝ: nulla facilior ad
agendū: cum nil fieri sanciat/quin primo ad per
ficiendum gratiam conferat: nulla vtilior nosci-
tur esse post factum. Ideo gaudio gaudet ami-
cus propter vocē eius. Omnis vox spōsi ad or-
natum sponse ꝑfertur: ꝛ dearticulaꝝ in his que
ipam prepediunt: ꝛ differta omnino est in his q̇
ad vitam expediunt. Gaudio ꝑtinus gaudet ad
vocem sponsi/qui se nouerit legitimū membruȝ
sponse: ad cuius ornatum eternūq; profectum
sempiternus sponsus intendit. Amicus sponsi
christi/membrū est sponse christi: nam si amicꝰ
non est/membrū sponse non est: ꝛ si membrum
sponse non est/amicus sponsi esse non potest: ꝛ
si amicus est/gaudet: si gaudet/amicus est. Ue-
rior amicitia christi ꝓut in nobis est/ad vocem
eius inexceptuate gaudet: siue terreat/siue mi-
netur/siue consulat/siue ꝑcipiat/siue ꝓhibeat/si
ue dissuadeat delectabile/siue suadeat/siue pro-
mittat vitam eternā/siue auferat terrenā substā
tiam. Ue quibus vox ista conturbat audituȝ: ve
qui non audiunt: crudelius ve qui audiunt ꝛ cō-
temnunt. Euge autem his qui ad ipam resonā-
tem gaudio mētis exultant: etiam si ob eam cor
pore cōtremiscant.

¶ De similitudine lucis quam se esse saluator dixit/ipseq; asseruit: secūdū Joannem tantū. Ca. XXXVI

L Ucem habitare deū inaccessibilē apls
scribit: quā aliā intelligere ꝑter ipsum
catholicus intellectus abhorret. Nec
em̄ eterna lux aliā ꝙ seipam inhabitat. Et nihil
īaccessibile saltē intellectu dixeri: nisi eū q̇ euāge
licū intellectum transcendit/similiter ꝛ huma-
nū. Lux seipam videns: ꝛ nihil extra seipam co
gnoscens. Lux nihil ab extra participans: in
seipa tota ꝛ simpla manens: creauit corpoream
lucem ad illuminationē eorum que infra ista ce
li concaua sunt reclusa. Et produxit luciferum
inobscurabilem in tempore suo: qui posset illu-
minare hominū mentes/quas lucifer tetratus
tenebris horrendis obduxerat: q̇ seminario spi
ritussancti/nō hominis ex aluo virginali eductꝰ
etate more hoīm coalescēs: cū vellet theoria ꝛ
actu illuminare tetros/in similitudine lucis no-
minatꝰ est; ꝛ ipse sic predicando disseruit. Nam

Jo.i. euangelista: Lux in tenebris lucet: et te-
nebre eam non comprehenderūt. Et
Jo.3. alibi: Lux venit in mundum: et dilexe-
rūt homines magis tenebras q̄ȝ lu-
Jo.8. cem. Et aperta locutiōe dixit: Ego suȝ lux
Jo.9. mundi. Et alibi hoc idem reiterauit: Quā-
diu sum in mundo/lux sum mūdi. Et
Jo.12. ad crudelitatē lucis animauit audiētes: Dum
lucem habetis/credite in lucem: vt fi-
lij lucis sitis. Et paulo post: Ego lux ve-
ni in mundum. Omnia ista in id redeūt: vt
christus lux vera sit atq̄ dicat: Quod si vera lux
est: non debet dici lux ꝑ similitudinem/sed ꝑ ꝓ-
prietatem. Quod si sic: frustra inter similitudi-
nes assumptas a christo lucem posuimus. Sed
hoc me in similitudine tractare premonuit: q̄m
in christo fuerūt q̄dam q̄ nullo modo similitu-
dinem in rebus/exemplū in angelis aut homini
bus habuerūt. Quedam vero q̄ q̄uis sibi sum-
ma excellentia conuenirent: nihilominus tamē
ꝑ similitudinem repertam in rebus clarius sunt
disserta. Et ex hoc quod est nullam habet simi-
litudinem exprimentē/quod deus est: nec exem-
plū explicans quod ex ipso gestū est: ⁊ agnomi-
nationē omnino nō recipit. Proinde si q̄d de il
lo per quorūcūq̄ nomina dicit/per similitudi-
nem differit omnino: cū infinite plus sit q̄ȝ per
quod dici potest. Sūt vtiq̄ res in ordine suo si-
bi a deo insito/q̄d alte atq̄ mire oꝑatiōis habē-
tes: q̄rū suscepta similitudine ipse nobis ꝑam-
plius innotescit. Ac ꝑ hoc quia homo fact⁹ est ⁊
hominibus loq̄bat quos erudire volebat: ꝓ sa-
lute ipsoꝝ vt lux absq̄ nubilo se pretulit: vt eum
sequeret q̄ nollet remanere in tenebris. Qm̄ ni-
hil querit ante lucem: nec q̄ q̄reret q̄dpiam in
tenebris inueniret: cū omnia cognoscant in illa
q̄ȝ corpaliter posset homo in tenebris aliq̄d q̄-
rere/sic et inuenire: sed non nisi ante in luce co-
gnouerit. Quesitū igit hominū/quod erat bea-
titudinem conseq̄: ante lucem q̄ christus est/nō
Psal. poterat inueniri. Hinc psalmista dicit: Vanum
est vobis ante lucem surgere. Qui surgūt ante
lucem/sepe cadendo leduntur: ⁊ si querūt/inueni-
re nō possunt. Vanū igit fuit omnibus ante lu-
cem surgere: cū nequirent inuenire q̄sita. Sur-
rexerūt patriarche: surrexerūt omnes sancti ve-
teris testamenti ad actiones bonoꝝ operū: sed
ante lucem exortaȝ/ ⁊ in cruce corpore membri-
fractā: surrexerūt in vanū suoꝝ bonoꝝ opeꝝ be-
atitudinis non capientes effectū: magis aūt ꝑ-
nacue surrexissent/nisi futura lux christus scȝ ie-
sus in carne venturus prius ꝑ fidem eoꝝ surre-
xisset in cordib⁹. Omnes vanissime surrexerūt
in potentijs ⁊ sapientijs hui⁹ seculi ante christū
lucem morū ⁊ inuisibilis mūdi. Pro beatitudi
ne regni venturi lucis similitudinē merito chri
stus accepit: ante cui⁹ ortū nemo bene aliq̄d fe-
cit nec vtiliter/sed vane surrexit. Caret anfracti-
bus lux: nec sua directione declinat in alteram
parteȝ. Offert se obiectis corpib⁹: ⁊ suis radijs
omnia eq̄ ꝑfundit. Non accipit hoc corp⁹ plus
q̄ȝ aliud corpus: recipit aūt magis a corpib⁹ dia-
phanis/vt ab aere qui ab ipsa ⁊ extra replet. Et
corpa crystallina q̄ȝ q̄ȝ solida/int⁹ ⁊ exteri⁹ subi-
to cū lux affuerit ꝑfundunt. Sic lux vera q̄ chri
stus est/personam hominū nō accipit: sed illas
que ip̄m ampli⁹ ex virtute recipiūt: vt si nō per-
sonarū acceptor/tamen est ipse virtutū: nā dia-
phanitas ipsarū homines aptat ad lucis hui⁹
susceptionem. Contrariū suū lux incognitū es-
se non sinit. Ostendit hominib⁹ christus q̄ sibi
non suo/sed damno mortaliū aduersant. Tene-
bras nō illuminat/sed depellit: ideo tenebre eū Jo.i.
non comp̄henderūt. Splendor cui⁹ vt lux erit
fugans tenebras/non ꝓseruans. Non em̄ illu-
minat peccatores vt sint peccatores: sed ab eis
peccatoꝝ tenebras ꝓcul pellit/cū voluerint filij
esse lucis: ⁊ effugatis tenebris lux subsequit. Et
de vtraq̄ resurrectione intelligit verbum Job Job.17
cum dicebat: Et rursus post tenebras spero lu
cem. Obtenebrant homines tenebris peccato-
rū: a quibus lux vera recedit: ⁊ rursus sperari po
test omnino ipsis depulsis. Obscurant homi-
nes in morte: cū in primo parente humana na-
tura multat: ⁊ post mortis tenebras contio fide-
liū rursus lucem resurrectionis expectat. Inq̄t
em̄ ipse: Ego sum resurrectio ⁊ vita. Et sedenti Jo.11.
bus in tenebris in regione vmbre mortis/lux Esa.9.
orta est eis. Christus lux non sibi ortus est: sed
his q̄ sedebant in tenebris: ⁊ in tetralibus pec-
catoꝝ edibus habitabant. Non indiget lux se
ipsa: nec in suam valitudinem aliq̄d facit. Nul
la indigentia dei filius premebat: ꝓ nobis ostē-
sus est vt lux/existēs in se inaccessibilis lux. Cor-
porea lux corpales tenebras fugat. Et christus
sp̄ūalis lux tetras mētes illuminat. Nec eo sen-
su dictus est lux/quo facies eius resplenduit si- Mat.17
cut sol: aut quia corpus eius posset glorificatio-
nis splendore vniuersa q̄ celi ambitu continent
melius q̄ȝ sol antiquus fulgoribus illustrare: sȝ
ꝓ eo q̄ sp̄ūales mentes illuminat. Proinde lux
veritatis est/in qua nihil nouit corpalis intui-
tus: etem̄ nec aspicere illam potest. In illa luce
amplissima veritatis omnia locū indicationis/
dissertionis/necnon ⁊ discretiōis habent. Om-
nia vident non aliter q̄ȝ sunt. Non prestat lux re-
bus id quod non habent: sed quod habent ostē-
dit: neq̄ colorat q̄ confusa in tenebrositate non
discernūtur: sed cuius sint coloris innotescere
facit. Efficit autem in oculis videntium vt vi-
deant/visa cognoscant: vt discernant ab interi-
ore iudice/relato ad ipsum ministerio intuentiū
oculoꝝ: inde nascat cognitio intima eorum que
absq̄ luce credebantur esse confusa. Hac ima-
gine lucis non mutat christus naturam virtu-
tum et vitioꝝ/beatitudinuȝ siue penaꝝ/angelo-
rū et hominū/saluatoꝝ ⁊ damnatoꝝ: sed videri
facit eoꝝ esse quod est: ⁊ q̄d habiturus sit talib⁹
sociandus: ⁊ q̄d fugiendum/q̄dve sit appeten-
dū humanoꝝ intellectibus aperit. Nō violētat
lux res aliter esse/neq̄ oculos hominū intueri:
sic neq̄ christus aliq̄d mutat/nisi q̄ lux est: ma-

gis sibi coaptãtibus se coaptat: ⁊ nõ tenebras
sed tenebrosum/scilicet sibi subterpositũ in oc-
culto sensu illumiat. Presens est omnibus lux
super quibus irradiat: sed multa insensibilia eiꝰ
ꝑsentiam non nouerunt: et homines siue bestie
quibus natura visum non prestitit/aut macula
qualicũqꝫ infecit. Ita lux christus/lux veritatis
frustra perstringit insensibilium oculos: atqꝫ il
lorum qui malicia ꝓpria mentis oculos cecaue
runt: nec vt illuminent/illuminatrici luci subdũ
tur. Ac per hoc quia lux est/sequamur illaz: imo
includamur in illa: remoueantur obices: prece-
det nos: subsequetur pergentes: illuminabit ad
dextram ⁊ ad sinistram/a summis celoruz vsqꝫ
ad inferna deorsum. Intendamus in illam: vi-
te directiua est inuestigantis intellectus: totum
docebit/quo plus velle scire supfluum est. Ilico
irradiabit in coetaneum suum: vt non hoc vel
illud/sed quod optimã animam facit/affectet ⁊
diligat. In operibus vero nõ exorbitabit ago-
nista legitimus/lucẽ illam irretrouerse secutus:
non ambulabit in tenebris ignorantie atqꝫ ini-
quitatum tetrarum/que huiuscemodi lucis pre-
sentia fugabũtur: sed aderit ꝓfecto possessio vi
talis luminis: quo vita nostra clarebit ⁊ splẽde-
bit eterne.

¶ De similitudine christi ad ostiũ: secundũ Joannẽ solũ. Ca. XXXVII

Gen. 3. Clausum fuit ostium paradisi: ⁊ ꝓtopla
stis culpa exigente inde pulsis/apposi
ta cherubica illa custodia/gladioqꝫ flã
mante: ne tam exulantiuz ꝙ ceteroꝝ potuisset es-
se accessus/nisi dño decernente. Que sic firma-
ta seratio superne vite repagulatum ostiuz irre-
more signabat/ nisi nouum ostiũ adderet: quod
ex sanctissimis radicibus iesse ꝓductum/ad fu-
gandum desperationem/spemqꝫ prerogandam
Jo. 10. clamat dicens: **Ego sum ostium ouium: per me si quis introierit/saluabitur.**
In omnibus edificiȷs construendis ⁊ in com-
ptis domificationibus ad habitandum constru
ctis/de ostiȷ dispositione prius contendit. Duo
nempe domicilia omnipotens ipse construxe-
rat. Unum in labore/alterum in requie: vnũ ad
agonem/alterum ad honorem: vnum in virtu-
te/alterum in beatitudine: vnum in gratia/alte-
rum in gloria: vnum in via/alterum in patria:
vnum est ecclesia/alterũ est superna patria: hoc
in mundo sub celo/alterum in empyreo celo. Et
his duobus domiciliȷs dumtaxat vnum ostium
fecit: vt neqꝫ in ecclesiam/nisi per eum possit es-
se ingressus: ⁊ ad supernam patriam nemini pa
teret accessus. Nã nemo christianus/nisi ꝑ chri-
stum: nemo saluus/nisi per iesum. Nullum sal-
uat quia iesus: nisi quia christus/anteꝙ aliquis
fuerit christianus: quia christus ostiuz est ad ec
clesiam: quia iesus ostium est ad gloriam sempi
ternam. In christum credendo/homo christia-
nus efficitur: ꝑ iesum credens/ad gloriaz intro-
fertur. Proinde si christus est ostiuz: ingressus
⁊ aditus aliȷ sunt latronum ad perditionem sim
plicium ouium. Qui etiam si possint aliũde fal-
se credendo in ecclesiam ingredi: nullis tamen
machinationibus in domicilium supernũ pote-
runt introferri: nam ꝙuis videatur ingressus in
ouile dominicum: non est christianus siue saluã
dus/si non intrat per ostium christum. Hãc ostiȷ
similitudinem saluator assumpsit cõtra scribas
⁊ phariseos: ne ouilis dominici se crederent es-
se pastores: cum ostiũ ad intrandũ vere sit chri-
stus: ꝑ quem credendo ipsi ꝓtinus intrare nole
bant. Intendebat autem contra futuros here-
ticos christianos/de christo minꝰ debita seu im
pia credituros: qui ꝑter christum vt est pie cre-
ditum/estimarent se posse aliũde in ouile domi
nicum introire: quod arrius fecit/qui diuinita-
tem sibi abstulit: ⁊ ꝙplures aliȷ qui de eius diui-
nitate non vera senserũt: ⁊ habuerũt interdum
non sine causa deo permittẽte pastoris officiũ:
sed fures fuerũt atqꝫ latrones/non ingressi per
ostium christum. Mactauerunt ⁊ perdiderunt:
quia christum non cognouerũt/nec eius ouicu-
las dilexerũt. Salui facti non sunt: quia qui osti
um non inueniũt ad ecclesiam/eis claudetur ad
vitam. Nam sicut per ostium intrat in domum
ab eo qui perperam agere non intendit: sed per
christum intratur in ecclesiam ab eo qui recte
agere cupit. Et sicut qui manifeste intrat/non
habet specimen furis: nec vnde furti crimine cõ
demnet: sic q̃ in ecclesiaz ꝑ ostiũ christũ intrat
non habens vnde damnetur/saluabitur. Ac per
hoc non solum contra illos qui aliude ingredi
ecclesiam tentant/christus dicatur ostium: sed
etiam ꝓ omnibus qui domum militantis eccle-
sie militaturi strenue intrare contendunt: vt in-
grediantur in illam patriam vbi beati esse pos-
sunt. Et vt facilior sit introitus/optima figura
precessit. Nam dum de fabricatione prime ra- Gen.
tis cum Noe dominus loqueretur dixit: Osti-
um ponens in latere deorsum. Arca siquidem il
la per omnia figurabat/si quis allegorizare sa-
ne cognouerit: in cuius latere deorsum positum
est ostium. Nullus in ecclesia humilior est chri-
sto. Nemo se tãtũ abiecit: nemo se tãtũ homini
bus coaptauit/vt omnino esset deorsum: vt fi-
des qua fideles salui fiunt/fit de his que fecit
omnino deorsum. Deorsum incarnatus est: de-
orsum hominibus natus est: deorsum cuz homi
nibus conuersatus est: deorsum degens super-
na docuit: ⁊ de agendis deorsum ꝓ supernis in
struxit: deorsum miracula fecit: deorsum humi-
liatus est vsqꝫ ad apostolicos pedes: deorsum
passus ⁊ mortuus ⁊ sepultus est: deorsum ad in-
ferna descendit. Protinus ostium fidei/ostium
ecclesie positum est deorsum in latere: scilicet vt
latus et spaciosus omnibus venientibus sit
ingressus. Et dominus apparuit abrae sedenti Ge.
in ostio tabernaculi. Prima domini apparitio
ex fide christi est. Sedentibus in ostio taberna-
culi deus apparet. Quiescentibus in christo per
fidem/qui ostium est ecclesie sempiterneqꝫ vite/
se omnipotens manifestat in ea fide que ꝑ verã

visionem reuelanda est. Et post ostium sara risit: quia post christum in fide susceptum sequetur risus: qui nunquam dolore miscebitur. Et ad ostium tabernaculi testimonii ad placandum deum oblatio iubebatur offerri. Ut suprafati sumus: ostium ecclesie christus est: in quo 7 ꝑ quem omnis oblatio in ecclesia fiat/ si placare cupimus quem horrendis peccatis offendimus. Nunquam melius/ immo nunquam aliter quam in christo placatur omnipotens deus. Et cum in illa peregrinatione deserti israelitici populi essent castra mouenda: prius ante ostium tabernaculi federis/ omnis multitudo populi tubis argenteis vocabatur. Tabernaculum federis etiam ipsa ecclesia est: in qua federa sunt virtutum preceptorum 7 sacramentorum: quibus nos cum deo/ deusque nobiscum federati sumus. Ante cuius ostium/ scilicet christum tubis argenteis/ id est apostolicis predicantibus viris: omnis fidelium multitudo congregata est: vt non moueantur ad alibi castrametandum/ non bellent/ non aliquid fiat: nisi prout ante christum ecclesie ostium fuerit ante preuisum. Non autem immerito christus ostium dicitur: si ostium ab eo quod aliquid ostendat/ esse censeatur. Per eum quidem supra sensum hominis multa ostensa sunt nobis: ea videlicet que sunt vite agende/ similiter 7 sperande.

De similitudine christi ad pastorem: secundum Joannem/ mattheum/ et marcum. Capitulum XXXVIII

Qui ouilis se ostium dixit/ 7 ouium se pronunciauit in veritate 7 bonitate perfecta esse pastorem: qui secundum proprietatem proprie modum melius quam per similitudinem dici posset. Sed quoniam rationales animas pascit in similitudine ouium: merito imaginem assumpsit ipse pastoris: dicens his qui aderant phariseis 7 aliis: Ego sum pastor bonus. Huius bonitatis veritatem ipse aperuit. Bonus autem pastor animam suam dat pro ouibus suis. Hoc solum sibi proprium primo fuit: nec simile in pastore aliquo vnquam fuit/ vt pro ouibus vitam exponeret: quamuis ad eas tuendas se committat sepe periculis preter intentionem mortis. Saluator autem pro ouibus suis morti se scienter obiecit/ promptequè suscepit. Et si aliqui pastores spirituales/ pro eis commissis gregibus se morti exposuerunt: quando hoc christus gessit/ non precesserat dum exemplum: pastorum autem ouium irrationabilium pro eis voluntarie mortem subesse neminem reperimus. Sed christus non bonus pastor/ quia animam pro ouibus dedit: sed quia bonus pro eis mortem sustinuit: 7 exposuit se lupis rapacibus/ vt rationales oues ab ipsorum erueret faucibus. Mercenarius autem: scilicet qui mercede conductus est 7 pastor verus non est: quia nec eius sunt oues proprie: videt lupum venientem/ et dimittit oues et fugit: et lupus rapit et dispergit oues. Sibi timet/ sibi cauet/ sibi luctatur: qui fugit veniente lupo. Mercenarius autem fugit: quia mercenarius est: 7 non pertinet ad eum de ouibus. Multifarie pastor mercenarius dicitur: honore/ fama/ re: que cum diligit/ rationales oniculas despicit. Et ad quem pertinet honor/ fama/ 7 quecunque temporalis commoditas: non pertinet de ouibus curare ne pereant. Adueniens lupus est quodcunque periculum possibile prohiberi/ quod potest rationales oues offendere: quod signatur in lupo/ qui ouibus maxime fit infestus: a quo rapiuntur oues ad vitia seu in predam eternam: aut disperguntur ne teneant vnitatem catholicam et charitatem fraternam. Etiam pastor bonus cognoscit oues suas/ cognosciturque ab eis: vtrunque agit bonitate pastoris/ vt cognoscat 7 cognoscatur. Hunc eundem quem legimus bonum/ alibi audiuimus esse percussum: velut alii euangeliste commemorant: Percutiam pastorem: et dispergentur oues gregis. Mat.26
In zacharie prophetia hoc precesserat: 7 Zacha.13
similitudo in veritate decurrit: 7 quamobrem christus dixerit/ rei effectu patuit. Nam sicut pastore percusso grex dispergitur: quia non est qui reuocet: non est qui sciat incitare canes: non resonat cithara pastoralis: sic percusso christo/ apostoli sunt dispersi: sicque veritate facti per vmbram futuri mysterii/ primus ouium pastor Abel iustus Gen.4
occisus est: non solum damno sui corporis/ sed etiam in dispersionem sui gregis: cui non erat heres qui dispersas oues iterum congregaret. Sic nisi christus surrexisset a mortuis/ discipulorum discursio in peiora cessisset. Quoniam bonus: adeamus eum/ cognoscamus eum/ amemus eum/ sequamur eum. Nec illa bonitate bonus est qua perfecit vnum bonum/ aut plura bona: sed illa qua omnia bona potest/ nouit/ diligit/ aut agit. Pastor bonus non habens ab eterno quos pasceret: cum voluit creauit ipse quos pascendo reficeret: intellectuales substantias quas pascit solum intellectualibus alimentis/ inexhaustibili copia sui: qua ineffabiliter replentur et delectantur/ semper eodem modo manente desyderio se pascendi: quo pastu intolerabili superbia plurimi caruerunt: pluriores vero eterne illo delectati sine intercisione fruuntur. Ineffabilis est omnino illa pastura: quam preterire silentio dignius iudicaui: ad quam conueniunt qui carne viuentes/ virtute proficientes sequuntur in valle mundi huius eterne vite pastorem. Concessit pastor bonus nondum homo factus/ primis parenti- Gen.2
bus in deliciarum loco pastum vite in ligno vno: in ceteris vero dedit licentiam comedendi: sed dissuasit pastum illius arboris/ in qua bonum subiectionis 7 obiectionis 7 obedientie commendauit. Qui vero reprobi sunt/ auidius delectantur vetito quam concesso. Pauit celesti manna quadraginta annis populum in deserto. Pauit super naturam quadraginta diebus cibo inuisibili/ nullo corruptibili refectis corporibus moysen 7 heliam: vnum accepturum legem dei/ alterum pergentem ad montem dei. Pauit Danielem seruum suum in lacu leonum: Dan.14
mittens abacuk prophetam de terra iudeorum in terram chaldeorum. Pascit naturalibus alimoniis cunctarum

ptilia/volatilia pennata/bestias deserti/pecora cāpi/hoīes ⁊ mulieres:⁊ oīa in q̄bus est spūs vite. Pascit infideles siℓr ⁊ fideles/subiectos atq̄ rebelles:⁊ neminē excludit ab alimento alimonie naturalis. Pascit secretiori alimēto eos q̄ fide sibi ⁊ dilectiōe copulant. Et supnaturalez eis tradidit pastū:ipsoq̄ȝ sibi gratificauit in pastu/scȝ sui corpis quod sumendū suis fidelibus dereliq̄t:⁊ pastū verbi sui statuit his dūtaxat q̄ hominē interiorē nutrire curauerūt. Precessit
Gen.vlti. hūc pastorē in benignitate ioseph:q̄ fratrib⁹ timētib⁹ suorum scelerum vltionē post patnā mortē dixit: Nolite timere:ego pascā vos ⁊ puulos vestros. Certo psagio ad christuz illa benignitas ferebat:q̄ etiā offensas nostras indulget:⁊ post ipsas penitētibus nobis annonā vtriusq̄ hoīs ministrare nō desinit:pascens virtute puectos siℓr ⁊ in virtutibus puulos. Lōge ante de hoc pastore orando ad dn̄m moyses pphetauit. Inq̄t
Nūe.27 em̄:Prouideat dn̄s deus spirituuz omnis carnis hominē qui sit sup multitudinē hāc:⁊ possit exire ⁊ intrare ante eos:⁊ educere illos vel introducere:ne sit populus dn̄i sicut oues absq̄ pastore. Cui statim de iosue substituendo a dn̄o dictū est/quod pphetice tendebat in christum:in cui⁹ figura Josue mādato dn̄i substitut⁹ moysi re ⁊ noīs interptatiōe pcessit. Sub quo lupus et agnus pascunt simul:cū in mūdo mali ⁊ boni/nocētes ⁊ innocētes ab ipso nutriunt:⁊ in ecclesia vtriq̄ sub pastu spūalis alimonie tolerātur. De quo post omnia gesta eius Petrus edocu-
1.Pe.2 it:Nūc pversi estis ad pastorē ⁊ episcopū animarū vestrarum. Vere pastor qui nisi fastiditos pascere non desistit:⁊ episcopus supintendens negocijs vestris:vt psummato mūdi mysterio pascat suos electos in sublimissimis locis. Sed pastorem ⁊ episcopū animarum/nō corporum esse Petrus ostēdit. Nam q̄uis omnipotēs corpa omniū viuentiū pascat/tā volatiliū q̄ terrestriū/siℓr ⁊ natatiliū/ taz hoim q̄ bestiarum:q̄q̄ etiā sit resuscitaturus corpa omniū hominū:alia siquidē ad supernā beatitudinē pfruendā:alia in locis gehēnalibus mancipāda:attamē in hac vita mortali soluz animabus supintendit:vt alat in grā/vt pascat in celesti doctrina/vt pseruet a peccatis etiā sepe corpibus in penis ⁊ cruciatibus derelictis. Parum est q̄d in corpibus eueniat:aut in his q̄ corruptibilia sunt:qm̄ corpa quoquo modo pcedant/ad tempus ab anima sunt soluenda. Necessitas facta est vt omnino moriant:sed quid cure quō resoluant? Nihil deo de corpib⁹ deperit:aīabus oportet intēdere ne peccatis labant:q̄ nunq̄ eximunt si ad tartarea loca sub sathanica potestate descēdūt:sic em̄ de aīabus immutabilis dei iusticia diffiniuit. Ac p hoc christus potius pastor ⁊ episcopus dicit animarū q̄ corporum:qm̄ ad similitudinē dei atq̄ imaginē in anima/nō in corpe fact⁹ est. Nō poterat esse similitudo in corpe substantie omnino incorporee. Hoc em̄ exemplo studeant q̄ volūt esse pastores:vt curā animarum/nō corporum in suis oib⁹ prius intendant:quō curent a vitijs:qualiter caueant a pctis:qualiter intendāt virtutib⁹:qualiter bonis moribus assuescant.

¶ De similitudine christi ad granuz: secundum Joannē tantū. Ca. XXXIX

Ut hoīes allicerent ad ea que supra naturā sunt:vt exercerent illa morib⁹ que vite agende sunt:⁊ sperarēt indubitāter q̄ in beatifica pmittunt:⁊ velut p gradus statuerent accessus:exēpla multa in natura sūt posita:ipseq̄ saluator eorum que naturaliter agūtur similitudinē in seipso suscepit: cuz responderet gentibus in templo ipsum videre cupientibus. Nisi granū frumenti cadēs in terrā mortuū fuerit:ipsum solum manet. Si aūt mortuū fuerit:fructū multuz affert. De seipso christus dn̄s loquebat/grano mortificando se cōparans:quod in terra satū/nō prestat fructū nisi moriat. Rei experientia in his qui agriculturā nouerunt/plus scientie ministrat q̄ verborum dissertio. Nam granū in terra satū/nisi humore terre mollescat:⁊ quodāmodo a sua spissitudine resoluat:⁊ a sua soliditate omnino distemperet/soluz manet:nulla facta in ipso alteratione aut corruptione/vt aliud generet. Et q̄uis corrūpi aut generari quodāmodo permedia fieri videant:tamē in omnibus causis corruptio ipsa precedit: vt ⁊ vnū nō possit nisi altero pcedēte:alterum vero possit esse sine reliquo subsequente. Nam ordine solito nature seruato/nil generatur nisi precedat corruptio:corrumpuntur vero multa/nec sequitur generatio:sic granum non generat nisi corrumpatur:interdum non generat/⁊ corrumpitur. Eadem imagine christus satus erat in terra/scilicet in vtero virginali:non semine hominis/sed semine spiritussancti. Et inde virginaliter eductus terram incolebat atq̄ calcabat:q̄ nisi fuisset morte interemptus/fructū multiplicationis fidelium ⁊ redemptionis eorum nō attulisset in se vt nat⁹ erat existens:q̄uis potuisset absq̄ morte omnē fructū multiplicationis ⁊ redemptiōis afferre:sed ideo aliter noluit/quoniā sic afferre ab eterno preuidit. Quid igit si sic pnisum erat fructū multū puenire p mortē/si sol⁹ ipse mansisset? Protin⁹ fruct⁹ nō fuisset secut⁹/q̄ erat aduenire pnisus. Potior aūt oīno est in oib⁹ his declarādis ipsi⁹ snīa saluatoris:q̄ sic apte asseruit: Nisi granū frumenti cadens in terram mortuū fuerit/multum fructum affert. Granū crescēdo grandescit:⁊ inde nomen accepit. Et q̄uis conueniat omni semini; distinxit tamen a ceteris cum dixit/granum frumenti. Pro eo autem dicitur frumentum/q̄ precipuum sit ad fruendū:⁊ inter cetera semina amplior et substantifico sapore dulcescat. Granum frumenti dumtaxat antiqua electione cibus fact⁹ est hoim:alia vero semina hominū ⁊ iumentorum. Granū frumēti ⁊ nō aliud granū christus elegit/vnde panis cēt ex quo suū corpus ipse conficeret: vt quod cib⁹ erat corporum/ etiam cibus fieret animarum.

et rebus in vsu hominū solitis/diuinitate ꝯiūcta hoīes sacramētaliter fruerent: nec esset horrendū si corpus sumeret in pane/seu panis trāssubstantiatus in corpe. Longa igit quadā cōueniētia vsus ne fieret horrescentia: panē grani frumenti ad suū coaptauit corpus/vt esset apta decentia. Qui velut in terra satus/⁊ crescens conuersatus/ꝑ oīa humiliatus/in cruce mortuus/ac deinceps ⁊ post multū fructū attulit. Nā mortuus attulit vite fructū: ⁊ exemit ab inferis qui granū hoc figurauerant ⁊ ꝑdixerant nasciturū. Resurgēs ex mortuis/fructū numerosiorē fecit. Nā celū sine mora in inferis aperuit. Judeorū in pte fuit celebrata cōuersio: ⁊ gentiū plurima fidei adhesio subsecuta. De quorū numero erāt qbus sic respōsum est qn iesum videre tentabāt: vt nō sit cognitio vera iesu/nisi ꝑ meritū mortis eius: nec plena visio ipsius dūtaxat/nisi credere ꝙ potuit ⁊ voluit mori: potuit atqꝫ voluit cū integritate resurgere. Retorquet etiam hoc ad agendā vitā: vt nisi volūtas hoīs mundo moriat/fructū ꝓ eternis afferre nō pōt. Sibi quisqꝫ viuens/mortuus christo est: sibi mortuus/christo viuit: in quo oīa pōt: sine quo nihil agere bñ potest. Quō qs potest fructū ꝓducere sine christo/cū ipse sit vita? Quō pōt esse cum christo vita/nisi sibi ⁊ mūdo moriat in hac vita? Verūtamē nō corpis mors hic hoībus indicit: ꝙuis de morte corpis christus in seipso loqretur: sed de morte infidelitatis ac volūtatis/que seruit desyderijs carnis. Hinc ꝓ seipso dicebat apls: Mihi mūdus crucifixus est: ⁊ ego mūdo. Et q christi sunt/carnē suā crucifixerūt cū vitijs ⁊ ꝯcupiscētijs. Omnis hō granū ē in terra cadens: in qua nisi moriat/fructū germinare non pōt. Si aūt morimur legi carnis: si a nobis ista mortalia abdicamus: si nolumus cū mūdo deflorato aut caduco florere: fructū plurimū afferimus: vt eo plus qsqꝫ afferat/quo a se plura recidit: quo se magis legi christi humiliter subdidit: quo se magis despexit: quo se vita indignū peramplius estimauit.

De similitudine secundi aduētus christi ad fulgur: secundū mattheum et lucam. Capitulum XL

Non est delitescere claritatis: neqꝫ lux diffusibilis qrit occultū. In luce tenebre non decipiūt: etem̄ fugant ab illa. Quod non sperate dicit actionis/quod subito agit/quod sup̄na virtute fit: ꝙꝙ vt multi astruūt in ethere ordine naturali/aduersus quod inferior deficit omnis obex. Difficile/imo impossibile impedit quod expedit in omniū venire noticiā: est etiā a latebris alienū. Quā ob causam ne de christi aduētu secūdo sub electis possit ꝓuenire deceptio: ipse iterū vēturus semetipsum (Mat. 24 Luc. 17) fulguri cōparauit dicēs: **Sicut enī fulgur erit ab oriēte et paret vsqꝫ in occidentē: ita erit aduētus filij hominis.** Nec improprie christus/qui nunꝙ aliqd impertinens dixit aut fecit/fulguris similitudinē sumpsit excūtis ab oriente: vnde aurora/deinde solare lumē in isto hemispherio nascit: qm̄ ipse ꝑ fidem venit in nos/que lumen est animaꝝ. Subito irradiat fulgur: sꝫ ocyus christus illuminat. Improuise fulgurat: ⁊ cū christus adueniet/nemo ꝓsentiet. Permodicū durat actio fulguris: ⁊ ilico expediet iudicātis aduētus: qui ꝙuis sit improuisus/attamen eius actio innotescit: sic ⁊ christi actiōes pie scrutantibus ⁊ credentibus note fiunt: modi aūt a noticia mortaliū sunt remoti. Nemo ꝓhibere posset impetum fulguris: ⁊ ad christi manifestū aduentū nullus est obex/ꝓter ꝙ ad inuisibilē in animas hominū: cui sepe obstat deprauata volūtas: nō potestate sua/sed illam reprobante diuina iusticia: vt nec ad eam christi ꝑ gratiam fiat aduentus. Fulgur exit ab oriente: christus exit a patre verbū: ⁊ paret in occidente: quia in occiduo mūdo cōuersatus est. Exit ab oriente: quia oriens est nomen eius: paret in occidēte ad iudiciū peccatoꝝ. Exit ab oriente luce splendidissima fulgens: paret in occidente/vt oībus mūdi plagis eius aduentus refulgeat. Etem̄ partes collaterales lucē eius ꝓsentiēt/vt ipsum aduenisse vbiqꝫ clarescat: ne inualeat illa deceptio qua diceret: hic est aut illic/in penetralibus aut in deserto. Proinde ſm Lucam dicit: **Nam sicut fulgur coruscans de sub celo/in ea que sub celo sunt fulget: ita erit filius hominis in die sua.** Veniet iterū de sub celo iuste iudicaturus: qui sub celo perperam extitit iudicatus. Fulgur coruscans sub celo/fulget in his que substant celo. Igitur eius aduentus ꝙꝙ improuisus/tamē adesse erit omnibus notus: vt qui in ꝓmo aduētu quodāmodo venit obscurus/in secundo veniat ex omni parte coruscus. Sed quoniam in fulgure splendor ⁊ terror: sic in christi secundo aduentu erit splendor pro noticia/⁊ terror ꝓ cōtumacia: splēdor ad electos/terror ad reprobos sit ex eo.

De reassumpta similitudine suijpsius ad cadauer/et electorū ad aquilas: secundum Mattheum et Lucam. Capitulum XLI

Quoniam vnigenitus dei filius voluntarie corpus assumpsit: ⁊ omnia que ad nostram spectant salutem/gessit in corpore: in quo dumtaxat mortuus est ⁊ resurrexit ⁊ in corpe celos ad patrem/a quo diuisione non discesserat/regrediens penetrauit: ⁊ in corpore visibili mundum iudicaturus adueniet: idcirco cadaueris similitudinem de seipso posuit: quia cadendo per mortem/per vitam nos stare fecit. Et quia sic nequiter iudicatus est vsqꝫ ꝙ moriendo caderet: sic cadaueris illius memoria iuste iudicationis in omnibus ratio erit. Et per illud cadauer quod in cruce sic cecidit/in sepulchro sic latuit: erit iusta reproborum damnatio/pia saluatio electorū. Reproboꝝ siquidem: quia cadauer christi tanꝙ pecoris reprobauerūt: vñ reprobi dicti sunt/meritoqꝫ dānandi. Electorū

aũt: quia cadauer dilexerũt: ⁊ de altitudine intel
lectus ad hũc casũ: vt impie factus ẽ ab impijs
pie𝗊ꝫ toleratus a iusto/ velut aues alte volãtes
credẽdo hũilit descẽderũt. Quod qꝛ sicut est/ ita
crediderũt: sicut crediderũt/ ita dilexerũt atqꝫ imita-
ti sũt: i iudicio nõ ad cadauer/ sꝫ q̃si ad cadauer
ad ipm christũ glorificatũ diuina maiestate ful
gentẽ congregabunt electi. Inde ꝓtinus dicit:
Mat.24. Luce.17 Ubicũqꝫ fuerit corpus/ ibi cõgrega-
bũtur et aquile. Fulguris similitudo ꝓ re
probis ⁊ electis est posita: corpis ⁊ aquile tantũ
modo ꝓ electis fidelibus est adiecta. Qm̃ q̃ nõ
fuerũt cõgregati ꝑ vnitatẽ fidei ad cadauer sic
ꝓ hoĩbus passum: in iudicio nõ cõgregabũtur
ad christũ in sua potẽtia gloriosum. Sed cõgre
gabunt aquile illi fideles dũtaxat qui viuentes
in seculo in ꝓpria vel in aliorꝫ fide altitudinẽ mẽ
tis dimiserũt: vsqꝫ in terrã qua iacebat cadauer/
se animo transferẽtes: ⁊ odorati sunt hanc car-
nem/ ad illam veniẽtes ad escã: qm̃ caro sua ve-
re est cibus: ⁊ lambuerũt sanguinẽ eius/ qui ve-
rus est potus. Porro electi cuius sũt carne pa-
sti/ sanguine spũaliter satiati/ corpus in iudicio
recognoscent: ad ipsumqꝫ cõgregabunt/ quod
in terris positi dilexerũt: ꝑ quod saluati sibi gra-
tias referũt. Sed nec tm̃ ad eũ cõgregabuntur
sub celo/ vbi velut fulgur irradiat: sed in supna
patria/ vbi imꝑpetuũ regnat. Ultima similitu
do de cadauere fuit ⁊ de aquilis ꝓ electis/ non
parabola: qm̃ corpus christi ob hoc voluit esse
cadauer: vt aquile videlicet electi ad eũ in hac
vita cõgregati ꝑ fidẽ/ ꝯgregarent in patria per
infallibilẽ visionẽ: ⁊ hic est finis christi omniũ
corporaliũ actionũ: qui nec esset nisi corpus ex
cecidisset in cruce. Cõgregemur itaqꝫ ad cada-
uer: ⁊ de illius carne passa cõtemplatiue pasca-
mur: aspiciẽtes aquilino visu in autorẽ fidei/ cõ-
Hebr.12. summatorẽ iesum: q̃ ꝓposito sibi gaudio susti-
nuit crucẽ omni cõfusione cõtempta. Si aquile
intellectuales celi sumus: si renouari vt aquile
volumus: accedamus ad huius cadaueris escã.
Ecce alte pendet in ligno: sub celo passus est: in
terra defixus est stipes/ vbi esca diuini cadaue-
Ro.12 ris pendet. Nõ alta sapiamus: sed ꝯsentiamus
humilitati cadaueris. Nõ decerpamus carnem
eius dẽtibus: quia nec ad rem huiuscemodi in-
uitamur/ sed ad cõmunionẽ passionũ eius: ⁊ hoc
fiat gaudiũ spũaliũ aquilarꝫ. Inquit em̃ scriptu-
1.Pe.4 ra: Cõmunicantes christi passionibus gaudete.
Proinde qui congregant ad corpus fide ⁊ imi
tatiõe/ quod in cruce cecidit: cõgregabunt ad
corpus quod a morte surrexit/ christi videlicet
ad quẽ in iudicio electis oĩbus cõgregatis/ ipse
reprobos detrudet in penis.

De similitudine tentatiõis ad cri-brationẽ/ et electorũ ad triticũ: secundum lucam tantũ. Ca. XLII

Nõtum christo erat antiqui hostis de-
syderiũ malũ ⁊ insatiabile ad tentatio
nes/ ꝑsecutiones/ deceptiões/ atqꝫ mo-
lestias fidelibus inferẽdas: ⁊ in quas velit inclu
dere angustias/ ipse cognouit. Proinde aposto
rũ verticẽ quem ꝓfecerat/ ꝓuidũ facit: erudiens
illũ ⁊ omnes in illo: ponẽs similitudinẽ ſm quã
improbos ꝓdo cupit inferre iacturã: dicens si-
moni Petro: Simon/ ecce sathanas ex
petiuit vos vt cribraret sicut triticũ:
ego autẽ ꝓ te rogaui vt nõ deficiat fi
des tua: et tu aliquãdo cõuersus cõ-
firma fratres tuos. Huiuscemodi simili-
tudo ꝯstringenda est: ꝙ sathanas sicut triticũ
velit cribrare fideles. Triticum recolligit vt in
horreũ cõgreget: quod vbi de tritico ⁊ zizanijs
agit/ quid insinuat clare disserit. Per cribratio
nem vero dispergit: non ꝑ vnũ foramen/ sed per
plura cribri foramina: ⁊ ꝑ quandã violentiã cri
bri crebrius agitãtis/ sepe triticũ eleuat in aera.
Unionẽ habet fides in fidelibus christi: ad quo
rum dispersionẽ sathanas operat vt auellat a fi
de: vt non velut triticũ congregent in horreum
sed velut dispersi ⁊ a christo diuisi detrudant ꝑ
petuo in infernũ. Nulla ꝑsecutio damnosior q̃
cũ quis excidit a fide. Nihil em̃ remanet opis/
vbi fides in hoĩbus deficit: ꝓpterea sathanicam
intentionẽ saluator Petro denũciat: qui a chri
sto ecclesie sue ꝓpositus factus erat: ⁊ hac inten
tione diabolus sedulo ⁊ prima bella suasqꝫ acti
ones contra fidẽ ordit: sed nec de ipso laudabi-
lis posset esse victoria/ nisi christus ꝓ nobis ex
aduerso consurgeret. Christus est qui tuet fidẽ
in hoĩbus quã plantauit: ipse decertat ꝓ nobis
aduersus suggestiões sathanicas: ipse facit ebu
lire diabolũ de cordibus hominũ: cũ acute im-
pugnare nitit fidẽ credentiũ. Nam ⁊ cũ inter fi-
lios dei affuisset sathan: qui Job suis successib9
inuidebat: desyderans in eũ manuꝫ ꝓbationis
extẽdere/ nõ fuit compos: q̃q̃ ausus ⁊ anxius in
eũ quicq̃ inferre molestie. Sub ꝓtectiõe quip-
pe dei omnis creatura constituta est: que a po-
tentiori vexari nequit/ nisi q̃tum ipse ꝑmiserit.
Uerũtamen cũ sathanas explendi in Job sui
desyderiũ licentiã accepisset: semꝑ ita moderati
onẽ sue potestatis accepit/ ne tantũ lederet q̃tũ
vellet. Et cũ dei ꝑmittente licentia Job expoli-
asset omnibus bonis/ orbasset filijs: carneꝫ eius
ex vlceribus fetere fecisset/ ⁊ saniẽ ex oĩbus mẽ-
bris scaturire/ vt etiam testa raderet: tandem vt
animã eius seruaret/ in ꝓceptũ accepit. Sedes
quippe fidei firmior ꝓterq̃ in anima hoĩs ad
meritũ reꝑire nõ potest. Neqꝫ virtus que a con-
tagijs purgat/ que tuet a vitijs/ que in anteriora
ꝓgredit/ alibi q̃ in anima locuꝫ habet. Et ani-
ma iusti/ sedes est sapientie. Et sapiẽtia nobis
expediẽs christus est: q̃ nobis ⁊ ꝓ nobis a deo
sapiẽtia factus est. Quãobrẽ animam in manu
potestatis aduersarie non cõcedit: q̃q̃ ⁊ tempo
ralia ⁊ corpus ꝑmittat sepe deperdi/ ⁊ molestijs
agitari: nisi semetipsaꝫ velit iurisdictioni satha
nice mãcipare. Justus erat Job: ꝓpterea dñs
eius animã sathanicis volũtatibus nõ trade-
bat. Nec quempiã iustũ in eius mãibus in cri-
mia derelinquit; iuxta illã in psalmo sententiã:

Ps.36 Cōsyderat peccatoꝛ iustū/ ⁊ querit mortificare eū: dn̄s aūt nō derelinq̄t eū i manibꝰ suis. Poꝛro peccatoꝛ iustū ꝯsyderans est hostis antiquꝰ q̄ oēs scrutat̄ rimulas/vnde possit ip̄m inuadere/q̄rēs mortificare eū: nō moꝛte coꝛꝑis vbi necessitate ineuitabili domus est cōstituta oī viuēti: sed illa quā hō ꝑ mala volūtate incurrit/pro bona deuitat. Hec siq̄dē illa est/q̄ fidei vere absentia oēs inuoluit. Nemini salꝰ nisi ex fide: nullus damnat̄ in fidei veritate. Igit̄ in hac sathanas expetit a chꝛisto suos ap̄los cūctosq̄ credētes cribꝛare: vt id quod habet ex mala volūtate/potestate ꝑmissa liceat exercere. Cui nūq̄ deest mala volūtas: sed nisi ꝑmittit̄/nō adest iniq̄ potestas. Iuste tn̄ sibi ꝑmittit̄/ad ꝓbationē nostrā sepe cōcedit̄: dei misicoꝛdia denegat̄. Pluris aūt est ꝙ ip̄e saluatoꝛ nostre fidei tutelā assūpsit. Proinde subiungit̄: **Et ego pꝛo te rogaui petre: vt non deficiat fides tua.** Luce clarius patet ꝙ illa cribꝛatio quā satanas facere deposcebat/erat de fide: quā vellet de oībus depire: eque ꝟo nemini vellet adesse. Nouerat enī hostis antiquus ꝙ ad suā accusationem districtioꝛē efficiebat̄ q̄libet chꝛistianꝰ: si fidei sacramēta seruaret. Quia postq̄ decepit hūani generis genearchā/nullus hoīm apud deū preualuit: q̄ nō ad ima descēderet: q̄ nō intruderet̄ in carcerē. Aliq̄ tamē in tp̄e liberandi: aliqui in eternū sub lege tartarea detinēdi. Chꝛistianꝰ siq̄dē merito fidei poterat euolare: ⁊ si nō ilico/saltē suū fugere dominatū. Quāobꝛem aduersus fidē inuisibilia bella ⁊ seua mouet. Uidet ꝑampli⁹ iustā dānationē suā: cū sit sp̄us/existēs a coꝛpoꝛe liber/separata substātia/cognitio sine discursu: neq̄ suū tenuit principatū: dereliquit sue altitudinis gradū/a deo auersus/ad semetip̄m ꝯuersus: in infinitū calamitatē descēdit: cognoscens coꝛpoꝛeū ⁊ luteū ponderibꝰ aggrauatū: ex omni se vtiq̄ imbecillē virtute fidei in superna posse cōscēdere: a quibꝰ a seip̄o male suasus vtiq̄ deiectꝰ est. Ac ꝑ hoc implacabiliter aduersus fideles sp̄us satanici furiūt: q̄rūt semꝑ inuadere: a chꝛisto expetūt posse cribꝛare. Nō enim quēpiā de fide tentare possunt: nisi ꝑmittant̄ ab autoꝛe fidei/oīm bonoꝝ cōsummatoꝛe iesu. Et hoc est quod satanas expetit a iesu: cōcutere fidē credentiū: obscurare mētes fideliū. Sed q̄d chꝛistus ꝑmiserit/sitq̄ ꝑmissurꝰ in fidei ⁊ fideliū cribꝛatione/penitꝰ ignoꝛamus. Unusq̄sq̄ tamē intestinū pꝛeliū sentit quantū satane sit concessum/cū aliquē expetit in fidē cribꝛare. Sꝫ rogat chꝛistꝰ patrē ne simonis fides deficiat: quoniā cū interrogarent̄ oēs apostoli/quē homies dicerēt esse filiū hoīs: ⁊ q̄d ipsi de ip̄o sentirent
Mat.16 solus inter ceteros ip̄e r̄ndit: Tu es chꝛistꝰ filiꝰ dei viui. Unde fides petri est credere ꝙ chꝛistꝰ est filiꝰ dei. Cōcuti fides sepius pōt: deficere vere nūq̄ pōt: q̄m filiꝰ dei est quod credimꝰ. Ipse hanc fidē plantauit in coꝛdibꝰ: ip̄e rogat ne de-
15 ficiat in fidelibꝰ. Oꝛatio eiꝰ exaudibilis est: nubes penetrat; semꝑ ingredit̄ in aures dn̄i sabaoth. Et idē est q̄ rogat atq̄ rogatur. Rogat vt hō: rogat̄ vt deꝰ. Et ip̄e hō deꝰ. Non stat fides cuiusq̄ virtute credētis: sed stat virtute dn̄i fundatoꝛis. Nō deficit fides: sed fidei sepe qui fuerūt fideles deficiūt: aut ad ip̄am nō veniūt. Nemo sibi arroget fuisse fidei stabilimentum: ne fides deficeret/aut ecclesia deperiret. Nemo alicui sanctoꝝ tribuat fuisse fidei sustētatoꝛē: neq̄ sua virtute/neq̄ sciētia: solus eiꝰ sustentatoꝛ est chꝛistꝰ. Stat edificiū omne in alta subiectū fūdamēti virtute/nō erecto pariete. De omnibꝰ ap̄lis dicebat Iesus: Ecce sathanas expetiuit vos vt cribꝛaret. Sed soli petro dictū est: Ego aūt ꝓ te rogaui petre/vt nō deficiat fides tua. Quid est ꝙ oēs expetunt̄: et ꝓ solo petro rogatur? Oēs vellet diabolus subuertere: sed vna ē fides a qua vellet auertere. Illa siq̄dē est ꝯfessio petri/ꝓ qua rogat̄: non solū ne in petro/verum etiā ne in oībꝰ fides ⁊ cōfessio petri aliquādo deficiat. Ei quoq̄ dicit̄/vt cōuersus aliq̄n fratres in illa cōfirmet: quod oībꝰ dicitur/vt cōfirment quotquot nouerint oīno imbecilles. Attamē defecit ꝓtinꝰ fides petri: cū interrogatus ter eum etiā cū iuramēto negauit. Nō tn̄ chꝛisti oꝛatio fuit inefficax ne sua fides deficeret: q̄m nō fides petro/sed petrus fidei ꝑ timoꝛe defecit: cui tenacius post chꝛisti resurrectionē adhesit. Neq̄t deficere quod est tā alta radice fundatū. Nam ⁊ si multi rami ꝑcidant̄ ab arboꝛe: indefectibilis tn̄ virtus remanet in viua radice.

De similitudine tempoꝛaliū ad tunicā/et verbi dei ad gladiū. Ca. XLIII

Ostendit deus hoībꝰ vnde aut ꝓpter q̄d ipsa tp̄alia despicerent̄ seu cōmutarent̄: ⁊ nisi ostēdisset/supuacanea esset derelictio terrenoꝝ: ⁊ oībꝰ nationibꝰ esset miserioꝛ chꝛistiana cōditio. Et nō solū cōparatiōe supnoꝝ/sed etiā respectu eoꝝ q̄ dirigūt in superna/dignū factū ē ip̄a terrena despicere: atq̄ tēpoꝛalia pro sp̄ualibus cōmutare. Hinc saluatoꝛ ap̄lis tradidit in ꝑceptū ꝑ similitudinē dicens: **Qui vero habet tunicam vendat et emat gladiū.** Lu.22 Per tunicā tp̄alia designant̄/q̄ iubemur distrahere: vt emamus verbum dei: q̄m gladius emptꝰ est verbū dei. Uendit̄ siq̄dē tunica nō cōmutatiōe pecunie/sed amoꝛe celestis patrie. Tp̄alia sepe ab aīo/interdū a dn̄o excludunt̄: ⁊ intēdit̄ atq̄ impendit̄ studiū verbo dei/quod solū dirigit in supna. Nempe in deū dirigit dei verbū: ⁊ ex ip̄o ad eternū regnū iter inq̄rit̄: cuiꝰ eruditionē nō capit animꝰ terrenis curis implicatꝰ. Expeditū ⁊ expediens est dei verbū. Liberum est/nec alligat̄: ⁊ i hoc traÿcit quos ꝑfudit. Et merito gladius appellatus est q̄ diuidit/q̄ secat/⁊ ꝑfoꝛat ⁊ pungit. Sed tunicati tp̄alibꝰ iubent̄ exui/emereq̄ ꝟbū: vt expeditioꝛes fiāt ad supna cōscendere: ad q̄ nullꝰ sic tunicatꝰ ascendit: nec viuentes in carne possūt diuinis intēdere/nec in terrenis aīo implicati. Ampliꝰ aūt indicebat̄ ap̄lis/vt oīno terrena nō saperēt/nec haberēt: ꝑ quoꝝ pꝛeconiū ⁊ ꝑ fidē

in cordib⁹ hoim debebāt celestia de nouo clare
scere. Dubie atq₃ incredibiliter p̄dicassent aliā
vitā istius copias deferētes. Pulchre saluator
venditoris noie/nō donatoris tunicā iussit dis-
trahi: vt retorquereť preciū in vendentē: ne gra
tis donās p̄cio iusto simul fraudereť ⁊ tunica:
neq₃ fieri potuisset emptio melioris/ sc₃ gladij
spiritualis: qui tēporaliū rex tunicam oino p̄cel
lit. Sed quis vendens/quis emēs: quod ⁊ quale
precium: quid inde reemitur /oportet intēdere.
Quale huiuscemodi sit cōmerciū/libet etiā in-
tueri. Vendēs est oīs paruipendēs tp̄alia ꝓ eter
nis. Emptor est christ⁹/q̄ in oīb⁹ indigētib⁹ ve
lut egenus emit. Preciū ipsa spes/q̄ cordibus
fideliū infundiť: nā nihil aliud q̄ spes futurorū
p̄senter tp̄alia distrahendo ꝑcipiť: aut ipsa liber
tas prima nature: qua caruit q̄ studuit perfun-
ctoria aggregare/ac pleonexiā in cunctis cōfe-
cit. Quo precio nō defosso/sed ilico emiť gladi⁹
spūs/verbū sc₃ dei: quo ap̄li germane gladiato
res effecti/audientiū corda gladiaturi erāt: ali-
quoꝝ leuiter ⁊ inocue/sc₃ cōuertendoꝝ ad fidē:
aliquoꝝ seue/detrudēdoꝝ in penā. In hoc gla-
dio relinquiť peccatori viuere posse post lapsū.
Gen. 27 Etenī esau post surreptā benedictionē ꝓ fratre
a patre: vt viueret gladio in residuū benedictio
nis accepit. Refugiū oīm est ad verbū: ⁊ in ip̄o
reuiuiscit mortu⁹ in pc̄tis: qm̄ ex verbo fides: si
cut ap̄ls ad romanos dictū esaie cōmemorat/di
Esa. 53 cēs: Dn̄e quis credidit auditui nostro? Ergo fi-
des ex auditu: audit⁹ aūt ꝑ verbum dei. Porro
ex fide infidelis ⁊ oīs malefidus hō reuiuiscit: q̄
aliter q̄ ꝑ verbū dei gladiū/nec silēter aut decla-
matorie hoib⁹ innotescit: quāq̄ ipse deus aliter
atq₃ dispariter ip̄am possit infundere. Oēs vir-
tutes ꝑ verbū crediť/licet potestatiue a domi
no infundanť: in q̄bus aīaꝝ vita cōsistit. Igitur
merito dictū est esau: viues gladio. Etiā si intel
ligatur q̄ vir bellicosus extitisset in specto more
viuēdi: sed tropico sensu verbū dei ē/in quo pōt
viuere q̄ terrenā hereditatē amisit. Animaꝝ vi-
ta verbū dei est. Qm̄ nō in solo pane viuit hō/s₃
in omni verbo quod ꝓcedit ex ore dei. Non enī
spūali vita viuiť ad meritū/nisi ꝑ v̄bū dei: quod
gladij similitudinē habet: vt aīam diuidat a ter-
renis: vt etiā cōfodiat inimicos veritatis atq₃
virtutis/q̄ aduersus bn̄ agentes imposturas de
ponūt: ⁊ gladiet demones/q̄ inuisibiliter mole
stare nō cessant. Hinc ioannes se vidisse testať/
q̄ ex ore christi gladius ex vtraq₃ parte acutus
exibat: q̄ prestatur fidelibus rei ꝑfunctorie dis-
tractione peracta.

¶ De similitudine christi: secundū Joannē solum. Ca. XLIIII

TErminū ⁊ finē deꝰ oīb⁹ reb⁹ posuit: sed
variū ⁊ nō vnū ꝓut in vsum deueniūt:
quāq̄ oīa q̄ ip̄e ꝯdidit a fine quousq₃ ꝑ
ueniāt ad vltimū finē/oīa ordinenť: ꝓut oīa vi-
sa ⁊ nō visa/sensa ⁊ nō sensa: quodāmō sunt or-
dinata in vsū rōnis ⁊ corporis. Ipse aūt hō vtēs
ad finē ⁊ terminū: vt ꝑueniēs ad christū beat⁹ sit
etiā in illa q̄ ordinata videnť ad interpositū finē
ꝯstitura sunt ad deū: q̄ est termin⁹ ⁊ finis oibus
rebus ab eterno dispositus: maxime aūt rōna-
bilib⁹ creaturis: q̄bus ne oberrarēt/vt rectius ꝑ
uenirēt ad finē beatificū ⁊ terminū cōstitutū: de
scendens de celis/degēs in terris/se inobliqua
lē viā fecit/dicēs: Ego sum via. Que autem
duo sequunť/sc₃ veritas ⁊ vita: ꝑ ꝓprietatē me-
lius q̄ ꝑ similitudinē differunť. Nā ꝓprium est
eius veritas infallibilis ⁊ vita indefectibilis.
Via v̄o nō ꝓpriū eius/sed ꝑ silitudinē ei⁹ accō-
modato vocabulo in directione moꝝ atq₃ bea-
titudinū ex his q̄ impagrabili a corꝑe via fiūt.
Proinde q2 via est moꝝ/ostēdēs exēplo/ docēs
verbo q̄d agendū: ante nos pandēs iter quo ꝑ
ueniendū ambulantē sequelā exigit: ne frustra ī
terris se viā ad celestia fecerit. Nullus deinceps
pōt suffugiū excusatiōis inq̄rere de obliquitate
viaꝝ/si christus est via. Si eternū patrē cogno-
scere volumus: si ad illū ꝑuenire satagim⁹/chri-
stus est via. Nunq̄ enī ꝑueniť ad noticiā patris
nisi prius filius notus fiat. Nā nec pater esset si
ne filio: nec extaret filius sine patre. Mutua re-
latione vnus ad alteꝝ factus est via. Igiť eter-
nū patrē inq̄rēs/christū querat filium eternum.
Via ꝓtinus directissima est ad patrē. Quis enī
nouit patrē nisi filius/aut cui voluerit fili⁹ reue-
lare? Quis rectius ad patrē ducit/ q̄ ille qui ab
ip̄so eterne ꝓcessit? Sed plus esset penalis q̄ de
lectabilis cognitionis ad patrē ex fide ꝑ viam q̄
filius est ꝑuenire: nisi ꝑ eandē eterne ad eisdem
ꝓ beatitudine veniremꝰ. Sed q̄ via est ꝑ fidē ad
patrē/idē est ⁊ iter ad ei⁹ beatitudinē. Etenī ꝓ
pter nos descendit de celis hō factus: vt ad ce-
lestia reuocareť ꝑ rectā viā hō fac⁹ erroneus.
Et mores tenuit ⁊ docuit ip̄e celestes: in q̄b⁹ est
via q̄ hominib⁹ ośdať visio ip̄a diuina. Igitur
ambulem⁹ nec deficiam⁹ in via nutrimentū spi-
ritualis alimonie assumentes: neq₃ pede retro-
grado gradiamur/in ampliora nos cōtinue ꝓ-
tendētes. Oīs alia via in interitū tēdit: hec so-
la dirigit ad salutē. Ac ꝑ hoc oīs alia via decli-
nāda est: sola ista tenēda/nō derelinquēda. Nā
in oīm cautelā cōtra filios isrl̄ q̄ a via declinaue
rāt/dictū ē: Dereliq̄sti dn̄m deū tuū eo tp̄e quo
ducebat te ꝑ viā. Et nūc q̄d vis tibi in via egy-
pti: vt bibas aquā turbidā? Et q̄d tibi in via assy
rioꝝ: vt bibas aquā fluminis? Si oīpotens nos
ꝑ viā filij sui ducere disposuit: in via tenebraꝝ ⁊
ignorātie ne ꝑgamus: ne cogamur bibere aquā
turbidā: illā sc₃ fluxibilitatē gustare/q̄ tandē cor
pus turbabit ⁊ aīam. Nec aliq̄d possidet mūd⁹
egyptiac⁹ quod claritate resplendeat. Conspi-
cuū oīb⁹ est turbidas esse aquas nili/ q̄ geon in
genesi appellať: ⁊ interp̄tatur arena vadēs. In
via egyptiaca cū sitiet/has aquas potare coge-
tur: vt velut arena pc̄tā multiplicentur. Ad tene
bras enī spectat egyptiacū nomē. Tenebre v̄o
nulle maiores q̄ ignorātia christi: ⁊ in suis non
ambulare vestigijs: vnde oriť arenosa pōdero-
se grauās multiplicatio pc̄toꝝ. Nec si christum

nobis viã factũ cognouimus/assyriorꝝ viã mori
bus gradiamur: ne sitientes aquã fluminis/scȝ
eufraten bibere cõpellamur. Assyrij sũt chaldei
q̄ demones interꝓtantur. Quid igitur nobis in via
demonũ: q̄ ꝑ viam supbie de celo cadentes/ad-
huc semꝑ supbiunt: ⁊ nos impedire a via regni
dei nõ desistunt/vnde ipsi ceciderũt? Quid no-
bis imitatio demonũ superborꝝ? Si ad viam vi
te suscipere volumus humilẽ christũ/desyderia
nostra satiabimus. Bibemus aquã eufraten.
Puluerulentus q̄ppe dicitur: ⁊ in puluerẽ dicen-
te dño/sunt nr̃a corpora resoluẽda: necnon pec
cati merito ꝓcedentis illa scȝ cõmittim⁹ q̄bus a
dño morte multamur. Et ex puluere orte sũt cy
Exo.8 nifes in vniuersa terra egypti. Cynifes musce
minute sunt/⁊ oculis hoim satis infeste: vt q̄e-
scere nõ sinant quousq̃ ꝑseuerant: que iubente
moyse nate sunt ex puluere. Igitur q̄ in via demo
nũ gradiẽs puluerulentã aquã hauserit ad bibẽ
dũ/vt satiari se credat puluere terrenorꝝ: inq̄eta
bitur a paruulis muscis/a cogitatiõib⁹ scȝ impor
tunis: vt etiã dormiẽs nõ q̄escat a somniorũ oc
cupatiõe vexatus. Uia vere sapiẽtie nobis fact⁹
est christ⁹: qm̄ in ipso sunt oẽs thesauri sapien-
tie absconditi. De hac salomon ante ꝓdixerat:
Pro.4 Uiam sapiẽtie mõstrabo tibi: ⁊ ducam te ꝑ semi
tas iniq̄tatis: quas cũ ingressus fueris/nõ arta
buntur gressus tui: ⁊ currẽs nõ habebis offendi-
1.Co.1 culũ. Et apl's ad Corinthios dicit: Ipse factus
est nobis sapiẽtia a deo. Proinde si via sapien
tie fact⁹ est christ⁹: scire oĩa si qua sunt/⁊ ipsum
ignorare insipiẽtia ẽ. Ipm̄q̃ sane scire ceteraq̃
nescire/sũma sapientia est. Uia est veritatis/a q̄
aberrans lugebit eterne: quod in libro sapien
tie aperte differitur: quãta mala ꝓueniãt his qui a
via huiuscemodi errauerũt. Inq̄t em̄ ꝓpheti-
Sap.5 co spũ: Errauimus a via veritatis/et iusticie lu-
mẽ nõ illuxit nobis: ⁊ cetera q̄ ibi ponuntur/q̄ hic
differere ꝓdiret in longũ. Pro oĩb⁹ ergo per sa
Eccl.5 pientiã dicitur: Esto firmus in via dñi. Si quis fi
dẽ/si q̄s christũ viã directionis/viam sapientie/
viã veritatis accepit: firmus in illa permaneat.
Etem̄ nõ q̄ inceperit: sed q̄ ꝑseuerauerit/saluus
erit. Ad hanc discendã/similiter ⁊ ꝑambulãdã/
ex parte dñi dei populũ premonet Hieremias.
Hiere.6 Hec dicit dñs deus: State suꝑ vias vestras: et
videte ⁊ interrogate de semitis antiq̄s/q̄ sit via
bona: ⁊ ambulate in ea: ⁊ inuenietis refrigeriũ
animab⁹ vr̃is. Uias vr̃as dicebat populi ꝓpri-
as ⁊ volũtarias directiones: in q̄bus vnusq̄sq̃
Esa.53 declinando errauit: sicut etiã dicit Esaias: Oẽs
nos quasi oues errauim⁹: vnusq̄sq̃ in viã suam
declinauit. Suꝑ quas stare admonet ad cõsyde
randũ/nõ ad manendũ: vt de semitis iustorꝝ an
tiquorꝝ interrogetur/vt bona via discatur: sed nulla
melior nisi christ⁹: q̄ in superiorib⁹ vita/in inferi
orib⁹ via vite. In qua oĩno expedit ambulare: si
refrigeriũ animab⁹ nr̃is inq̄rim⁹. Nusq̄ preter
q̄ in christo refrigeriũ ẽ. Ipse de seipso saluator
Mat.11 iã dixerat/cũ leue iugum suũ nobis vellet impo
nere: ⁊ inuenietis requiẽ aĩabus vr̃is.

De similitudine christi ad vitẽ: dei patris ad agricolam: discipulorũ et fidelium ad palmites: secundũ Ioã-nem tantum. Caplm XLV

Christus ex antiqua carne corrupta/in
virgine sanctificata/opatione spũssan-
cti ꝓpagatus: oẽs querens ab ipso alia
serie q̄ꝫ nature ordine ꝓpagari: ꝓpagabilis ar-
boris fructũ letificũ educentis similitudinẽ ĩ se
suscepit: ⁊ palmitũ ex se pendentiũ transtulit in
apl'is suis: ⁊ patrẽ suũ eternũ imagine quadam
appellauit agricolã: vt in noua vinea eccl'ia vi-
delicet quã plantauerat/esset vitis q̄ palmites
faceret: essent palmites/ex q̄bus fructus bonus
exiret: esset agricola/q̄ excoleret atq̃ purgaret:
⁊ infructuosos palmites tolleret atq̃ dãnaret:
dicẽs: Ego sum vitis vera/et pater me Ioã.15
us agricola est. Omnẽ palmitem in
me non ferentem fructum/ tollet eũ.
Et omnem qui fert fructum/ purga-
bit eum: vt fructũ plus afferat. Pre
termisit alias arbores/ vitis dũtaxat imaginẽ
sumens: ꝓ eo q̄ꝫ ex illa letificãs ⁊ calefaciẽs fru
ctus exit: ex quo iã sanguinẽ suũ fecerat/⁊ propi
nauerat ipse discipulis. Et nullius arboris fru
ctus aptior potui/q̄ꝫ q̄ ꝓcedit ex vite. Et nullus
potus sublimior q̄ꝫ sanguis q̄ ꝓcessit ex latere:
quẽ sumim⁹ in fructu ꝓcedẽte de vite. Necnon
in fructu vitis habem⁹ significationẽ vnitatis
ecclesie. Nã sicut ex multis racemis atq̃ acinis
efficitur vnũ vinũ: sic ex multis hoĩb⁹ vnũ corp⁹
fideliũ. Quamobrẽ christus videtur aptius illã si
militudinẽ assumpsisse. Ac etiam magno ꝓsagio
ꝓphetatũ erat: cũ patriarcha iacob suos filios Gen.49
benediceret: q̄ multa digna mysteria expressit
in vite/cũ iudam inter ceteros bñdixit. Lauabit
in vino stolam suam: ligans ad vineam pullum
suũ/⁊ ad vitẽ fili mi asinã suã/⁊ in sanguine vue
palliũ suũ. Pulchriores oculi eius vino. Aniad
uertendũ quot ⁊ qualiter q̄ sũt ex vite cõmemo-
rat. Iudas christũ signare videtur in figura: q̄ est
etiam vitis ex similitudine. Et vinũ ex vite: vi-
nea nõ sine vite. Uitis xp̄o in terra/ q̄ multiplica
ta dicitur ⁊ vinea: sanguis vue de vite: ⁊ itaq̃ vinũ
de vite. Stola christi est humanitas assumpta:
quã lauit in vino expresso de seipo vite: cum ipa
caro ꝓprio rigata est sanguine pendẽs ĩ cruce.
Stola christi ipa est eccl'ia: quã sibi velut indu
mẽtũ adiunxit: quã ⁊ suo sanguine velut in quo
dã vino leticie atq̃ iusticie ab omnib⁹ peccatis
abstersit. Quod ⁊ ioannes iam velut factum in
sua reuelatione cõmemorat: ꝓferẽs dilectionẽ/
annũcians lotionẽ. Qui dilexit nos/⁊ lauit nos Apoca.1
a peccatis nr̃is in sanguine suo. Magni est pre
cij abluitiuũ nr̃m: qm̄ diuinus est sanguis. Et
ista stola etiam vinea est vocata: in qua ipse por
est vitis: a qua omnes palmites ꝓcesserunt: vt
essent in seipsis omẽs fideles/velut in quadam
vinea singule vites. Et in eo q̄ꝫ processerunt ex
prima christo vite/vocarẽtur ⁊ palmites. Sicq̃
ipsa ecclesia quasi vinea facta est; ad quã liga-

nit pullũ/scz gentilē populũ: sup quem nemo ho
minũ sedit: vt ipse in huiuscemodi eqtatu a mon
te oliueti hierusalē veniens designauit. Nemi-
nē sedisse dixerim: qr nullius patriarcharũ aut
pphetarũ fuerat gentilis ppls ductꝰ exemplo:
neqꝫ instructus ꝛ directꝰ alloquio. Hunc liga-
uit ad vineā/hunc ad suā introduxit ecclesiam:
cũ pdicantibꝰ aplis christũ credidit: doctrinaz
eiꝰ atqꝫ mandata suscepit. Et ad vitē ligauit asi
nā suam/scz synagogā: in illis paucis hoibꝰ qui
de iudeis christo dño crediderũt. Sed qm pul
lo asina in ligatione posterat: futurũ velut iā fa-
ctum sanctus patriarcha pdixit: qm in fine secu
lorũ asina synagoga se deceptā agnoscēs/ligabi
tur fide atqꝫ amore ad vitē christũ: quē ignorās
aut inuidia/velut latronē occidit in cruce. Mi-
rũ qppe ligatus ab asina synagoga/ipam ad se-
metipsum ligat. Illa eũ ligauit odio: iste amore
cōuinculat. Et dissolutũ pplm in cultui deditum
idolorũ/etiam ad se vinculis aureis nectit: quo-
niā oēs ad se trahit i funiculis charitatis. Pal-
lium vo suũ tinxit in sanguine: vt expressior re-
petitio sit qꝫ stolā lauit in vino. Sed si amplio-
ra penetrat huiuscemodi sensus: qꝫ pallium quo
nos operire decernit/in sanguine vue lauit: pal
lium suũ est charitas sua/qua operit nostra fa-
cinora. In sanguine vue lauit: i illo scz fuso mō-
strauit quantũ humanā dilexit creaturā. Sed
breue est istud palliũ/dicente esaia: vt alterũ ope
rire nō possit: qr preterqꝫ populũ christianũ ali-
orũ populorũ peccata remittēdo nō tegit. Et be
Ps.31 ati quorũ remisse sunt iniqtates: ꝛ hoc pallio in
sanguine ostēso tecta sunt peccata. Ecce chri-
stus vitis/christꝰ vua/christꝰ sanguis vue/chri-
stus palliũ intinctũ: magis vo ostensus in san-
guine vue: christꝰ vitis fructificans: christꝰ fru
ctus ex vite: christꝰ peccata hoim pallians: qui
amorē effuso mōstrauit i sanguine. Uera vitis
christꝰ: quā magno longe psagio pincerna pha
raonis cernēs ante se crescere: vt illiꝰ visiōis de
clarāt intellecta mysteria: p interptationē som-
ni a ioseph/in gradũ pristinũ se restitutũ agno-
Nu.13 uit. Et duodecim exploratores missi ad explo-
randā terram pmissiōis/dũ peruenissent ad tor-
rentē botri/absciderũt vitē cũ vua: quā portaue
runt in vecte duo viri. Uitis cũ vua/christus cũ
gratia: q tũc ab exploratoribꝰ abcidit/cũ credit
ab his q explorando meliora vite agēde atqꝫ sa
crificande cōquirunt: q fert in vecte/videlicz in
actiua credulitate a duobꝰ viris: quorũ pcedens
vitē habet a tergo: subsequens vo ante oculos
spectat: vt pter significationē pcedentiũ christũ
q credebant venturũ: ꝛ subsequentiũ/q iam cre-
debant p oia in carne celebratũ aduentũ/ꝛ eius
vite mysteriũ cōsummatũ: pcedentē timorē qui
qsi christũ habet a tergo: ꝛ subsequentē amorez
q ipm bene agendo subsequit/merito intelliga
mus. Precedit em timor amorē: ille initiat/hic
pficit: ille nō videt quod portat/hic intuet quez
amat. Pater huiꝰ vitis agricola est: ergo vitis
in agro est. Pater deꝰ/vitis christꝰ: ager quem

colit ecclia est. Oēm palmitē in me non
ferentē fructũ/tollet eũ. Omis infructuo
sus credēs tollet/ne regnet cũ christo. Non em
decet eũ quo eterne frui speramꝰ/secũ infructu
osos hre regnātes. Et oēm qui fert fructũ
purgabit eũ: vt fructuz plus afferat.
Sicut hoibꝰ pprio demerito ꝛ dei occulto iudi
cio deest gra vt steriles fiant: sicut perpēdiculat
sup eos diuina iusticia/vt tollant de terra viuē
tiũ/ne regnũ eternũ cũ christo pcipiant: sic qui-
busdā occulto iudicio diuine misericordie ad-
est gra vt credēdo fructificēt: ꝛ vt purgent/ꝛ vt
fructꝰ ampliores ingerminent. Proinde q fert
fructũ/pamplius purgat ad vberiorē fructũ. Sz
quō palmes fructũ ferret nisi purgatꝰ? Si pur-
gatꝰ/ad qd ergo purgandus? Siqdē nō ad ali-
ud/nisi vt pleniores fructꝰ afferat. Magnꝰ agri
cola deus pater: sed nō alteriꝰ agri/nisi eiꝰ quē
cōdidit. Nō magnꝰ agri cultꝰ/sed agricola ma-
gnus. Nō magnꝰ cultꝰ ex palmitibꝰ/sed magnꝰ
ex vite q dicit christꝰ. Nō desinit pr filiũ eternũ
sibiqꝫ coequalē excolere: quē minoratũ vt vitez
plantauit in carne: sed nec ipm excolit in seipso
ꝛ p ipo/cui nihil pfectionis pōt abesse: sed ex-
colit palmites credētes in vite: ne frustra chri-
stus videat missus: ne videat velle regnare solꝰ
sed excolit credētes vt sibi coaptet ꝛ corpꝰ: ꝛ vt
sit corpi abundātior fructꝰ. Sed remisse ista si-
militudo decurrit: qr nec totũ quod ē christi vi-
tis oñdit: nec totũ quod in excolēdo fideles est
dei pris insinuat. Uersitamē in eo qꝫ infructuo
sos tollit/fructuososqꝫ purgat/vt fructum plus
afferāt: ioānis in apocalypsi ɔcordat snia: Qui
in sordibꝰ est/sordescat adhuc: ꝛ q iustꝰ/iustꝰ fiat
adhuc. Occulta ista sunt apud hoies/demerita
vel merita ppria: dei vo irrephēsibilis iusticia.
Sola tñ iniqtas est in culpa: ꝛ bona volũtas in
gra. Quod vo saluator ait: Iā vos mundi
estis pter sermonē quē locutus sũ
vobis: ad id refert/qꝫ iā ita purgati erāt/ipsiꝰ
adherēdo p verā fidē ꝛ dilectionē sermonibus
qꝫ fructũ ferre potuissent: sed erant ab agricola
patre iterũ mũdandi/vt fructũ penitꝰ plus affer
rēt: q mũdatio declarato mysterio/p spm sanctũ
mittendũ a patre futura parabat. Neqꝫ putan-
dũ qꝫ mũdet sermo auditꝰ/sed creditꝰ: sed nec du
taxat creditꝰ/nisi sm positā fidei mēsurā sequat
effectꝰ. Potestatiuꝰ tñ est sermo christi ad oēm
mũdiciā aie ɔferendā: sed incredulos ipm asp-
nātes qꝫuis audiant/ꝛ credulos negligētes nō
mũdat. Prestat mũdiciā christi sermo/cũ capit
cũ sibi audiēs heret. Etem qr ab imũdo mũdũ
recidit: mũdat cũ aias traijcit in virtutes: in qui
bus nulle sunt sordes: in qbꝰ viget plena mũdi
cia. Mũdat cũ elemēta sctificat: in qbꝰ credēs
imergit/mũdꝰ efficit a ɔtagio pme seductiōis.
Mũdat cũ manere docet in eo quē nullũ macu-
lare potuit pctm/q est vera mũdicia. Proinde
saluator adiecit: Manete in me/et ego i
vobis. Nō em nisi virtutibꝰ viuificie mansio
fit in christo; nec ipse p alia manet in nobis. Na

sicut palmes manet in vite/ꝛ vitis in palmite:
sic fideles in christo/christusq; in nobis: ſʒ dis-
par ē virtꝰ/disparq; actꝰ. Qm̄ palmes manēs in
vite/nihil in illā refundit: vitis vō manēs in pal
mite/ipm̄ sua virtute ꝑfundit. Nec palmes ma-
net sine vite: manet aūt vitis/etiā reciso palmi-
te. Nō manēt fideles ꝓterq̄ in christo: maneret
aūt christꝰ/si nullꝰ fidelis adesset. Recisus pal-
mes arescit etiā in vite vigore manente: recisi a
christo eternis sunt ardoribꝰ deputati/semper
christo vt est in seipso manēte. Quāobrez dicit:
Sicut palmes nō pōt ferre fructum
a semetipso/nisi manserit in vite: sic
nec vos nisi māseritis in me. Huius rei
experiētia firmata noticia plus est q̄ verborum
dissertio: q palmes sine vite fructū ferre nō po-
test. Sic assumpta silitudine luce clariꝰ patz ne
minē a semetipso iusticie fructū posse ꝓducere
nisi manserit in christo. Hinc saluator apertius
addit: Ego sum vitis/et vos palmites
Qui manet ī me/et ego in eo: hic fert
fructū multum: q sine me nihil pote
stis facere. Vitē se dicit christus/ꝛ palmites
apl'os: ac etiam oēs q̄ ꝑdicatiōe ipsoꝝ christo i-
serendi erant. Igit̄ q̄ manet in illo/ꝛ ipse in eo:
hic fert fructū multū. Protinꝰ fructū gentium
crediturarꝝ apl'i ferre nō potuissent/nisi in chri
sto mansissent. Quē fructū suoꝝ sequentiū attu
lerūt philosophi mūdiq; sapiētes? Quē fructū
mūdi principes q̄ nō manserūt in christo? De-
cepert seq̄ces: mortibꝰ corꝑalibꝰ ꝛ eternis suos
cōplices exposuerūt. Et vbi maior copia huius
cemodi subsequoꝝ: eo vberior ē secuta dānatio.
Apl'i aūt ceteriq; ꝯsil'es cū magnas copias fide
liū facerēt/ī fructū suꝑne patrie ꝯtulerūt/etiā si
in hac vita corꝑe etiā seuiter ꝑierūt. Vex ē in oī-
bus verbū hoc: q fructū multū affert extra se-
ipm̄ ꝛ in seipo/ q̄ manet in christo: q sine ipo ni
hil pōt quispiā boni facere. Magna ē igit̄ a vā
vite q̄ christꝰ ē auersio ꝑuersoꝝ: cū sine ipo eē bn̄
nō possumꝰ: sine ipso aliq̄d boni agere nō valea
mꝰ. Quis vnq̄ bonū ꝑt facere absq; bonitate?
Sine sapiētia q̄s effectꝰ est sapiēs? Quis iustus
sine iusticia? q̄s verax absq; veritate? q̄s aggres
sus ē ardua sine virtute? q̄s castꝰ sine castitate?
q̄s fortis sine fortitudine? q̄s sobriꝰ sine tēperā
tia? q̄s vidit sine luce? quis audiuit sine auditu?
q̄s olfecit absq; olfactu? quis gustauit gustu ca
rēs? q̄s sensit sensū nō habēs? ꝛ ꝑut ē similia re
perire. Igit̄ cū oē bonū christꝰ sit/q̄s vnq̄ abs-
q; ipso aliq̄d boni fecit? In ipso viuimꝰ/moue-
mur ꝛ sumꝰ. Oīa bona nobis christꝰ factus ē a
deo: sine quo nihil possumꝰ: cū quo om̄ia possu
Phil.4. mus. Nā ꝛ apl's dicebat: Oīa possum in eo qui
me ꝯfortat. Attamē ne credat si nō meret̄ impu
ne posse ꝯsistere/q̄ in christo nō māserit: tremē
da sentētia subrogata ē: Si quis in me nō
māserit/mittetur foras sicut palmes
et arescet: et colligēt eū et in ignē mit
tent et ardet. Mittēdꝰ ē foras/ꝛ segregandꝰ
ab oī cōgregatiōe iustoꝝ/q̄ cū cōitate bonoꝝ in
christo nō stetit. Et mittet̄ sicut palmes a vite
ꝑcisus: cui nullꝰ hūor viuificās ab ipsa trāsfūdi-
tur. Necessariū est vt arescat palmes abscisus:
q humorem nō imbibit a vite. Ariditate mala
siccabit̄/cui christꝰ suā grām nō infundit: quā a
se recisis penitꝰ nō īmittit. Sed nec a se recidit
quēpiā/cū oēs vellet hr̄e in palmites: ſʒ plurimi
ꝓprie iniq̄tatis cultello veniūt in scissurā. Re-
cisi ꝛ arefacti palmites ignibꝰ apti sūt: proinde
colligunt̄ ꝛ mittunt̄ in ignē/ꝛ ardēt. Hoc siq̄dē
infallibili typo infidelibꝰ oībꝰ nō insertis ꝛ reci-
sis christianis adueniet: vt cū a christo recisi fu
erint/arescāt: arefacti a ministris tartareis col
ligant̄/tradant̄ in ignē/ardeant incōsūmate: vt
crucians ignis cū natura concertet/ꝑpetuo du
rante duello.

Libri septimi de similitudinibꝰ finis.

Liber octauus de vitijs et contra vitia: Capitulum I

Paterna no
stris animis fides panez
nobis in mēsa sua multi-
plicis inq̄sitiōis apponit
vt tādiu inq̄rat̄ quod de-
uitari ꝑcipit̄/donec apꝓ-
me sciat̄: vt ignorātie de-
pulsa caligine in cogniti
onē veniat̄ oīm vitandoꝝ: ne nobis obijciatur
ignorantia hbēs/q̄ vt ꝑtinax malicia eq̄ nocet.
Igit̄ qm̄ nil ꝑ aptam iusticiā debet iudicari ple
ctendū nisi pctm̄: q̄uis ꝑ occultam dei ꝓuiden
tiā atq; secretissimam iusticiam absq; pctō mul
ti feriant̄: ꝛ nūq̄ in euangelio facta sit cōmina-
tio nisi pro pctis: nec maledictio nisi pctis: nec
exprobratio nisi ad pctā: neq; cautio sit indicta
nisi a pctis: nec prohibitio nisi de pctis: nec di-
uortiū nisi cū pctis: nec vituꝑent̄ nisi peccata:
quocirca in euangelio ex his ꝯsyderatiōibꝰ ve-
lut in speculo mētes nr̄as oportet suas inspice-
re si assunt maculas/q̄s abstergant: si aūt desūt/
summa diligentia se preseruent.

De incredulitate. Ca. II

In pncipio euangelij multat̄ zacharias Lu.1.
de ioanne filio sibi nascituro incredulꝰ: ꝛ
vsq; ad ꝓmissi euidentiam mutus efficit̄
q in dubiū suscipere nō debebat/quod in tanta
certitudine ab angelo dicebat̄. Nam velut gra
ue pctm̄ punit̄ infidelitas: vbi diuina claritas ī-
dubitanter elucet. Sed hmōi punitio q̄stionem
nō modicam nr̄is animis ingerit: cū tam subi-
to talibꝰ apparitiōibꝰ credere nephas sit ꝓpt̄
illusiōes ꝛ imissiōes circa sensū: q̄s malꝰ angelꝰ
sepe fecit. Sed aliud est cū de illo q̄ loquit̄/ aut
de vbo quod loquit̄ dubitat̄: ꝛ aliud ē quod nō
credit diffisus/aut ex ꝑactis signis velit esse cōfi-
sus. Nam zacharias nō dubitauit de loq̄nte an
gelo/sed de suo ꝓmisso: nec q̄suit si angelꝰ/aut
q̄s/aut q̄lis/aut a quo missus esset: sed quō pro-
missū fieri posset. Credere igit̄ debebat ꝓmissū

q̃ angelũ iam credebat a deo missum. Et ipse si
gnũ querebat diffisus: q̃ de angelo iã erat quo-
dãmodo certus. Sed vere credendũ nõ omnib9
esset/si de loquentib9 ⁊ noua talia nũciantibus
dubiũ esset. Sed qm̃ nõ est nostre intentiõis in
euangelio aut in epistolis volumina cudere: sꝫ
solũ enodare cauenda/⁊ clarefacere facienda:
ideo questiones/repugnationes ⁊ ad ꝓpositũ
nõ cõferentia dimittamus: intentũ primũ humi
liter prosequentes.

¶ De superbia. Capl'm III

Prima euangelij preconissa ĩ carne de-
gens/mater cõditoris euangelij virgo
maria: q̃ anteq̃ euangeliũ cõderet/ip̃a
seruauit: anteq̃ predicaret/ in virtutib9 tenuit:
anteq̃ notũ esset/ſm euangeliũ vixit: nondũ per
verba ꝑceperat/⁊ eius morib9 se muniuit: nõdũ
erant euangelice p̃dicate virtutes/⁊ ipsas soci
as habuit. Nondũ cõditorẽ eius conceperat/⁊
euangelica erat: nam euangelij editor sibi añq̃
filius factus est doctor/in renouatiõe vite facte
ꝑ filiũ dum ipsum ferebat in suo vẽtre diuine cõ
ceptũ: cõtra euangelij aduersarios p̃mo clamat
insinuans peccatores oẽs mente sup̱bos/ male
sibi placentes/incedentes in altitudinẽ magni
cordis: diuinis voluntatibus in euangelio pale
factis/animi ⁊ moꝝ cõtumacia reluctãtes: a po
Luce.1 tentia sui filij disperdendos. **Fecit inquit oĩ
potens deus potẽtiã in brachio suo:**
filio certe suo: **dispersit sup̱bos mẽte cor
dis sui.** Et potentes seculi huius in suis viri-
bus cõfidentes/ nõ in fortitudine illius q̃ ꝓ no
bis fact9 est infirmus/deponẽdos p̃dixit: quia
breuis est oĩs mũdi potentia: ⁊ velut tela oĩum
succidit vita: ⁊ velut stipula tollent a vento/qui
carnẽ brachiũ suũ ⁊ potentiã posuerũt. Et seq̃-
tur vacuitas gratie atq̃ glĩe nõ replenda: quot
quot tp̃ales diuitias quesierũt/quos in suo dul-
ci cantico duabus sentẽtijs condemnauit. **De-
posuit potentes de sede: diuites di-
misit inanes.** Tria solũ aduersum malos in
seruit: q̃ tũc ⁊ nũc ꝑfidos tangũt iudeos atq̃ pa
ganos in vita euangelica corruptos: ⁊ a ꝓfessi-
one retrogrados christianos.

¶ De odio. Ca. IIII

Alta mente atq̃ consyderatione tra-
ctandum est/q̃ in p̃mordijs christi na
scentis ex aduerso detestabiles paten
ter exorti sunt: imo eoꝝ mala nefãda crudeliter
patuerũt: vt vita christi iesu ex cõtrarijs cõclare
scat: ⁊ sua claritas mõstraret in tenebris pecca
Mat.2 tores. Igit̃ nato dño stella noue claritatis ap-
paruit: ex cui9 fama turbat9 herodes parẽ seu
superiorẽ in regno/aut sui regni ereptorẽ suspi-
catus expauit. Qui statim in lumine stelle quod
audierat/exarsit in odiũ: ⁊ falsum spondẽs obse
quiũ/mortẽ minabat̃ in christũ. Quẽ nõ singula
riter reperiẽs/in cõi reperire se credẽs: a rabie di
abolica excitat9/iniuste interfecit ꝑuulos israe-
lis. Quid in isto aliud signat̃ herode/nisi mũdi
tyrãni: q̃ lumẽ stelle/v̾itatis videlicꝫ vbiq̃ fulgẽ
tis in aĩo odiũt/dep̃hẽdi nolũt. Cũ viderit veri-
tatẽ manifestã fieri/rep̃mũt: aliud lumen numis
aut hoĩs q̃ ꝓpriã tyrãnidẽ nõ sufferũt. Eq̃lẽ nõ
patiunt̃: sup̱iorẽ insidijs cõprimũt. Quẽlibet stu
diosũ arte/morib9 elegãtẽ/a natura dotatũ: coꝝ
q̃ possidet suspicant̃ raptorẽ: ⁊ alioꝝ bonitatem
suũ estimãt detrimẽtũ: ⁊ ꝑ sup̱biã aduersus oẽꝫ
celestẽ grãꝫ/lumẽ atq̃ doctrinã ĩsurgũt/odiũt ⁊
ꝯfundũt. Quid ꝑ hũc herodẽ: nisi mũdi sapiẽtes
q̃ p̃ter nature cursũ aliud euenire nõ credũt: cũ
natiuitatẽ noui regis nouitati tribuerit syderis.
Reprobãt si fuerit iã euẽtũ: q̃ q̃ñq̃ credere spõ-
dẽt vt explorẽt: ⁊ vt interimãt sic explorãt: ⁊ fal-
sum pollicent̃ obseq̃uiũ vt decipiãt: ⁊ oẽꝫ purita
tẽ ⁊ vite mũdiciaꝫ de celo venientẽ occidere q̃-
rũt: v̾tutẽ odiũt/dirigentẽ in celũ. Qui cũ hero-
de terrenũ tyrãnice diligũt regnũ: nec parcũt in
nocẽtib9/eoꝝ vitã ꝓ nihilo estimãtes: illis solũ
parcũt quos sciũt posse tenere subiectos/a q̃b9
nequeũt inferre iacturã. Cõsilia oĩuꝫ ad ꝓpriũ
q̃rũt arbitriũ/vt volũtas omniũ sit in malũ.

¶ De vana gloria. Capitulũ V

Ulterius aũt nr̃e mẽtis intuitũ dirigẽ
tes/videam9 q̃d in isto herode veri-
tas oĩa lustrans intendit: q̃ aduersus
christũ nõdũ fantẽ/imo in cunabulis vagientẽ Mat.
in tãta seueritate ꝯsurgit: vt ꝓpter ip̃m ceteros
quos estimat siles/deducat in necẽ. Et nimiꝝ q̃
aduersus mũdi dñm in carne iã natũ/initiatorẽ
noue vite/fũdatorẽ ecclie/fabricatorẽ scale ascẽ
sionis in celũ/fugatorẽ demonũ/sanitatum oĩuꝫ
largitorẽ/ ꝑsecutorẽ infirmitatũ visibiliũ ⁊ inui-
sibiliũ parit̃ ⁊ destructorẽ/resuscitatorẽ mortuo-
rũ imꝑio verbi sui/op̱atorẽ diuinoꝝ in carne et
hũanoꝝ in deitate/fontalẽ virtutẽ ⁊ radiũ oĩbus
p̃ualentẽ: solũ sua volũtate cũ voluit corp̱aliter
succũbentẽ ꝯsurgit. Quod si moralit̃ et mystice
intelligere cupimus/interp̃tato ei9 noĩe cogno
scemus. Herodes interp̃tat̃ gloriãs in pellib9/
seu pelliceus glĩosus. Uide igit̃ q̃s est hic q̃ cõ-
tra christũ in exordio sue natiuitatis insurgit: et
q̃ signant̃ in ipso/cognosce. Apparẽte desup̱ vi-
ta q̃ ignorabat̃ in terris: ⁊ celoꝝ glĩa emissa de
superis/mũdi glĩa ꝯturbat̃. Et dimisso cõgressu
quẽ christus ⁊ ecclesia cũ reprobis in herode si-
gnatis mystice semp̱ habet: q̃ p̃ctõres in ip̃o si-
gnant̃ intẽdimus/ ꝓ eo q̃ contra vitia declama
mus: q̃obrẽ hoĩes mali fiãt vt caueãt enodam9.
Proide in ip̃o herode pelliceo glĩoso ipsi p̃ctõ
res ĩtelligunt̃: q̃ de pelle atq̃ ĩ pelle ꝓprij corp̱is
gloriant̃: enutriẽtes deliciose vltra q̃ deceat: et
fouẽtes ꝑampli9 q̃ natura req̃rat. Et ob ãpliorẽ
glĩaꝫ ꝑ dãnatã artẽ sup̱grediũt̃ naturã: vt capil
los ꝯtorqueãt/⁊ artificiose ad flauitatẽ deducãt.
Etiã nouaculã arte tõsoriã pl9 debito sepe ascẽ-
dere faciãt sup̱ barbã: vt sepi9 viri nisi corp̱is ha
bit9 distixisset/mulieris effigiẽ p̃mõstrarẽt. Mu
lieres v̾o ex varijs fucamẽtis in pelle corp̱is sup̱
grediunt̃ naturã: ⁊ q̃tũ in eis ẽ/in facie ꝯfundũt
grãꝫ christianã. Nõ em̃ nisi a diabolo et ꝯsenta-
neis ei9 fuit inuẽtũ: q̃ in christiãno corp̱e atq̃ in

vultu p̄terq̄ naturalis color aliꝰ adderet. Et so-
cietates cū herode ꝑsequēte christū habent/qui
magis gloriant in humana pelle fucata colori-
bus/delibuta vnguētis/supciliis depilatis/cute
ptensa/cōtortis crinibꝰ/adhibitis variis in ca
pite ornamētis: q̄ in christiana gratia: q̄ ꝑ fidei
virtutē atq; baptismi virtualiter est in eis. Sed
p̄ncipiū habebūt cū demōibꝰ/q̄ cū herode glo
riant in pellibꝰ: in quaꝝ glīa christū ꝑsequunt in
moribꝰ. Ad herodē aūt oēs ꝑtinēt q̄ matrimonia
licita iura tenētes/magis gloriant ꝙ vxores aut vi
ri hñt pulchras facieꝝ pelles/q̄ pulchras men
tes: ⁊ magis exultant ꝙ pulchre ⁊ pulchri sunt/
q̄ ꝙ cōiuges simul sunt: ⁊ iocūdiꝰ gaudēt de bo
no pulchritudinis/q̄ de bono hūanitatis atq;
virtutis. Et quotquot de aliis necessitudine q̄li-
cūq; cōiunctis extollunt de pulchritudine pel-
liū/herodē sequunt pelliceū gloriosum: despici
untq; christū diuinitꝰ gloriosum. Sed q̄r pelli-
bus ꝓpter tuitionē a frigore circūdamur: hero
diani sunt q̄ gloriā in eis nō necessitate sectāt.
Scribimꝰ sepe pelles scripturali artificio apti-
tatas: ex q̄bꝰ varie nascit mala gloria: ⁊ plerūq;
talis exorit/vt ad infernū demergat hmōi glori
osos. Gloriat q̄ naturalē scientiā apprehendit
in chartis: vt ꝑ hmōi gloriā sepe quis ꝯtēnat ⁊
gratiā: ⁊ ꝑ gloriā syllogizandi/scientiā sanctam
dei: Et in celo habitare se credat: ⁊ cōprehēde-
re sydeꝝ oēm cursum: q̄ astroꝝ signa ⁊ vias/zo-
diacū ⁊ eq̄noctialē circulū/⁊ epicyclū aspexit in
chartis: vt dū planetaꝝ naturā ⁊ cursuȝ scire ac
equare se credāt/iudicia ꝓferūt: vnde velut fu-
turoꝝ enūciatores/secretoꝝ dei cognitores ina
niter gloriant. Sed ve hoibꝰ semel ⁊ ve iterū/q̄
ad gloriā in pellibus scientiā aliquā didicerunt.
Nā herodis facti amici ⁊ similes: sed christi fa
cti sunt inimici atq; rebelles. Implemꝰ plerūq;
pelles male q̄sita pecunia: ⁊ ꝑfunctoriā cū he-
rode captamꝰ gloriā/qñ ad zonam bursa plena
pēdet. Et vere cū herode christū pauperē ⁊ ege
nū ꝑsequunt/q̄ de plenis pellibꝰ gloriant. Cin-
gimꝰ detractas linealiter pelles: ⁊ ex eis capita
ornant equoꝝ: ⁊ quāto auro atq; argēto lunula
to et semilunulato/cōtorto atq; retorto/vermi-
culato atq; distēto/ductili atq; fuso: ⁊ sepe irra-
diato coloribꝰ/figuris ⁊ imaginibꝰ insignito: in
clericis ⁊ laicis/p̄latis ⁊ subditis/dñis ⁊ seruis
q̄ṁ meꝰ sermo ip̄a nequā expiētia magis clamat.
Et paupeꝝ inopia in valle miserie plorat: qui in
pellibꝰ his ornatiuis manifesta ꝯsumuntur ine
dia: q̄bꝰ ex his tolerabilis esset vita. Herodiani
sunt taliter pellicei gloriosi: ⁊ christi sunt cōtem
ptores/quoscūq; figurat herodes. Similiter calci
amꝰ ad inanē gloriā pelles/appositis sepe colo
ribꝰ/⁊ foraminibꝰ multis factis: vt nō solum in
facie: sed in pedibꝰ velit calciatꝰ pellibꝰ cōspici:
⁊ ad inspectionē suoꝝ pedū ipsemet cogat infle
cti: vnde se sentit inaniter gloriari. Herodianꝰ ē
⁊ suo mō atq; more ꝑsequitur christū: q̄ ad vanā
gloriam/non ad necessitatem calciamentum hi
strionicum portat.

¶ De choreis. Ca. VI

COaptantur sepe pelles ad tympana et
cymbala faciēda: vt ex tactu vario mul
tiplex ⁊ variꝰ fiat sonꝰ: ad cuiꝰ sonitum
chorea ducit hoīm ⁊ mulieꝝ/iuuenū ⁊ puellarū:
vt fiant anfractuosi ꝓcessus. Et merito: qm̄ ab
ipsis christꝰ derelictꝰ est rectꝰ: sine quo incessus
oīs est tortus. Et singulariter saltāt pleriq; /tor
quētes actibus mēbra. Et cantilene varie decla
mant ad sonū mīta cōformitate sonabilis/insen
sibilis/⁊ volubilitate nimia viue vocis. Ex q̄bꝰ
tāta ⁊ talis nascit gloria: vt a pluribꝰ ⁊ plerūq;
diuina cōtemnant mysteria/⁊ inumera fiāt pec
cata. Dimittunt sepe misse/p̄dicationes ⁊ diuine
voces in ecclesia resonātes/qñ pulsant talit ten
se pelles: ⁊ obseruantia dieꝝ festoꝝ a tractaruȝ
pelliū gloria deturpat. Plerūq; castris paratis
ad bellū inducit sonitus pelliū: ⁊ ad huius soni
gloriā fit interfectio bellatoꝝ. Nō cōpetit hero
diana gloria christianis/q̄bꝰ est repromissa ce-
lestis. Non expedit gloria corruptibilis ⁊ pelli-
cea/q̄bus incorruptibilis est repromissa diuīa.
Nō decet pelliū gloriā querere in terris/ quibꝰ
p̄sto est gloria in excelsis. Vide magnū ⁊ maluȝ
morale mysterium: quod exortum de gloria pel
lium/quā ipsius herodes insinuat. Pelliceꝰ glo
riosus odit stellam: lumē veritatis abhorret: ꝑ-
sequitur christū doctorē veritatis: occidit infā-
tes vt destructor puritatis.

¶ De fornicatione. Ca. VII

AL̃ius pelliceus gloriosus fratris acce Mar.6.
pit vxorē: vt pellis pelle placita carna-
liter potiret: ⁊ reprehensorē iniquita-
tis tradidit saltatrici: nec pellis aufertur a pelle.

¶ De incestu. Ca. VIII

COnsydera ꝑamplius herodiadē pelli- Mar.6
ceam gloriosam: q̄ filiam p̄monuit vt ca
put sui argutoris expeteret a rege sue sal
tationis in premiū: quia incestum ⁊ luxuriā glo
riosarum pellium arguebat.

¶ De derisione Ca. IX

VIde aliū pelliceū gloriosum deridentē Lu.23
in alba veste christum/ amicum factuȝ
ferentis mortis sententiam suꝑ ipsū.

¶ De inani gloria. Ca. X

INspicere vlteriꝰ nō omittas: qm̄ aliꝰ pel
liceꝰ gl̄iosus occidit iacobū: posuit et in Act.12
carcere petrū. Ergo ꝯtēplare attētiꝰ q̄d
suprafata gl̄a fecit/⁊ nūc moralr̄ facit. Et ꝑseq̄
tur christū ⁊ seruos eiꝰ: destruit v̄tutē christife-
rā ⁊ appēditias eiꝰ. Nec in his oībꝰ bona natu-
re dānamꝰ atq; ꝯfundimꝰ: nec artis ꝑitiā ip̄ro-
bamꝰ: sȝ gloriā absq; christo/⁊ pctm̄ quod nō ē
ex christo/ sȝ ex tali gloria sepe orit/reprobamꝰ.
Et inanit ⁊ taliter gl̄iantes pctōres dicimꝰ: chri
sti ⁊ vite sue inimicos/aīo ⁊ doctrīa sētimꝰ: ⁊ ab
eiꝰ hūilibꝰ/castis ⁊ iustis moribꝰ dissonātes asse
rimꝰ: qm̄ christꝰ hoꝝ oīm gloriā hūanā atq; mū
danā nō quesiuit/oblatā renuit: suis sequacibꝰ
⁊ christianis oībus/quibus adhuc ex euange-
lio loquitur/interdixit ⁊ interdicit: ⁊ eternam ⁊

immarcessibilem gloriam repromisit.

¶ De similitudine aliorū bonorum operum. Capitulum XI

Altera celi tuba/syluestre ratiōale aīal christi ꝟtutibꝰ subiugale/ deserta incolēs/loca meriorībꝰ apta ꝑqrēs/ indomesticabile hoībꝰ/sociabile angelis/imotū nisi ad diuinū impētū: christi p̄co baptistaqꝫ ioānes vox diuine vocis ad turbas ad eū veniētes pctā ꝑ silitudinē qbus tenebanť/remēorat: vt ab eis pctis ipsis ⁊ posteris fiat cautū: dicens: Geni
Mat.3 mina viperarū/ quis vobis ostendit fugere a ventura ira. Bonū est ꝙ fugiūt mali sunt q̄ fugiūt: vt boni fiāt fugiūt. Vn̄ ergo mali sunt q̄ fugiūt? Quia sunt genimina viperarū. Vipera eñ spēs est serpentū: vi parturiūt vipere: ac ꝑ hoc a vi pariēdi sūt vipere appellate. In testamēto eñ veteri cingulū sacerdotis erat
Actuū.28 ope viperino: ⁊ in actibꝰ aplo͞ꝝ/manū apli pauli vipera inuasit. Nam in eo ꝙ vi pariūt/eos signāt q̄ seipsos violentāt ad malū aliquod ꝑagēdū: atqꝫ alijs vim ꝑagēdi faciūt. Quod aūt in veteri testamēto cingulū fiebat ope viperino: colorē intēdere voluit ille q̄ dixit: vt nos sciamꝰ velut vitia p̄cauentes/quod illis fuerat impatū ad cōstringēdas corꝑibus vestes. Est vt ferť/in illo aīali venenifero color ethereus ad superbiā/rubeus ad inuidiā atqꝫ irā/albus ad oēꝫ p̄uationē virtutis: vt charta in q̄ nihil apparet depictuꝫ/ aut quomodolibet scriptū: manū mordēs pauli/omnes qui alioꝝ opa bona impediunt/plane monstrans ad ignē diaboli calefactos: vt apostolica patefecit historia.

¶ De confidētia mala. Ca. XII

Et pessime deceptiōis adijciunť pctō q̄ ꝯfidūt in meritis p̄cedētiū patrū carnaliūꝫ spūaliū etiā q̄ntūcūqꝫ sctōꝝ/meritis ꝓprijs non adiūctis: his solū exceptis q̄ vsqꝫ ad capacitatē virtutis ⁊ vitij nō venerūt. Proinde eisdē turbis iudeoꝝ in paternis ꝯfidentibꝰ meri
Mat.3 tis/talē fidentiā amputauit dicēs: Ne ceperitis dicere: patrē habemꝰ abraā: hoc est vt nō fidāt i merito eiꝰ circūcisiōis facte sibi tꝑe eiusdem ꝓmissionis. Qm̄ nec ipsius nec vllius puri hoīs alterius merita sufficiūt ad salutem: nec ad aliquā aliquoꝝ pctōꝝ abolitionē/nec ad futuroꝝ p̄cautionē: nisi studia ꝓpria cōiuganť. Quid eñ ꝓfuit cham/q̄d hismael/q̄d esau/quid dine: ꝙ patres carnales habuerūt sctōs? Quid iude: q2 sanctū sanctoꝝ ⁊ magistrū habuit christum: q̄d multis subditis/q̄ sanctos habuerūt p̄latos: q̄d successoribus oībus/q̄ tot ⁊ tales sanctos fide cōspiciūt p̄cessisse: et sibi vim virtutis ⁊ moꝝ studiū abstulerūt? Sicut eñ ꝑ diuinā iusticiā vnius pctm̄ alteꝝ nō obligat: sic p̄decessorū iusticia posteros a malis non liberat: nec ad beatitudinē saluat. Ideo secutus adiūxit: Facite ergo fructus dignos penitētie: nō in alioꝝ iusticia cōfidatis. Et sterilē a moribus christiferis vitā/ad ignē iudicauit eternū: velut arbor infructifera/igni tradenda tꝑali succidiť dicēs: Omnis arbor que nō facit fructum bonum/ excidetur et in ignem mittetur. Ad idem ꝑtinere demōstrans oēm leuitatē/a qua est oīs opis boni fructꝰ excussus ꝓut a paleis fructus eius/adiunxit: Paleas aūt cōburet igne inextinguibili.

¶ De tentatione Ca. XIII

Post preconissam euangelicā ⁊ p̄conē ad oꝑationē et legislationē ipsiꝰ iudicis veniamꝰ. Sed qm̄ liber iste intēdit potissime de vitandis atqꝫ agēdis moribꝰ christianis: omittētes ergo q̄ tꝑaliter ⁊ eterne/realiter ⁊ mystice/differēter ⁊ varie/figuraliter ⁊ prophetice/mala colligi possunt ex testamento veteri: ad claras malorum elucidationes nobis in quos finis seculoꝝ obuenit/ in nouo testamēto factas solūmodo intēdamus: ad ipa dirigētes odiū cordis/actusqꝫ cautelā: a verbis saluatoris mala dissuadētis sumētes initiū: cū nullū vitiū a tꝑe innouationis eius facte ꝑ ipm̄ cōmitti possit: nisi cum appetiť quod appeti denegauit/ aut cū cōmittiť quod ꝓhibuit: neqꝫ virtꝰ sui nominis ⁊ premij sortitur effectum/nisi cum diligitur quod ipse dilexit/⁊ signo verbi ⁊ actus diligendū monstrauit. Aut igiť quod imitabiliter fecit: q2 multa fecit que nō sunt imitabilia sub p̄cepto: aut fieri sine intermissione mādauit. Nā pe ipse saluator iā i etate triginta annoꝝ: postq̄ s̄m altitudinē sapiētie sue mūdo disposuit palā fieri: aduersus diabolū in deserto reluctans: in nullo sibi acute tētanti prestauit assensum: commonefaciens nō relaxari ab aliqua ꝓfessiōe virtutis: cū ex lapidibꝰ panes nō fecit/ad cibū ieiunia nō soluturꝰ: nec aliquid per ostentationē fieri: cū de tēpli pinnaculo non more pennifere auis volauit ad terras/seruans in se nature hominis grauitatē. Et imane peccatū asseruit tentare deū/cū recolit nō tentandū. Tentat siqdē qui ex humana sapientia ⁊ potentia ⁊ viribus a deo collatis habet q̄d faciat: ⁊ his ligatis deum inuocans/aut tacēs/ꝑiculis se cōmittit: aut agēda ꝑ eū nō agit/ꝑ alios fieri p̄termittēs: nec scuto se ꝓtegit ad cōtraria/alteri aut deo se ꝓtegēdū cōmittēs. Breuiter deū tētat/q̄ quod sibi fit ⁊ taliter expedit facere atqꝫ incumbit/alteri ⁊ aliter se cōmittit. Nec acq̄euit sacre scripture quā sibi falso diabolꝰ fuerat interp̄tatꝰ: q2 nefas est in scriptura sacra sensū habere distortū. Et diuitias ꝓmissas ꝯtēpsit: idolatriā increpauit: alicui creature cultū diuinū ꝓhibēs exhiberi/solū deū insinuās adorandū. Et in his oībꝰ ⁊ i nullo diabolo dū tētat/p̄sto fieri declarauit: ꝫ ex cōtrarijs grande decreuit generari pctm̄.

¶ De curiositate. Ca. XIIII

Et in exprobratione quā fecit nazarenis/itē post egressū de deserto in galileā arguit pctm̄ curiositatis i expetitōe miraculoꝝ qn̄ dixerūt: Quanta audiuimꝰ facta in capharnaū/in ciuitate samaritanoꝝ fac et hic in patria tua. Nā expetere miracula curiositas est/que peccatū est: quia his in

cedit q̄ nō ꝓsunt: ea q̄rit q̄ nō expediūt: ea medi
tat q̄ moribꝰ christianis ⁊ vite nō ꝯferūt: q̄ in no
uitatū actiōe animū occupāt: ⁊ a veritatis ꝯtē
platiōe suspēdūt. Et visibilibꝰ intēta ꝓdigijs/cor
poralia facta ꝯtuita/inuisibiliū ⁊ spūaliū ꝯsola
tiōe ꝑuat: ⁊ inutilia magnipendens ab vtilibꝰ se
secernit. Et maxie isti tacite arguunt: q2 nō pete
bāt miracula fieri ad credulitatē/sz ad visionez
nō ad intellectū/sz ad oculū: ac ꝑ hoc eoꝝ infide
litas reprobat: q2 nō ꝑ verba iusta credebāt/sed
miracula curiosa q̄rebāt. Que quotiens a chri
sto ⁊ ab aplis facta sunt: q̄uis facientiuz osten
dāt virtutē ⁊ virtutis opationē: tñ eoꝝ ante quo
rū oculos facta sunt/fidei ostendūt infirmitatē:
qui aliter nō credidissent si miracula non vidis
sent. Sed ob hoc faciebāt vt ad fidē inducerēt/
aut inductos in fide solidarent. Sz hi nazareite
credituri ꝑ miracula nō erāt: ⁊ christū in aīo ve
lut ciuē domesticū deridebāt: cuiꝰ se dicebāt pa
rētes agnoscere: nec credebāt ip̄m esse diuinuz/
quē inter eos agnouerāt hūano more nutrituz.
Jdcirco saluator ꝑdixerat: q2 in patria sua
ꝓpheta nemo acceptus erat. Et in fide
3.Reg.17 vidue sareptane ⁊ naamā syrite obedientiū mis
sis ꝓphetis/ostēdit q̄les esse vult q̄ miracula pe
tūt: q̄les nō sunt nazareite ac multi q̄ q̄rūt. Jn
his eos insinuat pctōres/q̄ ad credendū ꝑ ver
ba siue ꝑ miracula sunt in aīo ꝑtinaces. Jn q̄
bus hoibus adhuc maius pctm̄ ostendit: q̄ au
dita veritate ꝑamplius deprauant. Accidit sepe
ac euenit multis: vt q̄ ab aliq̄ iniq̄tate detinent
audita veritate ad maiora ꝑicula moueant: put
isti nazareite fecerūt: q̄ repleti sunt ira ⁊ supbia/
vbi ad veritatē ⁊ argutionē debuerūt colla sub
mittere: adijciētes ad malicie cumulū/cū ip̄m ex
tra ciuitatē eijciūt ⁊ supra montem ad ꝑcipitan
dū inducūt: eos ex dānatis moribus designātes
qui mēte deprauati sunt: ⁊ veritatē rectūq3 ser
monē ⁊ dulcē rephēsionē eijciūt extra mentes: ⁊
christū ⁊ oīe quod rectū est/de seipsis precipi
tant ꝑ supbie montē/imo ꝑ mentē tumentē. Jgi
tur q̄ legis/hec mala deuita.

¶ Contra diuites. Ca. XV

Post beatitudinū declarationē/q̄ nūq̄
audita fuerat sup terrā: increpauit di
uites ⁊ huiꝰ mūdi quomodolibet dile
ctores. Quos aūt saluator increpat/incūctāter
oportet credere pctōres. Vñ ait terrēdo ⁊ ꝓuo
Lu.6. cādo saluator: Ue vobis diuitibus qui
habetis hic ꝯsolationē vestrā: nō diui
nā. Quoꝝ em̄ ꝯsolatio est hūana ex electiōe atq3
affectu/ꝑuant diuina: quoꝝ tpalis/priuant eter
na: quoꝝ corꝑalis/ꝑuant in aīa: quoꝝ in via/pri
uant in patria: quoꝝ in naturalibꝰ solū est ꝯso
latio/a bonis gr̄e non fouent. Et qm̄ primū in
generali mōtis predicatiōe saluator ad pauꝑes
beatificū verbū emisit: sic e regiōe ad diuites ꝑ
mā increpationē in eadē ꝑdicatiōe ostēdit. Jd
circo q̄ in euāgelio contra ip̄os inuenire poteri
mus/hic absq3 intermedio annectamus. Repe
rat q̄dā carne/q̄ aduersus frēz interpellauit iu
dicē ⁊ diuisorē omniū saluatorē: q̄ nō venit iudi
care/sz saluare: nec diuidere/sz vnire: increpatio
nē accepit a dño/se iudicē ⁊ diuisorē in talibꝰ de
negantē: aduersus auariciā vero ⁊ eiꝰ insufficiē
tiā verbū necessarie cautiōis emisit. Et vt clari
us innotescat: petitionē hois ⁊ responsionē sal
uatoris parit audiamꝰ. Ait ad eū quidā de Lu.12
turba: Magister dic fratri meo vt di
uidat mecū hereditatez. At ille dixit:
Hō/quis me cōstituit iudicē aut diui
sorē sup vos? Dixitq3 illis: Uidete et
cauete ab oī auaricia: q2 nō in abūdā
tia cuiusq3 vita ē ex his que possidet.
Quid igit ꝑ hāc sniaz nobis ista scriptura insi
nuat: nisi q2 cū ꝑma increpatiōe ꝓ ꝑte ꝯcordat?
Dixerat em̄: Ue vobis diuitibus q̄ habetis ꝯso
lationē vestrā voluntariā ⁊ ꝑuatā: nō ꝑ voluntatez
dei ⁊ charitatē ꝓximi: q̄ carens/⁊ ꝑtāte ꝓpria ⁊
ꝯsolatiōe delectatus/frater iste petebat a fratre
recidi: vt sibi esset ꝓprius q̄ debebat esse cōmu
nis: et qui debebat esse vnitus/diuisus fieri ap
petebat. Diuisionis ⁊ decisionis a ꝓximis ⁊ ꝓ
pinq̄s causa diuitie ꝓprie extiterūt. Sz qm̄ aīa
vna ⁊ cor vnū/⁊ cōsolatio vna omniū debet esse
in dño: exeq̄ quod est diuidere dñs inficiat: ⁊ vi
tā corꝑalē atq3 spūalē/temꝑalē atq3 eternā in di
uitijs asserit nō haberi. Sed corꝑalis in ꝓducti
one nature: q̄ in paucis aut modicis ꝯtentat: et
spūalis in verbo vite: ⁊ temꝑalis in diuina ꝓui
dētia q̄ntū sibi placuerit ꝓrogare omniū vitā: ⁊
in supnis mūeribꝰ ꝯstat eterna. Jdcirco ꝑabo
lā cōtra diuites hic ꝯsolari q̄rētes/de subita vi
te huiꝰ extinctiōe subiecit. Hois cuiusdā di Lu.12
uitis vberes fructus ager attulit: et
cogitabat intra se dicēs: Quid faciā:
q2 nō habeo quo cōgregē fructꝰ me
os. Et dixit: Hoc faciā. Destruā hor
rea mea ⁊ maiora faciā: ⁊ illuc cōgregabo oīa
que nata sunt mihi/⁊ bona mea: ⁊ dicaz aīe mee:
Aīa mea habes multa bona reposita in annos
plurimos: Requiesce/comede/bibe/epulare. Di
xit aūt illi deꝰ: Stulte hac nocte repetēt a te aīaz
tuā. Que aūt parasti cuiꝰ erūt? Sic est q̄ sibi the
saurizat: ⁊ nō est in deū diues.] Jgit clare ve di
uitibus hic ꝯsolationem habētibus. Sepultus Lu.16
aūt in inferno diues insinuat/q̄nta mala diuituz
ꝯsolatio faciat. Et q2 pctōres sūt: ad eternā ma
ledictionē adijciunt/q̄ in mūdo isto satietatē q̄
rūt. Ue vobis qui saturati estis: q2 esu Lu.6.
rietis. Ue vobis q̄ ridetis mō: q2 lugebitis et fle
bitis. Ue cui bñdixerit oēs hoies] Ergo vide q̄
sit graue pctm̄ ꝯsolatio tpal: cui pēa et̄na succe
det. Maxie vo ꝓhibuit diuitē fieri ꝑ vsurā eū q̄
cū diuitibꝰ hic renuit ꝯsolari/⁊ ꝑhorrescit alibi
tribulari: ideo saluator adiecit. Et mutuū da
te nihil inde sperantes. Quia eoipso vsu
ra constituitur/quo ex obsequijs necessario im
pendendis aliquid in corde speratur. Quod si
non datur/peccator est: si vero datur atq3 reci
pitur/peccator et debitor est: siue per spem/siue
per pactum additum aliq̄d sequat ad mutuum:

dūtaxat q̄ mutuū dedit: quod niſi ſpe additi aut
pacto formati aliť nō dediſſet. Et eo iṗo liber fit
a crimīe q̄ alicui mutuat/ſi nō aliq̄d ſperat etiā
recipiēs: ſi addať gratitudine recipientis/quod
nō ſperabať in aīo libere mutuātis. Sȝ qm̄ dif-
ficile ſit in hoīb9 atq̄ repiť: niſi quoꝝ aīa eſt ꝑfe-
cta ꝟtutib9: vt aliq̄li ſpe ſuꝑhabēdi nō afficiať/
q̄ obſequiū ꝑſtat: ſȝ adhuc īmunis eſt a pctō ſi
ſuꝑrecipiat: ſi ſpem ſuꝑhabēdi ſic vicit in aīo ꝙ
ſi cert9 eſſet in ipſo tꝑe obſequēdi ꝙ nihil ſuꝑha-
beret/nihilomin9 ſubueniret ꝓximo: dū eū q̄ re-
tribuit ad mutuū/nō ſequať maius ꝙ̄ ante ꝑicu-
lū. Nā ad gratitudinē adinuicē hominū natura
ars/mos ⁊ gr̄a nos inuitat: nec ipſā excludūt:
īmo vt foueant mutuo ſe includūt: nec quod de
gratitudine ꝓcedit in pacta/recipientem obli-
gat ad crimīa. Et ſi obligat recipientē ꝓpť de-
ſyderiū plus habēdi/ ad reſtituendū debitū nō
ꝯſtringit: dū libere q̄s quod rogat9 fuit impēdit.
Cauendū eſt tn̄ oībus diligēter: ne dum retineť
apud indigentē quod accepit in mutuū: is q̄ mu
tuū dedit/nō accipiat ab illo repēdium: q2 iuſta
ſuſpicio oriret aut iudiciū: vt ille faceret ꝓpť de
bitū/ille ꝟo impēderet ꝓpť impēſum obſequiū.
Et multi ex indigētia recipiētes ſubſidia ꝓximo
rū: timētes ne ab eis reauferať quod ſuſcepeꝛt/
rependūt ſepe quod cōmode nequeūt. Ac ꝑ hoc
nō cognoſcereť ſi q̄ ꝑſtitit ſpe mercedis deuicta
in aīo ex liberalitate/an ex pietate feciſſet: ⁊ q̄ re
pēdit/an ex neceſſitate hoc faciat/an bona ⁊ lau
dabili gratitudine mot9 repēdat: nēpe cogno-
ſcereť ſi obſequens recepiſſet quod ꝑſtitit mu-
tuū. Et q̄ habuit/ſolutus nō tenereť ad debita.
Iſta eñ nō ad ſubuerſionē aīaꝝ/ ſed ad deuoti-
onē ⁊ cautelā ⁊ diſcretionē fideliū: ne plus debi-
to faciāt aut timeāt/enodamus. Sȝ quoquo mo
do ſe habeat ordo rei: miſera eſt ꝓculdubio ꝯdi
tio diuitū: q̄bus tāta eſt difficultas ad ſuꝑnū in-
gredi regnū: ad quoꝝ cōꝑationē ꝑ foramē acus
facilius ſit tranſire camelū.

¶ Apl̄i et predicatores ſunt ſal terre/ lux mūdi/lucerna dom9 dei. Ca. XVI

Et q2 hec ⁊ alia oportebat ſm̄ diſpēſati
onē eius q̄ cūcta ꝓſpectat/ mundo ꝑ vi-
ros idoneos nota fieri: ꝑ hoc ſiq̄dē iṗe
ſaluator ꝑmū legiſlatores ⁊ euāgelij noui futu-
ros ſatores admonuit ad cautelā: ne fierēt pctō-
res in ſeipſis/quos ꝑ doctrinā vitalē ⁊ noue le-
gis ſacrā oportebat in alijs abolere pctā. Et ꝙ̄
uis ad ipſos ꝑmos euāgelicos viros ſaluatoris
ſint verba directa: nō tn̄ ab eius ſnīa ſecludūtur
euāgelizātes ⁊ euangelici ſucceſſores. Vn̄ poſt
increpationē diuitū ⁊ mūdanoꝝ/ad iṗos apl̄os
Mat. 5 atq̄ diſcipulos declamauit: Vos eſtis ſal
Mar. 9 terre. Habes inſulſi mūdi cōdimentū: habes
Lu. 14 diſcretōis chriſtifere fructū [Quod ſi ſal euanu
erit/in quo ſalieť?] Habes īfructuoſū actū: ha-
bes doctrine defectū: habes diſcernēdi vſū in
fectū. Ad nihilū valet vltra: niſi vt mit
tatur foras et cōculcetur ab homini-
bus. Quia q̄ bon9 nō eſt ad quod a deo ꝑordi-
natus eſt/ad alia ſi q̄ inutilis eſt: ſȝ mittiť foras
diuina ſanciēte iuſticia: vt ſingillatim malus lu
at penas ineuitabiles ſeꝑatus: ⁊ vilipēſiōe ꝯcul-
ceť ab alijs q̄ ſeiṗm ꝯſtitutus in ordine ſibi con-
gruo vilipēdit: ac ꝑ hoc graue pctm̄ eſſe aſſerit/
ſi vita doctrinā ſanā oꝑib9 nō ꝯfirmat. Peram
pli9 aūt cautos reddit ſatores euangelij ſui dn̄s
⁊ ſaluator: lucē inuiſibilē ꝑ doctrinā inuiſibilis
mūdi atq̄ viſibilis hoīs ꝑ naturā eos appellās
atq̄ ꝯſtituēs. Vos eſtis lux mūdi. Diffu-
ſiua ſui lux/ſine ſui minoratiōe cōſiſtit. Argueret
ergo iſta corꝑalis/ſi argutionē poſſet ſuſcipere ſi
radios ſuos abſcōderet: quos indemnis poſſet
emittere. Igiť fuiſſent illi ꝑmi ſi feciſſent: ſiunt
pctōres poſteri/ſi abſcondāt lumē doctrine in-
defectibile quod a dn̄o ſuſceperūt. Non eñ lux
vtraq̄ ad ſeipſam/ſed ad alios eſt creata. Et in
publicis morib9 argueret: ſi ciuitas ſita in mōti
bus ad refugiū ordinata/neceſſitatis tꝑe a cala-
mitate fugiētib9 claudereť. Propter quod ſal-
uator adiecit: Nō pōt ciuitas abſcondi
ſupra montē poſita. Ciuitas refugij ſunt
apl̄ici viri/poſiti atq̄ fundati ſupra montē dn̄ū q̄
eſt dn̄s noſter chriſtus. Quibus aſcribiť ad pec-
catū/ſi ſe abſcondūt illo in tempe quo fugiētes
mūdi atq̄ pctōꝝ calamitatē ipſoꝝ refugiū que-
rūt. Nā vt lucerna in domo ꝓ vtilitate ꝯſtituta
cōmuni ⁊ ſine mercede ad indigentes/pctōres
oſtēderet eos a q̄bus ſub aliq̄ vaſculo ponereť.
Inde ſaluator ait: Neq̄ accendūt lucer-
nā et ponūt eā ſub modio: ſed ſuꝑ cā-
delabrū vt luceat omnibus qui ī do-
mo ſunt. Hoc eſt: nō abſcondať doctrina ſal
uificans: neq̄ ponať ſub modio/cōmodi videli
cet tꝑalis. Fere inexpiabile malū eſt/lucernam
ardentē doctrinā chriſti fotā oleo ſpūſſancti ab
ſcondere: ad cuius lumen indeficiens infinite
poſſunt candele accendi. Magis aūt libertatē
a muneribus appetit iſta lucernalis doctrina
que ad libertatē vite ſuꝑne ꝑequaliter omnes cla
mat. Et ſcandalizat nō vocat merces expetita
ꝓ doctrina: que nō de hūanis atq̄ terrenis au-
ditores reddit peritos: ſed de diuinis atq̄ cele-
ſtib9 facit iṗa ſcholaſticos. Quoꝝ eñ doctrina
nō eſt de corruptibilib9/ ꝓ mercede corruptibi-
lia nō q̄rāt. Nā ſi ſecus eſſet/lucerna ſub merce
dis modio ponereť: ⁊ ꝓximus offēdereť in do-
ctrina. Et doctor doctrinā morib9 cōtrarijs ſol
uēs/inſinuatā legē ꝟtutū oꝑibus turpās: ſic do
cēs vt agit/pctō dānationis aſtringiť: vt etiā in
iſta qua viuim9 eccleſia velut ſibi cōtradicēs aut
hiſtrio habeať. Propter quod ſequiť: Et qui
ſoluerit vnū de mandatis iſtis mini-
mis et docuerit ſic hoīes: minimus
vocabitur in regno celorum. Quia qui
ſm̄ ꝙ relaxatus eſt alijs ꝓpinat doctrinam: pe-
nam mereť eternam. Et vocatur in iſta eccleſia
quod eſt regnum celoꝝ/velut hiſtrio minimus.
Neq̄ credendū eſt ꝙ in ſuperno regno eum re-
cipiat niſi peniteat/qui iuſtus eſt dominus. Igi
tur qui legis/hec mala deuita.

¶ De nõ irascendo et non iurando: et de thesaurizãdo in celis. Ca. XVII

SAne maioris excellẽtie ac p̄mij euangeliũ esse p̄mõstrans q̄ꝫ veterẽ legẽ: q̄ in illa factiõe/in isto sunt affectiões ꝓhibita ex q̄bus vilipẽsis fiũt nostra peccata. Unde nostram iusticiã ad p̄cedentẽ abundantiorẽ p̄mittens: vbi dissuadebaẗ in testamẽto veteri homicidiũ cũ pena: hic ꝓhibeẗ penitus ira/quam sequenẗ iudicia: necnõ ⁊ ꝯdemnaẗ ire signũ ⁊ verbũ/cuz dixit: Qui irascitur fratri suo/reus est iudicio. Qui dixerit racha/reus erit concilio. Qui dixerit fatue/reus erit gehẽne ignis. Et mechiã fieri iudicauit ex aspectu cõcupiscentia subsequẽte: que solũ ex actu in lege veteri damnabaẗ. Permittebaẗ tũc vxor dimitti cũ libello repudij ꝓpter duriciam cordis iudeoꝝ. Nũc aũt nisi causa fornicationis/lex euangelica non concedit. Et mechia constituiẗ/si aliter dimittaẗ: et adulteriũ si ab alio dimissa conduciẗ. De iuramẽtis aũt ipse saluator in sua lege p̄scripsit seorsum a legibꝰ antiq̄s. Inhibebaẗ exp̄ssum ꝑiuriũ in antiquis: ꝓhibeẗ omnis iuratio in modernis: illa solum excepta quã ecclesiastica regula fieri ꝓ necessitate ꝑmittit: ⁊ in regimine reipublice legũ iusticia iurare ꝯcedit. Uñ saluator inq̄t: Audistis quia dictũ est antiquis: nõ ꝑiurabis. Ego autẽ dico vobis: ad nouã legẽ/q̄ ad nouitatẽ vocat: non iurare: sed sit sermo vester est est/nõ nõ. Sepe em̄ iuratio ꝑiurij germẽ fuit. Et si ex verbis saluatoris viuificantẽ doctrinã aduertimus: ꝓhibemur bonis nostris vitia cõmiscere: ne bonoꝝ opeꝝ iusticiã corã hoībus faciamus/cũ dicit: Attẽdite ne iusticiã vestrã faciatis coraz hominibus vt videamini ab eis. Qua sñia purgauit opa nostra ab hominũ complacẽtia. Naz impossibile fit oīno ſm multitudinẽ diuine iusticie: q̄ꝫ ex nostris bonis opibꝰ duplici merito/scz dei ⁊ hominũ volũtarie gaudeamꝰ. Ue igiẗ virtutũ cultoribꝰ/si virtꝰ ꝓ diuis assistẽs/⁊ ꝓ diuis data a bonoꝝ omniũ largitore/ex p̄mio cõplacẽtia hominũ fit hũana. Hũana ꝑfecto efficiẗ virtus si gaudet cõplacẽtijs hominũ/⁊ hũanis laudibꝰ cõfoneẗ. Et ne hypocritali malo fedarenẗ facta iusticie: paulo post dissuasit dicẽs: Cũ ieiunatis/nõ eritis sicut hypocrite tristes. De hypocrisi vero alibi tractãda suscepimus. Thesaurizare vero in terra/exterminauit suo verbo de cordibꝰ hominũ/cũ dixit: Nolite vobis thesaurizare thesauros in terra: velut lethale mẽtis malũ ĩsinuãs multiplicari ope atq̄ꝫ amore in puluere terrenoꝝ/qui sup̄noꝝ in creatiõe accepit siĺitudinẽ: ⁊ in gl'ificatiõe cõsortiũ p̄stolaẗ. Et cũ in eodẽ euãgelio seruitiũ mãmone dissuasit: ꝓcul fecit sollicitudinẽ sup̄fluã ĩfirmoꝝ. Et ad pacatiorẽ habẽdã mẽtẽ/icerta iudicia de alijs ꝯdẽnauit/dicẽs: Nolite iudicare ⁊ nõ iudicabimĩ. Penã talionis annectẽs dicit: In quo em̄ iudicio iudicaueritis/iudicabimĩ. Et velut festucas alioꝝ pctã ñ grauia condemnare ꝓhibuit eos: q̄ peccatoꝝ male prementẽ trabẽ aliquãdo sensibiliter/plerũq̄ꝫ insensibiliẗ supportant. Proinde velut infructuosam arborẽ decidendã igniq̄ꝫ tradendã/ peccatorẽ seipsum cõsyderandũ cõstituit: vt sterilitatẽ deuitet/fructũ ṽo faciat in salutẽ. Alio aũt in loco similẽ sententiã ꝓtulit: cũ ficũ ꝑ tres ãnos fructũ nõ ferentẽ mandauit paterfamilias succidi: nã frustra occupat terram. Sic ⁊ christianꝰ nõ operans in fide trinitatis: in fructu virtutis cordis/oris ⁊ operis: in fide/spe ⁊ charitate: inutilis eius vita ꝑsistit: q̄ merito flãmis infernalibus est tradendus. Et in ingressu in hierusalẽ/ ficum habentem folia et nõ fructus maledixit: et illa aruit. Sic qui verbis solum se nominant christianos/opera debita nõ habentes: iã infernales effecti/nisi correcti non possunt sperare salutẽ: ad quã nec credi voluit posse sufficere suam inuocationẽ ⁊ imperiosam cõfessionem/sua voluntate cõtempta: propter quod statim intulit: Non oĩs q̄ dicit mihi dñe dñe/intrabit in regnũ celoꝝ.

Margin notes (left column): Mat.5 — Mat.5 — Mat.6 — Mat.6

¶ Faciendum est et non solũ audiendum verbũ dei. Ca. XVIII

AUditorem ṽo verboꝝ dñi/nõ factorem stultũ vocauit christus oĩpotẽs ĩ doctrina: ⁊ omni stabilitate carentẽ/ ⁊ ĩpotẽtẽ resistere ad ꝯtraria/cũ dixit: Et oĩs qui audit verba mea et nõ facit ea/similis ẽ viro stulto qui edificauit domũ suã sup̄ arenã. Et descẽdit pluuia et venerunt flumina et flauerũt venti: et irruerunt in domũ illã: et cecidit et fuit ruina eius magna. Frustra docetur si nõ disciẗ: frustriꝰ disciẗ ⁊ audiẗ/si non ob causam q̄ est quod doceẗ ⁊ disciẗ. Habet enim oĩs sciẽtia finẽ. Finis sciẽtie sp̄ est idẽ eodẽ mõ se hñs: ⁊ q̄lis ẽ scia/ talis est finis eiꝰ. Rhetorice finis est rhetoricũ efficere/ac etiam arithmetice arithmeticũ: ⁊ similia ẽ de reliquis dicere. Docẽtis ṽo ⁊ audiẽtis finis/ꝑ intẽtionẽ ⁊ actionẽ a fine sciẽtie põt esse diuersus: sepe ṽo sciẽtie ⁊ addiscẽtis finis est vnus atq̄ꝫ idẽ. Sed dimittamꝰ platonicas ⁊ aristotelicas scholas: q̄ꝫuis plura nobis possent ꝯferre bona: nec intẽtionẽ scie seu addiscẽtiũ ꝑscrutemur: redeamꝰ ad scholas sup̄naturaĺ/sup̄intelligibiĺ/sup̄naturaĺr docẽtis philosophi nos christi. Chriſꝰ ẽ doctor ĩ terris insonans auribus/corda ṽo de celis illustrans: q̄ docet hoĩes sup̄naturalẽ scientiaz. Et beatꝰ (inq̄t dauid) quẽ tu erudieris dñe/ ⁊ de lege tua docueris eũ. Et vtilia docet: vt Esaias ꝓphetauerat: Ego dñs deus tuꝰ/docẽs te vtilia. Ob hoc aũt docet/vt fiat quod doceẗ. Non em̄ theologia aliquẽ beatũ facit: nisi redacta fuisset in actũ. Nec em̄ paulus sũmus theologus beatus factus est q2 sciuit: sed quia fecit quod sciuit ⁊ docuit. Theologizauit imperitos ⁊ indoctos apostolos spũssanctus: nec ꝓpter hoc ascẽdiẗ

Margin notes (right column): Mat.7. — Psal.93 — Esa.48

sent sup̄na si theologiã ignauiter tenuissent: nã fuissent stulti: quod irrep̄hēsibilis sn̄ia saluato-
Mat. 7 ris enũciat: Qui audit ꝛ nõ facit/ sim̄ilis ē viro stulto. Finis igit̄ diuinoꝝ verboꝝ existēs ad finē/ ē scire ꝑ infusionē aut ꝑ auditũ. Dis em̄ scīe finis est facere/ scire ꝓpinq̄oꝛ tñ: ꝑceptoꝝ vero diuinoꝝ verboꝝ finis iterũ expectãs aliũ finē factio est: ex q̄ ornamentũ virtutis nanciscit̄ faciēs/ acceptus factus omniũ regi regũ. Huius vero finis post quē nullus finis: ꝛ ad quē debet esse omne initiũ/ mediũ: ꝛ q̄bus alius finis beatitudo ē que solus de⁹ est. Stultus ergo est q̄ audit infactiose/ ꝓpter carentiã debiti finis. Cuius similitudinē stulticie ipse saluatoꝛ insinuat. Stulticia est cõdemnabilis/ suꝑ arenã velle domũ cõstituere: caret em̄ fundamēto: quo non firmiter iacto/ domus nõ cõsurgit in altũ. Et si forte cõsurgit/ subdita est ruine: vt etiã ipsi ꝛ habitatori eius nõ posset esse remediũ. Stultũ igit̄ est laborare in vanũ: expensas ꝑdere: seq̄ȝ mancipare ruine. Arena em̄ significat multitudinē innumerabilē peccatoꝝ: ꝛ rerũ appetibiliũ grauantiũ leues hominũ mētes: in qua absconditus est egyptius mortuus a moyse/ peccatoꝛ tenebrosus dãnatus a lege. Domus edificata est volũtas in his q̄escere/ habitare/ ꝓtegi volens. Sed pluuia illusionũ multipliciũ ꝛ deceptionũ/ hui⁹ aeris potestatũ: ꝛ flumina mergētia in mari dãnationis sine intercisione defluentiũ maloꝛũ: et venti tentationũ/ vanitatũ ꝛ inuisibiliũ agitationũ/ irreparabilē fecere ruinã in magnã culpã: vt ab illa ruina maioꝛ fiat in penã/ quã repasset diuina facta doctrina. Igitur qui legis/ hec mala deuita.

¶ Reprehenduntur non suscipientes predicatores/ nec eorum doctrinam. Capitulum XIX

Ad eterni regni p̄dicationē ꝛ ꝓmissionem plures misit ꝛ mittit: ĩmisericordius damnans sententia verbi sui dñs non recipientes regni eterni doctrinã/ q̄ȝ zodomam ꝛ gomorrã. Ex quo nobis innuit̄ q̄ȝ sit graue peccatũ ex inflicta pena/ nõ recipere supernã doctrinã in mēbranulis ratiõis/ ꝛ chartulis factionis. Ait etiã tũc discipulis quos ad superni
Mat. 10. regni p̄dicationeȝ mittebat. Et quicũq̄ȝ nõ
Lu. 17 recepint vos/ neq̄ȝ audierit sermões vestros: exeũtes foras de domo vel ciuitate/ excutite puluerē de pedibus vestris in testimoniũ eoꝛũ. Amen dico vobis: tolerabilius erit terre zodomoꝛũ et gomorreoꝛũ in die iudicij q̄ȝ illi ciuitati. Recipiēdi sũt sup̄ni regni doctores: audiēdi sũt diuini sermões: nã q̄ nõ recipiũt/ nõ recipient̄: ꝛ q̄ nõ audiũt/ nõ audient̄. Et q̄ȝ iubent̄ de pedib⁹ excutere puluerē inherentē/ eoꝝ reprobationē insinuat: vt q̄ aures ꝛ aĩas nõ dederũt ad verbũ/ nihil eoꝝ retineat̄ ad vsum. Sȝ puluis in testimoniũ excussus/ eos declarat inexcusabiles ꝓ q̄b⁹ sunt tolerati labores. Herēs pedib⁹ lutũ/ signũ est vie itineris ꝛ laboris eoꝝ q̄ annunciauerũt: quod nec excusari possit quod nõ ꝯtēptores audierũt. Sȝ excutit̄ in testimoniũ a pedib⁹: vt ita credant̄ abijci/ excuti ꝛ segregari a cõsortio beatoꝝ/ q̄ ꝓ deo ꝛ ꝓximo laborauerũt: quēadmodũ puluerē hmõi excusserũt. Et q̄ꝛ excussio pulueris fit post q̄etaȝ laboris: ita ꝑacto mũdi fine/ mali seꝑabunt̄ a bonis. Et quēadmodũ puluis pedibus herens est vilis atq̄ȝ inutilis: ita reputãdus est q̄ diuinis legib⁹ nobilitatē ꝛ vtilitatē nõ acq̄rit. Et maledictionē suscepit terra in adã ex opib⁹ eius: q̄ꝛ nõ obedíuit deo. In signuȝ maledicte terre in corꝑib⁹ illoꝝ excutit̄ puluis/ contra eos q̄ non obediũt christo. Et velut pulueres terrena sectãtes: ꝛ in puluerē reuersuros ostēdit: sic̄r ꝛ leuitatē eoꝝ q̄ diuinis nõ grauidant̄ sermonibus: q̄ sic rapiuntur a malis cogitationib⁹ ꝛ peccatis: ꝛ penaliter rapient̄ a demonib⁹ vt puluis a vēto. Necnõ in memoriã resolutiõis ꝑ mortē excussio fit pulueris: vt q̄ nõ diuino amore ac celesti ꝓmisso mouent̄/ saltē timore resolutiõis in puluerē conuertant̄/ sequãturq̄ȝ christũ: cui⁹ virtute corꝑa resoluta resurgent: aliqua in cõmunionē celestis beatitudinis: aliqua vero ad penã eterne damnationis. Sed hoc trepide animũ pulsat: q̄ȝ peccatoribus contra naturã remissius sit in die iudicij/ q̄ȝ eis qui nõ recipiũt doctores ꝛ sermões regni superni/ scȝ incarnati verbi dñi nostri Jesu christi. Sed auellatur breuiter questio a cordib⁹ hominũ. Quoniam omne peccatũ contra naturam aut contra spiritũsanctũ/ vt audeam dicere negare omnipotentem deũ ꝛ eius filiũ incarnatum p̄ponderat: ꝛ nolle acquiescere veritati aut nolle respondere celesti/ atq̄ȝ ad celestia nos vocanti ꝛ prerogantí veniendi viam/ tribuenti perueniendi gratiam: edificanti per passionem et cruces/ atq̄ȝ virtutes sibiformes ad celũ ascēsionis scalã. Nam acq̄escere veritati ꝛ respondere vocanti/ nullũ admittit vitiũ: ꝛ q̄ȝtũcũq̄ȝ magnuȝ excludit omne admissum: ꝛ correctio sequitur si obediat̄ veritati: q̄ a deo in hac vita volenti nemini denegat̄. Et cuȝ argueret turbam q̄ȝ neq̄ȝ ad p̄dicationē ioãnis baptiste/ neq̄ȝ ad suaȝ mouebant̄: sed ioannē nõ manducantē neq̄ȝ bibentem demoniũ habere dicebãt: nõ q̄ȝ oĩno ioannes nõ comederet: sed diuisus ab hoibus/ diuisus ab epulis hominũ/ syluestribus pascebatur escis: ipm̄ aũt iesum manducantē ꝛ bibentem et cũ hoibus ꝯuersantem/ appellabant voratorē ꝛ potatorē vini: peccatoꝝ ꝛ publicanoꝝ amicũ/ ꝓ eo q̄ȝ ab illo publicano cõuiuiũ susceperat/ quē a teloneo vocauerat: ꝛ a zacheo publicanorum principe non inuitatus inuitari querebat: ac etiam anteq̄ȝ vocaret̄/ se apud eum mansurum obtulerat: p̄ter eos qui tũc taliter senserant nostri temꝑis male morales arguit: q̄ a nullius sancti viri solitarij aut domestici predicatoris eximij: aut boni rustici exēplo neq̄ȝ doctrina mouent̄: sed eos lacessunt iniurijs/ diffamationibus et criminationibus falsis/ ꝛ omnia recta ꝑuertunt: ac de omnibus necessarijs bonis actib⁹ dãnant

suspitione malū existimant: ⁊ sinistra murmuratione loquunt̄: ꝙ si quis solitudini studet/ ꝙ deceptus aut hereticus est: si ꝯuersatur in ceteris/ ꝙ familiaris est: si vacat hūilitati/ ꝙ hypocrita est: si silentio ⁊ orationi ⁊ paci ⁊ vigilijs ⁊ religioni/ ꝙ singularis aut deceptor est: si abstinentie ⁊ macerationi carnis/ ꝙ indiscretus est: si recreationi/ ꝙ gulosus est: si patientie/ ꝙ timidus est si iusticie/ impatiēs est: si simplicitati/ fatuus est: si prudentie/ malitiosus est: si maturitati/ flegmaticus est: si iocunditati/ dissolutus est: si societati secularis est: si alioꝝ correptioni/ ꝓsumptuosus est: si ꝑdicationi/ appetitor laudis est: si desistit/ remissus est: si habet gratiaȝ hominū/ adulator est: si adulari renuit/ superbus est: obseruantiaȝ puram temeritatē/ quietē relaxationē appellāt: si fortitudini/ temerarius est: si temperātie/ stultissimus est.

¶ De exprobratiōe ciuitatū et reuersiōe septuagintaduo discipulorum. Capitulum XX

Et exprobratio facta ciuitatibꝰ manifestat/ ꝙ sit horrendū periculuȝ ꝙ christi doctores atq̄ sermones nō recipiunt ad iusticie debitū. Inquit eñ: Ue tibi corozaim: ve tibi bethsaida: quia si ī tyro ⁊ sydone facte fuissent virtutes q̄ in vobis facte sunt: olim in cilicio ⁊ cinere sedentes peniterēt. Uerūtamen tyro ⁊ sydoni remissius erit in iudicio ꝙ vobis. Et tu capharnaum vsq̄ in celū exaltata/ vsq̄ ad infernū demergeris.] Quid ista exprobratio auribus nostre mētis insinuat: nisi eos qui verba dei audiūt: viderūt mriacula: cognouerūt diuina mysteria: promissiones diuias cōminationes eternas/ mādata/ precepta/ consilia perceperūt/ aut ꝑcipere potuerunt: ⁊ nō conuertunt̄ ad penitentiā: nec resipiscunt a laqueis diaboli/ quibꝰ vinculati tenent̄: non subdūt colla virtutibus: nō mutant in melius mores: non resculpūt naturam corruptā: non repercutiunt consuetudinē prauam: quoꝝ est indubitata dānatio: ⁊ misericordius iudiciū sit ad eos qui nō perceperūt cum damnant̄/ ꝙ ad eos qui audita contēpserunt cū reprobātur. Nam sicut stella differt a stella in superna gloria: sic aīa differt ab anima in eterna pena: vt he acerbius cruciētur que notā viam ambulandi ad quā vocabantur/ ingredi noluerunt: aut post ingressum abierūt male retrorsum. Sed mira dei sic occulta iusticia: vt predicatū non sit/ aut facta miracula ciuitatibꝰ que ad penitentiā mote fuissent: in quarū cōparatione facta est exprobratio: magis ꝓ ad contēnentes facta sit increpatio. Quoniam ꝓ de moribus agit̄: questio de occulta iusticia dei dimittitur indiscussa. Superbiā spiritꝰ que multiplex est/ nō dimisit intactā: cuȝ discipulos a predicatione reuertētes/ de miraculoꝝ operatione vidit esse gaudētes. [Nā reuersi sunt septuagintaduo cū gaudio/ dicētes: Domine etiā demonia subijciunt̄ nobis in nomine tuo. Et ait illis: Uidi sathanam sicut fulgur de celo cadentē. Ecce dedi vobis potestatē calcandi supra serpentes ⁊ scorpiones/ et supra omnē virtutem inimici: ⁊ nihil vobis nocebit. Uerūtamen in hoc nolite gaudere/ quia vobis spiritus subijciunt̄: gaudete autē/ quia noīa vestra scripta sunt ī celis.] Ruinam habet immediate annexam superbire bonis: ⁊ ꝓcedit ruinā in ipsis extolli. Testatur salomon: Ante ruinaȝ Prouer.16.
exaltatur cor. Superbia nō est de malis: gloria vana solet euenire de malis: iuxta prouerbioꝝ sententiā: Letant̄ cū malefecerint/ ⁊ in actibus Prouer.2.
pessimis gloriant̄. De bonis superbiuit qui in primo deiectus est. Nihil mali acceperat de deo sed tale bonū quo nihil nisi qui dedit/ maiꝰ erat de quo cū qui accepit/ superbiuit in largitorem: celeritate fulguris deiectus est/ nunq̄ regressurus ad vnde. Cauenda est superbia in bonis nature: nostri eñ factores ⁊ creatores nō fuimus. Etiā minimū creare capilluȝ nemini fuit datū. Accepimus esse/ sȝ ex nihilo: vnde materia creationis etiā humilitatis ⁊ nō superbiendi existit materia. Quod ex nihilo est/ nihil extollēdi materie habet. Deuitet̄ permaxime in supererogatis bonis. Nunq̄ natura miracula fecit: licet fecerit ⁊ facit multa mira. Nunq̄ natura hominū expulit demones ⁊ spiritus inuisibiles ⁊ aereas potestates: preferunt̄ eñ nobis nobilitate nature. Supererogatiue ad naturā acceperūt a deo/ qui demones verterūt in fugā. Magna potētia est id posse facere quod natura negat. Bonum est hoc: sed est quoddā aliud meliꝰ/ immo vtiliꝰ nobis: miraculū effecisse materia est gaudendi: sed reperitur potior in qua saluator suos vult fundari sequaces. Nam miracula neminē asscripserūt in celo: nec ex eis quisq̄ meruit regnum: sed hoc fecerūt sine cūctatione virtutes: de quibꝰ saluator gaudiū concedit/ nō prohibet cū dicit: Nolite in hoc gaudere/ quoniā spiritꝰ serpentes/ scorpiones ⁊c̄. et omne quod nature humane noscitur inimicum/ subijciunt̄ vobis: ꝙ ledi nō potestis: quod etiā ab alijs remouetis: sed in hoc gaudete/ quoniaȝ noīa vestra scripta sunt in celis. Unde scripta? Non propter miracula: multi eñ fecerunt miracula/ ⁊ dānati sunt. Prophetauit saul ⁊ reprobatus est: fecit miracula iudas ⁊ damnatus est. Unde ergo scripta? Propter virtutes: que in facientibꝰ ⁊ in recipientibꝰ miracula/ in via extiterunt causa salutis si salui facti sunt: nō miracula que fecerunt aut conspexerūt. Ac etiā absq̄ omni miraculo terrenum hoīem fecerūt celestem: ⁊ in diuina matricula inter angelos fecerūt scribi mirabiliter in terra degentē. Ostendunt miracula existentē in agente virtutē: aut in recipiente ꝓhabitā fidem aut animauerūt ad credendū quod nō erat creditum/ seu videbat̄ impossibile ad credēdū: sed ipsa penitus nō fecerunt aliquē celo dignū: nec meruerunt habere consortiū angeloꝝ: qui nunq̄ visibiliter miracula visibilia oꝑati sunt ex quibus saluarent̄: non suscitauerūt mortuos: non illuminauerūt cecos: non mundauerunt lepro-

sos: ⁊ similia que humana mens miratur et magnipendit. Sed inseparabilis charitas ⁊ firma ⁊ immutabilis adhesio ad creatorē eos fecit esse beatos: desuper diuina largitiōe supra meritū respondente diffusa. Et si legitur in veteri testamento multotiens angelos apparuisse: multaq; fecisse: beati eñ erant ꝯfirmati. In celo scripti erant: propterea que diuino iussu faciebant nō amplius in celo scribebant. Predestinatio nō querit vt perficiātur miracula/ sed virtutes. Nulla miracula fecerat virgo/ preter sanctificationem vterinā non meritā. Quindena deo per virtutes placuit: ⁊ in sua vita nullū miraculum legimus fecisse. Joannes baptista viuēs nulla fecit miracula sensibilia: et baptizauit dominū: ⁊ cōmendatur a christo inter natos mulierum: ⁊ per martyrium iterū magis placuit. Non fecerunt miracula innocētes: ⁊ constituti sunt ante thronum dei. Abluti baptismate pueri decedētes celestia regna suscipiūt. Plura miracula legimus post sanctoꝝ mortem ꝙ viuentes ostenderant: que si asscriberent celo sanctos/ suꝑscriberent semꝑ ⁊ augerent ipsorum meritū post decessum: ac etiā preter virtutū opus daretur premium: ⁊ post confirmationē liberi arbitrij gloria adderetur. Et si expectant glorificata corpora que nō habent: expectant ⁊ alij qui miracula non fecerunt: sed neq; in via/ neq; in patria miracula meritū faciunt. Merito nempe saluator gaudere de miraculis/ suis apostolis ⁊ discipulis suasit: in christiferis virtutibus eos firmās: que potissime illis due principaliter erāt: abdicatio penitus omnis mūdi/ ⁊ ipsius sequela irretrouersibilis firmata in obediētia vsq; ad mortem. Et christo cū apostolis ⁊ discipulis personaliter gerente in eis ducatū: nulle maiores de illis scribunt acte virtutes/ ꝙ abdicatio ⁊ sequela in obediētia sancta christi. Et vt de prima taceam: in moribꝰ christianis nulla maior est virtus/ ꝙ inexceptuate obedire sancto ꝑlato. Hec eñ omnes virtutes includit: castitatē/ abstinentiam/ orationē/ paupertatem/ silentium/ exercitium: etiā ipsam mortem includit. Nam sanctus sanctus existēs/ nisi sanctū non precipit: immo semꝑ sanctum precipit: ⁊ qui sancto obedit/ sanctus est. Et hoc est vnde apostoloꝝ ⁊ discipulorum/ et omniū saluandorū nomina scripta sunt in celis: de quibus per inobedientiā angeli apostate sunt deiecti. Ac per hoc in his verbis omnis spiritualis suꝑbia de diuinis charismatibꝰ donis/ virtutibus/ reuelationibus/ apparitionibus/ visionibus ꝙtumcūq; veris a christo retūditur: ne id quod est diuinum/ ex nostro fastu superbie in eternū vertatur supplicium. Que tāto periculosior est ꝙ corporalis: ꝙto spiritibꝰ apostaticis magis est similis. Qui non de corpore quod nō habent: neq; de corporalibꝰ/ que forte nondū facta erant: et si facta/ per eos facta non erant: sed de spiritualibus quibus vigebant/ iniq; contra deum vsq;quaq; fecerūt. Igitur qui legis/ hec mala deuita.

De morte corporis nō timenda/ et cruce accipiēda/ et oībus renunciandis. Capitulū XXI

Nempe cū duo sunt maxime que causa damnationis si peruertant: aut causa saluationis si debite teneant/ existunt: necnon occasiones sunt malorū atq; bonoꝝ: ex quibus cuiuslibet qualis vita fuerit/ iudicatur: timor videlicet ⁊ amor: ideo saluator illoꝝ timorem a cordibus excussit hominū: quo iusta vita peruerteret ipsoꝝ: aut non caperetur ipso tonāte in cordibus suppositorū. Ideo dixit discipulis suis dominus et magister. Nolite timere eos/ qui occidūt corpus: aīam aūt non possunt occidere: sed eū timete qui corpus et animā potest perdere in gehēnā. Et lucas refert: Dico vobis amicis meis: ne terreamini ab his q occidūt corpus/ et post hec nō habēt amplius quid faciat. Et alibi: Nolite timere pusillus grex: q2 complacuit patri vestro dare vobis regnū. Hoc videlicet innuēs: ꝓpter timorē hominū nolite peccare: dimittēdo iusticiā/ veritatē/ sanctitatē/ virtutē/ sanctamq; in moribꝰ vitā. Sed ne forte quis diceret: fidē/ spem/ charitatē/ veritatē ⁊ sanctitatē in animo seruo: sed timore ꝑterritus hominū/ ore aut oꝑe intermitto: ilico saluator adiecit. Omnis ergo qui me negauerit corā hoībus/ negabo et ego eū corā patre meo/ qui est in celis. Quā negationem nō solū ad eos qui cōprehensi ab infidelibus/ timore percussi se negauerint christianos: sed ad eos qui moribꝰ ⁊ vita eius euāgelio non cōsentientibꝰ atq; discordibus non ꝯcordant. Hinc ad titum scribens aplus ait: Confitent se nosce deū/ factis autē negant. Igit non immerito eternis adijcit flammis qui aliquo timore pauefactꝰ negauerit virtutē/ aut virtutis authorem: aut ꝑ iniquitatis operationē/ seruū se ꝓfitetur diaboli ⁊ peccati: q2 qui facit pctm̄/ seruꝰ est peccati. Hoc timore deuicti/ apostoli negauerunt christū: petrus maxime iuramento/ ac sub anathemate denegauit. Multi sane timētes ꝑdere partē vite/ totā negauerunt vitā: penā temporalē timore vitantes/ incurrerūt eternā: pecuniam diligentes/ timore ne perderēt/ negauerūt iusticiā. A vitiosa ligatione separari nolentes/ timore negauerūt vite viam: ne displiceant quibus placere affectant/ negando quod iustum: timore obsequūtur ad placitū corrigi aut reprehendi timētes: negant verū ad velamentū ipsorum submittendo falsum. Indubitanter in omnibus deum negat qui nō dei timorē/ sed hominum suum posuit ante conspectū. Quo sua doctrina pulso pre foribus/ cōtinuo ad improbationē et diuisionē illiciti amoris se cōtulit/ dicēs: Nolite arbitrari/ quia venerim pacē mittere in terrā: non eñi veni mittere pacem/ sed gladium. Veni enim separare filiū aduersus patrē suum: et

filiā aduersus matrē suā: et nurū cō-
tra socrum suam: et inimici hoīs do
mestici eius. Amor verꝰ nunꝗ̄ est sine vera
pace: pax autē vera sīr sine vero amore non est
quor agunt actus in deo ⁊ propter deū/ ⁊ in fi-
nē oīm deū. Est autē quidā amor illegitimus/
qui a pace mala sortit originē. Similiter est re-
perire pacē/ que infectū fouet amorē. Ad quā pa
cem mittendā in terrā/ vt eius amore hoīes co-
pulent: saluator denegat se venisse: alias aūt cō
tra seipsum saluator verba ꝓtulisset contraria/
cū dixit: Pacē meam do vobis: pacē relinquo
vobis: non quō mūdus dat/ ego do vobis. Ubi
luce clarius patet/ esse pacē diuersam dei ⁊ mū-
di. Unam dat/ atq̄ iure hereditario dimittit ser
uis suis: alteram velut nequā denegat sequaci-
bus suis. Nā pax que in tantū hoīes copulat/ vt
a deo seiungat/ discordie est ⁊ peruersa iusticia
eternaq̄ bella nanciscit: vt nature atq̄ doloris
bellū nunꝗ̄ pace aut alterius victoria finiat. Ac
per hoc nobis ⁊ enucliaiter consulens/ ad talē
pacē gladiū diuisionis apposuit cū dicit: Non
enī veni mittere pacē/ sed gladiū: scꝫ verbū spi-
ritus pertingēs ad diuisionē talem nessario fa-
ciendam: quo emēdo tunicā vēdere iubent apo
stoli. Gladius domini etiā iudicium veritatis ⁊
cognitionis atq̄ discretionis inter bonū ⁊ ma
lum/ ⁊ bonū ⁊ melius/ melius ⁊ optimum: vt ele
ctio subsequat. Quo gladio salomon in duabꝰ
mulieribus amorē verum ⁊ falsuꝫ inuenit. Quo
gladio post benedictionē sibi a fratre surreptā/
viuendi remediū remansit esau. Quo gladio fit
separatio ab imꝑfecte amatis: immo a passibili
ter ⁊ vitiose dilectis. Ueni enī separare filiū ad
uersus patrē ⁊c. vt pietas in maiori pietate vin-
catur: et amor a valentiori amore superetur. Et
inimici hominis domestici eiꝰ. Sed ne quis cre
deret saluatorē nostrum dominū iesum christuꝫ
fontem viuū amoris ⁊ dilectionis/ odium volu
isse immittere/ omnēq̄ auferre amorē nature: et
infusa desuꝑ gratia christiana naturam amoris
suis videret priuare muneribus: cōtinuo velut
omnium prouisor ⁊ modificator adiecit: Qui
amat patrē aut matrē plus q̄ me/ nō
est me dignus. Et qui amat filiū aut
filiā plus q̄ me/ nō est me dignꝰ. Igit
nō immittit odiū ad ꝓximū: vbi alias ꝑcepit di
ligere inimicū: nec cōdēnat iura nature create
quā ex amore creauit/ quā legibꝰ adinuicē strin
git amoris: sed duos amores constituens/ hoīs
⁊ dei: amorē dei creantis/ gubernātis/ redimen-
tis ⁊ beatificantis/ amori hominū voluit ꝑua-
lere: vt vnus non extinguat ab altero: nec alter
impediat ex altero: sed alter alteri ꝑferat: alter
alteri subijciatur: vt seruata lege iusticie/ qui ꝑ
oīa est prestantior/ in omnibꝰ ex amore sit po-
tior: omnibus creatis quo cūq̄ iure diligendis
etiā tibiipsi/ e vna regione ꝯstitutis: soli deo cui
est oīs honor ⁊ gloria/ cōstituto in altera: ex ali-
qua causa quōlibet suadente oporteret indicere
bellū: deo seruare pacē/ tenere fidē/ offerre placi
tū: bellū cū creaturis/ pax ⁊ fides deo ⁊ sibi suū
placitū offerat. Ut si aliter fieri nequit/ ꝓpter
deū dimittatur ꝓximus: sed propter ꝓximū nō
dimittat deus. Nam omne ius tota creatiōe in
vnum cōueniens/ federa dei ⁊ hoīs soluere ne-
quit: sed iusticia ꝓpter deū creature totius fede
ra soluit. Ueruntamen diuina bonitas tolerat
cū suo inculpate oēs subiectos amores: si sui
amoris per eos nequaꝗ̄ iura fraudent. Et si sui
amoris nō impeditur debitū: omnem amorē su
stinet in ꝓpinquum. Uult etenim dominꝰ om-
nes dignos diligi/ secū diligi: sed ꝓpter eum et
in eū ⁊ ad eum: vt quod sibi debetur/ primo red
datur: ⁊ dum reddit proximo debitū/ ipse nō of-
fendatur. Cōparatiue quippe locutꝰ est de amo
re/ non extinctiue. Inquit enī: Plus q̄ me. Ubi
cunq̄ vo comparatio est/ ibi alicuiꝰ qualitatis
participatio necessario noscit a duobꝰ aut plu-
ribus: vt ab vno per magis/ ab altero participe
tur ꝑ minus. Unde amor noster quedam nostre
mētis est qualitas: cuius participationē ex oīni
⁊ tota iusticia exquirit sibi permaxime deus: ad
ꝓximos aut ꝓpinquos fieri per minus ꝑmittit
atq̄ concedit: vt diligamus quos ipse diligit/
quos etiā ⁊ creauit atq̄ redemit: vt cōformitas
sit nostri ⁊ diuini amoris. Persumme cauendū
ne quos diligere ꝑmittimur per naturam/ iube-
mur atq̄ iuuamur per gratiā/ q̄ in eis nō diliga
mus maliciā. Et si de teipso amoris cōparatio
fieret: teipsum despice ꝓpter deū: ⁊ inferas tibi
bellum si expedit/ ꝓpter deum: vt pacem serues
ad eū: vt nec ad deū bellū et pax sit ad teipsum.
Proinde quia ꝓprius amor omnē bonitatē ex-
terminat: ⁊ omne malum cōmittit: saluator ad-
iecit. Et qui nō accipit crucē suam et se
quitur me/ nō est me dignus. Hic per
crucē ante tribunal diuine iusticie ꝓprius con-
demnat amor: velut omniū malefactor ⁊ corru-
ptor virtutū. Hic vnita diuidit: diuisa vniri nō
sinit: fidem nemini seruat: nullum nisi per reci-
procum diligit: hic tyrannos fecit in ciuitatibꝰ:
seditionē excitauit in vrbibꝰ: partialitates fecit
in ꝓuintijs atq̄ regnis. Hic scādala seminauit
in sanctis cenobijs ⁊ monasticis viris: ⁊ regula
res irregulauit. Nescit ferre iniuriā/ facere no-
uit: denegat petentibꝰ indulgentiā: turbatur si
non recipit. Quod est cōmune/ vellet sibi appro
priare: ⁊ quod est ꝓpriū/ nunꝗ̄ in cōmune dedu
cit. Nunꝗ̄ nisi ꝓprijs vtilitatibus gaudet atq̄
rimatur. Omnes nihilipendit: sibi timēs minui
nescit alijs impartiri. In iudicijs ꝑuertit iustū/
in causis honestū: contentionibꝰ deseruit: vt ap
pareat singularis/ sibi placēs nō curat alijs dis-
plicere. Cōmune postponit ꝓprio: ⁊ communi
vnū proprium prefert. Omniū depopulationē
nō curat/ si eū non tangat. Proprius amor pro-
cul pellit patientiā: orationē ⁊ abstinentiā ⁊ vi-
gilias execratur. Omnes odit labores preter il
los qui suum peragūt finem. Decollat obedien
tiam: subdi nescit: regulari non vult. Uoluntate
ꝓpria delectatus querit laudē: agit ⁊ loquitur ꝑ

Quid sit amor ꝓpriꝰ.

contentionē cordis: ꝛ corporis refugit discipli
nam: seipsum vitiose fouet de rebus nō vitiosis
Qui pro eo dicit proprius: q: omnia sibi appro
priat: grē nihil tribuit. Ipse sibi dn̄s ꝛ seru9/ p̄-
lat9 ꝛ subditus/ magister ꝛ discipulus: sibi sessor
ꝛ equus: sibi prudētia ꝛ iusticia/ fortitudo ꝛ tēpe
rantia/ lex ꝛ equitas: iudex et aduocatus: motor
ꝛ motus: bone nature regulis ꝛ gratie discipli-
nis irregulatus: ad nil aliud nisi ad seipsum zela
tus/ cuncta facit ꝛ perficit. Et oīa sensualitati
ꝛ ꝓprie voluntati aduersa/ reputat tormentū et
crucem. Idcirco per crucē peruerse se diligen-
tes/ immo inexceptuate omnes inuitat/ dicens:
Qui nō accipit crucē suam: scꝫ abnega-
tionem ꝓprii amoris ꝛ proprii corporis afflicti
nam: sicut ego accepi meā/ mei patris solū vo-
luntatē perficiens: **et sequitur me**/ non suas
cōcupiscentias: **nō est me dignus**. Meri-
to saluatore indignus efficitur: qui eū vita ꝛ mo
ribus/ intentione ꝛ animo/ ꝓut ab ipso in ago-
nistica virtute cōtenditur/ nō sectatur. Ut autē
nō claudatur/ sed aperiat via noticie idiotis et
sciolis: propriū et nequā amorem a vero amo-
re christifero atqꝫ aliis certis regulis/ prout do
minus donauerit ipse distinguā. Post increa-
tum ꝛ supernaturaliter existentē amorē ꝛ super-
bonum/ ꝛ deum totū ꝛ tote bonū extimum ꝛ inti
mum/ supremū ꝛ infimum: nō localem aut situa
tum/ sed superlatū ꝛ indignum est quidā nature
cōdite vniuersalis amor: ſm min9 ꝛ plus distri-
butus in rebus: aspiciēs primo in cōditorē eius
cui additus est/ velut in cōseruare volentem id
quod est: ꝛ id quod amat/ aut amare pōt. Et indi
ta natura omnib9 a deo scienter ꝛ non scienter/
rationabiliter ꝛ aliter/ suo modulo appetit con-
seruari. Ergo natura fertur p amorē intellectū
ꝛ nō intellectum/ in eū qui cōseruare aut ad me
liora perducere ipsaꝫ pōt: qui pmagis in hoib9/
pmaxime in angelis viget deū: ꝛ ad seipsos ꝛ in
ter seipsos/ ꝛ ꝓ seipsis ꝛ in seipsis: velut similitu
do nature/ ac etiā voluntatis. Et ex natura cōtin
git q̄ simile appetat sibi: amor autē perambulat
appetitū. Est amor qui ꝓpagationē sequit: qui
ex cursu bone nature diffundit a ꝓgenitorib9
in genitos: ꝛ a genitis in genitores reeffundit:
sed nō eque dilatatur ex eodem cursu in lineas
transuersales: qui per tantū minuitur/ inquantū
in primis gradib9 elongat: nisi cōuersatione re
foueatur: que sepe amoreꝫ sanguinis vicit. Est ꝛ
gratie: qui amori cōdite nature sociatus/ ipsum
illuminat: dirigit ꝛ exorbitare nō sinit: qui pre-
ter directionem diuine voluntatis nihil diligit
dilectū si quid ad ipsā refert qui turbari nescit/
sustinet ꝛ tolerat: nihil nisi rationale amat: aliis
vtitur ꝓut necessitas postulat. Totus latus in
deum/ cum mēsura fertur ad ꝓximum: et qui su-
pergrediēs naturā etiā intenta morte nō relin-
quit honestum: nec amittit religiosum: et natu-
re corrupte amorē in nullo sibi patit esse colle-
gam. Post quē est amor nature corrupte: qui vi
tiose afficitur ad oīa obiecta: qui colligat ple

runqꝫ/ vt vnum magis q̄ alium maculose affice
re faciat: et obiectarū qualitatū forinsecus ocu-
lis ꝛ in animo vnā magis istum/ illā peramplius
illum impatienter cōcupiscere cogat. Nec nō et
mercede causatus amor ad hanc spectat: finali-
ter nō fuisset amor qui dissoluit eradicata mer-
cede: similiter ꝛ cōtracta societas sine respectu
omnia legitime ac iustissime federantis ꝑditi-
ne roborata/ germinauit amorē peccatoꝝ tene-
bris obuolutū: qua suspensa eius sepe soluit vin
culum. Ac per hoc luce clarius patet amorē bo
norum naturaliū esse a natura: sed timet aduer-
sa amorem bonorū gratialium esse a gratia: sed
sustinet ꝓ suis bonis aduersa: ꝛ si ꝯtingat mor-
tem suscipit in perfectis: amorē passibiliter vi-
tiosum esse a natura corrupta: de cuius ꝓgenie
proprii amoris mala soboles orit: qui nunq̄ est
ad virtutes/ sed ad opposita ipsarū: ꝛ bonis na-
turalibus abutitur: sed neqꝫ cum amore nature
create atqꝫ cū amore gratie participium habet:
q̄uis bona nature ꝑuerse diligat: vtaturqꝫ ꝓter
legē dei/ sua lege cōtentus. Qui quāto in aliquo
colligat ardentius/ tanto agit ꝑuersius. Habes
malū timorem: habes ꝛ malum amoreꝫ. Igitur
qui legis/ hec mala deuita: quia quotquot dam-
nati sunt/ isto preuio perierunt. Tolle ergo cru-
cem/ sequere te vocantē.

Quō omne peccatum remittitur: blasphemia vero in spiritūsanctū nō remittitur/ neqꝫ hic/ neqꝫ ī futuro seculo. Capitulū XXII

Ad peccatorū autē numerū subseque-
ter adiiciuntur/ qui virtutem diuinam
atqꝫ christiferā demoni tribuunt: nec
credunt adesse hominib9 potestatē per gratiā
quā non habēt vtiqꝫ per naturam. Et q̄ magis
homines dicūt potestatem habere a diabolo q̄
a spiritusancto: qui per hoc cognoscūtur q̄ sal-
uatorem nostrū demonium eiicientē/ in potesta-
te diaboli fecisse dixerunt: pro eo q̄ purum vide-
bant hoiem/ quē dauid ſm carnē filiū asserebāt.
Quā infelicitatē saluator noster nō solū autho-
ritate/ sed rationibus improbauit: asseuerans in
hominib9 veraciter sibi subiectis/ nō per natu-
ram/ sed per collatā gratiam virtutes posse re-
splendere diuinas/ in eiectione demonū ꝛ expul
sione languorū. Sed ad peccati accrescit cumu-
lum: q̄ demoni attribuebant quod erat diui-
num. Diuinū est ꝓpulsare infernales atqꝫ aere
as potestates: et ipsas expellere ab obsessis: q̄
licet in seipsis sint vsqꝫquaqꝫ discordes: fugari
a seipsis nō possunt a corporib9 ꝛ locis/ que deo
taliter permittēte inuaserūt. Et quoniā hec ali-
ter asserere peccatū est blasphemie: ideo ad eius
improbationē ꝛ periculi euentionē se transtulit
dicens: **Ideo dico vobis: quia omne
peccatum et blasphemia remittetur
hoib9: spiritus autē blasphemie non
remittetur. Et quicunqꝫ dixerit ver-
bū cōtra filium hominis remittetur
ei: qui autē dixerit verbū contra spiri**

tumsanctū: nō remittetur ei / neqȝ in hoc seculo / neqȝ in futuro. Latet sub litera intelligentia differenda verbis nō paucis: ⁊ primo aspectu affert difficultatē / quā per differentiā expedit removere: quā si amplicabimus ad personas illius tēporis qui audierunt / ⁊ pro quibꝰ dicta sunt verba: levis est enodatio: si vo ad nostra tēpora / sensus incumbit subtilior. Aliud est peccatū ⁊ blasphemia / aliud spiritus blasphemie: ⁊ aliud est peccare in incarnatū verbū / aliud in spiritūsanctum. Nam peccatū refertur ad actū: blasphemia ad verbū: spiritus blasphemie ad intellectū. Peccatum ex opere: blasphemia offendit ex ore: spiritus blasphemie offendit ex corde. Remittitur nēpe omē actuale peccatum / si metania sequitur. Remittit̄ blasphemia que ex odio aut ex ira sive ab incuria loquēdi / aut impetu nō retēto defluxerit: si tamē causa mali effectus fuerit iā remota. Spiritus blasphemie / mala intelligentia / mala volūtas / mala suspitio atqȝ incredulitas / odiuȝ ⁊ derogatio in affectu: nō remittunt̄ nisi radicitus evellantur: vt talis spiritus blasphemie nō dimittat̄ si peccatum nō assit aut ipsa blasphemia: ⁊ versavice omne peccatū et blasphemia dimittatur / si spiritus blasphemie nō assit. Sed de seipso et pro seipso / contra ipsum loquētes salvator videbat̄ verba proferre: propter quod secutus adiunxit. Et quicūqȝ dixerit verbum contra filium hoīs / remittetur ei: qui autē dixerit contra spiritūsanctū / non remittetur ei / neqȝ in hoc seculo / neqȝ ī futuro. Ut si adversus christum humanatū pro suis moribus aliquid diceret̄ incongruū: prout eius mores fuerūt a pluribus cōdemnati: quia vorator carniū / amicus publicanorū: demoniū habet: seducit turbas: non est hic homo a deo: quia sabbatum nō custodit: ⁊ his similia: correptis levis est venia. Et in nostro tēpore plures indebite christuȝ lacessūt: quare sic viliter natꝰ: quare circūcisus: quare presentatus in templo: quare fugatus regno: quare baptizatus: quare fami expositus: quare tentatꝰ: quare lachrymatus: quare orans prostratus: quare ligatus: quare passionatus ⁊ mortuus: Si verus erat dei filius: nonne poterat aliter redimere genus humanū absqȝ eo ꝙ talia oparetur / ⁊ tam crudeliter pateretur? Sed omnia hec veniā leviter sortiuntur: si non peccatur in spiritūsanctuȝ. Sed si quis contra spiritūsanctum dixerit verbum: nō remittet̄ ei hic / neqȝ in futuro. Si quis christum hominē ex spiritusancto dixerit nō conceptum: totius nostre fidei destruit fundamētum. Et sine fide īpossibile est placere deo / atqȝ peccata remitti. Nam spiritussanctꝰ supervenit in virginē: et quod ī ea inventū est / nō ex humano semine / sed ex spiritusancto est. Qui contra hoc sentit aut dogmatizat / loquitur cōtra spiritum sanctū. Et qui quod est spiritussancti / attribuit demoni: similiter facit. Dixerant ipsi nō in spiritusancto / sȝ in beezebub christū demonia eiice-

re: quod est blasphemiā irrogare. Sed omissis intelligētijs plurimis: ad duo q̄ hic vident̄ gravia revertamur. Dictū est spiritum blasphemie nō remitti: ⁊ contra spiritūsanctum dicere verbum / non remitti in hoc seculo / neqȝ in futuro. Blasphemiā adversus homines dimittamus: ⁊ iuxta verborum intentionē sequamur authorē. Non eñ eatenus in deū quatenus in homines blasphemia irrogatur: ꝙuis per similitudinem vnius possit ad cognitionem alterius ingredi. Blasphemia nomen est grecū: quod vna ꝓlatione latine multiplicia mala sonat: qua ꝑ negationem ⁊ affirmationē prout dominꝰ dabit / ipsam declarabo legentibꝰ: vt ex blasphemia hominū possimus advertere quid sit blasphemare dominū deum. Dicere homini: vah volare nō potes: ignem nō vales illesus cōtingere: siccis pedibus suꝑ aquā incedere: mobileȝ facere per contactū stabilem terre molem: nulla blasphemie iniuria irrogat̄. Nam huiusmodi actus et passiones impossibilitate nature se dividūt: ꝙvis plerūqȝ in talibus gratia fuerit supergressa naturaȝ. Quispiam adhuc dicet: Non videbis oculis clausis: ꝯiunctis labijs loqui nescis: aure obtusa nō audis: non olfacis emunctis naribus: nec discernis sapores abs gustu: stellas tāgere nescis: nec irretito īcedere pede: futura nō nosti: hoīm cogitatus ignoras: nec habes quod certū est denegasse naturam: neqȝ blasphemie aut alicuius iniurie habere fertur indiciū. Naȝ quod natura negat: potentia nō cōcedit: suppetit scientia nulla: nequit inficere ars invēta: nulla possunt blasphemie aut alicuiꝰ iniurie inferre convitia: si alteri ab altero per improperium proferant̄. Sed si que natura / potentia / sciētia / ars inventa cōcessit / a quoqȝ improperativo fastu removes: blasphemiā non modicā irrogas. Si per improperij viaȝ attribuis homini quod nullo iure sibi cōpetere potest: nullā dicis blasphemiam. Si removes ab eo quod sui est iuris / blasphemie intulisti notā: si tibi fecisti ꝓprium quod ꝓprie ꝓpriū erat alterius / blasphemasti. Blasphemia etēm esset ad hominē si ridere vellet equus: qui ⁊ blasphemaret̄ / si hynnire vellet capra. Rugitus leonis nō competit porco: nec grunnire leoni. Si tuā potentiā / nobilitatē / acuitatem animi tui alteri non ꝯcedis / aut que tue sunt possessionis ⁊ iuris: nō blasphemasti: sed si que tui sūt dedecoris atqȝ culpe / alteri tribuisti: proculdubio fecisti blasphemiā. Multa quidē ⁊ alia sunt que istā a christo damnatā declarāt: sed ipsaȝ epimonice brevi verbo diffiniā. Blasphemia est generalis illa iniuria: cū removetur per improperiū ab aliquo quod habet a natura potentia sive scientia / sive ab arte quesita. Blasphemia est removere ab hoīe quod sui est iuris. Blasphemia est tibi appropriare quod ꝓpriū est alterius: blasphemia alteri apponere tuā notam. Blasphemia est in contemptū atqȝ despectum alteriꝰ dicere aut facere quod certissimū est displicere: nec ad tuū cōmodū inflecti posse

quod dicit aut agitur. Blasphemia est cum de-
bita quisq; suo iusto creditori non soluit. Blas-
phemia est cum quis regẽ in sterquilinio/in tri
bunali seruum vellet videre sedentẽ. Blasphe-
mia est velle peruertere ordinẽ iusticie atq; mo-
rum. Blasphemia est cũ alicui dicimus malum
placere quod displicet: et bonũ displicere quod
placet. Blasphemia est inexceptuata iniuria/in
exceptuata malorum suspicio/inexceptuatũ op-
probrium. Ex his igitur compilatis quid sit deũ
blasphemare cognosce: vt quotiescũq; in vete
ri testamento aut nouo/blasphemie verbum oc
currat: ad has diffinitiões recurras: vt quid sit
deum et quenq̃ blasphemare cognoscas. Ac per
hoc luce clarius intelligenti patebit/sine blas-
phemia nullũ posse cõmitti peccatum: cũ blas-
phemia sit importũe facere quod displicet: aut
sine damno nõ facere opportune quod placet.
Sed quia blasphemia est malũ quod ore pfer-
tur/et cito meretur veniam: spiritus blasphemie
est quod corde credit atq; sentitur: qui nisi eiici-
atur/non recipit indulgẽtiam: et quãto difficili-
us est cor mutare q̃ corrigere verbũ: tanto dif-
ficilius spiritus blasphemie veniam consequit/
q̃ blasphemia que solo ore pfertur: idcirco de
blasphemia et spiritu blasphemie in deum/opor
tet longiore sermone disserere. Blasphematur
deus cum relinquitur in suis legibus et manda-
tis alia copulatiõe quesita. Improperat de dei
Esa.1. populo esaias: Dereliquerũt dominũ: sanctum
israel blasphemauerũt: alienati sunt retrorsuz.
Et cũ sua non custodimus eloquia/blasphema
Esa.5. mus. Quod idẽ ait: Abiecere legem domini ex-
excituũ: et eloquium sancti israel blasphemaue-
runt. Vituperant legem abiicientes: et deũ inse-
quitur maledictis/qui eius eloquiis nõ prestat
assensum. Naz quid aliud est blasphemare suũ
eloquium/nisi reprobare tanq̃ falsum aut defe-
ctuosum: ipsum nõ credere verũ aut virtuosuz:
aut ad seipsum existimare aduersum quod est in
nostra vtilitate prolatuz? Ad sui blasphemiam
sibi arrogabat omnipotẽs: cum cultus diuinus
idolis offerebat: atq; adiutorium et consilium ex
petebatur ab eis: quod solius dei erat concedere:
et sperabat ab eis quod in solo deo decebat spe-
rare: et omnis placitus rerũ euentus ab idolis
credebatur: quod qui romanas et gentiles histo
rias recolit/quod dicit non ignorat: quomodo
idolis omnia tribuebant. Proinde referebant
in thurificationib9 et sacrificiis simulachris gra-
Esa.52. tiarũ sedulas actiones. Quod per esaiam con-
ditor omnium deus inquerulat. Et iugiter tota
die nomen meũ blasphemat. Quod apostolus
ad romanos hoc idem repetens/cuz additione
Rom.2. quãtali clarius verbum fecit. Nomẽ enĩ dei per
vos blasphematur inter gentes. Que blasphe-
mia hoc insinuat: ꝙ dabatur idolis quod diuini
fuerat iuris. Quod si non idolatrico cultu agit
in christianis/pestifero tamẽ sepe more peragi-
tur: vt dominus et nomen eius culpabiliter blas
phemetur. Quod tunc fit cum sua visibilia et in-
uisibilia iura per fidez et credulitatẽ/per amorẽ
et actionem in aliquẽ diriuamus. Unde cũ chri
stus ignoraretur ꝙ esset deus: cum aliqua dixit
que solius erant dei/fuit appellatus blasphe-
mus. Dimisit peccata paralytico: et dictum est:
Hic blasphemat. Interrogatus est a caipha si
filius erat dei: responsione accepta/cũ scissione
vestium ipsum appellauit blasphemũ: quia so-
lum ab eis existimatus homo/videbat sibi ius
vsurpare diuinũ. Quod in quadã congressione
verborũ iudei expresserunt: cum excusare se vel-
lent/ꝙ nõ eũ querebãt lapidare de bono opere
sz de blasphemie spiritu/dicẽtes: De bono ope
non lapidamus te/sed de blasphemia: quia tu ho-
mo cũ sis/facis teipsum deũ. Acsi dicere velint:
Nulla maior blasphemia/q̃ hominẽ ex natura
humana velle habere diuinũ. Quo volendi ge
nere peccauit angelus: et criminatus est hõ pri-
mus: criminatus quicũq; similia imitatus. Que
esaie et apostoli verba si ad aliam intelligentiã
referantur: nomẽ eius blasphemari conspicitur
cũ in vanum nominat: et pro sterilibus verbis
et promissionib9 friuolis/et multotiens vitiosis
adhibetur in testem. Magis vero ista blasphe
mandi sententia colligit/cum sibi ab improbis
attribuitur quod nulla sibi potest lege assistere:
put qui crudelem/immisericordẽ/rerum impro
uisorem/gubernatorẽ iniustum/acceptorem per
sonarum/curam nõ gerere de creatis/stateratorem
rem bonorum et malorũ iniquum: plus inferre
pene q̃ culpe conueniat: non tantũ tribuere vir
tuti q̃tum expediat: spiritu blasphemo cogitãt
aut ore blasphemo loquũtur. Necnon creden-
tes nõ esse quod erat/inferebant blasphemias.
Nam in cruce pendẽs/a seipso derelictus in pe
nis: a latrone reprobo/a phariseis/a scribis/et
turbis est mordaciter blasphemat9: quia nõ crede
bant diuinũ quẽ sic aspiciebãt christum. Et dãna
bilior erat spiritus blasphemie qui erat i corde
q̃ verbum blasphemie platum ex ore: quod nõ
pferret nisi a corde emitteretur. Sententia enĩ
est saluatoris/ꝙ blasphemia cum aliis vitiis ex
corde pcedit. Et quoniã caput christus non est
pcisum a corpore suo/quod est ecclesia: proinde
si quis ecclesiam dei et authoritatẽ et virtutem et
sanctos eius spiritu blasphemo aut ore cõtige-
rit: blasphemie culpis/iusticie penis p rato de-
licti atq; pcti librامẽto equitatis diuine obno-
xius subiacebit. Igit q̃ legis/hec mala deuita.

Qui dixerit verbũ in spiritum san-ctum/nõ remittetur ei. Ca. XXIII

AD secundũ vero quod timore horren
do nostruz propulsat auditũ: concutit
cor: hebetat intellectũ: ꝙ inueniat ali-
quod nõ remitti peccatũ/quod dicitur in spiritũ
sanctũ: multa est diligentia p intelligentia insu
dandũ: sed verborum connexionẽ prius inspicia-
mus. Dicit ipse saluator: Qui autẽ dixerit
verbũ contra spiritũsanctũ/nõ remit
tetur ei/neq; in hoc seculo neq; in fu
turo. Quis loquẽdi modus: que loquẽdi [illegible]

tiorque locutionis necessitas: ad quid additio
ista/neqꝫ in futuro? Nam sonare videtur ꝙ pec
catū aliquid suscipere possit veniam in futuro.
Quod si est: quod est illud? Originale/aut veni
ale siue mortale? Si autem quod hic non susci
pit veniā/neqꝫ in futuro suscipiet: superflua est
ista negatio/neqꝫ ī futuro. Si peccatū aliquod
in futuro remissionē suscipiet/quam hic primo
nō susceperit: erūt ergo in futuro seculo sacra-
mēta: ergo iterū militabit que triumphare cre
dit ecclesia: ergo nō vnū erit iudiciū/ꝑsens scꝫ
et futurū: et quod hic nō suscipit/ alibi suscipi-
et. Ergo erit penitentia: erit ꝯtritio: erit cōfes-
sio: erit absolutio: erit satisfactio: erit aq̄ asper
sio: erit sacerdotis benedictio: erit oratio: erit
chrisma: erit iterū extrema vnctio: erit predica
tio: erit missarū celebratio: erit cōmunio: erūt
opera misericordie: erit tūsio pectoris: erit pe
regrinatio: erit iniuriarū remissio: erit pro ori-
ginali malo baptismus: quibus omnibꝰ in hoc
seculo peccatorū oīm genera relaxanᷓ: ⁊ remis-
sionem ſm religionē christianā suscipiūt: nec
ſm orthodoxam fidem aliter remitti possunt.
Uerum est ꝙ ista ī seculo futuro nō sunt: licet
peccata purgantur: sed purgatio futuri seculi
nō est remissio: quia nihil ibi purgaᷓ nisi quod
hic remittitur. Et multa hic remissa sunt dolo
re preeunte sacramentali mysterio: que per in-
terioris doloris abundantiā/ corporis actionē
et penā purgata nō sunt: nec futuri seculi pur-
gātibus addita flāmis. Et quod hic nō remit
titur: seu qui remissionē in hoc seculo sub isti-
us sancte matris ecclesie iusto et misericordi
iudicio anteꝙ moriatur/nō suscipit: ī futuro nō
tradetur flāme purganti: sed flamme crucianti
mancipabitur in eternū. Et qui hic ab origina
li malo flumine benedicto ī catholica fide/tri-
nitatis inuocato mysterio/aut sanguine fuso ꝓ
christo/aut flamine supinfuso nō abluitur: nec
in futuro seculo abluetur. Et si nō apponetur
gehennalibus flāmis/neqꝫ affligetur in penis:
visione tamē carebit dn̄i saluatoris. Sed hoc
tm̄ dico ꝓ paruulis non ablutis. Qui autē atti
gerunt ꝓuectiorē etatē ratiōis capacē/offendē
tes in lege nature/ī lege origi nalis iusticie/ seu
in moysaica et ꝓphetica lege: in aliqua triū ab
lutionū in ꝓpria fide abluti nō fuerint: sicqꝫ de
cesserint: vt pueri non videbunt deū: ⁊ vt malo
rū autores ſm magis et minꝰ/iusto dei libran
te iudicio habebunt asperū sensum. Iterum se
offert questio pre foribus non linquenda. Sūt
et venialia peccata: quorum omniū nō potest
esse memoria: in contritionē dearticulata non
veniunt: sacerdotibus nō panduntᷓ: que si non
in hoc seculo/in futuro remittunᷓ. Ego aūt au
dacter affirmo: ꝙ om̄e peccatū delectabiliter
cogitatū/et cui volūtas prestauit assensuꝫ/pro
latum aut factuꝫ/veniale siue mortale: de quo
ante mortē potest esse contritio: si nō dearticu-
late/saltem indistincte: et si potest tractari sa-
cramētale mysteriū/ et nō fit: nō ad remissionē

aut ad purgationē in alio seculo reseruaᷓ/ sed
ī eternā autorē detrudit penitus gehēnā. Naꝫ
impenitentiā venialis peccati dico esse morta-
le peccatū edificans ad gehennā. Sed hoc a
cordibus fideliū eximaᷓ: ꝙ si q̄s absqꝫ morta-
li existens peccato/q̄uis venialibus irretitus:
repēte aut subito nimia celeritate mortis iacu
lo feriretur ꝙ nullū contritionis esset spaciū/
nec confessionis remediū: ꝙ nec eternis affli-
geretur penis: et remissionē post mortē/ simili-
ter et purgationē/dei misericordia largiēte sus
ciperet. Quod si ad hunc articulū tm̄/illud ne-
qꝫ in futuro: quasi sit possibile in futuro pecca-
ta remitti: saluator noluerit declarare/penitus
ignoramus. Sed large tenentes peccatorū re-
missionis verā sententiā; adhuc verbum anne-
xum/scꝫ neqꝫ in futuro/in pendulo est: et ꝙ sal
uator sic dixerit/vere sic est. Nec quod dicitᷓ est
contra sententiā saluatoris/sed ad eliciendam
certitudinē veritatis. Sed iterū atqꝫ prius ad
connexionē verboꝝ/retrograda ꝯsyderatione
redeamꝰ. Ait em̄: [Quicūqꝫ dixerit ver
bū cōtra spm̄sctm̄/nō remitteᷓ ei.] Igiᷓ solū
verbū dictū non remitteᷓ: igitur nec ⁊ factum.
Maius est malū facere ꝙ̄ dicere: aut maius di
cere ꝙ̄ facere: aut dicere nō remitteᷓ ⁊ facere re
mitteᷓ: an si nō remittetur dicere/⁊ multo ma-
ius facere. Titubat hic animꝰ/ꝙ ista sententia
sonat: quā ꝑ occultas venas discutiētes ītroi-
bimꝰ duce ducēte in serenū atqꝫ planū eiꝰ. Qui
cūqꝫ dixerit verbū cōtra spm̄ sanctū/ diabolus
est aut mēbrū eius. Sed habet mēbra ⁊ mēbra
mala/⁊ peiora/⁊ pessima. Optat diabolus ho
minē ledere/insidiaturqꝫ omnibꝰ. Dux est ma
lorū: complices eius sequūtur ducē. Dixit in
corde diaboli membrū verbū contra spiritum
sanctū: verbū scꝫ immutabilis propositi ad le-
sionem inferendā. Dixit em̄ ī corde suo: nō mo
uebor a generatione in generationē sine ma-
lo. Obstinatus peccator immutabilem se dicit
ad maluꝫ: nec quiescit donec ledat quod odit.
Aut se de mūdo non credit exire/ nisi malū ꝑfi-
ciat quod ipse cōcepit. Rebellat hic sane gra-
tie mutatrici/qui se ī corde denegat ab ip̄a vel-
le mutari. Et mortis reprobat incertū euentū/
q̄ ante ipsā credit ꝑficere cogitatū. Dixit ⁊ ali-
us verbū in corde contra spiritūsanctū/ qui de
um immemorē in corde suo appellauit: ⁊ etiam
existimauit illius peccata in fine nolle punire/
cuius vitā impunitā sinit abire. Ait em̄ scriptu
ra: Dixit em̄ peccator in corde suo: oblitus est Psal. 9.
est deus: auertit faciem suam ne videat in finē.
Peccaui: non pertuli penam: oblitus est deus
preceptū ꝑterii: mansi absqꝫ tortura: oblitꝰ est
deus. Belial sum: oblitus est deꝰ. Ab initio cō-
fregi virtutis iugum: deo seruire contempsi-
oblitus est deus. Faciam ampliora/immo de-
teriora: erūt īpunita vt prima posteriora. Qua
re? Oblitus est deus: et auertit faciē suā/ noti-
ciam sapientie sue ne videat in finē: ne quod ī p̄
senti non vlciscitᷓ/nec etiā in finē vlciscetᷓ. Sed

adhuc nõ quiesceret dicere verbum contra spi
ritumsanctũ. Uide quid secut⁹ adiunxit: vt sub
interrogatione ac responsione ꝓpheta decla-
ret/ ꝓpter q̃d irritauit impi⁹ deũ. Respondit ꝛ
Psal.9. ipse: Dixit eñi in corde suo/ nõ requiret. Quid
nõ requiret? Bona vt premiat: nec mala vt pu
niat. Negat iste in corde suo premia iusta: ne-
gat penas atq̧ flagella derisoribus. Negat ꝑ-
cutientes malleos corporibus iniustorũ. Con-
tra spiritũsanctũ in corde suo verbuȝ dixit: qui
benignus est iustis: et iustus in iudicijs pecca-
torũ. Sȝ horũ vide improbationẽ ꝑ illud quod
sequit̃: Uides quoniã tu laborem ꝛ dolorẽ con
syderas/ vt tradas eos in manus tuas. Quod ꝛ
in Ecclesiastici sententia ex omĩ parte ꝯfirmat:
Ecci.16. Nõ dicas: a deo abscondar: et ex summo quis
memorabitur mei? In populo magno nõ ag-
noscar. Que est anima mea in tã immensa cre-
atura? Ecce celũ ꝛ celi celorũ/ abyssus ꝛ vniuer
sa terra/ ꝛ que in eis sunt/ in cõspectu illius cõ-
mouebũtur. Mõtes simul ꝛ colles ꝛ fundamẽ-
ta terre: cũ cõspexerit illa de⁹/ tremore cõcutiẽ-
tur. Et in omĩbus his insensatũ est cor: ꝛ omĩe
cor intelligit̃ ab illo. Qui etiã dicit verbũ ꝯtra
spm̃ sanctũ/ iniust⁹ est: q: spũssanctus iustus est.
Iniustus loq̃tur cõtra iustũ: q: iniust⁹ est: et ex
ipso quo cõtra iustũ loquitur/ fit iniustus: et si
ante fuisset iustus. Sed vbi dicit/ aut primo lo
Psal.35 quit̃ iniust⁹/ psalmista docet: Dixit iniust⁹ vt de
linquat in semetipso. Ubi dixit iniustus? cui di
xit? Nõ extra per verba sonãtia: nõ auri audi-
enti. Sed vbi dixit? In semetipso. Quid dixit
in semetipso? Ut delinquat: vt deuȝ deserat: vt
ipsum offendat: vt peccet: vt ledat: vt se prohi-
bitis nectat. Et quare? Quia non est timor dei
ante oculos eius. Timor dei donũ est spiritus-
sancti: contra quẽ iniust⁹ dixit in semetipso: sci
licet deliberauit in mente. Igit̃ erit istud dice-
re verbũ contra spiritũsanctũ irremissibiliter:
scȝ timore carere/ deliberate malum perficere.
Eccl.1 Quid ni? Dicit eñi scriptura: Qui sine timore
est/ nõ poterit iustificari. Qui eñi nõ iustificat̃/
nõ remittit̃ ei/ sed retinet̃ peccatũ. Sustine am
plius/ vt videas clarius: quid est verbum dice-
Psal.13. re irremissibiliter contra spiritũsanctũ. Dixit
insipiens in corde suo: non est deus. Ubi dixit
insipiẽs? In corde. Cui dixit? Nemini. Cui di-
xit qui in corde dixit? Cõtra quẽ dixit? Contra
deũ: quia dixit/ nõ est deus. Et nihil maius cõ
tra deũ/ q̃ esse negare deũ. Quis deus? Pater
et filius et spiritussanctus. Quia si nõ est pater
neq̧ deus filius/ neq̧ deus spiritussanctus. Si
non filius/ neq̧ pater et spiritussanctus. Si
nõ spiritussanctus/ neq̧ pater et filius. Relati
ua sunt eñi: et vnus sine alio esse non potest. Et
1.Jo.5. tamen non tres dij/ sed vnus est deus. Quod
ei remittet̃ peccatũ/ dicenti nõ esse deũ spiri-
tũsanctũ. Sed qui dicit verbũ contra spiritũ-
sanctũ/ dicit contra patrẽ et filiũ: quia sicut tri
nitatis opera sunt indiuisa: ita et facte offensi
ones ad ipsaȝ. Quare igitur magis inuebitur
contra verbũ in spiritũsanctũ/ q̃ contra verbũ
in patrem et filiũ? Questio est subtilissima hic
penitus nõ pandenda: sed intende quod cepi-
mus. Quis dixit? Insipiẽs. Quis insipiens?
Qui sapientia caret. Sapientia nobilius do-
nũ est spiritussancti. Ecce duo dona extrema
spiritussctĩ/ scȝ timor ꝛ sapientia: quib⁹ carẽtes
iniust⁹ ꝛ insipiẽs: nõ ore/ sed in corde cõtra spi
ritũsanctũ dicũt: quia iniqui in corde/ et corde
locuti sunt. Nã proculdubio maius malũ est in
corde de deo trino ꝛ vno/ et de incarnato ver-
bo atq̧ fide male sentire/ q̃ ore ꝓferre/ aut ope
re malũ facere. Et ali⁹ dixit in corde suo verbũ
cõtra spiritũsanctũ: quẽ ꝓpheta Esaias cõme-
memorat: Quõ cecidisti lucifer q̃ mane orieba
ris? Corruisti in terrã qui vulnerabas gentes:
qui dicebas in corde tuo: In celũ cõscendã: su
pra celũ exaltabo soliũ meũ: sedebo in mõte te
stamẽti in lateribus aq̃lonis: Ascendã sup alti
tudinẽ nubiũ: similis ero altissimo. Uide quõ
iste ꝑ omnia in corde verbũ dicebat contra spi
ritumsanctũ: vide quomodo in isto erat spiri-
tus blasphemie in spiritumsanctũ/ dicens ver
bũ contra ipsum. Quid dicebat in corde suo?
In celum conscendã. Celũ insinuat celata ꝛ al
ta mysteria scripture sacre: secretam superna-
liũ morũ scientiã: reuelatio quoruȝ spectat ad
spiritumsanctũ. Nam altissime sapientie/ intel
ligentie/ scientie dona in ipso sunt: ab ipso lar
giuntur: ab ipso ꝓcedunt: et vbi vult spirat: et
cui vult ꝛ quõ vult/ ꝛ quãdo vult. Ad hoc cela
tũ celũ nullus nisi ipso vocante cõscẽdit: null⁹
accepit nisi cui ipsa dedit: nulli dedit nisi qui se
humiliauit. Super humiliatos requiescit spi-
ritussanctus. Errat qui se credit per se sapere
diuina mysteria: sui acuitate intellectus intelli
gere sacre scripture secreta: supernaliũ moruȝ
sursum agentẽ ferentiuȝ sine spiritusancto ha-
bere peritiã/ scientiã atq̧ vitã. Ecce verbũ di-
ctũ cõtra spiritumsanctum in corde. Sed vide
quod sequit̃: Super astra celi exaltabo solium
meũ. Sed qui ꝓpria virtute se subleuat/ ꝓpria
defectione dejcit̃. Astra intelligibilis empy-
rei aut intellectual̃ celi/ angeli sũt: supra quos
quis ascendit? Celũ scriptura est: cui⁹ astra ful-
gentia sunt luminosissime veritates: quarũ do-
ctrinã solũ spiritussanctus habet inferre. De
quo saluator ait: Cũ autem venerit ille spiritus
veritatis/ docebit vos omnẽ veritatẽ. Astra ce
li sunt sancti fulgentes vita ꝛ doctrina p̃sentis
ecclesie. Ipsa etenim celũ dicitur. Super ista
quis ascendit? Conditor deus qui carne vela-
tus descendit. Bene igitur contra spiritũsan-
ctũ in corde suo protulit verbũ/ q̃ sup astra ista
exaltare voluit soliũ suũ. Solium sedes est re-
gum. Reges sedentes in solio solent iudicare
subacta: discernẽdi proferre iudicia. Sed quis
hominũ nouit in solio sue mentis iudicare de
substãtijs seꝑatis/ de spiritib⁹ almis/ de ꝟitati-
bus luminosis/ de sãctis ꝑfectis: nisi conditor
oĩm deus/ qui est spũssanctus? Quis igit̃ p̃su-

met exaltare iudicij soliũ/nisi temerari⁹ et men-
te superbus: qui in corde suo verbuz dicit con-
tra spiritũsanctũ? Cui⁹ sanctificatione sanctuz
est quicquid est sanctũ: et clarescit quicquid est
verũ. Uide sequentia verba contra spiritũsan-
ctum in corde prolata: Sedebo in monte te-
stamenti in laterib⁹ aquilonis. Sedere actus
est quietis. In monte testamenti. Quis mons
testamenti: nisi altitudo hereditatis diuine/ex
paterno testamento morte interueniente/ qua
confirmatur testamentũ/filius hereditatẽ sor-
tit. Quod hic tangit/magni est mysterij: pluri
mos ramos habet: breuitatis secure succidaz.
Oportet filiũ esse legitime natũ/ aut adoptiuũ
q̃ hereditatẽ assequi concupiscit. Nõ est filius
proprius neq̧ adoptiuus/qui verbũ dixerit cõ
tra spiritũsanctũ. Filius vnus est proprius cui
semp̱ fuit esse: quod preteritũ et futurũ sedit at
q̧ sedebit non habet. Boni autẽ ceteri per spi-
ritussancti gratiã sunt adoptiui. Sic em̃ dicit
Ro.8. Apostolus: Accepistis spiritũ adoptionis fili-
orũ dei: i quo clamamus/abba pater. Ipse em̃
spiritus testimoniũ reddit spiritui nostro/quia
sum⁹ filij dei. Si aũt filij/et heredes. Qui vero
per spiritũsanctũ adoptiui sunt: et altitudinez
adoptionis cognoscũt: modũ adoptionis cre-
dunt: magnificam bonitatem adoptantis ani
mo et moribus venerantur: volunt hereditatẽ
in monte testamenti /in altitudine bonorũ inef
fabilis: sed nõ in lateribus aquilonis: quia ab
aquilone pandet omne malũ: in cui⁹ lateribus
sedere contra spiritumsanctũ fator elegit. Ani
mat animus plura disserere contra in spiritũ-
sanctũ verbosum/quare ipsum remissio non se
quatur: quod electio sessionis in laterib⁹ aqui-
lonis satis aperte declarat. Latera aquilonis
tp̃alia bona significãt: que frigidã animã faci-
unt a charitate/in cordibus verorũ fideliũ dif
fusa p̱ spirtũsanctũ. A qua frigiditate omniuz
cõscientia teste p̱gredit om̃e malũ. Ait etiã sal-
Mat.16. uator: Quoniã supabũdauit iniquitas/refrige-
scit charitas multor. Nõ omniũ negauit cha
ritatem/sed multorũ: qui hic et in futuro pec-
catorũ remissionem nõ assequũtur: quorũ nu-
merus sicut et electorum soli deo est cognitus.
Sed si nobis damnatorũ incertus est nume-
rus: defectus qui nobis est ex fide vsq̧quo cer
tissimus/quis est. Frigiditas charitatis signa
ta in laterib⁹ frigidi aquilonis: a quo ſm Hie
remiam/pandetur omne malũ: septiforme sci-
licet cõtra septiforme spiritussancti donũ. Et
ecce verbũ irremissibile dictũ contra spiritum
sanctum: peniteat/doleat/ gemat/laboret/ agat
quod vult bonũ: remissionẽ nõ recipiet chari-
tate priuatus. Ipsa sola est que remissionẽ im-
petrat peccatorũ: cuius frigiditas generat om
ne maluz. Heu quid elegit sedere in lateribus
aquilonis? Quod malũ ẽ quod frigiditas ista
nõ faciat? Quod malũ est quod tẽporalitas et
tẽporalis claritas et mũdana serenitas nõ in-
ducat? Dicam audacius/quod cognosco clari
us: Nullũ. Ad quã credulitatẽ vide testimoniũ
scripturarũ. Salomõ dixit: Uẽt⁹ aq̃lo dissipãs Eccl.1
pluuias. Flatus malus qui ab aquilone pro-
cedit/imbrem sanctarũ ac celicarũ doctrinarũ
auertens. Charitatis em̃ frigiditas confundit
flãmantia verba: nec pluuiam suscipit celitus
missam/feruefactam ab igne diuino. Et vatici Esa.14.
nabatur Esaias/ dicens: Ab aquilone fumus
veniet: et nõ est qui effugiat agmen eius. Frigi
ditas charitatis et temporaliũ frigidus amor
generauit in hominibus superbie et vanitatis
fumũ: et fere nullus inuenit eius agmen eua-
dens. Ipsa rerũ experientia clamat/quant⁹ sit
in hominibus appetitus honoris ⁊ laudis/di
gnitatis et glorie: quanta in morib⁹ extollẽtia:
quant⁹ fast⁹ i vita: quot nouitates ĩ malũ: quot
vanitates in vetitũ: vt pauci reperiant qui ab
aquilonari fumo nõ inuoluant. Necnon aq̃lo
naris fum⁹ peruersuz dogma significat: quem
de puteo abyssali Joãnes in apocalypsi exire
cõspexit: a quo obscurat⁹ est sol/ scʒ intellectus
human⁹/⁊ sancte cõtemplatiõis aer. Qui fum⁹
generauit locustas/ distorte alas incedentes:
necnõ se subleuãtes p̱ temp⁹a terra in altitudi
nẽ virtutis: sed statim relabentes in ima: vnde
p̱modicũ fuerant q̃ndoq̧ subleuate/habentes
nefariã et defectiuã potestatẽ permittẽte deo
more scorpionũ inferre subdole lesionẽ per do
gmatis peruersi seminariũ conant: nullo valẽ
te prefugere/nisi qui signũ dei discretiuũ a ma
lis/in frontib⁹ mẽtis ⁊ corpis indelibiliter ha
buit impressũ. Sed sicut deficit fum⁹/peccato-
res deficient a facie summi dei. Ecce ab aq̃lo- Hiere.1.
ne omne malũ culpe: ab aq̃lone ventus cõfun-
dens domini bona. Ecce ab aquilone fum⁹ re-
ctos oculos rationis multimode ledens. Sed
iustũ est vt vnde culpa exorit/inde plectens pe
na oriat. Ille idem qui vidit ab aquilone om̃e
malũ pandi/vidit ollã diuine iusticie igne vin-
dicte succendi: sed facies eius erat a facie aq̃lo Hiere.1.
nis: vt inde feriat diuina iusticia quo processit
malicia. Et malũ punitiuũ idẽ vidit Hieremi-
as ab aq̃lone: vt malũ culpe malũ pene rescul-
pat. Iterũ autem dicit: Uox auditionis ecce ve Hiere.10.
nit: et cõmotio magna de terra aq̃lonis/ vt po
nat ciuitates iuda in solitudinẽ ⁊ habitaculum
draconum. Aquilo te duxit ad facin⁹: aquilo te
multabit vt commouearis: nec quiescas ali-
quando inquietus ad malum. Et desolent ani
me que nomine confessi sunt deũ/ negauerequ
factis. Et habitaculum fiant demoniorũ/ qui
angelorũ consortiũ prauis moribus atq̧ frigi
dis contempserũt. Sed nec semper erit fede-
ratio ferri et eris ab aquilone: nam necessario
dispergende sunt diuitie charitate carentiũ/ et
nõ calentiũ animarũ habitantiuz in lateribus
aquilonis. Igitur vide quantũ quale verbũ in
corde contra spiritumsanctũ dixerit/ qui sede-
re voluit in lateribus aq̃lonis/charitate se pri-
uans: que donum sanctispiritus est muneris.
Nec ergo mireris/si remissione hic et in futu-

ro nõ suscipit:magis attẽde q̇d sequenter adie
cit:Ascendã inquit sup altitudinẽ nubiũ: simi-
lis ero altissimo. Nubes predicatores a rebus
sublati sunt terrenis. De quib⁹ alio loco dicit
Psal.77 scriptura: Mãdabo nubib⁹ desup. ne pluãt su
per eam imbrẽ. Altitudo nubiũ sublimitas est
doctrine christifere: qnã quia simplicitate ver-
borũ /abiecto dictamine tegit: supgredi se cre-
dunt: ac etiã quia videntur intelligere litterã/
subiacere sibi putant occultam intelligentiaz.
Magis vero super altitudinẽ nubiũ attollun-
tur/qui sibijpsis nõ sanctis doctorib⁹ credunt
τ maiorẽ arbitrãtur habere intelligentiã inue-
stigatione doctrine/q̃ concedat gratie infusi-
one: et acquisitione studij/subtilitate ingenij/ar
te syllogizandi/inani peritia disputandi euidẽ-
tiora inuenire se credũt/q̃ virtute orationis et
inspirationis diuine concedat. Nubes fuerũt
apostoli et euangeliste: q̃ altitudinẽ scientie ha
buerũt atq̃ doctrine: sed multi heretici conati
sunt superascẽdere. Multi sapiẽtes naturales
se istis fecerũt superiores. Multi etiam docto
res appellati catholici nomine fuerunt: nescio
si in animo extiterũt: nouitate loquẽdi miscen
do cũ supernaturali theologia naturã: cũ scri-
ptura diuina philosophicã /historiaz et poe-
ticam/sibijpsis superuolitare sunt visi: et quod
est certũ/in dubiũ reuocãtes per vtrũ: et quod
est clarũ et lucidũ/inturbidũ et obscrum redi-
gentes per vtrũ: quod est sanũ/infirmũ facien
tes per vtrum: quod iustũ/ prudens/ modifica-
tũ/in contrariũ vertentes per vtrũ: quod bo-
nũ moribus et doctrina probatũ/ approbatum
comprobatũ a Christo/ad litẽ reuocantes per
vtrũ: quod est sanctitatis atq̃ virtutis/quasi nõ
sit contendentes per vtrũ: quod questione nõ
indiget/ad verborũ cõtrouersiã reuocauere p
vtrũ. Si filius dei necessario carnez assũpsit: si
de virgine absq̃ semine/incorrupta lege natu-
re cõcipi τ nasci potuit/volentes inuenire per
vtrũ. Si qua fecit/si decẽter fecit/ nitẽtes decla
rare p vtrũ. Si mãdata sacramẽta sunt neces-
saria: quõ sunt possibilia: ad quid expedientia:
quare tot et nõ plura/semp retractãtes p vtrũ
Fere omnẽ scripture punctũ cõmittentes ad
vtrũ. Quod humana ratione nunq̃ potuit aut
poterit inueniri/comprehendere satagentes p
vtrũ: simplices mentes fideliũ puertentes per
vtrũ. Et syllogistica forma vtentes/ vident ne
scire loqui nisi per vtrũ. Puram et simplicẽ et
necessariã scripture scientiã nõ habẽtes /addi-
tis syllogismis querũt apparere per vtrũ. Cũ
comprehendũtur a sanioribus et clarioribus:
scutũ syllogismũ/et peltam faciunt vtrum. Et
intantũ super altitudinem nubiũ se leuauerũt:
vt modũ loquendi prophetarũ Christi et apo-
stolorũ/et verorũ et sanctorũ doctorum corre-
xerint per syllogismos et tomos: quasi pul-
chrior et aptior sit modus loquendi philoso-
phicus et aristotelicus/syllogisticus et diale-
cticus/topicus et elenchicus/rhetoric⁹ atq̃ sa
tyricus: q̃ ille quem docuit/tenuit/edidit/τ per
pphetas sanctos/apostolos approbatos de-
derit pater et filius et spũssanctus: et intantuz
exorbitauerũt naturales hominũ mẽtes: vt su-
per altitudinẽ nubiũ se sustollãt/dicentes atq̃
credentes q̃ theologica nõ possunt apprehen
di: nisi ceco Aristotele duce/ et viam prebẽte or
bato platone/atq̃ ceteris preeũtibus philoso
phis: veris priuatis luminibus: solũ innitenti
bus baculis scientie naturalis: quasi velint as-
serere q̃ in docendo et discendo supuolitet sci
entia naturalis. De quibus scriptura dicit: Va Sa.
ni sunt omnes homines in quib⁹ nõ subest sci-
entia dei: et de his que vident bona/nõ potue
runt intelligere eũ qui est: neq̃ operibus atten
dentes agnouerũt quis esset artifex. Proinde
alia scriptura dicit: Credentes se esse sapiẽtes/ Ro.
stulti facti sunt. Sed bñdictus deus dñs q̇ illu
xit nobis: et posuit nubẽ ascensũ suũ: τ ascẽdit
sup cherubin atq̃ sedit: et nubes suscepit eũ in
celo: et in nubibus celi veniet: ad quas sola fi-
des humilis atq̃ simplex/oratio deuota/medi
tatio sancta appropinquabit humiliter/nõ sup
ascẽdet arrogãter: sup quarũ altitudinẽ credũt
ascendere/spirituisancto cõtumeliã facientes:
volẽtes aliter assimilari altissimo p superbiã q̃
deceat: nõ retinẽtes similitudinẽ suã/quã ab ipso
in creatione suscepimus: que reformata est in
nobis quando redempti sumus. Quõ igit qui
sic in corde verbum dicunt contra spiritũsan-
ctum/remissionem hic et in futuro recipiẽt pec
catorum: nisi humiliter sine curiositate subdã-
tur simplicitati vite et doctrine/que est in chri
sto iesu dño nostro semp.

Que sint peccata in spiritumsanctum. Capitulum XXIIII

Libet amodo ad p̃dicta finẽ apponere:
sed prius alio loquẽdi ordine quãtula
potero breuitate/in spm̃sanctũ aliqua
peccata subiungã. Qui spem venie sibi adimit
spirituisancto contumeliã facit: quia in ei⁹ vir-
tute omnia peccata laxantur hominibus: cui
maledicto se primo obligauit cain dicẽs: Ma
ior est iniq̃tas mea q̃ vt dei veniã merear. Et i
nouo testamẽto sibi iudas se simili pacto cõso-
ciat: q̇ penitentia ductus/ a desperatione deui-
ctus/laqueo se suspendit. Vult em̃ spiritussan-
ctus omnibus penitẽtibus misereri. Denegat
ergo misericordiã dei/qui desperatiõis iaculo
se ꝯfodit. Nimia presũptiõe sui duct⁹ diuinã iu
sticiã arguit. Vellet em̃ peccare ĩpune a seipso
decept⁹. Qui bona irremunerata/ et mala im-
punita fatetur/verbũ habet irremissibile con-
tra spiritũsanctũ: quia cui⁹ est indulgere suba-
ctis/presumptuosos in maluz nõ relinquit im-
punes. Expedit omino dolere peccantẽ: prima-
ta pũctiõe doloris/obstinatio dominat. Obsti
nat⁹ ad spiritũsanctũ hostilib⁹ demonib⁹ est tra
dend⁹. Preteritorũ malorũ et veterũ delicto-
rũ volens aboleri chirographũ/ad cautelã fu
turoruz expedit firmum fieri. Igit dispositus

ad futura seu ↄtingētia mala/ sp̄ussancti puri-
tatē et sanctimoniā vilefecit. Juste nāq3 ignis
eterni pabulū erit/ qui semper pastus est malo
Inexceptuate opoꝛtet veritati pꝛestare assen-
sum: victoꝛiosissima em̄ est: ⁊ semꝑ suos aduer-
sarios conterit. Qui animo atq3 verbo ipsam
et facto quā nouit impugnat: antiquo menda
ciequissime tradetur in sociū. Ad fratres et ꝓ-
ximos charitate cōiungi diuina iura pꝛecipiūt.
Inuidentia ꝑtinax hanc aboleuit virtutē: quā
qui possederit/ eius efficieẗ iusto iudicio colle-
ga: cui⁹ inuidia moꝛs intrauit in oꝛbem terra-
rū. Ad penitentiā nos expectat conditoꝛ et re-
demptoꝛ: ad quam sua benignitas teste Aplo/
omnes peccatoꝛes adducet. Sed coꝛ impeni-
tens spiritui sancto aduersatur benigno: cuius
thesaurizatoꝛ merito subdetur ei qui pꝛimū fu-
it aduersatus in celo. Quāuis autē omne pec-
catū moꝛtale cōtra spiritūsanctū insurgat: fa-
ctoꝛem etiā sua gratia pꝛiuat: ista vero que tan-
ta malicia cōmittūtur/ dicunẗ hic et in futuro
nō remitti. Quod verbū indiget declaratione
altioꝛi modo ꝙ̄ littera iacet. Nihil bonum ⁊ pi
um est impossibile apud deum: hoc credere ca
tholicū est: contrariū vero fugatur a fide. Nul
lum peccatum posse excedere diuinā bonitatē/
misericoꝛdiā ⁊ benignitatē/ certissimū est: ↄtra
riū vero a veritate mactaẗ. Nullū hominē q̄n-
tumcunq3 peccatoꝛez adultū ante moꝛtem/ aut
ante inherentem omnino insaniā: aut ante ar-
reptionē a demonibus: que quedam moꝛs est/
cū fieri ꝑmittit qui in sua dispositione nō falli-
tur: pꝛiuari libero arbitrio quo se pōt peruer-
tere: dei gratia pꝛesto stante penitētiā agere lu
ce clari⁹ patet. Cōtrariū vero recedit a luce/ ꝙ̄ i
experiētia est. Uñ igiẗ non sequitur remissio in
hoc seculo neq3 in futuro? Nō a deo: qꝛ nō vult
moꝛtē eternā peccatoꝛis: sed vt cōuertatur ⁊ in
eternū viuat: et vult omnes homines saluos fi
eri/ et ad agnitionē veritatis venire. Nō a cō-
misso peccato: superat em̄ christi passio quecū
Eze.18 q3 peccata. Et ꝑ Ezechielē omniū iniquitatuz
penitenti polliceẗ remissionem. Sed sequi pōt
a difficultate penitendi/ ꝓpter excessiuā a tali-
bus maliciā peccatoꝛū/ ⁊ indispositionē ad pe
nitendum: qua necessario in agente habēt ista
peccata causare. Rari enim sunt in memoꝛia
hoim quos scriptura cōmemoꝛat qui ad peni-
tētiā venerint/ remissionē acceperint hmōi pec
catoꝛes: quoꝛū peccata dicuntur irremissibilia
hic et in futuro. Ad istoꝛū verboꝛū clarā intel-
ligentiā: sc3 neq3 in hoc seculo neq3 in futuro:
cū3 additionibus et modo pꝛoferendi opoꝛtet
intendere: nam nō ad omnimodā impossibili-
tatē ꝑ hanc negationē/ sed ad difficultatez ista
reducēda sūt verba. Aut neq3 in hoc seculo re-
mittenẗ sine ↄtritiōe ꝓfunda ⁊ penitentia ma-
gna/ neq3 in futuro sine grauissima pena. Siue
neq3 in hoc seculo neq3 in futuro: ac si apte di-
cat: quod nō remittiẗ ꝑ̄ite penitētia i hoc secu
lo: multo mi⁹ remitteẗ in futuro. Seculuz nāq3 istud
est impetrāde misericoꝛdie: futurū vero distri-
buende iusticie. Etiā in hoc seculo anima i bo
nū et malū vertibilis est: in futuro vero immu
tabilis in bono aut in malo erit om̄ino volun-
tas. Pꝛoinde anima que se hic nō cōuertit ad
bonū/ neq3 in futuro seculo cōuerteẗ.

¶ Bonus homo de bono thesauro coꝛdis sui pꝛofert bona.

Capitulum XXV

Arbonizant plerūq3 plurimi causā que
rere peccatoꝛū: et antiqua est ista ho
minū questio: in nullo tempoꝛis cur-
su ab aliquo nisi vnimode nō soluenda: quam
ipse saluatoꝛ in subiectis verbis exoluit. Siqui
dem [ex fructu arboꝛ cognoscitur. Mat.12.
Pꝛogenies viperarū/ quomō potestis bona
loqui cū sitis mali? Ex abundantia em̄ coꝛdis
os loquitur. Bonus homo de thesauro suo ꝓ
fert bona: malus homo de thesauro suo ꝓfert
mala.] Similitudines apposite in suis ꝓpꝛie
tatibus nature/ peccatoꝛū et maloꝛū pꝛogres-
sum in sua veritate declarant. Et arboꝛ fructū
si habet/ vnde habet? Pꝛeter id quod videtur/
causā qua fructificat habet occultā: fructus in
arboꝛe ab occulta causa venit: ergo ex occulta
causa fructus/ ex fructu arboꝛ cognosciẗ i qua-
litate: similiter apud multos i specie. Arboꝛ est
homo: fructum bonū aut malū facit: virtutis
actum aut peccatum cōmittit: iudicabit veri-
tas. Bonū fecit/ ergo est bonus: malū fecit/ er-
go malus est. Judicasti arboꝛez ex fructu bo-
no vel malo: fructum vero ex quo iudicas? Si
ex arboꝛe: igitur erit idem iudicatū et iudicās/
effectus et causa/ opus et autoꝛ. Obmittam⁹
verboꝛū obuolutiones: nec similitudines dis-
cutiamus per singula. Cū bonus sit homo na
tura creatus: velut arboꝛ fructū pꝛoferens in
tempoꝛe suo: vnde facit malū: que causa mali?
Erit igitur quod bonū est causa mali? Maluz
factū a mala causa soꝛtitur effectū. Causa ma-
la rationalis arboꝛis est mala volūtas: que ex
tra seipsam nō habet causam: Quod cuz dixi-
mus de coꝛruptela peccati/ aliqualiter declara
uimus. Causa vero bona est voluntas bona: q̄
extra seipsam habet ecōtrario causā: sc3 deum
bonū creantē bona/ ⁊ assistentē gratiaz: ac per
hoc om̄is homo pꝛius bonus aut malus est in
volūtate ꝓpꝛia/ excepta bonitate naturarū: bo
nitas nāq3 naturarū semper manet: absq3 ꝙ ali
quid deducatur ad actū: deinde ex mala volū-
tate aut bona/ tanꝙ̄ ex causa operatur bonum
siue malū: ad quod alludunt quādoq3 senten-
tie supꝛadicte. Siquidem ex fructu arboꝛ cog-
nosciẗ. Ac si aperte dicaẗ: Si fructus bonus/
hō bonus: si malus/ homo malus. Cuius fru-
ctus voluntas est causa: ex qua homo diciẗ bo
nus vel malus: quod similitudo subiūcta de-
clarat: Pꝛogenies viperarū/ quomō potestis
bona loqui cū sitis mali? Quare? Quia ex abū
dantia coꝛdis os loquiẗ. Ex eo enim ꝙ cuiusq3
voluntas appetit/ loquitur/ querit/ et dicit/ et

operatur: et quod thesaurus nō habet/expēsor aut custos nō profert. Inde fit quod volūtas nō appetit/lingua ex affectu nō loquitur: et corpus per opera nō requirit: et quod volūtas appetit/lingua profert/et actio querit. Et hoc est quod salvator adiecit: **Bonus homo de thesauro suo profert bona: et malus homo de thesauro suo profert mala.** Etenim thesaurus et locus cōservationis eius est nostra voluntas: ex quo ad peragendā viam nostre perditionis atque salvationis exhauriūtur expēse. Igitur mutet volūtatē/opus mutare desyderās. Opere non mutato iusticia dei cadit perpendiculariter super eū: ut secundum quod est a sua causa productū/autorem eius puniat aut beatū faciat. Cōvertitur hoc in locutionibus catholice fidei atque scripture: etiam si dissentiant vanarum questionū aucupatores. Quod ex mala causa malus sequatur effectus: et ex malo effectu cause malicia iudicetur: salvatoris est ista sentētia: quia ex fructu arbor cognoscitur. Proinde si quempiam velis agnoscere ad imitandū sive cavendū/cōsydera exteriores effectus: interiores affectus nemo nisi deus pōt inspicere: sive cui de speciali dono gratie fuerit elargitum. Fructus vero exteriores quos nominamus sensuū actiones innumerabiles: sed impertinētes atque culpabiles ab pertinētibus atque inculpabilibus oportet secernere: sed nō inspicias hominū physionomiā: secundum quā superbi philosophi superbissime atque incaute innumeros iudicaverūt: nō deferētes divine gratie sive potētie/nec hominis libere volūtati: tantummodo in actionibus sensuū quē deprehēdere cupis/observa. Loquela interdū loquētis idioma insinuat: et raro fallit/preterquam in his qui aut longo tractu tēporis/aut nimia peritia linguā aliā velut originariam didicerūt/sicque loquūtur: sed impossibile fit ut interdū nō relabātur in illam. Equidē et ipsa verbulatio qualis quis fuerit/sepe pandit. Posuit enim custodiā ori suo/et ostiū bone circūstantie labijs suis/sibi per virtutē predominatus in corde: ut nihil indisciplinatū aut reprehēsibile dimittat a labijs. Et preter necessitatē nō faciet verbū: et ubi esse aut expedire poterit per silentiū/nō loquetur: ubi per pauca verba nō abūdabit per amplius. Coactus ad verba dominabitur ipsis per tēpus et modū/numerū atque pōdus. Quē videris de nūmis/de mulierū pulchritudine/pompatice/furibūde/accurate/arrogāter derisorie/emulatice sepe loquentē: in his ex intimis cognosce affectū. Quē videris visū figere in faciē feminarū: et leviū virorum vel puerorum spectacula et artiū novitates sedulo intuentē: his applicatū agnosce. Prestantē facile rumoribus et relationibus atque inutilibus narrationibus aurē/sine cūctatione levitatē in animo residere cognosce. Applicantē ad inutilia corpus/crede inutilē: ad vitia vero se iūgentē/indica penitus peccatorē. Difficiliter tamē disvelātur hominū simulationes et hypocritales figure: inascitē vero rarū vidi posse decipere. Semper

enim ad sikes se cōstringit affectus. Infallibiles penitus sunt suprapositе sententie salvatoris.

De verbo ocioso reddenda est ratio in die iudicij. Capitulū XXVI

Terret amplius nos salvator exacturus de nostris actibus rationem/ut caveamus a malo. Iustus exactor est deus et infallibilis perscrutator/ut nullus effugiat exactionē eius. Sempiterna quoque memoria eius retinet parva et magna: que nos oblivioni mādamus: ac etiā si vellemus/propter insitū defectum retinere nō possumus. Unde statim quia dixerat os ex abūdantia cordis loqui: ne invanū loquemur/nos terrendo adiecit: **Dico autem vobis: quia omne verbū ociosū quod locuti fuerint homines/reddēt rationē de eo in die iudicij.** Si de ocioso/quid de mendacio: quid de periurio: quid de falso testimonio: quid de blasphemia: quid de iniurioso verbo: quid de discordioso/aut de similibus malis lingue: que nō hic/sed alibi sunt tractanda? Quid voluit hic salvator innuere? An ne voluit per compationē loqui: ut si de minoribus ratio multo magis de maioribus exigetur? An omne malū lingue sub isto voluit itelligi: aut solū quod sic prolatū est/voluit precaveri? Sed verba sacre scripture a precedentibus sepe dependent et a sequentibus innotescunt. Quia supra per paradigmata dixerat voluntatem bonam aut malam/causam esse bonorum atque malorū. Verbū igitur ociosū velut malus fructus arborē condemnat in causa: et velut denarius falsus thesaurū in malis repositū indicat: quia malus malū profert de malo. Igitur verbū ociosū erit omnis locutio impertinēs: et omne malū dictū malam adesse voluntatē declarans: quia ex abūdantia cordis os loquitur. Sed proculdubio magis dixerim ex precedētibus verbis atque sequētibus sumendo sententiā/esse verbū ociosum verbū bonū/cui bona opera nō respondēt. Nā ociosum est verbū/quo quis se medicū innotescit/cui medicine peritia nō assistat: aut si assistit/operari desistit. Ociosū verbū est/quo quis se militem esse fatetur: sed nunquam militaribus actibus potuit aut scivit adesse. Ociosum verbū est/quo si quis artificē/aut alicuius misterij se fore insinuat: cuius operibus semper privata extitit manus: nec ad actū posset aut sciret applicare potētiā/quā verbo dicit habere. Nihilominus tamen verbū bonū est/quo si quis artificem alicuius ministerij se fore insinuat: quia bonā rē dicit: et bona est lingua: et bonū est cor in eorū natura atque substātia: sed eoipso verbū est ociosum/quo per opera nō firmatur. Ociosum est verbū quo quis se cōfitetur hebreū/si nō circūcidatur: aut nō moysaica servet. Permagis est ociosū verbū/quod nis proferat bonū: quo nos dicimus esse christianos: et christiani volumus appellari: christianitatem autē operibus nō firmamus/imo moribus improbamus. Et ociosa est locutio vocari quempiā dominum: et eius nō obsequi volūtati: quod sem

alij euãgelistã ad hec verba saluator adiunxit: Quid autẽ vocatis me domine dñe/ et nõ facitis que dico? Quasi dicat: Inutilis est in aliqua pfessione locutio: et verbũ est ociosum si opibus nõ firmat: dũ p mores et vitã oportear esse quod dicit. Ecce igit de quo reddamus rõnem cũ exacti fuerimus in die iudicij: fociose nos diximus esse christianos: et si operibus pbauimus aut improbauimus quod verbo pfessi sumus. Quã intelligentiã verba sequẽtia manifestant. Ex verbis enim tuis iustificaberis: et ex verbis tuis cõdemnaberis. Quis igit iustificat ex verbis/ stantibus opibus mortuis? quis damnabit ex verbis ociosis/p penitentiã correctis/ et stantib9 operibus viuis? Ista ergo sentẽtia sic nostris animis claret. Ex verbis tuis iustificaberis/ si christianã religionẽ iuratus debitis opibus approbasti: ex verbis tuis cõdemnaberis/ si ipsam pfessus corruptis morib9 improbasti: vt si es quod dixisti/suscipe gloriam: si nõ/accipe penã. Igit q legis/hec mala deuita:

Generatio praua et adultera qrit signum. Capitulũ XXVII

Sine intermissione verbor qdam saluator reprehẽdit: a quib9 oĩno precauere oportet fideles. His supradictis ex aduerso infidelitas curiosa cõsurgit: q p signa qrebat cõfirmari verba: q tanta veritate pollebant vt plus essent q oĩa: plus enim veritas q oĩa signa valet. Et in curiositate male sociati sunt nazareitis/qui miracula curiose a saluatore petebant. Nã quoniã videbat alte traditionis quod saluator ait: ex verbis tuis iustificaberis: tũc statim qdã de scribis et phariseis dixerunt: Magister volumus a te signum videre.

Mat. 12 Mar. 8 Lu. 11.

Ecce verbũ ociosum/de quo supra proximo fati sumus/vocare magistrũ: cuius doctrine non vt discipuli boni credũt: nam si crederẽt/ signa nõ peterent. Infidelibus/nõ fidelibus data signa noscunt: nec magistror est facere signa/ sed inferre doctrinã. Uide ergo q iniqui sua locutione se destruunt: cũ ore loquunt/quod facto cõfundunt: sed eos saluator respondendo declarat/quanta in eis animo dominet iniqtas. Et magna oportet cõsyderatiõe insistere circa verba/p que saluator visus est aliquos improbare. Respondens nãq dicẽs: Generatio mala et adultera signũ querit et c. Dis generatio sua natura et suo noie bona est: quid est quod additũ est/mala et adultera? Ex volũtate mala nature bone adiungit/quod a domino reprobat. Quid ẽ ergo generatio mala: siue vnde generatio mala: aut in quo mala? Nam generatio qua quis ab alio generat/ vt ex vno multi generent dici solet: que put generatio est/neq peccatũ/neq mala dici debet: qr donũ dei ẽ per seminariã virtutẽ collatũ ipsi humano generi. Que si p matrimonij legẽ fiat sine libidine: aut adiuncto libidinis malo: aut p aliam libidinem extra matrimonij legẽ/generatio mala non est: quia bonũ nature est. Nam malũ libidinis non turpat bonũ generationis: sicut bonũ generationis nõ honestat malum libidinis. Et sicut bona generatio malũ libidinis nõ põt auferre: sic malũ libidinis generationẽ bonã nõ põt maculare: sed nec de hmõi generatiõe saluator eloqtur. Sz etiã generatio solet dici quecũq hoĩm cõgregatio: q in vno genere viuẽdi cõueniũt/ velut si ab vno patre habuissent exortũ: q si bonis morib9 fulget/ bona: si malis turpata ta bet/ mala vocat: quo loquendi genere illam iudeorum generationẽ appellabat malã: qr malis et perditis moribus corrupta erat: et pter idolatriam in quã sepe ceciderat (sicut fere oẽs pphete fuerunt plocuti) adultera meruerat appellari. Sed ptermissis iudeis/ qbus tunc dñs et saluator loquebat: et etiam nũc ex euangelio posset intẽdi aduersus nepharios christianorum mores ista duo verba retorqueri libet: ex dictis veteris testamenti p similitudinẽ sumentes initiũ: que ad huc nõ sunt sopita/ nec dormiunt: sed prout clamauere atq plata sũt aduersus pfidos iudeos/ nunc in spũ aduersus malos christianos magis inclamitẽt. Audi legislatorẽ iudeor differentem vnde sit generatio mala: qr fidẽ fregerant fideli et iniqtatẽ reddebant iniqtate carenti: iniusticiam iusto/ et obliquitatẽ recto. Deus inqt fidelis et absq vlla iniqtate/iust9 et rectus: peccauerunt ei et nõ filij eius i sordib9. Generatio praua atq puersa/ heccine reddis dño populus stulte et insipiẽs? Fidelis est de9 nobis in oĩbus pmissis eius: nã et Dauid dicit: Fidelis dñs in oĩb9 verbis suis. A fideli nõ expedit p infidelitatẽ auerti. Utrũ fideli deo pmissam seruem9 in baptismate fidẽ/ et in alior pticipatiõe sacramentorũ: oẽs q christiani sumus/ nosmetipsos interrogemus: et respondebit nobis cõscientia nostra qnta infidelitate turpemur. Infidelitas est cũ licitum et honestũ atq vtile nõ seruare promissum quã si discutere vellem p singula/ tẽpus potius deficeret q materia. Nullã iniqtatẽ ad nos operatus est deus: nequit enim et nescit/ et non vult: est enim absq vlla iniqtate. Psalmista p simile clamat: Quoniã rectus dñs deus noster: et non est iniqtas in eo. Tota vero iniqtas dicit ledere innocentẽ: et bonũ facienti semp rependere malum. Quẽ vnq lesit omnipotens? Quid nobis debuit et nõ fecit? Immo in nullo nobis existẽs noxius/ nulla debiti lege ligatus: ineffabili sua largitate bonor suor voluit esset dator/ pmissionibus debitor/ pietate redẽptor/ et vltimo glorificator in superis. Et nos ex aduerso per iniquitatem montem male atq inique recompensationis ascendimus. Et iustus est dñs qui iusticiam dilexit: cui nos iniusticiam fecimus: auferentes nosmetipsos a seruitio sancto suo: ad quod omnis iusticia nos obligat. Iniusticiã facit/qui omnibus non reddit debita iura. Iniusticia damnabilis ẽ/se suo denegare factori. Rectus est/qui obliquari nõ potest: rectus/ q nullos nouit anfractus: rectus/qui recte iudicat: re

Deu. 32 Psal. 144 Psal. 91

ctus/qui vtitur ponderibus iustis. Igitꝛ rectus
Ps.24 est deꝰ. Quod psalmista canit: Dulcis ⁊ rectus
dñs: ꝓpter hoc legē dabit delinquētibus ī via.
Et cū sua rectitudinis linea vult oēs incedere:
a q̄ obliquamur mēte corrupta ⁊ moribꝰ depra-
uatis. Sed q̇s multitudinē infidelitatū/iniq̄ta-
tū/iniusticiaꝝ/obliquitatū: quas falsi christiani
velut aquā intrepide bibunt/calculare p̄sumet?
Obrigerent digiti: resoluerentꝛ masculi: ad scri-
bendū ꝟo careret potētia manus. Sed qui fece
rūt hec? Qui dño peccauerūt: q̇ nō sunt filij eiꝰ/
priuari ꝑ nihilo pendūt hereditate eius. Sed
nitidi sunt filij eius: q̇ ꝟo ei peccant/sunt in sor-
dibus. Ideo dicit: peccauere ei q̇ non filij eius.
Ubi peccauerūt? In sordibꝰ peccatoꝝ: in sor-
dibꝰ tēporalium reꝝ. Sordes em̄ sunt tp̄alia re
spectu celestiū. Et sordes hierusalem declamat
Tren.1 Hieremias esse in pedibꝰ eius/dicens: Sordes
eius in pedibus eiꝰ. Sordes in pedibꝰ/tēpora-
lia in affectibus. Nā in eternis ⁊ ꝑ eternis dño
nō peccatꝛ: sed ꝑ his quoꝝ breuis est mora ⁊ vi
cinus semꝑ est finis. Sed quis sordeat quantū
Apoc.17 vult ſm sententiā ioānis in apocalypsi: tēpus est
breue ⁊ finis vicinior. Et ex his dixit moyses:
Deu.32. Generatio praua atq̧ peruersa: heccine reddis
dño populus stulte ⁊ insipiēs? Generatio ē pra-
ua/q̄ suis cōsuetudinibus indurata corrigi ne-
quit: magis ꝟo nō vult. Peruersa ꝟo q̄ rectis
itineribꝰ nō incedit: imo q̄ oīa recte ꝑuertit. Nā
prauus est incorrigibilis/indisciplinabilis/in-
Hiere.17. suasibilis/indoctrinabilis diuinis theorijs atq̧
actionibꝰ: solū firmatus in placitis. Et hoc est
quod Hieremias dicebat: Prauū est cor hoīs
⁊ corpus: nō oculus/nō lingua/nō manꝰ/aut ce
tera mēbra: ⁊ imperscrutabile: q̇s cognoscet il-
lud? Nullus nisi q̇ scrutatꝛ renes ⁊ corda/ deus.
Peruersus ꝟo est/q̇ primo seip̄m ꝑuertit a deo
⁊ ꝑuersa meditatꝛ ⁊ operatꝛ in moribꝰ: nec in se-
ipso seip̄m retinēs/vita/doctrina ceteros ꝑuer
tit: ⁊ ꝑuersis itineribꝰ suadet incedere. Et hec ē
generatio mala: legislatore dicēte/heccine. Acsi
dicat: Ecce ista sunt mala: infidelitas/ iniq̄tas/
iniusticia/obliq̄tas/prauitas/ꝑuersitas: que tu
populus stulte/populus insipiens reddis dño:
vnde dicitꝛ generatio mala. Uñ ip̄e secutꝰ adiū
git: Generatio em̄ peruersa est: ⁊ infideles filij.
Sed audi psalmigraphū ꝑ eundē loquentē spi-
Psal.77. ritū/quo primꝰ legislator intonuit: Ne fiāt sicut
patres eoꝝ/generatio praua ⁊ exasperans. Ge-
neratio q̄ nō direxit cor suū/⁊ nō est creditus cū
deo spūs eiꝰ. Sed audi sententiaꝝ intentū: q̇ cō
cordiā legisti verboꝝ. Premonet dauid ne fiāt.
Qui? Qui nascentꝛ. Sed deo gratias: qꝛ nati et
educati sunt. Qui sunt q̇ nascituri ꝓphetaban
tur/⁊ hodie nati sunt? Christiani. Cum istis da-
uid in spū loquens agebat de cauēdo: ne fierēt
sicut patres eoꝝ/q̇ fuerunt generatio praua ⁊ ex
asperans. Nam christiani filij sunt hebreorum
aut iudeoꝝ: nō ex traduce seminis in carne/ sed
in fide. Et filij vocamur abrae: nō ꝑ ancillā / sed
per liberā: que fide ac etiam suꝑ naturā conce-
pit. Et pater fidei nr̄e dicitꝛ abraā. Et oēs ꝓphe
te patres sunt: ⁊ christiani filij ꝓphetaꝝ sūt per
fidē q̄ reuelanda erat/nūc reuelata est. Et chri-
stus iudeꝰ est ꝑ carnē: sed nos filij sui sumus aut
fratres ꝑ fidē. Apostoli sane oēs hebrei fuerūt:
⁊ nullus de p̄putio/sed oēs de circūcisione habē
tes originē. Et nos filij apostoloꝝ sumꝰ ꝑ fidē.
Nā suos cōuersos vocabat apostolꝰ ꝑ fidem fi-
lios: ⁊ blandiori vocabulo filiolos. Sed nō sūt
hi patres quoꝝ ē aut fuit generatio praua atq̧
ꝑuersa: ſm quos psalmista premonet ne fiat po
pulꝰ. Sed fuerūt innumeri fidē habētes dei vni
us: sicut ⁊ mō habēt christiani: sed moribꝰ/vita
verbis irritauerunt deū: praui fuerūt/nec corre
cti sunt: exasperauerūt deū. Nā quotiēs exacer-
bauerūt deū/ꝓuocauerūt/exasperauerunt: si q̇s
exodi/leuitici/numeri/deuteronomij/iosue/iudi
cum/regū historias legerit: ⁊ ꝓphetas rep̄hen-
dentes/eoꝝ mala cōmemorātes inspexerit/nō
ignorat. Sed nō est nostri oꝑis veteris testamē
ti/sed noui elucidare moralia. Et ꝑ Ezechielē di Eze
xit: quia domus exasperans est. Et generatio q̄
nō direxit cor suū/sc3 corā deo: vt via eius esset
directa in cōspectu dei eiꝰ. Quod petebat idē
dauid/dicēs: Dirige in cōspectu tuo viā meā. Ps
Illa enim generatio aut aīa nō direxit cor suū
q̄ infami graditꝛ via: ⁊ de q̇bꝰ sapiētia loquitur:
Ue duplici corde: ve peccatori terrā ingrediēti
duabꝰ vijs. Quia vna est q̄ ducit ad patriā. Ue
dissolutis corde/q̇ nō credunt deo: ideo nō ꝓ-
tegentꝛ ab eo. Propter quod etiā dicitꝛ genera-
tio mala: qꝛ nō est creditus cū deo spūs eius/sc3
rupta federis liga. Ad male generationis noto
riū ipse salomon animatꝛ/dicens: Generatio q̄ P
patri suo maledicit/⁊ q̄ matri sue nō benedicit:
generatio q̄ sibi mūda videtꝛ/ ⁊ tamē nō est lota
a sordibꝰ suis: generatio cuiꝰ excelsi sunt oculi ⁊
palpebre eiꝰ in altū subrecte: generatio q̄ ꝑ dē-
tibꝰ gladios habet/⁊ cōmandit molaribꝰ suis:
vt comedat inopes de terra/⁊ pauꝑes ex homi
nibꝰ. Patrē habemꝰ creationis ex nihilo: in eo
ꝙ sic facti sumꝰ/quo iure benedictionē oīm sibi
vendicat: quod tres pueri danielis in ignē cor-
poreū iniecti/sed a deo intꝰ illuminati exclama
uerunt: Benedicite oīa opera dñi dño. Et pau
lo post: Benedicamꝰ patrē ⁊ filiū cū sancto spi-
ritu ⁊c̄. Et dauid: Benedicā dn̄m q̇ mihi tribu-
it intellectū. Et alibi: Benedicā dn̄m in oī tem
pore. Si bn̄dictio ei ab omni creatura ꝑ modu-
lo suo debetꝛ: que igitur est ista generatio q̄ pa-
tri eterno maledicit? Illi q̇ ſm psalmistam male
de deo loquuntꝛ/dicētes: Et male locuti sunt de
deo: dixerūt: nunq̇d poterit deꝰ parare mēsam
in deserto? Que igitꝛ peior maledictio/ ꝙ de dei
potentia dubitare. Dubitauerūt illi de mēsa re
ficiendi corꝑis in deserto solitudinis: dubitatꝛ
hodie a pluribꝰ de mensa reficiendi spūs in cur
su nostri tēporis dicentibꝰ: quō fieri pōt vt in tā
parua hostia sit veritas christi corporis? ⁊ male
dicunt deo qui de sui potentia dubitant. Sed
homo qui maledixerit deo suo/portabit pecca-

tum suū. Et prohibetur ne maledicaẗ princeps populi: multo magis dn̄s vniuersi. Habem⁹ patrē carnis: habemus patrē spūs/similiter ꝛ matrē: de q̄bus hec sentētia ꝓferẗ a dn̄o: Qui maledixerit patri ꝛ matri/morte moriaẗ. Et q̄ matri carnis nō benedicit/peccat. Qui matri ecclesie non benedicit/pamplius peccat. Qui virtuti matrici nō benedicit/peccat. Qui hierusalē superne q̄ sursum est matri nostre nō bn̄dicit/ culpatissime viuit. Nam nō benedicere nihil aliud dixerim/ꝙ̄ eis nō assentire p̄ceptis: nō cōsentire virtutib⁹: nō dare monitis aures: de iudicio ꝛ iusticia nō letū fieri. Generatio q̄ sibi munda videẗ p̄sumpsit: quia nemo mūdus a sorde: ꝛ nemo potest facere mundū de immūdo conceptū semine. Qui dixit/ego mundus: nō fuit de mundo. Et si p̄ter illum quispiā fuit mūdus: singularitatis fuit diuine/nō generationis aut virtutis humane. Si aūt dixerimus quia peccatū nō habemus/mēdaces sumus. Si v̄o dixerimus: bona opera facimus: omnes q̄dem iusticie nostre sicut pannus menstruate. Ideo sequiẗ: tamē talis generatio nō est lota a sordib⁹ suis. Reprobata generatio ē hominū/q̄ oculos excelsos habet ad iudicandū: ꝛ q̄ oculos erigit ad q̄ habere neq̄t. Prouerbiator dicit: Ne erigas oculos ad opes q̄s habere nō potes: q2 facient sibi pennas quasi aquile/ꝛ volabunt in celū. Palpebre sūt subrecte in altū aptos faciunt oculos: vt pl⁹ velimus videre ꝙ̄ expediat: plus iudicare ꝙ̄ liceat: plus appetere ꝙ̄ sufficiat. Nuncius ē cordis ꝛ corpis oculus: ꝛ cum renunciat ea q̄ viderit/oritur appetitus. Generatio mala est/q̄ ꝓ dentib⁹ habet gladios. Sufficiunt hoib⁹ dentes ad cōtrectandū sufficientiā vite animalis: q̄ more animaliū viuimus/q̄ supflua nō requirūt: cum ipsa natura sit refecta de paucis. Sed habem⁹ gladios ad occidendū alios: vt alios occidere ipsorū sit vita. Uel hoc est gladios ꝓ dentib⁹ habere/alioꝝ mortē suam vitaȝ putare. Et cōmandit molarib⁹ cōterens īpotentes/velut canis ossa corrodens: ꝛ inopis inopia vestiaẗ/vt ad inopiā miseriā ꝑsecutionis adijciat: ꝛ paupes nō sinat viuere cū hominibus sup terrā: vt si nō habent aliq̄d impendēdi muneris/ꝑsonali subijciāt seruituti: aut q2 ex eis nullū fructū suscipiunt/ dolent ꝙ viuunt/ꝛ velut steriles arbores succidendos decernūt: quod ꝓpriū est hominū tyrānorū. Nec nō illa est mala generatio/q̄ gladio dentium ꝛ lingue oēs diffamando interficit ꝛ conterit: ꝛ inopibus ꝛ pauperib⁹ criminationibus maledicit: q2 illos quos deus diligit/ odit. Sȝ nondū malā etiam appellauit adulterā. Naȝ nō ois malus adulter: sed ois adulter malus. Malā appellabat ꝓpter multitudinē peccatoꝝ: adulterā solū ad idolatriā referebat. Nā q̄nta idolatria fuerit infecta synagoga/iudea ꝛ samaria: veteris testamenti sacra scriptura cōmemorat. Sed ꝓprietatē adultere mulieris videamus: vt capiam⁹ ad deuitandū adulteriū spūale. Adultera mulier diciẗ/q̄ ꝑ amorē concupiscētia carnis adulteri cōiungiẗ: etiā si carnis copula non seq̄tur. Adultera est ois mulier/q̄ viuenti viro corpori alteri⁹ se cōiunxit. Adultera est q̄ in domo viri viuit sine legib⁹ iustis ei⁹: aut legibus dilecti regulaẗ alteri⁹. Adultera est q̄ se cōptat p̄ter ꝙ̄ ad placitū viri. Adultera adulterinis ꝛ fornicarijs affectat placere cōspectibus. Adultera ē que aliū in suū nutibus ꝛ gestib⁹ ꝓuocauit amorē: etiā si decipiat. Adultera est q̄ alteri fidē dedit verbo: etiam si animo nō cōsensit. Adultera est q̄ alteri cōsensit in animo: etiam si fidem non dedit aut negauit verbo. Adultera est q̄ mortem affectauit viri/vt nuberet alteri. Adultera est/q̄ fidem dedit alteri de nubendo post mortē viri: Adultera est/ q̄ in morte viri ꝓpter aliū p̄stauit assensum: aut si solū ipso affectauit carere. Adultera est/si plus debito ꝑ blandicias ad libidinem excitat virū. Adultera est/si viro consentit coire cū altera: excusanẗ i hoc sara ꝛ vxores iacob. Adultera est/si viro cōsentit in ꝓhibitis reluctari valens. Adultera est/q̄ in coitu subita viro ꝑ ardorē ꝛ delectationis cōcupiscentiā alium imaginaẗ. Adultera est/si viro dedit adulterandi causam. Adultera est/si aliquē aut aliquā licet nō in se/adulterare fecit in alijs. Adultera ē/que odit ex animo virū suū. Adultera est/q̄ viri diligit vitiū. Adultera est/si sciens virū certe adulterum existentē: nec dimittentē pelliceā aut adulteram: ꝛ secū patiẗ ex animo habere carnis cōmerciū. Adultera est/q̄ cū pellicea aut alia adultera pactū de viro fecit tacitū vel expressuȝ. Et versauice diciẗ vir adulter: ꝙ̄uis in forinseci foro iudicij nō oēs hi actus adulteriū iudicarenẗ habere. In iudicio v̄o rationis ꝛ infallibilis veritatis/oēs sunt puniendi atq3 adulterino iudicio iudicandi: ꝙ̄ s̄m primas quinq3 sentētias q̄libet generatio/cōgregatio/collectio/ societas ꝛ quelibet anima singularis apud deū in idolatrijs ꝛ erroribus/ in deprauatis affectib⁹ atq3 moribus reputaẗ adultera/adulteraꝝ iudicio iudicanda. Proinde ꝛ per hoc copulatio amoris abs deo/copulatio mali opis adulterium facit. In domo dei viuere sine lege dei ꝛ christi/adulteriū est. Regulari regulis eius quod nequiter diligiẗ: aut quod male intelligiẗ: sc3 prauitatib⁹ heresis/philosophicis/satyricis/magisꝙ̄ diuinis delectari doctrinis: execrabile adulteriū diciẗ. Ornari quibuscūq3 inuisibilib⁹ aut visibilibus p̄ter eterni spōsi placitū/iustū diuortium fecit a christo. Malis male velle placere/ christo certissimū est displicere. Nā q̄ malis placet ī malo/malus est: ꝛ q̄ cōsentit in crimine/crimiosus. Ornamētū aie differt a corpis ornamēto: illud īuisibile/istud visibile: illud incorruptibile/istud corruptibile. Et mulier ornamētū querēs absq3 placito viri/notam sibi male suspitiōis induxit: Nā nulla vxor est ad seipsam/sed virū: tm̄ mulier est ad seipam. Proinde nec anima despōsata christo spōsa ē ad seipam/sed ad spōsuȝ christū: Igiẗ s̄m placētiam spōsi vxoris sint ornamēta: Nō ergo aia q̄rat aliq̄d aut inuisibile ornamen

tū/nisi quod eterno spōso in placito sit: nec velit
placere q̄bus ip̄e nō placuit/imo nulli q̄ ad chri
sti displicentiā venit. Nā nullū placitum ab ho
minib⁹ sumit nisi virtutis: ⁊ q̄ virtuosi noscunt
placitū in alijs aliud q̄ virtutis nō querūt. Pla
cet virt⁹ deo/angelis ⁊ hoīb⁹ virtuosis. Mani-
festū est aūt displicere ꝯtrariū: aut manēs indif-
ferēs nō placere. Proinde aīo sic placēs legiti
ma spōsa est: in alijs ⁊ cōtrarijs ⁊ aliter se cōpo
nens adultera est. Sed hec mala ⁊ adultera ge
neratio malū aliud curiositatis supaddebat: q̄r
signa q̄rebat: sed nō accepit quod male petiuit.
Iuste negat iniusta petitio. Et diuina rep̄ssiōe
ad ima reflectit/quod p curiositatē se in alta su-
stollit. Petebāt em̄ hi altitudinis signa claren
tia de supnis: velut assoliti signis mirabilib⁹ in
egypto corā duricia pharaonis/in portētis ma
gnis/in diuisiōe rubri maris: i eoꝝ trāsitu p me-
diū sicci maris/a dextris ⁊ a sinistris pro muro
stantib⁹ aquis: in ipsi⁹ reductione sup egyptios
insequētes: in ducatu mirabili columne ignis ⁊
nubis: in tonitruis ⁊ clangorib⁹: in splendorib⁹
⁊ terremotib⁹: in lampadib⁹ ⁊ nubib⁹ in monte
syna/in datione legis: in crebris apparitionib⁹
glorie dn̄i sup tabernaculū federis: in supnatu
rali eductione aquaꝝ de saxo durissimo: in sup-
medicinali sanatiōe illoꝝ q̄ morsi fuerāt a pulu-
ceis serpentib⁹ venenatis/p cōspectū enei serpē
tis: in pastu māne segregata oī actiōe/ꝓductio
ne nature ministrato pplo p ministeriū angelo
rū: in subita ⁊ in mirabili eductiōe coturnicū/ad
votū sensualis popli adhuc in carne sensualiter
laborantis: in mirabilibus q̄s de hostib⁹ habue
runt/ dn̄o ꝓ eis pugnāte de celo: in claris testi
ficationib⁹/factis signis mirificis moysi: in con
tradictione chore/⁊ absorptiōe dathan ⁊ aby-
ron: q̄ prima schismata i pplo dei suscitauerūt:
in dulcoratiōe aquaꝝ indulciū/⁊ desup factis p-
cussionib⁹ quolibet delinquentiū: in mirabili cō
scriptione diuinoꝝ mādatoꝝ / facta digito scō
dei: in inaudita ⁊ p̄ter cōmunē ordinē reꝝ/signi
ficatiua magis mysterij/ꝓdigiosa ⁊ portētica cō
seruatione vestiū ⁊ calciamētoꝝ p q̄draginta an
nos in deserto solitudinis: in mirifica ⁊ admirā
da castrametatiōe p q̄draginta duas mansiōes
factas: semp desup dato signo diuine nubis/re-
quiescētis sup federis arcā ꝓ tanto spacio tpis/
ꝓ quāto diuina sapiētia illū tunc eiectū populū
volebat in loco manere: ac etiā in significa mo-
tiōe nubis ⁊ glorie vt moueret ⁊ arca: circa quā
p suas turmas castrametaturus erat popul⁹ il-
le dei. Et in mirabilibus ⁊ signis clarissimis fa
ctis tpe iosue primo ductore de egypto in mōte
baurim/iubēte dn̄o quiescēte p mortē. In appa
ritionib⁹ angeloꝝ armatoꝝ/ad tuendū electum
populū magni dei. In p̄ter ordinatū cursuz n a
ture/mansione solis ꝓ defensiōe gabaa: vt nūq̄
tā magn⁹ dies fuisset hoīb⁹ sup terrā/ obediēte
dn̄o voci hoīs. In stupēda refrenatione iorda-
nis a pte supiori defluentiū aquaꝝ: ita vt rever-
terent in gurgitē: ⁊ alie defluerent cursu nature

solito: vt p intermediū sicco pede pgeret pplus
scrūs dei: vt tāta mora supiores aque a cursu na
ture desisterēt/donec morose trāsiret innumera
bilis multitudo: ⁊ colligerentur duodecim lapi
des de medio iordanis alueo/ad faciendū acer-
uū ꝓ tāto signo in memoriā sempiternā. In rui
na mirabili inexpugnabilis ciuitatis hiericho:
q̄ hūana violentia inexpugnabilis credebatur.
In signis datis ⁊ factis tpe iudicū i manu an-
geloꝝ. In liberationib⁹ diuinis a manibus ini
micoꝝ ⁊ suppeditantiū electū pplm: in manu ge
deonis/iepte/sansonis/⁊ ceteroꝝ. In signis mi
rificis factis tpe regū: i samuele/ dauid/ salomo
ne/atq̄ ceteroꝝ regū bene regētiū subactā mul
titudinē in lege dn̄i dei. In almis signis helie p
phete: q̄ claudebat celos ethereos ne pluerent: ⁊
⁊ suis orōnib⁹ dabat imbres: q̄ de celo petebat
ignē/⁊ ignis obediebat sibi ad votum: q̄ curro
igneo est subuectus in celū/imo vt credit in pa-
radisum. In signis factis in helizeo discipulo
ei⁹: in oīb⁹ tpib⁹ vite illi⁹. In signo retrogradi ⁊
solis dato ezechie ꝓ fletu suo in additiōe anno-
rū: vt expientia in artificioso horologio vmbra
decē graduū spacio mutata videret. In q̄b⁹ si-
gnis ⁊ plurimis alijs assuefacta generatio iude
orū/talia petebat fieri velut incredula/per dn̄m
saluatorē iesum christū. Et cū eiecisset de tēplo
nō cōueniētia tēplo: similiter dixerūt: Quod si-
gnū ostēdis nobis/scz magnitudinis ⁊ mirifice
actiōis? Sed hic ⁊ ibi saluator spopondit signū
mortis ⁊ sepulture ac resurrectionis. Nā ibi di
xit: Soluite tēplū hoc: corp⁹ suū insinuās. Hic
deuoratū ionā induxit. Sed oīb⁹ signis ab ini-
tio mūdi factis veritas ⁊ rō p̄ualet: q̄b⁹ genera
tio mala ⁊ adultera nō p̄stabat assensum: verita
te atq̄ rōne velut insana ⁊ erronea maius esti-
mās signū. O vtinā intelligerēt oēs rōnis exp-
tes/q̄ta sit mētis infirmitas/quāta infidelitas/
quāta demētia/quāta stulticia signa querere co
gnita veritate: velle ꝓdigia rōne clarente. Nā
signa patent oculis/ista intellectui splendet: si-
gna sūt in tpe/veritas semp lucet. Sed forte ali
q̄s diceret: Nō itelligebāt: ideo signa petebāt.
Sed si nō intellexissent (ipso saluatore dicente)
pctm̄ nō haberēt. Atq̄ p hoc nō derogemus si-
gnis atq̄ ꝓdigijs diuinit⁹ factis: q̄ ipsemet sal-
uator fecit: vt scriptura euangelica docet ⁊ ipse
cōmemorat/dicēs: Si opa non fecissem in eis q̄
nemo alius fecit/pctm̄ nō haberēt. Sed minus
distinguo signa ⁊ ꝓdigia ⁊ oīa miracula cōpa-
ratiōe rōnis ⁊ fulgētissime veritatis: vt audeaz
appellare erroneos q̄ istis illa p̄ponūt. Cur er-
do q̄rit signa/cur miracula christian⁹? Titubat
adhuc in fide/cui⁹ fides miraculis crescit. Flu-
ctuat in mari infidelitatis/ si p signū deueniret
ad portū. Paruulus est adhuc/q̄ signoꝝ edulio
pascit. Edentulus est/q̄ miraculoꝝ lacte nutri-
tur. Fidē nō fecere miracula neq̄ signa: sed a fi
de signa ⁊ miracula ꝓcesserūt. O christiani aspi
cite in aīo v̄itatē: intellectu respicite rōnem. Ne
terreamini si miracula ⁊ signa extrinseca in ec-

clesia nõ videtis: ablactata ẽ em̃ ab hm̃oi lacte. Sancta mater ecclia euulsa est ab vberib⁹ decẽtib⁹ paruitati. Magna facta est/ roborata ẽ/ sapiẽs est. Nã nõ sunt mortui martyres ꝓpter signa: sed ꝓpter veritatẽ fidei mortui signa fecerũt. Ac ꝑ hoc si vnũ credim⁹ quod est maius: ergo ꝛ minora credam⁹. Primũ mysteriũ saluatoris/ sc3 incarnatio ineffabilis verbi diuini excedit rõnẽ oim mortuoꝝ: donationẽ miraculosam oim sanitatũ: effugationẽ demonũ: locutionez oim linguaꝝ: trãslationẽ de loco ad locũ oium montiũ: mutationẽ ꝑter cõem ordinẽ oim celestiũ orbium: Et vt breui discursu ↄcludã/ audeo dicere oim reꝝ creationẽ. Si tale mai⁹ credim⁹/ q̃re minora ꝗquirim⁹? Obmittam⁹ hec/ ꝛ vadamus ad mores. Si christiane fidei mores cũ cõdita natura ↄcordãt/ aut ab ipsa nõ discrepant: cur ꝑ morib⁹ agende vite signa q̃runt? cur miracła expetũt? cur vt meli⁹ agam⁹ aut pctã deuitem⁹/ exq̃rit resurrectio mortui alicu⁹: vt enũciet q̃d pene/ q̃d glie in alio sortiunt/ q̃ ab hoc seculo recesserũt? Cur aliq̃d ꝑ signo aut miraculo ꝑter reꝝ ordinẽ q̃rit/ q̃ talib⁹ signis pulchrior est? Quia nec ipsa signa tanta curiositate appetita bona ꝛ pulchra essent: si vniuersalẽ ordinẽ reꝝ in aliquo ꝑturbarẽt. Et q̃uis videat per signa quodãmõ fieri ꝑturbatio: ꝛ in cõmuni ordine mutatio q̃dã: ex quadam ꝟo alia occultissima via in ordine atq ad ordinem vniuersi pulchritudinis intelligibilis/ ꝛ q̃nq visibilis plus accrescit. In quo vniuersi ordine si q̃s ꝑ veritatẽ ꝛ rõnem quas ꝓtulim⁹ signis ꝛ miraculis/ inq̃reret mores agẽde vite atq deuitande malicie: plus q̃ in signis ꝛ miraculis inueniret. Hec ꝑ tãto dico: q2 tũc a saluatore nr̃o christo de moribus agebat agendis atq vitandis: q̃n totiens pharisei ꝛ scribe signa siue miracula petiuerũt. Proinde libet videre quodã familiari discursu si quod signũ aut miraculũ ꝑ morib⁹ deuitãdis magis dãnabit supbiã/ irã/ inuidiã/ acidiã/ auariciã/ gulã/ luxuriã: ꝛ ab eis dependentia mala: q̃ ipa veritas luminosa/ q̃ ipa rõ clara: q̃ in ordine vniuersi post deũ ꝛ cũ deo tenẽt principatum ꝛ ducatũ. Aut q̃ signa siue miracula prudentiã/ iusticiã/ tẽperantiã ꝛ fortitudinẽ/ fidẽ/ spem/ charitatẽ/ ꝛ ab istis dependẽtia ꝛ egrediẽtia bona: melius approbabũt/ firmabũt ꝛ situabũt in seipsis ꝛ hoim animis atq morib⁹ vite agende agẽdis q̃ inobscurabilis/ ineclipsibilis veritas atq incõfundibilis ꝛ irreprobabilis rõ: cũ q̃bus creata sunt oĩa/ gubernant oĩa/ distinguunt oĩa: viuunt q̃ viuunt oĩa: generant q̃ generant oĩa: loquunt q̃ loquunt modulis suis oĩa: moriũtur q̃ moriunt oĩa: reuiuiscũt q̃ reuiuiscũt oĩa: mouentur q̃ mouent oĩa: quiescũt q̃ quiescũt oĩa: sapiunt q̃ sapiũt oĩa: itelligũt q̃ ītelligũt oĩa: in finẽ ꝓpriũ deducunt oĩa: deficiũt q̃ deficiunt omia: ꝑmanẽt q̃ ꝑmanẽt oĩa: diligunt que vere diligũt oĩa: odiũt que vere ꝛ rõnabiliter odiũt oĩa: q̃b⁹ suis q̃litatib⁹ q̃lificant que vere q̃lificant oĩa: suis quãtitatib⁹ cõsistũt ꝛ augmẽtant ꝛ decrescũt-que ↄsistunt ꝛ augmentant ꝛ decrescũt oĩa: q̃b⁹ in substantijs/ in ꝓprijs/ in q̃litatib⁹/ in quãtitatibus/ in passionib⁹/ habitib⁹/ ꝛ oĩbus nominalibus sunt: vt sunt oĩa q̃bus reprobatis in oĩ cogitandi/ delectandi/ cõsentiendi/ loq̃ndi/ efficiẽdi genere mala sunt/ que mala sunt oĩa: ꝛ deficere cognoscunt ab eo quod fuerũt/ sunt et esse possunt: que istis modis deficiunt que deficiũt oĩa. Que igit signa/ que miracula cũ de morib⁹ agit: ꝛ cũ oĩa ꝓpter mores christianos oporteat intẽdere: tam verius/ tã rõnabilius dãnabũt vitia/ approbabũt virtutes: q̃ veritas inuariabilis/ rõ infallibilis. Nã signa fallere videntes et falli possunt: veritas aũt ꝛ rõ nec fallũt nec fallunt. Proinde veritatẽ apello a quo oẽ quod ẽ ꝛ q̃d est/ quale atq quantũ/ ꝛ quõ ad quid est: et esse cognoscit: ꝛ quod falsum est/ falsum esse demonstrat: ꝛ omne quod cognoscit/ ꝑ ipsam cognoscit: ꝛ ante oĩa creata inuisibilia ꝛ visibilia ꝛ cũ oĩbus entibus semp esse sortit: ac etiã si deficerẽt oĩa sortiret: imortalis em̃ ẽ veritas. Rationẽ aũt voco illud quare/ sc3 q̃re oĩa facta ꝛ sic facta: tanta ꝛ non maiora nec minora: tot neq plura neq pauciora: taliter ꝛ nõ aliter ꝛ alia facta sunt: atq de oĩbus reddit rõ. Et illud quare q̃re bona ꝛ mala sunt que sunt: sub qua ratione a creatura rõnali appetunt oĩa aut respuuntur iuste vel iniuste que appetũtur et respuunt oĩa. Infallibilis em̃ est rõ: q̃uis multi sub ipa/ non tamẽ ꝑ ipsam fallant. Nec ꝑ hec veritatẽ solum aut rõnem dicimus creatricem: nec intẽdimus cũ hec dicimus/ illã solũ summã ineffabilem/ increatãq veritatẽ ꝛ rõnem/ oĩa suis modis miris atq inscrutabilibus facientẽ: sed etiam illã veritatẽ ꝛ rõnem post primam: quas suprafatis modis ꝛ plurib⁹/ omnib⁹ rebus accõmodam⁹ atq sociamus. Igit atq igit frustra ꝓpter mores agendos et deuitandos miracula siue signa cõquirunt: sed si querunt/ primo creatio ex nihilo ꝓpagatio/ gubernatio mũdi/ et modus cernat Necnõ q̃ miracula et signa in ecclia dei petũt/ potius sciant in ecclia dei omni die/ omni tpe/ oĩ anno/ mẽse/ hebdomada/ die/ hora/ quadra/ momẽto miracula nõ deesse: sanari videlic3 inuisibiliter a pctis: resurrexisse a tenebris peccatoꝝ: in q̃bus velut in quibusdã tumulis sepulte latebant/ ac latent maloꝝ hoim mentes. Quod miraculũ maius q̃ ad fidẽ christiane religiõis venire iudeũ vel paganũ? Quod maius miraculũ q̃ cũ in mentibus eoꝝ qui cõuertunt ꝛ resipiscũt a malis/ assuefactus amor vertit in odiũ eorum que tanta tenacitate dilexerat: et odiũ penalitatũ et cruciatuũ corpis vertit in amorẽ insolitũ cõtra tenoꝝ sensum: et placitũ in displicẽtiã/ et displicentia in placitũ venit: ẜm ineffabilẽ mutationẽ et distributionẽ illius q̃ semper in factis suis est miraculosus et mirus? Nõne videbat dilectorib⁹ mũdi et fluuialib⁹ peccatoribus ad mala diuersa colligatis/ ꝑ amorẽ et ꝑ delectabilẽ experientiã cũ reb⁹ delectãtib⁹ sensum: q̃ prius possent moueri mõtes: sine ferro saxa ꝑ-

scindi: corpa aialiū carentiū pēnis in aere more auiū posse sustolli: ꝙ ꝙ diuiderent ab amatis rebus ꝑ delectatiōe cōtinua ꝛ varia in suis generib⁹ habentib⁹ ois delectatiōis fomentū. O ꝙ horrēda videbat castitas luxurioso / humilitas supbo / patiētia iracūdo / amor cōmunis inuido / labor acidioso / pauptas ꝛ largitas auaro / abstinentia guloso. Deridebāt hec in aīo amplectētiū hanc vitā. O ꝙ diligebant visibilia bona: sed excepta paululū diuina miracula / signa infinite potētie oīpotētis dei: ecce q̄ amabant venerūt ad fugā ꝛ odiū: ꝛ q̄ odio habebant / summo amore q̄runt. Ipsi ergo q̄ talē vicissitudinez et mutationē sustinuerunt in aīo interrogent: ipsi nobis reuelēt: ipsi mutuo loquant: ipsi ꝓnuncient rōnem ꝛ veritatē: ipsi extollāt maiora miracula esse atq̄ signa maioris potentie quod in animab⁹ hoīm inuisibiliter agit / ꝙ quicq̄d i corporib⁹ ꝑ miracula ꝛ signa visibiliter ageret. Et quanto aīa nobilior corpe / tanto nobiliora sūt q̄ in ipsa ꝙ q̄ in corpibus facta noscunt. O nubilose hominū mentes. O in sensualibus et rebus visibilibus colligate / recedite a sensibus: ꝛ recedendi artē ꝯtinuo frequentate. Redite ad cor / vbi veritas ꝛ ratio lucent: ad quaꝝ lumē scietis a minoribus potiora discernere: a q̄bus discetis ab omni curiositate recedere. Nemo em̄ a curiositate querēdi dissoluit: nisi veritatis ꝛ ratiōis stipitibus colliget. Intēdite subtilius / in ecclesia dei nūq̄ꝫ miracula ꝛ signa inuisibilia deesse: q̄ si deessent / ecclesia plus nō esset. Hec igitur qui legit / intelligat.

¶ Contra carentes penitētia et sapiētia: cum quibus viri niniuite et regina saba cōsurgunt in iudicium. Capitulum XXVIII

Quoniam due maxime i christiana religione querūt: scꝫ penitētia post peccatū / ꝛ sapientia ꝓpter obsequiū. Nā q̄ post peccatū penitentia caret / vltricib⁹ dabit flāmis: sapiētia vo priuatus / nunq̄ꝫ se coaptabit diuinis. Propter quod saluator curiosos ad signa querēda q̄ minus necessaria aut nō necessaria sunt: de istis duob⁹ arguit / que oīno necessaria
Mat. 12 sūt. Sane inquit: Viri niniuite surgēt in iudicio cum generatione ista et cōdemnabunt eam: q2 penitētiam egerunt in predicatione ione. Et ecce pl⁹ q̄ꝫ ionas hic. Que fiunt alijs in iudicio supiores ꝑ cōparationē: melioris vite atq̄ moꝝ certissimū est fuisse ꝑ actionē. Et certe viri niniuite de circūcisione nō erant: legē mosaicā nō habebant: cultū vnius solius dei nō tenebāt: cultores idoloꝝ erant: multos de populo dei captiuos habuerant: tamē ad ione ꝓdicationē penitentiā egerunt: vt etiam circūcisis ꝛ legalibus mosaicis / cōparatione melioris facti in iudicio ꝓferant. Cui⁹ facti? Quia penitentiā egerūt in ꝓdicatiōe ione q̄ purus hō erat: etiā peccauerat nō signa nec miracula niniuitis fecerat: ꝛ christus q̄ nobis ꝓdicat / plus est q̄ꝫ ionas. Sed obmissis cōparationib⁹ hoc solū q̄ legit intelligat q̄m christus illos ꝛ oēs peccatores ad penitentiā vult venire / querit ꝛ inuitat: quia in iudicio nollet inuenire quē feriat: sed oēs vellet esse ante correctos: vt in extremo iudicio in anima et corpe reponeret sup celos. Sed q̄m de penitentia sermo dat alibi: hic intermittimus. Et cōtra carentes sapientia pro diuino necessaria cultu / reginā improperauit australem: que tam a remotis partib⁹ audire venerat sapientiā salomonis. Et plus q̄ꝫ salomon christus. Quis hic salomon? que sapiētia ei⁹? q̄ regina? q̄s aduentus ei⁹? obmisso alio loquēdi genere videamus q̄d dicat in moribus. Salomon rex est pacis. In pace / a pace / de pace / cū pace / ꝓpter pacē / omnē oportet esse doctrinā: et sub eius regimine inq̄rere sapientiā. Ubi regimen pacis / ibi oīa bella q̄escunt. Ille igit sibimet pacis efficit rex: q̄ dominat corpori: carnē regit: ꝛ subijcit legib⁹ discipline: statim reprimit consurgentia bella: caput amputat cogitationibus prauis: nihil in se sinit inultū: finē appetendi tēporalia imposuit volūtati. Qui salomon viuēte patre cōstituit rex. A deo patre in eternū viuente / est oīs potestas regiminis. Inquit aplus ad Romanos: Oīs ptās a dn̄o deo est. A deo tota vita oīs bone actionis est collata potētia. Si q̄d boni habes aut facis virtutē / referas ad fontē vite. Salomō paternas vindictas exequit patre iubente. Ita ꝛ tu quod in te inueneris patri eterno inimicū / iudicio mortis damna: ꝛ in alijs reꝑhende quod sūmo patri videbis aduersum: ipso salomone dicēte: Nunq̄ꝫ tibi placeat malorum vita. Iudicat salomon meretrices: ꝛ ꝑ gladiū verū ꝛ falsum inuenit amorē. Facit tēpluꝫ: totū se occupat in diuinis. Facit dom̄ saltus: querit ꝛ ipse cōtēplationi vacare. Nō inuestigemus opa salomonis: euangelica tractāda suscepimus. Sapiētia vero eius nō ab eo / nō a patre carnali / aut a libro / aut ab homine / aut ab angelo habuit initiū: sed ꝑ reuelationē ꝛ infusionem ꝛ gratiā. Legit nēpe in regū volumine / ꝙ dn̄s sibi apparuit: licentiam atq̄ audaciā dans petendi quod vellet. Qui se vidit electū regem ad regnū: nō diuitias / nō longitudinē vite / nō inimicoꝝ anias: nec q̄d aliud: sed tantūmodo ad sapientiā tria ꝑtinentia postulauit: scꝫ vt daretur sibi cor docile: iudicare recto iudicio pplm: discernere inter bonū ꝛ malū. Cor em̄ docile dicit quod facilitate intelligēdi appꝛehendit audita: tenacitate memorie ꝯtinue q̄ appꝛehēderit secū portat. Sed multi hec habuerūt / q̄ non periuerunt. Multi hec habuerūt / q̄ deū offenderūt / recesserūt / errauerūt. Habuerūt em̄ bonā intelligētiā / sed nō sanū intellectū: bonā memoriam / sed nō bonā mentē. Preualet em̄ bon⁹ intellect⁹ bone intelligētie: ac etiā bona mēs bone memorie antefert. Sed petebat salomon cor docile in diuinis: sicut postmodū esaias ꝓphetauit de generatiōe futura. Et erūt oēs docibiles dei. Cor aūt docile in diuinis / ꝑ abnegationē et positionem

sit. Abnegatiue cor docile in diuinis constituit/
quod terrenis/secularibus/hūanis/curiosis/ad
re diuinā nō ptinētibus: nec virtuosum ꝯstituēti
bus addiscentem: nec diuidentib⁹ ab infectis ꝛ
inficiētib⁹ mūdi reb⁹: idocile/indisciplinabile/
nō mēorabile existit. Positiue vō quod ad hoꝝ
ꝯtrariā volūtatē ꝛ aptitudinē habet: solū paratū
ad diuinā doctrinā ꝛ influentiā iustificationū ꝛ
charismatū spūssancti cū voluerit īspirare. Sic
enī parat⁹ erat Salomōis pat̄ q̄ dicebat: Doce
me iustificatiōes tuas. Viā iustificationū tuarū
instrue me: ꝛ exercebor in mirabilibus tuis. Et
iterū: Da mihi intellectū ꝛ scrutabor legē tuā: ꝛ
custodiā illā in toto corde meo. Et inclina cor
meū in testimonia tua: ꝛ nō in auariciā. Et para
tus sum ꝛ nō sū turbat⁹: vt custodiā mādata tua.
Et bonitatē ꝛ disciplinā ꝛ sciaꝫ doce me. Ad ti-
motheū vero scribit apłus: ꝙ seruū dei oportet
esse docibileꝫ. In quo igit̄ debet esse docibilis
seru⁹ dei? Tantū in his q̄ sunt ad seruitium dei.
Tota enī bonitas est serui/nolle in alio doceri
q̄ in seruitio dñi sui. Recto vero iudicio ppłm
iudicare/regentium maxima est virtus. Multi
falluntur inuiti: ꝛ cum volūt recte iudicare nō pñt.
Latēt enī eos plerūq; q̄ gerunt̄ in pplis: vt etiā
vnus torqueat̄ in causa alterius: ꝛ vt inueniat̄ q̄
male fecit/q̄stionat̄ vt plurimū q̄ p tali causa ni
hil mali fecit. Et vt inueniat̄ nocēs/exarat̄ ver-
beribus innocēs. Et ignorantia iudicis fecit in
nocenti torturā. Et seueritate torquēdi vt inue-
nirent veruꝫ/extorserūt mendacium. Malebat
tortus crudeliter ꝯfiteri quod nō fecit: q̄ diu ve-
xari intolerabilibus penis. Et seipm occidit: si
cōfessus est quod nō fecit. Agitabat enī eum ve-
hementia tormentoꝝ: volebatq; vitare: mitiorē
estimās breuē mortē: aut ꝯfidēs ne suū verbum
mendax intolerabili pena platū/morti consciū
innocentē manciparet: aut imo necdū fuerat ex
pertus alterius seculi crudeliora tormēta: q̄ ab
oīno immisericordibus inferunt̄: nec satiant̄ af-
flictoꝝ penis. Ita nāq; homicidium est seip suꝫ
lingua sine gladio interficere: sicut aliuꝫ gladio
ꝛ verbo perimere. Naꝫ qui p̄cepit/nō occides:
de homine dixit. Et qui seipsum interficit/homi
nem perimit. Rex autem aut iudex reipublice
rector/hominem iudicabit ex verbo dicens: Os
tuum contra te locutum est. Dictabit sententiā
quam p iusticiam nouerit conuenire delicto: et
innocens luet iniquitatem alterius. Iudex se te-
nebit insontem/credens interficere aut punire
nocentem: ignorās q̄ta puritate polleret inno-
cens: quem per verbum fatigando tormētis/nō
p opus fecit esse nocentem: q̄uis occasionē de-
derit ex torturis: vt qui innocens erat de seipso
confitendo mendacium/iudex iudicaret vt reū:
q̄ ex causa tortus fuerat/nō fecerat aliquod ma
lum. Hoc p tanto dixerim: cum innocēs p no
cente p ignorantiam capit̄. Quid vero si ad te-
stificandū p alio quis fuerit comphēsus: dūmo
do ipse nō habeat̄ reus? Etiam p malis alienis
penas amaras sentiet/p q̄bus culpam non de-
dit aliq̄n vt sentiret. Quid vero si armabunt̄ mē
dacijs ꝛ falsitatib⁹ testes: iniq̄ volētes aliquē in
nocentē p eoꝝ occultā in aīo cōceptā iniusticiā
p manifestā vero alicuius tribunalis iusticiā le-
dere? Fiet vtiq;. Iudicabit enī iudex s̄m allega-
ta ꝛ pbata: ꝛ faciet innocenti iacturā/quā dicit
esse iusticiam ppter causam false pbatā. Nā iu-
dex coram quo questio agebat̄/ignorans oīno
rei causam/coactus est ex pbatis dare sententi-
am. Quō igit̄ rectū iudiciū est ꝛ iustū: vbi penis
ꝛ testibus falsis ꝯfundit̄ verū? Igit̄ bñ petebat
rex Salomon: vt p eum in pplo daret̄ rectū iu-
diciū: ne cōdemnaret iustū/absoluendo aut non
puniendo reuꝫ. Q̄m de iudicio alibi differendū
est: hic finem ponimus. Petebat enī discernere
inter bonum ꝛ malum. Optima est discretio: et
ad pncipem spectat. Preit discretio iudiciū re-
guꝫ: preit discretio electionē boni a malo: preit
discretio electionē melioris a bono: preit discre
tio electionem optimi a meliore: preit discretio
oīꝫ virtutis actū. Discretio germē est prudētie:
que aūt prudētia caret/faciet mala. Ipse idem
Salomō dixit: Dux qui indiget prudentia/mul Prouer. 28
tos opprimet p calumniā. Discretio act⁹ est mē
tis ab oībus sepe diuisus: vni vero attributus/
aut a multis tanq̄ a nō necessarijs se retrahēs
solū in expediētia se ꝯferēs. Discretio pgressio
est anime in id quod rephēdi nō possit. Discre-
tio nunq̄ ad ea se cōtulit/q̄ a veritate rōne iusta
necessitate habēt diuortiū: ꝙ si se ꝯferret/discre-
tio nō esset. Discretio est ventilabrū animi: quo
purgat̄ a leuitate palearū inuisibilis area men-
tis. Discretio est segregatus mos/segregata vi
ta/segregata intētio: ab his q̄ ante tribunalia ve
ritatis ꝛ rōnis timent apparere/atq; verecūdia
suffundunt̄. Discretio est seorsatus amor ab oī
re turpi. Discretio est altera lingua in purgata
locutione ab immoderatis. Discretio ideo ve-
re dicit̄: quia discrepat ab omni quod virtutem
nō recipit/aut nō ab ipsa recipit̄. Discretio sem
per se tuet̄ in parte virtutuꝫ: nec vitioꝝ pnoctat
in castris: tentoria sua e regiōe firmat ad vitia.
Discretio nō eligit corpa/sed spm: nō pulchritu
dinem formarū/sed moꝝ: nō corpoꝝ/sed virtutū
aspicit qualitatem: nō s̄m aspectū/sed s̄m factū
iudicia pfert. Iuste petebat Salomō ista tria:
aptitudinem cordis/equitatem iudicij/discretio
nis virtutem. Merito ergo venit regina austri
audire sapientiam Salomonis. Sed quid chri-
stus? Comparatio inter eos non cadit. Condi-
tor est vnus: sed alter est cōditus. Ille dedit: iste
accepit. Sed que fuit sapiētia Salomonis? In
anima est sapientia. Quis ergo vidit illā in ani
mo alicuius? Nemo. Ergo p facta ꝛ verba nota
est sapientia. Inspice libros regū: apparebunt
facta eius p templū ꝛ domū saltus ꝛ vinēdi mo-
res/q̄ monstrāt sapientiam eius. Lege parabo-
las: lege sapientie librū: lege epithalamica ver-
ba: q̄ alio modo pandūt sapientiā eius: vt etiam
ecclesiasticus diceret: Impletus est quasi flumē Eccl. 47.
sapiā. Merito ergo venit regina saba audire sa

pientiā salomonis. Litteraliter fuerūt hec: my-
sterialia sunt hec. Salomō ꝛ regina: christus et
ecclesia. Mores intendimus. Plus ꝙ salomon
Coll.2. christus. In eo sunt oēs thesauri sapie ꝛ sciētie
absconditi. Ad suā sapiaꝫ nos christus sub ista
cōpatiōe inuitat. Ad quā si nō accesserimus/ve-
Mat.25 lut fatue virgines remauebimus ante fores: nō
apertas/sed clausas atq; firmatas cū irremouen-
dis repagulis appositis p eternā sniam diuine
iusticie. Terreri debet omniū anim⁹ ꝛ ad audiē-
dū moueri christi sapiaꝫ/sine q̄ nō est salus. Nō
sufficit mūdo saluādo sapia salomonis: nō suffi
cit iudeis/nō sufficit nobis. Non sufficit sapia
platonis/nō aristotelis/nō sapia ceteroꝝ philo
sophoꝝ/nō sapia moraliū sapientū/nō quorūli-
bet poetaꝝ: sed sufficit sapia christi/etiā si nō es
set sapia salomonis. Sapia eius infinita est ꝛ in
cōphensibilis: q̄ fundati sunt celi: magis vero
creata sunt oīa/gubernant oīa/disponunt oīa/
variant variāda: ꝛ sub ipsa trāsit oīs ꝯditio cō-
diti orbis. Nō ad hāc inuitamur. Est q̄dā sapia
christi hūanis mētibus facta cōformis: cui⁹ du-
catu agit causa salutis. Ipsa nēpe atq; firmiter
est vita christi: quā gessit in forma visibili: cōmo
nefaciēs oībus q̄liter oporteat viuere sup terrā
omnē hominē in vitā aspirantē supnam. Sapia
christi euāgeliū eius ē: p q̄tuor celicos notarios
scriptū. Sed forte q̄s diceret: Nō credo sapiaꝫ
istā christi: q̄r stulticia. Dicam ergo: Nō credo
sapiam philosophoꝝ: q̄r supbia est: p eo ꝙ nitit
oīa hūana rōne cōphendere. Dicet itez: Sa-
piētia philosophoꝝ est ex natura: ista ex gratia.
Potior eñ est gr̄a ꝙ natura. Itez: Illa in natu
ralibus apparet: ista in moribus lucet. Addicit ꝛ
ille: Et illa a deo in moribus fit. Respondebi-
mus: Illa in moribus nature: ista in morib⁹ gra
tie. Illos suos morales nō deduxit ad verum fi-
nem boni: queꝫ conatu magno inuestigauerūt:
ista deduxit suos morales ad verum finem boni
quem crediderūt. Affirmabit: Illius libri custo
diti sunt a mundo/imperatoribus/regibus/pn
cipibus/ducibus/magistratibus: ego autem di-
co libros nostros custoditos a tā altissimis san
ctis/q̄bus dignus nō erat mūdus. Sapia chri-
sti practica est viuendi sapia: pter quaꝫ nulla est
licita forma de vita gaudendi. Sapia christi est
claritas intelligēdi: pter quā nullus est vtilis in
tellectus: ꝛ bonitas est amādi/pter quam oīs dā
Actuū.1 nat affectus. Cepit iesus facere et docere. Igi-
tur quod fecit ꝛ docuit/vera sapia est. Euange-
lium eius est sapientia eius: sup euangelium in-
tendimus: mores reprobatos atq; approbatos
ab ipso ꝙtum possumus declaramus. Non ex-
pedit hic aliter sapientiā christi diffinire: q̄r euā
gelium est eius sapientia: sine qua errat omnis
Sap.9 scientia. In sapientia Salomonis legitur: Et
si quis cōsummatus fuerit inter filios hominuꝫ
si abfuerit ab illo sapientia tua/quasi in nihilum
reputabit. Ista ē sapiētia quam spiritu ppheti
co Salomon puidit: sine qua reputat nihil qui
ipam nō nouit. Et apl̄s ad Corinthios dicit/ꝙ

factus est nobis a deo scꝫ christus sapientia/p
viuendi formā ꝛ verboꝝ doctrinā. Ista sapien-
tia oēm excedit angeloꝝ atq; hoīm scientiā. Hā
sapiētia christi validata moribus/insinuata ver
bis simplicib⁹: facit de infidelibus fideles: de
idolatris latrios: de spūaliter mortuis/spūali-
ter viuos: inimicos dei sibi reducit amicos: de
terrenis celestes: ꝛ suis instrumētis supnos rese
rat vectes: ꝛ suis moralibus seris portas obfir
mat tristes: ꝛ in sua fornace reformat diuinas i
nobis deformatas imagines. Uere plus ꝙ salo
mon christus: cuius sapiētia tam alta facta co-
gnouimus. Igit hanc sapientiā addiscam⁹/ne
geamus. Sed que ista est regina austri? Queli-
bet aīa bene regi ꝛ bene regere volens. Unde
merito regina venit ad regē: vt sit ꝯueniētia no
minis/cōuenientia officij/cōuenientia vite/con
ueniētia intētiōis/ꝯueniētia moris. His cōfor-
mitatib⁹ apta/regē christū se regēs aīa querat:
nec rex bonus/nec regina bona alijs existunt/
si primo seipsos lege diuina nō regunt. Sed re
gina ista sabana est/australis est: multa portam
multo comitatu/multo apparatu venit: solū ad
audiendū sapientiā salomonis venit: solū fama
eam cōmouit ad regē: dedit ꝛ accepit. Dimitta-
mus hec: multā eñ ministrant dictandi ꝛ dicen
di materiā: hoc solū ꝙ i extasi facta est/ꝛ nimio
excessu mētis q̄d dixerit/p nostris moribus di
curiamus. Uidens aūt regina saba oēm sapien-
tiā salomonis/ꝛ domū quā iam edificauerat: ꝛ
cibos mēse eius/habitacula seruoꝝ ꝛ ordinē m
nistrantiū: vestesq; eoꝝ ꝛ pincernas ꝛ holocau
sta que offerebat in domo domini: nō habebat
vltra spiritū. Secundo paralipomenon dicitur
Et non erat pre stupore in ea spūs. Uide igitur
vnde in tanta extasi posita est: quia vidit opera
monstrantia sapientiā salomonis: non vidit sa-
pientiā salomonis. In corde hominis est sapiē
tia: vbi nullus oculus videt nisi diuinus. Inui-
sibilis atq; insensibilis est sapientia: nullis ex-
trinsecis subiacet sensibus. O cur non obstupe
scimus: cur sedulo in extasi non sumus: cur non
attollitur animus noster in excelsa celorum: in
dispositione celestium orbium: in pondere ꝛ dis
positione omniū elementorum: in numero/pon
dere ꝛ mensura omniū rerum? Nam fecit deus
omnia in numero/pondere ꝛ mensura. Cur nō
dilatatur per vasta terrarum? cur non descēdit
in profundū fluctuū? cur sua consyderatione nō
intuetur abyssos? cur cōnexionem dispariū ele
mentorum nō consyderat? cur nō cōnexionem
spiritus creati ad corpus creatum? cur illam in
effabilem ꝛ omnia opera in creatura facta exce
dentem vnionem/scilicet spirit⁹ increati ad spi-
ritum creatum ꝛ corpus creatum/pro modulo
nostro non conspicimus? Pro certo non rema
neret in nobis spiritus neq; sensus/qui nō esset
ex omni parte admiratione perfusus. Sed ad-
mirata est ista regina sapientiam salomonis: et
per comparationē admiretur anima sapientiaꝫ
christi. Quid vidit regina? Domuꝫ domini/scꝫ

templũ:sed vide tu templũ dei/ecclesiã sanctaz.
Psal.92 Hec ẽ domus quã decet sanctitudo in lõgitudi
ne dierũ. Hec dom⁹ dei fundata supra firmã pe-
4.Reg.25 trã:q̃ dirui nullo mõ possit. Dirutũ est templuz
vsq; ad solũ:asportata sunt oĩa de tẽplo in terrã
ↄfusionis:dirui nõ põt ecclesia:sed crescit arie-
tãtibus malis:firmat̃ tũsionibus:impugnatio-
nibus sumit augmentũ:fusione sanguinis ma-
gnas segetes fecit:incisione vni⁹ multi nati sunt
rami:eius veritas improbata pamplius claruit
agitata fides vẽtosis verbis philosophoꝝ/per-
uersis dogmatibus hereticoꝝ/maius in robur
creuit:aduersitatibus mũdi gaudet:nihil sibi no
uit depire p corpus:vnũ est quod sola felicitate
hũana turbat̃. Uasa eius viua sunt:nõ asporta-
bunt̃ in ↄfusionis terrã/sed in supnã patriã infe
runt̃. Si aũt aliq̃ christiani q̃ noĩe vasa fuerunt/
in dãnationẽ dicunt̃/nõ sunt vasa eius. Hec est
Psal.25 domus cuius decore allectus dauid dixit: Dñe
dilexi decorẽ domus tue/⁊ locũ habitatiõis glo
rie tue. Decor domus dei nõ in parietibus/sed
in virtutibus est:nõ in visibili corpe/sed in mẽ-
te. Fulgor parietis/varietas pauimẽti/tecti cul
men histriacũ nõ placent altissimo/morum abie
cto decore. Locus aũt habitatiõis eius inuisibi
lis/est oĩs aĩa fidelis:⁊ ex aĩabus fidelibus ⁊ fi-
deliter facta est sancta mater ecclesia. Inde da
Psal.44 uid: Oĩs gloria eius filie regis ab intus/non ab
extra:in fimbrijs aureis/in ornamẽtis videlicet
charitatis. Hãc domũ ingredi petebat idẽ da-
Psal.5 uid: Introibo in domũ tuã:adorabo in templũ
sanctũ tuũ:in qua est refugiũ ab horrẽdis peri-
Psal.30 culis:dauid dicẽte: Esto mihi in deũ ptectorẽ ⁊
in domũ refugij: vt saluũ me facias. Quã domũ
christus solitarius passer:qr solus inter mortu-
os liber singulariter existẽs in oĩbus:donec re-
diret ad patrẽ:inuenit vbi reponeret pullos su-
os teneros in fide neophytos nouiterq; cõuer-
sos. In q̃ domo s̃m dauidicã sententiã melius
Psal.83 est haberi despectui q̃ alibi honorari. Elegi ab-
iectus esse in domo dei mei:magis q̃ habitare
in tabernaculis peccatoꝝ. Quia omnis q̃ in ista
Psal.91 domo se humiliat/exaltabit̃ in eterna. Et q̃ plã-
tati fuerũt in domo ista/sicut dauid eloquit̃: da-
bũt florem in via/vt fructificẽt in eterna patria:
Plantati in domo dñi/in atrijs domus dei no-
stri florebũt. Plantant̃ saluandi p fidem in do-
mo dei/q̃ est ecclesia:florẽt odorifice p fidei vitã
moralẽ:⁊ glĩa ⁊ diuitie sunt ĩ domo dei:quã chri
Prou.9 sti sapia edificauit iuxta Salomonem: Sapien-
tia edificauit sibi domũ:et excidit columnas se-
ptem. Plus christi sapientia q̃ Salomonis:de
qua pphetat sapientia Salomonis. Sapientia
christi domũ vniuersalẽ edificauit:se faciẽs fun
damentũ sua sustẽtando virtute vt nõ ruat:sed
secura ptectaq; ab omni malo cõsistat. Nec sa-
lomon suaz potuit stabilire domũ vt nõ subijce-
ret ruinis:sed stabiliuit ecclesie domũ sapientia
christi/vt a nullis euerteret̃ malis:ac etiã vt cũ
magis videret̃ oppressa/validius atq; lucidius
surgeret. Et septem ornauit columnis erectis.

Colũne nãq; pprium est vt manens recta p sup-
imposita plus firmet̃:si vero p modicum decli-
nauerit in partem/onerata psternit̃. Nũero se-
ptenario constituit̃ atq; erigit̃ omnis ecclesie
indeclinabilis ⁊ immutabilis ⁊ inuincibilis for
titudo. Qui legit intelligat. O israel (inquit Ba Baruch.3
ruch) q̃ magna est domus dñi:et ingens locus
possessionis eius. Quod de militanti atq; triũ-
phanti asserit̃. Omnes potest cape domus ista
que nõ est lapidum/sed virtutum. Nihil eñ ha-
bent virtutes angustũ:nec coartant̃ adinuicem
virtuosi:nõ recipit maius vel minus virtus nu-
merositate aut paucitate cõsortum. Magna er-
go est domus dei:⁊ sine mensura locus inuisibi
lis possessionis eius:triũphans vero in superis
domus infinita est eternitate/situ immensurabi
lis/gloria incomphẽsibilis/⁊ incalculabilis nu
mero ciuium supernoꝝ. Uidit regina cibos mẽ- 3.Reg.10.
se Salomonis. Quõ vidit? Quia inuitata fue-
rat ad mensaz eius/gratia largitatis ⁊ honoris
⁊ decentie ipsius. Decebat regem hospitem re-
ginam hospitez inuitare. Uide tu anima cibos
mense christi:ad quam ipse te velut hospitem ⁊
peregrinam a patria/nequiter hospitantẽ de do
mo in domum inuitat. Nam ecclesiasticus ait:
Uita nequã hospitãdi de domo in domũ. Suc- Eccl.29
cessionem peccatorũ spiritualiter intellexit qui
hoc dixit. Ut intelligas q̃ te misericordit̃ nõ ve
lut dignã inuitauit: vide cibos appositos. Ipe
salomõ dicit: Qñ sederis vt comedas cũ pncipe Prouer.23
diligenter attẽde que posita sunt ante faciẽ tuã.
Qui sunt ergo cibi mense christi? Ad multa me
trahit sermo ppositus:sed quod attenuat̃ p ver
bũ/ melius est humili silentio pterire. Quid di-
cam de mensa christi:que est nõ tabula lignea/
nõ marmorea/nõ argentea/nõ aurea/non ebur-
nea/non metallica/sed fides catholica? Parasti Psal.22.
(dicit dauid) in cõspectu meo mẽsam:fidẽ dico/
aduersus tribulãtes nos demones infernales.
Cibus vero q̃s est? Nõ lignũ paradisi:nõ panis Gen.2
ade dat⁹/in sudore vult⁹ q̃situs:nõ cib⁹ noe post
diluuiũ ↄcessus:nõ abrae/nõ melchisedech/nõ
mãna de celo:nõ fructus terre pmissiõis in lit-
tera/nõ cibus regis salomonis ⁊ alioꝝ regũ/nõ
cibus duodecim panum in mensa ppositionis/
nõ septẽ panes in deserto satiantes turbas/non
quinq; hordeacei pascẽtes in mõtibus/nõ piscis
reticulatus sub vndis/nõ agnus villosus:sed ci
bus supne vite/cibus dei/imo cibus deus/imo
cibus christus deus: vt idẽ sit hospes et cibus.
Talis cib⁹ excedit tauros/boues ⁊ arietes/farinã
similã Salomonis:in quos cibos regina austri
in spũ ↄsideratiõis defecit. Excedit assueri cibũ Hester.1
ppatũ in vestibulo nẽoris atq; horti. Excedit oẽs
cibos q̃ dici aut sumi pñt. Nã christ⁹ salomõi p-
lat⁹ isinuat: Caro mea vere ẽ cib⁹:⁊ sanguis me⁹ Jo.6
vere ẽ pot⁹. Et ego sũ panis viu⁹ q̃ de celo descẽ
di:si q̃s mãducauerit ex hoc pãe/viuet in etnũ.
Sz nõ q̃ in mẽsa salomõis cibos sũpsit/aliq̃s ex
ea vitã cape potuit in etnũ: sz nec diu in hoc mũ
do lõgeuã. Uidit regia hitacula suoꝝ salomõis

ꝛ stupefacta ẽ. O si vidisset regina seruoꝝ chri-
sti habitacula: quõ ꝑ extasim sublata fuisset. Ui
de tu fidelis aĩa seruoꝝ christi habitacula / ꝛ de-
ficies: qꝛ maioꝛ ꝙ salomõ christus. Sed nõ ha-
bet habitacula ꝓ suis seruis christus. Unuꝫ est
habitaculum eius. Dixerat ꝓpꝭetico spũ Sa-
Psal. 132 lomonis pater: Ecce ꝙ bonũ ꝛ ꝙ iocundũ habi
tare frẽs in vnũ. Ubi vnitas est / ꝑua dom⁹ mul-
tos recipit: vbi vnitas nõ est / magna domus ꝑ-
ter vnũ nõ recipit. Unũ solũ: nõ magna ciuitas /
nõ ꝓuincia magna: qꝛ nulla spacia satis ꝑñt es-
se diuisis: vnitis vero ꝑuitas dilataꝛ. Nondum
erat sub Salomõe vnitas vere fidei / vnitas cha
ritatis / vnitas obedientie: q̃ tot cenobia fecit in
egypto / thebaida / sithia / naim / in mõte sinai / in
armenie ꝑtibus / in grecia / in italia: et in ceteris
mũdi ꝑtibus / vbi christianitas est diffusa. Nõ-
dũ erat talis vnitas animoꝝ: q̃ nullis secernitur
spacijs: q̃ diuoꝛtiũ nescit. Istud erat bonũ: ista
tota iocũditas gratie habitare frẽs in vnum: et
vna aĩa ꝛ coꝛ vnũ omniũ esse in christo. Multa
erãt habitacula Salomonis: vnũ est habitacu-
lum christi. Preferꝛ hoc vnũ oĩbus multis ha
bitaculis Salomonis. Que in vno erãt habita
culo de habitaculis salomonis / in alio nõ siste-
bãt. Consistunt oĩa in vno habitaculo sctõ chri-
sto. Disrupta sunt ista habitacula: christi habi-
taculũ nullis cedit arietãtibus malis. Et mini-
strantiũ infallibilis oꝛdo reginã hanc adduxit
in stupoꝛẽ. Quis est oꝛdo q̃ hãc fecerat admira-
ri: Debita cõtingẽtia quenq̃. Quia in curia sa-
lomonis nullus habebat officiuꝫ / nisi ad quod
aptus erat: aliter aũt ad obliquitatẽ ministeriũ
patereꝛ. Oꝛdo debita officia hoĩbus / aptos ho
mines ad officia semꝑ nectit. Uide igiꝛ stat⁹ ho
minũ in domo ecclesie seruire omniũ regi chri
sto: vt ꝑ suã legẽ neminẽ applicet ad officiuꝫ aut
ad seruitiũ ad quod aptus non est. Uide docto
res ꝛ discipulos ꝛ ꝓlatos ꝛ subditos loquẽtes ꝛ
audiẽtes: ꝛ oẽs christo in suo oꝛdine ministrare.
Uide ministrãtes virginitatẽ / cõtinentiã / ꝛ ma-
trimonij iustã legẽ. Uide aliquos ministrãtes in
ciuitatibus / aliquos in nemoꝛib⁹ / aliquos in ce-
nobijs / aliquos in carceribus / aliquos in diui-
tijs / aliquos in pauꝑtate / aliquos in dignitate /
aliquos in vilitate: aliquos visibiliter plus / in-
uisibiliter minus: aliquos visibiliter minus / in-
uisibiliꝛ vero plus. Uide itellectu fideli atq3 rõ-
nis nihil inoꝛdinatũ / nihil indisciplinatũ in ec-
clesia dei: ꝙ si q̃d ioꝛdinatũ in ecclia / aut indisci
plinatũ est: de domo dei non est. Caret macula
qui ministrat: q̃ macula caret / oꝛdinis est filius.
Psal. 100. Ambulãs in via imaculata hic mihi mĩstrabat:
ait scriptura. Aspice igiꝛ subtili⁹ oꝛdinẽ inuisibi-
liũ multitudinẽ ministrantiũ christo deo: et ob-
Dan. 7. stupesce: qꝛ milia miliũ ministrabãt ei: et decies
milies cẽtena milia assistebãt ei. Et post ꝑactam
Mat. 4. diaboli tẽtationẽ in deserto / descẽderũt angeli ꝛ
ministrabãt ei. Sꝫ q̃d mĩstrabãt fateoꝛ me ne-
scire: sꝫ scire ꝓfiteoꝛ ꝙ oꝛdinatissime mĩstrabãt.
Imꝑturbat⁹ est oꝛdo misterij angeloꝝ. Sꝫ sunt
ministri ei⁹ ꝑficiẽtes ilico volũtatẽ ei⁹: eo ꝙ spũs
nõ coꝛpa sunt angeli ei⁹. Et sunt ignis vrẽs subi
to agẽtes: ad amoꝛẽ celestẽ inuitantes oẽs mini-
stri eius. Ignis em̃ oꝛdinẽ insitum semꝑ seruat:
vrit / calet / inflãmat / illuminat / purgat: ꝛ sua leui
tate aut est aut tẽdit in altũ. O quot ꝛ q̃ta facta
sunt sub celo ꝛ in domo ecclie ꝑ ministeriũ an-
geloꝝ / q̃s enũerare sufficiat? O si possem⁹ intue
ri q̃d in empyreo celo ãgeloꝝ oꝛdo administrat.
O si hec illa saba regina vidisset: o q̃to stupoꝛe
animus ꝓmereꝛ: si obstupuit in ministris coꝛru
ptibilibus coꝛruptibilis salomonis. Sed valde
in altum verba suspendimus: regrediamur ad
ima. Distributa erant ꝑ Salomonẽ officia mi-
nistris: ꝛ mirandus erat oꝛdo. Sed vide offici-
um distributum christi ministris. Ipse siq̃dem
ait: Qui ministrat me sequaꝛ. Mirandus est oꝛ-
do sequele christifere / ꝛ ꝑ sequelã fieri christifoꝛ-
mis: sed his ministris statim asciscit premium.
Ait em̃: Et vbi ego sum / illic et minister meus
erit. Hoc nemini ministroꝝ Salomõ dedit: ne-
minẽ ministroꝝ gloria qua fulgebat voluit esse
splendentem. Sed rex nobilioꝛ ꝛ sapiẽtioꝛ chri-
stus / suos ministros tali gloria / sed non q̃ta vo-
luit esse glorios os. Quid em̃ ãplius habere pt
minister subditus / ꝙ ibi esse vbi est dñs ei⁹: nõ
ꝑ penale seruitiũ / sed ꝑ glorie ꝓmiũ? Nõ semꝑ
salomonis faciem cõtemplabanꝛ serui: abscon-
debatur / quiescebat ꝛ doꝛmiebat. Diuidebãtur
spacijs / interpositione parietum / impedimento
noctis ꝛ tenebrarũ: ꝛ hoc eis similiter continge
bat. Sed nihil hoꝝ patitur nostra fides ꝛ cha-
ritas. Magis vero hec eterna nõ suscipit ciui-
tas. Uestes etiã admirari fecerũt reginã. Mul-
tiplices fuerũt ministrantiũ vestes / similiter re-
gales. Sꝫ vestes ministroꝝ christi que sunt: que
ad maioꝛem stupoꝛẽ adducũt. Sed ab extra re-
spicias: laudatus est ioannes qui indutus erat
pilis cameloꝝ. Hec em̃ vestis hirsuta est / hispi-
da est: si admirationẽ ex hoꝛroꝛe / nõ ex pulchri-
tudine facit. Et damnaꝛ in euangelio purpura-
tus diues: ꝛ qui mollibus vestiunꝛ / in domo re-
gum sunt: que a rege nostro reprehenduntꝛ. Igi-
tur vestes ministroꝝ christi sunt oꝛnamẽta gra-
tie dũ sumus in via: sunt virtus ꝛ claritas moꝝ.
Duplicia sunt: quia oẽs amici mulieris foꝛtis
scilicet ecclesie: q̃ sunt ministri christi: vestiti sũt
duplicibus: claritate virtutũ ꝛ cõspicuitate mo
rum: charitate dei / dilectione ꝓximi: veritate in-
tellectus / affectus puritate. In superis in ani-
ma ꝛ coꝛꝑe gloria duplici vestienꝛ. Obstupuit ꝙ
pincernis saba regina: nõdũ viderat pincernas
varios christi: q̃ sanguinẽ eius fidelibus efficiũt
ꝛ ministrãt. Obrepserat admiratio ex holocau-
stis animaliũ que offerebanꝛ: nondum viderat
oblationẽ nouam ꝛ fidelem / veꝝ christi coꝛpus
ꝓ nobis totũ ꝛ totẽ ꝛ ꝓ totis oblatum: nec vide
raꝛ eos qui ꝓpter christum sua coꝛpa mactaue-
rũt ꝛ obtulerũt omniuꝫ regi christo. Uere plus
ꝙ salomon christus: cuius sapientiã nos audire
opoꝛtet. Sed post tantũ stupoꝛem q̃d ipsa dixe-

rat audiamus. Uerus ē sermo quē audiui in terra mea sup sermōibus tuis / ⁊ sup sapīa tua: ⁊ nō credebā narrātibus mihi donec ipa veniet: ⁊ vidi oculis meis ⁊ pbaui ꝙ media ps mihi nūciata nō fuerit. Maior est sapīa tua ⁊ opa tua / ꝙ rumor quē audiui. In Paralipomenō dicit: Uicisti famā virtutibus tuis. Beati viri tui et beati serui tui hi sunt / qui sunt corā te semp ⁊ audiunt sapīaȝ tuam. Quod si hec regina dixit ad Salomonē: quid allegorice ecclesia collecta de gētibus: quid moraliter omnis aīa dicat ad christū? Quis em̄ p auditum ⁊ narrationem linguaꝝ / et p scripturaꝝ inspectionem potuit ad plenū deū ⁊ eius filiū christū in carne natū ⁊ passum ⁊ resuscitatū cognoscere? Quis bona pparata in superis potuit intelligere. Naȝ nec oculus vidit / nec auris audiuit / nec in cor hois ascendit q̄ pparauit deus diligentibus se. Quis iudeus intelliget relatione quorundaȝ ea q̄ christi sunt et ecclesie eius / ea q̄ sunt ⁊ gratie atq; seruoꝝ eius: nisi veniat ad fidem / ⁊ experiat in animo christianam virtutem? Quis paganus aduertet: in cuius cor ista psilient? Qui nouit hec: audi psalmistā: Uenite ⁊ videte opa dn̄i: terribilis in cōsiliis ⁊ dispositionibus sapīe sup filios omniū hominum. Et alibi: Gustate ⁊ videte: qm̄ suauis ē dn̄s. Sȝ beati sunt serui tui: q2 beati qui habitant in domo ecclesie tue dn̄e iesu christi: q2 in secula seculoꝝ laudabūt te. Et beati qui audiūt sapīaȝ tuaȝ non hominū philosophoꝝ ⁊ poetaꝝ: sed euāgelium tuū sup celestia trahens humilē addiscentem / actiuū auditorē. Propter quod dicit christus: Plus ꝙ Salomō hic.

¶ Cōtra recidiuantes et inuacuū dei gratiā recipientes. Ca. XXIX

Horrendā auditu / firmiter tremendā ac timendā sententiā ptulit: cum iudeos vellet ostēdere plus solito criminosos: hominē deprauatū p septuplū / si īmunduȝ aliqñ spm̄ p penitentiā atq; correptionē interdū abiectū / p patefactū male volūtatis suscepit ingressum. Nam malus spūs ante primū ingressuȝ fuit immūdus: ingressus stans non est ipse mutatus / egrediēs vero nō variatus: foris stās semp est malus / regrediens a se ⁊ in se / in nullo diuersus: sed septē nequioribus sociis collegatus: et octauus factus est nūerus: quo nūero facta hominis illius posteriora sunt peiora prioribus. Ecce nulla in spiritibus mutatio. Immūdus spūs in oībus suis actibus idem: ⁊ tales socios assumit / quos inuenit: non em̄ spūs variant ex actibus. Sed mirū ꝙ spūs mali malos spūs aut nequiores assumūt ad pagenda mala q̄ volūt: ⁊ vt lesiones agilius inferant quas disponūt. Mos maloꝝ atq; bonoꝝ est: vt quod p se nō pñt / multitudine adhibita efficiant mala vl' bona q̄ in animo cōceperūt. Et ꝙuis demones abinuicē sunt discordes / vt visio vnius alteri sit horrori: nec dilectiōis mutua visio inter eos / nec amabilis cōuersatio quomodolibet esse possit: ad pditioneȝ tm̄ nostrā ⁊ ad tentanduȝ inferendūq; mala / put dn̄s ipse pmiserit / sunt vsq;quaq; concordes: et aduersus nos acies cōcorditer dirigūt. Et dum pstrepuerit ipoꝝ dolorose buccine sonitus / ⁊ eorū pallida tuba tristē dederit sonū: sine discordia oēs parant ad bellū: oēs obediētes ad tenebrosum impiū / impetuosa volūtate pficiētes put pñt execratū edictū. Qui si nō tantū nocēt ꝙtū cupiūt / a diuina ptāte p se aut p celicos angelos coarcent: ⁊ aduocati adinuicem se ꝯsociant vt acrius ledant. Assumpsit igit vnus malus septem alios nequiores. Quia sicut in celestibus hierarchiis atq; ordinibus ante casum fuerūt nobiliores aut excelsiores: post auersionē ⁊ casum in seipsis facti sunt neqores. **Et ingressi habitāt ibi:** nihilq; mutat in eis: sed solū tristem hospitem peiori cōditioni adiiciunt: quoꝝ habitatio delectabilem moram in pctis ostendit. Aspice nefandū negociū: ex toto nubilū faciens. Unus erat spūs immūdus: ecce vnitas ⁊ nō nūerus. Unitas em̄ numeꝝ p se nō facit. Ex quo clarescit habētibus intellectū: aut vno modo etiā in vno pctō insinuat hominē offendentē / aut singularitatē peccati ppter eius immanitatē: non aūt vnū hominē: nam stultoꝝ p hoc ac pctōꝝ infinitus est nūerus. Septē vero nequiores accedūt vocati. Per septem nō vniuersitas nūeri / sed vniuersitas tempis demonstrat. Septeno em̄ nūero omne dieꝝ tēpus euoluit: vt in omni tempe ostendat talium hospitum hospes nō carere pctō. Aut Þm exiliorē intellectū: vnus erat spūs immūdus / scȝ quo facta est puersa volūtas: septem nequiores assumpsit / dum septem capitalia mala oībus nequiora / suo sociauit officio: ⁊ intm̄ nequiora vt expellāt ab homine septenariam ⁊ multiplicē ecclesie sanctitatē. Ecce intēde ppēsius. Spūs imuūdus est oīs volūtaria inclinatio ad immunda p instigantem spm̄. Immunda est omnis inclinatio: puritate increata relicta / ⁊ tibi data pura imagīe defixa in terrenoꝝ fece. Et Þm pphetam: Uisitabit dn̄s sup viros defixos in fecibus suis. Sociari vult iste spūs immūdus: solus esse non patit: non vnum aut duos / sed septem: non equales / sed nequiores se: vt nequiores deteriorem efficiant hospitem: quo nequiores: quia plus vult mali eorum hospes ꝙ possit efficere. Unde appellatur neq̄cia: ꝙ amplius velit mali patrare ꝙ queat. Et de Moab per Hieremiam dicitur: Plus fecit ꝙ potuit: scilicet voluntate ꝙ opere posset explere. Septem summando addas ad vnū: et fiunt octo. Igit habes vnum ⁊ septem: ⁊ ingress. habitant: vnus ductor / septem ducti: vnus dux sequaces ducit septem. Omnia malorum genera mala voluntas aduocat / et vt ad se ingrediantur inuitat: prius ipsa foris per malum appetitum egressa: ⁊ factus est numerus octauus: quo tristis hospitis negocia posteriora prioribus sunt deteriora: quia octaua etate resurrectionis ⁊ glorie priuat: et ad quā omniū christianoꝝ suspirat intentio. Ecce octaua peccati / octaua maligna: ecce octaua spirituū iniquoꝝ / cōtra octauā glīe

Osee. ix

Hiere. 48

quā expectam⁹. Nā sextus psalm⁹ canit̄ ꝑ octa-
ua: vt timēs ꝑdere dauid octauā glīe/clamabat
ad dñm: Dñe ne in furore tuo arguas me: ⁊ q̄ se
quunt̄. Et aduersus spūs neq̄ores q̄ sūt hoīs ini
mici/vocib⁹ inualescebat dicēs: Discedite a me
oēs q̄ opamini iniq̄tatē/scʒ spūs maligni: qm̄ ex
audiuit dñs vocē fletus mei: ⁊ exauditus sum ꝑ
octaua. In confusionē ⁊ erubescentiā mittebat
spūs nequam/quos suos arbitrabat̄ implacabi
les inimicos. Dicebat em̄: Erubescāt ⁊ ꝯturbē-
tur vehemēter oēs inimici mei: ꝯuertant̄ ⁊ eru-
bescāt valde velociter. Erubescūt em̄ ⁊ ꝯfundū-
tur demones/cū aliquē viderint hoīeʒ terrenū
ꝑ octaua exauditū quā ipsi ꝑdiderūt: ⁊ cōuertū-
tur retrorsū velut ꝯfusi/cū se viderint a tā fragi
Job.4 li materia supatos: vt etiaʒ luteas domos Job
ꝑ cōpatione ad ipsos nos dixerit habitare/atq̄
terrenū habere fundamentū. Et vndecimo psal
mo in fineʒ scribit̄ ꝑ octaua: vt ꝑ ipsa exclama-
ret dauid: Saluū me fac deus: qm̄ defecit sctūs:
⁊ q̄ sequunt̄. Ac etiā appropiatiōe typica contra
hāc imundiciā ⁊ septenariā nequiciā loq̄ret̄ di-
cēs: Eloq̄a dñi casta sunt: q̄ʒ ad castitatē vocāt:
⁊ castū faciūt actiue auditorē: ⁊ argentū est exa-
minatū. Sonus em̄ diuini verbi ꝑbatus exami
natus est: sed nunq̄ reprobatus est ꝑ rōnē: nun-
q̄ iprobatus est ꝑ melodiā potioreʒ: ꝯtemptus
tñ est a multis reprobis: sed ex aliq̄ iniq̄tate nū-
q̄ est inuētus reprehensibilis. Alio em̄ loco dicit:
Ps.18. Lex dñi irreprehensibilis/⁊ immaculata ad aīas
cōuertēdas. Sed istud argentū aut sonus in ar-
gēto signatus diuinoꝝ eloquioꝝ/agit cōtra pri
mū spm̄ immundū. Quare? Quia ꝑbatū terre:
hoc est animā ꝑbatā faciens/⁊ eliciēs ab amo-
re terrenoꝝ: appellauerim em̄ immundiciaʒ ab
immūdo spū immissum terrenoꝝ amorē. Et cō-
tra septē nequiores pamplius inuehit/cū adiun
git: purgatū septuplū. A septē certe spiritib⁹ ne-
quioribus liberat diuini verbi sonus ꝑ octaua
auditus/ ꝑ octaua dilectus/ ꝑ octaua memorit̄
retētus/ ꝑ octaua in actioneʒ deductus. Contra
quā sunt septē maligni spūs: vt ex hoc q̄ priuet̄
octaua/talium hospes malus fiat. Sed necessa
rio fiet? Nequaq̄. Neq̄ ad salutē aut damnatio-
nē nobis dominat̄ vlla necessitas: dū ante mor-
tē viuit in nobis arbitrij libertas: sed eo merito
induramur quo libera volūtas in mala labens
illabit̄: ⁊ req̄rit septēplicē mali vniuersitatē ꝑ tē
pore suoꝝ dierū: qua delectata cōsuetudine in-
duret̄/indurata vero penitentiā nō q̄rat: huius
legibus nō subiecta/spiritibus neq̄oribus sub-
dita deterioret̄: ꝑ q̄to ab ipsis a malo in maluʒ
impellit̄: vt demum eos habeat in pena torto-
res/quos in culpa voluit habere rectores. Nam
octo habet bis q̄tuor: figura em̄ q̄dra soliditatē
dicit. Octauus em̄ nūerus maloꝝ spirituū/dicit
solidatū hoīem in aīa ⁊ corpe in pctīs: vñ peior
efficit̄ malus hospes. Sed in hoc quod saluator
retorsit ad iudeoꝝ pessimā generationē/nō dis-
ferim⁹: nec placuit alit̄ ista tractare/nisi ꝑ mori-
bus deuitandis. Igit̄ q̄ legis/hec mala deuita.

¶ Cōtra vēdētes sanā doctrinā et cō-
silia vel monita. Ca. XXX

Cum q̄dā vice saluator cōtra bipartitio
nē animi ꝑ dilectiōe ⁊ corpis ꝑ obsequio
disceptaret: quod secutum lucas refert
dicēs: Audiebāt enim oīa hec pharisei
qui erāt auari: et deridebāt illum. Et
ait ill': Vos estis qui iustificatis vos
corā hoībus: deus autē nouit corda
vestra: q̄ʒ quod hoībus altū est/abo-
minatio est ante deū. Ecce q̄ deridēt aua
ri sanam doctrinam: ⁊ directionē ad superos vi
lipendūt: ⁊ quasi anilem cantilenam reputant in
fallibilē veritatē. Nō vult malo colligatus amo
re/verba sepationis audire. Inimica est super-
bis humilitatis doctrina: iracūdis sermo pacis
nō est ferendus: inuidis ꝑdicata dilectio inimi-
ca: acidiosis tediū exhortatio actionis: lubricis
odiū cōmendatio castitatis: gulosis terror sua-
sio abstinentie. Semp iusticia inimica iniquis:
honesta opatio criminosis. Abdicationis mo-
nitio ⁊ reuocatio sollicitudinis/inimicissima est
auaris. Contemptū mūdi auari auris audire nō
sustinet: ⁊ terrenis affixus timet explicari ꝑ ver
bū: ⁊ quod magis accrescit ad crimē/vilipendit
dei legē ⁊ doctrinā deridet gl'iosam. Minus enī
malū esset auarū esse vel fieri/q̄ doctrinam deri-
dere supernā. Hoc aūt habet auaricia ꝓpriū
vt verbū diuinū reputet in derisuʒ. Sʒ vere vsq̄
hodie sunt pharisei: q̄ oēʒ doctrinā deridēt pie-
tatis. Sed quod peius est agit̄/q̄ multi seipsos
derident: suā doctrinā vilipēsioni exponūt/dum
cōtra auariciā ꝑdicant quā sequunt̄: ⁊ venantur
actione pecuniā/quā loquēdi audacia damnaue
rūt. Mentit̄ in plerisq̄ doctrina ꝓsequēs auriū
quod totū loquentis animū occupauit: ⁊ verbo
damnat̄/quod insatiabiliter animus sequit̄. Et
ꝑsidentes ꝑ nefas pecuniā querūt: quam legis
iura ꝓphanant. Et qui alios deberēt ab hmōi
malo virga directiōis atq̄ correptiōis auerte-
re/seipsos exhibent exēpla peiora sectandi. Sʒ
eque vel peius malū noscit̄/quod in ipsis salua
tor reprehēdit. Vos estis qui iustificatis
vos corā hoībus. O hominū nefanda cō-
ditio/velle coram hoībus iustum fieri/conscien
tia interiori cōtempta. Nam glorie nostre hec
est testimoniū conscientie nostre. Insanit qui si
bi fetet/conatus alijs odorem inferre. Libros
stulticie studuit qui sibi horrende/alijs leniter
viuit: sibi malus/alijs bonus: sibi ꝑuersus/alijs
rectus apparet. Dic tu qui suxisti mānillā cō-
placentie atq̄ vane hominum laudis: Nōne te
torquebat conscientia tua/cum falso laudaba-
ris in facie: non suffundebatur verecundia vul
tus tuus/cum loquebat̄ de te aliena lingua men
dacium/credens dicere verum? Nonne te cō-
fundebant secreta putrida tua: cum ante facies
alioꝝ falso velamine obtexisses: cum verbis mo
ribusq̄ ꝑtendebas iusticiaʒ: que a tuo animo
⁊ agibili vita firmiter exulabat? O peruersum
hominū genus: qui si homines fallūt/nō cūrāt

re desup inspectore: quē latere nihil penit⁹ po-
test. Sed q̇ iustificari ante homīes volunt / illi a
deo iustissime reprobanꝶ: qꝛ ꝓpter iudicium ho
minū diuinū iudiciū contēpserūt. Nā quod al-
tū est hoib⁹ / abominatio statuiꝶ ante deū. Quia
sicut exaltanꝶ celi a terra: ita exaltanꝶ vie dei ab
hominū vijs: ⁊ sua iudicia sup̄erunꝶ ab huma-
nis iudicijs. Quid em̄ altū est ante hoies? So-
lū id / quod sensus humanus pōt percipere. Ui
det oculus hoiem insignitū aptissimis morib⁹:
sed nō videt ipse intrinsecā voluntatē: ⁊ quāta
in aīo virtute polleat / aut quāta iniquitate sor
descat. Audit auris hoim famā: sꝫ in silētio ma-
la vita quiescit. Sentit hō hoiem / et hō homini
loquiꝶ / ⁊ ipoꝝ sepe corꝑe fit sodalitas: intima ve
ro solus deprehendit altissimus: ⁊ nec est qui se
abscondat ab apprehensionib⁹ ei⁹. Altū quod
vident hoies foris ē: sed hec abominatio apud
deū penitus est. Abominaꝶ deus simulachra gē
tiū: magis vo abominaꝶ hominē simulatū / q̇ al
titudinē sedis querit in mentib⁹ hominū: nō añ
cōspectū eius q̇ creator est hominū. Igiꝶ qui le
gis / hec mala deuita.

Cuius quis opera facit / eius et filius est. Caplm XXXI

Nullum pcti genus saluator oīm tacu
it: quod suo miro mō loquendi verbis
explicitis ⁊ parabolicis nō reprehēde
ret. Inqt em̄ semel apl'is de suo mō intelligibi-
Joh.6 li ab eis sermone mirātib⁹: **Nōne ego vos
duodecim elegi: et vnus ex vobis di
abolus est?** Diabolus igiꝶ angelus malus /
diabol⁹ hō iniqu⁹: diabol⁹ angel⁹ irrecōuersibi
lis est / hō diabolus obstinat⁹. Diabolus nō est
natura creata / seu ex creata natura / seu ex natu-
ra mutata: sed quadā deprauata ꝑ seipsam volū
tas. Nec hō natura diabolus est: sed quedā vo-
luntaria cōseruata iniqtas. Et cū hō vsq3 ad fi-
nē ꝑ liberꝝ arbitriū mutabilis maneat / diabolus
a christo nō vocareꝶ: nisi ab ip̄o a malo ꝓposito
imutabilis p̄sciret. Sciebat ꝑfecte christus a iu
da tradendū / ad quod malū suū animū imobilē
p̄uidebat: idcirco eū diabolū appellabat: non
diabolicū aut demoniacū / sed diabolum: quod
nō est nomē nature aut iniquitatis abijciende /
sed nomē incorrigibilis voluntatis: nō ex par-
te valentis efficere oīa / ⁊ animos immutabiles
mutabiles facere: magis vo ex parte iniqui vo
luntatis se voluntarie deprauantis. Est igiꝶ di
abolus p̄ter carnē: sed cōtra seip̄m ⁊ hoim spm̄
⁊ hoim carnē. Est diabolus spūs hoīs in carne
cū carne / ad carnē / ꝓpter carnem: sed nō de car
ne aut ex carne. Sola enim caro embrionica vl'
absq3 imperio rōnis atq3 examinis: nihil impu
ritatis seu iniqtatis admittit. Est diabolus nō
electus / sed reprobatus a deo. Signanter nota
verba irreprehensibilia saluatoris. Nonne ego
vos duodecim elegi? Ego vos hoies / nō diabo
los: ⁊ si peccatores / nō tamē obstinatos. Duo-
decim elegi / ad opus ministerij quod ab eterno
p̄uidi. Et vn⁹ ex vobis diabolus est. Non elegi
sed est: nō ex me / sed a seipso q̄ malus est. A deo
patre hō creatus: a me vt bonus esset: vt apl'us
esset cū multis electus: ab ipso vero est diabol⁹
factus. Sed q̇ sunt in carne diaboli: quorum iu
das primus a christo in hoib⁹ in vocē / nō autē
in re nomē accepit? Ibi sunt q̇ omnē naturalis
ingenij acuitatē ad pessima ordinauerūt: nō dor
miētes quiete nisi mala p̄uisa ꝑficiant: ⁊ nisi dā-
na inferant innocentib⁹ / nō quiescūt: q̇ ad oīum
deceptionē intendūt: fidē nemini seruant: cha-
ritatē destruūt: cōcordiā frangūt: pacem interi-
mūt: iuste cōuersationis vitā cōfundunt: infruni
ti aīo / lapsi verbo / morib⁹ nō modesti / presum-
ptores in diuina / humana scelerata lege tractā
tes: nemini se colligantes ad bonū: ad malū vo
quousq3 ꝑficiaꝶ efficiunꝶ fidelissimi complices.
Ibi destruūt omne obediētie iugū: irreducibi-
les facti ad tramitē veritatis. Minis nō cedūt:
ꝓmissis nō credunt: torturas nō metuūt: ⁊ deri
dent penaꝝ quaslibet questiones: deprauationē
habent in abditis: insidias in occultis: nihil re-
ctum / nihil iustū est reperire in eis: ⁊ oīs iniqui-
tatis sunt vascula / cōtumaces / ꝓterui / obstinati
diuinoꝝ appetitores ex fastu. Ibi nouas adinuē
tiones faciūt in pctis: oīm q̄ possunt maloꝝ ini
tia ⁊ venenata capita existentia. Ibi velut fulmē
sine retentione ferunꝶ in malū: ⁊ velut flumē im
petu defluens rapiunꝶ ad nephas: quod nec ob
staculū patiꝶ / ⁊ intumescendo positū sup̄grediꝶ
obicē: aut rumpit / aut trahit / aut aliunde captat
cōpendia defluendi. Ibi magis accēdunꝶ cū ꝓ-
hibenꝶ: ⁊ ex impedimēto auidiores reddunꝶ ad
crimē: nec alioꝝ socianꝶ penis: ⁊ ꝓ argēto expo
nūt exitio atq3 cōmercio iustū: sic iudas diabol⁹
exposuit dñm iesum christū. Ad hanc sententiā
ꝑtinere videꝶ id / quod infra etiā contra iudeos
saluator iniecit / dicens: **Uos ex patre dia-** Joã.8.
**bolo estis: et desyderia patris vestri
vultis facere. Ille homicida erat ab
initio / et in veritate non stetit: qꝛ non
est veritas in eo. Cum loquitur men-
dacium / loquitur a seipso: quia men-
dax est et pater eius.** Id scire nos animat
ista sentētia / q̇s diabolus / q̇ filij ei⁹. Sed qualis
p̄r / tales filij: nō natura quā in creatione suscepe
rūt: sed ꝑuersa volūtate / q̄ hoies demones imi-
tanꝶ. Diabol⁹ iniqtatis ē nomē: nō create natu
re aut impositiōis a deo. Nō de⁹ p̄r in veteri te
stamēto / aut christ⁹ in nouo diabolicū nomē im
posuit: sed spm̄ incorporeū ⁊ hoiem aīa ⁊ corꝑe
factū: quod ꝑ iniqtatē a seipsis facti erāt his no
minib⁹ appellauit. Idcirco s̄m iniqtatē quā cō
miserūt / nō s̄m naturā quā in creatiōe susceperāt
patrē diabolū ⁊ ei⁹ filios ꝓtractem⁹. Diabolus
est q̇ nullo suggerēte peccauit ⁊ rebellauit deo.
Fili⁹ vo ei⁹ q̇ ad silia se aptat. P̄nt em̄ homies
etiā diabolici sine alteri⁹ suggestione peccare: si
cut ⁊ ip̄e sine alteri⁹ suggestiōe peccauit: quāq̄
p̄mi parētes eius suggestiōe peccauerint. Qui
etiā potuissent sine sua suggestiōe peccare / sicut
diaboli peccauerūt. Nō em̄ melioris cōditiōis

facti sũt parẽtes primi/ꝙ spũs incorporei seu
separate substãtie. Quod contra iob allegabat
Job.4. eliphas themanites: volens nõ esse iustũ/sed ne
cessario ipm ꝯstituere pctõrem/dicẽs: Nũquid
hõ comparatiõe dei iustificabit: aut factore suo
purior erit vir? Ecce q̃ seruiũt ei/nõ sũt stabiles
ꝛ in angelis ei⁹ repperit prauitatẽ: quanto ma-
gis q̃ habitãt domos luteas/ ꝛ terrenũ habent
fundamẽtũ/cõsumunt velut a tinea. Ut oino as
serere velit: sicut peccauerunt angeli/psit hoĩes
nullo suggerẽte peccare. Proinde hac imitata
dãnatiõe multi filij sũt diaboli. Diabol⁹ appeti
uit quod sibi nullo iure cõpetere poterat: filius
ei⁹ q̃ appetit nõ cõpetẽtia sibi. Unde multi fasci
nati nõ cognoscẽtes seipos/ vltra seipos in ap-
Esa.14 petitib⁹ se ptẽdũt. Diabolus appetitor fuit im-
possibiliũ: impossibile penit⁹ erat angelũ altissi-
mo coequari. Filius ei⁹ est q̃ pter positã legem
psumit. Odiuit diabolus deũ cui adequari non
poterat: filius ei⁹ etiã odio fert in deũ. Homi-
cida erat diabolus suipsius: q̃ se occidit dũ con
tra dñm supbiuit. Mors eñ est separatio a deo
q͛ vnio cũ deo tota erat ipsius vita. Naz cuius
natura creata est in beata vita esse cũ deo: sepa-
ratio ab ipso mortẽ eternã operat penitus sine
morte. Homicida erat videlicet sui: sȝ ab initio
nõ a principio quod oia principiat atq̧ facit: sȝ
ab initio introducte iniq̃tatis. Est enim initiũ ꝫ
boni quod deus est/in omni genere cause: initi-
um mali quod diabolus est. Homicida erat ab
initio suipsius: ꝛ ipse initiauit mortẽ in paren-
tibus primis: vnde secuta est in nascentib⁹ cete-
Sap.2 ris. Sapiẽtia dicit: Inuidia diaboli mors itra-
uit in orbẽ terrarꝫ: ante quẽ nullus pctõr aut ho
micida inuẽtus est q̃ mortẽ initiauit in se atq̧ in
hũano genere. Filij ei⁹ sunt q̃ nemine instigãte
seipos dederunt pcipitio pctõꝝ: aduersus seip-
sos facti atrocissimi homicide: vt in illã deueni-
ant mortẽ/quã nũcupam⁹ eternaz. Filij ei⁹ sunt
q̃ aduersus primos stimulant acuto zelo inuidie:
vt in illã miseriã velint oẽs deuenire/q̃ ipsi deti
nent: aut carere bonis/q̃bus ipsi caruerũt: aut
q̃ de alioꝝ felicitate torquent. Diabolus in veri
tate nõ stetit. Oia in veritate fecit altissim⁹. Ni
hil etem̃ fecit in suo ope simulatũ: ꝛ oẽ quod est
verꝫ/a veritate verꝫ est. A veritate ergo angelus
suã essentiã habuit: q̃ etiã in veritate in eternita
te beatificandus erat. Et veritatẽ cognitionis
accepat: vt a quo creatus/cũ quo creat⁹/de quo
creat⁹/ad q̃d creat⁹/in qua excellẽtia creat⁹ esset
oino pnosset. Sed nõ stetit in veritate promissi
neq̧ cognitiõis accepte. Mẽtita ṽo est iniq̃tas
sibi: nec stetit in veritate: q̃ ipse altissimo/ratiõe
qua creator eũ fecit/ꝛ qua ipse creatus tenebat
stare subiectus. Proinde veritas nõ est in eo:
semp eñ oẽs fallere tentant. Qui nõ manet ĩ ve
ritate qua creatus est atq̧ renatus/filius est dia
boli. Diabolus mendaciũ ex pprijs loquit: nõ
aliunde cõparat: nec ab alio vt mentiretur acce
pit. Suũ propriũ fuit sibi mentiri/seipm fallere:
suũ pprium est alijs nocere atq̧ decipere. Nemo
eũ cõpulit aut cõpellit ad malũ: nullus sibi neq̧
tiã psuasit. In his similis factus merito dicit
filius diaboli. Ipse mẽdax est ꝛ pater eius. Pa
ter primo generans mẽdaciũ diabolus est. An
te ipm mẽdaciũ nõ est inuentũ: q͛ primus men
dax esse censet: cuius filiatio nõ transductione
sed imitatiõe pagit. Proinde dictum est iudeis
q͛ volebant christũ interficere: ob hoc appellã
tur filij diaboli homicide. Uere filij sunt diabo
li/q̃ aliquẽ sine causa seu innocentem morte vel
dãno aliquo psequũt. Et desyderia diaboli vo
lebant pficere. Sitit eñ diabolus sanguinẽ in
nocentũ: nec curat diabolus vt q̃s aliũ corpali
ter ledat: sed vt ledentẽ iniuste possideat. Desy
derat ipe ĩ oib⁹ nobis/vt his culpis auertamur
a dño: q̃bus ipse aduersarius factus est auersus
vt pditis lucidis sedib⁹ cũ ipso tetras cruciat⁹ ꝛ
penalitates habeamus. Ue igit pficientib⁹ dia
boli desyderia. Sed qm̃ hec dãnata filiatio/so
lũ nõ generatiõe trãsductiua pagit/sed imitati
one puersa: imitari ṽo nõ possum⁹ in suis mo
ribus quẽpiam: in q̃bus ope /aut voluntate/aut
verbo aliq̃d fecisse nescimus. Et peccantes oẽs
filij diaboli appellant. Ipe aũt nunq̃ in se deli
quit in gula: pecuniã nunq̃ appetijt: actualem li
bidinẽ ignorauit oino: ꝛ si q̃d est vitij actualis.
Sunt enim imateriales ꝛ incõpositi. Supbi ṽo
sunt inuidi ꝛ iracundi: ꝛ malis spũalib⁹ oẽs ple
ni. Sed vere appellat filius/q̃ in bonis aut ma
lis alterius desyderiũ implet. Efficiunt q̃ boni
sunt filij dei/cum eius voluntatẽ pficiunt: etiã si
eum in his q̃ fecit nõ imitant. Dicunt ꝛ repro
bi diaboli filij si desyderiũ eius pficiũt: quod ni
hil aliud est nisi vt mala faciam⁹ q̃ ipsi fecerũt:
aut q̃ natura phibente facere nequiuerũt: a no
bis ṽo materialibus ꝛ cõpositis fieri poscunt.
Hanc damnatam filiationem qui legis/omni
no deuita.

Exprobratur incredulitas et duri-tia iudeorũ. Caplm XXXII

Omniũ ṽo maloꝝ causa nõ credere in
infidelib⁹ est: de quo saluator iudeos i
credulos arguit/dicens: Si enĩ nõ
credideritis q͛ ego sum/moriemini ĩ
pctõ vestro. Sed ad iudeos nõ est nobis ser
mo. Etiã ad malos credulos christianos sentẽ
tia diuina cõuertit. Quod si oia q̃ sctã mater ec
clesia credenda suscepit/nõ indubitãter creduñ
tur: q̃ nõ credũt/in peccato incredulitatis mori
untur. Nõ q̃ hec incredulitas de nouo sit cau
sa mortis/qua separat corpus ab aĩa: sed causa
eterne mortis/q̃ in damnatiõe cõstituit aĩam et
corpus ponit ĩ gehẽna. Ipa ṽo credulitas nos
reducit ad vitã: a qua primus hõ nõ credendo
ceciderat. Dict si fuit primis parentib⁹: quacũ
q̧ hora nõ credendo mandatũ transgressi fueri
tis/morte moriemini. Tunc ṽo dicebat iudeis
Nisi credideritis/in peccato vestro moriemi
ni. Nũc ṽo dicit christianis: si in aliquo hesi
taueritis/nunq̃ saluabimini. Ac p hoc nõ ad p
uaricationem salutis fidei ascribitur: quoniam

a demone missa tentatio: sed cū subiecta debet
esse fidei/dubitat hois rō: r sua inuestigatiōe co
nat inspicere quod nequiuit vllatenus absqz fi-
de. Nā nō incredulus solū morit in peccato in
credulitatis: sed in aliis q̄ cōmisit. Quia nō rece
dit a malis: nec sacramētis se abluit/q̄ ex pecca
tis nō credit tradi gehēnalibus flāmis: nec per-
agit bona q̄ premia nō credit eterna. Nā abraā
credidit deo/r reputatū est ei ad iusticiā/bonoꝝ
scz moꝝ: vt sicut credidit/sic in bonoꝝ moꝝ iu-
sticia vixit. Caueat vnusquisqz peccatū incredu
litatis aut hesitationis. Et incredulitas verita
tis arguit hoiem ex deo nō esse. Qui aūt ex deo
nō est/factus ē extra vitā. Et impossibile fit oi-
no beatū fieri atqz dirigi sanctis moribus / qui
veritati non pstauit assensum. Subintulit sane
saluator: Si veritatē dico/quare nō cre
ditis mihi? Si dicenti veritatē nō credit/ ne-
mini nisi ad periculū dabitur fides. Ipsa em̄ est
quā oēs amant rōne vtentes: r oēs veritatē inq̄
runt. Etiā puersi q̄ alios fallere volunt/falli no
lūt: r si falsus/veꝝ querit amicū: si adulter/castā
r verā querit vxorē/etiā ipsa virū: si falsam pecu
niā porrigit/veram recipe querit. Nemo est em̄
q̄ quis fallat/ꝙ veritatē nō querat. Nec in eo ꝙ
fallit/diligit falsitatē: sed veritatē aliā in cōmo-
do quod inq̄rit: aut illā veritatē qua veꝝ ē ꝙ fal-
lere nouit. Et si iniq̄ diligunt veritatē: qui boni
sunt/ipam aio r moribus insectant. Ipsa est
qua cōsistūt oia: ipsa copulat amicos r in oibus
federa: qua depulsa nec amicitie neqz federa vl-
la manēt. Hanc inuocat indoctus r sapiēs/dñs
r seruus/nobilis r ignobilis/diues r paup/san9
r infirmus/pegrinus r ciuis. Hanc querit ino-
cens: hanc querit exactus iniuste: ad hāc suspi-
rat q̄ iacet in valle miserie. Scuto hui9 falso in-
culpatus se appetit ptegi. Vñ in Esdra legit de
illis trib9 q̄ pblemata posuerunt: ꝙ ille obtinu-
it q̄ ptulit oib9 veritatē. Ait em̄: Iniquum est vi
nū: iniquus est rex: inique sunt mulieres: iniqui
oēs filii hoim: r iniqua oia illoꝝ opera: r non est
in ipsis veritas: r in sua iniquitate perihūt: r ve
ritas manet r inualescet in eternū: r viuit r ob-
tinet in secula seculoꝝ. Nec est apud deū acci-
pere psonas/neqz diuitias: sz q̄ iusta sūt facit oī
bus iniustis r malignis: r oēs benignant i ope-
ribus eius. Et nō est in iudicio eius iniquū: sed
fortitudo r regnū r potestas r maiestas omniū
euoꝝ: benedictus dñs deus veritatis. Sed
q̄ veritas est ista: quā christus loquit r nō credi
tur? Quicquid christus dicit veritas est: imo ipe
christus est veritas. Veritas nisi veritatē loqui
nō potest. Est ne aliqua specialis aut singularis
veritas: quā christus loquat r nō credat? Est sa
ne veritas ad quā christus ex his verbis credē-
dum inuitat: q̄ si nō credat/cōquerit. Est huma
natio eius abdicatio quam predicat a terrenis:
cognitio falsitatis in mundo latentis/est super-
na in carne humiliter pmulgata doctrina: que
per fidem corda hominū purgat: in terris dis-
ponit aptos celestibus mores: prestauit viā ad
supernū regnum: r a demonū imperio liberat
superboꝝ. Hāc qui nō credit/fallacibus demo-
nibus perpetuo se cōstringit. Hanc veritatem
nō credere aut audire/hominē ex deo nō esse de
monstrat. Credere r audire/asserit ex deo esse.
Vide igit quid adiecit: Qui ex deo ē/ ver- Joā.8
ba dei audit. Propterea vos non au
ditis: quia ex deo nō estis. Verba dei ve
ritas sunt: qr principiū verboꝝ dei veritas: etiā
mediū r finis verboꝝ dei veritas est. Loqueba
tur deus in hoie: imo deus hō/nō hō pur9. Ver
ba igit dei erant: quare euāgelii excellētiā agno
scamus: diuinū est euangeliū/nō humanū. Sed
qui est ex deo/verba dei q̄ veritas est: q̄ faciunt
euangeliū/audit. Nō hō cōdidit euangeliū: ꝙ-
uis lingua humana verba ptulerit: sed de9 eter
nus hō in tpe. Sed cōcutit cor quod dicit: Qui
est ex deo/verba dei audit. Quid aūt ē quod ex
deo creatū nō sit: quis ex dei seu de essentia dei
nō sit? Nihil. Oia em̄ p ipsum facta sunt: r sine Joā.1
ipso factū est nihil. Sed dupliciter ex deo crea-
tura rōnalis est/scz creatione r voluntate. Cre
atione oēs sumus: voluntate/ id est voluntatis
cōformitate soli sunt q̄ renouant in nouitate vi
te: neqz huic seculo cōformant. Diabolus vult
oēs huic seculo cōformari: deus vult omēs ab
hoc seculo abdicari. Qui vo huic seculo cōfor
mant/ex diabolo p imitationem r desyderii sui
factionē sunt. Ex deo nō sunt/ pterea vba dei
nō audiūt: q̄ veritatē loquunt r discooperiūt fal
sitatē. Quicq̄d em̄ cogitari aut dici pōt/aut ha
bet aliquam entitatē: tamdiu veꝝ est/aut falsum
nō est: quousqz alia fulgentiori veritate atqz cer-
tissima refellat. Nec apparet falsitas/ nisi veri-
tas illucescat: nō cognoscebat peccati falsitas/
nisi legis veritas illuxisset. Nescit mors nisi per
vitam: nescit nigredo nisi p albedinē: nescit ob-
scuritas nisi p lucē: nescit amarum nisi p dulce.
Ignorant multa/nisi appositio cōtrarii affuis-
set. Ignorabatur amor mūdi quantū haberet
periculi: r in quos terminos transfretasset sua
vana dulcedo: nisi deus hō mūdi cōditor mun-
diqz redemptor/cōtra eum doctrina vera r mo
ribus clarissimis intonasset. Quam veritatē mū
di dulcedinē reprimentē/falsitatē occultissimā
detegentē/ aio ferentē sursum humiles atqz in
dubios auditores: diuina verba dulciora super
mel terrene delectatiōis r carnalis amenitatis/
r sup fauū ois eloquētie atqz sciētie naturalis: q̄
ex diabolo p imitationē nō ex deo sunt / audire
seu credere cōtempserūt. Siquidē hoim picula
in christianis moribus quos tractamus/in du-
obus maxime solent puenire: aut cū p ignoran
tiā latet necessaria veritas: aut cū patefacta cō-
temnitur. Primū/si ignorantia est inuincibilis
par aut nihil ledit: si vo vincibilis r nō vincit/
ledit vt plurimū. Secundū/cū pfuso lumine ve-
ritatis quid agendū aut deuitandū est possum9
intueri/r nō agimus aut deuitamus: tanto ledit
acrius r torquet: quanto quod agendū aut deui
tandū est/clarius lucet. Nulla in hac vmbrosa

vita degentibus remanet excusatio: cũ veritatis
illuxerit claritas in vita iesu: in tono diuine vo
cis: in parabolis/signis atq3 miraculis. Cui ve-
ritati tam inumerabilis testimoniũ dedit ꝑ mor
tẽ ꝛ sanguinẽ multitudo sanctoꝝ/hoim ꝛ mulie-
rũ/iuuenũ atq3 senũ/ac more animaliũ ꝑ deser-
ta viuentiũ: q̄ si supuiueret in carne/oibus alijs
viuentib9 equaref: ac toti mũdo doctrina/vita/
moribus/ fortitudine/ corpali potẽtia: si cõtẽde
ret in omni certaminis genere: si expediret/in-
ferret oino cõflictum. Ue incredulis veritati ꝛ
diuinis eloquijs: qm̃ q̇ veritati nõ credit/ꝛ ver-
ba dei nõ audit ꝛ ꝑficit: vocẽ iocũditatis nõ au
diet: ꝛ maledictionẽ suscipiet cũ filijs falsitatis.
Quod aũt eũ vocauerũt demoniacũ/coꝝ depra
uatam mentẽ insinuat. Deprauata eñ mẽs est/
q̄ bonũ malũ dicit: lucẽ appellat tenebras: san-
ctitatẽ turpitudinẽ: iusticiã iniquitatẽ: verũ fal-
sum: seruũ dei amicũ diaboli: catholicum verũ
hereticũ: pium impiũ dicit: ꝛ semper ad peiora
cogitanda inclinat animũ: ꝛ ad maiorẽ iniuriã
cõuertit ꝛ linguã. Est quoddã hominũ malum
ꝙ vbi rõne succumbũt/ad violentiã se conuer-
tunt: ꝛ cũ nõ habeant quod in veritate respon-
deant/persequendo alios se tuenf. Studentq3
viribus a suis cõspectibus abolere: quẽ verbis
iustis ꝛ rõnabilib9 nõ possunt cõuincere. Hinc
iudei cũ christũ rõne cõfutare non possent: duri
ciã ꝛ proteruiã cordis operibus ostendẽtes/ad
lapides se cõuertunt: ꝛ volunt obruere lapidib9
cui veris sermonibus repugnare non possunt.
Et impatiẽtia mẽtis ostendif in auditione veri
tatis/cũ christũ lapidare crudeliter tentant. In
falsitate appetit remanere/q̇ ꝑsequif veritatem.
Hi eñ sunt q̇ vellent legẽ dei ꝑuertere: atq3 ip̄m
ad coꝝ voluntatẽ inflectere. Delectanf placitis
sed nõ veris: obliquis/nõ rectis: humanitatem
dilexerunt/nõ sanctitatẽ. De q̇bus Esaias dicit
Esa.30. Populus ad iracundiã ꝓuocans est: ꝛ filij mẽ-
daces filij nolentes audire legẽ dei. Qui dicunt
videntib9/nolite videre: ꝛ aspicientibus/ nolite
aspicere ea q̄ recta sunt. Loquimini nobis pla-
centia: videte nobis errorẽ: auferte a me viam:
ꝛ declinate a me semitã: cesset a facie nostra san
ctus israel. Unde in christũ intantũ exarserunt
iudei/vt ipse cessaret a facie coꝝ/ ꝛ absconderet
se ab eis. Cũ eñ veritas ab hoibus nõ diligif/
abscondif: ꝛ cũ querif postmodũ/plerũq3 nõ in
uenif. Et q̇ cũ eis in doctorib9 atq3 ꝑlatis ꝑseq̇-
tur lapidea duricia verbũ vite/directione care
bit in via: ꝛ in futuro seculo vita beata. Presũ-
ptores aũt qñq3 in scientiã aut verũ/aut errãt ꝙ
ita nõ est sicut ꝑsumunt: aut si ita est/ coꝝ pecca
tum aggrauaf ꝑamplius si offendũt. Error est/
cũ quis se putat scire quod nescit. Grauius pec
cat q̇ scienter delinquit: nec minus peccat q̇ fo
re facit cõtra illud quod se scire credit: etiã si ne-
scit. Peccat oino in deũ ꝛ in aiam suã/qui facit
cõtra illã quam credit habere scientiam: etiam
si esset erroneũ quod crederet verum: cum com
mittere credat ꝛ velit omnino peccatũ quousq3

tamẽ pateat verum. Nam si quis omnino crede
ret/atq3 se omnino scire presumeret/ꝙ carnẽ su-
illam comedere per legem esset peccatũ morta-
le: nec vt crederet ita esset: peccaret tamẽ morta
liter/si cõtemnens comederet. Nõ enim solum
ꝑ legem peccatũ ostensum culpa est si cõmittif:
sed etiam si hõ ꝑtinaciter cõmittit quod nõ est
peccatũ/dũ3 firmiter quod agit credat esse pec
catũ. Hinc saluator post disceptationẽ ceci na
ti ꝛ curati/cũ eum reinuenisset dixit: In iudi- Joh.9.
cium ego in hunc mũdũ veni: vt qui
nõ vident videant: et qui vident/ceci
fiant. Quidam vero ex phariseis di-
xerunt ei: Nũquid et nos ceci sumus?
Dixit eis iesus: Si ceci essetis/nõ ha
beretis peccatum: nunc autẽ dicitis
quia videmus/peccatũ vestrum ma-
net. Dare saluator lumen fidei venerat his q̇
per lumen naturale aut legis vera bona videre
nullo mõ credebant: ꝛ se nihil scire putabant/in
valle ignorantie se morari cernentes. Lumẽ au-
ferre venerat ꝛ aliud nõ conferre his q̇ ꝑ legem
aut ꝑ acuitatẽ ꝓprij intellect9 ꝛ naturalis lumi-
nis se credebant in mũdi tenebris luminosos.
Pessima res est error: sed peior est presumptio
aut simulatio sapiẽtie. Mala est ignorãtia: sed
peius se credere ꝛ nõ habere scientiã. Unũ salua-
tor dicit: Si ceci essetis/peccatum non
haberetis. Si oino quis se crederet ignorã-
tem/ꝛ esset quod crederef: leuigaref/imo leua-
ref quod scientib9 esset peccatũ. Nã aut a toto
aut a parte saltẽ ignorantia liberat: quẽ sciẽtia
certa ex toto cõdemnat. Nunc aũt quia di
citis quia videmus/peccatũ vestrum
manet. Non asseruit dñs saluator ꝙ viderẽt Ps.14.
sc3 vt veram scientiã haberent: sed dixit ad eo-
rũ opinionẽ verba cõuertens/dicitis quia vide
mus: hoc est/creditis vos videre: sicut supradi-
ctum legitur. Credere se scire etiam si absit ipsa
scientia/culpa cõmittif: si ꝯtra scientiã que cre-
ditur agif. Ex hoc subiungif: peccatũ vestrum
manet. Proinde peccatũ quod cõmittif cõtra
scientiam certam/est malum: ꝯtra creditam eti-
am si nõ verã/nõ minus est malũ. Cum antẽ cla
ret veritas/erronea credulitas tollif: nõ tamen
sic ꝙ malũ in illa cõmissum nõ fuerit ante pecca
tũ: q̄uis possit penitẽtia cordis dilui/atq3 bñfi-
cio sacramenti. Ac ꝑ hoc q̇ sciunt legẽ veritatis
atq3 iusticie/ si ip̄am nõ fecerint/pctõ astringũ-
tur oino. Si cõtra ꝑsumptã scientiã ꝛ nõ veram
fecerint/similiter subiacent culpate neq̇tie. Dẽ
nĩq3 quod ꝯtra ꝯscientiã ex malicia determina-
ta peragif/ascribif ad peccatum: etia3 si de suo
genere atq3 de legis ꝓhibitione peccatum non
esset quod agitur. Presumptio igitur sciẽtie et
intellectus/velut lethale malum est omnino ca-
uenda. Hec enim induxit hereses: ꝛ in ecclesia
dei plurimas sectas fecit: auertit hominẽ a sim-
plicitate fidei atq3 doctrine. Credere non sinit
iustis sermonibus atq3 pijs: per ꝯtentionem lo
qui aut respondere sollicitat: subditũ aduersus

directorem in anio ꝓduxit in litẽ: ꝛ sepe ꝑ verbũ fecit diiudicare mandatũ. Presumptio scientie ꝛ intellectus expositiões in scriptura varias inquirit: ꝛ nõ intellectũ scripture/ sed scripturam suo intellectui damnata temeritate coaptat. Si deliquit ꝗ ab hac inuoluit tetra caligine in ꝑcepris siue ꝓmissis: statim si arguit / ad intellectũ varium se cõuertit: ꝛ aptata ꝛ ꝓsumptuosa expositione atꝙ impertinẽte se tuet/ ne deliquisse in aliquo iudicet. Et argutores appellat sciolos: ꝓfitens penitus solũ veritatis scientiã se habere: atꝙ intellectui suo illuxisse de superis. Nec sentit cũ aliis quod cõmuniter bene sentit: sed singularẽ viam incedit sciẽtie/ ꝗ a simplicitate fidei reprobat. Crediderũt multi falsa credulitate decepti/ videre deprope arduissimas veritates: quoꝝ intellectus ꝓportionabat ad illas / velut oculus noctue ad splendentẽ radium solis: aliꝗ pre ceteris se videre/ aliꝗ singulariter se videre: quoꝝ oĩm certissima est reprobatio. Nam primi ceci sunt velut somniãtes: ꝗ oĩa vidẽt in luce/ atꝙ velut in claritate diei eis incedere videbat: expergefacti vero erãt in mediis tenebris noctis: iacebãt in cubiculis tetris. Alii equales habent. Nemo eñ aliis ita in aliqua virtute se ꝑferat/ vt sibi nõ credat equalẽ: sibi vnusꝗsꝙ põt notus fieri: de aliis vero certum nõ potest ꝓferre iudiciũ. Propriam fecit cõmunẽ dñi bonitatem: aut nature cõmune beneficiũ reduxit in ꝓprium/ qui sibi non credit equalẽ. Et omino exceditur/ qui excedere oẽs credit. Tertii qui gradiunt singulariter suꝑ terram: vt nec per cõparationẽ fiant ad alios: sed fontibus omnibꝰ desiccatis in seipsis credunt venã intellectꝰ ꝛ scientie abundare. Sed eoipso istoꝝ est aperta damnatio/ ꝗ singularitatẽ illius cõfundunt: de quo
Ps.140 ꝓpheta ante ꝑdixerat: Singulariter sũ ego donec transeam. Nam ꝗ se credit scripturaꝝ ꝛ veritatũ atꝙ virtutũ clarũ intellectũ habere atꝙ scientiã: ꝛ ꝯtra fidei simplicitatẽ/ spei certitudinẽ/ ꝛ mores charitatis humillime inuisibiles atꝙ visibiles senserit: ꝛ ad excusandũ delicta siue pctã excusationes inuenerit: aut si scripture nõ accipit intellectum/ ne decipiat: qꝛ deceptꝰ est: ꝛ nescit quo vadat: qꝛ tenebre ignorantie obcecauerunt oculos eius. Quãta mala hmõi presumptio in malis ꝓphetis in veteri testamento fecerit: quãta in nouo ĩ pseudo ꝓphetis/ in ꝑuersis hereticis: quanta in cenobiis atꝙ collegiis quanta mala in auditoribꝰ ꝛ populis vulgaribꝰ ex ꝓsumptuosis doctoribꝰ ꝛ declamatoribꝰ sũt secuta: nullus ꝗ sacras literas ꝛ sanctorũ et gestarũ reꝝ historias legit/ ignorat. Quot questiones vane ꝛ inutiles corda simpliciũ subuertentes: quot disceptationes in moribus: quot opiniones atꝙ doctrinaꝝ nouitates nostris tẽporibus infelicibus insurrexerũt: de eis magis dolor cogit me plãgere ꝙ narrare. Sed firma stetit/ stat ꝛ stabit sentẽtia saluatoris: ꝙ in iudicium venit in mundũ: vt nõ videntes videãt/ et videntes ceci fiant; ꝛ peccatum inexcusabile statuitur ꝓsumentiũ: ꝙ aut errent nõ intelligendo veꝝ: aut offendant dum contra cõscientiã erroneã vel veram viuũt. Igitur qui legis/ hec mala deuita. Eos vero ꝗ scripturarum ouile aliunde ꝙ ꝑ propriũ ꝛ ab eterno preordinatũ ostiũ ingrediunt: ꝛ ꝗ curam ꝛ directionem suscipiunt animaꝝ/ aliunde ꝙ ꝑ predictũ ostium in caulas dñicas ascendẽtes: fures sunt ꝛ latrones. Fures/ ꝗ preter dñi voluntatẽ furant impertinentẽ scientiã ꝛ doctrinã: ꝛ subripuisse autoritatẽ fraudibꝰ ꝛ extorsisse velut latrões queꝙ regimina gaudent: ꝗ velut latrones atꝙ fures in eternis suspendant patibulis: ꝓ eo ꝙ nõ ꝑ ostium humilẽ animaꝝ ereptorẽ atꝙ rectorẽ/ egenũ ꝛ pauperẽ/ nõ terreno splendore fulgentem: vnigenitũ dei filiũ ꝓ nobis hoiem factũ atꝙ ꝓ eius honore in ouile dñi cum intrauerũt: sed aliunde ꝑ superbiã atꝙ simoniã fauoremꝙ hoim ad dominiũ / nõ ad vtilitatẽ ipsoꝝ: vt lucrent pecuniã de gratia spũssancti: vnde debuerunt atꝙ debent lucrari virtutẽ atꝙ iusticiã: ꝛ aĩas ab erroribus fidei atꝙ vitioꝝ eripere: necnõ fulgere volunt vbi christus despectus apparuit: ꝛ ascendere suꝑbie equũ vbi christus simplicẽ ascendit asellũ: ꝛ vestibus nõ moribus ꝛ vitã stipare deliciis/ vbi christus asperã vitã tenuit. Sed ꝗ vult hũanis fulgere splendoribus/ vbi christus pallidus vixit: nõ ingrediet in illã requiẽ vbi gloriose resedit/ eternaliter cũ suis humilibus residebit. Ad eos vero signantius noster dirigit sermo ꝗ de christi pauꝑis patrimonio ĩclarescũt: quorũ tanto grauior est culpa crudeliorꝙ damnatio: ꝗnto de opprobrio christi ꝛ turpissimã morte/ atꝙ de gratia spũssancti humanã venantur gloriã/ nõ diuinã: terrena sectant cõmoda/ nõ celestia: tẽporalia/ nõ eterna: ꝛ instrumẽta virtutũ subdiderunt imperio vitioꝝ: atꝙ illã ꝗ ordinata sunt ꝓ suꝑno regno/ ad vsum regni corruptibilis cõuerterunt. Ad damnationẽ male vtẽtiũ spectat ꝗ christi sanguine sunt quesita: ꝛ ꝗ principes mũdi humili ꝛ pauperi christo in suis veris sequacibus ꝛ pontificibꝰ christiana fide suscepta humiliter obtulerũt. Necnõ ad ipsoꝝ iudicium sunt martyrum corpora/ tyrannoꝝ consecrata terrore: pro quoꝝ honore tanta sancte matri ecclesie in diuersis mũdi partibꝰ sunt oblata. Proinde mercẽnariꝰ pastor cupidus terrene mercedis/ in celis eterna priuabit: qꝛ subditam animã velut ouem lupoꝝ inuisibiliũ reliquit ꝑiculo: cũ adeptus fuerat quam auide querebat mercedẽ. Et sibiipsi in cõsciẽtia est ꝛ ad dei iudicium testis: ꝙ qui seipsum pro eruendis aĩabus non exponit: ꝙ non dei voluntas ꝛ animarum charitas/ sed cupiditas intronizatum prouebit atꝙ facit. Ad illam sentẽtiam quã de non audiẽdis verbis dei pretulimus/ quod sequitur pertinet: sed dissertione breuiori atꝙ alia differendum. Dixerat enim superius: Qui ex deo ẽ/ verba dei audit: propterea vos non auditis: qꝛ ex deo non estis. Hic enim hoc idem aliter inquit: Loquor vobis et nõ creditis nisi- Joã.10

hi. Opera que ego facio / testimoniū perhibent de me: sed vos non creditis mihi: quia non estis ex ouib⁹ meis. Mira ⁊ horrenda sententia: sed infallibiliter vera. Oues statuende sunt a dextris p̄ benedictione ꝑpetua: hedi a sinistris p̄ maledictione eterna: sed hic cōprehēduntur ex saluatoris sententia oues ⁊ oues. Oues christi q̄ audiunt vocem eius: ⁊ oues que nō audiunt vocem ei⁹. Sz solū quod inexcusabiliter ꝓtendit peccatū disseramus. Oues quidem sunt: sed nō omnes christi. Que sunt christi / christū audiunt: q̄ nō sunt christi / christum nō audiunt / nec sequunt. Primū ſm hanc sententiā oportet fieri oues christi postmodū audire vocem eius. Sed oues christi nō fiunt / nisi primo audiant vnde fiant: ac ꝑ hoc erit auditus vnde fiant oues: ⁊ erit auditus cū facte fuerint oues. Primus ad fidem ꝑtinet: secundus ad mores atq; sequelā. Altum est quod ad dicendū se offert: resecandum magis ꝟo est. Sed qui legit / intelligat: fidelibus / non infidelibus loquor. Omnes christiani sumus nomine / ouesq; vocamur: sed sunt vere oues que audiūt ⁊ credunt: atq; christum pastorem pro posse sequuntur. Sunt oues simulate q̄ neutrū faciunt quod ꝙuis christus dixerit de iudeis / culpabili⁹ hodie dicitur de simulatis vtiq; christianis. Et inter cetera hominū vitia / simulatio pallidā tenet sedem. Simulant pellem ouinā: ⁊ mansuetudinē habere omnibus mentiunt: intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Simulatio est ostensio falsa eorum que aguntur aut diliguntur in animo: ⁊ eo execratior quo virtutem ipa mentitur. Malū per excessum prope modū se habet ad omnia mala. Malū est iniquitas: sed peius est simulare iusticiam. Malum est inuidia: sed peius est simulare amorē. Malum est superbia: sed peius est simulare humilitatē. Malū est inanis gloria: sed peius est ipsius simulare cōtemptum. Malū est iracundia: sed peius est patientiam simulasse. Malum est acidia: sed peius est actio simulata. Malū est auaricia: sed peius est simulare dispersionem vt adijciat. Malum ē luxuria: sed peius est simulatio castitatis: quia ineuitabilius decipit. Malū est gula: sed peius est simulatio abstinentie. Malum est cordis ariditas: sed peius est simulatas lachrymas emisisse. Malum est temeritas: sed peius est simulare timorē. Malū est impietas: sed peius est simulare pietatē. Malum est error: sed peius est simulare scientiā. Malū est ignauia: sed peius est fortitudinē simulare. Malum est viuere inconsulte atq; suis directionibus agi: sed peius ē simulare velle consiliū: ⁊ ſm illud se simulare moralem. Malū est tenebra intellectus: sed peius est ipsum ostēdere ꝑclarū. Malū est insipiētia: sed peius sapientiā simulasse. Malū est ab oratiōe recedere / aut nō appropinquare ad illā in veritate: sed peius est simulare. Malū est omne vitium: sed peius est simulare virtutē. Dupliciter simulator offendit: quia ⁊ vitiū habet simulatq; virtutē. Iniquus patens malus est sibi: scientibus in cautela. Simulator vt iniquus ꝑmanet ⁊ deceptor: ⁊ q͛ nō potest sciri / nō potest quousq; sua vitia ꝑfecerit deuitari. Simulator non solū cū iniq̄tate se mentit habere virtutē: sz vitiū sepe virtutis ornamēto cōpalliat: ⁊ si reprehēdatur offendisse: delictū obseruantiā / ꝑuaricationē regulā / iniq̄tatē iusticiā / peccata virtutem simulata ⁊ audaci lingua se fecisse dicat. Simulatio est rex turpiū tegumentū / ⁊ ornamentū inuisibiliū atq; incognitax feditatū. Simulatio est exēplificatio falsa verax scripturax. Que per similitudinē dicunt / nihil habent ꝓpriū. Leo eñ pictus aut similitudinē habet ad verū: ꝓprietatē vero nullā. Simulator simulachrū est virtutis. Simulachra tm̄ exteriora membra habēt sine officijs. Dicit eñ dauid: Os habent ⁊ nō loquent: oculos habēt ⁊ nō videbūt: guttur ⁊ nō clamabunt: nares ⁊ nō olfaciunt: brachia nihil portant: manus nō tangunt: pedes nō ambulabunt. Simulatores ꝟo similitudinē quandā cū veracibus gerunt: sed veritatē virtutū deo placentiū reliquerūt ex aīo. Sed dicit iob: Simulatores ⁊ callidi ꝓuocant irā dei. Merito iram dei ꝓuocat / q̄ se cū falsitate cōstringit: nil aduerū deducendo iudiciū. Nil aliud simulatio est nisi falsitas ostēsa virtutū: aut esse in esse quod longe penitus a vero est esse. Esaias eñ dicit: Stultus fatua loquet: ⁊ cor eius facit iniquitatē / vt ꝑficiat simulationē. Qui loquit fatua / stultus est: ⁊ stultus fatua loquitur. Et cor eius facit iniquitatē: quam facit vt perficiat simulationem. Iniquitas enim maxima est apud deum simulationē facere. Et omnis iniqu⁹ a deo maledicitur. Simulator ore decipit amicuz suum. Semper simulator se contegit verbis: nec amico loquitur recta: decipit eum ore / ostēdēs amorem quē non habet: offerens obsequiū quod facere non intendit. Dicit se gaudere de ꝓsperis de quib⁹ dolet: de aduersis dolere / de q̄b⁹ gaudet in corde. Profitet habere diuina charismata / contrariox nempe possessor existēs. Stuprū ⁊ incestū cōmisit amon: q̄ simulauit languorem opprimens vi sororē. Multi inualitudinē simulant / vt ꝑficiant que valitudinē ostendentes nequiuissent oīno ꝑficere. Improbū ⁊ inuerecundū malum est simulatio: simulat enim bona et corporis mala. Caueamus simulationem falsitatis alumnam / perfidam emulam imperio veritatis: que velut histrio actus simulat alienos: et tanq̄ presagiator oculos decipit intuentiū. Ubi autem de hypocrisi tractauim⁹ / fere similia diseruimus. Uide igitur oues / sed nō oues veras: que christum non audiunt nec sequuntur: quia non sunt oues eius. Ergo qui legis / hec mala deuita.

Discordie fidei et morum zizania. Capitulum XXXIII

Et cū parabolā seminātis ꝑ semetipm saluator exponeret: petrosos / spinosos ⁊ viosos appellauit nō recipiētes

aut retinētes regis magni doctrinā: vt in petro
sis duros/in spinosis auaros/in viosis diabolo
patulos iudicaret. Etiā zizania discordie fidei ⁊
moꝝ dixit esse malos/a vera ⁊ sanctissima fide ⁊
ab eius purgatis moribus per impietatem re-
silientes.

¶ Odibile herodis conuiuium pro-
pter multa. Ca. XXXIIII

Pertinet ad scelera deuitāda infaustum
herodis cōuiuiū: vbi natiuitatis mēo-
ria recolit: et qcqd est virtutis abijcit:
⁊ quod est sceleratius/qcqd est iniqtatis admit-
tit. Nam cōuiuia eo damnant/quo accuratius
carni seruit: ⁊ vnius expēse conuiuij multoꝝ pau
perū esset vita ⁊ liberalitatis porta: que pietati
⁊ alioꝝ indigentie clausa manet/vēto vane glo
rie aperit. Et patefiūt thesauri absconditi au-
re hominū populari/qui clamanti misero clausi
erant: ⁊ diuersitas paratoꝝ/ ꝓpinatio vini di-
uersa/loquacitas importuna/verba vētosa/edē-
di rapacitas/ bibendi suauitas/ cōfessio nimia/
conuiuia sine pietate condēnat. Et saltatio pu-
elle/actus oino imptinēs christianie/ ꝓpter an-
fractuosos incessus corpis: ⁊ membroꝝ motus
distortus: ⁊ ꝓtensio pectoris/ supinatio vētris/
excellentia supra esse/ ꝓuocabiles ad luxuriam
actus/spectantiū in corde varietas/inuētiones
ꝑ varijs complacētijs/ficticij gestus/saltationē
accusant: repbendendā in hoibus/damnandaꝫ
in feminis/interdicēdā penitus in puellis. Nec
debent mēbra christiana sanguine christi redē-
pta saltationib⁹ deseruire. Nefandus vero hero
dis ⁊ herodiadis damnat incestus. Et si hoc in
paganis arguit pco christi: ꝙ crudeliter multa-
bit incestuosos diuia sentētia christianos. Ma
ior aūt his iniquitas adijcit: si mulieris hui⁹ im
pietas sedula mente pensat. Que maior iniqui-
tas ꝙ nolle corrigi: que maior puersitas ꝙ nol-
le repbendi? Nā qui corripientē se dura ceruice
contemnit: huic extemplo veniet pditio sua: et
eū sanitas nō sequet. Nam si omnia peccatorū
genera conflarent in vnū: coram deo nolle cor-
Ge.4 rigi plus excedit. Nā cain pmonitus noluit cor
rigi: ꝑsistens incorrectus fratricidiū perpetra-
uit. Iterū a deo ad penitentiā inuitatus/ad cor-
rectionē ꝑ impenitentiā factus est cōtumax. Iu
Mat.26 das scariothis signis ⁊ verbis amātissimis in-
ductus a christo cordis sui et omniū cognitore
vt semetipm corrigeret/pmāsit in malicia indu-
ratus: captato sibi ad explendā dominantē ne-
quiciā tpe apto/iudeis tradidit magistrū. Ad pe
nitentiā male inflexū/nō ad correctionē erectū:
nō ad christū/sꝫ suā infelicitatē traxit ad laque-
um. Quod ergo pctm̄ magnū siue puū/mortale
aut veniale pōt suscipe veniā: si aia male agens
correctionib⁹/repbēsionib⁹/monitiōib⁹/ꝑsuasi
onib⁹ factis ab hoibus/aut imissis ab angelis/
aut a deo quomodolibet inspiratis volūtate li-
bera nō cōsentit? Nullū vero pctm̄ tā immane
corā deo existit/cui venia nō donet/si correctio
⁊ penitētia subsequat. Et plerūqꝫ in obstinatis
animis agit: vt nedū ꝙ sequat correctio aut cor
rector pacifice toleret: sed exardescat aia corre-
pta in odiū: vt corripiētē aboleri velit penit⁹ sup
terrā: vt agat liberi⁹ quod dispositum fuit nequs: Vñ
Esaias de talib⁹ reprobis dicebat: Arguentē in Esa.29
porta supplātabant: ⁊ declinauerūt frustra a iu-
sto. Et paulo post dicit: Ppl's ad iracūdiā ꝓuo
cās est: ⁊ filij mēdaces/filij nolentes audire legē.
Qui dicūt vidētibus/nolite videre: ⁊ aspiciētib⁹
nolite aspicere nobis q̄ recta sunt. Loqmini no
bis placentia: videte nobis errores. Auferte a
me semitā: declinate a me viaꝫ: cesset a facie no-
stra sanctus israel. Silr ⁊ Amos: Odio habue Amos.5
rūt in porta corripientē: ⁊ loquentē pfecte abo-
minati sunt. Hec igit herodias mali hui⁹ verita
tē ꝑ alijs typū tenet: que ioanni arguta nō acq-
escebat: nec herodē acqescere ipsa sinebat: cui
ex odio ꝓcurauit necē/iā a diabolo in aio pne-
cata. Sed ad crimen accrescit herodis iuramē
tū incautū/⁊ ꝓuidentia nulla ꝓuisum. Iuramē
ti vero adimpletio/ad crimina plus augmētat.
Sed hic questio animū pulsat: si obligat incau-
ta iuratio: ⁊ si omne ꝓmissuꝫ detinet ad effectū.
Cui questioni ꝓut inspirat deus/breuiter respō
deo: ꝙ ois iuratio cōtra veritatē/cōtra iusticiā/
contra charitatē/contra honestatē/cōtra publi
cos bonos mores/cōtra mandata dei nō tenet:
nec vt obseruet astringit: nec obligat quod pro-
mittit si rumpit quod iubet: nec obligat priua-
tum si destruit publicū bonum. Nec inepta iu-
ratio illaqueat vbi confundit decor publice ac
debite honestatis: nec sibimet homo tenet ad
fidem. Et ꝓculdubio nemini seruanda est fides
vbi virtuti diuine ac christiane fidei derogat.
Nec expedit fieri per iuramentum ab aliqua vir
tute recessum: magis deo ꝙ sibi/virtutib⁹ ꝙ ho-
minibus/diuinis legib⁹ ꝙ verbis incaute ꝓla-
tis seruanda ē fides. Nec fides incaute aut im-
prouise aut ironice aut inaniter ꝓmissa posteri-
or/pori ⁊ diuine sancte atqꝫ iuste aufert puilegiū
firmitatis. Et vbi charitas conflictū recipit/se-
ipsam ꝓmissio destruit. Et ꝑ quam regit queqꝫ
ciuitas: ⁊ assidēte ipsa in entibus/entia suos ter-
minos non excedūt: ⁊ inferiora supioribus ordi
nant: ⁊ creatura deo in suscepto esse supponit: q̄
vocatur iusticia: cum silet in aperto aut in occul
to clamat iniquitas: non erit quodlibet firmum
ꝓmissum/si priuilegium iusticie in alicuo abra-
datur. Et vbi veritas confundit/ꝓmissio annul
latur: quia veritas non destruit veritatē/sed ve-
ritati falsitas aduersat. Et vbi submittitur atqꝫ
cōfundit veritas: quod iurat aut ꝓmittitur/in-
dubitanter est falsitas. Agat taliter iurās peni-
tentiā de stulta cordis deliberatione aut verbi
emissione: ad exequendū vero se obligari nō cre
dat. Remissius sane fuisset herodi nō interfecis
se ioannem ꝙ obseruare ꝓmissionē. Nam ꝙ iu-
rauit fuit ꝑ liberū volūtatis arbitriū: ꝙ interfe-
cit fuit contra diuinum pceptum. Nec eū excu-
sat regal'autoritas/aut ptās ab impatorib⁹ col-
lata romāis: si quod nō debuit fecit. Nec alios

mūdi pncipes τ rectores a crimine defendit au
toritas ppria/siue ab alijs supioribus irrogata:
si quod nō debēt/faciūt. Nā mūdi huius impa-
tores/reges τ pncipes/iudices τ rectores/ordi-
narij aut legati/electi aut vocati: eoipso aliquid
possunt quo de iure possunt. Iura vero hūana
impatorꝝ τ regū/puinciaꝝ τ ciuitatū τ quorūcū-
qꝫ ipsa condentiū/eoipso iura nō sunt quo a di-
uinis legibus τ iuribus reprobanť. Neqꝫ sibi-
met derelictus est ad regimē mūdus: cui psidet
in suis legibus eius conditor deus: τ si tacet/nō
semp tacebit. Et si nō mala fieri violēter phibet:
certuꝫ est φ in posterū puniet. Igiť mala si qua
ab hoībus arcbotibus fiūt: nō credanť fieri p le
gis diuine regulā/sed p deprauate arbitriū vo-
lūtatis. Nec potētia rōnabiliter dici pōt/si ope
rať p quod damnari pōt: īmo tpalis vocať infir
mitas/ad quā sequať eterna penalitas. Perma
xime igiť caueant mūdi reges atqꝫ rectores: ne
autoritate ppria cū herode pessimo interficiāt
aut ledāt quomodolibet innocētes: quoꝝ causaꝫ
Ro.13. assumpsit deus/τ p eius vltor est dn̄s. Et quia
oīs potestas a dn̄o deo est. Intantū est/inqͣtuꝫ
sub suis legibus se tueť/iudicat τ opať. Habes
igiť malū conuiuiū: habes incestū: habes salti-
ciū: habes animū incorrectū: habes iuramen-
tū incautū: habes homicidiū ī ista popina. Er-
go q̄ legis/ hec mala deuita.

¶ De modica fide. Capitulū. XXXV

Siquidē in massam peccati ingrediť: cū
in fide de dn̄o quomodolibet dubitať.
Naꝫ pastor ecclesie Petrus nocturnis
tempibus cū alijs cōplicibus marinos vertices
naue sulcans ppedita cōtrarietate vētoꝝ: vidit
ambulanteꝫ dn̄m supra mare/ marino nauigio
nō vtentē: quē credēs esse fantasma: simul cum
alijs timore pterritus exclamauit. Sed vox dn̄i
cōtra timorē ad dandā securitatē τ seipsum de-
Mat.14 clarandū insonuit dicēs: Habete fiduciaꝫ:
Mar.6 ego sum: nolite timere. Ad cuius sonum
Petrus parumper confidens: petiuit signū su-
pra naturam/si dominus esset querēs: Domi
ne si tu es: iube me ad te venire super
aquas. Cui ait dominus: Ueni. Et de
scendens de naui/pergebat ad domi-
num super aquas. Et concussus a validis
ventis τ in corde diffisus/corpore mergi cepit.
Quem statim dominus arguit dicens: Mo-
dice fidei quare dubitasti? Merito in fi-
de dubius est a domino arguendus. Sed omis-
sis que in allegoria sententia declamet: que in
moribus arguat aduertamus. Si dominus cō
didit: si fouet: si redemit: si omnipotens: si sapi-
ens et bonus amator noster est: quare in peri-
culis positi dubitamus? Quare si pbamur aut
tentamur/diffidimus: cùm meminē deus in ani
ma τ corpe ad pericula supra id quod sustinere
pōt exponat? Qui de deo in aliquo dubitat: aut
ipsum estimat impotentem: aut insipienteꝫ/aut
crudelem esse consyderat: aut amorem quem ad
nos infallibiliter habet/nō credit: aut dormiē-
tem cogitat super nos oculum insopitū: aut mē
dacem facit eū qui nos custodire disposuit: at-
qꝫ in sua ineffabili veritate spopondit. Igitur
nō caret peccato: sed nescio quanto/qui titubat
de dn̄o in periculis: quod ex eo colligiť qꝛ a dn̄o
reprehenditur. Nihil enim nisi quod ad vitiuꝫ
pertinet/dn̄s reprehendit. Similem sentētiam
alio expressit in loco: quando ipm dormientem
in naui discipuli sui videntes se a fluctibus su-
perari/excitauerunt dicentes: Salua nos/ Mat.
perimus. Quibus statim respondit Mar.
Quid timidi estis modice fidei? Ual- Luc.
de igitur absonū est christifideles de sua prote-
ctione dubitare: nec aliter esse potest φ subiace
re peccato. Non enim placet deo tremula no-
stra fides.

¶ De malis cogitationibus. Capitulū XXXVI

Ad peiorem diffidentiā ascribuntur τ
cōstituunť eoipso pamplius peccato-
res: quo christū non credunt posse aut
nolle peccata dimittere. Quod in curatiōe pa-
ralytici deus declarauit: cum ante curationem
ei peccata dimisit/dicens: Confide fili: re- Mat.
mittūtur tibi peccata tua. Quod dictuꝫ Mar.
cū sibi a scribis τ phariseis ad blasphemiam as- Luc.
scriberetur: prenoscens eoꝝ cogitationes ma-
las/dixit: Ut quid cogitatis mala ī cor
dibus vestris? Per potentiā qua expulit in
firmitatē a corpore/ostendit authoritatē quā ha
bebat in peccatoꝝ remissiōe. Nephas ergo pes
simū est/dubitare christum nolle aut non posse
peccata dimittere: τ pter assumptam humani
tatem diuine derogare potentie: cui proprium
est velle τ posse misereri. Similiter cum marie
magdalene ppria potestate/liberali pietate/pia
voluntate peccata remitteret: admiratio τ diffi
dentia coram assistentium ppulsauit. Et credebāt
christum blasphemare: quē solū hominē existi-
mabant: quia nulli hominū cōpetit alijs pecca
ta dimittere: sed deitatē in christo esse non cre
debant: cui ppriū est pctā laxare.

¶ Non lotis manibus manducare nō coinquinat hominē: vbi octo vi- tia iudeorum exprobrat cōminando. Capitulum XXXVII

De peccatoꝝ numero prefignanť cōdi-
tores aut quōlibet factores legum/tra
ditionū/ꝯstitutionum/statutoꝝ ꝯtra le
gē dei. Quod saluator noster tūc disseruit/ cū a
scribis τ phariseis argutionē sustinuit. Nēpe
accesserūt ad eū scribe et pharisei di- Mat.
cētes: Quare discipli tui trāsgrediū- Mar.
tur traditiōes seniorū? Nō enī lauāt
manus quando panem manducant:
Jesus autem respondens ait illis:
Quare vos transgredimini manda-
tum dei pter traditiones vestras?
Que christi responsio multiplicat intellectum
ad inqͥrendū q̄d sit/τ φ graue sit hoc peccatum.
Luce clarius oībus fiat/τ reipublice mores ha-

bẽt: ⁊ legẽ stabilẽ esse nõ posse positã ab hoībus
si a supioribꝰ autoritate aut iure mutari potest.
Nec iure lex dici debet. Supior vero rõne/auto
ritate/virtute/sapia/ↄsuetudine oībꝰ deꝰ est: sub
quo volũtarie vel inuite curuant oẽs q̃ regũt vł
regere cupiũt orbẽ: quoꝝ leges velut tele arane-
arꝰ sunt/si diuinis legibꝰ aduersant: vt artiꝰ strin
gam/imo si nõ obsequunt. Dedit sane mã data
omnipotẽs: q̃bus hũane nature sua irrephẽsibi
lis volũtas ꝑ affirmationẽ ⁊ negationẽ innotu-
it. Per affirmationẽ: vt declararet suũ placitũ
ꝓpter vtile nostrũ. Per negationẽ vero: vt ꝓhi
beret suũ displicitũ/ne admissum faceret nostrũ
dãnũ. Et p̃ceptũ huiꝰ posuit: ⁊ sine dãno delin-
quẽtis nõ p̃teribit. Et tanta sunt autoritate fir-
mata: vt ab eo tpe quo data sunt/ nullas excepti
ones penitus susceperũt: vt oĩno dãnent q̃ ↄtẽ-
pserũt/si ꝑ p̃actã penitentiã liberati nõ sũt. Nã
ipsos iudeos q̃bus diuinoꝝ p̃ceptoꝝ in siniaco
mõte p̃mũ est facta collatio: nõ ꝓpter ꝑegrinati
onẽ/nõ ꝓpter bella/nõ ꝓpter dispsionẽ: quã me
rito sepe sustinuerũt/⁊ sustinent: ab ipsoꝝ obser-
uatiõe fecit exemptos. Nec ipsos gẽtiles q̃ non
audierũt neq̃ receperũt: cũ tñ scirẽt q̃ data fu-
erũt: ab obseruantia fecit liberos: q̃ si nõ serua-
rẽt/vellet esse dãnatos. Et decẽ digito dei scpta
receperũt christiani: a q̃bus ⁊ cũ euãgelicis nul
la exceptiõe sunt liberi. Nã diuina p̃cepta q̃bus
nobis iussit ⁊ nobis sua facta est nota voluntas:
nõ impatores/nõ reges/nõ p̃ncipes/nõ quoscũ
q̃ pceres ⁊ magnates/nõ spũales p̃latos/nõ sa
piẽtes/nõ fortes/nõ debiles ⁊ infirmos/nõ rusti
cos/nõ vrbanos/nõ mulieres/nõ aliquos viros
exceptuant: dũmodo non sint rõnis expꝑtes/⁊ ad
ea intelligẽda capaces: nõ locus ex situ/non ex
aeris intẽperie ↄturbatus/nõ desertus/nõ ame
nus/nõ interminata pena/ nõ tolerata nõ ꝑse-
cutio/non fames: nõ q̃cũ q̃ tribulatio quã pos-
set ꝑsuadere diabolus/excogitare homo/inueni
re iniquꝰ/aut inferre cuilibet quomodolibet mũ
dus: a diuinis mandatis facere ꝓñt exortẽ. Nec
mos firmatus/nec cõsuetudo ãtiqua/neq̃ vsus
longeuus ↄtemptorẽ aut p̃uaricatorẽ excusabũt
celestiũ ⁊ insolubiliũ p̃ceptoꝝ: multo magis dã-
nabunt qui contra diuina p̃cepta leges ↄficiũt.
Contra quos saluator videt intendere cũ dicit:
Mat.15 Quare vos transgredimini mandata dei ꝓpter
traditiões vestras? Et hoc potissime intẽdamus
non differẽtes q̃d fecerint iudei: sed ostendentes
mala q̃ faciũt/aut a q̃bus cauere debeant chri-
stiani. Dicam igit: Est mandatũ dei: ⁊ est tradi-
tio hominũ. Prefert traditio hominũ manda-
tis dei? Minime. Nulla ratio docet. Est lex dei
⁊ est lex hominũ. Seruabit lex hominũ lege di-
uina contẽpta? Nequaq̃. Nulla iusticia suadet.
Leges hominũ sunt iniq̃: q̃ oĩs homo mẽdax:
⁊ non est q̃ faciat bonũ: non est vsq̃ ad vnũ. Et
ꝑ Esaiam maledictioni eterne subdunt iniqua-
rũ legũ conditores. Ve q̃ condunt leges iniq̃s.
Si inique non sunt: nõ hominũ mendaciũ/sed
dei verissimi sunt: q̃ omne bonũ ab ipso habet

exordium. Condidit impator legem q̃ dei derõ
gat mandata: pctm̃ maius fecit/q̃ si mandatum
cui ꝑ suam derogat legem/ipse in ꝑsona ꝓpria
contẽpsisset. Nam nulla maior mandati p̃uari-
catio/q̃ aduersus ipsum firmare decretũ. Con-
diderũt reges: condiderũt mũdi principes: con
diderũt mũdi sapientes ⁊ seniores ꝑ volũtatis
libito leges: quarũ obseruatione dei p̃termittũ-
tur mandata. Sed eoipso damnabiliores sunt:
quo ad p̃uaricandum summi dñi legẽ condide-
rũt leges. Et iura diuina ⁊ humana ⁊ ipsũ in re-
gimẽ reipublice docet: q̃ q̃ vult a minoribus su-
is suas leges seruari/ꝑ integrũ debet ⁊ ip̃e man
data seruare maioꝝ. Nam quotquot sunt in mũ
do p̃cellentes/velint nolint altissimo subiacent.
Et q̃uis ex ipso peccato parentũ hominum de-
prauata ꝓgenie inter se sint hoĩes serui et dñi/
p̃lati ⁊ subditi: respiciendo diuinũ impiũ omnes
sumus equaliter serui. Nec est in conspectu dei
dñoꝝ ⁊ seruoꝝ diuersa conditio: nisi q̃ dñi maio
ri seruituti astringunt/cũ de subiectis populis
cogent reddere rationẽ. Et coꝝ leges eo neq̃o-
res sunt: quo diuinis legibus aduersant. Sꝫ ve Esa.30
qui telas legum ordiunt: non ꝑ voluntateꝫ dei:
sed consuetudinẽ/firmatũ morẽ/longeuũ vsum
allegantes reprobant. Quia nulla consuetudo
antiqua/mos firmatus/longeuus vsus p̃scribe-
re potest antiquissime veritati ⁊ eterne rationi.
Et quotiens ingrediunt in campum certami-
nis: conflictum suscipiũt ab acie triumphali ve-
ritatis ⁊ rationis? Ve igit qui confidũt in lege
male consuetudinis/damnati q̃uis firmati mo
ris/ vsus longeui tempis. Ve qui confidũt in le
ge male agentis multitudinis. Nam intantum
sunt grauiora peccata ⁊ ad remouendum diffi-
ciliora: inq̃tum talibus legibus se ipsoꝝ tuent
autores. Et eo magis radicat peccatum: quo se
stipat factor multitudine delinquentiũ. Et au-
dacter dixerim maius pctm̃/legem facere de fu
rando aut fenerãdo: q̃ sit simpliciter contra di
uina mandata rape aliena. Non ad iudiciũ peni
tentie adducet/quod ꝑ legem credit licitũ. Naꝫ
in hoc stat iudeoꝝ certa damnatio: quo christũ
morti tradentes ad penitentiam non venerunt:
q̃ nulluꝫ pctm̃ habere se credũt aut crediderũt:
dum zelum legis sup eum infixerunt dicentes:
Nos legẽ habemus: ⁊ s̃m legẽ debet mori: quia Jo.19
filium dei se fecit. Vide igit q̃ sit horrendũ ma-
lum sub p̃textu legis opari pctm̃: cũ iudei se pec
cauisse non credant: quia ꝑ iusticiam legis inter
fecerũt christum. Et lex quam allegabant iusta
erat/sancta erat/a deo vero ⁊ viuo ꝑ moysen da
ta erat: sed ꝑ ipsos iudeos male itellecta/peius
interp̃tata fuerat. Argumentum igit sit nobis
si ꝑ bone legis zelum tantum factum est scelus
q̃ occisus est christus: q̃d fiet ꝑ leges iniquas:
dum altitudo regiminis/virtus consuetudinis/
robor firmati moris/vsus lõgeui tempis/deflu-
xio multitudinis eas roborat atq̃ firmat: necnõ
ostendit ⁊ licitas. Certe semp offenderet in om-
ni loco ⁊ tempe christus: q̃ sub zelo bone legis ꝑ

nobis semel est mortuꝰ. Quot ciuitates/quot so-
cietates/quot ꝯgregatiões/q̄ta hoiuz multitu-
do his legibꝰ innũera mala cõmittãt: impossibi-
litas disserere nõ ꝑmittit: magis vero non expe-
dit. Nec tñ ex his q̃ dicta sunt derogat legibus/
ꝯsuetudinibꝰ/vsibꝰ/moribꝰ q̄tũcũqꝫ antiq̃s aut
nouis diuie legi ꝯformibꝰ/aut detrahit: qꝛ eoip-
so bone sunt/quo legibꝰ diuinis alludunt. Sed
plerũqꝫ sub q̃dã boni specie traditiões fiũt: que
dei ordinatióibꝰ ⁊ ecclesiasticis ex antiq̃s bonis
firmatis moribꝰ nõ ꝯsetiũt: imo tm̃ discrepãt vt
aliã legẽ ꝯstituãt. Sꝫ ꝑmũ nouerit ꝙ ꝯtẽptor le-
galiũ p̃ceptoꝝ nullũ aliud bonũ facere põt quod
sibi sic existẽti cedat in p̃miũ: nec aliquã ꝑfectio-
nẽ in aliquo statu virtutis aut gradu dignitatis
valet attingere/qui p̃cepta legalia p̃uaricationi
ascripsit. Vñ audacter affirmẽ christi vicarium
Imediatũ a legalibꝰ p̃ceptis nõ eximi: neqꝫ sibi a
christo deo cõcessam potentiam vt alios possit
eximere/atqꝫ ꝯcedere licentiã in aliquo delin-
quẽdi. Deide nouerit ꝙ minoris nõ est sine cau-
sa mutare statuta maioris: neqꝫ vniꝰ quod multi-
tudo iuste sanciuit: neqꝫ iuuenũ animosoꝝ/seni-
oꝝ sapientũ variare iusta decreta. Et in lege di-
Deute.19 uina cauet: ne trãsferas terminos quos posue-
rũt patres tui. Nã nullũ aliud bonũ voluntarie
assumptũ ꝯfert: si ex eius causa vel alia in prece-
ptis p̃me tabule aut secũde peccat. Ad q̃d ergo
futuri p̃mij valet ieiuniũ volũtariũ: si p̃termittit
eius causa vel alia quod est ab ecclesia firmatum
⁊ ordinatũ? Sed forte q̃s diceret: Dia ieiunia q̃
sancta mater mandat ecclesia/nõ possum effice-
re: sed talẽ diẽ ex deuotione ad ieiunandũ susce-
pi. Si nõ potes/impossibilitas te excusat: nam
nulla de impossibilibus lex ẽ. Sꝫ de illo die quo
semel in hebdomada vel mẽse/aut in toto anni
circulo potes: affirmauerim tutius ⁊ rõnabiliꝰ
in illis quos ordinauit ecclesia ieiuniũ aut peni-
tentiã ꝑfici: q̄ illis dimissis in alijs ob deuotio-
nẽ ꝓpria volũtate regulari: vt etiã nõ laudẽ aut
approbẽ emissum de ieiunando votũ: si cõtẽnit
aut fieri põt ecclesie sancte p̃ceptũ: vt si p̃ceptũ
⁊ volũtariũ/si p̃ceptũ ⁊ votũ emissum/ nullo mõ
simul pñt ꝑfici: dimittat quod eligit ⁊ vouet: te-
neat quod p̃cipit ⁊ iubet. Illud em̃ fuit volũta-
tis/istud necessitatis. Ubi aũt vtrũqꝫ possibili-
ter agit/sentẽtialiter dico: nihil in moribꝰ chri-
stianis tã laudabile q̄ superogare mãdatis. Ex
hoc em̃ ꝑfectio nascit: quã diligẽs animus semꝑ
gliscit. Nec ista solũ ꝓ ieiunio dixisse me fateor
sed quotiẽs inter p̃ceptũ ⁊ volũtariũ solum sine
voto firmatũ ꝓ aliqua causa talis disceptatio fi-
eret: hanc sententiã assero esse tenendã. Ac per
hoc dispensationẽ nõ auferimus ecclesie in his
que concilia ⁊ summi põtifices mandauerũt: ꝙ
loco ⁊ tempe ⁊ vrgẽte iusta necessitate nõ possit
dispẽsari a summis põtificibus: sed dispensatio-
nẽ oĩno negamus in diuinis mandatis: q̃ inuio-
labiliter mandauit obseruari deus pater ⁊ chri-
stus vnigenitus filiꝰ eius. Et in experientia rei
loquor. Multos vidi ⁊ audiui ministros cõfes-
sionis ⁊ penitẽtie/qui pctõribus multa imposue-
rũt: sed nec ad obseruantiã eoꝝ q̃ mandat eccle-
sia reduxerũt. Quod salua pace eoꝝ/p̃mo debue-
rũt suos clientulos pctõres ad ecclesie manda-
ta reducere/postmodum suꝑaddere: et si vtrũqꝫ
ex certa impossibilitate peccatoris nõ potuerint
facere tenebant primum ⁊ relaxare secundũ: vt
ista sit epitomenica dictoꝝ sententia certa: q̄
in omni volũtario bono/voto firmato vel non/
electo ex deuotione aut per penitentiam imposi-
to: diuinum ⁊ inuiolabile preceptum in toto/ec-
clesie vero preceptum in toto si fieri potest/vel
saltem in parte p̃ferat: imo nec in aliquo preter-
mittat/nisi excuset illa impossibilitas: quam nõ
cogit legis seu mandati autoritas: aut illa dispẽ-
satio quã exigit iusta necessitas. Nã dispensatio
sine cã iusticie necessarie atqꝫ necessitatis iuste
aut dispẽsatorẽ aut dispensatũ tenet in vinculis
aut vtrũqꝫ. Ecclesiastica em̃ autoritas non est
humane/sed diuine virtutis: q̃ ad virtutis ꝑfe-
ctũ/nõ destructionem a deo ordinata consistit.
Hinc em̃ apl'us secũda ep'la ad Corinthios di-
cit: Nõ em̃ possumus aliq̃d aduersus veritatẽ/
sed ꝓ veritate: Ac si apte dicat: Nulla est ꝯces-
sa a deo potestas aut autoritas aduersus verita-
tẽ legis ⁊ mandatoꝝ dei/atqꝫ sanctoꝝ morũ: qꝛ
autoritas q̃ veritas est/aduersus seipsaz nõ est:
Esset vtiqꝫ/si virtutez aut veritatem destrueret.
Egrediet statim q̃stio de latibulis: ꝙ vna virtus
ꝓ maiori põt intermitti: ⁊ quod sub p̃cepto ca-
dit ecclesie/casu emergẽte etiã excellẽtiora vota
mutare: vt ꝓ cõuersione multoꝝ virginitatẽ vo-
to firmatã/in matrimoniũ transferre. Nõ diffi-
teo quod nescio: sed dico quod scio: ꝙ vbi cõ-
mitteret etiã pctm̃ veniale/ecclesia nõ põt infer-
re p̃ceptũ: cuiꝰ autoritas nullum includit vitiuz.
Quia aliud est ꝓ maiori virtute minorẽ ex p̃ce-
pto intermittere: aliud est rẽ p̃cipe: vbi saltẽ ve-
niale pctm̃ certissimum est adesse. Si primũ in-
terdum admittit/reliquum omnino remouetur:
nec ex eo primum admittit/reliquum remouet:
vt vnum alterius in hoc causa ꝑsistat. Sꝫ a deo
habet quodlibet minimum pctm̃ hoc p̃uilegiũ:
vt nullum cadat suꝑ eum de faciendo p̃ceptuz:
vt nunq̄ sit autentica illa sententia: faciamꝰ ma-
la vt eueniant bona. Unum vero assertius dixe-
rim aut eque: ꝙ autoritas sancte ecclesie que
autoritas est virtutum/nihil habet in seipsa sa-
thanicum: Profiteor aũt in hoc licet iudicio ali-
quoꝝ suꝑuacue fidem meam. Hõ peccator sum:
⁊ cũ tentationibus carnalibus habeo ꝯgressuz:
sed votum corde atqꝫ ore castitatis emisi: quod
mihi ad vim penitus ascribo p̃cepti. Quod si su-
mus pontifex ob certissimã cõuersionẽ omniuz
infidelium ⁊ peccatoꝝ mihi p̃ciperet cõiugari: si-
bi nõ obedirem nisi libidinẽ illã auferret totali-
ter de meis mẽbris/que ante pctm̃ nõ erat in pa-
rentibus p̃mis. Et mihi certum est vxorem non
posse tangere atqꝫ carnaliter cognoscere sine li-
bidine: que si mortale non est/saltem peccatum
est veniale: nisi suꝑueniret in mẽbris meis san-

ctificatio illa spũs: quã nõ põt dare põtifex sum
mus. Que sũt virtutis põt ob rẽ ⁊ cãz ipe pcipe:
sꝫ virtutẽ nõ põt ipe pferre: neqꝫ sua ptãte mem
bra sanctificare: q̃uis a ptractis pctis post peni
tentiã possit absoluere. Nec em̃ malũ libidinis
excusaꝛ aut tolliꝛ ppter matrimoniỹ bonũ: sicut
ipsius matrimoniỹ bonũ nõ damnaꝛ ppter libi
dinis malũ. Nã bonuꝫ matrimoniỹ bñficiũ est
nature: malũ vero libidinis est pene cõtracte in
pmoꝝ parentũ ppetuata dãnata ppagine: quod
in genitalib⁹ mẽbris etiã post baptismũ remãet
veniale. Si q̃s aũt sanctificationẽ in suis mem-
bris sp̃s sãcti suscipiat: in tali casu si eueniret/ vt
se sentit ita obediat. Igiꝛ in his dictis atqꝫ di-
cẽdis caueãt oẽs q̃bus aiaꝝ cura incũbit: ne sta-
tuta meliora cõmutẽt: ne pfessionib⁹ cũ pstituti
onib⁹ derogent: ne diuinis pceptis aut pmissis
psilijs suo fastu reluctẽt: ne magis timeri velint
tyrãnice q̃ rõne: ne faciãt traditiões contra le-
ges diuinas: ne magis homini q̃ deo/ psuetudi-
ni q̃ rõni velint inferre honorem. Post q̃ salua-
tor eos appellauit hypocritas/ causaꝫ hypocri
tatis annectẽs. Inq̃t em̃: Hypocrite bñ p
phetauit Esaias de vobis dicẽs: Po
pulus hic labijs me honorat: cor aũt
eorũ lõge est a me. Sine causa colunt
me: docẽtes doctrinas et mãdata ho
minũ. Quã multipliciꝛ in euãgelio ⁊ diuis alijs
scpturis hoc malũ hypocritatis sit detestatiõi
⁊ rep̃hensiõi ac etiã dãnatiõi cõmissuꝫ/ null⁹ q̃ le
git ignorat. Hypocrisis nomẽ est grecũ: latine
vero simulationẽ dicit. Simulatio vero vnũ ob
tendit/ aliud ostẽdit: vnũꝫ in corde/ aliud in ore:
vnũ in intentiõe/ aliud in ope. Simulator (dicit
scptura) ore decipit amicũ suũ: q: quod ore lau
dat/ morib⁹ rep̃hẽdit: ⁊ quod morib⁹ laudat/ ore
vitupat. Nullus hõ ita leuiter arguit falsitatẽ q̃
falsus: ⁊ simulationẽ q̃ ab ipsa detẽtus: ⁊ quõli-
bet crimẽ q̃ quo est infectus. Si nutritus est in
ter vbera hypocrisis seu simulatiõis: tũ q: pal-
liari se credit/ si quo est infectus arguit: tũ quia
melius nouit quod ipe patrauit. Vere igiꝛ deci-
pit amicũ suũ hominẽ primũ: atqꝫ put in ipo est
decipit verũ ⁊ summũ amicũ dñm iesum christũ.
Et simulatores ⁊ callidi puocant iram dei. Dif
ficilius hypocrita q̃ supbus reuocaꝛ ppter spe
ciẽ virtutis: cũ qua reputationẽ in animo ⁊ ocu-
loꝝ spectationẽ ⁊ reuerentiam in actu exteriori
mercatus est. Supbus vero q̃nqꝫ facilius incli-
naꝛ ad verũ: caret em̃ his vmbrosis mũeribus.
Nullũ vitiũ de moribus hominũ tãta indiget
accusatione vt remoueaꝛ de moribus/ sicut ista
lethalis. Sunt em̃ alia vitia sine laude: ⁊ nanci-
scunꝛ opprobria in ppatulo habentia notam.
Ista vero pestifera monstrat oculis incultã ce-
sariem/ riposam vestẽ/ illotam faciẽ/ deiectum ad
ima vultũ: mansuetũ ⁊ rarũ in admiratiõe ver-
bũ/ pambulis suspirijs interuenientibus sepe sin-
gultibus: parcitatẽ cibi cũ cõmemoratiõe vero-
rũ abstinentiũ aut infernaliũ tormentoꝝ: elici-
tas ex arte diabolica lachrymas: despectum

mũdi ad seipsum/ corpis incõpositionẽ: annihila
tionẽ suijpsius: ⁊ similia: q̃ laude dignissima sũt/
si ex veritate aguntꝛ. Recti sunt hi rami ex tortu
osa radice. Nõ curant hypocrite virtuosorum
actuũ habẽtes exterius decus/ quantũ ab int⁹
sustineãt dedecus. Vidi supbũ: ⁊ reprehẽsus aut
egit vere penitentiã: aut se malũ cõfessus ẽ. Vi-
di auarũ/ luxuriosum/ inuidũ/ iracundum/ acidio
sum/ gulosum/ pompatice incedentes/ tyrãnos/
raptores/ homicidas: ⁊ arguti fecerunt similiꝛ.
Vidi argutũ hypocritã: ⁊ ex apparentia tutum
respondentẽ: Quid tu frater vides in me: quare
me iudicas? an ignoras scriptũ esse in euãgelio
sancto: Nolite iudicare/ ne iudicemini? Et men
te amaricatus/ ne pderet vnde captabat hono-
rẽ dixit: Frater parcat tibi deus: ⁊ p hoc hono
rẽ pamplius est mercatus. Certa experientia co
gnoui aliq̃n deuitantẽ interdũ a fide ad fidẽ fa-
cilius recõuersum/ q̃ hypocritã ad rectos fidei
mores. Nõ em̃ ex hoc pfero malũ malo: vel sub
ijcio malũ malo. Hypocrita cũ oĩb⁹ nõ est idẽ:
cũ plerisqꝫ mansit incognitus: cũ aliq̃bus fudit
venenũ. Iratus est aliq̃n in aĩo vir hypocrita
⁊ ppter astantes tẽperauit ire insultũ: ⁊ nihil si
bi est difficile ad agendũ ne detegaꝛ. Multa su
stinent hypocrite sanctificantia spm̃: si non fie-
rent ex virulenta radice. Vir hypocrita simula-
chrũ est virtutis/ artificiosam cõpositionem sen
suũ habẽs: sed ve sibi/ caret em̃ visceribus. Vi-
sus fuit aliq̃n in orõne ac cõtemplatione astare
hypocrita: ⁊ paulatim destitit/ ⁊ hypocrisim p
hypocrisim deuitauit. Vir hypocrita monstrũ
est/ cui simile nunq̃ fecit natura: q: nec vult esse
quod videꝛ: neqꝫ vult videri quod est. Bene igi
tur iusta damnatio eius: q: semp falsitas est di-
rectrix eius. Veritas enim liberat liberãdos: fal
sitas suos clientulos in infernuꝫ detrudit. Vir
hypocrita caret hospitio: solũ falsitas ei⁹ acce-
pit eũ in domũ suã: ⁊ ministrauit de infernalib⁹
facultatib⁹ suis. Nudus incedit hypocrita: de-
ceptio eius ei pbuit vestimentũ. Famelic⁹ erat
nõ saturandus pane: patiebaꝛ sitim/ nõ vino cõ
plendus: sed laus humana dedit ei cibum ⁊ po
tũ. Infirmus erat ppter deficientẽ virtutẽ: sed
reputatio aliena visitauit/ imo cõfortauit eũ. Et
erat in carceribus peccatoꝝ: sed demones inui-
sibiles accesserũt ad eũ/ redẽptionẽ falso spon-
dẽtes: ⁊ deluserũt detinẽtes eũ. Mortuus iace
bat hypocrita in plateis nimine speciose videli
cet mũdi: sed fama hoĩm in suis cordib⁹ sepeli-
uit eũ. Sed legiꝛ in Iob: Gaudiũ hypocrite ad Iob.20
instar puncti. Punctus certe geometrice sum
ptus/ est minima ps lineee. Breuis ⁊ modica le-
ticia eius: q: tunc gaudet cũ laudaꝛ: tũc letaꝛ cũ
aspicitur. Inuisus nõ gaudet: grauiter em̃ con-
scientia mordet. Pũctus enim grãmaticaliter
sumptus/ si subest/ damnat: si superest/ signat: si
interponitur/ diuidit: si apponitur/ sententiam
finit. Nam per punctabile hypocrite gaudiuꝫ
damnatur ad penas: signatur signo demonum
⁊ a cõsortio diuiditur beatorum: post finem su-

ſtinēs ſine fine penā. Juſte igiꝰ talis ſnīa ꝑmit:
qꝛ ad inſtar pūcti in hoc mūdo gaudia nō ſuꝑ
celeſtia q̄rit. Hoc malū neceſſario me coegit di-
greſſionē facere. Sꝫ reuertamur ad ſnīaꝫ ſalua-
toꝛiſ: q̄ cāꝫ ſubnexuit hypocriſis cū dixit: Quia
ppl'ſ hic labijs me honoꝛat. Jgiꝰ oīs malꝰ chꝛi
ſtianꝰ hypocrita: qꝛ oꝛe dicit quod coꝛde nō di-
ligit. Qui em̄ deo verbis appꝛopinquat ⁊ coꝛ-
de lōge fit/ hypocrita eſt. Uerba dei habebāt iu
dei: ⁊ verba dei habēt ⁊ mali chꝛiſtiani: ſꝫ coꝛ eo
rū lōge factū eſt a deo: qꝛ coꝛ eoꝝ non erat rectū
cū deo: nec fideles habiti ſunt in teſtamēto eiꝰ.
Jlli in veteri: ſꝫ in nouo mali chꝛiſtiani. Et Eze
Ezechie.33. chiel ſiꝉr increpat malos ſui tempꝛis/ q̄ increpati
one ⁊ hypocrite chꝛiſtiani arguūꝉ. Ait em̄: Au-
diūt ſermōes tuos/ ⁊ nō faciūt eos: qꝛ in cāticū
oꝛis ſui vertūt illos: ⁊ auariciā ſuā ſequiꝉ coꝛ eo
rū. Et eſt eis q̄ſi carmē muſicū quod ſuaui dulci
qꝫ ſono caniꝉ. Pꝛedicaꝉ in eccleſia dei dulciter
a pluribus: ſed auariciā tꝑalis cōmodi aut ho-
noꝛis intēdit celatū coꝛ. Sermocinaꝉ vocali cō
cētu verboꝝ: ⁊ altiſſima de deo referanꝉ myſte-
ria: verba videnꝉ diuini lapides ignis: ſed plerū
qꝫ coꝛ dicentiū lōge fit a deo: aliq̄d in hoc ꝑter
deū/ nec ad deū referibile q̄rēs. Cantanꝉ altiſſi-
mis vocibus diuina oꝛacula: kyrie lingua gre-
coꝝ/ gloꝛia hymnus angelicus/ alleluia hebꝛeoꝝ
cetera latinoꝝ ꝯſtrepūt: voces reſonāt in excel-
ſis ⁊ choꝛi fatiganꝉ: ſex inſtrumēta vocalia can
tanꝉ ⁊ diſcātanꝉ: ⁊ voluunꝉ palate lingue: fiunt
toni/ ſemitoni/ dytoni: ⁊ voluunꝉ cuꝫ notis/ litte-
ris ꝑtermiſſis/ q̄nte atqꝫ octaue/ duodecime atqꝫ
q̄ntedecime: ⁊ varietate clamandi detineꝉ ppl'ſ
atqꝫ multeꝉ: ab his q̄ ſanctitate vite/ moꝝ hone-
ſtate carētes aliter placere nequerūt. Pſalliꝉ ⁊
caniꝉ dimiſſo plerūqꝫ libꝛo/ deflexo digito/ dear
ticulata manu: coꝛ plerūqꝫ fit longe a deo: quia
quod ꝓferꝉ in oꝛe/ nō verſaꝉ in coꝛde: ſed vani-
tas coꝛdis reſonat in vocibus oꝛis. Cātabit ky
rie eleiſon/ q̄ nemini miſericoꝛdiā fecit deiqꝫ cō-
tempſit. Cātabit chꝛiſte eleiſon: q̄ chꝛiſti ſangui
ne ꝯtumeliā intulit. Cātabit gloꝛia in altiſſimis
qui omnē gloꝛiā etiam ex cantu mercaꝉ in terre
nis. Cātabit alleluia: qui deū in ſuis vituꝑat mo
ribus. Cantabit epiſtolā: qui diuinū non recipit
miſſum. Cantabit euangeliū: cui ꝑdicatio mūdi
placet. Cantabit graduale: q̄ ꝑ gradus nō aſcē-
dit in bonū. Cantabit verſum: qui a dn̄o eſt auer
ſus. Cantabit tractū: ad ſua placita tractus. Cā
tabit ſanctus/ ſanctus/ ſanctus: qui coꝛde oꝛe et
oꝑe eſt iniquus. Cantabit hāc trinitatis laudē/
qui in trinitate anime ſue/ memoꝛie/ intelligētie ⁊
volūtatis poꝛtat peſſimā labem. Cātabit introi-
tū miſſe ⁊ finem: qui ꝑncipiū malū fecit: qui finē
debitū in dn̄o nō ꝯſtituit. Cātabit pater noſter
qui es in celis: de quibus dici pōt/ vos ex patre
diabolo eſtis. Cātabit deo ꝑ omnia ſecula ſecu-
loꝝ: q̄ cōtra dei ⁊ apoſtoli ꝑceptū huic eſt ꝯfoꝛ-
matus. Cātabit dn̄s vobiſcū: qui cū demonibꝰ
habet ꝯſoꝛtiū. Cātabit ſurſum coꝛda: qui ſurſuꝫ
habet coꝛ aduerſus deū: aut habet i terra ⁊ pec-
catoꝝ fece defixū. Cantabūt gratias agamꝰ aga
mus dn̄o deo noſtro: quoꝝ deus vēter eſt/ ⁊ deo
ſunt ꝓ maximis ingrati: ꝓ minimis vero homi
nibus valde grati. Cantabūt ꝑfationē et oꝛatio
nem: quoꝝ lingua iniquitatē faꝉ. Cantabūt pſal
modias ⁊ antiphonas ⁊ cetera diuina: q̄ ꝑ om-
nia complectunꝉ hūana. Uere deus ⁊ ea q̄ ſunt
eius/ in multis ⁊ varijs vertunꝉ in oꝛis canticuꝫ
⁊ in carmē muſicū: vt plus melodia cantus/ ſua-
uitas vocis q̄ꝫ veritas rei delectet cantātes/ de-
mulceat audientes: ⁊ coꝛ eoꝝ ꝑ huius auariciaꝫ
laudis ⁊ complacentie atqꝫ pecunie longe fiat a
deo. Nō ſufficit labioꝝ honoꝛ vbi a coꝛde ꝓpel
liꝉ chꝛiſtus: ⁊ alta oꝛis clamatio vbi coꝛdis oꝛa-
tio ſilet. Nec lingue volubilitate placaꝉ altiſſi-
mus/ qua ſepe decipiꝉ ꝓximus: ⁊ vocum ameni
tas magis ad irā deū ꝓuocat vbi regnat in ani
mo feritas: ⁊ ꝑ foꝛibus depelliꝉ charitas. Siq-
dem innuens nō ex eo quod exterius in ſubſtāti
uis moꝛibus agiꝉ/ ſed ex eo quod in coꝛde geriꝉ
pctōꝛes conſtitui: cū petētibus apoſtolis iꝑe re
ſpōdit: Nō quod in os intrat coinqui-
nat hominem: ſed que ꝓcedūt de oꝛe
hec coinquināt hominē. Et cū ad petiti-
onē Petri ⁊ apoſtoloꝝ ediſſeruiſſet parabolam
dixit: Non intelligitis: qꝛ omne quod
extrinſecus introiēs hominē/ nō pōt
eū coinquinare: qꝛ non introit in coꝛ
eius: ſed in ventrē vadit et in ſeceſſuꝫ
exit/ purgās oēs eſcas. Dicebat aūt:
quoniā que de hoīe exeūt/ illa coiqui-
nāt hominē. Ab intus enim de coꝛde
hominū cogitātes male ꝓcedūt: ho-
micidia/ adulteria/ foꝛnicatiōes/ furta
falſa teſtimonia/ auaricie/ nequicie/ do
lus/ impudicitia/ oculus malus/ blaſ-
phemie/ ſuꝑbia/ ſtulticia. Hec oīa ma-
la ab intus ꝓcedūt: et coinquināt ho-
minē. Que aūt ꝑ ſemetipſum ſaluatoꝛ expoſuit
nō ꝑſumit ſermo noſter diſſerere. Et labefacta-
ri hominē malis doctrinis/ pctōꝛē ē fieri: quod
ꝑſignauit cū dixit: Cauete a fermēto pha-
riſeoꝛū et ſaduceoꝛū. Quod de doctrina nō
ſana intelligiꝉ: vt ipſe euāgeliſta teſtaꝉ. Ceteꝝ ꝑ
amplius pctō ſubiacere mōſtrauit/ qui diuinis
diffinitiōibus ꝑſumpſerit in aliquo reluctari: vt
etiā ſathanas nūcupeꝉ/ ⁊ diuine maieſtatis of-
fenſoꝛ ⁊ neſciēs bona. Quod Petrus pie ſalua
toꝛē a paſſione volens auertere/ accepit in ſentē-
tia contra eū. Uade retro ſathanas/ ſcan-
dalū mihi es: non enim ſapis que dei
ſunt. Nec nō ⁊ offenſoꝛ dei ab offenſione inno
centū conſtituiꝉ: quis deſtruiꝉ melius diceret.
Amat em̄ deus innocētes ⁊ puros: quos neqꝫ in
fide ꝑ malā doctrinā/ neqꝫ in vita moꝛali ꝑ ma-
lū exemplū aut impedimentū/ neqꝫ in ꝑſona per
nocumentum patiꝉ inulte offendi. Un̄ ex pena
cognoſciꝉ grauitas talis peccati. Quāobꝛē ſal-
uatoꝛ ait: Qui ſcandalizauerit vnuꝫ de
puſillis iſtis qui in me credunt: expe-
dit vt ſuſpendatur mola aſinaria in

collo eius et demergatur in profundum maris. Et qui quomodolibet scandalū iniuste scʒ offensionē in aliquē dat/ peccat: quod ex eo colligitur quod adiungitur: Uerumtamen ve homini illi per quem scandalum venit. Peramplius aūt ex malo vsu sensuum ꝑdixit generari graue peccatū: cū manuʒ ⁊ pedē mandauit abscidi scandalizantē/ ⁊ oculū erui: nō membrū/ sed eoꝝ ꝑfidum vsum. Et peccatorē terribiliter puniendū esse asseruit/ q̄ suo primo petenti veniā nō prestauit: cum ex parabolica sententia saluatoris talis atrox torquentibus sit vsqꝫ ad debitam exactionem iuste concessus. Peccatorē quempiā fieri ex inuidia premonstrauit: cū oculū nequā adesse in homie qui apud patrēfamilias voces querulas ausus fuit emittere: ꝙ plus ꝙ̄ diurnū denariū nō accepat/ ꝑ quo cum ipso cōuenerat: existimans plus debere suscipe ꝙ̄ in ope successor impactus: cui tā tundē vt ei qui pactū fecerat/ dñs voluit ꝓuidere benignus. Declarauit pctō teneri astrictos q̄ volunt sine labore vitia supare/ adipisciqꝫ virtutes: quando petentes dexterā ⁊ sinistrā sessionē in regno supno/ redarguit ignorantie subiacere
20 cū dixit: Nescitis quid petatis. Et interrogauit si calicē amarum primo bibere poterant: anteꝙ̄ quietē ⁊ gloriam tam dulcissimā postulabant. Indignationē vero de genere monstrauit esse peccati: magis ꝟo intulit esse peccatū: cum tanta seriositate redarguit et ꝑmonuit atqꝫ docuit reliquos apostolos decē: q̄ aduersus hmōi petentes duos fuerant in aīo male moti. Ex auaricia tam eos q̄ cleri sunt domini/ ꝙ̄ reliquos rōne vtentes actu ⁊ verbo inuit peccatores: cum semel ⁊ iterū de tēplo dñi eiecerit negociatores. Et maxime gratie ⁊ donoꝝ spūssancti ⁊ sacramentoꝝ christi ⁊ euangelij eius venditorem arguit/ cum columbas auferri precepit: quod vitiū in posterū propter simonē magū simonia extitit appellatum. Et fieri certissime asseruit peccatores/ q̄ alia in domo dñi agunt preter id ad quod facta est. Nempe domus eiꝰ orationis/ laudis/ gratiarūactionis/ collecte ad pauperes ⁊ eruditiōis euangelij est: nō alius ministerij omniū autori ante oīa nō grati. Ad plenū ꝟo criminosi redduntur ex parabola locate vinee malis agricolis oēs q̄ de bonis a deo datis in natura inuisibili ⁊ visibili/ spūali ⁊ corporali: ⁊ in gratia ⁊ in virtute: fructū debitū ꝭm iusticiam affectionis ⁊ cognitionis ⁊ actionis/ possibilitatis loci ⁊ tēporis nō reddūt iustissimo exactori dño nostro deo: q̄ nihil ꝓ se a nobis exigit/ sed ꝓ nobis. Indigua em̄ est exactio eiꝰ. Et ꝑampliꝰ reddiꝛ crimē: cū ꝑdicatoribus/ doctoribus/ monitoribꝰ vt reddamꝰ debitū fructū/ ꝑtinaciter reluctamur: ⁊ in nobis occidimꝰ verba vite: ipm vitā oīm christū extra nos excludimꝰ: ⁊ extra bona collata ꝓijciētes: ⁊ xp̄m in nobis ē ipsi christo mortē inuisibilē inferētes: ꝑ nos ipos credētes sufficere in salutē. Adijciunꝛ infausto numero peccatoꝝ omnes cōtemptores diuine legis vel vocationis: allegantes excusationes cōtētiosas/ nō acceptari dignas: dūm pretextu auaricie atqꝫ supbie/ negociationis superflue/ sensualiū delectationū atqꝫ carnaliū venire recusant: sed quod peius ad crimen/ precones ⁊ inuitatores verbis/ verberibꝰ ⁊ mortibus affixerunt. Quod licet literaliter nō sepe fiat: moraliter ꝟo plerūqꝫ fieri non ambigiꝛ. Et qui vltricibus penis adijcitur/ vestē nuptialē non habens ꝑmonstrauit quale sit in carentia illius peccatū. Etem̄ ipa vestis nuptijs virtuosis ac celestibus apta mihi aliud nō ostendit/ nisi aptitudinē virtutis in omni tpe/ in omni loco/ in omī re atqꝫ cōuersatione: seu moralē opeꝝ aptitudineʒ ad nuptias vere fidei: qꝛ fides sine opibus mortua est: qua carens carebit ⁊ vita: peccator effectus in via/ ꝓ culpa seuiter puniendus in pena. Nec a peccatoꝝ damnato collegio seorsanꝛ qui alios tentant: ⁊ nominibus alios ex affectu vocare videnꝛ: quoꝝ ministerio subijci nolūt: nec nō alijs parant inferre calumniā/ ⁊ laqueū inijcere nocumēti: saluatoris declinante sentētia/ q̄n do phariseos cū herodianis ipm de reddendo tributo interrogantes/ appellauit hypocritas: qꝛ magistrū veꝝ vocabant/ cuius doctrinam in animo et in opere contemnebant. Discordes firmiter in moribus a doctrina esse peccatores iustissime demonstrauit: q̄n ꝭm mattheum in cathedra sedentes/ ciuiliū atqꝫ plebealium doctrinaꝝ disseruit onera grauia ⁊ importabilia imponere alijs autoritate doctrine: ipsos ꝟo non appropinquare paulisper. Nec solū in his/ sʒ in eo ꝙ apparēdo alijs intentionē sequantur obliquā: ⁊ affectant ꝑferri ceteris in cōuiuijs ⁊ i cōgregationibꝰ primas sedes: ⁊ salutari capite inclinato in forinsecis ꝓcessibus ⁊ plateis: ac etiam magisterij ⁊ principatus nomē aīo ⁊ actu venanꝛ: cuius effectū voluntarie abiecerūt. Quibus nominibꝰ saluator noster suos cōmorales noluit insigniri: penam damnose humiliatiōis annectens his q̄ voluntate ⁊ affectiōe ꝓpria se subtollunt/ cū sepe fando expressit: Qis q̄ se exaltat/ humiliabiꝛ. Precipue tamē octo vitia exprobrauit phariseis digna penis eternis: q̄ ꝭm typicū intellectū possunt in faciē obijci christianis. Ideo solerti studio caueri debent q̄ penas ꝑhorrescunt eternas. Habita quippe cū eis cōgressione verboꝝ/ dicit saluator eisdē: Ue vobis scribe et pharisei hypocrite: qui Mat. 23
clauditis regnū celorū ante homies. Uos aūt nō intratis: nec introeūtes sinitis intrare. In qua sententia post illoꝝ ⁊ illius tpis malū oēs reprehendunꝛ/ qui ad viā regni celoꝝ alijs obicem ponunt: aut iam incipientē quomodolibet ꝑ argumenta diaboli/ ꝑ placentiā mundi/ ꝑ amena corpoꝝ/ ꝑ blandimenta verboꝝ/ ꝑ pollicitationes reꝝ/ ꝑ terrores et minas/ ad pristina reconuertunt. Et q̄ alijs prestat impedimētū ad vitā/ eoipso sequiꝛ ipse morteʒ: vt duo mala in vnū ꝯueniāt/ ꝙ impediēs ⁊ impeditꝰ dānationē suscipiāt. Quod plerūqꝫ tangit

sacre scripture doctores: qui cauendas foueas
nō ostendūt ꝓ regno faciēda nō dicūt. Secūdū
Mat.23 addidit cū dixit: Ue vobis scribe et pha-
risei hypocrite: qui comeditis do-
mos viduarū / orationes longas orā-
tes: ꝓpter hec amplius accipietis iu
dicium. Uerū erat ad literā in illis: quia salua
tor aliter nō dixisset: sed ex hoc rephenditur in
hoib⁹ oib⁹ ferentib⁹ habitū honestatis seu reli
gionis: q̇ domos viduaꝝ ꝑniciosa frequentāt li
centia: vidētes solutas a lege viroꝝ ꝑ mortē: ze-
lotypiā eoꝝ amplius nō verentes: quaꝝ res vi-
dent posse libere cōtrectare viroꝝ dominio iaz
ablato: ⁊ laqueū deceptiōis inijciunt ipsorū re-
moto cōsilio: vt ꝓ ipsorum aia largas elemosy-
nas faciāt: oratiōes ꝓmittētes ꝓlixas / actu ex-
ercentes in diuinis actionib⁹: vt solū deo pare
ant / nō seculo cōformati: sed eo magis ⁊ ampli⁹
iudiciū suscipient vltionis: quo magis inremo
tis custodib⁹ atq̧ testib⁹ fauore auaricie ipsas
viduas visitarūt: sub hypocritali pollicitatiōe
missaꝝ ⁊ orationū ex ꝑte agentiū rei familiaris
stipem subdole subtraxerunt. Sed ideo magis
aduersus illos ⁊ quoscūq̧ tales de viduis sentē
tiā ꝓtulit: q̄ facile decipitur in quolibet malo /
etiā ad danda munera muliebris sexus: cui nō
supest obediētia maritalis / aut ꝑdominat lumē
gratie spūalis. Sed his acrius reseruat suppli
ciū: quia corda simpliciū nequiter deceperunt.
Mat.23 Addit tertiū / inquiēs: Ue vobis scribe et
pharisei hypocrite: qui circuitis ma-
re et aridam / vt faciatis vnū prosely
tū: et cū fuerit fact⁹ / facitis eū filiū ge
hēne duplo magis q̄ vos. Quid ꝑ hāc
sententiā tunc in tpe saluator nr̄ redarguit: nisi
sollicitudinē indebitā illoꝝ / q̇ gentiles ad ipsoꝝ
legē multis suasionib⁹ ⁊ laborib⁹ inuitabāt ⁊ ef
ficiebāt ꝑampli⁹ pctōres / legis obseruatiōe cō
tēpta. Quod nūc i tpe illos insinuat eterne ma-
ledictiōi subiectos / q̇ ꝑter sctissime nr̄e legis in
tētionē ipa cognita vel nō ꝑagūt mores: vt nec
hoc eis ad damnationē sufficiat / nisi similes su
is morib⁹ habeāt: ⁊ in eterna dānatione similē
suscipiāt seuā penā. Nā vsq̧quaq̧ cognoscit iu
stū: vt q̇ cū similib⁹ alijs vitā suscipiūt / similē sen
tiant in legib⁹ disciplinā. Sed horrenda res di
ctu / magis ꝟo effectu: q̧ peior efficiat ꝓselytus
scz q̇ de vno statu in aliū ꝓsiliuit / q̄ ille q̇ ad ꝓ-
siliendū suasit: quod melius iudicio credere di-
uine sentētie / q̄ in noticiā ducere nudis verbis.
Quartū maledictiōis eterne malū saluator an-
nexit: cū eos de ꝑuersa intētiōe iurandi rephen
Mat.23 dit / dicēs: Ue vobis duces ceci: qui di-
citis: quicūq̧ iurauerit ꝑ templuz / ni
hil est: qui aūt iurauerit ꝑ aurum tē-
pli / debet. Sed hec lr̄a est illa / q̄ in euangelio
ad hanc clausulam sequit. Aliud tūc phariseis /
aliud nobis clamat. Sed eis relictis / q̇d nobis
insinuet breui sentētia sentiam⁹. Proculdubio
ex his verbis caute ꝑcipit / q̧ aliquod iuramētū
aut ꝓmissum intēsi⁹ nō astringit: si ꝑ deū iurat /
aut aliq̇d ꝓmittit: q̄ si ꝑ alia q̄ sunt ei⁹ iurat aut
ꝓmittit. Et q̄uis supi⁹ ꝓhibitū sit iurare / argu-
tus sit etiā herodes / q̧ caute iurauit: tn̄ si oino
expediat hec facere aut promittere libeat / quod
deo aut ꝑ deum iurat aut ꝓmittit: ⁊ ꝑ ea q̄ sunt
eius eque ligat: dūmodo quod iurat aut ꝓmitti
tur / ad peccati cautelā ꝑtineat: aut si de rōne vir
tutis: nec sit cōtra oim cōditorē atq̧ iusticiā pu
blice honestatis: neq̧ contra virtutes christife-
ras ⁊ morales. Nā in iuramētis atq̧ promissis
nō solū attendit ꝑ q̇d / sed q̇d: nec interest si deū
aut aliq̇d eoꝝ q̄ sunt eius adhibeam⁹ in testē: si
ꝓmittimus veritatē aut bonitatē siue virtutez /
aut peccati deuitationē / aut ꝓximo iustā rē. Hu
ius nāq̧ ꝓmissio simplex ⁊ recta sine additamē
to ꝑ q̇d / ꝓmittentē siue iurantē insolubilit atq̧
iexplicabiliter obligaret: nisi tales aut aliter fa-
ctas iurationes simpliciter ⁊ ꝑ q̇d / supior ⁊ poti
or / necessaria ⁊ verior iurisditio explicaret.
Quintū malū ad eandē sententiā maledictiōis
ꝑtinens est: Ue vobis scribe et pharisei Mat.23
hypocrite: qui decimatis mentam et
anethū et cyminū: dereliquētes que
sunt grauiora legis iudiciū / misericor
diā et fidē. Hec oportuit facere: et illa
nō omittere. Duces ceci excolantes
culicē / camelū aūt glutientes. Quā sen
tentiā dimittentes / eos ad quoꝝ aures est illata
⁊ ad nos q̇ credimus euangeliū refundētes: q̄m
quō moraliter ligat edicimus. Sunt nempe nō
nulli hypocritalib⁹ morib⁹ circūsepti: q̇ tm̄ mi-
nima bona legis ⁊ moꝝ ꝑficiūt: q̇b⁹ relictis mo
dicū ꝑiculū aut nullū incurrūt: sed ea relinquūt
q̄ ꝑfectū in lege atq̧ morib⁹ hoiem faciūt: ⁊ nō
ꝑacta expedite eterne maledictiōi subijciūt: de-
relinquētes scz iudiciū veꝝ ⁊ iustū in se: q̄ si nos
metipsos iudicarem⁹ / nō vtiq̧ iudicaremur: et i
alios ⁊ ꝓ alijs sanū ⁊ debitū ꝓferre iudiciū ad-
monemur: ⁊ misericordiā indulgētie oportet ꝑ-
stare penitētib⁹ iā cōtritis: si ad deū ⁊ ad seipos
⁊ in seipsis oꝑati sunt malū. Et lesum in eo q̇ le-
sit / oportet impēdere misericordie domū: ⁊ fidē
seruare ad deū ⁊ in deū ⁊ ꝓpter deū: ⁊ ad quēli-
bet nobis in humanitate / maxime in religione
christiana ꝓximū atq̧ ꝓpinquū: ⁊ oē in regula
⁊ ex regula christiana ꝓmissum tenere firmiter
incussum. Hec sunt illa q̄ oino facere oportz: q̇
bus carens infallibiliter ima petit: sed illa non
omittere / illas videlicz cerimonias atq̧ mores
q̇ ad bene viuere ornatū faciūt: quod in decima
tione mēte / anethi / cyminiq̧ signat. Igit opor
tet primo in realib⁹ ⁊ viuificantib⁹ virtutibus
animū ante deū fundatū fieri: vnde beneplacēs
deo vita cōsurgit: ⁊ postremo taliū modicorum
addere ornamenta: ⁊ velut cecos duces arguit
quoꝝ agit iter in preceps / q̇ minima peccata si-
ne misericordia ⁊ discretiōe rephēdit: maxima
ꝟo velut minima ꝑtermittit. Qui sub tali inue-
ctiōe tradunt duces ceci: excutiētes culicē / glu-
tientes camelū: minimū malū discutiētes ipie:
camelū magnū malū / tortuosum peccatū incor

rigibiliter ꝑtractantes. Vel eos demõstrat ista sentẽtia q̇ vilẽ pauperẽ/simplicẽ ⁊ abiectũ si delinquerit acriter puniunt: insignitũ ꝟo quõlibet si peccauerit/licentiant impunitū: vnde iusticia correctiua ꝑuertiť/⁊ in lumine claro iusticie cecanť/ꝑuerse trutinantes merita subiectorū aut hoim delinquẽtiũ. Insignitos aut illustres homines nõ vereť iusticia si delinquũt. Sed sextũ eos acriter mordet/q̇ ad exteriorẽ mundiciã in-

Mat.23 nituntur: de interiore mũdicia nõ curantes. **Ve vobis scribe et pharisei: qui mundatis quod deforis est calicis et paropsidis: intus aũt pleni estis rapina et inmũdicia. Pharisee cece: mũda prius quod intus est calicis et paropsidis: vt fiat id quod deforis est mundum.** Quid igiť nobis ꝑ hanc sententiã clarescit: nisi ꝙ hi a dño arguunť/q̇ ꝑtermissa interiori mũdicia ꝑ quã deus conspiciť/corꝑali atq̃ forinsece qua deus sepe offendiť intenderũt. Quod si referamus ad eos q̇ diuinũ cultũ in sacramentalibus actib⁹ tenent: magis cõdemnabit ꝙ defendet exterior nitiditas/si anio nõ cõspecto dominať iniquitas. Nã si mũdiciã foris habent/ quã dicunt sic cõuenire: intus magis habere deberent: quã habere certũ est deo placere: carere vero certissimũ est displicere. Nec in alia ꝑte nostrã a nobis oipotens mundiciã querit/ꝙ in illa in qua sumus ad suã imaginẽ creati. Nõ em̃ ĩ corꝑe/sed in aĩa similitudinẽ ab ipso ⁊ ipsi⁹ in creatione suscepimus: nec ex eo quod exterius agimus/sed ex eo quod in intimis nostris diligimus ⁊ habemus/iustissime iudicamur. Nec effectus affectui pondus/meritũ/premiũ aut nomẽ in curia oim cognitoris imposuit: sed affectus effectui hoc fecit. Ideo nobis tanꝙ christi vasculis ⁊ virtutũ diciť/vt mũdem⁹ quod intus est: ⁊ exterius oia mũda erunt. Nã si accepte deo essent intimis ꝑtermissis exteriores mũdicie: stelle/flores/herbe/aues/animalia multa/ꝑmia reciperẽt in eternũ. Ad exaggerationẽ ꝑdic-

Mat.23 torum septimũ ve maledictionis induxit: **Ve vobis scribe et pharisei hypocrite: qui similes estis sepulchris dealbatis: q̃ a foris apparent hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossib⁹ mortuorũ et oĩ spurcitia: sic et vos a foris paretis hominibus iusti: intus aũt pleni estis hypocrisi et iniquitate.** Que sẽtentia in tali similitudine sic assũpta magis claret ex litera/ꝙ expositiõe annexa. Octauum aduersus eos intendit/q̇ suos ꝑdecessores malos exemplificant in seipsis. Et horum genera reꝑhẽdit/q̇ patrũ carnaliū aut doctrinalium ꝑuersa opera imitanť. Quod in fine huius octaue maledictionis dñs declarauit/dicẽs:

Mat.23 **Et vos implete mensurã patrũ vestrorũ:** serpẽtes appellans ex paterno transfuso veneno/⁊ genimina viperarum q̇ ꝑcedentiũ mala sectanť: q̇bus fugere a gehẽna oino sit impossibile/nisi resipiscant ab imitatione dãnata. Et hierusalẽ increpata de occisione missorum/eos designat simĺ cũ malis agricolis vinee: q̇ christi seruos verbis/diffamationib⁹/maledictis/ opprobrijs ⁊ tribulationib⁹ ꝑsequunť: sicut in ecclesia dei sepe nouimus factũ. Sed ve q̇ cũ talib⁹ portionantur.

Peramplius cõdemnanť q̇ diuisi anio/intentione/morib⁹ existentes: cõgregari renuerũt congregatione sanctifica: qua in medio cõgregatorũ cõsistit ipse saluator: in cuius noie atq̃ virtute ois ꝯgregatio est fienda: ⁊ exauditio sic cõgregatorum in huius noie ad petita sequereť. Nẽpe cõgregare affectat dispersiones israelis visibiles atq̃ inuisibiles: vt cõgregatio facta ĩ vnitate virtutũ/post deuictũ triũphatũq̃ mundum eterna regna suscipiat. Expedit cõgregari omino in castrũ ecclesie spũalis: q̄r extrema castrorum

in veteri testamẽto cõbussit celitus ignis: ⁊ vir Nu.11

tus diuisa ⁊ quecũq̃ potentia/⁊ fortis athleta in agone sepe succumbũt. Cõgregatio aũt in noie dñi dispersit aduersarias potestates. Quid em̃ est ꝙ tam multipliciter ad ꝯgregationẽ nos saluator inuitat: ⁊ ꝑmittit cõgregatis in noie eius excellẽtia sensum: minaturq̃ suppliciũ si non fiat? Ut hec in nouo enodem⁹/de veteri testamẽto aliq̇d ꝑferamus. Subcelestes aque oportebat vt cõgregarenť in vnũ/⁊ arida palā fieret.

Proinde q̄r spũs dñi ferebať suꝑ aquas: vt in- Gen.1.

telligamus aquas dispositas ad operationẽ diuinã hoim voluntates/suꝑ quib⁹ ferť spũs voluntatis diuine: quas in vnũ iubet cõgregari diuina voluntas: in vnũ baptisma/in vnũ corpus ecclesie atq̃ fidei ⁊ virtutis/in vnũ finẽ/scz qui finis est hois: in vnũ velle/in vnũ amorẽ/in vnū quẽ ante suũ aduentũ oia ꝑclamauerunt: vnū redẽptorẽ oim christũ. Et arida ponderositas oim peccatorũ humore sanctispũs merito suo priuata/manifesta fiat ad sue dãnatiõis cumu-

lũ ⁊ iustorum noticiã atq̃ augmentũ. Nec adaq̄ri Gen.29.

poterant greges ad puteũ/nisi oẽs cõgregarentur ad vnũ: ꝓ eo ꝙ os putei claudebatur lapide grandi: q̇ ab vno pastore remoueri nõ poterat/nisi prius in vnũ cõueniret multitudo pastorum: vt quod ab vno nõ poterat fieri/a mltitudine possit remoueri. Quid illo in tꝑe/q̇d allegorice hic quod gestũ dimittim⁹: ꝓ eo ꝙ ad speculabilia moralia festinam⁹. Ecce hř cõgregatiõe/quod nõ habebať singularitate: habeť congregatim/quod nõ singillatim: habeť vnione/quod nõ diuisione. In oib⁹ validior est ꝯgregatio virtuosa: vt remoueať duricia infidelitatis/duricia cordis/duricia cõsuetudinis/duricia quorũlibet vi-

tiorum: ⁊ haurim⁹ in gaudio aquas misericordie: Esa.12

aquas amoris sui: aquas sapientie de fontibus saluatoris: vt nõ vltra sitiamus: sed fiat ĩ nobis

fons aque salientis in vitã quã affectamus eter- Joã.7

nã: ⁊ que non fuerunt congregata in egypto de Exo.9

agris / grandini subiacuerũt: vt destruať vltiõe diuina q̇ cõgregationẽ deuitat/ad quã saluator

inuitat. Samuel ꝑpheta dñi populũ iussit con- 1.Re.10

gregari in masphat: quod speculationẽ aut cõtemplationẽ sonat: vt oraret ꝓ populo. Cõgre-

gari expedit ad speculationē diuinoꝝ ⁊ cōtem-
plationē beneficioꝝ ⁊ gestoꝝ eiꝰ ꝓ nobis: ⁊ tūc
orabit ꝓ nobis oīm vates vatū dn̄s noster ie-
sus christus ad omniū patrē misericordiarum
atqꝫ ꝓ nobis fusa exaudietꝭ oratio sancta eius:
q̄ in lachrymis ⁊ clamore valido in cruce pen-
dens exauditus est ꝓ reuerētia eius. Ipse nāqꝫ
Mat.3 preco ioānes ꝑdixit triticū cōgregari a deo i su
pernū horreū suū: ergo primo cōgregemꝰ nos
in area sancta virtutū. Quamobrē saluator im-
properatiue loquens dicebat: Hierusalē hie
rusalem/ quotiens volui cōgregare
filios tuos/quemadmodum gallina
congregat pullos suos sub alis suis/
et noluisti. Pia ornix dn̄s noster iesus chri-
stus: q̄ se ꝓpter nos exinaniuit/dimissis delecta
bilibus humanitatis plumis/rauca ex fatigati-
one voce/nos ad alas sue ꝓtectionis vt confu-
giamus ꝓclamat: sub q̄bus totā spem suā pro-
Psal.56 pheta posuerat: Sub vmbra alarū tuaꝝ spera-
bo/donec trāseat iniquitas. Quādiu spes? Do
nec transeat iniquitas. In superis nō spes /sed
rētio est: hic in mūdo iniq̄tas est. Uniuscuiusqꝫ
quippe cū moritꝭ meritoria bonitas aut demeri
toria transit iniquitas: vt ad alterā trāquillitas
ad alterā sequatꝭ penalitas. His ijsdem alis ꝓte
Psal.16 gi affectabat q̄ supra sperabat. Sub vmbra ala
rum tuaꝝ ꝓtege me a facie impioꝝ q̄ me afflixe
runt. Est ꝓtectio eterna: est ꝓtectio tp̄alis: et ē
afflictio eterna: ⁊ est afflictio tp̄alis. Una in be
atitudine/altera in virtute ꝓtectio agitꝭ. Una i
eterna miseria/in tēporali pena afflictio secūda
infligitꝭ. Penā dico nō solū corporis/sed culpe: q̄
ad eternā disponit: a qua querit ꝓtegi/ q̄ timet
dānari/appetit coronari. Sed sub q̄bus? Gemi
nis alis/charitate dei ⁊ ꝓximi: ⁊ multiplicibꝰ pē
nis/operꝫ videlicet numerositate bonorum. Aut
alis deitatis ⁊ humanitatis/ noue legis ⁊ vete-
ris pennaꝝ/multiplicatis beneficijs atqꝫ myste
rijs ꝓ nostra salute ꝑactis/ipse nos saluator in-
uitat: necnō ⁊ in oī homine ad hanc cōgregati-
onē saluator similiter inuitat. Nā oīm aīaꝝ est
vna natura: sed diuise sunt hoīm voluntates: q̄
variantꝭ ex tēpore: ac etiā variantꝭ ex appetibiliū
diuersitate: ⁊ vnaqueqꝫ defectum tp̄is patitꝭ / cū
ad tp̄a nō venimus: aut in tp̄e aliquo existētes
q̄ tēpus habet habere neq̄mꝰ. Et in vnoquoqꝫ
diuersi sunt ad aliq̄d motus: vt nūc hoc/nūc ve
ro velit ⁊ illud. Et ab obiectis extrinsecis inte-
rior variatꝭ aīe appetitus: ⁊ semꝑ decipitꝭ in ap
petitis: q2 sufficientia non est in eis: q̄ cruciatꝭ si
nō habet: frustratꝭ si habet. Et dispse facte sunt
vires interiores: quas cōgregare vult q̄ creato-
rū dispersionē nō auctionatꝭ sub alis sue iusticie
ꝓpter vitam agendā: ⁊ sue misericordie ꝓpter
vitam eternā sperandā: vt sub ala iusticie nil ap
petamꝰ nisi iustū quod ad deū nos dirigit: nec
faciamus nisi quod fieri iuste cōcedit. Que qui-
dem ala plurimas habet pennas. Iusta desyde
ria multa sūt vnū tm̄ appetētia finē: ⁊ multiplices
actiones sunt ad ꝑfectionē vite hoīem adducē-

tes. Sub alā misericordie nostrā ponamꝰ mise
riā: ꝓtegamur ab illa: de ipsa ⁊ ꝑ ipam vitā spe-
remus: sub multiplicibꝰ pēnis ineffabiliū beati
tudinū eiꝰ cōgregemur: sub his cōgregatis nō
nocebit nobis diabolicus miluus. Uocationē
igitꝭ nō cōtemnamus. Sed ad cōtemptū vocati
onis/desertionis suppliciū sequitꝭ. Acsi dicat:
Quia cōgregari noluistis me vocante/ desere-
mini me volente. Ait em̄: Ecce relinquetur Mat.23
domus vestra deserta: vt nō cōfugientes
ad deū/deserantꝭ a deo: eo certe merito/quo cō-
gregari nolunt. Quare deserta? Quia deseruit.
Nō deserit deus vt deseratꝭ: vt sua ꝑcedens de
sertio causam nobis desertionis ministret: sed
ideo deserit q2 primo desertus est. Inheret no
bis deus/si sibi adheserimus. Neqꝫ portus ⁊ ci-
uitates deserunt naues: īmobiles em̄ sunt: sed
versa vice naues vento cōmisse aut remis agita-
te recedunt. Uide igitꝭ culpas: vide penas: aspi
ce crimina: vide supplicia. Ex pena em̄ sepe ino
tescit ⁊ culpa: ex magnitudine vindicte/sceleris
agnoscitꝭ magnitudo. Quod/quantū/quale no
scitꝭ esse crimē/ad quod desertio sequitꝭ iusta dei.
Sed quo it desertus a deo: aut vbi remanebit/
quē deserit deus: q̄s locus refugij eiꝰ: aut q̄s lo
cus quietudinis eius? Quis accedet ad desertū
a deo? Deserti desertū querent: deserti desertū
sociabunt: vt simul similē habeant penā/ qui fu
erunt in culpa cōsimiles. Igitꝭ q̄ legis/hec ma-
la deuita.

¶ Tractatus de ꝓcessu peccatoris et reuersione eius ad deum.

Capitulum XXXVIII

Processum ꝟo peccatoris in suis ver-
bis parabolice ip̄e saluator interseruit
dicens: Hō quidā descendebat Luce
a hierusalē in hiericho/et incidit in la
trones: qui etiam despoliauerūt eū:
et plagis impositis abierunt semiui-
uo relicto. Uide peccatorē anomiū: vide pec
catoris ꝓcessum: vide ꝙ incidit in inopinatum
periculū: vide perditū bonū: vide malū susceptū
sed vide diuina bonitate vsqꝫ ad mortē in quo li
bet ad penitendū liberꝫ arbitriū reseruatū. Di-
gni nominari nō sunt/q̄ peccare disponūt: q̄ de
libro vite delentꝭ/si peccata ꝑficiunt. Deleantur
de libro viuentiū: ⁊ cū iustis nō scribantꝭ. Sꝫ iu Ps.
storꝝ noīa in libro vite sunt scripta: ⁊ sup oē gau
diū dixit esse discipulis saluator: q̄m noīa eorū Luce
scripta in celis erant. Quo noīe nūcupabitꝭ/qui
creatori rebellare disponit: quo censetꝭ titulo q̄
a deo diuortiū querit? Caret dignitate noīs/qui
viuit lege tartarea. Sed q̄ est dignitas noīs no-
stri: vt litere huiꝰ ꝟitate seruata supra id quod
sonare videtꝭ/intellectus fidelis aspiciat? Nō est
dignitas nostri nominis: in quo vnꝰ ab alio dis
tinguitꝭ: ad quod nomina sunt inuenta: vt inter
se hoīes indiuidui cognoscantꝭ: nec alicuiꝰ no-
minis est dignitas/quo status hoīm atqꝫ offici
orū titulantꝭ: ⁊ mutua fiat noticia circa hūanas
mentes; ac noticia deriuatꝭ ad animos postero-

rum: nec est dignitas nõis ꝙ quis probitatẽ sor
titur. Sed dignitas nõis est quo ꝗs filius dei ꝑ
adoptionẽ meruit appellari. Quia ipẽ saluator
Jo.1 dedit potestatẽ filios dei fieri / similiter ꝛ nomi-
nari: si credimus in nõie eius: vt eius sit suꝑma
ꝛ summa cõditio / quo ꝑ fidẽ atꝙ ꝑ ceteras virtu
tes ꝛ actus dei nominet filius: nõ quo dicatur
petrꝰ vel mattheus. Nõ eñ huiusmodi nomini
Mat.5 bus superni ciues abinuicẽ distinguent / quorũ
est omniũ intuitiua cognitio. Quã nõis perdi-
dit dignitatẽ ꝗ a hierusalẽ / scꝫ a diuina pace re-
cessit: retinuisset si stetisset: qꝛ beati pacifici / quo
niã filij dei vocabunt. Est ꝛ alia dignitas nõis
quo a dño nostro iesu christo habentes autori
tatẽ dicimur christiani: quod ꝑ opa virtutũ ap-
probantes / ad supernã ferimur patriã: moribus
reprobantes / mergimur in gehennã. Cuius di-
gnitatẽ agnouit quidã diaconus ab infidelibꝰ
cõprehensus: vt negaret christi fidẽ / quã in aĩo
ꝛ moribus fatebat. Qui cum grauiter a questio
narijs torqueret / ꝛ inquireret si quo nomine vo-
caret ꝛ vnde ꝛ ꝗs esset: tale fertur dedisse respõ
sum: Christianꝰ sum. Hoc mihi nomẽ / hoc mi-
hi genꝰ / hoc mihi patria est: nihil aliud ꝙ͂ chri-
stianus sum. Et multipliciter ꝛ grauissime tor-
tus / hoc solũ ꝑ verba inter verbera resonabat:
nihil aliud ꝙ͂ christianus sum: qꝛ dignum est vt
eũ imitemur / cuiꝰ nõie insignimur. Quod nomẽ
ꝑdunt / ꝗ moribꝰ cõtradicũt. Et si humana ꝛ vsu
alis vocatio nominat / diuina sapiẽtia reprobos
Mat.25 negat. Amẽ dico vobis: nescio vos. Sed miseri
pctõres ꝓcessum altius intẽdamꝰ. Descẽdebat
a hierusalẽ. Vere descendit ꝗ recedit a hierusa
lẽ: qꝛ fundamẽta eiꝰ in montibꝰ sanctis: sed ascẽ
siones ad hierusalẽ / ad virtutẽ / ad deuꝫ in corde
suo disposuit legitimus seruus dei. Quid nam
iste descensus de hierusalẽ / ꝙ descendenti tanta
mala succedunt? Hierusalez visio est pacis: pax
aũt totalis est virtꝰ. Nã pax trinitatem insinuat
mentibꝰ nõ velatis. P. patrẽ dicit. A: que litera
in alphabeto primũ principiũ tenet / filiũ denũ-
Joã.7 ciat. Nam ipẽ dixit in euãgelio Joãnis: Prin-
Apoc.1 cipiũ ꝗ ꝛ loquor vobis: Et in Apocalypsi: Ego
sum alpha ꝛ ω / principiũ ꝛ finis. X spiritumsan-
ctũ declarat: est eñ duplex consonans. Igitur
quod dimittit pacẽ / a trinitate recedit. Pax nul
la dicenda ꝗ copulat creaturas / ipsaꝝ autore of
fenso. Esset certissime vera schismate ad oĩa
firmo iure ad deũ ipsa inuiolate seruata. Ergo
quod de iure nõ est / nec esse vere dici põt. Pax
tamẽ ad deũ firmissimo iure cõsistit: quia ipam
oĩa iura cõcedunt ac iubent: ꝛ damnatiõi ascri
bunt omnẽ aliam sine ista: ꝗ ad ipm verũ ꝛ vnuꝫ
deum est in oĩbꝰ inexceptuata subiectio: ꝛ no
stre voluntatis ad suã tota ꝛ plena cõformitas:
vt nec in minimo sit discreta diuersitas / ꝛ bono
rũ omnisi executio: ꝓut potest nostra facultas.
Aut ipa est ꝗ nullũ diuinũ placitũ exceptuat di-
ligendo: nec operando / nisi ꝗ nec potẽtia neqt:
Aut pax dei domus est imperturbata virtutuꝫ.
Ista sane verba nostri ad deum pacem simul ꝛ

eius causam luce clarius ministrant: quorum si
occultos intellectus inuestigare vellemus: pro
ut disponendi aut cauendi sunt mores / tenende
virtutes / seruanda mandata / sacramẽta tractan
da: nõ breue speculũ / sed volumina cuderemus.
Proinde solũ ꝓcessum male peregre videamꝰ:
atꝙ inuectiue / ꝓclamatiue ad descendentẽ ser-
mo noster inclamitet. Quid tibi displicuit o de
scendens in domo virtutũ: vt ab ipsa descende
res / aut egredereris portas pulchritudinis eiꝰ.
Displicuit tibi situs? Fundata est in montibus
sanctis / in altitudine diuinoꝝ bonoꝝ. Displicu-
it tibi habitatio: an i ipa existens varios ex defe
ctu parietũ timebas incursus? Qui cõfidunt in Ps.124
dño sicut mons sion: nõ cõmouebit in eternũ ꝗ
habitat in hierusalẽ. Mõtes in circũitu eius: ꝛ
dñs in circũitu populi sui / ex hoc nũc ꝛ vsꝙ in
seculũ. Ecce cõfidentia: ecce incõmotio: ecce ꝓ
tectio: ecce diuturnitas tanti boni. An displicu
it regalis autoritas? Expedit tibi anima vt re-
garis: sed pacifice ciuitatis rex pacificus ẽ. In
domo eñ virtutis rex est omniũ christꝰ. An nõ
placebant tibi ꝓphete? Cautum te faciebãt / vt
pauidus atꝙ paratꝰ diuinũ expectares aduen-
tum. An sacerdotes tibi faciebãt discrimẽ? Nõ-
ne sacramẽtis sanabãt putrida tua: ꝛ orationi-
bus ꝛ sacrificijs ꝓ te interpellabãt ad dñm? An
ꝑdicatoꝝ declamatio tuis auribus tediũ infere
bat? Sed hoc tibi debebat esse ad gaudiũ: qꝛ da
bant creatoris noticiã / redemptoris amorẽ / re-
demptiõis necessitatẽ: doctrinã regni / salutis vi
am tuis auribꝰ insonabant: vt defixus a mundo
adherẽs deo vnus spũs esses cũ eo: ꝛ insignitꝰ
characteribꝰ suꝑne patrie / militie angeloꝝ simi
litudinẽ gereres suꝑ terrã: cũ quibꝰ i castris tri
umphalibꝰ esses eternaliter coronãdus. Nõne
hec oĩa peragunt in domo virtutũ: etiam hieru
salẽ pretermissa visibili? An tibi odio erat tem-
plũ? Locus est orõnis ꝛ recõciliationis ad deũ:
ꝛ nociuoꝝ tutela. An tibi displicebat ꝓpiciato-
riũ deauratũ / ꝛ tabulis aureis affixis / clauis au-
reis circũdatũ? Christũ ꝗ est vera charitas ꝛ ꝓ-
piciatio pro peccatis: circa quẽ angeli ꝛ oẽs be
ati velut tabule charitatis amoribus clauati as
sistũt / nõ oportebat dimittere. An tibi duo che 3.Re.6
rubin nõ placebant: ꝗ versis vultibus ꝓpiciato
riũ prospectabant duo testamenta omni scien
tia plena? Te decebat audire ꝗ christũ enigma-
tice atꝙ vere / allegorice atꝙ moraliter confir-
mant in cordibꝰ auditoꝝ. An mensa propositio
nis duodecim panũ tibi nauseam fecit? Fidem
duodecim articuloꝝ oportet custodire credẽtẽ.
An altare aureũ nõ placebat? Et suꝑ fidem chri
sti vnigeniti dei filij / ꝛ in eius merito sacrificiũ
oportebat offerre cõtriti cordis ꝛ spũs cõtribu
lati? An candelabrũ luminis velut hely tuis ocu
lis / velut egris odiosum erat: quod puris gaudi
um prestat? Sed a luminosa veritate nõ decet
eẽ secretũ: ambulat eñ i tenebris ꝗ ab ipsa rece
dit. An tibi nõ placuit velũ? Sed scissum est in Mat.26
duas ꝑtes / a sũmo vsꝙ deorsum; vt aspicias my

steria magna dei ꝑ glorificatione aīe atq̄ nr̄e
carnis benignissime mūdo data: vt a sūmis ce/
loꝝ vsq̄ ad ima terraꝝ nihil sit ad nostrā vtilita
tē eductū. An figure prominētes erant fastidio?
Et sanctoꝝ exēpla conuenit aspicere certatori.
An longitudo templi nō placet? Fidem trinita/
tis ꝑseuerantes expedit retinere. An altitudo?
Et ad spem celestiū inuitamur. An latitudo tē/
pli facit tibi dispendiū? Et charitate iubemur
ad oēs extendi. An vas eneū mare dictū sup bo
ues duodecim latū/tibi aliq̄d fecit horrori? Et
baptizari oportet: ⁊ iteꝝ balneari si baptismate
suscepto turpamur/balneo penitētie: quod ap̄li
duodecim toto orbe terraꝝ diffusi vbiq̄ intre/
pide p̄dicauerunt. Quid est in domo pacis/in
domo virtutū/in ecclesia dei quod tibi displice
at? Qualis est cui displicet visio pacis: qualis ē
qui caret pace ad omniū creatorē? Omniū em̄
emulus est: ⁊ manus eius cōtra oēs/⁊ omniū cō
tra eū: qui a pace diuina diuortiū fecit. Nec ad
seip̄m pace bona potit/qui factorē suū reliquit.
An forte porticū ante templū iudicabis super/
fluū? Sed cōsyderandū erat quod ante secreta
mysteria cognoscenda ⁊ cōtemplanda oporte/
bat preire bonoꝝ opeꝝ actionē: ⁊ s̄m latitudinē
charitatis longitudo bene actoꝝ bene tendit.
An displicebat tibi q͂ in templo erant ad lumi/
nis susceptionē obliquate fenestre? Sed tibi sit
rōnis ad artē: q͂ quanto magis obliquant inte
rius/tanto ab extra ingrediens lumē maiori cla
ritate diffundit: ⁊ patulā abintus esse animā ex
pedit q̄ gratie lumē expectat. An tibi displicuit
q͂ templū edificatū est de lapidibꝰ dolatis atq̄
ꝑfectis? Argumentū tibi esse debebat: qm̄ dola
ri/poliri/ꝑfici ꝑ virtutes oportet in supno tēplo
edificari querentē. An te tanta sapientia obce/
cauit: q͂ oēs magistri laborauerūt ⁊ operati sūt
in sapientia salomonis ⁊ nō in sua? Nullus em̄
magistroꝝ sciebat mentē eius/⁊ quō debebant
opata disponi: sed ipso decernente oīa cōposita
sunt: ⁊ post cōpositionē laudauerūt oēs sapiētiā
salomonis: suoꝝ opeꝝ videntes tam pulchrum
atq̄ mirū cōcentū. Sed hoc magis debuit ani/
mā tuā ad amorē manendi suspendere: qm̄ sine
Joā. 15. christo nihil possumus facere: ip̄o dicente: Si/
ne me nihil potestis facere. Etiā ap̄ls ait: Non
sumus sufficientes ex nobis: sed oīs sufficiētia
a dn̄o deo est. Forte fulgor auri quod oīa in tē/
plo tegebat/tuos oculos intolerabiliter irradi
auit. Magis ṽo te illuminare debuit quod oīa
bona pornat: ⁊ vniuersa delicta opit charitas.
An tibi admirationē adduxit velut nō intelligē
ti: q͂ malleus ⁊ securis rumor ⁊ oē ferramentū
nō sunt audita in domo dn̄i dū edificaret? Do/
cumentū tibi esse debuit atq̄ p̄sagiū futurorū:
q͂ quies absq̄ rumore in supno templo cōsistit.
Nec instrumēta virtutū/nec agoniste ipsaꝝ so/
nū exercitij dabunt vbi fructus solū ꝑcipit post
laborē: ⁊ q̄es imutabilis sequit sanctū opus: et
stipendia in pace suscipient/q̄ fuerūt fortes in
bello. Et q̄ caumata senserūt belloꝝ ⁊ armorū
strepitus in castris sp̄ualibus nō vitarunt: non
clamabūt vlterius aduersus hostes: nec cōtra
eos clamoribꝰ orationum ⁊ lachrymaꝝ postula
bunt auxiliū/quos videbūt ex tota diuina boni
tate subiectos. Nec aduersus vitia erit perstre
pens agmen: que hic fuerūt deuicta in validor
in intelligibili clamore virtutū. Nec causaberis
de carne rebelli: q̄ omnē suā beatitudinē posside
bit. Nec aduersus corruptibilia erit rumor: ni/
hil em̄ est corruptibile in supnis. Nec ad docē/
dū ꝓximū cōcionator cōcionabit: videbūt em̄
oēs verū in luce diuina. Nec rumor est missarū
⁊ cantus ⁊ se voluentiū vocū: cū oīs laus ⁊ gra
tiarūactio mente sonabit in auribꝰ sūmi regis.
Et vt ita ꝑstringam/nulla rumoris ac frangen/
di silentij causa: vbi omniū est in vno vero ⁊ sū
mo ⁊ eterno deo cōcors ⁊ pacifica volūtas ⁊ to/
ta fruendi vita. Quid imoror ad huius tēpli re/
serāda mysteria? Suscepta intentio ad alia me
cōpellit. Sed o male descendens/cur nō ascen/
disti in montē aut arcē sion? Forte nō descen/
disses de hierusalē. An tibi displicuit mōs sion
ꝓpter quod descēdisti? Sed speculari magis ti/
bi expediebat ⁊ cōtemplari dn̄i bona/⁊ te i ista
sustollere: vt ꝑ cōtemplationē diuinoꝝ terrena
te implicantia deuitares: ⁊ diligenter inspice/
re in sionitica cōtemplationis arce: quod oīum
saluator ⁊ dn̄s agnū imaculatū ꝓ paschate co/
medit: innocentiā/simplicitatē/mansuetā ⁊ ino
xiā vitā ostendens: dans ap̄lis ⁊ ceteris exēplū
sic cōuersari debere in medio nationū. Et vidis
ses oculo alio q̄ carnali diuinā maiestatē in hu
manitate piscatoꝝ ⁊ ꝓditoris pedibus inclina/
tam: ad ostendendā humilitatē/ad supna ducē/
tē/⁊ abluentē sordes affectuū filioꝝ hominū: vt
nō amplius cōcupiscamus q̄ diuina manꝰ a no
bis abstersit. Et cōtemplare vlterius in sioniti
ca cōtemplationis arce cibum supsubstantialē/
supbonū/supersanctū/supnaturalē/superintelle
ctualē/omnē habentē plenitudinē deitatis: fon/
tem infinite vite/⁊ omnē copiā omnis boni ha/
bentem: per semetipsum se ministrantem in ro
bur virtutis: in tutamentū a turbine peccato/
rum: in signū omnis dilectiōis ad nos: ante di/
lectos ap̄los/quos sua bonitate fecerat dignos
se. Nec ad reuocationem iude scariotis in gre
gem a quo iam animo diuisus erat sibi denega/
uit/sed dedit: eum tanto signo dilectionis am/
plectens/vt reuocaret in gratiā ad quā ante vo
cauerat: magis dolēs christus q͂ eū erat ꝑditu
rus/q̄ q͂ iudas eū erat ilico ꝓditurꝰ. Perspica
ciꝰ accōmoda mētis aures: ⁊ audies christi mē/
tis arcanū ⁊ eloquia diuina/ꝑ oīm dn̄m nostrū
christū. Altius oculis aspice: ꝯtemplare magno
intuitu: ⁊ videbis ibidē ostendi nouitatē celestē
in corpe saluatoris ab inferis resurgentis: ⁊ cre
dulitatis palpatiōes ⁊ ṽitatis oñsiōes ꝑ cibos
⁊ ꝑ singularē tactū radiantiū cicatricū. ad tollē
dū dubitatiōes singulariter dubitātis. Ultimo
mente cōspicies in sionitica mansione spiritum
sanctū effundi de celis in pauperculā ⁊ humilē

⁊ modicā christi familiā: et iterū misceri hūana diuinis fideli mēte videbis: q̄ oīa nisi habitātibus in pace atq̄ in domo hierosolymitana virtutum nō patēt. O nequā: o male viator: o male pegre: o mali autor itineris: q̄re de hierlm descēdis? Sūt ne ista mysteria genimina displicētie: vt dimitteres de sensu lethifero hāc sanctissimā ciuitatē: nō cemētoꝝ ⁊ lapidū habentē initiū/ sz pacis ⁊ ꝓciosaꝝ amabiliūq̄ virtutū? Inq̄es forte: Nō displicet hierosolyma/ nō tēplū/ nō mōs sion/ nō pacta mysteria: sed hiericho magis placet. Cur placet hiericho sita in planicie? Non ita cito suscipit lumē solis. Cur placet hiericho? Luna ex interꝑtatiōe vocat: q̄ sui luminis defectū patit: ⁊ nunq̄ in eodez statu ꝑmanet. Nōne interpositiōis lune sol eclipsim patit: vt eiꝰ lumē nō plenū diffundat ad subiectas orbis partes. Magis vero lunatica bona interponūt: ne lumē iusticie illucescat nobis: ⁊ ne sol iusticie oriat in cordibꝰ nostris. Perfunctoriā mūdi amenitatē hiericho speculatoribꝰ veritatis ostēdit: sed nō placeat amenitas hierichōtina. Arca domini circūdata sacerdotibꝰ/ tubis clāgētibꝰ/ vociferātibꝰ pp̄lis/ ad impiū dn̄i est funditus subuertēda. Nam oīs diuina scriptura diuinitꝰ intellecta/ oīs sacramētalis autoritas atq̄ sonora doctrina/ oīs electus populus dei contra ipsaz multimode semꝑ inclamitat. Placet mūdi amenitas/ quam omnis animo habitās in fine deletur?
Josue.6. Sola Raab meretrix ⁊ sibi coherētes euaserūt excidium: qui magis dilexerūt sacramentale mysteriū ⁊ dei populū q̄ suoꝝ multitudinē ciuiū atq̄ muroꝝ fastigium: eos designās hoīes qui magis diuinis mysterijs aīo/ vita/ moribus se cōmittūt/ q̄ detineri velint mūdi amenitatibus defecturis. Placet hiericho: cuius oīa bona sunt anathematizata: ꝑter q̄ ad diuinū possunt ordinari vsum? Lapidatus est Nachor: q̄ tulit pallium/ argentū ⁊ aurū ⁊ coronā de anathematizatis volēte dn̄o. Ve q̄ aliq̄d desyderāt de mūdo visibili: ꝑter quod necessario vitā hominū fulcit: aut in diuis redūdat obsequijs. Placet amenitas venenata? post cuius destructionē maledicit oīs q̄ ad reedificiū ꝑstat opus: vt ꝑmogeniti ⁊ secūdogēiti morte plectat q̄sq̄ recōditor: vt aīa ⁊ corꝑe in fine tradat gehēnalibus flammis: q̄ amenitatē mūdi aliq̄n ꝯtemnēs/ velut recōuersus ad vomitū reaffectat. Cur placet lunatica ciuitas? Nā lunaticus crebro in ignē cadere fert: ⁊ in aquā mergi narrat. Arrepticij sunt lunatici: ⁊ a demonibꝰ agitant. Sed ve cui hierusalē displicet: ⁊ hiericho in placito est. Etiaz ve cui cōꝑatiue hiericho magis placet. Nunq̄d ꝙūt hierusalē/ videlicet pax diuina ꝑmo displicuit: postmodū hiericho placuit? An hiericho ꝑmo placuit: hierusalē postremo in displicentiā venit? An instātanee vtrūq̄ ꝑagit: vt ad id trahatur ista sn̄ia: si ꝑus a creatore fit auersio: deide ꝯuersio ad creaturā? An preit ad creaturā ꝯuersio: ⁊ auersio ad creatorem subsequit? An simul vtrūq̄ ꝑficit? Sed hoc determinare q̄s nouit?

An aliq̄d placitū ꝑter deuz aspexit in aīo quod cōcupiuit: cui adherere voluit: ꝓpter quod deū dimisit? An aliq̄d sibi nō cōpetēs aut minus placēs vidit in deo: ꝓpter quod ab eo recedere disposuit? Sed recessus oīs certos terminos habet: terminū a quo/ ad quē ⁊ ꝑ quē. Ut tardioribus ꝑ exēplū pateat/ iste idē de quo fit sermo declarat. Descēdit a hierusalē/ ecce terminꝰ a quo: in hiericho/ ecce terminus ad quē: ꝑambulabat viā/ ecce terminus ꝑ quē. Igit typice suscipe. A deo recedit: ecce terminus a quo/ vn̄ pctōr male defluit. Creatura ꝑter deū appetit: ecce terminꝰ ad quē pctōr male se cōuertit. Uolūtas est q̄ appetit: ecce terminꝰ ꝑ quē/ i quo pctōr se ꝯuertit: sed terminꝰ iste mediꝰ serenabit clarius quod latet occultius. Sed ꝑus altius intēdamus. Primus angelus q̄ a deo auersus/ ad quā ē creaturā ꝯuersus: ⁊ hmōi auersiōis q̄s est mediꝰ terminꝰ? Quod eīm mediū dicit/ indubitāter extrema sortit: ⁊ nulla pōt fieri a deo auersio/ nisi ꝑ mediuz volūtatis fiat ad creaturā cōuersio: nulla vero creatura erat in esse/ quā angelus ꝑter deū posset appetere. Quo ergo angelus se cōuertit/ qn̄ se a deo auertit: cū necessario terminū ad quē q̄rat auersio? Et si hoc fert in dubium frustra: q2 terminꝰ medius/ scz inordinata volūtas/ alteruz de necessitate q̄rit extremū. Sed si de adā aliq̄s querularet: quo se cōuertit auersus/ faciliꝰ rn̄demus. Erat deus: erāt oēs creature in specie sua: erat adā q̄ noīa imposuerat cōueniētia rebus. Habes igit in auersione ade terminū a quo: q2 deꝰ erat a quo auertebat: habes terminū ad quē q2 creatura erat ad quā cōuertebat: habes terminū ꝑ quē volūtas sibi aderat in q̄ ꝯuertebat. Nec in angelis est terminū ad quē extra seiꝑos modo aliquo repire. Sed forte dices: Unus cōuertebatur ad aliuz: ⁊ dereliquerunt deum. Ad quod sed/ sequitur sed. Nec angeli depravati appetiuerunt bonos: quos dereliquerunt. Nemo relinquit quod appetit/ si tenere potest. Adijcies: Et vnus depravatus appetiuit preter deum alium depravatum. Sed tanta sunt celeritate puniti pro eo q̄ deliquerunt: et nulla prioritas atq̄ posteritas est in puniendo seruata: sed ipso instanti eiecti fuerunt/ quo contra diuinam voluntatem suam erexerūt: vt nullus alium posset preire suum preter deum appetendo consociuz qui sine omnis tempis interuallo ꝭm ordinem: ineffabilis ⁊ diuine iusticie receperunt supplicium: atq̄ reprehensibiliter sunt penis debitis et vltricibus per diuinam sententiam deputati. Quia nunq̄ et nusq̄ pena etiam per momentuz minimum dissociatur a culpa: vt pena non absit vbi culpa persistit: imo vt statim est culpa sequitur pena/ quasi simul existente pena cum culpa. Igitur angelorum auersionis terminum habemus a quo: terminum autem ad quem extra seipsos penitus non videmus. Sed appetiuit forte vnusquisq̄ seipsum: ⁊ si hoc fuisset/ iā istos tres terminos habemus. Qm̄ nō est hic sermo de angelis disserendus: sed ad exemplum nostre

auersionis eoꝝ auersionē adduximus: idcirco ad
ꝓpositū reuertamur: ⁊ q̇s terminoꝝ triū in ꝓces
su pctōꝝ ꝑcedat an simul sint/ q̄tū possumus hu
militer indagemus. Accipiam⁹ igiṫ hois pmā
cogitationē de aliq̄ re appetibili/ anteq̄ sequaṫ
ꝓhibit⁹ appetitus: deinde adiūgam⁹ ꝓhibituꝫ
appetitū: deinde videbim⁹ si ꝑcessit aut ē auersio
subsecuta. Igiṫ q̇dā cepit cogitare aurū et pul-
chritudinē ⁊ vtilitatē: ⁊ quō multa posset ꝑ mul-
titudineꝫ auri expedire. Deinde cepit appetere
atq̧ appetiuit in aīo ꝑter deū. Est ne nunc post
inhibitū appetituꝫ auersio subsecuta? Intuere
subtilius. Quod est hois debitū atq̧ totū in hac
vita bonū? Cogitare de deo: diligere deū: adhe
rere deo. Nā de ipso cogitare/ sensus est cōsum
matus: ip̄m diligere totalis est virtus: ⁊ dilectio
semꝑ ad dilectū animū tenet: q̇ sibi adheret/ cū
ipso efficiṫ vnus spūs. Cogitans igiṫ aurū pmo
ꝑtermisit debitū quod erat de deo/ aut de his q̄
sunt eius/ sedulo cogitare: ꝯcupiscens ex amore
ꝑuerso: q̄ꝛ nisi quod amaṫ/ nō ꝯcupisciṫ: aut ꝑter
misit dilectionē dei: que si animnm tenuisset ad
deum/ non ꝑter deum appetiuisset aurum. Ad-
herens vero auro/ dissolutus prius erat a deo:
nam stante adhesione ad deum/ ad creaturā nō
potest esse damnata conuersio. Sed hoc nō fie-
ret/ nisi pmo esset deordinata volūtas. Ergo ter
minus medius prior esset q̄ alter/ et alter extre-
mus: sed nec deordinata esset/ nisi aliquid appe-
tisset: quia nec a deo se auertisset/ nisi aliquid ꝑ-
ter deum vellet. Multa posset hic fieri verborū
congressio. Ego aūt q̄tum capio tantū dico: q̄
hec triuitas anathematizata/ maledicta ⁊ repro
bata est equalis in tēpore: inq̄tum creatura po-
test istorū trium instantaneam actionē in se su-
scipere: vt tunc sit auersio quando ⁊ conuersio:
tunc cōuersio quando auersio: tūc est deordina-
ta volūtas quādo auertiṫ ⁊ conuertiṫ/ ꝯm quod
ꝓhibet veritas. Igitur male peregre vide quid
feceris: dimittens hierusalem/ hiericho vadens
periculosam gradiens viam/ malam trinitatem
portans/ apertior rebellis factus trinitati creā-
ti: damnatam trinitatem pariter tecum portās/
auersionem a deo/ conuersionem ad defectibi-
lem creaturam et voluntatem peruersam. Que
ista trinitas sic infausta? Est ne ista potentia pa
tris vt auerteris ab eo: est ista sapientia filij vt
creature adhereres: est ista bonitas spūssancti
vt in voluntate deprauareris? Ue qui recedit a
deo. Ue qui se ad creaturam ꝑter deum conuer-
tit. Ue graui hominum voluntati: Aspice inopi
natū quod īcurrit male ꝑegre iuste ꝑiculū. **Et
incidit in latrones.** Incidit: nec cogita-
bat affutura pericula. Merito incidit in latro-
nes/ qui recessit a murata hierusalem. Peruagi
sunt latrones: excludi volūt: timēt includi. Me
rito incidit in latrones q̇ recessit ab altitudine
atq̧ securitate sionitice arcis. Alte arci neque-
unt dāna inferre latrones. Merito incidit in la
trones q̇ tēpli sanctimoniā dereliq̇t. Preualet
latronib⁹ virt⁹. Merito incidit in latrones/ q̇
regalē iusticiā dimisit. Timent iusticiā/ iniustici
am facientes. Et ꝓphete forte dedissent vatici
niū de cauendo/ si nō recessisses ab eis. Et anq̄
ꝑueniret quo aīo ⁊ pede tēdebat/ ꝑtulit quod
nolebat: ⁊ priusq̄ venisset ad affectatū terminū/
incidit inopinatū periculū. Omnia q̇deꝫ hec sic
litera gesta docet. Sed vere peccator tā sancta
mysteria derelinquēs/ nō īmerito depredantuꝛ
visibiliter atq̧ inuisibiliter īmisericordes inci-
dit manus/ latronū videlicet auferentium alie-
na. Nondū ꝑuenerat peccator ad quod cōuer-
tiṫ: ⁊ multaṫ q̄ꝛ iam auersus erat. Et penam luit
ex deliberatione/ anteq̄ malū actione perficiat.
Sed q̇ sunt hi latrones in quos male ꝑegre in-
cidit: imo quis etiā est q̇ ad manus latronū per
uenit? Cōspice diuinā iusticiā subtilius: ⁊ rē ge-
stam intelliges clarius. Pertinet ad ordinē di-
uine iusticie/ vt interdū mali malos puniāt: et si-
miles cōsimiles malos torqueant: nā latro inci-
dit in latrones/ ⁊ latro ait ad latronē. Quid aūt
latro? Est siq̇dem latro/ ad malū latibulū que-
rens. Igiṫ quod diciṫ cōpetit peccatori. Uellet
ꝓculdubio deū ⁊ hoies sua mala latere. Latro
incessor solitudinis est/ expectans quē expoliet.
Latro fur est/ ⁊ alioꝝ manuductor improbus ⁊
inuisus. Latro q̇ appetit sibi nullo cōpetens iu
re: ac etiā inuite accipit quod alterius est iuris:
Latro est q̇ ꝑ insidias occupat vias: ⁊ viatori-
bus insperat⁹ occurrit. Latro est q̇ ꝑdiu in ali-
enas ꝑtes labores violētia erumpit: ⁊ fouet vi-
tam sudoribus proximoꝝ/ quos improbe spolia
uit. Latro est q̇ omni verecundia pulsa de mori
bus/ aperte ⁊ clamdestine sua nō sua facit. Pro
inde latro omnis peccator: ⁊ quod diciṫ recon-
uertiṫ. Nā si latro diciṫ q̇ aufert inuito dn̄o ali-
enū: hoc oīs peccator facit: ꝓ eo q̄ iure creatio
nis oīs hō velut oīs creatura alia est dei. Et ve
limus nolimus/ sui sumus: peccatores vel iusti.
Hoc salomonis sentētia clamat: Etenī si pecca
uerimus/ tui sum⁹: scientes magnitudinē tuā: et
si nō peccauerimus/ scim⁹ q̄ apud te sumus cō-
putati. Ac ꝑ hoc si oībus modis sui sum⁹: ex vo
luntate ꝓpria iure dilectionis ⁊ adhesionis sui
esse debem⁹: ac ꝑ hoc peccātes omnipotēti deo/
nosip̄os latrocinamur atq̧ furamur. Necnon
iure redemptionis facte ꝑ sanguinē sibi vendi-
cat nos saluator: vt vita nostra referaṫ ad eum:
nec viuam⁹ animalib⁹ sensualitatib⁹ nostris ab
ipso auersi/ ad creaturā ꝑter ip̄m cōuersi: sed ei
q̇ mortē suscepit/ vitamq̧ dedit ꝓ nobis. Cū igi
tur peccando ab ipso auertimur/ ad creaturam
conuertimur: q̇d aliud facimus q̄ nosip̄os qui
dn̄ica vasa sumus sibi ꝑ baptismū lota: ꝑ fidem
⁊ sacramētale mysteriū saluatori omniū conse-
crata: more latronū rapimus/ ipso inuito: aliter
q̄ velit cū creaturis nos turpiter cōtrectam⁹: ⁊
more furuꝫ de alienis/ facimus de nobisipsis: q̇
nostri nō sumus/ sed diuini iuris. Incunctāter
appropiatione typica quod corꝑaliter a latro-
nibus/ hoc spiritualiter a peccatorib⁹ agitur.
Merito ergo latro īcidit ī latrones: vt latro la

trdonẽ puniat: malus malũ afficiat: pctõrẽ pctõr torqãt: vt eũ sentiat tortorẽ in pena/ cui sĩlis factus est in culpa. Incidit deui⁹ a deo/ ꝓnius ad malũ in latrones inuisibiles/ videlicet demões qui a dño se ꝑ furtũ ⁊ latrociniũ subtraxerunt: ⁊ de falcatiõi sĩlr oẽs latrocinari conant̃. Est ⁊ latro mũdus tot⁹ posit⁹ i maligno: q̇ multos amenitate sua latẽter ⁊ furtim a deo diuertit. Latro est q̇ nõ ſm deũ noiat̃ amicus: q̇ ad q̃ꝙ placita trahit amicũ: videlicet occultã amicitiã semper habet: q̇ imꝑpẽse aiaꝫ furat̃ amici ⁊ dulci furtim quadã violẽtia trahit. Utinaꝫ tibi latro nõ fuisses: vtiꝙ latrones nõ inuenisses. Sꝫ q̇d ei fecerũt: q̇d ei latrũculi rapuerũt: quod dãnũ dederũt? Expoliauerũt eũ: vere tunica innocẽtie atꝙ camisia puritatis: necnõ ⁊ honestatis pallĩũ abstulerũt: auferẽtes mortis mẽoriã cũ mortĩcinia calciata de pedib⁹ subtraxerũt. Et zonaꝫ castitatis asportauerũt a lũbis: vt ꝯstrictio pulchra corpis/ tegmine velata pudoris/ in dispersa libidinis dissoluat̃. Perstringaꝫ breuiter q̇d expoliatio ista significet. Uestiuit de⁹ adã imaculata veste nature: ꝙobrẽ ⁊ ipse ꝓtectus nõ subiacebat pudori: nec in se aliq̇d sentiebat aduersum/ indiscissa manẽte aut nõ ꝑdita ꝓme donationis ⁊ induitiõis toga: q̃ expoliatus extitit/ cuꝫ auersus a deo accessit ꝯuersus ad vetitum. Accepit iteꝝ inartificiatã/ sed detractã pellẽ ꝓ velamine ad pudorẽ: eo nãꝙ ꝙ accesserat vitiũ/ successerãt pudor. Hec eadẽ erat ad tutelaꝫ ꝓpter aeris intemperiẽ. Cõmota eñ statim sunt elementa contra euꝫ: qm̃ rebellauerat in eoꝝ autorem. Que tunc in manus predantiũ venit/ cum pctm̃ impudenter admittit̃: ⁊ artificiatur ad vanitatẽ quod ꝓpter tutelam est necessitate concessum.
Gñ.27 Esau habebat duplices vestes ⁊ fortes ⁊ multiplices: aliquas ad ciuilitatẽ ⁊ vicinitatẽ in conuersatione ad hoĩes: aliquas ad feritateꝫ/ q̇bus vtebat̃ in venatione syluestriuꝫ: ⁊ ipsis indutus pergẽs ad imperiũ patris vt venatu aliq̇d ꝓ imperante citius venaret̃: ciuilibus domi relictis ⁊ tegẽtibus materna ꝓuidentia alterius fratris corpus/ hereditate priuatus est. Merito q̇s vestibus sancte cõuersationis ⁊ bone ciuilitatis ⁊ rõnalis moris ad ꝓrimũ spoliatus incedit: q̇ feralitatis ⁊ bestialitatis actibus arcu volũtatis sagitta subtilitatis insistet: ⁊ caret bñdictione/ imo hereditate paterna: quam omnis legitimus
Gñ.37 heres expectat. Tunica talari polymita expoliatur ioseph a latronibus fratribus/ imo homicidis: quasi ꝓ eo quod a patre recessit vadens in dothaim/ scꝫ in defectũ quem dicimus esse virtutũ. Perseuerantiam talaritas sonat: varietatem ⁊ ornamentum bonoꝝ ostendit polymitas
Gñ.39 quam ꝑdidit in ꝑegre sic se habens. Et in egypto a meretrice scinditur palliuꝫ honestatis: vt sepe hoc fiat ꝙ ex molli ⁊ feminea cõuersatione si nõ ꝑdit̃ castitas/ infamet̃ honestas. Asciscitur
1.Re.24 huic sñie abscissuꝫ palliũ Saul a dauid esset ad req̇sita nature: vt quia in his q̃ naturali debito agimus/ cautelã in oibus nõ tenemus; velut in cauernis obscuris nostre impudẽtie noster habitat inimicus: q̇ nostre regalitatis chlamydeꝫ trũcat: improperãs ⁊ ostendẽs ꝙ peiora facere poterat si dñs ꝑmisisset. Fuerũt vestes legales atꝙ sacerdotales: q̃s i manu moysi electo pplõ edixit oipotẽs: vt legales ad doctrinã ⁊ agendaꝫ vitã: sacerdotales ad medicinã ⁊ remediũ referamus: q̃ꝝ ꝑtulit expoliationẽ q̇ ꝓpter hiericho hierusalẽ sacramentaleꝫ aio ⁊ ope dereliq̇t. Et vestis grẽ/ q̃ dicit̃ nouitas vite. Induite (inquit
apl's) nouũ hominẽ/ q̇ ſm deum creatus est. Et Ephe.4
alibi: Induimini dñm iesum christũ. Et iteruꝫ: Ro.13
Quotquot baptizati estis/ christum induistis. Gal.3.
Quã expoliatorib⁹ exposuit q̇ vitã aspirauit in veterẽ. Ecce vbiꝙ hierusalẽ ⁊ hiericho: ecce in omni hoie hierusalẽ ⁊ hiericho. Ecce in paradiso hierusalẽ ⁊ hiericho. Unꝙ ⁊ vsꝙ quousꝙ terminus mortis adueniat/ habet q̇spiã a quo defluat/ in quod effluat/ quo se ꝓfluat.

¶ Uulnera hoĩs descẽdẽtis in hiericho: id est pctõris. Ca. XXXIX

Sed post ꝑdita q̇d? Accepit plagas. Circũdatus ab inimicis necessario suscipit plagas/ nõ ꝓtectus armatura materie durioris: ⁊ inuisibilia vulnera subito penetrãtia cor/ in via volũtarie auersionis a deo accipi et inermis spiritualibus armis: que reliquit in sion et hierusalem et templo/ extra muros perambulans: vbi sunt monumenta iustorum: vbi existentes nunꝙ accepere/ sed semper aduersarijs dedere conflictum. Sed quos imponunt? Immanes quibus absꝙ ꝙ plangent/ expoliare
non sufficit. Inquit Ecclesiasticus: Quasi rhõ Eccl.21
phea bis acuta omnis iniquitas: et plage illius nõ est sanitas. Omnis iniquitas dupliciter nocet. Animam ledit et corpus: et in presenti et in futuro seuo telo configit. Et hec est rhomphea bis acuta: et non est sanitas si vltima sequatur infirmitas. Nam infernalem plagam quis curauit aliquando? Nam alia scriptura dicit: In inferno nulla est redemptio. Et psalmista do-
lens ait: In inferno autem quis confitebitur ti Psal.6
bi? Profecto illi lassitudini nulla sequitur requies. Cum quis ergo plagatur/ infirmus efficitur: ⁊ quãto magis inualescit infirmitas/ tanto magis debilitas sequitur. Uerius enim in hoc spiritu ꝙ in corpore agit̃: vt pessima fiat plaga peccati/ que consuetudine longa infecit. Hinc
Hieremias ait: Insanabilis fractura tua: pessi- Hiere.30
ma plaga tua. Quare isanabilis fractura? Quia est pessima plaga. Quare pessima plaga? Quia consuetudine longa indurauit. Et sapientia di-
cit: Languor prolixior grauat medicum: cum Sap.10
tam cito non possit adhibere remedium. Sed nihil est quod diuina potentia omnino non sanetur: si dispositũ sanare disponit. Et post plagam male consuetudinis peior plaga infligitur: vt etiam iacula desperationis plagatus vitijs iterum feriatur. Unde iterum Hieremias
ait: Quare factus est dolor meus incurabilis: Hiere.15
et plaga mea desperabilis? Quia sepe fit vt as-

suet⁹ lōgo tpe vitijs/dissuescere nolit: magis ve-
ro sua existimatiōe nō possit. Existimat impossi
bile posse mutare naturā: quā finxit assuetudo lō
geua. Et licet sit absonū dicere: ꝙ ꝯsuetudo mu
tatione specifica in ipsam vertat naturā/vt fiat
aut sit ꝯsuetudo natura: istud vero infallibiliter
est exꝑtū ꝙ ꝯsuetudo firmata nature habet po-
tentiā. Stabiliti ⁊ diutini atqꝫ lōgeui ꝑuersi ho-
minū mores intantū asciscunt nature corrupte
vt appropriatiōe typica ⁊ morali ad impossibi-
Hiere. 13. le cōnectant. Quod Hieremias expssit: Si pōt
mutare ethiops pellē suā ⁊ pardus varietates
suas: ⁊ vos poteritis bñfacere cum didiceritis
malū. Merito igit desperabilis est ꝯsuetudinis
plaga/si cui nō pōt adhiberi remediū: ꝙuis di-
uina potētia oībus possit esse subsidiū. Sed pla
ge qñqꝫ innascunt/de qbus iste text⁹ nō loquit:
sed de his q̄ ꝑ alioꝝ ꝑcussiones fiūt/q̄ in triplici
Esa. 1. genere reꝑiunt: de qbus Esaias ꝓloquit: Vul-
nus ⁊ liuor ⁊ plaga tumēs nō est circūligata nec
curata medicamine/nec fota oleo. In ꝑcussio-
nib⁹ assolet euenire: vt qñqꝫ vulnus/qñqꝫ liuor/
qñqꝫ plaga causet. Vulnus est cū leuiter aut for-
titer cū vi aliqd corpi sentiēti ꝯfigit aut infigit/
vt fractura in corpe pateat. Liuor vero est ex ꝑ
cussione ꝑua vel magna pallidū aut nigrū vesti-
giū: vt nec carnis fracturā/aut scissurā ostēdat.
Plagā vero vocamus que aut ex ꝑcussione/aut
alio casu aꝑtura lata ⁊ ꝓuaga existit in corpe: q̄
aut ex dolore/aut ex desperatione curādi patien
tē plerūqꝫ plangere cogat. Habes ergo in vul-
nere quodlibet pctm̄ aꝑtū: habes i liuore quod-
libet malū occultū: habes in plaga tēpus ⁊ nu-
merū ⁊ ꝙtū ꝓuagatū periculū. Sed ve si nō cir-
cūligant vinculis legis: ve si non curant ex sa-
cramētis: ve si non fouent oleo pietatis. Adhuc
o male ꝑegre aduersus te verboꝝ suscipe iacu-
la. Forte cōquereris ꝙ hierusalē derelinquens
ad hiericho pergēs/nec ꝑueniēs tāta mala ꝑtu-
3. Reg. 3 leris. Nouimus referente scriptura ꝑ fidem: ꝙ
semei sententiā mortis accepit/qui cōtra inhi-
bitionē regis Salomonis egressus est hierusa-
lem: vt merito nō euadat gladiū vltionis si quis
effugerit ciuitatē tanti mysterij atqꝫ pacis. Nec
4. Reg. 25 nō sub eadē fide ꝑnouimus hierusalē obsessam
a Nabuchodonosor babylonis rege: cuius ma
nus volēs effugere rex hierusalē/ noīe Sedechi
as: cum bellatoribus suis rupto muro fugiebat
ad cāpestria solitudinis: sed comꝓhēsus est in
sequētib⁹ emulis in planicie hiericho. Alia scri-
ptura dicit: in cāpo hierichōtino/cū oībus suis
bellatoribus dilectis. Qui adductus corā ba-
bylonis rege/audiuit iudiciū. Jussi sunt interfi-
ci duo filij sui/scꝫ sedechie in ꝯspectu eius: post
quoꝝ ꝯspectā mortē ad doloris augmentū/eru-
ti sunt duo oculi eius/sentētia durāte regali: vin
ctus cathenis ducit in Babylonē. Ecce q̄ rece-
dit de hierusalē/comꝓhendit in latitudine luna
tici atqꝫ deficiētis mūdi. Sed a qbus comꝓhen-
dit? A ꝯfusis/⁊ ꝯfusionis notā oībus facere sata
gētib⁹. Derelinquit ab angelis ⁊ sanctis ⁊ opi-

bus iustis: vt bona q̄ ꝓ ipo ante fuerāt/in necessitate iuuare nō valeāt. Ante cui⁹ ꝯspectū duo filij occidunt. Intellect⁹ verus ⁊ amor rectus extinctiōis sententiā suscipiūt. Cecant oculi ꝯtēplatiui ꝯtuitus auferunt: ne dñi bona videam⁹. Vinculamur catenis nostroꝝ videlicet pctōꝝ: vt anulo male cogitatiōis addat anulus delectationis: cui cōiungat anulus cōsensionis: cui iungat anulus male oꝑatiōis: cui nectat anulus male cōsuetudinis: cui parilet anulus necessitatis: quē sequat anulus desperatiōis ⁊ obstinationis: ⁊ his vincti ducamur in babylonem/ in confusionē turpantiū ⁊ perditoꝝ moꝝ: et ibi finiat vita omniū derelinquentiū hierosolymā ciuitatē: nō euertendā ⁊ destruendaꝫ ab emulis/ sed fidelē ⁊ moralē ab angelis custoditam. Sed nec auditor hoꝝ sermonū/aut tu male peregre subtriceris/scuto vitree excusationis palliare te credens. En hierusalē fame aut violētia manuꝫ hostilē requirebat effugere: destruēda erat ⁊ tēplū depopulandū: fugiendū igit erat. Affirmo si euasisses: ⁊ si more humano loquar. Gloriose mortis nanciscit nomen q̄ hostibus terga non dedit: ⁊ signo triūphali ē ascribēdus post mortem qui nō fugiens/sed tuens morit in ciuitate ⁊ magis eligit ꝓbiter mori/ꝙ̄ turpiter si ꝑ fugā posset viuere post ruinā. Cautū fuit semꝑ militibus ꝓbitatis nō dare hostibus terga: suscipere in facie seuos ictus belloꝝ: scuto ꝓtegi: reddere ꝑcussionibus viceꝫ: cedere nemini ante mortē. Proinde ac ꝑ imagis īsignitus characterib⁹ suꝑne militie/quē post corpis mortē eterna vita cōplectit: debet poti⁹ mortis subire suppliciū ꝙ̄ virtute relicta ꝯseq̄ bñficiuꝫ. Huic sentētie inferūt martyres de facto ꝯcordiā: qbus dū alterū duoꝝ a ꝑsecutorib⁹ in optione daret: vt aut sufferāt mortē: aut deserāt christū atqꝫ virtutes: elegerūt sanius omnes opprobria atqꝫ mortis subire tormentum ꝙ̄ deserere dñm christum: ⁊ anteꝙ̄ virtutem/maluerūt ꝑdere huius vite iocunditatem. Hoc em̄ totius christianitatis est robur: facere de necessitate virtuteꝫ: ⁊ penalitates ⁊ verbera/contumelias ⁊ opprobria/vulnera sic ⁊ mortem in arma conflare virtutum: et de his scalam facere celos pertingentem. De his omnibus qui turbant aut interimūt ꝑfunctorie vite statū: spūssanctus q̄ omniū est artifex/noue artis inuisibilem dedit peritiā: vt faciamus spūales machinas ad inferendam violētiam regno: qm̄ regnum celoꝝ vim patit: ⁊ violenti scꝫ qui sibi ipsis priuatis delectationibus/superatis aduersitatibus violentiam faciūt/rapiūt illud. Nā si vita durabilis nō est in mundo: ⁊ hec modica vndiqꝫ vallata doloribus: si vita ex omni ꝑte inevitabiliter penalis est/in inferno sociata demonibus: si vita gratiosa ⁊ deo placens non est nisi in sacramentis/mandatis ⁊ virtutibus: si beata vita non est nisi apud deū/quā repromisit omnibus vere querentibus: quid est eligendum/tu ipse consydera. Mori expediebat in pace iuxta templum/iuxta sacerdotes ⁊ vates/iuxta diuina

mysteria: pati oportebat oīa trāsitoria mala ꝑ
pe sioniticā arcē. Hec oīa conferunt ad supna.
Et deuitata indicibilibꝰ mal adijciūt aīo ⁊ mo
ribꝰ fugientē: ⁊ a hierusalē nostre atq3 virtutis
christifere descendētē in hiericho/ exponūt spo
landuz latronibꝰ bonis naturalibꝰ atq3 gratie/
vulnerandū plagis innūeris: vt vix relinquat se
miuiuus male ꝑegre sic ꝓfectus. Ac ꝑ hoc ꝙ ex
toto nō morit ⁊ nō semimortuꝰ/ sz semiuiuus re
fert: diuina bonitate videamꝰ in oībꝰ ante mortē
tale bñficiuz/ scz liberū arbitriū reseruatū. Tre
mulat in his verbis noster animꝰ ⁊ ꝯfidit: tremu
lat cū ignorat ⁊ cōtrariū aspicit: ꝯfidit qꝛ sic scri
ptū legit ⁊ credit. Dicā aptiꝰ: vt pateat clarius.
Omē pctm̄ mortale ideo mortale dicit ꝓ eo ꝙ
aīe infert mortē: ⁊ disponit iterū ad aliā mortē.
Sed que nā est ista mors: cū in gloria siue in pe
na crudeli anima semꝑ viuat: nec aliquod vitiū
eius pōt annullare naturā? Et ꝗuis omē vitiuz
hoc habeat ꝓprie ꝓpriū ꝙ minuat aut torque
at aut destruat quod ē bonū: quod sibi ad inua
dendū aut in ipso insurgendū fuerit ab omniuz
gubernatore cōmissum: ꝗuis ad summū bonuz
nullū possit appropinquare vitiuz: nec in illo ex
illo insurgere si ꝗd est illud quod nomē defectꝰ
iure sortit: nō tn̄ pōt nature bonū in anima exi
stēs extinguere: ꝗuis grauiter possit alia si qua
bona sibi competētia in ipsa nō extra ipsam mi
nuere atq3 destruere/ imo vt nec ipsa ꝑcipiat im
pedire. Que igit erit ista mors quā dicimus in
ferre mortale pctm̄/ aut disponi ꝑ eū? Deus ē to
ta vita ⁊ omniū viuentiū: mortale vero pctm̄ di
Esa. 59 uidit inter nos ⁊ deū: quod Esaias dicit: Nōne
iniqtates nostre diuiserūt inter nos ⁊ deū no
strū? Igit anima natura viuēs a tota vita ꝗ deꝰ
est/ ꝑ pctm̄ diuisa patit quandā mortē: ⁊ si pecca
ti paries nō auferat de medio/ ꝑ mortez corꝑis
trahet in mortē eterne damnatiōis/ semꝑ manē
te vita nature: qꝛ creata est īmortalis in sua na
tura/ vt nullo cōtrario possit vita ꝑuari. Et dā
natiōis eterne mors talis esse asserit: vt anima
que ipsam patit/ potius vellet naturam habere
mortalē ⁊ passibilē a pena vita priuari/ ꝗ̄ penali
ter viuere in eternū. Pctm̄ ergo mortale vnam
mortē irrogat/ scz diuisionis: ad aliā disponit ꝑ
corꝑis mortis mediū/ scz damnationis. Et to
ta mortua est aīa ꝗ a tota vita ꝗ deus est/ ꝑ pec
catū diuortiū fecit. Quid ergo est ꝙ pctōr relin
quit semiuiuus: cū ex pctō mortali totus fit mor
tuus? Hoc est in quo noster auimꝰ tremulat/ cuz
ista qualiter fiāt penitus nō cognoscat: ⁊ mortē
hmōi irrogari intellectu fideli cōspiciat? Quid
ergo dicemꝰ? Incurrimus disputatiōis voragi
nē. Vñ egrediemur ad lucē? Nēo velit clareface
re: vt de originali pctō aut veniali hūc velit esse
sermonē. Nam originale pctm̄ excludit ab hu
ius disputatiōis articulo. De actualibꝰ de cōtra
ctis garrulat noster sermo: nec de veniali soluet
quod videt implicitū. Nā si oīa venialia suā spe
ciem non mutantia conflarent in vnuz: mortem
diuisionis aut damnationis nequirent inferre.

Inquies forte: Semiuiuus est: ergo nō intule
runt peccata venialia mortē. Aduerte ꝗd dicis.
Vbi vnius totiꝰ medietas tm̄ asscribit vite/ aliā
siue reliquā morti patet esse subiectā: quod de iu
re pcti mortalis est/ nō de potētia venialis: subij
cere morti ꝗ relinquit a deo/ ꝗ totalis est vita.
Quare nō semimortuꝰ/ sed semiuiuus narrat?
Vt quicꝗd est/ potius denominat ab eo bono
quod retinet: nō ab eo malo quo priuat ⁊ bonū.
Sed ad disputationis voraginem reuertamur.
Vnde ista semiuiuitas? A natura īmortali: quaz
extinguere nō pōt vitiositas. Vnde natura est
a deo: ⁊ huic nature liberꝝ arbitriū inauferibile
cōcessit oīpotens: quo se posset auertere ⁊ con
uertere/ ⁊ recedere atq3 redire: vsq3quo cōfirma
tio in pena seu in gloria subsequat. Et intantuz
ꝗs ꝑ peccatū mortale mortuus ⁊ a deo vita di
uisus/ dicit semiuiuus: ꝓ eo ꝙ ante corꝑis mor
tē aut mētis alienationē liberū arbitriū sibi re
linquit: quo ꝑ gratiā dei adiutus/ a pctō quo te
nebat possit recedere/ reassumere virtutes: ⁊ ad
deū quē deseruerat/ ⁊ a quo auersus/ possit redi
re/ diligere atq3 adherere/ recipere adoptionē fi
lioꝝ dei: ꝗ vt essent filij/ potestatē a dño ꝑ fidem
acceperūt. Vide igit quāte virtutis est liberꝝ ar
bitriū: vt ꝯtra oīa possibilia mala/ inferētia mor
tē/ sibi semiuitā retineat: ꝙ si ꝑ gratiā adiuuat/
ab aīa illatā mortē oīno repellat. Vidimꝰ pe
riculū: remediū breuiter videamus. Vt semiuiuꝰ
ad totā redeat vitā/ voluntas ꝓpria nō sufficit.
Et virtus nō est in eo ꝗ a deo auersus est. Inci
pit esse cū vult redire: nā hoc velle vtiq3 vna vir
tus est. Iacebat iste plagatus: inuisibiliter iacet
vulneratus peccator. Vellet resurgere: non ha
bet cui porrigat manū: affectat sibi mederi: sed
non est medicus virtutis in regione pcti. Non
inueniuntur que conferunt sanitati vbi factꝰ est
recessus a deo: ergo quomodo agit cura? Nō a
te īcipit/ qui vulnera pateris. Immobilis es: di
riguisti vt lapis ex te: sz appropiauit tibi custos
hominū/ cui tu appropiare nō poteras. Reci
tat em̄ euangelista vtrūq3 ꝓcessū/ ꝑiculi atq3 re
medij. Samaritanus aūt quidam iter Lu. 10
faciens venit secus eū: et vidēs eum
misericordia motus est: et appropi
ans alligauit vulnera eius: infundēs
oleū et vinū. Et ponens illū in iumē
tum suū duxit in stabulū/ et curā eius
egit. Samaritanus custos est omniū entiū: qui
abrae dixit: Ero custos tuus quocūq3 perrexe Gen. 15
ris. Qui custodit introitū ⁊ exitū nostrū. Si cu Psal. 120
stos/ cur nō ꝓseruauit aut custodiuit a peccato?
Custodisset si nō affuisses: necessario ⁊ vi nō cu
stodit/ cū liberū arbitriū dedisset tūc inuanum.
Sed custodit dñs oēs diligentes se. Ecce venit Psal. 145
custos ad requirendum non custoditum. Qui
dam est singularis: quidam est ꝗ descēdit ⁊ in pe
ricula incidit: ꝗdam est qui venit: quidam ⁊ qui
daz. Quidam venit ad quendam. Quidam vide
licet īnominabilis pre multitudine iniquitatis
⁊ vilitatis. Quidā innominabilis pre altitudine

maiestatis. Quidā iustus/ q̇dā iniquus: q̇dam totus sanus/ q̇dā totus plagatus: q̇dā vestit⁹ gratia/ q̇dā expoliatus: q̇dā vero ⁊ tota vita/ q̇dā semimortuus: q̇dā existēs deus/ q̇dā homo luteus: quidā supernus dn̄s/ q̇dā malus seruus substratus: quidam redemptor christus/ quidam homo damnatus: quidam regens angelos/ quidam latronibus datus: quidam nullo indigens/ quidaꝫ egens natus. Sed que istoꝝ conuentio? Que cōuentio lucis ad tenebras: que conuentio christi ad belial? Quare quidā tam altus/ quidam tam imus insimul conuenerunt? Hoc fecit bonitas alti/ quod iniquitas non merebatur imi. Excelsus domin⁹ humilia ⁊ deiecta respicit: suscitās de terra iniquitatis in virtute inopē: ⁊ de stercore peccatoꝝ erigens pauperē. Uenit ergo reformator imaginis ad imaginē deformataꝫ. Uenit ergo filius homīs querere ⁊ saluū facere quod perierat. Sed quō venit faciens iter? Sempꝑ itinerat saluator: sempꝑ in peregrinationibus est: ꝑ ciuitates/ ꝑ plateas ⁊ vicos/ ꝑ vias ⁊ sepes/ ꝑ latibula ⁊ patula gradit̄: vt inueniat qui eū inuenire nō possunt. Sue bonitatis est ꝙ nos inuenit: nō nostre virtutis. Sed vbi inuenit pctōres? In terra deserta a virtute: in loco horroris a p̄dominā̄te iniquitate: ⁊ vaste solitudinis a male agēdi libertate. Sed quo venit? **Secus eū.** Iuxta est dominus his q̇ tribulato sunt corde: ⁊ humiles spiritu saluabit. Non veniret secus: nisi prius esset spiritus cōtribulatus. Et ꝓpe est dominus inuocātibus eū in veritate. Nō venit secus: nisi veraciter inuocatus. Et ꝓpe est timentes salutare ipsius. Nō venit secus/ cui nō est timor eius. Nō aūt ociose venit secus eū: sed voluit videre eū. Sed si saluator cognoscit figmentū nostrū: scit etiā ꝙ puluis sumus: quid est ⁊ videns eū? In omni loco oculi domini contēplātur bonos ⁊ malos. Cōsyderat em̄ saluator multitudinē peccatoꝝ: ⁊ q̄nto affectu in ip̄a dilapsi sumus: consyderat īmanitatē sceleris/ ⁊ tēpis diuturnitatē: obseruat scelerū nouitatē/ adinuētiones in malis/ assuefactionē ⁊ occasionē: fragilitatē et potentiā/ ignorantiā et scientiā resistendi occulto intuet̄ intuitu. Maliciā ponderauit cadendi et maloꝝ turpitudinē annotauit: si dolet: si saturatus est inferis: si penitet: si proponit rebellare peccatis: si placet eradicans manus: si vult alligari ne vltra sit male peregre: si rasoria/ si ignes/ si decisiones putridorum/ si emplastra/ si cataplasmata/ si omnia instrumēta/ si omnē artis spiritualis medicine peritiam patienter suscipere paratus est: ⁊ hoc est videns eum. Nouit em̄ infallibiliter saluator omnium deus dispositionē/ velle/ patiētiā aptitudinis/ contritionem/ dolorē/ penitentiā omniū peccatoꝝ: ⁊ melius nouit ipse occulta nostra q̄ꝫ nos manifesta nostra. **Et misericordia motus.** Quare motus misericordia? Quia misericors ē ⁊ p̄stabilis sup̱ mala nostra: ⁊ ꝓpicius fit oībus peccatis nostris: sanare volēs oēs infirmitates nr̄as. Et misericordie ei⁹ est ꝙ nō sum⁹ cōsumpti: quia nunq̄ꝫ deficiūt miseratiōes ei⁹. Et misericordia dn̄i plena ē terra: miserator ⁊ misericors dn̄s lōganimis vere. Quō miseret̄ pater filioꝝ/ miseretur dn̄s cōuersis pctōribus: qm̄ ipse cognouit q̄ꝛ fecit figmētū fragilitatis nr̄e. Quō misericordia mot⁹? Sempꝑ em̄ misericors est: de nouo sibi misericordia nō accedit. Quō ergo mot⁹? Quia cū pctōr in aīo suo ꝑ penitentiā est mot⁹: apparet in misericordia ꝑ indulgentiā mot⁹ magnus. Immutabilis em̄ est: ⁊ ꝓpheta dicit: Ego de⁹ ⁊ ... nō mutor. In creatura tn̄ sine mutatiōe mutabilia sempꝑ facit. Uidēs igit̄ supꝑnaturalis curator maloꝝ ista in mēte plagati: nec em̄ aliter accessisset: nō dedignatus nature condite bonum ꝓpter ingressum vitiū/ accessit ꝓpius vt etiā tāgere dignaret̄. Inuisibilis em̄ est manus q̄ peccatoris animā tangit: lenit leniter manus vulnera tangens. Medici manus si tangit abstergere vult: ⁊ medicine solamine consolidat vulnus medici manus. Abstergit de⁹ sua inuisibili manu nostroꝝ maloꝝ feces. Consolat̄ ⁊ fit ꝓpicius peccatis nostris: quia ipse est dn̄s deus noster: nec odire pōt quod ꝑ dilectionē creauit. Remouere vult turpitudinē supinductā in pulchritudine bona: repellere vult vitiū a natura bona: satagit alligare legibus moribus dissolutū: q̇ solutus a lege male cessit in ꝑegre: ideo appropians alligauit vulnera eius. Modus ē loquēdi. Inalligabilia sunt vulnera: ꝑuatiōes sunt coniunctoꝝ ⁊ oculoꝝ cecitas: sed diuisam carnē secatā in partes constrinxit. Malefactor in seipso discors factus est. In se vero discors/ nemini virtute vnit̄. Reunitus ē diuisus: ⁊ sectus in partes ⁊ recōpaginatus est. Alligauit eū ne iterū dissoluat̄. Alligauit non fasciolis ⁊ institis/ a q̇bus dn̄s iussit resuscitatū Lazarū solui: sed diuinis legibus ⁊ mādatis: a q̇bus solutus erat ⁊ agebat in malum/ sempꝑ ꝑgebat in p̄ceps. De q̇bus mādatis et ligatione ꝓuerbiator dicit: Cōserua fili mi ⁊c̄. Infrunite incedens/ pericula queq̄ꝫ captabat. Et irretinate incedentem inuenerunt vndiq̄ꝫ mala. Alligauit eū legibus amoris ⁊ collatoꝝ bonoꝝ: quoꝝ īmemor factus nō rependerat vicē. Infundit oleū et vinuꝫ. Oleum leticia est. Psalmista dicit: Unxit te deus oleo leticie. Et vinū leticia est. Idem psalmista dicit: Uinū letificat cor hoīs. Ac ꝑ hoc duplici leticia recōuersus peccator ꝑfundit̄: quia euasit infernū/ et regni supꝑni accepit ꝓmissionē: aut pctōꝝ euasit tenebras/ ⁊ vidit iusticie lumen. Oleū contemplationē supernoꝝ: supꝑnatat em̄ oībus liquoribus oleum: vinum vero actionem rigidam bonoꝝ moꝝ dicit: quibus oportet insistere penitētem. Oleū misericordiā/ vinū iusticiā: his stipatus incedit liberatus a malo. Oleū veritatis lumen: fomentū est luminis oleū: vinū vero sp̄ūs ebrietatem atq̄ꝫ feruorē. Expedit in lumine ambulare: ⁊ non tepide aut verecūde agere curatū a manu superna/ cui nō erat auxilium ab humana. Et imposuit supꝑ iumentū suū. Ipse aūt ē iumentū ⁊ onerās. Predixerat de ipso psalmista:

vt iumentũ factus sum apud te. Et esaias: Et
dominus posuit in eo iniquitates omniũ nostrũ.
Duxit in stabulũ. Alicui vult deus sciẽti dirige
re/subditũ fieri delinquentẽ. Et curam egit vt sa
naretur: vt postmodũ diceret: Sana me dñe et
sanabor: saluũ me fac ꝛ saluus ero: qm̃ salus mea
tu es. Vides qm̃ nil legitur dixisse aut fecisse pla
gatus: sed oĩa ipso tacente custos hoim fecit.

¶ De filio prodigo: id est peccatore reuertente. Ca. XL

Quonsocia similitudine adhuc aliũ male ꝑ
egre videamus: ꝛ quibus modis sit re
uersus ad patriã. Famosissima euãge
lij parabola de filio adolescẽtiori/ q̃ recessit por
tionatus a patre: fratre remanẽte maiore. Que
qm̃uis populũ iudaicum ꝛ gentilem in allegoria
demonstret: moralitatẽ quã de spiritussancti li-
centia intendimus/ nõ excludit. Igitur hic videꝑ
cessum alterius male peregre. Adolescẽtior
filius voluit portionẽ a patre/ et acce
pit. Congregauit illã: peregre profe
ctus est in regionẽ longinquã: et ibi
dissipauit substantiã suam/ viuendo
luxuriose. Post consumptionẽ pas-
sus est famẽ: et adhesit ciui cuidã re-
gionis illius: et missus est in villam
et pascebat porcos: et cupiebat satu
rari de porcorũ siliquis: nec dabãtur
sibi. Non excusat adolescentia/ quẽ accusat sci
entia. Non excusat tenera etas/ cui libertas insi
sit arbitrij. Non excusat iuuẽtus/ cui presto est
electiua voluntas. Non excusat impubertas/ qui
se nouit secerni a patre. Non excusat error eius/
qui nouit in partem secedere. Non excusat leui
tas animi eius/ qui nouit ꝓprium a cõmuni. Non
excusat feruidus sanguis/ qui superiorem habe
re noluit atq̃ collegam. Nihil est quod excuset
ꝓpria potestate delectatũ/ sub paternis legibus
viuere recusantẽ. Nulla excusat ignorãtia/ qui
nouit quod agit: nulla fragilitas qui sibi suffice
re credit. Spiritualiter atq̃ moraliter militant
ista que dicimus. Dixit adolescentior pa
tri: Da mihi portionẽ substantie que
me cõtingit. Inuidet antiquus hostis ado
lescentie hominum: quã affectat maculare deli
ctis. Nouit enĩ quod scribitur in sermonibus san
ctis: Adolescens iuxta viam suam graditur: ꝛ cũ
senuerit/ nõ recedet ab ea. Tenera enĩ etas cito
qualificabitur: sed tarde recedit qualitas in iu-
uentute firmata. Noua veges retinet saporẽ et
odorem quo primo fuerit imbuta: ꝛ testa recẽs
hoc idem facit. Plicationes inepte cauẽtur in
his rebus que primo aptantur ad aliquid: nam
difficile est in aliam relabi partem. Virgulta et
arbusta dum tenera sunt/ faciliter torquentur in
circulos: desiccata vero ad rectitudinẽ nulla fa
cultas: frangerentur enĩ anteq̃ redirent in pri
stinum statum. Studium enĩ demonis est obser
uare homines vsq̃quo capaces sint per rationẽ
boni ꝛ mali: ꝛ semꝑ nititur trahere in partẽ re-
gni sui; vt sub armis iniquitatis assuescant: et si
ant contra iusticiam strenui bellatores. Igne-
facta iuuentus illecebris carnis/ vsq̃ ad huma
tionem vicinam ardebit. In scholis diabolicis
educatus/ doctrinã honestam appellabat insa-
niam. Adolescens nutritus inter mãmillas me
retricis/ absinthium dixit omnẽ virtutem. Pla
cent deo virilia opera: ideo sathan eos auertit.
Continet vna veges vinũ clarum ꝛ feces. Qua
lificatus vitijs adolescens/ vinũ clare iuuẽtutis
propinauit demoni: deo autẽ seniles reseruauit
ꝛ feces. Redolentem ꝛ rubentem rosam porta-
uit in manibus ꝛ olfecit sedulo: putentem ꝟo ap
plicauit naribus christi. Propterea salomõ di-
cit: Ab adolescentia tua addisce sapientiam fili Eccl.6.
mi: ꝛ vsq̃ ad canos inuenies eam. Sapientiam
illã dixit que nouit placere omniũ regi regum:
qua qui ab adolescẽtia factus discipulus/ pudo
rem dicit addiscere. Sed videamus quid adole-
scentior iste velit. Portionem substãtie que eũ
contingebat. Quicquid deus creauit est patri-
monium hominũ: non ꝓpter se/ sed ꝓpter nos
cuncta creauit: omniaq̃ posuit in cõmuni: celũ/
stellas/ lucem/ ignẽ/ aerem/ aquam/ terrã/ eorum
q̃ effectus. Hoc solũ dedit hominibus propri
um/ personã ꝛ liberum arbitriũ: vt nullus esset
essentialiter persona alterius: aut vellet per vo-
luntatẽ alicuius alterius: si se accõmodare pos-
set in ordine obsequendi; vt nouerit competere
de lege nature. Ceteras autẽ rerum quarũlibet
ꝓprias qualitates omnibus voluit esse cõmu-
nes: vt quod est omniũ/ non fieret singulorum: sed
tantũ quod est omniũ/ singulariter participa-
rent singuli: quantũ concepit ordo iusticie atq̃
nature. Quid est ꝙ homo petit in diuino patri
monio portionẽ: quod nouit esse cõmune? Alte
se indicat dignum/ qui a cõmuni elicit proprium.
Nolebat iste superiorẽ: nã disponebat recessum
a patre: nolebat collegam: diuortium querebat
a fratre. Vide igitur male agentis initium: qui
nõ vult viuere sub lege creatoris. Collegam nõ
patitur in vita: consortem renuit in natura: vult
portionẽ qui cum deo christo ꝛ sanctis nõ vult
vitam habere cõmunẽ. Sed que est ista portio?
Sibi viuere/ sibi cõplacere/ sibi esse omne quod
est: in bonis domini habere nullũ superiorẽ aut
equalem: sua lege oĩa ordinare: omnibus vti
que de cõmuni erario ac patrimonio domini ac
cipere potest in partẽ: vt etiã semetipsum in hãc
computet portionẽ. Sed nõ erat ista vtilis por-
tio eius/ sed quam dicebat dauid: Portio mea Ps.118.
domine dixi custodire legẽ tuam. Ista debet esse
omniũ portio/ legem altissimi custodire. Debet
esse portio ꝑfectorum hominũ in hanc vmbra- Ps.141.
ticam vitã/ in eternam ingredi non portionatã.
Hoc dicebat dauid: Portio mea domine sit in
terra viuentiũ: vbi sic viuitur/ ꝙ nullus moritur:
non in hac vita: vbi nullus ita nascitur/ ꝙ non mo
riatur. Cognoscebat dauid omniũ dominũ om
nibus posse fieri partem. Est enĩ deus omnia in
omnibus/ et totum in cõmuni/ ꝛ pars in speciali;
sm̃ exigentiam meritorum in singulis. Propterea

Ps.15. dicebat: Domin9 pars hereditatis mee. Et ali
Ps.72. bi: Pars mea deus in eternum. Et hieremias:
Treno.3. Pars mea dominus: dixit anima mea. Deuius
enim qui est dominū nō potest habere partem: ꝙ
in hac vita ꝓpriam vult portionē. Sed quoniā
culpa penam habet annexā: vide partem illorū
qui propriā volunt portionem. Inquit dauid:
Ps.10. Ignis/ sulphur/spiritus ꝓcellarū pars calicis
Job.24. eoꝝ. Job etiam dicit: Maledicta sit pars eius
in terra. Caret omnino de charitate qui porti-
onem querit. Ipsa enim charitas non cōmune in
ꝓpriū/sed ꝓpriū in cōmune deducit. Et dauid
Ps.111. dicit de viro iusto/ꝙ dispersit dedit pauperib9:
non cōgregauit sibi vt ꝓprietarius. Et accepit
adolescens deuius petitā portionem. Dedit enim
deus hominibus arbitrij libertatē. Non coge
batur a patre petere aut accipere portionē: sc3 ꝙ
viuimus/ꝙ sumus/ꝙ intelligimus/ ꝙ sapimus/
ꝙ sentimus: ꝙ mouemur animo/affectu ⁊ corpo
re: ꝙ extra nos ꝓpter nos accepimus: ꝙ in no-
stra potestate/libertate/regulatiōe viueremus:
sed cum deo subditi deo/adiuti a deo/regulati a
deo viueremus. Congregauit illā deuius ado-
lescens. Congregat semetipsum sibi pctōr: ⁊ oīa
extra se sibi coaceruat i dānū: ⁊ se ⁊ sua secer-
nit ab alijs. Congregauit omnia/vt fortior esset
ad malū. Experientia docet/ꝙ aggregata forti
ora sunt ex alterutris. Uult nempe ꝓnus ad ma
lum/vt omnia respondeāt ad votū: ⁊ cum vocat
eas/assumus ecce dicant deprauate hominum
mentes: ⁊ quesitum placitū vult ꝙ assistat ad vo
tum. **Et peregre profectus est.** Ecce ha-
bes alium male peregre. Ille recessit a hierusa
lem/iste discessit a patre: ille hierico/iste regio-
nem longinquā. Sed dimittam9 male peregre
cōcentum: mores reprobos videamus. Male
peregre vadit in peregre. Semꝑ est in peregre
qui recessit a deo: ⁊ cū sanctis habet diuortium:
cum quibus nostra debet esse ciuilitas: atq3 cum
deo debemus esse domestici. Secūdū nostram
hanc sententiā apostolus ephesios alloquit̄/di
Ephe.2. cens: Nō estis hospites ⁊ aduene: sed estis ciues
sanctorū ⁊ domestici dei. Ad esse ⁊ ad fieri ver-
ba ista se habent. Ad esse per fidē: ad fieri ꝑ mo-
res: vt non male peregre simus/sed per debitos
mores ciues sanctorū ⁊ domestici dei permane
amus. Sed quo peregrinatus est? **In regio-
nem longinquā.** Ecce si voluisset/potuisset
prope manere animo ⁊ moribus: ⁊ propria pote
state segregatus a deo. Regio autē longinqua
non stadijs/nō dietis/non interuallis/nō inter
iecto mari/non interpositis mōtibus aut plani
tijs est: sed regio est vmbre mortis/regio egesta
tis/regio dissimilitudinis. Non querātur loca
lia spacia ꝓ regione longinqua. Dicit enim scri-
Hiere.23. ptura: Celū ⁊ terrā ego impleo. Nec inter bo-
nos ⁊ malos ꝓ secretione standum est spacijs.
Ecce in vna ciuitate iudeus ⁊ christian9/fidelis
⁊ paganus: in vna domo bonus ⁊ iniquus est/in
vna mensa/in vna camera: immo sepe cōtingit
in vno lecto. Sed dissimilitudo religionis fecit
longinquitatem regionis/dissimilitudo legum
dissimilitudo cultus/dissimilitudo morum atq3
vitioꝝ. Dissimilitudo vero ista nō ex coloribus
est: nec ex his que oculis subiacent/nō ex sonis/
non ex odoribus/non ex saporibus/non ex tan-
gibilibus/non ex quātis/aut cōmuniter accidē-
tibus: sed inuisibilis est: veruntamen visibiles
actus habens dissimiles: prout a dissimilibus
affectibus aut intellectibus ipsi ꝓcedunt. Sta
tuamus igitur duas inuisibiles regiones: vnam
bonam/alteram malā/dissimilitudinē omnē ha
bentes: ⁊ duos homines in actus omnino dissi
miles exeūtes: sed intantū similes inquantū re-
gina tenebrosa hypocrisis ingrederetur in alte
ram regionē. Habet enim ista in similitudinē bo
norum adducere actus suos/abintus iniquita-
te regnante. Una est regio virtutis/altera vitij
vna pacis/altera discordie: vna lucis altera te-
nebrarum: vna sub diuinis legibus viuit: altera
in proprijs directionib9 regnat. Una proximū
diligit vt seipsum: altera cōtempto proximo so
lum diligit seipsum. Una prefert cōmunia pro-
prijs: altera ꝓpria cōmunibus anteponit. Una
vacat laudibus dei: altera delectationib9 mun
di. Una in suis interioribus habet gaudiū: alte
ra semꝑ querit ab extra solatium. Una tēporali
ter gemit ne in eternū lugeat: altera tēporaliter
plaudit vt in eternū plangat. Una in abstinētia
degit: altera vētri seruit. Et vt perstringā/vna
omnibus virtutibus studet: altera vitijs omni-
bus se cōmendat: ad quā male peregre secessit
in peregre. Longinqua est ista regio a regione
virtutū: quia hic diabolus/ibi deus regnat altissi
mus. Sed de recedentibus ab omniū condito-
re dauid dicit: A lege autē tua longe facti sunt: Ps.
vt non tuis/sed suis legibus viuerēt. Sed atten-
de paulisper. Lōge a peccatorib9 sal9. Quare?
Quia iustificationes tuas nō exquisierunt. Siti
unt in terra longinqua/in quā abierunt. Iterū
scriptura dicit: Domine omnes qui elongāt se
a te/peribūt. Quare? Quia ꝑdidisti omnes qui
fornicantur abs te. Uide altissimi de nostri iu-
stissimam retributionem: vt qui longe recessit a
deo/lōge sit a salute: quia in eo solūmodo salus
Et merito pereūt qui elongātur a vita: quia qui
noluit benedictionem/elongabitur a deo. Non
vult benedictionē filiorum qui recedit a patre.
Nec benedictionē omniū humilium animarū
atq3 dextralium/ qui ad vitiorū sinistram cū he
dis lasciuis accescit: sed induit maledictionē si-
cut vestimentū. Sed o male peregre fili/quare
recessisti a patre? O anima deprauata/quare te
elongasti a deo? Audite domini disceptationē
per hieremiā cum populo suo. Hec dicit domi-
nus: Quid inuenerūt patres vestri in me iniqui
tatis: qr elongauerūt a me: ⁊ ambulauerūt post
vanitatē: ⁊ vani facti sunt. Igitur quid iniquita
tis habet altissimus: cū nemo sit bonus/nisi so-
lus deus? Est ne ipse inuidus? neq3 equalē/neq3
superiorē habet: ad quos solet esse inuidia. Est
ne superbus? Omnibus dominat̄/volentibus

⁊ nolentibus. Et ipse creauit qui bꝰ dominaret:
non ad sui magnificentiã / sed ad nostrã futuraz
gloriam. Est ne auarus aut parcus? Omnia pos
sidet: ⁊ nihil sibi minuitur cum largitur. Est ne
iracundus? Nulle passiones deitatẽ attingunt.
Est ne maculatus? Incorporeus est ⁊ incõtami
nabilis. Dicent forte: Punit / flagellat. Et hoc
vt nõ discedas ab eo: aut si recessisti / redeas ad
eum: sine quo nunꝙ ⁊ nusꝙ tibi bene / semper et
vbiqꝫ tibi male succedit. Quare te longe fecisti
a deo: quare ambulas post vanitatem? vt vanus
effic ereris. Uacuũ est quod vanuz est. Uacuus
est qui non satiatur aut replet pacifice nisi deo.
Dissipauit substantiã suã. Merito con-
querebatur dauid: Tempus faciendi domine:
dissipauerunt iniqui legẽ tuam. Modus est lo-
quendi. Lex dei dissipari nõ potest: sed cum per
iniqua opera ei resistitur: nõ lex / sꝫ mores quos
precipit / dissipantur. Sed que maior est iniqui-
tas ꝙ cum lex que debet fieri / dissipatur? Adole
scens erat iste: adolescens ⁊ tu. Tempus adole-
scentie / tempus est faciendi. Dissipauit iste om-
nem substantiã suam: dissipas tu domini bona.
O vtinã vox mea in auribus omniũ iuuenum re
sonaret: nõ mea tantum / sed dauid: ⁊ intellectu ⁊
affectu perciperẽt: quoniã tempus eorꝫ tempus
est faciendi: in quo ipsi dissipant legem dei. Enu
triti in delitijs / philocapti vmbrosis atqꝫ limo-
sis amoribꝰ: inebriati vino luxurie / omnẽ in suis
corporibus turpitudinẽ exercentes: intendẽtes
suauitatibus / gulositati operã dantes: infruniti
omni vanitati subijcientes corpora christiana:
mẽbra redempta christi sanguine / abiecta vere
cundie lege: vt ille dicatur probior qui audaci-
or fuerit ad maluz: ⁊ ille maiori laude funesta se
subleuat: quo ĩ plura mala dilapsus / aut quo mi
nus defuit potentia peragẽdi. Sed tẽpus est fu
giendi / quo te mundus amenus insequit. Tem-
pus est resistendi / quo te mala occupare cõcer-
tant. Tempus est abstinendi / quo in te furibun-
dus est sanguis. Tempus est discipline / cũ viri
litas corporis in libidinẽ spumat. Tempus est
cautele / cũ te illicit morbida caro: cum tibi arri
det venustus aspectus: cũ petulans oculus nu-
tibus tecum ludit. Tempus est prudẽtie / cũ pru-
dentissimus inimicus atqꝫ inuisibilis tendicula
parat: abscondit in omnibus pedicã: ⁊ infra tui
corporis domũ / occultam habet decipulã. Tem
pus est tẽperantie / cũ te placita multa querunt.
Tempus est fortitudinis: cũ non cessat congres
sus. Tẽpus est iusticie: cũ seruire potes amato.
Tempus est doctrine: cum discere sane vales.
Tempus est orandi / cũ lingua non errat: cũ ge-
nua flectere atqꝫ viriliter erigere potes. Tem-
pus est agendi: cuz assistit potentia clara. Hec
omnia senectutẽ effugiunt: vt chronica experi-
entia monstrat. Eorũ tempus est quiescendi / cõ
sulendi atqꝫ meditandi. Confecta senio mẽbra
fortitudo relinquit: pallentẽ aspectum rubicun
dus aspectus non appetit. In rugata facie pro-
tensa non delectatur. Caput canũ capilli flaui

deuitant. Ueteranos militando ꝓhibet impe-
rialis maiestas. Princeps huius mũdi diabo-
lus nõ nimis curat senes: quos scit cõtra deum
in suis castris diu militare nõ posse: nec scit for
tia esse membra que posset plene in arma iniqui
tatis cõuertere. Nõ tamẽ intermittit hostis an
tiquus: quin senes quos potest / teneat auaricia
ligatos: aut obstinatos mẽte ꝓ moribus / in qui
bus in iuuentute habuit strenuos bellatores.
Igitur o iuuenes tẽpus vestrum tẽpus est faci-
endi. Non ergo prauis moribus dissipetis le-
gem dei: quia in cuius corde lex dei est / non sup
plantabuntur in eternũ gressus eius. Sed quo
modo dissipauit substantiã suã? Ut frater eius
improperat: cum meretricibus viuẽdo
luxuriose. Ad literã multotiens sic in rebus
temporalibus agitur: ⁊ si allegorice ista tracta-
rem / alius esset sensus. Sed que sũt iste meretri-
ces cũ quibus se homo contaminat: ⁊ membra
christi facit membra meretricis? Si de carnali
coniunctione agitur corporũ / notus est sermo.
Sed alie meretrices sunt que mercedem accipi
unt: nã a merendo sic appellate sunt: que omnẽ
nostram substantiã a deo nobis datam exhau-
riunt: ⁊ de nostris marsupijs numos extrahunt
quos accepimꝰ ad peragendũ iter in celũ. Sed
alius male peregre incidit ĩ latrones: iste in me
retrices: que sunt ꝭm subtiliorẽ sententiam / sci-
entie seculares / scientie philosophice: que ipsa-
rum amenitate mulcentes animũ / multos deuia
re fecerũt a tramite veritatis: ⁊ inter mãmillas
syllogistice forme naturalis doctrine: que vidẽ-
tur lac ꝓpinare dulcedinis: retinuerũt multos
suis cõstrictos amplexibus: vt diuina mysteria
in opere creationis / atqꝫ nostre redemptionis
acta nõ crederent: aut de ipsis minus ꝙ deuote
sentirent. Et nõ solum extra christianã religio-
nem / sed in ipsa plures mathematici sunt reper
ti: qui rationalem creaturã arbitrio liberã pro-
pter quã facta sunt astra / voluerunt astrorum le
gibus necessario mancipare: vt hominũ varie
tas ⁊ morũ diuersitas: que diuine ꝓuidentie no
bis incognita lege peragitur: ac etiã liberi arbi
trij voluntate ꝑficitur: necessario sit ex astris: ⁊
sub fatalibus regulis dicũt omnia fieri: nihil di
uine volũtati reseruãtes atqꝫ hominũ libere ra
tioni. Sunt meretrices heresiace sententie: que
tanta illectione pollere vident: vt ab ea veritate
auertãt animũ / que rationibꝰ redditis nõ perci-
pitur. Sunt meretrices hominũ blandimenta:
⁊ mũdi oblectamenta tristia suauia prestant. Et
velut iudas osculo tradidit christũ: sic mundus Mat. 26
suo suauio demonibꝰ tradidit christianũ: intan
tũ dicens: quemcũqꝫ suauiauero ipse est vester /
tenete eũ. Et meretrix magna ipsa sensualitas:
cum qua fere fornicant carentes aut dignitate
fulgentes. Sed vide quid scriptura sacra cõtra
huiuscemodi meretriceos actꝰ dissertiat. Pro-
hibebat in veteri testamento ne aliqs sacerdos
duceret scortũ in vxorem: ⁊ summꝰ sacerdos si-
militer prohibebat: sed virginẽ de populo suo.

Christianus sum: in fide loquor: a spiritusancto
accepta licentia: qui docet omnē veritatē litera
lem / allegoricā ⁊ moralē: dico neq̧ summū pon-
tificem neq̧ ceteros debere dare operā philoso
phie aut artib⁹. Neminē ex eis vidi aut audiui
aliquādo ad fidem cōuersum. Ecclesiam dei nō
vidi ex hoc in aliquo tutā: ⁊ quo magis per rati
ones naturales se vellet tueri aut quēpiam pro-
uocare ad fidem: eo amplius minuerek fidei for
titudo. Legi historias ab initiāte christo eccle
siam quot ⁊ quot legere potui: legi conciliorum
acta: ⁊ legi adesse philosophos: legi passiones
certatorū et certantiū ꝓ fide in tormētis / penis /
exilijs / per sanguinem ⁊ mortē: ⁊ non repperi re-
pugnasse aduersarios per philosophicas ratio
nes: nō cōperi adduxisse aliquē ad fidem per syl
logismos ⁊ questiones. Legi disputātes docto-
res / cōfessores / cenobitas / anachoretas: ⁊ nihil
in eis / ꝓ eis ⁊ pro alijs vtile reperitur per inanē
philosophiā. Immo quotquot ista scientia fue
rint imbuti / christianitatis titulū cognoscētes /
libellum huic meretrici dedere repudij: accipiē-
tes vxorem virginē de populo sancto dei / sc; fi-
deles: scientiā nō corruptā sophismatibus atq̧
garrulitatib⁹ dialecticorꝫ: nō astralib⁹ decretis
infectam: nō contentionibus seruientē: de crea
tione mundi / de potentia dei / de sapiētia dei / de
bonitate dei / de prouidentia dei: etiā vsq̧ ad mi
nima nostra: cōtra eos philosophos qui intelle
ctum dicunt diuinū vilescere / si hec minima pro
uideret: sed omnia humiliter adorantē ⁊ venerā
tem. Populus eñ dei populus est virtutū: de
quo accipiēda est sacerdoti vxor. Sed meretrix
Josue. 6. hierichontina secessit in populū dei: ⁊ facta est
vxor vni⁹ principis tribunalis: sed non iā mere
trix scientia illa: sed tota coaptata virtuti: tota
conuersa in populū virtuosum: vt etiā filios ge
neret i spirituali genealogia saluatoris. Nec ꝓ
tanto dicimus legitimo christiano debere dare
operā huiuscemodi scientijs: si nō dedit: gentili
um eñ sunt / nō christianorū: sed si scit ad san-
ctitatem ⁊ virtutē conuertere / si qua nouit. For
te in his que dicturus aduenio: aut ad turbatio
nem / aut in admirationē legentē inducam. Iu-
uenis fui aliquali dotatus ingenio: intēdebam
his scientijs sicut coetanei mei: credens ex his
placere altissimo: atq̧ sic debere ꝑfecta vita pa-
gi. Cum vero omēs collegas meos viderem in
hanc tenebrosam voraginē ꝓsilire: accidit quo
dam die in meis teneris annis: me ferente om-
nes fere libros naturales sub chlamyde: vt sum
ma diligentia repeterē que audierā a doctore: ⁊
cū interrogaret me qui creditus ab oībus san-
cte vite / dicēs: quid est hoc quod defers frater?
libros naturales me ferre respōdi. At ille: Non
est hec via tuta / neq̧ vocatio tua: nec verorum
christianorꝫ intēdere nature / sed gratie. Verbis
quoq̧ completis tanta celeritate mutatū est cor
meū: vt si voluissem / nō potuissem aperire codi-
ces naturales: nec etiā ex iussu aliquid ex eis me
morie cōmendare: atq̧ quod magis mirandum
erat / porta intelligentie claudebatur: dispōsitē
deo ad theologica me conuerti: illis oīno dimis
sis in quib⁹ frustra sudauerā atq̧ disposuerā de
sudare: ⁊ aliqua luce veritatis perfusus / puro et
claro animo intellexi meretrices esse inuisibilis
animi omnes istas scientias / animā indeuotā ⁊
volantē per area cōstituentes: ⁊ denegātes suis
peritis viā humilitatis in fide atq̧ in moribus
sepe. Vidi etiā secreto mentis intuitu in eis re-
curuatū / omnino etiā inuite orare volentem: et
quod horrendū est / gratie initium deficiebat in
natura: ⁊ geometrizabat corporum quantitatē /
qui sibi viuit immēsuratus. Et astra et ipsorum
orbes ⁊ orbiculos et reuolutionē reuoluebat in
animo: dum se sponderet altissimo supplicare.
Neminē audiui / nec vidi deuote atq̧ humiliter
intendentē ad euangelij veritatē talibus mere-
tricibus sedulo implicatū: nisi repudio mācipa-
uerit. Proculdubio plerūq̧ a deo facisit animā
fornicari. Sed dicit scriptura: Perdidisti om-
nes qui fornicank abs te ⁊c. Barbar⁹ sum om-
nibus qui horū que dicūtur intrinsecam experi
entiā non viderūt: ⁊ appellor fatuus a talib⁹ sci
entijs fascinatis: sed veritatē nouit altissimus: ⁊
ipsi videbunt eū cum dure fuerint exacti / ꝙ tali-
bus vanitatibus se dederūt. Incomprehensibi
lis nisi per fidem est veritas: que liberat nos ab
omni maligno. Turbabsitur a facie intima veri
tatis / que nō explicatur lingua / nec videk oculo
naturali qui hec audierint: sed auferretur ab eis
spiritus intelligentie ipsorū: et deficient coram
ipsa: ⁊ cōuertentur in puluerē terrenorꝫ / rapien
dum a vento vanitatis: vt vētus tempestatis ⁊
turbinis ventilet in eternū. Insurgēt vultu pro
caci: melius est sic intendere ꝙ vagari: tali alli-
gari studio ꝙ sepe ꝑdire in publicū / ⁊ a venustis
aspectibus illici / ⁊ a varijs delectationib⁹ capi.
Audacter affirmē nihil esse bonū comparatio-
ne peioris: immo strictius dixerim / nihil est bo-
num quod cōparatur bonitate carenti. Compa
ratio eñ bonitatis in vtraq̧ parte asserit boni
tatem. Resculpo i meipsum forte ꝙ verba hec
aliorꝫ verbis retūderenk: ⁊ validiores rationes
his rationib⁹ redderenk. Quin ni! Ampli⁹ ait.
Et ꝙ scriptura recompingik a scriptura: valeat
vtiq̧ quod proferk. Sed o vtinā inuenirem aut
inuenissem mecū catholice contendentē ex scri
pto firmato: nō variabili aut nugaci ꝟbo: quod
aut per rationes fidei cogerē negare fidem: aut
remouerē ab artib⁹ ⁊ philosophis verbulosis:
Vt autē contra has meretrices quadā appella
tione concludā: perfectionis quoslibet ꝓfesso-
res / preuaricatores / relaxatos impuros assero:
si cum his meretricibus affectu ⁊ intellectu atq̧
iugi studio cōtubernant: nec ꝓfessioni opa per
fectionis adijciant. Plus autē in talibus dāno
sa experiētia / ꝙ mea querimonia clamat. Opor
tet omnino ꝑfectioni lectionis et orōnis inten-
dere eū qui perfectionē promisit: ⁊ alijs quibus-
cūq̧ poterit ipsam firmare operibus iustis atq̧
perfectis. Qui autē dixerūt ⁊ dicunt verā theo-

logiam nō posse conscendere nisi ꝑ istam scien
tiā: similes facti sunt edificatoribꝰ turris babel
qui per altitudinē turris credebant in sup̄na cō
scendere. De meretrice aūt heretice prauitatis
que multos in fornicationē auersionis adduxit
Prouer. 5. prouerbiator dicit: Fauus distillās labia mere
tricis: ⁊ nitidius oleo guttur eiꝰ. Nouissima aūt
illiꝰ amara quasi absinthiū: ⁊ lingua acuta qua-
si gladius biceps. Pedes eiꝰ descendūt in mor
tem: ⁊ ad inferos gressus eius penetrāt. Per se
mitā vite non ambulāt: vagi sunt gressus eius ⁊
inuestigabiles. Dulcia sunt hereticoꝝ verba / ve
lut fauus melligenus. Nam si dulcia nō essent
nō audirent̄: neq̄ traijcerentur in anime intrin
secum gustū. Merito hereticus meretrix appel
latur: quia illa ad illudendū omnes trāseuntes
inuitat: ⁊ steriliter omnibꝰ abusiue corpus expo
nit: ⁊ labijs suauiando demulcet quē accipit ad
vlnas. Sic ⁊ heretici omēs quos possunt ad se
conātur attrahere: omnē corporis existentiā / at
tracti prestant ad vsum: vt ea sterilitate loquēdi
qua decepti ipsi decipiant: quoꝝ labia totā quā
se credunt habere dulcedinē non effundūt / sed
distillant: vt auidius audiantur / ⁊ accendant ad
doctrinā intensius auditorem. Stillas erogant
sed copiosam asserunt reseruare dulcedinē: qua
si apud eos maneat multitudo doctrine. Gut-
tur ipsoꝝ oleo nitidius dicit̄: quia omnis puri-
tas leticie / nitiditas luminose sciētie / opus mise-
ricordie / humilitatis profunde in eoꝝ doctrina
videtur plenū consistere: que per oleū designan
tur: quod diligēter inspicienti scripturas patet
Nouissima ṽo hereticoꝝ amara sūt: quia nihil
amarius q̄ ex falsis doctrinis relinquere domi
nū iesum christū. Acuta ipsoꝝ lingua vt gladiꝰ
biceps: quia corpus ⁊ animā / affectum ⁊ intelle
ctum transuerberat. Omnis autē ipsoꝝ itinera
tio atq̄ adherentiū a via vite declinat: festinat
q̄ in mortē culpe pariter q̄ ⁊ pene. Et tanta lo
quendi ⁊ viuendi varietate vagantur: vt cōpre-
hendi non possint: inuestigari nequeūt: bifurca
te loquunt̄: semiuerba ꝓnunciāt: diuersos intel
lectus imponūt: vnde decepti decipiunt. Mere
trices amenas / scʒ mundi oblectamēta ⁊ sensua
Prouer. 7. litatem descripsit salomon / dicēs: De fenestra
mea per cancellos ꝓspexi: ⁊ vidi paruulū vecor
dem iuuenem: qui trāsit per plateas iuxta angu
lum: ⁊ prope viā domus illius graditur. In ob
scuro aduesperascēte die ī noctis tenebris ⁊ ca
ligine: ecce mulier occurrit illi in ornatu mere-
triceo / p̄parata ad capiēdas aīas: garrula / va
ga / quietis impatiens: nec valens in domo cō-
sistere pedibus suis: nunc foris / nūc in plateis /
nūc iuxta angulos insidians: apprehēsumq̄ de-
osculatur iuuenē: ⁊ procaci vultu blanditur / di-
cens: Uictimas pro salute debui: hodie reddidi
vota mea. Idcirco egressa sum ī occursum tuū /
desyderās te videre: ⁊ repperi. Intexui in funi-
bus lectū meū: straui tapetibꝰ pictis ex egypto
aspersi cubile meum myrrha ⁊ aloe ⁊ cinnamo
mo. Ueni inebriemur vberibus / ⁊ fruamur cupi

tis amplexibus / donec illucescat dies. Non em̄
est vir in domo sua: abijt via lōgissima: sacculū
pecunie secū tulit: in die plenilunij reuersurꝰ est
in domū suam. Irretiuit eū sermonibus multis
⁊ blanditijs labiorum protraxit illum. Statim
eā sequitur quasi bos ad victimā ductus: ⁊ qua
si agnus lasciuiens ⁊ ignorās: ⁊ nescit ꝙ ad vin
cula stultus trahatur / donec transfigat sagitta
iecur eius: velut si auis festinet ad laqueū / ⁊ ne-
scit ꝙ de periculo anime illius agitur. Que oīa
q̄uis actu sepe faciat meretrix impudica: tamē
magna fornicationū mater / carnis nostre mate
ria visibilibus atq̄ sensibilibꝰ intenta est: infru
nita meretrix ⁊ mulier inuerecunda / que ad suū
ornatum omnia disponit / mūdi oblectamēta su
scepit: prope cuiꝰ domū infinita hominū gradit̄
multitudo: sed ille cui suo merito iratus est do
minus / incidet in eam. Habet ista meretrix do-
mū / habet viam / habet plateas / habet augulos
habet garrulitatē / habet impatiētiā / habet oscu
la / habet vultū procacē / habet victimas / habet
lectum intextū funibus / habet egyptiaca tape-
tia / habet cubile secretū; habet aspersiones alo
eticas / myrrhantinas et cinnamomicas: habet
vbera / habet amplexꝰ / habet diuitē virū / habet
blandicias labioꝝ. Domus eius est ipsa creata
natura / in regulis originalis iusticie ordinata:
que natura pascit̄ modicis: ꝯtentatur ⁊ paucis
nec s̄m iusticiā positā in superflua querit egres-
sum. In qua nō valet ꝯsistere meretrix / scʒ sen-
sualitas impudica. Egreditur foras terminos
rationis atq̄ iuste necessitatis: ⁊ ī mūdi plateis /
scʒ in latitudinibꝰ ponit insidias: nūc iuxta di-
uerticula anguloꝝ deceptionis laqueos parat.
In plateis decipit / cum multitudinē delectabi-
lium pandit. In angulis decipit / cum per obli
quitatē occultam ⁊ singularē turpitudinē ratio
nē inficit. Uia eius est que sibi videtur iusta pro
eo ꝙ per eā plurimi sic incedunt: ⁊ multitudine
male viuentiū quasi per quandā viam publicam
decipit: ac se iuste fecisse tuet̄. Garrula est si nō
habet quod querit: ⁊ garrulitate verboꝝ tendit
in placita: vt garriendo percipiat quod silendo
non posset. Impatiēs est ista meretrix inhone-
sta: quousq̄ obtineat quod cōcupiuit. Et semꝑ
per impatientiā diuerberat se si nō percipit pla
citas suis sensibus qualitates: ⁊ quietis semꝑ in
animo cū per rationē se regere volunt / efficitur
impatiēs: ⁊ bella variarū appetitionū inducit:
que si multos ex toto nō deijcit / sine quiete viue
re facit: vt etiā sapientes ⁊ senes ⁊ vniuersos vs
q̄ ad mortē ipsa sollicitet. Quē vero circa se de
prehenderit ambulantē ⁊ intendentē in his que
sunt de funestis iuribus eius: velut iuuenē carē-
tem cordis prudentia: qui s̄m salomonis man-
datū / cor nō omni custodia custodiuit: dulciter
male suauiat: ⁊ quadā perniciosa vultus audaci
tate decipiēdo blanditur: ac si eum magnis vo
tis ⁊ desyderijs quesiuisset: ⁊ statim de lecto ma
le quietis ꝓnunciat. Sane ad eternā damnatio
nem quiescit / qui requiescit corde ⁊ aīo in lecto

lethifero terrenorum atqꝫ carnaliuz voluptatū.
Sed intextus est funib⁹ lectus: quia peccatorū
suorꝫ funib⁹ vnusquisqꝫ cōstringitur: ꝛ intextus
est funibus lectus: quia nulla sensibilis ꝛ carna
lis delectatio est durabilis super terrā: ſꝫ velut
funis in fine marcessit. Egyptiaca ꝑfectio ꝛ de
picta tapetia quibus pauimēta zetarum ꝛ parie
tes obteguntur ad ornatū cubiculi ꝛ delectatio
nem oculorꝫ propter varietatē nimiā picturarū
insinuat artificiosas ꝛ exquisitas adinuētiones
pessimas in peccatis: quorꝫ varietate delectati-
onū anima teneatur illecta: nec velit resurgere
de lecto / vbi iacet turpiter delectata. Secretum
huius impudice cubiculū ipsum est absqꝫ testi-
monio malū: vt eo sit liberior delectatio / quo te
stibus caret: ꝛ delectationis fiat augmentū / quo
deuitauit hominū peruersa libido conspectum.
Aspersum aromatibus ꝓnunciat: velut si non
essent corruptibilia bona visibilia hui⁹ mundi.
Amplexus hui⁹ sunt inseparabiles astrictiones
ad volita: vt nisi per mortē raro separatio per li
berā voluntatē: sed stercorea est amplexio a fo-
ris / qua deturpaꝛ anima in occultis. Subacta
ꝟo vbera meretricis sunt vene dulcedinis: que
si debite ſm legē nature atqꝫ originalis iusticie
deprimūtur / elicitur necessarium vite butyrum.
Concessum est nāqꝫ omni viuenti iusta lege vti
bonis nature. Si autē fortiter emūguntur / san-
guis elicitur peccatorꝫ: quia si quis vbera natu
re lac vite propinātia plus debito exprimit: pec
catū omnino cōmittit. Prestruitur in vsu cōces
sorum ꝑfecto delictum: si diuinorꝫ lex transgre
ditur decretorꝫ. Labiorum vero blandicie sunt
sensuales allegationes sub vmbra cōdescensio-
nis / aut ꝑ tempore iuuētutis / aut in statu assum
pte nō inflicte necessitatis / aut infirmitatis / aut
sub scuto bonitatis diuie: quasi delectabilia nō
produxisset ad aliud / nisi vt sensus delectaretur
humanus: quib⁹ homo faciliter irretitur: diffi-
cilime ꝟo dissoluitur. Uir eius vniuersorꝫ domi
nus: qui nō videtur esse in domo duz impunite
malū patitur fieri. Cetera ꝟo huius metapho-
rice locutionis / ad actionē mali ꝛ authoris pe-
riculum disponūtur. Uide scorta: vide meretri
cios intellectus / affectus ꝛ actus: cū quib⁹ ma-
le peregre diuinum patrimoniū dissipauit / viuē
do luxuriose: vt omni qua potuit voluptate fru
eretur: ac per hoc statim sequiꝛ fames. Non ha
bet quod manducet: et patrimonio consumpto
inedia inualescit. O male peregre fili / iam pate
ris impedimenta etatis: nō patereris si non re
cessisses a patre. Jam te conficit fames / habun
dantia relicta paterna. Premeris inedia / qui tu
us esse cupisti. Eclipsim pateris / a lege deuius
alta. Non sufficis tibi / ope relicta paterna. Di
uinorum bonorꝫ ꝛ honorabiliū contēptores au
dite. Fames est valida in regiōe longinqua: nō
panis ꝛ vini / dicente propheta: sed audiendi ver
bi dei. Doctrinā non appetit criminosus volu-
ptatibus deditus. Odit salubres monitus / qui
non est adhuc satiatus inferis: verba dei repu-
tat cantilenā. Jnimicus sibi factus ex suis ꝑdi
tis morib⁹ verba pacis ad deū ꝯtēpsit. At nulla
crudelior fames ꝙ a virtutib⁹ abstinere. Mise
rabile fit ieiuniū deficiēte pane virtutis / atqꝫ vi
no leticie spiritalis. Tabescit aīa in mēsa ma-
lorum: famē semꝑ patitur mala voluptas: quo
plura mala comederit / ad reliq̄ fit auidior. Nun
ꝙ satis est cui ꝑ nihilo reputatus est deus. De
genere maledictionū est fames: quas per moy-
sen derelinquenti eum populo dominus repro-
misit. Dicit eñ scriptura: Mittet dominus su- Deu
per te famē / esuriē ꝛ increpationē in omnia ope
ra tua que facies: donec conterat te ꝛ perdat ve
lociter / ꝑpter adinuentiones tuas pessimas: in
quibus reliquisti me: vt causa suum effectū pre-
cedat / culpa suppliciū. Non est adinuentionis
diuine ꝙ relinquamus deum: nos adinuenim⁹
huius viam erroris. Non est diuine doctrine ꝙ
recedamus ab eo: nos adinuenim⁹ itinera ma-
la. Causam recessus nō dedit omnipotens: nos
adinuenim⁹ deuiationis causam. Non cogit re
cedere qui funiculis amoris oēs ad se trahit.
Nemini dixit: de domo subtrahe pedē / satiatus
sum / odio te: nemini scandalum displicentie pre
parauit: tua fuit adinuētio vt abires in regionē
longinquā. Non adinuenit mala deus: qui bo-
nus bona cuncta creauit. Adinuentiones malo
rum pessime hominū sunt / in quib⁹ relinquim⁹
deum: propter quod super relinquentes fames
iuste dimittitur diuinorꝫ eloquiorum: quorꝫ abū
dēs sapor est suꝑ mel ꝛ fauum. Et esuriē patiꝛ q
recessit a pane vitali: arescit in siti q̄ fontē aque
reliquit: vt dissoluatur necesse est ꝑfugus a vir
tute: vt conficiatur inedia ratio sana docet. Ali
enus ab illo sine quo omnis est male peregre:
non solum extra se / sed etiā in se increpationēꝫ
suscipiat a ratiōe arguēte / conscientia torquēte:
quoniā omnia oꝑa mala sunt que summi dei le-
gez effugiunt: vt tam diu afficianꝛ cruciatibus
his peccatores / donec conteranꝛ ꝛ perdanꝛ cū
demonibus velociter desuper terrā: nisi cōuersi
ad dominū resipiscant. Et peccatores famē pa-
tiuntur vt canes: nec saturanꝛ dum mundi ciui-
tatem circumeunt: nisi ad dominū deū reuertā
tur vnde exierūt. Sed hic male peregre malorꝫ
typum in omnibus secū portans / ad mala speci
alia se cōstrinxit. **Adhesit** profecto vni ciui-
um illius regiōis ambrose: aliquo pecca-
to speciali se ligatione seu delectatione ligauit
in federe. Non eñ quis sufficit omnia mala in
eodem instanti atqꝫ actu peragere. Nec nō ꝛ se
pe videmus ꝙ huic hoc vitium / illi vero aliud
magis in placito est: cum quo est fabulatio sua /
ꝛ tota complacentia sensualis: etiā si interdum
cetera mala pretermittat. Seu forte aliquis de-
mon accipit in eum districtius potestatem: **qui
misit eum in villam ad pascendum
porcos.** Jn villa rustici sunt / in ciuitate vr-
bani. Merito nanqꝫ efficitur rusticus qui di-
mittit vrbanitatem celestem / quam virtus ꝛ gra
tia darent. Et pascit porcos. Jn rusticitate sen-

sus emittit: ꝛ voluitur in ceno vitiorum / fetorē
ostendens etiā ad coeuos: vt cōuersatio sit hor
rida ratiōi / humanis infesta aspectibus. Urba
nū facit ad celestia hominē deus pater: vitium
vero facit eum omnibus dissimilē. **Et cupie-
bat implere ventrē de cibo porcino**
Credit sepe peccator se contentū fieri ex corru
ptis: ꝛ animā incorporeā corꝑalibus adimple-
re: sed negat natura spiritualia corꝑalibus / et
corꝑalia spiritualibus posse repleri: ac ꝑ hoc
nunꝙ creaturis replebit anima / que creatoris
est capax: quo nō plena aut i esurie / aut semper
erit in pena. **Et nemo illi dabat:** quia va-
cuū per vacuū natura non implet: et sibi insuf-
ficiens nemini satis erit. Ecce duos male pe-
gre: vtriꝙ in malo ꝛ in auersione cōcordes. Il
le descendit a hierusalem: iste recessit a patre.
Ille in hierichontinā defectionē: iste in regio-
nem longinquā. Ille incidit in latrones: iste i
meretrices. Illū expoliauerūt: istius bona dis
sipauerūt. Ille ꝑtulit vulnera / iste famē. Ille se
minimus relictus: iste semꝑ insaturatus. Sed
istius reuersionē velut magis insignem sedula
mēte tractemus. Reuertitur male peregre ad
rationē: abundantiā paterne rememoratur do
mus: se perire cognoscit: deliberat reditū: dis-
ponit confiteri peccatū: et humiliat se appel-
lans indignū: postulat gratiam supra condi-
gnū. Uide reuersionis processum. Iste in se re
uersus dixit ire. Reuersio ad relicta. Quis au-
tem est qui seipsum relinquat: aut quo perge-
ret si semetipsum relinqueret? Quis modus lo
quendi? que loquendi ratio? Extra se iuerat / ꝙ
ad se reuertebat: nō corpus extra corpus / non
animā extra animā: sed forte anima extra cor-
pus. Nā Paulus apostolus raptus / siue i cor-
pore siue extra corpus anima ꝑagrasset / se fate
tur ignorare: attamē tēpore raptus anima cor
pore nō vtebat. Et legim9 ad se reuersū: ꝛ aiam
corꝑis vsū resūpsisse. Petr9 vero cū ꝑ angelū
educeret de carcere: ꝓpt modū mirū videbat
sibi visū videre ꝑ somniū. Et in se reuersus di
xit / ꝙ vere deus miserat sibi angelū. Quo er-
go iuerat Petrus / qñ est ad se reuersus? Ipse
vero ambulabat: ꝛ aīa corporeis motib9 vteba
tur. Sed tal loquēdi mod9 magis innotescit ex
perientia ꝙ scriptura. Fit sepe repente ex ali-
quo accidente tātus timor / vt aīa plerūꝙ alie-
net a sensib9: nō tñ relinquēdo corp9. Ex nimio
dolore corꝑis aut rei ꝑdite illud idē cōperi eue
nire / necnō ex inualescēte infirmitate. Ex amo-
re nimio scio extasim fieri: ex ꝯtēplatione aīas
rapi / nō reuocat in dubiū: ꝓcuratiōe artificio-
sū ꝑ incidēdis ad sanitatē mēbris / ars ipsa de-
mōstrat. Capt9 quidā me ꝑsente a iusticia meri
to suspēdendus: sūptione potionis cuiusdā in
tñ obstupuit / vt de carcere vt mortu9 traherē-
tur: et tali fallacia vt mortuus euasit mortem.
Arreptus nimio somno: excepto ꝙ calet / mor
tis habet imaginem. Et horū quilibet peracto
termino cū reinceperit corpore atꝙ sensibus

vti / dicitur ad se reuersus. Sunt et aliȷ̄ modi /
cū quis vtitur sensibus / et a se dicitur recessisse
aut cum fortiter agitur ab ira: aut cum nimio
vino madet: seu defossa ratione non sequitur
quod veritas iubet: aut sequitur quod ipsa cō-
demnat: siue arreptus a demone / verbo / mori-
bus aut actibus quod hominis est excedit: aut
amens fact9 se in suis gestibus nō cognoscit.
Ac ꝑ hoc ꝙuis ex omnibus his modis ad pctō-
rē possit similitudo deduci: ex trib9 tñ posteri
orib9 male peregre / aut pctōrē ad se dico re-
uersū. Nā defodit rationē / nec veritati obedit
ꝙ recedit a deo: ꝛ maloꝝ efficit autor: et agitat
a demone: ꝛ velut nō mēte san9 insana comple-
ctit: a quibus recedēs / ad se reuersus dicit. Iu-
xta quas sentētias ꝑ Esaiā dñs dicit: Redite Esa.46.
ꝑuaricatores ad cor: recordamini prioris secu
li. Redit ad cor / qui ꝑ cōpunctionē male acto-
rum in seipso reuiuiscit: ꝛ discutit conscientiā
suā: quia ꝓpria voluntate sua atꝙ ꝑuersa reces
sit a deo: et penam quam iuste meret / agnouit.
Redit ad cor qui benignitatē expectantis at-
ꝙ miserētis aspexit: ac videt se seruisse sceptris
iniquis. Redit ad cor / qui iugū diaboli excus
sit a collo. Redit ad cor / qui peccatoꝝ euasit te
nebras: et menti veritas interlucet. Et prioris
seculi recordatur / qui perfecte dolet de bono
innocentie quod amisit: ꝛ cognouit: ꝙ bonū ei
fuerat in dei volūtate inculpate mansisse: ꝙ io
cundū habuisse cōsortia cū electis: ꝛ omniū ꝑ-
ticipiū tenuisse bonorū. Et irremediabilis est
calamitas fuisse imꝑatoris amicū / ad inimici-
cias deuolutū: nisi fiat regressus in idem. In-
cōsolabilis debet esse tristicia ei qui seculū ha-
buit inculpatum: sed cauernā peccatorū inha-
bitat. Sed recordetur prioris seculi ꝗsꝙ delin
quens: nō vt steriliter doleat / sed vt nitatur in
id regredi vnde male corruerat. Et ꝙuis neqt
fieri ꝙ peccator nō fuerit qui peccauit: tamē vo
luntatē recuperet innocentē / qui nocentem ha
bere voluit actionē. Igitur reuocetur ad cor:
et prioris seculi recordetur / qui se deliquisse fa-
tetur. In corde ratio viget / et omnis virtus so
lū perceptibilis intellectu: corꝙ petit a nobis
ꝗ omniū gubernacula tenet: Fili da mihi cor Prouer.23.
tuū. Cordi loquitur. Osee dicit: Ducā eam in Osee.2.
solitudinē: ꝛ loquar ad cor eius. Et alibi: Lo Esa.40
quimini ad cor hierusalē / ꝛ aduocate eā. Pro-
inde nō recedere a corde / dominiū est virtutis.
Ad cor cito redire / virtutis est probitas. Qui
non recessit a corde / semper fuit i dei regno.
Ipse saluator dicit: Regnū dei intra vos ē. Re Lu.17
uersus ad cor regnū perditū reaccepit: immo
violentauit illud: quia regnū dei vim patitur:
quod intelligit de intellectuali / morali atꝙ ce-
lesti. In corde manens nō ꝑpetrauit ineptum:
egrediens fecit vtiꝙ mala: reuersus aptitauit
se virtutibus. Nō egressus a corde permansit
monas ad monadē: egressus multiplicauit se-
ipsū: regressus ꝯgregauit dispsa. In seipso ma
nēs vbi veritas lucet / contēpsit iudicia: egres-

sus foras vbi opinio fulget/variauit mores: in
tro regressus differentiã veritatis et opinionis
agnouit. Qui itra se vidicat cõmorari: totus est
suus: palans homo mendicus est. Si quis est
tam constãs atq reluctans/ vt ad tot voces ex-
tra vocantes nõ egrediat: laudarẽ vtiq si inue
nirẽ. Sed cito ad teipsũ reuertere/ vt dicas cũ
malo pegre: **In se reuersus dixit: Quã-
ti mercẽnarij ĩ domo patris mei abũ
dãt panibus: et ego hic fame pereo.**
Abũdantia est in domo dei omniũ bonorũ/ vi-
sibiliũ et inuisibiliũ/temporaliũ ⁊ eternorũ: et
omnibus sibi seruientibus temporalem mini-
strat/et eternã repromittit annonã. Quia vt di
2. Corin. 9. cit apostolus: Potens est autem omnẽ gratiã
abundare facere in vobis. Et ego hic fame pe-
reo. Non mireris: a diuino et virtutũ horreo
recessisti. Sed vbi erat fames? Hic scilicet in
regione longinqua/et in rustica villa: vbi ciui-
tatis dei presentis/nõ future exuberant bona.
Tempore septennalis famis alimenta erãt in
egypto: ioseph vero distributor erat: saluator
q mũdi appellabat. Patriarcha iacob et tota
cognatio eius descẽderũt ĩ egyptũ ppe horrea
manere volẽtes/ne fame perirent. Reuertaris
tu ad domũ creatoris tui/que sãcta ecclesia est
si nõ vis fame perire. Dic ergo: **Surgam**
Igitur cecidisti. **Ibo.** Profecto recesseras.
Ad patrẽ meũ: quia iã seruus factus eras
Jo. 8. peccati/christo dicente: Qui facit peccatũ/ser
uus est peccati. Et Petrus in canonica sua di
2. Pe. 2 cit: A quo quis deuictꝰ est/huic seruꝰ addictꝰ est.
**Dicam illi: Pater/peccaui in celũ et
corã te.** Quis peccat in celũ? Qui ppter ter-
rã ipsum contemnit. Peccatũ est vtiq graue:
imo nostre malicie tota moles: celestia cõtem-
nere/stercora amplexari. Corã deo peccat/ qui
desup ipso spectãte: cuius insopitũ oculum et
omnia penetrantem nemo valet effugere neq
deuitare iudicium: a peccando eius timore non
sistitur. Grauibus esset disciplinis multãdus/
qui etiam in absentia contra leges faceret au-
gustorum: sed capitalem omnino deberet subi
re sententiam/ presenter contemnens in suis
legibus regiam maiestatem. Narrare dispo-
nit peccata que fecerat/ vt ex misericordia iu-
stificaretur: quia corã deo peccauerat/ ipsum
nos vbiq videntẽ in suis legibus paruipen-
dens. Sed hec est hominũ delinquentiũ ne-
fanda peruersitas: vt in malefactis omnino vi
tare velint humanũ aspectum: cũ nullatenus
possint euitare diuinũ. O si dispositus ad pro-
Psal. 15 hibitũ diceret cũ Dauid: Prouidebã domi-
nũ in cõspectu meo semp: et se videri a desup
inspectore continuo imaginaretur: proculdu-
bio frenaretur ne curreret in voragines pecca
torũ. Profitetur se indignũ amplius tanti pa-
tris filiũ nominari: mercennariorũ numero se
conscripsit. In lege Moysi filius cõtumax ob
ruebatur lapidibus: in lege augustorũ priua-
tur hereditate: in lege morali patre bono indi
gnus est filius malus. Unde ergo benigno in
gratus/pio impius/sapienti stultꝰ? Nobili ve
ro patre indignus est filiꝰ imorigeratus: ac pa
tre abũdante ⁊ ordinate viuẽte indignꝰ est filiꝰ
pdigus. In lege vero gratie alia nos sentẽtia
premit. Accepimus eñ potestatẽ filios dei fieri
nõ per naturã/sed p adoptionẽ ⁊ gratiã: cuius
alma paternitate filius indignus efficitur/ qui
omniũ peccatorũ patrem in suis legibus dia-
bolum aut primũ parentem Adam in sua obe-
dientia imitatur. Filius vero verus atq legi-
timus educatus legitime/patri nõ intulit aliqñ
do querelã: malꝰ vero contrariũ fecit. Sed no
bilitate deposita filiali appellat ad mercẽnari-
orũ legẽ: vt ex distinctione notemus qui sint fi
lij atq mercennarij. Quantũ mihi dominꝰ ad-
ministrat/filios intelligo qui nõ offenderũt de
um: et vixerũt ſm eius sanctissimas leges: mer
cẽnarios vero abũdãtes pane ĩ domo magni-
fica sancta dei/appello omnes peccatores cõ-
uersos/ resipiscentes a malis/ad domũ pater
nam atq diuinam humiliter reuertentes/agẽ-
tes penitentiã/ corde compunctos/ vultũ pro-
cliuũ ferentes pre verecũdia/quia domino pec
cauerunt: desudantes in operibus iustis/tun-
dentes pectora/lachrymis nõ parcentes. Nec
eos mercennarios dixerim/ quia superna ca-
ptare concertant: sed pro eo q aliquando tẽ-
poralem stipem atq mercedẽ in malis actibus
quesierunt. Merces nãq a qua mercennari-
us dicitur/in omni lingua hebrea/ greca et la-
tina: rem quã quis seruiendo meretur/ perfun-
ctoriã atq temporalẽ signat. Nã qui pro eter
na gloria seruit/mercennarius dici nõ potest:
cũ ex merito alicuius laboris nemini debea-
tur: sed diuina misericordia beatificãdis con-
cedit. Igitur mercẽnarij domus dei dicũtur/q
mercedẽ tẽporalẽ iterdũ sectati sunt/ diuinam
gloriã contemnẽtes: Sed reuersi sũt domũ pa
ternam/peccatorum labe satiati/ malorũ mo-
la contriti/domino seruientes/abũdantes pa-
nibus diuinorũ verborum atq promissionum
confortantibus hominũ corda: ne veterũ con-
socij delictorũ/ premia diuina desperent. Cum
pater misericordiarũ et totius consolationis
deus paratus sit indulgentiã prestare petenti-
bus: ac in suis pmissionibus debitor fieri non
merentibus. Igit peccator reuersurus ad de-
um omniũ piũ patrem/ argumenta p simile p
sua parte conquirit/dicens: Quanti mercẽna-
rij abundant panibus in domo largissimi atq
benignissimi patris nostri: quãtis scilicet pec-
catoribus cõuersis ipse pepercit: ⁊ mensã sue
bonitatis apposuit. Quot ⁊ quanti aut quales
peccatores suorũ delictorũ sunt veniã consecu
ti: quot miseri misericordiã receperũt: quot p-
fugi cũ reuersi fuerunt recepti. Quem exclusit
misericordia dei? quem repellit benignitas eiꝰ
cui nutrimentũ gratie negauit largitas eius?
Ueniat ĩ memoriã peccatoribꝰ quod ipse salua
tor docuit: ⁊ sub pollicitatione firmauit/dicẽs:

Lu. 11 Petite et accipietis: querite/ et inuenietis: pul-
Ma. 7 te/ et aperietur vobis. Nã qui querit/ inuenit: q̃
petit/ accipit: et pulsanti aperietur. Et qui petit
panem misericordi: nõ accipiet lapidẽ iusticie.
Et qui petit ouum spei/ nõ accipiet scorpionẽ
deceptionis in fine. Qui petit piscem fructuz
et inundatione lachrymarũ: nõ accipiet serpẽ-
tem diabolum aridũ et tortuosum. Quot sunt
verba dei sonantia misericordiam et benignã
receptionem in scriptura/ volumen magnum
ipsa declarata perficerent. Sed paucis verbis
dominus per Esaiam omnibus peccatoribus
prestat audaciam reuertendi sub sponsione fi-
Is. 55 da miserendi: Derelinquat impius viam su-
am: scilicet male peregrinationis in regionem
longinquam: et vir iniquus cogitationes suas:
et reuertatur ad dominũ/ et miserebitur eius: et
ad deum nostrum: quoniã multus est ad igno-
scendum. Et per Hieremiã de preuaricatrice sy-
Hier. 3 nagoga siue anima dicitur: Tu fornicata es cũ
amatoribus multis: tamẽ reuertere ad me: et ego
suscipiam te. Post omnẽ vero deliberationez
deliberatã perfecit: Et surgens venit ad
patrem: qui benignus preuenit eum a longe
ne iterum diabolica impedimenta sentiret: et
mundi blandimenta deluderent. Nã nisi gra-
tia dei preueniret/ animus nõ moueret in bo-
num: nisi comitaretur in melius/ nõ proficeret:
nisi obuiam ad subsidiuz haberemus/ repeda-
tio sequeret ad solita. Et proinde pater mi-
sericordia motus: occurrit filio de larua-
li peregrinatione redeunti: Et amplexatur col-
lum fidei: quo totum corpus quod est ecclesia
christo capiti copulatur. De quo in Cãticis cã-
Cant. 1 ticorum ad ecclesiam per spiritumsanctũ dicit
Collum tuũ sicut monilia: Fides scilicet est et
esse debet ex bonis operibus tanq̃ ex margari-
Cant. 4 tis ornata. Et ibidẽ dicitur: Sicut turris Da-
uid collum tuũ: que edificata est cũ propugna-
culis. Mille clypei pendent ex ea: et omnis ar-
Cant. 7 matura fortiũ. Et iterum: Collũ tuum sicut tur-
ris eburnea. Vere fides collo/ colluz turri si-
mile dicitur: vt et fides ad similitudinem turris
esse dicatur. Edificatur turris ad prospectan-
dum a longe: atq̃ quãtũ potest/ rectitudine in
altuz erigitur: vt que de planicie atq̃ subiectis
domibus nõ videntur/ de altitudine turris vi-
deantur. Nam neq̃ de planicie naturali/ neq̃
de ratione alicuius artis videntur/ que de fidei
culmine conspiciunt. Videt ergo fides que in-
finitis et inuisibilibus spacijs distant a natura
Que si presenter vellet disserere: oporteret dei
oĩpotẽtis/ et christi filij eius recẽsere mysteria.
Necnõ ad tutamẽtũ turris edificari cognosci-
tur. Ad tutamentũ oĩm nostrũ christus fidei edi-
ficiũ fecit: sub quo nõ lapides/ nõ ligna/ nõ au-
rũ/ nõ argentũ/ nõ homines/ nõ angelos/ sed se
Cor. 3 ipsum fundamentũ iecit: dicente ap̃lo: Funda-
mentũ aliud nemo potest ponere/ p̃ter id quod
positũ est: quod est Christus iesus. Que cũ ꝓ-
pugnaculis edificata dicit. Propugnacula nã

q̃ sunt que procul hostibus insilientibus red-
dunt vicem: et procul obsistunt emulis/ pro
quanto desuper projicitur prohibens. Et sepe
fit/ et aggrediendi experientia clamat: ꝙ iacta
de ꝓpugnaculis manualiter vsq̃ ad hostes ꝑ-
ueniunt: sed que hostes manualiter iaciunt/ ꝓ-
pugnacula nõ attingunt. Quãuis in arte pro-
pugnandi multa insidiosa sagacitas humana
reperiat/ vt feriat/ aut deijciat quod oppugnat
sed fidei fundamento gratias referamus: su-
per quod erectũ edificium inexpugnabile sem-
per manet. Longe sistit fides suis propugna-
culis omnes sibi aduersos aut cogitãtes inua-
num/ quomodolibet inferentes insultũ: vt nec
qui venit ab oriente nature rationibus natu-
ralibus circũseptus: nec qui ab occidente pec-
catoruz insiliuit: nec qui ab aquilone idolatrie
idolis sociatus/ ad ꝓpugnandũ accessit: nec q̃
ab austro heresiarche doctrine de insidijs ꝓsi-
liuit: appropinquare potuerũt: nec fidei nostre
inferre iacturã: ꝓpugnaculis desuꝑ iaciẽtibus
altissima verba dei/ omnibus oĩmode resistẽ-
tia/ s̃m beneplacitũ dei. Quocirca mille clypei
pendent ex ea: scilicet innumerabilis martyrũ
multitudo: qui susceperunt seuos ictus tyran-
nicos: qui si corpore/ mente tamen nunq̃ fracti
sunt: qui nos muniunt: qui pro fide inconcus-
sa tenenda tam viriliter certauerunt. Et pen-
det in ea omnis armatura fortiũ: scilicet vete-
ris testamenti et noui omniũ sanctorũ patrũ.
Et dicitur turris eburnea nostre fidei collum:
omnẽ nouam castitatem insinuans/ et omnem
antiquã pulchritudinem preostendens: quam
amplexatur pater in peccatore humili remean-
te: necnon et osculatur eũ/ se reconciliatum de-
monstrans: dilectionis porrigit signũ: pacis ir-
rogat instrumentũ: indulgentie fedus prestat/
charitatis donans officiũ: et de renouatione
amicitie atq̃ firmatione profert insigne chi-
rographũ. Post concordiaz et pacẽ ad domi-
num nostrũ deum deũ reconuersus est male pe-
regre: ꝑ sequentia q̃lis debeat esse vita descri-
bitur. Iubetur indui stola prima: vt in perditã
innocentiã animo et opere semꝑ aspiret: quaz
q̃uis recuperare nõ possit ꝙ nõ fuerit nocens
post actionẽ ad deũ animo et opere semper ni-
tatur permanere innocens. Non eñ dubita-
tur ibi esse innocentia/ vbi male agẽdi nullus
suspirat affectus: et pro posse deuitatur omnis
malus effectus. Et anulus datur in ma-
nu: in memoriã receptorũ/ necnõ ad consyde-
rationẽ omniũ indultorum: vt eum gratitudo
in bonis operibus semꝑ feruere faciat/ quẽ in-
gratitudinis ad tanta mala ꝓtraxit iniquitas.
In anulis autem sepe consueuit lapis aliquis
preciosus ĩcludi: aut vt delectet aspiciens/ aut
propter insigne virtutis. In nostris operibus
semꝑ inclusus est christus: cuius fidelis aspe-
ctus animã delectando demulcet: vt amplius
oꝑari semꝑ ipsã delectet: et insigne virtutis ful-
geat: vt si non custodit/ nemo sit qui ab aduer-

sarijs proteget. Et calciamenta dantur pedibus: que pedum sunt munimenta. Sunt etem̃ pedes/ affectus et intellectus: quibus per systolim et diastolim inuisibiliter veluti visibiliter ambulamus. Nam stante sepe affectu perambulat intellectus: vt aliquid bonũ inueniat/ et inuentũ renunciat; et ipso quiescente affectus mouetur et amat: quos morticinis pellibus oportet esse munitos: ne pro vero falsum recipiat intellectus: aut malo pro bono noster ligetur affectus. Ineuitabilis em̃ mors consueuit suis a viuentibꝰ detractis pellibus homines per sue ineuitationis cõmunire terrorem. Et ipsa quidẽ mortis memoria foribꝰ nostre mentis affixa/ retrouersionẽ a malo sepe i animo fecit: ac per hoc sepe verteret in semper/ si a mente fieret inuisibilis ipsa consyderatio mortis. Nempe sine cunctatione intellectũ affectũ et effectũ incessanter incessabilis mortis meditatio colaphizat: nec pmittit aliquem prolabi ad vanũ: post cuiusq̃ abolitionẽ actam nullũ potest esse remediũ/ pro quo male peregre/ iã bene peregre facto/ vitulus in mensa cõuiuij apponitur saginatꝰ. Vitulus saginatus est corpus christi: cui nulla potest fieri pre dulcedine atq̃ nobilitate cõparatio super terram omnẽ pinguedinis gratiã secũ habẽs. Et duo audienda dantur in auribus eius: symphonia et chorus: vt in ecclesia dei sciat esse concordiã hominũ/ legum/ fidei/ morũ et scripturarum: ⁊ quod ad discordiã pertinet/ de domo dei nõ est etiam si vndiq̃ ab omnibus diceretur/ est. Ac etiam pergentẽ in circuitu chorũ oportet audire resonantẽ in vocibus dominicã cantilenam Chorus em̃ est hoim i modũ corone vnius ad alterum conserta manu pergentiũ atq̃ cantantiũ/ ad sonitum alicuius instrumenti de genere musicorũ. Nequaq̃ autez i choro principiũ et finis discernitur: sic etem̃ ecclesie conuenit intelligere cursum/ ꝙ erunt primi nouissimi/ et nouissimi primi: et pergere debemus atq̃ cantare ad sonitũ fidei et irreprehensibiliũ scripturarum: affigere mentẽ diuine bonitatis operibus: ꝙ intãtũ sua benignitate preuenit/ vt ante inclinaretur in filium: et pactiones reconciliationis ostenderet/ ꝙ totũ posset cõplere cõceptum: aut ꝙ formaret in animo verbum. Et quia indefectibilis pater misericordiarũ et totius consolationisq̃ deus/ omnibus ad se reuertentibus semper meliora exhibet ꝙ rogatus: et tam excedentia sensum: qualia qui suscipit/ ante non fuerat suspicatus. Sed talia data donorum misericordie ascribimus: ad morũ vero institutionẽ talia prepositiuã habemus innocentiam/ ad quam tota nostra debet niti affectio. Quia quis ascendet in montẽ domini? aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus et mundo corde. Bonorũ operũ iugi actioni anulus gratitudinis docet intendere: memorari exitum vltimi finis morticina calciamenta demonstrant. Saginatus autem vitulus sacramentaliter viuere docet: nõ soluz pro eo ꝙ sumi a fidelibꝰ debet/ sed qꝛ nisi alia sacramenta purgantia precedant/ ꝗuis nõ omnia: sumi nõ iuste potest. Symphonia scripturarũ te regulet: vt iuxta sua gradiaris decreta: ⁊ ꝗcquid est ab ipsa/ seorsum noueris esse peruersũ. Chorum militãtis ecclesie nimio contemplare intuitu: qui circa christum in medio existentẽ psallentẽq̃ cithara tensi corporis ꝓ nobis in cruce pendentis: et plectris ferreis resonantẽ cuius modulatione passionũ omnis anima se coartet: necnõ et triumphantis ecclesie chorũ altiori contemplatione cõspiciat/ vbi nulla est diuersitas voluntatũ. Habeo duos male peregre: in quibus processum/ imo egressum peccatoris a deo/ atq̃ regressum in euangelica scriptura vidisti: aliã vero deniã scilicet magdalenam vias peccatorũ/ et omniũ vitiorũ abrupta petentẽ: subiugalẽ factã septẽ demoniorum: reuertentẽ ad eum qui sensu inuisibili anias tabit: et modum reuersionisq̃ eius sedule videamus. Mota igitur ad celestis doctoris verbuz suorum peccatoruz mole contrita/ liquefacta dulcedine Christi/ tracta decore conuersationis/ fida in animo de benignitate ipsius/ sperans remissionẽ peccatorũ eius/ incensa/ igne charitatis illiꝰ: opportunitatẽ perueniendi studio impigro querebat. At vbi tẽpus et locus: et quesitus christus conueniunt: querẽs inuisibiliter tracta: nõ sono vocis/ sed mente vocata venit. Stetit retro secus pedes dñi: sequelã pmittens vestigiorũ eius/ que ꝑ leges peccati antecesserat leges eius. Preit omnis peccator deum in suis legibus/ nõ sequit: nã si sequeretur nõ fieret de numero peccatorũ. Stat ante deum per superbiam erectus i animo qui delinquit: ⁊ velut inimicus aduersat moribꝰ/ et verbis contradicit in facie/ qui male loquitur aut agit. Primũ igitur reuertens a deuio iniquitatis stet retro: nec presumat in faciẽ/ quẽ peccatorum verecundia premit. quousq̃ ab eo qui habet indulgere prestet audacia. Stet post tergũ qui faciem contẽpsit omniũ gratiarũ. Respiciat terga/ qui ad faciẽ diuinam sua terga cõuertit: de quibus ppheta dicit: Et reuerterunt ad me tergũ/ et nõ faciem. Stent a tergo qui faciẽ omnia videntẽ atq̃ scientem velut cecã et sciolã contempserunt. Unde propheta: Dixerũt scilicet contemptores: quis videt nos/ aut quis nouit nos? Et alius propheta de peccatoribꝰ dei scientiã contemnẽtibus/ dicit: Et dixerunt Quomodo scit deus: ⁊ si est scientia in excelso? Stemus post tergũ dñi quotquot errare nolẽtes: et domini misericordiã prestolemur. Stabat populus dei/ et respiciebat tergũ Moysi quousq̃ tabernaculũ ĩgrederet. Quousq̃ indulgentiã habuerimus peccatorũ/ diuinã faciem videre nõ queramus: sed requiramus cum psalmi sta i futuro aspicere seculo. Aiebat em̃ Faciẽ tuã domine requirã. Sed bonũ est videre faciẽ dei: scz habere noticiã diuinorũ/ quam

Psal.23.

Stare retro.

Ps. 79. ipse petebat: Ostẽde faciẽ tuã: et salui erimus. Christ⁹ est eñ ista facies: q̃ totus est facies/ noticiã ꝛ sapientiã oĩm habẽs: ad quam paterno facto respectu conseq̄mur indulgentiã peccatorũ. Quod ꝛ David petebat: Respice in faciẽ Psal. christi tui. Sed terga petam⁹ adhuc: nec recedamus: nã nõ sine damnationis periculo recedit̃ a tergo dei. Et samuel post peccatũ grãde ad ppl̃m orationẽ eius petentẽ ꝓ indulgentia ne moreref̃/ dixit: Verũtamẽ nolite recedere a tergo dei: ꝛ seruite illi ĩ toto corde. Aspiciam⁹ dñi tergũ: q꜡ ipse post tergũ suũ ꝓiecit oĩa peccata nostra. Qui vero in veritate tergũ dñi aspexerũt/ suorũ cognouerũt ex dñi penis magnitudinẽ peccatorũ. Crucẽ eñ Christ⁹ portauit a tergo: vbi sunt ꝓiecta imo deiecta peccata. Stemus a tergo passionẽ crucis eius imitãtes: q꜡ si socij fuerimus passionũ/ erimus ꝛ consolationũ participes. Et vnde mala prouenerint: Esaias dicit: Peccare et mẽtiri cõtra dominũ: ꝛ auersi sumus ne iremus post tergũ dei nostri. Non recedamus a dorso: sup̄ quod ab initio mundi fabricauerũt et fabricãt et fabricabũt quomodolibet peccatores. Videamus sanctũ dorsum dñi nostri Jesu christi: inspiciamus sarcinã putridã peccatorũ/ magis horrẽdã q̄ humanorũ stercorũ: quã sup̄ dorsũ ei⁹ imposuimus: nec ponere delinquendo cessam⁹. Profunda sunt ista que tractanda suscepim⁹: sed nõ recedam⁹ a tergo. Ipse preit nos quotquot sumus peccatores noui testamenti et vite secutus eos qui precesserũt in veteri: sed omnium a tergo sunt purgata et deleta peccata per crucẽ. Nec solũ a tergo christi/ sed ab alioꝝ sanctorũ precedentium tergo nõ recedamus. Et Ruth 2. eñ Ruth spicas legebat post terga metentiũ: ꝛ nos peccatores post apostolos et martyres legamus reliquias sanctorũ moruꝫ et passionũ. Nõ igit̃ sine magno moꝝ documẽto stetit retro ista peccatrix: nõ erecta ceruice/ sed christi pedibus inclinata et prouoluta: vt ipsoꝝ nõ errantiũ sequelã spondeat: que in suis incedẽs a via veritatis errauit: duces inuisibiles plures sequens ad inferna ducẽtes: recõuersa seq̄tur vnũ ad superna ferentẽ. ❡Offert lachrymas p̄ dolore: atq꜡ intantũ bulliendo exuberant: vt etiã pedes lauet domini saluatoris. Exprimunt lachrymẽ sepe conceptũ dolorẽ ĩ animo: et contritã mentẽ demonstrant. Arma sunt miserorũ: ad que semp̄ potest recurrere/ qui ab aliquo merore contrahitur. Orphani et pupilli ꝛ vidue desolate ipsarũ habent refugiũ. Placationes sũt sine voce/ testes sine verbo/ indices sine digito/ clamor in silentio/ victoria sine ferro/ terror demonum sine sonitu/ oblationes sine ritu/ pulsatio sine strepitu/ aqua decoctionis cordis/ aqua saliens in vitã eternam/ mare submergens egyptios insequentes/ aqua sapientie salutaris: stillicidia sunt stillantia sup̄ terram infructiferã nostre carnis: et super gramina operũ nostrorũ stille cadẽtes: liquores sunt rationabilis arboris: mestis cibus ꝛ potus: vt miradũ omnimode sit/ cur fletus dulcis sit miseris: balnea sunt secum lata in refrigeriũ estuati/ et in vulnerati atq꜡ plagati remediũ. Hoc funditur ad saluatoris pedes in ablutionẽ veterum delictorũ/ aut in bonorũ agendorũ fervorẽ. Lauantur his lachrymis pedes domini velut ex aquis feruefactis ex charitatis igne: quem inuisibiliter in corde accẽderat herus q̄ lauabatur: qui etiã educebat paulatim de fontib⁹ oculorũ ꝓuolute suis pedibus peccatricis et iterũ calefiebant cũ tangerent humanatum ignẽ. Et magis ac magis fluebant vbertim: cũ liquefiebat cor coagulatum ex igne intus ꝛ extra incendente suauiter: nec inferente penalẽ sed delectabilẽ vstionẽ. Et qui vocauerat atq꜡ traxerat more magnetis inuisibili tractu: magis delectabat̃ in eis q̄ in abũdanti conuiuio pharisei. Fluebãt lachryme/ nec cessabãt donec ab eodẽ igne siccarẽtur: qui cordis sui glaciem in fluxibilem aquã resoluerat. Loti sunt igitur ex lachrymis pedes dñi: quib⁹ venit ad humanas hominuꝫ mentes: et facta est in eis quedã abstersio pulueris nostrorũ innumerabiliũ peccatorũ: vt qui veras lachrymas fundit/ agnoscat sua delicta lauari ꝛ mũdari a macula iniquitatis herentis. ❡Sistit̃ ꝓfluuiũ lachrymarũ dispensatione lauati: et ad aliam actionẽ virtutis spiritu docta consurgit. Discriminat capillos capitis sui: ꝛ plicatam cesariẽ supra pedes expandit: vt abstergat pedes quos lauerat lachrymis. Poterat hec sibi ꝓuidisse de peditergio/ sicut de vnguento ꝓuidit. Poterat hec mulier ab astãtibus peditergiũ petere: sed detinebat̃ a dulcedine pedũ/ sup̄ quibus tota mola corporis firmabat̃: nec patiebatur ad modicũ sequestrari a pedib⁹/ donec iussu dñi dimitteretur in pace: non eñ volebat vacare ad verbum ꝓpter caro factum verbum. Damnũ sibi estimabat solũ erexisse cerviceꝫ. Poterat hec mulier velamẽto aut capitis vitta pedes abstergere dñi: sed qui docet hominẽ scientiam: et ad veniendũ lauãdiq꜡ docuit: et vocauit eũ absq꜡ verbo: instruxit vt insolitum peditergiũ inueniret: quod ipsa secum ferebat in sui remedium/ et in doctrinam atq꜡ exempluꝫ omniũ peccatorũ. ❡Capilli sunt capitis: ꝛ cũ sint de corpe atq꜡ in corpore/ corpis nõ sentiunt passiones: et sine dolore ipsorũ incidũtur: quod alijs mẽbris corpis nõ dolere ab ipsa natura negat̃. Caput cuiuslibet mens est: cuius capillos impassibilitates intelligo: ad q̄s anima peccatrix pacto se ligauit: ne iterũ subijciat̃ passionib⁹ vitiosis turpãtibus animã/ ꝛ corpi adijcientibus notã. Expedit eñ omnino impassibilẽ fieri ad vitia cõcertantia in agone nobiscũ: ne animo ꝛ corpore passibiliter q̄uis ad passiones tentationũ fere nõ possit esse remediũ: sed nõ dubitet qui tentatur/ si passibiliter nõ succumbit. O vtinã mihi adhesisset tale peditergiũ: preferrẽ certe illud oĩbus linteaminibus q̄ ab initio mun-

di ex arte humana manus potuit operari. Nō
quiescit animus quē exagitat spūssāctus: ꝛ no-
ua operaᵵ qui noua suscipit in doctrina. Stat
ad pedes peccatrix/ ꝛ nō cogitat de recessu: nec
sibi adest de conuiuio vlla cura: conuiuātes nō
aspicit neqꝫ cogitat: neqꝫ appositas intueᵵ da
pes: suis intēdit officijs: prepediri nō vult: nec
alios ipsa prepedit. Et sicut suscipit ad hos pe
des mēte doctrinā: nouū resurgit ī opus: ruit ī
oscula pedū: ꝛ premit duo labia sup pedes/ su-
perius et inferius eque stātes. Duo nempe la-
bia os hominis claudūt/ vt interdū verba nō
exeant: interdū dentes abscondūt: interdū fe-
torē oris ipsa prohibēt exire. Claudātur labia
ne ꝟm apl̄i prohibitionē malū verbū ex ore no
Ephe.4. stro exeat. Inquit em̄: Omnis sermo malus ex
ore vestro nō procedat. Et alia scriptura dicit:
Eccl.14. Beatus qui nō est lapsus verbo ex ore suo. Ab
scondūt sepe labia dentes/ ne loquātur inani-
ter sanctas meditationes/ quibus omnia rumi
nāt. De quibus dentib⁹ Jacob dixit cū bene-
Gen.49 diceret iudam: Dentes eius lacte cādidiores.
Opera em̄ pfecta naturā ossiū habent in soli-
ditate manēdi. Dentes autē ossa noscūtur esse.
Meditationes sunt dentes: ī quib⁹ maxima sa
piētia est: ac acqritur si nō est. Ruminaᵵ denti
bus quod rapacitate a quibusdā bestijs ī ven-
trē traijciᵵ. Teriᵵ dētibus quod ad valitudinē
nature percipiᵵ. Et meditationibus reuoluū-
tur audita: ꝛ conterūtur cuncta que obesse aut
prodesse noscūtur. Et hec sapiētia intima est/
quā sapiētes abscondūt. Inquit em̄ Salomō:
Prouer.10 Sapientes abscondūt sapientiā. Prohibēt se-
pe labia diffluaues fetores stomachi aut oris/
cū mutuo se coniungūt: vt homo malū quod ī
animō conceperat/ nō loquaᵵ: ne malū ex locu
tione sortiaᵵ effectū: aut alijs feteat p malū ex-
Psal.33 emplū: ꝟm quā sententiā psalmista dicit: Pro-
hibe linguā tuā a malo: et labia tua ne loquan
tur dolū. Si quis loqtur malū/ excepto qui ex
charitate illud aut autoritate reprehendit: aut
ipse vult facere/ aut ad faciendū vult alios in-
uitare. Si qs dolū loqtur/ decipere vult. Hec
em̄ oris nefanda officia pessimi sūt fetores. Sꝫ
videā attētius que sūt hec labia peccatricis su
per pedes domini pressa. Nam labia vocis et
verbi exteriores sunt clausure/ et magis appa-
rentia instrumēta: vt si ad formandū vocē in-
strumēta cetera conuenirēt: labijs clausis non
dearticulareᵵ/ aut distincta perciperet auditu.
Ipsa etiā suo tpe proferūt bona et expedien-
tia moribus: ꝛ placētia ei qui condidit atqꝫ ape
riri pmittit. Inter hoīes fulgebit prudentia/ q̄
Prouer.10. ratiōe nouerit moderari. Scriptū est em̄: Qui
moderaᵵ labia sua/ prudētissim⁹ est: ne ab eis p
grediaᵵ indebita/ neqꝫ congrua taceaᵵ. Pro
Prouer.17. inde alibi diciᵵ: Qui moderaᵵ sermones suos/
Ibidem.20 doctus ꝛ prudēs est. Et idē: Uas preciosū/ la-
bia scientie. Que si ꝟm typū quē hec mulier ge
rit/ ecclesie de gētibus collecte: multa mōstra-
būt adumbrata mysterio. Si vero put signifi-
cat omnē animā peccatricē: in morib⁹ considę
randa nō pauciora consurgūt. Amor et timor
labia sunt aīe: vnū superius scꝫ amor: timor la
biū inferius est. Quibus in veritate assistenti-
bus anime: si prepediaᵵ tota corpis valitudo/
exaudiᵵ a dn̄o. Scriptū est in Regū volumine 1.R
q cū Anna ppter filiū impetrandū: qꝛ sterilis
erat: supplex staret corā Heli: pre amaritudine
atqꝫ dolore nō loquebatur verbū: sed tm̄ labia
eius mouebanᵵ: et de ple meruit a dn̄o exaudi-
ri. Nec magdalena legiᵵ verbulasse: sed labia
timoris atqꝫ amoris premebat in dn̄i pedes: et
osculis loquebaᵵ. De quib⁹ in Job diciᵵ: q in Job.1
om̄ibus aduersitatib⁹ aduenietib⁹ nō peccauit
Job labijs suis: vt a dei timore atqꝫ amore re-
cederet: vt amore atqꝫ timore priuat⁹ cōtra do-
minū aliquid loqueret. Judith vero cū caput
esset precisura temulēto principi holoferni: stet
tit ante lectū/ ꝛ orabat cū lachrymis et labiorū
motu silētio: vt effectu posset implere quod vo-
to querebat. Ecce igiᵵ labia Magdalene atqꝫ
anime peccatricis/ amor videlicet atqꝫ diuin⁹
timor. Sunt etiā duo labia quibus dn̄i premē-
di sunt pedes: affectus bonus/ ꝛ intellectus ve-
rus: de quibus Job diciᵵ: Et labia tua reple-
bunᵵ iubilo. Jubilus vero est ineffabilis men
tis leticia: quā ligua explicare nō nouit. Quo
repleᵵ affectus bonus/ cū p gratiā et in gloriā
ineffabilē recipit bonitatē: ꝛ intellect⁹ ver⁹ ful-
gentissimā suscipit et ineclipsabilē claritatem.
Quos semp velut labia quedam aperiri a dn̄o
postulabat David dicēs: Dn̄e labia mea ape-
ries: ꝛ os meū annūciabit laudē tuā: vt affect⁹
ad bonū et intellectus sit apert⁹ ad verū: ex eis
resonet laus diuina in ore peccatorū oīm con
uersorū atqꝫ iustoꝝ. Necnō ꝛ actiuā vitā atqꝫ cō-
templatiuā duo labia/ velut quoddā supius et
inferius appellamus: de quibus iesus filius sy-
rach dicit: In labijs sensati inuenietur gratia.
Tota nāqꝫ gratia qua grati reddamur creato-
ri: ꝛ accepti sumus in conspectu magnitudinis
eius: labiū inferius actiua scꝫ vita/ et labiū su-
perius scꝫ cōtemplatiua vita cōsistit: p quibus
sciendis atqꝫ tradēdis effectui/ om̄is querēda
est doctrina. Unde Prouerbiator dicit: Appo
ne cor tuū ad doctrinā meam: que pulchra erit
tibi/ cū seruaueris eā in corde tuo: ꝛ redūdabit
in labijs tuis. Pulchra est om̄is doctrina/ ma
xime diuina cū precipiᵵ: pulchra ꝛ delectabilis
est cū in corde seruaᵵ. Sed hec est tota doctri-
ne vtilitas/ cū ad actiuā vitā atqꝫ contemplati
uā agendā aptaᵵ. Tūc em̄ redūdat in labijs/ cū
quis sapiēter actioni ꝛ ꝯtemplationi intendit:
de quibus ibidē diciᵵ: Qui diligit cordis mun
diciā/ ppter gratiā labiorū habebit amicū re-
gem. Labiorū em̄ gratia contēplatiue vite at-
qꝫ actiue/ rationabilis executio diciᵵ: p quā cre
atori omniū amicamur: ꝛ ad hec duplicis vite
labia pax eterna subsequeᵵ: sicut p Esaiā diciᵵ:
Creaui fructū labiorū pacē. Rationē in virtu-
tibus fundatā/ ꝛ conuersationē sctis moribus

fultam/nõ immerito labia ista declarãt: de qui-
bus salomon dicit: Labia mea detestabunt im
pium. Naꝫ fundata virtutibus ratio detestatur
diabolum: ꝛ nulli malo aut impio prestat assen
sum: ꝛ verbis semꝑ arguit quẽ impium esse co-
gnoscit. Conuersatio sancta non patitur cũ im
piis habere cõsortium. Quem eñ nouit ratio al
tissimo inimicũ/conuersatio nõ patitur nisi per
violentiã aut spe correctionis eũ habere conso
cium. Vere igitur ista labia detestãtur impium:
que tam ꝓmuntur dulciter in pedibus suꝑ piũ.
Ecce pressa labia suꝑ domini pedes: ecce labio
rum osculũ ad signũ pacis inuentũ. Uide quan
ta secum labiorũ osculum ferat: vt anime pecca
tricis ꝛ dei federa semꝑ ferat. Quid eñ sũt ista
oscula/nisi pactiones ad deũ: quid est osculatio
pedum christi/nisi ꝓmissio imitationis vestigi-
orum eius: Quid est osculatio ista/nisi pax facta
in humanitate degente/ambulante ꝛ laborante
ꝓ nobis: Sed alius male peregre in collo fidei
osculũ accepit a patre: peccatrix hec domini pe
des osculatur in fide. Ille parum loquitur: ista
eñ per impressum loquitur osculũ: quantũ dili-
gitur osculatus/ꝛ quantũ dilectũ habeat in ani
ma impressum/osculũ ostendit in mẽbra corpo-
ris pressum. Et ſm ꝙ vnctio ſm ioannẽ in cano
nica sua/docet de omnibꝯ: hanc mulierẽ vnctio
intrinseca extrinsecꝯ vngere docuit. Ideo ipsa
vnguento vngebat domini pedes: ꝛ innouabat
opera noui cultus: quia nouũ hominẽ nouerat
ꝛ variabat opera: ne velut ociosa pateretur ab
ipso repulsam. Quia nec standũ est ociose ante
diuinos pedes qui nõ quieuerunt in oꝑe nostre
salutis: sed per montes ꝛ planicies/ciuitates et
castella/per maria ꝛ deserta fecere discursum:
donec configerent in cruce: ad expectandũ om
nem peccatricẽ animã/redeuntẽ de latibulis et
cauernis ꝛ viis ꝛ sepibus peccatoꝝ: fundentes
sanguinẽ in ablutionẽ animarum nostraꝝ: ꝛ in
recõpensationẽ ꝛ retributionẽ fusarum lachry-
marum atq; fundendarũ pro ipsius misericor-
dia implorãda. Sed quod aut quale fuerit istud
vnguentũ/non audeo diffinire. Hoc tamẽ lini-
et vnguentũ: ꝛ quod noscitur rigidũ/atq; durum
emollit. Multa vngebãtur in veteri testamẽto:
ꝛ reges etiã perfundebant vnguento: anteq̃ re-
gnare cepissent. Sed ne violentiã videar infer-
re scripture: humiliter ꝓtestabor hoc vnguen-
tum fore intimã charitatẽ/ in cordis alabastro
reconditam/effusam in pedes in omnia illa que
diuine atq; humane in nobis operatꝯ est: vt totũ
amorem effundat in eũ qui totũ nobis se contu
lit in salutẽ. Melius autẽ dixerim: quia vnguen
tum ex multis aromatibus cõficitur: oĩes inte
riores vires/memoriã/ intelligẽtiã voluntatẽ: ꝛ
si quid potest esse inuisibilis potẽtie atq; virtu-
tis: ꝛ omnẽ corporis aptitudinẽ quasi aroma cõ
trita per dispositionẽ ad conficiendũ vnum vn-
guentũ aptum solũ diuinis pedibus atq; man-
datis/in omnẽ sequelã vsq; ad mortem: nõ ponẽ
dum pedibus pharisei: velut legem mosaicam

non dicere dignã huiusmodi sequele: quia nec
ipsa ad perfectũ quempiã suum duxit sequacem
Nec etiã effundendũ suꝑ pedes apostolorũ aut
discipuloꝝ christi. Neq; vngendi angelorũ pe-
des: quos antiquus abraam velut peregrinorũ
hospes in signũ ꝛ figuram solũ aqua perfudit.
Ut dicere audeam/nec applicandũ pedibus vir
ginis genitricis dei ꝛ domini nostri iesu chri-
sti redemptoris omniũ/in suis pedibus hoc vn-
guento peruncti. Solus eñ est christꝯ deus: cui
debetur oĩs charitas/oĩs gratiarũ actio/omnis
virtus/omnis honor/oĩs gratia/omnis laus/
omnis dei benedictio/ oĩs timor/omnis subie-
ctio/omnis obediẽtia vsq; ad mortẽ. Pro nul-
lo decretũ est mori: nisi ꝓpter christũ/aut ꝓpter
eripiendas animas propter christũ. Soli enim
christo omnis honor ꝛ oĩs gloria/et in oĩbus
ꝛ de omnibꝯ ꝛ ab omnibꝯ debetur in seculoꝝ se
cula. Ipse solꝯ creauit ꝛ recreauit: saluauit atq;
redemit. Ipse solus beatificauit in superis/non
alia creatura in angelis ꝛ hoĩbus in esse produ
cta. Si quid aũt debemus sanctis: ꝓpter ipsius
participationẽ debemus. Mẽsurare debemus
certa ꝓportione: ipsi autem sine mẽsura omnia
debemus. Sed ꝓ tanto sine mẽsura nõ est: quia
quelibet creatura mensurata nõ est atq; finita:
ꝛ infinitos actus visibiles atq; inuisibiles habe
re nullo modo potest. Habes peccatricis vn-
guentũ/omnẽ videlicet amorem ꝛ bonorũ omni
um aggregationẽ: quasi vnum vnguentũ effun
dendũ totũ atq; totaliter in dominicos sanctos
pedes: ad sequelã irretrouersibilem vestigiorũ
eius: ne in via iniquitatis ambulemꝯ: atq; vt nõ
erremus in semitis veritatis: sed via regia gra-
diamur/nõ declinantes ad dexterã neq; ad sini
stram: donec perueniamus quo ipse infallibilis
doctor theoria ꝛ actu ducit: nõ viuentes nobis
sed ei qui ꝓ nobis mortuus est ꝛ resurrexit. Ui-
dimus deuiam ꝛ subiugalem demonioꝝ septem
excussam a demonioꝝ imperio: absolutã a mul-
titudine dominantiũ funestoꝝ: reuersam sub pe
dibus imperatoris diuini: omnia ꝑcipientis le
uia/iusta/honesta/vtilia: nõ in suum/sed in cõmo
dum subiectoꝝ. Nunc suscipientis benignitatẽ
interiori oculo videamus. Trahitur ista inuisi-
biliter a magnete diuino. Inuisibiliter suscipit
per amorẽ in altitudine mentis sue: vt q̃uis pe-
dibus corpore ꝓuoluta subiaceat: in christi mẽ
te altissimã tenet sedẽ: immo crediderim christi
amorem ad ipsam ꝓcliuius inclinatam/q̃ ipsaꝫ
pedibꝯ christi. Patitur tactũ eius: nec dedigna
tur peractã immũdiciã eius. Lauabatur eñ cũ
ipsa lauaret: opera ꝝo eius improperat inuitã-
ti: illam ꝑferens conuiuio pharisei. Tuetur eã a
calumniis: ꝛ ibi ꝛ deinceps eius factꝯ est aduo-
catus aduersus simonem/sororem atq; pessimũ
proditorẽ: contra eã officium iudiciale submit
tens. Dimittit sibi peccata ꝓper amorẽ/vocali
confessione submissa. Ipse ꝝo summus sacer-
dos videbat interiora eius: ipsa ꝝo cõfessa fuit
per lachrymas eius. Sed nõ ita nunc/quod fa-

ctum est tunc. Pronunciat sibi post amorē vir-
tutem fidei eius: cum saluam factā dicit ex fide:
atq ipsam dimittit in pace celebrata mirifica
retro diuinos pedes. Pax in qua puaricatrix
dimittitur/anima est: vt ita de offensa consistat
secura/acsi non fuisset culpa cōmissa. Pertinet
ad hanc peregrinationē infaustam typus per-
dite ouis centesime: que vt periret/errabat a nu
mero centesimo atq congregatione que dicata
erat altissimo: τ singulares vias incedens: vt lu
pis vespertinis paratior esset ad predā: fugiēs
pastoris sibilum τ ducatū τ correctionis virgā
atq canum latrantium securā custodiā: cui pa-
stor occurrit ante luporum incursum: τ reuocat
in caulas. Errat anima sepe singulares atq in-
fames peragrās vias: τ tanto atq tam dulciter
malorū errore detinetur: vt redire non possit et
nesciat nisi reuocet. Errare a via veritatis pe-
nitus/est penitus a nobis per initiū τ processuz
atq morari quousq dies calamitatis adueniat
Redire autē penitus non ex nobis: nisi diuinus
pastor vsq ad nos cū pastoralibus instrumētis
reuocaturus accedat: et imponat sup humeros
benigne humanitatis: sup quos ppter nos por
tauit crucem. Prophete plures/magis vero fi-
des christiana huic astipulantur sententie. Dra
gma decima perdita etiā typice dicit peccato-
ris pcessum: que approbatur vel reprobatur ex
materia/pondere/subscriptione atq figura. Et
cum perditur/quatuor ista in illa perdūtur. Ani
me materia neq bona neq mala est: si ex quo fa
cta sit ipsa/conspicimus. Est enī ex nihilo τ im
materialis: si ad elementa aut ad elementata cō
ponimus. Sed si ipsam cōsyderamus quid est.
Bona τ nobilis τ incorruptibilis substātia est
quā substantiā non incongrue quandā bonam
materiā dicimus/vniformib9 virtutib9 aptam.
Pondus cui9 est amor humilis atq subiectus.
Figura diuina similitudo atq imago: quas cre
ator sibi contulit/cū creauit. Suprascriptū aut
circūscriptum mandatū ne per creaturā a crea
tore recederet: que perditur in puluere terreno
rū: τ obuoluitur τ tegitur vt nō appareat: nisi di
ligenter quesitor cū lucerna veritatis/que mēti
non oculis lucet/inueniat: τ inuentā reponat in
thesauros diuinos: vt sit perfecta in decalogo
preceptor̄. In his duabus typicis locutionib9
duas preuaricationes agnouim9: legis nature
condite atq scripte. In oue deuia preuaricati
onē legis nature condite simplicis τ incōposi-
te. In dragma vō hanc eandē et mosaice legis
maxime decalogi: propter numerum decimū a
quo perdita fuerat. Tu qui legis/intellige. Ha
bet ouis solum quā accepit existendo naturam:
habet dragma naturā τ artem. Preuaricatio fu
it in oue vsq ad moysen in his qui malefecere:
preuaricatio in dragma vsq ad finez seculi. In
dragma metalli non mutata natura mutat sepe
character atq figura: necnō τ scriptura interdū
dilatatur: τ plus de suprascriptione apponitur
Naz additū in scriptura intellectualis dragme
ad id quod accepit tēpore moysi/in tēpore chri
sti. In omnibus his solus est ipse qui reuocat:
qui ↄdidit τ saluare potest homines/ ppter ho
mines in tēpore factus homo. Deuiauit siquidē
petrus timore perterritus: τ negauit eum quem
dei filium fuerat ante ↄfessus: quem etiā non se
negaturū fuerat paulo ante pfessus. Sed respe
ctus a dño per reuocātem gratiam: per lachry
mas cordis veram penitentiā indicantes: quia
fleuit amare/ deleuit peccatū/recōuersus ad do
minū. Latro vero semp a via veritatis τ a bo-
nis moribus deuius: vltimo morti vicinus/eter
ne vite cognouit authorem: τ seipsum pena ple
cti dignū pro suis maleactis diiudicans/pene
gehennalis euasit exitiū. Et mente credens/ore
vero pronūcians secum pendentē in simili tor-
mēto/dispari merito/dominū vniuersi: nec pe-
nam credidit posse derogare maiestati diuine:
quā in illa carne passa p fidem firmiter esse co-
gnouit: τ fidei perspicuitate vidit in animo alte
rius ineffabilis regni habere dominia: quē iu-
xta se propter terrenū regnum ab impio preside
tam turpiter viderat iudicatum. Et eius se po-
stulauit fieri per fidem in suo regno consortem
quez in horrendo patibulo habebat sine culpa
participem. Ait enī: Memento mei domine dū ue
veneris in regnum tuum. Sed ad eum facta re-
sponsio magis demōstrat/quantū iste latro cō-
uersus in vltimis ipsi domino adherebat: Sa-
ne in responsum accepit: Hodie mecū eris in
paradiso. Que verba presentis dissertionis nō
sunt: in ordine alio exponenda succedūt: sed hic
apposita sunt: vt i nullo quis premia diuina de-
speret: cū in omi loco/etate τ tempore ante vite
terminū dei misericordia τ indulgentia sit pa-
rata: si per veram penitentiā anima peccatoris
fuerit preparata. Igitur habes peccatoris pro-
gressum/τ ad deū factum in veritate regressum:
cuius tractatui in domino finem damus: adden
tes aliū pro generalitate atq specialitate malo
rum: in que potest peccator peregrinari atq de-
fluere: vt cautior fiat qui cauere intendit: τ ape
rire sciat qui redire disponit.

Explicit tractatus de pcessu peccato-
ris/τ reuersione eius ad deum.

Tractatus de generalitate et spe-cialitate malorū: in que potest pecca-tor peregrinari. Et primo de corru-ptela peccati. Capitulū XLI

HOnestas fidei christiane
inhonesta p posse deuitat: sed or-
do requirit vt prius deuitāda ce-
gnoscat. Igit quia honestā et ho
nore preditā creaturam diabolus
est dehonestare conat9: τ ab honore creationis
in baratrū dānationis immergere: τ corrūpere
incorruptā: qr ipsam corruptibilē pcognouit: qr
seipsum nobilius factū per peccatū corrupit: id
circo de corruptela pctī libet doctrinā innecte-

se: vt quod vitare debeat christianꝰ agnoscat.
Sed peccatū licet multa nomina capiat: plures
tamē malos sortitur effectus. Et si quis suā va-
rietatem dinumerare voluerit/ multiplicabunt
super maris arenā. Dicit quandoqꝫ malū: iuxta
illud dum cōmendaretur Iob/ vir simplex ⁊ re-
ctus/ ⁊ timens deū ⁊ recedens a malo. Et in pro
uerbijs salomonis: Timor domini odit malū.
Et alibi: Sapiens timet ⁊ declinat a malo. Di-
citur quandoqꝫ macula: quia imaginē dei defor
mat. Sapientia refert: Beatus vir qui inuētus
est sine macula. Et cum dauid quereret quis in
monte vite eterne requiesceret/ dicens: domine
quis habitabit ī tabernaculo tuo: aut quis requi
escet in monte sancto tuo? responsum in seipso
a spiritusancto accepit: Qui ingredit sine ma
cula: ⁊ operatur iusticiā. Dicitur etiā pollutio: ⁊
hoc quantū ad cōtagionē contractā ex terrena
delectatiōe. Unde hieremias: A prophetis hie-
rusalē egressa est pollutio super omnē terram.
Dicitur etiā reatus: quoniā obligat ad eternaꝫ
penam. Quod noster saluator ait in euangelio:
Qui dixerit fratri suo fatue/ reus erit gehenne
ignis. Dicitur quādoqꝫ culpa: ⁊ hoc ꝓut respi-
cit penam. Unde ezechiel: Anima que peccaue
rit ipsa morietur. Dicit delictū: ⁊ hoc ſm ꝙ est
recessus a dignitate gratie habite: quod fit cum
anima recedit ⁊ derelinquit deuꝫ. Unde esaias
hierusalē improperat/ dicens: Dereliquerūt do
minū. Et alibi: Qui dereliquerūt dominū/ con-
sumentur. Dicitur ꝑuaricatio: ⁊ hoc inquantū
mandatū dei despicit. Sic ⁊ psalmista deplorat
Uidi preuaricātes ⁊ tabescebam. Dicit vitium
inquantū est defectus naturaliū bonorum: quia
ex eo vitiuꝫ est/ qꝛ interimit aut paulatiꝫat quod
in natura placet. Dicitur scelus/ ꝓpter iniuriā
dei magnā. Propter quod in esaia ex ꝑsona pa-
tris de filio dicit: Propter scelus populi mei ꝑ-
cussi eum. Hoc est/ ꝓpter magnā dei offensam
⁊ opprobrium meū magnū percussi filium meū
Uocatur nephas/ ꝓut est illicitū persone perpe
tranti. Unde in ecclesiastico dicit: Dedisti ma
culā in gloria tua. Uocat crimen/ ꝓut est dignū
accusatione ⁊ pena. Sic ⁊ sapientia dicit: Pu-
gnabit pro eo orbis terrarū. Nominatur pecca
tum/ ꝓut sit cōuersio ad bonū cōmutabile: cuiꝰ
rei causa factor sit mutabilis. Trenorū: Pecca-
tum peccauit hierusalē: propterea instabilis fa
cta est. Uocatur pena: ⁊ hoc inquantū respicit
primi hominis peccatum: in quo natura nostra
corrupta fuit. Quacūqꝫ die comederitis ⁊c. mo
riemini. Dicitur iniquitas/ ꝓut diuinā iusticiā
inequat. Dicitur malicia: qꝛ molitur ꝯtra deum
seipsum ⁊ proximū. Sed quocūqꝫ modo nomi-
netur/ substantia caret: substantia nō est: ⁊ inter
creaturas nominari non potest: nec per se subsi
stere potest: sed est ī bona ⁊ ex bona natura quā
deꝰ creauit. Et si nulla bona natura creata esset
peccatū seu malum vbi consisteret nō haberet:
cum aliud nō sit malum seu vitium/ nisi quod est
bone nature spirituali aut corporali aduersum:
⁊ per seipsum nō habeat esse positiuū. Nam si-
cut abstinentia positiue nihil est/ et ex ea tamen
corpus languet: sic peccatum nihil est/ et ani-
me bonum turpat: ⁊ corrumpit naturā per cul-
pam/ ⁊ gratia priuat. Quid est cecitas oculorū
nisi priuatio visus? Et mutitas quid aliud ꝙ̄ pri
uatio loquele? Surditas quid ponit inesse/ nisi
quia priuat auditū? Quid ponit silentiū aut rea-
liter efficit: nisi quia tollit vocē aut ꝓhibet cla-
morem? Quid mors actuale habet existens: nisi
quia vita priuat? Quid em̄ aliud est malum aut
vitiū corporis: nisi quia speciem ⁊ modū ⁊ ordi-
nem in ipso corrumpit/ minuit aut destruit? Q.
si totaliter destruit/ nō habet vbi vltra subsistat
Si minuit/ quod remanet dolet: dolendo testifi
catur ꝙ bona natura est: que de malo quod pa-
tit/ dolet: ⁊ ꝙ malū nihil aliud est/ nisi quod ad-
uersum naturā est: pugnās vt destruat/ aut ꝙ vi-
tiata ex boni diminutione ꝑmaneat. Quid autē
aliud est malū substātie spiritualis: nisi vt supra
tactum est/ corruptio speciei/ modi ⁊ ordinis?
Species ꝟo in anima que a peccato corrumpi-
tur/ est ipsa similitudo ad deū. Facti em̄ sumus
ad imaginē ⁊ similitudinem dei: quā peccatum
deturpat ⁊ dissimilat. Modus autē ipsa est for-
ma viuendi ⁊ intelligendi/ amandi/ volendi/ ap
petendi/ recordandi/ timendi/ veniam sperandi/
gaudendi/ tristandi/ dolendi: quā peccatū cor-
rumpit vt modꝰ oīno nō sit: qꝛ modus ibi solum
est vbi neqꝫ plus neqꝫ minus est. Sꝫ pctm̄ in ta-
libus anime potentijs ⁊ affectionibꝰ ita modū
⁊ formā corrumpit: vt aut anima infra subsistat
aut omnino excedat. Ordo autē in aīa est ipsa
intentio ad finem. Nam omnis ordo causarum
actionū/ voluntatū ⁊ intentionū tendit ad finē:
finis vero cunctorū est christus. Quem ordinem
peccatū corrumpit: vt anima se nō ordinet in af
fectionibus atqꝫ operibus suis ad finē vnde be
ata sit: sed trahit deorsum ad creaturas per cō-
cupiscentias vitiosas: vt spreto incommutabili
bono fructificando in ipso ⁊ ex ipso ⁊ per ipsuꝫ
bonū cōmutabile atqꝫ corruptibile faciat finē
suū. Sed cuꝫ malū non habeat substantiā: neqꝫ
possit per seipsum ꝑterꝙ̄ in aliqua bona nature
subsistere: cum sit nihil: quō in id quod est ⁊ bo-
num est/ preualuit? Et cū creatura bona sit deuꝫ
habens intra se: nō tamen inclusum/ sed totā se
ipsam scientē: habēs extra se/ nō tamē exclusum
sed totā seipsam protegentē: habens ipsum deū
infra se nō depressum/ sed ipsam sustentantē: ha
bens ipsum supra se/ sed non elatū/ sed ipsam ꝓ
uide gubernantē: vnde ergo ad intrandū ad ip
sam aditus malo patuit? Qua via venit: quō hic
irrepsit: per quā portā intrauit? Unde dicit scri
ptura: Uidit deus cuncta q̄ fecerat/ ⁊ erāt valde Gen.i.
bona. Unde ergo malū/ cum dei factura nō sit?
Antiqua est questio ista/ ⁊ in euāgelio renouata:
Domine nōne bonum semen seminasti in agro Mat.13.
tuo: vnde ergo habet ꝫizania? Uentilata subti-
liter a plerisqꝫ doctoribus: quorū aliqui errauerunt
a fide/ dicentes deum esse authorem mali:

aliqui vero duo principia: vnũ mali/alterum boni; aliqui ſm fidem catholicã ſunt locuti: quã in omnibus premiſimus et premittemus: quos in preſenti opere non ſequamur: cũ malũ non habeat eſſe preterꝙ in bono: non ꝓcedit niſi a bono: ⁊ in omni genere cauſe non habet verã cauſam. Nam cũ ſit defectus/nõ habet cauſam efficientem/ſed deficientem: quia peccatũ facit deficere a deo indeficienti: ⁊ rebus deficiẽtibus adherere. Cum ſit nihil ⁊ priuatio boni: non habet cauſam materialẽ/ ſed materiã corrumpentem. Cum ſit forme viuendi ⁊ formalis pulchritudinis deſtructiuũ: non habet cauſam formalẽ/ſed formã auferentem. Cum auertat a vero fine: nõ habet cauſam finalem debitam/ſed penalem finalemqꝫ nature bone non competentem/peccatrici vero cõuenientem. Igitur in omni genere cauſe nõ habet debitam cauſam: vnde ergo venit? A propria voluntate creature rationalis: in ſe aut in aliquo corruptibili extra ſe/ nõ in deo delectãtis. In ſe/vt in angelo: quia extra ſe nihil niſi deꝰ erat: in quo delectari poſſet ſm ſue nature nobilitez: ſed a deo auerſus/ad ſeipſum conuerſus peccauit; de quo infra cum de angelis locutio erit/fiet ſermo prolixior. In homine vero in ſe primo ⁊ extra ſe citra deũ ⁊ preter deum fuit ⁊ eſt prohibita delectatio. Nam peccatum nõ eſt nec eſſe poteſt ex aſpectu malarũ rerum: quia res male non ſunt: cuncta bona fecit deus: nec ex appetitu rerũ bonarũ: quia bonus eſt animus appetẽs: bone ſunt res appetite: ſed ex auerſione a deo et conuerſione ad creaturas per ꝓhibitas ⁊ illicitas delectationes. Erit igitur malum a mala voluntate: et voluntas mala non eſt ab alio/niſi a ſeipſa. Et ſi dicatur ꝙ diabolus in forma ſerpentis preuenit in primis parentibus voluntatem: ipſe ab initio peccator ⁊ malus exiſtens: voluntatẽ ergo primi peccatoris aut angeli peccantis quis preuenit? Nullus. Sed a ſeipſa voluntas in angelo et in homine facta eſt mala. In angelo/quoniã a nullo preuenta: in homine/quia libera nec a diabolo violentata: ꝗuis deceptioni eius ꝓſtaret aſſenſum: primũ in ſeipſa ⁊ a ſeipſa ⁊ per ſeipſam decepta. Non eſt ergo peccatum a voluntate bona exiſtente/ſed a volũtate libertate arbitrij male vtẽte: qua contemnit omniũ conditorem in preceptis ſuis: ⁊ ab ipſo auertitur qui eſt bonũ ſummũ: ſumme beatificare valens ⁊ volens: ⁊ in eo noluit delectari neqꝫ cauſas delectatiõis inquirere: ipſum exiſtentem ſempiterne velut non exiſtentem relinquens/ad creaturã ſe cõuertens. In tali conuerſione creatore contempto qui relictus iniuſte creaturam iuſte reliquit: vnde peccatum ſeu malũ aut quomodolibet nũcupatum ortum ⁊ principium habuit: ⁊ malum ⁊ peccatũ fuit non ſui poſitiuum: ſed boni naturalis/gratialis ⁊ glorialis priuatiuum. Perlucide igitur non curioſis/ſed humilibus verum deſyderantibus patet: ꝙ peruerſus amor a voluntate progrediens/⁊ peruerſus vſus ſubſeruiens in diuinam tranſiuit offenſam. Nam non eſt peccatum cibus a deo creatus in creaturarũ ſuſtentationem: ſed eſt peccatũ voluntatis peruerſe amantis ⁊ vtentis cibo. Non eſt peccatũ mulier neqꝫ beſtia/neqꝫ puer: ſed voluntatis peruerſe amantis ⁊ vtentis/preter diuinam legem/puerum/beſtiam et mulierem. Neqꝫ peccatũ eſt aurum/argentum aut quodcũqꝫ metallum: neqꝫ peccatum dicemus eſſe lapidem precioſum aut veſtimentum ſeu calciamentum/aut hortum/ domum et agrum/filium ⁊ amicum: ſed voluntatis peruertentis contra legem dei amorem vel iuſſum. Et vt breuitate perſtringamus/que multa volumina petunt: dicimus creaturam aliquã viſibilem ⁊ inuiſibilem/corporalẽ aut ſpiritualem/cognitam ⁊ incognitam/paruam aut magnam/ſupercelestem aut ſubceleſtem/poſitiuaꝫ aut realem: aut in ratione aut imaginatione hominũ non exiſtentem nõ eſt peccatum: ſed voluntatis peruerſe amantis aut vtentis aliqua re: que aut per legem nature/aut per legem teſtamẽtorum dei veteris ⁊ noui ordinata eſt: quantũ ⁊ quomodo ⁊ quare debeat diligi: ⁊ quare ⁊ quomodo ⁊ quãtum rationalis creatura debeat vti illa. Et cuꝫ multi catholici doctores ⁊ ſancti conati ſũt diffinire peccatũ: quorũ diffinitiones libet tacere preſenter illas non reprobantes: nec diffiniendo quod poſitionem non habet: ſed dando paruulis intellectum/ſententiunculã talem adijcimus. Peccatum eſt om̃e illud quod deo diſplicet ⁊ facienti nocet. Ad cuius intelligentiã oportet animũ preſtare attentum. Nam omne quod prohibitum eſt/velle diligi ⁊ fieri: aut prohibitũ quia peccatũ erat: aut peccatũ fit: quia poſt prohibitionem volitum/dilectum ⁊ factum eſt. Ac per hoc idolatria/blaſphemia in deum/furtum/homicidiũ/vſura/rapina/inuidia/ira/ſuperbia/gula/omnis luxuria/omnis auaricia: ⁊ his ſimilia magna mala: non iam peccata quia probita: ſed ideo ꝓhibita/quia per naturã ſunt peruerſa peccata. Comedere autem carnes in quadrageſima ⁊ ſimilibus diebus/ non ideo prohibitum quia peccatum: inquit apoſtolus ad timotheũ: Nihil prohibitum eſt quod cum gratiarũactione percipitur. Sed ideo peccatũ eſt ſi poſt prohibitionem admittitur: ⁊ his ſimilia: ſi quis velet exempla prolixius perquirere. Sed quoquomodo peccatorũ conſiſtat conditio: aut quomodolibet nominẽtur ſeu exoriantur: deum offendunt ⁊ facientem ledũt: cuius rei cauſa peccata ⁊ mala ſunt. Quare autem deus ex his offendatur: et ſi fiunt/ reputat ſe offenſum: cum ſibi non noceant: ⁊ quare facientem ledant: ordo diuine iuſticie requirebat: vt per contraria clareret rerum bonitas naturalis: cuius declaratio eſt magni voluminis: ſed non preſentis operis. Proinde nõ vltra inueſtigemus talia: ſed caueamus prout poſſumus minima ⁊ magna peccata: ⁊ ab ipſis ſm ſapientie ſententiã fugiamus dicẽtis: Quaſi a facie colubri fuge peccata: Et ſi acceſſeris ad illa/ſuſcipient te. Dentes leonis dentes

eius: interficiētes aīas hominū. Quasi rhom
phea bis acuta omnis iniquitas: ⁊ plage illius
non est sanitas. Propterea terrendi essent ho-
mines ne peccarēt: quod fortasse cauerēt/si quā
tum peccata noceant/aut que dāna faciant pro
uiderent. Quorum damnorum numerus omnium
calculantium resolueret digitos: si aliqua curi-
ositate ad noticiam quod est impossibile/duce-
retur. Nam quomodo numerabitur damnum:
infinitatem amissi boni maliqꝫ inuēti temporis
⁊ loci penitus secum portās? Quod modica sen
Esa. tentia esaias aperuit/dicēs: Iniquitates vestre
diuiserunt inter vos ⁊ deum vestrum: ⁊ peccata
vestra absconderunt faciē eius a vobis ne exau
diret. Quā sententiam si quis diligenter inspe-
xerit/omnia suprafata mala prospiciet. Sed vt
terror incutiatur his qui nature fragilitate/ani
mi leuitate/rerum placabilitate/ cōuersationis
amenitate/sensuum vagatione/exemplorū imi-
tatione labuntur. Et cōgruum duxi ſm scriptu-
rarum sanctarum probationem/que pro pecca
tis damna proueniūt: prout in generali potest
sermo profundi: ⁊ in speciali requirit ordo dicē
di deum timentibus atqꝫ hoc legētibus enoda-
re. Quem o infelices peccare delectet: cum pec
catū dei constituet inimicū/quando mundi hu
Jac.4. ius per inordinatū affectū facit amicū? Quod
iacobus in canonica sua dicit: Quicunqꝫ volu-
erit esse amicus huius seculi/inimicus dei con-
stituetur. Et seruus peccati efficitur actor eius:
quod in nulla hominū eueniet actione: vt quis
eius quod efficit/seruus fiat: cum factor operis
seu possessione aut artis peritia per illa dñ effi-
cit dominus appelletur. Et saluator hāc peruer
sitatem videlicet dominium operis in actorem
sententialiter diffiniuit/in Joannis euāgelio di-
Joan.8. cens: Qui facit peccatū/seruus est peccati. Ex
quo trahitur ꝙ nec vnius domini/sed tot domi
norum quot vitiorum actor eorum seruus effici
tur: ⁊ calcat super nos peccatū velut rex domi-
nus constitutus: vt eius calcaneo finali scꝫ do-
minio vrgeamur. Quod Job enunciat/dicens:
Job.18. Calcet super eum/hoc est peccatorē: quasi rex
interitus/peccatū certe vita priuans. Cuius re-
gnum in nobis non fieri persuadet apostolus.
Roma.6. Non regnet inquit peccatum in vestro mortali
corpore: quia peccati regnum in misera mundi
vita/in alia penarum expectat dominium: cum
ex ipsa fiet opportunus egressus: in aliam vero
eterne penalem irreuocabilis erit ingressus. Et
Prouer.19. iuxta prouerbiorum sententiam: malum semp per
sequitur peccatores: ⁊ parata sunt iudicia deri
soribus peccatoribus/⁊ mallei percutientes cor
poribus iniustorum. Sed anteꝙ peccatorum se
quatur pena perpetua: indurat ad penitentiam
tale malum: sicut induratum est cor pharaonis
vt etiā flagellis ⁊ miraculis non emolliretur ad
veniam. Et iob effectum demonis in hominū
Job.41. corde declarans/dicit: Cor eius indurabit qua
si lapis: ⁊ stringetur quasi malleatorum incus.
Hier.17. Et hieremias populi peccata deplorans/ dicit:

Peccatum iude scriptum est stylo ferreo in vn-
gue adamantino. Et zacharias hanc duriciam
de suo populo narrat/dicens: Cor suum posue- Zacha.7.
runt vt adamantem: ne audirent legem. Qui la
pis ſm gemmarū peritissimos cognitores ali-
cui metallo nō cedit: nostri cordis duriciam ex
nostro peccato prouenire demonstrans. Exce-
cabit plerunqꝫ hominum corda peccatum: vt
quam viam gradiamur penitus ignoremus: nec
aspiciamus terminū vltra quem non patebit p
gressus. Quod ⁊ dauid non tacuit/cum edixit: Ps.34.
Fiant vie illorū tenebre ⁊ lubricum: et angelus
domini persequens eos. Peccatorum nanqꝫ te
nebre sunt: vt nec viam qua pergimus et termi-
num ad quem tendimus/videamus. Et lubricū
est in peccatorū vijs: vt de vno cadamus ad ali
ud dulcedine tracti: aut aliqua fallacia decepti:
necnon ⁊ plerunqꝫ merito proruamur inuiti: iu
xta apostoli sententiā: Non eñ quod volo hoc Roma.7.
ago/sed quod odi illud facio. Et angel9 per do-
minium potestatis persequitur nos: quia malus
per arbitriū voluntatis: immo insequitur ⁊ per
sequitur nostrorum merito peccatorum. Inse-
quitur vt cumulemus peccata peccatis: ⁊ perse-
quitur velut a deo fugiētes/qui refugij loca ne-
quimus inquirere: vt in camporum latitudine nos
comprehendat: et in eternum subditos habeat
sue imperio potestatis. Et idē dauid velut im-
precatiue seu prophetice cecitatem ad peccato-
res euenire propter peccata denunciat: Obscu Ps.73.
rentur oculi eorum ne videāt. Et alibi: Super- Ps.57.
cecidit ignis concupiscentie male; solemqꝫ nō
viderunt christum summe iusticie: de quo dam-
nati conqueruntur/dicentes: Errauimus a via Sap.5
veritatis: et iusticie lumen non illuxit nobis: et
sol intelligentie non est ortus nobis. Et super
montem caliginosum leuate signum: in esaia di Esa.13.
citur. Quod nihil aliud sonat nisi ꝙ supra men
tem nostram ⁊ altitudinē intelligentie sue igno
rantie nebulis caligantem/⁊ tenebris peccatorum
densissimis obscuratam leuetur signum/scꝫ cru
cis: in quo signo deletur omne peccatum: et ab
ipso fugantur tenebre vitiorum. Et semp cum
committitur/obligat ad penam: vt primorū pa
rentum monstrat iusta damnatio facta cōmina
tione contempta. Quacūqꝫ die comederitis in- Gen.2.
quit/ex eo moriemini. Replet amaritudinibus
conscientiā culpa commissa: vt in seipsa cogno
scat ꝙ malum est ꝙ peccauit. Quod hieremias
ad hierusalem loquens non tacuit: que per pec
catum dominū reliquit/dicens: Uide ꝙ malum Hiere.2.
⁊ amarum est dereliquisse te dominū deum tu-
um. Necnon et ipsa bona naturalia vulnerātur
in nobis: cum delectationē ⁊ operam querimus
in prohibitis. Quod ille nobis annunciat qui
recedebat descendendo a hierusalem ciuitate/
scꝫ pacis: quā innocentiam et gratiā seruatam
intelligimus: in hierico in rerum creatarum de
fectibilem et lunarem/frigidam et variabilem
delectationem: qui cogitatione ac delectatione
necnon consensu anteꝙ attingeret quo perge-

Luce.10. bat/incidit in latrones: ⁊ extitit vulneratus/ ⁊ se
miviuus relictus: quod in volentibus male age
re sepe contingit: vt anteꝗ̃ opere compleant/ ex
consensu deliberato in naturalibus puniuntur:
vt semiuiui fere / videlicet cum libero arbitrio
relinquantur. Trahit nempe ad aliud si statim
non resistitur cõmisso peccato: vt per peniten-
tiam ⁊ sacramẽtorũ mysterium deleatur. Quod
Gen.4 ⁊ factum est in Cain: cuius inuidia ipsum ad ho
micidium traxit/ ⁊ deum arguentem cõtempsit.
Prouer.18 Et iuxta salomonem: Peccator cum in profun
dum malorũ venerit/ contemnit: deum scʒ ⁊ vir-
tutem ⁊ seipsum ⁊ gloriam ⁊ penam: et sanctarũ
scripturarum admonitionem/ ⁊ predicatorum do-
ctrinam quasi anilem reputat cantilenaʒ. Nam
facit insensibilem animã quodãmodo per actũ
malum: vt non sentiat quid mali nanciscatur:
quidve boni amittat: vt nec euenire credat: ve-
lut si canis/ aut aliqua bestia in naui existens ali
cuius indicio submergenda: ligatum ad colluʒ
pondus non sentiret: quousqꝫ ab ipso maris pro-
funda petente traheretur inuita: nec nature do
mum de supernatando aquis bestiam liberat/
ponderi grauissimo alligatã: quod pondus nõ
natandi donum/ sed submergendi propriũ acce
perat a natura. Sic euenit plerisqꝫ pessimo pec-
catori: ꝙ si ex anime natura/ seu ex christi gratia
data possit superferri/ sed nec subinferri penis:
tamen alligato peccato ex eius proprietate affli
getur in eis: ipsa insensibilitate causante mate-
riam ante penam. In ipso vero recessu a corpo
re in portis mortis anima multabitur ex pecca
tis: cum demonum sustinebit insultus: illusio-
nes patietur: oportebit pugnare cum demoni-
bus moriendo: quibus viuẽdo noluit repugna-
re. Quid vero post mortem patietur peccator/
cum de penis erit sermo dicetur: sed hic in ge-
neralitate quadaʒ peccatoris mala perstringã.
Peccator est inimicus dei/ angelorum emulus/
⁊ amicorum dei actu ⁊ mente contrarius/ inimi
corum dei amicus/ demonũ seruus/ deformata
imago/ indignitas vite/ turpator nature/ corru-
ptor morum/ odium sui/ subsannator virtutum/
virtuosorum irrisor/ contemptor dei in manda-
tis/ trufator in sacramentis/ derisor in pmissio-
nibus/ celi exul/ inferni promissus ciuis/ amator
mundi/ turpitudinis cultor/ subselliũ libidinis/
crudelis ⁊ amara vita/ praua conscientia/ iniqua
voluntas/ intelligẽtia peruersa/ ratio corrupta/
memoria sterilis/ anfractuosus mons: organũ
⁊ cithara ⁊ instrumentum diaboli ex malicia ⁊
ex voluntate/ ⁊ non ex proprietate nature: mate-
ria infernalis ignis/ cenobium malarũ cogita-
tionũ/ obscuratus sol/ eclipsata luna/ stella de ce
lo innocentie cadens/ ignis in seipso ardẽs/ ob
tenebratus cõtemplationis aer: aqua maris a-
mara/ ex feruore mali quiescere non valens/ flu-
xibile lutum in mari damnationis: grauissima
terra ex ponderibus peccatorum/ tribulos ⁊ spi
nas malicie germinans: cibusqꝫ terra serpentis
deceptionis antiqui: auis inconstans/ aquila p
superbiã alte volans/ falco insidians innocen-
tie/ accipiter vngulãs/ miluus ad viscera putre-
facta descendens: coruus procrastinans peni-
tentiam/ cadaueribus mortuis videlicet operi-
bus insidẽs: columba seducta/ philomena deci-
piens/ caladrius querulus: passer solitarius in
parietib⁹ habitans: regulus pungẽtes incolẽs
sepes: vmbra infernalis luminis/ nubes aquarũ
malarum/ obscura nebula/ tonitruum terrẽs/ va
por percutiens/ ventus ecclesie enauiganti con
trarius/ inquietum mare: naufragus in pelago/
⁊ plerunqꝫ in portu: nauis sine gubernatore/ ca-
rens omni artificio nauigandi: piscis sub aquis
luxurie natans/ leo seipsum deuorans/ vrsus se-
ipsum halãs/ aper se vẽto inanis glorie pascẽs/
lupus simplicitatis destructor/ asinus piger: ca
nis ex iracundia latrans/ ex memorata delecta
tione mali reuertẽs ad vomitum: sus voluta in
ceno rerum: lepus trepidans vbi nõ est timor:
fera pessima augmentum bonorum exterminans:
pardus se per pellem ad malum varians: ethi-
ops deformis/ talpa terre rationalis: vesperti-
lio volans voluntarie in tenebris/ lucem sponte
veritatis abhorrens: appropiatio typica omnis
deformis actus ad omne inconueniens tam in
animatis ꝙ̃ in inanimatis/ possibile per homi-
nem deformatũ hominem operari: abusio rerũ
peruersor ordinis/ destructor modi/ fidei falsator/
spei obtrectator/ charitatis suggillator/ iusticiã
exterminans/ prudentiã reprimens/ temperan-
tiam paruipendens/ fortitudinẽ effeminans/ de
ceptio vera/ obtensio falsa/ placiti affectio/ veri
tatis expulsio/ res ⁊ actus impertinẽs/ importu-
na macula/ vniuersi querela/ dissociatus colli-
ga/ reciprocũ malum ⁊ quãdoqꝫ transitiuũ dam
num: semp vero actio retransitiue nocẽs/ intrã-
sitiue plerũqꝫ agens quod necat agentem.

De peccato originali. Capitulum XLII

Intelligentiã hominũ merito fides chri
stiana pcedit: nec erit ordo preposterus
vt per intelligentiã veniamus ad fidem:
sed per fidem ad intelligẽtiam veniamus. Sed
plerunqꝫ intellectus terretur fidelis huius ma-
la consyderans: ⁊ vt caueat ad cognoscẽdas ip
sorum species animatur. Sed ordo tractandi
requirit: vt de originali malo quo quilibet ex al
tero propagatur infectus/ primitus disseratur.
Unde fide christiana non agnitione temeraria
tu qui legis/ attende. Quãuis anima nostra nõ
traducatur ex altera/ nec ex carne quomodolibet
propagetur: quia nec ex Adam anima eue facta
fuit: ꝙuis caro de costa: nec de carne sua velut
caro formata fuit: sed per se creata/ per se infusa
Et hoc infallibiliter tenet credulitas christia-
na ꝙ dum creatur/ infunditur: ⁊ infunditur dum
creatur corpori viuificãdo p ipsam: et in hoc ce-
terorum deuitat errores: qui circa creationem
animarũ multipliciter ⁊ infeliciter errauerunt.
Et sicut factum est in parentibus primis: ita

ſm ordinem altiſſime pꝛudentie ab Adam pro
pagatis ſeruatur in cunctis: tamen culpa ori-
ginalis ab anima Ade tranſiuit ad animas po
ſterorum carne mediante: que per concupiſcē-
tiam generatur. Nā pꝛimo perſona vitiauit na
turam: natura vitiata vitiauit perſonas: quot-
quot ex humano ſemine dicimus propagatas
ad vitam productas/ſiue nonduȝ natas: ſed in
vtero matrũ per infuſam animam viuas: que ſi
etiam in vtero morerētur/merito peccati origi
nalis multabuntur carentia diuine viſionis: ſi-
ue vident mundi lucem/originalis macule di-
cimus maculatas: preter Chriſtũ non de ſemi-
ne factũ/et ſanctificatos in vtero: q̄ licet in pec
cato concepti fuiſſent/ cum peccato nati non
ſunt/ſanctificante eos in vtero gratia ſpirituſ-
ſancti: que gratia originalem deleuit et culpā.
Quod peccatũ propter hoc originale dicitur:
quia oēs cũ ipſo naſcimur: ⁊ ab ipſo ĩ huma-
na natura omnia mala ſumpſerunt ortum: nō
ſolũ ſpiritualia/ſed etiā corꝑalia velut pro vin
dicta/ ſententiante diuina iuſticia in homines
ꝓceſſerunt. Cuius deriuatio ad poſteros mul-
torũ cōmouet animos: vt aliqui diuinā iuſticiā
dicant ⁊ reprehendāt velut iniuſtā. Multi ve-
ro in hereſim lapſi ſunt: dicentes nō eſſe origi
nalē culpā: ⁊ baptiſma ſuꝑflue eſſe inſtitutũ ad
ipſũ abolendā. Sed qm̄ opus agimus de intel
ligentia ⁊ vita chriſtiana: nō expedit aduerſus
tales diſputādo diſſerere: ſed humili fide/ ſicut
ꝑ fidē accipimus credere ⁊ tenere: ſcȝ peccatũ
originale deriuari ab Adaȝ in poſteros: hac ſcȝ
diuina ⁊ irreprehēſibili iuſticia: qꝛ q̄uis ipſum
peccatũ nō ſit voluntariũ neqꝫ actuale in naſcē
tibus poſteris/ſicut fuit voluntariũ ⁊ actuale ĩ
parētibꝰ pmis: nō tamē debuit neqꝫ debet ali-
quis parēs meliores ſe filios generare. Naȝ ſi
Adā ex peccato cōmiſſo nondũ ꝑ debitā peni-
tentiā deleto damnatꝰ erat: nō debebat ſaluos
filios generare: vt filiorũ q̄ parentũ potior eēt
cōditio. Qm̄ ergo ordinatiſſimuȝ eſt q̄ natura
humana ſic condereꝭ: ⁊ q̄ cōdita ita ꝓpagareꝭ
ſic et ꝙ peccans ita punireꝭ. Proinde ſicut in
cōditione ſeruatus eſt ordo diuine ſapiētie: in
ꝓpagatione ſeruatꝰ fuit et eſt ordo nature pro
peccato: in punitione ſeruari debebat ordo iu
ſticie: patet ꝙ nō eſt contra diuinā iuſticiā/ſi ad
poſteros culpa tranſmittitur. Et ſi de natis ex
ipſis qui ꝑ baptiſmũ renati ſunt/ quiſpiam ani
mus heſitaret ꝙ non deberent originali culpa
teneri: facile a dubio abſolniꝭ/ ſi ꝓpagationis
ordo penſatur: ⁊ originalis macule cauſa ĩ ſuo
ꝓceſſu tenetur. Nēpe anima vt ſupra fatũ eſt/
nō eſt ex traduce/ ꝙ anima trāſducatur ex aīa
ſicut caro ex carne: nec naſciꝭ chriſtianꝰ ex chri
ſtiano/ſicut ex homie naſcitur hō. Et carnalis
natiuitas ſeu ꝓpagatio humanitatis eſt ex na-
ra infuſi ſeminis et ſuſcepti: chriſtianitas vero
non eſt ex natura/ſed ex diuina gratia. Nemo
igitur pōt dare ſemini ſuo ꝑ naturā quod ꝑ na
turā ipſe non habet; quod ſi poſſet/ſeq̄retur ꝙ
res inanimata ⁊ irratiōalis poſſet habere chri
ſtianā gratiā et virtutē: cuȝ ſemen infuſũ ma-
neat in lacte ſex diebus: et nouē maneat in ſan
guine cōmutatũ: duodecim vero in carne coa-
gulatũ: decē et octo membrorũ figurationē ſuſ
cipiat/anteq̄ anima infundaꝭ. Jlle igitur em-
brio ꝟtutē et gratiā chriſtianitatiſ haberet/ cui
adhuc aīa nōdũ eſt infuſa: q̄ ꝑ traducē nō eſt: ⁊
hō illud quod accepit ꝑ gratiā / infūderet per
naturā: quod eſſet contra ordinē gratie/ ſimili-
ter et nature. Et videretur ꝙ ſic vna ſpecies in
alteram mutaretur: ꝙ ex hoc ſequeretur ꝙ gra
tia fieret natura: et natura fieret gratia: nec in
digeret baptiſmi gratia / ex natura maculata
propagata perſona. Sed addito die vno/ et fi
unt quadragintaſex: ⁊ ſtatim aīa infunditur cũ
de nouo creatur: ⁊ in ipſo creatur inſtāti cũ in
funditur: que anteq̄ infunderetur/peccatũ ali-
quod nō habebat: quia creata nō erat. Jlle au
tem embrio peccato carebat: quia ſibi aīa infu
ſa nō erat: quia ſicut res inanimata ⁊ irrationa
lis virtutem aliquo modo nō ſuſcipit: nec vitiũ
aliqua ratione admittit. Contrahitur ergo ori
ginale malũ ex primorũ parentũ propagata et
damnata propagine/in ipſa infuſione ac vnio
ne anime ad corpus: ita vt in neutro ſit preter
alterum: ſed ſit in vtroqꝫ per alterũ: ĩ carne: qꝛ
in peccato ⁊ libidine concepta eſt: et in aīa: q̄a
rei in peccato cōcepte vnita ſeu infuſa ē. Que
ſtatim cũ vnitur carni rebelli/ defectũ ordinis
naturalis iuſticie incurrit: quo debebat ſuꝑiori
obedire/imꝑare inferiori: vt nec ſuꝑiori debi-
to modo ſeruiat: nec inferiorē recta ratiōe gu-
bernet. Nō ergo generat natura gratiaȝ: neqꝫ
natura ꝑ ſe aut ꝑ gratiā generat naturā aliam:
nec gratia generat naturā: neqꝫ gratia ꝑ natu
rā generat gratiā: ſed generat hō ꝑ naturā ali-
um hoiem: qui nō ex natura/ſed ex volūtate at-
qꝫ fide ſuſcipit chriſtianā gratiā atqꝫ fidē. Ac ꝑ
hoc luce clarius patet: ꝙ ex chriſtiano homie
naſcitur damnatus originaliter hō: cũ hō chri
ſtianꝰ ex eo generat ꝙ eſt hō: nō ex eo ꝙ chriſti
ſtianus eſt: qꝛ ꝙ homo eſt/habet ex natura deo
ſic volēte: ꝙ chriſtianꝰ eſt/habet ex gratia deo
ſic largiente. Ex vno generat: ex altero in alte
rũ ꝓpaginē nō emittit. Et ſi dicereꝭ: quare gra-
tia nō generat gratiā/ſicut ꝑ naturā homo ho
minē? Facile reſpondetur: qꝛ gratia daꝭ volũ-
tati per fidē/nō ꝑ generationē: homo vero ꝓdu
citur ⁊ ꝓducit ꝑ nature operationē/nō ꝑ fidem
Et ſi capere talia ratione nō poſſumꝰ: fide ſm
apſm teneamus: qui dicit/ ꝙ omnes naſcimur Ephe. 2
filij ire: ꝑmaxime cũ ꝑ comꝑationē vnius chri-
ſti miſerentis ad Romanos loqueretur ſalu-
tem omniũ ſeu multorũ fuiſſe habitā: ſic ꝑ vni-
us hominis delictum culpam in omnes fuiſſe
tranſfuſam: ſic inquit: Sicut ꝑ vnũ hominē in Rom. 5.
hunc mundũ peccatũ intrauit/⁊ per peccatum
mors: ita ⁊ in oēs homines mors pertrāſit: in
quo oēs peccauerũt. Mundũ ĩ hoc loco ap-
pellauit apl's vniuerſũ genus humanũ. Si eīm

vnius delicto multi mortui sunt: multo magis
gratia dei et donũ in gratia vni9 hominis Je
su christi in plures abundauit. Que littera ex se
ipso melius sonat et clarius loquitur/ q̃ si qua
expositio adderetur: q̈ peccatum Ade transi-
uit in omnes: quia mors que per peccatũ infli-
cta est/obtinuit et obtinet omnes. Ideo statim
Roma.15. subdit Apostolus dicens: Si em̃ in vnius deli
cto mors regnauit per vnũ hominẽ: multo ma
gis abundantiaȝ gratiarũ et donationis iusti-
cie accipientes in vita/regnabunt per vnũ Je-
sum christum. Igitur sicut per vnius hominis
delictum in omnes homines in condemnatio-
nem: sic per vnius iusticiam in omnes homines
per iustificationẽ vite. Sicut em̃ per inobedien
tiam vnius hominis peccatores constituti sũt
multi: ita per vnius obedientiam scilicet Chri-
sti/iusti constituentur multi. Ex quibus verbis
ap̃li satis manifeste colligit̃: q̈ sicut vnus chri-
stus liberare venerat omnes: sic vnius peccatũ
omnes infecerat: q2 nec indigeret libertate im-
munis a crimine. Nec quispiaȝ suspicetur q̈ de
actuali peccato hominũ/sed soluȝ de originali
hic loquit̃ Ap̃ls: q̃uis actuale fuerat in primis
parẽtibus. Quod originale peccatũ nullus esti
met q̈ hominẽ maculet q2 concipitur: aut secũ
trahat quia nascitur: vt conceptio causa sit in-
ficiendi: et natiuitas causa trahendi: sed cum
concipitur/libido vitiosa insistit: cũ animat̃ ca
ro concepta/ipsã originalis culpa inficit: quaȝ
cũ totus homo nascitur/secũ trahit: sed a tra-
hẽdo solũ sanctificatis exceptis. Et q̃uis ocu-
lis carnis qualiter transfundatur originale ma
lũ nequeamus videre: nec luce mentis sine ti-
tubatione aut murmuratione inspicere: pro eo
q̈ in eos paruulos qui nõ peccauerunt trãsfun
dit̃: omnes tamen morte multari conspicim9:
ꝓpter quod credere cõpellimur que non vide-
mus. Et quoniã multi nõ curant de re cognito
nomie: quod ascribit̃ ad effectũ: multi vero nõ
curant de noie cognita re: quod ad ꝑfectũ ap-
ponitur: multi autẽ vnũ propter aliud nõ relin
quunt: vt et nominis et rei velint habere noti-
ciam: ad quam tenuitas nostri animi se proten
dit: ac per hoc nomen infirmitatis iuste sortit̃:
cũ animã impotenteȝ resistendi motibus ipsa
reddit. Feditas appellatur/cũ animã maculet
carni vnitam. Pronitas dicit̃/ cuȝ pronũ appe
titũ et corpus faciat in malũ. Corruptio nomi
natur/cũ ad peccati nihileitatẽ ipsa deducat: ⁊
vitiũ dicitur/cũ naturalia bona diminuat: languor recte nomiat̃/cum tantũ durauerit et du
rare debeat in natura corrupta. Tyrãnis etiã
dici potest/cũ violenter dominet̃ potentie con
cupiscibili. Fomes etiam fertur more cineris
ignem fouentis: sic peccatũ fouetur in carne ꝑ
ipsum: qui fomes in baptizatis nõ extinguitur:
licet per vigorem virtutis ⁊ gratie mitigetur.
Stimulus carnis est: stimulans ipsaȝ carnẽ ad
indebitos atq3 illicitos motus/ et ad consensũ
animã agitans. Sed quomodolibet nominet̃
cum etiam plura mala nomina sibi competãt:
quid autem sit sm̃ rei veritatem/est alia dicen-
di serie disserendũ. Et vt melius tale malũ sci-
re volentibus innotescat: oportet primũ inspi-
ceee vnde exoriatur: quali etiam tunc medicina
curetur: quia sepe contingit q̈ medicine magni
tudo magnã arguit infirmitatem: magnitudo
infirmitatis curantẽ medicinam laudibus ef-
fert: vt vna ex altera reddatur laudabilis/ et al
tera ex reliqua vituperabilis habeatur. Nem-
pe initium habuit originale malũ ab inobedi-
entia mentali ad deũ in diuini preuaricatione
mãdati/et ex appetitu deitatis ex actu rei: quia
ambo actualiter pomũ vetitum gustauerũt. Ex
inobedientia mentali ad deũ secuta est inobe-
dientia in membris nostris ad spiritũ: vt libra
mento diuine iusticie inobedientia inobedien
tie retribuatur: vt quod potuit natura huma-
na in parentibus primis/et noluit: velit in na-
scentib9 posteris/⁊ nõ possit. Que inobediẽtia
ꝑmaxime patet ĩ genitalib9 mẽbris/que ad nu-
tũ rationi nõ seruiũt: in quib9 libido renitente
ratione vtplurimũ excitat̃. Que ob hoc mem-
bra pudenda dicũtur: sup̃ que pudore conuicti
primi parentes/perizomata induxerunt: velut
sentientes in eis excitari libidinẽ/vnde cõcepe
re pudorẽ. Quare autem in talibus mẽbris ma
gis apparuerit rebellio in parentibus primis:
sitq3 reseruata in om̃ibus posteris: solũ dũta-
xat exceptis/qui singulari spiritussancti gratia
sunt purgati: subtilissime inquisitionis ⁊ iustissi
me sententie laborẽ imponeret: q2 qui adderet
scientiam hanc/adderet et laborem. Vnũ vero
solũ nõ est hic silentio pretermittendũ/neq3 ca
lamo seruandũ. Fertur ex iusticia et consuetu-
dine quadam: q̃ ciuitatũ proditores/ et eorum
peccatũ scriberetur in portis: ob memoriã po-
sterorũ ciuitates ingredientium et exeuntium.
Quod per simile diuina dictante iusticia ĩ hu-
mana natura extitit ordinatũ: vt in mẽbris ge-
nitalibus/que sunt porta ꝓpagationis huma-
ne: huiusmodi scriberet̃ rebellionis peccatuȝ.
Ideo inobedientia ⁊ rebellio membroꝝ ad spi-
ritum iure nata est ex inobedientia ⁊ rebellio-
ne ad deũ. Ex appetitu deitatis dominationi
subdimur demonis/nisi per fidẽ euangelicã li-
beremur: sed eorũ tentationibus semper ex tali
appetitu merito subiacemus: ex actu autem rei
passiones in vtroq3 homine criminales et pe-
nose dominant̃ in nobis. Ac ꝑ hoc si ortũ hu-
ius mali respicimus: ipsũ dicemus rebellioneȝ
carnis ad spiritũ/iustam ex merito peccatorũ
tentationem demonũ/ et omniũ dominiũ pas-
sionũ. Monstrabit autem lucidius tale maluȝ
adhibita cura: quod aut pro Christo fuso san-
guine/aut sanctificato flumine/aut sanctifican
te flamine depellat̃. Proinde si sanguis ꝓ chri
sto fusus: ĩ quo tota hominis implet̃ ꝓ christo
iusticia: curabit huiusmodi malũ: ergo tota fu
it hois ĩ ipõ malo corrupta iusticia: quã debu
it seruare ad deũ. Si vero sanctificatũ flumen

illud depellet: ꝙ sanctificata creatura damna-
tam absoluat: igitur nõ ſm sanctitatem et vir-
tutem/sed ſm iniquitatem ⁊ vitiũ delectatio et
vsus finit in creatura. Si vero septiforme sãcri
ficans flamen/cura medicinali talem labẽ abs
tergit: ꝓculdubio certum sit ibi fuisse depositi-
onẽ timoris ⁊ presumptionẽ/abolitionem pie-
tatis et creature cultum/scientie priuationẽ et
ignorantiã/abiectionẽ fortitudinis et ignaui-
am/alienationẽ consilij et errorem/deprauati-
onem intellectus ⁊ cecitatẽ/sapientie repudiũ
et creature saporem: cuius curatio patebit/cuꝫ
de baptismate erit sermo.

¶ De peccato veniali. Ca. XLIII

Multiplicat inquisitionẽ christiana ⁊
gloriosissima fides: nolens in modi-
co displicere ei in quem credit: etiam
minimorũ malorum cupit habere noticiã: id-
circo de venialibus atq; leuibus malis libet in
ferre doctrinã: Nẽpe multiplicatũ malũ mul-
tiplicem ingerit pugnam: aut ex eo bella con-
surgũt: et eo acriora/quo mens a creatore ma-
gis auertitur/et conuertiť ad creaturam: et eo le-
uiora/ quo minꝰ anima in auersione seu cõuer-
sione persistat. Sed leue malũ venialis nomẽ
accepit: quia facile meretur veniã qui cõmittit
pro eo ꝙ licet feruorẽ charitatis impediat: ta-
men velut mortale hominẽ charitate nõ ꝑuat:
ꝑut si quis in flammantẽ ignem aliquantulum
aque projceret/qua flãma reprimeretur: ignis
vero seu ignitus carbo nõ extingueretť: cui rei
similitudinẽ in venialibus est reperire pecca-
tis. Sed si aqua super flammantẽ ignẽ fundere
tur intantũ vt flammã reprimeret: et vnde flã-
ma insurgit/manciparetur extinctioni: morta-
lis mali similitudo notulã portat. Peccata ve
nialia vitare omnino diffcile diciť: q̃uis ꝑ gra
tiã dei possint cum firma voluntate actuumq;
custodia. Et q̃uis apostoli post almificam san
ctificationẽ spiritussancti peccauerunt leuiter
1.Jo.1. Joanne dicente: Si dixerimus quia peccatum
nõ habemus/ mendaces sumus: ⁊ nosipsos se-
ducimus: nõ tamẽ asseuerãdũ est fieri nõ posse
quod in nemine preterq̃ in christo ⁊ virgine le
git factũ. Nec per spiritũsanctũ absoluti erãt
apostoli/⁊ quomodolibet et quantũcunq; san-
cti maximi ab oratione dominica: in qua peti-
tur venialia dimitti peccata/et dimittũtur cuꝫ
Mat. dicitur: Dimitte nobis debita nostra ⁊c. Mor-
talia vero ad illã orationẽ nõ ꝑtinẽt ꝓ remissi-
one: nisi cõtritio precedat: ⁊ sacramẽtalis con-
fessio et autoritas interueniat/dũmodo possibi
litas non impediat. Pertinẽt tamen oĩa ma
la parua vel magna in omni genere ad oratio-
nem dominicã: vt diuina implorata clementia
deuitentur: quod tunc petiť cũ in fine dicitur:
Sed libera nos a malo. Nec ipsa ad eternã ꝑ-
cipiodã salutem ipsum quenq̃ impedisit: sine
quibꝰ hominũ vita nõ agitur: nisi mortalia cõ-
mittanť/et nõ diluanť. Si vero ipsa peccata ve
nialia contemnũtur: et ꝑ ipsis saltẽ generali-
tate quadã atq; indistincte non doletur: vt nec
cõmitisse peniteat q̃ cõmisit: velut mortale pec
catũ quod nõ diluitur/ eternũ meretur exitiũ.
Non ꝙ actum venialiter mortale fiat: sed pro
eo ꝙ agentẽ non penitet/ morteꝫ proculdubio
irrogat: vt nõ sit peccatũ mortale id quod ve-
nialis culpa: sed culpe venialis cordis impe-
nitentia. Ipsa siquide velle sub certo numero
presignare/multiplicarẽtur sup numerũ capil-
lorũ. Et multa que venialia sunt ex genere/fi-
unt sepe mortalia ex pessima intentione: ꝓpter
ea sanũ nõ iudico de his certaꝫ velle ferre do-
ctrinam. Nemo autem de ipsorũ leuitate pre-
sumat: quoniã deprimentia onera sepe fiunt ex
rebus leuibus aggregatis. Et gutte plurime se
pe cõueniunt in torrentẽ: vt trãsuadari nõ pos-
sit sine periculo mortis. Et leuibꝰ vulneribus
iteratis/intulerunt viuentibus certaꝫ mortẽ.
Stultũ esse nullatenus ambigať: nec dubiteť
transisse in reprobũ sensum: qui ꝙ deum offen-
dit/leue dixerit peccatũ. Penitus ne leue dixe-
ris/quod in diuinam transit offensam. Nõ eñ
est leue/ pro quo dimittendo quotidie oportet
orare. Macula tamen est: autoreꝫ non interi-
mẽs/ nisi alijs adiectis increscat. Et quicquid
mali nõ interimit in homine charitatẽ atq; ti-
morẽ: nec diuina precepta et consilia ꝓmissa cõ
temnit: nec ab impenitentia detineť: citra ter-
minũ est mortalis.

¶ De septem vitijs capitalibꝰ in genere. Capitulum XLIIII

Nanciscitur vera fides omnia sine fal-
sitate discutere: semperq; in amplio-
ra se ꝓuehit: siue bona vel mala cõsi
stãt: vt vtrorũq; principia/media ⁊ extrema ve
lit inquirere: vt suũ possessorẽ ꝓmptiorem red
dat in bonis: a malis reddet penitus cautiorẽ
Sed nulla mala magis extrema/q̃ que mortẽ
anime inferũt spiritualẽ ⁊ eternã/si nõ correcta
seu declinata demergũt. Que mortalitatis no
men iustissime susceperũt/postq̃ a deo vita om
niũ excludũt: et cũ mortis principibus iterclu-
dunt: de quibus sermo nõ breuis: quia nec bre-
ue aut paruum est malum quod faciũt. Hinc
est ꝙ sicut sepe dictum est: omne maluꝫ a deo
auertẽs/a voluntate habet initiũ: sed ꝓ alteri-
us mali principiũ: quia initiũ oĩs peccati su-
perbia: ꝓ eo ꝙ recessus a deo ꝑ ipsius fit ꝯtem
ptũ/aut mandatorũ eius: quod nihil aliud q̃
superbiam poterimus appellare. Firmať au-
tem velut in duabus basatis et bene firmatis
columnis: in timore infausto videlicet quo q̃s
timet perdere quod male cupit habere: necnõ
et in peruerso amore/quo quis amat ⁊ in amã
do habere concertat/quod amare aut habere
prohibetur vt nefas: fomentũ seu nutrimentũ
velut ignis oleum in ligna suscipiẽs/honoreꝫ
vite/materiaꝫ auaricie/carniq; lasciuiã. Quod
fomentũ in canonica sua Joannes non tacu-
it/dicens: Omne quod est in mundo/ꝯcupiscẽ 1.Jo.2.
tia carnis est/concupiscentia oculorũ et super

bia vite. Plurificaꝛ vero septēpliciter modus
recedēdi: a modo contemnēdi scȝ deum / firmā-
di et in malis columnis fouendi malis fomen
tis: vt superbia velut initiū / similiter aut modꝰ
aut iniquitas: inuidia / ira / acidia / auaricia / / lu
xuria / gula / sint modus ⁊ vie lubrice: quas ani-
ma ingressa currens velut vias insipientie / ha
beat offendiculū: ⁊ sint tenebre ad vmbrandū /
lubrice ad descendēdū festiniꝰ ad infernū: ⁊ co
artenꝛ ambulantiū gressus sepibus pctōꝝ. Sȝ
vt clara intelligentie luce possit percipi / quare
mortalia sint: ⁊ sub quibus respectibꝰ a volūta
te pueniāt: ⁊ cur sint numero septenario ꝓfini-
ta / que capitalia nominanꝛ: alia est adhibenda
forma loquēdi. Proinde ad romanos scribēs
Rom. 6. Apostolus dicebat: Stipendia pecati mors.
Quod de triplici morte intelligenduȝ est. De
morte sepationis a deo / q̄ est tota vita: de mor-
te corpis / q̄ fit p sepationē anime ab ipso: et de
morte damnationis eterne. Et vt quod p que-
stionē mentē pulsat clarius pateat: oportet sin
gula pquirere: vt quomō quodlibet mortē pro
mercede suscipiat / possimꝰ oculo fidei intueri.
Sane deꝰ est vita in seipsa ⁊ a seipsa ⁊ de seipsa
⁊ p seipsā viuēs: ⁊ oīs vite fons et indefectibi-
lis origo: a qua recedēdo itur in mortē: et in ta
lē in qualē ire decet relinquentē oīm vitā. Ac p
hoc superbia recedit a deo cotemnēdo ipsum
in se / in suisq; preceptis: merito ergo mortē in-
currit / qui a vita per contemptū se diuidit. Et
cum deus vita omnibus bona sua / siue natura
lia / siue temporalia / corporalia siue spiritualia /
plena largitate ſm iustam dispensationē tri-
buat et cōmunicet: inuidia vero que a non vi-
dendo nomen accepit / dolet: cum aliorū bona
cōspexerit / q̄ collata sūt ab autore vite. Iustis-
sime igitur vita priuatur mortēq; incurrit / qui
dolet de vite bonitate diffusa: et quantuȝ in se
manet / odit opera vite. Ira vero que dicitur
turbulentus animi appetitus / furit in vitam:
quando cū odio persequitur creaturā / cui fon-
talis vita concessit et vitā: iure vero mortē in-
currit / qui in aliquo odit vitam. Acidia nul-
lis aut retardatis et retrogradis passibus ap-
propinquat ad vitaȝ: et maledictionē incurrit
eternā q̄ negligēter operaꝛ dn̄ica. Quod Hie
Hiere. 48. remias protulit dicēs: Maledictus omnis qui
opus dei facit negligēter. Ex debito nāq; re-
manet in morte / q̄ vite appropinq̄re neglexit.
Auaricia cū feruore plus debito habēdi accē
diꝛ: indebitis modis necessaria p vita sortiꝛ: et
dū se fulcit indebite / alios priuat desyderio et
actu necessariis vite: necnō ⁊ charitatē p quaȝ
acquiritur vita / ferit: que ꝓpria cōmunia facit:
cū auaricia que sunt cōmunia velit esse priua-
ta. Inuincibili ratione detineꝛ a morte / q̄ de-
syderio plus habēdi quantū in se cōsistit / aliis
irrogat mortē. Luxuria turpat vitā: cū conci-
tata libido animā per consensum / corpus per
actuȝ: proximū / cum quo per participiū: scien
tem vero maculet per malum exempluȝ: viteq;
contemnat preceptū: cum consentitur aut agi
tur preter sacramentū: pinde irreprehensibili-
ter retinetur a morte turpator vite. Pestifera
gula irrefragabili sententia irrogat mortē: q̄ ni
si de parte vite nō curat. Propter quod Apls
ad Philippenses dicit: Quorꝝ finis interitus Phil. 3.
quorꝝ deus venter est: ⁊ gloria eorꝝ in cōfusione
qui terrena sapiunt. Quomō nō iustā incurret
mortem gulosus: qui contemnit animā in eter
nū victuram: solū carnem fouet necessario mo
rituram. Ac per hoc nō ita tenendum est q̄ ſm
omnē actum et modum ista septē capitalia ma-
la semper sint mortalia: nisi cum anima deor-
dinatur in talibus circa deum: et obruitur ra-
tio: confunditur memoria / et voluntas peruer-
titur. Quorum declaratio per singula quando
sunt mortalia vel non / nec est presentis ope-
ris: ⁊ dare doctrinā fore vtile nō agnoui. Me
lius est enim vt mens semper timeat / et offen-
dere caueat: sed diuersis respectibus: put ipsa
diuersa consistūt / ab vna hominis volūtate p
cedūt: quibus scitis / scieꝛ ⁊ numerꝰ. Quatuor
q; appetibilia esse: que cū male appetunꝛ / qua
tuor mala generantur: et tres vires: que cū de-
ordinate fuerint / alia tria mala causantur: lim
pide consyderantibus patet: vnde respectiue
ac numeraliter septiforme maluȝ insurgit. Nā
voluntas plerumq; deordinatur cum appetit
aliquod bonum priuatū quod nō est appeten-
dū / cōmutabile seu apparēs: quod erit priuata
excellentia: ⁊ hanc amat superbia. Aut erit ali-
quod bonū exterius p sufficiētia / sed nō neces-
sariū: ⁊ hoc querit auaricia. Seu erit bonū de-
lectabile ad cōseruationē indiuidui ⁊ sumptus
plus debito / et vltra ordinē ⁊ necessitatē appe-
titum: quod est alimentū delectabile ſm gustū
quod amat gula. Siue aliquod aliud bonū de-
lectabile quod potest esse ad cōseruationē spe-
ciei: licet ex intentione aut opere nō semper ita
sit: quod est totꝰ delectabilis / scilicet tactꝰ: qui
appetiꝛ ex luxuria. Quocirca ſm quatuor ap-
petibilia et volūtatis respectū ad ipsa diuersū
quatuor mala cōsurgūt. Sed cū volūtas i po-
tentiis naturalibus ordinem pretermittit: aut
deordinatur in rationali virtute: vnde nasci-
tur inuidia omni ratione carens: aut deordi-
natur in potentia irascibili: et sic nasciꝛ ira vl-
tra debitū furens: aut deordinatur in vi cōcu-
piscibili: et sic nascitur acidia: necessariū bo-
nū animo nō appetens / nec actu et moribus
querens. Igitur claret in intellectu istorū ma-
lorum obscuritas cur morteȝ inferant: quibus
respectibus a volūtate procedant: numerū se-
ptenarium teneant: et capitalia cur existāt: q̄
capita sunt omniū aliorū: vt infra eorū specia-
lis sermo monstrabit.

De Superbia. Ca. XLV

Opportuna in omnibus fides speciali
se pctōrū cognitione tueꝛ: ne p incau
telam opera nefanda captet. Sed de
supbia prius est pferēda cognitio: q̄ malꝛ ⁊ pec-

catis criminibusq; improbe insistit/ vt fiant: et
oĩbus bonis operibus importuna assistit vt
pereant: que contemptũ generat mandatorũ
et consiliorum despectum: sibiq; male placens
a canonicis regulis deuiat animã: et irregu-
latã per omnia malorũ precipitia sepe trahit.
Super mensurã sua nominatione conscendẽs
vt in nullo modus et ordo et numerus et men-
sura seruetur: superioribus inuidens/ equali-
bus nõ consentiens/ inferiores despiciens: sat-
agit omnes suis calcaribus perurgere. Super
bia velut feminea derelicta regina/ nõ sociat a
virili regimini: nec suam aspiciens viduitatem
proprio delectata dominio: socias sibi similes
et criminosas assumit: cum quibus confabula
tur in verbis mendacij et prouisionis digne.
Curiositatem et propriam sufficientiã atq; cõ
placentiã collaterat sibi: cuz quibus alloquẽs
creata iterum aliter creat. Loca permutat: au
get et minuit limina: alternat vices et tempo-
ra: lucem et tenebras / diẽ et noctem a diuinis
legibus soluit: suis velut iustioribus ligat: po-
testates mutat et iura regnorũ: dominari oĩ-
bus appetit: aut alijs conferre dominia: vt sub
suis regulis tremulet omnis orbis: dignos ex
odio reddit indignos: indignos vero pro pla
cito supponit. Hec pro iusticia vtit volũtate
voluptate p lege. Huic dominatrici pestifere
oĩa placita sũt licita: delectabilia sũt honesta:
vtilia vero iustissima reputãtur: q̃ semp furit si
nõ pficit: insanit si impedit: nõ quiescit nisi sup
plãtet aduersos: nõ vult audire querelã: si pro
cõmodo suo alijs fecit ipsa iacturaz: nec patit
tur computari ad alioz damnũ/ quod in suũ
profecũ deuenit: sed vult q perditũ suum per-
ditor dicat profectũ/ quod superbie accessit ad
luctũ: et q exaltari se putet in sua exaltatiõe de
pressus: et gloriam sibi prouenisse ascribat/ p-
pter ipsius honorez et gloriam ignominiã pas
sus. Et velut ornamenta vult haberi vulnera
suscepta in certamine/ aut aliter propter ipsaz.
Mortem reputat vitã si p ipsa pendat. Ei9 cau
sa sanguinem fusũ estimat fluxũ aque/ spiritum
hominis spiritũ pecoris/ carnẽ humanã asini-
nam/ si eius cõmoditate perdant: patientibus
nullum dicit adesse dispendiuz/ duz ipsa i suis
sublimibus deferatur. Omnia velut stercora
arbitratur/ si adipiscitur quod affectat. Hec in
angelis ppria et inuisibili 7 intellectuali dele-
ctatione deseruit celũ: in parentibus sensuali
delectatione paradisum: in iuda obstinata cõ-
tumacia deseruit christũ. Quid nobili9 in locis
celo? qd delectabili9 i corpalib9 paradiso? qd
sapiẽtius i doctrinis christi discipulatu? Hec
in tyrannis vsurpauit dominia: i legitimis do
minis puertit iusta decreta/ i iudicibus recta
iudicia/ i aduocatis debita iura: i notarijs fecit
multa notoria: in arcialibus deprauauit cõmu
nia. Appetit supbia singulariter incedere sup
terrã: 7 suã obliquitatẽ vult oĩb9 p rectitudi-
ne reputari. Plurimũq; se palliat tegumento

virtutis/ vbi aliter se nõ posse cõsurgere precõ
gnouit: 7 ne vilescat/ suaz emulã humilitatem
scz sepe vocat. Et cũ sibi sociat ambitio/ si p se
ipsaz nõ valet efficere quod psumpsit: seruit vt
regnet: gratis se donat/ vt accipiat quod affe-
ctat: vocat dominos quib9 ipsa nõ seruit/ sz po
tius petit dominari. Appellat sapiẽtes quos i
animo stultos credit: dicit amicos quos odit:
Anteq; obtineat blandit vt catula: dũ obtine-
re cocertat/ cũ vulpina pelle pgredit: cũ obti-
nuerit/ leonis assumit aspectũ. Et quib9 subia
cebat in precib9/ velut aquila ceteris auib9 sup
fert. Que deijcit eũ quẽ eleuat: qr ſm euãgeliũ
Omnis qui se exaltat/ humiliabit. Quis est q
se exaltat/ nisi qui se p superbiã supra oẽs sua
estimatione subleuat? Sed humiliat: quia ca-
dit/ qui se ascendẽdo nõ nouit. Deiectus ange Esa. 14.
lus de celo p superbiã: 7 p irrepedabilẽ viã ad
inferiora descendit. Exulat a paradiso Adam Gen. 3
qui per superpiã diuina mandata contempsit.
Et Nabuchodonosor de regia dignitate de- Dan. 4.
pellitur/ dũ cor eius indebite subleuat: et ma-
iori animaduersione percutit/ vt ab hũano sen
su estimet se mutatũ: 7 cũ bestijs moraturus ac
cessit: q se bestiã/ nõ hoiem estimabat. Et i iob Job. 20.
legit de impio a supbia subleuato: Si ascende-
rit vsq; in celũ supbia eius: et caput eius tetigẽ
rit nubes: quasi sterquiliniũ in fine perdet. Et
in Ecclesiastico scriptũ legitur: Sedes ducum Ecci. 10.
superborum destruxit deus: et sedere fecit mi-
tes pro eis. Et alibi scriptũ est: Multi poten- Ecci. 11.
tes oppressi sunt valide: et traditi sunt glorio-
si in manus exterorũ. Et contra supbos depri-
mendos Esaias clamat: Pedibus cõculcabit Esa. 28.
corona supbie ebrioz ephraim: 7 erit flos deci
dens glorie exultationis eius. Et a seipso de-
cipit qui supbus existit/ velut se ledens p vinuz
i nimietate potatũ: iuxta quod abacuc clamat
Quomõ vinũ potantẽ decipit: sic erit vir sup- Abacuc. 2.
bus/ 7 nõ decorabit. Genimini omniũ malorũ
ipsa preponitur: sacra scriptura dicente: Initi Ecci. 10.
um omnis peccati supbia: 7 qui illam tenuerit/
adimplebitur maledictis. Et vere maledictis
implebitur possessor supbie: qa maledicit ab
omniũ creatore: 7 maledicti diaboli filius cõsti
tuitur: 7 cũ maledictis in eternũ erit portio ei9
qui a superbia sociat: quia noluit benedictio-
nẽ diuinã/ longe facta est ab eo: 7 maledictione
induetur velut vestimẽto/ qui a supbie motibus
circumfertur. Sed aliud est supbire: 7 istud est
auersionis: aliud est nõ credere: et istud repro-
bationis: aliud nõ obedire: 7 istud est despecti-
onis: aliud est sibi placere: 7 istud est diuine ne-
gationis. Alia est supbia in deuz: alia in seipso
ad seipsum: 7 extra seipsum ad pximũ. Sed in
q̃tum pgredi potest: ista primogenitãs 7 pmo
genita mors: suos conspice gradus/ qui eã cõ-
prehendere satagis: descẽdentes siquidẽ/ licet
ascendẽtes appareãt. Initiũ eius apostatare Ibidem
a deo: velut p ppriã sufficientiã somno captaz
et complacentiam singularẽ superfluum deum

existimare/et omnia facta dei. Subinferť secũ-
dus: in quẽ quis descendẽs animo actuq; peri
tura conquirit. Inferioratur tertius: in quo pe
de posito obtenebraẗ intãtũ hominis ratio: vt
neget rationẽ: preferat voluntatẽ: ⁊ absq; deo
sibi statuit regnũ tenebrosũ: vt neq; deũ neq; q̃
dei sunt in ordine ad ipsuz conspiciat: et hic est
vltimus terminus eius.

De inani gloria. Ca. XLVI

Quid aduersus clamabo inanẽ glori-
am seu gloriã vanã? que de ventre su
perbie gignitur: que hominẽ depra-
uat: et rectis incedere itineribus nũq̃ sinit. Cu
ius mala germina que mala faciat manifestãt
Quorũ primuz est inobedientia: quia inaniter
gloriosus in nullo inferior patitur apparere.
Sed videri videť inferior qui superiori obedi-
endo subijcittur: ⁊ precipientis/nõ suam perfi-
cit voluntatẽ. Germen nequã est ipsa cõtẽtio:
qua vane gloriosus clamoribus apparere cõ-
certat. Cui adiũgitur iactantia/scilicet filia in-
frunita: que bona si qua potest/ palãter enume
rat: vt corã hominibus laudabilius merito ap
pareat: et euacuat mentis arcana/plerũq; insi-
pientibus sua secreta/immo tacẽda diuulgãs:
et plerũq; de prefato superbie vtero egreditur
presumptio nouitatũ: vt dicẽdo aut inueniẽdo
que noua hominibus videãtur/laudabilis ha-
beatur: et pertinacia cõcepta educiť/vt dictuz
aut factũ audacter defendatur: ne videatur er
rasse/ qui ab hominibus gloriã querit. Et sepe
cũ istis alia vterina exoriť: que discordia nũcu
patur: que semꝑ assumit in auditis contrariũ:
si nõ aliter/ saltẽ taliter vane gloriari precogi-
tans. Necnõ interdũ pessima hypocrisis oriť
pulla filia/humanis et exterioribꝰ placitis mã
cipata: que nunq̃ recte suũ possessorẽ permisit
intendere: pictoris intentionẽ ⁊ artificiũ mori
bus semper imitans: qui figurans imaginẽ/nõ
intendit ad interiora et intestina: que vere ĩ ani
matis natura producit: sed suo artificio forin-
seca exemplificat coloribus/et manuali picto
rio membra ordinate connectẽs. Sic hypocri
tali malo predoctus/ rectitudinẽ conscientie
ꝑtermittit: ⁊ qualiter veritatis testimonio deo
placeat/nõ inquirit: exteriora solũ ꝑaptitat vn-
de gloriã captat. Inquisitio curiosa produciť
de cõceptu pestifero: que satagit scire hominũ
volũtates: ⁊ earũ placita inuestigare nõ cessat:
vt ea loquẽdo ⁊ moribꝰ proferat que ipsas de-
mulceat: vt postmodũ vocibus ꝓrumpat in lau
dẽ eius/ qui humano placito sic cuncta facit.
Quid plura de hac volitãte per aera loquar:
q̃ suũ sibi sic vendicat possessorẽ/vt possideat a
quo possideť: et cunctis aspiciẽtibus exponat
venalẽ/imo irreuocabiliter tradat in mancipi
um laudatorũ? Nõ possidet seipsuz a vana glo
ria iam preuẽtus: nec sensibus vtiť ad seipsuz/
sed ad eos a quibus vanã gloriã querit. Nã to
tũ se in sensibus variat: et moribus ⁊ gestibus
se subornat; vt laudẽ excutiat de cordibꝰ inspe
ctorũ. Nõ habitat in terra: quia natione cele-
stis; nõ gradiť per viã: sed ꝑ hominũ corda ꝑ-
ambulat. Hoc solũ hoc lethale vitium habet
annexũ: q̄ oĩa studet prouide facere ne cadat
a laude. Nã vnde preuidet materiã placẽdi ꝑ-
inde adhibet studiũ seriosius operandi. Et li-
cet multa decentia ꝑ alijs faciat/ seipsũ merito
priuat: cuiꝰ initiũ ꝓpria reputatio/mediũ viuere
in cordibꝰ spectatorꝝ/finis latrociniũ diuinorꝝ.

De ira. Capitulum XLVII

Ad irã sermo dirigiť: que directũ ani
mũ a natura distorquet: et serenũ mẽ-
tis obnubilat: et impedit ĩ suis aspe-
ctibus animũ/ne verũ aliquãdo conspiciat. Et
cũ habeat sine causa originẽ/sine causa permu-
tat rationẽ: ⁊ turbulẽtat animi appetitũ/ cũ ap
petit remouere quod suã impedit facilẽ actio-
nẽ: que primũ in animo in seipsa collidiť/ante-
q̄ foris efficiat ad quod iniuste moueť. Et vna
existens anima ire nube vestita/in altricationi
bus interioribꝰ bipertiť: vt furẽte imaginatio-
ne cõstituat e regione alterũ certatorẽ: quẽ ag-
greditur verbis furia plenis/ iniuria macula-
tis/turpitudine compositis: derisione/ambiti-
one/ dolo/ animositate confectis: accẽsis odio/
impetuositate succẽsis. Que si responsa susce-
perit ꝑ cõsimile/fumositate sustolliť: vt iam ad
verba veniať: ⁊ intantũ in animo seuiat vt occi
dat. Nec atrox animus satiať penis a furiosa
cogitatione ꝓductis: in cuius vasculo ira ebul
lire nõ cessat. Ecce iã anima vna ex ira efficitur
bina: de ipsa obicẽ faciens inimicũ: qui nõ au-
diẽdo lacessitus est verbis: itacꝰ ꝑmanet ⁊ ver
beratus est: viuit adhuc/⁊ occisus est. Hec est
que libidinẽ habet vlciscẽdi/ parcendi nemini
voluntatẽ. Moueť ex ipsa volũtas ⁊ cõcitatur
ad penã: et subitã generat in anima tẽpestatẽ:
feruet in interioribus: ⁊ ex impetu sepe in exte
riora prorumpit: ⁊ ad illatas iniurias existens
impatiẽs/plus vindicte q̄ suscepit cogitat. Et
q̄ funestiꝰ dixerim: iracũdus magis affligitur
tacens: ⁊ ĩiuriãtis absentiã passus/flagello du
riori se verberat: dũ cogitat q̇d debuit mali dice
re: ⁊ nõ dixit: dolens si malũ facere potuit ⁊ nõ
fecit. Et si presentiã iterũ sustinere cõtingat. se
ad peiora inferẽda disposuit: ⁊ que ad mala in-
ferat/tu qui legis aduerte. Solet infatuare ani
mos/si adheserit hec putrida tabes. Unde in
ecclesiastico scriptũ legiť ad cautelã: Ne sis ve-
lox ad irascendũ: quia ira in sinu stulti requie-
scit. Et Job: Uirũ stultum interficit iracũdia.
Et in Prouerbijs: Fatuus statim indicat iram
suã. Ex quibus sententialiter hoc colligitur/q̄
stultus ⁊ fatuus est iracũdus: et iracundo stul-
ticia ⁊ fatuitas dominãtur. Et reus constituit
qui foris in ira exarserit: christo dicẽte qui ait:
Omnis qui irasciť fratri suo/reus erit iudicio.
Et ad mala patrãda erit ꝓclinior/qui sinis mo-
tibus circũferť. Unde scriptũ est in parabolis
Salomonis: Uir iracũdus ꝓuocat rixas: ⁊ qui
ad indignandũ agilis est/erit ad peccata ꝓcliuior.

tiō; Ira suscitat rixas: sicut alibi scriptum est:
Sicut carbones ad prunas / ⁊ ligna ad ignē: sic
vir iracundus suscitat rixas. Et in ecclesiastico
scriptū legitur: Homo iracundus intendit litē:
⁊ vir peccator turbabit amicos: ⁊ in medio pa-
cē habentiū immittit inimicitias. Secundū enī
ligna silue sic ignis exardescit: ⁊ sm̄ virtutē ho
minis sic iracundia illius erit. Habet pro nihi
lo sanguinē fundere cōcitatus ab ira: ⁊ misereri
nescit ab ipsa perustus. Uñ salomon dicit: Ira
non habet misericordiā nec erumpens furor: et
impetū concitati spiritus ferre quis potest? Et
in ecclesiastico scribitur: Cū iracūdo nō facias
rixam: ⁊ cū audace non eas in desertum: quoniā
quasi nihil est ante ipsum sanguis. A cuiꝰ viru-
lenta radice cōsueuerunt huiusmodi ramusculi
pullulare: rixa / timor mentis / odiū / contumelia /
clamor / indignatio / blasphemia / tristicia / rācor /
inquietudo / impetuositas / conuitiū: ⁊ his simi-
lia. Hec seipsam intromittit ad ꝓferendū iudi
cia: nec defert omniū regi regum qui sibi vindi
cte iudiciū reseruauit. Hec excogitat exilia / vin
cula / carceres / mutilationes: ⁊ tam inaudita tor
menta: vt ex illis mors quereret pro vita. Hec
peruertit iudiciū: confundit iusticiā: consiliū nō
sequitur: rationē excludit: mensurā non seruat:
vt pro modico multū velit rependere: pro verbo
gladium infigere: pro leui manuū iniectione vi-
tam nitatur auferre. Iracundus in tabulis ada
mantinis scribit iniuriā: in glacialibus laminis
depingit bona suscepta. Huius initium est que
dam indignatio mētis preter iudiciū rationis:
medium vero congregatio in memoria eorꝫ que
prestant augmentū: finis vero est odium vsqꝫ ad
mortē: non solum corporis / sed anime: vt super
ipsam descendat indignatio dei.

¶ De inuidia. Capitulū XLVIII

Inuidie virus fascinauit hominis rati-
onē: ⁊ rectum intuitū obcecauit: ⁊ inges-
sit in animo plerūqꝫ tristiciā / vnde letici
am debuit reportare. Nā ad gaudiū debet ani-
mus excitari / cū videt diffusam diuinā in homi
nibus bonitatē: nature largitatē insurgere: pro
sperari ex ingenio quempiā aut arte fulciri: que
ordinē vniuersi decorant ad iocunditatē consy
derantiū veritatē: sed que de non viden do no-
mē accepit inuidia / de singillato bono nō reci-
pit gaudium: nec prout ingreditur / vniuersalez
pulchritudinē accumulat ad solatium: sed sem
per suum existimat damnū commodū alienum /
⁊ suam diminutionē alterius augmentū / perdi-
tionem ꝓpriam alterius lucrū: in suam conuer
tit iniuriā alterius gloriam: suam depopulatio
nem deplorat alterius habundantiā: ⁊ propriā
infirmitatē alterius sanitatem: suam ignorantiā
alterius scientiā: ⁊ ad suam ignobilitatē alteri-
us nobilitatem asscribit: ⁊ quicquid boni alteri
accedit / a se recedere semper putat. Que aut est
aduersus bona que dicūtur fortune / et mala est:
aut aduersus bona nature / ⁊ peior est: aut aduer
sus bona gratie / ⁊ pessima est. Semp̄ ī luctu est
inuidus inter prospera ceterorꝫ: exultat vero in
miserijs proximorū. Melius esset inuido care-
re oculis ne videret: auribꝰ ne audiret que alijs
bona proueniūt: quia saltem quietem in animo
possideret. Ad felicitatem dico inuidorꝫ / semper
illos esse in numero captiuorum: ⁊ ante oculos
semp̄ habere lugentes: ⁊ sustinētes penas con-
tinue contemplari: incolere deserta cuꝫ bestijs:
effugere hominū ciuitates: vt videndo infelicia
se putarent esse felices: nec videndo felicia tri-
starētur: qui vt ita loquar / ex misericordia in in-
ferno tenderentur: vbi est sempiterna miseria:
ne iocundorū intuitu torqueantur. Contra seip
sum semper testificatur qui inuidus est / ꝙ quibꝰ
inuidet minor est: et velut noctua suam peragit
vitam: que semper odio habet lumen solis / ob-
scuris temporibus expandens alas. Hec est fe
ra pessima que iudicio patriarche deuorauit fi-
lium suū ioseph. Hec est que fratres animauit Gen. 37.
ad occidendum ⁊ ad vendendū nature consor-
tem: cōmunem coheredem / cum eis futurum in
posterū: vt deleretur hostiliter instigauit. Hec
primū israelitici populi regem saul excitauit ad 1. Regū. 19.
uersus dauid: vt ipse mereretur peramplíꝰ a di-
abolo concitari. Per hanc primum effusus est Gen. 4.
sanguis / et vterinū manus ad occidendum in-
iecta. Hec linguā excitat ad detrahendū / mur-
murandū / obloquendum: ⁊ recta verbis peruer
tere facit: ⁊ linguā veneno maledictionis infun
dit: nec pacifice loqui sinit. Contorquet oculū:
conturbat auditum: excitat sepe manū: cor lan-
guidum / marcidū / stupidum ⁊ odiosum facit: et
suum possessorem nunqꝫ sinit esse felicē: ad eter-
nam miseriam nisi abijciatur / ineuitabiliter tra
hens secum: vt cuꝫ illis sibi cōsimilibus inuidis
maneat in secula seculorum: quorꝫ inuidia mors
intrauit in orbem terrarū. Iure igitur separan-
dus est a bono fruentibus inuidus: quorꝫ felici-
tatem sibi computabat in penā. Et merito soci-
andus afflictis: quorꝫ malis velut remedio fru-
ebatur. Cuius initium est incōsyderatio ⁊ odiū
inequalitatum que de diuina procedūt sapiētia
sicut oīa: mediū vero est tristicia de alienis bo-
nis animam fodiens / ⁊ est bonis proprijs nunqꝫ
gaudens: finis vero est odiū sapientie sic distribu
entis ⁊ bene facientis nō sine causa dei.

¶ De acidia. Capitulū XLIX

Accidia malū accidens est: quoniā ad
actionem constituta est natura potis-
sime humana: que intelligibiliter agit
⁊ ratione vtitur in agendis. Et noster Gen. 2
protoplastus insinuat: qui primum in paradiso
positus vt operaretur ⁊ custodiret a domino ac
cepit decretū: quod male custodiens ꝙ poterat
sine labore operari mandata: durioris ⁊ affligē
tis laboris suscepit sentētiam: vt in labore ⁊ su-
dore pane quo viueret / vesceretur: exul ab infa-
tigabili actione / immo a quieta operatione: ter-
ram iniquitatis spinas ⁊ tribulos germinātem
cū maledictione operaturus seu sulcaturus ve-
lut agricultor cogitur laborare. Nec congruum

est vt acidia naturam corrumpat actiuam: ꝛ ne
phandum est malū quo summi regis imperium
ꝑtermittitur. Sed nec ipsam depingamus ꝓut
nature reprimit liberam ꝛ debitā actionem: sed
prout aduersatur infuse desuper gratie ac etiaꝫ
moribus christianis/verbulis declaremus. Aci
dia est tedium mentis in bonum desuper infuse
virtutis: nausea spiritualis ꝛ intellectualis bo/
ni: stomachatio cibi viuificantis animā: sentina
fetens nauigantis vite/neglectum bonum/expe
ctatum malum/inexpectata lesio/subitum nocu
mentū/ expositum ꝛ immobile signum ad sagit
tantium demonū experimenta/situatus volun/
tarie lapsus/et adiutrici virtuti non porrigens
manus/voluntarius cenosus/non firmatum re
pagulum ad ingredientes iniquitates/apertuꝫ
ostium ad easdem/tenebrosa cauerna/recepta/
culum immundiciarū/ squalidus mos/fatua vi
ta/dissipatio temporis/ vana occupatio loci/li/
gata ex colligatiōe natura/persona sterilis/im/
protecta defensio / pondus sensualitatis depri/
mens/ displicentia vite agende/ amica status et
quietis/ odium actiuorum/ aspera responsio ad
excitantes/voluntarie fractrix tubarū spiritua
lium excitantiū ad diuinas operationes: ve cla
mat ad missam/euge ad mensam: consistoriū ma
larum ordinationum/hospitium peregrinantiū
malorum: mensa demonū super quā comedunt
pollutum panem: lectus et puluinar decipien/
tium amicorum/ secessus procerum infernaliū/
alueus decurrentium iniquitatum/ inuisa cloa/
ca inuisibiliter turpitudines suscipiēs. Ista pre
termittit tēpus/tēpus expectans: ꝛ ꝑteritū irre
uocabiliter perdidit: ꝛ ꝑsens futurū expectans/
vacuum preterire permittit: futurum cum effici
tur presens/similiter facit: ꝛ in tempore debito
debita non persoluit. Hec sedens in cathedra
male quietis ꝛ sella delitiarum/deo vocāti non
respondet: angelo excitanti non consentit: ad/
uenienti virtuti non assurgit: salubriter consu/
lenti non credit: duci recte ducenti non obe•
dit: collegam actiuum repellit aut odit: consi/
milē amplexatur ꝛ diligit. Hec generauit man/
datorum contemptum: ꝛ consiliorum perfectio
nem abhorruit. Hec fecit sacram despicere mo
rum imitationem: vite asperitatē penitus igno
rauit. Hec cum bona si qua contemnit/magnū
malum est: si vero negligit necessaria in saluteꝫ
damnabile malū est: demergens prementi pon
dere suum possessorem ineuitabiliter/ nisi abie/
ctum fuerit/in infernum: a quo quis liber aspe/
xit in vitam: et tractus amore virtutis peregri/
natur in patriā: aduersus quā maledictā de scri
pturis sacris aliqua proferamus in medium: vt
illam potissime caueat qui diuinis agonibus
aspirauit. Dissipātur bona et opera si qua sunt
illius qui acidie retinaculis detinetur: Iuxta
Prouer. 18. prouerbiorum sententiam: Qui mollis et disso/
lutus est in opere suo/frater est sua opera dissi/
pantis. Et pabulum nutrimenti ministrat pun/
gentibus vitijs: et custodientis ac protegentis
legis fieri permittit ruinam: qui supra pectus
acidie reclinauit. Quod salomon ipse non ta/
cuit/cum dixit: Per agrum pigri hominis tran
siui/et per vineam viri stulti: ꝛ ecce totum reple
uerāt vrtice: operuerūt faciem eius spine: ꝛ ma
ceria lapidum destructa erat. Ager pigri quip/
pe studium est voluntarie actionis: et vinea est
vite nouitas: ad quam debem⁹ intendere: vt vi/
num iocunditatis eterne suo tempore deguste/
mus. Sed repletur vrticis prurientibus dam/
nate libidinis: et anathematizate auaricie con
foditur spinis. Et vtriusqꝫ murata maceria/sed
non ex charitate cementata/custodia diruitur:
vt nec lege velit arceri diuina/voluntati pro/
prie mancipatus. Cui ab eodem vltrix senten/
tia indicitur: vt ex suis desyderijs qui piger est
moriatur. Nam desyderia occidunt pigrum:
noluerunt enim quicquā manus eius operari.
Tota die concupiscit et desyderat: qui autem iu
stus est/tribuet et non cessabit. Et iterum scri/
ptum est: Propter frigus piger arare noluit:
mendicabit ergo estate/ꝛ non dabitur ei. Nam
torpor noxie frigiditatis detinet pigrum vt no
lit arare: vt serat virtutibus animam: et cor/
poris mores per ordinem ponat. Qui cogetur
mendicare in egestate decoquentis iudicij seu
in claritate sanctorum: sed non dabitur ei de la/
boribus aliorum/vt refocillet animam suam: ne
qꝫ de aliorum victoria suscipiet ipse coronam:
sed nec iustificabitur de iusticia in labore agen
tium vitam suam. Nam scriptura dicit: De fru
ctu oris sui vnusquisqꝫ replebitur bonis: ꝛ iuxta
opera manuum suarum retribuetur ei. Et alibi
scriptum est: Date ei de fructu manuuꝫ suarum
non alienarum. Et statim subditur: Et laudent
eum in portis opera eius: non aliena/que piger
in vacuum mendicabit. Et apostolus inquit:
Omnes astare oportet ante tribunal christi: vt
recipiat vnusquisqꝫ bonum/ siue malum: prout
gessit in corpore suo/nō in alieno. Et alibi apo/
stolus clamat: Qui non laborat/nō manducet.
Contra quem Sapientia iterum clamat exci/
tans/malaqꝫ futura denuncians: Usqꝫ quo pi/
ger dormis: quando consurges ex somno tuo?
Paululum dormies/paululū dormitabis/pau/
lulum cōseres manus vt dormias: et veniet tibi
quasi viator egestas: et paupertas quasi vir ar/
matus. Deficiet em̄ tempus declamare ad hanc
maledicam per testimonia scripturarum: que
non solum in non operando recipit detestatio
nem: sed in operando in pluribus eternam ma/
ledictioneꝫ incurrit. Quod spiritussanctus per
Hieremiam loquitur/dicens: Maledictus om
nis qui opus dei facit negligenter. Cuius ter/
rore christi agonista percussus/ablactabitur ab
vberibus talis matris. Cui⁹ male soboles iste
pluresqꝫ sunt: quarum ab aliqua non vincularī
dixi esse difficile super terram: scꝫ tarditas/tepi
ditas/dilatio/desidia/ segnities/ insensibilitas/
indeuotio/inopia vtriusqꝫ boni/ignauia/tertia/
retrogradatio/ indiscretio/ incautela/ incuria/

improuisio/inobediētia/ingratitudo/inhuma-
nitas/incompassio/ impuritas/ insolubilitas a
malo/intrusio in seipso/firmata captiuitas/in-
constantia/inquietudo mētis/deiectio/conster-
natio/pusillanimitatis mollicies/obcecatio/o-
ciositas mentis/tedium vite/ tabefactio/graue-
do/taciturnitas mala/ murmur/ exinanitio seu
vacuitas bonorum spiritualium/ imperseueran
tia/impedimentū boni/tristicia/ desperatio/ne
gligentia/ignorantia/vincibilis curiositas cir-
ca inutilia/omissio eorū que sunt necessaria pro
salute/impenitentia. Quorū declaratio seriosa
tanto ꝑtenderetur volumine: vt nedum legētis
fastidiret animū/conturbaret ⁊ oculum: sed ac-
cipiētis manum curuati pondere pregrauaret.
Quanta igitur est sollicitudine obseruanda ne
vinciat: que tot filiarum laqueis et retibus ob-
tectis apertisqꝫ mundum repleuit. Cuius initi-
um est inconsyderatio receptorum agendorum
⁊ finis: medium animalis amor ⁊ vita: finis vo
dei obliuio superimposita cum obtenebratione
rationis.

¶ De auaricia. Capitulum L

Auaricia inexplicabile maluꝫ. Aurari
querit: argentari vult: metalla omnia
reducit in aurum: vt nullū sit aliud edi
ficium metallorū: nec peragantur ar-
tes. Sua proprietate conquirit: que non aurato
instrumento/sed ferreo peraguntur. Agrum co
pulat agro: domui connectit et domū: adequat
sibi ꝯnexionem nature. Pulchritudo cōtinuo
sibi seruit in placito: quā semper affectat sibi ra
tione aut vsurpatione competere: nec est termi
nus eius/nisi cum peruenerit ad terminū vltra
quem non est terminus alius. Non cōtentatur
habitis: inhiat acquirendis: nec quiescit in ac-
quisitis. Si totus mundus esset possessio eius:
non quiesceret animus eius. Nam aut vellet de
um plura creasse: aut alium constituere creato-
rem plura creantem: vt postmodū in omnibus
haberet potestatem. Q, si hoc inconueniēs re-
duceretur ad conuenientiam/impossibile ad ef
ficientiam: nec adhuc sellam quietis conscen-
deret: ab authore omnium totius consolationis
deo per appetitum diuisa corruptibilium terre
norum. Insatiabilis est auaricia: que cū deuo-
rauerit/iterum esurit: cum biberit ore pleno di-
uitias adhuc sitit. Immoderatus est amor eius
sed quod deterius est/insolubilis tenacitas eiꝰ.
Auaro tam deest quod habet ꝙ id quod nō ha-
bet: quia nescit vti habitis dū inhiat in haben-
dis. Hec sola nature pre ceteris vitijs aduersa-
tur: quia neqꝫ in terra neqꝫ in aqua neqꝫ in aere
neqꝫ in igne vellet habere cōsortem. Vellet ista
moderari naturam/ dispositionē imbrium/ vim
caloris/nubium et ventorū: vt sibi ad votum in
agellis proprijs deseruirent: nō in fundendo in
alijs bonitatem: que omnibus nature cōmuni-
tate debetur. Vellet aerem esse ferreū super pre-
dia ceterorum/aut predia metallina: vt nec vir-
tus pluuie ⁊ caloris desuper funderetur; aut nec
ipsa possent aliquo instrumento ꝑscindi: vt nec
serere aut metere opus esset: ex nephario appe
titu sibi vendicans iura nature. Homicida est
ista omniū suo fausto: nec vitam diligit aliquo
rum/nisi quos gubernat manu sue seuissime par
citatis. Inimica est deo qui omnibꝰ largus est
sed ipsa parca. Emula celestibꝰ angelis: qui ad
cōmunitatem ⁊ largitatē superne vite sine aua-
ricia nos expectant. Odit nature consimiles:
dum sibi vendicat in proprio quod est in cōmu
ne donatum. Hec consortem nature immemo-
rie tradit: immo multotiens vt sua possideat/in
terimit. Amicū non querit: faciem auertit a ꝓ-
ximo: linguas loquēdi beneficio vellet esse pri-
uatas: ne affligentes indigentias panderēt: po
stularentqꝫ pandēdo quod ipsa indebite dispo-
suit retinere. Aliorꝫ egestatem sibi vult esse igno
tam: ne saltem ex verecundia quid cogatur ali-
quādo conferre. Monstrum est in natura quod
agitur in auaro: nā omēs vellet depauperari vt
sibi accederet: facereqꝫ indigentes: ⁊ hos igno
rare ne artaretur dare. Perdidisse penitus esti
mat omne quod alijs ⁊ nō sibi cedit in lucrum.
Artatur eñ in nocte doloribus/vt viam inueni
at vbi acquirat: perforatur timoribus ne acqui
sita perdat. Cū pax sit vbiqꝫ/semper ad suam pe Job.15.
cuniā suspicatur insidias. Latrones estimat qui
non sunt: fures constituit qui furari odiunt: vn-
cinas omniū appropinquātium manus. Naua-
lem picem credit in digitis tangentium queqꝫ
sua: socium confidentie nequit inuenire. Cōmit
tit plerunqꝫ ad plurima pericula suam ipse per-
sonam: sed in pecunia cautior est. Hic non con-
fidit in deo: quia nec sibi suam pecuniā recom-
mendat. Non in angelis: a quibus eñ se dissoci
ari cognoscit/ nec custodienda parta cōmittit.
Nec demonibus: quia nec aurum querunt: non
argentum/sed animas volunt. Non hominibꝰ:
nam si propria sua quibuscunqꝫ vellet auferre/
quomodo potest sua custodienda committere?
Dissociatus est ab omnibus rationabilibus: in
sensibilibus ⁊ irrationabilibꝰ sociatus: licet sit
cum demonibus eternaliter finito vite termino
sociandus. Porcus est iste diaboli qui viuendo
fetet: omniqꝫ caret cōmodo: sed in morte come-
ditur. Stipariū comestibilium est comestibilia
non degustans. Bestia onerata deferēs his se-
pe quos habuit inimicos. Custos est eris liga-
tus in ere. Non habet es: sed habet ab ere. Nō
dominus eris/ sed seruus est eris. Et heres est
eris/inherēs in ere. Nihil rectitudinis ipse pos
sidet nisi cuꝫ moritur: maledictio eius esset vita
longeua super terrā. Quid autē est auaricia nisi
animi varietas: qui velut intorsa rota sepe circa
idem centrū reuoluitur: ⁊ molendinum asinari
rium secū portat. Presupponit sepius elemosy
nam qui pecuniā congregare disponit: cū autē
viderit congregatā/ad seipsum retrahit manū.
Beatificat sepe pauperes pauperum inimicus:
⁊ extollit laudibus paupertatem: quā vt perdi-
tionis foueam ipse declinat. Vide auari acutissi

mam deceptionẽ: nam cum ſibi numus aut mo
neta fuerit ſepar/querit addere par: cum fuerit
par/ non vult facere diſpar: ſed querit vt expen
dat aliud ſepar: cum autẽ affuerit/volet ſibi cõ
iungere par. Unde ne paria fiant diſparia/⁊ vt
ſeparia fiant paria: creſcit in immẽſum per aua
riciam noxia cura. Quid magis proprium aua-
ricie/niſi plus q̃ ſatis ſit velle? Querit auar⁹ vi-
uere ad opinionem/non ad veritatem: ad volu
ptatem/non ad neceſſitatẽ: et ideo nunq̃ diues
erit/ſi nolit: ac per hoc non erit diues ſi habet
quod vult/⁊ amplius vult: ſed qui voluntati vo
lendi poſuit finem. Sed bonũ eſt poſtq̃ noſtra
poſuimus que de auaricia ipſa ſentimus/ꝙ ad
teſtimonia ſacre ſcripture velut ad irrefragabi
les ſententias recurramus: vt pro poſſe velut vi
am perditionis deuitemus. Inquit nanqꝫ do-
1.Timo.6. ctor gentium Paulus ad timotheum: auariciã
velut diaboli retia ⁊ laqueos diſſuadens. Nihil
enĩ intulimus in hunc mundum: haud dubium
quia nec auferre quid poſſumus. Habentes au
tem alimenta/et quibus tegamur: his contenti
ſumus. Nam qui volunt diuites fieri/ incidunt
in tentationẽ et in laqueum diaboli/⁊ deſyderia
multa ⁊ nociua: que mergũt homines in interi-
tum ⁊ perditionem. Radix enĩ omnium maloꝝ
eſt cupiditas: quã quidam appetentes errauer-
runt a fide: ⁊ inſeruerunt ſe doloribus multis.
Tu autẽ homo dei hec fuge. Uide igitur ex hoc
q̃ ſerioſe docuit apoſtolus auariciam deuitare
cauſas ⁊ rationes deuitationis annectens: que
verba ipſa declarãt: abſqꝫ q̃ expoſitio ſuperflua
Ps.75. imponatur. Et dauid clamat: Dormierũt ſom
nium ſuum: ⁊ nihil inuenerũt omnes viri diuiti
Ps.61. arum in manib⁹ ſuis. Et alibi: Diuitie ſi afflu-
ant/ nolite coꝛ apponere. Similiter ⁊ in Job le
Job.1. gitur: Diues cum dormierit/nihil ſecum affert:
aperiet oculos et nihil inueniet. Apprehendit
eum quaſi aqua inopia: nocte opprimet eũ tem-
Job.20 peſtas. Et alibi: Diuitias quas deuorauit/euo-
met: ⁊ de ventre eius extrahet eas deus. Et in
principio libri ſui: Nudus egreſſus ſum de vte-
ro matris mee: nudus reuertar illuc. Ac ꝑ hoc
ſuperflua noſcitur multiplicatio terrenoꝝ cum
hic remaneant/deſcendentibus iniuſtis poſſeſ-
ſoribus in infernum. Iniuſtus autem poſſeſſor
eſſe conuincitur: aut qui acquirit indebite: aut
Luce.16. qui retinet ſine charitate. Nam mortuus eſt di-
ues incompaſſiuus ad lazarum: ⁊ inter incom-
paſſiuos demones eſt ſepultus. Sceleratũ ho-
minẽ ipſa conſtituit/ſi aſſiſtit quod ipſa ſapien-
Eccli.10. tia clamat: Auaro nihil ſceleſtius. Quid ſuper-
bis terra ⁊ cinis? Nihil iniquius q̃ amare pecu
niam. Hic enĩ animam ſuam venalẽ habet: quo
niam in vita ſua proiecit intima ſua. In qua ſen
tentia ſatis aperte monſtrãtur ſuprapoſita ma
la: pluraqꝫ annectenda niſi volumen artius pro
tenderetur in longum panderentur. Nihilomi
nus aduerſus ipſam eſt acutiori gladio conſur-
gendum. Nam quid ſceleſtius ipſa frenetica: ſi
ipſam in proprijs terminis diffinimus? Eſt enĩ
ipſa quidam deordinatus appetitus ſupra natu
ram/ſupra ꝯueniens/ſupra rationẽ/ſupra vſum
ſupra modum/ſupra preceptum et legem/ſupra
debitum atqꝫ meritum/ſupra ſufficiẽs. Quibus
diligenter inſpectis apparebit vbi auaricia in-
frunita in celo angelos/in paradiſo primos ꝓ
pulſaſſe parentes: vt ſuprafata diuinitatis ſimi
litudinem/immo ipſam diuinitatem ⁊ ipſius ſci
entiã affectarẽt. Nam grecus auariciam pleon
appellat: quod latine plus ſonat. Sed ſociam ſe
ſuperbie fecerat: que faſtu ⁊ appetitu alios ter-
minos inuadebat. Quid ſceleratius alicui poſ-
ſet aſcribi/q̃ que nephario ſemine omnia mala
concepit: ⁊ ſuos conceptus retinet: que cũ vult
parit quecunqꝫ libet? Ex ipſa nanqꝫ ſuperbia na
ſcitur/cum ſe videt in appetitis ⁊ obtentis cete
ris aut multis ſuperiorem: ex iſta inuidia cũ vi-
det equalem: inanis gloria cũ ſe comptat: ira cũ
impeditur: acidia cum videt zetas ornatas/pa-
ratos lectos/ſtratoria ⁊ ſedilia pro quiete: gula
cum videt adeſſe plenas ex omni parte crume-
nas: pro qua ſollicitantur mare/ lacus/ flumina
pro piſcibus: pro ſylueſtribus animalibus/aui
buſqꝫ nemora infeſtantur. Nutriuntur etiam ca
nes vnde deberent nutriri pauperes: fatigãtur
equi: plerũqꝫ laſſantur ⁊ homines. Et licet talia
deuoluerint ad ſolatium: a gula tamẽ initiũ ac-
ceperunt. Uexantur ſepe pro diuitib⁹ quos aua
ricia ſic ſubuexit/intempeſte macella: ⁊ conten-
tiones famulorum in emptione naſcũtur: vt al-
ter velit dominum ſuum in pecunia facere prio
rem: alter in exponendo largiorem ſuum domi-
num fateatur: vt verba verbera petant: inimici-
tie ſtatuantur: necnon ⁊ interdũ homicidia ſub-
ſequantur. Sed ad tale vitium in auaris hoc ſo
lum poteſt eſſe remedij: vt appetitu retinendi ti
more deficiendi plerũqꝫ interdicantur expẽſe.
Nõ eſt tamen noſtri propoſiti gulam hic diffi-
nire ſententijs: ſed prout gula ex auaricia quan-
doqꝫ progreditur/verbula hec adieci. Luxuria
vero in foribus aderit in vxore propria: cum ſi-
nem laboribus dederit/in cameris tam ornatis
In alijs vero ipſius ſtimulabitur iaculis cũ vi-
derit pulchras formas fauente pecunia ſtudio
auaricie cumulata: vt per ipſius largitionẽ ple
runqꝫ libidinẽ in alijs expleat: niſi per aliud aua
ricie malum quod dicitur tenacitas/refrenetur:
ſed nec eſt deuitatio vitij/vbi vitium per vitium
non cõmittitur. Sed plura portat in ventre iſta
nouerca nature diabolo maritata: vt rapiat/ſi
aliter habere non valeat: velut furto alioꝝ bo-
na inuito domino contrectare/niſi gratis acci-
piat. Generauit latrones ĩ latibulis ⁊ in ſyluis:
vt expolient tranſeuntes ⁊ plerũqꝫ interimant:
vt que non habent/obtineant. Simoniacas fe-
cit innumeros: vt celeſtia ⁊ dona ſpiritualia cõ-
mercijs auaricie largiantur. Uſurarios publi-
cos ⁊ palliatos in orbe conſtituit: vt dulciter de
nudentur egeni: qui diuitijs nature ſi non affu-
iſſet auaricia/poterant ſuſtentari. Corrupit iſta
primo naturam: deinde nature remediũ defal-

ſauit. Nam artem que in nature remediū eſt in-
uenta/ꝛ per ſpiritumſanctum omnium artificem
hominib⁹ irrogata: falſitatibus innumeris ma
culauit: linguas fecit loqui mendacium: periu-
ria multa compoſuit: peruertit ipſa iudicia: iu-
ſticiam omnibus debitā fecit ſepe venalem. A
proprio alueo iuris leges in aduocatis diuer-
tit: vt ipſas inflectant ad votum/non vota cum
lege concordent. Notarios falſitate necauit: vt
cor cogitet/lingua loquatur/exaretqꝫ in cartu-
lis manus que aduerſa ſunt lucide veritati: fal-
ſos teſtes produxit in litē. Et quare hec omnia?
Ut petātur non debita/vel ſupra debita plus pe
tatur: ꝛ cū falſitate auaricia lucra inueniat: que
cum veritate non poterat cumulare. Quid iſta
ſceleſtius/ qua rationis aſpectus intantū obru-
itur: vt gratius aurum ꝛ argentū ꝙ ſolem intue
atur: et animo feruētiori defectibilia iſta cōſpi
ciat ꝙ chriſti corpus in quo reficimur ad ſalu-
tem: ac diligentiori affectu contempletur ſenſu
ꝛ ratione carētia/ꝙ homines ſenſu ꝛ ratiōe pol-
lentes? Quāta vero fraus de ipſius ventre pro-
cedat/forinſece querimonie ſemper clamant: vt
proximus a proximo ſe deceptū conqueruletur:
ꝛ voces ingeminet non inueniri fidem/propter
auariciam in hominibus ſuper terrā. Que pro-
ditiones de iſta crepante prodierūt: hominum
mortes propter pecuniā irrogate: caſtra in ma-
nus obſidentium per pecuniā tradita: ciuitates
capte ſepeqꝫ deſtructe: exules plurimi ſua ꝓſcri
ptione reuelent. O ſcelerata conditio auarorū.
O crudelis impietas: que numerata pecunia ꝑ-
ſonas vendunt innumeras: nec premeditantur
pericula animarū: innocentibus non parcunt:
exponunt exitio paruulos/virgines ſtupro/ſcor
tis viduas/adulterio maritatas/ſacrilegio mo-
niales/ruine irreparabili ciuitates. Que violen
tie/que inquietudines ex ipſa oriantur: actus et
mores magis ꝙ verba clamant. Exeunt a fetido
clauſtro auaricie adhuc huius nephandiſſime
filie: obduratio mentis/ obſtinatio/infidelitas/
adinuentio nouitatum inſolitorū modorum: va
gatio mentis/indeuotio/recuruatio in oratione
ꝛ cogitatione bonorū/priuatio contēplationis/
ignorantia ſpiritualis defectus/negligētia ſtu-
dij ſpiritualis/ promiſſio futuri temporis/confi
dentia vana/obliuio mortis/incompaſſio. Qua
rum omniū ꝛ aliarum innominatarū ſi quis ali
quam deceptus coniugio copulauerit: ſeipſum
mancipauit gehenne: ac per hoc a ſua mala ſo-
bole iſta nephandiſſima condemnatur: ꝛ intu-
itu mētis ex prole percipitur ꝙ ſit auaricia ma-
la parens: quantiqꝫ periculi qui ſibi per matri-
monium copulatur. Et vita breuis ꝛ improuiſa
mors omnes arguit homines auaricie intēden
tes: qui non velut mancipia mortis ſe cogitant
ſed velut perpetuos ſe fulciunt perituros: et de
annis ꝛ temporibus multa diffiniunt: qui men-
ſem aut hebdomadā/ſed quod min⁹ eſt diē cra-
ſtinum non videbūt: iuxta ſaluatoris noſtri ſen
tentiā in parabolis loquentis. Hominis cuiuſ- Luce.12.
dam diuitis vberes fructus ager attulit: ꝛ cogi
tabat intra ſe/dicens: Quid faciam/quia nō ha
beo quo congregē fructus meos. Et dixit: Hoc
faciam. Deſtruam horrea mea ꝛ maiora faciam:
et illuc congregabo omnia que nata ſunt mihi
ꝛ bona mea: ꝛ dicā anime mee: Anima mea ha-
bes multa bona poſita in annos plurimos: re-
quieſce/comede/bibe/epulare. Dixit autem illi
deus: Stulte hac nocte animā tuam repetent a
te: ſcꝫ maligni ſpiritus: que autem paraſti cuius
erunt. Sic eſt qui theſaurizat: ꝛ non eſt in deum
diues. Ideo ſtatim ſine interciſione ſuis diſci-
pulis ſollicitudinē auaricie peſſime diſſuaſit/di
cens: Ideo dico vobis: Nolite ſolliciti eſſe ꝛc. Mat.6.
Ut autē claudatur de hac peſtifera ſermo: et ad
quem finem poſſit deuenire/ſuos malos inſpice
gradus. Initium eius eſt amor ſui ſine reſpectu
proximi: medium eius ſuperflua coaceruatio rerū:
finis vero negatio dei. Ecce quo poteſt iſta per
uenire maledicta: vt deum neget in ſuarū crea-
turarū profeſſione iurata.

¶ De gula. Capitulum LI

Maligna regina gula: que ſemp regnat
in noſtro mortali corpore/niſi vigo-
re gratie ſuperet. Cuius ingreſſu agi
tatione diaboli ab homine primo et
diuina et prima in preuaricationē ſunt deducta
mandata: que ſic tyrannice humanā coartat na
turā: que niſi ſibi ſeruiat perſona non viuat. Et
tali federe cum ipſa congreditur: vt nec per diei
ſpacium/ niſi per violentiā/ aut ſanctificationē
aliquā liberetur. Ipſa fecit naturam primo fa-
meſcere: poſtmodū fecit egere: vt ammodo per
neceſſitatē ſeruiat/cui ante libertas aderat nō
edendi. Et ꝗuis cibi eſſent ad vſum corporis or
dinati: non erant tamen per concupiſcentiā ma
le ſumpti: nec per appetitū ad vite regimen in-
ordinati: nec guſtus delectationem inordinate
trahentem a deo qꝫ auertētem ſenſiſſet in cibo/
ſicut man⁹ in pomo: ſed vſqꝫquaqꝫ extitit dignū
vt ipſa ī nobis exerceat ſue dominia poteſtatis/
cuius impulſu ſunt contempta diuine imperia
maieſtatis. Et ad idolatriam trahit ipſa vētris Phil.3.
cultores: iuxta apoſtoli ſententiā: quorum deus
venter eſt: ſed eſca ventri ꝛ vēter eſcis: deus au-
tem hunc ꝛ has deſtruet. Inſatiabilis vorago
gula: que quāto plures eſcas ſuſceperit/plus af
fectat: ꝛ per hoc ab eius ſubactus imperio non
credit naturam gule ſufficientia produxiſſe: nec
ad variandum delectationibus fauces/ ꝛ cōdu
ctum ad ventrem variaſſe ſapores. Et antequā
ſumat/ſe in tali conſyderatione cum tormento
ſuſpendit: vt ſaturātia ventum/cibos aerem ni-
hilopendens/ corporis ſumpturus annonam.
Et contra naturam confitetur vacuū in natura
ventrem/ſcꝫ ex cibarijs non replendum: vina vi
tro flauētia pro abolenda inſita ſiti: ſi more flu-
minū redundarent/ deficere cauſatur velut gut

tam intincto modice minori digito inherentẽ.
Cum autẽ sumpserit/ nauseat super sufficientia
perceptorum ⁊ varietate saporum: quorũ cibos
effluente delectatiõe perceperat/abstinentie re-
cordatione vilipendit. Et spumante ventre assi-
stentib⁹ doloribus/stomacho cruciato/pede po
dagro: spondet temperantiam de futuris: lau-
dat moderantium vitam: extollit solitarie quie-
scentes: a quibus ventris cura recessit. Efferũt
preconijs sanctos qui se per abstinentiam affli
xerunt: maledicunt accurantibus ⁊ accuratissi-
mis cibis: que maledictio/que pena/que tribu-
latio ista clamant: mane seroqꝫ scilicet in serui-
tio tam vilis ac corruptibilis domini/videlicet
ventris putridi conueniri. Dormiebat sane ista
regina refocillata per paululũ: ⁊ in corpore in-
commodis subsecutis/inde sic clamabatur: ex-
citata vero ⁊ parumper gradiẽte per spacia/do
loribus consopitis/⁊ in secessum ciborum dedu
cta cõgerie: vale ieiunio/ve temperantie/ve ab-
stinentie dicitur. Et semper fit regressus in id-
ipsum: a quo firmiter credebat egressus. Proh
latet in absconditis iugulans gula: ⁊ velut lati-
bulis latro suo opere patulum querit: maxime
cum viderit adesse copiam sumẽdorum: semper
enim in insidijs aut in foribus est. Cum necessi-
tate nature se sociat/ ⁊ sub ipsa se palliat: ⁊ pau
lulũ cũ ipsa assumẽs alimẽta/sequitur volupta-
tem vsqꝫ ad eructuationem et vomitum. Utres
sicci modicum capiunt: humectati vero peram-
plius: sic ⁊ hominum ventres. Deliberata iudi-
cio rationis abstinentia gaudet in parsimonia:
sed edendi auiditas nisi per sumendi solum im-
potentiam nõ quiescit. Querit pinguia: cuncta-
tur delectabilia: carnem inflammantia semper
optat. Permutat naturam commixtione cibo-
rum: vt per se sapidum fiat insipidum in altero:
nec cuius sit saporis cõmixtio discernatur. Ar
det ignis in stomacho serui gule: statimqꝫ vide
tur facta digestio: et iterato se violentat ad gu-
lam: et rapacitate lupina fertur in apposita: et
in principio cibum silenter sumit: non silẽdi vir
tute/sed voracitate sumendi: ne loquẽdi officio
prepediatur: ⁊ cum se ceperit ingurgitare/ pro
greditur in loquelam: vt maiori auiditate regre
diatur in escam. Mentitur semper sibi gule ini
quitas: quia quod disponit nunq̃ obseruat. Ex-
actor est inquietus qui nunq̃ quiescit exigere:
nec quantũ exegit/considerat: quia nõ retinet
que congregat: velut q̃ merces in sacculum per
tusum mittit: sed velut irreplebilis fouea inces
santer vt exigat/satagit. Durum est igitur sem-
per petenti tribuere: censumqꝫ impretermisse da
re prodigo: fisco nephas seruire qui lapsis re-
quiẽ non cõcedit. Difficile ista vices et tempo
ris ordinem non obseruat: appetitu insurgen-
te mouetur: nec ratione/nec ordine sistitur: pre-
ceps fertur: repletur furia si cupita assunt. In-
firmitatem dicit adesse vicinam/corrodente se
stomacho: carente alia materia corrodendi: nisi

aliquid statim traijciat/vt redeat. Nature spa-
cium nõ expectat: solem horarum authorem in
sua sphera retrogradũ dicit: cum adhuc appe-
titui hora non fauet. Horologium gulosi quod
noscitur horarum indicium/ est subita fames.
Tunc est hora edendi cum appetit: tũc tempus
cum esurit. Nature delitijs non contentus/arti
ficauit pura bona: ⁊ eius efficitur inimicus. Ob
ruitur ratio: obcecatur intellectus: depellit bo-
nus affectus cum gule regnat effectus. Epulãt
a paradiso ⁊ ab eius delicijs ꝓtoplasti: qui mã
datis eius magis q̃ dei prestauerunt assensum.
Et calicem biberunt amarum/ in sudore ⁊ labo
re victum querẽtes: qui precepta tam dulcia cõ-
tempserunt. Succendũtur incendio zodomite:
quos ad peccandũ contra naturam ciborũ ha-
bundantia prouocauit. Perdidit primogenita
esau/gula edulium lenticule appetente. Idola-
trat populus post cibum ⁊ potũ superflue sum-
ptum: ⁊ deum educentem ex egypto pro eis de-
cies flagellato: et submergentem pharaonem ⁊
exercitũ eius in mari: conducentez mirabiliter
per desertum nõ recogitant: pro deo aureũ con-
flatilemqꝫ vitulum venerantes. Quod aposto-
lus reprehendendo ⁊ nos monendo non tacuit
dicens: Sedit populus manducare ⁊ bibere: et
surrexerunt ludere. Sed statim est punitio sub-
secuta: moyse diuinas tabulas diuinorũ prece-
ptorũ pre indignatione frangente: ne verba dei
ventris serui audirent: et post paululum plura
milia vltor gladius interemit. Multa siquidem
sunt exempla in scripturis catholicis. Et diues
epulo in euãgelio nobis insinuat: qui ad infer-
na descendit: quãti extitit periculi tali domine
famulari. Sed vt melius ad cautelam legentiũ
innotescat: precisas scripture sententias addu-
camus/malis ⁊ continuis experientijs robora-
tas. Luxuriã gignit ista maledicta: ꝯm sententi
am hieremie: Saturaui eos ⁊ mechati sunt: ⁊ in
domo meretricis luxuriabãtur. Equi amatores
in feminas emissarij facti sũt: vnusquisqꝫ ad vxo-
rem proximi sui inhiabat. Et iacobus in cano-
nica sua dicit: Epulati estis super terram: et in
luxurijs enutristis corda vestra. Ubicũqꝫ igitur
saturitas gule seruiens fuerit/ibi dominabitur
libido. Et fouetur luxuria ex cibis velut ignis
ex lignis. Et obliuionem dei et recessum ab ip-
so causauit in anima eius/qui per gulam studu
it saturari. Quod moyses populo comminan-
do improperauit/dicens: Incrassatus est dile-
ctus et recalcitrauit: incrassatus/impinguatus:
dilatatus. Dereliquit deum factorem suum: et
recessit a deo salutari suo. Et Ozee propheta:
Super triticum ⁊ vinum ruminabant: et reces-
serunt a me. Et alibi: Adimpleti sunt et satura-
ti: ⁊ eleuauerunt cor suuz/ ⁊ obliti sunt mei. Per
ditionem bonorum ⁊ virtutum adduxit gule mali-
gnitas sup terram. Mortui sunt iob filij come
dentes: domo virtutum in quatuor angulis pri
mo a vento cõcussa. Proinde apostolus carius

curã penitus dissuadet/dicens: Carnis curam ne feceritis in desyderijs vestris. Et Qui in carne sunt/deo placere nõ possunt. Et Caro ꝛ sanguis regnũ dei nõ possidebunt. Et Jesus filius syrach: Quid nequius ꝙ quod excogitauit caro et sanguis? Et idem Apostol⁹: Si ꝯm carnem vixeritis/moriemini. Et Qui in carne seminat/de carne et metet corruptionẽ. Et irrefragabilis sentẽtia saluatoris: Attẽdite ne grauentur corda vestra crapula. Iterum scriptuz est; Propter crapulam perierunt multi. Quid aduersus istam sulcare litteras amplius expedit? Nam mala fecit et facit innumera: nomina nefanda possidet multa: sed vt ipsam breui sermone describam: velut depictam tabulam hanc sedulo contemplare scripturã. Gula est adhesio spiritus ad carnem/rationis ad voluptatem/anime ad corpus/ memorie ad consumptibilia/voluntatis ad ledentia/sensus gustus ad delectabilia: pluuia super carceratas virtutes/grando spiritualium virium/abyssus boni/breuis suauitas/ dolor post suauitatẽ/ infrũitum periculum/ suaue venenum/ infirmitas repetita /ignis ventris/ stimulus palati et gutturis/ sollicitudo indeficiens ante mortem/ante gratiam sepultura corporum mortuorum/corporis tortrix/ infirmitatum consiliatrix/continua exactio/ appositio non necessaria: que ad sui periculi cumulum ebrietatem sibi annectit pedissequã: que se suo noie manifestat/quod sine mẽsura sonat. Extra mensurã cibi aut pot⁹ existẽs/ extra vitã egressus est. Pretermisit em̃ deũ omniũ vitam: qui fecit omnia in numero/põdere et mẽsura. Sed nec cõsecrari possunt christo qui ebrietatẽ patiunꝫ. Naz et nazarei qui deo in testamẽto veteri cõsecrabãtur: vinũ aut omne quod inebriare poterat/ nõ bibebãt. Et in libro Regũ: Anna cũ argueretꝛ bibisse quod nõ bibebat vinũ: filiã belial se negabat/quia non biberat: ac per hoc diaboli fuisse filiam profitebatur si aliquãdo bibisset. Et vini expressit potentiam (vt legitur in Esdra) tertius illorum iuuenum. Sed in dicendo primus problemantium cum exquireretur coram rege dario/ quare scripserat ꝙ fortevinum erat dixit: Preualet vinum omnibus hominibus/ qui bibunt illud: seducit mentem: itemqꝫ regis et orphani facit mentem vanam. Item serui ac liberi/ pauperis et diuitis et omnem mentem conuertit in securitatem et iocunditatem: et non meminit omnem iusticiam et debitum. Et omnia precordia facit honesta: et non meminit regem neqꝫ magistratum: et omnia per talenta facit loqui. Et non meminerunt cum biberũt/amicitiam nec fraternitatem: sed non post multum sumunt gladios: et cum a vino emerserint et surrexerint/non meminerunt que gesserunt. O viri num precellit vinum? Merito ergo Salomon dicebat: Noli regibus o lamuel/noli regibus dare vinum: quia nullum secretum est vbi regnat ebrietas: ne forte bibant et obliuiscantur iudiciorum: et mutent causam filiorum pauperis. Quanta pericula ex vino aut ebrietate proueniant/ipsa sapientia prouerbialiter clamat. Cui ve/ cuius patri ve: cui rixe: Prouer.23. cui fouee: cui sine causa vulnera: cui effossio oculorum? Nonne his qui morantur in vino: et student calicibus epotandis? Uidit igitur que parit ebrietas malediciones eternas. Ue nãqꝫ in scriptura sacra pro maledictione semper ponitur sempiterna. Rixas inter proximos generat: parat hominibus foueas ineuitabiles peccatorum: fiunt vulnera ex ea incurabilia/ nisi ante ipsa curetur. Et effodiuntur oculi rationis: magis autem et contemplationis arcanorum: vt diuinorum mysteria nunquam possit mens percipere temulenta. Demon blandus et satis domesticus extat ebrietas: et eo facilius decipit/quo color in vitro representatur in oculo: odor in naribus/ sapor faucibus delectatur. Propter quod sine decisione statim subiungitur malum/quod damnata ebrietas operatꝫ: ꝛ vt caueatꝫ/edicitꝫ: Ne intuearis vinũ quãdo flauescit: cuz splẽduerit in vitro color eius. Ingreditur blande: sed ĩ nouissimo mordebit vt coluber: ꝛ sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbũt extraneas: et cor tuũ loquetꝛ ꝑuersa. Et eris sicut dormiẽs in medio mari: et quasi sopit⁹ gubernator amisso clauo: ꝛ dices: Uerberauerũt me/et nõ dolui: traxerunt me/et nõ sensi. Qñ euigilabo/ꝛ rursus vina reperiã? Quid em̃ aliud ꝟba ista sonãt/nisi qꝛ vinũ dulciter bibitꝛ: suauiter sumitꝛ: et nullã lesionẽ ipsa sũptione inferre videtꝛ: velut venenum colubri mordẽtis in silẽtio: quod grauedinẽ nõ videtur inducere: sed paulatim et q̃si ĩsensibiliter ascẽdit ad cor/vitalẽ calorẽ ꝑimẽs ꝛ extinguẽs. Sic ꝛ vinũ tacite ꝑimẽtis exercebit officiũ: ꝛ ab immoderato sauciati/aspiciẽt incaute formosas ꝛ extraneas mulieres: ꝛ cor ꝑuersũ ꝑuersa ĩ seipo loquetur appetendo/dicẽs: O si haberẽ illorũ corpoꝝ formas. Qui appetit⁹ diuina lege prohibetur: et ex diuina sentẽtia mechus iã factus cui talis insidet appetitus. Et velut q̃ dormit deuictus somni altitudine in medio mari: qui nõ sentit qñ cuz naui simul tempestatis tẽpore submergitꝛ. Et assimilatur ebrius gubernatori nauis magnitudine soporis demerso/temonez Lu.2. quo nauis dirigitꝛ dimittenti. Qui nõ solũ sibi/ sed om̃ibus cõplicibus causa perditionis extitit. Nã homo qui totius vite sue debet gubernare nauigiũ/ interdũ ꝛ proximoꝝ: crapulat⁹ a vino temonariã rationẽ amittit/secũ quos habebat dirigere simul perdẽs. Qui verberat⁹ a demonibus/nõ dolet: tract⁹ ad vitia/se nõ sensisse fatetur: et estuatus a somno consurgens/ ad estuanũa vina iterũ euigilare ꝑoptat: vt magis feruentia et incendẽtia vina ꝑquirat. Hinc Jesus filius syrach que propter immoderantiam vini eueniant/et que propter moderantiã

Ecci.31. mixta locutione nō tacuit: Diligentes vinum noli prouocare: multos eñ exterminauit vinū. Quod cauta prohibitione indicitur: ne qui vinum diligunt/libere prouocentur: nam vſqꝫ ad eructuationem ſumere non negabunt. Sed ne prouocentur ad iracundiā potatores: potius ex tali dicto cauetur: cum ad rixas et conuitia mentis non ſobrij faciliter moueantur. Nam multos extra terminos equitatis et rationis/ quietis et pacis vinū miſerande coniecit: propter quod ſtatim adiungitur: Ignis ꝓbat ferrum durum: ſic vinum corda ſuperborum argu et in ebrietate potatum. Durum eſt ferruꝫ/ ſed ignis emollit: ſic alta hominum corda confligantur a vino. Si bibis illud moderate / ſo-
Eccli.9 brius eris. Nam ſequitur: Uinū in iocunditate creatū eſt/nō in ebrietate ab initio. Primꝰ plantator vinee ſuccubuit fructui ſuo: ⁊ vini tenebris tectus/tegenda propter peccatū verenda detexit: ſed exinde deridenti filio eſt maledictio ſubſecuta/vini potentia parante maledi-
Gen.19. cendi germen. Et Loth temulentus a vino/velut in carnē ꝓpriam ſeminauit contra naturā: dū filias ſui ſeminis amens factus inceſtuauit ⁊ grauidauit ſemen ex ſemine: ex quibꝰ orti ſūt populi reprobati. Proinde vino procurāte facta eſt primū inaudita cōmixtio: vt idē pater ⁊ maritus et auus/eadē vxor et filia patris/⁊ mater ⁊ ſoror filij haberetur: idem filius et nepos patris/et frater et filiꝰ matris. Et nazarei nō
Nu.6. bibebant in veteri teſtamento vinū: quoniam ſciebant ꝙ a cōtēplatione et vero intuitu auer-
1.Re.1. tebat. Et Anna miraculoſe ſuſcepit filium Samuelem: quoniam quod inebriare poterat/nū-
Iudi.13. ꝙ biberat. Holofernis trūcatur caput a femina: quoniam vini calore deuictus/ velut inſen-
Hester.1. ſibilis iacebat in lecto. Incaleſcens Aſſuerus flauido vino/contra honeſtos mores ſuam populis volebat oſtentare reginam. Ipſa vero ī conuiuio feminaruꝫ ex vino percalida/ mariti contempſit imperiū. Ille temulentus ex vino: precepit inhoneſtū: cōtemptuſqꝫ diuiſionis dictauit ſententiaꝫ. Illa madida vino/mariti cōtemnens imperium/ iuſtam ſuſtinuit penam. Plura ꝙ dicta ſunt gaſtrimargie mala. Cuius initium eſt ſenſibilium et delectabilium et vſū conſumptibiliū poſſibilis et affectata delectatio: medium proprie carnis inquiſitiuꝰ et vſualis amor: finis vero ſuffocatio rationis ⁊ memorie recteqꝫ voluntatis.

¶ De Luxuria. Capitulum LII

Luxuria lumine carens/ multos lugere fecit: et celeſtibus luminoſis ꝓmijs ꝓuās/ innumeros ꝓuocauit ad lachrymas: ſed ſteriles et ſine remedio exiſtētes. Luxuria luctū adducit amarū: cū a diuinis et caſtis amplexibus ſepat/ſtercorea corpora cū ſuis ijs amplexantes. Luit luxuria lumen irrecuperabiliter perdituꝫ in loco facinorū. Luſtrat ſeipſam anima luxurie copulata/ſed nō ī lumine claro: ſolū ꝓpter corpa ſe deplorat amiſſaꝫ: ꝙ nec ad deplorandū ſufficiens inexhauſtibilibus fluuijs lachrymarū/ꝙ ꝓpter lubricū carnis anima pene lubricū patiatur: nā teſte ſcriptura/tales in lubricū et in tenebras impellentur. Luxuria nempe quia lubricā facit: et immūdis et turpibus cogitationibus animaꝫ in ſeipſa irretēta reuolutione fetide rote/circa libidinis centrū ſemp regreſſio fit in idē: et molendinū conſtituitur: ſulphureā materiā/piceā/incenſam igne tartareo/ ſemp terens. Necnon ⁊ ad corpus animā lubricabilē luxuria facit: cuꝫ precogitatis ſordidis pulſaꝶ paulatim porta nature: que ſi nō allidunꝶ ad petrā/infeſtāt impulſu ꝓualido: vt vſqꝫ ad corruptionē nō poſſit eſſe remediū. Lubricaꝶ anima etiā lubricata ꝑ indebitum appetitum corporis ad corpus: feſtiuanter vero per actum: niſi cogitationis lubrico reſiſtatur. Ad corpus dico diſſimilis ſexus ſimiliſqꝫ nature/ igneqꝫ īfeſtata ſulphureo gratie aqua deſuꝑ nō infuſa / ſeu nō recepta ſi fuſa. De matrimonio plerūqꝫ fit ſcortū: et ſcortum ſcortū manet: nō defertur alienis thoris: nec in virginibus ſeruātur dona nature: continētibus offerꝶ impudicicia: in ſanctimonialibus nō ſeruaꝶ profeſſio puritatis: vt aut actio aut paſſio/aut vtraqꝫ ſit in culpa. In ſacerdotibus diuina myſteria obliuioni tradunꝶ/ ⁊ ſāctiſſime vnctiones. In habitu monachali erit oculus petulās: ⁊ ſub pānis vilibꝰ inuenies corſūcenſum/et flāmantē clibanū luxurie prurientis. Inceſtuabit quis/inhoneſtabit q̄s debuit ſi nō aliter etiā in bello in ſua honeſtate tutari. Lubricabit corpa regū/procerū et inclytorū et appendentiū iuſticiam ⁊ iudiciū in ſtathera: vt neuter ſuo ſtatui deferat: et efficieꝶ corruptor incōtinēs/qui male lubricantiū debuit eſſe victor: Et in hoc intantū quos tāgit a ratiōe ſubuertit: vt rex et miles/dominus ⁊ ſeruꝰ/diues ⁊ pauper/ſapiēs ⁊ indoctus/glorioſus et ignobilis/fortis et debilis/magnꝰ et paruꝰ/maſculꝰ ⁊ femina/ocioſus et actuoſus nō diſcernantur a zona deorſum: ꝙuis ab ipſa ſurſuꝫ multa ſit differentia perſonarū. Lubricauit infrunita libido contra naturā in ſimilē naturā ⁊ ſexū: vt ab ipſa turpitudinē concitati maſculi ad maſculos: femine ad feminas exarſerint more nefando: necnō ⁊ quod horrendū auditu/ ꝙ intantuꝫ agitauerit/vt vſqꝫ ad naturā diſſimilē beſtiarū nobilitas humana defluxerit/et inſanire fecerit. Plureſqꝫ in pulchritudinē picturarū/⁊ ad deprōptas artificioſe imagines ſenſu et ratiōne carentes lubricitas fluxerit: ⁊ viuas imagines cōfigurauerit pro libitu abutēdi. Diſtorſit iſta lubricitas appetitū: vt plerūqꝫ vir ratione cecatꝰ ſexū mulieris appeteret: ⁊ verſauice mulier quereret ſexū viri: ſi ex tali ꝓmutatiōe eſſet liberior habilitas lubricādi. Appetiuerūt plereqꝫ ꝑſone ingenue ſeruiles hr̄e ꝑſonas/et nobiles ignobilitatē: vt ſe poſſēt luxurie turpitu

dini mãcipare: vt quod ꝓhibet fieri cõditio ge
neris/possit operari ꝑsona seruilis: et quos ꝓ-
pter statũ verecũdia retinet/ infimitati pudor
concedat abiectus. Uellet omniũ oculos ceca
ri luxuria: vt sine nota libere ꝟuagaret: nec re-
prehensorẽ aut corripientẽ exoptat: sed perni-
ciosa licentia vti querit: et illicitũ in licitũ/ cu-
pitum in honestũ/ volitum in iustum/ nefas in
fas/ lethali et tyrannica sua potestate transmu
tat. Plures fecit hermophroditas sua cõcu-
piscentia ꝙ̃ ex sua oꝑatione natura. Fugat ex
suis immundis tactibus omnẽ honestatẽ ipsa
de moribus: etiã incorruptis manẽtib9 ab im-
munda violatione corꝑibus. Inspice acuti9
huius fetentis lubricalẽ progressũ ⁊ ꝓgressibi
le lubricũ: et aduertes omnẽ sensum pudibun
dis sensibus in turpitudine seruientem. Nem-
pe aspiciet oculus pulchras corporuȝ vtriusqȝ
generis formas: et ipso incorrupto manẽte ex-
citabuntur a libidine pudibunda: ꝑcipiet au-
ris venerea verba/ seu amatorias cantilenas/
seu vocem sexus alterius/ aut iaȝ ex visu forme
placentis: et in pudibundis accẽdit ignis/ im-
mota in sensibus aure: olfaciet odorat9 que sũt
sexus diuersi: ⁊ membra mouebũtur obscena/
in sua natura olfactu manente. Et obscena ver
ba in genitalibus excitabũt ardorẽ/ suã lingua
seruante naturã. Tactus siquidẽ morbidus at-
qȝ mollis/ et suauia labiorũ ꝓpagationis portã
incendẽt igne sulphureo/ inuiolata manu tan-
gente et labijs incorruptis. Nec nõ plerũqȝ ad
huiusmodi fornacẽ incautũ cor cogitationib9
propinquabit: et ipso manẽte quod erat/ in infe
rioribus concitabitur durũ bellũ. Luce clari
rius patet/ quõ ista putulenta lubricitas omnẽ
sensum cũ insidet/ tyrannice ad infima lubri-
cat. Ac per hoc per omnẽ iuncturam compa-
ctum corpus/ et per medullas et venas/ ꝑ ner-
uos et poros/ per carnem et ossa/ per pellem et
sanguinem luxurie lubrice legib9 subministrat:
et interior inuisibiliũ viriũ inuisibilis ordo ei-
dem inordinate subseruit: vt in tetralib9 nebu-
lis intelligẽtia posita/ ĩ gestibus ei9 preteritis
presentib9 ⁊ futuris/ contingẽter ⁊ possibiliter
aut impossibiliter occupata memoria/ seu ĩ ap-
petitu lasciuo detepta voluptas: aut om̃ino id
querẽs ꝑuersa voluntas: turpatis et immũdis
imperijs ipse subiaceãt. Quid ni ait/ igneis ei9
agitate calcaribus: et in recalcitratis ei9 stimu
lis ꝑforate. Repudiato pudore/ timore abiecto
diuino/ dimerso amore virtutis/ castitate de-
pulsa pre forib9/ incõsyderata lege nature: in-
saniẽs ⁊ hinniẽs velut equ9 ⁊ mulus/ in quibus
nõ est itellectus: luxuriosus ad placita vt exple
at deo iplacita inhiabit. Assumet plerũqȝ ista
in aduocãdi defensione corã iudice: et immũdi
ciã rationabilter iudicãt: studẽtes imo profes-
sores mot9 carnis in lege nature corrupte dico
nõ cõdite: vt velut infecti a labe inserta nature
naturaliter dominãte/ nec presidẽte q̃ natura-
liter liberet/ sicut illa naturaliter inficit: nõ pos
se penit9 cõtinere: nec multari debere ꝑ ineui-
tabilib9 malis. Et cui pro parte motuum car-
nis talis disceptatio placuit: ad se plus debi-
to dei misericordiã inclinauit. Nec aduocauit
in effugiẽdo cautelã: credẽs se insolubiliter ir
retitũ: et censũ turpitudinis debere soluere per
naturã naturaliter dominãti: velut gule soluit
debitũ necessitatis nature. Inflexit iste os mẽ-
tis sue in allegationes corrupte puniteqȝ natu
re. Inexcusabilis in peccatis factus/ friuolas
excusationes allegãs: sed nõ aspexit in deuȝ/ te-
ctus nebula carnis. Nã bestie absterrent me-
tu et sensu doloris a voluptatib9 ĩ eis insurgẽ-
tibus a natura. Abstereri debebat igit cultor
libidinis metu iudicis et incendij auernalis.
Non videt iste ꝙ non posse ab illicitis abstine
re nõ est natura creati hominis/ sed pena dam
nati: nam homines natura sumus. Non ergo
ipsa cogente/ sed voluntate vitiosi. Professor
igitur nature corrupte naturam institutam pri
mo conspiciat: nec velit gratie derogare/ qui
nature condite aut vitiate legibus superfertur
Potior enim est gratia in refrenando natu-
ram corruptam/ ꝙ̃ ipsa natura in turpe prorũ-
pere/ gratia presentialiter assistẽte: siquidem et
ipsa gratia conditam naturã in nullo sibi sen-
tit aduersam: potius vero in omnibus cogno-
uit amicam. Pugnabit igitur vnũ debile con
tra potentiora duo/ et vincet: succumbent duo
fortia coram infirmo vno? Potius contrariũ
aspice. Si absqȝ simulatione agonizare dispo-
nis: inuicta firmitate te natura tenebit ab infi-
ciente materia: gratia vero potẽtissime libera-
bit/ si vnã a dextris/ alterã a sinistris assumes.
Nec causeris tibi nõ adesse naturã bonã et va
lidam/ si es productus in esse: nã bonus cũcta
bona creauit. Nec querelis aduersus gratiam
surgas/ tibi dũ estuabas in certamine defuisse:
sȝ magis te sibi subtraxisse redarguas: si armis
eius nõ processisti armatus: seu de te cõfidens
aut ipsaȝ vilipendens/ polluisti collegã om̃ib9
volentibus fieri ꝑparatã. Sciebãt em̃ ⁊ sciunt
sancti dei omnes homines iaculis patere lu-
xurie/ scuto gratie nõ protectos: igitur oratiõi
bus insudabunt/ desuper auxilium postulãtes
cum psalmista clamantes: Deus in adiutoriũ Psal. 69.
meum intende: domine ad adiuuandũ me festi
na. Et mentis oculos in superna celorum le-
uabant: vnde veniebat auxilium eis: et eorum
adiutoriũ erat in nomine domini: qui fecit ce-
lum et terram. Preuidebant nempe ꝙ nisi do
minus edificauerit domũ defensiõis a tali tur-
bine atqȝ pluuia: qui edificabat/ laborabat in
vanum. Et nisi custodierit ciuitatem corporis
nostri sensibus patulis existenteȝ: insurrexisset
domesticus inimicus per fenestras apertas vi
tiorum/ aduocans dulcem mortẽ. Et ꝟm Hie- Hiere. 9.
remiam/ oportuisset planctũ et lamenta doce-
ri/ cũ mors per fenestras sensuũ habuisset in-
gressũ. Et vana esset custodia nostra/ si custos
optim9 dormitaret. Sed pollicetur ꝑ spm̃ san-

ctum Dauid omnibus certatoribus: ꝙ nõ dor/
mitabit neqꝫ obdormiet/qui custodiam nostro
israeli spopondit. Quod doctor gentiũ Pau/
lus in se videns legum bella consurgere: aut
quasi de homine alio huiusmodi in se loquens
Ro.7. dicebat: Condelector legi dei ꝺm interiorẽ ho
minem. Video autem aliam legem in mẽbris
meis repugnantẽ legi mentis mee: et captiuũ
me ducentẽ in lege peccati/que est in membris
meis. Infelix ego homo/quis me liberabit de
corpore mortis huius? Non angelus/ non ho/
mo/nõ ego/nõ alia creatura: sed statim intulit:
Gratia dei per Jesum christum dominuz no/
strum. Concedatur ergo allegantibus pro na/
tura corrupta/ꝙ impugnatur: ꝙ repugnare vi/
ctoriose per seipsos nõ possunt/nisi pro eis fu/
erit dimicatum desuper: sed conuincantur per
per nature condite virtutem/ et per gratiã as
sistentem: cum quibus libido confligitur: ⁊ sti/
mulus luxurie depunctatur: quia desuper ab in
fesso/non de subtus a subactis in nobis aduer
sus luxuriam dimicatur: et nõ a corporibus ter
renis/sed a supernis auxilijs patitur ipsa con/
flictum: et qui deuincit: coronam nõ sua/sed
diuina probitate reportat. Ac per hoc nedum
istam sic dulcẽ hostilẽqꝫ amicam/sed nec quas/
cunqꝫ aereas et vitiosissimas aduersarias po/
testates possunt habere: siquidem bellando fe
lices/ quos diuina numina protexerunt. Pro/
tegunt nempe infallibili et miro modo: si nõ re
cusat protegi necessario protegendus. Porro
cultor naturalis pulchritudinis huic impaci/
scibile bellũ indixit: zelator mundicie vulnera/
uit insanabiliter: in regno corporis sui dormi/
re fecit. Charitatis amicus auidus supernorũ
mortificauit sensum: possessor paracleti ad ni/
hilum redegit huiusmodi dulce malum/ immo
inimicũ amarũ. Proinde impossibile dico i syl
ua corporis nostri posse capi hanc latentẽ fe/
ram/et ad macellũ deduci occidendã: nisi eius
venator sit arca paracleti/eius sagittis inuisibi
libus pharetratus. Quis vnqꝫ ad plenũ com/
prehendere potuit inuisibilez ducem eius/qui
sub specie contritionis susceptas ab ea immũ/
das amenitates plerũqꝫ ad memoriã reuoca/
uit? Supponebat eñ profluere lachrymas ex
dolore: sed funestũ ignẽ excitauit i corpe. Per
pende qualis est ista cõmutatio dolorosa: imo
expectatio sic decepta/vt pro aque refrigerio
ignis incendiũ capiatur. Quãobrez lapsis om
nibus fiat cautuz/ꝙuis per gratiã releuatis: ne
pro his speciali memoria orent/cũ quibus ha/
buerunt nefanda cõmercia: ne ꝑ pulchris sex⁹
alterius formis: nec ꝑ dolendo velint taliũ ha
bere memoriã: ne improuise in foueã turpitudi
nis decidant non preuisam: a qua erepti refere
bant gratias ereptori. Semꝑ nouercat nouer
ca natura: ⁊ blande quos nõ ꝑduxerit infecit:
et vocat filios quos nõ genuit: et semꝑ decipit
amenitate sponsorũ: sub istius seductricis ame
ne, pretextibus vniuersam perficiens nouerci/
am. Quis eñ est ille qui se ꝑfecte absconderit
a calore ipsius feruide incalentis? Cuz ipsa oc/
currat in infima carne/vsqꝫ ad summũ rationa
lis anime penetrans: necnõ ad animam per ne
farios cogitatus ingrediens: ipsã vsqꝫ ad car
nis motus illictos dulci deceptione inclinãs:
vt necessario lethale hoc blandiens malũ eui/
tare deliberans: cingulo inuisibili ꝺm Aposto
lum intermedio accingatur: ita ꝙ nec a corde
consopiente lingua descendat in lumbos: a qui
bus funestũ preconiũ nominis habet: nec a lũ
bis ascendat ad cor: vt ad voluptatem lumbo
rum rationẽ inclinet. Voluptatur velut estua
sus in luto glutinij/ corporis fluxibilitati deser
uiens: et immunda velut sentina nautarũ debe
ret prouocare ad nauseam intrinsecorũ sensu/
um/habentem debitam qualitatẽ. Sed obrui/
tur ratio in mari lethiferi mellis: vt dissuaues
nõ sentiat hos fetores: et sicut in cinnamomis
et in lectis aspersis odoribus et aromatib⁹ cir
cumsertis requiescãt: in cenosis cubilibus re/
quiescant/ a vino prostitutionis eius turpiter
phalernati: nec excitari sinũtur ipsa propinan
te impretermisse lethiferam potionẽ. Et in se/
metipsis detruse mentes/nec fenestras aperi/
unt: vnde luci veritatis et iusticie soli pateret
ingressus: vt non nobis/sed ei per vitam placi
tam viueremus/qui ꝑ omnibus mortuus est et
resurrexit. Et ꝺm Apostoli preceptũ/glorifica/
remus et portaremus Christũ in corꝑe nostro:
quoniam ab ipso empti/a diabolo redẽpti/pa/
tri reassignati sanguinis eius precio magno: ⁊
mundicia vite christi iesu manifestaretur in no
stra carne mortali: vt si non propter aliud et ali
ter/ saltem propter hoc et taliter ab ista immũ/
dicia liberi viueremus: qua ipse vnũ nobiscuz/
et nos vnũ cum ipso per nostrã humanitatẽ as
sumptã indiuisibiliter facti sumus. Ac per hoc
prehonoremus in nobis humanitatis pulchri
tudinem: quam vnigenitus dei fili⁹ in seipso sus
cipiens/ineffabiliter honorare dignat⁹ est: pu/
ritati eterne copulans creatã in tempore puri/
tatem: et quam per spiritũsanctũ initiauit: per
virginea membra suscepit: per virgineã portaz
eduxit: quam baptizauit testimoniũ de celo sus/
scipiens: quam virgulauit ieiunijs: quam fla/
gellis exposuit: in cruce permisit affligi/locari
sepulchro: quam de eodem a mortuis gloriosã
extraxit: quam penetrans portauit in celũ: quã
collocauit in dextris paternis: vt hec eadẽ no/
stra natura excedat angelos in supnis: que ab
ipsis i ifimis multo vilior est creata. Et facti su
mus templũ dei: et membra nostra spiritussan/
cti habitaculum creduntur: vt disperdatur a
deo eius violans templum: et efficiatur diabo
li membrũ/qui spiritussancti membra tali tur/
pitudini mancipauit.

¶ Libri octaui de vitijs et contra vitia sermo
nibus domini saluatoris Finis.

¶Liber Nonus de virtuosis et pro
virtute sermonib⁹ domini saluato-
ris. Cuius prologus est de altitudi-
ne/sufficientia et vtilitate verborum
christi: et primo de verbo suo: secun-
dum Lucã solũ. Capitulũ I

Eruditiua sunt verba dñi salua-
toris: interiora ad the
ologicũ mouentia sen
sum: et excitantia de le
thali somno eũ qui dor
mit sub vmbra mũda-
ne calamitatis. Necnõ
et diuertendo clamant: clamando diuertũt ho
minem a perditione damnationis eterne effe-
ctiue audientẽ. Et mundant ⁊ purgant intelle-
ctũ pariter et affectũ: vt solũ in animo veritas
fulgeat: ⁊ id amet quod veritas dictat. Hec si-
quidẽ verba numero plura sũt ꝙ christi opera
manifesta: ꝙuis opa sint maiora. Continẽt om
nez plenitudinẽ bonitatis atꝙ virtutis: vt his
solis ceteris in nõ esse vergẽtib⁹ plena palma-
risꝙ fiat hominũ vita: que agit in valle miserie
in qua iusto dei iudicio sic ꝓiecti sumus. Non
illa vita qua corpus cũ spiritu suo alitur: q̃ ho
minibus et aliȷs sensibilibus est vsꝙquaꝙ cõ-
munis: sed illa vita que agit morib⁹/cautelisꝙ
vtit: ne aliquod nefas icurrat ꝑ neglectã igno-
rantiã/aut ꝑ inherentẽ maliciã. Et virtutibus
se stipat et fulcit: vt bene viuendo in id veniat
vbi beatitudo vera consistit. Ad quẽ finẽ dum-
taxat peregrinũ in mundo/ peregrinuz a supe-
ris deus hominẽ vere creauit. Hec siquidẽ ver
ba christi solũ habent scalas inuisibiles gratie
ascensionis in celũ: et infernũ claudunt ꝓpria
potestate his qui ea crediderunt/ dilexeruntꝙ
atꝙ deduxerunt ad actũ. Nulla cautela quorũ
libet cauendorũ: nullorũ agendorũ deficit vir-
tus. Omnis iuste actionis ordo prestruitur in
verbis domini saluatoris. Nec solũ ꝑfectionẽ
⁊ omnẽ sufficientiã ad diuinas possidẽt theori
as: sed etiã ad quietũ huius vite statũ pacificũ
ꝙ ꝓgressum: vt nulla hominũ lex ꝓ hac dum
agitur vita/ne turbetur sit ipsis valẽtior. Etiã
si aboleretur ab humana mẽte respectus in su
periora tendendi: ꝓ humana vita dũ viuit/ipsa
est omnibus aliȷs euidentior. Nã quicq̃d moy-
saicũ scriptũ/quicquid historicũ/quicquid mo
rale atꝙ propheticũ in diuinis voluminib⁹ cõ
tinetur: quicquid in aliȷs voluminibus hominũ
sapientũ/ quicquid sancitũ a plebibus/ab impe
ratoribus mũdi/a senatoribus terre/a ꝓuincia
arũ rectorib⁹: ꝓ deuitãdis arcẽdisꝙ malis/ bo
nis peragendis/pro cõseruatione personarũ ⁊
rerum/pro institutione reipublice atꝙ defen/
sione/ ꝓ seruatione patrie/ ꝓ multiplicatiõe hu
mani generis/ pro alẽdis hominib⁹ generatis/
ꝓ alitis erudiendis exaratũ ordinatũꝙ decre
toꝙ firmatũ inuenitur: christi verborum cõpa
ratione vilescit: aut omino nubescit. Et christi
verba ꝓ his omĩbus possidẽt cõplementũ: sup-
plementũ irrogãt: etiã si cũcta ꝑstricta penitus
abolitione pallescerẽt. Ac ꝑ hoc in his q̃ sal-
uatoris dñi verba spreuerũt/leges humane su
persunt: quia diuina christi verba nõ opere cu
stodierunt: Nam custoditio verborum Christi
etiã in agenda humana vita/rege nõ indiget:
iudicem ñõ requirit: forum causaꝝ refutat: nec
ponẽdis tribunalibus locum prestat. Indefi-
ciẽtem christi possidẽt verba virtutem: vt ipsa
sine ceteris bonos atꝙ perfectos mores effi-
ciant: et inter celicos ciues inferant hominẽ li
mo factũ: ad q̃ ꝓfecto nullis aliȷs vnꝙ̃ legit cõ
cessa potestas: necnon ⁊ ad transitoriã vitã im
perturbate ducẽdã/ista oib⁹ aliȷs ademptis ple
ne sufficiunt: alia sine istis penitus non expedi
unt. Que saluator in duodenis annis fari exor-
sus ẽ: ⁊ velut subita coruscatio splẽdẽs ꝑ octo
denum annuz docendi silentio reclusit. Et in
omni tempore quo Christus fari dignatus est
in eruditione humani generis: aut informauit
hominum mores disciplinis celestibus: aut ma
le agentibus penas dignas factis cõminatus
est: aut iuste agentibus premia celestia repro-
misit: aut declarauit sublimia arcana: que imi
tabilia non sunt: que neꝙ promittunt neꝙ cõ-
minantur. Ueruntamen dum mores instruxit
proposuit similitudines: adiecit parabolas: et
simpliciter locutus est diuina: atꝙ humana vi
tia redarguens: et prohibens fieri quod natu-
ralem ordinẽ iusticie turpat: quod veritatis re-
gula vetat: quod se obiectat ad ascensionez in
celum: quod admissum demergit in baratruz.
Et virtutem altipendit in altitudine verbi sui:
quod eo altius quo simplicius ꝓtulit. Qui fari
orsus interrogat in doctorũ medio infra tẽpli
ambitũ superhumane: nõ ab illis/ sed a seipso
situatus: supgrediens aliorum senectutẽ iuue-
nili virtute: quoniã etas perfecta nõ in diebus
sed in moribus est sapientibus preminens. Nã
sapientia vera nõ in humanis/ sed in diuinis:
non in litteris/sed in sensu: non in sono vocis/
sed in silentio sane mentis: non in sermone/sed
in virtute: non in intellectu/sed in actione cõ-
sistit. Idcirco impuber antiquos sapientes in
terrogat: sicut scriptũ est: Et factũ est post Lu.2.
triduum: inuenerunt illũ in templo
sedentem in medio doctorũ: audien
tẽ illos et interrogantẽ eos. non vt di-
scat/sed vt male scios eorum responsione con-
uincat. Quod interrogauerit emisso verbo/
per euangelium scimus. De quo interrogaue-
rit/omnino non nouimus. Proinde hoc dif-
finire autoritate vlla intermittamus: qua quid
interrogauerit/per euangelia probare nõ pos-
sumus. Omnis nanꝙ vera interrogatio ad ho
mines fit per verbum: sed quod ab euange-
lio incertum redditur/ab hominibus nulla ꝑ-
sumptione ꝓ certo reddat. Non autẽ vacat a

magno mysterio ꝙ Christus priusꝗ̄ loquatur interrogat: ꝛ ꝙ scriptura euangelica quid interrogauerit/assertione nulla diffiniat. Interrogat nēpe priusꝗ̄ assertiue loqtur: vt nouerit ex cōfessione quod añ sine illa ꝑnouerat: si animā docibilē theoricā possideret ad doctrinam Non eniꝫ diuinus effundendus est sermo/vbi
Eccl.12 nō est audit⁹. Et scriptura dicit: Ubi nō est auditus/nō effundas sermonē. Interrogat vt ex respōsione recte suscepta regno dei aptos aut ineptos diiudicet respōdētes. Nā omīs interrogatio respōsionē exigit: siue de theorica siue de practica fuerit. Ex quo cōuincit q̄lis fuerit q̇ respōdet. Quod aūt iterrogatio christi certū nō habet articulū/multitudinem causarū atꝗ̄ querele/ quas ad hoīes habet insinuat: ad quā nihil certū et iustū habet/quod audacia humana respondeat. Pro eo autē ꝙ primo loqui ratus incertū sermonē: nō tamen certā interrogationis vocē protulit: incomprehensibilitatē indicat dicendorū/necnon agendorū: quibus nunꝗ̄ facta est aut fiet ꝑ homines equa responsio. Non eñ vite christi atꝗ̄ doctrine/passioni aut morti ab hominib⁹ est in veritate responsū neꝗ̄ possibile noscitur: etiā si omnis sanguis a primo anthropote vsꝗ̄ ad vltimū ꝓ Christo fuisset aut esse posset effusus. Necdū ad altitunē doctrine sue quā incultus/ non polit⁹ sermo decorat/intellectus ascendit humanus.

¶ Quod omnia sunt deo/ et suis preceptis et cōsiliis et operibus posīponenda super interrogatione: secundum Lucam. Capitulum II

Lu.2. Interrogatus aūt a matre quare sic fecerat/dicēte: Fili/ quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te. Quod inscijs ipsa ꝛ patre Joseph in templo remāserat: verbū certū etiaꝫ interrogando respōdit dicens: Quid est ꝙ me querebatis? Nesciebatis ꝙ in his que patris mei sunt/ oportet me esse? Interrogationē quādoꝗ̄ ignorantia preit: sed christo nō insidet. Quesitio vero vel nō est habitorū/ aut effugientiū et perditorū. Quesitio materne virginis et Joseph ex improuisa effugitione christi ꝓuenerat quā christ⁹ aut arguēdo/ aut interrogādo retundit/ cū respondit: Quid est ꝙ me querebatis? Creditis ne me aberranteꝫ? an ꝙ venerim mundū deludere/nō saluare? Scandalū forte ī me patimini? ne forte velut ignar⁹ agendoruꝫ incedā? Est ne incerta ꝑegrinatio mea? Suꝫ ne ꝓfugus super terraꝫ? Purū creditis hominē aberrare possibile? Deitatē negatis vnitam an humanitatē a verbo assumptā? Quē me esse creditis? Ad quid me in mundū venisse cogitatis: si aliud in me ꝗ̄ soluꝫ hominē autumatis? Tu virgo mater que me filiū more materno vocas: sub qua spe aliquē cōcipere atꝗ̄ parere angelo nūciante prestitisti assensū? Nōne sub spe concipiēdi atꝗ̄ pariendi filiū altissimi dei: nō ex homine/sed ex virtute spūssancti? Tu pater Joseph/nōne euangelica oracula suscepisti: atꝗ̄ sepe in somnis affatus ciuiū supernorum/ꝙ id quod sponsa tua gestabat in ventre de spūsancto erat/nō ex humano semine? Si purum hominē creditis: nec mirū si queritis: etenī errat faciliter omnis homo/ nisi dirigat ꝛ protegat deus homo. Deus ex eterno/ homo ex tēpore pleno. Si vero me deū creditis humanitate vestitū: q̇d doletis querēdo: quid queritis ita dolendo? Nā deus errare nō potest: nec sine ratione aliquid minimuꝫ facit. Proinde q̇d est ꝙ me querebatis? An querebatis hūane diuinū? An dolendo ꝛ querēdo credebatis pietati diuine anteferre me velle humanā: vt ꝓpter parentū tristicias que deus pater iubet omittā? Nescitis ꝙ in his que patris mei sunt oportet me esse? Duo patres in tali colloquio sonuerunt: vnde quodāmodo locutio materna confundit. Dixerat virgo patrē quē habebat socium sponsū/nō carnis cognitione maritū. Responderat se christus patrē habere eternū: cuius volita in carne venerat ꝑficere sup terram Illa hominē/iste deū: Illa temporalē/iste per omnia dixit eternū. Illa mortalē: iste ꝓtulit immortalē. Dicit mater iesu sibi: Ecce pater tu⁹ ꝛ ego. Respōdebat iesus: Nescitis ꝙ in his que patris mei sunt. Nō repressit virginem vt diceret: quē ꝓfers non est mihi pater: sed allegauit eternū deū patrē: cuius se filiū esse dicebat. Ecce duo patres diuersimode astant: vnus de tertio/ qui a multis pater credit ꝛ nō est: vnus de superis existens eterne: qui neꝗ̄ adhuc plene ab omnibus creditus est: in cuius ministerijs se Christus asserit occupari. Ad patrem eternum se refert: quia omnis filiatio est a patre. Necnō et moralē relationē facit: cū opportune in his que sunt ab eterno preuisa/ ī carne fit factus obediens. Nō veretur Christus dolores ex carne maternos siue paternos: sꝫ dei patris obedientiā plus attēdit. Preferēdus est deus ꝓprijs parētibus/ quantūcunꝗ̄ illustribus vel honestis. Et hic christus pietatē ꝓ pietate cōdemnat ꝛ reprobat. Et diuinis actionib⁹ postponit humanas: et diuinū omino humano ꝑposuit. Humanū ē tristiciā nō inferre parentibus: ꝛ ipsos cōsolari opus est pietatis. Et honorē ipsis impēdere debitū est iusticie/ iussioꝗ̄ legis. Ubi vero deus aliud inducit/ ab omnibus his absoluit. Proīde ex huiuscemodi christi verbis decretū firmū accepimus: vt cū deus velle aliquid nouimus: ꝙ si q̄ sunt/ cetera omittamus: neꝗ̄ tristicie/ neꝗ̄ lachryme/ neꝗ̄ singultus aut vlulatus/deiectiones aut assumptiones quorūcunꝗ̄ charorū ad id agendū impediant. Nemo tam iustū in carne parentē vt saluator omniū habuit: que in nullo aduersabat diuine atꝗ̄ infallibili volūtati: que virgo erat/ sancta ꝑ omīa erat. Uicerat virtute naturam. Sanctis affectib⁹ mouebat in christū. Int⁹ ꝛ extra morū reprehēsione carebat: quā christus

cũ tristicia atq3 dolore pmisit: tandẽ gladio doloris moriendo affecit: vt eterni patris volita ĩ carne degendo/patiendo atq3 moriendo pficeret. Quis igit ad facienda opera diuina q̃ nouit/q̃ in mandatis accepit/q̃ summa ⁊ eterna veritas cõsulit/charoꝝ affectus obiiciet: aut pietatem inducet humanã/cũ pnouit diuinã? Naz pĳssimũ est impiũ ꝑ vera pietate cõstitui. Respondendi formã his q̃ humane loquunt/christus matri virgini respondendo descripsit. Et humana ⁊ ſm carnẽ sapientib⁹ libellũ obiectionis opposuit: cũ dei placitũ oĩb⁹ agẽdis respõdendo atq3 cõplendo pposuit. Sed opportunitatẽ non ad patrẽ aut ad seipsum ordinat: nihil quippe opportunitate vrgente/sed decente per ipm factũ est ad gen⁹ hũanũ: ꝑ quo necessario ⁊ opportune oĩa in carne fiebant. Sollicitudinẽ suam enunciat: quia nihil ꝑ se aut pro filio/sed ꝑ nobis omnia vult que agit in filio de⁹ pater. Uerũtamẽ moꝝ directiones pordinat christus aut deus hõ: vt dũtaxat illa opportuna inevitabili opportunitate dicam⁹/q̃ deus pater fieri mandat: que facta in eternum subuehunt regnũ: cõtempta vero demergũt ad loca tartarea. Nulla in agendis opportunitas maior q̃ creatori subiectum per omnia fieri: ⁊ sollicitum ambulare in directionibus atq3 iussionibus eius. Nihil tam hominib⁹ opportunũ/q̃ vnusquisq3 ꝑ seipso/per seipm curet deuitare gehennam: atq3 cũ laruali turba ↄcludi: a qua egressus nullus ⁊ mora ppetua. Nulla q̃ppe cogitatio/nulla locutio/nullus actus tam opportune pagit/aut importune obmittit: q̃ quibus salus ꝓpria ⁊ eterna cõquiritur. Quapropter si membra respiciunt que tenellũ etate adhuc loquit caput: sȝ quia deus eternũ/diuina requisita ꝑ mores in intelligendis/amandis atq3 faciendis/penitus magis artant atq3 opportune cõstringunt. Cetera vero humana seu voluntaria sunt: hũana ꝓpter vite necessitatẽ/voluntaria ꝓpter liberam actionẽ. Sed tantũ in his que dei sunt est dilectionis ⁊ actionis sancta opportunitas: in aliĳs vero humane mota voluntas/que semetipsam haberet nisi assit inexcusata necessitas.

¶ De pfecta et totali iusticia/quam christus in carne venerat impletur⁹: secundũ mattheũ tantum. Ca. III

Factus etate perfectus/non tamen virtute: q2 in hac semꝑ erat: eo tẽpore quo etas senaria vergit/excutiens a se incognitionẽ qua mundo celabat/palã fieri voluit: relictis parentib⁹ in galilea/solus vbi ioannes baptizabat aduenit: a quo baptizari oĩno expostulat/noue legis sacramẽta initians: quorũ in se baptismũ primo suscepit: ex virtutis humilitate renitente ioanne/versauice se ab eo tale baptisma debere suscipe asserente: sic christus fa-

Mat.3. tus ẽ. Sine modo. Sic enĩ decet nos implere oẽm iusticiã. Transcendit loquendi vsum/⁊ omnẽ intelligentiam hois supgreditur: q̃ tota ⁊ plena iusticia omnẽ iusticiã sic venerat impletura. Tota iusticia christus est plena atq3 perfecta. Quid ergo restat implendum perfectissime plenũ? Si aũt restat implendum/oĩno nõ plenũ. An ista prefinita ⁊ palmaris sententia/q̃ in baptismate omnis impleat iusticia? Nam si christus subĳciendo se aquis omnẽ impleuit iusticiã: vt nostre redẽptionis debituȝ sit solutũ: ⁊ q̃ per iusticiam filĳ dei in baptismo impleram/recõciliationẽ cũ patre gen⁹ humanum accepit: ad quid desertũ adhuc adĳt quadragenam dieꝝ ieiunio impleturus? Cur se ad diaboli luctam exposuit? Cur adiecit tantã operũ verborũq3 doctrinã? Cur passus est? Crucis mortẽ cur subĳt? Cur sanguinẽ fudit? Ad quid anima eius descendit ad loca tartarea? In admirationẽ atq3 incõprehensibilitatẽ quandã suspenduntur hoĩm intellectus: cũ videat christus asserere/sic omnẽ implere velle iusticiã: si a ioãne immergat aquis: si abluatur elemento fluxibili: si dũtaxat intinguat corꝑe ꝓprio in iordane. Sed ad exilitionẽ ⁊ ꝓpensionem ista verba ꝓtrahũt hominis intellectũ: vt capiam⁹ ex eis plusq̃ cõtinet in syllabis. Postq̃ christus ꝓpter nos hõ factus erat: decebat vt q2 hõ ꝑ opera ꝓpria vite agende preberet exemplũ verboꝝ/adderetq3 doctrinã. Quãobrem dicit: Sic decet nos. Nõ tamẽ dicit/oportet: ne credamus necessitatẽ aliquam christo fuisse dominatã: sed illã intelligamus decentiã/qua verbũ caro factũ ꝑ redemptione nostra in terris degens/mater ecclia ab ipo nouiter initiatã/tendentẽ in superiora monstrabat: quã ipse iusticiã voluit appellare: vt ipse caput cũ toto futuroꝝ corpore subĳciat elemẽtis/intinguat aquis: vt cõtra iniusticiã primoꝝ parẽtũ damnate superbie/iusticia humilitatis obueniat. Quia vero deus erat/cõferebat remediũ: q̃ suo ineffabili atq3 inuisibili mõ visibilib⁹ tradebat elementis: vt fierent sacramenta iusticie atq3 virtutis ꝑ suscipientibus liberandis. Sȝ in huiuscemodi abyssuȝ nõ ĩgredimur/iusticiam a christo impletã ⁊ sacramẽtis noue legis insertam: sed illam sacrã intelligẽtiã ab isto verbo suscepimus: qua christi mẽbra volũtate atq3 morib⁹ sibi ↄformia/omnẽ iusticiã implere suo mõ tenent. His nãq3 virtus sub iusticia militat. Et omne gratũ eterno regi regũ/aut amor aut opus est iusticie. Suadet ⁊ pcipit ipa ineuulsibilem amorẽ in deũ ⁊ in ea que sunt eius/⁊ in illa q̃ mandauit diligi sancto mandato. Iubet vero penitus illa opa fieri/q̃ decet primos aut secundarios ꝓfessores: ꝑut se offert possibilitas ⁊ edicti necessitas. Sed oẽ quod in euangelio negatiue pcipitur: aut omne quod prohibet/exceptionẽ nõ recipit corde/neq3 corporis actu: etiam si mens intẽtata sequeret. Que vero tradunt assertione specifica/corde nunq̃/corpore interdũ exceptionibus gaudent. Ac p hoc cũ christus se asserit omnẽ iusticiam ꝑ decentiã impleturũ/futurum corpus ipse cõpellat: nec se pter corpus futurum enũciat. Plurali enim numero se posuit quod in aliqua euangelĳ parte simile genus lo

quendi nunq̄ reximus. Sed ꝓpter corp⁹ creā-dū de nouo ꝑ gratiā ⁊ membra in virtute nascē-tia/coherentia sibi: christus tali loquendi genere fatus est. Sic decet nos implere omnē iusticiam. Nec solū referant hec ad christū ⁊ ad solum ioannē: sed ad christū ⁊ ad corpus sibi denuo coaptādū. Quā christo in se implente: qui factus est nobis a deo tota iusticia: per quam ⁊ nō aliter salui fieri poteramus: subsequētia mēbra q̄ saluanda erant/sic omnē iusticiā virtutis ⁊ operis impleuerūt. Nulla nāq̧ virtus/aut virtutis actio defuit aut deest ī ecclesia sancta dei: q̄ in multis corde/similiter ⁊ corpe splenduit: et q̄ non aliquibus in corpe / saltē ī corde ꝑfulsit. Nam oībus electis dei hoc est/esseq̧ debet per maxime ꝓpriū in animo/virtutē omnē diligere: quis omnē gestu corpis nō sequat. Et opportune factū oībus cupientibus captare celestia: illi virtuti fieri ꝑ amorē/cui coaptare noluit corpe vel nequiuit. Sic enim impleta est omnis iusticia in mēbris sequacibus saluatoris: quoniā in corpe vero mystico fuit virt⁹ actusq̧ virtutis. Et tam ꝑfecte in ecclesia omnē iusticiā inuenimus impletā: vt etiā ꝓ deuitandis vitijs tenendaq̧ virtute oīa sunt tormentoꝝ genera tolerata. Singuli vero ad supnam ciuitatē ex predestinatione tendētes / sic omnē iusticiā impleuerūt vt mēte pariter ⁊ corpe: si vero nō corpore/syncera mente ad omnes virtutes amore indissolubili atq̧ inuincibili sunt facti. Corpe sine mente nunq̄ ⁊ nusq̄ fuit aut erit omnino impleta iusticia.

¶ De forma vincēdi aduersariū: quā in tribus tentationibus sathanicis christus omnibus ostendit. Et de primo verbo tentatori obiecto: secūdū Mattheum et Lucam. Ca. IIII

Peracta quadragena deserti/ tria verba tentatori tradidit in responsum. Primū siquidē suggerenti lapides panes fieri/virtutē diuinā ad hominū saturitatē atq̧ vitam/nō panē solū apposuit: qui respondēs di-
Mat.4. xit: Scriptum est: Nō in solo pane vi-
Mar.3. uit homo: sed in omni verbo quod ꝓ
Lu.4. cedit de ore dei. Autoritate sacre scripture
Deu.8 vtitur: nō hūana rōne. Idcirco ip̄am male suggerenti opponit primo in cōgressu: nec de nouo responsionē fingere voluit: ne responsio notaret in crimine: aut prisce legi asseuerare contrarium/aut sibi nō fieri vniformis. Non in solo pane viuit hō: q̄ nō solū ex corpe aut ex carne cōpositus est: sed ex anima que alitur nō corruptibilib⁹/nō materialib⁹ reb⁹: sed corrumpi nescijs ⁊ a materijs alienis. Panis materialis carnis substantiā fulcit: verbū dei animam reficit. Panis noīe intelligit oē quo alit corp⁹: nomīe verbi dei oē quo vegetat inuisibiliter inuisibil anim⁹. Vita panis cū oīb⁹ sensibilib⁹ est cōis: vita q̄ spūs viuit/tm̄ rōnabilibus adest. In vita panis boni ⁊ mali pticipāt: vita verbi dei ꝑ fidē tm̄ bonis adiūgit. Si vero ad christū solū sua verba referunt/hō ⁊ deus erat: q̄ dūtaxat nō viuebat ex pane/imo nec pane indigebat: etiā in terris degens ⁊ viator existēs: quis ad insinuationē veritatis assumpte carnis/ nō ad necessitatē vt hō comederit. Distinxit porro iesus vtriusq̧ hois vitā: ⁊ q̄ vna ꝑter aliā/nō altera preter reliquā toti cōposito pōt prestare alimēta viuendi: ⁊ q̄ vita gratie superfertur vite nature. Proinde dixit solerti verbo: Nō in solo pane viuit hō nō caro: q̄ caro ꝑter animā/⁊ ꝑter carnē anima nō est hō: quis in scriptura totū aperte dicat. Vita igit humane carnis est anima. Illa vero q̄ ore sumunt/sunt alimēta ⁊ nō vita. Vita siquidem anime nō est caro/neq̧ aliquid corpale alimentū: sed sic facta est/vt etiā extra corpa posita nō careat vita: nō ex natura qua creata est/s; ex eo q̄ sic creata est: videlicet vt deus sic faciat illā viuere in corpe/priuatāq̧ corpore. Et prout quod corpus facit viuere/oē corpus ꝑcellit: ita quod anīe iugē infundit vitā/omne spūale ꝑcedit. Corruptibile corpus hois ex corruptibili alimēto fouet: incorruptibilis spūs incorruptibili vita viuit. Corpale alimentū ꝑstare anīe vitā nequit: vita qua vere aīa viuit/pōt ⁊ corp⁹ sine alimētis corpalib⁹ sustentare: vt valentius sit omne illud quod in nobis agit ꝑ gratiam/q̄ oē quod agit ꝑ naturā. Et multa de hac recte exempla nobis tradit antiqua memoria: q̄ ꝑter oēm nature potentiā atq̧ etiā vsum multos inuenimus aīa existente in corpe sine alimento corporis/anīa ⁊ corpe incolumes ꝑmansisse: vt moysen ⁊ heliā quadraginta diebus: ⁊ multos post christū ad similē ꝑuenisse mensurā. Et vera quedā paulo ante gesta nunc referā. Iuuenis q̄dam sedecim annoꝝ repertus est/q̄ hanc gratiā a domino meruit: vt sumpto tantū omni die dominico christi corpe/reliquū totius vite tempus sine corpali alimēto trāsigeret. Et ne diabolica crederet illusio/ad omnē virtutis experiētiā adductus est: ⁊ repertū est christi gratia q̄ corp⁹ illius omni pulsa deceptione/sine corporali alimento vita cōmuni qua viuūt edentes ⁊ bibentes/innocua existente natura posse subsistere. Unde prius tota vita hois nō est panis: sed gratia inuisibilis verbi dei. In rememoratiōe beneficioꝝ dei quā moyses fecerat israeli trans iordanē in solitudine tēpesta: huius sentētie figura ⁊ similitudo ꝑcessit. Dicebat eīn de deo moyses populo: Afflixit te penuria cibi: cibum dedit manna quod ignorabas tu ⁊ patres tui: vt ostēderet tibi q̄ nō in solo pane viuit hō: sed ī omni verbo quod egredit de ore dei. Affligebat nēpe de⁹ populū quē eduxerat de egypto/penuria corporali: eoꝝ sc; q̄ artis hūane ꝑitia in vsum hoim sūt atq̧ illaꝝ rerū esibilium q̄ sponte nascunt. Sed nec ip̄m pplm expugnari ꝑmittebat inedia: qn ei plueret māna de celo/ insolitū atq̧ icognitū a mūdi origine cibū. Cui⁹ penurie atq̧ superne ꝯcessiōis causa subrogata est: cū moyses poplo suo dixit/vt ostēderet tibi q̄ nō in solo pane viuit hō: sed in oī verbo quod egredit ab ore dei. Vo

lebat eñ deus populũ illũ rudẽ instruere/ꝙ nõ in solo pane vita homis est. Et qm̃ oĩa in figura cõtingebãt/altius pensanda sunt verba. Duas qppe oportet ꝑintelligere vitas: vnã agendã/alterã expectandã. Bipartiꝛ etiam agẽda in illã q̃ diuinis speculationibꝰ tm̃modo seruit: et in illã q̃ in manifestis atq; corꝑalibꝰ actionibꝰ satagit. Illa vita viuit inuisibiliter oĩs aĩa deo dicata: q̃ tm̃ diuinis verbis pascit: ⁊ educat super mẽsam celestiũ secretoꝝ/inuisibiliũq; virtutũ: ⁊ semꝑ meditat verbũ increatum/ quod eterne a patre ꝓcessit: ⁊ reflectit ⁊ recogitat verbũ icarnatũ/quod ab eodẽ patre eterno ꝓcedens/carnẽ vitãq; in plenitudine tẽporis induit: ⁊ sedulo ⁊ iugiter in seipsa cõtuendo reuoluit quod fecit viuens: quod impleuit moriens: quod resurgẽs ꝓ nobis fecisse oñdit: quas mansiões in celũ ascendens vere credentibꝰ ꝑparauit. Istud ẽ verbũ absconditũ/quo in absconso nunc hõ interior alit ⁊ fouet: ⁊ ex quo ad vitã imortalẽ vbi semꝑ viuit ꝑuenit. Nõ est vera vita/q̃ delectationibꝰ caret internis. Viuunt etem̃ bestie sensu corporeo ⁊ corꝑalibꝰ alimẽtis: sed rõne priuata interna ⁊ supnaturalia bona non norunt. In q̃ similitudine viuũt oẽs diuinoꝝ bonoꝝ delectatione carẽtes. Unde vita delectabilis nõ est in pane/sed in verbo dei: quod nõ ꝑcipit aut sentit corporeus sensus/sed inuisibilis ⁊ interior spiritus. Est aũt verbũ dei nõ solũ illa ꝑsona terna existens ab eterno in vnitate diuine substãtie: seu q̃ ad nos ꝓcessit in tꝑe: sed omne quod aĩaꝫ rõnalem instruit/dirigit/iure delectat/a visibiliũ delectatione suspendit: quod tm̃ reddit amicis/tuet a sathana/⁊ in supna defigit. Sed verbũ dei pascẽs interne rõnem rõnabilẽ hoĩs mẽte/etiã dirigit in exterioribꝰ actionibꝰ corpus: ⁊ quodãmodo actiuã cõtẽplatiua ꝑcedit vita: ꝙuis in ꝑfectione posterizet. Non em̃ esse posset actiua iusta/⁊ ordinata/nisi ꝑcognosceret dirigẽs verbũ: quod mẽte cõspicit/anteꝙ actio purgat. Que tñ actio iusta vita est rõnalis anĩe: prout delectatio aĩe nascit/cũ diuina iussa implentur. Et mandata dei vita eterna sunt: q͛ in illaꝫ agentẽ impigre introducunt/in q̃ viuendũ: non tamẽ intromittit cibus/qui vitam corporalem hominis fulcit.

¶ De verbo secundo christi tentatori obiecto: secundũ Mattheũ et Lucam. Capitulum V

Matt. 4. Luc. 4. Deu. 6.

SEcundũ verbũ quod saluator dixit improbo tentatori/cũ detulisset euꝫ supra tẽplũ/fuit: Scriptũ est: Nõ tentabis dñm deũ tuũ. Magna ꝑrogat nobis ab insidijs ⁊ fallacijs diaboli euadendi forma: cũ christus male sollicitatus ab eo/sacre scꝑture testimoniũ sibi opposuit. Cui si diligẽs intelligentia ꝑstaret/nihil doli habẽt etiã acutissimi demones: quod scripture veritas non refellat: nec tã alta deceptiõis argumenta seu numerosa ad subuertẽdũ aĩas possent adinuenire maligni: ꝙ ad effugiẽdũ maiora seu plura nõ cõcesserit bonitas spũssctĩ. Habet scriptura sacra q̇d deceptiõibꝰ fidei opponat: hꝫ vnde repprimat spei altissime subuersores: hꝫ q̇d obijciat emulꝰ charitatis: habet vnde oĩm virtutum insidias noscat: habet vnde detegat pedicas p̃cõꝝ: habet vnde sciat vbi sit sathanica sedes: habꝫ vnde resistat demonuꝫ feritati: habet vnde leonis rugitũ audiat: habet vnde caueat ipsiꝰ caudam draconis: habet vnde deuitet ipsiꝰ blandimẽta serpẽtis. Eiꝰ luminaribꝰ ductꝰ semetipm agnouit: vitioꝝ ꝑpendit introituꝫ/egressumq; virtutũ. Et virtutẽ cũ ingredit aut regredit nouit: et vitiũ cõspicit cũ aufugit. Docet ipsa cuꝫ hoĩbꝰ ꝯuersari: interdũ secedere. Et mensurã atq; modestiã oĩm reꝝ docet. Frustra sibi de q̃cũq; alia facultate blandit/si nõ nouit ip̃e diuinã. Et incassum capit lucta cõtra inuisibiles ptãtes ⁊ fragilitates ꝓprias inherentes: nisi ex his q̃ sacra scriptura determinat. Et supba mẽte attollit/q̃ si nouit illã/dedignat inducere: si ꝟo nõ nouit/si nolit ad illã in mẽsura sue capacitatis intẽdere. Proinde tota mẽte curramꝰ in illã/ ⁊ obseruemus ad lucidissimas portas eiꝰ: ⁊ pulsemꝰ ingredi in atria sancta eiꝰ. Ecce saluator omniuꝫ christꝰ potẽs diabolũ sola volũtate aut vno verbo ꝯterere: sed nec fecit: vsus est aũt ad suã calliditatẽ reprimẽdã testimonio scripturaꝝ: scriptũ est dicẽs: Nõ tẽtabis dñm deũ tuũ. Iure certãdũ est/nõ potẽtia seu tergiuersatiõe fugaci: ⁊ ratiõe/nõ clamoribꝰ est vincendũ. Opponit scripturã christꝰ suggestiõi sathanice/q̃ sibi ꝑsuadebat ruinã: Quis quod diabolus dicebat/sine sue lesiõe potuisset christꝰ efficere. Sed q͛ tentabatur vt hõ ꝑ scripturã sacrã dedit respõsa tentãti: excusans se/q͛ nec deũ suũ debebat ip̃e tentare. Tentat sepe deꝰ dãno tentantiũ/cũ data virtus nõ exit in opꝰ: sed expectat deꝰ vt agẽda ꝑficiat. Dis tẽtator ꝓbare credit quod tẽtat: ⁊ ꝑ experientiã in cognitionẽ venire tẽtati. Cur ergo intantũ ꝑsumit hũana audacia: vt velit tentare oĩpotentẽ deũ? Probauimꝰ ne oĩpotentiã eiꝰ? Sane mũdo inotuit cũ oĩa creauit ex nihilo: cũ inesse ꝓduxit substantias separatas: cũ magna ⁊ celestia corꝑa ꝯdidit: cũ incorruptibilẽ lucẽ et incõtaminabilẽ fecit: cũ mari terminũ dedit: cũ cete grandia intromisit: cũ terrã impleuit varietate viuẽtiũ: cũ cũcta tam nobilibꝰ differentijs ꝑsigniuit: cũ aĩam vniuit ad corpꝰ. Quis enim enarrabit ꝑ opera oĩpotentiã creatoris? Quid ergo tẽtat oĩpotẽtia eiꝰ: cũ oĩa q̃ velit possit efficere: cum nihil velit quod plene nõ possit: nihil possit quod nõ velit? Si ꝟo ideo tẽtabimꝰ vt eiꝰ sapiẽtie velimꝰ aliam exꝑientiam ꝙ dederit inuenire/cornibꝰ vanitatis ⁊ supbie vẽtilamur: nã ip̃a creature diuersitas satis clamat/ꝙ eiꝰ sapie adest infinitas. Et si q̇spiã ad seipm ingressus discuteret/resiliret a tẽtatiõe sapie sũmi dei: qm̃ ip̃a ꝯnexio aĩe ⁊ corpis/⁊ insita potẽtia vtriusq; dei sapie arguit infinitatẽ: cũ nemo in hoc mũdo degẽs reperiat/q̃ semetipm apprime depꝛhẽderit ꝓpter admirabilẽ amorem spũs creati ad

creatū corpꝰ: ⁊ ꝓpter aīe trinā virtutē/q̄ sup̲ oīa
creata p̄terq̄ sup̲ angelos p̄minet: ⁊ ꝓpter vim
sensualiū instrumētoꝝ/ q̄ cōprehēdunt obiecte
forinsecus q̄litates. Ceteroꝝ v̄o diuersoꝝ ad in
uicē miris modis facta cōnexio/diuinā sapiētiā
infinitā esse ꝓclamat. Et ordinatꝰ ⁊ infallibilis
sup̲celestiū ꝓcessus corpoꝝ/totiusq̧ nature mo
dulatio ⁊ diaphania ⁊ successio atq̧ progressus
vniuersi pulchritudo: quā particularis turpitu
do nō turpat: studiosa ⁊ iugis gubernatio vni-
uersi: diuīe sapiētie infinitatē singillatim ⁊ ī cō-
centu suo mō fatent. Quo igit mō tētabimꝰ et
ꝓbemꝰ infinitā sapiētiā dei? An erūt istis poti-
ora fienda q̄ facta nō fuerint: vt in eius nouitiā
ex̲piētiam veniamꝰ? Sed si q̄rimꝰ etiam his ma
iora fidei ꝓcessibꝰ inuenimꝰ: ꝙ spūs increatus
ad spm̄ ⁊ corpus creatū ineffabili mō atq̧ inse-
parabili sit vnitꝰ. Pelagus nēpe subuersionis
nauigat/q̄ deū in sua sapiētia tentat. Sed forte
an bonꝰ in seipso seu ad nos bonitate ferat tē-
tare placebit. Merito dixerim ꝙ hoc denuo tē-
taturū siue tentantē nisi digne peniteat/eterna
flāma cremabit: cū oīa inuisibilia ⁊ visibilia/su-
percelestia ⁊ celestia ⁊ subcelestia dei bonitatez
sempiterne atq̧ ab eterno manentē/suis vocibꝰ
clamēt. Et ꝙ ad nos inretrotracta bonitate re-
fert/oīum reꝝ collatio/vsus rōnis ⁊ corp̲is am-
ple susceptꝰ/⁊ ipsa verbi eterni ꝓ nobis facta ī
carnatio ꝓtestant. Sed nec ludibriose tētādus
est deꝰ/aut iactare se in p̲icula licet: vt p̲ huiusce
modi scire velimus/si curā sedulā nr̄i gerit. Ni
hil nāq̧ deꝰ frustra hoībꝰ contulit/vt inexperte
marcescat: sed si q̄ nobis a deo donata et acce-
pta nouerimꝰ: ꝓut in nobis est ⁊ ordo agendo-
rū expostulat/ꝓferamꝰ ad actū. Semp̲ deū tēta
re ꝯuincit q̄ quod habet/remittit: ⁊ in agendis
tētat intēdere quod nondū p̲fecte suscepit. Ten
tat deū q̄ habet humane q̄d faciat diuina conq̄
rēs. Tentat prsus iter hoīes degēs/ab ip̄is va
lēs ī expediēdis fulcimēta suscip̲e/ si q̄rit angeli
ca. Nūq̄ debēt ad q̄ppiā p̲agendū adesse diuina
si hūana sufficiūt: nūq̄ angeli vbi sane sufficiūt
hoīes: neq̧ sup̲na/vbi inferiora sunt p̄sto. Defe
ctu em̄ dūtaxat eoꝝ q̄ a nobis sunt/ista subueni-
unt. Jure igit christꝰ ruinā suggerenti per scri-
pturam r̄nderat/dn̄m in ruina huiuscemodi nō
tentare: cū climax ascensiōis in locū ⁊ descēsio-
nis adesset. Tētat plane deū/q̄ quod est tm̄ na-
ture officiū/p̲ artē: ⁊ quod solū est artis/q̄rit effi
cere p̲ naturā: ⁊ quod est hax/p̲ sup̲naturalia si-
ue per miracula petit. Tētat deū/q̄ de seip̄o du-
ce curiositate p̄sumit: ⁊ expetit aut credit ab eo
fieri/quoꝝ effectꝰ nullus est fructꝰ. Nō deus est
tentandus: q̄ nulli ⁊ in nullo deficere potest aut
nescit: nisi sibi hō deficiat. Ad q̄d ꝓbandus est?
Ut q̄d de ipso nouā experientiā q̄rimꝰ? Merito
1.Co.10 ergo dicebat apl's: Tētatio vos nō apprehēdat
nisi hūana. Semp̲ em̄ in periculū vergit diuina
tētatio. Probet ⁊ tētet semetip̄m hō: ⁊ hominē
hō: sed nō vt trahat ad vitia. Deū v̄o tētare nul
lo mō precogitet: nam p̲ os dauid de ppl'o isra-
elitico dn̄s oīpotens cōquerebat: ⁊ p̄monebat
posteros ne incurrerēt pctā prioꝝ/dicens: Ho
die si vocē eius audieritis/nolite obdurare cor-
da vestra: sicut ī irritatiōe seu in acerbatiōe p̄m
diē tentatiōis in deserto: vbi tētauerūt me p̄res
vestri: ꝓbauerūt ⁊ viderūt opera mea. Cōqueri
tur deus ꝙ a patribꝰ antiq̄s tentatus fuerat in
deserto: sc3 vtꝝ posset q̄ ipse ppl's volebat effi-
cere: ⁊ tentantes ꝓbauerūt/ꝓbātes viderūt ma
gnalia facta sua. Et alia scriptura psalmoꝝ di-
cit: Et tentauerūt deū ī cordibꝰ suis: vt peterēt
escas aīabꝰ suis. Et dixerūt: Nūq̄d poterit deꝰ
parare mēsam in deserto? Nunq̄d ⁊ panē pote-
rit dare/aut parare mēsam populo suo? Et sta-
tim sequit: q2 opera eiꝰ miro mō viderūt. Et mā
dauit nubibꝰ desup̲: ⁊ ianuas celi ap̲uit. Et plu-
it illis māna ad manducandū: ⁊ panē celi dedit
eis. Panē angeloꝝ manducauit hō: cibaria mi
sit eis in abundantia. Et pluit illis sicut pulue-
rē carnes: ⁊ sicut arenam maris volatilia p̄na-
ta. Abhorrebat deus ab hoībꝰ quoquo mō ten-
tari: qm̄ ipse illi populo multa mira premiserat
⁊ fecerat magnalia nō quesitus: in egypto p̲ pla-
gas: ⁊ in mari rubro submergendo insequentes
populū pharaonis: in subuertendo currꝰ ⁊ ro-
tas: in columna nubis ⁊ ignis: ⁊ ī multis signis
⁊ ꝓdigijs q̄ fecerat in deserto: infidelitatē illi
populi arguebat crebra vel vna tentatio: cū ip̄e
preueniret opportunis subsidijs atq̧ remedijs
eoꝝ precibꝰ nō preuentꝰ. Porro detestanda in-
fidelitas est/q̄ velut amicū nouū tentare p̄su-
mit deū eternū. Quanti aūt deū tētare nouimꝰ
esse periculi/scriptura subseq̄ns manifestat: cū
exaudiēs tentationē effundit indignationē. Ad
huc esce eoꝝ erant in ore ipsoꝝ: ⁊ ira dei ascēdit sup̲
sup̲ eos: Et occidit pingues eoꝝ: ⁊ electos isra-
el impediuit. Nec nō ⁊ oēm illam multitudinem
de egypto egressam/in deserto morte ꝓstrauit:
vt nullus terram ꝓmissiōis adisset preter iosue
⁊ caleph: q̄ nullo pacto dn̄m in aliquo tentaue-
rūt. Et mirū ꝙ ducē tanti populi sc3 moysen in
deserto peremit: q2 iam in parte diffisus prior
dn̄m ipse tentauit: silr ⁊ aaron q̄ sacerdotio il-
lo populo primo fungens etiā interemptus est.
Duo em̄ vitia populū illū sequestratum ab egy
ptijs in illa vasta solitudine semper vexabant: q̄
intantū peiora/quo recte atq̧ īmediate fereban
tur in deū: murmuratio sc3 ⁊ tētatio/q̄ vicissim
se generant. Nā cū murmuratio sit ex nō habi-
tis aut ex habitis cruciatibꝰ molestoꝝ: tentatio
nē generat ad experiendū vtrum habere possit
quod placet: aut remouere quod displicet. Ten
tatio cū nō exaudit/ad murmurandū ipsa regre
dit: nec est finis aut concordia in maledictione
istaꝝ. Ex his q̄ mala sequāt apl's nō tacuit: cau
telā ceteris preferēs. Neq̧ tentemꝰ christū sicut
q̄dam eoꝝ tentauerūt: ⁊ a serpentibꝰ perierunt.
Neq̧ murmurauerītis sicut q̄dam eoꝝ murmu
rauerūt: ⁊ perierūt ab exterminatore. Ecce vin
dicta oīa iustissime vlciscentis: ꝙ tentātes deū
subiacuerunt serpentibus: murmurantes vero

angelo ferienti: vt eo turpius credatur esse cōmissum/quod turpioribꝰ subijcit ad vindictam.

¶ De tertio verbo tentatori obiecto secundū mattheū et lucā. Ca. VI

Tertium aūt verbū cōtra idolatriā ipsi diabolo improbe suggerēti respōdit: Scriptū est: Dominū deū tuum adorabis: et illi soli seruies. Ecce humilitas dñi saluatoris: ecce iusta concertatio redēptoris: q̄ se sacra scriptura tuetur: ⁊ ipsam velut lucē in rñsionibꝰ anteponit. Et ne videatur ꝓpter nouitatē vite atq; doctrine dissonare a precedentibꝰ primis: scripturam veterē inducit ꝓ sequētibus ceteris: vt ille idē esse credatur qui ꝑ euangeliū loquitur/⁊ q̄ in moyse locutꝰ fuerat ⁊ ꝓphetis. Ter in hac cōcertatiōe euangelium refert christū dixisse/scriptū est: tanq̄ q̄cq̄d sit in diuina scriptura/sit a trinitate dissertū. Sz nec sacra scriptura tm̄ ordinatur in characteribꝰ ⁊ sulcationibꝰ lrāꝝ: vt inde sit scripture autoritas ꝙ sit scriptura in pagellis: sed ex eo ꝙ exarata est ī lumine veritatis. Et nihil scriptū exaratumq; literis in sacris voluminibꝰ inuenitur/quod a diuina potētia ⁊ sapiētia nō fuerit ab eterno prouisuz/ex tēporeq; firmatū. Proinde scriptū est/cū de diuina scriptura dicitur: nō est ad chartas siue mēbranas/seu ad elemēta scripture in quocūq; fuerint impressa calamis siue stilo referendū: sz ad id quod sic fuit ab eterno ꝓuisum atq; firmatū ꝓut in tēpore prefinito extitit scriptū. Neq; fas est credere ꝙ tēpus siue ars scribēdi diuinis edictis atq; sentētijs autoritatē aut robur contulerit: sed deus eternus q̄ eterne preuidit/in tēpore reuelauit: atq; ꝑ hoc diuina edicta ⁊ consilia ⁊ q̄libet theorie nō ideo vera sunt: nec suā autoritatē inde sortiuntur q̄r scripta sunt: sed quia vera sunt ⁊ irrefragabilia/ideo scripta fuerūt: qm̄ sunt ab eterno firmate siue ꝓuise: in tp̄e ꝟo ꝓut successit ordo etatis impositꝰ reuelate. Et in hoc cōsistit sacraꝝ palmaris autoritas scripturaꝝ. Quamobrē saluator tentatus vt hō/ in argumentū sue defensionis scripturā sacrā assumit: q̄ oīmodo potuisset aliter reijcere tētationē. Sed nouerat ꝙ secū diabolus tanq̄ cū homine decertabat: q̄uis de ipso supra oēs homines multa suspicaretur: ideo malicie sue/scripture sapientiā atq; sententiā opposuit. Cui diabolus amplius nō obiecit: nec nitebatur illam diuertere/aut quōlibet impugnare: nec tergiuersabatur ab illa quā bene nouerat esse diuinam atq; eternā/q̄uis moysi tēpore reuelatā. Magna ꝓfecto est scripture sacre authoritas: cui demōes reuerentiā exhibēt/impugnare nō audēt: q̄ mētes ⁊ rōnes omniū suo imperio soluit ⁊ ligat: ꝓut sibi assentiūt/siue ab ea ꝓpa directiōe dissentiunt. Quam vim in se cōtineat demoni obiecta scriptura/ꝑspicaꝝ hominū intellectꝰ aduertat. Adorationē impudens diabolus exigebat a christo/tanq̄ ab homine quē esse dei filiū ignorabat: ⁊ actionē soli deo exhibendam/atq; sibi eterno iure reddendam in sui causam cōuertere satagebat. Hec em̄ ab initio malicia eius est: ꝓut ab initio diabolus peccat. Cui christus eternam veritatē in tēpore ostensam/⁊ hominū insertā memorijs obicē fecit/dicens: Dñm deum tuū adorabis: ⁊ illi soli seruies. Quod eterno iure cōpetit creatori/tēporali ratione alicui creature cōuenire nō potest: ⁊ quod solū est de iure diuino/de angelico vel humano/aut de quapiam creatura fieri nūq̄ potest. Porro adoratio quā damnatꝰ diabolus christū exhibere sibi monebat/deo eterno iure cōpetebat eterno: ⁊ diuini spūs/nō angelici aut humanitatis est iuris. Et velut diuinū numen a christo hoīe sibi exhiberi quod diuini numinis est/diabolus hortabatur. Nec nō ⁊ illam seruitutē soli deo debitaz/q̄ latria dicitur: raptor saltē voluntate diuinoꝝ exq̄rebat a christo. Unde christus dixit: Et ipsi soli seruies. In hoc siq̄dem adoratio ⁊ seruitꝰ differre videntur/ꝙ adoratio sit in credulitate: seruitus in actione. Adoratio in intētione: seruitꝰ in opere. Nec quisq̄ me mordeat/si cōmunes non sequar in hac ꝑte doctores: si latinā dūtaxat vereor linguā/in quā nostri ꝑdecessores euāgeliū transtulere: sequens adorationis eulogiū/ꝑter mittens oīno grecū siue hebreū. Angit em̄ me nō ꝙ christus diabolo denegauit: sz ꝙ soli deo cōuenire respondit. Nec me mouet ꝙ christus dixerit ante q̄r scriptū est: sed q̄r sic palmariter cōstat/ꝓpter quod scriptū est. Parat aūt mihi ꝓinde materiā disserendi: quoniam hebrea lingua siue scriptura similiter ⁊ greca latine/nō tamē viceuersa in diuinis sermonibus seruierūt. Nā oīa eloquia dei ante christi aduētū per scriptiones hebraicas ⁊ hebraice primo innotuerunt. Euangelium aūt per mattheū in hebreo/per tres reliquos euāgelistas in greco ī radijs sue veritatis infulsit. Deinde ꝑ idoneos interp̄tes in linguā latinā illuxit. Proīde ꝓseq̄r quod lingua latina tenet/non discrepans ab ea vnde translatū est. Et plerisq; minus debito linguam latinā honorāt: cui fere oēs vim vocabuloꝝ infundūt/prout hauriunt a puteis hebreis/aut bibūt ex fontibus grecis: vt nec velint aut nesciant multa vocabula diuinaꝝ scripturaꝝ ƀm latinam linguā disserere plene: nisi ad interpretationis originē reuertantur. Adoratio accessus ē rationis siue orōnis. Haꝝ q̄dem accessus habēt fines proprios constitutos: vt ratio ne fallatur/oratio vt quietetur accedat. Harum profecto vnum in veritate infallibili: alterum in beatitudine interminabili reperitur. Hec penitus q̄ in deo inueniri non possunt/a nemineq; conferri. Seruitus vero pro his digne preterq̄ deo alicui non debetur: ⁊ incassum tenderet si exhiberetur: etenim neq; sequeretur adeptio. Proinde saluator omniū christus cum diabolo dimicans eterna iura producit: posteros monefaciens ne quantalibet subreptione fallantur: ne quēpiam adorent preter vnum veꝝ ⁊ solū oīm deū. Nam dūtaxat de ipso per psalmistam dicitur: Accedite ad eum ⁊ illuminamini: ⁊ facies vestre Psal. 33

nō cōfundenť. Quem igiť adibit ratio ꝑ lumi-
ne veritatis/nisi ad deum qui veritas tota con-
sistit? Ad quem pulsabit oratio ꝑ fine beatitudi
nis/nisi ad eū q̇ in seipo beatus est: ꝛ beatificat
quos predestinauit? Nam ipse est ꝛ nō alius/ q̇
saluare in ꝑpetuū potest. Et cui pro bonis hu-
iuscemodi seruieť/nisi ei qui valet ista conferre?
Igitur christus diabolū iure cōuincit: soli deo
tribuens adorationē ꝛ humilē seruitutē. Exclu-
sit in ista sentētia dn̄s noster iesus christus oēm
idolatriā cuiuscūq₃ creature: soli deo verā ado-
rationē tribuens ꝛ iusticiā seruitutis. Multi ta
men honores participatione dei/creaturis etiā
impeccabiliter exhibentur: q̇bus nisi partici-
patione dei ꝛ ad ipm facta relatione/crimē eēt
si exhiberenť. Nec legentem cōmoueat ꝙ in ve
teri testamento reperimus actum adorationis
a multis exhibitū/a multisq₃ receptū: sicut iacob
qui esau fratrem suū pronus septies adorauit.
Et multa similia inuenimus. Sed magis irre-
fragabilem teneamus saluatoris sentētiā: qua
discernit solum ꝛ vnum deum esse adorandum.
Ille siquidem veteris testamenti adorationes
aut figure fuerunt: aut deus est adoratus in il-
lis: siue quedā humane reuerentie seu ipsaꝝ ex-
hibitiones extiterunt.

❡ De inuitatione ad penitentiam et ad credulitatē euangelij: secundum mattheum et marcum. Ca. VII

EGressus a deserto saluator/ regressus
q₃ in galileam/ predicansq₃ euangeliū
eterni regni: predicationē a penitentia
Mat.4 exorsus est/dicens ꝺm mattheū: Penitentiā
agite: appropinquabit enim regnuz
celorum. Secundū marcū ꝟo plus additur:
Mar.1. Quoniā impletum est tempus et ap
propinquauit regnuz dei: penitemi-
ni et recedite a malo. Expleta igiť christi
victoria in deserto/eo spū quo accesserat venit
in galileam: ꝛ in eius predicās synagogis a pe-
nitentia exorsus est. Prima em̄ veritas est peni
tentia in his q̇ peccauerunt: ꝛ ad regnum celoꝝ
prior motus ꝛ gradus ascensionis sursum fieri
volentē initians. Nisi quis a peccato suo penitē
do auersus fuerit/ nō initiat itinera regni dei.
Est aūt penitentia pungens cōscientie stimulus
ꝛ dolor insatiabilis in cōsyderatione patratorū
scelerꝝ. Penitentia est displicentia displicentie
dei: quā quousq₃ q̇s nō possederit/ deo placere
nō poterit. Penitentia est q̄ animā in penarum
voraginē cōsyderando immersit: vnde velut de
somno euigilauit ad opposita peccatoꝝ. Peni-
tentia est qua pene teneť anima ne labatur: tene
ret aūt validius efficax virtutis amor. Nā cum
penitētia tantū initiet peccatorē ꝛ volentem ad
honesta reuerti: nō tamē in diuinis theorijs q̇c
ꝙ ꝑfectū habet. Porro quia in doloribus vol-
uiť: dolor ꝟo sicut ꝛ timor nō est in charitate ꝑ-
fecta/sed vterq₃ ab ipa ꝓpelliť: penitētia ꝟo de
virtutib⁹ altissimis gaudet: sed de pctīs infimis
dolet. Eximit pnīa hoīem pctōrem a malorum
gurgitib⁹ cū assistit: velut pedagoga illū ducit i
scholas virtutū: vbi audiunť ꝓlogie diuinaꝝ
reꝝ. Displicētia plagaꝝ ꝛ quorūlibet morboruz
nō est sanitas eoꝝ: aliter cathaplasmari expedit
vt saneť: sic nec penitētia dūtaxat sanat: alia i-
ductio exigiť suꝑ vulnera pctōꝝ. Qui plagatuz
ducit ad medicū/nō intulit sanitatē/sed presen-
tauit: peritus ꝟo huiuscemodi artis recensita-
tē ꝛ antiq̇tatē plagaꝝ aspexit: ꝓfunde consyde-
rās ꝙ faciliter aut difficiliter medicabiles sūt.
Deinde ꝓduxit instrumēta/ꝛ decisiones fecit ꝛ
vstiones ꝺm exigentiā morbi/ꝛ circūligauit ꝛ fo
uit: ꝛ ductor plagati astabat/ꝛ ad p̄ceptū archi
atri angebat si reluctabat/infirmū. Ista typus
sunt penitentie: q̄ ducit inuisibiliter vulneratuz
in locū medicationis: ꝛ detinet ꝛ angit quousq₃
saneť: sanare ꝟo ipsa nō nouit. Non aūt intelli-
gamus in istis eloquijs illā penitentiā/cui⁹ par
tes noui theologi triphariè diuisere: sed illaz q̄
pctōr punctus est ex ipa displicētia mali/ꝛ cōfi-
xus pena doloris: qꝛ separatus a deo/nisi resi-
piscat/est cū demonib⁹ eterna morte dānādus.
Ista siq̇dē ad illā triphariè diuisam ducit/imo
illaꝝ triū ista p̄ncipalior nosciť ꝑs: vt hō cōstri-
ctus mole pctōꝝ suoꝝ/q̄ improbe cōtra deū suo
dāno cōmisit/cōfiteať in toto corde suo: ꝛ q̄ntū
fas est ꝛ posse ꝓ tanto emēdet errata. Sed quā-
tū est posse tantundē oīno est fas: non aūt semꝑ
atq₃ cōtinuo ꝙtum fas/tantū fieri posse contin
git. Uerūtamē vt habilior capiať noticia eorū
q̄ christus dixit/cōtexať ordo verboꝝ. Quoniaz
impletū tēpus/scz ꝓphetizatū: ꝛ plenitudo tem
poris venit quo fili⁹ dei missus erat p̄dicaturus
in terris. Erat impletū tēpus ab eterno p̄uisuz:
in quo p̄dicandū erat regnū celoꝝ ꝛ cōstituēdū
in terra/vt est ecclesia: ꝛ ꝓmittenduz in suꝑis vt
vita eterna. Impletū est tēpus/in quo erāt oīa
in christo restaurāda: ꝺm ꝙ ait apl̄us de deo ad
nos suplato amore loquēs: vt notū faceret no- Ephe.1.
bis sacr̄m volūtatis sue / ꝺm bn̄placitum eius
quod ꝓposuit in eo ꝺm dispēsationē plenitudi-
nis tēpoꝝ restaurare oīa in christo q̄ in celis ꝛ
q̄ in terris sunt in ipo. Nō aūt erat impletio tē-
poris ex ꝑte creatoris/sz ex ꝑte creature ꝑ ipm
in carne redimēde. Proinde postꝙ impletū est
tēpus/ad actū oportet deuenire fienda in tēpe.
Et primū quod iubebat est penitentiam agere.
Actio nēpe iuste penitētie ad quam rōnalē mū-
dū saluator inuitat: nō ad exteriorem hominez:
sed ad interiorem ex toto refertur. Si qua vero
exterius fiunt suasione ipsius: nō penitentia/sed
signa sunt eius. Corrupto mō loquendi exterio
res afflictiōes ꝛ cerimonias subacti spiritui cor
poris penitentiā nominamus. Illa duntaxat in
mente residet hoīs/q̇ in peccatoꝝ suoꝝ displicē
tiā venit. Ac ꝑ hoc christus in deserto aut in to-
ta vita sua penitentiā nullā fecit: carebat em̄ oī-
no peccato suꝑ quo penitētia cadat. Neq₃ ꝟgo
maria ꝛ ioānes baptista penitentiā egerūt pec
catū penit⁹ nō habentes: ꝙuis a christo dispa-
riter. Egerūt aūt ab extra quod erat corꝑis spūi

subingati: quod dr saluator alio loco claro sermone disseruit: Non eñi veni vocare iustos/sed peccatores ad penitẽtiam. Manasses etiam cũ captiuus esset ductus in babyloniam/ꝛ positus sub eneo vase desuper iacto igne/cuius flammis ingrediẽtibus per plura in inferioribus ad ipsius tormentũ facta foramina: orauit ad dñm deum quẽ vltra omnes reges israel ipse contempserat dicens: Et tu deus iustoꝝ non posuisti penitentiam iustis abraam/isaac ꝛ iacob: ꝛ his qui tibi non peccauerũt. Et se peccatorem penitentẽ constituens/dei misericordiã implorabat. Atqꝫ fulget in mente intelligentium: ꝙ penitentia est initium conuersi peccatoris/nõ iusti hominis: que tantũ in interioribus/non exterioribus agitur. Nec angustum est penitentie verbum ꝛ inuitatoriũ eius/nõ vnam gradiꝛ viam: vocat eñi cuiuslibet generis peccatores/aut etiã infideles. Sed qm̃ nihil est penitentia nec ꝑfectũ operaꝛ quicꝗ in salutẽ/nisi credulitas euangelij subsequatur: idcirco cõtinuo saluator adiecit: Et credite euangelio. Credebãt multi moysi ꝛ ꝓphetis: sed nec credulitas ista saluabat: etenim euangeliũ expectabaꝛ: ꝛ tempus erat impletũ quo mundo reboare debebat. Quid autem sit euangelium ad quod saluator credendũ inuitat/alibi diffiniuimus: sed tm̃ modus ꝓbationis innoteat. Multi siqdẽ credũt euãgeliũ: sꝫ nõ credũt euãgelio. Primũ ꝑter secũdũ: sꝫ alteꝝ ꝑter ꝑmũ eẽ nõ põt. Primũ ẽ pluriũ: secũdũ ẽ paucoꝝ. Primũ ẽ omniũ fideliũ: secundũ vo fideliter fideliũ tm̃. Euãgelium credere ꝓcessisse a quo ꝓcessit/ad fidei habitum ꝑtinet. Euangelio vero credere adijcitur ad opera eius: fides eñi sine operibus mortua est. Proinde euangelio credere hoc ẽ quod fieri christiformem ꝛ euang. ipraxen. Euangelio credere absqꝫ reluctatione ꝑdicitur: vt neqꝫ per mores neqꝫ ꝑ rationes sibi relucteꝛ. Ad supernaturalem sciẽtiam se inuitari cognoscat ꝗ ad credendum euangelio inuitaꝛ: etenim supernaturaliter loquiꝛ. Omne quippe duntaxat quod ad credulitatem ꝑtinet siue fidem/a ratione reddibili non tantũ accedente atqꝫ visione recedit: sed et ab illa indigentia qua ꝑ suas diffinitiones ꝛ differentias res cognoscunꝛ ꝛ apprehẽdunꝛ. Creditꝛ/non disciꝛ euangelium. Non ergo saluator dixit/discite: sed credite. Qui credit euãgelio/quieuit a questionibus mentis: neqꝫ laboret inquirere vnde ꝑ rationem improbet improbanda/siue approbet approbãda. Cito etiã credulitas euãgelij euadit quod ꝓuerbialiter diciꝛ: Qui cito credit/leuis est corde: imo nanciſciꝛ vsqꝫquaqꝫ cõtrariũ: quia qui cito euangelio credit/firmus ꝛ constans efficiꝛ mente. Qui non credit virtuti/subiacet infirmitati ꝛ nutans est: qui vero virtuti obedit/ab infirmitate recedit. Et salutẽ eternam euangelium ꝑstat. Nec sibi credens aut ꝑdicãs deberet aliquo rubore ꝑfundi. Hinc apostolus ait: Non eñi erubesco euangelium: virtus [Ro.1] eñi dei est in salutem omni credenti. Non igitur frustra euangelio credere saluator enũciat: si salutem vere credentibus prestat: nec si quam maiorem virtutem habere possit/ignoro: si celo potest inferre credentes. Etiã quid humanũ ꝗuis nõ sit hũanũ/euãgeliũ confert: vt liceat ipm̃ ꝑdicãtibus ex ipo vite corꝑalis captare compendia: vt sit omnino decretũ eterne/diuina ꝛ hũana in tempꝫ ꝓ sola duntaxat necessitate nancisci. Unde apostolus ad Corinthios quandã contẽtionem excerpit dicẽs: Ita ꝛ dñs ordinauit his qui euangelium enunciant/de euangelio viuere: [1.Corin.9.] non aũt ditari aut ex ipso supfluos querere apparatus: sed victum ꝛ vestitum quo sustententur atqꝫ tegantur: quibus contẽti maneant euangelici regni ꝑcones. Et ars sufficiens est ꝛ diuino meritoria iure: vt si nihil aliud manibus operareꝛ annuncians/de euangelio huiusmodi cõmodum capiat. Ipsius eñi meditatio ꝛ doctrina hominẽ diuisum a negocijs querit: ꝙꝙ apostolus Paulus hac autoritate vsus nõ fuerit ꝓpter nouicios in fide: ne videreꝛ euãgeliũ ponere sub mercede. Quãobrẽ dicebat: Ego autẽ nihil hoꝝ vsus sum. Et subdens dicit: Que est ergo merces mea vt euangeliũ ꝑdicans/sine sumptu ponam euãgelium: vt abutar potestate mea in euãgelio. [Ibidē] Agnouerat ꝓtinus apostolus Paulus: sicqꝫ ab oĩbus sentiendũ euangeliũ esse regni eterni: ꝓ quo temꝑalem mercedem nullam querebat: ꝗuis euangelium opportuna humane vite accipe de ipso cõcedat. Nõ aũt credere euãgelio ꝑ obediẽtiam executioni traditam mandatoꝝ penas acquirit eternas: vt etiam ꝑ iusticiã legis ꝛ fidem ꝓphetarũ penitus non euadat. Ex hoc apostolꝰ ad Thessalonicẽses scribit dicẽs: In reuelatiõe dñi nostri iesu christi de celo cũ [2.Thes.1] angelis virtutis eius in flãma ignis: dãtis vindictam his ꝗ nõ nouerũt deũ: ꝛ ꝗ nõ obedierunt euangelio dñi nostri iesu christi: ꝗ penas dabũt in interitu eternas a facie dñi ꝛ a gloria virtutis eius: cũ venerit glorificari in sanctis suis et admirabilis fieri in his ꝗ crediderũt. Ecce qualis gloria credẽtibus: quale suppliciũ nõ credẽtibus euangelio in fine ꝓueniet. Et Petrus cõparans bonos qui patiunꝛ in hoc tpe/his ꝗ patienꝛ eterne: euangeliũ ꝑnotãs/in canonica sua dicit: Qm̃ tempus est vt incipiat iudiciũ a domo dei. Si aũt primo a nobis: quis finis eoꝝ ꝗ [1.Pe.4.] non credunt dei euangelio? Sed qm̃ ad celorũ regnum capessendum penitentia in peccatoribus/ꝛ in omnibus euangelij credulitas exordiũ sunt: causam festine penitentie sic agẽde atqꝫ credulitatis euangelij sine interpositione adiecit dicens: Appropinquabit eñi regnũ celoꝝ. Si eñi regnum celoꝝ ecclesiã accipimuꝛ: in ꝓrimo erat ꝛ quotidie in suo fundamento quod est christus ipsa surgebat ꝑ debitos mores firmanda ꝛ ornanda diuino sanguine: quo ꝛ redimenda: ꝛ tandẽ ꝑ spiritũ sanctũ celitus roboranda ꝛ instruẽda: ad quam nisi ꝑ penitentiã ꝛ credulitatẽ euangelij pctõr neqꝫ ꝑdicator ingrediꝛ. Si vero supnã vitã ꝑ regnũ celoꝝ itelligere volumꝰ: tãtũ appropinꝗbat tũc tẽꝑis ꝗtũ christus ad passionẽ

ꝛ crucis asperā mortē: ꝛ q̄tū festinabat ipse ad
resurrectionē filii ꝛ ascēsionē: qm̄ anteq̄ ipse qui
descēdit de celo / regrederet assumpta carne in
Jo. 3. celū: nemo ꝑisset: quod ipe ꝑdixerat: Nemo ascē
dit in celū / nisi fili⁹ hoīs q̄ est in celo / supple ꝑus
ascēderit. Indignū em̄ est neq̄ dānationē effu-
giēs: q̄ si nobis appropinquat regnum celoꝝ:
q̄ nos non de prope fiamus ad illud. Peniten-
tia fidē in his q̄ deliq̄rūt: ꝛ euāgelij credulitas
in oībus q̄ saluari gestiūt: regno celoꝝ ꝑrimos
facit / charitas pulsat / ꝑseuerantia intromittit.
Penitētia suīpsi⁹ dicit esse cognitio ꝛ pctōꝝ pe
na / cū ꝑ cognitionē in displicētiā venerint: sꝫ ob
sistunt tenebre ne huiuscemodi esse possit vera
cognitio / nisi lucerna euāgelij effugent. Proin
de ad pniāz statim adiūgit euāgelij habēda cre
dulitas: nō em̄ ꝑ rōnes hūanas discit: sꝫ ꝑ fidē
euangeliū credit vt discat. Ecce initia bonoꝝ
operū: ecce ꝑmitie spūs. Assunt exordia sctē vi-
te: vt vera ꝛ firma pnia sit de offensis: ꝛ credat
euangelio ꝑagēdis.

¶ De prima vocatione discipuloꝝ specialiter andree et simonis ꝑ experientiā: secundū ioanē tātū. Ca. VIII

Cum vero iesus fuisset ostēsus a ioanne
discipulis suis: aliq̄ venerūt ad eū sedu
Jo. 1. la ꝛ pia interrogatiōe q̄rētes: Rabbi
vbi habitas? Quib⁹ indiffinita rñsione / sꝫ ꝑ
experientiā saluator ipse rñdit dicēs: Venite et
videte. Mira in his duob⁹ verbis saluatoris
nostri rñsio: qua nō satisfactū q̄stioni noscitur
nec q̄rēti / nisi experiētia q̄rentiū ipsamet apolo
giam inueniat. Sed sic rñdit ꝑut decebat: ꝛ ꝑut
rei cōditio suadebat. Priuatus domib⁹ erat ie-
sus: ꝛ in terris ꝑpriū nō habebat domiciliū ne-
q̄ larem: neq̄ sibi habitationis ꝑprie locū in vr
be aliqua / nec ciuitatē ꝑpriā vsq̄ vēdicauerat:
vt eis posset determinatā in terra sibi ostēdere
mansionē. Sed incertis ipse certus sedibus va
gabat: quod multo ante de ipso Hieremias ꝑui
Hiere. 14. derat dicēs: Quare quasi colonus futurus es
in terra: ꝛ quasi viator declinās ad manendum?
Quare futurus es q̄si vir vagus ꝛ fortis qui nō
pōt saluare? Colonus est qui velut aduena pa-
triā alienā colit: nec firmis aut ꝑpriis sedibus se
det. Colonus erat christus in terra ꝛ viator / ꝑ-
priā nō habēs ciuitatē neq̄ domū: sed declina-
bat quo inuitabat ad manendū. Nam declinat
ad alienas edes / q̄ ꝑ impropriā gradit patriaz:
habēs vero ꝑpriū incolatum inhabitare aut re
gredi dicit in patria. Vagus erat christus hu-
manitate / nō deitate: corpe / nō mēte: habitatio-
nibus / nō morib⁹ neq̄ vita. Et fortis despecti-
ue habebat: q̄ nec seipm̄ aut alios posset salua-
re. Quocirca q̄rētibus vbi habitaret / tale respō
suz dedit: Venite ꝛ videte: vt experimēto ꝑbetis
qm̄ mihi nō est habitatio ꝑpria sup terrā: vt ipa
rei euidētia cognoscatis q̄ nō ad terrena ꝛ per-
functoria sit vocatio vestra: ꝛ in carētia terreno
rū quē seq̄mini cognoscatis esse diuinū. Vole-
bat ꝑtinus christus spem omnē terrene cōmo-
ditatis suis auferre sequacibus: vt solū propter
virtutē ꝛ premia celestia sequerent. Plus enim
debuit mouere audientiū ꝛ sequentiū mētes ad
illam altitudinē fidei / scꝫ iesum esse filiū dei in-
affectio ꝛ carentia visibiliū terrenoꝝ: q̄ miracu
loꝝ patratio. Et in robur fidei ꝛ in altitudinez
ꝑmij ꝑ euidentiā suam a terrenis volebat osten
dere nuditatē: si ꝑpter visibilia nō haberet ipse
sequelā. Altiore intellectu christus ad huiusmo-
di visionē illos interrogantes discipulos inui
tabat: qm̄ diuina ineffabilia sunt sermone / nisi i
mēte aut interno gustu quis nouerit. Proinde
ꝑpheta q̄si lingua enarrando deficeret q̄ sint
ineffabilia facta dei: inuitabat ad experientiam
siue gustū / dicēs: Gustate ꝛ videte / qm̄ suauis est Psal.
dñs: vt quod ineffabile cōsistit affatu / mētis gu
stus inueniat / ꝛ visio intellectualꝭ intelligat. Po
em̄ apli de christo expientia rei ꝛ fidei altitudi-
ne cognouerūt / q̄ ꝑlatione sermonum. Nec ad
corpis aut reꝝ corpaliū visionē / sed intellectua
liū christus volentes sequi eum vocabat. Sed
videre velut cōmune officiū menti ꝛ oībus cor
poralibus sensibus attribuit: vt id quod ad in-
teriores hoīs vires ꝑtinet / q̄si cū oculis sepe vi-
dere dicat: ꝛ quod est ceteroꝝ sensuuz / cōmuni
more loq̄ndi freq̄nter refert ad visum. Pro-
inde cum dicebat christus: venite ꝛ videte: hoc
penitus intēdebat q̄ nō habitaculū ꝑpriū cor-
poris quererēt / quo carebat: sed fide cognosce-
rent ꝛ mēte viderēt q̄ de⁹ ꝛ hō erat: nec sibi op⁹
erat ꝑpria domuncula sup terrā: q̄ terrarum ce
liq̄ factor erat: ꝛ gloria ineffabilis est locus ha-
bitationis eius: ꝛ lucē habitat inaccessibilē: qui
in forma humana siue seruili accessit ad hoīes:
vt hominū ad deū facilis possit esse accessus. To
tos initiabat fore mētales: ꝛ remittebat intro-
sum vt mente viderēt. Nā q̄d illis corpeis ocu-
lis ostēsurus erat / q̄ corpale habitaculū non ha
bebat? Corpus assumptū ipsi videbant: nec sibi
aliud vnq̄ ostēdit: quāq̄ ipm̄ aliter in transfigu
ratione ꝛ resurrectiōe ꝑfecta monstrauit. Alia
ꝑo suppellectile priuabat: eo q̄ aduena erat et
ꝑegrinus: egenus rebus: domibus carens: va-
gus ꝑ alienas edes: nec expediebat oculo demō
strare vt ex hoc diceret: venite ꝛ videte: sed intel-
lectuali oculo volebat esse visiuos. Isto em̄ sen
su alibi psalmista ꝑclamat: Venite ꝛ videte ope-
ra dñi. Ad corpalē visionē reꝝ creataꝝ nō expe-
dit inuitare videntes. Ipsimet curiosi sūt ocu
li ꝛ ad videndum faciles: minusq̄ frenabiles ad
obiectas reꝝ varias q̄litates. Sed ad intelligen
tiā ꝛ internā cōsyderationē psalmista homines
vocat: vt mente intelligant opa magna dei. Ne
cessitas pia cōpellit / vt sequentes christū mente
plus videant: nō enim habet locum in sequela
christi curiositas oculoꝝ: imo ab ipsis ex cōsue
tudine fiat recessus: vt diuina ꝛ omnia que chri
sti sunt / interna intelligētia / fide pura / mēte pur-
gata capiamus. Sane christ⁹ intromittēdo in
illorum animā fidē / diuinum eructuando sermo
nē: mente disponebat illos esse videntes. Veni-

te igit̄ docebo quod q̄ritis: pandā quod ignoratis: ostēdā fidei vestre habitationē quaꝫ q̄ritis. Nil igit̄ restat nisi sequi vocantē: ⁊ in spū nō in corpe fieri: ⁊ ad q̄ vocamur mēte videre. In hoc vocatiōis discipuloꝝ exordio vni ad se venientū dixit: Tu es simon filius ioāna. Tu vocaberis cephas. Nō iterrogatiue ꝓtulit hoc saluator: sꝫ disserēdo quod erat/ a noīe ꝓprio hūc discipulū ⁊ a patna ꝓcessiōe cōmemorās: Propriū nomē obedientiaꝫ: paternū vero gratiā sonat. Obedientiā exhibet hō: deus vero gratiā donat. Neq̄t obediētia iniūcta complere nisi gratia faueat: nec recte icedit/ nisi dirigat̄ ex ipsa. Semꝑ obediētia vera ex traduce fit gr̄e: de generat siq̄dē si nō ex ipsa traducit̄. Nō ꝑdit generositatē si ad illā iura filiatiōis obseruat: ⁊ nimirū ꝙ vna generat aliā/ ⁊ vtrinq̄ multiplicantur: velut si filia generosa ꝑsistēs matrē faceret amplꝰ esse matrē/ imo maiorē matrē: ⁊ ipsa mater filiā maternis affectibus plus astringat. Et vtriusq̄ merito deuenit̄ in caput: vt appellet̄ cephas: a tali parēte traductꝰ ad mysteriū cephalitatis ecclesie. Predestinatꝰ fuerat iste discipulus: ⁊ post aspectū diuinū destiniū audit ꝙ vocaret̄ cephas. Mystica sunt hec: in q̄bus mores difficillime ꝑmodicū capimus. Sꝫ hec ē in scriptura potiꝰ de scriptura regula p̄figēda: vt hoc quod de ecclesia in cōmuni ⁊ genere/ in ꝑticulari ⁊ specie ad aīaꝫ referat̄. In caput ⁊ p̄sidentiam suipsius cōstituit̄ ⁊ nihil repugnās patit̄: aut si patit̄ quod nō vincat/ q̄ ꝑ gratiā factus est obediēs. Qui a gratia in obediētia generat̄/ oīe suū inferiꝰ habet subiectū atq̄ pacatū: dū subiugatū est regnū eius: nō ꝓpria virtute/ sed illa q̄ superiori ꝑ gr̄aꝫ factus est obediēs: meret̄ ex diuina iusticia caput dominās ad inferiora fieri: qui suo supiori ꝑ gr̄aꝫ subiectiōis debitū dedit.

De vocatiōe philippi et nathanaelis ad sequelam christi: secundū ioannem solum. Capitulū IX

Io.1. In crastinū aūt facti huius cū iesus exiret in galileā: et inueniēs philippū dixit: Sequere me. Autoritate magna christus dn̄s cepit loq̄: cū ad sequelā suā hoīes inuitabat. Unius em̄ seq̄la excludit a ceteris: maxie christi q̄ ab oībus aliꝭs absoluebat. In seq̄la dn̄i factꝰ/ ab oī impio factꝰ ē liber/ si aduersa p̄cipet. Et christū sequēs nō tenet̄ ad terga parentū: et em̄ ista pietas illā vincit. A cerimoniꝭs legis libertatē accepit/ q̄ christum in suis virtutibus sequit̄. Nulliꝰ alteriꝰ degentis in carne iure potuit aut debuit esse verbū/ sequere me: q̄m ad ꝑfectū nec inducere potuisset seq̄ces. Neq̄ āgelus/ neq̄ patriarcha/ neq̄ ꝓpheta/ neq̄ aliqua creatura valuit aliq̄n neq̄ valet ad regnū vite introuehere sequētes: sꝫ solius est christi/ cui omniū bonoꝝ collata ꝑtās: q̄ nō suo/ sed nostro cōmodo inuitat ad regnū. Primā vie/ secundā patrie dicimꝰ esse seq̄lam. Una virtutis/ alia glorie viā tenet. Generat p̄ma secundā: ⁊ secūda p̄me se p̄miū facit. Qui p̄mā abhorret/ secūde specimē nō habebit. In p̄ma claudicans/ nec in secūda possidebit validos pedes. Qui se totū dat/ totū hoīeꝫ exigit in seq̄lā: nec vnꝰ eodē gressu seq̄ valet vias diuersas penitꝰ incedētes. Iuxta dictū Helie oportet ꝑgere in seq̄lā. Usq̄ quo claudicatis in duas ꝑtes? Si dn̄s est deus/ sequimini eū: si aūt baal/ seq̄mini illum. 3.Reg.18. Ut ex his verbis eliciat̄ ista sentētia: ꝙ quē nouerimꝰ nostrū dn̄m/ moribus ⁊ vita ⁊ intentiōe sequamur: mundū/ diabolū/ quēpiā hominē siue christum. Quāobrē christus signanter loquit̄: seq̄re me/ q̄ sum q̄ sum: ⁊ inuisibilis existēs visibilē me tribui ad sequelā. Astruebat altissime fidē: cuꝫ nullo p̄rogato diuine virtutis miraculo/ nō alia iniecta dissertiōe verboꝝ: absolutis verbis dicit/ seq̄re me. Magnāq̄ illoꝝ fidei humilitatem esse decebat: si eū sic nuda vocatione seq̄rent̄. Sed q̄ vocabat ad sequendū sua vestigia: irradiabat mentibus fideꝫ/ qua in animo moti seq̄rent̄. Uoces em̄ christi plus interius q̄ exterius resonabāt: necnō ⁊ efficiebant in animo virtutē/ cū creabāt ⁊ fidē. Cur aūt nō efficit in audiētibus omnibus vox diuine virtutis/ que efficit in paucis: vt corde atq̄ corpe sequerent̄ dominū: nō vox christi causanda defectu: sed audientium corda occultis demeritis soluꝫ deo cognitis improbanda. Dedit em̄ deus iuxta ꝓpheticum dictum voci sue vocem virtutis: vt vna tantum semel emissa omnes ad se potuisset conuertere: ⁊ mutare hominum corda/ infundere fidem/ donare virtutē: ⁊ similiter reuocare de tumulis: ⁊ ab iferis liberare. Sed taliter fecit omni audienti: nec etiam omnes audire meruerunt. Quod si in his qui secuti ⁊ salui facti sunt/ merita ꝓpria non sufficerent/ sed ex bonitate vocantis: in his tamen qui reprobi facti sunt/ mala ꝓpria meruerūt: decernente desuper iusto iudicio iudicantis. Et bene vnde Philippus iste vocatus erat describitur: q̄ a bethsaida ciuitate andree et petri. Qui cū inuenisset nathanaelē/ duxit ad christū: q̄ de eo dixit: Ecce vere israelita: ī quo dolus non est. Qui arcana hoīuꝫ nouit/ scit qualē de eis possit ꝓferre sermonē. Et qui acceptor ꝑsonarū nō est/ virtutē ꝓtinus in hoībus accipit. Et nemo ꝓbatus ē ex eo ꝙ hō est: sꝫ ex eo ꝙ est virtutis amicus ⁊ aptus executor ipsiꝰ ꝓ qua christus q̄nq̄ homines cōmēdat: ⁊ si nō interdum verbo/ beatitudine vero semꝑ virtuosos exaltat. Profecto illam virtutem nouerimus christo gratam/ quam ipse laudibus effert: idcirco sic efferēs vt ad illam sectandam audiētiū animus incitet̄. Igit̄ solerti est animo intuēdum: ꝙ tam vigilanti verbo de homine isto saluator aperuit. Nā non dixit: ecce verus homo: aut distinxit ſm aliam insinuationem: sed ecce verus israelita. Nomen gentis duntaxat posuit: cuius originem sacra scriptura cōmemorat: Israel vocatus est iacob: non a die natiuitatis Gen.32. vel circūcisionis: quo tempe imponebant̄ nomina in hac vita nascētibus: nec sibi hoc nomē impositū est a parētibꝰ vel cognatis: quoꝝ decreto

noĩa filijs imponunt: sed a deo angelo median
te: post mltos annos ⁊ labores ⁊ vxores ⁊ filios
plures accepit. Reuerteti nãqꝫ iacob de mãda-
to dñi in terrã natiuitatis sue/cũ copias suas an
te misisset/ soli remanẽti apparuit ei vir: scꝫ ãge
lus dñi: cũ quo vsqꝫ mane luctãti angelus dixit:
Quod est nomẽ tuũ? Rñdit: Jacob. At ille: Ne
quaqꝫ em̃ appellabit nomẽ tuũ iacob: sed israel.
Q̃m si cõtra deũ fortis fuisti: q̃to magis contra
hoies ꝑualebis? Hoc siqdẽ dixit vt securus ꝓce
deret cõtra Esau fratrẽ suũ: quẽ ex surrepta bñ-
dictiõe paterna timebat. Hinc nomẽ israeliti-
cũ ꝑmo exortũ est: vnde oĩs illa natio filiorꝫ ia-
cob tã numerose ꝓpagata lateqꝫ diffusa/popu-
lus israeliticus est. Sed vim ⁊ causam noĩs inq
ramus: in noticiã venire cupiẽtes/cur saluator
futurũ sibi discipulũ verũ israelitã appellauerit.
Fortitudinẽ istud nomen significare conspicit
ꝑ eo ꝙ iacob fortis extitit contra deũ: q̃pobrẽ il
lud accepit. Unde fortis? Quia luctabatur vsqꝫ
mane. Sed nunquid corꝑe luctabat? Absit. Sꝫ
in efficacia mentis ⁊ virtute orationis. Et tam
fortiter pre omnibus egit/ꝙ benedictionẽ quã
ab angelo expectabat accepit. Igit verus israe
lita luctam habet non solum visibilẽ/sed occul-
tam: non solum aduersus demones quos nõ cõ
sentiendo cõtemnit/⁊ contra vitia que repellit:
sed cõtra deũ quẽ ꝓfusis orationibus detinet:
queꝫ ꝑseueranti deuotione ad se inclinat: quem
forti conatu mentis insequit: ante quem inuaria
bili humilitate ꝓstratus/valido clamore mẽtis
sibi clamat ⁊ loquitur fidẽti animo: diuine gra-
tie benedictionem expostulat. Et cum tale no-
men imponit/subinfertur: Non timeas homi-
nes/imo nec demones. Nihil sit quod ꝑhorre-
scas: nil te in hac vita deterreat. Q̃m si tã ꝓbi-
ter satagisti: tã fortiter inualuisti ꝓbitate virtu-
tũ/vt vincibilẽ deũ sic vinci volentẽ deuinceres:
q̃to magis aduersus queqꝫ obstãtia fortis eris.
Proinde hanc nouerimus occultã causam/sed
christo dño manifestam cur christus nathanae
lem israelitam verũ dixerit. Latent multa bona
in hominibus multis/que soli deo sunt cogni-
ta. Ac ꝑ hoc nõ caret crimine/temere aliorꝫ iudi
care de meritis. Nescit q̃d in iustis hoibus late
at: solum deus nouit. Latuerat forte huius veri
israeliti virtus: vsqꝫ quo christus tam apte ape-
ruit: ⁊ ꝙ tam verus erat/in quo dolus oĩno non
erat. Nõ em̃ aliter bonitas illius se habebat ni
si ꝓut christus dicebat: nam si aliter fuisset/chri
stus penitus nõ dixisset. Igit vnde verus? Quia
nullus in eo dolus. Quod de hoc dictũ est: si ve
ri esse volumꝰ oibꝰ sit ad normã: vt nullus dolꝰ
sit penitꝰ in nobis. Quid igit dolus ẽ quẽ dene-
gat esse ĩ vero israelita christus: nisi occulta ver
sutia/residẽs in aĩo fraus/iniq̃ meditatio/argu-
ta exq̃sitio fraudis/in nocumento ꝓximi fictus
mos/ꝑperam cõposita forma/verbũ blandiẽs ⁊
decipiens ⁊ hypocritalis gestus. Quo dolo ca-
Psal. 14 rẽs habitabit in tabernaculo: ⁊ reqescet in mõ-
te sctõ dei. Et de ãtichristo eiusqꝫ mẽbris dicit:

Cuiꝰ maledictione os plenũ est/⁊ amaritudine ⁊
dolo. Et de viro ipio scriptura cõmẽorat: Uer-
ba oris eiꝰ iniq̃tas ⁊ dolus. Et de cõmuni homi
nũ malicia scriptum est: Et nõ defecit de plateis
eiꝰ vsura ⁊ dolus. Quẽ Petrꝰ iubet deponere si
suꝑna captare ꝯtẽdimus: deponẽtes (inq̃t) oẽm
maliciã ⁊ dolũ. Et cuꝫ dixit christo nathanael:
Unde me nosti? Respõdit iesus et di-
xit: Priusq̃ꝫ te philippus vocaret/cũ
esses sub ficu vidi te. Mirabat nathana-
el sic se a christo cognosci: cum nulla cõuersatio
corꝑalis ꝑcessisset. Sꝫ nec fuisset miratꝰ si chri-
stũ ipe cognouisset: quẽ nihil latere põt. Sꝫ hãc
admirationẽ de christo ignorãtia inducebat: ne-
sciebat em̃ q̃te sapiẽ dei filiꝰ ab eterno fuisset. In
carne dũtaxat eiꝰ ferebat aspectꝰ: nec q̃ppiã sup
hoieꝫ cogitabat. Sꝫ saluator cũ quadã determi
nata cognitiõe ipm se ꝑuidisse asseruit: ꝙ priusq̃
eũ Philippus vocasset/sub ficu vidisset. Põt ex
clarescere veritas lralis: ꝙ nathanael erat sub
ficu dũ eũ vocauit philippus in horto vel agro.
Quã sub ficu ꝯsistentiam ꝓ signo cognitiõis vt
adhesiõ fidei seq̃ret/christus retulit nathanae-
li. Significatiõe vero mysterij alia nobis ficus
ꝯsyderãda obijcit/scꝫ synagoge: quã ĩ ficu subi-
to arefactã desiccando ostẽdit. Erat em̃ natha-
nael sub synagoga vt alij ꝯstitutus: quẽ iesus ꝓ-
uidit ꝑ vocationẽ suam ab illa eximendũ. Et hu
iuscemodi christi visio nõ refert ad oculos cor
poris: sꝫ ad cognitionẽ mẽtis/⁊ ad ꝑdestinatio-
nẽ atqꝫ ad approbationẽ futurorꝫ operũ christũ
secuturi hoĩs. Ampliori admiratione cõmotus
nathanael se traiecit ĩ fidẽ. Dispositus em̃ erat
viuificas virtutes suscipe. Uñ dispositus? Quia
in eo nõ erat dolus: vt vellet ad credendũ argu
mẽta conq̃rere. Puro aĩo secutus fuerat vocã-
tẽ Philippũ: pura fide nũc credit in christũ di-
cẽs [Rabbi tu es filiꝰ dei: tu es rex israel] Ma
gnus ascẽsus: vt quem ante putabat hominem
purum/nunc dei filium confitet. Et quem aspi-
ciebat vt cõmunẽ hominẽ/nũc asserat israeliti-
ci populi regẽ. Simplex fides eum in ista excel-
sa ꝓuexit: ⁊ quia sine dolo doctrinam fidei repẽ
te recepit. Indisciplinabiles sunt dolosi: maxi-
me in his q̃ sunt suꝑerogate virtutis/nisi a dolo
desistant: q̃m vt Salomon ait: filio doloso ni-
hil est bonum. Qui vero dolo carebat/bonuꝫ fi-
dei repẽte suscepit: qua in christo deitatẽ ⁊ hu-
manitatẽ pariter fateret. Simus absqꝫ dolo si
volumus intelligere ꝑ fidẽ quod nõ possumus ꝑ
naturam: Respondit ei Jesus et dixit:
Quia dixi tibi vidi te sub ficu/credis:
maius his videbis. Et dicit ei: Amẽ
amẽ dico vobis: q2 videbitis celũ ap-
tũ/et angelos ascendẽtes et descẽden
tes sup filiũ hoĩs. Inuisibiles sunt angeli:
⁊ eorꝫ ꝓcessus similiter nõ apparet: sed sepe illa
que faciũt/conspiciunt. Apertũ celum nunq̃ vi-
sum est a mortalibus oculis. Et licet Stepha-
nus in agone positus dixerit: video celos aper-
tos: ⁊ Joãnes in apocalypsi celum apertũ se vi-

disse fateaꝛ: non sic intelligendũ est ꝙ aptũ fue-
rit hoc materiale celũ plenũ syderibus: sꝫ visio
nẽ eoꝝ q̄ dixerũt clarissimã habuisse: ac si celum
materiale patuisset: q̄ deus suo ineffabili modo
absq; hoc ꝙ celũ apireꝛ ostẽdit. Neq; nathana-
el aut aliq̄s de apl̄is celũ hoc vidit aptum: neq;
angelos cũ descẽderũt ad christũ / pacta oĩ tẽta-
tione deserti. Nonduꝫ discipulos fecerat: ⁊ post
desertũ hoc christus asseruit. Nec viderũt apl̄i
trepidi ⁊ somno grauati de celo angelũ missum
ꝯfortantẽ in suis agonib⁹ christũ / cũ ꝓlixe ora-
ret ad patrẽ. Ad aliud visiõis genus verba sunt
referẽda: vt apertio celi claritas intellectus / ex
fide bonoꝝ omniũ supernoꝝ ⁊ angeloꝝ descen-
sus: vt sciret ꝙ nõ solũ sibi terrena / sed oĩa cele-
stia famulanꝛ: ⁊ ꝙ eque terrena et celestia hoies
⁊ angelos nouit.

De lectiõe Esaie quã christus in synagoga legens exposuit: et quid moris nobis insinuet: secundum Lucaꝫ solum. Capitulum X

Luc.4 Et egressus est iesus in galileã
in virtute spũs: et fama exijt per
vniuersam regionẽ de illo. Et
ipse docebat in synagogis eorum: et
magnificabatur ab oĩbus. Et venit
nazareth vbi erat nutritus: et intra-
uit secundũ cõsuetudinẽ suã die sab-
bati in synagogaꝫ: et surrexit legere.
Et traditus est illi liber Esaie ꝓphete.
Et vt reuoluit librũ: inuenit locũ vbi
scriptuꝫ erat: Spũs dñi sup me pro-
pter quod vnxit me: euãgelizare paupibus
misit me: sanare cõtritos corde: ⁊ ꝑdicare capti
uis remissionẽ pctõꝝ ⁊ cecis visum: dimittere cõ
fractos: ꝑdicare annũ dñi acceptũ ⁊ diẽ retribu
tionis] Cuius virtute accesserat ad desertũ / illi-
us regrediꝛ in galileã. Omniũ ductor optimus
spũs est etiaꝫ christi hominis: quo duce in om-
nia ferebaꝛ. Et quisquis in his quibus afficiꝛ ⁊
operaꝛ / ductorẽ alium sequiꝛ ꝑter ipsum / deuita
bat a recto. Formam ꝑrogauit: in cuius virtu-
te feramur. Fama eius infrenabilis erat ⁊ irre-
tente ferebaꝛ. Nec mirum si repleuerat modicã
regionem: que repletura erat ⁊ orbem. Ve autẽ
ei ad quem illius fama nondum ex auditu ⁊ affe
ctu peruenit: diffamabiꝛ vt contumax altissime
maiestatis. Caret bonitate olfactus qui nõ ꝑci-
pit tam diffusum odorem / qui peregrinam vni-
uersam perfudit infimam regionem: in summa
vero regione fragrat in angelis. Et docebat in
synagogis iudeoꝝ: vt odore fame mote / doctri-
nã eoꝝ mẽtes capesserẽt. Indigẽtibus alta doce
ri noua doctrina parabaꝛ / ꝓmulgata in synago
gis terrenis: vt cõgregari ꝑ eũ appeteret in su-
pernis. Cõgregare dispsos venerat: ideo ingre-
diꝛ ⁊ instruit ꝑ synagogas. Porro synagoga cõ
gregatio nũcupaꝛ. Ad scientiã verã nunꝙ̄ ꝓfe-
cto ꝑueniet / q̄ lõge fact⁹ ẽ ab huiuscemodi disci
plina. Magnificabaꝛ eñ ab oĩbus nõ effectu /
sed verbo: ⁊ vtriusq; hominis laude attollebaꝛ
a cunctis: ꝓpter quod in eo agnituꝫ est insigne
virtutis. Applicuit nazareth / vbi nutritus mo-
re hoim erat: nõ amore patrie venit / sed eorum
amore salutis. Et intrauit ꝫm cõsuetudinẽ suam
in synagogã. Nunꝙ̄ deserenda est agendoꝝ cõ
suetudo bonoꝝ: firmat eñ naturali quadã po-
tentia morẽ. Optimũ in virtutib⁹ / cõsuetudine
assumpta bonis morib⁹ coalescere. Seua tñ ho
stilitas est / cõsuetudine contraria roborari. Ni
hil ṽo christus nisi quod bonũ est aut optimuꝫ
in suã cõsuetudinẽ sumpsit: nostra / nõ sua vtili-
tate: nã sibi cõsuetudo iã facta erat optime do-
cere ignaros. Pulcher oĩno mos / cũ q̄s nouit
ex cõsuetudine legitima opari. Sabbato cele-
brauit hũc ingressum. Optim⁹ sabbatism⁹ / vbi
diuinus doctor docendo laborat. Nec violaba
tur sabbatũ / sed cõsecrabaꝛ: ⁊ ad eterni sabbati
quietẽ audiẽtes illa doctrina parabat / nisi cõtu-
macia in auditorib⁹ esset. Et surrexit legere: qꝛ
eoꝝ more aliq̄ntulũ sederat. Et petẽti aut offe-
rẽtis placito / tradit⁹ est sibi vn⁹ liber / Esaie scꝫ
quẽ reuoluẽs more docẽtis / subito locũ quẽ q̄re
bat iuenit: sciẽs eterne ab eterno decretũ / quod
ꝓphetatuꝫ in tp̄e lr̄is hebraicis exaratum erat.
Nouerat oĩa qꝛ de⁹: nõ indigebat libro ip̄e oĩm
vite liber: mente nouerat quod q̄rebat in libro.
Absq; illo legisset q̄ absq; chartis docuit ꝓphe
tantẽ: locũ repperit q̄ de ipso erat: ⁊ verba scri-
pta q̄ de ip̄o longe ante reuelauerat ip̄e videnti:
⁊ videns graphijs mandauerat ad memoriã po
steroꝝ. Et scriptũ sic erat: Spũs dñi super me. Esa.61
Ut hõ sic loquiꝛ / q̄ sibi spiritũ ꝑlatũ facit: etenĩ
quia deus sibi ꝑ omnia equalis erat: nec vna ꝑ-
sona in trinitate alteri supferꝛ dignitate substã
tie / ordinis / tp̄is vel nature. Sed quõ sup eum?
Ut credaꝛ nõ agi humano aut alio spũ / sed diui
no: ⁊ ꝙ in humanitate degens etiam diuina fa
ciebat. Et vnctus erat vt hõ illa vnctione inef-
fabili spiritussancti: de qua etiam dauid ante ꝑ-
dixerat: Propterea vnxit te de⁹ / deus tu⁹ oleo Psal.44
leticie pre consortibus tuis. Et ideo christus ap
pellatus / id est vnctus: velut sacerdos ⁊ rex fi-
guris preeuntibus: quoniam solum sacerdotes
⁊ reges in testamento veteri vngebanꝛ. Porro
saluator vtrãq; personam gestabat: vt sacerdos
sacramenta nobis contulit: vt rex vocauit nos
ad regnum: vt sacerdos instruxit: vt rex libera-
uit ab emulis. Ut sacerdos semetipsuꝫ obtulit
sufficiens hostia factus: vt rex omnia gubernat
iudicat ⁊ discernit / velut dñs omniũ cõstitutus.
Nam sibi data est omnis potestas in celo et in
terra. Et scriptũ vidit ioannes in femore ei⁹: rex Apoca.19
regum ⁊ dñs dominantiũ. Proinde qui ab ip̄o
nõ accipit sanctitatem / nunꝙ̄ sanctus erit. Qui
ab isto rege non regiꝛ / regi abyssi male pessun-
datus subiacebit. Sed quare vnctus? Quia spi
ritus dñi sup eũ. Propter quid vnctus? Ut mis-
sus euãgelizaret paupib⁹. Sic eñ dicit illa scri
ptura ꝓphetica: Propter quod vnxit me: euan
lizare paupib⁹ misit me. Bona porro ieffabilia
sũt nũciata paupib⁹. Bti paupes spũ: qm̄ ipso- Mat.5.

rũ est regnũ celoꝝ. Sed nunqd diuites sunt ex-
clusi? Si deuenerint in spũs humilitatẽ: vt chri-
sti iugo colla submittãt/ potius admittunt. Ne-
q3 diuites reprobant ab euangelio si humiliari
velint/ moresq3 corrigere prauitatẽ: vt paupes tẽ
poraliũ rex stipe sustentẽt/ in euangelio partẽha
bent. Si mente supbiãt: si semꝑ inhiare non ces-
sant: reprobati ꝓfecto existũt. In interiori ho-
mine positũ est/ euangelij fieri participez vel ex-
ortẽ. Propterea sequit: Sanare cõtritos: vt si-
ue sunt diuites aut paupes/ fortes aut debiles/
nobiles aut ignobiles: si corde cõterant/ a dño
Psal. 50 sanabunt: qm̃ sacrificiũ deo spũs ꝯtribulatus:
cor contritũ ⁊ humiliatũ deus nõ despiciet. Ad
ꝑdicta ⁊ ad sequentia se vnctũ ⁊ missuz ꝑdixerat:
ex spũ Esaie ꝓphetico id attestans: vt etiã ꝑdi-
caret captiuis remissionẽ: illis sc3 q̃ apud lim-
bum captiui sedebant: ⁊ qui diaboli vinculis ⁊
peccatoꝝ carceribus tenebant inclusi. Judeis
primo/ qui legis ꝑuaricatiõe male subacti erãt:
⁊ gentibus/ qui a diabolo captiuati male idolis
seruiebant. Postremo his oĩbus qui claudeba
tur in custodijs quorũlibet vitioꝝ. Et cecis vi-
sum: sc3 ignorãtibus veritatẽ: aut his quoꝝ men
tis oculos ꝓpria malicia excecauerat. Et idem
Esa. 42 Esaias refert: Quis cecus: nisi qui venũdatus
est? Quis cecus: nisi seruus meus? Quanq̃ ista
scriptura loquat de populo iudeoꝝ: verũtamen
ex cõmunione vitioꝝ transfert in similes. Atq3
vbi maior cecitas q̃ eius qui se vili ꝑcio diabo-
lo vẽdidit? ⁊ peccati seruus in diaboli transiuit
mancipiũ? Sed illoꝝ cecitas grauior ⁊ maiori-
bus tenebris obuoluta/ quos deus elegit in ser
uos nõ indigens eis: sed ipso indigentes q̃ pa-
ctum certũ dño confregerũt. Quis cecus: nisi q̃
accepit a dño sibi posse seruire/ cũ in sathanicuz
transiuit obsequiũ: ⁊ legem vite postposuit legi
mortis: tyrannũ crudelẽ dño benignissimo ꝑtu
lit? Venũdatus ⁊ seruus ceci facti sunt. Venũ-
datus dulcedine modica: seruus dñi recedens a
dño/ additus vero diabolice seruituti. Cõfracti
sunt q̃ in mũdi amena velut aspera impegerũt.
Ista em̃ sunt q̃ hominẽ frangũt ac ab oĩ virtu-
te resoluũt: necnõ ⁊ semetipsos confregerũt mi
nus debito de christo sentiẽtes: nã oĩs qui ceci
derit sup lapidẽ/ ꝯfringet. Sed christi benigni-
tate dimittunt: cũ cõmissa mala dono eius mise
ricordie remittunt. Predicare annuz dñi acce-
ptum. Annus acceptus tũc est: cũ ex suis dispo-
sitionibus voluit: qñ eius quatuor tempa suis q̃-
litatibus tẽperant. Sed annus acceptus dño ꝑ
dicat: cuz vere cõuersis dat venia: vereq3 hoĩes
cõuertunt ad veniã. Annus acceptus accepta-
bile tẽpus: quod in christo incepit vsq3 in finem
Esa. 49. seculi duraturũ: iuxta Esaie ꝓpheticũ dictũ: Tẽ
pore accepto aut placito exaudiui te. Et apl's iã
completũ rememorãs/ vt dei gratiaz agnosca-
2. Corin. 6 mus dicit: Ecce nũc tẽpus acceptabile/ ecce nũc
dies salutis: in quo sacrificiũ summe iusticie/ sa-
crificiũ vespertinũ ab vno datũ omnipotens ꝓ
oĩbus acceptauit. Quod ⁊ dauid de deo mise-
rante ꝑdixit: Tũc acceptabis sacrificiũ iusticie:
in illo videlicet tpe quo dei filius mũdo in carne
velatus subuenire disposuit: quo nobiscũ cõuer
satus est: quo ꝓ nobis mortuus est et sepultus:
quo spm̃ sanctũ celũ ascendens discipulis misit.
Hic annus cũ fine seculi finiet. Semꝑ em̃ tem-
pus est quo sacrificia nostre iusticie/ merito sa-
crificij summe iusticie ꝓ nobis ꝑ carnem in cruce
oblati/ omnipotẽs deus acceptabit. Sed post
annũ acceptũ dies retributionis ꝓsequit. Un-
de subiecit: Et diẽ retributiõis. Porro retribu
tio finẽ seculi sequit: vt constituat diuinũ tribu-
nal: vñ retribuet vnicuiq3 iuxta opa eius: ⁊ put
vnusquisq3 gessit in corpe/ bonũ recipiet siue ma
lum. Et cũ cõplicuisset librũ/ reddidit ministro
⁊ sedit. Qui libruz aperuit/ replicauit: doctorq3
existens autoritatẽ habens/ doctoꝝ alioꝝ nolu-
it a moribus discrepare: in eo q̃ librũ accepit re
noluit: ⁊ inuenit quod q̃rebat/ ⁊ legit: ⁊ lectione
cõpleta replicauit: reddiditq3 offerenti ministro
ne ꝓpter insolitũ morẽ oĩno lex redderet suspe
cta: ⁊ ipse dissentiẽs calumniã pateret. Sed futu
roꝝ ꝑsagio aliud ꝑintẽdit: qm̃ omni euangelico
cõpleto mysterio scriptura oĩs plicabit: nec le-
ctiõe amplius opus erit: liber ministro reddet:
vt iuxta scripture sententiã oĩbus christi mini-
stris ꝑm merita tribuat: ⁊ sessio erit quietis eter
ne. Verũtñ aliter disserẽdi ordo se ꝑstat: vt chri-
sto iã reuelato ꝓut figuratus fuerat in veteri te
stamẽto/ a ꝓphetisq3 ꝑuisus: liber diuinaꝝ scri-
pturaꝝ apud iudeos remaneat inuolutus ⁊ re-
plicatus/ demerito incredulitatis ⁊ iniquitatis
ipsoꝝ: vt in scripturis veteribus nõ cognoscant
christi nec ecclesie sancte mysteriũ: ꝑm illã sentẽ-
tiam quã alibi saluator ꝓtulit dicẽs: In iudiciũ
ego in hũc mundũ veni: vt q̃ nõ vidẽt/ videãt: ⁊ q̃
vidẽt/ ceci fiãt. Et cũ sic saluator legisset atq3 fe-
cisset: omniũ in synagoga oculi erãt intenden-
tes in eũ. Suaue christi eloquiũ erat: ⁊ lingua si-
bi ꝑ cunctis velocior ⁊ ad disserendũ aptissima
vt etiã aĩos suspẽderet auditoꝝ: ⁊ cũctoꝝ audiẽ
tiũ oculos in se ꝓuocaret: q̃q̃ ab impietate isra
eoꝝ corda ꝑtinaciter tenerent: ⁊ quodãmõ quod
ipsi nõ intelligebãt/ magno signo ꝓdebant: qm̃
oĩa q̃ in veteri testamẽto erãt/ suis significationi
bus tẽdebãt in christũ: ꝓ eo quod in figura oĩa
cõtingebãt illis. Et mirũ q̃ aĩo impij ⁊ incredu-
li existẽtes: tñ in christũ oculos defigebãt: vt ap
te det intelligi: q̃ q̃uis multi nõ agnoscerent q̃
in veteri testamẽto corpaliter agebant: ipsa tñ
gesta corpaliter christũ solũ/ interdũ vero et eius
corpus mysticũ innuebant. Hanc siquidem ꝓ-
phetiam supra lectam/ in se christus ex toto re-
torsit. Nam cepit autem dicere ad illos:
quia impleta est hodie hec scriptura
in oculis vestris: scilicet prophetia Esaie
quam legerat: ex eo q̃ non de alio q̃ de christo
Esaias ante prophetauerit. Hoc ideo christus
dicebat: vt sicut oculi corporaliter intende-
bant: ita eorum animi per fidem conuerterent-
tur in eum.

¶ Q, audientes mirabãtur de christo cognitã tenẽtes carnis progeniẽ sed non cõuertebãtur: secundũ mattheum/marcũ et lucam. Ca. XI

Et oẽs testimoniũ illi dabant quia supra sensum hominũ loquebaꝫ. Et mirabantur in verbis gratie/que procedebãt de ore eius. (Mat. 13. Mr. 6. Lu. 4.) Testimoniũ quod illi dabant/ retorquebaꝫ penitus cõtra eos: qꝛ mirabãtur/sed non ꝯuertebantur in verbis gratie/ que supra soliteqꝫ communis. Erant penitus verba doctrine verba gratie: qꝛ inuitabant ad gratiã: vt nõ per iusticiã/sed per christi gratiã consistat hominũ salus ꝛ redemptio peccatoꝝ. Sed qui ad verba gratie ab infidelitate nõ recedunt/nõ corrigunt ꝑditos mores: ad virtutes non satagunt: ex verbis iusticie damnabũtur. Adhuc em̃ verba gratie ꝓcedunt ex ore christi. Os em̃ christi est omniũ verorum lingua doctoꝝ: q̃ vsqꝫ in finẽ seculi silẽtio nõ tegetur: q̃q̃ pauci veraces vita/moribꝰ et verbis inueniantur. Sed si solũ vnus esset qui veritatẽ explicite p̃dicaret/os dicitꝫ christi. Proinde in verbis gratie ꝯuertamur: ne a verbis iusticie im perpetuũ euertamur. Qui ꝟo non studio faciẽdi verbis diuinis prestant auditũ: ilico calumniã parant: ꝛ occasionẽ querũt vnde se a verbis gratie auertant. Proinde dicebãt: Num hic (Mat. 13.) est filius ioseph? Sed hoc matthe' amplioribus verbis aperuit: q̃ omnes mirabãtur/dicẽtes: Unde huic sapiẽtia hec ꝛ virtutes? Nõne hic est filius fabri? Nõne mater eius maria/ ꝛ fratres eius iacobus ꝛ ioseph ꝛ simon ꝛ iudas? Et sorores eius nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic omnia ista? Et scandalizabanꝫ in eo. Consyderabãt tantummodo isti naturalẽ progeniẽ/nihil supra hoiem in ipso videntes: ꝛ mirabãtur ignorantes/vnde huic esset tam alta sapientia eximieqꝫ virtutes. Et quoniã de homine ꝯm carnẽ aliud q̃ homo nõ oritur: patrẽ ioseph ꝛ fabrum inferebãt: quia erat fabri filius opinione videntiũ: ꝛ rei veritate non pater pueri erat ipse/ sed nutricius. Sed non me fallit quoniã forte spiritu ꝓphetico eũ nõ cognoscẽtes dixerũt fabri filiũ: quoniã filius dei erat/qui mundũ fabricauit ĩ arte sua eterna ꝛ esse de nihilo constituit vniuersum: qui etiã per fabricã validi ligni in forma crucis erecti misit filium humanũ genus liberare captiuum. Inferunt etiã de matre maria/ꝛ de sua cognatione quã norũt: quasi esset impossibile huic viro tanta bona posse competere: male miseri immemores ꝓphetaꝝ preteritoꝝ: quibus diuinus spiritus infulsit: quos nõ natura carnis/nõ ꝓpinquitate generis/sed sua gratia fecit esse prophetas: qui de christo q̃q̃ nõ crederẽt id esse quod erat: tamẽ credere debuerũt esse posse ꝓphetã. Sed scandalizabanꝫ in eo in quẽ velut in offensionis lapidẽ offenderũt: nolẽtes intelligere q̃ eos venerat liberare: atqꝫ ĩ se duos populos velut duos colligare parietes. Inuenerunt vnde se ab ipso rescinderẽt: vnde verbis eius nõ prestarent assensum: vnde nõ crederent q̃ de ipso exposita esset ꝓphetia. Oculis in eum intendebant: omnino attoniti erant: a perfidia tenebantur: ne intelligerẽt preteritas ꝓphetias: ne crederent q̃ eis velata in carne summa ꝛ eterna veritas loquebaꝫ. Proprium est perfidoꝝ atqꝫ reproboꝝ firmata ꝓteruitas: vt sempꝫ per humanas ratiões velint supprimere fidei ꝛ gratie veritatẽ: atqꝫ inquirere vnde nõ credant: ꝛ inuenire vnde a veritate resiliant: ac cauere ꝯtinuo ne diuinorũ verborum retibus capianꝫ.

¶ Quare christus petentibus negauerit miracula facere: secũdũ lucam solum. Capitulum XII

Saluator autẽ eoꝝ menti scãdalizate similitudine adiecta respõdit: Dicetis mihi hãc similitudinẽ: Medice cura teipsum. (Luce. 4.) Cõmune prouerbiũ/quod a valde multis tẽporibus inoleuit: vt medico ĩfirmãti dicaꝫ: Medice cura teip̃m: vt qui alios curas/teipsum nõ negligas: qui alios sanas/ ĩ te infirmitatẽ perdurare nõ sinas. Qua si nazareite sibi dicturi essent: Quãta audiuimus facta in capharnaũ: scꝫ ciuitate samaritanoꝝ: Fac et hic in patria tua: velut medicus qui alios curat/seipsum non contẽnat. Quibus saluator respondit: qꝛ nemo in patria sua acceptus est propheta: seu nõ est sine honore propheta/nisi ĩ patria sua et in domo sua. Et nõ fecit ibi virtutes multas propter incredulitatẽ illorum. Sepe fit vt ex nimis solitis q̃ ꝯm humanitatẽ sunt ea que supra illã noscũtur reputatiõe vilescant: ꝛ nihilipendanꝫ virtutes/ vbi crebrescit sensus humanꝰ. Ecce patria ipsi erat in causa quodãmodo saluatori: vt reputaretur infra quod erat: ꝛ minorareꝫ in ꝯspectu hominũ/qui deus erat noticia in cõspectu omniũ angeloꝝ. Erit ne patria fugienda? Non vt alibi plus appareat: ne peregrinatio que solet esse virtutis/fiat vanitatis occasio. Erit ne fugiẽda? Utiqꝫ dixerim: vt virtus cõseruetꝫ in tuto: vt per amplius moribꝰ inclarescat: vt compatriotale suffugiũ abdiceꝫ: vt sit vite stipes incerta: vt notorũ deuitentur blandicie: vt ignote corã hominibus/cognite corã christo viuatur. Erit ne patria fugienda? Non vt se vendat ignotis: nõ ad capiendã famam virtute: vt nõ plus auctioneꝫ nominis q̃ virtutis: vt sit honori extraneis: vt sibi stipendiũ tribuatur honoris humaneqꝫ laudis. Non oĩs abraam: nõ omnis isaac: non oĩs iacob: nõ omnis ioseph venditus demũ factus dominus in egypto: qui tam in patria q̃ in suis peregrinationibꝰ propriã virtutis consistentiã seruauerunt. Erit ne patria fugienda? Non: sed ad alios hũiles et docibiles accedendũ: vt si eis quibꝰ incumbit nõ possit prodesse: ad illos docendũ pergat qui se doctrine subijciunt: qui credere volunt/curari querũt. Nam vbi nõ est auditus/nõ effundas sermonẽ. Et in actibꝰ aploꝝ

Actuū.13. legitur: ꝙ paulus et barnabas dixerunt iudeis:
Uobis oportebat primū loqui verbum dei: sed
quoniā repellitis illud ⁊ indignos vos iudica-
tis eterne vite: ecce cōuertimur ad gentes. Et se
quitur: Audientes autē gentes gauisi sunt. Hec
causa potest subesse his qui verbū dei dissemi-
nare habent: qua patria nota relinquit: qua re-
quiratur incognita. Christus nō est acceptus in
patria. Est ne causa quare virtutes in illa nō fe-
cit? Minime. Sed sua noticia quasi eis famili-
aris ex genere/ illis fuit iniusta incredulitatis
occasio. Proinde non fecit ibi multas virtutes
propter incredulitatē ipsorū. Ecce ꝙ miracula
negantur incredulis: scꝫ ex eis non credituris
que facta ferūtur corā infidelibus credituris/ si
militer ⁊ non credituris. Sed miraculoꝝ opera
tio ex altissimo pendet: qui nisi opportune fieri
nullo modo ꝑmittit. Apud ipsum est ratio fien
dorū: similiter ⁊ iusta ratio cū non fiunt. Nec de
cet homines semꝑ miraculoꝝ nouitate nutriri:
nec in miraculis/ sed in virtutibꝰ reperitur con
sistentia christiana. Facta fuerunt pro tꝑe op-
portuno miracula: ⁊ infidelibꝰ dari signa dece-
bat: fidelibus ṽo nunc iure negātur. Parū em̄
esset fidelis qui ex miraculo augeret in fide. Ro
bustior est fides magisq̃ meretur nō fulta mira
culis. Ac per hoc christꝰ in iā solidata ecclesia
miracula ⁊ signa huiusmodi ꝓ maiori pte sub-
traxit. Uirtutibus nō signis in suis fidelibꝰ chri
stus querit augmentū: qui cū necessariū fieri cō
spicit/ semꝑ sibi adest mira faciēdi potestas: et ꝑ
quos operari vellet/ sue noscitur esse noticie re-
perire. Sterilis est miraculorū petitio/ sed fru-
ctuosa doctrine: quā si expetiuissent/ libere de-
disset petentibus: qui gratis nō petentibus ꝯtu
lit. Curiositas est miracula petere. Ac etiā non
modica vanitas signis intēdere. Hinc eos sal-
uator ex preteritis arguendo cōfundit. In ve
ritate dico vobis: Multe vidue erāt
3.Regū.17. in diebus helie in israel: quādo clau-
sum est celū annis tribus et mensibꝰ
sex: cū facta esset fames in omni terra
et ad nullā illarum missus est helias
nisi in sarepta sydonie ad mulierē vi
4.Regū.5. duam. Et multi leprosi erant sub he-
liseo propheta: et nemo eorū munda
tus est/ nisi naaman syrus. Famosissi-
me sunt iste historie in veteri testamento: in qui-
bus saluator nazareis improperat. Magna my
steria intercludunt: scrutantibusq̃ panduntur.
Sed quantū possumus/ allegorica in hoc opere
deuitamꝰ: moribꝰ potius intēdentes. Extranei
erāt a populo vidua sareptana ⁊ naaman syrus
⁊ lege mosaica et circumcisione carebant. Sed
aliquid deo gratū erat in eis: quo illa prophetā
recipere meruisset: ille ṽo ab alio ꝓpheta mū-
dari/ cū in israel esset taliū similitudo multoꝝ:
acsi nazareitis a domino diceret: Nō est patria
causa/ nō locus nutritionis/ nō propinquitas ge
neris: vnde diuina hominibꝰ conferantur: quo
niā non in illis viduis que in illis erāt/ est dire-
ctus ꝓpheta: neq̃ leprosi israelitici sunt mūda-
ti/ sed hi qui lōge videbātur a iudaicis cerimo-
nijs/ ab obseruantia veteris testamenti: q̄nis di
uinā legē in cordibus scriptā tenere potuissent.
Proinde traijciētes vnū in reliquum/ hoc in il
lud ex similitudine impellentes: in vidua obedi
entia/ in naaman sacramētale exercitiū designa
tur. Et hec in manifestis: Nescimꝰ tamen quid
apud eos fuerit in occultis. Nec vertat in dubi
um/ istam viduā istumq̃ naaman virtutes habu
isse incognitas: aut aptos extitisse ilico diuina
suscipere: quibꝰ sic corpore singulariter est ꝓui
sum. Sepe protinꝰ agit sicq̃ comprehendit: ꝙ
quid insigne corporaliter ostēsum indicet si ad
virtutē perueniat/ qualis in spiritu ꝑsona sit fu-
tura. Obedientia siquidē erat in vidua: quia do
minus ei in spiritu p̄ceperat vt pasceret heliā.
Sic em̄ in libro regū legitur: cū diceretur helie 3.Re
Surge ⁊ vade in sarepta sydoniorū/ ⁊ manebis
ibi: precepi em̄ mulieri vidue vt pascat te. Quia
preceperat vt pasceret/ ⁊ quem nondū viderat:
nec helias ipsam aliquādo cognouerat: non mi
sisset ad eam nisi eius obedientiā presensisset.
Quā cum etiā helias vadens sareptā/ iuxta por
tā aspexisset: vt pie credit/ spiritu indice statim
nouit ꝙ illa erat apud quā pasturꝰ a dn̄o mitte-
batur. A qua tanq̃ ex itinere fatigatus/ sibi aque
potum in vase postulauit afferri: velut ꝓbans
si diuine iussioni illa paruisset: sicut ipse sareptā
veniendo paruerat. Cūq̃ illa pergeret vt affer-
ret/ clamauit post tergū eius/ dicēs: Affer mihi
obsecro ⁊ buccellam panis ĩ manu tua. Lassus
⁊ famelicus ꝓpheta videbatur: qui ad primū pe
titum incipiēs exaudiri: etiā panem obsecrādo
deposcit: ⁊ vt afferatur post tergum vociferat.
Si allegorice ista decuderē/ esset transitus faci
lior ad moralia: sed eo difficilior quo pretermit
titur ordinata gradatio. Uerūtamen illo p̄ter-
misso/ quod moris est ilico aggrediētes: ꝓphe-
tam missum vidue de gentibus diuinū dicimus
esse sermonē ac predicatorē: qui semꝑ mittitur
anime quā ab eterno p̄destinauit omnipotēs/ vt
pascatur: nō necessitatis pane premēte/ sed con
uersionis delectatione. Nam sicut cibus chri-
sti est vt voluntatē paternam perficiat: sic ⁊ om
nium ꝓphetarū/ apostoloꝝ/ predicatoꝝ eius est
cibus: vt hi ad quos mittūtur/ illam inculpate
perficiāt. Sed primo petit aqua in vase: lachry
me scꝫ in mensura pro compensatione delicti: ⁊
aqua est dispositio ad precepta: susceptibilis em̄
satis est aqua formarū: ⁊ tam retentibilis quo-
usq̃ impresse irremote perdurāt. Aqua in vase/
fluxibilitas in mente/ petit vt sistatur: ⁊ que de-
currebat in preceps/ prout naturaliter ferebat/
consistat per gratiā. Aqua frigida anime sitiēti
⁊ nuncius bonus de terra longinqua. Aqua fri-
gida petebat a sitiēte ꝓpheta: nā ipse sitientibꝰ
refrigeriū p̄stat. Refrigeriū est querentiū aīar
salutē: cum sentiūt homines audire cum christo
velle obedire credētes. Et nunciꝰ bonꝰ de terra
lōginqua p̄stita obediētia differētibꝰ christifer

veritatē nunciat de salute: que terra sine termino a peccatoribꝰ est remota. Expetitur aqua in vase/vt obediētia sit in vsu: nam vas ab vsu seu a vescendo nomē accepit. Pergit vidua imperio aut a petitiōe mota ꝓphete: sed anteꝙ̄ primū impositū faciat/reclamat: sibiqꝫ adiungit vt etiam afferat buccellā panis in manu. Buccella panis nō est totus: sed frustum est panis/quā iudas a christo in designationē sue ꝓditionis accepit. Buccella est illa rei quātitas/quā vno recepti bucca capere potest. Videte ꝙ̄ parua compendia in principio ipse ꝓpheta requirit: paululum aque panisqꝫ buccellam: vt id buccella dicat quod ore possit referre de optima fractiōe. Quasi referendarij sunt qui docent de operibꝰ auditorū. Etenī post obedientiā talia sunt agenda/que sunt ore digna referri. Responsum vero vidue mulieris ⁊ que gesta sequunt/ī multa nos dicenda traijcerent: vt etiam nos facerēt ab eo quod in euāgelio intēdimus declinare. Proinde nosse sufficiat viduatā animā a mundi honore: aut carnis dn̄io/ab amore corrupto/a timore peruerso: bene obedientē/agentē opera digna relatu: diuinū sermonē/theologum predicatorē/immo ipsum christū suscipe: q̇ ditabit ex modico/qui mortuū vidue filiū reuocabit ad vitam Similiter ⁊ naaman qui ꝓphete credens/in iordane septies lotus est: vnde morbꝰ contagiosus abscessit: vt etiaꝫ vita sacramētalis et subiectio exhibita sacramētis/liberet a peccatis: emūdet a delictis. Ac per hoc aduertendū est: quibꝰ diuina miracula negant: quibus ve diuina beneficia conferunt. Historias tamē horum ex toto differendas dimittimꝰ: ne aliud ꝓ alio intendamus: ⁊ ne cudamus longa volumina: qui ꝓ moribus cōmentari decreuimꝰ. Verūtamē si quis illas historias ꝓuide cōspexerit: inueniet ꝙ̄ iuste saluator obiecerit nazareis: ꝙ̄ bene merito similia petita denegent similibꝰ cecis. Ac ꝑ hoc

et repleti sunt omnes in synagoga ira hec audientes.

¶ Quid mali inuat ꝙ christi iesu doctrina respuitur: secundū lucam solū Capitulum XIII

Qui scire se credunt/difficillime sane doctrine subdunt: potiꝰ irascunt infesti opportune velut iportune docenti. Et qui se credūt aliq̇d esse/furiunt cū arguunt. Malū hypocritale hoc sibi propriū vēdicat: vt cum detegit etiā in irā deijciat. Turbat nocturnus fur penitus cū diescit: ⁊ qui male agit/inimicus est lucis. Et qui ab impietate detinent/scandalizant in sermonibꝰ veritatis. Et exardescūt in odium pie docentis/qui a ꝓprijs directionibus resilire cōtemnunt. De quibus per prophe-
[Amos.5.] tā dicitur: Odio habuerunt in porta corripientem: et loquentem perfecte abominati sunt. In porta corripit qui mala publica rephēdit: occulta ne foris proueniāt/reprimit. Perfecte loquit qui vitium ex omnibus detestat: virtutē per omnia in alta sustollit: qui dicenda nō tacet/tacenda non profert: qui ad veritatē/non voluntatē: pro iusticia/non pro hominū placito verba depromit. Perfecte loquit qui vbi seueritate opꝰ est/nō blandit: vbi vero lenitate/non seuit. Perfecte loquit cuius iusticie verba loquentem nō arguūt: cuius vita cū veritate quā loquit ex aduerso nō disceptat. Sed hic odio efficitur criminosis/⁊ penitere nolētibus inimicus: quāobrem hi qui iā erāt de synagoga sathane/irascebantur aduersus omniū saluatorem opportune arguentē/ꝑfecteqꝫ loquentē. Et vt quod eis ira
suadebat/perficerent: **surrexerūt et eiecerunt eū extra ciuitatē: et duxerunt eū vsqꝫ ad supercilium montis: suꝑ quē ciuitas illorū erat edificata: vt precipitarēt eū.** [Luce.4.]
Non patit impietas pios: iniquitas iustos non sustinet: ⁊ quietē nō suscipit quousqꝫ abiecerit quod sibi videbat aduersum. Exilium patit iustus ab impijs: ⁊ extra reproborꝫ cōuentū semꝑ expellitur bonitas. Et compos virtutis nō sinitur viuere in contione prauorū. Et vt agēdorū sit cura liberior: propellit qui vellet arguere. Sed hinc excidia ciuitatū: hinc seditiones malorū: hinc iudicium nascitur: hinc respublica cedit in ꝓpriū: hinc sceptrū iniquitatis insurgit: hinc scipio populi abrogatur: hinc exitia hominū/violenta perditio castitatis/honestas latet in tenebris: cū verbū recte loquentis cōtennitur: cū deprimitur virtuosus: cū expellit veritatis amator: cum extra menia ponūtur iusticie zelatores: qui ciuitatē melius fouerent cōsilio ꝙ̄ armis bellicis milites tuerētur. O exitialis hominū peruicatia: verba iusticie atqꝫ doctrinā veritatis non sufficit contēpsisse: nisi addatur ira/interueniat odiū. O vtinā esset intercapedo: ne ilico plura mala succederēt: non aūt sustinent/non morant/non exquirit in agendis consiliū: sed subito eijciūt extra ciuitatē. Furor semꝑ adimit sensum: confundit displicentia intellectū. Et ꝯtinuo reprobi mēte ceca in peiora labunt: vt nō sufficiat hoīeꝫ iustū abiecisse a menibꝰ ciuitatis: nisi mors etiā turpissima inferat. Non sufficit nisi mors iustorꝫ impijs. Hec in se pertulit christus: ⁊ tanꝙ̄ hereditarium meritorū suis sequacibꝰ dereliq̇t. Hoc imꝑtermisse in hoc seculo nequā agitur. Hoc virtꝰ ab iniq̇tate deuicta deplorat: hoc plāgit iusticia ꝑtermissa hoc exulans veritas: hoc quies hominū perturbata fusis lachrymis lamētatur. Et qui contra christū militant/cōtra oēs virtutes suas acies dirigunt. Omnis enī virtus est christus: qui ab eis non potuit tali decreto cōfundi. **Quoniam ipse transiens per mediū illorū ibat.** Transiēs incognitus aut inuisus/aut ꝓpria virtute tutus teneri nō valens: non enī erat taliter moriturus. Et immortal' est virtus: ꝗuis homo necessario moriatur. Non potest teneri manibꝰ virtus: neqꝫ ab eius emulis in quoꝙ̄ exterminiū pati. Potest quilibet a seipso virtutē repellere: necare vero ipsam nō potest: incorruptibilis enī est. Potest quis interdū alterius corpori vitā

auferri: virtutē vero non potest. Exilia sepe cor
pora patiuntur: virtus vero hec damna nō pati-
tur. Ue contēptorib9 sermonis iusticie. Ue ira-
scentib9 in equitate arguēti. Ue qui propellunt
iustū ⁊ iusticiā eius. Ue qui interimere omnino
nitūtur. Unde istis salus adueniat/desperatur.
Malus qui contēnit/irascens peior: expellens
vtrūqȝ per facinus superat: omniū pessim9 qui
Prouer.18. conat ad necem. Impius quidē cum venerit in
profundū maloꝝ/contemnit. Indubitate venit
in profundum malorū/ qui legē suam contēnit et
christū. Impij erant hi nazareite: impij sunt et
omēs qui a veritate auditū auertunt: qui christi
doctrinā despiciunt. De quib9 per esaiam dicit
Esa.30. Populus eīm ad iracundiā prouocās est: ⁊ filij
mendaces/filij nolentes audire legem dei. Qui
dicunt vidētibus/nolite videre: ⁊ aspiciētibus/
nolite aspicere nobis que recta sunt. Loquimi-
ni nobis placētia: videte nobis errores. Aufer
te a me viā: declinate a me semitā: cesset a facie
nostra sanct9 israel. Ecce peruersitas impiorū
quoꝝ figuram gestabant nazareite: sic atrociter
christo domino aduersantes prouocant ad iram
deū. Sibi etiā ⁊ proximis mētiuntur: lege dei gu
bernari nolūt: spernunt prophetias. Cōprimere
satagunt omnē intellectū/ne que sunt recta co-
gnoscāt: delectant placitis verbis: iuxta quod
2.Timo.4. dicit apostolus: Requirēt sibi magistros pruri
entes auribus: a veritate quidē auditū auertūt:
ad fabulas autē conuertent. Cupiunt errare: vt
distortis morib9 quasi in obliquis vijs delecta-
bilia que querūt/inueniant. Nolunt viā māda-
torum: declinant semitā consilioꝝ. Abolere sa-
tagunt ab ipsoꝝ noticia filiū sanctum dei. Per-
spicua est culpa: sed imediate sequit diuina mul
tationis cōminatio. Propterea hec dicit san-
Esa.30. ctus israel: Pro eo ꝙ exprobrastis verbum hoc
⁊ sperastis in calūnia ⁊ in tumultu: ⁊ inniti estis
sup eo: propterea erit vobis iniquitas hec sicut
interruptio cadens ⁊ requisita in muro excelso
quoniā subito dum nō speratur/veniet cōtritio
eius: et cōminuet sicut cōteritur lagena figuli
cōtritione perualida. Et non inuenietur de fra
gmētis eius testa in qua portetur igniculus de
incēdio: aut hauriat parum aque de fouea. Di-
gna quidē punitio: vt qui omnino totū quod est
virtutis abijciunt/ꝙ etiam ipsi de salute despe-
Prouer.29. rent. Hinc etiā per salomonē dicit: Uiro qui
corripientē se dura ceruice contēnit/ repētinus
superueniet interitus: ⁊ eū sanitas nō sequetur.
Dura quidē ceruix est/veritatē nolle audire: illā
contēnere/doctorē expellere ipsumqȝ necare.

¶ De potestate sermonis iesu: secū-dum lucam. Ca. XIIII

APeriunt intentionem ⁊ vota ⁊ passio
nes animoꝝ edita verba: nō tamē effi
ciunt prolationis effectum. Uehiculū
verbi est vox a corde aliquid fieri cu-
pientis/ ad aures illorū qui habent aliorū vota
perficere. Nullius eīm hominis verbū est seipso
eius quod gliscitur effectiuū. Solus deus ⁊ ho
mo verbo fecit que voluit. Sic enim dauid ait:
Quoniā ipse dixit ⁊ facta sunt: ipse mandauit ⁊
creata sunt. Et dixit in creationis exordio: fiat
lux/⁊ facta ē lux. Et si quempiā moueat hec esse
scripta de deo nondū humanato: qui anteꝙ fie
ret/nullo more hominū loquebat: ꝙꝙ per sub-
iectam eius imperio aliquā creaturā credamus
esse locutū: ita ꝙ vox ipsa quasi de lingua corpo
rea in aures corporeas deueniret: nō tamē quia
humanitatē seu naturā humanā assumpsit: cre-
damus ademptā esse virtutē: ⁊ infinitam quā ab
eterno habuit potestatē. In nulla potentia est
minoratus dei fili9 homo factus: qui nō ex for-
ma serui assumpta/sed in forma dei qua equalis
est patri/potestatē in verbo habuit quod protulit
per os hominis quē assumpsit. Quod verbum
siue sermo in potestate efficiēdi erat omniū que
volebat. Nam cū euasisset de manibus iudeorū
descēdit in capharnaum ciuitatē ga-
lilee: ibiqȝ docebat eos sabbatis: et
stupebant omnes in doctrina eius:
qꝛ in potestate erat sermo eius. Sab-
batis docebat doctrinā pro vltimo sabbato dif
ferens: ⁊ ad quietem in virtute inuitabat morta
les. Cuius doctrinā non apprehendūt nisi cor-
de quieti. Et stupebāt omnes in doctrina eius:
quia in potestate erat sermo ips9. Unde stupor?
Ex magnis ⁊ nouis ⁊ insolitis rebus. Magnū
nouū ⁊ insolitū erat ꝙ sermo emissus quod vo-
lebat/efficeret. Sermo per vocem est. Uerūta-
men deus dedit voci sue vocē virtutis. Queren
dum quidē in quo sermonis eius potestas. In
effectu miraculorū. Sermone suo sanabat vni-
uersos: vita eius ⁊ moribus firmabatur: vt non
esset repugnātia operis ⁊ sermonis. In quo po
tens? Humanos ilico multoꝝ mutabat affect9:
conuertēs placitum in displicentiā: ⁊ quod di-
splicebat/in placitū venire faciebat. In quo po
tens? Mittebat odium inter charos: gladium
inter cōiunctos. In quo potens? Persuadebat
ilico que volebat. In quo potens? Ex authorita
te/nō ex ratione. Nam trahens in fidē propelle
batur ratio naturalis. Et scriptum de ipso erat:
Potens in terra erit semē eius. Et ipse aposto-
lis interrogantib9 explanans dixit: Semen est
verbū dei. Hoc semē potentissimū est in terra:
cū ex ea eximit homines in excelsis cōstituens.
Potentissimū in terra: humiliauit eīm mūdi re-
ges in illa qua saluamur fide. Potens diuinus
sermo: etenim elementa sanctificat. Et dum tan
gitur a corpore ad quod accessit sermo huma-
nus/ad virtutē asciscitur animus. Potēs chri-
sti sermo: liberās in moribus seruatorē ne dam
netur. Quod saluator ipse testat/dicēs: Si quis
sermonem meū seruabit/nō gustabit mortē in
eternū. Non solum potens/ sed omnipotēs est
sermo christi: qui liberat illū custodiētes ab il-
lo gustu eterne mortis/a qua liberare nō potuit
nisi deus homo: qui de illi9 pena peccatores iu-
ste multauit. Et si sermo moysi et aaron coram
pharaone in signis ⁊ portentis in valida pote-

state fuit vt omnia que vellēt/efficerent: in ethere/in aqua/in terra/in animalibus: vt exitus de egypto historia manifestat: si in cōspectu domini vt eū orādo ligaret/ꝛ peteret ab eo dimitti delinquenti populo ad irascendū: si iosue sermo in terra de terra proferentis solem ad vlciscendū de gabaonitis in sua sphera firmauit: si sermo helie ad iudicandos quinq̄genarios principes eorūqꜫ consocios ignē de supernis eduxit: si helisei in omnib⁹ gestis eius: si omniū prophetarū sermo in oībus potens fuit: cur cunctandū ꝙ sermo christi non erit? Sicut duo discipuli post Lu.24. mortem ꝛ resurrectionē asseruerūt ꝙ fuit potēs in opere ꝛ sermone. Et si quis forte parabit obiectū ꝙ illi fecerunt in virtute dei/in qua loquebantur: cōcesserim quidē. Sed hic qui deus est in cui⁹ virtute loquit? In aliena an sua? Inquit Hebr.1. enī apostolus: Multifarie multisqꜫ modis olim loquens deus patribus suis in ꝓphetis: nouissime diebus istis locutus est nobis in filio: non alterius nature siue substantie: aut immēsitatis aut eternitatis/aut vllius alterius diuersitatis: excepto ꝙ relatiue dicitur/ꝙ̄ ipse deus pater extiterit. Ac per hoc reuera sermo eius in potestate magna erat. Merito mentibus audientiū ingerebat stuporē: ꝛ in admiratione suspendebat animos auditorū. Supra naturam ꝛ rationē et vsum hominū erat. In his ꝓphetico quodam spiritu sponsa in canticis videbatur affecta/dicens: Canti.5. Anima mea liquefacta est: vt dilectus locutus est. Potens sermo qui emissus ab ore animas liquefacit. Et in his petrus illectus/dicebat: Jo.6. Uerba vite eterne habes: si a te recedimus ad quē ibimus? Lu.24. Et cleophas aiebat: Nōne cor nostrū ardens erat in nobis/dum nobis loqueretur in via? Hebr.4. Et ait apostolus: Uiuus est sermo dei ꝛ efficax: ꝛ penetrabilior omni gladio ancipiti: pertingēs vsqꜫ ad diuisionē anime ac spiritus: compagum quoqꜫ ꝛ medullarū ꝛ discretor cogitationū ꝛ intentionū cordis. Perspicuū fidelibus atqꜫ habentibus exercitatos sensus: et his qui scripturis catholicis prestant inhesitātem fidē: quāte potestatis christi sermo resplendeat. Ue autē his qui huic potenti obicē posuerūt: vt nō quod potest/ quod nouit/quod querit efficiat. Etenī sibi ex potestate liberi arbitriȷ̄ reluctatur: qui non efficit si nō capitur: nec tenet nisi teneatur.

¶ Quid insinuat ascensus christi in nauē simonis et captura pisciū et doctrina verborū: et relictio nauiū in sequela discipulorū: secundū Lucam. Capitulum XV

Quoniā sermo christi potēs erat vt demulceret audientes auiditate audiendi: quia impetu quodā pio ad eū vtriusqꜫ sexus hoīes vndiqꜫ veniebāt: virtutē iustam attrahendi ad se hoīes ex insita virtute habebat: nisi ꝯtumax ex inuidia iudeoꝝ malicia obstitisset. Lu.5. Nā factū est vt turbe irruerent in eū vt audirent verbū dei: et ipse stabat secus stagnum genezaret. Et vidit duas naues stantes secus stagnū. Piscatores autē descenderant et lauabāt retia. Irruebāt turbe impetu corporis/voluntatis auide excitate desyderio ex p̄auditis amplius audiendi. Magnetinam attrahēdi imaginē habebat sermo christi potestate plen⁹: vt turbas sic irruētes ad audiendū attraheret: ita vt nulla esset delatio iter eos. Sed nec debet in moribus exhibēdi honoris ꝛ reuerentie censura seruari/ad capiēdas diuinas theorias ꝛ erudimēta superna. Et vbi tributio est diuinorū/ ille vrbanior qui anticipat. Et deferre nemini acceptū est tribuenti: cui ille gratior est qui maiori auiditate anticipat. Quedā probatio est amare scientiā/ propinquiorem fieri ad doctorē: qui amplius diligit quē viderit sibi appropinquare auidius vt audiendo p̄capiat. Et miles regi gratior q̄ nemini defert ad assistendū suo conspectui/vt audita iussa perficiat. Gratulaꝛ pater filio cōfratres ceteros postponenti vt sibi possit esse proximior. Non eadē est vrbanitas in diuinis participādis: que in perfunctoriȷ̄s rebus exquiritur. Laudabile porro erat/nō culpabile ꝙ turbe irruebāt vt audirent verbū dei: pro quo audiendo ad anticipationē nemini deferatur. Stabat ipse secus stagnū genezareth: lacum aut mare galilee ab incitatiōe ventorū sic dictū. Uidit naues scꝫ illoꝝ qui operabantur incertas capturas in aquis. Incerta operatio est piscatio: cum sub aquis fortuite linea claustra laxantur. Piscatores descenderāt et lauabāt retia. In cenosam aque partem retia miserant: que ablui oportebat. Nihil quidē in operibus hominū mūdum ꝛ purū est: nisi quod a sola virtute procedit. Cuius etiā act⁹ raro sunt depurati nō ex parte virtutis/sed ex parte agētis in illa: virtus tamē semꝑ est mūda/nihil recipiens aduersi. Attamen in agendo difficile est omnēꝫ habere mundiciā: vt ille qui operatur/nō ex aliqua parte turpeꝛ: ꝙuis virtute nemo male vtatur. Certū dixerim: sed in actu in modo/ in intentione est adhibenda cautela. Merito lauātur retia. Expedit quidē expurgare operatiōes nostras ab his que maculare solent. Lauātur retia: quia sepe ꝓ piscib⁹ rane capiuntur et immūdicie: que occulte cōtinentur in aquis/scꝫ in fluxibilitatibus seculi. Ascendēs autē in vnam nauē/que erat simonis petri: rogauit eū vt a terra reduceret pusillum. Et sedens docebat de nauicula turbas. Due naues erāt: sed illā simonis preelegit: non aliā repudiat. Non enī omne quod nō eligitur/repelliꝛ siue respuitur. Quod eligitur/i maiori est placito: in odio est quod repelliꝛ. Mystice atqꜫ moraliter factū est vt iesus nauem ascenderet simonis: ꝓpter ecclesiam in obediētia fidei situandā. Et obedientia sine cōtradictione ab oībus exigitur: vt in executione mandatoꝝ/ad captanda celestia. Quā ꝓtoplasti non seruātes/de loco amenitatis deiecti sunt

in hanc calamitosam vitam. Rogat simonē ie-
sus: nō imperat adhuc ei/velut nondū sibi ex to
to adherēti. Rogat quidē vt pusillū reducatur
a terra: quod τ factū est. Et de nauicula existēti
in mari dabat ipse populo sitienti doctrinam.
Vult christus a terra reduci per obedientiā fi-
dei: vt nulla terrena ratiōe credaē esse quod est.
Nec ob meritū terrenoꝝ credatur in eū: aut vir
tus christifera seu aliqua cōditio actionis τ sta-
tus ꝓ mercede terrena in ecclesia catholica in-
quiratur. At potius eligaē vexari velut ꝓcello-
sis vndis in mari: τ vndiqꝫ agitari in periculis:
in obedientia fidei: ꝙ in terra seu terrenis soli-
dari ad tempus: fidei moꝛūqꝫ ipsius abiecto re-
Ps.83. gimine: iuxta illā sententiā: Elegi abiectus esse
in domo dei mei: magis ꝙ habitare in taberna
culis peccatoꝝ. Et magis vexari vndis hui⁹ se-
culi elegit christus/ꝙ quiescere in terrenis dele
ctationibus in societate maloꝛum. Sic formā
omnib⁹ sequacibus dedit: vt potius eligant agi
tari turbinibus seculi ꝙ eius foueri subsidijs.
Et hi qui cathedram tenent inferendo doctri-
nam: potius eligant de tribulationibus et ten-
tationibus tolerandis audientes instruere/ꝙ
terrenarum rerum soliditatem assignare laben
tibus. Hinc ipse saluatoꝛ reductus a terra/se-
dens in nauicula docebat de ipsa turbas. Se-
det in nauicula i mari lata: quoniā ipse quiescit
vbi nemo quiescere potest. Et imperium ha-
bet in visibilibus τ in inuisibilib⁹ vndis. Nulla
sibi aliunde molestia/nisi quando quati voluit.
Et docet turbas inde dictas quia facile turban
tur et turbāt: ne turbenē exemplo sui: qui sedet
in turbata nauicula non turbatus. Iam se oꝛ-
dinabat ad crucē: in qua quieto animo pendēs/
etiā magna verba doctrinalia auditoꝛibus pro
tulit. Sed vbi cessauit de nauicula loqui: **Dixit**
ad simonē: Duc in altū et laxate retia
in capturā. Cognouerat iesus ꝙ ad piscādū
illi in nauicula se contulerāt: et ꝙ nec ceperant
laxantes inaniter retia. Nunc ad altioꝛa maris
hoꝛtaē duci nauiculam/vt piscatura fiat: que fa
cta nō erat/τ nunc vberioꝛ solito. Altitudo ma
ris nō est ex montib⁹ aut ex collibus/sed ex in-
uisa ꝓfunditate. Sed cur petiē altitudo maris:
in quā cum ꝓpheta venisset: lamentaē se fuisse
Ps.68. submersum/dicens: Veni in altitudinē maris:
τ tēpestas demersit me. Ac etiā ab apostolo ꝓ-
Rom.11. hibetur altū sapere cū dicit: Noli altum sapere
sed time. Sed nec hoc altū petere suadebatur a
christo: sed altū maris pro futuro mysterio: altū
scꝫ fidei ceterarūqꝫ virtutuꝫ. Altum scꝫ ꝓfundū
intelligentie scripturarū: in quib⁹ velut in figu-
ris ꝓfunda τ reuelanda mysteria latitabant. Al
tum scꝫ humane potentie. Nam humanū impe
rium alte p̄mebat oꝛbem terrarū: quo petrus di
uino mandato se trāstulit piscaturus: vbi pisca
tus est hoīes: vbi reliquit summo pontifici sedē
vbi ad capiendos hoīes cōtinue laxata sunt re
tia fidei: quousqꝫ tota roma venerit in capturā.
Etiā ipsi imperatoꝛes romani velut cete gran-
dia infra fidei τ diuinoꝝ verboꝛum retia deuene-
runt. Sed cū audiuit petrus de laxatione retiū
in captura: ex ineffectu τ laboꝛe casso prioꝛe/ad
futurū quasi reluctauit effectū: tandemqꝫ iuben
ti cōsensit/p̄dicens: **Preceptoꝛ per totā**
noctē laboꝛātes nihil cepim⁹: i verbo
aūt tuo laxabo rete. Preceptoꝛē vocat: ad
cuius est paratus parere precepta. Enuncians
casso laboꝛe se cū socijs totam noctē preteritaꝫ
transegisse: cū nullus piscis venerit in capturā.
Sed rectū loquiē: cum nihil preterꝙ in ꝓmissi-
one cepissent hoīes ab adā vsqꝫ quo saluatoꝛ om
niū aduenisset. Tota eñ nox fuit omne interme
dium tēpus. Et in nocte peccati aut ignoꝛātie
nihil boni capiē: preter auersionē τ culpam di-
gnam gehēnalibus τ tetralibus flāmis. Laxaē
rete ad iubentis verbū: in spe melioꝛis effectus
prestita fide/ꝙ cassus laboꝛ atqꝫ nocturn⁹ ex di
urno exercitio suppleret: et ex effectu iam vera
esset illa sententia quā nondū saluatoꝛ ꝓtulerat
quā τ successu tēpoꝛis ꝓtulit: Quia sine me ni- Joan.
hil potestis facere. Proinde nihil ceperunt no
cturni exercitatoꝛes. Mūdo infidelitatis nocte
pallente/nondū verus dies christus mētib⁹ hu
manis illuxerat. Implent iussum: et cuꝫ hoc
fecissent/cōcluserūt multitudinē pi-
scium copiosam: non eoꝝ peritia τ virtute
seu eo foꝛtuitu quo solēt pisces deuenire i linea
claustra: sed in virtute verbi Iesu/in quo laxata
sunt retia. Hec copiosa multitudo erat ad p̄sa
gium futuroꝝ ꝓ piscatiōe credentiū: ꝓut dictū
est petro ꝙ esset hoīes piscaturus. Nō eñ facta
est ad esum/nec ad cōmertiū: cum neqꝫ comesti
fuerint hi pisces neqꝫ venditi. **Rūpebatur**
aūt rete eoꝛū pre multitudine pisciū:
et annuerūt socijs q̄ erāt in alia naui
vt venirent et iuuarēt eos. Si in virtu-
te dñi est captura: cur rumpiē rete? Schisma et
ipse non diligit: schismaticos ab hiatu terre fe- Num.
cit absoꝛberi. Extra debitos terminos ipse non
operaē: odit sup̄flua: pondus oībus statuit/nu-
merū τ mensurā. Fit tñ sepe in arte piscandi ꝙ
pisciū supra speratū ꝯcludiē multitudo: τ inter-
dū nullus venit in retia. Sed aliqd magni chri
stus volebat innuere ex pisciū tā magna captu
ra: vt cita et firma p̄staretur ex miraculo fides:
τ multitudinē hominū in exoꝛdio nascentis ec-
clesie crediturā: vt liber aplicaꝝ actionū insinu
at. Qꝫ rete rumpebaē/pertinet ad non credētes
ꝑfecte/τ ad i fide schismaticos. Vel ostēdit ma-
gnā christi custodiā electoꝝ suoꝝ: vt etiā eos in
ter ꝑsecutoꝛes/tribulatoꝛes/tentatoꝛes τ schis-
mata/τ diuisiones τ hereses elabi a fide: defluε-
re a virtutib⁹ nō sinat: pro eo ꝙ scriptū est ꝙ rū-
pebaē rete p̄ multitudine pisciū: nullus tamē ex
tra retinata claustra ꝑdibat. Ex ꝓprio motu vl
alia violentia extrahebaē. Sicqꝫ intra retia sal
uatoꝛis inclusi nō exeunt aut excludūtur inuiti:
nec ab aliquo aduerso superari ꝑmittunē vt ex-
cludanē: neqꝫ christ⁹ suos oīno custodit impas
sos: sed ne quod ē sathanicū oppꝛimat pressos.

Non patitur vnitatis amator/pacis ⁊ ꝯcordie
autor: ꝙ a sua vnitate/ ac potius vnione aliq̄s
rescindat̄ inuitus. Uoluntas quidē libera ve-
niendi per dei donū intra dominica retia/ ea-
dem est manendi: vt sicut aliq̄s nō fuit aut mā
sit inclusus inuitꝰ/ sic nec exclusus. Adiutoriū
autē alterius aduocate nauis ad retia petri: et
ad naviculā in qua christus erat: in q̄ insignis
est celebrata captura: aduocationē omniū apo
stoloꝝ ad confessionē petri ⁊ ad autoritatē re-
giminis monstrat: vt cū in om̄i plenitudine au
toritatis constitutus sit vertex: ceteri ad partē
regiminis ⁊ adiutorij sūt adacti. Et venerūt
et impleuerūt ambas nauiculas: ita
ꝙ pene mergerētur. Due nauicl'e nō due
sunt exclesie: vna tm̄ est orthodoxa eccl'ia. Sz
due nauicule/autoritas ⁊ sciētia/fides et actio/
actiua ⁊ contēplatiua: due leges/ moysaica et
euangelica/predicatio ⁊ oratio/ prelatura ⁊ sub
iectio/iussio ⁊ obediētia: due christianoꝝ ꝑtes
Psal. 15. eorū q̄ dixerūt: Dn̄s pars hereditatis mee ⁊ ca
licis mei tu es: qui restitues hereditatē meam
mihi: ⁊ eorū qui terrenorū sarcina/in mandato
rū custodia seruire altissimo decreuerunt. Et
om̄ibꝰ his vna est ecclesia. Quod pene merge-
bant̄/vexationē/tentationē/tribulationē et tē-
pestatē in om̄i stato ⁊ negocio adesse declarat.
Quod cū videret simō petrus/ ꝓcidit
ad genua iesu dicens: Exi a me: q2 hō peccator
sū dn̄e. Stupor em̄ circūdederat eū/ et omnes
qui cū illo erant in captura pisciū quam cepe-
rant. Similiter aūt Jacobū et ioannē filios ze
bedei/qui erāt socij simonis.] Petrus ab euā-
gelista positus est cū euangeliū scripsit: nōduz
quando ista facta sunt/hoc nomē petrꝰ imposi
tum Simoni fuerat. Procidit ad genua Jesu
Simon in humilitate deiectus: in admiratio-
ne factꝰ ex effectu verborū christi. Simile non
dū viderat. Profitebatur in christo magnā esse
virtutē: procliuus ad genua se peccatorē con-
testans: maxime si componeret̄ ad Christum:
cuius consortio se iudicabat indignuz. Pete-
bat ex hoc iesum ab eo egredi: nō tedio sui affe
ctus/non odio/nō inuidia motus ad ipsum: nō
aliquo dolo vel fraude/ sed inequalitate virtu-
tis: cū iesum virtute pollentē/se peccato pallē-
tē agnosceret. In animo delectabat̄ iaz christi
habere cōsortiū: sed eū sui cognita indignitas
ꝓhibebat ne quereret: magis aūt vt diceret ꝙ
ab eo pararet egressum. Initium cito habēde
bonitatis ac diuine potiende virtutis est ꝓprie
vilitatis ⁊ indignitatis cognitio/⁊ humilis ꝯsy
deratio quanta nostri ineq̄litas est ad christū:
et eo ipso nos dignos suo cōsortio facit et ap-
propinq̄t nobis: quo nos ipso iudicamꝰ indi-
gnos: ⁊ ex humilitate longe esse ab ipso credi-
mus. Stupor em̄ circūdederat eū/ et om̄es qui
erant cū eo: admiratio scz rei geste/ que supra
omnē vsū euenerat. Excedunt omnē hoīm in-
tellectū ⁊ sensum etiam minima facta saluato-
ris: nec in eis vere possumꝰ plus cōprehende-
re ꝙ mirari. Sed nec melius laudare ꝙ grati-
as agere: ꝙ sic dignatus est cū hominibꝰ ope-
rari ⁊ conuersari: et opera sue infinite virtutis
ostendere. Et cum stupor simonem velut insen
sibilem reddidisset et timore perculsum: ait ad
eum iesus confortans eum cum pollicitatione
meliorū [Noli timere: ex hoc iam homines
eris capiens]. Fecit iesus in illa captura presa
gium datum simoni atq; cōplicibus suis/ꝙ ho-
mines erāt diuinorū verborū retibus capiēdi: ⁊
per humanas atq; mortales hominū linguas
ꝓmulganda erant celestia et immortalia/dāda
fidei rudimēta ⁊ documēta virtutū: quibꝰ hoīes
caperent̄: ne vagarēt sub vndis fluide amenita-
tis/male libertatis in moribus ꝑditis. Nec an-
ceps animꝰ ꝑsto sit/ꝙ soli simoni hoīm predicit̄
de captura: cū paulus amplius laborauerit plu-
resq; cōuerterit/ ⁊ cōcluserit velut pisces in reti
dn̄ico. Similiter ⁊ aliȷ̄ apl'i ꝑ vniuersum orbem
ad predicandū dispersi/plurimiq; seq̄ces. Sed
dictū est ꝑsertim simoni velut in autoritate pri-
mario/⁊ apostolorum capiti constituto: acsi ad
vnū sit ordinata licentia docendorū/ ⁊ ab eodē
depēdeat autoritas predicādi: ne fingerēt here-
ses sicut factū est/illi q̄ autoritate ꝓpria dogma
tizare in ppl'is ꝑsumpserūt: nō referētes dicta ⁊
interpretationes scripturarū ad vnā catholicā
fidē/⁊ ad vnū infallibilē intellectū eius: datū in
ecclesia preconibꝰ christi ex magisterio spūssan
cti. Expedit quidē vt diuinꝰ sermo capiat̄ ⁊ ca-
piat/ ꝙ ex autoritate ꝓcedat. Quomodo enim
predicabunt nisi mittantur? A quo mittent̄ nisi
ab habente autoritatem? Qui habet autorita-
tem nisi qui accepit a christo? Quis accepit nisi
cui christus dedit? Cui dedit nisi simoni: quem
verticem fecit apostolici chori: cui tradidit cla
ues regni autoritatem ligandi atq; soluendi?
Nam et Paulus qui acceperat autoritatem a
christo: non vt caput/ sed cū capite petro: post
multos sue predicationis annos de euangelio
voluit conferre cum ipso et cū ceteris quos in-
uenit: ne videretur in vacuū currere aut aliq̄d
dicere preter fidei vnitatem. Ideo vni dictum
est quod per multos ministros verbi coadiuto
res christi erat implendum: vt vnitas veritatis/
intētionis ⁊ interpretationis scripturarū: cum
piscationi hoīm intendit̄: a piscatoribꝰ huiusce
modi attēdatur/teneat̄ et habeatur et seruet̄ in
verbo. Et tali presagio prescito [subductis
in terram nauibus / relictis omnibus secuti
sunt eum. Et iacobus ⁊ iohānes relictis oībus
retibus ⁊ patre cum mercēnarijs /similiter secu
ti sunt eū]. Naues operationes marine sunt:
sicut scriptum est: Qui descendunt mare in na- Psal. 106.
uibus/facientes operationes in aquis multis.
Et in introitu sepe velificant aduersitate ven-
torum: vt non quo voluntas appetit/ sed quo
flatus impellit applicant. Et si piscationi deest̄
actio/sepe deluditur. Qui ergo sequi volūt chri
stum/declinent ad terrā: ⁊ operationes ex soli-
dis faciant ⁊ ex certis. Non casu/nō euētu/non

fortuna/nō sorte seruiendū est christo: ꝫ electione/ac etiā ex oī rōnis iudicio imitādus. Proinde subducende sunt ꝯpationes incerte ad solidā terrā. Et relinqre debemus ꝯpationes in fluidis: ⁊ in rebꝰ stabilibꝰ christū sequi. Nō aūt sequi possunt nihil terrenū habentē onerati terrenis. Dissimilitudo habēdi ⁊ nō habēdi dissociat: rerū vero pōderositas nō ꝑmittit implicatū terrenis curis ⁊ sollicitudinibꝰ animū ad expeditā ab hoibus/imo ꝓhibet oīno sequelam. Ac ꝑ hoc morū cōueniētia docet/ suadet ratio: noua quā initiauit vita exigit: vt oīa relinquantur q̄ ipse cōtempsit. Nihil habeamꝰ eorū q̄ noluit. Nihil amenus eorū que odit. Sequamur suo mō/nō iudicio nostro: q̄ se nobis imitabilē ꝓstitit. Reliquerūt naues: reliquerūt retia: reliquerūt artē/patrē/ mercēnarios quos mercede cōduxerāt in arte piscādi. Oibus relictis secuti sunt oīa feliciter possidentē/oīa bona eterne habentē/⁊ suis sectatoribꝰ retributionis tꝑe largientē. Quid aūt est sequi christū: cū ipse ad hoc inuitet: ⁊ totiēs scriptura cōmemorat: seq̄ christū ex humanis moribus suadet. Etenim q̄spiā amicū vtiqꝫ charū habēs/sequit̄ ꝑeuntē dū pōt corꝑe: cū nequit vltra/ visu quoadusqꝫ valet postergat. Cū vero ab aspectibꝰ abolet̄/ se traijcit in amoris equū: quē q̄ṫuꝫ pōt calcaribꝰ vrget vt attingat dilectū. Sic ꝓcedentē dilectione/in fide sequamur in suis operibꝰ christū/in moralibus nō in mirabilibꝰ/vt suppetit ipsa facultas: q̄ ꝓgredi ampliꝰ nō valemꝰ. Intelligētia clara factorū eiꝰ in memoria fiat: generabit quidē gratiarūactionē. Et cū fuerit in suo inuisibili fatigata motu/ vt amplius seq̄ nequeat: ad sequelā amor indefessus accedat. Et q̄ sequit̄ ꝑeuntem: ingredientē indubitate semitas eq̄tatis/nō priorizet in via: Nō expedit aut decet sequētē christum/aliqn̄ ꝓire iesum. Sathan etiā post enūciationē btitudinis appellatus est petrus: tm̄ voluit in cōfitēdo preire iesum. Totus ad christū/ nihil ad se debet fieri verus sequēs. Nec declinet ad dexterā aut leuā: sed sicut viderit añ iter pandere/post sequat̄ ducē nūq̄ ꝑeuntē in preceps: ꝫ ducentē ꝑ semitas ⁊ itinera claritatis.

De sequela domini in tribus hoībus: a qua quidā repellitur/ quidaꝫ inuitatur: secundū Mattheū et Lucam. Capitulum XVI

Mathei 8 c.
Luce 9 g.

Nota hoc capm totum. Bien guita razon deue notarlo qualquier religioso.

Postq̄ dei filius in terris visus est/ et cū hominibus cōuersatus est: dispariter animi hominū affecti sunt ad eū. Non ex obiectu christi qui talē se hominibꝰ exhibebat: neumodolibet acceptor pesonarū existens: sed ex affectibus hominū qui in euꝫ varie ferebant̄. Et dux humani generis nobis de celo demissus in sorte meliori q̄ Adā aut noe/ aut Abraam aut moyses: qui fuerunt vtiqꝫ magni duces: aut quorūcunqꝫ populoꝝ principes nouā facturus militiā/querebat sequelā. Inanis dux/inanisqꝫ ducatus: nisi qui ducant̄ existant. Et omnes isti supno duce indigebāt. Nā in terrenis ducibus iam defecerat omne hoīm genus. Veruntamē multi estimauerūt cōtemptibilē hūc ducē/ nulla humana potētia refulgētem: et priuatā honoribus/diuitijs/societate ꝓcerū/potentatu ciuiū: et his quibus maxime inhiat affectus humanus existens vanus. Amplius quidem q̄ in suo bello conflictum in corpore accepit in cruce: et impotens et improuidus et inualidus iudicatus est: vt etiam a tali sequela plurimi abstraherentur terrore tyrannorum/ metu penarū/et aspernatione ignominiose mortis: timentes damna rerum si venirēt ad crucifixi ducis sequelam: cum ipse dixerit: Qui vult venire post me: tollat crucem suam et sequat̄ me. Cuius sermo et his omnibus presertim qui in christo amplius q̄ quod erat humanū cognouerūt: cognitione quidē fidei/sed nō altera. Et cū varie ⁊ differēter a cordibꝰ eū videntiū caperet̄ factū est vt ambulātibꝰ illis in via/accedens vnꝰ scriba ait illi: Magister sequar te quocunqꝫ ieris. Et dicit eis iesus: Vulpes foueas habēt/⁊ volucres celi nidos: filius aūt hoīs nō habet vbi caput suū reclinet. Ecce se offert ad sequendū christū scriba non req̄situs. Et magistrum vocat velut cupiēs erudiri: ⁊ inexceptuatā pollicet̄ ipse sequelā/vt nihil sit quod eū possit auertere: nullusqꝫ sit tedio aut timori: nullꝰ amor patrie: nullus pauor ꝑegrinari cum illo. Precedat ipse dux: sequet̄ ipse quo ierit. Optima pollicitatio sequētis ad ducē cū nihil excipit̄. Vtinā ⁊ nos sequamur inexceptuate/ quocūqꝫ preire nouerimus ducē oīum christū. Sed huic talia ꝓmittēti intētio nō erat sana: quāq̄ optime verba sonarēt: quā ex respōsione christꝰ resculpsit dicēs: Vulpes foueas habēt/et volucres celi nidos. Aliquid iste scriba temporalis emolimēti sperabat ex christo: aut dolo ista ꝓtulerat. Propterea hmōi responsionem accepit: non q̄ sequeretur/ sed q̄ christo nihil aderat cōmodi tꝑalis. Frustra igitur se parabat ad seq̄lam christi terrenarū intuitu/ cum se a talibus abdicauerit: nec seq̄ces suos premiari terrenis disposuerit/ sed supnis. Neqꝫ saluator de celis ꝓ nobis veniēs in hunc mundū sequi eū volentibus in moribꝰ ad celestia facturus ipse ducatū/ desinit esse quod erat. Neqꝫ ꝟtutis sue premiū voluit esse terrenū. Ex forma serui se imitabilē ꝓbuit: quesiuitqꝫ sequelā: ex forma dei premiū ꝓmisit: inuitans ad gloriā/ nō ꝑfunctoriā sed supernā. Nō igitur in hoc mūdo aut in rebus huiꝰ seculi sperandū i christo/vt ait apls: Quoniā si in hoc mūdo in christo tm̄ sperantes sumus/miserabiliores sumꝰ oībꝰ hoibus. Non est tēporale cōmerciū sequi christū. Et si ad tempus fit sequela/in eternuꝫ est premiū. Et eternus dn̄s dignū estimat sibi/ suis sequacibꝰ eterna largiri. Nō recessit ab imis: non assurgit ad potiora qui sequit̄ christum/ aut operat̄ in virtutibus suis: gliscens ex hoc adipisci labētia. Asserit ergo se pauperē christꝰ: cū sit christus dn̄s oīm: ⁊ oīm intētionē auertit a sequela

sui respectu cõmodi tẽporalis: dicẽs aīalia terrena et volatilia celi habere i terra ꝓprias mãsiones: se vero nullũ diuerticulũ ad manendũ. Hinc de christo dauid predixerat: Pauper sũ ego/et in laboribus a iuuentute mea. Et Apostolus declamat: Scitis eñ gratiaȝ dñi nostri Jesu christi: q̃m ꝓpter nos egenꝰ factus est cũ eẽt diues: vt illiꝰ īopia vos diuites essetis. Nõ vult sequenteȝ Jesus decipere/si temporalẽ ex sequela sperat mercedeȝ: imo nec recipere/si ex ipso nõ sperat eternã: ꝓpter ipsũ despiciẽs terrenã/abdicatus mundo/alienatus mẽte/ a charis ẜm carnem/seipsum odiens odio sancto: et ingrediens illã artam viã que ducit ad eternũ et fundatissimum dei regnũ: illam latam asper natus/q̃ itur in eternũ suppliciũ. Sed illa paucos/ista plurimos habet viatores. Si vero in exiliorem sensum verba traijcimus: Christi ad homines maxima est querela: videlicet ꝙ volucres celi scȝ demones/haberẽt receptaculũ in cordibus hominũ ad manendũ: ꝛ vulpes videlicet exquisite malicie atq̧ versutie: et christus nõ iueniat vbi caput reclinãdo deponat: scȝ vt quia deus est/ab hoibꝰ credẽdo rapiat. Caput eñ christi deus/dicit Apls. Nolebat eñ Christus vt eũ vt puꝝ hominẽ hoies sequerent/ sed etiã tanq̃ deũ: vt hoiem in exemplo/vt deuȝ ꝓ premio: vt hoiem in agẽda vita/vt deũ i sperãda: vt hoiem in doctrina/vt deũ ꝓ gloria. Iste aũt qui nec receptus est ad sequelã: aut aliquid boni tpalis sperabat a christo: aut aliquã fraudẽ gestabat in animo: Quis essent verba decentia plata inexceptuate protinꝰ sequelã. Ait autẽ ad alterũ. Sequere me. Ille autẽ dixit: Dñe ꝑmitte me primũ sepelire patrẽ meum. Dixitq̧ ei Jesus: Sine vt mortui sepeliãt mortuos suos: tu autem vade/ꝛ annũcia regnũ dei. Scriba repellitur a sequela/ iste inuitat. Repellit scriba: quoniã difficillime ꝑplurimũ est/vt alta sapiens ꝛ prudẽtia carnis imbutus/ in veritate velit deijci: et in humilitate Christi vestigia sequi. Repellitur scriba/qui se obtulit ad sequelam: hic inuitatur: nec permittitur in patrem exercere officia pietatis: ad officiũ maioris destinatus vt annunciet regnũ dei. Huic dicit vt sequat. paternam pietateȝ ille allegat: curare vult patrem: nec eum destituere dimittens: expectare disponit quousq̧ moriatur/ vt eum sepulture cõmendet: nesciens si forte ipse ante moriatur. Non erat huius pater in infirmitate/vt moriturus in primo videret: sed fortassis in senectute. Attamen expectare iste disponebat: melius agere ratus/ ꝙ si christũ sequeretur: ignarus adhuc ꝙ pietas pro pietate dimittenda esset. Preceptiuo verbo hic erudit a christo: ꝙ ipse sufficiẽs ꝛ debita causa est/ qua parentes dimittendi sunt/ꝛ etiaȝ quicunq̧ propinqui. Et relicti sunt parentes a discipulis/et a multis benefidelibus christianis. Et Jesus alibi asseruit in eius nõ posse venire discipulatum sine sequelã/sine sancto odio propinquoꝝ

Impietas necessaria est ad suos/cum ad suam vocat sequelã saluator omniũ christus. Et impietati damnabili ascriberet Christo vocante contempto/ ad suos pietas custodita. Ad plenũ ꝛ peroptime pius est/qui diuinuȝ ꝑfecit imperiũ/etiã omni obsecũdatione denegata parẽtibus. Prefert hominibus deꝰ/ genitori creator/patientibus ad mortẽ vite largitor/ nutritoribꝰ redemptor: viuentibꝰ cũctis in hac vita mortali/qui vt oĩbus vita beata daret/ꝛ immortalis se donauit in mortẽ. Et oĩm vitam et mores emit: qui ꝑ oĩbꝰ in aia in peccato mortuis/ꝛ ex natura corruptibili in corpe morituris/suã vitam morti exposuit: nõ taliter q̃liter/ sed ignominiosissimo genere moriendi. Exigit iure sequelã: parẽtes ꝛ cognatos dimittere persuadet: qui gratis oĩa fecit: ꝛ in vsũ hominibus dedit: ꝛ gratis semetipsum in redẽptionis preciũ contulit. Sed tremende contemplandũ/ꝙ mortui sepeliant mortuos. Nam si mortui/quõ sepeliũt? Si alios mortuos sepeliunt: quõ ipsi ipsi mortui sunt? Si vnũ horũ asseritur/ alterũ vt remoueat necesse est. Attamẽ alia sententia quod dicit innotescit. Q̃m qui vult vocatꝰ ad christi sequelã accedere/ilico factus est iustus: q2 illũ seq/ imo velle firmiter sequi/insticia est. Et qui nõ sequũtur ꝛ nolũt/iniusti sunt. Iniusticia quidẽ mortẽ in anima fecit: etiã si adhuc corpus vita perfunctoria ꝑfruat. Mors auteȝ corpalis que multatione diuina in oĩes homines venit/oĩes interimit: neminem sui relinquẽs inexpertũ. Erũt igit atq̧ sunt in aia mortui: licet corpe viui/fortassis cito in corpe morituri. Sunt etiã mortui in altero/ꝛ sepiꝰ i vtroq̧. Quorũ omniũ nulla ꝯuentio ad eos q̃ christũ voluntate/atq̧ mox imitatione sequuntur. Igitur sequens recta intentione christum/ iustus est: et iustꝰ ex fide viuit: scilicet ex illa que ex deo est iusticia in fide. Et ipse saluator ait: Qui sequit me/nõ ambulat in tenebris: sed habebit lumen vite. Uite porro lumen tenebras mortis excludit. Et iterũ: Ego suȝ via/veritas ꝛ vita. Totus ergo a vita/ totus de vita/ totus ex vita/totus in vita/totus pro vita: qui non repedate aut inobliquate sequitur christũ. Qui autem nõ sequũtur/totis ꝓprijs itineribus tendunt i mortẽ: quoniã nõ est aliud iter rectũ ad patriã/nisi sequendo ducẽ qui de illa eterna patria venit ad ꝑegrinatiõis nr̃e miseriã. Sȝ q2 sic ẽ ꝙ seq̃ntes christũ viui/nõ seq̃ntes mortui sũt: nõ illa morte ĩspecta corpis q̃ oĩbꝰ ẽ cõis: sȝ illa cõsyderata scȝ rõnalis aīe ꝑ culpã: q̃ nõ cõpetit nisi reprobis: q̃d ergo fedꝰ viuoꝝ ad mortuos/sensibiliũ ad insensibiles/ obedientiũ ad cõtumaces/sequentiũ ad nõ sequẽtes / diligentiũ ad non diligentes? Profecto iustissime dictũ est inuitato ad sequelã domini saluatoris: Dimitte vt mortui sepeliant mortuos suos. Ac si diceret: Explicitum te fac: implicare te noli. Reprobi sint cum reprobis / electi cum electis: viui cum viuis/ mortui cũ mortuis: se-

Jo.8.

Jo.14

quaces christi cũ eorũ similib9: sectatores diaboli cũ cõplicibus eius. Tu aũt vade annũcia regnũ dei. Nõ expectãdus est parẽs/ cito aut tarde moriturus: vbi audit christi vocatio: qui factis/dictis ꝛ omi actione sua nos vocauit in aliam vitã agendã atq3 sperandã. Ubi ꝑcipit siue ꝑcipit annũciatio regni dei/euãgelij sancti: nõ curandũ de dimittẽdis: nõ cunctãdũ penitus de agendis. Uox diuina cũ clamat/ab oibus humanis atq3 mũdanis reb9 absoluit. Rex terrenus habet in morib9 cũ militẽ suum ad signatã militiã ordinat: et domin9 cũ seruũ vni rei agẽde subijcit: ꝓ illo tũc a negocijs ceteris liberũ facit: neq3 a seipso i sua mẽte culpãdus/ seu ab alijs arguẽd9 est: si spretis oib9 atq3 dimissis iuste precipiẽtis exequit voluntatẽ: is cui9 ꝯditionis est/incõtradicibiliter subiacere. Uolũtate siue necessitate subiacem9 diuine precipiẽti: vt nil sit nostri arbitrij cũ vocauerit: nil cũ preceperit nostre directionis: etiã si nostro iudicio meliorib9 actionib9 posse videret intendere. Qui se subiacere iuste cognouerit: ꝛ infallibilẽ preceptorẽ ad se factũ: aspnabit etiaz bonũ electiõis sue decretũ. Proinde isto forte nõ cognoscẽte pietatẽ a pietate discernere: parẽtibus ꝯm carnẽ illã impẽdere sanius estimabat. Corripit ipse: atq3 i ipso corrigit ꝛ instruit ois fideliũ multitudo: vt cũ ꝑceptũ diuinũ aut cõsiliũ inspiratũ illuxerit/ ꝙ ois ꝓpinquitas relinquat: ꝛ quelibet actio alia pietatis. Perampli9 annũciatio regni dei ꝛ euãgelij christi eius q̃ in aiarũ salutẽ ꝑagitur/que imperpetuũ sunt victure/preponẽda est obsequijs corporũ necessario moriturorũ: in quocũq3 gradu ꝓpinq̃tatis existãt. Nã vox paterna de celo delapsa est: hic est fili9 meus dilectus/ipsum audite. Cum christus loquit/ois aia in eius obedientia cũctis postpositis liq̃fiat. ⌊Et ait alter: Seq̃r te dñe: sed ꝑmũ ꝑmitte me renũciare his q̃ domi sũt. Ait ad illũ iesus: Nemo mittẽs manũ suã ad aratrũ/ꝛ aspiciẽs retro/apt9 est regno dei⌉ Prestãda homini potiori sequela nõ erit in volũtate sequẽtis/s3 in arbitrio ꝑcipiẽtis: vt tẽp9 ꝛ modus ab ei9 arbitratu dependeãt. Disposuisti sequi christũ: cur moras innectis? Quid cunctandũ si fides: q̃d si christus cordib9 insit? Ad quid dom9 repetit/vt his que in ea sũt renũciet? A nullo est expectãda licentia/parato aio ad sequelã. Dis autoritas in illa sequela cõsistit: nemini vale facere obligat. Sũmi consilij est christũ sequi/oibus incõsultis. Ars est artiũ ꝛ scientia scientiarũ infallibilis est/simpliciter ipm seq̃ nemine requisito. An forte cõsulendũ est parentes aut ab eis cõmeatũ accipe: aut disponendũ cũ eis si et q̃n et quõ ꝛ in quo quis debeat christum sequi? Negauerim. An ad renunciandũ pacto seu iuramento ꝙ vlterius nolit conuersari cũ charis: neq3 vti dominio in terrenis: quis ratus fuerit domum repetere? Sed ad hoc nulla necessitas vrget. Ipsa enim christi sequela totum gerit/et agenda oĩa secũ portat: omnẽ expeditionem habet: et q̃tatiõis cũ mũdo chirographũ et licentiã et abdicationẽ ꝛ segregationẽ a dissimilibus: ꝛ absolutionẽ ab humanis decretis ꝛ a nature legibus ꝛ a legũ ꝛ regũ imperio: q̃m iesus deus hõ est quẽ sequimur: de9 in omnib9 ineffabilis bonis: homo in oibus moralib9 pagẽdis. Ac per hoc inopportunũ dictũ a volẽte sequi: primũ permitte mihi renũciare his que domi sunt. Ad quẽ iesus ⌊Nemo mittẽs manũ in aratrũ ꝛ aspiciens retro/ aptus est regno dei⌉ Aratrũ instrumentũ est cui apposito vomere tractu boum terra ꝓscindit: ea intẽtiõe vt iaciat semen ad mortificandũ et fructificandum atq3 fructũ augmẽtis adhibitis/ad sustẽdandã vitã in corꝑe assumendũ: ea quidẽ imagine aratri sequela christi appellata est. Ad quã si quis se dederit: ad alia q̃cũq3 cõuersus/ regno dei fit ineptus. Cui ergo aptus? Regno diaboli: q2 in illa veritate qua creatus est nõ stetit: ꝙobrẽ regno dei factus ineptus/tetro regno factus est aptus. Non est reperire tertiũ regnũ: q̃m q̃ nõ est dei/tradit dñationi sathanice. Et q̃ regno dei nõ congruit: nõ se fallat existimãs regno diaboli nõ cõpetere: credẽs suũ aliquẽ dominatũ seu regnũ: in quo si nõ glorificaret cũ christo in dei regno/nec sociaret in penis in regno sathanico: velut esset aliquod aliud cui9 nulla ꝑticipatio fieret cũ vtroq3. Itaq3 ab aratro resiliẽs non aptus regno dei / aptitudinẽ habebit aduersam. Nec obstat ꝙ de pueris nõ baptizatis ex hac vita nihil ꝑperã cupito / dicto aut facto egrediẽtib9 quis posset obijcere: q̃m nõ spectãt ad regnũ dei: q2 in fide trinitatis baptisati non sunt: nihil quoq3 boni fecerũt vñ mererent: nec ad regnũ diaboli: q2 nullã maculã volũtate aut oꝑe cõtraxerũt. Et hoc singulare habet diuina et humana iusticia: vt nemo absq3 crimine proprio in ꝓpria ꝑsona puniat. Relinquit ergo eis aliq̃s locus tertius: in quo deo nõ fruantur: nec sensibili pena plectant: vbi nõ sunt illa summa bona/et infima illa mala. Et ex eadẽ ꝓcedit iusticia: nõ coronare immeritũ/et non punire insontẽ. Illa vero culpa originalis per lauacrũ regenerationis nõ abolita/q̃ cõtracta est a parentib9 primis: penã sensibilẽ nõ meret: q̃m inuolũtaria et inactualis ẽ in nascẽtib9 posteris.

¶ Devocatiõe publicani ad sequelã christi: qui pctõres ad penitẽtiã vocaturus aduenerat: secũdũ Mattheũ marcũ et lucam. Capitulum XVII

Qui hoiem ad siĩitudinẽ et imaginem suã sic fecit ꝓut ab eterno preuidit: ꝑnoscit hoim volũtates ꝛ eaꝝ dispositiones: ꝙ̃ faciles ad auersionẽ ꝛ conuersionẽ/ꝙ̃ue difficiles/ꝙ̃ discipliabiles/ꝙ̃ tardiores/ꝙ̃ dure ceruicis/ꝙ̃ ꝯsentanee ad suꝑnas directiões. Et sicut nouerit aiam sue vocationi absq3 cõtumacia in obediẽtia fieri/sic vocat. Etẽi cũ vniuerso hũano sic egit: ꝙ nõ añ/sed eo tꝑe mũdo i carne apparuit: quo mũd9 iã erat i dispositione fact9 ipsũ recipe: ꝙuis eũ abiecisset ꝑꝑls pe

culiaris eiꝰ: sicut scriptũ est: Et sui eũ nõ recepe-
rũt. Et cũ sepe mens hoim hesitat cur iste vo-
cat / ille nõ vocat; iste recipit in seq̃lã / ille respui
tur: nemo queruletur: nemo p̃sumat i deuz: nemo
temerarie iudicet. Nulla responsio verior / nisi
q2 deꝰ oim corda nouit / ⁊ volũtates q̃ hoies la
tẽt. Et eque vt nec acceptio ꝑsonaꝝ / sic nec est
iniq̃tas apud deũ. Si spũs dei vbi vult spirat:
⁊ q̃ñ vult / et quõ vult: et nũq̃ nisi quod iustũ est
vult: nouit ergo quẽ vocat q̃ oino futurꝰ sit i se
quelã: ⁊ quẽ ad ipsã futurũ nõ p̃nouit / vocatiõe
nõ excitat. Mira etiã ad reprobos vtẽs pieta
te: ne ampliori pena plecterentur / si vocati veni-
re ꝯtẽnerẽt q̃ si despicerẽt nõ vocati: q̃m seruꝰ
ꝯtumax / ⁊ ꝯceptu iudicio subiacet: ignorans vo
misericordiã apte cõseq̃tur: velut seruꝰ sciẽs vo
lũtatẽ dñi sui ⁊ nõ facit / plagis amplioribꝰ: ne
sciẽs paucioribꝰ vapulat. Ex hoc q̃dẽ dictorũ
cõtẽplatio nascitur / q̃ iesus signanter vocauerit
publicanũ. Nã ⌊vidit iesus publicanũ ho-
minẽ sedentẽ i telonio / mattheũ noie siue leui:
et ait illi: Seq̃re me. Et relictis oĩbꝰ surgẽs
secutꝰ est eũ.⌉ In capharnaũ hũc hoiem com
prehẽdimꝰ a iesu fuisse vocatũ / noie Mattheũ
siue leui alphei: vno scz ꝓprio noie seipsũ exp̃s-
sit: alio scz leui duo aliȷ̃ expresserũt. Capharna
um ciuitas marina erat apta commerciȷ̃s: vbi
matheꝰ reipublice agebat officia. Nã matthe
us ex nomine / leui ex genere: de tribu leui eñ
erat. Publicanus ex officio: quod a scipione
publio habuit originẽ et ordinationẽ: q̃ ꝓ re-
publica ordinauit publica telonia. In quorũ
numero mattheus ꝓ republica cõstitutꝰ / sede
bat exactor: inde captãs inopẽ atq̃ vilẽ corpo-
ris sui victũ: nesciens forte quid meliꝰ seu apti
us ageret ꝓ stipe querẽda q̃ exigere / calculare /
reassignare in cesareũ fiscũ numismata imagi-
ne cesaris insignita. Sed apte ꝑ imaginẽ quan-
dã a publico ad magis publicũ trãsiuit officiũ:
cũ vocaretur a christo rege regũ ⁊ dño dñantiũ:
qui non vnius ciuitatis aut ꝓuincie / sed totius
mũdi rempublicã repaturus aduenerat: missu-
rusq̃ hunc publicanũ ꝑ mundũ in cedentẽ sibi
sortẽ: vt ad firmissimũ ⁊ solidissimũ statũ reipu-
blice de nouo ꝑ deũ ⁊ hoiem / hoim legitimum
regẽ in vera virtute astruendũ: sine qua non est
reipublice firmꝰ status: ⁊ in eterna beatitudine
cõsummandũ: hoies euãgelica p̃dicatione inui
taret. Sicut eñ piscatores hoim fecit arte non
abolita / sed in meliora mutata: sic mattheũ fecit
deserere teloneicam factionẽ agentẽ ꝓ terrena
republica / vt ageret ꝓ eterna. Et velut numis-
mata signata imagine cesaris exigebat pro ce-
sare: sic hoies ad imaginẽ dei factos inuitaret
ad vnũ deũ et summũ deũ: vt hoies agnoscerẽt
creatorẽ suum ab eterno deũ: sed in tpe ꝓ ipsis
hoibus incarnatũ vt essent dei que sunt dei: et
sua iura iusticia cesarea sortiretur. Nã abrasam
artẽ istã exigendi / calculandi / ditandi fisci cesa-
ris / nouimus a mattheo sed cõditione nobilio-
re donatã: cum derelicta est illa sessio quotidia
na / nautica emolimẽta expectãs: et christi sequẽ
la facta et in discursu laborioso per orbẽ in an-
nunciatione euangeliȷ̃ eterni pro eterno regno
dei. Sed ad gestorũ seriẽ redeundũ est. ⌊Vi-
dit iesus hominẽ sedentẽ ad teloniũ.⌉ De
terminatur christi aspectus ad vnũ hominẽ cum
dicitur / vidit: qui oẽs ab eterno preuidit: sed pro-
pter vnũ signãter dicitur / vidit: cũ aspectũ christi
nemo possit effugere: q̃m in omni loco oculi Prouer.15.
dñi cõtemplantur bonos ⁊ malos. Sed illa visio
defixa in hoiem / electionẽ eius a christo iã factã
ostendit: quem p̃sciebat vocationi seu electioni
eius pie prestaturũ esse cõsensum. Nã quos pre Ro.8.
destinauit hos vocauit: quos vocauit hos iusti
ficauit: quos iustificauit hos glorificauit. Sed
vbi vidit? Sedentẽ ad teloniũ. Quietẽ corpis
habet negociatio illa: mentis aũt plurimã solli-
citudinem. Et discipulus christi factus siue fu-
turus / deponat seculariter implicãtia mentem
oportet enim illã non corporalibꝰ / sed spiritua-
libus occupari. Imago dei est homo: in aĩa nõ
in corpore. Igitur aĩa diuinis intendat: et si ali
quãdo vilis facta / solescens in imis / assuefacta
caducis: resipiscens turpitudinẽ illã abstergat:
reintendẽs ad quod et s̃m quod facta erat. Cor
pore vero tantũ implicandum est q̃tũ virtus in
animo residens in suum instrumentũ cõpensa-
ta ipsius valitudine voluerit assumere: aut q̃tũ
ipsius corporis nõ voluptas / sed necessitas co-
egerit. Non competũt sectatoribus christi ar-
tes auertentes a spũalibus atq̃ diuinis specula
tionibus mentẽ: sed ille que corpus sollicitent
peramplius / mentẽ perminus. Atqui propriuz
nomen eius et generis atq̃ patris si ducantur
ad interpretationẽ: vocationi sue / imo ad id ad
quod vocatus est conferũt. Qui surgens secu-
tus est eum. Non surdus auditor: non tardus
ad verbum. Non expectauit exactionis sue fi-
scariȷ̃s cesaris reddere rationem: pro eo q̃ telo-
nium relinquebat indemne. Aliter quidem nec
christus eius acceptasset sequelam. Nemo cum
re seu damno proximi aut fraude reipublice re-
cipitur in familiã christi: nisi ad posse cũcta pri-
mo errata correxerit. Non venerat christus le- Mat.5.
gem soluere preceptorũ veterũ / sed adimplere:
q̃uis initians viam nouam / noua mandata no-
uaq̃ consilia indiceret. Porro relictis omni-
bus mattheus sequitur christum. Nulla tempo
ris intercapedine data: vt vocatꝰ cõfestim obe-
dientia esset ad verbum: misero sedili relicto et
sacculo pecuniarũ et seraminibꝰ ⁊ scriptionibꝰ
receptoꝝ ⁊ mercede sibi debita ꝓ officio: ad ver
bũ christi effectiuũ / ipse ipsiꝰ factꝰ ẽ ꝑ oĩa effecti-
uus. Nã nõ solũ christi v̄bũ in matthei auribꝰ
sonuit / seq̃re me: sz ad se traxit animũ: mutauit
affectũ: illuminauit intellectũ: id oino efficiẽs
quo sicut vocatꝰ / sic sequeretur. Quod ilico mat-
theꝰ effectiui verbi fecit effectũ: q̃ relictis oibꝰ
secutꝰ est eũ / oĩa sibi meliora facturũ. Reliquit
q̃dẽ oĩa q̃ erãt ad teloniatꝰ officiũ: in illa prima
vocatiõe q̃ dictũ ẽ sibi / seq̃re me: nõ illa q̃ domi

habebat: attñ in posterũ relictur9: Nã fecit ei cõuiuiũ i domo sua. Fecit publicanus ex officio publico in domo sua publicũ christo cõuiuiũ: vt in euidẽtia rei fieret quod dimiserat: ⁊ cuius volebat sectari vestigia. Reliquerat teloniuz vbi merces nauiũ et nautarũ emolimenta reddunt: vbi ⁊ telonarius sederat / preciũ mercib9 ipse factur9. Et seq̃bat christũ: q̃ mercedes suis sequacib9 reddet: ipse factus om̃ib9 merces: q2 hec est hereditas dñi filij merces fruct9 ventris: nõ impositur9 amplius venalib9 mercib9 preciũ: sed ei9 quod in christi sequela meruerit premiũ recepturus. Facit conuiuiũ leui maiori ꝙ rerũ fidei apparatu: exultãs iesũ recepisse hospitio: ⁊ ꝙ de substãtia sua tanto ⁊ tali hospiti ministrare meruisset: indignũ om̃ino se arbitrans ꝙ vocaretur a christo: et ꝙ ad domũ suã corꝑalem sumpturus annonã tã humiliter diuertisset. Ex cui9 humilitate matthe9 in dño humilior reddebat: et eo efficiebat christi capacior / quo in humilitate ꝓfundior. Neq3 christus ob cibi causã ad domuz eius accesserat: sed ad erudiendã et cõfirmandã aiam ei9 in relictione rerũ quã fecerat: ⁊ in sequela quã ceperat / adaugens adinceptũ: vt etiaz domũ et cunctam supellectilẽ / ⁊ si q̃ vendicasset in ꝓpriũ / ex toto dimitteret: q̃rẽs eũ magis pauperẽ fieri / egere cũ christo / q̃ abũdare terrenis: etiã si sibi ⁊ cũctis egenis iuxta sumpt9 in posterũ de habitis ministraret. Neq3 volebat christ9 illũ relinq̃re quantalibet implicatũ: quẽ tanto studio suã vocauerat in sequelã: quẽ aptũ prenouerat discipulatui et apostolatui eius: euangelistaz verbo et scripto futurũ: tandẽ ꝓ ipso subiturũ ⁊ mortẽ. Sumit ore christus a mattheo partis / et ab ipso paratis: cui et licitũ erat sumere nõ tm̃ de bene parto / sed etiã de ꝑꝑerã cunctorũ hoim: cũ ipse sit dñs vniuersorũ: cui ꝓter peccatũ nihil est alienũ. Cui nõ preiudicabat neq̃ter acq̃rendo malicia hoim in bonitate naturarũ ⁊ rerũ: quarũ omniũ habebat verũ dominiũ: nõ lege cesarea vel humana / sed diuina: q̃uis hõ factus ꝑ nobis egere voluisset: ⁊ nihil sibi mercatus tꝑaliũ legũ in propriũ vendicare: sed velut egen9 volũtate captabat ab hoibus: opẽ oẽm / ꝓprietatẽ et sollicitudinẽ ⁊ curationẽ in rebus tꝑalibus aspernat9: velut a celestibus veniens celestibus intendẽs: sup ista celestia in celestibus maioribus cito futurus: prerogãs nobis ĩ paupertate formã / qualiter contemptis terrenis celestia capiamus. Hec ꝓ tãto dixerim / si cuiuspiã anim9 moueret: sc3 cur christ9 accipit ꝯuiuiũ a mattheo: cui forte in tali officio aliq̃d non bene partũ inheserat. Est etiã aliud quod hmõi querelã si fieret recõpingit. Cũ quis studet saluti aiarũ: et earũ intẽdit mederi lãguoribus: dũtaxat quod necessarium est / in licentia est sumendi: etiã si de mãmona iniq̃tatis existeret. **Et factũ est discũbente eo in domo illi9: ecce multi publicani et peccatores veniẽtes discũbebãt cũ Jesu et discipulis eius. Erãt eni multi qui sequebatur eũ.** Cũ ad vnũ publicanũ ⁊ peccatorem christus diuertere dignaret: multis ad eũ veniẽdi prestauit audaciã vt venirẽt. Nõ eñi ad aliquẽ magnũ potẽtia siue virtute / hõ abiectioris cõditiõis ꝑsumit accedere / nisi ad siles abiectos ipsi9 dignatiõe ꝑcognita. Quis presũpsit ad christũ accedere: q̃ nil reꝑhẽsibile habebat sed omnẽ virtutẽ ostendebat in morib9: nisi prius cũ pctõrib9 loqui ⁊ cõuersari et comedere dignaret? Magna prsus christi dignatio: q̃ peccatorib9 etiã cõuersatione oia fact9 est: vt eos ad penitenriã inuitaret. Aduertãt igit qui student ꝑfectib9 animarũ: ne dedignent in cõuersationib9 peccatores: ne substomachent eisdẽ ne desperatione frangant: ne eis claudatur opportunitas veniẽdi. Ecce ꝓfert formã iesus: diuertit ad vnũ publicanũ ⁊ pctõrẽ: ⁊ multos ex vno trahit: ⁊ ad se venire inuitat / incentiuũ cũctis tribuens vniẽdi. Recipit ad verbũ: recipit ad discubitũ: sed nec mirũ si eos venat ad eternũ regnũ. Ostẽdit se domesticũ / diuine humanũ / et humane diuinũ. Rapit aias cunctorũ recte / nõ emule intendentiũ in eũ amore et delectatione sui. Et discipulatũ eius in hanc cõuersandi formã induxerat. Nam discũbebant publicani et pctõres cũ iesu ⁊ discipulis eius: qui magistri eoꝝ dignationẽ humilem cõtemplantes / in aliũ zelũ se tollere nõ audebant. Erant em̃ multi qui sequebant eũ. Nec mirum. Magis aũt mirandũ ꝙ aliquis remanebat: q̃m magna gloria est sequi dñm: longitudo hoim sc3 dierũ ab eo. Sed semꝑ e regiõe cõtradicit operib9 bonis: aut operib9 malis insistit. **Naz et scribe et pharisei videntes / q2 manducaret cũ peccatoribus et publicanis: murmurabãt dicentes ad discipulos eius: Quare cuz peccatorib9 manducatis et bibitis vos et magister vester?** Consurgit ex aduerso emulosa iusticia: propellẽs supbie fastu misericordiã de finibus ei9: imo iudiciũ temerariũ in alios: ⁊ de seipsis damnata ꝑsumptio: cũ scribe et pariseí sub pallio iusticie murmurãt: iudicantes alios peccatores / quos forte ignorabant quales essent. Et si erant ꝓculdubio pctõres: nõ subiacebant sic eorũ iudicio iudicandi. Et se fatebãtur ex hac sentẽtia iustos et mundos / qui nõ essent aut reciperẽt peccatores. Sepe hoc inter homines agitur: vt qui se peccatores existere non cõsyderãt: aut si sunt / se palliare nouerũt: vt murmurẽt / vt iudicẽt / vt presumãt: ⁊ se obtegant pallio seu virtutis imagine / nõ iusticie veritate. Permagne se immunẽ reddit a crimine: qui a cõuersatione hominũ reppulit criminosos. Nemo est qui grauiter non deliquerit in lege dei nostri: aut cõmiserit quod ꝓhibuit dominus deus noster. Et si nõ fecit frenatus impotentia / seu gratia retinatus: tamen voluit si nõ potuit: ⁊ potuit si noluit. In sui consyderatione omnis factus / etiã iustus parebit: peccatorib9

cōdescendet. Affectabit illos misericordiā inuenire: non repellet eos cū quib⁹ habet omnimodā similitudinē in natura: si fortassis dissimilitudo consistat ex gratia/ de superis nō de meritis proprijs presuscepta. Ac per hoc scribe ꝛ pharisei eorumqꝫ cōsimiles/ in alios tam seueriter decernētes: iuste reprobandi sunt: dū nitunt peccatores per censurā iusticie remouere ab eis: a quib⁹ possunt pro abstergēdis peccatis iuuamēta suscipere. Proinde iesus velut doctor supernus ex authoritate docēs hāc q̄stionē determinat. **At iesus audiēs/ ait: Non est op⁹ beneualentib⁹ medicus/ sed male habentib⁹.** Sententia ista nō ampliorē declarationē recipit q̄ portat ex verbis. Attamē tangit illoꝝ p̄sumentiū mētes/ velut diceret: Uos creditis b̄n ualere/ sicqꝫ vobis videt: ideo medico nō indigetis: sed infirmi estis: ꝛ contumaci supbia me vestrū medicū oditis. Isti vero infirmos se esse fatent: medico indigēt/ medicū querūt. Et remittit eos iesus ad scripturā sacrā: quā si scribe ꝛ pharisei intellexissent/ subticuissent: non q̄rentes quare misericordia recipit miseros/ pietas impios/ iusticia iniquos/ bonitas malos. Quāobrem dicitur: **Euntes discite quid sit/ misericordiā volo et nō sacrificiū. Non eni veni vocare iustos/ sed peccatores ad penitētiā.** Nullū sacrificiū in veteri testamēto deo tam extitit gratu ex parte offerentiū oblati: nec in nouo ex parte offerentiū grati⁹ extat: q̄ misericordiā inferre miseris: indulgentiā p̄stare poscentib⁹: in peccatis releuare iacentes: ꝛ animarū mederi languorib⁹: et in viā salutis inducere illos q̄ infami gradiunt via. Preferēda est misericordia: posterizat oīa iusticia: si ad ꝯseruationem tendit rationabiliū creatorū. Nā si authoritas prestaret iusticie: vt posset bm̄ sua iura i criminosos decernere: humane quidē pauci a iusticie framea impercussi remanerēt. Si diuine/ satis breui nūero calculabilis esset nūerus electoꝝ. Misericordia v̄o cum vtit iuribus suis/ parcit indignis/ parcit contēptorib⁹: Sustinet/ expectat/ remittit/ donat/ cōseruat/ p̄seruat/ reseruat: ꝛ quō extinguat ppterā agentē ignorat. Et misericordia dei iesu saluatoris nostri incepta ꝛ aucta est: ꝛ auget ciuitas illa supna: qua iusti cōfirmant ꝛ detinent ne in peiora ꝛ maiora labant: prolapsi v̄o erigunt ꝛ pctōres expectant ad veniā: ꝛ supra cōdignū/ supra meritū/ supra speratū oībus puidet. Merito ergo dicit: Misericordiā volo ꝛ nō sacrificium: qm̄ vult potius p suā misericordiā pctōribus penitētibus misereri: q̄ p iusticie officiū sacrificiū exhiberi. Nō delet misericordia hoīes sup terrā/ sed illos vltrix iusticia ferit. Per misericordiā plurimō tādiu expectat iniqu⁹ q̄ efficiat pius: quē si gladi⁹ iusticie post pctm̄ ilico inuenisset/ penā subiret: a q̄ non ad pietatē posset eē regress⁹: nec ex iniq̄s boni futuri/ vt solitū est nascerent: ꝛ fraudaret illa supna ciuitas nūerositate supnoꝝ ciuiū: quos iusticia in locis infimis ꝛ tetralib⁹ ascripsisset. Nō veni vocare iustos ad penitentiā: q2 forte iustus nemo erat: sed pctōres: q2 oēs pctō perāpli⁹ ꝛ permin⁹ irretiti erant. An forte q2 iusti vocatione nō indigebāt/ p eo q̄ iā accesserāt vnde iusti erāt. Et ideo iusti/ q2 egerāt penitentiā sup his in q̄b⁹ deliq̄rāt ꝛ i seipsis originale malū horrebāt: quod ex traduce carnis nō/ ex volūtate ꝯtraxerant. Et hoc forte plurimi q̄ seruauerāt in morib⁹ ꝛ in volūtate inocentiā: preter illā maculā ex traduce cōtractā. Sed quoquo mō ista serient: ad retunsionē illoꝝ murmurantiū dictū est verbū: Nō veni vocare iustos/ sed pctōres ad penitentiā: q̄ sola facit de pctōrib⁹ iustos: de impijs pios: de alienis filios: de extraneis ciues: et terrenos facit esse celestes. Et p eā sibi cogniti pctōres/ in cognitionē diuinā transire merent. Ipsa sola est q̄ post ignorātiā sui ad ppriā cognitionē iducit ꝛ post obliuionē recordationē facit ppriā: deinde sciētia ꝛ amore trāsit in deū. Et pctōr vocat⁹ ad penitentiā: sed nō pctōr si ad illā accessit cognoscēs seipsum/ cognoscit ꝛ deū: et illū diliget cognitū. Et regulate sic agitur/ vt sciēs sciatur: amās diligat/ ꝛ nesciēs nesciet: ꝛ nō diligēs nō amabit: ꝛ non opans ptin⁹ eijciet: ꝛ agēs ppterā cōdēnabit. En p̄spicuū est ad q̄d boni puenit q̄ ad penitentiā vocat⁹ accessit: ꝛ cur amator hoīm christ⁹ ad penitētiā hoīes mortales accersierat.

¶ De noīatiōe. xij. apostoloꝝ et authoritate concessa: et eoꝝ missione p mundū: et forma viuēdi/ cōuersandi et predicādi: secūdū mattheū et lucā. Capitulum XVIII

Vocare venerat Jesus ad penitentiā hoīes pctōres: sed nec oīes sua voce sed in sua ꝛ de sua voce. Mat. 10. Lu. 9. Quocirca primo elegit illos p quos vocaturus erat ceteras natiōes: nō literatos/ nō imbutos terrenis ꝛ humanis documētis/ nō diuites/ nō potētes/ non nobiles hui⁹ seculi: sed plebeios: ne virtute hūana hoīes ad diuina ꝛ celestia vocarent. Et pmo eos fecit idoneos euāgelice p̄dicationis q̄ mitteret: vt tales essent vita quib⁹ fides daret ex doctrina: tales in morib⁹ vt eoꝝ sermonib⁹ crederet: vt si ad penitentiā alios inuitarēt/ notū esset ipsos penitētiā iā egisse: si ad abdicationē rerū visibiliū/ p̄spicuū esset iā eos esse a terrenis oīb⁹ abdicatos: si ad celestia/ ꝛ ipsos decebat esse celestes: si ad diuina/ ꝛ ipsos trāscendisse hūana ꝯgruū erat: si ad quecūqꝫ honesta/ bona/ pudica vtilia p superis/ ꝯtēptibilia p imis/ alios inuitarent: eos oportebat his esse redimitos. Nec pmpta facie q̄s alios inuitat ad bellū a quo ipse terga diuerterit: nec ad illā actionē quā aggredi recusauerit. Hoc siqdē iure illos fecit idoneos ministros noui testamēti: nō tantū lr̄a/ sꝫ spū 2. Cor. 3. videlicet q̄ eoꝝ sermo nō esset contēptibilis ex ptāte/ aut despicabilis ex virtute. Potestatē quidē dedit in oīb⁹ opportunis sup naturā ad necessitatē ꝛ vtilitatē ꝯtarat faciendo miracula. Et de virtutibus actuosis instruxit: ne conuersatio

esset onerosa cuilibet: nec amicabilr̄ malis/nec
tediosa bonis. Hic euangeliste referūt rei gesta
nō eodē ordine/sed diuersimode retexētes. Sꝫ
nec hoc sit cure tractatoribꝰ sacre scripture: dū
ex scriptura debita ⁊ vera sentētia habeaꝛ. Cō-
stitutꝰ quodā in tp̄e iesus inter turbas de octo-
gintaquatuor discipulr̄ quos elegerat: ꝓrogati-
ua quadam duodecim ex eis apl̄os noīauit: siue
cū noībꝰ circūcisionalibꝰ: siue cū his q̄ iponere
voluit: cū certū sit ꝙ aliquibꝰ mutauit: incertū tn̄
si oībꝰ. Sed euangeliste q̄ scripserunt incarnati
verbi historiā/ita tradiderūt queādmodū audie
rūt a christo ⁊ de christo: ⁊ q̄ ipsum agere aut di
cere ꝑceperūt. Nec aliꝛ a nobis sentiēdū tā de
gestis ⁊ dictis a iesu ad alios/⁊ alioꝝ ad ip̄m: et
de gestis ab alijs quōlibet aliꝛ/ et etiā de factis
in illū: ꝙ̄ vt euangeliste ꝑ sp̄ m̄sctm̄ scribētes in
memorias posteras tradiderūt: ⁊ ecclesia otho-
doxa suscepit: sicꝫ libros custodiuit solertia ꝑ-
latoꝝ ⁊ vere suꝑintēdentiū in christianā religi-
onē: vt nec aliq̄ mēdositate potuerūt aliqn̄ ma-
culari. [Et cōuocatis duodecim discipulr̄
suis: dedit eis potestatē spirituū immundoꝝ vt
eijcerēt eos: ⁊ curarent oēm languorē ⁊ oēm in-
firmitatē. Duodeci noīa aplōꝝ sūt hec: Primꝰ
simon q̄ dicitꝛ petrus: ⁊ andreas frater eius: phi
lippus ⁊ bartholomeꝰ: iacobꝰ zebedei/ioannes
frater eiꝰ: thomas ⁊ mattheꝰ publicanꝰ: iacobꝰ
alphei ⁊ thadeus: simon chananeꝰ/⁊ iudas sca
riotis q̄ tradidit eū.] Nemo in exordijs christū
elegit: sed ipse elegit eligēdos. Ipse porro dixit
Joan. 15. Nō me elegistis/sed ego elegi vos. Et nouerat
eos q̄ ad apl̄atū assumēdi erant/⁊ ꝓrogatiua hu
iuscemodi noīandi. Nemo tn̄ presumat ex hoc
acceptorē christū dicere ꝑsonaꝝ: virtutum ⁊ di
spositarū mentiū erat dūtaxat acceptor. Et ve-
teris amor legis ⁊ pura custodia ⁊ ꝓphetarum
fides egit: vt qui ista tenuerūt/in cognitionem
christi meruerūt ꝑuenire. Dispositiōes mentiū
christꝰ porro infallibilr̄ intueꝛ: vt sepe vocet ad
gratiā agentē totaliter ꝑperā: nondū eruditū in
bonis: si dispositiōe paratū ꝯgnouerit ilico fie-
ri eruditū ⁊ aptū suscipe diuinoꝝ formā. Ad hec
idoneos istos quos noīauit apl̄os an̄ ꝓuiderat/
⁊ ceteros quos elegit ad gradatos statꝰ officio
rum ⁊ virtutū. Nec aīm moueat ꝙ nihil boni in
hoībꝰ esse pōt/nisi gr̄a largitoris: qm̄ ⁊ hoc ꝓui
dit ne i vacuū gr̄a ꝑstareꝛ. Porro ꝙ̄uis sint oīa
diuie gr̄e tribuēda: nihilominꝰ ptāte liberi arbi
trij nō frustra ꝯcessi/aliq̄d ab hoībꝰ impēsuꝫ est
vnde fuit electio subsecuta/⁊ sequaꝛ huiꝰ ⁊ non
illiꝰ. Sꝫ neqꝫ abyssuꝫ huiuscemōi penetrare cō-
tendimꝰ: sed intēdere in istā modicā hoīm clas-
seꝫ quā christꝰ elegit: ⁊ q̄d ꝑ eā fuerit oꝑatꝰ: quā
⁊ ordine alio lucas videꝛ retexere. Uocauit dis
cipulos suos ⁊ elegit duodecim ex ipsis: quos ⁊
apl̄os noīauit: Simonē quē ꝯgnoīauit petrū/et
andreā fratrē eius/iacobū ⁊ ioannē/philippū ⁊
bartholomeū/mattheū ⁊ thomā/iacobū alphei
⁊ simonē q̄ cognoīaꝛ zelotes: ⁊ iudā iacobi ⁊ iu-
dā scarioth q̄ fuit ꝓditor. Nō causat differen-
tiā series noīm eadē nō seruata: sꝫ ad hoc isti du
odecim ꝓrogatiua officij apl̄ici a saluatore vo-
canꝛ: vt ꝑagant ad quod figurati scriptura refe
rente fuerūt. Apl̄i q̄dē missi dicunꝛ: qꝛ missi sunt
velut duces ad docendū ppl̄m christianū. Naꝫ
dictū est ꝙ ismael duodeci duces generaturus
esset: nō ꝙ ex semine illiꝰ apl̄i ꝓdierint: sed in fi
gura ꝙ duces duodecim scꝫ apl̄i duxerint i viā
rectā ppl̄m paganū. Qui etiā ⁊ principes duo-
decim appellati sunt: principes duodecim i no-
uitate euangelice vite in oī orbe terraꝝ. Confir
mat quod dicitꝛ multo post propheticū verbū:
Cōstitues eos principes suꝑ oēm terrā. Necnō
et more paterno missi erāt tractare subiectos.
Qua imagīe duodeci filios patriarchas iacob
patriarcha ꝯ̄nauit. Et ꝓpinare debebant potū
aque sapie salutaris/his q̄ aqua cenosa huiꝰ se-
culi potabanꝛ. In cuiꝰ typo fontes duodecim
inuēti sunt in deserto: ex q̄bꝰ velut potatꝰ ppl̄s
israeliticꝰ veniēs de egypto/sic ex duodeci apl̄is
populꝰ nationū. Et intitulare debebant canoni
cis ordinationibus ecclesiā sanctā dei: put ha-
buerunt a christo/⁊ docti fuerunt inuisibiliter a
sp̄ūsctō. In cuiꝰ ꝑfiguraꝫ cū moyses sacrificare
deo vellet: pro duodecim tribubꝰ/duodecim al-
taria erexit i titulos: ꝑfecti facti sunt i vniuersa
eccl̄ia sctā dei: velut viri ꝑfectio oēm habētes
ꝑfectionē decentē ad ꝑfectionē: put salomō du-
odecim viros voluit habere ꝑfectos: sic christꝰ
duodecim ꝑelegit apl̄os. Duodeci boues porta
bant mare ꝯm ordinationē sapie salomonis: et
christꝰ infallibili sapiētia ꝑ duodecim apl̄os ba
ptismū fecit vbiqꝫ deferri. Et vt leones eos cō
tra cūctas aduersitates fortes esse decebat. Ad
quoꝝ figurā salomō in gradibꝰ solij duodecim
leunculos ordinauit. Electis ⁊ noīatis duodeci
apl̄is authoritatē agendoꝝ i magna virtute cō-
cessit: ꝑdicēs eis ꝙ [messis multa/oꝑarij
autē pauci. Rogate ergo dn̄m messis: vt mittat
oꝑarios in messeꝫ suā.] Messis multa oē gen9
humanū. Pauci oꝑarij ad metēdū scꝫ paratos
⁊ albescētes ad fidē: maxie in exordio nascentis
ecclesie: scꝫ duodecim viri apl̄i noīati/cū septua
gintaduobꝰ discipulis noīaliter nō descriptis.
Quā modica classe hoīm inuitandū/cōuerten-
dū/in moribꝰ immutandū erat genꝰ humanū: vt
aduertereꝛ quod agebaꝛ oīno esse diuinū. Et ꝑ
cibꝰ pulsari oportebat dn̄m tāte messis: vt oꝑa-
rios mitteret idoneos ad metēdū: qm̄ ipse solꝰ
nouit mittēdos: nouit ⁊ necessarios. Et male ꝑ-
dicabūt/nisi a dn̄o messis hūane mittanꝛ. Dat
ptās expediens ad cōfirmationē verbi: ⁊ vt pos
sint signa facere corā his q̄ simplici verbo nec
credituri erant: oblectati nouitate signoꝝ: put
extitit populꝰ iudeorū: et ad cōcidendū sapiētiā
gentiū si voluissent quippiā ex naturali ratione
obijcere: qm̄ vt ait apl̄s/iudei signa petūt: greci
sapiētiā. [Un̄ dedit ilr̄ ptātē spirituū imūdoꝝ
vt eijcerēt eos: ⁊ curarēt oēm lāguorē ⁊ oēꝫ infir
mitatē]: adijciēs: [Infirmos curate: mortuos
suscitate; leprosos mūdate: demōes eijcite] Jō

corporib⁹ ꝛ corporaliter talis est cōcessa ptās: vt fides daret ad verbū annūciantis regnū celoꝝ: ꝑ eo ꝙ dictū est ad eruditionē ꝑdicationis: [Euntes aūt ꝑdicate/ q: appropinquit regnū celoꝝ.] Intromittēdi etiā erant hoies introrsus ex signis exteriorib⁹/ad ꝯsyderationē inuisibiliū ꝛ melioꝝ bonoꝝ: cū inspicerent ꝙ tā insoli ta in corporib⁹ agebant illa diuina virtute: que hūana esse nullo mō possent. Et ab visibilibus ad inuisibilia traijciēdus erat amor ꝯtēplatiōe signoꝝ. Necnō ꝛ inuitatoria erāt signa talia: vt ad curandū ab infirmitatib⁹ aiaꝝ se hoies ꝑpararent: ampli⁹ quidē in aīa ꝙ in corpore hoies egrotabāt. Sed aut ignorantes infirmitatē/aut peritū aiaꝝ medicū nō inueniētes: nō q̄rebant vt curarent: sed pniciosius collanguebāt. Mit tunt bini ob testimoniū vni⁹ ad alterū/ob solamen/ob adiutoriū/ob cōsiliū/ob collationē agēdoꝝ/ob grauitatē/ob supplementū si hoꝝ alter deficeret: ob insinuandū charitatē inter ꝓximū ꝛ se habendā. Prohibent declinare in extraneas partes. [In viā gentiū ne abieritis: ꝛ in ciuitates samaritanoꝝ ne intraueritis: sed potius ite ad oues q̄ perierant dom⁹ israel.] Prohibitio ista facta est ꝺm prius ꝛ posteri⁹ ꝛ ꝺm magis ꝛ minus: nō ꝺm aspernationē gentiū ꝛ samaritanorū. Nō in mentē cuiuspiā veniat ꝙ iesus nationē aliquā aspnaret: qui vult oēs hoies saluos fieri: ꝛ ad agnitionē veritatis venire: oēsq̄ ꝓut in ipso promptū erat/saluatur⁹ aduenerat. Nā ipse de seipso dixit: Uenit em̄ filius hoīs q̄rere ꝛ saluū facere quod perierat. Et oēs perierunt: oēs peccauerūt ꝛ egēt misericordia dei. Sed cōgruū erat vt ille ppl's ꝑmo inuitaret ad veniā/q̄ vni⁹ dei cultū magis honeste seruauerat: quis aliq̄s eoꝝ aliq̄n deliquerit: ꝛ cui⁹ patrib⁹ merito vni⁹ dei cult⁹ facta erat de christo seruāda ꝛ cōplenda ꝓmissio: ꝛ suscepit circūcisionē: peregrinataq̄ fuerat in egypto: seruās inter aduersos vni⁹ dei cultū: trāsduct⁹ in ꝓdigijs ꝛ signis mirificis ex egypto: q̄ prim⁹ accepit eloquia dei: in quo fuerūt patriarche scītissimi/prophete verací ssimi/viuētes ꝛ moriētes in fide christi futuri: ꝓ primo saluti ei⁹ intenderet: vt ꝑdocte christ⁹ a pplo cultideo ad populū cultidolū in noticiā deueniret. Quocirca cū ad gentes ꝛ samaritas ꝓhibet accessus: ꝛ ad oues israeliticas indicit: hoc sensu tenendū est: sc3 ne pri⁹ aut magis ad illos ꝙ ad israelitas: ne forte ipsi israelite indignarent: si pri⁹ esset vocatio idolatrantiū nationū/ꝙ ipsoꝝ q̄ tenuerant cult⁹ diuini cēsurā. Et samarite israelite erant: cur ergo ad eos ꝓhibebat accessus? Porro ex multis tpib⁹ ritus gentiū retinebant ꝛ idolatrabāt in mōtib⁹: ꝛ diuisi erāt a iudeis: ex quib⁹ ꝛ inter quos nat⁹ est christus. Eruditio sani ꝛ opportuni ꝯsilij ꝓ tpe fuit: nō preceptū oīno inuariabile. Nā ꝛ christ⁹ fuit in samaria ꝛ in finib⁹ ppl'i nationū: vt clamat famosa historia sanatiōis filie chananee: ꝛ apostoli dei/vt legitur in actibus apostoloꝝ/dixerunt: Quia reppulistis/ecce reuertimur ad gētes. Nō est aūt credendū ꝙ si iudei recipissent christū et apl'os: ꝛ per oīa in fide/spe ꝛ charitate christi fuissent secuti vestigia: ꝙ nō subsequēter fuisset vocatio nationū: sed israelitica prius/illa posteri⁹: Etiā ipsi israelite cōuersi ad fidē/ per charitatē alios inuitassent. Hoc quidē habēt in virtutib⁹ ꝓpriū qui vere christiani sunt: ꝙ oēs vellēt ad christū ꝯuerti: ꝛ gaudēt de cōuersis/ꝛ dolent vti q̄ de auersis. Admonētur ne sub aliqua mercede rei tpalis euāgeliū ponāt: sed sine oī sumptu euāgelizent. Inq̄t em̄: Quod gratis accepistis/gratis date. Nō potuit aliq̄s neq̄ posset fieri: ꝙ equa rerū ꝑmutatione ipsum euangeliū haberet. Uirtus em̄ dei est. Infundit siquidē/nō acquirit: grat3 datū a deo nō meritis/ gratis ꝓtin⁹ in alios refundendū. Sil'r ꝛ sanitates donāde. Lex diuina oīno sic desanxit: vt quod hūanis ꝛ corporeis laborib⁹ nō acq̄rit/ ꝙ nulla mercede vendat. Ac ꝑ hoc in euāgelio oēm cōmertiandi abstulit causam/cū adiecit: [Nolite possidere aurū/neq̄ argētū/neq̄ pecuniā in zonis vestris. Non perā in via/neq̄ duas tunicas/neq̄ calciamēta/neq̄ virgā. Dignus em̄ est operarius cibo suo.] Cogit gratis impēdere aut neq̄t retinere quod h3 / qui ꝓhibet terrena emolimēta recipe. Quāobrē vt gratis esset euangelizatio regni dei ꝛ curatio passionū: nihil terrenū ex his recipe viri euāgelici ꝓstruunt. Neq̄ debēt ferre illa q̄ mund⁹ inq̄rit q̄ euangelizant: ne talia videant querere q̄ vident habere. Magis autem ꝑdicatores/mūdi contēptus in seipsis oportebat exēpla prebere: ne incredulitatis occasio euāgelio ꝑberet. Predicantes celestia, terrena contēnant. Annūciantes eterna/ tpalia oīno fastidiāt. Nō gerant illa morib⁹/a quib⁹ ꝑ verba excelsa tonātia hoies nituntur auellere. Neq̄ ornamētū exterioris corpis ferāt: plus refecti virtutib⁹ ꝛ iā celestib⁹ refulgētes. Neq̄ curandū est ꝓprio apparatu vnde alant in corpe/ qui alijs aiaꝝ alimēta ministrāt. Et ꝓhibet superfluitas vestiū: nō opportunitas mēsurata. Nam ideo in tunicis/etiā in oib⁹ alijs dualitas ꝓhibet: si vnitas sufficit. Oīne quod opportūe aut iure nature sufficit/etiā si plura nūero essent: tā tū arguit vnitatē: dualitatē ꝯo ꝓhibitā/id quod supfluū siue nūerositate/siue ꝑciositate aut valore: vbi cōfert quod minus est. Laboriosos vult esse euāgelicos pedes: quos etiā christi man⁹ abstersit: vt possint ex laborib⁹ securi⁹ auditores ad euāgeliū inuitare: ꝑ eo ꝙ laborauerūt ꝑ eis pedib⁹ nō suffultis/neq̄ ꝓtectis pelliū tegumēto. Prohibet ꝛ virga correctionis/nō baculus sustētatiōis: si corpis lassitudo cōprimeret: aut senect⁹ siue aliqua egritudo grauaret. Nō decebat eos virgā in ꝑcutiēdo habere/neq̄ gestu virge ostēdere principatū: quis totius mūdi spūales principes facti essent. Cōsuetudo apud plures irrepserat: ꝙ aliqua ꝑminentia honoris vel officij refulgētes ꝙ virgā manu gestabāt. Perspicuū est ꝙ euāgelizatores incarnati ꝯbi ꝛ euāgelij sui ꝛ eterni regni/a terrenis et ꝑfunctorijs

ꝛ curis seculi ꝛ corꝑis ornamentis esse oꝑtet pe
nit9 abdicatos. Quod aūt adiecit: dign9 est oꝑa
ri9 cibo suo: ad id referꝫ ꝙ pecuniā ꝛ perā in via
ferre ꝓhibuit. Indecēs ptin9 est ꝙ pecuniā por
tet in zonis et edulia ꝑparata i peris: pōt apud
euangelizatos iure mercedis alimenta suscipe.
Necnō diuine cure totū se debet exponere/ q̄ di
uina eulogiat cordib9 hoīm ad credēdū. Et au-
dacter dixerim/ ꝙ neqꝫ in miraculis: in expulsi-
sione demonū: in donatiōe sanitatū: in suscitati
one mortuoꝝ: apl̄i seculo ita mirabiles apparu-
erūt sicut in ꝯtēptu rerū. Neqꝫ in efficacia ꝟbi
tam hoies cōmouerūt ad nouitatē vite siue do
ctrine/ ad ꝓstandū fidē dictis: sicut a visibilib9
ꝛ a cōiter appetibilib9 tota libertas. In hoc so
lo perampli9 cogniti fuerūt esse diuini/ christi-
feri/ celestes: et creditū esse aliaz vitam fuit: quo
istam verbis ꝛ morib9 despexerūt. In hoc audi
tores nobiles ꝛ plebei nō poterant deceptionis
calūniā inuenire: aut ipsos iudicare falsidicos: si
de hoc nequā seculo excepta necessitate iure na
ture/ iure viuēdi q̄ oib9 ꝯuenit/ nil aliud capiebāt

¶ De forma hospitādi data. xij. apostolis euāgelizatoribus verbi dei: secundū mattheum. Ca. XIX

Decebat apl̄os: decet quoqꝫ docentes
sanā doctrinā: siue incedētes ꝑegre: si-
ue manētes in aliq̄ ciuitate inq̄rere ho
spicij honestatē: ne si primo ingrederenꝫ indisci
plinatoꝝ aut ꝑperā agentiū hospitia: forte aut
reciperenꝫ/ aut ex illo cōtubernio ꝙuis modico
gladiarēt corda simpliciū: ꝛ prestarēt cūctis sci-
entib9 indebite cōuersationis exēplū: vnde da-
reꝫ offensio euāgelizandi vituperādo ministe-
riū. Et ex hoc post euangeliū cognitū vel euan
2. Cor. 6 gelij cognitionē scripsit apl̄s: Nemini dantes
vllā offensionē: ne vitupereꝫ mysteriū vestrum.
Quocirca suos apl̄os christus instruxit/ dicēs:
Mat. 10. [In quācūqꝫ aūt ciuitatē aut castellū intra
Mar. 6 ueritis interrogate q̄s in ea dign9 sit: ꝛ ibi ma-
Lu. 9. nete donec exeatis inde.] Quis nisi solus deus
nouit hoīm dignitates: ꝛ quib9 virtutib9 fulge
ant/ quibusve criminib9 deturpenꝫ? quis nouit
hoīm corda nisi ille quē latere nihil pōt? q̄s scit
apud quē sint mansuri ex digno legati diuini/ et
Josue. 2. apl̄ici viri christi discipuli? Etēim exploratores
moysi ad terrā ꝓmissionis missi suscepti sunt in
hierico meretricis hospitio: nō interrogantes
de meritis/ sed q̄rentes cōmoda hospitalitatis:
Quis nouit q̄s sit dign9 suscipe precones altis-
3. Regū. 17. simi regis: qn̄ vidua de gētib9 i sarepta sydonie
hospitio suscepit heliā: cū magis verisimile vi
dereꝫ apud viduas israelis inuenire debuisse ho
Mat. 8. spitia? Et cēturioni de gentib9 christ9 se obtulit
ad domū ei9 iturū: q̄ se asserebat idignū. Que di
gnitas est i hoib9 exq̄rēda: vt liceat cū eis apl̄is
hospitari? Illā ꝑfecto dixerim ꝓ illo tpe quo
mūdus ifra obscuritatē idolatrie tenebaꝫ inclu
sus: ꝛ hoc in gētilib9/ aut lege vetusta imbut9: ꝛ
hoc in ppl̄o iudeoꝝ: credulitatē iā susceptā per
aliquē: seu vitā vere legalē in iudeis: q̄ maxia di
gnitas erat in illa lege būi fuisse moralē ꝛ būi ꝓ
pheticū ad credendū. In ppl̄is nationū dign9
ille merito cēsend9 erat/ q̄ naturał legi extuisset
amator pariꝫ ꝛ seruator: ꝛ si nō pietatē/ saltē hūa
nitatē nouisset ꝑegrinis ꝛ indigētib9 exhibere.
Apud hūc cōpertū firma oportebat iura hospi
tij retinere: ne sub ꝓtextu vite ꝓlapsioris aut de
licatioris hospitij nota nequā iponereꝫ apl̄is
ex discursu. Dis leuitas peruagādi est tollēda a
ꝑdicantib9 stabilitatē eternā regni dei. Sed tm̄
cū digno mora celebreꝫ hospitij: donec egrediē
di cōpellit necessitas aut vtilitas i regionē aliā
ꝑegrinādi. [Intrātes aūt domū/ salutate eā
dicētes: Pax huic domui.] Pax erat ꝓferenda
in verbo/ vt seq̄reꝫ in facto. Recte ille q̄ veniēs
euāgelizauit pacē his q̄ ꝓpe ꝛ his q̄ lōge: in cui9
etiā ortu celici ꝛ suꝑni ciues pacē adesse i terris
bone volūtatis hoib9 cātauerūt: morti ꝓxim9
pacis heredes instituit. Dignū erat vt nō aliud
primo apl̄is iponeret ꝙ pacis exordiū. [Et si
fuerit quidē dom9 illa digna/ veniet pax vestra
suꝑ eā. Si aūt non fuerit digna ꝛc.] Digna do
mus ex suꝑiorib9 claret. Pax ꝟo apl̄oꝝ vētura
suꝑ illā domū est illa in q̄ ipsi erant: scꝫ bona vo
lūtas/ seq̄la christi/ obediētia ꝓmpta/ terrenoꝝ
abdicatio/ patiētia mētis inter aduersa/ tꝑantia
inter ꝓspera/ libertas in agēdis/ recōciliatio cū
deo facta ꝛ cognita/ finis appetēdi summi boni
ꝛ virtutis certissim9 amor/ malignitatł odiū ꝛ fu
ga/ ꝯcordia cū expediētib9 ꝛ ptinētib9 ꝛ cū veri-
tatis ꝛ bonitatis amicis/ discordia cū oppositis
supradictis. [Si nō fuerit digna/ pax ad vos
reuerteꝫ.] Non sic intelligendū ꝙ pax annūcia-
ta hoib9 etiā dignis vt ab annūciatore recedat
neqꝫ ꝙ accessum ex denūciatiōe faciat ad indi-
gnos: vt nō recepta reuertaꝫ ad ꝓximos: sed ꝙ
facta denūciatiōe pacis/ si aderit indignitas ad
receptū: ad denūciatores nihilomin9 reuerteꝫ ꝛ
meritū. Sequiꝫ deinceps cōminatio terribilis
his q̄ nō recipiūt euāgelicos viros: ꝛ eorū ser-
mōes ꝯtemnūt. [Et quicūqꝫ nō receperint
vos neqꝫ audierint sermōes vestros: exeūtes fo-
ras de domo vel de ciuitate/ excutite puluerem
de pedib9 vestris. Amē dico vobis/ tolerabilius
erit terre zodomoꝝ ꝛ gomorreorū in die iudicij
ꝙ illi ciuitati.] Si quis legerit tpe loth infamē
historiā iustāqꝫ vindictā in quinqꝫ ciuitatib9 fa-
ctam: intelliget cōtumax ad diuina quāta sit pe-
na plectendus. Alibi etiam ista tractata sunt in
hoc opere: idcirco hic nō prolixius differunꝫ.

¶ Predictio eorū que apostoli passuri erāt: et spūs adiutoriū i loquēdo et confortatio in patiendo: secundū mattheum. Ca. XX

Ne turbarenꝫ apl̄oꝝ corda ꝙ a christo
missos aduersus eos perstrepēs mūn
dus insurgeret: ꝛ iniquorū cruda ꝑuer
sitas flagellaret: ꝛ vt credereꝫ deus oīa esse pre
uidens q̄ mitteret: eis futura mala ꝓnunciat: ex
hortās illos in omi bonitate/ necessaria ꝓ tāta
ꝓssura hoīm sustinēda dicens: Ecce ego mit

to vos/ sicut oues in medio luporũ. Ad pbandã oipotentiã deitatis i psona filij car nẽ assumẽtis: ad ostendendũ christũ nõ tm̃ hoiem sed verũ esse deũ: authoritate mittit modicã vir tutẽ cũ multis vitijs pugnaturã: hoies virtuo sos cũ vitiosis: simplices cũ duplicib9: beniuo los cũ malignis: plebeios cũ nobilib9: paupes cũ diuitib9: indoctos cũ in carne prudẽtib9: im politos eloqo cũ rhetoricis: peritos in gratia cũ philosophis: hũiles cũ supbis: abiectos cũ tyrãnis: subditos christi cũ principib9 mũdi: pa cificos viros cũ aduersarijs pacis: alumnos dei cũ alũnis diaboli: cultores dei cũ cultorib9 ido lor: sed celesti virtute pugiles cũ terrenis athle tis: ciues hierlm cũ ciuib9 babylonis: nõ cũ ar mis/ sed cũ virtutib9: nõ hũana/ sz virtute diuia pugnaturos. Jnqt qdẽ apl's: Arma nr̃a nõ sunt carnalia/ sz potẽtia deo. Jste ꝯgressus ex n oui tate bellãdi videt satis ãceps ex bellatorib9 bel li/ ex armis/ ex signis/ ex ducib9/ ex tubicinio/ ex loco/ ex tpe/ ex triũphis in triũphantib9/ ex cõfli ctu in ꝯflictis/ ex p̃mijs apparentib9 ꝛ creditis. Et vt pstringã: ex oib9 anceps erat pmaxime: qm̃ in huiuscemodi bello q corpalit vicerit: nil obti nẽs succũbit: ꝛ cõfligẽs ꝯfligit: ꝛ victus cũ vin cere videt: triũphat cũ vincit. Uidete agonum positorẽ ad quãta picula suas acies exponat: et cũ talib9 hostib9 cũ qb9 semp pliares dies/ feri ales aũt nunq̃. Ecce mitto vos inter lu pos. Jgit seruate mãsuetudinẽ absq3 querula voce: eor morsibus vos exponite. [Et estote prudẽtes sicut serpẽtes: ꝛ simplices sicut colum be.] Prudentiã suadet hr̃e serpentũ: nõ anfra ctus siue venenũ: nõ bifurcatã linguã aut variã pellẽ: non gressus pectoris sup terrã: q oĩa vitio ascribunt: sz prudentiã ad cauendũ ledẽtia: in capitis custodia expositionẽ corpis: ad remouẽ dũ veterẽ pellẽ/ inuentionẽ angustor: inter q ar tati exuant. Jndicit ꝛ colũbina simplicitas: vt semp sit anim9 absq3 amaritudine/ inuariat9 in seipso: neq3 multiplicat9 ad sollicitudinẽ euadẽ di: nec imaginet etiã si posset repẽdere vltionẽ. Cauete aũt ab hoib9: qm̃ mlti se fingẽt sen tire quod sentitis: credere quod creditis: audi re quod dicitis: diligere quod amatis: a qb9 ve lut christ9 a iuda tradẽdi erãt p delationẽ i ama ra supplicia. [Tradent eñ vos i ꝯsilijs: ꝛ in synagogis suis flagellabũt vos. Et ad reges et p̃sides ducemini ppt me/ in testimoniũ illis ꝛ gẽ tib9.] Ecce pcessus belli: sed ob optimã suppo sitiuã causam: cũ ppt christũ/ ppt reddendũ de ipso testimoniũ corã regib9 ꝛ subiectis: q sit dei fili9 q possidet intrepidos seruos: q sine peritia ꝛ armatura hũana ꝯcertãt: q ipse sol9 sit rex re gũ ꝛ dñs dñantiũ/ q p oim salute mortaliũ i vitã hãc calamitosam aduenerit. [Cũ aũt tradent vos/ nolite cogitare quõ aut qd loq̃mini: dabit eñ vobis in illa hora qd loq̃mini. Non eñ vos estis q loq̃mini/ sz spũs patris vestri q loquit in vobis.] Jneruditi erãt apl'i terrenis ꝛ hũanis documẽtis: ex seipsis ad rñdendũ sufficiẽtiã nõ habẽtes/ si q̃rerent in aliquo: nec ad suadendũ sanã doctrinã sapientib9 sm̃ carnẽ. Quãobrẽ q sic mitterent merito poterãt hesitare. Quos re mota penit9 om̃i hũana virtute/ diuie ꝯfortat: ꝛ abigit cogitationẽ dubiã seu p̃uisam: aut ex seip sa cõponere volentẽ qd loq̃ndũ siue agendũ in his q ipsis iprouise aut repente ꝯtingerẽt/ cũ di cit: Nolite cogitare modũ ꝛ verbũ: qm̃ in illa hora q ꝯtigerit iprouise atq3 inopinate corã re gib9 sisti/ vobis puidebit sicut extitit ab eterno p̃uisum: ꝛ dabunt ilico mod9 ꝛ verbũ. Jgit no lite cogitare quõ: qm̃ dabit modus/ vt sic mode rat9 sit sermo: q neq3 culpet ex modico/ neq3 de supfluo condẽnet: vt nulli oratores/ seu rhet ori cis disciplinis imbuti modificato vr̃o sermoni p̃ualeãt. Nã vt ex apl'icis sentẽtijs pcipit: nõ in sapiẽtia v̱bi aut sublimitate sermõis euãgeliza re apl'i missi sunt. Et stulta mũdi elegit deus: vt ꝯfundat sapiẽtes. Nõ decet euãgeliũ eternũ hr̃e oratoriã artẽ. Jn authoritate ptin9 est: nõ in po litione verbor. Seipsa nõ ex ornatu sermonum veritas euãgelij placet. Nolite cogitare qd loq̃ mini: qm̃ verbũ pferendũ ex authoritate maio ris mittẽtis est/ ꝛ non missi: qr nõ estis vos q loq̃ mini/ sed spũs patris vr̃i q loquit in vobis. No lite cogitare qd loquamini ex pprijs vestris: qr oĩs hõ mendax: sed pr̃is spũs veritas est: nolite cogitare qd loq̃mini. Nã ꝛ apl's ait: Nõ sumus sufficiẽtes cogitare aliqd ex nobis tanq̃ ex no bis: sed oĩs sufficiẽtia nr̃a ex deo est. Spũs qdẽ patris p̃ter hũanã aut habitã in corde cogitati onẽ seu p̃uisio nẽ/ infundit in lingua quod expe dit: ꝛ inspirat quod vult/ qñ vult/ quib9 vult/ vbi vult/ p qb9 vult: ꝛ erudit ne in v̱bis errent: ꝛ agit in auditorib9 vt delectet. Nõ ergo p̃meditandũ de mõ neq3 de v̱bo: vt nemo i seipso aliqd boni fecisse gloriet: neq3 aĩas cõmouisse politiõe ver bor aut efficacia p̃cogitãdi: qm̃ agit sp veritas spũsscti: vt plus in cordib9 audientiũ sermo in cult9 faciat q̃ exact9. Ad ineffabilẽ altitudinẽ p tinet dignitatis: q spũssctũs in hũana lingua lo quat/ ꝛ nõ seipsa: sz ipsa p ipm: a quo est oĩs bo nitatis effect9/ sine quo null9 pfect9. Domesticã ꝑsecutionẽ post istã denũciat affuturã: q cũctis videt esse crudelior: ꝛ difficilior ad cauẽdũ ꝛ pe nosior ad tolerãdũ. [Tradet aũt frater frẽm in mortẽ: ꝛ pat filiũ. Et insurgẽt filij in parẽtes ꝛ morte eos afficiẽt:] sc3 q remãserint in infide litate/ alios quos viderint ad fidẽ christi cõuer sos. Et tm̃ in exordio nascẽtis eccl'ie odiũ chri sti fuit: vt ꝑsecutorẽ/ nec nature seu nex9 sangui nis phiberẽt in eos q christũ in fide susceperũt. Hinc subinfert: [Et eritis odio oib9 hoib9 ppt nomẽ meũ] oib9 hoib9 videlicet nõ credẽ tib9. Malũ tale odiũ: sz ve habẽtib9/ euge patiẽ tib9: sed nẽo in tali odio ꝯturbet si christ9 est cã. Ubi vitiũ nõ est odij causa/ sed veritas: securi9 ꝛ fida mercede tolerat. Sed in talib9 agonib9 ca ueat ne deficiat agonista: non eñ p̃miũ seq̃ret si cõmutaret odiũ ppt christũ in dilectionẽ hoim ppt seculũ. Proinde subiecit: [Qui aũt ꝑse

Marginal notes: 1. Cor. 1. — 2. Cor. 4.

nerauerit vsqꝫ in finē/hic saluꝰ erit:] non veritꝰ terrores regū ꝛ principū/ nō ꝑsecutiões et odia ꝓpinquoꝝ: nō recōcupiscens omē amenū ꝛ delectabile huiꝰ seculi quod reliqrat: sed arbitratꝰ stercora vt christū lucrifaciat: firmā abdicationē tenēs: ad anteriora ꝓficiēs/ in ꝑseuerātia factꝰ: q̄ ceteris agonizantibꝰ virtutibꝰ sola capit palmarē palmam.

¶ De cōcessione fuge persecutionis tempore/ et cōparatione persecutionum christi et apostolorum: Secūdū mattheum. Capitulū XXI

Ob infirmitatē ꝓpriā/ ob cautelā sue ꝑseruationis/ in vtilitatē primoꝝ seue ꝑsecutiōis tp̄e fuga/ ꝑmissa est qm̄ ipse cognouit figmētū nostrū: recordatꝰ qm̄ puluis sumꝰ. Quod figmentū? Fragilitatē quidē nostrā vt agnoscamꝰ: ne in nobisipsis simꝰ cōfidētes. Nō sp̄ in cordibꝰ hoim ponit cōstantē audaciā aut ꝓpellit patiēdi ꝛ moriendi timorē: ꝛ p̄stat securitatē: sed ꝯcedit fugā cū ex cā horrēda timor inuaserit. Ut aūt in q̄bꝰ sit sufficiēs esse vnusq̄sqꝫ cognoscat: hūane se christꝰ cōtrahit nobis/

Mat.10. dū fugā ꝯcedit/ dicēs: [Cū aūt ꝑseq̄nt vos in ciuitate vna/ fugite in aliā.] Fugite si patet copia euadēdi: si aūt ineuasibilit includimini/ estote in aīo fortes: in cōfessione veraces: in corꝑe oībꝰ applicatis verberibꝰ patientes. Fugite dū ꝑsona ꝓpra q̄rit: si fidei periculū nō timet: si nō sit articulꝰ ineuitabil' aīe ponēde ꝓ fratribꝰ adherentibꝰ. Fugit nāqꝫ iacob a facie esau: timēs ꝑsecutionē eiꝰ. Et moyses fugit egyptū interfecto egyptio: veritꝰ ad horā faciē pharaonis. Dauid fugiēdo declinabat saulis aspectū. Et helias a facie īpie iezabelis. Et iesus fugiēs a facie herodis/ vectꝰ est in egyptū. Et nūc si tal' irrepserit timor discipul' suis: tradit licentiā imo ꝯsiliū fugiēdi. Melior q̄dē est hūilis fuga: q̄ꝫ temeritatꝫ cōstātia/ seu temeraria fortitudo. [Amē dico vobis/ nō ꝯsummabitis ciuitates israel donec veniat filiꝰ hoīs.] Ad secūdū aduētū ꝑtinet verbū dictū: ante quē nō videbūt ap'li ciuitates israeliticas cōsūmatas: aut in bona ꝑte ꝯuersas ad fidē: aut ꝑfectas ꝯm intentionē hoīm/ q̄ mundi huiꝰ augmēta q̄rebāt: siue desertas/ ꝙ vsqꝫ ad finē seculi reliq̄e repiant ꝓpl'i israelis. Vicinior tn̄ videt aīo subsequēs intellectꝰ. Nō ꝯsummabitis ciuitates/ scꝫ p̄dicādo ꝑ oēs: donec veniat filiꝰ hoīs in auxiliū vr̄m: vt liberi euadentes de manibꝰ iudeoꝝ ad gentiū ꝓpl'os trāsmigretis. Si ad alios seq̄ntes post ap'los snīa transferat: aduentꝰ eius ad iudiciū extremū refert: vt etiaꝫ anteq̄ꝫ fiat: non per p̄dicationē/ sed ꝑ aliū modū soli deo cognitū/ israel christū iā venisse in veritate cognoscat: quē adhuc deceptꝰ expectat: nō vt veniat ꝓut venit/ sed in alia forma patētioris maiestatis. Tanta est em̄ vsqꝫ in p̄sens iudeorū supbia: ꝙ expectatū messiam nō susciperent si in ꝯtēptibili forma veniret. Et cū oīno nō veniet: quibꝰ datū est/ fide pura regredient ad christū.

¶ Quomodo contēplatione maioris discat patiēter pati inferior: secundū Mattheum. Capitulum. XXII

Non dedignet pati seruus si patit dn̄s neqꝫ discipulꝰ erubescat subiacere periculis/ vbi mgr̄m subiacuisse cognouerit. Propterea saluator subiecit exēplū ad tolerantiā passionū/ dicēs: [Non est discipulꝰ sup magistrū: neqꝫ seruꝰ sup dn̄m suū. Sufficit discipulo si sit sicut magr̄ eius: ꝛ seruo sicut dn̄s eiꝰ. Si patrēfamilias beelzebub vocauerūt: q̄to magis ꝛ domesticos eiꝰ. Nō ergo timueritis eos.] Ipse saluator est magister ꝛ dn̄s: vt alibi scriptū est: Vos vocatis me magister ꝛ dn̄e: et bn̄ dicitis. Sum etem̄. Ipse paterfamilias beelzebub vocatꝰ est: eo ꝙ in noīe beelzebub demoniū eiecisset: ꝛ dictū audierit. Nonne bn̄ dicimꝰ qr samaritanꝰ es tu/ ꝛ demoniū habes? Ex hoc quidē inexcusabiliter apponit patientia in aduersis: vt si dolor in corꝑe/ turbatio non ꝯsistat in aīo: cū potior nō sit minoris q̄ꝫ maioris conditio. Ad indelibilē verecundiā ascribit militi illeso recedēti de bello/ rege ꝑcusso: ac ipso in tentorijs quiescente/ dn̄o pugnāte cuꝫ castris. Dn̄s seruos ꝯdēnat equa iusticia: si cū patrefamilias belloꝝ cauma nō senserint. Nō est honesta militū vita si terga vertāt/ rege ꝓficiscēte ad bellū neqꝫ si delicatius se palpauerint. Sufficere debet oīno subiectis/ si sil'es supioribꝰ fiāt. Nō est vnde turbatio cū impatiētia in aīa oriat: cū dn̄i ꝛ serui est equa cōditio/ magistri ꝛ discipuli/ patrisfamilias ꝛ domesticoꝝ eius: q̄ꝫ capitis melior conditio nō debet esse mēbroꝝ. Iure ad patienter tolerandū aduersa discipulos suos ꝛ ceteros saluator inuitat: cū ipsa fuerit primo perpessus: necnon ex hoc timorē remouet patiendi adijciens: Non ergo timueritis eos.

¶ Exhortatio et rō ꝙ euangeliū sine omni timore humano predicetur: secundū mattheū et lucā. Ca. XXIII

Supra cōprehensibile ab hoīe carnali seu naturali/ nisi fides accedat/ euangelium est. Stupori erit cū dicitur: pauci credent cū enarrabit. Quia mysterijs intelligentijs est opertum: expedit ꝙ reueletur. Quia occultū est ex omni mysterio: suadet opportunitas vt sciatur: qr dictū ē in tenebris/ que eū non cōprehenderūt: in lumine ꝓducēdū est. Et quod aliquādo dictū est in conclaui/ aperte predicandū est. Anceps in euāgelizando negociū/ terroribus tyrannorū superpositū est: in timore agenda res geritur. Conflabūtur vndiqꝫ mine: tormēta omnia penalia inferent: cū predicabit res supra naturā: negociū supra vsum: incapprehensibile ꝑ rationē: indocibile ꝑ scripturam: indemonstrabile ꝑ argumentū: admirabile dictu: inestimabile cogitatu. Quod preuidēs saluator/ corā multis circūstantibꝰ turbis ita vt seinuicē conculcarēt/ cepit dicere ad discipulos suos: Attendite vobis a fermēto phariseorum: quod est hypocrisis. Anteq̄ꝫ

et toto timoꝛē in euangelizando depellat: cautelam a ꝑsonis simulatis inducit ne decipiant Difficiliꝰ em̄ cauet̄ ab hypocritis ꝙ̄ a ꝑsecutoribꝰ manifestis: qꝛ isti sub palliatione decipiūt illi apte persequunt̄. Isti suadēt/ illi verberant Isti se ostēdūt esse quod nō sūt: illi ex opposito aduersant̄. Isti simulant societatē ī fraudē: illi apertā exhibent hostilitatē. Isti velut fermentū totā coꝛrūpens massam/ mixtim nitunt̄ aīaꝫ subuertere: illi tm̄ res auferre et coꝛpa dissipare conant̄. Sed scitote ꝙ eoꝛū hypocrisis reuelabitur: qꝛ ⌊nihil opertū quod nō reueletur: neqꝫ absconditū quod nō sciat̄:⌉ Quod fictū et simulatū ē/ diu latere nō pōt: aut sua ꝑditione aut alteriꝰ. Sꝫ si ad euāgeliū verbū trahat̄/ alia intētione noscamꝰ eē ꝓdictū. ⌊Nihil enī opertū quod nō reuelet̄/ et occultū quod nō sciat̄. Quod dico vobis ī tenebꝛis/ dicite in lumine: quod ī aure auditis/ ꝓdicate sup̱ tecta⌉ Nō frustra verbū īcreatū se fecit īcarnatū: nec frustra ꝟbū incarnatū eructuauit verbū bonū ad oīa vtiqꝫ bonū. Ad illuminandū: qꝛ lucerna pedibꝰ meis ꝟbū tuū: ꝛ lumē semitis meis. Ad
Psal. 106 sanandū: qꝛ misit verbū suuꝫ ꝛ sanauit eos. Ad accendendū in amoꝛē inuisibiliū et sup̱noꝝ: nā ignitū eloquiū tuū vehemēter: et seruꝰ tuꝰ dilexit illud. Igitur nō ociose conditū est euangeliū. Editū est vt predicet̄: predicat̄ vt sciat̄: scitur vt ꝑficiatur: perficit̄ vt tendat in oīm verū et summū et eternū bonū. Et ideo eructuatū ē verbū bonū. ⌊Pꝛopterea dico vobis amicis meis: ne terreamini ab eis. Et nolite timere eos q̇ occidūt coꝛpus: et post hec nō habēt ampliꝰ qd faciāt: Aīaꝫ aūt nō p̄nt occidere. Sꝫ ostendā vobis quē timeatis. Potius eū timete q̇ potest aīam et coꝛpꝰ ꝑdere in gehēnā⌉ Difficile quidē ē ꝛ sup̱naturale: ꝙ interminatis penalitatibꝰ et moꝛte/ ꝙ sensibilis et passibilis natura nō timeat. Et si om̄ino timēdi sunt illi q̇ possent esse terroꝛi/ penasqꝫ inferre: ille potius est timendus/ qui maioꝛa et diuturnioꝛa potest tormēta conferre. Nā vltra coꝛpꝰ nemo potest aliquē applicare toꝛmētis. P̄nt quidē hoīes ꝑ eū quē habent asperū sensū/ tm̄ deseuire in alioꝝ hominū tenerū sensū/ vt aīa exuat̄ a coꝛpore: cū autē aīa a coꝛpoꝛe exierit/ cadauer vlteriꝰ illata toꝛmēta nō sentit. Inuisibilē aūt animā et a coꝛpoꝛe segregatā ꝛ incoꝛpoꝛeā neumodo libet p̄nt persequi/ vt per toꝛmēta diuerberent. Deꝰ autē vtriusqꝫ creatoꝛ et dn̄s/ vtrūqꝫ potest quod sibi placuerit pena ꝯfodere: a quo īuisibil̄ aīa necubi se pōt abscōdere. Pꝛoinde dicitur: Et si om̄ino timendū est: nolite timere eos qui occidunt coꝛpus: quo interfecto nequeūt vlterius penas inferre. Sed potiꝰ eū timete q̇ aīam ꝛ coꝛpus diuisim et coniūctim pōt ꝑdere ī gehennā: in locū scꝫ ignis et sulphuris/ ꝛ om̄is generis toꝛmentoꝛū. Hoc quidē nomen pꝛimū a saluatoꝛe innotuit. Satagit apte iesus a coꝛdibus apl̄oꝝ timoꝛē excludere: pꝛimū quidē vt supꝛa egit/ ex nobilitate agēde rei: qꝛ predicādū est et notificandū chꝛisti euāgeliū. Excludere debet oīno timoꝛē nobilitas actiōis. Quid aūt ī actione nobiliꝰ ꝙ̄ euangelizare dei regnū hoībꝰ preparatū: predicare dei filiū ꝓ hoībꝰ incarnatū/ ꝛ eiꝰ ꝓ nobis mirabiles actiones? Etiā cōpositione timoꝛis/ timoꝛe maioꝛe minoꝛē excludit. Nūc ꝛ cōparatione diuine cure atqꝫ sollicitudinis inter irrationabilia ꝛ nos/ ipsū timoꝛē depellit dicēs: ⌊Nōne due passeres asse veneunt: ꝛ vnus ex illis nō cadit sup̱ terrā sine patre vestro?⌉ Seu vt alibi scribit̄: ⌊Nōne quinqꝫ passeres veneunt dipōdio?⌉ Cōponit saluatoꝛ diuinā curā/ quā irrōnabiliū ꝛ viliū auium habet. Quod si curat passeres taꝫ viles/ vt duo vno asse possint emi/ aut q̇nqꝫ dipōdio: quanto magis ꝛ nos q̇ ad eiꝰ imaginē ꝛ rōnabiles facti sumꝰ/ sanguineqꝫ redēpti. Assis genꝰ est ponderis aut moneta: dipōdiū duo pōdera assis. Nā si tanta cura de creatura taꝫ vili deo est: vt vnꝰ ex ill̄ q̇ tam vili vendunt̄ et emunt̄ ꝓcio/ nō cadet supꝛa terrā sine patre vr̄o/ aut erit ī obliuione coꝛam deo: qm̄ nihil est ī hac vita tam abiectū/ tam paruū/ quin diuina ꝓuidētia gubernet̄ multo magis et hō ꝓpter quē hec oīa inferioꝛa facta sūt. Hinc ꝛ dicit̄: ⌊Uestri aūt capilli capitis oēs numerati sūt. Nolite ergo timere: m̄ltis passeribꝰ melioꝛes estis vos⌉ Si minima hūani coꝛꝑis sunt ī diuina mēte: si curā illoꝝ penes se oīpotēs habet: q̄nto magis ꝛ potioꝛa vr̄a. Sup̱uacuū est de aīa hesitare/ si coꝛpoꝝ curā gerit. Oīno rep̄hēsibile dubitare de toto hūano coꝛꝑe/ si capilloꝛū viliū determinatū numerū tenet. Certū est ꝙ maioꝛa nō despicit/ q̇ solerter minoꝛa custodit. Pꝛomissiōe premij et interminatiōe supplicij a coꝛdibꝰ apl̄oꝝ atqꝫ viroꝛū fideliū saluatoꝛ ꝓpulsat timoꝛē/ cū dicit: ⌊Oīs ergo q̇ cōfitebit̄ me coꝛā hoībꝰ/ cōfitebor ꝛ ego eū coꝛā patre meo.⌉ Actio bona ꝓmiū meret̄ bonū. Laudabilis est actio chꝛistuꝫ coꝛā hoībus ꝯfiteri: nō solū lingua/ sed vita: nō solū sermonibꝰ/ sꝫ moꝛibꝰ: nō tm̄ verbis/ sed factis. Maioꝛ quidē operū cōfessio ꝙ̄ verboꝛum. Multoꝛū quidem est chꝛistū verbis et disertis sermonibꝰ cōfiteri: moꝛibus vero paucoꝝ. Confitentur serui suos dn̄os tꝑales verbis ꝛ arduis factis: etiā cū eos in periculis/ bellis/ terraqꝫ mari nō deserūt: cū pꝛo eis acriter pugnāt: caumata tolerāt: ictus excipiūt exhibentqꝫ teloꝛū. Et multa sunt/ sed non discutienda per singula: quibus perlucidū est minoꝛes suos maioꝛes/ seruos dn̄os/ filios patres/ amicos amicos/ ꝑamplius ꝙ̄ lingua moꝛibus cōfiteri. Et sic gestus expedit esse veroꝛū adherentiū chꝛisto: vt ex oībus moꝛibꝰ atqꝫ verbis/ etiā coꝛpoꝛis delatura esse tm̄ chꝛisticolas innotescat. Et huic virtuti laudabili ꝓmiū repꝛomissum. Confiteboꝛ ꝛ ego eum coꝛam patre meo. Neminem pater ad supernam patriam introducit: nemo sibi gratus existit: nisi quē ante ipsuꝫ filius cōfitet̄. Que aūt siue qualis ista confessio est credenda: quā pꝛo suis seruis filius facturus est coꝛam patre: qui

legit intelligat. Non verbo aut ſono vocis aut
ſcripto fiet: nec noua de ſaluādis aut cauſe ſal-
uationis ſcientia patri accedet: nec aliquid ac
cipiet a filio/ qui omnia habet a patre. Sed li-
ber vite chriſtus eſt: in quo per veram confeſſi
onē fidei nō mortue preter operā/ ſed opibꝰ ful-
te quis ſcribit: ſi pſeuerantia nō delet. Igitur
inſpecto premio/ nolite timere chriſtū dei filiū
factis ⁊ ſermonibꝰ cōfiteri. **Qui aūt nega-
uerit me corā hoībus: negabo et ego
eū corā patre meo.** Nō tm̄ negatio ſicut ⁊
ꝯfeſſio eſt a verbis: neqꝫ in pſecutionibus ſub
terroribus tyrannorū ⁊ applicatione verberꝫ ⁊
laniatione corporū: cū quis lingua negat chri
ſtū ſiue veritatē: aut conſentit in aliud vitiū: cū
in ſuo corpore ſuſtinere nequit aſperū ſenſuz:
Titū. i. ſed negatio eſt ſm Apoſtolū: confitent ſe noſ-
ſe deum/ factis autē negant: vt lapſus in vitiū
derelictio virtutū/ penitus negare ſit chriſtū.
Sed horrēde timenda iſta negatio: quā dei filij
corā patre negatio cōſequit: vt negās chriſtuz
negetur a chriſto: negatꝰ a chriſto/ ab ipſo di-
uiſus: et in eternū cū ſenis demonibꝰ et irreme
diabilibꝰ ſit penis eterne ſociatus. Ergo noli-
te timere. Nolite aliquo terrore terreri euange
liū notū facere/ ne vltio iſta ſuccedat. Eū ſolū
timete/ q̄ pōt corpꝰ ⁊ aīam pdere in gehennam
Non tñ q꞉ poteſt ideo facit. Multa em̄ deus
poteſt que nō facit. Sed cū iuſticia merito de-
lictorū exigit: ⁊ pctōrū demerito debet penā in
fligere crimino ſo: tūc iudicabit iudiciaria po-
teſtas/ et detrudet in gehennā: q꞉ ſcit delinquē-
ti ⁊ peccanti aduerſam eſſe iuſticiam.

¶ Quod ieſus venit in hūc mundnz mittere ſanctū odiū/ ſanctū gladium ſanctū ignē: et ſoluere malā pacē: ſecūdū Mattheū et lucā. Ca. XXIIII

Ea que dominus ad corporis vſū crea-
uerat/ in mētis amorē tranſierant: et
colligabat anima viſis: et nectebat
amenitatibꝰ ſeculi: vt non intelligeret a quo ⁊
cū quo/ ⁊ ad quid facta erat: nec conſyderaret
imaginē quā acceperat: et permaxime amicitia
charorꝫ tenebat ne ſuſpiraret in creatorē ſuū: ⁊
hoc omne temperamentū eius ſi diligeret atqꝫ
diligeret: et ſtudio ſolerti ſe traijciebat in inex-
plicabiles nodos: eo leta magis quo nodoſius
ligaret. Nō erat in amādo modus: ſic cōiunge
bat amicitiarū nodus. Et cōuerſio ad creaturā
ſumptā in placito/ a creatore fecerat auerſionē.
Et hec magna/ imo maxima: ſed inuiſa et inco-
gnita miſeria erat a ſūmo ſe deuoluiſſe ad ima:
vbi nō reperit quod querit/ ſcꝫ illa btītudo quā
habere oīs rōnalis aīa delectat. Et hoc maxi-
mus in intellectibus error et in affectibus do-
lor/ cū querit quod iuſte deſyderat vbi nō inue-
nit. Et niſi diuidat affectio colligata: ⁊ dimitta
tur quod deficit/ quod decipit/ quod non ſatiat/
quod nō expedit/ quod obuelat interius animū
nō itur/ nō reſpirat in verū: nō querit vbi repe-
ritur hoīs bonum. Quocirca ſaluator omnium
chriſtus noſtrā miſeratus miſeriā/ vt redeamus
a quo per impietatē abceſſimus: ⁊ primo abſol-
uamur a vinculis quibus nectimur: ꝙ hoc vene
rit facturus ſe enunciat: non pacificare homīes
cum ſeculo: ſed ab ipſo ipſos auellere dicens:
**Nolite arbitrari/ quia veni mittere
pacē in terram. Non veni pacē mittere/ ſed gla-
dium. Ueni em̄ ſepare hoīem aduerſus patrem
ſuū/ et filiā aduerſus matrem ſuā/ et nurū aduer
ſus ſocrū ſuam. Et inimici hominis domeſtici
eius]** Cantauerūt angeli in ortu ſaluatoris an-
nunciantes pacē in terra: ſed hominibus bone
voluntatis. Quid igit eſt ꝙ ſaluator predicās
et docēs ignaros/ pacē in terrā miſſurū denegat
ſe veniſſe? At etiā cū eſſet ꝓximus paſſioni/ qua
ſi hereditario iure ſuā pacē ſuis aplīs reliquit ⁊
dedit dicēs: Pacē meā do vobis: pacē meā re-
linquo vobis. Sed ſoluit queſtionē hoc verbū
quod ſequit: Non quomō mundus dat/ ego do
vobis. Igitur nō venit ſaluator mittere mundi
pacē in terrā. Erat em̄ et iam talibus firmata fi
delibus: vt ex ipſa inſimul cōfederatione morta
lium/ bellū imo rebellio deo ⁊ virtutibus para-
retur. Igitur illam pacē ſaluator mittere non
vult in terrā: qua ſic homīes colligent: qua huic
ſeculo conformentur ⁊ obliuiſcātur dñi creato-
ris. Sic et ſpiritu ꝓphetico moyſes arguit po-
pulū iudeorū/ cum ipſum ſeculo cōſpiceret con-
formare dicēs: Incraſſatus eſt dilectus ⁊ recal-
citrauit. Incraſſatus/ impinguatus/ dilatatus:
dereliquit deum factorē ſuum/ et receſſit a deo
ſalutari ſuo: Et inde iterū arguit: Deum qui te
genuit dereliquiſti: et oblitus es dñi creatoris
tui. Ac per hoc mundi pax/ inter deum ⁊ hoīem
eſt hoſtilitas cōſtituta. Hoſtilitas ad deū/ con-
flictū eternū habet. Igitur amator omniū chri
ſtus non illius fecialis adductor eſt pacis/ qua
ſeculo conformati ab ipſo diuidamur. Sed il-
lius inductor eſt gladij/ quo diuidamur a ſenſu-
alitatibꝰ proprijs/ a blandimentis charorū: ab
amenitate ſeculi abſcindamur ⁊ ſeparemur ⁊ ꝑ
oīa retrahamur. Gladius hic verbū dei eſt/ ſi-
cut ſcriptū eſt: Et gladiū ſpiritus quod eſt ver-
bum dei. Et alibi: Uiuus eſt ſermo dei et effi-
cax: et penetrabilior omni gladio ancipiti. Et
eſau poſt oēm perditionē primogeniture et be-
nedictiōis/ accepit a patre: viues ī gladio. Uita
gladij eſt ſecari a mundo ⁊ a carne: vt et ſpiritu
viuamus et ſpiritu ambulemꝰ. Et in ore filij ho
minis viſus eſt gladius ex vtraqꝫ parte acutus:
ad diuiſionē duplicem faciendam: affectus et
impertinētes rerum vſus. Hinc et iohānes di-
cit: Nolite diligere mundū/ neqꝫ ea que in mun-
do ſunt. Omne quod eſt in mundo/ concupiſcē
tia oculorū/ concupiſcentia carnis/ et ſuperbia
vite eſt. Et apoſtolus: Nolite diligere que vidē
tur/ ſed que non videntur. Nam que videntur
temporalia ſunt: que autem non videntur/ eter-
na. Ipſe autē ſaluator ad quid miſſus gladius
ſit ſecaturus inſinuat. Ueni em̄ ſepare hominē
aduerſus patrē ſuum/ et filiā aduerſus matrem

suam: et nurũ aduersus socrũ suã. Lucas vero in hac parte aliter plus adiũxit. Ignẽ veni mittere in terrã: et quid volo nisi vt ardeat seu accẽdatur? Baptismo aũt habeo baptizari: et quomodo coartor vsq3 dũ pficiatur? Putatis q2 pacẽ veni mittere in terrã? Nõ dico vobis/ sed separationẽ. Erunt eñi ex hoc quinq3 in domo vna diuisi: tres i duos/ et duo in tres diuidentur. Pater in filiũ/ et filius in patrẽ: mater in filiam/ et filia in matrẽ suam: socrus in nurũ/ et nurus in socrũ suam. Et inimici hoĩs domestici eius.] Ecce q alter euangelistarũ declarat ex altero: q gladius sepatio domesticis ẽ: nõ hostili odio/ s3 adhesiõe potioris. Separi porro iubemur ab his/ quos sanguininis nexꝰ nectit: aut ꝯcessa necessitudo cõiũgit: non tanq3 a malis ex natura/ cuiꝰ oẽs sunt hoĩes: neq3 illos nodos cõiũctionis absoluere q licẽtia diuina ligant tanq3 malos: s3 ne potioribꝰ nodosiꝰ alligemur. Et oĩs hũana necessitudo p qnto adhesionẽ ad potiora ipedit/ p tãto soluẽda censet. Et iudicant tenaciores colligationes soluẽde ac decidẽde sepationis gladio: vt q minores existũt/ etiã dissoluant ꝓposito nodo cõnexionis ad melius. Propterea et ignis cũ gladio missus dicitur/ vt gladiꝰ diuidat: ignis sc3 diuinus amor cũ virtutibus/ et cũ superioribus insepate coniũgat. Uim copulatiuam habet in aliquibꝰ rebꝰ ignis etiã et cõbustiuam: sc3 criminũ et vinculorum ligantiũ nostras alas cũ peccatis et materiebꝰ seculi. Ascẽdit semper sua ꝓprietate ignis: et diuinoꝝ amor semper tendit i alta: sed ꝓpriũ locutiõis saluatorisꝰ restringit/ ne i multa disserẽda vagemur. Ad hoc qdẽ ignis missus est/ vt ardeat siue accendat. Ardeat faciẽs ardentes ad diuina quos ignit. Et illuminãs imo fugans cũ accenditur tenebras nostre mentis: vt videamꝰ a quibꝰ dissoluẽdi sunt animi colligati/ quibusq3 copulandi. Equidẽ ignorantia periculi latẽtis i suauitate rerũ/ multos ad eternũ interitũ duxit: et potiorũ nescientia cõstituit innumeros nescientes seu nolentes agere ꝓpter premiũ. Uult ergo vt ignis missus ardeat ad amorẽ: accendatur ad lumen: ardeat ad vitiorũ cõbustionẽ: et fiant inimici hoĩs domestici eius. Et cõtemplãdũ verbũ. Nam ꝓhibẽtur inimicitie inimicorũ his qui ad euangeliũ transierũt: nũc ex euãgelio saluatoris decreto/ domesticorũ inimicitie statuunt: sed eo inimicitie quo ad deũ amicitia solueretur: nõ ex hostilitate aut ledẽdi libidine/ seu vitiositate nature: Profecto maiori vallo cautele firmandũ est inter domesticos q inter extraneos seu inter inimicos: cũ nulla valẽtior sagitta corda humana diuerberans q domesticorũ blanditie: qui vt inimici sunt cauendi et reputandi homini/ cuiꝰ fuerint antea domestici: cũ collũ euangelio sancto in veritate subiecerit. Leuius quidẽ resistit armis/ furoribus/ terroribus/ et quibuscũq3 tortionibꝰ corporũ: q lenientibꝰ verbis domesticoꝝ seu ipoꝝ blandis amoribus resistatur. Falluntur et fallunt qui mundo se copulant: aut cum ipso suadent imperitioribus copulari: afferẽtes aliam suauitatis doctrinam q euãgelicus sermo pronunciet: qui gladius sepatorius est et desolatorius ignis. Hinc asserebat iesus se alio baptizari baptismo/ sc3 aspersione vnde crucis: et abluiti uo lauacro ab omni delectatione visibilis et laudate materiei. Et coartabat a desyderio in animo perficiendi quousq3 perficeret: prerogaturꝰ in se formã per crucẽ qualiter baptizemur atq3 lauemur a sordibus huius seculi. Proinde nec putandum est q pacem venit in terram mittere/ sed separationẽ. Nisi separemur a seculo/ nõ copulabimur christo. Igitur separari necesse est a visibilibus/ si volumus inuisibilibus sociari: et ab homine si deo coniũgi satagimus: non odio/ sed spe coniunctionis ad melius: quod et amoris cõpositione declarat: ne videret laudabilis nature iura dissoluere. Sicut enim nõ venit soluere legẽ: ita nec conditã damnare naturam. Amor est a natura in ꝓpagatis a ꝓpagatione traducis: sc3 patris ad filium/ filij ad patrem: et anime ad corpus/ et corporis ad animã: quẽ non condemnat/ sed posterat: non dirimit/ sed supprimit/ dicẽs: Qui amat patrẽ aut matrem plus q me/ non est me dignus. Et qui amat filiũ aut filiã sup me/ non est me dignus] Perspicuũ est q non damnat amorem: sed ipse nõ vult in amore esse posterior/ sed preferri. Ordo quidem est naturalis et originalis iusticie: vt potiora magis/ minora minus diligant. Ac per hoc non est dignus deo/ qui quoscunq3 coniunctos sibi diligẽdo pfert. Non tollit charorum amor/ sed ordinatur. Et amoris ordinẽ habere a sponso suo se fatetur ecclesia/ in canticis dicens: Ordinauit in me charitatẽ: sc3 vt nõ diligenda nõ diligerent: vt amarent amanda: minora minus/ maioraq3 magis. Nec vita propria dei dilectioni preferẽda est: vt etiã si necessitas exigit/ ꝓpter christũ morti vita corporis exponat. Quãobrem adiecit: Qui non accipit crucem suam et sequit me/ non est me dignus] In hac siquidẽ sequela per crucẽ omnis colligitur abnegatio voluntatis et carnis: vt nec aĩa neq3 corpus christo in aliquo preferat. Quoniã non est dignus christo crucem accipiẽti ꝓpter nos si et nos nõ accipimꝰ crucẽ sequẽtes ipm: sed ꝓpter nosipsos/ q nihil sibi adijcimus sequentes ipsum: sed ꝓ nobis cõponit cumulus premioꝝ. Et vt oẽm ꝯstringeret gladij separationẽ/ ignis adustionẽ: ad vniuscuiusq3 personã propriã sententiã conuertit cũ adiunxit: Qui inuenit animã suã/ perdet illã. Et qui perdiderit aĩam suam propter me/ inueniet eam] Uidentur aduersari verba: sed vnica est sententia inuenire et perdere/ perdere et inuenire. Qui perdit inuenit: qui inuenit perdit. Quid necesse ante aliquid inuenire/ si expedit perdere: ad quid etiam perdere/ si oportet iterum inuenire? Quid sibi vult talis cõtrouersa locutio? Contraria omni-

Luce. 12

Canti. 2

no inuenire ⁊ ꝑdere sunt/ꝑdere ⁊ inuenire. Du
plex inuenire: vnū quod insinuat ⁊ ꝑdere. Pri
mū inuenire ī via/reliquū ī patria: sed totū per/
dere sit ī via. Inuenit aīam suā/ qui dignitatē
sue creationis agnouit et intellexit redēptiōis
officiū: atq ꝑ fidē vidit quāta possit felicitate
in eternitate vestiri: ⁊ hoc in via. Perdidit aut
perdit/qui viator exstēs mūdo vtitur acsi non
vteret: ⁊ oīa visibilia terrena/et oēm corpis sui
vitā arbitrat vt stercora/vt christū lucrifaciat
et sic perdita eterna reperiet in patria. Hec si
quidē ꝑditio grani sati imaginē habet: quod
primo perdit/postea multiplicatū reīuenit: sic
anima mūdo mortua/ eternaliter et beate viua
inuenietur in patria.

¶ Asserit se christus in suis apostolis recipi: vt ipsi sint prompti ad docendū/ auditores beniuoli ad recipiendū: secundū Mattheum/lucam et ioannem. Capitulum XXV

Ex superioribus pendet subiecta senten
tia ꝙ nō timerēt: et ꝙ christū apl'i corā
oībus ꝯfiterent: qr recipit aut spernit
Mat.10. in eis. Ait enim: Qui recipit vos/ me re
Mar 9 cipit: et qui me recipit/recipit eū qui
Lu.10 me misit. Et qui vos audit/me audit: Et qui
Jo.13. vos spernit/me spernit. Qui autem me spernit
spernit eum qui me misit.] Parabatur apo
stolis humilitas cū promptitudine predican
di: quoniā si recipiebātur/ christus recipieba
tur ⁊ audiebat ī eis. Prouidet humilitas: ne
sibi boni aliquid arrogarent: etiā et ꝓmptitu
do vt ꝓmptiores fierent: vt christus honorare
tur/reciperetur/ audiret in eis. Et ipsi ꝓpter
eū animabantur etiam auditores ad recipien
dum: cū non tm̄ homines/ sed Christum vni
genitū dei filium reciperent et audirent/si nun
cios suos animo grato susciperent. Nec pu
tarent puros homines vocibus carnis auri
bus insonare: sed ipsum christū in eis: qui eos
celeste regnū nouamq vitam predicare mitte
bat. Et q̄ vos audit/me audit. Dixerat em̄ ali
Mat.10. bi ipse saluator: Non em̄ vos estis qui loquimi
sed spiritus patris vestri qui loquitur ī vobis.
Spiritus quidem et filius vnū sunt in substan
tia: ꝗuis sit distinctio in persona. Et Aposto
2.Co.13. lus affirmat sententiā/dicens: An experimen
tū queritis eius qui in me loquit christus? Nō
igit in autoritate ꝓpria seu ex ꝓprijs loqueban
tur apostoli. Neq sic loqui debēt/qui veritatē
Jo.8. voluīt auditoribꝰ indicare. Quoniā qui ex pro
prijs loqtur/mendaciū loquit. Ipsi quidē au
ditores dignanter et absq rubore/fidēter ⁊ de
uote audire debebant illos/ in quibus et per
quos Christus dominus loquebat. Et ne sper
ni expauescerēt: christus se in eis sperni asseru
it: vt pariter predicatoribus auferretur oppro
briū et contemptus: nec sibi ascriberent iniuri
am si spernerētur/ cū ipe sperneret in eis a quo
mittebant. Et auditoribꝰ seu his ad quos mit
tebantur/penalis cōminatio supstabat: christū

in suis predicatoribus si spreuissent. Nā honor
exhibitus misso/ ascribitur ex toto mittenti: et
spreuisse missos/manifestum est spreuisse mittē
tem. Practici hominū mores clariꝰ ꝙ dixerim
hanc sententiam eloquunt: si seruos et legatos
missos a mūdi principibus/ receptos/auditos
siue spretos volumus contēplari. Receptio qui
dem ⁊ spretio sunt in gradibus cōstitute: vtrsq
ad ipsum deū patrē perueniāt: quoniā qui reci
pit apostolos discipulos siue ꝑdicatores a chri
sto missos/recipit christum. Nec in hoc secun
do receptionis gradu est terminata receptio:
sed qui recipit christū/ recipit et ipsum patrem
deum: a quo se missum sepe in suis sermonibus
affirmauit. Et qui spernit ipsos/spernit ⁊ chri
stum. Sed nec in isto secundo spretionis gra
du terminatus est: sed deus pater spretus indi
citur. Qui vos recipit/me recipit: et qui me reci
pit/ recipit eum qui misit me. Et qui vos sper
nit/me spernit: ⁊ qui me spernit/spernit eum qui
me misit. Eadem sententia constituit de audi
tu: quāuis seriem loquēdi euāgelista non expli
cet. Peranimat exposito merito ꝓpter futurū
premiū omnes ad quos christi legati peruētu ri
erant/ dicēs: Qui recipit prophetam in
nomine ꝓphete/ mercedē ꝓphete accipiet. Et
qui recipit iustum in nomine iusti/mercedem iu
sti accipiet]. Non sic accipiendū est vt recepti
merces ipsum receptum deferēs in recipientē
se totam diffundat/ neq ꝙ equa semꝑ in vtroq
persistat: sed quia mercedem habebit qui pro
phetam missum et iustū accedentem recipit cō
templatione mittentis. Ad doctorem siue predi
catorem propheta refertur: ad vere fidelē indi
gentē iustus/etiā si non valeat inferre doctrinā.
Et quicunq potum dederit vni de mi
nimis istis calicem aque frigide tantū in nomi
ne discipuli: amen dico vobis/non perdet mer
cedem suam]. Liquidum est omnibus persua
deri christi seruos cuiusmodi existāt/debere re
cipi: sub pollicitatione solēni/ ꝙ ex minimis be
ne actis apud deum merces non deperit. Mul
to sperantius credendum est ex magnis actio
nibus altiora premia obuenire: ne fiat in animo
tediosum/etiam si in corpore laboriosum atq
penosum fuerit id quod agitur siue toleratur:
si omnia parua et magna in conspectu dei pia
retributione trutinantur.

¶ De designatiōe et missione septuagintaduorum discipulorū/et regula predicandi et ordine viuendi: secundū Lucam solū. Ca XXVI

Supra dissertum est quomō duodecim
apostolos singulariter nominauit/ et
misit et ordinauit ad mores. Nunc se Lu.
ptuagītaduos discipulos designās
eadē viuēdi forma/predicandi regula/potestate
miraculādi qua miserat apl'os: in omnē ci
uitatē et locum quo erat ipse ventu
rus/bina societate premisit. Quod designa
uit et alios septuagintaduos/ad secretionē fa

etiam a ceteris pertinet: quoniaz designatio est specialia signa secernere: vt neqꝫ cōmunitas neqꝫ confusio sit cū ceteris. Nā sicut signatiōe sui vultus aut diuine imaginis sup nos distinctio facta est specifice a ceteris creaturis ratiōe carentibus: sic designatione iesu facta i discipulis/ facta est a ceteris hoībus: nō tm̄ infidelib9/ sed etiā ab his qui fidē acceperāt. Designatio quidē hominū seu rerū ideo fit: ne sit ex cōmunitate cōfusio: ne presumptio sit in his qui designati nō sunt: vt aliquid peragēduz velint ppria potestate presumere. Designant velut qui ad militiā eligūtur: et mittūtur ad pugnā illa disciplina militari que congruēs fuerit /et quā statuerit imperator. Quod bini mittunt/ ptinet ad veritatē et cautelā/ et ad testimoniū sane doctrine: vt verecūdia socij qui loquit/ moderetur sermones/ et disponat in iudicio: ne in plus ꝙ expedit/ effluat/ ꝛ loquat impertinens. Et ad fulcimentū tenende societatis/ vt vnus releuet ab altero: cū ad defectū scriptū sit: Ve soli: qꝛ si ceciderit/ nō habet subleuātē. In duob9 etiā testamētis puenit christus: vt nisi vet9 ꝛ nouū precesserit/ ipse nō veniat. Et due tabule testamēti date sūt: eo pacto ꝙ illa lege coleret de9. Et bini velut ad duas gētes mitterent/ ad nouitatē fidei ꝯuertēdas. Qm̄ due gētes erant i vtero rebecce: duoqꝫ populi ꝯuertēdi ad christū/ nulla tēpoꝝ discursiōe pacta. Et duplex est sapiētia spūalis: bn̄ agēdi/ ꝛ optime ꝯtēplādi. Ad quam presagiādā duo cherubin facti sūt ductiles ex auro purissimo. Et vbera spōse sicut duo hinnuli erāt: vt hūilitas sit in oībus/ ex indultis et acceptis. Et duo cōtra duo ponēda erāt: ad significationē in facto eorū q̄ agunt agiqꝫ debēt nō ad significationē i futuro: quasi ad hanc figurā ꝛ vmbrā alia veritas et claritas expectet. Nō em̄ erit alia lex post hāc euāgelicā legē: put nō erit aliud fidei ꝛ ecclie fundamētū/ preter id quod positū est/ quod est christ9 iesus. Bini discipuli missi sunt: qui a christo eisdē disciplinis eruditi sunt/ quibus ꝛ duodecim apli: vt ꝙuis in dignitate distincta electiōe ad officia q̄ iesus statuit/ aploꝝ ꝛ discipuloꝝ omino nō sit parilitas: bene tamē viuendi et cōuersandi sit vna moralitas/ et vna forma prestructa: vt iam dissertū est. Et si in aliquo diuersa est littera/ eadem tamē capienda est sententia.

¶ De confessione laudis et gratiarū actione quā christus fecit ad patrem sup reuelatiōe sui facta discipulis suis: secūdū mattheū et lucā. Ca. XXVII

Par patri filius/ etern9 eterno de9 deo/ immensus immenso: et siqua parilia posset sermo discurrere: nō habet neqꝫ laudem aut gratiarūactionem iure ad parē. In equalitate quidem oblata sunt ad vnā iura dominij: necnon et subiectiones ab altera parte. Igitur ad confessionē laudis et beneficij iā recepti in actu minoritas est. Hinc iesus nō vt equalis equalem /sed vt minoratus in homine alloquit patrē/ dicēs: [Cōfiteor tibi pater celi et terre: qꝛ abscondisti hec a sapientibus ꝛ prudentibus / et reuelasti ea paruulis. Ita pater/ qꝛ sic placitū fuit ante te.] Mat. 11. Luce. 10. Gratiarū confessio ista est: Non ꝙ tam alta mysteria sunt sapientibus et prudentibus huius seculi clausa: sed que ipsorū demerito obuelata eis/ sunt reuelata paruulis. Non enim pater deus in cōmune reuelādum secretum/ nisi ex causa voluit esse occultū. Igitur sapientum siue prudentū ꝛ paruulorum oportet scire distantiam: ne iusticia dei falso hominum iudicio condemnet: cur hoc denegatū illis/ cōcessum istis extiterit: ꝛ ne peccet ab hominibus in illo iudicio: et ne in moribus error fiat: et vt illa sapientia et prudentia declinet/ cui denegat cōmissio diuinorum: et illi paruulitati impendat studiū/ cui pater reuelationem facit. Nō em̄ abs re christ9 sic in spiritu exultat: gratias agit ad patrē/ ꝙ negata magnis sint credita paruulis: ita tamē sicut ab eterno patri placitum fuit. Que sunt abscondita/ quibus occulta quibus ve credita oportet inspicere. Cum missi discipuli a iesu in omnem ciuitatem et locū quo erat ipse venturus/ reuersi fuissent gaudentes ad Iesum: fatentes ꝙ demonia eis suo nomine suaqꝫ virtute subiecta fuissent: in ipsa hora in spiritu exultauit Iesus: patri gratulans/ ꝙ iam per effectum fidei monstrabat se a discipulis in fide cognitū: quod erat summa mysterij: vt crederet ꝙ esset filius dei. Nam incarnatio/ natiuitas/ renouatio vite et latio noue legis: et ipsius iusticia et misericordia/ et remissio peccatorum/ conuersatio inter homines/ forma dei et forma serui in vnum conuenta: vt non alter ex altero/ sed alter redderetur in altero: passio ꝛ mors/ destructio sathanice potestatis ꝛ reconciliatio ad deū in sanguine: resurrectio et ascensio/ in vtraqꝫ forma propria veritate seruata/ ex altera neutra confusa: editio sacramentorum in verbo/ in virtute spiritus: altitudo potestatis concessa mortalibus in patratione tantorum et tam innumerabilium miraculorum: predestinatio ab eterno perficienda in ipso credito: presciētia in ipso negato: ipse caput corpus coaptatum habens: ipse vniuersorum heres ipse daturus spiritum: vocatio gentium: resurrectionē omnium facturus: iudicaturusqꝫ orbē terre: hec erāt illa mysteria/ sed abscondita: de quibus aplus ait: Sed reuelatione notum mihi factum est sacramentū: prout potestis legentes intelligere prudentiam meā in mysterio christi: quod alijs generationibus nō est agnitū filijs hominū/ sicuti nūc reuelatū est sanctis aplis eius et prophetis in spiritu: esse gētes coheredes ꝛ cōcorporales et cōparticipes pmissionis eius in christo iesu per euangeliū eius: cuius factus sum ego minister sm donū gratie dei/ q̄ data est mihi secūdū opationē virtutis eius. Mihi aūt minimo sanctorum data est gratia hec: in gentibus euāgelizare inuestigabiles diuitias christi: illuminare omnes que sit dispensatio sacramenti ab- Ephe. 3.

sconditi a seculis in deo. De quo etiā idē alibi
Col.1 referens sacramentū/ait: Cui⁹ factus sum ego
paulus minister ƀm dipēsationē dei q̄ data est
mihi in vobis: vt impleā verbū dei ꝑ mysteriū
quod absconditū fuit a seculis et generationi-
bus: nūc aūt manifestū est sanctis ei⁹/q̄bus vo
luit de⁹ notas facere diuitias glorie sacramen
ti huius. Unde christus exultat/ patri gratias
agens. Sapientes aūt quib⁹ abscondita sūt et
abscōdenꝭ sacramēta dei/ sunt hi quib⁹ ꝑ pro-
Esa.5. phetā dicit: Ue qui sapientes estis in oculis ve
stris/ ꝛ prudentes coram vobismetipsis. Et ꝑ
Hiere.4. aliū: Sapiētes sunt vt faciant mala: bene autē
Rom.1. facere nescierūt. Et Apl's: Dicētes se esse sapi-
entes/stulti facti sunt. Et hi sunt sapiētes mū-
Roma.8. di ꝛ ƀm carnē: de quorū sapientia dicit: Sapiē
tia carnis inimica est deo: legi em̄ dei nō ē sub
iecta/neqꝫ em̄ potest. At etiā stulta est: sicut etiā
1.Co.1. scriptū est alibi: Nōne de⁹ stultā fecit sapien-
tiā hui⁹ mūdi? Et paulo post: Sapientia vero
hui⁹ seculi destruit. Paruuli vero quibus diui
na mysteria credunt/nō sunt ex etate aut mole
corpis estimandi: sed humiles in fide/ sine cu-
riositate credentes: captiuantes omnē intelle-
ctū in obsequiū eius/alieni a malicia: iuxta sen
1.Co.14. tentiā pauli: Nolite pueri effici sensib⁹: sed ma
licia ꝑuuli estote. Et quo decreto sit facta ista
reuelatio/apit dicens: **Etiā ita pater: quo-
niam sic placitū fuit ante te.** In laby-
rinthū inexplicabilem ingredit: si quis sub ali-
qua ratione cōprehendere nititur diuina myste
ria ꝛ opationes christi ad nos et propter nos:
quorū preter placitū dei nulla ratio reddi pōt.
Et placitū eius causam aliam ꝛ rationē suppo-
sitam nullam habet: omniū benefactoꝝ existēs
primaria et summa causa. Proinde Jesus ait
quare sit ista reuelatio tanti mysterij talib⁹ par
uulis facta: quoniā sic ab eterno fuit placitū an
te patrē: vt ipse filius eternus in hunc mundū
veniret/ acturus humani generis causam. Et
ab eterno elegit ante mūdi constitutionē/quib⁹
hoc sacramentū a sapientibus mundi abscon-
ditum panderet. Et ad seipsum sermonem infle
ctit/de se ꝑnunciās vnde gratias agit. **Om-
nia mihi tradita sūt a patre meo.** Qm̄
nihil est in potestate patris quin filius subiectū
habeat: et nihil est paterni iuris a filij iurisditi-
one seclusum. Et hi paruuli etiā inter alia sibi
tradita traditi erāt: facti in cognitiōe fidei apo-
stoli/discipuli ꝛ amici. Mysteriū hoc ꝛ sacramē
tum magnum erat ab alijs absconditū/eis reue
latum predicaturis per orbē: sed hec cognitio
in nullius est preterq̄ in patris ꝛ filij potestate:
et quibus danda non aliter q̄ per eum. Hinc et
adiecit: **Et nemo scit qui sit filius/ nisi
pater: et qui sit pater nisi filius/ et cui
voluerit filius reuelare.** Perspicuū est
patris ꝛ filij neminē posse aut habere noticiam
ꝑut adinuicē mutua et eterna et equali noticia
se cognoscūt: quorū alter ingenitus eternusqꝫ
generans: alter semper genitus/ ab eterno ab
ipso generatus: vnā semꝑ eorū existēte substan
tia. Potest tamen in eorū venire noticiā/ q̄uis
non equalē: cui⁹ filius ꝑ gratiam reuelauerit de
patre/seu pater de filio/aut alter de vtroqꝫ. Se
gregatū quidē modū cognoscēdi trinitas ha-
bet/sicut ꝛ essendi: vt nō virtute noscentiū/sed
sua ꝟtute: vt ifusionē alicui dederit/ cognoscat.

¶ Quod Jesus omnes vocat ad re-fectionē/iugūqꝫ suaue tollendū: et q̄ ad discendū humilitatem dumtaxat voluit se exhibere doctorē: secundum Mattheū. Capitulū XXVIII

Hc pacto/hac cōditione/hac vtilita-
te/hac eterna predestinatione fili⁹ dei
factus est homo: vt in ipso humana
desyderia finirenꝭ: ꝛ i ipso finiretur sterilis la-
bor mortaliū: ꝛ apponereꝭ ꝑ eū copiosus clar-
nus: in quo indefectibiliter se reficerēt famebū
di. Et ꝑut oīa sibi a patre sunt tradita: ita cum
illo dato nobis omnia data sunt. Sic enim in-
quit apostolus: Qui largitate paterna proprio
filio non pepercit: sed pro nobis tradidit illū:
quō non etiā cū illo oīa nobis donauit? Proin-
de si pro omnibus datus omnes vocat/si cū il-
lo nobis omnia data: reficere oēs potest. Pro-
pterea inquit: [**Uenite ad me oēs** qui la-
boratis et onerati estis: et ego reficiam vos]
Non erat hominibus audacia neqꝫ spes adeun
di eum: ipse prior vocat ad hoc missus existens.
Neminem a vocatione secernit/nisi se secernat
vocatus: omnibus refectionis clarnum parat.
Sibi ascribat periculum qui non vadit. Noue-
rat quidem ipse hominū frustrari exercitia va-
riosqꝫ labores/ ꝛ premi grauibus onerib⁹ pec-
catorū/et sollicitudinibus impertinentib⁹ one-
rari: quos miseratus attrahit vt accedāt ad eū:
siue malo sudore laborauerint: siue ad debitū
finē fuerint exerciti labores: illos reficere vult
si resipiscūt: istos ad refectionem vocat: quia se
honestis laboribus dedicarūt. Sed inditus est
labor cūctis nascentibus ex damnata ꝑpagine
illo demerito quo est damnata ꝑpago: vti sen-
tentiā accepit adam. Quia audisti vocē vxoris
tue: maledicta terra in ope tuo. In labore co-
medes ex ea. Et iob cognouit in posterū. Ho-
mo nascit ad laborē: auis nascit ad volandum.
Experimento cognoscit quāto sudat labore/vt
ex terra fructus valitudini aptus ꝑueniat: seu
ex terra carnis quā gerim⁹/fruct⁹ celo dignos
in illo comestibiles capiam⁹. Et ad laborē hu-
iuscemodi est oīm hominū origo mortaliū. Sꝫ
vt in laborib⁹ nō frustra sudet/ opus est sapien
tia ꝛ disciplina. Unde ꝑ ipsam sapientiā dicit:
Sapientiā ꝛ disciplinā q̄ abijcit infelix est: ꝛ va-
cua spes illoꝝ/ꝛ labor sine fructu. Quoniā sepe
labor hoīm euanescit: ꝛ quo intensior in animo
ꝛ ad plura extēsior/ magis deperit. Sicqꝫ lamē-
tatur ille rex potens et sapiens qui omia voluit
experiri: exptus que potuit/post omnē laborem
et sollicitudinē dixit: Cūqꝫ me conuertissem ad
vniuersa opa que fecerāt man⁹ mee: ꝛ ad labo-

res in q̄bus frustra sudauerā: vidi in oībus va-
nitatē ⁊ afflictionē animi: ⁊ nihil sub sole ꝑma-
nere. Et post ꝯtemplationē aliā/iteꝝ dixit: Rur
sus detestatus sum omnē industriā meā qua sub
sole studiosissime laboraui/habiturꝰ post me he
redem: quē ignoro vtrū sapiens/an stultꝰ sit fu-
turus: ⁊ dominabit̄ in laboribꝰ meis: q̄bus de-
sudaui ⁊ sollicitus fui. Et est quicꝙ̄ tam vanū?
Unde cessās/renūciauit cor meū vltra sub sole
laborare. Nā cū alius laboret in sapientia ⁊ do-
ctrina ⁊ sollicitudine: homī ocioso q̄sita dimit-
tet. Et hoc ergo vanitas ⁊ magnū malū. Quid
eñ ꝓdest homini de vniuerso labore suo ⁊ affli
ctione spūs/qua sub sole cruciatus est? Cuncti
dies eius doloribus ⁊ erumnis pleni sunt: nec
ꝑ noctē mēte requiescit. Et hoc nonne vanitas
est? Et iteꝝ post aliā cōtēplationē frustratoꝝ la-
boꝝ adiecit: Rursus contēplatus sum oēs labo
res hominū: ⁊ industrias aīaduerti patere in-
uidie ꝓximi. Et in hoc ergo vanitas/ ⁊ cura su-
Ecc.4 perflua est. Iterūꝗ ait: Cōsyderās repperi aliā
vanitatē sub sole. Unus est ⁊ secundū nō habet
nō filiū/nō fratrē: ⁊ tamē laborare nō cessat: nec
satiant̄ oculi eius diuitijs: nec recogitat/dicēs:
Cui laboro/⁊ fraudo aīam meā bonis. In hoc
Ecc.5 ergo vanitas ē/⁊ afflictio pessima. Et post: Si-
cut egressus nudꝰ de vtero matris sue/sic reuer
tet̄: ⁊ nihil auferet secū de labore suo Miserabi
lis ꝓrsus infirmitas: quō venit/sic reuertetur.
Quid ergo ꝓdest ei ꝙ laborauit in ventū cūctis
diebus vite sue? Ac ꝑ hoc quid ista verba ⁊ plu-
ra q̄ ad mundi cōtemptū ibi scripta sunt pādūt:
nisi hominū mortaliū ad aliam vitā tendentiū/
ꝓ ista fugitiua tenenda seu ameniter ⁊ plus de-
bito fulte capienda ducendaꝗ vsꝗquo inuite
finiat̄/steriles frustratosꝗ labores? A quibꝰ ie-
sus venit reuocare mortales: habēs pollicēsꝗ
vnde cunctoꝝ auidi animi eterne satient̄. Sunt
⁊ laborantes inexcusate in culpa: quos etiā eis
Esa.59 daturus si penitent veniā/ad seuocat. De q̄bus
Psal.7 ꝑ Esaiā dicit̄: Cōceperunt laborē/⁊ pepererūt
iniquitatē. Et alius ꝓpheta: Cōcepit dolorem/
Iere.9 ⁊ peperit iniq̄tatē. Et Hieremias: Ut iniq̄ age-
rent laborauerunt. Plus eñ ad vitia ⁊ iniqui-
tatē/ꝙ ad virtutē ⁊ iusticiā laborat̄. Nō tamē ꝑ-
spicuū est verbū omnibus maxime tediosis: nisi
eis dūtaxat q̄ cōditam naturā quantū sit ami-
ca virtutibus cōspexerūt: quātūue virtutes ver-
sauice bonis naturalibus amicent̄. Nā ꝫm na-
turā/nō tamē ex natura sunt virtutes: vitia vͦo
cōtraria sunt ⁊ inimica nature: alˀs nec vitia di
ci possent. Labor q̄dem maior semꝑ in contra-
rijs ꝙ in cōpetentibus est. Nec nō ⁊ bene labo-
rantes ad istam ꝑtinent saluatoris vocationem
Sap.9 qui cū dei sapientia operari ⁊ laborare curaue-
runt: sicut expectabat q̄ hoc gliscebat. Mitte il
lam scꝫ sapientiam de celis sanctis tuis ⁊ a sede
maiestatis tue: vt mecū sit ⁊ mecū laboret: vt sci
am quid acceptū sit coram te omni tempe. Non
frustratur labor cum dei sapientia factus: cuius
is finis/vt quod deo acceptum sit omni labore

agere satagamꝰ. Et laborare in gemitu ꝓ octa-
ua sicut psalmus ⁊ titulus manifestant/virtꝰ op
portuna est. Sic inquit qui sic egit: Laboraui ī Psal.6
gemitu meo: lauabo per singulas noctes lectū
meū: lachrymis meis stratū meū rigabo. Sua-
det aūt aplˀus timotheo/qualiter oporteat insi-
stere nō fraudandis laboribꝰ. Labora inquit si 2.Ti.2
cut bonus miles christi. Nam bonꝰ miles chri
sti nō militat in vētū neꝗ laborat: ea tantū agit
que ab ip̄o accepit sancto mandato/seu sancti-
ori cōsilio. Est q̄dem miles christi: ⁊ est bonus
miles christi. Christi miles est/quicunꝗ ipsius
fidē animo aut sacramēto seu altero aut vtroꝗ
sponte digneꝗ suscipit. Bonus vͦo miles/qui
excluso vitio semꝑ sequit̄ bonitatē: ⁊ ad illam ꝑ-
ficiendam laborare nō desinit: indesinēter in an
teriora ⁊ meliora ꝓgrediens. Non eñ est bonꝰ
miles/qui potest ⁊ negligit in seipso augmentū
facere bonitatis. Sistere vel reflecti defectum
aut vitiū habet: ꝓpterea ⁊ iteꝝ dictū est: Tu ve 2.Tim.4
ro vigila/in oībus labora: vt nihil obmittat̄ ex
desidia laborandi/quod possit adduci ad virtu-
tem. Sit igitur ad additionem melioꝝ iugis la-
bor. Et pressos oneribus vocat vt exonerent̄:
Nam ⁊ aīalia licet onerifera querunt/⁊ cupiūt
iuxta nature instinctū a prementibus oneribus
releuari. Sed hominibꝰ nulla onera grauiora/
nisi illa quibus se sponte in animo magis ꝙ cor
pore onerauerūt: q̄ iniq̄tates ⁊ peccata volūta-
ria sunt: q̄bus se grauatū in forma peccatorum
fatebat̄ dauid/orans alleuiari ab eis. Quoniam
iniquitates mee/nō aliene: suꝑgresse sunt caput Psal.37
meū/nō alterius: quoniā vnusquisꝗ a ꝓpria/nō
aliena iniquitate ledet̄. Et sicut onꝰ graue gra-
uate sunt super me. Quibus se onerare quilibꝫ
potest: exonerari aūt preterꝙ̄ a christo non po-
test: quoniā ip̄e solus est agnus dei/q̄ tollit tolle
reꝗ potest peccata mundi. Indefectibilis qui
dē est refectio quā ꝓmittit: quoniā ip̄e neq̄t de-
ficere. His dūtaxat deficit/qui eam aut accipe-
re deficiunt aut fastidiunt. De qua refectiōe in-
deficiente dauid ante ꝓphetauerat/dicēs: Dn̄s Psal.22
regit me/⁊ nihil mihi deerit: in loco pascue ibi
me collocauit. Suꝑ aquā refectionis educauit
me: animā meā cōuertit. Nemo igit̄ querat aliū-
de ventrē sue mentis implere/nisi ex refectore
christo vniuersoꝝ herede. Et vniuersa in vnū
cōflata desyderio humane mentis apposita si-
ne ip̄o nō satiant. Nec ad indignitatem/magis
aūt ad eiꝰ excellentiā hoc sentiēdū est: ꝙ alijs re
pleri aīa nequit dei capax: paruipendēda q̄dem
esset si posset. Habet in se iesus vnde possit ani-
mas hoīm satiare/ip̄e adeps existēs nostre ani
me satiande cōgruens: sicut de eo dauid ad gra
tiarumactionē in figura hierusalem omnē inui
tans animā dicebat: Qui posuit fines tuos pa- Psal.147
cem: ⁊ adipe frumenti satiat te. Nunꝙ̄ expleta
refectio nisi per pacem. Quousꝗ appetitus ho
minū in aliud tendit/nō est pax: cum vͦo erit to-
ta refectio/vt quippiam desyderari non possit
pax aderit. Igitur finis saluandoꝝ in pace ter-

minaꝛ: apposito adipe frumēticio christo iesu/
videlicet ad satietatē ⁊ refectionē accedentiū vo
catoꝝ: sed ꝑ quandā iusticiā bonaꝝ ꝓcedentiū
actionū oportet accedere ad refectionem et re-
quiem. Ob quā largienda saluator colla nostra
vult subiecta fieri iugo suo: et ab eo illa discere/
quoꝝ experimento ⁊ scientia solus verus ē do-
ctor. Etenim adiecit: **Tollite iugum meū super vos: et discite a me: quia mitis sum et hūilis corde: et inuenietis requiem animabus vestris.** Ea imagine
qua boues sub vno ligno in extremitatibus in-
Iugum. sertis ligaminibꝰ imposito vtriusq̄ collo iun-
gunꝛ innexo aratro ad sulcandā terrā: homini-
bus iugū diabolice siue vitiose aut humane aut
diuine seruitutis imponiꝛ. Diabolicū quidem iu
gum in dominatu regis babylonis figuratum
accepimus: sub quo demerito suaꝝ iniquitatū
hoīes traduntꝛ atq̄ detinentꝛ. De quo Hieremi
Hiere. 28 as repetēter ait/q̄ deus illud iuste īponat. Hec
dicit dn̄s deus israel: Posui iugū ferreū super
collū cunctaꝝ gentiū. Nō aūt credendū est deū
velle diabolo colla hominum subiugare: nec ei
obsequi sub tributo. Sed cū ab ip̄o ꝑ idolatriā
⁊ ꝑ alia scelera fit auersio/⁊ lōga peragitur: nec
adijciꝛ vt redeaꝛ i illū a quo fascinati recessimꝰ:
ꝑmittit ille iniuste derelictus/iuste sub iugo dia-
boli ferreo colla premi. Est aūt iugū ferreū ip̄a
diabolica implacabilitas ⁊ dura oppressio: sub
qua curuate mentes male affecte in virtutem re
spirare nō possunt: ⁊ subacta mēbra oneribus
iniquitatū incessanter seruiunt. Et beatus cen-
seꝛ q̄ liber est a mēbris vitiose diabolo subiuga-
Eccs. 28 tis: sicut ꝑ sapientiā diciꝛ: Beatus est q̄ tectꝰ est
a lingua nequā: q̄ in iracūdia illius nō trāsibit:
⁊ q̄ nō attraxit iugū eius: ⁊ in vinculis illius nō
est alligatus. Iugū enim illius ferreū est: ⁊ vin-
culum illius ereum est. Et de iugo vitioꝝ multi
Treñ. 1 plicium deplorabat hieremias/dicens: Uigila-
uit iugum iniq̄tatū nostraꝝ in manu eius: cōuo-
lute sunt ⁊ imposite sunt collo meo. Infirmata
est virtus mea: dedit me dn̄s in manu/de q̄ non
potero surgere. Ois iniq̄tas ꝓdominās anime
iugū facit. Et cū multiplicate fuerint/multipli-
canꝛ ⁊ iuga: q̄bus collum aīe pressum male fa-
tiscit. Sed iugū iniq̄tatū vigilat in manu domi
ni/cū hec volūtaria pessundatio inuolūtariam
exigit iusticie dignā penā a manu dn̄i puniēte.
Explicat aūt qualiter iugū iniquitatū teneat: q2
iniq̄tates cōuolute ⁊ imposite circa collū: scili-
cet circa illam anime vim/qua se posset erigere
in sup̄na/ne recurueꝛ ad ima. Proinde vim illā
asserit infirmatā. Infirmitas em̄ est anime/oīs
sp̄ōtanea iniq̄tas: q̄ cū multiplicaꝛ ex numero
aut ex tēpore/amplius grauat: crescit debilitas
vt nulla sit potētia valescēdi. Et fateꝛ ip̄sa quod
Ibidē patiꝛ: Dedit me dn̄s in manu de qua nō potero
surgere. Humanū iugū est omnis sup̄bia ⁊ im-
portuna dominatio principum terrenoꝝ: vt is-
raeliticus populus querebaꝛ ad roboā/dicens:
2. Pa. 10. Pater tuus durissimo iugo nos oppressit; tu le
uiora impera patre tuo. Qui male a iuuenibus
cōsultus resp̄ōdit: Pater meus imposuit iugū
graue: ⁊ ego maiꝰ pōdus apponā. Necnō ⁊ hu-
manū iugum omnis dominatus regum/etiā iu-
ste regnantium: sicut ap̄l'us ad Timotheū scri- 1. Ti.
bit: Quicūq̄ sub iugo sunt serui/dn̄os suos oi
honore dignos arbitrenꝛ: ne nomē dei ⁊ doctri
na blasphemeꝛ. Qui aūt fideles habent domi-
nos/nō cōtemnāt quia fratres sunt: sed magis
seruiant/quia fideles sunt. Iugum est etiam in
humanitate nostra plus debito colligata laben
tibus/ip̄a sollicitudo sup̄flua ⁊ cura nō oppor-
tuna: sub qua pressa traduce carnis ꝓpagatur.
Unde sapiens in cōtemplabilibus ⁊ moralibꝰ
dixit: Occaupatio magna creata est hominibꝰ: Eccl. 40
⁊ iugum graue sup̄ omnes filios adam: a die exi
tus de ventre matris eorum vsq̄ in diē sepultu-
re in matrē omniū. Seruitutis diuine iugū est/
ip̄sa disciplina bonaꝝ reꝝ agendarū. De quo ꝑ
Hieremiā diciꝛ: Bonū est viro cum portauerit Treñ.
iugū dn̄i ab adolescentia sua. Immo q̄a in ado
lescentibus melius q̄ꝫ iugo discipline in agēdis
colla submittere: vt nil indisciplinate/ sed oīa
disciplinate fiant ⁊ diuina iussio ⁊ regulatio pre
ceptoꝝ. Iugū est a deo nobis impositū: de cuiꝰ
fractoribus dn̄s ꝑ Hieremiā cōquestꝰ ē/ dicēs:
A seculo cōfregisti iugū: rupisti vincula: dixisti Hiere.
nō seruiam. Et hoc idē de optimatibꝰ ⁊ primā-
tibus refert. Ibo igiꝛ ad optimates ⁊ loq̄r cum Hiere.
eis: ipsi enim cognouerūt viam dn̄i ⁊ iudicium
dei sui. Et ecce magis hi cōfregerūt simul iugū
ruperūt vincula. Sed nūq̄d fractio diuine obe
diētie absq̄ vltiōe diuine iusticie? Proinde se-
quiꝛ: Idcirco ꝑcussit eos leo de sylua: lupus ad
vesperā vastauit eos: pardus vigilans sup̄ iniq̄
tates eoꝝ. Et per alium ꝓphetam dicitur: Re- Osee
uersi sunt vt essent absq̄ iugo: facti sūt quasi ar-
cus dolosus. Retrouersi sunt homines ab eo
quod agere ceperunt ꝓm impositā legē: vt per-
niciosa libertate letanter vtanꝛ. Nō volunt em̄
ad seip̄os ꝯuersi iugo diuine legis astringi. Sꝫ
adhuc ad illos puniēdos manus dei extenta/ q̄
ꝓmi refugiūt iugo diuīe seruitutis: in q̄ ꝯstituta
est plena ⁊ vera ab omnibus optanda libertas.
Etenim sequiꝛ: Cadent in gladio principes eoꝝ
a furore lingue sue. Ista subsannatio eoꝝ in ter
ra egypti. Ue igiꝛ collis excutientibꝰ iugū dei.
Proinde vt ab omni alio iugo absoluanꝛ colla
mortaliū/ad tollendum suū saluator christꝰ oēs
inuitat: tollite iugum meū super vos: discibili-
tatem ꝓfunde virtutis apponens. Discite a me
Cōtemplandum verbū. Fides/spes ⁊ charitas
nō sunt in doctrina/sed in infusiōe. Neq̄ ad ip̄a
rum questum ⁊ habitum docibilitas ⁊ discibili
tas in sono verborum locum habet: q̄uis illa i
quibus feruntur/possunt doctrinari ab vtraq̄
parte. Cetere virtutes ab istis doctrina ⁊ disci-
plina fiunt: quarum duas precipue ad docendū
sibi saluator attribuit: mititatem atq̄ humilita-
tem. Mititas vero nō per diffinitionem cogno
scitur/sed per descriptionē suorum effectuū: illa

Mititas.

mititas accōmodato vocabulo ⁊ in vna lr̄a mu
tato/a mutitate traxit originē: vt mitis q̄si mu-
tus: mititas vt mutitas. Qui vero mutus ē/ pe-
tere ꝑ se/cōtradictionē facere/iniuriari aut cō-
uitiari verbo nequit. Christꝰ aūt corde magis
ꝙ corpe se asserit esse mitē. Mititas q̄dē cordis
est vniformiter in omnibus se habere. Etenim
christus nec in corde mutatus est ex prosperis
vel aduersis: eundē animū in gloria ⁊ in igno-
minia/in infamia ⁊ in bona fama semꝑ retinuit
q̄uis voluntarie a passione assumpserit turbati
onē atqꝫ tristiciā. Est igiť mititas in corde resi-
dens/inuariatus animi sensus: eq̄ ꝓspera ⁊ ad-
uersa suscipiens: ꝯtradictionē aut excusationē/
exprobrationē aut indignationē nō meditans:
neqꝫ fingēs aliquid adulatiuū aut blandiēs: vt
aliq̄d ꝑter iusticiā aut misericordiā capiat. Tra
hit enim omnē corpis cōsistentiā mititas ad se-
ipsam: vt sic agat vti est. Cordis humilitas vt ē
ex christo/ineffabilitatē habet. Solꝰ eñ ipse ve
re humilis fuit. Ut vero vocamur illā addisce-
re a christo: sermo licet tenuis de ipsa opportu
nus est. Sed verior esset ab illis/q̄ in eius expe-
rientia ex longeuis temporibꝰ facti sunt. Inex-
plicabilis q̄dem est de ipsa sermo a nō expertis
in ip̄a: etenim abyssalis est locus eiꝰ. In quē de
scendens/tuitionē ab omnibus ledētibus acce-
pit: inuisibiliter degens etiam ab inuisibili ho-
ste: qui perquirens inuenire humilem nequit/
ab abysso humilitatis tectū: ⁊ si inuenit cogno-
scens latibulū eius/deficit impossibilitate ledē-
di: ex nulla parte cōspiciens qua sagittas et tela
possit imittere/aut eū arietare: quia ipse humili
tatis carentia nō stetit: infestante superbia ceci
dit. Quē videt illa tectū/istaqꝫ carentē/neq̄t re-
tegere vt offendat: nō quatit eū aduersitatū q̄rū
libet aries: quas ad sui ꝑfectum deo subditus
existimat ꝑuenire: nec arcus dolosus naturaliū
rationū iacit in humilē animā sagittam vt auer
tat a fide: in qua fundata ⁊ ab ipsa ꝑdocta/ non
querit aliam scientiā nisi ꝑ fidem. Neqꝫ heresis
tragula illā fodit: aut suam traxit in partē. Cre-
dit simpliciter que accepit: impredabiliter sola
gradiť: nō verita perdere/nescia possidere. Nō
eñ credit humilitas etiā illā se habere virtutem
cuius habet ornatū: ⁊ qua deo mēte fulget. Ne-
scit excedere si quos studere virtutibus existi-
mans meliores: de se diffidens/se totā iactauit
in dño: a quo ad horā etiam in tribulationibus
derelicta/nō desperauit aut minorauit affectuꝫ
similiter ⁊ effectū: tota existens ad regentis su-
perne iudiciū. Affectior ad desuꝑ decernentem
in ea existens cui cōmiserat omnem causam suā:
nō hesitans qualiter a superno iudice termine-
tur. Procul se a litigijs occasione non prestita
nec assumpta fecit. Humilitas nihil est ad se-
ipsam: ad p̄ceptorem in veritate atqꝫ in ꝟtute to
ta: eumqꝫ dominū siue parē aut disparem pre ce
teris veneratur/alteqꝫ pendit quem nouerit re-
ctius imperare/agere vel parere. Et vt de ipsa
sit sermo ꝯstrictior/ip̄a origo vocabuli quid sit
humilitas monstrat. Nam humus terra diciť:
ex qua ſm carnē sumptus est homo: ita vt etiaꝫ
ab humo dicať. Limes q̄dem terminus est ali-
quaꝝ rex: ⁊ lititas sacrificatio est. Et si per syn-
copam huius ⁊ mutationē vnius litere prioris
dictionis ꝓferamus/humilitas trahitur. Qua
sic deducta nihil aliud est humilitas ꝙ sacrifi-
catio ad terram/⁊ humilis terre sacrificatꝰ. Tāc
q̄dem homo terre sacrificatus est: cū in illa mor
tuus est ⁊ sepultus. Ac per hoc humilitas vera
est mortificatio cuiuslibet voluntatis terrene/in
exceptuate deo subiecta et viua sibiqꝫ mortua:
nō agens a seipsa/sed a dei legibus mota. Nō
interest mortui sepeliendi/a q̄bus porteť aut in
feratur in tumulū/aut quo humeť in loco: nec q̄
bus accurationibus fiat eius cōditio sepulture
atqꝫ obsequie ꝑcurenť. Non sua refert ampliꝰ
q̄d sit dedecori vel decori. Neqꝫ ad lugētes ip̄m
ob causam afficiť: aut ad gaudentes ꝓpter ip̄m
extinctū iratur. In quam similitudinē anima in
trogressa cōtemplatione iugi ⁊ actu incessabili
custodire sollicita/magnū participium humili
tatis accepit. Apponit etiam humilitas indigni
tatē: vt nullo dei dono digna videatur aīa ex ni
hilo educta: solū gratis accepisse rata quod est
nihil amplius sibi iure deberi cōsyderans: po-
tius stupens dignationē dei ꝓcedentis ad crea
tionē eius: nō curiose discutiens quo fine clau-
datur: tantū agens secundū impositam legē/ne-
sciens difformitatē a formitate dei: ante quē cō
scia sui/in altitudine sue ꝓuidētie admirata ma
net: laudans/adorans ⁊ venerans quicquid ab
illa in exteriora ꝓcedit: imperturbabilē habēs
omnē ordinē actionis eius. Sicqꝫ procedit et
regnat/absoluta a questionibus: a ꝑturbationi-
bus libera: ab hesitationibus procul: a iudicijs
aliena: mala nō porrigit/illata non sentit. In q̄
existēs dauid/personam despexit ⁊ statum: vile 2. Re. 6
scens sibi propter amorē dei. Cum argueret ab
vxore ꝙ ludens coram dñi arca se denudasset vt
scurram/respondit: Ludam ⁊ vilior fiam plusꝙ
factus sum: ⁊ ero humilis in oculis meis: quo-
niā sic per humilitatē propter dominū se facie-
bat abiectum: vt quicquid esset humani iudicij
⁊ dedecoris paruipenderet. Sed vere humili-
bus debetur salus: vt scriptū est: Populū hūi- Psal. 17
lem saluū facies. Et hūiles spiritu saluabit. Et Psal. 33.
Job: Ponet humiles in sublimi. Et virgo ma- Job. 5
ter: Et exaltauit humiles. Et vere humilis im- Lu. 2.
petrat quod petit. Dauid: Respexit in orationē Psal. 101
humiliū: ⁊ nō spreuit preces eoꝝ. Oratio humi- Eccl. 35
liantis se penetrat nubes. Et Judith: Humiliū Judit. 9
⁊ mansuetoruꝫ semper tibi placuit deprecatio.
Quid autē amplius pro merito hūilitatis pcs-
set adijci non est/ꝙ exaudiri ⁊ saluari. Ergo ac
cedamus ad huius virtutis magistrū/⁊ a subli-
mi humilitatē discamus: qui corde humilis est:
moribꝰ oībꝰ etiā illā tenens: actio ⁊ verbū ꝑ oīa
illam pandunt. Et optata requies apposita ē.
Et inuenietis requiem animabꝰ vestris. In in-
uisibili sensu inuenitur: quoniā intellectus ⁊ af-

fectus in illa requiescunt: vt nolit plus sapere q̄ꝫ oportet: nec affectare quod superest/ si hꝫ quod expedit: nec importune optare aut exigere si de est. Necnon ⁊ illam requiē eternam/ ad quaꝫ suspirat omnis creata ratio peregrina/ inuenire potest anima humilitate fundata. Attamē quies est ante laborem: requies post laborē. Quiescere ad innocentē: requiescere spectat ad penitētē. Quies ante peccatū: requies post peccatū habet. Quies anteq̄ꝫ ꝑdatur: requies cum ꝑdita reinuenit. Est ⁊ etiam quies animaꝝ ⁊ corporū: est ⁊ requies animaꝝ similiter ⁊ corpoꝝ. Sꝫ dūtaxat ad requiē animarū applicatus saluatoris sermo: vti si q̄s ad ip̄m venerit/ ⁊ ab eo didicerit humilitatē: anime sue inueniat illam requiē/ qua intellectus termine in vero ⁊ in om̄i quod ad scientiā ꝑtinet. Christo igi cognito ⁊ apprehensibilitate fidei/ nihil vltra remanet ad sciendum scienti expediens siue aptum. Etenim dei sapiā/ via/ veritas ⁊ vita. Et in ipso sunt thesauri sapientie ⁊ scientie absconditi. Requieꝫ ergo inuenit anima rationalis in christo ad illaꝫ suimet qua scire apta gliscitq̄ꝫ scire. Appetit etiam ex illa insita vi qua fertur in appetibile bonū tripartitū: cū vt ratio vsusq̄ꝫ habet loquēdi/ sicut honestū delectabile vtile dici. Quoniā cōpositione facta cum ceteris/ nunq̄ꝫ ⁊ nusq̄ꝫ melius et aptius q̄ꝫ in christo reperi: imo cōparatiōe semota nō inueni alibi q̄ꝫ in christo ad hoc dato humane nature a patre: vt istud reperiamus in ip̄o. Et vt sermo cōquirens nō procedat vltra/ summū bonū incunctanter ip̄e christus ē: quo adepto nil remanet quod iure possit optari. Necnō ⁊ si vim memoratiuā anime deduxerimꝰ ad requiem/ admouebimus christo. Nihil memorabilius ex eterno/ ex tēpore/ ex gestis q̄ꝫ christus: q̄ ad seip̄m ꝓ refectione/ ꝓ requie/ in hūilitate homines vocat: vt animabꝰ in hac vita requies ꝓ viribus detur: ⁊ in alia eterna requies toti cōposito largiatur: quā ꝑ ꝓphetā dn̄s pol-
Esa.32 licetur. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis: in tabernaculis fiducie: in req̄e opulēta. Et ꝓ his q̄ fuerūt populus christi/ q̄ in fide ipsius mortui sunt/ ioannes asperit. Amodo iā dicit sp̄us vt requiescant a laboribus suis: quoniam (vt supra dissertū est) laborantes ad se vocat christus. Sed alas ⁊ pennas optabat/ vt attollere a terra: cupidus venire ad requiē: p̄scius q̄ꝫ terrene gradiens/ imp̄ssus onere terrenoꝝ
Psal.54 in illā venire nō potest. Proīde dicebat: Quis dabit mihi pennas sicut columbe: ⁊ volabo/ et requiescam? Nā ⁊ columba egressa de arca/ pedibus requiē nō inuenit in terra. Superanda est terra pennigero volatu: ⁊ venia ad christū/ daturū accedentibus requiem. Nec aūt priusq̄ꝫ terrea de iugo tollendo/ cū verbis christꝰ reddit in factis amenū. Jugum enim meum suaue est/ et onus meū leue. Benignitatem ⁊ dulcedinē ⁊ ornatū ⁊ iocunditatē habꝫ iugū christi/ ad actiones ⁊ ad p̄miū. Ista in iugo eiꝰ sunt. Jugū enim amor est. Nihil amore suauius/ quo deus ama ⁊ ꝓximꝰ. Leuissimū est etiam onus eius: videlicet cautela turpiuꝫ/ ⁊ actio honestoꝝ: atq̄ꝫ illoꝝ quibus in hac vita pacifice vni/ omnis turbationis actio submoue: vincula rumpun tartarea/ ⁊ omnis transitꝰ fit ad regnū. Jugū fidei christiane actionisq̄ꝫ virtutum/ suauitatē habet mentis immēsam: etiā si corpꝰ ex aliqua parte prema. Non curuat collum iugū christi/ sed erigit ad superna: nilq̄ꝫ suauiꝰ q̄ꝫ celestibꝰ delectari. Onus quod christus imponit penitꝰ leuissimū est: quoniā neminē grauat onere suo supra virtutē ⁊ facultatē: supra debitū/ expediens ⁊ necessariū: supra impossibile/ supra cōsentaneū ipsi nature.

¶ De conuiuio facto iesu a pharisco: in quo magdalena exhibens officia pietatis/ peccatorum remissionē conuersa recepit: secundum Lucam. Capitulum XXIX

Hospes ⁊ egenus iesus inuitatus/ aliquando in hospitia diuertebat: ⁊ preter delectationē carnis interdum acceptabat oblata suffugia: semꝑ p̄intendēs animicapium exercere: nā ⁊ illas vbilibet modis om̄ibus venaba: eam rem ratus cū inuitaba/ manducare cōsensit. Rogabat aūt illum quidam phariseus/ vt cum illo mādūcaret. Et ingressus domū pharisei discubuit. Rogaba iesus vt acciperet: qui potius rogandus erat vt largire. Plura sibi aderant ad largiendū q̄ꝫ hominibꝰ beneficia: nec nō ⁊ q̄ hominū/ sua erant. Sed nec hic pharisē plusq̄ꝫ hominē ⁊ forte ꝓphetam asperit in illo. Etenim alia causa rogamina porrexisset. Indigebat q̄dem his/ q̄bus iesus abundabat: ⁊ vere petentibus daturus venerat. Sed nec christus q̄ꝫuis voluntarie factus egenus/ indigebat copijs pharisei. Non aūt credendū est q̄ꝫ eū rogauerit credens christū: ex eo q̄ꝫ hesitauit ipse nō credens saltem esse ꝓphetam: quia velut nō cognitor personaꝝ ad tactū sustinuerit magdalenā. Uersitamen quoquo mō rogauerit/ sit nobis ex hoc forma prestita: vt rogemꝰ ⁊ nos/ nō vt ei aliq̄d tribuamꝰ: sed vt ipse nobis iuste petita largia. Sicuti rogasse deum legimus salomonē dicentē: Duo rogaui te: ne deneges mihi anteq̄ꝫ moriar. Uanitatē ⁊ verba mendacij longe fac a me. Mendicitatem ⁊ diuitias ne dederis mihi. Tribue tātū victui meo necessaria: ne forte satiatus illiciar ad negandū/ ⁊ dicam: quis est dn̄s? aut necessitate cōpulsus furer ⁊ periurē nomen dei mei. Duo ⁊ duo cōbinata rogantur rogantur etiā ꝓpt duo. Duo sunt primaria mala: scilicet vanitas/ quam qui sequitur euanescit: ⁊ verbū quo quis mētitur in fide/ seu in eo quod exhibere a iure cōpellitur. De quibus ꝑ Dauid homines omnipotens arguebat: Filij hominū vsq̄ꝫ quo graui corde: vt quid diligitis vanitateꝫ ⁊ queritis mendacium? Quid etiam sit vanitas crebris sententijs in Ecclesiaste ostendi/ quomodo cuncta subiacent vanitati. Et optime re

gat q̃ petit propelli mendaciũ: cuius diabolus est pater: ne ipsius filiationẽ incurrat. Et om̃is iniq̃tas mentif. Mendicitas ꝛ abundãtia duo sunt mala. Mendicitas q̃dem est ex se tota insufficientia/ sed ex alieno fulcienda. Que si traijcif in christianoꝝ agonisticã vitã: mendic⁹ est ille/ mendicitatẽq; habet q̃ officia bonoꝝ naturalium perdidit: nec habet suo demerito q̃bus fulciaf auxilijs: quo etiam accipit negociationẽ cum inquirit/ vt mendicans semꝑ teneatur ĩ actu: ꝛ data ꝛ accepta sic semper gubernet: vt ꝓprijs perditis aliena mendicet. Diuitiaꝝ tẽporalium copiam timet sibi dari/ ꝛ altitudinũ voluntates: precauẽs illa duo mala/ in que ob ista possit deuenire: ne forte priuatis proprijs/ diripiendis intenderet alienis: seu nõ habens virtutem in animo/ in exteriorib⁹ simularet: ꝛ carens suis appropriaret sibi aliorum queq; laudãda: vel refectus in vtraq; parte hominis/ negaret verbis ꝛ factis omniũ conditorẽ ꝛ dominũ: q̃si nõ cognosceret se superiorem habere. Uerũtamen christus rogatus manducare ꝛ victũ accipere/ ingressus domũ discubuit: amplius anio largiendi doctrinã remissionẽq; peccatoꝝ: q̃ vt sumeret cibũ. **Et ecce mulier que erat ĩ ciuitate peccatrix/ vt cognouit q̃ Jesus accubuisset in domo pharisei: attulit alabastrum vngenti: et stans retro secus pedes domini iesu/ lachrymis cepit rigare pedes eius: et capillis capitis sui tergebat.** Non latet ingressionis causa in domũ: claret causa discubit⁹/ sc3 peccatrix mulier expectata: cui post susceptã q̃dã ab ipsa specimina pietatis/ remissionem peccatoꝝ oium largiref. Ecce duo rogãtes iesum vnus vt acciperet ab eo dũtaxat manducationẽ/ sc3 phariseus: altera impendebat deuotiõis obsequia/ sed nec verborum ꝓmisso rogamine. Profunde precabaf in inuisibili sensu/ vt remissionẽ ab eo susciperet peccatoꝝ. Necnon et ille actiones orantes erant plus agentes apud recipientẽ iesum q̃ mulier exhibens auxumaret. Hec mulier famã audierat de iesu: ꝛ cũ turbis sequentib⁹ eũ/ eũ aliq̃ndo audierat predicantẽ: in quem defixo corpis pariter ꝛ mentis aspectu cõtemplans vitam/ ponderans verba/ considerans sanctitatẽ/ virtutẽ in iam factis miraculis ꝛ vt plurimi eũ existimauit esse ꝓphetã. Hec iã corde compuncta/ ꝛ contrita pondere suorum scelerum/ affectabat in animo christo corpe appropinquare: pudore verebaf illum publice adire: timebatq; repelli a iusto existens iniq̃: nondũ benignitatẽ ipsius experta. Dabat cause inueniendi studiũ: ꝛ quo incederet aut diuerteret obseruabat: vt ipsius potiendi ad releuationez sue miserie eẽt sibi hora liberior. Et forsan ipsa preuenit phariseũ tanq̃ sibi familiarẽ ꝛ cognitum: rogans eum vt ipse pro discubitu in domo sua rogaret iesum: forte verecundata/ q̃nis peccatrix/ sic audacter ingredi ꝑ incognitas sibi et alienas edes. Idcirco hanc ipsa occasionẽ accedẽdi ad eũ ꝓuenit: vt in domo sibi cognita iesum sibi nondũ domesticum posset adire/ suaq; implere pia vota/ ꝛ estum animi refrigerare in illo: ꝓmeditata multa dicere/ nihil tamẽ lingua prodens. Erat ista mulier in ciuitate peccatrix In qua ciuitate? In hierusalẽ q̃ famosior erat. Sed nec in hierusalem magdalena cu3 christo conuenit. An forte in hierusalẽ peccauerat? S3 nec hoc affirmandũ reor. Magis aũt in illa ciuitate in qua erat domus/ ad quã eũ inuitauerat phariseus: q̃ in galilea erat: quã verius credo fuisse naym: vbi post resuscitationẽ adolescentis istud cõuiuiũ factũ est: vbi magdalena permota nouitate miraculi/ cogitauit se subdere christo indigna beneficio eius. Peccatrix quidẽ in omni genere vitioꝝ: sc3 cum septẽ demonia euãgeliste asserũt ab illa per christũ eiecta. Non tamen credendũ est scortũ illã fuisse/ vt sub fornicibus aut locis scortaticis expectans homies insideret: sed mũdi vanitatib⁹ ꝛ delitijs corpis dedita/ in perditis moribus transigebat culpabilem ꝛ infamẽ vita3 atq; notoriã. Nulla facies inuerecundior q̃ mulieris/ cũ in malo audacia3 sumit: peccans deo/ se pessimans/ ꝛ ꝓximo scandalũ ꝛ pedicã parat. Sed ista iã displicens sibi factaq; grauis ad tolerandã seipam ꝛ ꝓmentẽ sarcinã peccatoꝝ: cognoscens in locũ aptũ penitudini eius diuertisse iesum: quod ante iã parauerat: ex tẽpore ꝓuida/ nõ illo ilico mercata secũ tulit vnguenta: in illo vtiq; vase/ quo diligentius seruaref: imo seruabaf ex more aptũ tempori ꝛ cõsuetudini regionis: cõgruens mysterio satisfaciẽs deuotiõi offerẽtis ꝛ in fide accipienti gratũ. Ingredif discubit⁹ locũ mulier tremens ꝛ pauens: nec vrbano more auefacit conuiuis: sed ꝑdiderat audaciã solitã inter homines. Nihil muneris obtulit in clarno: vbi erãt tam insignes cõuiue/ dñs celi cũ senatorib⁹ terre. Nõ intuef/ nõ cõsyderat quo deficiat aut clarn⁹ abũdet: nõ cõtemplaf facies epulantiũ: id solũ agere intenta qua parte possit adire iesum. Non interrogat/ nõ interrogaf: om̃ia ĩ silentio sũt. Nemo loquif nõ loquente iesu. Cõsyderat phariseus ꝛ ceteri q̃d sit ipsa factura. Jesus solũ videbat animũ ei⁹: sciebatq; q̃d esset actura. Et permissur⁹ illam agere expectabat. Mutabaf mulieris vultus: sed anim⁹ expes nõ erat: attamen inter spem ꝛ metũ ꝯsistebat. Impellebat spes/ repellebat metus: ne ꝓpelleref a voto. Conflata in vnũ scelera occurrebant: reddebantq; indignam. Erubescentia faciẽ suffundebat. Inficiari nemo poterat sua peccata: interi⁹ illam conscientia ꝓualide accusabat. Nemo adhortabaf eã: quoniã nemo nouerat causam aduent⁹ eius. Ille q̃ nouerat paratus suscipere/ nec verbo ꝓstabat audaciã. Tandẽ illa tacite in animo cuncta cõsyderans: oculis q; ordinẽ discũbendi/ et iesum ꝛ locũ sessiõis ei⁹ diligẽter intuita: q̃ a posteriori parte sibi pateret accessus: spe vincente metũ ꝛ omnia superante/ retro accessit ad dñicos pedes. Sic enim erat situatus iesus in par-

te sedilis/ꝙ versa sua facie sup̲ clarnũ ipsa pro/
strata retro pedes eius cõtingeret. Bene appo
sita retro ad posterũ sua sequenda vestigia: que
prius indurata semp̲ gradiebaꝛ in p̃ceps. Nũq̃
errauit qui retro stetit/sed q̃ p̃cessit iesum. Sed
neq̃ retro standũ tergotenus/sed facie stantis
atq̃ sequentis ad tergũ eius: vt quo ille iuerit/
recte gradi cupidus subsequaꝛ. In ducem chri
stus datus est a patre hominibus: sine quo re/
cte nõ itur: cõflictus inferꝛ: nõ deuitaꝛ horrẽdũ
nec debitũ ꝑuenitur in finem. Standũ quidem
retro est/ne quicq̃ preter quod ipse decreuerit
presumaꝛ agendũ. Sed secus pedes eius: vt il
la fiant hominib⁹ ad sequelã/que gessit aut do/
ctrinauit in carne: nam illa que operaꝛ vt deus
que dũtaxat mirabilia ⁊ laudabilia sunt/ excedẽ
tiaq̃ sensum/ꝙ nullo mõ imitabilia iubeantur.
Non ociosa stetit retro secus dominicos pe/
des: sed ꝓcessit in opus ex estu cordis incensa
⁊ dolore tacta intrinsecus: ꝑforata penitẽtie tor
no/admirata mansuetudinẽ sustinentis/ erũpit
in lachrymas super pedes: vt appositis mani/
bus ipsos ipsis ablueret. Et quo mansueti⁹ pa/
tiebaꝛ iesus illas defluẽtes/⁊ eius admotas ma/
nus: eo fluebant vlterius. Dulces illi erant cuꝫ
fluerent. Grate iesu ex causa qua manabant: qm̃
sacrificiũ verum erant ꝯtriti ⁊ humiliati cordis:
amplius christo acceptum q̃ alterius rei mu/
nus. Nec satiabaꝛ ꝓfundere: nec ille recipe fa/
stidiebat. Rigabanꝛ pedes iesu sub oculis ei⁹ ⁊
effundẽtis manus: q̃ reuehebant eas vndiq̃ su/
per eos ne ad terram ꝓfluerent. Calide quidem
erant magis ex igne amoris q̃ effectu nature: q̃
bus vbertim fluentibus delectata/ magnũ sibi
cõputasset ad munus/si ex ipsaꝝ ꝓfluuio pro/
pria lumina ꝑdidisset. Quis non stuperet in isto
mysterio: si cõtemplareꝛ attente creatorem celi
⁊ terre ⁊ dñm vniuersi pati tactũ huiuscemodi
mulieris: ⁊ circũagi pedes manibus tam ĩmun
dis: ⁊ adaquari eos lachrymis descendentibus
ab oculis vanis? Quis nõ mireꝛ huius impetũ
mulieris: q̃ sic ingressa sup̲ cõuiuas ceteris reli/
ctis solũ accessit ad christũ? Memorabile ge/
stum. Quod ille vocauit interne/illa mente atq̃
corpe se admouit ad eũ: vtrũq̃ mirandũ ⁊ acce/
ptione dignũ. Peramplius q̃dem benignitas
⁊ mansuetudo patientis/ꝙ inferẽtis audaciosa
necessitas seu audacia opportuna. Traxerat q̃/
dem in secreto tractu gratie/vt magnes ferruꝫ
in secreto tractu nature: idcirco q̃ traxit/ instru
xit: vt p̃mo sic lauaret/ꝙ vngeret. De vnguento
sibi cura p̃fuerat/quo fulta venit: nõ de lotione
ꝓ qua nõ detulerat aquã: nec ante p̃meditata ꝙ
lachryme vberrime sibi adessent ilico ad officiũ
Non enim sunt semp̲ in potestate illas emittẽ/
di: sed cũ accessit ad diuinũ ignẽ/resolutũ ẽ gla
ciatũ cor ⁊ deliquit. Et cum multa sint lachry/
marum genera/iste istius tenuerunt optimam
partem. Sunt enim alique prodeũtes ex penali
miseria: ⁊ quedam ꝓueniunt ex miseria culpabi
li ⁊ iniqua; ⁊ vtiliores/immo necessarie sunt. In

his enim hec mulier exordium fecerat. Sunt q̃
effundentẽ non respiciunt/eo ꝙ sit pena multã/
di ex crimine: sed tm̃ quia offensus ẽ deus. Sũt
⁊ amoris dei ⁊ boni: ⁊ mediũ ⁊ finis in istis erat.
Et cum ipsa nõ ꝓhiberet defluentes/ attamen
terminũ acceperunt: vt succederet tersio capil/
lorum: ⁊ addereꝛ illa virtus que agitur per im/
passibile mentis in passionibus corpis: quoniaꝫ
⁊ capilli corpoꝝ penalitates nõ sentiunt: ac etiã
quicquid esse potest multiplicitatis in animo ꝑ
potentias naturales ⁊ ꝑ quascũq̃ affectiones
impendereꝛ diuinis obsequijs. Succedũt oscu
la crebra/ iuramẽta videlicet in omnẽ processuꝫ
christi ⁊ in humilitatẽ eius: ⁊ pax voluntaria ex
nobis/que humane nature in illa data est. Et
amor totus terminatus in ea: quoniã osculũ iu
ramenti pacis ⁊ amoris est euidẽtissimũ signũ.
Et labioꝝ p̃ssio accipiebat custodiã in illis pe/
dibus: ⁊ ostium circũstantie apponebat: ne in/
ueniret amplius excusationes in peccatis: ⁊ ne
vlterius ꝑ illoꝝ apertionẽ laberet/ nanciscebaꝛ/
tur stabilitatẽ: ⁊ post hec subsecutũ est vnguen/
tum/⁊ illatum in pedes iesu: in q̃bus ⁊ ipsa in/
uisibilem vnctionẽ spiritus accepit docenda di
uinis: nõ amplius terrenis ⁊ humanis documẽ
tis imbuenda. Dedicationẽ sui fecit christo cũ
vnxit pedes eius. Et ipse iam vnctus erat a pa/
tre oleo leticie. Huic vncto addita vnctio est:
vt actio applicata sibi sanctificationẽ acciperet
odoremq̃ suauitatis deo gratum ⁊ hominibus
exhiberet.

¶ De murmuratione pharisei aduersus christũ et mulierẽ/quã per paradigma paragonizauit: secundum Lucam. Capitulum XXX

Regione mala bonis obsistũt: ⁊ semp̲
e vestigio cõtra bonũ aliq̃d mali con/
surgit: non tamẽ gratis atq̃ sterilitet:
sed sepe vt bonum eluceat: ꝑamplius cum supe/
rauerit: ⁊ ꝓbetur ex pugna. Et cum sub lite agi
tur causa/iudex decidat: aut magister veritatis
refellat errorẽ/asserens q̃d tenẽdũ. Nã inuita/
tor iesu hesitauit i virtute ipsi⁹: cũ nõ inuitasset
illũ vt veꝝ christũ: inuitauit attñ vt ꝓphetã quẽ
in aĩo iã desperit/ꝙ ꝓpheta non esset: passus se
sic tangi ab huiuscemodi muliere. Uñ vidẽs lu.
aũt phariseus qui vocauerat eũ/ait in/
tra se dicẽs: Hic si esset ꝓpheta/sciret
vtiq̃ que et qualis esset mulier q̃ tã/
git eũ: quia peccatrix est. In duos iacu/
lauit falsa iudicia hic phariseus: in christum ⁊
mulierẽ. In christũ: videlicet ꝙ ꝓpheta nõ eẽt:
ꝙ se ꝑmittebat tangi a femina peccatrice/velut
ipsi⁹ cõditionis ignar⁹. Et de muliere nequiter
sentiebat ꝙ sibi peccatrix fuerat iã iustificata ꝑ
fidẽ iesu: nõ ꝑ legẽ/q̃ verã iusticiam nõ habebat.
Perlucidũ ꝓtinus erat ipam iustificataꝫ fuisse
ꝑ fidem: cum audiuisset fideꝫ sibi dedisse salutẽ:
sine qua fide non accessisset ad iesum/nec sibi ex
hibuisset ad pedes tot opa pietatis. Errabat eq̃/
dẽ distorti⁹ iste pharise⁹/ꝙ tactus mulieris im/

mūde sanctū macularet. Siquidē ad maculā deuitandā multi ꝛ multarū rerū tactus ꝓhibebātur in veteri testamēto: ex q̄bus tangēs iudicabaṫ immūdus. Ad cuius immūdiciā abstergendam ex decreto legis purificatio seq̄baṫ: vt in libro Leuiticoꝝ maxime repiṫ. Sed Jesus vsquequaq; imaculabilis erat: vt etiam nec maculari potuisset ab extra: neq; volūtas eius ad turpia potuisset inflecti: nec ceteri nisi volūtate maculis culpabilibus maculanṫ. Nō em̄ obest tactus exterior: nisi fuerit volūtas interior maculata. Sȝ hac differētia distinguiṫ christus vt viator a ceteris: ꝙ ipse nō potuit posse nec velle: alij autē viatores nō potuerūt sine volūtate: potuerūt tñ velle. Phariseus aūt a veritate alienus errabat ex aīo in christo / ꝙ ꝓpheta nō esset q̄ se tangi ꝑmittebat: ꝙ si esset / nō ꝑmisisset tactuȝ sibi a peccatrice fieri: male ratus christuȝ posse tactu corꝑis maculari: aut quēpiā aliū sine ꝓpria volūtate assensum ad immūda p̄stante. Proinde liqueat ꝙ p̄termisso iesu: de quo impijssimū nefandum erroneūq; est p̄ter virtutem aliquid opinari: sicut nemo sanctificaṫ aut mundatur in animo ex corporeo tactu sanctoꝝ / nisi voluntas rationalis consensum p̄stiterit: sic nec maculatur ex tactu turpium aut oppressiōe facta exenixe / si nullo modo porrexisset assensum. Alioq̄n ꝛ sanctificati essent asina ꝛ asellus / q̄bus christus insedit: ꝛ pes Jude ꝓditoris tactus a christo: ꝛ totum corpus eius ex assumpto corꝑe suo. Et maculate fuissent virgines / q̄ inuitis animis / firmis in fide / in amore virtutis oppressiones in corꝑibus acceperūt. Igiṫ nisi occasionaliter nullus timendus est corporeus tactus: vt possit inficere / custodita vere interioris homis castitate: neq; ꝙ possit mundare illa deficiente. Justus sibi suꝑbia tumens despiciet quos credit aut nouerit peccatores. Ad quem em̄ peccator cum sibi ceperit displicere / poterit habere recursuȝ: nisi ad deum ꝓ misericordia: ꝛ ad quem iustuȝ credit ꝑ cōsilio ꝛ doctrina? Fouent se peccatores in peccato: ꝛ quasi conserta manu cadūt in foueas peccatoꝝ. Justus vero aut iusticiam sitiens conserit manum vt retrahat lapsuȝ / seu adiuuet ne labaṫ. Superbe apud semetipsum sapiebat hic phariseus: qui sic iustum christuȝ in animo arguebat / incompassiuus ad mulierē vtiq; peccatriceȝ: quā abiecisset si accessisset ad eū: quem iesus ꝑ paradigma redarguit. **Et respondēs iesus dixit ad illū: Simon habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister dic.** Multa iesus habebat hoibus dicere / p̄ incapacitate ꝛ ineptitudine nō ferēda. Idcirco cū hoc se ꝯtraxit ad pauca / vt aliq̄d ei vtilitatis impenderet: erudiens ꝙ non abs re tactū sustinuerat mulieris. Subiectiue quidē se habuit simō in verbo / cum appellauit eum magistrum cum ꝓmpto animo audiendi. Ereptioni vicina est anima in tenebris ignorantie degens ꝛ periculis peccatoꝝ / si sane doctrine ꝓmpte p̄stat auditū. Et ad ardua virtutū erigiṫ / si exedre in veritate docentiū sibi placēt. Pretētabat christus vt libēter audireṫ / ne sermo eius fundereṫ in vanū qm̄ scriptū est: vbi nō est auditus / non effundas Eccl. 32.
sermonē. Et alibi: Qui narrat verbū nō audiēti Ibidē
quasi qui excitat dormientem de graui somno. Cū dormiente loquiṫ qui enumerat stulto sapiētiam. Et in fine narratiōis dicit: Quis est hic? Quamobrē saluator p̄exegit auditū: cum ꝓtestatus est simoni aliquid se dicturū. Qui cum audiret hūc virū habere animū audiendi eū / ꝛ eū vocaret magistrū / dixit: **Duo debitores erāt cuidam feneratori: vnus debebat ei denarios quingētos: alius quinquaginta. Nō habētibus vnde soluerēt / donauit vtrisq;.** Per mysticos sensus in multa posset paradigma deduci: sed tm̄ ipsius summa inquiraṫ: que nec in aliud ex causis subortis ꝛ oriendis intendit: q̄ꝫ vt sciatur quis esse debeat ex acceptis donis in dilectione feruentior. Quod vbi compertum fuerit: nec absonum videatur magna ꝛ ampliora deberi amplius diligenti: maxime ab eo qui misericorditer agiṫ / ꝛ contra iusticiaȝ nihil facere nouit. Premissa est interrogatio: sententiam non habet / responsionem exigens. Quoniam nullum interrogatum est affirmatum responsioni subiectum: igitur expectanda est respōsio pharisei. **Respondēs simon dixit: Estimo quia is cui plus donauit.** Reddita est responsio q̄renti ꝛ questioni: sed ꝑ superiorē ꝛ infallibilem iudicē confirmanda. Idem tamē erat inquirens et iudex. Ponit humane questionem iesus: sed diuine responsioneȝ confirmat. **At ille dixit: Recte iudicasti.** Rep̄ssus est in paradigmate phariseus: ꝛ de suꝑba iusticia confutatus est a seipso respondēs recta ꝓponēti vera: nec tergiuersari potuit quin illaquearetur verbis oris sui: et a murmuratione indebita frenaretur. Isti equidē debitores ī paradigma deducti: p̄termisso quod allegoricum est / illos designant quorum aliqui sunt maioribus / aliq̄ minoribus criminibus inuoluti: vt maioꝝ indulgentia plus dilectiōis impendat / ꝛ minoꝝ minorem. Sed adhuc in hesitatione atq; lite huiuscemodi causa pendet ꝑ ea que sequūtur / cum diciṫ: **Remittūtur ei peccata multa: quoniam dilexit multuȝ.** Quoniā id habet ꝓpositum paradigma christi ꝛ responsio pharisei: vt is iure plus diligat qui plus remissionis accepit: ꝛ remissio p̄cedēs exigat seu iuste cogat referre dilectionem. Nunc e regione declaratur / ꝙ dilectio precedat et exigat quodam iure naturali remissionē: nam iure nature dilectus diligēti eū obligatus est: vti hec mulier ideo remissionem multoꝝ peccatoꝝ ceperat: qm̄ multam dilectionem p̄misit. Perspicua est contradictio / litteram solam ꝛ verba sonantia dūtaxat inspicientibus in hac causa: ꝙ in paradigmate remissio dilectionem preit et exigit: in cōuersione cause ad mulierem dilectio remissionē antecedit atq; nacta ē. An forte iesus anteq̄ꝫ hec mulier accessisset ad eū / ei remissionē

cõtulerat multoꝝ pctõꝝ: quaȝ mẽte sentiẽs cepit
multũ diligere. Diligẽs accessit dãs q̃ potuit di
lectiõis insignia/ ⁊ amoris pia obsequia. Uerius
tñ reor ꝙ spem nacta potiũ de remissiõis/ multũ
diligere orsa ẽ/ dilectura pamplius cũ accepit: vt
⁊ bonus ⁊ iustus christ⁹ misericorditer ex meri-
to dilectiõis triplicis tpis remissionẽ ei cõtule-
rit pctõꝝ. Pretermittẽda est compatiõis duoꝝ
declaratio: cũ in alterã ptẽ iesus p latã sentẽtiã
omne põdus q̃stionis ⁊ solutionis inflexit. Ne-
mo aũt ex hoc multũ delinquẽdi atq; peccãdi su
mat audaciã: vt remissione suscepta facinoꝝ ad
Ro.5 bonũ dilectiõis pueniat. Non eñ faciẽda sunt
mala/ vt eueniãt bona. Certitudo eñ penitendi
⁊ accipiẽde remissionis/ aut exhibẽde dilectiõis
nemini data est. Nec ad dilectionẽ plurimã cõ-
sequendã sunt pficiẽda pctã: cũ etiã ⁊ pamplius
teneaẗ diligere deũ/ qui nõ deliquit atq; pecca-
uit eius gratia retinatus: ꝙ is qui post omnẽ p-
uaricationẽ legis dei/ eadẽ gratia remissionẽ ac
cepit. Una ⁊ eadẽ gratia est q̃ habenat ne pec-
ceẗ: ⁊ q̃ donat pctã cõuersis.

¶ Que sententia remissionis lata in mulierem cum argutione pharisei: secundum lucam. Ca. XXXI

Reliq̃t causam suã iesus ꝙ minus de ip
so ꝙ existeret creditũ esset: aut forte ali-
quid indecẽs: ⁊ velut causa vertereẗ in-
ter phariseum ⁊ mulierẽ ꝙ ipse foret debitor in
quinq̃ginta/ ⁊ mulier in quingẽtis: seu ille paruȝ
sibi debere cõscius/ plus obligatiõis in mulie-
re sua opinione cõspexit: huiuscemodi causam
terminandã accepit iudex iustus existens super
vtrũq;: aduocatus ad alterã ptẽ q̃ in silẽtio age-
Lu.7 bat opportunitatẽ suã. Et cõuersus ad mu
lierẽ dixit simoni: Uides hanc mulie-
rẽ? Intraui in domũ tuã: et aquã pedi
bus meis nõ dedisti. Hec aũt lachry-
mis rigauit pedes meos: et capill' su-
is tersit. Osculũ mihi nõ dedisti. Hec
aũt ex quo intrauit/ nõ cessauit oscula
ri pedes meos. Oleo caput meũ non
vnxisti. Hec aũt vnguẽto vnxit pedes
meos. Propter quod dico tibi: Re
mittũtur ei pctã multa: quoniã dile-
xit multũ. Cui aũt minus dimittitur/
minus diligit. Cõuertiẗ iesus ad mulierẽ iã
cõuersam ad eũ: neq; q̃dẽ cõuertiẗ ad auersos/ q̃
ab eo faciẽ auerterũt: de quibus p pphetam di-
Hiere.2 ciẗ: Uerterũt ad me tergũ ⁊ nõ faciem. Et alibi:
Hiere.8. Omnes cõuersi sunt ad cursum suũ: sicut equus
impetu vadens in p̃lium. Ad hos non conuerti-
tur dominus: sed auertiẗ. Ad solos vero cõuer-
sos post auersioneȝ conuertiẗ: iuxta illud quod
Zacha.1. ante dixerat p alium pphetam: Conuertimini
ad me dicit dominus exercituum: ⁊ ego conuer
tar ad vos. Et sic conuersus ad cõuersam muli-
erem/ de ipsa ⁊ p ipsa velut in virtute inequaleȝ
⁊ in operibus imparem alloquitur simonẽ: enu-
merans grata obsequia que sibi conuersa mu-
lier intulit: ⁊ in quibus simon ip̃e defecit. Et lo-
quẽs simoni dimittit peccata mulieri. Propte
rea dico tibi: Dimittunẗ ei peccata multa. Que
sunt ea ppter que increpans simonẽ/ effert lau-
dibus mulierẽ? Quod lauit/ ꝙ tersit/ ꝙ osculata
est/ ꝙ vnguentũ effudit: ex q̃bus laudatur velut
ex opibus bonis: ⁊ simon negligens obiurgaẗ.
Peccatoꝝ vero remissio/ ex dilatione prehabi-
ta videẗ illata. Remittuntur ei peccata multa:
quoniã dilexit multũ. Dulce purgatoriũ/ tolera
bileq; p̃ter asperũ sensum: cõtra teneꝝ sensum
amenũ atq; suaue: possibile ad habendũ inexcu
sate nõ habitũ. Cõmune omnibus est dilectio:
cuius virtute nõ solũ peccata purgaẗ penali-
ter/ sed dulciter remittunẗ. Et ex hoc beati quo
rum remisse sunt iniq̃tates: ⁊ quorum tecta sũt Psal.
peccata. Hec q̃dem mulier in numero istorum
beatoꝝ erat. Et p causam quã subiectũ verbuȝ
ostendit: Dixi cõfitebor aduersum me iniusticiã
meã dño: ⁊ tu remisisti impietatem peccati mei.
Pandunt hec verba qualiter agiẗ negociũ pe-
nitentis. Inquit penitens: Dixi. Ubi ⁊ cui dixi
sti: ⁊ quid dixisti? Dixi in corde meo: sed deo et
mihi. Dixi/ deliberaui/ statui in corde: proposui
in mente. Quid? Confiteri contra me solũ reũ:
cum nemo meorum criminũ causa seu actor ex
stat. Porro nullus peccatuȝ alterius facit/ sed
suũ. Ergo verus penitẽs confiteẗ iniusticiã suã
aduersus seipsum. Sed hec mulier nec confessa
est/ nulla ptulit verba: velut elinguis ⁊ muta re-
trostetit/ faciẽ nõ cõspicata iesu: nec p̃locuta seu
ad verbũ reddidit verbũ. Attamẽ contritiones
cordis eius magne voces erant in cõspectu mi-
serentis iesu/ sacerdotis magni/ summiq; ponti
ficis: valentis peccata etiã nec ore pdita remit
tere penitenti: Proinde ait penitens: Et tu re-
misisti impietatẽ peccati mei. Uigilans verbũ.
Non dicitur ꝙ peccatum remiserit/ sed impie-
tatẽ eius. Quoniã omne peccatũ impietatẽ ha-
bet: imo ex impietate est/ al's peccatum nõ esset.
Nam si pietas per omnia cultus est dei: impie-
tas cultus est eius qui aduersatur ei. Ac p hoc
impietate remissa/ ⁊ actio nequaȝ remittiẗ. Cau-
sa peccatorum impietas: q̃ nõ extante/ nec quod
ab ipsa procedit. Et ipsa deleta/ germinatuȝ ex
ea non manet. Ipsa vero predominãte animo
delictis/ peccatis/ criminibus/ sceleribus/ facino-
ribus/ flagitijs applicata sunt omnia. Nõ enim
quispiam forefacit/ nisi cum pietas ab impieta-
te debellatur: ⁊ per impietatem cõtemniẗ pius.
Est autem impietas omnis aduersatio diuino-
ruȝ/ ⁊ pretermissio mandatoꝝ: ⁊ cultus alicuius
rei propter seipsum preter respectũ dei. Decer-
nitur in aliam partem. Cui aũt minus dimittiẗ/
minus diligit. Iam supra tactum est quid hesi-
tationis habet ista sententia: an si peccata mul
ta dimittantur ppter multam dilectionẽ: an si
dilectio exhibeatur multa ppter multorum re-
missionẽ. Sed in estimationibus hominũ cau-
sa ista est: dum quis paucorum sibi malorum cõ
scius/ non videtur iure remissionis ad magnas
dilectionem obligari: non aduertens eadem

gratia sibi datũ q̄ nõ in multa dilabuit: sicut il-
le reuocat qui corruit/ ⁊ remissionẽ accipit cũ re
surgit. Et post allocutionẽ sim̃õis/ verbũ remis
sionis vertit ad mulierẽ. Dixit aũt ad illam: Re-
mittunt tibi peccata tua. Perlucida ẽ sententia
continẽs facto atq̧ efficiens quod verbo exp̃s-
sum est. Et ceperunt qui simul accuba-
bant dicere intra se: Quis est hic qui
etiam peccata remittit? Ex admiratione
necnõ ⁊ hesitatione ꝓcedebat huiuscemodi in-
terna questio. Sciebant em̃ hi iesum plurima
fecisse miracula: ⁊ singulari fulgere doctrina: or
natum moribus ⁊ ꝓphetaz esse credebãt. Nũc
suspendũtur in animo: silent tamen verbo/ vidẽ-
tes phariseum in sua questione conuictuz. Sa-
ne sapiunt/ sane quẽpiam non posse alicui dimit
tere preter deum. Ideo dicunt intra se admira-
tiue: An forte deus est iste qui super omnia ge-
sta sua etiaz peccata dimittit? An despectiue: q̄s
est hic talia sibi arrogans? Superbo fastu agit:
in blasphemijs est. Insanie forte homo iter ho-
mines paret. Nullus priscoꝝ patrũ/ nemo pon-
tificum seu sacerdotum p̃sumpsit verbuz remis-
sionis emittere. Non immerito sic dicebant nõ
dum cognoscentes p̄ fidem diuinitatem totam
in eo esse: dũtaxat purum hominem cõtemplan
tes. Non autem iesus his apologiam dedit: si-
cut ⁊ phariseo. In altioribꝰ questio istoꝝ erat:
ad cuius responsionem ⁊ ipsi incapaces erant:
sed exequit assumptam p̄ femina causam. Di-
xit aũt ad mulierem: Fides tua te saluam
fecit: vade in pace. Fides saluat: sed nõ il-
la que credit/ sed illa que credit: que vtiq̧ est cre
dẽtis in eo q̄ id credit: s; alteriꝰ est quod credit:
vtpuca credit q̄s aliquod credibile atq̧ credẽ-
dum. Credulitas est credẽtis ex ea vi homini a
deo insita sup̄ naturalem intellectũ: quod inap̄p̄
hẽsibile virtute ꝓpria est/ credere põt. Id vero
quod credit/ aliud est a credente ⁊ a credulitate
insita menti. Sed ex eo põt esse credẽtis: quia il
lud credidit quo sensu dictũ est/ fides tua: que fi
des tua/ seu que fides nostra? Dis christi actio
siue doctrina ex hoc est q̄ saluat id quod credit:
p̄ eo q̄ credit ⁊ credibile est/ credendũq̧ neces-
sario ꝓponit: non quia vis est/ data est ⁊ susce-
pta vt credat. Unde fides tua te saluã fecit: hoc
est incarnatio/ natiuitas/ vita/ cõuersatio/ doctri
na/ passio/ resurrectio/ ascensio/ fundatio eccle-
sie/ ordinatio sacramẽtoꝝ ⁊ omniũ sacroꝝ/ mis-
sio sancti spiritus/ resurrectio mortuoꝝ/ vita eter
na: ista sunt fides nostra que magdalenam ⁊ ce-
teros saluãdos saluos fecit ⁊ facit. Fides chri-
sti sola est: ex qua ⁊ cũ qua ⁊ p̄ quam si qua sunt
virtutis/ gratie/ bonoꝝ moꝝ pueniũt: ⁊ que iusti
ficat ⁊ saluat: in qua hemorrhoissa sanitatẽ vtri
Lu.9. usq̧ hominis accepit. Confide filia: fides tua te
Ma.15. saluam fecit. Et paralyticus ⁊ ceteri ⁊ filia cha
nanee. Et apostolus: Arbitramur hominẽ iusti
ficari p̄ fidẽ. Et alibi: Iustificati ergo ex fide. Et
ad Galathas: Quod aũt nũc viuo in carne/ in fi
de viuo filij dei: q̄ dilexit me ⁊ tradidit semetip-
suz p̄ me. Et post: Cõclusit scriptura omnia sub Gal.3.
pctõ: vt ꝓmissio ex fide iesu christi daret credẽti
bus: sine qua fide impossibile est placere deo: Hebre.11
Quod sic vadat in pace/ aduertendũ attẽte reor:
si sub p̃cepto/ aut licẽtiose/ aut cõsolatorie/ aut p̄
securitate/ aut enũciatiue/ aut p̄dicatiue verbuz
emissum est. Preceptorie dictũ videtur quasi et
emẽda ⁊ satisfactio p̃teritoꝝ criminuz imponat
ire in pace: q̄ conuersis ad deuz agit in custodia
legis eius. Quoniã nulla discordia inter deuz ⁊
homines oritur: nisi ex p̄uaricatione mandato-
rũ ipsius. Igit p̄cipitur penitenti atq̧ conuerso
cui misericorditer facta est remissio peccatorũ
vt eat in pace: ita tamen q̄ indultorẽ multoꝝ cri
minum amplius non offendat: nõ faciat recidi
uũ: non repetat vias malas. Et licentiã donat.
Semp̄ quidẽ quousq̧ anima eximat a corpe: et
in arbitrio suo relinquit. Consolatoriũ verbum
est/ vade in pace: securitatẽq̧ tenet ab hostibus
celebrata pax. Et predicit huic mulieri christus
quod actũ est secus pedes eius in cõtritiõe cor-
dis ⁊ pietate actionũ illius: qm̃ pax inter deuz ⁊
hominẽ agit: cũ de p̃teritis malis fuerit cor cõ-
tritũ: Quia cor cõtritũ ⁊ humiliatũ deus nõ de- Psal.50
spiciet. Maxime quidẽ ipsa pax roborat in fede
re: si ad dñicos pedes exhibet cultus pietatis:
vt assumẽs in assumpto ⁊ assumptus in assumẽ-
te in vna p̄sona credat ⁊ adoret.

¶ De misterio exhibito christo a mulieribus de facultatibus ꝓprijs: secũdum lucam solum. Ca. XXXII

Utrũq̧ sexum christus saluaturus ad- Lu.8.
uenerat: ⁊ vtriusq̧ non p̄ se/ sed p̄ im
pẽsoribus delectatus obsequio/ rece-
pit obsequia: p̄ponderans fidez/ deuotionẽ am-
plius q̄ id quod exhibebat. Et fidem mẽtis cõ-
firmabat in operibus corporis: non q̄ opera cor-
poraliter exhibita in fide fecissent auxesim: sed
illa fides augebat acta ipsa: seu iuxta ipsam exi-
stentem omnia exterius exhibita censebantur/
suntq̧ censenda. Nec mulieres despiciẽde sunt
in obsequijs atq̧ ministris/ sed cauende p̃ter op-
portunitatem. Nec inquirẽda opportunitas/ s;
fugienda: vbi aliunde possint expediẽtia p̄habe
ri. Non sunt effugiẽde mulieres ex natura: cum
ex eadẽ massa sint qua viri existũt ex traduce car
nis: ⁊ anima in eis de nouo creat/ sicut in viris:
vt nec diuersarũ naturarum sint omnes anime
mulierũ atq̧ viroꝝ/ sed vnius: ⁊ omniũ animarũ
viroꝝ atq̧ mulierum sit vna natura/ in quibus
signata est vna dei imago atq̧ similitudo: sicut
vna est caro/ cuius nunq̄ p̄ traducem est variata
ꝓpago. Sed magna est inter vtrũq̧ sexum ad-
hibẽda custodia: quoniaz op̄ante hoste antiquo
in illa chara societate/ naturali vinculo colliga
ta/ periculum dulce iniectum est: vt inhonesta li
bido naturam honestã dehonestare nitatur/ de
honestetq̧ crebro: ⁊ sub illa specie naturalis so-
cietatis virꝰ suaue bibat ad necẽ: p̃termissa lege
quã deꝰ illi societati adiecit. Neo ãt exẽplo chri-
sti se cũ eis p̃ter opportunitatẽ honestã ex hone-

stis causis imisceat. Et cuz accepta occasiõe id fieri cõtigerit: oĩ custodia seruet cor ne cadat in delectabile turpe: dei federibꝰ muniat ꝛ sensus. Solꝰ ṽo christꝰ etiã vt hõ si potuit peccare ĩ via: q̃ dñatiua virtute in oĩbus liber erat: quez nec oportebat in cautela fieri/ ꝛ suos ab oĩ inq̃namẽto carnis ꝛ spũs potat ꝑseruare collegas. Egenus ꝓ nobis factꝰ ꝛ egenos voluit suos esse discipulos: ꝛ vna cũ eis recipe oblata ꝑ fideles ꝑsonas sibi adherẽtes obseq̃a. Vñ aũt factũ est deincepſ: et ipse iter faciebat ꝑ ciuitates et castella predicãs et euãgelizãs regnũ dei: et duodecim cũ illo. Et mulieres alique que erãt curate a spiritibus malignis et infirmitatibus: maria que vocatur magdalene de qua septẽ demõia exierãt que ipse eiecerat: et ioãna vxor chuze ꝓcuratoris herodis/ et susanna: et alie multe que ministrabãt ei de facultatibus suis. Obseq̃osum ẽ mulierꝝ genꝰ/ ꝛ aptũ ministerio rei ꝛ cure familiaris: q̃ cuz fide ꝛ amore adheserint/ totas se suaqꝫ impẽdũt in obsequio ꝛ ministerio eorũ quos in fide ꝓ veritate venerant. Et quo minꝰ acumine interiori vigẽt: plus obsequunt ꝛ diligũt. Sz vbi virtꝰ earꝝ mẽtes influxerit: nõ fatigãtur obseq̃/ seq̃ gaudẽt. Quod nõ impẽdũt ascribũt sterilitati: quod dare pñt existimant magnũ lucrum. Quo magis diligũt/ ꝑfusiores sunt: quo simpliciꝰ credũt/ ardẽtius colũt: faciles ad credendũ. Si amorẽ nõ adiungunt fidei/ faciliores ad remouendũ: cum amor accesserit/ tenaciores existũt. In experiẽtia rei facte animo libẽti impendũt. Exꝑte quidẽ erant iste saluatoris virtutẽ: ꝙ curate a malignis spiritibꝰ erant/ quorꝝ tyrannidẽ importune fuerãt ante ꝑpesse: curationẽqꝫ infirmitatũ accepant/ a q̃bus iã fuerãt moleste detẽte. Famaqꝫ in experiẽtia ferebatur: ꝙ hic miracula singula in singulis faciebat: moribus incedebat honestis/ omni rephẽsione carẽtibus. Pauꝑ imo egenus erat: sibi nihil in possessionibus erat: clarebat hoc hoĩbus. Quibus omnibus mulieres ex pietate ꝑmote/ sibi ꝛ collegio sancto eius inopis vite/ de ꝓprijs facultatibus necessaria ministrabant. Neqꝫ credendum ꝙ christus vsu suꝑfluo id acceperit q̃tum offerebat illarum mulierum deuotio siue facultas: seu quod ꝑ pleonexiam argutionẽ haberet. Modestiam sibi ꝛ complicibus eius ꝓ regula viuẽdi assumpserat. Non eñ decet ꝑdicatores celestiũ ꝛ contendentes illa captare/ aliquid in vsu pleonexie querere/ aut oblatum accipere. Religiosius eñ est atqꝫ virtuti dicacius/ ꝙ offerẽs plus q̃ satis suo reprimat in voto: q̃ ꝙ verus dei cultor ꝛ annunciator celestium doctorqꝫ virtutuz capessere plus q̃ debito iudicet. Tutius deficitur voto offerentis q̃ accipientis possit virtus imminui aut fama turpari. Si nõ accipit quod offertur: carens est offerens culpa/ ꝛ meretur ac si fuisset acceptuz: si ea liberalitas fuit in animo vt extra est. Si is cui offertur accipit modestum nõ peccat: si nõ accipit/ sibi solũ austerius nõ simulate cõsulens: etiam nõ peccat/ sed meret. Si vero accipit vltra expediẽs ꝛ modestũ/ culpa nõ caret: turpat famam: vilefacit celesticũ verbum: at ex accepto terreno ꝓximum scandalizat: cum eũ quem videbat alios ad celestia trahere/ ad capessenda terrena conspicit inclinatũ. Jesus q̃dem in se ꝛ ad se virtus erat omnibus: in oĩbus forma viuẽdi factus. Cui mulieres iure ministrauerũt: non de facultatibus alienis/ sed de suis. Sed heu multi offerũt aliena: non de suis facultatibus/ sed de alienis christo ministrant. Quaz multimoda sit ista conditio taciturnitati: ne his qui ꝓprijs carent/ aut impẽdere volũt aliena cõmissa/ seu ꝓcurata distribuũt/ faciendi voluntas seu pietas adimatur. Equidem multe sunt facultates ex quibꝰ christo ministrari potest: vt si sit in vna parte defectus/ ꝯsistat in altera fulcimẽtum: ex magnis quidem affectibus ꝛ desyderijs ardentibus/ ex doloribus/ ex gemitibus/ ex cõtritione cordis: ex his que corꝑe ſm dei cultuz agi possunt/ etiam ꝑter exteriorẽ substantiam christo ministrat. In angustũ esset inclusum ministerium christianorꝝ: si tm̃ ageretur ꝓ christo ex abũdantia corruptibilium rerum. Habet ꝑuinus vnusquisqꝫ in seipso vnde christo meliora ꝛ gratiora ministret. Proinde inexcusabilis est homo in cõspectu eius: si nõ ministrat ei de his ꝛ in his ſm placitum suũ que ab ipso gratis accepit. Attamẽ magnũ christi humilitatis exemplũ ꝛ abiectiõis/ ꝙ accepit pia obsequia mulierꝝ. Mos tñ tũc illius tꝑis sic erat.

¶ De ministerio marthe christo exhibito/ et quiete marie ad pedes eius: secundũ lucã solũ. Ca. XXXIII

Ibat iesus vt homo: ꝛ in diuersa loca pro mysterio/ pro officio/ pro vtilitate proximi a seipso ferebatur. Et ad doctrinam/ aum visebat honestas edes: ꝛ libens accipiebat oblatas: id solum intendens vt animas quas ꝑ mortem ꝛ sanguinem redempturus aduenerat/ lucrifaceret. Nam factum est autem duz irent/ scilicet iesus ꝛ discipuli eius: et ipse intrauit in quoddam castellum. Et mulier quedam Martha nomine/ excepit illum in domum suaz. Solitus erat Jesus hoc intrare castellum: cum a galilea in hierusalem celebraret ascensum. Intermedium enim erat quod Bethania vocabatur. Martha que illum excepit in domum/ iam a morsagia curata erat ab illo: ex quo sibi facta deuotior: sicqꝫ animo adherens in fide cum promptitudine obsequendi: vt ad hospitandum Jesus in eius domum diuerteret: quem sua mansuetudine diuertentem excepit amplius mente q̃ corpore/ animo q̃ hospitio/ affectibus plus q̃ rebus: quorum infallibilis trutinator existẽs ſm ipsos iudicatos a seqꝫ cognitos/ omnia exterius exhibita obseq̃a põderabat. Et huic erat soror noĩe maria: que etiaz sedẽs secꝰ pedes dñi audiebat ṽbũ illiꝰ.] Erat

eñi ista maria magdalene cognomie: a qua exu-
latio septẽplicis demonij iam ꝑ ipsum dominũ
facta erat. Que dñicos pedes ilico recognouit:
ad quos admota multoꝝ peccatoꝝ remissionez
accẽpat. Ex quo in amore facta feruẽtior / in hu
militate ꝓcliuior: semꝑ illos aĩo ⁊ situ sui corꝑis
repetebat. Iuxta quos quiescebat corꝑe sedens
contemplans animo suspensa in vtroqꝫ ad ver-
bum eius: aure vt audiret: animo vt intelligen-
do ꝑcipet ⁊ amaret. Postposuerat hec omnem
corꝑis curam: sibi vacãs / sibi attendẽs / sibiqꝫ in-
tendẽs: non ad erogandũ / sed accipiendũ solli-
cita ⁊ ꝓpensius auida. In nullo actu: in cõtem-
platione tota erat: agens plus intentiõe ꝙ oꝑe.
Audiebat verbum illius: qm̃ semꝑ bonum ver-
bum eructuabat iesus: ad quod ꝓ dulcedine li-
Ca. 5. quefiebat anima eius. Iam sic ꝓdictũ erat: Ani
ma mea liꝗfacta est: vt dilectus locutus est. Nec
satiabat mens eius eum audire loquentem / qui
eam penitentem susceꝑat: Erat etiam verbum
iesu delectans cor eius: cuius virtutez atqꝫ sua-
uitatem iam in animo ipsa ꝓsenserat: cum audi-
ret ab eo verbum remissionis / saluationis / ⁊ pa
cis. Equidem ⁊ sedere oportet auditorẽ diuino
rum sessione interioris quietis: non eñ illa ca-
pit fluida ⁊ inquieta mens / diuersis anxia curis:
vadens ⁊ repetens itinera vitiorũ: discurrens ꝑ
affectus ⁊ concupiscentias materialiũ ⁊ corru-
ptibilium rerum. Sedet ad pedes: a capite de-
scensum ad ipsam gratiarũ expectans. Subijci-
at se anima diuinis / nõ equet aut suꝑet: qm̃ val-
les abũdabũt frumẽto / humiles videlicet ⁊ sub-
dite aĩe: clamabũt etenĩ / hymnum dicẽt. Mar
tha autem satagebat circa frequens
ministerium. Ideo satagebat: quia frequen
ter ministrabat. Frequẽs vero erat ex solito mo
re: qm̃ ipsa in cura ministrãdi assidua erat: nil de
temꝑe tradens ocio: nilqꝫ in rebus parandis
obmittẽs. Que stetit et ait: Domine nõ
est tibi cure ꝙ soror mea reliquit me
solam ministrare. Dic ergo illi vt me
adiuuet. Non tedio affecta ministerij neqꝫ fa
tigata labore: non inuida seu inuidiosa sorori:
non querens requiem: non sollicita permutare
officia cum sorore: non tentans eius pacem ani
me seu corꝑis ꝑturbare: nullo vitij stimulo agi-
tata in hec verba Martha ꝓrupit. Sed dignũ
suo; censebat in animo ꝙ sibi ministraturus to-
tus mundus assurgeret: se indignam existimãs
esse solam relictam ministraturam tanto dño ⁊
ad seruiendum toti collegio. Que stetit velut mi
nistra humilis ⁊ sollicita sine turbatiõe: parata
vt pedissequa / nõ magistra: vt ancilla domus / nõ
domina: vt famula / nõ matrona: de sorore nõ ꝓ
se / sed ꝓ iesu dulci questione conquesta: nondũ
aduertens magis delectatuz iesum pascere aui-
das sui mentes / ꝙ corporeas escas accipe. Pe-
tit adiutoriũ: nolens tamen relinꝗre ministeriũ:
collegam querit in officio non quiescere. Sic
eñ est veritas rei geste. Attamen in aliud con-
templandũ intellectus fideliũ incitat. Equidẽ

he mulieres duas vitas ostendũt: agendã et si-
gnificandã. Agendã martha / significandã ma-
ria ꝓdit: vnaqueqꝫ tamẽ ad debitũ tendit finẽ.
Finis agende / fecisse quod virtutis est: finis si-
gnificande / nil vltra boni ꝗrere nec posse: qm̃ ꝑ
uentũ est ad terminũ vltra quẽ nihil est. In vtra
qꝫ vtraqꝫ mulier ẽ: nã martha in agenda pro si-
gnificanda: maria in typo significande ex agen
da. Nec obstat cõtẽplatiõi veritatis / ꝙ hec mu
lier excepta ꝯuersione cũ pijs obsequijs in agẽ
da plurima nõ extiterit. Nec nõ ⁊ agenda quon
qꝫ in significandã traijciat / actionẽ ⁊ cõtempla
tionẽ habet. Agit actiuus signatus in martha
opus expediẽs ad vite humane cursuz: in virtu
te: atqꝫ ex charitate ꝓuidet indigentie: ⁊ ex mise-
ricordia miserie subuenit. Et cõtemplat virtu-
tem ex qua premiũ: ꝓpter quod deũ: in quẽ / pro-
pter quẽ ⁊ ad quẽ oĩs vera ratio agit / cõtempla
tur ⁊ tendit. Cõtemplat cõtemplatiuus signatꝰ
in maria / cuncta vt valet ꝗ sunt obiecta cõtẽpla
tionis officio: ⁊ agẽda perficit dũ necessitas exi
git ⁊ charitas docet. Nõ admoueat cõtemplati
uus operibus si necessitas deest: si charitas nõ
suadet. Remoueat a cõtemplatiõe / vbi adest ne
cessitas ⁊ iubet charitas: qm̃ charitas excellen-
tior via est gradiendi ⁊ ingrediendi ad regnum
ꝙ omnes reliqueuirtutes. Sic ⁊ apostolus post
omnẽ cõtemplationẽ ꝓpheticã multaqꝫ dona
gratie dixit: Adhuc excellentiorẽ viã vobis de- 1. Corin. 12
mõstro. Et ꝗ sequunt aperiunt de via charita-
tis fuisse locutũ: qm̃ nec ꝑfectus actiuus / nisi et
cõtemplatiuus fuerit habita opportunitate si-
ue cõmoditate: nec cõtemplatiuus laudandus /
si exigẽte necessitate nõ se dederit i officijs cha
ritatis. Est ⁊ alius sensus / quo fiat intelligentia
veritatis: si martha vite actiue tribuitur / maria
ꝟo cõtemplatiue adijcit. Petit actiua ꝓtinꝰ a
ꝯtẽplatiua iuuari. Quis eñ pacato aĩo in tot
curas intẽderet: tot sollicitudinibꝰ ãngeret: in
tot diuideret ministeria: nisi aliꝗñ suꝑna specu-
latũ mẽte accederet / spe facte pollicitatiõis qua
sperat requies post laborẽ: eterna merces ꝓ ex-
exercitio tꝑali. Et si ad cõtẽplandã diuinã iusti
ciã iterior aspectus assurgit: ꝗ nullũ malũ relin-
quit inultũ penis tꝑalibꝰ vel eternis: fit vitiorũ
cautela suauior: ⁊ facilius absterret hõ metu pe
naꝝ. Et ita sibijpsi est amica natura: vt si aliter
esse neꝗt / potius nõ esse ꝙ semper male esse ve-
lit. Nec nõ quia nullũ recte actum impremiatũ
finit: suaue videt omne quod imponitur in acti
one virtutũ: si id quod sumus / ⁊ vnde ⁊ quomõ
⁊ quo fine claudamur: si quid amamus / timemꝰ
⁊ agimus: si ꝑfunctoriã vitã / si alternatiões eius
dem: si principatũ tartareũ / sedesqꝫ eterna nocte
pallentes: si lucidũ eternũqꝫ regnũ sedesqꝫ eius
lumine sempiterno coruscantes: si gesta filij
dei dictaqꝫ in carne pro nobis / vt eruamur ab il
lis / deducamur in illa: in contemplatum vene-
rint enixe atqꝫ obnixe: omnis actio recte atqꝫ
honeste adiuuatur. Iuste igitur in actioni-
bus existens petit a contemplatione iuuari.

Ideo quippe poscit: qm̄ ex seipā hūana mēs ad
illaꝫ nō valet assurgere/ nisi diuino iuuamine ful-
ta: qm̄ nō sumus sufficientes cogitare ex nobis
aliquid tanꝙ ex nobis: sed omnis sufficiētia no-
Psal. 148 stra ex deo ēst. Sed dicto ꝑ deū cūcta fiūt: qm̄ ip-
se dixit ⁊ facta sunt. Attribuat̄ ꝯquestio marthe
orationi cū dn̄m interpellat: nō contra sororē/
sed ad seipsaꝫ respiciēs: vt eo typo quilibet oret̄
actiuus vt aliqñ in contemplatū vadat. Necnō
⁊ magis hūana postulatio marthe contrahit̄: ꝙ
ista duplex vita q̄ in ecclesia agit̄ militanti/ acti-
uoꝝ contio postulet/ exigat/ q̄rat/ impendat obse-
quia: vt possit a cetu ꝯtemplatiuoꝝ orationibus
adiuuari. Qm̄ illa in agro/ ista in cubiculo ē: nec
esse posset quieta mora cubiculi/ nisi existens in
agro ꝓstaret rei familiaris obseq̄a. Et segnis es-
set agri actio: nisi oratiōe cubicularia iuuaret̄.
Attamē in hac causa iudex q̄situs rogatusq̄ de-
cernit. **Et respōdēs dixit illi dominus: Martha martha sollicita es: et turbaris erga plurima. Porro vnū est necessariū. Maria optimaꝫ partē elegit que nō auferetur ab ea.** Ingeminat no-
men hospite sue suiq̄ collegij saluator christus
velut fidelis ministre fideliter obsequētis: lau-
dat ex hoc ministeriū eius: ⁊ sollicititudinem in
ope/ occupationē in animo circa multa esse de-
nūciat ex frequēti desyderio ministrandi. Sed
docet eam aliquid maius ab istis in actione vir-
tutū/ cū ꝓ certo asseruit vnum esse necessarium:
quod vnū maria oībus alijs ꝑtermissis elege-
rat. Quod vnū est/ singulare est: quod singulare
est/ pluralitatē nescit. Quod plurificari nō pōt/
exemplū nō habet: quod exemplū nō habet/ ip-
se deus solus est: vt in substantia ⁊ in natura sua
sic ⁊ in omni actione sua. Sicut em̄ nō alius ꝑ-
terꝙ vnus deus verus ⁊ solus: sic nemo creauit
aut fecit q̄ ipse facere dignat̄. In quē vnū actio-
ne/ intētione/ cōtemplatione intēdere: atq̄ in cre-
atorē ex nihilo/ ⁊ quoꝝ/ ⁊ qualiū/ ⁊ quotoꝝ/ ⁊ quā-
toꝝ: ⁊ in ea q̄ incarnatus ꝑegit vsq̄quo misit ꝓ-
missam ex alto virtutē: est illud vnū quod neces-
sariū est: quod maria velut optimam partē ele-
git nō auferēdam in eternū: cū ad illud vnum in
patria intuitiue ꝑuenerit. Non tamen ꝙ in hac
vita cōtemplatio diuinoꝝ q̄ntūcūq̄ magna non
possit auferri/ subtrahi ad tempus ⁊ iterū reddi:
iminui ⁊ augeri ex culpa ⁊ ꝑter culpā/ ꝑter meri-
tū ⁊ demeritū: sed cū ꝑuentū fuerit ad vnū ꝑ om-
nibus necessariū in illa futura gloria/ in supna
patria nō auferet̄ in eternū. Cui maria suspira-
bat: ⁊ omnis vere amator celestiū suspirat ⁊ con-
templat̄ in via.

¶ De mysterio exhibito christo in cena facta iesu in domo simonis leprosi a martha et maria sororibus et lazaro recūbente: secundū mattheū/ marcum et ioannem. Ca. XXXIIII

Libuit istud mysteriū cene passioni ꝓxi-
mū saluatoris ministerijs sup̄dictis im-
mediate cōnectere: qm̄ ⁊ in hoc myste-
rio ministratū est christo: qui ꝑm tempus ab eo
ꝑfixū paratus in animo appropinquabat loco
vbi ꝓpria volūtate se volebat subdere passio-
⁊ tradere se inuidis ꝑ amorē/ qui eū q̄rebant ad
mortem. **Hinc Jesus ergo ante sex dies pasche venit in bethaniā: vbi fuerat lazarus mortuus quem suscitauit iesus.** Secundū calculationē iudeoꝝ q̄nta sab-
bati ad vesperā erat pascha: ante quod ꝑ sex di-
es bethaniā venit: vt ex calculatione nostra die
sabbati venerit ante diē passionis sue ⁊ mortis.
Et agēdo mysterio cōgruebat locus ⁊ domus:
qm̄ ille qui factus obediēs vsq̄ ad mortem/ be-
thaniam primo venit: que domus obediētie in-
terꝑtata est: vbi etiam mors sibi obedierat que
reddiderat mortuū: ⁊ vita que attulit redimiū: ⁊
principatus tartareus dimisit captiuum: sepul-
chrū abiecit inclusum: ⁊ ligatus manibus ⁊ pe-
dibus ambulauit: velatus facie acsi vidisset in-
cessit: impleta est iussio solutionis. Et domꝰ erat
simonis: qui etiā interꝑtat̄ obediens. Et omnia
in vera obediētia ibi facta erant obediētī sum-
mo vsq̄ ad mortē patri. **Fecerūt autem ei cenam ibi.** Ambulauerat aūt a mane veniēs
de iuxta desertū effrem: vbi quasi delitescens de-
gerat cū discipulis suis: tali hora post prandiū
illuc adueniēs/ qua potuit ⁊ cena parari: vt ⁊ fa-
ctum est. Cena quidē ad esum sufficiēs ⁊ cū mo-
destia: ꝑter importunos ⁊ accuratos sumptus.
Arguebat certe iesus in omnibus pleonexiam:
⁊ suos iam hospites ꝑdocuerat ne effluerēt. Et
disciplinata erat oīs illa domus ex moribꝰ chri-
sti/ ex doctrina/ ex frequētia cōuersationis eius.
Quanꝙ ista cena in domo ꝓpria marthe nō fu-
erit facta/ sed in domo simonis leprosi: alius q̄-
deꝫ a simōe phariseo quē a lepra iesus mūdaue-
rat: nam ille in galilea/ iste in bethania. Cū tā
notus iesu/ tam domesticus ⁊ forte cognatus il-
loꝝ triū ⁊ tam cōuicaneus: vt martha ꝓmpte ac-
cederet vt solita erat ꝓ ministerio/ maria cū vn-
guento/ lazarus ꝓ conuiua. **Nam cum esset iesus in bethania in domo simonis leprosi: martha et maria et lazarus:** p
sup̄dictis officijs accesserūt. **Et martha ministrabat.** Hoc sibi erat officium ministrare.
Assumpserat eū ex charitate/ contemplata ne-
cessitatē. Neq̄ videbat ꝑ aliū ministratiōis offi-
ciū agi: quo acto illa quiesceret vt soror eius ad
dominicos pedes. **Lazarus vero vnus erat ex discumbētibus cum eo.** Discū-
bebat lazarus dudū mortuus ferēs ⁊ quadridi-
anus in monumēto/ paulo ante ad viuos trāsla-
tus ex mortuis/ existens iterū moriturus cū mo-
rituris: transferēdus iterato cū mortuis: osten-
dens ex discubitu ⁊ esu iesu potētiam diuināq̄
virtutē/ ꝙ vere a mortuis resurrexit ⁊ recessit ab
inferis: reuocatus ad ꝑfunctoriam vitam in co-
vsu rerū/ potestate sensuū: ⁊ cū illa interiori ⁊ in-
corporea ⁊ inuisibili tripliciq̄ substantia spūa-
liuꝫ viriū: ⁊ forte potiori sicut anteꝙ moreret̄ ex-
titerat: ita vt nil ꝑter veritatē rōnis i ipso credi

aut estimari posset: nilq; fantasticū in eo fuisse
operatū iesum. Qui cū interrogaret a cōuiuis
de christi licentia fatus est fassusq; tartareas se
des/⁊ tenebrosum eterne regnū cū eterno domi
natu et cruciatu demonū superborū: cui anima
eius appropinquauit ex latere nō ingressa ostia
tenebrosa/patentia ingredientibꝰ cunctis/in eter
num clausa inclusis. In fide tamen sermonem
ꝓtulit de supernis: non enī illa sibi patuerant.
Nondū reascenderat qui descendit: ante cuius
ascensum nemo ascendit. Sed neq; de supis aut
inferis quisq̄ resuscitatus ad hanc vitā iterum
moriturꝰ aliquid asserere potuit: aut illa q̄ sunt
alterius vite fari: nisi ꝓut a christo in illo sepa-
rationis tēpore corporis ab anima scire permis
sum est: atq; referre cū ad hanc vitā fuerit reuo
catus. Sed nec ista magnipēdenda sunt: nisi ꝙ
lazarus discumbēs ad mensam iesu/verū peni-
tentē significat/reuocatum a baratro peccatoꝝ
⁊ de profundo lacu maloꝝ desyderiorū/⁊ vora-
gine actionū iniquarū: benigne a christo susce-
ptum in clarno sacramentoꝝ atq; virtutū ⁊ om
nium beneficiorū eius: in cōicatione suiꝑsius
in securitate data ꝙ idulta sunt crimina: abster-
se sunt macule: ꝙ nō amplius erubescentia pre-
mat: nō turbet memoria veterū delictorū: ⁊ ꝙ in
participatione factus est cū iustis: qui ⁊ si quid
parū/ non tamē turpiter corruerūt. In quo ma
gna peccatoribus auersis a christo fiducia data
est: vt reuertant ad eū qui sic benigne reū fouet
Ioan.12. tractatq; reuersum. Maria ergo habēs
alabastrū accepit librā vnguenti nar
dipistici preciosi. Et cū recumberet ie
sus/accessit ad eū et vnxit pedes iesu
Et extersit capillis suis pedes eius.
Et fracto alabastro effudit super ca-
put ipsius recūbētis. Ista est secūda vn-
ctio marie: qua pedes vnxit ⁊ caput. Nā in pri-
ma dūtaxat pedes perfudit vnguento: que nunc
primo vas vnguentariū alabastricū/scz ex can-
dido ⁊ transparenti genere marmoris adinue-
nit. Deinde misit in illo libram vnguenti nardi
ex illa herba que pluris in eo erat: pistici fideli-
ter confecti ac compositi: quoniā pistis ad fidē
pertinet: preciosi quidā quoniā ex omni compo
sitione laudabile: non modici ꝓcij/sed magni: q̄
obrem dicebat esse preciosum. Et pedes vnxit/
vt solito: ⁊ capillis tersit. In alia vnctione post
lotionē pedum ex abundātia lachrymarū/reso-
lutis a ceruice discriminatisq; capillis/lachry-
marū a pedibus tersit humorē. Hic vero lachry-
marum perfusionē nō legimus sup dominicos
pedes: sed vnctionē solam: cuius humiditatē su
perfluā capillis abstersit. Capillorū tersio post
lachrymas ⁊ post vnguentū facta est: vt per du
plex impassibile ecclesia orthodoxa ⁊ mens om
nis fidelis sit dicata christo: per dimissū culpa
bile: vt q̄uis delectabile/mens nō doleat: ⁊ per-
agendū honestum: vt si arduum est/mentē non
tedeat neq; peniteat. Et fracto alabastro
effudit super caput ipsius recumbē-
tis. Et domus impleta est ex odore
vnguenti. Si vnus euangelistaꝝ dixit quod
alius pretermisit: ⁊ versauice scriptio euangelij
facta est: nō repugnat historie/seu ordini rei ge
ste: vt vna res gesta ꝑtermissa silētio ꝑ vnū euā-
gelistaꝝ sit deprompta per aliū. Quoniā hic ab
vno ꝑtermissum est de capite/⁊ de pedibꝰ dictū
est: alij pedum vnctione ꝑtermissa/solam vncti-
onem capitis posuerunt. Fractio quidē alaba-
stri vasis nō contritionē eius annotat/sed aper
tionem: acsi diceret/⁊ aperto alabastro. Nil enī
apud iesum a fidelibus eius per stulticiā aut va
nitatē seu temeritatē fiebat. Effundit super ca-
put iesu mulier hec vnguentū. In sublime femi
na ista subuecta est/ꝙ a pedibus ascendit in ca-
put. Primus huiꝰ aspectus rei nō humilem/sed
temerariā feminā monstrat et ꝑsumptione mo-
tam: ꝙ se ad christi caput admouit: ꝙ erectione
sui corporis eius caput superauit cū effudit vn-
guentum. Quoniā ad fluenta iordanis baptista
totus cōtremuit/veritus tangere caput christi.
Et pia mater eius semꝑ eum paruulū ⁊ magnū
añ adorauit q̄ tangeret. An amore mulier ebria
ista est: vt quid faciat/nesciat: ⁊ iprouisis gesti-
bus feratur in christū? Quem nō minus miran-
dū dixerim/ꝙ sic manuduci se a muliere permi
serit: vt nūc inclinaretur ad pedes/nunc eleua-
retur vnguendo dominicū caput. Q; nūc quasi
prope christi passionē vngitur/⁊ in infima cor-
poris ⁊ parte suprema: id in fide proponit q̄ ho-
mo verus deusq; credat: ⁊ in vtraq; natura pro
curatam fuisse nostrā salutem: ⁊ vnam personā
istas duas habuisse substātias: vt homo in deo
deus in homine mysteriū redemptionis imple
ret. Ideo maria magdalena vnguenti librā ac-
cepit/ scz nardi pistici preciosi: iusticiam euāge
licam/nō moysaicā: fidei/non legis. Nemo enī
est iustificatus ex lege/sed ex fide que ſm euāge
lium est. Libra duodecim vncijs constat. Et fi-
dei articuli duodecim sunt. Libretur libra ista
in trutina veritatis: ⁊ perspicuū erit quid ⁊ quā-
tum boni ipsa cōtineat/vbi nostra iusticia tota
consistit. Resoluatur in vncias: ⁊ patebūt duo-
decim articuli ſm numerū duodecim apostolo
rum. Ex qua fide iustificatio est/nō per legem:
quoniā ſm apostolum ex operibus legis nō iu- Roma.3.
stificabitur omnis caro corā illo. Et paulopost
Arbitramur hominem per fidem iustificari sine
operibus legis. Et per prophetā dicitur: Iu- Abacuk.2.
stus ex fide viuit. Ideo iustus viuit ex fide: quia
per fidem iesu iustificatus est ad eternā vitam.
Libra vnguenti seu eius quod ad aliquē vsum
accipitur/trutinatur ex alio equo pōdere: quod
etiā libra vocatur. Sed ea que offerebantur in
templo/ad pondus sanctuarij librabātur. San
ctuarij autē pondus charitas est. Ecce igitur li
bra ⁊ libra/vtraq; duodecim vncijs constans: ⁊
libra pondus ⁊ libra trutinata cum pondere: vt
nec iusticia fidei ex duodecim articulis prosit
ad profectūq; ducat: nisi pōdus librامēti vere
charitatis ad iusticiā fidei ⁊ ad singulas vncias

duodecim articuloꝝ extiterit. Effunditur ista li
bra in pedes ⁊ caput: quoniam bipartiti sunt ex
equa numeri parte articuli fidei ad diuinitatē ⁊
humanitatē christi antea ptinentes. Typum ge
rit ecclesie ista mulier ⁊ cuiuslibet anie sane cre-
dentis in omni actione sua circa christum cre-
denda ⁊ agenda designās. Diffundit odor per
domuz ex diffuso vngento: peramplius ex eo ꝙ
christo admotū est ꝙ̄ ex bonitate naturali. Quo
niā quecūq; bona sunt/efficiunt meliora si tra-
ijciātur in christū. Et fama tanti mysterij vbiq;
diffundenda erat. Sed odor huiuscemodi non
ab omnib⁹ eque susceptus est: quoniā ex discū-
bentibus discipulis aduersus christū recipien-
tem vnguentū ⁊ contra effundentē indignatio
Mar.14. exorta est. Erant aūt quidā discipuli in
digne ferētes intra semetipsos/et di
cētes: Ut quid pditio ista vnguēti fa
cta est? Poterat enī istud vnguentū
venundari multo: et dari pauperib⁹
Joan.12. Et fremebāt in eā. Sed vnus maxime
ex discipulis eius iudas scariothis
qui erat eū traditurus/dixit: Quare
hoc vnguentū non venijt trecentis
denarijs/et datur egenis? Non defuit
in hac cena virus inuidie: calumniādi peruersi-
tas ⁊ detrahendi machera. Sanctū erat omni-
no conuiuiū ex summo ꝯuiua ⁊ cōplicibus eius
ex affectione ipsorum qui cū proprijs officijs in
cena ista erant atq; parauerāt. Sed vn⁹ ab om-
nibus vsquaq; dissentiēs/ solū seruans nomē
discipulatus ab extra: de quo tanꝙ̄ de plurib⁹
euangeliste loquūtur: gratia nō inferende infa
mie/ ꝓseruationis ⁊ honeste locutionis/ plura
lizantes in narratione de illo qui solus erat in
causa. Quē post alios euangelistas/euāgelium
scribens dūtaxat ioānes aperuit iudam scario-
this proditorē: asserens solū in ista indignatio-
ne fuisse atq; fremere per iram in mulierez/per
inuidiā in christū. Cui⁹ indignationis ⁊ murmu
rationis atq; molestie causam ioannes etiā pro-
didit/dicens: Dixit aūt hoc non quia de
egenis pertinebat ad eū: sed q: fur
erat/et loculos habēs ea que mitte-
tebantur/portabat. Et vnus solus iudas
in collegio sancto malus: qui ꝓssus iniquitatis
graui pondere inhabenate labebat in malum:
cui magister diuinus nō profuit/neq; sancta so
cietas. Quale igitur collegiū/qualis dom⁹/qua
lis societas/qualisq; ꝯgregatio mūda erit: sine
iniquitate manebit: ab impertinenbus purgata
consistet: si christi collegiuz saltem habuit vnū
reum: qui velamento virtutis tendebat in vitiū:
specie misericordie augebat miseriam: alijs vi-
debat intendere qui seipsum ex toto deseruerat:
existens corpore sub obedientia christi in par-
ticipatione sodalium: mēte vero apostata ꝑ om
nia erat. Fit apostasia ī inuisibili sensu sepe ma
iori prolapsu ꝙ̄ depositione cultus exterioris.
Sed apostasia nulla peior detestabiliorq; ꝙ̄ fi-
Prouer.6. dei: de qua per salomonē dicitur: Homo apo-
stata vir inutilis graditur ore peruerso/annuit
oculis/ terit pede/ digito loquitur/ prauo corde
machinatur malū: ⁊ in omni tempore iurgia se-
minat. Huic ex improuiso veniet perditio sua: ⁊
subito conteretur: nec habebit vltra medicinā.
Hic rebus non a se factis/ nec suo deductis cō
mertio precium imponit: scz trecentorum dena
riorum tradendorū in seruitio egenorū. Et sibi
male conscius/futurorū bonorum ignarus/pre
cipitanter a se loquens/nescius numerū vere ꝓ
phetat: sicut ⁊ caiphas/qui cōsiliū christi dedit
in mortē. Nam trecentenarius numerus myste
rium est ⁊ significatio trinitatis et crucis: vt in
arca noe ꝺm longitudinem arce trecentoꝝ cu- Beda.
bitorum: ⁊ in viris expeditis cū quibus gedeon Judic.
suos aduersarios confligauit/reportans ex eis
optatam/iustamq; victoriā. Et triginta argētei
constituti sunt iude in ꝓditione christi/valētes
triginta denarios. Triginta vero denarij trecē
torum paruuloꝝ summā efficiunt. Sed vsus in-
terdum denariū pro decem/ interdum pro vna
parua moneta seu nummo vsuali accipit ⁊ con
numerat. Ac per hoc iuxta estimationē valoris
vnguenti iudas vendidit christū: cum venditū
non fuisset. Et cum ad euz de pauperibus non
spectaret/ tamen loculos habebat: siue clan-
destine vt que furari poterat/asportaret: aut or-
dinatione domini/vt in subsidiū pauperū obla
ta pecunia portaret. Prestruebat in hoc iesus
formam futuris prelatis ecclesieq; future: vt sup
egenos ⁊ pauperes intenderent. Hi loculi mul
tam malignādi occasionē pluribus ministraue
runt. Presumpserunt enim multi ex hoc ita de
christo ⁊ ei⁹ collegio cornicari: vti de nouo mer
catore/aut diuite huius seculi. Sed cū hec age-
rentur in cena christus causam terminandā as-
sumpsit. ⌊ Sciēs autem iesus ait illis: Math.
Quid molesti estis huic mulieri? Bo
num opus operata est in me. Semꝑ
enī pauperes habetis vobiscū: et cū
volueritis/ poteritis illis beneface-
re: me autē non sꝑ habebitis. Quod
habuit hec fecit. Sinite eā vt in diem
sepulture mee seruet illud. Mittens
em̄ hec mulier vnguentū hoc in corpus meum:
ad sepeliendū me fecit. Et ꝑuenit vngere corp⁹
meū in sepulturā. ⌉ Nihil eum latet etiā in hu-
manis occultis/qui omnia visibilia ⁊ inuisibilia
nouit. Arguit molestos bene opanti. Nulla em̄
causa subest vnde recte agens/molestiā patiat.
Igit dictū est: vt quid molesti estis huic muli-
eri? sine causa molestia est. A vestra iniquitate ꝓ
cedit/non ab ea: etem̄ ipsa bonū opus operata
est in me. Bonū ad finem bonū in fine omnium
bono/scz christo: bonum ex intentione: bonum
ex re: bonum ex significatione: bonum ex exem-
plo: bonum ex cōgruo: bonū ex iusto. Et si pau-
perum occasione/seu ex ꝓdigalitate indignatio
⁊ molestia nata est ꝯtra mariam: etiā pauperes
semper in mundo sunt futuri/quibus poteritis
impēdere agapem; me autē nō semꝑ habebitis

factū pro omnib9 pauperem. Quo etiā declara-
tum est christum illo tunc ⁊ in posterū corpora
li obsequio sibi velle seruiri: nō delectatus mēte
obsequio illo/sed miseratus obsequentes: vt ex
hoc prerogaretur materia miserendi. Et si deo
eterno ab exordio ꝯditionis humane facta sunt
et exhibita corporalia ⁊ visibilia sacrificia: que
accepit in abel: reprobauit in cain: acceptauit in
noe/in abraam ⁊ iacob: ⁊ in omni israelitico po-
pulo ſm datā legē exhibita/et in iob: cur postea
ꝙ incarnat9 est ⁊ corporaliter nobis seruiuit/fa-
ctus homo pro nobis: quare non ei etiā corpo-
[illegible] raliter obsequamur? Et si templū ei constructū
est cum auro ⁊ argento/⁊ cū rebus plurimis vti
q3 preciosis/nondū caro facto: ꝙobrem sibi assu
menti corpus templa corporalia non constitu-
Act.7. antur? Quāq3 si stephanus increpās iudeos/di-
cat: Sed nō excelsus in manufactis habitat: ta
men ad augendā firmādamq3 ex exteriorib9 ob
sequijs et diuinis cultibus fidem: ad sustentān
dam deuotionē: ad honestam exercitationē cor
porum: ad honorandū deum in creaturis quas
creauit: quas ad vsum humanū contulit: ꝓpter
quas etiā derelictus est: iure sibi corporalia ob
sequia exhibentur: ⁊ manufacta magna templa
⁊ monasteria construūtur: ⁊ circa sacramētum
corporis eius/ ⁊ in templis ⁊ in altarib9 tot pre
ciosa vasa/munera ⁊ huiuscemodi vtensilia pre
parātur: siue naturalia/siue artificialia/siue cor
poralia/siue quecūq3 aliquā proprietatē insignē
seu ꝓciositatem habētia. Memini quocūq3 iure
vel causa melius dicantur/ꝙ omniū conditori ⁊
redemptori humani generis christo: non vti in
talibus delectatus seu indiguus velit ⁊ capiat:
sed vt fidem hominū ex exhibitione rerum ma
gnarū per amorem/in abdicatiōe ipsarū per cō
temptū ampli9 probet/acceptet ⁊ muneret. Sed
nec pauperibus pauperes cōmutentur: vt dum
expectatur dignus/accipiat quādoq3 indignus
⁊ dignus et magis indiguus insubuētus prete-
reat. Hec est em̄ iusticia tribuēda pauperibus:
vt si adest pauper certus et notus/accipiat: nec
ipso dimisso vacuo expectetur ignotus. Cōser-
uat autē ipsa iusticia eximia suppetente copia ⁊
pro ignotis. Tuitus iesus mulierē etiā laudat:
quia fecit quod habuit ⁊ potuit. Et ꝓdixit suaȝ
sepulturā/dum iussit illam permitti vt ad sepul
turam residuum reseruaret: acsi tota libra tunc
nō esset effusa. Et siue mulier hec iesu mortem
⁊ sepulturam cognouisset esse vicinā/siue igno-
raret: iesus tamen ministeriū vnctionis in pro-
phetiā vertit/ dicens: Mittens em̄ hec mulier
vnguentū hoc in corpus meū/ad sepeliendū me
fecit. Acsi diceret: sic faciendo me moriturū et
sepeliendum predixit. Quoniā ex iudeoꝝ more
preungebanꝫ corpora humandoꝝ. Et presciēs
iesus/ꝙ querendus erat in sepulchro ad vngen
dum/sed nec inueniēdus: illā asserit preuenisse
sciam ⁊ ignarā mysterij: quoniā multa spiritu ⁊
magna ꝓuidentia dei fiunt: que ab ipsis autho
ribus ignorantur quē terminētur in finem seu
significationē. Imposuit etiaȝ iesus nomen in
hac cena doctrine sancte sue: vt euangeliū dice
retur. Et predixit vbiq3 ꝓdicandū post spiritus-
sancti aduentū: dum cōmendat hoc vnctionis
officium magdalene/dicēs: Amen dico vo Mat.26.
bis vbicūq3 predicatū fuerit euange
liuȝ istud in vniuerso mūdo/dicetur
et enarrabitur ꝙ hoc fecit in memo-
riā eius. Sicut iesus intelligi voluit/hoc sic
intelligamus: ꝙ hanc vnctionē hec mulier fece
rit in memoriam eius/scȝ sepulture: vel eius scȝ
mulieris vngentis. Omniū que christus gessit
⁊ passus est ex forma seruili/conclusio ⁊ vltimū
est sepultura. Cuncta que sequūtur/ preter igno
miniā sunt: ⁊ vt gloriosus ⁊ potenter fecit/etiaȝ
cū post resurrectionē comedit. Ad quā sepultu-
ram seruanduȝ erat vngentum/ scȝ de illa libra
iusticie duodecim articulorum: vt aliquo modo
ab anima ⁊ a carne non crederetur separata diui
nitas: ꝙuis in illo tunc carnis ⁊ anime fuerit so
luta cōiunctio/vt etiā in sepultura nil dematur
de libra: quin omnia de vnigenito dei filio/pro
nobis humanato/mortuo ⁊ sepulto/recta ⁊ incō
cussa inhesitanter in iusticia fidei teneātur. Et
dū cenaretur/cognouit ergo turba mul Joan.12.
ta ex iudeis/quia illic esset. Et vene-
rūt nō propter iesum tantū/ sed vt et
lazarū viderent quē suscitauit a mor
tuis. Turba hierosolymorū ⁊ regionis illius
cognouit iudeam corporali ꝓsentia recepisse ie
sum: ⁊ quodā nouo visendi animo veniunt: quia
delituerat post inferende sibi mortis cōsilium.
Quia lazarum reuocauerat a sepulchro: ꝓpter
resuscitatum a mortuis magis venerant: ꝙ pro
pter authorē vite destructoremq3 mortis. Curi-
ositas plus ꝙ virtus in eorū animis insidebat.
Habet hoc ꝓprium humane mētis fragilitas
ꝙ peramplius nouitatibus ꝙ summis veritati
bus delectetur: donec spiritusancto adiuta/in al-
tiora capessenda se tollat. Puerile negociū est
plus delectari opere ꝙ arte: artificio ꝙ artifice.
Quod si sic exigit vsus vtilitatis: aliter suadet
ordo rationis. Potior est em̄ omni causato sua
verior causa: ⁊ potētia omni effectu suo prestan
tior. Que igitur hec dementia turbarū? Que iner
tia intellectus? vt plus ponderis existimarēt vi
sere lazarū abductū a mortis imperio: ꝙ iesum
qui mortē subiectam incontradicte possidet: vt
inferat ⁊ auferat ꝓut vult: ⁊ adimere ⁊ conferre
vitā solus possideat potestatē.

¶ De interrogatione iesu facta disci pulis quid inter homines/et ab eis de filio hoīs diceretur: secundū mattheum/marcū et lucam. Ca. XXXV

Nouerat iesus omniū corda. Perspi-
cuum erat ei quid de ipso apud quem-
libet crederetur: ideo non vt ignarus in
terrogat: sed querit confessionem verbotenā: vt
doceat si erratur: vt laudet rectū/⁊ iustum dispo
nat ad premiū. Et hic potissime angebatur cura:
vt fides de ipso quis ⁊ qualis esset/quo fine age

ret ⁊ doceret/in cordibus hominū infunderet.
Mat.16. Hinc venit autē iesus in partes cesa-
Mar.8. ree philippi:et interrogabat discipu
Lu.9. los suos/dicens: Quē dicunt hoīes
esse filiū hominis? Cesarea ciuitas erat:ꝗ̄
mutato priori vocabulo in honorem cesaris sic
appellata est:que sub principatu philippi prio
ris herodis filij constituta erat. In cuius regio
nem christus cū discipulis per castella ⁊ ciuita-
tes predicās incedebat. Ubi cum varia de iesu
opinio ferretur:ipse suos discipulos quid audi
ant/interrogat. Et modꝰ interrogationis pos-
set dubiū facere:cum videt interrogare de alio
potius ꝙ̄ de seipso:⁊ de filio puri hoīs/non de
dei filio. Sed mos est scribēdi:⁊ de ipso nō vul
gabatur fama in populo sicut de dei filio:sed si-
cut de homine puro. Ita verū vt in virtutibus
⁊ miraculis ⁊ moribus a ceteris hominibꝰ plus
haberet. Idcirco discipulos suos iuxta famam
vulgatā interrogat. Secūdū vero marcū ⁊ lucā
explicite de seipso quesiuit/ dicens: Quē me
dicunt esse homines seu turbe? Quod
marcus in via dicit interrogationē factā: lucas
vero ꝙ cū esset solus orās et discipu-
li eius cum eo/interrogauit:non cōtra
rietatē habet: quoniā dum iret/cessit in aliquā
partē/prout solitus erat iesus orationi operam
dare:⁊ orauit vt homo ꝓ his que agebat vt de-
bito fine clauderent/⁊ ꝓ assumpto mysterio ad
perficiendū. Et interrogauit oratione facta dis
cipulos de seipso. Cui sic responsio data est. At
illi dixerunt: Alij ioannē baptistam.
Premortuus erat ioannes: sed quasi credebat
a pluribus ꝙ resurrexisset a mortuis : sicut etiā
credidit alienigena herodes/qui eū obtrunca-
ri fecit: seu ꝙ virtutes ioannis operarent in eo.
Alij heliam. Insignis propheta in signis
⁊ portentis ⁊ ꝓdigijs helias extiterat: cuius me
moria succedanea relatione ⁊ custodita scriptu
ra de ipso vigebat in populo: ꝙobrem plurimi
crediderunt ipsum nō resuscitatū: quia nō mor-
tuum: sed de loco ad quem raptus curru igneo
extiterat/iterum fuisse prestitum populo israeli
aut spiritum eius dupliciter requieuisse in ipso
iesu: sicut in ipso helizeo requieuit. Alij hiere
miam. Nondum ꝓpter sanctificationē in vte
ro: que nec nota multis/maxime rudibus ⁊ ple-
beis: sed propter vilitatem loci anathot/in quo
natus est vt christus in bethleē. Et ꝓpter rusti
cum sermonem: quoniā ⁊ iesus non curauit ver
ba exarata ⁊ exacta ꝓferre: sed vtilia ⁊ vera. Et
propter iuuentutē: nam ⁊ hieremias ꝓphetare
puer orsus est: ⁊ propter cōminationes vt ⁊ ipse
ad hierusalem/aliqui autumabāt esse hieremiā.
Aut vnum ex prophetis: scꝫ resuscitatū
ex mortuis: aut spiritum vnius eorū premortuo
rum habere: ob quē tali opinione ferebātur in
eum. Sed auditis opinionibus varijs relatu/
quas ipse spiritu sciebat: vt astruat fidem ⁊ con
fundat errorem: iterū eos quid ipsi credant/in-
terrogat dicēs: Uos autē quem me esse
dicitis? Quid sibi vltra vult harū interroga-
tionum varietas: quē me dicūt homines/⁊ vos
quē me dicitis? acsi discipuli eius homines non
fuissent? Erant protinus homines natura sicut
ceteri: sed gratia eos supra naturā effecerat/vt
aliquid insigne cognitionis ab alijs hoībus ꝑ-
haberēt. Conuersati eñ erant cū christo: doctri
na eius imbuti: que hominē supra alios homi-
nes facit. Ac per hoc perspicuū est ⁊ inhesitabi
le credimen: homines natura per gratiā supra
naturam in hac vita posse constitui: et hominē
posse per virtutē infusam ⁊ acquisitam natura-
lem dūtaxat hominē superare: ꝙobrem vt secre
ti ab alijs interrogantur discipuli: vt altius in-
telligētes ꝓferant quid a christo in fide de ipso
didicerunt. Cui respōdēs simon petrus
ait: Tu es christus filius dei viui. De
latum est a coapostolis simoni: vt ipse ꝓ seipso
⁊ pro ceteris respōderet. Ipse vero in fide ⁊ amo
re feruentior/anticipauit omnes dicens: Quid
ceteri homines de te sentiat/non mihi cure sit:
quid mei cōplices in mente habeant ore fateā-
tur: quid a te didici: quid de te infusum accepi:
quare omnia dereliqui/te solum animo corpore,
ꝙ secutus: hoc est: quia tu es christꝰ filius dei
viui. Tu es messias ꝓmissus in lege: tu expecta-
tus a populo sancto dei/a populo israeli: tu qui
dem messias/nō tantū homo factus seu ex hoīe
propagatus homo: sed filius dei viui ꝓ homini
bus factus homo. Hebraice facta fuit interro-
gatio: hebraiceq; data responsio: sed scriptura
grecū habet: latinitas vnctum dicit: vt sic tota
ista confessio capiatur. Tu es vnctus vt homo
nō in tēporale/sed in regnū eternū. Reges qui-
dem semꝑ vngebant in veteri testamento. Sed
tu vnctus non oleo delato in cornu/sed oleo le-
ticie/oleo gratie spiritussancti. Et tu vnctus in
sacerdotem ⁊ pontificem magnū / ad offerendā
hostiā viuā ꝓ oībus salutarē. Filius tu es veri
viui ⁊ eterni dei/humanitatē seu humanā natu-
ram assumens in tēpore/degens in terris/carne
velatus: in qua causam agis dānati hominis vel
humani generis. Hec cōfessio nil superfluū nil
q; diminutū habet: de deo non minus ꝙ̄ sit: de
homine nō amplius ꝙ̄ debuerit/prompsit. Cui
confessioni omnes pariter cōsenserunt: etiā iu-
das: ꝙuis in posterum ex seipso extiterit depra-
uatus. Uerū quia hec ꝯfessio non fuit humane
virtutis/non modici premij: idcirco adiectū est.
Respondens autē iesus dixit ei: Be-
atus es simon bariona: quia caro et
sanguis non reuelauit tibi/ sed pater
meus qui est in celis. Beatū esse simonē
spe futurorū eternorumq; bonorū iesus ore suo
ꝓnunciat: beatitudinis causam adijciens ꝙ hāc
protologiam quā ore fassus est: nō humano/sed
diuino didicerit documēto. Remouētur a pro-
tologia huiuscemodi caro et saguis: quoniam
ꝗd nequius ꝙ̄ quod excogitauit caro ⁊ sanguis
Et qui vere credūt/ non ex sanguinibꝰ/ neq; ex
volūtate carnis/ neq; ex volūtate viri/ sꝫ ex deo

nati sunt. Et caro ꝛ sanguis regnū dei nō possi-
debunt. Introducit doctor etern⁹/qui cū volu-
erit nulla interposita mora docet: scꝫ deus pa-
ter: qui solus verā et infallibilem de suo eterno
filio cognitionē habet. Quis em̄ verius ab eter
no genito ꝙ eterne illū generans scientiā da-
bit? Igitur qui vult scire filiuꝫ/adeat patrem:
ꝛ qui patris noticiā querit/a filio capiat. Unū
relatiuoꝝ perfectius ex altero innotescit. Bea-
tus ergo simon: qui existēs in terris/de celis do
ctorem accepit: non angelū/nō hominē: sed vti
ꝗ deum patrem: cui supra filius gratias egit/di
Luc.x. cens: Confiteor tibi pater celi et terre: quia ab-
scondisti hec a sapientib⁹ ꝛ prudētibus/ꝛ reue
lasti ea paruulis: de quorū numero simon erat:
cui pater suum eternū ꝛ vnigenitū filium reue-
lauit. Ecce vn⁹ piscator plebeus qualem reue-
lationē accepit a deo: vt sacramentū abscondi-
tum sibi reuelaret. Quoniā ipse est qui reuelat
profunda de tenebris: ꝛ producit in lucē vmbrā
mortis. Profundū erat ꝛ imperscrutabile diui
ne incarnationis mysterium: quantū ad factū/
ad causaꝫ/ad modū. Et tenebris humane igno
rantie atꝙ incomprehensibilitatis sue tegeba
tur. Et simoni reuelatum est. Et ipse idem erat
vmbra mortis: sub qua vmbra oportebat quie-
scere iaꝫ mortuos ꝛ morituros: quā deus pater
in lucem nostre noticie deduxit. Et ꝑ excessum
vir sapiens supra sensum hominū ingrebat. Ra
dix sapientie cui reuelata est. Disciplina sapien-
tie cui reuelata est ꝛ manifestata. Multiplicati-
onem gressus eius quis intellexit? Radix et di-
sciplina sapiētie christus est filius dei: qui vnus
existens in vnitate paterne substātie/multiplex
in effectibus est. Cuius per reuelationē pater-
nam petrus accepit noticiā. In eadem admira
Esa.53. tione esaias erat/inquiens: Et brachiū domini
cui reuelatū est? Sed deus pater est/qui reuela-
uit mysteria prophetis suis miris modis: ꝛ pe-
tro vt suum eternū filium in tēpore humanatū/
in carne velatum agnosceret/oreꝙ confiteretur
ꝛ in tam alta confessione fundamēta future ec-
clesie iacerētur. Sicꝙ a christo factum est. Et
ego dico tibi/quia tu es petrus: et su
per hanc petrā edificabo ecclesiam
meā. Cōspicētur alta mēte fideles orthodoxe
ecclesie fundamenta: videant ꝛ contemplent in
quo ipsi fundati sunt. Nulla domus est/que nō
habeat sua fundamenta deorsum: sursumꝙ ten
dunt parietes: desup tecta ponūtur. Et ipsa ter
ra vbi sūt edes magne/structure alte fundate/ꝑ
fundamento subiectā habet aquam: iuxta daui
Psal.135. dicum carmē: Qui fundauit terrā super aquas:
ꝙꝙ aqua sit lenius elementū/terre iure nature
prelatum. Sola ecclesia sua fundamēta sursum
habet. De celis est reuelatio: de celis est cōfes-
sio: celestis est fundator/celesteꝙ fundamentū.
Et propter celestia capessenda huiusmodi fun
datio facta est. Nos homines sum⁹/terrenū fun-
damentū habemus: quoniā ex adā terreno car
nis ꝑpagatiōe traducimur. Nos vero fideles su
mus/sup celestia fundamur: nō super petrū/sed
supra petram christū vnigenitū dei filium/ore
suo ex confessione vere fidei reuelatione patris
eterni deprompram. Petra autē erat christus.
Igit ex terreno terreni: ex celesti celestes. Sicꝙ
apostolus admonet: Sicut portauimus imagi- 1.Cor.15.
nem terreni/portemus imaginē celestis. Et de
cus nostrū quod supra naturā et humanitatem
nostrā celesti splendore refulget: honestis affe-
ctibus/vita ꝛ moribus custodiamus/veneremur
ꝛ teneamus. Et quoniā celeste est ecclesie fun-
damentū: nemo presumat asserere quempiā quā
talibet sanctitate fulgentē/illam sustentamento
fulcire: neꝙ illam virtute constare parietū: qui
ex veris fidelibus tanꝙ ex viuis lapidibus con
struūtur. Quoniā fundamentū aliud nemo po-
nere potest preter id quod positum est/quod est
christus iesus: cuius sola virtute ecclesia ipsa in
solididate consistit: nō petr⁹/non paulus/nō ali
us apostolus/neꝙ aliquis sanctus: non virgo
mater/nō baptista/non angel⁹ fundamentū est:
aut ipsam solidam stabilemꝙ facit. Et si funda
mentū iactum est: nō arte humana/sed potesta-
te diuina: oportet vt ad edificandū opus impē-
datur. Quotquot em̄ alibi ꝛ sup alios quoscūꝙ
edificare nituntur/cū edificijs pariter corruēt.
Hinc apostolus ait: Si quis autē superedificat 1.Cor.3.
super fundamentū hoc aurū/ argentū/lapides
preciosos/lignum/fenū/ stipulam: vniuscuiusꝙ
opus manifestū erit. Dies em̄ domini declara-
bit: quia in igne reuelabit. Et vniuscuiusꝙ op⁹
quale sit/ignis probabit. Si cuius opus man-
serit quod superedificauit/mercedem accipiet.
Si cui⁹ opus arserit/ detrimentū patietur: ipse
autē saluus erit: sic tamen quasi per ignē. Mul
ta hic ad edificandū supra celeste fundamentuꝫ
parata est occasio disserendi: sed ꝗ capaces sunt
assiduitate studij elaborent. Non potest inferri
altissimo celo expugnans bellū: neꝙ ista infe-
riora seu ima infernalia possunt arietare fun-
damenta celestia. Proinde saluator adiecit: Et
porte inferi non preualebunt ad uer
sus eam. Soliditatē suam omnem in christo
habet ecclesia: quo aduersus cuncta cōtraria ꝛ
aduersantia secura cōsistit: contra quā porte in
feri preualere non possunt. Porte quidē inferi
sunt omnia vitia: omnes male hominū volūta-
tes: ex quibus hereses sunt ꝛ documēta nequis-
sima: ꝛ aduersitates ꝛ tribulatiōes ꝛ bella: ꝛ cū-
cta que aduersari deo/veritati ꝛ virtutibus sata
gunt. Non enim inferi alias portas habēt: nisi
vitia ꝛ peccata/ꝛ malas hoīm voluntates. Que
si non preualent in deceptione/dolo/fraude: et
si infernales ꝛ truces illā opprimere impugnā
do non possunt: auellere a pariete ne sit sup fun
damentū vnusquisꝙ potest: aut non venire in
edificium parietuꝫ si non venit: semp soliditate
ecclesie in suo fundamēto manēte. Uirtus qui-
dem ecclesie: quibuscūꝙ arietātibus malis/qui
buscūꝙ negantibus fidem eius: seu malis mori
bus e regione agētibus: ꝛ quacūꝙ infidelitate

durãte semper simpla manet eodē modo se habens: inuincibilis ab hostibus: insuperabilis a falsitatibus: inobliquabilis ab erroribꝰ: secura inter minas/ inter pressuras fida: inter tormēta pericula/aduersitates/demonũ astutias semper inuicta: ⁊ in morte suoꝝ amplius viua.

¶ De collatiõe clauium facta petro: secũdũ mattheum solũ. Capitulum XXXVI

Ne frustra videretur dictũ ꝙ porte inferi cõtra ecclesiam preualere nõ possent: authoritatis magne collatio facta est ad eruendum ab inferis animas/ad inferendas illas in celum: ⁊ ad detrudendum eas que iuste ligant/in damnationis baratrum.
Mat.16. **Et tibi dabo claues regni celorum. Et quodcũqꝫ ligaueris super terrã/erit ligatum et in celis. Et quodcũqꝫ solueris super terram/ erit solutũ et in celis.** Clauicularius celi factus est petrus: ea virtute qua de christo vera confessus est. Et data sunt ei vincula: id est catene ad ligandũ compediri ⁊ ligari dignos: necnõ ⁊ omnia argumēta soluendi eos qui se solutioni per veritatē dederũt. Clauium officiũ est aperire seu claudere Solutionis potestas ad apertionē: ligationis vero pertinet ad clausuram. Sed cui claudũtur superna/inferiora patent. Et suscipiet baratrũ quem non suscipit celũ. Non tamen super eos qui adulti non sunt: neqꝫ aliquid egerunt criminis ⁊ peccati: nondum capaces virtutis et vitij claues authoritatis officium habent: sed duntaxat super eos qui actualiter in virtutibus vel vitijs extiterunt. Quoniã non adultus si decesserit non lotus aqua baptismatis/dãnatur: non potestate clauium seu officio ligationis/sed cõtractione macule originalis. Et si baptizatus anteꝙ̃ actu iudicio rationis aliquid egerit/non celum ingreditur quia petrus eũ soluit: sed merito ecclesiastice fidei/in qua ĩmersus est aquis. Nec claues date sunt pro his qui veram innocentiã seruauerunt: sed pro his qui peccauerũt siue semp auersis seu inveritate conuersis. Quē ergo ligabit authoritas petri? Eum qui nõ deliquit. Quem absoluet? Eum qui nulllis peccatorũ vinculis ligatus est. Quem ligabit? Liberũ a peccatis. Quem soluet? Eum qui ratione incapacitatis ṽtutis ⁊ vitij peccare nõ potuit. Perspicuum est enim ꝙ contra portas inferi vt non preualeant aduersum fidē ⁊ ecclesiam/date sunt claues: ⁊ aduersus actualia mala: vt per impenitentiam condēnentur: aut per penitentiã absoluantur authores.

¶ De precepto dato discipulis a iesu/ne cui dicerent ipsum esse christũ: et de opportunitate sue passionis: secundũ mattheum/marcũ et lucam. Capitulum. XXXVII

Quanꝙ̃ christus sciret corda discipulorum et fidem anteꝙ̃ quereret: tamē ab eis oretena confessione suscepta in ea veritate fidei ꝓut ipse verus christus filius dei erat/ ex certo mysterio secretũ iubet teneri ab eis. **Tunc increpans illos/ precepit et cõminatꝰ est discipulis suis vt nemini dicerent/ quia ipse esset Iesus christus.** Mat.16. Mar.8. Lu.9. Mira iussio si is qui venerat cognosci et credi/hoc quidem agebat: ⁊ ex hoc disceptabat et protologice quantũ fas erat disputabat cum iudeis/scribis et phariseis vt Jesus christus esse dei filius crederetur: et palam fassus est mulieri samaritane ꝙ ipse verus messias erat: remittebat ad consyderationem operum suorum/que in sui patris nomine faciebat: asseruit aperte se vnum esse cum patre: nũc quidem cognitus a discipulis suis/eis ne ipsum ꝑdicent interdicit. Et increpat eos letos de cognitione atqꝫ confessione/velut auidos ad pandendũ illud secretũ quod patre reuelãte cognouerant. Precipit velut subditis et vt temerarijs cõminatur/ne temeritate presumãt in vetitum. Sed mirabilior est causa quam subijcit: ne hoc ab eis alicui nosci reueletur. Nõ enim volebat iesus occultari: qui e vestigio ꝙ voluit nasci voluit agnosci / noue signo stelle dato vt cognosceretur. Et ad hoc apostolos ⁊ discipulos elegerat: qui eum in vniuerso mundo predicarent: Erat autem tunc proximus passioni quando ista gesta sunt: ⁊ eodē anno crucifixus est. Nolebat quidē vt fide prestita eius passio ⁊ mors impediretur: propterea causam opportunitatis sue mortis ⁊ passionis apposuit. Nam exinde **cepit iesus ostēdere discipulis suis: quia oportet eũ ire** hierosolymã: ⁊ multa pati/⁊ reprobari a senioribus ⁊ a summis sacerdotibus ac scribis ⁊ occidi: ⁊ post tres dies resurgere. Liquet ꝙ̃obrem taceri mandauerit: vt opportunitas nõ sua/sed generis humani cõpleretur. Nec eum sic ista tolerare oportuit: vt aliter esse nõ posset: cũ sibi nulla fuerit dominata necessitas: sed qꝫ nos vrgebat non aliter nisi taliter futura vtilitas. Sicqꝫ ꝓnitũ erat vt nisi ipse pateretur/nobis a passionibꝰ nulla posset esse libertas: neqꝫ approbaremur a patre/nisi ꝑus ipse reprobaret ab hoĩe. Nec nobis preterꝙ̃ de morte ipsius vita potuisset oriri: nec surgere in gloriã nisi prior ipse resurgeret. Sic ⁊ apłus inquit: Christꝰ resurrexit a mortuis primitie dormientiũ. 1.Co.15. **Et palã verbũ loꝗbatur:** videlicet de his q̃ passurus erat: ne discipuli crederēt ꝙ improuise ab ipso sibi passio inferret. Nõ enĩ minus solidauit apostolorũ fidē ꝙ ita prescius ⁊ voluntarius cũ vitare potuisset/ad passionē accessit: ꝙ̃ ꝙ post mortē resurrexit ab inferis. Nã vt repertũ est in autenticis apostoloꝝ historijs cũ peragrando predicarēt ⁊ sisterentur corã regibus ⁊ ꝓsidibus mundi: ob obiectionē crucis ⁊ mortis factã in cõtemptũ iesu ab eis: hoc ipsi potissimũ obijciebant ꝙ nõ ignarus/sed presci

us: nõ improuide / sed precognite: nõ inuitꝰ / sed volũtarius: nõ vt deuitare nequiens / sed potẽs nõ timens / sed audens: non pauidus / sed securus: terrens / nõ territus: preueniens / nõ preuẽtus: ad locũ passionis accessit: proditorẽ sciuit se permisit ligari / duci / flagellari / cedi et sentẽtiari / crucifigi: et potestatiue animã / nõ violẽtia emisit a corpore.

¶ De aduersatione petri ad passionẽ christi: secundum Mattheum et marcum. Capitulum XXXVIII

Relabebatur petrus in ima sua: nec ab humanitate liber erat: qui post tam altam confessionẽ et verã in foueã hesitationis incidit. Respõderat iã interroganti iesu / ꝙ ipse erat christus filius dei viui: nũc vero audiẽs passionẽ / reprobationẽ ⁊ mortem hesitauit fore / acsi nõ ipse quẽ dixerat esset: nõ confortatus in verbo quod de resurrectione post tres dies adnexit: sed ad eũ feruenti amore cõtractus / nec sepationẽ patiebat̃ ad horã. Proinde ad passionẽ christi se obicem dedit vt potuit.

Ma.19. [Et assumẽs eũ petrus / cepit increpare il-
Mar.8. lum / dicẽs: Absit a te domine: nõ tibi erit hoc]
Lu.9. Nimietas pij amoris sepe excusat errorem: et amorẽ nimiũ prope sensum mentis innocẽtia interdũ purgat a crimine. Ecce Petrus amator ardentior in iesũ / increpat ipsum ne pati velit ⁊ mori. An amor exagitabat eũ / vt seorsum ab alijs assumeret christum: increparet dulciter ne amare pateretur? An mente suffundebatur dubio seu opprobrio / vt filiꝰ dei pateretur ⁊ moreret̃ vt hõ? An hesitauit: an forsan primo sibi aduersus aduersabat̃ christo: nesciens quidem ꝙ si christus nõ moreret̃ / ipse nõ saluaret̃? Que est ista p̃sumptio discipuli in magistrum? Que temeritas hominis in dei filiũ? Que audacia serui in dñm suũ / vt tã assertiue dicat: absit a te dñe: nõ erit tibi hoc? Non amplius impingamus in petrũ: audiamus super eum iudiciũ saluatoris. q̃ plus diligebat petrũ ꝙ petrus diligeret semetipsum: et in oĩbus amplius diligit ꝙ diligi possit aut diligat̃ iesus. [Qui cõuersus et vidẽs discipulos suos / cõminatꝰ est petro / dicẽs: Uade retro post me sathanas. Scandalũ mihi es: quia non sapis que dei sunt / sed q̃ hominum sunt.] In secretum traxerat eum petrus / cõfidens et diligens: Et ꝙꝙ ex amore presumens / verebatur per oĩa suũ dominum et magistrum. Unde conuersus Jesus vidit discipulos: a quibus ex colloquio petri fuerat auersus. Et vidẽs eos cõminatur petro sub determinata pena / nisi resipiscat. Et remittit eum retro: q̃ eum increpando et consulendo precesserat. Errat ignarus itineris / si preit ductorem gnauũ: et sciolus et ignarus si velit preanticipare scientem. Jesus nouerat quid agendũ petro in sequela erat / non in ducatu: in addiscendo / nõ in cõsulẽdo. Si vero proseuchabat̃ ne fieret dictũ iesu: alienus a vero erat. Nesciebat q̃d oraret: merito retro remittitur / vt sit in posteriori parte Jesu. Quod sathanas appellatus est / non in diabolicitatẽ trajciendũ est. Nã sathanas oĩs qui aduersatur alicui voluntati et facili actioni / dictus est. Scandaluȝ erat christo petrus in eo quod dixerat: q2 offensionẽ accepit. Obstat enim consiliũ et increpatio eius paterne volũtati / eterne p̃destinationi / vtilitati hũani generis: charitati eiꝰ vrgenti eũ / vt ꝓ salute hoĩm cito moreret̃. Semꝑ eñ amans feruẽtior offendit̃ / si aduersũ q̃d habet actio ad dilectũ. Subinfert̃ aũt apertiꝰ causa / qua dicto petri christꝰ offendebat̃: quia nõ sapis que dei sunt / sed que hominũ. Consiliuȝ dei ab eterno erat / vt sic in assumpta carne ipsius filiꝰ pro salute hoĩm pateret̃ atꝙ moreret̃ / et tertia die resurgeret. Necꝙ oĩpotentie sue aliquid obstat aut deperit / q̃ oĩa ex nihilo fecit: sicꝙ ilico potest reintegrare soluta. Hoĩm vero studiũ et sapiẽtia est / corꝑis vitare molestias: asperũ sensũ effugere: que mũdi sunt querere: in delectationibꝰ fieri: nõ dissociari a charis: plus declinare triste ꝙ turpe: auerti potius a presentibus ⁊ trãsitorijs malis ꝙ eternis bonis inhiare futuris: aut delectare modica re ꝙ spe meliorũ illam dimittere. Ista quidẽ et similia hominũ sunt / ⁊ nõ dei. Ac ꝑ hoc vnusquisꝙ sano sensu animaduertat quoniã nõ tm̃ i actione nequã offendit̃ christꝰ: sed cũ mente solũ humana ⁊ terrena sapimꝰ / et nõ dei: Nam gloria in confusione eorũ qui terrena sapiunt. Phil.3. Refugit eos christus / ⁊ i suos sathanicos habet: nõ illos dũtaxat quos nouerit perperã agere: sed ⁊ quos sape humane cognouerit: ⁊ ab hũanis ad diuina / et ab imis ad altiora mentis intelligentiã nõ attollũt. Quã igitur humane ⁊ nõ diuine sapiebat Petrus / si christũ volebat sic viuere in humanis: nonduȝ vere contemplatus dei prouidentiã: qui ꝑ crucẽ et mortẽ ex complemẽto iusticie disposuerat prouidere hominibus in diuinis.

¶ De sequela Christi per crucem / et perditione anime in via pro patria: secundũ Mattheũ / marcũ et lucam. Capitulum XXXIX

Eodem animo esse cognouit apostolos ceteros / quo ⁊ Petrus erat. Nõdũ erãt in altiora subuecti / vt metus passionis esset seclusus: ⁊ amor quodammodo humanꝰ ad christũ esset ab altera virtute supatus. Etiã turbe que seq̃bant̃ / erudiẽde in veritate fidei erant: ne forte notarent sequelã christi / corꝑis seu sensualẽ delectationem habere. At vbi passionem suam opportunam esse predixerat: ⁊ velut ad hoc sathanã represserat petrũ: ꝓdit sequelã post se fiendã: et moduȝ aperit / si aliquis eũ in spiritu dei factus sequi decreuerit.

[Et conuocata turba cũ discipu- Mat.16.
lis suis / dixit eis: Si q̃s vult post me venire et Mar.8.
seq̃: abneget ⁊ deneget semetipsũ: et tollat cru- Lu.9.
cẽ suã quotidie / ⁊ sequat̃ me.] Iterũ reincrepatur petrus / et omnes q̃ volũt preire iesũ / seu sibi humane cõfidere. Et discipulis atꝙ turbis

vna doctrina de eundo post christũ. Nõ ergo itur post Jesum in humana sapiẽtia/ que mors est: iuxta quã Petrꝰ sathanizãs christo ad passionẽ sapiebat. Proinde qui vult post eũ ire/ ꝓpriã voluntatẽ/ sapientiã carnis/ humanũ sapere omnino deponat: et non delectato sensu et opulento incedat: sed accipiat crucem suaꝫ: nõ semel/ sed quotidie. Quoniã gladiꝰ crucis decisiuus a mũdo/ semꝑ euaginatus tenẽdus est: cum omni die mundus se offerat cũ delectationibꝰ suis: et caro incessanter spiritũ impugnet: vnde semper recidere oportet importunitateꝫ importuna offerentis: et carnem reprimere ne spiritui nostro preualeat. Possunt arma deponi/ cũ obtrũcatus est hostis/ cũ deuictus/ cũ fugatus siue subactus est: cuꝫ securitatẽ dederit: aut cũ animo pacato quieuerit: cũ vero nõ dormit nisi supplantet: et semper renouat artẽ inertibꝰ: noua inuenit arma belli: qui et si frenari/ nõ captiuari: si fugari/ nõ exterminari: si cõfligari/ nõ tamen occidi potest: igitur tollenda quotidie crux est contra cuncta nobis aduersantia ad salutẽ: et satagentia demergere in infernũ. Nec quiescendũ per diẽ/ si quotidie contra nos hostiliter hostis inuigilat. Tollẽda est ad profectũ: vt affectu/ vita/ moribus/ theoria/ actu sequamur christũ. Accepit ipse suam crucem/ suo mirabili ꝛ laudabili modo: accipiamꝰ ꝛ nos nostrã pro modulo nostro. Neminẽ delicatum/ honoribus mundi fultũ/ circũdatũ famuloꝝ turba/ pompatice incedentem/ terrena sapientia tumidũ/ diuitijs floridũ sequẽtes: sed iesum pauperẽ/ humilem/ cotemptũ: deniq3 innocenter pro nobis crucifixũ et mortuũ: qui ea via qua ipse incesserit/ statuit suos sequaces in gloriã peruenire. Est autem crux tollenda: nõ illud patibulũ ligneũ/ nec illa lignorũ strues: nisi quis ineuitabiliter articularet aut negare fidẽ/ aut suscipere materialẽ crucẽ: sed tota vita hominis in vita christi disciplinata/ ꝛ a mundo vilitate ꝛ penalitate acta: et aĩo gaudere/ cũ ab extra molestijs agitamur. Uerum quia euãgeliũ omnes includit ꝛ recipit ad se venire volentes: crux omnibus tollenda cõmuniter ꝛ inexcusate possibilis/ est omnis affectio/ intelligẽtia/ vita/ mos et actio: quibus euangelium non contradicit: sed attestatur et assentit/ et probat ꝛ recipit. Liquẽtius autẽ quid sit ipsa crux que tolli iubetur/ verba saluatoris subiecta declarant: [Qui enim voluerit animã suã saluã facere/ perdet eã. Qui aũt ꝑdiderit eã ꝓpter me ꝛ euangeliũ/ saluã faciet eam.] Ecce crucis morale mysteriũ/ aĩam in hoc vt in alio salua fiat perdere. Et pollicitatio cõditionalis apposita est in tollẽdo crucẽ: qm̃ qui ꝑdit aĩam suam/ qui renũciat cõcupiscentijs huius mũdi nõ alia intentione vel causa: sed ꝓpter iesum ꝛ ꝓpter euangeliũ eius in fide receptũ/ ꝓpter credibilia necessarioq3 credẽda q̃ docet/ et propter vitãda que ꝓhibet/ et propter agẽda q̃ iubet/ ꝛ propter speranda que sub pollicitatione continet: ita tamen vt hec credita sunt/ in actionẽ ab vtroq3 homine deducanẽ: credentis anima salua erit hec agentis. Et quia horrendũ est rationi et sensui penas eternas incidere: ipsarũ auida deuitatione accipere crucẽ coartat/ que abdicatio est mundi. [Quid enim prodest homini si vniuersum seu totũ mundũ lucraretẽ: anime vero sue detrimentum patiaẽ/ et seipsum perdatꝰ Aut quã cõmutationẽ dabit homo pro anima suaꝰ] Quid aliud inuenire homĩes satagũt: quod aliud documẽtũ inq̃rũt: quorũ exẽpla venanẽ ad mundi contemptũ: ad despectũ temporaliũ et ꝑfunctoriarũ rerũ/ ad subeundũ agones quoscunq3 ꝓpositos: q̃ hanc sententiã saluatorisꝰ Quid cunctantur/ quid hesitant de penis eternis: cũ animarũ audiunt detrimentum pro vniuerso mũdo nõ esse ferendũꝰ Qm̃ si tpale dũtaxat esset aĩe detrimẽtũ: nõ immerito posset ex electione queri et acquiri/ desyderari ꝛ obtineri totius mundi etiã ad tempus quieta possessio/ et singularẽ in illo vendicare dñatum. Et si crediẽ euangeliũ: et q̃ iesus ista docuerit/ q̃ veritas infallibilis est et verbum dei patris: quid prodest homini totius mũdi possessio: quid ꝑsonalis prosperitas: quid quintupertita sensuum delectatio corpalis: quid vxor et filij ad votum: quid nobilitas generis: quid antiqua ꝓsapia: quid super ceteros dñatus: quid assistentia procerum: quid obedientia populi: quid pompa famulorũ/ esibiliũ et vtensiliũ: et si qua tanta conflarenẽ in vnum/ possentq3 ꝓuenire ad vnũ pro velle suo: in tꝑe suo possent vtilitatis afferre: si tandẽ seꝑatione facta vtriusq3 substantie detrimentũ/ eterne diuisionis a deo/ inclusionis cũ tetris aĩa patereẽ: imo in vtraq3 substantia totus homo perdaẽ in eternũꝰ Nulla quidẽ est digna cõpensatio in cautela mali ex abdicatione corruptibiliũ/ in actiõe bonorũ: vt in eternũ aĩa salua fiat. Tollaẽ igiẽ iussa crux/ que mundo hoĩem ꝛ homini mundum crucifigit: qm̃ nulla cõmutatio rerũ visibiliũ pro aĩa dari põt/ equo libramine valens. Uerũ quia sepe contingit q̃ huiuscemodi et taliter crucem tollere sequiq3 iesum erubescentia quedam humana prohibeat: ob quam plurimi non accipiunt: multi vero acceptam deponunt: idcirco contra hoc terribilem cõminationem adiecit/ dicẽs: Nam [qui me erubuerit et sermones meos in generatione ista adultera et peccatrice: hunc filius hominis erubescet cum venerit in maiestate sua et patris ꝛ sanctorum angelorum.] Jn dubiũ nõ vertatur quin erubescẽs christũ cõfiteri/ eiusq3 audire atq3 in moribus seruare sermones: inter istam generationem iudeoruꝫ: que adultera est in fide et in lege: et mechata in aliquibus/ in lapide et in ligno: vt alie gentes que ignorant deum: et varijs maculata peccatis/ et profusa in omni genere vitiorum: sed accõmodata ꝛ dilatata sentẽtia: si quis in quacũq3 generatione hominũ copulata mũdo perperã agẽte/ arguẽtes aliorũ virtutem/ erubuerit christum confitentes

sed: et doctrinā ei⁹ credere ꝛ tenere: eū cū iudicatur⁹ aduenerit i altitudie ꝛ manifestatiōe sue maiestatis/i vnitate paterne substantie/fultus agminib⁹ angeloꝝ atq₃ sanctoꝝ/ se erubescentē inueniet. Erubescet quidē christ⁹ erubescentē sed nō i passiōe animi suffuso vultu/sed dedignatione: qꝛ dedignabit illū q̄ erubuit. Utiq₃ magna cōfusio/cū reprobatio huiuscemodi hois erit cūctis angelis et hoibus manifesta: qm̄ in hac vita fama vel infamia/vera vel falsa/iusta vel iniusta nō pōt multū lōge lateq₃ diffundi. Neminē vero angeloꝝ seu demonū/hoim saluatoꝝ siue damnatoꝝ illa futura latebit/ex q̄cūq₃ sorte puenerit. Et erit hoc obnixe.
Lu. ⌊Filius eni hominis ventur⁹ est in gloria patris seu cū angelis suis: et tūc reddet vnicuiq₃ sm opa eius.⌉ Nihilopēsa forsan fuisset cōminatio facta erubescentie propter erubescentiā contra eos qui generationi peccatrici et adultere adhesissent: aut veriti fuissent hoiem plus q̄ christū: necnō ꝛ despectui habitus erubescēte cū tempore modus: nisi adiecisset omīno ad examen/ad disceptationē/ ad vltimā sententiā pferendā: a qua tergiuersatio nulla erit: a qua iudex appellationis manebit irrequisitus ipsius sui aduentū. Quāobrem ad confirmandum sententiā/ad terrendū rebelles/ ad reuocandū cōtumaces/ad animādū homines ad agones dicit: q̄ filius hominis quē hō infidus aut malefidus/vt filiū hominis erubuit corā hoibus: quia sic cōceptus/sic natus/sic fugat⁹/sic conuersatus/sic tentus/sic passus/ sic mortuus et sepultus est: veniet in iam contēpta/ sed nō contemptibili forma tunc: quoniā in eo q̄ fili⁹ dei apparebit in gloria patris: et cū illis ꝛ cū pluribus angelis: quoꝝ duodecim legiones i sua captura contēpserat habere: operibusq₃ diligēter examinatis ꝛ discussis affectib⁹/reddet vnicuiq₃ sm opera sua/bona vel mala/ magna vel parua: trutinaturus quidē opera ex affectibus nō ex operibus affectus appendens. Et vt omnino petri stabiliret confessio: et paterna reuelatio vera esset. fundatio ecclesie crederet/ aut nō dubitaretur habere solidū fundamentū: et autoritas data ligādi atq₃ soluēdi remascellaret: ꝛ petri increpatio ostenderet fuisse iportuna: ꝛ vera retūsio christi/opportunaq₃ iussio de cruce tollēda: ꝛ q̄ nemo erubescat ob aliquam causam christū ex animi veritate publice vita/moribus/sermonib⁹ cōfiteri: anteq̄ discipulorum suoꝝ aliqui morerent: gloriam resurrectionis ꝛ eternitatē suam ostensurū se repromisit dicens: ⌊Amē dico vobis: sunt quidā de hic stantib⁹ qui nō gustabunt mortē/ donec videant filiū hois venientē in regno suo.⌉ Ideo saluator hoc pollicit⁹ est: quod ꝛ post dies octo pfecit cū trāsfigurat⁹ est: ꝛ paterna vox audita est: vt supradicta suis sentētijs firmarētur. De tribus solis discipulis: scilicet petro/iacobo et ioanne dicebat: quos secū assumpturus erat in monte: q̄ morituri nō essent/anteq̄ viderēt Jesum dūtaxat filiū hominis reputatū/venientē in regno suo: videlicet ostendentē in se resurrectionis gloriā: cū voce paterna delata de celo/ q̄ esset eternus dei patris filius: vt pfessus fuerat simon petr⁹: cui⁹ increpatio cassabat: qꝛ immortalis est deus: ꝛ crux tollēda scandalū non deberet inferre: neq₃ aliquis in confitendo Jesum erubescētiā pati: declaratū est ex gloria/ex voce paterna: q̄uis hoiem ex assumpto/esse dei filiū ex eterno. Uenit ergo in regno suo ꝛ in virtute sua se pandens quod erat: cū post octo dies transfiguratus ē/ ostendēs assumptū quāta excellentia sublimatū erat.

¶ De iterata predictione sue passionis: secundum mattheū/marcū et lucam. Capitulum. XL

Post trāsfigurationē/post eiectionē demonis a lunatico/ ne discipuli ex subitatione terreant/iterū de sua passione preloquit. ⌊Et inde profecti ꝑtergrediebant
galileā/nec volebat quenq̄ scire.⌉ Sepe ob dis Mat.17.
pēsationē ꝛ prerogandā in actionib⁹ delitescēs Mar.9.
formā parauit iesus. ⌊Cōuersantibus aūt Lu.9.
eis in galilea / oībusq₃ mirātibus in oibus que faciebat/dixit ad discipulos suos: Ponite vos in cordib⁹ vestris sermones istos. Filius enim hois futurū est/ vt tradat in manus hominū/ ꝛ occident eum: et occisus tertia die resurget.⌉ Predicit passionē in galilea: qꝛ de primo ascensurus in hierusalē. Et cū cetera verba clareant hoc solū solerter intuendum est: id q̄ sermones in cordibus ꝓprijs ponerēt auditores discipuli: vt tenerēt ita memoriter nulli obliuioni tradendos: ne tpe dum fierent/hesitatio deduceret in errorem: metus in fugā: modica fides in dubium exitiale. Quanq̄ omnia que christus gessit ꝛ docuit in carne pro nobis/semꝑ sint in cordibus prefigenda: passio tamē infigenda ꝑcordius: ex qua nostre salutis preciū est solutū: in qua liquido apparuit quāta dilectione apud eū valeamus. Necnon et Jesus recto agendi docendiq₃ ordine sepe fecit q̄ letis tristia/tristibus leta/alta prouidentia sue dispensationis immiscuit. ⌊At illi ignorabant verbum istud: et erat velatū ante eos/vt nō sentirēt illud.⌉ Mirum q̄ ignorabant/cum ꝛ iam priusq̄ transfiguraretur se passurū predixisset. Atqui animū nō figebāt in verbo/velut abhorrentes vt intelligere conarent. Et obiectū erat ab eis ex tempore ex facto/ex modo/ex causa: ita vt nō sentirent in quibus christus agonibus agebat: vt vel ne pateretur seu nescirent quid ad ista responderent. Et timebant interrogare eū de hoc verbo: memores q̄ aspere petrum eum increpantē represserat/et resculpserat spiritū presumptionis ei⁹: necnon et veriti de tam secreto mysterio interrogare illum: sed seipsos ad miserorum refugium contulerunt: quoniam et cōtristati sunt vehementer. Et si non amplius pro dño aut quocūq₃ charo dari pōt ex consilio vel ex ope mun⁹ pro illo impendendū nō deest tristicie ac dolo-

ris. Huiuscemodi genꝰ muneris omnis hō ha
bet: diues et pauꝑ/ꝓsper ⁊ miser: posse trista
ri ꝓ proximo/etiam et ꝓ seipso: cū sibi ad suas
remouendas molestias alia cuncta desunt.

¶ Quod iesus omni iure et causa li ber existēs/tamē regibꝰ mūdi didra chma solui iussit ad scādalū deuitā dū: secūdū mattheū solū. Ca. XLI

SEcretū sed nō abs te hoc mysteriū est:
ꝙ Jesus qui omnes venerat liberare:
cū esset omniū liber: soluendo didra-
chma regibꝰ seculi/ seipsum humiliter subdi-
tum fecit. Et propemodū eque censendū: ꝙ tri
butum soluit/et ꝙ stetit ante presidē. Scriptū
Mat.17. est: ⌊Et venerunt capharnaū. Et cū
venisset capharnaū: accesserunt qui di-
drachma accipiebant ad petrū: Et dixerūt ei:
Magister vester nō soluit didrachma. Et ait:
Etiam.⌉ Erant ibi in capharnaū censores rei-
publice/a senatu et cesare constituti: q̄ statutū
censū in pondere seu insignito numero exige-
bant: et erat didrachma duplex: scilicet pon-
dus siue moneta. Qui videntes Jesum sic libe
re atq; independenter incedere: cū nullius ca-
put liberū decreto senatꝰ ⁊ cesaris esse deberet
a censu: ꝓpter famā vero q̄ ferebaṫ de iesu/ ꝙ̄
potens in miraculis et in sermonibꝰ foret: ma
xime in Capharnaū: vbi multa iam signa fece-
rat: nō sunt ei ausi violentiā inferre in ꝑsona:
eo tēperamento iuris romani/ꝙ ꝓ aliquo de-
bito nemo in persona tangereṫ/ si aliquid erat
in rebus: neq; cogeretur ad censū/ si notoria
erat inopia. Uerūtamen adierunt ad Petrum
depresse querulantes ꝙ iesus eorū magister ad
fiscū reipublice didrachma nō daret. Sicq; pe
trus fassus. Et hesitauit petrus in verbo: iā pa
ratus habita cōmoditate interrogare iesum.
Et cum intrasset domum/ preuenit
eum Jesus dicens: Quid tibi videtur si
mon? Reges terre a quibus accipiunt tributū
vel censū? a filijs suis/an ab alienis? Et ille di-
xit: Ab alienis. Dixit illi iesus: Ergo liberi sūt
filij.⌉ Hec sententia veritatis ex his verbis su
menda est. Deꝰ pater rex ⁊ dn̄s est vniuersi: sū
mo iure vnicū filiū habet in ea libertate con-
stitutū qua pater. Igitur si filij regū mūdi libe
ri sunt a censu exactionū fiscaliū impositaꝝ de
creto paternorū regū: multo magis dei filiꝰ li-
ber erit/etiā cū cōplicibꝰ et sodalibꝰ suis. Nā
et regū filij quos elegerunt socios sepe fece-
rūt exemptos: vt etiā discipuli sodales eterni
regis filij eximanṫ a censu. ⌊Ut aūt nō scā
dalizemꝰ eos: vade ad mare et mitte hamū
et eū piscē qui primꝰ ascēderit tolle: et aperto ore
eius inuenies staterē: illū sumes/et da eis pro
me et te.⌉ In magnā consyderationē immittū
tur huius rei geste lectores/etiā ⁊ auditores: ꝙ
subijciēdo causā ne inferret scandalū/iussit da
ri tributū: cū ipse esset rex regū et dn̄s dominā
tiū: et penes ipsum sint oīa iura regnoꝝ. Et pri

mo magnū arcanū offertur ad cōtemplandū:
qm̄ omne mysteriū nostre redēptionis cōprehē
sum est. Mare est ꝑsens seculū/ex omniuerso flā
tibꝰ ventis vndosū/magnū ⁊ spaciosū: vbi tot
sunt reptilia/quorū nō est numerꝰ: vbi sūt aia-
lia pusilla cū magnis: vbi sunt naues negocia-
tionū onerarie et rostrate: vbi sunt in ꝑturbati
onibus/et nutabunda sicut et cassabunda. Pi-
scis ipse christus inter vndas ⁊ ꝓcellas huius
maris euectus et concussus. Hamus quo ca-
ptus est amor est. Sic em̄ capiṫ ⁊ tenetur. Sta-
ter inuentus preciū sanguinis domini est: qui
ore suo promissus fuit effundi/cū ait: Hic san- Mat.26.
guis meus qui pro vobis et ꝓ multis effunde-
tur in remissionē peccatorū. Daturq; sangui-
nis preciū ꝓ christo ex paterna obediētia/qua
missus erat effūdere: et ꝓ petro: scilicet ꝓ omi
congregatione fideliū/ in redēptionē a penis/
in remissionē peccatorū/in adeptionem glorie.
Quod petrus piscatur hunc piscē hamo/ state
rem repperit ⁊ soluit: fides est que ꝑ dilectionē
operaṫ. Id vero plus angit ꝙ regibus mundi
datū est tributū. Sed in hoc benignitas chri-
sti lucidius pollet: cū et reges seculi non secer
nanṫ a precio sanguinis christi: si cōmertio fi-
dei ad ipsius participationē accesserint. Nec
nō ⁊ astruit viuendi sub principibus mūdi for-
mā: vt a quibuscūq; mortalibus/ tutoribꝰ reipu
blice deferaṫ/ministrisq; iusticie: nec pro priua-
ta substātia conseruanda offensio in republica
inferaṫ. Plus em̄ ⁊ vtilius ꝑ oēm modū est bo-
nū publicū ꝙ̄ priuatū. Et cū conatus fuerim q̄s
potui historias ab exordio mūdi gestarū rerum
ꝑlegere: nullā occasionē seu causā destructio-
nis ciuitatū magnarū atq; paruarū/regnorū et
regionū maiorē repperi: ꝙ̄ cū priuatū publico
antepositū est. Mirū aūt ꝙ̄ phariseos ⁊ iudeos
scādalizari ꝑmisit/cū supra dixit: sinite illos: ce- Mat.
ci sunt duces cecoꝝ: nunc quidē gētiles exacto-
res pro republica scandalizare vereṫ. Sunt em̄
scādala et offensiones assumpte a ꝓximis: qui-
bus absq; veritatis/iusticie/honeste vite/ virtu-
tis derogatione atq; iniuria obuiari nō potest:
q̄ vt nō eueniāt nec obstandū. Sunt aūt quibꝰ
facile sine delicto ⁊ culpa ne ꝓueniant obuiaṫ:
et his modeste obex opponēdus est. Et si nihil
aliud sic fieri suaderet: forma prestituta sufficit
saluatoris. Sunt et qui ex malicia/ ex elatione/
atq; inuidia/ex furore/ira/dolo/ cōtētione/ꝑui-
cacia: ex iactātia/ex ambitione/in oībus appare
re querētes: tergiuersantes a veritate: horrētes
ab illa conuinci: virtutis inimici/ filij prauitatis
scandalizanṫ. Talis em̄ erat pessimitas iudeo-
rū: quoꝝ scandalū modicū cure si veniat: dum e
regione virtutibus et bonis actibus insistatur.
Sunt ⁊ qui ꝑ ignorantiā nō intelligētes rei ve-
ritatē/scandalū sumūt: quibꝰ ne ꝓueniat insistē-
dū. Stater quidē inuentus in ore piscis/nūmus
erat tribus solidis constās. Que inuētio est in-
ter christi miracula deputāda in prenoscentia
christi: ⁊ ꝙ̄ piscis staterē nō reprobatū habuit:

vnde in pisce adinuenit: vbi piscis inuenit: quod solū in ore inuentus est: ⁊ piscis de inferioribus aque ascēdit/et sic adhamatus est.

¶ De inquisitiōe discipulorū facta iesu/quis eorū esset maior in regno celorū: secundū Mattheū/marcū et Lucam. Capitulū XLII.

Nondū discipuli gradū ꝓfectiōis ascēderāt: hūanis infirmitatibꝰ angebantur: titillabant in aīo aculeis inuidie: maioritatē·ꝫ appetebāt: respuebant minorari ab inuicē: eos curiositas agitabat velle id scire quod erat imptinens ad vtutē. De virtutibꝰ ꝯtendēdū esset/si ꝗs posset aliū anticipare/aut ꝙppiā in illꝭ ꝑhabere a ceteris. Nulla de p̄miis inter veros dei cultores deberet esse cōtentio. Agonistaꝝ est opa exhibere virtutū: et q̄ntū in illꝭ ꝓficiant vel deficiāt/aīo moribus·ꝫ inq̄rere: Solius dei est eque trutinare de meritis. Hinc ergo aduertendū q̄d animos discipuloꝝ vexauerit. Intrauit aūt cogitatio in eos/ꝗs eorum esset maior. (Mat. Mar.9. Lu.9.) Siquidē inter se in via disputauerāt/ꝗs esset illorū maior. At iesus vidēs cogitationes eorū/interrogabat eos: Quid in via tractabatis? At illi tacebāt. Et residēs vocauit duodecim. Et in illa hora accesserūt discipuli ad iesum dicētes: Quis putas maior est in regno celorū?] Hec cogitatio suppositā occasionē habuit. Memores erāt discipuli ꝙ petrus appellatus erat cephas: ꝙ in cōfessione btīficatus: ꝙ supra illū fundabat ecclīa: ꝙ clauiū largiendaꝝ pollicitationē acceperat: ꝙ audacius loquebat ad iesum: ꝙ ipse cū iacobo et ioanne steterat in resuscitatione puelle: ꝙ hi tres soli assumpti fuerāt ad trāsfigurationē videndā. Ex quibꝰ hesitātes cogitauerūt si apud christū esset acceptio ꝑsonarū: si quē illorū fecisset in autoritate seu in bonis potiundis esse maiorem. Que cogitatio vs·ꝫ ad verbū disputationis egressa est: nec hoc iesum latuit q̄ omīa nouit. Et interrogauit eos vt ore ꝓprio faterent q̄d in via cogitādo/disputando tractauerāt. At illi velut erubescētes de huiuscemodi mentis infirmitate tacuerūt. Sed ipse residens in domo quā intrauerāt/in qua de tributo reddēdo preceptū datū est petro/vocauit eos. At illi vidētes ꝙ tergiuersari non poterāt: in illa hora accesserūt ad eum interrogātes de quo cogitauerāt/ ⁊ inuicē habuerāt disputādo sermonē. Ipsa impfectio primitiuorū cum christo iesu fundatore oīum bonorū est argutio ad profectum nostrū: ꝙ nō satagimus in superno regno/sed in terreno/quantuꝫ facultas aderat/haberi maiores. Preposterizat iusticie ordinem qui premiū ante·ꝗ̄ mereat/ et prius·ꝗ̄ laboret/mercedem et stipendiū querit ante·ꝗ̄ militat. Semp quidem virtus ex animo/ actio ex opere preferende sunt premiis: quoniā ꝯm decretū diuine iusticie/posteriores sunt glorie virtutibus. Et regni maioritas nisi precesserit humilitas pegrine minoritas nō succedit. Proinde Jesus a se prouidus/⁊ ab ipsis discipulis requisitus: comprimēs disputationē pronficiat veritatē: et exemplificat in eo qui solam naturam sapit. **Et aduocat Jesus paruulū: et statuit eū in medio eorū secus se. Quem cū complexus esset/ait illis:** Amen dico vobis/ nisi conuersi fueritis/ et efficiamini sicut paruuli/nō intrabitis in regnuꝫ celorū. Quicun·ꝫ eñ humiliauerit se sicut paruulus iste: hic maior est in regno celorum. Si quis vult primus esse/erit omniū nouissimus/ et omniū minister.] Cum de regni maioritate quereretur: primo ianua constructa et ostensa est; scilicet paruulitas innocentie: qua nec sibi quis·ꝫ nec aliis noxiū inferet: et ea consistentia que ꝯm naturā est. Est eñ natura quoddā bonum creatū: sed humana disposita posse ex studio meliora nancisci: ergo bona natura paruuli: sed eo magis quo pōt per disciplinā et studium in meliora sustolli: et puritas mentis ⁊ operis/vt sit vita īmaculata: et illa humilitas qua semper itur in ima et abiecta/et oīs extollentia ignorat. Igitur facta est humilitas ancilla ostiaria regni dei: nō q̄ ad subuersionē interrogauit petrū: sed q̄ vere credentē si astiterit/in regnū celorū introuehit. Proinde si quis primatū appetit: humiliādo/ministrādo aliis ex amore in veritate subiaceat: ⁊ satagat paruulū fieri secundū apl̄m. Nolite pueri effici sensibꝰ: sꝫ malicia paruuli. (1. Co.14.) Ad quos quāto amore christus cōtrahit/ ipsius humane cōplexus paruuli quē in medio statuit monstrat. Exterior actus sepe ꝑdit quid occulti amoris siue odii in mente resideat. Complectit paruulū brachiis christus et blanditur: qm̄ ipse paruulus datus est nobis. Et cū deus esset/natus est filius hominis: vt et nos in eandē imaginē transformemur. Simplices paruuli et a versutia liberi: et cum simplicibus sermocinatio eius. Conuertātur igitur ad paruulitatē que ex virtute at·ꝫ carentia iniquitatis est: non ad illam que ex tpe modica·ꝫ corporis mole: quoniā aliunde ad eternū regnum non patet ingressus. Et si peregrinantē ecclesiam regnum celorum accipere nitimur: in eandem causaꝫ verba referunt: quoniā qui humilior et innocentior ⁊ ministrādo in charitate feruentior/ille maior. Et vt enixius ad paruulitatem huiuscemodi cōuersio fiat: peramplius illā effert. **Et qui susceperit vnū paruuluꝫ** talem in nomine meo/me suscipit. Et quicun·ꝫ me suscipit: nō me suscipit/sed eum qui me misit.] Perspicuum est de quo paruulo intendat: quia non tpis/sed virtutis: nō corporis/sed moris. Alias beate forent matres et nutrices: que pro libito voluntatis paruulos quos nutriunt complectuntur. Se autem dicit in paruulis recipi quos requirit: verum non se solum/ sed et mittentem patrem: vt non quidem in hoc virtus et beatitudo quia homo visus suscipitur: sed quia deus in homine creditur/ adoratur et colitur. Et vt maioritatem constituat/ dixit: [**Nam qui minor est inter vos/ hic**

maior ē. Forsan de seipso hāc sniaȝ ꝑtulit: ꝙ
ipse mior erat ex humilitate qua ministrare ve
nerat/ nō ministrari: ⁊ ipse maior ex eo exaltat⁹
vñ humiliatus. Necnō ⁊ ex merito sentētia ve-
ra est: ꝙ q̇ voluntate minor est sibi: ⁊ inter cete-
ros ex vera humilitate se despiciens viluit: ma
gnitudinē nāciscit̄ eo altiorē quo ꝓfundior fu-
it humilitas. Nam ⁊ aque ꝓprietatē conspici-
mus: que quanto natura sua in profundum de
scenderit/ tanto ascendit angustata per artem.

ℂ De questione quā interiecit ioannes de faciente miracula in nomine Jesu/ et nō sequente iesum: secundū Marcū et lucam. Capitulū XLIII

Anteꝙ terminaret̄ id quod de maiori-
tate regni tractabat̄/ ioannes aliā que
stionē a christo declarandam iniecit.
Mar. 9. Respondēs autē ioannes dixit: Prece-
Lu. 9. ceptor/ vidimus quendā in nomine tuo eijcien
tem demonia: et ꝓhibuimus eū: qr nō sequit̄ te
nobiscū. Et ait ad illum iesus: Noli prohibere
eū. Non em̄ est qui faciat virtutē in noīe meo: ⁊
possit cito male loqui de me]. Erat quidē a do-
ctrina ⁊ discipulatu ⁊ sequela christi alien⁹: scie
bat tamē et viderat que ⁊ qualia signa faciebat
iesus: quē sequi nolebat: nisus potius habere se
quelā/ cui virtus neqꝫ sapientia suppetebāt: qm̄
vera virtus et sapientia preter christū/ neqꝫ nisi
ab ipso non sunt. In suis deficiebat/ arrogabat
aliena: nō ex omni/ sed ex parte: audiebat chri-
stum propter miracula esse in magna fama: cui⁹
auidus potius ꝙ̄ virtutis/ nomen non virtutem
christi falso ad vsum sue peruersitatis accepit.
In cuius inuocatione ab obsessis etiam demo
nia depellebat. Quod ⁊ apostolos latere nō po
tuit: qui prohibuerūt eū vt in noīe iesu miracu-
la non faceret: quem nec pro doctrina/ neqꝫ pro
vita/ neqꝫ pro bonis morib⁹ cū alijs sequebat̄.
Hoc fecisse debitū virtutis fuit: remoto inuidie
zelo/ illū arguere qui sub alio noīe aliquid sibi
in munere aut in fama vendicabat. Irreprehē-
sibilis erat/ quia noīe vtebat̄ virtutis: eo tamen
damnabilis quo non sequebat̄ ipsam virtutem
in qua talia signa in alijs faciebat: non suo/ sed
credentiū merito. Attamen nō derogatur iesu:
potius virtus eius nominis inclarescit: si etiam
in reprobis/ in hereticis/ in non eū sequētibus
potestatiue miracula operat̄. Necnō ex hoc li-
quidū est multos fecisse miracula in virtute no
minis almi/ exigente fide aliorū simpliciū: q̇ nō
recte viuentes miserabiliter sunt puniti. Joan-
nes post factū cōsultat si bene per eū gesta res
est: scire cupiēs in posterum quid agendū. Un
de respondet Jesu ioannes non vocatus: nec
singillatim sibi aliquid dicebatur: sed inter ver-
ba q̄ de maioritate ferebant̄/ ꝓposuit aliā que-
stionē iesu: preceptorē vocās in verbo: cui etiā
ex animo et opere subditus erat/ paratus sub-
iacere decreto. Cui vt scriptū est/ tale dedit re-
sponsum: vt nō prohiberet̄ in nomine suo mi-
racula facere: q̄uis eū animo et moribus nō se
quebat̄: rationē huius respōsionis annectens
qm̄ ille qui aliquā virtutē/ siue aliquid mai⁹ ope
rat̄ in noīe alterius: nō pōt absqꝫ denotatione
sui aduersus illū loqui/ in cui⁹ virtute talia ope
rat⁹ est. Et plus adiecit: Qui enī nō est ad
uersus nos/ pro nobis est. Contrariū ali
bi apparere videt̄/ cū dictū sit: Qui non est
mecū/ aduersus me ē. Nūc vero q̇ nō ē ad
uersus/ vt ꝓpicius sit habend⁹. Nemo cūctet:
vtraqꝫ sentētia vera est: nec est cōtrarietas in-
ter eas. Qm̄ ibi dicit̄ de diabolo/ siue de eo qui
nullo federe/ nulla inuocatiōe se tenet ad chri-
stū: hic vero de eo/ qui si fide non credit/ affectu
non diligit/ moribus nō sectat̄: saltem inuocat
nomē eius/ cui⁹ laus ⁊ fides increscit in cordi-
bus auditorū. Et virt⁹ valentior ostendit̄/ que
ꝑ emulū agit. Sic apl̄s ad Philippēses ait de
diuersitate illorū qui christū predicabant: dum
ipse staret in carcere. Quidā per inuidiā ⁊ con-
tentionē: quidā aūt et per bonā voluntatē chri-
stum predicāt. Quidā vero ex charitate: sciētes
hoc qm̄ in defensione euangelij positus sum.
Quidā ex contentione christū annūciāt nō syn
cere: existimantes pressurā se suscitare vinculis
meis. Quid enim dum omnimode/ siue per oc-
casionem/ siue ꝑ veritatē christus annūciet̄? In
hoc gaudeo/ sed etiā ⁊ gaudebo. Itaqꝫ christus
non estimat contrarium eum qui inuocat nomē
eius: cum ex fide audientium ad inuocationem
sequatur effectus. Non ergo prohibendus ille
qui inuocat christi nomen: si euenit id ad quod
inuocatum est: etiā si non sequitur christū: quia
fides augetur. Ipse sibi male cōscius/ christi cō
syderans benignitatem/ nominis virtutē cuius
inuocatione vtitur et efficit: forsan regrediens
ad seipsum/ cōpunctus corde sequet̄ ⁊ christum:
aut pertinax supplicium iuste luet/ contemnens
christi largitatem: qui etiā inimicis miracula fi
eri in sua virtute permisit. Tenendum etiam ꝙ
hoc baptizatum in nomine christi a quocunqꝫ
aduersario christi/ heretico siue infideli/ nō est
vlterius abluendū: sed tm̄ instruendū si defece-
rit a sequela nominis/ in quo iam baptizatus.
Nec obstat dictis et veritati forma variata ver
boruȝ/ videlicet: ego te baptizo in nomine chri
sti: dum perfecte credat̄ trinitas: seu ego te ba-
ptizo in nomie sancte ⁊ indiuidue trinitatis: aut
in nomine patris et filij ⁊ spiritussancti: dū chri
sti veritas firma credulitate teneatur.

ℂ De correctione fraterna et autoritate ecclesiastica et cōsensiōe mutua: et quotiens indulgentia sit prestāda: secundū lucā et mattheū. Ca. XLIIII

SI non fuisset preuaricatio/ neqꝫ lex scri-
pta que propter preuaricationes impo
sita est: Si non esset labilitas/ neqꝫ pro-
hibitio. Frustra prohibetur quod fieri nequit.
Ipsa impossibilitas prohibitum fert. Si non
esset lapsus/ neqꝫ reuocatio: casse conum fertur
erigere qui non cecidit. Si a malo desperaretur
auersio/ non haberet locum correctio. Igit̄ ad

eos ꝑ christi legē iubeẗ fieri/ꝙ neutrū extremuz
habēt: vt spūs ꝯfirmati nō sūt/ꝗn possint delin
quere atꝗ peccare: neꝗ in eternū multati/quin
reuocari nō possint. Mediꝭ ꝗdē nō mediatores
sunt inter vtrāꝗ ꝑtē: ꝙ peccare possunt ⁊ reuo-
cari ⁊ corrigi. Et ꝓpter hos ꝙ sic in hac vita de
gūt/a christo fraterna correctio posita est: ne fi-
ant in sorte incorrigibiliū: nec in illoꝝ aggregē
tur collegio/vbi nulla est correctio opportuna:
q: ibi esse nō pōt delictū siue peccatū. Quāobrē
saluator ait: **Attendite vobis: Si pecca
uerit frater tuus in te/vade īcrepa il-
lū: et corripe eū inter te et ipsum solū.**
Premittit in correctiōe cautelā ⁊ solertiam indi
cit: ne ꝗd ꝑter ordinē ꝑ icircūspectionē fiat. Et
ꝑinspicere oportet/si delictū aut pctm̄ aut quō
libet erratū ab aliquo est. Tūc si frater peccasse
ꝯuictus est in sciētia fratris alteriꝰ: aut fratri in
iuriā intulisse publice vel occulte: accedat priua
ta correctio/ne ꝑ publicā ꝓnotareẗ corrigēdus
si deliqͭt aut peccauit occultus tibi soli notus: et
si publice ꝙ tergiuersari nō posset/moleste fer-
ret in argutiōe sup̄iorē habere. Semꝑ ꝗdē ꝑmi-
nentiā quandā ille ꝑtēdit ꝙ arguit: ⁊ si non ex eo
quod in autoritate canonicū ē/ saltē ex eo quod
veritatē habet. Et ne facile ad ampliora mala
publice vocaretur argutus: ꝓuidētius atꝗ vti-
lius ratus christus ad correctionē apposuit sol
licitudinē. Et corripiēs in magnis lucris effici
tur/si obediēter audiẗ. Sic ꝗdē dicitur: **Si te
audierit et penitentiam egerit/dimit
te illi: et lucratꝰ eris fratrē tuū.** Nulla
maiora lucra ꝙ aiaꝝ. Preciosior est ista nego-
ciatio ꝙ auri ⁊ argēti primi ⁊ purissimi. Omne
corporeū ab assumpto a deitate aīas lucriface-
re supercedit. Haꝝ negociator christus exhor-
tans/aptā formā dās apl̄is: vt huiuscemodi ne
gociationi se donēt ad lucrandū hoīes ꝓ super
na patria: ꝓ ꝗbus lucrandis dei filius in terris
ꝑegrinatus est. Sed sub apposita ꝯditiōe agiẗ
lucrū/si quesitus ad lucrū querenti ꝯsentit. Et
si desyderiū saluatoris in hac negociatiōe dela-
tū ab hoībꝰ videreẗ: ꝗcꝗd est spūs/ꝗcꝗd corꝑis
ꝗcꝗd virtutis ⁊ oꝑis/ꝗcꝗd sollicitudinis et stu-
dij/ad impendēdū enixe foret vt aīe ꝗrereñẗ: ve
nirētꝗ in thesauros quos saluator ꝑcio sangui
nis ꝯdere nisus est. Et si nil aliud hoīes ꝑmoue
ret ad aiaꝝ lucra/ satis eēt memorabile pro eis
effusi sanguinis ꝑciū: ita vt vnusꝗsꝗ tāti precij
trutinator existēs/ si nō exorbitat/ deꝑhēdit ꝗd
agendū foret in lucro animaꝝ. Proinde ꝑcun-
ctandum est quid ex vtraꝗ parte requiritur/vt
effectum debitum nanciscatur correctio: ⁊ in il
lum dirigaẗ ad quem preordinata est finem. A
diuina charitate agi oportet alterius repreben
sorem: siue autoritatem habeat siue careat/ qui
corripiendi assumpsit officium. Sed ⁊ sapien-
tia predocente/iesu confirmante oportet assu-
Ecci.19. mere. Scriptum est enim: Corripe amicum/ ne
forte non intellexerit/ et dicat: non feci: aut si
fecerit/ne iterum addat facere. Corripe proxi-
mū/ne forte non dixerit: ⁊ si dixerit/ne forte ite-
ret. Corripe amicū tuū: sepe em̄ fit cōmissio va-
na. Corripe ꝓximū anteꝙ cōmineris: ⁊ da locū
timori altissimi. Eum vero ꝙ corripiẗ oportet ī
amore fieri ad corripientem: sicut in infirmitate
corꝑis fatiscēs totū in medici ⁊ opportune cu-
ratoris manus se donat: ⁊ sepe laudat eius vrē
tes manus ⁊ secātes carnē/ cum igne atꝗ raso
rio fuerit opus ad curā: ⁊ benefactorez vocat ꝙ
pro modica sanitate corporis acutissimos dolo
res infixit: nec aduersus huiusmodi correctio-
nē presumpsit in aliquo murmurare. Sic per sa
pientiā diciẗ: Vir prudens ⁊ disciplinatus non Ecci.10
murmurabit correctus. Nam qui correctionez
⁊ illam agentē nō suscipit/malis deterioribꝰ ap
plicaẗ: sicut dictū est: Qui odit correctionē/ve- Ecci.21
stigium est peccatoris. Et alibi: Qui odit corre- Ecci.19
ctionem/minueẗ vita. Et in ꝓuerbijs de incorri
gibilibꝰ diciẗ: Nō amat pestilēs eū ꝙ se corripit Pro.15
nec ad sapientes gradiẗ. Et alibi: Viro ꝙ corri- Pro.29
pientē se dura ceruice cōtemnit/repentinus ve-
niet suꝑ eū interitꝰ: ⁊ eū sanitas nō sequetur. Et
de oībꝰ correctionē odientibꝰ ꝓpheta dicebat:
Odio habuerūt corripientē in porta: ⁊ loquētē Amos.5.
ꝑfecte abominati sunt. Et alibi: Peccator ho- Ecci.32.
mo deuitabit corripientē: ⁊ ꝑm volūtatē suā in-
ueniet cōparationē. Proinde si contēniẗ corre
ctor atꝗ correctio/ iteꝝ insistaẗ: vt in lucrum ve
niat auxilio fraterno/ꝙ ꝓprio ⁊ volūtario lapsu
se ꝑdidit. **Si aūt te nō audierit/ adhibe
tecū vnū vel duos: et in ore duorum
aut triū stet omne verbū.** Adhibitio plu-
riū in id tēdit: vt erubescēs ex pluribꝰ cōuertaẗ/
ꝙ vnū solū contēpserat. Et si ad ꝯtemptū firma
uerit animū suū: nō ꝓpter hoc adhuc resiliēdū/
sed insistendū maioribꝰ argumētis: vt ab auto-
ritate correctus auertaẗ a malo/ ꝙ corripientes
ꝓximos in charitate despexit. **Quod si non
audierit eos/dic ecclesie:** ei videlicet qui
autoritatē habet. **Si aūt ecclesiā non au
dierit/sit tibi sicut ethnicꝰ et publica-
nus.** Eoꝝ est desperanda salus/ꝗbus est odi-
osa correctio. Et tibi ⁊ oibus anathema fiāt ab
oi ꝯuersatiōe semoti/ꝙ ꝓximū vnū ⁊ deinceps
⁊ autoritatē ecclesiasticā aīo ꝯtumaci ꝯtempse-
rint: qm̄ seip̄m diabolū feciẗ ꝙ corrigi neqͭt. Et
ꝓpemodū hō delinquēs iuste correctiōi nō sub
ditus/peior est diabolo: cū corrigi nolit ⁊ neqͭt:
aut nolit/q: neqͭt: aut neqͭt/q: nolit: velleꝗ sibi
nō adiacet: ⁊ hō possit si velit/dū rōnis est com
pos: dū anteꝙ audiat vltimā suꝑ eū sentētiā in-
ferendā. Et ne vilis seu vilipendēda ecclesiasti-
ca iurisditio videaẗ: ip̄e saluator quāte sit auto-
ritatis seu firmitatis insinuat/dicens: **Amen** Mat.18
**dico vobis: q: quecunꝗ alligaueri-
tis suꝑ terrā/erūt ligata et in celo. Et
quecūꝗz solueritis suꝑ terrā/erūt so-
luta et in celo.** Iā in collatiōe clauiū disser-
tū est ꝗd habeat autoritas apl̄ica: in subsequē-
tia intēdendū est. **Iterū dico vobis/ ꝙ si
duo ex vobis consenserint suꝑ terrā**

de omni re quācūqꝫ petierint/fiet il-
lis a patre qui est in celis. Ubi enim
sunt duo vel tres cōgregati in nomi
ne meo/ibi ego sum in medio eorum.
Si correctoꝛ seu corripiens ⁊ correctus: si ꝓlatꝰ
⁊ subditus: si doctoꝛ ⁊ discipulus: si penitens et
iustus: si absoluere valens ⁊ absolui indiguus:
si anima ⁊ corpꝰ/caro ⁊ spūs/volūtas ⁊ itellectꝰ/
amoꝛ ⁊ timoꝛ: ꝓ remissiōe criminū: ꝓ adipiscen-
da grā: ꝓ seipsis ⁊ aliȷs: cōsensu veritatis/chari
tatis/iusticieqꝫ cōsentientes: tā de his ꝙ de aliȷs
opportunis ꝓces in excelsis deo porrexerint/im
petrabūt. Et si nō iuxta voluntariū tēpus ⁊ mo-
dū: saltem ꝓ eo tpe atqꝫ mō/ quo vtiliꝰ exaudire
decreuerit q ꝓmisit. Qm̄ vbi taliū dualitas vel
trinitas inuenit/iesus pollicitꝰ est se tenere me-
diū inter eos: q̄nto magis inter plures/si fuerit
in virtute sua ⁊ inuocatiōe sui nominis cōgrega
ti. Nomē q̇dē eiꝰ nomē salutis est: ex diuina/ nō
humana virtute. Nomē chrismatis ⁊ vnctiōis
spūssancti est in sua humanitate: ⁊ qꝛ mediū q̄-
rit/in cōmune ꝑticipiū se offert. Querit cōgrega
tionē iesus eo federe vt ip̄e sit mediū in quo cō-
ueniant oēs/⁊ ad quē oēs cōgregent. Et quāꝙ
multa cōferat singillatim/plura paratꝰ est in cō-
muni cōferre. Et bona q̇dem virtus in singulis
sed i cōmuni plus fulget/⁊ datori acceptioꝛ est.
Psal. 132 Cognouit hoc in spū dauid/cū dixit: Ecce ꝙ bo
nū ⁊ ꝙ iocundū habitare fratres in vnū. Nec ia
Gen. 49. cob voluit annunciare futura nisi filiȷs ꝯgrega
tis. Nā vocauit iacob filios suos/⁊ ait eis: Con
gregamini vt annūciem q futura sunt vobis di
ebus nouissimis; Cōgregamini ⁊ audite filiȷ ia-
cob: audite israel patrē vestrū. Dignioꝛ est cō-
tio ꝙ singularitas/dū coitur in vnū. Nō ꝓnun-
ciauit iacob futura singulis/sed in vnū cōuētis:
ostendēs oīno ꝓcellere ⁊ ꝓferre bono singilla-
tim existenti bonoꝝ pluriū cōuentū. Et ex chri-
Eccl. 51 sti ꝑsona fertur ꝓdictū: Appropinquate ad me i
docti/⁊ cōgregamini in domo discipline. Non
vnius salutē querit iesus/sꝫ multoꝝ: imo oim ꝓ
ut ex se agit. Nec solū vnū vellet disciplinis di-
sciplinare celestibus/sed inumeros: proinde ad
eius largitatē spectat cū suadet cōgregationeꝫ.
Et ꝑ ꝓphetā ꝓdixit cōgregationē fieri: ⁊ destru
Sophon. 1 ctionē impioꝝ q cōgregari nolunt. Cōgregans
cōgregabo oīa a facie terre/dicit dñs. Congre-
gans hominē ⁊ pecus: cōgregans volatilia celi
⁊ pisces maris: ⁊ ruine impioꝝ erunt: ⁊ disperdā
hoīes a facie terre/dicit dñs. Cōgregat hoīeꝫ ⁊
pecus/ꝓlatum ⁊ subditū: volatilia celi ꝯtempla
tiuos/⁊ pisces maris actiuos ⁊ aduersitatibꝰ se
culi agitatos: vt sint vnū in noīe suo: ⁊ ꝑdentur
oēs q cōgregari renuūt. Et sub interminatiōe
iubet cōgregari in vnū ⁊ ad vnū ⁊ sub vno/⁊ in
Sophon. 2 vna vnius virtute. Conuenite ⁊ congregamini
gēs nō amabilis/priusꝙ pareat visio quasi pul-
uerē transeuntē diē: anteꝙ veniat suꝑ vos ira fu
roris dñi. Querite dñm oēs māsueti terre: qꝛ iu-
diciū estis oꝑati: querite iustū/ querite māsuetū:
si quo mō abscōdamini in die furoris dñi. Bo-
na est cōgregatio/sed non de peccatoribꝰ. Inq̄t
em̄ deus ꝑ os dauid: Nō cōgregabo cōuenticu-
la eoꝝ de sanguinibꝰ. Et Job: Cōgregatio hy-
pocrite sterilis. Cur igit congregari gentē non
amabilē iubet? Amabilis oīno natura est in or-
dine suo: ⁊ eo ampliꝰ vna ꝙ reliq̄ vt prehabet;
Amabilis est inocētia: amabilis puritas: ama-
bilis ordo ⁊ modus: amabilis oīs virtꝰ. Igit ꝑ-
ter naturā ē aut deficit ab inocētia/seu puritate
caret: inordinatū ⁊ imodestū hꝫ/⁊ a virtute alie
nauit/quod nō amabile fert. Dispersa sunt ista
⁊ dispergentia magis/⁊ infirma ⁊ infirmantia:
quia diuisa. In vno est veritas/scꝫ oīm saluato-
re iesu: in cuius noīe cōgregatio exigit: nec ali-
ud nomē datū est sub celo hoībꝰ/in quo oporte
at illos saluos fieri: sub quo ab ip̄o cōgregatio
querit. Sic ⁊ ꝑ Esaiā monuit: Cōgregamini et
venite/⁊ accedite simul q saluati estis ex genti-
bus. Cōgregatio sit ad vnū/veniat ad vnū/acce
dat ad vnū: ab his q saluati sunt aut saluari que
runt/ab his q dispersi gentiliter viuūt. Hanc q̇-
dem sententiā ꝓ peccatoꝝ remissione a saluato
re traditā legimus: ꝑinde petrus vt melius de-
cernat/interrogat: Tunc accedens ad eū
petrus dixit: Dñe quotiens peccabit
in me frater meus/et dimittā ei? vsqꝫ
septies? Dicit illi iesus: Nō dico tibi
vsqꝫ septies: sed vsqꝫ septuagies se-
pties. Sollicitus erat petrus tanꝙ vertex post
christū apostolici chori/totiusqꝫ discipulatꝰ ꝑ
se ceterisqꝫ collegis noscere quousqꝫ foret pec-
catoribꝰ ⁊ delinquētibꝰ indulgēdū: ne terminū
iurisditiōis excederet/aut infra maneret. Et in-
terrogās indefinite ꝓstande indulgentie respō-
sum accepit: cū in septenario numero quo tem-
pus omne diuoluit/terminata est. Nec in nume
ro quadringētesimo nonagesimo/q sic ex septu
agies septies mltiplicatus exurgit/indulgentie
factus est finis: ne cū hunc numeꝝ fuerit q̇s pec
cando transgressus si vera infuerit penitētia/q̄-
renti veniā denege. Nō em̄ terminatꝰ nume-
rus ore ꝓditus dei misericordiā terminat infini
tā: ⁊ autoritatē clauiū diuinā/non humanā: ⁊ di
uine/nō humane petro ⁊ succedaneis eiꝰ ſm ca
nonicā formā vsqꝫ in finē seculi datā.

¶ De paruulis oblatis iesu/quorum est regnum celorum: secundū Matheum/Marcum et Lucam.

Capitulum XLV

Vita ⁊ doctrina christi iesu iure ad se
homines attrahebat/deuotione ⁊ fi-
de: vt eum crederēt hominē mire san
ctitatis: ita vt parentes filios paruulos q nōdū
capaces erāt decernere de virtute/sibi offerrēt
ꝓ tactu/ ꝓ benedictiōe/ ꝓ oratione pro ipsis ad
deū. Hinc: Tunc oblati sunt ei paruuli
et infantes: vt manus eis imponeret
et oraret. Intendendū est q̄li deuotiōe parē-
tes ꝓ filiȷs: aliȷ etiam pro charis paruulis suis
ferebant in christū: cuius tactu ⁊ orōne ipsoꝝ
credebant esse ꝑfectum/⁊ sanctificari ⁊ custo-

diri ⁊ cõseruari: quanto magis si eũ vere dei fi-
liũ credidissent: a quo nõ solũ expetiuissent ora-
tionẽ ꝓ paruulis: sed etiã ꝓ seipsis omnem sa-
lutis effectũ. Discipuli aũt increpabant
eos et cõminabantur offerentibus:
nõ odio seu displicentia paruuloꝝ: nec ip̃os par
uulos increpabãt/ sed offerẽtes: velut hanc ob-
lationẽ esse importunã: cũ ipsi nõ agnoscerent
ad quẽ admouebãt. Sed mos erat ⁊ ꝑamplius
inoleuit/ vt sup̱ paruulos iustoꝝ bñdictio inqui
rat̃ ⁊ oratio: vt seruent̃ a malis/ ⁊ crescant in bo-
nis. Quod cũ vidisset iesus/ indigne
tulit: et ait illis/ scȝ discipul̃: Sinite par
uulos venire ad me/ et ne ꝓhibueri-
tis et nolite vetare eos: taliũ est enim
regnũ celorũ. Amen quippe dico vo
bis: si quis nõ receperit regnum dei
velut paruulus/ nõ intrabit illud. Et
cõplexans eos et imponens manus
sup̱ illos/ benedicebat eis: et abiit in-
de. Ferebat moleste iesus ꝙ fides offerentiũ
⁊ admotio paruuloꝝ ad ip̃m impedimẽta pate-
rent̃: ꝙuis discipuli in illa increpatiõe ⁊ cõmina
tione recte agere credidissent: solliciti custodi-
re magistrũ ne a turbis ⁊ ab adeuntibꝰ eũ plus
debito premeret̃. Ignorabãt etiã adhuc quãto
amore iesus i paruulos ferebat̃. At ꝓut illi ꝓhi
bebant admotũ/ sic ⁊ iesus impedimentum. Iu
bet quippe: Sinite paruulos venire ad me: qui
nondũ deliquerunt: q̇ ad dei imaginẽ facti sunt/
illã in se nullis culpis ꝓprijs maculantes. Tali-
bus enim iure pollicitatiõis diuine/ iure inocen
tie custodite debet̃ regnũ celoꝝ. Et ne discipuli
eius siue alij p̃sumant/ aut credant supernũ re-
gnũ aliunde posse ingredi: siue aliter agonizan
do captare: nisi ad paruulitatẽ fiat regressus ab
his q̇ excesserũt: oĩm cogitationes iureiurando
supprimit ⁊ auertit. Quoniã nisi vt paruulus: scȝ
innocẽs/ imaculatꝰ ⁊ purus: nõ variatꝰ/ nõ ver-
sipellis/ nõ mũdo cõformis/ nec mulieribus aui-
dus/ nõ odiosus/ nõ inuidus: nõ altũ sapiẽs/ sed
timẽs: nõ implacabilis/ sed faciliter donans of-
fensam: ⁊ si deliquit/ si offendit: nisi in illã paruu
litatẽ regressus/ purgatꝰ a iusticia/ volũtate dili
gente iusticiã: etiã si sentiat asperã penã/ non in-
trabit in regnũ celoꝝ. Et vt oẽs ad puritatẽ cu-
stodiendã diligendãq̃ alliceret ⁊ ardẽtius ani-
maret: gestu corp̱is amorẽ ad eã ꝓtestatꝰ ẽ: cũ
cõplectens eos imposuit manũ sup̱ illos ⁊ bñ-
dixit eis: eo futuro mysterio ꝙ tales eterna bñ-
dictione sint in sup̱na ferendi. Nemo tñ ex con-
sciẽtia cõtractaꝝ maculaꝝ ⁊ culpaꝝ volũtariarũ
turpitudine factꝰ deformis/ mole grauiũ crimi
num subactꝰ: ingressum regni celoꝝ desperet ex
ista sentẽtia saluatoris: ac si puritatẽ nõ posset
repetere quã amisit: qm̃ alia est puritas ab ineũ
te custodia etate: alia quã a malis ad bona vera
volũtas conuersa/ semetip̃am doloribꝰ ⁊ fletibꝰ
lauãs ⁊ purgãs/ cũ virtutũ ornamẽto reaccepit
anteq̃ vita corp̱is finiret̃: alia q̃ ardẽtibꝰ ignibꝰ
reficiẽda seruat̃ his q̇ ex hac vita medij iter ex-
tremos malos ⁊ vere bonos recedunt.

¶ De eo ꝙ a christo quesitũ est/ quid
boni faciendũ sit/ vt vita eterna capi-
atur: cũ additiõe de ꝑfectiõe: secũdũ
mattheũ/ marcũ et lucã. Ca. XLVI

AMor eterne vite naturaliter oĩbꝰ da-
tus est: ab eo ꝙ deꝰ spirauit in faciẽ ho
minis spiraculũ vite: ⁊ fecit eũ in aĩaȝ
viuentẽ: intellectũq̃ dedit ꝙ aĩa cũ corp̱e in eter
nũ viuere posset: ꝙuis ex sep̱atione a corp̱e ⁊ vi
ta eterna iocũda sine tristamine nõ adimatur.
Sed ne peccaret̃/ mors intẽtata ẽ post pctm̃ se-
cuta: corporis dũtaxat/ ⁊ illa penalis i reprobis
nõ tñ aĩe substãtia mori ⁊ ad nihilũ redigi põt.
Sed nec spes adempta/ sed firma mãsit ad eter-
nã ⁊ beatã vitã: quã q̇dã possidere appetens/ mo
dũ ⁊ viã q̇bꝰ ad illã ꝑuenire possit inquirit. Et Mat. 19
cũ ingressus esset iesus in via/ p̃currens q̇dã Mar. 10
princeps genuflexo ante eũ rogabat eũ/ dicens: Lu. 18
Magister bone/ q̇d boni faciã vt habeã vitam
eternã? Aliter: Quid boni faciens vitã
eternã possidebo? Procliuis fit q̇ in altuȝ
querit ascẽsum: ⁊ eo sublimiꝰ fit vectio/ quo pro-
cliuitas imior. Genuflectit q̇ sup̱iorẽ rogat ali-
q̇d ab ipso gratũ accip̱e. Et genuflexio ante ali-
quẽ/ eiꝰ eminentiã ꝓtestat̃/ ⁊ inferioritatẽ flexi.
Celestiũ rudimẽta q̃rebat in terris/ q̇ actiones
q̃rebat ad eternã vitã. Boni est actio/ nefactio
mali: qm̃ q̇ male facit/ nihil facit. Et bonũ agi-
bile in oĩ genere boni ad eternã vitã ordinatuȝ
est. Quod ṽo indifferẽs/ eq̇dem est ordinabile.
Quod ṽo inclinabile nõ est ad ꝓsperã p̱tẽ/ oĩ-
no inordinabile est. Proinde q̃stio digna lau-
de/ si multiplex boni genꝰ: dũ querit̃ id quod ad
eternã vitã aptiꝰ ⁊ ocyus expedire põt. Uerũ q̃
gliscens scire rectã itinerariãq̃ actionẽ ad vitã
magistrũ a quo petit/ bonũ vocat: quocũq̃ spũ
dixerit veꝝ dixit. Sed exigit eũ iesus/ vnde dixe
rit eũ bonũ: quod ⁊ sciebat: nec ab eo responsio
nẽ accepit: ipse tñ asseruit vnde aut q̇s bonꝰ sit.
Qui dixit ei: Quid me dicis bonũ/ ⁊ inter-
rogas de bono? Unus est bonꝰ: ⁊ nemo bonus
nisi solus deꝰ. Quis te (inquit iesus) docuit me
bonũ dicere? Unde me nosti/ quo alte tua fides
sublata est? Bonitatẽ cognoscere/ cõmune mul
toꝝ est: hoĩem cognoscere bonũ/ nullius est: cuȝ
nemo bonꝰ nisi solus deꝰ: q̇ oĩno inapp̃hensibi
lis est ab hoĩe puro: sed credit̃ q̃ bonꝰ est. An
tua fides in me plꝰ q̃ de hoĩe sentit? Accessit ne
vsq̃ ad deitatẽ meã in ista mortali carne velatã?
Uñ tibi obuenit me bonũ vocare magr̃m: quem
solũ esse hoĩem ꝯspicaris? Ois aũt hõ mẽdax:
solus aũt verax deꝰ. Ois hõ fragilis/ labilis/ ꝓ-
nus ad vitia: ⁊ multis incõmodis ⁊ incõuenien
tijs circũseptꝰ: deꝰ aũt totꝰ ex oĩ se incõmutabi-
liter bonꝰ: ⁊ tu ausus fuisti bonũ cõspectũ homi
nẽ noĩare. Anceps ṽbũ iesu his q̇ tardiꝰ sapiũt
ꝙ nemo sit bonꝰ nisi solus deꝰ: cũ scriptura sa-
cra multos bonos appellet: ⁊ q̇ faciũt bonitatẽ
boni sũt: ⁊ q̇ iusti ⁊ recti/ boni sunt: ⁊ vidit deus
cũcta q̃ fecerat/ ⁊ erãt valde bona. Nũc q̇deȝ di-

cit: nemo bonus nisi solus deus. Est quidē bo
nitas īcreata: seipsa suaq; natura/ nō aliūde/ nō
ab alio bono bona. Est bonitas creata ipsa na
tura/ digesta ī generibꝰ specierꝝ ⁊ particulariū re
rū: q̄ q̄nq; deficit in rebus ꝓpagatis propagan
disq; succedanea ꝓpagatione. In rōnabilibus
aūt nō defectu nature vitiū infuit: sed malo affe
ctu ꝓprie volūtatis: ex qua maculatus primus
hō tota macula̾ ꝓpago: ita vt nemo dica̾ bo-
nus: potius aūt cōsyderatione dānate propagi
nis malus. Sed nec ex ista causa sic saluator de
cernit: verꝰ ex illa qua nemo bonus/ nisi ꝑticipa-
tione illius fontalis ꝑ se ⁊ a se existentis bonita-
tis: ita vt nemo bonus nisi ex eo quod accepit.
1.Co.4 Sic em̄ ait apl's: Quid habes quod nō accepi-
sti? Si accepisti/ q̄d gloriaris quasi nō acceperis?
Largū verbū istud nō solū ad bonū gratie/ sed
nature relatū. Hec aūt cura erat iesu/ ex hoc in
fidem sui trahere/ ꝙ eū crederet verꝰ dei filiū: nō
solū hoiem purū/ q̄uis oī virtute pollentē. Quē
cū de bonitate vera ipm nō q̄rentē instruxisset/
ei ad q̄sita rn̄dit: **Precepta nosti? Si aūt
vis vitā ingredi/ serua mandata.** In-
terrogat iesus hūc hominē duz rn̄dit si p̄cepta
nouit: q̄ nō ob aliā causam data sunt: nisi vt ipo
rū obseruatione ꝑueniat ad vitam. **Dicit illi:
Que? Jesus aūt dixit: Nō homicidi-
um facies: nō adulterabis: non fur-
tum facies: nō falsum testimoniū di-
ces: ne fraudē feceris. Honora patrē
tuū et matrē tuā: et diliges ꝓximum
tuū sicut teipsum.** Precepta prime tabule
nō disseruit saluator: tanq̄ notissima illi popu-
lo iudeorꝝ. Nec ipse q̄ postulauit hec q̄rebat/ cū
hec cōtēplatiōe sint potius q̄ in actione: sed ali
q̄d agibile inq̄rebat. Cui christus respondit iu-
xta quesitū oris ⁊ votū sui cordis. Cepitq; iesus
a ꝓhibitione ne fiendi: cū ille quereret aliq̄d fa
ciendi. Sed rectus docendi ordo est: vt priꝰ ca
uea̾ iuste prohibitū tanq̄ noxiū/ q̄ docea̾ bo-
nū fieri iussum. Hec siq̄dem mandata q̄ in pro
hibitione data sunt/ ita liquent sane credentibꝰ
ꝙ hesitatio in illis errorē sapit. Et velle apriori
mō disserere q̄ tradita sunt/ supuacaneū ē. Tan
tūq; pona̾ in cordibꝰ eorꝝ q̄ supernā patriā pos
sidere contēdūt: ꝙ ipsorꝝ custodia / mandatoruz
est via: quorꝝ p̄uaricatio nō solū auertit/ sed de-
trudit in tartarea. Nullaq; sciētia tam opportu
na q̄ habere noticiā mandatorꝝ: quorꝝ ignoran
tia nullā excusationē habet in his q̄ sunt prece-
pti capaces. Ve aūt eruditis terrenis ⁊ huma-
nis disciplinis/ mandatorꝝ eruditiōe cōtempta.
Proinde p̄mittit iesus: Precepta nosti: quorū
etiā obseruatio ineuitabiliter necessaria/ si eter
na vita inq̄ri̾. Sic ⁊ adiectum est: Si vitā eter-
nā mortales hoies querūt: hoc federe ad habē
dū posita est in custodia mādatorꝝ. Inq̄t enim
Psal.18 Dauid: In custodiendis illis retributio multa.
Multa retributio ex obseruantia p̄ceptorū est
vita eterna. Multa ex eternitate/ ex p̄sentia dei
tatis/ ex spaciositate loci: ex multitudine ciuiuz/
ex multitudine oīm ineffabiliūq; bonorum. Et
plura sunt testimonia scripturarꝝ/ ꝙ vita est in
mādatis: sicut ꝑ salomonē dici̾: Serua manda
ta ⁊ viues: ⁊ legē meā q̄si pupillā oculi tui. Et in
secūda lege scriptū erat: Omne mādatū quod
ego p̄cipio tibi hodie caue diligenter vt facias/
vt possis viuere. Et alibi: Audi israel mandata
vite. Iureiurando diuinis mandatis si seruant̾
vita eterna ꝓmissa est: ⁊ p̄uaricatoribꝰ maledi-
ctio: sicut ꝑ psalmistā dici̾: Maledicti q̄ decli- Psal.
nant a mandatis tuis. Et mors tp̄alis ⁊ eterna:
sicut de saul scriptura dicit: Mortuꝰ est saul ꝓ- 1.Reg
pter iniq̄tates suas: eo ꝙ p̄uaricatus esset man-
datū dn̄i quod p̄ceperat/ ⁊ nō custodierit illud:
sed insuꝑ etiā phitonissam cōsuluerit nec spera
uit in dn̄o: ꝓpter quod interfecit eū. Et q̄ si mā
data ꝑ oīa custodisset/ non effugisset mortis im
periū: sicut statutū est oīm cōditioni viuentiū: ꝑ
uētus tn̄ ab ipsa est. **Dicit illi adolescens:
Hec oīa custodiui a iuuētute mea: q̄d
adhuc mihi deest?** Infra iuuētutē erat iste
princeps/ ⁊ in etate virili. Sed p̄postera est ista
locutio: nā vide̾ iuuētus p̄ire adolescētiā/ cū iu
uentutē adolescētia p̄eat. Sed nec hoc sensum
veritatis exorbitat: cū vsitato more loquēdi ab
ipsa pueritia vsq; ad senectā vocabulū iuuentu
tis excurrat: vnde adolescēs iam supra ānos vi
gintiquinq; credēdus/ ꝓfite̾ se oīa custodiuisse
a iuuētute sua cūctaq; mādata: hoc est ab ea scz
etate q̄ fuit p̄cepti capax. Si aliud deest ad ha-
bendā vitā inq̄rit: eo ꝑmotus ꝙ ꝑ custodiā man
datorꝝ ad ingressum regni dei in paruulo statu-
to ⁊ paruulis oblatis portā humilitatis astruxe
rit: autumans aliam viā doceri a christo ad vi-
tam eternā q̄ semitam mandatorꝝ. [**Quo au** Mat.
dito iesus intuitus eū/ dilexit eū: ⁊ dixit il-
li: Adhuc vnū deest tibi. Si vis ꝑfectus esse/ va-
de ⁊ vēde oīa q̄cūq; habes/ ⁊ da paupibꝰ: ⁊ habe
bis thesaurū in celo: ⁊ veni sequere me.] Acce-
ptior est christo ⁊ toti celesti curie ille q̄ nō solū
cōtentus mandatorꝝ custodia/ sed in ampliora
suspirat/ ⁊ operibꝰ niti̾ ad maiora: q̄ is q̄ solum
gradi̾ illorꝝ suauē viam/ cū q̄bus teneri posside
riq; possunt diuitie/ honores ⁊ potētatus: ⁊ cō-
mercia exerceri ⁊ ꝑticipare cōiugio/ et cunctis
que sunt seculi absq; peccato: que oīa via seu sta
tus ꝑfectionis excludit. Proinde saluator ad
ꝑfectionis gradū tendētibꝰ rerꝝ abdicationem
apposuit: nō aliquarꝝ/ sed oīm: in totalitate/ non
in parte. Attn̄ in renūciatione earꝝ forma distri-
buendi adiecta est: vt nō parentibꝰ/ consangui-
neis ⁊ amicis/ sed paupibus largiant̾. Sed nec
⁊ ipsi ꝓpinq̄ excludant̾ si eos paup̄tas includit
vt dūtaxat charitas dei ⁊ ꝓximi paup̄tas in lar
gitione sint causa. Et ex custodia mandatorū ⁊
tp̄aliū contēptu thesauriza̾ in celo. Equidez si
mundum repudians/ christum ex omni virtute
seq̄ua̾. Quod vero christus est enim intuitus et
dilexit: non in recentiam refera̾: semper vide-
bat eum ⁊ diligebat dilectione dignos: sed spe-
ciali gestu corꝑis aspexit eū iesus: ⁊ euidēs signū

dilectiõis ostẽdit: insinuãs quid sibi placitũ eẽt in hoie: nõ vt acceptori psonarum / sed tãq amatori virtutũ. Et ex hoc nõ credẽdus est ad christũ ficticie accessisse: nec in custodia mãdatorum fuisse mentitũ: alioquin iesus corripuisset eũ de simulatiõe q tentasset: et de plato mẽdacio / anteq eũ de pfectione doceret. Etenim alibi legimus eũ corripuisse tentãtes: saltẽ ne crederet illũ latere q in corde hoim voluebant. [Vis ille audi tis cõtristatus est: qr diues erat valde: et abijt merens. Erat enim habẽs possessiones multas.] Erat aia huius colligata pfunctorijs rebus: ideo cõtristat si aliter saluari non potest / q q amata dimittat. In oi em re dimittenda tanta est vis doloris atq tristicie / quantũ amoris inferebat possessa. Nihil enim aliud est ita e regione lancis ex quo trutinetur amor possesse rei q dolor amisse. Proinde vnusquisq puideat cui / qualiter / quantũ / curq vinculo amoris liget: et cũ dissolutio ipostuna seu opportuna venerit / ne vratur. Et iste diuitijs et multis possessionibus fultus erat: in quibus iocundabat aia eius / et gloriabat pre alijs qui minus habebãt in delectatione carnis et sensuũ ipsius: et merebat in aio vultu pcliuo: nõ em huiuscemodi responsum expectabat: si supra custodiã mandatorum aliquid sibi deficiebat ad vitã eternã posse nancisci. De hũilitatis ianua forsan rudimẽta querebat / ex his q supra de paruulis dicta sunt. Sed raro cũ diuitijs huius seculi vera humilitas possidet. Inflat em opulẽtia mũdi. Iesus aũt doctrinabat suo laudabili mõ / nõ ad vota querentiũ: et querebat altius vehere hoies q ipsi postularent. Et sibi copulãdos oportebat a rerum copiositate dissolui. Ligatus vni / copulandus alteri: nisi prius dissoluat / nõ copulat. Nec tñ iste reprehẽdendus erat atq dãnãdus / si diuitias tenere volebat cũ custodia mandatorum: incũctanter salutis gradiebat viam: sed in eo q volens addere si aliquid deerat / cõtristatus est: cũ audiuit de additiõe cõsiliũ. Nemo qdẽ cõsiliũ a vero doctore querat / si exeq nolit: tentatio qdem est et culpa non parua. Diuitie qdem in culpa nõ sunt / si cum custodia mãdatorum cõquirunt / possident et distribuũtur: quãq illas repudiare pfectio quedã sit. Arguunt tamẽ multi: cur deus illas et tã pciosa creauit subdiditq hoibus: nisi vt eis essent in possessionẽ et vsum? Eqdem: sed ex puersa volũtate traiecte sunt in culpã et mortem: et occasio culpe vt ipsa ppellenda est. Et scriptura dicit: q subiecit oia sub pedibus / scz humanis et rationabilibus affectibus: sed versauice actũ est / vt ab ipsis affectus hoim superent. Qm supatus est a rebus pfunctorijs humanus amor cũ anxiatur: et dolet questuans / timẽs / cauensq cũ possidet: largit cũ pena / sibiq sepe deficit: fodit acutissimis stimulis tristicie cũ amittit: essentq sub pedibus hois si spũs eius vt spũs dei ferret sup fluidas aquas rerum labentiũ: nõ suppositus earum male prementi sarcine. Oportet oino intẽdere si amor superfert aut subijcit aut equat amatis.

¶ Interrogat petrus quid meriti habeant seculi cõtemptores / christũq sequentes: secundum Mattheum / Marcũ et Lucam. Ca. XLVII

Territus petrus ex parte de difficultate salutis sm vba saluatoris: sz ex alia spem bonã nactus / q ppter christũ oia reliquisset / secutus vestigia eius: ipm interrogat / si qd pmutatiõis melioris accepturi essent ex relictis: aut qd premij ex seqla. Tũc respõdẽs petrus dixit ei: Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Qm saluator dixit / q apud hoies impossibilis erat salus: sed apud deũ oia possibilia: tunc petrus interloquens dixit iesu: Nõ detinemur amore tpaliũ rerum: nõ irretimur diuitiarum vinculis: ex tua doctrina / in tui amore facti / tuis moribus incitati reliquimus omnia: facti pauperes / propter nos factũ pauperẽ te sequentes. Modica et despicabilia discipuli christi reliquerant ppter eum: piscatores aliq erant et agricultores / et nauticus mercẽnarius quidã: oẽs vo de genere plebeiorũ / nulla terrena dignitate fulgentes: tamẽ ex libertate animi qua oia reliquerũt / et q potuissent in mentis desyderium obuenire: et q ceteris sapientibus et doctoribus ptermissis ipsum solũ sequebãt: cupidi scire futuram eis mercedẽ inqrunt. [Iesus autem dixit illis: Amẽ dico vobis: q vos q secuti estis me / in regeneratione cũ sederit filius hominis in sede maiestatis sue / sedebitis et vos super sedes duodecim / iudicantes duodecim tribus israel. Protulit petrus dũ quereret de futura eius mercede / abdicationẽ tẽporaliũ rerum et sequelã iesu: vt ex his duobus premiũ deberet ipsiq sperarẽt. Sed iesus respondens vnũ obmittẽs / alterũ ascripsit ad premium: q abdicationẽ pluris sequelã suppsius appendẽs: acsi abdicatio pter sequelã premiũ non haberet: et sequela pter actualẽ rerum ptemptũ eternã possit nancisci mercedẽ. Sequela tñ dignior cẽsenda est / si rerum abrenunciationẽ premiserit. Multos quidem legimus ob libertatẽ mentis / ppter scientiã capessendam / ob expeditionẽ corporis ad pdeundum quo vellent / ad vitandũ solũ humana picula diripientiũ et latronũ: ne et mũdi regibus subiacerẽt: pter oẽm cõtẽplationẽ future mercedis tpalia reliqsse: qbus nulla futura premia parabantur nõ sequẽtibus illã fidez q iustificat peccatorem. Apostoli aũt nõ quia reliquerũt oia / sed qr secuti sunt iesum / q est sup oia: sessionẽ nõ tribunalicã / sed assessoriã duodecim sediũ ad pferendum autoritate assessoria iudiciũ sup tribus duodecim meruerũt: non q in illa dignitate futurus esset tunc presens damnandus iudas / sed suffectus matthias. Ac per hoc sane intelligendum eos etiam habere vitam eternam: cum qua etiam qr primores sequaces christi autoritatem iudiciariam meruerunt. Aduertendum autem q seque le / non abdicationi videtur retributio ista dari: quia obedientia melior est q paupertas / et po-

Mat. 19 Mar. 10 Lu. 18

rior est ꝙ castitas. Jlla sine istis/hec sine illa nō
saluant. Ne aūt videreť a christo rex abdicatio
vilipēdi: eo ꝙ sequela sibi ad ꝓmia preferretur
adiectū est: [Et omnis qui reliq̄rit do-
mū/vel fratres/aut sorores/aut patrem/aut
matrē/aut vxorem/aut filios/aut agros/ ꝓpter
nomē meū ⁊ ꝓpter euangeliū: centuplum acci-
piet in hoc tpe domos/fratres ⁊ sorores/pr̄es ⁊
matres ⁊ filios ⁊ agros cum ꝑsecutionibꝰ. Et ī
seculo futuro vitam eternam possidebit. Multi
aūt erunt primi nouissimi/⁊ nouissimi ꝓmi] Ue
Gen.1. rum q̄ cuncta que deus creauit ⁊ ordinauit/ bo
na sunt: nihil relinquendū est tanꝙ maluz: neq;
ad hoc preceptū datū est atq; consilium. Naz et
Gen.2 interdicta signanter arbor nō vt mala aut fru-
ctus eius malus in ꝓhibitiōe fuit: nec vita eter-
na est ꝓmissa mortalibus: eo ꝙ relinquūt mala
q̄ substantialiter nō sunt: sed ea que bona sūt cō
paratione potiorꝫ. Domus bona est ex materijs
quas preparauit natura ⁊ ex arte ⁊ ex conditore
vsus tamē eius posset esse malus ex intētiōe vtē-
tis. Jsta necessitudo nature qua inuicē hoīes di
strictius copulanť/bona vtiq; est: in quā etiam fi
lius dei venit: vt in assumpta carne matrē ⁊ fra-
tres: nō tamē vterinos haberet vtiq; super ter-
ram. Et cū due relictiones sint huiuscemodi po-
sitorꝫ: vna in affectu/altera in effectu: ad primam
vnusq̄sq; teneť ꝓut ista sibi ad pietatis cultum
viderit aduersari: ⁊ hec est penitus in precepto:
ne amore quorūcunq; charorꝫ a dn̄o auertamur
neq; obmittamus ea facere q̄ tradidit in manda
tis. Ad secundā aūt hi vocanť dūtaxat q̇ ꝑ gra-
dus in corde disposuerūt ascensiones ad ꝑfectio
nis palmiferꝫ culmē: sed neutris indiciť odiū/sed
vitamen. Nec iuste aliud obuenire potest ī cau-
sam cur parentū ⁊ tam cōiunctorꝫ relictio fiat: ni
si nomē iesu ⁊ euāgelū eius: in quo salus nostra
cōsistit ⁊ ꝓuenit. Et nil hominibus tam oppor
tunū/ꝙ eterna salus: ad quam capessendā cuius-
cūq; cōditionis existant/sunt oīa submouenda.
Necnō ⁊ si quispiam appetit esse in superis/ve-
lut in celo fulgentior stella: in his imis fiat ꝑ ce-
teris ab omnibus ⁊ in oībus abdicatior. Quod
amore virtutis propter nomen iesu in quo salꝰ:
⁊ propter euangelium/in quo doctrina vite agē
de/pollicitatio sperande/iussio fiendorꝫ/ nefien-
dorum ꝓhibitio ꝯsistit: huiuscemodi relictio cē-
tupleť in hoc tēpore: insinuatio est eorꝫ q̄ in hac
patria christi optimi sectatores priusꝙ vitā eter
nam accipiant sortiunť/charismatū videlicz do
na q̄ cuncta tēporalia ⁊ humana excedūt. Et su
per omnem cognationem carnis in ordine na-
ture/plurificatur ex gratia cognatio spiritualis.
Ecce retributio centupla ⁊ vita eterna. Nam si
per centuplum accipiendum intelligeretur eter
na vita retribuenba in premiū pro merito se ab-
dicantium a terrenis ⁊ charis/frustra fuisset ad
iectum: ⁊ vitam eternam possidebit. Jgiť sicut
deus reprobos punire aliquando incipit ī hoc
seculo/ ⁊ penis eternis adijcit in futuro: sic bo-
nos ⁊ electos suos in hac vita bonis charisma
tibus opulit: in mēte virtutibus replet: in liber-
tate sancta sistit: vt nō paueant/ nō timeant/ nō
terreantur tyrannorꝫ terrore: ꝓbitate confligāt
aduersus tartareas potestates. Necnon ⁊ tali-
bus est data potestas calcandi sup omnē poten Lu.4
tiam inimici/⁊ sup omnē infirmitatē: ita vt ī hac
vita apparerent ex miraculis pre ceteris claro-
res. Et quāꝙ in ecclesia ex multis retroactis tē-
poribus crebritas signorꝫ tepuerit: non ad defe-
ctum fidei ⁊ virtutis asscriber..um est. Sed nō
est amplius ecclesia orthodoxa velut infantula
cum sit adulta ⁊ prouecta/lacte nutriēda signo-
rum. Hec q̇dem dona sunt centuplū huius vi-
te: nō est alia centuplatio capienda. Jn futuro
seculo vero possidebit vitam eternam: vbi reruz
relictarū centuplatio nulla maior. Conulatum
est etiam ꝙ de persecutionibus retributio sit fi-
enda. Equidem multo amplior atq; potior: q̄m
omne quod relinquitur ex libera voluntate/ vo
luntatis est proprie: persecutio vero inuite ab
alijs infertur. Nemo apta natura seipsum per-
sequitur. Sed cum agere videť aduersus sensuz
eius sensualis voluntas ⁊ corꝑis: nō censenduz
est persecutionē esse inuoluntariam/sed sponte
assumptam afflictionē ⁊ crucē. Persecutio sem
per est inuite: afflictio vero quandoq; ex volun
tate ꝓpria dum assumitur: quandoq; ab alijs dū
infertur. Oportet autem ad derelictionē rerum Mat.10
addere ꝑsecutiōem ineuitabiliter oblatam: ⁊ il-
lam animo pacato suscipere: aut cum expedit a
seipso assumere illam afflictionem cohibentez
imꝑtinentes corꝑis motus/velut malorꝫ caute-
lam seu actionē meritoriā ad speranda: vt abdi-
catio rex ⁊ ꝑsecutio in vnum conuente habeāt
in hac vita cōparatione melioris/non calculati
one rerum centuplū/⁊ in futuro seculo vitā eter
nam. Primoritas ⁊ nouissimitas/id est priora
tio ⁊ posterioratio in ordine retributionū/soluz
in potestate atq; cognitione sunt eius qui cōdi-
tor ⁊ redemptor est oīum: quo merito/q̄ iusticia/
quo ordine fiant.

¶ De zacheo hierichontino quid e-gerit aut dixerit circa iesum/ et iesus ad eum/et alijs causa sui: secundum Lucam solum. Ca. XLVIII

N Jericho lune interpretationez habet.
Luna q̇dem a seipā lumen nō habet:
a sole accipit vnde fulget. Jn potesta-
te noctis est lumen eius: non in potestate diei.
Obiectum sepe facit/ne solis radij in hoc supe-
riori hemispherio plene refulgeant: ꝙuis oīe
solis lumen impediri nō possit. Jnferior plane-
ta est: ⁊ ad subiecta vicissitudinem luminis pati
tur/vt interdum non splendeat. Mūdus q̇dem
iste hanc imaginem habet: ⁊ alio mysterio syna
goga iudeorum/⁊ alio intellectu in hoc typo est
ecclesia peregrina: ad quam iesus suam presen-
tiam exhibet: in qua homo quidē inter ceteros
insignis erat virtute humana/non corpore: ita
vt princeps esset publicanorum/eorum videlicz
qui publica officia in censibus et obuentioni-

bus ⁊ vectigalibus et fiscali pecunia exigendis ordinati erāt: necnō ⁊ diues: ita ꝑnceps vt ipsis episcoparetur: aut prudētia hoc exegerat/ vt in ꝑncipatu huiuscemodi fungeretur: corpe vero despicabilis erat: qr statura pusillus: sz nō ademerat animi solertiā atq virtutē corpis paruitudo. Et iuste in eo a supiorib9 decretū est: vt nō ex corpe/ sed ex mēte iudicaretur. Et si hoc homies mortales ⁊ ignari faciūt: q̄to magis deus q̄ nouit interiora hominū: q̄ plerisq ꝑ exteriora male de interioribus metiuntur. Hic si statura pusillus/ animo magnus erat: cū affectauit videre iesum/ argumentum nactus ex arte atq studio quod sibi natura negauerat. Nā cū a secreto colloq̄o seorsū facto cū duodecim de sua volūtaria passiōe

Luc.19 atq resurrectōe festia recessisset: iesus ingressus/ scz viā rectā: pambulabat hiericho. Et ecce vir nomie zacheus et hic erat princeps publicanorū: et ipse diues. Et querebat videre iesum quis esset. Ambulāte iesu zache9 hierichōtin9 occurrit causa vidēdi iesuz. Aspicit/ circūspicit/ inq̄rit/ interrogat: ex oi se satagit vt videat/ cuius tā eximie bonitatis audierat famam. Turba vero vndiq circūdans iesum cupiēti videre impedimento erat: eo q ipse corpis statura pusillus/ nō se valebat in altū ptēdere: vt infallibiliter conspicaretur

Psal.10 quis esset. Sed qm̄ scriptū est: desyderiū suū iustis dabitur: complendū ergo erat sanctū desyderiū eius: quo nullū sanctius q iesu q̄rere habere noticiā eo mō q̄o in via est donāda mortalibus. Sz aduertendū est q̄rēti omni studio solertia cūcta: nilq tradendum neglectui/ q̄n nature corpisq defectus argumētis potioribus superentur. Et nō poterat pre turba: qr statura pusillus erat. Et precurrēs ascēdit in arborē sycomorū vt videret illū: qr inde erat transiturus. Impedit turba hominū: sed magis cogitationū malarū atq ꝑuersorū operū visionē diuinā. Et pusillitas intellectus hūani nō sufficit ad intuituz diuinorū. Et terrena sapiens semꝑ cōfunditur/ nisi celestiū delectatione supentur: q̄bus supatis animus in supiora feratur. Precurrendū est: qr transitus christi irretrouersibilis. Inueniēda ꝓtinus est arbor in quam a terra fiat ascensus: ⁊ qua christi transitus celebretur. Nō omnis arbor ad ascēsum apta neq cōmoda huiuscemodi visioni. Nec ex omni arbore iesus vicinuz ⁊ conspicabilem transitum facit: sed hec quam p̄ ceteris zacheus ascēsurus elegit/ scz arborem sycomorꝝ. Per quam si latino more celsam accipimus/ que in fructu ē sicut morus: crucē ex typo habemus sanguineā in quam ꝑ fidem celebratus ascensus monstrat quis sit ipse deus: quia deus ⁊ homo verus: de9 quia superat mortem: homo quia patitur mortez: deus paradisum latroni tribuēs: homo sustinēs seuas penas: homo quia moriens: deus obscurans p̄ter legem nature solem: concutiēs terrā/ saxa ꝑscindens/ velum diuidens/ patefaciēs tumulos vt ꝓderent mortuos: homo cruci affixus: deus defigēs humanū genus morti/ pene/ ꝑpetuis doloribus crucifixū. Si vero ipsa est ficus fatua/ fidē catholicā nouimus: q̄ fatua dicta est ex his q̄ mortalibus hoibus sunt posita in credēdo. Per arborē huiuscemodi iesus vt homo trāsitū facit: eternitate incōmutabiliter manēs. Ascensio festināda est: quia tēpus nō sciscitur/ etiā momētū aliquod nō tenetur. Quotidie transeunt mysteria fidei atq crucis donec veniat in terminū: vbi ista nō erūt: ⁊ crux et fides eius/ iudeis q̄dē scandalū/ gētibus stulticia et fatuitas est.

¶ De potestate fidei et orationis quā christus declarauit super ficulnea verbo suo subito arefacta: secundū mattheum et marcum. Ca. XLIX

Ineffabilem/ supnaturalem/ superartificialem/ supꝛ omne ingenium hominum: supꝛ demonum astutiam ⁊ facultatem: supꝛ angelos ⁊ omnes celestes spūs ⁊ substantias separatas: fides ⁊ oratio potestatē atq virtutē efficacie a domino acceperūt: vt ea credamus esse facta per fidem que nullis alijs argumentis fieri potuissent: atq illa orationi concessa que omnibus alijs sunt denegata donis/ oblatisq mūeribus atq vllis humanis dignitatibus nō porrecta. Cuius fidei potestatis magnā testimoniorū nubem apostolus ꝓ allectione ad eam hebreis scribēs inducit: q̄ hic enūerare nō expedit. Sufficit quidem studiosis q ibi ista reperiāt. Nam cū iesus ꝓximus passioni frequentaret hierusalem: in vna dierū frequentationis impio verbi sui arefecit infructuosam ficū. Et cum alio Mar.xi mane transirent: viderūt ficum aridam a radicibus. Et recordatus petrus dixit ei: Rabbi: ecce ficus cui maledixisti/ aruit. Et respondens Iesus ait illis: Habete fidē dei. Amen dico vobis: quia non solum de ficulnea facietis: sed quicūq dixerit huic mōti/ tollere ⁊ mittere in mare: ⁊ nō hesitauerit in corde suo: sed crediderit qr quodcūq dixerit fiat/ fiet ei.

¶ Quod ꝓphetatuz fuit iudeos nō credituros iesu etiā ꝓpter signa: secūdū Ioannem solū. Ca. L

Cum animus hominis arcem rebellionis ascenderit: non assentit veritatibus ꝓmissa nihilopendit: deridet minas: signa mirabilia diuine facta non veneratur: nec humiliat semetipsum fidei/ vt credat que intellectus facultate non capit. Et cum se tueri ratione non possit/ erubescens vinci/ tergiuersatur aut contradicit animo contumaci: sicut de perfidis iudeis scriptuz est. Cum tanta signa fe Jo.12 cisset coram eis/ non credebant in eū: vt sermo Esaie prophete impleretur quē dixit: Domine quis credidit au Esa.53 ditui nostro: et brachium domini cui reuelatum est: Propterea non potuerunt credere: quia iterum dixit Esai Esa.6 as: Excecauit oculos eorū et indurauit cor eorū: vt nō videāt ocul' et itelligāt corde et cōuertātur et sanē eos.

Erat ꝑfidia iudeoꝝ cōtra omnē virtutē ꝛ rōnē:ꝑ
maxime aūt inexcusate cōtra eoꝝ solitos mores
cū signis assoliti semperqꝫ signa ꝗrentes/signis
qꝫ datis a iesu penitus nō credebāt:ꝗbus pam-
plius inuitabant ad fidē. Dia verba hec sūt euā
geliste/nō christi:ꝗ suo spūali sensu declarat vn-
de incredulitas ista ꝓuenerit:ad quam infert ꝓ-
phetiā peractā:nō vt causaꝫ incredulitatis vt sit
sed vt ꝓnunciā:quia sic futuꝝ erat. Non eñ ꝓ-
phete veraces afflati diuino spū/ꝑdixissent ali-
quid futurū/nisi quia sic esset venturum:vt quia
futurum/ideo ꝓphetatū:non quia ꝓphetatum/
ideo futurū. Ac ꝑ hoc futurū extitit potius cau-
sa ꝓphetie/ꝙ ꝓphetia causa futuri. Nec fuisset
ꝓphetatū/nisi quia futurū. Prophetia vero nō
tendebat in falsum. Nec ex hoc aliꝗd iniustum
obijciendū est deo ꝙ sic fieri decreuerit vt aliter
esse neꝗuerit:ideo sic ante miserit ꝓphetiā:nec
ex eo ꝙ euangelista interiecit/ꝓpterea nō potu-
erūt credere:quia dixit Esaias ꝙ deus exceca-
turus erat oculos iudeoꝝ/aggrauaturus aures/
induraturus corda:vt nō viderēt atqꝫ nō intel-
ligerēt/vt cōuersi sanitatē recipent:qm̄ ex his iu
re nil aliud ab intellecti b⁹ sanis sentiendū: nisi
occultis demeritis futurā iudeoꝝ ꝑfidiā ex iusta
ꝑmissione diuina sicqꝫ bona fieri:etiā si ꝓpheta-
ta eadē ꝑmissione cuꝫ gr̄a datis data. Declarat
aūt tēpus qñ de ppl'i excecatiōe habita fuerit ꝓ
phetia. **Hoc dixit Esaias quādo vidit
gloriā eius et locutus est de eo.** Ad cla
ritatē ꝓphetici dicti hoc euāgelista inserit/nō
ad necessitatē futuroꝝ:qm̄ sicut ꝯtempta fuerūt
verba Esaie vera de deo cuctisqꝫ dicēdis/nec si-
bi ꝑstita est fides:sicqꝫ christo contradictum est
nec factis/signis ꝛ verbis eius est data creduli
tas:potius quidē ex incredulitate sibi aduersatū
est. Visio quidē fuit qñ in templo vidit dn̄m se-
dentē suꝑ solium excelsum ꝛ eleuatū:ꝛ cum sera-
phin ꝛ cū ceteris mysterijs ad illam ꝑtinētibus
visionē/in anno quo mortuus fuit Ozias. Quā
visionē cū retulisset Esaias:quia alibi scriptum
1.Io.4 est:Deū nemo vidit vnꝙ̄:ꝛ alijs falsis adinuen
tis occasionibus cōtra eū/ab impijs iudeis ꝛ ꝑ
fidis serra lignea ꝑ mediū sectus est. Sic ꝛ chri
stū cuius vitaꝫ/doctrinā/mores/pariter ꝛ signa
ꝯtemnētes/tandē crucis patibulo affixerūt. **Ve-
rūtamē et ex principib⁹ multi credide
rūt in eū:sꝫ ꝓpter phariseos nō ꝯfite-
bātur vt de synagoga nō eijcerētur.
Dilexerūt eñi gloriā hominū magis
ꝙ̄ dei.** Mortua est ꝛ ad nihilū valens sine op-
portuna cōfessione credulitas. Qm̄ si corde fm
Ro.10 apl'm ꝛ rei veritatē/credit ad iusticiaꝫ:ore tñ fit
cōfessio ad salutē. Ac si nō esset fides existimāda
quā timor hominū reꝑmit/eius ꝯfessionē publi-
cā ꝓhibet:si foris nō fatet quod interi⁹ recte no
uit:si plus timet ꝙ̄ christi iesu hominū anathe-
ma. Nā quē hoīes eijciūt ꝓpter christū:ab ipso
recipiet ꝓ quo exiliū toleratū est. Quid in virtu
tibus celsius/ꝙ̄ anathematizari ꝓ christo:ꝗ vt
nos de horrēdo exilio reuocaret/a mūdo truci-
ter ꝛ iniuste anathematizatus ē? E regiōe astrui
tur regni ciuilitas eterni:si ꝗs ꝓ christo anathe
ma sustinuit. Eijci ab hoībus et a terrenis ꝑ
christo/est recipi a deo cū angelis in supernis.
Egre sibi ꝑncipabant ꝑncipes iudeoꝝ/timori-
bus hominū male subiecti. Turpis est principa
tus ꝗ deserit timore virtutē/veritatē silet/tēpo-
re faciēdi iusticiam ꝑtermittit. Nō est cēsendus
ꝑnceps ꝗ virtutis soliū nō insederit. A re/nō a
noīe:a virtute/nō ab opinione verus princeps
astruit. Et in eo ꝑus oportet principari virtutē
ꝙ̄ suꝑ alios aut alijs ꝑferat. Sed hoc inter ce-
tera his principibus erat in vitiū/ꝙ credentes
nō cōfitebant iesum:quia dilexerūt gloriari an
te hoīes potius ꝙ̄ in conspectu dei. Gloria ho-
minū est cū laudibus ꝛ fama in eoꝝ placitis vi-
uere. Gloria vero dei est a mundo cōtemni/et in
cruce christi gloriari:ꝗ dantibus sibi in hac vi-
ta gloriā/in patria eternā gloriam dabit. Iesus
aūt cognoscēs animoꝝ fidē:ꝛ vidēs timidam ta
citurnitatē:ne credētes in eū erubescerēt ꝯfiteri
quia hō erat ex tempe:ꝓdit clamans quis sit ex
eternitate. **Hinc iesus autē clamauit et
dixit: Qui credit in me/non credit in
me:sed in eū qui misit me.** Ex eterno pa-
tre deo eternus filius natus ē:in tempe vero ex
hoīe natus hō. Proinde ꝗ credit in eū:nō soluꝫ
in eū sistit ꝛ terminat vera credulitas/sed in mit
tentē deū patrē:ꝗ mittēs in hanc vitam filiū mit
tere nō potuit nisi deū. Nō eñ ei erat naturali-
ter ab eterno sibi substantialiter filius nisi de⁹.
**Et qui videt me/ videt eum qui misit
me.** De visione fidei ꝗ agit in via/sermo est:nō
de corꝑali aspectu. Igit ꝗs timor/ꝗ erubescen-
tia/quale anathema/quod exiliū/ꝗ seꝑatio/ꝗ re-
rum amissio animam deberet ꝓhibere creden-
tem:quin in apertam dei confessionem verborū
atqꝫ morū erumperet? Alliciebat etiam suos au
ditores ad credendum ex corde: ad confessionē
ex ore:ad testimonium operum agendoꝝ euasio
ne periculi/dicens: **Ego lux in mundū ve-
ni:vt omnis qui credit in me/in tene-
bris non maneat.** Odio est hominibus pe
riculum corporaliū tenebraꝝ ꝓhibentium lucē
et placita intueri. Amplius autem esse deberet
spūaliuꝫ/quibus lux veritatis depellit. Ex hoc
saluator vt alibi iam dixerat/hic iteruꝫ asserit se
esse lucem:non ꝑstringentē oculos corꝑis/sed
mentis tenebras depellentē. Et quia lux est/in
hūc mundū venit:mundū illuminare querit/te-
nebrasqꝫ fugare. Attamen non illuminat tene-
bras ꝛ non fugat/nisi credulitati fiat. Igit ꝗ eū
qui est credit:non manebit in tenebris ignoran
tie:neqꝫ peccatoꝝ atqꝫ penarū tetraliū:seu in il-
lis quas saluator tenebras exteriores appellat.
Modis oībus congruis christus egit atqꝫ sua-
sit vt crederet in eum:ꝛ humanū timorē atqꝫ ru
borē auertit:vt esset cōfessioni si erat credulitan
factis/verbis se dei filiū missum a patre declara
uit. Pollicitatiōes supernoꝝ apposuit:ꝛ penas
horrēdas interminatus est. Nihil ab eo negle-

ctū est in opatiōe signoꝝ. Mos ꝛ vita ci9 rephē siōe carebāt: in tāta modestia fact9 vt etiā angelaster diceret: vt ad credulitatē sui ꝛ aptā ꝯfessionē holuz aios inclinaret. Sz ꝓterq̄ in paucis in multis cordis duricia: q̄ submoueri signis et doctrina nō potuit. In multis ꝑfidia: in aliqb9 malus zelus seu ꝑuersa intelligētia legis: in aliq̄bus inuidia: in aliqbus auaricia mētes infecit. In aliqbus si aliq̄ credulitas affuit / ita hūano timore seu ꝑuerso amore repssa est: vt nec in aptam confessionē erumpet.

Quod iesus spretus et sermo eius cōtemptus: et mandatū eius non custoditum / quod est vita eterna: causa sunt qua homines iudicātur: secūdū Joannem solum. Ca. LI

Isa. Sicut scriptū est: Nōne q̄ spernis / tuipse sperneris? Cur spretus est iesus? Cur nō q̄situ est aio studioso si ei credenduz erat / a his q̄ hesitabāt? Cur nō sunt diligenter discussa dicta ꝛ gesta eius: si aliq̄d dictum est aut actū impertinens: aut si nō fuerint omni veneratione digna? Cur ei aduersatū est q̄ omnia q̄ voluit fecit: excepto ꝙ hominem voluit saluū fieri ꝛ non fecit cogitione / sed ꝓpria hominis voluntate? Cur credentes in eū corde / ore publico eū fassi non sunt? Cur cōtemptus est sermo diuin9 omnē vite atq̄ moꝝ afferens honestatem? Cur mandatum eius neglectū est / quod est vita eterna: cui omniuz mortaliū suspirat intentio? Que iura / que lex / quod fas / que vtilitas: ꝛ omnia creata in vnū conflata / inuisibilia ꝛ visibilia debuerūt conuertere humanas ꝛ rationabiles mētes a fide iesu ꝛ a verbis eius / a custodia mandatorū illius? Que difficultas / que impossibilitas / q̄ molestia / q̄ causatio / q̄ perditio / q̄ iactura / quod periculū / quod damnū / q̄ infamia / quod opprobriū in his repta sunt? Idcirco sup contemptores seuū iudiciū est futuꝝ: credētibus vero actuosis eterna vita p̄miū erit. Hinc post ꝓnūciationē q: ipse lux venit in mundū: vt nō sistat in te-
Ioan. nebris: statim adiecit: Sz si quis audierit verba mea et non custodierit ea: ego nō iudico eū. Non eni veni vt iudicē mundū: sz vt saluificē munduz. Qui spernit me ꝛ nō audit verba mea: habet q̄ iudicet eū. Verba christi verba sunt dei patris ipsius ore deprompta: q̄ q̄sq̄s audit et nō custodit nō iudicat a latore iesu: sed ab eo q̄ eū vt sic loq̄ret misit. Eq̄dē ipse iesus in salutem / non etiaz ad iudicandū venit in assumēdo naturā: veniet ad iudicandū manifeste in fine seculoꝝ: visibilis oibus in assumpto / non tn̄ in assumente ad saluificandū. Primus eius aduētus in carne / non in iudicio fuit: secūdus ad iudiciū / nō ad salutē erit. Verū q: omnis vindicta deo reseruata est:
Rom. iuxta illā sententiā: Mihi vindictā: et ego retribuā: nō ꝑtinet ad offensum vindicare seipsum: spectat vero ad eū q̄ habet iudicialē potestatez. Quāobrē iesus si contēptus in verbis: si spretus in vita / moribus ꝛ ꝑsona; denegat vidicare seipsum / aut cōtra spernētes ꝓferre iudiciū: qm̄ ipsi habēt q̄ iudicet omnipotentē ꝛ patrē oim deū: qui eum in salutē / nō in iudicium misit. Nec obstat quod als ꝓtulit: In iudiciū veni in hūc mūdum / ꝛ q̄ sequunt: qm̄ ibi de iudicio discretiōis inter bonos ꝛ malos: hic de iudicio retributionis ad eosdē dictum est. Nec reus iudicat a iusto iudice preter legem: sed ex contempta lege. Unde adiectū est: Sermo quē locutus sum / ille iudicabit eū i nouissimo die: quia ego ex meipso locutus nō sum: sed qui misit me pater / ille mihi mandatū dedit quid dicam ꝛ quid loquar. Et scio quia mandatum eius vita eterna est. Que ego loquor: sicut dixit mihi pater / sic loquor. Judicabunt iudicandi ex sermone iesu / si custoditus seu fuerit spretus. Hoc ordine quelibet lex iudicat ꝯtemptorē suū: cum ex eius ꝓuaricatione seu custodia pena seu beneficium tribuat. Sed nec iudicabit sermo christi: q: hominis fuit / aut quia ore humano prolatus est: sed quia dei patris est: sicut in plerisq̄ sentētijs liquet: ꝛ ipse asseruit ꝙ nō a semetipso / sed a deo patre loquebat: ita ꝛ in hac cōminatiōe refert / ꝙ ex seipso locut9 nō est: sed mittens pater vt sic loqueret sibi mandatū dedit: ꝛ quid diceret / et q̄d humano generi in assumpta carne loqueret indixit: quid cōtra vitia diceret: quid in virtutibus loqueretur: quid diceret de pena: quid loq̄retur de gloria. Et ipse primo solus nouit quid accepit. Nam vere scit ꝙ mandatum dei patris vita eterna est: dūtaxat custoditū illam nanciscitur: neglectū vero negligentē eternis tradit incendijs. Proinde si vita eterna est: ois est apponenda solertia / ne neglectui fiat. Sic ꝛ premonitū est in monitionibus factis a moyse populo israeli: Obserua ꝛ caue ne qñ obliuiscaris domi- Deu.8
ni dei tui: ꝛ negligas mandata ei9. Et ꝑ salomonē districti9 suadet custodiri. Qui custodit mā- Pro.19
datū / custodit aiam suam: q̄ aūt negligit vias suas / mortificabit. Et apl's cōpositionē faciēs de dignitate sermonis seu mādati facti ꝑ angelos ꝛ ꝑ iesum vnigenitū dei filiū: ꝛ de penis vtriusq̄ ꝓuaricatoribus debitis / ait: Propterea abūdā- Heb.2
tius oportet nos seruare ea q̄ audiuimus / ne forte ꝑeffluamus. Si em̄ q̄ ꝑ angelos dictus ē sermo / factus est firmus: ꝛ oīs preuaricatio ꝛ inobedientia recepit iustā mercedis retributionē: quō nos effugiemus si tantā neglexerim9 salutē? Que cū initiū accepisset enarrari per dn̄m ab eis q̄ audierunt in nos cōfirmata est: contestante deo / signis ꝛ portentis ꝛ varijs virtutib9 ꝛ spūssancti distributionibus s̄m suam volūtatē. Deus est q̄ loquit. Et quodquod mādatū dei vita eterna est. Veritas est de9: credat ergo ei. Vitam eternā q̄rim9: in mandatis ei9 posita est iesus q̄ loquit / filius dei est. Nō aliter loquit q̄ accepit a patre. Multotiens iesus verbum huiuscemodi replicauit / ꝙ tot9 erat a patre: doctrināq̄ suaz ex autoritate sua scz patris ꝓferebat: ne in homine cōtemneret deus: ne homo que dei sunt sibi arrogasse diceretur: vt deus in ho-

mine assumpto crederet/nō minoratus a patre/
hō in deo assumēte: vt vna ꝑsona coleret/nō mu
tata nature hūane veritate.

¶ Qr iesus plus appendit affectū ꝙ cēsum: vt ostēdit in diuitibus et in vidua mittētibus minuta in gazophylacio: secūdū marcū et lucā. Ca. LII

INtētus erat iesus ad ꝓferendā doctrinā
ꝛ docēs cōtemplabat hominū gesta: nō
solū mente/sed etiaꝫ intuitu corpis: vt ex
gestis sumeret materiā doctrinandi ꝛ declaran-
di ea q̄ latebant: seu q̄ in opinione hominū erāt
ex apparētia/ꝑter veritatē existentē: qm̄ homies
vident q̄ foris parēt: deus aūt intuet cor. Vn̄ ip
si ꝯm exteriora interiora metiunt: deus autē ꝯm
interiora exteriora metit. Nam cū multa disce-
Mar.12 ptando iesus docuisset in tēplo: et sedēs con
Luce,21 tra gazophylaciū/aspiciebat quō tur
ba iactaret es ī gazophylaciū/et mul
ti diuites iactabāt multa. Cū venisset
autē vidua vna paupcula: misit duo
minuta/quod est quadrans. Et cōuocans disci
pulos suos ait illis: Amē dico vobis: qm̄ vidua
hec paup plus oibus misit q̄ miserunt in gazo-
phylaciū. Oēs em̄ ex eo ꝙ abūdabat illis/mise-
rūt in mūera dei: hec aūt ex eo quod deest illi de
penuria sua oia q̄ habuit misit totū victū suuꝫ]
Contēplabat iesus eos q̄ aliq̄d dabant in erari-
um seu in cōseruatoriū diuitiaꝝ tēpli: nō delecta-
tus illis mūeribus q̄ in vsum pontificū ꝛ malo-
rū sacerdotū cōsummabant: sed videbat q̄tum
ex q̄to ꝛ mores ꝛ gestus offerentiū. Et paupes ꝛ
diuites munera offerebant/plus vel minus ꝓ-
ut eis erat in voto/aut in facultate seu in super-
fluo. Affectum iesus appendebat/non censum.
Omnes terrena sapientes censum/non affectū
ponderabant. Sedet nunc Jesus ad paternam
dexteram/affectus ꝛ hominū ōpationes aspici
ens. Nuda quidem ꝛ aperta omnia oculis eius.
Et in omni tempe ꝛ loco bonos et malos con-
templat: quid/quale/q̄tum/quotiens/ quo fine/
qua religione/quo ordine/q̄to amore agāt: dās
pondus/p̄cium factis/meritum vel demeritū/p̄
mium vel supplicium/ex magnitudine affectus/
nō ex actis agētibus. Et suo libramento iusticie
bona vel mala ex affectibus pluris existimat/ꝙ
ex eis magnis vel pūis. Nihil q̄dē apud eū iuxta
trutinationē sue iusticie magnū ꝛ pūū in virtuti-
bus seu in vitijs est/in bonis opibus seu iniquis
sublime aut imū: nisi q̄tum in agendis magna
seu parua fuerit agentium ipsa voluntas. Igi-
tur vnusquiqꝫ apud semetipsum non q̄titateꝫ ꝓ
deo exhibiti census: non tolerate crucis/innata
rum seu illatarum aut assumptarū molestiarum:
non custoditam in corpe castitatem: nō verbo-
sam orationum lectionem seu psalmodiam: non
obedientiam corpis: non silentiū oris: nō clau-
suram ne vadat: nō dogmatū altitudinem: nō si
qua sunt talium actionū existimet: sed affectū ꝙ
magnus seu pūus in his fuerit/iuestiget. Et in-
quirat cor suū q̄tum in via mandatoꝝ dei ꝛ con

siliorꝝ christi agendo fuerit amore et faciēdi de-
syderio dilatatum: iuxta quod in iudicio inuen-
tū/magna seu parua erit retrtbutio p̄mioꝝ. Mō
strauit hoc in vidua iesus: quā duo minuta offe-
rentem solum/diuitibus maiora ꝛ plura offeren
tibus p̄tulit: affectum magnum in paruis mune
ribus librans: ꝛ magna munera ex paruis affe-
ctibus paruipendēs. Et in largitionibus ꝓ deo
siue ꝓ hominibus factis p̄ualet affectus eius q̄
libere porrigit de exiguo sibi defectum faciens:
ꝙ qui largit de supfluo in nullo deficiēs. Mul-
ta iactabant diuites abundantes in multis: sed
vidua minuta duo/quod est quadrās. Optimū
diuitibus foret si multus esset affectus: non em̄
multa iactarent/sed relinquerent omnia spe in-
effabilium supernoꝝ. Sed dant de abūdanti di
uites: si superfluum largirent. Superflua quidē
multa sunt: si sola necessaria retineant ad vsuꝫ.
Eadē multa in largitōe nō sunt: si supflua copiā
necessarioꝝ excedūt. Etiā stat⁹ diuitū modestie
subiacet: si culpā in diuitijs deuitare ꝯtēdūt: ꝛ si
de male partis esset multa oblatio: nō iure mul-
ta/sed nulla censenda potius diceretur. Emun-
datam atqꝫ purgatam in conflatorio totius iu-
sticie magnam siue paruam esse oportet oblati-
onem diuitum: si exhibere cupiūt deo gratam ꝛ
ex datis muneribus peccata redimere. Magis
autem in sortem vidue cedendū esset: q̄ ob amo
rem dei/placitum virtutis/pietatis cultū se post-
ponens totum obtulit victum suum. Acta exte-
riora in numero et pondere et mensura homi-
nibus agentibus nota sunt: possuntqꝫ alijs esse
nota. Sꝫ interiora hominis nemo nisi deus no-
uit: in quo numero/quo pondere/ qua mensura
consistant. Ac per hoc in animo enitendum est
vt validior fiat affectus: qui potens est etiaꝫ cor
poralium actionum et reruꝫ supplere defectus
ꝛ potiorare ꝓfectus. Et quia laudationem ope-
rum suoꝝ ex pondere affectus a saluatore acce-
pit mulier viduata viro: ab ipsa offerēdi exēpla
capiamus. Viduata sit anima viro ex carnis de
lectatione/sed coniugata christo: habeatqꝫ duo
minuta in quib⁹ ē totus victus eius/intellectū ꝛ
affectum: vt nil velit scire amplius/nisi christū:
nihil aliud diligere/preter eum. Habet et alia
minuta duo: timorem et amorem/ voluntatē li-
beram ꝛ possibilem actionem. Habet seipsam
ꝛ corpus: hec de penuria sunt: quia his omnibus
indigemus. Quod vero quadrantē efficiunt/ad
differendū opportuna est alia forma vl' sermo.

¶ De eo ꝙ querentibus discipulis destructio hierosolymitani templi a saluatore predicta est: secūdū mathe um/marcū et lucam. Ca. LIII

MAgnum mysterium in templo hiero
solymitano signatū est ex indictione
dei/qui sibi illud fieri iussit: ex condi-
tore/ex conditione/ex tempore/ex modo/ex sci-
entia/ex rebus/ex ornamentis: ac ex omnibus q̄
inerant: ex gratia exauditionis in his que in euꝫ
oratum accessissent. Quam ob causam in admi-

ratione res est: q a saluatore ꝑdicit p oia destruendum. Hinc ad ꝓphetiã futurorum sic exorsum est: Post omnẽ disputationẽ ꝛ disceptationẽ cũ scribis ꝛ phariseis in tẽplo ipso cõpletã: egressus
Mat.24. iesus de tẽplo ibat. Et cum egrederetur de tẽplo/accesserũt discipuli eius vt ostenderẽt ei edificationẽ tẽpli. Et quibusdã dicẽtibus de tẽplo/q lapidibus bonis et donis ornatuz esset: ait illi vnus ex discipulis suis: Magister aspice quales lapides et quales structure. Quid tẽplũ manufactũ ex materijs: nisi quedã naturalia disposita in edificiũ placitũ artis ingenio/facultate agendi cõplendũ: qd ex forma/qd ex numero altitudinis/lõgitudinis ꝛ latitudinis: qd ex eo q fieri ꝑcepit: qd ex cõtentis in eo: qd ex gestis in illo: qd ex omibus que de illo dici possent: arduos qdem allegoricos ꝛ anagogicos atq morales habz res huiuscemodi disserenda sermones. Ingeniosi et amatores veritatũ q a figuralibus trahunt: dũ libet/ad inquirendũ animo elaborẽt. Nos etiã alibi in hoc opere aliquid disseruimus. Sed vtinã cõtemplũ nuncupatũ esset: quoniã templũ a cõtẽplatione originẽ traxit: essetq facilior indagatio veritatis. Attamẽ domus dei ꝛ oratiõis erat. Quod aliquando ingressus iesus vidẽs vebulut cõmercij forũ indignat9 ait: Nolite facere domũ patris mei domũ negociatiõis. Et rursus:
Esa.56. Scriptũ est: quia domus mea domus oratiõis vocabit/seu est: Vos aũt fecistis illã speluncam latronũ. Sed egredit de illo nunq amplius regressurus: velut relinquẽs ꝛ deserẽs atq paruipendens totius synagoge dignitatẽ ꝛ statum: astructurus in rebus melioib9 dei cultũ: facturusq hoies viuos tẽplũ dei viui: ſm q postmo-
1.Cor.3. dũ apl's diuinorum scrutator aperuit: Templũ dei sanctũ est/quod estis vos: q de baptizatis ꝛ vere credentibus loquebat: velut nõ amplius essent future in ꝑcio cerimonie iudeorum: neq in illo templo aut in montibus locus vere adoratiõis eẽt: sed in spũ ꝛ veritate/in qbus deus amplius adorat ꝛ colit. Et gratũ sacrificiũ eius nõ deinceps ex tẽplo/sed in spũ ꝛ cõtritione atq laude: iuxta
Psal.50. illud quod afflatus spũsancto dauid dixit: Sacrificiũ deo spũs cõtribulatus: cor cõtritũ et hu-
Psal.49. miliatum deus non despicies. Et alibi: Sacrificiũ laudis honorificabit me: ꝛ illic iter quo ostẽdam illi salutare dei. Neq doctrina ex illo tẽplo sed doctrina euangelij eius diffundenda p oẽm orbẽ: vt docendi ex ipsa nõ templũ adirẽt: sed in omnẽ terrã p apl'os ꝛ christi discipulos ipsa ferret. Egreditur de templo iesus velut anathematizatũ relinquens: quoniã ipse in ipso anathematizatus a iudeis/etiam doctrinam eius respuentibus erat. Et ibat. Sed quo ibat? Ad montem oliueti. Quoniã sublimius attollenda ecclesia q synagoga erat. Et mons erat luminis/vnctionis/misericordie/leticie/charitatis. Nã ꝛ fundata erat in montibus sanctis. Et cum egrederetur accesserũt ad eũ discipuli eius ad ostẽdendã molẽ tẽplaris edificij: nõ tanq ignoranti: sz vt interrogarẽt eũ sup cõminatione quã fecerat: si quo mõ fuisset possibile templuz destrui siue relinq: cũ essent lapides boni ꝛ magni ꝛ qdri ꝛ cõpositi artis magna peritia: ꝛ ornatũ esset innũerabilibus donis/a iudeis etiã ꝛ a gẽtilib9 causa deuotiõis oblatis: essentq structure mirabiles/qsi nulla tpis antiqtate dissoluẽde. Desipuit qdẽ oino ille discipulus q dixit: Magister aspice quales lapides et quales structure: qsi aut dissolui nõ possent/aut dissoluẽdi nõ essent: ignarus q maiorum edificiorum ex miraculo et virtute/necnon ex hũana potẽtia dissolutio facta ẽ. Et respõdẽs iesus ait illi: Vides has oẽs magnas edificatiões? Amen dico vobis hec que videtis venient dies in quibus nõ relinquetur lapis sup lapidẽ qui nõ destruatur. Si ꝓpter sanctitatẽ tẽpli seu loci tẽplũ destrui absonũ videbat: frustra quidẽ: qm sanctitas/virtus/scia nõ destruunt cũ rebus corporeis dissipatis. Alioqn a corporeis spũalia/nõ a spũalibus corpalia depẽdere dicerent. Est aũt multiplex sanctitas/sed nõ eq neq eqliter accepta in cõspectu dei: cui9 virtute sanctificat oẽ quod sanctificatũ est. Attñ ois sanctitas spũalis est: qq ꝛ aliquod sanctificatũ corporeũ sit. Sãctus est deus nõ ab alio q a seipso: sicut scriptuz est: Estote sancti: qm ego sanctus Leui.19.
sum. Sancti sunt angeli existẽtes in celo: sed adhesione. Est ꝛ sanctitas in hoibus: sed ex virtute trifaria: q solũ infundit/acquirit autẽ nunq. Hec dũtaxat spiritu agit: corpe non percipitur: Est ꝛ sacramẽtorum: que qquis agatur in corpore/non confert aut expedit: nisi spiritus rationalis assentiat ꝓprius siue in aliquib9 alienus. Est ꝛ sanctitas bñdictionis in verbo sacro/ꝛ dedicationis ad deuz ꝛ ad ea que dei sunt: cuius si destruantur subiecta/modica cura deo. Nã si omnia mundi templa ꝛ vasaria/ꝛ si qua vasa/si quaq vtẽsilia deo dicata depirent: sanctitas qua saluari homo potest/non deperit. Perspicua sunt hec his q p fidem christianitatis seu sanctitatis veritatem cognouerũt. Si aũt ꝓpter alia obijcibilia humano vsui/qquis digna ꝛ miranda viderentur: indigna eius destructio censeretur: nil aliud esset q deum coaptasse in delectatiõe materijs. Et si quia ita bonum q nõ cõmunicandũ etiam hoc diuine potentie aut bonitati derogaret/q nõ posset aut nollet bona in meliora traijcere: atq si conditor adduceret vt ei deferret. Alius valentioris sapientie atq virtutis aduenerat: in cuius etiam virtute destruendũ cõditũ erat/in ipso velut ĩ fundamẽto aliud sanctitatis alterius construendum. Ex hoc saluator illi discipulo interroganti respondit p omnibus: q illa structura templi p omnia destruẽda erat/meliori tamen ꝛ infringibili constructione donanda. Nec hominum opus debebat esse eternum: ne videret virtute humana consistere. Sed nec iesu ꝓpẽsioris cure fuit illi9 tẽpli destructio cor-

poralis. Aliud eñ illa p̄sagiabat: id quidē quod
ea similitudine rōnabiliū lapidū ꝙtūcūq̄ ma-
gnoꝝ atq̄ nobiliū / in ꝙta firmaq̄ compositiōe
cōnexoꝝ / ꝓcerū rectoꝝ mūdi seu eoꝝ qui vident
gerere vicē christi / euersio ⁊ dissipatio ⁊ dispsio
sit facta in capite omniū plateaꝝ: ad noticiā cū-
ctoꝝ qui tempe faciēdi dissipauerūt legē dei: sed
stabilitate ecclesie ⁊ christiana veritate vsq̄ in
finem seculi in paucis seu multis in suo robore
permanente.

De signis datis a iesu de destructione hierusalē: et de cōsummatione seculi: et de aduentu suo: secundū mattheū / marcū et lucam. Ca. LIIII

Ut iam dictū est / egressus de tēplo Je-
sus accessit ⁊ ascendit in montē oliua-
rū: altiora q̄rens ꝙ deserens ⁊ patētio-
ra. Et consedit docens aperiēsq̄ interrogatus
signa futuroꝝ / celatū tēpus tenens. Multi eñ
sunt mōtes quos ob varias causas ascendit ie-
sus. Primus quidē tētationis: q̄n diabolus tu-
Mat. 4 lit eū in montē excelsum valde: secūdo miliario
ab eo deserto vbi ieiunauit ꝑ quadragenā. Se-
Mat. 5. cundus doctrine plenissime: vbi discipulos et
turbas agēda ⁊ cauēda docuit: qui est secundo
miliario a capharnaū. Tertius mōs refectiōis
Jo. 6. idē: sed in descēsu locus refectiōis fuit / vbi q̄nq̄
milia hominū pauit. Quartus mōs p̄cipitatio-
Lu. 5. nis qui vocat saltus: vnde nazareite nisi sunt p̄-
cipitare iesum: miliario a nazareth situs cōtra
meridiē. Quintus est luminis ⁊ ostensionis glo-
Mat. 17 rie / qui thabor dicit: quarto miliaro a nazareth
contra orientē / in quo iesus transfiguratus est.
Mat. 14 Sextus oratiōis iuxta male galilee: in quē chri-
stus iussis discipulis transfretare ascendit solus
orare. Septimus speculationis / scʒ sion: in quo
ineffabilia ⁊ magna mysteria egit iesus. Octa-
Mat. 26. uus vnctiōis ⁊ misericordie ⁊ charitatis / scʒ oli
Mar. 14 uarū: quē pluries visitauit: nūc quidē insidet cō
tra templu / a quo etiam ascendit in celū. Et ille
Jo. 19. caluaricus in quo crucifixus est. Sed de monte
Mat. 24. oliueti agit hic: de quo scriptū est. **Et cū sede**
Mar. 13 **ret in mōte oliuarū contra templuʒ:**
Lu. 21 **interrogabāt eū sepatim petrus / iaco
bus et ioannes et andreas dicentes:
Preceptor dic nobis quādo hec fiēt:
et quod signū erit quādo hec omnia
incipiēt cōsummari / et aduētus tui et
cōsummationis seculi.** Cū hūc montem
ascendisset iesus: sedit in ea versa facie cōtra tē-
plum / cuius porta ad orientē erat. Ergo christi
facies ad occidentē aspiciebat: velut in occisio
nem daturus ⁊ hierusalē ⁊ templū ⁊ consimiles
in malicia. Mirū quidē / sed memoria dignuʒ ꝙ
post christū omnia destructioni patuerūt: ⁊ om
nis dignitas iudeoꝝ inde remota est: ne illa sy-
nagoga iudeoꝝ cū templo ⁊ hierusalē habenti-
bus statū / non sic nouoꝝ mysterioꝝ fides astrui
potuisset. Facile quidē ⁊ rudes ⁊ minus sapien
tes fecissent in illa relapsum / si nō fuissent abla-
ta post christū. Et vna semp fuit iusticia ex fide:
nunꝙ aūt ex opibus legis / ex dignitate templi ⁊
cerimonijs synagoge. Et ꝙꝙ in posterū multa
sint facta templa siue nasticia in honore christi
atq̄ sanctoꝝ eius / ⁊ magna diligētia custodita:
nō tñ ea fide vt in illis iustificemur: sed vt quodā
signo vnitatis honeste sacrificia maneant. Iu-
sticia quidē qua iusti hoīes fiūt / sine templis et
domibus agit: Non eñ christus voluit vt vera
⁊ christiana iusticia esse ī rebus manufactis ab
hoībus crederet: Et eo amplius deijciēda erat
hierusalē cū templo: qm̄ ipsa iesum a deitate de-
iecerat: nō credens dei filiū / sed tanꝙ reū igno-
miniose mortis vnanimiter magnis ⁊ consonis
vocibus importune ligno crucis postulauit af-
figi. Sed nec post tantū scelus ad dominū con-
uersa fuit / vt misericordiā cōsequi potuisset: nec
dum illius diuini sanguinis effusione satiata / eti
am discipulos suos ad cumulū criminis vsq̄ ad
mortē insecuta est. Quo demerito ꝑpessa est irā
dei: ⁊ hominū incircūcisoꝝ ⁊ idolatraꝝ seuā ma-
num / ⁊ immanitatē gentiū. Et cū hec horrenda
videbant: anteꝙ fierēt / ab apostolis signum in-
quirit: nō solū destructiōis ciuitatis illius / sed
signū aduentus sui ⁊ cōsummationis seculi. De
tribus futuris vt liquet / sūt signa q̄sita. Et inte
rim / scʒ a iesu est porrecta responsio. Sed ante
dixit cautelā expedientē ad mala futura: ne post
ascensionē eius erroris perniciem paterentur.
**Hinc et respōdēs iesus dixit illis: Vi-
dete ne quis vos seducat. Multi eni
veniēt in nomine meo dicētes: Ego
sum christus. Et tunc appropinqua-
bit: et multos seducent. Nolite ire
post illos. Audituri eniʒ estis prelia
et opiniones preliorū.** Futuri erāt multi
virtutis veritate carētes / simulantes speciē / affe-
ctantes hominū habere sequelā: qui deficiētes
in ꝓprijs / sub noīe illius qui omnē virtutem ha-
bebat / diuinā atq̄ humanā / p̄dicaturi erāt. Ab
exordio creationis hūane infuit rapina ista ho-
minibus: vt sibi vellēt arrogare diuia. Et quod
eis a natura ⁊ a gratia negabat / falso appropia-
re satagebant: vt ꝓtoplasti primi ⁊ plurimi sibi-
met diuine virtutis gratiā tribuētes. Sed post
exorbitationē a fide nullus perniciosior error ꝙ
venerari in hoībus quod est ꝓpriū dei: ⁊ in no-
mine christi sequi aduersariū eius: ⁊ ꝑ ducētes
semitas equitatis aptas rectasq̄ vias / deuiato-
rem imitari. Vigiles ergo aplos suos reddit ie-
sus: ⁊ futuros post eos fideles cautos facit: ne
veniētibus in noīe suo / asserentibus improbe se
christū esse / p̄dicētibus que restāt in breui com-
pleri futura mysteria / instare vltimū tempus cō
adiecta sequela p̄stet credulitas. Est eñ talium
ad seducendū omnis intētio. Ideo seducēt mul-
tos seduci dignos: plus sape p̄sumētes ꝙ dece-
at simplicitatē fidei. Seducēt quidē verbis ⁊ no-
uitate: magis vero suauitate doctrine / moribus
palliatis / spū p̄dicēdi futura: ⁊ illis actibus ⁊ ar-
tibus seducēdi q̄bus hūana ingenia cū a veri-
tate auersa fuerint / innitunt. Sed post eos pe-

bibet eundũ: magistri eñ sunt errorꝝ ⁊ viarũ ad
interitum. Attamẽ in magnũ christi testimoniũ
cedit: ꝙ inimici eius ad seducendũ accipiũt no-
men eius. Et argumentũ magnũ virtutis chri-
sti/ꝙ a virtute alieni ad suum vsum/ad ostenta-
tionẽ/ad complementũ sue intentionis accipiãt
sanctũ nomen: aliunde desperantes posse vota
complere. Ne autẽ ista vti absona videantᷣ/testi
ficantur veteres ꝓphetie: que ꝑ illo tpe in his
que agebantᷣ vera fuerũt: etiã presagium nouis
simorũ temporũ continentes. Inquit eñ domi
nus per hieremiã prophetã: cui dominus dixe-
rat ne oraret ꝓ populo incorrecto: quoniã ora-
tionẽ ⁊ holocausta eius repulerat. Unde hie-
remias stupẽs dixit: A a a/domine deus. Pro-
phete dicũt eis: Non videbitis gladiũ: ⁊ fames
nõ erit in vobis: sed pacem veram dabit vobis
in loco isto. Et dixit dominus ad me: Falso pro
phete vaticinãtur in nomine meo. Nõ misi eos
⁊ non precepi eis: neq̃ locutus sum ad eos: visi-
onem mendacem ⁊ diuinationẽ fraudulentã/et
seductionẽ cordis sui ꝓphetant vobis. Idcir-
co hec dicit dominus de ꝓphetis qui prophe-
tãt in noĩe meo quos ego nõ misi/ dicẽtes: Gla-
dius ⁊ fames non erũt in terra hac. In gladio
⁊ fame consumentᷣ prophete illi: ⁊ populi quibꝰ
ꝓphetant/erunt ꝓiecti in viis hierusalẽ pro fa
me ⁊ gladio: non erit qui sepeliat eos. Obiicit
se heremias ꝓ populo apponens excusationẽ:
quoniã ꝓphete sic imbuerunt illos: quorꝝ vati-
ciniis adherẽtes recte agere arbitrati sũt. Sed
e regione dominus ꝓphete a se misso/de ꝓphe
tis non a se missis detegit falsitatẽ in qua vati-
cinantur: quoniã ipse nõ misit eos: neq̃ p̃ceptũ
dedit: nec affatus est. Et alia scriptura dicit:
Psal. 116. Omnis homo mẽdax. Qui ergo de spiritu dei
nõ loquitur/falsitatem fatur. Fuerunt quidã ⁊
sunt/ eruntq̃ in sublimitate ⁊ subtilitate sermo-
num pruritũ facientes auribus auditorꝝ: euan-
gelium ⁊ aliã scripturam in sensum carnis ⁊ gu
stum eius aĩaliter cõuertentes: leuigantes pec
cata/lenientes culpa/abrogãtes debitas penas/
immũdi immũditiis fauentes: nõ euangelii veri
tatem/ sed quod mente falso finxerint populis
asserentes.

¶ Libri noni de virtuosis ⁊ ꝓ virtute ser-
monibus domini saluatoris/finis.

¶ Liber decimus de sermone domi ni in monte.

¶ Quando christꝰ turbas vidit et in montẽ ascendit. Capitulum I

Mat. 5. Videns ie
sus turbas ascen-
dit in montẽ. Uide
re venerat oculᷣ carnis
factꝰ absq̃ peccato per
oĩa similis nobis: quos
ab eterno deus p̃uide-
rat. Et supra humanã
scientiã hoĩbus loquẽs/cõmouebat animos au
dientiũ. Et auditores primi vt eũ audierant/ re
ferentes ad audiendũ in propria voce alios in-
uitabant: ita vt ex omnibꝰ finitimis regionibus
ad audiendũ illum vtriusq̃ sexus hoĩes ꝓpera
rent. Et coeuntes in vnũ singuli de regionibus
singulis fecerũt plurimas turbas: quas videns
iesus ascendit in montẽ: vt ascẽdentes post eum
turbam vnã efficerent. Protinus per effectum
hominũ turbas aspexit. Sic eñ multitudines
hominũ appellantᷣ: eo ꝙ facile turbentur ⁊ tur-
bent. Et eñ ipse turbauit hominũ corda in alti
tudine doctrine sue: qui eam cape non valẽtes
secesserunt. Alii recedẽtes dixerunt: Durus est Joan. 6.
hic sermo: ⁊ quis potest eũ capere? Alii vero di
xerunt: Hic blasphemat: cum sup̃na virtute ho Mat. 9.
minũ peccata dimitteret. Alii ex miraculis ad-
mirabantur. Et q̃plures nõ intelligẽtes turba-
bãtur in christo. Et in passione sua omniũ sunt
fere corda turbata. Et ipse propter turbas tur-
batus est: quod ⁊ ipse protestatus anteq̃ lazarũ
reuocaret ab inferis/turbauit seipsum. Et alibi
sermone sui oris expressit: Nũc anima mea tur- Joan. 12.
bata est. Et propter peccata turbarũ omniũ/in
horto turbatũ audiuimꝰ: Tristis est anima mea Mat. 26.
vsq̃ ad mortem: que tandẽ eum multis p̃ceden-
tibus penis turbauit in cruce. Igitur turbatu-
rus turbas/turbandus a turbis/ipsas cõgruen
ter aspexit. Et ascendit in montẽ suis pedibus
christus; quẽ creauerat deus. Mons montem
ascendit: quia lapis precisus de monte sine ma Daniel. 2.
nibus/intantũ creuit vt efficeretᷣ mons magnꝰ
ad quẽ possent refugere oĩes gentes. Montẽ
ascendit nouã daturus mũdo doctrinã: ad insi-
nuandũ ꝙ ex ipsa indenius ad eternũ beatitudi
nis montẽ celebratur ascensus. Et ab imis ho-
mies extollere venerat atq̃ ad alta subuehere:
qui montẽ docturus turbas ascenderat.

¶ De iesu sessione in monte: et disci- pulorum accessu. Ca. II

Et cũ sedisset/ accesserũt ad eũ Mat. 5.
discipuli eius. Docturus sedet si
lassus innotuit/quod est hoĩs: magis
aũt expectatio benignitatis inclaruit. Expectat
eñ nos in infirmitatibꝰ ⁊ tarditatibus nostris:
existens ipse in monte inapprehensibilis p̃fecti
onis. Tardi eñ sunt hoĩes ad credendum que
christi sunt. Tardi ad intelligendũ q̃ vtilia sunt
Tardi ad agendũ que necessaria sũt. Tardi ad
penitentiã cum reliquerimꝰ iter rectũ: cum effu-
derimꝰ animã in peccata: ⁊ dei benignitas/dei
patientia/ charitas christi ad penitentiã nos ex
pectat. Nec ꝓfert post lapsum ilico vltionẽ/ex-
pectans conuersionẽ. Multipharie ꝓtinus ho
mines vocat nostre cõuersionis ad eũ: vt p̃fecte
adhesionis finem firmitatis expectans/ querẽs
misereri potius q̃ vlcisci. Iuxta quod per esaiã
dicitᷣ: Expectat dñs vt misereatur vestri: ⁊ ideo Esa. 30.
exaltabitᷣ parcens vobis. Sedet ad quietẽ men-
tis ex doctrina christi hoĩbus affuturã. Nemo
eñ quiescit scientiam querens: nisi vere christi

doctrinā agnouerit. Nemo quiescit affectu ali quid captare cōcertans: nisi christi possessor ex titerit. Ipse factus est omnib⁹ oīa. In eo pa ter eternus quiescere voluit oīm hominū men tes. Sufficit eīm omnib⁹ preter omnia: ⁊ cuncta sine ipso deficiunt. Necnon ad eternam quietē nos expectare p̄monstrauit cū sedisset in mōte. Docens sedet/sedensq; docet: vt quietius do ceat. Infundit ocyus in corde audientiū emissa in quiete doctrina: et tenaci memoria capitur quod in tranquillitate a doctore ꝓfertur. Hec siquidē corporis sessio internam quietē insinu at/ex qua illuminās doctrina ꝓcedit. Sedet in monte terreno ille cuius in celo sedes est. Ipse solus christus in altissima virtutū perfectione quieuit/cū in monte consedit: et vt ei ꝓ modulo nostro similes simus/expectat. Alteq; ꝯsyderat aduentantes/⁊ qui ꝓximiores fieri cupiūt atq; fiunt: vt inter eos per iusticiā retributionis dis cernat. **Et accesserunt ad eū discipuli eius**; ad sedentē pariter ⁊ expectantē. Si disci puli ergo ad magistrū accesserunt ꝓ doctrina que animā illuminat: non ꝓ pecunia que obscu

Ps. 33. rat. Inquit eīm psalmista: Accedite ad eū ⁊ illu minamini: ⁊ facies vestre non cōfundent. Sed expedit vt in simplicitate fiat accessus/nō dupli

Eccl. 1. citate: sicut scriptū est: Ne accesseris ad eū du plici corde. Duplici corde accedit qui aliud q̄ deum accedendo requirit. Simplici vero corde accedit qui versutia nulla detētus/nil in suis af fectibus preterq̄ ipsum gliscit. Ad verū ⁊ humi lem discipulatū pertinet ad verū accessisse ma gistrum: nec recessisse nisi suscepta doctrina. Et insatiabilē fieri ad doctrinā sanam est optime discipline. Accesserunt discipuli velut primitiui sanctaꝝ scholarum ad diuinā scientiā capessen dam: ⁊ velut futuri testes dictorū atq; factorum christi: pro quib⁹ expositiuri erant omnē corpo ris vitam: ⁊ tormēta crudelissima suscepturi an teq̄ hec doctrina celestis a terrenis hoībus ip sis suadentibus caperetur: ⁊ crederetur q̄ sic hu manat⁹ dei filius talia in suscepta humanitate gessisset. Accesserūt corpore ꝓpius: quia animo ardentius p̄ ceteris diligebant. Etenī qui plus diligit necessitate p̄posita/possibilitate adiecta cognita volūtate dilecti: ope plus effecit. Et ad dilectū corpore appropinquat ꝑampli⁹/qui ma iore dilectione vigetur interius.

¶ De apertione oris christi in intentione docendi: secundū mattheū tantum. Capitulum III

Mat. 5. **Et aperiēs os suum/docebat eos/dicēs.** Oris apertio ad huma nitatē pertinet exterioris hoīs: doctri na vero ad scientiā mentis. Os ex creatione/sciē tia ex infusione. Os corporeū ⁊ visibile: scientia incorporea ⁊ inuisibilis. Mirum q̄ per cannale corporeū ⁊ humanū tam alta doctrina trāsfun dit. Sed aliquid magnū innuit hec signata lo cutio/cū dicit: et aperiens os suum: cū sepe chri stus os aperuerit/et p̄ter apertionē oris nullus

naturaliter loqui possit. Sed inferioritas hoīs ad deū monstrata est: vt os humanū apertū ex alto crederet impleri: ⁊ non humana in scholis hoīm apprehensa/sed diuina doceri: que in co gnitionē deducta bonos a malis/velut in torcu larib⁹ vinū ab acinis/oleum ab amurca secer nant. Vñ in psalmo q̄ de torcularib⁹ ipsi asaph ꝓ quinta sabbati inscribitur/s̄m vnā translatio nem scriptū reꝑimus: Aperi os tuū. Secūdū ali Psa. am: dilata os tuū/⁊ ego implebo illud. Quicq̄d de torcularib⁹ in sacra scriptura reꝑitur/ad chri stū ꝑtinet: q̄m ipse torcular calcauit solus: siue de lege/siue de sua passione dicat. Proinde vt boni a malis/electi a reprobis secernant: a pa tre ad filium humanatū dicit: Aperi os tuū: et ego implebo illud. Tu aperias os carnis/⁊ ego implebo illud sciētia deitatis: vt non hūana/sed diuīa loquaris hoībus: sicut ipse saluator testa tus est/dicēs: Ego ex meipso locut⁹ nō sum: sed qui misit me pater/ipse mihi mandatū dedit q̄d dicā aut quid loquar: ⁊ scio q̄ mandatū ei⁹ vita eterna est. Que ego loquor/sicut dixit mihi pa ter/sic ego loquor. Et alibi: Verba que ego lo quor/a meipso non loquor. Et ꝑdocte dictū est: aꝑiens os suum: ad distinctionē faciendā: q̄ in veteri lege aperuerat ora ꝓphetaꝝ. Et vt nulla excusatio valeret hoībus: cū dei filius eisdē in humanitate more hoīm loqueret. Aliud enī est cū rex ꝑ suos legotheos: aliud cū per ꝓprias li teras: aliud cū per nūcios: aliud cū per seipsum ore ꝓprio subiectis populis loquit. Tunc nul la excusatio est efficax: nulla tergiuersatio con tutans eos qui audierūt ex regis ore sermonē. Et ipse pater in filio sic humanato dignat⁹ est in plenitudine temporꝝ loqui: sicut apostol⁹ ait: Multifarie multisq; modis olim loquēs deus patribus in ꝓphetis/nouissime diebus istis lo cutus est nobis in filio: qui velut os aperiēs ad sermonē spiritum diuine infusionis quo loque retur/attraxit. Sic enī psalmista in eius ꝑsona longe ante predixit: Os meum aperui ⁊ attraxi spiritū/scʒ veritatis quo loquerer: quia mādata tua implere desyderabā: ⁊ vt implerent ab ho minibus gestiebam. Et per ezechielem de ipso dictum est: Tibi dabo os apertū in medio eoꝝ: vt sciāt quia ego domin⁹. Ac per hoc vt ea cau sa os christi apertum inter homines agnosca mus/vt in diuinam cognitionē deueniant: for ma ꝓtinus prerogata est his qui habent alios docere iusticiā: vt montē ascendant/altitudinē morum atq; virtutū: vt aperiant os mentis ad suscipiendā celestis gratie infusionē: vt doceant aperte que susceperunt occulte: doceant huma ne que acceperunt diuine: doceant libenter que acceperunt silenter: doceant gaudēter que acce perunt gratanter. Et que gratis acceperūt/gra tisq; refundant. Tradant hominibus que illis tradidit deus: eoq; fine quo acceperunt/diffun dant: scʒ vt non diligantur terrena/sed celestia in amorē deueniant. Non que videntur/sed que nō vident amore incessabili diligant. Hoc enī

intendit omnis ꝓdicatio christi. Hac intẽtione
infundit eis: qui non solũ sibi/ sed oĩbus labo-
rant exquirentibꝰ veritatẽ: vt mala omnia deui
tentur: ⁊ cordibꝰ hominũ inserant tenaci amo-
re virtutes; vt sint actuose quantũ possibilitas
ipsa concedit: ⁊ ipsa necessitas postulat: vt tem
poralia nõ diligant/ vt sint tẽperanter in vsu: vt
solum celestibꝰ ex omni anĩo suspiremus. Pro
inde, quia discipuli ad eruditionẽ christi susci-
piendã accesserunt: simul cũ turbis audierũt se-
quentia: ⁊ que christꝰ ore suo aperto transfudit.
Dilucidabuntur vero que ore apto protulit: ꝑut
cor ⁊ os aperta ipse implebit.

De pauꝑtate que beatitudinẽ pa-rit: secundũ mattheum et lucam. Capitulum IIII

Ma.5. Beati pauperes spiritu: quoniã
ipsorũ est regnũ celorum. Imũ
in rebus/ odibile hoĩbus/ despicabile in
ꝑsonis/ ante omnia beatitudini christus asscri-
psit. Et decorauit deforme apparẽs/ non tamen
existens: ⁊ per quod hoĩes plurimi secretum pe
tunt/ deuitant publicũ/ cognosci nolunt: cũ quo
nobilitas graditur ex obliquo: ne sit generosi-
tas ꝓmpta/ sed remissa. Ob quod videtur hoĩ-
bus denegata pulchritudo loquendi: et decora
cõuersandi moralitas sepe retũditur et turpatur;
in his dũtaxat qui virtutẽ radicis eius penitus
ignorarũt. Et bene quod odibile fit hominibꝰ
christus beatificauit: qꝛ quod eis placuit/ miseri
am terminabilẽ ⁊ interminabilẽ in anima ⁊ cor
pore fecit. Quod hoĩbus displicet/ christo pla-
cet: quod hominibꝰ placet/ christo displicet. Id
circo hic beatũ suum/ miserum vero placitũ ho-
minũ vocat: cum eternũ ve alibi diuitibus atq̃
refertis ex rerum abundãtia cõminatur/ dicẽs:
Lu.6. Ue vobis diuitibus: quia habetis consolatio-
nem vestrã. Ue vobis qui saturati estis: qꝛ esuri
etis. Congrue immo audaciter dixerim aliquid
simile habere cũ celestibus rationabilibꝰ crea-
turis/ quod ꝓdicatur beatũ in terris: ⁊ permaxi
me dici felicem/ cui promittunt regna celestia.
De celo paupertas ad terras descẽdit: sicut ꝓ
nobis factus egenus de celis aduenit: preferẽs
in seipsus virtutis normã/ celestem esse mõstra
uit: cũ nõ habere neq̃ velle terrena gerat simi-
litudinem angelorũ. Qui terrena concupiscere
neq̃ possidere nouerunt/ angeli sunt terrestres.
Nec minus q̃ virginitas cũ angelis habet ali-
quid cõmune paupertas. Nam velut angeli li-
beri sunt a carne atq̃ a rebꝰ terrenis/ hoc in eis
dictante ipsorũ sic creata natura: ita ⁊ homines
a carnis cõcupiscentijs operãte diuina gratia.
Et terrena respuere facit volũtaria paupertas
assumpta. Et si angeli terrena cõcupiscere atq̃
ipsis vti nequnt: homines vero possunt ⁊ nolunt:
Et hoc confert hoĩbus beata paupertas: quod
illis cõtulit creata natura. Beatificatur a christo
in terris assumpta pauꝑtas: cũ in angelis ante
creata fuit: quoniã nihil eis extitit ex creatione
priuatũ; omnia eis cõmunia facta sunt. Qui vero
sibi cõplacuerũt in ꝓprijs/ irremediabiliter cor-
ruerunt. Et sane pauꝑtas vbi nihil vendicatur
in ꝓprium/ etiã si cõmunitas abundaret. Nam
diuitẽ in celo ⁊ in terra naturã decentẽ locis et
rationabilibꝰ creator omniũ fecit: ⁊ debitricem
ad necessitatẽ dũtaxat oĩbus esse constituit: qui
vero ipsam ad voluptatẽ transgrediunt/ vt per
pleonexiam velint/ habeant ⁊ vtant; naturã vi-
olant ⁊ corrumpũt/ et ab ordine creato ꝑuertũt;
ac per hoc agentes contra naturã. Nemo atro
cior/ q̃ q̃ se tradidit philargyrie. Quãobrẽ cre-
ate nature testis ⁊ cõseruatrix est ipsa ex sponte
paupertas. Proinde si celestis est ipsa: si regnat
in angelis: orare christus edocuit: fiat volũtas
tuas/ sicut in celo ⁊ in terra: vt velut angeli na-
tura paupes sunt: nihil sibi ꝯquirũt in ꝓprium;
nec aliud ꝓterq̃ deum volunt: sic in terra in ho
minibus plene fiat. Nãq̃ vera ⁊ actuosa fides
sine pauꝑtate non est: que magnũ fidei testimo-
niũ perhibet cũ homines ad se trahit. Ipsa est
spei praxis; cum ꝓpter celestia terrena queq̃ cõ
temnit. Charitas sine ipsa nõ graditur; cũ a visi
bilibꝰ hominẽ auellit/ vt inuisibilia capiat: et de
deo solum ditari cupiens/ pauperẽ in terrenis
suum ꝯstituit possessorẽ. Diues in mundo/ pau-
per de deo: pauper in mũdo/ diues de deo. Ne-
mo diues de diuinis atq̃ terrenis simul incla-
ruit. Ex vno diuitem/ ex altero paupem fieri lex
eterna compellit. Et si locupletes veteris testa
menti patres ex diuinis atq̃ humanis quispiaz
ꝓferret in mediũ/ hanc sententiã conatus sub
uertere: necnõ ⁊ multos sctõs noui testamenti/
quos nouimus terrenis fulsisse diuitijs ⁊ habũ
dasse diuinis: aduertat veteris testamenti san-
ctissimos patres paupes spiritu fuisse terrenis.
Non enĩ afficiebant possessis/ sed nihilipende-
bant: vt in oĩbus perditis mãsissent incõturba-
ti. Nam abel pauper spiritu fuit/ ⁊ q̃q̃ sibi que- Gen.4.
dam aĩalia vendicasset; deo tamẽ meliora offe-
rebat/ ⁊ sanctus appellatus est; quod nec fuisset
omnino/ si spiritu terrenas diuitias dilexisset.
Et enoch ambulauit cum deo/ ⁊ vltra nõ appa Gen.5.
ruit: quia tulit eum deus. Si cum deo ambula-
uit nõ diuitijs circumseptus/ nõ stipatus priua-
tis: non enĩ ambulat cũ deo/ qui terrena sectat;
sed qui querens aliam vitã/ propter illã ista con
temnit: et ideo tulit eum deus: quia ipse terrena
non tulerat: neq̃ ipse a terrenis attractus erat.
Magnꝰ in pauꝑtate noe/ qui ꝓter debitũ vsum Gen.6.
nature nihil vltra conquireret: ⁊ iubente domi
no per centũ annos semetipsum ⁊ sua in expen-
sas dedit in ratem ꝓ humani generis vtilitate
cõmuni: non ad priuatos vsus suas copias cõ-
seruans. Adest oĩno sancta pauꝑtas vbi adest
⁊ charitas: que nõ priuata cõmunibꝰ/ sed priua
tis cõmunia oĩno ꝓponat. Pauper ꝑfecto cen
sendus est/ qui ad diuinũ imperium cuncta que
possidet/ modo ⁊ causa est paratus impendere.
Quot enĩ ante primam mundi ablutionẽ ad dei
regnũ credimꝰ pertinere: paupes ⁊ peregrinos
absq̃ constructione ciuitatũ et magnorũ edifi-

cioꝝ vitā cōmunem peregisse asseramus. Abraam locuples fuit: sed paupꝫ spiritu ⁊ peregrinus Gen.22. in terra. Qui si libens ad sacrificiū obtulit filiū pro quo paterna cōgregatur hereditas: ipsam hereditatē iubēte domino libentius obtulisset. Gen.18. Et odio habebat priuatum qui aduenientes recipiebat hospitio: vt ex illa ꝯsuetudine angelos suscipere mereref. Protinꝰ ceteri patres in hāc Job.1. cōuenere veritatē: vt iob hospitalis ⁊ diues cū egentibus cuncta participans/ ⁊ oībus deperditis gratias egit: originē suam ⁊ nudū ingressum in hanc vmbraticā vitam animo ⁊ ore commemorās mansit imp̄turbatus. Si vero noui testamenti patres in mediū p̄ducere conaremur profecto recolimꝰ aut libere omnia cōtempsisse aut dedisse pauperibus alijs ipsi pauperes fieri cupiētes: aut velut dei administratores ⁊ pij distributores omnia possedisse sine amore cordis vsu duntaxat corporis cū timore suscepto. Cur igitur non est beata ex spiritu suscepta paupertas: cū ipsa quoquo modo p̄ueniat: sit quedam nature libertas: viuendi/ dormiendi/ standi/ prodeundi/ ⁊ ꝯuersandi quedā securitas ⁊ moriēdi tranquillitas? Repellit paupertas turbā famulorum: nec in manibus susceptoꝝ cōstitutus est pauper. Omne hospitium eum capit: ⁊ vbilibet potest reclinare ceruicē. Spiritu pauper litigare nō nouit: latronem non horrescit in via: per publicam ⁊ priuatā gradi potest: ciuitates habitare ⁊ penetrare deserta. Terrenū iudicē adire non habet: aduocato in sua causa non indiget: libellos porrigere aut recipere: nec de calūnia iuramenta prestare. Nam si ei aufertur tunica/ dabit ⁊ pallium: vt rumor forinsecus nō adueniat: ⁊ ne p̄pter rem temporalē videaf odisse fratrem. Nihil spiritu pauper cū dolore animi perdit: quia nihil cum amore possedit. Odium ad auferentē/ tristiciam de amissis sustinere nō potest: quia nō diligebat/ immo quod anio contemnebat/ amisit. Amicus reipublice paupꝫ abhorrens habere priuatū. Nil in vniuerso seculo rempublicam acerbius cōturbauit q̄ ad priuata suspirans. Non abs re ab hac virtute in sua vniuersali p̄dicatione saluator incepit: ⁊ beatitudine decorauit: que descēdit de celis: ipse animo/ vita ⁊ moribus tenuit: que habet cuꝫ oībus pacem: quietē in anima/ libera in operibꝰ suis. Cuius oratio nō habet ad quid recuruetur: que in terris portat similitudinem angeloꝝ: que sollicitudine nulla tenetur: humo nō oneratur/ vt libera volitet: que omnia terrena cuiussuis possessionis existāt/ suo vendicauit in iure. Nam ab oībus potest vite necessaria petere: que de omnibus nihil sibi vendicauit in p̄priū. Eius que nullam habet/ omnis domus est sua si capax extiterit. Et om̄e superfluum est pauperis p̄priū: nō iure legis scripte/ sed create nature. Potest eñ exigere ab oībus habentibus naturali iure/ qui preter naturā nihil nouit habere. Cum paupertate creata sunt omnia: vt esset ordinata cōmunitas ⁊ omnis excluderetur p̄prietas. Unde paupertas priuatio porprietatis existit: que hec spiritu dei vēit ⁊ p̄prie volūtatis/ habet regnū celoꝝ in terris. Nā ad eos sancta mater ecclesia in suis copijs efficitur debitrix/ qui plura ex spiritu promptiori p̄ suo sponso ⁊ christo capite contēpserunt. Et in illa regenda p̄ episcopio sunt digniores/ qui animo fuerint pauperiores. Hi solum debent in ecclesia tenere principatū/ qui renuunt habere priuatū. Et hi sunt ab eius regimine repellendi/ potius vero non assumendi qui p̄pria emolimēta requirunt. Necnō ⁊ illi regnum celorū supernū iure mercanf/ qui spiritu terrenū despicere certauerūt.

¶ De mititate qua terra viuentium pro beatitudine possidetur: secundū matheum. Capitulū V

Verbum quod saluator aut ꝯditio quā in prima beatitudine apposuit/ ad verā intelligentiā in oībus subsequentibus locū habet: ⁊ difficile/ imo impossibiliter in veram intelligentiā deuenitur: nisi p̄tinus in omnibus repetatur. Beati pauperes spiritu/ saluator in prima beatitudine posuit: vt si spiritus nō aderit/ nullo modo vera beatitudo sit: vt siue sit spiritussanctus quo beatitudo cōsistit: siue libera volūtas hominis: sine qua virtus nanciscēs beatitudinē/ nulla erit: in eandem sententiā deuenitur: cū sine spiritu dei nec beatitudo aliqua ⁊ sine ipso spiritus nostri aut voluntatis nostre nulla libertas. Quod ⁊ apostolꝰ: asserit vbi spiritus ibi libertas: a vitijs videlicet ⁊ a vinculis huius seculi defluentis: vt ⁊ voluntas ab omnibus cōtrarijs libera: ⁊ in bonis agēdis sibi assit plena libertas. Proinde in intelligentiā sequētis beatitudinis venire cupientes/ spiritu adnectamus: sicut in prima positū est. Est siquidē mutitas corporis ex defectu nature: necnon ex voluntate se mutū aliquis facit: cum sectaf sacra silentia ex amore virtutis: spiritu dei actus intēdit ⁊ vacat sancte taciturnitati. Sic ⁊ ē mititas in similitudinē mutitatis: aut ex quadā natura aut ex timore p̄ueniēs. Et est que causatur a spiritu ⁊ libera voluntate: qua se homo mutū facit non habens ad opprobria ⁊ ad cōuitia ⁊ ad quelibet maledicta redargutionē aut repūctiones: Huiꝰ siquidē virtutis saluator solus voluit esse magister/ dicens: Discite a me/ quia mitis sum ⁊ humilis corde. Est quidē hec virtus supra petram situati cordis: ⁊ superaltati a materijs sensibilium rerum ⁊ appetibiliū s̄m carnē ⁊ apparentiam eius. Ipsa eñ quedā in transmutabilitas anime: in honoribus ⁊ in ignominijs similiter se habens: nō variatus animꝰ in his que ad eum indigna seu digna p̄ueniunt: taciturnitatē p̄terq̄ ad irreprehensibilia p̄ omnia possidens: vniformis s̄m virtutē mens ⁊ māsueta vita sine querela degens: in nullo se preferens eis quibꝰ sociata manet. Non derogat sententie vera dicentiū: nec reputat se meliora cognoscere/ p̄pellens eā contentionē que per apparentiā aut inanem gloriā agitur: in quodā profundo humili-

rātis inclusa/indignā vita se reputat. Qui hanc virtutem habet/ sui est compos suiq; possessor. Qui vero semetipsum actu ⁊ theoria possidere diceri: ex ꝓmissione diuina eternam terram atq; supernā possidere nanciscitur. Proinde saluator ait: Beati mites: quoniā ipsi possidebunt terrā. Uere beati mites qui seipsos possident inuariabili animo: ⁊ dominantur sibiipsis velut rebus quas possidēt. Altius em̄ est suiipsius esse possessorē et dominū/ ꝙ omniū rerum extra positarū. Et in hac vmbratica vita protinus est quedā felicitas sub decreto virtutū totū esse hominē ad seipsum: ⁊ nō illectū a concupiscentiis vanis/nō sociatū malis: cui addet eterna felicitas/sc3 possessionis eterne: vbi sine fine beati: quoniā ipsi possidebunt terrā/sc3 viuentium: de qua psalmista optando dicit: Portio mea domine sit in terra viuentium. Non em̄ est hec terra calcata pedibus hominū ⁊ quadrupedum ⁊ corpore reptata serpentū/terra viuentium: sed mortalium est. Illa vero sup̄na est viuentium: ad quā suspirat om̄is intentio vere credentium. Nec ista terra premiū est aptum tante virtuti sc3 mititati/cui in operibus ade dominꝰ maledixit: sed illa celestis cui dominꝰ benedixit: sicut scriptū est: Benedixisti domine terrā tuā. Ad quā benedicti patris in finali iudicio inferētur: in qua solum qui recti sunt habitabūt in ea: iniqui vero ex illa perdent. Sic em̄ salomō ait: Qui recti sunt habitabūt in terra: quia generatio rectoꝝ benedicetur benedictione eterna. Et qui simplices sunt/ꝑmanebūt in ea. Mites em̄ simplices sunt: quia inuariabiles sunt ⁊ incōpositi: quos velut sui similes deus querit: quia simplex ⁊ incōpositus est. Sed impii vero de terra perdentur: ⁊ qui inique agunt/auferentur ex ea. Nam ex ista boni ⁊ mali pariter auferūtur. Superna igitur ciuitas que ratione soliditatis terra nūcupata est/possessio est mitiū atq; simplicium/māsuetoꝝ atq; rectoꝝ: in spiritu sancto docente in spiritu ꝓprie volūtatis atq; humilitatis ista tenentiū: de qua impii perdūtur.

¶ De luctu cui beatitudo promittitur: secūdū Mattheum et Lucam. Capitulum. VI

In necessitate nobis facta est luctus ex peccatis ꝓpriis ⁊ paternis. Et ipse noster incolatꝰ nos inuitat ad lachrymas: ⁊ expulsio in turbulentū ⁊ in inquietissimū locū vbi omnia peioribus semꝑ conditionibus alternantur. Necnō ad fletum cogit mortales ipsa ineuitabilis necessitas moriendi: magis vero incertitudo loci/qui meritis nostris aut demeritis nos expectat. Et diiudicationis dies in quē indeclinate festinamus omnes/fluuium educere lachrymaꝝ angit. Est ⁊ luctus qui exoritur ex amissione amatarum rationabiliū ⁊ irrationabilium rerū: sed vterq; reprehensibilis/ꝙꝙ dispariter. Unus ab altero velut ꝓcessus corrupte nature ab ordinatione create. Nam dolere vel flere perditis similibus in natura ipsa natura fauet: quoniā ex ipsa similia libenter ⁊ apte similibus sociantur. Et amor insitus a natura sic agitat. Quāobrem dissociatio habet ex natura dolorē: si ex natura sociatio seruauit amorē. Sed gratia hunc fletum atq; dolorē irreprehensibilem facit: cū nihil amittatur quod in deo diligitur: cū ⁊ in ipso nobis salua sint om̄ia: ꝙuis ⁊ sepe addita specie pietatis defleamꝰ quosdā charos/vtiles ad virtutē/ad documēta celestia ⁊ ad capienda diuina: ꝙobrem deploratus est Noe abraā/isaac/iacob/ioseph/moyses/aaron/iosue samuel/dauid: ⁊ ꝙplures sacerdotes ⁊ ꝓphete atq; boni reges: ⁊ i machabeis multi bellatores duces ⁊ sacerdotes in luctum populorū venerunt. Et apostoloꝝ principes apud vrbem/⁊ ceteri vbi finierūt: ⁊ multi archimandrite pastoresq; dominicarū ouium cum decesserunt/luctum relinquere relictis. Necnon ⁊ cōpassione patientiū pleriq; fletus aduениunt. Si vero ex rebus perditis ratione carētibus luctus exoritur/culpe atq; reprehensionis acerrime notam habet: cū fletus nisi ex amore colligato iam dissoluto rei amissione secuta ꝑuenire non possit: ⁊ tantūdem torquet animū ⁊ fletum inducit quod amittitur ꝙtum in amore tenebatur. Nec perdit sine luctu quod sine amore nō adheserat. Nec dolore vritur q̇ amittit sine amore possessum. Quāta igitur sit culpa causandus/reprehensione dignus/pena plectendus qui dilexit quod nō nouit diligere: atq; quod solū esse debet ad vsum transferat in amorem: ⁊ quod dolorem infigat quod dolere non potest: ⁊ planctū faciet siue luctum quod horū nec sentit aut nouit originem: enūciari nequit. Sed ego dementem dixerim et brutoꝝ gregatibus asciscendū/qui mente seu ratione amissa carētia deflet. Quod ꝙdiu quis facit/non est ad gratiā neq; ad beatitudinē coaptandus: magis autē inter irrationabilia deputandus. Ac per hoc cui luctui siue quali beatitudinē saluator adnexerit/aduertamus. Om̄is vera beatitudo que nusꝙ nisi apud deū est/non est ab ipso ꝓmissa: nisi actionibus aut illis affectionibus necessariis/ sine quibus nulla hominū salus: aut illis sine quibus salus/sed cū illis lucidior ⁊ proximior pollicenti. Ille in preceptis: alie in consiliis. Precepta siquidē non habent lugendi materiā: consilia vero habent gaudendi: cū sit in eis via ꝓpensior ad salutem. Sed si more humano loquar/quāto a mundo quis expeditior tanto gaudētior: cū non sit vnde amittendo quippiā torqueatur: ꝙuis et mos humanus fleat temporalia cū amittit. Sed in illū luctum sensum horū verborum traiicio qui de offensione diuina procedit: qui cū offensus est deus/deberet inhaustibili vena defluere: ⁊ nihil penitus aliud sit fletu ⁊ amaro luctu dignū/nisi cū rerum creator offenditur. Et in illum etiam qui de negligētia nostra ꝓcedit: cū sicut possumus non obsequimur diuina diui ne pro nostris vtilitatibus imperanti. Et hic luctus est geminus cū offendimus ⁊ delinquimus: vt ⁊ hec nō solū

in nobis/ſed in aliis lugeamus. Qui facile placat deum: ⁊ maiorẽ acceptioremq; deus cõpaſſionem habet ad ꝓximum/ꝙ ſi pro corpore ſuſtẽtando noſtrã omnẽ ſubſtantiã donaremus: preſertim ſi ſubleuatio ex impẽſo auxilio ſubſequatur ad tollendum malum ꝓximi iam prolapſi. Undiq; nobis exiſtentibus in valle lachrymarũ materia luctus offertur: vt aſcenſiões ad optima in corda hominũ diſponantur. Ad quẽ ſaluator beatitudinez pollicendo inuitat/ dicens:

Mat.5. Beati qui lugent: quoniã ipſi conſo[labuntur].
Luce.6. labuntur. Seu aliter alio referente: Beati qui nũc fletis: q2 ridebitis.

¶ De eſurie iuſticie cui dabitur eterna ſaturitas in beatitudine: ſecundũ mattheũ et lucam. Ca. VII

Infallibilis ⁊ eterna iuſticia agende iuſticie cõmendauit eſuriem: cũ beatitudinem adiecit in ꝑmium: nec beatitudo vera conſequitur/niſi ipſa ꝑceſſerit. Sed que precedit in ordine actionis/ ⁊ in diſſertione omnino precedat: de qua ſermo difficilis: Eſurit famelicus in corpore/⁊ impaſtus: ſitit calore ardẽs/nõ potatus: ſed cibum ⁊ potum. Eſurit anima iam affecta ſupernis: ſed illa que in ſupna ipſam poſſunt inferre iuuamina. Sitit ardens deſyderio supernorũ: ſed prius que ad meritũ faciendo expediunt. Jubet eterna iuſticia agẽde iuſticie ordinem nõ peruerti/ſed in affectiõe ⁊ actione ſeruari: vt prius agenda iuſticia ſit in voto ꝙ eterna decernat in premio. Juſticia et iniuſticia in agendis ad ſe eternã iuſticiã in iudiciis attraxerunt: illa ꝑ premio/altera ꝑ ſupplicio. Agens enĩ iuſte per iuſticiã dei bonis applicatur eternis: iniuſte enĩ gradiens eternis torſionib9 deputatur. Quieſceret ad nos diuina iuſticia/niſi noſtra iuſticia ſeu illã noſtra iniuſticia ꝓpulſaret: quibus vexantibus ſedẽ eius ipſa infallibiliter ⁊ imperturbate decernit. Proinde amator hominũ chriſtus ne per noſtrã iniuſticiã ſagitta eterne iuſticie in eternũ penaliter damnaremur/ſed ꝑmiis ditaremur eternis: eſuriẽ ⁊ ſitim diligende atq; agende iuſticie mẽtibus noſtris

Mat.5. inſeruit/dicens: Beati qui eſuriunt et ſitiunt iuſticiam: quoniã ipſi ſaturabuntur. Unde beati? Pro eo ꝙ iuſticiã eſuriunt ⁊ ſitiunt. In quo beati? Quia ſaturabunt. Origo beatitudinis ex eſurie atq; ſiti. Fructus eius in ſaturitate videlicet indeficiente/ſed neq; faſtidiente: nõ ex perfunctoria/ſed eterna. Attamẽ eſuries agende iuſticie nunꝙ in ſaturitatẽ deueniet: quouſq; huic ſeculo preſto ſumus. Nemo ita ſaturari bonis addẽdis ſe credat/ vt non ſemꝑ apponat: nam ſi ceſſaret/eſuries aut faſtidio fieret: aut quia crederet ſe attigiſſe quod ꝑfectum in virtutibus eſt: ⁊ vtrobiq; periculũ: quia negligens negliget: ⁊ qui ſe putat alta aſcendiſſe deiiciet. Proinde nemo ad hãc eſuriẽ adiiciat ſaturitatẽ. Nemo ad hanc ſitim apponat extinctionẽ. Semꝑ aſſit eſuries ꝑficiẽde iuſticie. Sitis nunꝙ deficiat apponẽde bonitatis: vt etiã poſt omne mẽtis ⁊ intellectuale ſtudiũ/⁊ omne corporis exercitiuz id quod dicit ſufficit/propellat. Sed quid eſt eſurire atq; ſitire iuſticiã/ niſi ſe inſatiatũ ⁊ inſatiabilẽ reddere ad omne quod paratur ad regnũ: ad corrigendũ omne perperã factum ad vindicãdũ in ſeipſo delictũ: ⁊ puniendũ amare peccatũ: ad rependendũ pro gratia: ad debita ꝑſoluẽda: ad cuſtodiendũ immaculate depoſita: ⁊ ad perficiendũ ſine cõtradictione iniuncta/⁊ ſine ſimulatione ꝯſulta: ⁊ ad patienter portandũ quecũq; noſtre ſenſualitati cõtraria: nec nõ ⁊ ſemꝑ tenere indeſinẽter moderamina vite: acſi que interminata tormenta ⁊ mortẽ intentatam ꝓmpte ſuſcipere ꝙ ipſam iuſticiã intermittere. Nõ autẽ legalẽ iuſticiã ſufficit eſurire/ſed iuſticiã fidei: vt apl's pro ſe ⁊ oĩbus fidelib9 aſſerit: Ut inueniar in illo nõ habẽs meã iuſticiam que in lege eſt: ſed illã que eſt ex fide chriſti ieſu: que ex deo eſt iuſticia in fide: ad cognoſcendũ illũ ex virtutẽ reſurrectionis ei9 ⁊ ſocietatẽ paſſionũ illi9 configuratus morti eius. Nã ⁊ abrae ſolũ credulitas ſibi ad iuſticã deputata eſt: vnde ſcriptũ eſt: Credidit abraam deo: ⁊ reputatũ eſt illi ad iuſticiã. Et hec eſt iuſticia que oſculũ paci dedit/vt eſſet inter deũ ⁊ nos: nõ iuſticia legis aut circumciſionis: cũ ſcriptũ ſit: Juſticia ⁊ pax oſculate ſunt. Hec iuſticia eleuat gentẽ/ſcz cũ crediderit: miſeros facit populos pctm/ſcz incredulitatis. Hec ſola eſt ꝯſummata iuſticia: de qua ꝑ ſapientiã dicit: Noſſe enĩ te cõſummata eſt iuſticia. Non enĩ aliter in hac vita ꝙ per fidẽ noſcit deus ver9 et humanatus filius eius. Et agẽda vita in iuſticia omnimode fit ex fide: cum ꝓpheta dicit: Juſtus aũt in fide ſua viuit. Omnibus ſatagentib9 ad ſalutẽ indicit iſta eſuries atq; ſitis: vt in iuſticia fidei ſtabiles: ⁊ in ipſa dũtaxat ſperantes inueniamur opibus additis: cũ fides ſine illis mortua indicit: dicente iacobo: Fides ſine opib9 mortua eſt i ſemetipſa. Ac ꝑ hoc ſi operibus implet iuſticia fidei/oportet agoniſtã in agone iſto actionẽ iuſtorũ operũ eſurire: atq; inceſſanter intendere agẽdis vt iuſticia impleat. Declinatio inexceptuata malorũ ad iuſticiã pertinet. Non enĩ eſt iuſtus qui non declinat ab oĩbus prauis: ⁊ qui ſe nõ auertit ab omni iniquitate. Hinc qui affectabat iuſticiam decantabat: Ab omni via mala ꝓhibui pedes meos: vt cuſtodiã verba tua. Et alibi: A mãdatis tuis intellexi: propterea odiui omnẽ viã iniquitatis. Et ad omnia mandata tua dirigebar: omnẽ viã iniquã odio habui. Et omne quod eſt recte aut honeſte actionis ⁊ inuiſibilis cõtemplationis/ad iuſticiam omnẽ ſuum habet aſpectum: vt etiã ſi expedierit/acerbis penis in martyrio iuſticia impleatur. Succedit huic eſuriei atq; ſiti beatitudo ſaturitatis: vt ſic anĩa bonis oĩbus repleatur vt ampli9 deſyderare atq; affectare non nouerit: refecta diuina viſione pro fide: ſupernis pro terrenorũ contemptu: pro ignominia gloria ⁊ honore coronata: pro penis atq; tormẽtis oĩ ſuauitate cũ eterna ⁊ imꝑturbabili

pace. Sed nemo animā suā fallat: vt si perfecerit omnē iusticie regulā: omnē veteris ꝛ noui testamēti cōpleuerit iussionē/ et etiā consiliorū ꝑfectionē adiecerit: ꝙ per hoc ex sufficienti merito eterne saturitatis premiū impendatꝛ. Nā sicut de iusticia legis/ ita ꝛ de euāgelica intelligēdū est: quod dicit apl's: Si per legē iusticia: ergo christus gratis mortuus est. Et quis iustificari dicamur per fidē: nō ea plenitudine qn misericordia diuina excedēs merita nostra opus sit: que supra meritū et condignū atqꝫ speratū premiat fideles: vt in nobis nō sim⁹ cōfidētes: de qua sequitur.

¶ De misericordia exhibita in valle miserie: cui beatitudo eterne misericordie preparatur: secundū Mattheum et Lucam. Capitulū VIII

Oppido exigente pctō in valle miserie habitam⁹: vbi humana natura subiecta miserijs/ misericordijs alterutris indiget refoueri. Sed crebrescētib⁹ peccatis ꝓprijs cū paternis/ a credulitate hoies tenebantur: vt potens premeret imbecillē/ abūdās pauperē/ sanus infirmantē. Necdū vt esset subuentio in opportunis/ sed fiebat opppressio opportunis: de quo per Ozee dn̄s cōquerebatꝛ: Non est misericordia ī terra. Et viscera impioꝝ crudelia sunt: vt etiā indigentibus nō misereanꝛ sed potius opprimant et supplantēt: et exprobratur omniū creatori/ ꝓpter calumniā quam patiebanꝛ indigentes. Sic em̄ scriptū est: Qui calumniaꝛ egentē/ exprobrat factori ei⁹: honorat autē eū qui misereꝛ pauperi. Hinc saluator omniū miseraturus adueniēs: quoniā oēs peccatorū ꝛ penarū miserijs premebanꝛ: voluit suam misericordiā per nostrā misericordiā ꝓuenire: velut si nostra suā sibi quodaꝫ cōmercio applicaret: ac q̄daꝫ licet inequa iusticia misericordiā misericordia cōparet/ dixit: Beati misericordes: qm̄ ipsi misericordiā ꝯsequenꝛ. Homies misericordes ī eo beati sūt/ quo ipsi ꝑ misericordiā tꝑaliꝛ exhibitā/ diuinā misericordiā eternaliter adipiscunꝛ. Et si nihil aliud esset facere misericordiā miseris/ ac ipsam ꝑstare poscētib⁹: ꝓmissio diuine misericordie ē cā potissima: cū nemini sua iusticia valeat ad salutē/ nisi misericordia diuīa subueniat. Et quotquot ī hāc mūdi miseriā ex carnis traduce deuenimus malis hereditarijs/ aut ex ꝓprijs acq̄sitis: digni eterna pena miserabiliter subiacem⁹/ dū taxat ad btitudinē diuīa misericordia indigētes: q̄ sola saluādis ꝓuenit salus. Et ꝙꝙ ab adultis iusticie oꝑa exiganꝛ: nō tn̄ ad merēdū bona superna sufficiūt: cū oēs nostre iusticie sint quasi pānus menstruate. Et ad Titū apl's scribit: Nō ex operibus iusticie que fecimus nos sꝫ s̄m suā misericordiā saluos nos fecit. Et ait Petrus: Benedictus deus et pater dn̄i nostri Jesu christi: qui s̄m magnā misericordiā suā regenerauit nos in spem viuā per resurrectionē iesu christi ex mortuis/ in hereditatem incorruptibilē/ ꝛ incontaminatā/ ꝛ immarcescibilē conseruatā in celis/ in vobis qui in virtute dei custodimini per fidē in salutē paratā reuelari ī tēpore nouissimo. Et Judas inquit his quos ad virtutes hortaꝛ: Expectātes misericordiā dn̄i nostri iesu christi in vitā eternā. Quā misericordiā saluator om̄ib⁹ miserat⁹/ ꝓ beatitudine ꝓmittit: ꝛ tribuit his q̄ alijs ꝛ cū alijs misericordiā facere decreuerūt. Ad quā alibi hortaꝛ auditores/ dicēs: Estote misericordes sicut et pater vester celestis misericors est: vt forma faciende misericordie in hominib⁹ a diuina formeꝛ eandē imaginē semꝑ habens ꝓut petētib⁹ ꝛ penitētib⁹ ꝛ reuertētib⁹ misericordiā donat. Ita et delinquētibus et pecantib⁹ misericordiā impendam⁹: et subueniam⁹ miseris meritis indiscussis. Porro vera misericordia nō respicit miseri dignitatē/ sed indigētiā releuat. Agit quod sui est iuris/ nō querens q̄d mereaꝛ accipiens. Misericordia nō in meritū/ sed in miserū tendit. Nō quid possit recipere/ sed quid ꝛ cui possit impendere intueꝛ. Solaris em̄ lux cū diffunditur/ nō consyderat corporū mūdas ꝛ immundas varias qualitates: sed indifferenter obiecta illuminat/ eo plus et minus quo sunt apta receptui. Interrogat misericordia de dominibus miserorū/ nō de gradibus fulcitorum. Ad illos em̄ morali relatione refertur: acsi misericordia quasi ad miserū sit: cū qui miser non est nec sibi appetit misereri. Et semper in actu debet esse misericordia/ saltē ī interiori hoie: quousqꝫ instat presens miseria. Tꝑaliter em̄ agiꝛ: qm̄ neqꝫ ad eterne miseros ꝓuenit diuina: nec indicitur inflecti humana. Superne aūt ꝛ eterne felices illa nō indigent: Proinde ad vitam solū agendā misericordia deputaꝛ. Non est in superis indigentia: nec in infimis faciliter releuanda miseria. Hic agatur: hic impendatur: hic cū ipso dn̄o possumus fenerari. Scriptum est em̄: Feneratur dn̄o qui miseretur pauperi. Sed in quo? In diuina misericordia consequēda/ cum dicatur: Beati misericordes: quoniaꝫ ipsi misericordiā cōsequētur. Humane atqꝫ alte humano generi prouisum est: quia humane inter homines mutuo misericordia prestatur: et ex hoc alte diuinaꝫ consequemur. Cogimur vtilitate nostra euadendi eterna pericula/ habēdi suꝑna/ misericordes fieri ꝛ animo cōpassiuos ad eos qui miserijs peccatoꝝ aguntꝛ: et qui corꝑalib⁹ premunꝛ angustijs: necnō et ad eos qui offenderunt/ dū resipiscunt a malis inferēdis: dum veniam postulant de obiectis. Attamen nemo autumet sibi ex equo seu ꝑ iusticiaꝫ deberi misericordiā diuinā: si suā in hoib⁹ fecerit. Nunqꝫ em̄ diuina humanis quantumcunqꝫ pijs actionibus comꝑanꝛ. Alioquin misericordia nō esset misericordia/ si per iusticiā donaretur. Nā si nō essemus miseri a peccatis paternis et ꝓprijs/ immaculati diceremur: et iusti q̄dā origiali iusticia: q̄ custodita nulla pena ꝯsequeꝛ. Sicqꝫ diuina misericordia suꝑ eruendos

Marginalia: Oze.4. — Prouer.14. — Mat.5. — Esa.64. — Titū.3. — 1.Pet.1. — Judas in canonica — Lu.6. — Prouer.19.

a malo nō caderet/si nullus esset miser ex culpa qui penis tradēdus esset: a quibus ꝑ misericordiā diuinā quis eruit̄/nō per suā iusticiā custoditā. Sed si omino īmaculati essemus/ nullis per culpā mancipandi penis: nō tamen per iusticiam nostrā bonis applicaremur eternis: cū ex nobis corruptibilibus/mortalibus/tꝑalibus desit penitus digna facultas/ qua ꝑ iusticiam ī sublimia tolleremur. Quis em̄ homo deum/mortalis immortalē/tēporalis eternū/creatus creatorem ex iusticia sibi acquisiuit in premiū et beatitudinem sempiternā? Proinde rur rursus ad beatitudinē interminabilē misericordia opus est/etiā his qui nō peccauerūt: qua indiguerunt: ⁊ acceperūt superne atq̄ intellectuales substantie nō peccantes. Aliter nāq̄ decernit misericordia cū liberat a culpis/⁊ a debitis sibi penis: aliter cū bonis ditat eternis. Tunc liberat iuste multandū a debita sibi pena: ſ; ibi introducit indignū: q̄r mereri nō potuit in nō debitā sibi per iusticiā gloriā. Ac ꝑ hoc misericordiā inter homines faciētes/ nō sibi diuinā misericordiā arrogēt per iusticiā ꝓpriā: si quomodo ipsa ꝓueniat: sed grātis descēdisse super nos credamus ipsam: etiā si oīa bene fecerimus/serui inutiles sumus. Uerūtamē imitatores patrū veteris testamēti/Abrae/loth/iob/dauid/thobie: simul ⁊ noui cōpassionibꝰ ⁊ opibus misericordie intēdamꝰ: vt misericordiā ꝓ beatitudine cōsequamur in tꝑe opportuno: qua oēs in hanc miserā vitam editi indigemus: quā et fusis lachrymis postulemus/preueniētes misericordijs nostris: q̄r iudiciū sine misericordia fiet ei qui nō facit misericordiam.

De cordis mundicia que beatitudinem diuine visionis assequitur: secundum Marcum. Capitulū IX

Maximū ⁊ ineffabile necnō incōprehēsibile obiectū interiori visioni positum: īmo conditione interiecta mundicie promissū atq̄ porrectū est. Magnū porro in virtutibus est hominis interioris mundicia. cui visio promittit̄ ipsa diuina cū dicit̄:

Mat. 5. Beati mundo corde: quoniā ipsi deū videbunt. Purgandi ergo sunt sensus ad susceptionē decentiū obiectorū: vt si macula sensibꝰ hereat/nō recipiat̄ in toto vel minus ī parte quod ipsis obijcit̄. Et quāto nobiliora ⁊ exiliora sunt ex natura susceptiuis sensibus obiecta forinsecus: tanto mūdari atq̄ ꝓpēsiores expedit fieri ad susceptū. Et si hoc exigitur in corporeis: multo magis in his que sola mēte percipiunt̄ atq̄ percipiūt. Et si ad ea intelligibilia que ſm naturā intellectui ꝓportionabilē fiunt opportunitas etiā sic fieri persuadet: amplius permulto ad ea capessenda que nō ſm naturā fiunt/sed super naturā et omnē intellectū naturalē supernaturaliter nō fiūt/ sed existūt. Deus quippe vnus/immēsus/eternus/imortal̄/incorruptibilis et incōprehensibilis est mente/ ineffabilis verbo/incircūscriptibilis loco/ interminabilis tꝑe: vincēs ac superexcedens omnē intelligentiā nostrā et visionē spūalē atq̄ corpoream: lucē em̄ habitat inaccessibilē. Quid igit̄ est ꝙ ipse saluator cordi mundo visionem huiuscemodi repromittit? Est ne cor carneū: imo expressiori loquendi genere cor caro ad hanc visionē idoneū. Negauerim quidem: nisi cor hoc diuino verbo expressum/ipsam spiritalē substātiā anime intellexerim ꝓ tēpore ipsi corpori vnitā/in tēpore separandā/eterne penaliter vel feliciter reuniendā: cui ante visionē diuinā saluator indicit mundiciā. Proinde hic pretereant aut pretereamus silentio corporū nitiditates/ mundicias ⁊ claritates: fiat ad interiora ingressus: ibi celebret̄ ablutio/ibi balnea/ibi baptismata multa: ibi conatus omnis ad mundiciā apponatur: ibi amoueat̄ oīs albugo et lippiditas oculorū: cū sibi/nō corꝑi visio diuina ꝓmittitur. Potest ne noster aspectus interior in maiora q̄ ī diuina transferri? Potest ne altius terminari/ atq̄ quippiam iocundius intueri? Nec temere/sed audacter dixerim: ꝙ neq̄ separate substantie atq̄ superne/nulla mole corporū presse/in altiora vidēdo tollūtur: q̄ꝙ dispari ⁊ differenti contēplatione ſm inherentē mūdiciā maiorem atq̄ minorē deus ipse ab humana mente cernatur. Uerūtamen si placet ꝓmissum/nō displiceat prerogatū. Si placet premium: et vnde sit meritū placeat. Si delectat visio ipsa diuina: omino insit ⁊ ipsa cordis/ id est humane mentis mūdicia. Sed vnde mūdicia nisi a sordibus? Unde aūt ⁊ que sordes substātie incorporee? Hinc et si sordes inuenerimus spūales: et qualiter fiat interior ⁊ spūalis mundicia indicabitur. Nam cū dn̄s per prophetā de immūdicijs hierusalē argueret: vt mūdaretur et a quibus admonuit: Lauamini/mundi estote: auferte malū cogitationū vestrarū ab oculis meis: quiescite agere peruerse. Malū nempe cogitationū animā maculat/⁊ facit immundā. Est autē huiuscemodi malū/cū de dei misericordia seu iusticia seu bonitate aliquid cogitat̄ indignū: aut ꝙ nō sit equa ⁊ semper manus eius potenter extenta. Et sicut scriptū est: Cogitauerunt et locuti sunt nequitiā: iniquitatē in excelso locuti sunt. Et cum aduersus proximū cogitatio mala deseuit: sicut impij viri fecerūt contra Hieremiā/dicētes: Uenite cogitemus contra Hieremiā cogitationes. Et iudei qui cogitauerunt vt innocentē Lazarum interficerent: et sedulo cogitabant vt Christum morti traderent. Subrepit in mentibus hominū seua cogitatio vt ledatur innocens: vt etiā innocentem contra dei preceptum seuerissime vindicent. Necnon ⁊ impia/ ne subueniatur egeno: sicut scriptum est. Caue ne subrepat tibi impia cogitatio: et dicas ī corde tuo: appropinquat septimus annꝰ remissionis: et auertas oculos a paupere fratre tuo. Et totum quod ibi sequitur/ad id dictū est: ne impia cogitatio ī anima sedeat: ne prestetur sublenatio indigenti. Est ⁊

cogitationū imūdicia/cū cogitant̄ inutilia. Cō
[illegible] tra quos dicit̄: Cogitationes eorū cogitatio-
[illegible] nes inutiles. Et alibi: Ue qui cogitatis inutile
Jnutilis quidē cogitatio eſt in his que ad rem
nō pertinent: et cogitantis ſuperant facultatē
vt quod corde concipitur/ nequit effectui mā-
cipari: ſicut qui per turrim cogitauerunt vſꝙ
ad celi aſtra conſcendere. Eſt et malum omne
perperam cogitatū: quoniam ex hoc ſeparatio
Sap.1 fit a deo. Etenī in Sapientia dicit̄: Peruerſe
cogitationes ſeparant a deo. Hinc ad mundi
Esa.1 ciam perficiendū ſic adijcitur: Quieſcite agere
Jer.4 peruerſe. Sic et per Hieremiā mentē munda-
ri docuit: Laua a malicia cor tuū hieruſalez/ vt
ſalua fias. Uſꝙquo in te morabunt̄ cogitati-
ones noxie? Malicia ne caſu dixerim/ a moliē-
do maluz nomen accepit: vt ſepe amplior ſit in
homine malicia ꝙ facultas. Et homo per ma
Sap.16 liciā occidit animā ſuam. Sed indignatio do
mini ſuper oēs gētes: et furor eius ſuper omnē
maliciaz eorū. Proindecito cor hominū eſt ab
omni malicia depurādum/ ſi ad diuinam viſi-
onem pretendit cordis intuitum. Ad quod hor
Jaco.1 tatur Jacobus/ dicens: Abijcientes omnē im-
immūdiciā et abūdātiā malicie. Et petrus: De-
1.Pe.2 ponentes omnē maliciā. Quo noīe omne ma-
lū exiſtens in anima dat̄ intelligi: et cuz quip-
piam molitur in effectum educere/ a qua emū-
datū cor viſioni diuine iā deo permittēte aptū
Prou.22 efficitur. Quoniā qui diligit cordis mundiciā:
propter gratiā labiorum ſuorū habebit amicū
regem. Nemini ſuijpſius tā libens et libera fit
oſtenſio ꝙ eius qui amicitia honeſta copulatur.
Job.8 Et Job dictū eſt. Si mundus et rectus inceſſe
ris/ ſtatim omnipotēs vigilabit ad te. Sed nec
noſtra virtute agitur iſta mundicia: ſed eius ꝙ
per orationem decernit noſtris indigētijs ſub-
uenire. Ergo intēdatur orationi/ vt cordis mū-
Psal.18 diciā aſſequamur. Hoc aiebat Dauid: Ab oc-
Psal.50 cultis meis mūda me domine. Et alibi: Aſper
ges me dñe hyſopo et mundabor: lauabis me
et ſuper niuem dealbabor. Jn affectu cordis
hanc mundiciaz et ablutionē oportet teneri: vt
ſit mūdus atꝙ ab omni malo depuratus affe-
ctus/ ac etiā a ſordibus rerū omniū terrenarū:
que ſordes ſunt nō ex natura rerū/ ſed cū in af-
fectū tranſeunt inuiſibiliū animarū. Hinc Jo
annes apoſtolus prohibet terrena quelibet di
1.Jo.2 ligi/ cum dicit: Nolite diligere mūdū: neꝙ ea
que in mūdo ſunt: nō velut res natura malas/
ſed velut anime ſordes: cui cūcta viſibilia ⁊ cor
ruptibila compata ſordeſcunt. Magne proti-
nus immundicie ſunt queꝙ terrena cordibus
hominū ſi tranſeūt in affectū: cū ex toto corde
ſit datū ſolū de deo diligendo preceptū. Que
autē ſit iſta viſio cordis mundicie coniūgenda/
nec eſt explicanda: imo impoſſibiliter explicat̄
ſermone/ an ſit vie vel patrie/ in corpe vel extra
corpus: intuitiua ſeu per imaginem in anima
vel in corpore. Sed ſolum hoc vnum dixerim:
ꝙ ſi beatitudo ex iſta viſione ſubſequit̄/ ꝙ nō in

via/ ſed in patria. Extra corpus in tpe/ in corpo-
re ſempiterne: ītuitiua/ nō enigmatica. Jn aīa
ante reſurrectionē generalē cū corpore/ cū erit
deus oīa in omībus. Alioquin beatitudo fallax/
ſi nō diuina ⁊ eterna. Si vero ad illā īmpfectā
beatitudinē q̄ in via pcipi pōt/ dictū refert̄: vi-
ſio iſta non erit put extitit illa Pauli/ qua vidit
arcana q̄ nō licet homini loq̄: ſed ad cognitio-
nē clariorē eorū q̄ dei ſunt: cū neꝙ Adam/ abel/
enoch/ noe/ abraā/ iacob/ moyſes/ ioſue: neꝙ ali
q̄s ſanctorꝝ aut pphetarū ſeu quorūcūꝙ ſācto
rū quibus locutus ē deus/ apte deū viderit in hac vi
ta. Sz ex his que viderunt/ eorum cognitio de
diuinis magis inclaruit: ad quam cognitionē
habendā lucidius neceſſario cordis mūdicia ꝑ-
it. Mundet̄ ergo cor noſtrū ab his inq̄namen-
tis/ q̄ ab exterioribus per ſenſuū ianuas vſꝙ ad
animā penetrāt: ⁊ ab his que niſi turpiter ama
ri nō poſſunt: neꝙ ſedule cogitari ſine pudore:
neꝙ ī eis delectari ſine rubore: aut de ipſis lo-
q̄ ſine obſcenitate: Maxime a maculis q̄ notā
ingererēt fidei/ ⁊ appropinq̄rēt infidelitati: que
ab augurijs/ a neomenijs/ ab incātationibus/ ab
obſeruatione dierū/ a magicis artibus/ a ꝯſtel
lationibus appropriatis moribus hominum/
a geomātia/ ab hydromantia/ ab aeromantia/
a pyromātia/ a necromātia/ a motu mēbrorꝝ/ ab
hora naſcēdi falſo traxerūt initiū. Hec quidez
animas hominum maculāt ſi fides adhibet̄: q̄-
bus depulſis ab aīo/ fide chriſti corda hoīm pu
rificant̄: ⁊ videt̄ deus a cordibus depuratis oculo
fidei eſſe quod ē: ac nos ipſe feciſſe quod ſumus.

¶ De pace que pro beatitudine dei filiationē nāciſcitur: ſecundū Mattheum. Capitulū X

Filiorū honor et inter hoīes exultatio
et audacia leta de parētū nobilitate p
cedit: vt ſepe nominēt filij patreſ quos
inclytos agnouerūt: ⁊ ab eis gaudeant traxiſſe
originē/ a quibus egregie poſſint noīari: nec nō
pleriꝙ ſe denegēt/ ſi valerēt nō obiecto menda
cio/ eſſe filios ignobiliū: cuz ſemp in ſublime ſe
tollat humanus animus/ cū imis cōponi aſper
nās. Sed pmi totius humani generis paren-
tes: ꝙꝙ corruptibiles/ non corrupti: mortales
nō mortui facti fuiſſent: nobiles ⁊ egregie ex na
tura/ facti ſūt degeneres ex pctō ⁊ rebelles deo
totius hūani generis facti ſunt aū proditores:
cuius futuri erāt et genitores: quorum demeri
to in omnibus tranſfuſa eſt damnata propa-
go: vt genus humanuz doleat tales habuiſſe
parētes/ quos prius habuit pditores: imo potius
omniū peremptores. Sed hanc iniuriā paren
tū que in omnes obuenerat/ dei filius voluit re
leuare: vt poſſimus in aliam filiationem ſub-
alia paternitate trāſire: nō traductiōe nature/
ſz infuſiōe gratie: nō merito noſtre actiōis/ ſed
adoptiōe virtutis: ⁊ talis ſit filiatio q̄lis ⁊ pater
nitas/ talis paternitas q̄lis ⁊ filiatio: nō iure na
tural' traducis/ ſz adoptiōis ⁊ pacis. Et ieſſe bi
liter ⁊ alte inſignit̄ hūana natura/ cū in diuinā

filiationē potest adoptione trāsire: atq̧ inuita
Mat. 5. tur vt transeat: cū saluator dicit: Beati paci-
fici: quoniā filij dei vocabuntur. Pa
cifici a pace/ non pax a pacificis nomen acce-
pit. Hinc ergo illa pax inquirenda que filios
dei facit: nō em̄ omnis pax hanc filiationē pfi-
cit. Et q̄q̄ pax sit honorabile atq̧ nimis exq̄si-
tus effectus: ex multis tamē reprehensionē/ nō
laudem/ rerum vtputa terrenarū habet. Iuxta
Mat. 10. quod saluator ait: Non enim veni mittere pa-
cem in terrā/ sed gladiū: et vt sequit/ ab inuicē
separe domesticos. Proinde pax diuinā filia-
tionē perficiens ab eo dicenda est/ quo cōmu-
niter a pacto seruando dicit. Fiunt sepe inter
homines socialia pacta: fiunt et coniugalia: fi-
unt et cōmerciosa: fiunt mercēnaria: fiunt ser-
uilia/ et similia: quibus seruatis manet animo-
rū in amore synceritas: manet ⁊ cōuersatio gra
ta: seruit obsequiosa conditio: subiacet sine cō-
tradictione subiectus. Imperat potiori amo-
re: perdurat societas: sodalitas stabilit. Caret
querela cōiugiū: cōmercia depurant a fraude
merces redditur dignis: seruilitas in opportu
nis se ingerit: et nulla querela deforis psonat:
Imo vident oīa sūma ordinatiōe pacata. Quid
igitur pax nisi cōcordia cū illis/ ex quibus tibi
posset prouenire discrimen? Quid pax nisi de-
bitus et inconturbatus ordo nature/ et modus
exactus/ aut necessario exquisitus in moribus?
Quid pax filios dei constituens et fratres sal-
uatoris/ nisi altissimi filij atq̧ coheredes eius
in regno dei: nisi obseruata pactio pmissor/ in
tegre fidei/ legis eius immaculate: ad seipsum/
ad bonū honestū/ ad iustificationes/ ad virtu-
tes inuisibiles aīas conuertētis? Pacto se no-
bis vltro cōstrinxit oīpotēs: vt seruemus quod
iussit/ si volumus accipere quod pmisit. Nunq̄
iste pacta fregit: neminem in federe fallit. A no-
bis exquirit suapte obseruatio pactionis: vt pa
cem habētes simus pacifici vocati filij dei: fra-
tres christi adoptiui: heredes patris/ ⁊ cohere-
Psal. 118. des eius. Hinc psalmista: Pax multa diligen-
tibus legē tuā: ⁊ nō est illis scandalū. Quibus
pax multa sit/ ex his dictis aduerte: quia diligē
tibus legem dei: nam qui legem diligit/ pacta le
gis obseruat: obseruanti pax multa: in eo mul-
ta quia multum habentibus confert/ vt dei fili-
Lu. 2. os ipsa efficiat. Et pax in terra hominibus bo-
ne voluntatis. Bona volūtas semp pacifica est:
quia eo bona quo sibi ⁊ nemini molitur inferre
iacturā. Et adheret bonis regulata optima le-
ge: turpia queq̧ deuitans: in bonitate ⁊ discipli
na edoceri appetēs: iuxta dauidicā psalmodiā:
Psal. 118. Bonitatē et disciplinā et scientiam doce me: q
mandatis tuis credidi. Attamē experimēto pro
bantur homies si sunt pacifici: velut in egypto
suos fratres voluit pbare ioseph: quib⁹ dixit:
Gen. 42. Si pacifici estis/ vestrū vnus remaneat in vin-
culis: vos aūt itote et adducite alterū quē habe
tis/ ⁊ dimisistis cū patre in terra chanaan: ita q
ad testimoniū q pacifici essent/ simeon remāsit
in vinculis: et beniamin adduct⁹ est in egyptū.
Ecce pacificorū mysteriū q obediētia datur in
obsidem: quia simeō remāsit in vinculis. Amor
dextralis bonitatis et glorie venit in egyptum
velut in tenebrosum seculū ante ioseph/ scʒ aū
virtutis ⁊ bonitatis augmentum. Qm̄ pacifici
vocandi filij dei/ debēt ptinus obedientiā profi
teri: sic se p ipsam dei legib⁹ subiugare/ vt quic
q̄ de diuinis mādatis ṗterire nō liceat. Quam
obrem adumbrato mysterio in obsidiatū deten
tus est simeon. Necnon ad oīmodā testificati-
onem pacificorū et dextre filiū ante ioseph de-
ferri expedit in egyptū: vt amor superne patrie
que per dexterā in sacro designatur eloquio: iu-
xta illā sententiā: leua eius sub capite meo: ⁊ de
xtra illius amplexabit me: aū christi conspectū
per nos veniat in hunc mundū ad contemnēdū
illū/ non ad diligendū. Equidē et pacificus est q
cum pacem odientibus pacē habet: sicut de se
ipso et pro christo sicut dauid: Cum is qui ode-
runt pacē/ eram pacificus. Non est oīmode pa
cis signū aut virtus cū pacificis: sed cum inimi-
cis pacis esse pacificū laudabile atq̧ virtuosuʒ
est: Sed bene huiuscemodi viro: qm̄ sunt reli-
quie homini pacifico ille videlicet dn̄ice passio-
nis: quas post resurrectionē christus discipu-
lis suis primo annunciās pacē/ ex fauo mellis ⁊
ex asso pisce sumens porrexit pre gaudio amm
rantib⁹ illis. Sunt et reliquie homini pacifico:
q mundi cōsummato mysterio eterna dei filia-
tio sibi relinquet in premiū: Est em̄ pax electis
dei: qm̄ in eo electi sunt quo pacifice viuūt. Sic
sapiēs clamat: Quoniā donum ⁊ pax est electis
dei. Et si hoc ad vitā alterā referatur: ideo pax
electis dei erit in futuro: quia hic aīo illā ⁊ mo-
ribus possederūt. Et esaias dicit q erit op⁹ iu-
sticie pax: et cultus iusticie silentiū ⁊ securitas
in sempiternū: ⁊ sedebit pplus in pulchritudine
pacis. Si mores cudimus ex istis verbis/ opus
iusticie pax est: nā nulla iusticie opa sunt potio-
ra q̄ sequi suprafatā pacē: de qua paulus: Pa-
cem sectamini/ ⁊ deus pacis erit vobiscum. Et
operibus iusticie se oīpotens prestat: q benedi
ctio dn̄i sup caput iusti. Et qui operat iusticiam
ipse exaltabitur. Et in alia vita ad opus iusticie
pax adheret. Et iusticie cultus pax est: quia per
silentiū/ non tumultu pacificus appellatus est
populus: et securitas sempiterna eternam pa-
cem arguit. Non est securitas/ vbi non est pax:
nec veram pacem dicimus securitate carentē.
Populus sedet in pulchritudine pacis si viat:
populus est bonorum qui pulchritudinē pacis
habet. Est autē pulchritudo pacis pulsio cuius
libet impertinentis rei: et appositio decentium
ad vitā agendā p habēda significāda: in quā si
tendim⁹/ pulchritudo pacis est totius beatitu-
dinis cōplementū. Et iure filiatio dei est quaʒ
pacifici cōsequunt. Sed aduertendū aduersum
quod lugēs psalmista pnūciat: Nō est pax ossi-
bus meis a facie peccatorū meorū. Peccata pa
cem mētis ⁊ corpis excludūt: qm̄ iniq̄tates no-

stre sunt que diuiserunt inter nos et deu3. Cui ergo pax/ cui requies/ cui aliqd salutis esse potest: si ab omniū creatore atq3 pacis datore sesernitur? Propterea non est pax impijs/ dicit dominus. Studeamus ergo abijcere peccata ꝛ omnē impietatē: et pacem habeamus: vt existētes pacifici vocemur: immo fiamus filij dei. Argumento magno prestruitur agonizantibus pro supernis/ vt pacem inquirant/ ꝛ sequantur eam ex his que in humanis agūtur. Nam pro pace queritur princeps / et vnusquisq3 monarcha qui tuetur rēpublicā/ iudicet vniformiter: et ne sit discordia principatus/ ac etiā eorū qui sub diuersis ducibus militant. Gerūtur bella vt ad pacē veniatur: aut pacis inimici argumēto bellico pessundentur. Pace cōmendant semina terris: et ad segetē maturā deueniunt: florescūt vinee: arbores fructus educūt: dū furor bellicus nō impedit nature ꝑcessū. Pace natura ꝑdit: ꝛ suis splendescit ipsa ꝑcessibus. Tute dormit in edib9: secure itinerat in via: latro nō timet in syluis: floret olens virginitas: gaudet castitas pudorosa. Letatur pudicitia coniugalis/ cū violentia impudicorū merito pacis arcetur. Decorant artibus ciuitates: omnibus iura redduntur: et de iusticia nemo causat. Tempus omnib9 aptū pax optata cōmendat. Et filios dei facit in terris/ vt sublenet in excelsis.

¶ De persecutione propter iusticia3 tolerata: qua regnū celorū habetur i sorte: secūdū mattheū. Ca. XI

Post q̄ aduersus seipsū homo factus est seuus / incurrens penā dei iussione contempta: nec absterritus metu dolorū/ quos iusticia dei solū interminate preuenerat: factū est vt ꝑalios seueritas hominis deseuiret: vt etiā inferretur innocētibus persecutio: pateretur mansuetudo molestiā: iacturā iust9 iniuste tolleraret. Et spreta dei iusticia/ nō esset tutela bonis ab improbis super terrā: ꝛ vsq3 quo processus esset ad malū: q3 dei sanctione postposita per humanas hominū leges/ vt ad plenū malorū improbitas arceret. Et iniquitate hoībus dn̄ante necessariū factū est vt persecutio inter homines orta vexaret: que cum deuitari non posset virente atq3 regnante malicia oportuit scutū patientie interponi ꝛ premuniri iusticia: que cum adest in agonibus varijs hominū ioēm passionē efficit gloriosam. Propterea saluator dicit: [Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiā: qm̄ ipsorū est regnū celorū.] Supra iusticie apposuit esuriem: nunc addit et persecutionem. Sed esuriei saturitatem: sed persecutioni regnū celorū adiecit: vt clareat quem locum iusticia in virtutibus habeat: que preponit esuriei: et ꝑpter ipsam inducimur pati. Que vero sit illa iusticia propter quā persecutionē honestū sit tolerare/ discussione opus est: vt ipsa ꝑcognita q̄uis sene persecutioni si apprehēderit nulla rōne cedat/ vt comprehendat repromissum sibi brauiū regnum celor. Nō vergat in dubiū hanc esse iusticiā fidei secundū apl̄m: Arbitror hoiem iustificari ꝑ fidē sine operibus legis. Rom. 3. Et alibi: Iustificati igit ex fide/ pacē habeamus ad deū per iesum christū dn̄m nostrū. Rom. 5. Et ad galathas: Ex fide iustificat gentes deus. Gal. 3. Et credidit abraā deo/ ꝛ reputatū est ei ad iusticiā. Gen. 15. Propter quā fidei tenendā incōcusse iusticiā/ hi q̄ acceperūt in exordijs nascētis et militantis ecclesie ꝑsecutiones seuissimas passi sunt: vt sanguis immensurabilis funderet sacratus deo/ furore demonū ꝛ terroribus tyrānorum: et nil deesset in penis atq3 tormentis et varietate moriendi/ quin iustificati per fidem in suis ꝑsecutionib9 paterent. Sed beati q̄ ꝑsecutionē ꝑpter fidei iusticiā passi sunt: dū regnum celorū infallibiliter assequunt. Nā ꝛ suos discipulos et cōsimiles ad ꝑsecutionū tolerantiam prouocat: hoīum propellit timorē: altam dixit a seipso in celis promissionem/ dicens: Nolite timere eos q̄ occidūt corp9: aīam aūt nō possunt occidere: sed potius eū timete qui pōt animā et corpus perdere in gehennā. Mat. 10. Signāter persecutionē propter fidei iusticiā predixit: cum prohibuit timorē humanum/ imponēs diuinū. Et ne crederēt in persecutionib9 hoīes a diuina ꝑuidentia derelinqui: per cōpositionē minimorum quāta factori nostro sit cura de nobis/ apte mōstrauit. Nōne duo passeres asse veneūt? ꝛ vnus ex illis non cadet sup terram sine patre vestro. Mat. 10. Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos. Et vt in ꝑsecutionib9 stabili fidei iusticia confiteamur christum / promisit et premium. Omnis ergo qui confitebit me coram hominibus: cōfitebor et ego eum coram patre meo qui est in celis. Necnō vt cōstantius ꝑsecutionis tpe staret in fide / interminat periculum. Qui autem me negauerit coram hominibus: negabo ꝛ ego eum coram patre meo q̄ est in celis. Hac enim causa proposita sc3 iusticia fidei/ secure in omni agone certatur: ꝛ intrepide ictus bellorum excipiunt. Congressio queritur: vt patiētia ferro / fuste/ scorpionibus/ fame/ siti/ exilio/ carcere/ vinculis/ tūsionib9/ flagellis/ flagris/ omni genere verborum/ iniurijs/ conuitijs approbetur. Necnon et sustinuerunt libentissime mortem/ ne desererent fidem. Et vilem estimauerunt sancti omnem corporis penam propter fidei sancte iusticiam: quoniā tribulatio patientiam operatur: patiētia vero spem: spes autem non confundit: quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritumsanctū qui datus est nobis. Et gaudenter sustinenda est omnis aduersitas/ anteq̄ fidei veritas deserat. Hinc iacobus: Omne gaudium existimate fratres cum in tentationes varias incideritis: scientes quoniam probatio fidei vestre patientiam operatur: patientia autem opus perfectum habet. Iaco. 1. Cur gaudium ex persecutionibus varijs: nisi quia iusticia fidei cum ad examen deducitur / an deseri ex obiectis asperis debeat an teneri? Si tenet/ patientia opus est ex illatis per-

ſecutionibus: ſi vero patientia nō deerit/perfe
ctū opus inerit. Perfectū autē eſt vbi nihil de
fuerit ad virtutē: vbi vero virtutis pfectio/ ꝛ re
gni celoꝝ poſſeſſio ſubſequeẜ. Perfectioni p-
tinus regni eterni pmiſſio facta eſt. Ex eo qui
dem patientia opus dicit habere pfectū: quia
per ipſam dei ꝛ proximi dilectio examinat/ an
pro quanto inſit agnoſcit. Conſueuerunt ocio
marcere ꝩtutes: nec de ipſis poteſt haberi cer
ta inherentia/niſi cū oppoſitis habuerunt q̄n-
doq̧ congreſſum. Sed nulla patientia vbi nul
la iniuria/nulla cōtumelia/nulla tribulatio ir-
rogat. Sed cū aderunt hoſtiliter oppugnātia
et aduerſantia mentē pariter et ſenſum: tūc pa-
tientia facit clareſcere dilectionē q̄ diligimus
proximū: cū ſeuere atq̧ inhumane tractati ſer-
uantes amorē/ ppellimus odiū: nō attendētes
iram atq̧ maliciā: ſʒ creatā naturā/ ac illā que
nobis offertur gratiaʒ: non cōſyderātes quod
irrogatur/ſed quod iubet: nō manipēdētes ma
la que irrogat hō ſeuus / ſed que pmittit pius
deus: nō quod nos patimur/ſed quod p nobis
paſſus eſt inter hoīes fact⁹ homo. Silr̄ ꝛ quan
ta charitate chriſto iūgamur/ monſtrat patiē-
tia in aduerſis: ne ſeiūgamur/ſicut apl's inquit:
Rom. 8. Quis nos ſepabit a charitate chriſti? Tribula
tio/an anguſtia/an pſecutio / an fames/an nu-
ditas/an periculū/an gladi⁹? Sicut ſcriptū eſt:
Quia ppter te mortificamur tota die: eſtima-
ti ſumus vt oues occiſionis. Sed in his ſupe-
ram⁹ ppter eū qui dilexit nos. Certus ſum eñ/
ꝙ neq̧ mors/neq̧ vita/ neq̧ angeli/neq̧ princi
pat⁹/neq̧ virtutes/neq̧ inſtantia/ neq̧ futura/
neq̧ fortitudo/neq̧ altitudo/ neq̧ profunduʒ:
neq̧ creatura alia poterit nos ſepare a chari-
tate dei: que eſt in chriſto ieſu dño noſtro. Ecce
vnde patientia opus perfectū habet: qꝛ vtriuſ
q̧ p̄cepti tenet inconcuſſe cenſuram. Ac p hoc
propter iuſticiā fidei pati/ſūma iuſticia in ope-
ribus eſt. Nihil itaq̧ iuſtius ꝙ̄ ſic agere/ ne q̇s
ſepareẜ a chriſto. Iuſte impenduntẜ ſpōte opes
ꝛ ingerit ſe patientia cū inuite tolluntẜ: animo
imperturbato cuncta pericula tollantur: mors
in deſyderio ſit. Acerbe mori computat in lu-
crū: vitam perdere ſuperexcedens bonū eſt: ne
iuſticia fidei p impatientiā in ania pereat: vnde
Chriſtus ab ipſa ſeparat⁹ abſcedat. Ad iuſtici-
am fidei addicit ꝛ moralis: que poſt credita ea
que ſunt agenda complectit: p qua pati ne de-
ſeratur/dabit regnuʒ celoꝝ. Et illa ſegregari
ab iſta nō poteſt: qua ne cōmittat quod nefas
eſt/ſponte ſuſcipit: Quoniā nunq̄ deſerit vir-
tus niſi in appoſitione vitioꝝ: q̄ꝙ̄ et actus vir
tutis ſepe intermittat/abſq̧ ꝙ deueniat in viti
um. Omnis porro virtus iuſticia eſt: cū ex ipſa
caueat iniuſtū/prodeatq̧ profectus: ꝛ illi place
atur/cui ſeruire omnis iuſticia pſuadet. Omīs
actus humane mētis interior in deū referibit
et exterior p diuerſitate locoꝝ ꝛ tēpoꝝ/ad euʒ
referri poſſibilis/ad iuſticiā ptinet. Ineffabili
modo per iuſticiā virtutes et act⁹ ſibi exhibe-

ri oīnipotēs vēdicat: iuxta quod ioānes ait: Di
gnus es dñe deus noſter accipere gloriā ꝛ ho-
norē et virtutē: qꝛ tu creaſti omnia: et ppter vo
luntatē tuā erāt et creata ſunt. Quid eſt digi⁹
es/niſi quia iuſtū eſt vt glorificet/honorificet in
oībus ab hominibus: ꝛ quicquid eſt virtutis et
boni moris/ipſe ſuſcipiat? Quāobrem quia oīa
creauit ꝛ noſipſos/qui ſumus rationale aliquid
inter oīa: proinde cum quicquid eſt virtutis et
probati moris/ pro deo in iuſticiaʒ cedat: beati
ergo qui perſecutionē propter iuſticiam patiū-
tur: cum in ius ipſorum ex diuina gratia cedat
regnum celoꝝ. Filius vero pro nobis huma-
natus ꝛ mortuus/ ex iuſticia ſibi eque omnia vē
dicat: put idem ioannes ait: Dignus eſt agnus
qui occiſus eſt/ſcʒ p oīm redemptione mortali-
um: accipere virtutē ꝛ diuinitatē ꝛ ſapientiam ꝛ
fortitudinem et honorē et gloriā et benedictio-
nem. Ex his verbis ioannis arguit/deo patri ꝛ
incarnato filio iuſte deberi quicq̇d eſſe pōt ex
nobis per gratiam ſuā non tanq̄ ex nobis/ glo
rie/honoris/laudis atq̧ virtutis ꝛ moris. Per-
lucide igit mētibus noſtris infertur pro qua iu-
ſticia pati oīa mala iubemur/ anq̄ ab hoīe deſe
ratur. Necnon et oīs hō non tantū fidelis/ſed
etiā infidelis ppter iuſticiam patit: ſi eum aliq̇s
iniuſte perſequitur: quāq̄ infideli pro paſſione
regnū celoꝝ non pateat. Et nemo miret quod
dicturus aduenio. Iniuſta perſequentiū rabi-
es paſſiones paſſoꝝ abs re patiēter toleratas
ad iuſticiā fecit aſcribi. Et ſi nihil hoꝝ a perſe
cutorib⁹ pponeret his quos ſua prauitate ve-
xare diſponūt: vt cōmitterēt nefas deſererētq̧
fas: ex ipſa pſecutione dūtaxat pati ppter iuſti-
ciā dicerent: dū non adeſſet iniq̇tas ppter quā
pati mererent: cū deus habeat miniſtros iuſti-
cie in eos q̇ puerſe agūt/etiā illos qui carere vi
dent ordinaria ptāte. Sepe nanq̧ diuino ꝛ oc-
culto dei iudicio preter ordinariā poteſtatē in
iniquū iniquus eſt vltus: p ordinariā vero factū
hoc videmus aptius. Sed ad verā aſſeueratio-
nem oīm p̄dictoꝝ clare in ſua canonica loquit
petrus: inuitās ad paſſionē / enūcians gaudiū
erigēs ſpem ad gloriā/preſtruēs quomō patia-
mur/ dicēs: Chariſſimi nolite pegrinari i feruo-
re q̇ ad tentationem vobis fit: quaſi vobis noui
aliquid cōtingat: ſed cōmunicātes chriſti paſſi-
onibus gaudete/vt in reuelatione glorie ei⁹ gau
deatis exultātes. Si exprobramini in noīe chri-
ſti/beati eritis: qm̄ quod eſt honoris/glorie et
virtutis dei/ꝛ qui eſt ei⁹ ſpūs/ſup vos requieſcit.
Nemo autem veſtrū patiat quaſi homicida aut
fur/aut maleficus/ aut alienorum appetitor: Si
aūt vt chriſtianus non erubeſcat: glorificet aūt
deum in iſto nomine: Clarent ſane intelligen-
tibus petri verba ex his que pretulimus: vt non
ſit opus tediū aliud expoſitionis inferre. Verū
tamen ſi de iuſticia propter quā patiendum eſt
aliquid ediximꝰ: de pſecutione aliquid etiā diſ-
ſeramus. Non eſt ſolum perſecutio attendē pp-
da in illatis corpaliter penis / et in his malis q

possunt lingua pferri: sed iustis pati a virtute dissimiles hominũ mores / etiã nullis illatis aut dictis aduersis magna psecutio est. Cruciatus est amatori dei sibi videre quod displicet: ꝛ diuinã habet offensam. Non enim põt vere dei cultor sine psecutione transire / videns quippiã maiestati diuine ingratũ. Amor ad dilectũ iniurias dilecti suas psecutiones facit: etiã si esset ipe circũquaqꝫ pacatus. Et diligens proximũ vt se ipsum / in aĩo psecutionẽ patiť: cũ ipm videt affligi manẽs ipe nõ tactus. Et amator honesti fortiter in aĩo cruciať ex omni turpi quod agiť: etiam si nõ obligeť ad actũ. Sic de iusto scriptura cõmemorat. Uidi pũaricantes ꝛ tabescebaꝫ: qꝛ eloqa tua nõ custodierũt. Preuaricatiões enim legis dei ꝛ intactis corpibus ꝛ impturbatis rebus / tacitis verbis / necnõ forte impensis obsequijs psecutores validi sunt amicoꝝ dei ꝛ amicantiũ veritatẽ: q psecutio etiã ppter iusticiã ẽ ferenda: vt semper diligamus proximũ cũ odio vitiorum.

De exhortatione facta ad discipulos pro persecutione et maledictis ferendis respectu superne mercedis: secundũ mattheũ et lucã tantũ. Ca. XII

Preuidẽs saluator discipulos suos in pma psecutionuꝫ acie positos / de nouo nascẽtis ecclesie velut duces belli christiani ppli / cũ demõib9 ꝛ mũdi pncipib9 certaturos: nõ alia causa belli supposita / nisi noua fide ĩcarnati verbi oĩm causam agentis / in cruce pẽdentis: q idolatria ppellenda erat / demones effugandi / tyranni subijciendi / mores renouãdi / noua sacrificia inducenda / sacramenta potiora condẽda / penitẽtia pdicãda / miracula innumera facienda / venia danda cõuersis / beatitudo in supis pmittenda: ipsos singulari ac exhortatiuo sermone alloquiť: p quos erat cuncta cõtio cõdienda fideliũ: vt ipsi fierent firmũ exẽplũ virtutis posteris in ecclesia nascituris / dicẽs: Beati eritis cũ vos oderint hoĩes / et maledixerint: et cuꝫ separauerint vos et exprobrauerint / et psecuti vos fuerĩt et dixerint oẽ malũ aduersus vos mẽtientes ppter me: et eiecerint nomen vestrũ tanqꝫ malũ ppter filiũ homĩs. Gaudete in illa die et exultate: quoniam merces vestra copiosa / seu multa est in celis. Sic enim psecuti sunt pphetas: qui fuerunt ante vos patres eorũ. Nõ defluxerat a regno celoꝝ hũana natura in paradiso existens: sub celo dũtaxat pmo peccauerat: cui nõ peccanti demũ tacita pollicitatiõe patuisset. Nunc ille locus eden, flammeo atqꝫ versatili custodiť gladio: regressus denegatus est cũctis: illis duobus exceptis / quos fides vera tenet. Ad regnũ celoꝝ omni amoto medio inuitamur: vt penarũ precio ꝯquiramus illud. Et nihil excептueť a penis si a psecutore pponiť quod pati recusemus: si celoꝝ regnũ captare cõtendimus. Et apl̃is tanqꝫ ducibus ꝛ vexilliferis crucis in populo christiano / omnẽ penarum genus ad toleranduꝫ imponiť: vt nihil inspecta pmissa beatitudine recuseť. Habet hoc pprium cõmunicabilis ꝛ cõmunicata natura / maxie humana: q melius nouit qd boni ad cõuinectidũ habeat mutua ꝛ grata dilectio: ꝛ quid mali odium pariat: vt affectet queratqꝫ diligi / ꝛ odiri asperneť atqꝫ recuset. Inexplicabile ppemodum est quanta tortura sit animis hominũ ppter passiuũ odiũ: quoniã si hoc maxime inter mortales ad delectationẽ qriť / scꝫ amare ꝛ amari: hoc potissime ad asperitatẽ vrget / si odium viget: asperius tamẽ si qs patiať / qꝫ si ad aliũ habet. Et saluator hanc odij passionẽ gaudenter tolerãdam posuit / seipm in causa subijciens: ꝛ beatitudineꝫ eterne copiositatis adiecit: vt ad singula mala q toleranda censuit / beatitudo referať. Beati eritis cũ vos oderint hoies: qui nature sequẽdo iusticiã vos nemini nocentes debebãt diligere / nõ odire. Usqꝫquaqꝫ passionẽ exaggerat: cũ ab eo quis patiť / q debuit beneficiũ imptiri. Ualidi9 qdem cũ his q beneficiũ accepit insequiť: cũ pati ab inimicis cõsuetos sepe deducať in mores. Iuxta quod scriptũ est: Si inimicus meus maledixisset mihi: sustinuissem vtiqꝫ. Tu vero homo vnanimis / dux meus ꝛ notus meus: q simul dulces mecũ capiebas cibos. Ac per hoc apl̃i discipuliqꝫ dñi / amorẽ omniũ ex pcepto eis imposito merito vendicabant: q mittebanť oĩm nũciare salutẽ: dirigere in melius vagos hominum mores: omnes infirmitates depellere: demones effugare: ordinare terrena: psuadere diuina: nulli9 questus causa: nullo ambitionis inanis glorie aut terrene delectationis intuitu: ꝛ sic seue ĩ multoꝝ maxime tyrannoꝝ odiũ deuenire diuina puidẽtia disponebat: ex ore christi pollicens beatitudinẽ: si nõ dilectionem / sed odiũ ab hoĩbus patereнť. Graue fit ab hoĩbus maledici: presertim ab his qbus nõ inimicandi / sed amicãdi occasio pstruiť: vt eloquiť supradicta sentẽtia. Si inimicus meus maledixisset mihi / sustinuissem vtiqꝫ. Apostoli quidem oĩbus benedicere missi erãt: maledictiões ꝛ cõuitia pamplius suscepturi: quoꝝ ibant pcurare salutẽ / ꝛ in viam dirigere veritatis. Maledicebať eis velut nõ sane sapientib9 ꝛ stultis ꝛ amentib9: q ppter incerta contẽpsissent hec q falso certa videbanť: in eo qꝫ seqrẽtur ꝛ pdicarẽt mũdo crucifixum ꝛ crucẽ: velut rẽ stulticia ꝛ penalitate marcentẽ: ꝛ insultarẽt prosperitatibus seculi / q p magno bono ab hominibus appetunť. Proinde a mundi dilectorib9 maledicebanť: qꝛ ipsi mũdi placita maxime perhorrebant: denũciantes eterne maledici sectatoribus seculi. Socialis dulciter est hominũ vita ꝛ ad inuicẽ iure nature appetunť cõsortia: et separari timeť ab his maxime q vnius nature sũt editi: ꝛ habent oẽm similitudinẽ in natura: ꝛ cõmuni ratione humane nature indita pfruuntur: qua deo ꝛ angelis eius inuisibilib9 licꝫ non per omnia / similes facti sunt. Et inter sensibilia ꝛ rationabilia vera est sententia de similitudinis ap

Mat. 5. Luc. 6.

Psal. 54

petitu ꝙ simile appetit simile: libenterqꝫ similia
sociant. Tenacius ꝗdem ex insita ratiõe adest
hominibus huiuscemodi appetitus: ⁊ q̃nto va-
lidius inest / tanto penosius est ab hoib⁹ sepa-
rari. Et hoc discipulis christi protunc ⁊ semꝑ
venire debebat in penam: vt ab hominib⁹ et ex
inhumanitate cruda christi supposita causa se-
pararent: ⁊ eoꝝ velut infamiũ ⁊ ineptoꝝ consor
tia priuata ⁊ publica vitarent: sub pollicitatiõe
beatitudinis si patiẽtia non deerit. Exprobrati
sunt in dictis ⁊ factis: vt verba eoꝝ falsa ⁊ ope-
ra facta pperam putarent. Que ꝟo maior i ani
moꝝ animis ꝑsecutio ꝙ in verbo veritatis atqꝫ
virtutis exprobrari: ⁊ in recte factis malarum
actionũ habere iudiciuꝫ. In oĩbus exprobrati
sunt a dolositate demonũ / a sugbia tyrannorũ /
a ꝑfidia infideliũ / a neq̃tia eoꝝ q̃ mundo sua cor
da ligauerant. Intantũ ꝓcessit exprobratio ma
le lata: vt imperiti plebei absqꝫ literis / ebrij / de-
mõiaci / magi / aruspices / harioli / venefici / male-
fici / seditiosi / falsarij / deceptores / seductores / in
cantatores ⁊ noĩe oĩs infamie notarẽtur. Sed
beati quia propter christũ: beati q̃ sortient iter
minabile regnũ dei. Ois illati mali persecutio
notã habet: ⁊ in id traijcit ꝙ q̃s ab alijs aduer-
sa corpis ⁊ animi nõ spõte patiat. Sed elucida-
te cũ fugat quis fugientẽ hostiliter / ꝑsecutio no
minat. Hanc ⁊ apl̃i ꝑpessi sunt / ceteriqꝫ cõsimi-
les: vt fugientes a fugantibus de terris ad ter-
ras / de ꝓuincijs ad ꝓuincias / de iudea regione
ad insulas ⁊ regna gentiũ trãsmigrarent: sicut
cõmonefecerat ipse saluator. Si ꝑsecuti vos fu
erint in vna ciuitate / fugite in aliã. Multa male-
dicta sustinuerũt christi discipuli ꝓpter ipsum:
vt digni omni malo ab hominibus dicerentur:
⁊ retundebat veritas in ore ipsoꝝ: acsi velut dia
bolus mendacium loquerent. Et eiectũ est ipo
rũ nomẽ ꝓpter magistrũ quẽ ꝑdicabant / ⁊ pro-
pter crucifixũ quẽ affirmabãt deũ: cũ non dei /
sed tm̃ filius homĩs crederet: ꝓpter quẽ omnia
passi sunt. Sed omnib⁹ his aduersis ex aduerso
gaudiũ parabat: cuꝫ merces eoꝝ in superis ha-
beat copiam premioꝝ. Acsi leue videri deberet /
tolerariqꝫ leniter omne quod inferri põt in pe-
nis ab hominibus seuis / in sensibus hominuꝫ
teneris / gaudio proposito eoꝝ que ꝓmittit. Sꝫ
cum duo saluator ad sustinenda mala in causa
subijceret / scꝫ seipm̃ ⁊ gaudiũ supernoꝝ: vnũ cũ
dixit / ꝓpter me: alterum cum adiecit: gaudete ⁊
exultate: quoniã merces vestra copiosa est in ce
lis. Primũ virtutis / secundum beatitudinis fu
it: amplius ꝓpter primũ ꝙ propter secundum
mala passos apostolos legimus fuisse gauisos:
Act. 5. Nam ibant apl̃i gaudentes a cõspectu consilij:
quoniã digni habiti sunt pro nomine iesu con-
tumeliã pati: vt magis letarẽt mala ꝑpeti ꝓpt
christũ ꝙ ꝓpter ꝓmissa regna celoꝝ. Optimi
enim militis est / non ob rem / sed propter regeꝫ
in bello pugnasse. Sed ne nouũ ipsis videretur
ꝙ primũ a iudeis ꝑsecutionẽ apostoli paterent:
sic patres eorum sanctos ꝓphetas ꝑsecutos fu-
isse cõmemorat: vt sicut filij generis / sic essent et
criminis demerito male imitationis ⁊ indura-
te iniquitatis.

¶ Quod finis bonorum omniũ agẽdorum constitutus a christo beatitudo est: epilogice. Ca. XIII

Ecce sub quod diuersis significãdis ad
agendã vitã saluator hoies animauit: ⁊
monstrauit quãta est diuersitas agẽdo
rũ: sed oĩm horũ finis est regnũ celoꝝ.
Nã voluntaria pauꝑtas finẽ habet regnum ce-
loꝝ. Mititas terrã hereditabit: sed illam regni
celoꝝ. Lugentes cõsolabunt: sed in regno celo
rũ. Esurientes iusticiã / saturabunt: sed i regno
celorũ. Misericordes misericordiã cõsequent:
cũ intrabũt in regnũ celorũ. Mundo corde deũ
videbũt intuitiue in regno celoꝝ. Pacifici filij
dei vocabunt ⁊ erũt: sed in regno celoꝝ. Perse
cutionẽ propter iusticiã patiẽtes / gaudebũt in
regno celoꝝ. Sermo directus ad apl̃os specia-
liter / post oĩa tolerata ⁊ superata pericula ꝓmit
tit regna celorum.

¶ De quatuor in quibus apostoli et cõsimiles pro vtilitate futurorum fidelium consignantur: secũdũ Mattheũ et Lucã tantũ. Ca. XIIII

Sal / lux / ciuitas ⁊ lucerna suis tẽporibus et
locis ⁊ negocijs cõgruũt. Sal cibis vt
sapiant: cũ horrendũ sit condienda sale
insulsa comedere: ꝙꝙ multa in cibos ve
niant nõ opportuno sale. Sal ad preseruationẽ
adhibet carniũ ne putrescant. Nã sale appo-
to multa cõseruant in tẽpora / q̃ sine ipso marce
scerent. Sic apostoli ceteriqꝫ subsequi eandem
imaginẽ afferentes / sal doctrinale dicunt cõdi-
ens terrena: quo iuste discreteqꝫ teneant in vsu:
iniectũ suꝑ morbidos seu fragiles hominũ mo
res velut suꝑ molles carnes: ne praua consuetu
dine putrefierent. Quod si hanc similitudinem
deferentes in seipsis sordide viuentes euanesce
rent: inutiles ad cetera facti mittendi sunt foras
immo sic refutant / ⁊ hominũ iustis iudicijs cõ
culcant. Forinseca missio ad id refert / ꝙ extra
omnẽ gratiã ecclesie seponant. Luce fugantur
tenebre: oculi obiecta conspiciunt: recte itinera
ad terminos: declinãt fouee / atqꝫ laquei: multa
pericula deuitant. Nisi violentia superaueit et
ꝙ proditio / fures arcent inuite aliena diripere
deperdita requirunt ⁊ sepe reperiuntur. Sic et
apostoli ꝙuis tenebre in seipsis ⁊ lux in domino
splendentes in verbo sane doctrine atqꝫ in luce
veritatis luminosissime clarescentes: tenebras
ignorantie fugauerunt a mentibus hominũ: et
peccatoꝝ opacitatẽ a cordibus ⁊ moribus ip̃o
rum pariter depulerunt: quoniã declaratio diu
norũ sermonũ illuminat: ⁊ intellectũ dat paruu
lis. Sic apostoli ⁊ cõsimiles posteri christiane
doctrine luciferi / diuina eloquia declararũt: ostẽ
dentes mentalibus oculis desuper demissuꝫ ob
iectum vnigenitum dei filium humanatum / pro
nobis passum atqꝫ necatum: ꝭm illas principa

apostolor sententias. Aspicientes in autorē fidei r cōsummatorē iesum: qui pposito sibi gaudio sustinuit crucē omni ɔfusione cōtēpta: atq̄ in dextera sedis dei sedet. Recogitate eū q̄ talē sustinuit aduersus semetipm ɔtradictionem: vt nō fatigemini animis vestris deficiētes. Et ali9 Christo in carne passo: r vos eadē cogitatione armamini. Hec eīn fuit esseq̄ debet omniū apostolor r veror doctor intentio: vnigenitum dei filium p nobis oia factū mentibus hoim obycere ad credendū. Itinerari recte in via dei sane docuerūt: vt ex vnius doctrina ceteror eluceat. Videte itaq̄ quō caute ambuletis: nō quasi insipientes/ sed quasi sapientes: redimētes temp9: quoniā dies mali sunt. Et alibi: Spū ambulate r desyderia carnis nō pficietis. Hec oia r similia velut lux splendidissima mūdo apostoli docuerunt. Ciuitas refugij extiterunt sita supra montē altissimū christum/ factū velut ex lapide precioso: de montibus velut lucerna oleo misericordie plena: lumē in domo ecclesie oibus diffuderunt. Hec siqdē in libro similitudinū aliter sunt tractata: ideo hic comatice dicta.

C Qr fine glorificationis dei sunt bona exempla monstranda: secundum mattheū solū. Capitulum XV

Supra dixerat apostolis q̄ erant lux mūdi. Lux igit̄ si est/ seipsam negare nō potest. Est eīn suiipsius naturaliter diffusiua: multo amplius r spūalis r virtuosa. Lux seipsam occultare nō debet: sed suis se manifestare splendoribus/ operibus primo anteq̄ vbis. Valide validat pactum boni pferendā doctrinam: r magis mentibus hominū infigit ab agēte/ quod dicit etiā inexarate/ q̄ si exacte a nō agēte dicatur. Proinde saluator ait: Sic luceat lux vestra corā hominibus: vt videāt bona opa vestra: et glorificent patrez vestrum qui in celis est. Appositus est finis in agendis: r intentio hominū in bonis opibus terminata est cū deducunt in publicū: scilicet vt gloria solū referat in deū: a quo bona cuncta pcedunt: cui iure debet ois gloria omnisq̄ laus ex bonis opibus que agunt. Sine cuius auxilio nullū bonū opus penitus ageret. Fiāt igit̄ bona vt soli deo placeat: appareant corā hominibus vt ipse solus glorificet in agēdis bonis. Hec est causa valentior diuine placitū voluntatis nostriq̄ pfectus ostensionis ipsor. Ista est aptior dūtaxat sue glorificationis. Nemini gloria debetur ex factis/ cui virtus seu potestas defuit faciendi. Solū enim glorificatio iusta redditur/ a quo facultas egredit agendor. Unde preter deū ex beneactis nulli glorificandi sunt homines/ si hominibus ois sufficientia deest. Inquit eīn apostolus: Nō sumus sufficientes aliquid cogitare ex nobis tanq̄ ex nobis: sed oīns sufficientia nostra ex deo est. Illi ergo bñ actorum gloria/ cui r sufficientia fiendor. Et ipse saluator ait: Sine me nihil potestis facere. Igitur de omnibus bonis regi seculor r immortali et

inuisibili soli deo honor r gloria in secula seculor amen. Verūtamen hoc dictum ad inquirendū se ingerit: an ad pceptum/ an ad consiliū/ an ad modū referat. Omnis enim scriptura moralis r simpliciter docens/ ad alterum istor trium necessario atq̄ omnino refertur. Sed si ad preceptum/ teneret omnis homo sua opera publicare: si ad cōsilium/ tunc in operibus bonis perfectum esset ppalare seipsum. Ad modū igit̄ videtur potius sententia ista referri: vt dum bonum agitur/ nō ostentui pateat: solius dei placito reseruato. Sed si aliter nequit fieri quin appareat cuz actiua vita plurima cōplectat/ que occultari nō possunt: sic bona opa exterius luceant ex intentione agentium/ vt placitū solū referatur in deū: r vt edificetur primus ad bonū: seu ad melius animatus/ vnde peramplius glorificet de9. Nemo nāq̄ voluit hominibus ex prima intentione placere/ qui noluerit superbire: nec excusatur ob eius edificationē quā intendit/ si dei placitum solum nō preintendit. Et deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent: cōfusi sunt quoniā deus spreuit eos. Dissipant ossa placentium hominibus: quia omnis homo mendax: r si mendacibus mendax placet: peccatū est in voto/ nō virtus. Aliqd porro sibi arrogare disposuit/ qui ad placendū hominibus dedit op9. Iā in animo tumuit/ qui hominū quesiuit applausus. Sed dicet quis: Omnino operib9 meis bonis proximū trahere volo: r ad bonū seu meli9 inuitare: vt vna mecū pariter laudet deuz. Et si vtiq̄ fiet/ laudabit trahens/ asscribet sibi q̄ traxit: laudabitur ve tractus q̄ sua virtute accesserit ad honestū/ tribuet ve sibi: quia quod bonum est voluit. Eqdem dixerim neuter laudād9: ois gloria ei q̄ virtutē tribuit operis r gratiā in exēplo/ r in animo inseruit bonā voluntatē ei q̄ trahendus in virtutibus erat. Si bonus est trahēs per opera fratrem/ cur querit ab hominib9 laudem? Si vo malus/ oino dignis est alien9 a laudibus. Et in sequentibus hui9 montani sermonis oino in recte aut benefactis saluator publicum phibet deuitari: in oratione/ in elemosyna/ in omni exercenda iusticia. Iure igitur dissipātur ossa humane placentiū: qr cōfundūtur iuste illos spernente deo/ spernentes ipsi primit9 deū? Deum vtiq̄ spreuit/ cui ipse nō est satis ad premiū. Deum spreuit/ q̄ quesiuit aliū in suis operibus laudatorē. Spreuit deū sue cōscientie testimonio nō cōtentus: r iudicio aliar cōscientiarū satagens ducere vitam suam. Cōminationes inuenimus ad publicū fieri: ad secretū aūt pmiū. Sed quia bona opera quasi quedam lux exterior sunt: moderatur in lumine vt eo lumine atq̄ intentione fulgeat: r sic edificetur proximus vt nullus inde laudetur nisi de9: nō q̄ ipse indigeat glorificatiōe nostra. Dixit aūt alibi: Ego gloriā ab hoib9 nō accipio. Et honor nror ipe nō indiget. Sed vt hō deo reddat debitū honoris r laudis: r ipse nō dānetur vitio pprie glorificatiōis atq̄ ostētatiōis: neq̄ sibi arroget quod p

tinus diuini est iuris. Nemo debet predicare seipm/si omnis hõ mendax. Qui vero ab ista sententia mendacitatis absoluit/ non sui est muneris/ sed diuine virtutis. Excedit oĩno naturã hoim quod hoies facit esse veraces. Quãobrẽ nec ipsi laudandi: ꝙuis bene agentes ꝑ oĩa: sed illa virtus superior q̃ tribuit vt in hac vita rectum aliquid peragatur.

¶ Quod lex et prophetia non soluũtur ꝑ euangeliũ/sed adimplentur: iuxta quod vitam et doctrinam debẽt formare doctores: secundũ mattheũ solum. Capitulum XVI

Doctrine christi nouitas legis mosaice tardioribus animis videbat̃ repellere vetustatẽ ex his q̃ saluator egerat/ erat ꝙ factur⁹: ⁊ ex his q̃ dicebat adueneratꝙ dicturus. Ac ꝑ hoc ne in animis audientiũ firmaret̃ ꝙ legẽ mosaicã tanto in monte datã mysterio et ꝓphetiã affatu spũssancti editã soluturus aduenerit: in exordio quasi sue magne p̃dicatiõis dubiũ abstulit quod male cogebat hoies suspicari/dicens:
Mat. 5 Nolite putare quoniam veni soluere legẽ aut ꝓphetas: non veni soluere/sed adimplere. Bona erat lex a sũmo data factore: nil habẽs reꝑhensibile: sed difficultatibus plena erat: vt nemo illã ꝑfecisset ad plenũ: nõ defectu legis/sed obseruantis. Et cõgruit vtiꝙ illi rudi populo atꝙ inculto tẽpore suo. Nec ille populus ⁊ oĩs mũdus amplioribus aptus erat. Pro oib⁹ hoib⁹ mũdi tũc tpis data fuit: ꝙuis merito vni⁹ dei cultor ille populus hebreus eductus de egyptiaca seruitute/primus illam ꝑ manũ moysi magnis lampadibus coruscationuꝫ ⁊ tonitruo in summitate montis sinai accepisset/cõtinentẽ magna moralia sub p̃cepto: ne ꝑ effluxionẽ in ima hoies a summis et in creaturas separent̃ a deo. Et multa cerimonialia vsꝙquaꝙ fatigantia dorsa hominũ: etiam aspera lenitati sensuũ humanoꝝ. Sed melior lex leniorꝙ adhuc iam diu expto mundo largienda erat: nõ tamen soluenda/sed adimplenda prior. Nõ eñ destructor est suoꝝ in sapiẽtia eterna factoꝝ deus: licet addat ad id quod bonum est vt melius fiat: atꝙ potiori ꝯditione sepe cõmutet. Nam legẽ nature q̃ bona est/nunꝙ ipse ĩ aliquo nisi cõditione meliore siue miraculo soluere dictus est. Sed nec solutio dici põt/vbi ꝑ spiritũsanctũ supra naturã maiore vtilitate fiũt: aut miraculo naturã excedente ꝓcedunt: vt sol contra gabaon p̃ter vsitatũ sue legis cursum stetisse legit̃ in vltionẽ maloꝝ: part⁹ virginis cuncta christi ⁊ sanctoꝝ miracula/sol in christi morte cursu p̃termisso nature pallescens. Et si spũs suꝑbos eternis tradidit penis: ⁊ eis malos hoies ex iniusticia sociat in tormẽtis: lex tñ nature ꝑmanet incorrupta: ꝙuis ipsam naturã seua pena cõfodiat: vt vna ꝑseuerando diuerberet: altera ĩmortali lege sustinẽdo ꝑduret. Et ĩfirmitates ⁊ si qua mala naturã ledẽtia/legẽ nature nõ soluũt: cũ ex diuina iusticia fiũt. Dĩs natura rex ĩmortali lege ꝑdurat: etiã si singularia in aliquo depire videant̃: aut spũalia siue corꝑalia meliore cõditione donant̃: cũ scꝫ natura corruptibile atꝙ mortale supra nature legẽ incorruptibilitatem atꝙ ĩmortalitatẽ induerit. Nec lex nature solui dicẽda est: sed meliore appositione donata. Lex originalis iusticie nunꝙ solutionẽ accepit: sed vt illa custodiret̃/cetere leges posite sunt: nõ solum ad erudiendũ/sed etiã ad puniẽdũ voluntarios transgressores: nec christi doctrina in aliquo illã soluit. Sed negatiuũ christi verbũ: nolite putare qm̃ veni soluere legẽ: dũtaxat de mosaica videt̃ edicere: quã nõ soluit/sed adimpleuit. Et in his in q̃b⁹ magis videt̃ soluta/est adimpleta ꝑamplius. Habuit lex illa dicticeũ impmutabilẽ ⁊ ĩmutabilẽ ⁊ vsꝙ in finẽ seculi duraturꝝ: quẽ nec in aliq̃ sui ꝑte nouimus esse solutum/sed christi doctrina validius affirmatum: q̃ ab eo tpe quo datus est nõ fuit figura/sed veritas: nõ tropologice/sed simpliciter obseruãdus: nullã allegoriã cõtinẽs/sed simpliciter docentẽ doctrinã. Nec fuit in parabola datus/sed explicatus in verbo. Habuit lex illa ⁊ circũcisionẽ cũ petra: q̃ non ex moyse/sed ex patribus fuit: q̃ nõ soluta/sed melius adimpleta circũcisione cordis ꝙ corporis. In hanc circũcisionẽ illa tẽdebat: vt corda hominũ ex petra circũciderent̃: nõ caro q̃ circũcisa nõ saluat nisi corde circũciso: cor vero circumcisum saluabit in sana carne. Multa sunt de hoc testimonia scripturaꝝ: q̃ si ducerent̃ in medium scriptura ꝓtẽderet̃ in longũ. Habebat ⁊ illa lex sacrificia aĩaliũ horrida ⁊ cruenta. Soluta ĩ his videt̃ lex/sed magis adimpleta: cũ seipm in sanguine in ara crucis veꝝ sacrificiũ ꝓ nobis oib⁹ nõ ꝓ seipso se obtulit christus. Habebat oblationes primitiaꝝ / redẽptiones p̃mogenitoꝝ: nũc q̃dẽ sopite videnť/imo in melius cõmutate: vt oĩs intentio in agẽdis honor dei p̃intendat̃/et redimit̃ aut cõmutat̃ primogenitũ: vt redẽptio sit ex christo/cõmutatio ex opere aptiori: vt ex significatiõe spũali animaliũ illoꝝ accipit̃. Pena talionis in misericordiã versa est. Superaltat̃ misericordia a iusticia. Libellus repudij cuꝫ sit amotus/etiã legis solutionẽ nõ videt̃ arguere. Potius aũt in ei⁹ amotione lex implet̃: vt quod tũc fiebat causa fornicatiõis/nũc trãseat in edificiũ castitatis. Potior ẽ veritas ꝙ figura. Oĩa in figura cõtingebãt illis: his dũtaxat exceptis q̃ dicticeus habet ⁊ exvelata doctrina. Ueritas igit̃ que ĩmediate sequit̃ ad figurã/legẽ non soluit/sed implet. At qui legis dator est non ꝓmulgator/nullo iure legi a se date subijcit̃: alioqn legis subditus esset/non dñs. Equidem saluator omniũ christus tẽporalis ex humanatiõis tpe/eternus ex incõprehensibili eternitate: vtramꝙ edidit legem. Illius veteris dator/nõ ꝓmulgator: vtriusꝙ istius in hũanitate dator ⁊ ꝓmulgator: vtriusꝙ dñs/neutri subditus: qm̃ si iusto non est lex posita: ipsi fontali iusticie que deus est/similiter nulla lex. Et quãꝙ multa voluerit s̃m legẽ exeq factus homo; nõ velut legi subdit⁹/sed velut si-

milis fratribus p oia factus: q̄ suo impio potuit istam nouā legē edere: veterēq; illam nō soluere: addere pfectionē/soluere impfectionē: quod nō erat soluere/sed adimplere legē: a corpali b⁹ actionibus ad spūales actiones trāsferre: quod vere implere erat legē/nō soluere. Ois em̄ illa lex in his q̄ actu fiebant/ mystice tendebat in christum ⁊ in corpus mysticū eius: quo adueniente atq; operante/necnō docente: lex adimpleta dicit/nō soluta. Sed si subtiliter ex subsequētibus verba pensamus/tm̄ de lege dicticei dixisse videtur: cū doctor soluens ⁊ docēs precepta minima decē videlicet minima q̄ facile obseruari pn̄t/et retributione in negatiuis parua/minimus vocet: faciēs sic ⁊ docēs s̄m illa decē/nō s̄m cerimonias/magnus in regno celoꝝ habeat. Prophetie vō aut de p̄teritis/aut de p̄sentibus/aut de futuris extiterunt. De p̄teritis: vt p̄actam mūdi creationē ⁊ cursum originalis mūdi moyses spiritu pphetico retulit. Hanc pphetiam non soluit: quia nō fecit nō fuisse quod fuerat. Multa facta sunt tpibus pphetarū/q̄ ipsi absentia velut p̄sentia cōspexerūt: vt samuel in saul ⁊ dauid: nathan in pctō dauid: helias in achab: micheas in populo vtriusq; regis: heliseus in giezi ⁊ regib⁹ sui tpis: hieremias/ ezechiel/daniel in regibus eoꝝ ⁊ captiuitate illoꝝ tēpore facta: ⁊ maxime daniel in dijudicatiōe ardentiū ex luxuria sacerdotū: nec huiuscemodi pphetias soluit: qr nō fecit esse falsū quod extitit veꝝ. Futuras vero nō soluit: sed suo adimpleuit aduentu. Et si q̄ pphetata de sua humanatione/natiuitate/cōuersatiōe/doctrina/passiōe/morte/sepultura/ resurrectione/ascensione/spūssancti missiōe/compleuit. Et in corpe suo (quod est ecclesia) cōpleta sunt: vt nō vertatur in dubium/ ne fiant ista pauca que restant. Si qua vero moralia ad honestum dei placitū homines trahētia: ⁊ que de vitatione ⁊ declinatione malorum ⁊ factiōe boni ⁊ solidatiōe fidei/erectione spei/pfectiōe charitatis/ceterarūq; actione virtutū: ⁊ de interminatione penaꝝ/ pmissiōe supna/ parabolice aut enudate pphete locuti sunt: nō solutionem/sed cōfirmationē a christo dn̄o susceperūt: cōfirmāte bonū/suadente pfectū/inuitante ad optimū/ sub pollicitatiōe regni celoꝝ. Ac p hoc iureiurādo asseruit oia facilius posse deficere/q̄ nō impleri legē quā moysi dedit: cuius impletio euangeliū fuit. **Amē quippe dico vobis: donec transeat celum et terra/ iota vnū/ aut vnus apex/non preteribit a lege: donec omnia fiant.** Uerbū affirmationis ⁊ iurationis est amen. Unde nolite putare quoniā veni soluere legē aut pphetas: sed iureiurādo dico vobis/q̄ anteq̄ transeat ista generatio hoim q̄ sub celo p generationē ⁊ corruptōez ex antiqua traduce/ animaꝝ noua infusiōe trāsit ī terra: nō solū magna in lege scripta fient/⁊ pphetata cōplent: sed etiā minima cōplebuntur. Et in hoc verbo etiā pphete atq; ois scriptura veteris ⁊ noui testamēti cōcludunt; ⁊ signāt nomine vnius legis: qm̄ si noua lex impletio veteris est/vnū ē legis corpus. Sicut sepe plura mēbra vnū corpus efficiūt/dum in vnū coeunt: sic testamentū vetus ⁊ nouū in christo ⁊ corpe suo mystico coeuntia/vetus in enigmate/nouum in veritate vnam legē cōficiūt. Etiā ab vno datore suscipiunt vnitatē: ⁊ ab vna intentiōe viuēdi in actione bonoꝝ: ab vna intētione cauendi in declinatiōe maloꝝ: ab vna pmissiōe celestiū: ab vna interminatiōe penarū. Nō enim in istis in vtroq; testamento inuenit diuersitas: quis ī nouo in moribus sit maior honestas: potior sanctitas: ⁊ a cōiugio sit exaltata virginitas: ⁊ a diuitijs altius cōmendata pauptas: ⁊ vetus tenuerit vmbram: nouū expresserit veritatē: vtrūq; tamē sic alte/ac tali est federe pmulgatū: vt p ipsorū veritate tenenda suscipiat omne suppliciū: ⁊ pposiitione facta deserendi/nullū deuitet tormentū: quod in veteri multi fecerunt pphete/sep̄teq; machabei: in nouo vero martyres ceteri. Proinde cū dicit: iota vnū aut vnus apex nō preteribit a lege: sc3 veteris testamēti sub quacūq; scriptura cōtenti: ⁊ noui a christo ⁊ ab aplis eius p spm̄ sanctū editi: donec fiant oia in vtroq; cōtēta. Iota ⁊ apex puncti sunt/qbus sententie magne siue parue terminant/⁊ reincipiunt in scripturis: vt sic sensus eluceat. Nulle sentētie scripturaꝝ legalium terminate punctis p̄teribunt/qn terminēt in factis. Et qm̄ oportet oia fieri/ ad doctores faciendi ⁊ dicendi sermo dirigit: cū ex ipsis forma viuendi ⁊ sciētia faciēdi defluat ad indoctos. **Qui ergo soluerit vnū de mandatis istis minimis et docuerit sic homines: minimus vocabitur in regno celorum.** Si christus vt supra pretulit/ legem nō venit soluere morib⁹ cōtrarijs aut doctrina/sed implere: neq; cōsentit/sed phibet ne qs doctor e regione viuēdo soluat siue doceat: quod si fecerit/ vocabitur minimus in regno militātis ecclesie: nō patrie triumphātis/ ad quā intrare neqbit. In eo sc3 minimus: vt si nomē habet doctoris/non habeat nomē bonitatis atq; virtutis: ⁊ si vigeat doctrina/careat grā: ⁊ despecta e⁹ vita/despiciat similiter ⁊ doctrina. Minima qdem mādata vocat a facili obseruatiōe: vt eo criminosior sit preuaricās/quo ipa potuit facili⁹ obseruare. Magna ptinus de sui natura oia sunt mādata. Qm̄ q̄ fecerit ⁊ docuerit/hic magnus vocabit in regno celoꝝ. Unde igit magnus/nisi a factiōe atq; doctrina magnorū? Ergo dei precepta minima sunt ⁊ magna. Minima: qr faciliter obseruātur/ ⁊ minimū p̄uaricantē doctorē efficiūt. Magna vō a datore magno/a causa magna: ne vana sectātes/a magno dn̄o separemur: a premio magno: qr q̄ fecerit ⁊ docuerit/magnus vocabit in regno celorum: non solum in hoc peregrino atq; terreno/sed etiam in superno. Sed ne me dixisse pretereat quod audacter sentire confiteor. Omnis doctor qui male viuit ⁊ male docet/ peior est censendus per doctrinam perperam/ q̄ per perperam vitā. Nam ex mala vita sibi soli

neq̄ꝫ: ⁊ si aliqn̄ exēplo malo ꝓximꝰ offendaꝝ/ malū vtiqꝫ sibi: sed magis ꝓximus est causandus/ q̇ cognoscēs exēplū male actionis accepit: quā doctor ꝟbo doctrine nō cōfirmauit. Qui aūt ꝑuerse vixerit ⁊ sic docuerit: etiā si nō malū exēplū dedit/ ⁊ ꝑuersam doctrinā dederit: oīno culpabilior ꝑ excessum: cū ex mala doctrina firmēꝝ male acta: cumuleꝝ vitijs/ virtutibꝰ derogetur: mores mali hoīm inualescant: incentiuū p̄beaꝝ oībus delinq̄ndi: ꝓcuratio fiat ꝓ inferno: naꝫ doctor malus/ ꝓcurator inferni/ aduocatus demonū/ latro insidians ꝑgentibus ad regna celorū/ angeloꝝ inimicus/ destructor supne patrie/ oppugnator christi: ⁊ quod peius est oībꝰ/ ex mala doctrina hereses oriunꝝ. Nunq̄ᵹ legimꝰ in contione impita hereses fuisse inductas: nisi ex peruersa doctrina doctorū. Vn̄ incredulitas ⁊ mala credulitas ⁊ schismata ⁊ secte in eccl'ia sunt exorta/ nisi ex ꝑniciosa ⁊ hūana ⁊ iuxta placituꝫ p̄concepta doctrina: cū q̇s p̄ter veritatē consequitur voluntatem.

¶ De abundantiori iusticia fidelium christi sup̱ scribas et phariseos: secundum Mattheum. Ca. XVII

Quoniam saluator oīm christus legem nō venerat soluere/ sed adimplere: hoc iureiurādo firmaret cōmonefaceretqꝫ doctores: vt ſm illā viuerent atqꝫ docerēt: oēs suos sequaces alloquiꝝ: q̇ regna celorū captare cōtendūt: dicēs q̄ᵹ iusticiā ampliorē possideant q̄ᵹ ipsi scribe ⁊ pharisei/ q̇ de iusticia legali se falso iactabant: cuiꝰ erant p̄uaricatores potiꝰ q̄ᵹ factores: nō intendētes in illā iusticiā/ q̄ iustificat

Mat. 5. pctōres: de q̄ dicīꝝ: Nisi abūdauerit iusticia vestra plus q̄ᵹ scribarū et phariseorum/ nō intrabitis in regnū celorū. Aut vna iusticia legis aut due: sed vniꝰ legis vnica est iusticia: vt aīo diliganꝝ ⁊ ope cōpleātur q̄ in lege mandanꝝ. Duaꝝ ꝟo legū duplex erit iusticia. Proinde si vetus testamentū ⁊ nouū duplicē legē faciūt: vna erit scribaꝝ ⁊ phariseorū: altera christi discipuloꝝ. Illoruꝫ legis veteris: istoꝝ noue legis. Igiꝝ oportebit iusticiā euāgelij p̄cellere iusticiaꝫ legis mosaice. Dino ab illa lege veteri euangeliū exaltaꝝ: in cuius oꝑatione iusticie oportebit christi discipl'os excedere phariseos. Si ꝟo (vt supra p̄tulimus) vtriusqꝫ legis vnū est corpus: vt velut vnius legis sit vna iusticia: tū c ad actionē referꝝ in iusticia abundare: acsi sic enodatius discipulis dicereꝝ: nisi vos in iusticia factiōis excesseritis scribas ⁊ phariseos nō intrabitis in regnū celoꝝ: qm̄ illi dicebant ⁊ nō faciebāt. Sed quoquo mō sentētia capiatur ex verbis: siue sint due iusticie duarum legū siue vna vnius: in idē redit ꝓ lege nō soluēda/ sꝫ adimplēda in parte vite agēde ⁊ ꝓ regno captando celoꝝ in ꝑte vite significāde. Hinc ergo expedit oīno disserere verbū dictū: iusticia vestra scꝫ discipuloꝝ ⁊ scribarū ⁊ phariseoꝝ. Erat dudum illorum iusticia in cortice: istoꝝ in medulla. Illorum in litera: discipulorum in intelligentia. Illorum in verbis: discipuloꝝ in sensu. Illorū in virtute sermonis: istorū in virtute rationis. Illorū in sacrificio trucidati pectoris: istorū in sacrificio vere laudis: qm̄ scriptū est: Sacrificiū laudis honorificabit me: ⁊ illic iter quo ostēdaꝫ illi salutare dei. Illoꝝ in sacrificio ⁊ aspersione effusi sanguinis: istorū in sacrificio contriti cordis: q2 sacrificiū deo spūs cōtribulatus: cor cōtritū ⁊ humiliatū deus nō despiciet. Illorū iusticia in circūcisione carnis: istorū in circumcisione cordis. Sic q̇dem in Deuteronomio scriptum est: Circūcidite ergo preputia cordis vr̄i. Et alibi: Circūcidet dn̄s deus tuus cor tuum ⁊ cor seminis tui: vt diligas dn̄m deū tuū. Illorū iusticia in custodia sabbati tp̄alis: discipulorū ꝟo sabbati sp̄ualis. Et vt breuiter ꝑstringam illorū iusticia erat in actionibus corꝑalibꝰ/ siue affirmatiue siue negatiue mandata ponerenꝝ: discipuloꝝ ꝟo ⁊ oīm christianorum est in virtute aīe interiorisqꝫ virtutis quōlibet iubeāꝝ. Propterea subsequētia ꝑamplius manifestant: quoniā scribe ⁊ pharisei tm̄ exteriorībꝰ obseruantibus intēdebant: nos vero ꝑamplius in interioribus iubemur intendere. Ad quod sequitur: Audistis q2 dictū est antiquis: Non occides. Qui aūt occiderit/ reus erit iudicio. Ego autē dico vobis: q2 oīs qui irascitur fratri suo/ reus erit iudicio. Ecce abundātia iusticie ad iusticiā: vt scribe ⁊ pharisei ceteriqꝫ iudei si nō occidant/ seruare iusticiā glorienꝝ: christi ꝟo fidelibꝰ nō solum inhibeꝝ occisionis actus: sed ꝓhibeꝝ ad irā animi motus. Facilius q̇dem est nō occidere prohibendo manū/ q̄ᵹ nō irasci cohibendo animi motū. Proinde abundantia ista iusticie sup̱ phariseos/ ad ꝑfectionē ⁊ cōsistentiā animi trahiꝝ. Et quod solū in aīo est/ occultaꝝ hoībꝰ: cognituꝫ soli deo. Et deꝰ cordi legē/ nō hō apponere potuit. Et si lex dei eius in corde ipsius: nō supplātabunꝝ gressus eius: q̄ ꝓhibet vt hō homini nō irascaꝝ: irascens ꝟo iudicio puniaꝝ. Pōt autē malū quod latet in corde aduersus ꝓximū multiplici enunciatiōe ostendi: signo/ verbo/ facto. Signo videlicet indistincto verbo: vt si quis dixerit fratri suo racha/ reus erit concilio. Racha rancor est ex corde ꝓcedens per guttur vsqꝫ ad palatū/ ꝑ nares exufflans: etiaꝫ si labia iungerenꝝ: ⁊ qn̄qꝫ labijs apertis ostēdens animū aduersus aliquē indignatū. Verbo: cum q̇s aīo irato ipsius tēpestatē refrenare ira p̄dominante nō valens/ verbū distinctū ⁊ cognituꝫ iniuriose in ꝓximū ꝓtulit: vt qui autē dixerit fatue/ reus erit gehēne ignis. Fatuitas est dum in hac vita viuitur vltima hominis ignorantia: cum nec seipsum/ nec quis alius sit/ aut loquatur intelligit. Facto: cum quis ita ꝓximū ꝑuerso corde actioneqꝫ mala conturbauit: vt nisi primo illum reconciliet atqꝫ placet sacrificare atqꝫ aliquid muneris offerre non liceat. Si ergo offers munus tuum ad altare/ et ibi recordatus fueris q̄ᵹ fra-

ter tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuū ante altare: et vade prius recōciliari fratri tuo: et tūc veniens offerens munus tuū. Nō erat in illoꝝ iusticia ꝓximū reconciliare turbatū: nostra vero exigit vt nisi prius recōciliemus/ oblationes non offeramus: quod si facimus/ cassa est oblatio ꝓximo non pacato. Sine dilectione ꝓximi opa cuncta frustrant̄. Quomodo ꝓximum diligit q̄ eū cōturbans modis oībus non resouit? Sed aduertendū summa discretiōe agēdūqꝫ: ne ꝓximi offensam plus aut minus debito emendare velimus. Nam si corde tantū ꝑuerso ⁊ odioso in ꝓximū aliquid cogitatū est: clam soli deo emendatio ipsa fiat: qr offensa vsqꝫ ad ꝓximum non deuenit: cui quod latebat emendādo ꝓdere/ nihil aliud est ꝙ̄ aliquem in sua nequicia incognitum diffamare. Si vero eructuato verbo contra ꝓximum aliquid dictū est/ ad ipsius noticiam nō ꝑueniens: etiā nec ipsi satisfactio fiat: sed in cōspectu dei ⁊ coram illis qui huiusce modi conuitia de ꝓximo audierūt. Cum aūt ad ꝓximi noticiā ꝑuenerit verbo aut facto tuo cōtra eū ꝑconcepta malicia: iuxta q̄titatem offensionis/ q̄titas emēdatiōis existat: ꝓut aderit possibilitas ⁊ hōestas ꝑmiserit. Multa eñ ex equo emendationi non subiacent: aliqua vero si fierent/ depellerent honestatē. Hoc triplex satisfactionis genus/ scꝫ corde/ verbo/ facto/ iustū est atqꝫ ꝑfectum: quod de triplici offensa ꝓcedit signatū in ira cordis: in bipertito verbo oris/ scꝫ racha ⁊ fatue: ⁊ illatiōe mali operis: ex eo ꝙ̄ munus respuitur/ nisi ꝓximus reconciliet̄. Quod si forte reconciliandus reconciliantē aspernaretur nihilopendēs reconciliationē: nec vellet impendere indulgētiam postulatam/ nec offensam dimittere deꝑcanti: nil ei deperit coram sūpno iudice desuper hominum corda ꝓspiciente: si reconciliationē facere disposuerat in veritate: vadat securus ⁊ ꝑficiat vota sua nō male motus in animo/ sed semꝑ paratus cū opus fuerit placare q̄tum in ipso est ꝓximum quem offendit. Si vero aliter ista disseramus: tria sunt ista mala q̄bus triplex pena respondet. Ira/ suꝑ quam iudicium: racha/ suꝑ quod pendet consiliū: fatuū aliquem dicere/ ad quod gehēne ignis adijcit̄. Ecce ad ꝓximum offensionis ⁊ punitionis ꝓcessus. Ira in corde latēs/ solius dei iudicio subiacebit q̄ta fuerit irascens pena plectēdus. Signū ire iam apparens/ hominū consilio stabit qualiter sic insinuans animi sui motum sit corrigendus. Expresso malicie verbo ex ira concepta in ꝓximum excandescens/ nisi emendauerit gehenne ignis eterni penam sustinebit. Videndum igitur q̄tum christianoꝝ super scribas et phariseos debet abundare iusticia: ꝙ in his tribus vsqꝫ ad ꝓximi ꝓbabilem offensionem nec ꝑuentum est: vt nec ictus verberum/ nec mutilatio membroꝝ/ nec occisio/ nec rerum ablatio inuite prestiterit. Et emendationē oportet fieri: si nostra mūera nolumus reprobari. Et illoꝝ iusticia occisionē/ aut reꝝ direptionē solūmodo ꝓhibebat. Ecce patet ꝙ lex nō soluit̄/ sed ꝑamplius adimplet̄: cū ad interioris hominis ꝑfectionem refert̄. Et non solū actus/ sed etiā animi malus motus ⁊ sermo malus pena plectunt̄. Si qua vero dicent̄ in isto mōtano sermone vsqꝫ ad descēsum christi de mōte: hoc maxime astruūt ꝙ christus legē nō venit soluere/ sed adimplere: ad hoc qꝫ cōtinuata referunt̄ cū admonitione in declinatione maloꝝ/ ⁊ in actione bonoꝝ operum: et ꝙ abundantior sit christianoꝝ iusticia/ ꝙ̄ scribarū et phariseoꝝ.

¶ Quod cū his qui aduersantur et quibus aduersamur/ oportet habere cōcordiā si volum⁹ euitare gehēnā: secūdū mattheū et lucā tātū. Ca. XVIII

Dissentire in aliquo a nature consimili/ vitiū est. Dissentire a vitijs ⁊ perditis moribus hominū/ est maxima virtus. Unus est omniū creator: qui tam diuersa in vnā fecit conuenire formam. Unitatem igit̄ amat. Unus est mediator inter deum et hoīes christus. Et ideo inter quos satagit recōciliare cū deo/ nō patitur esse discordiam. Unius creationis/ vnius similitudinis diuine atqꝫ nature/ vnius redemptionis ⁊ gratie/ vnius fidei homines abinuicē dissentire nō sustinet: magis vero dissentientes sub interminatione reuocat ad consensum/ dicens: Esto consentiens aduersario tuo cito: dum es in via cū eo ⁊c. Mat. 5. Lu. 12

Cum superiori connectit̄ ista sentētia: scꝫ de reconciliatione fraterna/ priusꝙ̄ munus in altari offerat̄: vbi munus nō grate offertur/ nisi primo ꝓximus reconciliet̄. Hic sub interminatione ꝓcipit̄/ vt sibi cito consentiat̄. Ibi offensus ꝓximus: hic offendēs intelligit̄ aduersarius. Ille recōciliat̄: huic cōsentit̄: ne quomodolibet discordia regnet: sed omnimode mutua pax inter homines habeat̄. Hoc quod tāto diuino studio agitur sub cōminatione pene/ sub ꝓmissiōe glorie: ꝑlucide arguit christū nō venisse legē soluere/ sed adimplere atqꝫ ꝑfectionē plurimam addere. Sꝫ vt suꝑ tāgere cepim⁹/ duo sunt aduersarioꝝ genera: vnū cui tu aduersaris: ⁊ offendisti corde/ ore vel facto a te ꝑus incepta malicia. Alterū qui tibi aduersat̄/ ab ipso ꝑeunte nequicia. Primus recōciliandus: alteri cōsentiendū est. Seu in alio genere aduersandi: aut est aduersarius ex iniuria ꝑsonali/ verbo seu edita facto: aut ex debito rei/ cum quis rē suam repetit ab alio. Iterum primus reconciliandus: alteri vero cōsentiendū est. Et hoc maxime in litterali sensu saluator videt̄ intēdere: vt repetenti suū consentiat̄/ anteꝙ̄ ligatio ante iudicem fiat: ex qua consueuerūt ꝓdire mendacia/ conuicia in alterutrū oriri discordia/ ꝓuocatio ad peiora: ⁊ tandē deuictio: ⁊ in altero litigantiū horrenda captiuitas/ donec restitutio sit ad plenū. Igit̄ melius esset debitū ante reddere repetēti ꝙ̄ deuenire ad iudicē: ⁊ conuinci ⁊ fieri captiuū: ⁊ tandē sic manere aut reddere debitū vniuersū. Pacis ama-

tor/autor ⁊ lator legis: nō solutor/sed ꝗamplius factor: adijciens ꝑfectionē nitit ꝓpellere litē/dicens: **Esto consentiens** adversario tuo cito dum es in via cum eo ⁊ vadis ad principē: da operā liberari ab illo: ne forte tradat te adversarius iudici: ⁊ iudex tradat te ministro exactori: ⁊ mittaris in carcerē. Amen dico tibi: nō exies inde donec reddas ei novissimū quadrantem sive minutū.] Consentiendū est adversario sua iuste repetenti. Nemini licitū est aliena rapere sive retinere pter domini voluntatē: nisi ex subortis ⁊ iustis causis aliud iura decernerēt. Consenti dum es in via cū eo: anteꝙ hora litigationis adveniat: anꝙ iudex habeat de veritate cognoscere: si discipuli christi estis/si christū imitamini/si doctrine christifere consentitis. Consentias ⁊ veritati. Redde mutuū ad tēpus creditū: Redde si invite accepis aliquid a consorte nature. Quanꝙ natura ꝓpriū nō iudicat: lex tamē ad coercendas hominū improbitates induxit. Tibi domino incontēto suū tenere non licet: vt quid iudicē vis adire cū adversario iuste quod suū est repetēti? Unde tanta ꝑversitas: vt de re non tua velis inchoare litigiū? Que audacia vt velis ante iudicē sisti/vbi est necessariū te convinci? Ante iudicē seu principē constitutus/cōfiteberis an inficiaberis creditū? Si cōfiteberis: vt quid non ꝑvenis faciē principis adversario consentiēdo: vt non fatiges ꝓximū: non inducas expensas: non libellū recipias: vt non devenias ad calumniā: nec contra te latā sententiā audias: ne corā oibus erubescas: ⁊ abcedas cōfusus in domum: aut efficiaris turpi necessitate captivus? Si vero inficiaberis: ꝗ te constrinxit malicia vt te negationi cōnecteres: vt a veritate terga versares: vt velis retinere non tuū: ⁊ de tua volūtate condere sevam legē: cuius autoritate alienū tuū vendicares in ꝓpriū: ⁊ quod est partū alieno sudore/labore alieno quesitū/invito dño velis facere tuū? Unde tāta severitas in nature consortē/vt bonoꝝ suoꝝ ipsum velis esse exortē? Unī ista falsitas vt non timeas aut diligas/ẜ odias veritatē? Unī ꝙ nō timeas legē: ꝙ non horrescas ⁊ iudicem: qui te falso negantem/aut veritate convictum tradat in carcerem vnde non exeas/nisi persolveris omne minutū sive quadrantem? Esto igitur consentiens adversario tuo iuste repetenti: pacem habe cū ꝓximo: non deneges aliena/qui ꝓpria largiri ex necessitate constringeris. Hec lex est iusticie originalis: hec iusticia mosaice atꝙ euāgelice legis. Ex his concordia servatur in proximis/discordia propellitur: lex non solvitur/sed adimpletur: ⁊ spes ex christi pollicitatiōe erigitur de regno celorum. Alibi autem hoc per similitudinē dissertum est.

Quod mechia nō solum est corporis/sed et cordis male concupiscentis etiam sine tactu carnis: secundū Mattheum. Capitulū XIX

Lex non soluēda/sed adimplēda ꝑ christum/diserto verbo/exarato dicto corporis mechiā interdixerat: christus vero etiam cordis mechiā adesse denunciat/si affuerit in videndo concupiscētia fornicandi: ad quam devitandā mēbra mandat ꝑ abstinentiā cohiberi. **Audistis quia dictū est antiquis: nō mechaberis. Ego aūt dico vobis: quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendā eam/iam mechatus est eā in corde suo.** Ecce abūdantior iusticia non solū ꝓhibitio corpalis/sed cordis. Ecce iusticia pharisea/corpe non mechari. Ecce abūdans/concupiscētias a corde recidere. Ubi abūdantia peccatoꝝ/ibi etiam ⁊ virtutū. Cor hominis fons est maloꝝ/cū fuerit pversum. Cūcta mala de corde ꝓdeūt: quod ⁊ salvator alias testatus est. Cor hominis receptaculū est virtutum: cui cū insederit/devenient in actus. Concupiscētia mala quia de corde malo/in videndo videntē fornicariū fecit. Visa est mulier apta/pulchra: mulier neꝙ visus potuerūt operari mechiam: accessit concupiscētia vt appeteres ⁊ appeti velles: ⁊ fornicatio in corde hominis facta est. Igit cohibendus est visus: non vt ne videat/sed ne figat in delectabile visum: vnde mala concupiscentia generet/qua homo mechus efficit. Cor custodiendū est/ne immunde sequat aspectū. Ecce pulchra facies se obiecit visui: ecce visus illam aspexit: adhuc castitas in moribꝰ ⁊ affectibus: vt neꝙ visus neꝙ obiectū amenitas illam potuerit maculare. Adest ⁊ cor de illa pulchritudine cogitans: nec in castitate generavit eclipsim: accessit concupiscentia pter divine legis ordinē: ⁊ castitas recessit ab homine: mechia facta est ab vtroꝙ. Unde concupiscentia mala nisi ex dei lege relicta? Bonus homo/bona mulier/bonus visus/bonū cor: neutrū istoꝝ de sui natura causandū: sed cū concupiscētia mala cordis claustra penetravit: vt quod bonū est natura/etiam natura bonū appeteret: peccatū nō ex his/sed ex perversa intētione ꝓcederet. Sic et scriptura salvatoris eloquit: Nā ꝗ viderit mulierem: nō vt mulierē: alioꝗn vidisse sanctas fuisset in crimine: sed ad concupiscendū eā: iā mechatus est eā in corde suo: nō in oculo suo a quo visus ꝓcedit/sed in corde suo vbi concupiscētia mala resedit. Sed cor ne dissolveret in vitiū cōminationē accepit: Ve dissolutis corde. Dissolutio cordis est a lege veritatis: cum pter ipsam aliquid cōcupiscit. Et ad cautelam invitat cū dicit: Omni custodia serva cor tuū. Et de visu arguunt ꝓtoplasti: ⁊ david in visu bethsabee: qui viderūt ⁊ cor eorū in concupiscentiā exarsit. Hieremias deplorat: Oculus meus depdatus est animā meā. Et de concupiscētijs dicit: Post cōcupiscētias tuas nō eas. Et subsequēter ne ꝗ sensibus ꝑcipiunt/in affectū cordis deveniant: mali visus sensuū spūaliter a christo iubent abscidi: cū immediate adiūgit: **Qꝫ si oculus tuus dexter scandalizat te: erue eū et ꝓiice**

abs te. Expedit enī tibi vt pereat vnū mēbrorū tuorū: q̄ȝ totū corpus tuum mittatur in gehennā. Dexter oculus ē intellectus interior: q̄ tūc scandalū parat / cū ꝯcupiscentiā sequit̄: tūc eruit̄ cū ab ipsa diuellit̄: tūc a se ꝓijcit̄ / cū nihil ꝓpter ꝓpriā ⁊ sensualē delectationeȝ inquirit̄. Et si dextera manus tua scādalizat te: abscide eā et ꝓijce abs te. Expedit enī tibi vt pereat vnū mēbrorū tuorū: q̄ȝ totū corpus tuum eat in gehennā. Dextera manus refert̄ ad potētiā effectiuā eoꝝ q̄ in cōcupiscentiam venerūt. Que tūc scandalizat animā / cū ꝑficit cōceptam nequiciā: que abscindit̄ cū reprimit̄: tūc abs se ꝓijcit̄ / cū nil in sensuale placitum agit̄. Sed melius est istā deperire atq̧ refrenare sensuū ac interioris hominis partē / ꝙ totū esse homīs eternis gehēne incendijs mācipari. In oībus dicit̄ tuus ⁊ tua: qm̄ nō aliena / sed tm̄ ꝓpria mala nos maculāt. Et qui se a ꝓpria iniquitate obseruat eū iniquitas aliena nō grauat. Scriptū est eñ:
a.34 Grauabit eū iniquitas sua / nō aliena. Videt̄ etiam ex his verbis ista resonare sentētia: ꝙ delectatio vnius mēbri nō occupet totū corpus: et quod agit̄ in parte mēbroꝝ / in totalitate corpis nō cōtingat: cū dicit: Expedit vt pereat vnū mēbroꝝ ꝙ totū corpus tradat̄ in gehennam. Acsi vnū mēbroꝝ posset perire toto alio corpe illeso sicut in abscisione manus aut pedis / mutilatione lingue / in erutione oculi: reliquo in tacto corpore. Sic ⁊ peccare in vno mēbroꝝ: ceteris mēbris denegātibus oīno ꝯsensū. Sed sicut cū patitur vnū mēbroꝝ / cōpatiūtur cetera mēbra: siue cum gloriat̄ vnū membrū / congaudēt ⁊ oīa mēbra: sic cū vnū membrū letanter peccat / sic ⁊ cetera mēbra congratulādo fauent: alias iniusticia esset si vno mēbroꝝ peccante / cetera mēbra īmaculata punirent̄. Aliter aūt ex his oportet capere intellectū: vt quod dicit̄ in parte mēbroꝝ / in parte tempis: ⁊ quod in toto corpe / in totalitate eternitatis referat̄: vt melius sit hominē priuari delectatiōe ꝓhibita in hac parte labētis ⁊ terminādi tempis / que ꝑ corpis mēbra suscipit̄: ꝙ in gehēna ignis in eternitate dānari.

¶ De libello repudij in quo lex non soluitur: sed abūdantior iusticia cōstituitur: secundū mattheū. Ca. XX

Scriptū ē: Declaratio sermonū tuoꝝ illuminat: et intellectū dat paruulis. Sermones dei sunt illa que scripta legimꝰ in vtroq̧ testamento: que declaratione indigēt vt tardioribus innotescant: ⁊ ad confutationeȝ illoꝝ qui parant ex cortice verboꝝ calumniam veritati: quā nō intelligentes ea que sunt recta male intelligendo peruertūt. Et phariseis ⁊ scribis ceterisq̧ subsequis similia sentientibus ora claudere: qui presumpserūt aut presumere potuerūt christum venisse legem soluere / nō adimplere. Cuius contrariū asserit se facturum dicens: Non veni legem soluere / sed adimplere. Libellus repudij dari permissus in veteri testamento arguebat credulitatem populi hebreoꝝ: qui concepta in animo displicentia ex vxore aut ex feditate siue zelotypia / siue occasione quacūq̧ accēpta vsq̧ ad neceȝ eius facile deseuissent. Ne autem cōtra mandatū domini homicidiū seu vxoricidium sequeret̄: ob leuitateȝ libellus repudij est concessus. Sed iesus lator noue perfectioris q̧ legis adimplens veterem: nouam introducēdo non soluens: īmo perfectiori ⁊ abundantiori iusticia illam decorans: in illa crudelitatem ꝓcauens: in ista honestam castitatem conseruās nisi ob fornicationis causam vxorem voluit nō dimitti / dicens: Dictum est autem: Quicūq̧ dimiserit vxorē suā: det illi libellum repudij. Ego aūt dico vobis: q2 omnis qui dimiserit vxorem suam excepta fornicationis causa / facit eam mechari: ⁊ qui dimissā duxerit / adulterat.] Libellus repudij sic erat vt causa qua vxor viro fuisset odiosa / scriberet̄ ⁊ poneretur in manu repudiate: atq̧ sacerdotibus demonstraretur: et iuramento ꝓstito ꝙ sic veritas se habet: poterat ab alio duci et copulari coniugio: ⁊ iterum sic repudiari si causa subesset / non tamen reconiūgenda priori. Talis repudiatio vxoricidium deuitabat: quod ⁊ fuisset si vir abhorrens vxoreȝ inuite illam ingratiosaȝ sibi retinere cogeret̄. Sed honestatē omnimodam non habebat / ꝙ vna mulier potuisset duobus maritis viuis diuersis tempibus subiacere. Ampliorē eñ honestatem habuit ꝙ vnus maritus pluribus ꝓesset vxoribus aut mulieribus / vt abraam ⁊ iacob: ꝙ ꝙ vna mulier maritis viuis pluribus subiaceret. Proinde saluator non soluens legem / sed implens: per abundantiorē iusticiam honestatis ꝓhibet ⁊ dissuadet vxorē repudiari / nisi fornicationis ob causam: quā etiaȝ sic repudiatam repudiante superstite alteri ꝓhibet copulari. Quod si alia causa ꝓter istam repudiaret̄: mechia constituit̄. Et qui quocūq̧ modo vel causa repudiatā duxerit: criminis adulterij reus erit. Non eñ huiuscemodi dimissio matrimonium soluit / sed facit diuortium thori: cū ⁊ possit consensu mutuo suo viro recōciliari. Fertur eñ in subsequentibus sic respondisse scribis ⁊ phariseis interrogando tentantibus saluatorem: Si licet homini dimittere vxorē quacūq̧ ex causa? Qui respondens ait eis: Nō legistis quia qui fecit homines ab initio / masculum ⁊ feminā creauit eos? Et dixit: Propter hoc dimittet homo patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori: ⁊ erūt duo in carne vna. Itaq̧ iā nō sunt duo / sed vna caro. Quos ergo deus cōiunxit / hō nō seꝑet.] Ex hoc sumit̄ ꝙ deus quos coniūxit / seperari potest. Ac per hoc coniuncti etiā carnali copula / mutuo ꝯsensu inspirāte deo ꝓ obseruātia castitatis possunt ab inuicē seꝑari. Ante carnalem vero copulam ꝓ castitate in voto seruanda possunt altera inuita partiū federa quecūq̧ disrumpi. Dicunt illi scribe et pharisei: Quid ergo moyses mādauit dare libellū repudij ⁊ dimittere? Et ait illis: Quoniam moy-

Margin notes (right column): Mat. 5. (beside "Dictum est autem"); Mat. 19 (beside "Si licet homini"); Gen. 2. (beside "Propter hoc")

ses ad duriciā cordis vestri ꝑmisit vo
bis dimittere vxores vestras. Ab ini
tio aūt nō fuit sic. Patet sane intelligētibus
causa cur libellus repudij sit cōcessus ꝛ ꝑmissus
nō tñ iussus: scꝫ ne duricia cordis vsqꝫ ad vxori
cidiū deseuiret. Ab initio vsqꝫ ad moysen coniu-
gia ex honestate originalis publiceqꝫ iusticie in
soluta manebant. Nūc vero saluator euangelicā
legē retorquens ad iusticiā originalez decernit.
Dico autē vobis quia quicūqꝫ dimi-
serit vxorē suā/nisi ob causam fornica
tionis/et aliam duxerit/mechatur: et
qui dimissam duxerit/mechatur. Atta
men nemo male intelligēdo erret: vt dimissio for
nicationis causa licentiā ꝑstet alteri partium ad
alia nuptiaꝝ vota transire: nō eñ esset adimple-
tio legis/sed solutio. Neqꝫ legis abundantior iu
sticia/sꝫ defectior videreẗ: si tēpore filij virginis
nō restringereẗ libidinositas carnis: ꝛ vna mulier
pluribus viuis potuisset subiacere maritis. Im-
putet sibi ꝙ cōtinere recusauit/nō licentie repu-
diandi ex causa fornicationis: nec repudiata sibi
putet adesse iustam alteri nubendi licentiā: quia
volens aut nolens repudium habuit: sed magis
doleat/fleat atqꝫ peniteat ꝙ fornicationem ob
quā iuste repudiareẗ cōmisit. Et potius studeat
recōciliari repudianti viro/ꝙ alteri ipso viuente
copulari cōiugio: ꝙ et si nondū recipiẗ in recon-
ciliatione/oīno ꝑmaneat in castitate quousqꝫ re
cōcilieẗ: aut lex matrimonij lege mortis separeẗ
ꝛ soluaẗ. Alter ṽo ducens repudiatā / adulter et
mechus erit: qꝛ illam duxit quā adhuc a lege ma
trimonij mortis sentētia nō diuisit: nec alia iter-
fuit iusta causa matrimonialis diuortij: sed for-
nicatio iusta separatio thori. Sed turbat aīos
incōtinentiū ꝛ querētiū lasciuis ꝛ immūdis mo
ribus cū vxoribꝰ delectari: si nulla causa dimit-
tende vxoris in euangelio preterꝙ fornicatio in
ueniẗ: cū plerūqꝫ post vxorē sepe ꝑ tēpora carna-
liter cognitā interueniāt infirmitates in corpo-
re atqꝫ in tali parte corpis: vt vir cū vxore volēs
coire nō possit: ꝛ feditates ꝛ fuge ab altera par-
tium: ꝛ copulationes illicite ꝑ illicitos amores
ad alios: ꝛ ablationes vxorū a potentioribus: ꝛ
viceuersa in viris vt cōtinere nolentes etiā lici-
te coire nō possunt: nec apostolicū seruare consi
lium: vt vnusquisqꝫ habeat vxorem ꝓpriam ꝓ-
pter fornicationē in aliam deuitandā: ꝛ impin-
gent forte huiuscemodi homines in illam quam
nullo modo intelligunt veritatem/ dicentes: Ut
quid imputabitur nobis ad crimen/si vxores il-
las inhonestas dimittimus: cū quibus contine-
re nolentes rem habere nō possumus? Quid si
alias ipsis viuentibus ducimus: cum impetus
carnis nō agitet: continere nullo pacto delectet?
Effrenate concumbere nolumus: ideo alias ad
vxoratum inꝗrimus. Affectamus prolem/vt di-
mittamus heredem: ꝛ multa que possunt queru
lando deduci. Quibus respondere per singula
prolata ꝛ possibilia proferēdi nimis prodiret in
longum: quod comatice tractare decreuimus:

Sed qꝛ me in hac ꝑte ignorātia crassa seu supi-
na nō fallit/sed mēti pura veritas interlucet: di-
xerim verū deū ꝛ vnigenitū filiū eius ꝑcepta im
possibilia nō dedisse: neqꝫ alicui ꝑcepisse supra
gratiā ꝛ virtutē/quā ipse ꝑstiterit hoībus obser
uādi. Quare aūt nō omniū in obseruando ꝑce-
pta sit eq̄ ꝯditio: vt vnus habeat vxorē suis volū
tatibus aptā; alter vero diuersimode ꝑpeditam
nō est hūane inꝗsitiōis quod est diuine volūta-
tis atqꝫ ꝑmissionis: ꝗ vt essent oīa nō fecit eq̄ua:
que nihil nouit opari nō iustū/ꝗuis a nobis ex-
stat incognitū. Ipse laudeẗ in operibus suis: ti-
meaẗ ꝛ sibi obediaẗ in legibus iustis. Suū dū-
taxat ē imꝑare atqꝫ ordinare quod licet: nostrū
est sine causatiōe obseruare quod ꝑcipit: magis
ꝙ quod expedit nobis.

Quod iuramentū in lege cōcessū in euāgelio oīno prohibetur vt sit lex plenior et iusticia abūdātior. Ca. XXI

Ab illa primordiali et originali et san-
cta iusticia in qua homo nō stetit indi
ciẗ: vt ꝑut exigiẗ veritas ita reddaẗ: ꝛ
ꝙ dolus ꝛ fraus ab humana cōuersatiōe pellan
tur: neqꝫ corde aut ore ꝑ incaptionē ꝛ circūuētio
nem inter homines sermo fiat/ꝗ sunt vnius na
ture consortes. Et corda soli deo cognita in ꝗ-
bus est humane cōuersationis origo: siue frau-
de/siue benignitate feranẗ in ꝓximum: hoībus
cunctis occulta sunt. Idcirco rectum mandans
nostrum fieri animum/sine dolo ꝛ fraude verbū
fieri mādabat ad ꝓximū. Et sine iuramēto quod
dicebatur/ absqꝫ dubio volebat haberi: et ascri-
bi malicie si quis a verbo negatiuo aut affirma
tiuo amplius extorsisset. Et si necessitate vrgen-
te ꝑ firma fide ꝓximis facienda oporteret iura
menta ꝑstare: inhibeẗ ne homo paulominus ab
angelis minoratus/rerum omnium corporaliū
dominus constitutus/nemini nisi soli deo sub-
ditus: ꝙ per minora se iuret: ꝛ diuinum honorē
tribuat creaturis. Qui iurat vt equali suo in di-
ctis fidem firmam astruat/ꝑ maiorez se iuret: nō
eñ ꝑstat fidem ꝑ equale vel minus homini ꝑe-
stata iuratio. Minus est homine omne creatū
ipso creatore ꝛ segregata creatura spūali dūta-
xat exceptis. Proinde ꝓhibet etiam si expedi-
ret per creaturam aliquā iuramenta ꝑstare: di-
cens ad supradicta cōtinuando sermonē: vt lex
sit insoluta ꝛ abūdantior sit iusticia. Iterū au-
distis qꝛ dictū est antiquis: Nō piura
bis. Reddes aūt domino iuramenta
tua. Ego aūt dico vobis: non iurare
oīno. Neqꝫ ꝑ celuz: qꝛ thronus dei est
iuxta illud Esaie: Celuz mihi sedes est. Neqꝫ
ꝑ terrā: qꝛ scabellū pedū eius est. Unde
Esaiā diciẗ: Et qui iurat in terra/iurabit in deo
amen. Neqꝫ ꝑ hierosolymaz: qꝛ ciuitas
magni regis est. Neqꝫ ꝑ caput tuum
iurabis: qꝛ nō potes vnū capillū tuū
facere aut albū aut nigrū. Sit aūt ser
mo vester/est est/nō nō. Quod aūt abūdātius
est/a malo est.] Ecce ꝓhibitio in lege non pu-

rare: mandatū vero iuramēta / scz iusta reddere. Christus q̇ venerat legē implere / nō soluere atq̧ abūdātiorē iusticiā indicere / ꝓhibet oīno iurare. Qm̄ q̇ nō iurat / totaliter alienus est a ꝑiurio. Periurare oīno impossibile fit eū q̇ iurare non nouit. Magis implet lex: ꝑamplius abūdat iusticia si a iuratiōe desistit / ne ꝑiuriuz subsequat: q̄ si iurat cū possit seq̇ ꝑiuriū. Tutius est causam nō p̄stare peccatis / q̄ p̄stita remanere insontem. Un̄ scriptū est: Iurationi nō assuescat os tuuz. Veruntn̄ si iurare necessitas exigat: ꝑ aliquā creaturā p̄stet nemini iuramentū quacūq̧ dignitate resplendeat: ne fides nō ꝓpter deū / sed ꝓpter creaturas videat seruanda hoībus: ⁊ cultus diuinis creaturis aliquibus deferatur. Iurabant olim pagani per deos deasq̧ velut ꝑ suos maiores: quos credebant eternitate atq̧ immortalitate pollentes. Acsi diceret: Sicut dij veri et immortales sunt: ita vera dicimus sicq̧ faciemus: Et sepe vera per falsa spondebant. Non est cōgruum / sed insanū diuinū honorē creaturis impendere: similēq̧ fieri moribus paganoꝝ: q̇ etiam credebāt sibi huiusmōi deos irasci / nisi operibus iuramenta firmarent. Sed nobis fidelibus nulla creatura nostro finali ⁊ spūali damno potest irasci: nisi deus ⁊ creator omniuz nostro demerito irascat. Igit si iurare oīno opus erit: per eū q̇ summe oībus p̄sidet / non ꝑ quecūq̧ creata iurabit. Sed hoc maxime saluator exigit vt ꝓut res est / affirmatiue vel negatiue ꝓferatur: a malo asserēs ꝓcedere si plus in verbis importune addiderit: sic ⁊ ille q̇ plus debito exigit.

¶ Quod pena talionis ad impletionem legis et abundantem iusticiā secundū charitatem / lenitatem et patiētiam per christuz cōmutata est: secundū mattheū et lucā. Ca. XXII

Qua videt iusticia iniuriaz patiēti: neq̧ videt iuste q̄rele habere posse materiaz si qualiter accepit / taliter rependat. Et lege decretū erat ne plus q̄ accepisset passus iniuriā repēderet: sed vt talio inter homines haberet. Sepe quidē inter homines agit more ferarū: vt morsum primo accipiens / in mordentez ampliori furore agat. Sicq̧ homines cum primo ledunt / in vindicando mensurā lesionis excedūt. Et si per ordinariam potestatē vltio sumitur: optat p̄patiens vt ꝑ excessum pena multiplicaret. Proinde talio in illa lege mosaica posita est: nō in potestate patiētis / sed ordinarie autoritatis. Populus em̄ ille rudis dureq̧ ceruicis aliter nō debebat tūc erudiri ꝓ illatis a primo malis / q̄ in equa pena talionis: quam ex certa serie scripture non repimus debere inferri / nisi male passus expeteret: quē in euangelica lege saluator vult patienter ferre omnē iniuriaz sine expetitione talionice vltionis: ex quo lex nō soluit / sed implet: ⁊ iusticia constituit abundantior. Nam ꝑamplius complet lex / ꝑ misericordiam ⁊ patientiā nature seruando consortem seu q̄libet corpis partē quomodolibet offendentem: q̄ ꝑ impatientiā ⁊ irā cū legali iusticia deseuire ad ꝑdendū hominē seu corpis partē / cū ꝑditū ex ꝑdito neq̄t fieri rediuiuū. Proinde saluator dicit: Audistis q̄ dictū est antiquis: Oculū ꝓ oculo: dentē ꝓ dente. Ego aūt dico vobis nō resistere malo. Sz Exo. 21 Deute. 19 Mat. 5
si quis ꝑcusserit te in dexterā maxillā tuā: p̄be ei ⁊ alterā. Et ei qui vult tecū in iudicio contēdere ⁊ tunicā tuā tollere: dimitte ei ⁊ palliū. Et quicūq̧ angariauerit te mille passus: vade cum illo alia duo.] Non solū ira / furia / furor / odiū / supexcedēs vltio: sed talio in euangelio ꝓhibet. Et ne videat lex mosaica solui: remota iusticia introducit patientia: que opus perfectū habet / cū malo non sit resistendū. Et consiliū dat ad toleranda plura siue maiora cū infert iniuria: duz ad ꝑcussionē vnius maxille alteram ad cedentē p̄parare monemur. Et vnū vestimentū auferenti etiam alterum dimittere: ⁊ angarianti ad labores ampliores esse ꝑatos anteq̄ diuidamur a ꝓximis: anteq̄ discordia siue litigium oriatur: anteq̄ velimus aliquid rependere vltionis. Nō soluitur lex si nolumus resistere malo: si ad cuncta pati paramur: si contētiones ⁊ lites in iudicio deuitamus: si cum ablata tunica etiā auferri pallium sustinemus: si plusq̄ exacti impēdimus ⁊ cetera que similium potiora sunt. Ista q̄ talio legem potius implent q̄ soluant: vbi virtus per ampliora refulget / abundat iusticia sup scribas ⁊ phariseos: vbi virtus interior omnia equo animo tolerat: vbi non tm̄ actus / sed animi motus restringit: ⁊ non solū res / sed ipsa quoq̧ persona in christi obsequiū coaptat. Nec oriat causatio q̄ fiat iniusticia / si legis talio abrogat. Qm̄ aliud est talionem auferre per abiectionem ordinarie potestatis: que habet ex autoritate ipsaz in subiectos exercere iusticiam: aliud cum quis litigare non vult nec rependere / talioni cedens ꝓpter misericordiam atq̧ patientiam: in amore atq̧ patientia factus ad ꝓximum. Iusticia non querit talionem: non impetrat ex animi virtute: nō derogans in aliquo iudiciarie potestati. Erit ergo talio ⁊ non erit: erit iusticia ⁊ nō fiet. Erit siquidem in iudice autoritatem habente: nō erit in passo humiliter tolerante. Iudex in sua potestate habet leges: vt ꝓut sibi placuerit / delinquentes taliter aut taliter puniat. Male passus amore christi equanimiter tolerans ad inferentē iniuriam / iacturā atq̧ p̄ssuram: nō talionē / nō iustam rep̄hensionē a iudice / sed misericordiaz optat. Adhuc aūt saluator addit: Qui aūt petit a te / da ei: et volēti mutuari a te / nō auertaris. Vult porro dominus ⁊ redemptor iesus dei filius incarnatus: qui omnia corā omnibus hominibus ab exordio fecit: semetipsum in fine temporū cōmunem se omnibus prebens: ꝑ omnia fratribus absq̧ peccato similis factus: non querēs sua cōmoda / sed nostra: nullum hominem solum fieri ad seipsum in ꝓpria ꝑsona / similiter ⁊ in rebus esse / sz totū esse ad ꝓximū diffiniuit: cuz noluit q̄ petita petētibus de-

negaret: sed tribueret primo iuste petitũ/ sicut quisq; vellet hoc fieri ad seipsum. Et cũ abrogare videret ex lege talionẽ seueritatis: talionem charitatis ꝛ liberalitatis induxit/ dicẽs: Qui autem petit a te/ da ei. Acsi legem originalis iusticie faceret rediuiuã/ ad hoc euangelicos viros inducens: Si petiturus es/ petẽti nõ deneges. Si cupis impetrare quod petit: a te impetret ille q petit. Si negaturus es/ nunq̃ honeste petiturus es. Si negaturus es/ ne queruleris si tibi petitũ denegetur. Si transferre in te optas petendo rei aliene dominiũ: ꝛ tu versauice opportunitate dictãte tue rei dominiũ cũ petit/ in aliũ trãsferas. Hec originalis iusticia/ hec lex euangelica firma censura cõfirmant. Et si rei dominiuz nõ exigit/ sed mutuũ rei familiaris ad certũ tẽporis vsum: saluator phibet denegari. Et volẽti mutuari a te/ ne auertaris. Ad deducendũ homines seipos dũ viuunt in ista vita mortali/ multa exigunt: qbus aliqui pollent/ aliqui priuant: Quobrem quadã necessitate humane cõuersationis agit/ vt alter ab altero fulciat. Et si aliq ipo de vsu festine depereunt: aliqua longiori tẽpore pseuerant: in primis petitio vbi nulla redditio: in aliis mutuatio/ de qbus restitutio expectatur in oibus christus mandat ad primũ eũ q põt p

Lu. 6. piciũ fieri. Subiecit enĩ: Omni petenti te tribue. Et qui aufert que tua sunt/ ne repetas: vt subintelligat siue in datis libere siue in mutuãdis ex tpe. Supra omnẽ humanum sensum induxit nostris animis libertatẽ: ne rebus corruptibilibus subiaceremus: ꝛ ad veram patientiã monuit. Et cuz oi primo imperturbabilẽ voluit seruare cõcordiã/ vitare litẽ: cũ ablata bona repetere dissuasit: ne turbaret stat9 pacis/ ꝛ oriret materia litis. Et talionẽ iustã adnexit: [vt quecũq; vultis vt faciãt vobis homies/ ꝛ vos facite illis similit.] Ecce patet talio i meliora mutatus: vt ex seueritate ad charitatẽ/ a iusticia in misericordiã/ ab ira in verã animi patiẽtiam transeat: vt lex dei melius impleat/ ꝛ abundantior iusticia fiat.

¶ De dilectione et opitulatiõe inimicorum: secũdum Mattheũ et Lucã. Capitulum XXIII

Antiquis antiqua dicta saluator cõmemorat: vt per introductionẽ suoꝝ mãdatoꝝ cõponat/ cuius legis potior sit pfectio: approbans antedicta/ scꝫ q legẽ nõ venerat soluere/ sed implere: ꝛ euangelicã iusticiaz abundantiorẽ esse penitus ad mosaicã legẽ: cũ remouet omne odiũ/ adiicit de dilectione mandatũ. Odire nature cõsimilẽ ꝛ cõsortẽ nulla pnus põt causa subesse: quãq; aduerset/ q̃q mulra mala conet inferre. Neq; derogandũ est bone nature p vitio: quo patrato nõ desinit eẽ hõ q fecit: nec illam pdidit imaginẽ quã vna tecuz dũ crearet accepit. Attendendũ qdem est qd in natura placet: qd vero in vitio displicet. Nõ enĩ vitiũ cũ natura cõuertit: neq; cũ vitio conuertit ipsa natura: q̃uis ꝛ vitiũ alibi q̃ in natura eẽ nõ possit: cũ ꝛ ipsum nec natura/ neq; substãtia sit. Non tñ cõmixtio eius quod est et naturam habet/ ꝛ eius quod nõ est ꝛ natura caret/ aliqñ esse potest: neq; inseparabilis vnio/ neq; cõfederatio insolubilis/ neq; cõnexio indecisibilis cũ vitio fuit aut erit aliquando: vitiũ omne aduersus naturam. Seruet nature placitũ: quod semp idez est: semp easdez actiones placẽdi ꝛ diligẽdi habẽs: non mutabiles aut variabiles pter vitiũ. Alioquin ipsa natura mutaret: quod fieri neqt. Naturam vero maculans siue corrumpẽs remouere/ ppellere/ ipugnare/ odire fas erit. Odiũ nãq; cuiuslibet nature siue substãtie/ vitiũ ẽ. Quod si cũ odii vitio habeam: odio alio vitio seu simili macula vitiosuz. Ante vnus erat in quo vis vitio: cuz vero fuerit exosus/ alter vitiosus ex odio constitutus est. Virtutibus nõ vitiis impugnãda sunt vitia. Similiũ ad similia nullam fieri pugnam neq; purgationẽ dixerim: q̃q sepe vitium vitiũ pellat: ibi nulla pugne vtilitas vbi vitiũ regnat. Nam sicut virtutes alias virtutes nõ repellũt: sic vitiũ aliud vitiũ nõ impugnat ea rõne qua vitiũ: nisi forte cũ quis intensiori animo est ad actionẽ vnius cui actio alterius aduersat: vt auaricia ꝛ pdigalitas vsq;quaq; dissentiũt/ ꝛ hypocrisis ꝛ apta supbia. Dilectio vero sm naturam ꝛ a natura est: quã omnia cupiũt: vna mũdi ex diuersis forma demonstrat: in pcepto datam agnouimus: in conuiuẽdo necessariã esse negare nõ possumus: ad augendã rẽpublicam datã omnẽq; congregationẽ seruandã rerũ experientia manifestat: ex qua cũcte beneficẽtie atq; munificentie cõtributiones ad cõuiuendũ necessarie prodeũt. Quamobrẽ ipse saluator naturam humanã quã assumpsit/ p odia diuisã agnoscẽs male viuere sentiẽs vera dilectione piectã: odiũ remouere/ hanc laude dignã inducere nisus est dicens: Audistis qr dictũ est antiquis: Diliges primũ tuũ: et odio habebis inimicũ tuũ. Ego aũt dico vobis: Diligite inimicos vestros: bñfacite his qui oderũt vos. Et orate p psequẽtibus et calũniantibus vos/ vt sitis filii patris vestri qui in celis est. Ideo repetit antiquũ/ subinferens suũ nouũ edictum: vt ex obiectiõe appareat quod altiori dignitate refulget: ꝛ p quod lex magis iplet q̃ soluit: ꝛ secũdior est iusticia. Consentaneũ est vere diligere consortẽ nature: morale vero est diligere proximum. Licẽtia iusta videt odire inimicũ: pceptũ est diligere amicũ: sed facile/ cũ hoc sit morale. Proinde tãto acerbior pena trãsgressoribus reseruat. Dictũ quippe fuit: Diliges amicũ tuũ sicut teipsum. Ego dñs. Odiũ vero in iussionẽ nõ legimus: nisi quis velit accipe ad preceptum quod Deuteronomii scriptũ est de ammonitis ꝛ moabitis: quod magis in figura futuroꝝ q̃ ad odiũ ex pcepto datũ accipiendũ: cũ multi seui psecuti fuerint populũ hebreoꝝ q̃ ammonite et moabite: qui noluerũt occurrere cũ panibus ipsis veniẽtibus de egypto. Nec tamen legimus

aduersus aliquos odium imperatū. Semꝑ enī deus cū detestatione vitij absq; odio voluit eē humanam naturam. Sed hoc quod dicit: odio habebis inimicū tuū: aut appositio est aut existimatio de lege cōtrarioꝝ: vt vno posito alterum amoueat: ꝛ ipsum ponat/cum alteꝝ remouet: vt traijciat in hoc: Et si proximus diligit/ꝛ asscribatur odio inimicus. Quoquo tamē modo huius scripture de odio series sit inserta: firmiter tamē tenendū est a deo in veteri/a christo in nouo testamēto aduersus hominē de odio non exiisse preceptū: quāq; ad necessitatē salutis sit appositum euangelicū odiū atq; perfectū: nō aduersus naturā/sed aduersus nature impertinentem maculam a prauis voluntatib⁹/ nō ab alio introductā. Subinfert aūt quod est in dilectione perfectū. Ego aūt dico vobis: Ego deus factus homo autoritatē habens ꝑcepta de nouo cōdere: imptinentia resecare: dico vobis auditoribus primis/vt ꝛ dicat subsequentibus ceteris: Diligite inimicos vestros. Abhorret animus dictū si sibi imponit q; diligat inimicum: ꝛ de impossibilitate satagit se tueri: ꝛ de difficultate suffigiū querit: nulla rōne obstringi se credens q; debeat diligere inimicū: rimās indagatione subtili causas odij/non amoris: quia lesit abs re: q; intulit ꝛ abstulit: q; periculū irremediabile operatus est: ꝛ q; nō cessat pamplius desiuire: q; eū fecit semꝑ sine honore deiectū: q; interfecit: q; vxorē abduxit/ꝛ cetera taliū: non aduertens quid natura impredabilis boni habeat: ꝛ quid vitiū natura ꝛ substantia carens ledēdo ꝛ displicendo possideat. Ad vnū quoq; amorem/ad alteꝝ cū ꝑseruatione prioris odiū oportet inferre. Fit primo cordi ꝑceptum vt diligat: deinde dilectionis opera iungunt. Frustra enī de actuosa dilectione daretur mandatū/si i corde odium staret: nec ad meritū cederet quicqd exhiberet exterius proximo/intus tabe odij animo tabescente. Corde vo ex dei gratia dilectione ꝑmoto: de his in qbus est diligendus primus/seu porrigenda dilectio declaratur. Dilectio ꝑfertur tanq; omniū bonoꝝ in actione ꝑncipiū: ꝛ velut fons originalis aque seruata origine in multos riuulos diuidendus. Ego autē dico vobis: Diligite inimicos vestros. Et quoniā dilectio nescit in sua natura feriari/ ꝛ benefaciens ꝛ munifica est: nec merita examinans/ sed seipam tribuens in alioꝝ cōmodū: ad quod se factam agnoscit. Et eo ip̄o validior in sui natura cōsistit/quo se tradere potuit in obsequiū inimici: vt ei tribuat beneficiū/a quo ꝛ maleficiū sumpsit. Virtus aūt est ad propriū possessorem tm̄: aut fertur in aliū/aut ad neutrū est: ꝛ tūc virtus desinit esse si neutra cōsistit. Ad deū autem tanq; ad propriū factorē ꝛ largitorē/oīno primitus referenda est. Ac ꝑ hoc si virtus dilectiōis debitū ordinē sequēs/ ante oīa respiciet in autorem suū: nihil aliud statuens facere nisi obedire quod decernit sancto mādato: cui nisi culpabilis ꝛ penalis obedientia nō debet. Nō igit examinabit qualē/sed quē possit ex mandato diligere: cū de quo/nō de quali cōstet emissum esse ꝑceptū: de hoīe diligendo/nō de quali accepim⁹ iussionē. Etenim ip̄e dilexit nos cū peccatores essemus: nō tamē vt peccatores/sed vt iusti fieremus. Deuiabit a natura fōtis hui⁹ riuulus aq̄/si alit diligere tētabim⁹ q; cōditor dilectiōis dilexerit: q sicut dilexit/sic diligi ordinauit. Totū se fecisse cognoscat dilectio: si iuxta mandatum autoris impendit. Quis igit pōt cōqueri de mādato altissimi dñi? Quis causabit reluctans facere quod nouim⁹ deū velle? Quis dicit impossibile quod cū faciendi gratia mādat equa ꝛ inobliqua iusticia/summa veritas ꝛ eterna? Si ad possessorē dilectio respicit/ purgabit eū: querit enī ipsa nitidū locū. Nil tanq; odiū animam fedat ꝛ turbat. Si vo diffundenda erit/si habebit in quē: nō querit in qualē sit ipsa ferenda: cū nō sit dilectionis inuestigare homīs qualitatē/sed hominē nature consortē: nec dilectiua potentia sua ꝓprietate inuisa q̄rit ex subortis causis inimicitias statuere: q̄ de sui natura cogitur amicitias copulare: nec firmare odium/cū interdicatur sibi nō cognoscere inimicū. Et hō sibi nō vitiū ꝓponit ad amorē. Verūtamē inimicum diligere alte pollet. Arduum est hunc virtutis gradū potuisse cōscendere. Felix q̄ potuit. Nullum dixerim isto in animi potestate maiorē. De altitudine huius premij si fecerit ꝓpter deū credēdum est alte: nō disserendū incerte. Benefacite his q̄ oderunt vos. Benefactio ad odientes nō obstringit ad munificentiā largiendi/sed subueniendi necessitatē: vt necessitate cogente indigēti etiā odienti tribuat expediēs: qua sublata sit a benefaciendo absoluta dilectio. Abundantibus enim amantib⁹ siue odientib⁹ ex ꝑcepto diuino siue cōsilio nullus cogit ꝓpria imptiri: q̄uis q̄dam humana vrbanitas multa remota necessitate amicabiliter cogat impēdere. Si iussa dilectio animū hoīs potuit penetrare aut habitare: ꝑmagis nō solū impendet reꝝ corruptibilium beneficiū/sed etiā orationis officium largiet: ꝑ bona ꝓsperitate aduersantiū ꝓsequētis intercedens ad dñm. Sic enī saluator subiecit: Orate pro ꝑsequentibus et calumniantibus vos. Oratio huiuscemodi non includit omnē orōnis horā aut intentionē ascriptam ledenti. Alioquin ampliora reciperet inimicus/q; q̄ nunq; nouit inferre calumniā: ꝛ q; ille q̄ semꝑ dilexit ꝛ opitulatus est ꝛ beneficiū tulit. Sed inexclusionē arguit taliū cū oram⁹. Vel si ꝓpulsare volumus ꝑsecutores atq; calumniatores: nō armis aut maledicis verbis/sed orationibus ꝓpulsemus: nō vt cōfundant ꝛ pereāt/ sed vt cōuertant ꝛ viuant: ꝛ resipiscant a malis ꝛ virtutibus polleant. Nulla maior de quomodolibet aduersante victoria q; si tuis ꝑcibus cōuertat ad dñm: cum ip̄e dñs nolit mortē peccatoris/sed vt cōuertat ꝛ viuat: quod ꝛ saluator fecit/ꝑ transgressorib⁹ ꝛ suis crucifixorib⁹ orās. Hoc ꝛ apostolos ꝛ discipl'os ꝛ martyres fecisse

legimus: ꝛ q̄plures sanctos ꝑ ꝑsecutoribus in excelso deuotas ꝛ ꝑces hūiles porrexisse. Premiū ineffabile ad dictoꝝ effectum subsequitur: Et erit merces vestra multa. Ut sitis filiȷ̄ patris vestri altissimi qui in celis est. Nescio q̄d amplioris premiȷ̄ possit habere in aduersarios diffusa dilectio: q̄ si adoptiua cū vnigenito ab eterno filiatio ꝛ subsequat hereditas eterna. Quā si filiȷ̄/ꝛ heredes: heredes q̄dē
Ro.8 dei/coheredes aūt christi. Qui pater de⁹ ꝑ pacientiā ꝛ impensionē beneficioꝝ ad penitētiam peccatores querens adducere: nostros defect⁹ sustinens/nosq̄ miseratus expectans: solē suum facit oriri sup bonos et malos: et pluit sup iustos et iniustos: et benign⁹ est sup gratos ꝛ ingratos. Attēdant q̄ tergiuersant/negantes inimicis dilectionē/ ꝛ odientib⁹ beneficiū/ꝛ ꝑsecutoribus orationis officiū impꝛtiri/diuinā in oībus largitatē: q̄ solo velle de suis inimicis posset facere vltionē: q̄ eos creauit/bona tribuit: a q̄bus ꝛ cum q̄bus offensus est: qui solē luminosum totius mundi gaudium corporale/ omniū oculoꝝ leticiā/etiam a peccatoribus ꝛ a suis emulis nō abscondit: ꝛ pariter ad vtilitatē bonoꝝ atq̄ maloꝝ facit: vt nō sit nube
Exo.10 tectus malis/ lucid⁹ bonis. Quanq̄ in egypto ad cōfundendam ꝑfidiā pharaonis in tenebris stantibus egyptiȷ̄s israel filiȷ̄s lux fulgebat: non tamē hoc fecit hostiliter/sed misericorditer: satagens pharaonē ꝛ egyptios ad cognitionē veritatis inducere/ꝛ ad penitentiā ꝓuocare. Peramplius benefaciens bonis pariter ꝛ malis/solē iusticie vnigenitū ab eterno filiū eius in carne oriri mūdo fecit: nō dedignās humanā carnē ꝑpter peccatores in carne nō solū ex iustis/ sed etiā ex peccatoribus eū nasci fecit: nō cedēs in partē bonoꝝ dūtaxat carnē assumens / partē maloꝝ abhorrens: nō solum querens iustos/dimittēs iniquos. Sed velut medic⁹ magis egris q̄ cōgruens sanis: ꝛ pluuia infundens terram ꝛ inebrians eam ꝛ germinare faciēs: equaliter ꝑ bonis ꝛ malis ab ethere alto dimittit. Similiter ꝛ pluuia sane doctrine oībus bonis ꝛ malis pariter est impensa: cōgruens iustis/necessaria oīno iniustis: benignitatē ineffabiliter prebens his q̄ cognouerūt ꝛ gratias rependerūt: ꝛ his q̄ ab ingratitudine sunt detenti/nō reddētes gratias/ sed euanescentes in cogitationibus suis. Et q̄m lex impleat ampli⁹ q̄ soluat/ꝛ iusticia fit fecundior: ꝓponit a saluatore qualiter oportet diligēdo excedere hominū cōmunes mores. Inquit eīm: [Si diligitis eos qui vos diligunt/quā mercedē habebitis? Nōne ꝛ publicani hoc faciunt? Et que vobis gratia? Nam ꝛ pc̄tores se diligētes diligunt. Et si salutaueritis eos q̄ vos salutant/q̄d ampli⁹ facitis? Nōne et ethnici hoc faciūt? Et si benefeceritis his q̄ vobis benefaciūt/q̄ vobis est gr̄a? Siq̄dē ꝛ peccatores hoc faciūt? Et si mutuū dederitis his a q̄bus speratis recipe/q̄ gr̄a est vobis? Nā ꝛ peccatores pc̄toribus fenerant/vt recipiant equalia. Uerūtamē mutuum date/nihil inde sperantes. Estote ergo ꝛ vos ꝑfecti/sicut ꝛ pater vester celestis ꝑfectus est: ꝛ misericordes/sicut ꝛ pater vester misericors ē.] Publicani nō a peccādo/s̄ a publicis officiȷ̄s dicti: ꝛ ethnici gentiles ꝛ idoloꝝ cultores/pc̄tōres q̄ variȷ̄s vitiȷ̄s corrupti sūt in opib⁹ deducunt in mediū: vt ostendat qualis esse debeat vera ꝛ christiana dilectio/ꝛ mutua fideliū cōuersatio. Nō debēt esse cōmercium dilectio ꝛ cōuersatio christianoꝝ: neq̄ spe mercedis incedere: nec quippiā retransitiuū ꝑintēdere: vt aliq̄d speret humanū/vbi diuinum ꝓmittit premiū. Nec reperit in morib⁹ hoīm/vt vna eademq̄ res diuersis emptorib⁹ eodē tp̄e vendat in preciū. Dilectio exhibita ꝓpter deū/nō querat ab hoīe habere mercedē. Ip̄e merces est sui precepti cū fuerit adimpletū. Proinde diligere se diligentē/iam habet oīno ab hoīe vicē. Et derogatur virtutib⁹ q̄ nō ꝑsentis tp̄is/sed futuri debēt habere mercedes: nec humanas aut terrenas/ sed oīno celestes. Et sibiip̄si animus iniuriā facit/q̄ seip̄m tribuit ꝑ mercede. Trāsire nāq̄ in dilectū dilectio animū facit: vt illi q̄ sibi fit sepe ꝑsentior. Et diuina munera nihilopendit: q̄ parabant ꝓpter deū anio diligēti. Sed oīno req̄rit rediligi. Proinde inimicus diligi ꝓponit/q̄ non rependit vicē: vt ip̄e deus reddat nostre libere dilectiōis mercedē. Et hoc est inter hoīes eximiū dilectionis officiū: aut diligere inimicū/ aut aliquē ꝑuenire amando. Salutationes ꝛ tributiones ꝛ mutua de libera dilectiōe ꝓcedant: postposita spe mercedis atq̄ humane retributionis: vt fiant libere ꝓpter deū/q̄ nostraꝝ bonarū actionū totū est premiū: ad cuius similitudinē simus ꝑfecti/q̄ oībus tribuit sine retributiōe simus ꝛ misericordes/sicut ip̄e q̄ sustinet peccatores: ꝛ eis miseret ꝛ cōmodat: nec desinit benefacere ipsis quos miseratus expectat.

¶ Quod oīs iusticia quā in lege implere tenemur/solū ꝓpter deū facienda est: secundū mattheū. Ca. XXIIII

Si deus oīs virtutis est autor: si ab ip̄o cūcta bona ꝓcedūt: si sine ip̄o nihil pōt fieri bonitatis: si oīs virtutis se ꝑmium fecit: nō est ex intētione agende virtutis siue agentis ad ip̄m finis alius apponend⁹: nec ante hoīm ponenda cōspectus: q̄ ꝑterq̄ laudādo nō possunt ꝑmiare virtutes. Quicq̄d eīm est visibile oculis/aut obiectibile sensib⁹/ ꝑmiū nō posset esse virtutis: etiā si ab hominibus possent cuncta conferri. Quomodo remunerabitur ab hominibus virtus/cuius deus autor ei se promisit in premiū? Magna derogatio virtutis nimis q̄ operarius eius se deiecit in ima/ si ex virtute voluit coram hominibus apparere: q̄ de ip̄a ꝓnt ꝛ ꝑ quanto inest iudicare nō possunt: q̄uis possint ip̄am aliquando diffinire. Absurdum est/ et in partem dementie cedit: coram illo iudice suā velle agere causam/qui veram nullo modo pōt proferre sententiam. Uirtus cordi/non corpori insidet. Uirtutis act⁹ sub hominū iudicio cā

stitutus est in corpore: procedens a vero aut a falso corde. Potest qdem actus virtutis plerũq; fieri ostentui: absq; amore virtutis in animo nõ insidentis. Est aũt quidam interior virtutis actus plus & minus habens/ put ipsius est habitus: soli deo/nõ homini cognitus. Quis vnq; ergo hominũ de virtute rectũ poterit pferre iudiciũ: cum iudiciũ hominũ sepe fallat/ dei autem nunq̃ fallit? Sicut in saule decepti sunt hoies: deus aũt nouerat veritatẽ. Sic qdem scriptũ est Dixit dñs ad samuelẽ: Usq; quo luges saul cum ego piecerim eum: ne regnet sup populũ meum israel? Ecce q̃ homo q̃uis propheta hominem quasi dignũ cõpassione lugebat: quẽ a regno et a regimine iam dñs excludebat. Et omnes iesse filij paterno iudicio & ceteroꝝ magnum aliquid habebant: sed in cõspectu dei nõ erant accepti/ nisi solus dauid qui inter eos minimus habebatur. Unde dictũ est ad samuelẽ/cũ in conspectu eius introduceret heliab: Ne respicias vultum eius/neq; altitudinẽ stature eius: quoniã abieci eum: nec iuxta intuitũ hois ego iudico. Homo enim videt ea que parent: deus aũt intuet cor. Et similis reprobatio facta ceteroꝝ filioꝝ iesse: solus dauid acceptus in cõspectu dei est inuentus. Proinde in cõspectu hoim nõ est nostra facienda iusticia/ q̃ solũ iudicant que foris parent sed in cõnspectu dñi qui corda hominũ quanta virtute polleant intuetur: qui etiam nõ retribuet magnitudini factoꝝ/sed affectuũ. Etenim vidua cum duobus minutis in magnitudine affectionis regnũ emit: cunctos alios munera mittentes in gazophylaciũ superans: q̃obrẽ saluator omniũ christus vtilitatibus hominũ consulens/inutilia dissuadens dicit: Attendite ne iusticiã vestram faciatis corã hominibus/vt videamini ab eis: alioquin mercedem nõ habebitis apud patrez vestrum qui in celis est. Ecce quantũ addicit mali hominibus velle parere: vt virtutũ act⁹ diuina mercede priuent. Non cõsentit diuina iusticia inobliquate decernens: vt iusticia nr̃a pariter diuinũ premiũ recipiat & humanũ: q̃uis et multi recte ad agendam iusticiã incedẽtes/ etiã in hoc seculo cõmoda & honores ab hominib⁹ acceperunt: nõ ob aliam causam nisi quia recte agendam iusticiam operati sunt. Nec tamen illos credimus diuina & superna premia pdidisse: nec talia suscepissent/nisi quia cognita fuit operata iusticia coram hominibus facta. Sed aliud est fecisse iusticiam/que non potuit occultari cum voluit ab eo qui fecit: aliud vt appareret hominibus intentione fecisse. Ibi nõ perditur diuinum premiũ: si non quesitũ & importune tribuatur humanũ. Multos enim scimus ob veritatis iusticiam honore accepisse. Hic vero qui ex interiori proposito propter virtutis actus parere hominibus voluit/apud deum mercedem sue actionis amisit.

¶ De recta intentione iusticie in elemosyna et oratione: secundum Matheum tantum. Ca. XXV

Et vt tardioribus quod dicit innotesceret de facienda elemosyna q̃li fiat cautela disseruit/dicens: Cum facis elemosynã/noli tuba canere ante te: sicut hypocrite faciunt in synagogis et in vicis/vt honorificẽtur ab hominibus. Amen dico vobis/receperũt mercedẽ suam. Magis q̃dem ex his phibet intentionẽ placendi hominibus ppalare atq; humanas laudes inquirere/q̃ occultare iusticiã faciendã: quoniã omnis humana laus si querit & omnis honor impensus querentibus eũ/& tẽporale cõmodũ venantibus illud/mercedẽ diuine retributionis euacuant: q2 vnã recipienti ex voluntate atq; aucupatione mercedẽ/alia nõ debetur. Ideo dicit: receperunt mercedem suam. Subinfert aũt faciendi modus: Te autẽ faciente elemosynã nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua: vt sit elemosyna tua in abscõdito. Et pater tuus qui videt in abscondito/reddet tibi. Nil occultũ est oculis dñi: multa sunt absconsa hominibus. Fiat quod agitur intentiõe abscõsa: vt soli deo reddat in placitũ. Nam vt ab hominibus videat/necesse est saltẽ ab eis q̃bus beneficia cõferuntur/etiam si p medios fieret. Et si nil homo aut in nullo ad pximũ fieret/ vita iusti hominis neq̃t celari: quoniã ex verbis & moribus innotescit. Sed q̃ in abscondito fiat/homo exigitur totus interior: in intentione tota in eum directa q̃ omnia cõtemplat: & qui in abscõdito nostrã videt intentionẽ: nõ in abscondito/ sed palam iustam reddet retributionẽ. Similiter & de oratione directionẽ posuit que sacrificium deo acceptissimũ est: vt ita fiat/ne meritũ pdat. Et cũ oratis/nõ eritis sicut hypocrite tristes: qui amãt in synagogis et angulis plateaꝝ stantes orare/vt videantur ab hominibus. Amẽ dico vobis/receperunt mercedẽ suam. Quia hoc quod querebãt sc3 laudari & reputari apud hoies acceperũt. Nec relinquit eis spes de supno p̄mio aucupantibus imas laudes: nisi aũ extremã retributionẽ p veram penitentiam resipiscant. Ut quid statur in orationibus ante deuz immoto corpore: si ante oculos hominũ interior hõ deambulat? Ad quid ore verba voluuntur/ si cor laudes hominũ vocat? Quid in oratione a deo petatur ignoro: si ob hoc oratur vt visus hominũ orantẽ aspiciat: si corda hominũ querunt ad amorẽ: si ora ipoꝝ appetunt ad laudem: siue hoc quod querit adueniat/siue venire desistat. Amẽ dico vobis receperũt mercedẽ suã: si non ope/saltẽ intẽtione. Quãobrẽ quantũ ad consistentiã corpis orandi forma describit: vt intentione directa soli deo ex oratione placeat. Tu aũt cũ oraueris/intra in cubiculũ tuũ et clauso ostio tuo orã patrẽ tuum in abscondito: et pater tuus qui videt in abscondito/reddet tibi. Et si latẽdi corpe

possibilitas deest: assit tñ voluntas hoibus non
placendi: sed illi soli qui virtutē orandi dedit/⁊ no
stri cordis secreta ex alto cognouit: ⁊ qđ hō sit
dignus accipere/ab eterno ꝓuidit. Attamē ad-
uertendū est ꝙ de occultāda iusticia faciēda in
duobus exēplificauit: scȝ de elemosyna ⁊ de ora-
tione: quaꝝ vna ꝑtinet ad actiuam vitam: altera
vo ad cōtemplatiuā ascribit. Per vnā ad pro
ximū: ꝑ alteram vo quis ordinat ad deum. Ter
tiū vo subinfert ꝑ quod homo in ordine dirigit
ad seipm/scȝ ieiuniuȝ. In his porro tribus ois
agenda iusticia cōstituta est: scȝ ad ꝓximum/ad
deū/⁊ ad seipm ordinatū irreprehensibiliter fie
ri/sine humana intentione placendi.

¶ De forma orandi: secundum Mattheum et Lucam. Ca. XXVI

Imaginē ⁊ similitudinē ⁊ cōformitatem
ad deū/quas homo in creatione suscepe
rat/volūtaria inobediētia oīno fedauit:
⁊ conuersio ad minora bona protinus ab ipsa
ruȝ factore fecit esse auersas. Et imagine/simili
tudine/cōformitate antiqui hostis acceptis/ab
vno exclusi alteri subdebant: quo agente volū-
tatē nostrā sibi sponte subiectam/deo vtiqȝ dis-
plicētia patrabamus: nō valētes exercere quod
placet. Et incolentes incolatū ex pena miseruȝ/
ex peccato turpissimū: a sedibus eden in qbꝰ po
siti/a cubilibus supni regni iusto dei iudicio tene
bamur exclusi: expectātes includi loco tetri car-
ceris: vbi nō ordo/sed sempiternꝰ horror inha-
bitat. Et causa nobis erat aduersus nosipsos
cur hec patimur: aut cur ita creati sumus/vt ma
le operantes talia pateremur. Sed nō erat foꝝ
agēdaꝝ causaꝝ/neqȝ auditoriū erat: nec aduoca
tus idoneus ad ꝓsequendū. Modus qdeȝ aptꝰ
interpellandi ad iudicē nondū erat inuentꝰ nec
expediēs: nec adhuc inuenta illa oratoria disci
plina/qua iudex interpellatus flecteret. Ad vo-
tum ab exordio cōditionis humane ꝓseuche ad
deū nō fuerunt in apta doctrina: neqȝ post ab-
lutū mundū ilico insinuatū fuit aperte/neqȝ per
scripturā de orando deum. Sed orauit abraam
sepe: sed nec forma oratiōis eius aperta est/ni-
si cum angelos recepit hospitio: quo humilis ⁊
Gen.19. supplex orauit/vt parceret ciuitatibus subuer-
Gen.21. tendis. Orauit agar ꝓ se ⁊ ꝓ puero suo. Orauit
Gen.25. rebecca/dū bellū geminoꝝ nondū natorum eiꝰ
Gen.32 ageret in vtero. Orauit iacob/interpellans ad-
Ibidē uersus fratrē. Orationibus etiā angelū detinu-
it/nō manu: cū luctaret cum eo vsqȝ mane. Ora
uit sepe moyses ꝓ populo: ⁊ pressus populis in
egypto/⁊ pontifactus similiter in deserto. Ora-
Psal.106 uit aaron: orauit ⁊ iosue. Et ipsi israelite sepe cla
mauerunt ad dnm dū tribularent: ⁊ dns pluri-
1.Re.1 es ⁊ pluries liberauit eos. Anna orauit ⁊ votuȝ
vouit: ⁊ filiū postulatū accepit/scȝ samuelē. Ora-
uit ⁊ ipe samuel: orauit ipe dauid: ⁊ varios psal
3.Re.8 mos orando ipe cōposuit. Orauit salomon: ⁊ fa
cto insigni tēplo/in illo vt exaudiret orans dnm
interpellauit. Orauerunt multi reges ⁊ ꝓphete
dū adhuc nō esset posita orandi manifesta sciē-
tia: sȝ aut interna inspiratio aut necessitas erat
in orādo magistra. In maxima necessitate agē-
di ad deū oratio facta est: cū talia visibilia ⁊ in-
uisibilia ꝑsenter mala cōturbent/⁊ futura pam-
plius peiora cōminent: a qbus nostra virtute li
berari nō possumus: nec alius alij potest presta-
re iuuamen: de qbus soli deo reseruat autoritas
liberandi. Proinde ad eū cogit necessitas fieri
orationē vt liberemur a malis: q solus possidet
potestatē. Sunt ⁊ hoibus opportune virtutes
velut clamationes in celū: q preterꝙ a deo/a ne
mine cōferunt. Et paterne inimicitie atqȝ pro-
prie inter nos ⁊ deū existunt: q nisi ad recōcilia-
tionē veniant/eternā a deo separationē cōstitu-
ent. Nullus qdem mediator ad has inimicitias
auferēdas: neqȝ angelus/neqȝ homo: nisi deus
ipse mediator ꝓ omnibꝰ factus hō: ⁊ hūc oino
expedit orōnibus excitari. Et in nullo melius ꝙ
ignitis orōnibus excitat/rogaturus pro nobis
patrē ꝓ olbus q cōferunt nobis. Quamuis ipse
amet oēs se diligentes/etiā rogandus est: cū ne-
mo sciat quanto gradu amoris existat apud de
um: etiā quantūlibet a sordibus alienus. Errāt
ꝓtinus denegantes orōnis necessitatē/quousqȝ
ista ꝑegrinatio ꝑseueret: cū incessanter nos vn-
diqȝ interius ⁊ exterius mala conturbēt: ⁊ ꝓcul
existant virtutes quas ad ascendendū in celum
requirimus: ⁊ incertū sit vtrū inimicitie sint fi-
nite/q inter nos ⁊ deū existunt: quousqȝ audieri
mus benedictionis verbū ad suscipiendum re-
gnū electis ab eterno paratū. Nemo igit ad nō
ꝑagendā orōnis iusticiā ꝑdestinationē inducat:
q aliter esse nequit: cū ꝑdestinatio sic sit ordina-
ta/vt etiam orōnibus ꝓprijs aut alienis in his
neqat adiuuari. Nemo ꝑscientiā ꝓ dānatis: cū
ex illa necessitate nullus descendat in baratrū/
saltem quo pena sentiat. Nemo misericordiaȝ:
qm ipa suppositiuā causam in his q adulti sunt
reqrit. Nemo diuinū amorē ꝓducat in causam:
quoniā deꝰ nō ita diligit quod creauit/vt amet
quod creatura nequiter fecit: q cū tāꝙ nihil pos
sit punire peccatū/ex iusticia multat agētē. Dic
⁊ oīm allegatio deficit vt orōnem excludat: q est
in corꝑe incorporea oꝑatio/aspectus immorꝰ
aīe: in fide aspiciens eū q oīa est/irreuerberatus
aīe oculus ꝓ tꝑe sue duratiōis. Etem̄ ꝑpetua eē
nequit traiectio totius nr̄e volūtatis in deū: vt
nō solū illa velimus obtinere q placent/sed vt il
la nobis placeant q ipe dare decreuerit. Ordo
rōnalis creature/cū se studio ad supiorē subor-
dinat. Cōsistentia rōnalis aīe ante deū: allocu
tio inaudita perstrepēs aures dei. Suauis cla-
mor in sensu cordis/negatio dū agit oium cor-
poraliū motionū/restrictio sensuuȝ/obliuio sui:
atqȝ ois visibilis creature ꝑter deū/cōtrabit po-
stulata. Portus ꝑuagantis spūs/collectio ad se
ipm. Repꝛsentatio inexceptuata in ꝯspectu eter-
ni iudicis/dijudicatio suiipsius ad eternā mor-
tē: priuatio ⁊ incōfidētia ois ꝓprie actionis etiā
alte pollentis: in dictis mētalibꝰ in se/in deo cum
assistit/successiua ⁊ orbiculata intentio. Aliter q

dẽ nõ oratio/sed imemoratio/imo dementia exi-
stit. Preuentio diuini aduentus/iudiciũ ante iu
diciũ: vex aie speculũ/ꝛ luminare splẽdidissimũ/
lux inuisibilis ad inuisibilẽ actionẽ: vmbra refri
gerans malis ardorib⁹ estuatũ/iactatio suiipsi⁹
in deũ. Nil auerti querẽs nisi quod ei displicet ꝛ
facit petenti iacturã: aut cõferri nisi diuine volũ
tati gratũ ꝛ postulanti ad vtile cedat. Cui⁹ tam
alte opationis iusticie saluator oim rẽ ꝛ formaȝ
apuit/dicẽs: [Orantes aũt nolite multũ
loqui/sicut ethnici. Putant em̃ ꝙ in multiloq̃o
suo exaudiant. Nolite ergo assimilari eis. Scit
em̃ pater vester quid opus sit vobis anteq̃ peta
tis eũ.] Iure multiloquiũ ab orõne ꝓpellitur:
qm̃ nõ dormitat q̃ nostras orões obseruat. Et
estimaret aut dormiens dñs aut surd⁹ auditor/
si ꝑ multiloquiũ moueret: seu q̃ dissimularet au
dire/aut nolle porrigere postulata: seu curã nul-
lius gerere causaret: vel crederet circũscriptibi-
lis loco: ꝛ humanis aurib⁹ ꝑcipere verba sonan
tia: velut interualli spaciũ impediret auditũ: vt
crebra verboꝝ repetitio plus valeret. Sed nũq̃
dormit oculus eternus: nũq̃ sopitus/ semꝑ aspi
ciẽs: nõ surdus q̃ oim finxit ꝛ fingit aures. Nec
audire dissimulat/q̃ oẽs ad orandũ inuitat: nec
dare iuste postulata renuit/q̃ sua bona ꝓmittit
ꝛ offert: a quo nihil demit cũ oia dederit: q̃ non
solũ q̃ cõdidit corporalia ꝛ purgatiuas gratifi-
cantesq; virtutes quas fecit/ sed semetip̃m oim
cõditorẽ hominib⁹ oimode largitus est. Intelli
git aũt oia priusq̃ cogitent: qꝛ omne cor intelli-
git ab illo. Circũscriptus nõ est/ q̃ vbiq; tot⁹ ẽ.
Spacia nõ diuidũt/q̃ vbiq; pariter ꝓpinqu⁹ ẽ.
Ethnici putabant a diis siue ab vno deo quos
orabant in multiloquio exaudiri: nõ attendẽtes
spm̃ deũ esse/ꝛ in spũ orõnem verã effundi: q̃ nõ
multiloquio/sed intenta ꝛ inuariabili affectiõe
pagit. Nam ꝛ anna cũ arguebat ab hely sacer-
dote/qñ in corde dño ip̃a loquente vox penitus
nõ audiebat: ꝛ imponeret sibi temulentie vitium
1.Re.1 ait: Nequaq̃ dñe mi: sed effudi aiam meã in con
spectu dñi. Cũ aia tota effundit in cõspectu dñi/
nõ expedit in orõne multis verbis aerem verbe-
rare. Uentilabrũ in aere lingua est. Quid ergo
cũ ipsa conditorẽ ꝛ dñm oim agitare: q̃ dũtaxat
rationale cor exquisiuit ab homie? Importunũ
igit in oratione multiloquiũ erit: similiter ꝛ sapi-
loquiũ ꝛ curialoquiũ ꝛ rhetoriloquiũ: sȝ oppor-
tuna est ꝑmaxime recta intentio ad finẽ bonorũ
omniũ: vt ipse sit ipsius exordiũ/mediũ ꝛ p̃miũ.
Satagendũ est totis nisibus vt orans in mentis
libertatẽ deueniat: nõ mente gerens ad quod re
curuet. Impertinentes em̃ amores ad visibilia ꝛ
delectantia sensuum/ipsam recuruari fecerũt. Et
distorsit ab eo ꝙ recte gradi posset: si p̃ter deum
p̃intenderet aliquid aliud ad habendũ. Opor-
tet sane ab oib⁹ impertinẽtib⁹ orõnem circũcisam
esse: qm̃ scit pater vr̃ q̃d opus sit filiis suis: ꝑam
plius q̃ ipsi ex modo ꝛ re nouerint ꝓuidere pe-
tendo vtilitatib⁹ suis. Aiunt pleriq;: Igit si pre
nouit opportunitatẽ nostrã/cur orões ꝛ ꝓseu-
chas exigit? Est ne oratio ꝑ seip̃am sufficiẽs ad
postulata merendũ? Nõne multa ꝛ quodãmodo
a nobis incõprehensibilia tribuit anteq̃ peterẽ-
tur? Et nulla p̃cesserunt merita ex q̃bus largire-
tur. Nec exhauriunt apothece ipsius: nec eua-
cuant exedre: sȝ oia post largitionẽ eque vt ante
remanent apud eũ. Sed mos est mũdi regibus/
largiri eis q̃ vnq̃ maiestati regie seruierũt. Acce
ptores vero donoꝝ susceptis beneficiis operant
in illis/ꝛ merent in eis. Oratio q̃dem opus ẽ iu
sticie: in qua homo meret in accipiendo/ simili-
ter ꝛ in accepto: non tñ equaliter ad suscepta seu
ad suscipienda. Et ip̃e dñs oim vult agnosci/silr
ꝛ largitor. Et iusticia exigit vt nõ dent dona ne
scientibus illa/si quõlibet in illoꝝ cognitionem
venire potuerũt. Cognitionẽ petitoꝝ habere se
monstrat ille q̃ postulat aptam siue fidelẽ. Nec-
nõ ꝛ suadet iusticia vt eis q̃ data sunt p̃ter meri-
ta ꝛ accepimus: ꝛ q̃ supra merita sunt ꝓmissa et
speramus: vt oia possibilia ipsa iuuante gratia
merita nostra iungant. Et nec nobis mereri p̃hi
xum est/velut terrenis militib⁹ corã regib⁹ suis ĩ
terrena militia: sed in his q̃ saluator edocuit in
facto/similiter ꝛ in verbo. Et em̃ orasse ipsum se
pe legimus: ꝛ mandauit ꝛ ordinauit orari hic in
monte/ꝛ in horto ꝓximus passioni. Orate ne in Mat.26
tretis in tentationẽ. Et q̃ dicit se in christo ma- 1.Joã.2
nere: debet vt ipse ambulauit/ꝛ ipse ambulare.
Et si vocalis oratio velut importuna excluditur
ab alta sapientibus: aduertendũ est ꝙ etiã ex oi-
bus mẽbris nostris glorificandus est de⁹: ꝛ tur-
pia sunt mẽbra/nõ cõueniẽtia capiti nostro chri
sto: q̃ cũ sola inuisibili volũtate nostrã potuisset
salutẽ ꝑficere: ꝛ corpus ad actiones acerbas ex-
posuit ꝛ vocaliter orauit: ꝛ in lachrymis et cla- Heb.5
more valido exauditus est ꝓ sua reuerẽtia. Si
quis vero dixerit/ sufficit quod in capite christo
actũ est: ꝛ naturaliter ꝛ iure omne caput querit
conformia sibi membra.

De oratione dominica: secundum Mattheũ et Lucã tantũ. Ca.XXVI

Orandi prerogata forma exigit rẽ orã-
di. Nam ꝛ apl̃i summa diligẽtia q̃sie-
runt: scȝ vnus ex discipulis ꝓ oi- Mat.6
bus dicẽs: Domine/doce nos Lu.11
orare: sicut ioãnes docuit discipulos
suos. Certũ ex euangelio inuestigari non põt
an ista interrogatio facta sit in monte an alibi:
cum in monte septem petitiones in oratione iu-
xta mattheũ euangelistã referentẽ posuerit: s̃m
lucam vero solũ quinq; disseruit. Hoc aũt ꝙ ioã
nes baptista suos discipulos orare docuerit/ex
euangelio modus ꝛ forma ꝛ quid penitus igno
ratur: hoc dũtaxat excepto quod iste discipulus
dixit. Sed nõ sumpsimus elucidandas euange-
listaꝝ cõcordias/ sed veritatẽ moralẽ elicere: ꝓ-
ut orõnem christus nõ interrogatus aut inter-
rogatus apuit/dicens: Sic ergo vos ora-
bitis: Pater noster qui es in celis: et
que sequunt notoria sunt. Magna est mortalib⁹
prerogata potestas: quia dedit eis potestatẽ fi-

lios dei fieri: vt alter euãgelista edixit. Nũc orãdo cõcessit exulibus/ vt deũ patrẽ audeant noiare: spem astruens de impetrãdo/ si a deo peteremus velut a patre. Nõ erubescit filius affectum rogare paternũ: cũ ad ipsum esse ꝓpicium natura moueat patrẽ: scientẽ filium ex se traduce carnis eductũ. Multo amplius creator oium deus q̃ ad filios patres voluit esse ꝓpicios/ erit ad suos quos adoptauit in filios. Necnõ ꝛ ipse iesus cõmunẽ in natura nobiscũ se esse monstrauit: cũ velut cunctis ꝓposuit deũ patrẽ ipse nobis ĩ humanitate frater. Nec ad se voluit velut ad hominẽ orõnes fieri/ cũ esset ꝛ deus: qm̃ ꝛ ipse vt homo ꝓces effudit ꝓ nobis ad patrẽ: sed nobis in humanitate frater/ in doctrina magister: quem ꝓcaremur edocuit. Sic ergo vos orabitis: Pr̃ noster q̃ es in celis. Nõ in celis velut situatus in loco: sed ꝑ oĩa superaltatus a nobis. Sz ex noie celorũ ostendit nil altius potuisse monstrari ho-
Psal.113 minib⁹. Quia celũ celi dño/ scz supiores mundi partes/ sibi cũ locutio exigit cõpetunt. Terrã autẽ scz infimã mũdi molẽ/ dedit filijs hominum. Et sua magnificẽtia eleuata est sup celos: ꝛ ipse in altissimis habitat: ꝛ altior celo est. Nõ potuit humanis intellectib⁹ ãplius declarari altitudo altissimi ꝙ nominãdo celos: a quo descendẽdo vsq; ad id quod esse deberet nostre petitiõis exordiũ/ docuit postulare. Quod si a nobis exordiret oratio/ poneremus ibi esse initiũ vbi est finis a christo: velut si mẽte fabricaremus septem graduũ quandã virtutis scalã ad ascendendum ad deũ: quẽ vltimus ꝛ supremus gradus contingeret: nos aũt inferior. Sic in ista orõne sanctificatio ĩcipit a se: a malo liberari exorditur a nobis: ꝙ nisi scriptura euangelica me diuerteret ꝛ antiqua cõsuetudo ecclesie sancte dei/ q̃ dñicam orõnem ꝓnũciat: auderem firmiter vbi desinit inchoare/ velut a minorib⁹ ad maiora faciendo ꝓgressũ: vt diceret ꝙ primo liberaret a malis: secũdo ne nos in tẽtationẽ induceret: tertio vt debita nostra dimitteret: quarto vt panem nostrũ quotidianũ nobis daret: q̃nto vt fieret eius voluntas a nobis: sexto vt nobis ei⁹ adesset sanctissimũ regnũ: septimo vt eius nomẽ sanctificaret in nobis. Quorũ vnus excedit aliũ: vt perfectius oĩbus sit attigisse supmũ. A quo vt scriptura refert/ ecclesia sancta tenet/ expositiõis sumamus initium.

¶ De prima petitione orationis dominice: secundũ Mattheũ et Lucaz. Capitulum XXVIII

Mat.6. Lu.11. Sanctificetur nomẽ tuũ/ paternũ videlicet: quod refert ad filiũ/ scz deum creatorẽ oĩm/ patrẽ nostrũ possum⁹ de vnigeniti ab eterno filij licẽtia noiare. Non ad seipsam/ sed ad aliud est relatio. Nemo est ad seipsum pr̃/ sed quod est ex substãtia siue natura: sed ad filiũ q̃s est pr̃. Si ergo pr̃ nr̃ adoptione ꝑ habita de⁹ est: hoc nomẽ patris sctificet ꝛ eterne firmet in nobis: vt tu sp pater vt pr̃: nos filij vt tãto patri decẽtes filij existam⁹. Quod si vtraq; relatio cõfirmabit paternitatis ad filios/ ꝛ filiatiõis ad patrẽ: ne in eternũ deficiat: q̃uis adoptiua ꝯsistat: ipse in filijs ꝛ filij in patre manebũt: vt relatio neutra tẽdat in terminũ: vt beatitudo eterna ꝯsistat in premiũ: qm̃ pater ad filiũ deriuat hereditatẽ decedẽs intestatus siue testatus. Sic deus pater nobis existẽs/ si paternum nomẽ hoc orantib⁹ ꝯfirmabit: aut ꝙ sanctificet in nobis/ eternã atq; diuinã hereditatẽ omino speremus. Quãobrẽ sic dictũ est/ vt petamus vt paternũ nomen sanctificet in nobis. Si vo alia dei noia q̃ fm hebreos decẽ inuenire me memini/ ad hanc sanctificationẽ ordinare decernerẽ: nec absonũ esset/ aut a veritate diuersum/ si quis eorũ interꝑtationẽ aspiceret: q̃ ponere/ nõ declarare decreui: relinquẽs sagaciorib⁹ animis inquirere veritatẽ. Hel/ hely/ heloe/ helyon/ sabaoth/ hya/ adonay/ hie/ tetragrammaton/ saday. Magna ꝛ magnorũ inuestigatio existit in istis/ pro sanctificatione diuini nois: quã petimus vt fiat in nobis: nõ solũ in tpe/ sed eterne.

¶ De secunda petitione oratiõis dominice: secũdum Mattheũ et Lucã. Capitulum XXIX

Adueniat regnum tuũ. Duplex esse regnũ dei quod aduenire petim⁹/ sacra scriptura cõmemorat: scz agende vite atq; sperande: vnũ in merito/ alterũ in ꝑmio. Sed ordine meritũ ꝑmio anteferẽ: felicitate vo premiũ supferẽ. Equidẽ premiũ ad meritũ sequitur: ꝛ regnũ ad regnũ adijcit. Et nisi vnũ preeat/ alterũ nõ subsequit: qr regnũ beatitudinis nõ dat nisi regno virtutis. Preit oĩno beatitudinẽ in ordine iusticie virtus. In cuius regno regnãs regnũ eterne felicitatis accipiet. Igit primũ regnũ agende vite cuz sua lege oportet inq̃rere et tenere. Sic em̃ saluator ait: Primũ q̃rite regnũ dei ꝛ iusticiã eius: quod de regno agende vite siue virtutis est dictũ. Regnũ q̃dem dei videlicet felicitatis eterne nõ habet iusticie actionẽ: sed ꝑmiũ actiue iusticie. Regnũ ergo dei agende vite ad virtutis ꝑtinet actionẽ: cuius iusticia est declinare ꝑperã actionẽ/ totũ se transferre in alterã partẽ. De quo regno etiã alibi saluator interrogatus quando venit regnum dei/ respondit: Non venit regnum dei cum obseruatione: neq; dicẽt/ ecce hic est aut illic: regnum dei intra vos est. Non habet legales cerimonias regnum dei quod agitur in virtute: neq; circumscribitur locis: sed tm̃ est ĩ mẽtibus hominũ ordinatum. Et apostolus: Regnum dei non est in sermone/ sed in virtute. Et alibi: Non est regnum dei esca et potus: sed iusticia ꝛ pax ꝛ gaudium in spiritu sancto. Et huiuscemodi agende vite regni postulatur aduentus: vt etiam regnum vite sperande succedat. De quo scriptum est: Regnum tuum regnum omniũ seculorum. Et de iustis dicitur: Accipiẽt regnum decoris/ ꝛ diadema speciei de manu domini. Et in euangelio: Impletum est tempus. Appropinquat regnum dei. Et de iniquis dicitur: Nescitis ꝙ iniqui regnum dei non

possidebũt? Similiter ꝛ hoc regnum ex ista petitione conquirit.

¶ De tertia petitione orationis dominice: secundum Mattheum tantum. Capitulum XXX

Mat.6 Fiat voluntas tua: sicut in celo et in terra. Nihil in desyderio rectius: nihil in actiõe pfectius: vltra quod nihil in opatiõe ꝛ cõtemplatiõe posterius: ꝙ in aĩa et corpe satagere dei pficere voluntatẽ: ea videlicet silitudine in ista mortali vita/ q̃ in supna sibi immaculate seruit. Volũtatẽ dei facere est abnegare seipm: ꝛ quicq̃d datum acceptumqꝫ est gratis in natura/ subdere sancto mandato legis et euãgelicis disciplinis: ꝛ trãquillum fieri ad oĩa pspa ꝛ aduersa/ q̃ diuina puidẽtia ꝛ dispẽsatiue agunt. Volũtas dei cũ sit excludit oẽs aduersarias ptãtes/ ꝛ omnẽ ditionẽ iniq̃ pmentẽ. Dissimilat a laruali demonũ turba: q̃ nec illã facientes turpiter corruerũt. Assimilat aũt ciuibus supernis/ ab initio inculpate faciẽtibus illã: si est aliq̃ actio in supnis: iuxta dictũ ꝙ dei volũtas vt sit in celo/ ita ꝛ in terra fiat. Porro silis est angelis dei/ volũtatẽ eius pficiens sup terrã: qui licet ex nature cõditione ab eis aliq̃liter minoret/ in actiõe silitudo seruat: cũ neqꝫ ipsi amplius faciunt ꝙ dñi volũtatẽ. Coopari date desup gratie factio est illius: si gratia dei q̃ sumus om̃e quod sumus/ ꝛ qua cũcta data in vtroqꝫ hoĩe possidemus/ nõ vacua est in nobis. Volũtas dei ostendit in pceptis: q̃ qui pfecerit/ eius est factus amicus. Testat hoc dei filius suis discipulis in doctrina: Vos amici mei estis/ si feceritis q̃ pcipio vobis. Jo.15 Etiã in hoibus q̃rẽtibus inuicẽ amicari nunq̃ aptius amicitia ipsa condit: ꝙ versauice vnius ꝛ alterius pficere volũtatẽ. Si dei volũtatẽ in pceptis agnouimus/ faciamus: eq̃dẽ sciẽs volũtatẽ dñi sui ꝛ nõ faciens/ plagis vapulabit multis. Lu.12 Nõ dat excusatiõis locus nõ faciẽtibus dei cognitã volũtatẽ: sed aut sunt emẽdatione p indulgentiã liberandi: aut p iusticiam seua pena plectendi. Coartant vndiqꝫ nimis oẽs q̃ supernam vitã captare concertãt/ dei facere voluntatem ostẽsam in mandatis: que ipse mãdauit custodiri nimis. Psal.118 Propheticũ dictũ est: Tu mãdasti mandata tua custodiri nimis. Tergiuersant sepe iniqui dicẽtes: Ignoramus dñi voluntatẽ. Aut quis põt scire q̃d velit deus? Sed sacre scripture concludunt sentẽtijs: cũ ad intelligendaz illam q̃ possunt intelligere/ inuitant. Inquit em̃ apostolus: Vt pbetis que sit volũtas dei bona beneplacens ꝛ pfecta. Ro.12 Et ad Ephesios: Intelligentes que sit volũtas dei. Ephe.5 Et alibi que sit aperuit: Hec est voluntas dei/ sanctificatio vestra. 1 Thes.4 Et p ea que sequunt que sit dei volũtas vt illam faciamus/ ostẽdit. Nec rectius orat p primis/ ꝙ vt dei faciant voluntatẽ. Sicut scriptũ est per optãdo: Et det/ scz deus vobis oĩbus cor vt colatis eũ: ꝛ faciatis eius voluntatẽ corde magno ꝛ aĩo volẽti. Macha.1 Et apiat cor vestrũ in lege sua et in pceptis suis: ꝛ faciat pacẽ. Ecce modus factionis dñice volũtatis/ scz cũ corde magno: q̃m nihil est paruũ in ope/ vbi cor syncerũ est ꝛ magnũ in volũtate fiendorũ: ꝛ animus est volẽs ꝛ in actione feruẽs. Volenti quidẽ aĩo agit vbi ad impata seu ad dñi volita/ nulla est eius q̃ subiacet cõtradictio volũtatis: nec aliqua exceptio pceptorũ/ vbi nulla ex aliq̃ conditiõe causatio. Et cum volũtas nihil est ad seipsam/ sed ad obsequium impantis: nemo huius magni ꝛ eterni dñi negligat intelligere voluntatẽ. Nõ em̃ apud eternum ꝛ ineffabilẽ iudicẽ negligẽtia/ sed impossibilitas excusat. Firmauit exẽplo/ docuit verbo iesus in seipso/ vnũquẽqꝫ credentẽ nõ suã/ sed dei facere voluntatẽ/ dicens. Nõ em̃ veni facere voluntatẽ meã/ sed eius qui misit me. Jo.5 Atqꝫ in cũctis magnis eterni dei voluntatẽ sue hũane volũtati pposuit: sicut in multis locis historia euangelica manifestat. Per segregationẽ a materijs dei voluntas adimplenda est: si ad similitudinẽ sepatarũ substantiarũ illaz facere poptamus. Non em̃ celum cognoscibiliter facit dñi voluntatẽ: neqꝫ illa que rõne carent/ voluntatem dei faciũt: sed voluntate dñi disponunt ꝛ pagunt in disposita legẽ. Rationale animal/ celeste siue terrestre/ rationabiliter illam pficere ordinatum est. Distincte quidẽ sunt in ordinibus supne siue supercelestes substãtie disposite sm ordinẽ in quo sunt diuinum placitũ facere: quarũ concẽtus in obediendo non dormit. Et qui nouit ordinem celi/ descripsit rõnẽ eius in terra: cũ volũtatẽ dei fiendã in terra/ sicut in celo mõstrauit. Igit ad illarũ substantiarũ imaginẽ put sunt in ordine constitute/ fiat in hac terra: seraphice p charitatis ardorẽ: cherubice cũ illa sciẽtie plenitudine que omnẽ deuitat errorẽ: q̃ mala declinãda ꝛ agẽda bona noscunt: q̃ etiam indoctus litteris/ intus eruditus/ indeuie tendit ad salutem: thronice vt tanta taliqꝫ iusticia hoĩs animus fulgeat: vt iustus dñs in eo iuste possit tenere inuisibilẽ sedẽ: dominatiue sup inuisibilia mentis: principatiue ad ea que agũt foris qꝫ agunt: potestatiue aduersus aereas ꝛ inficientes sathanicas potestates: virtualiter p abstractionẽ a materijs ad locandã mentẽ sup ea q̃ naturalia sunt: archangelice in adoratiõe ꝛ veneratiõe secretorũ dei: angelice p custodiã sui ꝛ auxiliũ pximi. Neqꝫ abs re dictũ est atqꝫ a christo pdoctũ: vt dei volũtas vt in celo/ ita in terra fiat.

¶ De quarta petitione orationis dominice: secundum mattheum et Lucam. Capitulum XXX

Panem nostrum supersubstantialez et quotidianum da nobis hodie. Mat.6. Lu.11 Quotidie petitur quod quotidie datur/ etiam si non petatur. Vt quid ergo petitio subinfertur? Quare petit christianus quod absqꝫ petitiõe accipit saracenus siue iudeus? Cur rogat iustus/ quo sine pcibus fulcit iniquus? Vt quid rõnale animal ad imaginẽ dei factũ/ admonet quotidianis pcibus postulare annonã: cũ

ipſa volatilia celi/piſceſqꝫ maris/aīalia terre ſi
ne ſollicitudine a diuina largitate paſcant? Di/
uitē fecit deus ipſam naturā: atqꝫ cōſtituit illam
eſſe oībus debitricem vt aleret alēda: ſiue abſqꝫ
ſtudio ſiue artificio addito ad naturā. Dictū q̇/
Gen.3. dē legimus ad adā: In ſudore vultus tui veſce/
ris pane tuo. Nūc dicit chriſtiano: Pete quoti
die quotidianū panē tuū? Si noſtrū: quare peti/
mus quod habemus? Si petimus: ergo nec ha/
bemus/nec noſter eſt panis. Nemo petit quod
ſuū eſt. Repetere quidē poſſet/ſi a valentiori ex/
tra ſuū placitū teneret. Eoꝝ que nō habent/cū
angit neceſſitas/eſt porrigēda petitio his q̄ ha
bent copiā largiēdi. Sed petēda ſunt ea que dā
tur p̄cibus ſubiectiuis: vt dātis demonſtret ſub/
limitas: ⁊ petentis inopis humilitas agnoſcat.
Et quod dat gratis/cum humiliter petit/ ꝓpin/
quat ad meritū. Et q̄dā eſt actio gratiaꝝ/petere
quod etiā abſqꝫ petitione daret. Ad exercitan/
dā memoriā ne ſimus ingrati magnifico largito
ri/panē monemur quotidianū ſupplicādo depo
ſcere: ⁊ ad differentiā irrationabiliū animaliū q̄
a debitrice natura ſuſcipiūt alimenta: q̄ nec co/
gnoſcūt/nec referūt gratias largitori. Eſt ⁊ ali/
us quotidianus panis quo fruemur/cū ad illā
ꝑuenerimus patriā: in q̄ vnus eſt eternus dies
nulla nocte claudendus: q̇ noſter eſt ꝓmiſſione
quouſqꝫ in poſſeſſionē veniat/nō natura/non le/
ge: quotidianus eternitate illius diei eterni/quē
hodie ſcꝫ in p̄ſenti ſeculo vt mereri poſſimus do
cemur expetere: nō tñ ex cōdigno q̄s meruit aut
mereri potuit/ſed merito chriſti fratris ex hūa/
natione noſtri: cuius patri ꝑ adoptionē ſuā dici
mus/pater noſter: ingerimus p̄ces noſtras vt
eius merito valeāt/cū ex noſtro deficiūt. Necnō
⁊ ſacramētalis panis expetit: vt nobis ad id ꝓ/
ſit ad quod diuine inſtitutus eſt: ſupſubſtantia/
lis videlicet ſuꝑ omnē creatā ſubſtantiā digni/
or ex vnione increati verbi: quotidianus ad ab/
olendos quotidianos defectus: ⁊ ad roborādā
mentē aduerſus quotidianā pugnā/inſurgentē
ex luto carnis ⁊ ex materijs viſibilibus ⁊ ab inui
ſibilibus hoſtibꝰ quotidie inuiſibiliter excitatā:
⁊ ad exercendā illā in virtutibus actionem que
quotidie fieri diuina lege imponit/aut volunta/
rio ꝯſilio aſſumpta eſt. Q̄m vt ipſe ſaluator ait:
Jo.6 Ego ſum panis viuus q̇ de celo deſcendi: ſine
cuius virtute nō pōt reſiſti vitijs: nec haberi vir
Treñ.4 tutes q̄s animus pius q̄rit. Hūc tempibus pri/
ſcis petierūt paruuli: nec erat qui frāgeret eis.
Nouiſſime ꝟo chriſtꝰ tradidit nobis: vt petēdo
patri dicamꝰ cū fiducia/panē noſtrū.

¶ De quinta petitione orationis do minice: ſecundum Mattheum et Lucam. Capitulum XXXII

Mat.6 Dimitte nobis debita noſtra et
Lu.11. pctā: ſicut et nos dimittimꝰ debitoribꝰ
nr̄is.] Magnis ſumꝰ debitis obliga/
ti paternis ⁊ ꝓprijs: nec adeſt poſſibilitas de ſol
uēdo. Ex multitudine debitoꝝ ⁊ criminū/patri
luminū obnoxij ſubiacemus; deficiētes ex emē/
datione abolere chirographū/niſi pater dimit/
tat. Sed nec dimittit niſi prius nos noſtris de/
bitoribus dimittamus: ⁊ huius cōditionis ap/
poſitione veniā docuit poſtulare. Quod ſi non
dimiſerimus/magis ad cōdemnationē ꝙ ad ve
niam petitio iſta porrigit: ⁊ ſemetipm̄ dijudicat
q̇ ſic ſibi petit dimitti/nec dimittit. Ex hac con
ditiōe ſeu pacto fit ⁊ petit dimiſſio debitorū no/
ſtroꝝ/ſi debita nobis noſtris debitoribꝰ relaxa/
mus. Preit oīno dimiſſio filioꝝ dimiſſionē pa/
ternam: ⁊ niſi noſtra p̄cedat/ſua nō ſequit. Ad/
uertendū q̇dem ne alijs dimittere debita diffici
le videat: ꝙ ſi oīa mala q̄ ab hoibꝰ ad alterutrū
poſſent inferri/conflarent in vnū: a minima dei
offenſa cōpoſitione vincerent. Et nos ꝟo aude
mus a patre remiſſionē magnoꝝ ſceleꝝ poſtula/
re: debitoribꝰ ꝟo noſtris modica relaxare cun/
ctamur. In nobis igit eſt vnde poſſumus reci/
pere remiſſionē peccatoꝝ: eo federe quo deꝰ pa
ter ſe nobiſcū voluntate ſua/nō noſtra ſatiſfacti
one ligauit: vt ſi dimiſerimus alijs/⁊ nobis ipſe
dimittet. Alioquin ex nobis nulla poſſet eſſe co/
pia de ſoluendo ꝓ debitis: ⁊ propterea dimittit.
Sed nec dimitteret: nec etiā opus eſſet dimitte
re: ſi opes aīe noſtre atqꝫ corporis ſufficerēt ad
ſoluendū. Exigeret q̇dem iuſtus exactor/ſi the/
ſauros ad exhauriendū noſſet in nobis. Sed q̄
nō inuenit quid exigat per iuſticiam/per miſeri
cordiā ſuam magnā vult debita dimittere debi
toribus ſuis: ſi nos per miſericordiā noſtrā di/
miſerimus debitoribus noſtris. Attamē nec in/
telligendū eſt de debitis reꝝ in valentibus ſol/
uere/ſed debitis ſiue peccatis iniuriaꝝ: ⁊ illarum
offenſionum quas quicūqꝫ intulit/ꝙ cum intule
rit/nunq̄ potuit emendare. Perfectioni aūt nō
ordini iuris aſcribit/tēporalē ſubſtātiā ab acci/
piētibꝰ nō repetere: ſi facultas aderit i reddēdo.

¶ De ſexta petitiōe orōnis domice: ſecūdū mattheū et lucā. Ca. XXXIII

Et ne nos inducas in tentatio Ma.6
nē.] A patre miſericordiaꝝ/grāꝝ/lumi/ Lu.11
nū ⁊ ꝯſolationū/oīa opportuna nobis
ab eiꝰ eterno filio/ex tēpe fratre noſtro docemur
expetere: vt etiā a tētatione cuſtodiat. Nō aūt ti/
menda eſt tentatio/ſed caſus ad illam. Nec orā
dum eſt contra ip̄am ne veniat: ſed ne decipiat
aut inuoluat cū venerit. Ipſe ſaluator q̇ docuit
ſic orare/in ſeipſo ante fuerat expertus tentatio/
nes ſathanicas: factus iam in experientia hūa/
noꝝ in quibus in carne ſuccubuit: nunq̄ tamen
in animo ſuꝑatus/aut ꝑ moleſtiam motus: exce
pto ꝙ ꝓ nobis aſſumpſit triſticiam. Preactum
eſt in capite/quod diffundendū erat in corpore:
vt fideles eius tentationis pondera paterētur:
nō ad ſubuerſionē/ſed ad ꝓbationē moleſtioris
agonis: vt poſt victoriā p̄cioſior corona in tēta/
toꝝ capite poneret. Si ꝟo tentatio ex vehemē/
tia quēpiam ſubuertit: aut ante ne ſubuerteret
humiliter oratū nō fuit: aut talis ſuꝑbia in aīo
inſidebat/que ꝑ caſum tentationis propellenda
erat. Multis q̇dem alta ſapientibus ⁊ de ſe pre

snmētibus inductio ꝑmissiua in tētationē ꝓfu-
it ad virtutē/vt dirigeret in salutē. Sepe vero ip
sa tētatio/tētati demerito cognito vł occulto de
duxit in casū:⁊ casus in eternū suppliciū dedu
xit cadentē. Ac ꝑ hoc filius dei diuine atq̃ hūa
ne hoies docēs/edixit a patre petere: nō ne tēte
mur/sed ne in tētationis baratrū demergamur.
Inductio in tētationē quā petimus deuitare/est
in illū malū seu mali finem deuenire ꝓut impro
bus tētatoꝛ intēdit. Est aūt a difformibus ⁊ dif
formiter sepe aut aliqñ immissa tētatio. Non tñ
ois est inductio deuitāda: sed illius q̄ ex princi-
pio/⁊ medio/⁊ fine ꝑperā agit. Nā tētat deus vt
ꝓbet virtutē/ꝓbatāq̃ coronet: vt tētauit abraā
in fide/spe/⁊ charitate: cū offerre iuberet filium
in vno montiū sibi ostēso in sacrificio moriturꝫ.
Intēdebat q̄dē deus nō aliq̄d mali: sed in ipo ꝓ
bare virtutes. Fidē: qꝛ cū isaac esset filius ꝓmis
sionis in quo multipliciū erat futurū gentiū: nō
est mēte aut verbo aduersatus offerre illū iuxta
mandatū. Nec hesitauit quō multiplicatio gen-
tiū oriret̃. Cōtraria porro erāt ꝙ ex isaac multi-
plicarent̃ gētes: ⁊ ꝙ in mōte mortuus litaretur.
Nec obstat ꝙ in semine quod erat christus/in fi
gura talia dicebant̃: q̄n deus voluerit abraaz in
fide tētare. Ita ⁊ in spe: ꝓpter celestia capessen-
da cōtemptu terrestriū. In charitate: cū filiū in
quē totus paternus amor diffundit̃/diuine iussi
oni postposuit/amplius diligens deū. Ac ꝑ hoc
cū deus tentat/nō est petendū ne in illam fiat in
ductio: cū tētet ob ꝓbationē virtutis: sicut scri-
[Deu. 13] ptū est: Si surrexerit in medio tui ꝓphetes/aut
qui somniū vidisse se dicat: ⁊ p̄dixerit signū atq̃
portentū/⁊ euenerit quod locutus est: ⁊ dixerit ti
bi: eamus ⁊ seq̄mur deos alienos quos ignoras
⁊ seruiamus eis: nō audies verba ꝓphetis illius
aut somniatoris: qꝛ tentat vos dñs deus vester/
vt palā fiat vtꝝ diligatis eū an nō/in toto cor-
de ⁊ in tota anima vestra. Nunq̄ ad ꝑperā age-
re vel sentire tentauit/aut tētat amator hominū
deus. Quod Jacobus christi apostolus asseue
rat/p̄mittens in tentatione beatitudinē sufferē-
[Jaco. 1] tis: Beatus vir q̄ suffert tentationē: qm̄ cum ꝓ
batus fuerit/accipiet coronā vite: quā repromi-
sit deus diligētibus se. Nemo eñ cum tentatur
dicat: quia a deo tentor. Deus aūt intētator ma
loꝝ est. Ipse eñ neminē tentat/videlicet ad sub
uersionē. Unusquisq̃ aūt tentat̃ a sua cōcupiscē
tia abstractus ⁊ illectus. Itaq̃ contra inductio
nem in tentationē ꝑ pruritu cōcupiscētie coram
eterno patre ꝓsenchandū est: ⁊ contra sathani-
[1. Cor. 7] cam: de qua scriptū est: Nolite fraudari inuicez
sed reuertimini in idipsum: ne tentet vos satha
nas ꝓpter incōtinentiā vestrā. Et Petrus ana
[Act. 5] nie dixit: Cur tentauit sathanas cor tuū mentiri
te spūi sancto: ⁊ fraudari de p̄cio agri? Hinc qui
dē cōtra casum in tentationem huiuscemodi est
[1. Cor. 10] orandū. Nō aūt ꝑmittit deus tētari aliquem su
pra posse: faciēs cū tētatione ꝓuentū. Nec horri
da debet esse tētatio satagētibus in supna. Qm̄
[2. Tim. 2] nō coronat̃/nisi q̄ legitime certauerit. Certamē
sine tentationū bello nō gerit̃.

De septima petitiōe orōnis dñice: secundū mattheū tātū. Ca. XXXIIII

Sed libera nos a malo/amen. [Mat. 6]
Ingruūt vndiq̃ mala culpabilia et ex
omni ꝑte penalia: nec adest nobis mi-
seris ⁊ infirmis copia euadendi. Nulla suppetit
nobis vera facultas explicādi a cōnexione malo
rū: vt sepe cū solui credit̃/fit ligatura nodosior:
⁊ cū ab vno habet̃ optata libertas/in reliquo te
nacius innodamur. Libertas q̄dē oibus grata
est: q̄q̄ aliq̄s fascinatus in delectationē ⁊ suaui-
tatē sibi aptauerit vincula pctōꝝ: ⁊ exhorreat li-
bertatē quēadmodū erat exhorrēda captiuitas
⁊ implicatio detestanda. Hoc ꝓtinus facit dele
ctatio sensualis q̄ vigore mentis ⁊ auxilio gratie
nō vincit̃: vnde ilico animus vinculat̃: nec libe-
rari appetit dū tali delectationi cōsentit. Sed a
malo liberari desyderās ꝓ ꝑe infirmitatis inspe
ctor orat ad patrē/dicēs: sed libera nos a malo:
cū quo nascimur delicto ꝓtoplastoꝝ/traduce car
nis/ꝑpetuata damnata ꝓpagine: atq̃ ab eo in
quod volūtarie labimur: incurrētes culpā/q̄ de-
uenit̃ in penam: que malum est semꝑ crudescens
in creataz bonāq̃ naturā. Malū nō fecit deus.
Igit̃ congrue petitur libertas ab his que deuz
non possident cōditorem. Quadriforme cogno-
scitur omne malum: faciens/factū/multās/⁊ fal-
lens. Faciens malū est tam in angelis q̄ homi-
nibus cum ipsa/ꝑ seipsam/⁊ a seipsa deordina-
ta voluntas. Nihil in actum exit/nisi cum prius
volūtas a seipsa fuerit deprauata: nec aliūde ha
bet q̄ a seipsa sue deprauationis autorē: q̄uis ex-
tra seipsam sepe habeat suggestorez in malicia/
non aūt p̄potem in violentia. Et hoc aduersus
hominē/⁊ etiā aduersus angelos nullus crude-
lior hostis. Inimicātur quidem nobis spiritus
inuisibiles ⁊ maligni ⁊ crudeles sunt: nunquāq̃
mitescunt suadentes ruinam: nō tamen facien-
tes nisi consensu ꝓprie voluntatis: et seuissime
afficiunt penis in quos torquēdi acceperint po
testatem. Uerūtamen nō possunt in quempiam
seuire torquēdo: nisi prius in seipsa volūtas pec
cando deseuierit. Ac ꝑ hoc nō est aduersus ali-
quod malū tā incessanter orandum q̄ aduersus
faciens malum/videlicet contra malam volun-
tatem: que nō est natura mala/sed volito p̄ter su
perioris legem. Libera quidem creata est ⁊ arbi
trio vtitur: sed cum s̄m legem dei seipsa ⁊ cūctis
extra seipsam positis non vtitur/mala efficitur.
Cuius effectionis causa extra seipsam nullo mo
do queratur. Malum factum dixerim more lo-
quendi: qm̄ qui malū facit/nullaz positionē: nec
ipsum malum vllā positionem in aliqua natura
seu substantia siue q̄titate aut qualitate/seu in lo
co aut in tempore/seu in aliquo existentiū visibi
lium ⁊ inuisibilium efficere potuit. Totum eius
de priuatione nomē: ratiōibus ⁊ exemplis plu-
rimis/intellectibus lucidis hoc ꝑspicuum est.
Sed oratur aduersus malū factū/nō eo intuitu
quo aduersus voluntatē malam: que si non esset

malefacta nõ essent: p q̃ orat vt nõ sit mala ne fi
at malũ. Quod si vsq3 ad eius effectũ pcedit: ne
detineat/ne insolescat/ne firmet ꝯsuetudine: vt
anteq̃ sol nostre intelligẽtie tenebrescat in no-
bis/ penitudine vera tollat orandũ est. Proin-
de aduersus pmũ orandũ ne faciat: aduersus se
cundũ vt factũ euanescat. Porro frustra orãdũ
videt aduersus multãs: si cõtra pcedẽtia valuit
depcatio. Nõ em̃ pena nisi malos affectus & ef-
fectus culpabiles/iuste post sequit. Est aũt mul
tiforme multans: vt sunt oẽs penalitates et oĩa
aduersantia tenerum sensum: & ipsa horrẽda pre
aliis malis mors: p quã aĩa corpus animatũ de
serit: cõtra quã cũctos ex corruptiõe semine cõ-
cepto nascẽtes incassum orat/inevitabilit & ne-
cessario inuoluentẽ: nisi forte id intendat orãdo
aduersus huiuscemodi mala/ne tãtũ in sensuz
crudescãt q̃ spũs desperatiõe aut aliq̃ exorbita-
tione frangat. Est & eternẽ multãs: sed pter p-
actã/nõ p penitentiã iustã correctã culpã: cõtra
quod om̃is oratio euanescit/ nisi culpa tollat si
possibilitas aderit. Fallẽs vero malum ipse dia
bolus est: nõ natura/sed incorrigibili volũtate.
Naturã quidẽ bonã excellẽtiori ordine cũ aliis
creatis accepit: nec amisit etiã a diuina gratia
sepatus: q̃ modis fallendi multiplicibus ex inui
dia nitit aduersum humanũ genus: cõtra quem
necessario depcandũ est vt patris eterni gratia
liberemur ab illo/q̃ semp habet ad subuersionẽ
nostrã implicabilẽ volũtatẽ/ deceptionũ inuisi-
biles laqueos semp parãs: nec gressuũ suoꝝ ve-
stigia figit: et qua pte velit ꝯfodere ignorat/nisi
cũ vulnus infixerit. Nõ aũt põt quẽpiã vulne-
rare/nisi cũ scutũ ptectionis abiecerit sibi ami-
ca in malo puersa volũtas. Et cũ fuerit ante p-
missum/ne nos inducas in tentationẽ: imediate
adiectũ est/sed libera nos a malo/sc3 sathanice
tẽtationis atq3 deceptiõis. Et vt pstringam: ab
omni malo quod inter deũ & nos diuisionis pa-
rietẽ possit interponẽdo cõstruere. Petierũt q̃-
dem multi & varie a malis aduersantibus libe-
rari: aliq̃ modũ apponentes: aliq̃ innectentes &
causam: aliq̃ mala q̃ patiebant differentes. Aie-
Job.17. bat Job: Libera me dñe & pone me iuxta te: & cu
ius vis manus pugnet contra me. Liberari hic
petebat a malis p modũ quo iuxta liberatorem
poneret: nõ situ corpis seu compositiõe equali-
tatis aut dignitatis/sed virtutis & pacis & osten
sionis ad emulos. Nã cũ emuli eũ quẽ emulant
vident cũ rege pacatũ ppe ipsuz assistere/deter
rent. Causam submittebat dauid p se: at in fi-
Psal.85. gura p quolibet christiano loquens: Custodi
animã meã/qm̃ sanctus sum: saluũ fac seruũ tuũ
deus meus sperantẽ in te. Allegabat hic dupli-
cẽ causam vt liberaret/q̃ sanctus erat: quod ad
quẽlibet christianum ptinet sacramenti virtute.
Aliã vero: qm̃ de seipso desperãs oĩ alia postpo
sita spe/solũ in sũmo liberatore sperabat. Idez
Psal.141. etiã ppheta mala pmẽtia inferebat dicẽs: Libe
ra me a psequẽtibus me: qm̃ cõfortati sunt sup
me. Perspicuũ est q̃d hmõi septẽ petitiões intẽ
dãt: vt & oẽs fiãt subinfert/amẽ: quod in oĩ lin-
gua intẽdit desyderiũ: irretrouersibiliter habet
accessum ad petita iuxta vota.

¶ Decretũ saluatoris firmatũ sup pe
titiõe cõditionata in dimissione pctõ
rũ: secundũ mattheũ. Ca. XXXV

Quoniaz solũ petitioni sup dimissione
pctõꝝ saluator cõditionẽ apposuit: vt
sicut dimiserimꝰ dimittat: ne quẽpiã i
mẽte quomodolibet moueat/aut ne q̃sq̃ inueret
oppositionẽ/ ne simplr ista documenta teneret
solũ istã speciali decreto cõfirmat: atq3 declarã
do pmittit bonũ exinde pueniẽs: & a contrario
quid seq̃ret ostendit dicẽs: Si eni dimiseri-
tis hoibus pctã eorũ: dimittet vobis
pater vester celestis debita vestra. Si
aũt nõ dimiseritis hoibus: nec pater vester di-
mittet pctã vestra.] Vult sibi deus ab hoibus
obediri nostra vtilitate/nõ sua: & quodaz pacto
faciliter implẽde iusticie: q̃ contra legẽ eius p
nr̃a inuẽta malicia/seu ex fragili figmẽto cõtra-
ximus/paterno amore dimittere: vultq3 deferri
create nature/ne rõne supinducte a nobis neq-
cie illã abrogare aut nostra iurisdictiõe multare
velimus: ne videamur illam blasphemie incur-
rere partem/qua homo sibi diuinã arrogat po-
testatẽ: cum sit scriptum de ipõ: Mihi vindicta
& ego retribuã. Eoꝝ quoꝝ interest subiacere: nõ
interest querere a rege legis edite rationez/sed
implere illã: maxime si oĩno irrephensibilis est.
Sic est lex dei. Et pacta fiende pacis habet edi-
cere ille a quo petit & qui potest illam largiri: nõ
ille qui petit. Ex offensionibus nostris deo in-
ximus bellũ: in quo victi sumus/vincimurq3 sem
per. Non est autem copia euadẽdi. Anteq̃ eter-
ne pene tradamur/pace indigemus & reconcilia-
ri cum ipso. Proinde ipse qui potest illam do-
nare poscentibus/firmato huiuscemodi pacto
donat: q̃ si dimiserimus/& ipse dimittat. Si ve-
ro talia pacta nõ placẽt: nec cũ ipõ taliter voli-
mus habere cõcordiã: remanebit discordia cu
pe quousq3 inevitabilis pene subactatio subiciã-
tur: tãto afflictura seuerius/q̃to pactũ fuit ho-
nestius potuitq3 facilius obseruari. Scriptũ est
em̃: Relinque pximo/sc3 nocenti te: & tũc depcã-
ti tibi peccata soluent.

¶ De recta intẽtiõe iusticie in forma
ieiunãdi a saluatore prestructa: secũ
dũ mattheũ tantũ. Ca. XXXVI

Ab eo q̃ hõ creatus in esse pdiit/nemi-
num pariter & esibilitas fuit: hec ad liciẽ
tiã/ieiuniũ ad pceptũ spectabat. Esus
ad experientiã diuine bonitatis/quã in rebꝰ cre
atis ediderat assumẽdis p corpus: ieiunium ad
obedientiam in ostẽsione nostre dilectionis ad
deum in abstinentia bonorũ. Non em̃ precepit
deus abstineri a re mala quã ipse nõ fecerat. Vi
dit em̃ deus cuncta que fecerat: & erant valde bo
na. Nec fuisset obedientia hominis vera sum-
datuz perfecisset/abstineri ab aliqua re inimica
nature. Ipse quidẽ hõ ex nature instinctu omne

quod aduersat refugit: Quis sub specie boni as-
sumẽdo nociuũ aliqñ fallat: cognita dei volũta
te qꝫ abstinendũ erat ab assumẽdis bonis/q̃ tm̃
corpi nõ aĩe ꝯferebãt. Quotquot em̃ erãt in pri-
sco mũdo: quot ꝛ post sub q̃cũqꝫ distinctione ab
alijs viuẽtes ptinẽtes ad dei regnũ/decẽtia ieiu
nia celebrarũt. Ac etiã multi credẽtes in tribula-
tionibus auertere irã dei/sua corpa ieiunijs af-
fecerũt. Et volẽtes impetrare optata: interuẽtu
ieiunij certauerũt. Manifestissime sunt satisqꝫ vul
gate historie veteris testamẽti: ex q̃bus patẽt q̃
fuerint ieiunãtes/q̃ cause q̃ve secuti effectus: vt
moyses/helias/dauid. Est aũt ieiuniũ similitudo
quedã angelorꝫ: q̃ nunq̃ esuriũt neqꝫ comedũt in
supnis: Quis in assumptis corpibus in hac vita
legamus ad euidentiã ꝛ insinuandũ aliq̃d aliqñ
cõmedisse. Initiũ supne patrie/vbi nõ est appe-
titus neqꝫ sumptio corruptibilis creature: assi-
milatio ad christũ: ꝛ pars q̃dã glorificati corpis
quod esurire neq̃t/cibo nõ indiget: est nature li
bertas: a gula redẽptio: subtractio in pte armo-
rũ diaboli/q̃bus nos nitit impugnare atqꝫ ꝯfo
dere: depositio sollicitudinis dominãtis animi
p corpe seruo: viuẽdi ordo/liberatio a doloribꝰ/
orãdi puritas/castigatio vẽtris/lubricitatis reti
natio/mansuetudinis ps: ꝛ humilitatis occasio
in gestibus et in verbo. Et euigilare corpus et
animã sepe ad deũ ieiuniũ fecit. Opp̃ssit aũt sen
sum ipsa saturitas. Ieiuniũ est a rebus/a locis/
ꝛ a tpe. Neqꝫ tñ infra nimiũ si coartat sanctum
est. Cõuenit ieiuniũ cũ ipsa creata natura: q̃ ne-
qꝫ infirma cõdita est. Igit debitũ ieiuniũ vel as-
sumptũ nõ debet infirmitatẽ inducere/ne oratio
ex lassitudine sit inefficax: nec ex ipso cõuenit q̃
impediant opa charitatis ꝛ obediẽtie laboriose
cũ expedit. Et ppellẽda est ab ipso oĩs mẽtalis
tristicia: ꝛ oĩs simulata ꝛ hypocritalis ostensio.
Proinde saluator cũ de multis actibus virtuo
sis regulã agẽdi ꝛ cauẽdi dederit: nũc de ieiunio
Mat. 6. etiã formã donat dicẽs: **Cũ aũt ieiunatis/
nolite fieri sicut hypocrite tristes. Ex-
terminãt eñi facies suas: vt pareant
hoĩbus ieiunãtes.** Acsi oĩno supponat ie-
iuniũ fieri ex diuina ordinatiõe imitatiõeqꝫ san-
ctorꝫ: seu ex aĩo assumẽte ad habenandũ bestiale
corpus: seu ad corripiendũ quod pperã gestuꝫ
est: vel ad gratiã aliquã impetrandã; siue aliquo
supueniẽte mãdato put nũc ieiunia plura eccle-
sia orthodoxa cõstituit. Cũ huiuscemodi ieiun-
natis/nolite fieri sicut hypocrite/ tristes videli-
cet: Nolite spẽꝫ virtutis ostẽdere ipsa virtute ca
rẽtes: nolite tristes vultꝰ exteriꝰ pãdere: intrinse-
cus verã pctõꝝ ꝛ delictoꝝ tristiciaꝫ nõ habẽtes.
Illa sola est vera tristicia q̃ homo ad penitenti
am contristat: cõtritus mole veterum delictoꝝ ꝛ
cognitionis peccatoꝝ pondere p̃ssus. His autẽ
seorsum ab ista tristicia dissuadet. Nolite ergo
in ieiunio hypocritis similes fieri: q̃ sunt picto
res diaboli/periti sua doctrina in arte pingẽdi.
Non em̃ pictores cũ aliquam ex diuersis subie
ctis coloribꝰ volũt formare imaginẽ: de interio-
ribus curant quomodo stomachus/cor/pulmo
iecurqꝫ locent: aut qua serie intestina cetera dis
ponant: sed dũtaxat qualiter exteriora intuẽtiũ
oculis aptiora reddant. In similitudinibꝰ autẽ
nõ veritas simulata/sed potius falsitas inuenit.
Et virtus/nõ similitudo veris certatoribꝰ sit in
voto. Ubi aũt omne quod exterius agit/a vera
intrinsecus habita virtute procedit: laudibus
addicit/a vituperio absolutũ. Detestabile q̃dẽ
est hypocritaꝝ genus: q̃ exterminant facies ex-
tra naturales terminos/illas pre tristicia seu ali
quo artificio imutantes: nõ vt recte agãt a vir-
tute in mentibꝰ prius acti: sed vt hoĩbꝰ pareant
ieiunantes. Qui si nõ ieiunant/decipiũt: cũ se ie
iunantes exterminatione facieꝝ ostendũt. Ex-
terminare q̃dem est extra terminos pprios ali
quid ponere. Sed si decipiunt hoĩes intuentes/
nõ decipient demones a q̃bus decepti sũt: neqꝫ
decipiẽt illũ desup inspectorẽ/cuius oculi oĩa la-
tentia intuent. Si ṽo ieiunãt arte agẽtes vt pa
reant: duplici cõtritione cõterent: hic pena ieiu
nij/alibi ṽo pena eterni supplicij. Multa cõtra
hypocritas sacer textus eloquit: Spes hypo- Job. 8.
crite peribit: nõ em̃ placebit deo vecordia sua: ꝛ
sicut tela araneaꝝ fiducia eius. Et alibi: Nõ ve- Job. 13.
niet in cõspectu eius omnis hypocrita. Et ite-
rũ: Congregatio hypocrite sterilis. Et rursus: Job. 15.
Gaudiũ hypocrite ad instar puncti. Uere ad in Job. 20.
star puncti: ex eo quod sequit: **Amẽ dico vo
bis: receperunt mercedẽ suã.** Ex his q̃-
bus possumus mercari celestia/pfunctoria ꝛ ter
rena nancisci: quid huic dementie posset equari
in malo penitus nõ inuenio. Ue aũt accipienti-
bus in hac vita de virtute mercedẽ. Attamẽ sũt
studia ꝛ actus/q̃bꝰ merito ꝛ inculpate stipes tẽ-
poralis cõquirit ꝛ impendit. Que aũt ordinata
sunt propter acq̃renda ꝛ captanda celestia/non
decet in temporalis mercedis fine constitui. Si
aũt in hac vita finis spiritualis exercitij consti-
tuitur: vna concessa mercede/ altera nõ speret.
Quamobrem hypocritarum gaudiuꝫ ad instar
puncti dicit: cũ inter cetera q̃ positionẽ habent
ipse sit breuior. Nil aũt breuius respectu eterne
felicitatis/q̃ in hac vita exultare ad horã. Pro
inde omni studio totisqꝫ viribꝰ satagendũ est in
rectã intentionẽ iusticie: ne tẽporalẽ aucupãdo
mercedẽ pdamꝰ eternã. Et ex hoc saluator cau-
telã in ieiunando subiecit: **Tu aũt cum ieiu
nas/vnge caput tuũ: et faciẽ tuam la-
ua: ne videaris hoĩbus ieiunans/sed
patri tuo: et pater tuus qui videt ĩ ab
scondito/reddet tibi.** Possunt corpis sor
des nõ ex eaꝝ natura/sed ex pũersa intẽtiõe ani
mã maculare/diuinãqꝫ generare offensam. Igi
tur ad pficiendã in ieiunando iusticiã abstergẽ
da sunt a corpe: si q̃ ostẽtationis aliquã notã ge
nerant: vt hoĩbꝰ pareant ieiunãtes. Unctio ca
pitis ex patrio more/lotio faciei ex communiori
cõsuetudine ad cultũ corpis ptinẽt: quẽ ex prece
pto saluator inducere nõ intendit: q̃ homies in
corpe querit incultos: sed si intermittit vt ad ca

ptandã humanã laudẽ tristicia inducat. Intan
tũ abhorret hypocritale maluz: vt potius velit
nitiditatẽ esse in corpe / ꝙ ꝙ oculis hominum si-
mulata virtute seruiat. Sufficit autez ꝙ eterno
patri sint nota bona q̃ agimus / quẽ latere nihil
potest: qui recte agẽtibus publice vel occulte nõ
tempalẽ / sed eternã reddet oĩno mercedẽ.

Quod nõ in terra / sed in celo ꝑ ope-ra iusticie recte facta thesaurizanduz est: secũdũ mattheũ solũ. Ca. XXXVII

Onsulit nostre fragilitati saluator om
niũ christus: ⁊ finẽ verũ desyderijs no-
stris et laboribus apposuit: ne decepti
sudores nostri locarent in terra ꝑditiõis: sed co-
pie nostre quibus eterne in beatitudine viuitur
cõmendarent in celis. Perdoctũ atq̧ ꝑdoctum
est quo fine sunt opa iusticie facienda: ⁊ adhibi-
ta cautela ne velim⁹ in hac vita esse felices / aut
aliquã gloriã ab hominibus ex imagine virtu-
Psal. 52 tis inquirere: qm̃ dissipauit deus ossa eoꝝ q̃ ho-
minibus placent: confusi sunt: qm̃ deus spreuit
Gal. 1. eos. Et apostolus: Si hominibus placerẽ: chri
Phil. 3. sti seruus nõ essem. Et alibi: Gloria eoꝝ in con
fusione qui terrena sapiũt. Proinde cõtempta
omni felicitate terrena / in superioribus ⁊ tutissi
mis locis ea q̃ nanciscimur docuit collocare: ac
etiã suasit penitus vt velimus. Nec voluit nos
laborare in vacuũ: nec nostros cassos esse labo-
Mat. 6. res / dicens: Nolite thesaurizare vobis
thesauros in terra vbi erugo et tinea
demolitur: et vbi fures effodiũt et fu
Gen. 3. rantur. Maledicta fuit terra in opibus ade:
nec benedictione aliquã reaccepit. Et magnus tẽ
tationũ estus diuidit sup terram. Et in apocaly-
Apoc. 8. psi scriptũ est: Ue ve ve habitantibus in terra.
Et deus fundauit eã sup aquas sup fluxibile ele
mentũ: quasi nihil stabile sit in terra: maxime il-
loꝝ que ab hominibus ꝓ beatitudine appetun-
tur. Igit nostra bona nõ sunt reponenda / imo
nec querẽda in terra: siue spectent ad gloriam ⁊
famã: siue ad ea q̃ vulgus bona fortunalia vocat
ꝑter id quod naturaliter viuit ad mensuraz: que
non opinionẽ / nõ voluntatẽ sequit: sed necessita-
ti ⁊ nature coaptat. Nõ fiat bonoꝝ nostroꝝ ap-
positio sup terram. Etẽm ipsa in cibũ serpẽti de-
cipiẽti data est: eo maloꝝ futuroꝝ ꝑsagio quo ter
rena diligẽtes sint in cibũ demonũ transferẽdi
cõterendiq̧ dentibus incredibiliuz eternarũq̧
penarũ quas ipsi patiunt: ⁊ ministri earũ a deo
ꝑordinati sunt. Multa pericula sunt in terra su
per thesauros hominũ ⁊ sup quesitas copias re
rum: erugo ⁊ tinea ⁊ fures. Erugo cõtra thesau
ros metalloꝝ: tinea ꝯtra vestes: fures cõtra om-
nia q̃ asportari manibus aut onerarijs animali
bus possent. Querimonie huiuscemodi quoti-
die plus inclamitant ꝙ talia damna ꝓueniãt / ꝙ
posset noster sermo disserere. Heu miserãda cõ
ditio mortaliũ ⁊ terrena querentiũ. Quod si eis
dat consiliũ de tutiori locatiõe rerũ: credere atq̧
ꝯmutare festinant. Suadet quippe oĩbus cre-
dẽtibus ex euãgelio vt in celestibus / scz locis tu-
tissimis thesaurizent: ⁊ audire atq̧ cõplere dissi
mulant. Nõ em̃ dedit deus de impossibilitate ꝓ
ceptũ: neq̧ christus de agendoꝝ difficultate cõ
siliũ. Utriq̧ possibile factũ est / ideoq̧ consultum:
in celestibus ꝑ opera iusticie atq̧ ꝑ mandatoꝝ
custodiam ⁊ additionẽ consilioꝝ thesauros recõ
dere: iuxta quod sequit: Thesaurizate autẽ
vobis thesauros i celo: vbi neqz eru
go neqz tinea demolitur: et vbi fures
nõ effodiũt nec furãtur. Omnis spes fi-
deliũ nõ de tpalibus / sed de eternis: nõ de terre-
nis / sed de celestibus a christo ꝑstructa atq̧ sub
leuata est / facto / doctrina / mandato / cõsilioq̧ ꝓ-
missione. Spe infusa christi auellunt desyderia
hominuz a terrenis: ⁊ ad celestia inuitant. Ipsi
homines sunt causandi si negligũt: nõ ipse qui
omnia expediẽtia contulit ad salutẽ. Uult deus
vt thesaurizemus: nõ tamen de ꝑfunctorijs / sed
de his quoꝝ fructus potest esse ꝑpetuus. Nec q̧
omni rerũ materia condit thesaurus in super-
nis: sed ex mãdatis / sacramẽtis / virtutibus atq̧
moribus iustis. Et ꝑordinauit vt ex his cumula
tio facta bonoꝝ collocaret in tuto spe atq̧ intẽ
tione. Sed neq̧ ꝑ ea q̃ christus docuit atq̧ mã-
dauit / thesaurizari potuit alibi ꝙ in celo. Segre
gatio ꝓtinus est a terra ⁊ erectio ad supna: om-
nis christi actio / doctrina ⁊ intẽtio / impꝑdabilia
consulit fieri oĩa bona nostra. Nam in celo non
erugo: quia nulla metalla nec insignite monete
ad expendiũ congregant: vbi copia erariũ deus
est: nec tinea vestimenta corrodẽs: vbi non sunt
materie vestiũ / neq̧ huiuscemodi artificia: ⁊ vbi
oẽs vestiti sunt gloria: neq̧ fures vbi nulla po-
test esse corruptio volũtatis neq̧ iniqtatis actio
in regno bonitatis: vbi est abũdans omniũ bo-
noꝝ cõmunitas / vt nulli possit esse furandi neces
sitas siue facultas: vbi deus est om̃e beatis eter
ne beatitudinis impꝑdabile summũq̧ verum bo
num. Omnis humana intẽtio ⁊ studiũ dirimit
nẽ hic velimus esse felices: ⁊ ꝑstruit vt illam feli
citatẽ optatã q̃ nec hic inueniri potest / in supe-
ris inqramus. Possunt aũt hic thesauri virtu-
tũ aggregari hac intentione dũtaxat vt libere-
mur a morte culpe atq̧ penarũ: necnõ ⁊ vt cele
stia capiamus: sicut in Hieremia scriptũ est de
octoginta viris: quoꝝ ceteris ab Hismaele na-
thanie filio interfectis / decẽ euadẽtes remanse-
rũt: qui dixerũt ad hismael: Noli occidere nos:
quia habemus thesaurũ in agro frumẽti ⁊ hor-
dei ⁊ olei ⁊ mellis: ⁊ cessauit ⁊ non interfecit eos
cum fratribus suis. Absconditus thesaurus ex
octoginta decem viros ab exitio liberauit. Nõ
obstat quod ꝑ sapientiã dicit: Sapiẽtia abscõ-
ta et thesaurus inuisus: que vtilitas in vtrisq̧.
Quod intelligit ꝙ vnũ istoꝝ ꝓpter inuidiã :
terũ ꝓpter auariciã occultat. Contra abscõsi-
nẽ sapiẽtie ob inuidiã dicit: Qm̃ sine fictiõe :
dici: ⁊ sine inuidia cõmunico: ⁊ honestatẽ illius
nõ abscondo. Contra eam q̃ ꝑ auarciã fit et :
dictũ est: Qui abscõdit frumẽta in temꝑe male
dicet in populis. Sed abscõsio in agro facta q̃

liberauit a morte/aliũ sensum habet. Decẽ viri sunt omnes decẽ precepta tenẽtes: quibus etiã non sufficeret q ab eterna morte liberarẽtur ex illa dũtaxat obseruantia ꝑceptorum: nisi ⁊ hoꝝ adesset absconsio thesaurorũ. Ager quidem est terra cordis corporisq nostri: quã oĩ qua possumus spirituali cultura debemus excolere: abscondereq in illo thesauros aptos ad emendũ regnũ dei. Abscondere quidẽ dixerim vt in tpe opportuno ꝑsto sint ad tale cõmertiũ: necnõ ne predationi subiaceant: cũ sepe que latronib9 patent/diripiũtur ab eis.

¶ Q, ex qualitate nostre intẽtionis opera bona vel mala iudicãtur: secũdum mattheũ solum. Ca. XXXVIII

In superiorib9 sepe dictũ est de abũdantiori iusticia ⁊ de rectitudine intẽtionis ad illã perficiendaȝ: ne corã hoibus/sed solum corã deo fiat. Nunc quidẽ explicat per similitudinẽ oculi ad totum corpus. Est quidẽ ocul9 totius corporis dux ⁊ auriga ipsum habenãs: nunc in vnam/nunc in alterã partem nũc recto tramite/nũc oblique/ nũc retrouerse/ prout vtile siue minus periculi esse ꝓspexerit dirigens. Cuius visus si fuerit vitiatus/totũ corpus patiet in ꝓgrediendo iacturam. Sic ⁊ hominũ intentio si tota recta ⁊ vnica nõ fuerit: nil rectum in operibus erit. Hinc saluator dicit:
Mat.6. Lucerna corporis tui est ocul9 tuus.
Luc.11. Si fuerit oculus tu9 simplex/ totum corpus tuũ lucidũ erit. Oculus exterior est lucerna corporis/nõ cordis: ad cuius visionẽ luminis corpus recte debiteq mouet ⁊ operat. Non eñ oculus est lumẽ: sed si sanus est/ videt in lumine quid agendũ. Lucerna quippe dicit non a seipsa illuminata/sed aliũde luminis susceptiua. Sic ⁊ ocul9 non a seipso illuminatus/sed aliunde luminis susceptiuus. Qui si fuerit simplex omni cõpositione cõtraria carens: totum corpus lucide progrediet ad necessarios ⁊ debitos actus. Sic ⁊ intentio cunctoꝝ hominũ ratione vtentium/lucerna est intellectualis omniũ spiritualiter ⁊ virtuose agendorũ. Que si fuerit simplex ⁊ incomposita: soli deo/non hoibus ex actibus virtuosis placere intendẽs: omnia opa simpla ⁊ corã deo lucentia manent. Si vero oculus tuus nequã fuerit: totũ corpus tuum tenebrosum erit. A cõtrario suo ista sententia cõtraria claret. Est autẽ oculi exterioris nequitia: cũ nequit salubriter/sed precipitanter corpus conducere. Sic eadẽ imagine nequitia intentionis est: cuȝ querit placitum hominũ/nequit operari diuinũ. Et cũ pro vita ista est tota sollicita totaq diffusa: ꝓ eterna nõ satagit. Hinc saluator cõpositiue subiecit: Si ergo lumẽ quod ĩ te est/tenebre sunt: ipse tenebre quãte erunt? Velut si obscuraretur ĩ isto hemispherio: quãte igit essent alie obscuritates? Tenebre sunt oĩa exteriora hominũ ad rationem inuisibilẽ ⁊ intrinsecã comparata. Que si peruersa intentione tenebrescit: quante igitur erũt tenebre exterioris actionis? De simplicitate oculorũ dicebat iob: Ad deum stillat oculus meus. Hoc est: solũ in deum dirigitur intentio mea. Job.16.
Et dauid: Oculi mei semꝑ ad dominum: quoniã ipse euellet de laqueo pedes meos. Ps.24.
De nequitia oculorum Hieremias: Oculus meus depredatus est animã meã. Quoniã nequã intentio animã tradit exitio. Treno.3.
Supradicta quidem oculi simplicis ⁊ nequã sententia pro rectitudine seruãda in intẽtione: pro oratione/elemosyna/ieiunio exequẽdis posita est: necnon ⁊ ꝓ cunctis operibus ad agendã pro eterna patria vitam.

¶ Q, si ad perficiendã iusticiam recta seruatur intẽtio/deo et creaturis seruiri nõ potest: secundũ Mattheũ solum. Capitulum XXXIX

Unus est deus ⁊ dominus creator omnium ⁊ ꝯseruator ⁊ gubernator: ⁊ largitor bonorũ suorũ per misericordiã: penarũ inflictor per iusticiam: solus bonus faciens bonos: solus prestans beatitudinem bonis: qui angelos ⁊ homines ad seipsuȝ fecit velut ad omniũ bonorum finem: qui vnum habet sibi filium coeternũ/quem ꝓ nobis tradidit ad exitiale supplicium: vnam animã/scȝ singulam singulis dedit: vnum corpus ex diuersis membris/vnũ cor/vnam rationẽ/ vnam mentẽ/ vnam voluntatẽ: vnũ visum in duobus oculis: vnũ auditum in duabus auribus: vnũ odoratũ in duabus naribus: vnũ gustum in lingua ⁊ palato: vnum tactum in omnibus membris: vnum mũdum fecit ex tot diuersis: vnam fidem ex tot credibilibus ordinauit: ad vnã per vnius meritum gloriã electos ꝑdestinauit: ab vno a se auersos prescinit: per vnũ hominẽ ingredi mortem permisit: per vnũ alium vitaȝ restituit: prohibet per omnẽ modum diuidi vnitatem: ⁊ precauet in doctrina ne in diuersa tendant/que ad vnum sunt ordinata finem: asserens per similitudinẽ: q nemo deo ⁊ diabolo/nemo deo ⁊ mũdo poterit aliquãdo eodem temporis momẽto placere. Inquit eñ: Nemo potest duobus dominis seruire. Aut enĩ vnũ odio habebit et alterum diliget: aut vnũ sustinebit et alterũ contemnet. Mat.6. Lu.16
Experientia facti liquet/ q vnus seruus duob9 dominis seruire non potest. Duo sunt domini ex diuersitate preceptorũ: quoniã si vnum esset preceptuȝ a mille imperantibus egressum in eodẽ tempore atq loco/pro vno dño haberentur. Et vnus dominus habetur pro multis/si contraria preciperet obsequenti. Nam in executione mandatoꝝ nõ dominoꝝ dualitas aut numerositas/sed preceptorum diuersitas multiplicium facit: nec vnitatẽ vnus dominus/ sed vnitas preceptorũ. Necessario factũ est vt vnus dominus odio habeatur a seruo/alter precipiẽs ⁊ in precepto diligatur: aut alter sustineatur in ꝑsona ⁊ ad perficiendum preceptũ eius: aut alter cõtemnatur in se ⁊ in mandato ipsius. Deus ṽo diligendus

atqꝫ sustinēdus: omnis alius si aduersus/odiendus ⁊ contēnendus est dominus. Explicat similitudinē ipse saluator adijciens: **Nemo potest deo seruire et mammone.** Paulo ante predixerat nō thesaurizandū in terra/sed in celo. Nam in terra condere thesauros/seruire mãmone est: in celo vero illos reponere/deo in sua iussione seruire. Proinde tã diuersis dominis in natura/in substãtia/in dignitate/in ꝑcepto/nunꝙ̃ ab vno seruo vno ⁊ eodem loco et tempore seruitur. Mãmona quidē hebrea lingua/diuitie sunt huius seculi: seu ille demon qui eis presidet: ⁊ de his acquirendis instigat. Negatiua ⁊ affirmatiua domini sunt vtriusqꝫ precepta. Jubet per negationē deus: cum fieri ꝓhibet omne malū aduersans spirituali nature/displicens sibi/corrumpens legem/deturpans ordinem/gratie nō consentiens. Affirmatiue ꝟo imperat/consulit ⁊ suadet omne quod condite nature hominū inuisibili seu spirituali consentaneum est/omne honestū: ⁊ illam virtutum trinitatem que aliter ꝙ̃ per infusionem haberi nō potest: ⁊ si quid esse potest aliaꝝ virtutum: ⁊ omne aptum regno dei ⁊ eterne saluationi: cū ipse velit omnes homines saluos fieri ⁊ ad agnitionem veritatis venire. Equidē e regione sunt cõsilia ⁊ precepta sathanica siue mãmonica/negatiue fieri prohibentia quicq̃d affirmatiue in omni lege deus edixit: Affirmatiue ꝟo fieri suadēs ⁊ consulens quicquid deus prohibuerit negatiue: vt tandem similes sibi sint homines in pena quos similes instruxit i culpa. Jmpossibilitas ista serueindi diuersitati dominoꝝ: quãꝙ̃ proueniat a contrarietate preceptorum: etiam ab ipsa nostri animi vnitate procedit. Non eñ intellectus diuersa simul intelligit: neqꝫ affectus eodē momento afficitur ad diuersa: neqꝫ mens dominorum contrariorū memoriã simul habet. Duz ad vnum per has anime potentias intenditur/alterū relinquitur. Successu vero temporis possunt diuersa comprehendi a potentijs huiuscemodi. Sic ⁊ diuersis dominis seruiri poterit ꝓ diuersitate temporum ⁊ varietate seu mutatiōe voluntatū: simulatim ꝟo in omni genere simultandi nunꝙ̃ duobus dominis seruietur. Solus deus facere omnia simul potest. Jgiẗ possibilitas diuersimode seruiendi eodē tempore omnibus est adēpta. Et dei esse atqꝫ diaboli siue mundi nemo potest. Et nulla indifferentia cõstituitur inter deū ⁊ hominē: ꝙ qui non seruit deo ꝙ̃ nō seruiat aduersario: sua ꝯformante sententia: Qui non est mecū/aduersum me est.

¶ De inepta sollicitudine propellenda: Secundū Mattheum. Capitulum XL

Ut autē nō credatur solum de inuisibili ⁊ aduersario domino/videlicet de spiritu maligno: qui animabus nostris ⁊ corporibus satagit dominari: prolata sentētia: sed etiaz de mundo: qui positus est in maligno/qui se hominib⁹ cum suis delectationibus semper offert: protinus adiunxit remouens sollicitudinem superfluam rerum visibilium atqꝫ mundanarum que quodammodo in appetitū hominum veniūt: non vt omnis sollicitudo tollatur/sed vt taliter agatur ex sollicitudine ꝙ nihil de necessaria virtute depereat: neqꝫ sit de his sollicitudo que pater solum in sua prouidentia ⁊ potestate reliquit: sed illorum dūtaxat que per homines sunt iuste complenda/possintqꝫ compleri. Et hoc est quod adiecit: **Ne solliciti sitis anime vestre quid mãducetis: neqꝫ corpori vestro quid induamini. Nõne anima plus est ꝙ̃ esca: et corpus plus ꝙ̃ vestimentum:** Spectant ad corpus de necessitate victus ⁊ vestitus: de quibus apostolus: Habentes autem alimenta ⁊ quibus tegamur/his contenti simus. Et hec aut debito ⁊ irrep̄hēsibili questu/aut licito artificio sunt querenda: non damnosa sollicitudine que consilio saluatoris ab anima remouetur/cū dicit: Ne solliciti sitis anie vestre quid manducetis: que non in sui natura mãducat/sed corpus: aut quid induat corpus. Non eñ anima debet pro corporis cura suam subinferre: nec illam sollicitudinem gerere quantū ⁊ quale alimētum natura producat: nec vnde ꝓcedat materia induendi: quoniã ipse qui fecit naturam ad subueniendum omnibus illam diuitem fecit. Aliquando etiã in scriptura nomine anime intelligitur ipsa vita: vt in psalmo: Accipere animaz meam cõsiliati sunt. Seu etiã anima tamdiu existit in corpore ꝙ̃diu cibo corpus ali potest: nō ꝙ ipsa viuat ex corpore aut propter corpus: sed in corpore ꝙ̃diu ab illo mortis gladio dissoluaẗ. Nec viuit corporali cibo: habet ex natura posse viuere preter corpus. Quoquo tamē modo ista capiantur: a saluatore sollicitudo indebita dissuadetur: ⁊ per compositionez depellitur: Quoniã si deus dedit quod plus est/⁊ quod min⁹ est erit omnino daturus. Quãobrem dicitur: **Nõne anima plus est ꝙ̃ esca: et corpus plus ꝙ̃ vestimentum:** Ut sic ista sententia contexatur. Si deus dedit animam/scilicet vitam: seu ipsam statuit vt sit in corpore aliquãdiu viueret: que pluris est omni corporali alimento: dabit ⁊ escam. Et si dedit corpus altius omni veste pendens: dabit ⁊ vestimentū. Jgiẗ ⁊ frustra huiuscemodi sollicitudo exagitat homines super terram. Si vero in id sollicitudo mortaliū tenderet: vt ex cõmunib⁹ nature beneficijs aliquid vendicaretur in propriū: ex seipsa ⁊ in seipsa sollicitudo deluditur: quoniã proprium non est ex natura: cum omnibus sit in numero/pondere et mensura natura cõmunis: nec alicui proprium aliquid de beneficijs suis alligauerit. Non tamen dixerim de proprietatibus illis ab ipsa natura aliquibus speciebus insertis: sed de his elementis seu elementatis ex quibus natura ministrat corporibus viuificandis atqꝫ alendis/seu quomodolibet aliter confouendis. Ad quid sollicitudo cõgregandaꝝ rerum: vbi tēpus se sub-

ſtabit ⁊ locus non conſiſtit: vbi homo moritur ⁊ ſucceſſus rerum ſubſequitur? Retorquet autē petrus ſollicitudinē in debitum finem/ dicens: Omnē ſollicitudinē veſtram proĳcientes in ipſum: quoniã ipſi cura eſt de vobis. Subiecte quidem ſimilitudines compoſitiue inducte ſunt: vt indebita ſollicitudo ꝓpellatur. Reſpicite volatilia celi: quoniã non ſerũt neqꝫ metunt neqꝫ cõgregant in horrea: et pater veſter celeſtis paſcit illa. Nonne vos magis pluris eſtis illis? Si reiecta ſollicitudine cõquirendarũ rerum conquirendi modoqꝫ depulſo de⁹ irrationabilia paſcit: quomodo nõ paſcet hominē in quo ſuam inſigniuit imaginem/ quē ⁊ redemit per ſanguinē? Proinde importuna eſt hominibus tanta ſollicitudo cuꝫ gratis animalibus ingratis deus largiatur annonam: Et homo preſtat cunctis: dũtaxat exceptis angelis. Sed quis autē veſtrũ cogitans poteſt adĳcere ad ſtaturã ſuam cubitũ vnũ? Si homo a ſeipſo non poteſt augeri: vt plus ꝙ̃ a deo fact⁹ eſt/ creſcat: aut in cibo ſeu veſtimēto capiat: ad quid tantũ angit homines ſollicitudo ſuperflua/ immo noxia cura? Et de veſtimēto quid ſolliciti eſtis? Conſyderate lilia agri quomodo creſcunt: nõ laborant neqꝫ nent. Dico aũt vobis: quoniã nec ſalomõ in omni gloria ſua coopert⁹ eſt/ ſicut vnum ex iſtis. Quid de veſtimētis etiã multicolorĳs cõtinua ſollicitudo moleſtat: que omnino recompingēda eſt cõſyderatione minorũ? Minora ſunt homine lilia campi: creſcũt ſine labore: veſtiũtur multicolorie: abſqꝫ hoc ꝙ a colo in fuſum aliquid nendo ſeu filando traĳciãt. Ad quorꝫ compoſitionē ſalomon ſapientiſſim⁹ regum in omni gloria ſua nõ potuit per ſapientiam ſuam tanta varietate colorũ veſtiri. Ideo quidē ſalomonem excedentē in ſapientia in exemplũ induxit: vt eſſet omnino perſpicuũ plus ex natura ꝙ̃ ex hũana induſtria homines poſſe percipere. Proinde per explicitã comparationem ſollicitudo ipſa damnatur: ⁊ fidei modicitas arguitur cũ adiecit. Si autem fenum agri quod hodie eſt et cras in clibanum mittitur/ deus ſic veſtit: quãto magis vos modice fidei. Luce clarius patet quod dicitur/ in experientia cõtinua rerũ. Et huiuſcemodi ſollicitudinem ex defectu fidei ꝓuenire inficiari nõ poteſt: quã omnibus ſuaſionibus ſaluator a ſuis fidelibus nititur abroga re/ dicens: Nolite ergo ſolliciti eſſe/ dicentes: quid mãducabim⁹/ aut quid bibemus/ aut quo operiemur? Hec omnia gentes inquirũt. Scit eñi pater veſter/ ꝙ his omnib⁹ indigetis. Scriptũ eſt: Omnis labor hominis ĩ ore eius: ⁊ anima illius nõ implebitur. Quoniã quicquid homo ex nimia ſollicitudine congregare videtur: ad hoc fit vt per os comedendo ⁊ bibendo traĳciat; et ꝙ veſtibus plurimis etiaꝫ adhibitis vanitatibus veſtiatur. Sed talia gētes que deũ ignorãt ⁊ chriſtum non confitentur/ inquirunt: amantes hanc vitã: aliam vero velut neſcĳ negligentes. Secernere quidē voluit ex his verbis ſaluator a gentibus fideles ſuos: quos ſine ſollicitudine gentium preordinat ad aliam vitam: aſſerens noſtras indigentias in noticia dei patris ſemꝑ exiſtere: a quo poſtulaſſe ſufficiat panem noſtrũ: prout ipſe docuit dicere/ pater noſter. Quoniã pater eſt/ indigētibus ⁊ fidelibus filĳs omnino ſubueniet.

¶ De neceſſaria ſollicitudĩe: qua cũ ſua iuſticia primũ queritur regnum dei: ſecundũ Mattheum ſolum.

Capitulum XLI

Upra ſaluator orãdo poſtulare docuit regnum dei: de quo aliquid dictũ eſt. Hic poſtpoſitis omnib⁹ curis ſuadet illud cũ iuſticia ſua primo querere: alio videlicet ſenſu quo in oratione ꝑmonuit petere regnũ dei. Siue ſit vite agēde ſiue ſperande: ante omnia querendũ eſt/ et eius iuſticia. Proinde ꝑ̃ter id quod in petitione aſſertum eſt/ de queſitione aſſeratur. Primũ querite regnum dei et iuſticiam eius: et hec omnia adĳcientur vobis. Preeunt ſe mutuo regnum et iuſticia eius: regnũ quidem optione preit: actione vero iuſticia eius omnino precedit. Sic eñ per ſapientiã dicit: Iuſtum deduxit dominus per vias rectas: ⁊ oſtendit illi regnũ dei. Iuſtus a iuſticia dicitur: que primo per vias virtutum rectas iuſtificat: vt iuſtificato dei regnum oſtendatur. Iuſticia porro dei regni eſt ipſa fides ſtipata virtutibus ceteris/ ſacramentis atqꝫ mandatis ⁊ operibus bonis: ſine quibus impoſſibile eſt placere deo/ ⁊ cũ quibus placetur deo. Igit qui non placet deo/ non poſſidebit regnum dei. Sibi placēs ingreditur regnũ eius. Et de abraam dicitur: Credidit abraam deo: ⁊ reputatũ eſt ei ad iuſticiam. Et apoſtolus ad romanos: Iuſticia autē dei per fidem ieſu chriſti/ in omnes ⁊ ſuper omnes qui credũt in eum. Et paulopoſt: Arbitramur hominez iuſtificari per fidem ſine operib⁹ legis. Et infra: Iuſtificati igitur ex fide pacem habeamus ad deuꝫ/ per dominũ noſtrũ ieſum chriſtum. Igitur iuſticia regni dei primo querenda fides eſt: ſine qua ⁊ ante quã nihil aptum/ nihil rectũ ad regnũ dei querit. Et ſi quereretur/ nõ inueniretur. Primo ergo fides querēda eſt. Sed quõ queritur: que nullo modo aliter ꝙ̃ per infuſionē habetur? Si vero infundit/ fruſtra querit ſi iam infuſa cordib⁹ fuerit. Sed ſi ad incredulos ſeu extra fidem poſitos dictum infertur: oĩes querere debent quod magis catholicum eſt; ⁊ quod ſanius ⁊ honeſtius ⁊ quod altiori premio terminatur: ⁊ tunc cũ inuenerint credibilia huiuſcemodi dare voluntatē ad fidē: quã ſolum deus infundit: maxime cum videant validis teſtimonĳs roborataꝫ. Si vero ad iam credētes hic ſermo directus eſt: queſitio iuſticie regni dei ad opera fidei ordinatur; quoniã fides

Mat.6. Luce.12. Sap.10. Gen.15. Roma.3. Roma.5.

sine operib⁹ mortua est. Et hec est iusticia regni
dei cunctis renatis in fide: ꝙ ea que sunt apta ⁊
ordinata regni dei / operemur sollicite atq̧ incū-
ctanter ẜm rationē fidei. Hec autē iusticia vete
ris testamenti nō fuit iusticia regni dei: quoniā
nemo ex illa fact⁹ est aptus regno dei: sicut apo
stolus ad romanos ⁊ ad galathas contestatus
est. Sed vt supius dictū / est iusticia supabūdās
scribis ⁊ phariseis: Nisi iusticia vestra habun-
dauerit super scribarū ⁊ phariseoꝝ: non intrabi
tis in regnum celorum. Illa ergo que habūda
bit / est iusticia regni dei. Est etiā iusticia regni
dei negatio ⁊ abrenunciatio regni mundi: sicut
Joan. 18. ante pilatum christus testatus est: Regnū meū
Joan. 6. non est de hoc mundo. Et alibi eum fugisse legi
mus ⁊ quesiuisse latibulum: ne post miraculum
panū venirent homines ⁊ facerent euȝ regem.
Non autē excludimus ex his regna mūdi in iu-
sticia seculari regenda per reges et principes:
sed affectum glorie mūdi in omnibus condem-
namus. Iusticia regni dei est per opera sub deo
condemnata ⁊ iudicata volūtas hominū in to-
lerantia impositorū et adimpletione iussorum.
Iusticia regni dei est conuersatio in terra facta
Phil. 3. celestis: iuxta quod apostolus ait: Nostra ꝯuer
satio in celis est. Omnis virtus / oīs affectio
quelibet actio deo grata est iusticia regni dei.
Ipse vero christus est iusticia potior regni dei:
1. Cor. 1. Ait enī apostolus: Qui factus est nobis iusticia
Quoniā nisi per iusticiā redemptionis eius / ne
mo adipiscetur regnū patris ipsi⁹. Quesita ṽo
et obtenta iusticia facilis est quesitio regni vite
agende: facilisq̧ ingressus in illud. Et vt auda-
cter dicam: querere iusticiā est querere regnum.
Illā habere / in regno eius est manere. Regnū
vero vite sperande huic omnino coniunctū est:
vt transito ponte mortis introeat in illud. His
primo quesitis hec omnia que gentes inquirūt
adijcientur nobis: velut si illa substantialia sint
hec ṽo non substantiua / sed adiectiua dicātur.
Iterū velut contra perniciosum malū ad nega
tionem sollicitudinis recōuertit sermonē. Gra
ue malū est quod totiēs fieri denegatur: satisq̧
impressum in cordibus quod tanta repetitione
verboꝝ abradit / dicens: Nolite ergo solli-
citi esse in crastinū. Crastinus enī di-
es sollicitus erit sibiipsi. Sufficit enī
diei malicia sua. Quanq̧ omnino dissuade
at sollicitudinē: non tamē omnino excludit: sed
illam infra terminos omnino coartat: cū pro-
hibet oīno de crastino cogitare: futurum tem-
pus remouens ne in sollicitudinē veniat: cū ne
mo sciat quid pariat futura dies homini / vitam
an mortē. Pro presenti est adhibenda cura sol
licita euadendi. Nec dies diē in cura preueniat:
ne vno die sollicitudo duplicetur / presentis tē-
poris ⁊ futuri. Habet omnis dies sollicitudinē
suam: ꝑ eo ꝙ dicit / sufficit diei malicia sua: que
ab eo est ꝙ aliquis aliquid impertinens facere
moliatur. Omnis igitur dies pro emolimento
suo suam maliciā habet.

De misericordia proximis impendenda: secundū lucam. Ca. XLII

Est cunctis fidelibus forma misericor-
die prerogata: cum ad similitudinē dei
patris oporteat misericordiā proximis
exhibere. Sed ad hec quis idoneus vt
deum patrē imitari quis possit in bonis operi-
bus super terrā? cū saluator dicat: Estote mi- Luc.
sericordes sicut et pater vester mise-
ricors est. Si ad dei formaȝ ⁊ similitudinem
oporteat esse misericordes: prius expedit inue-
stigare misericordiā dei: ⁊ qualiter miseris mise
ricors factus est. Non est a nobis sua misericor
dia inuestiganda: nisi cū contrahitur ad mise-
ros: quoniā qui miseria carēt / misericordia nō
indigēt. Misericordia dei deus est / ⁊ ipse imper
scrutabilis est. Non autē omnino latet quō mi-
sertus est: quoniā miseris ex scriptura cognosci
mus / ex fide tenemus ꝙ misertus est deus: odi-
ens vitium ⁊ seruās creatū. Sed quomodo mi
sertus? Audi psalmistā: Quomodo miseret pa- Psal.
ter filiorum / misertus est dominus timētib⁹ se:
quoniā ipse cognouit figmentū nostrū. Secer-
nendū est inter naturā quā deus condidit: ⁊ ini-
quitatem quā homo sua peruersa voluntate cō
mittit. Igitur ꝓpter creatum dimittat malefa
ctum ⁊ prestetur venia si petatur: ⁊ si nulla inter
sit offensa. Cum cognoscimus alicuius miseriā
more dei opem misericordie impendamus: qui
velut pater nullo merito ꝓcedente / nulla in po-
sterū sperata mercede / amoris gratia / liberalita
tis intuitu filios suos quos genuit / nutrit. Sic
deus pater quos creauit / miseretur / fouet ⁊ nu-
trit: quoniam bonoꝝ nostroꝝ ipse non indiget.
Miseretur deus animabus cū iniquitati se tra-
dunt: cū a virtute deficiunt / quas expectat ad pe
nitentiā: cum reuertunt / miseratus dat indulgē
tiam. Miseretur corporibus hominū: pro qui-
bus tue alimenta bñficio nature ministrat. Sic
⁊ nos cū cognouerimus miserias huiuscemodi
pro modulo nostro misericordie beneficia im-
pendamus: nō inquirētes merita / quod spectat
ad iusticiā: sed subuenientes indigentie / quod spe
ctat ad misericordiam.

De iudicio temerario deuitando: quod et iusta pena consequitur: secūdum Mattheū et Lucam tantū.

Capitulum XLIII

Nolite iudicare / et non iudica-
bimini. Nō sunt temeraria iudicia
in quempiā iaculanda: natura nō sug-
gerit: dissuadet ratio: repugnat virt⁹ / ⁊ mos hu
manus omnino dissentit. Et facientib⁹ ex equa
seu ampliori pena interminatū est. Prohibet
hoībus a deo ne aliquid malū fiat: ⁊ bonū omni
no fieri suadet: sed non eo intuitu quo deo ma-
lum noceat / qr nihil ei nocere potest: aut quod
displiceat / quoniā ipse passiones nō recipit: sed
ex eo ꝙ malū nature hominū aduersat: ⁊ bonū
confert sibi ad viaticū ⁊ ad premium. Nos antē
quoꝝ interest operari debita ⁊ iniūcta / ⁊ vitare

delicta siue peccata: potius debemus abstinere a delictis siue peccatis / quia offenditur deus: quam quod nobis pena sensibilis aut quod diuina separatio inferatur. Usurpatio est superioris authoritatis et certe scientie iudicis omnia cognoscētis / proximū iudicare. Unde homini authoritas super proximū? Unde sibi certa scientia de crimine proximi? Si aliquādo est authoritas / forte sciētia deest / si adest scientia / quādoque authoritas deficit. Si vtrūque adest / decerne de primo: si vtrūque deest / relinque primum domino suo authoritatē ⁊ scientiā certam habenti. Authoritas quidē ⁊ scientia iudicium irreprehensibile faciunt. Iudicandi temeritas omnino est peccatum. Hinc apostolus aliorum iudicatores acerrime reprehendit. …14. Tu quis es qui iudicas alienū seruū? Suo domino stat aut cadit. Et paulo post: Tu autem quid iudicas fratrem tuum: aut tu quare spernis fratrē tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal christi. Et itaque vnusquisque nostrū pro se rationem reddet deo. Non ergo amplius inuicē iudicemus: sed hoc iudicate magis / ne ponatis offendiculū fratri vel scandalum. Et ad corinthios: …4. Itaque nolite ante tēpꝰ iudicare quoadusque veniat dominus: qui ⁊ illuminabit abscōdita tenebrarū: ⁊ manifestabit consilia cordiū. Uerūtamen omne malefactū cadit sub iudicio rationis / quod sit vituperatione dignū. Sed aliud est iudicare quod perperā factum est: aliud iudicare facientē. Aliud iudiciū suspitionis: aliud veritatis iudicium. Aliud iudiciū amoris: aliud iudicium quod ex odio aut ex inuidia procedit. Aliud iudiciū culpe: aliud iudiciū quāta male agēs sit pena plectendus. Aliud iudicium quod solo corde concipitur ⁊ tenetur: aliud quod ore de proximo profertur ad proximū. Proinde sequitur: In quo enim iudicio iudicaueritis / iudicabimini: et in qua mēsura mensi fueritis / remetietur vobis. Hoc quidē dictum est ad terrendū / ne fiat iudiciū. Hoc vero quod sequitur / quod suo demerito iudicandus alium iudicandum sua temeritate non iudicet: idcirco vnusquisque ad sui consyderationem remittitur. Quid aūt vides festucā ī oculo fratris tui: trabem aūt in oculo tuo nō consyderas? Aut quō dicis fratri tuo: Frater / sine eijciam festucā de oculo tuo: ⁊ ecce trabes est ī oculo tuo? Hypocrita / eijce primū trabem de oculo tuo: et tūc videbis eijcere festucā de oculo fratris tui.]

¶ Quod bona spūalia nō sunt cōmunicanda peruersis: secundū mattheū.
Capitulum XLIIII

Nobilitas rationis humane colligitur ab illa ratione que omnia secundum rei veritatē continet ⁊ decernit: et colligendo iudicat: vt digna dignis / ⁊ nulla idigna dignis / ⁊ nulla digna tribuantur indignis. E regiōe aūt facta / peruersos ⁊ noxios consueuerūt habere successus. Neque preciositas rerum improbis ⁊ imperitis tractatoribꝰ cōmittenda est. Neque dignū ducitur vt filij regū alendi ⁊ morigerandi rura libus cōmittantur. Nil preciosius diuinis verbis atque sacramentis. Nemo nobilior dei filio: qui continetur in eis. Et quod sanctū est / oportet immaculate seruari. Et in veteri testamento lauabantur qui vasa dñi contrectabant. Et preceptū erat: Mundamini qui fertis vasa domini. Et panes Esa.52. propositionis comedere nō debebant / nisi mūdi 1.Re.21. a contactibꝰ mulierū. Nūc a saluatore prohibetur: Nolite sanctū dare canibꝰ. Neque mit Mat.7. tatis margaritas vestras ante porcos ne forte cōculcent eas pedibus suis et cōuersi dirumpāt vos. Sanctū quidē est omne quod sanctificatur per verbū: omne quod expedit inuiolabiliter obseruari. Canes sunt innitentes rationibꝰ et sermonibus importunis. Margarita preciosa / secreta dei dicuntur. Porci a voluptate detenti / qui sancta ⁊ preciosa vilipendunt: ⁊ sepe aduersus largitorē deseuiunt.

¶ De securitate data petendi et fiducia impetrandi: secundū Mattheū.
Capitulum XLV

Non erat hominibꝰ causa neque iusta ratio / vt a deo aliquid postularent: nisi filius eternus eius / per oīa sibi equalis factus homo / pro nobis dedisset audaciā ⁊ impetrandi fiduciā largiretur: velut qui per omīa nouit ab eterno paternā volūtatem / eterne nos diligentem antequam essemus. Et factos etiā nostris exigentibꝰ meritis / nō dereliquit nos: sciēs eternum patrem misericordiarū plus velle dare quam nos velimus accipere: nobiliorique modo ditare quam nos petere cognoscamus: cū prius docuit dicere pater noster: ⁊ que petenda sequūtur. Nūc paternam libertatē edisserens / agitat ad petendum / dicēs: Petite et accipietis: queri- Mat.7. te et inuenietis: pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit / accipit: et qui querit / inuenit: et pulsanti aperietur. Nullus igitur in petendo tardus: in querendo ambiguus: in pulsando hebes: cū dominus sit in dando liberalis: in querēdo se offert requisitus: in pulsando est ostium factus. Arguit ex hoibus ad deū / qui cuncta omni bonitate precellit: vt promptiores sint hoies ad petendū. [Aut quis ex vobis homo / quē si pe- Lu.11. tierit filius suus panē: nunquid lapidem porriget ei? Aut si petierit piscem: nunquid serpentē porriget ei? Aut ouum: nunquid scorpionē porriget ei? Si ergo vos cum sitis mali / nostis bona data dare filijs vestris: quātomagis pater vester dabit spiritū bonū petentibus se] Clarent ista per singula: ⁊ alibi in hoc ope sunt disserta.

¶ De illa parte originalis iusticie: que cū proximo aut inter hoies est seruada: secundū mattheū. Ca. XLVI

Originalis quidē iusticia in cordibus hominū scripta fuit: nec sonuit verbo seu literis exarata est. Eoipso quod homo ad imaginē dei factus fuit: illam accepit protoplastus: maxime quia cōpletus creatus est: vsque quo natura potest quos edit paruulos pueben-

re. Ceteri autē ab ipso geniti ꝓpter humane na
ture damnatā ꝓpaginē/non statim cū nati sunt
illam adoriunt̄: sed paulatim coalescūt ad illā.
Differt quidē homo a brutis: ⁊ ex eo ꝙ per rati
onē ab alijs animalib⁹ attollit̄/sentit legē origi
nalis iusticie: consentitq̧ sibi ⁊ alludit/ ⁊ placet
in illa cum etas accreuerit: que lex si apud homi
nes incorrupta mansisset: neq̧ mosaica/neq̧ lex
euāgelica in lationib⁹ necessarie fuissent. Suf
ficiebat em̄ illa ad omne placitū dei ꝓ salute no
stra. Que corrupta nunꝗ̄ ad plenū potuit repa
rari: anteꝗ̄ dei fili⁹ mundo in carne visibilis ap
pareret: cui⁹ doctrina ꝗ̄uis magna credibilia
suphabeat: tota tamē hoc intendit ⁊ facto ⁊ ex
emplo christus ostēdit vt originalis iusticia re
Mat.7. Luce.6. format̄. Ait em̄: Omnia quecūq̧ vultis
vt faciant vobis hoīes/et vos facite
illis. Hec est em̄ lex ⁊ ꝓphete.] Repetit iesus
quod scriptū fuerit a principio in cordib⁹ hoīm:
absq̧ quod voce aut literis traderetur: videlicz
qualiter conuiuendū erat ex mutua subuētione/
aut obsecūdatione personarū ⁊ rerum. De fien
do dūtaxat prolata est/ non de nefiendo iusticie
originalis doctrina. Sed oīne fiendū nefiendū
excludit: non autez nefiendū fiendum includit:
quoniā omne affirmatū habet oīne aliud sua ra
tione negatum: nō tamē omne negatū habet ali
quid aliud sua rōne affirmatū. Ac per hoc quod
de originali iusticia dicit̄ per affirmationē/etiā
per negationē exponitur: vt si fit quod iustū est/
quod iniustū est nefiet. Non autē quod dicit̄/re
conuertitur: vt si non fit iniustum/ꝙ iustū in acti
one consistat. Igit̄ si sic iussum estꝙ omnia que
nobis fieri volumus/alijs faciamus: ex hoc pe
nitus excludit̄ ꝙ ea que nobis nolum⁹ fieri/nul
lis alijs inferamus. In hoc est lex/scz moysaica
disposita in manibus angelorū in monte sina:
prout ille diticeus ad primum ordinatur in se
ptem videlicet: nō autem in illis tribus primis
que solum ordinātur ad deū. Non em̄ Jesus de
illa parte originalis iusticie hec aiebat: sed de
illa per quā hoīes inter se debent viuere iuste/
moderate/magnanimiter/ꝑseueranter atq̧ pru
denter: vt nemini fiat vlla iniuria: ⁊ omnibus vt
personis ꝓprijs seruiatur. Non solū lex/sed etiā
ꝓphete in ista iusticia originali cōsistunt: nō in
his que futura vaticinando dixerūt: sed in his
que de ordinatis morib⁹ tractauerūt. Et vt per
stringā: omnis doctrina simpliciter docens aut
ꝙ̄ a parabolis trahi potest: siue ab historijs tro
pologice sumi/siue a figuris/siue a ꝓphetijs ac
cipi: que mores bonos edificet: legem origina
lis iusticie fouet. Amplius autē christus ꝑ euan
gilium finem ad principiū recōuertit. Agendo
rum ordo ⁊ principium originalis iusticia fuit:
Ordo posterior doctrina euangelica: post quā
nulla melior ⁊ aptior ad dei regnū/ad complen
dū dei placitum: ⁊ originali iusticie nulla conne
xior. Primarius ordo ꝯueniendi originalis iu
sticia: secūdarius lex euangelica: ⁊ in vnum pari
ter decōuiuendo coeunt. Illa scripta solum in
cordib⁹/nō exarata literis/nō docta verbis: ista
vero cordibus infusa/nō scripta: ⁊ literis exara
tur/⁊ verbis docetur. De illa quidē parte legis
euāgelice dixerim/que de cōuiuendo cū ꝓmis
lata est: cum ꝑter hoc euāgelica lex alia multa
cōtineat. Protin⁹ inter hoīes fuisset nulla que
rela: si originalis de cōuiuēdo iusticia/ꝓut erat
scripta in cordibus/stetisset in morib⁹. Sed illo
ab illa inuisibili scriptione iusticiū factum fuit.
Nam de supiori parte illius iusticie ꝑ inobediē
tiam cecidit adam. Erat em̄ illius iusticie supe
rior gradus: vt homo tanꝙ̄ inferior per omnia
se teneret ad deū. Alioquin ad seipsum sua vo
lūtate factus subderetur miserie: ⁊ suoꝝ inferio
rum ꝓ inobedientia inobedientiā pateret̄. In
ferior vero gradus huius iusticie in cōuiuendo
cū proximo ꝯsistebat: a quo primus corruit per
inuidiam ad fratrē obstinatus cain: sed vnde ca
sus a quacūq̧ iusticia/inde luitio tormentoꝝ: et
vñ obseruantia/ inde fruitio ꝓmioꝝ. Et vt iam
dictū est/talio iusticie originalis ꝓcessit: ⁊ talio
moysaica legis subsequit̄. Nunc ṽo talio euan
gelicus abrogato moysaico/ talionē originalis
iusticie reuocauit.

¶ Q₃ duplex est porta/similit̄ et via: scz perditionis et vite: quarū vnā intrare/alterā declinare saluator ꝑsuasit: secundū mattheū. Ca. XLVII

SEcundū diuersitatē ciuitatū ⁊ ciuium
⁊ eis ꝓsidentium porte sunt cōstitute si
militer: ⁊ vt nec aliūde aut aliter possit
esse ingressus: nec spaciositas aut angu
stia sit ipsarū/nisi vt reges decreuerint. Quāꝙ̄
oīne creatū quedam sit vnitas sub vno dn̄o deo
eterno viuo et vero impredabiliter ꝯstituta: at
tamē ex volūtate ⁊ ex moribus diuisio facta est
vniuersoꝝ/domio deo ex creature sue demerito
ꝑmittente: vt quedā pars vocet̄ ciuitas dei: que
dam ṽo ciuitas diaboli nūcupetur. Porta qui
dem ⁊ via ciuitatis dei/angustum habet ingres
sum. Ciuitatis ṽo diaboli porta ⁊ via/ spacio
sum introitū possident. Summusq̧ imꝑator at
q̧ consultor bonoꝝ omniū atq̧ potiorū iesus/
dissuasorq̧ sub interminatione malorum dixit
Intrate ꝑ angustā portā: q₂ lata por
ta et spaciosa via est que ducit ad per
ditionē: et multi sunt qui intrāt ꝑ eā.
Quā angusta porta et arta via ē que
ducit ad vitā: et pauci sunt qui inue
niunt eā. In apertione autē oris prima hui⁹
promulgandi sermonis/regnū celorum spiritu
pauperibus pollicitus est: et multis agentibus
recte varifarie loquēdo de beatitudie repromi
sit. Et ꝑ abundantiorē iusticiā monstrauit illud
posse cōprehendi: docuit petendū pro illo: et in
illo thesaurizare suasit: ante oīa ipsum quererē
statuit. Nunc ne aliquis erret ab imperitia: por
tam ostendit ⁊ viam/ vtrāq̧ fore omnino angu
stam. Minus em̄ in angustis: in spaciosis vero
erratur sepe atq̧ facilius. Lata porro est porta
⁊ via ꝑditionis vtiq̧ spaciosa: ⁊ multi gradiunt̄

intrantq per eas. Unde lata: Pernitiosa licētia vtendorum: qua quisq querit et vult omnibus vti pro libito voluptatis/ omni habenatione reiecta rationis et legis. Unde via spaciosa: Quia nullis coartata limitibus. Et illū gradiens vt appetit/ per devia queq tendit. Huius vie terminus/ huiusq porte ingressus/ tendit ad perditionē: eo demerito quo quis quer satus in perditis moribus/ saluantē abhorruit legē. Et multi quidē nō considerātes huiuscemodi finem et terminū/ primi aspectus atq ingressus amenitate delectati: per eas intrepide atq letantissime gradiunt. Tota ptinus e regione strata est via: constructa est porta que perducit ad vitā: cū animus dei legibus angit/ ne aliquid concupiscat illicitū: et habenatur corpus ne effluat in nimiū atq supfluū. Sed pauci q̄ querāt: et qui gradiātur et intrēt. Sed quod est seculi amatoribus latū et spaciosū/ ad patriam suspirantibus pernitiosū videtur. Et quod artum dicitur/ inspecto fine/ corde in dei amore amplexato/ promptissime gradiendū assumūt iuxta propheticū dictum: Uiā mandatorū tuorum cucurri: cū dilatasti cor meum.

De cautela a falsitatibus hominū et modo cognoscendi: secundū mattheum. Capitulum XLVIII

Ueritas et falsitas modis omibus aduersant: nec inter eas fedalicius aliquādo locū habet/ vt possit ad cōcordiā puocare. Una tñ clarescit ex alia: et cognoscit vna per alterā. Relucet peramplius veritas/ cū a falsitatibus impugnat. Inuincibilis quidē est: superari nequit. Suum contrariū atq emulam non sinit incognitum/ sed detegit et prodit. Ad cuius probationez falsitate vestitos omnipotens deus permisit insurgere. Et salvator oim dñs et magister suadet cautelam: ne falsitatibus hoies inuoluātur: et ne suscipiant falsa p veris/ dicens: [Attendite a falsis prophetis: qui veniunt ad vos in vestimentis ouiū: intrinsecus autē sunt lupi rapaces. A fructibus eorū cognoscetis eos.] Ad falsitatē cauendā satagit omis veritatis amator: et ne mo falli vult: Quis fallere querit et velit. Ad se ipsum illā dici quilibet amat: nō aūt omnis eadem lege refundit in proximū. Sed quoniā falsitas neglecta sepe a deo fecit diuortiuz: et penis innexuit q̄ p humana ora trāsfundit: ideo saluator a pphetis falsis premonet attendere/ id est custodire: qui moribus omnibus humilibusq verbis mansuetudinē et simplicitatē ouinam ostendunt: intrinsecus autē sunt lupi rapaces: ad raptū scz bonorū/ rerum quarūcunq delectabiliū inhiantes studentesq rapere per perā: nisi gratis acipiant/ falsi sunt.

Quod auditores et factores verborum christi inconcussibilem possident firmitatem: auditores vero et non factores ruine patebunt: secundum Mattheum. Ca. XLIX

Ualide virtutis sunt verba christi/ si deducant in actū. Nō tamē ociose audita conferunt auditoribus firmitatez. Magis autē eorū auditio: cum in factione ruinā in auditoribus operatur. Iusto tamē merito solidant: et iusto demerito depellunt in preceps. Non est firmitas/ sed infirmitas in hominibus: q̄obrem dicebat David: Miserere mei dñe quoniā infirmus sum. Ps. 6. Et Salomon: Homo infirm9 et exigui tpis. Sap. 9. Et ab hominib9 firmitas queritur: in reb9 a deo creatis nō inuenitur. Uerba christi ordinat ad firmitatē/ cum inuitant ad fidem: per quā homo fundatur in christo/ q̄ petra imobilis est: qr de est. Et petra erat xps. 1. Co. 10. Suadēt spem/ sz ī christo et p christū. Docēt quid diligāt p charitatē/ scz ipsuz verū et summū deū: sine quo oia sunt infirma et vanitati subiecta: cū quo cuncta solidant. Factio q̄dē verborū christi est/ vt ipsi adheream9: in ipso maneamus: ipsū diligam9: in ipso sperem9: ipsū vita et moribus imitemur: et efficitur firmitas que ab hominib9 querit. Hinc igit saluator ait [Ois ergo qui audit verba mea hec Mat. 7. et facit ea: assimilabit viro sapienti qui edificauit domū suā supra petrā. Et descendit pluuia/ et venerūt flumina/ et flauerūt venti: et irruerūt in domū illā/ et nō cecidit: fundata eñ erat supra firmā petram.] Ex situ firmitas est/ et ex virtute fundamenti quod est christus iesus: preter 1. Co. 3. quod alius ponere nemo pōt/ vt ait Apl's: qui prestat tuitionē ab omnib9 que possent inferre ruinā. Pluuia/ flumina et venti ad ea referuntur que spūaliter seu inuisibiliter concutiūt. Et nulla sapiētia in mentib9 et morib9 maior/ q̄ sic situari sicq fundari/ q nō possit cōcuti: et si cōcuti/ nō subuerti. Difficillimū quidē est/ imo impossibile nō tentari: sed ratione fundamēti certissimū atq facillimū est a ruina defendi. [Et omnis qui audit verba mea: et nō facit ea similis erit viro stulto/ qui edificauit domū suam supra arenam. Et descendit pluuia/ et venerunt flumina/ et flauerunt venti: et irruerunt in domū illam/ et cecidit: et fuit ruina ei9 magna] Omnis qui sup tpali b9 suā spem ponit saltem mēte nō auulsus a mūdo/ se ad pcipitiū coaptauit vitiorū atq penarum.

De admiratiōe turbarū sup mōtano sermone: ac ipsi9 sermonis excellētia: secundū Mattheum. Ca. L

Et factū est cum consummasset iesus Mat. 7. verba hec/ admirabant turbe sup doctrina ei9. Erat eñ docēs sicut ptātem habēs/ et non sicut scribe eorū et pharisei.] Perfecit iesus verba cōcepta p vocē extra sonantē: q̄ non fortuitu et improuise aut imptinenter seu incapaciter: sed ex nullo reprehēsibilia/ imo p oia cōmendabilia verba loquebatur. Quia vt alibi de ipso scriptum est: nunq̄ sic locutus est homo. Jo. 7. Admirabilis doctor: quoniam in omnibus fecit dñs admirabilē sanctū suū. Et nomē e9 ad

mirabile est in vniuersa terra. Et antequā nascereretur/prophetatū est q̄ vocaretur admirabilis. Admirabilis doctrina/sapientiā omnē cōplectens et excedens. Igit̄ merito turbe admirabant̄/audiētes doctrinā supra naturā/ supra intellectū et sensum/extra vsum et cōem docēdi modū. Sepe in euangelio lectitamus/q̄ doctrina iesu audientiū animos in admiratione suspendebat. Autoritatiue quidē docebat: qm̄ a deo patre oēm acceperat ptātem: et tāquā doctrine omnisq̄ sapientie conditor: nō tanquā alteri9 per studiū acq̄site sciētie p̄mulgator. Thesauri quidē erāt in eo oīs sapientie et scientie absconditi. Etiā alias admirate sunt turbe sup doctri-
Jo.7. nam eius dicētes: Quō hic scit literas cum non didicerit? Necnō iste sermo montanus per oīa excellebat. Hic q̄dē declaratio et repromissio beatitudinū. Hic meritoria exhortatio ad tolerātiā passionū. Hic descriptio apostolor/prelatorum atq̄ doctor. Hic ostendit̄ q̄ lex moysaica non soluit̄ per euāgeliū: sed per euangeliū magis implet̄. Hic prouocatio ad altiorē iusticie partē. Hic prohibet̄ q̄ nemini fiat iniuria/q̄ facta corrigat̄: et q̄ oībus mutua charitas debeatur. Hic omis homo instruit̄ qualiter viuat ad deū: qualiter se habeat ad proximū: et qualiter ordinatus maneat ad seipsum. Hic docet̄ quō fiat iusticia meritoria/ quid sit cauendū in illa. Hic instruimur quid orandum atq̄ petendum. Hic prohibet̄ omne quod animā turpiter grauat/quod corpus inaniter occupat. Hic homo inuitat̄ ad regnū/ et dat̄ ad perueniendum omne viaticum.

¶ Libri decimi de sermone montano domini saluatoris/Finis.

¶ Liber vndecimus disceptationū seu disputationū didascaliū domini saluatoris: cū hominib9/mulierib9/discipulis/ phariseis/scribis et i legeperitis/cum iudeis seu turbis/plebeis atq3 paganis.

¶ De disputatione habita cū samaritana: quid ad intelligentiā catholicā significet seu doceat aut precipiat p̄ pe mores: Secundū Joannē. Ca. I

Optabat: ordinabat/ faciebatq̄ christus rebus agēdis dare materiā: et nisi se ad agenda suscepta et a patre in:ūcta opera igessisset/ociosus erat ad iposita sibi ab eterno patre: tamē inde actuosus et per virtutē ociosus/quo se tenebat ad id quod v̄bū assumēs dirigebat assumptū. Cū ceteris peccatis etiā incuria hebetauerat humanū genus: vt nō intelligeret aut intelligere nollet infra quos malor et bonorū terminos teneret̄. Christus vero q̄ humanū genus in oibus bonis deꝑditis nobiliori mō reparatur9 aduenerat: p̄uenit oēs: parauit occasiones: vt primo querēs quereret̄: quesitus inueniret̄: inuētus teneret̄ et amaret̄: amat9 beatitudinē vltimā largiret̄. Sed quō quereret̄ nisi cognosceret̄? Quis nam q̄rit quod nō cognoscit? Quod si inueniret/ velut incognitū preteriret. Preit igit̄ cognitio ad debitū ordinē inquirendi et inueniendi. Et fortassis querit q̄s scire quod nescit: sicut q̄s veritatē et scientiā ignoratā q̄rit scire a doctorib9 et in libris. Et multa que ignorātur/ad scientiā inquirunt̄: sed hoc quidē quedā scientia preit. Nemo profecto q̄reret aliquid scire aut inuenire aut habere: nisi presciret bonā esse scientiā et veritatē/et vtile ad habēdū quod inuenire satagebat. Dignabat̄ ab hoib9 agnosci q̄ dignat9 erat pro hoib9 nasci: sed non q̄rebat̄ incognit9. Qui si de9 hō fact9 est/q̄s cognoscet eū? Quis nisi doctus ab ipso aut a spū scō potuisset ipsum agnoscere: aut cogitare presumpsisset q̄ tale bonum/ sc3 dei verbum ineffabiliter incarnatū aduenisset hoibus sup terrā? Proinde rōnis ordo poscebat/vt ipse ineffabili mō id preageret/vt p fidē cognosceret̄: deinde quereret̄/ post inueniretur/ inuētus amaret̄: amatus nō amati/sed iura seruaret amantis: cuius est beneficia impꝫtiri. Et ipse diligētes se diligit: sicut scriptura proclamat/dicēs: Et amat9 fit amans amoris officio: q̄ semp habuit dilectionē ab eterno: Igitur volēs in cognitionem venire/ vnius mulieris occasionē pretulit et preegit/vt cognosceret̄ vt cetera sequerent̄. In cuius typo ecclesia de gētib9 aduocāda erat: et ventura in cognitionē dn̄i saluatoris. Et eadē imagine oīs aīa saluāda erat digna saluari: sicq̄ gestū est. Oportebat iesum trāsire per samariā. Nō opportunitate cogēte/ sed decēte. Sua sibi volūtas opportunitatē faciebat/nō rerū euētus. Samaria ciuitas erat magna edificata ab amri rege israel in mōte: et ab ea tota prouincia denominata est: vnde dicti sunt samaritani nouē tribus et semis israeliticorū: qui secesserūt i regionē illā ab eo quo se deseruerūt altrinsecus tp̄e roboā filij salomonis: et remanentib9 in hierusalē/ et circa duabus tribubus et semis: sc3 iuda et beniamin et media tribu manasse. [Venit ergo in ciuitatē samarie que dicitur sychar: iuxta prediū/quod dedit iacob ioseph filio suo. Erat ibi fons iacob: iesus autē fatigatus ex itinere/ sedebat sic super fontem. Hora erat quasi sexta.] Ciuitas specialis et singularis illius prouincie samarie sychar dicebatur/ alio nomine sychem. Non tamen tempore iacob prouincia vocabatur samaria: q̄uis illius prouincie talis ciuitas sychar aut sychem vocaretur: in qua fuit famosa stupri et dolose circumcisionis historia. Regio/ciuitas/ possessio/puteus cum actionibus christi astruūt magna mysteria/ cōstituuntq̄ mores. Venit iesus vadens velut in peregre per terram peregri-

nationis humane in regionē samarie. Cōgruā
suis volūtatib⁹ ꝛ directionib⁹ ꝛ morib⁹ īfundē-
dis visitat ꝓuinciā iesus. Lana dñi interpretaꝛ
samaria: bonū/qꝛ lana: meli⁹/qꝛ dñi. Alba lana
colorib⁹ apta est/ vt colorarius disposuerit co-
lorare: Ipsa quidē diuinis colorib⁹ colorāda
erat: ꝛ hāc in aīabus aptitudinē iesus querit: vt
eius coloribus inducēdis apte subijciātur: ꝛ ita
sint domini ꝙ aliorū colorib⁹ nō fucenꝛ. Colo-
res eius multipices sūt facti ex varietate virtu
tū: nec oēs vnicolore vestiūꝛ: sꝫ vestimēta mul
ticoloria donanꝛ a dño: ꝑut est diuersitas/ nō
aduersitas moꝝ in his q̄ sibi seruire statuerūt
Sicut multa sunt in vno corꝑe mēbra: non tñ
eūdē actū oīa habēt: sic ꝛ multi hoīm stat⁹ sunt
in ecclia sancta dei/ velut multicoloria vestimē
ta. Sed aduertendū/ ꝙ pannus tinctus in lana
tenacius seruat colorē ꝙ̄ tinctus in filo. Pro-
inde a primeua capacitatis optimū est fieri la-
nā dñi: vt ipse coloribus sibi placitis nos colo-
ret. Ad tegumentū lana est ꝛ depulsionē frigo-
ris. Vñ autē his qui fuerint lana dñi: qm̄ dat
niuē sicut lanā: quia nō amplius tētari ꝑmittit
ꝙ̄ ipse ꝑterierit. Quod si aliqui tētationib⁹ im-
merguntꝛ/ ꝛ aduersitatib⁹ superanꝛ: nō fuerunt
vnꝗ lana dñi/ suis tingenda siue tincta colori-
ribus. Si vero aliā interpretationē sūpserim⁹:
ꝑāpli⁹ astruemur ad optimos mores: cōiūctio
em̄ dño dictū est. Hoc egit in principio de⁹/ vt
sibi homo iūgeretur: dedit beneficia ꝛ legē: et
leges apposuit ne separeꝛ. Uenit etiā plenitu-
dine tēporū: se hūane nature/ ꝛ hūanā naturaꝫ
sibi ex toto inseꝑabiliter ꝛ eterne coniungens.
Hāc ex effectibus hoīm moribusꝗ inq̄rit/ vt si
bi nectamur ne euertamur. Euerti porro non
possum⁹ si fide ꝛ charitate nature immobili cō-
iungamur. Et sua ꝑñtia visitat quos sibi noue-
rit in veritate coniūctos. Custodia dñi etiā sa-
maria nominaꝛ/ siue custodiēs dñm. Si ad chri
stū referim⁹/ ipse custos est dñi missus ad custo
Job.7 diam hoīm: hinc iob dicit: Quid faciā tibi o cu
stos hoīm? Si ad nos: et dñi custodes nos esse
oportet. Custodes dixerim non vt ipsum dñm
seruem⁹ a malo/ aduersus quē nihil pōt aduersi
sed vt ipsum custodiam⁹ in nobis/ ne intermissi
one vitiorū ac depulsione virtutū recedat a no
bis: non suo damno/ sed nostro periculo: Ema
nuel ē scꝫ nobiscū de⁹. Et ipse saluator asseruit:
Mat. Ecce vobiscū suꝫ vsꝗ ad cōsummationē seculi.
Proinde custodiam⁹ ipsum/ scꝫ nos in ipso: ne
velut nr̄am societatē ad displicentiā criminū et
delictoꝝ aspernat⁹ abscōdat. Et in ꝑadiso posi
tus ꝑm⁹ hō fuit/ vt custodiret illud: ꝛ nō custo-
diēs deū ꝑdidit: a quo expulsus est in hāc cala-
mitosam vitā. Et cū madatū ediciꝛ de custodia
vilis vasis: argumēto est ꝙ thesaurū preciosum
contineat. Mandatur homini atꝗ cōsulitur:
Pro.4 Omni custodia serua cor tuum: qm̄ ab ipso vi-
ta procedit. Cur cordis mādatur custodia: nisi
quia in ipso quiescit christus hoīm vera vita: ꝛ
ab ipso ꝑcedit vita/ cū credim⁹ christū vitam.

Corde em̄ creditur ad iusticiam: ꝛ cū ipsū iuxta
mandatū suū ex toto corde diligimus. Ciuitas
ipsa illius regionis nūcupata sychar/ ex sua in-
terpretatione aliq̄d mysteriorū/ actoꝝ atꝗ agē
dorū facit: q̄ penitētis ꝛ pnīe portat elogiū. Et
penitētiā venerat ꝑ̄dicare iesus: et pctōres ad
penitentiā vocare: qm̄ appropinquabit regnū
celorū. Amat christus penitētes: et eorū finib⁹
appropinquare non desinit: et in ipsorū agello
agitatur a siti/ scꝫ a desyderio plus valendi eos
quos ad prediū iosephinū/ ad augmētū scꝫ gra
tie et virtutū/ ad hauriendā alti putei aquā no
uerit ꝑuenire. Prediū erat quod multis retro
actis tꝑib⁹ hereditario iure iacob patriarcha
ioseph filio suo dilecto pre ceteris possessionē
tradiderat. Optima possessio ꝛ equissimo iure
firmata: quā viuens pater tradit ad filiū; et pre
ualet ad ceteros donatio inter viuos. Donator
et donatari⁹ interꝑ̄tatiōis decētia vere astruūt
quod a nobis christus inq̄rit. Supplātator ia
cob dictus est: ex eo ꝙ plantam vterini fratris Gen.25
nascēdo sequēs tenuit/ cū primo conat⁹ eū ꝑ̄ue
nire nō posset. Deceptionē interpretatio videꝛ
ostēdere: sed optimū est deciꝑe mundū/ carnē ꝛ
diabolū: occultis q̇ppe virtutibus deludūtur.
Et mores deducti ad alteraꝫ rerū partē: scꝫ ꝑ
toleratiōe malorū/ eternorū bonorū intuitu: de
ceptionē visibiliū rerū efficiūt: et q̇ se priuat il
larū amenitate: ne ab eadē male teneretur de-
lusus: et obstruxit inimicis inuisibilibus viā q̄
venire solēt ad decipiēdū aīas/ reb⁹ visibilib⁹ al
ligatas/ oīno fraudans suo malo desyderio te
tros hostes. Uiā illā dixerim voluptuosā ho-
minū volūtatē. Talꝛ deceptor/ talisꝗ deceptio
supplantator siue supplantatio filiū habere cui
possessionē largiꝛ ioseph: q̇ augmētū interpre-
tatur: insinuat appositionē/ q̄ ex virtutib⁹ q̇s au
getur illo augmēto inuisibili/ quo ante deū per
gratiā crescim⁹: et sequentia bona priorib⁹ ap-
ponūtur. Sed nequeūt ista fieri: nisi primo mū
dus/ caro/ diabolus/ cū sibi placitis vitijs sup-
plantenꝛ: et ex hoc augmētū et appositio virtu-
tū generātur et nascūtur: et fundū velut instru
ctū augmētū accepit a supplātatione malorū;
prediū scꝫ cū fonte fundente velut spūalis acti
onis agrū/ cuꝫ fonte aque sapientie salutaris;
qua potatur qui vere timet deū/ et facit bona: ꝛ
continet/ et vere iusticiā apprehēdit. Descripsi
mus locū ad quē christus fecit aduentū: nūc ve
ro quid christ⁹ egerit et dixerit intēdam⁹. [Je
sus autē fatigatus ex itinere/ sedebat su-
per fontē.] Quare fatigat⁹ iesus: virt⁹ dei est.
Non ex forma dei/ sed ex forma seruili. Uñ fati
gatus ex itinere: qꝛ nec subiugalib⁹ vsus ē. To-
tū et verū se hominē pandit/ cū ex itinere fatiga
tur: acsi nihil conferret solaminis vnita diui-
nitas. Itinerabat deus in hoīe: q̇ nullo moue
tur motu extra se: hanc dignationem exhibuit
increata natura quā assumpserat: et hic hō di-
uine ferebatur personat⁹ a verbo: illꝛ penalitati
bus reseruatis/ quib⁹ per oīa ver⁹ hō noscereꝛ;

Attamen creature rationalis liberande amor
ad fatigationē addixerat. Vere quidē ex itine-
re fatigatus: erant enī itinera nō competētia si
bi. Deus porro ver⁹ et homo ver⁹ et innocens
erat: nullo qdē iure sibi cōpetebat pede fatiga-
to itinerare p orbē. Quid sibi hierosolyma/ qd
iudea/ qd galilea/ qd samaria cū Iesu: vt ei⁹ pe
dibus calcarent? Quid iesus cū eis/ vt presen-
tia sua visitare dignaretur? Solū humani ge-
neris redēptio erat in causa/ talib⁹ iesu itineri-
bus vsq ad exercitiū crucis pēsida. Sz nec fa-
tigationē corporis vehi voluit aīalib⁹ delatoriis
nec leuiari ac desistere ab eūdo/ forte aīo ma-
gis q corpe fatigatus. Premebat qdē ad fati-
gationis auxesim nostrorū sarcina pctōrū/ quo-
usq illa portās ɔsumeret sup lignū. Assumpta
fatigatio illa erat volūtate tm/ nulla necessita-
te cogēte. Inqsitiu⁹ amor ei⁹ fatigarat mentē et
corpus eius: velut cōsueuit fatigare querentes
donec inueniret quesitū. Nondū iesus inuene-
Luc.15 rat hominē quē querebat: nondū ouis centesi-
ma reinuenta erat/ deductaq ad gregē: nec ac-
cēsa erat lucerna euangelica: cū qua drachma
decima quereretur et inueniretur in thesauris
dñicis recōdēda: fatigabat hoc itinere iesus/
donec cepta pficeret. Qui fatigatus ex itinere
huiuscemodi/ sedebat sic super fontē. Sic sede
bat quiescēs corpore: prout erat fatigat⁹ ex iti-
nere. Ex itinere laborē/ ex sessiōe quietē corpis
ostēdebat: nō qr deus/ sed qr homo erat. Ex as-
sumpto/ nō ex assumēte iste corpis situationes
aduenerāt. Hora erat quasi sexta. Descri
ptio ista tpis nō paruū mysteriū tribuit ad con
templandū. Nā sexta die factus est/ qua et pec-
cauit homo: ꝛ quasi hora sexta eiect⁹ de padiso:
et sexta etate mūdi reqsitus est: in qua sexta die
incarnatus/ ꝛ in cruce fixus et mortu⁹ est. Sup
fontē pfundorū mysteriorū dei et pfunditatis
scripturarū. Vere omib⁹ supersedet: oīa intelli
git: oīa nouit. Amor ei⁹ superdñat: reb⁹ nō sub-
iacet: et spūs ei⁹ ferebat super aqs/ velut amor
non subiacens rebus/ sed prelat⁹ existēs. Sede
bat super aque fontē/ velut nou⁹ magister no-
uā cathedrā tenēs docturus in in aqs. Aliter
iste moyses/ imo longe melior illo q fuerat assū
ptus ex aqs: ꝛ vox eius super aqs/ scz cōsecrā-
das ex verbo/ in qbus tinctis corporib⁹ aīe la-
uarent. Sedebat sup fontē velut auceps aues
rationales aucupaturus in retib⁹ verbi sui: in
qbus vna precapta index ad capiēdas alias fa
cta est: vt subsequēs series manifestat. Nec sic
ociosus est christi aduētus ad fontē: quē multa
fontis enigmata precesserunt: nā ad fontē ser-
uus abraā paranymphus isaac sibi vxorem re-
beccam accepit: qm ad baptismalē fontē chri-
sto aīa in ecclesia desponsat in eternū/ si fuerit
casta cōtubernatura cū christo: et spūssanctus
accipit ad fontē qui ascribitur in rebecca: et he
liseus sal misit in fontem/ vt sanaretur aqua: et
christus sua sapientia sanauit infirmitatē scien
tiarū seculariū et oīm pplorū: ꝛ in horto sponse
fons signatus erat. Et abūdantia terrenorū si-
gnet signo christi: vt oīa cū in vsum pueniunt
signent noīe sancto eius. Et ipse christus fons
venit ad fontem. Fons quidē est: inquit queru-
lando hieremias de populo hebreorū. Dereli- Hiere.2
querunt me fontem aque viue dicit dñs. Fons
aque viue christus: nec aliunde prouenit hoībus
aqua viua/ nisi ex ipso proueniat. Igit sedet ad
fontem cōmutaturus aquas mortuas in aquas
viuas: ad quas oēs sitiētes iam p pphetā inui-
tauerat. Oēs sitientes venite ad aquas: et q nō Esa.55
habetis argentū/ pperate et emite. Sedet sup
fontē aucupator nouus aucupium. Sequitur:
Venit ergo mulier de samaria haurire
aquā. Venit nescia quid futura: sed nouerat q
expectabat/ q eā predestinauerat quā vocauit.
Venit haurire aquā de fonte terreno: sz in mo-
dico hauritura erat aquas in gaudio de fonti-
bus saluatoris: venit ad fontē aque/ vt sitibūda
volucris: sed mox capienda reti diuino clamde-
stinato in terra hūanitatis assumpte: a quo se
nō potuit/ imo noluit explicari. A diuinis enim
retibus explicari est ad perniciē implicari: ipis
vero implicari est a reb⁹ noxiis explicari. Sed
anteq aquā hauriat/ capitur auis ista: qr presta
uit aures ad verbū: ꝛ celesti delectata sibilo im-
memorie potum dedit/ iam sue sitis oblita. Fit
ptinus in animab⁹ hoīm si patiēter audiāt su-
perne docentē et instruentē de superis noticia
q sint excedentia sensum: ꝛ de pfunctoriis quā-
to periculo suos amatores inuoluerāt/ q resili-
ant ab eis/ q amorē retrahant/ q se ad supna di
ligenda conuertāt. Preuenit istam iesus in ver-
bo anteq hauriret aquā. Nā ꝛ propheta dicit:
Misericordia eius preuenit me: que nisi pue- Psal.58
niret/ nemo illā consequeret. Dicit ergo ei Je
sus: Da mihi bibere. Ut sic series gesta texa
tur. Fatigatus sum ex itinere: quiesco lassus ex-
pectans si quis aquā ad hunc fontem hauritu-
rus accederet: Tu primo me hic sedente muli-
er aduenisti: sitio/ oro te da mihi bibere. Petit
qui daturus aduenerat: illā irretire desyderans
nō corporis sitim extinguere. Nec enī legimus
ipsum post oīa etiā potū aque ab illa sumpsisse:
nō sibi cure aqua illa erat. Et fatigatus ex itine
re refrigerabat in animarū potu/ non in illius
aque haustu. Inter sessionē christi et illius mu-
lieris aduentū discipuli abierāt in ciuitatem/ vt
cibos emerent. Erant enī in regione ab eis ex-
tranea/ in qua nec questu potuissent inuenire vi-
ctum: quia iudei et samaritani abinuicē discor-
dabāt: nec ob hoc paupertati christi ꝛ discipulo-
rū eius fiat ab improbis ꝛ euāgelii calūniatori-
bus aliqua impostura: qr denarios habebat il-
lud sacrū collegiū/ quib⁹ in alienis partib⁹ eme
rēt fulcimēta vite: nō ad voluptatē ꝛ p excessū/
sed ad necessitatē ꝛ ordinatissimū vsum. Et illa
pecunia si que erat/ non multa credēda est: nec
ex artibus aut ex commerciis seu de bonis he-
reditariis aut de possessionib⁹ seu ex censu ali-
quo/ sed de questu aut libera volūtate afferētiū

prouenisse. Christus nihil sibi vendicauerat in
ppriũ. Apostoli etiã cũcta reliquerãt sequẽtes
iesum: nõ tã pedibus q̃ moribus illũ ad possibi
le imitãtes. Multi philargyrici post christũ fu
erãt christianitatis charactere insigniti in ec-
clesia dei sine intermissione succedẽtes: quoruz
aliquos ego vidi cõcertãs cũ eis magna contẽ-
tione verborũ: qui vt eorũ auariciã ꝛ philargy-
riã pariter palliarẽt / christo et collegio sancto
eius diuitias ꝛ rerũ ꝓprietatẽ ex verbis euange
licis non sane intellectis nequiter apponebant
quod ita pperã dixerim sicut dicere christũ in-
decentia ꝛ incõpetentia sibi ex vitio posse com-
mittere. Et ex hoc loco scripture q̃ discipuli
emerint cibos / ꝛ ex loculis inde conati sunt ꝓ-
prietatẽ rerum tpaliũ in christo discipulis eius
astruere: nõ intelligẽtes ꝓprietatẽ nature cõdi-
te nõ vitiate / in qua dei fili⁹ humanitatẽ assum-
psit: ꝛ proprietatẽ legis que propter preuarica-
tiones posita est / sibi cõuenire nõ posse: sꝫ men
tita est iniquitas eis: et euanuerũt in cogitatio-
nibus suis: cũ omniũ diues propter nos factus
egenus extiterit. Sed reuertamur ad ordinẽ rei
geste. Petẽs christus aquam nõ accepit: sed ad
questionem ab illa inuitatus est. ⌊Dicit ergo ei
mulier illa samaritana: Quõ tu iudeus cũ sis:
bibere a me poscis / q̃ sum mulier samaritana?
Nõ eñ coutunꝛ iudei samaritanis.⌉ Ecce eñ
didascalatio ꝛ aucupatio cepte sũt. Aspectu / lo-
quela / gestu / habitu christus apparebat de ge-
nere iudeoꝝ: q̃ differebant a samaritis: quanq̃
iudei ꝛ samarite ab vno patriarcha iacob descẽ
dissent. Contẽplatur mulier virũ in admiratio-
ne facta: ꝛ cur sibi potũ querat interrogat: non
dedignata hoiem / sed admirata petitionẽ. Erat
eñ hõ iesus insigne quid in suis actibus et ser-
monib⁹ gerẽs: vt nemo nisi supbus ꝛ curiosus /
vt herodes: aut inuidus / vt sacerdotes templi
pharisei ꝛ scribe ipsum dedignarenꝛ. Proinde
hec mulier nõ aspernata virũ: sed anceps in pe
titione interrogat / dicẽs: Quõ tu iudeus cũ sis
bibere a me poscis / q̃ sum mulier samaritana?
Hic interpretationes nominũ ꝓpalande sunt:
qm̃ in intelligẽtia spũali iudea ꝛ samaria satis
ꝯueniũt. Illa cõfessio interptaꝛ / illa custodia: il
li cõfitẽtes / isti custodes. Cõfessio ꝛ custodia in
ꝓprietatib⁹ suis ꝓ sperãda vita in agẽda ꝯueni-
unt: magis quidẽ necessario requirunꝛ. Sed ex
alijs apparẽtib⁹ causis erat suborta discordia.
Fortassis in ꝓsagio futuroꝝ nescia facta est ista
mulier: vt interrogaret iesum: si iã tp̃us recõci-
liationis adesset / q̃ iesus aduenisset inter discor
des celebratur⁹ pacẽ. ⌊Rñdit iesus⌉ nõ ad mu-
lieris interrogata: vt rõnẽ sue petitiõis ostẽde-
ret / sꝫ ad interrogãda: cũ pri⁹ eũ mulier interro
gare debuisset q̃s eẽt: q̃ asserere q̃ iudeus esset:
ac etiã obijcere in cõcitationẽ vtriusq̃ gẽtis q̃si
q̃ nec ab ea debuisset aquã expetere. Proinde
ad interrogãda saluator rñdet illa incipiẽs eru
dire ꝛ suis illaq̃are sermonib⁹ velut auẽ / dicẽs:
⌊Si scires donũ dei: ꝛ q̃s est q̃ dicit tibi: da mi
hi bibere: si forsitan petisses ab eo / ꝛ dedisset ti-
bi aquã viuã.⌉ Conditionaliter loquiꝛ: ergo ex
cusandus est nesciẽs. Concesserim si erudiendi
deest omnino facultas: sed nec immunis a cul-
pa si potuit erudiri. De sciẽtia infinite rei dñs
hãc mlierẽ causare videꝛ ac suũ iprobare collo
quiũ: ꝓ eo q̃ nesciuerit donũ dei / silr ꝛ datorẽ
Infinitus est deus: infinitũ est donũ ei⁹: quod
ꝓprie dicitꝛ spũsctũs. Per oia q̃dẽ donator et
donũ equanꝛ. Quis hoim aut etiaz angelorũ
scire potuit q̃d sit deus: quid vero spũssanctus?
non aliud q̃ deus pater in substãtia / q̃uis alius
in ꝑsona. Uñ igiꝛ ista scire potuit donũ dei? vñ
cognoscere filiũ donatorẽ? Inquit certus pro
pheta: Mirabilis facta est sciẽtia tua ex me: cõ Psal. 138
fortata est: et non potero ad eã. Et lucẽ habitat 1. Tim. 6.
inaccessibilẽ. Et ad iob de cognoscẽdo deũ im
possibiliter dictũ ẽ: Forsitã vestigia dei comp̃ Job. 11
hẽdes: ꝛ vsq̃ ꝑfectũ oĩpotentẽ repies. Excelsior
celo est: ꝛ q̃d facies? Profũdior iferno / ꝛ vñ co
gnosces? Lõgior terra mẽsura ei⁹ / ꝛ latior mari
Quãobrẽ nec ista mulier nec aliq̃s reprehendi
põt: si oĩpotẽtis dei sciẽtia caret. An forte q̃r de
se loq̃batur dicẽs: et quis est q̃ dicit tibi / da mi-
hi bibere. Sed non de homie puro: neq̃ eñ vt
homo diuinorũ bonorũ poterat esse largitor.
Si de se vt de deo asserebat: incognoscibilis
est ab homine deus. Fortassis de scientia fidei
causãda erat / q̃ carebat. Excusaꝛ legitime: qm̃
fides ex auditu: auditus autẽ ꝑ verbũ dei. Quõ Rom. 10
audiẽt sine predicãte? Quõ predicabũt nisi mit
tanꝛ? Quis istã erudiuit in fide? Quis eam do-
nis diuinis instruxit? Quis eã docuit de dei fi-
lio humanato? Quis ad aquã viuã ipsam ver-
bis allexit: vt expeteret ab habente / vt req̃reret
a datore? Sꝫ christi locutio de sciẽtia, inuitato
ria erat ad scientiã: ꝛ nominãs aquam viuã ad
sciendũ que ꝛ a quo esset: alliciebat eã / et sata-
gebat ab ea cognosci: q̃ dignatus erat de femi
na ꝓ mulierib⁹ ꝛ hoĩbus nasci: et serio se tende-
bat in illã quã nouerat ilico suã discipulã ꝛ euã
gelistã fieri. Mouetur mulier auditu verboꝝ:
et viua delectatur aqua. Attamẽ hesitat in ver-
bis: q̃r hunc quẽ audit talia ꝓferentẽ / soluꝫ esse
hoiem conspicaꝛ. Tota sistit in sensib⁹ ex natu-
rali more: ac etiã ex arte cudit argumẽta respõ-
dendi. Uellet ꝓtinus aquã viuam: quia veri et
optimi boni appetitus naturalis oĩb⁹ datus
est. Per huiuscemodi arguẽs respondẽs inqui
rit: ꝛ iã in humilitate facta velut bonitatis ser-
ua futura reuerẽter dñm vocat: quẽ irreuerẽter
nũcupauerat añ iudeũ / dicẽs: Domine ne-
qꝫ in quo haurias / habes: ꝛ pute⁹ alt⁹ est:
Unde ergo habes aquam viuam? Nunquid tu
maior es patre nostro iacob: qui dedit nobis
puteum hunc: ꝛ ipse ex eo bibit / ꝛ filij eius ꝛ pe
cora eius?⌉ Uerba iesu nõ displicẽt mulieri: sꝫ
de aq̃ viua ne dare possit vndiq̃ conglobatim
sibi occurrunt argumenta cõtraria. Nã fons
erat fundens naturaliter aquam: et naturaliter
aliquando fundere aut non eque desistens; vt

pluribus experiētia monstrat. Puteus erat ex arte ad terre inferiora defossus: nec artificiū hauriendi erat in manu Christi: et vere altus erat ex inferiori et interiori terra ad superficiē vsqꝫ consurgēs: et cōpositio noui hominis ad priscū patriarchā Jacob a credulitate aque viue huius mulieris animuz refrangebant. Sed nec cū Jesu qui dei est filius atqꝫ virtus / ex natura / ex arte / ex quacunqꝫ cōpositione priscorū / presentiū et futurorū / etiā et angelorū contentiose disserendū est: qui super om̄ia prestat omnipotēs. Ue autē his qui de Jesu similibus disputauere sententijs: quē si hec mulier per fidē nouisset / vtiqꝫ tacuisset. Sed erudiēda erat didascalico more: cū inuenisset quem interrogaret / et a quo responsa susciperet: et interrogata responsa donaret. Hec mulier Christuz vt purum hominē contemplaṫ: cū miratur ex nouitate loquendi / et ex alta largitione Christi suspenditur animus eius: supra intellectū em̄ suū Jesu verba resonabant in animo audientis: si aquā viuam esset possibile inuenire. Uerbū admirabile / verbū delectabile / verbū desyderabile aqua viua. Proinde satis perdocte inquirit obijciens ad pollicitationez: Dn̄e / neqꝫ in quo haurias habes: si ex isto puteo seu ex alio aquā viuam haurire tentares. Nō se ista mulier attollebat in superis / vnde aqua viua descendit: sed ꝙ de terris aut locis infimis ascenderet / autumabat. Fallebatur quidez / sed verū nesciens loq̄baṫ cū diceret: neqꝫ ī quo haurias habes: scꝫ situlaz aut instrumentū aliud hauriendi. Contemplandū verbū: Nam veritate plenum est: cū Christus arte humana / neqꝫ instrumento peritia hominū edito / sua doua pollicebaṫ: neqꝫ donabat / neqꝫ hauriebat ex terris defossis gratiā et gloriā largiturus / sed de superis vnde descenderat. Ut homo agebat / docebat / informabat hoīm mores: patiebaṫ appositas penalitates. Ut deus vero gratiā porrigebat: et daturus in tēpore promittebat et gloriā. Uigilans verbū / neqꝫ in quo haurias habes. Ad defectū ascribebat illi homini Christi samaritana mulier / quod cedebat ī sue altitudinē potestatis: quoniā si instrumentū deficiebat humanū / aderat omnino diuinū. Necnō et obijcit altitudinē putei: ad cuius aquā nō perueniret corpis manus / non habito instrumento. Et puteus altus est. Sed si nō homo / tamē altior deus. Sed attendēdus loquēdi modus. Si aliqua terre profunditas a superiore parte / scꝫ ab ore ad inferiorē descendēdo mensureṫ / dicetur Locus ꝓfundus est: siue puteus / siue quodcunqꝫ voraginosū / siue defossum. Si vero ab inferiori parte ad superiorē ascendēdo mensureṫ / altus appellabiṫ locus ille. Sic dictū legiṫ / puteus altus est: ita ꝙ aqua vsqꝫ ad os putei nō ascēdat / sed in ꝓfundo iacet. Et tu neqꝫ in quo haurias habes. Nescia vt asina Balae veritatē fatur dicēs: puteus altus ē. Sed ad intelligendū intellectus altus exquiriṫ: Si puteus altus est vt ad hauriendū op⁹ sit instrumēto: ergo aqua in profundo iacet. Totus mūdus velut vir⁹ est puteus / et abyssus impenetrabilis: cuius aqua nostris affectib⁹ nō equaṫ: quia nihil est in hoc mundo quod satiare animas hominū possit / q̄ sunt facte ad deū. Proinde mulier rationabiliter infert: Unde ergo habes aquā viuā? Seculum hoc nequā ꝓtinus illa caret. Sub celo nō est: si a sursum vsqꝫ ad deorsū: si ab imis vsqꝫ ad summū cuncta perquiranṫ: nō est aquam viuam ad satietatē hominū reperire. Et si patres nostri preteriti aquā viuam neumodo libet potuerūt inuenire: quib⁹ tu maior meis obtutibus nō appares: vnde ergo habes aquā viuā? Sagax mulier tot christo iesu obiecit inquirendo vnde sibi viuā polliceret aquā. Cui respōdit iesus / et dixit ei: Omnis qui biberit ex hac aqua / sitiet iterū. Qui aūt biberit ex aqua / quā ego dabo / nō sitiet iterū: sed aqua quā ego dabo ei / fiet fons aque saliētis in vitā eternam. Omne quod mulier iesu obiecerat / ipsa sua responsione confutat: videlicet ꝙ aqua sua nō ex venis terre ꝓcedit: nō iacet in ꝓfundis puteis nō reperiṫ in fontibus: nō hauriṫ situla: corporis ore nō sumiṫ: ⁊ sitim extinguit bibentib⁹ in eternū. Acsi diceret Jesus ad mulierē: Nō mihi opus est instrumēto hauriendi aquā viuam que in puteis altis terre nō iacet: vt bibēdi experiētia pandit: quia omnis qui biberit ex hac aqua / sitiet iterū. Et tu pluries bibisti: et iteruz sitibūda venisti: ⁊ quot bibunt ꝑsentes: et quot biberūt prisci: nunq̄ꝫ sunt aut fuerūt vna potatione satiati: sed aqua mea sic bibiṫ / vt nunq̄ꝫ vlterius sitiaṫ. Aqua quā ego dabo / nō que de isto puteo aut alio fonte hauriēda est: sitim aufert de fonte ꝓcedit eterno: infundiṫ / nō hauriṫ: supinato bibiṫ ore / nō in terra verso: nō potaṫ in vase / sed in eterno fonte: qm̄ apud deū est fons vite. Aqua ista bibētib⁹ sit fons aque indeficientis atqꝫ salientis in vitaz eternā: vbi nulla ratione sitiṫ. O q̄nta benignitas largitoris aque qui nesciētibus illā docet / nō petentib⁹ offert. Nam diuine bonitatis ⁊ fons suijpsius in alios diffusiuus est: ⁊ hortos ⁊ campos querit in quos diffundaṫ: et cū animas q̄si arentes aspicit terras: q̄rit illas irrigare vt inebriet ad fructū / vt satiet ad ꝑfectū. Hui⁹ aque irriguo irrigari Axa agrū petebat a patre quē accepit: superius scꝫ ⁊ inferi⁹. Est igiṫ aqua saliens in vitam eternā / illa spūssancti gratia qua quis operaṫ in hac vita opa digna vita eterna: nō ī merito illā accipientis / sed in merito dantis: quoniam ipse qui largiṫ donū dei / est tota causa merendi regnū dei. Salit aqua que donaṫ a Christo: quoniā sursū agunt dona eius / non ad ima demerguṅṫ. Et ob hoc omne datū optimū / et omne donū ꝑfectū desursū remittiṫ: vt sursum reuocet qui accepit: et a vita tꝑali ad eternā / a mortali ad immortalē / a parte ad totalitatem / a terrenis ad celestia / eū cui donatur potēter inducat. Generat aqua christi iesu fontem aque

salientis in vitā eternā. Fontem dicit/nō fluuiū siue riuulū: q̄ ex natura semꝑ ad inferiora labunt̄: sed contra nature vsum/contra vsualē scientiā non deorsum defluat/sed ascendat: quanq̄ sepe per artē coangustatā aquam sursum inspiciamus ascendere. Sed nec iesu aqua humana sursum arte salit: sed supra omnē intellectū/ naturā/rationē et artem in superna suum ꝓuehit potatorē. Igitur affectem⁹ hanc inuisibilē ⁊ immaterialē aquam/que nō est vnū de quatuor elementis: que suꝑ omnia elemēta ipsa salit. Intelligamus doctā / accipiamus oblatā: bibamus ore cordis/non faucibus corporis: si periclitari siti recusam⁹. Ad quā samaritana iam auida facta sibi a iesu exhiberi petit/ cum ad eum dicit: Domine da mihi hanc aquā/ vt non sitiam neq̄ veniā huc haurire. Apta petitio que ꝯformis est liberalitati donātis: vt nō id petat quod velit accipere: sed hoc solū petēs accipiat quod maior dare decreuerit. Iā oblita illi⁹ aque/ad quā venerat hauriēdā: et delectata salubritate illius aque viue/que offerebat̄: petit subiectiuo ⁊ humili verbo: Domiē da mihi hāc quā promittis aquā. Uilescunt cūcta terrena ⁊ quasi obliuioni tradunt̄/cū celestium placet auditus/et cum ad ipsa erigit̄ animus. Et quoniā omnes vellent carere defectib⁹ ⁊ cōtractis penalitatibus ex multatiōe facta in nostra radice: nec etiā vellēt subiacere laboribus: ꝓinde ista mulier hec duo supponit in causam cū promissam appetit aquā: scʒ vt nō sitiam/neq̄ veniam huc haurire. Defect⁹ nature siue penalitas est causa sitis. Et itinerando humanū corpus animo laborat/ac etiā fatigat̄: quod euenit vt assertum est in iesu/ꝙ esset ex itinere fatigatus. Iaʒ ista mulier affectabat beatitudinis partē/amplius sitire nolens: ⁊ quietē cognouerat esse bonū cum velit ab itinerando ⁊ laborando desistere. Sed necdū nouerat vnde aut quō ista ꝓueniat: ⁊ dūtaxat ꝑ corpore/nō pro anima talem querebat aquam: et pro tempore quo modicū victura erat/nō ꝑ eternitate ad quā christ⁹ ipsam ⁊ omnēs venerat vocaturus. Uigebat ista quodā naturali affectu: sub quo quicq̄d bonum atq̄ optimū ⁊ perfectum est/cadit: sed intellectu/ratiōe ⁊ ordine deficiebat: q̄obrē dicit ei iesus: Uade voca virum tuū/et veni huc. Mirū sciolis et inaduertētibus videtur cū iesus dixerit mulieri/voca virū tuū: cū ipsa iam quinqueuira extiterit: ⁊ omnibus ꝑmortuis in adulterio seu fornicatiōe morareť: quomodo indicebat̄/voca virū: quē christ⁹ ipsam non habere sciebat. Sed si perspicaci mente christi facta ⁊ dicta scrutamur: ⁊ ad quid istam mulierē/⁊ modū quo ad cognitionē veri trahere satagebat: sic cū ista muliere penitus agendū fuit vt paulatim erudiretur ⁊ ꝙ in christo aliq̄d insigne cognosceret/ ꝙ pl⁹ q̄ homo esset: ⁊ homo supra hoiem ab ipsa cognosceret̄: ⁊ fidē prestaret dictis q̄ supra cognitionē ceterorū hominū vulgabant̄: ⁊ alligaret̄ fide ꝑ assertione gestoꝝ/que dictis ⁊ diuinis inductionibus renitebat. Quā ob causaʒ iesus dixit: Uade voca virū tuū: vt ex responsione audiret/q̄uis sciret: non habeo virū: vt ex his q̄si ꝓphetice ad illā inferret: bñ dixisti/non habeo virū: quinq̄ em̄ viros habuisti/⁊ nūc quē habes nō est tuus vir: ad hoc vt tandem hec in eū intenderet velut in ꝓphetā/dicens: Ut video propheta es tu: vt in messiam ⁊ omnium saluatorē. Passim paulatimq̄ iesus istā mulierem docendo traxit/trahendo docuit: ⁊ velut auis potabūda ex aqua cenosa/ clariorē inueniens aspernaret̄ illam: ⁊ nobiliore delectata more aucupatico veniret in predā. Sed iste in apologiam ꝑdiximus. Igit̄ ad rerum ordinē reuertamur. Dicit ei iesus: Uade voca virum tuum. Ut in altiorē traijciatur sensum: caput mulieris vir. Si acephala nō es: voca caput a quo regēda es. Si vo existis acephala: non sunt tibi huiuscemodi diuina dona dei. Respondit: acephala sum/nō habeo virū. Laudat illā bene dixisse iesus: ꝙ falsitatē non submiserit/nec veritatē negauerit. Bene dixisti/nō habeo virum. Non illā blandiendo laudauit/sed q꞉ simpliciter fassa sit veritatem: quia virum nō habebat. Et declarat illā iesus nō tergiuersasse in causa adijciēs: Quinqʒ enī viros habuisti: et nunc quē habes nō est tuus vir. Non est ista similitudo neq̄ parabola/ sed sic res gesta extiterat: ꝙ quinq̄ viros legitimos habuit ex lege nature atq̄ mosaice: quib⁹ legibus condebat̄ pluries matrimonio copulari: sicut ex lege noui testamenti nulle nūerose damnant̄ nuptie cū melius sit nubere q̄ vri. Et illo intunc adheserat fornicario more cuidā viro/ non legitimo matrimonio copulata. Et hui⁹ confessionē sceleris iesus exquirebat ab ipsa tacite: sed melius expresse cū cautela solenni atq̄ laudabili cōfessionem astruit fieri criminū anteq̄ diuina beneficia largiat̄. Et ad sacramēta ecclesie de nouo condenda christus intendebat: cuʒ confessionē ꝑire suadet anteq̄ absolutionē criminū ⁊ virtutū gratiā prestet. Sed contēplanda occurrit nobis nostri saluatoris benignitas atq̄ prudētia: ex eo ꝙ istam mulierē ꝓuocet ad cōfessionē: ⁊ q̄ ⁊ qualia ꝑrogat. Ne confiteri verecūdia suffundat̄/pollicetur aquā viuā: quā delectata ⁊ affecta petit. Cognoscit illā iesus fornicariā ⁊ pellicē esse: quod illa modici aut nihilipedēs/sui factoris non bene conscia/cū audacia petit aquā. Nō exprobrat eā iesus aut obijcit in facie fornicarium malū: talis es/aqua huiusmodi nō es digna: sed honeste illā alloquitur ad confessionē trahens: Uade voca virum tuū: supple si habes vt non habere virum necessario mulier fateret̄: ⁊ post confessionē sceleris erudiretur ad fidē diuine cognitionis. Et laudat iesus hanc confessionē vt inferat absolutionē: vt prestet fidem: inducat in virtutū debitam actionē: ⁊ securius facinus fateatur/eaʒ de veritate cōmendat: Bene dixisti: quia nō habeo virum. Et quod oīno reticebat sibi iesus nō exprobrando/sed rememo-

rando aperuit. Quinqueuira fuisti: τ nūc quem
habes: aut q̇ habet te/nō est tu⁹ vir. ⌊ Hoc vere
dixisti. ⌉ Preuenit summ⁹ sacerdos τ pontifex
animā peccatricē: que stabat ante eum: τ p̄dixit
sibi quod illa nō pādebat peccatū: Nūc quē ha
bes nō est tuus vir: vt eam ad penitentiā animi
prouocaret: τ ꝙ resiliret a scelere: suamq̇ animā
omnemq̇ vitā in meliora mutaret. Sed nec om
nibus sacerdotib⁹ sic cōpetit facere: vt peccatū
confitentis etiā sciens in facie peccatoris ape-
riat: sed prudenter sibi suadeat cōfiteri: nisi ani-
mo deprehenderet sibi peccatorē in confessione
subiectū/erubescētia/timore imponēde pene seu
obliuione detineri: tūc pie more christi p̄ueniat
confitentē. Ecce ꝙ oīa in ista muliere p̄ter intē
tionem celebrata sunt/ sed nō preter intentionē
christi: nam illa nō ista de causa venerat/ob quā
christus sup̄ fontē fatigatus insederat.

¶ De disputatiōe vere adorationis et aduentu messie: secūdū Joannem solum. Capitulum. II

Qum occultū τ peccatum tacitum mulie
ris sibi domin⁹ reuelaret: nō dedigna
ta/non stupefacta: sed in religionē subi
to conuersa est/scꝫ ad meliorem fidē τ ad vtilem
inquisitionē. Dicit ei mulier: domine vt
Joan. 4. video propheta es tu. Unde videbat ꝙ fi
de ad quā tanta disputabat/illam iesus induxe-
rat. Uidebat ista per fidem iesum esse videntem
p̄phetavidens dicit̄. Ambo vidētes: illa in fide
iesus intuitiue: illa a vidente preuisa vt videret.
Uidit oīa videntē: qui ab eterno illam p̄uidit:
τ in tempore statuto illā fecit esse alte videntē.
Nec eum magum aut diuinatorē seu ipsum ap-
pellauit terrena sapientē: sed religioso nomine
dixit: te video essevidentē: τ dignum duxit cū vi
dente alta tractādo videre: ne ociosum tantū fu
isset alloquium in magna prudentia facta: vt cū
tanto viro quē credebat videntē/nollet de cor-
poralibus/sed de spiritualibus disputare: nō vt
amplius peteret aquā/sed transiret in latriam: τ
maiori religione innixa questionē altam inqui-
reret/dicēs: Patres nostri in mōte hoc
adorauerunt: et vos dicitis/qꝛ hiero
solymis est locus vbi adorare opor-
tet. Erat p̄tin⁹ ista cōtentio τ disceptatio inter
samaritas τ iudeos de loco adoratiōis atq̇ ora
tionis/ab eo tempore quo schisma celebratū est
sub rege roboam filio salomonis. Et huic muli
eri pius erat affectus: que de cultu vere religio-
nis inquirebat: τ in bonis moribus subito facta
est: ac omnib⁹ posteris honestā conuersandi et
loquendi tradidit formā: vt cum viro religioso
de religione/cū sancto de sanctitate/cū honesto
de honestate/cū sapiente de disciplina τ doctri
na/cū bono de bonitate tractandū sit. Neq̇ sci
oli atq̇ ignari ocio tēpus tradant: atq̇ sterilib⁹
verbis loquant̄ cuꝫ his a quib⁹ possunt vtiliter
erudiri. Et vtiq̇ de muliere hmōi alteri⁹ pellice
mirandū: ꝙ tam cito intrauit in theologiā/cū lo
queret̄ cum iesu. Sed ille q̇ sibi loquebat̄ ad au

rem in sono vocis/instruebat interius mentē vi
sione diuine virtutis. Et qm̄ questio alta erat/al
tiori erat responsione soluēda: τ obscurū dubiū
lucide declarandū. Ad cui⁹ p̄ceptionē mulieris
intellect⁹ adhuc inualid⁹ erat: nec poterat hoc
quod respōdendū erat/naturali aut hūana rōne
ostendi. Quāobrem iesus anteq̄ quesitū enodet
hanc mulierē inuitat ad fidem/dicens: Muli-
er crede mihi. Ueluti diceret: si quod per p̄
phetā extiterat dictū: Nisi credideritis/nō intel
ligetis. Mulier crede mihi te docēti/tibi respō-
denti: qm̄ nisi prestaueris fidē/non intelliges re
sponsionē. Fidē prehabere oportet ad intelligē
dū altitudinē diuinoꝝ: nō em̄ humano vsurpan
tur intellectu/neq̇ naturali rōne capiūtur. De-
clarat q̄sitū iesus/si fides p̄sto est. Uenit ho-
ra qn̄ neq̇ in mōte hoc/neqꝫ in hiero
solymis adorabitis patrē. Uos ado
ratis quod nescitis: nos adoramus
quod scim⁹: quia salus ex iudeis est.
Renouationē agende vite saluator enūciat: cū
latrie cultū transferendū dicit ex locis/non aūt
fiendū in locis. Ubiq̇ deus pater incircumscri-
ptibiliter est: vbiq̇ adorari pōt. Adoratio vo lo
cum p̄cipuū non req̇rit: terminato situ nō indi-
get: qm̄ sine situ deus adorand⁹ oībus p̄sidet: nō
plaga orientalis aptior: nō magis cōpetit occi-
dentalis: nō arctos neq̇ messembria/ nō mons/
nō vallis/ nō ima seu alta dom⁹/ nō templū deo
dicatū/non inhiās campus diuine latrie confe-
rūt: vt deus pater descriptiōe loci adoretur. Et
hoc dicit̄ mulieri: Ueni hora qn̄ neq̇ in monte
hoc/scꝫ garizin: neq̇ hierosolymis i tēplo ado-
rabitis. Semp̄ fuit ab eo ꝙ tēpus cū creatura rō
nali factū est/hora qua pater adoraret̄ adoratio
ne vera. Naꝫ adā/abel/enoch/noe/thare/abraā
isaac/iacob/ioseph/aaron/moyses/iosue/samu-
el: nōdū facto hierosolymis tēplo: nondū facto
schismate in pp̄lo hebreoꝝ: τ post/innūerabiles
extiterūt q̇ adoratiōe vera p̄terq̄ in tēplo τ mō-
te/in veritate deum adorauerūt. Que igit̄ est ista
hora quā nunc quasi nup̄ dicat aduenisse iesus?
Sed p̄ illis differētib⁹ populis loq̄bat̄: quoꝝ
vnus tm̄ habebat mosaicos libros: alter τ pen-
tateuchū τ p̄phetas: q̇ verā scripturaꝝ intelligē
tiā nō habētes/in rerū agendarū cortice versa-
bant̄: non in sp̄uali sensu vbi veritas lucet. Sed
hec hora venit vt veritas p̄ dei filiū/ p̄ sp̄m sctm̄
credentib⁹ dandū in cordib⁹ hoīm declararet: q̄
pater oīm deus vera latria colat̄. Quod aūt im-
probat samaritarū nescientiā τ cōmendat scien
tiā iudeoꝝ ꝙ ex eis sal⁹ est: in id tendit ꝙ samari
te nō habebāt aliā scientiā q̄ mosaicā: sed iudei
p̄pheticā/τ christū in carne venientē τ docentē:
q̄q̄ ipsi eū non cognouissent. Sed christ⁹ tanq̄
iude⁹ carnali traduce p̄ iudeis respondit: ꝙ sci-
rent/et quō τ vbi de⁹ adorand⁹ esset: ex q̇b⁹ erat
sal⁹: nō ꝙ oēs saluarent̄: sed in eis ipse iesus oīm
salus existēs/τ causa τ via τ forma illā p̄merē-
di/τ cognitor saluandoꝝ natus erat. Nō est sal⁹
ex iudeis seipsos aut alios saluare valētib⁹: sed

ideo ex iudeis salus: quia ex ipsis natus est christus: qui de adoratione vera illã instruẽs / dixit: Sed venit hora et nũc est: quãdo veri adoratores adorabũt patrẽ in spũ et veritate. Hora declarande veritatis nulla fuit / nisi qñ christus mũdo p̃dicaturus apparuit: sed hora venit quãdo christus in ea venit et nũc est: quia tũc aderat plenitudo tp̃is vt veritas latrie panderet. Ueri adoratores ad adorãdum non eligunt locũ: velut ex situ hoc aut illo adoratio vera cõsisteret. Illocalis nõ adoratur in loco: adoratio quã exigit / non agit gestu corporis: quod locũ ad suas actões inquirit: spũ sic in interiori hoie agitur: Corde credit ad iusticiam / fide scz qua iustificamur. Fides insita cordibus hominũ geniculat ante deũ: ipsa sibi confitendo tribuit illũ honorẽ et reuerentiã / amorẽ timorẽ / illam omnipotentiã ineffabilẽ / sapientiam infinitã / bonitatẽ incomp̃hensibilẽ / eternitatem / immẽsitatẽ / omnẽ virtutẽ / illam efficientiã per se sufficientẽ / a nemine pturbabilẽ: et omnia illa soli regi deo immortali et inuisibili dũtaxat cõpetentia eo incõprehensibili iure / q̃ alicui creatorum cõuenire non possunt. Spiritu p spem ascendit in eũ / cũ desperatione omniũ ab ipso factor: in interioris hoîs spiritu spes est: q̃ supercelestẽ / celestem et subcelestẽ omnẽ creaturam postponit: quasi nihilipendit: in illo / cũ illo de illo beari / nõ per alium sperans: sicq3 ipsum anima nostra colit / sicq3 veneratur / sicq3 adorat. Non in corpore / nõ in loco / sed in spiritu charitas ipsa consistit: que ad hoc suũ prouehit possessorẽ: q̃ sic deum patrẽ colat / adoret et diligat: vt nõ solum omnia extra se / verũetiã et seipsum ppter deũ contẽnat. Uera dei latria nõ in actu corporis / nõ in aptitudine aut aptatione locor: sed in intellectuali p fidem et spiritali actiõe cõsistit. Et in illa irrefragabili veritate quã facit in colẽdo deũ / omne locale / tẽporale / corporale / visibile / sensibile / perceptibile / fabile / narrabile / scriptibile / finitibile / cõparabile / fallibile / variabile / mutabile / subiectibile / subijcibile / p̃mixtibile / pcurribile / indiligibile / perturbabile / violabile / penale / miserabile: quõlibet defectibile aut miserabile seu indigibile: et quodlibet taliũ ab ipso abscribit et asscribitur omne quod summũ et vnum et verum bonũ decet esse siue agere: ista porro est veritas / qua pater omniũ deus adorandus est: que oẽs similitudines / imagines / opiniones / hesitationes ab ipso penitus pcul pellit. Nã et pater tales querit / qui adorẽt eũ. Tales quales ipse interiores et inuisibiles spiritus fecit. Quia spũs est deus: et eos q̃ adorãt eũ / in spũ et veritate adorare oportet. Spũs deus est: ergo simplex et incõpositus est: et ad hanc similitudinẽ et imaginẽ hominẽ fecit / put erant similitudo et imago a deo donãde atq3 a creatura p capacitate suscipiẽde. Neq3 substantia separata / neq3 aĩa vnita corpori / aut a corpore segregata in illã incõpositionẽ et simplicitatẽ diuinã potuerunt assumi: neq3 ipse qui condidit / potuisset assumere. Sed q̃ntum exigit id quod datũ est i latria: deus pater illos taleśq3 requirit: qui eũ in spũ / inuisibiliter / intellectualiter / ardẽter / amabiliter / cõtemplatiue adorent: in simplicitate cordis inquirãt / q2 simplex est: sine cõpositione aliqua venerent / quia incõpositus est. Spiritus deus nõ delectat corpora li latria / si spũalis desit: q̃ si adsit / in illã prodesse reqrit: quoniã intellectu / affectu / ineuulsibili memoria / timore iocũdo / et interi⁹ ordinatisq3 visceribus colendus est deus. Et eos q̃ adorãt eum in spũ et veritate adorare oportet. Sic oportet q̃ nõ aliter nisi taliter. Si que vo in sacris scripturis inueniunt adorationes ab hoîbus exhibite angelis / vt abraam fecit: ab hoîe homini / vt iacob fecit esau: salutationes oris aut reuerẽtie gestu corporis / nõ adorationes ex latria fuerũt. Et quoquomõ inoleuerit adorationis vocabulũ: siue fiat virgini theotoco / siue angelis / siue sanctis: mẽte / verbo / siue ipsor imaginib⁹ / gestu aliquo corpis: nõ imaginib⁹ vt sic edite sunt: sed eis q̃ per eas velut p quedã signa signantur: nõ oculis / sed mentibus adoret: nõ adoratiõe que deo patri cõpetit et christo filio rõne deitatis: sz illa reuerentia qua decet venerari sctõs ratiõe sanctitatis atq3 virtutis. Potest aũt temporalẽ excludendo mercedẽ et omnẽ contrariã opinionem / spũs et veritas ipsa referri: vt diuine latrie siue cultus non aliud q̃ ipse deus q̃ colit / in premiũ inquirat. Non visum est huic mulieri satisfactũ ad inquisitionẽ eius: tendebat eñ p fidem expectationis in aliũ: quẽ credebat esse maiorẽ: scz in messiam / q̃ ab vtroq3 populo iudeorũ et samaritanor ventur⁹ pariter sperabat. Credebat iã ista mulier iesum tantũ esse pphetã: messiam vo magis alte pendebat / existimãs maioris cõstare virtutis: et sic plerũq3 in anĩo scire querentiũ aut fidem habentium in alijs: q̃ fides adherens maiori demit in minori: sicq3 ista mulier dicit: Scio quoniã messias venit / qui dicitur christ⁹. Cũ ergo venerit / ille annũciabit nobis oĩa. Uelut si verecũde loqueret: Placẽt mihi dicta tua: sed messias q̃ vẽturus est: quẽ credo venturũ: ista nobis melius declarabit. Huic mulieri absonũ videbat q̃ de monte ac de tẽplo remoueret adoratio dei patris: incapax adhuc erat anim⁹ eius ad spũalia capienda: exteriorib⁹ actib⁹ tota stabat: sicq3 fuerat p̃docta / sicq3 cõsuetudine roborata / sicq3 cõfirmata multitudine ppli sic agẽtis: difficiliter auellit error qui lõga doctrina et cõsuetudine et multitudine roborat. Sic iesus qui cepit istam instruere / ampli⁹ nõ finit errare: qui eã venerat aucupari: nã irretitam suis sermonib⁹ recedere nõ permittit: put diceret: Mulier ideo mihi de data responsione nõ credis / inherẽs fidei potioris quẽ credis venturũ messiam. Disijce hanc fidẽ q̃ ipse sit melior: nõ ipsum speres: nõ ipsum expectes vt veniet: pfecto iã venit. Ego sum qui loquor tecũ. O magna dignatio saluatoris: q̃ ad vni⁹ muliercule meretricis se in no-

ticiam dedit. Quid igiꝛ est homo: qꝛ innotuisti
ei? Confundanꝛ superbi de eo querentes/conci
onantes ꝛ disputantes: quoniã cũ simplicibus
Sap.1. sermocionatio eius. Et alibi scriptũ est: In sim
plicitate cordis vestri querite illũ: quoniã inue
niꝛ ab his qui nõ tentant illum: apparet autem
his qui fidẽ habent in illũ. Deiecit verbo inno
tescentie spem/ne vlteriꝰ messias expecterenꝛ esse
venturus: iã venerat: sed ipsis expectantibꝰ inco
gnitus erat. Effecit in aĩa fidei scientiã/vt mu
lier ita crederet: generauit rerum tẽporaliũ obli
uionẽ: nam nec ista mulier hausit aquam: ꝛ fecit
euangelistã: euangelizauit em̃ suis ꝯciuibꝰ chri
stũ: vera facta christi discipula: capta verbo/fi
de/amore/in pollicitatiõe aque sapie salutaris.

¶ De regressu mulieris samaritane in ciuitatẽ ad euangelizandũ iesum: et quis fructus sit ex predicatione secutus: secũdũ ioannẽ solũ. Ca. III

Quis capta in retibus saluatoris se ir
retitã gaudẽs/festine alios inuitat ad
laqueũ: quo illaqueata ab om̃i alio ma
lo nexu dissoluiꝛ: ꝛ obliuisciꝛ eiꝰ quod
factura venerat. Non haurit de puteo aquã: ali
am ex celo susceperat: nõ haurit aquã corporis
mẽte potata est. Nõ refert hydriã plenã: imple
uerat diuinis sermonibꝰ animã: reliquit hydri
am: quia perdidit concupiscentiã: iam curã car
Joan.4. nis amiserat. Nã reliquit mulier hydriã
suã: et abijt in ciuitatẽ/et dicit illis ho
minibꝰ: Uenite et videte hoĩem qui
dixit mihi oĩa quecũqꝫ feci. Nũquid
ipse est christus? Nõ portat aquã relinq̃ns
hydriã: sꝫ de aqua gratie quã acceperat/i alios
refundebat. Et hoc signũ si diligiꝛ christus ꝙ
is q̃ diligit/in eius amicitiã alios trahit: ꝛ fere
corpalis obliuisciꝛ actionis: ꝛ diuinis theorijs
occupat mentẽ: ꝛ spũalibꝰ exercitijs oẽm corpo
reã dedicat actionẽ. Miris modis christꝰ agit
in aĩas: ꝙ tam cito auertit a seculo: ꝛ in rerũ in
uisibiliũ amore transformat: cõuertit impios: ꝛ
nõ sunt in illis affectionibꝰ in quibꝰ prius erãt:
desipiũt terrena ꝯuersis/q̃ nõ cõuersis añ sapie
bant. Gustãtibꝰ celestia ima nõ sapiunt: fit inui
tatoriũ samaritana mulier: ꝛ suos cõciues inui
tat ad christũ. Uenite ꝛ videte: qm̃ ego accessi ꝛ
inueni ꝛ vidi ꝛ audiui non solũ perdocte vt ho
minẽ loquentẽ/sed velut ꝓphetam occulta vidẽ
tem. Dixit em̃ mihi oĩa que feci: igiꝛ venite ꝛ vi
dete videntẽ. Nunq̃d ipse christꝰ? Messias scꝫ
quẽ omnes cõmuniter expectamus. Non audet
adhuc assertiue dicere ipsum christũ: Quis cre
didisset illa hora qñ sibi dictũ extitit: ego sum q̃
loquor tecũ. Nõ em̃ inuanũ illud verbũ innotes
centie fuit effusum: sed paulatim sugerit vt cre
daꝛ in eũ: sub dubio verbo/nõ dubia mente ꝓfe
rens: nunq̃d ipse est christus? Bonũ est hoĩem
hunc in deũ in nostros terminos venientẽ expe
riri quis ꝛ q̃lis sit: ipsum ꝓphetã/id est videntẽ
esse cognosco. Igiꝛ ꝛ vos venite et videte quis
sit aut q̃lis: fortassis ipse messias/quẽ oĩs ꝑplus
iudeorꝫ oĩno venturũ expectat: ꝓstatur fides di
ctis: cõmouit hoĩes feruens ꝛ perita suasio mu
lieris. ⌊Exierunt de ciuitate/et venie
bãt ad eũ. Ex ciuitate aũt illa multi crediderũt
in eũ samaritanorꝫ ꝓpꝛ verbũ mulieris testimo
niũ ꝓhibentis: qꝛ dixit mihi oĩa q̃cũqꝫ feci. Cũ
venissent ergo ad illũ samaritani/rogauerũt eũ
vt ibi maneret. Et mãsit ibi duos dies. Et mul
toplures crediderũt ꝓpter sermonẽ eius: ꝛ mu
lieri dicebant: Iã non ꝓpter tuã loquelã credi
mus: ipsi em̃ audiuimꝰ et scimus: qꝛ hic est vere
saluator mũdi.⌉ Uenientes samaritani ad chri
stum/aspiciunt eũ: letanꝛ et admiranꝛ nouitate
ꝑsone. Mirabilis ꝛ spectabilis erat iesus: etiaꝫ
contẽplatione aspectus corporei. Audiunt eũ ꝛ
magis stupent nouitate verborꝫ: querũt habere
domesticũ hmõi peregrinũ: offerũt hospitiũ ad
manendũ: rogãt vt maneat: velut ab ipso erudi
ri cupientes ꝛ seriosius sentire de nouitate do
ctrine. Assentit iesus rogaminibꝰ pijs: prestat se
ipsum petentibꝰ: nõ dedignatꝰ petentes/quos
venerat erudire atqꝫ aucupare per aucupatã in
suis sermonibꝰ auẽ: manetqꝫ cũ eis duobꝰ diebꝰ.
qui per eũ nec ocioso transiere de cursu: cũ eos
quotidie doccẽs insisteret: sꝫ velociter currebat Esa.55.
sermo eius: ꝛ penetrabat intima cordiũ: ꝛ effici
ebat in animabꝰ audientiũ: non oĩm/sed multo
rũ: vt fides infunderet ad credendũ/que mũdo
aperuerat diuini mysterij nouitatẽ: ꝛ venisse cre
dereꝛ messias/qui vẽturus expectabaꝛ a ꝑplo.
Uere verbũ quod egressum est in illa ciuitate de
ore christi/nõ est reuersuꝫ ad eũ vacuũ: ꝓm vati
ciniũ Esaie: cũ multo plures crediderũt in eum
ꝓpter sermonem eius q̃ ꝓpter verbũ mulieris:
qm̃ viuus est sermo dei ꝛ efficax ꝛ penetrabilior
omni gladio ancipiti. Sed nec mirũ si plures
cõmouit ad fideꝫ verbũ immediate a verbo/scꝫ
verbũ eructuatũ a vbo incarnato/q̃ neophyte
mulieris: Quis ꝑdicatoribus credere altissime
sit virtutis ꝛ p̃mij: quod mulieri dicebãt samari
te: credẽtes ꝙ nõ ꝓpꝛ eã/sed auditu ꝛ visione cre
diderũt: quod cedebat ad abundantiam pieta
tis: nõ insultando/sed illudendo votis: ipsi em̃
audiuimꝰ ꝛ scimus: qꝛ hic est vere saluator: in oĩ
bus bonis diuinis ꝛ humanis/tꝑalibꝰ ꝛ eternis
plus placet rei experiẽtia q̃ auditus. Illa certi
tudinẽ habet/iste fidẽ: Quis ipsi samarite nesci
rent vera certitudine iesum esse. Sed ampliori
mõ ꝛ adhesione maiori adheserãt iesu viso ꝛ au
ditu/ꝙ saluator mũdi esset: q̃ ex mulieris verbo
didicissent: velut si quis aquã cuiusdã clarissimi
ꝛ abundãtissimi fontis ex remota parte gustas
set in riuo: deinde factꝰ in fide fontis ex riuo de
scendẽte/ipse versus fontẽ ascenderet: ex quo si
tibundꝰ ori fonti apposito potareꝛ: ex fonte red
dereꝛ certior/potatior/hilarior/q̃ ex riuo. Sic ꝛ
samarite in muliere velut in remoto riuo/in iesu
velut in fonte aquã hauserant ꝛ biberãt saluta
rem: ita vt confiterenꝛ eum esse hoĩm saluatorẽ.
Ad hoc primo ꝛ vltimo ꝑducenda est si fieri põt
omniũ hoĩm pia credulitas: vt dei filius eterna

equalis p oīa patri/in humanitate assumpta sal
uator seculi esse credat. Hoc miris modis ipse
credend⁹ in mētibus hoīm egit ꝛ quotidie agit
inuisibilit pmonēs ad virtutē vt ꝯferat vtilitatē.

¶ Declaratio quis christi vere cibus erat/cū eū discipuli comedere precarentur: secundū Joannem solum. Capitulum IIII

Non sit cure legentib⁹ de hoc quod p-
positū est: cū ex ordine litere debuerit
interponi inter conuersionē samarita
ne ꝛ samaritanoꝝ. Sed qꝛ dignū duxi vtrorum
ꝙ conuersionē immediate cōnectere: hanc apo
stoloꝝ cū iesu disceptationē libuit posterizare:
q̄ ad magnā informationē agendoꝝ sic cōtexta
est. Dum iesus innotuisset mulieri samaritane/
4. dicēs: Ego sum qui loquor tecū: conti
nuo venerūt discipuli ei⁹: et miraban
tur/qꝛ cū muliere loq̄batur: Nemo
tñ dixit: quid queris aut loqueris cū
ea? Venerūt cōtinuo discipuli: q̄ festine agenda
faciebāt: nec curabāt sibi a laborib⁹ parcere/vt
opportuna pficerēt. Mos em̄ est veroꝝ omniū
subiectoꝝ/nunꝙ in agēdis moras inectere. Nec
explicitū est vtrū acceperint cibos ex cōmercio
aut gratis: sicut supius dictū est/ꝙ iuerāt in ciui
tatē vt cibos emerēt. Fortassis quidē ꝙ sicut in
terrogatus est iesus p samaritanā ad fontē/ꝛ ap
pellatus iudeus: sic ꝛ discipuli fuerūt in ciuita-
te quesiti qui essent: ac cogniti ꝙ iudei: vnde co
acti fuerūt euāgelizare. Si discipuli pauperē ꝛ
egenū habere magistrū/ex paupibus parentib⁹
natū/recte docentē/ recte atꝙ inopie viuentē: ꝛ
nihil sibi de terrenis opib⁹/sed cōmodis vendi
care: agentēꝙ in signis ꝛ prodigijs ꝛ moribus ꝛ
doctrinis supra cōem et auditā seu cognitā ho-
minū vitā: ꝙ̄ber cognitis discipulis iesu loq̄
supra ꝯsuetū in noua doctrina ꝛ synceritate ver
boꝝ: ꝛ ꝙ essent in aspectu humiles/māsueti/ab-
iecti: nihil pter quod necessariū est q̄rentes: nec
oblatū accipiētes: pium est dare fidem ꝙ si non
pietate/ saltē humanitate refocillationē debitā
accepissent: ac etiā parasse viā anteꝙ mulier vt
veniretur ad christū. Sed nec in incertis est in-
sistendū: ꝙ̄ꝙ sepe verisimilia ꝛ pia videant: sed
in his q̄ perspicue sacer textus eloquit. Mira-
bant discipuli ꝙ cū muliere loqueret: nō abhor
rentes aut dānantes muliebrē sexum: cū quo in-
dignū esset alloquiū: nec damnātes iesum suspi-
tione dignū: sed in tanta familiaritate atꝙ hu-
manitate dignantē: ꝙ cū vna muliere tam fami
liariter loqueret: Ex quo sequeret cōtrarietas
quedā/scꝫ vnde ioannes scripsit ista si non audi
uit. Forte spūssanctus post docuit. Aptius qui-
dē videri posset ꝙ aliqui discipuloꝝ seu aposto-
loꝝ remāserūt cū iesu/euntib⁹ alijs ad emendū.
Proinde miratio credenda est fuisse illorū qui
de ciuitate cibos deferētes aduenerant: nō illo
rum qui a principio cū muliere contexti sermo-
monis astiterant. Omniū em̄ factoꝝ et verboꝝ
suoꝝ iesus discipulos suos: ꝛ si nō om̄es/saltem
aliquos voluit esse testes: velut q̄ scripturi erāt
ꝛ predicaturi om̄i creature euangeliū sanctū ei⁹
ꝛ historiā in factis ꝛ dictis ipsius ad alios/alio
rū ad ipsum. Et in ecclesia legim⁹ fuisse aliquos
hereticos: maxime manicheos q̄ euangeliū ſm
lucam ꝛ marcū noluerūt recipe: qꝛ non viderūt
gesta christi: sed receperūt scripturā ioannis at
ꝙ matthei. Errabant tamen: quoniā ex spū dei
scripsit lucas ꝛ marcus. Attamē non credentes
de spūsancto iuste mouebant istos negare ꝛ ali
os recipere. Quocirca pie credend⁹ est oīm fa-
ctorum ꝛ dictoꝝ suoꝝ iesus de visu ꝛ auditu ha-
buisse testimoniū aploꝝ et discipuloꝝ suoꝝ. Nā
si non oēs/saltem tres secū assumpsit transfigu
ratus in mōte: quos etiā ceteris ptermissis te-
stes habere voluit in suscitatione puelle: scꝫ pe
trum/iacobū ꝛ ioannē: quos ꝛ si nō plures/sal-
tem istos secum retinuisse autumari nō indebi-
te pōt in testimoniū tante disputationis ꝛ inue-
stigationis tam altissime doctrine declaratio-
nisꝙ veritatis. Nec expediebat oēs discipulos
accessisse p cibis emēdis: suffecisset em̄ loculos
habens cū socio. Nō autē huius sententie asser-
tionē incōuincibilē facimus: sed textū declarā-
do supplemus: indiget em̄ ad eruditionē tardi-
orū ꝛ rudiū euāgeliū supplemēto: qm̄ scriptis
ꝛ sacris scriptorib⁹ sententialiter ꝛ succincte hi
storijs in dictis ꝛ factis licitū est historiare ꝛ se-
riare legētibus: dūtaxat ad sacrā scripturā sup-
lendo nihil addat aduersum et absonū veritati
atꝙ virtuti. Sed sanius intelligentibus altiori
indagatione relicta/ad rei geste ordinē reuerta
mur. Cū mirarent discipuli/ ꝙ iesus cū muliere
loqueret: Nemo tñ dixit: quid queris/
aut quid loqueris cū ea? Nā nō est disci Lu.6.
pulus supra magistrum: neꝙ seruus superior
dño: neꝙ sciolus quid faciat/ debet interroga-
re sapientē. In profunda erāt reuerentia disci-
puli ad iesum: nec in gestis aut dictis eius in ali
quo hesitabāt: eū absꝙ iudicio temerario intu-
ebant: ꝛ suspensa in admiratione mēte intende
bant in ipsum. Et recedēte muliere anteꝙ mul-
titudo de ciuitate eū susceptura venisset: Ro-
gabant eum discipuli eius/dicentes
Rabbi manduca. Ille autē dixit eis:
Ego cibū habeo māducare quē vos
nescitis. Dicebant ergo discipuli ad
inuicē: Nūquid aliquis attulit ei mā
ducare? Ex his patere potest solū remansisse
iesum ꝛ insociatū cum muliere contraxisse dia-
logum: nisi admirationē locutionis cum mulie
re/ ꝛ oblationē cibi ꝛ mussitationē adinuicē: scꝫ
nunquid aliquis attulit ei māducare: ad eos so-
los discipulos referamus qui ad ciuitatē p ci-
bis emendis accesserant: ꝛ nō audierāt didasca
licum morē. Sed hec credulitatē necessariā ne
ꝙ astruunt/neꝙ subuertunt. Rogant discipuli
tanꝙ hominē manducare iesum: quē paulo ante
cognouerant ex itinere fatigatū. Jesus autē in-
compatiens humanitati ex toto illi pdominās
eius neglecto cibo/alterius cibi se ostendit esse

fameli cũ: quẽ discipuli ex parte nesciebãt: quibꝰ adhuc humana sapientibus/ nõ ascendentibus potiora declarat quis iesu cibus sit penitus in voto. Meus cibus est vt faciam volũtatẽ patris eius qui misit me: vt perficiam opus eius. Nõne vos dicis: quia adhuc quatuor menses sunt et messis venit? Ecce dico vobis: Leuate oculos vestros et videte regiões: quia albe sunt iam ad messem. Eandẽ sententiã quã iam duodẽnis existẽs/ respondit parẽtibus eũ dolendo querẽtibus: ꝙ in his que patris erant oportebat ipsum esse: nũc apostolis ⁊ discipulis/ nõ in cura sui corporis factus respondet: meus cibus est voluntatẽ paternaȝ in opere suo perficere. Acsi perlucide dicat: Quid de corporali cibo me reficiendũ intẽditis? licet corpore fatigatus existam: spiritus prõptissimꝰ est: lassitudine nõ tabescit: id q̃rit efficere quod a patre in mãdatis accepit: cui omnis corporis cura postponenda est. Cessandũ est ab alimentis ⁊ a cõpetentibus corpori/ si faciendi domini voluntatẽ opportuna instat occasio. Paternũ opus ab eterno ꝑordinatũ/ nunc in tẽpore ostensum est salus eterna credentiũ: quã precedit sana credulitas credendoꝝ/ recta scientia sciendorum/ seu veritatis inobliquata cognitio: quoniam vult deus omnes hoĩes saluos fieri/ ⁊ ad cognitionẽ veritatis venire. Sed hoc mysterium ante secula preuisum disposuit pater in filio suo vnigenito ⁊ eterno: vt humanaretur in tempore nõ satus/ sed per spiritũ sanctum ꝯceptus in virgine natus ⁊ adultus perficeret opus eius. Hoc quidẽ dicebat propter illos samaritanos: quos ad se aduentasse cernebat: quos ⁊ erat suscepturus ad fidem. Proinde omnino sibi videbat͛ indignũ tũc corpus velle reficere/ quãdo erat animas spirituali cibo refecturus. Et oĩbus curã habentibus animarũ forma prestruitur: vt omnis cura ⁊ sollicitudo corporis ⁊ corporearũ rerum subinferat͛/ vbi agi potest in ꝓfectibꝰ ⁊ directionibus animarũ. Exemplũ sue festine actionis saluator inducit in his que natura in segetibus agit: Nonne vos dicitis: qꝛ adhuc quatuor mẽses sunt ⁊ messis venit? Uere tempus sic erat sicq; expectabat͛: vt quatuor mensibꝰ futuris decurrentibꝰ in ordine tẽpoꝝ/ ꝙ segetes albescerẽt ad metendum: quo in tẽpore non vacat͛ delitijs corporis/ sed laboribus. Sed ante non apponitur messi falx nisi apte alba fuerit: nec existens obmittitur quin metatur: ne ocio delicato ⁊ laborum indulgentia toto anno doleat qui tẽpore statuto non messuit. Itaq; vos leuate oculos vestros: ⁊ videte samaritanos iam albescentes ex fide ad messem: ita vt metatis/ ⁊ fructũ eos faciatis ad vitam. Totum ꝟo tẽpus quod sequit͛ vsq; ad aduentũ samaritanoꝝ/ id agit ⁊ docet: ꝙ apostoli messuerunt: ꝙ alij seminauerũt/ scȝ ꝓphete prisci: ⁊ ꝙ vna sit merces apostoloꝝ ⁊ prophetarum: maxime autẽ formatur instructio/ vt cum auiditas audiẽdi verbi dei corda ꝓmouet audientiũ: tunc nõ sileat lingua doctoꝝ: nec intendat corporibus/ cũ subueniendũ est languoribus ⁊ pijs desyderijs animarũ. Ue autẽ his qui cultũ proprioꝝ corporũ/ animarũ non solũ suarum/ sed aliarũ cultibꝰ ꝑtulerunt.

¶ De fractione sabbati: et edẽdi aut aliquid faciẽdi licentia cũ necessitas vrget: cum discipuli vellẽtes spicas per sata transirent: secũdũ mattheũ/ marcum et lucam. Capitulũ V

Mat. Mar. Luc.

Factũ est aũt in sabbato secundo primo cũ trãsiret ꝑ sata/ vellebãt discipuli eiꝰ spicas: ⁊ mãducabãt ꝯfricãtes manibꝰ. Uolũtarie a se actiones christi erant necessarie nobis. Hic quidẽ transitus per sata fuit ad occasiones inferẽdas: vnde doctrinaliter quereret͛ aliquid in disceptatione suscepta/ ⁊ in actione ipsius/ ⁊ apostoloꝝ penuria seu inedia: necnõ corporis deficiendi incuria monstraretur. Transit iesus ad vtilitatẽ aliorum aliquo iturus: qui aut ad compendiandũ quo ibat: seu quia inde fortassis semita erat relicta per agros: aut vigilãter intrauit in sata: ⁊ vrgente hora edendi christus licentiã dedit ex his que poterãt inuenire. Non eñ credendũ discipulos christi cũ ipso maxĩe gradientes/ ꝙ aliq̃d ĩordinate aut arbitrarie agerẽt/ nisi decreto magistri. Urget corpora fames: ⁊ labor itinerandi mẽbra fatigat. Nõ portant apostoli perã: nil coctum ferunt/ aut cibarios panes. Sub egeno ⁊ paupere duce egene paupereq; degũt. Pretermiserãt corporũ curam: carẽt vnde ponãt in itinere mẽsam: vellunt spicas cõfricantq; manibꝰ ab aristis/ vt granũ crudum comedãt: longum erat forte iter: ꝙ fame vrgente nõ poterant amplius sustinere corpora fatigata. Aliena ex necessitate diripiũt ꝓpria non habentes. Quod iusque lex ꝙ isti apostoli aut alij diripiũt alienum? Sed lex necessitatis legẽ ꝓprietatis excludit: ⁊ redigit necessitas in cõe quod lex ꝓprium fecit: quod etiã natura semꝑ abhorruit/ scȝ iura ꝓprietatis. Igit͛ natura ⁊ necessitas cũ in vnũ conueniũt/ cũcta in articulo in cõe deducunt. Nec discipuli vellebãt spicas ab alijs satas: in quibꝰ nõ laborauerãt iure hũane/ sed iure legis diuine: iure nature/ iure necessitatis vrgẽtis: nõ auferẽtes sufluũ ad cõmensuratũ opportunitati eoꝝ. Et oĩe ius accipiẽdi ⁊ edẽdi habebant: cũ serui facti essent/ ⁊ comites creatoris ⁊ dñatoris cunctorũ: in cuiꝰ manu sunt oĩa iura regnoꝝ/ legũ atq; terraꝝ/ iusta ⁊ iniusta. Iusta vt custodiat ⁊ attollat: iniusta/ vt deprimat. Poterat oĩno iesus ꝓpria potestate tanq̃ vniuersoꝝ dñs/ oĩa cuiuscũq; humanoꝝ iure legũ existerẽt/ in aliũ pleno iure transferre. Nec obstat ꝙ iure hũano dicit͛ hoc meũ/ hoc tuũ: cum oĩa sint christi: nec ꝙ ego ille laborauit arte ꝓpria/ proprijs sumptibꝰ atq; studijs: cum etiaȝ anime atq; corpora et omnia ingenia ⁊ hominũ studia christi legibus ⁊ imperio pleno iure subiaceãt. Sȝ nec de hoc arguũt͛ apli ꝙ aliena rapuerint: sȝ de violatiõe sabbati

criminātur [Nā quidā phariseorū dicebāt illis: Quid facitis quod nō licet i sabbatis? Et ait illis: Nūquid legistis ꝗd fecerit David/ qn̄ necessitatē habuit ipse ⁊ ꝗ cū ipso erant quō intrauit domū dei sub abyathar principe sacerdotū: ⁊ panes ꝓpositionis sumpsit ⁊ manducauit: ⁊ dedit eis qui cū ipso erant: quos nō licebat manducare nisi tm̄ solis sacerdotibus An nō legistis in lege/ quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatū violant: et sine crimine sunt?] Perlucidū est ꝙ omnes leges et traditiones ⁊ mores soluit necessitatis articulus/ cuz saluator David producit in mediū: quē necessitas aliter inauferibilis perurgebat: qua cogente cū panes laici nō adessent/ sacerdotales accepit. Est autē necessitas quā hic saluator in solutionē legis seu traditionis allegat: cum vna tm̄ adesset copia de periculo euadēdi: qua dimissa/ sine passione nō potest declinari in aliaz partē. Aut necessitas ē] vrgēs ꝑiculū: quod quis debet vel ꝯt anime nociū deuitare. Seu necessitas est quod aliter ꝙ̄ taliter fieri oīno neq̄t. Siue necessitas est a qua ne fiat/ cessandū non est. Et cum varie de necessitate posset sermo deduci: hec dicta dumtaxat expediunt: ꝙ necessitas legib⁹ ⁊ cerimonijs careat. Silet lex vbi necessitas vrget. Si quis autē Regū illā legerit historiā: inueniet ex qua necessitate David cū socijs sacerdotales panes comederit: vt eadē imagine apl̄i excusenť/ si sabbatis grana cōfricata comederint. [An nō legistis in lege: q̄ȝ sabbatis sacerdotes in tēplo sabbatum violant et sine crimine sunt? Dico aūt vobis: q̄ȝ templo maior est hic.] Erāt ꝗdē ex lege multa decreta perficienda sabbatis: ꝙ si sabbatū custodiebať lex nō seruabať: si lex perficiebatur/ sabbatū violabať. Sed potior erat omnino lex in his que fieri debebāt secundū ipsam in templo ꝙ̄ in custodiendo sabbato: quanꝙ̄ etiam custodireť ex lege. Ac etiā ex illa digna memoria/ ꝙ deus requieuit die septimo ex omni opere quod patrarat. Sed nec criminabanť sacerdotes sabbatum violantes in tēplo/ ex autoritate aut dignitate tēpli seu maioritate precepti. Nec apl̄i aliquid agentes in sabbato autoritate christi: qm̄ ipse maior est tēplo: imo maior celo: maior omni mundo/ omni angelo/ om̄i creato: cui⁹ imperio subiecta sunt oīa: cuius mādato oīa sunt licita: cuius autoritas non dependet: quia deus est: ⁊ si homo/ totus vnitus deo: habitat enim in ipso oīs plenitudo diuinitatis etiā corꝑaliter: ac ꝑ hoc licitū est om̄e quod iubet/ quod cōsulit/ quod ꝯcedit. Qui hm̄ōi calūniatores de imperitia scripturarū ⁊ incōpassione cōdēnat/ dicēs: [Si aūt sciretis ꝗd est: misericordiā volo ⁊ nō sacrificiū: nūꝙ̄ ꝯdēnassetis innocētes.] Verbū dictū seipsuz legētib⁹ pādit/ vt expositione nō egeat: q̄ȝ misericordia opus est/ non legis iusticia his ꝗ nō contēptu legis aut animi prauitate/ sed necessitate vrgente aliquid faciunt. [Et dicebat eis: Sabbatum ꝓpter hoīem factū est/ non homo ꝓpter sabbatū. Itaq̄ȝ dn̄s est filius hominis/ etiā sabbati.] Quod factū est ad obsequiū/ nō debet ad preiudiciū reconuerti/ nisi forte abusio accedat. Meretur plecti supplicio abutens obsequio: et vapulare plagis/ male vtens concessis. Si vero illa necessitas vrgeat que excusat: factor huiuscemodi sine crimine reputatur: solus dipticeus exceptionē in lege nō patiť. Cerimonialia vero legis a necessitate seu ab aliquo potiori bono soluuntur. Omnia propter hominē facta sunt/ et sabbatum/ et omnis dierū ordo. Homo quidē nec factus est ob aliquam aliā creaturā: nec propter deū/ sed ad deuz. Tantūmodo factus est ꝓpter seipsuz: vt se nouerit tenere ad deū. Et cū hoc apostoli christi autoritate seu cōcessione fecissent: libere hec potuisse ꝯcedere iesus tanꝙ̄ verus dn̄s ꝓfiteť dicēs: Itaq̄ȝ dominus ē filius hoīs/ etiā sabbati: qui nō subiacet sabbato/ sed sabbatū sibi: nec sabbatinis legibus nectiť/ sed ipse de sabbato leges dedit. Supra legē ⁊ cerimonias legis est christ⁹. Volūtate se subiecit aliqn̄ legi nostrā naturā assumēs/ nulla necessitate. Iustum igitur est omne quod precipit/ omne quod cōsulit/ om̄e quod cōcedit. Omne quod licētiat/ licitū est: non tamē omne quod permittit/ iusticiā habet. Reges quidem mundi non faciūt iustas esse leges/ q̄ȝ faciunt: sed ex eo ꝙ secundū iusticiā et veritatē ⁊ oportunitatem regendorū populorū faciunt. Christus vero non q̄ȝ ꝺm iusticiam facit/ legem iustā statuit/ sed quia facit. Suum quippe fecisse plena iusticia est. Non em̄ ipse fecit aliud a se bonuz: nec quia bonuz/ sed quia facit est bonum. Et vt ostenderet se esse dominū sabbati: ⁊ factum esse sabbatū: ꝓpter hominē/ non hominem ꝓpter sabbatū in alio sabbato habentē aridā manum sua pietate curauit.

De disceptatione iesu cum nicodemo/ qui venit ad eū nocte: ī qua actū est de via salutis/ et de dilectione dei patris/ et opibus tenebrarū et lucis secundū Joannē solum. Ca. VI

In verbis et operibus/ in signis et moribus christi omniū videntiū et audientiū permota sūt corda: sed differēter: vt aliqui cōdemnarent et murmurarēt/ aliqui mirarētur: aliqui traherenť amore/ aliqui fide. In maioribus et minoribus aderat ista diuersitas. Et inter ceteros [quidā homo erat noīe nicodemus princeps iudeorū.] Hic cum esset insignis in ppl̄o/ adhibuit fidem iesu: cum scribis ⁊ phariseis disceptaret in templo. Et cum ꝓpter signa que faciebat/ multi credidissent in eū: ipse fuit vn⁹ de multis. Sed quanꝙ̄ ꝑnceps timore humano agebať: aut infamiā horrebat: seu a synagoga verebať excludi: si ad christū locuturus publice accessisset. Agebať tn̄ desyderio sciēdi hui⁹scz christi hoīs nouitatē. Et senex existēs et magister in ppl̄o/ palā discere ab erubescentia pellebatur. Nōdū in veritate fidei tot⁹ erat: nec

Joan. 3.

in corde ei9 charitas illā p spm̄ sanctū diffusa: q̄
foras emittit timorē/attn̄ doceri appetēs. **Ue-
nit ad iesū nocte.** Aptum mysteriū. Uenit
nocte ad lucē: qꝛ nox ab eo sicut dies illumina-
bit: et ipse i nocte infidelitatis erat: ꝙꝙ aliq̄li si
dei scintilla permot9. Oēs sunt in nocte: et in
ipsa perambulāt/quousqꝫ veniāt ad christū: ve
lamen adhuc est in cordib9 iudeorū/ q̄ ad ipsū
venire recusant. Cū vero transitur ad christū/
velamen ex omni parte aufert. Sed qui ambu-
lat in nocte/offendit vtiqꝫ pedib9 corporis/sed
nō mentis: sed requirit lucē illuminantē omnē
hominem venientē in hunc mundū: qui sicut di
es diei eructat verbū: sic ꝛ nox nocti indicat sci-
entiam. Nox erat iste Nicodemus: qꝛ synago-
ga et nox tēporis sibi viā prestitit/ vt ad Christi
scientiā perueniret. Sepe quidē mala penalia
occasionē ad bona spūalia prestant. Nec temp9
quidem quale aut locus preiudicāt fidei habite
seu querende: nam si nox visum oculis adi-
mit: lumen rationis in animo non extinguit: et
deus in nocte carmina leticie dedit. Mirū autē
Cāt.3. cū sponsa quesiuit per noctē quē diligit aīa sua
et nō inuenit: et iste nicodemus ad eū nocte ve
nit. Sed illa q̄siuit in lectulo suo/ videlicet dele
ctata q̄ete: iste vero cū venit/ iugū ociositatis
excludit. Qui veniens et inueniēs: [**Dixit ei
Rabbi scimus** quia a deo venisti magister.
Nemo pōt hec signa facere q̄ tu facis/nisi fue-
rit deus cū eo.] Docēdus iste nicodemus ad-
uenerat: qui vocat magistrū: ac si ipse discipuli
formā assumpserit/dicēs: Rabbi. Et ꝙuis vel-
let doceri peramplius: nō ex tototo ignar9 erat
cū plus doctrine atqꝫ scientie in illo ꝙ ī ceteris
hoibus confitetur/adijciēs: scim9 qꝛ a deo veni-
sti magister. Te missū a deo ad magisteriū ho-
minū fateor. Hāc fidē astruūt signa ꝛ ꝓdigia q̄
tu facis: que nemo facere potest/nisi esset ei de
us assistēs. Erāt em̄ signa christi oīno exceden
tia omnē humanā virtutē/etiā naturā et artem:
Magnū vehiculū ad maiora signata/signa p
christū facta in nicodemi aīo parauerūt: vt a si-
gnis transiret ad signatū huiuscemodi ꝙ esset
deus cum eo. Nondū in fidē verissimā vectus
erat/ꝙ ipse verissimus deus esset: prope tamen
erat vt doceret et crederet: verius autē et apti-
us vt crederet et sciret. In diuinis quidē credu
litas scientiā preit: in naturalibus et humanis
preiens scientia non expectat credulitatē. Sed
optima dispositio in eo erat: dū fateretur esse
deū cum eo/efficacia inspecta signorū: vt ex vi-
cino atqꝫ mature ipsum crederet esse deū. Sup
plemento verborū ad elucidandū opus est: vt
patet ex respōsione saluatoris. [**Respōdēs
iesus dixit ei: Amen amen dico tibi:**
nisi quis natus fuerit denuo/ non potest vide-
re regnū dei.] Liquet quid ipsum vocādo ma-
gistrū interrogauerit: cui tal' de reguo dei por
recta est responsio. Nouam delatā impune na-
tiuitatē nostrā christus voluit preire salutem: ex
qua esset visio seu gradus ascensionis in regnū.

Erat aūt ista noua natiuitas non ex voluntate
carnis/neqꝫ ex viri voluntate/ neqꝫ ex sanguini-
bus: sed ex fide/in nouitate sacramētorū ex deo
quā nō intelligēs nicodemus in dicto admirat9
interrogat. [**Unde dicit ad eū:** Quō pōt
homo nasci cū sit senex? Nunquid pōt in vētrē
matris sue iterato introire ꝛ nasci?] Nō attolle
batur iste supra naturā: secundū quā dūtaxat sa
piebat: aliā natiuitatē nō intelligēs/ nisi illam q̄
diffuso semine in vtero materno carnis traduce
perficit. Propterea iesus hūc susceptū ad eru-
diēdū discipulum instruit pedetentim. [**Hinc
respōdit iesus** et dixit ei: Amen amē dico ti-
bi: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spūsctō/
non pōt introire in regnū dei.] Ecce noua na-
tiuitas: ex qua naticij velut aq̄le possunt in sup-
na conscendere/atqꝫ regnū introire supernum.
Hec natiuitas est ex aq̄ sanctificata per verbū
et ex spūsancto gratiā infundente. Uoluit chri-
stus hac natiuitate renasci/ꝙuis vt de9 et hō cō
ceptus ex spiritusancto nō indigeret: sed pretu-
lit in se illā nouā natiuitatē suscipiens/ex qua re
generatis solum spes possit adesse salutis ꝛ in-
trandi regnū dei. De qua re doceri poposcerat
nicodemus. Indicebat trāslatio circūcisionis
in aquā: vt duris ꝓpter aduentū christi leniora
succederēt: ꝛ originalis macula aque ablutione
tolleret illa īuocatione trinitatis: quā nec iude
us/ nec alia natio ꝙ noua christiana generatio
credit. Et spiritū sanctū ostendebatur adesse ex
quo fit ista natiuitas: qui sāctificaret ac sic suos
mundaret/ et ab omibus leuigaret naticios/vt
possint regnū dei libere introire. Qualis autē
sit ista natiuitas edisserit ex eo quod sequitur:
[**Quod natū est carne**/ caro est: et quod
natū ē ex spiritu/spiritus est.] Perspicuum est
ꝓut in ordine suo generatiua natura decurrit/
ꝙ ex carne aliud ꝙ caro nō nascit. Non em̄ ca-
ro aut corpus potest generare spiritū/aut sub-
stantiā separatā habentē existere preter corpus
aut in substātia simili spūali: Et quod nascitur
ex spiritu/spūs est. Propellat generatio quā p-
cedit corruptio: ꝛ oīs traductio abigat: qm̄ nati
uitas ex spiritu sola infusione in adoptione: sꝫ
traductione non fit. Sed quod ex carne/ nascit
in carne ante seminat: ꝛ in spū semen apte iacit
anteꝙ nascat. Ueruntamē qui seminat in carne
de carne metet corruptionē: et q̄ seminat in spiri
tu/de spiritu metet vitam eternā. Igitur aduer-
tendum qualis ager/quale semen/ quale natū/
qualisqꝫ fructus. Quoniā inuitamur a carnali
natiuitate ad spiritualē/a naturali ad moralem
et supnaturalē: supra cōmunē capacitatē hoim
verba christi attollebant. Et quod nō intelligi
tur plus admirationis accrescit: ob hoc salua-
tor adiecit. [**Nō mireris**/ qꝛ dixi tibi: opor-
tet vos nasci denuo. Spūs vbi vult spirat/ꝛ vo
cē ei9 audis: sꝫ nō scis vn̄ veniat/aut quo vadat.
Sic est omis qui natus est ex spiritu.] Dissuta
videt a sentētia silitudo ꝓposita. Hoc em̄ erat
in christi volūtate ostendere q̄d natiuitas est ex

spiritu. Mirandũ videbatur dictũ. Admiratio remouetur ex his q̃ cursu nature aguntur: scz ꝙ spũs q̃ et vẽtus dicit/ spirat vbi naturalit vult: et auditur son⁹ ei⁹: sed vnde sit egressus aut quo vadat/ eius ignoratur accessus. Sic est natiuitas ex spiritu. Facit hanc spiritussanct⁹: et auditur vox confitẽtis id quod renat⁹ est: sic vox nature credentiũ in ecclesia semper sonat. Huius tamen almi spiritus vnde venerit aut quo accesserit motus inuisibilis ignorat: et agendi ratio inapprehensibilis est ab homine puro/ nisi fidei lumine illustretur. [Respõdit nicodemus/ et dixit ei: Quõ possũt hec fieri?] Sicut ait apl's: Aialis autẽ homo nõ pcipit ea que sunt dei: stulticia est em̃ illi: et nõ potest intelligere: q2 spũaliter examinatur. Anialis vero erat Nicodemus iste: et fere totus insensibilis erat: vt mysteriũ spiritus intelligẽdo nõ caperet: immo quod dicebat/ aut delyramẽtũ sibi/ aut ĩpossibile videretur. Attamẽ supplex in interrogando/ et docilis ad doctrinã: ipsum magistrũ quẽ a deo venisse iam fassus erat/ interrogat. Non potest ab ignorãtia detineri/ qui humiliter docere scientẽ interrogat: initiũ est ad scientiam ignorata querere a sciente: nec vereri erubescẽtiã super eis. Sic em̃ anima rationalis creata fuit/ vt esset docibilis de diuinis: nec aliqua est rationis insite cõpos tã rudis/ que saltem non posset istrui de necessariȷ̃s ad salutẽ: si cõmode aptas aures prestauerit ad docẽtẽ: nec erubuerit interrogare q̃ nescit quousq; doceatur. Cor hõis receptaculũ est fidei & doctrine. Auris et lingua sunt vehicula quib⁹ doctrina trãsfũdit/ nisi aliter per spm̃sanctuz infundat. Nã vt ait
Ro. 10 apl's: Fides est ex auditu: audit⁹ autẽ per verbũ dei. Audit⁹ ad aurẽ/ verbuz ad linguã ptinet/ vt aurib⁹ insonet. [Respõdit iesus/ et dixit ei: Tu es magister in Israel/ et hec ignoras?] Nõ obiurgãdo benign⁹ saluator sic loquit: vt eũ velit per erubescẽtiã velut ignorãtẽ ꝯfundere: sed eũ ad docẽda excitare ppẽsi⁹. Vñ si verborũ est suppressa platio/ id dicere videt: ꝗuis tu sis magister in israel: attñ hec adhuc ignoras: q2 nõ discũtur ab hoĩe/ nec a libro/ sed p fidẽ. Si ꝟo fuerit interrogatiua: hũiliare illũ studuit ad diuinã doctrinã capessendã. Acsi diceret: Quare magister es/ & sic vocaris in pplo: & ista q̃ ad salutem necessaria sunt/ ignoras? Quõ magister diceris/ si non intelligis q̃ legis: si ad vtiliora pplm nõ erudis: si tm̃ litterax corticez noueris/ priuat⁹ interiori noticia veritatis? Sz noueris altiorẽ esse doctrinã/ ꝙ illa quã a libro aut ab hoĩe didicisti: cui⁹ tu magister nõ adhuc existis: sed te predisciplũ esse salutaris necessitas om̃ino cõpellit: que tm̃ infundit per fidem/ nõ docetur per vocẽ. [Amẽ amẽ dico tibi q2 quod scim⁹ loq̃mur: & quod vidim⁹ testamur & testimoniũ nostrũ nõ accipitis. Si terrena dixi vobis & nõ creditis: quõ si dixero vobis celestia/ credetis?] Iureiurãdo loq̃tur nicodemo vera docẽs eũ q̃ accesserat p salute: pluralitate vtẽs/ quod neq; sui erat moris. Semel tamẽ alias factũ legimus cũ baptizari expeteret a ioanne/ dicẽs: Sic decet nos implere oẽm iusticiã: Mat. 3
Sed hic etiã pluralitate in loquẽdo vtit/ nõ intendens patrẽ aut spm̃sanctũ: alias vero sequeret impertinens intellectus: sed secũ ascivit tacite in huiuscemodi locutione ioannẽ baptistã ceterosq; pphetas: qui sciuerũt presentia et viderũt futura: ꝗuis ipse altiori sapiẽtia/ imo tot⁹ sapiẽtia/ et oĩa prenoscens/ caput cunctorũ vere scientiũ et pphetantiũ esset: vt vnũ corpus credatur orthodoxorũ sapientiũ atq; pphetarum priscorũ atq; nouox: cuius corpis ipse regẽs est caput. Attendenda est scientia sancte dignitas & magis dignatio saluatoris: qui se cum suis sapientibus atq; pphetis associat/ dicẽs: quia quod scimus/ loq̃mur: et quod vidimus/ testamur: vt nulla sit differentia inter priscã scientiã atq; nouam: hoc dumtaxat excepto ꝙ illa in figura et vmbra et in spe futurorũ ista/ in veritate et luce atq; in exhibitione verorũ. Sed quasi miratiue aut increpatiue loqueret: nõ tm̃ astanti nicodemo/ qui velut in tali doctrina nouus discipulus stabat humilis ante docentẽ: sed cũctis iudeis pfidis/ q̃ nec sibi corpe assistebãt/ inquit: Et testimoniũ nostrũ nõ accipitis: qui nihil aliud loq̃mur/ nisi quod infallibiliter scim⁹: nec aliter testamur ꝙ vidimus. De visu quidẽ sunt testimonia veriora/ decernentibus diuinis legibus et humanis. Quod iesus sciuerit et viderit hesitare nõ expedit: ioannes sciuit in vtero adhuc clausus: sciuit et vidit/ cũ eũ aqua iordanis immersit. Ceteri vero vates quorũ testimonia in diuinis codicib⁹ erãt/ etiã apud iudeos summa diligentia custoditis: sciuerũt p infusionẽ: & multa in imagine ꝯspexerũt/ quorũ veritatẽ etiã cognouerũt. Necnõ ad eox cõdẽnationẽ adiecit: [Si terrena dixi vobis/ & non creditis: quõ si dixero vobis celestia/ credetis?] Disceptat iesus cũ nicodemo acsi astaret cõcio iudeox: quib⁹ aliq̃d iuxta humanũ sensuz credibile satis dixerat/ & nõ credebãt: ꝗtominus erãt celestia credituri. Et ne q̃s decipiat in historia euãgelica p errorẽ/ diligenter aduertat ꝙ ꝗuis circa pncipiũ sue narratiõis hãc disceptationẽ videat intexere/ modica iesu gesta & dicta p̃mittẽs secundũ rei veritatẽ: vt ex aliȷ̃s euangelistis accipit: oĩa gesta & dicta iesu ab egressu eius a deserto vsq; ad annũ integrũ ipsaz certissime precesserũt. In quo quidẽ anno multa cõtulit cum iudeis q̃si terrena & humana/ & iuxta sensum existẽtia/ credulitati apte vicina: sed ab eis nõ credita: ita vt merito diceret: Si terrena dixi vobis/ & non creditis: quõ si dixero vobis celestia credetis? Nõ tñ arguit impossibilitatẽ credendi ex animo iudeox/ sed ex differẽtia credẽdorũ. Verũ quia saluator nicodemũ nocturnũ erudiendũ eruditurus susceperat de salute/ ad celestium credulitatẽ inuitat: sine q̃ nulla seu nemini salus obuenit. [Et nemo ascẽdit in celũ: nisi q̃ descẽdit de celo/ filius hoĩs q̃ est in celis.]

Ecce illa celestia de quib9 dicebat: quõ si dixe-
ro celestia credetis? elucidat vbi salus apponit
primo credẽda: saluationẽ esse asserit i excelsis
parat ascẽsũ/ ascẽsioni sqꝫ prestruit modũ. Acsi
querẽti nicodemo et omib9 diceret: In mõte si-
on/ scꝫ in supremo celo/ extat sal9: sed nemo ad
illud põt ascẽdere/ nisi ille q̃ descẽdit conferat
añ ascendẽdi virtutẽ: qui nulli ꝯfert/ nisi habu
erit ante credulitatẽ eius qui descẽdit: ꝛ nisi pri
us ipse ascenderit qui descẽdit/ carnẽ suscipiẽs
factus filius hominis: et in terris humanitate
degẽs/ per vnionẽ deitatis simul i celis existit.
Mirũ et ineffabile atqꝫ incõprehẽsibile myste
riũ: vt fili9 hois simul in celis maneat ꝛ i terris
In celis in assumẽte deitate: in terris in assum
pta humanitate. In celo et vbiqꝫ/ qꝛ de9: in ter-
ris quidẽ/ quia verus homo existit. Sublimia
sũt hec: sed et infima et dedecora oportet cre-
dere ad salutẽ. Vñ et seqtur: [Et sicut moy
ses exaltauit serpentẽ in deserto: ita et exaltari
oportet filiũ hois: vt omis q̃ credit in ipso/ nõ
pereat/ sed habeat vitam eternã.] Infirma de
valido/ mors asserit de sempviuo. Vn9 est fili9
hois q̃ descẽdit de celo: et est ibi vñ descendit:
et ipse idẽ suspẽdend9 est et cõfigẽdus cruci: et
adijciẽdus est morti. Et per anteactã figurã in
eneo serpẽte/ contra serpẽtes puluereos asserit
esse complendũ: vt ista credẽtes nõ pereãt/ sed
habeant vitã eternã. Famosa est historia: ne-
minẽ latet scripturã veterẽ lectitantẽ. Morsi-
bus serpentinis peribat israeliticus popul9 in
deserto/ iusto dei desuper iudicio decernente:
quo et prouidente/ factus serpẽs ereus a moy-
se in ligno alte leuat9 est ad oim cõem aspectũ
in quẽ inspicientes/ a serpẽtibus venenatis li-
beri existebant. Eadẽ imagine p nobis exalta-
ri in cruce oportet filiũ hominis opportunita-
te nostra/ nõ sua: vt qui eũ credendo mẽte con-
spexerit/ nõ pereat: sicut ille ppls oculo carna-
li aspiciens serpentẽ eneũ/ i corpe nõ pibat. Sꝫ
nõ prestabat figura q̃ nũc exhibet figuratũ: scꝫ
vt credẽs nõ solũ non pereat/ sed habeat vitã
eternã. Moralia ex dictis ptin9 astruunt: vt de
scẽdat qui cupit ascensũ: humiliet q̃ exaltari in
supernis desyderat: et efficiat cruciformis qui
nitit ad salutẽ. Optim9 magister iesus: qui sum
mã rei dicit interroganti/ et causã rei aperit: et
nullã aliã q̃ amoris/ dicẽs: [Sic eñi de9 di
lexit mũdũ: vt filiũ suum vnigenituꝫ daret:
vt omnis qui credit in eũ/ nõ pereat/ sed habe-
at vitã eternã.] Omnia si qua cogitari possũt
circũciduntur a deo in opere redẽptionis hu-
mane. Sola dilectio causa fuit: quia amator ho
minũ de9/ nõ patiebat perire/ periculisqꝫ subia-
cere eternis rationalẽ creaturã/ quã ad imagi-
nẽ et similitudinẽ suam fecerat. Cũ venit pleni
tudo tẽporis/ filiũ dedit: quia tantũ dilexit ho-
minem creatũ/ vt p eo daret eternũ filium suuꝫ
increatũ. Dedit equidẽ in humanitate fratrem
sociuꝫ atqꝫ consortẽ/ in conuersatione exemplũ
in doctrina magistrũ/ p infirmitatib9 medicũ/
cibum ad famẽ: viaticum ad viã/ per quã nõ re-
ambulat: p redẽptione preciũ: vt nõ auro aut
argento/ aut lapidibus preciosis/ aut per virtu
teꝫ rerum siue obsidum redemptio sit facta de
nobis: sed ipse sit factus preciũ dei fili9 qui re-
demit: vt preciũ et redemptor realitate nõ dif-
ferant: et redemptus paternã dilectionẽ et suã
dignitateꝫ quanti sit estimatus agnoscat: non
q̃ tanti extiterit/ sed q̃ tantũ dilect9 ẽ. Non eñi
sua dignitas/ q̃uis magna: sed paternus et di-
uinus amor eum sic appendit: et cũ esset ad lan
cẽ diuine amicitie trutinatus: deus pro homi-
ne/ pro seruo fili9 datus est: eo videlicet federe/
vt credens in eum actiua fide: que spem chari-
tatẽqꝫ habet annexã: liberatus a periculis vitã
consequatur eternã. [Nõ eñi misit deus fi
liũ suũ in mundũ/ vt iudicet mundũ: sed vt
saluet mũdus p ipsum.] Nõ ad iudiciũ dat9 est
dei filius: sed nostris exigẽtibus culpis ad iudi-
ciũ est susceptus. Pius/ benignus et misericors
deus est: q̃ vult oẽs hoies saluos fieri/ ꝛ ad agni 1.Tim.2
tionẽ veritatis venire: sed peccatores ꝛ incredu
li eũ ad iudicandũ trahũt. Iniquitas tribunal
iudiciale constituit: saluare vellet/ nõ iudicare.
Nõ obstat quod alibi scriptũ est dixisse iesum: Joan.9
In iudiciũ veni in hũc mundũ. Et illud: Pater Joan.5
omne iudicium dedit filio. Et illud q̃ iudica- Math.25
turus est daturusqꝫ finalẽ sentẽtiã inter hedos
et oues. Et id quod scriptura multipliciter lo-
quit/ hoc est ecclesie credulitas de ipo extremo
iudicio: qm̃ missio filij non est facta pro iudicio/
sed pro salute. Iudiciũ vero sequet oino/ et fa-
ctum est iam in parte inter hoies alti cordis et
simplices christianos exigẽte iniquitate. Sed
si iudicare vellet: nõ tot fecisset phibitiones a
malis/ nõ tot inductiones ad bona: nõ induxis
set cautelas/ nõ cõminaret peccantibus/ vt ca-
uerẽt: nõ predicasset seu predicari iussisset peni-
tentiã et remissionẽ peccatorũ: nõ tot lauatoria
statuisset et incisoria et abstergentia putrida no
stra: nõ fuisset pollicitus indulgentiã penitenti
nec misericordiã redeũti: nõ totiens per pphe
tas/ cõuertimini ad me/ auersis peccatorib9 in-
dixisset: nec ipse vita/ morib9/ miraculis/ diuinis
sermonib9 exclamauisset/ vt crederem9 in eum
saluari cupiẽtes: ꝛ tandẽ non soluisset precium
sanguinis talibus obprobrijs toleratis et pe-
nis/ morte suscepta pro redẽptione generis hu
mani: si ad iudiciũ/ nõ ad misericordiã missus
est. Sed oĩe iudiciũ fit ppter alterã partẽ: ꝛ iu
sticia summa dictat q̃ nõ vna/ sed cũ altera ps
affuerit iudiciũ patiat. Igit saluare venit fili9
dei/ nõ iudicare seculũ. Et alibi ait: Venit eniꝫ Luc.19
fili9 hois querere ꝛ saluũ facere quod perierat.
Et Joannes in epl'a sua dicit: In hoc apparu- 1.Jo.4
it charitas dei in nobis: quoniã filiũ suũ vnige
nitũ misit deus in mundũ/ vt viuamus per euꝫ.
In hoc est charitas: nõ quasi nos dilexerimus
deum: sed quoniam ipse prior dilexit nos: ꝛ mi-
sit filium suũ ppiciationẽ pro peccatis nostris.
Sed iniquitas iudiciũ sustinebit: ꝛ discretionis

iudiciũ semꝑ fuit ab eo quod esse ceperũt angeli in celo/⁊ hoies suꝑ terrã. Propterea sequit: [Qui credit in eũ/nõ iudicaẛ. Qui aũt nõ credit/iã iudicatus est: qꝛ nõ credit in noie vnigeniti filij dei.] Non iudicaẛ credens de incredulitate/aut actiue credẽs de aliq̃ iniq̃tate: nec absoluunẛ ex ista sentẽtia q̃n credẽtes sine operibus bonis/ aut cũ ꝑuersis operibus iudicentur. Fides enim sine operibus/mortua est. Qui vero iudicatus est iam ꝓpter incredulitatẽ: ⁊ de incredulitate que peccatũ est/adijcietur ad penas/ nisi credat. Potest quidẽ iam iudicatꝰ de īcredulitate credere actiue/⁊ saluabiẛ: ⁊ credẽs perperã operari [illegible] damnabiẛ. Declarat autẽ iesus vnde incredulorum oriaẛ iudiciũ/ dicens: [Hoc est aũt iudiciũ/ qꝛ lux venit in mũdũ et dilexerũt hoies magis tenebras q̃ lucem.] Venit ipse iesus in mundũ/qui est vera lux mentium illuminans omnẽ hominẽ illuminandum venientẽ etiã in hunc mundũ. Sed proterui et contumaces hoies/odientes et fugientes hanc inuisibilem lucẽ: nõ perstringentẽ oculos corporis/sed interioris hois: tenebras peccatoruꝫ et ignorãtie amauerũt: q̃obrem iudicari seuiter meruerũt ꝙ oderũt homies lucem/ ab illa fugientes: quia tenebras dilexerũt. Quare aũt tenebras amauerũt? Erãt enĩ opa eorũ mala. Quare mala? preter legẽ/preter ordinem/ et secundũ cõcupiscentiã carnis/in suppressione spiritus/in libertate voluntatis/in effectu voluptatis. [Omnis enĩ qui male agit/odit lucẽ et nõ venit ad lucẽ/ vt non arguanẛ opa eius.] Nõ omnis mali autor odit lucẽ: sed male agẽs quoniã multi autores malorũ ad penitudinem sunt reuersi cũ amore lucis ⁊ odio tenebrarum. Qui vero male agit/semꝑ in luctu est: respicere non vult/q̃uis possit. Proinde odit lucem: et q̃ odit/non venit ad eam: Nemo accedit id quod odit/nisi aliquãdo vt extinguat. Quare non venit ad lucẽ? Quia ipsa omẽ sibi aduersuꝫ demõstrat esse quod est: si aliquod esse cõtrariũ suum habet: aut ex toto depellit/aut vt vilescat ostendit. Demõstrat ⁊ arguit veritas omne falsum/si appropinquat foribus eius: ⁊ iusticia quod iniquum est: et lux scientie atq̃ virtutis tenebras ignorantie et vitiorum. Acper hoc malefluenẛ agere satagens/nolens reprehẽdi/ cupiẽs placita queq̃ inordinata perficere/ non venit ad arguentẽ lucem atq̃ virtutem: sed in numero dãnatorum in tenebris sempiternis incunctanter ascribitur veritatis emulis/⁊ culpabilium tenebrarum amicus. Et qui non vult argui a vero ad correctionem/perveritatem eterne tenebitur a tortura. [Qui autem facit veritatem/ venit ad lucem: vt manifestenẛ opera eius: quia in deo sunt facta.] Libertũ suum veritas cõstituit possessorem: et eum a timore atq̃ erubescentijs malis absoluit. Veritatis sectator esse in patulo nõ veretur: neq̃ detrectat notuꝫ fieri apud omnes. Audacter producit in lucẽ artifex opus suus/si fecit immaculatum: abscondit autem si aliquid habet impertinẽs. Innocens vbiq̃ securus: et recte agens publicũ nõ deuitat. Lucẽ appetit si sana fuerit visiua potẽtia: egra vero ab illa confundiẛ. Nulla recta opera sine deo Qui operaẛ in ipso/non timet argutionẽ: ⁊ poni ad examen penitus non formidat.

¶ Quod patris et filij opa sũt cõia et indiuisa: et ꝙ pater filio cũcta dedit: vt vnꝰ honoretur in altero: secundũ Joannẽ solum. Capitulũ VII

Nkerogabat iesus docẽdis ⁊ agendis materiã: ⁊ vt disceptatiõis orireẛ occasio ad docẽdũ. Nã cũ sanasset infirmũ longeui tꝑis die sabbati ad piscinã/ꝑsecutionẽ patiebaẛ a iudeis: q̃bꝰ [respõdit iesus Joan. 5
Paẛ meꝰ vsq̃modo opatur/⁊ ego operor] opa tã mira et sabbati solutionẽ. Ne purus hõ crederẛ/⁊ sua potestate fecisse omnẽ suã actionẽ: filiꝰ referebat ad patrẽ: quod pater vna secũ nõ diuisiue talia operareẛ: nec eo dũtaxat tẽpore/ quo iesus cepit facere et docere: sed ab eo exordio quo diuina potentia per sapientiã in opus creationis ex nihilo egressa est: pater cũ filio/ filius cũ patre cuncta que facta sunt/operatus est: vt nec ipse pater ab opere nostre redẽptionis/et filius ab opere creationis credaẛ exclusus: cũ vsq̃ modo indiuise opereẛ pater et filius. Et hoc quidẽ ꝙ patrẽ suũ deum esse asserebat/fomitẽ odij ministrabat ꝑfidis iudeis/non minꝰ q̃ sabbati solutio. [Propterea ergo Joan. 5
magis querebãt eum iudei interficere: qꝛ ipse non solũ soluebat sabbatũ/sed et patrẽ suũ dicebat deũ/equalẽ se faciens deo.] Non credebãt iudei trinitatẽ in diuinis esse/ neq̃ generationẽ eternã. Solutionẽ sabbati etiaꝫ ascribebant ad crimen: nõ distinguentes inter figurã et veritatẽ. [Quibꝰ respõdit itaqꝫ iesus/ et dixit eis: Amẽ amẽ dico vobis: non potest filius a se facere quicq̃/ nisi quod viderit patrẽ facientẽ] In geminando verbum affirmat sententiã: ꝙ ea q̃ facit opera nõ solũ sua sunt/ sed etiã patris cũ nihil posset facere filius absq̃ patre. Quod solũ verũ est in eterna generatione/que traduce nõ fit: cũ pater et filius vnũ sint in substantia q̃uis vterq̃ sit distincta persona. Nõ ergo vnũ cũ patre filius poterit aliquid facere preter patrẽ. In generatione aũt que traduce peragitur põt filius absq̃ patre/pater absq̃ filio quod voluerit opari: quoniã ibi est distincta ꝑsona et diuisa substãtia. In diuinis autẽ sicut seruaẛ vnitas et insepabilitas substantie/sic seruatur vnitas actionũ. Hinc seq̃tur: [Quecũqꝫ enĩ fecerit ille/filius et hec similiter facit.] Cũ aliter esse nõ possit/ ꝙ diuisim a seipsa opetur vna substãtia: q̃obrem opera nõ sunt attribuẽda solum filio: cũ illa indiuise opereẛ vt pater: ⁊ eterna dilectio hoc facit/ ꝙ pater omnia refundit in filiũ. [Pater enim diligit filium: et omnia demõststrat ei que ipse facit. Et maiora demõstrabit ei opera/vt vos miremini.] Ex his in nullo filiꝰ minor credaẛ a patre: sed ad inno-

tescentiã nostrã dicta sunt: qm̃ demõstratio ali
quid occultũ prehabuit. Sed nec sit autuman-
dũ/ꝙ pater aliquid occultuz habere potuisset a
cõsubstãtiali filio. Uerũtñ ꝓ nobis demõstrat ⁊
demõstrabit ꝑ eũ/ vt i ei⁹ noticiã veniam⁹: qm̃
eterne pater filiũ diligit. Dilectio nescit secre-
tũ tenere dilecto/etiã ĩ morib⁹ hoĩm. Exhaurit
aĩos ipsa dilectio: vt queq; secreta cordis palã
dilecto faciat vis dilectiõis. Proĩde demõstra
tio magnoꝝ operũ/ quã pater fecit in filio/eter-
nam dilectionẽ ostendit: et ex dilectione pater
in filio tanta ꝓ nobis facit: estq; maiora factu-
rus/vt oĩm mortaliũ aĩos in admiratione sus-
pendat: faciet nãq; per eũ resurrectionẽ mortu-
orũ oĩm: quod ⁊ seqtur: [Sicut enĩ pater
suscitat mortuos ⁊ viuificat: sic ⁊ fili⁹ quos vult
viuificat.] In admiratione iudeoꝝ aĩos suspẽ
debat/immo cunctorũ mortaliũ: ꝙ dei filius fa
ctus homo/congruens mortalibus necessario
morituris: ipsos potenṫ reuocare posset ex mor
tuis. Et si nõ mirũ in patre/ vtiq; mirũ in filio
humanato. Sed nõ mirũ sane credẽtib⁹: cuz ex
incarnatione ẜm substantiã deitatis nõ sit mi-
noratus a patre. Unde sicut pater suscitat mor
tuos: nam plures quidẽ suscitati fuerant in ve-
teri testamento/anteꝙ̃ de dei filio sermo esset ex
plicitus: et anteꝙ̃ pater in ipso post variã pro-
phetarũ locutionẽ hominibus loquereṫ: et vi-
uificat quod nunꝙ̃ vitã habuit: et restituit cum
perdita fuit vita: sic dedit et filio/vt viuificare
posset quos vellet: scilicet pater/qui ab eterno
suos predestinauit electos: siue quos vult filius
qui redemit in tẽpore in eternũ glorificandos.
Hinc notũ ꝙ futura resurrectio mortuoruz/ vt
ad patrẽ eque spectat ad filiuz: vt bonis ad dei
honorẽ vtilitatẽq; propriã/ reprobis ad terro-
rẽ cumulus admirationis accedat. Necnõ ⁊ il
la viuificatio inuisibilis animarũ/ꝑ omnẽ mo-
dũ a filio vt a patre ꝓcedit ẜm vtriusq; iudiciũ
voluntatis. Attñ si omĩs trãsfusio paterne volũ
tatis in filiũ facta est/ vt fili⁹ possit solũ viuifica
re quos velit: ideo ne filius crederet minorat⁹
a patre in humanitate assumpta: qui ꝑ omĩa est
equalis in diuina substãtia. Quãuis em̃ minor
dicaṫ ex forma seruili: ⁊ etiã ex ista forma nõ in-
cõgrue memoreṫ a substãtijs separatis: vt sicut
Psal.8. de homĩe primo aut ceteris dicit: minuisti euz
paulominus ab angelis: sic ista sententia in dei
filiũ ꝓut incarnatus est referaṫ. Sed cũ vna sit
in trinitate deitatis voluntas/apte verbum ad
vtrũq; referṫ. Sic et filius quos vult viuificat:
scz quos vult pater q̇ potestatẽ viuificandi filio
dedit: siue quos vult filius q̇ hanc potestatẽ ac-
cepit. Sed volũtas dei in salutẽ omniũ fertur:
nõ tamẽ oẽs viuificanṫ/nisi conditione apposi-
ta. Una quidẽ/vt sermones sint in custodia me-
morie ⁊ dilectionis et factionis. Sicq; petebat
Psal.118. viuificari appetẽs: Uiuifica me ⁊ custodiam ser
mones tuos. Sciebat em̃ aliter hoc viuificium
habere nõ posse/nisi sermonũ dei se pollicereṫ
esse custodem. Seu ad hoc viuificari poscebat/
vt custodiret. Est ⁊ alia ꝓfunde humiliationis
quoniã alta sapiẽtes non viuificat: sed tradit in
dignã merito mortẽ. Hinc scriptũ est: Adhesit Psal.
pauimẽto aĩa mea: viuifica me secundũ verbum
tuũ. Acsi viuificiũ volens dicat: Pauimẽto hu-
militatis ⁊ deiectionis adhesi: viuifica ergo me
secundũ verbũ ꝓmissionis tue: qui supbis resi-
stens ex pollicitatione/humilibus gratiã pre-
stas. Et similis subiecta sententia id affirmat:
Humiliatus suz vsq;quaq;: viuifica me secũdũ Psal.
verbũ tuũ: vt non immerito etiã sic intelligatur
hoc fuisse ꝓpheticum ꝙ ẜm dei verbum increa-
tũ/pro nobis in tꝑe incarnatũ/ vita esset oĩbus
tribuenda. Et honesta concupiscentia manda-
torũ viuificantiũ petẽdi prestauit audaciã. Ecce
concupiui mãdata tua: in equitate tua viuifica
me. Et sicut pater dedit filio in gratia/⁊ in glo-
ria viuificandi virtutẽ: sic ei tradidit iudiciariam
potestatẽ. [Neq; enim pater iudicat quẽ-
ꝙ̃: sed omne iudiciũ dedit filio: vt oẽs honorifi
cent filiũ/sicut honorificãt patrẽ qui misit eũ.]
Perspicua est causa quare pater omẽ iudicium
filio suo dederit: ne credaṫ minoratus ab eo: ne
filio minus ꝙ̃ sibi tribuereṫ honoris. Eque vult
filiũ vt se ab omnib⁹ honorari/quẽ ab eterno ꝑ
oĩa tenet equalẽ. Incongruũ em̃ penitus esset
vt in honoribus aut in quibuscunq; datis serua
retur inequalitas: in quib⁹ per omnia substanti
aliter seruaṫ equalitas. Si terrenus dñs vult su
um honorari ab his ad quos miserit seruũ: mul
to ꝑamplius cũ miserit filiũ. Sed liquet ꝙ q̇ nõ
honorat filiũ missum/nec patrẽ q̇ misit eum: ho
nor aũt quo est pater ⁊ filius honorãdus seu to-
ta trinitas honorãda: vt nulla sit ꝑsonarũ acce-
ptio in diuinis: vbi trium ꝑsonarũ trina substã
tia: vna vnitas / vna inexceptuata equalitas: est
totius fidei dilectionis et latrie: vt in his pater
et filius et spũssanctus equali reuerẽtia est colẽ-
dus: nec plus/nec minus vni ꝙ̃ alteri tribuatur.
Edisserit clarius q̃liter viuificat/⁊ quos a morte
sua reuocat volũtate/ꝙ̃ ex superioribus pendet
subiecta sentẽtia. [Amẽ amẽ dico vobis:
qr qui verbũ meũ audit/ et credit in eũ qui misit
me/habet vitã eternã. Et in iudiciũ nõ veniet:
sed trãsiet a morte ad vitã.] Sepe dicta sũt ista
in euãgelio de premio audiendi verbũ christi et
credulitatis eterne. Sed vnũ est quod animos
audientiũ in dubio ex toto suspẽdit/cum dicit:
ꝙ audiens verbum et credens in patrem/ nõ ve-
niet ad iudicium. Quocirca si hanc scripturam
et quandã aliam/et vnã veteris testamẽti solum
in vocis sono aut in literis sulcatis pẽsam⁹: iu-
dicium exnunc abrogatum est: colligitur ex hoc
ꝙ bonus ⁊ electus atq; saluandus nõ veniet ad
iudicium: ẜm illã sententiã: Qui non credit in
filium dei/iam iudicatus est. Et ne solum de in-
credulis dictum esse credatur: etiam de quibus-
cunq; malis per ꝓphetã dictũ est: Nõ resurgũt
impij in iudicio/neq; peccatores in consilio iu-
storum. Aduersa quidem sunt his alia testimo-
nia scripturarum. Et cuncta que fiunt/adducet

deus in iudiciū ꝓ omni errato: siue bonū siue malū sit. Et in euangelio matthei scriptum est: Cū aūt venerit filius hoīs in maiestate sua/ et oēs angeli eius cū eo: tunc sedebit sup sedē maiestatis sue: ꝛ cōgregabunt ante eū omnes gentes: ꝛ separabit eos ab inuicē/ sicut pastor separat oues ab hedis. Et apl's ad Romanos: Iudicabit deus occulta hominū ſm euangelium meū. Et alibi: Omnes stabimus ante tribunal christi. Scriptū est enim: Viuo ego dicit dominus: qm̄ mihi flectet omne genu: ꝛ oīs lingua cōfitebit deo. Itaqꝫ vnusquisqꝫ vestrū p se rationem reddet deo. Patet ex verbis quodāmodo dissonātia/ si nō aut si in iudiciū veniat. Et vtraqꝫ scriptura ꝓ eo quod asserit eque verissima ē. Sed aliter est disserendū/ vt dissonantia q̄ videtur ꝛ nō est ꝓpellat. Nō venient ad iudiciū publicum boni ꝛ electi/ neqꝫ mali ꝛ reprobi: tāq̄ de nouo sententiā suscepturi/ q̄ ab eterno fuerūt ꝑdestinati siue ꝑsciti: sed fient in illo extremo iudicio manifesti ex ꝓprijs ꝑsonis ꝛ meritis siue demeritis: ꝛ quanta fulgebūt gloria beati/ quanta pena dānati plectent oīno ꝑspicuū erit. Nec nō ꝛ iudiciū sepe in scriptura refert in partē reprobor̄ū: ꝑut infra scriptū est: Et ꝓcedent q̄ bona egerunt/ in resurrectionē vite: q̄ v̄o mala egerūt in resurrectionē iudicij.

¶ De eo q̄ iesus dupliciter pōt mortuos suscitare: et faciendi iudiciū habet plenariā potestatē: secūdū ioānē. Capitulum VIII

Procul ab ambitione christus erat: nec aliquod vitiū aut iure dānabile aut reprehensibile coherebat ei: nec eo q̄ de se altissima fatebat erat crimini asscribendū/ ad veram credulitatē de ip̄o in hoim̄ cordib⁹ impendendam: sine qua est desperata salus. Dis christi sermo ꝛ doctrina satagebat vt creditus quis esset/ amaret: ꝛ amatus inotesceret/ inotescēdo glorificaret. Fili⁹ dei erat nō ex tēpore/ vt arri⁹ dixit: sed ab eterno deus/ in tp̄e obuelat⁹ in carne nec cognitus est: qꝛ mūdus eū nō cognouit: nec credit⁹/ ne inuidia diaboli salus obueniat. Attamē ipse ꝑ verba media ꝛ alte sonantia predicare nō desinit: vt de ip̄o ab oībus oēm fugaret errorē: ꝛ q̄d esset ꝛ ad q̄d in hunc mundum venerat declararet. Et a potestate quā accepit a patre sup viuificandos in aīa mortuos ꝛ in corpore necessario morituros exorsus est/ dicens: Amen amen dico vobis/ qꝛ venit hora et nūc est quādo mortui audiēt vocē filij dei: et qui audierint viuēt. Sepe hoc verbū ſm ioannem ingeminat/ velut ex iuramēto cōfirmās quod loquit. Nondū ab eo quo inuidia diaboli mors in orbē terrar̄ intrauerat in aīa/ in corꝑe impetens humanā naturā velut gladius biceps vsqꝫ ad tēp⁹ christi: quo mūdo i carne apparuit: nō venerat hora vite: neqꝫ ſmo audit⁹ erat/ quo mors depelleret ꝛ vita succederet/ sed vbi christus aduenit/ hora venit ꝛ nūc ē. Et nos etiā dicere possum⁹/ q̄ tanto tēpore post christū in hāc calamitosā vitā deuenim⁹: ꝛ nūc est: vt nūq̄ ꝑ subseq̄s transierit in ꝑteritū. Sed quod illo in tūc dicebat/ nūc ꝓ his q̄ audierunt sic semper sit: nūc ꝓ his q̄ libēter audiūt. Venit hora ꝛ nūc est qn̄ mortui in aīa cōfossi aculeis pctōꝝ audiēt vocē filij dei: q̄ dedit voci sue vocē virtutis aīas viuificantis: vt q̄ audierint/ viuāt. Si mortui/ quō audiūt? Si audiūt/ quō mortui sūt? Mortui lethalib⁹ vulnerib⁹ pctōꝝ/ mortui dicunt in aīa: q̄ tn̄ corpore viuūt: etiā oēs infideles naturali vita viuētes/ in aīa mortui appellātur ꝛ sunt. Qui si audiūt vocē filij dei reuocantē a morte infidelitatis ceterorūqꝫ vitiorꝫ/ ꝛ obediēter accesserint ad vocantē/ in aīa reuiuiscēt: quoniā facilis est transitus de morte sp̄ūali ad sp̄ūalē vitā. Et ne impossibile videat q̄ dei filius fugata huiuscemodi morte possit reuocare ad vitā/ adiectū est: Sicut habet pater vitā in semetipso: sic dedit et filio vitā habere in semetipso. Habet in semetipso fili⁹ vitā: habet ex traditione paterna: vnde vox ei⁹ vere audiētib⁹/ etiā mortuis in pctis pōt conferre vitam: qm̄ apud ip̄m est fons vite/ ꝑsentis scꝫ et future/ virtutis ꝛ glorie: habet pater in semetip̄o ꝛ a semetipso ꝛ ꝑ semetip̄m ab eterno vitā: sic ab eterno cū genitus fuerit/ nō in tp̄e cum se carne vestiuit filius/ vitā accepit ea ꝑtāte: vt sicut ꝑ eū oīa facta sunt/ ita ꝛ ꝯseruent/ ꝛ deꝑdita restaurent. Et sicut ꝑ eū oīa sp̄ūaliter ꝛ corꝑaliter viuunt/ q̄ vere sic viuūt: sic in vtraqꝫ substātia mortua reuiuiscūt/ si reuiuiscūt: nō q̄ ꝑ eum oīa mortua reuocent ad vitā: sed si reuocant/ non aliter q̄ ꝑ eū. Et qm̄ hec oīa ideo dicta sunt/ ne filius dei ꝯtēnat in hoīe: ꝛ ne in aliquo deficere credat a patre/ etiam ei dictū est: Et ꝑtātem dedit ei iudiciū facere: qꝛ filius hominis est. Quare pr̄ dedit filio iudiciariā ꝑtātem? qꝛ fili⁹ hoīs est. Negauerim oīno q̄ purus filius hominis puri hanc ꝑtātem accepit/ ꝛ q̄ pr̄ dederit: sꝫ qꝛ fili⁹ dei fact⁹ est filius hoīs/ ne filius dei fact⁹ hō haberet cōtemptui: ꝑtātem dedit ei pr̄ viuificandi ꝛ iudicia faciēdi. Hec de seip̄o asserit iesus: vt credat qꝛ filius hoīs etiā dei est filius/ ꝛ ipse vnigenitus ꝛ eternus dei fili⁹ ꝓ nobis in tēpore pleno ab eterno ꝓuiso est filius hoīs fact⁹ in q̄ credulitate pendet saluandoꝝ oīum salus. Et qꝛ hoc in sinū mirationis ingredit: vt vnum p amplius credat/ mirabile mirabili additur: et q̄ vnum incredibile aut difficulter credibile credat/ incredibilius aut oīno ad credendū difficilius credituris apponit. [Nolite mirari hoc: qꝛ venit hora in q̄ oēs q̄ in monumētis sūt audiēt vocē filij dei: ꝛ ꝓcedēt q̄ bona fecerūt/ in resurrectionē vite: q̄ v̄o mala egerūt/ in resurrectionē iudicij.] Acsi dicat: Quid miramini si viuificandi aīas a pctis/ ꝛ iudicandi ex meritis ꝛ demeritis autoritatē a patre accepi? Qm̄ pl⁹ ēst aīas reuocare ab inferis/ ꝛ resoluta ꝛ in puluerē redacta corpa a sepulchris: q̄ suscitare vocem meā audire volētes mortuos in pctis: ꝛ generaliter iudicare de meritis atqꝫ demeritis. Prima

vox/primaq auditio/ pmaq viuificatio ad eos
spectat/ q̄ corpe seu natura viuētes iacēt mortui
in peccatis. Secūda vero ad eos/quorum aīe deti/
nent in inferis: et corpa fuerunt posita in sepul/
chris: siue submersa siue comesta crude a bestijs
aut quolibet redierūt in materiā pulueris. Pro
prima et sm primā resurrectionē dixit: Venit ho
ra et nūc est. Pro secūda resurrectiōe non addi/
dit/et nūc est: vt de futuro/ nō de labēti tēpore a
psenti in pteritū crederet. Et in prima tm̄ dixit
q mortui audient: in secūda vero/mortui q̄ sūt in
monumētis: vt apta dissertiōe dissereret dupli/
cē resurrectionē facere accepisse traditā ptātem
et ad credulitatē vnius potiorē esse promissam.
Sed nec solū corpa existētia in monumētis: sed
anie in q̄buscunq locorum receptaculis/exceptis
nullis audiēt vocē mirabiliter atq potēter alte
tonātis. Et cū oim sit resurrectio generalis: q
oēs anie recepture sint corpora: et animarum oium
atq corporum sit resartianda prima vnio dissolu/
ta: nō tamē vnus sine fine fiet oim finis: qm̄ qui
bona fecerūt/ pcedent in resurrectionem vite/
gloriose videlicet et eterne. Nā bona faciētibus in
noie christi sm rōnem fidei ceterarūq virtutū
nō debet esse alia retributio q̄ eterna gloriosaq
vita. Nec in ista vita posset esse sanctis iusta et di
gna retributio ex q̄buscūq beneactis: nisi cum
post oēm debacchationē mortis eius tandē de
structo impio gloriosa eternaq vita resurrecti/
onē sequeret. Vere malos totus mūdus punire
nō posset: cū amplius quantūlibet delinquentē
q̄ p mortē vtcūq crudeliter irrogatam multare
nequiret. Igit male agentes oīno resurgent: nō
ad participiū/etiā in modico eterne consolatio
nis et pacis/sed ad suppliciū eterne dānationis.
Ex ista sentētia saluatoris apte colligit/ q erit i
corpore resurrectio bonorum atq malorum ad diuer
sos terminos concludenda.

Quod Jesus nihil potest facere a seipso: et q testimoniū phibēt de ipso pater/ioannes baptista/opera ac scripture/hoim testimonio recusato: secundum Joannē solum. Ca. IX

Cum iudei et eq̄dem alij tantū in christo
formā cōtemplarent humanā seruilēq
vt nec vltra ex cōsyderatiōe pueheren/
tur: neq p opa/neq p verba in ipso for
mā dei altissimi faterent: calumniabant eū in si
gnis et opibus eius. Et q2 nō poterant inficiari
miracula in tāta euidētia facta: impingebant in
eū q sabbatum ppria potestate soluisset. Excu
sat igit accusatā seruilē formā/ impotentē ad ar
dua huiuscemodi faciēda: cū in aliū refert auto/
ritatē miracula faciēdi. Nō possum a me/
ipso facere quicq̄. Nihil potest facere a se
ipso/q̄ nō est a seipso. Jesus aūt neq vt hō erat
a seipso/neq vt dei filius erat a seipso: qm̄ oīs fi/
lius genitus est pars a patre. Nō ergo vt hō po/
terat aliq̄d facere a seipso/neq vt dei filius: cū sit
eternus et insepabiliter dei patris filius: cuius a
patre patrisq ab eo sunt oīa cuncta opa indiui/
sa: vt si verbū dictū referat ad seruilē formā: ho/
mo qui a seipso nō est/a seipso nihil facere pōt.
Si vero ad diuinā/etiā a seipso facere nihil pōt si/
ne patre: a quo substātialiter separi nō pōt: vt
hec impotētia p forma seruili sit de nihilitate:
q2 vt hō de nihilo factus/nihil p se valet: p for/
ma vero dei sit de insepabilitate q̄ substātialis et
eterna ē. Propterea p vtraq forma dicit: Si/ Joh. v
cut audio/iudico. Hec ideo dixit ad solidā
dū quod supra dixerat de ptāte sibi tradita/de
iudicio faciēdo: scz: et ptātem dedit ei iudicium
facere: q2 filius hois est. Quod iudicium asserit
esse iustū si iudicat sicut a deo patre audit: q̄ po
testatē iudicādi hois filio cōtulit: vt iudicet visi/
biliter sicut visibiliter a mūdo iudicatus est. Pro
inde subiecit: Et iudiciū meū iustū est: q2
nō quero voluntatē meā/sed volūta/
tē eius qui misit me patris. Nō erratur
aut pōt esse infidelitas in cōmissis q̄ aliter nō fa
cit q̄ mittētis nouerit voluntatē. Inobliquabi/
lis et iusta est eterni patris volūtas: quā eius filius
eternus in tpe filius hois factus/ in iudiciaria exe
quit actione: nō querēs voluntatē tēporalē et hu
manā q̄ nouit eternā. Et oibus pfectis hoc de/
bet esse pfirmū: nō agere humanū/cū nouerit et
possit adimplere diuinū. Et nemo diuine suam
preferat voluntatē. Illa cunctis de oibus et in
oibus preferēda est. Satagebat se iesus in ani/
mo iudeorum inferre p fidē: testimonijs vtebatur i
argumentū/dicēs: Si ego testimonium
phibeo de me/testimoniū meū nō est
verum. Alius est q̄ testimoniū phibet de me: et
scio q2 verum est testimoniū quod phibet de me.]
Christus est veritas: verum est ergo testimoniū ve
ritatis. Alius aūt testificās/cuius testimoniū ve
rū est/ipse pater est. Subinfert etiā de ioāne/q̄
iā ipsis req̄rentibus reddiderat de christo testi/
moniū. Vos misistis ad ioannē: et testi
moniū phibuit veritati. Miserant a hie/
rosolymis sacerdotes et leuitas/ad interrogan
dū eū q̄s esset: q̄ tūc de christo veritatē cōfessus
est: quāq̄ iesus testimonio humano nō indige/
ret: sed p illorum salute ista cōmemorat. Propte/
rea dicit: [Ego aūt ab hoīe nō accipio/sz hec di
co vt vos salui sitis] Nō accipit deitas ab hūa
nitate testimoniū: neq temporale pōt eternita/
ti sufficiens testimoniū dare: nec indigentia vr/
gebat christū ioannis testimonio declarari: sz
hoc p ipsorum salute referebat vt crederent/et cre
dentes salui fierēt. Et vt testimoniū ioānis ve/
ritate polleat/ autorizat in veritate ioānē. Ille
erat lucerna ardens et lucēs: vos au
tē voluistis exultare ad horā in luce
eius. Altitudo virtutū baptiste ioānis debuit
inflectere ad credēdū hoim corda in christū/cū
ipse de illo testimoniū daret. Sed obstinata in
credulitas iudeorum nō pmisit eos in illa luce/sz
in veritate quā predicabat/vere credulitatis se
sta pagere. Triste cū turpi psistit in aio/cū non
exultat in vero. Sed quāq̄ ioānes de christo ve
rū testimoniū ptulisset: maius tn̄ de ipso testi/

moniũ aderat/scꝫ opeꝝ supꝛ naturã ꝛ omnẽ virtu
tem humanã existentium: quod inducit: [Ego
aũt habeo testimoniũ maius ioanne: opera
eñ q̃ dedit mihi pater vt ꝑficiã ea. Opera que
ego facio/testimoniũ ꝑhibent de me: quia pater
me misit.] Gradatim ꝑ testimonia cudit vt qui
est/esse credat: testimoniũ adducens potius q̃
ioannis/videlicet opeꝝ factoꝝ ꝛ fiẽdoꝝ: ad q̃ cõ
plẽda ꝑ ordinẽ a patre autoritatẽ etiã ꝛ iussũ ac
cepat: ex qb⁹ oĩno credẽd⁹ erat miss⁹ a pr̃e. Ope
ra q̃dẽ erant mirabilia: quoꝝ vnũ pauloante pa
tratũ extiterat/scꝫ curatio infirmi longeui tẽpo
ris ad piscinã: cuius rei causa huiuscemodi dis
ceptatio exordiũ sumpsit: q̃ oꝑa testificabantur
aperte: nec inficiari quis poterat quin essent di
uina potius q̃ humana: ꝛ q̃ taliũ patrator opeꝝ
esset filius dei/ab ip̃o missus ad terram talia per
acturus. Sepe quidẽ saluator ad testimoniũ sui
ꝓ vtilitate hoĩm: vt dei filius crederet: eos cum
quibus disceptabat/ad cõsyderationẽ suoꝝ ope
rũ misit: que deitatis/nõ humanitatis potẽtiam
ostendebãt. Sed ꝓterue hoĩm mentes/cũ quẽ
piam ob inuidiã ꝑsequunt: nec eius virtutibus
nec verbis nec operibus credũt: magis aũt que
runt vnde possint obuiare virtutib⁹/verbis da
re calumniã: ꝛ oꝑibus bonis ac mirabilibus fa
cere imposturam. Attamẽ iesus ad summũ testi
moniũ se cõfert: patrẽ voce de seipso testifican
tẽ inducẽs: Et qui misit me pater ipse te
stimoniũ ꝑhibuit de me: videlicet cũ ad
fluenta iordanis a Joanne baptisma suscepit.
Neqꝫ vocẽ vnq̃ audistis/neqꝫ spe
ciem eius vidistis. Si vocẽ illã non audie
runt/ergo excusandi erant si nõ crediderunt. Si
nõ viderũt speciẽ/quõ potuerũt imitari virtutẽ.
Non habet sonantẽ ꝛ organizatã vocẽ deus: in
corporeus eñ est: nec est in sui natura visibilis
ab oculo carnis. Igit in aliquo assumpto vox ꝛ
species facte credant. Neutrã tñ iudei aꝑtis sen
sibus ꝑceperũt: sed debuerũt credere ioãni: qui
iã in tãta fama virtutis excesserat/vt christ⁹ esse
crederet: magis aũt ipsi christo/q̃ ꝑ oꝑa miracu
losa ꝛ verba virtutis altius loquebat. Quãob
rem ad eoꝝ cõfutationẽ adiecit: Et verbum
eius nõ habetis in vobis manẽs: qꝛ
quem misit ille/huic vos nõ creditis.
Nõ excusant iudei q̃ nõ crediderũt ioanni: nec
excusant: qꝛ nõ audierunt dei vocẽ: neq̃ speciez
ꝯspexerũt: si christo misso nõ credũt: cuius vita
irreꝑhensibilis/ex oĩ ꝑte laudabilis/oꝑatio ad
mirabilis/doctrina infallibilis/patiẽtia insupe
rabilis: ꝓpter id quod christ⁹ apposuit: Quia
ipsi nõ habebant verbũ ĩ eis manẽs.
Habebãt verbũ/sed nõ manẽs: ꝓ eo quod audi
ebant atq̃ audierãt/sed nõ retinebãt: sed verbuz
patris increatũ nõ credebãt incarnatum. Et ex
verbo incarnato audiebãt verbũ mirũ/verbum
virtuosum. Et qm̃ ipse sꝑ eructuabat verbũ bo
nũ/necnõ ꝛ verbũ legis ꝛ ꝓphetaꝝ: quod de ip̃o
erat/ipsi ꝑ verã intelligẽtiã nõ habebãt: nec ma
nebat ĩ eis ꝑ memoriã sanã: ideo sibi a pr̃e misso
nõ credebãt. Propterea remittit eos ad scruti
niũ scripturaꝝ/vbi sunt de ipso ꝓnunciantia seu
ꝓphetica verba. Scrutamini inquit scri
pturas: qꝛ vos putatis in ipsis vitã eter
nã habere. Et ille sũt q̃ testimoniũ ꝑhibent de
me: ꝛ nõ vultis venire ad me vt vitã habeatis.]
Precesserũt oĩa christi mysteria testimonia ve
rissima scripturaꝝ: ꝛ ſm scripturas sunt cõpleta
siue cõplenda q̃ restãt: q̃ iõ sic a spũsctõ edite sũt/
qꝛ sic futuꝝ erat: nõ aũt sic de christo futuꝝ erat
qꝛ sic scripture ꝓcinuerũt. Et in scripturis lega
lib⁹ atq̃ ꝓpheticis iudei sperabãt vitã eternã:
q̃ oĩno erat dũtaxat ꝯferẽda ꝑ christũ: in manu
cui⁹ oĩa posuit de⁹ pater. Ad quez in hũanitate
deiectũ/iudei dure ceruicis more solito existẽtes
venire cõtemnebãt: vt haberẽt illã vitã speratã
in scripturis nõ habendã aliter q̃ ꝑ christũ. Uo
lebãt ꝛ volunt ipsi vitã eternã ꝛ sperant: sicut in
scripturis sacris pollicitus est sermo diuinus:
sed nec cũ christo mediatore nõ habẽtes intelli
gẽtiã scꝑturaꝝ: q̃ de isto mediatore loquũt: ꝛ tã
tũ ꝯtẽpserunt seruilẽ formã q̃ nullo pacto credi
dere diuinam. Idcirco dicit: ꝛ nõ vultis venire
ad me vt vitã habeatis. Nulla excusatio illis est
q̃ tñ de ꝑtinacia voluntatis ꝓprie arguuntur.
Excusat sepe hoĩes in toto vel in ꝑtẽ ip̃a inuinci
bilis aut nondũ victa ignorãtia: excusat inserta
fragilitas: cũ ꝟo solũ de volũtate dissẽtiẽte agit/
excusatio suffragat. Hic q̃dẽ iesus ceteris ꝑter
missis/iudeos tantũ arguit de ꝯtumacia volũta
tis/dicẽs: Et nõ vultis venire ad me. Uoluntati
apponunt oĩa bona siue mala: sibi virt⁹/sibi pre
miũ: sibi culpa/sibi suppliciũ: iuxta illud in quo
ꝑstauit aut denegauit assensum. Refutat ꝓtin⁹
etiã velut indign⁹ hoĩm testimonia/cum dicit:
[Claritatẽ ab hoĩb⁹ nõ accipio: sed cogno
ui vos/qꝛ dilectionẽ dei nõ habetis in vobis.]
Nõ clarescit de⁹ ab hoĩe/quãq̃ ab ipso laudari
possit: neq̃ christ⁹ indiguit hũano testimonio
declarari: sed cognoscebat iudeos dei dileccti
ne carere: q̃ ipsi nõ diligebãt/ꝛ merito nec dili
gi digni erãt. Nã si dilexissent deum/nõ inuidis
sent: nõ parauissent recte agenti calumniã: credi
dissent vera docenti ꝛ inuitãti ad iusticiã: ꝛ opta
tã ab hoĩb⁹ gloriã pollicẽti. Non ergo accipie
bat ab hoĩb⁹ claritatẽ claritas vera ꝛ filius eter
nus/atq̃ dilect⁹ clarificat⁹ a patre: neq̃ conque
rebat si non credebat esse q̃ erat: velut cognosci
delectatus ex forma/seu indign⁹ ex ꝑssura: sꝫ dũ
taxat salutẽ hoĩm q̃rẽs: velut q̃rela/ꝟbis suasibi
lib⁹ agebat in eos: vt crederẽt corde christũ dei
esse filiũ ad ꝑfectã iusticiã: ꝛ ꝯfiterent ore ꝛ oꝑe
ad salutẽ. Sic eñ ait apl's: Corde credit ad iusti Ro. 10
ciã: ore fit ꝯfessio ad salutẽ. Et fontale malũ im
probabat eis q̃ deũ nõ diligebãt: ad diligendũ
deũ fact⁹ est hõ bono suo/non bono dei: nr̃a eñ
dilectiõe nõ eget aut q̃rit sua causa/sꝫ nostra. Et
hoc ẽ oĩs hoĩs cõplemẽtũ/vt ad deũ dilectõe fir
ma se teneat: qm̃ q̃ adheret deo/vn⁹ spũs est cuz
eo. Et ipse ꝑ sapiam ait: Ego diligẽtes me dili Pro. 8
go. Diligẽs deũ diliget ab ip̃o. Dilectus a deo.

ꝓteget ab aduersis: ⁊ in sinu amãtis requiescit ip̃o iuxta vota fruẽs. Qui vero deuz nõ diligit/est segregatꝰ a fonte vite/factus eterne morti subiectus. Alienatꝰ a lumine mẽtis tenebras patitur quousqꝫ in exterioribꝰ inexplicabiliter includat. Omne hoĩs malũ est in dei dilectione non fieri.

¶ Quod iesus non fuit a iudeis et a multis alijs veniẽs in nomĩe patris sui receptꝰ: et multi pseudo et ipse antichristus recipietur venientes in sua virtute: secundũ ioannẽ solũ. Ca. X

SEpe fassus est iesus se in noĩe paterno venisse: ⁊ nihil a seipso facturus atqꝫ dicturus: neqꝫ ꝓpriã gloriã q̃stuans/vt aptiꝰ reciperet ab hominibꝰ oĩ hesitatiõe depulsa. Dignus enĩ est honorate recipi legatꝰ: q̃ nil suũ dicit/agit aut q̃rit/q̃ cõmissa legãtis. Erat legatus christꝰ ad oẽs natiões hoim a deo patre missus nõ ob mittentis rẽ neqꝫ legati/sed eoꝝ ad quos missus erat negociũ agebat. Rebellia erãt hominũ corda: ⁊ in exordio maxime iudeoꝝ cõspiciebant oculis legatũ: aĩo nõ recipiebãt/ore cõtradicebãt/ꝑsequebant eũ gratis operibꝰ prauis. Cõqueritur merito se nõ esse receptũ: p̃nũciat futurã eis ipsoꝝ demerito fraudẽ. Eadem dicit

Joã.5 [Ego enim veni in noĩe patris mei/⁊ nõ accepistis me. Si aũt venerit alius in noĩe suo/illũ accipietis.] Ueni missus in virtute patris eterne me mittẽtis in tpe: opa eiꝰ ago q̃ irrep̃hensibilia sunt ⁊ reuocãtia de errore ad veritatẽ/de vmbris ad lucem/de vitijs ad arces virtutis/de morte ad amatã vitã: ⁊ nõ accepistis me/saltẽ in virtute mittentis: etiã si despicitis quod hũanũ aspicitis. Si q̃d meo noĩe in verbo aut in ope fieret/iusta esset repulsa: iustior si vestrã salutẽ non quererẽ. Aderit oĩno deceptio ista exigente culpa: vt aliquẽ pseudo ꝓphetã siue doctorem /aut antichristũ recipiatis suo noĩe venientẽ. Justo enĩ ⁊ irrep̃hẽsibili iudicio agitur demerito huiuscemodi delinq̃ntiũ: vt mẽdaciũ ꝓ virtute suscipiat/q̃ oblatã veritatẽ primitꝰ nõ accepit: ⁊ iniq̃tatẽ ꝓ iusticia/ ⁊ in deuiũ ꝓcedat ꝓ via/⁊ obliq̃torẽ ꝓ duce/⁊ p̃cipitiũ ꝓ voto/⁊ naufragiũ pro portu. Et oẽs tali aĩaduersione plectantur: q̃ q̃bꝰ bonũ ante porrigitur ⁊ nolunt recipe/ postremo

Psal.108 cadãt in ꝯtrariã sortẽ: iuxta illam sñiam: Dilexit maledictionẽ ⁊ veniet ei: ⁊ noluit bñdictionem ⁊ elõgabitur ab eo. Nõ est in his interponere medium terminũ: q̃ q̃ nõ recipiũt christũ in mẽbris aut in capite/ recipiẽt antichristũ. De quo apls volẽs asserere reuelationẽ/pandit meritam rece

2.Thes.2 ptionẽ/dicẽs: Et tũc reuelabitur ille iniquꝰ quẽ dominus iesus interficiet spũ oris sui/⁊ destruet illustratiõe aduẽtus sui: eũ cui est aduentꝰ s̃m opationẽ sathane in oĩbꝰ virtutibꝰ ⁊ signis ⁊ prodigijs mendacibꝰ: ⁊ in oĩ seductione iniq̃tatis his q̃ ꝑeunt: eo q̃ charitatẽ veritatis nõ receperũt vt salui fierẽt. Ideo mittit illis deꝰ opatorem/ vt credant mẽdacio: vt iudicentur oẽs q̃ nõ credũt veritati/sed ꝯsenserũt iniq̃tati. Ecce q̃lis est ille q̃ postmodũ recipietur in nomĩe suo veniẽs: cũ christus veniẽs in noĩe sui eterni p̃ris nõ fuerit ante receptus. Ecce quo demento mẽdaciũ ꝓ veritate suscipitur: ⁊ iudiciũ ꝓ misericordia irrogatur. Subinfert aũt ĩcredulitatis ⁊ nõ receptiõis causaz: q̃ fert esse q̃sitio hũane glie/nõ diuine. Hoc est quod ait: [Quõ potestis credere q̃ gloriã ab inuicẽ accipitis: ⁊ gloriam q̃ a solo est deo non q̃ritis?] Perspicuũ est q̃ q̃ ⁊ mutuo humanã gloriã q̃runt ⁊ cõferũt/credere his q̃ videntur abiecti nõ p̃nt: ⁊ cũ hũana glia vicario more in cõmerciũ venit/diuina ꝓpellitur. Ideoqꝫ non credũt q̃ dei gloriã vtroqꝫ studio nõ inq̃runt: q̃m si diligerẽt/q̃rerẽt: si q̃rerẽt/salui essent. Aut alio loquẽdi ordine sicut in supradictis verbis intercise colligitur: si crederẽt/q̃rerẽt: si q̃rerẽt/inuenirent: si inuenirẽt/diligerent: si diligerent/salui essent. Ad hũc salutis finẽ his gradibꝰ dñs iesus primo iudeos/deinde cũctos hoĩes satagebat adducere: ꝓhibẽs velut obicẽ ad ea q̃ veritatis et virtutis sunt vanã/inanẽ/ꝑfunctoriãqꝫ gloriam.

¶ Quod apud deũ patrẽ nõ christus sꝫ moyses iudeos inexcusabiliter accusabit: cui de christo scribenti si vere crederent/christo etiã credidissent: secundũ ioannẽ solũ. Caplm XI

FIlium dei ꝓut existentẽ se asserebat iesus/adueniẽs ꝓ hoibꝰ orbi in pplo iudeoꝝ/dicto pplo electo dei: q̃ nõ creditꝰ nõ receptꝰ/potiꝰ repudiatꝰ ab eis/iuste poterat ꝯuenire illos accusationibꝰ apud patrẽ: sed denegat se causatuꝝ aduersus eos: ꝓ eo q̃ non improphetatꝰ/⁊ ante nõ ꝑ scripturas p̃nũciatꝰ aduenerat: sed ille ip̃os accusaturꝰ erat q̃ de ipso p̃scripserat: ⁊ in quo p̃ ꝓphetis ceteris confperabãt. Hinc est quod dicit: [Nolite putare q̃ [illegible] ego accusaturꝰ sum vos apud patrẽ. Et q̃ accusat vos/moyses: in quo speratis.] Non accusabit iudeos de ipsoꝝ ĩcredulitate filiꝰ/q̃ oẽs venerat excusare: nec q̃ret quẽpiã inuoluere/q̃ satagebat expedire compeditos a ꝑtãte ⁊ a fraude sathanica: nec q̃rit litigiose cause cũ hoibꝰ añ deũ patrẽ habere cõgressum: sed a moyse/scꝫ ab eiꝰ scriptura deducentur in causam ⁊ sistentur añ tribunal/vt de incredulitate dãnentur ⁊ luant iusta supplicia: q̃m moyses scp̃sit apte de christo. Et q̃uis alij plures ꝓphete scripserint de christo/hic subticentur: moyses solus inducitur pro eo q̃ apud iudeos nullus ꝓpheta prior/nullus anterior diuinoꝝ scriptor: in nulliꝰ scriptura sit q̃ eternã vitã sperabant. Obinde adiungit: [Si crederetis moysi/crederetis forsitã ⁊ mihi. De me enĩ ille scripsit. Si aũt illius literis nõ creditis/quõ verbis meis credetis?] Si testificanti creditur/⁊ ea causa ꝓ q̃ testificatũ est credẽda oĩnino censetur: ⁊ quod dicitur/reconuertitur. Proinde si iudei credebant scripturis moysi/⁊ in ipsis sperabant eternã vitã: debuerũt ⁊ credere christo: de quo moyses longe ante p̃scripserat. Et q̃ q̃ scripturã ⁊ locũ euangelista p̃tereat/dignũ iudicaui locũ ⁊ scripturã inectere: vt fides clareat: ⁊ ãnerat deuotio fideliũ: ⁊ pateat inexcusabilis perfi-

dia iudeoꝝ. Scribit q̄dē in libro secundo legis ad remouendā idolatriā ⁊ cūcta fallētia / ꝙ moyses de vero ꝓpheta christo p̄dixerat: Prophetā de gēte tua ⁊ de fratribꝰ tuis / sicut me suscitabit tibi dñs deus tuus: ipm̄ audies / vt petisti a dño deo tuo in oreb: qm̄ cōtio cōgregata ē: atq; dixisti: Ultra nō audiā vocē dñi dei mei: ⁊ ignez hunc maximū amplius non videbo ne moriar. Et ait mihi dñs: Bene oīa locuti sūt. Prophetā suscitabo eis in medio fratrū suoꝝ similē tui: ⁊ ponā verba mea i ore eiꝰ. Loqueturq; ad eos oia q̄ p̄cepero illi. Qui aūt verba eiꝰ q̄ loq̄tur in noie meo audire noluerit / ego vltor existā. Luce patet clarius sane credētibꝰ atq; in fide intelligentibꝰ istā scripturā esse de christo: quā moyses dux israelitici populi electus ⁊ amicus dei: cui facie ad faciē loquebat̄: sicut hō loquitur ad amicū suū: ꝓpheta magnꝰ in signis atq; portētis opator eximius longe ante p̄scripsit: ad premiū saluatiōis credentiū ⁊ ad iudiciū cīm incredulorꝝ: ⁊ tanta claritate ip̄o literali aspectu refulget / ꝙ expositione non indiget. Cuius rei causa saluator ait: Si crederetis moysi / crederetis forsitan ⁊ mihi. Nō dubio aio loquit̄ christus / q̄ oia nouit / cū forsitan dicit: sed in duriciam iudeoꝝ impingit: q̄ vere flectenda erat ad christū / etiā post moysi p̄stitā fidē: hinc ergo penitꝰ iudei apud deuz inexcusabiliter accusant̄: ꝙ etiam moysi nec veraciter crediderunt: ex quo christo nō credunt: de quo ille tā apta ꝓphetia p̄dixit. Quod ꝟo adiecit: si aūt literis illius non creditis / quō verbis meis credetis? nō cōponebat in his verbis ꝑsonā / sed fidē: q2 si nō credebāt moysi in quo maiorē habebant fidē: sic nec christo q̄ apud eos minori aut nulla fide fulgebat. Liq̄nt multa ex his q̄ dicta sunt: nec secura tergiuersatio est ab eis ꝑmaxime ad ea q̄ credenda sūt supposito scripturaꝝ: q̄bꝰ primo nō p̄stita fides nequaq̄ christus ꝑfecte crederet̄: quāq; ipse sine omni testimonio scripturaꝝ cordibus hoim̄ se possit infundere. Uerūtamē nō alligatꝰ scripturaꝝ testimonijs: sine ipsis ip̄e nō venit aut egit sua magna ꝓ hoim̄ salute mysteria: ⁊ dānatio ⁊ saluatio ex ipsis inotuit / vt aliter nō eueniāt q̄̄ scripte existant. Nō eos christꝰ aut ceteros crediturꝰos rōnibꝰ ꝓuocat aut inuitat: sed dūtaxat ꝑ fidē q̄ oino intelligētiā preit: iuxta verbū esaie

Esa.7. dicētis: Nisi credideritis / non intelligetis: aut als / nō ꝑmanebitis. Et hoc est meritū nostrū initi fidei / nō rōnibus. Et fidei robur ē ab ipsis excludi. Et cūctis exēplo christi docētibꝰ est dicēdi forma relicta: ꝙ ꝑ fidē conentur ad christū corda hoim̄ inclinare: atq; ꝙ oīs intellectus captiuet̄ in obsequiū eiꝰ: qm̄ ipse dei filiꝰ aliter q̄̄ ꝑ fidē ad se corda hoim̄ non vocauit.

De operādo cibo qui nō perit / sed ꝑmanet in vitā eternā: secundū Joānem solum. Caplm̄ XII

Post resurrectionē turbaꝝ ex q̄nq; panibus ⁊ duobꝰ piscibꝰ trāsfretauit iesus ⁊ venit capharnaū: quem turbe / terra / mariq; sequētes / ꝯueniētes ad eum dixerunt ei: [Rabbi quando huc venisti? Rn̄dit iesus ⁊ dixit: Amē amen dico vobis / queritis me: nō q2 vidistis signa / sed q2 manducastis ex panibus meis / ⁊ saturati estis.] Nō videt̄ iesus vsq; quaq; gratā habuisse q̄stionē turbaꝝ ob ipsarū intētionē: q2 nō tm̄ q̄rebant eū ꝓpter mirabilia signa / q̄bꝰ ad altiora inuitabant̄: vt ipsoꝝ mētes ꝑ fidē attollerent̄ in isto christo apparēter hominē deū esse / imo ipm̄ deū ⁊ hoiem veꝝ esse: s3 q2 māducauerāt ex illis q̄nq; panibus / ⁊ mortalia corpa refecerant: ꝙ ideo q̄rerēt vt possint iterū atq; iteꝝ manducare ⁊ corpa moritura reficere. Quod aspernabat̄ iesus ꝙ tm̄ ꝓ tꝑalibꝰ / ꝓ corruptibilibꝰ atq; mortalibꝰ ab hoibꝰ quereret̄: q̄ venerat daturꝰ eterna incorruptibilia / ⁊ sempꝑ eodē mō manētia: ⁊ dare cibū sempiterne mansurū: nō ꝑfunctoriū / quē fames iteꝝ sequit̄. Quam obrē aliū cibū opꝑe querenduz informat / dicens: [Operamini nō cibū q̄ perit / sed q̄ permanet in vitā eternā: quē filius hois vobis dabit. Hūc ei pr̄ signauit deꝰ.] Ac si diceret: Quid me q̄ritis ꝓ corruptibili cibo: q̄ q̄̄uis ad horā satiet afficiētē / famē oino nō tollit? Opamī hoc dico: sollicite operā detis vt illū cibū habeatis q̄ sumptus hic ad vitā ꝑducit eternā: ⁊ hic incipiens etiā eterne ꝑdurat. Et ne ad habendū impossibilitas se opponat: filius hois dare paratus est / dandi habēs oīmodā ptātem. Dare venit ⁊ vult accipꝑe: volentes inq̄rit: nō accipiens neminē q̄̄ seip̄m causet̄ / cū ab eo q̄ habet offertur. Ne aūt ꝓpter humanā aut seruilē formam tm̄ oculis carnis obiectā impotēs crederetur / subinfert vt etiā deus esse credatur. Hūc em̄ pater signauit deus: Hūc em̄ sc3 filiū hois qui cibū eterne manentē volentibꝰ pollicetur: deꝰ pater signauit etiā filiū suū esse: vt nō solū filiꝰ hominis / sed etiā credat̄ dei filius esse: vt inhesitāter quod ꝓmittit / effectu efficiat. Uerūtn̄ ex falsa intelligētia verbi q̄dā ex hoc errauerūt: quorū nō paruū numeꝝ hoim̄ meis tꝑibus inueni: q̄ nihil volentes ꝓprijs manibꝰ opari: ostēdentes se oī tꝑe orōnibꝰ ⁊ cōtēplatiōibꝰ vacare / ociose feriātes: etate iuuenes / corꝑe feroces: honestis opꝑibꝰ valētes intēdere / necessitati ꝓprie atq; aliene ꝓuidere: viuendi stipē in solito q̄stu q̄rebāt: ⁊ cū eis aduersaret̄ ex gestis dictisq; sctōꝝ / in argumentū assumebant verbū sic esse a saluatore dictū: Opꝑamini nō cibū q̄ perit / sed q̄ ꝑmanet ĩ vitā eternā. Sed ꝑspicuū est ex sequentibꝰ ꝟbis ꝙ negatiue nō dixerit de honesto exercitio corporali: sed ꝙ hoies nō tm̄ huiꝰ vite fulcimenta curarēt: magis intēderēt quō eterne in beatitudine vtriusq; hois ꝑmanerēt. Intellexerūt per q̄d exile turbe ꝙ ⁊ dei agēda opꝑa q̄rerent̄. Proinde interrogāt: [Dixerūt ergo ad euz: Quid faciemꝰ vt opꝑemur opꝑa dei? Rn̄dit iesus ⁊ dixit eis: Hoc ē opꝰ dei vt credatis ĩ eū quē misit ille.] Opꝰ dei nō rōne corpis posuit / sed vt sit actꝰ interior in credulitate missi atq; mittentis: Nō tn̄ iesus ex hoc bonum opꝰ actuale exclusit: Joã.6

sed pcidit opus mentis: quod est credere hūc ie sum christū dei verū filiū/ab eterno patre p salute hoim missum. Est ergo hoc firmiter opus dei: qm̄ solus deus fidē in cordib9 hoim opaf: nec aliqs illā ppria virtute nanciscif aut meref: qm̄ sine fide impossibile est placere deo. Qui vero sibi nō placet/priuaf vnde mereaf. Est ergo fides dūtaxat in aīa op9 dei: necnō z q̄ ad salutē satagūt/ esse ꝯuenit actuosos pmo i inuisibilitate credēdoꝝ: z oim q̄ fidē inuisibilr ꝯsequunf. Et qm̄ fides sine opib9 mortua ē: etiā op9 dei exterius decreto diuie legis pagif. Magnū est ergo fidei sacrm̄/cū dicif op9 dei. Sz si quod de9 creādo egit īspicim9/oē i eē pductū dicif: imo ē peni t9 op9 dei: quod sua varietate atq3 magnitudie p
Sap.5 dit artificē/potuitq3 cognosci: vt scriptuz est: A magnitudine em̄ speciei z creature cognoscibiliter potuit eoꝝ creator videri. Quid igif q fides dicif opus dei? Equidē aduertendū q aliud est opus dei ab ip̄o factū/aliud a nobis agendū. Primū oē quod egit aut agit seu faciet de9. Secundū ꝟo id esse a nobis quod fieri potest in placitū eius bm legē z edictū ipsius: ip̄a fides ex inuisibilibus: z vt credaf in eū quē ad nos propter nos ad terras misit pater eternus: sine qua nemo videt/nec videbit deū: etiā quē illa sanctorū patrū prioritas in: patria videre non meruit/ nisi merito eius q̄ a patre in plenitudine temporis missus: ab illis fuerat creditus affutur9/ nouitasq3 nostra illū sic affuisse nec defuisse iā credit: necnō z cetere virtutes ordinate infuseq3 in mentibus hominū p supernis: z id quod imponit impreteribili lege agendū/etiā ignorato fine siue in aliquo pter reꝝ ordinē pterire vere ordinem vsumq3 cōem dissuaue videref vel absonuz/ opus est dei: ex eo quod vult z iubet/z agendi p stat virtutē/sine q̄ nemo quippiā rectuz agit. Est etiā opus nostrū: qz nos facimus nostraq3 vtilitate/nō sua. Nō solum aūt iesus hoc exigebat vt eū crederent esse q̄ erat: sed vt sibi crederēt in doctrina sana quā dabat. Multi em̄ deum siue christū credūt/doctrine ꝟo factiue nō credunt: Et cū iudei aperte cognoscerēt q de seip̄o christus dn̄s loquebaf in forma seruili/diuina non credita: z velut signis assoliti signa postulāt ad credendū cū rememoratione priscoꝝ. [Dixerunt ergo ei: Quod ergo tu facis signum vt videamus z credamus tibi? Quid operaris? Patres nr̄i māna māducauerūt in deserto: si
1.Co.1 cut scriptū est: Panē de celo dedit eis māducare.] Veꝝ est quod apl's scripsit: Judei signa petūt: greci sapientiā. Ab initio quo deus eos segregauit a gētib9/in signis eoꝝ aīos educauit: z oculos pauit: ex q̄bus ppter eoꝝ cordis duriciam fere crediderūt illa facientib9: nūc q̄dem memores moysi vnū de suis signis satis aptum ad id quod saluator iā dixerat: vt oparef cibū q̄ nō pit/sz q̄ pmanet in vitā eternā: inducūt z inqunt: Moyses dedit prib9 nr̄is panē de celo in deserto/de quo ipsi māducauerūt. Tu ergo q̄ nos ad te credēdū eē dei filiū ab ip̄o missū/tuis suasiōibus niteris: quod signū facis/vt ip̄m oculis corporeis videam9/z tibi mēte credam9? Pro tergiuersatiōe ista ꝟba erāt: qm̄ multa iā iā signa fecerat: nec credebāt: z maxie imediate pteritu: q tot milia hoim de q̄nq3 panib9 satiauerat/ coꝝ aīos debuit vt crederēt cōmouere. Sz q̄ credere non vult/querit quo auertaf. Et q̄ renuit facere quod iubef/i excusatōis suffugiū tēdit. Infirmātū ob signa pstare fidē: q q iudei moysi z pphetis z aliq christo/z i pncipio nascētis eccl'e plurimi ob signa crediderūt. Veritas z vita validiores sūt: pferunf em̄ signis oib9 z exēplis [Dixit ergo ei iesus: Amē amē dico vobis: nō moyses dedit vobis panē de celo: sz pr̄ me9 dat vobis panē de celo veꝝ. Panis dei est q̄ descendit de celo: z dat vitā mūdo] Liq̄t q moyses nō dedit de celo panē veꝝ: q̄uis orauerit p pplo esuriēti ne fame iter deserta piret: cui de9 puidit de māna: n̄ de celo/sz i isto nobis vicino aere iussu dei generato: quod de9 pluēdo dedit: iuxta illud: Et
Ps.77 pluit ill' māna ad māducādū. Sz panis dei/panis ver9 ē ip̄e dei fili9: q̄ de celo nō alr̄ q ppa volūtate descēdit. Panis em̄ dei ē q̄ descēdit de celo/z dat vitā mūdo. Vita solet ab hoib9 q̄nf affectata ppēs9: sz vtinā hoim desyderia ea sollicitudie i totā vitā ferrēf/sic ferūf in ptē/p q̄ hoies tāta patiūf. Christ9 aūt descēdit totā ꝯferre vitā z hoies a ptialitate i totalitatē trāsferre: pro ista q̄3 vita pāis fren9 inq̄rif/q̄ ad etnā ꝯferre aliq̄d neq̄t: p etnā capessēda seip̄3 panē ꝯstituit: q̄ ē panis dei i mūdo degētib9 vitā donās/si illū suo mō ad vescēdū accipiāt: ac p h̄ a se vitā pollicef etnā vt i desyderiū vescēdi deuciat. Et iā auditores ali q̄ cōmoti i bmōib9 saluatoris desyderāt hūc panē: a pollicēte q̄rūt. Sp em̄ laus bone rei desyderiū dedit: z traxit ad se q̄rēdā. [Dixerūt ergo ad eū: Dn̄e sp da nobis panē hūc] Subiecta postulatio cū dn̄m vocāt: z ꝯfessio iā ē sup id quod forma seruif apparet. Supposita oīno orē petitio/cū a supiore aliq̄d q̄rif. Petunt sp dari panē hoib9 vitā dātē: qz viuere sp optabāt/vt appetit anim9 quoꝝcūq3 mortaliū timētiū pdere vitā p morte acerbā. Petebāt comestibilē panē credētes hāc h̄re ꝟtutē: z more quo aliū comedert autumabāt: vt m'lier samaritana etiā christo viuā depoposcit aquā/ne sitiret/ne fatigaretur ad haustū. Nō attollebāf eoꝝ i altitudie dicti mentes: hūane sapiebāt ex desyderio: sic q̄rebant ex desyderio vite. [Dixit aūt eis iesus: Ego sum panis vite: q̄ venit ad me/nō esuriet: z q̄ credit i me/nō sitiet vnq̄. Sz dixi vobis qz vidistis me z nō credidistis] Effert adhuc ꝟtutū laudibus panē/z magni effect9 pconio i desyderiū traijcit eo q famez ex toto auferat atq3 sitim: z exponit quod alioꝝ more est e silis/vt se parēt ad debitū esū: qm̄ sola fide satiabilr māducaf. Arguit aūt eos q eis dixerit rei ꝟitatē/ sz nō crediderūt: qz videft solū formā seruilē. Credidissent aūt ei etiā i forma huili/si p fidē ei s forma dn̄abil' astitisset vt sic ꝟboꝝ/imo sniaꝝ ptext9 eluceat. Dixi vobis omnē veritatem: maxime de sp̄uali/ non de

corporali: de supernaturali/ nō de naturali: de eterno/ nō de tꝑali: de refocillāte aīas/ nō corpa cibo. Sed qꝛ vidistis me nō discretum a forma seruili ꝑ inuisibilē formā dei: nō credidistis meis opibꝰ neqꝫ vbis. Uidistis etiā miracula facientē ꝛ ꝯtēpsistis: ꝛ nō creditis de vero pane/ q̄ aīas reficit ꝛ ad vitā eꝛnā mittit. Et si vos nō creditis: sunt ꝛ erūt q̄ credāt: qꝛ oē quod dat mihi pater ad me veniet: et eū qui venit ad me nō eijciā foras. Quibꝰ datū est a p̄re vt credāt in me/ dati sunt mihi: et q̄ mihi dati sunt ad me veniēt itinere passibusqꝫ vtutū: ergo ego vere sic veniētes nō eijciā foras a domo virtutū atqꝫ fideliū/ neqꝫ a domo ciuiū supnoꝝ: nec eijciētur in tenebras exteriores/ vbi fletꝰ est et stridor dētiū: qm̄ nō est in rebꝰ forinsecis delectatio vere fideliū: sꝫ in interiori hoīe in his q̄ nō videntꝛ corā deo exultāt: qm̄ vt ait apl's: Gloria nostra hec ē testimoniū ꝯscie nr̄e. Non eijcientꝛ foras q̄ exteriora nō amauerāt: imo plerūqꝫ ꝯtēpserāt: sꝫ in hoc oē studiū dātes vt christū crederēt: ex toto corde diligerēt: ꝛ habitatorē intꝰ hr̄ent. Hoc qdē dicebat iesus in designationē reprobatiōis iudeoꝝ ꝛ ppl'i gētilis eligēdi atqꝫ saluādi: quem deꝰ pat eꝛna ꝑdestinatōe filio dederat: daturusqꝫ erat iusticia fidei: vt sibi corpꝰ credētiū coaptaretꝛ cū veniret ad filiū: nec eijciēdꝰ nolēs/ nisi volēs opparetꝛ q̄spiā aliq̄ deiectōe digna. Nā sicut q̄ credit p̄rē/ credit ꝛ filiū: ꝛ quod dicitꝛ recōuertitꝛ sic oē quod habet pr̄/ habet ꝛ filiꝰ a p̄re tn̄ accipiens. Quibꝰ sit datū ꝛ q̄bꝰ nō vt ad filiū credēdo ꝯueniāt/ q̄re his ꝛ nō illis/ quo merito aut demerito: nō ē inuestigabile a mortalibꝰ: sꝫ tm̄ laudētꝛ irꝑhēsibiles misericordia ꝛ iusticia dei: ꝛ iuste hoīꝫ demerita ꝯdēnēt. Igitꝛ ꝑmanēs cibꝰ in vitā eternā filiꝰ dei ē hūanatꝰ ꝑ nobis de cel' adueniēs: i opatōe fidei ē: credētibus datꝛ: denegatꝛ icredulꝛ.

De volūtate dei patris quā filiꝰ se fatetur īplere in opatiōe salutis hūane: secundū Joannē solū. Ca. XIII

Disceptat varijs sermōibꝰ dei filiꝰ cū iudeis: ꝛ hoc agit vt credāt in euꝫ: ꝙ ipse sit solꝰ vita eꝛna hoīm q̄ de celo descēdit. Et qm̄ sup̄ dixerat: panis em̄ dei est q̄ descēdit de celo ꝛ dat vitā mūdo: nūc apte asserit de se ipso ꝙ vere sit ille panis: ꝛ cāꝫ ꝓdit q̄re descēderit/ ne ociosus tantus crederetꝛ descēsus/ dicens: Quia descēdi de celo non vt faciā volūtatē meā: sꝫ volūtatē eiꝰ q̄ misit me. Hec ē mei aduētus causa: qꝛ descēdi de celo ad ima mortaliū nō meā volūtatē facere/ nō meā gloriā q̄rere/ sꝫ eiꝰ q̄ me legauit. Sepe q̄dē ista snīa tacta est. Sꝫ si patris ꝛ filij est vna substātia/ vna deitas: est ꝛ igitꝛ vna volūtas. Cur ergo volūtatē suā a patris volūtate secernit: acsi alia esset patris quā vt ꝑficiat venit: alia sua quā facere nō disponit? Eadem patris ꝛ filij cū vniꝰ sint substātie/ vna ē volūtas. Sed distinguit formam dei a forma seruili: ꝛ ꝙ a seip̄o nō est ꝛ a seip̄o non venit/ sꝫ ab eo q̄ misit vt nihil ꝯtēptui pateat/ qꝛ hō: nec ꝙ sui causa sua re/ sua vtilitate in hāc vmbrosā vitā descēderit: vt aūt neqꝫ mittentē crederēt ad seip̄m aliq̄d mittēdo filiū q̄rere: ꝛ audiētes citiꝰ iclinarentꝛ ad fidē: p̄ris elucidat volūtatē. Hec est aūt voluntas eiꝰ q̄ misit me p̄ris: vt oē quod dedit mihi nō ꝑdā ex eo/ sed resuscitē illud in nouissimo die.

Si oē quod dedit mihi pater/ ad me veniet nō foris eijciendū: q̄re dedit pater? Quia volūtas eiꝰ est vt nemo ꝑdatꝛ/ nemo dānetꝛ/ nullus excludatꝛ a regno eiꝰ: ꝙ nēo extra ciuilitatē supnā foris cū apostaticis spiritibꝰ maneat. Et si ꝑdi videtꝛ ad horā: si mors corpi adimit sensū: si aīa ip̄m deserit: si redierit in p̄stinū puluerē: si ꝑ oīa ē dissoluta cōpago: volūtas eiꝰ est vt illud resuscitē in nouissimo die: quod ꝛ faciendi ab ip̄o ptātē accepi. Perspicua ē dei volūtas de hūana natura: ꝙ ex iusticia culpa exigēte in carne/ nō in aīa moriatꝛ ꝛ ꝙ in eadē carne die nouissimo suscitetꝛ. Sed in his q̄ sibi a patre ab eꝛno iure ꝑdestinatiōis dati sunt: ꝛ in veritate fidei ad ip̄m accesserūt: resuscitabuntꝛ ad gloriā ceteris relictis ad penā. Uēturus ē nouissimꝰ dies: vltra quē nō erit ampliꝰ dies successione nocturna: sꝫ aut eterna lux aut obscuritas sempiterna. Finis apponēdus ē mūdo: cepit em̄: sꝫ nō vt ad nihilū redeat vn̄ sumptꝰ sed meliori cōditione donādus in electis/ deteriore in reprobis. Iterꝫ de paterna volūtate reualidat quod dixerat: vt ab auditiōe ꝓmissoꝝ accēderentꝛ animi audiētiū ad credēdū/ cū subinfert: Hec est volūtas patris mei qui misit me: vt oīs qui videt filiū ꝛ credit in eū/ habeat vitā eꝛnā. Et ego resuscitabo eū i nouissimo die.

Habet ne volūtas dei suppositā causam? Minime. Nihil em̄ causa ipsiꝰ volūtatis: sed ip̄a sūma ꝛ p̄ma causa bonoꝝ omniū cunctorūqꝫ existētiū maloꝝ vero nō causa: q̄uis creauerit substātias bonas q̄ ꝓpria volūtate deliq̄rūt. Igitꝛ si q̄s ꝑdatur a seip̄o deꝑit. Nā volūtas eiꝰ est: vt quod filio datū est/ nō pereat. Et pater oīa dedit filio: sꝫ multi aut nō accedūt/ aut ꝓpria volūtate se auferūt errore decepti vidētes in reprobā partē. Attamen iusticiā posuit vn̄ homo mereatꝛ ꝛ vitam eternā nancisci possit/ q̄ in desyderio cūctoꝝ est. Iusticia vero quā misericordia diuina remūeratiōe ꝑsequitꝛ ē ip̄a filij dei credulitas: non ꝙ ipsa causa diuine volūtatis existat vt hoc velit: sꝫ ip̄a dei volūtas sic ab eterno ꝯstituit atqꝫ ꝓuidit: vt omnis q̄ videt filiū ꝛ credit in eū/ habeat vitam eternā. In dubio verba sunt: q̄stione aīos tangūt. Si videro refertꝛ ad oculos corꝑales: solū q̄ tꝑe christi fuerūt in regione iudea/ in causa sunt damnādi siue saluādi/ imo damnatiōis siue salutis: qm̄ post ascēsionē christus nō est ampliꝰ cōuersatus in terris: vt videri a mortalibꝰ vlterius possit. Sed si ad visionē internā inferimꝰ: q̄ differētia inter videre ꝛ credere interponatꝛ? qm̄ excepta visione patrie/ q̄d in hac est videre nisi credere: q̄d credere nisi videre? Uidemꝰ cū credimꝰ credimus cū videmꝰ. Credere videre in enigmate est. Sic ꝛ apl's ait: Uidemus nūc ꝑ speculum ꝛ in enigmate/ tūc aūt facie ad faciē: ꝛ hoc est qꝛ 1. Corin. 13
credimus/ in enigmate videmus. Et alibi: Uidi- Hebre. 2

mus iesum per passionem mortis gloria et ho-
nore coronatū: q̄ nō de visione corporis/neq̄ꝫ de nō
credētibus/sed de credētibus loquit̄. Quid ergo
est/videt ⁊ credit? Que est visio ad quā iūgenda
est credulitas? Que est ista credulitas quā visio
p̄cedit: cū eterna visio sequat̄ post fidē tēpis hu-
ius: nec fides ad visionē/sed visio sequat̄ ad fidē.
Sed qm̄ euāgelica verba que viā salutis oībus
astruūt/nō alligata sunt tēpori/loco vel alicui gē
ti: sed cōia sunt ꝓ tp̄e/ꝓ loco/ꝓ omni natiōe ho
minū q̄ sub celo est/ꝑ capacitate volentiū. Pro
inde est quod dicit̄: Ut oīs qui videt filiū
et credit in eū/habeat vitā eternā. Sic
fideliter pieq̄ꝫ capit̄: vt visio sit in lectiōe sine au
ditu. Nam q̄ legit ea q̄ de christo figuraliter ⁊ ꝓ
phetice scripta sunt in euangelio: q̄ sunt dicta ⁊
acta ꝑ eū ⁊ ꝓ eo: quodāmodo videt etiā si nō cre-
dat. Qui etiā audit ab aliquo p̄dicante: quandā
visionem mēte gerit absq̄ꝫ quod sit adhibita fi-
des. Et cōmuni vsu loquēdi ꝓ oī sensu accipit̄ vi
sus: vt de potētijs alioꝝ sensuū in ꝑceptiōe obie
ctoꝝ sepe alicui vide dicat̄. Ad huiuscemodi vi-
sionē q̄nq̄ꝫ credulitas sequit̄/q̄nq̄ꝫ auertit̄. Quod
aūt auditus ꝓ visione ministret ad quaꝫ sequat̄
credulitas: vt in noticiaꝫ veniat snīa saluatoris:
vt oīs q̄ videt filiū ⁊ credit in euꝫ/habeat vitam
eternam. Audi apostolū Paulū allegantē etiaꝫ
Ro.10. alia testimonia scripturaꝝ: Oīs em̄ quicūq̄ꝫ in-
uocauerit nomē dn̄i/saluꝰ erit. Johelē ꝓphetā
allegat ap̄ls: ⁊ ilico subinfert quod ꝓbare dispo
suit. Quō ergo inuocabūt eū in quē nō credide-
rūt? Aut quō credent ei quem nō audierūt? Quō
aūt audient sine p̄dicante? Ecce iesus dicit: vidit
⁊ credit. Apostolus ait: Quō credēt si non audie
rūt? Ubi christus videre seu visionem p̄misit ad
credendū/apostolus p̄misit auditū. Et adiecit:
Ergo fides ē ex auditu: auditꝰ aūt ꝑ verbū dei.
Ac ꝑ hoc visio quā christus/⁊ auditus quē apo-
stolus Paulus ad credendū ꝓtulit/solis nomi-
nibus distinguit̄. Resuscitatio sepe promissa id
id agit vt vita ista nō diligat̄/spes auellat̄ a se-
culo: nil timore fiat: vt q̄s a virtute aut a veritate
exorbitet: nō cedat̄ a terroribus tyrānoꝝ: nō sit
corpus in cura quō pereat/q̄d patiat̄/qua morte
finiat̄: cū iesus resuscitare velit in nouissimo die.
Igit̄ volūtas patris eterni quā filius in tempo
re missus exequit̄/est vt ꝑ iusticiā fidei fideles sal
uent̄: vt nō ꝑdant̄ eterne: vt ad vitā ꝑ eū quē cre-
dūt/resuscitent̄ eternā. Dignū em̄ est q̄ vitā que
christus est in suo tempe semꝑ portauit in corde
ꝙ post mortem ad eternam vitaꝫ potiendā resu-
scitet̄ in nouissimo die.

¶ De murmuratione iudeorū aduersus christū q̄ dixit: Ego suꝫ panis viuus ⁊c. quā ipse ob ipsorū icredulitatē repressit: secundū Joānē. Ca. XIIII

Nolens veritati acq̄escere/querit resili-
re. A rōne supatꝰ inuite inq̄rit sup eam.
Subdi renuēs iusticie bellū parat: deui
ctus in cā sibi nō placita q̄rulat̄ de iudice: hebes
intellectꝰ de altitudīe dogmatū murmurat. Alta
de seipso dn̄s loquebat̄: sꝫ v̄ba ⁊ expediētia mor
talibꝰ. Nec ad iactantiā sui/sed ad nostrā mise-
riā depellendā/ꝯferendāq̄ꝫ vitā in ꝓtoplastis ꝑ
ditā loq̄bat̄: ꝓmulgabat inficiabilē v̄itatē: sua-
siōibꝰ irrefragabilibꝰ vtebat̄: exigebat submit
ti ad fidē aīos. Et ista erāt iudeis implacita cer
uicosis. Erāt em̄ in tanta euidētia facta christi:
v̄ba v̄o eiꝰ luce clariꝰ refulgebāt: nō valētes alit̄
se tueri ad auxesim eoꝝ criminū/ murmuri coap
tauerāt cor ⁊ linguā. Et hoc malū ꝓpriū ē ꝑuer
soꝝ. [Murmurabāt ergo iudei q̄ꝛ dixisset: Ego
suꝫ pāis viuꝰ q̄ de celo descēdi: et dicebāt [Nō Jo.6
ne hic ē iesus filiꝰ ioseph: cuiꝰ nos nouimꝰ pa
trē ⁊ matrē? Quō dic̄ hic: q̄ꝛ de celo descēdi? In
oīm reꝝ causa/negocio ⁊ actiōe/ad vilissimā par
tem se tradit ille q̄ murmurat: oīa iura deficiunt
murmuranti. Et ipsa murmuratio testis est ꝙ
nulla sibi rō suffragat̄: nō sibi ascribit insistentē
eclipsim interius ⁊ exteriꝰ ille q̄ murmurat. Sꝫ
refundit in recte agentē atq̄ꝫ docentē: nō ascēde
bat ad doctrinā christi intellectꝰ exiguꝰ iudeoꝝ
q̄ꝛ nō se humiliauerat/vt ad illā ꝑcipiendā exal-
taret̄: igit̄ oībꝰ sibi deficientibꝰ murmurabant.
Quō? Aduersus christū ⁊ doctrinā eius: q̄ꝛ se fa
tebat̄ descendisse de celo: et viuuꝫ panē esse pro
vita eterna cōferenda mortalibꝰ. Ut in eis erat
iustā asserebāt iniquā murmurationē/ contem-
plantes dūtaxat formā eiꝰ seruilē: ⁊ genealogiaꝫ
terrenā sciētes/ generationē despexerūt eternā
vt oīno dicerēt nō de celo descēdisse/cuiꝰ cogno
uerāt geniturā ⁊ oēm cōsortē seu cognatū ꝓpin
quitate generis nominaliter ⁊ ex persona scie-
bant. Sed nec hoc eis ad excusatiōis suffragiū
cedit: si sm̄ carnē sciunt dn̄i parentelā: si nō cre-
dunt ꝙ de celo descenderit. Qm̄ sicut vtrūq̄ꝫ po
tuit/sic ⁊ fecit: ⁊ de celo descendere/⁊ vt hō factꝰ
genealogiā carnis habere: vt in libris supioribꝰ
actuꝫ est. [Respōdit ergo iesus ⁊ dixit eis:
Nolite murmurare inuicē: nemo pōt venire ad
me/ nisi pater qui misit me attraxerit eum. Re-
sculpit murmurationē iesus: q̄ꝛ de incredulitate
veniebat. Nec ipsi credere poterant ip̄m esse ce-
lestē/nisi accepissent a p̄re: q̄ eos q̄ credūt trahit
ad filiū. Posset q̄dē hō aliū hoīem ad tertiū ho
minē trahere: sed ad filiū nō nisi p̄r: ⁊ ad patrem
nemo quēpiā nisi filiꝰ trahit: in relatiōe q̄dē hu-
ius tractiōis est virtus. Nō em̄ credit̄/sꝫ nec sci
tur filiꝰ nisi a p̄re: neq̄ꝫ p̄r nisi ꝑ filiū i noticiā ve
nit. Que ꝑ relationē dicunt̄/vnū nisi ꝑ respectuꝫ
alteriꝰ nō cognoscit̄. Secꝰ aūt ē de his q̄ sm̄ sub
stantiā aut ad seip̄a dicerent̄. Arguūtur ergo iu
dei ꝙ non credebant deū patrē esse: vt nec filio
tractu inuisibili iungerent̄. Nec culpa nō trahē-
di est refundenda in patrē/sed in eos q̄ trahi no
lunt/dū se alibi restibꝰ ligant ne trahant̄. Non
em̄ violētia trahit pater ad filiū: neq̄ꝫ vtit̄ pote
state p̄mente. In volūtatibꝰ agit̄ vt trahant̄ ad
filiū: vna sꝑ est presto/ea q̄ diuina est: si hūana cō
sentit/fit cōnexio: si dissentit/ auersio est i causa.
Bonū ē trahere: qm̄ a deo ē: sꝫ trahi se ꝑmittere
ꝑficit vnionē: ⁊ tractus finale p̄miū hꝫ. Quod ⁊

pollicetꝛ iesus. Et ego resuscitabo eū i nouissimo die. Mors in exprimto erat a p̄mo innocente interempto ꝑ fratrē/ nec in quoꝙ abolita: odio ⁊ tedio ⁊ timori hoībus erat/ velut potissime amatū destruēs: qm̄ vita placita erat. Et cū ipa nō posset depelli desuꝑ firma secernēte iusticia: erat in ꝑte sola mīīcordia si iterū post debacchationez eius resurrectio esset ad vitā: porro erat/ sed nō vera/ non arte/ nō angelica/ seu diabolica potestate/ aut hūana virtute. Solius dei erat homines reuocare ex mortuis: qui ꝑ filium missuz ad ima nostra/ resurrectionem hominibus mortalibus repromittit: ꝑus factus ipse in humanitate mortalis: quo merito liberaret ab imperio mortis. Et hec dūtaxat tractis a patre vt credant in filium/ vt ad beatā ⁊ eternā vitā resurgāt ꝓmissio facta est. Et velut admirās ꝙ nō se trahi ꝑmitterēt: aut duriciam eoꝝ ceruicis improperās scripturā ꝓphete allegat: ꝙ possibile penitus ē homines edoceri ⁊ suaderi eis ꝙ hic iesus sit filius dei/ ꝓ salute hominum missus a patre. Est scriptum in ꝓphetis: Et erūt omnes docibiles dei. Esaiā maxime saluator inducit vt eoꝝ animos ad credulitatē adducat: ꝙ possunt oēs homines a deo diuina doceri/ ꝗuis nō omnes doceanꝛ: ⁊ ab eo ꝙ factus est homo primus/ ordinatus est ad scientiaz diuinoꝝ. Aliter diabolus nō potuisset eum decipe pollicēdo scientiam: nisi cognouisset ad diuinam scientiā ordinatū. Nec adam p̄stauisset assensum: nisi quia se cognoscebat etiā sciendo maiora posse ꝑcipe cum iam sic arduā scientiaz accepisset/ vt cuncta creata ꝑ competentia nomina designaret. Igitur sola voluntas obstat discipulam fieri ꝑ scientiam fidei: velut superba satagens ꝑ ratiōes aut per signa diuina cognoscere. Sed docibiles dei docenꝛ a deo: q̄ non vocibus strepit ad aures/ sed corda ꝑfundit: Et si lingua humana diuini oraculi facta ē instrumētū: solus deus in cordib⁹ hominum vt credant/ inuisibiliter operaꝛ. Proinde [omnis qui audiuit a patre ⁊ didicit/ venit ad me] Audire a patre sine medio nō est ꝑ verba sonantia/ sed infusione peragiꝛ. Sed audiūtur ab omnibus ea que sunt a patre: non tamen omnis qui audit a docente doctrinā eloquij sui semꝑ didicit: ⁊ est qui didicit. Eademꝙ imagine multi diuinum q̄d audiūt ⁊ nō discūt: sed ille q̄ audiens didicit/ venit credens ad filium. Sonat in ecclesia vox diuina: ⁊ quod mirꝫ in lingua mortali multi audiūt: sꝫ nō discūt/ ex impatientia/ ex incuria/ ex negligentia/ ex implicatione/ ex fastidio auditorū/ ex colligatiōe animi ad materias/ et affectib⁹ placitis qui dissolui timēt. Et quia sermo dei viuus si capiꝛ/ discerpit ab oībus animis: ex inclinabilitate cordis ad visibilia/ ex fastu animi/ ex inapparētia eoꝝ que dicunꝛ euenit si si disciꝛ quod doceꝛ. Attn̄ audire a deo p̄re ex visione non esse filius manifestat/ dicēs: Non q̄ patrez vidit quisꝙ: nisi is q̄ est a deo hic vidit patrē. Solus filius ab eterno patrē vidit atꝙ cognouit: nō tanꝙ aliū in substātia/ sed tanꝙ aliū in ꝑsona: non vt sepatū a se: velut obiectū visus aliud est ꝙ visus: sed vnū erat/ imo ē filij visio ⁊ obiectū patris: quia ipse ⁊ pater vnū sunt. Nemo aūt hāc visionem habuit aut habebit: etiā in illa patria visio angeloꝝ ⁊ oīuz btōꝝ non erit vt visio filij/ ab eterno vnuz existētis cū paterna substātia. Nec confert ꝙ alij euāgeliste dicūt: ⁊ cui voluerit fili⁹ reuelare: ꝙ visio ceteroꝝ visioni filij sit equalis: qm̄ illius ab eterno/ illoꝝ ex tempe: illius in substantia/ illoꝝ in accepto: illius in ꝓprio/ illoꝝ in dato: illius in seipso/ illoꝝ in ꝑticipatiōe. Quod si hoc de patria dixerim: multo magis negauerim etiam in via filium alicui reuelare patrem: vt eius ⁊ q̄ reuelationē accipit/ sit equa cognitio.

¶ Qꝛ qui crediderit in dei filiuz/ vitā meretur eternam: quia ipse panis est viuus illam prestās: secundū Joannem solum. Caplm XV

SI vita eterna in desyderio mortaliū facta est: credaꝛ in filiū/ qui iuramento illā pollicetꝛ. Amē amē dico vobis qui credit in me/ habet vitā eternam. Ineffabile ꝓtinus est fidei meritum/ vt vitā mereaꝛ eternam. Deus illi tale p̄ciū posuit vt tanti penderetꝛ: non est inuestiganda ratio/ sed eius iusticia facienda. Habet credulitas vitam eternā in ꝓmissione: donec de ꝑseuerātibus spēs largiaꝛ. Confirmat hoc iesus ex eo ꝙ est: ex eo quod in prisca vita non fuit. Hinc dicta exquiranꝛ vt intelliganꝛ: vnde credens dei filium habet vitaz eternam? ex eo ꝙ dicit: Ego sum panis vite. Unde prisci nō habuerūt? Ex eo ꝙ adiecit: Patres vestri manducauerūt in deserto manna/ et mortui sunt. Ergo vita ex pane vite. Mors nō ex moyse neꝙ ex māna/ sed ex inuidia diaboli ꝑ adā: dicit em̄ scriptura: Inuidia diaboli mors intrauit in orbē terrarū. Sap. 2. Quare igiꝛ māducatio māne in hāc disceptatione venit? Quia cū mors iā esset introducta in orbē: nō potuit auferri ꝑ moysen/ neꝙ ꝑ comestionē māne quod ppl's ex pluitiōe dei manducauerat in deserto. Sed hic est panis q̄ de celo descendit: vt si quis ex ipso māducauerit/ nō moriaꝛ.] Ecce ꝙ ex pāe celesti comesto impiū mortis destruiꝛ: mors eterna oīno supaꝛ. Ego suz panis viuus q̄ de celo descēdi. Si q̄s manducauerit ex hoc pane/ viuet in eternū.] Nō satis reputatū est ꝙ ex pane comesto mors eterna superetꝛ: nisi e regione vita tribuaꝛ eterna. Proinde cū panis sit oīno celestis: ex eo māducās in eternū viuet. Ex ipso celesti veroꝙ pane/ si fide vera comediꝛ/ eterne mortis impiū in hmōi comestione euanescit/ eterna vita conferꝛ. Quod ⁊ ait: Et panis quē ego dabo/ caro mea est ꝓ mūdi vita. Exponit quis sit panis viuus de celo descendens: ꝙ sit sua caro danda in mortem ꝓ omnium vita mortaliū. Sꝫ neꝙ caro de celo descēdit: qm̄ incarnari volēs: neꝙ corpus portauit de celo/ sed assumpsit ex virgine. Quō igiꝛ panis viu⁹ q̄ de celo descendit/ caro sua est?

Si descendit de celo/nō caro. Si caro/nō descē-
dit de celo. Est pāis viuꝰ iesus de celo adueniēs
carnē assumēs: ꝛ vniēte gr̄a tres substātie facte
suntvna ꝑsona: nō ꝙ caro de celo descēderit/sed
sit vnū facta cū assumēte dei filio qui descendit.
Qui etiā signāter illā carnē assumptā: nō deita-
tē naturaliter ꝛ eterne imortalē: nō animā imori
turā ex nihilo creatā ꝓ mūdi vita daret in mor-
tē: vt vnica mors christi duplicē mortē nostram
excluderet: ꝛ ad vitā eternā in duplici substantia
ꝑpararet. Necnō ꝛ in cibū eādē daturus erat: cū
ꝓpria ꝛ secreta ptāte in illā transsubstātiādo ele
mētata cōuerteret: ꝛ relinqret mortalibꝰ similez
imo eādē potētiā cōuertēdi atq sumēdi.

¶ Qꝫ in disceptatōe christi cū iudeis de vitali cibo etiā iudeorū litigatio ē exorta: secundū Joannē solū. La. XVI

Nunq nisi inter vnā ꝛ alterā partē con
tentio nascit̄: nunq nisi inter dissiden-
tes litigatio generat̄. Nam aliqui at-
tollebant̄ ad doctrinam de cibo nō querētes rō
nem: tendebāt in fidē/appetētes vitā eternā: non
habētes quod opponerēt doctrine ꝓpter defe-
ctum docētis/ neq docenti ꝓpter falsitatē do-
Jo.6 ctrine. Aliqui vero tumebant nōvalentes in fa-
ctum/nitebant̄ in modū. Nā audito verbo: Pa
nis quem ego dabo/caro mea est. Litigabāt
ergo ad inuicē dicentes: Quō pōt hic nobis car
nem suā dare ad māducandum?] Simplr̄ cre-
dens factū non querit modū: alias nō esset sim-
plex ipsa credulitas. Et signum est fidei fluctuā-
tis/cum mysteriorꝫ christi modus inquirit̄: insi-
stētes adhuc in ꝓcessu nature/ cū aliq vltra ip-
saz audiūt/modū nitēti inqrūt. Vident̄ litigare
iudei velut in hac disceptatione diuisi: quia liti-
gium agit̄ inter aduersas partes: ꝛ inuicem con
quirūt illi ꝓponētes qui in fidei simplicitate nō
stabāt: Quale aut quod verbū hoc: quis insoli-
tus sermo/ꝙ istius hominis caro sit cibus nobis
tradēdus ad esuz? Toti in sensibus erant: recesse
rāt ab internis. Quis vnq iudeorꝫ comedit hu-
manam carnem/nisi extrema illa necessitas coar
tasset: vt in obsidione factuz inscribit̄? Quis a se
ipso partem carnis secauit: vt aliȷ̄ prestaret in ci-
bum? Quis se totum interfecit: vt pabuluz fieret
aliorꝫ? Abhorret sensus: aspnat̄ ratio hūanā ede
re carnē. Quō ergo iste carnem suā ad māducā
dū poterit dare nobis? Et si esset esilis edēdus
ꝙ ꝓ eterna vita cito consumeret̄: pauci modicū
quid acciperent: Multitudo reliqua saluando-
rum quid comedendū accipet? Huiuscemodi co
gitatiōes versabant̄ apud aīas imperitas/ fidei
non subiectas/diffidentes de potentia pollicen
tis: ne modus inueniri posset quo caro sua veni-
re hōeste sine horrore māducātis in cibū. At qꝛ
iesus nō edisserit modū: sꝫ conat̄ in factū: videa-
mꝰ vt caro sua oīno comedat̄: ꝛ ad hoc vt fiat/mi
nat̄ ꝛ pollicet̄. Dixit ergo eis iesus: Amē
amen dico vobis: nisi manducaueritis carnē fi-
liȷ̄ hominis/ꝛ biberitis eius sanguinem/non ha
bebitis vitam in vobis. Qui manducat meam
carnem ꝛ bibit meū sanguinē/habebit vitā eter
nā. Et ego resuscitabo eū in nouissimo die] Nō
sedat saluator litigiū iudeorꝫ hesitantiū de mo-
do: apologiā nō facit. Suadet carnē suā in cibū
accipe ꝛ sanguinē in potū: ni fiat/interminat̄ vi-
te carētiā: vt fiat/vitā ꝓmittit eternā. Et si mors
cunctos depascens/obicem de vita eterna face-
ret ad credendū: etiā sepius resurrectionez diei
vltimi repromittit: vtiliorē partē ꝓ auditoribus
ratus/quesitorꝫ in credendis nō reddere rōnem:
ne infirmaret fidē/ q rōnibus non fulcit̄. Que si
reddunt̄/fides ipsa minuit̄: ꝛ tandē eiꝰ demit̄ pre
miū ꝑueniens ex eo ꝙ non videt̄ credit̄ id etiaz
quod nulla itelligit̄ rōne: seu ꝑ naturā euidēs de-
monstratio ꝓrogat̄: astruens eis subsequis for-
mam/ne cōcionando credenda in reddendā rō-
nem traȷ̄ciāt: ne fidei meritum adimant. Ac per
hoc quia deus est q hec sic ordinauit: in quibus
fidei scientiā posuit: in qua iusticiam supra vete-
rē legem/imo sine compositione perfectā: quia
illa imperfecta erat: statuit in qua saluos face-
re homines ab eterno ꝓdestinauit. Non quera-
tur a mortalibus modus operum diuinorꝫ/neq
ratio factibilium. Nec si a fastuosis querit̄/quis
rationem reddere conetur. Superbe querit̄: ꝓ
amplius superbit si qs nitit̄ elucidare modū et
rationem eorū que humanas intelligentias om
nino transcēdūt. Quorū modus ꝛ ratio sola est
diuina voluntas: qꝛ sicut voluit/ita ordinauit et
fecit. Cuius velle moduz suarum actionum in-
quirere/tale dixerim quale si ꝓprio humero qs
vellet imponere totum orbem.

¶ Quod cibus carnis christi et potus sanguinis eius secundum rationem et moduz fidei sumpti/vere donant vitam eternam: secundum Joannē solū. Capitulum XVII

Licentiam habuerunt ꝓtoplasti in pa- Gene
radiso deliciarum positi/edere de omni
ligno quo ille hortus consitus erat: eti
am de ligno vite/quod comestū vitam ꝓstabat:
tm̄ de vno ꝓhibitio facta est: non tanq de ma-
lo: quia nullum malum deus fecerat: sed vt in il-
lo probaretur obedientia subiecti ꝛ imperiū ꝓ-
ceptoris: que ꝓbatio de re mala esse non debuit.
Et sub interminatione mortis ꝓhibitio facta
est/vt cautius seruaret̄. Non aūt in ꝓhibitione
seruata siue abstinentia ꝓmissuz aliquid est: qm̄
in abstinentia ꝛ ꝓhibione non apponit ꝓmiuz
diuina iusticia: sed satis est si suppliciū non in-
currit. Premiū autē ligno vite appositū erat si
sumptū fuisset ad esum. Igitur cauere a malo ꝓ-
mium non meret̄/sed penam euadit: bonum ve-
ro agere non solum effugit supplicium/sed nan
ciscitur ꝓmium. Applicauerūt ad ꝓhibita volū-
tatem/ ꝛ opus suasiōe callidi tortuosi: ꝛ incurre
runt mortem/ad quam facti non erant: ꝛ priua-
bant̄ vita/ꝓ qua ꝛ ad quam facti erant/nō eden-
tes illud vitale lignum. Cetera vero ligna ꝑ in-
differentiam erant. Igitur omne humanū ge-
nus morte multatū ꝛ vita ꝑuatū erat: nec ei ade-

rat aliũde spes fugiẽde mortis petẽdeq; vite: nisi cui deus in suo impio iã cõtemptus / hominũ miseratus voluit subuenire. Uerũ qr p cibũ vetitũ mors in vltiõe fuit / ⁊ in puatione vita / p intactũ cõcessũ: p cibũ celestẽ / editũ diuine / verũ / syncerũ sine admixtione contrarij depelleret horrida ⁊ odiosa mors: ⁊ vita optata redderet: dũ seruet obedientia de sumẽdo / put in vetito inobedientia est seruata. Et hoc ẽ quod saluator dicit: **Caro mea vere est cibus: et sanguis meus vere est potus. Qui mãducat meam carnẽ / et bibit meũ sanguinem: in me manet et ego in illo.** Per cibũ mala / p cibũ bona puenisũt: sed nõ p eundẽ: nullus tñ cibus est malus / sed mala sumptio esse põt. Dis creatura dei bona: ois cibus valitudini aptus quia natura bonus: sed melior vnus alio inuenitur: nullus tñ cibus est verus ad amatã pmissamq; vitã / nisi vnus de quo iesus: Caro mea vere est cibus. Dis cibus si bonus ẽ ⁊ verus ex eo quod est ⁊ aptus ad istam fallacem vitam p tẽpore / non eterne. Ad vitam veram eterneq; manentẽ / solus est christi caro. Et queadmodũ cibũ potus consequit / sic carnẽ sanguis. Igit et sanguis eius verus est potus: sicut caro verus ẽ cibus. Dis vero rõne vtẽs veritatẽ in oibus ɋrit: in nulla falli vult: q̃q̃ puersus sepe fallere velit. Nullus vellet pasci somniato cibo neq; picto / sed vero: si famẽ pateret indigeretq; cibari. Si fames vero cruciat: nil pendit si dormiens somniet esum: aut videat pictũ in pariete cibũ. Uenter repletus ridet ex his quousq; vacuet. Uiuere appetens vite fulcimenta conquirit: ⁊ eo meliora q̃bus sanior vita seruet. Proinde quia vere famis inedia cruciamur: quia viuere in eternum vellemus: quia cũcta terrena in veritate nõ satiant / non mortem depellũt / vitam eternã nõ prestant: verũ cibum / verũq; potum oblatũ debita sumptione capiamus. Sed vnde destructio mortis? Ex cibo potuq; celesti. Quõ quis eruet ab illa? Quõ eterna vita ex huiuscemodi donabitur? Ex mansione in illo qui sup mortem habet imperium / ⁊ eternam tradere vitam a patre traditã potestatẽ. Quomodo ergo in illo manebim⁹? Per comestionẽ carnis / sumptionẽq; sanguinis: qm̃ qui manducat meã carnẽ ⁊ bibit meum sanguinem / in me manet / ⁊ ego in illo. Mutua fit mansio ex his assumptis: vt ille in nobis maneat tanq̃ vita in mortali corpe / ⁊ nos in illo tanq̃ in fonte vite. Si ipse qui est vera ⁊ eterna vita / manet in nobis: ⁊ nos ṽo mortales in christo vita manebimus: abolebit mors: etnaq; vita in possessiõe fiet ex interposito seruatoq; pacto q̃ carnẽ eius comedam⁹: bibamus ⁊ sanguinez. Euidẽs in fide rõ denitãde mortis concedẽdeq; vite subiũgit: **Sicut misit me viuens pater / ⁊ ego viuo ppter patrẽ. Et q̃ mãducat me: et ipse viuet ppt me.** Originalis ⁊ fontalis ⁊ pma ⁊ pncipiũ vite pat: a quo ⁊ in quo fili⁹ viuẽs ppt patrẽ. Uita q̃dẽ pr̃is ⁊ filij vna ẽ: ⁊ nobis aliũde q̃ ab ipo esse nõ põt. Propterea dicit: **Qui mãducat me / ipse viuet ppter me.** Nõ monemur mãducare patrẽ: qm̃ pater nõ assumpsit mãducabilẽ carnẽ: sed filiũ illã assumentẽ: ⁊ vita nr̃a sit in filio ⁊ in patre: in filio / si carnẽ ei⁹ manducauerim⁹: in patre / qm̃ ab ipo est filius. **Dic est panis qui de celo descẽdit.** Ad cõfirmationẽ audituror ⁊ credituror sepe repetitur huiuscemodi verbũ: ad differẽtiã ill⁹ panis / qui mãna dicebat: quod de⁹ in deserto patrib⁹ pluit: cũ ille nõ p̃stiterit vitã / sed iste p̃stat eternam. Propterea sequitur: **Nõ sicut patres vestri mãducauerũt mãna in deserto / et mortui sunt.** Acsi patenter dicat: Dic iesus dei filius panis est de celo descendẽs: sed nõ sicut ille panis in mãna: quẽ pr̃es vestri mãducãtes etiã mortẽ corpis sũt expti: qm̃ ex illa vita nõ erat. Reficiebat ad horã corpa iuxta vota / mitigabatq; famẽ: nõ aũt depellebat. Iste ṽo p̃stat vitã / famẽq; depellit. Proinde: **Qui mãducat hunc panẽ / viuet in eternũ:** qr ipe vita est eterna ex patre: q̃uis tpalis sit ex mr̃e. In oib⁹ aũt his verbis nec modũ mãducatiõis apeRuit: de quo maxime fuerat litigatio ad inuicem iudeor: vt supra platum est: ne fidei robur decresceret: ⁊ meritũ eius nõ tã alte appenderet in lãce. In fide factum: in fide modus existit. Plus em̃ est q̃ voluit hoc facere fecitq; / q̃ mod⁹ in facto: atqui si factũ in fide / modus nõ erit in declaratiõe. Nõ em̃ p̃ponit hmõi celesti facto modus eius. Si q̃s igit in oib⁹ actiõib⁹ saluatoris sibi p̃stiterit ex captiuato intellectu facto fidem nõ ɋrat vlterius modũ ⁊ rõnez. Eo aũt forte demõ reticebat: qm̃ adhuc nõ parauerat aut dederat cibũ ex sua carne / quẽ in vltima cena fecit: cũ in carnẽ suã panẽ / ⁊ in sanguinẽ suũ vinũ inuisibili ⁊ diuia ptãte cõuertit: ipse pus sumẽs / deinde ceteris discipulis ad mãducandũ ⁊ ad bibendũ tradidit. Nõ tñ ex hoc quõ illa cõuersio ⁊ manducatio fiat carnis / alicui mortaliũ: nisi veris fidelib⁹ ex fide / nõ ex rõnib⁹ aut demõstratiõib⁹ patuit: hoc dũtaxat multiplici ṽbo asserens / q̃ huiuscemodi cib⁹ carnis ⁊ pot⁹ vini opat sumẽtib⁹ ad vitã eternã sub pollicitatione veritatis. Et ciuitas in q̃ hec pmulgata doctrina / credulitati facit argumẽtũ: ex eo quod euãgelista subiecit: **Dec dixit in synagoga docẽs in capharnaũ:** q̃ interptat villa pinguedinis. Et pinguis est panis iesu: de quo in bñdictiõe azer pphetatũ fuit: Azer pinguis panis eius: ⁊ p̃bebit delitias regibus. Gen. 49

¶ Qr sermo de cibo vitali aliquibus discipulis visus est dur⁹: quorũ murmurationẽ christus conatus ẽ auferre: secundũ Joãnẽ solũ. Ca. XVIII

Non capitur a paruis igenijs dogmatum altitudo. Temperandus est sermo ad intelligendi virtutem / ⁊ intelligentie facultatem. Si doctor supergreditur / aut non querit intelligi / aut in admiratione fieri appetit: ibi vero sterilitas / hic vanitas. Sed nec Jesus in his erat: satagebat vt intel-

ligeret/⁊ deuitabat iactantiā. Unde igit sermo
eius ad intelligendū seu ꝑficiendū durus visus
est? Unde aduersus christū murmuratio est ex-
orta? Non ex altitudine verbi/cuius altissimi: of
ferebat enī fidei/nō intellectui naturali: defectū
cuius ad intelligendum suppleuisset ⁊ fides. Si
nouus ⁊ insolitus: in admiratione animū debu-
isset suspēdere: non in illā improbitatē inducere
vt veritatē appellarent duriciā ⁊ murmurarent
aduersus recta loquentē. Sed mos est homi-
nū peruersorum ⁊ erectarū ceruicū/id in doctrinā
doctorum refundere quod animo gestāt: ⁊ allega-
re impossibilitatē in p̄ceptis/⁊ murmurare de re
ctis: nec exercent intellectū vt sciant: ne imposi-
ta faciant/imposturā inquirētes aduersus sanā
doctrinā. Et sepe doctorē murmurādo blasphe
māt: neq̄ consyderāt dictū/dicentē q̄ nō aduer-
tūt. Sic q̄ de sermone verbi vitalis mala respō
sio facta est: sicut euāgelista testat dicēs: Mul
Jo.6 ti ergo audiētes ex discipulis eius di
xerūt: Durus est hic sermo: quis pōt
eū audire? Dicebant aliqui christi discipuli
ex auditu sermonū eius/quidā q̄ sequela: sed hi
nō erāt de numero duodecim apostolorum/aut de
numero septuagintaduorum discipulorum: de quorū
nūero nemo periit/nisi vnus: sed discipuli erant
dū audirent/sequerētur q̄ ꝑsonā. Qui sermonem
humilē/sanū/congruū humanis inuisibilibus q̄
languoribus/oībus volētibus aptū/pulchrū/ꝑ
omnia rep̄hensione carentē/durū appellauerūt
ad intelligendū forte: sed nec excusatio: dicebat
enī vt crederet: aut ad agendū videbat difficilis.
Equidē si corpe agendū aliq̄d indixisset/seu mo
lestū sensibus: aut difficile aut impossibile q̄d in
eptū ⁊ inuerecundū. Neutrū habebat: sed duri-
cia erat in animo iudeorum: q̄ dure ceruicis hoīes
a creatore omniū appellati sunt. Ideo durum
appellauerūt sermonē eius/impossibilitatē sibi
obediēdi adiicientes. Quis potest eum audire?
Audiri ꝑtinus auribus corporis potuit: sed ad in
telligentiā ⁊ obedientiā ipa impossibilitas refer
tur. Hi nō humiliter venerant ad doctrinā: ti-
mebāt animo: causam querebant vt a saluatore
discederēt: velut q̄ causam querit q̄ vult recede-
re ab amico: sed non datā a christo/a seipsis ille-
gitimā inuenerūt. Sed sciens autē iesus
apud semetipsum q̄r murmurarēt de
hoc discipuli eius: dixit eis: Hoc vos
scandalizat. Si ergo videritis filiū hoīs ascen-
dentē vbi erat prius. Spūs est q̄ viuificat: caro
nō ꝓdest quicq̄.] Sciebat omnia q̄ cogitaban
tur ⁊ dicebant atq̄ fiebant ab hoībus apud se-
ipsum: nō ꝑceptione sensuū facta relatiōe/sed ꝓ
pria cognitiōe diuina: quā nihil latere pōt: qua
nouit quod aut in cordibus aut suppressis ser-
monibus murmurabāt: ⁊ inonerosus sibi ꝓui-
debat ipsis: ne decepti resilirēt ⁊ vitā eternā ꝑ-
derēt ꝓmissam in cibo vite. Dixit eis: Hoc vos
scandalizat quod dixi de cibo vite in eternū ma-
nente: q̄ vitā eternā dat quam nō habuerūt pa-
tres in māna: q̄ p̄tuli me moysi: q̄r dixi me viuū

esse panē qui de celo descēdi: q̄ resurrectionē ꝓ
misi facturum in nouissimo die: q̄ in me credere
vitā est nancisci eternā: q̄ ad ipsam habendam
oportet meā manducare carnē/que verus est ci-
bus: ⁊ meū bibere sanguinem/qui verus est po-
tus. Si ista sunt q̄ vos scādalizant/me tm̄ homi-
nē cogitantes: innitētes eo q̄ genealogiā ex car-
ne cognoscitis: recte tamē sapiētes sciūt ista om-
nino sensum ⁊ omnē hominū excellere transcen-
dere q̄ virtutē. Sed plus in me visuri seu de me
audituri estis: vt si cuius homo dixi/virtute diui-
na tamē fassus sum. Proinde si videritis filium
hoīs quē me solū esse cogitatis/ascendentē vbi
erat prius: quia dei filius: ascendentē vt homo
vbi prius erat vt deus: patebit credēdi via: faci-
liter cogitatio retundet q̄ carnalis genealogia
mihi adimat potestatē: ⁊ si qua dicta vos scāda
lizant/animos vestros in fide quietabūt: ⁊ scan-
dalū ex visa carne sumptum delebit: qm̄ spūs est
qui viuificat: caro aūt non ꝓdest quicq̄. Nolite
carnē aspicere: ad nihilū ipsa valet. Omnis ca-
ro fenū: ⁊ prudētia carnis mors est. Etiam caro
christi sic inspecta nihil vtilitatis afferre potest
si deitas que spūs est/in vnione cū ipsa nō esset.
Caro vt aperte sumat totus homo/nō ꝓdest: ni-
si deitas in fide sit cū homine. Caro etiā suo mo
re loquit: sed illa que loquit lingua carnis/spm̄
habent ⁊ vitā. Ideo dicit ipse iesus: Uerba
que ego locutus sum vobis/spūs et
vita sunt. Inde dictū: Caro quā aspicitis et
cogitatis non ꝓdest: neq̄ illam ad vestrū predi-
caui ꝑfectum/etiam cū sumendam tanq̄ verum
cibum edixi/sine spirituali vnione deducta cum
credulitate deitatis eterne/nec sine spirituali in
telligentia veritatis: ac per hoc iniusta erat su-
pra differta cogitatio iudeorum: sed iusta retape-
tio saluatoris: irrationabile scandalū: sed eius se-
datio ratiōabilis cū ad id tēderet iesus vt quod
ab ore humano ꝓcederet/spiritus ⁊ vita esse cre
deret. Sed aliquorum incredulitas obsistebat: quā
saluator aperuit dicens: Sed sunt quidam
ex vobis qui non credūt. Sciebat ie-
sus ab initio qui essent nō credētes:
et qui esset traditurus eū. Perspicuum
atq̄ luce clarius est q̄ deus neq̄ potentia/neq̄
ratione reddita vtebat in dictis actiōibus eius:
sed tm̄ nitebat ad introducendum fidē ad corda
que audiebant: ⁊ q̄ ex incredulitate ad sua dicta
omne scandalū erat: ex hoc quod ait: Sunt qui-
dam ex vobis qui nō credūt. Quod si crederēt/
nō scandalizarent in his q̄ a iesu dicta sunt: imo
potius letarent: qm̄ verba sunt ad eundū in do-
mū dn̄i: in quorum figura loq̄bat dauid: Letatus Psal.
sum in his q̄ dicta sunt mihi: qm̄ ex his in domū
dn̄i ibimus. Nō latebat iesum ab eo q̄ cepit cō-
gregare discipulos/credulitatē aliq̄bus nō affu
isse aut etiā defuisse: necnō ⁊ p̄nouerat ꝓditorē.
Seu ab initio ꝑ eternō. Uerba sūt euāgeliste/nō
saluatoris. Qui [⁊ dicebat: Propterea dixi vo
bis: q̄r nemo pōt venire ad me/nisi fuerit ei da-
tū a p̄re meo] Hoc iā est sup̄ differtū.

¶ De discipulis qui non credentes verba dñi/recesserũt retro abeũtes: secundũ ioannẽ solum. Ca. XIX

Conuertit ad dominũ fides: incredulitas nõ venire non sinit aut auertit. Nectit fides: incredulitas late vagat̃: aut iugatum soluit. Fides verborũ altitudinem nõ veretur: quibus subiecta superfertur nõ terretur ab inapprehẽsibili: oĩa capit credens. Apprehẽsio naturalis e regione consistit ⁊ incredulitas gradit̃ in peruersum. Ipsi semet ipsos accusant/ꝙ nõ adheserũt ex corde in fide inuariabili: qui ex incaptibilitate verboꝝ retro cesserũt. Unde euãgelista/nõ saluator edisserit. Ex hoc multi discipulorũ abierũt retro: et iam nõ cum illo ambulabant. A christo deficere non est cũ quo fiat honestum fedus: ⁊ cũ repedatur ab ipso/non ad domũ aut ad quitẽ/sed in mortẽ itur. Etenim ipse vita. Et lapsus est ad errores veritate relicta: etiã ipse veritas cũ sit. Necnon per deuia queq̃ tendit/qui rectã deserit viam. Ipse quippe via fact⁹ nobis ad penitentiam. Ue igitur qui relinquũt iter rectum/⁊ vadũt per vias tenebrosas: sed qui retro cedũt/de dei regno desperẽt: quoniã nemo mittens manũ ad aratruz ⁊ respiciens retro/aptus est regno dei: quod se in ampliora extendẽtib⁹ nõ retrouersis datur. Peruile vinculũ est quod verba dissoluũt. Quid si adiecta tormenta fuissent? Nexus vtiq̃ fidei ⁊ amoris christi si verus extiterit/ex verbis ⁊ penis atq̃ tormentis etiaz interminãdo quis mortẽ peramplius innodat̃: ⁊ sub pressuris increscit: ⁊ eque vt verba deridet verbera. Sed pusillanimes sibiq̃ placẽtes/verborũ autẽ indignatione difficili seu impossibili ab intellectu puro nõ adiuuante fide aut dubietate/seu quomodolibet hebetudine restricti et territi retrospiciũt: ⁊ non ambulant mente/vita moribusq̃ cum eo: sine quo errat̃ et inciditur in latrones ⁊ vrsos: ⁊ nunq̃ optatũ deuenit̃ in terminum. Uelut in virtutib⁹ omniũ bonarũ actionum principiũ est fides: sic incredulitas excludens a bonis/in voraginẽ omniũ maloꝝ immersit. Nullus ꝙ pure fidei maior nexus: sed qui cito resiliunt/nondũ attigere illã fidei puritatem: aut non addiderunt fidei charitatẽ. Et nulla seiunctio remotior ꝙ infidelitatis/ et nõ adhibite charitatis. Abeunt ergo retro qui repetũt affectu peruerso ea que nõ odio dimiserũt: ⁊ in moribus perditis reuersant̃/quos iure reliquerũt. Abeunt retro/relabunt̃ in indirectionẽ voluntatis: qui regulari nolunt celestib⁹ disciplinis: cõtra quos petrus in epistola sua dicit: Si em̃ refugiẽtes coinquinationes mũdi in cognitionẽ saluatoris domini nostri iesu christi/his rursus implicati superãtur: facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius em̃ erat illis non cognoscere viam iusticie: ꝙ post cognitionẽ retrorsum conuerti ab eo quod illis traditũ est sancto mandato. Contigit em̃ illis illud veri puerbij: Canis reuersus ad suum vomitum: ⁊ sus lota in volutabro luti. Diuina librãte iusticia nemo hesitet deteriorem fieri retrorsum ꝯuersum/ꝙ non fuisse cõuersum. Qui em̃ semel improbabili ratione placuit: sine peccato inexcusabili displicere nõ potest. Est etiã manifestus error/a ratiõe mentẽ auertere. Et ꝙꝙ de mysterijs saluatoris ratio aperta reddi non possit: tamen ab ipso recedere nulla ratio suggerit: neq̃ suaderi potest irrefragabili argumẽto. Satis em̃ est ad sequelam eius nõ habere oppositam causam: neq̃ relinquẽdo propiciam.

¶ De discipulis qui electi a christo ipsum solum eligentes cetera cotẽpserunt: secundũ Joannem solum. Capitulum XX

Per interrogationẽ verbalẽ iesus suos discipulos experit̃ quid elegerint: ꝙuis corda omniũ sciret: sed ad confessionem oretinã trahit. Quod si corde ad iusticiã que per fidem est/credunt: oretinus exprimant quod sentiunt ad salutẽ: ⁊ vt pateat fides bonorũ per incredulitatẽ peruersoꝝ: ⁊ incredulorum eluceat peruicacia confessione fideliũ. Necnõ vt iesus prodat se agere libertate/nõ coactione voluntate/nõ necessitate: sicq̃ velle ipsi adherere volentes/⁊ permittere abire volentes: idcirco quibusdã recedẽtibus iesus ad duodecim est locut⁹. Dixit ergo iesus ad duodecim Nũquid et vos vultis abire? Joan.6. Quia recesserũt aliqui ob incredulitatẽ/in arbitrio proprio cõstituti. Sciens tamẽ latebras mentiũ ipsorum/illos interrogat si abire alio volũt: sicut illi abierũt: vt permittat abcessum. Ac si eos sermone tali alloqueretur: Meũ fuit vos recipere venientes/venire vestrum: meũ retinere discipulos: vestrũ est penes manere doctorẽ/ aut abire liberi vt venistis. Non cogo/non aufero libertatẽ. Uidistis que feci: audistis que dixi. Est ne sermo durus cũ precipit/ cum consulit/cũ iuste minatur/cum misericorditer pollicetur? Capit em̃ vester in fide intellectus. Est ne quid in causa? Uultis ne abire increduli: an mecũ manere credẽtes? Non ꝙ christus velit ab ipso celebrari diuortium: sed sinit vnumquẽq̃ suum placitũ querere: siue sic aut ne asseq̃tur: ⁊ libero vti arbitrio. Attamen ab his qui fide sibi intremula adheserunt dicitur: Nam respondit ergo ei simon petrus: Domine ad quem ibim⁹? Uerba vite eterne habes. Et nos credim⁹ et cognouim⁹: q2 tu es christus filius dei viui. Justam honestãq̃ desperationẽ porpter optimã ⁊ infallibilem spem apostoli ꝯsciuerant: cũ petrus respondit ꝓ omnibus: Dñe ad quẽ ibimus? Desperauimus de omni hoĩe: quoniã maledictus qui ꝯfidit in homine: ⁊ ponit carnem brachiuz suum. Et nolite sperare in principib⁹ in filijs hominũ/in quib⁹ nõ est salus. Et quis est qui nos eruat de potestate tenebrarũ: qui transferat in regnũ eternũ: nisi tu sol⁹ qui verba vite eterne habes? Et nos mente credimus/⁊ per miracula facta cognoui-

mus: ⁊ tu infudisti cordibus nostris fidem: quia
tu es christus filius dei viui. Supergrediuntur
apostoli hac ꝯfessione iudeos: qui tantū ioseph
⁊ marie filium asserebāt: dei filiū confitentes: in
quo solo spe omni alia derelicta/ ꝓ vita eterna
sperantes: vti dicerent: Et nos viuere in eternū
querimus: ad hoc satagimus vt in eternū viua
mus: igitur ad quē ibim9 vt viuam9? Ubiq3 do-
minatur mors: ⁊ si creatura est aliqua que non
moriatur/ vitā alteri ꝯferri non potest. Tu vita
⁊ apud te est fons vite: non transitorie/ sed eter-
ne. Uerba tua depromunt que sunt eterne vite.
Alias legimus petrū pro omnib9 apostolis con
fessionē de christo similem ꝓtulisse: nō per reue
lationem a carne aut a sanguine/ sed ꝓdoctus a
patre. Ita ⁊ hic non humana sapiētia/ sed diui-
na perfusus verbū confessionis salutifere eru-
ctauit. Sed ibi quasi ꝓ se locutus beatificatus
est: hic vero exceptionē vnius audiuit a confessi
one quā fecerat/ cum ꝓ omnib9 loqueret/ dicēs:
Et nos credim9 ⁊ cognouimus: nescientes vnū
esse diabolum inter eos: quē christus declarat
ex mala qualitate/ tacēs ex nomine. **Respon-
dit eis iesus: Nōne duodecim elegi:
et vnus ex vobis diabolus est?** Iesus
elegit apostolos: non ipsi dominū iesum elege-
rūt: sed electi vt salui fierent/ cōsenserūt: attamē
vnus qui nō consensit/ diabol9 factus est a seip
so: malicia/ nō natura. Utq3 vellet differere chri
stus: Non mirū si aliqui abierūt retro: quos nō
tanta prerogatiua dignitatis elegi: cū vos duo
decim pre ceteris insigniuerim: quos ⁊ aposto-
los nominaui: etiā inter vos vnus de electis a
me/ sed nō ante mundi constitutionē aut ab eter
no: quoniā non sic esset iam diabolus. Nec om-
nes hoc animo creditis ⁊ tenetis: quod ore con
fessus est petrus: cū inter vos vnus vestrum ex-
istat diabolus. Declarat autē euāgelista in scri-
bendo euangeliū quis hic fuerit: cuius nomen
christus semp tacuit. **Dicebat autē de iu-
da simonis scariothis: Hic enī erat
traditur9 eū: cū esset vn9 ex duodecī.**
Perspicuū est nō esse diabolū natura/ sed vitio:
cum a saluatore iudas sit diabolus appellatus:
qui fuerat electus apostolus. Timor cū caute-
la ꝯstruitur/ si homo potest sua malicia diabol9
fieri: cuius nomē horrendū est nominare. Uerū
tamen multi nomē exhorrent: sed facta diaboli
nō abhorrent. Sed tolerabilius esset diabolum
videre/ ꝙ esse: ipsum vexantē pati/ ꝙ fieri. Ac per
hoc si iudas ꝓditor a seipso potuit diabolus fi-
eri: quot igitur sunt deprauata mēte facti diabo
li? Quid igitur expedit diabolo spirituali/ vt ad
culpā homines tentet: si ipsi sibi homines facti
sunt demones? Nemo causetur aduersus inuisi
bilem hostem/ dicens: hoc mihi fecit diabolus
si homo a seipso est diabol9 factus. Et sicut pri
mus diabolus a seipso factus/ nō ab alio: sic ho
mo diabol9 nō fit/ nisi a semetipso. Non enī tra
duce naturali diabol9 a diabolo gignitur: neq3
eruditur arte/ manu seu aliquo instrumento: siue
a spirituali tantū/ siue a ꝯiuncto diabolo. Insit
igit hominib9 cautus timor ⁊ timorosa cautela
magis a seipsis ne diaboli fiant/ ꝙ ne a iā factis
tententur/ ꝙ ve socientur. Nam ⁊ in inferno cru
delior erit pena sua prauitate se videre diabolū
factum: ꝙ cunctos alios sibi habere adhibitos
ad tormentū ⁊ ad eternū consortium. Necnō ti-
mendo caueant ⁊ cauendo contremiscant: si qui
sint/ etiā si esse aliquid magni videant: ne effici-
antur ex peccato diaboli: cū audiunt diabolum
factum vnū ex duodecim discipulis filij dei: cui
non ꝓfuit christi presentia/ superna sibi declara
ta doctrina/ ⁊ apostolorū sancta societas: quin a
seipso efficeret diabolus/ cū alijs antiqs demo
nibus in eterno igne sociandus.

¶ De disceptatiōe habita īter iesum et phariseos et scribas sup mūdicia spiritus et mūdicia corporis: secūdū mattheū et marcum. Ca. XXI

Acti ab inuidia seu per odiū quod ꝓter
rationē est/ in alterū ardentes querūt
semp vnde calūnientur: ⁊ aduersus ex-
osum etiam in minimis captionis la-
queos tendunt. Ex iniquitatis incessu pharisei
⁊ scribe christū persequebant. Est etiā ⁊ peruer
sorū genus: qui omne quod agi vidēt/ alia lege
ꝙ agant/ reprehendūt: fastu presumētes omnia
debere fieri lege inuenta potius ꝙ diuina. Et si
diuine deferūt: quādoq3 audent ⁊ suas inuētio-
nes legi diuine cōponere: vt eadem censura ser
uentur. Sunt ⁊ qui omne quod nō agit eorum
sancionibus/ existimāt eis aduersum: necnō ⁊ au
thores in hostilitatē recipiunt: in quos verbo⁊
⁊ morum improbitate deseuiunt. Necnō ⁊ repe
riunt qui cultui corporis intēdentes/ sua interio
ra dimiserunt: quoꝝ omniū similitudinē gerunt
pharisei ⁊ scribe. De quib9 dicit: ꝙ **cum ve-
nisset iesus in terrā genezareth et fe-
cisset multa miracula: tūc accesserūt
ad eū pharisei: et quidā de scribis ve
nientes a hierosolymis. Et cū vidis-
sent quosdā de discipulis ei9 comu-
nibus id est nō lotis manib9 mandu
care panē/ vituperauerūt.** Nihil faceti/
nihil vrbanū/ nihil ad cultum corporis/ nil alie-
nis oculis placitū suos discipulos christus do
cuerat: sed omnē mundi corporis contēptum:
vt etiā mensam in contemptu corporalis mun-
dicie ponerent: panem seu cibum illotis mani-
bus manducātes. Regni celorum vrbanitatem
docebat iesus: ⁊ animarū nitiditatē/ non corpo-
rum baptismata predicabat. Et interioribus fu
is intenti/ exteriorē cultum per om̄ia paruipen-
dunt. Et argumento fit ꝙ exteriorib9 deditu sua
interiora spreuerunt. Exteriora spernentes, in-
tima ornare conantur: in ipsisq3 delectātur. At
qui si aliquādo ꝯtingat extra in aliquo fieri/ pe
naliter sunt: cito ad intima sua redeūt que virtu
tibus colūt: sed exteriorē corpis incuriā in alijs
vituperāt: illā in semetipsis amātes. Laudet ꝗ

diuinũ magisterium pro supernis: ⁊ discipuloꝝ
humilis obedientia in agendis. Et e regione
sunt qui exteriora sua magis ꝙ̄ sua interiora co-
lunt. Pharisei enĩ ⁊ omnes iudei nisi crebro la
uerint manus/nõ manducant: tenẽtes traditio-
nem seniorũ: ⁊ cum a foro veniunt nisi baptizen
tur/nõ comedũt. Et alia multa que tradita sunt
illis seruare: baptismata calicũ ⁊ vrceorũ ⁊ era-
mentoꝝ ⁊ lectorum. **Et interrogabant eũ
pharisei et scribe/dicẽtes: Quare di-
scipuli tui transgrediũtur traditiões
seniorũ? Non enĩ lauant manus/ cũ
panẽ manducãt.** Ecce cult⁹ corporis: ecce
nitor exterior: ecce mũdicia inutilis ⁊ baptism⁹
sterilis. Ordinationes ⁊ cerimonie traditiones
ꝙ hominũ sunt iste/nõ dei: nullo modo diuinis
exequende preceptis: etiã si multa vtilia cõtine-
rent: cũ nihilo sint pendende: ꝑ eo ꝙ diuersa ba
ptismata corporũ ⁊ vasorum maculas internas
nõ abluunt: sed habent quandã iocunditatẽ fo-
rinsecam ⁊ perfunctoriã/incompossibilẽ ad vir
tutẽ: necnõ ⁊ duntaxat humane sentientes: quia
q̃ corpori ꝯgruunt/ ꝑ decreto ⁊ lege suscipiunt:
id agẽtes vt velut edicta diuina seruẽtur. Ideo
audacia improba doctorem ⁊ discipulos argu
unt/dicẽtes: Quare discipuli tui transgrediunt
traditiones seniorum? Si discipuli: ergo ex do
ctrina magistri aliquid negligũt agendũ/aut ne
fiendum cõmittunt: discipuloꝝ culpa potius re
funditur in doctorẽ. Causam interrogant/nõ vt
laudent: sed si assignatur vt improbẽt: ⁊ causam
habeant ꝯtra eum. Sed que talis transgressio:
Non enĩ lauant manus cũ panem manducant?
Querit inuidia in minimis calumniã aduersus
quẽ agitur. Quid enĩ habebit delicti aut crimi
nis mãducans illota manu? Ad seipsum horror
illius lotionis erat. Et si forte ad cõmensalem:
plus erat tolerare aliquãdo infirmũ membro di
minutũ/⁊ quod pamplius morib⁹ spurcũ/ꝙ̄ ma
nibus illotum. Non enĩ lauant manus cũ panẽ
manducãt: quoniã iam translati erant ad chri-
stum a cerimonijs iudeorũ: qui nõ exteriora/sed
interiora docuit baptizare. Indicio erat sane
sapientibus ꝙ celestis magister celestisq; doctri
na: ⁊ ꝙ in illa iam discipuli facti erãt/subinferẽ-
tes omnẽ corporis curã carnisq; nitorem. Con-
templandũ est multo mentis intuitu in ꝓcessu
huius almi regis: cũ quibus cõmilitonibus qui
busq; familijs graditur: ineptis ad humana/et
nulla mũdialitate fulgẽtibus/sed regno dei ap-
tis. Sed iste sua doctrina ineptos ad ista ꝑ illis
aptos effecerat: ꝙ̄uis etiã tales elegerit: vt ab
ipsis primorib⁹ rudimẽtis rusticitatẽ potius ꝙ̄
facetiam redolerent: ad struendã hanc fidez: vt
omne quod agebat/crederetur apolum/nõ hu-
manũ. Jesus attamen summ⁹ apologeticus nõ
respondet male quesitis/sed per inexcusabilem
culpã recompingit querentes. **Ipse autẽ re
spondẽs/ait illis: Quare et vos trãs
gredimini mandatũ dei propter tra
ditionẽ vestram?** Sunt traditiones ⁊ man
data hominũ que diuinis congruũt ⁊ conferũt/
vt seruent: ⁊ hec tenẽda sunt. Sed sunt que nec
conferũt/nec auertunt. Horũ nec in obseruati-
one premiũ/ nec in preuaricatione demeritũ in
conspectu summi iudicis omnia iudicio infalli
bili decernẽtis: nisi ab instituentib⁹ ex authori-
tate pro ꝑuaricatione pena realis seu ꝑsonalis
esset apposita. Sunt que obseruata infringunt
diuina: virtutemq; depellunt. Hec sub quacũq;
interminatione penarũ/etiã mortis seruãda nõ
sunt: ⁊ statuentes ꝯtẽnendi/reprehẽdendiq; fa-
ctores. Itaq; iesus arguit phariseos: Que sunt
studiosius obseruanda ꝓcepta: diuina an huma
na? Liquet quia diuina. Vos igitur impingitis
in discipulos meos transgrediẽtes traditiones
seniorũ: que absq; culpa trãsgredi possunt: ⁊ nõ
confundimini penitẽtes ꝙ ꝓpter istas traditio
nes diuina mandata contẽnitis: que preter dei
offensam nulla possunt ratione contẽni. Ordi-
nauerunt propter auariciam ⁊ cupiditatẽ: ꝙ filij
iuxta preceptũ domini nõ honorarẽt parentes:
eo videlicet honore quo subueniendum est eis:
cũ necessitas adest ⁊ vrget inopia: quod quidem
ordinauerãt sub falsa specie pietatis: vt a parẽ-
tibus subtracta necessaria munera deferẽtur in
templũ/in vsum philargycum sacerdotũ. [**Nã
deus dixit et moyses: Honora patrẽ** Exo.20. Deu.5.
tuum ⁊ matrẽ tuaz. Et qui maledixerit patri vel
matri/morte moriatur. Vos autẽ dicitis: Qui-
cũq; dixerit patri vel matri: munus seu corban
quod est donũ quodcũq; est ex me tibi ꝓderit: ⁊
vltra non dimittitis quicꝙ̄ facere patri suo aut
matri/recidẽtes verbũ dei ꝓpter traditionẽ ve
stram quã tradidistis: ⁊ similia huiusmodi mul
ta facitis.] Introducit iesus disceptãdo expli-
citum a deo ⁊ a moyse ꝓceptum: vt culpa pateat
ex contẽptu. Erat in lege dei ꝓceptum ꝙ paren
tes honorarent a filijs omni honore: quem filij
ſm honestatẽ possent exhibere parẽtibus. Sed
traditio humana cupida ⁊ auara id egerat: vt in
honore debito a filijs fallerẽtur: ⁊ si nulla expo
sitio adderetur in litera ꝙ sic erat: sufficit patro
na sententia saluatoris: qua colligitur ꝙ tradi-
tionibus hominũ dei ꝓceptum venerat in con-
temptũ. Sed nec insistendũ textui literali: quo-
niã aperiendo singula multa explicatio sequere
tur. Sed ex accepta rei sententia vtraq; veritas
pateat: litere videlicet ⁊ rei geste ⁊ perperã ordi
nate: ꝙ filij quicquid poterant accipere atq; sub
trahere parentibus: necnõ lucrum ꝓprium par
tum labore manuũ/ seu quocũq; studio: nõ dare
tur in subuentione parentũ: sed deferret in cor-
bonã templi: de qua scriptum alibi est de precio
relato per iudam. Non licet eos mittere in cor- Mat.27.
bonan: quia ꝓcium sanguinis est. Erat autẽ cor-
bona vbi ponebat in tẽplo pecunia sacerdotũ.
Sed ex tali traditione nõ cõfundebant: ꝙ mit-
tebatur quasi furtũ quod de lege nature de iure
legis moysaice a deo date/a filijs ꝑ subuentione
parentibus debebat: ⁊ rescindebatur ꝓceptum
quod erat de honore parentũ. Et multa contẽ

nendo diuina mandata faciebant/que saluator
ꝓtulit: sed eos ad cōsyderationē remisit intror-
sum. Exinde sequit: Hypocrite bene pro-
Esa.29. phetauit de vobis esaias/dicēs. Po
pulus hic labijs me honorat: cor aūt
eorū longe est a me. Ad confutationē iu-
deorum ⁊ eoꝝ reuerberandā calumniā/ priscoꝝ
testimonijs vtitur ꝓphetarū: non ꝙ eoꝝ sit ma-
ior aut equalis in docēdo authoritas: sed quia
iudei prophetis ꝑteritis credere fatebātur: sed
non christo/ quē persequebant vt nequā. Et pre-
sertim ꝓfert saluator testimoniū esaie: qui aper
te ꝑdixit maliciam iudeoꝝ: que in hypocrisi ma
xime fundabatur: sed que interiorib⁹ derelictis
tantū exteriora coli: nihil veritati afferens/sed
vanitati: existere negligentes solū apparere fe-
stinant. Profitetur labijs quod est rationis atq̄
virtutis: cor vero e regione consistit: ⁊ quod ex
ercrandū peramplius/longinquā a virtute in-
colit regionem. Erat hoc vitium iudeoꝝ: est ho-
die peruersoꝝ fidelium: qui christū tantū labijs
confitentur: cor aūt eoꝝ a christo recedit: male
vadens in peregre: nō motu corporeo/sed irre-
gulato affectu: in remotā a deo per vias non bo
nas patriā vitioꝝ: immo sic concito gradu per
git: quousq̄ in obliuionē dei veniatur: qua nul-
la regio remotior est a deo. Sed ait propheta:
Ps.49. Intelligite qui obliuiscimi deum: ne quādo ra-
piat ⁊ non sit qui eripiat. De corde longe facto
deus cōqueritur: ⁊ cor maxime custodire iubet:
cor exquirit: cor informat ⁊ instruit: cor iubet ex
coli/minaturq̄ sibi. Arguit cor hoim tanq̄ fon
tale malū: vbi nequicia ⁊ omnis malicia incipit
Ps.4. ⁊ desinit/inquiēs per ꝓphetas: Filij hominū vs
Ps.77. q̄quo graui corde? Et iterū: Cor autē eorum nō
Hiere.7. erat rectum cum eo? Et hieremias dicit: Abie-
Hiere.18. erunt in prauitate cordis sui. Et alibi: Ecce
vnusquisq̄ ambulat post prauitatez cordis sui
Prouer.4. mali. Et a custodia obseruari ꝑcepit. Omni cu-
stodia serua cor tuū: qm̄ ex ipso vita ꝓcedit. Et
Prouer.23. querit ipsum ꝑ ceteris que in homine sunt. Fi-
Eccl.2. li prebe mihi cor tuum. Instruit: Deprime cor
Esa.46. tuum ⁊ sustine. Nil tam excolendū iubet. Redi
te preuaricatores ad cor. Eidem fit seua/sed iu-
Eccl.2. sta cōminatio scripturaꝝ: Ue dissolutis corde.
Prouer.17. Et qui peruersi est cordis/nō inueniet bonum.
Sed hec est ꝑuersitas peruersitatū/cum se elon
gant a deo: sed vanitas est atq̄ penitus euane-
scit/labijs honorare deum: ⁊ ab ipso prodire in
longū. Unde sequitur: Inuanū me colunt
docētes doctrinas et precepta homi
nū. Derelinquētes eni mandata dei
tenetis traditiones hominū: baptis-
mata calicū et vrceorū: et alia his si-
milia facitis multa. Non habet frugē bo-
ni operis dei cultus in verbo aut opere simula
to: si hominū doctrina porrigit ⁊ tenetur: ⁊ mā
datum dei relinquitur/ quod refragari nequit.
Mandatū quippe hominū cordi fieri non po-
test: ad exteriora hominuz fit: sed intuitu vario.
Dei vero mandatū cor primo suis calcarib⁹ an-
git: suisq̄ loris habenat: ⁊ sua scopa terit: tradi
tio quidē hominū vasa baptizat a fece. Et cō-
uocatis ad se turbis/dixit eis: Audi-
te et intelligite. Nō quod itrat in os
coinquinat hominē: sed quod proce-
dit ex ore hoc coinquinat hoiem. Si
quis habet aures audiendi/ audiat.
Cauet prouidus doctor ne simpliciores ab astu-
tis fallantur: ⁊ ne suscipiāt falsa pro veris. Hoc
eñ precipuum habeat qui preest in doctrina; vt
suo studio satagat: ne minus capaces pro veris
falsa suscipiant: ne aliquo fallant errore: ne sub
specie pietatis impie agāt: ne virus animas ne-
cet peruersoꝝ dogmatū. Prestruit hoc saluator
cū turbas premonet/ne innitentes exteriori mū
dicie intus surdidi fiant: cū exteriora ⁊ corpora
lia/interiora ⁊ spūalia maculare non possint.
Immaculabilis est eñ omnis anima ab omni
alio corpali seu spūali/ preterq̄ a seipsa. Ueruz
quia verbū non videbatur vsq̄quaq̄ plebeium:
ad intellectualē consyderationē iesus prouocat
auditores. Si quis habet aures audiendi/au-
diat: videlicet vt intelligat ⁊ caueat. Frustra est
auditus verboꝝ/si non sequitur intellectus. Ad
nihilū valet verborū intelligentia/ si cautionē ⁊
ꝓhibitionē aut actionē insinuat: si tranduntur
neglectui. Actiuū esse debet ad vtrāq̄ partem:
quod tanto studio audiendi edicit.

¶ De scandalo exorto suꝑ eo quod
iesus phariseis et scribis veritatē di-
xerat: ꝙ populus hic labijs me hono
rat: secūdū Mattheum et marcum.

Capitulum XXII

Quorū cor elongatū est a deo/⁊ a veri-
tate seiunctū est: ⁊ velut emuli eius scā
dalizant in illa: cū edixerit detegens
quod sub vmbra velabat. Et quoniā ex verbo
saluatoris scādalizati sunt pharisei: discipuli ve
lut pauidi aut ignari quare iesus scandalizaue-
rit/seu ꝓ cautela dominū ⁊ magistrū adierunt.
Tunc accedētes discipuli eius dixe- Mat.
runt ei: Scis/qr pharisei audito hoc Mar.
verbo scandalizati sunt. Accedunt disci
puli ad magistrū: vt dicāt aut enūcient que sen-
tiunt inter eos vulgari. At ille respondēs
ait: Omnis plantatio quā non plan
tauit pater meus celestis/eradicabi-
tur. Mirū dictū ⁊ expositione indigēs. Nihil
eñ est quod pater nō plātauerit. Plantauit pa-
radisum voluptatis a principio: ⁊ hoies posuit
in eo: ⁊ pctm̄ ibi est ⁊ delictū. Plantauit vineā
istam/videlicet synagogā: quā transtulit de egy
pto in hierusalē: ⁊ ipsa reproba facta est. Omnia
deus pater fecit: ⁊ valde bona fecit: et nihil est
quod ipse nō plantauerit. Quid igit est aut quo
sensu dicitur ꝙ sit/aut possit esse plātatio quam
non plantauerat pater: ⁊ ꝓpterea prope in era-
dicatione futura. Ex superiorib⁹ pendet gratia
verbi: vt plātatio nō a patre sit illa humana tra
ditio contra mandatū dei: ⁊ illa vita hypocrita
lis qua deus pater solis verbis ex ore colit: cor

vero taliũ nõ est rectum cũ eo: nec fideles inueniunt in testamento sancto eius: ita quod siue in doctrina/in traditione dicit/in vita et moribus agit: si a patre a quo cuncta bona pueniunt/ nõ iacitur: aut ei quomodolibet aduersum extiterit eradicabitur. Liquidum em̃ est non esse patris plantationẽ si quid ab hoïbus traditũ est in sui preuaricationẽ mandati: nec hypocritarũ congregationẽ esse a deo: quia ipsorũ congregatio sterilis: ⁊ qui veritatis colũt imaginẽ/nõ ipsam diligunt animo aut sequũtur moribꝰ veritatem: que oïbus pferenda: quã deus in oïbus diligit: ⁊ ipsam pcipue ab hoïbus querit. Sic enim scriptũ est: Quoniã veritatẽ requirit dñs: ⁊ retribuet habũdanter facientibꝰ superbiã. Si requirit veritatẽ/punit supbiam: que in hypocrisi eidem aduersatur. Sed nec magnopendendũ/ immo nihilopendendũ est scandalũ peruersorũ: si ex iusta reprehensione scandalizant. Etenim adijciunt peccata peccatis: vt ea sint adiecta peccata ꝙ nolunt corrigi/ꝙ male acta tueantur/ꝙ excusent. Sed peius quidẽ nolle corrigi/ꝙ prima fouea peccatorũ: a qua nemo nisi corrigi velit/eruitur. Peruersi autẽ difficile corrigũtur. Deleti quidẽ sunt siue nõ scripti in libro vite/qui de veritate scandalum sumũt: qui sermonibus nõ acquiescũt: qui correptioni rebelles existũt. Nec relinquenda doctrina verorũ atq virtutum pro scandalo peruersorũ: maxime cum fuerit publica/nõ priuata: ad plures/non ad vnum edita: ad totam concionẽ/non ad singularem. Proinde sequit: Sinite illos: ceci sunt et duces cecorũ. Permittite illos scandalizari/ait dominus: quoniã a mẽtis cecitate detinent: nolẽtes respirare in veritatis lucem. Scandalũ est oculis maculatis lux: sed nec obtegenda ppter eos: nec ppter puersos veritas obmittẽda. Ceci sunt/cecum habent sequẽtem cetum: duces ceci in pceps vadunt: precipitio adijciuntq sequentes. Sed si ceci/quõ duces? Si duces/quõ ceci? Si populus cecus/quõ sequit? Si sequitur/quõ cecus existit? Ex voluntaria ignorantia cecitas ducũ erat: plebeiorũ vero ex ducibꝰ creditis sapientibus atq vidẽtibus causabat. Sed illorũ infelicior/ istorũ culpa leuior erat: semp quidẽ diuina iusticia decernente: ꝙ culpa grauior eorum qui peccant malo pcognitoq proposito: ⁊ ignorantiã possident pertinacẽ: quã festine possunt depellere: ꝙ eorũ qui delinquũt doctrina seu exemplo maiorũ: ⁊ ipsorum studio ab ignorantia sunt detenti. Sed quibus culpa grauior/acerbior pena erit. Uerũtamen huiuscemodi ducatus sine vtriusq partis pena nõ agitur: quoniã cecus aũt si ceco ducatũ prestet: ambo in foueã cadũt. In foueã/scz culparũ atq penarũ: qr iusto dei iudicio fit: vt vnusqsq cadat foueã quã facit. Ille mali ducatus/iste sequele puerse: sed illiꝰ magna/istiꝰ aratiũcula erit. Maior culpa ducis deniq in pcipitijs ꝙ sequẽtis: sic ⁊ pena pfundior/⁊ illius mitior erit multatio.

¶ Determinatio iesu in ista disceptatiõe/ quid sit et quid nõ quod habet hominez maculare: ad interrogationẽ discipulorũ in responsione data: secundũ Mattheum et Marcum.

Capitulum XXIII

Tarditas intellectus in his que dicebãtur/ipsos discipulos detinebat: vt non intelligerent quod a christo phariseis ⁊ scribis atq plebeis ceteris dicebat. Et arguenda est tarditas intelligẽdi/cũ crepitat doctor Futura tamen cito intelligentia est quod cũ nescit erubescẽtia interrogare nõ phibet: et amor sciendi/interrogãdi pstat audaciã. His itaq auditis [cũ iesus introisset ĩ domũ a turba/interrogabãt eũ discipuli eiꝰ parabolam. Et aliter. Rñdẽs autẽ petrꝰ/ dixit ei: Edissere nobis parabolã istam. At ille dixit: Adhuc vos sic imprudẽtes ⁊ sine intellectu estis? Non intelligitis/qr omne extrinsecus introiens in hominẽ/ non potest eũ coinquinare: quia nõ introit in cor eius/sed in ventrẽ euadit? ⁊ in secessum emittit purgãs omnes escas?] Seorsum a turba discibilius est interrogare magistrum: ne turba turbans inquietet vnã ⁊ reliquã partem. Et licet mẽti ⁊ ori christi nulla possent impedimenta puenire: tamẽ discipuli poterãt impediri. Aptius nobis astructũ est: vt a turbis semoti cum deo patre/cum iesu filio eius nostra negocia expediamus: siue querẽdo scientiã/siue postulando virtutẽ aut expediens. Arguit christus imprudentiam insistentem ⁊ carentiã intellectus: quoniã que dicebantur/erãt omni rationabiliter sapienti perspicua: nec in cunctationẽ vertenda: ex eo quidem quod ab extra ingrediens corpus/nõ maculat animã: que habet existere preter corpus: ꝙuis cũ creatur/infundatur in corpus. Et macula criminosa nõ est ex corpore fedo/sed ex anima feda: que non fedat escis/sed vitijs voluntarijs. Non em̃ substantia incorporea corporeis substantijs attingitur: vt fedetur aut emũdetur: ꝙuis lauetur baptismo/ nõ ipsaz sed corpus attingẽte: et deprauata patiatur per diuinã iusticiam a corporeo igne. Sicut corpus non habet ipressionẽ ab aliquo existente nõ corpore solido siue diaphano: ⁊ capax non est sciẽtie siue virtutis: sic spiritualis substantia receptaculũ non est escarum corporearũ turpantiũ aut eorũ que a corporalibus possent mũdare cõtagijs/aut aliquid inferre sensibilis ornamenti: Corpꝰ ɔtactu siue sensu se habet ad alia corpora: minime autẽ eodẽ modo ad ea que omnino spiritualia sunt. Nam ⁊ lux ⁊ ventus cũ quodãmodo spũs dicatur: spiritus ṽo non sunt: etem̃ quid corporeũ habent. Spiritus ṽo neq ad corpus/neq in aliqd in natura sui simile sensu coniungitur. Non em̃ anima corpus sentit/sed cognoscit: corpus vero animã non sentit/ sed per eam corporalia sentit: neq per eã cognoscit: sed eo anima vtitur ad cognoscendũ: velut instrumento inclusa in ipso: separata quidẽ cognitionem ampliorẽ habebit suo a deo indito modo/

Mat. 15.
Mar. 7.

nõ corporali vitio. Ac per hoc sicut diuersa sunt
nec eiusdẽ nature corpus et spiritus: sic diuersa
sunt que vtrũq; mundant siue deturpant. Cura-
tio quidem corporis qualiscunq; sit / non ptinet
ad virtutem: neq; vitium habet: nisi cũ rationa-
lis virtus ad illam cũ dei lege aut preter dei le-
gem accesserit. Interiora hominis spiritualia
colenda sunt ⁊ ornãda spiritualibus ornamen-
tis: ⁊ hisdẽ ornamentis fulcienda: exteriora qui
dem solum necessitate: nõ voluptate / sed vanita
te colenda sunt. Sed nedum illotio coinquinat
immo nec sumptio quorũcunq; ciborũ hominẽ
maculat. Nec obstat quorundã aĩaliũ ad esum
ꝓhibitio facta in veteri testamẽto / in figura fu-
turoꝝ: cum facta nõ sit velut de re mala que ma
culare iumentem hominẽ posset: sicut nec arbor
scientie boni ⁊ mali / tanq̃ mala ꝓhibita est: sed
vt hominis ad deũ quedã obedientia conserua
retur. Omnia quidẽ creata sunt: ⁊ omnia entia
bonitatẽ possident naturarũ. Scriptum est eñ:
Eccl. 39. Opera domini vniuersa bona valde. Et ibidẽ:
Bona bonis creatata sunt ab initio. Quoniã
apostolus arguens quorundã errorem de absti
nentia ciborum velut de re mala: cõtradicit / di-
1. Timo. 4. cens: Omnis creatura dei bona: ⁊ nihil abĳci-
endũ quod cum gratiarũactione accipitur: san-
ctificatur eñ per verbũ dei ⁊ orationem. Et ad
ad Titũ. 1. Titum: Omnia mũda mũdis: coinquinatis aũt
⁊ infidelib9 nihil est mundũ: sed inquinate sunt
eorum mentes ⁊ conscientie. Non ergo aliquid
extra positũ siue sumptũ potest hominẽ coinqui
nare: cũ non ingrediatur ad cor / sc; ad substan-
tiam anime spiritualẽ: sed in ventrem corporeũ
corporalis cib9 ingreditur: ⁊ ad secessum dige-
stus aut ingestus traĳcitur: ⁊ purgatio fit esca-
rum virtute nature: quarũ alique cõuertũtur in
substantiã corporis: eĳciuntur quedã iure dige-
stionis. Sed maculã ingerunt homini crimino
sam ea que de corde male deliberante ꝓcedũt:
sic eñ saluator hãc sententiã terminat. [Que
procedunt de ore / de corde exeunt: et
ea coinquinant homines. De corde
enim exeunt cogitationes male / ho-
micidia / adulteria / fornicationes / fur
ta / falsa testimonia / auaricia / nequi-
cie / dolus / impudicitia / oculus malus / blasphe-
mia / superbia / stulticia. Omnia hec mala abin-
tus ꝓcedunt: et hec sunt que coinquinãt homi-
nem. Non lotis autẽ manibus manducare / nõ
coinquinat hominẽ.] Ecce saluatoris sentẽtia
irrefragabilis super his que possunt hominem
maculare: que de corde ꝓcedũt in actum. Nam
in corde fit electio dicendorũ ⁊ agendoꝝ / bono
rum siue maloꝝ. In corde deliberatio / cur / quã
do / quomodo procedat in opus. Q; si in corde
prius ista nõ fierent: nec bonũ opus p̃mium / nec
malũ supplicium sequeretur. At vbi per perpe-
ram in corde inuisibiliter sancitũ est: egressio ad
actiões maculas habet: vnde coinquinatur ho
mo culpabilis factus coram deo detestante hu-
iuscemodi actiones; ⁊ sua lege probibente ne p
electionem fiant. Non quidẽ incuria corporis
quã nihilo deus pendit / homini inquinationem
apponit: quoniã e regione christus ad sequelam
suam squalidã ⁊ incultam asperãq; celestium ap
petitores inuitat. Et orthodoxa ecclesia fidelis
q; anima non sic a sponso se factam in exteriori
bus cognoscit incultã: gaudens in interioribus
pulchritudinẽ virtutum habere: sicut in epitha
lamitis legit: Nigra sum / sed formosa filie hie Cantic.
rusalem: sicut tabernacula cedar / sicut pelles sa
lomonis. Nigredinẽ atq; corporis incuriã exte-
rius se fatetur habere: sed formositatẽ interius
Et psalmista cõsonat: Omnis gloria eius filie Ps. 44.
regis ab intus in fimbrĳs aureis. Uerũ quia de
us tales querit: omnes a sinistra consyderatiõe
auertit: non culpam esse incuriã exteriorem: neq;
innitendũ illi. Nolite consyderare q; fusca sim: Cantic.
quia decolorauit me sol. Si sol iusticie decolo-
rat: si non iubet / magis autẽ reprehendit exteri
orem corporis curã: quid est q; illa obmisisse as-
scribi posset ad culpã? Unde ex hoc turpitudo
in natura: vnde macula in persona: vnde coin-
quinatio in rationabili creatura? Sepe sordes
exteriores testimoniũ sunt virtutis: ⁊ nõ curata
cutis arguit honestatẽ: ⁊ sine nota criminis im
pertinens nõ agitur cultus carnis. Non est ista
virtuosa religio: sed religio munda ⁊ immacula Iacob.
ta apud deũ ⁊ patrem hec est / immaculatũ se cu
stodire ab hoc seculo. Quoniã qui ingredit si- Ps. 14.
ne macula / habitabit in mõte sancto ei9. Sunt
autẽ ista que maculant / a quib9 cauere iubemur:
Cogitatio mala / ⁊ cetera que sequũtur.
Ista alibi sunt disserta in libro contra vitia.

¶ Hic sequeret disceptatio de dimittẽda vxo-
re: sed quia supra libro decimo de sermone do-
mini in mõte / capitulo vicesimo / disseruisse me
recolo: ideo eam in hoc loco causa breuitatis
pretermitto.

¶ De ambulatione iesu in galileam: in qua deuitabat seuitiam iudeorũ: secundũ Joannem solum.

Capitulum XXIIII

Non asscribitur ignauie neq; timori q̃
iesus iudeos eũ querentes interficere
deuitabat: qm̃ nondum venerat hora
mortis eius: quã nõ necessitate / sed so
la voluntate venerat tolerare. Nihil quod ges
sit in forma serui / forme dei dñi derogauit. Fu
giens ⁊ assistens / patiẽs penas et incolumis ex
istens / viuens et moriẽs deus ⁊ homo erat. Cõ
sulit aũt posteris cũ aliquãdo improbos neca-
rios declinauit: vt nõ ad mẽbrorũ asscriberetur
infamiã ex discretione aut ex timore facta decli-
natio a peruersis / si precessisset in capite. Sic
enim scriptum est: [Ambulabat iesus in Joan.
galileam. Non enim volebat in iudeam am-
bulare: quia querebant eum iudei interficere.]
Preter quod situs regionum quorum alter in
montibus / alter in planicie tendebatur: et pter
id quod nominũ interpretatio intellectib9 pos-

set offerre: et pter id quod allegoricũ habet: et pter rerũ sic gestarũ ipe gestus: iesus in aĩabꝰ intelligentiũ multa fouet ad imitationẽ actiuã. Noluit iesus occasionẽ sicariacis offerre / auertit potius. Igitur absqꝫ peccato nõ agit prepa rare viã: vt iuste siue iniuste iratꝰ efficiat quod ira deliberat / etiã si decretũ ire nõ posset efficere: nec ad ampliorẽ irã ꝓuocãdꝰ est hostis / q ex visu exosi ampliꝰ furit. Ergo si qs alteriꝰ patitur irã / odiũ / inuidiã: semꝑ eius deuitabit aspectũ relinquet ex hoc patriã aut ꝓpriũ incolatũ: abibit semꝑ in peregre a ꝓpria mansione: dimittet suos quibus tenet iure nature: amicũqꝫ vt fugiat inimicũ: omnẽ cognationẽ / vt deuitet hostẽ: nõ timore tm̃ ne in euz preualeat / sed ne amplius furiat: sicut Christus qui nõ timore / sed discretione cessit ad horã. Faciet quisqꝫ in tali constitutꝰ articulo quod nũq̃ fecisset ꝑ christo: ꝙꝙ et pro christo factũ posset intelligi: si quis fugiens nõ sibi timens ne posset superari: sed veritus ne hostis culpabiliter deterius possit irasci. Opus est hunc disterminare sermonem. A mundo abdicati pro eis dictũ accipiãt: Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate / fugite in aliã. Seculo copulati dictũ apostoli teneant: Prouidentes bona nõ tm̃ coram deo / sed etiã corã omnibus hominibꝰ. Si fieri potest quod in vobis est / cũ omnibꝰ hominibꝰ pacẽ habẽtes. Nõ vosmetipsos defendẽtes: sed date locũ ire: non illũ locum quo quis cedat e patria: sed nõ respõdeat verbũ malũ verbo malo / neqꝫ maledictum maledicto: neqꝫ manum iniiciat, neqꝫ paret aduersum / sed destruat si paratuz agnouerit. Sed si expedit / semper se inculpata tutela tueatur. Ideo in Aplõ sequitur: Scriptum est: Mi. ibi vindictã ꝛ ego retribuã dicit dñs. Si dñs dicit: maledictus ergo qui contradicit / aut e regione facit. Et quod sequitur: Noli vinci a malo / sed vince in bono malũ. Alia quidem in hac declinatione Iesu offertur nobis norma viuẽdi: vt in cõuersatione deuitemus eos qui malo proposito semper sunt: et sibiipsis sapientes videntur: conuersationi humiliũ attendentes: et eoruz qui deprauata mente nõ sunt. Nunq̃ em̃ legimus iesum habuisse in galilea contradictionẽ / sicut in iudea sustinuit. Et q̃uis ꝑm Apostolũ instandũ sit predicationi opportune ꝛ importune / ꝓ loco / ꝑsonis ꝛ tꝑe: alia sententia nõ infringitur: vbi nõ est auditus / nõ effundas sermonẽ: sed illis effundendus qui mente pertinaci nõ contradicunt: etiã si ex hebete intellectu ilico nõ assentiunt. Plebeiorũ em̃ turba in galilea sequebatur et audiebat iesum: quem in iudea persequebat impia crudelitas phariseorũ / pontificũ / sacerdotũ atqꝫ scribarũ. Et nec spe incerta: vt conuertatur inimicus / deserẽdus est amicus cõuersus: aut qui libenter audit de proximo ꝯuertendus. Nemo igitur aduersus christum causam querele querat in moribꝰ ꝛ sermonibus eius: summã ꝓuidentiã et dispensationẽ opportunã in omnibus tenuit: vt merito iudicetur / qui nõ reprehensibile reprehendit.

De disceptatiõe habita inter iesuz et fratres eiꝰ nõ credẽtes in eũ de sua manifestatione fienda in festo: secundum Ioannẽ solum. Ca. XXV

Incredulitas bonitatis tẽdit ad aliã ptẽ reddit ꝓ ipsa sermonẽ. Odiũ interdũ si nõ aliter nocet / ꝑdimẽta parat. Libido hũane laudis q̃rit vnde se iactet: ꝛ vt habeat loquitur verba ventosa. Ex oĩbus aut ex parte facta sunt ad iesum verba sequentia. Nã dñi iesus declinãs iudeos / in galileã ambularet: [erat autem in proximo dies festus iudeorũ scenopegia.] Joan.7. Festum ex mãdato et ordinatione celebrant iudei tabernaculorũ illoꝝ que predecessores pr̃es ab egressu de egypto sub ducatu moysi posuerãt in deserto: vt rememorarent eorum que pro eis deus ostenderat. Ad quã festiuitatẽ iesum fratres eius suggerebãt ascendere. [Dixerunt aũt ad eum fratres eius: Transi hinc et vade in iudeam / vt ꝛ discipuli tui videãt opa tua q̃ tu facis. Nemo quippe in occulto aliquid facit / et q̃rit ipse in palã esse. Si hec facis / manifesta teipsum mũdo. Neqꝫ em̃ fratres eiꝰ credebãt in eũ.] Humane de christo sapiebãt / imo cũ vitio: dũ eũ fratres eius ad festũ / vbi multitudo cõuenerat / ꝓpellebãt q̃si esset laudis appetitor. Sed ideo cũ vitio: q2 nõ est etiã bñ instituti hoĩs humanã gloriã q̃rere: necnõ et suũ ius propriũ virtus ꝑdit / si glorie seruit humane: q̃ versa vice deberet ipsa seruire virtuti. Submittebant hi christo improbã causam. Si q̃ris palam fieri cur oparis tã magna in occulto? Velut q̃daz occultatio eẽt in galilea morari efficiẽdo miracula cõpatione ad hierl'm: vbi erat mltitudo ciuiũ aduentantiũ freq̃nter / ꝛ peritia sacerdotũ ꝛ scribarum / et celsitudo põtificũ. Faciebat ꝛ fecerat miracula iesus in galilea: quibꝰ cõspectis ad talem suasionẽ faciendã sunt ipsi ꝑmoti: sed hoc agebat incredulitas: qm̃ hi fratres non credebant in eũ: non illi q iam in apostolatũ ꝛ discipulatũ assumpti erant: sed alii de sua carnali cognatione. Nec vterini / vt quidã heretici dicere presumpserũt: condẽnantes virginẽ matrẽ: que ante partũ / et post partũ vnigeniti virgo mansit. Sed hoc mirandũ inter cetera gesta filii dei ꝙ ex carnali matre passus est habere cognationem carnalem: quanq̃ in aliquem cognatũ non ferretur amore carnis / sed amore virtutis. An forte odium in eum exagitabat eos / vt cito moreretur: cum ad eos familiaritate nõ fieret / neqꝫ amore precipuo: vt inter cognatos iure propinquitatis exigitur: sciẽtes ꝙ eum ad necem querebat inuidia iudeorum. Et ipsi iam inuidere ceperant aliis fratribus qui ad christum transierant: ad cuius discipulatum potuissent et ipsi transire / si incredulitas obicem non fecisset. Et fortassis saluatoris gloriam ex prodigiis acquirere preoptabant. Sed nequaq̃ est iniustis petitionibus annuendum: neqꝫ impertinentibꝰ suasionibꝰ prestãdus assensus. Et constantẽ opor-

tet esse ad blandimenta verborũ eum qui virtu
tis querit aut habet ornatũ: ne effluat aut rema
neat ab honesto. Hinc iesus virtutũ ⁊ mor̃ for
ma respõdet. [Dicit ergo eis iesus: Tẽ
pus meũ nondũ aduenit: tẽpus autẽ vestrũ sem
per est paratũ.] Nondũ erat tẽpus mortis cũ
moriturus esset: que sibi preterq̃ ad velle dñari
nõ poterat: neq̃ glorie tẽpus ꝓ resurrectiõe / ꝓ
ascẽsione / pro iudicio extremo futuro. Et cum
ipse tp̃is esset dñs / temporis successionibus vo
luit subiacere: vt ordo seruaret̃ in agendis pro
tp̃e: qm̃ in tẽpore homo est factus ex matre: ⁊ si
nõ q̃r deus / tñ q̃r homo vicissitudinẽ temporuꝫ
habuit: et nihil egit tẽporaliter / nisi prout ab
Eccle.3. eterno extitit diffinitũ. Et qm̃ omnia tẽpus ha
bent: et suis spacijs transeũt vniuersa sub sole
ipse vero sub sole factus solis creator / se spacijs
tẽpor̃ mẽsurauit. Et per tẽp9 etiã est qñq̃ diffe
rentia bonor̃ atq̃ malorũ: vt boni futurũ expe
ctẽt / velintq̃ in illo florere: mali p̃sens / ĩ quo ex
ultare desyderãt. Floridũ tẽpus semꝑ ad desy
deria secularia: in tp̃e tribulationis q̇ est iustus
exultat. Sicq̃ deprecatur preferens quod expe
Esa.33 ctat: Dñe miserere nostri: te eñ expectauimus
esto brachiũ nostrũ in mane: et sal9 nostra ĩ tp̃e
Tobie.3. tribulationis. Et Tobias dicit: Cũ iratus fue
ris / misericordiã facis: et in tempore tribulatio
nis peccata dimittis. Et Hester in tp̃e tribula
Hester.14. tionis orabat fidenter dicẽs: Memẽto dñe: et
ostẽde te nobis in tp̃e tribulationis nostre. Ad
improbationẽ etiã malorũ hoĩm / qui tẽpus ad
virtutẽ nõ ordinãt: neq̃ agũt actiones rationa
bilibus cõpetentes: obijcit̃ obseruãtia tẽporũ
Hiere.8. irrationabiliũ. Miluus in celo cognouit tem
pus suũ: turtur / hirundo ⁊ ciconia cognouit tẽ
pus aduẽt9 sui: pp̃ls autẽ me9 nõ cognouit iudi
ciũ dñi. Aduertendũ ergo q̃ cõditor tp̃is etern9
est: nõ eñ preterq̃ ab eterno autore potuissent
tp̃a condi: et ipse se contraxit ad tẽpus / vt tẽ
pore mensuraret̃ cuꝫ actionibus suis ad ratio
nabile creatũ se coaptãs quod assumpsit: quod
agebat ⁊ agit cũ tempore. Preterq̃ cum tp̃e ni
hil agere potest ĩ vtraq̃ substãtia: nec precipe
re id ratus: ne videretur totus vehemẽs: quod
solũ spectat ad spiritũ / nõ corpus inglorioũ: q̃
q̃ ⁊ ipse haberet ex vtero gloriosũ: attñ nec dux
preceps erat: et mora ostendebat in actiõe pru
dentiã. Sed vnum est tempus oĩm creatorum:
nec discontinuatur tempus: aut aliquã interca
pedinẽ habet. Semper quidẽ fluit velut modi
cus amnis / quousq̃ ingrediat̃ in magnũ eter
nitatis amnẽ. Et quod nõ est / nõ habet temp9.
Cũ vero esse ceperit / est in tẽpore: nõ in alio q̃
quod creatũ est a principio: nõ eñ denuo tem
pora deus creat. Sed quid est tempus meũ ⁊ tẽ
pus vestrũ: cum vnũ sit tempus? Neq̃ hic est il
la diuisio tẽporũ per quattuor qualitates: ver
nalem / estiualem / autumnalẽ / hyemalẽ: neq̃ il
la qua tempus diuiditur in etates / etas in secu
la / seculũ in lustra / lustrum in annos / annus in
menses / mensis in hebdomadas / hebdomada
in dies / dies in horas / hora in gradus / gradus
in minutias / ⁊ deinceps: Nec illa que disponit̃
ꝑ etates hominũ quousq̃ moriantur: sed pro re
fienda ſm nunc et tunc id dixerim. Quod fien
dũ est per me in conquestu magne glorie / non
isto nunc: qm̃ tempus mihi nõ dominat̃: sed cũ
faciaꝫ / tunc tẽpus erit: nõ cum erit / ego faciam.
Erat eñ in tempore christus hõ. Ad rem vero
vestrã agendã semꝑ tempus paratũ habetis:
quia nõ tempus vobis / sed vos tempori subia
cetis: vt nõ quando facitis / tunc tẽpus sit: sed
cũ tempus datũ habetis / operamini que vultis
Iterũ de non acquiescendo consilijs friuolis /
odij aliam causam apposuit dicens: [Nõ po
test vos odisse mundus: me autem
odit: q̃r testimoniũ perhibeo de illo / q̃r ope
ra eius mala sunt.] Nõ erat Iesu et illorũ fra
trũ vna conditio / neq̃ cũ mundo vna conuẽtio:
qm̃ illi mundũ diligẽtes / diligebãtur a mundo
neq̃ mundus suos amatores odio insectabat̃:
amicitia eñ mutua tenebantur. De hominib9
rationabilibus sermo: nõ de eo quod sensu ⁊ ra
tione caret: quod capax amoris ⁊ odij esse nõ po
test. Iesus autem iam in mundanorum odio fa
ctus erat: testificans vita / verbo q̃ erant eorũ
oꝑa mala. Quod si christi vita mos atq̃ doctri
na in subtilẽ contẽplationẽ venisset: quod est san
ctũ agit in semetipso: et cõminat̃ triste et repro
mittit celeste: quod est honestũ amoris et mo
ris dogmatizat. Et hoc maxime palã egit̃ ⁊ do
cuit: scꝫ testimonia contra mundum. Quid eñ
aliud est testificari aduersus mundum: nisi fu
gere pompam eius / et per omnia e regione in
cedere atq̃ loqui? Renuit et fugit regem fieri: Joan.6.
testificans in iudicio presidis q̃ regnum suum Joan.18
non erat de hoc mundo. Et nihil appetere de
amenitatibus eius: nam ⁊ filius hominis nõ ha
bet vbi caput suum reclinet. Mundus diuitias
querit: ipse cum esset diues / pro nobis egen9 est
factus. Mundus cognationẽ diligit: et ipsum
sanctum odiũ indixit fieri inter charos. Seipm̃
omnis homo amat: ipse animã odire mãdauit.
Penam refugit sensus tener: ipse crucem por
tare suis sequacibus statuit. Amat oblectari ho
minis caro / et sensuum delectabilia obiecta si
ne lege percipere: ipse castitatẽ apposuit / ⁊ om
nem vsum legibus regulauit. Tandem vt mun
dus in omnibus hominib9 crucifixus esset: vi
tam finiuit: mortẽ tolerauit per crucẽ. Et vt ne
mini vlla repẽdẽdi malũ ꝓ malo esset audacia /
sed ecõtrario benedicẽdi: cum malediceret̃ / nõ
maledicebat: cũ pateret̃ / non cõminabat̃: et pro
persecutorib9 exorauit. Non testificat̃ iesus ad
uersus mundum velut natura malum: cum non
sit aduersus opera mala: cum etiam peccata ho
minum reprehendit: nec abstinuit se / nec absti
nere mandauit / velut a re mala: cum esset bon9
natura: sꝫ cõpositione potioris eterni ⁊ incõmu
tabilis / bona minora voluit mãdauitq̃ contẽni.
Ut responsio male suggerentib9 sic elucceat / ita
feriatur. Si suadetis me hierosolymam in festi

uo tempore ascendere pro gloria capessenda: non quero illam ab hoste/ nec vt hostis offerret aduersus quem vita/ verbo testimonia cudo: qꝛ opera mala facit: sed vos ab ipso queratis gloriam/ quem vos amantē amatis. Et ob hoc adiecit: Vos ascendite ad diem festuꝫ hunc. Ego autē nō ascendā ad diem festum istū: quia meū tēpus nondū completū est. Hec cum dixisset iesus mansit in galilea. Prophetatum erat non esse deo accepta festa iudeoꝛuꝫ: Neomeniā ꝛ sabbata ꝛ festiuitates alias nō ferā. Iniq̄ sunt cetus vestri: calendas vr̄as et solennitates vestras odiuit anima mea: facta sunt mihi molesta. Esa.i. Propterea dicit iesus fratribus suis: Vos qui ꝑfunctoria queritis/ ascendite ad diem festū hūc: sed ego qui iniq̄tatē semꝑ odio habui/ nō ascendā. Pie egit pro nobis in se formam/ in humanis festiuitatib9 nō interesse neq3 letari: qm̄ veris christianis nulla preterꝙ de virtute et de puritate conscientie debet esse festiuitas super terrā. Omnes obligamur ad penam rōne culparū nondū abolitarū. Et si per christum remissio et recōciliatio facta est: in nobis adhuc peccatū regnat: et fomes peccati viget: iniquitas regnat/ operaꝛ in corde/ in sensib9 patet: et delictū aduersus nos clamat. Et si bona interdum fiant: superantur aliq̄n numerositate aut mole malorū. Et si oīa benefecerimus persoluimusq3 debitū: serui tamē inutiles sumus: et subiacemus innumeris casib9 visibiliū ꝛ inuisibiliū malorū. Anceps ex omī parte vita/ certissima mors. Certa dijudicatio de iam actis: infallibilis sententia iudicis. Ei finalis termin9 omnino sub ignorantia est. Quis ergo aget diē festum sub tāta trepidatione malorū? Quis inuenire satagit mūdi risum? Qm̄ quis est qui viuet et nō videbit mortē: eruet animam suā de manu inferi? Quis exultabit in festo deo infesto: nisi amēs aut aliā vitā desperās/ seu qui somniantiū semꝑ similitudinē gestat? Et tēpus suū non esse completū ꝓtestando christus enūciat: ꝛ mansit ex constantia inuariabili in galilea: festiuitates humanas abhorrens: nō ex eo ꝙ mandatū erat illas fieri: ſ3 ex eo ꝙ illi ī luxuriā/ auariciā/ vanitatēq3 conuerterāt: vt id quod bonū est ex natura seu ex sanctione bona diligatur: aut oꝛ tamē malus agendo in ꝑticipio interdū deuitet. Bonum diuinū officium/ nec ad participiū veri catholici recipiūt anathema. Et sanctorū patrū atq3 pōtificū decreuit autoritas: vt excellēs bonum non audiat/ nec hostia sancta videatur in manus publici cōcubinarij sacerdotis.

De occulto ascensu iesu ad diē festum/ et de murmure iudeorū: secūdū Joannē solum. Capitulū. XXVI

Denegauerat iesus nō ascendere ad diē festum. Mirū cur ascendit. An fallere voluit veritus insidias? Neq3 fecit aut dixit in hac causa mendacium: nec expauit/ nec denegauit ascensum: sed causam/ societatem et tempus et modum: ne ob id propter quod illi suadebant ascensum/ neq3 cum illis/ neq3 in tempore ab illis inspecto/ sed in tēpore ab eo prefinito/ cuius dispositione tēpora peraguntur/ ascenderet. Equidem et modum quē suadebant manifestū/ in occulto fecit. Hinc dicitur: Ut autem ascenderunt fratres eius: tunc et ipse ascendit ad diē festū non manifeste/ sed in occulto. Joan.7. Decreuerat iesus ascendere ad festum: non pro vanitate propria/ sed pro vtilitate aliena: quā non humanis consilijs/ sed miris et modis ineffabilibus procurabat. Ideo ascendētibus illis ipse sua infallibili directione ascendit occulte/ nō manifeste: sed nec territus/ imo per omia impauidus. Attamē sic de illo pararetur loquendi materia: sicut reuelande erāt ex multis cordibus cogitationes. Et dies festiuos sciens expectabat quis esset aptior ad doctrinaꝫ quā tentabat inferre. Nihil em̄ improuisum et ab re fiebat aut dicebatur ab eo. Satagāt ergo qui christum se imitari fatentur aut volunt/ non eandē causam habere cum mundo siue cum amatoribus mundi. Quorū enim erat causa similis/ siue gloria/ siue pena debeaꝛ: non erit in toto seu parte dissimilis. Societatem deuitent illorū quorum mores rationabiliter improbanꝛ: imo etiam quoꝝ non est vita ꝓbabilis: nam bonus malo sociatus/ leuigat eius culpā quodāmodo: purgat infamiā: prestat audaciam: et de iniquo bono sociato iniuste vulgatur testimonium bonitatis. Et forte ipse qui bonus erat/ inficiꝛ opere: aut oritur infamia: et vilescit ex infami societate maloruꝫ: nisi forte spes foret de correctione ꝑuersi: vt ad bonū fieret suasione cōuersus. Qm̄ que participatio iusticie cum iniq̄tate: aut que societas lucis ad tenebras? Et tempus ad agēda captandum est/ ꝓut quis in animo aliquid dixerit agenduꝫ: nam christus prefixerat docere in festo illo/ nō inaniter letari. Et doctrina expectat tēpus: cum sit tempus loquendi/ et tēpus docendi. Diuersi quidē affectus expectāt tēpora ꝓ diuersis. Sed qui christi sunt/ virtutibus tm̄ tꝑa aptent: vt nō transeant vacua bonitate. Potest enim fieri vt omne tēpus sit dicatū deo: etiā si somnus obrepat/ si corpus edat/ si quiescat/ si in actionib9 sit/ si omnia dirigantur in positum nobis a deo finem: et qui habet a sapientia/ a virtute modum: et ab his qui pro mundo/ sed pro deo instruēdo modificant: modum ab immoderatis atq3 immodestis non exigant: importune dantes non audiant. Omnis modus natura bonus/ nec in agendo aliquid melius: sed sepe intentio seu finis illum culpabilem fecit. Et quoniam solitus erat iesus ad dies festiuos ascendere: vt haberet docendi materiam: et notum iam iudeis extiterat: ideo non videntes eum iudei murmurauerunt. Judei ergo querebāt eum in die festo/ et dicebant: Ubi est ille? Et murmur multus erat de illo ī turba. Quidam enim dicebāt: quia bonus est: alij aūt dicebāt: nō/ sed seducit turbas.

Querebak Iesus in festo a iudeis dispari cultu/dispari affectu: ad audienduz a multis/dispertitū a pluribus ad calumniā: ꝛ iam implebatur verbū Symeonis/ꝙ erat in signuz positus cui cōtradicebatur: et reuelabantur cogitationes de ipso: adherentiū in fide sibi saltem ꝙ bonus esset: et dissidentiuz ꝙ malus esset. Duplicem linguā Christus in populo habebat/ laudantē atq͡ꝫ vituperantē. Nec ex hoc Christus se extulit aut deiecit. Equo aio erat ad vtrāq͡ꝫ linguam. Quis ergo nō patiēter ferat/ si absq͡ꝫ culpa subiacet murmuri et prolate infamie: cū in sortem hanc venisse audierit filiū dei? Quis se tollat in altum/cum laudatur iuste siue iniuste: cum nunq͡ꝫ se extollebat filius dei? Ad bonitatem autē eius nō apponebatur causa: nō enim erat expediens. Seipsa bonitas claret. Ad maliciā vero impositā sibi etiā causam adiectā legimus: quia seducit turbas: vt eo sit illa murmuratio criminosior/ quo in vitiū virtutē ipsā traijciunt: et insane sentientes virtutē vitiū dicunt: cum seductionē turbarum asserunt/quod erat de cauendis atq͡ꝫ agendis documentū diuinū: moribus hominū ꝑ presenti vita ꝛ pro futura necessariū. Plerique quidem in hanc malicie voraginē cadunt: quibus per prophetā deus seue cōminatur: Ve qui dicitis malū bonuz/ et bonum malū: ponentes tenebras lucem/ꝛ lucem tenebras: ponentes amarū dulce/ et dulce amarū. [Nemo tamen de ipso palam loquebatur/propter metū iudeorū.] Non credendus metus ad eos qui ex inuidia et malo proposito persequebanc Christū: ꝛ cōmouebant aduersus eū linguā dolosam: quoniā ipsi aperte palamq͡ꝫ loquebantur verba seditionis et calumnie contra Christū: sed ad eos erat metus/qui pro illo voluissent bona proferre. Semper virtus velut in latibulo fuit iniquitate regnante: et siluit vbi malicia tenebat imperiū: necnon et virtus in paucis ob multitudinē improborum vt pauida sepe stetit. Et si aliquando zelo acta processit in publicū: in rebus ꝛ corpore damna tulit: ꝙuis in anima lucra inuisibilia presto essent. Attamen nemo nisi spiritu dei fultus/audet sub dominante nequitia persequente rectum loqui iustū et verū. Neq͡ꝫ solus aut modica concio inter multiplicatū conuentum malignantiū audet in parte virtutis: sed tacendo se fouet/ gemit et dolet: cauens sibi dum veretur malorū infrangibilem aciem: diffidens illā superare/aut sibi equare virtute. In huiuscemodi negocio discretione opus est ne sterilis sit congressus. At vbi spiritus superior inualescit in animo/ frustrak omnis hominum terror: prout post eius aduentū in Christi agonistis experimēto et fide ecclesia cognoscit: qui omniū tyrannorū et satellitū superato terrore/pro christo audacter locuti sunt: ꝛ morte crudelius intentata atq͡ꝫ inflicta/pro christo impauide atq͡ꝫ libentes occubuerūt: et seuissime obtruncati sunt.

Esa. 5.

Disceptatio facta de doctrina Iesu a quo sit: secundum Ioannem solum. Capitulum XXVII

Vera bonitas opportune et iportune se ingerit: opportunis se donare cupiēs. Et vera sapientia se velle infundere: et querit capaces a quib⁹ capi possit: et docēdo corda dilatat: vt si fieri posset/tota capiak: ꝛ gaudet inquiri/vt doceat: et parat materiā dubiorū vt quesita remoueat hesitationē/et aperiat veritatem. Hoc egit iesus cum occulte ascendisset ad festum. [Qui iam die festo mediāte ascēdit in templo et docebat: et mirabank iudei dicentes: Quomodo hic literas scit/cum non didicerit?] Satagebat iesus in templo et in synagogis et in concione vtilia et celestia verba fari: ne ex occultatione patereK sua doctrina calumniā: lucem pro illa quesiuit/non tenebras: publicū/non priuatū: contionem magnā potiꝰ ꝙ modicā classem: vt probabilis ex omni parte probarek: vt improbabilis omnis improbās retunderek. Ex hoc ascendit in templū in die festo mediante quarto/scꝫ die: diebus festiuis existentibus septē: ꝛ docebat ea que filiū dei docere decebat in assumpto hoīe: maxime legis intelligentiā: vt nō in litera solū sisterent/ sed apphenderēt illā veritatē ad quā facta erat. Et enigmata et vmbras scripturarū educebat in lucē. Et ꝓphetias verorū vatum docendo perducebat ad terminū. Docebat credēda/ nō incredulitatē: nā credēda ꝛ fidelia in doctrina sūt esseq͡ꝫ possunt: credulitas vero siue fides ex infusione solū: in doctrina vero nunq͡ꝫ. Declināda cautione/et agenda ex virtute dogmatizabat. Nihil tū impertinens aut superuacaneū ab ore suo credak exisse. Verū quia secundū sulcationē et exarationem elementorū hebraicorū/que moyses tradidit populo iudeorū loquebatur: et scripturas vt erant/ ore facundo/diserta lingua ꝓferebat: in admirationē sui traxit animos auditorum: eorum presertim qui educationē eius velut inertem agnouerāt. Iners quidē fuit/attamē absq͡ꝫ macula in humanis omnis vita saluatoris: ita vt ex admiratione mutua dicerent: Quomodo hic literas scit / cum nō didicerit? Inter cetera que christus supra hominem seruauit/cum voluisset per omnia assimilari fratribus suis: hoc satis ad cōtemplandū homies trahit: ꝙ discere ab homine noluit: cum ad veritatē humanitatis ostendendam/ꝛ ad legem custodiendā voluisset circūcidi/presentari in templo/fugere in egyptū/ subdi parentibus/ baptizari/ ieiunare/ comedere/bibere/fatigari/dormire/ lachrymari/et cetera talium: discere vero recusauit. Hoc forte in causa / ꝙ discere ignorantiam presupponit: ignorantia vitiū/ et defectus ex vitio: cetera vero penalia sunt multotiens pro vitio: nō tamen ipsa vitium: necnon et ignorantia defectus est animi/ꝛ illa corporis. Nullum tamē defectū executiuū anime christus accepit: quanq͡ꝫ tristari in anima pro nobis/nō ex vitio voluis-

Ioan. 7.

fe: nec minoris scientie natus φ adam creatus est: qui plenus scientia factus est. Et simulatio fuisset infinitã sapientiam ad scholas hominũ accessisse: illorũq₃ perquisisse gymnasia: et doctrina celestis qua humana corda volebat instruere / non a deo infusa / sed ab hoĩe videretur accepta. Et si pꝑheta sycomoꝛicus nõ scholastice / sed diuine accepit scientiã diuinoꝛum: cur et christus voluisset ad diuina seu ad humana doctoꝛe? Nec ex opportunitate decebat ꝑ humanitatis veritate mõstranda / siue pro reuerẽtia legis / φ subderet̃ ipse magistris. Tria enim sunt in quibus christũ in tanto nostre redẽptionis perficiendo mysterio decuit per excellentiã agere: potentia / sapientia / virtus. Prima in miraculis: secũda in doctrina ostensa est: tertia φ nil quesiuit humanũ: φ per omnia irreprehensibilis / et per patientiã in aduersis insuperabilis fuit. Equidẽ sic ista tenuit et exercuit: vt in alijs φ verus homo erat / ⁊ φ legẽ non soluebat ostẽderet. Ueruntamen ista admiratio iudeoꝛũ / cum inficiari non possit / φ christus preter humanã doctrinã scientiã habebat / ipsoꝝ ꝑfidiã arguit: pro eo φ debuissent ilico ad christum vera pietate conuerti. Nec relinquitur excusatio his qui vident mirabilia que negari nequeunt / si nõ credũt. Eque arguit eorum diffidentiam et multorum existẽtium in hoc schemate malo: qui diffidunt aut abnegãt nemini posse aut debere boni precellentis aliquid prouenire: nisi assit naturalis industria: et adiuuet artificialis peritia: et solertia semper agat vt capiat: et si nõ denegant diuinam potentiã / cui nil potest resistere: cui omnia facilia subiacent ad faciendũ: et iam factum negare nõ verentur factum nõ esse vel fieri. Et ego ipse hui⁹ operis ex deo autoꝛ / immendaciter millies cũ inflatis scientia naturali altercationẽ habui: obstantibus procaci oꝛe / duro coꝛde: φ preter philosophicam scientiã studij sudoꝛe interposito / non poterat haberi scientia diuinoꝛũ. Et φ sic nõ aliter ad illa possit esse accessus / ꝑtinaci animo velut φ deferentes nature plus φ gratie hoc asserebãt quoꝛũ aliquos probabili experiẽtia reconuici: ostendẽs plus esse datũ gratie φ nature. Quid enim sibi vult dicere: quomodo hic litteras poterit scire / cũ nõ didicerit? Quod de christo infandissimũ cũ eẽt oĩno: ad alios deo dicatos cõuerto sermonẽ. Que hoĩm vesania solũ deferre nature / artis studio / solertie hominũ: φ plus hominib⁹ possint afferre φ gratia: que repente agit: subito imprimit: infallibiliter docet: inhesitanter indoctis facit existere mẽtes: ⁊ luce clarius etiam que alijs videntur obscura / demonstrat. Et cũ modus sciẽtie siue doctrine Christi quereret̃ a iudeis: [Iesus respõdit: Mea doctrina non est mea: sed eius qui misit me patris.] De noua natiuitate per aquam: de esu carnis eius / de sua doctrina / et de exaltatione per crucem a christo et de christo quesitus est modus: ⁊ iuxta quesitum aut iuxta veritatem ab ipso est poꝛrecta respõsio. Quesiuit nicodem⁹: Quõ possit homo nasci cum sit senex? Quesierunt iudei: Et quõ põt nobis carnem suã dare ad manducandũ? Et alibi: Quõ tu dicis: opoꝛtet exaltari filiũ hoĩs? Nũc de sciẽtia: Quõ hic scit litteras cũ non didicerit? Uti et alijs et hic videmus factũ: quia litteras et litteraliter loquitur que sunt legis et prophetarũ. Et φ non didicit litteras scimus. Patet non clamdestinam et priuatã conuersationẽ habuisse Jesum cum iudei scirent eum non didicisse a magistro scripturã. Sed sciendi modũ dicit iesus nõ apprehensibilez esse ab homine puro: sicut et sequitur: Mea doctrina quã profero lingua carnis / et ideo mea: nõ est mea ex autoꝛitate carnis siue humanitatis: sed eius qui misit me dei patris: cui equoꝛ in foꝛma deitatis. Uelut vna legatio est legati et legantis. Unde si legatus quispiã quereretur / cuius esset legatio: respondere posset: Mea est legatio / quia mihi cõmissa. Nõ est mea: quia nõ autoꝛitate ꝑpria: sed illam ab alio missus accepi. An foꝛtassis mea doctrina non mea soluz / sed eius qui misit me patris? Ecce modus scientie Christi per oĩa ineffabilis est: q₃ deus eternus est: cui nihil accessit vel deaccessit ex tẽpoꝛe addẽs aut detrahẽs deitati: nec aliud est deus φ scientia eius: anima vero eius vnita ilico deitati omni sapiẽtia repleta est: ita vt in Christo sint ꝫm apl̃m / omnes thesauri sapientie ⁊ scientie abscõditi: non per traditionẽ doctoꝛũ / sed ipsa virtute vnionis. Etiã vt homo thesauros incõprehẽsibiles sapientie et scientie habuit. Igit̃ oꝛe humano deprompta doctrina erat christi hominis: ⁊ autoꝛitate vero erat dei patris. Et cũ ipse nõ habuerit in sciendo explicabilẽ modũ: attamẽ ceteris illã scire volentibus / explicat modum dicẽs: [Si quis voluerit voluntatẽ eius facere: cognoscet de doctrina mea vtrum ex deo sit / an ego a meipso loquoꝛ.] Aduertenda est significata locutio saluatoris. Si quis voluntatem dei fecerit: sciet discernere de doctrina christi vtrũ sit a deo an ab hoĩe puro. Nõ tamẽ sic sentiendũ est / φ volũtarius dei oẽm christi doctrinã prout est a deo intelligat: nisi φ vt voluntatem dei faciamus / sit omis eius ad nos delata doctrina. Nec quẽpiã fallat id dictũ esse / φ dei faciens voluntatẽ / de christi sciat iudicare doctrina vtrũ sit a deo: cũ ipse Christus ꝑpter illud et nil aliud docuerit homines φ dei facere voluntatẽ. Et qui vult facere voluntatez dei: et cũ audierit / intelliget vñ sit: quoniã timoꝛe suo initiabitur. Et intellectus bonus omnibus facientibus eum. Et Job in recessu a malo / quod est diuine voluntatis / intelligentiã esse asseruit: Et recedere a malo intelligentia; velut actiuus sit verioꝛ intellectus: et intelligit vtiliter qui operatur: et frustra intelligit qui non agit. Intelligit voluntarius dei de doctrina Christi: qm̃ qui nõ suam / sed dei vult facere volũtatẽ: intelligit a deo christi esse doctrinaz: qui so-

Joan. 3.

Psal. 110

Job. 28.

lum diuina docuit/nõ humana. Et vt nõ dubie christi doctrinã a deo esse credat/vulgare puer-
Prouer.19. biũ ad ipsuz referat: Doctrina viri ꝑ patientiã noscit. Conflent ergo i vnũ quecũqȝ sunt obiecta iesu/verbis/factis/quõ ⁊ ꝙobrẽ ⁊ a quib⁹: si huic viro aliqñ patiẽtia defuit: si supari in aĩo potuit: si actus aliqñ ira est: si nõ malefaciẽtib⁹ benefecit: si maledicẽtib⁹ nõ bñdixit: si nõ tolerauit reprobos in colloquio/in cõsortio etiã ꝓpriũ ꝓditorẽ. Prolixũ ⁊ quasi supuacuũ esset in christo patiẽtie cõmendare virtutẽ: ex qua sua doctrina nõ esse humana/ sed diuina clarescit. Quis eni potuisset talia equanimiter tolerare/ nisi Christus eternus dei filius homo verus: aut is cui ipse dederit/ diuine/ nõ humane seu naturali virtute? Ac per hoc per patientiã viri huius/sua doctrina intelligitur esse diuina potius ꝙ humana. Et vt perstringã/totum euangeliũ eius dũ sane inspicitur: ex omni varietate loquendi diuinũ est doctrinale/ad homines verbũ ore humano prolatũ. Sed improba cogitatio iudeorũ et importuna quesitio: dũ i doctrina sentiebant inconuincibilẽ veritatem/ ꝙ querebant originẽ. Ex qua imagine possunt argui plus debito curiosi: dum querunt rerũ originem/scientes ipsarũ efficaciam atqȝ virtutẽ. Nonne in herbis/in lapidibus preciosis ab indigentibus potius exquiritur effectus ꝙ ortus Neqȝ necessariũ est scire vnde prodeãt: sed q̇d vtendo efficiant. Arguendus esset famelic⁹ habens in manu panem: si non comederet anteꝙ originẽ nosset? Quid interest aut refert scire aut nescire res quibus necessario vtimur/vñ a primeuo processerint: si nobis facte sunt presto ad vsum/et ad vtilitatẽ expediunt. Accipiunt indigentes panẽ oblatum: nec exquirunt quis sator aut messor in granis: aut in qua patria seu cui⁹ agro/aut quis pistor confecerit. Neqȝ qua vite natũ/quibus torcularibus pressum/qua vegete immissum/quo autore deductũ fuerit vinũ/ non curat sitiens ante propinatuz habens: sed tm̃ id haustu eius depellere sitim. Non calefacit ignis amplius in lignis cognita sylua/ nec minus incognita. Quid de origine lucis inquiritur: cuz ipsa tibi ad agendũ opportuna facta sit presto? Cur ergo de veritate queris exordium? cur autorẽ si tibi ipsa placet? Si ostendit vt cureris putrida tua: vt valeas in superna etiaz opportuna ministrat. Plus em̃ est veritas a se ipsa/ ꝙ a quocꝙ proferente possit existere. Sumit medicamina egrotus que medicus administrat: nec qua patria/quo autore/ quo sint delata nauigio: sanitatẽ querit ex eis/non processum ad illam. Quid ergo cognita veritate necessaria plus de illa querunt: aut volunt illam improbare quia displicet: improbãs quod male placet: aut causam inuenerit defectionis ab illa: veriti altitudinẽ preceptoris eius: nõ attendentes iocunditatẽ cõuersatiõnis illius: vt cũ nõ possunt inuestigare suã originẽ/culpã retorqueant in doctorẽ. Non minor veritas reperta sulcatione characterũ in quibuscũqȝ codicibus/ ignoratis autore seu characterizatore: aut valẽtior/si noticia foret: impatorũ regũqȝ subditi cũ edictum ab eis acceperint in scriptis/obedire se parant: nõ querẽtes cui⁹ man⁹ sulcauerit impiale mandatũ: sciẽtes huiuscemodi noticiã siue nesciẽtiã nil adimi vel cõferri in autoritate impialis edicti. Nullũ imperiũ ab eterno maius ꝙ veritatis: que ante omnia/cum omnibus etiã post omnia si possibile foret deficere/ ipsa manet. Sup om̃ia est: om̃ibus ꝑualet: nemo est qui se abscondat ab inuestigatione ei⁹. Luminosa ẽ: nullis obscurãda seu tenebris depellẽda ẽ: Inconuincibilis est: cuius edictũ absqȝ certissima pena nõ cõtemnit. Non ergo querat quõ aut vnde quis illã enunciet: si cognoscit dictuz quo veritas est. Cognoscit igitur voluntarius dei/doctrinã christi esse a deo: qr cum nõ querit voluntatẽ facere suã/ doctrinã christi audiens asserit esse diuinã: cum ea que dei sunt/ non que mũdi sunt illa cõtineat: ex quo liquet christũ nõ a seipso/sed a deo fuisse locutũ. [Quoniam qui a semetipso loquit/gloriã ꝓpriã querit.] Scientia scripturarũ/vt rei experientia pandit aliquo tradente percipit. Proinde qui loquitur secundũ literas et scripturas nõ sibi vsurpet scientiam/sed referat in doctorem. Et legatus nõ legationẽ sibi arroget/sed leganti: alioquin gloriam ꝓpriam negociaretur. Jesus vero cũcta referebat in patrem/ a quo se missum sepissime fassus est: vnde non erat de sua doctrina cunctandum/ aut eius origo querenda: quoniã verax est christus. Ex hoc quidem: [Qui autẽ querit gloriam eius qui misit illum: hic verax est/⁊ iniusticia in illo non est.] Hoc quidem dicebat iesus ad cõuincendã seuam perfidiam iudeorum: qui eum querebant ad mortem: cũ verax esset: dumtaxat hominibus doctrinam paternam promulgans.

¶ Ostẽdit iesus iudeos preuaricatores moysaice legis in christo: se autẽ legem nõ soluisse demonstrat: secundum Joannem. Capitulũ. XXVIII

Lex moysi data est: circũcisio nõ moysi data/nec ex lege fuit: sed patribus data fuit/primo videlicet abrae. Si custodiretur lex/in sabbato non fieret circũcisio: et circumcisio fit insoluta lege. Opus autẽ fieri posset in sabbato equale circumcisioni aut excedens/etiam sine preuaricatione legis. Sed lex moysi penitus homicidium prohibet: nisi iusticia contempte legis iudicauerit hominem obtruncandum: ex hoc quidem iesus arguens seuam perfidiam iudeorum/ dicit: [Nonne moyses dedit vobis legez? Et nemo ex vobis facit legem. Quid me queritis interficere?] Moysaica lex quam accepistis ab eo fieri/homicidium vetat: et nemo vestrum illam custodit: cum me omnes concorditer queratis ad necem. Sed vt quid? cum sim verax: cum nõ queram gloriam meam: cum iniusticia in me reper-

riri non poſſit. Uerũtñ depꝛauati adijciũt ma
la malis: ⁊ annectunt peccata peccatis. Uñ de
berent corrigi/inde in peioꝛa labunt. [Reſpõ
dit ei turba: Demoniũ habes. Quis
te querit interficere?] Ecce maloꝝ cumu
latio ad pꝛeacta: ſicarie voluntati peſſimũ cõui
tium iungunt: dicẽtes hoiem ſanctũ ⁊ iuſtũ ha
bere demonia. Sed qm̃ mente demoniũ geſta
bãt: ⁊ agitabant ab eo: tali nomine appellabãt
exoſum: ⁊ publice mẽtiebant negãtes velle in
terficere/ quẽ modis omnibus venabantur ad
moꝛtem. Pꝛopꝛiũ peſſimoꝝ eſt: vt maliciã quã
animo gerunt/ alijs imponant: ⁊ cũ cõuincunt
negent malũ velle facere/ ſi non ꝑfecerũt. Per
fectũ vero inficiari nõ poſſunt/ rei euidentia lu
ceſcente: ſed inueniunt vt noꝛunt excuſationes
varias in peccatis/ ad eoꝝ exaggerationẽ malo
rum. Non reſpondet Jeſus obiecto conuitio
in ſumma patientia factus: nec recõpingit ver
bo vero mendaciũ verũ: preſcius illos peram
plius furituros/ ⁊ multiplicaturos peccata: ſed
diſcretione vtens ⁊ patientiam ſeruans: ſed ſua
verba in eam partẽ cõtraxit/ qua euidenter oſtẽ
deret legis non eſſe ſolutoꝛẽ: ⁊ eoꝝ aduerſus eũ
indignationẽ iniuſtã. [Hinc reſpondet Je
ſus: et dixit eis: Unũ opus feci: ⁊ oẽs
miramini. Pꝛopterea dedit vobis moyſes cir
cũciſionẽ: non qꝛ ex moyſe eſt/ ſed ex patribus.
Et in ſabbato circunciditis hoiem.] Ex eo ꝙ
infirmũ longeui tẽpoꝛis Chꝛiſtus curauerat in
ſabbato ad piſcinã/ dependet iſta cõtentio: non
ꝙ plura bona opera Jeſus in ſabbato non fe
ciſſet: ſicut in multis euãgeliũ clamat. Sed nec
interpoſitio eſt alterius miraculi facti in ſabba
to vſqꝫ ad diſceptationẽ hanc: niſi foꝛte illud de
muliere curua immediate ꝓceſſiſſet/ que fuit cu
rata ſabbato: ſed oꝛdo geſtoꝛum diſſentit. Sed
nec ad rẽ diſſerendã ſe obijcit: ad apologiã Je
ſu intẽdendũ eſt. Circũciſionẽ dedit vobis moy
ſes: non ex ſeipſo aut ex lege data in mõte ſyna/
ſed quia ex patribus lõge ante eis data erat. Et
cũ puer natus octauo die ſit circũcidendus: vt
ſabbato natus octauo die ſabbati fiat circumci
ſus: ⁊ lex moyſi ex hoc inſoluta manet. Pꝛoin
de [Si circũciſionẽ accipit homo in
ſabbato vt non ſoluat lex moyſi: mihi indigna
mini/ quia totũ hoiem ſanũ feci ĩ ſabbato?] Si
lex moyſi non ſoluitur in ſabbato circũciſione
ſuſcepta: que totũ hoiem non ſaluũ facit/ ſed in
ꝑte: cur indignamini mihi/ qui totuꝫ hoiem in
ãia ⁊ coꝛpoꝛe ſaluũ feci? Ergo erat iniuſta di
gnatio iudeoꝝ: cũ plus boni egiſſet ſanando to
tum hominem: ꝙ circũciſio ſanãdo hoĩs par
tem. Jd dicendũ: ꝙ ſi actione minoꝛis in ſabba
to lex non ſoluitur/ que iubebat ſabbatũ cuſto
diri: nec ſoluit actione potioꝛis. Rationem red
dendo chꝛiſtus diſceptabat/ humilitatẽ agens:
qui poterat autoꝛitate ſuperare. Decẽtius aũt
eſt vbi ratio reddi poteſt ipã/ ꝙ impio vti: ⁊ ad
magnã dignationẽ magis herois ⁊ humilẽ con
ſiſtentiam eius infert in reddita ratione cũ ſub

ditis fieri: quos poteſt omnino autoꝛitate ſupe
rare. Huiuſcemodi modũ ſeruauit in omnibus
ieſus: qm̃ inualida eſt ratio/ que ſuperioꝛis au
toꝛitate fulcit. Nec ad rationẽ ꝓbabilẽ apponẽ
da eſt: niſi ꝓducenda ſit aduerſus aduerſantem
pertinaciter rationi: cuꝫ non rationi ſuffragat
autoꝛitas: ſed repꝛoboꝝ impꝛobitatẽ ⁊ cõtuma
ciã ipſa reſculpſit. Et cũ rõne ageret ieſus: mo
nuit ſm exterioꝛẽ aſpectũ ↄtra ꝟitatẽ temerarie
iudicantes/ dicens: [Nolite iudicare ſecũ
dum faciẽ: ſed iuſtũ iudiciũ iudicate.
Uti diceret: Ex exterioꝛi aſpectu vobis paret/
qꝛ curaui ſabbato ſoluiſſe legẽ: ſed non ſolui ſm
veritatẽ: ſicut vos non ſoluitis per peritomen.
Jgitur nolite ſic impꝛouiſe iudicia iaculare ſm
id quod foꝛis: qm̃ hoĩes vident q̃ foꝛis parẽt:
deus aũt intuetur coꝛ. Sed iudicate ſm iuſtum 1. Re. 16.
iudicium: vt innocens non damnetur: nemo ſi
ne culpa ꝓpꝛia in perſona puniat. Nec hoc di
cebat ieſus timens aut nolens ab eis occidi/ q̃
venit pꝛo eis ⁊ pꝛo omnibus moꝛi: ſed eos reuo
cabat ad veritatẽ ⁊ depellebat erroꝛẽ: quo ſepe
iudiciũ claudit/ ⁊ veritas exulat. Jdeoqꝫ reuo
cat ad iudiciũ equitatis: vt non ex aſpectu/ ſed
ex iuſticia iudicent: nec in acceptione ꝑſonarũ:
ſicut ſcriptũ eſt: Quod iuſtũ eſt/ iudicate illos: ſi Deut. 1.
ue ſit ciuis/ ſiue peregrinus. Et maledictus qui Deut. 27.
peruertit iudiciũ. Sed viri mali non cogitãt iu Prouer. 28.
diciũ: qui aũt timẽt deũ/ animaduertũt oĩa. Et ꝑ
ſapientiã dicit: Diligite iuſticiã/ qui iudicatis ter Sap. 1.
ram: qm̃ nemo recte iudicat/ niſi iuſticiã diligat
Et dñs per ꝓphetã: Judiciũ verũ iudicate. Li Zacha. 7.
bꝛamento multo opus eſt in ꝓferendo iudicia:
⁊ examinare cauſam per ea quibꝰ poſſit per iuſti
ciam potius abſolui/ ꝙ cõdemnari qui cõcitus
eſt reus. Amplius iuſticia ſe habet ne innocens
ſuppliciũ luat/ ꝙ quod reus debita pena fodia
tur. Uident multa digna ſupplicijs: ⁊ ſubito ĩtui
tu cõdẽnationẽ habẽt ⁊ repꝛehẽdi poſſunt. Cuꝫ
vero trutinant equa lãce iuſticie ⁊ in ſtatera ve
ritatis ⁊ rationis appẽdunt/ abſoluunt. Jn hoc
quidem verbo cuncti ammonent: Nolite iudi
care ſm faciẽ: ſed iuſtũ iudiciũ iudicate. Hinc
pſalmiſta dicit: Si vere vtiqꝫ iuſticiã loquimini Pſal. 57.
recte iudicate filij hominũ.

De diſceptatiõe habita ĩter iudeos de Chꝛiſto ſi eſſet/ ſi cognitus/ ſi bene pꝛoceſſerit: cũ reſponſione Jeſu: ſecundum Joannẽ. Capitulũ. XXIX.

NOtũ palamqꝫ factũ erat odiũ iudeoꝝ
in chꝛiſtũ: qui eis etiã palam ⁊ intre
pide loquebat: ita vt turbe mirarent
⁊ colloquerent adinuicẽ diſceptando
de Chꝛiſto. [Dicebant ergo quidam ex Joan. 7.
hieroſolymis: Nõne hic ẽ quẽ iudei q̃rũt ĩterfi
cere? Ecce palã loquit: ⁊ nihil ei dicunt.] Erat
hoc verbũ aliquoꝝ ad deſyderiũ feſtine moꝛtis
Jeſu: aliquoꝝ vti mirantium/ aliquoꝝ vti letan
tiũ: ꝙ nõ tangebatur dum publice loqueretur.
Et heſitatio cognitionis tenebat aĩos aliquo
rum/ dicentium: [Nunquid vere cogno

nerũt principes quia hic est christus? Sed hũc
scimus vnde sit. Christus aũt cũ venerit/ nemo
scit vnde sit.] Anceps verbũ: id tñ habẽs in sen
su: Ideo hic iã q̃situs ad necẽ/ palam loquẽs nõ
capit: non interficit: non exprobrat in verbis.
Quia forte pncipes sacerdotũ/ a q̃bus hoc agẽ
di depẽdet autoritas/ vere cognoscunt ipm esse
Messiam expectatũ: q̃ mõ arcẽt impetũ iudeo-
rum/ ne ad interitũ capiatur. Sed e regione ve-
ritatem nõ intellectã sibiipsis obiiciunt: necnõ
& mẽdaciũ veritate mixtũ. Sũma sentẽtia inter iu
deos est: q̃ generatio Messie/ ac etiã in modo
ignoretur aduentus. Verũ est hoc vsquequaq̃: in
quo perspicua est ipsorum damnatio. Nã Chri
stus messias expectatus sic erat: cuius genera-
Actuū. 8. tio ignorat/ q̃ eterna. Et generationẽ eius quis
enarrabit? Et modus incognitus: quia per por
tam clausam ex virgine. Et hoc dictum habet:
Christus aũt cũ venerit/ nemo scit vnde sit. Mi
xtum vero veritate mendaciũ/ p̃missum verbũ
habet: Sed hũc scimus vnde sit. Quia sciebãt
parentes sm carnem: quorum alter putatiuus/
alter duntaxat verus erat. Sciebant ciuitatẽ &
patriã: deitatem tamen in ipso/ immo deum esse
nesciebant. Hinc mendacio ascripti sunt: pro-
pterea Christus clamosa voce veritatẽ confir-
mat: mẽdacium destruit. [Clamabat ergo
docens in templo Jesus/ dicẽs: Et me scitis: &
vnde sim scitis. Affirmat etiam hoc iesus: q̃ sci
ebant eum sm carnalem generationem & educa
tionem & patriã: denegat autem q̃ eternam ori-
ginẽ ignorabant. Et cũ etiã possit intelligi at-
q̃ cognosci: quod & sic nõ credebãt. [Et a me
ipso non veni: sed verus est qui misit me pater/
quem vos nescitis.] Veluti verba seriaret: Quo-
modo me cognoscitis/ qui a meipso non ve-
ni? Et cum missus sim/ ignoratis mittentem de-
um verum & eternum patrem: & q̃ patrem igno-
rant/ filium non cognoscunt. Et si patrem nesci
tis: filium quomodo cognoscetis? Summa sen
tẽtia in hac re: quoniam cognitio vnius relato
rum ex altero tota pendet. Et vnius ignorantia
scientiam alterius destruit/ seu nescientiam pa-
rit. Ex omnibus his augebatur culpa inexcusa-
bilis iudeorum in cognitione Christi. Quoniã
si sciebant illum ex stẽmate: non venerabantur
sanctitatem/ quam in eo inficiari non poterant.
Si non sciebant vnde esset: non poterant resi-
stere veritati eos nudate conuincenti: neq̃ pre-
stabant verbis fidem/ vt intelligerent veritatẽ.
Sed ipse iesus cui credendum erat/ solus suam
eternam sciebat originem. Proinde dicebat:
Ego scio eũ. Et si dixero q̃ nescio eũ/
ero similis vobis mendax. Et scio eum: quia ab
ipso sum: & ipse me misit. Pandit suo verbo sui
ipsius scientiã christ9/ fidem ab auditoribus exi
gens: cum aliter in eius cognitionem transiri nõ
possit/ nisi per fidei potestatem. Et edocet nõ so-
lum assertione falsorum/ seu confessione non
entium esse mendacium: sed etiam in negatio-
ne notorũ: efficitur immo cognoscitur hac sen-
tentia saluatoris mendax qui se dixerit nescire
quod nouit: cum dicit: Et si dixero q̃ nescio eũ/
ero similis vobis mẽdax. Sed rei veritatẽ chri-
stus non denegat: sed fatetur. Et scio eum: quia
ab ipso sum: & ipse me misit. Replicatio verbor
similium in verbulando siue in sententia non
plus affert veritatis/ q̃ exprimit vim affectus
in eos qui per fidem ad intelligentiã veritatis
vocantur. Sed perduellis fit ex veritate per-
fidia/ ex reddita ratiõe peruersitas: & furiunt ex
mansuete loquente. [Nam querebant eũ
apprehendere: et nemo misit manum in illum:
quia nondum venerat hora eius.] Sepe quesie
runt christum iudei: sed proposito malo: tamen
eum non nisi quando voluit/ inuenerunt ad ne
cem: ad quam venabantur illum. Bono tamen
p̃posito inuenissent ocy9/ et tutius tenuissent:
Manus quidem hostis non poterat in eum ex
se/ nisi ab eo permissa: qui quando voluit capi
endũ se/ in manibus hostiũ dedit. Quoniã nec
aliquid recepit aduersi potestate agentium per-
dite contra eum: sed voluntate propria: qui ea
hora qua voluit capi & teneri/ passus est ab eis q̃
eũ insectabantur. Nec ipse ad horã/ sed ad ipm
hora ordinata erat. Et quoniam nequam erat
anima in iudeor populo precellentium/ non fit
infecta cõditio plebeiorum. Ideo [De tur-
ba autem multi crediderunt in eum:
et dicebant: Christus cum venerit/ nunq̃ plura
signa faciet/ q̃ q̃ hic fecit?] Nõ erat plena ista
credulitas de filio dei/ sed de quodam homine
sancto: cum ei adhuc futurum posterizarent
messiam: & ex signis magis q̃ ex veritate trahe-
bantur ad eũ. Nec fuit adhesionis ad sequelã
nec ad iusticiã/ vt ex confessione salus sequeret.
Cũ nec eum tunc fuissent ausi coram sacerdoti-
bus & principibus confiteri: aut pro ipso dedis
sent se in obiectum verborum atq̃ factor: erat
tamen animus eorũ mitis in Christum/ vbi alii
seuiebant. Sed nec suffecisset eis illa corde cõ
cepta modica fides: nisi occasione data & acce-
pta progressura fuisset in publicũ corã homini-
bus confitendo Jesum. Ex hoc enĩ salus secun
dum sententiã eius: Qui me confessus fuerit cõ Marci. 8
rã hominib9/ cõfitebor & ego eũ corã patre meo. Luce. 12
Et e regione dictum est: Qui me negauerit corã
hominibus: negabo & ego eũ coram patre meo.

De eo q̃ principes et pharisei mise runt ministros: vt apprehẽderent Jesum. Et de disceptatiõe exorta super quesitione non inuentura eum: secũdũ Joannem. Capi. XXX.

SI qua virtus/ & ex ipsa in omĩbus actus
et agens sm eã nemini occasionẽ crimi
nis administrat. Sed induratus aio ca
pit ex ipso vnde in peiora labat: & inde ledit que
sibi ad recte agendũ p̃sto auxiliũ erat. Et cupiẽ
tibus perperã agere/ iusticia emula est: que obli
quũ vetat/ rectũq̃ suadet. Placet perniciosa li-
bertas omnibus immodestis: regulatio displi-
cet: q̃bus nec satis est mala volũtas & actio: sed

conãtur ex omi parte captiuare veritatẽ. Et ex
imagine captiuitatis quã patiunt in aio / alios
nituntur intrudere: vellẽtq̧ si facultas foret / de
lere iustos: quos infestos habent a vita. Unde
sequitur: ⌊Audierũt iesum pharisei tur
bam murmurantẽ de illo hec. Et miserunt pnci
pes ⁊ pharisei ministros / vt apprehẽderẽt eũ.⌉
Non potest sustinere maluaceus / q̄ de bono di
gnum aliquid diuulgetur: ⁊ diuerberatur in aio /
si fama eius increscat. Ecce alterã murmur̃ par
tem pharisei de Christo pati nõ possunt. Habe
bat eñ iesus / vt iã predictũ est / vtrãq̧ murmur̃
partem: solum bona odio erat eis. Et ne inuale
sceret ministros miserunt: vt eũ apprehenderent:
quem ex modico iam ceperat turba laudare: q̄
ab eis expectat⁹ messias cũ venerit / non sit q̄ ipe
ampliora signa facturus. Sed cognita est a chri
sto perniciosa legatio / cogniti legati / cognitiq̧ le
gantes: id inde: ⌊ Dixit ergo eis Jesus:
adhuc modicũ tempus vobiscũ sum: ⁊ vado ad
eum qui misit me. Queretis me / ⁊ nõ inuenietĩ:
⁊ vbi ego sũ / vos nõ potestis venire.⌉ Innoua
uit loquẽdi modũ cum ministros aspexit: nõ tñ
ad eos singillatim deriuãdo sermonem. Sed ce
teri iudei cum ministris / ⁊ ministri cũ eis aduerte
re poterãt huiusmodi innouatiõis causam. Ceu
faret: vt q̄d festinãt pharisei me morti tradere:
⁊ ad tale facinus preoccupare tempus: cũ modi
co tempore sim mansurus ipe vobiscum: vt eũ
sensum habeat ista locutio: q̄ sic iesus venerat
oñino moriturus: nec alio mortis genere exces
sisset a mundo / nisi sic fuisset occisus. Unde ait:
Legat⁹ sũ: legatiõe fungor: cito cõplebitur mini
steriũ legationis mee. Qui me legauit expectat:
⁊ vado festinus ad eum qui misit me. Uos autẽ
queretis me: ⁊ non inuenietis. Nõ bono / sed ma
lo pposito: q̄ si bono / vtiq̧ inueniretis. Quare
nõ inuenietis q̄rẽtes? Q̄r vbi ego sũ / scz apud deũ
patrẽ i eadẽ substãtia deitat̃ i eternitate mãsiõis
vos venire nequitis: q̄r non creditis: possetis si
crederetis. Mixta verba sunt hec / ostẽdentia for
mã dei ⁊ serui. Modico tẽpore dixit se Jesus in
mũdo mãsurum. Sed nec illo modico dignus
extitit ois mũdus: vt deũ ⁊ dominũ atq̧ factorẽ
suũ in humana forma creatura videret atq̧ senti
ret. Neq̧ dignus erat mũdus conuersatiõe ipi⁹.
Et cũ totus iã in maligno posit⁹ esset: benigni
tatẽ ipi⁹ portare non potuit. Juit / a quo nũq̄ re
cessit: ⁊ recessit quẽ nunq̄ a sua cura dimisit. Fa
cta est / fit ⁊ fiet quesitio ei⁹: nõ aũt uẽtio / nisi sa
piẽtie lege: sicut scriptũ est: Sẽtite de dño in bo
nitate: ⁊ i simplicitate cordis vestri querite illũ.
Qm̃ inuenitur ab his / q̄ nõ tẽtant illũ. Apparet
aũt his q̄ fidẽ habẽt i illũ. Accessus ad eũ impos
sibilis est: lucẽ enim habitat inaccessibilẽ: fides
tñ ad meritũ ⁊ ad p̄miũ penetrare in illã potest.
Inpertinenter tñ intellexerunt hec dicta iudei.
Unde dixerunt ergo iudei ad semet
ipsos: Quo hic iturus est: q̄r non inueniemus
eũ? Nunq̄d in dispersionẽ gentiũ iturus est / ⁊ do
cturus gẽtes? Quis ẽ hic sermo quẽ dixit: Que
retis me / ⁊ nõ inuenietis: ⁊ vbi sum ego / vos nõ
potestis venire?⌉ Nõ capiebat v̾ba diuia p̄fidũ
pect⁹: ⁊ cũ ad illa conaret̃ itellect⁹ nõ debita via
icidit in errorẽ. Acsi crederẽt iesuz abcedere a iu
deis / ⁊ trãsituz ad gentes: quas dispersas iudei
vocabant propter cultũ varium idolorum: et q̄
nec sub vna lege / aut sub vno sacrificãdi studio
claudebant. Ad q̄s forsan gẽtes si christus iuis
set / iudeis impossibilis videbatur accessus: non
spacio terre / aut interpositione aq̄ruz / aut gressu
pedũ: sed p̄hibitiõe legis ⁊ dissimilitudine mo
rum non esse licentiã: aut q̄ gentes / quib⁹ ex mi
raculis ⁊ doctrina posset accept⁹ fieri / eũ ab alijs
tuerent. Ita tñ q̄ arcerent etiã hostili potẽtia si
quos cognouissent ausu temerario / nocẽdi cona
tu ad eum voluisse accedere.

Quod iesus clamauit / inuitãs siti entes ad aque viue potum: secundũ Joannẽ solũ. Capitulum. XXXI.

Desyderia hominuz per diuersa spe fru
strata vagantia in se christus termina
turus aduenerat: si ei homies adhesis
sent. Heres quidem vniuersoꝝ est: ⁊ p̄ eum facta
sunt secula: omnibus bona omnia factus est: et Heb.1.
ipse se omnibus offert: oẽsq̧ inuitat: vt nemo
de verecundia gradiendi ad eũ / seu de impossi
bilitate causetur. Ipse inuitat: ipse prestat acce
dendi petendiq̧ audaciam. Exponit ipse donũ
volentibus. Nõ culpatur inexhauribilis largi
tas eius. Negligẽtie hominum est / q̄ eius dona
non accipiuntur: nostre desidie / q̄ eius beneficia
respuũtur. Hinc dicit: ⌊In nouissimo aũt Joan.7.
die magno festiuitatis stabat iesus et clamabat /
dicens: Si q̄s sitit / veniat ad me et bibat.⌉ Die
festo mediante / ascendit Jesus in templũ / ⁊ doce
bat. Nunc in nouissimo festiuitatis die / scz septi
mo: qui celebrior ceteris erat: stabat iesus in tem
plo / forsan eminentius solito: vt in euz oculi oim
verterẽtur: ⁊ audiretur aptius vox eius in clamo
re deprompta. Inuitatoria quidem erat: Si q̄s
sitit / veniat ad me ⁊ bibat. Satiare vult christus
desyderia nostra / que signantur in siti: porro ali
unde satiari non possunt: non ad sitim corporis
potum offert. Multam aquam creauit ab initio
deus decarie terram excedentẽ. Et fere vbiq̧ in
uenitur aqua pro siti corporis depellenda: sed li
quorem alium / non sensu corpis perceptibilem
pollicetur. Precesserant huius inuitatorij vocẽ
in typo multa gesta ⁊ oracula prophetarum: vt
perlucide cognosceretur q̄d sit id ad quod chri
stus voce clamosa vocat. Sitiuit populus isra
eliticus in manu moysi educt⁹ de egypto aquã Num.20.
in deserto: vbi nõ inuenerat iuxta votum. Et ac
cepit ex petra / bis moysi v̾ga p̄cutiẽte illã. In
deserto huius mundi sedibus incertis vagat̃
hominum genus: nihil firmũ stabileq̧ tenens.
Gliscit: anhelat: multaq̧ cupit: lãguet circa de
syderia multa. Sed non inuenit in thesauris na
ture vnde satiet̃. Supra naturam propinatur
aqua: quia de silice / de petra bis mosaica v̾ga
cesa. Omnia in figura contingebant illis. Et bi
bebant de spirituali cõsequente eos petra: petra
autem erat Christus. Bis vna virga percussus

potestate sua quidem. Etenim virga ostendit regiam etiam et iudiciariam potestatem. Moyses percutiens ipse christus est: vt ipse percutiens/ipse petra percussa. Quoniam semetipsum propria voluntate tradidit in omnem humani generis liberationem/ perfectionemque ad sperata: vt ipse sit percutiens et percussus. Bis nempe: in anima per tristitiam/ in corpore per penam sensibili. Aque largissime tunc temporis de petra fluentes/ aquam redemptionis in sanguine/ et aquam ablutionis in baptismo figurabant: ita largissime vt precium quo est celebrata redemptio/ aqua in qua baptismus ordinatus est: et omnes homines potauerit ope sua. Igitur si quis sitit redimi: si quis sitit lauari a sordibus peccatorum: ad christum clamantem in nouissimo festiuitatis die/ in fine temporum accedat:

1.Corin.10. Quoniam nos sumus in quos finis seculorum obuenit. Et dicentem audiat: Si quis sitit/ veniat ad me/ et bibat. Sed si non sitit/ non veniat. Non enim accipiet non sitiens/ si sitire potest. Ad sitientes duntaxat facta est inuitatio. Sic enim proclamauerat dominus per prophetam:

Esa.55 Omnes sitientes venite ad aquas: non acceptate precio seu aliqua permutatione rerum/ sed promptitudine inobliquate voluntatis. Inde subiecit: Et qui non habetis argentum/ properate et emite et comedite. Venite emite absque vlla commutatione vinum et lac. Ad multiplices potus vocat: aquarum/ vini/ et lactis. Potus aquarum ex superioribus liquet: vini ad haustum scilicet euangelice doctrine: lactis vt per veritatem mentis et morum cum dulcedine bibant ad imaginem paruulorum: qui lacte puro et dulci cum delectatione pascuntur. Et in persona chri-

Cant.5. sti predictum erat: Comedite amici mei et bibite/ et inebriamini charissimi. Ecce vinum inebrians. Attende mensuram: Et calix meus inebrians quam preclarus

Psal.22 est. Et ebrietas hominem quasi alienum facit. Clamat quidem christus vt accedamus ad eum et bibamus. Sed vinum eius et mensura seu vas quo apponitur ori/ebrietatem facit: illam videlicet qua vocatus a christo/ab omni mundo visibili efficitur in animo alienus. Ve qui ab hac ebrietate secernitur: in hac causa ebrietas rectum/ sobrietas prauum sapit. Ebriat vinum christi ea imagine qua ore perceptum est: vt iniuriantem et iniurias / ledentem et lesiones/ honores et vituperia/laudantes et deridentes/aurum et stercus/notos et extraneos/equa lance versionis appendat: vt ea similitudine vino christi ebrius cuncta libret. Igitur vitium est ebrietas: sed non ex vino christi/ ad quod charissimi inuitantur. Ebriat et calix non a se/sed adhuc ex potione contenta. Et mensura est qua vinum propinatur. Mensura christi fuit omnino semestris. Quoniam

Joan.18. dedit sibi pater: vt diceret aduersanti: Calicem quem dedit mihi pater / non vis vt bibam illum? Ac per hoc huiusmodi calix ori cordis appositus per considerationem/ inebriat per amorem. Si quis ergo sitit/ ad christum vadat et bibat. Hac si

2.Prouer.2. ti agebatur dauid: cum aquam de bethleemitico fonte sitiuit: etenim christus bethleemiticus erat.

Psal.41. Et alibi decantauit: Quemadmodum desyderat ceruus ad fontem aquarum: ita desyderat anima mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad deum fontem viuum: quando veniam et apparebo ante faciem domini. Qui ergo vitam desyderat: vadat ad

clamantem alta voce iesum: Si quis sitit / veniat ad me et bibat: ipse fontem viuum ad auferendam nostram sitim habet. Sed intellectus verborum est pro filiis chore/ qui caluus interpretatur: vt ex titulo psalmi liquet: id est pro filiis christi in monte caluario crucifixi. Omnes quis inuitentur ad aquas/ ad nouum christi potum: non tamen accipiunt/ nisi sint filii calui christi saluatoris. Et his dicitur quod in apocalypsi scribitur: Et sponsus et sponsa dicunt/ veni: et qui audit/dicat veni. Et qui sitit/ veniat: et qui vult/accipiat aquam vite gratis. A Christo autem deficientibus dicitur: Et nunc quid tibi vis in via egypti: vt bibas aquam turbidam? Aut quid tibi cum via assyriorum: vt bibas aquam fluminis? He aque non satiant: vitam optatam non tribuunt. Et cum solum vere credentes accipiant: ideo adiectum est. [Qui credit in me sicut dicit scriptura: Flumina de ventre eius fluent aque viue.] Ista verba sunt christi: sed non aliter epistolari expedit/ quam euangelista subiecit. [Hoc autem dicebat de spiritu: quem accepturi erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus: quia iesus nondum erat clarificatus.] Spiritussanctus in typo fluminum aque viue decurrentis designatus est: quia ante ascensionem/ in qua permaxime clarificatio christi patuit/ tante multitudini neque in tantis signis datus non fuerat. Quamuis multi ante illam insignem donationem habuerunt spiritumsanctum ad prophetandum/ ad sanctificationem/ad facienda miracula: sed/ non datus ante glorificationem eius per resurrectionem fiendam / in ascensione monstrandam. Dari quidem poterat spiritussanctus ante omnia hec: sed complenda erant omnia mysteria filii antequam spiritussancti in tanta euidentia / in sonitu/in linguis igneis celebraretur aduentus. Qui more fluminum aquarum viuentium defluxit in cordibus eorum qui acceperunt ad irrigandum orbem terrarum: sicut scriptum est: Spiritus domini repleuit orbem terrarum: contemptu terrenorum/ amore celestium/diuinis doctrinis/ moribus nouis/ virtutibus et sacramentis salutaribus/ et imbre miraculorum oppleuit. Verum quia vnde flumina exeunt reuertuntur: ideo spiritussanctus fluminibus assimilatus est: quia quo venit vadit/secum trahens quos cepit.

Quod ex predictis verbis saluatoris orta est disceptatio: ex qua inter iudeos dissensio facta est: secundum Joannem. Capitulum. XXXII

Erant verba christi omnino excedentia communem hominum sensum: sed ipse prestabat volentibus intellectum. Ad hoc edebantur vt audientes ad eum tota intentione conuerterentur: et fide moribusque sequerentur ad percipiendum ab eo desyderatam in eternam vitam. Nec erat in proferendo varietas: vt ad acceptos minus vel magis edita viderentur. Expandebantur vt retia/ pro piscibus aut auibus venientibus pariter capiendis. Quod si non capiuntur/ non est in retibus culpa expansis iure venandi. Sed sicut pisces aut aues non venientes non veniunt in capturam/ venientes herent: sic verba christi venandi ad vitam homines omnibus re deprompta non omnes audientes ceperunt: nec defectu seminiuerbii seu verborum/sed inequalitate auditorum: qui non eodem animo ad illa suspensi erant.

-ꝗꝙ patet diuersitas. Ex illo ergo ⌊turba cū audisset hos sermones eius / dicebāt: Hic est vere propheta. Alij dicebāt: Hic est christus. Quidam dicebant: Nunquid a galilea christus venit? Nonne scriptura dicit: quia ex semine dauid & de bethleez castello vnde erat dauid / venit christus?⌉ Disceptabatur de christo: varie quidem / vt videns crederet seu expectatus Messias. Erāt & aliqui eum cognoscentes ex genere / ex educatione galileum / ex ciuitate nazareth / sita in regione galilee. Scientes s̄m carnem genealogiam eius ex vtroꝗ parente: gnari scripturarum & prophetiarum / reprimentes dictuz & opinionem: ꝙ a galilea Messias venturus non sit: magis autem a bethleem s̄m scripturam. Sicut nathan de mādato domini predixerat dauid: & sicut propheta uerat ante micheas: s̄m cuius prophetiam respōsum fuit a scribis herodi / de christo sciscitāti ad inquisitionem magoꝝ. Sed vnde iudei causantur in christum: inde accusantur & contra eos sententia iusta diuoluitur. Quoniam & christus bethleemita erat: natus ibidem tēpore descriptionis orbis: cum signis et portentis aduenientibꝰ orbi / annotatis in libris gentilium. Quamꝙ illa non cōmendauerit stilo: aut si cōmendauerit in tunc / in posterum aboleuit perfidia iudeorū. Qui et si non poterant supprimere ipsuz esse ꝓphetam: negabant ipsum esse messiam. Sed vnde se palliant deteguntur: & implicantur quo explicari se credūt. Dissensio itaꝗ facta est in turba propter eū. Semper inter verum & falsum / bonum & malum / lucem & tenebras / pios & impios iustos et iniustos / humiles & superbos / humiliter sentientes & alta sapientes / simplices & astutos / dissensio reperta est. Et si permixta concio huiusmodi differētium / tandem patuit concio saniorū: et intantū processit autumatio discissa de christo / vt vna partium manus in eum mittere niteretur vt caperet: sed nec et altera presumpsit / vt pauida in tutelā. Neꝗ aliquando in euāgelio legimꝰ / ꝙ tuitionē humanā aliquādo habuerit a seuiētibus in eum: immo is qui presumpsit / ilico mandatum accepit: vt eductum conuerteret in vaginam. Expositus erat christus a patre ad tolerantiam aduersorum: sed volūtas sua inseparabilis erat. Manifestat hoc actio nequā. Hinc ⌊quidā aūt ex his volebant apꝓhendere eū: sed nemo misit sup illū manꝰ.⌉ Nō semꝑ agit facultas quod deliberat mala voluntas: que si nō corrigit / facultas refrenat / aut a potētiore virtute / aut a seipsa minus audace in effectu ꝙ mala voluntas fuerit in affectu. Itaꝙ q̇dam ministroꝝ volebāt christū capere: sed a christi virtute manus eoꝝ ꝓhibita est: vt aduerterēt ꝙ christū apꝓhendere nō erat humane potestatis / sed ipsius dūtaxat proprie voluntatis:

¶ Quod ministri nō apprehendētes iesū reuersi sūt: ex q̄ disceptatio exorta est quid in eū sit secūduz veram iusticiam decernendum: secūdum Joannem solum. Capi. XXXIII.

Non semper ministri perficiunt imperata maiorum virtute aliqua acti: cognoscentes esse nequissimum quod iubetur: deo prohibēti perperam agere / magis ꝙ hominibus deferentes. Aliqui non valentes perficere imperatū: etiam habentes animuz male paratuz / non perficiunt iussum nequam. Plerisꝙ in ipsa prima diuulgatione mandati apparet edictum iubentis peruersum esse iustissimuz. At vbi cum subito non exit in opus mala facultas: interdum de opere instruitur interius inordinata voluntas. Ex hoc a temperantia detineri oporteret ministroꝝ manū: ne subito perficerent iussum / aut ilico inferrent in alijs lesionem mandato susceptam. Quoniā in subitatione cōfunditur innocens: taliter ꝙ non valet medela post vulnus: neꝙ vita restituitur ab homine / cū mors prefuit irrogata. Et sepe post male gestū liquet veritas innocentie: cui non confert etiaz voluntarium remedium inferētis. Unde ministri a doctrina sana Christi preuenti: non illum tetigerūt: in optimo documento facti posteris / ne subito perficiant incompacta iussa maioruz. ⌊Uenerūt ergo ministri ad pōtifices et phariseos: & dixerunt eis illi: Quare non adduxistis illum? Responderunt ministri: Nunꝙ sic locutus est homo.⌉ Reuertūtur ministri ad pontifices: a quibus missi fuerant ad propriam actionem spe frustrata mittentium: qui eos animo irato interrogabant: Quare nō adduxistis eum? Uti dicerent: Nos vos misimus ad capturam: quare igitur non cepistis eum: vt captum deferretis ad nos? Apologizant ministri ex locutione capiendi Jesu: ꝙ vti locutus ipse / nūꝙ sic fuerit alius locutus. Homines isti erāt: et supra hominem de christo sentiebant: ex eo quidem ꝙ in mansuetudine audierant verbū eius. In quo virtus erat posse corda hoīm mutare: nō tn̄ potestate solū cū posset / sed etiā humili pietate audientiū eorū corda mutabat. Apparitores seui a seuis missi ꝑncipibus / mansueti ad ṽbū dn̄i facti sūt: a quo aīoꝝ sedata seuitia / & corpoꝝ frenata facultas. Nullus se tueret a ṽbo dn̄ico / si ad audiendū aptitaret aurē. Mollescūt dura corda ꝑtinacia effugat: mollescit duritia mentis / et ad aptitudinem agendoꝝ ipsa ineptitudo reducit obliquata ratio redit in rectū: asperū deplanat: si animequiori aīo ṽbū veritatis accipit. Huiuscemodi ministri mittunt vt capiāt: audiūt & quiescūt. Et nec ī culpa sunt / si ad meliora cōuersi nō ꝑficiūt iussa q̄ neq̇ter susceperūt: si nō obsecūdāt iussionibꝰ criminosis. Et fortassis dicet q̇s: Ergo in culpa sunt serui: si nō ꝑficiūt oīa iussa maiorum: si iuramēto aut pacto eis se cōstrinxerint. Equidē: si edictū nō aduersat iusticie / ṽitati atꝙ ṽtuti. Ubi aūt e regione cōsisteret: iusticia / veritas / virtꝰ sunt iussionibꝰ oīmibus ꝑferēde. Aduersus istas nulla lex / nulla sanctio / iussio nulla: si in re hac apologia interposita magis placet. Nunꝙ sic locutus est homo / sicut hic homo loquitur. Ut ex hoc liqueat ideo nō cepisse iesum:

Joan. 7.

quoniā supra omnem modum oīm hoīm loque
batur. Et si calculatio fieret a protoplastis vsq
ad christum per omnes mūdi originales homi-
nes: ꝛ ab illa prima oīm maxima rate inclusoꝛuz
egressu: quousq per omnes nationes / per oēs
etates / per omnes tribus / populos ꝛ linguas vs
q ad ipsum christum: nunꝙ sic locutus est hō.
Ita locut⁹ vt inimici faterent: quoꝝ testimoniū
plus affert in iudicio veritatis. Et homo erat ve
Psal. 115. rus: sed supra hominem loquebat. Et oīs ho-
mo mendax: ipse solus verax. Ideo nunꝙ sic lo-
quutus est homo / sicut loquebatur iesus: qui nō
solum homo / sed dei filius erat: in quo ꝛ per quē
pater hominibus loquebatur eternus. Quod et
post omnem eius locutionē de ipo scripsit apl's:
Hebre. 1. Multipharie multisq modis olim loquēs de⁹
patribus in prophetis: nouissime dieb⁹ istis lo-
cutus est nobis in filio. Ergo non ab re dictum:
nunꝙ sic loquutus est hō. Non ad ornatū verbi
laus ista depromit / sed ad effectū. Penetrauerat
eñ illoꝝ aīos sermo eius: ꝛ mutatiōis ad affectū
habebat effectum: et de celestibus et honestis
erat: nil habens immodestum / nil reconpingibi
le / nihil preter rationem ꝛ vtilitatē ꝛ ordinē: cōti
nens eque quod est totius virtutis ꝛ gratie: ordi
natum ad gloriā: ꝛ delectationē afferebat amato
ribus veritatis: iure ostendens vitium / ꝛ suadēs
sanctū odium eius: parans gradus infallibiles
ascēsionis in celū. Ueruntamen infesta fuit laus
ista phariseis: vt seductionē opinarent i cordib⁹
referentium. [Respōderūt ergo eis pha
risei: Nūquid et vos seducti estis?] Op
timū eis / imo cūctis q̄ a veritate seducunt: quia
introducunt quo excludi nolūt: ꝛ beatus quē se-
cū ducit veritas / quē secū virtus probata trahit.
Inferunt vero pharisei fallax argumentum / ꝙ
christo non sit prestanda fides / altitudinis statū
ꝛ ignoratiā ex natura / dicētes: Nunquid ali
quis ex principibus credidit in eum
aut ex phariseis? Sed hec turba que nō nouit le
gem: ꝛ maledicti sunt.] Sic arguunt quasi fides
christi daretur excellētioribus statibus hominū /
nō persone: Et negaretur his que ad sciētiā scri-
pturarum nō ordinauere naturā: ꝛ in datiōe hu-
iuscemodi fidei esset acceptio personaꝝ. Sed nec
dignitati / nec statui / nec sciētie / nec magnitudini
corporū: sed humili voluntati confert. Neq cre
dendū est cōferri nō posse humilib⁹ / quod ex su-
perbia maiorib⁹ denegat. Proinde si pncipes ꝛ
pharisei nō credebāt i christū: nō ex hoc adime-
batur ne possent i illū credere plebei: nec maioꝝ
credulitas ꝛ autoritas cōferūt his que credunt:
nec aliq̄d adimunt si nō credūt: vt si principiuz ꝛ
phariseorū ptinacia christū nō credidit / ꝙ chri-
stus non fuerit is q̄ fuit: ꝛ velut olim in romanis
apud quos aliq̄s haberi de⁹ non poterat / nisi se
natui placuisset. Nō eñ facit rei credite veritate
quorūcūq credulitas: sed q2 vera est / ideo credē-
da cēsetur. Attamē permodice obiectū ꝓ christo
fuit vbo seu facto ad repellēdā pvicaciā iudeoꝝ
vnus q̄dem curauit eos in vsuz rōnis reducere.

[Dicit Nicodemus ad eos: ille qui
venit ad eum nocte: qui vnus erat ex ipsis: Nun
q̄d lex nostra iudicat hoiem / nisi audierit ab ipo
prius ꝛ cognouerit q̄d faciat? Est expedientis ex
peditetq veritatis errorē cōcionis ratione repu-
mere: ꝛ remittere ad iusticiā legis eos q̄ volūta-
tes proprias pro iustis legib⁹ habēt. Lex dei est
necnon hoim recte cernentiū / nō dicere aut face
re quenꝙ reū nisi preuaricatione legis: nec ali-
ter nisi taliter reus q̄sꝙ cēsendus est. Ut inuenia
tur reus / oportet ꝙ eius sciatur reatus: q̄ aut cō-
fessione rei aut veris testib⁹ inotescit. Proinde
Nicodemus / q̄ per cognitionē iusticie in eū iudi
cari cēsebat / erat occultus discipulus iesu: a quo
iā doctrinā vitatis acceperat. Pro cuius inno-
cētia se obicē faciebat: ne in eū ageret temeritate
non lege: ratus q̄dem ꝙ si equo animo audiret /
in iudicio constitutus ꝙ inueniret iustus: ꝛ dese-
uissent venari ad mortē / quē innocentē p oīa rep
perissent. Sed nil grauius ad bonitatis subuer-
sionē / ad elidēdū innoxiū / ad erogandū publicū
bonū / puatūq destruēdū: ꝙ si concio tota fuerit:
ꝙ si q̄ habēt in manib⁹ leges / q̄ psunt / q̄ habent
ex lege discernere / agitat iuidia: incēdit ira: odiū
vexat: placitū dominat: veritas exilio est. Apud
quos eo valet virt⁹ vnius / quo stilla modica vi-
ni supiecta magno ꝛ rapido flumini ad saporē:
imo velut iniectū oleū lignis igni supposit ma
ius facit incēdiū. [Hinc respōderūt et di-
xerūt ei: Nūq̄d ꝛ tu galileus es? Scrutare scri-
pturas: ꝛ vide q2 ppheta a galilea nō surgit. Et
reuersi sūt vnusquisq i domū suā.] Interptant
in reprobū sensum / quod sana mente consultuz
est: ꝛ credūt amore primo pro compatriota de-
disse consiliū / q̄ pro veritate atq iusticia consu-
lebat. Inde dicūt: Nunq̄d ꝛ tu galileus es? q̄ p
iesu galileo loqueris: vt eius amore aut honorā
de patrie asseris esse prophetā: cū nulla scriptura
contineat illā regionē honore pphetico illustrā
dā: maxime ppheta magno / quē messiā oēs vna
nimiter expectam⁹. Proinde si galileus non es
cur p galileo vba diffundis? Peruersus hoim
mos: cū aliquē ad displicētiā ceperit / ipm nō pa
titur nec ei⁹ amicos: etiā ipam vitatē sibi fauen-
tē velut emulā habet. Nō poterāt isti pati iesū:
nec eius amicū sustinent Nicodemū: q̄ etiā ma-
gis p veritate atq iusticia / ꝙ pro amicitia cōsili
um dederat. Et reuersi sunt singuli in domos sin
gulas / de captione christi cōsilio dissipato.

De disceptatione orta inter christū et phariseos super adultera punienda: secundum Joannem solum.

Capitulum. XXXIIII

Querūt ipij pios iuoluere: ꝛ cū causam
iustā nō habeāt / querūt: ꝛ vt excusati⁹
faciāt / interdū inserūt rigorē iusticie ꝛ
spēm honestat. [Nā cū venisset Joha.
iesus in tēplum: ꝛ oīs populus venit ad eū: et se-
dens docebat eos.] Docebat in tēplo propter
cōuentū iudeorum: vt palam fieret doctrina elo-
quij sui; ne de clamdestino posset accusari. Et

omnis populus scz plebeius erat ad audiendū/ cū intētione dispari. Sed emula inuidia iudeorum/falso ꝓ iusticia consultabunda ex aduerso ilico venit calumniatura iudicē/impeditura vti lē ꝑdicationē. [Adducūt aūt scribe ⁊ pharisei mulierē in adulterio deprehensam: ⁊ statuerūt eā in medio/ ⁊ dixerūt ei: Magister/hec mulier deꝑhensa est in adulterio. In lege aūt moyses mādauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis de ea? Hoc autem dicebant tentātes eum/vt possent eum accusare.] Culpa penam meretur: ⁊ hoc solum boni habet/quia ordinatur ad penam. Nihil penale nisi culpabile: sed non omnibus vna pena. Varietas penarū ex varietate culparum infligitur. Ex ordinatione diuina ⁊ humana puniendi modus exordiū sumpsit. Lex moysi a deo fuit: in qua iussum est reum adulterij/ictibus lapidum subiacere quousqꝫ moreretur. Seruanda lex est: quia iusta ⁊ sancta. Et pium etiam est parcere delinquenti: sed tamē penitēti. Quid igitur discernēdū inter misericordiā ⁊ iudicium/ Dauid dicit: Misericordiam ⁊ iudiciū cantabo tibi dñe. Adeunt pharisei christū/sed tentatione maligna: vt decernat inter iusticiā ⁊ misericordiam temporalē: si ꝓ qua parte per eos iudicandum in adultera est. Et id eorum tentatio intendebat: vt si pro iusticia decreuerit/velut crudelis reus habeatur a populo: si ꝓ misericordia/sit reus in lege que mandat adulteros lapidare. Temperat responsum Jesus aduertens tentationem: nec inferens calūnie causam/sed ex peccatis eorum tentationem reprimit: calumniam abstulit: ⁊ pepercit adultere penitenti: Non edisserit pro iusticia: pro misericordia non promulgat: sed contra iniquitatem inuehit: agitqꝫ vt resculpat eos qui nō pro amore iusticie/non pro reuerentia miserendi/sz animo persequendi de iudicio equitatis interrogant. Quorū inter ceteros malos seuum hominum genus est/velle inferre iacturam sub specie veritatis: ⁊ ad necandū de pharetra virtutis sagittam educere venenosam: atqꝫ de vmbra pietatis peltam facere ad impietatis tutelā. Nec tam erubescibile iudicaret/atqꝫ tam criminosū ex actu/si de seuitio tegumēta nō quereret. Verum bis responso non porrecto iuxta quesitum ⁊ votum/ad cōsyderationē proprie iniquitatis eos remisit introrsum. [Jesus autem inclinans se deorsum/digito scribebat in terra.] Interrogatus verbo/scripto respondet: vt euidentius stabilius qꝫ sit quesito responsum: sz quid scripserit/textus euangelicus preterijt. Et mirū si scriptura huiusmodi lecta fuit/ꝙ nō fuerit commendata memorie. Sed id pie credēdum est ꝙ primo digito miraculose in lapide aliquo pauimēti: vt nec puluer in tāta copia fuerit/ꝙ literarū sulcationē potuisset suscipe: si fuerit q̄d ē/scripserit illā sñiā quā pseuerātib⁹ in exq̄sitione sñie ore ꝓtulit [Cū aūt perseuerarēt interrogātes eum/erexit se ⁊ dixit: Qui sine pctō est vestrū/primus in illā lapidē mittat.] Ergo nisi qui culpa caret/accusare potest. Nō aget lege iudex in criminosos/ si fuerit ipse criminosus: cū sepe maiorib⁹ criminib⁹ sedētes in tribunalib⁹ implicentur/ꝙ q̄ eorū etiā iusta snīa obtruncant. Etem indubie iudicabit: sed autoritas aderit iudicādi. Nō oīs iniq̄tas adimit autoritatē Sanxitū ex legib⁹ est q̄bus criminib⁹ iudex exautorizetur: ⁊ probibitū quib⁹ nō incūbat iudicium facere. In causa huius adultere christus maliciā iudeorū inspexit: q̄ potius q̄rebant christū propter adulterā accusare/ꝙ propter detestabile adulteriū ⁊ legis mosaice zelū illā feminā lapidare. Nā ⁊ si iuste in adulterā legis zelo seuiebāt: iniuste tñ in christū/querētes eū in causa illi⁹ criminare. Merito propter iniusticiā hanc facere insticiā ꝑdiderūt/cōfusi a cōscia proprio rū criminū. Necnō ⁊ autoritate christ⁹ in causa ista vsus ē: cui pater om̄e iudiciū dederat: quod ex eo ꝑspicuū ē quo sibi rñdere ausi nō fuerunt: nec hāc mulierē absolutā ab eo amplius in iudicio ꝯuenire/vt lapidib⁹ subiaceret. [Et iterū se inclināns scribebat in terra] ad maiorē affirmationē lr̄e/atqꝫ ferēde snīe. Dederat iaz snīam de iudicio exercēdo/sed nō a criminosis: datur⁹ erat de absolutōe adultere mulieris. [Audiētes aūt vn⁹post vnū exibāt: incipiētes aūt a seniorib⁹ vsqꝫ ad nouissimos.] Maiorib⁹ forsan ꝙ adultera crimīb⁹ tenebātur: ⁊ animi cōfusiōnē exteri⁹ ꝑtestati sunt cū exirēt de tēplo Ecce fugiūt a iusto criminosi/a ꝟitate mēdaces a pietate impij. Exeūt de tēplo dei/q̄ iam in aīo tēplū/imo fanū diaboli facti erant. Deprauata mēs a veritate cōuicta/a cōscia cōdēnata/etiā nō corrigitur. Quāto meli⁹ istis fuisset/si christo fide atqꝫ amore adhesissent: q̄rētes ei⁹ doctrinā/ꝑcati veniā/cōuersi ad meliorē vitā: ꝙ erubescētes in aīo ⁊ facie secessisse. Profundā benignitatem seruauit cū eis iesus: vt tā diu stetissꝫ inclinatus quousqꝫ de tēplo egrederentur: ne ab aspectu faciei eius amore cōfusiōe obumbrarentur. [Et mānsit iesus solus: et mulier in medio stans. Erigens aūt se iesus dixit ei: Mulier vbi sunt q̄ te accusabant? Nemo te condemnauit. Que dixit: Nemo domine.] Remāsit sol⁹ iesus a societate mala: iustus ab impijs / equus iudex a iudicibus iniquis: verus a falsis/misericors a seuis: a quib⁹ solitariū fieri ē equū. Nō se segregat bonus cōstans a malis: dum credit ꝓdesse: dū eorū vtilitati cōsulit: dū sperat eos ad meliora conuertere. Sz ipi ꝑtinaces i malo/a cōstāte i bono se auellūt: cū eis arguēs in ꝟitate odio fact⁹ est: Remanet isatiat⁹ in vniuerso sol⁹: qm̄ nemo bonus nisi solus de⁹: ab oīb⁹ segregat⁹ in eternitate/immēsitate/ꝙtitate/sapiētia/ ꝟitate/ꝑtāte: ⁊ vt ꝑstringā/in oī gñe/in oī causa/in oī mō dissērdi. Relictus a seniorib⁹: qm̄ a seniorib⁹ egressa est iniquitas vsqꝫ ad nouissimos: quoniā nō est qui faciat bonū: nec est vsqꝫ ad vnum. Erat sol⁹ nō a plebeis/sz a maiorib⁹ derelict⁹: quos ipe nō reliq̄t/sed ipsi eum reliquerunt. Nec quē piā deus deserit/sed sibi male conscij deum de-

serūt ⁊ pretereūt. Nemo causet in eum ꝙ a deo desertus: deū ipse deseruit: qui non desereret si non desereret: sed prius desertus a malis/ eos ad postremum deseruit. Nunc quidem desertꝰ a sapientibus ſm carnē/ mulierē adulterā sociā habet in tēplo. Ecce deꝰ/ ecce hō: ecce creator/ ecce creatura: ecce iustꝰ/ ecce peccatrix: ecce beatitudo/ ecce miseria: ecce largitor/ ecce accipiens: ecce copia/ ecce indigētia: ecce donās pctā ꝯuersis/ ecce cōuersa penitēs: ⁊ cōuicta stabat ī medio populi plebei assistētis egressis primoribus: constituta tamē inter spem ⁊ metū. Spes erigebat illā ex īterpellato iudice/ cuiꝰ benignitatem audierat ⁊ ꝑsentialiter viderat. Nouerat ꝓinde processum eiꝰ: quē nō ferentes eius accusatores abscesserāt. Metus vo insidebat in aīo ex culpa digne plectēda/ quam inficiari nō poterat. Et inter hec astabat equissimꝰ iudex: qui falli neqt/ cām nouit: a quo tergiuersari nō pōt. Suspensa ista erat ad incertā sniam: vtrū vero frustranda spe/ aut ꝑcutiēda metu. Sicqꝫ degit oīs vita mortaliū rōne vtētiū: quā ex culpa metus deprimit/ ex misericordia subleuat spes: attamē incerti ad quā ꝑtem diuoluat hoīm nutabūda cōditio: certus ⁊ equus iudex vtraqꝫliter expectet. In ista vero causa Christꝰ iudex iustꝰ adulterā ipsam alloqtur/ laturus de ipā sniam. Qui erigēs se a secūda inclinatiōe/ dicit: Mulier vbi sunt q̄ te accusabāt? Ad reddēdā gratā ⁊ humilē adulterā/ interrogat: iam ipse illos viderat excedētes. Quis iudex post accusationē editā te cōdemnauit? Dixit ei mulier: Nemo dn̄e: Nemo videlꝫ hoīm. Sed eam interior conscia accusabat: que quēlibet sibi male cōsciū hoīem accusare ac stimulare nō desinit: etiaꝫ si desit stimulator exterior. [Dixit autē iesus: Nec ego te cōdēnabo.] Si te nō cōdēnauit hō: nec ego deus ⁊ hō: qui veni peccatores ad penitentiam reuocare. Et velut autoritatē habens desuper sibi datam/ ipsam ne lapidaretur/ absoluit: eam donans pristine libertati anteqꝫ fuisset in iudicio constituta/ dicens [Uade et noli peccare.] Non te condemno: quia nec ad hoc missus sum: sicut scriptum est. Non enim misit deus filium suum vt iudicet mundū sed vt saluetur mundus per ipsum. Iam abolenda erat per misericordiam saluatoris illa legalis seueritas: et iugum iam computrescere ceperat a facie olei: et donabantur peccata conuersis. Nec non incondemnatam liberat vt vadat: sed honesto gressu/ et inculpato vestigio: cū adiecit: et amplius noli peccare. Igitur ipsam peccauisse liquet. Nec iniuriam facit legi si nō iudicat ſm legem cōditor legis: a quo seua mosaica illo in tempore/ nunc in fine mitis lex euāgelica venit.

¶ De disceptatiōe inter christum et phariseos orta ex eo ꝙ dixit se esse lucem mundi. Capitulum XXXV

Non inaniter loquebatur Christus de se alta ꝓnuncians/ q̄ nec agitari poterat vento iactātie: sed ꝓnūciat verū ne bonū existēs icognitū maneat: cognosci satagit nō sua re/ sed nostra. Dilucidat q̄d est vt cognoscatur: vt cognitus ametur: amatus habeat sectatores: sectātes secernantur a tenebris/ ⁊ lumen eterne vite possideāt. Sicqꝫ ait [Ego sum lux Joan. 8 mundi: Qui sequitur me/ non ambulat in tenebris: sed habebit lumē vite.] Lux mūdi non visibilis ⁊ corporalis: qui solem habet ad lumen in Psal. potestatem diei/ ⁊ lunam ⁊ stellas in potestatē noctis: sed mundi intellectualis ⁊ inuisibilis: interiorē oculū irradiat ista lux. Igitur veritas ē ad cuius lumen inuisibiliter ambulatur: vt non exorbitēt duo pedes interiores in via/ donec veniatur in terminū destinatū: intellectꝰ pariter et affectus/ ⁊ timor ⁊ amor. Recte gradi cupientē/ hanc lucē seq̄ optet: qm̄ tenebre vndiqꝫ circūdā: a q̄bus nō est egressus nisi ad lucē: nō euasio nisi ꝑ lucē: nō deuitatio nisi cū luce. Suspirant oēs in vitam/ cuiꝰ amor insitus est: vt ab eo ꝙ deus spirauit in faciē hoīs spiraculū vite/ et factus est in aīam viuentē: ⁊ deus vita est: ⁊ ad similitudinē dei hō factus est. Igitur appetit iure creationis omnis homo vitam/ ⁊ omne ꝑpetuū si bonum est: ⁊ vita bona est ab eo ꝙ creata est: optima vero si ad increatam se teneat. Lux ista que nouiter mundo in carne apparuit/ dirigit/ trahit/ ꝑducit in vitam. Aduertendū quidem/ q2 non dixit/ habebit vitam: sed habebit lumen vite. Est enim lux ⁊ lumen. Lux est ipā substantia luminosa: id lumen quod ab ea diffunditur ad illuminandū. Christus cum tota sit lux: et in eo ꝙ deus/ ipsa substantia veritatis: si sequimur illum/ diffundit in nobis lumen vite/ agende scꝫ ⁊ sperande: vt vere sciamus quid debeamus agere ꝓ vita/ quam ex sua pollicitatione speramus. Quamobrem ad profectū nostꝝ se pandit esse quod est/ cum dicit: ego sum lux mundi: ⁊ ad se quelam accit/ cum e vestigio cōsurgit oppugnatio iudeorum. [Dixerunt ergo ei iudei: Tu de teipso testimoniū ꝑhibes: testimoniū tuū nō est verū]. Ex aspectu forisecꝰ iusta erat aduersatio iudeoꝝ: non plus q̄ de hoīe puro credentiū de Jesu. Et nemini ꝑ excessum de seipso loquēti credendū ē. Secus esset si aliꝗ huiuscemodi magnalia de ipso loquerētur: quibus abs re ꝑstaretur fides cum credibilia nunciarent. Possit etiam non impie adhiberi fides de se vera dicentibꝰ: si supra id quod est hoīs/ non attollerent. Sed cum ea que dicuntur/ excedunt omnino humane intelligentie facultatē: ⁊ asserens si nō infra tamen intra ⁊ nō supra homines estimatur: difficulter in credulitatem veniūt. Proinde pharisei ad christū e regione insurgūt/ ꝙ suum testimoniū non sit verum: ⁊ in sua causa ex aliqua lege nemo accipitur testis: multo minus ⁊ iudex. Sꝫ secus in causa hac iesus asserit de seipso/ in autoritate rei ⁊ verbi factꝰ. Unde [respondit iesus et dixit eis: Et si ego testimoniū ꝑhibeo

de meipso: verꝝ est testimoniũ meũ: quia scio vn de venio/ aut quo vado: vos autẽ nescitis vnde venio/aut quo vado.] Ex certa sciẽtia christus sibi vendicat in verbis suis ꝓpriis veritatẽ ꝛ audientiũ fidem/vt credant quod loquitur. Et ex ignorantia ipsorum obsistentiũ iudeorꝝ improbat contradictionẽ: cum ipse de seipso plenam scientiã habeat/noscatq; ꝓcessum: ꝛ iudei a nescientia teneantur vt aduentum ꝛ regressum eiꝰ ignorẽt. Ac per hoc verum est testimoniũ scientis: falsa contradictio nescientis. Necnon eos improbat/ꝙ carnaliter/ nõ ex veritate iudiciuz ꝓferũt. [Vos secũdũ carnẽ iudicatis] vti diceret: Secũdũ ea que videnṫ/fertis iudicium: duntaxat in me carnem intuentes: carnaliter me sapere: atq; sicut mẽte solũ carnalia sapitis/iudicatis: vñ iudiciũ vestꝝ a veritate reprobaṫ. Carnem solã videtis: substantiã aliã nõ cognoscitis. Proinde si me lucẽ asserui: quid cuz carne? Si sequelã exegi/nõ ex carne: si a tenebris eximo/nõ de carne: si vitã polliceor/nõ per carnis autoritatẽ: Quis paulopost redẽptionis ꝓcium sit futura. Aliud est vnde me lucẽ mũdi esse ꝓdixi: credibile solum in via: in patria vero intuibile purgatis siue beatis. Aliud est vnde seq̃lam quero: ꝙꝙ nemo sequi possit humano more/nisi quod preire intuetur. Et mea doctrina vita/in q̃bus me ꝓtuli ad sequẽdũ: depello tenebras/nõ ex carne/sꝫ ex illa ĩfallibili ꝟitate. Dabo vitã nõ de carne in modico moritura/sed de imortali substãtia deitatꝭ. Hec nõ ĩtuemini vos carnales: iõ secũdũ carnẽ iudicatis: ego nõ iudico quẽq̃] .s. ꝟꝫ carnẽ/sꝫ ꝟm ꝟitatẽ. Inq̃t ei apl̃s: Est ãt iudiciũ dei ꝟm ꝟitatẽ. Tenet oẽs ꝟborꝝ horũ terror: qm̃ nõ ꝟm exteriora/sꝫ ꝟm interiora iudicabit Jesus. Igiṫ nemo sibi applaudat/nemo se deludat: qm̃ ex vehemẽtia interiorꝝ affectionũ soli deo cognitarꝝ/ad vnã ꝛ alterã sorẽ diuinũ iudiciũ erit nulla tergiuersatõe vitãdũ. Et ex hoc ꝟm veritatẽ Christꝰ iudicare se asserit: quia solus nõ iudicat. [Et si ego iudico/ iudicium meum verꝝ est: quia solus non sum/sed ego ꝛ qui misit me pater. Et in lege vestra scriptũ est: quia duorꝝ hoim testimoniũ verũ est.] Ex eo ꝙ semper cum filio pater est/filiusq; a patre: suum verum approbat esse testimoniũ: producens in medium legẽ a se Moysi datam: quã in nullo suspectã habebãt: volẽs eos potius ꝙ potestate cõuincere testimonio scripturarꝝ. Sane actum semper ꝛ dictũ est in disceptatiõibus a Jesu ꝛ in mores posteros deriuandũ: ꝙ ratione/ scientia ꝛ ꝓbabili veritate/non fastu/non arrogantia nitamur cõuincere/qui nobiscũ ad ꝓbandum sua/ꝛ improbandũ nostra/verbis causam agitando concertant. Allegat legem iudeorum velut doctrinã a se alienam: ꝛ ipse illã dederat/sed ex scripturis quibus fides ipsorꝝ inhererat/dicta sua validat: ꝛ reprimit pertinaciam iudeoruz. Idcirco addidit: [Ego sum qui testimoniũ perhibeo de meipso: ꝛ testimoniuz perhibꝫ de me qui misit me pater.] Pluries in superioribus tactũ est/quatenus pater de filio testimoniũ ꝓtulit. Et cũ opponere amplius nequirent/essentq; conuicti: ꝛ ad diuinã questionem nouis inquisitionibꝰ facere nisi sunt dicentes: [Ubi est pater tuus?] Qm̃ Jesus veritatẽ testimonij sui vendicabat ex patre: ob hoc iudei de patre interrogãt: cũ ipm̃ ꝟm carnẽ iudicantes crederẽt esse Joseph: ex quo nõ potuisset Christus de se asserere tã eximia. Impudentes animi pertinacesq; in malo cũ cõuincuntur: cũ in responsione deficiunt: aut se contrahunt in blasphemiam: aut ea interrogant quibus non possit dari honesta/grata seu vera responsio: neq; apologia fieri sine dedecore respondentis. Quãobrem isti de patre Jesu interrogant: prout sibi loquendi serie insultarent: Ut quid promittis vitam homo mortalis: ꝙ si quis te sequatur/habeat lumen vite? Ut quid nobis tibi repugnantibus ꝙ tuum testimoniũ non sit verum: ex autoritate paterna asseuerando validius facis? Edissere de patre/vbi est pater tuus? Nonne agnouimus: nonne mortuus est: nonne homo inter ceteros forte deiectus: nõne carpentarius? vbi est ergo pater tuus/de cuius potestate te iactas? Et per ea conantur infirmare Jesum/vnde se prepotentem facit. Ueruz quia non de carnali parẽte/sed de deo p̃re christus autorizat dicta/facta ꝛ omnia gesta eius. [Respondit iesus: Neq; me scitis: neq; patrem meum. Si me sciretis/forsitan ꝛ patrem meum sciretis] Sepe de hac ignorantia iudei arguti sunt: cuius depulsio esset per scientiaz relatiuam: vt cognitio vnius relatiuorum in cognitionem alterius trahat. [Hec verba locutus est iesus in gazophylacio docẽs in templo] Non abs re per euangelistam cum tẽplo descriptus est locus in templo/vbi talia verba ferebantur. Nam si gazophylaciũ locum reseruationis diuitiarum ꝛ thesaurorꝝ templi volumus autumare: ad contemptũ omnium diuitiarum verba dicebantur compositione pollicitationis melioris: scꝫ lucis/euasionis a tenebris/ꝛ habende vite perpetue. Igitur vt contẽnantur terrena/iuxta ea celestia promittuntur. Si vero exedram popularẽ templi locum gazophylaciuz esse aduertimus: in spe futurorũ magnorꝝ bonorum plebei a christo fiunt: cum eis ab ipso dogmatizabatur in eorum loco in templo. Et inuitantur ad sequelam vere lucis male agẽtibus odiose: vt ne ipsi male agant/ne in tenebris remaneant: vt ab ipso accipiãt doctrinã agẽde vite: q̃ a iudeis ꝛ põtificibꝰ tẽpli obliquamina fiendorꝝ in doctrina ꝛ exemplo male suscperãt. [Et nemo apprehẽdit eũ: q2 nõdũ venit hora eiꝰ.] Quod sepe in euãgelio scriptũ ẽ/ꝙ iesus tẽtus nõ ẽ: nõdũ sua hora: insinuat impretermisse ad hoc astitisse volũtates ꝛ cõsilia phariseorꝝ: ꝛ data fore apparitoribꝰ mãdata/vt christꝰ capereṫ ad mortẽ: ꝛ ipsiꝰ duntaxat moriẽdi potestatẽ atq; volũtatem/cui nõ preualebat alia queq; mala volũtas siue facultas.

¶ Disceptatio exorta ex eo ꝙ Jesus quesitus non inueniretur a iudeis in peccato suo morituris: secundum ioannem solum. Capi. XXXVI.

Sepe iturum se predixerat iesus illo vnde venerat: ad illa perficiendum ꝑpter que missus erat: ad vaditionem eius annectebat iudeorum frustrandam quesitionem ⁊ exitium criminale ⁊ impossibilitatē sequle/dicens:
Joan.8. [Ego vado et queretis me ⁊ in peccato vestro moriemini. Quo ego vado/ vos non potestis venire.] Vadit Jesus vt homo/non vt deus: vadit ad propositum sibi a patre in cruce super oīa memorabile certamen: in quo moriens vulneribus voluntarijs dedit omnibus malis ⁊ omnibus aduersantibus ad salutem generalem cōflictum. Vadit ad eum qui misit illum: non aliquo motu immobilis et immutabilis deitatis: nec ex forma dei asserit se vasurum. Vadit post officium horridi ligni/post relictam sepulchri thecam/resumptūq corpus/penetraturus in ascensione celos/ad mittentē summum verum deum patrem. Querendus erat nō intentione inueniendi: quem qui recte quesiuit/ inuenit: et semetipsuz ex toto querentibus vt in-
Hiere.29. ueniatur offert: vt scriptura dicit: Cuz me quesieritis in toto corde vestro: tunc inueniar a vobis. Toto corde querit/ qui non in alia distrahitur: nec aliud cum ipso/ nec propter aliud ipsum: et omnium affectionum studio ad ipsum habendū se cōtulit. Et velut male quesituris corrupta intentione aliquo studio iudeis dicitur: Et in peccato vestro moriemini. In quo peccato? Infidelitatis atq perfidie/atq impenitentie pro male gestis. Sed aliud est facere peccatum: aliud viuere in peccato: aliud viuere ad peccatuz: aliud mori in peccato: aliud illud euestigio patratum corrigere: aliud cum vnum et idem crebro iteratur: aliud cum vnum solum temporis longeuitate duruerit/autore ad penitentiam nondum conuerso: aliud cum consuetudinem induerit/emendare. Peccat omnis qui non venit ad dei legē: et qui acceptam trāsgreditur: et qui negligit obseruare promissa. Viuit in peccato qui patratū non corrigit: ⁊ diluit penitētia/etiam si nolit amplius addere per effectum. Viuit ad peccatum cui semper male agendi suspirat affectus/⁊ perficit facultate: cui melius aut minus esset periculi/ si in peccato moreretur/ ꝙ̄ deprauata voluntate viuere ad peccatum. Corrigit euestigio qui post actionem eius sine interposito tempore vera penitentia ducitur. Vnum iteratur: cū se quis vno vitio mancipauerit ad effectum eius/ ceteris ab intentione semotis. Attamen solum vnius reus etiam si ab alijs caueat/omnem virtutē offendit/emulam protinus habens. Durescit ex tempore patratum malum: ⁊ si non multiplicetur ex opere/multiplicatur ex tempore. Uti si quis homicidiū solū fecerit/non addens malū simile vel diuersum: cum in penitentiam venire contemnit illius patrati sceleris. Peccandi cōsuetudine se vestiuit/qui delectationem culpabilem et peccādi libidinem et vsum reruz indifferentiū eo perduxit/quo edendi/bibendi/dormiendi/quiescendi/induendi est perducta necessitas. Judeis vero a Christo predicitur: ꝙ sint in peccato infidelitatis/ ab inquisitiōe frustrati/ omnino morituri: non ꝙ predicatio Christi aliter esse non posse statuat: sed nisi resipiscant. Quo ego vado/ Joan.8.
vos non potestis venire/ ad querendum et inueniendū. [Dicebāt ergo iudei: Nunquid interficiet semetipsum/quia dicit: Quo ego vado/vos non potestis venire?] vt supra. Et hic carnaliter intellexerūt iudei dictum domini saluatoris. Nam ibi dixerunt: Nunquid in dispersionem gentium iturus est? Hic vere dicūt: Nūquid interficiet semetipsuz? Obscuratus atq superbus intellectus semper in reprobam partez interpretatur verba iustoruz: asseritq ne pie dictum/quod totum de pietate venit. Rescuplsit eos Jesus/ostendens vnde ipsorum intellectus tenebris tegebatur: et dicebat eis: [Vos deorsum estis: ego de superius suz. Vos de mūdo hoc estis: ego non sum de hoc mūdo.] Oīa creata deorsū sūt ab eo qui cōdidit. Nec humanus intellect⁹ assurgit in diuina/qui natura deorsum est: nisi lumine fidei illustretur. Et cuz homo sit factus ad imaginez eius qui de superius est/vitiosa concupiscentia traxit in ima: vt preter id quod natura non attollit in alta/etiā culpa voluntaria plus deiecit. Et intellectus mundo copulatus/⁊ inferiora dilectione querēs: intendens in illis/ sperās se in eis boni aliquid reperturum preter legem rebus impositam: nō intelligit ea que diuine dicuntur: potius credens intelligere/peruertit audita/ in seipso anteperuersus. Deorsum creatum existēs/rationem habens: ⁊ voluntate inclinatum ad sua inferiora efficitur: infra illa etiam minoratur: si nō natura/ex vitio: non habet aspectum ad id quod omni precellentia cuncta precellit. Et quo se per superbiam animus in superiora extollit: eo amplius in inferiora deijcitur. Sic lucifer de celo/adā de paradiso: nabuchodonosor de solio regni sui ab hominibus abiectus est/in similitudinē animalium factus. Et de peruerso dicitur: Homo Psal.48.
cum in honore esset/ non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus: et similis factus est illis. Et iniqtates ad inferiora grauāt: vt scri- Psal.37.
ptū lectitam⁹: Qm̄ iniquitates mee supergresse sūt caput meū: ⁊ sicut onus graue grauate sunt sup me. Sanata ē etiā a iesu mulier a tali īfirmitate decē ⁊ octo annis detēta: vt nō posset sursuz aspicere: illos insinuās qui vitio sunt facti deorsum: ⁊ ad supiora intuitū mētis nō leuāt. Et mūdi amicus ei⁹ efficit̄ ciuis: ⁊ tāto affectu fact⁹ cū illo: vt ab eo separi ad modicū nolit: phorrescat ꝗ de separatiōe sermonē. Jesus de supnis: iudei de imis erāt. Jesus nō de mūdo/cui⁹ nil q̄rebat atq gerebat: iudei oēz ei⁹ speciē aīo/actiōe possibili amplectebant̄. His qdē differētijs sectatores christi ab alijs ceter̄ secernunt̄. Et cū hec es

fuit causa incredulitatis [intulit eis iesus: Dixi vobis: quia moriemini in peccatis vestris. Si ergo non crederitis/ quia ego sum: moriemini in peccato vestro. [Predixit Jesus: non vt eueniret iudeis / sed quia sic futurum erat eis vt morerentur in peccato incredulitatis: in quo mori est omne meritum perdere humane redẽptionis: ⁊ eis in pena sociari qui credũt ⁊ contremiscunt: quos in culpa excedũt homines non credentes. Ad quorum improperium dicitur: Demones credunt ⁊ contremiscunt. Cum plerũq; hominum non credant neq; contremiscant: plerisq; credant ⁊ contremiscant. Nemo tamen cõtremiscit ex deo aut ex seipso / nisi credat eũ. Multi vero credunt ⁊ contremiscũt: sed non operantur ex fide in fide. Sunt ⁊ qui credũt / contremiscunt ⁊ operantur: ⁊ horum est laudanda et digna conditio.

¶Quod interrogatus iesus quis esset / asserit se principiũ: secundum Joannem. Capitulum. XXXVII.

AD nil suo agendi docendiq; modo tã nitebatur iesus / ꝙ ad recdulitatem sui accire iudeos / quibus primo credidit eloquia sua: ⁊ alios deinceps. Claret hoc lectitãtibus euangelium. Huiusq; rei causa renitentibus iudeis acciẽti christo: maiores / prolixiores / ꝓfundiores disceptationes / ꝙ ex aliis dictis factisq; inter christum ⁊ iudeos exorte sunt. Et in ista disceptatione cum de moriendo in peccato incredulitatis ꝑdiceretur eis: vt se huiuscemodi credulitati asserant nõ teneri / callide de persona saluatoris interrogant. [Dicebant ergo ei Tu quis es?] Ut iesum supprimerent / hec interrogatio facta est: vti se a credendo auertere iure vellẽt. Credenda sunt incognita illa que sunt omnino inapprehẽsibilia / excedentia hominum intellectũ. Te q̇dem cognouimus ⁊ oẽm cognationem tuam: ad quam cognitam non est opportuna credulitas. Homo es: vt homo natus / educatus ⁊ cõuersatus es mole corporis: vt ceteri auctus ⁊ etate mensuratus. Quis ergo es vt te credamus / quem aperte cognoscimus? Et cum Jesum ipsi solum ex tẽpore metirẽtur: ipse de eternitate respondit. [Dixit eis Jesus: Principiũ qui et loquor vobis.] Non quero / neq; vos venor ad fidẽ q: hõ sum / seu ex meo stẽmate cognito vobis: neq; ꝙ nutritus aut conuersatus vt homo: aut calculatus cũ tẽpore: aut ex his ꝑdico vobis ⁊ interminatus sum mortẽ: sed quia deus cum homine eternus in tempore vobis fatus: Quoniã ego principiũ qui loquor vobis. Primũ q̇dẽ in quo creata sũt oĩa: vt scriptum est: In principio creauit deus celũ ⁊ terrã. Et ꝑncipiũ ante quod nihil: quod in postex ioãnes asseruit: In ꝑncipio erat ṽbũ. Et per reuelationẽ ioãnes vidit: Ego sum alpha ⁊ ω / ꝑncipiũ ⁊ finis. Et principiũ et origo vite / virtutis ⁊ gr̃e. Igitur nõ me ꝑ etates apud vos improba cogitatione censeatis: vt me ſm carnẽ de vestra gẽte nascũ iudicetis: nec aspiciatis etatẽ / q̃ vt hõ multis vestrũ inferior sum. Sed cũ me interrogatis q̇s sim: abscedat tentatio: ꝓpellatur calumnia: presto sit fides: illam responsioni date: vt non moriamini in peccato vestro. Ego sũ ꝑncipium q̇ loquor vobis quecunq; loquor. [Et multa habeo de vobis loqui ⁊ iudicare: sed qui misit me / verax est.] Habebat multa iesus loqui cõtra iudeos: ⁊ eo multa quo ipsi multum peccauerũt ⁊ peccabant: ⁊ iudicare debito tẽpore super eos de incredulitate ipsorum ad ipsum: ex eo ꝙ verax erat ille q̇ miserat: in cuius autoritate loquebatur. Proinde dicit: [Et ego q̃ audiui ab eo / hec loquor in mũdo.] Sepe dissertum est iesum aliud non fuisse locutum / ꝙ quod accepit a patre. Ad condẽnationem incredulorum / ⁊ ad confirmandũ credentium spem credo dictum est ꝙ verbũ eructuauerit veritatis / prout dictauerit verax pater. [Et nõ cognouerũt: q: patrẽ eis dicebat deum.] Cognoscere deum patrem non est facultatis humane: insite tñ fidei officium est. Tẽpus tamen quo credendus erat / apponit. [Cum exaltaueritis filium hominis: tunc cognoscetis quia ego sum: et a meipso facio nihil: sed sicut docuit me pater / hec loquor.] Aperit crucis mysterium futurum in filium hominis: non in filio dei patris ex sensu penalitatis: quanq; etiam in illa passiõe dei filius inseparabili vnione fuerit cum filio hominis. Et exaltationem appellat negocium passionis: ꝙ christus esset exaltandus ad penam: ⁊ ad mortem publice tolerandã tanq; publicus reus. Tunc in tanta toleratione penarum / in tanta abiectione hominis abolendi / in tam seua perfidia iudeorum / in tanta derelictione a charis / a notis: in tãta executione iudicii tam peruersi / desuper elucidãdus erat ꝙ esset filius dei: vt quem iudei negauerant / mundus insensibilis commotione varia fateretur. Et in lege periti a prophetis premoniti: quem non crediderant / gentilitas testaretur / dicens: Uere filius dei erat iste. Mat. 27. Necnon ⁊ plurimi iudeorum post exaltationem in cruce per aduentum spiritussancti: predicãtibus apostolis sunt cognoscentes in fide quis iesus esset / a quo esset / q̇d loqueretur / ĩ qua virtute loqueretur. Et ideo in illa exaltatione ꝑ crucẽ / ⁊ post illã in cognitionẽ veniet: ex eo quod adiecit: [Et qui misit me / mecum est: et nõ reliq̇t me solũ: q: ego q̃ placita sunt ei / facio semper.] Secũ in oĩb9 actionib9 eius erat de9 pater / q̇ miserat eũ: ⁊ indiuisa ꝑtinus erat estq; oĩs actio trinitatis. Et si dei filius in assumpta carne derelictus est: nõ tñ solũ a patre se fatetur esse derelictũ: quod oĩno impossibile cẽsendũ / ꝙ filius a patre ꝑ modicũ auelleretur: aut q: pater a se filiũ sequestraret: neq; quod assumptũ fuit / esse potuit pharisseũ. Ex quo id sentiendũ: ꝙ pater semꝑ fuit cũ filio assumẽte carnẽ ex tẽpore: sicut extiterat in eternitate. Necnõ ⁊ filii placite actiões merito exigebãt solitudinem a patre filiũ non habere: qm̃ placitũ paternũ semꝑ agebat. O vtinã in mẽbra talis virtus capitis diriuetur: vt ne soli relinquamur / semper dei placitum faciamus.

¶ Erat disceptatio iter iesum et iudeos de vero discipulatu: et de libertate quã veritas confert: secundũ Joannem solum. Capi. XXXVIII

Omnis doctrina ⁊ omne quod docetur / omnisq̃ doctor trifarie prestruit ad docendos. Primo vt veniat in scientiam aut credulitatẽ eorũ que traduntur. Secũdo vt in traditis ⁊ acceptis maneat memoria ⁊ affectu ⁊ actione cõgrua. Tertio fructus ostẽditur. Omnis eñ cultus / omne studiũ / oẽ quodlibet / agon omnis in finẽ / in fructũ / in premium tendit. Alias preter ordinẽ essent hoĩm intẽtiones / similiter ⁊ actiones. Omnia quippe suo iure ordinantur ad finem. Sic quidem doctrinando egit doctor eximius / doctorũq̃ forma Jesus vt primo doctrinando exigeret fidem: exhibita vero fide suaderet firmitatem: ⁊ monstraret vti-

Joan. 8. litatẽ. Sicq̃ scriptũ est: [Hoc illo loquẽte multi crediderunt in eũ.] Ideo talia loquebatur / vt crederetur in eũ: ⁊ creditũ est: ⁊ suadendo in doctrina seu fide suscepta constantiã fructũ exponit. [Dicebat ergo Jesus ad eos qui credebãt ei iudeos: Si vos manseritis in sermone meo / vere discipuli mei eritis: ⁊ cognoscetis veritatem / ⁊ veritas liberabit vos.] Vos q̃ credidistis meũ audiẽdo sermonẽ / parũ vobis eẽt / nisi maneatis in illo: in quo manẽtes gloria mei discipulatus ornabit: qui solũ in auditu nõ est / neq̃ in sciẽtia / neq̃ in credulitate cõcepta dataq̃ verbis: sed in mansione p actiões vt fiat quod dicit ad vitiorũ ⁊ ad ꝓpositũ studium. Et imansio ad pseuerantiã referat: ne quis repetat quod iure dimisit: neq̃ gradũ figat / acsi sufficientiã haberet actoruz: imo in ampliora se porrigat ea cõsyderatione / quasi in virtute nouitius / nõ ꝓfessus / nõ sibi visus dignũ aliq̃d egisse. Sic q̃dem manere in suscepta doctrina verũ discipulũ christi facit. Cuius doctrina vera / certa / suauis / veritatis cognitionẽ p̃stans: q2 veris christi discipulis datur cognitio veritatis. Qm̃ christus omne quod docet veritas est: q̃ cũ cognita fuerit / confert optabilẽ ab omib9 libertatẽ. Multis piculis subiacemus: a varijs malisq̃ dominis tyrannice pessundamur: a quibus satagẽdũ est cõseq̃ libertatẽ. Sed sola veritas eã largitur solis verꝭ discipulis saluatorꝭ. Scribit in

Job. 5 li. beati iob: q̃ septẽ mala cõsueuerũt hoĩes premere / a q̃b9 ip̃e liberandus esset. In sex tribulationibus liberabit te: ⁊ in septima nõ ꝯtinget te malũ. In fame eruet te de morte: ⁊ in bello de manu gladij. A flagello lingue abscõderꝭ: ⁊ non timebis calamitatẽ cũ supuenerit. In fame ⁊ tẽpestate ridebis: ⁊ bestiam terre nõ formidabis. Septẽ hic mala huiusmodi serie numerantur / mors / gladius / flagellũ / calamitas / fames / tẽpestas ⁊ bestia. Mors separatio a vita est: in quaz neq̃t: sed mortalẽ rationabilẽq̃ creaturã separat: ne cũ vita vera societ. Et hec est mors / scz peccatũ ad mortẽ: de quo ioannes in canonica sua

i. Joan. 5. dicit: Est peccatũ ad mortẽ: etiã pro illo dico ne vt roget quis. Omnis iniq̃tas pctm̃ est: ⁊ est peccatũ ad mortẽ. Liberat ergo veritas cognita discipulos Christi a morte peccati ⁊ dãnationis eterne: nõ a morte q̃ spũs ⁊ caro abinuicẽ distinguuntur. Gladius atrocẽ ⁊ ineuitabilẽ psecutionẽ insinuat: in q̃ veritas tuet ei9 alumnũ: non vt ne patiat / sed ne succumbat: ꝓposita sibi spe in pollicitatione indefectibiliũ bonorũ. Verũtamẽ in bello educit gladius / vt aduersarius obtruncetur: occultũ ⁊ intestinũ est bellũ. Sic est gladi9 oẽ videlicet quod a vita / q̃ de9 ẽ / secat ⁊ diuidit: quẽ veritas depulit. Flagellat lingua nequã oẽm hoĩs bonitatẽ. Sed protegit veritas a resticulosis flagellis: ostẽdens linguam dolosam nõ posse dare iacturã inocẽtib9 ⁊ amatorib9 ei9: a quo flagello ꝓtectus ioseph in egypto: Daniel a satrapis regis babylonis: susanna per Danielẽ a sacerdotib9 falsis. Nec lingue humane flagellũ verberat apud deũ: vbi veritas si testis ⁊ aduocata est / tuet sibi familiarẽ: ne luat falso supplicium / si nõ in veritate peccauit. Calamitas vbiq̃ adest: maxime vacuitas diuinorũ bonorũ atq̃ virtutum. Veritas aũt suũ nõ sinit vacuũ possessorẽ: ostẽditq̃ vnde possit aĩa nostra repleri / educens in aptũ perfunctorie rei defectum. Et cum famis nõ panis ⁊ vini / sed audiendi verbũ dei sepe abfuerit: veritas tollit. Solent hoĩes alternationes temporũ phorrescere: vt si aspere sint tempestates vocãtur. Sed veritas que temporũ vicissitudines non patit / liberat sibi ascitũ: vt cũ tempore qualitatibus anime non varietur. Bestia terre serpẽs antiquus est anfractuose incedens super pectus suum in terra: ⁊ terra / scilicet terreni homines sunt cibus eius: ⁊ insidiatur calcaneo femineo / videlicet cunctorum effeminatorum qui sunt in terra: vt secum trahat / vbi ⁊ ipse perditus est. Bestia terre ideo dicit: quia contra ortos in terra est congressus eius. De celo quidem fuit eiectus: nec locus eius amplius inuentus est ibi. Sed quoniam ipse mendax est ⁊ pater eius / vt subiectum scriptum est: ideo sola veritas liberat a mendace. Liberat etiam veritas: a quib9 expetebat liberari Dauid / dicens: Libera me de sanguinibus deus deus Psal. salutis mee: scilicet a peccatis / que sic appellata sunt. Omnis libertas a malo ⁊ in bono / a veritate procedit. Ad veram libertatem nil preter ipsam valet. Sic propheta ait: Argentum eorũ ⁊ aurum non valebit liberare eos in die furoris domini. Et alius idem canit. Quia quod nõ liberauit ab indebita culpa / nõ liberabit a debita pena inflicta dei iusta sententia. Sed non intelligebant iudei esse libertatem / nisi a seruitute quã solũ esse subiecti corporis imperio superioris autumabãt. [Hinc responderunt ei: Semẽ Abrae sum9: ⁊ nemini seruiuimus vnq̃: Quõ tu dicis / liberi eritis:] Ingenuitatẽ ex tráduce iudei sibi vẽdicabãt: asserentes se nemini seruorũ iure seu more seruitutꝭ obseq̃a p̃buisse: q̃ si liberãdi non essent / cum se non cognoscerent esse addictos seruituti: ꝑm carnis cõsyderatiõe

seipsos metiẽtes. Rñdit iesꝰ: Amen amẽ
dico vobis: qꝛ oĩs qui facit peccatũ/
seruꝰ ẽ pctĩ. Seruitutẽ crimis sẽtiebat iesus/
nõ fortune: iudei ꝟo fortune/nõ crimis. Et mirũ
q̃dẽ ꝙ hõ seruus cõstituat̃ opationis sue: cũ ar-
tifices multa efficiant/multa hoies operent̃ ad
eoꝝ vtilitatẽ: nõ vt his opibus exhibeant serui-
tutẽ. Fabricat quis domũ ꝛ cetera taliũ que in
vsum humanũ obueniunt: vt ipsa vtiliter serui-
ant: nõ vt eis a factore seruiat̃. Quid igit̃ in faci
endo peccatũ factor cõstituit̃ seruus eius? Cuiꝰ
eiꝰ quod nõ est? Peccatũ eñ neq̃ naturã neq̃
substantiã neq̃ aliquã entitatẽ habet. Hõ natu-
ra est/substantiã habet ꝛ positiuũ esse: quõ serui-
ut ei quod nõ est? Quale dabit seruitutis obseq̃-
um? In quo ministrabit? Fit peccatuʒ/ preterit
actio/remanet factor. Igit̃ eius quod est ad id
quod nõ est/q̃ põt esse cõuentio seruitutis? Pa
trona enim sentẽtia saluatoris ꝑemptus est: ne-
gari nõ potest: vt dixit ita est. Oĩs q̃ facit pecca
tũ/seruus est peccati. Id ꝟo dixerim/ ꝙ cum ex
mala voluntate actio mala ꝓueniat: q̃ ꝛ si trans
eat/ voluntas tñ mala cũ actione mala non trãs
it: remanet q̃dẽ cui male imperãti hõ ab ea pes-
sundatus/in multis ꝑuersis actionibꝰ seruit: nisi
a supiori ptãte ꝑ gratiã liberet̃. Nec nõ ex eo ser
uus a seruando dictus/ꝙ captus a culpa seruet̃
ad penam: velut deprehensus in furto vsq̃quo
iudex ꝓ tribunali sedeat/in carcere ad patibulũ
reseruat̃. Et in bello captus seruat̃ qñq̃ in obse
quio capientiũ aut in vinculis/quousq̃ redima
tur. Eadẽ imagine captꝰ in bello vitioꝝ ad sup-
pliciũ oĩno seruat̃: nisi sufficiens redẽptor adue-
niat. Etiã eo intellectu peccatũ faciens ipsꝰ cõ
stituit̃ seruus: quod ex peccato antiquo peccato
ri scʒ diabolo mancipat̃: nisi liberet q̃ vere filiꝰ
est. Proindꝫ sequit̃: [Seruꝰ nõ manet ĩ domo ĩ
eternũ: filiꝰ aũt manet ĩ eternũ. Si ergo filiꝰ vos
liberauerit/veri liberi eritis.] Quãq̃ peccati ser
uus aliq̃ diu viuere videat̃: tamẽ demũ eijciẽdus
est in infernũ: nisi ante vite terminuʒ conuersus
ad veritatẽ/ꝑ dei filiũ liberetur: q̃ solũ p̃stare po
test hoibus libertatẽ. Nã sic scriptũ est/ꝛ rerum
experientia docet: A quo quis sugatus est/huiꝰ
seruus est. Sugatus a sugiore iugum a ceruice
nõ potest excutere: nisi superior alius eruat a ty-
rãnide superantis. Superat nos diabolus: non
nobilitate nature/qua homines incunctãter ex-
cedit: nõ potentia/q̃uis maxima sit: nõ sapiẽtia
quãq̃ prefulgeat: sed cum in ip̃o congressu volũ
tas nr̃a mollescit/ abijcit arma data in natura ꝛ
grã: cuʒ se auertit a superis/in ima ꝯuersa. Per
auersionẽ a deo/a diabolo superatur hõ. Nõ su
peraret̃/si se teneret ad deũ. Insugabilis est qui
sibi ex toto adheret: ꝛ inuincibilis sibi vnitꝰ ex
omni se/in omni loco ꝛ tẽpore. Nemo subiecto-
rum aggrederet̃ militẽ ad latus impatoris con
spectum existere. Omnis quidẽ creatura repro
ba ꝛ accepta/inuite aut voluntarie deo subijcit̃.
Cognoscunt ꝓtinus aduersarie potestates ho-
minẽ dicatũ deo/ꝛ deditũ ditioni eius; ꝛ quam
graditur viam/eo videlicet quo eam etiã ꝑ mo-
dicũ suggerendo nõ possunt inflectere in alterã
partẽ. Ac ꝑ hoc nõ superant/nõ equant̃/inferio
rant̃ oĩno supposito ex federe virtutũ ꝛ obser-
uantie iussionũq̃ supreme dominanti. Uerũta-
mẽ sua voluntaria succumbẽtia superatus/solũ
per filium põt cõsequi libertatẽ. Suũ quippe ẽ
in seruitutẽ venire: solius filij est a pessundatiõe
huiuscemodi liberare. Quãobrẽ dictũ est: Si fi
lius vos liberauerit/vere liberi eritis. Attamen
iesus affirmãdo generationẽ/improbat iniqui-
tatẽ /dicens: Scio quia filij abrae estis.
Sed queritis me interficere: qꝛ ser-
mo meus nõ capit in vobis. Non infi-
ciat̃ iesus/imo asserit id dictum iudeoꝝ: Semen
abrae sumus. Seuitiã ꝛ iniusticiam eoꝝ arguen
do aperit: eo ꝙ testat̃ eis necariam voluntatem
ꝛ impigrã sollicitudinẽ ad inferendã necẽ: sub-
dens causam peruerse incapacitatis: scʒ ꝙ s̃mo
eius nõ capiebat̃ ab eis: q̃ captus cepisset ad bo
nũ capientes/ꝛ instruxisset ad virtutẽ: vt morteʒ
iusti nõ tanta inquietudine venarent̃. Dia ma-
la ꝓueniunt: nulla bona fiunt ab incapacitate
diuini sermonis: quo q̃ eruditi nõ sũt/semꝑ ꝑpe
ram ꝛ nil rectũ agunt. Aduertendũ porro ꝙ ab
iesu in id tendit ista cõtẽtio/vt eos filios diabo
li esse cõcludat: ad id vt ꝑ dei filiũ satagant libe-
rari. Prefert tamen seip̃m vt ex sua iusticia eos
iuste possit arguere/ atq̃ ab errore reuocare.
Ego quod vidi apud patrẽ/loquor:
et vos q̃ vidistis apud patrẽ vestruʒ/
facitis. Pro se de deo p̃re dicebat: pro iudeis
de patre diabolo loquebat̃: apud quẽ didicerũt
mala q̃ fecerant ꝛ q̃ facturi erant. Responde
runt et dixerunt ei: Pater noster ab-
raam est. Repetũt quod dixerũt: Dicit eis
iesus: Si filij abrae estis/opera abrae
facite. Ad verã filiationẽ spectat/ estq̃ iustum
iugũ impositũ collo eius: vt imitet̃ irreprehen-
sibilẽ ꝛ optime vite patrẽ generatione vel carne
ꝛ degenerare cõuincit̃ q̃ non facit. Affirmat ie-
sus abrae bonitatẽ/vt cõfundat de sua genera-
tiõe nequiter gloriantes. [Nunc aũt queri
tis me interficere: hoiem q̃ veritatẽ vobis lo-
cutus sum quã audiui a deo: hoc abraã nõ fecit]
Arguens iudeos/abraamq̃ cõmendans: se verũ
hoiem ꝛ dei filiũ ꝯfitet̃. Queritis interficere hõ
minẽ/nõ deũ: nõ enim erat is nisus in deũ sum-
mũ. Et verus homo existens diuinuʒ faciebat
alloquiũ vt dei filius/de his q̃ audiuit a patre.
Effert laudibꝰ abraam/ꝙ nunq̃ in verũ ꝛ iustum
hoiem ꝑ iniusticiã fuerit debacchatus. Nec ob-
stat quod gessit in liberatione loth substantieq̃
sue/vt ip̃e fuerit minoris virtutis: vel nũc infrin
gat̃ cõmẽdatio saluatoris: qm̃ aduersus grassa
tores iniuste/ iustũ est arma mouere: opp̃ssum
q̃ vi eripere a nequiter opprimẽte. Intendit ie-
sus ꝯtra istos/vt se deliquisse cognoscãt: Uos
facitis opera patris vestri. De diabolo
asserebat iesus: illi aũt aliter aduertebant. Di-
xerunt itaqʒ ei; Nos ex fornicatione

nõ sumus nati: vnũ patrẽ habemus deũ. Irati sunt iudei ꝙ christ⁹ eos de idolatria criminaret: cũ abraã non negaret ipsoꝝ esse patrẽ/ ⁊ aliũ ad imitationẽ obiecisset. Proinde nitunt̃ inficiari obiectũ crimẽ/ negãtes idolatriã: ꝙ nunꝙ fornicati sunt cũ lapide/ neqꝫ cũ lignũ/ neqꝫ cum aliquo metallo sculpto seu fabrifacto aut traiecto in idolũ. Nã ⁊ fornicatio a deo appellata idolatria est: vt scriptura dicit: Perdidisti oẽs q̃ fornicãt abs te. Sed in vero cultu vnius dei asserunt se mansisse. Non aũt tunc iesus ex obiectis verbis in idolatriã intendebat: sed ĩ illam seuam pfidiã qua credere nolentes etiam ipm venabãt ad mortẽ. Unde ⁊ recõpingit eos. [Si deus pater vester esset/ diligeretis vtiqꝫ me. Ego eñ ex deo ꝓcessi ⁊ veni.] Erat et est omniũ bonoꝝ siue maloꝝ vnus verus deus pater: sed nõ oẽs ipsum patrẽ imitatiõis habebãt aut patrẽ precepti: vt velut paterna eius mãdata tenerent. Et boni filij diligunt/ quẽ patrẽ diligere credũt. Neqꝫ diligi põt pater diligens filium: nisi ⁊ dilectus a patre filius diligatur. Hinc dicta iudeorũ responsione sua reuerberat. Ausi estis patrẽ vestrũ asserere veꝝ ⁊ vnũ deũ: igitur imitamini eũ: mandata custodite paterna: odite quod odit: diligite quod diligit. Iniquitatez odit: cur me qꝫritis interficere? Filium suũ ab eterno genitũ diligit: cur me non diligitis/ q̃ ab ipso ꝓcessi in publicũ carnẽ assumpturus: ⁊ veni in hunc miseꝝ mundũ? [Neqꝫ enim a me ipso veni: sed ille ipse me misit. Quare loquelaz meã nõ cognoscitis? Quia nõ potestis audire sermonẽ meũ.] Negatio iesu ad seip sum: solum se a patre missum affirmat. Credendi apit viã/ cũ de seipso p̃sumptiue arroganter non loquit̃. Urget increpationis rõnibus eos. Si a patre ⁊ nõ a meip̃o veni: si aliud nõ loquor ꝙ quod audiui a patre: si de⁹ pater vester est/ q̃re nõ cognoscitis verbũ meũ? Ideo non cognoscitis: quia equo animo meũ nõ potestis audire sermonez: qui vos erudiret ad fidem/ excitaret ad dilectionẽ/ ordinaret ad opus. Atq̃ oĩbus iste sermo increpatiuus cõgruit. Si deũ verũ nostrum dicimus patrẽ/ cur nõ diligimus filiũ? Igitur diligamus eũ. Si ex deo loquitur/ cur non accipim⁹ verbum eius? Ergo accipiamus. Si neutra facimus: argutio est/ ꝙ sermonẽ eius non audiuimus aure cordis intenta: quãꝙ corporalis suspẽsa quãdoqꝫ maneat. Dum profertur/ ad omnia instructionẽ habet sermo christi: ⁊ efficaciã ad omnia opportunã. Hoc tantũ primo exigit: libẽter audiat̃ in q̃stionẽ aliquã nõ traiectus. Quod si auditus in hesitationẽ aut q̃stionẽ imittit̃/ eo ipso suã efficaciã perdit: nõ in se/ sed in eis q̃ circa eũ curiositate agunt̃. Fide/ nõ q̃stione aut indagatione subtili virtutẽ suã opat̃ in nobis.

Cur in hac disputatione iesus aperte iudeos diaboli filios appellauit: secũdũ ioãnẽ solũ. Ca. XXXIX

Non ꝓdest nobilitas generis: ⁊ paterna bonitas ĩ filios nõ trãsfundit̃; neqꝫ virtus more hoĩm aut arboꝝ ꝓpagat̃: qm̃ tantũ caro de carne nascit̃: nõ virtus originẽ habꝫ ex carne: cuius solus deus põt esse largitor. Inaniter igit̃ iudei de abraã sibi gloriã vendicabãt: ꝙ de suis lumbis essent traducti cõtinuata ꝓgenie. Nec valet legitimitas thori oĩ corpali fornicatione semota: seu cõuentionẽ non habuisse cũ idolis: patrẽ asserere deũ inherẽti pfidie: nisi ab honesta credulitate pellat̃: nec aĩo iniuste aut inuidiose seuienti. Et velut factor pcti eius seruus efficit̃: sic imitator diaboli oĩno ipsi⁹ fact⁹ est filius. Ecce pater creationis deus/ pater generis abram: nõ negant̃/ nõ excluduntur. Et pater iniquitatis ex voluntate paternandi ex ipso/ ex volũtate imitãdi ex filijs diabolus ꝯstitutus est: vt ꝓdit infallibilis sentẽtia saluatoris: cui⁹ sermone p inaudientiã negato edixit: Uos ex patre diabolo estis. Cũ iudei de abraaz se patre iactarent/ cuius opa nõ imitabant̃: vt deũ veꝝ vnũ ⁊ summũ ad cultũ ⁊ dilectionẽ faterentur patrẽ: ⁊ aut ignoranter aut certa scientia inficiarent̃ se criminari dignos/ presto semp aĩo ad iusti mortẽ: ip̃oꝝ pfidiã atqꝫ seuitiam sic infregit/ ꝙ diabolus iniq̃tate iã eis pater terti⁹ fact⁹ erat: nõ iure alio paternãdi p̃terꝙ imitatione cõplementoqꝫ suaꝝ voluntatũ: ⁊ in ista causa occidendi eũ cui nullo iure mors dñari poterat/ nec debebat. Propterea dicit: Et desyderia patris vestri vultis facere: scꝫ iterficere hominẽ innocentẽ. Omne desyderium diaboli aduersus virtutes suosqꝫ possessores est. Sed q̃d si posset aduersus originalẽ bonitatẽ? Ille homicida erat ab initio/ et ĩ veritate nõ stetit: qꝛ nõ est veritas in eo. Ab effectu visibili ⁊ lõgeua expiẽtia noto: ab eo quod ẽ hõicedo: vnde homicidiũ: inde homicida suipsi⁹ a seip̃o exorsus/ deinde in oẽs si facultas suppeteret appellatus est. Egit tñ ꝓut in seipso fuit/ cũ originalẽ radicẽ humani generis suadẽdo et suggerendo/ nõ violentia vulnerauit: ꝓmittẽdo decepit in falsitate verboꝝ: a paradiso ⁊ ꝓtoplastos ⁊ ꝓlem a vera vita fecit extorres: homicida erat ab initio. Et Ioãnes ait: Ab initio diabolus peccat. Quõ ab initio? Quia eo ꝙ factus est extemplo supbijt: ⁊ in illa veritate qua fact⁹ erat vt se cũ suo factore inherendo teneret/ non stetit. Acceperat eñ cognitionẽ veritatis ꝙ vere ex nihilo factus erat: ꝙ vere nõ a seipso/ non alius/ sed solũ fecerat eũ deus: ꝙ vere stare poterat: ꝙ vere vltrix iusticia dei ĩ deliquẽtes futura erat: ꝙ vere ad eternã beatitudinez factus erat: ꝙ vere signaculũ similitudinis diuine accepat: ꝙ vere pfectionẽ create nature habebat: ꝙ vere beatitudo p̃ter deũ nõ erat: ꝙ vere ab ipso deo dilectus erat: ꝙ veritas deus erat: sed in veritate nõ stetit: ⁊ veritas in eo nõ est ad alios nunciãda: quãꝙ in eo remansit veritas naturalis bonitatis: in quã ad auferendã deseuire nil põt. Sed veritas nõ est in intentione eius: fallere vult/ fallere nitit̃: omnẽ auersionis viam agnouit: nil ad decipiendum eius intelligentiam subterfugit.

Freniaꝛ aũt ne tantũ noceat/quantũ cupit. Luꝫ loquitur mẽdaciũ/ ex proprijs loquitur. Non eñ a deo habuit vt mentireꝛ:nec ab alio autore accepit vt mendaciũ loqreꝛ. Qui nõ loquiꝛ auri/sed cordi:nõ strepens/sed inuisibiliter:cũ nõ arceꝛ virus sue mendacitatis infũdit: mordens in silentio eũ quẽ a deo sibi ꝑmissũ aggredi statuit. Eo ꝟo mendaciũ ex ꝓprijs loquitur:quia mendax est et pater eius. Mendax sibi:qm̃ mẽtita est iniquitas sibi:mendax oĩbus/cũ oẽs decipere velit. Et pater est mendacij:qꝛ ipse primus fabricator est eius. Pater ei⁹ qꝛ sicut hõ ꝓle carnis satagit vt pater sit:sic diabolus agit vt ex mendacio possit filios filiasq̄ sue generare. Timor ergo ꝛ tremor veniant sup oẽs magis ꝟo cautela: cũ peccatũ patratũ eius iugo seruitutis colla subijciat:ꝛ seua ꝑfidia patrẽ habeat diabolũ mendacẽ/mẽdacijq̄ patrẽ: qui suos filios sic erudit vt sileꝛs habeat ĩ culpa/quos tandẽ cõsortes habere possit in pena. Et ad iudeos sermo: Istuꝫ auditis: huius filij facti estis huic creditis: q̃ suo mendacio cunctos venatur ad mortẽ. Ego aũt quia veritatem dico vobis/nõ creditis mihi. Fere q̃rulaꝛ iesus nõ sua re/sed audientiũ dãno: eo ꝙ ꝟitatẽ loquaꝛ nõ receptus ad fidẽ. Et oĩno implacita veritas his/q̃ placita sua querũt. Ideo homini illam dicenti nõ creditur: qꝛ placitis hominũ aduersaꝛ. Porro ex hoc implacita: qꝛ placita hũana ꝛ terrena nõ recipit: sed e regione cõsistit: eis aduersaꝛ ꝛ ꝑcutit. Facile aũt prestaꝛ fides ei/ q̃ habet verbũ humanũ: ꝛ a cõtione ꝛ a singulis fidei gratiam portat.

¶ De disceptatione orta sup credenda veritate/quã christus se dicere asserebat: secundũ Joannẽ solũ. Ca. XL

Tegebant omnẽ orbem nebule falsitatis: ꝛ tenebre inuisibiles in egypto huius mundi erant: quas ꝓ luce homĩes dilexerunt. Ueritas exulabat: mendacium cuius diabolus inuentor ꝛ pater est/vere in omnes obrepserat: vt merito ade filij arguerẽ-

Psal.4 tur ꝑ prophetã: Filij hominũ vsq̄quo graues corde: vt quid diligitis vanitatẽ/ꝛ queritis mendacium? Omnẽ quoq̄ negociũ ꝑambulabat in tenebris. Pessundabaꝛ a maligno diabolo mũ-

1.Joh.3 dus: vbi sua opera ferebanꝛ. Sed in hoc apparuit filius dei vt dissoluat opera diaboli: q̃ nisi ab ipso dissolui nõ poterant: qui cũ venerit ꝑdicare orsus falsitati ꝛ mendacio eius opposuit veritatẽ. Sic quippe refellendus erat. Nõ est credita christi veritas a iudeis: q̃bus primo christ⁹ illã ꝑdicauit. Que causa/que ratio: vnde improbatur/quo tergiuersabiꝛ: vnde ad nõ credẽdum potest esse excusatio iudeoꝝ? Forsan peccatum enunciãtis. Proinde si peccatũ doctoris ĩ causa: nõ vereꝛ stare iudicio christi: examini se subijcere vult. Sedeat ꝓ tribunali iudex: veniãt accusatores: introducanꝛ testes. Querit innocẽs obiectorẽ: argutorẽ inq̃rit. Non timet agitationẽ criminalis cause cõscientia pura. Qui omẽs iudicare potestatẽ habet: arguere cunctos põt: in huiuscemodi verbũ ꝓmptus erupit: Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatẽ dico vobis/ q̃re nõ creditis mihi? Ueritas de se lucet: seipsa placet honestis. Est ne peccatũ meum interiectũ inter veritatẽ ꝛ credulitatẽ ne conueniant? Est qui me peccatũ cõmisisse cognouerit? Quis me arguet de quocũq̄ peccato? Ubi ẽ Esa.50 aduersarius meus? Accedat ad me: stemus in iudicio simul. Quis est qui me cõdemnat? Quam ob causam/si nõ possum argui de peccato. Eq̃dem: nã ꝛ peccare nõ poterat neq̄ velle. Cur nõ creditis mihi dicenti vobis inconuincibilẽ veritatem? Sic ꝛ in iob de disceptatione huiuscemodi presagiatũ erat: q̃ suis importunis cõsolatoribus inferebat: Quare detraxistis sermoni Job.6 bus veritatis/cum ex vobis nullus sit q̃ possit arguere me? Ueritati detrahunt q̃ non credũt: ꝛ vt nõ credant/falso insimulant assertorẽ. Uerum quia superuacuũ esset velle dissertione verborũ christũ reddere innocentẽ: velut clarissimũ diẽ/fulgentẽq̄ lucẽ conari facere scintillulis clariorẽ: intendendũ est in causam/cur nõ crediꝛ proferenti veritatẽ. Qui ex deo est/verba dei Joã.8 audit. Propterea vos nõ auditis: qꝛ ex deo nõ estis. Oẽ habens existere a deo est: ita vt sit ꝛ maneat quod est. Est ꝛ alius essendi modus a deo: vt supra illud quod acceptum est in natura q̃ sumus/aliq̃d ex gratia capiamus inherẽtes ei: agentes oĩa per legem eius: cupientes scire ad actionẽ cõiungendã voluntatem ipsius. Etiam oĩs qui natus est ex deo/peccatũ 1.Joã.3 nõ facit: qm̃ semẽ ipsi⁹ in eo manet/ꝛ nõ potest peccare: quoniã ex deo natus est. Et in hoc manifesti sunt filij dei ꝛ filij diaboli: vt id dictuꝫ: q̃ est ex deo/verba dei audit: ꝑtineat ad filios dei: ꝛ aduersum verbũ: ꝓpterea vos nõ auditis/ qꝛ ex deo nõ estis: ad diaboli filios referaꝛ. Ac per hoc cupiens in hac vita cognoscere deũ/audiat verba dei: cuius cognitio in fide cõcediꝛ: ꝛ fides ex auditu est: auditus aũt ꝑ verbũ dei. Uolens amare deũ/audiat verbũ dei: erudiꝛ in illo ad zelum ſm sciẽtiã. Dispositus ad agones/ad actiões ex ꝑcepto atq̄ consilio/ audiat verbum dei: ne supra se indebite raptus in inferiora labatur: aut rectũ gressum facere ratus oberret. Cupidus instruere audiat verbum dei: sine quo doctrina ꝛ disciplina pariter sunt contemptui: Sibi cauens audiat verbũ dei: docens noxia cũcta cauere. Nullius scientie verba docent cauere tã noxia: quoniã eterna mala nulla sciẽtia nouit: nullius homĩs intelligentia cõspexit: ꝛ vti de incognitis debitã nõ dederũt cautelã. Sed aptitans regno dei audiat verbũ dei: qm̃ ad dei regnũ dũtaxat instruit dei verbũ. Et si ꝑ oĩa sci⁹ audiat verbũ dei: vt se veroꝝ amatorẽ ꝛ castorũ eloquiorum esse demonstret: ꝛ si omnino nescius audiat verbum dei/vt in ipso ad scientiã instruatur. Et si sciolus/audiat verbum dei: ob quod ad plenitudinem scientie fit accessus. Necnon ꝛ inimici dei audiant verbum dei: ꝓhibẽs inimi-

citias/ꝛ amicitias iustis legibus ordinās. Ne mo se ab auditu verboꝝ dei secernat: illud audi re inexceptuate oēs op⁹ hn̄t: oībus cōgruit: oīm capacitati se coaptat: sine quo nemo instructus nemo recta gradit̄ via: nemo venit in cognitiō nē veritatis. Quapropter a saluatore dictum ē: si veritatem loquit̄/cur ei nō credit̄? Et causa iu sta/sed pessima subrogat̄: Qui est ex deo/ verba dei audit. Propterea vos nō auditis: qꝛ ex deo nō estis. Quicūqꝫ nō sunt ex deo/nō audiūt ver ba dei. Mala vtiqꝫ causa/ꝗuis vera: qm̄ qui nō ex deo/ex diabolo est ꝑ maliciā: ꝛ ad euꝫ spectat ꝑ penā. Nō est dare tertiā partē hominū ex adul tis: vt sit tertius populus. Unus dei/ꝛ alter dia boli. Qui nō ex deo/ex diabolo est: q̇ verba dei audire nō sinit: cui⁹ mādata in celo pm⁹ ipse cō tempsit. Auersa igit̄ aure ab auditu verboꝝ dei fides ad credendū nō subuenit: cū ipsa sit ex au ditu/auditus ꝑ verbū dei. Sicqꝫ dicenti verita tē nō credit̄: ea multatione futura qua vnusq̇sqꝫ a veritate damnat̄: a qua quis sponte victus ad uersus oīa ꝑseuerat inuictus: a qua inuict⁹ a vi tijs cunctis est victus. Sed nemo est qui si vltro a veritate nō vincit̄: q̇n ab ipsa inuite superet̄. Aduersus oēs acies securus obsistit/q̇ volunta te libera subijcit̄ veritati. Quē enim spōte dedi tum habuit/ab oībus tuita est: ꝛ securum stare ante iudicium fecit. Et de ea veritate ꝓfecto di

Psal. 90 ctum est: Scuto circūdabit te veritas eius: nō ti mebis a timore nocturno. Et alibi scriptū est:

Eccli. 2 Pius ꝛ misericors est dn̄s: ꝛ remittit in tempo re tribulationis peccata: Et ꝓtector est oīb⁹ ex quirentibus se in veritate. In regnum introire

Psal. 117 fecit custodientes illā: vt ꝓpheta dicit: Aperite portas: ꝛ ingredient̄ gens iusta/custodiēs verita tem. Ergo vt nō arguamur vt iudei arguti: qꝛ christū nō potuerūt arguere: audiamus verba dei/vt credamus assertori veritatis: quoniaꝫ ꝗ uis credat̄ ex verbo/nō tamē fides ꝓpter verbū intelligendū aut audiendū: sed verbuꝫ audit̄/vt ad fidē veniat̄ ei tributā q̇ loquit̄ veritatem. Cui scꝫ christo talia ꝓferenti: [Responderunt igit̄ iudei/ꝛ dixerunt ei: Nōne bene dicim⁹ nos: qꝛ samaritanus es tu/ꝛ demoniū habes?] Ipsi sibi testes sūt ꝙ ex patre diabolo/nō ex deo sūt cū audita veritate ꝑamplius irascūt̄: ꝛ demoniū quo pleni sunt/ex quo sunt/a quo agunt̄ innocē ti ꝛ inculpabili tribuūt: ꝛ extranee gentis credūt hoīes inter eos natū/eoꝝ agētē causam/doctri nā salutis docentē. Non excusationem ad obie cta facit iesus/sed negationē. [Respōdit ie sus: Ego demonium nō habeo: sed honorifico patrē meū/ꝛ vos inhonorastis me.] Nulla cōui tiatio criminosior ꝙ aliquē demoniacū dicere: ꝛ obijcere alicui hoc pessimū nomen: cum sit de moniū īcorrigibile malū/deprauata volūtas/in satiabilis predo: infestus oībus bonis: non quie scens nisi supplantet: oīm vitioꝝ magister atqꝫ suasor. Sed eandē iniuriā vicariā christo reddi derūt iniuste/ꝛ iustissime acceperūt. Dixerat eis christus: Uos ex patre diabolo estis. Nunc in dei reintulerant: Et tu demoniū habes. Inficia tur iesus se demoniū iā habere: qm̄ nulla con uentio christi ad belial: nec dicta nec facta sua il lā habuere imaginē: sed asserit se verbis ꝛ mori bus deiformibus honorare patrem/ꝛ se ab eis dedecoratū esse. Samaritanū se dici silentio ꝑ terit. Aut forte qꝛ sibi cōpetebat interꝑtatio no minis: aut qꝛ hoc ex animo nō dicebant: cū plu ries iā fassi fuissent eius originē ꝛ patriā ſm car nē agnoscere: sed eū eis asserebant aduersuꝫ vt samaritanā gentē. Nec ex ambitione verbū in crepatiuū ꝓtulit vt honorari vellet: cū non glo riam suā in aliquo venaret̄. Propterea inquit: Ego aūt nō quero gloriā meā: est qui querat et iudicet. Paternā querebat glo riā/nō suam. Pater vo ꝓ gloria filij: nō in eo ꝙ eternus ꝛ sibi ꝑ oīa equalis/ ꝑamplius glorifica ri nō indigens nec valens: sed vt assumptus hō suꝑ oēs glorificaret̄/q̇ a iudeis cōtemptui habe batur. Et iudicādū erat a patre cōtra iudeos ꝓ filio sic cōtempto: nō iudicio quod dederat filio sicut scriptū est: ꝛ pater nō iudicat queꝙ̄: sed oē Joā. 5 iudiciū dedit filio: sed iudicio quo eū pater de clarauit ꝛ transtulit ex mortuis: misit spiritūsan ctū: in cuius autoritate sic ꝑ vniuersum orbē in sonuit/vt filius dei vere crederet̄ a gentib⁹: quē iudei tanꝙ̄ purū hominē cōtempserūt: ꝛ vt ma lefactorē poposcerūt inualescentibus vocibus crucifigi. Quāobrem dicit: Nō quero gloriam meā: est q̇ querat ꝛ iudicet. Et ī scripturis sacris multa sunt testimonia de christo/qualiter ad eū assumptū hoīem pater futurus erat: in exaltati one eius/in glorificatiōe ipsius/in iudicādo cau sam ipsius: sicutqꝫ longe ante de ipō ꝑdictū fue rat: acsi ipe ꝓ seipso vti positus in hac causa ꝑ caret̄: ꝓut psalmi tricesimusquartus ꝛ quadra gesimussecundus apte manifestant.

Quod sermo christi seruatus libe rat ab eterna morte/ efficitqꝫ plura: cōtra quā sententiam a iudeis acerri me cōtradictum est: secundū Joan nem solum. Caplm XLI

Non ꝓcurat magnopere iesus/ nec ab ista sollicitudine angit̄ longis sermo nibus obiecta depellere: diffusis dis putationibus cōfundere obiectores: sed tātum suas sententias asserere/loqui expedientia/do cere vtilia. Proinde quasi sopitis iam dictis re lut exorsus ab alia loq̄ndi serie dicit [Amē amē Joā. 8 dico vobis: si quis sermonem meum seruauerit mortem nō gustabit in eternum.] Nō se iactat ille aut inaniter loquitur/qui remotis ambagi bus dūtaxat vtilitatē audientiū intendit. Hanc solū venat̄ iesus/inimicus mortis/ ipsiusqꝫ op pugnator ꝛ euersor: aduersum quā disposuit ha bere congressum: non sibi timens aut cauens/ sed his quos ipsa deposcebat ꝛ vastabat: vt fe ra pessima creaturam creatoris imaginem exꝑ mentem: ꝛ aduersus illam totus iesus/tot⁹ mos eius/totaqꝫ doctrina eius erat que vocabatur eterna: per quam effigiatum in tempore ab eter

na effigie eternum erat habitura diuortium. Et huiꝰ tante similitudinis deus pater amator erat cuius filius in ea quã assumpsit imagine facta ꝑ mo ad imaginẽ sui/eidem docendo loquiť/vnde mors eterna deuiteť: quodã iuramẽto pollicẽs/ quod si seruabiť sermo eius/eterna mors experimento nõ fiet. Et sermo eius veritas est: ꝛ veritas liberat suos alumnos: de qua christꝰ querulose loquiť: non suo dãno dolens/sed nostro: nõ sibi aliq̃d querens/sed cõsulẽs nobis. Si veritatẽ dico vobis/quare non creditis mihi? Uti diceret: Si mortẽ horretis eternã/ meũ seruate sermonẽ: seruatũ illã depellentẽ. Qui sermo veritas est/ꝛ veritas liberat: quã mihi dicenti nõ creditis: nõ credentes nõ seruatis sermonẽ meum: nõ seruantes mortẽ eternã incurritis: deuitabitisq̧ seruantes memoria/fide/dilectiõe/actioneq̧. Oportet intendere circa diuinũ sermonẽ quid efficiat vt seruetur. Ex iã dicto ꝑ iesum nõ sinit ire in mortẽ sermo seruatꝰ: ꝛ ignit ad amorẽ: ꝛ armat aduersus mala: cõsistentiã anĩe ꝛ corporis/ꝛ ꝓcellentiã ad ceteros tribuit cõsortium Joã.5 Exo.34 eius: quoniã ꝛ facies moysi cornuta facta est ex cõsortio sermonis dei/ipso etiã ignorante: nã supra seipm̃ hominem cõstituit/vt plus habeat q̃ agnoscat. Et iter ignit ad ꝓtectionẽ a larualibꝰ Pro.30 inimicis: iuxta sapientie dictũ: Ois sermo dei ignitus/clypeus est sperãtibus in eũ. Effectiuꝰ etiã est interdũq̧ illaꝝ reꝝ q̃ aliter ab hoĩe fieri Eccl.8 nequeunt: sicut scriptũ est: Sermo illius de potestate plenus est: nã sepe transformat mentes/ ꝛ exteriores hoim mores: ꝛ sanat insanabilia: sicut Sap.16 ꝑ sapientiã diciť: Etenĩ neq̧ herba neq̧ malagma sanauit illos/sed tuus dñe sermo q̃ sanat oĩa: de illis aiens q̃ serpentibꝰ sautiabanť. Per quos demones mordentes in silentio designantur: a quoꝝ morsibus nos sanat sermo christi/ ꝛ cõseruat dũtaxat credentes: vt sapientia dicit: Sermo tuus hos q̃ crediderunt in te/cõseruat. Psal.63 Sed cõtra incredulos ꝛ ꝑuersos diciť: Firmauerunt sibi sermonẽ nequã. Sermo nequã / qui auertit a bono/suadet nefas/trahit in errorem/ docet quod nõ decet: sed illi firmãt/q̃ deliberãt effectũ eius. Et ad ꝯtumacẽ q̃ se credit ꝑter obedientiã sermonis dei agentẽ ꝑperã/impenitẽter credentẽ terrenis muneribus placare deũ infer Psal.49 tur: Tu vero odisti disciplinã/ꝛ ꝓiecisti sermones meos retrorsum. Illi quidẽ sermonẽ dei retro Ezechi. ꝓijciunt: nõ q̃ nõ audiũt/sed q̃ audiũt ꝛ contemnũt/cognoscũt ꝛ obliuiscunť: sciunt ab eis ꝓhi Eze.33 bita ꝛ cõmittũt: sicut ꝑ aliũ ꝓphetã diciť: Audiunt sermones tuos ꝛ nõ faciũt eos: q: in canticũ oris sui vertunt illos: ꝛ auariciã suã sequitur cor eoꝝ. Uerũtamẽ cũ christus sermonẽ suũ potestatẽ habere assereret supra eternã mortẽ/egre tulerunt iudei. [**Qui dixerũt ei:** Nunc cognouimus q: demoniũ habes. Abraã mortuus est ꝛ ꝓphete/ꝛ tu dicis: si q̃s sermonẽ meũ seruauerit/mortẽ nõ gustabit in eternũ. Nunquid tu maior es patre nostro abraam qui mortuus ẽ? Et ꝓphete mortui sunt. Quẽ teipm̃ facis?] Nõ cessat ab inferendo cõuitia ꝑtinax in malo: ꝛ cũ cõuinciť/blasphemat: cũ tergiuersari non põt vituperat argutionẽ. Igiť iudei ferentes indigne verba saluatoris/eũ lacessunt iniurijs: recõfirmantes quod male ꝑdixerat: ꝛ aduersantes ei ab expertis mortẽ nituntur subuertere dicta eiꝰ. Uti sic eoꝝ cõtradictio seriet ad iesum. Abraam pater noster quo tu maior nõ es: ꝛ ꝓphete/ q̃ de eterni sup oĩa existẽtis sermones seruãtes mortui sunt: quõ tu asseris tante virtutis tuum esse sermonẽ/vt excludat a seruantibꝰ mortẽ? Quem sic asserẽdo facis teipm̃? Deũ veꝝ tibi videť ꝓcedere. Sup oẽs ꝛ sup oĩa te iactando exaltas: plꝰ virtutis q̃ verbo dei tribuens verbo tuo. [**Respondit iesus:** Si ego glorifico meipm̃/ gloria mea nihil est. Et pater q̃ glorificat me: quem vos dicitis q: deꝰ vester ẽ/ ꝛ nõ cognouistis eũ. Ego aũt noui eũ. Et si dixero q: nõ scio eũ / ero similis vobis mendax. Sed scio eũ/ꝛ sermonem eius seruo.] Ut sepe a iesu assertum est/ causam oẽm suã sueq̧ glorificationis fateť agere patrem suũ: seq̧ ipsũ plene cognoscere/sibiq̧ obedire: atq̧ ipm̃ culpabiliter ignorare iudeos.

¶ De cõparatione iesu ad abraã secũdum eternitatẽ et temporũ volubilitatẽ: secundũ Joãnẽ solũ. Ca. XLII

Obiecerant iudei christo abraã ꝛ prophetas esse mortuos/ad infringendũ q̧ sermo suus nõ poterat mortis imperium superare: sed ipsi de morte corporis dũtaxat intelligebant: a qua nemo in carne natꝰ lege cõmuni eximiť: vt ab origine mundi vsq̧ ad tempus illud experimẽto sic erat. Jesus aũt de eterna morte loquebať: a qua eruit suus sermo seruatus: q̃uis suã plenitudine ꝑtãtis ab vtraq̧ posset eripere. Sed vna etiã post oẽm penitudinẽ volũtarij peccati ꝛ emẽdationẽ iusto dei iudicio: vt solũ fide vite melioris/nõ amore vite ꝓñtis veniať ad christũ: relicta est in experientia corporis: altera deuitari põt in obseruantia diuini sermonis. Proinde cũ iudei obijcerent ad subuertendã sententiã saluatoris mortuũ abraã: ipse prudenter eundẽ ad cõfutandũ eos obiecit/dicens: **Abraam pater vester exultauit vt videret diẽ meũ: vidit et gauisus ẽ.** Joã.8. Sic fit ad eos sermo: Uos abraã dicitis mortuũ verba dei seruantẽ/quod in corpe veꝝ est esse resolutũ: sed ipe desyderauit exultanter videre diem meũ/ tẽpus sc; quo mũdo apparerẽ ad liberationẽ sui a loco vbi detinebať: ꝛ gentis sue oĩmq̧ gentiũ q̃ in suo semine benedicende erant: ꝛ ab eo tpe desyderauit/quo de christo de suis lumbis ex longa multoꝝ interiectoꝝ ꝓpagata ꝓpagine nascituro ꝓmissionẽ accepit. Uidit itaq̧ post factam promissionẽ enigmatice atq̧ interna reuelatione sibi a deo facta: ꝛ vidit in limbo vbi cõstitutus est: ꝛ in gaudio factus est ꝓ seipo ꝛ ꝓ his qui redimendi erant: q̧ filius dei omẽs in carne redempturus aduenerat. Igitur quare obijcitis mihi abraam mortuũ tẽporaliter ĩ carne: qui vt in morte nõ detineret eterna/meũ de-

ſyderauit aduentū: a qua nec aliter potuit libe-
rari: quē cū cognouit / exultauit in gaudio. Hu-
iuſcemodi rei cauſa ſi abraā pater veſter ad diē
hunc quē ago / taliter ſuꝑ terrā deſyderans exul
tauit: cur vos ipm̄ mihi opponitis mortuū? Atta
men hec dicta ieſu in fide auditoꝝ ferebank: alʼs
inapprehēſibilia erant. Quis igiꝭ cogitare poſ-
ſet ex humano / ꝙ abraā vidiſſet ieſum corpora-
li oculo: ſicut iudeoꝝ ꝑfidia cogitabat? Unde iu
xta cogitatū dederunt chriſto reſponſum: **Di-
xerunt ergo ad eum: Quinquaginta
annos nōdū habes / et abraā vidiſti.**
Non dixerat ieſus: ego abraā vidi / iuxta quod
ipſi exprobratiue reſpondēt: potius ab abraam
ſe viſum aſſerebat. Sed impetus ire animū tur-
bat / turbatus in verbo errat / linguā obliquat: vt
nec interroget iuſtū / nō reſpondeat veꝝ: nec te-
neat in diſceptatione ꝓpoſitū: ꝛ quod geriꝭ mē
te / ore nō ꝓdiꝭ: ꝛ ad ea q̄ nō expediunt / ſe ingerit
ꝛ plerūqꝫ ad id quod nō diciꝭ / reſpondendo in-
ſanit. Obliqua obiectio ad id quod dixit / abraā
vidit: ꝛ tu abraam vidiſti. Metiebanꝭ ꝟo ieſum
ꝑ momenta tempoꝝ: ꝛ argumēto erāt verba iu-
deoꝝ de nimia grauitate ieſu: ꝛ ꝙ mores eius eſ
ſent iam vergentis etatis / cū hō triginta annoꝝ
habere quinquaginta exiſtimari poſſet. Jeſus
ꝟo quod erat ſibi ex aſſumpto tꝑale obmittēs:
ꝑ id quod ſibi erat eternū / reſpōſum dedit. **Di-
xit eis ieſus: Amen amen dico vobis
anteq̄ȝ abraam fieret ego ſum.** Ex eo
ꝙ eternus ex patre / nō ex eo ꝙ tēporalis ex ma-
tre / verbū hoc deꝓmptū eſt. Hinc cōparatus
chriſtus abrae decurſu tēporis ei ſuccumbebat
etate: ꝓut erat hō ex iā paruo elapſo tēpore an-
tecedebat eū omnēqꝫ creaturā: q2 in principio
erat verbū / ꝛ verbū erat apud deū / ꝛ de9 erat ver
bū. Et p̄ſenti locutionis verbo ſeipm̄ deſcripſit
dicens / ſum: quoniā ipſe vt deus nullū preteritū
habet atqꝫ futuꝝ.

¶ Qr curritur a iudeis ad lapides fa ciendos / et ieſus egreditur templuȝ: ſecundū Joannē ſolū. Ca. XLIII

Magna iudeoꝝ ſeuitia ex indurata ꝑfi-
dia ꝓcurat ictibus lapidū diſceptati
onē ſuſceptā terminare: in rōne defi-
cientes ad cōuitia recurrerunt: a ve
ritate victi / violentia ſe tueri nituꝭ: et lapidati-
one lapidū infringere quod eſt eternū. Audiūt
poſterari hominē tāti tꝑis iuuenili etati / ꝓpo-
ni etatē iuuenis chiliadi duplici: nō credētes dei
tatē naturā aſſumpſiſſe humanā: in qua fili9 dei
degebat i terris / ex tempe agebat ꝛ loquebaꝭ: id
ſemꝑ intendēs / vt hoīes traijceret in deitateȝ ꝑ
hoīem: ꝛ in eternitatē ꝑ fidei pontem. Sed non
accōmodantes iudei ꝑfidi ſanū intellectum / ali
ter quod dicebat cōprehendere nō valentes: et
preferētes placitū ꝛ p̄ſumptū in animo veritati
Joh. 8. faſtiditi ad verbū recte loquētis: **Tulerūt la-
pides iudei vt iacerent in eū.** Duri cor-
de ad lapides duros: inſenſibiles in animo ꝛ ir
rōnabiles ad inſenſibilia ꝛ irrōnabilia ꝓ victo-
ria ſe tulerūt: opeꝝ ꝓteſtātes quod in aīo geſta-
bant: ꝛ ſupra modū furentes nō quęrūt iudiciū /
vnde hō iſte lege lapideꝭ: ꝛ ſi deum ſe aſſerebat /
debuerūt ſuaui diſſertiōe perquirere / nō furere.
Atqꝫ obliti honeſtatis / alienati a ſeipis / templo
dei nō deferūt / ne fuſo ſanguine hūano macula
reꝭ: quāq̄ chriſti ſanguis nō cōmaculaſſet / ſȝ cō-
ſecraſſet. Et eoꝝ tn̄ ꝓpoſito malo id agebaꝭ: vt
tanq̄ hoīs puri lapidatores effecti / non aduerte
bāt q̄d cōtaminatiōis aduenīſſet in tēplo. Sepe
hoc ſcelus in hoībus agiꝭ: vt cū anim9 obliqua
tus rōne fuerit / placitū opponiꝭ veritati: obnu-
bilat odiū mentē / ꝙ nil eſt reuerentie / nil hone
ſtatis in cauſa. Non defertur ſacris / ꝓphanā-
tur diuine edes / dehoneſtantur que ſunt dicata
deo: loc9 orōnis efficiꝭ turpitudinis: nil cuiꝭ re-
manet ad deſtinatū bonū. **Jeſus aūt abſcō
dit ſe / et exiuit de tēplo.** Nō timore latibu
lū ꝓcurauit ad horā: ſed q2 nondū venit ei9 ho-
ra: nec erat tali morte tranſiturus ex mūdo: ſed
exaltandus in cruce. Abſcondit ſe volēs ꝓ tēpo
re / loco / cauſa hominū ſapientiā pariter ꝛ mali
tiam deuitare. Nō ſe abſcondit in cauernis aut
opacis aut vmbroſis locis ſeu in aliquo clādeſti
no: ſed ſua virtute illoꝝ effugit aſpectū: vt velut
in celatū hoīem nō poſſent intēdere in eū: nā et
inter omnē turbā eū vndiqꝫ circūdantē abſcōde
re ſe ab eis ꝓ voto valuiſſet: nec ſibi opus erat
ad deliteſcendū qualiſcūqꝫ locus. Inuiſibiliter
inter oēs oculos quantūcūqꝫ ꝑſpicaces incede-
re ſibi facultas erat. Exiuit aūt de tēplo / iā pha
riſeoꝝ / pontificū ꝛ ſcribaꝝ voluntate mala ꝛ per
uerſis operibus ꝓphanato. Jam relinquendū
erat templū illud cū oīb9 vmbroſis myſterijs /
meliori cōditione in veritate donandum. Jam
chriſtus exiturus erat ab eis iudeis: ꝛ ab omni
bus cerimonijs eoꝝ ſynagogā ex toto relictur9:
de ꝓximo nouā inſtructurus eccleſiā. Exiuit ie-
ſus de manufacto tēplo: tēpli nō dedignat9 ſtru
cturā: ſed templū cordis eoꝝ ob ꝑfidiam aſper-
natus. Abſcondit ſe ieſus a furia iudeoꝝ ne la-
pidareꝭ. Quo ſe abſcondit? in ſacramentis no-
uis. Tēplū reliquit: priſca ſacramēta deſtituens.
Factū iā erat aliq̄d in figura ꝓpter quod eſſet
abſconſio: ꝓpter quod pctā populi oſſqꝫ facien
tis malū niſi reſipiſcat. Un̄ ꝯtra populū p̄uarica
tionis diciꝭ: Ego aūt abſcondā ꝛ celabo faciem
meā in die illo ꝓpter oīa mala q̄ fecit: q2 ſecut9
eſt deos alienos. Et alibi: Abſcondā faciē meaȝ
ab eis: ꝛ cōſyderabo nouiſſima eoꝝ. Et abſcon
ſus exijt de tēplo / ꝛ exiens ſe abſcondit: nobis i
forma fact9 / ne improbe cū audacibus cōtenda
mus. Prudētius eſt ad horā declinare ſuꝑbū ir
rōnabilē / q̄ reſiſtere in facie / aut velle obſiſtere
rōne. Rōnē redditā ſuꝑb9 ꝛ irat9 nō recipit in ꝓ
pria ꝯturbat9: ꝛ cū ſibi reſiſtiꝭ / ampli9 furit. De-
clinatio ꝟo q̄nqꝫ ꝯſueuit mollire ſuꝑbū ꝛ placa-
re iratū. Et ſi nō / ſaltem deuitauit ne vſqꝫ ad rea
tū actiōe ꝓcederet: cuius intētione tot9 eſſet in cri
mine. Chriſtiane virtutis penitus eſt poſt malā
intētionē in hoīe aduerſus ſe p̄ſumptā / ſic decli

nare in partem sine respõsione verboꝝ: vt quod
decreuit irata superbia/in actione nõ veniat.

¶Quod interrogatus iesus an esset
christus/testimoniũ suũ opibus tribu
it: secundũ Joannẽ solũ. Ca. XLIIII

Anteꝗ̃ ad interrogationẽ iudeoꝝ euan
gelista se ꝯferat: festiuitatẽ encenioꝝ et
tempis q̃litatẽ ⁊ locum apte describit:
vt ex his aliq̃d innuat mysticum atꝗ̃ morale di
cens: facta sunt encenia in hierosoly-
mis: et hyems erat. Agebat festũ de reno-
uatiõe templi/facta sub Esdra aut sub Juda ma
chabeo tpe machabeoꝝ: nõ p̄me ꝯditiõis a Sa
lomone: q̃uis ante destructionẽ diu illa festiui-
tas p̄me ꝯditiõis celebrata fuisset. Et hierosoly
ma ciuitas illud habebat templũ: id ꝓmẽs ꝙ in
pace dũtaxat sit spũale dei templũ: q̃ destructa
destruat ⁊ templũ: cuius reꝑatis menijs et tẽplũ
iteꝝ releuet. Et a ꝯtemplando dictũ templũ ac-
cipimus. Dei vero contemplatio non agitur p̄-
ter pacem: neꝗ̃ eñ aliquid grate virtutis ence-
niare potest qui non ꝯsistit in pace. Sed additur
suspecta qualitas tempis: q2 hyems erat in desi-
gnationem frigiditatis in cordibus iudeoꝝ. Et
eñ ab oĩ calore virtutis torpebant. Frigidi erãt
cum gratis christo vellent inferre horridã mor
tem: aut quia mũdi fragilitas opportuna sit at-
tollende in ꝯtemplationem menti: cũ q̃to ab ex
terioribus sensus sospitis corpis vagari ꝓhibẽ
tur/tãto magis interior obtẽtus intẽdit. Verũ-
tamẽ in alterã partẽ hãc tempis qualitatẽ inter-
ꝑtatã lectitamus: qm̃ post hyemis abscessuz spõ
sus ad surgendũ ⁊ ꝑficiscendũ dilectã sibi spon
sam inuitat dicẽs: Surge ꝓpera amica mea/for
mosa mea/colũba mea ⁊ veni. Jam eñ hyems
trãsijt: imber abijt ⁊ recessit. Vti sic illã alloque
ret: Si tribulatio/si ꝑsecutio/si tẽtatio/si defectio
charitatis affuerit: ecce defuit: igit surge: quo vo
cata veni. Cũ illa qualitate in hyeme designata
superstite nõ surgit/sed iacet: nõ itur/sed stat: nõ
perficit/sed deficit. Et saluator noster p̄monuit
ne fuga periculi fieret tempe frigide qualitatis.
Orate (inq̃t) ne fiat fuga vestra hyeme vel sabba
to. At vbi hoc euãgelista p̄dixit: actiões ⁊ verba
iesu ⁊ iudeoꝝ ꝑ disceptationem asseruit. Et am
bulabat iesus in tẽplo: in porticu sa-
lomonis. Jn tẽplo ambulabat quod iã ex ꝓ-
phetico testimonio dixerat domũ dei ⁊ orationis
ad eũ: ⁊ ad famosam ⁊ singularẽ se cõtraxerat tẽ
pli ꝑtẽ: q2 in porticu salomonis. Decebat eq̃dez
eũ: qm̃ ipse dũtaxat vere rex pacificus erat. Cir-
cũdederũt ergo eũ iudei: et dicebant
ei: Quousꝗ̃ aĩaz nostrã tollis? Si tu
es christus dic nobis palã. Fecere iu-
dei de seipsis christo coronã: nõ amore visendi:
vt milites placito regi ad obedientiã ꝓmpti: seu
vt filij ad amatũ patrẽ: seu vt discipuli ad audiẽ
dũ doctorẽ: sed ne de manib9 ipsoꝝ laberet: si po
tuissent in illũ iuste man9 inijcere ob impfectuz
ad iterrogata rñsum aut calũniabile v̄bũ. De q̃
circũdatiõe atꝗ̃ victoria iã ꝓphetia erat; nõ so-
lũ de iudeis/sz etiã de oib9 gentib9: sicut scp̄tũ est
in libro psalmoꝝ: Oẽs gẽtes circũierũt me: ⁊ in Ps. 117
noĩe dñi q2 vltus suz in eos. Circũdãtes circũde
derũt me: ⁊ in noĩe dñi q2 vltus suz in eos. Circũ
dederũt me sicut apes/ ⁊ exarserũt sicut ignis in
spinis: ⁊ in noĩe dñi q2 vltus suz in eos. Circũda
tio ter repetita ⁊ siĩtudo apũ/ignis ⁊ spinaꝝ/my
stica ⁊ male moralia sunt: vltio vera facta in noĩe
dñi e regione rñdet. Peruicacissima erat ꝑfidia
iudeoꝝ interrogantiũ de messia: cum audissent a
ioãne baptista ⁊ ab ipo iesu: ⁊ nõ credebãt. Quid
ergo eis dare potuisset in signũ vt crederẽt? Ni
hil: cũ signa mirabilia ⁊ oꝑe intuerent. Messi-
as hebraice/christus grece/vnctus latine dicit.
Quod si palã vt petebãt rñdisset/ad posse comp̄
hẽdissent vt ꝑfidi: si se negauisset/dixisset menda-
ciũ: erat eñ messias ꝓmissus in lege: nec nõ inter
dictũ iuste accepisset in verbo/aut luisset iustum
in supplicio. Proinde cũ iudei coronãtes chri-
stũ interrogarẽt q̃s esset: in vltionẽ malignitatis
ipsoꝝ ab illo audierũt. Respõdit eis iesus:
Loquor vobis: ⁊ non creditis mihi. Oꝑa q̃ ego
facio in noĩe patris mei/hec testimoniũ ꝑhibent
de me.] Ad q̃d inq̃t iesus cornicamini: cũ ego se
pe veritatẽ locutus fuerim vobis: ⁊ non creditis
mihi? Submoueant igit a me atꝗ̃ a vobis am-
bages: oꝑa facta non hũana virtute/sed in noĩe
patris mei/ad testimoniũ ꝓfero. Si inficiari aut
insimulare potestis/enitimini: si nequitis et ver
bis meis nõ creditis/oꝑa testificant: quoꝝ testi-
moniũ validissimũ est/si nunꝗ̃ siĩa facta fuerũt
a patre meo supra naturam ex me mundo edita.
Sz vos nõ creditis: q2 nõ estis ex oui
bus meis.] Ea sñia est q̃ sup̄: sed nõ siĩa verba.
Dixerat eñ: Propterea vos nõ auditis: quia ex
deo nõ estis. Nũc aũt: nõ estis ex ouibus meis/sz
ex alio ouili: ex alio directe atꝗ̃ nutrite pastore.
Oues mee vocẽ meaz audiũt: et ego
agnosco eas ⁊ sequunt me. Et ego vitã etnã do
eis: ⁊ nõ peribũt in eternũ: ⁊ nõ rapiet eas q̃sꝗ̃ de Oues.
manu mea.] Quid isigne siĩtudinis bone oues
habẽt: q̃ꝝ noĩe suos fideles ⁊ electus christus ap
pellat. Nec ꝯtẽnenda siĩtudo est: sed discutiẽda
in ꝓprietate rei: cum electi dei assimilant brutis
aĩalibus rõne carẽtibus/vt ex illa cõpatõe in vir
tute fiamus. Et cũ reprobi etiã aĩalibus cõparã
tur/eꝗ̃ oportet discutere ad cauendũ. Pacificũ
aĩal nouimus esse: neꝗ̃ habet discerpentes neꝗ̃
laniãtes dentes: neꝗ̃ nouit aliquẽ ledere ex aliq̃
sui ꝑte: plus affert ꝙ̃ auferat: duas habens tu-
nicas/pellẽ ⁊ lanã: euangelicũ verbũ actione do
cet/cũ alterã sibi ꝑmittit auferri: sicut dictuz est:
Qui habet duas tunicas/det nõ habẽti. Et qua Luce. 3
si verbũ lene in ore suo resonat/etiã vsꝗ̃ ad mor
tẽ lesa. Et quod amplius/tota in vsu vtilis est: vt
nec q̃cꝗ̃ in exterioribus aut interioribus sit q̃n
possit ad bonũ ⁊ ad pulchrũ ⁊ aptũ vsum infer-
ri: nec etiã stercus eius a medicina ⁊ ab vtilitate
vacet. Et hoc p̄sertim habet ꝓpriũ ꝙ vocẽ ꝓprij
pastoris cognoscit: ⁊ vocantẽ sequit ceteris p̄ter
missis. Huiuscemõi dictũ ex expiẽtia liquet. Hac

similitudine sumpta ex illaꝝ ꝓprietate christus
Gen.4 quos viderit suos/oues dicit. Et pmus in opere
hominū iustus pastor ouiū fuit: eo p̄sagio ꝙ ꝓpe
tas ouiū transsumpta siltudinē ad actionē moꝝ
iustos efficiat. Et sicut ouis ad occisionem muta
ducit: sic ille pmus ipsaꝝ pastor silēter in pace in
terfectus ē: ꝛ christus ad idē/ cui⁹ figura in illo p̄
acta est. Cōtemplandūꝗ multo intuitu est in ꝓ
cessu dn̄icaꝝ ouiū/ex designatiōe sūmi pastoris.
Audiūt/cognoscunt/sequunt: vitā eternā accipi
unt/in eternū nō pereūt/ab aliquo non rapiunt.
Prima ē sextilis ꝑfectio nūeralis. Sed quid au
diūt? Vocē. Sit oīs hō velox ad audiēdū. Erat
Iaco.1 vna de ouibus Samuel: q̄ tertio vocatus a dn̄o
1.Reg.3 rn̄dit: Loq̄re dn̄e: q2 audit seruus tuus. Sit oīs
hō p̄sto ad audiendū vocē dn̄i: vt ꝑficiat verbū
eius. Obediētia oīno necessaria est ad dn̄icā vo
cē/si p̄ceptoria est. Cui ꝛ Job se responsurū spō
Job.14 debat: Vocabis me: ꝛ ego respondebo tibi. Ad
quid vocat? Interdū ad fidei securitatē: vt secu
ra mente in domo dn̄i q̄ est ecclesia/habitemus.
Prouer.9 Nā sapia misit ancillas suas vt vocaret ad ar
cem ꝛ ad menia ciuitatis. Mittit dei filius p̄di
catores suos/vocās mortales ad arcē fidei mul
tis munitā p̄sidijs. Et aliqn̄ vocat ad gemitū ꝛ
ad omnē mūdi contemptū: vt veꝝ gaudiū succe
Esa.22. daneū sit. Et vocabit dn̄s deus exercituū in die
illa ad fletū ꝛ ad planctū/ꝛ ad caluitium ꝛ ad cin
gulū sacci. Et ecce gaudiū in leticia. Pro pecca
tis fletus in effusione lachrymaꝝ agit. Plāctus
in lamentatione delictoꝝ ꝛ inundantis miserie:
ꝛ in his q̄ nequiter viuūt. Caluiciū reꝝ cōtemptū
sapit. Saccile cingulū corpis blandimenta ꝓie
cit: ꝛ induxit asperitatem. Succedit his gaudiū
in leticia sempiterna: ꝛ in sanctitatē conuersatio
1.Thes.4. nis vite. Hinc Paulus: Non em̄ vocauit nos
deus in immundiciā/sed in sanctificationē. Et
1.Pe.1. Petrus: Qui vocauit nos sanctū: vt ꝛ ipsi san
cti in omni cōuersatione sitis. Et p ꝓphetā mō
nemur cū vocē christi vocātis audiuerimus: vt
Psal.94 corda nostra ad obedientiā p̄paremus. Hodie
si vocem audieritis/nolite obdurare corda ve
stra. Ex pacto fit ad hoīes christi vox. Si audie
Exo.19. ritis vocē meā ꝛ custodieritis pactū meū: eritis
Apocal.3 mihi in peculiū de cūctis populis. Et alibi: Si
q̄s audierit vocē meā ꝛ aperuerit mihi ianuā: in
troibo ad illū/ꝛ cenabo cū illo ꝛ ipse mecum. Ad
multa expediētia nobis verbū dei est: cui vtiliter
assentit ꝛ dissentit dānose. Fit vox dei/hoc est
p̄ceptū eius ad sistendū pp̄los delinquētes: ꝛ oīa
Psal.28. male fluida nostra. Vn̄ vox dn̄i sup aq̄s. Et in
potētia virtutis sue efficiens est: exigitꝗ virtutē
a nobis. Et vox dn̄i in virtute. Sed ad magna q̄
facturus est: vt ꝛ nos put est ex nobis/magna vir
tutū opa faciamus. Et vox dn̄i in magnificētia.
Et ad confractū superboꝝ est vox vocans ꝛ in
terminās. Vox dn̄i confringētis cedros. Et ad
omnē cōcupiscētie ignē vt extinguat/fit vox dn̄i
intercidētis flāmā ignis. Et ad cōmouendū in
saniorē ꝛ optimā virtutū partē eos q̄ deserētes
deū deserti sunt: insonat vox dn̄i cōcutiētis de

sertū. Et ad p̄parationē humiliū ꝛ humilitatis
ip̄am factā agnouimus: Vox dn̄i p̄parātis cer
uos. Non ergo dicamus vt pharao: q̄s est dn̄s
vt audiā vocē eius? Si audierimus vocē ei⁹ eri
mus de ouibus eius: q̄ cognoscunt ab eo/ea co
gnitione qua in approbatione aptitudinis erūt
ad capessenda regna celestia. Non em̄ iesu acce
dit aliquorū de nouo cognitio: q̄m vt deus oīa
ab eterno cognouit: sed cognoscit suas oues a
ceteris esse discretas: vt eas in iudicio ponat a
dextris/vt collocet in excelsis. Nouit em̄ domi
nus q̄ sunt eius: q̄ sequunt scz in auditu vocis.
Hec ꝓtinus tota valitudo virtutis sequi domi
nū christū: q̄bus vita eterna dat: ꝓ eo ꝙ tēpora
lē hoīem in dei obsequiū tradiderūt. Talis est
ista ꝑmutatio cū christo cōmerciū gerere: vt si ei
dedicat tēporalis vita/ꝙ accipiamus eternam.
Et cū in eternū nō pereunt: id quidē est quod an
ceps vita in securitatē eternā transfert/nullis in
festanda periculis. Et p̄destinatio habet suo iu
re hoc propriū/ꝙ nullus possit ꝑire de ab eter
no electis ante mundi cōstitutionē. Et inuaria
bilis erat voluntas hominū beatoꝝ: vt nec pos
sit auerti a bono/nec cōuerti ad alteram partē.
Et in hac vita nil tam ꝑtimescendū est/quātum
facile mutabilē se cognoscere. Violētia v̄o nul
la inferre pōt ei qui oīa potest: ꝛ cui spōte aut in
uite subiecta sunt oīa. Nullus itaꝗ raptor/aut
quōlibet violentus ereptor/poterit sibi e manu
bus ouem p̄destinatā auferre. Et si hoc minus
a deo christo datū p excessum indicaret: etiam
maius accepit omnino inauferibile ab eo. [Pa
ter meus quod dedit mihi/maius oībus est:
ꝛ nemo potest rapere quicꝙ̄ de manu p̄ris mei.
Ego ꝛ pater vnum sum⁹.] Maius protinus est
filium substantialiter ꝛ eterne vnū esse cum pa
tre/ꝙ accepisse ab eo sup suas oues eterne ser
uandas huiuscemodi potestatē. Abominati sūt
verbū animi iudeoꝝ ꝛ aspernati dicentē: ꝛ perti
naces in seua ꝑfidia furibundi ad mala solita se
dederūt. Sustulerunt lapides iudei vt
lapidarent eū. Non aūt intulerunt frenati
ab eo qui sic mori nō venerat: quos christus re
tundit cōmemoratione bonoꝝ. [Respōdit
eis iesus: Multa bona opera ostendi vobis
ex patre meo: ꝓpter quod hoꝝ opus me lapida
tis?] Si me vnū cū patre meo fassus sum/vt q̄d
egre fertis: ex quo vobis ꝛ in vobis multa bona
ꝛ talia q̄ nemo potuit/feci ꝛ ostendi? Forsan vo
bis iusta causa me insequēdi nō deesset: si ex me
locutū aut operatū aliq̄d supra naturā ꝛ vsꝗ in
arrogātia fassus essem. Vt q̄d p̄sto tā vestre sūt
man⁹ ad lapides colligēdos iaciēdosꝗ? [Re
sponderūt ei iudei: De bono ope nō lapida
mus te: sed de blasphemia. Et q2 tu hō cū sis/fa
cis teip̄m deū] Nō p̄nt inficiari iudei christū bo
na i eis ꝑegisse cū dicūt: de bono ope nō lapida
m⁹ te: igit bōa ꝛ digna laude opat⁹ erat: s3 ad ise
q̄ndū eū/zelo legis se obnuūt: faciētes ei de blas
phemia ipostură: cū ex decreto legis blasphem⁹
deberet subiacere lapidib⁹. Imponebāt āt ei ꝙ

se faciebat deũ: ⁊ aduersus seipos impostura ip-
sa erat: qm̃ nunq̃ q̃s ita desipuit/ vt se deũ face-
ret: cũ oĩs natio deũ credat eternũ/ nõ aliquo mõ
factũ. Nec q̃s tã supbiuit vt se assereret deũ: q̃ꝙ
lucifer ⁊ pores hoĩes in eius silitudine p̃sumpsis
sent: Et ppheta regẽ tyri arguẽs de supbia/ nũ-
q̃d aliter nisi p silitudinẽ ad diuia suspirauit? Et
si q̃d typice in eo de cadẽte angelo dictũ est: nũ-
q̃d de pmo lucifero ferẽ sic supbire: ero silis al-
tissimo? Et de ptoplastis: eritis sicut heloy: hoc
est: eritis nõ sicut deꝰ/ sed sicut dij: id est sicut an-
geli aut magni admistratores ⁊ cognitores vni
uersi. De cadente angelo in rege tyri signato eq̃
idẽ: Dedisti cor tuũ q̃si cor dei. Et adhuc: Tu si-
gnaculũ silitudinis eius plenus sapia: et cetera
que sequunẽ ad hoc sunt. Ira ergo obliquabat
mentẽ: errareq̃ȝ faciebat in v̾bis/ vt dicerẽt chri-
stũ se facere p̃sumptiõe deũ. Atq̃ si se dicebat ex
opibus fatẽs ↄtestanſq̃ȝ id esse quod erat: debue
rũt ad liquidũ inuestigare sermonẽ: ⁊ si erat incõ
uincibilis/ dare credulitatẽ/ non inferre psecutio
nẽ. Sed respõdit eis iesus: Nonne scp̃tũ
est in lege vestra: q2 ego dixi dij estis?] Noĩe le-
gis oĩs scriptura veteris testamenti tã historica
q̃ꝙ pverbialis q̃ꝙ pphetica intelligiẽ: cuius chri-
stus vtiẽ argumento vt validet quod dixerat se
vnũ esse cum patre: ⁊ resculpat pfidiam iudeoꝝ.
Ideo q2 sic scriptũ est in lege: ↄcludit eos infra
terminos rõnis adijciẽs: Sȝ illos dixit de-
os ad quos sermo dei factus ẽ: et nõ
põt solui scriptura: quẽ pater sanctificauit ⁊ mi-
sit in mundũ vos dicitis q2 blasphemat: q2 dixi
filius dei sum.] Perspicuũ est sane credẽtibus
q̃ sacra scriptura solui non potest mẽdacio aut
falsitate argui: sed quod in ea est/ oĩno veruȝ est.
Inde dij appellati sunt homĩes ad quos sermo
dei reuelatus est: scȝ q̃ illũ seruauerũt ⁊ seruãtes
pphetauerũt ⁊ circũcauerũt: ne fieret auersio ⁊ es
set iusta cõuersio. Et dij sunt gratia/ non natura.
Et dij sunt/ nõ q2 scp̃tura dixit: sed q2 sunt ideo
dixit: ⁊ si nõ essent/ scriptura nõ dixisset: q2 verissi
ma est. Cur igiẽ illũ quẽ pater sanctificauit p oĩa
in vtero ⁊ extra vterũ: q̃ mendaciũ loq̃ nescit: mẽ
tiri non põt: ita sanctificatus q̃ꝙ nec velle potest
nec valeret etiã in modico maculare seip̃m: vos
dicitis q2 blasphemat: de me quidẽ inquio: q2 di
xi: filius dei sum? Preter hoc quod disceptatur
magna spes est porrecta mortalibꝰ q̃ꝙ dij esse pñt
imortales: imaculati in eternitate gloriosa fieri:
si dei velint cognitũ sermonẽ: nõ natura qua so-
lus vnus est deus/ sed adoptione ipsius faciẽtes
intra voluntatẽ eius. Remascellat aũt opibꝰ di-
ctũ: Si nõ facio opa patris mei: nolite
credere mihi. Si aũt facio: ⁊ si mihi nõ cre-
ditis/ opibꝰ credite: vt cognoscatis ⁊ credatis: q2
in me ẽ pater ⁊ ego in p̃re.] Per argumenta in
uincibilia iesus se dei filiũ asserit: cũ se nil aliud
q̃ opa patña fecisse fateẽ: q̃bꝰ ⁊ si nõ psone/ talia
sunt q̃ꝙ esset indubitata prestanda credulitas. Et
in hac disceptatiõe hoc dũtaxat exigebat iesus
vt vnũ esse substãtialiẽ cũ patre crederet; tñ aliꝰ
in psona. Sed reddiẽ nequã retributio verbis
sanctis. Querebãt ergo eũ apprehẽde-
re: ⁊ exiuit de manibꝰ eoꝝ.] Sepe hoc tẽtatũ est.
Sȝ frustra/ nisi cũ voluit. Et abijt iterũ trãs
iordanẽ i eũ locũ vbi erat ioãnes baptizãs p̃mũ:
⁊ mãsit illic.] Elapsus de iudeoꝝ mãibꝰ signatũ
repetit locũ: vbi p̃us baptizauerat ioãnes/ q̃ iaȝ
p̃mortuus erat: vbi ⁊ mãsit ad rediuiuã faciẽdã
memoriã eoꝝ q̃ de ipso testificatus fuerat ioan
nes. Unde et multi veniebãt ad euȝ et
dicebãt: q2 ioannes quidẽ signũ fecit
nullũ. Oĩa aũt q̃cũq̃ȝ dixit ioannes de hoc/ vera
erãt: ⁊ multi crediderũt in eũ.] Oppidani loci il-
lius erãt mẽores lati testimonij a ioãne: q̃obrem
veniebãt ad eũ/ ad inuicẽ cõferẽtes cũ christo di-
cẽtes: Quis esset maior: an christus an ioãnes?
Ad huius maioritatẽ illiusq̃ȝ minoritatẽ hoc ar-
gumẽto erat q̃ꝙ iesus multa signa/ ioannes vero
nullũ signũ fecerat: sed q2 oĩa q̃ de christo fuerãt
testificata/ veritate infallibili complebanẽ. Hu
ius rei causa multi crediderũt in eũ. Cõtempla-
mini iesum sic agentẽ: q̃ dũ in vna p̃te aĩas pdit/
lucratẽ in alia. Ecce iudei psequuntur: iordanes
credũt. Illi fugiũt a fide: isti veniũt. Illos signa
confundũt: isti signa venerantẽ.

¶ De consilio pontificũ sup mortẽ iesu: et mãdato firmato captiõis eius: secundum Joãnem/ Marcũ et matheum. Capitulum XLV

Ortales in aĩa iã mortui/ in corpe mo
rituri/ mẽte deprauati/ consiliũ ineunt
vnde inferant mortẽ/ nõ vnde possent
accipe vitã: p qua semp esset in prudẽtia consul-
tandũ. Magna quidẽ auersio a lumine verita-
tis: q̃ꝙ mortui q̃ possent redire in vitã/ conferunẽ
de morte inferẽda ei q̃ vita est: q̃ mortuũ quadri
duanũ reuocauit ex mortuis: ⁊ ob id ip̃m venan
tur ad necẽ/ q2 mortis ip̃iũ destruebat. Et quod
eis ceterisq̃ȝ iudeis debuit esse causa fidei/ occa-
sio pfidie fuit. Semp eñ diuino iustoq̃ȝ dei iu-
dicio agiẽ: vt pũersis recta vertanẽ in malũ. Nã
collegerũt põtifices et pharisei conci- Jo. xi
liũ: et dicebant: Quid facimus q2 hic Mat. 26
hõ multa signa facit? Et tũc cõgrega-
ti sunt p̃ncipes sacerdotũ ⁊ seniores ppli in atri
um p̃ncipis sacerdotum/ qui dicebaẽ caiphas: ⁊
consiliũ fecerũt vt iesum dolo tenerẽt ⁊ occide-
rent.] Unde consilia mala? Malus metus/ ma-
laq̃ȝ spes ↄstituũt ↄsilia mala. Metuit q̃s aua-
rus pdere thesauꝝ: metuit direptionẽ eoꝝ q̃ tene
bat: fecit ↄsiliũ malum vt daret sibi suspecto an
te mortẽ q̃ꝙ patereẽ direptionẽ. Metuit ambi-
tiosus/ glorie auidus/ ↄstitutus ĩ autoritate/ nẽ a
potentiore superareẽ: ne redigereẽ ad ima: iniuit
consilium dandi mortem in eum/ quẽ suspicatus
est posse fieri superiorẽ. Metuit elatus non pos
se in pace regnare: cum pax ciuitatis tyrannum
abhorreat: fecit consiliũ malum vt depellereẽ si
esset a ciuibus/ aut ne posset esse in moribus.
Metuũt sibi omnes sibi male placentes: ⁊ dum
timent perdere placitum/ ex malo cõsilio pcurãt

nā innocētibus ⁊ pacificis ⁊ nec male conscijs inferre iacturam/⁊ ledere non ledentes:⁊ sepe qͤ eos tractant vt hostes. Necnō ⁊ spe mala ꝓposita illa consequi volunt/que non congruūt ordini viuendi recte. Uerū q꜡ aliter ꝙ dāno alicuius siue multoꝝ non ꝑuenīūt/recurrit ad ꝯsilia mala:vt cure non sit quid inferat mali:quidve triste interueniat:potius sic agat vt eueniat quod sperat. Qui sunt facientes ex malo metu/malaqꝫ spe consilia mala? Quis edicit? Quis buccina ꝓuocauit? Ubi congregant consultores maloꝝ? Quis ꝑmo dictat nefas sup quo est consulendū vt fiat? Cui assensus dat? Quod consiliū magis placet conuētui malignantiū? Edicit iniquus autoritatē habens. Iniqtas em̄ sine autoritate nō imperat. Et si iubet:eius frustrat impium. Conuocat stultus minister:qui letat in malis actib⁹ suis parere maioribus. Cōgregant in domo impietatis:ꝑsumptuosus ⁊ arrogās anticipat primū verbū:oēs in eo ꝯsentiūt q̄ celeriorē viā adinuenire nouit ad patrationē sceleris. Id consiliū magis placet quod atrocius est. Inito consilio furenter furiosi ꝓponūt: Quid facimus:quia hic homo multa signa facit? Nesciūt qd faciūt: idcirco qd facim⁹/ inquiūt. Si sciuissent:nec locum habebat huius sermōis exorsum. Sz quod adijciūt:scz q꜡ multa signa facit:rñsionis verbū ⁊ accusatiōis habet ad eos:qm̄ multitudo signorū arguit credulitatem. Multis quidem ⁊ irrefragabilibus signis debet credulitas. Incredulitas vero accusationem habet. Signa si q̄ sunt inuitatoria ad signata/certam virtutem habent. Ad signatum est signum:non ad signum signatum ordinatuz est. Si signa faciebat multa/credēdum ei erat:quia multipliciter inuitabat eos. Et ipsi iudei ab origine signis assoliti erant. Et

Mat.12 ab ipo sepe expetiuerūt dicentes: Uolumus a te signum videre. Nuncqꝫ perfidi signa magna fatentur/⁊ non credūt. Accusatio eoꝝ est inexcusabilis ista ꝯfessio:quia multa signa facit. Cui adijcitur certa damnatio:eo ꝙ veriti perdere placita/aduersus innocentem ꝓ ledendo consiliant. Et aiūt: Si dimittimus eū sic:omnes credent in eum. Et venient romani et tollent nostrū locum et gentez. In autoritate atqꝫ libertate intrepide christus operabat miracula:dabatqꝫ de veritate doctrinā:iudeoꝝ confundebat mores:arguebat errores:audiebat a turbis:eaꝝ habebat sequelā:in reuerētia pluribus erat:cōmouebat animos multorū virtute signoꝝ:que inficiari aut insimulari vera esse non poterāt. Sed ꝑfidi iudei nō aduertētes furēdo dicebant: Si dimittimus eū sic agere ac ꝑdicare/⁊ omnē ꝓcessum ei⁹ in huiuscemodi libertate:iā multi credūt:tandez oēs credēt in eū:timētes sibimetipsis vt fierēt de oībus credituris. Sed ꝙ bonus euētus eis/si fuissent quod futuꝝ in alijs formidabāt. Est qdē hic supplemēto differendū ad trahendū in liquiduz causam: qm̄ a seculo consiliū ꝑ homines tāti mysterij factū nō fuit;in quo ab emulis veritatis ⁊ a nescijs ꝑfidis nescienter ꝑ mortē de vita omniū agebatur. Et ꝑuersi velūt in tenebris ignorantie ꝯsistētes/complere tractabāt diuinū ab eterno ꝯsiliū ⁊ dei placitū:vti erat ꝙ suus etern⁹ filius in carne assumpta ꝓ toto humano genere moreretur. Et mira erat altitudo diuini cousilij sup salutez generis humani:ꝙ in anima mortui/de ꝓximo in corpe morituri/eternas subituri penas/ignari mysterij de vita ex morte consultabant:iniqui de magna virtute:iniusti de sūma iusticia:captiui de redēptione:venditi de ꝑcio:infirmi de conferenda sanitate:nihil boni ꝑter cōmodū tēporale ꝓ seipsis intendentes. Inuidi tractabāt de magno beneficio atqꝫ officio charitatis/ceci de lucis mysterio/terreni de celo/hoīes de deo/filij diaboli de filio dei. Et hec ⁊ silia ignota/ignote ab illis fiebant. Proinde veniāt in imaginationem que hinc ꝓ parte iudeoꝝ/ꝓ tempalibus intendentiū:que ꝓ cōmuni vtilitate mortaliū erāt huic optimo consilio. Equidem ꝓ iudeis dūtaxat tempalia conspicientibus ⁊ a diuinis bonis auertentibus intellectū/erāt varij oratores:quorū poterat quis in consilio huiuscemodi sic orare: Hominē nobis infestuz extorrē fieri a patria: vt pax sit his q̄ illā affectu patrio colunt/censeo dignū. Ali⁹. Si aduersus hunc abs re odio exardescimus:cū tamen eum insequendi iusta causa ꝑrogata non fuerit:nulla excusatio criminis remanet. Alius. Quo iure deseuitur in homine seruiente? Alius. Deperit omne honestum:si sancitur in pena ꝓ cultore honestatis. Alius. Nescio ad quid sunt edita iura/si non seruantur in causa. Uentiletur ergo causa hominis criminati:antequꝫ iudicium penale ꝓcedat. Alius. Diuine atqꝫ humane legis non est sine ꝓpria culpa iudicare hominem in persona. Quid fecit homo iste? Alius. Ad quid lex/si eius nō custoditur honestas? Alius. Diuinum est necnon et humanū quēpiā ꝑseruare:si eum legis preuaricatio non accusat. Alius. Crimen ⁊ delictum quibus impetere satagimus hominem/aut fecit:aut nos fecimus imposturā:si fecit/ꝯm legē non ꝓcedere turpe fit:si fecimus imposturā/versa vice multandi sumus. Alius. Cur seuimus in iustum/nostras iniusticias arguentem? Et si deforis audaciā fingimus intus consciētia nos accusat. Alius: ꝙ turpe censendū ꝙ constitutus in causa querat ad iudiciū:si ꝑmo non sollicitat examine. Alius. O ꝙ turpius si quispiaz inuenit innocentie tutor atqꝫ defensor/etiam si suspectus esset in causa:tentandum esset ꝓ eius tuitione/ne iam publico iudicio deperiret. Alius. Lex non agit/nisi aduersus ꝓpter quos posita est. Si ꝑuaricator ē legis:cōuincat eū malicia sua/non impetuositas nostra. Alius. Etiam si iustus esset/plectēdus est pena: cuz ipsius verbis et moribus respublica cōmouet. Alius. Non est necessaria illa virtus/ꝑ quā sepe tumultibus inhorrescit. Alius. Homo factionis periculo patrie:sit igit abolēdus. Alius: Is qui sibi vēdicauit plebeiorū fidez/facile pōt ad id quod voluerit corda ipsoꝝ inflectere:quo

rũ est ꝑniciosa seditio. Alius. Et si iustus aut in-
iustus: oĩno a politicis moribus dissimilitudi-
nẽ habet: nulla rõne tolerãdus est ãplius. Alius.
Et si iustus: aut illũ auellamus ad nos: aut nos
sibi honeste sociemus. Alius. O ꝙ̃ dedecoꝝ req̃
rere ad ascissurã quẽ ꝑseq̃mur: nec minus fedũ
si sibi societate copulemur: qm̃ aut eũ iustũ / aut
nos fatebimur peccatores. Alius. Et si nulla ex
vtraq; ꝑte ascissitio faciẽda est: q̇d cũctamur in
eũ aut exilio aut morte decernere? Alius. Exilio
tradere mitius et honestius est. Alius. Captus
mittat̃ ad cesarẽ. Alius. Sub ĩterminatiõe cuius
piã supplicij pellat̃ a finibus nostris. Alius. Alli
get̃ compedibus in silẽtio. Alius. Fiat fedus vt
nõ aduerset̃: etiã si placita nostra nõ q̃rit. Et his
similia q̃ potuerũt in tãto concilio ꝑorãdo edi-
ci. Sꝫ atrocior atrocius ꝯsilium ꝓtulit: **Unus
aũt ex ipsis caiphas noĩe cũ esset põ-
tifex anni illius / dixit eis: Uos nesci-
tis quicq̃ neq; cogitatis: q2 expedit
vobis vt vnus moriatur hõ ꝓ pplo:
et nõ tota gẽs pereat.** Atrociter iste homi
nẽ innocentẽ determinauit ad mortẽ: causa ne-
cis nõ q̃sita: nec dearticulata examinatiõis offi
cio. Sed hec dicta sunt solo intuitu populi iu-
deoꝝ. Pro vtilitate vero cõmuni / nescie tñ a ꝓ-
phetante dabat̃ de huiuscemodi morte ꝯsiliuꝫ:
sicut euangelista interp̃tat̃ verbũ. **Hoc aũt a
semetipso nõ dixit: sꝫ cũ esset pontifex
anni illius ꝓphetauit.** Anceps verbum.
A semetipso dixit: ⁊ non dixit a semetipso. A se-
metipso dixit volũtate ꝑuersa ⁊ odiosa seu inui-
diosa. Non dixit a semetip̃o / futuꝝ mysteriũ nõ
aduertens: neq; sciens q̃ntũ boni ex illa morte hu
mano generi accresceret. Ac ꝑ hoc cũ esset pon-
tifex anni illius ꝓphetauit: vt aduertat̃ in hoc
mysterio ꝙ ꝓphetia dignitati / nõ ꝑsone: statui /
non hoĩ sit tributa. Quid ꝓphetauit? **Quia
iesus moriturus erat ꝓ gente:** scilicet
iudeoꝝ. Et non tantũ ꝓ gente: sed vt filios dei
qui erant dispersi / congregaret in vnum. Illos
videlicet dei filios qui predestinati ab eterno fu
turi erant oues vnius ouilis sub vno pastore:
transituriq; in gratiam christianam. Perspi-
cuum est quale mysterium ab illis inscie tracta-
bat̃: scient̃ tamẽ ꝑut futura temporaliter dãna
cauebant. Et si me non fallit / quid mali cogi-
tat inuidia: fortassis illa non erat causa in ani-
mo pontificis p̃cauẽdi futuris periculis: sed sup
posuit vt mors eius ex causa supposita licentior
atq; iustior omnibus videretur: ⁊ magis anima
rentur ad illius necem / quo ꝑ eum periclitabũda
patria seruaret̃. Inuidus em̃ vt exoso possit in-
ferre iacturam: non ꝓpria / sed cõmunia damna
deuitanda ꝓponit: ꝓ republica / ꝓ tuẽda patria
orationẽ in contione aut in multoꝝ concilio fa-
cit: semꝑ intendens in oppressionem priuate ꝑ-
sone / sub pallio publice vtilitatis. Dolosa lin-
gua ⁊ astutum consiliũ / ꝓponere bonum publi-
cum vt priuatuꝫ eliminet. Difficulter vitari põt
periculum in suspecto de lesione boni cõmunis;
bonũ publicũ si prefert̃ / aut malũ patrie si time
tur. Hinc quidẽ ea imagine a caipha factũ est:
quẽ magis inuidia incitabat ad malũ inferẽdũ
exoso / q̃ꝫ amor patrie ad p̃seruationẽ eius. Qui
oĩbus oratoribus auditis velut animosior ĩ ne-
ce iusti / ⁊ astutior in verbo mortifero: arguẽs de
ignorãtia oratores ait: Uos nescitis quicq̃ nec
cogitatis. Non placent mihi / nec expediũt pa-
trie iudeorũq; populo vestra cõsilia: impertinen
tes sunt orõnes vestre: nescitis ergo quid opus
sit: neq; cogitare nostis pericula possibilia eueni
re: si hõ iste amplius viuit / si morte nõ delet̃: vt
plebs iã eius signis ac doctrinis cõmota quie-
scat. Ego aũt vtilius cogitaui vt iste solus mo-
riat̃: ne nostra gens aut patria nostra depereat.
Iã adimplebat̃ ꝓpheticũ dictũ: In eo dũ cõue Psal. 30
nirent simul / accipere aĩam meã cõsiliati sũt. Ex
ꝑsona christi hec p̃dicta erant. Ego vidi quod
vtile est nostre genti. Expedit vt vnus moriatur
hõ ꝓ populo. Solers verbũ / sed nõ a solerti ho-
mine dictũ / ꝙ vnus ꝓ populo moriat̃. Nec di-
xit / occidat̃: sicut nõ alterius autoritate / sed sua
voluntate moreret̃: ⁊ ꝓ populo / vt ipse ꝓ popu
li vtilitate vellet subire mortẽ. Et sufficientiam
christi etiã nolens dixit / ꝙ vnus ⁊ ꝙ mortuus oĩ
bus valeret ad vitã. Quid igit̃ viuus / si mortuus
omniũ vitã soluat: si sub tremẽdo mortis impe-
rio a morte populũ liberat? Quid regnans erit
facturus / si talia facit morti subiectus? Spũs q̇-
dẽ sanctus ꝑ os huius atrocis locut9 est: vniuer
salẽ vtilitatẽ futurã ex morte christi p̃nuncians.
Sed nec mirum / etiam per os asine protulit ve Nu. 22
ritatem. Addebatur autem ⁊ modus ⁊ tempus /
sicut etiam cautela: ne tumultuario impetu po-
puli captus fieret libertati. **Dicebant autẽ
Non in die festo: ne forte tumultus
fieret in populo.** Iã de morte consilio cai
phe firmatum erat: ⁊ vt ei immutabiliter irroga
retur / studebant ex adiectis cõsilijs populi vita-
re tumultum: apud quem iesus vt propheta ma
gnus ⁊ miraculorum inauditorum patrator exi
mius in fama erat. Quamobrem verebãtur ne
extorqueretur de manibus capientium. **Ab il
lo ergo die cogitauerunt vt interfice
rent eum.** Uerba sunt euangeliste declaran-
tis firmatum consilium super interficiẽdo chri-
stum: ab eo die quo congregatio perniciosa fa-
cta fuit in atrio principis sacerdotis. **Iesus
ergo iam non in palam ambulabat
apud iudeos: sed abijt in regionẽ iu-
xta desertum in ciuitatem que dici-
tur effrem: et ibi morabatur cum di-
scipulis suis.** Declinabat adhuc iesus mor
tem ad tempus / de proximo illam volũtarie sub
iturus. Et formam edidit quid agendum in per
secutione constitutis / petere remota loca oratio
nibus ⁊ contemplationibus apta: ⁊ fructib9 bo
nis intendere: ad fructumq; cõuertere omnem
perfidiam / omnem persecutionẽ hominũ mali-
gnantium. Ob hoc petit effrem / que fructifica-
tio interpretatur; ibi morã trahit cuꝫ discipulis

suis:vt eos semotos a turbis attētius erudiat/⁊ ipsi quietius capiat. Mortaliū consiliū in morte terminatū erat. Addebat edictū ad executionē eius:vt ineuitabiliter capet. **Proximuꝫ erat pascha iudeorū:et ascenderunt multi hierosolymā ante pascha:vt sanctificarent seipsos.** Querebāt ergo iesum:⁊ colloquebant adinuicem in tēplo stantes:Quid putatis:quia nō veniet ad diē festū? Dederāt aūt pōtifices ⁊ pharisei mandatū:vt si quis cognouerit vbi sit indicet/vt apprehendant eū.] Religione vtebantur aliqui iudeoꝝ in tempꝛe quo pascha celebranduꝫ erat:⁊ memores ex scriptura ⁊ cōtinua/nō interpolata narratione patrū ad filios illius p̄me ordinationis in egypto:⁊ diuine virtutis ostense illo in tempꝛe satagebant mūde atꝗ honeste illud pascha manducare. Proinde cū iā ꝓximū esset: multi de illa regione iuxta desertū effrem ascenderūt hierusalē/ad mundandū ⁊ purgandū seipsos ab immūdicijs quas cōtra ꝓhibitū legis cōtraxerāt:sicut in libro Leuiticoꝝ tradituꝫ erat: ⁊ etiā ab vxoribus ꝓprijs abstinebāt:eꝗ aut pluris existimantes agnuꝫ immaculatū lege posita māducare/ꝙ leuiticos panes ꝗbus nisi sacerdotibus ⁊ leuitis ⁊ mūdis a mulierū contactu edere non licebat:seu ꝑ oratione faciēdā in templo vt Salomō in p̄ma templi cōditione orādo statuerat:ant ꝑ oblationē ⁊ benedictionē sacerdotum ⁊ orationē ipsoꝝ/sicut erat solitū/ ꝓ populo exorare. Ad christianoꝝ negligentiā hic mos merito potest obijci:cū se ꝑ abstinentiam ab vxoribus aut a concubinis/⁊ ꝑ penitentiā ceteroꝝ criminū virtute sacramentoꝝ seipsos purgare atꝗ lauare non curāt:vt accipiāt sanctū pascha do-
Esa.52 minicū corpus christi. Quod si sic iussuꝫ est:sanctificamini qui fertis vasa dñi:multo magis se sanctificēt qui volūt accipe corpus christi. Sed hi qui ascenderāt/⁊ ceteri iudei ꝗrentes iesuꝫ stātes in templo adinuiceꝫ loquebant:hesitantes vtrū christus ascēsurus esset ad festum timore ꝑterritus:ex eo ꝙ notum erat de captione eius et indicatione iam pontifices firmū dedisse mandatū/quod certū erat nō latuisse iesum. Erat ista hesitatio habens vtrāꝗ partē:eoꝝ ꝗ pio/eorūꝗ qui impio affectu de ipso ꝗritabant.

Quod cogitauerunt principes sacerdotū etiā lazarū interficere:secundum Joannē. Ca. XLVI

Deprauati p̄teritaꝝ iniquitatū demerito/non sistūt fluidā in peiora ꝓpriam voluntatē:non corrigūt aut deprehendunt vetera male acta: sed adijciūt peccata peccatis:⁊ student serio vt omnē iniquitatē ꝑficiāt. Nec est eis satis ad crimen iniuste iustum damnasse ⁊ mortis officio ex consilio tradidisse:nisi ⁊ iustum amicū ⁊ amicandi alijs causam aboleāt.
Jo.12 Sic quidē agebat seua perfidia iudeoꝝ. **Nam cogitauerūt principes sacerdotuꝫ vt et lazarū interficeret:quia multi propter illuꝫ abibant ex iudeis:et credebant in iesum.** Cogitant iteꝝ morti tradere quē semel depasta diu tenere non potuit/cū vita impiosior aduenisset:die quarta destructa certum imperiū eius/sola voce iubēs eū egredi ab ergastulo illius. Ceca mens et cogitatio sterilis vti non posset iterū reuocare ad vitam qui semel reuocauit/quotiēs mors posset illuꝫ inuoluere. Sed inuidia cū sibi asciscit odiosam irā/iudiciū rationis obnubilat:ꝑuertit mentē:nihil sanum cogitare sinit:cui sepe audacia mala speꝫ ad possibilia repromittit:vt saltē tentet etiam si ꝑficere nequit. Gratis odio christū habebāt:gratis ⁊ lazarū morti adiudicare disponūt:⁊ cū nō habeant causam/inueniūt eam que ipsos potius debuit adducere ad id quo alios adductos volebant:nitebātur ꝗ summopꝛe interponere obiceꝫ ne plures irēt:eūꝗ interficere ꝗ causa fidei erat: signūꝗ ostendens quo irent oēs amatores vite annuentes mortē:qm̄ ipse christus vtriusꝗ tenebat imperiū:in cuius experiētia iam ipse lazarus fact9 erat/sola voce reuocat9 a morte. Quid hoc bonū lazari:quid hec iudeoꝝ iniquitas innuat/aduertendū est. Est qui fuit expimento malus/⁊ dei misericordiā cōsecutus est:cui non est retributū malū ꝓ malo/sed ꝓ malo bonū accepit:⁊ sicut expertus se malū/sic deū bonuꝫ in se ꝓpiciū sensit:⁊ mortuus in peccatis vitam accepit in gratia/spem nactus ꝙ ⁊ in gloria. Hic sana mēte conspectus/ in contemplatione bominū peccatoꝝ factus animos mouet euꝫ adire a quo ipse tam alta dona suscepit:iter parat ad fidem:astruit spem/ne ꝗs peccatoꝝ quorūcūꝗ pōdere p̄ssus desperatione frangat:in seipo docēs quid benignitatis habeat diuia clemētia:⁊ quo nostra iniquitas possit abstergi:⁊ ꝗd possit accipere nostra indigētia famebūda. Magnus huiuscemodi cyrix est:qui experimēto suasionē facit. Aduersus quē e regione bellū parat iniꝗtas vsꝗ ad mortē insectans eū ꝑ quē sumpta est fidei speiꝗ occasio: vt conuersio mortaliū ꝓ vita fiat ad christū. Sed tot delictoꝝ atꝗ criminum reus est qui obicē facit/ne veniat ad christū ⁊ sibi ex sua lege seruiat: quot possit ꝓhibitus bōa facere/seu mala cōmittere. Proprie demonū est reis asciscitoꝝ omnē interponere sepem:⁊ firmare chaos:ne veniat in fidem/ne quis se dei constringat ad legem. At vbi amplius nequit ista ꝑuersitas/morte decertat in eum cuius vita exemplo atꝗ doctrina peruenit ad christum:sicut hi de lazaro cogitauerūt.

De gentilibus querētibus videre iesum:quorū causa disceptatio vtilis est exorta:secundum Joannem solū. Capitulum XLVII

Famosum templū p̄mo a Salomone cōstructū:deinde post destructionē reparatum:non solū populo circūcisionis/sed etiā populo incircūcise carnis domus orationis erat:⁊ interdū multi gentiliū ob hanc causam veniebāt vt orarent/in spe facti vt exaudirētur. Sic em̄ Salomō orauerat completo tēplo 3.Reg. ante altare expāsis manibus:vt etiā alienigena

ibi orãs exaudiri mererek. Quod forte vsq ad
illa tẽpora a principio inolescẽs seruatũ extite
rat. Sic em̃ scriptũ est: Insup ⁊ alienigena qui
non est de populo tuo israel: cũ venerit de terra
longinqua ꝓpter nomen tuũ: audiek em̃ nomẽ
tuũ magnũ ⁊ manus tua fortis ⁊ brachiũ exten
tum vbiq: cũ venerit ergo ⁊ orauerit ĩ loco isto
⁊ tu exaudies in celo in firmamento habitaculi
tui: ⁊ facies oĩa pro quibus te inuocauerit alie
nigena: vt discant vniuersi populi terrarũ no-
men tuũ timere/sicut populus tuus israel: ⁊ pro
bent/quia nomẽ tuum inuocatũ est sup domum
hanc quã edificaui. Quo forsan pmoti etiã alie
nigene aduenerãt. [Erant aũt quidã gen
tiles ex his qui ascenderãt: vt adorarent in die
die festo. Hi ergo accesserunt ad philippũ: qui
erat a bethsaida galilee: ⁊ rogabant eũ dicẽtes
Domine volumus iesum videre.] Gentiles sic
vocati sunt a genitura: qui sic viuũt sicut geniti
sunt: nulliꝰ legis scripte vinculis alligati: diui
ne dixerim tantũ: nõ illius quã aliquãdo homi-
nes ad ꝯuiuendũ humane condunt: quibus ⁊ su
bijciunk. Quoꝝ aliquibꝰ altior ⁊ sanior aderat
intellectus/ex vicinitate confiniũ. Sepe quidẽ
in confinibus verior est noticia morum atq ide
omatum ⁊ linguarũ vtrarũq/ꝙ partium remo-
tarum. Id ergo dixerim ꝙ hi gentiles quasi cõ
finaticij gentis hebraice mores iudeorũ ⁊ tẽpli
famã certius sciebãt: aut proselyti iam aut de ꝓ
pimo futuri erant: quã ob causam aduenerũt ad
templũ: vbi existentes cũ ceteris famã saluato-
ris domini audierũt: quã forte alias pceperant:
sed iam maxime: qr tãto apparatu ⁊ laude vtri-
usq sexus atq etatis adueniẽs hierusalẽ ingres
sus est templũ: vbi gentiles qui ad adorandum
venerãt/ satagũt videre iesum: nõ visu corporis
tantũ quo omnes intuebank in eũ/sed visu men
tis: Sed verebantur sine intercessore accedere
ad iesum: adeunt primo philippũ forsan alicu-
ius familiaritatis aut noticie cause/ꝙ alios: ꝓ-
seuchãtes ad eũ de visione ꝓpinquiori/⁊ affabi
li colloquio interposito cupientes fieri domesti
cos eius. Philippus vero meliꝰ ratus ali-
um cõsulere seu habere in intercessione ista col
legam: dixit andree: Andreas rursum
et philippus dixerũt iesu. Forma est ꝓ-
rogata quemlibet superiorẽ adire opportũe nõ
cognitũ: seu nondũ in amicitia factũ. Incogni
tus ad incognitũ/ inferior ad inferiorẽ/ volens
amicari ad nondũ amicatuz: necessitate ingesta
inueniat mediatorẽ vtriusq extrema sapiẽtem:
qui caduceare sciat inter aduersas aut nondum
cognitas partes: quoniã amicus ad amicum ca
duceatore nõ indiget: per semetipsum adit: non
esset amicitia mediatorẽ inquireret. Hinc ⁊ via
tores incerti de amicitia dei/adhibẽt patronos
quos credũt in patria regnare cũ christo: aut in
via credũt deo eẽ gratiores: vt ꝓseuchas ponãt
ad deũ cõtra ea que vitanda tradunk: seu ꝑ his
sine quibꝰ salus eterna nõ tradik. [Jesus aũt
respondit eis/dicens; Venit hora/vt
clarificetur filiꝰ hoĩs. Non recipit eos ie-
sus/nec se cõmunicat eis: ne viderek iaz mutare
quod dixerat: in viã gentiũ ne abieritis: vt pa-
raret scandalũ iudeis: quos pmo q̃rebat ad fidẽ
Sed rñdet de pñti/quod de ꝓximo futuꝝ erat
Venit hora/scz passiõis ⁊ mortis: ⁊ clarificabik
filius hoĩs: qr verus hõ est in toleratione passio
nis: ⁊ clarificabik/qr ⁊ dei filiꝰ est in ptãte resur
rectionis ⁊ ascensionis in celũ. Neq innotescet
ex pleno ipsum esse quod est: ⁊ vt dux fiat/ad se-
quelã oĩm saluandoꝝ ⁊ caput ecclesie colligẽde
de iudeis ⁊ de populis gentiũ: ⁊ lapis reprobatꝰ
in vniꝰ edificatione parietis: quõ/quo iure in ca
pite duoꝝ parietũ fit futurꝰ: nisi pcedat ignomi-
nia passionis ⁊ modꝰ ⁊ effectus eiꝰ. Proinde di
cit:] Amẽ amẽ dico vobis/nisi granũ frumen
ti cadens in terra/mortuũ fuerit: ipsum solũ mã
net. Si autẽ mortuũ fuerit/multũ fructũ affert.]
De seipso iesus dãs respõsum petẽtibꝰ quo tpe
gentiliũ esset futura ꝯuersio: ꝑ similitudinẽ grani-
sati/mortificati ferentis ad postremũ fructũ lo
quebak: q̃ inspecta iportuna ẽ expositio: sicq fa-
ctũ fide tenet ecclesia. Sed ne gratis vsquaq
dari videak cognitio ⁊ visio christi: ad id quod
christꝰ egit/alios inuitat participes fieri passio
nis: si participiũ glorificatiõis inquirũt. Hinc
dicik:] Qui amat aĩaz suã/pdet eã. Et q̃ odit
aĩam suã in hoc mũdo/in vitam eternã custodit
eã.] Sicut statutũ est hoĩ semel mori: sic a chri- Hebre. 9.
sto decretũ est/vt vita tpalis deliciosa ꝑ glorio-
sa postponak. Quod ⁊ christꝰ ꝓ nobis fecit: cui
si ministrare decreuimus/iuxta edictũ suũ mini-
stremꝰ. Sic em̃ exigit: Si quis mihi mini
strat/me sequatur. Ut nõ aliter eius mini
ster velit istã trãsigere vitã/ꝙ ipse trãsegit. Adij
cik aũt ad ministeriũ pmiũ/ne labore frustrari vi
deatur. Et vbi ego sum/illic et minister
meꝰ erit. Quid digniꝰ erit in munere/coronã
q̃ celsior/ q̃ sublimior palma dari põt ministris
regalibꝰ: ꝙ vt rex ita ipsi dgnitate resplendeãt:
Et si dispari cõparatiõe ꝑsonaꝝ: nõ tñ situatiõe
locoꝝ. Ne autẽ hesitarek de huiuscemodi retri-
butiõe in hoĩe christo pollicẽte: summouek ꝑ id
quod pater retributurꝰ ꝑ impensionẽ honoris
inducik. [Si quis mihi ministrauerit/hono-
rificabit eũ pater meꝰ q̃ est ĩ celis.] Ministrãs
filio/ministrat ⁊ patri: vni sine altero ministrari
nõ põt. Igik nõ sit ꝯtẽptui filiꝰ degens in terris
in pollicitationibꝰ suis: etem̃ patrẽ hz in celis:
q̃ ministris filij honorẽ in superis est paratꝰ im-
pendere. Ministeriũ q̃dẽ christo exhibendũ est
ꝓut est possibile totũ fieri ad sequelã: cuiꝰ pars
pfectior est ꝑ dilectionẽ ⁊ crucem/ ꝙ illã esse ne-
gari nõ põt: quã vita christi atq doctrina ĩ ter-
ris ostensa ꝯstruxit: vt ꝑ eã velut ꝑ altã climatio
nem terrenis atq mortalibꝰ esset ascensus in ce
lum. Hec quidẽ respõsio est porrecta de morte
de seq̃la christi volẽtibꝰ ipsum videre: vt nõ deli
ciosa fit visio: sed ꝑ crucẽ ⁊ seq̃lã exhibitã ⁊ aĩam
mũdo mortuã. Proinde traijciak in mores.
¶ De passione turbationis quã chri

stus assumpsit: et clarificatione sibi a
patre promissa: secūdū ioannē solū.

Capitulum XLVIII

In admiratiōe suspēditur animꝰ sicut ꝑ
gentilibꝰ est respōsum: ⁊ post ꝓnunciatā
mortē / post ↄsiliū moriēdi / post inuitatio
nē ad sequelā / post remissionē premij christus se
Joan. 12. turbatū in aīa ꝓtestat / dicēs: Nūc aīa mea
turbata est. Unde turbat aīa deitati vnita /
crimine carēs quod est causa tristicie: q̄ impecca
bilis etiā erat? Quis turbauit eā ex oī parte qui
etā? Unde sibi passio turbationis accessit? Quē
sequimur? Turbatū. Quis retribuet ministris?
Turbatꝰ. Est ne filiꝰ dei iste / cuiꝰ aīa turbata est?
Assumpta est illa passio: nō aliūde sibi aduenire
Ps. 118. potuisset. Ut q̄d assumpta: si de ipso scriptū est:
paratꝰ sum ⁊ nō sum turbatꝰ / vt custodiā māda
ta tua? Igit ꝙobrē assumpta turbatio si morien
di mandatū hꝫ a patre? Timet sibi? Cauet ne si
bi? Quid claritatis aut quietis turbatus eructu
at? Querūt te videre gētiles: oēs in admiratiōe
tui sunt. Uelut triūphator ex hoste ingressus es
hierosolymā: tota ciuitas in aduētu tuo cōmo
ta est: extollūt te laudibꝰ pueri hebreorū: vocēs
in tēplo / dn̄atiue impertinentia eiecisti: ⁊ nūc corā
oī plebe ꝓclamas: nūc ais / aīa mea turbata est.
Quid erat i carne / videbat carneis oculis: ꝓdit
quid intus erat: animā verā habens subijcibilē
passioni ⁊ doloribꝰ assumptis / nō illatis: et hoc
agebat ne hō sine deo / nec deus sine hoīe crede
ret: Et honorat in oībus patrē: quē solū vt hō
in auxiliū suū vocat / inq̄ens: [Et quid dicā?
Pater saluifica me ex hac hora. Sed ꝓpterea
veni in horā hanc. Pater clarifica nomē tuū.]
Corā gentilibꝰ ipsum videre poscentibꝰ ⁊ omni
plebe iudeoꝝ se deum ⁊ hoīem fassus / se dei filiū
nūc fatet: cū eius filiali voce in tribulatiōe posi
tus inuocat auxiliū: q̄uis ad formam hoīs ⁊ nō
dei huiuscemodi postulatio sit ferenda: formā
ↄstruēs quid in tribulatiōe positis sit agendū:
id innuēs ꝙ recurrat ad patrē misericordiarū et
luminū: vt siue ad horā in tribulatiōe relinquat
siue positū extemplo eripiat: ꝙ oēm nostrā vtri
usq̄ partis actionē terminet in salutem. Instet
mens ⁊ rimet piū aptūq̄ loquēdi modū. In tri
bulatiōe positus christꝰ: nō ab alio / sed a seipso
petit in agēdis ↄsiliū: nō se diuertit in socios hu
manos: ꝑ prudentiā non scrutat: a seipso exegit
opportunitatē / dicens: Postq̄ aīa mea turbata
est: aut passionis horrore / mortis timore ꝑculsa:
hora venit seu ↄgressus. Gentiles iam incipiūt
ad fidē admitti: iudei ꝑsequunt: decernendū de
sup in isto ↄgressu / nō ꝑ angelū seu ꝑ hoīem est:
sed ꝑ patrē meū ⁊ oīm verū deum. Est quidē ta
le dei refugiū vt cunctorū irrequisito cōsilio ad
illud a diuersis agitatꝰ possit recurrere: nō mo
ra tꝑis / nō loci ↄditio / nō ↄsultatio amicoꝝ au
ferre aut ↄferre quid pōt: nec vlli auxiliares ma
gis sunt ꝓsto q̄ cū dei existētis vbiq̄ adiutoriū
querit. Hinc iesus in seipso deliberās id auxiliū
petit quod nequit impediri: quod vbiq̄ expedi
tum est: si dignū iudicat / ilico adesse potest. Et
quid dicā? Nil aliud quidē / q̄ ex corde patrē: vt
me saluum faciat ex hac hora: in qua cum hoste
inuisibili ⁊ cū visibilibus me oportet facere cō
gressum. Et ꝓpterea veni nō a me missus / sed a
te missus / in hanc certaminis horā: spem indu
bitatam nactus / vt sup me filiū tuū clarificet no
men paternū tuū. Clarebit quidē patris nomē
si saluauerit a tribulatione filiū. Clarificabit no
men tuum / scꝫ virtus tua: si extendes illā super
me: corpusq̄ fidelium: quod tu coaptasti mihi.
Nec mora iusti petiti dilata interꝑtatio est: sed
cōtinuo ē pollicitatio subsecuta. Uenit ergo
vox de celo / dicēs: Et clarificaui et ite
rū clarificabo. Perspicuū est patrē voce pa
terna de celo delapsa i baptismo ⁊ in mōte trās
figuratū / ⁊ ꝑ inaudita miracula clarificasse filiū
Nunc rogatus iterū spondet: quoniā eū suscita
bit a mortuis / assumēs in celū / statuēs a dextris.
Nec nō quod futurū erat i orbe terrarū ꝑ aplos
⁊ discipulos innūeros atq̄ fideles in ꝓdicatiōe
et morte ⁊ sanguine / pollicitatio ista cōplectit:
Sꝫ disceptabat quid esset ista dearticulata vox
duntaxat audita / sed nō ↄspectus emissor. Nam
[turba ergo q̄ stabat ⁊ audiebat / dicebat to
nitruū factū esse. Alij dicebāt: Angelꝰ ei locutꝰ
est.] Pro vniuscuiusq̄ capacitate interꝑtatio
ferebat. Sed qui rei veritatē nouit / edixit: Re
spōdit iesus et dixit: Nō propter me
venit hec vox / sed propter vos. Crebro
dictū est atq̄ dicendū iesum nō indigere aliq̄d
de nouo a patre accipe / qui ab eterno cūcta que
hꝫ accepat: sed ꝓpter ostensionē ad incredulos
vt crederēt / oportebat multa in sensu agi ⁊ dici:
quibꝰ indicijs declararet iesus esse filiꝰ dei: qui
ↄspectus hō tantū apparebat ex carne: cognitꝰ
xp̄o ex stēmate carnalis traducis / plus q̄ homo
in estimatione nō erat. Et vt gentiles ipsum vi
dere querētes / ⁊ iudei ꝑsequētes eū vltra hoīes
immo dei filiū credāt: vox patris ad eū de celo
dimittit / cuiꝰ ipse poscebat auxiliū. Et vt creda
tur de celo celestis q̄ in assumpta carne degit in
terris: ⁊ augeat desyderiū gentiliū: ⁊ cōfundat
ꝑfidia ꝑsequentiū iudeoꝝ: vox est emissa de celo.

¶ De iudicio mūdi per crucē et disce
ptatiōe crucis exorta: secūdū ioannē

Capitulum XLIX

Ulta iudicia vltimū mūdi iudiciū pre
cessere: iusta ⁊ iniusta / diuina ⁊ hūana:
sꝫ insignīꝰ iudiciū crucis: q̄ mūdi pn̄
ceps / iprobꝰ ꝓdo / malefidei possessor / iportunꝰ
subiectis tyrānꝰ / dirus subiectoꝝ oppressor / pri
uandꝰ erat possessione / a mūdo eijciendus. De
quo saluator ait: [Nūc iudiciū est mūdi: nūc pn̄
ceps huiꝰ mūdi eijciet foras] Querebāt gētiles
videre iesuꝫ / iudei xp̄o interficere: vtriq̄ a diabo
lo possidebant: illi ꝑ idolatriā / isti ꝑ ꝓuaricatio
nē legis. Hec q̄dē possessio iusta quodāmō erat
cū ꝑ liberā voluntatē esset idolatria: ⁊ legis ↄtē
ptꝰ in iudeis etiā spōtaneꝰ esset. Precesserat q̄dē
i fauorē ꝓncipis mūdi / ad iustā possessionē culpe

originalis occasio: ꝗ penitꝰ tarde sentientibꝰ videt̃ iniusta: ꝙ quis sine ꝓpria culpa in seipso nõ volũtarie patratoꝝ criminũ multationẽ accipiat. Sed ostẽdit̃ magnitudine pene criminũ magnitudo. Etenĩ solũ ex illa primaria originaliqꝫ culpa oĩs hõ morit̃: vt nec ꝗ nunꝙ deliquit voluntarie/sit exemptꝰ. Futurũ erat ꝑ huiuscemodi causa iudiciũ: si iã amplꝰ malefidus ⁊ deceptor esset in possessione quieta mãsurꝰ: ꝗ agebat ꝑ seipso causam suã nemine obsistẽte. Nec erat captiuo spes a seipõ/aut a ꝯsorte aliquo cũ filiis nõ esset: nec ab excellentiori natura incorporei creati spũs de redẽptione auxiliũ: spe frustrata/virtute depssa/bello deceptiõis captꝰ/ a captore tenebat̃ inclusus: sicqꝫ ꝯstrictus vt metꝰ oĩno spem suparet. Sed aduenit ꝗ poterat: subuenit qui ꝓualebat: intercessit: es redẽptionis adduxit ꝗ non redimẽdi obseqo sperato/sed sola charitate volebat: ⁊ suã fecit alienã causaꝫ. Querebat nõ ꝑ violentiã/ sed ꝑ iustã sententiã a possessiõe vetẽta excludere possessorẽ: idcirco sub iusto tribunali volebat stare: ꝓ se aut ꝯtra se subire iudiciũ. Sategit factis/dictis/ assumpta causa captiui ꝯuenire i horã qua iudiciũ ferret̃: vt iudex modꝰ/locus/testes inuicẽ ꝯuenirẽt. Aderat tẽpꝰ iudex presto: semꝑ locus ⁊ modꝰ erat: ⁊ parati testes celici ⁊ terreni. Per hoc si loquit̃ christus: [Nunc aũt iudiciũ est mũdi: nũc ꝓnceps mũ-

Gal.4 di huiꝰ eijcit̃ foras.] Ad tẽpus testificat̃ apl̃s: At vbi venit plenitudo tꝑis: misit deus filiũ factũ ex muliere/factũ sub lege: vt eos ꝗ sub lege erãt redimeret: vt adoptionẽ filioꝝ dei reciperemus. Iudex equꝰ deus desuꝑ spectãs: de quo scriptũ est: Dñs iudex est: ⁊ nõ est apud illũ gloria ꝑsone. Et iustus es dñe ⁊ rectũ iudicium tuũ: vt nec ꝓncipẽ mũdi velit iniuste iudicare a mũdo eijciendũ: neqꝫ susceptorẽ cause hũane generis supiorẽ facere supra dignũ. Locus hierusalẽ erat cõgruẽs ex interꝓtatiõe mysterio: qm̃ agebat̃ post deuictũ hostẽ de pace hoĩs ⁊ dei. Et lex dei erat ibi: si nõ custodita moribꝰ/tñ in scripturis: ꝯtra quã iudicatꝰ sibi accessit summa rõ suꝑ eijciẽdũ principẽ quẽ ab initio habuit hostẽ: ibiqꝫ erant quos mũdi princeps suis placitis aptitauerat. Nõ sic aptꝰ paradisus inobediẽtie locus: etenĩ ꝓterꝙ a duobꝰ nõ incolit̃: nõ roma vbi erat culmẽ imperij. Forte ꝗdẽ nõ sic sibi iusta causa fuisset/ si ab extraneis ꝑ generationẽ ⁊ legẽ et ritũ mortis sententiã accepisset. Et ꝙꝙ a gentili romano sententiã mortis accepit suasione hoĩm: ex quibꝰ ꝓm carnẽ originẽ traxerat: nõ est aduersus hostem sua defalcata iusticia: alias aũt nisus fuit liberare eũ. Et fortassis ꝙ visis tot signis a gẽtilibꝰ nõ fuisset morte dãnatꝰ: quẽ post mortẽ predicãtibus apl̃is/vt deũ ⁊ dñm acceperunt. Modus erat ꝑ crucẽ. Testes ꝟo ãgeli celestes ⁊ infernales/necnõ linguaꝝ oĩm/aderãt in tam famosa ciuitate. Sed oĩbus ꝓtermissis tẽpus tãgit ⁊ modũ: ꝗ sic ab ipso deprõptꝰ est. [Et ego si exaltatꝰ fuero a terra/oĩa trahã ad meipsuꝫ.] Crucẽ intendebat ⁊ suppliciũ eius in exaltatiõe ista iesus: modũ videlicet quo mũdi princeps ex eo pelleret̃: nã ligno deuicit/ligno deuictꝰ est: ⁊ dũ deseuisset in hoiem innocentẽ: quẽ ab oĩ macula liberũ repperit: a iusta possessiõe atqꝫ dñio iustissime ꝑ desyderiũ plenonoxiũ est deiectus. Huiꝰ quidẽ ꝯgressus atqꝫ ꝯflictus modũ/in posterũ paulꝰ aperuit: Cõuiuificauit nos cũ illo do- Col.2.
nãs oĩa delicta: delẽs ꝙ aduersus nos erat chirographũ decreti: quod erat ꝯtrariũ nobis: ⁊ illud tulit de medio/ affigẽs illud cruci: expoliãs principatꝰ ⁊ ꝑtãtes/traduxit ꝯfidenter palã triũphans illos in semetipso. Nouꝰ quidẽ triũphꝰ de principe/de quo occũbẽs triũphauit: affixa cruci manu spolia diu detenta detraxit: moriẽs occidit mortẽ: mortuꝰ mortuos reuocauit ad vitã: ligatus in cruce ferro/cõpedes ferreos ꝯfregit: captiuꝰ longe captiuatos eduxit de carcere. Post triũphandi modũ edixit/quid futurũ: scꝫ oĩa trahere ad seipsum. Quis huiuscemodi tractus/ nisi ad fidẽ ⁊ ad admirationẽ: ad spem in ipso ⁊ ꝑ ipsum ⁊ cũ ipso in eternũ glorificatiõis hũane: ad dilectionẽ eiꝰ cognõscendã in nobis ⁊ ad rependendã sibi ex nobis: ad sequelã illiꝰ tollendãqꝫ crucẽ abdicatiõis volũtarie ab oĩni visibili mũdo ⁊ ꝓfectus agende vite. Traxit ad seipsum oĩa exaltatus christꝰ in cruce secreto et inuisibili virtute: ꝓut magnes ferrũ quodã insensibili motu ad se mouere facit frigidos ⁊ duros ex pctõ ⁊ in pctõ qui nõdũ tracti erant: trahẽdi tñ ad dulcedinẽ effusi sanguinis in ꝓcio humane redẽptionis: sicut aues cadauera/⁊ riuulꝰ longe diffusus traxit ad fontẽ. Oẽs sua virtute traxit: non tñ oẽs accesserũt: sed de oĩbus nationibꝰ volentes credere saluos fecit. Et ad ꝯtemplationẽ huiꝰ spectaculi celestia/infernalia/terrestria tracta sunt. Huncqꝫ modũ esse iudicandi ⁊ pellendi principẽ mundi/euangelista exponit. [Hoc aũt dicebat/ significãs qua morte esset moriturꝰ.] Quia exaltatꝰ in cruce in aere aĩam tradidit/seu emisit spiritũ ex corpe: velut inter celestia ⁊ terrestria mediator: aer quidẽ de intermedijs est. Nõ fuit ignara turba dicti/sꝫ cognouit illã exaltationẽ esse ꝑ crucẽ: nã forte q2 iã inusitanter innotuerat ꝙ captus ꝯsilio iudeoꝝ sic tradendus esset in mortẽ. Nã [Rñdit ei turba: Nos audiuimꝰ ex lege: q2 christus manet ineternũ. Et quõ tu dicis: oportet exaltari filium hoĩs? Quis est iste filius hoĩs?] Mirabant̃ turbe/suspẽsa mẽte cogitãtes verba saluatoris: quẽ sepe audierãt se asserentẽ esse messiam ꝓmissum in lege: quẽ etiã ex lege sciebant eterne mãsurũ: nũc in cruce moriturũ fatentẽ: in argumẽto sibi sunt: retũdunt verba eius: ꝗd sit dictũ querũt: ac si ad eũ tal' esset ordo verboꝝ. Ex lege accepimꝰ ꝓmissum nobis messiaꝫ in eternũ manere: tu teipsum facis: ⁊ ꝯtra legẽ si es/te ꝓnũcias in cruce moriturũ. Oportet exaltari filiuꝫ hoĩs. Et tu es filius hoĩs. Quis est ergo iste filiꝰ hoĩs exaltandus: si tu es messias non moriturus? Aut interrogatiue ad verũ/aut despectiue ad obprobriũ verba ista turba ꝓferebat: redarguit iesus

modicitatē intellect⁹ ipsoꝝ. [Dixit ergo ie-
sus: Adhuc modicū lumen in vobis est. Ambu-
late dū lucē habetis: vt nō tenebre vos cōprehē-
dant. Et q̄ ambulat i tenebris/nescit quo vadat:
Dū lucē habetis/credite in lucē: vt filij lucis si-
tis.] Habebāt aliquid luminis: q: messiam scie
bant manere in eternū/ꝛ esse in lege ꝓmissum:
sed inde ꝑmodicū quo ipsum esse nō credebāt:
ꝛ estimabant per mortē corꝑis tꝑalem adimi/ꝙ
nō posset in eternuꝫ manere. Proinde se lucem
asserit ꝛ inuitat ad credulitatē: vt has mētis te
nebras ignorantiāq; depellat. Hec locutus
est iesus et abijt et abscōdit se ab eis.
Abscondit se ab oculis corporis/ab ipsorū iam
mente celatus. Sepe actu exteriori declaratum
est quod bonū aut malū interius latet.

¶ De disceptatiōe sup ptāte Jesu: in qua tanta faciebat: secundū mattheū marcū et lucam. Ca. L

I Amperiosa christi authoritas cū ab im-
pertinētib⁹ tēplū mūdasset ꝛ ꝓhibuisset:
ne vas alterius vsus ꝙ tēpli per templū
deferet apte doceret: fecissetq; miracula: iudeo
rū aīos in admiratione suspendit: ꝛ odio inui
diaq; perculsit: et cōfecit timore/ne authoritate
sua in ampliora ipsoꝝ dāna ꝓcederet. Hui⁹ rei
cura maxime illos angebat q̄ gerebant in ppl'o
principatū: neve ampli⁹ paterent hoīem ꝓgre-
di/libertatē ei⁹ explorare nitunt: non ab alijs ꝙ
ab ipso: nec credituri accepto respōso/sed para
Mat.21. turi calūniā. Sicq; actū est: [Et cū ambula
Mar.11. ret/in tēplo ꝯuenerūt seniores sacerdotū ꝛ scri
Lu.20 be cū seniorib⁹: ꝛ accesserunt ad eū/et dicūt illi:
In qua ptāte hec facis? Quis dedit tibi hanc
potestatē/vt ita facias?] Fit ꝯuent⁹ malignan
tiū aduersus iesum/sed ꝓtectū: sicut de ipso scri
Ps.63. ptū est: Protexisti me a cōuentu malignantiū:
a multitudine operantiū iniquitatē. Et interro
gant eū vnde sibi autoritas talia faciendi: quis
dedit/ac a quo accepit emulose atq; importune
sciscitant. Nā sepe ab ipso relatione dictu audi-
tuq; perceperāt oīa sus. episse a patre: in cui⁹ po
testate sibi ab eo data loquebat sermōes: ꝛ cun-
cta digna ꝛ opportuna oꝑabat. Etem̄ preter op
portunitatē ab oꝑe atq; sermōe quiescebat. Pro
inde oīno erat ipsoꝝ interrogatio importuna ꝓ
rei veritate scienda: prius quidē ꝙ interrogarēt
ꝑ eū apologizatū erat. Erat tn̄ opportuna calū
nie/quā ꝑcogitauerūt: vt si se ꝑter potestatē or-
dinariā seu delegatā hec egisse fateret: primo ri
diculo/deinde supplicio dign⁹ esset. Si autē ab
aliquo nō habente largiēdi potestatē/illā acce-
pisset: iure fuisset in vtroq; decernendū. Si vo
a deo/etiā nō videbat iuste istoꝝ man⁹ effugere
cū ilico negauissent talē dari huiuscemodi hoī
potestatē: cuius ꝑ oīa tā originis ꝙ nutriture co
gnitionē habere fatebāt [Jesus aūt respō
dens/ait illis: Interrogabo vos ꝛ ego vnū
verbū: ꝛ rn̄dete mihi. Et si dixeritis mihi/dicā
vobis in qua ptāte hec facio. Baptism⁹ ioānis
de celo erat/an ex hoībus? Respondete mihi.]
Suspēdit responsum iesus dare inquisitionib⁹
importunis/ ꝛ potius emulosis: ꝛ querētes eum
interrogationib⁹ inuoluere/his inuoluit: vt pri
mo ipsi respondeāt ad vtiliora quesita: illoꝝ nō
sue vtilitati ꝯsulēs: ratus eos si nō tergiuersant
ioannis testimonio ad fidē adducere: q̄ de ipso
ꝑdixerat veritatē a sacerdotib⁹ ꝛ leuitis requisi
tus ad fluenta iordanis: qui taꝫ opinatissimus
apud populū fuerat vita/doctrina: vt crederet
in lege esse ꝓmissus messias. Uerūtamen illi co
gnoscētes christi virtutē/ in quā summā rei ten-
debat: velut astuti/ꝑtinaces/imprudēter prudē-
tes ꝛ inutiliter sapientes/silentio ꝑtereunt vnde
concludi vtiliter potuerūt. [At illi cogita-
bant secū/dicētes: Si dixerim⁹ de celo/dicet:
Quare ergo nō credidistis illi? Si dixerimus ex
hominib⁹/plebs vniuersa lapidabit nos. Certi
sunt em̄ ioannē ꝓphetam esse. Et responderūt
se nescire vnde esset. Et iesus ait illis: Neq; ego
dico vobis in q̄ potestate hec facio.] Et sic vo-
lētes deludere sunt delusi. Peruersa quidē vo-
luntas cū a veritate ꝯuincit: aut in caueā nega
tionis/aut arcem rebellionis ascendit. Nolue-
rūt hi veritatē fassi/a christo cōcludi vt venirēt
in fidem: potius ignorantiā sunt ꝓfessi: non ex
humilitate/sed ex odio: poti⁹ passi erubescentiā
corā populo/ꝙ laudē respōdēdo veritatē. Mul-
ti quidē sic obstinati ꝓposito malo existunt: vt
potius velint ab extra dedecus pati/ꝙ ab emu-
la eis veritate cōuinci. Et cum isti nō negant io
annis virtutē: non deū verentur/sed plebē. Ab-
stinent multi a malo: nō dei amore seu metu/sed
timore plebeio. Ac per hoc quicūq; venerūt in
hanc miseriā seu animi paruitatē: vt aspectū ho
minū atq; iudiciū/ꝛ quod ab eis aduersū posset
infligi/magis ꝙ deum verent: immunes a crimi
ne nō sunt. Et ꝙ pauent molesti magis/ꝙ hone
sti partem/atroci se iudicio subscripserūt. Nec
non vbicūq; tristicia preualet honestati: illiusq;
dolor alterius delectationi ꝑponitur: intētio et
actio aut in delicto/aut in crimine sunt.

¶ De disceptatiōe super tributo reddendo cesari/an nō: secūdū mattheū marcum et lucam. Ca. LI

Q Uos diabolus inficit/sibi cōparat: vt
etiā vellet deprauare si posset/sicut ipse
suo demerito deprauatus est: ad om̄ia
mala patranda solers/impudens in illis nil ve
retur aggredi: dum videt opprimi/tūc resurgit:
nō quiescit/nisi supplantet. Id idē agunt quos
sibi similes fecit. Nam pharisei ꝛ scribe a salua
tore sepe ꝯuicti: nec christū poterāt adhuc cape
delicto facti aut errore verbi: repulsam passi ex
simplici parabolaq; doctrina: cū amplius ꝯuin
cunt/plus seuiunt: ꝛ cū deficiūt/rediuiuas faciūt
questiones. Nā cū in templo cū christo disceptā
tes in parabolis retusi essent: [tūc abeūtes pha Mat.
risei ꝯsiliū inierunt: ꝛ obseruātes miserūt insidi Mar.
atores quosdā ex phariseis discipulos suos cū Lu.
herodianis q̄ se iustos simularēt/vt caperent eū
in sermone: ꝛ traderent principatui ac potestati

p̄sidis.] Ad peragendũ mala pugiles vna via ꝯclusa/ne ꝑficiant malũ quod aio ꝯceperũt/aliã inquirũt: nunq̃ꝫ resiliũt donec ꝯceptus in partum deueniat: q̃m qui concipit dolorẽ/parit iniquitatẽ. Hinc pharisei nõ volentes iesum a mũdo prescribere/adeunt illos q̃ non sunt de pplo dei: vt in simul ponãt insidias aie innocenti: excitant ad malũ inaduertẽtes: et in illã astutiam qua carebãt/immittũt: cesareum honorẽ ante ꝑ telando ponẽtes: vt essent auidiores ad crimẽ: id intendentes ꝙ si decreuisset pro cesare/ad iniuriã legis ascriberẽt ꝛ ois populi iudeoꝝ: ꝛ eis nõ verecũdia/sed nec imputãda iniquitas/ etiã si adiutorio conductoꝝ socioꝝ ilico caperet̃. Si ꝟo contra cesarẽ ꝓtulisset consiliũ. ab herodianis (quoꝝ maxie tũc erat in illa regiõe iura cesaris curare atq̃ꝫ defendere) extemplo capt⁹ p̄sentaretur iudicãdus p̄sidis potestati. Itaq̃ꝫ peragũt quod nequiter assumptũ erat. [Et interrogauerũt illum/dicẽtes: Magister scimus q꜡ verax es ꝛ recte dicis: ꝛ viã dei in veritate doces: nõ em̃ accipis ꝑsonã hoim: et non est tibi cura de aliquo: neq̃ꝫ em̃ vides in faciem hominũ. Dic ergo nobis/quid tibi videt̃? Licet censum dari cesari/an non?] Rati sunt illũ decipere aut inflectere falsa laude atq̃ꝫ suauitate verborũ: ꝛ intentione nequã/verbo cõposito/hypocritali gestu quod est verissimũ/ ꝓtulerũt. Sed prope modũ aut aliqñ eque vitiũ/ verũ vt falsũ dicere intentione fallendi: quoniã ibi veritas in ore/falsitas ꝛ dol⁹ in corde. Ibi si falsitas in ore similiter ꝛ fraus in corde: nõ tñ ore decipit/ si cognitũ falsum fecit. Et de primo dicit̃: Simulator ore decipit amicũ suũ: cũ profert verũ vt iniiciat laqueũ. Uerissima q̃ de christo ꝑter itentũ adulendo fantur/hec sunt: ꝙ sit magister. Erat em̃ solus: vt alibi scriptum est: Unus em̃ est magister vester christ⁹. Et alibi: Uos vocatis me magister ꝛ domine/et bene dicitis: Sum etem̃. Et ꝙ verax erat. Reuera nullus verior. Om̃es aũt quotquot fũt/si q̃ veritate pollẽt/ab ipso acceperunt. Et ipse dicit: Ego sum veritas. Et rectus quidem. Psalmista: Dulcis ꝛ rectus dñs: ꝓpter hoc legẽ dabit delinquẽtib⁹ in via. Et alibi: Quoniã rectus est dñs deus noster: et nõ est iniquitas in eo. Uiãq̃ꝫ dei liquide atq̃ꝫ infucate docet vt ipse infucatus est: sed nolunt illã ingredi qui blande in deceptionẽ nitunt̃: ꝛ loquendo laqueũ parant. Cõmendant q̃ horrẽt: laudant q̃ fugiũt: proferũt quod nõ credunt. Et viã dei in veritate doces. Que aũt est via dei quã isti laudib⁹ efferũt: sed nõ ambulãt in illa? Uia dei est q̃ ducit ad deũ/ꝙuis viis oibus aliis dicetur: sed nec intellectũ alium verbũ habet: cũ ꝛ ipsi iudei hoc potissimũ nossent/dei legẽ nõ alia causa datã misi vt sistat̃ cũ eo: aut si abscedit̃/reuertat̃ ad eũ. Doctrina q̃dẽ christi tota i hoc erat/ in hãc edere viã qua veniret̃ ad deũ: ꝛ mũdi abdicatio nẽ hui⁹ vie fecit exordiũ/mediũ odiũ sui/finem ꝟo ꝯuentũ cõcentũq̃ꝫ virtutũ. Opere quidẽ ac verbo illã fabricabat iesus: quã peragrare par inquit baruch: Nã si in via dei ambulasses/habitasses vtiq̃ꝫ in pace sup terrã. Et cũ vniuerse vie dñi misericordia ꝛ veritas: semꝑ christ⁹ hic docẽdis se fecit vt misericordes hoies eẽnt: ꝛ in veritate ꝯsisteret ois intẽtio/vita/mos ꝛ actio. Fuerat q̃dẽ ante ꝑdictũ: Ego dñs deus tu⁹/docens te vtilia. Nil quidẽ nisi vtile vtiliter docuit Sed in his restringẽdus est sermo: experientia mẽte pl⁹ lucet: ꝛ claritas in ꝓpatulo est. Et vt ꝑstringã/ois doctrina christi non erat aliud nisi rectissima via dei. Laudat̃ etiã de vero/sꝫ a laudat ore falso: ꝙ acceptor ꝑsonaꝝ nõ sit: ꝛ vere sic erat. Attestat̃ sibi scriptura: nõ actionẽ ei⁹/vt ex ipsa sit verior: sed ad assertionẽ veritatis/ꝛ ad solidandũ credentiũ fidẽ: ꝛ ad suadendũ hoib⁹ ex virtute sollicitas actiones: ne q̃s credat ipsum esse acceptorẽ ꝑsonarũ/sed dũtaxat voluntatũ. Inq̃t em̃ aplꝯ: Non est em̃ acceptio ꝑsonarum apud deũ. Sicr̃ nec munerũ: q꜡ non est sibi cura de aliquo. Aspiciebãt eũ ex oibus esse mũdi contẽptorẽ: nec quicq̃ agere seu dicere questus causa: neq̃ꝫ illũ esse poterant deꝑhendere capessorẽ. Nec vultũ alicui⁹ hois verebat̃: vt metu nõ ꝓferret ad inq̃sita sententiã. Et cũ ista vera essent in capite christo: necessitate agit̃ vt in membra descẽdant: vnguentũ quidem aaron descẽdit in barbã eius. Huiuscemodi em̃ vita moralis cõpetit oi recte agere cupiẽti. Cognouit tñ iesus ꝙ simulata erat ista laudatio/nequã/fucata colore/ad deceptionẽ tota cõposita. Proinde aute arguit vitiũ q̃ prestet responsum: prius ondit se cognoscere eoꝝ astutiã/ q̃ vt ꝓferat sentẽtiã de quesito. [Qui cognita autẽ nequitia illoꝝ ꝛ ꝯsyderans dolũ illoꝝ/dixit ad eos: Quid me tẽtatis hypocrite?] Nihil em̃ poterat latere mentiũ: sed interiora hoim bona seu mala eadẽ noticia cognoscebat: nec obuelatũ quippiaꝫ erat. Qui cũ eoꝝ astutiam cognouisset ꝛ intellexisset hypocritale malum/ꝛ nequitiã dolũq̃ꝫ ipsoꝝ: ad erubescentiã cogit: prodẽs ꝙ nõ pro veritate scienda/sed ꝓ inferenda calũnia illũ interrogãdo tentabãt. Nec solũ hypocrisis vitiũ in gestu corporis sistit: sed in stropha sermonis. Latẽt quidẽ multa deceptoria mala sub laude ficta verborũ. Hinc q̃ꝫ libro ꝓuerbioꝝ dicitur: Labiis suis intelligit̃ inimicus: cũ in corde tractauerit dolos. Qñ submiserit vocẽ suã/ne credas ei: q̃m septẽ nequicie sunt in corde illi⁹. Et rursus: Qui bñdixerit ꝓximo voce grãdi de nocte ꝯsurgẽs/ maledicẽti siĺis est. Isti simulatores verboꝝ nequiciã habebãt ꝛ dolũ. Nequicia quidẽ est/cum q̃s ex inserta iniq̃tate mentis plus appetit mali agere q̃ possit efficere. Dolus ꝟo in corde/excogitata ꝓpensius fraus ipsa nocẽdi. Dol⁹ in ore/ fucatũ verbũ ad decipiẽdũ emissum. Tentatio est ex hoie experiri in aliquo velle/ q̃tum q̃d ve possit aut sapiat aut velit: non aio assentiẽdi seu agendi/etiã si fuerit agendũ siue sciendũ/aut diligendũ: sed intẽtione insilẽdi siue cauẽdi aut aliquid potiũdi. Et cõperta fraude loq̃ndi se ad indiciũ parat: ad veritatẽ ꝟo dicta ipsoꝝ intẽtiõe

Margin notes: Pro. 11. — Mat. 23. — Ioan. 13. — Ioan. 14. — Ps. 24. — Ps. 91. — Baruch. 3. — Ps. 24. — Esa. 48. — Col. 3. — Prouer. 26 — Prouer. 27.

nequā. Querit autē subiectā causam/sup quam iudiciū pferat. Inuanū est em̄ om̄e iudiciū sine suppositiōe causaꝝ. **Ostēdite mihi numismā cēsus.** Quesierāt illi a christo habere iudiciū inter sic ⁊ non: neutra pars ꝓpositorē aut ꝯtradictorē habebat: vt vnus affirmatiuā/alter negatiuā ꝓsequeref. Nō erat disceptatio inter hoies sibĳnuicē disceptātes: sed tantū ab illis inter licitū ⁊ nō licitū iudiciū querebaf. Sz qm̄ hec circa censum erāt/q̄rit iesus censum inspicere: ne ferat incaute iudiciū: ne vnū ꝓ alio dicat: sed dūtaxat ad ꝓpositā sine altercationibꝰ questionē: sup quā meliꝰ aut iustiꝰ nō debebat decerni/ꝙ ex eo ꝙ in se gerebat sculptura censualis. **At illi obtulerūt denariū.** Numisma ab insignito ⁊ inscripto metallo/a tp̄e nume pōpilĳ secūdi regis romanoꝝ: q̄ ad vsum populi metalla diuersi generis ad expēdendū ⁊ ꝑmutationem rerū faciendā fieri iussit. Denarius a calculato valore. **Et ait illis iesus: Que ē aut cuiꝰ imago hec et supscriptio?** Prenouerat quod interrogat: sed ob id q̄rit vt ex eoꝝ responso ipsos sententiā ꝓferendo ꝯfundat: ⁊ erubescentiā patianf inuiti: qui sponte machinati sunt malū: ⁊ in illā foueā incidant quā alteri parauerūt. Sepe q̄dē euenit/vt q̄s sustineat quod alĳ conaf inferre. **Qui dicūt ei: Cesaris.** Fatenf verū/ob quod iudicanf. Erat em̄ numꝰ cēsualis ex metallo auro siue argēto seu ex alio: imagie tiberĳ cesaris insignitꝰ spherice forme: circa imaginē ⁊ gyro supscriptiōe apposita/nomen ꝓpriū cesaris ꝯtinente: valoris decē minutorū. Census huiuscemodi inuariabili decreto senatꝰ iussus erat ꝑ cesarē sibi dari: ad ditandū erariū vrbis: ꝓ cōseruatione reipublice/ꝓ magnificētia cesaris: pro custodiēda patria: ꝓ tenēda militari disciplina/ per quā ab exordio cōditionis res romana stetit: ꝓ cultu deorū fanisq̄ ꝯdendis: pro stabilitate atq̄ incōcusso statu iusticie: sine qua oīa precipitio sunt: cū qua oīa optime gubernanf: ceterisq̄ rebꝰ quibꝰ status vrbis ⁊ orbis esset quietior. Sed vrbis orbi p̄late sublimiori inspecto numismate/responso ab ipsis tentatoribus audito cuius esset: sententiā in equitate ꝓnūciat: iudicium ꝓmulgat de duobꝰ licitis: cū nisi de vno interrogatus esset. Non licitū silet: ad affirmatiuā partē se contulit: negatiuū in ista causa nō erat. **Tūc ait illis: Reddite ergo que sunt cesaris cesari: et q̄ sunt dei deo.** Ampliꝰ ꝙ ad interrogata christi responsio se extendit. Nihil in questione de deo ꝓpositū erat: ⁊ dei votū post exactionē cesaris sanxit: eo intuitu ꝙ iudei falsum rati: si cesari tributa ꝑsoluerēt/deo nō possent suas exactiones persoluere in decimas diffinitas in lege. Proinde ad vtrāq̄ decernit partē. Primo ad illā cesaris/ꝓ qua dolo interrogatꝰ erat. Secūdo ad illā dei/cuiꝰ ipse i hoie assumpto curabat honorē: nō suo cōmodo/sed vtilitate reddentiū. Ac per hoc ꝑspicuū est omnē principatū a dn̄o deo esse/apud quē sunt oīa iura regnoꝝ: ⁊ suū placitum post corruptā naturā/ꝙ mūdi cursus in hoībus ꝑ dn̄ari ⁊ subĳci dirigaf. Igif si cupif inter hoies tuta vita/cū inter improbos tuta esse nō possit: si tutelā in vxore/si in natis/si in domicilĳs/si in laribꝰ/si i fundis/si in quibuscūq̄ amate possessis/metuq̄ ꝑdendi q̄s optat habere: cū ⁊ improbitas hoīm grassatoꝝ per vnū non possit arceri: opus habet cesaris p̄ncipisq̄ iusticiā arcentē ⁊ punientem penis ⁊ supplicĳs debitis grassatores ⁊ infestos his qui pacificaz volunt transigere vitam: qui nec volūt aliena arripere/suaq̄ gliscunt intacta seruare: iniuriā ⁊ lesiones inferre nō satagūt: satagentes hoc vellēt metu iusticie/terrore supplicĳ/ꝓhibente cesare absterreri. Quāobrē si tanta necessitas exigit cesaris potestatē: nō tibi fastidio sit aut causatio aduersus eū/si pro te tuisq̄ seruādis exigit cēsum. Ex his dictis cesarē intelligimꝰ sanctionē siue iusticiā ordinariā alicuiꝰ dn̄i terre seu terraꝝ: per quā maloꝝ arcetur improbitas/⁊ agif quieta vita mortaliū: ad quā exercendā multo censuario ere cesar penitus opus habet. Nemo igif querulef/si pro cōseruatione iusticie: qua stante oīa stant: ⁊ iniusticia facta cūcta ordine turbato depereūt: si census exigif. Et patrona sentētia saluatoris ex autoritate/p̄ter rationem ⁊ vsum sola sufficit: vt prestemꝰ exactū censum: vt cesar possit tueri ab improbis mortaliū corpora/cūctaq̄ quibꝰ hec vita caduca ꝑagif. Equidē nequiret solus in multos: sed exacto ⁊ in vnū ꝯuento censu/stipe data/ instructis hoīm copĳs/sibiq̄ applicatis/in iniq̄tatē possit irrūpere: gubernareq̄ in iusticia cēsuatos. Huiuscemodi n̄o sentētia ex dictis ap̄li peramplꝰ claret. Inquit em̄: Nō em̄ est ptās/nisi a deo: que autē sunt a deo/ordinata sunt. Itaq̄ q̄ resistit potestati dei/ordinationi resistit: qui aūt resistunt ipsi/sibi dānationē acquirunt. Nā princeps nō est timori boni opis sed mali. Et post: Nō em̄ sine causa gladiū portat: sc3 ad tuitionē pacificoꝝ/ ⁊ terrorē siue suppliciū maloꝝ. Et post: Dei em̄ minister est ⁊ vindex in iram ei qui malū agit. Ideoq̄ necessitate subditi estote. Et post: Ideo em̄ tributa p̄statis ministri em̄ dei sunt in hoc ipso seruiētes. Reddite ergo oibꝰ debita: cui tributū/tributū: cui vectigal/vectigal: cui timorē/timorē: cui honorem honorē. Hec porro ap̄li verba ex hoc sūt quod dn̄s dixit: Reddite q̄ sunt cesaris cesari: vt terrenū regnū ꝯgruens ⁊ expediēs ꝯditioni mortaliū/firmū maneat: exerceriq̄ possit exactiōe censuū. Nec ob hoc quisq̄ causef/ideo nō posse reddere vota sua q2 censū dedit in fiscū cesaris: qm̄ deꝰ talia exigit q̄ nō possent impedire censores. Propterea dictum est: ⁊ reddite q̄ sunt dei deo. Unusq̄ apud se h3 quod ex mādato scō ab ipso faciēdū accepit: aut q̄d ex feruore magis placendi atq̄ obsequēdi ꝓposito voto ad mādatū obseruaturꝰ apposuit. Reddanf cesarea cesari: ꝓ ducenda in pace ista transitoria vita. Et diuina deo: pro illa ad quā multis doloribꝰ suspiramus/plurimisq̄ ꝑiculis militamꝰ. Irrefragabi-

Roman.

lis quidē fuit ista sententia saluatoris. Proin-
de [et nō potuerūt reprehēdere verbū eius
corā plebe: et mirati in respōso eius tacuerūt: ꝛ
relicto eo abierūt.] Ad verbū verum contradi-
ctiue responderi non potest/ nisi verbū falsum.
Sed arcet quādoqꝫ metus astantiū/ne veritati
falsitas opponatur: ꝙuis impudentia mentis
multos exagitet in falsitatibꝰ non pudere. Ple
rūqꝫ vero altitudo sermonū ex interiori scien-
tia credit: quā cum plebs nō intelligit/ plus mi
ratur. Hinc ꝛ mirati sunt in respōsis eius: quia
irrecōuincibilia et irrefragabilia erāt / et plena
incontradicibili veritate. Proinde tacuerunt.
Nō parue virtutis est seu humane astutie/ ibi ta
cere vbi non gratus aut ad causam exactus est
sermo. Sermonū moderatio digna laude/dum
quis nō verbulat cōtra deū. Et honore tacitur-
nitatis venerari excellentiā veritatis in bonis/
vere humilitatis est specimē: in malis vero astu
tia criminosa. Ibi quidē relinquūt eum quē ve-
ra loquentē conuincere nequeūt: nec suis repu-
gnare sermonibus. Hoc quidē apud oēs aut est
exquisite tergiuersationis /relinquere incōuin-
cibilem vera loquentē: aut humilitatis discrete
cedere veritati/ et ei qui nō pōt in verborū iudi-
cio aut in causa supari. Ueruntamē quādoqꝫ in
uidia/ira/nequitia/malicia/ vt superent facto in
terdum verbo cedunt: et sepe tacent qui supera-
re desperant: et si loquūtur/ verentur ne in am-
pliorem erubescentiā includantur. Exactio qui
dem cesaris censualis numismatis imagine in
signiti/ superscriptione cesarei nominis exara
ti: aliquid pauendumqꝫ compositione demon-
strat: vt si iura sua exigit potestas cesarea q̄ de
pendet: multomagis exigit autoritas absoluta
Et si equus iudex christus/qui omne iudicium
habet/desanxit omnia iustis exactoribus red-
di: aduertendū solerter ne nil reddentes inue-
niamur/aut defalcatores cum censores summi
aduenerint imperatoris visibilis et inuisibilis
orbis/miseri atqꝫ beati: nam ad imaginē dei fa
ctus est homo: ita vt ipse sit quedā imago dei:
nō ex corruptibili ꝛ visibili parte: sed ex illa que
corruptionē nō habet: et a carnali oculo semꝑ
inuisa manet. Oportebit itergiuersabiliter om-
nem animam in iudicio exhiberi discutiendā/
si immaculata seruata est: si aliā impressionem
accepit: si vbi/quando/qua causa/ quo scalpro /
a quo aliā male artis impressionē accepit: et si
abolita est illa scriptura naturalis ꝛ originalis
iusticie: que nō atramento aut aliquo stylo/ sed
diuina virtute scripta fuit in cordibꝰ humanis
distinctis ab oībus aliīs cordibus per differen
tiam insite rationis. Quod si deformata repe-
ritur imago impressione contraria: si superscri-
ptio iusticie originalis legalisqꝫ atqꝫ potioris et
vere ad salutē iustificantis euangelice virtutis:
verendum ꝓtinus ne deformatū et insuperscri-
ptum trāseat in possessionē secūdi autoris: ꝑmo
conditore priuato: nō suo damno/ sed eius que
secundas alterationes accepit.

¶ Disceptatio exorta de resurrectio- ne mortuorū sup muliere septēuira: secundū marcū et lucā. Ca. LII

IUxta id quod homines pleriqꝫ i animo
sentiūt/ sentētias et eorū cōsilia querūt:
nō vt velint credere veris: sed vt propri
os sententiīs aliorū possint validare cōceptus/
siue boni siue mali existāt. Quod si boni: speci-
mē est ꝟtutis/ sup re bona q̄rere siue dare consi
liū: vt animus solidetur in meliori: et hesitans
fundetur in bono. Si vero mali: nescio q̇d am
plioris peruersitatis esse possit in mētibus ho-
minū huiuscemodi/ꝙ firmitatē et autoritatē ex
aliorū sententia siue cōsilio acquirere seu ꝓ vi-
tio inquirere. Si vero ignorantia esset in causa/
sanitas ꝓprie fit: si vt depellat ideo q̄rit. Hinc
sane in euāgelio legimꝰ christo ꝓpositā fuisse q̄-
stionē de resurrectione ab his qui nō credebāt
sed nō vt crederēt: imo vt eorū potius errorē cō
firmarēt. Hinc scriptū est: [In illa die acces- Mat.22.
serūt ad eū saducei qui dicūt nō esse resurrectio- Mar.12.
nē/ꝛ interrogauerūt eū dicētes: Magister moy Lu.20
ses dixit ꝛ scripsit nobis: si frater alicuius mor- Deute.25.
tuus fuerit habēs vxorē/ꝛ hic sine liberis fuerit
vt accipiat frater eius vxorē/et suscitet semē fra
tri suo. Erāt aūt apud nos septē fratres. Et pri-
mus vxore ducta defunctus est: et nō habēs se-
men/reliquit vxorē suā fratri suo. Similiter secū
dus ꝛ tertius vsqꝫ ad septimū acceperūt eam: et
nō reliquerūt semen/et mortui sunt. Nouissima
aūt omniū mortua est ꝛ mulier. In resurrectio-
ne ergo cuius eorū erit vxor? Siquidē septē ha-
buerūt eam vxorē.] Negant resurrectionē mor
tuorum /mortui in peccatis. Et vt sunt liberio-
res ad crimē/negligentiores ad bonum: penas
eternas futuras in corpore /et premia meritorū
non credunt /fide resurrectionis abolita. Et ve
lut ad se mendaces damno proprio increduli
nituntur a christo eorum perfidie habere decre
tum: et veritatem mosaici precepti dicentes/ne-
scio quam fabulam inuenerunt de septemuira
muliere: quā iesus verā vel falsam preterit: que-
stioni tamen quam ex illa collegerant in verita-
te antidotum verbum reddit. [Respondēs
autem iesus ait illis: Erratis/ nescientes
scripturas neqꝫ veritatem dei.] Inhesitanter
errat sacras scripturas ignorans: directrices
enim sunt in luminosissimam veritatē que per-
ducit ad deum. Itaqꝫ ignoratis scripturis etiā
dei veritas ignoratur: qua incognita non per-
uenitur ad deū: qui sua virtute habet efficere re
surrectionē mortuorū: sicut ipse in scripturis sa
cris multipliciter et mystice pollicitus est. Fun
dabatur quidem saduceorum ratio: si septēuira
vxor iure legali omnibus eque fuit: in resurrecti
one quidem cuius erit? Omnium simul vna exi-
stens esse nō poterit: vnius amplius ꝙ alterius
esse non debebit: cum in hac vita potioris iuris
vxorici vni ꝙ alteri non fuerit obligata. Unde
ꝙuis expresso verbo conclusionē non inferrēt:
animo tamen gestabāt: ergo nō est resurrectio

mortuorum. Sed si est: cui ex septē dabitur septē viri a vxor? Detestabile dictū cogitatu atque auditu/ quod in alio seculo matrimonio studeatur. Proinde [dicit Jesus: Filij huius seculi nubūt et tradūtur ad nuptias. Illi vero qui digni habebuntur seculo illo et resurrectione ex mortuis/ neque nubēt/ neque nubentur: neque ducēt vxores: neque enim vltra mori poterūt. Equales enim angelis dei sūt in celo: et filij sūt dei/ cū sint filij resurrectiōis.] Seculū istud traduce carnis ex legitimo matrimonio copulatis/ carne corrupta in hominibus multiplicari ordinauit omnipotēs post peccatum primariū: quod forte absque corruptione nō precedēte pctō traductio illa fuisset: ea honestate atque castitate carnis seruata/ que ab experientibus corruptelā nō creditur: cū non fuerit in aliquo preterquam in conceptu et partu dei filij facti hominis reseruata. Oportebit enim hoc seculū ab illo differre: in hoc maxime quod istud homines in illo glorificādos generaret. Istud in vinculo matrimonij: illud absolutū ab omni lege carnali. Istud in corruptione/ illud in incorruptibitate. Non enim esset beatitudo corruptiōe consocia. Germinat seculū istud suo sensibili et ordinato nature modo pro celesti patria/ et futuros per gratiā ciues glorificandos per deū incōprehensibili et ineffabili modo. Aperit tamē/ licet tenuiter saluator christus illius futuri seculi honestatē/ castitatem intemerabilē/ integritatē/ libertatē/ beatitudinē/ eternitatē/ altissimā et ineffabilē dignitatē: tamen excludit nuptias et mortē atque mortalitatē: cū homines seculo illo dignos cōparat beatissimis spiritibus/ separatis substātijs per cōuersionē ad deū in beatitudine: qui custodita virtute resurrectionis filij esse meruerūt. Post differentiā vtriusque seculi/ resurrectionē ex scripturis quas saducei nesciebāt/ asserit esse futurā inquiens: [Quia vero resurgūt mortui: et

Exo. 3. moyses ostendit secus rubū: sicut dicit dominum deum abraā/ deū isaac et deū iacob. Deus autem non est mortuorū/ sed viuorum. Omnes enim viuunt ei. Vos autem multū erratis.] Inducit famosam veteris testamenti historiā ad resurrectionis probationē: cū deus in rubo apparuit moysi mittendo in egyptum pro liberatione fratrū suorū/ dicens ei: Ego sum deus abraam/ deus isaac/ et deus iacob. Si deus est quod negari nō pōt: in seipso/ et a seipso eterne existens: et seipsum aliquorū deū esse dicit: perspicuū est quod nō mortuorū aut nō existentiū/ sed viuorum se insinuat esse deū: et cū iā premortuos in carne cōmemorat viuos in aīa/ resurrecturos in carne sua virtute pronūciat. Et cū multa hic possent dici: satis est omnibus fidelibus ista sentētia saluatoris quod vera resurrectio sit ex mortuis: que cū ratione non probetur/ fide credatur. Nemini de illa dicenti certius/ verius/ securius quam christo dei filio datur fides. Qui vero post hanc miseriam/ vitam aliam non credendo desperant: nil aliud diabolo suggerente intendunt: nisi ex ista omne delectabile sensibus irretinate capere: in gehenna eterna demum cū

ipsis spiritibus malignis intrudendi. Omnia deo viuūt: nihilque moritur ei qui ex nihilo cūcta fecit. Propterea intulit: Vos multum erratis: nō intelligendo scripture veritatē/ aut male interpretādo quod legitis: et in diuina virtute quod oīa bona potest et vult/ nō creditis. Et resurrectio mortuorū inter opera dei bona et mira et expediētia nature mortali et rationali ad imaginē dei facte de precipuis est: ad ostēdendū mortis imperiū posse a vita superari: et ne mors serpentina fraude introducta/ posset diu tenere deceptos. Sed illa dūtaxat mors per resurrectionē superāda erat/ que inflicta est in multatiōe culpe originalis: que tm̄ in separatione aīe a corpore agitatur: nō illa quidē que voluntarie infligitur culpe. Vñ resurrectio mortuorū in corpe penitus erit in bonis et in malis/ in electis et reprobis: a morte inflicta ex peccato humane radicis. Non tñ alia resurrectio inuisibilis excluditur: que quandoque fit per dei gratiā ex mortuis in peccatis: circa quam nō versabatur saduceorū questio. Et erat in ordine rerum decentiū: vt tam nobilis cōnexio corporis et anime per debacchatorē mortis abinuicē dissoluta per resurrectionē iterū reintegraretur: vt hoīm bona natura create persisteret: et experimēto monstraretur quod vt ipsam ex toto deleat/ intantū pena deseuire nō potest: nō tamē fieret preterquam in reintegratiōe corporum resurrectio ipsa cōmunis: sed alijs esset simul cū anima in eternū supplicium corporis: et aliquibus ad priuationē glorie absque pena sensibili: electis vero ad eternā gloriā foret. Verba ista erant delectantia sensum et affectū: qui semper fertur in bonū/ et gradatim in optimū: attamen excedebant audientiū intellectū: vt etiā in admirationē adduceret. [Et audientes turbe mirabantur in doctrina eius.] Mos ē oīs cōcionis indocte/ id quod nō intelligit/ in admirationē traijcere. Superna erat doctrina christi/ et insolita hominū auribus: et obruebatur intellectus superatus in magnitudine illius. Nō tamen miratio huiuscemodi ad finē quo ducebatur/ animos admonebat: vt proposita crederent/ et a doctrina falsa resilirent.

Disceptatio ad finem producta de cōparatiōe mandatorū: secundum mattheū et marcum. Ca. LIII

Cum esset iesus in templo/ palam faciens doctrinā eloquij sui/ paratus reddere fidei rationē omni poscenti: et suppressis phariseis in tributo cesaris/ et saduceis in veritate resurrectionis: iterū pharisei ad aliam questionē inferendā/ vt vincāt se parant: fitque ipsorū conuentus: inquiritur et cōquiritur quid amplius sibi possit opponi/ de quo inquirēdo vincatur: cū vsque in tunc omnes disceptarios confutasset. Unde [pharisei autē videntes quod silentium imposuisset saduceis/ cōuenerunt in vnū. Et accessit ad eū vnus ex eis legisdoctor/ qui audierat illos cōquirentes: et videns qm̄ bene illis responderit: interrogauit tentās

tū: Magister: quod est primū et magnū mandatū in lege?] Mos puerorū est cū deficiūt in lucta/reintegrare luctamē. Et superbor cōsuetudo atq iactantiū/ vt cū vno arguunt/ad aliud se trāsferre/ne victi videant. Et credūt pleriq copiositate questionū effici clariores: atq cū variāt aut tergiuersant/ esse victores. Audiunt pharisei iam silentiū saduceis impositū: ipsi vo quare loquunt male rati: ne ceu illi cōuicti sūt/ posse cōuinci. Facit conuentū iniqtas/ sed iniquorū: et vt vincāt/in vnū conueniunt: vt consilio condicant qua parte ipsi adorianr verbale certamē: ne sicut supra victi ex respōsione tributi reddēdi/ et vt saducei per eū silētio addicti/ terū conuincant. Et partē religiosiorē assumunt qui tentāt: erudiri querūt de precellētia mandatorū. Uni cōferunt interrogādi autoritatē: vt si vicerit/ex certatore vno victoria omibus sit cōmunis. Si autem succubuerit/ solus erubescentiam luat. Qui eum interrogans tentat vt probet/si quousq feratur doctrina ei⁹: quid de dei lege cognoscit: si eum aliqua parte possit inuoluere aut deprehendere in nescientia mādator. Uocat ex contemptu magistrū: in cuius gymnasio vt ab ipso quippiam disceret/ nūnq fuit. Fallax verbū/sed nec impunitū: eū vocare doctorē siue magistrum/seu in aliquo superiorem sibi: et nō exhibuisse aut exhibere vocationis officiū: nec velle fieri ad id quod exigit in relatione morali: quoniā multi vocant dñm cui subdi nolunt: multi magistrū/cui⁹ doctrinā despiciunt: doctorē cui cōtradicūt. Multi vocāt patrē et filiationē verā nō exhibent: Multi amicum quē odiunt. Multi extollūt virtutē verbis: et eidē morib⁹ aduersant. Laudāt virtuosos/ sz diffē tiunt. Ad eximietatē virtutū verbis iā transisse vident: protologice de illis loquentes/ confetentes et diffinientes: et argute de scripturis sacris edisserūt: et sunt ab illis omib⁹ alieni: lōge facti animo atq scientia/moribusq ab his qui scire fingunt/obseruareq pretēdunt: et dū videtur apicē attigisse/nondū adorti sunt: put iste tentator qui minorū mandatorū preuaricator existēs/ nosse de primorib⁹ presumebat. Memo dimationē altā ex multis gradib⁹ constructaz conspiciēs/ratione vtēs/supremū presumat cōscendere gradū: nisi ad primū i imo positū pedē admouerit. Attamē iesus nō sibi cure faciēs tentationē: q forsan tota ex malo nō erat: omi no inquisitioni certū responsū dedit. [Ait illis Jesus: Quia primū oīm mandatū est: Audi israel/domin⁹ deus tuus vn⁹ est. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo/ et ex tota anima tua/ et ex tota mente tua/ et ex tota virtute tua. Hoc est maximū et primū mandatū. Secundū autem simile est huic. Diliges proximū tuum sicut teipsum. Maius horum mandatū nō est.] Duo mandata/ scz vnius dei credulitatē et ipsius/omnē dilectionis substātiā in vnū inculcat et ad differentiā deorū gentiū nō entiū/sed factorū dictum est: q deus credēdus/ adorādus/ colēdus/ et tus/tote/ et ex toto diligēdus/ vn⁹ est ab eterno existēs/omipotēs/simplex/ et incōpositus/ et incōponibilis/inuariabilis/ imutabilis nihil extra se deitatis habēs: nihil intra se aliud q deitatē cōtinēs. Sit ad speculatū hoīs ordo verbor. Audi israel/videlicet cor totū apponendū ad fidē exigitur. Domin⁹ omnē et omniū potestatē existentē et exercitatā habēs. De⁹/eternus cunctorūq creator. Tuus/ imo cunctorū: sed israelitici populi magis: quo ille populus illius maxime tenuit cultum et legē accepit. Ad dilectionē habendā omnino inferior substantia exigit. Merito quidez si vnus est dominus: vnusq de⁹ dūtaxat et nō alius: q sibi soli oīs dilectio impendat/q debita: ideo nō et voluntaria. Sed quō vnus/si vnaqueq psona colitur/ adoratur vt de⁹? Ita siquidē distincta tripliciter/sed vnica in substātia: nā vnus est altissim⁹ creator omniū. Et Malachias ait: Nunquid pater vn⁹ omniū nostrū? Nunqd nō de⁹ vnus creauit nos? Igitur quicquid potest esse dilectionis ex omniū hominū intimitate dirigat ad eū. Jure creationis et eorū que contulit/ sibi vendicauit omnē dilectionē: et eo merito q est/ quod est/ et qui est. Et si hoc maximū et primuz mādatū est: tradi in neglectū absq maxima culpa supplicio magno digna non pōt: qm quod maxime traditur obseruādū/preuaricator eius pmaxime plectēdus censet. Igit omis ratione vtens/ totus in dilectione fiat: q si dederit hō oēm substantiā suā p dilectione: quasi nihil despiciet eā. Que fortitudinē ad similitudinē mortis habet in abdicatione rerū impertinentium ad salutē et in aggressu virtutū: Nā fortis est vt mors dilectio. Propterea dixit et fecit q cognouit. Diligā te dñe fortitudo mea: dñs refugium meū et liberator meus. Et que sequunt causam dilectionis augmentant/que timore dei initiatur. Et aptū quidē q timor dei exordiū est ad dilectionē dei: sic quidē scriptū est: Timor dei initiū dilectionis est: eo videlicet quo q timet penā/cauet offensam. Cautor culpe facili⁹ in sortē gratie cedit. Et q metuit quēpiā dñm/ne displiceat cauet: et cū pseuerauerit/in amorē vertit timor: ni forte intelligere quis velit q timor ad se factā dei dilectionē nanciscat. Sanius aūt dixerim q dei timor dilectioni habitaculū in aīa hominis facit: quo facto recedit: quia cōsummata charitas foras emittit timorē. Aduersa vtutib⁹ cū aduenerit/cū ceperit incalescere: depellēdus est primus cogressus eius. Habet hoc in scriptura/magis vero in efficacia recte diligentiū testimonium suū: vti scriptuz est: Qui diligitis dominū/odite malū. Sed qui non fecit e regione agens/accepit et audiuit argutionem. Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad querendam dilectionem: que insuper et malicias docuisti vias tuas: et in alis tuis inuētus est sanguis pauperum et innocentū? Necnon et federe agēdorum precipitur/dirigitur atq cognoscit. Dilectores enim dei preterq in ipso gloriari dete-

Mal. 2.
Can. 8
Ibidem.
Psal. 17.
Eccl. 25.
Psal. 96
Hiere. 2.

Psal.6. stant. Et gliabunt in te oēs q̄ diligūt nomē tu
Joan.14. um. Et i obseruatione impositor. Si diligitis
Ibidem. me/mandata mea seruate. Et iterū: Qui habet
mādata mea ⁊ seruat ea/ille est q̄ me diligit. Et
Ibidem. rursū: Si q̄s diligit me/sermonē meū seruabit
Deu.30. Et in veteri lege: Elige ergo vitā/ vt tu viuas
⁊ semē tuū. Et diligas dn̄m deū tuū: atq̄ obedi
Ecci.2. as voci eius. Et iterū: Qui diligunt illū/seruāt
Ecci.2. mādata ipsi⁹. Et post: Qui diligunt illū / reple
bunt lege eius. Hec quidē oīa testimonia id so
nāt/vt nostra sit actiua dilectio mandatorū at-
q̄ sermonū eius s̄m legē ipsi⁹. Premiū quidem
sperat dilectio dei: et si non aliud/ sufficit hoc
Prouer.8. ad plenū: Ego diligentes me diligo. Sed recti
diligunt te. Sed ad expertos indubiū est exq̄si
ta totalitas: vt oīs interior vis atq̄ substātia in
dei dilectione sit. Etem̄ multa diligēda propo-
nunt. Et ipse proximus in precepto dilectiōis
est. Ergo iā ad duo est dilectio: quomō vni ad-
iudicabit tota? Necnō et humane dilectiones
sunt et naturales: a quibus et in perfectissimis
sanctis fere potuit esse libertas: nec suppositaz
habent vitiosam causam. Hoc dūtaxat posset
esse in crimine: quia dei dilectio nō fit per par-
tes: et sibi tota nō conceditur: cū quo illā anim⁹
diligens patiatur. Et qui totū exigit/ nihil reli-
quit alteri tribuendū. Uerūtamē id solū reor/q̄
deus totam exigens dilectionē patiatur in ipsa
consortē: nō frangens totalitatā/ aut aliquid ei
demens: q̄ ipse super omnia summeq̄ diligen-
dus: oīs alterius dilectionis sit exordiū/cau-
sa/medium/regulatio/ et consūmatus seu vlti-
mus finis. Necnō ⁊ diectionis obiectū tale sit/
quale deceat consortē habere deū: idq̄ diligat
quod vere credatur deus diligere. Non em̄ de
mit de totalitate dilectionis ad eū/si cū ipso di
ligim⁹ quodlibet ab ipso dilectū: ea tamē regu-
latione dilectionis quā ip̄e decreuerit: et eo fi-
ne ad quem diligēda disposuit. Uerū quia et si
nil aliud preter deum in vita diligatur: nō ex-
hibetur totum exactū: et cuz in patria cessante
omni actione virtutū/ipsa dilectio remanebit:
⁊ amplius q̄ tota esse nō poterit: et q̄ maior sit
futura q̄ hic omino necesse fiet. Plus em̄ ama
bitur deus cōspectus q̄ creditus. Si quis hoc
in dubiū verteret/patriā viam fecit. Nec in hoc
vereor reginam virtutū et omniuz hominum/
matrēq̄ domini tangere: q̄ nec deum et chri-
stum filiū eius tantū diligere potuit in via/quā
tū nūc diligit in patria. Et hic ex toto ⁊ ex oī se
dilexit: et ibi tota et ex toto amore illum in glīa
visit: conspecta conspectuz diligit. Quid ergo
est ista totalitas exquisita in via: cū amplius q̄
totalitas esse nō possit in patria. Ni fallor/ dixe
rim: Altitudo virtutuz hominibus ad haben-
dum apposita/sic excessit quemlibet cupidū fie
ri virtuosum/et ad illā satagentē: vt nemo ipsā
attigerit aut superauerit seu equauerit: semp su
periores sibi virtutes aspexit: illis se inferiorē
cognouit. Nec quod in precepto datū seu im-
positū ex virtute quēpiā p̄uaricatorē fecit/si nō

p̄fecit ad plenū: dū omne studiū/ ⁊ si quā expedi
entē sollicitudinē/omnē negligentiā depellentē
apposuit vt cōpleret: magis ꝯstituit humilē/si
vere inspexit suā imperfectionē fastigiūq̄ virtu
tū: ad quod semp̄ remansit ascensus in via/pro
desyderio mentis/pro suspirio volūtatis/ad ex
ercitiū operis: ne quis gloriaret se totū cōpre-
hendisse atq̄ perfecisse agonē propositū in vir
tute. Solus em̄ christus virtute equauit vt hō.
Quid autē legislator pro effectu/ pro retributio
ne habeat diffinire/reticem⁹ vt ignorantes. At
tn̄ quoquo modo se habeat ordo cause: preter-
missum excusationē nullā habet/sicut scriptum
est: Mandatū hoc quod ego p̄cipio tibi hodie Deu.30.
nō supra te est/neq̄ p̄cul positū/ neq̄ in celo: vt
possis dicere: Quis nostrū valet ad celū cōscen
dere: vt deferat illud ad nos: vt audiamus atq̄
ope cōpleam⁹? Neq̄ trans mare positū: vt cau
seris ⁊ dicas: Quis ex nobis trāsfretare possit
mare: ⁊ illud ad nos vsq̄ deferre: vt possim⁹ ide
facere quod p̄cepit? Sed iuxta est sermo valde
in ore tuo/ ⁊ in corde tuo/ vt facias illud. Quod
em̄ iussum impossibilitatē seu difficultatē non
habet: sz facilitatē/honestatē et opportunitatē:
si neglectū/ si p̄uaricationi traditū/ si mēte con-
temptū: excusationi nō subiacet. Secundū vero
mandatū datum est in misericordia/ vt sicut te
ip̄m p̄ximū diligas: dum tn̄ ita te diligas/ sicut
hō pōt perfici aut perficit a virtute: qm̄ si tantū
hoīem virtutis exortem/ vitijs maculatū/deditū
mundo dilexeris: ea re tibi non iubet proximus
diligendus. Nō em̄ te amas/ sed odis: si virtutū
non vis esse mācipiū/volūtarie pessundatū im-
perio vitiorū. Ad dilectionis sue mensurā non
odij/proximus p̄ximo applicatur. [Et in his
duobus mādatis tota lex pendet ⁊ prophete.]
Uniuersa lex mosaica/ et omnis scriptura pro-
phetica in moribus ista dūtaxat docet: vt amor
dei et p̄ximi agende vite pro summa teneat. Et
omnis sacrarū scripturarū interpres aut conci
ones ꝯcionans/aut aliter de scripturis disserēs:
si hec duo nō struit: siue simpliciter docēs: siue
parabolicis locutionibus vtens: siue allegori-
arum pelagus natans: vt ad posse ad ista perue
niat: vt deus super omnia/et proximus ad men-
suram sui positā diligat: aut seip̄m ostentat ⁊ im
pertinenter loquit/ aut ignorat que loquit/ aut
inimicus virtutis/aut scripturā ignorat/aut ma
liciose peruertit: seu incunctanter errat in ani-
mo/ deceptionis periculū parās in verbo. Qui
aūt hec duo interpretādo et disserendo astruit
intentionē sequit sp̄ūssancti: cuius virtute atq̄
affatu omnis sacra scriptura condita est: que et
si multa cōtinet que nō possint ad has sententi
as proprie retorqueri/etiam ad hoc aperiantur:
vt vel causam iustam et occasionē debitam ad
diligendum deum/et proximū prerogent: ⁊ traij
ciant in consyderationē mentes ad aduertendū
q̄ iuste/q̄ debite/q̄ libēter/ex datis/ex acceptis/
ex p̄missis/ex ipsius dignitate/diligēdus ex om
ni virtute sit deus: et cōmunitate nature creati-

dnis vnius presidentis dñi: ex cõmunitate redẽptionis et fidei/et sacramentorũ ꝛ gratie repromisseqꝫ glorie diligendus sit proximus. Quod autem in his duobus mãdatis tota lex ꝛ ꝓphete cõsistant/apostolus aperit: Plenitudo legis est dilectio. Quoniã dilectio cauet offensam dilecti: et si accidit/cõfestim remouet cũ aduertit: obsecundat libens: rata mãdata tenet: curat ex omniuerso vnde grata possit offerre: nõ solum exteriora/sed seip̃m donat diligẽs in voluntate dilecti. Quid igitur lex docendo/ iubẽdo demõstrat mortalibus/ nisi vt dei precepta seruent? Dilectio igit̃ si est/ effectũ habet: p̃uaricationẽ nescit. Et qui ꝓximũ diligit/vt idem ap̃ls ibidẽ ait/ legẽ implenit: aduersa ꝛ noxam nõ inferens magis sibi cure illata remouere: in studio fact⁹ vnde subueniat si necessitas proximũ premat. Propterea [et ait illi scriba: Bene magister in veritate dixisti: qꝛ est vnus deus/ꝛ nõ est alius preter eũ. Et vt diligat̃ ex toto corde/ꝛ ex tota mente/ꝛ ex toto intellectu/et ex tota aĩa/ꝛ ex tota fortitudine: ꝛ diligere proximũ tanq̃ seip̃m/ maius est omnibus holocaustomatibus et sacrificijs.] In religionẽ versus est iste tentator: et eũ laudat illiusqꝫ doctrinã: quibus nulla est indigentia laudatore. Seipsis veritatis splẽdorib⁹ inclarescũt. Et ipse ad veritatẽ loquit̃/aut repetit veritatẽ: cuius animi religiositatẽ ꝛ sapiẽtiã saluator intuitus/ ꝓnunciat ipsuꝫ virtutib⁹ iam vicinũ. [Jesus autem videns q̃ sapiẽter respondisset/ dixit ei: Non lõge es a regno dei.] Sapientia largo noĩe sumpta/siue cognitio/siue scientia/p̃ncipiũ est auersionis a malo eius q̇ ad malum fuerat añ conuersus: quoniã ordine debito nõ deuitat̃ aut relinquit̃ malũ: nisi quale sit cognoscat̃/ seu quantã possit afferre penã aut gloriã perdere. Nec ad actiones virtutum assurgitur/nisi preeat earũ vera cognitio. Igit̃ nõ longe a regno dei censendus est/qui rectuꝫ habet vtriusqꝫ partis iudiciũ: siue a regno dei: quod intra nos est: vt facile fiat ꝛ adueniat ĩ nobis: siue a regno dei quod ẽ catholica ecclesia: siue a regno dei/quod est in superna patria.

¶ Disceptatio de christo et exquisitione eius cui⁹ filius esset iudicio phariseorũ: secundũ mattheũ/ marcũ et lucam. Capitulũ. LIIII

Claudende per finẽ de proximo erant disceptationes christi et iudeorũ: vilipendentiũ ipsum ex genealogia/ex vilitate parentũ/repugnantiũ doctrine illius: causam querẽtiũ aduersus eũ/ sup quẽ iam mortis decretum firmauerant. Et ipse sponte per crucem se dispositum vicinabat ad mortẽ. Sed anteq̃ illam subiret/ inquirit a phariseis quid de Christo sentiant: vt si nõ illo in tunc/in posterũ tamen sciant quis sit quẽ despiciunt: cuius doctrine aduersantur: quẽ per crucem venant̃ ad mortẽ. Et quod cũ discipulis fecit illos interrogans/quem esse filiũ hominis homines faterentur: nũc videtur agere cũ primoribus iudeorũ: Hinc [cõgregatis autẽ phariseis/interrogauit eos iesus dicens: Quid vobis videtur de christo/cuius fili⁹ est?] An ipse cõgregauerit/ an eos cõgregatos vidẽs sic allocut⁹ fuerit/ imp̃sumptũ est. Allocutio tñ huiuscemodi mysteriũ magnũ habet. Expectabãt iudei messiam: nõ credẽtes ipsum esse christũ in lege promissum/ex inuidia ipsoꝝ ꝓximo cruci affigẽdũ. Exquirit iesus ab eis q̇d ipsi sentiãt de messia: ꝛ si cuius filius esset. Nõ ignorãs interrogat: sed vt ore fateant̃ quod sentiũt: et erudiant̃ si in ipsius cognitione deficiũt. Eruditio autẽ futura p̱ iesum duplicẽ finem habebat: aut meritũ fidei ipsorũ si recte crederẽt eruditione suscepta/ cuꝫ adhesione ad eũ in actione bonorum: aut auxesum supplicij si remansissent in incredulitate. Reddũt interrogãti respõsum. [Dicunt ei: dauid.] Liquet quod bene sentiũt de messia/ q̃ omnino sit in lege ꝓmissus penitusqꝫ venturus. Male autẽ sapiũt/ qꝛ eum esse purũ hoiem opinant̃: dum dicunt eum filiũ dũtaxat esse dauid: nam et ipse secundũ genealogiam carnis/ dauid filius dicebat̃: quod verũ erat ex ꝓpagata ꝓpagine: cũ vere filius dei erat in vnitate substantie atqꝫ singularitate p̱sone: q̃ ipsi pharisei nequaq̃ ipsoꝝ messiam credebãt esse verũ filium dei patris/vnius cũ ipso substãtie in distinctione p̱sonali. Proinde ex scripturis illos satagit erudire. [Et ait illis: Quõ ergo dauid in libro psalmoꝝ/in sp̃ũsancto vocat eum dominũ/ dicens: Dixit dñs domino meo/ sede a dextris meis: donec ponã inimicos tuos scabellũ pedũ tuoꝝ? Si ergo dauid vocat eũ dñm/ quõ fili⁹ eius est?] Ac si diceret: Prophetauit dauid de vestro messia: et sp̃ũsancto sibi inspirante quis esset agnouit: quẽ nõ inficiamini regẽ vestri populi fuisse atqꝫ ꝓphetã: qui deo deuotus sibi iubilãs gratulabũdus in animo/ vt ꝓpheta verũ quod a sp̃ũsancto acceperat/ ad posteros diriuauit/inq̇ens: domin⁹ deus oĩpotẽs et eternus dixit suo ineffabili modo loquẽdi domino meo messie videlicet/de quo ipse psalmisabat: vt sederet ad dexterã eius. Quoniã dauid p̃uidit illũ esse in carne futurum/ de quo acceperat ꝓmissionem: et passurũ atqꝫ in cruce moriturũ: resurrecturũ a mortuis/ ascensurum ad celos/sessurũqꝫ ad dexteram dei patris: donec ponet suos inimicos gentiles idolatras: et scabellum sanctamqꝫ ecclesiam ex eis faciat in fide atqꝫ in omni virtute suppositã sanctis pedib⁹ eius: qm̃ celum sibi sedes est: et terra scilicet ecclesia militans in ea/scabellũ pedum ipsius. Igitur si dauid rex/ eximiusqꝫ prophetarum vestrum messiam vocat dominum suuꝫ: quomodo filius eius tanq̃ minoratus ab ipso cẽsendus est? Non aduertitis vestrum messiam maioris esse altitudinis q̃ credatis. Si vero in aduentu eius speratis deperditam consequi libertatem/ et abiectorum et dispersorum restaurationem: quomodo eum paruipenditis: tam modice virtutis existimantes/ vt dauid credatis esse minorem: qui

Mat.22.

Psal.109

tpe suo nec sic vos tueri potuit ab extraneis ho
stibꝰ/quin semꝑ vos infestaret: inferretqꝫ dam-
na etiaꝫ abiectus ppl's philisteus: qui etiã in se-
ipso nec ita tutus fuit/q̃n persecutionẽ nõ pate-
ref a filijs: et maledictionẽ cũ ictibꝰ lapidũ audi
uisset a subditis: nec hierusalẽ sic ĩ pace possede
rit/vt ex illa flẽs ⁊ dolẽs nõ exisset factꝰ extrorris
Cur de vestro messia tã ime sentitis/vt eum nõ
credatis plus ꝙ hoiem/si ꝑ ipsũ asseq̃ speratis
libertatẽ? Cur eum inferioratis iure filiationis
dauid regi: cuꝫ sit vere filius dei: vocatꝰ aperte
dñs suus ab ipso dauid: quẽ messie prefertis i u
re paternitatis? Ad vestrã vilitatẽ et deiectionẽ
cedit o pharisei: ⁊ dei maledictionẽ habetis im
positã/si vestrũ messiã purũ hoiem autumatis:
si in illo posita est spes vestra: si ad eũ est vestra
fiducia: quoniã maledictus homo qui confidit
in homine: et ponit carnẽ brachiũ suũ. Et oĩs
homo mendax. Et cito deficit/q̃ se cũ mendace
protegit. Sustollite in altiora mentes: de vestro
messia maxima cogitate: si speratis ĩ illo/ credi
te quis sit ille: bonũ est quod speratis: malũ est
si nõ creditis libertatẽ/speratisqꝫ salutẽ. Intelli
gite scripturas: nõ est dauid filiꝰ: nõ minoratꝰ
ab illo quẽ ipse suum dñm vocat. Velamen ad
huc in cordibus iudeorũ: quia vt auferretur nõ
transibant ad christũ: nec credebant ipsũ iã ve-
nisse/quẽ sperabãt esse venturũ. Id in hac dis-
ceptatione rebaꝛ iesus: vt ipsi de scriptura q̃re
rẽt palmariter erudiri: et de messia scire debitã
veritatẽ: circa quẽ fallebantur minꝰ debito de
ipso sentiẽtes: vt ipse illos erudiret ĩ fide: doce-
ret atqꝫ diceret se messiã promissũ esse verũ fili-
um dei. Sed arguti a vero/ꝯfusi a ꝯsciẽtia/per-
diderunt audaciã/ mala taciturnitate ⁊ desidia
in aĩo tabescẽtes. ⌊Et nõ poterãt ei respõ-
dere verbũ: nec ausus fuit quisq̃ ex illa hora eũ
interrogare.⌉ Quanq̃ bene illis fuisset/foret et
posteris: si prestita fide/humilitate scribẽdi/vo
lũtate sciẽdi/vlteriꝰ interrogassent. Nõ eñ fuit
virtꝰ illa repressio audacie: sꝫ supbiã habuit: cũ
eũ supare nõ poterãt: sibi in veritate subdi re-
cusabãt. ⌊Et respõdẽs iesus dicebat do-
cens in tẽplo: Quõ scribe dicunt christũ esse fi-
liũ dauid?⌉ Iterũ iaculat verba/vt audientiuꝫ
animi moueanꝛ veritatẽ inq̃rere ab ipõ de mes
sia: ꝙ hoc penes eum sollicitũ erat: vt quis ipse
esset/caperet in fide. Sed si ad aliũ istam chri-
sti interrogationẽ sensum traijcimꝰ: multa pre
sto est loquẽdi materia/restringẽda tamẽ: vt ser
mo sit talis ad oẽs: Quid vobis videꝛ de chri-
sto? Respondeãt infideles saraceni atqꝫ iudei:
apud quos omnes firma manet memoria chri
sti: nec est sub celo natio/apud quaꝫ sit abolita
memoria saluatoris: sꝫ varie atqꝫ diuerse apud
eos de ipso habitũ est. Quid tñ de ipso videaꝛ
clarius per fidẽ nouit religio christiana: in qua
et multi fuerũt heretici: qui de Christo falsissi-
ma opinati sunt. Que si hereticorũ atqꝫ infide
liũ/ prout repperi/velim de christo sentimenta
seu opiniones referre: inutiliter sermo traherer
in lõgũ. Sed ita inutiliter nõ tractãda de Chri
sto aduersa relinq̃mꝰ/ q̃n nostra vtiliter assera-
mus. Quid igiꝛ videaꝛ sitqꝫ vidẽdũ de christi fi
delibꝰ ppl'is christianis: ipsã sponsã q̃ meliꝰ et
vndiqꝫ in cubiculo habitũ sponsũ nouit/ req̃si-
tã loquentẽ nobiscũ in spiritu audiamus.

¶ De vltima disceptatiõe quã facturus ẽ iesus cũ electis/reprobis ĩ iudicio: secũdũ mattheũ solũ. Ca. LV

In vltimã disceptationẽ disserẽdã velle
intẽdere nimietate verbox ex seipsa pre
ter allegoriã oĩno impertinentẽ/⁊ ꝑter om
ne quod intorq̃ri posset ad mores ꝑ oĩa
clarescentẽ: supflue supbũ/supbe supfluũ indica
rim. Attñ ista multa cõsyderanda se ingerãt: cũ
sit de extremo iudicio: a quo excusatio nulla: vbi
adduci erit tremendũ: nõ sisti/nõ poterit deui-
tari/ꝓ seuchari vanitas: numerũ oblatio ĩpossi
bilitas: vbi nulla potẽtia/nulla sapientia/nulla
dignitas/nulla loquacitas/nulla fortitudo/nul
la pulchritudo: vbi nihil ꝑter virtutẽ habebit
audaciã: quanq̃ submissam atqꝫ pudentẽ/tremẽ
tẽqꝫ iustũ atqꝫ infallibilẽ iudicẽ: in quo nihil su
perfluũ atqꝫ demptũ erit. Vbi veritas/iusticia/
ꝯstantia/ synceritas/ implacabilitas/inappella
bilitas in iudice inuariabiles erũt. Natura q̃dẽ
aut se in suo seruata honore arridet amicis suis:
vel turpata cõtra turpatores voces mendicati-
onis emittet. Aderit lex cũ diticeo ⁊ cerimonijs
suis oĩbus nota ꝑ singula/etiã si nũc fuerit quo-
libet ignorata: q̃ aut se custoditã fore gratula-
biꝛ: vel de transgressoribꝰ exquiret iustã vltionẽ
ꝓut fuit iniuste cõtempta. Grã sine qua nec na
tura nec lex seruaꝛ in moribꝰ suis presto erit: cõ
testans omibus apud iudicem ꝙ nemini volẽti
agere recte defuit: sed homies ei defuerũt. Que
aut gratulabiꝛ gratis eius: aut ponit lamẽtabi-
lem querimoniam de ingratis. Vita si honeste
aut inhoneste fuerit acta/ipsa testabiꝛ: si q̃tum
in actionibus iustis/aut in contẽplationibꝰ di-
uinorũ extiterit/ oĩbus perspicuũ erit. Que cũ
se viderit in aliã que eterna est/cõmutari: leta re
ctis/peruersis vero calamitosa manebit. Mos
iocũdus ad reuerentes et verecũdos: tristis ad
eos q̃ perdite ac immorigerate conuersationis
extiterũt: cuius ⁊ vite vna vox cõsona erit: nõ mi
sericordiã/ sed iusticiã clamãs: penas seu ꝓmiũ
exigẽs. Ipse quidẽ quintupartitus corꝑis sen-
sus cũ obiectis/pro se aut cõtra se testimonium
infallibile dabit. Vlulabit amor seu amatiua po
tentia/si male accessit: si aũt bene/erit sibi omni
busqꝫ testis in quod et ob quod/ et quantũ ⁊ q̃li
ter voluntarie latus est. Astabit timor fatens si
bene aut perperã aĩam homĩs flexit. Dolor de
quo fuit: si fuit de quo debuit: si debuit de quo
fuit: si in debitis defuit/inficiari non poterit: nil
aliud valens ꝙ iusticiam postulare. Spes his
qui sperauerunt in domino: ob quẽ de cunctis
perfunctorijs desperauerunt: subnixum faciet ⁊
iocundum testimonium dabit. Apud inaniter in
hac vita sperantes protinus delusa manebit: ⁊

ad eos ab ea verbū erit: Ve vobis: quia despe- rans desperatis. Ad iudicē autē / vt discernat in iusticia sup̄ eos. Gaudiū similiter suam ostendit originē / moduz / causam / rationē ꝛ finem: auersa facie ab eis qui inaniter in hac vita letati sunt: ꝯuerso vultu ad eos qui luxerūt. Interpellabit porro iudicem ad vtrosq̄. Virtus suo comitatu fulta ꝓcedit in publicū / suos ꝯtemptores ꝛ amatores aspiciēs: ꝛ nulla erit obtectio a vultu ei9. Deridebit a quibus derisa: et salutabit amātes: ante iudicē contēptum ꝛ amorem deponet vt iudicet. Vitium scriptū erit in frontib9 patratoꝝ: neq̄ opus erit vt peccator peccatorē insimulet. Patebit omne opertū: ꝛ omne occultū in scientia plena erit. Presto cuncta sacramenta erunt quale fuerint cultu / reuerentia pertractata: seu quali contēpta repudio. Desyderabilis beatitudinū terra si ꝑ nihilo habita ipsa fuit: ꝛ q̄ agonizatum materialiter ꝓ ipsa fuerit ab amatoribus suis. Interiores dominis vires clarebūt. Si ratio errauit / si doceri recte potuit / si neglexit scire ne cogeretur facere: si aliud in veritate aliud in moribus tenuit. Memoria si qualia ad contēplatū retinuit: volūtas si quid voluit / quō impetrauit. Conscientia si rectam rationē secuta est / cum ipsa nil habeat a seipsa: si cōtra seipsam rectificatam egit. Fides si viua cum opere: aut si operibus mortua vixit. Rerū vsus ꝛ abusus / artes ꝛ ingenia / sollicitudines et studia / angeli / celū / ꝛ omnia elementa: ꝛ cuncta quib9 prelatus factus est homo. Ipsa quidē corporū valitudo / demones ꝛ pene: quib9 homo terreri debuit: si territus cauens / si imperterritus ꝛ incautus egit: ꝛ cuncta que fando nominari possent / astabūt: nota cunctis vtraq̄ cogitatio / vtraq̄ locutio / vtraq̄ opatio / vtraq̄ dilectio presto erūt: omniūq̄ vna vox cōtra peccatores erit. Da eis domine ſm opera eoꝝ: et ſm nequitiā ad inuentionū ipsorum: ſm opera manuum eoꝝ retribue illis: redde retributionē eorū ipsis. Pro bonis quidē non oportebit testimoniū ferre: cum hoc ꝓprium habeāt bonitas ꝛ om̄is actio bona / virtus et sapientia: q̄ seipsis clarescentes alio testimonio ꝛ cōmendatore nō egeant. Ipsa sola veritas in iudicio stat pro eis. Erit autē executio iudicij ꝛ disceptatio in hac forma. Cū autē venerit filius hoīs in maiestate sua: et omnes angeli eius cū eo / tūc sedebit super sedē maiestatis sue: et congregabūtur ante eū omnes gentes.

¶ Libri vndecimi de disceptationibus didascalibus domini saluatoris / finis.

¶ Liber duodecimus de sermōe domini saluatoris post cenam.

¶ Consolatio ad disciplos suos turbatos de recessu suo: secundū Joannem solum. Capitulum I

MAgno affectu āplectenda sunt omnia christi facta / ꝛ omni veneratione colenda: ꝛ om̄ia eius audienda verba intenta mēte / aperta corporis aure: inuestigatiōe solicita inquirenda: maxime illa que egit ꝛ in fine suis discipulis ꝓtulit. Omnē porro virtutē affectuum atq̄ sermonū christ9 epilogice in his cōsummauit. Ediderat testamentū descriptiōe solerti: ab eo q̄ incarnat9 / natus ꝛ ꝯuersatus erat vicinabaṫ morti: ad condendū codicillos se trāstulit: nō irritans testamentū / sed altiori autoritate cōfirmans: ita vt nec codicillus aut sermo postrem9 aliquid demeret testamēto: sed ita validareṫ vt esset vnū ex gestis / ex dictis christi hereditario / sed diuino iure oībus testamentū. Facta cena ꝛ lotiōe aplōꝝ pedum: celebrato sui corporis sacramēto: facta ꝓtestatione tristicie: petri ꝑsumptiōe resculpta: post ꝓditoris recessum residens in cenaculo ad confortationē discipulorū: quoꝝ nouerat ex suo recessu p mortē corda turbari: sic exorsus est: [Nō turbetur cor vestrū neq̄ formidet. Creditis in deū / et in me credite. Mansiones multe in domo patris mei sunt. Si quo minus dixissem vobis: q2 vado parare vobis locū.] His turbatio imptinens ꝑter q̄ ex vitio hec licita est / imo iubetur: cū ꝯuersio exquiriṫ in ieiunio ꝛ fletu: ꝛ scissura cordium ex patratione vitioꝝ. Nulla maior causa turbationis atq̄ tristicie q̄ separari a dilecto / ab vtili / ab eo quod neq̄ fallere neq̄ falli pōt. Non turbeṫ cor vestꝝ ait iesus de recessu meo: neq̄ formidet de ꝑsecutione futura / aut de promissione supna. Si creditis in deum / credite etiā in me: qm̄ ego deus sum / in hac humanitate assumpta ꝯuersatus vobiscū. Mās iōes in domo patris mei multe sunt. Sunt multe māsiones in supna patria: nō ꝓ me / q2 deus sum: nec vbi deitas manet / locū exigit ad manēdū. Sed mansiones sunt multe: dom9 paterna vna est. Domus supne glorie nō in se / sed in māsionib9 multiplicaṫ ſm multitudinū electoꝝ ꝛ diuersitatē meritoꝝ. Nō inuanū creata est: ꝛ ad manendū in eternū ꝯstructe sunt māsiones. Sed q̇s ingredieṫ illuc: q̇s prior ascendet: quis ꝑus penetrabit suma celoꝝ? Ille q̇ descendit deus: primo ꝑascendet hō deus / parare locū ab eterno a patre suis electis paratū. Quō igiṫ parabit quod ante paratū erat? Parauit ab eterno pater ꝑdestinādo: parat fili9 in humanitate patiēdo / moriendo. Vnde suo merito apl̄is ꝛ ceteris electis loca eterna parauit: eis quos ab eterno pater ꝑdestinauit. Cassabaṫ predestinatio: nisi dei fili9 in humanitate assumpta ꝓ nobis fact9 hostia meruisset. Hoc quidē verbū / vado parare vobis locū: referṫ ꝑmo ad passionē ꝛ mortē ꝛ sanguinis effusionē: quib9 meruit nobis viā ad ascēsionē / qua ipse celū penetra-

Joan. 14.

nit p̱ nobis. Proinde dicit: Non turbet cor ve
strũ: si creditis in deũ/credite in me: q̃ ego sum
deus. Dom9 patris vna est: nõ est fraudanda ci
uiũ numerositate suoꝝ: habet angelos ⁊ ꝑdidit
ab initio multos: reparanda est: hoies expectat
ex imis partib9 assumẽdos. Mansiones sunt in
numerabiles soli deo cognite ad manendũ: nõ
tpaliter/sed eterne. Multe/imo tot quot saluan
di erũt. Multe/ imo ꝙ venit p̱ multis ipse vn9
in multis: multe p̱ multis meritis. Igit̃ auellat̃
a cordib9 vestris turbatio ⁊ formido: qm̃ nulla
causa subest. Si quo min9 dixissem vobis: q̃ va
do parare vobis locũ. Non dixi vobis aliter ni
si taliter: neq̃ rem min9 dignã ꝙ̃ accedere ⁊ pa-
rare merẽdo vobis ꝑ mortẽ ⁊ sanguinẽ illã eter
nam cũ sup̱nis ciuib9 requiem: ⁊ ascẽdere/ q̃ ca-
put vt mẽbra sequant̃ in illã ineffabilẽ possessio
nẽ. [Et si abiero ⁊ p̃parauero vobis locum/
iterũ veniã ⁊ accipiã vos ad meipsũ: vt vbi ego
sum ⁊ vos sitis. Et quo ego vado/scitis: ⁊ viam
scitis.] Ut oĩno turbatio de discipuloꝝ cordi-
bus tolleret̃: ⁊ ne impossibile dicerẽt in superna
posse cõscendere ad illã preparationẽ quã pol-
licebat̃: christ9 post abcessum se reuersurũ iterũ
repromisit: ad accipiendũ eos in illis mãsioni-
bus iã paratis: ad quas ꝑ eos esse non potuisset
ascẽsus. Acsi cogitantib9 ⁊ hesitantib9 diceret̃:
Uado parare locũ/ad quẽ virtute vestra nõ po
testis accedere. Bonũ ⁊ verum est diffidere de
vobis: sed credite in me: q̃ sum deus q̃ sup̱na in
assumpta humanitate propria virtute ɔscendo:
qm̃ cum p̃parauero vobis locũ: egoipse qui me
rui/qui paraui/qui in possessionẽ p̱ oĩbus saluã-
dis intraui/veniã iterato acceptur9 vos ad me-
ipsum. Nõ vos ascenditis/sed ego vos accipiã
in meũ ɔsortiũ: vt nõ alibi sitis/nisi vbi ego sum
amator hoĩm christus: q̃ creator sum angelorũ.
Ineffabilis ista dignatio/imp̱scrutabilis oĩno
dilectio: ꝙ hoies tanti penderet vt ad terrã de-
scenderet: vt quereret pereũtes: ⁊ ꝑ mortẽ ⁊ san
guinẽ fecerit esse celestes: vt secũ in domo pater
na posset habere cõsortes: nec locoꝝ voluit esse
diuortiũ/dicẽs: Et vos sitis vbi ego sũ. Nõ faci
et intercapedinẽ a suis electis christ9 in gloria: q̃
fact9 est vnũ nobiscũ in humanitate/seu nostra
natura suscepta. Magna spes in imis hoibus
est porrecta: cũ in summis eis christ9 loca para
uerit: verũtamẽ si certauerint in militia christia
na. Inde adiecit: Et quo vado scitis: ⁊ viam sci
tis. Predixerat christ9 quo itur9 erat. Igit̃ apl̃o
rũ scientia quo accederet/fide tenẽda erat ex di-
ctis saluatoris: sic̃r ⁊ via/scȝ quo ⁊ qua. Si vero
ꝭm debitũ esset locutio: presto esset facilior itel
lectus. Et quo vado scitis/⁊ viã scitis: vt referat̃
ad debitũ: q̃ quo vado ⁊ viã scire debetis: ⁊ de-
bitũ traijciat̃ in futurũ/q̃ scietis: ⁊ in vtrisq̃ ni-
hilomin9 debitũ intelligat̃ in docente ⁊ in addi-
scẽtibus: vt debetis scire q̃ debeo vos docere:
debetis: q̃ debet̃ addiscere a me ⁊ scietis. Ter
minũ aũt quo christus p̱fectur9 erat/pater eter-
nus erat/eternaq̃ patria. Ut qua itur9 erat via

stricta per ipsum quod dictuȝ celabat̃ ab eis de
termino ⁊ de via. Sed thomas in hoc ad scien-
cũ festinior/consocios p̃ueniẽs christũ interro
gat. Uñ: Dicit ei thomas: Dñe nescim9
quo vadis? Et quõ possum9 viã scire?
Humilis interrogatio ⁊ insuspecta/quã p̱fessio
ignorãtie antecedit. Qui p̱fitet̃ ignorantiã/nõ
videt̃ interrogando parare calũniã. Et ad sciẽ-
dũ se parat sibi odiosus ignorãs. Laudabile q̃-
dem est p̱priã ignorantiã ɔfiteri: sed magis affe
ctãdo interrogare scientiã. Ne sciũt quo christ9
ab eis recedẽs accedat. Termin9 eius cognitus
hoib9 est: qm̃ ipse de9 incõprehẽsibilis est: ⁊ hõ
sup̃ mores hoim agit: vt ex eo ꝙ de9/ex eo ꝙ hu-
iu sce mõi hõ merito dictũ extiterat: Mirabil' fa-
cta est sciẽtia tua ex me: ɔfortata est ⁊ nõ potero
ad eã: aut q̃s cognouit sensum dñi: aut q̃s ɔsilia-
rius ei9 fuit. Et alibi: O altitudo diuitiarũ sapi
entie ⁊ sciẽtie dei: ꝙ̃ incõprehensibilia sunt iudi
cia ei9: ⁊ inuestigabiles vie eius. Sed op̱tet nesci
entẽ modũ/sed scientẽ factũ interrogare de mõ
si supirat in factũ. Sepe facta placẽt: modi sub
ignorãtia sunt. Factũ modũ hȝ/habuitq̃ dũ fie
ret. Sine modo ab hoie nihil esset aut esse pos-
set ĩ facto. Est pater etern9 ad quẽ christ9 in hu
manitate regredit̃: cum ex deitate nõ recessisset
ab eo. Est ⁊ eterna patria in quã ꝑ crucẽ ⁊ mor-
tem/resurrectionẽ ⁊ ascensionẽ regressus ingre
dit̃: et iste terminus ignorat̃ ab apostolis: et ab
oĩbus peregrinãtib9 in hoc seculo: nec aliter ꝙ̃
fideliter apprehendit̃. Sed tunc ab omnimoda
ignorãtia tenebant̃: vt iesus tũc regressum face
ret ad patriã ⁊ ad patrem: ꝙ̃obrẽ thomas dixit:
Nescim9 quo vadis. Et scire cupiẽs/post p̱fessi
onẽ ignorãtie interrogat. Et quõ possum9 viam
scire? Cui iesus ex pia interrogatiõe respõdit/
dicens: Ego sum via/veritas et vita.
Uia inobliquabilis: veritas infallibilis: vita im
perturbabilis. Uia recta/veritas grata/vita be
ata. Uia morũ/veritas sciendoꝝ/vita premioꝝ.
Uia vite/ veritas doctrine/ vita salutis eterne.
Uia inexẽplabilis/veritas speculabilis/vita de
syderabilis. Uia in qua ambulandũ. Hieremi-
as eñ dicit/premonens eos quib9 missus fuerat
p̱phetare: Interrogate que sit via recta/⁊ am-
bulate in ea. Sed beati qui fuerint ĩmaculati in
hac via. Sed in hac via demones laqueos mul
tiplices absconderunt: sic eñ scriptũ p̱phetico
spiritu est: In via qua ambulabã/absconderunt
supbi laqueũ mihi. Hec solũ eligenda p̃dicitur
a psalmista: Uiã veritatis elegi. Omes alie vie
ad inferos penetrant: sola ista ꝑducit ad gloriã
A qua quis errat: nõ erret q̃ seductus est: quod
verba infernaliũ manifestãt: Ergo errauimus
a via veritatis: et que sequitur/hanc edisserunt
veritatẽ: quoniã est via que videtur hominũ re-
cta: nouissimũ vero eius deducit ad mortẽ. Et
via sapientie/quã salomon erudiendo filio mon
strare p̱mittebat/dicens: Uiam sapientie mon-
strabo tibi: quã cum ingressus fueris/nõ coarta
bunt̃ gressus tui: ⁊ currẽs nõ habebis offendicu

hūi. Veritas est oīa constituēs: a qua verū est quicqd quolibet verum est: omnia superās/a nemine superata: omnia vincens/a nullo decreta: rationibꝰ ⁊ autoritatibꝰ fulta: cui nihil obsistit/ nisi suo detrimēto volūtas illa rebellis: cui tandē inuita seu volūtaria subiacebit. Vita est agēda atqꝫ speranda: agenda per mores: speranda per premiū. Ego sum via ad patrem: veritas in filio: vita in spiritusancto.

¶ Q, pater ex filio/et filiꝰ a patre cognoscitur: cū alter per substantiā sit in altero: secūdū Joannē. Ca. II

Missum se christus fatebaṫ a patre: cuius satagebat in cordibus hominū ꝑ fidē inferre noticiā: non ꝯtentus/qꝛ missus ⁊ in noticia factus: nisi ad cognitionē audientiū posset dare mittentē: et q̄re se supra viā esse dixerat/ nunc declarat/dicens:

14. Nemo venit ad patrem nisi per me. Quid ipse? Via: qꝛ nemo venit ad patrē nisi per me. Vult ꝙ agnoscaṫ pater: sed pater nō agnosciṫ/nisi per filiū. Quis eñ pater esset/si filiū nō genuisset? Quis etiā diceret̄ filiꝰ/ nisi ex aliquo patre genitus? Cognosci pōt aliq̇d ad seipsum existens/ꝟm naturā/ꝟm substantiā/ꝟm speciem/ ꝟm indiuiduationē: ad aliud ꝟo existens nō nisi per relationem. Tolle paternitatē/non erit filiatio. Tolle filiationē/non erit paternitas. Non sit pater/nō erit filius. Nō sit filius/nec poterit esse pater. Venitur ad hoīem absqꝫ filio: ad patrem nunq̄ nisi ꝑ filiū venitur. Proinde dixit: Nemo venit ad patrem/nisi per me. Acsi dicat: Missus sum in mundū/sed a patre meo. Quod vterqꝫ cognoscaṫ necesse est/scꝫ missus ⁊ mittēs missus est filius: mittens est pater: quē si cognoscere vultis/primo me filiū esse credatis. Idcirco sequitur: Si cognouissetis me/et patrem meū vtiqꝫ cognouissetis. Liquidū est ꝙ q̇ cognoscit filiationē/cognoscit ⁊ paternitatē: ⁊ q̇ cognoscit q̇d est esse filiū/nouit q̇d sit esse patrē: ac per hoc si christus crediṫ eternꝰ filius/⁊ eius pater credaṫ eternus. Relatiuorū quidē ꝓprietas est/ꝙ vno cognito sciatur ⁊ reliquū. Sollicitudo erat vnigenito dei filio humanato/vt pater fieret in noticia hoīm: ad quē per eū solū erat accessus. Proinde se ad noticiā prefert. Si cognouissetis me/⁊ patrē meū vtiqꝫ cognouissetis: Necessariū erat sicqꝫ ab eterno p̄ordinatū: vt in fide trinitatis salus dareṫ credētibus: q̄obrē filiꝰ se viā dicit ad patrē. Et ꝙ eiꝰ apl̄i non mirenṫ si in hūanitate assumpta vadit ad patrē: ⁊ si missus sue legationis pacto ministerio/reuertiṫ ad mittentē. Et si cognoscant eū patris cognitionē adesse denunciat/dicens: Et ammodo cognoscetis eū: et vidistis eū. Cognoscetis eū ammodo/ qꝛ cognoscetis me: ⁊ vidistis eū/si vidistis me. Supra intellectū hoīm erant verba: idcirco philippꝰ velut ignarus ⁊ auidus sue ꝑfectionis expostulat/ dicens: Dñe ostende nobis patrē/ et sufficit nobis. Multū aberrabat a vero/si patr ostēsionē exposcebat ad oculū corpis: que puro mētis intuitu reseruaṫ: cum non solū corruptibilis oculꝰ carnis/ sed glorificatus nō sit credendus intueri posse deitatē. Anima sola cū glorificata fuerit/intuitiuā visionē atqꝫ fruitionē deitatis habebit: nō ꝓpedita glorificato corpore/in quo erat. Si aūt philippus ostēsionē poscebat ad intellectū: etiā errabat si q̄rebat aliter q̄ per fidē: nō eñ viator ⁊ comprehēsor poterat simul esse. Si de futuro erat petitio ꝙ in patria pater ostēdereṫ/nō incongrue ꝑcabaṫ: saneqꝫ credebat in visione paterna sufficientiā habituros: naꝫ qui hꝫ filiū/⁊ patrē habebit ⁊ spm̄sctm̄ ab vtroqꝫ ꝓcedentē. Hinc oīs sufficientia nullusqꝫ defectꝰ. Dicit ei iesus: tarditatē ipsoꝝ rep̄hendēs ⁊ inertiā intellectus. Tanto tp̄e vobiscum sum: et nō cognouistis me. Acsi diceret Patris queritis visionē: cuiꝰ cognitionē habere nō poteritis/nisi me primo filiū cognoscatis q̇ tanto tp̄e vobiscū existēs/ nec ī vestrā cognitionē transiui: quē si ꝟo cognitionis oculo videretis/videretis ⁊ patrē. [Philippe qui videt me/videt ⁊ patrē meū. Quō tu dicis: ostēde nobis patrē? Nō credis: qꝛ ego in patre ⁊ pater in me est.] Perlucidū est ꝙ cognitio filiationis generat cognitionē paternitatis: et ꝙ cognitio filij huiꝰ/facit scientiā patris huiꝰ: ergo q̇ videt christū dei filiū/patrē eius videt ⁊ deū. Sententia irrefragabilis: qꝛ si christꝰ est filius/ergo patrē hꝫ: si eternꝰ filius/eternū patrē: si diuinꝰ/diuinum oīno ⁊ patrē. Non ꝓponiṫ in hac cognitione pater/q̄q̄ prior: non natura neqꝫ substātia sed relatiua ꝑsona: qm̄ ideo filius descēdit de celis ꝓ hoībus factus hō/et in humanitate hoīs filius: vt nos ad eternā filiationē eterni sui patris: nō ꝑ naturā/sed per gratiā adoptionis induceret. Ob hoc quidē diciṫ: nō q̇ cognoscit patrē/cognoscat ⁊ filiū: q̄uis vnius ad alterum sit equa relatio: cū pater nō fuerit ex suo supposito incarnatꝰ/sed filius: qui in assumpta humanitate ad cognitionē patris/ immo totius trinitatis hoīes venabaṫ. Et cognitio diuinoꝝ nō est per descensum/sed ꝑ nostri intellectꝰ duce fide ascēsum. Et filius ad terras aduenerat: ⁊ ascēsum ordinabat ad patrē: ad quē nisi per filiū gradatio nō existit. Nā si pater conareṫ cognitionē dare de filio/incipet a seipso. Pater sū: ergo habeo filiū. Igiṫ si me cognoscitis patrē/⁊ meū filiū cognoscetis. Nunc viceuersa filius patrē cognitū fieri satagit: a seipso cognitionē exorsus est/per multa verba edisserēs. Si cognouissetis me/et patrē meū vtriqꝫ cognouissetis. Et philippe q̇ videt me/ videt ⁊ patrē meū. Et iterū: Non credis quia ego in patre ⁊ pater in me est? Signanter loquiṫ/non credis: cū oīs cognitio seu visio in hac vita nō sit alia verior q̄ fidei: nec aliā velit inducere cognitionē seu visionē ꝓ merito/q̄ illam q̄ est ex fide. Ob hoc de fructu fidei arguit philippū/dicēs: Nō credis/qꝛ ego in patre ⁊ pater in me est? Sola credulitas hoc agit in cordibus hoīm: vt filius in patre/pater ꝟo in filio vi

deat: q si vna psona videret ꝛ reliqua. Et ex verbis astruit testimoniū q sit pater in filio ꝛ filius sit in patre: sil'r ꝛ ex operib9 hoc idē videt assere re. [Verba que ego loquor vobis/a meipso nō loquor. Pater aūt in me manēs ipse facit opa. Non creditis qꝛ ego in patre/ꝛ pater in me est? Alioquin ppter opa ipsa credite.] Ad hoc vt patrē credatis in me ꝛ me esse in patre nō velut locatū in loco/ aut aliquid habitū in habēte seu substantiā in substātia: sed vni9esse substantie cū psonali distinctiōe. Opa quidē fecerat iesus que nemo facere potuisset nisi filius dei. Et iudeis loquens/ad ɔsyderationē operū suoꝝ remisit: vt etiā dei filius crederet. Et ne dubiū aut admiratio incresceret de iesu/q tā mirabilium operū patrator existeret: in suos creditiuos maiora faciendi fatet adesse virtutem. Inquit eñ [Amen amen dico vobis: qui credit in me/opa que ego facio/ipse faciet. Et maiora horū faciet: qꝛ ego ad patrē vado.] Perspicuū est qui scrutant gesta sanctoꝝ/ q etiā plura ꝛ maiora fecerūt miracula q iesus: non virtute ppria/ sed eius q contulit ex voluntate atqꝫ autoritate illius ad quē se regredi ɔfitetur/cū inquit: quia ad patrē vado/ rogaturus eū vt virtutem ex me trāffundat in vobis: qua positis vos vereqꝫ credentes p mysterio ꝛ augmēto cōdende ecclesie opari. Necnon ꝛ p petitionē debitā/ꝛ celerē exauditionē patrē in seipso fatet. [Et quodcū q petieritis patrē in noie meo/hoc faciā: vt glorificet pater in filio.] Ut ex supplemēto verborū diuinus sermo inclarescat/ sic ɔtexenda sunt verba. Hominē oculo carnis videtis: si deitatē in humanitate latentē creditis/fili9 dei sum: ergo pater in me est: si pater in me est/quicqd petieritis patrē in noie meo/hoc faciā. Mirū nonnumqꝫ dictū q patri exhibeat petitio ꝛ fili9 exaudiat: cū exauditio ad eū ptineat cui est porrecta petitio. Sed qꝛ patri dat petitio in noie filij sibi commissum est pficere: vt glorificet pater in filio: quoniā gloria patris est filius sapiens. In sapiētia filij factus est mūdus: assumpta humana natura: in ipsa redēpta/oīa tradita sunt filio a patre vt exaudiat petētes: ꝛ vt gloria patris in filio nota fiat: non vt de nouo pater in filio aliā gloriā q ab eterno habuit/capiat. Et replicatione verboꝝ cōfirmat sententiā. Si quid petieritis patrē in noie meo/hoc faciā.

¶ De probata christi dilectōe ex missione parecleti et vnione patris et filij corporis mystici: secundū Joannē solum. Capitulū III

Cognoscebat iesus apłoꝝ corda: qm̄ nihil eū latere vllatenus pōt: ꝛ erāt in ei9 dilectione pmota: ꝛ in eū singulari affectione trahebant: personā eius tantū oculis corporeis intuentes: quis ipsum iam dei filiū fassi essent. Sed iesus illos ad pbatā dilectionē in-

Joan.14. torsit/ dicēs: Si diligitis me/ mandata mea seruate. Si diligitis psonā/seruate doctrinā. Parum est magistri dilexisse personā: si in doctrina sua ɔtennit. Si diligitis regē/custodite legē: quoniā ideo ɔstituit rex vt regat. Nullus autē rex iuste regit/ nisi leges equitatis edicat. Nō igit satis ē regis psonā dilectionis oculo intueri: nisi lex eius seruet in morib9. A cui9 puaricatione ob dilectionē ad regē non excusaretur transgressor: magis autē pamplius culparet: quoniā qtomagis regiā dilexit psonā/tanto seriosius legē eius debuit cū dilectione seruare. Hoc quidē quod apłis dictū est inexceptuate diriuat in posteros: vt iste sit dilectionis effectus seruatio mandatoꝝ. Si diligitis me/mandata mea seruate: sed nō absqꝫ merito ꝛ superogationis dono. [Quoniā et ego rogabo patrem: ꝛ aliū paracletū dabit vobis: vt maneat vobiscū in eternū: spiritū veritatis: quē mūdus nō potest accipe: qꝛ non videt eū/neqꝫ scit eū.] Promittit paracletus mandata seruātibus: que nisi paracleto habito nō seruant. Impossibile quidē est dei mandata pficere/nisi p gratiā spūs sancti. Oportet igitur oīno preire gratiā spūssancti ad mandatoꝝ custodiā: ꝛ comitari ꝛ subsequi. Ad quid igit post seruantiam mandatoꝝ spiritussanctus pmittit/qui ante datur vt mādata seruētur: nisi qꝛ ideo pmittit vt ad eternā cōsolationē cum electis maneat in eternū. Et primo dantur mādata vt fiant: fieri nisi p adiuuantem spiritū nequeūt: qui exquirit vt impleant: et datur vt cōpleant. Et hec largitio spiritus est ad actionē/ sed vt maneat vobiscū in eternū ad futuram beatitudinē. Cum ꝯo dicit/ꝛ ego rogabo patrē: ad id quod supra dixerat/refert: vt glorificet pater in filio: exaudiēs ipsum in rogaminib9 eius creditus vere filius eius/ ꝛ deus eternus pater ipsius. Et aliū paracletū in persona nō in substātia dabit vobis: vt maneat vobiscū q fuistis mecū: spiritū veritatis: q oēm excludit errorē: ꝛ falsitatē nullā finet incognitā. Dabit spiritū in spū viuentib9/nō in carne: quē mūdus nō pōt accipe: qm̄ mūdus q nō cognouit incarnatum vnigenitū dei filiū/non accipiet spm̄sanctum: qꝛ non videt eū/neqꝫ scit eum. Si hec duo verba videt et scit/traijciant in futurum/clarior erit sentētia: qꝛ nō videbit neqꝫ sciet: ꝛ subseqns affirmatiua sententia de futuro sic intelligendū esse clarificat: Vos autē cognoscetis eū qꝛ apud vos manebit et ī vobis erit. Aduertendū igit quib9 ꝛ quō spūssctūs dat ꝛ accipit: ꝛ quib9 ꝛ quō denegat. Nā ad ipsum accipiendū preit pura christi obseruatio mādatoꝝ: qm̄ contēptores diuini decreti/ priuātur gratia spūssctī: factores aūt illā merent accipe: non p prioꝝ sufficientia meritorū: sed christ9 vnigenitus dei fili9 suis rogaminibus impetrat: ꝛ quod debetur meritis corpis/merito capitis obtinet. Quē nō accipit mūdus/ scꝫ mūdi visibilis atqꝫ sensibilis amator existēs. Inuisibilis ꝛ corpe insensibilis est paraclet9 seu spūssctī gratia: qui visibiliter ꝛ sensibiliter delectatis totaliter denegat. Ideo mūdus/id est mundo aīo ꝛ corde copulat9/nō pōt accipe eū: qꝛ eū videre nō pōt qui

oīno inuisibilis est: neqȝ scire spm̄/ qui solū que
sunt corporis sapit. Que ꝯuentio in visione cor
porei ad incorporeū? Que cōparatio in scientia
carnis ad spiritū? Segregatū saltem aīo expe-
dit esse a visibili/qui nitit̄ inuisibilia ꝛ spiritua-
lia intueri atqȝ cognoscere. Et directus sermo
ad apl̄os ostendit quales erāt aut futuri erant:
qꝛ oīno a visibilibus abdicati. Uos aūt cogno-
scetis eū: quia apud vos manebit/ꝛ ī vobis erit
quoniā vos qui ꝑpter me oīa reliquistis: non
relinquā orphanos/sȝ vado et venio
ad vos. Uado in carne: veniā in spū. Non re
linquā orphanos velut filios paterna priuatos
ꝑsentia: sed semꝑ veniam ad vos. Eo sensu hoc
intelligendū est/quo actio diuīa in subueniēdo
nullā intercapedinē habet. Et quoniā supra di-
xerat/ꝙ mūdus non potest spm̄sctm̄ accipe: sic ꝛ
nec iesum vltra videre. [Adhuc modicū
ꝛ mūdus iā me nō videt. Uos aūt videtis me: qꝛ
ego viuo ꝛ vos viuetis.] Si apostoli visuri erāt
iesum: qꝛ ipse viuebat/ꝛ ipsi viuere debebant: er
go christus mortu⁹ credebat̄ a mūdo: seu mun-
dus in peccatis mortuus iacebat: ꝙ euȝ videre
nō poterat: sed christus viuebat in apl̄is/ꝛ ipsi
in christo viuebant: sicut arbor in ramis ꝛ rami
in arbore cōmuni vita viuunt. Aperit aūt vnde
vita christi/vnde vita apl̄is: vt intelligatur vnio
immo ꝯsubstantialitas patris ad filiū: vnio filij
ad corpus suū mysticū: quod sibi pater mō inef
fabili coaptauit. [In illo die vos cognosce-
tis: qꝛ ego suȝ in pr̄e meo/ꝛ vos in me/ꝛ ego ī vo
bis.] Ineffabilis vna vnio ꝛ eterna cōsubstan-
tialitas: ineffabilis alia/sed ex prope facta. Pri
ma ī natura: secūda in gratia. Prima patris cū
filio: secūda filij cū corpore mystico. In illo die
quo vobis vna cū patre paracletū misero: vos
cognoscetis/qꝛ ego in patre meo in vnitate na-
ture paterneqȝ substātie: vos in me in vnitate fi-
dei/dilectionis ꝛ gratie: velut rami in arbore/ra
dij in sole/riui in fonte/discipuli in doctore/du-
cti in duce/membra sub vno capite. Et velut fui
stis aut estis in adam ex ꝑpagata natura: ita in
me in eadē natura assumpta. Quod aūt dictum
est ad apl̄os: ad totā humanā naturā diuīe acti
onis cōitate ad electos: maxime acceptione vir
tutū/non ꝑsonaꝝ: dictū esse credam⁹. Et ego in
vobis. Suꝑflua videt̄ replicatio ista verborū ꝙ
ipse sit in nobis: si sic predictū est ꝙ nos in ipso
vt sermo euāgelic⁹ explicat. Et vos in me: ꝛ ego
in vobis. Si vos in ipso/ꝛ ipse ī vobis: Est ergo
differēter intelligendū de entibus ꝑ vicissitudi
nem vno in altero: ꝙ essendi modus aliter attri
buat̄ vni ꝙ̄ reliquo. Negauerim de his q̄ in om
ni equalitate participāt/non aūt diuersum essen
di modum excludere vnius in altero: ꝛ per reci-
procationē si inequalitas superioris ꝛ inferioris
inspicit̄: seu digni ꝛ dignioris/boni ꝛ melioris
attendit̄. Et ne plixitas exēplificando rediū ge
neret: solum ad quod sumpsimus/reuertamur.
Erāt apl̄i aut nos sumus in christo velut origi
nati in origine suo: nam sunt oēs hoīes in adaȝ
tanꝙ̄ in origine traduce carnis. Sumus et nos
in christo tanꝙ̄ in origine nō traduce carnis/sȝ
gratie ꝛ virtutis: q̄m aliter sunt originata in ori
ginalibus suis: aliter originalia in suis origina
tis. Illa velut suscipientia omne quod sunt: ori
ginalia vo velut infundētia ꝛ intermisse ꝑstan
tia ne deficiant quod sunt: dū semꝑ illa fundūt
ꝛ illa semꝑ accipiūt. Et semꝑ accipiunt ab origi
nalib⁹ nō deficienti b⁹/nisi ꝑcidant̄. Sic nos in
christo velut in origine oīs virtutis/oīs boni
omnisqȝ gratie indeficienter diffundēte: nisi no
stra malicia ꝛ volūtate ꝑcidamur. Mira digna-
tio vnionis: alta vnio dignationis: vt ꝑ existen
tiam christi in nobis/nostriqȝ in christo cū tota
trinitate fecerimus vnionē. Seruemus dignis
moribus societatē/quā ꝛ christo ꝛ ꝑ ipsum habe
mus ad patrē: nec vilipendam⁹ quod accepim⁹
tanto mysterio. Porro nec contēnerim⁹ cui cu-
iuspiā temporalis dn̄i amicitiā copulatā: dum
dignaret̄ superior suis inferiori b⁹s huiuscemo
di societate ꝯiungi. Ut aūt ostenderet qualē mā
sionē exquirit a nobis in ipso: de dilectionis ef-
fectu seu de ꝓbata dilectione reiterat: cum ꝑ di
lectionē simus in ipso ꝛ in patre/ ꝛ ipse pater in
nobis. [Qui hȝ mādata mea ꝛ seruat ea/ille est Joan. 14.
qui me diligit.] Oīs querulatio tollit̄/omnis
excusatio abrogat̄: si dixerimus ꝙ nō possumus
aut nescim⁹ christū diligere: cum eius non sit eo
affectu sentiēda seu existimāda dilectio: quo pa
ter filium ꝛ mater filiā: quo se diligunt cōiugati
quo cognati: quo ꝓximi siue amici. Segregat⁹
est ab isto christi dilectionis effectus. Et quoniā
paucis experiri datū est hmōi dilectionis dulce
dinem: dilectionē ne cōmunitas hominū fran-
geret̄/posuit in eo quod oībus pōt esse cōmune:
scȝ in obseruātia mandatoꝝ/dicens: Qui habet
mandata mea ꝛ cōseruat ea/ille est qui me dili-
git: Qui habet mādata per cognitionē ꝛ per ius
sionem imposita collo suo: ꝛ seruat per amorē ꝛ
cautelā in ꝓhibitis/ꝛ per actionē in faciendis.
Et mādata eius grauia nō sunt. Quis igit̄ cau- 1. Joā. 5.
sabit christi nō posse seruare mādata ī cautela
ꝓhibitoꝝ: cum nil ꝓhibeat nisi quod est ipsi cō
dite nature ꝯtrariū/moribus absonū/anime cor
porisqȝ nociuū? Quis se ꝯtinere nō poterit a rui-
na: cū continendi per existentiā quā habemus
in christo sit donata facultas? Quis se ꝓteget ex
cusationis suffugio nō ꝑficere mandata nature
consentanea: ꝛ ipsam vltra ꝙ̄ sit cōdita decoran
tia? Quō impossibile dicit̄ quod est de sui natu-
ra bonū/quod est vtile/ quod est pulchrū/quod
est aptū/quod gratū oīm creatori: quod ipm̄ ser
natorē ꝓuehit ad supna? In quo ad christū posi
ta ꝛ ꝓbata dilectio: qꝛ seruās mandata mea ipse
est q̄ me diligit. Cui tanta vicissitudo dilectio-
nis a tāto dn̄o reddit̄. [Qui aūt diligit me
diligetur a patre meo. Et ego diligā eum
ꝛ manifestabo ei meipsum.] Qui diligit filiū/ꝛ
a patre dilecti filij diliget̄. Experimēto claret ꝙ
regis cuiuspiā filiū diligētes ꝛ honorātes/ ꝙ d[i]
ligunt̄ a rege: letoqȝ vultu suscipiunt̄ cū adeūt.

Nec solũ pater diliget: sed dilect⁹ filius dilecto
res effectiuo ꝓsequit̃ amore. Scriptum est eñ:
Prouer.8. Ego diligentes me diligo. Nã ꝛ ego diligã vna
cũ patre meo eũ: ꝛ manifestabo ei meipsum. Ue
ra dilectio nõ habet secretuȝ/nõ habet occultũ.
In manifestatione ad dilectũ tota fit. Ecce chri
sti effectiu⁹ amor manifestare seipsuȝ: nõ a patre
aliũ a substantia/ꝙuis aliũ in persona: ꝙuis in-
carnatũ ex assumpta natura. Ac ꝑ hoc cui mani
festus est filius/manifest⁹ erit ꝛ pater: ꝛ qui cũ pa
tre ꝛ filio vnus est spũs. Magn⁹ nostre dilectio
nis ꝓcessus/in altissimis ꝛ ineffabilib⁹ termina
tur. Dilectionẽ oportet fieri ꝑ effectũ in obser-
uantia mandatoꝝ. Si quis mandata seruando
diligit filium/diliget̃ a patre ꝛ filio: cum effectu
manifestationis totius trinitatis: ad ꝑfectionẽ
totius interminabilis beatitudinis.

¶ De manifestatione christi et mãsi- one trinitatis apud electos: eorũ di- lectione supposita et paracleti perfe- cta doctrina cũ hereditate pacis: Se cũdũ ioannẽ solum. Ca. IIII

Fit in desyderio anim⁹ hoĩs veroꝝ bo
norũ/cum audit fieri posse participẽ: et
gaudet cũ de summis bonis audit eloq-
um: ꝛ affectus in ipsis modũ participationis in
quirit. Hinc cũ dixit iesus se ostensurũ ꝛ mani-
festaturũ suis electis discipulis/et nõ mũdo: ad
affectũ ꝛ desyderiũ audientiũ aĩos mouit: quo-
rũ vnus inter ceteros excitatus de modo mani
Joã.14. festationis interrogat. [Nã dicit et iudas
nõ ille scariothis: Dñe quid factũ est/qꝛ nobis
manifestaturus es teipsum ꝛ nõ mũdo?] Causaȝ
querit/vt ad modũ veniat. Quid factũ est/q̃ cau
sa subest ꝓ nobis: aut quid factũ est aduersi pro
mũdo: vt de te nobis manifestatiõe facta mun-
dus ipse priuet̃? Quid factum est: id est quõ no-
bis manifestatio fiet: ꝛ mundus vsquaq; care
bit? Interrogat hoc iudas ꝯfitens/diligẽs ꝛ se-
quens ꝛ amator optimi: nõ ille sequẽs et negãs
immo necãs amore pecunie: scariothis eñ erat
mercedẽ non diuinã/ sed humanã amplectens.
Bon⁹ iudas de bonis eternis interrogat: scȝ
qualiter manifestatio christi fiat in electis: qua
liter deneget̃ in reprobis: ad satagendum ꝓ ele
ctione atq; ꝓ reprobatione cauendũ. Omẽ stu-
diũ solertis animi ꝛ ꝯtendentis captare celestia
versat̃ scire quid ꝓ electione faciat: quid ṽo ꝓ
reprobatione deuitet: quoniã donũ ꝛ pax est ele
ctis dei: sed reproboꝝ pars erit in stagno arden
ti. [Respõdit iesus et dixit eis: Si q̊s
diligit me/sermonẽ meũ seruabit. Et pater me⁹
diliget eũ: ꝛ ad eum veniemus/et mãsionẽ apud
eũ faciemus.] Edisserit manifestationẽ fieri ad
electos/subticens negatã ad reprobos: sed non
est aliquid affirmatũ/quod nõ habeat ex cõtra-
ria causa negatũ: neq; aliq̃d negatũ quod ex ad
uersa causa affirmatũ. Dilectio quidẽ in electis
ꝛ ex eis manifestatiõis est causa: ꝙuis alicui no
stre cause seu date occasioni/ꝙuis iuste/diuie bo
nitatis largitio nõ subiaceat. Dilectio quidem
supraposita est velut in signo in obseruãtia mã
datoꝝ. Acsi cũ conditiõe indiceret̃. Si diligitis
me/mãdata mea seruate. Et velut in manifesta-
tiõe/an sit qui habet mãdata mea: ꝛ seruat ea: il-
le est q̃ me diligit. Nunc ṽo dilectio si est/ꝓdiq-
tur ꝑ effectũ. Si quis diligit me/sermonẽ meum
seruabit. Nescit feriari dilectio: in actione tota
est vbi dilecti nouerit voluntatẽ: ocio caret: aci-
diã ꝛ tediũ ꝓcul pellit: seruat in memoria/seruat
in opere quod de dilecti pendet arbitrio: nõ exa
minat decretũ: nõ discutit verbũ: non patit̃ tedi
um in sermone: nõ ꝯtradicit imperio: ad seruan
dũ vigilat quod accepit sancto mãdato: nec gra
ue iudicat etiã si ponderat quod iniungit̃ a dile-
cto: amaruȝ in dulce vertit qui veraciter diligit:
difficile in facile traijcit: etiã consueuit impossi
bile aliq̃n tentare: ꝛ iussum diligit in dilecto: ꝛ di
lectũ in iussu venerat̃. Sed fiet ꝑamplius ꝛ ꝑfe-
ctius sine cõparatione retransitio in diligentes
actiuos: quoniã si quis diligit me/sermonẽ meũ
seruabit: ꝛ pater meus diliget eũ: ꝛ ad eum veni
emus ꝛ mansionẽ apud eũ faciemus. Diliget pa
ter sui filij amatorẽ: sed nec ipse filius ab ipsa di
lectione secluditur ex hoc: quoniã ad eum veni-
emus ꝛ mansionẽ apud euȝ faciemus. Ubi etiã
spiritussanctus includit̃: nam deus pater cum fi
lio alia extranea dilectione nõ diligũt nisi dile-
ctiõe spiritussancti/cũ quo eternaliter vnũ sunt.
Et mansionẽ apud eũ faciem⁹. Ecce retributio
supra modũ/supra speratũ/supra dignum/supra
meritũ/supra intellectũ/ꝛ omne cõprehensibile
facta dilectioni nostre: ꝙ diligat pater/diligat
filius/diligat spiritussanctus: ꝙ et ipsi veniãt/ꝙ
mansionem apud nos faciant. Non patet voca
tis ad veniã excusationis suffugiũ. Nõ adest ꝓ-
fessoribus fidei christiane causationis remediũ.
Nemo de indito labore querimoniã paret. Ne
mo queruletur de impossibilitate saluãdi. Nemo
causam inueniat/ꝙ deo placere nõ possit. Null⁹
cũctet̃ ꝙ iustis meritis nõ sint ineffabilia ꝑmia
ꝑparata. Nemo desperet nõ posse premia ꝓme
reri. Diligat: si diligit/seruet imposita: imo si di
ligit/oĩno seruabit. Actiu⁹ eñ est penitus verus
amor. Si diliget ꝑ actionẽ possibilẽ/penitus di
liget̃. Ad dilectũ diligentis erit aduẽtus/ totius
videlicet trinitatis. Et si parũ estimaret̃ aduen
tus/cũ multi adueniãt ꝛ recedant: cõtinuabitur
mansio. Et mansionẽ apud eũ faciemus. Man-
sio prima per gratiã: secũda per gloriã. Et cum
ante dictum sit: mansiones in domo patris mei
multe sunt: quoniã in multis illis manebimus
per gloriã: in quibus ꝛ apud quos mansionẽ fe-
cimus primo per gratiam. Responsum est que
stioni atq; querẽti ꝙ iesus sit manifestaturus se
ipsum electis suis/ꝛ nõ mundo: vt manifestatio
illa sic esse credatur/ ꝙ ad electos suos sit toti⁹
trinitatis aduẽtus: ꝛ mansio eterna ꝑsistat ea vi
sione perspicua: vt omne tollatur enigma: ꝛ eua
cuetur quod ex parte: ꝛ vt cogniti sunt electi/ sic
deum cognitorem agnoscant: iuxta quẽ manife
stationis sensum locut⁹ est paulus: Videm⁹ nũc. i. Co.

per speculū in enigmate: tūc aūt facie ad faciē.
Nūc autē cognosco ex parte: tūc aūt cognoscā
sicut et cognitꝰ sum. Qui nō diligit me/ sermo-
nes meos nō seruat. Et isti sunt mūdus: cui nō
se manifestaturꝰ est Christus: qm̄ sermo dei vi-
uus est et efficax: et penetrabilior omni gladio
ancipiti: totus ad diuisionē a visibilibꝰ ⁊ mate-
rialibus et corruptibilibꝰ tendēs: q̄ mūdi ama-
tor nō contēnit: q̄r mundū/ nō deū creatorē dili
git. Proinde mūdo visibili copulato non fiet
manifestatio christi/ nō trinitatis aduētus/ non
ipsiꝰ mansio apud eū. Hoc quidē federe nobis
cū agit̄: vt si diligamus christū/ sermonē eiꝰ ser-
uantes: ꝙ tota trinitas apud nos velit eternā
facere mansionē. Sed qui nō diligit regē/ odio
habebit ⁊ legē: quam si aliquando seruabit: nō
amore iusticie/ sed formidine pene: nō amore re
gis quē nō diligit/ sꝫ timore quo sibi cauet/ ne p̄
uaricans tormēta patiat̄. Et ne crederet̄ ꝙ ser-
mo dūtaxat hoīs contēptibilis esset: ꝙobrem ⁊
sermo cōtemnēdus: negauit esse humanū/ nisi
humana voce ꝓlatū: sed asserit esse diuinū. Et
sermonē quē audistis/ nō est meꝰ. Nō
meretur puri hoīs seruasse sermonē totiꝰ trini-
tatis mansionē: neqꝫ nō seruantes ꝙ intermina
bilis pena sequeret̄. Nec esset reuerētia tāta co
lēdus. Sed cū affirmat̄ ꝙ sermo sit patris eter
ni mittentis ex tp̄e filiū: in obseruātia/ in om̄i re
uerentia/ in om̄i cultu esse auditoribus debet.
Terrorē incutit ne in p̄uaricatiōe fiat/ tergiuer
satio nulla patet. Ait em̄: Sꝫ eiꝰ q̄ misit me pa
tris: apud quē deū patrē ne factiōe sermonis
nulla excusatio locū habet: nisi aut vltio nō cor
rectis/ aut misericordia vere penitētibꝰ aderit.
Reseruat iesus ad docendū multa mittēdo pa
racleto: qui nō lingua/ nō sono vocis/ sed in su-
bitatione lumē veritatis ⁊ gratiā infundēdo do
cebit: et ea q̄ christus docuit/ declarabit. Nam
ista q̄ christꝰ docebat/ illorꝫ animos excedebāt:
idcirco adiecit: Hec locutꝰ sum vobis/
apud vos manēs: scꝫ lingua humana ⁊ sona-
bili voce. Paracletꝰ aūt spūssctūs quē mit
tet pater ī noīe meo: ille vos docebit oīa: et sug
geret vobis oīa q̄cūqꝫ dixero vobis. Manēs
in carne cū ap̄lis spōte mortal' existēs/ ista tan
ꝙ diuina more humano loq̄bat̄. Sed spūs pa-
racletꝰ optimus ꝯsolator: quē pater misit in no
mine filij/ videlicet in virtute fidei ⁊ inuocatio-
nis eiꝰ: ille docuit oīa/ q̄ nō docuit filiꝰ: ⁊ sugges
sit inuisibili suasione: vt incūctāter tenerent̄ at
qꝫ crederent̄ quecūqꝫ etiā ipse filiꝰ humanatus
edixerat. Liquet plurimā doctrinā reseruatam
paracleto/ ⁊ fidē firmandā in cordibus de chri
sto/ ⁊ de ipsiꝰ doctrina indubitatā suggestionē.
Et cū suggestio ꝑtineat ad inferiorē: et sepe ac-
cipiat̄ in reprobā partē: ⁊ inuisibilis aduersari
us suggestiones immittit: nō tamē paracletus
aliquo diuino/ aut sep̄atis substātijs/ aut vnitis
spiritibus/ aut quibuscūqꝫ creatis est credēdus
inferior: equalis em̄ est per oīa in diuinis: et in-
comparabiliter atqꝫ infinite oīa creata trāscen
dit. Nec eiꝰ suggestio in alterā a bonitate par-
tem inflectenda est. Quod em̄ eterne atqꝫ natu
raliter bonū est/ flecti nequit in alterā partem:
nec aliter agere ꝙ ꝑfectā deceat bonitatē. Sed
humanatꝰ et humiliatus dei filiꝰ in nostra mor
tali carne: nisi ꝑ humilia verba humilesqꝫ acti
ones de seipso a patre et spūsancto ꝓnunciare
nō potuit atqꝫ voluit. Idcirco hec dixerim/ ꝙ
spūssanctus a patre et filio cūꝫ venerit aut mis-
sus fuerit/ dicta ipsius christi dei filij suggestu-
rus/ docebit et suggeret: docebit mundū docta
per filiū: suggeret dicta per eū. Etem̄ multa di-
dicerant apostoli a spūsancto ineffabili et inui
sibili modo: que nec christus ore docuit: nec in
audiētiū cordibus inspirauit: nec euāgelica cō-
tinet scriptura: ⁊ diriuata sūt ad posteros: vt vs-
qꝫ in hodiernū diē in ecclesia orthodoxa sacris
obseruationibꝰ currāt. Paracletꝰ cōsolator di
cit̄: cosolatio vero in pace fundat̄: nulla porro
adest cōsolatio p̄ter pacē. Pax vero aut ē ī opi
nione/ aut ī veritate. Una falsa/ reliq̄ vera: q̄ p̄-
terꝙ a deo aliūde nō ꝓuenit: que in hoc tempo
re humane seu rationabili aīe/ in virtutū amo
re atqꝫ actione cōcedit̄: in futuro speculationi
diuinitatis immediate reseruat̄. Et ne tabesce-
rēt ex recessu ipsius saluatoris: aut ⁊ diffidētes
ad intellectū alta docētis: ac etiā crederēt nō di
ligi/ ꝓut videbāt se a christo corꝑaliter sepa͛ri:
pacis hereditatē adiecit dicēs: Pacē relin
quo vobis: pacē meam do vobis. Nō quō
mūdꝰ dat ego do vobis. Pax sū atqꝫ pacificꝰ
q̄ nō exercere litigia noui/ sed oībꝰ euāgelizare
pacē. Uadēs vobis relinquo pacē: ī me morta-
les vos oēs vere credētes recōciliās cū supnis.
Et vna cū patre et spūsctō pacē meā do vobis:
nō ea lege qua dat/ qua reaccipit/ q̄ querit/ qua
vult/ qua vtit̄ mūdus: sed eo pacto quo deū illā
et qualē impartiri decet: et eo fine quo donū di
uinū/ quod est pax diuina/ debet dirigere acce-
ptores. Est em̄ pax supeminens donū/ accōmo
datū vrgente necessitate ꝑamplꝰ vsibus hoīm:
sine qua omnia turbata cōsistūt: cū qua nullus
peruertit̄/ sed omnis tranquillat̄ ordo. Nullus
autē expeditior aut magis necessarius rerū
vsus/ ꝙ ille qui terminat̄ in frui: nō create sub-
stantie/ sed infinite deitatis. Ac per hoc opor-
tet ꝯnoscere duplicē esse pacē/ humanā atqꝫ di-
uinā. Humanā accōmodatā ad quietū vsū hu-
manarū rerum. Diuinā vero vt perueniatur ad
fruitionem diuinorū. De qua optatiue et indi-
stincte dicebat Apostolus: Et pax dei que exu- Phil. 4.
perat omnē sensum/ custodiat corda vestra ⁊ in
telligentias vestras/ in christo iesu dn̄o nostro.
Et iesus christus deus est qui dicit: Pacē me-
am do vobis: quā mūdus nō potest habere/ ac
cipere neqꝫ dare: cū omnē humanū sensū/ etiā
audacter dixerim/ ⁊ angelicū exuperet: tanꝙ su
pereminens donum et transcendēs/ segregata
bonitate/ omnē bonorū largitionē: cū nil sit ho
minibus mortalibus aptius atqꝫ vtilius/ ꝙ cū
creatore omniū esse pacificū: et habere pacem

cũ dominatore vniuerse terre: que facta est per mediatorẽ dei ⁊ hoim: ⁊ per fecialẽ hominẽ Jesum christũ: qui nõ dat pacẽ sequacib⁹ suis prout mũdus amatorib⁹ suis: quã mũdi pacẽ denegat se daturũ/ dicens: Nolite putare qm̃ veni mittere pacẽ in terrã: Nõ em̃ veni mittere pacẽ/ sed gladiũ. Pax quidẽ mundi est/ ⁊ que a mũdanis inquiritur/ corpis imperturbabili sanitate potiri: supabundantẽ rerũ vsum habere quietum: ex nulla rerũ parte turbari: carere hostibus/ aut ipsos debellare/ aut tenere subiectos. Ad quam obtinendã/ cũ prudentia et iusticia et fortitudine ⁊ temperantia omĩs amatorꝝ mundi certauit intẽtio. Sed nec ex omni parte possessa est: et si in parte rerũ seu tẽporis illam cupienti accessit: nõ relata est ad eum finẽ boni/ in quo mortalibus permissa est possideri. Sic ⁊ ꝓ illa casso labore sepe certatũ est. Pax autẽ quã asserit se daturũ/ est ad deũ ordinatus affectus/ ab omnibus corruptibilibus segregatus/ eius volũtati vsqꝫ ad mortẽ inexceptuate obediẽs/ et recõciliatio facta cum deo in merito sanguinis christi pacẽ dantis. Nõ em̃ expedit christo pacem habere nobiscũ/ sed nobis cũ ipso. Nec est in offendentis/ sed in offensi officio dare. Ac ꝑ hoc amator hoim christus dat pacẽ nobis/ non accipit: qꝛ ipse pace nostra nõ indiget. Ipse de⁹ offensus a nobis/ semꝑ inoffense consistens ad nos. Dat igit̃ pacem qua ordinate cũ deo viuamus: dat pacẽ in sanguine in quo recõciliati sumus: pollicet̃ pacem eternam/ qua in eternũ beati cũ ipso maneamus. Hec non mundi more/ sed diuino et ineffabili modo datur.

Mat.10.

¶ Reiterat iesus de propellẽda turbatione: subijciẽs causã: et suã omnimodã innocentiã profitetur: secundum Joannẽ solum. Capitulũ v

Joan.14. Dixerat pauloante discipul'/ quod nũc ꝑ silia verba dicit: [Nõ turbetur cor vestrũ/ neqꝫ formidet. Audistis qꝛ ego dixi vobis: vado ⁊ venio ad vos] Ergo nõ turbãdũ neqꝫ timẽdũ si vadit ad patrẽ/ et venit ad electos/ auxiliari⁹ ad pugnã: imo totã sua virtute pactur⁹ ⁊ pstatur⁹ in opportunis omĩb⁹ gratiã ⁊ sufficientiã: sed nec turbãdũ/ imo gaudẽdũ. [Si diligeretis me/ gauderetis vtiqꝫ/ qꝛ vado ad patrẽ: qꝛ pater maior me est.] Añ dixit: Si diligitis me/ mãdata mea seruate: nũc vero dicit: Si diligeretis me/ gauderetis vtiqꝫ. Diuersis effectibus est probãda dilectio: exteriori/ vt seruent̃ dilecti mandata: interiori aũt/ vt in ei⁹ ꝓsperitate letemur. Laborauerat christus vt homo: regrediebatur ad patrẽ/ exaltationẽ super omnẽ creaturã/ ⁊ omnes homines et angelos recepturus ab eo: quia maior ipso erat eo ꝙ homo: nã quia deus/ equalis ꝑ omnia patri. Et vt tota ratio gaudij refunderet̃ in eos/ gaudere debebant: quia pater homine christo maior. Plus cõfert vobis ex forma dei/ ꝙ̃ ego cõferre possim ex forma seruili: qꝛ pater maior me est. [Et nũc dixi vobis priusꝙ̃ fiat: vt cũ factũ fuerit credatis]. Prenũciatio christi discipulorꝝ corda futurorꝝ astruebat ad fidẽ: vt cũ ꝓmissum deuenisset in factũ: ocyus imo incũctanter crederetur/ qꝛ fuerat añ predictũ. Prophetie quidẽ que de christo et eius corꝑe mystico ꝓcesserunt: cũ cõspecta sunt facta/ audientiũ corda incredulitatẽ facili⁹ inclinarũt. Sic Christ⁹ ante ꝓdixit: vt cũ factũ fuerit/ prestetur indubitata fides. Moderat̃ suos sermones iesus/ ne ꝑ plus effluat ꝙ̃ expediat: aut ꝙ̃ ꝑcipere possit audito/ dicẽs: Jã nõ multa loquar vobiscũ. Quia nõ plus expedit: plus capere nõ potestis. Coartor vndiqꝫ nimis. Inimic⁹ qui me a iuuẽtute mea expugnauit/ in me nũc acri⁹ seuit: bello acriori conferendũ est: meã corã vobis ꝓfiteor innocentiã. [Uenit eñi princeps huius mundi: ⁊ in me nõ habet quicꝙ̃.] Ut q̃si recompingenter diceretur: Ut quid prelium istud in parte gerit̃? vt quid bellũ in toto? vt q̇d ista cruoris effusio? vt q̇d seua ista mors? vt q̇d huiuscemodi crucis opprobriũ? vt quid cum latronibus deputatio? Uere in me nõ habet quicꝙ̃. Sꝫ paterna iussio ⁊ filialis dilectio hoc fecerũt. Proinde dicit: Cũ inuisibilis hostis nihil in me inueniat sui iuris: attamẽ hoc bello cõferendũ est: [vt cognoscat mũd⁹/ qꝛ diligo patrẽ: et sicut mandatuꝫ dedit mihi pater/ hoc facio.] Alibi scriptũ est/ cũ disceptaret in tẽplo Nũc princeps mũdi huius eijcietur foras. Et hic quidẽ dicit: Uenit em̃ princeps mũdi hui⁹: et in me nõ habet quicꝙ̃. Mundi princeps antiquus est hostis: qui cepit in mũdo ex primis subactis parentibus dominari: et principatuꝫ accepit eo iure quo sibi spõte tradidit male suasus Adam. Sed per plus petendi auiditatẽ i eo in quo criminis originalis aut actualis nihil inuenerat/ eijciendus erat. Qui cũ venit congressum habiturus cũ Christo: nihil sui iuris inuenit in eo: Nam omne peccatũ siue delictũ magnũ vel paruum/ de iure diaboli est. Superfluũ autem est christũ excusare a crimine: ⁊ istũ lucidissimũ solem velle nostris luminaribus reddere clariorem: atqꝫ verbis importunis immaculabilẽ iustificare iusticiam: et omnis boni fontẽ viuũ ex cenosis quasi riuulis reddere puriorẽ. Quid em̃ de christo ꝓ sua innocentia est aliud disserendum/ nisi tenendũ ꝙ peccare nõ potuit: nec aliquo mõ a sua bonitate deficere: nec desistere ab expediẽdorũ factione bonorum? Quid igit̃ i christo erat quod posset ad diabolũ ꝑtinere? Uñ huic original' macula: ꝙ̃uis ei⁹ caro fuerit ex traduce: sed traducta de sanctificata ꝑ spiritũsctm̃ virgine matre? Uñ huic aliquid de lege peccati: quẽ nullũ potuit maculare delictum/ nullũqꝫ turpare peccatum? Unde obliquari potuit immutabilis rectitudo? Unde huic aliquid adhesit de mũdo/ quẽ fecit: qui eum non cognouit: de quo suum regnũ esse negauit? Unde huic superbia/ q̇ humiliauit semet ipsum factus obediens vsqꝫ ad mortẽ? Uñ inuidia/ qui venit ꝓ omnibus dare animaꝫ suam?

Uñ huic ira seu impatiētia: q̄ cū malediceretur nō maledicebat: cū pateret / nō cōminabatur? Uñ acidia: q̄ fuit ī laboribꝰ a iuuētute sua: ⁊ fatigatus ex itinere sedebat sup samaritanū fontē? Uñ auaricia: q̄ pro nobis factꝰ est egenꝰ ⁊ pauper? Unde gula: qui ieiunans quadraginta diebus et noctibꝰ in deserto: et cū esuriret / nec legimus ilico soluisse ieiuniū? Unde carnis petulātia: q̄ castissima et sanctificata traducta de virgine facta / vnita deitati? Ac p hoc q̄d ī hoc homine querere habet hostis antiquꝰ? Uenit enī princeps huiꝰ mūdi: ⁊ in me nō habet quicq̄: sz vt cognoscat mūdus q2 diligo patrē: cuius dilectio in hūc me fecit venire cōgressū / vt certem equitate nō vi: patiētia / nō potētia: nō in forma dei / sed in forma seruili cū principe mūdi: qui in me quod possit arguere atq3 damnare / nō repperit quicq̄. Et sic dedit mihi pater mandatū de congrediendo cū principe mundi: qui cū me innocentem sua inuidia et astutia tradiderit in mortem: amittat quā diu īprobus princeps tenuit potestatē. Et sicut mādatū dedit mihi pater de congrediēdo p penas et opprobria et crucis mortem cū huiuscemodi principe mundi: sic nō aliter facio. Nō enī est fidelis serui ⁊ obedientis filij / aliter mandatū exequi q̄ prout a superiore positū est: Igitur sic facio. Et sicut in ipso diabolus mūdi princeps nil sui iuris habebat / sed secū congrediebat paterno mandato: sic nec est in christū peruersa cogitatione impingendū ab hominibꝰ / cur ita incessit: cur tot et talia sustinuit: cur ab omni delicto īmunis sic corpe conflictus est: cū ipse aliter etiam in minimis nō fecerit / nisi put a patre in mādatis accepit. Sepe nāq3 dixit: Nō veni facere volūtatē meā / sed volūtatē eius q̄ misit me patris. Totus est liber a causatiōibꝰ hoīm: qui nō egit aliter q̄ a superiore accepit: sed sicut dedit mandatum superior / sic inferior executus est. Tota obedientia est ex nullo causanda: si put accipitur / effectui traditur sanctū mandatū. Qui omnē intentionē preceptoris in mandato cognouit: virutēq3 mandati nisi iuxta cognitionē huiuscemodi nō aliter exequatur. Etenī velle mandata sancta perficere / modū eque vt et factum oportet intendere. Et obedire p omnia satagētes: ne in nobis aduersarius noster cum ineuitabilis congressus ingruerit / aliq̄d sui iuris inueniat: vt quisq3 de se verā hanc possit proferre sententiā: Uenit enī princeps mundi huiꝰ: et in me nō habet quicq̄.

¶ De mutatiōe loci christi suiq3 collegij in designatiōe trāsitiōis ad euāgeliū: secundū Joannē / mattheum / marcum et lucam. Capitulū VI

Actis cena / lotione pedū / sui corpis sacramento / multa cōmonefecit: anteq̄ de cenaculo et de hierusalē egrederetur. Quid predixit? [Surgite eamꝰ hinc. Et hymno dicto exierunt in montē oliueti seu oliuarū.] Ipse dux belli nouiq3 certaminis: ipse terminꝰ figurarū et vmbrarū / formaq3 verorū: p̄mo surgēs suos tyrones alloquit dicēs: Surgite eamꝰ hinc. Surgite qui sedistis: q̄ manducastis panē doloris / corpus scz meū / de primo immolandū p vobis. Surgite ppere: q2 illū panē viuū manducastis / qui dolores p peccatis omniū a die cōceptionis sue in corde portauit et dolore sensibili cōfixus in cruce dolebit. Surgite animo vigilanti in pmptitudine spiritus. Surgite / mentes vestras ad supna erigite. Cōtēplamini magis intuitu quid egi: q̄d sim acturus pro redēptione generis humani. Eamus hinc ab isto cenaculo / vbi vetꝰ celebratū est pascha pro trāsitu quē facturus sum de hoc mundo ad patrē: et pro trāsitu quē facturi estis vos subsequi3 vestri: a veteri lege in nouitatē vite / a figuris ad veritatē / ab vmbris ad claritatē. Eamus a cenaculo vbi vestri pedes loti sunt: ne iterū puluis terrene cupiditatis inhereat / qui abstersus est. Eamus hinc vbi accepistis panē celestem ad confortationē infirmitatis vestre: non enī iterū tabescere decet ocio spūaliter confortatum. Eamus ab hierusalē vbi pro morte vita damnabitur: vbi florebit iniquitas ppulsa iusticia. Eamꝰ ab hoc manufacto templo vbi corporaliter adoratur: nam templa spūalia sunt de primo cōstruenda: et alia edificanda hierusalē ciuitas: cuius participatio ciuiū sit in verū et in vnū deū et vnigenitum dei filium incarnatum: cuius muri nulla possunt arietatione dissolui: cuius lapides non dirimant: que nullo vallo interposito ab hostibus angustet: que non prosternatur ad terrā / sed erigatur in celū: ⁊ pacto mysterio seculi supra illum ascendat / que nulla possit obsidione deleri. Surgite igitur eamus hinc. Et quo itur? Et hymno dicto / exierunt in montē oliueti. Predixerūt hymnum ad iter: vt processus sit in noīe dñi / et ad laudē eius q̄ cuncta bona disposuit ab eterno. Ueniūt ad montem optima qualitate distinctū: quia oliuarum mons altum dicit a hierusalē terrestri. A synagoga et a lege venitur ad alta. Et quāuis illa in monte: mons oliuarū in altius ferebat: vt omnino ecclesia q̄ synagoga habeat excelsior. Sed qualificabat oliuis / ex quibus olei fructus percipitur. Oleum fomentū est luminis: liquoribꝰ omnibꝰ supernatat / lenit / vngit / affert quādoq3 medelā. Pascibilia et potabilem aquā condit: vt ex his qualitatibꝰ in spiritualem traiectis intelligentiam / credamus constare orthodoxam ecclesiam: ad quā completo hymno veteris testamenti per christum et apostolos est celebratus accessus. Ac etiam omnem christianum debere his qualitatibus insigniri quas oleū habet: a quo put vngit / christus appellatus est: ⁊ a christo christianitas dicta est. Nec aliud dixerim recessum a hierusalē et accessum ad montē olei: q̄ deserendā synagogā: ⁊ de primo christianitatē esse condendā: secundū quā saluandos oportet esse mortales. Ac p hoc sic dictū et factū est: Surgite eamꝰ hinc. Et hymno dicto exie

runt in mōtē oliueti. Ut etiā ex his ꝑstet bñ agē
di forma credētibꝰ agonistis: vt surgamꝰ ꝛ eamꝰ
ad bona/si nos male iacere cognouimꝰ: ꝛ a bo
nis ad meliora nisi ꝑficiēdi patet iter/donec i q̄
cꝫ optima veniamꝰ. Nō iacebāt hi/sed sedebāt
intēti ad doctrinā et ad dulcia verba magistri.
Sed ꝑtinet sessio ad quietē: surgēdū est ad opꝰ
cū de bñ operādo ē ꝑcepta doctrina. Frustra
est doctrina de moribꝰ/ si nō deuenit in opus.
Precedit oꝑationē lectio: ꝑcedit i orōne: prece
det ꝛ ꝯtēplationē. Legisti ꝑ te: audisti a docto-
re q̄d operis: q̄d ores: q̄d intēta mēte cotemplā
dū sit. Igit surgendū ꝓperandūcꝫ ad ea q̄ didi
cimꝰ ex lectione siue doctrina. Et spōsa inuitat
a spōso/vt surgat ꝛ ꝓperet/ꝛ vt oret: ꝛ vt contē
plet foramina ꝛ cauernā q̄ ꝓ redēptione huma
na/spōsecꝫ sue spōsus ipse portauit. Comestus
erat panis doloris/legal scꝫ ꝛ euāgelicus. Ille
doloris erat: q̄ nemo ex toto legē illā ꝑfecerat:
ꝛ nemo ex illo satiabat ad plenū: ꝙꝙ et azymꝰ
esset. Et euāgelicꝰ panis ꝙꝙ viuꝰ de celo descē
derit: de ꝓximo valde in acutissimis doloribus
futurꝰ erat/penalibus quidē: ꝛ nostros i se latu
rus. Surgendū quidē erat/et ad alia ꝓperādū
Sessio/surrectio/itio/serie optima disponūtur
Sessio ad doctrinā percipiēdā/surrectio ad in
tellectū: itio fit ad ea q̄ precepta sunt.

¶ Quod oēs christiani sunt ex christo et in christo: sine quo nihil rectuz agunt: in quo manentes multū fructum afferunt: secundū Joannē solum. Capitulū VII

Egressus iesus a Hierusalē cū vnde-
cim discipulis suis/i oliueti mōte ꝯse-
dit: eos de altissimis ꝛ necessariꝭs in-
struēs: nō affectus pauori ꝓxime captionis ꝛ se
ue future mortis: quā infallibiliter sibi immine
re cernebat: nō necessitate aut potestate inferē-
tiū/ sed volūtate sui suscipiētis. Nec a doctrina
cessabat: nisus ostēdere q̄ colligatio/ q̄ vnio/ q̄
coniūctio/q̄ ꝓximitas/que agēdi potentia/ que
actionis vtilitas/que pactio inter ipsū et disci-
pulos subsequos christianos existeret / dicēs:
Joan.15. ⌊Ego sū vitis vera: et pater meꝰ agricola
est.⌉ Per similitudinē loquit/vt ad ꝓprietatez
traꝭciat: quia viti se assimilat in naturalibꝰ su-
is: vt ostendat quid ꝓpriū faciat per gratiā fi-
delibꝰ suis. Uitis vera Christꝰ est: vt dei filiꝰ ab
eterno plantata in patre/vt hō ex tēpore vnita
deitati: i veritate fructificās: q̄ ipse veritas est
in veritate se diffundēs in palmitibꝰ suis: in ve
ritate culta: q̄ pater eius agricola est. Si pater
agricola: igitur agrū habet. Si hanc vitē co-
lit: ergo vitis in agro. Ager ecclesia. In eccle-
sia manet christus/qui est vera vitis. De forma
serui/nō de forma dei sermo decurrit. Non em̄
est vitis vt deus: necꝫ colit a patre/ꝑ oīa sibi
equalis existens. Nec aliqua similitudo impo-
nit deitati: velut ꝓpheta negat ei sitd̄inē ali-
Esa.40 quā esse ponendā/dicēs: Cui similē fecistis deū:
aut quā imaginē ponetis ei? Est vitis christꝰ:
et pater in eo agricole facit officiuz: ꝙ nec vera
vitis sine palmitibꝰ est: q̄ sunt in cōsyderatione
agricole/an ꝑcidant aut cōseruent in vite. Om̄
⌊omnē palmitē i me nō ferentē fructū/tol
let eū. Et oēm q̄ fert fructū/purgabit eū/vt fru
ctū plus afferat.⌉ Uitis christꝰ: cuiꝰ palmites
sunt oēs fideles eiꝰ. Sed palmes q̄ ex ista vite
nō fert fructū dignū in vite: ab ista tollet velut
ramꝰ siccus ab arbore ꝑcidit: q̄ vena latēs hu-
moris/q̄ ab arboris trūco in ramos diffundit/
in pūcto terminata ē ne diffundat. Fructū vero
ferēs seruabit in arbore: atcꝫ purgabit ab im-
pertinētibꝰ ꝛ a maculosis/vt fructū plꝰ afferat:
nō solū in quātitate/ sed etiā in ꝑciositate. De-
cet em̄ ex ista mūdissima vite ramos mūdos ꝓ
cedere: atcꝫ fructū emanare mūdissimū/aptū re
gno celorū. Uinearū cultꝰ ostēdit scire querēti-
bus/ꝙ purgati palmites cultorio more/ ad am
pliorē fructū turgescūt in gēmis. Et vnā ꝑces-
sisse purgationē i verbo factā ostendit. ⌊Jam
vos mūdi estis/ ꝓpter sermonē quē locutꝰ
sū vobis:⌉ facile abluitiuū/ lenē mūdatorē/sua
uē purgatorē. Saluator aduenit ꝓ suorū salute
fideliū: vt ablueret aqua sanctificata ꝑ verbū:
mūdaret euangelicus sermo ad omniū absters-
onem malorū et totius mundicie cōplementū:
purgationē faceret pater agricola: sanctificaret
denicꝫ spūssanctus. Quis igit ab auditione di-
uini sermonis abfugiat: si fideliter ꝛ humiliter
audientes emūdat? Non em̄ est alius sermo quē
quatuor celici notariꝭ cōscripserūt/ ꝙ ille quez
locutus est christus: qui sermo vscꝫ in finē seculi
erit in ꝓmulgatione/vt sit in auditione: quē qui
in fide actiuorū audierit/ab auditu malo non ti
mebit. Si q̄s em̄ fere fuerit mūdus: deū pro se
sollicitū habet. Sic em̄ scriptū est: Si mūdus ꝛ Job.8.
rectus incesseris/statim euigilabit ad te. Job
em̄ talia dicebat. Sed quis pōt facere mundum
de mūdo cōceptum semine/ nisi tu qui solus es?
Et rursus: Nunq̄d iustificari pōt hō cōparatꝰ Job.
deo/aut apparere mūdus natus de muliere? Et
iterum: Stelle nō sunt munde in cōspectu eius. Job.
Hec idcirco dicta sunt: quoniā nisi per ea q̄ di-
uina ꝛ supra naturā sunt/mūdicia nō existit. Si
nos deꝰ asperget hysopo/ mundabimur: ꝛ laua
mur ab ipso/dealbabimur super niuē. Sed quo
niā nihil boni pōt esse ex nobis tanꝙ ex nobis: ꝛ
est radix nostre ꝓpagatiōis infecta: ꝛ nihil va-
lemus ex nobis velut ex nihilo facti: admone-
mur manere in eo: a quo nisi bonū exire nō pōt:
nec virtutē suā suis negare palmitibꝰ. ⌊Ma-
nete in me/ꝛ ego in vobis. Sicut palmes nō
pōt facere fructū a semetipso/ nisi manserit in
vite: sic nec vos/ nisi in me māseritis. Ego sum
vitis/vos palmites. Qui manet in me/ꝛ ego in
eo: hic fert fructū multū: q̄ sine me nil potestis
facere.⌉ Luce clarior est sententia ex assumpta
similitudine/ꝙ palmes ꝑcisus a vite fructū fer-
re non pōt: q̄ precisio infusionē decidit quā vi-
tis faciebat in palmitē. Sic q̄ est ꝑcisus a chri-
sto/ fructū dignū germinare nō pōt. Quia cum

sint vnū vitis et palmes: diuisio in vnitate non est: et vnitas cū multiplicat᷑/ a seipsa recedit: qm̄ dualitas siue amplius vnitatē deseruit. Nulla fructificādi virtus adest palmiti/ nisi māserit in vite: sic nulla virtus cuipiā hoīm/ nisi manserit in christo/ et nisi christus māserit in eo. Māsio aūt ista reciproca fructificare in multitudine facit: nō christo/ sȝ ex christo homini christiano. Alter manentiū alteruter nō vterq̄ de huiuscemodi mansione ꝑcipit fructū: quoniā bonorum actorū ⁊ creatorū christus omnino nec indigꝰ est: sed ei fructus acquirit᷑ qui sine ipso nihil facere pōt. Qualiter aūt ista mansio sit tenēda/ supra declaratū est. Non solū fructificare nequit ad premiū qui nō manet in christo: sed etiam ad suppliciū deputat᷑. Et hoc mōstrat quod sequitur: [Siquis in me nō manserit/ mittet᷑ foras sicut palmes/ et arescet: et colligēt eum/ et in ignē mittent et ardet.] Non est dare tertiū voluntariū seu a voluntate aliquod factū inter vitium ⁊ virtutē: ꝙuis sit aliquid inuenire creatū/ de sui natura tendēs in neutrū: etiā cū possit deduci aut in vitiū/ aut in virtutis obsequiū. Nec potest esse māsio preterꝙ in vitio extra christū. Ob hoc ergo dicit᷑: Si quis in me nō manserit cū alibi ꝙ in vitio manere nō possit/ mittetur foras precisus: quem non christus/ neq̄ alius/ sed ipse semetipsum precidit: sicut palmes quē vitis non abijcit: sed alius ferramēto decidit. Et foras missus arescet/ vt igni sic ad comburendum sit aptior. Et colligent eum ministri iusticie: et in ignem scȝ eternū mittēt eterne arsurū. Videamus suppositā preuaricationē: videamꝰ suppositā diuine iusticie seriē. Si māsio ꝑ fidē et dilectionē non sit in christo: ecce culpa supposita/ mittetur foras: anathema erit a christo et ab ecclesia/ quia mittitur foras: ecce ordinata iusticia. Deinde arescet ab omni virtute/ ab omniq̄ gratia: vt velut lignum aridum aptius ardet: sic aridus bonis colligetur: ineuitabiliter mittetur in ignem: ardebit eterne: non tamē ad consumptionē/ ne pena terminū habeat.

Quō sit māsio christi in nobis nostriq̄ȝ in christo: et quis fructꝰ huiuscemodi māsionis: secūdū ioannem solum. Capitulū VIII

Non est ista māsio corꝑalis/ vt locus ⁊ tēpus ex mora/ et corpꝰ et mēsurabile requirat᷑: sed extra huiuscemodi diffinitione peragit᷑/ quā sub conditione christꝰ enucleat. [Si māseritis in me/ ⁊ verba mea ī vobis māserint: quodcūq̄ volueritis petetis/ ⁊ fiet vobis.] Fit māsio ī christo ea imagine ꝗ palmes in vite: nō tn̄ ea ꝓprietate: cū ī eo quod in siītudinē assumit᷑/ sit noīatorū ꝓprietas: sed in assimilatiōe siītudo: ī assimilatis vero effectuū veritas. Igitur maneamꝰ ī christo ꝑ ipsaȝ fidei adhesionē/ qua nulla maior: ⁊ per verā dilectionē/ qua nulla melior: ⁊ ꝑ imitationē/ ꝗ nulla certior. Sicut Joānes inquit: Qui dicit se in christo manere: debet sicut ille ambulauit et ipse ambulare. Manet aūt ipse in hac vita nō aliter ꝙ ꝑ verbū auditū/ susceptū atq̄ retentū. Nō em̄ christꝰ ſm substantiā aīe aut corꝑis aut deitatis manet in nobis/ sed ꝑ verbū eiꝰ. Nā fides est ex auditu: auditꝰ aūt per verbū dei. Verbū autē dei verbū est christi: qui aliud nō loqtur ꝙ verba dei. Dictū est em̄: Que audiui a patre meo/ hec loquor vobis. Proinde dicit: Si verba mea in vobis māserint. Manēt ī nobis verba saluatoris nō alio manēdi ordine nisi eo ꝙ ea cū audimus/ si sunt nostrū excedētia intellectū/ credimꝰ: si ꝓpe intelligimꝰ/ intellecta placent: placētia diligūtur: dilecta firmant᷑ in memoria: memorie cōmendata tenaciter iuxta cautelā et opus in effectū/ libera volūtate/ tota possibilitate deueniūt. Cui māsioni volūtariū redditur premiū: cū exauditio petitionū tribuat᷑ ad votū/ cū dicit᷑: Quodcūq̄ volueritis/ petetis: ⁊ fiet vobis. Larga et inexceptuata videtur ista exauditio: cū nihil boni aut mali ꝯpetendo secludat. Si silenter considerantur verba ꝓmissa/ restrīgit᷑ petitio cui iusta exauditio porrigat᷑ Si in me māseritis/ nō aliā formā petēdi dabitis ꝙ ego porrexerim patri: cui omnē meā oīm petitionū subdidi volūtatē. Et si verba mea in vobis manserint/ ꝗ doctrinalia sunt: ipsa docebūt ꝗd iustū/ quid honestū/ quid delectabile/ ꝗd iocundū/ quid vtile/ quid licitū et expediēs: ꝗd datori dare/ quid postulanti dignū accipere videat᷑. Hinc sane dictū: Quodcunq̄ volueritis petetis/ et fiet vobis. Et si nō ilico/ fiet tꝑe congruo. Et si nō quod petimus/ fiet et vtiliꝰ: naȝ discipuli nō recte petentes audierūt: Nescitis quid petatis. Mat. 20. Et Apostolus: Quid oremus nescimus: ipse autē spiritus postulat ꝓ nobis gemitibus inenarrabilibus. Roma. 8.

Quod deus pater glorificatur ex bonis opibꝰ nostris: et de vicaria māsione dilectionis nostre in christo/ et christi in nobis: secundum Joannē solum. Capitulū IX

Sepe insinuatū est: necnō sepe repetere oportet: ꝙ nihil deo patri neq̄ filio incarnato accedit vtilitatis/ delectationis/ exaltationis ex his bonis ꝗ agimꝰ. Sed cū aliꝗd ex sono littere sibi accessisse videt᷑: ad sensū referendū est/ quo rōnal' creatura de ipso aliꝗd nouiter ꝑcipit siue cognoscit: qm̄ eterno nihil nouū accedit siue prouenit. In nobis ⁊ ꝓ nobis sunt huiusmodi varie actiones. Sed cū christus semper ad meliora niteretur suos prouehere discipulos: introducit patrem glorificari ex recte agentibus nobis/ dicens: [In hoc clarificatus est pater meus: vt fructū plurimū afferatis/ et efficiamini mei discipuli.] Joan. 15. Vn̄ clarificat᷑ pater nō in seipso/ sed in nobis: ꝗ eum ab eterno clarū existentē nō agnoscebamꝰ qua claritate fulgeret: Sed denuo claret in nobis cū ipse sit verus agricola vere vitis purgās palmites/ vt fructū afferāt ampliorē: quoniam nisi

purgaret/fructũ afferre nõ possent: etiã si ma-
nerent in vite dũtaxat p fidẽ. Claret igiꝭ virtus
ei9 ex fructu: sine quo nullus est fruct9. Igiꝭ in
hoc clarificatus est pater deus/si fruct9 mult9
affertur: ea disciplina ꝛ lege/ vt plurimũ fructuz
afferre satagentes/christi efficiantur discipuli:
qm̃ omnis ali9 discipulatus est reprob9/nisi vbi
docet christ9 iesus. Et ne pudori aut labori aut
sterilitati ascribereꝭ discipulũ Christi fieri: dile-
ctionis diuine pmiũ appositũ est. [Sicut di
lexit me pater/ꝛ ego dilexi vos.] Impscruta-
bile dictũ: qm̃ deus pater suum dilexit filiũ ab
eterno. En et fili9 cũ nõ essem9/quõ nos potuit
diligere ab eterno? Sed et hoc vtiqꝫ verũ est ꝙ
dilexit nos ab eterno anteq̃ essemus vt faceret
nos: nec dilexit aliꝭ nos creatos q̃ dilexerit nõ
dũ editos: nec aliter dilexit nõ existẽtes q̃ futu-
ros puiderit. Humanũ aũt pensandũ est dictũ:
sicut dilexit me pater / et ego dilexi vos: qm̃ sic
eũ dilexit: vt post omnẽ agonẽ in celestibus ad
dexterã vt hoiem fecerit cõsedere. Hinc Apl's
Phil.2. post ei9 agonẽ dicit de ipo: Propter quod de9
exaltauit illũ: ꝛ dedit illi nomẽ quod est sup om
ne nomẽ: vt in noie iesu om̃e genu flectaꝭ / cele-
stiũ/terrestriũ ꝛ infernorũ: ꝛ ois lingua cõfiteaꝭ
qm̃ dñs Jesus christ9 in gloria ẽ dei patris. Et
Hebre.2. alibi: Uidmus iesũ p passionẽ mortis gloria et
honore coronatũ: qm̃ assumptus est in celũ: im
mo ppria virtute ascẽdit: ꝛ sedet ad dexterã pa
tris. Sic et ipse dilexit nos: vt vbi est ꝛ nos esse
valeam9. Postulauit enĩ hoc exaudita petitio-
Joan.12. ne a patre: Uolo pater vt vbi ego suz/ illic sit ꝛ
minister me9. Propterea ilico subiũxit de mãsi
one dilectiõis: [Manete ĩ dilectiõe mea.]
Quã mãsionẽ in id quod sepe supradixerat tra-
ijcit: vt nemo excuseꝭ: scꝫ ĩ obseruãtiã mãdato
rũ. [Si precepta mea seruaueritis/manebi
tis in dilectiõe mea.] Ut ex hoc duplex intelli-
gẽdi sensus eluceat: vt si seruabitis/ manebitis
ꝛ si manebitis/seruabitis: vt vnũ ad meritũ/ al
terũ ad pmiũ referaꝭ. [Sicut et ego patris
mei pcepta fuaui: ꝛ maneo ĩ ei9 dilectiõe.] Ser
uauit mãdata patris fili9/qꝛ dilexit: manet ĩ ei9
dilectione/qꝛ seruauit. Sim9 ergo nos actu in
ista custodia cũ inuitamur. Sic enĩ de veris di-
scipulis sequacibusqꝫ christi scriptũ ẽ/supioris
Ps.118. iussione suscepta. Mãdat superior. Quid? Tu
mãdasti mãdata tua custodiri nimis. Dicit in-
ferior: Tũc nõ ꝯfundar/cũ pspexero in om̃ibus
mãdatis tuis. Igiꝭ custodiui ne cõfundar. Et
pollicebaꝭ effectũ: In mãdatis tuis exercebor
Orabat in artiora deduci. Deduc me dñe in se
mita mandatorũ tuorũ. Et sine turbatione ani-
mi se pmittebat facturũ. Parat9 sum et nõ suz
turbatus: vt custodiã mãdata tua. Quare? Ut
in tua dilectione permaneã: predilexi mandata
tua super aurũ ꝛ topazion. Et qꝛ tu manebis ĩ
me: ppterea ad omnia mãdata tua dirigebar:
oẽm viã iniquã odio habui. Cur aũt ista salua-
tor suis discipulꝭ dixerit/p subiecta verba denũ
ciat: Hec locutus sũ vobis: vt gaudiũ meũ
in vobis sit: ꝛ gaudiũ vestrũ impleaꝭ.] Si quod
agiꝭ de gaudio/hũanit9 inter hoies discutim9
maxima gaudẽdi materia est: cum duo rõnales
animi rõnabiliter in amicitia copulanꝭ: vt vn9
p amorẽ in altero esse videaꝭ: ita vt gaudiũ vni9
sit etiã alterius: ꝛ quicq̃d boni reperiꝭ in vno/in
altero agnoscatur. Ac p hoc tãta de dilectione
christus ingeminat/ vt gaudiũ eius sit in nobis
vt de eo gaudeamus in nobis de quo ipse gau-
det: aut de nullo alio nobis puenienti q̃ de ipo
gaudeamus. Solus ipse nobis sit gaudiũ/cũ ex
omni parte preterq̃ ex ipso meror insistat. Nõ
enĩ alia q̃ de christo est gaudẽdi materia christi
anis: neqꝫ aliũde ipsis debet esse festiuitas sup
terrã. Penetrãtib9 vlterius dictũ ad intelligen
dum / occurrit ꝙ ipse amoris gratia vult gau-
dere de nobis/ velut hõ nobis p oĩa similis fact9
absqꝫ pctõ. Carnẽ enĩ nr̃am ex traduce ppagatã
ppagine: aĩam etiã ex noua creatione in nullo
dissimilẽ in natura suscepit et habet. Quãobrẽ
seruata dilectione gaudet de bene agentib9 no-
bis: vt eos habeat consortes in gratia ꝛ in glo-
ria/quos consortes habere voluit in natura: et
ex hoc gaudiũ nostrũ impleatur. Non enim di-
xit ꝙ suũ gaudium impleret in nobis: quoniam
sibi dare non possumus sufficientẽ copiã gau-
dij: nec captat ex nobis/q̃uis velit gaudere de
nobis. Non extra se gaudet/ quia deus: nec in-
surgit sibi affectio aliqua extra se: ad seipm tot9
tote per oĩa existẽs/ab oĩbus accidentib9 extra-
neus est: cũ id sit quod in se habet: id solũ habe-
at diuine quod in seipso est. Non ergo nouum
sibi de creatura gaudiũ: neqꝫ quale vel quantuz
aut ex aliquo genere dicẽdi aliquid de alio: sed
secundũ substantiã eternã/ et eterne oĩa de ipso
dicunꝭ: dũtaxat relatione personarũ excepta.
Sed de dei filio eterno ꝛ vero tacta sũt vba/di
gressionẽ ab inceptis quodãmodo habentia lo
cuti sumus. Proinde ad humilia dei filij reuer-
tamur. Gaudet ipse de nobis voluntate nõ sub-
stantiua factione/aut aliqua sufficientia gaudi-
orum: cum nec minus ipse gauderet si nulla cre
atura extra seipsum esset. Hinc est ꝙ suuz ex no
bis quãtũcunqꝫ recte agentibus gaudium non
impleꝭ/quãuis habeatur: nostrum vero gaudiũ
nõ ex nobis/ sed ex ipso perfectã plenitudinem
habet. Non enim fons viuus a riuo/ sed riuus
a fonte naturalem et substantialem habet ori-
ginem: cum non riuus in fontẽ/sed fons refun-
dat in riuũ: quãuis gloria lausqꝫ sit fontis q̃ in
riuos vberes deriueꝭ: quorũ glia seu abũdantia
non est ex ipsis/sed ex fonte pcedit.

¶ De singulari dilectionis precepto/et amicitia christi et electiõe eius ad fructum multum: secũdũ Joannem solum. Capitulũ X

Eterno iure in vnum omnia tendunt
eterno dixerim/quia preuiso: sed in tẽ-
poris volubilitate ostenditur/ꝛ in latẽ
tibus rebus atqꝫ manentibus. Unus deus per
omnia condidit: qui tã diuersa cõnexuit/vt vnã

mundus omnis ostenderet formaz: vnū singulare lumē/ vnū caput in corpe: vnāq3 in vno corpore rationabilē τ viuentē animā. Omnia membra ordinauit ad vnū caput. Omnes anime potentias ad vnā statuit volūtatē. Una fides/ vnū baptisma est. Unū fecit τ ordinauit ꝑcipuū τ singulare de dilectione preceptuz: in quo fundata sunt oīa: a quo ꝑ debitā obseruantiā cōplēt oīa: sine quo nil valent omnia: cū quo τ in quo bona sunt τ merent omnia: quo ꝑtermisso depereūt
Joã.15 oīa. Et hoc cuz ait: **Hoc est preceptū meū vt diligatis inuicez/ sicut dilexi vos.** Omnia dei christiq3 ꝑcepta sunt: sed de isto expressius fatet: Hoc est preceptū meū. Si suū/ ergo inuiolabiliter obseruandū: qr preceptum posuit τ nō preteribit. In supioribus ad seipm conatus est hominū dilectionē conuertere: nūc retorquet in proximū: τ ꝓximi dilectionē suū dicit esse mandatū: vt diligamus nos inuicē/ sicut et ipse dilexit nos. Est dilectio a natura in cōsimiles: quoniā iure nature similia sibi in dilectione socianť. Est τ dilectio mercēnaria: est ex necessitudine/ qua ꝓpagatio agiť in natura: est ex delectatione sensuali/ qua colligant anime impudentes: ex q̄bus aut equitas naturalis aut moralis quedā iusticia seu moꝝ turpitudo consurgit: ex aliqua tamē haꝝ ad premiū nō acquiritur meritum. Proinde saluator ex sua dilectione modū τ formā dedit dilectioni nostre/ dicēs: Sicut dilexi vos. Itaq3 vt nec in dilectione ꝓximorū error ꝑniciosus obueniat: exquirēda est atq3 tenēda christi forma quā ipse ꝯstruxit. Quō igiť ipse dilexit nos? Supra naturā/ extra mercedē humanam: nullo nexu sanguinis ratione traducis/ oī sensuali delectatione semota: sed illa dilectione qua solū ꝓximi diligiť bonū: τ tale vt sit honestum atq3 ꝑfectum: ita vt ad id ꝑueniat/ si expedit τ possit in studio diligentis. Sic enim iesus
1.Joã.3 nos vere dilexit: q̄ ad id bonum quod amabat voluntatē vitamq3 ponendo ꝑduxit. Et hoc est quod adiecit: [**Maiorē hac dilectionem nemo habet: vt animā suā ponat quis pro amicis suis.**] Ipse posuit animā suā ꝓ nobis quos appellauit amicos/ fuerūtq3 discipuli: fuerunt post eos τ sunt quicūq3 via simili gradiunť. Proinde si sub eo militare decreuimus/ si cū ipso in celestibus triūphare: sicut ipse ꝓ nobis τ nos pro fratribus nostris debem9 aīam ponere. Quod ipse ille primus fuerit/ q̄ pro amicis animā posuit: τ q̄ sunt eius amici/ τ quo pacto inter eum τ hoīes amicitia cōstituiť/ docuit τ aꝑuit [**Uos amici mei estis/ si feceritis q̄ precipio vobis.**] Et preceptū leuissimū est/ cū de dilectione sit datū. Hoc est preceptū meū/ vt diligatis inuicem. Alte ꝓuehit nos christi factio preceptoꝝ: vt in eius amicitiā veniamus: qua nulla maior/ nulla honestior/ nulla potior ad tuendū: nulla facilior ad habendū/ q̄ virtute amatiua captať: nulla delectabilior/ nulla vtilior/ nulla iocundior: q̄ angeloꝝ etiam amicitiā sortiť τ oīm ciuiū supernoꝝ. Nulla vero inimicitior si contemniť/ atq3 damnosior. Et quoniam amicitia magis parilitatē q̄ subiectionem facit in animis: hac conditione se nobis christus in dilectione subiunxit: **Iam non dicam vos seruos: quia seruus nescit quid faciat dominus ei9. Uos autem dixi amicos: quia omnia que audiui a patre meo/ nota feci vobis.** Non dixit discipulos suos eisq3 similes seruos ea conditione qua bello capti seruanť: q̄ emuntur iura mancipiorum: qua cōducuntur mercede ad aliquid peragendum: qua etiā nascunť in domibus lege τ originarij appellantur. Nihilo minus tamē amici dei dicunť serui: vt ex scripturarum testimonio claret: vt nomē seruitutis non adimat amicitiā: τ amicitie nomē non excludat vtilem seruitutē: nam abraam appellat9 est amicus τ seruus dei: sicut scriptum est: Credidit ab Gen.15
raam deo/ τ amicus dei appellatus est. Et alibi: Gal.3.
Abraam/ isaac τ iacob seruoꝝ suoꝝ fideliū. Seruitus in merito: amicitia in premio. Seruus inferiorať: sed equatur amicus. Seruus custodit imposita: secreta sentit amicus. Et foris seruus expectat: cubiculū amic9 ingrediť. Que in vno τ eodem officijs τ alternationibus diuersis aguntur: prout res expostulat/ et exquirit alternatio agdenorum siue premiorum. Fuerunt igitur serui apostoli et amici: serui/ dum mandata susceperunt: amici/ quia seruauerunt. Subiectio seruum: dilectio facit amicū. Igitur iam non dicam vos seruos/ vt post preceptorum obseruātiam nō ad altiora vos prouehham: sed amicos vt illa secreta que seruus nondū in maiora prouectus ignorat: vos sublati ad meam amicitiaz/ cognoscatis: q̄b9 paterna secreta reuelaui. Que autē filius a patre audierit/ τ omnia discipulis nota fecerit: in dubium audientiū animas mittit. Que sunt illa omnia que fili9 audierit? Quomodo nota fecerit? Quomodo mēs adhuc modica discipuloꝝ illorum omniū potuerit esse capax: cum etiam ipse (vt pretactum est) seipsuz in loquendo fuerit moderatus/ cū ait: Multa ha- Joã.16
beo vobis dicere: sed non potestis portare modo. Quid potuit audire a patre filius: cum quo sibi est eterna τ cōsubstantialis equalitas/ sapiētia/ equalisq3 bonitas? Ut homo se fateť audiuisse a patre. Manifestatio seu notificatio auditorum omniū in eo est sensu/ quo eis notificauit omnia secreta mysteria/ omnia sacramenta que pro redemptione humana erat ipse iussu paterno facturus. Et si non quando saluator ista dicebat impletum erat: per aduentum spiritussancti de proximo expectabatur implendū. Si vero recōuertimus literam cum sensu/ fortassis ꝑamplius veritas elucescet. Ueluti hac serie loq̄retur: Amici estis/ quibus sunt secreta pādēda: Hoc enim precipuum est inter amicos/ reuelatio secretorum: τ signum euidens amicitie copulate. Secreta pando: non humana solū/ vt ne purum hominē semota deitate credatis: sed oīa quecūq3 nota feci vobis/ nō ab homine aut ab angelo/ sed audiui a prē meo viuo τ eterno deo.

Magnipendenda sunt ista/sunt omnino excedentia sensum que nota facta sunt. Sic apostolus ait: Ut notũ faceret nobis sacramentũ voluntatis sue ſm bonum placitum suũ quod posuit in eo in dispensatione plenitudinis tempoꝝ: restaurare omnia in christo que in celis ꝛ que in terra sunt in ipso. Et alibi: Secundũ dispensationẽ q̃ data est mihi: vt impleam verbũ dei/scilicet mysteriũ quod absconditum fuit a seculis ꝛ generationibus: nunc autẽ manifestatũ est sanctis eius: quibus voluit deus notas facere diuitias glorie sacramẽti huius in gentibus/quod est christus in nobis spes glorie: quem nos annunciamus: corripientes omnẽ hominẽ in omĩ sapientia: vt exhibeamus omnẽ hominẽ perfectum in christo iesu. Ecce notificatio eoꝝ q̃ audiuit a patre/quã christus fecit suis amicis: qui nõ se primo ad hanc almã amicitiã ingesserunt: sed christ⁹ eos amando ꝑuenit. Propter quod ait: Nõ me elegistis/sed ego elegi vos vt eatis et fructum afferatis: et fruct⁹ vester maneat: et quodcunqꝫ petieritis patrem in nomĩe meo/det vobis. Non me vestrum elegistis amicũ quem amaretis: nec dominũ quem vtiliter timeretis: nec magistrum quẽ audiretis/ docentẽ superna diligere/atqꝫ terrena cõtemnere: qui vos doceret conuersari cum hominibus bonis ꝛ modestis / sed etiam cum dyscolis ꝛ peruersis: qui vos instrueret irreprehensibiliter viuere/placereqꝫ patri: q̃ vos de suo beneplacito informaret. Non vos me elegistis ducẽ ad visibilia ꝛ inuisibilia bella/ contra tetras acies/contra colluctationẽ spirituũ immundoꝝ/contra carnẽ ꝛ sanguinẽ: aduersus mundũ mundiqꝫ rectores/scilicet tenebrarum harum. Non me elegistis pastorem quem sequeremini: qui vos defensaret a lupis : qui pasceret vos ĩ locis vberrimis/in tutissimis mõtib⁹/ꝛ iuxta fluenta plenissima: qui requireret perditam ouem reportaturus ad gregem: qui reuocaret erroneam: qui solidaret firmã: peramplius qui ꝛ benigne curaret abiectam ꝛ morbidam. Non me elegistis ad formã vestrorum morum formãdorum imitandã. Non me elegistis redemptorem/vos ꝛ omne humanũ genus in sanguine redimentẽ. Non me elegistis deũ vestrũ celestia regna donantem. Sed ego qui quod humano generi expediebat agnoui/ad omĩa beneficia ꝛ q̃qꝫ optima vos elegi: nõ tamẽ vestris ꝓcedentibus meritis. Alioquin electio esset ex iusticia/ nõ ex gratia: non ꝙ vos prius dilexeritis/sed ego ꝓor dilexi vos: propterea vos elegi. Sic eñ ait apostolus: Non tantum pro apostolis ꝛ discipulis/ sed pro omnibus electis. Sic ergo ꝛ in hoc tempore reliq̃e ſm electionẽ gratie salue facte sunt. Si autem gratia/iam nõ ex operibus : alioquin gratia nõ est iam gratia. Quid ergo? Quod querebat israel hoc non est cõsecutus: electio autẽ consecuta est. Sed quoniam elegit noua bella/ nouos elegit bellatores/ꝛ contrarios ad contraria destruenda. Poscebat enim hoc naturalis ordo iusticie: vt contraria contrarijs pellerẽtur ab eisqꝫ paterentur. Ad cuius electionis considerationem inuitat apostolus/dicens: Uidete vocationem vestram fratres: quia non multi sapientes ſm carnem/nõ multi potentes/ nõ multi nobiles: sed que stulta sunt mundi elegit de⁹/ vt confundat sapientes: ꝛ infirma mundi elegit deus/vt confundat fortia: ꝛ ignobilia mũdi ꝛ cõtemptibilia elegit deus/ꝛ ea que nõ sunt/vt ea q̃ sunt destrueret: vt nõ glorieẽ omnis caro in conspectu eius. Finem vero electionis ipse doctor gentiũ scribens ad Ephesios aperit: Benedictus deus ꝛ pater domini iesu christi: qui benedixit nos omni benedictione spirituali in celestibus in christo iesu: sicut elegit nos in ip̃o añ mũdi cõstitutionẽ: vt essemus sancti ꝛ immaculati in conspectu eius in charitate. Attamẽ ista electio q̃uis referatur ad patrem/ proinde ꝑdestinauit ab eterno filius illã/fecit illã in tẽpore: q2 alia non docuit/alia non notificauit/alia nõ fecit: nisi prout accepit a patre pro nobis. Et quoniam elegi vos: non tm̃ propter vos/sed ad vtilitatem totius generis humani: cuius vos in hac noua malicia ꝑncipes feci: ꝙ genus vana cultura idolorum laborat/spe frustratur/tabescit moribus/infami graditur via: ducitur a sathana ꝑ deuia queqꝫ/donec sibi societur in eternitate penarum: cuius misereor/ad fructũ eternitatis inquiro: ideo posui vos vt eatis ꝛ fructum afferatis: ꝛ fructus vester maneat. Posui ꝛ disposui vt eatis ad predicandũ per mundũ vniuersum/ꝛ afferatis fructũ cõuersoꝝ ad fidem. Sic eñ longe ante prophetatũ est: Euntes ibant ꝛ flebant mittentes semina sua: venientes autẽ veniẽt cũ exultatione portantes manipulos suos. Sicut prophetatum est disposuit christus: vt dispositũ est/itum est: ꝛ fructus ad vitam eternã adductus/in gloria eterna mansur⁹. Elegi ꝛ posui: vt vos pro vobis ꝛ pro alijs rogantibus exaudirem. Hinc sequitur: Ut quodcũqꝫ petieritis patrẽ in nomine meo/det vobis. Promittitur apostolis petitionũ omniũ exauditio: siue ꝓ seipsis/siue pro alijs/siue ꝓ signis ꝛ miraculis faciendis/siue pro arcendis demonibus/siue ꝓ remouendis vitijs/siue ꝓ virtutibus impetrandis. Decebat enim tãti regis amicos sic ex omni carne ab ipso electos apud ipsum regem habere facilem gratiam impetrandi: tanq̃ medios inter deum ꝛ homines existentes. Inimici potius erant. Si vero reconciliationẽ aliquando quesissent/interposuissent eos amicos vt medios: quoniã medio non vtitur ad amicuꝫ verus amicus: sed amico medio opus habet extraneus. Necnon ꝛ hanc amicitiam ꝛ fructiferã electionem ad quã electi erant/oportebat in petitionibus iustis inexceptnate a deo exaudiendo monstrari: vt fieret omne quod peterent/iustum/congruũ ꝛ expediens: ꝛ honestatẽ habẽs ex iusticia petitionis/ ꝛ ex veritate pollicitationis. Nam cum deus aliquid dare rogatur/iusticia ꝛ honestas in petitione seruẽtur: ꝛ inhesitan

Margin references: Ephe.1 (beside "lus ait: Ut notũ faceret…"); Col.1 (beside "terra sunt in ipso…"); Ro.11 (beside "stolus: Non tantum…"); 1.Co.1 (beside "…Uidete"); Ephe.1 (beside "…Benedi-"); Psal.135 (beside "…añ mũ-"); Psal.125 (beside "…ꝛ flebant").

ter pollicitationis veritas si non ilico / attamen
utiliter subsequetur.

¶ Exhortatio Christi ad apostolos q ex comparatione sui ad eos / si qua eis a mundo illata fuerint / patienter debeant tolerare: et de excusatiōe iudeorum: secundum Joannē solum. Capitulum XI

Omparatio ad superiorem multa do-
cuit patienter tolerare minorē: cum ve
ro ad inferiorem se componat superior
pati dedignatur. Nā dissuadent ratio/
nes/ usus impatientē quēpiam fieri dum agita
tur aduersis: et eum arietant queq; mala: suo su-
periore inspecto in similibus aut maioribus pe-
riculis extitisse. Non dedignetur pati seruꝰ / ubi
passus est dominus: non miles / ubi acriora per
tulit rex: nō senator queruletur / ubi portauit im
perator ardēs cauma bellorum. Non dedigne-
tur i quibuscūq; asperis et aduersis aliquis chri-
stianis: ubi saturatus pro nobis opprobrijs / in
cruce pro nobis subijt mortem christus. Nō re
cuset ꝑ seipso pati quisquis inferior: pro quo li
berando superior vitā exposuit. Ad hoc adhor-
tans christus discipulos suos: pretulit dilectio
Ioa. 15 nem / dicens: Hec mando vobis / ut dili-
gatis inuicem. Reconformat quod ante ꝑ-
dixerat de dilectione preceptum: quoniā ipa ca
put est et origo et mater omniū preceptorum: Et
est leuigamentū quoddā miseriarum et calami-
tose vite / ipa mutua et vicissitudinalis dilectio ꝓ
ximorum. Et immediate compositionē apposu
it: cuius considratione leuius mala ferrentur:
Si mundus vos odit / scitote q me
priorem vobis odio habuit. Me inspi
cite mundo ante exosum / qui saluare illum ad-
ueni: cum nihil mali feci. Et estote animo patiē
tes: si aduersus vos mundus simili odio excan-
descet. Quoniam si de mūdo fuissetis /
mundus quod suum erat diligeret.
Quia vero de mundo non estis: sed
ego elegi vos de mundo: propterea
odit vos mūdus. Similitudo nature mo-
rumq; sepe magna dilectionis est causa: horum
vero dissimilitudo fomitē odij plerumq; mini-
strat. Diligit malus sibi aliū similē factū / velut
fautorē et adiutorē et excusatorem sui criminis / et
obuelatorē erubescentie: quoniā habens in ini-
quitate consimilē / ex eo videtur quoddā excusa-
tionis aut alleuiationis suffugiū posse conquire
re. Odit tamen aliquando malus similē malū:
cum ex eius consortio possessio seu delectatio /
aut honor seu dignitas demeretur. Hinc dictū
Si de mundo fuissetis / perperam cum ceteris
operantes mundi amatores: utiq; nos amarēt
tanq̄ suos complices et sequaces: sed quia vos
ego elegi de mundo / ne sitis ipsius amatores: et
dissimiles vos eis in moribus meis legibus or-
dinaui / feciq; regule mee sectatores: abstraxi a
temporalibus / compescui a carnalibus / ꝓhibui
a vanitatibus: docui terrena contemnere / affe-
ctare celestia: non malum pro malo rependere /
sed bona retribuere pro aduersis: nō litigare ꝓ
rebus: cōtemptui exponere vilem corporis vitā:
segregatos a charis et domesticis fieri: huma-
nam complacentiā deuitare: ꝓpterea odit vos
mundus. Quare odit? Quia totus in maligno
positus est: vos autem in via bonitatis electi.
A dissimilibus bonis est odium: a dissimiliter vi
uentibus infertur persecutio: a malis virtuosis
non parcitur sanctis: quoniā nulla iniquitatis
cum virtute ꝯuentio. Sed mementote ser
monis mei / quem ego dixi vobis: nō
est seruus maior domino suo. Si me
persecuti sunt / et vos persequentur.
Si sermonem meū seruauerūt / et ve-
strum seruabunt. Predixit christus oīa
que ventura erant super discipulos suos et eorū
consimiles velut infallibilis cognitor futurorū:
ne cum venissent / reperirentur discipuli non pa
rati: et eorum animi frangerentur in subitatio-
ne malorū. Et suadet eos esse memores: quia ꝑ-
dixit q sic passuri erant: ne immemoria predicto
rum eos per impatientiā cōturbaret: magis au-
tem eorum animos solidaret retenta memoria.
Predixerat quidē seruū domino suo nō esse ma
iorem. Proinde si manus persecutoris presum-
psit in dominū / si persecutio illum inuoluit: mul
to magis et in seruos ipsa deseuiet. Quomō de-
fertur seruo / si domino derogatur? Quomodo
seruus honori fiet / ubi domino sunt illata con-
uitia? Non superfertur seruus / sed inferior ē do
mino. Sic protinus erit: Si me persecuti sunt /
et vos persequentur: quia non est seruus maior
domino suo. Ascriberet ad verecundiā indele-
bilem ex electione militantiū / si manerent in ciui
tatibus stante rege in castris: et si manerēt in tē-
torijs ipso prodeunte ad bellum: et ipsi a missili-
bus liberi / ubi rediret vulneratus ex bello. Tur-
piter delicatus est miles / qui nec cum rege ictus
hostiles excepit. Ac per hoc si dominꝰ uniuersi /
si deus in homine dignatus est pati: qua fronte
qui hoc credit propter tenerum sensum animo
effugiet persecutionis asperum sensum? Non q
dixerim ut semper christianus in illas se deijci-
at voluntarius: sed q patienter toleret cum in-
euitabiliter in illis fuerit inuolutus. Nemo sua
temeritate persecutiones inquirat: sed sit fortis
animo cum expedierit testificari de christo. Si
gratia christi capitis descendit in membra: sic et
persecutio deriuetur ad subsequos. Perspicuū
quidem q̄ qui hostiliter persequuntur aliquem
ducem / q et sequentes milites ad posse confo-
dient. Contra mundi amenitatē christus predi-
caturus aduenerat: et monstrabat se opere ini-
micum: nil mundanum deferens: excepto quod
erat cōmensuratum ad vitam / quam in assum-
pta carne ostendebat humanam. Ideo mūdus
persequebatur eum. Et in eadem persecutiōe fu
turi erant omnes christum in moribus et sermo-
nibus imitantes. E regione autem si sermonē
meū seruauerunt / et vestrum seruabunt. Doctri-

na discipulorum christi a doctrina nō erat eius habitura seu prolatura diuersum: nec ipsi aliam habituri viuendi formā/ꝙ ipse opere atq; verbo prestruxerat. Propterea seruantes christi/ꝛ discipulorū erant seruituri sermonē. Hoc dumtaxat dictū pro his qui christū in carne audierūt atq; viderunt: quoniam ad posteros per apostolos ꝛ euangelistas/per sonantia verba ꝛ publicam scripturā christi est deriuata doctrina: quibus posteris christus non per sua verba ex carnis ore prolata: sed per eos quibus creditū est euangeliū spiritussancti operante gratia sonuerunt: Cur autem he future sint persecutiōes/subsequentia ipsa declarāt. **Sed hec omnia facient vobis propter nomen meum: quia nescient eum qui misit me.** Nihil in terra sine causa: diuina seu humana/iusta vel iniusta. Sic iste ꝓcessus omnē suppositam causam iniustam vtiq; habet: illam scilicet ignorātiam pertinacem/ que contumaci voluntate depelli/que subiecta ꝛ humili potuisset. Ecce igitur mali series ignorantia dei patris/filium pro nobis mittentis ad terram/germinauit odiū in filio: qui se dicebat deum eterni patris filium: qui tantū purus homo a conspicientibus credebatur. Quod si pater eius fuisset ab eis notus per fidem eternus ꝛ verus deus: ꝛ filius eius credit⁹ fuisset deus/ad terras in humanitate pro salute hominū missus: quem apostoli ꝛ discipuli asserebant esse verum deum/pro nobis incarnatū/natum/conuersatū ꝛ mortuū: in cuius nomīe salus danda credentibus erat. Quāobrem homines nō cognoscentes verū ꝛ eternū deum mittētem/eius filiū vnigenitū ignorauerunt missum: ignoratū oderunt: ꝛ predicatū quod erat nō crediderunt: sed odio pnicioso exarserunt in eos q̄ predicabant ꝛ moribus sequebantur: quos ꝛ vsq; ad mortem tormentis/terroribus/minis/omni penarum genere persequebantur. Unde dictum est: Sed hec facient vobis propter nomen meum; quia nesciunt eū q̄ misit me. Nescientia huiuscemodi neglecta/odiū ꝛ persecutionē generauit ex incredulis in credentes tēporis illius. Et scientia fidelis non custodita/pessimos mores nec bonos facit in hominibus temporis hui⁹. Uerūtamen illa nescientia nō excusat/imo peramplius accusat: que potuit depelli facilitate credendi/que doctrinam in verbo habuit a verbo. Unde sequitur: **Si nō venissem et locutus eis fuissem/peccatum non haberent. Nunc autem excusationem nō habent de peccato suo.** Sicut inq̄t Apostolus: Multipharie multisq; modis olim lo- Heb.1.
quens deus patribus in ꝓphetis: nouissime diebus istis locut⁹ est nobis in filio/ quē cōstituit heredē vniuersoꝝ. Et que sequuntur/aggrauant: dū contēptus est. Locut⁹ fuerat moyses ad populū/aaron ꝛ iosue/ꝛ iudices multi/samuel ꝛ dauid ꝛ salomon/ceteriq; ꝓphete. Fortassis q̄dem fuisset scutū excusationis inuentū. Nūc autē q̄ filius dei venit/ꝛ queq; optima locutus est: nihil reprehensibile/nihil impossibile/nihil impertinens: ꝛ verba vite eterne fuerūt verba eius: excusationē nō habent de peccato suo: quia nescierunt mittentē/quē in doctrina missi cognoscere potuerūt. **Propterea qui me odit/odit et patrem.** Ex ratiōe atq; vsu/morib⁹ liquet/ꝙ cōfusio vnius relatiuorū ꝛ alterius est: ꝛ odiū vnius in alterū tendit. Et vt omne depellat excusationis suffugiū: si locutioni iesu credere noluerunt ꝙ maioris ꝛ excellentioris autoritatis fuerit ꝙ priscoꝝ/ꝑ eximia opa ꝛ supra naturā ꝛ vsum facta cōtendit fuisse credendū. Locutio q̄dē sine doctrina confirmata/nō solū per opera moralia ꝛ honesta/sed per mirabilia excedēia omnē creatā virtutē: iure auditores cogere debuit ad credendū. Peramplius iustissime damnat incredulos. Proinde adiecit: **Si opera nō fecissem ī eis/que nemo alius fecit/peccatum nō haberent. Nunc autē et viderunt/et oderunt me et patrē meum.** Fuit iesus mirabiliū operū patratorq; signoꝝ: Testimonium
cui similis nemo precesserat/nec aliquis talia fe ioseph iudei.
cerat in populo iudeoꝝ seu in populis nationū/ex quibus validabatur doctrina: quā etiā ad credendā iure corda hominū vrgebant. Et si moyses/helias ꝛ helizeus/ꝛ si quispiā in veteri testamēto patrator miraculoꝝ extitit: huic dicto nō derogat/que nemo alius fecit: quoniā illi in virtute diuina/iste autē in propria fecit. Nō enim negare nisi pertinaciter poterant opera ꝛ signa ꝛ verba christi fuisse diuina. Si aūt diuina/que excusatio concepti odij? Que excusatio non credendi? Que iusta ꝑsecutionis occasio? Que causa tanti peccati? Que radix tanti delicti? Nā viderunt ꝛ oderunt: viderunt opera/viderunt mirabilia ꝛ insolita miracula: ꝛ oderunt missū hec agere tēporaliter in saluationis finem. Oderunt ꝛ patrē ab eterno/sapienter ꝛ vtiliter omnia disponentem: in tempore congruo me mittentem. Quā ob causam? Immo absq; causa. **Sed vt adimpleatur sermo qui in lege eorum**
scriptus est: quia odio habuerūt me Psal. 34
gratis/scilicet ꝓtinus absq; causa. Sic enim multo ante longe ꝓphetatū erat: non vt ꝓphetia opportunitatē imponeret agēde rei pījssime nobis/necessarie actioni/ ꝛ iudeoꝝ seuissime iniquitati: sed quia sic erat implendū atq; futurum. Sic autem decenter extitit prophetatū magnum iudeorum scelus/qui absq; causa in dei filium odio exarserunt: ꝛ affixerunt cruci velut hoiem sceleratū/damnantes per legem hominē innocentē/qui nihil alicui mali fecit. Sed fortassis eis aliquod temperamentū excusatiōis accedit/propter illam ignorantiā ꝙ esset filius dei: prout
apostolus ait: Quia si ipsum cognouissent/nūq̄ 1. Cor. 2.
dominū glorie crucifixissent. Sed hec modica: quoniā talia prerogata sunt opera ꝛ signa magnalia/ꝙ deus credendus erat. Et si aliqua excusatio esse posset de filio dei latente in hoīe: nulla tamē adest de hoīe innocente/operāte mirabilia/docente vtilia/dissuadente dānosa. Sed

maius christianoꝝ peccatū qui christū credunt dei filiū ꝛ cōtemnūt/redēptorē fatenꝭ ꝛ nō diligunt/deū et nō timent/patrē et non verenꝭ/ magistrū et doctrinā abijciūt/preceptorē et nō obediūt: sed iterū atq3 iterū in cordibus et in dānatis moribꝰ crucifigūt. Proinde gratis est vtroꝝq3 peccatū. Atqui gratis est omne peccatū siue delictū: quod si gratis nō esset/ porro nullū peccatū esset: nulla protinus reperiꝭ causa peccandi. Quod si causa/ergo nō peccatū: si peccatū/causa penitus abrogaꝭ. Ac per hoc omne malū gratis: bonum vero nō procedit gratis. Fit gratis crimē atq3 delictū: ex causis quidem agiꝭ omne bonum. Huius peccati ꝓphetiam in eoꝝ lege ad exaggeratione mali asserit esse scriptam: legē iudeoꝝ appellans psalmos ꝛ omnē scripturam
Ps.34 veteris testamenti. Nam scribitur: Quoniā gratis absconderunt mihi interitū laquei sui: super vacue exprobrauerūt animā meā. Et i alio psal.
Ps.119 Cum his qui oderūt pacem eram pacificus: cum loquebar illis impugnabant me gratis. Nam et homo idolatra qui morti adiudicauit eū: ipsum excusauit/dicens: Ego nullam inuenio i eo causam. Et ad sui excusationē/causam posuit super caput eius: Jesus nazarenus rex iudeorū. Sed nec ipse gratis crucifixus est: sed ꝓpter delicta ꝛ peccata nostra: ꝛ vt resurgeret ꝓpter iustificationes nostras. Ideo christus non crucifixꝰ gratis: q2 homo peccat gratis.

¶ Q2 de christo spiritussanctus testificaturus erat et apostoli: Quobrem a synagogis erant segregandi/ et magnam persecutionem passuri: secundum Joannem solum. Capitulum XII

Quoniam iesus factus erat odio apud iudeos: q2 nō cognouerunt eū esse dei filium/a deo patre missum: neq3 ipsum mittentē patrē eternū deum: nec prestauerūt fidem verbis ex operibus mirabilibus/ ꝛ signis improbabilibus confirmatis: ad testimoniū spiritussancti ꝛ apostoloꝝ ex congruentia mysterij
Jo.15 se reseruat/dum ait: Cum autē venerit paracletus quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis/ qui a patre ꝓcedit: ille testimoniū perhibebit de me. Et vos testimonium ꝑhibebitis: quia ab initio mecum estis. Noluit per violentiā de seipso cordibus iudeoꝝ ꝛ alioꝝum fidem infundere: sed a ratione deuicti per supernaturalia facta/ꝛ per ꝓmptitudinē voluntatis trahendi erant. Quãobrem post testimoniū patris in voce delapsa de celo/post testimoniū ioānis/post testimoniū ipsius filij in signis ꝛ virtutibus/in potentia opis ꝛ sermonis: vt tota trinitas credatur indiuise huic magno astitisse mysterio: spiritussanctus missus est/de ipo iesu mistifice/differenter ꝛ mystice/moraliter ꝛ varie testificaturus: primū in cordibus apostoloꝝ ꝛ discipuloꝝ: vt nec in aliquo hesitantes ipm crederent dei filiū. Deinde in opatione signoꝝ ꝛ ꝓdigioꝝ ꝛ miraculoꝝ omniū/ꝛ in cōstantia mentis/ in virtute sermonis/in timore dei omnē aliū depellente timorē/in pietatis cultu/in scientia cauendi ꝛ agendi/in fortitudine tolerandi aduersa/ꝛ aggrediendi sublimia/in cōsilio: ꝑter errorē ſm iusticie libertatē: in claritate intellectus ad cognitionē veri ꝛ falsi: in sapientia diuinoꝝū/ in dilectione primoꝝ indiuisibili/in altissima charitate: qua vnusquisq3 debeꝭ semetipm despicere ꝓpter deū: in patientia inseparabili ad tolerātiam passionū/in cōuersatione abdicata/in contemptu visibiliū ꝛ corporalis vite: hic paracletꝰ a patre filioq3 missus sic testimoniū daturꝰ aduenit. Hic spiritus est veritatis/a similitudinibus ꝛ imaginibꝰ virtutū mentes hoim abstrahens/ꝛ in pura veritate cōstituēs. Et post testimoniū dabitis de his q̄ vidistis ꝛ audistis ꝛ manibus tractauistis: ꝑ eo q2 ego vos elegi ab initio quo palā īnotui mūdo: vt ꝑ vniuersum mundū testificaremini: q2 iesus sum filius dei/factꝰ hō pro salute generis humani. Sicq3 testificari de ipo cū celos vellet ascendere/iterū iussit eos: Nō est vestrū nosse tēpora vel momēta q̄ pater
posuit in potestate sua: sed accipietis virtutē superuenientis spūssancti in vos: ꝛ eritis mihi testes in hierusalē/ꝛ in omni iudea ꝛ samaria: ꝛ vsq3 ad vltimū terre. In quo mihi testes eritis? In moribus/in vita/in verbo/ꝛ in signis ꝛ prodigijs. Pro quo testes? Quia sum q̄ sum ꝛ quod sum: ꝛ q2 nō propter me/sed ꝓpter homines descendi de celis: spūsancto incarnatus/ ex matre virgine natus/adultus docens/iuuenis ꝑ salute hominū moriens/resurgens nō iterū moriturus: celos tandē penetrans/patris sessurꝰ ad dexterā. Itaq3 ioannes cū de ceteris coapostolis siue discipulis iesu testimoniū dedisse fatetur/di Act.1
cens: Quod fuit ab initio/quod vidimus/quod audiuimꝰ/quod ꝑspeximꝰ/ꝛ manꝰ nostre contrectauerunt de verbo vite: ꝛ vita manifestata est: ꝛ vidimus ꝛ testamur et annunciamus vobis. Sed quoniā hec testificatio apostolos ꝛ discipulos erat applicatura penis: ꝛ anathema factura ꝓnunciat saluator: ne cum venerit in aio offendanꝭ. Hec locutus sum vobis/ vt non scādalizemini. Absq3 synagogis facient vos. Futurū est vt anathema sitis/ cum de me testimoniū dabitis: ꝛ extra ponamini a iudaicis synagogis q̄ me abiecerunt: ꝛ vt malefactorē tradiderūt in mortē: ideo ne scandalizemini dixi vobis. Et intantū deseuiet iudaica iniquitas/etiā ꝛ ipsa gentilitas/cū me crucifixū ꝓdicaueritis: illa ꝓpter scandalū/ista ꝓpter stulticiā: ꝛ tanq3 fatua vestra ꝓdicatio reputabiꝭ ꝛ vita insana. Et venit hora q2 oīs qui interficit vos/arbitretur obsequiū se prestare deo. Sicut in capite preactum est/ꝛ in membris: nam per legem christū tradiderunt in mor 1.Jo.1
tem/dicentes: Nos legem habemus: ꝛ ſm legē debet mori: quia filium dei se fecit: vt non se crederent homicidas atq3 culpabiles: sed vere iusticie ministros/similiter et fautores. Sic et in Jo.19

membris eius fuerat iudicanduȝ ⁊ actum est: ꝙ
qui interfecerunt eos/ nõ obnoxios crimini/ nõ
offensores iusticie: nõ deo in aliquid displicẽtes
sed sacrificare ꝓ voto/ sacrificium offerre ꝓ de
bito crediderunt. Judei ꝓ zelo legis/ gentiles ꝓ
falso zelo idolatrie impietatis. Sed nulla perse
cutio seuior/ ꝙ vt innocens tanꝙ nocens/ iustꝰ
vt iniquus/ pius vt impius/ beneactor vt male-
factor/ verax vt mendax applicatur penis/ vexa-
tur tormentis/ ⁊ occiditur ⁊ damnat̃. Jn talibꝰ
quidem patientia vera si aderit/ magni est meri
ti: ⁊ premia amplius habitura. Sed vnde ĩ hãc
seuitiam deuenient/ ostendit: **Et hec facient vobis: quia non nouerunt patrẽ ne-
qȝ me.** Ut sepe iam dictum est/ huiuscemodi
nescientia magnoꝝ maloꝝ fomitẽ ministrauit:
sed eo inexcusabilior/ quo potuit auferri facili-
tate/ imo pietate credendi. Quod vt veniret̃ in
hanc credulitatẽ/ omne vehiculum signoꝝ ⁊ di
uinoꝝ operum prerogatuȝ est. Causam reiterat
cur ista predixent: ne obliuio generaret impati-
entiam ⁊ scandalum in fide: ⁊ vt reminiscẽtia da
ret tolerantiã firmã/ ⁊ ꝓmptitudinẽ in sermõe.
Proinde subiecit: **Sed hec locutus sum vobis: vt cũ venerit hora eorũ/ remi
niscamini qꝛ ego dixi vobis. Hec aũt vobis ab initio nõ dixi: quia vobiscũ
eram.** Jdeo iesus apostolis predixit: vt cũ ho
ra ꝑsecutionis adesset/ recordarent̃: ne scandali
zarent̃/ ne per impatientiã frangerent̃: quoniaȝ
ipsoꝝ dñs ⁊ magister sic disposuerat/ sic futurũ
esse predixerat: vt qualia ante fuerat ipse ꝑpessus
sic ⁊ ipsi talia paterẽtur: vt sicut erat futura vna
gloria capitis ⁊ membrorum/ ꝙuis illa peram-
plius: sic passionum esset vna societas/ tamen ex
causis ita disparibus. Non tamẽ ab initio vo-
cationis ⁊ electionis apostoloꝝ christus eis ta-
lia nota fecit: aliꝙdiu habens cum ipsis existe-
re: ipsos operibus ⁊ sermonibus informare/ cõ
ducere ⁊ fouere: ⁊ ne forte in initio vocatiõis ter
rorem futuraꝝ persecutionũ tam seuaꝝ audien-
tes ab eo quod cepant/ resilissẽt. Sed vicinus ⁊
proximus passioni quasi confestim abcessurus
ab eis/ de persecutionibus erudit: prenuncians
quid futurum erat/ ⁊ causam: per aduersitates ⁊
tribulationes ordinans ad gloriã eternã oẽs
illam captare in tẽpore gestientes.

¶ Quod expediebat apostolis celos penetrare iesum: et paracletũ mittere arguentem atqȝ vera docentẽ/ annunciantemqȝ future: secundũ Joãnem solum.

Capitulum XIII

Cura erat iesu de cordibus apostolorũ
indebitã remouere tristiciã/ que illis ex
christi fiebat absentia: ⁊ ex pollicitatio
ne melioꝝ de remotis ⁊ ablatis inferio
ribus eorum animos refouebat. Exponit oĩ-
Joh. 16. no suũ omnino adesse recessum: **Et nunc va-
do ad eum qui me misit: et nemo ex vobis interrogat me/ quo vadis. Sȝ
quia hec locutus sum vobis: tristicia impleuit cor vestrum.** Expleta legatione
ad legantem decet redire legatum/ relaturũ que
fecit ⁊ que in ipso facta sunt: ⁊ examinatus reci-
piat digna factis. Missus dei filius in humani-
tate solum erat: ⁊ in illa vadit ad mittentem pa-
trem: a quo nunꝙ deitate recesserat. Et sue lega
tionis pro nobis peracto mysterio/ suscipiet vt
filius hominis gloriam: quam vt dei filius ab
eterno possedit. Non tamen ex vtraqȝ forma o-
portebit aliquid gestorum referre ad patrem/ q̃
omnia nouit anteꝙ fiant: sed in veniendo et re-
deundo est decentia facientis/ et series geste
rei ⁊ forma vere obedientie presignata: vt ad im
perium iubentis omnia fiant: ⁊ nulla sit contra-
dictio ad iubentem: nec graue in exequendo ali
quid in animo exequẽtis obueniat. Hinc liber-
tate dicit: Uado ad eum qui me misit: sed cum
hoc cognoscatis ex dictis/ mirum quasi de vo-
bis ꝙ nemo ex vobis ĩterrogat me quo vadis.
Jam videtis ⁊ auditis meam in recedendo vo-
luntatem: sed quo vadam ignoratis: quia si ad
patrem/ ipsum non cognoscitis. Cur aliquis ve
strum non interrogat/ quo vadis? Sed dixi vos Joã. 15
amicos: non seruos. Licentia est in amico inter
rogare quo vadit amicus: cum non sit congruũ
seruo exquirere quo velit pergere dominꝰ. For
tassis volebat iesus interrogari quo iret vt do-
ceret: sicut magister a discipulis/ vt doceat ignõ
rata. Attamen ipse causaȝ aperit cur interroga
ticiũ sit: Sed quia ego locutus sum vobis: tristi
cia impleuit cor vestrum. Opplet sepe animum
tristicia: ⁊ plerũqȝ cor ex ipsa tabescit: vt queren
da non querat/ neqȝ curet scire scienda. Uerũta-
men aperte vtilitatem ⁊ expedientiam sue vadi-
tionis insinuat. **Sed ego veritatem di-
co vobis: expedit vobis vt ego vadã.**
Ueritas sum/ veritatem dico. Jn veritate debet
omnis quiescere intellectus: omnis ratio in ve-
ritate terminatur: vltra veritatem omnis inqui
sitio est importuna: nemo in veritate fallit̃. Ue-
ritas amara interdum esse potest: iniusta vero
nunꝙ. Agentes perperam oderunt aliquando
veritatem: quia prodit iniquitatem/ ex qua mu-
tatur autor. Dilexerunt autem illam penitus in
nocentes. Si vos amici mei estis/ qui veritas
sum: ergo ⁊ veritatis amici. Ueritatis amicis
veritas est ad fructum: generat gaudium inno-
centibus: securitatem ⁊ gratiam prestat. Non
fallo vos veritatem fatus: expedit vobis ad vti
litatem/ ad fructum/ ad securitatem/ ad gaudiũ/
ad gratiam/ vt ego vadam. Expedit vt forma
serui recedat ab oculis ad hoc/ vt dei formam
contemplantes redeatis ad cor. Extrorsum va-
gatis in forma cõspecta: vt introrsum redeatis
vobis expedientius est. Nam in his que bona
etiam a sensibus delectatio interna prehabet: ⁊
sensibiliter affectꝰ in bonis si nõ redeat ad ani-
mũ/ priuatur melioribus. Jntuebantur aposto-

li christi humanitatẽ amenã: ⁊ illa delectati gau
dijs potioribus iterioribus ꝓbabantur: non ꝙ
malũ esset in quo afficiebant/sed melius quod ꝑ
mittebat intus. Inde dictuz est: **Si eni non
abiero: paracletus nõ veniet ad vos.
Si autez abiero: mittã eum ad vos.**
Si a vobis corꝑe nõ recedaz: si a vobis nõ sub-
traxero huius hũanitatis aspectũ: si non pene-
trauero celos: si nõ fecero regressum ad patrez
paraclet⁹ nõ veniet ad vos: nõ veniet: qꝛ pater
sine me nõ mittet. Et licet filius nõ sit diuisus a
patre: neqꝫ carnẽ assumẽs fecerit seꝑatiõẽ vni-
us cũ ipso existens eterne substantie: degensqꝫ
in nostra natura in terris/simulqꝫ ĩ deitate in ce
lo erat apud patrẽ. Abire aũt eius nõ ad formã
dei/sed ad formã hoĩs ferebat: quaz pater expe-
ctabat ascensurã ad superos. Deinde paracle-
tus a patre ⁊ filio nõ ante mittẽdus erat. Ideo
in hũanitate in celis expectato: ipsaqꝫ ascenden
te ad mittendũ vt filius hoĩs dei filius credere-
tur: qui noudũ creditus acclamatũ est vt cruci-
figeretur. Poterat quidẽ filius etiam in terris
existens in carne vna cũ patre spiritũsanctũ de
celo mittere: sed nec creditum fuisset ꝙ processis
set a filio ꝑut a patre/ si spiritussanctus aduenis
set filio adhuc in terris existẽte: nec ꝙ hic homo
visus ⁊ cõuersatus in terris/esset dei filius in ex-
celsis. Proinde subiecit: **Cum autẽ abiero/
mittã eum ad vos.** Mittã vna cum patre
consubstantialis existẽs: mittam ad vos quos
elegi de mũdo: qui me hominem vidistis in ter-
ris cum hoĩbus cõuersantem: vt credatis quia
eternus dei filius sum: quẽ iam cõfessi estis: ⁊ qui
vado imolari ꝑ vobis. Mittam ad vos qui ꝑdi
caturi estis diuina mysteria ⁊ nouam vitam/⁊ ar
guturi maliciam: qui vobis quam nõdum habe
tis ꝑstabit audaciam. Hinc enĩ est: **Et cuz ve-
nerit ille arguet mundum de peccato
et de iusticia et de iudicio. De pecca-
to quidem: quia nõ crediderũt in me.
De iusticia vero: qꝛ ad patrez vado:
et me iam non videbitis. De iudicio
autẽ: quia princeps mundi huius iã
iudicatus est.** Accusabit ꝑ apl'os mũdũ spũs
sanctus cũ venerit/cũ eis apte docẽdi ꝑstabit au
daciã: non ꝙ in assumpta ⁊ vnita sibi aliqua cre-
atura loquat. Nulla vnio creature facta est in di
uinis: ꝑterꝙ̃ hũane nature in verbo. Et de tri-
bus tm̃ hic videt ꝙ munduz accusare voluerit:
cũ mlto sint plura quibus culpãdus est mũdus.
Aduertendũ aũt ꝙ ista tria dũtaxat ad humana
tũ dei filiũ referunt: peccatum ⁊ iusticia ⁊ iudi-
cium. Diuersa sunt quidem diuerse tractanda/
etiam relata in christum. Prerogatis opibus
virtuosis/ miraculis ⁊ figuris/ ꝓlatis irreꝑhẽsi
bilibus ⁊ doctrinalibus verbis a christo/ que sol
ui nulla ratione potuerunt/ipsi omnino homi-
nes credere debuerũt. Ex ista quidem increduli
tate omnia mala oriunt: quoniam qui incredu-
lus est/nõ est recta in eo anima eius: sed per de-
uia queqꝫ tendens idolatrat/heret mũdo/visibi-
libus capit/amore corruptibilium tenet ⁊ segre
gatur a deo: inobediens veris/subiecta falsis de
monibus famulat. Et alibi ioãnes aperuit incre
dulitatis periculũ: Qui incredulus est filio/non Ioã.3
videbit vitam eternam: sed ira dei manet super
eum. Et apostolus que mala ex incredulitate ꝓ-
ueniant/ad Titũ ostendit: Eramus enĩ aliquãdo Ad Tit.3
⁊ nos insipientes/increduli/errantes/seruientes
desyderijs ⁊ voluptatibus varijs: ⁊ in malicia ⁊
inuidia agentes/odibiles/ odientes inuicem.
Postꝙ̃ ab eterno ꝓuisum est dei filiuz ꝑ nobis
incarnari/sic conuersari ⁊ mori: sic eque ꝑmis-
sum est in eũ debere credi/nõ aũt credẽtes dãna-
ri: ⁊ sine hac fide impossibile est deo placere. Ni- Hebre.11
hil autem est quod possit e regione cõsurgere ꝙ
non crederet in christũ tanꝙ̃ in dei filiuz: ⁊ eius
verbis ⁊ factis sicut diuine depromptis. Argue
bat ⁊ arguit mundus etiam de iusticia: nõ de il-
la quã hoĩes recte agere compellunt: hec in in-
fidelitate accusat: cũ infidelis perperam nilqꝫ re
ctũ deo dignũ agat: sed de iusticia quam in chri
sto iesu esse negauerũt. Iustus iesus ab eterno:
quia vt dei filius nihil per iniquitatem valebat.
Iustus in hoĩe assũpto mundo apparuit: iustus
in opibus: iustus in moribus: iustus in vita: iu-
stus in sermonibus: iustus in doctrina: iustus in
cõuersatione: iustus in dilectione. Nam iustus Psal.10
dñs iusticiã dilexit: ⁊ equitatẽ vidit vultus eius.
Iustus in iudicio: quia iustus es domine: et re- Psal.118
ctum iudiciũ tuũ. Et cũ animam in cruce poten
ter de corꝑe tradidisset: dux crucifigentiũ cõspe-
ctis signis ex celo ⁊ terra super eũ diuine mon-
stratis ait: Uere hic homo iustus erat. Sup̃ua- Luce.23
cuũ est verbis aut fulcatione elementorꝫ christi
velle demõstrare aut ostẽtare iusticiam: sed hoc
in dissertione tentatum est. Sed quia cum super
omnem intelligentiam hominũ iustus est: vt de
uorator/vt malorꝫ amicus/vt mendax/vt demo-
niacus/vt vane laudis appetitor reputatus est:
⁊ vt malefactor legisqꝫ destructor/vt latro cũ la-
tronib⁹ crucifix⁹ est: vt nõ solũ fili⁹ dei ꝑ verã iu
sticiam crederet: sed vt filius hoĩs: nõ ex spiritus
sancti cõceptione/sed ex corruptiõe: nõ dignus
ꝑmio/sed tormento: non celo/sed baratro repu-
tatus est. Itaqꝫ de iusticia: quia vadit ad patrez
a quo missus erat: vadit ad supernã patriam vn
de venerat: ad angelicos ciues/quos ꝓ oue cen
tesima querenda reliquerat. Uadit ad patrẽ suũ
velut qui ꝑ omnia peregit eius imperium: velut
agonista qui ꝑ iusticiam in sanguine atqꝫ morte
redemit genus humanũ: triũphauit et de diabo
lo/⁊ spoliauit infernum. Uadit accepturus ꝓ se
suisqꝫ electis regnum eternum: ꝓpterea dicit: ar
guet de iusticia quia ad patrem vado: qm̃ iusti-
cia mihi est/non gratia: eterna consubstantiali-
tas est/ nõ rapina: vt vadã ad patrem in hac hu
mana ex benignitate assumpta natura. Et me iã
nõ videbitis: quia me mũdus amplius nõ est di
gnus. Et me non videbitis in terris amplius vi
sibiliter cõuersantẽ: q̃ ab eterno maneo apud pa
trẽ. Et si iustũ dicit de filio dei/et iã iustissimum

de filio hominis iudicandū est: qui in assumen-
te verbo vna persona cum ipso factus est. Me
iam non videbitis mortalem: quia resurgenti a
mortuis/mors vltra non dominabitur. Exigit
iusticia vt vadam ad patrem: vt sedeam ad dei
dexteram in excelsis: qui iniuste vilipensus/apo-
riatus iniuste: iudicatus vt nequā in terris cru-
ci fui affixus. Quod autem de iudicio sit argu-
tio facienda/ꝓ eo ꝙ princeps mundi iam iudi-
catus existat: ad ignorantiam ꝛ ingratitudinem
pertinet. Ignorabat quidem mundus ꝙ sibi di
abolus principaretur: ꝛ ꝙ finita vita corporis
homines ducerētur ad loca tartarea: ꝛ quibus
demeritis talibus applicarentur supplicijs: et
quo iure antiquus hostis genus possideret hu-
manū/qua esset potestate tā seuus hostis. Quo-
modo iudicatus/cum nomen principatus oria-
tur ex lege: veniat de necessitate: cum etiaȝ inse-
paratis substantijs nomina ꝑncipatus existāt?
An ꝑnceps huiuscemodi versus in tyrannum:
Jo.8 vt a superiori suo iudicari mereatur? Sed cum
mundi principem diabolū dicat: ipse ab initio
mendax: ab initio tyrannidem permissam exer-
cuit: iniqua voluntate/iusta permissione. Igno
rabatur quomodo/quo iure/ quo certamīe/quo
cōgressu/ sub quo iudice/ qua litigandi serie iu-
dicatus esset: quia non vi/sed iure: nō potestate/
sed equitate: nō sup̄bia/sed patientia: cuȝ vellet
tāgere atq; infamare ꝛ in suā sortē trahere inno
centē/iuste nocentē perdidit queȝ tenebat. Et cū
satageret vt de mundo per mortē acerbā expelle
ret qui illū condiderat: qui reꝑare venerat quod
perierat: qui salutē eternā ꝓcurare mortalibus: ꝛ
terrenos in superna transferre: ipse ab eterno pa
tre iudicat⁹ vt improbus ꝑdo: atq; vt insatiabi-
lis homicida eiectus est: perdens tyrannidem
solū in sibi voluntarie subditis diuina permissi-
one retinens ꝑtātē. Et cū ita factū sit: sibi mun
dus est ingratus: auertens a ꝯsyderatiōe huius
certaminis mentem ꝙ sit iudicatus in ligno qui
deuicit in ligno: ꝛ per crucē qui suasit delectatio
nem: ꝛ per stulticiam crucis ꝛ mortis qui promi-
sit scientiam deitatis: ꝛ falsam pollicitationeȝ de
non moriendo predixit. Inexcusabilis ingrati-
tudinis culpa/nō cognoscere infinitum bonum
quod factū ꝛ dissimulare ꝛ auertere ꝛ gratias in
cessanter non referre: cū omnibus deficiētibus
viribus ꝓprijs ꝛ auxilijs alienis catenam tene-
brarū ꝛ iugum male seruitutis ꝛ pessime oppres-
sionis/per iugū sibi imposite crucis/a ceruicibus
nostris excussit: ꝛ exules reuocauit ad patriā/er
rantes ad viam/ad filiationem extraneos/ad vi-
tam mortuos/ad cōgregationē supernoꝝ ciuiū
peregrinos. Atqui spūssanctus aduenīēs de his
mundanos ꝑ apostolos arguet: seu interne faci-
et cognoscere inhesitate credentes. Pauida et
tremefacta in his verbis erant apostolorū cor-
da: q̄ cognoscebat iesus in verbis amplius non
latura. Proinde sermonibus parcit/ne ipsorū
corda confundat: ꝛ spiritui sācto reseruat quod
reliquū est de veritate sciendum. Unde adiecit:

Adhuc habeo multa vobis dicere/sȝ
nō potestis portare mō. Cum autem
venerit ille spiritus veritatis/doce-
bit vos omnē veritatē. Magna ꝛ multa
ꝛ vtilia necessariaq; dixerat iesus. Multaq; ha-
bebat dicere que fienda erant in moribus/ꝛ fu-
tura in futuris tēporibus: que si dixisset/ipsi por
tare nō poterāt a tristicia detenti: pro eo ꝙ chri
stus parabat ab eis abcessum. Prestruit hic sa-
ne forma doctorib⁹: ne in sublimitate sermōis/
ne in multitudine dicendoꝝ/ ne asperitate ver-
boꝝ/ne discussionis subtilitate/ne aliqua varie-
tate loquendi corda grauent auditoꝝ: plusq̄ vi-
derint posse portare/aut cognouerint valitudi-
nē capiendi. Sed expectent serenitatē mentiuȝ/
depulsionē passionū: quibus insedentib⁹ in ani
mo/sermo alte latus nō capit. Sed spiritus mit
tendus cū venerit/omnē veritatē docebit agen
doꝝ futuroꝝq; /bonoꝝ siue maloꝝ: ne per inca-
ptionē aliquid patiamini. Non tamen alia veri
tas filij/alia spiritussancti: neq; veritas/neq; lex/
neq; euangeliū filij ꝛ spiritussancti aliud ꝛ aliud
sunt: sed omnia sunt eque cōmunia. Uerūtamē
si quid defuit quod nō intelligerent per filiū/in
telligent per spiritūsanctū: qui in ipsoꝝ cordib⁹
declarauit euangeliū: quo inspirante insulcata
elementa vsq; ad mundi finē/ad memoriam se-
quentiū redactū est: qui etiā multa nō scripta in
spirauit: que velut euangeliū vsq; in presens or-
thodoxa ecclesia custodiuit. Non enim lo-
quetur a seipso: sed quecūqȝ audiet/
loquetur: et que ventura sunt/annū-
ciabit vobis. Ideo non loquetur a semet-
ipso/sed audita videlicet a patre ꝛ filio: ne i sub-
stantia alius ꝙ̄ filius crederet. Annunciabit vē
tura pro vtilitate credentiū ꝛ ecclesie condende
de gētibus: ne in euentu subito fallerentur: aut
deciperēt per pseudo apostolos atq; doctores:
qui ad subuersionē euangelij sunt futuri. Et ꝓ-
phetizādi virtutē fuisse in apostolis spiritussan
cti virtute/sicut in ꝓphetis veteris testamenti:
ne crederet ꝙ ali⁹ spūs priorib⁹ vatib⁹/ali⁹ apo
stolis sit affatus. Ille me clarificabit: qꝛ
de meo accipiet et annūciabit vobis.
Clarificabit in cordib⁹/ꝛ ꝑ verba sonātia in mū-
do ꝑ eos q̄ quā docui veritatē/intrepide predica
būt: ꝛ per oꝑa talia que nō decēt fieri nisi per fi-
liū dei/ꝛ ꝑ mirabilia signa etiam maiora ꝙ̄ fece
rit filius dei: sicut ipse ꝓmisit de credētib⁹ in cū.
Et maiora hoꝝ faciet: qꝛ ego ad patreȝ vado.
Clarificabit spūssanct⁹ filiū: qꝛ de illo quod filij
erat accipiet. Sed q̄d habet filius quod non ha
beat spūssanct⁹: excepto distincto nomīe relati-
uo? Dino nihil. Quid ergo accipiet? Etiā oino
nihil. Sed qꝛ sicut a patre/ita ꝓcedit a filio: q̄si
hoc esset acceptū credentib⁹ declarabit: vt filij
ꝛ spūssancti vna credat esse doctrina. Ne auteȝ
pater crederet exclusus: sed ꝙ omnia eius sunt/
proceduntq; ab ipso: subiectum est: Oīa que-
cūqȝ habet pater/mea sunt. Propte
rea dixi: qꝛ de meo accipiet et āñūcia-

dixit vobis. Ueritas catholice fidei hec est: ꝙ pater ꝛ filius ꝛ spiritussanctus in nullo preter ꝙ relatione personali differant: nõ tamen ꝙ ista differentia sit realis seu substantialis. Proinde iesus dogmatizat: ne aliquid diuersum in summa trinitate credat. Docuerat/edisseruerat/ꝓphetauerat/annunciauerat multa in carne degens visibiliter filius. Uenturus erat atqꝫ docturus corda discipuloꝝ atqꝫ multoꝝ inuisibiliter spiritussanctus. Ne spiritussanctus crederet alius a filio/dictum est: quia de meo accipiet. Ne filius alius a patre/assertũ est: omnia quecũqꝫ habet pater/mea sunt. Ut si spiritussanctus vnum cũ filio/filius vnum cum patre: omnes tres persone per omnia habeant equales: nec spiritus duobus minor/quia tertia persona in nominatione posterior ab vtraqꝫ ꝓcedens: nec filius patre minor/quia genitus ꝛ non gignens. Que igitur sunt patris/sunt ꝛ filij: que vero sunt filij/sunt et spũssancti: ꝛ qui equales sunt in eternitate/in immensitate/in omnipotentia/in sanctitate/in sapientia/in substantia: nõ credant dispares in doctrina/in ꝓphetia/ꝛ in omni veritate sciẽda.

¶ De modicitate temporis quo christus videndus erat: et de tristicia discipuloꝝ ad quam eternum gaudium est futurum: secundum Joannẽ solum: Capitulum XIIII

Quippe non deitate iesus migraturus ex mundo: et ablaturus a corporeis oculis seruilem visibilemqꝫ formam: ꝛ illaturus illam super omnia excelsa celoꝝ: temporis breuitatem insinuat. Modicum et iam non videbitis me: et iterũ modicum et videbitis me: quia vado ad patrẽ: Quod modicum ꝛ non videbitur/tempori resurrectionis vsqꝫ ad ascensionem inscribitur: quia tunc accessit ad patrẽ. Dixerunt ergo discipuli eius ad inuicẽ: Quid est hoc quod nobis dicit: modicũ et non videbitis me: et iterum modicum et videbitis me: quia vado ad patrẽ? Dicebãt ergo: Quid est hoc ꝙ dicit nobis modicum? Hoc totum nil aliud q̃ apostoloꝝ admirationem ꝛ ignorantiã sonant. Tardi quidem in intellectu erant apostoli: ꝛ supra id quod naturaliter negatur hominibus/corda superueniens tristicia plꝰ obuelat. Quos interrogare volentes vt talis nesciẽtia pelleretur/christus respõdendo preuenit. Cognouit autem iesus quia volebant ipsum interrogare: et dixit eis: De hoc queritis inter vos quia dixi vobis: modicũ et non videbitis me. Amen amen dico vobis: quia plorabitis et flebitis vos: mundus autẽ gaudebit. Uos autẽ contristabimini: sed tristicia vestra vertetur in gaudium.] Nõ respõdit Jesus interrogationi quam fecissent discipuli nõ preuẽti: quoniã de eo q̃ nesciebant quid esset hoc dicere: modicum ꝛ nõ videbitis me: ꝛ iterum modicum et videbitis: interrogare volebant. Sed respõdit vtilius: preostendens quid futurũ erat: cum iesus nõ amplius videretur: quia ploratus ꝛ fletus in eis tempore passionis ꝛ sepulture: ac etiam omni tempore post ascensionẽ in ipsis primitiuis ecclesie future cunctisqꝫ vere credituris ꝛ sequentibus christum: per apertam persecutionem tyrannoꝝ idolatrantium ꝛ peruersoꝝ male agentium vsqꝫ ad finem seculi duratura. Nõ enĩ semper persecutionem per mala confodientia est affligentia corporis sensuz ecclesia passa est: sed illaz que fit a dissimilibus membris ꝛ a peruersis agentibus/nunq̃ sibi defuisse neqꝫ vsqꝫ ad terminũ mundi defutura credatur. Uere quidem christi discipuli plus cruciantur in animo ex corruptis hominum moribus: q̃ si queqꝫ flagella in ꝓprijs corporibus paterentur. Sed vnde ploratus ꝛ fletus? Tempore passionis ꝛ mortis ꝛ sepulture: cum eis potuisset illudi ꝛ exprobrari/scilicet: vbi est homo quem colebatis vt deum? Aspice crucifixũ: descendat de cruce si filius dei est/ꝛ liberetur a patre: contemplamini mortuum: quoniam deus non moritur: cogitate sepultum/quoniam deus loco non clauditur. Et vnde tunc gauisus est mundus: nisi quia sibi visus est triumphasse de hoste: quem sibi christuz arguentẽ mundi scelera reputabat? Unde ploratus ꝛ fletus post q̃ christus regressus est ad superos: nisi quia passi omnia genera tormentorum/expositi penis/subiacentes tortoribus ꝛ tyrannis: quasi derelicti a christo videbantur/pro quo patiebantur? Et insultus ꝛ exprobationes audiebant: vbi est christus/vbi crucifixus quẽ dicitis ꝙ vester est deus? Sicut semetipsũ liberare non potuit: sic ꝛ vos in tortoꝝ manibus dereliquit. Et maior plorandi causa ꝙ conuitia iaculabantur in christũ: q̃ ex his que in corporibus ꝓprijs tolerabant. Maior ratio fletus ꝙ christus negabatur ab eis: vt non deus/sed homo tm̃/iniustus siue iustus existimabatur: q̃ ex eo ꝙ ipsi torquebantur. Nec erat ab eo eis auxilium quin traderentur in necem: quoniam omnes qui summa rei christiane pollebant/magis gaudebãt torti supplicijs q̃ foti blãdicijs. Sed in hoc erat summa doloris fletus atqꝫ ploratus ꝛ afficientis tristicie: dum arrogabatur dijs: et christo id quod erat detrahebatur. Necnon cuz quieuit persecutio corporũ/etiam satis abunde ploratum et fletum et tristatum est: neqꝫ destatuz est atqꝫ destabitur quousqꝫ vita ista finiatur: non ex persecutione moꝝ iniquoꝝ: qui cõturbãt intima cordis in amatoribus bonitatis: etiaz si iustis a male agentibus obsequia ꝓ corpibus prestarentur. Ueruntamen si in optione factuz est: precipuũ est in moribus agende vite/ꝓ christo in corpe spoliationeqꝫ reruz ex omni verbo tristari ꝓ affligente. Debitum autẽ sine quo nec virtus adest/ꝓ dei iniuria in animo contabescere: iuxta dei amatoris dictũ: Uidi preuaricãtes ꝛ tabescebam: quia eloquia tua nõ custodierũt. Psal.118
En duplex ex preuaricatione tristicia: sed maior quia iniuria dei agit/q̃ ꝙ male agens ex preua-

rication e damnatur. Uere christus finis est dolendi atq; gaudendi: offensus vel amatus/perditus vel inuentus. E regione vero vnde mundo gaudium? Non aliunde dixerim/nisi quia mundi amatores florebũt ad horaz floribus perfunctorijs atq; caducis: depressis qui mundi gloriam contemnebant: ⁊ contra illam verbis ⁊ moribus insurgebant. Et vos contristabimini amplius ꝓ his quos videbitis inaniter exultare: ꝙ ꝓ malis que cogemini tolerare. Amplius ingerit tristiciam charitas ꝓximi cum delinquit: ꝙ pena ꝓprij corporis cum configit. Sed tristicia vestra vertetur in gaudium. Non omnis tristicia in gaudium vertitur: sed multorum augebitur in perpetuum: vt hic incipiat pena in inferno eterne mansura: sed vestra qui pro veritate patimini/ꝓ dei fletis iniuria: ⁊ ꝓ proximorũ malo ex charitate doletis. Apposuit quidem de preeunte tristicia ⁊ gaudio sequente in muliere pariente parabolam. **Mulier cum parit tristiciã habet: quia venit hora eius. Cum autem peperit puerum: iaz non meminit pressure propter gaudium: quia natus est homo in mũdum.** Rei experientia quod deductum est in parabola/amplius ꝙ in dissertione verborum claret. Et alibi in hoc opere dissertuz est. **Et vos ergo nũc quidem tristiciam habetis. Iterum videbo vos et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrũ nemo tollet a vobis.** Hoc quod dicit/nunc nõ solum illius temporis erat quãdo dicebat ꝓ tempore passionis ⁊ mortis: sed ad omne tempus vsq; ad finem seculi tendebatur: quoniã velut nunc est omne tẽpus quousq; ad eternitatez veniatur: in quo tristari oportet ex varietate fiendarum rerum/⁊ ex improbitate prauorum omnes quotquot sunt qui pie ⁊ iuste ⁊ sobrie viuere volunt et sequi vestigia saluatoris. Iterata visio quam ꝓmisit hic ꝙuis post resurrectionem esset ilico futura: non tamen illa prestabat inauferibile gaudiuz: quoniam ⁊ iterato per ascensionem visionem domini perdiderũt/remanserũtq; in parte dolentes: sed illa erit que post solutionez anime a corpore fiet: que dabit verum cordis gaudiũ/quod tollere nemo poterit: non solum illi modice discipulorum turbe future/sed omini ecclesie sue sancte. Quod si gaudium hoc inauferibile in tolerandis aduersis/⁊ dum mala finienda se ingerunt: ⁊ in agendis que expediunt ad salutem/mentibus hominum insideret: nil graue ad tolerandũ hominibus videretur. Multam patientiam contulit hominibus premij altitudo: ⁊ spes futurorũ bonorum de magnis laboribus sarcinam leuez fecit. O quãta ⁊ ꝙ grauia ⁊ estuans cauma tolerat agricultor/actus spe fructus. Nauta horrẽdum nauigat equor/anceps inter tumentes procellas/spe augendi emolimenta cupita. Bellorum ictibus sepe mortalibus miles corpus exponit/stipendij spe potitus. Et terreni negociatores sepissime spe frustantur: ⁊ nec a negociatione desistunt/cum sperant futura ꝙ prisca in meliora conuerti. Et spes inauferibilis eterni gaudij/que nobis de celis effluxit/sperãtes nullo pacto confundit nec fallit: nisi spei deficiant illi qui sperant. Auertit etiam a quibuscũq; delectationibus maculosis contemplatio supernorum: nec sinit hebetem esse qui se dicauit ad illam: actuosum enim fecit atq; sollicitum. Optima ⁊ ineffabilis est possessio gaudij: que a nemine alio/etiam a seipso non possit auferri. Cum enim a viatione fuerimus absoluti/ad supernaz patriam introlati: nemo poterit declinare aut velle in alteram partem. Et cum a nemine in se ipso possit ibi existere causa mali: nec ab alijs valebit inferri: proinde dictum est discipulis: Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Cũ omne gaudiũ vie alternationibus pessundetur: ⁊ varie conquiri possit atq; deperdi ab ipsis possessoribus et a seuientibus hostibus extraneis: vtiq; de gaudio future patrie dictum est/nõ de gaudio mortalis peregrinationis. Et hoc quidem verba subiecta manifestãt. **Et in illo die me non interrogabitis quicq̃.** Dum in via sumus interrogare oportet ob ignorantiaz/ob dubietatem/ob incertitudinem. In patria vero scientia limpidissima erit omnium ⁊ intuitiua visio deitatis: rerum multa cunctatio/certissima possessio supernorũ. Ideo me nõ interrogabitis quicq̃ in illo die/cui nox non succedit in eternũ: nec suberit causa qua interrogatio nascit̃.

¶ De certa exauditione petitionis/quidve petendum sit: secundũ Joannem solum. Ca. XV

Magnificus ⁊ nobilis herus quid maius potest polliceri subiectis/ꝙ exauditionez facilem in petendis? Et hoc presertim exquiritur ab his qui colunt et mundi principes venerantur: ꝙ eis cum impetrationis pollicitatione detur audacia: non semel tm̃/sed quotiens rerum varietas petendi necessitas suaderet. Hinc et saluator ascensurus in celuz/patris consessurus ad dexteraz/omni orbi prelatus per omnia factus: hoc munus gratie apostolis dereliquit cuz ait: **Amen amen** Jo.6 **dico vobis: si quid petieritis patrem in nomine meo/dabit vobis.** Supra simile dictum est dum de discipulorum tractaretur electione: sed nunc ad confirmandum reiterat. Diuinum iuramentum est amen: quoniam christus deus per aliud ꝙ per seipsum iurare non potest: quia non per inferiora/sed ꝑ equalia seu maiora iuratur. Nihil christo deo maius: et ipse veritas est: verũq; omnino est quod ipse promittit: videlicet de omnibus apostolos exaudire petentes/dumtaxat ꝙ in suo nomine petitio porrigatur: non in nomine angelorum: non in nomine aliquorum sanctorum: nõ in nomine ipsorũ petentium: nõ in nomine aliquorũ bonorũ operuz: nõ in nomine aduersantium potestatum. Et ꝙuis preces porrigamus ad angelos ⁊ ad sanctos: nõ tamen vt aliquid nobis ex

seipsis efficiant: cum in ipsoꝝ potestate non sit ab animabus auferre vitia/ neqꝫ conferre virtutes: sed vt orent ꝓ nobis deū qui vtrūqꝫ habet efficere potestatē. Nec exaudimur in merito aliquoꝝ quoꝝ merita non fuerūt sufficientia ꝓ seipsis sine misericordia τ gratia saluatoris: in cuius noīe salus/ in cuius noīe virtus expediēs tribuit/ in cuius noīe queqꝫ vitia depellunt. Ne dictum videat absurdū/ sane tenendū est si exaudiūtur sancti ꝓ seipsis/ si ꝓ nobis τ eorum amicis/ si nos exaudimur cū eis/ totū agit in noīe saluatoris. College quidem sumus/ ꝙ fide catholica τ charitate indefectibili consignamur: Quis in viatoribus sit disparitas virtutū: vt apud deum si non personarū sit/ tamen vnius q̄ alterius maior acceptio meritoꝝ: ita ꝙ petitio aures dei ocyus introeat τ exaudita ꝑueniat. Quod iam vero eterna beatitudine potiuntur/ cum ꝓ nobis peregrinis deum ꝓseuchant in celis: etiam non ꝓ seipsis exaudiuntur/ sed in nomine illius qui in sanguie τ morte τ iustis moribus testimonium reddiderūt in terris: quanq̄ τ ipsi ꝓ nobis in nomine iesu exaudiant ocyus: ex eo ꝙ hic pro eius nomine moralem vitam purius transegerūt/ ardentiusqꝫ amauerūt. Sūma quidē huius sententie sic terminatur: ꝙ omnis petitio ꝓ nobis remouende malicie/ inserende virtutis/ adipiscende salutis: a supernis porrecta ciuibus tā angelis q̄ hominibus/ siue a sanctis viatoribus exaudita: non venit nisi in nomine saluatoris: cuius nomen nō quod scribitur litteris/ sed meritū est incarnationis/ natiuitatis/ vite/ passiōis/ crucis/ orationis et mortis: qui ꝓ nobis in lachrymis et clamore valido exauditus est ꝓ sua reuerentia. Etiam nemo nomine suo τ virtute ꝓpria meritorum se credat a domino exaudiri absqꝫ nomine iesu christi. Demones quidem inter nos τ deū orandū mediȷ esse nō possunt. Usqꝫ modo non petistis quicq̄ in nomine meo: quia vobiscum eram interpellabamqꝫ ꝓ vobis presens/ non absens. Et fortassis non ad plenum aderat eis illa credulitas q̄ filius dei esset: Quis Petrus fuisset ꝓ omnibus plene confessus ꝙ christus esset ipse filius dei viui/ cū aliquotiens maxime in passiōe dubitauerint. Sed post passionem/ mortem/ sepulturam/ resurrectionem/ ascensionem/ immissionemqꝫ spiritussancti/ soliditatem fidei acceperunt ꝙ Jesus esset filius dei τ seculi saluator: in cuius merito cuncta bona credentibus ꝑuenirent. Propterea vsqꝫ peractis talibus mysterȷs aliquid non petiuerunt. At vbi cognitum est post ascensionem missionemqꝫ paracleti/ ꝙ Jesus esset filius dei: petitiones sunt exhibite ad deum/ posite ad tribunal: τ prestructa forma ꝙ fiant in nomine christi ac etiam ex fine petitionis quem ipse constituit/ scilicet: ⌊Petite et accipietis/ vt gaudiū vestrū plenū sit.⌉ Jure petentis τ largitoris atqꝫ petitionis: omnis petitio debet esse bonorū. Multa quidem sunt/ immo cuncta sunt ex natura bona: ea declarante sententia; Uidit deus cuncta que fecerat/ τ erant valde bona. Sunt τ meliora τ perfecta: media tamē ex vsu voluntatis hominū sunt pleraqꝫ. Omne gaudium vt gaudiū bonum est: sed malum τ peius bonum τ melius dici potest/ s̄m suppositas causas. Plenū vero non de aliqua re creata/ sed tm̄ de ineffabili et eterna participatione creantis. Hinc ergo summam petendi statuit: vt gaudium vestrum plenum sit. Hec in ꝓuerbȷs locutus sū vobis. Uenit hora cum iam nō in ꝓuerbȷs loquar vobis: sed palam de patre meo annunciabo vobis. Multa per similitudines τ parabolas seu per prouerbia locutus fuerat iesus pro multis moribꝯ informandis: τ ꝙ maxime cure fuit vt eius pater crederet deus: nunc vero cassatum est quod dictum est in parabolis: sed adiectum est expressioribus verbis absqꝫ omni fuco sermonū/ ꝙ deꝯ eternus eius verus est pater: vt precedentia τ sequentia verba manifestant: τ per spiritussancti aduentū manifestius declarabit. Attamē quantum attinet ad susceptum sermonē/ quid cū ip̄o τ cū discipulis sit pater insinuat. In illo die in nomine meo petetis: et nō dico vobis/ quia ego rogabo patrem de vobis. Ipse enim pater amat vos: quia vos me amastis: et credidistis quia a deo exiui. Suaserat supra discipulis ad petēdum patrē in nomine suo: impetrationē facilem repromittens suorum interuētu rogaminū: quoniam totus est pater ad filium: cuius intuitu postulata nō denegat. Nūc quidem supra id quod rogaturꝯ sit/ ad discipulos patris declarat amorem: binam causam subȷciens/ amoris et firme vereqꝫ credulitatis. Ac si ꝑspicacius dicat: Petetis quidem in illo die quo petendi vrgebit necessitas: persuasi a me: quos etiam promisi apud patrem in vestris petitionibus/ meis rogaminibus adiuuare. Sed nō dico vobis/ quia ego tm̄ patrem rogabo ꝓ vobis τ de vobis: sed ipse pater amat vos: quia me amastis τ amatis: ꝓpter quē omnia visibilia contempsistis: τ nō solum me cunctis amabilibus plus amando preposuistis: sed vosmetip̄os tradetis in mortē: τ credidistis quia a deo exiui: vt nec impediret animā vestram forma seruilis/ in qua visibilis mūdo apparui: sed credidistis atqꝫ cōfessi estis τ cōfessuri coram hominibus formā dei: τ credidistis me filium dei ab ip̄o patre in mundū missum/ cum hominibus in carne cōuersatum: nō tamē deitate separatū a patre. Ecce in quo est si querimus τ gestimus habere eterni patris amorē. Si volumus diligi/ diligamus: amemus filiū/ si amari a patre contendimus: credamus filium/ τ pr̄ nos amabit eternus. Mos solitus est/ ꝙ patres diligant suorum filiorū legitimos amatores. Nostre mentis hebetudinē arguit facilitas amari ab eterno τ patre omniū deo: nec excusationis suffugium potest aliquando inuenire: cum non tempus ad vsum/ neqꝫ locus ad actum: non munus auri siue gemmarum exhibitum; non

interpositio ꝑseuchaꝝ: nõ aduocatoꝝ interces/
sio requiraꝶ: sed tñ amoꝛ noster in filiũ tendens
ꝛ credulitas confitens paternũ amoꝛẽ nancisci/
tur. Mirũ dictum ꝙ nõ de patria cura fuit filio
dicere: ipse pater amat vos / quia vos amatis pa
trẽ: sed quia me amatis. Qm̃ si aliqñ a quibuscũ
ꝙ natiõibus creditus fuit vnus deus sũmus / ve
rus ꝛ eternus: nõ tñ exceptis paucis q̃bus diui/
ne datũ est / creditũ fuit ꝙ sibi eternus esset filius.
Et si credebaꝶ habere filiũ eternũ: nec ip̃m in tẽ
poꝛe misisse ꝑ nobis in mundũ. Et iure ab om/
nibus rõnabilibus amabaꝶ deus: ꝛ qui nõ dile/
xerũt spũs incoꝛpoꝛei / coꝛruerũt. Nũc quidẽ qꝛ
pater deus ab eterno filiũ gignẽs in tem̃pe illuz
in carne visibiliter mittens: magnopendendum
erat ꝙ filius iã nõ creditus crederet: ꝛ ꝙ esset mis
sus in carne ꝑ nobis: ꝛ sic creditus amareꝶ. Et
qui diligit filiũ eternuz / ꝛ eternum patrẽ diligit.
Propterea de seipso in carne apparente dicit:
Ideo ipse pater meus amat vos: quia vos cre/
didistis / quia exiui ab ipso natus in carne mun/
do: ꝛ creditũ amastis. Ac ꝑ hoc vestre petitiões
ex eo ꝙ rogabo patrẽ: ex eo ꝙ ipse vos amat: ob
suppositas causas quod petũt / faciliter impe/
trabũt. Credidistis qꝛ exiui a patre. Et ego di/
co vobis: **Exiui a patre et veni in mun/
dũ. Iterũ relinquo munduz et vado
ad patrem.** Verũ est ꝙ creditis quia exiui a
patre: non sepatus ab ipso / neꝙ substantiali di/
uisione seiũctus: qm̃ vnitas diuisionem non ca
pit: cũ ego ꝛ pater substãtialiter vnũ sumus. Ve
ni in mundũ non localiter motus: sed assumẽs
carnẽ in illa visibiliter manifestus. In munduz
veni nõ ob mei causam: nõ mea re / nõ mea vtili/
tate / non mea delectatione. Tantũ hũani gene/
ris negocium agebaꝶ: quo pacto iterũ relinquo
mundũ ꝛ vado ad patrem. Iuris oꝛdo depostu
lat: vt legatus expleto sue legationis officio in
extranea regione non maneat / sed reuertaꝶ ad
eũ qui misit illum. Relinquo mundũ velut exilij
locum; qui me nõ cognouit: qui me crucifixit: in
quo ꝑsonalia damna suscepi: nõ me terrena re/
gio capit: ad celi sublimia feroꝛ: nulla mihi cum
ipso cõuentio. Sed relinquo: nõ derelinquo: nõ
denego subsidia postulantibus: me sequẽtibus
auxilia de celo polliceoꝛ. Vado ad patrem nõ in
deitate / in qua nulla sepatio facta est: sed in natu
ra humana / que a me insepabiliter assumpta est.
**Dicũt ei discipuli eius: Ecce nũc palã
loqueris: et ꝓuerbium nulluz dicis.
Nũc scimus quia scis omnia: et non
est opus vt quis te iterroget. In hoc
credimus quia deo existi.** Agnoscũt apo
stoli in virtute loquẽtis simplicẽ doctrinã chꝛi
sti a ꝓuerbiali discretã: ꝛ confiteꝶ eum scientie
infinite: quã nemo effugere potest: que ita mira/
bilis ꝛ sup omnes hoĩes facta est / vt nullus com
p̃hendere possit illam. Hoc quoꝙ Dauid ante
Psal. 138 p̃dixerat: Mirabilis facta est sciẽtia tua ex me:
ꝯfoꝛtata est ꝛ nõ potero ad eam. Nec opus erat
ip̃m interrogare aperte atꝙ sine velatiõe loquẽ/
tem / scꝫ excessum quẽ erat ipse facturus. Fateꝶ
ꝙ insitã in suis coꝛdibus fidẽ: ꝙ a patre ad cp̃9
nostre redemptiõis exierit: quã fidẽ atꝙ cõfessio
nem adhuc debilẽ chꝛistus agnoscens: quod est
futuꝝ negatiõis / iterato denunciat dicẽs: **Mo
do creditis. Ecce veniet hoꝛa et ia ve
nit: vt dispergamini vnusquisꝙ in ꝓ
pꝛia: et me solum relinquatis. Et non
sum solus: quia pater mecũ est.** Acsi di
ceret: Veꝝ est ꝙ me creditis dei filiũ a patre mis
sum: sed vestra fides modicũ est duratura: cũ in
ꝓximo sit hoꝛa mee captionis atꝙ traditiõis in
manibus impioꝝ / vestreꝙ negatiõis terroꝛe im/
poꝛtat: vt ante ꝓuisus seu vage timoꝛe compen
sus vos in ꝓpꝛia dispergamini: vnusquisꝙ fugi
ens querensꝙ latibulũ a ꝓpꝛia voluntate latus.
Et cũ vnusq̃sꝙ ꝑ salute sui ꝓpꝛij coꝛpis q̃ret suf/
fugiũ / relinquetis me solũ: sed nõ ero solus a pa/
tre qui semꝑ substãtialiter mecũ est. **Hec locu
tus sum vobis vt in me pacez habea
tis. In mũdo pꝛessurã habebitis: sed
confidite quia ego vici mundũ.** Vere/
baꝶ chꝛistus ne discipuli sui scandalizareꝶ in eo
ex his que passurus erat: ꝛ in celũ post modũ ascẽ
surus. Idcirco dicit: Hec locutus sum vobis vt
in me pacẽ habeatis: nec vos cõturbet nouitas
futuroꝝ in me velut in capite: vel in vobis vt ca
piti adglutinatis. Et iteꝝ ipsoꝝ futuras p̃nunci/
at passiones: ne ꝓpter inopinatũ maloꝝ euentũ
vale virtutibus facerẽt: q̃bus impꝛouisus ꝛ pa/
uidus ilico cuz casus ingruerit / valefacit vadẽs
in alteram partem.

**Deoratione iesu sup clarificatiõe
sua in noticia iã facta et futura in coꝛ/
dibus discipuloꝝ suoꝝ: secundum
Joannem solum. Ca. XVI**

PRoseuchis necessarijs ad patrẽ ꝑ su/
is discipulis ceterisꝙ crediturís / suum
terminauit sermonem sic: **Hec locu/** Jo. 17
**tus est iesus: et sublevatis oculis in
celũ dixit: Pater venit hoꝛa clarifica
filiũ tuuz: vt filius tuus clarificet te.**
Oꝛans in celũ oculos coꝛpis leuat: ex gestu coꝛ/
poꝛis ꝓdens vbi eius anima versabaꝶ: ꝛ ꝙ nec
est ꝑ terrenis oꝛandũ: ꝛ vt homo ꝑ discipulis in
terpellaturus ad patrẽ p̃struxit oꝛandi foꝛmam.
Sic ꝛ scriptuz est: Ad te leuaui oculos meos q̃ Psal. 122
habitas in celis. Leuat oculos in regionem vn/
de venerat: ad quam erat in coꝛꝑe de ꝓximo re/
gressurus. Inuocat patrẽ suum eternũ in deita/
te / patrem suũ ex tem̃pe quia homo sicut ꝛ cun/
ctoꝝ patrẽ: opere ꝑficit ꝛ oꝛandi foꝛmã ostendit
quã ante docuerat. Cũ oꝛatis dicite: Pater no/ Math. 6
ster qui es in celis. Pronunciat vt agonista sui
agonis p̃cognitoꝛ: quia venit hoꝛa certaminis
in qua carne coꝛꝑe debebat sustinere afflictum:
sed ad punctũ spũaliter debellaturus omnes sa
thanicas potestates. Clarificari vt clarificet pe/
tit: spondẽs exaudite petitionis vicẽ: neꝙ tamẽ
erat indiguus clarificari. Inter se quidẽ eterna
atꝙ ꝑfecta claritas atꝙ noticia erat: nec claros

fieri apud homīes indigebāt. Nostro cōmodo
claritatis venturus erat effectus: vt dei filiꝰ post
crucem ⁊ mortē in carne ipsius resurrectiōe cla
resceret: ne tm̄ purus homo crederet̄/ q̄n etiam
deus esset: vt nō estimarent̄ ille passiones/ illa fe
ra mors/ illa sepultura incurata/ sed obseruata
ꝑ milites: ita inualuisse hominē/ vt esset sicut ce
teri mortui atq̄ꝫ in posterꝫ morituri: quasi nec ex
plenitudine diuinitatis ab omnibus plus habe
ret. Postulat priusq̄ꝫ congrediat̄ victoriosi con
gressus stipē/ ꝙ post omnia tolerata resurgēdo
resplendeat: ⁊ ipse clarificabit patrē relatiōe ve
ra que inter patrē ⁊ filium extat: vt qualis filius
in animo credentiū sit ꝑ fidem/ talis nō ambiga
tur penitꝰ esse pater. Et hec mutua claritas sic
educta sit tota salus illā credentiū: ꝓ qua filius
orat: vt ostendūt verba sequentia: [Sicut de
disti ei potestatē omnis carnis: vt omne quod
dedisti ei/ det eis vitam eternā.] Dedit filio pa-
ter omnis homīs potestatē/ vt a parte totum ca
piat̄: hac cōditione futura/ vt ei dato det filiꝰ vi-
tam eternā: Non enim a patre accepit filius suꝑ
homines tyrannicā/ ꝑfunctoriam/ ambitiosam/
ventosam/ seu sterilem potestatē: sed vt velit/ eis
possit conferre vitam eternā. [Hec est autē
vita eterna: vt cognoscant te solum verū deum:
⁊ quē misisti iesum christū.] Liquet ꝓ qua clari
tate orabat ad patrem: videlicet vt pater vna cū
christo ꝑ fidem ab hominibus cognosceret̄. Ad
quā cognitionē vita etera ꝯsequit̄: cum aliud vi
ta eterna non sit q̄ꝫ dei patris ⁊ filij missi intuiti-
uam habere noticiā. Quod iam fecit ⁊ facturꝰ
est vno verbo cōcludit/ dicens: [Ego te cla-
rificaui suꝑ terrā: opus cōsummaui quod de-
disti mihi vt faciā.] Nō repugnat quod supra
spondebat/ vt filius tuꝰ clarificet te: ei quod nūc
dicit: ego te clarificaui: quoniā aliq̄d ꝑ aposto-
Jo.17 los restabat cōplendū: aliq̄d ipse iam fecerat.
Clarificauit patrē suū filius ꝑ magna miracula
que oīa in patris nomine fatebat̄: ⁊ ꝑ doctrinā
suam quā in eū totam referebat cū diceret: do-
ctrina mea non est mea/ sed eius q̄ misit me: ⁊ se
pius hoc idem asseruit: per apostolos ⁊ discipu
los quod restabat/ complendū erat in orbe ter-
rarum. Cōsummauerat a patre impositū opus
Psal.12 actione ⁊ ꝓmptitudine voluntatis: ⁊ de futuro
mysterio passionis velut de iam preterito loque
batur: eo ꝙ libera ⁊ intrepida voluntate cōplen
dum susceperat. Et eternā a patre postulat no-
tam fieri non accipere claritatem. [Et nunc
clarifica me pater apud temetipsum: clarita-
Mat.6 te quam habui priusq̄ꝫ mundus fieret apud te.]
Clarꝰ erat ab eterno filius apud patrē: sed vult
ꝙ pater illam claritatem in corda hominū per
fidem traijciat/ tandem per speciem largiat̄: vt
credant homines ꝙ sit ex tempore filius: sed ab
eterno deus priusq̄ꝫ fieret ipse mundus: vt ⁊ mū-
dus credatur nouus ⁊ creatus cū tempore: ipse
vero mundū eternitate precederet. In hoc pro-
tinus verbo philosophi confunduntur: illi dū-
taxat quos fides creationis preterijt/ ⁊ qui mun
dum eternum ponere presumpserunt: cum aper
te dicat: anteq̄ꝫ mundus fieret. Igitur si factus
est mundus: nō est eternus/ sed nouꝰ. Ergo erat
claritas dei filio anteq̄ꝫ mundus esset: cū sit eter
nus ⁊ equalis per omnia patri filiꝰ. Et apud pa
trem deum etiam mundus erat in verbo eterno
quod erat apud deum: vt in exordio scriptū est:
Et verbum erat apud deum. In cuius sapien-
tia ea imagine qua diuina mente gestus eterne
ex nihilo prodijt. Et quoniā ad hoc veni in mū
dum/ vt fieret hominibus de eterno patre noti
cia per me quem misisti: ⁊ me tua operatione co
gnoscerent: vt vtriusq̄ꝫ cognitio fieret credenti-
bus in salutem: proinde pater manifestaui
nomen tuum hominibus quos de-
disti mihi de mundo. Tui erant et mi
hi eos dedisti/ et sermonem tuum ser-
uauerunt. Secundū hebreos multa sunt no
mina dei: vnū quorum primoribus patribꝰ deꝰ
celatum retinuit: sicut scriptū est: Ego dominꝰ Exo.6
qui apparui abraam/ isaac ⁊ iacob in deo omni
potente: ⁊ nomen meum adonay non indicaui
eis: sed reuelauit moysi/ cui hec facta sunt verba
Nunc vero filius nomen paternum dicit in ma
nifestationē dedisse discipulis. Attamen nō cre-
datur de aliquo nomine distincto dedisse/ sꝫ de
virtute: ꝙ eis manifestauerit virtutem paternā/
in qua omnia facere atq̄ꝫ dicere asserebat. No-
men enim in scriptura sepe ponitur pro virtute:
iuxta id quod scriptum est: Adiutoriū nostrum Psal.123
in nomine domini: qui fecit celū ⁊ terā: hoc est/
in virtute ⁊ potentia dei patris/ qui omnia fecit
nobis adiutoriū fiat. Et alibi: Deus in nomine Psal.53
tuo saluū me fac: id est/ in tua potentia salus ad-
ueniat. Aut si ꝓm relationē accipimus: nam de
us est ad se deus/ sic nominando deum: ad filiū
aūt pater. Igitur qui fatet̄ se filium/ patrē omī-
no habere confitet̄: ⁊ qui patrē dicit/ filium sen-
tit. Manifestauit ergo filius nomen patris in se
ipso/ cum se filium appellauit: ⁊ illis hominibꝰ
qui sibi de mundo eterna predestinatione dati
erant a patre: in nomine cuius innititur vt scia-
tur. Erant ⁊ sunt omīa dei patris: sed dati sunt
homines filio a patre ad doctrinam/ ad fidem/
ad salutem: vt doceat vitam agendam/ infundat
fidem desperandis/ ⁊ largiatur in finem iustis
salutem: iniquis vero merito supplicia meritorꝫ.
Dati sunt homines filio/ vt homo factus est: vt
deus erat/ omnes possidebat vt pater: ⁊ hi q̄ da
ti sunt ex predestinatione eterna sermonem pa-
tris seruauerunt/ quem audierunt a filio: qui ser
mo in illis apostolis atq̄ꝫ discipulis operatus est
iuxta virtutem eius: quam describit apostolus:
Viuus est sermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior oī Heb.4
gladio ancipiti: ⁊ pertingens vsq̄ꝫ ad diuisionē
anime ⁊ spiritus. Viuꝰ dei sermo ex viua dei vo
ce apostolos ⁊ discipulos/ immo cunctos inui-
tauit ad vitam: sed illi primi ⁊ studiosius hūc ser
monem pro vita tenuerunt. Non enim diceret̄
viuus/ nisi seruatoribus eius vitam eternā pro-
mitteret. Efficax etiam est: quia virtutem effica-

tiuam habet in his ad que ordinatus est. Pene
trat interiora plus ꝙ gladius materialis sensibi
lia corpora fodiat: ⁊ diuidit spiritualē vitam ab
animali vita: seu animā ⁊ voluntatem segregat
ab omni visibili mundo. Quē sermonem in sua
virtute apostoli ⁊ discipuli seruauerūt ceteriq̄
similes. **Et cognouerunt quia oīa que
dedisti mihi/abs te sunt: quia verba
que dedisti mihi/dedi eis. Et ipsi acce
perunt et cognouerūt vere quia a te
exiui: et crediderunt quia tu me misi
sti.** Uerba saluatoris quod iam factum erat/et
quod futurū in apostolis expectabat insinuāt.
Et q2 ipsi dona mea siue a te patre data et a me
accepta cognouerunt abs te ꝓcessisse: ac verba
q̄ dedi eis nō esse alia/nisi q̄ a te patre accepi: et
q2 ipsi acceperunt verba/⁊ accipientes accepti
facti sunt: ⁊ q2 cognouerūt me a te venisse/teq̄
me mittentē: que oīa sunt extra rationē ⁊ vsum/⁊
supra naturā ⁊ sensum: ideo ego ꝓ eis rogo: nō
pro mūdo rogo/sed ꝓ his quos dedisti mihi: q2
tui sunt. Rogabat filius patrē ꝓ suis: sc3 ꝓ his
qui sunt patris: nō acsi pater omino aliquos se-
cretos haberet a filio: aut pater eos vt filiꝯ non
amaret/cū supra dixisset: Et nō dico vobis quia
rogabo patrē de vobis: ipē em̄ pater amat vos:
⁊ nūc ꝓ eis rogat qui sunt patris/sed sibi datis.
Sunt oēs homines dei patris qui creauit: sūt
dati filio vt redimeret post peccatū. Ideo pro
eis rogat: vt etiā p̄destinatio saluandorum filij
oratione sit iuuanda/sui q̄ sanguinis effusione
cōplenda. Non rogat ꝓ mūdo: quo nomine il-
li intelligunt/q̄ mundo colligati sunt eo dulci
vinculo vt nolint timeantq̄ dissolui. Quō non
ꝓ mūdo rogat/qui omnes saluaturus aduene-
rat: qui querebat omnes saluare/⁊ omnes q̄ ꝑie
rant querere: omnesq̄ perierant ⁊ indigebāt mi
sericordia dei? An solos illos apostolos cū di-
scipulis saluare decreuerat? An ipsi soli saluādi
erant? Quomodo alij increduli ⁊ peccatores ve
nissent ad gratiā/si ab oratione dei filij exclu-
derent? Sed ad remouendas ambages id dixe-
rim/ꝙ ideo nō ꝓ mūdo rogat: q2 presciti etiam
participiū oratiōis christi nō capiunt/sicut effu-
si sanguinis meritū ꝑdiderunt. Quod aūt inter
patrē ⁊ filium nō credatur in possessione diuisio
adiunctū est: **Et mea omnia tua sunt/ et
tua mea sunt.** Calumniā si fides simplex nō
iuuaret/verba ista paterentur: quoniam magna
diuersitas inter meu3 ⁊ tuū. Nam si meū/ quo-
modo tuū: si tuū/quodāmodo meū: nisi quia pa
ter ⁊ filius vnū sunt: ⁊ ex forma serui ꝓpter quā
ista diuersitas loquēdi posset cōpetere/inter pa-
trem ⁊ filiū diuisum aliquid nō credatur. Et ob
hoc ꝓ eis rogo: q2 **et clarificatus sum in
eis. Et iam nō sum in mundo: et hi in
mundo sunt: et ego ad te venio.** Ad fu-
turū ꝑtinet quod velut presens dicitur: q2 clari-
ficandus erat ꝑ eos in orbe terrarū/ꝑ p̄dicatiōis
sonū/ꝑ tormenta ⁊ passiones/ꝑ sanguinē ⁊ mor
tem omniū tyrannorū cōtempto terrore: vt iuste
credi posset ab omnibus/crederetur q̄ a multis
ꝙ deus esset qui tales legatos talesq̄ famulos
possideret. Et ipse dei filius iam in mundo non
erat/velut vnus de amatoribus mūdi: seu q2 in
ꝓximo erat ascensurus in celū/ablaturus ab eis
⁊ a ceteris presentiā corporalē: vt non haberent
amplius visibilē ducē/magistrū atq̄ pastorem.
Et ipsos adhuc oportet detineri in mūdo: non
amoris ligamine aut seculari actiōe: sed vt testi-
ficent omnibus populis/nationibus ⁊ linguis/
q̄ a me viderunt ⁊ audierunt. Ego autē ipsis mū
do relictis/ꝯsummato totius redemptiōis my
sterio ad te venio: nō ꝙ vnq̄ abcesserim: sed cū
humanitate assumpta ⁊ in tot periculis custodi
ta ingrediēs possessionē hereditatis eterne: quā
tu pater in me vere credentibus ⁊ diligentibus
promisisti.

¶ Qr iesus etiam rogat pro vnitate discipulorum ceterorumq3 creditu-rorum/et ꝙ seruentur illesi: secūdum Joannem solum. Capl'm XVII

Unus natura deus diligit vnitatem: ⁊
tam diuersa in vnā cōstituit formam:
que dissolueretur/nisi vnus esset qui
condidit ⁊ qui conseruat atq̄ guber-
nat. Arguunt omnia conseruari appetētia vni-
tatem: a qua cū fit recessus/fit multatio: que pre-
ter q̄ in vno ⁊ ad vnū se tenens debilitata corru
it/⁊ sepius euanescit. Unū ꝑtermittens/vt i mul
ta labatur necesse est. Recedens ab vno angelꝰ
ad seipsum cōuersus corruit. Et homines ꝑmi
alterū q̄ vnū audientes/in multa mala ⁊ nature
bone aduersantia deuenerūt. In vnitate fit con
uersatio existentiū. Unus est q̄ dedit esse/idem
⁊ ꝑmanere: in quo ꝑtermissis irrationabilibus/
de q̄bus nō est ad presens sermo: rationabiles
creature possunt facere vnitatē. Omnia q̄cūq̄
sunt in esse ꝓducta/sicut a seipsis nō habuerunt
vt essent: sic nō habent vnde possint semꝑ existe
re/nisi cōseruentur a quo extiterunt: minus aūt
esse bene possent/nisi ⁊ idem bearet. Ad creatu-
ram rationalem conditor sic respexit vt esset et
semꝑ esset/⁊ vt ei bene pre ceteris esset: quonia3
ad hoc condita erat ⁊ poterat adipisci. Sed q̄m
ex superbia contradictū est diuino imperio ne-
cesse factum est humilibꝰ ꝓseuchis dei filij au-
xilia impetrare/atq̄ illam vnitatē expetere qua
nō ab vno eterno deo seiungamur: ⁊ magis an-
tem adhereamus vt vnū simus: sicut ait aposto-
lus: Qui adheret deo/vnus spiritus est cu3 eo. 1.Co.6
Ideo ecce iesus rogat: **Pater sancte/ ser-** Joā.17
**ua eos in nomie tuo quos dedisti mi
hi/ vt vnum sint sicut et nos vnum su
mus.** Orat patrem filius ⁊ sanctum vocat: nō
factu3 ex virtute/aut ex moribus/ex aggregatio
ne virtutum: sed ab eterno existentē: qui hoc ab
hominibus querit/vt sint sancti ⁊ immaculati i
conspectu eius: ⁊ hec est volūtas eius in nobis
sanctificatio nostra. Et ait aliquando: Sancti Leui.19.
estote: quoniam ego sanctus sum. Et seraphin Esa.6.
clamabant alter ad alterum: ⁊ dicebant: San-

ctus sanctus sanctus dñs deus exercituū. Sanctitas in reprehensionē nō venit/corrumpi non debet: neqꝫ fas est aduersus illam quippiam decernere: sed sanctitas ab eterno: nō facta studio sed faciens quicq̄ extra ipsam sanctificat: q̄ vo sic esse aut aliter esse nō potest. Et qm̄ sanctꝰ sanctum misit/vt faceret sanctos: ideo rogat sctūs emissus celitus/nō post multos dies illuc reuersurus/sanctū sanctoꝝ patrem: vt seruet/tueatur atqꝫ custodiat sāctos quos sibi pater dedit: seruet in suo nomie/in sua potenti virtute/in vnitate virtutis ⁊ gratie: sicut pater ⁊ filius vnū sunt ī cōsubstantialitate. **Cum essem cū eis/ego seruabā eos in nomie tuo. Quos dedisti mihi/custodiui: et nemo ex his perijt nisi filius perditionis.** Ut homo loquebat̄/describens tempus sue presentie ⁊ absentie: nam vt deus/in omni loco ⁊ tēpore eque p̄sens erat: omnēqꝫ susceptam curā refert in paterna fecisse v̄tute: vt nemo periret ex susceptis nisi perire dignus: nō est ex impotentia paterne virtutis: non ex negligentia filij humanati: sed quia filius ꝑditionis erat/nō creatus/nō a creatore factus/aut ꝑditioni addictus: sed a seip̄o deprauatus filius ꝑditionis erat: diaboli videlicet qui omnē animā nititur secum ꝑdere in gehennam: sicut ipse/nō alius ꝑdidit semetipsum. Et peccati filius quo quis a deo deficiens perdit̄. Perditionis filius iudas scariothis erat: q̄ iaꝫ recesserat a cōseruatore iesu/vt ꝓditor christuꝫ perdere questuans. Cuius p̄scientia dei ab eterno mater sibi erat: nō vt necessitate perderetur/sed quia ꝑdendus erat sua deprauatione/nō p̄scientia dei: ꝑditionis filius ab omni cognitore appellatus est: qui cū duodecim electus iā diabolus factus erat: sicut ipse predixerat saluator Nonne ego vos duodecim elegi: ⁊ vnus ex vobis diabolus est? Non natura/nō cōditiōe/non factus a deo/sed sua distortissima voluntate: sicut illi spiritus incorporei/q̄ a seipsis facti diaboli corruerūt. Ac per hoc qui perit/ideo perit: qꝛ ip̄e filium ꝑditionis se facit. Sed de isto tāq̄ de singulari ⁊ famosissimo perdito ex famosissima causa/scriptura prelocuta est. Ideo adiungitur: **vt scriptura impleretur:** nō necessitans quod erat fiēdū/sed necessitata ex facto: sicut in plerisqꝫ scripture sententijs legit̄: presertim in psalmo quinquagesimoquarto ⁊ centesimooctauo. **Nunc aūt ad te venio.** Acsi

[1.Co.3] diceret: Ex quo ad te pater venio/tu eos custodi/

[Joā.17] ⁊ serua eos in noie tuo: quoniā tua p̄sentia nec ubi defuit: sed ab eis subtrahēda est omino p̄sentia corporalis: q̄ vbiqꝫ diffundi eodē momēto nō pōt. **Et hec loquor ī mūdo/vt habeant gaudiū meū impletum in semetipsis.** Dū in mūdo ipsi erunt/mundū non diligentes: nunq̄ ab his q̄ foris sunt/gaudendi materia erit eis. In interioribꝰ p̄parandū est gau-

[Eccl.19] dium. Ideo hec loquor/hec peto: vt gaudiū de

[Esa.6] vnitate/de cōseruatione paterna quod meū est impletū sit in semetipsis: seu de me gaudeant: qꝛ ago ipsoꝝ causam apud te deū patrē. Quare iesus hoc ꝓ discipulis petat/exponit. **Ego dedi eis sermonē tuū/et mūdꝰ eos odio habuit: qꝛ nō sūt de mūdo/sicut ego nō sum de mundo.** Uti diceret: Predicaui eis sermonē tuū/nihilqꝫ humanū atqꝫ temporale docui: quē recipientes ab ipso mūdo abdicati sūt: q̄ eos odio habet/velut ab ip̄o auersos: in ip̄o existentes adhuc corpore/mente diuisos. Et nō sunt de mūdo amore/moribus neqꝫ vita: sicut ego nō sum de mūdo/qui me nō cognouit: q̄ tales etiā ad hoc elegi/vt preterq̄ ꝑ cōsistentiā corporalē de mūdo nō essent. Predicauit iesus diuinū sermonē in lingua carnis discipulis suis: q̄ qualis erat effectus ostendit: vt non esse de mundo actiuos faceret auditores. Paternꝰ dei sermo ad filiationē adducit eos q̄ capiunt: auellit ab humanis: qꝛ diuinus: nō destruēs naturā/sed subleuans ad gratiā: et facit in odium eorum q̄ mundū diligunt deuenire ꝓ eo q̄ dissimiles eoꝝ affectus/gestus/vitaꝫ ⁊ mores facit. Et inter dissimiliter viuentes semꝑ odiuꝫ fuit. Ideo ꝓ eis filius interpellat ad patrē. Sed q̄d rogat/iteꝝ aperit. **Nō rogo vt tollas eos de mundo: sed vt serues eos a malo. De mundo nō sunt/sicut ego nō sum de mundo.** Nō postulabat iesus discipulos illo in tunc auferri cōmuni morte de seculo: qui ad testificationē introducēde fidei diuersis tormentis afficiendi: ⁊ a tyrānis ⁊ principibus seculi varie obtruncandi erant: sed vt seruarētur ab omni malo in aīa/ne in fide aut dilectione tabescerent: cū ex omni parte mūdus odiens desaui ret in eos: doctus ab ip̄o diabolo et instigatus quō ꝑ tormenta valida ⁊ varia castigaret: vt dū hec agerent̄ in corꝑe/ip̄e mentes si posset ad defectionē a christo inflecteret. Proinde orat/vt ab omni inuisibili malo seruent̄: q̄uis in malis corporalibus relinquendi. Ad similitudinē sua in seruari appetit/cū vite similitudinē inducit. Iō serua eos vt me: cuius aīa imaculabilis: cuius corpus ad tempus cruciabit̄ penis/⁊ experietur mortē: sed habebit resurrectionē: quoniā de mūdo nō sunt/sicut ego nō sum de mūdo: vt quorū vita similis/cōseruatio sit equalis.

De oratione quā iesus fecit ad patrem pro sanctificatiōe et cōfirmatione suorū discipulorū ceterorūqꝫ creditorū: secundū Joānē solū. Ca. XVIII

Infatigatus ⁊ infatigabilis amor christi semꝑ ꝓuidet ⁊ optat n̄ e.iora dilectis nec marcet ocio/et feriari nescit. Ecce amator hominū christus maxime discipulorum suorum quos ex omni carne de mūdo elegerat/a mundo segregauerat/⁊ vrbanizauerat ad celestia: quanta cura/quantoqꝫ studio super eos intendit: fungens aduocationis et interpellationis officio apud patrem: cōmittens eos in eius curam atqꝫ custodiam: vt sub eiꝰ tutela degant/agant/cōseruent̄/sanctificent̄/⁊ vnū sint: sicqꝫ viuant quousqꝫ in supna cū tota trini-

tate in eternũ suscipiant. Inqt em̃ pocõrus iste: **Pater sanctifica eos ĩ veritate. Sermo tuus veritas ẽ. Sicut me misisti ĩ mundũ/et ego misi eos in mundum.** Alta est petitio saluatoris ꝑ discipulis eius/ vt sanctificent a patre. Nõ potest aliquid ĩ hac vita sublimius queri ꝙ sanctificari ab ipso. Sanctificatio ⁊ beatificatio sunt a patre omniũ deo/ vitaq₃ digna: vtraq₃ ineffabilem excellentiã habens: sed vtraq₃ ꝑ excedens ⁊ excessum. Excedit sanctificatio beatificationẽ prioritate: nisi eni₃ ista precederet/illa nõ sequeret. Uirtute: q₂ ista in actione ⁊ agonibus est/illa in fructu: s₃ plus est inferre ꝙ recipere/agere ꝙ agi/diligere ꝙ diligi/seruire ꝙ seruiri/ facere quod sue est vicis sine debiti ꝙ recipere quod alterius. Horꝝ oĩm ⁊ similiũ possibiliũ dici prima sunt sanctificationis: reliqua beatificatiõis. Ista hominum/illã dei. Uerũtamẽ bona oĩa sũt a deo. Excessus aũt sc₃ ꝙ a beatificatiõe sanctificatio superet: liquet ꝑ eo ꝙ finis est ꝯsummatiis: ad quẽ nanciscendũ oĩa sunt ordinata mortalibus ⁊ rõnabilibus creaturis: vltra quoq₃ nõ relinquit q̃d q̃ratur. Omnia ꝑ sanguinẽ sanctificabant in veteri testamẽto: vt merito sanctificatio dicat sanguinis tinctio: ⁊ sanctus sanguine tinctus nuncupet. Et per oblatiões ⁊ munera fiebant expiationes. Est aũt sanctificatio mundatio a malorũ cõtagĳs ⁊ ab omnib⁹ criminibus atq₃ delictis: vt in sanctificato nihil reperiat impertinens: sicut ad Hieremiã locut⁹ est dñs/dicẽs: Priusꝙ
Hiere.1
te formarem in vtero/noui te: ⁊ anteꝙ exires de vulua/sanctificaui te. Qui non habuit in vtero aliud delicti seu criminis/nisi maculã culpe originalis: qua virtute spũssancti mũdatus est. Et virgo mater dñi ⁊ ioãnes hoc sanctificationis donũ in vtero acceperũt. Est ⁊ sanctificatio cõfirmatio seu cõfortatio anime ⁊ corꝑis: ad actiones arduorꝝ operꝝ/⁊ ad tolerantiã aduersorũ. Unde sanctus quasi sancitus in virtute. Greca vero locutio agios dicit/quod nos sanctũ dicimus/id est sine terra: ab α quod est sine/⁊ γῆ terra: vt sanctus sine terra sit: videlicet non sine terra suꝑ quam graditur: ⁊ sine illa quam corporis sui portat: sed sine amore terrenorꝝ/quorũ affectio sanctitatẽ fieri semper impediuit/⁊ a veris bonis exclusit. Postulat igitur a patre filius vt sanctificet discipulos suos: dederat sibi pater in veritate/vt nil remaneat ĩ eis insanctificatũ. Seu in veritate/sc₃ in promissione complẽda: q₂ sermo patris veritas est: nõ fallit si promittit. Nec nõ sanctificari a patre credatur in christi doctrina cõfirmari: vt viuẽdo teneant quod in sermõe acceperũt. Qui sermo est patris: quia sermone₃ quẽ audistis nõ est meus/sed eius q̃ me misit patris. Et est veritas ab oĩ errore libera: oẽm falsitatẽ prodens atq₃ depellens. Et ꝑ eo ꝙ futuru₃ erat ꝑorabat: qm̃ ꝑ missionẽ sanctispũs ex alto sanctificãdi erãt: velut quadã iusticia preuenta fuisset illa sanctificatio/cũ filius ꝑorasset ad patrem. Et causam huius expetite sanctificatiõis adnectit: **Sicut me misisti in mundũ/ et ego misi eos in mũdũ.** Misisti ⁊ sanctificasti/misi ⁊ sanctificaui: vt capitis ⁊ membrorꝝ sanctitas ab vno ꝑcedat: vt diuersitas nõ sit in autumatiõe hominũ: quãꝙ sit inter christũ ⁊ suos discipulos incõparabilis differentia meritorum. **Et pro eis ego sanctifico meipsu₃: vt sint et ipsi sanctificati in veritate.** Si dixisset: sacrifico meipm̃/nulla esset in verbo cunctatio. Sanctus/imo tota sanctitas erat: nihil sibi a seipso aut ab alio ꝑ sanctificatione addi poterat: s₃ de crucis mysterio loquebat: in qua pro ipsis et ꝑ vniuerso mũdo se in ꝑprimo vt hostiam ⁊ sacrificium vespertinũ vltimũ sacrificiorꝝ sacrificatur⁹ erat: ꝑ mortẽ intercedentẽ intercedẽs ipse ꝑ nobis: vt merito mortis eius sic sacrificati/⁊ ipsi in veritate sanctificarent. Ne aũt ꝑ solis apostolis tanta rogamina fusa viderent: ad astruendã fidẽ ⁊ spem vniuersis dixit: **Non ꝑ his aũt rogo tantũ/sed pro eis qui credituri sunt per verbũ eorũ in me: vt omnes vnũ sint/sicut et tu pater in me et ego in te: vt et ipsi in nobis vnum sint: vt mundus credat q₂ tu me misisti.** Etsi ad patrẽ fuit illa visibilis caro christi/ad totum fuit virtus ⁊ intentio eius: vt nõ solum illi electi discipuli/sed omne genus hoĩm saluaret vt in ipo erat. Nã sicut mors eius cũ oẽs mortui essemus/ꝑ oĩbus est suscepta: ita vt oratio eius effusa. Et ad publicũ bonũ ⁊ remediũ oĩum/nõ ad priuatũ iesus cuncta sua facta porrexit: quonia₃ (vt ait apostolus) si vnus ꝑ oĩbus mortuus est: 2.cor.5
ergo oẽs mortui sunt. Ita orauit ꝑ oĩbus: quoniã oẽs indigebãt. Rogauit ꝑ discipulis: rogat ꝑ vniuersis. Sed illi futuri erant illius oratiõis participes/q̃ ꝑ apostolorꝝ verba fidẽ accipiẽtes etiã ꝑseuerare debebant. Magna spes oĩb⁹ posteris ꝑrogata est/cũ christus ꝑ eis orationem suã ad patrẽ intulerit: vt sciant quãta cura fuit filio dei de oĩbus futuris fidelibus vsq₃ ad fine₃ seculi duraturis: atq₃ cognoscãt quanta fulgeãt dignitate: quãtaq₃ possint securitate cõstare/aduersusq₃ terras cõfligere potestates. Et vnitate₃ postulat in oĩbus/⁊ cũ ipo ⁊ patre ⁊ spũsancto: vt sit virtus ꝑfecta ⁊ vita beata: ⁊ amor eluceat/q̃ appetit vnionẽ. Sequit em̃ ex vnione credulitas: vt discipuli missi a filio: ipse ꝟbo crederetur missus a patre. **Ego claritatẽ quã dedisti mihi dedi eis: vt sint vnum/sicut et nos vnũ sumus. Ego in eis et tu ĩ me vt sint cõsummati in vnum: et cognoscat mũdus q₂ tu me misisti: et dilexisti eos sicut et me dilexisti.** Uerba sunt ista totiẽs repetita/ostẽdentia excessiuũ christi affectũ: qm̃ ardẽter diligẽs reiterat crebro: pandit sepe ꝟbo amorẽ igneũ intergestũ.

De postulatione btĩtudinis eterne ꝑ discipulis et alĳs crediturꝭ sub iure dilectiõis: secũdũ Ioãnem solum. Capłm XIX

AD eternã btĩtudinẽ capessendã a deo

sunt oia ordinata: ita vt etiā corporalia ꝛ mortalia
dū trāseunt/dū in vsum veniūt: aut in cōsydera-
tionē recipiunt/subseruiāt: ꝛ cū oia in seruitium
sola creatura rōnalis de nihilo vt possideret illu
xit. Erat ꝑmissiōe tacita ex exp̄ssa culpa in ꝑdi-
tione mutata est: reparabilis q̄dē nō ꝑ hominē/
sed ꝑ deū in hoīe. Proinde oia gesta christi ꝑ
nobis ad illā sunt: ꝑ qua priusq̄ crucē moriturꝰ
ascendat/vltimo illā ꝑseuchis petit a patre/in-
Joā.17 quiens: Pater/quos dedisti mihi volo
vt vbi ego sum/et illi sint mecū: vt vi-
deant claritatē meā quā dedisti mihi
q: dilexisti me ante mūdi constitutio
nē. Cur pater filiū ꝑ oībus tradidit? Ut ei oēs
traderet. Cur ei tradidit hoīes? Cur ordinate ex
titit hec sequela? Quāo brē pater illo in tūc pau
cos illos discipulos: ꝛ post ascensionē eiꝰ īmissi-
onēq paracleti e vestigio successione cōtinua si-
bi tot milia hoim asciscit? Ut secū eternā bea-
titudinē sortirent. Et cū oē datū optimū/ꝛ omē
donū ꝑfectū descendat procedatq a patre lumi
num: idcirco filius petit a patre/vt quos socios
habuit in vita/similes in pena/in moribꝰ cōfor
mes/in fide stabiles/in fidei oꝑibꝰ efficaces/ in
spe gaudentes/in charitate feruētes/secū habe-
at in eternitate cōsortes: vt in eodē loco sit mer-
ces lucis ꝛ exercitus fidelis/agonū positoris et
agonistaꝝ/regis ꝛ cōmilitonis. Uolo vt vbi ego
sum/ꝛ illi sint mecū in patria/q̄ mecū fuerunt in
via: in cōsolatione/q̄ in tribulatiōe: in leticia/ q̄
mecū in tristicia: in gloria/q̄ mecum in ignomi-
nia: vt videant claritatē quā dedisti mihi: q̄ nō
horruerūt penales mūdi tenebras/q̄bꝰ me sub-
didisti. Quo iure christꝰ ita petebat? Uno dūta
xat amoris videlicet qui nihil negare nouit: cui
aliq̄d negare nō ꝯuenit: hoc est/q: dilexisti me
ante mūdi ꝯstitutionē. Ut etiā exaudiat ocyus:
imo inhesitāter paternas aures introeat hone-
sta petitio: ꝛ quod petit/tribuat sibi pat: se suos-
q discipulos cū mūdo cōponit/dicens: [Pa-
ter iuste mundus te nō cognouit: ego autē
noui te. Et hi cognouerunt q: tu me misisti. Et
notū feci eis nomē tuū/ꝛ notū faciā: vt dilectio
qua dilexisti me ī ipsis sit/ꝛ ego in ipsis.] Pro-
seuchando iesus paternā interponit iusticiā/pa
trē iustū appellans/vt ip̄e ꝑ iusticiā exaudiatur:
qm̄ iustus dn̄s iusticiā dilexit: ꝛ equitatem vidit
vultus eius. Acsi dicere christus velit: Pater iu
stus es ꝛ rectū iudiciū tuū: ego nō te rogaui pro
mūdo q̄ te nō cognouit: quod ꝛ supra ꝑdictū est
quod vbi rogarē forsan iuste petitio negaret: sꝫ
ego tui cognitor oro te ꝛ ꝑ his q̄ cognouerunt
vtrūq / te mittētē missumq me: q̄bus notū feci
nomē tuū in fide: q: meus pater es/ꝛ virtutem
ꝛ potentiā tuā in qua me fecisse omnia ꝛ facere
fassus sum: ꝛ ꝑamplius notū faciā cū spūssanctꝰ
a te ꝛ a me suꝑ eos missus aduenerit. Quid pro
eis rogo? Beatitudinē infallibilē: vt cū māsiōe
meatim atq tuatim/cū ostensiōe mee claritatis
eterne eos diligas/dilectiōe qua dilexisti me: vt
illa sit semꝑ in ipsis/ꝛ in ipsis ego existā. Ab eter
no pater eternū dilexit filiū eterna dilectione:
nec imꝑmutabilis est dilectio patris ex tēpore:
sed ab eterno ꝑuidit filiū incarnari: ꝛ corpus si-
bi mysticū coaptari. Et ex dilectione q̄ se deus ī
participationē venire disposuit/ primo creauit
quod ꝑticipare illū posset: deinde corruptū ꝛ ꝑ-
ditioni traditū iā creatū redemit tali modo ꝑ
filiū q̄ nūc orat: sicut ab eterno sit dilectus vt in
carnaret/vt nasceret: vt corpus huiuscemodi fi-
deliū saluandoꝝ sibi daret: ita exaudiatur: quod
sic explicat: Ut dilectio qua dilexisti me in ipsis
sit/cōplendo ꝑdestinationē dilectiuā: ꝛ ego in
ipsis velut caput in coaptato sibi corpore: diri-
gens/gubernans/ordinans/regens ꝛ btificans
eterne/sicut eterne dilexisti me.

Libri duodecimi de testamento dilectionis ꝛ
sermōe in cena dn̄i saluatoris finis.

Liber decimustertius de passione domini saluatoris.

PAssioni vi Joā.12.
ciuꝰ dn̄s ꝛ saluator be-
thaniā visitauit: se totū
cōpilans ad suppliciū
mortis. Et in crastinū Mat.21.
suꝑsedit asinā ꝛ asellū:
vt ꝑnotauimꝰ in ascen-
sionibus. Et ingressus
est hierosolymā ꝛ in tēplū: quod impiosis acti-
bus atq verbis ab imꝑtinētibꝰ ꝛ indecētibꝰ puri
ficauit: diffiniens sententiā verbi sui q̄ ea que
sunt diuinis cultibus consecrata/in vsum aliū
non vertantur. Diuina nāq iusticia non vult/
q̄ natura in aliud q̄ ad id quod est facta mutet.
Quod cum fit ex hominū peruersitate atq ma
litia/seu ip̄e fieri permittit propter nostra pecca
ta: damna sequuntur ꝛ penaliter toleratur. Ab
ip̄o enim creatore cuncta proprijs vsibus ꝛ rati
onibus sunt creata: ꝛ ordinem habent/a quo si-
ne periculo nō potest esse digressio. Que vero ab
arte spūssancti ab hominibꝰ etiam manufacta
noscuntur/ꝛ vsibus dedicata diuinis: non licꝫ
ad alium vsum intorquere. Conturbatur enim
ibi ordo iusticie: vt diuersis dn̄is res vna subser
uiat. Turpis ē cōmutatio: vt quod erat diuinū/
transeat in humanū. Et omnis reuerentia tolli-
tur/cum ad humanū vsum transeunt consecra-
ta diuinis. Et finem verum peruertere rerum/si
ne fine finē nanciscit ferum. Et domus oratio-
nis verti non debet in confabulatoriū hominū
aut in seculare negociū. Honestius enim mane
rent deserta siue dirupta loca dedicata diuinis
si ad diuina nō reedificantur/q̄ repararētur ad
contrarios aut improprios seu imꝑtinentes ho
minū vsus. Cum enim huiuscemodi loca deser-
ta manent: saltem memoria cum quantali reue-
rentia viget/q̄ dei habitaculum fuit. Cum vero
ad vsus reparantur humanos/dei memoria tol
litur: quia ibi humana memoria celebrat. Nec

aliqua q̄uis modica vsq̄ debent vsui humano
seruire: si diuinis vsibus seruierunt. Nam sine
diuina offensa non agitur: nec sine diuina vltione
Dan.5 transit. Nempe legimus in Daniele/ ꝙ baltha-
sar rex babylonis q̄ nabuchodonosor successit
in regnū/ fecit grande cōuiuiū: ⁊ vasa q̄ non ipse/
sed pater eius de templo dei quod erat in hieru
salem asportauerat/ fecit deferri ad mensas / ad
vsum cōuiuarum hominū ⁊ mulierum/ vxorum ⁊ concu
binarum. Super quo nefario malo vltricē sententiā
nō prorogauit iusticia sancta dei. Eademq̄ hora
digiti apparuerūt i obiecto aspectu parietis scri
bentes diuinū iudiciū super eū: quod audita inter
pretatione danielis in eum sequenti nocte dese
uit. Nam interfectus est sui regni habens aliū
successorē. Porro ex hoc cōmonefactū ē nobis
quāta ea q̄ sunt mancipata diuinis/ oporteat cu
stodiri reuerentia. Sed nec cuiuspiā animū pul
set / ꝙ multa in domo dn̄i sunt superflua ⁊ accu-
rata nimis: aut autumet spm̄ deū esse/ ⁊ de cor-
poralibus nō curare. Magis aūt iudicet deum
habere in oībus ⁊ de om̄ibus honorari: vt ois
creatura corporea ⁊ incorporea/ sensibilis ⁊ in-
sensibilis/ rationalis ⁊ irrationalis/ primum suo
modo diuinū pretendat honorē. Creator omniū
deus est: igitur ab omnibus sibi ⁊ de omnib⁹ de-
feratur. Nec submittatur pauperum causa. Ex hoc enī
Joh.12. redargutus est iudas: q̄ dolebat effundi vnguē
tum super caput atq̄ dn̄i pedes. Abundantiam
rerum fecit omnipotēs/ ex quibus possunt pau
peres refici: ⁊ in domo dei fieri que splendiduz
cultū efficiant. Quidam blasphemauit atq̄ de
risit ꝙ christo in tā preciosis atq̄ vasis nitidis
sacrificabatur: qui statim per probrosam mortē ter-
minauit miserā vitam. Et necdū verbo derisio-
nis expleto/ diffusa sunt per inferiora oīa interio-
ra eius. Verūtamē pie retinentur ad cultū diuinū
⁊ pie necessitatis tempore pauperum expendūtur
ad vsum. Ad altiorē aūt intelligentiā nos trahit
huiusmodi nactor templi: vt templū viuū dei vi
ui/ ab impertinentibus ⁊ maculis per fidē/ virtutem
⁊ terentē scopam iusticie emundetur. Non expe-
diunt importuna negocia tēplo viuo. Et si spiri
tus est deus/ nō imundus/ sed in mundicia tota:
proinde habitaculū imaculatū in aīabus homi
nū querit. Interior homo domus oratiōis est/
immo speculationis diuine: vbi per fidem illā cla
ritatē ineffabilem cōtemplamur: in cuius tecto
fiunt diuine illustrationes/ ⁊ in pauimento con-
spicitur miseria peccatorum: ⁊ sunt cherubin scien
Mat.21 tiarū dei. Quā speluncā latronuz facere arguit
dominus ⁊ saluator. Spelunca locus cōcauus
est/ aut in montibus aut in terra eminenti q̄ de-
orsum nō vergit vt fouea: quam ad tempus in-
habitāt qui predari cupiūt transeuntes: ⁊ latēt
in illa: vnde appellati sunt latrones. Spelunca
spe lucis caret aut specie: propter quod iuste no
minatur spelunca. Nam si luminis speciem ha
beret/ non diceretur spelunca. Et si latronib⁹ la
tentibus aliquale lumen refulget: viatoribus ta
mē periculum ex ea prouenit velut ex tenebris.

Ac per hoc saluator prohibet animā quam sibi
habitaculuz facit / latronum latibulū fieri: ⁊ quā
repleuit sue splēdoribus claritatis/ specie lucis
virtuose inulte carere non patitur. Latrones in
uisibiles demones sunt: qui animā latrocinantur
altissimo: necnon ipsam a seipsa sepe violenter
distrahunt ⁊ inuite: ac insidiantur in abscondito
animabus: velut animalibus in speluca sua insi
diatur rugiens leo. Animā speluncam non fecit
altissimus: sed in semetipso speluncam diaboli
fecit iniquus. In huius ingressu dominus et Mat.21
saluator desiccauit ficulneam. Cuius desiccatio Marci 11
nis seriem oportet inspicere. Cum venisset iesus Luc.19
de bethania ad mōtem oliueti: ⁊ superadductis
animalibus equitasset/ hierusalem ingressus: tē
plo purgato/ reuersus est in bethaniam. Mane
autem facto reuertēs in ciuitatem esuriit. Et vi-
dens fici arborem vnam secus viam/ venit ad eā
⁊ nihil inuenit in ea/ nisi folia tm̄. Et ait illi: Nū
q̄ ex te nascatur fructus in sempiternū. Et are-
facta est continuo ficulnea. Euangelista ali⁹ di-
cit: Non enim erat tempus ficorum. Si myste- Mat.11
ria tractaremus/ synagogam intelligimus re-
probatam: cui omnia ista conueniūt: sed ad mo
res disserendos cōceptus sermo compellit. Ta-
lis actio potentia est saluatoris: quam plenam
esse iusticia nostra credulitas firmat: q̄uis euā-
gelista per ficulneam subnectat lucidam ratio-
nem/ pro eo ꝙ non erat tempus ficorum. Ergo
si tempus non erat/ cur maledicta fuit? cur in ea
saluator quod nō erat inuenturus quesiuit? Sz
reuocauit saluator esuriem/ velut post quadra-
ginta dies ⁊ noctes impastus fecerat in deserto
cui nature nulla dominabatur necessitas. Sed
non ventrem/ immo mentes querebat reficere:
cuius cibus erat patris perficere voluntatem: ⁊
ab hac fame quotidie angebatur. Ac per hoc per
signum hic nos saluator edocuit. Nam esuries
ficulnea signum: carentia signum: arefactio si-
gnum fuit. Esuriit qui omnia viuentia pascit/
nutrit atq̄ gubernat. Qui defectibus domina-
batur/ esuriit: passibilitates humanas assum-
psisse se monstrans: ⁊ cōmunicationem ipsoruz
habere ad homines. Esuries non videtur in eo
qui patitur: sed dicto aut facto cognoscitur. Pro
testatus est igitur saluator esuriem: aut verbo ex
ore dimisso/ aut accessu ad ficulneam. Quomo
dolibet se habuerit ordo rei/ esuriei mentis exti-
tit signum. Esuriebat enim salutem omniū ani-
marum: vbi sue dilectionis argumenta magna
monstrantur: quaz esuriei nomine ostendebat.
Scimus nempe quāta pena esuries corpus affi
ciat: ⁊ quāta intentione corp⁹ famelicū appetat
saturari. Venit ad ficū/ quā viderat secus viam.
Synagoga prope legem: gētilitas secus naturā.
Anima prope gratie viā. Folia in ea inuenit: fru-
ctus appetitos penit⁹ nō inuenit. Ficus contra
multarum arborum mores preter flores prorumpit in
fruct⁹: ⁊ vicinā pre ceteris designat estatē. Super
quo patulam habem⁹ sententiā saluatoris: cum
suū aduentū vellet designare vicinū. Cuius fru

chius melline dulcedini compar. Tales animas
deus querit que sine signis prꝰpant in fructus/
nec flores faciant decidẽtes. Nec obstat ꝙ spõ-
sa se iactet flores apparuisse in terra: siue ꝙ
egredi voluerit ad videndũ si vinee floruissent.
Alius ibi/alius hic sensus ẽ: sed nulla ratiõe con
trarius. Querit deus animas que semꝑ ꝑnũcie
moneant reuelande in nobis future atqꝫ fulgen
tissime claritatis: velut ficulnea ꝑnũcia est esta-
tis. Cuius fructus dulcedinem illam possideat:
cuius supni ciues gustũ desyderant in supernis:
scꝫ non peccare/aut penitentiam agere post pec
cata. Nulla in hac vita dulcedo nobilior ꝙ̃ vir-
tutũ/aut deflere peccata. Et miro quodam mo-
do agit̃ ꝙ fletus dulcis est miseris: ⁊ penitẽtibus
vere lachrymis guttule sũt dulcedinis. Sed ple
rũqꝫ saluator ⁊ dominus folia inuenit ⁊ non fru
ctus. Folia ipsa sunt verba legis ⁊ scripture/aut
expositiones. Que folia decidũt: quibus male te-
cti pmi extitere parentes. Nam fecerũt sibi pe-
rizomata ficus. Non eñ verbis ⁊ latitudine lo-
quendi delectat̃ christus. Opera inquirit: et di-
gnos penitentie fructus. Sed hoc maxime ani-
mum pulsat: si tempus ficoꝝ non erat: cur ipsaꝫ
maledixit si nõ inuenit? Videtur christus in par
tem iniusticie declinasse. Sed si prudenter inspi-
cimus/magnum nobis timoris innuit sacramẽ
tum/⁊ iusticie diuine secretum. Et cum non inue
nisset: maledixit ei ⁊ arefacta est/ne fructum fa-
ceret vlterius in eternum. Maledictio dei est ꝑ-
uatio bonoꝝ gratie. Maledictio dei est indura-
tio animi. Maledictio dei est obstinatio. Male
dictio dei est finalis impenitentia. Maledictio
dei est ab ipso segregatum fieri. Maledictio dei
est eterna ꝑuatio supernoꝝ. Maledictio dei est
tradi gehẽnalibus flãmis. Sed quo merito/quo
iusto iudicio/qua sententia irreꝑhẽsibili? Quia
non habebat fructus aptos esuriei diuine. Ac ꝑ
hoc ex merito anima maledicit̃ ⁊ reprobat̃: quo
ꝑ virtutes ⁊ visibiles ⁊ competẽtes ipsaꝝ actus
diuine fami atqꝫ desyderio nõ respõdet: nec fru-
ctus ꝓducit/quo in nobis christus diuine pasca
tur. Proinde vide ꝙ̃ malum atqꝫ horrendũ sit
diuinis oꝑibus nõ insistere/nec fructificare vel-
le oꝑibus bonis: vt gratie sequat̃ sterilitas: et in
eternũ gehennalis flãma succedat. Magis ter-
rere debet hominum mentes firmata ⁊ obstina
ta sterilitas/ꝙ̃ eterna ⁊ iusta damnatio. Hec eñ
sine illa non sequit̃. Sed inuenit̃ anima quedam
que non fructificauit ante tempus: ⁊ forte fructi
ficabit in temꝑe. Cur ergo egredit̃ tam seua sen-
tentia/si non est iniquitas apud christum? Cete-
rum neminem moueat ista sententia: que ꝙ̃to se-
cretior/tanto iustior est. Omnis eñ occulta sen
tentia secũ portat huius altitudinis dignitatẽ: ꝙ
ꝙ̃to magis occulta/tanto magis iusta consistit.
Nam aliquos deus reprobat ꝓpter mala com-
missa: qui nec ad penitentiam sunt reuersi: quo-
rum omnium est iusta ⁊ aperta damnatio. Ali-
quos deus reprobat: quia operari negligũt ꝯm
fidem quã susceperũt. Et fides sine oꝑibus mor-
tua est: ⁊ ipsi mortui sunt. Aliquos deus repro-
bat quos sua ꝓuidentia secreta ꝑuidet semꝑ ste
riles ꝑmãsuros: nec ꝑacturos aptos diuine pla-
cẽtie fructus: quos in ista ficulnea significata sal
uator ostendit: quibus non aufert gratiaꝫ bene
agẽdi: sed bene nõ agere oĩno ꝑuidit. Nec repro
bat eos si ante tꝑa oꝑa iusticie nõ egerũt: sed qꝛ
in temꝑe suo fructum bonum daturi non sunt.
Nec deserit vt desérat̃: sed deserit quia deseren-
dus est. Non maledicit vt nõ fructificent: sed qꝛ
non fructificabũt/ideo maledicit. Nouit domi-
nus qui sunt eius: qui ꝑmansuri sunt in sermoni
bus eius. Sunt multi velut ista ficulnea/quos
humana scientia nescit: qui fructum aliquando
fecerũt/sed in posteris facturi non sunt. Sunt et
qui non fecerunt: sed nec etiam sunt facturi. Sũt
⁊ qui nec facturi sunt placidos deo fructus: sed
iniqua opera ꝑacturi. Quos deus sic futuros in-
fallibiliter ꝑuidens: secreta ⁊ iustissima sñia ma-
ledicit/ipsis ignorãtibus a tali sententia detine-
ri. Occulta quidem sunt hec: nec imꝑitoꝝ aut
mentibus simplicium referanda. Mentem con
cutiũt/terroribus animum replent: verissima ta-
men ⁊ infallibilia sunt. Quod autẽ non habituꝫ
fructum de sterilitate sñia iusta ꝓueniat. Nulla
vero iniquitas apud deũ: q̃ neminẽ nisi ꝑ miseri-
cordiã saluat: nec reprobat nisi iusto iudicio: qui
nullũ ante pctm̃ detrudit in penã: ⁊ nullũ nisi ꝑ-
uari dignũ gratia ꝑuat. Applicabilia moribꝰ ista
non sunt ꝓut a saluatore sunt gesta: nisi quodã
conamine velimus intorq̃re ꝑ moribus/quod
semꝑ in nostris oꝑibus deuitamus. Quod chri-
stus esuriit/nos docet vt debeamus insatiabili-
ter iusticiam esurire: ac ꝓximoꝝ nostroꝝ ꝓut cor
pus refici appetit/desyderare salutẽ. Nec ꝓpter
ornatũ verboꝝ credere debemus/nisi oꝑa videa
mus. Non eñ debemus more saluatoris male-
dicti ꝓferre sententiam: quia nemini nisi soli deo
ꝑ noticiã corda hominum patent. Nec scire pos-
sumus quẽpiam in fine dignum odio vel amore
aut dum viator incedit/si a superno numine re-
probat̃. Et vtrũ in futuro alicuius mutãdi sunt
affectus mutandiqꝫ mores/omnino hominum
scientiã subterfugit. Multis laudibus attollẽda
sunt opera saluatoris ⁊ digna mirari. Ad mores
autẽ omnia retorquere iussio diuina non consu-
lit neqꝫ vrget: ꝓhibet autẽ magis. In penosa
hebdomada vias sepe iterauit iesus a bethania ĩ
hierusalẽ: nec in tanta ciuitate ipsuꝫ de nocte ali
q̃n legimus hospitatum: velut nõ habuisset ami
cum qui eum amoris gratia inuitaret. Et nõ inq̃
rens nec req̃situs est. Pauꝑ eñ fuit a iuuentute
siue ꝯm carnem consanguineis ⁊ amicis: nec ip-
sum honoratum legimus/aut cultu consangui-
nitatis/aut amicitie temꝑalis intuitu. Et q̃m cõ
sanguineos ⁊ cognatos ⁊ fratres habuit: non ta
men vterinos/aut ex patre: ⁊ ꝑter illos qui se ad
discipulatum ⁊ sequelam ipsius domini transtu-
lerũt: quibus nunq̃ est adulatus ex carne/aut hu
manitatis affectu: nec eoꝝ ꝑterq̃ supernoꝝ respe
ctu affectauit sequelã/aut quesiuit ab eis huma-

na ſubſidia. Hoc mētibus oſtendit fideliū ipſius
in ꝑegre facta vita: vt nec ꝓprium hoſpitiū vite
poſſideret/aut ꝑmiſiſſet poſſidere parētes. Nec
apud carne ꝓpinquos ſumpſit competētia vite:
nec apud tempales amicos/quos non q̄ſiuit. Et
ſuis moribus interdixit ſeq̄cibus poſteris. Ad
altitudinem admirationis ſubuehit mentes: ꝙ
in ciuitate regia/in ciuitate ſacerdotali: neq̄ eti-
am in ſcribis ⁊ phariſeis/in cultoribus templi ⁊
ſacerdotibus ſeu pontificibus habebat dignum
in veritate amicū. Quod ſi aſcribimus illoꝝ ma
licie/ſimiliter ⁊ diuine aſcribamus ꝓuidentie: et
chriſti euidentiſſime paupertati: q̄ nulla ꝑſuaſio
ne humanitus queſiuit amicos: ne ſubſidiū ho-
minū in tam famoſiſſima ciuitate hereditaret.:
in qua erat morte turpiſſima condemnādus: ne
ſaltem amicoꝝ verbo poſſet quod ab eterno diſ-
poſuerat impediri: ſalutem ſcilicet noſtram/per
paſſiones ⁊ mortem in ſeuo patibulo ꝯſūmman
dam. Monſtrat amicoꝝ indigentiā ⁊ pauperiē:
ꝙ in penoſa hebdomada quotidie de hieruſalē
egrediens repetebat bethaniā: ⁊ ꝙ ſuſtinēs ſen-
tentiam dire mortis/ꝓ ſe clamantem neminem
ꝓpiciū ſenſit. Non minor paupertas eſt amico-
rū carere ſubſidijs/ꝙ pecunijs iopē fieri. Ad am
pliora eñ ſe contulit ſepe amicoꝝ/ꝙ pecuniarū
ſubſidiū. Quāuis fecerint omniū rerū ꝑmptiſſi-
mam abdicationē qui penetrant ad alta virtu-
tū: ſi ſm carnem cognatos ⁊ tempales amicos
inquirūt: apud quos manet in opportunis indu
bitata ſubuentio: a pauꝑtatis penetralibus exie
rūt: nec recte aſpexerūt iſtius intus ⁊ extra lucen
tis luminis claritatem. Si autem adueniūt ⁊ ſub
ueniūt non queſiti intermedia regnante virtute
manet ipſa pauꝑtas in poſſeſſoribus ſuis. Abdi
catū expedit fieri ab amicis valentibus auferre
ꝑſſuras/eū qui ꝑfectionis culmen exoptat. Ocy-
us ꝓpria ꝙ amicoꝝ conſueuerūt opitulamenta
deficere. Fugerūt ꝙplures huius virtutis almi-
fice ſectatores talit ⁊ ad alia mūdi climata/ami-
coꝝ ⁊ notoꝝ ſubſidia: vt ſpes omnis ſubuētiōis
ab eoꝝ cordibus tolleret. Nā magis in amicis
ꝙ in ꝓprijs ſepe abūdat pauꝑtas. Quod autē
apud lazarū/mariam ⁊ martham ſepe dominus
diuertebat/q̄ diuites ⁊ nobiles erant: non diuiti
arū aut ſubuentionū gratia/ſed odore virtutum
quo fragrabant potius trahebat. Si etiam qui
diues eſt/magis virtutū ꝙ diuitiarū decore pre-
fulget: non adimit paupertatem ꝓfeſſorib⁹ pau
pertatis: quia nec ſubuenit ꝑterꝙ ad opportuni-
tatem/quod omnibus debet de iure nature. Nec
nō quia potior in virtutibus ꝙ in diuitijs homo
operit ipſarū defectū ratione virtutū: dū virtus
conuerſandi ⁊ diuertendi/non fulgor inclytatis
aut copia rerū eſt cauſa: vt non ꝓpter diuitias
⁊ nobilitatē virtus/ſed ꝓpter virtutē rerū abūdā
tia ⁊ hūana ſerenitas toleret.

A Diſcipulis proxime reuerſurus iuſſit
ſub altis ſignis atq̄ myſterijs parare
paſcha: interrogātibus diſcipulis de
Luce.22 ꝓparatione paſche reſpondēs: Ite in ciuita-
tem ad quēdam. Et ecce occurret vo-
bis homo amphoram aque portans.
Sequimini eum in domum in quā
intrat: et dicetis patrifamilias dom⁹
Dicit tibi magiſter: Ubi eſt diuerſori
um vt paſcha cū diſcipulis meis mā-
ducem? Locus celebrandi paſchatis ⁊ cene vi
te ſub incertitudine deſignanter miſſis/ſed mit-
tenti certiſſimus erat: ſed ad ſequelam baiulātis
aquam oſtendit. Baiulus aque ducit ad locum
in quo veteris paſchatis ſunt terminande figu-
re/atq̄ vmbre veſperi declinande: ac etiā noui ſa
crificij veritas inchoāda. Baiulus aq̄ ducit quo
vocandus eſt ꝓditor: quo bonoꝝ diſcretio ſit a
maliſ: quo diuinus amor ex deſyderio ꝓdit: quo
lauandi ⁊ abſtergendi ſunt diuinitus apoſtoloꝝ
pedes. Baiulus aque/ſermo eſt diuinarū ſcptu-
rarū atq̄ ſanctarū: etiam ſecū portat ſermo di-
uinus. Sermo diuinus oſtendit: q̄m omnia in fi
guris contingebant illis. Sermo diuinus oſtē-
dit: q̄m caro ſua vere cibus eſt/ſanguiſq̄ potus.
Sermo diuinus reuelat quo deſyderio eſtuabat
vnigenitus dei filius: q̄ paſcha manducare vo-
lebat cū diſcipulis anteꝙ pateret: vt ex hoc pa-
ſcha veriſſimi paſchatis remedia maiora ſuma-
mus. Decernit ſermo diuinus illos ꝓditiōe dā-
nata ꝓſcribi/qui blande ſe monſtrant affabilita
te vultus: ledētia vo machinat cor. Innoteſce-
re facit ſermo diuinus: q2 nō hūanitus/ſ3 diuini
tus purgant hominū affectus. Et apte inſinuat
ꝙ inīq̄ bonos: nō boni malos quos ſperāt ad bo
na retorq̄re/dimittūt. Baiulus aq̄ amor chriſti-
anus eſt atq̄ virtutū: quo non amare ꝑfecta dā-
natio eſt. Baiulat aq̄ menſuram/gratiam vide-
licet amor: vt tātū ſit gratie pōdus ꝙtus eſt ipſe
amor. Nō gratiam opis/ſed amoris nouit retri
buere inuiſibilium ponderator. Baiulat amor
aquā ablutionis ⁊ potus. Nulla re melius q̄ cū
amoris aqua lauant feces. Et malis caloribus
eſtuatus/pot⁹ refrigeriū ſuſcipit. Baiulat amor
gratie aquam: q̄ ipſum latorē refrigerat. Hoc
ipſo quo diligit amor/ꝯtētus eſt. Amoris aqua
potus eſt diuinus: ſimiliter ⁊ angelic⁹ eſt. Mul-
ti aſpergunt ex modico aque: ⁊ multos aſpergit
vnius hominis amor. Baiulus aq̄ ꝑmittit ad ſe
quelam: amor dei atq̄ virtutū antecedit potenti
as ſpūales: ſi non ordine/ſaltē dignitate. Amor
ſolus ingredit ſecreta cubicula: nihilq̄ occulta-
tur amori. Amor nouit dicere: vbi eſt cenaculū
grāde ſtratū? Baiulus iſte aq̄ ſub incertitudine
atq̄ indeterminate ad illos duos apoſtolos di-
ctus: ac etiā indeterminatus denūciatus eſt di-
uerſorij locus: ⁊ obediētibus vterq̄ fact⁹ eſt cer-
tus. Si occurrit baiulus/nolite ſequi: multa ba-
iulant/multiq̄ ſunt baiuli: ſed ſi portat aq̄ men-
ſurā/ſeq̄mini. Baiulat amor omne quod diligit:
eo ipſo baiulat quo obiectū habet: ſed ſi portat
gratiam/ꝑdicit ad ſequelam. Intenta diſcuſſiōe
vnuſquiſq̄ ſemetipſū diſcutiat ſi obuiū habet
amorem/aquam gratie baiulantē. Habet ſiquidē
⁊ interdū talis aq̄ baiulus obuiūs: quē indubi-

tute occurrentē/similiter ⁊ p̄euntē irretrogrado pede sequaris: ⁊ ad locū diuine refectionis quez ante indeterminatū audieras/te determinate cō ducet: ⁊ cessabūt vmbre vesperi: ⁊ innotescent infallibiles veritates: ⁊ altissimā maiestatem ante tuos pedes p̄fundissime conspicies inclinatam/ p̄ liberatiōe atq; lauatione sordiū infaustarum. Baiulus aq̄ catholicus est intellectus: erroneus vero mensurā aq̄ nō baiulat. Non portat aq̄ gratie amphorā: q̄ scripturā sacrā aliter q̄ flagitet spūssanct⁹ intelligit. Priuat onere gratie intellectus: q̄ aut humane siue plus debito aspere diuinam interp̄tat sua p̄sumptione scripturam. Baiulat infallibiliter gratie aquam: q̄ in silētio mētis atq; oris adorat/quod clare intelligere nequit ⁊ a p̄sumptiōe agitatus intelligere refugit: ⁊ hoc solū intelligere melius credit/quod penitus nō intelligit. Fert q̄dam magnus moribus/ virtutibus atq; scientia: cuius directiōe magna sanctoꝝ viroꝝ familia regebatur: iter subiectas oues ad exercitationē spūs/ad disserendū aliq̄d de scriptura catholica posuisse. Cui exq̄renti ab oībus singulariter intellectum positi verbi/oēs quod credebant verius intelligere responderūt. Cum vero q̄dam noīe ioseph in respondendi ordine vltimus ad responsionē fuisset exactus/respondit: Abba/ego nō intelligo verbum. Tūc ille ⁊ subiectaꝝ magnus exercitator animaꝝ in fide oībus sic conclusit dicens: Solus ioseph intelligit verbū. Hoc em̄ ideo dixit p̄ eo q̄ ille solus qui dixerat non intelligere/verbi altitudinē intellexit. Humilis anime intellectus gratie diuine animal est subiugale: ac suauissimo ips⁹ pōdere onerat: quo non p̄mit/sed leuat. Baiulus aque chorus est patriarchaꝝ atq; p̄phetaꝝ: q̄ figuris ⁊ p̄phetijs ad ista mysteria nos p̄ducunt. Aque baiulus oīs ordo sanctoꝝ/ quos credimus ciues sup̄ne patrie iam effectos: q̄ ad horū noticiam ⁊ gratiam existentes in via etiaz p̄uenerūt qui forma morū relicta eoꝝ vestigijs nos velut duces p̄ducūt. Hūc baiulū iubet sequi saluator Ioā.8 qui ante dixerat: Qui sequit me/nō ambulat in Ioā.12 tenebris. Et alibi: Qui mihi ministrat/me sequa Luce.9 tur. Et alibi: Qui vult post me venire: abneget semetipsum/⁊ tollat crucē suā ⁊ sequat me. Nūc aūt iubet ipse determinata sententia baiulū aq̄ sequi. Quia qui pedagogū sequit positum a magistro/sequit ⁊ magistrū. Una est sequela saluatoris ⁊ eoꝝ qui dirigūt in salutē. Si christus est veritas: qui sequitur veritatem dicentem/christū in illo sequitur. Si christus est vita: qui sequitur dirigentem in vitam/christum omnino imitatur. Si christus est via: qui sequit itinerarij virtuosi ducem/omnino post christuz vadit. Non est diuersa sequela verorum membrorum et capitis. Una penitus est imitatio vbi nulla est diuersitas ductorum: ⁊ vbi nil aliud inferior precipit nisi quod suum nouerit velle maiorē: nec ad alia dirigit/nisi ad que ipse nos saluator expectat. Sequela obliquum non patitur. Proinde quia preceptum est domini baiulum sequi: qui huiusmodi baiulum non sequitur/morietur. Nec videbit si adhuc in seipso vetera cessauerūt: ⁊ vtrū sit spiritus an littere seruus. Neq; intuebit aut gustabit cū apostolis gratie nouitatē: ⁊ pignus non suscipiet hereditatis eterne: nec diuina manu a peccatoꝝ sordibus abluet. Hec oīa siq̄dem acta sunt in domo ad quā sequentes ipsum baiulus aque duxit.

Ostensum est illis duobus sequētibus aque amphore portitorez/cenaculum grande stratum: et paratum extitit pascha. Pascha hoc transitus domini est. Grande cenaculū est latitudo ecclesie: vbi paratur ad meliora transitus vsq; ad mūdi finē. Sed agnus est qui comeditur. Super mensam ecclesie oportet comedere innocentiaz voluntatis ⁊ operis. Innocens est agnus qui comeditur. Innocentiam expedit sequi eum qui vult conuiuare cum christo. Hoc em̄ exq̄rit a nobis saluator: vt aut custodiamus a salutaribus fontibus innocentiā: aut si perdidimus/omnis vita inuitat ⁊ mos in recuperatione ipsius. In cenaculo ecclesie solum ad innocentiam suspiratur: qui vero ad ipsam omnibus viribus non suspirat/etiaz viuēs primis se peccatoribus mancipauit. Cenaculuz grande virtutum edificiū est: vbi celebrat phase atq; terminatur. Transire vult nos qui creauit atq; redemit/transitum terminis nobilioribus terminare. Nam qui transit/aliquid relinquit ⁊ dimittit a tergo: ⁊ in nouas regiōes atq; spacia insolita suo motu se confert. Transitum omnino expedit celebrare in domo virtutum: ad quā aque baiulus non conducit: vt transeamus de littera occidente ad viuificantem spirituz: de cerimonijs iudeorū ad mores christianorū: de lege veteri ad euangelium regni eterni: de cortice ad medullam: de natura in gratiam: de iniquitate ad iusticiam: de virtute in virtutem: de labore ad interiorem requiem: de dispersione ad congregationem: de signo ad signatuz: de carne ad spiritum: donec omni cōsummato mysterio de via ⁊ valle miserie ad patriā beatitudinis trāseamus. Ad huiusmodi transitum faciendum docemur in cenaculo sancto virtutuz. Esus agnus ⁊ edendi modus si per singula discuteremus in moribus: dicendi copiā subministrant: ⁊ in multis codicibus ⁊ a sanctis doctoribus multa dicta conspexi. Sed obmissis oībus hec modica vt ad alia me transferā p̄libaui.

In ista profecto cena miranda gessit dominus ⁊ saluator. Nam cum recūbit post verbis desyderium mentis aperuit: De- Luce.22
syderio desyderaui hoc pascha manducare vobiscum anteq̄ patiar. Si p̄teritā locutionē accipimus: a quo tp̄e desyderare cepit/ diffinire neq̄m⁹. Nā deitas nō desyderauit ex tēpe: nihil pōt in eā accidere nouitatis. Uicissitudines ⁊ alteratiōes ip̄a nō suscipit. Ex aīa facta in tempe desyderia dici possunt. Affectio quidē aīe desyderiū est q̄ christus se mōstrauit affectū: sed desyderiū applicauit q̄ dixit hoc

pascha manducare vobiscum: videlicet vos om-
nes ꝛ posteros secuturos ad transitū de lege ve
teri ad nouitatē euangelij: ꝛ de vetustate ade ad
christū nouū hominē ordinare. Sicut apostol9
Col.3. ad Colossenses dicit: Expoliantes vos veterem
hominē cum actibus suis: ꝛ induite nouū homi
nem/ qui renouatur in agnitionē dei: ſm imagi-
nem eius qui creauit eum. Aliquid magni atqꝫ
insigne inuit iesus: cū desyderabat pascha trāsi
tus manducare cum apostolis. Nam omnia su
is spacijs transeunt vniuersa sub sole. Transi-
uit innocentia in celo aliquorum angeloꝝ: trāsi-
uit illa primorū parentum: transiuit originalis
mundus cum mysterijs suis: transiuit diluuiū:
transierunt patres antiqui: transierūt reges iu-
deorum: transiuit synagoga: transierūt ꝛ transe
unt regna gentiliū. Unde Ecclesiasticus dicit:
Ecci.10. Regnū a gente in gentē transfertur. Transie-
runt tēpora nō reditura: transeunt mundi bona
similiter ꝛ mala. Transeunt vetera succedētibus
nouis. Transibit mundus/ ꝛ habitatores eius.
Transierunt apostoli/ martyres/ confessores et
virgines: trāsierūt anachorete ꝛ cenobite. Trāsi-
erunt ꝛ transeunt: successerunt ꝛ succedūt. Trās
eunt pontifices ꝛ succedunt. Transeunt ꝛ trāsie
runt doctores ꝛ predicatores/ ꝛ succedunt. Et qd
quod nō trāseat? Quid est quod citius trāseat?
quid est quod tardius trāseat? Quid vero ē quod
nunquā transeat: atqꝫ quod in eternū cōsistat? Di-
Job.7 es hominū citius transeunt. Job: Dies mei ve
locius transierunt quā a texente tela succidit. Et
Job.9 alibi: Dies mei transierunt velut naues poma
Job.14 portantes. Et alibi: Hō natus de muliere bre-
ui viuens tēpore/ repletur multis miserijs: qui
quasi flos egreditur ꝛ conterit ꝛ fugit velut vm
bra: ꝛ nunquā in eodem statu permanet. Tardius
Psal.56. transit iniquitas: pro qua dicebat dauid: Et in
vmbra alarum tuaꝝ sperabo: donec transeat ini
quitas. Tardius transit bonitas morum. Sub
his ꝛ cū his oīa trāseūt: aliq̄ cū cū illꝭ/ aliq̄ cū ista
Tardius transit euangeliū. Tardius transit ec-
clesia. Que omnia vsqꝫ ad finem mundi duratu-
ra noscuntur. Nunquā mūdus absqꝫ iniquitate:
nūquā absqꝫ bonitate ab illa diuisa manebit. Nū-
quā preter euangelium ꝛ ecclesiam machina ista
cōsistit: quibus sublatis de medio/ testimonio
fidei finiet seculum. In eternū vero stat ꝛ nunquā
transit regnū dei eternū/ beatitudo sanctorum.
Dan.7 De quo Daniel: Regnū eius nō corrumpetur.
Ad quod animo ꝛ ignitis desyderijs/ vita/ mori-
bus transeundū est. Pena vero eterna nūquā trāsi-
bit: ad quā per omnia miser nascitur qui transi-
bit. Transijt christus hūanitate: sed deitas im-
mutabilis est. Transiuit per incarnationē/ per
omnia gesta eius: deitas vero immutabilis per
manebit ꝛ permanet. Transit in corpore mysti-
co: deitas vero in eterno ꝛ immutabili statu p-
manet. Bona consyderatio transitus: sed trāsi-
re prefertur. Transire siquidem ad potiora/ vir-
tutis est maximū argumentū. Jure in cena trāsi
tum celebrat qui transit: ad transeundum omēs
inuitat. Propter hoc saluator hoc pascha cū
desyderio manducare se mōstrat: vt que transe-
unt/ ex eorum cōsyderatione que pmanēt agno-
scamus: quoniā hic diu habitare nō possumus.
Dicit se manducare cum desyderio/ non vehe-
mentia famis aut appetitu guloso: sed vt eū ipso
transeunte de mundo per passiones ꝛ seua tor-
menta/ per crucis opprobrium atqꝫ mortis ab-
synthiū/ nos in virtute ac moribus prout possu
mus trāseamus: vt velut ipse desyderat de hoc
mundo transire pro nobis ad patrē ꝛ ad regnū
eternū: ita ꝛ nos transire velimus: vt regnet ipse
in nobis atqꝫ nobiscum/ nosqꝫ cum illo regne-
mus in eternum. Desyderat saluator terminare
figuras/ ꝛ ad veritatē inducere. Desyderat an-
tequā patiatur sacramenta initiare celestia. Desy
derat manifestare voluntarie se passurum/ ac se
prenoscere vniuersa: ne diceretur per ignoran-
tiam captus ꝛ passus: vnde notauit verbis/ nō
nomine proditorem. Non expedit quempiā ma
lum coram multis prodere: si tibi soli est cogni-
tus. Sed expressit proditorem: personā subticu
it/ dicens: Ecce man9 tradentis me me- Lu.22.
cum est in mensa. Et qui intingit me-
cum manū in catino/ hic me tradet.
Patientia nimia saluatoris qꝫ in mensa ꝛ in ea-
dem paropside sustinet proditorē/ prerogat no
bis patientie documēta: vt ledere volentē absqꝫ
responsione toleremus. Sed procacissima est
proditoris audacia/ qui ad mensam ꝛ paropsi-
dem eius quē disponit ledere/ nō erubescit acce
dere. Sepe accidit/ qꝫ iniquoꝝ frontositas bono-
rū cōsortia nō deuitat: ꝛ ad quē odit/ accedit p-
pius: vt infallibilius inferat lesionē. Et nō eru-
bescit cōniuare cū illo quē parat ad necē. Et cū
cognosci videtur/ sumit negationis audaciam: ꝛ
ꝛ ad perniciem accēditur seuius. Et cum omnes
quererent inter se mente consternati/ quis esset
dn̄m traditurus: Dixerunt singuli ad ie-
sum: Nunquid ego sū rabbi? Ubi apo
stoloꝝ patuit humilitas ꝛ diffidentia proprie co-
gnitionis: q̄ cū nullius malicie aduersum iesum
conscij extitissent: maluerūt magis quā sibi crede
re creatori/ dicentes: Nunquid ego sum rabbi?
Certū erat eis quā preter iudam nullus aduersus
dominū malū aliquod fuerat machinat9. Et ni
hilominus diffidebāt de seipsis/ se ad mala ꝛ ad
peiora posse mutari. Credentes expedit in hac
humilitate fundari: hoc timore cōfigi qꝫ vnusqꝫ
ex quāuis bon9 possit in aliū cōuerti: vt quod nō
hodie/ cras forte in forib9 aderit. Pater apl'os
ad cognitionē proprie fragilitatis peruenisse: atqꝫ in-
tellexisse impfectiōes q̄ in hoib9 latent: cū libere
singuli respondere potuissent: Ego nō sum do-
mine. Sed de seipsis dubij/ de saluatoris verbis
certissimi: interrogando dixerūt: Nūquid ego sū
dn̄e? Jude vero frontositas ne silentio pderet/ in
similē vocē prorupit: iam dissimilis in anima fa-
ctus/ dicens: Nunquid ego sum domine? Math.26
Uide animā reprobam: aspice animā deprauta-
tam: que vocē assumit innocentiū/ cū habeat no

cendi affectū: ⁊ vt noceat / tempus expectat ⁊ locum. Depꝛauata em̄ anima semꝑ in verbis ⁊ moribus innocentiam simulat: donec inserat ꝓditorie crudeliter nocentis officium. Nō ꝑtermittit cōuersationē: non recedit a mensa / si valet recūbere. Uerba loquit̄ amicoꝝ: suspitionē auertit a verbis: exhilarat falso faciem: ꝓditoribus maledicit. Disputat sepe acriter: contra que gerit in animo crudeliter. Efficit̄ in verbis aduersus malos minister iusticie: omnes tradit exitio sentētia verbi sui: vt eo sanctioꝛ atq̄ fidelioꝛ ex verbis appareat quo iniquioꝛ in coꝛde persistit. Talis significatur in iuda: qui maliciam impoꝛtunitate assid̄endi ⁊ loquendi audacia operit: cū sicut ceteri dixit: Nunquid ego sum rabbi? Cui saluatoꝛ respondit: Tu dixisti. Ubi videtur notasse personaliter ꝓditorem: sed verbū mansit absconditum apud ceteros: qui hanc notationē non intellexerunt. Tenebatur christi voluntate apostoloꝝ intellectus ne intelligerēt: ne aduersus eum tumultus insurgeret. Feruentes em̄ erant in amoꝛe iesu: q̄uis essent eū diuina ꝑmissione in ꝓximo negaturi. Quod verbum ꝓlatum ad iudam hanc videtur ferre sententiā: vt tu dixisti / ad deliberationem coꝛdis intersertam referatur: iuxta illius psalmi sententiā: Dixit iniustus vt delinquat in semetipso. Ubi dixit / iniustus vt delinquat: aut cui dixit? In semetipso dixit: hoc est / deliberauit delinquere. Et similiter insipiens dixit in coꝛde suo. Tu ergo iudas dixisti: hoc est / deliberasti ꝓditionē ꝑficere atq̄ tradere me in manibus peccatoꝛū. Aut alio sensu: vt si dixisti / tu nosti. Uel tu verū dixisti oꝛe quod animo geris: vt cum phariseis ⁊ pōtificibus oꝛdinasti. Hoc em̄ verbum saluatoꝛ non velut imperans / sed vt animam eius lucraretur / emisit: quem cupiebat non vt ipse moꝛtem vellet effugere / sed vt animam eius non perderet / a sua nequicia resilire. Nō em̄ volebat saluatoꝛ q̄uis omnino ꝓ hūano genere moꝛi vellet / ꝙ aliquis de moꝛte sua contraheret peccatū / aut incurreret eternum exitium: qui moꝛtuus fuisset senio ꝓ eo ꝙ moꝛi omnino volebat / si eum nemo ex reuerē tia occidisset. Sed male dispositus meret̄ occultis ⁊ iustis meritis indurari. Perstat igitur iudas in sua malicia indurata: nec mouetur in animo / sed seuioꝛ efficitur. Subiungitq̄ saluatoꝛ: Filius quidē hominis vadit sicut scriptum est de illo. Ue autem homini illi per quē filius hominis tradetur. Melius sibi fuerat / si natus non fuisset homo ille. De seipso tanq̄ de alio christus dominus loquebatur. Ipse vero erat filius hominis ex tempoꝛe / ipse filius hoīs ex carne: qui vadit sicut ꝑfiguratum ⁊ ꝓphetatū est. De deo nulle figure aut ꝓphetie sunt. Nam figura ꝑcedit futuram aliquam veritatem in re nondū existentem: ꝓphetia vero solis verbis futura ꝑnūciat. Nihil vero ante deū / neq̄ in figuris aut ꝓphetijs. Semꝑ em̄ est: ⁊ nihil nouū accidit deitati: Figure siue ꝓphetie de v̄bo sunt incarnato ex tēpoꝛe filio / ⁊ ex carne hoīs facto. Idcirco saluatoꝛ dicit: Filius q̄dē hoīs vadit sicut scriptū est de illo. Tota scriptura grauida erat christo eiusq̄ mysterijs: cuius testimonia hic euoluere / vltra creditū tēderetur opus. Patrona vero christi sententia fidem faciat scripturarum. Sed ve homini per quē tradet̄ de⁹ homo. Ue / in scriptura sacra penā sonat eternam vbicūq̄ positum inuenit̄: ⁊ dei maledictionem ⁊ segregationē impoꝛtat. Ue q̄ sanguinē ꝓdimento fundit diuinū. Ue q̄ redēptis ipso sanguine nocet: ⁊ impedimēta sine causa coꝛā emptis sanguine ponit. Ue q̄ ꝓdit hoīes ꝓ q̄bus saluatoꝛ talē ꝓditoꝛē sustinuit. Ue q̄ simili ꝓditione nocet / q̄ ꝓditus est saluatoꝛ. Ue frontosis in malo. Ue sceleratis ⁊ duris. Ue q̄ nō compunguntur ex verbis. Ue q̄ nō cōpatiunt̄ aīo ⁊ ope innocentibus. Ue q̄ moꝛtē irrogāt sine causa / his ꝓ q̄bus moꝛtua vita fuit. Uerūtamē meli⁹ esset natū nō esse / q̄ ꝓdimento necē inducere saluatoris. De cuius licentia supaddo verbis: Melius oīno natū nō esse / q̄ pctā ꝑagere: quos eternos opoꝛteat ꝑpeti cruciatus. Multos premit ⁊ toꝛquet ista sentētia: potissime illos qui esse nature / aut essendi bonitatē collaudant: vt oīno velint asserere / ꝙ nec vellent nō esse etiam infernales: quoꝝ ex fide tenem⁹ ꝙ est eterna damnatio. Et hanc sententiā multis conatibus a ꝓpꝛia veritate conant̄ auertere: atq̄ interꝑtari aliter q̄ veritas postulat sententiā saluatoꝛis: vt velint de natiuitate renouationis ⁊ sacramētoꝝ / nō de natiuitate qua mūdo natus est / hoc dixisse dominū saluatoꝛem: subiungentes etiam quandā sophisticam vanilogiam / ⁊ dicentes: Si non fuisset natus / quomodo sibi fuisset quippiā melius in quo sibi esse posset bonum vel melius / eo ꝙ fuisset nō natus? Non enim suscipit accidentia bona vel mala / simplicia vel maioꝛa substantia que nōdum est in esse deducta. Sed hoc quod de iuda saluatoꝛ volebat dicere / non potuit aliter a scriptoꝛibus euangelij aut translatoꝛibus exprimi: propterea opoꝛtet sensum in declaratione / non literam accipere. Elementa ⁊ literarū sulcationes intentioni autoꝛis deseruiunt: non autoꝛis intentio sermonibus scriptis ⁊ elementis exaratis obsequitur. Illa omnia ꝓpter hāc non hec propter illa reperta noscunt̄. Proinde opoꝛtet inspicere omnia preter pꝛimā entita em habentia. Sunt entia que nec cognitiōe aut vtilitate sibi entia sunt: sed ad aliud oꝛdinata. Sūt entia que sibi cognitione ac vtilitate sibi entia sunt: ⁊ ad aliud propter seipsa / non ꝓpter aliud oꝛdinata. Hec vero angeli ⁊ homines sunt.

Om̄e quod nō soꝛtitur ꝓpꝛium finem finaliter / esset non esse melius. Semper enim perturbatur inoꝛdinatum: aut omnino destruitur. Melius esset non esse / q̄ semper in perturbationibus esse. Qui enim damnatur / inoꝛdinatur et oꝛdinatur. Inoꝛdinatur: quia deum pro finali beatitudine non soꝛtitur: ad quam et propter quam conditus fuerat in productione pri-

ma. Ordinaṫ vero in pena ex diuina iusticia: q̄r pulchrius hō q̄libet ordinaṫ in pena: ꝙ ab eo fuerit ex pctō iusticia derelicta. Sed ex illa inordinatiōe qua q̄s deo ꝓuaṫ: ⁊ ex ista ordinatione q̄ iuste in pena eterna constituiṫ: vellet potius nō esse ꝙ sic esse: nō ꝙ vellet remoueri aut destrui ꝓpriuz esse/ si posset remoueri aut destrui sic esse. Ubi vero imutabilis iusticia dei ꝓ certo cognoscitur: ⁊ imutabiliter intelligiṫ semꝑ penam cum natura diuellere: naturā penam nō posse abigere: penā semꝑ ferre: naturā semꝑ penaz sentire: neutrūq̄ȝ in eternū posse deficere: appetit in talibus constitutus oīno nō esse/ vt deficiat sic esse. Nec eū delectare pōt ordinatio diuine iusticie q̄ sentit ⁊ penā: ꝓpter inordinationē qua deū amisit ⁊ gloriam. Et q̄uis in his q̄ finē suo tempore infallibiliter sortiunṫ: melius sit esse hominē q̄cūq̄ȝ infirmitate detentū/ ꝙ nō infirmū equū seu nō infirmari valentē/ lapidē preciosum/ fulgiduz atq̄ȝ clarum. In his vero malis quibus ex parte post eternitas additur: melius esset omnino non natum esse/ ꝙ in eternū a deo diuisum ⁊ penaliter esse: vt hoc solū ad volūtarie peccantes: ⁊ melius ad priuationem/ non ad positionē substantie referatur. Sed hoc totū quod ad Iudaz ⁊ de iuda legimus dictū/ ad conuentum refertur omniū malignantiū: vt qui cuz iuda similia faciunt/ similē sentiant inter mala torturam. Qui si velut iudas caput quod est christus/ nō ledūt: corpus vero eius ⁊ membra lesionibus/ opprobrijs/ tormentis ⁊ ceteris malis afficiunt: vel in semetipsis delinquunt: ⁊ christuz in corporibus ⁊ animabus ꝓprijs iterum crucifigūt. Confitemur autem ⁊ in inferno meliorem esse naturam in penis quātalibus constitutā/ ꝙ quod nō est: imo non entis ad ens nulla cōparatio inuenitur. Et meliorē esse naturam rationalē siue creaturā in penis eternis positaz ꝙ brutalem/ cuius spiritus cum corpore moritur: que nequaq̄ eternaliter pati potest. Sed huic anime siue corpore eterne damnatis melius fuisset nō sortiri entis quālibet bonitatem/ ꝙ eternos perpeti cruciatus. Alia est em̄ cōparatio non entis ad ens: ⁊ alia nō entis ad ens in pena ꝑpetua. De pma cōparatione vera est doctrina: melius est esse ꝙ nō esse. De secunda tenenda est christi sentētia: quia meli⁹ est nō esse ꝙ in eternū trāsfigi. Petrus vero ex amore impatiens querebat omnino cognoscere ꝓditorē. Signuz dedit Ioanni qui recūbebat imediate iuxta Iesum: vt ab ipso si posset exquireret ꝓditorem: vt si forte christus ꝓdisset de Petro/ volebat abscedere aut se interimere/ aut veniā postulare/ aut tractare cū eo: vt hoc malū quod latebat in ipso/ nō sortiretur: ⁊ desiccaretur mala radix/ quaz in seipso nō nouerat. Si vero de alio: disponebat insultum aut remediuz: ne de pusillo collegio siue grege ad tam magnuz scelus pestifera ouis exiret: ne ad omniū remanentiū ⁊ innocentiū verecundiā in posterū notaretur/ ꝙ ouis de grege tam sanctum ꝓdidisset pastorē. Quod in posterū persecutionū tempe a tyrannis multis martyribus ad verecundiā ⁊ opprobriū fuit obiectū: ꝙ magister vester ⁊ quē colitis deū/ a discipulo traditus est ad mortē: nec ꝓfuit ad credulitatē tyrannis respōsio martyrū/ ꝙ ꝓditorē ipse ꝓsciuit. Et adhuc illa iniuria in cordibus infideliū qui christi nouerūt historiā ꝑseuerat: ꝙ a discipulo traditus sit magister: ⁊ de duodeno collegio vnus inuētus est ꝓditor. Naz solitus est mos ꝙ totuz cenobiū aduriṫ infamia/ vbi vnus inueniṫ infamis. Sepe nāq̄ȝ cenobiū magis ꝙ ꝑsona cenobita in diffamatiōe recolitur. Cū scitur cenobiū atq̄ȝ peccatuz: subticeṫ plerūq̄ȝ cenobita delinquens. Proinde animabaṫ Petrus si sciret impedire quomodolibet ꝓditorē. Ioānes vero signo a Petro suscepto dixit familiari ⁊ pia confidētia dn̄o iesu: **Domine quis est qui tradet te?** Cui soli saluator ignorantibus ceteris ꝓditorē declarauit ꝑ signū/ dicēs: **Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panē/ dedit iude simonis scariothis. Et post buccellam intrauit in eum sathanas.** Catinus in quo apostoli aliquē saporē actū intingūt/ cōmunicatio est omniū passionū christi differenter ⁊ mystice a suis sequacibus facta. De qua dicit apostolus: Cōmunicantes christi passionibus gaudete. 1.Pe.4 Et alibi: Si fuerimus socij passionuz/ erimus ⁊ consolationū. 1.Cor.1 Sed mirū ꝙ in eodē catino iudas intingit: ⁊ buccella panis a saluatore intingitur: que ꝓditori ad eundē designandum porrigiṫ. In quo gestu hypocritarū ⁊ hereticorū innotescit conuentus: qui ꝑ christi passionibus cōmunicare videnṫ/ sed steriliter patiuntur. Nō em̄ animo cōmunicant/ q̄uis corpe multa sustineant: nec conueniūt corde in substantia fidei ⁊ vere dilectionis/ q̄uis conueniāt in vnitate paropsidis. Per intinctū panē siue buccellā a saluatore iudeq̄ȝ porrectam pie intelligimus ꝙ ex eodem cathino passionū atq̄ȝ gratiarū exoritur saluatio ꝑdestinatoꝝ: ⁊ ostēdiṫ damnatio reproboꝝ. Nam iudas non intingebat amabili voluntate: christi gratijs et passionibus nō cōmunicat aut partitur christi voluntate: atq̄ȝ dānetur/ atq̄ȝ damnatus ostendaṫ per partē in signum porrectam/ qui noluit libere participare cū toto. Totū bonū ⁊ oē oiuz bonū est christ⁹. De quo dictū fuit Moysi deū videre petēti: Ostendā tibi omne bonū. Exo.33 Qui licet Moysi ostēsus in carne non fuerit/ tn̄ sibi diceba꞉ ꝓ futuris: quia oīa in figura contingebant illis: Et partē intinctionis iudas in signū accepit sue reprobe voluntatis: vt se sciat ꝓpterea ex tanta parte quisq̄ȝ damnari atq̄ȝ multari: ꝓ qua ⁊ q̄to obstinato aīo ⁊ actione ꝑuersa recessit a christo: vt penaruz q̄titas culparū respōdeat q̄titati. Et talionis pena diffinita in veteri testamēto/ diuine iusticie talionē ꝓ vltima punitione signabat. Et cū sic porrigeret panē intinctū: dixit infelicissimo iude atq̄ȝ ꝓcaci: **Quod facis/ fac citius.** Ioh.13 Quod verbū etiā latebat apostolos/ credentes de ꝑparatione

paschatis dixisse Jesum: pro eo ꝙ ipse iudas por
tabat oblata collegij. Sed alia intētiōe loq̄bat
Jesus: vt postq̄ ipse ꝑstabat in malicia irreuo-
cabiliter induratꝰ: ꝙcitius possz / expleret tā sce
leratū ꝯceptū pro tam alto mysterio. Nec man
datū aut licentiā sub his verbis credendus est
iude dedisse saluator: excusatus em̄ fuisset a sce-
lere / si mandatū a christo siue licentiā accepissz
sed ipsum preuidēs irreuocabilē factū prestauit
audaciā: qm̄ ipse christus patiētiā insuꝑabilem
iam parauerat: ⁊ festinabat ex animo ad redem
ptōem oim̄ ꝑditoꝝ / etiā ipsiꝰ iude tradentis: nisi
desperatōem posuisset in obicē: q̄ vt credimꝰ di
uinū preuenit sanguinem nōdū fusum. Et ferue
bat desyderiū saluatoris / velut amor impatiens
in hūanā salutē. Impatiēs est ad amatū amor /
cū ꝑ ipso redimendo festinat ad penā: ꝑampli-
ꝰ amor christi / q̄ se accelerabat ad mortem.
Et volebat animō dn̄s iesus etiā corpore ipsuz
segregari de tam sctō collegio: q̄ aīo iam segre-
gatus erat. Expedit oīno vitare quē cognosci-
mus obstinatū. Oportet etiā presidentē q̄ subie
ctaꝝ ouiū aliquā cognouerit incurabilr morbi
dā / a sanis ouibus ipsaz eijcere: ne aliquo inter
uentu aliquā maculet: ꝙꝙ oues sane palliatam
morbidā nō agnoscant. Pertinax ⁊ occulta est
aliquoꝝ malicia / q̄ nunꝙ publicāt mala cōcepta
neforte inueniant auertentē / dissuadentē ꝑuer-
sa / aut recta suadētē. Nolūt pleriq̄ inuenire im
pedimenta neq̄cie: atq̄ deuitāt optimos suaso
res: ⁊ cū nemine ꝯferūt / quousq̄ ꝑficiant mala /
q̄ reproba mente sanxerunt. Nullus timor tam
insidet sceleratoꝝ cordibꝰ / ꝙ malaꝝ volūtatum
obicem inuenire: Idcirco tenent infausta silen-
tia. Et mix atq̄ crudele in ꝯsyderatōibus est: ꝙ
nullū sociū habuit iudas / cui manifestaret ꝯce-
ptū / exceptis ꝑncipibus sacerdotū: cū q̄bus ma
le posuerat partē suā. Sed erit vsq̄quaq̄ lau-
dabile ꝙ alij apl̄i tā fideles christo sunt cogniti /
ꝙ cū eis aut cū aliquo ipoꝝ de male ꝯceptis col
latiōnē facere nullo mō ꝑsumpsit. Proīde vnusq̄sq̄ vbo / v. t. / moribꝰ / signis talē fidē atq̄ amo
rē ostēdat ad christū: vt nemo i malo eū velit hr̄e
collegā / aut secū tractare de malis. Talis sit ho
minū vita / vt in cōsortio atq̄ colloquio a crimi-
nosis hoibus deuitet. Boni em̄ ⁊ mali similes
sibi q̄runt: dissimilr viuētes in arduis atq̄ secre
tis ꝑuatis moribꝰ oīno deuitāt. Nunꝙ asismꝰ
eremitā q̄rit ad homicidiū habere sodalē. Ne-
q̄ aliena rapere appetēs / fidū mercatorē inq̄rit ad
furti ꝯsortium: neq̄ moribꝰ honestis fulgētem
quisꝙ consortē quesiuit ad nephas. Terret sepe
maloꝝ corda solida vite: ⁊ imponit iniq̄s plerū-
q̄ silentiū. Sed optimū est bonis vt tales sint /
ne ad agenda mala querant. Pessimū est malis
si bonoꝝ consilia non requirunt: q2 si non inue-
nit auertentes / transit in actionē deprauata vo-
lūtas. Neq̄ bono ꝯfidit iniquꝰ: neq̄ q̄ bonꝰ est
sibi asciscit ad agēda ꝑuersa. Uide igitur bono
rum ⁊ malorum constantiam / ꝙ neq̄ ceteri apo
stoli a iuda scelerato maculam / aut verba macu
latia susceperunt: neq̄ iudas ab eis vestigiū bo
nitatis accepit. Accidit plerunq̄ vt ventus mu
tetur a ventis. Sed bonoꝝ constantia / maloruz
vero ꝑtinacia verius dicit. Nec segnicia scriben
di ꝑtermittendus est intellectus alter / quē ꝯtinēt
verba festina. Consueuerūt nōnulli vltra ꝙ dici
queat / festinare ad mala peccanda: cū vero fue-
rit satiata volūtas / ⁊ actio pessima cōsummata:
penitentia iusta deduci / deplorare mala commis
sa ⁊ fragilitatē labentem / sibimet in malis acti-
bus maledicere / resculpere spm̄ ⁊ aspirare in lu-
cem / tenebras mentis agnoscere q̄bus teneban
tur inclusi / fatigari suspirijs atq̄ singultibus /
pectus tundere / corrigere quod perperam com
miserunt / ⁊ indulgentiam fusis lachrymis po-
stulare. Quo sensu iude dixisse pie credimus sal
uatorem: Postꝙ non reuocaris nec te penitet
quod facis: fac citiꝰ vt peniteas celeriꝰ: vt mēs
nūc ceca / pacto malo ꝯspiciat: ⁊ cōmissum scelꝰ
ꝙ fuerat graue cognoscat. Meliꝰ em̄ esset quod
cunq̄ conceptū malū ꝑficere statimq̄ rationabi
liter penitere / ꝙ obstinata mēte atq̄ impenitēti
corde ꝑseuerare in malo: sicq̄ transigere dies vi
te. Nullus tamen ex hoc male agendi presumat
audaciā sub spe penitentie sic future: potius an-
teꝙ faciat resipiscat: qm̄ si ante maleactum sic
obstinatur volūtas / vt male agendi penitus seq̄
tur facultas: plerunq̄ fit vt post actum dei vltio
ne iustissima / penitendi nō sequatur habilitas:
aut ꝑ subitam subtractionē a vita / seu ꝑ iustā in-
durationez in anima. Etiam forte saluator his
verbis prout ex alijs voluit a suo malo auertere
proditorem / cum dixit: fac citius: vt iudas velut
in mente territus / expauesceret ꝓdere omnia ꝑ-
scientem / ⁊ tam libere pati volentem. [Sed
post buccellam acceptam itroiuit in
eum diabolus:] non de nouo / sed vt omni Joan. 13.
no motibus omnibus corporis atq̄ cordis agi
taretur in malū: donec christus traderet in ma-
nibus peccatorum: ⁊ ab eis in mortē velut vnꝰ
de numero peccatoꝝ. Seua ⁊ obstinata malicia
non dormit nisi supplātet: ⁊ ex irrogatis bonis
atq̄ impensis amplius seuit / ⁊ inuisibilibus cre
scit augmentis. In corrupto stomacho corrum
punt etiaz boni cibi: sic in anima obstinata oīa
vertuntur in malum. Delectabilis lux ad pericu
lum est languentiū oculoꝝ: ⁊ sana doctrina de-
sperate menti. Nihil profuit iude vt reuocaret
a malo: ⁊ bona diuina venenum sunt anime cō
tumaci. Non potest sisti lubricus animus: ⁊ si
ad horam sisti reconuertit donec naturalē viaz
inueniat / aut detur ex arte vnde labatur: sic ani
ma ꝑtinax nullis argumentis vrgetur. Ecce sce-
leratissimo ita iude doctrina ⁊ buccella successit
in peius: vt a diabolo ꝑampliꝰ teneret atq̄ aīa-
retur ad malum. Proinde si buccella indigne
suscepta diabolo ampliorē in iuda prestitit po-
testatē: quid ergo faciet corpus sacꝝ indigne su
sceptum? Que ꝑsumptio diuina ꝯtingere vbi mē
tis purgatio nō affuerit? De eo quod ad potū i
hac cena positum fuit / a saluatore sic legimꝰ di

Caute et sane legat quod seqt, sed cautius in publico ponatur, aut omnino subticeat.

ctū: Mēsura bibēdi potu redundās accepta in
manibus saluatoris/apl'isq; porrecta est cum
Luce.22 hac adiectiōe vboꝝ: [Accipite et diuidite
inter vos.] Potus ad intelligētia ꝛ sapiam
ptinet: iuxta illud: Et aqua sapie salutaris pota
Eccl.15. uit illū. Que intelligētia diuisa est in hoib⁹: q̄a
ali⁹ magis ali⁹ minus intelligit/aut sapia fulget.
Diuisiones graꝝ ꝛ donoꝝ ꝛ opationū ꝛ reuela-
tionū sunt: idem vo dn̄s. Magis aūt noluit ip
se manu ppria ppinare apl'is: ſ; vt diuiderēt ip
se porrexit. Quia vetera terminatur⁹ aduenerat
ꝛ supuenietib⁹ nouis pÿciēda sunt vetera. Nec
se bibituꝝ vltra ptestatus est de hoc genimine
vitis: nisi nouū in regno eccl'ie quā fundabat.
Ut nobis oīno in argumētū vite agēde fiat: vt
nunq̄ repetamus/ſ; resculpamus antiquā pre-
inentē ꝯsuetudinē: nec vltra velimus intētōe ac
morib⁹ iudaisinū agere cū iudeis actib⁹ extrin-
secis intēdētes/ꝛ interiora dimittētes: q̄bus in
amorē ꝛ intelligētiā inuisibiliū aīa raptū facit:
ſ; in nouitate m̄is christiana sustinet intētio.

Phase dn̄i celebrato/ad humilia pro-
cedit impiosa/sed hūiliata maiestas.
Joan.13 Nā [surgens a mensa vestimē
ta deponit: pcingit se linteo: aquā
mittit in peluim: ꝛ ad lauādū apl'icos pedes ge
niculādo īclinat:] vt oīno excedat oēm intelli
gētiā: ꝛ in stuporē mētes inducat: ꝛ q̄cq̄d esse po
test consyderationis/ in admiratione suspēdat
q̄ deus eternus ex tempore homo/rex regum et
dn̄s dn̄antiu;/ vniuerse creature dn̄s/ ante illos
plebeios pedes ipsum pdituros/ꝛ post modi-
cum negaturos/se ad lauandum voluerit incli-
nare. Surgit q̄dem a mensa veteris paschatis:
Nec sedendum amplius in mensa mosaica/sed
ad euangelicam residendū. Surgit a mensa na
ture/in qua comedimus domino bona visibilia
ꝛ inuisibilia: sed vtinam cum agnicula innocen-
tia. Uerūtamen ad eandem mensam residebat
eucharistiam sup omne beneficium pacturus:
vt ostendat qm̄ cum gratiarūactione bona na-
ture oportet omnino pcipere: ac etia; quicquid
in nobis a nobis insurgit/in vsum gratie inuisi
biliter ordinare. Illa christi surrectio a mensa
veteris paschatis ad intelligentie altitudinem
animum subuehit: vt ad intelligentiā animus
surgat. Surgit nempe intellectus a mensa scri-
pture veteris: cū preter literam aliquid altius at
q; latens sub illo velamine plus intelligit. Tūc
surgit cum per fidem se in altissimas intelligen
tias tollit. Ue iudeis/q̄ ad mensam veterē ad-
huc sedent. Tunc etiam a mensa veteri surgi-
tur/cum quod intelligimus fieri posse morale/
ꝛ in mores actu transferimus. Panis doloris
atq; laboris fuit omnis panis aut vita/merito
primi delicti ab Adam vsq; ad christū/tam in
mensa nature/q̄ in mensa moysaice legis. Sed
Psal.126 p pphetam dn̄s dicit: Surgite postq̄ sederitis
qui manducatis panem doloris. Surgite in no
uitate vite ꝛ intellectus. Surgite intelligētes in
veteri lege multis enigmatib⁹ fuisse xp̄m iesu;

christū/corpusq; mysticū eius. Surgite ad acti
tionū/q̄ comedistis itelligētie panē. Panis est
doloris/panis intelligētie: nam mēs laborat an̄
q̄ intelligat. Dis vo labor ppemodū generat
dolorē. Sed labor mētis dū ipa conat aut q̄rit
aliq̄d intelligere: tādiu dolorē gemiat atq; mul
tiplicat/quousq; ad rei q̄site intellectū lucide ve
niat. Postq̄ ergo mādūcauerimus hūc panē/
q̄ cū dolorib⁹ pascit mētem: a mēsa surgēdū est
in actionē: vt mēte aut corpore aut vtroq; quod
legimus sit actiuū. Frustra est intelligētia sctā
rum scripturaꝝ/q̄ fidēter ꝛ debite reduci debent
ꝛ psit: si nō reducant ad actū mētis ꝛ corpis/aut
alteri⁹ reliquo ppedito. Ad altissimā consyde-
rationē hec christi surrectio suos sequaces inui
tat: vt oīm bonoꝝ a deo datoꝝ/ꝛ oīm mysterio-
rū eius a creatione reꝝ vsq; in pn̄s diligēti con-
syderatōe phabita/in gratiarūactionem surga
mus. Uestimenta deponit ineffabilis humilita
tis mysteria: non omnino vt nudus remaneat:
sed q̄ officij erant/siue pallium exterius. Inter
dū siq̄dem exteriorē ornatū signoꝝ aut morum
oportet deponere in ostensione vtutis: nec sta-
tū expedit pferre/sed postferri vtuti. Null⁹ sal-
uus factus est ex statu q̄ ad psonā accessit: sed ex
vtute quā gessit in aīo: quā in moribus diligen
ter cōpleuit. Utilior immo ipa sola expediēs est
vtus ad salutē ppriā/q̄ palliū imo nō palliū: q̄
mitra immo nō mitra/q̄ oleū sctm̄ immo non
oleū sctm̄/q̄ cōsecratio immo nō ꝯsecratio/q̄ se
des immo nō sedes/q̄ pōtificalia immo nō pō-
tificalia/q̄ sacerdotalia immo nō sacerdotalia: q̄
q̄dem sine ppria virtute nō psunt his q̄ dese-
rūt aut agunt: neq; his q̄ suscipiūt. Sufficiens
vero virt⁹ noscit ad salutē/ꝛ sine oibus. Nō eni
ex eo q̄ q̄s refulget in oculis alioꝝ/aut pest/aut
dignitatis titulo insignit: sed ex merito ꝛ mise-
ricordia christi/ex ppria virtute salutē nanciscit
Ut audacter affirmem/etiam celebratōem mis
saꝝ ꝛ cōsecrationē corpis christi/sine ppria vir
tute ad salutē prodesse non posse. Nemo q̄ pre
est/virtutē ꝛ actū eliminet: immo ē amplius vir-
tutibus in animo ꝛ actibus insistēdum/quo ad
eum altior status accessit. Et expeditum expe-
dit fieri/bona libere opari volentē. Unde salua
tor vestimenta deponit/vt nihil sit impediens
ad virtutē. Sed ista ꝛ nunc resumpsit: vt etiam
in statū qui ad eum accessit/se tollat. Precingit
se linteo dn̄s ꝛ saluator ad nitiditatem sui ꝛ in
abstersione abluēdoꝝ: vt sic alios lauet aut ter-
gat/ne seipm commaculet. Uigilent q̄ psunt: vt
taliter alios adiuuent/ne seipos periculis pec-
catoꝝ exponant: ne dum alios abluūt aut ter-
gunt/ipsi turpentur. Nemo enim tenet alios
spūalibus periculis adiuuare/nec alijs militare
cum anime detrimēto. Turpis est actio que tur
pat auctorem. Et q̄uis sit aliqua actio q̄ debito
artis ꝛ corpis turpat artificem: expectatio lucri
tolerat turpitudinē: ꝛ gaudet anim⁹ in turpitu-
dine corpis propter lucꝝ. S; nullū lucꝝ vbi est
turpitudo pctm̄. Proinde cū detrimēto anime

saluti[s]q[ue] periculo/aliorũ vtilitatibus nullus in-
tendat. Primo nempe cautele linteo precin-
gat se anteq[uam] abluat & tergat alium: qui aliorũ
quomodolibet curã susceperit abluendi siue ter
gendi. Licitũ est omnib[us] corpa p salute pone-
re animarũ: vt ita incũctanter affirmem/etiã p
ximorũ. Animas v[er]o exponere ad pctm̃/est iu-
ste oib[us] interdictũ. Nec fallat legẽtes ista snia:
Ioan.15. quã ptulit dñs & saluator. Maiorẽ hac dilectio
nẽ nemo habet/vt aiam suã ponat q̇s p amicis
suis: qm̃ aia ibi ad p̃parationẽ moriẽdi/aut aia
p vita intelligit: nõ q[uod] ad peccandi piculũ alicu-
ius ania disponat. Linteo albo p̃cinxit se dñs:
vt puritas sit in actiõibus nostris: & vna & eadẽ
mũdicia sit que persone insistit/& alijs prodest.
Linteo saluator p̃cinctus ad p̃cinctionẽ virtu-
tis cõmemorat: quã pphetauerat prophetarũ
Psal.92. eximius dicẽs: Dñs regnauit: decorẽ indutus
est: indut[us] est dñs fortitudinẽ & p̃cinxit se. Alia
translatio addit/virtute. Omni virtute christ[us]
p̃cinctus erat: quod est sine cunctatione creden
dum: Sed nos virtute p̃cingi debere premon-
strat/anteq[uam] ad proximorũ obsequia procedа-
mus: nedũ seruimus in necessarijs proximo/in
magis debit[ores] displiceam[us] deo: & dũ aliene intẽ
dimus perficiẽde virtuti/propriam nosipsi pda
mus. Et ne incidamus in illã maculã/quam in
alijs affectamus abstergere. Sepe nãq[ue] incau-
tis accidit velut minus peritis medicis: vt de
sanie aut de sanguine quẽ abstergũt/ipsi sorde-
scant. Et in festiualibus indumẽtis suscipiunt
maculas/que cautela lintei p̃uenire nescierũt.
Nec legentẽ aut auditorẽ moueat: q[uod] scilicz desi-
gnatur in linteo puritas/siue mũdicia: que tur-
pitudinem in seipsa suscipiat. Nam si mũdicia
est aut puritas/quõ turpat? Si turpat/quõ mũ
dicia siue puritas? Sed quod exterius agit/ad
interiora referendũ est. Una & eadẽ v[ir]tus caute
lã habet ad possessorẽ/& vtilitatẽ ad proximum.
Uirtus enim nec dici põt/q̃ incaute procedit.
Primo virtus tuet agentẽ/q[uam] inferat alij vtili-
tatẽ. Aut eodem momento vnum & reliquũ agi-
Ioan.13. tur. [Deinde misit aquã in peluim.]
Gratiã videlz posuit in mẽsura: vt vnicuiq[ue] tri
buat s[ecundu]m mensurã donationis eius/& fidẽ & alia
rũ capacitatẽ virtutũ: aut s[ecundu]m vtilitatẽ & augmẽ-
tũ & corpis mystici saluatoris. Peluis vas est
ab eo dictũ/q[uod] ibidẽ pedes lauant. In instrumẽ
tũ aptũ lauatiõi/saluator fundit aquam: vt ex oĩ
tempore sit aptitudo virtutis. Gratiã ante ho-
mines effundit dñs iesus christus/qua lauent
a maculis peccatorum: vt magne sordes & par-
ue lauari vsq[ue] ad nitiditatẽ possint: aĩeq[ue] mun-
dari a fecibus supinductis sup primã creationẽ
ipsarum/& in regeneratiõe sancta facta p aquã.
Sapientis mũdat & lauat ab ignorãtia intelle-
ctum. Et aqua sapientie qua potantur electi: in
peluim mittit: vt discipulorum pedes lauent: vt
omnia fiant in sapientia salutari: nõ in sapien-
tia hoim euacuanda p illam. [Cepit nem-
pe lauare discipulorũ pedes.] Uide

te profundissime humilitatis insignia: q[uod] diui-
na maiestas apostolorũ pedib[us] inclinat: & geni-
culat añ hoĩes de[us]: añ pctõres sanctitas/añ in-
iustos iusticia/corã mortalib[us] immortalis/ante
creaturã creator/sol añ stellas/lux añ tenebras/
dies añ horas. Et lauat genuflexus oĩm rex re-
gũ & dñs dñantiũ: vt nulli[us] creature tanta possit
esse humilitas/qua saluatoris nõ sit ipa pfundi
or. Et oĩbus spes ineffabilis/immo inestimabi
lis p̃rogatur donãde indulgẽtie pctõ[rum]/atq[ue] fu-
ture glorie: cũ ad humanos pedes in seruile at-
q[ue] laboriosum obsequiũ saluatorẽ oĩm intelligi
mus inclinatũ. Ad sciendũ etiã nos cõpellit
quãta sit inherẽs macula/q[ue] tenaciter hoĩbus
inhereat: ad quã diluẽdã/diuina manus acces-
sit: quãta etiã erat in ima depssio/ad quã se incli
nabat altitudo diuina. Syndicario v[er]o noĩe nõ
solũ pro seip̃is/sed pro toto hũano gñe/hoc ob
sequium apostoli susceperũt. Ad intima cordis
ascẽde tu q̇ audis: aut has actiões legẽdo & cre
dendo intelligis: & vide si potes/q̇ lotor/q̇s lo-
tus: quãta differẽtia psona[rum]/q̃nta cõueniẽtia di
lectionũ. Quod & Petrus stupefact[us] agnouit:
vbi ordinẽ rei geste pmo texamus. Uenit iesus
velut minister & famulus in obsequiũ p̃paratus
pmo ad Symonẽ Pet[rum]/tanq[uam] ad verticẽ apo-
stolici chori: p quẽ & in quo aliosvolebat instru
ere. Nã oẽs renuissent vt Petrus/nisi fuissent
in ipo p̃docti. Quem cum Petrus ante se genu
flectentẽ humiliter conspexisset: mente territ[us]/
quasi p excessum expauit dicẽs: [Domine/
tu mihi lauas pedes?] Quis tu/quis ego
quis tu/quis mihi? Tu deus mihi hoĩ? Tu crea
tor mihi creature? Tu iustus mihi iniusto? Tu
dñs mihi seruo tuo? Tu beatus mihi misero?
Tu magister mihi discipulo? Tu ĩmortalis mi
hi morti subiecto? Tu dñs angelo[rum]/pedes laua
bis plebeiorũ? Quis tu: q̇d mihi: q̇d tibi & mihi?
Agnouit Petrus altitudinẽ/quã in christo fue-
rat añ cõfessus dicẽs: Tu es christus filius dei
viui. Nolebat ex hoc pati manũ saluatoris/pe
dũq[ue] suorũ contactũ: ignorans in hoc altitudi-
nẽ diuini consilij/sup mysteria diuine instructi
onis/nostreq[ue] salutis. Nec videbat inter tã dif-
ferẽtes veras cõueniẽtias aptas: vt deus q[ui] vis
homo verus/hoiem pu[rum] ablueret etiã cũ adne
xo peccato. Sed cõuenientia nõ erat apta debi
to aut iure iusticie: magis vero iure diuine mise
ricordie pandebat: quã ineffabilem adhuc Pe
trus perfecte non nouerat: idcirco se denega-
bat ab illa maiestate lauari. Cui christus e regi
one respondit: [Quod ego facio tu ne-
scis modo: scies aũt postea.] Quid ve
ro ista responsio sonet/intentissime audiam. In
cõphensibilia sunt iudicia eius: & inuestigabi- Roma.11.
les vie eius. Hoc aplus ad Romanos clamat.
Et alibi: Quis nouit sensum dñi: aut quis consi
liarius eius fuit? Quasi dicat: Nullus. Multa
etiã sunt que anteq[uam] fiant/in cognitionẽ nõ veni
unt/nec dũ fiũt: veniũt aũt cũ iã facta sunt. Et si
nõ ilico/saltẽ tpe [con]gruo. Et si veniũt/raro per

modū quis facta noscant: q̄ pñtis speculatōis
nō sunt. Sz quod Petro rn̄sum est/ꝑsciamus.
Quod ego facio/tu nescis mō. Quare pedes
lauo/tu nescis mō: q̄re sic me humilio/q̄re ge-
nuflecto añ vestros pedes/tu nescis mō. Quō
tu nescis? Quia nō cōprehēdit naturalis creatu
ra suo sensu gesta creatoris. Actōes sue infinite
sunt rōnis. In seip̄o sunt: externe nō sunt. Nul-
la cā exterior mouet impmutabilē deū. Nescit
ab hoīe q̄d opat incomp̄hensibilis de⁹: q̄ opan
di rōnes infinitas habet. Sed post ignorātiam
sequit suo tp̄e certa scia. Uñ adiecit: [Scies
aūt postea.] Quid scies? Quod quicquid fe
ci aut faciā/in hoc natura ⁊ ineffabili ordinati
one subsistit. Quod aūt ad effectū salut̄ aut eru-
ditionis/aut imitatiōis p̄ nobis gestū est: quod
in sequētib⁹ saluator adiecit dicēs: [Exēplū
enim dedi vobis: vt queadmodū feci vo-
bis/⁊ vos alijs faciatis.] Magno documēto
ꝑstruimur/ne velimus dei sciam ⁊ ꝓuidentiā ꝑ
uenire sciēdo/sed subdi mandatis ⁊ directiōib⁹
eius: ⁊ rez sciam expectare in ꝑfinitōibus eius.
Nostꝝ em̄ est semp obedire. Semp aūt scire nō
spectat ad nos: neq̄ omnia nosse. Tp̄a sciaꝝ et
reꝝ in sua ptāte atq̄ in sua ꝓuidētia indubitata
ꝯsistūt: in q̄bus ſm eius ꝓuidētiā thesauri ap-
unt scie: ⁊ res geste in noticiā veniūt. Et in acti
Actu.1. bus apl̄oꝝ legit: q̄ discipulis interrogātibus
de ꝯsummatōe seculi/seu de restitutiōe in inte-
grum israelitici regni/respōdit: Nō est vestrum
nosse tp̄a vel momēta q̄ pater posuit in sua ptā
te/scz anteq̄ fiant: post factionē ꝟo in noticiaz
Matth.24. veniūt. Et in euāgelio: De die autem illa nemo
scit: neq̄ angeli eius neq̄ filius. Adoremus di-
uina mysteria ⁊ altissimas actiōes: ⁊ ne velim⁹
oīa temeritatis ausu comp̄hendere. Nō em̄ ad
pctm̄ asscribit ignorātia: vt in lumine fidei ro-
boremur: immo aliq̄d indulgētie gerit ignora-
re/vt pfectius assistat credulitas. Nempe scien
tia de iure fidei subtrahit: vt si tota scia ꝑueni-
at/eius de quo venit tota fides deficiat. Mereri
nūc p̄ fidem magis/q̄ p̄ sciam expedit. Idcircco
saluator ignorantiā ponit in Petro: vt in fide
mereat. Quod ego facio tu nescis mō: in poste-
rum sciam pollicēs: Scies autem postea. Di-
xerat supra symon Petrus: Dñe tu mihi lauas
pedes? Recōuertit ꝟba saluator: Tu nescis mō
Tu creatura/tu homo/tu pctōr/tu viator/tu ne
bulis ignorātie obuolutus/tu in p̄rimo nega-
turus nescis mō: q̄ ego creator deus ⁊ homo/iu
stus comp̄hensor/omnia ꝯfessurus in cruce co-
ram diuino atq̄ paterno conspectu/suos in ve
ritate fideles facio. Tu nescis modo: qr temp⁹
ignorātie/tp̄us pcti/tp̄s negatiōis/tp̄s p̄ditōis
tempus tenebraꝝ/tp̄s imp̄fectiōis/tp̄s belli et
Eccs.3. ⁊ ineffabilis pugne/tp̄s merēdi per fidem. Oia
tempus hn̄t: ⁊ scia tp̄us habet. Omnia tempus
hn̄t q̄ suis spacijs transeunt vniuersa sub sole.
Sub quo sole? Sub sole iusticie/sub sole intelli
gibilis lucis: sub sole ineclipsabili vllis interpo
sitionib⁹ lune. Sed si oīa tp̄s hn̄t/quousq̄ pro

tēdit postea: pro eo quod dicitur: scies aūt po-
stea? Quousq̄ in eodē loco sp̄ūsctūs adueniet
doctur⁹ apl̄os oēm infallibilr veritatē. Bonū
igit est in oībus prouidētiā expectare diuinā: ⁊
eius etiā fide pficere volūtatē. Sed Petr⁹ volū
tatē suā/christi altitudinē in sua mēte ptractans
credēs se humilitate munitū: ex ip̄a iteꝝ dene-
gatiua ꝟba depromit dicēs: [Nō lauabis Joan.13
mihi pedes in eternū.] Quo sp̄ū agit pe
trus/q̄ ꝟbis ꝯtēdit cū dn̄o: repugnatq̄ actu hu
milib⁹ actōib⁹ ei⁹? Qua ꝑsumptōe cū autore vi
te ꝯcertat? Uñ ista rebellio? Nō ex malignitate/
sed ex humilitate denegat se lauari. Sz est ne bo
na ista humilitas/que diuinis audet ꝯtraire sen
tētijs? Bona videbat symoni se taliter humiliā
ti: sed melior virtus inferebat a christo aliter de
cernenti. Nam saluator intulit: [Si non la
uero te/nō habebis partē mecū.] Ut
discam⁹ ⁊ regula infallibili teneamus/melius ē
alijs q̄ in seipso humilē fieri: ⁊ alij q̄ sibi etiā in
virtutib⁹ ⁊ virtuosis actibus credere penitus/
dico securius. Ecce humilitas sub diuersis re-
spectib⁹ certat. Adest petro humilitas vilitatis
qua sibi prop̄a cognitōe vilescit. Adest hūilitas
indignitatis: qua sibi tactu saluatoris ⁊ tanto
mysterio apparet indign⁹. Adest humilitas cō-
p̄atōis: qua christo deo comparatus se deiecit
in nihilū: qua ꝑactus dixit: Domine tu mihi la
uas pedes? Sed humilitas alio respectu con-
tāgit/⁊ timoribus pulsat: scz credulitatis ⁊ obe
diētie q̄ irrogat a christo: qr lauare vult: qr ver-
bis peꝝ alloq̄t vt assentiat lotiōi. Una eligitur
altera indicitur. Una est in seip̄o: alia sub alio.
Una de prop̄a volūtate: altera de alteri⁹ volun
tate procedit. Una nihil certū hz in p̄mio sue
promissiōe: altera sub interminatiōe sep̄atiōis
eterne iubet/cū addit: Si nō te lauero/nō habe
bis partē mecū. Quid ergo faciet anim⁹ inter
has angustias ꝯstitut⁹? In hoc faciat quod fe-
cit ⁊ petr⁹: q̄ ꝟbo ⁊ actu se lauandū p̄buit salua
tori dicēs: [Domine nō tātū pedes/sed
et manus et caput.] Expedit oīno qui a
christo nō vult fieri anathema/magis q̄ sibi su-
periora ⁊ meliora credere decernēti: neq̄ in bo-
nis sue aut prop̄e autoritatis fieri: ⁊ nihil firma
mare in ipsis quod propter meliora nō fiat/ma
iori directiōe postposita. Multos em̄ decepit
regulatio prop̄e volūtatis: nō solū in malis ap-
tis/sed etiā in manifestissimis bonis. Duo eniz
vitia q̄si filia sunt/q̄ sepe tetigimus: diuertentia
oēm aīam cui adherēt/a tramitibus veritatis.
Unū est regulatio prop̄e volūtatis: aliud est re-
putatio proprie mētis. Unū p̄ obediētiā solū: al-
teꝝ vero p̄ virtutū propetatē ⁊ p̄ alteri⁹ ꝯpatōez
factā sepe corrigit. Regulatio prop̄e volūtatis
ē a seip̄a directio ⁊ actio mētis ⁊ corp̄is. Cū q̄s
sibi fecit normas ⁊ regulas speculandi ⁊ diligē-
di ⁊ intelligēdi ⁊ op̄andi: nec nouit aut secut⁹ est
scripturaꝝ testimonia/nisi prout sue ꝯcordaue-
rint volūtati. Nec patꝝ credit decretis: nisi dū
videt a proprijs p̄assumptiōib⁹ nō esse diuersa.

Non credit à ꝓpria volũtate regulatus aliorũ
dictis/nisi ab eo fuerint ante p̃uisa. Magis vult
oĩa in sue imaginatõis cõcordiã deuenire/ꝙ ip
se velit cõcordare cũ ceteris. Et duꝝ est talibus
aliĳs credere/atq3 a ꝓhibitis resilire. Nunꝙ ve
ro hmõi vitiũ aliter ꝙ ꝑ fidẽ alteri p̃stitã/⁊ fide-
lẽ obediẽtiam abrogat. Credit em̃ se meliora in
suis directõibus decreuisse. Hoc em̃ vitio mul
ti laborant/quo q̃si laborabat ⁊ petrus. Sed su
ꝑiorĩ ẽ obediẽtia correpꝰ/totũ se mutãs ⁊ offe
rẽs ad corripiẽtis iudiciũ. Reputatio ãt ꝓprie
mẽtis est credita ꝟtutis aut alicuius bonitatis
possessio: nõ inherẽs/aut supra aliũ existimatio
Reputauit se quispiã foueã humilitatis habi-
tare: ipsius certa consyderata ꝓprietas videri fe
cit oĩno contrariũ. Et sic est de ceteris ꝟtutibꝰ
diffinire: que q̃uis inesse credant/cum ipsaruꝫ
consyderat ꝓprietas/ retundit qui p̃sumebat.
Et ꝓpriam reputatõem deiecit sepe veritas pa-
tefacta virtutum: que presumentem latebat. Cõ
paratio cum in experientiã venit similiter ipsaꝫ
deiecit. Multi super alio scientia/memoria/in-
telligentia/fortitudine/ atq3 virtute aliqua pre-
sumpserunt: cum vero qualitas participata eq̃-
liter aut ab vno ꝑ magis/ ab altero ꝑ minus no
ta fit p̃sumenti/confundit: quia inuenit equaleꝫ
aut forte superiorem in virtute/in qua se alium
reputabat excedere. Multi fortes athlete de
proprĳs viribus suꝑ alios p̃sumpserunt: ⁊ talis
reputatio inherebat vt non crederent similem
inuenire. Qui cum comꝑatione cum aliĳs prop
as vires fuissent experti/erubescentiã passi sunt
qm̃ similes aut valentiores per experientiã in-
uenerunt. Proinde corrigamus nos ex iudicio
saniori/sicut semetipsum correxit simon petrus

Nunc aũt ad ordinẽ rei geste reuertamur.
Adiecit secundo contradicẽdo petrus: Non la-
uabis mihi pedes in eternũ. Non corrigitur ꝓ-
pria regulatio atq3 reputatio in pluribus homi
nibus solis ꝟbis. Firmat regulam ꝓpriã petrꝰ
nõ ꝓ die/nõ ꝓ hebdomada/nõ ꝓ mẽse/aut ãno
aut tꝑe magno: sed velut excessum passus addi-
dit in eternũ. Bene loq̃tur ꝑ excessum: cum tꝑa-
lis de fieri aut nõ fieri desanxit aliq̃d in eternũ.
Firmatur aliq̃d in eternũ ꝓprie volũtatis decre
tũ: q2 quod firmat/creditur esse bonũ. Magna
discipuli audacia q̇ cum magistro p̃sente nõ di-
scendo aut interrogando/sed sua p̃sumptiõe cõ
tẽdit. Siq̇deꝫ plerũq3 accidit vt quod existima-
mus potioris esse virtutis/ christus aliter sepe
decernit. Credebat em̃ petrus hoc oĩno debere
p̃ferri: vt ipse homo humiliatus christũ deum
⁊ hoiem humiliatũ se lauantẽ ꝓtinus recusaret
Sed christus melius ꝓ petro nouit/vt suis di-
rectiõibꝰ obediret. Semꝑ sane christus ad me-
liora suos ꝓuehit sectatores. Qui cum anathe
matis interminaret iudiciũ: petrus territus mẽ-
te totus expauit: omnia voluntati offerens sal-
uatoris. Exhorruit verbum: Si non lauero te/
non habebis ꝑtem mecum. Dicebat intra se pe
trus: Omnia reliqui etiam meip̃um/vt partem
habeam cũ Jesu: immo totũ Jesum in eternuꝫ
possideam. Totus ab oibus electis habet chri
stus in gr̃a: totus habebit in gloria. Ipsiꝰ pos-
sessio non minuit ex consorte: aut numerosita-
te consortum: nec ipoꝝ paucitate aut nulleitate
augetur. Hoc in sole materiali sensibili exem-
plo videmus. Quid est ergo quod dicit salua-
tor: nõ habebis partem mecum? Non accipit
hic pars ꝑ comꝑationem aut distinctõem ad to
tum/aut ꝓ dimensione parili: sed eo sensu acci-
pit quo q̇s cum aliquo ꝑticipium habꝫ ꝯuersa
tionis ⁊ moꝝ ⁊ vite. Sed id quod improperati-
ue de pctõribus dicit: tu vero cũ adulteris por- Psal.49.
tionẽ tuã ponebas: etiã eo sensu dicit/quo quis
vnũ ex oibus elegit. Quo sensu loquebat Da-
uid: Dñs pars hereditatis mee. Et Hieremias Ps.15.
Pars mea dñs dixit aĩa mea: propterea expe Treno.3.
ctabo. Sic etiã petrus supra dixerat ꝓ se/ac in
nomine oim apl̃oꝝ saluatori: Ecce nos reliqui- Mat.19.
mus oĩa/⁊ secuti sumꝰ te. Quasi dicere voluit:
De vniuerso nihil volumus nisi te: q̇ oĩa ꝯdidi
sti: q̇ es oĩa in oibꝰ: quo habito nihil deest. Vñ
cũ dicit: nõ habebis ꝑtẽ mecũ: nõ erit tua btitu
do mecũ. Mecũ em̃ ꝑtem hꝫ minister q̇ perficit
meã volũtatẽ: ⁊ seq̃tur me/nõ se in directiõibus
vite agẽde. Nam qui suam etiã in bonis nõ me
am sequit voluntatẽ/fieri anathema meretur.
Quanta igitur erit pena multandus q̇ audaci
malicia q̃ inter deum ⁊ hoies separãt/pctã cõ-
mittit: qñ de seꝑatione terret qui placere deo de
ꝟtutibus credit? Sibi sit beatus/q̇ sibi ex suis
actibus placet: partẽ cum christo nõ habeat/q̇
christo ex toto nõ credit. Sed qui cum christo
ꝑtem non habet/erit cum demonibꝰ portio eiꝰ
Melius esset nõ ꝓdĳsse ad vsum/ꝙ partẽ non
habere cũ christo: qui a deo vniuersorum cõsti- Heb.1.
tutus est heres: ⁊ per quẽ facta sunt secula. Nul
la in inferno aut vbilibet grauior pena/ꝙ cum
christo habere diuortium: quod pro seuiori tor
mento christus inobediẽtibus interminatus ẽ:
⁊ nihil adeo timendũ ꝙ etiã modicum separi a
christo. Quam Paulus ne fieret/p̃ponderabat
omnibus generibus tormentoꝝ/cum dicebat:
Quis nos seꝑabit a charitate christi? ⁊ que se- Roma.8
quunt: vbi hoc loquit ad Romanos. Proinde
Petrus nõ tm̃ pedes/sed manus ⁊ caput offert
humilime lotioni. Cui christus nõ tãta indige-
re declarat dicẽs: [Qui lotus est/non in
diget nisi vt pedes lauet: et est mũdꝰ
totus.] Baptismũ apl̃oꝝ hic cõmemorare
videt. Nam q̃uis aliqui baptizati fuissent ba-
ptismo Joãnis: suo baptismo apostolos oẽs ba
ptizauit christus. Proinde dicit: qui lotus est.
Sed si lotus est/quõ indiget vt pedes lauet? Si
ꝟo indiget/quõ lotus est? Ac ꝑ hoc aliq̇d aliud
p̃ter lr̃am oporter inspicere/seruata lr̃e veritate.
Innuit nempe hoc ꝟbo saluator/q2 q̇ semel ba
ptismo suo baptizatus est/iteꝝ baptizandus nõ
est: q̃uis affectꝰ impuri etiã in baptizato rema
neant/q̇ designant in pedibus a saluatore lauã
dis. Pedibus itur/currit ⁊ sistit: ⁊ super ipsos

quiescit corporis tota moles. Sic affectibus su
is vnusquisq; mouetur/festinet ad aliquid: sic in
aliquo velut in basibus/sic in affectibus agēda
hoim vita fundat. Quos lauari expedit diuinis
manibus: non enim nisi diuina manu pōt ho-
minū purgare affectus. Afficiūt em̄ sepe hoies
passibiliter ⁊ vitiose/vt in pluribus vsq; ad mor
tem pseueret maculata dilectio. Et si nō in illis
turpibus impudicis actibus/saltem in aliis ad
vsum vite spectantibus vltra debitū ligat affe-
ctus: qua ligatione manet impur⁹. Sola ergo
diuina est manus q̄ affectū eradicat/lauat ⁊ pur
gat. Proinde purgato affectu/mūdicia tota re-
fulget. Hoc p seipm̄ efficit christus iesus/quod
Esaie.1 p Esaiam añ p̄dixerat: Lauamini/mundi estote
auferte malū cogitationū vestrar ab oculis me
is. Lauat ergo illa impiosa maiestas in forma
seruili apl'or ⁊ plebeior pedes añ illos pfundis
Ephe.4 sime inclinata. Et s̄m mensurā gr̄e atq; donati-
onis eius vnūquēq; pfudit. Quod aūt pedes la
uandi ⁊ loti nō absurde intelligant hoim affect⁹
atq; intellectus: aliar scripturar sententias ve-
lut stellas sup istam fulgentes inspiciamus. In
Joan.29 quit Job de pedibus suis: Quando lauabā pe-
des meos butyro? Pedes butyro lauant/cum
vnctione spūssancti vnguntur affectus/atq; do
centur hoim intellectus: sicut Joannes in ca-
1.Joā.2 nonica sua dicit: Unctio docebit vos de omni
Cant.5. bus. Et sponsa dicit: Laui pedes meos: quō in
quinabo illos? Laui a sordibus terrenor affe-
ctus/⁊ ab errorib⁹ intellectū atq; sciētiis sterili-
bus: quō ergo id est/nō inquinabo amplius il-
los. Et de pedib⁹ aialiū q̄ vidit pphetaEzechi
Ezech.1 el/scptura dicit: Pedes eor pedes recti. Recti
pedes recti affect⁹ sūt atq; itellect⁹. Illi vt p̄ter
diligēda ⁊ aliter q̄ diligēda nō diligāt. Illi vt p̄
terq̄ intelligenda ⁊ aliter q̄ intelligēda penit⁹
intelligere oino non q̄rant. Multa sunt adhuc
exēpla scripture: sed quātū possum⁹ comice pgi
mus. Sed sequēs sentētia dubiis ⁊ mori-
Joā.13 bus aiam nostrā fodit. Ait em̄: [Et vos mū
di estis/sed non omnes.] Quā euāgeli-
sta suor verbor supplemento declarat dicens:
[Sciebat enim quis nam esset qui
traderet eum. Propterea dixit: non
estis mundi omnes.] Nullus mūdatus
erat a semetipo: a christo mundatore mundati
erāt. Quare nō omnes mūdati erāt? Acceptor p
sonarum christ⁹ nō erat. Quare illos/⁊ nō illum
pditorē mūdauerat: q̄ mūdare magis idigebat/
p eo q̄ culpa turpior eū fedauerat: q̄ iam apti-
tat⁹ erat prodere dn̄m ⁊ mgr̄m? Sz q̄ iudas mū
datus nō extitit/obstinatio fuit iude: nō negligē
tia saluatoris. Nemini aufert saluator quā de-
dit hoib⁹ libertatē: nec quēpiā violētat ad bonū
Nō potētia violēta/sz suasione saluator vtit cū
vocādis atq; vocatis. Sed altior est snia omnē
terrēs humanū intellectum: q̄ nihil vult quod
nō possit: nihil pōt quod nolit. Ac per hoc nihil
causatiue aut occasionalr est a saluatore iude p̄-
rogatū; vt ipe ab illo non mundaretur cum cete
ris: nisi quia mundatōni diuine cum ceteris nō
consensit: immo absq; ceteris in animo dn̄o re-
bellauit. Tenacissima erat macula que munda-
tis reliquis remanebat. Equaliter omnes mū-
dator mundabat: sed contumaci mētis audacia
psistebat iudas in sua malicia induratus/vt in-
herentē inuisibilē maculā summa mundicia nō
mūdaret. Nec diuine herbe fullonice neq; acri-
monie alique valuerūt: vt a male concepto desi-
steret. Quē nec p̄teriit lauādo iesus: sed añ illū
velut ante alios sua genua flexit/⁊ lauit pedes
humiliter proditoris. Uide pamplius ineffabi-
lem humilitatem domini saluatoris: qui sui pro
ditoris non dedignatus est lauare pedes: qui
eum profunda inclinatione a scelere reuocabat
velut suppliciter rogans vt desistat a malo: vt
innocentem nō ledat: nō volens vitare mortem
quā venerat omnino suscipe: sed vt discipulum
quem vocauerat a discriminibus mūdi: quem
aplm nominauit: quem v̄tute miraculor fecit
insignem: cui apostolici collegii etiam pauperē
cōmisit annonā: quē thezaurariū fecerat obla-
tor: de damnatione sempiterna p̄riperet: ne de
vitali morte sua puicacia moreret: ne mors fusti
nēda pro omniū vita sibi mortē generaret eter-
nā. E regione inspice quanta est obstinatio/quā
diuia inclinatio nō eradicat: quāta duricia quā
diuina manus nō emollit: quanta mētis sordes
quam lotio diuina non abluit: q̄ tenaciter inhe
ret macula/quā diuina cū linteo abstersio nō ab
stergit. In hoim consyderationē omnino deue
niat ad quid pōt humana iniquitas deuenire:
vt nullis psuasionib⁹/signis/amorib⁹/terrori-
bus/pmissionibus/possit a ɔcepto malo ɔuerti.
Miramur obstinatōem Cain: miramur irreue-
rentiā Cham: miramur fraudulentiā ⁊ feritatē
Ismahel: miramur hispiditatē ⁊ proteruiam
Esau: miramur induratōez cordis egyptii pha
raonis: miramur schismata Dathan ⁊ Abirō:
miramur inuidiā fratr Joseph: miramur ɔtradi
ctionē Chore: miramur filiū Ezechie ɔtumacē:
miramur idolatriā Aaron/⁊ ppl'i p̄ludētis: mi-
ramur Saulis p̄mi regis supbiā: miramur Ab
solonē psequētē patrē Dauid: miramur multos
p̄teritos vtriusq; ppl'i inclytos ⁊ plebeios turpi
ter ⁊ obstinatissime deliquētes. Sz pctm̄ iude/
quod christus tāta diligētia conat⁹ fuit auerte
re/stuporib⁹ ⁊ admiratōib⁹ oēs penit⁹ accersit.
Sunt nempe nōnulli q̄ in ɔceptis malis Jude
damnati sectant irreconuerso pede vestigia: vt
omnis ars suauiter reducendi argumentis nul-
lis inualeat. His sane timoribus configenda
sunt hominum corda/crucifigende sunt men-
tes: his sunt aculeis compungendi: ne cum Ju
da descendant in profundum malorum/⁊ con-
temnāt redire ad eum qui omnes errantes pie
atq; miris modis reuocare non desinit. Nam
sapientia dicit: Peccator cum venerit in pro- Pro.18.
fundū malorum/contemnit. Profundum malo
rum obstinatio est/induratio est/proteruia est/
desperatio est/ contumacia est/rebellio mentis

est. In quod profundū cū quispiā venerit/ contēnit deū: contēnit seipsum: cōtemnit virtutē: contemnit gloriam: contemnit ⁊ penam: contemnit monitus salutares: contemnit omnem semitam ⁊ compendia redeundi: contemnit scripturam sacram/ ⁊ quasi fabulas reputat poetaꝝ. Quis nouit quo merito Judas sic meruerit indurari? q̇s sub aliquo doctoꝝ presumat: si cecidit iudas de scholis dn̄i saluatoris? Quis de duce confidat: si cū via recta iudas errauit? Nulla ex parte christi pierogata est occasio siue causa/ nulla ex ꝑte coapostoloꝝ eiꝰ. In reuocationē eius omnia decentia christi/ misericordiā atqꝫ iusticiā facta sunt: ⁊ nō est auersus animus eius/ neqꝫ deleta malicia mentis eius. Hec ideo diximus: vt agnoscamus ad quantū potest diuina bonitas inclinari/ vt ꝓuolueretur pedibꝰ ꝓditoris: ⁊ inquantū humana iniq̇tas indurari/ vt om̄imode p̄sentiā contēneret saluatoris. Nunc rei geste ordinē repetamus. Unūquēqꝫ lotū christus linteo quo erat p̄cinctus/ abstersit: vt ex oī actione nitiditas perfecta consurgat. Abstersit nunc pedes/ scꝫ nostros affectus a maculis: q̇ abstersurus erat sanctorū oculos a doloribus atqꝫ ꝑiculis. Hoc refert in
21. apocalypsi se vidisse Joannes: Et absterget deus oēm lachrymam ab oculis eoꝝ: ⁊ mors vltra nō erit/ neqꝫ luctus/ neqꝫ clamor: neqꝫ dolor erit vltra q̄ ꝑmo abierunt. Loti erant pedes: sed linteo absterguntur/ in designationē defecate vite: ad desiccandū humiditatē/ qua nostri sepe mollescunt affectus in prolapsione maloruꝫ. Quam molliciem exhorrendo p̄cauebat omnipotēs: cū dicebat per hieremiam ꝓphetam his qui de po-
51 pulo dei tenebant̄ ī babylone quasi captiui: Fugite popule meus de medio babylonis: vt saluet vnusquisqꝫ animam suam ab ira furoris dn̄i: ne forte mollescat cor vestrū/ ⁊ timeat̄. Tūc em̄ mollescit cor hoīm atqꝫ affectus: cū amore contrahimur/ aut aliquo timore terremur ad malum aliquod peragēdum. Sed christus abstergit humiditatē a pedibus/ ne nostri mollescāt affectus: vt sit virilitas ⁊ fortitudo ad exequēdū que veritas ⁊ iusticia iubent. Ecce abluti sunt ⁊ abstersi apostolici pedes: quos sic esse decebat/ qui delaturi erant per vniuersum orbem predicādo lauantē: vt non solum homo/ sed deus et homo ab hominibus crederetur: et in ipso/ sicut in deo viuo et vero speraretur: ⁊ super omnia dignius ab omnibus amaretur. Multa oportebat fulgere mūdicia: q̇ tam magna/ tam ineffabilia debebant quasi animalibus hominibus intonare. Uere magnum erat mysterium p̄dicandum: quādo p̄dicatores diuina manꝰ lauit atqꝫ detersit. Uereor dicere: sed pia credulitas/ ⁊ christi humilitas atqꝫ profunda dilectio me cōpellunt: vt pie credā etiā super apostolicos pedes sua labia osculādo pressisse: q̄uis euangelica non loquat̄ historia. Sed nec mirū: humiliora cum legimus ip̄m fecisse ꝓ nobis. Et nescio vn̄/ p̄terq̄ ab illa pia osculatiōe sit sumptū: atqꝫ mos inoleuerit vsqꝫ ī hodiernuꝫ diem: vt maiores cum lauerint/ premant oscula in pedibus subiectorū. Huius lotionis pacto mysterio saluator vestimēta resumpsit atqꝫ resedit: vt nobis detur forma vite agende: vt postq̄ pro proximo laborauerimus/ ad ornatū virtutū proprium nos colligētes reuertamur: ⁊ resumamus illas actiōes/ quibus soli exist̄ētes deo placemus: ⁊ reornemꝰ nosmetip̄os illis secretis moribus/ quos interdum ꝓ alioꝝ vtilitate atqꝫ obsequio intermisimus. Et resideamus quiescētes in altitudine nostre mentis: cū ipsa itinerātes ꝑ ut diuinus ducatus conduxerit siue ꝑmiserit ī supernam patriā in cōsyderatione ciuiū supnorū. Et iteꝝ descēdentes ad abyssos penales: vbi tumultuat tetra familia in eternū male inclusa pro meritis. Absoluendum est interdum a laboribꝰ corpus: vt aīa habeat copiā q̇escēdi ab actionibus eius. Nā corpore implicata aīa ex toto libertatem non sentit: quia ex coniūctione nature in illa trahitur/ ad que corpus intendit. Et difficile fit q̄ inclusum includentis actionibꝰ ⁊ motibus non intēdat. Per excessum esset superna gratia infusa desup: vbi ex toto ab actiōibꝰ eiꝰ natura prohibetur. Ex instituta natura aīa nostra animat corpꝰ: quod p̄ter ipsam nullis agitur motibus. Quo q̇escente quiescit hoīm spiritus: ⁊ pergit/ ⁊ agit/ ⁊ loquitur/ ⁊ cōtemplatur inuisibiliter absqꝫ corporis motibus: quod preter spiritū nō efficit corpus. Naturam habet spiritus in corꝑe positus ⁊ extra/ spiritualibꝰ theorijs intēdere: q̄uis liberius extra corpus. Sed non habet corpus aliquid posse facere vl̄ sentire: nisi p̄sens fuerit spiritus in aliquibus ꝑ voluntatē/ in aliq̇bus preter voluntatē per solam ipsius habitationē: Sed oīno corpor̄ motibus intēdentes etiā virtuosis/ q̇etē ī illo tēpore ꝑdiderūt. Ad quā redeūdū ⁊ residendū sup mensam ab eterno paratam ineffabiliū atqꝫ innumerabiliū bonoruꝫ/ exēplo dn̄i saluatoris: qui vestimenta resumpsit atqꝫ resedit. Et eos quos status altitudo decorat/ post actiones humiles ⁊ virtuosas oportet resumere que sunt status atqꝫ statui accedēti cōueniunt: et residere super tribunal iudicij et cathedram doctrine/ atqꝫ super sacramentoꝝ mensam. Nā patres veteris testamenti hoc idem fecerunt: quod christus moraliter innuit faciendum. Om̄ si q̇s sensu typico eoꝝ historias indagauerit: ⁊ recitāte littera nostre fidei sensum atqꝫ intellectū cōtulerit: vel vt cautius dicamꝰ/ ex illis scriptur̄ acceperit: quod dicimus luce clarius patet. Ipsaꝝ vero historiaꝝ supplemēta etiā plene legētibꝰ vere demōstrant. Fecerūt siq̇dem hec patriarche/ ꝑmi duces populi/ iudices atqꝫ reges: q̇ suis tēporibus ex statibus atqꝫ ꝟtutibꝰ dn̄o placuere. Et cū resedisset atqꝫ recubuisset iteꝝ dixit: [Scitis q̇d fecerim vobis?] Quod dictū aut interrogatiue aut cōsultiue seu p̄ceptiue ꝓfertur: quod idē sonat: Interrogat si sciūt ⁊ agnoscūt ꝓfundū mysteriū/ quod ip̄e ad eoꝝ pedes exercuit: aut exercitat vt agnoscāt: vt sit sensus: Scit̄/ hoc est scire debetis q̄ fecerim vobis. Si factum illiꝰ tēporis queritur: genuflexit: lauit: abstersit: ⁊ vt pie

credimus: oris oscula pressit. Unde ad scientiaz suoꝝ mirabilium opeꝝ atq; factoꝝ nos saluator inuitat. Quid ergo fecit nobis pro eo quod dicit: Scitis quid fecerim vobis? Non pigeat recolere beneficia bonitatis diuine. Creauit de nihilo / cum non essemus: nihil ei dedimus / ⁊ ipse preuenit nos amādo. Cui amorē nō repēdere initianti / certissima dānatio est. Creauit non ad exemplare aliquoꝝ precreatoꝝ: nō ipressit i nobis alterius creature vestigiū: sed ad imaginē ⁊ similitudinē suā ẜm aiam / nō ẜm corpus produxit in esse. Corpus ṽo ⁊ aiam ẜm formā rationis eterne atq; i vtroq; posuit: ꝙuis diuersimode sancte trinitatis vestigium in anima / in memoria ⁊ intelligētia ⁊ voluntate. Corpus ⁊ aīa / sicut oīa entitatem habentia: qꝛ sunt: qꝛ sic sunt: quia propter aliq̄d sunt: quodāmodo trinitatē exṗmunt. Et memorie / intelligētie / volūtati potētias act9 tradidit / ⁊ debita in quib9 terminarent̄ obiecta. Et aīe tradidit libertatē: angelos ad consortiuz / cetera vero ad subsidium dedit. Cicumdedit nobis mandatoꝝ atq; iustoꝝ decretoꝝ sepes: ne ab ipso efflueremur inuanū. Et cū effluximus / reuocauit nos: cū stetimus / tenuit: cū tardauimus / expectauit: factus homo pro nobis ⁊ nobis: ⁊ humanam naturam deitate decorauit atq; honorauit: nō angelos / sed semen abrae / imo peccatoris ade sine peccato suscipiēs: nā abraam ex antiqua origine semen erat ade. Conuersationē fecit inter nos / velut homo absq; peccato: ⁊ prerogauit exemplū. Docuit nos viā ascēsionis in celum / ⁊ in mōtibus et planicie atq; loco cāpestri. In domibus / i synagogis / ⁊ tēplo eructauit verba bona / ⁊ supernā ab eterno ṗfinitā doctrinaz. Sanauit lāguores: suscitauit mortuos: dimisit peccata penitentib9: ⁊ per potentiā quā exercuit in corporib9 / qualē aut quā potentiā in animabus sanandis haberet / ostendit. Oīa fecit nobis / que fecit in seipso pro nobis. Alte memorationis est verbum: Scitis quid fecerim vobis? Humiliter natus est: nec in propria ede: cū quo est egressa paupertas / vilitas atq; despectus. Artissima loca inhabitās / qui celoꝝ amplitudinem fecit. Uagit creator angeloꝝ / et beatoruz leticia. Mutescit factor disertaꝝ linguarū. Stringitur fasciis tota faciendi libertas. Dispergit̄ sanguine iuxta legis ritum: qui super legē / et dominus legis erat. Offertur in templo conditor templi. Fugit in egyptū securitas angelorum et hoim. Pauet qui demonum venerat auferre pauorē. Cedit regib9 rex regū et dominus dominantiū. Eternus a tēporali faciē auertit per fugaz. Uiuit in peregre / qui supernam patriaz fecit. Habitat in domib9 peccatorū domificator mūdi. Aliena stipe ꝑ maternū lucrū / acu / colu: aut per paternū / securi / ascia / dolabro / terebello quesituz: siue stipe captata ꝑ questū vita oīm viuit. In iudea rediens / viuebat ꝑ idem. Baptizatus pro nobis ⁊ nobis est. Dira ieiunia passus / ⁊ tentationē male audacis spiritus. Discurrens absq; subiugalibus / absq; currib9 ⁊ nitidis eq̄s: nec nisi semel i terris fuit delatus aliquando. Tota vita ei9 paupertatis / vilitatis / laboris / penalitatis verā gestabat effigiē: propriis domiciliis ⁊ larib9 carens: ⁊ deuitās diuitum ⁊ potentū conuent9. Nihil mūdane dignitatis in vita sua cōmiscens: ne videretur humana potētia seculū presens ad se velle cōuertere. Nulli nociuus: omnibus prout in ipso erat / placidus ⁊ amabilis erat: sed nec eum patiebatur humana ꝓteruia. Sellas / cathedras / stratoria / tapetia / lectoꝝ mollicie ⁊ ornatum atq; vestimentorum nunq̄ legimus habuisse. Cesariez gestabat incultā / faciez illotam: nec cultui corpis intendit aliquādo: zetas pictas aut schematib9 fultas nō habuit: nec archiua clausa: quoꝝ possessio denotat ꝓpriū: ⁊ charitati facit iniuriaz: q̄ thesaurisare oīo nō nouit / nec clauib9 vti. Quicquid esse potuit humane atq; mundane cōplacētie / seu delectationis atq; honoris: a seipso christus abegit. Quicquid vero potuisset esse virtut̄ perfecte suscepit / humiliatus vsq; ad plebeiorū pedes. A quib9 surgens dicit apl̄is: Scitis quid fecerim vobis? Utinā sonet hec vox adhuc in auribus nostris: vt sciamus quid fecerit nobis. Et intelligebat̄ in illa voce quod ꝑfecturus ꝑ illis erat ⁊ omnib9 gētibus / ⁊ pro posteris nobis / atq; pro venturis transeuntibus nobis. Proinde nō siler illa vox: sed semꝑ ab eo tēpore quo emissa fuit / clamauit / clamat atq; clamabit: Scitis quid fecerim vobis? Et addendo q̄d fecerit / post q̄ emisit cōsecrabat corpus suū. Orauit in sudore sanguineo: captus ⁊ ligatus est: tribunalibus traditus penis: ⁊ a ꝓpriis exactus ⁊ crucifix9 est mortuus / ⁊ sepultus est: resurrexit / ⁊ reuisus est: ascendit in celū / ⁊ spiritū sanctū largitus est. Scimus ergo quid fecerit nobis: ac per hoc hec sciētia velit nolit / tenet oēz hominē inexcusabiliter atq; totaliter debitorē. Hec scientia scripta in tabulis cordis / in lamina ratiōis / in charta memorie / a peccatis auertit ⁊ innectit virtutibus. Hec scientia dignū celesti magisterio facit: hec scientia de dyscolo facit discipulū / ⁊ de discipulo quādoq; magistrum. Hec sciētia sophismata queq; nō timet: nō veretur corā regib9 loqui: paruipēdit terrenos principes: demones terret: scholarizat cū angelis: ⁊ eruit ab inferis: collocat in supernis. Hec sciētia querit solertē: petit actiuum: deuitat ignauū: gratū vult: cōdemnat ingratuz. Hec sciētia tūc coalescit / cū opib9 vacat: tūc ꝑficitur / cū totū esse nostrū reddit̄ ei q̄ sciētiā a nobis expedit suoꝝ factoꝝ / dicēs: Scit̄ q̄d fecerim vobis? Et adiecit: [Uos vocatis me magister et domine: ⁊ bene dicit̄: sum etenī.] Magister erat supne doctrine atq; scibiliū oīm / ⁊ dn̄s vniuersoꝝ. Tūc statim humilitatē seruilē ⁊ humilē seruitutē quā corā ipsis ostēderat / ꝑ sui cōparationē ad exēplū eoꝝ factiōis intorsit / dicēs: [Si ego laui pedes vr̄os dn̄s et magr̄] quez esse me ṽe cōfessi est̄: [et vos debet̄ alter alterius lauare pedes:] vt quod fecit de9 / si pōt faciat hō: quod fecit dn̄s / faciat ẜu9: quod fecit celi et terre ipator / faciat q̄cūq; terre senator: quod

Luce

Joannis

fecit excelsus / faciat humilis: quod fecit magister / exequaꝛ discipulus. Quod fecit christ⁹ / nullus dedignatur facere christianus: vt vsq; ad pedes inclineꝛ humilitas christiana: ꝛ abluat si q̇s potest actu ꝛ theoria sordes ab hominib⁹ turpātiū peccatoꝝ. Rationē humiliū actionū etiaz comparatione subnexuit / dicēs: [Amē amē dico vobis: q̄ꝛ non est seruus maior dño suo: neq; apostolus maior eo q̇ misit eū. Si scitis hec: beati eritis si feceritis ea.] Ut luce clarius pateat quod superius dixerit / scitꝭ q̇d fecerim vobis: vt scientia reducaꝛ oīno ad actū: q̄ꝛ nō beat⁹ qui nouit / sed qui quod nouerit fecerit. Nā ip̄e dñs ꝛ saluator / cui⁹ irrefragabilis est sententia / non dixit: Beati eritis / si scitis: sed beati eritis / si feceritis. Ad actionē monet: ꝛ ad vitā agēdā v̄bis ꝛ factis inuitat dñs ꝛ magister. Actiua scientia / quā dicim⁹ christianā / fructificauit ex actu aut ex dilectione ip̄ius ꝛ agēdaꝝ p ip̄aꝫ: si pbabiliter deficit agenda potentia: q̄uis etiā sint aīe p̄ter corpus multiplices actiōes / sursū ferētes agētē: q̄ p̄ter corp⁹ ptinere possunt ad istā sentētiā saluatoris / q̇ dicit: beati eritis si feceritꝭ ea. Sūt eñ aliq̄ scienda q̄ in actionez nullo modo deueniunt nec deuenire iubentur / aut cadūt sub cōsilio factionis. Aliqua v̄o scienda in actionem veniūt ex p̄cepto: que in actū nō deducere fabricāt in gehēnam pallētes atq; teterrimas sedes: sed ordinare in actum lucidas parant sedes. Aliqua v̄o veniūt ex cōsilio: que ad actionē inflectere ad altiores edes subuehunꝛ actiui. Unde dicitur: Beati eritis si feceritis ea. In actionē nr̄am nullo pacto venire debet sciētia mysterioꝝ dei ꝛ altissimorum operū ei⁹: que operatus est ab initio vsq; in p̄senis / et operabiꝛ vsq; in futuruꝫ: quā habemus per fidē. Scientia vero mandatoꝝ dei ꝛ cōsilioꝝ ꝛ morū pioꝝ debet oīno venire in actū vtriusq; hoīs: aut solū alterius / reliquo i ope succūbēte. Hāc sciētiā expetiuit Salomō: vt i ea ipse fieret laboriosus atq; actiu⁹. Inq̇t eñ: Mitte illā sapiē-
Sap. 9. tiā de celis sc̄tis tuis / ꝛ a sede magnitudinis tue: vt mecū sit ꝛ mecū laboret: vt sciā q̇d acceptū sit corā te oñi tp̄e. Scit eñ illa oīa ꝛ intelligit: ꝛ deducet me in operib⁹ meis sobrie: ꝛ custodiet me i sua potētia: ꝛ erūt accepta opera mea. Que v̄ba siquidē ad intellectū veritatꝭ relata / sciētia beatifica petiꝛ: que tūc beatificat cū deuenit ad actū. Nā thesaurus abscōditus et scientia abscōdita / que vtilitas in vtrisq;? Non solū aūt abscondita est sciētia si nō docēdo effundiꝛ: sed abscōdita est si nō fit morale quod sciꝛ. Uerūtñ q̄uis de spūs sancti licentia etiā seruata littere v̄itate / ad multa disserēda in scripturꝭ sanctis ex vna scriptura possit intellect⁹ libere ꝛ vtiliter puagare: applicatā tñ locutionē in oñib⁹ scripturis oportet p̄intēdere. Nā sic saluator de sciētia humilitatꝭ visus est disserere: que in aīo ꝛ in oñibus actionibus est suo exēplo seruāda. Premiserat eñ: Exēplum eñ dedi vobis: vt queādmodū ego feci vobis / ita ꝛ vos aliis faciatis: q̄ꝛ non est seruus maior domino suo; neq; apostolus maior eo q̇ misit eum. Nos serui / ipse dominus: nō homo purus / sed deus ꝛ homo verus: nos mortales / ipse imortalis: nos ex nihilo / ille ab eterno: nos missi / ille v̄o mittēs. Nullo igiꝛ tumore cordis / nulla reputatione p̄prie mētis / nullo pauore rumoris / nullo pauore forinseco retrahaꝛ aliq̇d agere seruus / vbi dñm p̄uiū habet: neq; discipulus dedignetur magistrū psequi precedentem: neq; filius p̄euntē patrē: vbi ad bonū atq; virtutē iter est atq; gradatio. Neq; creat⁹ ex nihilo ꝛ ex sanguine diuino redēptus / nullis interpositionibus reuersetur seq̇ hoīem deū / pandentē iter ante nos: siue per planū / aut pfundum / aut altū / aut asperū ascensum ad virtutē sectandā / ꝛ cōquirendā immarcessibilem gloriam: quā repromisit Christus diligentib⁹ atq; sequētib⁹ se. Supbire / diabolicum vitiū est: nō supbire / initiū est virtutis: Humiliari v̄o in deiectis actionibus / prudentia est atq; securissima virtus: nō humiliari ad que humiliatus est christus / negatio est ei⁹. Abhorritio ꝛ vilipensio morū christi / negatio certissima Christi est. Satis abhorret q̇ sequelam auertit. Cōquerebaꝛ iob de sua vxore / dicēs: Halitū meū abhorruit vxor mea. Job. 19. Halitus christi doctrīa ei⁹ est: q̄ nos ad humilitatem agibiliū moꝝ inuitat. Cuius halitū abhorret aīa vxor per fidem: sed despiciēs christi humilē infirmitatē ꝛ volūtariā atq; infimaꝫ humilitatez. Uera humilitas ad quā nos saluator inuitat: exceptuatiōis regulas oīno nō didicit: neq; i passiōib⁹ / ignominiis / obsequiis / actiōibus / moribus publicis siue puatꝭ / aliq̇d exceptuabit aut exclusit aliqñ. Uorago insatiabilis est humilitas: in se recipiēs insatiabiliter aq̄ꝝ riuulos turbidos siue claros. Eq̄nimiter splendētia ꝛ vilia suscipit ad agendū: cū infallibilis p̄ceptoris nouerit voluntatē. Oneriferum anīal est humilitas: supimposita nō discernēs: vtrū despicabilitas aut p̄ciositas sit in eis. Uera humilitas semp sibi securitatē ascisit: vt inter picula et queq; despecta p̄euntē ducē irretrouersibiliter subsequaꝛ. Uidi canē sup mergētes ꝛ inundātes aq̄s ꝛ torrētes sequētem dñm: ꝛ morti se dare si nō potuit sequi. Et p cenū ꝛ sterquilinia per aspera ꝛ plana dominum sequebatur canis fidelis: canis fidelis / humilitas vera. Qui etiam cum maledictis atq; verberibus non repetit domum: appetens quodā instinctu fidei naturalis magis vestigare patronū. Excellētia odorat⁹ sepe nō visum sequiꝛ / quousq; sequatur per proprium visum: ꝛ ad vocem non visi domini se violentat ad cursum: quousq; pueniat ꝛ insiliat in predā. Uerberat⁹ nō minuit fidē: nec cessat a gubernantis sequela. His typis vera humilitas fit ad Christū: quā si scimus / beati erim⁹ si fecerim⁹ eā.

Pie credimus: q̄ post agnum typicuꝫ ꝛ pedū lotionē ad corpis sit mysteriū aduentū: q̄uis ab euāgelistis aliter texaꝛ ordo illoꝝ / q̄ gestarū reꝝ. Sed nec absurde creditur / q̄ ad susceptionē tāti mysterii siue sacramēti precesserit apostolorū mundatio. Expedit enim omni munditia preornatum fieri suscipere talia

1.Corin.11. sacramēta volentem. Dicit enim apostolus: ꝙ
qui manducat ⁊ bibit indigne/iudiciū sibi man-
ducat ⁊ bibit. Magna est indignitas/vbi mun-
datio non ꝑcessit. Mēsa nanqꝫ paschalis agni
adhuc more solito stabat/ exceptis comestis.
Et de pane azymo ⁊ de vino remanserat ab esu
agni paschalis: ex quibus christus sui corpis
sacramēta ꝯfecit: nec aliūde alius adductus est
azymus panis/ aut vinuꝫ delatum. Catinus ad
huc erat in mensa/ in quo forte intinxit buccel-
lam ꝓditori porrectā in signū/cum ceteris cor
pus ⁊ sanguinē suum verissimū daret: vt ista in-
tinctio ſm aliquos/ facta sit eo tempore quo cō
secratū est corpus: non eo tempore quo come-
stus est agnus: vt Judas a corpis sacri cōione
penitus non sit exclusus. Nos aūt ordinē rei ge
ste aliter ꝓsequētes/pie dicimus saluatorem re
cubuisse cum ceteris apostolis in comestione
agni paschalis: vbi ꝓtestatus est desyderiū co-
mestionis/tristiciam passionis: vbi de ꝓditore/
nō de ꝑsona disseruit: vbi requirenti Joanni so
Joan.13. li ꝑ intinctū panem proditorē ostendit. Deinde
lauit pedes oīm/etiā proditoris. Deinde rese-
dit ad mensam: ⁊ corpus fecit ⁊ sanguinē/⁊ tradi
dit omnibus aplīs: necdū proditor Judas abs
cesserat: qui etiam cum ceteris corpus christi ⁊
sanguinē accepit. Nam buccellam accepit in si-
gnū ⁊ ostensionē proditionis/tempore siue ho-
ra qua comestus est agnus: corpus christi acce-
pit ad confirmationē sue damnatiōis: qm̄ cū cete
ris sibi dedit iesus: nō ꝙ sibi christus ad dānati
onem dederit: sed ille ad damnatiōem accepit.
Nolebat em̄ christus ip̄m obstinatū excludere:
ne sibi soli cognitū ⁊ Joanni/ cum sua exclusio-
ne notaret: quousqꝫ ꝑ manifestū facinus seip̄m
notauerit: vbi forma ꝓrogatur omnibus/ne ꝗs-
piam quempiā sibi soli cognitū malū / quōlibet
notet: aut a ꝑticipio sacramenti excludat/ si alia
iura participij certa subueniunt. Non tamen ad
cōmunionē admittatur/cuius vita euidenter ma
la cognoscitur. Et peccatuꝫ sine delitura pecca-
ti assistit in patulo: etiam si talis cum multis ad
suscipienda sacramēta conueniat. Isto vero ce-
lebrato sacramenti mysterio/cum omnibus sur-
rexit a mensa: ⁊ volentibus hymnum dicere/scele
ratus iudas abscessit. Qui tamen stetit quousqꝫ
cognouit ex solitis/ ad hortū cū discipulis suis
volentem accedere saluatorē. Ad quē locū/nō ad
cenaculū cū cohorte atqꝫ ministris iniquitatꝭ ad
dominum capiēdum accessit: quasi certus de lo-
co conuentionis domini saluatoris. Controuer-
sias q̄ videnꝭ ex textu cōsurgere / aut text⁹ qui vi-
dentur dirupti: soluere qꝛ morib⁹ quantū possu-
mus intēdimus/nō curamus. Quāuis ip̄os ꝑfe
cte cudere nō possum⁹/nisi de mysterio ⁊ de lr̄a ⁊
ordine rei geste aliq̇d ꝓtāgamus. Proinde ista
pauca ꝓmisimus hoc mysterium sacramēti: qm̄
alibi de diuinis mysterijs dicēdi ordo coaptat.

Terū vero cū discipulis suis a mensa sur
gēs/hymnū laudis exoluit: cuius tenor
scripture que ad linguam latinam deue
nerit/cōmendatus non extitit. Sed ex hoc mos
inoleuit in sancta ecclesia: vt post comestioneꝫ a
bonis ⁊ verꝭ catholicis exoluantur gratiaꝝ debi
te actiones. Ac per hoc om̄ibus expedit indubi-
tata fide suscipere: ꝙ multa christus iesus gessit
cū apostolis atqꝫ discipulis suis/que ip̄i aut euā
geliste non mandauerunt memorie scripturarū:
sed in vita ⁊ moribus seruauerunt: a quibus vs-
qꝫ inpresentiaꝝ ad posteros deriuata fuerunt.
Proinde omnes mores sanctos atqꝫ honestos
quos nunc tenet ecclesia ⁊ ecclesiastici viri: de q̇-
bus nec euāgelium/neqꝫ apostolice actiones/ne-
qꝫ sacrarum epistolarum textus eloquiꝭ: a Chri-
sti moribus/ab apostolis ⁊ discipulis custoditis
⁊ ab ipsoꝝ morib⁹/quos post christuꝫ eas serua
re docuit spiritussanct⁹/ad nos ꝑ obseruatores
succedētes/velut per alueos indeficientiū aqua-
rum effluxisse certa ⁊ pia fide credamus. Scim⁹
ex fide scripturaꝝ gratias egisse ante ⁊ post cibū
ad deū patrē saluatorē christū: ⁊ hymnū ꝓtulisse
in laudem: sed verboꝝ tenorē scriptura sacra nō
recitat: monefit tamen nobis/vt de omnibus et
pro omnib⁹ gr̄as agamus bonoꝝ oīm largito-
ri. Sed nec ad plenuꝫ vllo in tēpore potuit quis
referre: nedū pro magnis/sed pro minimis. Dē
minimū magnū est/si estimatur magnitudo do-
nantis: ⁊ alta mente consyderatur dignatio lar-
giendi. Minimū equatur magnis muneribus/
si donanꝭ a procere: multo magis que danꝭ ab
oīm archote regnoꝝ. Nihil potest dici paruuꝫ
aut modicū quod daꝭ a deo. Hinc est/ꝙ omnia
nos ad gratiaꝝ actionē inuitant. Corporalia et
spiritualia recepimus/ ⁊ vsuꝫ ex eis captamus:
⁊ ꝓprie diuina in humanitate atqꝫ sacramentis
accepimus: ⁊ in ꝓmissione que non videnꝭ eter-
na. Hymn⁹ ex solo ꝟbo schematizauit symmas
hymnus ex corde satisfecit ex integro: ⁊ resona-
uit ꝓprietate sua in aures dn̄i sabaoth. Hymn⁹
ex corde/respōsio est amoris: solus amor respō-
det amori. Nulla respōsio thesauroꝝ equaꝭ re-
spōsioni quā facit feruidus amor. Amoris intui
tu nobis collata sunt cūcta: nihil in donarijs ꝓ-
cedendo precessit a nobis. Impensa sunt nobis
oīa/non repensa. Nos nēpe nihil impēdere pos-
sumus/sed rependere. Solus vero amor dn̄i the
saurum habet absconditū: de quo rependat pri
mo donāti: nō tn̄ de cōdigno/sed de magis pla-
cito siue grato. Hymnus cordis qui vere noscit
amor/ꝓuenit dāda: post data statim dantē laudi
bus effert. Necnō et ab extra exquiraꝭ sanctum
carmen cū hymnidici cordis plena cōcordia. Et
vltimi psalmi Dauid ad laudē inuitant: et hym-
nus fornacis triū socioꝝ Danielis: preostendē- Dan.3.
tes siue docentes de om̄ib⁹ referre gratias ⁊ lau
des altissimo creatori. Ac ꝑ hoc si oīm saluator ⁊
dn̄s hymnū cū apostolis dixit suo miro ⁊ nobis
īcognito modo: ⁊ nos gratias ⁊ hymnos sibi de
om̄ibus referamus nostro possibili modo: nō
curiose querētes quid dixerit: sufficientē scientiā
habētes qꝛ dixit. Om̄ia em̄ ꝟba que in scriptura
sacra edidit spiritussanctus: quo etiam inspirati

locuti sūt sancti dei homines: aut eternitatē/ aut ꝓcepta/siue cōsilia/siue gesta/siue futura: siue mores aut orationes/ aut gratiaꝝactiones/ aut petitiones/aut virtutes cōmēdant: aut vitia vituperant/ aut terrent: aut spem in superis ponūt: aut laudes diuinas exoluunt. Deinū vbi determinatū aut ab ecclesia definitū dicendū aliq̄d non occurrerit seu ignorauerit hymnizare volens: quicq̄d de diuina scrīptura ꝛ de sermonib⁹ ꝛ verbis dei saluatoris nr̄i / aut apl̄ice siue canonice scrīpture/ vel quicq̄d pri⁹ in mētē venerit depromat: et pro hymno cōputabit deo grato/dicēti ꝓficuo. Intētiones eñ ꝛ feruidū aīm plusq̄ v̄ba pēsat altissimus: etiā intelligit que nō intelligim⁹. Quo hymno dicto ꝛ sermone instructionū diuinaꝛ

Io.16. ꝓhabito surrexerunt/dicente dn̄o: [Surgite eamus hinc: ꝛ exierunt in montē oliueti.] Excitat dn̄s imperio v̄bi sui tepidas hoīm mētes: et squalētes virtute miris ꝛ inuisibilibus modis sepe cōfortat ꝛ reuocat vigorē/ quē timor nondum a ꝑfecta charitate dimissus expulerat. Stabant eñ apostoli velut attoniti ex v̄bis dn̄i/ q̄ in ꝓximo tradendus esset/ corꝑe simul ꝛ mēte pallētes. Proinde dn̄s v̄bū excitatiuū emisit/dicēs: Surgite eamus hinc. Quod ꝛ factū est. Nō dixit dominus: surgamus ꝛ eamus /sed surgite eamus. Nō erat dominus cōsternatus ī aīo: nec iacebat timore cōpressus. Naꝫ nulla passio veniebat ad eum: nisi ꝑmissa venire ab ip̄o/scꝫ q̄ a virtute diuina in omnib⁹ agebat. Erectus erat anim⁹ ei⁹ ꝛ suspensus stabat ad magnificū opus. Non sic cūbebat aīo passionib⁹: q̄uis corꝑe voluerit plene subire. Surgere nō oportet q̄ mente non cecidit. Qui vero animo iacet/aīo surgat. Et q̄ corpore corruit/de remedio sibi prouideat. Qui nō cecidit/prostratis audacius loqui potest/ ꝛ sollicitare iacētes. Nō ergo dn̄s ad surgendū semetipsum inuitat: nullū ꝑfecto nouerat casum: sed ad eundem cū alijs se cōnumerat/paratus semꝑ adiuuare in oēm salutiferā actionē. Surrexerūt a loco cenaculi: vbi noua ꝛ vetera sunt pacta. Relinquenda in fine sunt oīa: ꝛ ad montem luminū indeficientiuꝫ est pergendum. Profectus ad potiora virtutū in operib⁹ christi semꝑ attēdit: vt post actiōes mirificas ꝛ post oēm iusticiā operū/alta secreta petamus: mōtē scꝫ lucis inuisibiliter interlucētis cordib⁹ amicātiū veritati. Sed nihil relinquendū/nisi cōparatione maiorū: nec mutāda sūt loca ꝓ libito: etiā si displiceāt/ vt incepta nostris actib⁹ videant: nisi aptioꝝ locoꝝ fuerit ante facta ꝓuisio. Signū est leuitatis ꝛ incōstātis mētis indiciū/dū improuise loca mutant. Nulla mutatio fit ad min⁹ nec ad eq̄le: ad id vero quod pluris est/ ratio sana cōcedit. Nō fit ꝓcessus ad eq̄les ꝛ maiores delitias: ad minores vtiq̄ fiat. Nec amena ꝓ eq̄liter amenis aut magis dimittere dixi virtutē: imo fragilitatē ꝛ vitiū appellaui. Aspera vero petere/priuata delitijs dici ꝑfectum. Ciuitatē ꝓ ciuitate/domū ꝓ domo/ nisi ꝓ deuitāda noticia / sine necessitate vrgēte cōmutare opus est histrionum: pro moribus vero christianitatis est virtus. Magnā deceptionē etiā in his qui se a mūdo abdicauerūt/in mutationibus locoꝝ operati sunt demones: ꝛ multe v̄tutes ab hominib⁹ perierūt. Quoꝝ aliquos deceperūt/ p̄tēdētes solitudinis bonū: quod nō rationabiliter exequētes/reuocauerūt ad ꝓpria: ꝛ facta sunt in reuocatis nouissima peiora prioribus. Et occulto/sed iustissimo iudicio dei agit vt peior sit apostata ꝛ resiliēs a v̄tute: q̄ q̄ nō admisit ad fortia/siue man⁹ ad aratrū. Et petr⁹ in canonica sua dicit: Meli⁹ erat illis nō cognoscere viā iusticie: q̄ post cognitionē retrorsum conuerti: ꝛ ab eo quod illis traditū est sancto mādato. 2.Pet.2 Necnō in plurib⁹ actionib⁹ hec sententia locum habet. Aliquos vagari fecerunt vanitate videri atq̄ videndi: cū actib⁹ q̄ videbantur virtute pollere: sed a v̄itate pallebāt oīo: ꝛ ruinā inuisibilē fecerūt atq̄ iacturā. Nec potuit esse medela: q꞉ inaniter gloriādi ꝛ fame vir⁹ intrinsece corruptū īfecerat. Aliquos sepe trāsferri fecerūt de locis diuinis cultibus aptis: p̄supponentes importabilitatem consortij atq̄ sodalis: aut p̄tēdentes meliores ꝛ ducez ꝓuidiorē. Et ignorabāt q̄ aut ab impatientia mentis/ aut a vanitate sp̄us agebant: nec fructum virtutis perceperūt ī oīni vita sua. Siccat eñ plāta que sepe trāsfert/ antē q̄ radices emittat: etiā si loco in optimo sit plātata. Tutius esset nempe modicū bonū in quopiam loco assidue oꝑari: q̄ sepe trāsferri melioris respectu. Multi hoc intuitu perdiderunt bonū nec melius inuenerunt. Aliquos velamine charitatis ad ꝓximos retrouerterūt: et cū pereūtib⁹ perierūt. Aliquos spe subuentionum velut ꝓuidos ad futura/reduxerūt ad ciuitates vel prope. Supponūt eñ illi laruales infirmitates adesse: peregrinos oportere suscipe: nec eē oīno expediens multo fatigari conamine itineris siue quest⁹/ ob mētis dispersionē vitandā: sed optimū esse si cito quesita subueniāt. Et facti sunt ex multis sub ortis causis de monachis seculares. Et q̄ erant domestici dei/propter syluestritatē mundi: facti sunt syluestri dei ob domesticitatē sancti. Cautele spectaculū ꝓ cura rei familiaris ad terrā deposuit rationales aues. Et intellectualibus argumētis iā celo vicinas recuruauerūt ad infima: velut vultures ꝛ miluos ad cadauera bestiaꝝ. Acutissimis argumētis moliuntur immanes aduersus incautos in trāsmutatione locoꝝ. Et eo artius tentant: quo diuina placita magis impedire nouerunt: aut in maiora nefanda demergere potuerūt. Aduersus q̄ machinamenta cautela maxima opus est: ne sterilis aut nulla siue cōciliatiua peccati sit trāsmutatio loci. Exēplum Christi penit⁹ capiam⁹: qui de sionitica arce / de hierusalem septa muris magnificis egressus est cū discipulis suis in mōtē oliueti: vbi nō sentirent impedimenta ledentia. Surgendū est absq̄ odio ab his que minoritatis habent genimina: ꝛ ad illa procedere que fructum quietiorem ꝛ vberiorē gignūt/penitus non tardemus. Mons oliue in quē christus secessit/sepe fata mysteria/ virtutem

insubmergibilem a curis mūdi ⁊ a defluētibꝰ re-
bus dicit. Superfert eñ omnibꝰ liquoribꝰ oleū
⁊ si liquor quispiam superfundat aut ipsum sup
iaciatur liquoribꝰ/ sua ꝓprietate semper enatat.
Necnon ⁊ leticiam mentis insinuat: quaz in his
que agimus aut patimur/ optet habere atq; in-
termiscere agēdis. Et de christo ꝓphetatus ē ser
Psal.44. mo: Unxit te deus tuus oleo leticie. Alia littera/
exultatiōis habet. Proinde saluator proximus
passiōi/ sed statim magis capiendus/ ad montē
visitat oliuaꝝ: vt aīo leto ꝓcedere se mōstret ad
penas: Quis alia causā quandā tristitiā ad eū ꝑ-
misisset accedere. Inuenimus etiā mēbra capitꝭ
nostri sequētia ipm/ atq; in passiōibꝰ imitantia/
letanter ⁊ magno tripudio accessisse ad oppro-
bria/ carceres siue penas: et pro gloria cōputasse
torturā: ⁊ mentis iubilo mortis sentētiam susce-
pisse. Qua ꝓrogatione monemur: vt in oībꝰ
pro christo factis aut toleratis internā leticiā ha
beamus. Letat legitimus miles belloꝝ ictus sus
cepisse pro rege: Quis dolor corporꝭ afficiat. Et
actionibus laboriosis exultat is q̄ ꝓceribꝰ serui
re decreuit. Gaudiū existimat inuenisse penalia/
q̄ totū se altissimo mācipauit. Nouit eñ aliquid
apud eū deperire nō posse: nec ꝑdere aliq̄d putat
si ꝑ christo mēbrū aut tota vita corpis adimat.
Magnā porro fides ingerit de ratiōe leticiam.
Jacobi.1. Ex hoc Jacobus in canonica sua dicit: Oē gau
diū existimate fratres/ cū ī varias tētationes in-
Actuū.2. cideritis. Et ī apostolicis actibꝰ scribitur: Ibāt
apostoli gaudentes a cōspectu cōsilij: qm̄ digni
habiti sunt ꝑ noīe Jesu cōtumeliā pati. Exēplo
igit christi/ qui passurus in proximo exultatiōis
olei exiuit in montē: in agēdis ⁊ tolerādis ⁊ ī ab-
negationibus voluntatum/ mentis gaudio mu-
niamur. Nempe incassum itur/ si in his que pro
christo iubemur agere/ cogimur atq; pati/ oleuz
exultationis defuerit/ aut montē non visitaueri-
mus oliuarum: vt leticia exuberans cōdimētum
actionibus atq; passiōibus prestet. Et velut ole
um mitescere facit vndas: sic ipse leuigat passio
nes atq; videtur amenare torturas. Igit lauda-
bilis ⁊ imitabilis est saluatoris exitus in oliuaꝝ
montem: in quo sermonem discipulis fecit oēm
continentem plenitudinem bonitatis: quē ordo
dicendi alibi sertum tenet.

Consummato ꝟo sermone/ quē in pede
montis oliueti saluator discipulis fece-
rat/ cū eis egreditur a monte: transgredi
Joan.18 ens quendā torrentē/ a cedris iuxta plā-
tatis sic nominatū. Et ꝑuenit ad locū vbi hortꝰ
erat meditationi ⁊ oratiōibꝰ aptꝰ: ⁊ ꝑ tēpore la-
chrymis fundēdis amicus: in quē sepe saluator
cōuenerat cū discipulis suis. Multa peritia opꝰ
est ex omnibus mores colligere: sed de celo mini-
strat altissimus intelligendi hominibus faculta
tem. Ordo gestorum christi ordinatissimus est:
nec habet ex aliqua parte calumniam. Et iure di
uinarum causarum sua gesta succedunt. Trāsgre
ditur torrētem post sermonem almificum/ vt ser-
mo validior ex operibus ostendatur. Torrēs nē

pe subita ⁊ improuisa ⁊ irreparabilis inundatio
est aquarū: non ex vena perpetua/ sed ex aq̄s plu
uialibus veniēs/ cito defluēs: aq̄ modica siue nul
la/ relinquens alueum humectatum. Trāsit sal
uator torrentem/ libertate corporis atq; mētis.
Et retransit more latronico captus liber mēte/
sed corpore cōpeditus: sua tamen voluntate/ nō
alterius potestate: vt primus transitus sit libera
dispositio animi ad futura tormenta: secundus
sit executio tormentorum/ vbiq; mentis liberta-
te seruata. Torrens subitam et defluentē cito tri-
bulationem insinuat: de qua pro Christo dauid
multo ante predixerat: De torrēte in via bibet: Psal.109.
propterea exaltabit caput. Omnia breuitatē ma
lorum insinuāt. Nō eñ durabilia sunt mūdi ma
la in aliquo: quoniā homo diu durare nō potest
etiā in delitijs: neduz hominem a vita propellūt
⁊ tolerari non possunt. Respectu vero illoꝝ eter-
norum ad que fideliū suspirat affectꝰ: mille anni
nec vna minutia sunt hore mergentis. Uere bo
na ⁊ mundi mala defluunt/ velut in conuallibus
torrens. Transitur ⁊ non sistitur in torrente. Tor
rens sepe deorsum defluit/ ⁊ homo peditās tran-
sit: vt ille nō intumescat: ille moraz nō faciat: ille
deorsum repēte defluat: ille dextrorsum aut sini-
strorsum cito ꝑtrāseat. Defluxit torrens tribula
tionū ⁊ passionū christi: ⁊ ipse pertransiuit ꝑ euz
ad gloriā. Quod ad hebreos testatur apostolꝰ:
Uidimus iesum per passionē mortꝭ gloria ⁊ ho Hebre.2.
nore coronatū. Defluxit torrēs tribulationum
apl'oꝝ ⁊ martyrum. Defluxit torrens persecutio
nū imperatoꝝ/ regū/ ⁊ principū ⁊ tyrannorū/ ad-
uersantiū oīm regi christo. Et trāsierūt q̄ plurimi
gloria ⁊ honore coronati. Defluxit torrēs primi
tiuorum patrū: q̄ se ab oīni mundo abdicauerunt:
colentiū nemora/ crucifigentiū volūtarie in ab-
stinentijs corpora: ⁊ ipsi ad culmen palmiferum
transierunt. Intersecat torrentem qui transit: vt
pars ab inferiori ad sua receptacula currat: pars
vero desup veniēs festine trāseuntē non tangat.
Festine q̄ppe oīs hō trāsit: cū vite breuitas oīo
cito exire cōpellit. Inquit eñ Job: Breues di- Job.14.
es hominis sunt.. Et alibi: Dies mei velocꝰ trā Job.7.
sierunt: q̄ a texente tela succiditur. Transitus
semper ad aliud est. Proinde si transit/ non sisti
tur: si sistitur/ non trāsitur. Et in via nō in termi-
no bibitur de torrēte. Omēs eñ in via sumus/ ⁊
certissime ad prefinitum terminū properamus:
vbi eterne aut potabimur de torrente diuine dul
cedinis nō defluente: aut inebriamur in eternum
aq̄ tartarea permanente. Ecce q̄ saluator trāsit ⁊
retrāsit: vt passio corporis veri ⁊ mystici in qua
dam significatione quid actū aut agenduz sit ex
ipa subsistat. Hūc eundē torrentē cedron fert trā 2.Reg.15.
sisse dauid: cū egrederet de hierusalē fugiēs a fa
cie absolon filij sui. Quod ꝓpter allegoriā mo-
res moribus coniunguntur: vt tribulatio capitꝭ
⁊ mēbroꝝ adūbrato mysterio ꝓcederet ī dauid:
q̄ patienter illam sustinuit persecutionem/ citam
sperans reuocationem. Cui omnia disponebat
in manu altissimi; a quo nihil procedit iniustuz;

nihilqꝫ ꝑmittitꝛ i seruis eiꝰ quod ad meritū tole
rari nō possit: ꝛ quod cito nō transeat / vt eiꝰ ele-
ctio salua fiat. Nā ꝓpter electos deꝰ sepe aut ho
mines cito subtrahit: aut leue videri facit / quod
ꝑ crudelitatē alioꝝ infertꝛ: aut dies tribulationū
abbreuiat. Optimū est in moribus tribulari ad
horā / ꝛ ꝑsecutionē comicā pati. Exhauritꝛ enim
3.Re.15 aqua vite / si humiliter toleratꝛ. In eodē ꝟo tor-
rente simulachrū turpissimū cōbustū est ab asa
rege hierusalē: vt oīs turpitudo peccati ꝛ falsa
similitudo atqꝫ simulatio male vite / passiōibus
Gen.26 ꝓ christo ab hoībus cōburatꝛ. Isaac cū foderet
in torrente / inuenit aquā viuā. Fodere in torrē-
te / humilitatē ꝓfundā seruare in passionibꝰ est.
Jo.4 Unde aqua viua exoritur: quā samaritane / id est
ecclesie dn̄s ꝛ saluator oīm offerebat. Aqua vi-
ua / gratia indeficiēs est: ꝛ supna beatitudo atqꝫ
celestis. Expedit oīno fodere in torrēte: humi-
lē scꝫ fieri eū q̄ ꝓ christo disposuit aut cogitꝛ ad
uersi aliquid tolerare. Remittit ad altissima / ꝓ
funda humilitas in aduersis. Quia quo ꝓfun-
dior radix / eo arbor surgit in altū. Et iuxta tor-
Nu.13 rentē exploratores quos in terrā ꝓmissionis mi
serat moyses / absciderunt palmitē botri: quia i
tribulationibꝰ inuenitꝛ vinea virtutū: vnde chri
stus vitis vere cōquiritꝛ. At qꝛ signanter legimꝰ
iesum egressum trans torrentem cedroꝝ: hec ar
bor magnū nobis in moribus ꝛ tribulationibꝰ
innuit sacramētū. Est enim alta ꝛ imputribilis:
cuius odore fugantꝛ etiā serpentes. Coaptantur
ista ꝑ mores ꝛ merita his qui torrentes tribula
tionū ꝓ christo transire disponunt siue cogun-
tur. Si ꝟo linguā hebraicā sequimur / intellectū
aliū capiemus. Nā lingua hebraica cedron / te-
nebre aut obumbratio interpretatꝛ: vt torrētem
tenebraꝝ peccatoꝝ ꝛ ignorātiaꝝ trāseamus: quē
cū transimꝰ / ꝛ ꝑuenimus ad christū seu ecclesiā.

Post quē transitū saluator venit in hortum.
Uere ꝑuenit in delitiarū hortū / q̄ ꝓ hominibꝰ
pati ꝛ mori delitias cōputabat. Uenit in hortū
ꝓ oībus hortus. Uenit in hortū de cuius mor-
te vita nobis penitus oritꝛ. Uenit in hortum ca
piendus in horto: q̄ in oriente voluptatis plan
Gen.2 tauerat hortū: in quo liberū posuerat adā de ter
ra iam ortum. In horto a diabolo capitꝛ adam:
ꝛ christꝰ a iudeis ligatꝛ in horto: vt sit similitu-
do satisfactionis ad culpā. Hortus ab oriendo
est dictus. Et christus de nouo semꝑ nouit cre-
dentibus oritꝛ. Hortus ad quē iesus ingreditur
Cant.4 ecclesia ē: q̄ cōclusus fertꝛ. Scriptura dicit: Hor
tus cōclusus / soror mea sponsa. De sua ecclesia
ista verba enigmatice loquitꝛ spūssanctꝰ: ad quā
miro ꝛ ineffabili modo ingressus est christꝰ. In
grediamur ꝛ nos hortū cōclusum sepibꝰ ange-
loꝝ / ꝓceptoꝝ ꝛ cōsilioꝝ dei. Ut concludamur / di
uinis sepibus necessariū est: si salutē oībus posi-
tā obtinere cōtendimus. Uagari siq̄dē ꝑ ꝑnici-
osa licētia: nō ꝓmiū / sed dānationē sortitꝛ. Sunt
delitie paganoꝝ ꝛ infideliū / sed nō cōcluse. Sūt
delitie pctōꝝ / sed nō cōcluse. Sunt veroꝝ chri-
stianoꝝ / sed cōcluse. Hortus cōclusus est paradi
sus ecclesie: vagari nō licet. Delitie christiano
rū debitos fines habēt: certis limitibꝰ cōcludū-
tur. Incursibꝰ demonū patet / q̄ nō stat in hor-
to cōcluso. Oīa in ecclesia diuinis legibꝰ cō-
cluduntꝛ. Que aūt cōclusa nō sunt / de christi ec-
clesia oīno nō sunt. Hortus cōclusus oīs est vir
tus. A vitijs quodāmōdo cōcluditꝛ virtus: alios
cōfines oīno nō nouit. Qui moratꝛ i illa / nō igre
ditꝛ terminos vitioꝝ. Sed ad illā nō celebratꝛ in-
gressus / ꝙ diu in terra vitioꝝ mora cōtrahitur.
Si ab illa fiat egressus / ad regionē tenditur viti
orum. Nemo a vitio egreditꝛ / nisi hortū ingredi
atur cōclusum. Nemo ab horto cōcluso recedit
q̄ nō intret cōfinia vitioꝝ. Cōcluditꝛ etiā oīs vir-
tus regulis aut materijs veritatis. Hortus con
clusus oīs canonica vita: q̄ sanctoꝝ patrum de-
cretis ꝯclusa tanꝙ sepibus manet. Sed ve has
sepes dissipantis. Dicit eñ scriptura: Qui dissi Eccle.10
pat sepē / mordebit eū coluber. Et christꝰ orat
ꝓfunde ad patrē in horto ꝯcluso. Nō enim expe
dit ꝑ deuia queqꝫ vagari hoīem orare volentē.
Intrat deus hō in hortū ꝯclusum / nō tñ ipe cō
clusus: ꝛ egreditꝛ nō exclusus: vbiqꝫ suo ieffabi
li mō manet. Nec legibꝰ ipse subijcitꝛ: sꝫ suis mo
ribus ꝛ exēplis ad hortū delitiaꝝ scꝫ delectabi-
liū ꝛ sursum ferentiū virtutū / humanū genus in
uitat: vt in horto cōcluso maneat: a quo ꝑ culpā
ꝓpriam exclusit adam. Hortus delitiaꝝ erat pa
radisus: in quo modicū stetit adā. Paradisus
in nostra lingua hortū sonat. In quo multipli-
candū erat genus humanū: ꝛ ab illo ad loca su-
percelestia inferēdū: nisi miser peccasset adam
ꝛ se atqꝫ totā futurā sobolē ab illo exclusisset in
penas. Cōclusus erat hortus ille diuina ꝛ facili
lege ne vetitum ederetꝛ: ꝛ eo fuit culpa grauior /
quo facilius diuinū ꝓceptum poterat custodiri.
Nunc ipe idem manet oīno cōclusus in possibi
litate redeundi: his dūtaxat exceptis / q̄ omini-
tus sunt ingressi: quoꝝ nisi duos ex fide non no
uit ecclesia / enoch videlicet ꝛ heliam: ꝙuis mul
tos tenere atqꝫ concludere potuerit ibi / ꝛ possit
diuina potētia / siue i corꝑe aut extra corpꝰ / vsqꝫ
ad diē iudicij aut ad aliud ꝓfinitū tēpus: siue in-
nocētes aut quos sibi placuerit ibidē quodāmo
do ꝓmiare aut fouere gremio molliori. Quod
credere / a fide nō est absonū: neqꝫ meritoriū siue
demeritū. Hortus cōclusus / ordo viuendi ꝑ ori-
ginalē iusticiā: a quo licentiatus nemini patet
egressus: a quo si q̄s egreditꝛ / in aliquā labitꝛ cul-
pam: sed nō impunitā. Nā famosum ꝛ ꝓuiū di-
luuiū insinuat omnibus posteris / ꝙ illi ꝓmi ho-
mines mūdi originalis egressi fuerant ab horto
iusticie originalis: q̄ tam seuiter iustissime sunt
puniti. Oīs enim caro corruperat viam suam. Gen.6
Hortus cōclusus ordo viuendi ꝑ legē mosaicā:
ordo viuendi hortus est / quē deus in ꝓmeuo cō
ditionis humane originali iusticia circūclusit.
Cui sepe ista manēte / sepē acerrimā mandatoꝝ /
sacrificioꝝ ꝛ cerimoniaꝝ circūdedit. Conclusio
ꝟo illa sub peccato erat. Inquit enim apostolꝰ:
Conclusit scriptura oīa sub peccato: qꝛ nemo iu- Gal.3

stificabat p legē: ꝙuis infra ipam staret īclusus. Et ille hort⁹ cōclusus/aliū hortū in fide habebat inclusum. Unde apostol⁹ sequit ad pdicta: Pri⁹ anteꝙ veniret fides sub lege custodiebamur cōclusi:in ea fide q̄ reuelanda erat. Et hoc est quod Ezechiel puidit: ꝙ rota velut inclusa erat in medio rote:scȝ fides inclusa in lege tēpore gratie reuelanda. Nouissime vo cū nobis deus pater loqueret in filio:fecit nobis in ipo aliū hortū/miro ⁊ ineffabili modo cōclusum. Bon⁹ iste hort⁹/in quo p carnē ⁊ sanguinē aut humanū semē null⁹ est or:⁹. Et in carne ⁊ p carnē ort⁹ nō saluabit nisi hic fuerit ortus. Et sic ortus nō videbit summū bonū: nisi vsq͙ in finē eū tenuerit/⁊ ab ipo emiserit talis ortus. Ortus in horto pseueret i horto/si celestē appetit hortū. Hortus iste cōclusus fontē habet signatū. Ad quod in canticis sequit: Hort⁹ conclusus/fons signatus. Lector ver⁹ intelligat fontē signatū esse in horto/nō extra. Fons iste diuina largitas seu redūdantia est. Et fons erat in paradisi medio: q̄ diuidebat in q̄tuor capita/ad irrigandam vniuersam terrā. Sed signat⁹ est fons. Nā ideo cūcta signant/ne confundant cū ceteris :⁊ vt discernant a ceteris/ atq͙ vt saluefiant. Uide allegorica: vide q̄ legis morū mysteria. Hort⁹ ē cōclusus: fons est signatus. Sed quo? Signo crucis: vt null⁹ bibat/nisi crucis signum accipiat.

Ezech.9. Tau signari expedit/ quos angel⁹ exterminator seruabat illesos: ⁊ crucis signo/qui de fonte gratiaꝝ ⁊ diuine largitatis aquā bibere volunt. Fons signat⁹ est sacramentalib⁹ signis. Sunt enim sacramēta/sacratissime rei signa. Signa-

Apoca.22. tus est fons velut liber ioāni ostensus/ signat⁹ sigillis septē. Et fons ecclesie sic occultis signis manat atq͙ mysterijs. Et bene fons in horto/in quē ingredit iesus: fons scȝ ecclesie diuinā redūdans gratiā/signat⁹ dicit: vt a fontib⁹ ceteris distinguat: nā aquā emanat ⁊ sanguinē. Etenim cū orasset iesus in horto mēte pfūda/ factus est sudor ei⁹ tanꝙ gutte sanguinis decurrētis i terrā. Magnū signū est a ceteris secernēs signatū ꝙ fons sit iste sanguine⁹ atq͙ coccine⁹. Et hieri-

Jos.6. chontina meretrix signū coccineū posuit ad fenestrā/ne cū ceteris male cōfusa periret. Signū a ceteris discernēs sanguis est christi. Hoc em̄ signo atq͙ sacrificio/ab oi alio pplo secernit popul⁹ christian⁹. Et in eodē pplo pferunt/q̄ sua corpa sanguine pprio signauerūt. Nullū euidēti⁹ christianitatis signū/ꝙ p christo sanguinē fundere. Hoc signo signata erat multitudo signatoꝝ: quā Joānes euāgelista p reuelationē aspexit. Habuit paradisus orientalis ⁊ delitiarū hort⁹ plantaria sua ⁊ arbores plurimas: inter quas oberrauit adā. Habet iste hort⁹ suas emissiones: habet malapunica/fruct⁹ pomorū: habet cyprū: habet nardū: habet crocū: habet fistulā: habȝ cinnamomū: habet vniuersa ligna libani: habet myrrhā: habet aloe: habet vnguēta optima. Inter q̄ recte viuit iust⁹: ⁊ ad ordinē vite reuocat errone⁹. Hec siq̄dē oia mysterialia ⁊ allegorica sūt. Moralia sūt multitudo virtutū signataꝝ in eis. Qui ergo legit/intelligat: inuestigādi materiā legentib⁹ dedim⁹. Deuitāda plixitas/ad alia festinare cōpellit.

Sed christ⁹ orat in horto/ vt auferatur passio: verūtamē ad patris volūtatē se ipm disponit. Hoc em̄ mō ecclesia seu fidelis aia orat p horto: vt sponsi ⁊ spōse similis sit oratio. Inq̄t em̄: Surge aq̄lo ⁊ veni auster/⁊ pfla hortū meū: ⁊ fluent aromata illi⁹. Ut aq̄lo surgat petit: videlicet ⁊ vt recedat. Can.4.
Et christ⁹ recessum expostulat calicis. Et petit auster /scȝ gratia calida spūssancti: ⁊ christ⁹ ex gratia spūssancti paterne se subdidit volūtati. Recessum ecclesia ⁊ ois fidelis aia desyderat frigidi aq̄lonis: qm̄ ab aq̄lone pandit oē malū. Frigiditas em̄ aie/inumera mala ⁊ bonoꝝ negligentiā opata est. Aq̄lo frigidissim⁹ est: ad cuius flatū horti nō germināt neq͙ campi: nec arbores aut herbe aut vinee gemmas/flores/siue fruct⁹ emittūt/imo emissi depereūt. Et plerūq͙ ad flatū ei⁹ cōgelat aqua. Sed oino cōtrarium operat auster. Hec oia opāte natura didicim⁹/ ⁊ ab autoritate scripture. Auster flat⁹ est spūssācti. Qui si perflat hortū/ordinē siue statū viuēdi siue omne quod no scit diuina lege cōclusū forte insinuat. Aromata fluūt: oia videlicȝ christo placentia ⁊ redolentia fiūt. Omne quod est diuina ⁊ canonica regula cōclusū/hort⁹ est cōclusus. Qui nisi pflet gratia spūsscti/aromata scilicet virtutes ⁊ eaꝝ acceptabiles actiones penit⁹ nō emittit. Aromata nempe odoramenta delectabilia sūt. Nihil olfactui spūali delectabili⁹ in hac vita ꝙ virtutū odor: etenim supcelestibus substātijs rōnabilib⁹ placet. Ubiq͙ virt⁹ ⁊ act⁹ eius de sui rōne placēt. Boni ac mali velint nolint bene iudicāt de virtute/actibusq͙ virtutis. Satis ergo fluūt q̄ in supna decurrūt. Perundiq͙ fluūt q̄ oib⁹ iure placent. Alio vo sensu cū experit flatus aq̄lonis ⁊ austri/vehemētia tribulationis inq̄rit ⁊ assistentia spūssancti: quoꝝ flatu sancta odoramēta decurrūt: ⁊ ad pfectū sanctū cōueniūt. Tribulatio multa bona eduxit in lucem. Florere fecit psecutio sanctos viros. Et spūssancti flat⁹ cōfirmauit corda bonoꝝ: vt psecutio īminens/tolerantia spūssancti assistens/catholicā ecclesiā diuersis ⁊ īnumeris sanctis fecerit germinare. Infinitas vo animas varijs pullulare virtutib⁹ aq̄lo psecutionis p grām austri: martyres p sanguinē ⁊ mortē: auster gratie per abdicationē ⁊ iuste vite censurā: īnumerabiles homines in horto ecclesie dū flarent/fluere iam fecerūt. Aq̄lo psecutionis inuisibilis excitate a sathana/⁊ insurgentis a carne corrupta: aut ab iniq̄s hominib⁹ irrogate in cognitione proprie infirmitatis atq͙ miserie animā peruenire suasit ⁊ fecit impatientiam insitam scire/cui⁹ cōtrariū se credebat. Latet vnusquisq͙ sibi/quousq͙ aq̄lonis flatus faciat experiri. Et si consurgat/ꝙ non a persecutione vincatur: non sue/sed superne cognoscet esse virtutis. Necessarius est aqui

bonis flatus ei qui appetit in sui cognitionē venire. Imperfectiones in hominibus latent: q̄s si quis posset aspicere/ tolerabilis esset aspect⁹ sathanicus. Excitata persecutio fecit patescere delitescens: vnusquisq; sibi apparet patiēs con tumelia quiescente. Et castus sibi esse videtur q̄ impugnationē nō patit: ꝛ esse fidelis qui nō sen sit inuisibilia fidei bella / et inuisibiles pugnas quas immittit inuisibilis predo. Auster autē se cus animā clarere virtutibus fecit. Aquilo con stringit ꝛ congelat aquas: ꝛ timor dei fluxibilez mentē frenat. Auster vo mali timoris congelationē resoluit: boni flatus australes/ad horti fe cunditatē: videlicet ad ecclesie aut anīe redimitionē vtiq; sepe prosunt. In hunc hortū filij dei petebat aduentus ꝛ factus est: ꝛ ad singlos animarū hortos expetit/ꝛ imp̄termisse fit. Inqt pfecto scriptura: Ueniat dilectus in hortū suū ꝛ comedat fructū pomoꝝ suoꝝ. Uerba enigmatica sunt. Et cōpletā petitionē dilectus ostēdit/ dicens: Ueni in hortū meū soror mea sponsa. Uelut si diceret: Quod petisti/perfeci. Aut alio sensu: vt sponsa inuitet/vt in hortum ipa veniat sponsi dilecti: cū adiectione illoꝝ que in aduētu in hortū noscunt esse peracta: sc; messui myrrhā cū aromatibus meis: comedi fauū cū melle meo bibi vinū cū lacte meo. Ab humana natura per idoneos viros patriarchas atq; pphetas chri sti petebat aduētus ad hortū: sc; ad ipam eādē humanā naturā/quā in horto sc; in oriētali paradiso primo plantauerat: seu ad israeliticā gen tem quā velut hortū inseruerat ꝛ circūdederat sepe legis: vt comederet fructus pomoꝝ suorum. Ubi fructus p fructus ꝛ p poma significan tur ꝛ arbores: que homies etiā ipse significant: Non enim simplex eius expectabat aduentus: sed vt comederet fructū pomoꝝ/id est arborum suaꝝ. Comestio approbatio est ciboꝝ: aut q2 delectabilia sunt: aut q2 vtilia esse noscunt/etiam si amaritudinē ferunt. Comestio incorpatio est eo rum denuo facta/que sumunt ab extra. Comestio christi mystica/est approbatio electoꝝ suoꝝ ꝛ incorpatio ad seipsum. Comestio christi approbatio fructuū arboꝝ suaꝝ: scilicet operū illorum/qui ab eterno predestinati a diuina mente sciunt: ꝛ incorporatio ad seipm. Idcirco signāter dicit: vt comedat fructū pomoꝝ suoꝝ. Singulis etiam anima hoc sedule vt dilect⁹ in hortum suū veniat: ꝛ approbet si fecit iustos aut dignos penitentie fructus. Sed dilectus expetit⁹ aut venisse se dicit/aut sponsam inuitat vt veniat: quod vtrūq; illo comprehendit verbo: videlicet vt aduentū dicat iam factum/aut aduentū imperet peragendū: factum in sponso /peragendum in spōsa. Sed quoquo modo se habeat ordo rei cetera p̄termittētes/quid christus in horto fecerit audiamus. Myrrham messuit: q2 cōtristatus est/sudauit sudore sanguineo: calicem per voluntatē suscepit a patre. Comedit fauum ꝛ mel: bibit vinū ꝛ lac: quia approbauit ꝛ appro bat/ꝛ incorporauit dulcedinē nostraꝝ virtutū

atq; actionum dulcedine sua/ꝛ puritatēvite no stre atq; morum nostroꝝ puritate altissima sua. Nam fauū nostrū cū melle suo/vinū nostrū cū lacte suo sua pietate assumpsit: cū omnia bona nostra inseparabiliter sibi sociauit: dās nostris bonis perfectionē/suis nullam diminutionē: vt apud omnipotentē deū sit meritū capitis/ membroꝝ: ꝛ merita nostra suis meritis vnita conualeant: que sine ipo omnino deficiebant.

Uilla gethsemani huiusmodi mysterijs corre spondet: que vallis pinguedinis interpretatur. Mat.26 Pinguedo refert ad flatū austri/sc; ad gratiam spūssancti: cuius infusione catholica ecclesia et omnis vere fidelis aīa viuit vita virtutis: ꝛ int⁹ per charitatē/extra per iugem operationē facit augmentū. Et iacob ꝛ esau p benedictione ma gna susceperunt a patre isaac/ q̄ in pinguedine Gen.27 terre benedictio esset eoꝝ. Pinguedo terre opa tio exuberans est: q̄ a gratia flante pcedit. Ille in pinguedine terre habet benedictionē/ q̄ p opa bona in virtutib⁹ pficit. Et aser cū benediceret a patriarcha iacob/ declaratus est q̄ pinguis eēt panis ei⁹/ꝛ q̄ delitias regib⁹ daret. Habet ecclesia pinguē panē/corpus sc; christi. Et q̄ seipos virtutibus regunt/reges sunt: ꝛ in isto pane delitiant. Omnis etiā fidelis ꝛ fidelit anima p rōnis regnū vocata regina/in isto pane fi dei hab; delitias. Et oliua nolebat deserere pinguedinē suā/vt imperaret lignis. Quecūq; anīa Iudic.9 bonis assuefacta operib⁹/ꝛ ardentibus desyderijs aucta/nō desyderat regnū aut curā gerere sup alios: ꝛ velut impedimēta declinat alijs i regimine cōmisceri: nisi talis necessitas aderit/ q̄ sine peccato vitari nō possit. Et q̄uis q̄sq; melior sit/si cū alijs q̄ si singillatim est bonus: non tamē si alioꝝ curā agit aut appetit importune/cē sendus est iustus. Nullus deserat orōnis et deuotionis ꝛ cōtemplatiōis pinguedinē importune aut celeriter vocatus ad regimē. Orat enim christus ꝛ deuotione agit: paternā quam inuocat cōtemplatur presentiam in valle pinguedinis. Optimū enim est orare in horto cōcluso/q̄ est in valle spūalis pinguedinis. Et melius ad se q̄ ad alios sine certitudine altioris pfectus fieri. Sepe multi pter alioꝝ curam ꝛ regimē pdiderunt sanctā pinguedinē: nec tamē alijs pfecerunt. Nam nō petebant arbores fructuose oliue imperium/sed saltus ligna sterilia. Fructuosi ad sterilem nulla conuentio/ꝛ deuoti ad indeuotum/orantis ꝛ vagi/contēplatiui ꝛ dispersi. Holocaustum pingue fieri petebat in psalmo. Tūc Psal.19 holocaustum pingue fit: cum omne quod offertur christo/charitate aut gratia spiritussancti pfunditur. Et in alio psalmo petebat Dauid: vt Psal.62 adipe ꝛ pinguedine repleretur anima sua: vt exultando laudaret omniū conditorem/ cū dicebat: Sicut adipe ꝛ pinguedine repleatur anīa mea: ꝛ labijs exultationis laudabit os meū. Et Esdras post recitationem verborum legis/ et luctū populi audiētis ipsum pinguia comedere hortabat. Ecce saluator in horto: ecce cōstitut⁹

est in villa pinguedinis ad nos: ad exemplū vite
agende/fructū ⁊ exemplar opeꝝ eius.

Cum esset in horto/tres elegit ex vnde-
cim: quos assumpsit ad altiora secreta.
Mat.26 Corā quibus est ꝓtestatus suā tristiciā
quos ad secū vigilandū exhortatus est
petrū/iacobū ⁊ ioānē. In q̇bus ꝑtermisso quod
mystice agit/magna sunt nobis ostensa sacra-
menta ꝑ moribus. Nā trinitatē quandā oportz
habere hoiem in magnis agonibꝰ cōstitutū: si-
ne qua frustra ꝓcedit ad bellū/inuanū orat/ in-
cassum theorizat ⁊ actuat. Primo necessaria est
agendoꝝ noticia/⁊ ꝑfundi vero lumine fidei: de
inde debellatio seu vera supplantatio vitioꝝ: et
assistēs gratia spūssancti. Hec trinitas in petro
iacobo atq͡ȝ ioanne ostendit: sine qua oīs actio
nostra deludit. Quis enim iussa diuina ꝑficiet/
nisi primo cognouerit? Quis ꝓcedit ad bellum/
si nō cognouerit signū tube? Si nesciuerit ducez
sub quo militabit? Si vexilla regia ignorauerit
vbi se colliget? Si pugnare atq͡ȝ repugnare non
nouerit/nōne deficiet? Si nō agnouerit inimi-
cū/quē percutiet? Aut a quo se cauebit: aut suꝑ
quē vibrabit cōfigens hastam? Si cōmilitones
nesciuerit/qua pugnabit fiducia? Si doctus nō
fuerit interdū insidias ꝑuidere: necnō ⁊ precaue
re impositas: oīno succumbet. Expedit nempe
nō ignorare astutias sathane. Semꝑ nāq͡ȝ col-
luctat occulte: ⁊ sibi aptos hoies visibiliter ad
certamia mouet. Qui legē dei ⁊ christi nō agno
uerit/quō legē eius implebit? Qui dei volunta-
tem quā in nobis ⁊ a nobis fieri christo docen
te petimus/ignorat: quō faciet? Si foueas igno
rauerit vitioꝝ/incidet in eas. Si nō nouerit rudi
menta virtutū/nō decorabit in eis. Ignarꝰ na-
uigandi submerget nauē: aut nō ꝑueniet ad q̇e-
tis portū: ⁊ q̇ nescit cauere periculū/ incidet in il
lud. Qui nescit abūdare cū habet/suffocabit in
possessis: ⁊ nescius pati penuriā opprimet ab il
la. Ignorans vti cōcessis/promissis priuabitur:
agnoscens vero e regione in oībus gradiet. Lu-
ctare cū vitijs/imo illa magis expedit supplāta
re: peccatoꝝ em̄ pondere pressus/iniq̇tatū sarci
na ꝑgrauatus beate vite nunq̄ videbit lōgeuū:
nisi facta fuerit supplantatio vitioꝝ. Supplan
ta in te punite nature cōplacitū: ⁊ eiꝰ abnega vo
luntatē. Supplanta fragilitatē/q̄ tecū in oī bo-
no duellat. Supplanta pigritiā: q̄ tuū iā caput
suꝑgredit. Esto victor tui/christo desuꝑ ꝑstante
leuamē: ⁊ eris omniū magnificꝰ triumphator.
Velut pessimū inimicū statue teipsum ī campo
spūalis certaminis aduersus teipsum/⁊ supplā
re festina: ⁊ oīs mundi amenitas vertet in fugā
⁊ terga dabit ꝓpere hostis antiquꝰ. Qui seip̄m
in occulto agone apprime deuicerit/nihil habet
obsistens. Qui s̄m saluatoris sententiam odio
habet animā suam: nō dormiet/nisi luctādo sup
plantet. Perseuerans odiū animo ⁊ actu quan-
tū facultas cōcedit/impretermisse ꝑsequit inimi
cū. Agit hoc odium malum. Odium vero euan-
gelicum de suo aduersario magis strenue triū-
phauit. Nullus alicui est seipso nocitor inimi
cus. Nec enim ab alio q̄ a seipso quisquis spū-
alia seu eterna nocumenta suscepit. Mundus
⁊ diabolus nō possident alias artes/in q̇bus se
colligant: aut alios campos certaminis habēt:
nisi animas quas mundus delebit ⁊ diabolus q̄
rit ad penas: ac per hoc necessariū factū est sup
plantatiuā habere virtutē. Gratiā vero q̄ scien
tiam iuuat ⁊ luctā / oportet esse presentē: sine q̄
vires hominū marcescunt atq͡ȝ virtutes. Nam
sicut sine verbo factū est nihil in rerum creatio-
ne: sic sine ipsius gratia factū est nihil in ordi-
ne vite agende. Sed q̄uis diuersis velis ipsa in
mundi mari velificet: tamē cū illa q̄ gratā aiam
deo facit/verus christi agonizator incedat: ⁊ si-
bi toto anīo inhereat: qm̄ nihil noui ꝓdesse su-
scepta dona ꝑ grām: nisi ex susceptis fiat respon
sio meritoꝝ. Nō gratificat hoiem deo id quod
accepit: sed id quod debito seruitutis ⁊ possibili
actione rependit. Bona sunt oīa q̄ ꝑ amorem a
deo accepimus: sed nisi hō in eis se iustis actio
nibus gratū faciat/ad accipientiū penā ⁊ iudi-
ciū intorquent. Sed satis grata reddit aīa crea
tori: si de plenitudine amoris ⁊ magnitudīe vo-
lūtatis rependit/quod nō valet de plenitudine
opis. Inquit em̄ apl's: Gratia dei sum id quod 1.Co.15
sum: ⁊ gratia eius in me vacua nō fuit. Tūc em̄
suscepta gratia nō patit vacuū: cū ille q̇ accepit
ex omni se virtutū vsibꝰ ⁊ exercitijs se coaptat.
Gratia vero qua innitimur/qua ꝓficimus/quam
oculo fideli aspicimꝰ: q̄ adiuuat/ꝓuehit ⁊ diri-
git: a patre luminū est/⁊ ab ip̄o descendit. Sem
per recte volentibꝰ adest: nemini deficit/nisi ei q̇
primo sibi volūtate defecit. Promptitudo qua
spūssanctus volentibꝰ illā infundit/omnē excu
sationē causantiū hoīm dirimit: ⁊ accusat omēs
⁊ ad iudiciū cogit. Ex defectu grām infunden-
tis/nullus habebit exceptiōis aut excusationis
suffugium. Immutabilis est infinite largitatis
autor: q̇ heri ⁊ ip̄e nunc ⁊ in secula seculoꝝ: defe
ctus nō recipiētis aut tepidi magis augebit ad
crimē. Igit trinitatē sctām in nr̄is agonibꝰ as-
sumamus. Ordo vero rei geste sic elucet. Sedet
seorsum in horto saluator oīm christus cum san
ctis ⁊ electis testibꝰ: ⁊ tristiciā mentis aperit vo-
calibꝰ verbis/dicēs: Tristis est aīa mea vs Mat.26
q͡ȝ ad mortē. Sustinete hic et vigila- Mar.14
te mecum. Quid est q̄ cepit cōtristari iesus
⁊ mestus esse? Non enim erat ex natura tristis ie
sus: neq͡ȝ sibi a cōmuniter accidentibꝰ inuite po
terat ꝓuenire tristicia. Sed accepit ⁊ ipse tristi
ciā/ad veritatē insinuādā assumpti hois: ⁊ com
passionē ostendebat de ꝑditis: q̇ velut hō cōpa-
tiebat de sua passione dānandis. Interimit hic
philosophantiū indocta doctrina/q̄ sapientes
tristicia nō premunt. Etenim cum iesus in quo
sunt omnes thesauri sapientie absconditi/ vsq͡ȝ
ad mortem se tristari fatetur. Pia est tristicia
christi/⁊ ab ipso sancte suscepta ī horto pingue
dinis: vt in ipso puniret quod in horto ꝑmeuo
male fuit letatus adā. Et ꝓ paterna iniuria simi

liter tristabaꝶ ꝓ preterita ⁊ īminenti: qꝛ erat eiꝰ
filius iniustissime occidendus: ⁊ vt iniq̄tas erat
tractāda iusticia: vt turpitudo sanctitas: vt stul
ticia sapiētia: vt dedecus decus: vt ꝑditio salus
vt latro improbꝰ/ suoꝝ dator largissimus. Per
spectabat altissima mente oīm hoīm p̄teritoꝝ/
p̄sentiū ⁊ futuroꝝ delicta ⁊ nefanda peccata: ꝓ
q̄bus diluendis oportebat sustinere dolores: in
aīo tristari/ ⁊ in carne penari. Et ꝓ hominū in-
gratitudine tristabaꝶ: ⁊ acutius cōfodiebaꝶ ex
ista tristicia q̄ꝫ ex pena. Tristiciā acriorē sepe fe-
cit in anīa ingratitudo q̄ꝫ dolor inflictus in cor-
pore. Tristabaꝶ ⁊ anxiebaꝶ spūs eius: vnus exi-
stens/ ꝓ oībus dolens: ⁊ qui tam breui tp̄is spa
cio ad emendā tot miliū obligabaꝶ ānoꝝ. Scri
pta erant inuisibili stylo in aīa illa oīm tēporum
momēta: vt imagines delinquētiū/ necnō ⁊ pec-
catoꝝ varie quantitates / similiter ⁊ qualitates/
numeri ⁊ intēsiones/ tetraliter ⁊ lucide refulge-
bant. Nā tetrū tetraliter ⁊ lucide videꝶ in claro.
Tetraliter/ qꝛ obscurū est: lucide/ qꝛ sicut est/ no
tum est. Tenebat ip̄e mestitudinē/ nō tn̄ tenebaꝶ
ab ipsa: ꝓ eo ꝙ excellentissimū opus inuisibiliū
animaꝝ inclusaꝝ corꝑibꝰ vastationē acceperat:
nō aliter reparandū/ q̄ꝫ per mortem ipsius ⁊ san
guinem. Et erat excessus assumpte tristicie atqꝫ
mesticie: quā corā se positis ⁊ electis testibꝰ vo-
ce flebili ostendebat. Que tristicia magnitudi-
nē astruebat amoris: vt intantū sciamus nos di
ligi/ ꝙ leticia tristareꝶ ꝓ nobis. Nemo tristatur
nisi de damno dilecti/ aut de re ꝑdita que inhe-
rebat amori. Et equa lance appenduntur in anīa
bus hominū circa eandē rem amor cū adest: cuꝫ
ꝟo deperdiꝶ/ dolor. Terminus autē huic tristi-
cie appositus / animū in cōsyderatione suspen-
dit/ cū diciꝶ: vsqꝫ ad mortē. Sed ad saniores in-
telligentias animū cōuertamus: mortē eternaꝫ
omniū/ vnius mortis victoria suꝑari crēdamꝰ.
Ro.5. Secundū ap̄lm: Sicut vnius pctō morti oēs
tenebamur absorpti: sic vnius iusticia multi re-
uocanꝶ ad vitam. Mors ⁊ mors duro conflixe-
runt duello. Mors christi fiebat / vt destrueret
oīm mors. Mors oīm scꝫ ab adā vsqꝫ ad chri-
stū/ in oībꝰ gentibꝰ firmauerat sibi regnū. Pro
inde tristaꝶ anīa christi vsqꝫ ad mortē: videlicet
quousqꝫ mors christi omnē mortē ꝑ iusticiā ple-
no iure deuinceret. Nā in victoria mortis chri-
Co.15 sti mors oīm absorpta narraꝶ: ⁊ a victoria deui-
cta/ victoria p̄dicaꝶ. Unde s̄m ap̄lm: Absorpta
est mors in victoria. Et sequiꝶ: Ubi ē mors vi-
ctoria tua? Mors christi oīm mortē absorbuit.
o.7 Per serpentē introducta est mors: ⁊ serpēs de-
uorauit serpentē. Nam serpens moysi cum esset
pharaoni in egypto ad ꝓdigia facienda exor-
tus ex virga quā manu sua dn̄o iubente gesta-
bat/ deuorauit serpentes magoꝝ pharaonis. Et
christus ꝑ simile serpens dictus/ mortē omniuꝫ
sua morte deuorauit: vt mors oīno absorpta sit
in victoria. Noua ⁊ inaudita exercitatio ista erat
vt mors vinceret a morte: necnō ex morte vita
ꝯsurgeret. Ex hoc erat ista tristicia vsqꝫ ad mor
tē. Et vt intellectꝰ altior inclarescat/ simpla erat
mors christi: que duplicem nostram deuorauit.
Mortē incurrerat humanū genus a primo pa-
rente ꝑ omnes ꝓpagata ꝓpagine: in anīa simi-
liter ⁊ in corpore rei exꝑientia docente. Christꝰ
ꝟo in corpore/ nō anīa vnicā mortē accepit: qua
debellauit ⁊ binā. Hoc ꝟo agere magni exerci-
tij erat. Et quod mentibꝰ alte intelligentiū plus
accrescit: mors corꝑis vnius hoīs mortē ani-
maꝝ ⁊ corporuꝫ pariter interimebat. Quod tn̄
mors corꝑis aduersus mortē corpoꝝ decertas-
set fecissetqꝫ victoriā/ magne vtiqꝫ fuisset poten
tie: ꝙ ꝟo mors corꝑis mortē deuoret animarū/
ipsarūqꝫ vita ex corꝑis morte cōsurgat/ hoc oīm
mortaliū scientiā ꝑtranscendit: quod ꝓp̄esioris
⁊ diuini mysterij fide scibilis fuisse opificiū no-
uimus. Tristabaꝶ ergo illa infinita ⁊ amabilis
anīa vsqꝫ ad mortē: quousqꝫ videlicet nouꝰ mor-
tis occasus antiquū mortis occasū excluderet:
⁊ occasus occasum ad vitā reuocaret. Oīm q̄ fe-
stinat aliq̄d magni agere/ tristaꝶ quousqꝫ perfi-
ciat: ⁊ tristicia ⁊ sollicitudo in agentis aīa se cō-
miscent. Inaudita res/ ⁊ insolita exercitatio in
qua cōtristabaꝶ dn̄s iesus christus: non ex eo ꝙ
deus erat/ sed ex eo ꝙ carnē susceperat: sicut p̄-
dictū de ip̄o multū ante fuerat ꝑ ꝓphetā: Cōtri Psal.54
status sum in exercitatione mea: ⁊ conturbatus
sum a voce inimici ⁊ a tribulatione peccatoris.

SEd obmittentes q̄ dicenda parat susce
pta materia / ex ip̄a tristicia sumamꝰ tro
pologicā ⁊ inuisibilē actionē. Nō oīs
tristicia laudabilis: neqꝫ omnis tristicia
virtuosa. Et multipliciter scriptura mesticiā cō
prehendit. Uerūtamē quedā tristicia noscitur/ ad
quā christi exemplo animā debemus vsqꝫquaqꝫ
cōuertere. Tristaꝶ nō ꝓpter sua/ sed ꝓpter alie-
na peccata. Tu ꝟo ꝓpter tua lamentū ⁊ dolorē
assume. Nam quod leticia vana cōmittiꝶ: nūq̄ꝫ
melius q̄ꝫ tristicia vera deleꝶ. Et quousqꝫ in ani
ma ꝓprijs voluntatibꝰ abnegatos nosmetip̄os
nouerimus ⁊ mūdo mortuos: ipsiqꝫ nobis aspe
xerimus crucifixū/ incōsolabilē ⁊ irremotā tri-
sticiā anīa ip̄a possideat. Renuit omnis anīa cō
solari/ memor facta tristicie christi ⁊ penaliū ope
rū eius. Tristari siquidē expedit eū qui deliquit:
⁊ merentē esse q̄ cōmisit digna meroribꝰ. Sem-
per enī in loco tartareo nō ex alio luctus intrāsi
bilis erit/ q̄ꝫ ex delictis atqꝫ peccatis. Tempora
lis ⁊ nō ficta tristicia euasit eternā. Et si padus
⁊ albula ex oculis hominū peccatorum lachry-
mabiliter ꝓcessissent/ quasi nulla recompensa-
tio pro penis remouendis eternis. Facta ē no-
bis in necessitate tristicia vsqꝫ ad mortem: vt il-
lam parati simus prompte subijcere pro vita: si
hoꝝ alterum a quopiam in optione daretur/ an
sustinere mortem/ an deserere in aīo vel in actio
ne virtutem. In his nempe que habent asperū
sensum/ nihil morte tristius inuenitur. Proin-
de vsqꝫ ad mortem tristicia fieri dicitur: cum q̄s
ꝓ diuinis agonibꝰ illā subire paraꝶ. Christus ī
morte summū ⁊ vltimū sacrificiū fecit ꝓ nobis:

⁊ in figura ⁊ veritate appellatū est sacrificiū ve-
1.Esd.9 spertinū. Et esdras legit merens ⁊ tristis stetis-
se vsꝫ ad sacrificiū vespertinū. Tristabat piissi-
ma tristicia christus velut ardenter diligēs/cu-
piēs liberare quē diligit: ⁊ digne placere dignis
offerre volens semetipm in sacrificium vesper-
tinū: quo liberabat hūanū genus: quod ex cre-
atione diligebat ⁊ ex vnione quā fecerat. Placi
tum vo paternū ꝑficiebat ex aīo: quia de ipso
Psal.39. scriptū erat: Holocaustū pro peccato nō postu
lasti: tunc dixi/ecce venio. Non vituloꝝ aut hir-
coꝝ/sed sacrificiū christi filij sui querebat pater
omnipotēs. Incessabilis tristicia nos diuerbe-
ret donec fiat mors sacrificij vespertini: quod tunc
plene pagit/cū nil in aīa ⁊ in sensibus remanet
quod nō sit altissimo dedicatū. Etenim in sacri-
ficijs antiquoꝝ animalia mactabant. In sacri-
ficijs christianoꝝ occidunt proprie voluntates
atꝫ ꝑperam actiones. Et vita nature offerēdū
animal priuabat: ⁊ vita culpabili quam suadet
corrupta natura/priuari expedit semetipsum of-
ferre volentē in sacrificiū vltimum siue vesperti
nū. Sed quousꝫ aīo fiat/tristicia libēs ab ani
mo nō recedat. Si fieri omnino negabit/tristi
cia eterna cruciabit inuite. Optimū est tristiciā
per tristiciā preuenire/per tēporalē eternā. Mo-
re hominū tristabat ⁊ loquebatur christus/vsꝫ
ad mortē tristari se pandens: ad meditationem
sue tristicie atꝫ ad nostrā tristiciam assumendā
sua expressione verboꝝ nos inuitans. Ac ꝑ hoc
ostendit suo verbo tristiciā vt sciatur. Ideo sci-
re facit vt intendat aīa nostra in illas inuisibi
les passiones/ꝗ passionibus corpis vehemētio-
res ꝓculdubio extiterunt. Proinde verbū fle-
bile/amabilis vox: Tristis ē anima mea vsꝫ ad
mortē. Verbū capitis ad seipsum membra trās-
formatiue cōuertens: vt sit cōmunicatio inuisi-
biliū passionū/etiam si sanguis nō pro sanguine
funderet. Ab hac cōmunione nullus secernitur
nec excusationis suffugiū inuenitur: Quis multi
effugerunt/multiꝫ deuitauerunt: ⁊ plurimi nō
inuenerūt participationē irrogataꝝ ⁊ sensibiliū
passionū. Ingrediamur vt possumus ī illud
secretū anime christi/que cōtristat vsꝫ ad mor-
tē. Unde tristat? Quo fine tristat? Usꝫ ad mor-
tem. Quo modo ille inuisibilis ⁊ intellectualis
sol eclipsim tristicie passus est? Unde lux ꝗ oēm
animā coherētē sibi/diuinis facit coruscare splē
doribus: leticijs ineffabilibus replet: tristicie te-
nebras aduocauit? Nā nihil sibi dominabat in
vite: vt omni celeritate qua vellet/a se posset re-
pellere. Aduocata erat ab ipso tristicia: iussa nō
importuna venit. Bonū est ad illam ꝑ contēpla
tionē fieri: sed melius ꝑ cōmunionē fieri christi-
formē. Christiformis eīm tristicia/eternam post
corpis mortē inuenit ꝓfecto leticiā. Idcirco ad
sustinētiā ⁊ vigiliā/suos electos inuitat/dicēs:
Mat.26 Sustinete hic et vigilate mecū. Non
Mar.14 q̄rebat illos tres in suo esse p̄sidio: nec ad sui cu-
stodiā atꝫ tutelaꝫ eos volebat oēs esse intentos
quos pauloante p̄dixerat in eo scandalū omnes

esse passuros: sed eos ad tolerantiā ⁊ cōsydera-
tionē eoꝝ ꝗ ab ipo agebant disponebat. Susti-
net ꝗs cū christo/ cū tedium nō patit ex repenti
nis euentibus: ⁊ ex subitis casibꝯ aīa melꝯ ro-
borat: neꝫ succumbit iminēte periculo. Mul-
ta sunt ꝗ hoīes sustinēt: ⁊ multi sunt sustinentes
sed nō cū christo. Sodalē ad christū expedit fie-
ri virtuose atꝫ meritorie sustinentē. Sustinētia
est quedā expectatio futuroꝝ. Sustineamus cū
christo futura. Quamuis eīm ex mundo abierit
corꝑe: nobiscum tamē est diuinitate/ potestate/
sacramento/atꝫ dilectione. Sustinet cum chri
sto/qui nullo merore in expectatione cōtrahit:
nec temporis dilatio animā grauat: nec aīam af-
ficit dilata ꝓmissio: nec in orōne anxiat/si non
accipit ilico quod affectat: ⁊ semꝑ eodem mō se
habet in his ꝗ ad eū ⁊ circa eū diuina ꝓuidētia
fiūt. Tentationibꝯ nō opprimit/ꝗ cum dn̄o susti
net. Dicit eīm scriptura: Fili accedens ad serui- Eccli.2
tutē dei/sta in iusticia ⁊ timore: ⁊ p̄para animam
tuā ad tentationē: ⁊ deprime cor tuuꝫ ⁊ sustine.
Qui agonē diuine seruitutis ingredit/sustine-
at: si qua cōfluentia mala ⁊ adiutorij dilatio ⁊ tē
poris/nō deterreat: ne a iusticia decidat: ne a di
uino amore disceptet. Verus sustinens ad ten-
tationē aīam parat: ne cū venerit/inueniat im-
paratū: ⁊ velut improuidus subito elidatur. Et
absꝫ corde ꝑ humilitatē depsso vera sustinētia
nō habet. Sequit etiā: Sustine sustentationem
dei. Cōiungere deo ⁊ sustine. Christusꝫ dicit:
Sustinete mecū. Qui cum christo ⁊ ꝓpter chri
stum sustinere aliquid recusarunt/penas nanci
scunt eternas: sacra dicente scriptura: Ve his ꝗ Eccli.2
ꝑdiderunt sustinentiā. Quam ꝑdidit ꝗ ferre in-
surgentia ⁊ obiecta mala recusat: ꝗ cōqueritur/
qui de tpis dilatione causat. Qui seipm sensua-
liter ⁊ cōpassiue se diligit/oīno verā sustinentiā
abnegauit: nec cū christo fortiter agonizante in
sudoribus sanguineis ꝑ virtutē sustinet. Sensu-
alis eīm amor atꝫ cōpassio cū diuino agonista
diuine agonē agente ꝓ nobis nō permisit fieri:
quē detinent in veritate collegā/⁊ virtuti susti-
nentie libellum fecit dare repudij. Sed ad susti-
nendū cum christo/⁊ recogitandū eum ꝗ ꝓ no-
bis omnē verboꝝ ⁊ actuū ⁊ verbeꝝ aduersus se-
metipm sustinuit cōtradictionē: sua irrep̄hensi
bilis lex omni rōne cōstringit. Ex hoc quippe lo Psal.118
quebat dauid: Propter legē tuā sustinui te do-
mine. Lex christi honesta ⁊ irrep̄hensibilis est/
sancta ē/iusta ē/ verissima ē: eternas ⁊ incompre
hensibiles ꝓmissiones habet/ ꝓpter quam su-
stinendus ē christus: sustinendū cū christo ⁊ ꝓ-
pter christum. Ille vero sustinet propter legem/
qui ꝓpt euangeliū christi nil ferre recusat: frau
dem nullam amat ex ipo pcsse contingere. Ille
sustinet propter legē dei/ꝗ propt euāgeliū euan
gelicis virtutibꝯ nō defecit. Vn̄ propheta secu-
tus adiūxit: Sustinuit aīa mea ī vbo eiꝯ. Quid
est vbū eiꝯ? Verbū increatū. Oīa sustinēda sūt
propter verbū increatū/⁊ in verbo increato: qꝛ
oīa ꝑ verbū facta sunt: ⁊ sine ipo factū est nihil.

Sed p̱ vẽbũ increatũ oĩa facta sunt ꝓpter ver-
bũ: ꝛ in ṽbo increato iuste oĩa tolerant. Nõ em̃
tolerata in ṽbo pñt aliq̃d boni adimere tolerã-
ti. Si p̱ ṽbũ oĩa facta sunt: ꝛ sine ipso factũ ẽ ni-
hil: q̃d deꝑire põt summo artifici? Quid deꝑire
põt oĩa facĩeti? Quid deꝑire põt ṽbo oĩpotẽti?
Quid deꝑire põt ei qui oĩa fecit ex nihilo: ꝛ sine
quo nihil fieri põt ab aliquo? Et quod factũ est
rediret ad nihilũ: nisi esset p̱ quod facta sunt oĩa
verbũ. In altissimis ꝑambulabat confidẽter aĩa
dauid cum dicebat: Sustinuit aĩa mea in verbo
eius. Cuius eius? Oĩpotẽtis dei. Quod est ṽbũ
oĩpotẽtis dei? Uerbũ incarnatũ: q2 ṽbũ caro fa
ctũ est ꝛ habitauit in nobis. Sustineam9 oĩa in-
surgẽtia ꝛ irrogata verba ꝛ verbera: ꝛ si q̃d susti
nẽtie iuste specimẽ secũ portat: in verbo incarna-
to: ad quod oĩs ratio nos cõpellit: q2 ꝓpter nos
verbũ caro factũ est. Frẽs nõ in natura diuina/
sed p̱ gratiaʒ in hũanitate ipsius sumus. Dedit
em̃ his q̃ credũt in nomine eius potestatẽ filios
dei fieri. Si filij dei: ergo fratres incarnati ver-
bi. Sustineat frater cuʒ fratre: clamat em̃ oĩbus
nobis melior noster. Sustinete hic ꝛ vigilate me
cum. Sustineamus in verbo eius. Quod ẽ ver-
bũ eius? Uerbum ꝓmissionis est. Merito ergo
sustinendũ est: q2 que ꝓcedũt de labijs eius/non
faciet irrita. Jurat em̃ p̱ semetipsum/quia verbũ
hoc faciet quod ꝓmittit. Proinde sustineamus
in verbo dei ꝛ cũ verbo dei/ad sustinentiã nos
inuitante. Altas em̃ ꝛ ineffabiles ꝓmissiones ex
eius verbo suscepimus: q̃ nõ irrite fient/si cũ ipo
ꝛ in ipso et ꝓpter ipsum voluerimus sustinere.
Ad vigiliã eque inanimat vt ad internã specula-
tionem vigilia referat: vt agoniã eius atq3 tristi-
tiam/ꝛ omnẽ congressionẽ eius atq3 ꝓcessionem
ad pugnã ꝛ debellationẽ tetralium mẽte sedula
speculemur: cõfigurati similitudini tristicie/ago
Luc 22 nie atq3 imagini mortis ei9. His dictis ꝓ-
gressus est pusillum Jesus q̃tum ia-
ctus est lapidis: separatus ab eis et ꝓ
cidit in faciem suam: et ꝓfunda men
Math 26 te orauit dicẽs: Pater si possibile est/
Mar 14 transeat a me calix iste. Ueruntamen
non sicut ego volo: sed sicut et tu. Sic
orans p̃ma vice nullũ respõsum in oratiõe susci
piẽs: venit ad discipulos suos: tres/sc3 pe
trũ/iacobũ ꝛ ioannẽ: et inuenit eos dormi
entes. Et velut increpãs eos/quos ad sustinẽ-
Mat 26 tiam ꝛ vigiliam induxerat: dicit petro: Si-
mon dormis. Non potuisti vna hora
vigilare mecum: qui te paulo ante assere-
bas te mecum in mortem venturuʒ? Uigilate
et orate: vt non intretis in tentatio-
nem. Spiritus quidem ꝓmptus est:
caro autem infirma. Item secundo reli-
quit eos. Et abijt: et orauit eundem ser-
monem dicens. Et reuersus ad discipulos/
tres dormiẽtes inuenit: q2 eoꝝ oculi vehementia
grauabant. Et nihil eis dicẽs/ad orationẽ ter-
Luc 22 tio est reuersus. Et factus in agonia/pro-
lixius orabat: eundẽ sermonẽ quẽ p̃mo ꝛ se-
cũdo dixerat repetẽs. Ubi tãta est suffusus orati
onis vehemẽtia: vt sudor efficeret sanguineus ꝓ
fluẽs in terrã. Cui angelus apparuit: vt hominẽ
eũ in agone ꝯfortãs. S3 q̃bus verbis eũ alloq̃re
tur: aut in q̃ effigie appareret/p̱ euãgelistas mini
me claruit. Cũ hoc oĩno mẽtes in admiratõe sus
pẽdat: q̃ sibi de nouo angel9 appareret aut quo
modolibet loq̃ret/q̃ oẽs nouerat secũq3 habe-
bat. Sed hoc in idẽ redit q̃ deuicta tẽtatõe deser
ti/sibi angeli de nouo ministrabant: q̃ ab eo quo
creauerat/ĩptermisse sibi assistebãt. S3 nouitas
hec nõ ex forma dei/s3 ex forma gerit serui/hoĩs
q3 suscepti. Preter illã validã ꝛ clamosam orati-
onẽ quã christus in cruce cõpleuit/nullã ipsius ꝛ
alicuius alterius efficaciorẽ ꝛ intẽsiorẽ orõnẽ le-
gimus q̃ hortalẽ. Dimittit verus orator discipu-
los octo: dimittit ꝛ tres: ꝛ totũ ad seipsum se col-
ligit/ab oĩbus corꝑe segregatus: sub indetermi-
nata mensura/videlicet q̃tuʒ iactus est lapidis.
Cautum fuit a spũsancto/vt sic euangelista de-
scriberet. Nam ꝓpius ꝛ longius lapis põt ꝓijci
ꝓut valitudo minor ꝛ maior fuerit iacientis/q̃ti-
tas ꝛ grauitas lapidisq3 ꝓiecti. Proinde meli-
us sub indistincta mensura describitur/q̃ si de-
terminata mensura iactus lapidis poneretur:
vt nunq̃ tantum in hac vita christus ab aliquo
elongetur: q̃ cor lapideum hominis etiam pec-
catoris ad ipsum non possit si voluerit/plene cõ
uerti: fieriq3 participẽ illius ꝓfundissime oratio-
nis: q̃ se paterne subdidit voluntati/vt ꝓ nobis
caliceʒ biberet passionis. Segregatus orat in
horto saluator. Et solitũ loci tenet/ꝛ corꝑis ami
cum habet minoribus situm: in quo monefacit
nobis vt qui ad patrem ꝓfunde disponit mẽtis
alloquium/etiam in virtute charissimos inter-
mittat: ꝛ qui vellent in eadem actione fore consi
miles. Tẽpus est psalmodie: tẽpus hymnizandi
cũ multis: ꝛ tẽpus quo verus orans etiã vere orã
tem nõ sentiat. Tẽpus quo p̱ seip̃m votum suuʒ
apud deũ vnusquisq3 deponat. Non semꝑ in cõ-
centu aut in synaxi est orandum: sed si vox iuuat
a voce/spũs etiam iuuat a spiritu. Melodia spiri
tuum vtilior est q̃ vocum: ꝛ ipsoꝝ concordia gra
tior q̃ verborũ. Hec siquidem agitur in melius
in absentia corpoꝝ q̃ presentia. Orationem for
te fecissent apostoli cum christo/si secum ad orã-
dum duxisset. Orationẽ eis indixit: vt p̱ se ora-
rent corꝑe discollegatus ab eis. Qui soliloquiũ
querit ad deum: nil iuxta se habere velit natura
ꝓpria motum habens: imo ꝓ posse deuitet/siue
rõnale siue irrõnale consistat. Uitandum etiam
esset dum orat/quod mouet ab aura. Improui-
se habuerũt hmõi sepe mẽtis spicula recurrare.
Si sanctus est collegã quẽ habes/dimitte inter-
dum: ꝓpter eternum/cui te mente collegare dis
ponis. Bonum semꝑ est orationem orationi cõ-
iũgere: non aũt semꝑ vtile corpus corꝑi in ora-
tione sociare. Unusquisq3 ꝓpriũ habet affectũ
cuius humiliter petit effectũ: ꝛ appropriatũ de-
fectum aduersus quem interpellat: ꝛ vulnus suꝑ
quo petit cataplasma diuinuʒ. Ubi fuerit ineq̃-

litas affectionũ/⁊ locoꝝ erit aptissima silitudo. Ubi vnusq̃sq; ꝓpriã ꝑ se causaz habet/ad regẽ ꝑ seipsum loquet: vt excuset obiectã: aut excipiat cõpendia rex: aut sua intercessiõe quẽpiã tueat. Diffundũt etiã plurimi orationẽ vt virtutis inuisibile fiat augmentũ: vt refrenet sathã ⁊ consimiles eius: vt paretur aditus ad exercenda diuina. Ac ꝑ hoc vbi maior erit affectus ad singula/ maior erit deuitatio singuloꝝ. Secreti eiulatus ⁊ simplices/rigorẽ regis inuisibilis inflexerunt. Si dicẽte apostolo ad rationẽ reddendã vnusquisq; ꝑ se cõstituẽdus est ante ineuitabile christi tribunal: ꝑ se vnusq̃sq; causam suã ante diiudicationis horã ꝓficiat remotis testibus coraz christo. Plurificat sepe cum socijs intellectus: ⁊ mens distrahit ⁊ recuruat. Propter orationẽ ⁊ ⁊ intentionẽ eius fieri singularẽ/maxime dixi esse virtutis. In psalmodijs ⁊ hymnis ⁊ orationibus atq; horis in synaxi omnis singularitas cõdẽnat. Boni sunt ⁊ sancti catholici ritus: quos statuerũt patres antiqui. Bona est oratio que ab omnibus emittit cum concentu: bonum est cum multitudine psallere: obedientia eñ seruat ⁊ charitas. Et quod vno dicente ab altero intermittit/media charitate supplet. Dum eñ alternatim hymnizatur ⁊ psallitur: vna res dicitur ⁊ tacetur. Necnon ⁊ alternatio psalmodie plerũq; non permisit in his que dicuntur includere intellectum/aut illa morari per modicum ad aspectum eius: sed velut aqua fluminis que alia superueniente decurrit: sic quod alternatim dicitur defluit/nec haustum dulcedinis ꝓstat. Et dum alter alternans expectat vt dicat: cito labit quod delectat. Et alternantium ex mora tediũ ꝓcauet ne delectabiliter surgat quod premit. Et illa cõsyderatio ne nimia ꝓlixitas aut breuitas fiat/cõsyderationem dictoꝝ ⁊ inclusuz saporem inhauste omnino exclusit. Non eñ eodem momento multa ⁊ diuersa recipit intellectus: aut in diuersis delectat affectus. Successiones eñ temporũ ⁊ actuum habent/similiter ⁊ vices. Tamen obedientie sancte virtute/ista non ascribunt ad crimen: magis vero effectũm deo gratuitũ habẽt. Igit post omnem synaxicam orationem oportet fieri ad seipsum: ⁊ qui ad specialem ꝑ obedientiã obligat: ⁊ qui ꝑ publicam christiane vite insticiam ⁊ consuetudinem canonicam ⁊ antiquã patenter psallunt: aut in oratorijs ⁊ ecclesijs orant occulta necessitate cogunt ab alijs abstrahi et ad seipsos fieri: vt in cubilibus mentiũ atq; zetarum gemant/compungant: ⁊ clausis labijs cordibus alte clamẽt. Orat inter arbores iesus: q2 inter arbores peccauit/non orauit adam. Inspiciat ⁊ sequat orantẽ iesum/qui ꝑ orationẽ ascẽdere in supna disposuit. Mat.26 **Progressus pusillum ꝓcidit in faciem suam.** Bñ ꝓcidit in faciẽ suam: quia ꝑ suã noticiã deo dedit altissimas ꝓces. Procidit in faciem: genuflexit capite inclinato/⁊ in terram vultu defixo. Nam qualis erat consistentia mentis/in eadem transformabat ⁊ corpus. Subiecta eñ erat ꝑ omnia christiana voluntati paterne. Alius euãgelista dicit: Procidit sup terrã. Terrenos eñ/non celestes venerat liberare. Procidit sup terrã: q2 de terra terrã humanitatis assumpserat: quã de terra ipse celestis venerat erepturus. Homo de terra/ deus de deo erat. Procidit sup terrã/vt maledictio terminaret ade: qua dictũ est: Terra es/⁊ in terram ibis. Ipse de terra natus ade. Procidit sup terrã: sup humanã terrã inclinatus/ q̃rebat illam imponere sup celũ: ad quod possidendum creata erat. Solertiori verbo alius euangelista dixit: Positis genibus. Effectus ⁊ signa in oibus capiunt ex hoc ꝙ qualis est in virtutũ actionibus anima/in correspondentib9 actibus statuit corpus. Anima ꝑ omnia humilis: in oratione/motu/gestu/⁊ in omnib9 moribus corpus deprimit ⁊ inclinat. Et casta cõuertit ⁊ sensus/⁊ oẽs corpeos lubricosq; mot9 sua lege refrenat. Patientia querimoniã resonare nõ sinit: ⁊ corpus exponit ad penas. A passionibus libera/fecit corpus iniuriaꝝ flumina ꝑtransire. Charitate affecta detexit thesauros: ⁊ corpus ⁊ res in vsum tradidit ꝓximoꝝ: nec eoꝝ ꝓsperis ex inuidia maledixit: nec signo vel verbo q̃siuit ab aliquo dignitatẽ: despectis cõtenta sodalibus/deuitauit ꝓceros frequentare. Utensilia ꝓ necessitate dũtaxat/nõ ꝓ pascẽdis oculis req̃siuit. Et oẽm ornatũ corꝑis sub anathemate iudicauit. Nature cõtenta refugijs/corpus ordinauit i victu: christiformis facta in cibo ⁊ potu ⁊ asperitatib9 crucifixit. Infallibilis est regula: ꝙ qualem cõsistentiã habet aĩa/in talẽ ab extra cõuertit ⁊ corp9. Eq̃dẽ ⁊ ꝑ simile: cõsistẽtia exterior corporis/signũ veꝝ aut fallax ex consistẽtie mentis. Uex dixerim ꝓ his q̃ simulationib9 carent: fallax ꝟo ꝓ his q̃ detinent ab eis. Bene aũt ꝓcidit in faciẽ ois orans: qui noticiã omniũ quã habet rõnis ⁊ fidei in hũilẽ deꝓcationẽ conuertit.

Agonistaꝝ christi scientia ⁊ noticia quelibet nõ elationẽ/sed humilitatẽ ꝓtendat omnimodã ⁊ inclinatã ad obedientiã omniũ penaꝝ et mortis. Ex hoc forma virtutũ omniũ christus mente ⁊ corꝑe ꝓcliuus/supplex suã petitionẽ ordit: monefaciens oĩbus nobis/vt dũ anxiat cor nostrũ ex aliquo/formã inditã obseruemus. Inq̃t eñ [Pater mi si possibile est/trãseat a me calix Mat.26 iste. Uerũtamen nõ sicut ego volo: sed sicut tu vis.] Motiuũ ꝓinde habet omnis oratio: ⁊ determinatũ aliquid omnis orans intendit/a quo mouetur qui orat. Preuisus atq; prefixus finis/ motor est omnis agentis. Igitur christ9 vt homo ab aliquo fine ad orandum mouetur: vt deus/a nullo qui supra sensualitatem assumpte humanitatis verificans. Cui mouenti consensit et ratio: ꝙuis se non exaudiri prenosceret. Expediebat omnino vt sensualitati mouenti ad petendum ratio consentiret. Aliter enim funderetur oratio: cuius effusio tota ⁊ tote rationis est/ nõ sensualitatis: quãꝙ cõtradictandi potestatẽ semꝑ ratio ipa possideat. Ab instanti sue incarnationis christus omnes futuras penas aspici-

ebat in aīa: sed nūc sup rōnē incūbens / ꝓ sensualitate orās: sensuz passionis ab ipsa petit auerti. Cuius petitiōe pacta: ꝑ eādē rōnē id quod ꝓ sensualitate postulauerat paterne volūtati / hoc suū est ꝓpriū postulatū remittere melius decernēti. Pater mi / ab eterno videlicet deitate. Pater mi ⁊ nullius alterius: ꝑ deitatis naturā. Pater mi: ꝑ eternū amorē. Pater mi: ꝗ omniū pater bñficio es. Pater mi / ⁊ omniū: sed mi plus ꝙ omnium. Allocutio pia / allocutio humilis / allocutio amabilis / inflexiuā possidēs oīno virtutē. Hanc allocutionem oībus orare volētibus ꝑdocuerat dicens: Cum oratis dicetis: Pater noster. Sed ipse singulari filiatione atqꝫ amore dixit: Pater mi: ⁊ nō noster. Pater in greco / genitorem sonat in latino. Qui generat / aliquid diffundit in genito. Generauit omnia sua potentia deus: ⁊ aliqd diffundit in genitis: non de sua substantia / sed ꝑ similitudinem quandam. In filio suo eterno totum semetipsuz infudit: quia totus in filio pater / ⁊ totus in patre consistit filius. Ex his que christus habebat a patre / ipsum alloquebat. Ex his que accepimus a genitore omniū deo / ipsuz supplices ⁊ suppliciter exoremus: cephalice orationi orationē nostrā nos ꝗ sumus mēbra / iungentes. Sed inqt christus: Si possibile est. Quid sibi vult apposita ⁊ dubitatiua conditio? An vertitur in dubium: si suam potentiam aliqd subterfugit. Certū est ꝙ omnipotenti oīa sunt possibilia: ⁊ nihil vult quod non possit: nihil pōt quod nolit. Vñ possibile transfert de potentia in volūtatē: vt si velit possit / nō possit si nolit. Et inquirit si decretum mutat eternum: cum eum sic mori fuerit ab eterno ꝓuisum. Et si firmum manet eternum consilium: si hoc opus esset aliqua ratione mutandum: cuz sepe deus opa mutet / firmo manente consilio. Alius vero euangelista euidētiori verbo scripsit: Abba pater / omnia possibilia sunt tibi: vt ex isto tollat illa conditio / si possibile est: cū de potētia nulla sit ambiguitas / quin pōt que vult. Ideo alius euangelista vigilantiori verbo dixit: Pater si vis transfer calicē hūc a me: vt omnino potentia in voluntatem transeat: ⁊ velle atqꝫ posse diuersitatem nō habeant in diuinis: quia omps deus nō pōt quod nō vult: nec vult quod neqt efficere. Pōt quod vult: vult ⁊ quod potest. Ac ꝑ hoc saluator omnium christus tale ꝓnoscens mysterium / ex eo quod orat: non dubitans potentiam: voluntatē interpellat paternā: quod verba secuta declarāt. Verūtñ nō sicut ego volo / sed sicut ⁊ tu vis. Hec em̄ oīs orationis est cōclusio verior: vt nihil velimus / nihil qꝫ petamus: nisi quod dare velle credimus bonorū omniū largitorē. Improbra est petitio ꝗ datoris supgredit voluntatē. Digna exauditiōe cognoscit: si submittit voluntati. Abba: nō scripta charta coram deo ē formāda petitio. Dilaniabitur in exprobratione petentiū scedula exarata / si grata non fuerit largitori: maxime si ꝑsistit in petendo. Et qr nescimus ꝗd velit impēdere diues in oībus diuina maiestas; omnis nostra petitio in sua est volūtate claudēda. Sic em̄ saluator ipse ꝓdocuit vt orando diceremus ad patrē: Fiat volūtas tua. Hec est em̄ oīs ꝑfecti hoīs tota ⁊ indubitata ꝑfectio: voluntatē habere in oībus deiformē: ⁊ factiōibus ꝑficere si sciētia certa seu fide nouerimus. In plerisqꝫ nāqꝫ codicis euangelici scriptis dixisse regimus saluatorē nostrū / ⁊ in nostris moribus ducē hanc ꝓtulisse sniam: Quia descēdi de celo nō vt faciā volūtatē meā: sed voluntatē eius ꝗ misit me. Apostolis vero hesitātibus de cibo eius / cū eū ad puteū reperissent: respōdit: Meus cibus est vt faciam volūtatē eius qui misit me: ⁊ ꝑficiam opus eius. Et alibi: Non quero voluntatem meam / sed voluntatem eius qui misit me. Qui vero facit voluntatem domini: omnem spūalem affinitatem seu ꝓpinquitatem habet ad christū ipsō dicente: Qui facit voluntatē patris mei qui in celis est / ipse meus frater ⁊ soror est. Magis ꝓpinqtate spūali ab christo astringimur / si perficimus voluntatē paternā ꝙ ex eo ꝙ assumpsit hūanitatē nostrā. Ad hoc in suis scripturis exhortat apostolus: Probetis ꝗ sit volūtas dei / beneplacens ⁊ ꝑfecta. Hoc idez ad Ephesios scribit: Nolite fieri imprudentes / sed intelligentes ꝗ sit voluntas dei. Nulla maior imprudentia / ꝙ scientie diuine volūtatis habere carentiam: ⁊ intelligentia viatica nulla maior ꝙ ipsius certa seu ꝑ fidem noticia: nulla vero vtilior si deducat ad actū. Quod ꝓnoscens Dauid / petebat anxie ipsius habere documenta dicens: Doce me facere volūtatē tuam: quia deus meus es tu. Non simplicem petebat habere ipsius scientiam / sed actiuam. Nam in expeditiōe voluntatis ipsius omnis actiuorꝫ est merces: ac contemplatiuorꝫ excellens exorit premium. Sed multi causantur in excusatione fallaci: scuto vitreo se tegētes / ipsiꝰ negātes hr̄e noticiā: acsi nō culpate viuant / dum diuinam voluntatem ignorant. Sed apostolus ad Thessalonicenses scuta vitrea fregit: ⁊ se fallaciter excusantes / vno verbo fecit apparere culpabiles. Inquit em̄: Hec est voluntas dei sanctificatio vestra; Mandata vero sacramenta virtutesqꝫ sanctificant: ⁊ per illa nos facit ⁊ approbat sanctos omnipotens pater: que in sancta ecclesia tubis viuis altisonantibus per fidem ex scriptura diuina didicimus: ⁊ discere potuit omnis adultus iudeus siue paganus: vt nemini pateat excusationis suffugium diuine volūtatis notorio aduersanti. Orat christus multa passurus ex humano sensu / ab his liberari desyderans: sed decretum ꝓponit omnino paternum. Non rescindantur a capite membra / ratione vel moribus. Ad quod se ratio christi subdit / omnis subdatur oratio rationis: vt nil velit orans remouere in sensibus asperum / aut amenum inquirere: nil dirigi suo iudicio / nil sue consentaneum rationi: nisi quod diuina decreuit autoritas: ⁊ quod rō peteret christiformis. Cōformitas vero nr̄e volūtatis ad deū hac tripartitiōe pagit: vt velimꝰ quod vult: ⁊ quod nō vult oīno nolimꝰ: ad differentiā vero volūtatis indif-

Margin: Mar.14 — Mat.26 — Joā.6 — Joā.4 — Mat.12 — Ro.12 — Ephe.5 — Psal.142 — 1.Thes.4

ferētia semꝑ sistat. Nec ex hoc ꝗsq̃ accipiat in di
uina volūtate aliqͩ indifferens ꝑmanere: nec ꝙ
ꝑ vices rerū ⁊ tēpoꝝ ipsa muteť: sed ꝓ nostra in/
telligentia sic accipi: qm̄ multa sunt ꝗ vtrū deus
velit an nō/certam scientiā non habemus. Om/
nia ꝗppe ꝗ de conformitate nostre volūtatis ad
deū dici possunt/isto sermōe clauduntur quo chri/
stus orauit ad patrē: vt non solū in tolerātia pas
sionū/sed in oībus volūtas infallibilis sua fiat.
Impossibile penitus erit sic in veritate orantem
nō exaudiri. Nam ꝓpheta ꝗrulus lamentabatur
Threñ.3 ꝓ hierusalem/dicens: Opposuisti nubē ne trāse
at oratio. Prohibēs penit⁹ est quod transitū im
pedit eūtis. Nubes radiantis solis ad nos sepe
consueuit transitum impedire. Profundi est in
tellectus noscere illam nubem/que ad orationez
nostram se obicez facit: ⁊ qualiter se obijciat/ex/
pedit scire intente orare volentem. Luce clarius
mentibus hominū illucescat: bona vel mala no/
stra cogitamina/verba vel oꝑa nihil habere ob/
sistens: quin ante diuinum conspectum perueni/
ant/etiam anteꝗ̄ fiant: sed vsq̃ ad deuz tūc trāsi/
re dicuntur/cum nihil secum portant vnde impro/
bentur. Tunc vero quopiam obsistente nō trāse
unt/cum secum ferunt vnde reprobentur. Nubes
autem quā deus opponere dicitur ne oratio trāse
at: orātiū est sensualis aut retenta voluntas. Nō
em̄ ꝓpheta insolerti aut improuiso sermone lo/
cutus est: cum nubem obstaculum orationis ex
ꝓssit. Nam sicut nubes ex exhalatione terre atq̃
paludum efficitur ⁊ visibus obstat: ne vsq̃ ad supe
riora lumina vsitato more ꝑueniant: ⁊ luci sup/
ne/ne ꝑtibus iferioribus solitis splēdoribus ful/
geat: sic sensualis aut retenta voluntas surgit ex
carne: nascitur ex terris: prouenit ex placitis: exit
ex asperis toleratis/aut vtiq̃ tolerādis: ꝗ ad se/
ipsam est/deū ad se ꝗrit inflectere/nō ipsa sub fie
ri. Que nisi a rōne victoriosa vincatur/⁊ in diuinā
se transferat voluntatē/vt ipsa nō nostra fiat: nu
bes obex efficitur/vt ad deū nostrā orationē transi
re nō sinat. Non transit ad deū oratio/ꝗ non in
spe vtili aut in re reportat optatū. Nubilosa vo
lūtas est que suis directiōibus insistit ⁊ gaudet:
que in diuine volūtatis se non transtulit clarita/
tem. Proinde omnis anima ꝓ celestibus certās
cum orationē effundit ⁊ suam/animam corā dño:
cum gratiarūactiōes ⁊ laudes iure ꝑcedētes ex/
soluerit: aut nihil distinctū postulet: aut si postu
lauerit distinguendo/totū in diuinam traijciat
volūtatē: qm̄ ipse melius nouit omne nobis ex/
pediens/ꝙ feruidus feruide orans. Sanius cū
infirmo agitur: si non frigidam ⁊ appetitam aquā
ꝓ estu febrili/sed bibat calidam iudicio medici.
Estimat sepe infirmus vtile quod est noxiū. Con
tra quē medicus altiori ꝓuidētia sanxit: vt quod
est vtile aut minus ledens ꝯferat: denegat quod
delectat. Et infans tutius relinquitur in plorati/
bus: ꝙ sibi ad solatiū concedatur gladius quē pe/
tebat acutus: quo accepto forte lederetur a seipso
ꝑ manuductilem incautelam: ⁊ daret merito eiu/
latus ⁊ lachrymas. Non aūt accepto illesus in/
fantiliter gemit: cui ꝯsolatio ꝑter lesionē festina
succedit. Nō est nostre scientie petere que vtilia
sunt. Hoc etiā asserit apl's ad Romanos: Quid Rō.8
orem⁹/ne scim⁹. Solū nouit artifex ꝗd ad cōple
mentū expediat oꝑis. Ipse infallibili sniā ꝓui/
dit vnde ꝑficere aut ꝑsistere opus habet: ex quo
melius oīs nostra ratio atq̃ oratio termiatur/si
abnegata ꝑ oīa in diuinā trahitur volūtatem. Ab
eterno nāq̃ disposuit/nouit atq̃ voluit bōa da/
ta dare petētibus: ⁊ meliora penit⁹ ꝙ petamus.
Persoluantur laudes: ꝑsoluantur gratiarum debitē
actiones. Sint indelete receptoꝝ charte in no/
stra memoria. Inspiciatur iuisibile chirographū
obligationis nostre ad deū/ꝓ donis mūeribus
q̃ susceptis. Uideamus stipulationē solennē in
sensu cordis inuise contractam inter nos ⁊ deū:
sub qua hypotheca ꝗtumq̃ cēsus reddidimus
iustissimo exactori/cui omnia pleno iure debentur.
Hec si sedule in animo deuoluuntur/iuste damna/
tionis sententia omnes premit: vt etiam amo/
ris scintillam in veritate non rependerimus ei
qui ꝑuenit amando ⁊ de non esse in esse ꝓduxit.
Quid em̄ ex nostra voluntate petemus? Qua in
sistemus audacia: cum ex aduerso nobis ingrati
tudinis crimen obsistat? Iuste condemnatus ex
habitis suam non habeat voluntatē: q: nec ha/
bet iusticiam in petendis. Dicat igitur supplex
orans: Dñe: volūtas tua/non mea fiat. Non em̄
aliter sane intelligētibus hec petitio sonat: ꝙ vt
misericordia dei cōcedat quod iusticia denegat.
Indubitāter a diuina iusticia improbantur qui ꝓ
priā in orando ꝑferūt volūtatem. Et si ꝗd hūa/
no sensu aliqñ in oratiōe ꝓfertur: nō ꝑsistatur ex aīo
neq̃ verbo: sed christi exēplo postꝙ ratio inter/
pellauit ad regē/velut sensualitatis amica sine in
terpellatione se subdat supno iudicio dicēs: Ue
runtamen non mea/sed voluntas tua fiat. Po/
stulat inuisibilis ordo iuris/vt ratio aduocās ꝓ
sensibus in instanti fiat subdita infallibiliter om
nia disponenti. Christus tota vite perfectio ⁊ im
perfectis aliquid imperfectionis in suis mori/
bus prerogauit/a sua perfectione nō cadens: vn
de non diffiderent si ꝓ sensualitate/non tamen
ex vitio interdum aliquid postularent: dum emis
sa postulatione in voluntatem diuinam petitum
retorqueretur.

Sed vbi eandem postulationis senten/
tiā repetēs saluator omniū christus/mi/
rum quiddā mētibus nostris accrescit:
scz cur tot vicibus iterauit sensualitatis exopi/
men. Sed si spūs attendimus ꝓmptitudinē: eo
feruentior orat in illo spūs/quo magis sensus in
firmabatur humanus: ⁊ ad subdendū se deo ratio
firmior/ꝙ sensus ad respuendū quod erat asper
parabatur. Et ille inuisibilis ⁊ ꝓ parte sensibilis
agon magis fiebat ad ostēdēdū victoriā rōnis/
ꝙ ad insinuādā fragilitatē humanitatis: vt sem/
per vnus ⁊ idem mente constans inueniretur sal/
uator omniū in humana ⁊ insita ratiōe: qui vn⁹
est cum patre ⁊ spiritusancto in vnitate diuine
substantie. Necnon et trinitas significabatur

in omnibꝰ geſtis eius: ideo triplicauit illam in-
effabilē ⁊ ſacratiſſimā orōnē. Et patri fundaba-
Ro.8 tur oratio: quā filius ipſe in aſſumpta hūanita-
te fundebat: ⁊ ſpiritui remittebat/ cū dicebatur
Non mea voluntas/ ſed tua pater fiat. In lege
Deu.17 aūt ſcriptū eſt/ ꝙ in ore duoꝝ vel trium ſtat omne
verbū veꝝ: ꝓinde chriſtus ex tribus aſſumptis
teſtibꝰ ⁊ totidē actibꝰ/ eſſe veꝝ aſſerit quod age-
bat. Prerogata eſt forma orandi ex geſtibꝰ ſal
uatoris. Et tu cū oraueris/ formā ſuſcipe hoīs
ꝓpter delicta ꝓpria ad exitiale ſupplicium: cui
patibulū ex forefactis iuſticia ꝑparauit: ⁊ cū in-
terna cōſcientia premit ⁊ mordet: ſeipm interne
diiudicans/ dicat: Merito hec patior. Nec au-
det aliqd in iudicē irrogare calūnie: ꝓpriis cri-
minibus accuſantibꝰ cōglobatim. Et maiori-
bus vrget doloribꝰ qꝛ deliquit/ ꝙ qꝛ in interitū
vadit. Eius ꝟo ſimilitudinē nō aſſumas q̄ ma-
la fecit digna pena/ ſed morte turpiſſima ⁊ de iu-
dice querulatur: vehemementius dolens ꝙ pa-
titur ſiue morit/ ꝙ ꝙ commiſit huiuſmodi pe-
na plectendū. Talē typū aſſumēs etiā ſi ex aīo
fundat preces: nubē habet oppoſitā. Typo aūt
primo veſtitus poſtulans magnā dei miſericor-
diā ſup magnā miſeriā aſſequit ſepe petitionis
effectū. Saluator prima vice orōne pacta: nō
accipiens vt hō reſponſum paſſibili humanita
ti ſiue carni ſuſcepte ſe donans: vnionē indiuiſi-
bilē ſeruans: vt hō verus pauens ⁊ tedioſe affi-
ciens: reuerſus eſt ad illos tres/ quos in obſerua
tione reliquerat: ⁊ ſecū ſuſtinere atq; vigilare fu
Mat.26 erat exhortatus. **Et venit ad diſcipulos**
Mar.14 **ſuos: et inuenit eos dormientes.** Ui-
Luc.22 de agoniſtā celeſtē/ in terris agonizantē pro no-
bis: iam ab almis ꝓmiſſoribꝰ ⁊ electis diſcipu-
lis p ſomni altitudinē derelictū. Uide cōgreſſo
res cū cōgrediente ꝓ nobis: q̄ etiā in cōſydera
tione illoꝝ q̄ pro eis ⁊ ꝓ toto humano genere
ſunt/ vigilare aut ſuſtinere nō poſſunt. Multi
nempe dn̄o altiſſimo ꝓmiſerūt: ⁊ cū ipſo diſpo
ſuerūt tolerantiā paſſionū: ſed tp̄e quo actꝰ vir-
tutis exigit/ fallere ceperūt diſpoſita ⁊ promiſſa
in cubilibꝰ ⁊ priuatis domibꝰ. Multi ꝓbiter mi
litant ſine bello: vbi aūt apta facie cōſpicit ini-
micus: aut multitudine bellantiū fit cōgreſſus:
ſqualidat facies: ⁊ animꝰ terrore cōcutit: ⁊ eſti-
mata ꝓbitas trāſiuit in ſomniū: ſicut q̄ euigilat
nō habet quod ſomniat. Sed ſi hoc referimꝰ ad
id quod ſupra poſuimꝰ/ hos tres diſciplos tres
ſignificare virtutes: abſonū videt/ ꝙ virtutes in
agonizāte dormitēt: cū ſine virtutibꝰ aliqs ago-
nizare nō poſſit. Sed ſi ꝯſyderamꝰ acute quod
agit/ intellectꝰ in partē aliā retorquet. Non dor
mitant in agonizante virtutes: ſed velut dormi
ens eſt omnis habita virtꝰ in q̄buſlibet agoni-
bus chriſtianis/ reſpectu illiꝰ auxilii quod deſu-
per mittit: vnde fit victoria ſi bellat. Ac per hoc
apoſtolis ſoporatis/ ꝟo agonizanti cōfortans
Mat.26 angelꝰ de ſupnis apparuit. Sed dicit dn̄s petro
Mar.14 ſic: **Simon dormis?** qui vigiliā corpe atq;
Luc.22 animo promiſiſti. Simon interpretat obediēs.

Male obedit q̄ dormit tempe ſalutifere actiōis.
Nec ad voluntatē ꝑceptoris excubāt in multis
obedientiā. Sed ve illis. Et multi ſacramenta
obedientie iurauerūt/ ſed degenerati ſunt: ⁊ abie
runt abſq; potentia ⁊ valitudine ante faciē dia-
boli ſubſequētis. Proinde ſequit: **Nō potui-**
ſti vna hora vigilare mecum? In hoc ſi
quidem ſermone membra rep̄hendit capitis ꝓm
ptitudo: ⁊ paſſionum ⁊ tolerātie breuitas decla-
rat. Quid ſibi vult hoc ꝙ ſaluator Petro cū ce
teris obiecit in facie: Nō potuiſti vna hora vigi
lare mecū? Si deus non dediſſet potentiā/ negli-
gentiam non increpaſſet. Multā poteſtatē acce
pimus: ſi credētes in chriſto dei filii facti ſumꝰ.
Ex hoc Ioānes inq̄t: Dedit eis poteſtatē filios Ioā.1
dei fieri his qui credunt in noīe eius. Multa po
teſt chriſtianus: multa poteſt q̄ p fidē dei ē filius.
Igit quare cū chriſto nō vigilat Petrus? quare
cū chriſto non vigilat chriſtianus? Quare cum
dei filio eterno ⁊ vero ꝓ nobis in tp̄e incarnato
nō ſuſtinet dei filius p fidē ⁊ gratiā adoptatus?
Huic interrogationi nulla vero reſponſio dabi-
tur: ſi ſuffugiū excuſationis inquirit. Ad excuſa-
tionē ergo non intorqueat reſponſio/ ſi dei ſen-
tentiā mereri nolumus ſeuiorē āplius excuſan-
do ꝙ accuſando delictū. Certū eſt deum nobis
omnē dediſſe ſufficientiā ad ꝟtutis actus quos
exigit: aliter autē eſſet exactor. Si vigiliā ⁊ ſuſti-
nentiam exigebat: ꝓfecto potentiā dederat hoc
agendi: aliter nos p fallaciam cauſaret. Sed ꝙ
nō vigilamus/ diminutio ē fidei ⁊ defectus amo-
ris. Et charitas omnia ſuſtinet: qua deficiente/
defecere virtutū exacti ⁊ debiti actus. Sed am-
plius hoc noſtris malis accreſcit: cū ꝙ de vnius
hore ſpacio apoſtoli nō vigilauerint/ increpant.
Hora breuis tempis ſpaciū eſt: vt hic breuiori
curſu accipiat ꝙ vna de vigintiquatuor quibus
dies naturalis pagit: ⁊ in ſua ſphera regyratus
ſol a motu celi/ ab oriente in occidentē/ ab occi-
dente in orientē: nō ſuo motu/ ſed ꝑmi mobilis
virtute reuertit. Omne tēpus quod ab initio crea
tionis vſq; ad finem mūdi decurret/ nec horam
reſpectu eterne diei poterimus appellare. Indi-
cibilis breuitas eſt hominū vita: imo quod viui
mus/ velut atomꝰ eſt in ſphera. Quid cauſabi-
mur de tribulatiōibus/ aut anguſtiis/ aut fame/
aut ſiti/ aut nuditate/ aut de vinculis/ aut de car-
ceribus atq; flagellis? Quid de cruciatibꝰ? Quid
de vniuerſis q̄ contra hoīs ſenſum habēt aſpeꝝ
ſenſū: cū vita noſtra ſit modica hora: q̄ cū chriſto
capite fidelia mēbra nō vigilare ⁊ ſuſtinere recu-
ſant horridas paſſiōes. Sz ꝑtermittēs horā ne-
gligenter decurrere/ ſine bono ꝑuabit ſine fine.
Solerter aduertat q̄ cū chriſto in paſſiōibus pe-
tit aſciſci aut fieri p oīa chriſtiformis: qm̄ oīum
hominū pūctualis eſt vita: aut audacter dicam/
quo vitā trāſigimus breue inſtās. Nā tp̄e quod
in ꝑteritū eſt elapſum/ nō viuimus. Conſiſtatum
em̄ ē iuriſdictiōibus mortis: tp̄e vero futuro nō
viuimꝰ: qꝛ in eo quod nōdū ē/ hoīs vita nō ſiſtit.
Pn̄ti tp̄e viuimꝰ quod maiori velocitate ī futurū

transuolat de ꝓterito: ꝙ bñ curuato ⁊ forti sagitta emittat ab arcu. Quid ergo est ꝙ tã breui hora cũ christo in suis placitis ⁊ nobis vtilibus nõ possumus vigilare atꝫ sustinere ferenda: nisi ꝙ defectus est in nobis amoris atꝫ virtutis: quo acceptã potentiã homo fecit inutilem: nec iustũ exactũ reddidit desuꝑ exigẽti. Ad pastores ecclesie atꝫ doctores terrifice dirigit istud verbũ: id circo dicit Petro iaz totius ecclesie ꝓordinato
Mat.26. pastori: Nõ potuisti vna hora vigilare mecũ? In
Mar.14 qua cõmissionẽ aiaꝝ ⁊ curã suꝑ suã animam accepersit. In quo si vigilarẽt: corpus ⁊ res ꝓ animabus liberãdis exponerẽt: sicut christus ad mortem semetipm exposuit. Nec thesauros conderẽt: quia christi charitas thesaurizare nõ nouit. Cõtemnerẽtꝫ omnẽ ornatũ seculi: si vigilarent cũ christo suꝑ salutem generis hũani. Mecũ em̃
Joh.15 ideo dicit: qꝛ sine ipso nihil possumus facere. Constanter ⁊ ꝑseueranter possimus nobiscũ ⁊ cũ sodalibus huius seculi vigilare: necnõ iniqtatis ⁊ sollicitudinis rerũ labentiũ excubare ꝓ foribus cũ christo: qꝛ nolumus omnino / neqmus: possemus vtiqꝫ si vellemus. More demonũ sunt multi qui non dormiũt nisi supplantẽt: vtinã ⁊ ceteri nisi diuinis pactis placitis nõ dormirent. Ue qui horã ꝓfinitã nõ habet ad ꝑagenda diuina.
Ro.13 Inqt em̃ apostolus: Hora est iam nos de somno surgere: nõ dormire. Sed christus exhortari nõ desinit: etiam dulciter indulgẽs quod ex
Mat.26. fragilitate homo deliquit. Uigilate et ora-
Mar.14. te: vt non intretis in tentationem. Ad vigiliam ⁊ sustinentiã ipse ꝓmonuit orationem vbi nũc addit: qm̃ ꝑ ipsam ⁊ ex ipsa ⁊ in ipsa ⁊ cũ ipsa tota virtus ⁊ actio nostra inualescit et crescit ⁊ auertit tẽtationis introitũ: cuius ipsius nõ ꝓhibeat actũ. Demonũ est officiũ nõ sempꝫ potestas tentationẽ imittere: hũanitatis est tentamenta sentire: spũs aũt nostri siue voluntatis est tentationi cõsentire vel dissentire. Angeli est in tentationibus adiuuare: solius dei est ex toto tẽtationem auertere. Ad tentationem vero intrat cũ consentit aut cũ efficit quod tentatiue suggerit. Quẽ itroitũ omꝑs de⁹ fortissimo vecte claudit: ne intret q sibi fidelit orãdo deseruit. Proinde orandũ est ab omnibus: vt non intremus in tẽtationem. Et in sua ⁊ ꝑma oratiõe qua aposto
Mat.6 los orare docuit hoc ꝓmonuit: Et ne nos inducas in tẽtationem. Naz intrat inductus: ⁊ sempꝫ inducit intrans. Multa de tẽtatione hic ⁊ alibi diximus: idcirco ad ꝑsens currit ad alia velociter noster sermo. Sed hoc quod adiecit multaz
Mat.26 dissertionẽ reqrit. Spiritus quidẽ prom
Mar.14. ptus est: caro autẽ infirma. De suo spũ ⁊ carne sua dicebat saluator: Spũs qdem ꝓmptus est: caro aũt infirma: an de spũ ⁊ carne discipuloꝝ? Secundũ rei veritatẽ ꝓlatũ verbũ põt ad vtrosꝫ referri. In christo infirma caro: quia passibilẽ ⁊ mortalẽ acceꝑat: ⁊ ipse illam subijciebat pauoribus ꝑ voluntatẽ: vt infirmaret timore pene / quã virtute deitatis poterat roborare. In discipulis aũt caro erat infirma / ex ꝑmoꝝ parentũ ꝓpagata ꝓpagine: in cuius semine infecti erant: in quo ⁊ ex quo no infirmabat penitus caro christi. Erat etiã caro christi ⁊ apostoloꝝ infirma ex defectu virtutis: quia quis esset promptus eoꝝ spũs / non tñ adhuc eos cõfirmauerat spũssanctus. Dispartite aũt ista sentire vere intelligẽtie nõ repugnat. Acsi christus dicat: Spiritus quidẽ / scꝫ meus ꝓmptus est: caro autẽ / scilicet nostra infirma. Cõmuniori vero sensu totũ ad discipulos quod dicit / intorquet: ex his q christus ante ꝑdixerat: Uigilate ⁊ orate vt non intretis in tentationem: qm̃ spũs vester promptus est vigilare atꝫ sustinere mecũ: ⁊ me confiteri ⁊ non negare / sicut pauloante dixistis: sed caro vestra est infirma: ⁊ intantũ ꝙ ꝓmptitudinez spũs deꝑmit ⁊ retũdit. Ecce durũ bellũ: ecce ineuitabile omnino duellũ: ecce mirandus omnino conflictus: ꝙ ab infirmitate carnis reꝑmatur nostri animi ꝓmptitudo. Quod alijs verbis in
posterũ declarauit apostolus: Caro em̃ concu- Gal.5
piscit aduersus spiritũ: spiritus autem aduersus carnem. Hec em̃ sibi inuicem aduersant: vt nõ quecũqꝫ vultis / illa faciatis. Pugna hec sentit: oculis nunꝙ patet. Sed que sit ꝓmptitudo spiritus ⁊ carnis infirmitas / aduertamus. Promptus vsitatiori vocabulo idẽ est quod paratus. Tunc ergo spũs est ꝓmptus: cũ ad diuina beneplacita fuerit sine turbatiõe paratus. Hoc nã
ꝙ dicebat dauid: Paratus sum ⁊ non sum tur- Psal.118
batus vt custodiam mandata tua. Promptitudo spũs ꝑ sanctam audaciam / non ꝑcacem: ꝑcerum aũt quorũlibet hominũ faciem non veret: ⁊ loqui vbi expedit non formidat: nihilopẽdit penas: ⁊ mori ꝓ christo ad palmiferũ culmen ascribit: ⁊ de vilitate gloriam / delectationez de penam / de abiectione gaudiũ sumit: ⁊ iocũdior quo sensibus aliquid sentit aduersum: ⁊ contra carnẽ impassibili bello cõfligit. Infirmitas vero carnis est ꝓnitas in malum / rerũ sensualiũ ⁊ labentium appetitus / tedium bonoꝝ actuum / agendoꝝ incuria / declinatio vtilium asperitatum / vigiliarũ et orationũ odium siue fuga / dormitionis amicatinutiliũ congregatrix / importuna ꝓuisio futuris / resurrectio tarda vel nulla / ꝓcrastinatrix bonoꝝ actuũ ex virtute / hiatus inclausibilis ad delectantia sensuum / impatiens christiformiũ passionum. Suꝑ hanc infirmitatẽ dauid dei misericor-
diaz implorabat dicens: Miserere mei dñe qm̃ Psal.6
infirmus sum. Nec ꝓ infirmitate penali orabat dauid / sed contra infirmitatem culpabilez / qua spũs ꝓmptitudo reprimit. Et alibi voce flebili
declarabat: Infirmata est in paupertate virtus Psal.30
mea. Omni remoto dubio notum fiat: ꝙ omnis nostra potentia infirmat in pauꝑtate gratie siue virtutũ. Et flebilis Hieremias ꝓ hierusalem di-
cebat: Infirmata est virtus mea. Sed hierusalez Threni 1
pctã ⁊ ꝓphetarũ ⁊ sacerdotũ ⁊ regũ causam huiusmodi supponebat: vt pctm̃ contractũ subito ꝑ penitentiã non abstersum / infirmitatẽ ad peiora cadendũ inducat. Plaga celeriter nõ curata maiorẽ ĩfirmitatẽ debilitatis apposuit. Proin-

Treni.3 de in lamentationib9 sequit: Dedit me domin9
in manu: de qua nō potero surgere. Nā sepe di-
uino iudicio agit: vt q̄ peccat/ infirmet: ⁊ nō ad
peccata cumulanda ꝓcliuioꝛ/ vt amplꝰ debilite
tur. Ex quo fit vt aut tradat in reprobū sensum
cordisq̧ duriciā: aut morte ꝑuētus in manu de-
monū includat: de qua surgere nō possit/ etiam
si velit. Utraq̧ quippe manus sensus reprobi ⁊
duricie cordis atq̧ diaboli quez acceperint/ ita
sepeliunt/ ⁊ talē lapidē supponūt/ vt surgere non
possit: sic suo merito tumulatus/ nisi suscitauerit
q̄ quatriduanū de monumēto vocauit. Ac per
hoc orandū est/ sicut traditū est a christo: ne ca-
damus in tentationē: qꝛ sic spūs ꝓmptus est: ca
ro periculosa infirmitate languescit. His di-
Mat.26 ctis saluatoꝛ agonista ꝓmptissimus: secundo
Mar.14 abijt ad orandū/ eundē sermonem di
cens. Inuariabilis ē oratio christi. Et forma
nobis in orōne prestruit/ ne mens orantis laba
tur in multa. Nō fiat diuisa in multa mens illiꝰ
q̄ cupit obtinere quod postulat. Uariatio petiti
onū instabilis anie nota ē: ⁊ rigidū fecit exaudi
re volentē. Et nullo responso suscepto referen-
te scriptura interpolauit orare ꝑmodicū: reuer-
sus tamē ad piam ⁊ vtilē actionē. Nam venit cō
fortaturus discipulos: et inuenit eos dor-
mientes. Oportet siqdem orōnem intermit-
tere ꝓ vtilitatibus ꝓximoꝝ: maxime vbi spūalia
bella timent: ne inuisibilis ab inuisibilibus ini-
micis detur inopinate cōflictus. Et discretio-
nis insignis est virtus/ actū virtutis ꝓ actu vir
tutis alio intermittere. Omniū virtutū amoꝛ et
habitus in aīo semꝑ sistant: actus ꝟo pro va-
rijs euentibus oportet esse diuersos. Nō enim
intermittit virtus/ si necessitate vrgēte intermit
titur: ⁊ pro virtute resumit actus. Bonū est esse
bonū: sed melius in bonitate tua opatiōe habe-
re consoꝛtē. Intermittit orōnem christus/ tedio
nō affectus orandi: sed remedio alijs ꝓuidendi.
Ueniens ad discipulos inuenit eos iterū dormiē
tes. Si virtutē in istis accipimus/ eadē q̄ sup̄ est
ꝓferenda sentētia. Si ꝟo christi cōmilitones in
his scire voluerimꝰ: multā imꝑfectionē ad chri
stū nr̄is mētibus ministrabit: cū nec ad exhorta
Mat.26 tionē christi primā atq̧ secundā potuerūt vigi-
Mar.14 lare. Sequit profecto: Erant enī oculi eo-
rum grauati. Ecce q̄ remergunt oculi alti-
tudine somni: qꝛ caro infirma inualuit sup̄ alti-
tudinē promptitudinis spūalis. Et mirum est q̄
infirmum virtuti ꝑualuit. Coaptamus enim se-
pe nos magis infirme materie q̄ virtuti. Sed q̄
sit ista dormitio: q̄ sit ista grauitas/ videamus.
His dormitio cuiuscūq̧ corporis/ magis q̄ vite
imaginē mortis habet. Et vt a corꝑalibus tāq̄
a signis ad signata spūalia trāseamus: execrabi
lem typū hec dormitio secū portat. Dormiunt
q̄ vitā in proximo negaturi erant: vt malū sepe
futuroꝝ presagium sit malorum: ⁊ peccatū pec-
cati alterius sit initiū. Nā spūalis dormitio ē ob
tenebratio sensuū ⁊ oīs inclusio/ suffocatio intel
lectus/ perditio memorie/ voluntatis oppressio/
dimersio cōtemplationis/ creditationis aboli-
tio/ ⁊ orōnis carentia/ incōsyderatio eterni atq̧
infallibilis iudicij: cōtra demones incautela/ si-
gnū expositum ad ipsoꝝ sagittas: periculoꝝ im-
promisio/ bonoꝝ incuria/ virtutū abiectio/ inne-
scia quies/ insensibilitas aīe/ receptaculū fanta-
siaꝝ. Dormitionis causam euangelista conscri-
psit: erant enim oculi eoꝝ grauati. Oculi sūt lu-
cide intelligentie/ timoꝛ ⁊ amoꝛ/ intellectus ⁊ af-
fectus: qui aut pondere sensualitatis aut onere
iniquitatis grauant. Sensualitatis grauamen
iob ad deū declamabat: Factus sum mihimet Job.7
ipsi grauis. Ille/ imo qlibet sibimet factꝰ est gra
uis: q̄ nō ab alio/ sed a pondere sensualitatis ex
ꝓpagatiōe corrupte nature grauat: ⁊ velut som
no insidioso resistere volens/ ab eius dulci vio-
lentia pregrauat: ⁊ recuruat cum certat suis cō-
natibus expergisci. Dulcis ⁊ fortis atq̧ insidi-
osa est violētia somni: latetq̧ i nobis/ nec insur
git ab extra. Dulcissimū ē sensualitatis pōdus/
corrupteq̧ nature: quod vnusquisq̧ pariter se-
cum portat: sed nō vnūquēq̧ portantē equaliter
grauat: nō leuigatiōe pōderis/ sed gratie resistē-
tis. Nec pondus euenit ex nobis/ sed contrahi-
tur ex antiquo iniquitatū onere: sicut declamat
dauid: Quoniā iniqtates mee supgresse sunt ca- Psal.37
put meū: ⁊ sicut onus graue grauate sunt super
me. Caput mentis hoīs sepe dicit: quā tunc iniq-
tates supgrediunt/ qñ in hominis aīa virtutibꝰ
ꝑualent: ⁊ ex pristina cōsyderatione recuruant:
que multotiens latent ⁊ credunt q̄ sint vt pluri
mū leuiores. Ex his nēpe grauant oculi nr̄e mē
tis: ⁊ tpe magni ⁊ necessarij agonis qescimus so
porati. Et ionas fugiēs a facie dñi dormiebat i Jone.1
inferioribus nauis sopore graui: nec tempestā-
tē sentiebat/ quā sui causa naute seu remiges su
stinebant. Grauis est nimis mens hoīs cum fu
git a facie dñi: hoc est ab eius voluntatis impe
rio. Grauat valide/ q̄ tēpestatē nō sentit minan-
tē ex omni parte naufragium. Aploꝝ oculi som
no grauabant/ quo mētis oculoꝝ segnicies in-
timabat. Et ignorabant quid respōde- Mat.26
rent ei. Respondisse dño ignorat/ q̄ deliqsse Mar.14
cōuincit: ⁊ suffundit verecundia/ q̄ quod promi
sit nō fecit. Alte promittens ⁊ in promissiōe suc
cumbēs legitima ⁊ exporosā nō habet: maxime
si facilis est promissio: aut si leue quod exquirit
ab amico. Promiserāt apl̄i christo societatem:
ipse ꝟo facilē vigiliā exigebat: nec aliqd impos-
sibile exigit ab aliquo. Et hac vice saluatoꝛ ni
hil apl̄is dixit/ sʒ recessit ipsis aspectis. Et ora
uit tertio/ eundē sermonē dicens. Eū-
dem sermonem dixit/ qui eundem ⁊ immutatū
animū possidebat: non pertinacia impetrandi/
sed animi firmitate: non pro remouenda passio
ne/ sed pro sua conformi voluntate cū patre pā-
denda. Calicis petebatur amotio/ ⁊ dicebat nol
le bibere quod sitiebat: vt homo dicebat nol-
le obedire: prout ratio superiori obediebat vir-
tuti/ prompto animo exhauriebat. Calix mensu
ra sue passionis erat/ quam bibiturus erat vsq̧

ad fundum: vt etiaȝ in fundo claresceret exhau-
sto liquore. Bibit saluator passiõis plenissimū
atq̃ amarissimū calicē: nō pro se/sed pro oībus
q̄ mortui erant ꝑ dei gratiā ⁊ occultas virtutes
facti ꝑticipes mysterij passionis: pro oībus qui
nunc in mundo erant: ⁊ pro oībus qui nondum
nati erant: ⁊ pro oībus quos sibi ab eterno gra-
tificauit/bibit: equaliter a seipso/dispariter vero
scḋm merita subiectoꝝ. Isto siquidem tertio ago-
nia cū sensu carnis ⁊ anie virtute acrius certa-
bat: ⁊ longioris tēporis spacio ꝓtelauit sermo-
nem in anio tacite/aut expresse ꝑ vocem. Neces-
sitas aut delectatio/timor siue amor facit homi-
nē q̄n̄q̃ orare ꝓlixius. Et orat vehementius/cū
ꝑcipit aliquid supra sensum: aut cū nitit̄ deuita-
re quod cruciat: aut abigere quod tentat ad ca-
sum. Vehementia passionis tanta ex animo fu-
it in christo: vt sudor sanguineus manaret a cor-
pore: rigaretq̃ terrā/in qua flexis genibus ora-
bat ad patrem. Intueamur si possum⁹ q̄d
anīa illa gestabat: q̄ orando sanguinem emitte-
bat ex corpore. Timor erat forte cōcumbens: sed
neminē inuenimus ex timore sanguineos scatu-
risse sudores. An erat amor quo salutē hūani ge-
neris festinabat efficere? An erat festinatio/qua
paternā voluntatē quā oībus p̄ferebat/volebat
implere? An inuitabat ad exemplar orādi sudo-
re sanguineo/quod nemo in posteris vnq̄ fece-
rit? An aliq̄d futurū successu t̄pis significabat:
⁊ velut caput aliquid in figura transmittebat in
mēbra? Quid ergo dicemus? An transibimus si-
lentio hmōi nouitatē? Libet potius ꝑtrāsire q̄
aliq̄d dicere. Peramplius vellet anim⁹ se trans-
formare in tam altissimā actionē: ⁊ similē fieri ⁊
meditari ꝓpensius. Potestatiua fuit hec actio
nō nature: vt aīa sic affecta sudorē sanguineū ꝑ
poros carnis emitteret. Quāuis naturale sit vt
compago nostri corꝑis sanguinē habeat: natu-
rale tñ nō est q̄ sanguinē sic emittat. Multa fa-
cta nouimus potestatiue in corꝑibus hoim: vi-
delicet sensuū cohibitiones ⁊ intensiones et re-
missiones preter cōmunē cursum humane natu-
re: quas si vellem discernitare ꝑ singula: fabula-
tor/nō theologus appararē. Sed cū impertinē-
tiū desertione: q̄ntū dñs nobis donare dignabit̄
enodabim⁹ hanc supnaturalē ⁊ mirificā actio-
nem: nō physim nec archiatrica cōmēta sectan-
tes: importuna eñ hic sunt oīa hec/magis q̄ in
luctu cithara ex omni chorda canora. Sudat
saluator sudore sanguineo/voluntarie illū sca-
turiens: fundendū sanguinē ex verberibus/cla-
uis/lancea p̄figurans: vt ostendat totū esse vo-
luntariū quod agebat: ⁊ nihil esse inuitū quod i
anīa ⁊ corꝑe tolerabat. Sudat iesus sudore san-
guineo: vt ostēdat i corꝑe quali agonia tenebat̄
in mente. Sudat christus sudore sanguineo: vt
orōnem efficacē supra naturā fieri oīno decla-
ret: nec verā fieri nisi ꝑ sanguinem iesu. Orauit
adā petens indulgentiā post peccatū: q̄uis nō
ilico/sed in posterū. Orauerūt oēs electi q̄ addu-
cti sunt ad discretionis annos; orauerūt sequen-
tes/orabūt ⁊ secuturi: sed nulloꝝ oratio nisi vir-
tute sanguinis christi veꝝ sortit̄ effectū. Proin-
de saluator in orōne sanguinē fundit. Sudat su-
dore sanguineo: vt supra naturā cōmunē hoim
suū dicat esse amorē: quo aquā in orōne ꝓ oīb⁹
fundit ⁊ sanguinē. Et voluntarie morit̄ sic san-
guinē ꝓfundendo. Vehementiā vero laboris et
estus inuisibilis agonis sudor missus declarat.
Nā ex labore nimio similiter ⁊ ex estu/cōsueue-
runt corꝑa desudare. Cū mors vicina fuerit/mo-
rituros sudor inuadit. Sepe aūt dū natura cuȝ
pena in aliqua infirmitate cōfligit: si natura vin-
cit/ꝑ sudorē sanitatē restituit. Sudat in laborib⁹
christus/quos a iuuētute sustinuit: sudat ꝓ estu
validi belli: sudat morte vicina: qr ventura i cra-
stinū: necnō christi sudore genus curatur huma-
nū. Sanguineus est sudor: gutte sanguinis sūt
⁊ futuras martyrū p̄notant passiones. Decur-
rit in terrā sudor sanguineus: ⁊ terra rigat̄ diui-
no cruore: vt terra nostri cordis tali pinguedi-
ne fecundet̄: ⁊ idcirco cōformi mysterio in villa
gethsemani: q̄ villa pinguedinis est/in terrā pin-
guedo salubris effundit̄. Cōuertam⁹ animū
ad piā cōsyderationē: ⁊ velut p̄sentē in speculo
euangelij christū intueamur orantē positis ge-
nib⁹: nec exauditū a patre sudantē: ex vehemē-
tia mētis ⁊ spūs: ⁊ guttulis sanguineis circum-
fusum. Videam⁹ velut repudiatū in petitis: ac
si male hoc a dño postulasset. Inepte petitiōes
negationeȝ pariter portāt. Christus petiuerat/
sed nec inepte: vt nō executioni sua petitio tra-
deret̄. Fontalis radius eterne lucis ⁊ sapientie
tota vena/nec in sua petitione quōlibet oberra-
bat: sed nec exaudit̄ christus ad hoc/ ne turbet̄
si petitionē quā petit̄ nō obtinet christian⁹. Ge-
niculauit q̄ndecim vicibus hoc in sero saluator
duodecim ante duodecim in ablutiōe pedali: tri-
bus vero pietatē exorando paternā. Ibi charitas
⁊ humilitas: hic pauor ⁊ horror: hic vilitas ⁊ ab-
iectio. Nā vt vilis habet̄/cuius petitio non ad-
mittit̄. Et abiectio maxima est/dū abijcit̄ in pe-
nis q̄ nullo peccato deliquit. Hic christus corꝑe
inclinato/mēte in altiora se tollit. Paternū sta-
bat ante cōspectū aīa sancta christi/q̄ñ pater mi
ore clamabat. Ipa vero oīa clamosius atq̃ vali-
dius loquebat̄. Videamus iuuenē hūc genufle-
xū: nūc deorsum vertentē faciē: nūc erigentē ad
celū: de ꝓfūdis sui cordis clamantē/⁊ inrecurua-
tā oīno ꝑficientē orationē. Aīa sup celos porro
cōscenderat/q̄ñ sanguis manabat ex corpore: ri-
gans sub oculis terrā arentē ⁊ infecundā fructi-
bus sancte vite: sicut q̄ de celesti atq̃ supna vir-
tute venerat excolere/vt fecūda pastū gratum
plasmatori ⁊ celestib⁹ ciuib⁹ redderet. Signum
erat sanguis decurrēs in terrā ꝓfusiōis aīe chri-
sti/per dilectionē ad humanā naturā: vt vita ef-
funderet̄ sup mortē absorbendo ipam. In san-
guine dicit̄ esse vita. Terra mortalis adam: et ex
ea vniuersalis contracta propago: super quam
tota vita christi decurrit: vt hoc mortale cōpo-
situm absorberetur ab ipa. Feruēs ebullitio se-

pemittit ad extra. Et quantucunque anima christi charitatis igne bulliedo ferueret in intimis/ scaturitio sanguinis monstrabat. Durum bellum et inuisibile in illa christi ania gerebat/ qsi velut ex pcussionibus p poros corpis eius sanguis decurrebat in terra. Mens mea semetipam cogit inqrere/ sed no pot: tame scire poptat: si an orabat plixius/ qr sanguis exibat: an sanguis defluebat ex corpe/ qr plixius et vehementius orabat. Erat ne sanguis defluens orationis accensio: an oratio sanguine sic causabat. Anima christi ante cospectu costituta diuinu sanguinem manabat ex corpore: an sanguis manas aiam remittebat ad deu. No dico quod volo: quia tantu no capio: tn dico quod sentio: quod aia christi profundissime deu orans/ corpe vt suo instrumeto vtebat: ad signa et ad figuras et ad ostensiones eorum q in ania sua diuinitus et humanitus agebantur in redeptione humani generis. In virtute amoris et passionibus corpis pseuerantiam docens: vt vsque ad sanguinis effusione a voluntate diuina nullatenus recedamus: vt no solu parati simus sanguinem fundere ppter deuitanda peccata/ sed etia ppter virtutes agendas fundere sanguine et suscipe morte. Sanguis primi hominis iusti ad deu cotra fratricidam clamabat de terra: et sanguis christi oronis et crucis psusus ad terra/ cotra oes ad deu clamat de terra.
Luc. 22. Igit ve ingratis. Agonizati taliter christo angelus de supnis apparuit/ confortans eum: ex pte atque missione paterna. Mirum est quod dicit: cu christus dns angelorum ipos semp habet psentes: cur sic dicat/ quasi de nouo eius apparitione susciperet. Et paulo post
Mat. 26 ipm dixisse legimus/ quod poterat a patre orado suscipere plusque legiones duodecim angelorum. Sed omnis apparitio angelorum de qua sacer textus eloquitur: siue in somnis atque vigilijs/ p specie corporale facta credat. Species vero corporea corporis obijcit. Proinde christo in forma hominu costituto angelus in subiecta figura de celo missus sensibus eius apparuit: et voce emisit corporea p eande subiecta figura: cofortans eu velut homine in agonibus fatiscente: vt huiusmodi apparitio et cofortatio tota referat ad forma serui penitus/ et no dei. Ex quo argumento magno factu est nobis/ quod nemine deus in tentationibus et tribulaiionibus derelinquit: vt no ministret de superis necessaria oino virtute: et cofortet angelice q humane succumbit: cocedat de celis/ quod no reperit in terris: vt et velut incorporeus et impassibilis/ corporeus et passibilis sustineat passiones. Impassibilis factus est angelus/ du cofirmatione accepit ad quaslibet passioes. Passibilis est homo et patit: sed cofortatus a deo passioibus acsi no pateret/ oino no cedit. Clamat hoc ois congeries martyru: q tormeta p christo in hoc seculo indicibilia tolerarunt: q nec cesserut ad horam/ acsi no paterent. Pati potuerut/ vinci no potuerut: semper ferentibus fortiores/ velut impassibiles/ pendentes nihilo morte. Felicior est conditio angeli qui habet a dno impassibilitate: fortior tame hominis/ q patit et no cedit. Non posse pati/ et pati et vincere/ sicut excedens et excessum diuersa qualitate feruntur. Na angelus no patit corpore quo caret: nec pateretur etiam in assumpto: substantia etia separata quasi est et cofirmatus/ penas sentire penitus nequit. Homo vero q de celo acceperit cofortationis annona: et si corpe patit/ mente no sternitur: corpe pressus/ anio pseuerat inuictus: subactus carne/ ania vero impassibilis est. Quanda similitudine esse pportionemque inuisibile terrestrium agonistarum et ciuiu supernorum/ deus pure ostendit cum christu cofortauit per angelu. Et in capite pferebat q secutura puidebat in membris. Et christus caput ecclesie siue omniu nostrorum suorum fidelium hanc apparitione angeli et confortatione accepit in seipso pro membris/ timorem omnibus auferens passionis et mortis: quoniam pro nobis certat/ et omnes de celo nos cofortat altissimus. Unguentu capitis redundat in barbam: et ois gratia christi ad sua membra descendit. Proinde angelus cofortans caput omniu christu: semp sua membra certatia/ necessitatis tepore cofortaturus adueniet: vt et quod agonista christi tanque homo no tolerat: vt angelus impassibiliter mente ferat/ etia si corpore decidat. Quid vero angelus iste dixerit/ per euangelicam scripturam nunque claruit. Sed absque cotradictione fidei et relinquit nostre menti: vt pie credamus huiusmodi angelu cofortationi verba decetia protulisse: sicut decebat dicere angelu a deo celitus missum: et suscipere homine iesum christu/ cu demonibus et diabolicis homibus certaturum. Et quia vt homo/ no vt dei filius hanc cofortatione acceperat: verba fortassis erant de amore paterno/ de firma victoria/ de resurrectione festina/ de gloria post sepulchrum: sicut de stella post vterum: de cosensione supna: de subiectione celestium/ terrestriu et infernorum/ et his similia: q cofortare possent strenue pugnaturum. Nec quempiam per exorbitatione comoueat/ quod anima plura sciebat que angelus: et in conspectu altissimi se pararat vnita p omnia deitati: et oibus angelis penitus ipsa nobilior: si non ex communi animarum natura/ qua ipsa ex creatione habebat cu ceteris: attame ex singulari gratia qua omnibus superferebat et ex vnioe deitatis. Unde igit ista cofortatio facta per angelu dno angelorum? Cu puro viatore talia peraguntur: et submittit cophensio/ qua ab instanti sue incarnationis acceperat: no quod ad horam cophesione pdidit christus: sed tanque viatori sibi locutus est angelus. Et retractis aut quomolibet miradis abstersis sudoribus/ venit ad discipulos et inuenit eos dormientes. Lucas vero scribit: pre tristicia. Et merito: qr succubebant defectibus/ et deficiebant pmissis. Nec assoliti talia tolerant: et fides petro tremulo palpitabat: si qs hic in que crediderat/ que tristicia videbat affectu: cui passioi forte ipsi aio comu-

Psal. 132 (margin, beside "Unguentu capitis redundat in barbam")
Mat. 26 / Mar. 14 / Lu. 22 (margin, beside "venit ad discipulos")

nicabãt: diligebãt em̄ eũ/eos taliter diligentẽ.
Diligentium ſe animoꝝ cõmunis eſt paſſio vel
hilaritas. **Quibus dixit: Dormite iaʒ
et requieſcite.** Indulget ſaluatoꝛ infirme
materie. Cõcedit abſq; vitio ſenſualitati/ quod
importunitate ſua depoſcit. Recoꝛdat̃ ſemper
dñs quoniã puluis ſumus: ⁊ nouit ꝙ coꝛpꝰ coꝛ-
ruptibile aggrauat animã: ⁊ figmentũ noſtruʒ
inoblitẽ cognoſcit. Proinde parcit infirmitati
nõ ſociate malicie: ipſamq; tolerat quam aſſum
pſit. Infirmã enim aſſumpſit carnem/ reiecto vi
tio. Infirmitatis teſtes ſunt penalitates ſeptẽ:
quas voluntate ꝑpeſſus eſt. Ecce ꝙ diſcipli ter
tio doꝛmiunt: vbi maxime apparet eoꝝ infirmi-
tas. Et ſepe accidit vt neceſſitatis tp̃e ꝓferen-
diq; teſtimonij ꝑ virtute/ credita virtus defici-
at. Idcirco ad p̃ſumptionis poꝛtũ nullus ſuam
nauiculã anchoꝛizet: nec ſuis velis penetret alta
maris. Et de ſuis fantaſmatibꝰ doꝛmiat nemo
ſecurus. Trina doꝛmitio diſcipuloꝝ triplicẽ ar
guit defectũ: ⁊ eodem numero imaginẽ moꝛtis
culpabilis repreſentat: ſcʒ cõtracte fragilitatis
⁊ ignoꝛantie inherentis: necnõ ⁊ priſtine cõſue-
tudinis: quã qui nõ vicerit cũ ſe credet expergi-
ſci/ remerget. Antiqua cõſuetudo aduerſus quã
cõtinuũ ⁊ impaciſcibile bellũ nõ gerit: nec reſcul
pitur ex animo: ⁊ ferociſſimos viros atq; prudẽ
tes iugo ſue ſeruitutis oppreſſit. Deinde ſal-
uatoꝛ poſt aliquantulam quietem continuo in-
tulit/ dicens: **Sufficit:** ⁊ debitũ nature tenẽ-
tes/ aut nouũ exoluentes euentum reſpiremus.
Modificatur impanos noſtra natura: niſi p̃do
minet inepta voluptas/ aut deprimat graue põ-
dus. Sed quod nõ ſufficit inſatiabili ſanguiſu-
ge/ neceſſitati ſufficiens eſt. Nouit enim deus
quod ad tutelã ꝑfunctoꝛiã ſufficit: ⁊ quod ſuper
addit nõ ignoꝛat: ſed ponderat iuſta lance. Suf
ficientie verbũ omne ſuꝑfluũ abꝛogat ⁊ ꝯdẽnat.
Superfluũ aũt in omni re qua coꝛꝑaliter viuit/
eſſe cognoſcit ſi aufert: quod remanet/ ſufficiẽ-
tiã p̃ſtat. Hec ſiquidẽ regula in rebus ſpũalibꝰ
atq; virtutibus/ fallit in coꝛpoꝛalibus. Nunq̃ ſi
vna doꝛmitionis hoꝛa ſufficeret/ ⁊ deinceps ſuf-
ficerent: quicq̃ ad ſufficientiã in coꝛꝑibus ⁊ eiꝰ
vſibus ⁊ actionibus addit/ cõdemnat. Ubi ſilen
tiũ ſufficit/ ſuꝑflua eſt locutio. Ubi duo verba
ſufficiũt/ reliqua nõ expediũt. Quãuis em̄ ſalua-
toꝛ ab ap̄lis vigiliã exquiſierit: nature ſufficien
tiã aut debitũ non negauit: ⁊ quod infirma caro
poſcebat/ indulſit. Sed oĩno expedit dare termi
nũ hm̃oi actionibus: ne illa blandicies ⁊ com-
paſſio emule ſanctitatis atq; virtutis latẽtes in
hoĩbus ꝑdeant: ⁊ ſub neceſſitatis vexillo turpi
ter nos inuoluant. Sed qm̄ oĩm nõ eſt equa ꝓ-
poꝛtio: nec eiſdẽ ſufficientia equa erit. Proin-
de difficile ſemetip̃m ꝓpter inherentẽ cõpaſſio
nẽ homo cognoſcet: niſi extra ſe diſcretum ha-
beat prouiſoꝛem. Uerũtamẽ longa experientia
cuſtodita ⁊ diſſoluta compaſſio ad animale coꝛ
pus/ in ſufficientia ⁊ ſuperfluo diſcretum homi
nem fecit. Subnectit cauſam ſaluatoꝛ/ dicens:

Uenit hoꝛa/ ecce filius hominis tra- Mat.
detur in manus peccatoꝛum. Surgi Mar.
te/ eamus. Ecce qui me tradet pꝛope
eſt. Hoꝛa venerat hominis ſerui/ non dñi dei.
Non habet chꝛiſtus hoꝛam ex foꝛma dei/ ſʒ ex
foꝛma ſerui. Que hoꝛa? paſſionis ⁊ oſtendende
virtutis ⁊ eterni ꝓpoſiti declarandi. Beatꝰ ho
mo qui non pꝛeuenit hoꝛam in agendis/ ſi non
pꝛetermiſit cum venit: qñ venit hoꝛa eius ſit pa
ratꝰ abſq; moꝛa. Uenit hoꝛa ſcʒ traditiõis chꝛi
ſti. Sequit: **Ecce filius hominis trade-
tur in manus peccatoꝛum.** Uenit hoꝛa
⁊ ip̃e venit in hoꝛam. Pꝛedixerat em̄ matri: Nõ Joã. 2
dum venit hoꝛa mea. Pꝛedixerat cognatis ſci-
licet fratribus alijs/ nõ diſcipulis: Tempꝰ meũ Joã. 7
nondũ paratũ eſt. Pꝛefinituʒ erat infallibiliter
quo tẽpoꝛe traderet/ ligaretur/ pateret atq; cru
cifigeret. Tradi nõ potuit/ niſi cũ voluit: ligari/
niſi cũ ꝑmiſit: neq; pati penas ⁊ moꝛtẽ/ niſi cum
cõſenſit. Acceſſit ille ad paſſiones: ⁊ paſſionibꝰ
ſuꝑ ſe dominiũ dedit: ꝓpterea intulit: Surgite
eamus. Ecce qui me tradet/ ꝓpe eſt. Uolũtarie
accedamus: ſumus enim illis virtutibus foꝛtio
res. Quaſi dicat: A me habent vnde me tradat
iudas: ⁊ vnde me ligent q̃ cũ eo veniũt. Uſq; in
pꝛeſentiaꝝ hoꝛa nõ fuit. Nõ infans moꝛi debe-
bat dũ eũ q̃rebat herodes: nõ puer/ nõ iuuenis: Mat. 2
quouſq; ſpacio viuendi mũdo ꝑ ꝑſonalem vitã
innoteſceret: ne q̃dam deluſio crederet. Nõ mo
ri debebat in etate tenera/ ne interrogatus in re
ſpondendo etatẽ tranſcendere videret: qm̄ omi
tp̃e ab inſtanti cõceptionis tantundẽ ſapientiã
habuit: Aut ſubticẽdo fatuitas ſeu fantaſia cre-
deret. Si nihil fecerit aut dixerit iſigne tp̃e ver-
nantis etatis: ⁊ quo moles coꝛꝑis ſumebat au-
gmentũ: nulla cauſa offenſiõis ⁊ moꝛtis iudeis
p̃ſto erat. Ante ꝑfectam etatẽ talia que poſtmo-
dũ fecit/ facere nõ debebat. Perfectio doctri-
ne/ opeꝝ ⁊ miraculoꝝ eius nondũ in virtutibꝰ;
ſed etiam virũ perfecte requirebat etatis. Con-
dendũ erat pꝛius euangeliũ eternũ: p̃dicandum
erat ante dei regnũ: erant oĩno faciẽda miracu-
la: ⁊ vita chꝛiſti declarãda virtutibꝰ: ſua erãt exẽ
pla ꝓroganda ſequentibꝰ: ⁊ in ipſo ⁊ ſuo diſcipli
natu omnibus danda erat foꝛma viuendi. Qui
plenitudinẽ tẽpoꝛis expectauit incarnationis
atq; natiuitatis/ hoꝛam ſimiliter expectauit paſ-
ſionis ⁊ moꝛtis. Proinde dicit ap̄lis: Uenit ho
ra: cõpleta ſunt oĩa: hoc ſolũ reſtat ante reſurre-
ctionis glĩam ꝑ humana natura cõplendum/
ꝙ per ludibꝛia oppꝛobꝛia tradar in moꝛtem.
Quod ſepe ap̄lis hãc hoꝛam ip̃e p̃dixerat/ de q̃
nũc exp̃ſſe loquit: venit hoꝛa. Eſt ꝑperfectũ in
oꝛdine vite agende hoꝛam debitã in omnibꝰ ex-
pectare: nec illã effugere aut p̃terire negligẽtia
cũ aduenit. Qui neglectã aliquã p̃terit hoꝛã/ il-
lã nõ reuidebit penitꝰ in eternũ. Pꝛetereũt tp̃a
nõ reditura: ⁊ hoꝛe irretrouerſibiliter tranſeũt.
Qui ocioſam illã tranſire ꝑmittit/ nunq̃ eãdem
recuꝑabit aliqñ. Tenetur em̄ in ſequẽtibꝰ bona
facere ſi q̃ põt: ⁊ illa irreuocate in pꝛeteritis de-

Mat.26 Mar.14 currens ad preſens ſiue futurū oīno non redit.
Talis enī eſt cōditio tp̄is: vt in ſuo curſu ſemꝑ
tendat in nihilū. Nihilū enī neqꝫ actiões habet
neqꝫ fundamenta bonoꝝ. Proinde hora recu-
peranda nō redit. Ue igiť q̄ culpate illā / aut de
bito nō ſoluto tranſire permittit. Et qui in illa
nō fecit quod debuit / nihil fecit: etiā ſi bonū eſt
quod fecit. Sed ſi meliꝰ fecit / hoc ſiq̄dem face-
re debuit: ⁊ excuſatꝰ manet / ſi ꝓ meliori bonum
aliq̄d intermiſit. Sed multa diſcretione opꝰ eſt
actus reſpectu melioris variare per horas: nec
aliq̄s in hoc ſibi faciliter credat. Qui vō ſeruile
Joā.2 obedientie veraciter ſubiacēt / in his incedēt ſe-
curius: cū ex actibꝰ aliq̄d ꝑ horas variare non
Joā.7 poſſint / ſuꝑioris iudicio mancipati. Capitis nr̄i
chriſti ſolertiā inſpiciamꝰ: q̄ horam exercēdi myꝫ
ſterij vacuā ꝑtranſire nō ſinit. Dicit enim: Ue-
nit hora. Quaſi dicat apl'is: nō illā pretereamꝰ.
Hic me paululū hominū incuria ⁊ ocioſitas et
inſolertia declamare cōpellūt. Heu ꝙ multi ho
ram diuinis actionibꝰ aptam p̄tereunt: ⁊ eos in
cautos apta hora ꝑtranſit: ⁊ in omni vita ipſoꝝ
nō reuocauerunt preteritū: nec illud bonū quod
ſe ad agendū prebebat in hora dimiſſum. Affuit
hora exercende humilitatis: ⁊ abſqꝫ humilitate
Mat.2 trāſire ꝑmiſerūt. Affuit hora qua parabatur flu
uius lachrymaꝝ peccata delentiū: q̄ acceptabi-
le ſacrificiū ſunt: ⁊ abſqꝫ lachrymis / imo ſterili-
ter illa hora defluxit: nec reinuenerūt ſimilē acti
onē. Affuit tempus quo mēs contēplaris intui-
tu ſe in alta leuabat: ⁊ abſqꝫ inuiſibili theoria tē-
pus illud p̄terijt. Et cū alio in tꝑe voluerūt men
tē in alta ſuſtollere / inuite recuruabantur. Pre-
ſtat aliquā hora orandi facilitatē. Et mora horā
deduxit in horā / ⁊ illa in aliā: ⁊ ſic ꝑ inſolertiam
aut incuriā tꝑa multa vacua defluxerūt: q̄bꝰ tri-
ſticia ſterilis ſepe ſucceſſit. Ex his nempe fit ra-
tio multa ſimilia cognoſcendi: ſed vtinā p̄cauē-
di. Fruſtra eſt triſticia tēpoꝝ labentiū ꝑditorū:
Reprehendi ſolū poſſunt aut in tabula damna
ta depingi tꝑa vacua / q̄ preteritū in ſuo iure ſu-
ſcepit: corrigi aūt nūq̄ꝫ nec in charta ſatiſfacto-
ris aſſcribi. Potius maleactū ꝑ penitentiam ſe
quentē diluiť / ꝙ recuꝑari poſſit bonū quod exti
tit ex incuria ſeu negligentia vel quomodolibet
p̄termiſſum. Non ergo p̄tereamus horā nr̄am:
q̄ neſcimus horā diuinā. Hora nr̄a eſt actiōis:
dijudicationis eſt hora diuina. Inquit enim ipe
Mat.25 ſaluator: Uigilate itaqꝫ: q̄ neſcitis diē neqꝫ ho-
ram. Propterea ſupradictū eſt: Non potuiſtis
vna hora vigilare mecū: vt hora mea in hora ve
ſtra vos vigiles inueniret? Nunc vō dicit: Ue-
nit hora: nō ꝑmittať vacua bonis operibꝰ ꝑtrā-
ſire: ne hora mea vos morte interueniente diju-
dicet: nō ad veniam / ſed ad penā. Laudabilis ē
ꝓuidentia / ⁊ laudē habere in vita ⁊ premia ma-
gna ſortitur: que nec momentū temporis ſteri-
liter tranſire ꝑmittit. Paratum in hora eterna
hora ſuſcipiet: ⁊ in hora dijudicationis demonū
Mat.26 calumnias vilipendet. Sequitur: Ecce fi-
lius hominis tradetur ī manus pec-
catorum. Demonſtratiue loquitur: q̄ ſibi oīa
nuda erant / ⁊ nihil occultum in intelligētia eiꝰ.
Tradetur filius hominis: quia caro / nō deitas
tradenda erat ⁊ vinculis alliganda. In manus
peccatoꝝ: vt reuelenť eorum peſſime volūtates /
innocentē afficiendo crudeliter. Et bene tradi-
tus fuit in manus peccatoꝝ: quia ꝓpter pecca-
tores tradiť: a peccatore tradiť: in manus pec-
catoꝝ incircūciſoꝝ tradiť: ab eis in manus pec
catoꝝ gentiliū tradiť: que traditio in ꝓtoplaſtis
accepit initiū. Surgite eamus. Tepidas excitat
ſua ꝓmptitudine mētes: ⁊ cognita volūtate pa-
terna intrepide ſe donat in penas. Argumento
ꝓ moribus eſt nobis: vt quod oīno nouimꝰ deū
velle / leue ⁊ aſperum / ꝓmpto animo capiamus.
Nō ſunt timenda in q̄ nos tradidit diuina po-
teſtas. Deus q̄ nouit in tribulationibus trade-
re / valet eripere: nec diu detineri ꝑmittit q̄ tradi
dit. Altiſſima bonitas ſeu ꝓuidentia dei: aut bre
uiat paſſiones ⁊ tꝑa / ⁊ modificat ſeuas hoīm vo
luntates: aut preſtat in aīa ⁊ corꝑe valitudinē
tolerandi. Oīno eſt neceſſaria noſtri animi ꝓm
ptitudo ꝓpter inuiſibiles hoſtes: q̄ ſi anime fa-
ciem cognoſcere poſſunt ex timore pallētem / ſu-
munt audaciā: ⁊ ignoranť credentes oīno poſſe
dare cōflictū. Si vero in nobis cognoſcunt au
daciā / eoꝝ depꝛimiť. Nam ſepe in bellicis acti-
bus audacie hominū ꝙ ictus ferrei plus fecere.
Omnē quippe cōfundit demonem ꝓmptitudo
bene agendi. Et animoſitas cauēdi a malo / eo
rum machinamēta deſtruxit: ⁊ ſubuertit rotas
curruū ipſorū / ⁊ ſubneruauit equos: ⁊ arma de-
punctauit audacia patiendi. Aufert dubia opi-
nantiū: quoniā chriſtus nō neceſſitate / ſed volū-
tate paſſus eſt: ſurgite eamus / dicens. Pro ne-
ceſſitate oībus debet eſſe voluntas diuina. Igi
tur illa neceſſitas oīno generet volentē atqꝫ libē
tem. Surgamus omnes vocāte nos chriſto: ſur
gamus a torporis ⁊ negligentie lectis: ſurgamꝰ
ab his in quibus nos male iacere cognouimꝰ:
ſurgamus ad chriſtiferas actiones. Chriſtus
vero qui omnia nouit / maloꝝ ⁊ iniquoꝝ feſtinan
tiam agnoſcebat. Proinde intulit: Ecce qui Mat.26
me tradet / ꝓpe eſt. Inſidioſe ambulat dux Mar.14
nefande cohortis / quod nitatū prope eſt. Ut ⁊
adhuc eo loquente / ſcꝫ chriſto cū apoſtolis: nā
reuerſus fuerat cū tribus ad alios octo: venit
iudas ſcarioth / vnus de duodecim:
et cū eo turba multa cū gladijs et fu-
ſtibus: miſſi a principibus ſacerdo-
tum. Ecce dux in preceps: ecce obſtinata ma-
licia: ecce animus inquietus / ⁊ impatiens feri-
tas: q̄ niſi ꝑficiat cōcepta mala / nō dormit. Re-
ceꝑat pecuniā: q̄ chriſtū iudeis vendiderat / tan
ꝙ venale mancipiū: ⁊ vili expoſuit p̄cio charam
hoīm vitā. Cohortē acceꝑat: vt chriſtꝰ turba cir
cūdatus de ipſoꝝ manibꝰ elabi oīno nō poſſet.
Et gladijs ⁊ fuſtibꝰ ⁊ armis: vt remouerēt ꝑcuſ
ſionibus ꝓhibētes. Cū facibꝰ ⁊ laternis: quia ī
vero lumine chriſti cecati penitꝰ erant. Et nocte
veniūt / ſicut eterna nocte dānandi: detēti nocte

peccati. Uide iniq̄tatis apparatū: q̄ nihil omittit expediens ad suam nefariam actionē. Agnosce diuersitatē maloꝝ: quā christus incipit tolerare atq; sustinere in carne mortali. Considera ꝓmptitudinē amoris eius. Corde manet impauidus: pericula nō timet: mortē nō pauet: q̄uis caro assumpta subdita fuit terrori. Nihil phorrescit vt amor sequat̄ affectū: qui solū gen⁹ humanū a periculis eternis suis tormentis transitorijs disposuerat liberare. Cōtemnit vehemēs amor cuncta pericula: si preuidet non frustrata spe vota posse sortiri. Agnouerat nempe christ⁹ infallibiliter victoriam posse reportare de bello. Intueamur in his malis hominum mores: quos christus hodie spūaliter patit̄: quos in ꝑfectis tēporibus etiā passus est. Dux nefande cohortis ꝓditor est. Omnis ꝓditor in ecclesia cōstituit̄ per recessum a christo: a quo recedens ꝓditor factus est. Accepit cohortē: vt multitudīe perficiat / quod vnus nequiret. Uel multitudine autumat se tueri. Multi eñ hoc errore detinentur: vt excusent̄. Aut mitior sit pena ex multitudine hominū peccatoꝝ. Seu malaꝝ intentionum christi ꝓditor facit sepe cohortem. Cohors ipsa si eam solā intueamur q̄ ducem nefarium sequit̄: ostendit menti multitudinē iniquoꝝ: que a duce diabolo ꝑ nefaria queq; ducit̄: quoꝝ aliq̄ gladios acutos portant / linguā videlicet facilez ⁊ maledicam: ad seminandā discordiā ⁊ iniuriā
Psal. 56 irrogandā. Unde psalmista clamat: Et lingua eoꝝ iniquoꝝ gladius acutus. Sed gladius maloꝝ intrat in corda ipsoꝝ. Atrocitas semper gladium portat: vt ne feriat incassum: ⁊ vult sibi certum fieri / si transfigit: ⁊ manu ꝓpria vellet laniare quē odit. Uicinaliter ⁊ non frustra ꝑcutit gladiator: ⁊ de ꝓpinquo vulnus infligit. Fustes siue ligna portant qui a mentis insania detinent̄. Etenim ista stultoꝝ arma fuerūt / aut q̄bus dn̄i verberauerūt seruos: ⁊ animalia cū hmōi agitātur instrumētis ad onera deferenda. Preter id quod mysticū est: ⁊ quod dn̄i penam corporalez exaggerat: mortalia ⁊ corruptibilia portant impij cōtra lignū vite: est eñ christus lignum vite plantatuz in medio paradisi / scz militantis atq;
Psal. 1 triumphantis ecclesie. Ipse lignū plantatū sec⁹ decursus aquaꝝ / videlicet labentiū populoruz: quod q̄ accipiet / in peccata ⁊ in penā nō defluet. Ecce portant ligna cōtra factorē ipsoruz impij peccatores: q̄ satis sunt ignibus apta / velut in ꝑsagiū futuroꝝ: quoniam ipsi ab ignibus inconsumpte semꝑ cōburent̄ eternis. Renouat diabolus in mentibus ⁊ morib⁹ hominū prima facinora: vt in quibus in preceps traheret prece-
Gen. 3. dentes / trahere confidat ⁊ posteros. Etenī primi parentes in ligno vetito corruerūt. Sed versa vice velut stulti serui ⁊ animalia bruta his fustibus sunt arcēdi. Reuixit in eis cainina iniq̄tas: q̄ fuste fratricidiū fecit. Armoꝝ vō nomine offensionis atq; defensiōis officiū noscit̄: quod ꝑfecerunt in bonis ⁊ malis q̄ vere lucis arma ꝑsumpserūt. Qui vō ad nefanda ꝑficienda iniq̄tatis arma suscipiūt: aut cum expedit / ꝓhibet quod ꝓhibet: aut multa ꝓtectione atq; velamie se tuent̄. Cōtra lucē mūdi laterne portant̄ et faces. Non eñ in illa luce videbant: sed pre magnitudine sua eoꝝ mentalis cōfundebatur aspectus: ⁊ reuerberabat̄ a radijs splendoris eius. Nam ⁊ faciē moysi clarefactā ex colloquio dn̄i Exo. 34
sui / antiqui patres in deserto nō poterant sustinere. Plus hic q̄ moyses quē intueri nō possūt imo nolūt. Qm̄ sicut moyses velo / sic iste hūanitate se velauit. Sed quid sibi volūt in nefarijs morib⁹ faces huiuscemodi ⁊ laterne? Omnium reproboꝝ mens hoc ꝓpriū habet / vt infallibiliter velit malū agere quod cōcepit. Ideo querūt reprobi artificio tetrum lumē / quo certe sciant mala q̄ faciant. Et scrutant̄ tenebroso lumine intellectus latebras: ne q̄d mali lateat / ac ab eoꝝ actione damnata diffugiat. Et scrutant̄ iniquitates obscura luce vt faciant: sed deficiunt scrutantes scrutiniū malū. Faces lumē patulum faciūt. Ut aūt occultet̄ aut ꝓseruet̄ lumē / ponit̄ in laternis: ne ventoꝝ vehementia extinguat̄. Sūt nāq; nōnulli ab improbitate nimis detenti: qui patēter scelera faciūt: ⁊ nihil mali ab eis preterire videt̄ incognitū vel intactū: ⁊ male faculenti semꝑ mūdo pessimis actib⁹ inclarescūt. Ue faciferis atq; ad queq; scelera pagenda: nam faci sceleꝝ succedet eterna fax improuisa penarum. Pleriq; aūt sunt q̄ occulte ferūt in animo malū cōcupiscentie ignē: clare scientes mala q̄ operari disponunt: sed timentes extingui quousq; quod estimāt ꝓhibens / auferat̄: malā cōcupiscētiam nō ostendūt: cū vō cognouerint ꝓhibitū ꝓhibens laternā cordis aperiūt: ⁊ opere complent q̄ aīo tractauerūt. Sed ad christi penalia reuertamur. Missi erant ministri detestabiles a principibus sacerdotū ⁊ scribis ⁊ seniorib⁹ populi. Erat in autoritate iniquitas. Omnis nāq; iniquitas ab iniquitate maiore iussa suscipiens ocyus atq; securius seuit: ⁊ perficit scelera q̄ iubentur. Principes erāt sacerdotū / nō sacerdotij: q̄ mala iussa dederūt. Omne sacerdotiū sanctū: sed nō oīs sacerdos. Si sanctitatis fuissent principes / iuissent ⁊ ipsi ad obedientiā principi ⁊ regi glorie atq; virtutū: nō misissent satellites improbos ad ligandū. Scribe vō in mala legatione cōuenerant: literā solā q̄ occidit / seq̄ntes. Idcirco ⁊ ipsi ad occidendū iam se parauerant. Si vō iuissent introrsum ad intelligentiam scripturarū / inuenissent vtiq; messiā: quē decepti expectant. Sed solum tenebāt amaritudinis corticem / medulla dulcedinis derelicta. Elemētarij tantum erant ⁊ sunt iudeorum scribe: que vero elementa exarata contineant / non aduertūt. Seniores etiam populi asciscebantur eisdem in nefaria iussione. Erant seniores aut etate aut vera discretione iudicandi ⁊ discernendi / q̄d expediat fieri de his quorum in lege non reperiebatur aperta sententia: in populo clariores: aut ꝑm grecum eloquium sacerdotes: qui pre ceteris in populo preminebant. Sed oēs defectum

patiebanť virtutis/vt etiã ipsi cũ ceteris delyrarẽt: vt luce clari⁹ pateat rõne dignitatis/scie vel etatis nõ deesse vitiũ/aut inherere ꝟtutẽ. Aliud qdẽ est latẽs/vllis sensib⁹ nõ subiectũ: quod vitiũ abigit/assequiturqꝫ ꝟtutẽ. Sꝫ eo ꝑniciosior ẽ iniqtas/quo ad eius effectũ oẽs conueniũt: maxime cũ illoꝝ q̃ habẽt põderare recta iudicia interuenit ꝑuersus assẽsus: ad quos plebeioꝝ ꝛ tot⁹ aspectus ꝛ agẽdoꝝ depẽdet effectus. Hec oĩa tũc in corde: nũc vero in morib⁹ aggrauãt christi penã: Exo.34

Traditor autem ꝛ aries mali conuẽtus: signum dederat pacis his q̃ de capiẽdo christo crudelẽ legationẽ acceperũt: dicẽs: Quẽcũqꝫ osculatus fuero/ipse est: tenete eum et ducite caute. Et cum venisset: confestim accedens et osculatus est eum dicens: Aue rabbi. Signũ dat ꝓditor: vt signãter capiať quẽ oderat. Et nunc actu ꝓrũpit in scelus/quod taꝫ hostiliter ꝛ obstinate ferebat in aĩo. Premittit salutationẽ ei/quem in mortis dãnationẽ inducit. Improba iniqtas salutat quẽ ꝑdit. Vocat magistrũ/cuius doctrinã ꝯtẽpsit ꝓcaciter. Nec a verbis eius ab ista seuicia fuit aliqñ auersus. Osculať sanctũ os/ꝛ virtutẽ nõ sentit: ꝛ sibi diuinũ osculũ horridũ est/non suaue. Indicibilis erat illius insuauitas mẽtis: q̃ tantã christi suauitatẽ aĩo abhorrebat. Nec mutabať animus: cũ funerũ ex aĩa intus mortua extra eius corpus christi tãgeret sanctũ corp⁹. Aduertãt q̃ christi corpus sacramẽtaliter tãgũt: ꝛ qui sacramẽtis in corꝑe delibunť: qm̃ si fidei ꝛ amoris desit integritas/cũ iuda sortienť similẽ portionẽ. Nõ em̃ ex tactu sacroꝝ corporeo q̃spiam sanctificať: nisi mẽtis manus palpans accedat. Inquit ad eum saluator: q̃ ꝓ salute hoĩs laborare nõ desinit: adhuc iudã ad penitẽtiam vocans/ꝛ ad detestationem sue impijssime actionis. Amice ad quid venisti. Ex p̃stina conuersatiõe saluator iudam appellauit amicum: necnon ex eo ꝙ ipse amicari non desinit: si cũ nemo fastidit/aut si reuertiť qui recessit. Iuda osculo filium hominis tradis. Corripit dulciter ꝓditorẽ ꝛ introrsum remittit: vt scelus ꝛ modum quo ꝑficit/ipse consyderet: nam sepe modus vt facinus est in causa. Osculũ amoris est signum: Nam q̃ suauiat/videť amare quẽ palpat: erit aũt ꝓditor si non amat/ꝛ falsum signum in designatione signati. Falsus testis nõ erit impunitus. Magnum amoris est testimonium/ cum adinuicem duoꝝ ora ꝯmunť: Falsitas autem omnis secludiť a regno dei: ꝛ ad regna diaboli semꝑ spectat: cum priore autore falsitatis posterior autor in eternum/nisi resipiscat/arsurus. Osculũ reconciliatoꝝ est indicium: q̃ hactenus ad inuicem discordabant: nunc vero cum illo discordia irrogatur/ꝛ sanguis funditur vinculo pacis. Irrogatur mors osculo vite. Instrumentum virtutis/impietatis arma imitatur. Sꝫ eo scelerati or omnis maloꝝ autor: quo agendi modus nefandior: sꝫ nullus ꝙ ille qui fit sub velamento virtutis. Suscipit osculum christus: ꝛ discipulum increpat/cuius actibus non consentit: sed sponte vult pati quod se passurũ in carne ab eterno ꝓuidit. Attendamus patientie documenta/cuius velamina exuelantur in christo: q̃ nec animo motus sustinet ꝓditorem: vt quẽ habuit ante discipulum/nunc ꝑnecacium patiať: ꝛ ei tanta humilitate se donat/vt oris osculum corꝑisqꝫ amplexum sustineat. Ecce veritas ꝛ falsitas/ bonitas ꝛ iniquitas/humilitas et suꝑbia/ patientia ꝛ ira/charitas ꝛ inuidia/liberalitas et auaricia in actibus/non in animis conuenerũt. Christus omnium origo bonoꝝ in suis virtutibus ꝛ moribus semꝑ idem. Damnatus homo sibi falso ꝓpinquat: agit ipse/patiť virtuosus: attrita frons ꝛ infrunita temeritas est/vt arra fidei ꝛ amoris innocentem detrudat in mortem. Sed ꝯtemplemur attentius: quomodo virtutes sibi obiecta hostilia patiunť. Proprium em̃ nosciť esse virtutum/cõferre immotum anime sensum. Ad hec saluator sequaces suos inuitat: vt virtutibus fulti sint in oĩbus semꝑ idẽ. Nam virtus q̃rit ex aĩo inuariabilẽ possessorẽ. Cum vero iudas cum signo letifero ori christi osculum impssisset/secessit cũ ceteris. Illis vero stantibus/velut attonitis a quadã occulta virtute diuina ꝑcussis: christus ꝓcedens ad eos dixit: Quem queritis: At illi dixerũt: Joã.18. Jesum nazarenum. Dixit ergo eis iesus: Ego sum. Ut ergo dixit eis/ego sum: abierũt retrorsum et ceciderunt in terram. Utrũ vero iudas signũ dederat ante hãc dñi vocẽ/ ministrorumqꝫ casum: differere non est opus: ad vtrũqꝫ se offert indistincte sensus historicus. Processit ad eos iesus cũ pauore deposito: cũ in oratiõe nõ accepisset ꝓ sensu q̃situ. Sꝫ ꝯsummata charitas foras emittit timorẽ. 1.Joã.4. Hoc ꝓcessu suo christus vsqꝫquo verificat: q̃ ad suos sicarios mẽte secura ꝓcessit: ꝛ voce impauida loquiť/quem q̃ritis: vt se vltro inimicis offerat ꝓ horrenda morte quesitũ. Magna charitas/que mortis excludit horrorem. Miranda securitas/que inimicis sponte se donat. Ad hec caput nostrũ animauit ꝛ mẽbra. Sciebat em̃ ipse impassibilitatem post passionem: id est vitam post mortẽ/gloriã post sepulchrũ indubitanter futuram. Ac ꝑ hoc ꝯsyderent omnes qui volunt fieri christiformes: ꝛ securitatẽ assumant: ꝓpellant charitate timorẽ: ꝛ nõ sit horrori assumpta volũtarie vilitas huius seculi/de qua gloria celestis exoritur. Nec vltronea pauꝑtas ingerat pro rerum defectu fastidiũ: cuius campi diuitias fructificant in supernis. Castitas etiam vstulata tẽtatione non vertatur in tedium: cuius arbor in gẽmas/gemme in flores/flores in fructus erumpũt ciuiũ supernoꝝ. Passio nulla deterreat: ad quã impassibilitas vera ꝛ eterna succedit. Frustra pena conturbat/de qua delectatio nascitur: Nec tyrannoꝝ gladios paueant: quibus consecrantur ad christum. Mortis terrore non angitur/qui de morte vitã cognouit ꝓdire supernã. Omne asperum non ꝯturbet si cruciat/aut adi-

mit tenerũ ſenſuꝫ: cũ ex cauſa iuſta ſuppoſita/infinita ſequaꝛ amenitas. Preſtruit nos in oı̄bus noſter dñs chriſtus/cũ ſe ſpõte ad ꝑicula obtulit inq̄ſitus. Hec ꝓ auditoribus dixerim chriſti amice/aut chriſtiformibus chriſtianis. Pro pauidis vero ⁊ minus ꝑfectiõis habẽtibus cõſulo fugã/deuitare ꝑicula: ne forte fracti ꝑẽaꝝ ⁊ mortis terrore deficerẽt. Et melior talibus fuga humilis/ꝙ̃ hũano faſtu ꝑſiſtere. Nec nõ ⁊ negatio humilis/ꝙ̃ ſuꝑba ꝯfeſſio. Ubi vero nullũ argumentũ euaſiõis affuerit: captus inter tormenta ꝑſiſtat inuictus/⁊ veris ꝯfeſſor inter obiecta dolo ſa. Intentatam mortẽ oı̄no reputat vitã. Magna etiã nobis altiſſime ſpei argumẽta donanꝛ: cũ chriſtus ꝓ nobis moriturus ſpõte ſe obtulit inimicis: nec precognita deuitauit opprobria. Quid ergo facit amicis vt cũ ipſo viuant/eũ in veritate q̄rẽtibus: q̄ inimicis ad mortẽ ſe ꝓdidit inq̄ſitus? Quid eis q̄ eũ ad laudẽ ⁊ gloriam q̄rũt ſuã: q̄ñ eis ſe ligandum ꝓtulit/q̄ ad ꝯtumelias ⁊ opprobria q̄ſierũt? Quid veris amicis/q̄ ꝓditori amico ſe ad oſculũ dedit? Quid in bonitate q̄rẽtibus: q̄ male q̄rentiũ noluit effugere manꝰ?

Dicit ergo ieſus: **Quẽ q̄ritis? Illis dicentibus/ieſum nazarenum: adiecit: Ego ſum.** Qua reſpõſione audita/ceciderũt retrorſum: plus eñ fuit in virtute/ꝙ̃ in ſono vocis. Dedit voci eius pater vocẽ virtutis: vt doceat ignaros/mortuos ſuſcitet/infirmitates morboſq̄ȝ depellat: fuget demões/⁊ inimicos male auſos deterreat. Quid iudiciaria faciet ꝓ diſcretiõe meritoꝝ: q̄ñ ſic terruit cohortẽ improbã/cũ eſſet adhuc in nũero morituroꝝ? Nõ põt hũanitas ſuſtinere diuina: niſi ſuꝑ naturaꝫ potentiã a creatore accepit. Et terreꝛ iniq̄us ad vocẽ iuſti: horrori ſibi eſt: deijcit ſe retrorſum. Hec eſt ſepe hominũ nefanda ꝑuerſitas: vt vñ vocari debuerint/reuocanꝛ: ⁊ auertunꝛ vñ cõuerti debuerũt. Ad hãc inſinuationẽ ⁊ ſue innocẽtie vocẽ debuerũt ad chriſtũ ſola pietate atq̄ȝ virtute ꝯuerti: ad quã retro miſerabiliꝛ corruerũt. Quadruplicĩ caſuꝫ fieri ſepe cognouimus. Aut antrorſũ aut retrorſum/aut dextrorſum aut ſiniſtrorſum quorũlibet fit deorſum. Sȝ eũ dũtaxat q̄ ad pñs ſe nobiſcũ obtinet ꝓſeq̄mur. Ceciderũt retrorſuꝫ nõ velut ad lapidẽ ad offenſionẽ ante poſitũ impingẽtes: ſed velut reuerberati a luce maiori ⁊ a vehemẽtiori potẽtia: cũ laternis/facibus/gladijs ⁊ varijs armis ꝑfulti: q̄bus innitebanꝛ miſerabiliter quo nõ viderãt retrograde/nõ tñ auerſa facie corruerũt: nã facies eoꝝ ꝙ̃uis cũ quodã intolerabili mõ/e regione ſtabat ad chriſtũ. Sȝ retro cadẽtes ſupinatim ad celũ: vt ſaltẽ cognoſcãt virtutẽ deſuꝑ eſſe terrentẽ/⁊ de celo deſcendiſſe quem venerãt ligaturi. Supinanꝛ ad celũ: cuiꝰ autorẽ in terra deſpiciũt: ꝓ eo ꝙ nõ cognoſcũt: q̄ȝ mũdus eũ nõ cognouit. Sȝ vt cognoſcerẽt/diuina potẽtia ſupinanꝛ: nã legimus iniq̄tatis ⁊ falſitatis autores noluiſſe aſpicere celũ: ne dei recordarenꝛ ⁊ mãdatoꝝ eius/aut donoꝝ deſuꝑ deſcendentiũ; vt corde compũcti a malis cõceptibꝰ reſilirent. Sed iſti ad vocẽ dñi corruentes in terrã reſeruanꝛ ad celũ: vt ꝓſternentẽ eos ꝑ vocẽ cognoſcãt eſſe diuinũ. Cadũt retrorſum/quo ꝓſternunꝛ penitus nõ vidẽtes: q̄ȝ vel ignorãt quod faciũt: aut ꝙ̃tũ ſit mali nullo mõ ꝑpendunt: aut dãnationẽ meritã nõ aſpiciũt. Retroactus caſus eos inſinuat/q̄ ab eo quod acceperũt ꝑ fidei cognitionẽ ex mãdato dñi ⁊ actioneꝫ iuſtoꝝ opeꝝ reſipiſcũt. De q̄bꝰ petrꝰ in canonica ſua dicit: Meliꝰ eñ erat illis nõ cognoſcere viã iuſticie/ꝙ̃ poſt cognitionẽ retrorſum cõuerti ab eo quod illis traditum eſt ſancto mandato. 2. Pe.
Quotquot eñ a iuſtis ĩceptis deficiũt/neſcij retrocadunt. Caſus oı̄no noſciꝛ eſſe/a bonis deficere vel auerti. Retroacto caſu de ſella heli multatus letaliter fuit: q̄ñ ſuos filios non corripuit delinquẽtes/q̄ fractis ceruicibꝰ expirauit: vt inflicta pena ꝑactũ malũ demõſtret. Retrocadendo expirare meruerat/q̄ poſtpoſuerat diuiña mãdata ⁊ iuſticie ordinẽ amoribus filioꝝ: vt ide pena ꝑueniat quo fuit cõtempta iuſticia. Inimici etiã dñi ſemꝑ vt iſti cõuertunꝛ retrorſum. De q̄bus pſalmiſta dicit: Et cõuertenꝛ inimici mei retrorſum. Pſal. 55
Inimicus eſt dñi oı̄s q̄ amicus nõ eſt verbis iuſticie atq̄ȝ virtutis. Inimici domini ſunt oẽs amici mundi/q̄ ſe ad vitam aliam virtutibꝰ ⁊ moribus nõ reformant. Inquit enim iacobꝰ: Qui voluerit eſſe amicus huius ſeculi/inimicus dei cõſtituet. Iaco. 4
Ingratitudo quos poſſidet/fecit abire delinquẽdo/male credendo atq̄ȝ peccãdo retrorſum. Eſaias eñ dicit: Filios enutriui ⁊ exaltaui. Et ſequiꝛ: Et ipſi alienati ſunt retrorſũ. Eſa. 1
A deo ſe alienãt cadendo retrorſum/qui fide nutant: nec illã moribus firmãt/q̄ aliud ꝙ̃ deuꝫ aut plus ꝙ̃ deũ/aut eque cũ deo/in amore animi colunt. Et q̄ dño dicunt/expecta. Expectat cũ vocat: Eſaia dicente: Cadent retrorſum: ⁊ capienꝛ ⁊ laqueis inſolubilibus ligabunꝛ. Eſa. 28
Sapiẽtes mũdi qui nec ad ſapientiã chriſtiferam tranſierunt/cõuertunꝛ a deo retrorſum. Eſaias enim inq̄t: Ego ſum deus conuertens ſapientes retrorſuꝫ: ⁊ ſcientiam eoꝝ ſtultam faciens. Eſa. 44
Mundi ſapientes cõuertuntur a deo retrorſum: cum ſemꝑ ex ſcientia humano habita faſtu in peccata labuntur: nec in anteriora ꝓficiunt: ⁊ in illa penalia cadunt/que velut retropoſita ꝑſpicacibus oculis nõ viderũt. Si vero iſti qui male miſſi fuerant vt caperent ſaluatorẽ/ad eum mutato crudelitatis animo acceſſiſſent: ſtetiſſent vtiq̄ȝ recti: nec cecidiſſent in retropoſitã terrã. Habebant eñ: ante faciẽ ei ſtetiſſe potuiſſent: quo debite nõ aſpecto retrofactus eſt caſus. Preroganꝛ oı̄bus exempla cauendi: quoniã q̄ non accedit ꝑ viã iuſticie ad antepoſitã vitã/cadet omnino in retropoſitã mortẽ. Perdiderunt audaciã/ſed non ſeuitiã crudelis legationis autores: nec reſumere potuiſſent/niſi vox que abſtulit reddidiſſet. Proinde iterũ **interrogauit eos/dicẽs: Quẽ queritis?** Omnino ſe offerens ad iniuſtã capturã. **Qui ſimiliter reſponderunt/dicẽtes: Ieſum nazarenũ.** Eodem ſcȝ cru-

dei aio quo ante q̄rebāt. Nō erat mutata senicia/q̄p̄ repssā fuisset audacia: nec mala volūtas/
q̄uis retusa facultas: q2 obstinate hominū mē-
tes nō auertunt a malis/ꝯuerse ad ornatū virtu-
tis: q̄uis interdū repmant eoꝝ pessime faculta-
tes. Dicit ergo eis iesus: Si ergo me
queritis: sinite hos abire. Non em̄ dece-
bat quēpiā apl'oꝝ sociū fieri passionis: ne seq̄ret
dānabilis error: vt alterius q̄p̄ vnius sanguis cre
deret in p̄ciū. Vide tn̄ virtutis magne ꝯstantiā:
vide inter p̄ssuras inuictā hoīs animā: vt pia me
moria/tribulationū oblita suaꝝ/de primis curā
gerat: cū dicit: sinite hos abire. Altissime virtu-
tis est signū/cū inter p̄ssuras nō obruit sensus in
terior: vt etiā exteri9 pdat officia pietatis. Pro-
fecto septus chorea virtutū/nihil in vtrisq3 acti
bus habet ademptū. Sed discipulis quodāmo
do dimissis intactis: dūtaxat excepto q̄ sindonē
qua solū tegebat reliq̄t: q̄ tactus pfugit nudus:
in christū tristes et stolidas manus/irrōnabi
li audacia/iniecerunt et ligauerūt eum:
qui venerat soluere compeditos. Fuerat em̄ ab
eterno p̄uisum/vt ex iniustis vinculis insta vincu
la soluerent: quā p̄uisionē nō discutiēdo laude-
mus: nostris nēpe pfectibus ipsa seruiuit. Liga
tur dn̄s ꝛ saluator omniuz a manibus sceleratis
funibus pctōꝝ nostroꝝ: lōge ante de ipso dicēte
pphêta: Funes pctōꝝ circūplexi sūt me. Et pe-
trus in canonica sua dixit: Dn̄s captus est in pec
catis nostris. Ea q̄ppe die q̄ genus illuxit hūa-
nū/nere ceperūt miseri ptoplasti funiculos: qui
bus in carne mūdi cōditor ligaret: ꝛ ipsi genimi
na p hoꝝ materia p̄mitus pduxerūt. Et ex eis
dānata ppago hmōi herbā q̄ neri siue ꝯtorque-
ri posset ad vincula/velut cāpus reprobus cōti-
nue germinauit nec germinare desistit: vt inter
pctā p̄cedentiū atq3 sequentiū hominū/velut in
quodā funis medio christus dn̄s vincularetur.
Nā p p̄cedētibus atq3 sequentibus culpis chri-
stus venit in laqueū: ꝛ captus est in pedica siue
decipula pctōꝝ: q̄ ab exordio hūani generis erat
posita sup terram/suis tn̄ oculis nō abscōdita.
Nouit em̄ vt aliq̄s ab eterno/ab instāti cōcepti
onis vt hō/vincula passionis ꝛ causam. Nec fu-
it nescie irretitus. Lōga sunt ista vincula q̄ in p̄-
mis parētibus inceperūt p milia vela labentium
annoꝝ: q̄bus semp addit a nascētibus ceteris: q̄p̄
uis ipse sit absolutus a vīculis. Vincula ioseph
atq3 sansonis/vincula Hieremie/Ezechielis/eti
am christi vincula figurauerūt. Sed dū impia
ministeria huiuscemōi agerent: dixerunt di-
scipuli ad iesum: Domine si percuti-
mus in gladio? Qui respondit: Sini
te vsq3 adhuc. Quasi dicat: Intmittite vos
phibere ledētes quousq3 patiar: qm̄ ad alios ꝛ
in tēpus aliud seruat iudiciū vltiōis. Nūc tēpus
est patiēdi/tn̄ sub occulta vindicta/q2 ceci sunt:
manifeste vero vlciscendi tēpus aduenit. Sed
nec expectato respōso dn̄i saluatoris: petrus
exemit gladium: et seruum percussit
pontificis; et abscidit auriculaz eius
dextram. Erat aūt nomen seruo mal-
chus. Tunc ait Jesus petro: Mitte
gladium tuum in vaginam: aut con-
uerte gladium in locum suum. Om- Mat.26
nes qui gladium acceperint/gladio
peribunt. Calicem quem dedit mihi
pater/nō vis vt bibam illum? An pu-
tas quia non possum rogare patrez
meum: et ipse exhibebit mihi modo
plus q̄ duodecim legiones angelo-
rum? Quomodo implebūtur scriptu
re pphetarum: quia oportet sic fieri?
Petūt sciaz siue licentiā discipuli si dn̄m ꝛ seip-
sos tuent gladio: aut si ferro impetūt inimicos.
Sed interrogat incassum: si ante respōsum exit
in opus. Frustra petrus interrogat: dum ante
christi respōsum ipse pcusserit. Subite hominū
actiōes nō expectāt iudicia legitime decernen-
tes. Nō dedisset pfecto licentiā male agēdi/aut
taliter se tuēdi; q̄ male actū verbis increpauit in
petro/ꝛ facto auriculā sanauit in seruo. Leuita-
te vsus est petrus: q̄ ante respōsum dn̄i vulnera-
uit. Leuitas vitiū est nō bn̄ ꝯstitute mētis: q̄ nūc
in bona/nūc in mala quodaz improuiso impetu
sepe raptat: q̄ nec sui cōpos/nec iudiciū supioris
expectat. Sed forte petrus calcaribus timoris
ad se/amoris ad dn̄m vrgebat: q̄bus impulsis/
dignū rephēsione patrauit. Nō em̄ saluator ni-
si male digna rephēdit. Nec semp timoris acu-
leus aut amoris vehemētia excusat a toto vel a
tāto. Proinde in omni re cautuz oportet fieri p
christo certantē: ne male his calcaribus vrgea-
tur. Sed ex ipsoꝝ interrogatiōe/ac ex dn̄i rephē-
sione luce clarius patet q̄d in talibus articulis
sit agendū. Interrogāt discipuli si pcutiūt gla-
dio: vt nullus pcutiat in vindictā aut vim/remo
uēdo illā: nisi christus ꝯcesserit/cuius nutus lex
euāgelica patefacit. Qui se tueri vel aliū nitit/in
culpate oīno tueat. Sed tuitiō q̄dē pmittit/non
iubet. Vindicare aūt oībus phibet/dicēte scri-
ptura: Mihi vindictā/ꝛ ego retribuā. Nec q̄s Ro.12
piā a quoq̄ est sp̄uali gladio feriēdus: nisi q̄tum
iusticia indubitata pmiserit. Oēs em̄ q̄ accepe- Mat.26
rint gladiū/gladio peribunt. Nullus autoritate
sua gladiū iusticie sumat. Quotquot acceperūt/
gladio diuine iusticie perierūt. A quo nemroth Gen.10
accepit gladiū? A nullo p̄terq̄ a seipso ꝛ dānatus
est. A quo pharao? ꝛ dānatus. A quo ninus/q̄ cō
didit niniue? a quo nabuchodonosor? a quo re-
ges persaꝝ atq3 romanoꝝ ante christi susceptā fi
dem? q̄ ꝛ si eis populi ꝯsenserūt/eterna dānatio
ne a deo pscripti sunt: nā nō est gladius iusticie/
nisi a deo: qui eū nemini nisi cum legē sua irrepre
hensibili ꝛ vera concessit. Non em̄ nisi s̄m legē
ꝛ per legem est gladius iusticie pducendus: mul
to minus sica vl' vltor. Qui vero acceperint/eter
na gladio subiacebūt. Atrocior vero gladius nē
pe confodiet/qui male vtunt gladio spirituali.
Sed non solum cum gladio feriendo iniuste cul
pa cōmittitur: sed in accipiendo. Quod vigilāti
verbo scriptura vsa est dicens; nō omnes qui se-

rient gladio/gladio peribūt: sed qui acceperint
vt omnino sit interdicta omnis vsurpata pote/
stas: ⁊ a christo condemnet omnis arrogata iu/
sticia. Sanciūt imutabiliter diuina decreta: ꝙ a
supioribus inferiora depēdeant. Nemo igit sibi
a se accipiat vindicariā aut iudiciariā potestatē:
Mat.26 si ad maiorē spectat collatio. Conuerti gladi/
um in locum suum a saluatore Petro iubet. Lo
cus cuiuslibet rei ē: quē sibi ordo īfallibilis ordi
nauit: in quo īmota ꝑmaneat quousqꝫ ꝑ eundez
mutet aliter decernentem. Naz multa sub inua/
riabili ordīe variant: ꝓut necessitas succedit aut
ordo causaꝝ. Stēt omnia suis locis visibili aut
inuisibili modo: ⁊ si qua mouent p̄ter imperiuz
omnia decernētis: ipso iubente ad loca pristina
visibilia siue inuisibilia reuertant. Nempe om/
nia malefiūt/si certus p̄termittit ordo. Trifarius
em̄ est: nature/legis ⁊ gratie. Locus gladij est va
gina: Nō hominis caro locus gladij est: non cor
pus hoīs: sed oīe ꝑ quod incidendo educit ad
vsum hoīs/cū iudicio rationis. Si aūt hoīs cor
pus ꝓ tempe locus efficit gladij: aut erit in cor
pore aliquid exortū imꝑtinens resecandum atqꝫ
curandum peritia medici: aut erit in corpe culpa
cōmissa/in eodē multanda consilio iudicis iusti.
Quod ergo ē medici/agricultor obmittat: quod
vero est iudicis/piscator nō faciat. Proinde iu/
ste dicit Petro/⁊ oībus spectātibus ad silēz acti
onē: Conuerte gladiū in locū suū. Omnes em̄ q̄
gladiū accepint/gladio peribūt. Nam eo malo
quod fecerit: trāsuerberabit oīs homo: ⁊ ad cul/
pam iusta multatio adnectetur. Sed in eo ꝙ
dextra p̄cidit auricula / magnum nobis p̄struit
sacramentum. Nec credimus hoc factum ꝓui/
dentia Petri: vt solū ad illud membrū absciden
dum gladium aptitasset. Non em̄ q̄ ꝑcutit cōtur
batus/curat quemadmodū laniet: sed ꝓut feriē/
tis adest habilitas/⁊ subest dispositio patiētis.
Uerūtamen diuina ꝓuidētia nequaq̄ casu cre/
dit factum: cum abscisio dextre auricule serui/
lis/abscisionem p̄nūciauerit recte obediētie iu/
daice seruitutis. Ad auriculam refert obediētia:
Psal.17. sicut psalmus ait: In auditu auris obediuit mi/
hi. Sed ad dexteram obediētia ꝓ celestibus re/
cta: quam oīno ꝑdidit seruilis conditio iudeorū.
Omnis q̄ ꝑdit rectam obedientiā/q̄ solū ꝓ cele/
stibus a creatore posita noscit: auriculā dexteraz
vtriusqꝫ videlicet actionis ꝑdidisse conuincit/so
lum restituendā ꝑ christū. Ipsius tantū est om/
nia reintegrare deperdita. Nā christus iā circū/
datus mala cohorte: ꝑfectus in oībus/inimicis
restituebat bona ꝓ malis/cū seruo auriculā abs
cisam reddidit. Seruus erat pōtificis/nō pōtifi/
cij. Multi em̄ seruiūt in dignitatibus cōstitutis
intuitu cōmodi/nō officij: ꝑsonā/non dignitatē
colentes: qui merito praue seruitutis spiritualia
bona perdunt/⁊ sperant frustra supna. Quod
vero christus cum ligaretur/sanauit auriculam
atqꝫ pontificis seruo restituit: dum ad toleran/
das penas ⁊ opprobria cogeretur: virtus ꝓces/
sura ex christo aut ex martyribus/ex tormentis

ostenditur. Et nihil adeo nostram intelligenti/
am aperit: christum dei filium esse ostendit: fidē
christianam exemplo cōfirmat: nec aptitudines
ad agenda disposuit: nec preter christum deum
cōmouere debuit hominum mentes ad creden/
da que incredibilia videbant: q̄ martyrum pas/
siones/cruces ⁊ tormenta/sanguis effusus/⁊ va
ria crudelitas moriendi. Si caput nostrum
inspicimus: dum infirmatur/dum patitur/dum
ligatur/dum moritur: restituit sanitatem: ⁊ intel
ligentiam reparat ad credēda ⁊ speranda super/
na. Uinculatur christus ⁊ aurē reparabat in ser/
uo: vt reparatio humani generis mal e serui/ex
christi passionibus tota ꝓueniat. Restituitur au
ris dextera: intelligentia vera/ obedientia recta
ex christi cruciatibus oritur. Nulla intelligētia
verior atqꝫ sublimior q̄ credere dei filium incar
nari: quod quoddā nihil fuit/ dū ipse se in vtero
virginali colligeret. Quid hac intelligentia sub
limius atqꝫ rectius q̄ ipsum ꝓ humano genere
credere velle pati? Preostendit etiam ex hoc q̄/
tum dilexerit: quo auris obedientie in amore re/
pendendo incalescat. Ipse patiendo patientie
modum dedit ⁊ formam: ⁊ ad interrogata regu
lam respondēdi constituit. Ipse in cruce moriēs
latroni aurem cordis aperuit: quem ei confiten
tē sibi continuo asciuit dicens: Hodie mecū eris Luce.23.
in paradiso. Hec oīa q̄d ex christi passionib9 ve
nerit p̄struūt. Colligate imo ꝯuicte cū christo ⁊
ꝓ christo capite/martyrū varie passiones/intro/
mittūt in animam credēdi securitatē: roborāt fi/
dem: christū esse veraciter dei filium/ qui ad ta/
lia toleranda eos potuit animare/ incunctanter
mentibus offerūt. Terrena ꝓ christo despicere/
superna sperare/mundo mori/christo viuere: ve
lut carbones viui extinctis cōiuncti/mētes ho/
minū accendūt. Aperit ꝑfecto ⁊ ꝑdita restituit
auris intelligentie: atqꝫ ad obediendū fit ipsa ꝓ/
cliuior/si sedule inspiciunt martyruz passiones.
Quod vero adiecit saluator: Calicē quē dedit
mihi pater non vis vt bibam illū: aliam ꝯsiderā
di materiam exordit. Dedit pater filio calicem
amarissime passionis: quem vsqꝫ ad fundum ex/
hausit ꝓ eo quod pater dedit/cuius volūtati ni/
hil statuit preferendum. Orauerat iam in hor/
to vt tolleret calix amarus/scz acerbitas passio/
nis ⁊ mortis: ⁊ exauditus abscessit decreto ma
nēte paterno: vt ipse biberet calicē passiōis. In/
q̄t ergo petro: Pat dedit calicē mihi: nō alij red
dūt. Quis remouebit quod pater decreuit etn9?
Quis bibet quē ego bibiturus suz? Quod mihi
soli/nemini est ꝯcessum. Mihi/nō alij calix redē/
ptiōis offert. Nō vis tu hō quod vult deus? Nō
vis tu creatura quod vult creator? Nō tu seruus
quod vult dn̄s? Si nō bibo: q̄s bibet? Si nō pa/
tior: q̄s alius ꝓ hūano genere patiet? Quare nō
vis vt bibā illū? Si nō bibo: siti eterna oēs affici
ent. Amara est potio: sed sitim tollet malis calo
ribus estuatis. Mēbra coaptent ad caput. Nō
renuāt calicē porrectū a patre: ⁊ omnē increpent
bibere ꝓhibentē. Qui ad diuina imposita impe/

cunera suadet et pstat: similis est diabolo/ etiam si ptendat in verbis aut in moribus pietatē: nec est tolerandus/ velut qui hominez auertit a vita. Nam qui obedientie diuine cuiqꝫ sese obicē facit/ ipsum a vita diuertit. Est em̄ in diuina obedientiā tota vita. Increpādus est si subest: si equalis/ penitus non ferendus: si vero excedit/ nulla ratione timendus quispiam quocūqꝫ intuitu a diuinis iussionibus te auertens. Nam vbi diuina cognoscit facienda volūtas/ phibeat phibens et dulci animo quodlibet bibat amarū. Om̄e penale crucians/ equanimitate animi toleret. Legimus David regē egressum velut expulsum de hierusalem/ fugientez a facie filij sui Absolonis: cui turpibus verbis maledicebat et exprobrabat semei de cognitione Saul. Quem cū audisset et vidisset abisai filius saruie/ cōmilito pbus David: ad amputandū maledicentis caput animo et corpe se parabat: indignū omnino arbitrās atqꝫ detestans/ regem suum sic exprobrabiliter ab indigniori homine maledici. Ad quem rex sup seipsum tribulandum diuinam preuidens voluntatem dixit: Quid mihi et vobis filij saruie? Dimitte eum vt maledicat. Dominus em̄ precepit ei vt malediceret dauid. Et quis est vt audeat dicere/ quare sic fecerit? Dimitte euz vt maledicat iuxta pceptū domini. Iuxta quoꝝ verboꝝ sententiam saluator increpat petrū: monefaciens vt in vaginam gladiū reconuertat. Et allegabat rationē insolubilem non pteribilis iussionis/ dicēs: Calicem quem dedit mihi pater/ non vis vt bibam illum? Omnem remouet cunctationē: suggillat rationes aduersas: omnium claudit ora loquentium. Protinus omnem condemnat amorem: nullum sustinet contradicentez: nullis sensualitatis acquiescit blandimentis: cū supra dorsum ponit onera iustus pater: et amicus secus cōsulens aut agens habeat titulo inimici. Et pluribus ante diebus Petrus a christo est appellatus sathan: qui ipsi christo suadebat vt nullatenus pateretur. Qui sibi et in alijs nō vult quod deus vult/ nec ipse a deo sua vota suscipiet. Sub infert christus qm̄ conformitate paterne voluntatis et sue libens patit: cū dicit: An putas: quia nō possum rogare patrē meum: et ipse exhibebit mihi modo plus q̄ duodecim legiones angeloꝝ? Sed iaz orauit in horto: et nec exauditus est: quō ergo nunc dicit: et exhibebit mihi etc. Tunc p sensualitate interpellauit ad patrem/ quaz statim subdidit rationi: rationē vero paterne supposuit voluntati: nunc vero dicit: si certandū esset/ si renitendum/ si hoc non decreuisset paterna voluntas/ si ptinus ipsa calicē non dedisset: nec ex hoc auxilio indigeo terrenoꝝ hominuz/ q̄ habere possuz exercitus angeloꝝ: nec duodeci apostoloꝝ quero auxilium/ qui habere possum duodecim legionum. Sed expedit his passionibus corpaliter subiacere: non reniti/ aut armis sensibilibus se tueri. Qui vero venerat sine armis seculū expugnare/ orbem transformare terrarū/ cū demonibus habere cōgressuz/ et inuisibilē ei dare cōflictum: nec armis se tueri decebat: et quod erat in passione voluntariū longe ante puisum/ armis arceri penitus non debebat. Predocuit oēs sequaces christus/ ipm pfecte sequentes: vt mūdi auxilia nō queramus: nec vitare velimus q̄ ab improbis irrogant: dū nobiscū puidētia diuina vtiliter agitur: dū tribulati ad meliora puehimur: si adest in animo tolerantie fortitudo. Sed q̄uis liceat humane pusillanimitatis et imperfectionis existit. Potest em̄ puidentia vtiliori humanū auxiliū queri: put Paulus in actibus fecit: ventur⁹ romā ad vtilitatē ecclesie se preseruans. Nam inestimabilibus precijs de⁹ querit nostras emere passiōes: et tolerata p christo germinant ad supna. Hoc aūt quod secutus adiūxit: quō ergo implebunt scripture pphetaꝝ: q2 sic oportet fieri: nō ad necessitatē intorquendū est: quasi christus necessario pateretur/ aut pphetiē pphetice ad patiendū christuz sibi legē necessitatis imponerēt. Ac p hoc christus nō ideo sic passus est/ q2 sic pfiguratuz aut pphetatū est: sed sicut pati ab eterno disposuit/ sic pphetari aut tēp⁹ decernit: vt potius passio causa fuerit pphetie q̄ pphetica scriptura causa fuerit passionis. Nā iuris diuini ordo poscebat/ vt tāti regis mysteria in mūdo futura/ p pphetas idoneos multis ante actis tpib⁹ inclarescerent. Ideo igit implende dicebant scripture pphetaꝝ: p eo q̄ ea q̄ ab eterno infallibiliter et necessario fuerāt ordinata: q2 sic deus volebat/ mūdo ventura scripture ipe pdixerāt. Quod futurū erat in christo sm rei veritatē/ per spiritū sanctū prophetis innotuit. Et veritatem rei precessit veritas prophetie implenda per passionez dñi iesu christi. Proinde si non patiar/ frustrabitur ab eterno in veritate prouisum: necnō et scripture que ab eterno puisum pdixerūt in tēpore dilabente/ futurū in plenitudine tēporis subsequēte similiter frustrabunt. Magna est scripturarū pphetica autoritas: in eis pfunda et velut impscrutabilis veritas latet/ et paucis nota priusq̄ sequat effectus. Et ad veritatem capitis totius corpis subsequit veritas. Nā omnia impleta sūt in capite: q̄ ipm in carne/ in terrisqꝫ gesturū longe ante pphete cecinerūt: vt nullo pacto trahat in dubiū: q̄ etiam illa modica q̄ complenda restāt/ in corpe suo mystico cōplebūtur tam in his q̄ pdestinati sunt ad hereditatē eternam: q̄ etiam in his q̄ presciti sunt ad intermiabilē penam: vocabulo fidei et participatione sacramentoꝝ hic viuentes/ de christi corpore videant. Adimpletio scripturaꝝ de christo profecto in christo et in suo corpe arguit esse complēdas: et cōplementū vnius arguit etiā alteri⁹: vt ordinata successione infallibili tēpoꝝ scripture impleant in partib⁹: vt toti⁹ ecclesie pacto mysterio/ in corpe toto scripture implete noscant. Quomodo implebunt scripture prophetaruz? Nō alit q̄ iuxta huiuscemodi opprobriū. Om̄ sic oportet impleri/ put fuit ante prouisum. Sic deo prouisum/ prout erat oīno futurū. Difficile

Reg.16 · Luce.22 · Mat.16 · Mat.26 · Act.25

vsqꝫquaqꝫ cognoscit in oībus scripturis cadere
velle mores. Quodā intraneo intellectu colligit
ne aliter velimus fieri ꝓ nobis aut in nobis/nec
tentemus aliter agere: nisi ꝓut diuina impia ta-
cita vel exꝑssa/dicta vel scripta/edicto imutabi-
li statuerūt. Nec siquidē verba intellecta ꝓ mo-
ribus/scripturis theologicis nos coaptant. Et
vt verū fatear: ꝛ coaptant ne velimus aliter viue
re ꝗ ipse dicant: qm̄ illa ꝓ agenda vita dixerūt/
sine quibus hoībus nulla salus. Oportet autē
omnino fieri que dirigūt in salutē. Nec oportet
impleri scripturas ꝓ moribus editas/vt ipsarū
honor ꝛ veritas ꝑamplius inclarescat: semꝑ eīm
ante actionē ꝛ post actionē eoꝝ que consulūt si-
ue iubent/eodē modo se habēt dignitas ꝛ veri-
tas scripturarū. Sed ꝓ nobis oportet fieri: ali-
as damnaremur nō implēdo mādata/vt volētes
nō reddēdo cōsulta. Si christus ab omni neces-
sitate liber/opportune ꝓ nobis voluit ꝙ in ipso
scripture ꝑtinus implerent: qui leges ꝛ scriptu-
ras sacras soluere nō venit/sed adimplere: ꝗ to
magis nos iustis moribus debemus illas im-
plere/quos mortis interitus peccatorū mucro
dilaniat. Et astutus diabolus ꝗrit quē deuoret:
qui ꝛ si omnē infidelitatē absorbuerit/nec eius
lethalis sitis extinguit. Sperat eīm ad suū hor-
rendū ꝛ ꝓfundissimū os etiam trahere christia-
nos: iuxta subtilē intelligentiam illius scripture
Job.40 dicētis: Absorbebit fluuiū ꝛ nō mirabit. Habet
eīm fiduciā ꝙ iordanis influat in os eius. Om-
nis infidelitas nomine fluuij: nomine iordanis
intelligunt baptismate tincti. Etenī in iordane
baptizatus est christus: in quo initiauit celestia
sacramēta: quibus etiā clausum est empyreū re-
gnum/nisi scripturarū iustis impletionibus re-
feret. Premit nos miserāda ꝛ alta opportunitas
vt sanctas scpturas que moribus dirigūt in sa-
lutē/moribus impleamus. Clauis sanctoꝝ dela
ta sensibus solū/celū supnū nō aperit: nisi sacra
scriptura ꝓ suo gradu suscepta/repagulū posi-
tū moueat. Nā scripture sacre ꝗ ordināt ꝛ enun
ciant opportunos hominū mores/moribus ꝑ
agunt atqꝫ complent. Et ꝗ mysteria/mysterijs:
ꝛ ꝗ supna/supnis. Proinde quia implende sunt
scripture in capite atqꝫ mēbris: ꝓut enūciant sic
oportet fieri. Hanc eandē opportunitatē cū re-
surrexit a mortuis/inclusis discipulis patefecit:
vt oīno necessitas cui caput christus se subdidit/
mēbra vera cōcludat: ꝛ ipsa opportunitas trāse
Mat.26 at in virtutē. Dixit autem iesus ad eos
Mar.14 qui venerant ad se principes sacerdo
Luce.22 tum et magistratus templi et senio-
res: Tanqꝫ ad latronem existis cum
gladijs et fustibus cōprehēdere me.
Quotidie apud vos sedebā docens
in templo: et non me tenuistis. Sed
hec ē hora vestra et potestas tenebra-
rum. Hoc autem totum factum est: vt
adimplerentur scripture ꝓphetarū.
Captiōis christi modus ꝛ tēpus/ipsius iniuriā
plus depromūt: cū velut latro ꝛ nocturno tēpo
re capit/ꝗ nil ab homine ꝑ violentiam exigit/nec
ꝑter virtutes aliqd ꝗrit. Et dies in die palā fie-
bat: ad quē capiendū nec nocturna hora fuerat
opportuna. Sed ꝗles in animo erāt/tēpus ma-
lefactionis ostēdit: qm̄ omnis ꝗ male agit/odit Joh.3
lucē. Et furētes anima furiā continere nō valēt:
nec alioꝝ cruciatibus satiant/nisi oculorū ꝑsen-
tiam ꝑstent. Ecce ꝑncipes ꝛ magistratus ꝛ seni-
ores ꝑsonaliter ꝓgrediunt ad nefas: qui ꝑ male
subiectos poterant cruda ꝑficere. Nam sepe cru
delitas vilescere fecit animos generosos: ꝛ do-
minationē coegit ꝑagere officia seruitutis. Ira
ꝛ inuidia plerisqꝫ ꝑncipes in subiectos/magi-
stratus in famulos/seniores in amentes/ꝛ iuue-
nes in furētes conuerterūt. Complent animos
hominū cecitate vbi due iste nebule supueniūt:
vt decentia in conditionibus ꝛ dignitatibus nō
seruent: nec indecētia ꝓhibitionibus sileāt. Ec
ce quid agūt nocturno tempe ꝑncipes ꝛ magi-
stratus ꝛ seniores: quando aut corpus opportu-
nam debet captare quietē: aut animi ꝑspicaces
veritatis ꝛ fidei oculis intendere in superna: vel
saltem ex officio meditari vtilia ꝓximorum: aut
quiete inuisibili ꝛ corporea diuinas perscrutare
pagellas. Student etiam mēbranulis odij: ꝛ in-
quieti animo innocētes corpe inquietant. Que
iniquitates hominum etiam ad posteros trāsie
runt: vt a quibus ꝛ que pertulit christus/patia-
tur hodie verus sibi subsequens christianus: vt
intantū sepe residentes pleriqꝫ in dei ecclesia in
culmine dignitatis exorbitauerūt: vt sacris stu-
dijs intermissis aspirent atqꝫ intendant perse-
cutionibus innocentum. Plerūqꝫ nāqꝫ vidimus
ꝛ audiuimus/quod sine dolore ꝛ gemitibus refe
rendum non esset: vt ex inuidia siue ira fuerint
sanguine fuso gauisi: cuius effusione preeūte/ca
none ꝓhibente/dignitatē qua pollent non fu-
issent adepti. Ac per hoc Dauid sanguinarius 1.Paral.
appellatus est: ꝛ ab edificatione domus domini
reprobatus: quem ꝓpria manu neminem legi-
mus occidisse/nisi vrsum ꝛ leonem/ꝛ goliad phi
listeum dei populo exprobrantem: quem de dei
licentia occidere carebat omnino peccato. In-
cunctanter horrendum est ꝙ supereminētes in
populis torqueri videant etiam iuste contortū.
Multo magis absonat/ꝙ in presentiarum quę-
stionarij faciūt iniustum. Proinde ipsis principi-
bus ꝛ magistratibus tēpli ꝛ senioribus christus
voluntarie captus exprobrat: ꝙ ad eum viliter ꝛ
turpiter agitati/more satellitum venerint/ipsi sa
cri satellites iniquarum ꝛ turpium voluptatum.
Sed non ceperunt in templo docentem quoti-
die/turbarum verētes tumultum. Cepissent for-
te si pernoctantem velut dictum agentem siquan
do repperissent. Altiori autem mysterio factum
est: ne christus docens caperet in templo/in quo
nec ꝛ potuit lapidari. Nam templū manufactū
sanctorū visibilem formam insinuat: in quibus
christus ineffabili modo existēs/ꝑ aliquam ma-
nuductionem non tangit neqꝫ patit/neqꝫ in eis
sensibiliter colligatur. Etiam libertas doctrine

atq; verbor dei prefigit/ q christus in teplo docens nō capit. Verbū enim dei nō est alligatū: neq; cōclusum fuit aliquando funibus tyrānorum. Non capitur in templo conditor magni tēpli: naz veri amator tēpli sancta libertate potit.
Sed hora z iniquor potestas tenebre sunt: ex quo saluator intulit: Sed hec est hora vestra et potestas tenebrar: vt tenebrefactio mentis tenebrefactione tēporis innotescat. Nā tenebrar hora est in qua peccata patrantur / nō potestas qua fiūt: vt perperā agere tenebrositas sit ex tēpore: potestas qua malū perficit/ sit ex omni se tenebris implicari. Magne quippe tenebre illorū oculis exponunt/ q splendentia obiecta non vident: ptinus hora z potestas aderant tenebrarum/ q mūdi lucem nolebāt aut iusto merito nō poterant intueri. Accidit sepe ptinaciter ab aliqua iniquitate detentis/ q sitam ante oculos veritatē nō videant. Et velut corpalis oculus inualida z excellenti luce solis sine suo damno nō figit: sic interior oculus cū vitiatus voluntarie fuerit /in luce veritatis z iusticie profecto cecat.

Mat. 26 Mar. 14
Cohors ergo et tribuni et mīstri iudeorum comprehenderunt iesum/ et ligauerunt eum. Tūc oēs discipli relicto eo fugierūt. Adolescens autem quidam sequebatur eū amictus sindone super nudo: et tenuerunt eum. At ille relicta sindone/ pfugit ab eis.

Iniquis preceptoribus aut dominis obsequentes iniqui censendi sunt/ cum iussa iniqua perficiunt: z eo iniquiores/ quo paratiores ad malū. Ecce isti ministri damnato precepto comphendūt: q carne ceteris similis/ deitate vo cetera cōprehendit: z ligant / q venerat omnes absoluere a vinculis peccator: z a cōpedibus infernalis tyranni extrahere cōpeditos. Quia paulo sup aliquid de ligatione ptulimus: idcirco de ipsa hic comice disseremus. Cōprehendit z ligatur homo seu forma seruilis: existit liber formā serui suscipiens. Dum comprehēdit z ligat forma visibilis: non paueat intellectualis imago. Sicut deus liber extra hominē z in homine/ sic aīa libertatem a corpore possidet: excepta ligatiōe nature/ ppter quaz corpus corruptibile aggrauat animā. Sed in affectionibus z volitis neqt vrgeri: nisi semetipsam suspenderit voluntarijs laqueis. Libertatē suscepit anima/ nō corpus: et preter ipsum propriam vitam habet: z ab ipo excepta viuit liberior. Cum ipo tamen aliqdiu viuit z in ipso: nō tamē per ipm aut ex ipo. Quod si vinculetur/ dilaniet/ confodiat: omnes penalitates instantanee aut successiue sustineat: ab illis anima nō attingitur. Non enim quod in corpore aut a corpore agitur/ habet in re incorporea sensibilē actionem: quis anima sepe habeat ex successu affectionem/ similiter z impalpabilē passionē. Ligatur hominis corpus: sed nō ligatur affectus. Ligatur homo christus: sed inuincibilis manet deus. Sed tunc omnes discipuli eo relicto fugerunt. Tempore persecutionis a suis discipulis relinquitur christus: quos predocuerat/ philoceperat/ cautos fecerat: qui omnes se spoponderant secum in tribulationibus permansuros. Sed melius nouerat christus quod latebat in eis/ q ipsi scirent qd esset in eis. Fit igitur quod christus predixit: nō quod certus ille promisit. Relinquunt z fugiunt: relinquūt/ qr fugiunt: fugiunt/ quia relinquūt. Hec versavice se causant. Qui relinquit deū/ perdit securitatē: ipsa deperdita conturbans timor ingreditur: qui quos inuaserit/ vertit in fugā: z frustrata sepe spe in dubiam. Qui relinquit christū vitam relinquit: z querens viuere fugit in mortem. Relinquens christum viam rectam abhorruit: timoris agitatus a stimulo/ fugiendo vias ingreditur tenebrosas. Proinde per sapientiaz de iniquis dicitur: Relinquūt iter rectum/ z ambulant vias tenebrosas. Relictor christi vitam negauit. Ipse siqdem sm apostolū est vita nra: Col. 3.
qua relicta omnis amaritudo subsequit. Hinc per prophetam dicit: Vide q malum z amaruz Hiere. 2.
est te reliquisse dominū deū tuū. Isto malo nullum peius. Et amaritudo nulla seuior in sensibus adest/ q mortem incurrere: maxime si subsequatur eterna. Omnē obliquitatē fugiendo incurrit: qui christū reliquit/ quē credimus altissimaz veritatē. De his siquidem ipse predixerat: Ego Joā. 14
sum via/ veritas z vita. Relinquit sepe amicum malefidus amicus: benefidus vero/ etiā in morte nō deserit. Deficit in charitate/ q deserit non deserendum. Charitatis vo defectus aduocauit timorem: quia ipse in charitate non est: cum vero affuerat/ conuertit in fugam sub euadendi respectu. Sed sepe incurritur quod ipso agitante vitatur. Ac per hoc relinquere christuz est inuenire sathan: fugere vero in quampiam partem/ nisi per virtutem ipse non aderit. Sub alis magni draconis protectio facta est/ vbi percipitur quod timetur. Tutius esset ad modicū mortis tolerare dolores cū inuincibili vita/ q ad modicum viuere pter ipsam. Male igitur apostoli meditati sunt fugam/ relinquentes tamē vitam. Sed quo fugerūt? In incertum a timore raptati. Non enim ante preuiderant quo fugerent: q mori iam deliberauerant cum christo. Et tanq inexperti de cōcussionibus iniquor/ in seipsis male confidebant: valere credētes vbi virtus peritura parabatur. Velut volatilia inter que iacit lapis/ improuise per incertas semitas aeris volant: z in summitatibus z ramulis arbor se tollunt: quas ante nō preuiderunt: sic apostolicus chorus fugiendo incertitudine refugij vagabatur. Merito certam hi nō habent ciuitatē atq; refugij edem: qui nō credunt hostili bello posse succumbere. Quotquot bellorum nouerūt euētum ante cōgressum cōfligent/ aut confligi premeditant. Quod si alterum venerit: per certi loci fugam tueri preuident vitam. Ignari z inexperti bellicis actibus si patiuntur conflictū: aut moriunt/ aut vinculant ab hostibus: aut per denia z improuisa se conuertunt in fugam. Subi-

to deliberare de remedio ingruente durissimo
bello/ ꝓtinus est paucoꝝ. Incertam ad tutelam
capiunt viam/quos timor repentinus inuasit: ⁊
qui cũ duce belli nõ cõtulere de remedio euadẽ-
di. Inter maiora bellantium pericula cõputaꝛ:
cum ante omnẽ congressum dux exercitꝰ hostiũ
venerit in capturam. Et vltra ꝙ dici queat du-
rum est bellum/cum primo capiꝛ princeps. Nul
lum sub celo a cõditione grauius ex paucis aut
multis gestum est bellũ: ꝙ vbi captus est christꝰ
filius dei/dñs mundi/princeps regũ terre/dux
in moribus/ductor in celum/inferni destructor/
dissipator mortis. Nullus in hominibꝰ ab eo ꝙ
esse ceperunt sublimius triumphauit: vbi reli-
ctus ab omnibus/solus cũ hoste carnis ⁊ spiri
tus cõflixit. Nullus triumphus nobilior: in quo
bellat singulariter natus/⁊ solus inter mortuos
liber. Uide insignẽ insignis ducis exercitũ: cuȝ
duce capto totus arripuit fugã: vt sibi soli mor-
tis eterne asscribereꝛ victoria. Sed duo ex pau-
cis sequebanꝛ ligatũ ab hostibus ducẽ: quorum
vnus a longe/sed ter de prope denegauit. Alter
adolescens amictus sindone sup nudo: ꝑ quam
detentus ipam in manibus hostium dereliquit:
nec veritus nuditatẽ/quã primo male primi suo
rũ in nostro periculo incurrere parentes: nec re
cordatus amoris/cuiꝰ dulcedinẽ paulo añ hau-
serat/inclinatus super dominicũ pectus: ⁊ quaȝ
sentire debuerat cum gustauit ⁊ corpus.

Ecce omnes corpore fugiunt: quia omnes a
fide pariter corruerũt. Nec pretereundum est/q̃-
bus ⁊ quot vestibus apostoli refulgebant: ꝙ vni
vno tñ accepit humane artis atq; peritie vesti-
mento solum corio/quo natura carnẽ ⁊ ossa in-
uoluerat/tegebatur. In almifico bello dum ini-
tiaretur/patuit quibus diuitijs apostoli fouebã
tur: ⁊ q̃bus armis hostes impios propulsabãt.
Erat ꝑfecto tunc in honore paupertas: ⁊ mũ-
di abdicatio de hostibus triumphatura protí-
nus sperabaꝛ. Quod ⁊ fecit in posterum. Sed
vbi diuitiarum amor accessit: ⁊ sub pedibus ve
lut abiecta calcatur christiana paupertas: ver-
sa vice de nobis diabolus triumphauit. O vti-
nam nõ tegeremur/quod voluptas ⁊ ambitio ꝓ
curauit: sed quod ipsa necessitas ordinauit. Et
tamẽ princeps huius mundi nobiscũ iure decer
tans/in nobis nõ haberet quicꝙ vnde deuince-
ret aut traheret ad horridas sedes: sed innocue
de suis manibus elaberemur: quia nec habere-
mus quo teneremur/nec quo traheremur ad pe
nam. Patuit pauido fugendi libertas/cũ vesti-
mentũ reliquit in manibus detẽtoris: ⁊ ioseph
cũ partẽ pallij reliquit in manibus egyptie me-
retricis: ille capturam euasit/⁊ ille pudicitiã cu-
stodiuit. Ad bonũ ⁊ malũ potest nuditas ista cõ
uerti/ꝭm veram intelligentiã agendorũ: simili-
ter ad vtrũq; potest ista fuga reduci. Nã bonuȝ
est ꝙ manꝰ effugiũt iudeoꝝ: vt sub eo typo fugia
mus ⁊ demonũ: sed malũ est quod fugiꝛ deserẽ-
do christũ. Desertꝰ a christo fugit q̃ eũ fugien-
do deserit. Quod ꝟo christꝰ nõ fugit/sed prom
ꝑte se obtulit inimicis/aliã dicendi subordinat
rationẽ. Ad hoc em̃ venerat/ quod ⁊ fecit: vt sua
captura male cõuinculatos absolueret: ⁊ pro no
stris captus peccatis vitã moꝝ ⁊ eterne beati-
tudinis inferret. Dicit sane scriptura: **Chri-
stus dominus captus est a satelliti-
bus mortis: qui duxerunt eũ ad an-
nam primũ.** Dux omniũ ⁊ lux vera q̃ illumi- Joã.1.
nat omnẽ hominẽ venientẽ in hunc mundum:
qui via inobliquabilis est: primo duciꝛ ad annã:
quẽ si oberrãtes duces posteritate iusti ordinis
sequerenꝛ/ipe duxisset ad vitam eternam. **Hic** Joã.18.
**ĩterrogauit iesum de discipulis et do
ctrina eius.** Interrogat de discipl'is: in quo
rũ nũero renuit calculari: ⁊ quos credit hebe-
tes/q2 sequunꝛ. Qui aũt norit ⁊ interrogãdo tẽ-
tat aut nescit/⁊ an nobiles vel gregarij sint iter-
rogat/ex cõditione discipuloꝝ sentiat in magi-
strũ. Nec nõ in autoritatem qua cõgregauerat/
intendebat: cũ suo iudicio ꝑter decretũ pontifi-
cũ ⁊ sacerdotũ/ nemini liceret sub noua doctri-
na discipulos aggregare. Proinde interrogat
christũ de doctrina. Ad ꝑniciosam inq̃sitionem
annas se cõtulit/cũ exq̃rit. Nam inuoluere vult
doctorem/nõ sub ipso docilẽ fieri: nec se aptita
bat ad illam/q̃ non de terrenis/ sed de celestibꝰ
erat: nec ex homine/sed ex deo. Predixerat em̃
ipe saluator: Doctrina mea nõ est mea: sed eius Joã.7
q̃ misit me. Sedebat annas tribunalico more:
tamẽ supne tribunitiã atq; deificam ipe doctri-
nã formã iudicãtis/ nõ discẽtis habebat. Ipam
ꝟo inuestigare atq; scire volentẽ / oportet ꝑ oia
humilẽ fieri: nec cõtradicere si ꝑ rationes natu-
rales atq; humanas intellectui nõ clarescit. Fi-
de q̃ppe/nõ ratione ꝑcipiꝛ. Id iam agebatur ab
isto supbo q̃rente si aduersus mosaicã legem et
traditiones tẽplarias ⁊ paternas doctrina chri
sti aliq̃d intulisset: cũ iam saluator arguerit eos/
ꝙ transgressi sint mandatũ dei ꝑpter traditio- Mat.15
nes suas. Ecce christi doctrina humilitatis de
core prefulget: q̃ cum sit diuina/sub hominũ iu-
dicio ventilaꝛ. Saluator aũt ad inquisita respõ
det: **Ego palam locutus sum mundo.** Joã.18.
**Ego aũt semꝑ docui in synagoga et i
templo/quo oẽs iudei cõueniunt: et
in occulto locutus sum nihil. Quid
me interrogas? Interroga eos qui
me audierunt/quid locutus sũ ipsis.
Ecce ipsi sciũt/quid dixerim ego.** Oc-
culta doctrina suspitione ꝑfundiꝛ: ⁊ vitiũ habȝ
annexũ si publicũ timet. Nõ aũt omnis occulta
insinuatio sancte doctrine condemnaꝛ: q̃ secu-
ra manet/si ducaꝛ in publicũ: q̃ palam fieri non
deuitat: ne deprehendaꝛ in macula/cũ sit imma
culata. Necessitas ⁊ causarum varietas sepe co
gũt: vt lucerna quandoq; paucis luceat in occul
to/que mallet in manifesto. Protinus spectat
ad sanam doctrinam: vt nihil sub velamine ha-
beat/quod publicũ horreat: quod deprehensuȝ
pudore aut infamia mereretur. Sed que omnino
velaminibus gaudet/latibula ⁊ angulos semꝑ

querit: q̄ deprehensa pudore suffunditur: arguta nō habet vnde se iustis sententijs tueatur: est ꝓtinus ꝓscribenda / ꝓmulgata etiā ab his qui sanctitate pollere videntur. Tutius eni audirent iniqui propatule inhesitāter vera docentes: q̄ boni clādestine dubia ꝓferentes. Omnē excludit errorem: etiam animas audientiū absoluit a dubijs / palantina ⁊ examinata doctrina. Quo circa saluator ad inuincibilē responsionē ⁊ defensionem ꝑ sua doctrina se contulit / cum respōdit: Ego palam locutus sum mundo. Et tacens de discipulis solū approbauit ex manifesto doctrinam: quoniā imaculate resplendebat. Et qm̄ ꝑ sapientes cōsueuit approbari aut reprobari doctrina: locū in quo sapientes iudeoꝝ cōuenerāt / subindncit dicens: Ego aūt semꝑ docui in synagoga ⁊ in templo / quo omnes iudei cōueniunt. Cōueniebant in templo ⁊ in synagoga sapiētes ⁊ magistratus ⁊ scribe atq̄ pontifices iudeorū: inter quos christus altius a Moyse celestē legē dixerat: a quibus sepe agitata confutatis omnibus triumphauit. Et venerabantur illam silentio a qua velut a clarissimo solis radio cecabātur. Nā cū multitudo sapientū sanitas sit orbis terrarum: ad iudeoꝝ sapientiā / suā approbandam remittit christus doctrinā: vt si sapientes sunt ⁊ audierūt / reprehendant si reprehendendū q̄ppiam inuenerūt. Si sapientes nō sunt / sileant a propria ignorantia iā ꝓstrati. Si sapiētes sunt ⁊ amici / dicant q̄ nouerunt: nō amicitie gratia / sed veritatis gloria. Nam vere sapientes ſm veritatē / nō ſm amicitiā omnino diffiniunt. Si sapientes sunt ⁊ inimici: ad validius testimonium interpello: vt propter sapientiā submittant inimicitiā: ⁊ garriant si possunt in manifestam doctrinam. Si vero nō possunt: aut taceant: aut si iusticiam sentiunt / iustis laudibus efferant. Nā vbi multi sunt sapiētes / ibi cautio est doctrine. Veritas semper docens / quos nouit assistere sapientes: ⁊ caute loquitur / ne deprehēsus in aliquo cōfundatur: ⁊ occultū deuitat / qui multis ꝓdesse gliscens ⁊ loquens in veritate fundatur. Ex hoc subiecit: Et in occulto locutus sum nihil. Nā si in occulto locutus nihil: tibi non potuit nisi quod palam locutus sum oīno referri. Quod enim nō est / nō deuenit in aures: nisi harum syllabaꝝ sonus quod non est. Sed qm̄ ꝓprius amor sepe hominē fallit: Quid me interrogas? Interroga eos qui me audierunt / quid locutus sum ipsis. Nō me interroges / quem purum hominez credis: ⁊ a ꝓprio amore deludi: ⁊ oculo carnis intueris: nō discipulos meos / qui ob timorē in ꝓpria sūt dispersi: sed vestros sapientes qui me in synagoga ⁊ in templo resonantē vocibus / eructuantem verba deifera perceperunt / q̄d locut⁹ sum ipis. Irreprehensibilis est doctrina / q̄ ad iudiciū remittit emuloꝝ: ⁊ inobscurabili claritate resplēdet / que ad examē ponitur reproboꝝ. Et iustissima ex omni parte censetur / q̄ nulloꝝ expauet trutinas vel fornaces. Ecce ipsi sciunt quid dixerim ego. Sciunt q̄dē nō imitati dīs amore / sed odio cōfundendi. Sciunt quia me loquentem audierunt: nō q̄ ad illam dilectionis animo vigilauerint. Velut ante iudicem stabat ipse saluator: et aduersus doctrinā testes emulos allegabat: sciebat enim se dixisse infallibilē veritatē. Inconfundibilis nempe veritas est: ⁊ arguta ꝑamplius fulget. Hoc sortitur triumphū: cū aduersarios habet christus / q̄ tota veritas est: hoc intendebat ꝑ veritate doctrine / cū emulos querebat in testes: vt aut illam exponerent quā audierant veritatem: aut si aduersaretur / ipse sub iudice replicando firmaret. Ad posteros ergo huiuscemodi dixiuet exemplū: vt doctrina nō sit priuata / sꝫ cōmunis: non occulta / sed publica: nō opinata / sed veritate firmata: q̄ nullis obtrectationibus tremulat: q̄ nullos paueat detractores: q̄ suos vbilibet cōterat inimicos: q̄ magis aduersitatibus q̄ tranq̄llitatibus elucescat. Hoc solum antonomatice christi doctrina possedit: q̄ nec mirum si mansit intrepida coraz anna / emulos ad sui testimoniū querens / christo capite defendēte: cū coram imꝑatoribus ⁊ regibus mūdi non cesserit in membris christiferis / in eis spiritusancto loquente. Hec autem cum dixisset vnus assistens ministrorū / dedit alapam iesu / dicens: Sic respondes pōtifici? Pessimus est minister / qui magis pro rege q̄ pro veritate decertat. Iniquus est seruus / qui ante domini preceptū iniuriā irrogat. Caret iusticia ministrandi / etiam si iussus percutit quem omnino nouerit innocentē. A dānata gloria detinetur qui male agendi causa / regis gratiam optat obtinere / opprimendo iustum. Illuditur a funesta iactantia / qui per iusticiā ante regem insinuat probitatem. Ve seruis / dominoꝝ amore male facientibus. Ve male iussa cōplentibus: qui ad cumulū glorie dominoꝝ iniuriam nō merentib⁹ irrogant / supernam vtiq̄ perdiderūt. Ecce igitur malus minister: q̄ assistebat pontifici / nō veritati: homini / nō deo: sed pro pontifice percussit veritatem: ⁊ pro homine malo deū hominē alapauit: ⁊ ꝑ honore iniusti domini / iustū hominē exprobrauit: percutiens innocētiā / deserendo iusticiam / dicens: Sic respondes pōtifici? Presumptuosus minister / qui ad iniuriā sui dn̄i vertit: ad quod su⁹ dn̄s nō aduertit: ⁊ sepe dissimulando pertransit / vt mansuetudinē sapiens habeat. Impius est / q̄ ad iniuriā sui superioris adducit / quod ad declarationē veritatis infert: aut ad excusandam innocentiā eructat. Malus zelus serui ad dominū intulit sepe sine causa iacturam. Alapat christi faciem omnis q̄ veritatem expugnat: ⁊ qui opprimit veram iusticiam / quam accepit. Quid christus nisi bonū respondebat pontifici: quod nequiter assistens minister per alapam improbauit? Sed furiosus ⁊ infrunitus animus violentia / non rationib⁹ vtitur: ⁊ factis / non verbis iustis improbat / cū cōcertat. Ecce dominus iesus diuine loquēs / velut locutus nequiter improbatur. Ad reprimendā

nostram audaciam agitur/ut mansuetos tolere mus: si ex humanis locutionibus improbamur.

Sed vide mansuetudinē patientis; cognosce sapientiam respondētis. **Si male locutus sum/testimonium perhibe de malo: Si autem bene/quid me cedis?** Judiciū vult subire cū servo/qui omniū dominus est ⁊ iudex. Et secure adversus se testimoniū querit cui puritas cōscientie semper adest. Nec timet versutiam/q̄ possidet innocentiā. Totū se ponit in iudicio christus: omnia inimicorum examinationi remittit: corpus/mores ⁊ verba: ⁊ si qua humana sunt eius: in iusticia vult appendi: approbari aut improbari testimonijs satagit/ cū dicit ministro: Si male locutus sum/testimoniū perhibe de malo.
Pro.10 Dicit scriptura: Qui moderatur labia sua/prudētissim9 ē. Et ipse tota prudētia/ ⁊ ad alios fons ⁊ origo prudentie/divina moderatione labijs loquebat: ut nisi per falsitatē impietatis/non paterētur sua verba calumniam. Quisquis imitator est huius/moderetur verba et sermones anteq̄ proferat: ⁊ delimet anteq̄ dicat: ut possit ad examinandū etiā cōmittere inimicis. Si aūt bene/quid me cedis? Memini bene agenti est iniuria inferenda: neq̄ in persona multandus qui personaliter nō deliquit. Non retundantur verba verbis: neq̄ verberibus arguantur: que iusticia pollent/⁊ omni carent dolo seu fraude loquendi. Quid me cedis? Impie percutis innocentē/⁊ hominē recte loquentem. Quid me cedis? Justicia nō suadet: a ꝓpria malicia cōmoveris. Quid me cedis? Unde tibi collata potestas? Non enim ꝓceptū ab eo cui subderis suscepisti. Tua ergo crudelitas te impellit. Quid me cedis/remota causa delicti? Quid me cedis vera iusticia prohibente? Sed ipsum deum iam iniuste vexatū ab impijs inquiram9: Cur aliam non paras maxillā/prout in tuis sermonib9 docuisti: ut tali opere validior sit sermo doctrine? An cōmotus es animo: quod tu9 sermo querulus sonare videt? an ut affectus tedio dicis: quid me cedis? Maxima hic instruitur patientia ⁊ sapientia patientis. Virtus magna est tranquillo animo pati: nec querulari per verba. Sed altius penditur/si ratione iuste responsionis a patiente ad bonū trahit male agens: cum charitas servat in animo: ⁊ suavi verbo proximus recōpungitur. Et perfectū est in virtutib9 ei qui te percutit/inferre verba salutis. Et cum odio te feriat/tu charitate constringas: ut quem pateris percussorem/correctū possis habere cōsortem. In id tendebat salvator: qui vult omnes homines salvos fieri: ⁊ ad cognitionē veritatis venire: ut hūc male ministrantem ⁊ in ministrū superne vite converteret. Nec adversus eū odio movebat: quem conabatur dulci allocutiōe verborum de medio iniquitatis eripere. Ad seipsum hunc ministrum remittebat iesus: ut cōsyderaret/q̄ iniuste inferebat iacturam: cum non invenisset calumnie causam: ⁊ cum eo argutione iusta certabat/dicens: Si aūt bene locutus sum/quid me cedis? Norma hec patiendi dirivetur ad posteros: ⁊ capitis actio in membra descendat: ut tanta virt9 constantie atq̄ patientie/nec non ⁊ charitatis servetur ad proximū: ut ledēs ⁊ aporians ad veritatē atq̄ virtutem/virtute patientis ⁊ verbis iniuste vexati sancta possibilitatē trahatur: ⁊ ostendat inique ledenti verbis pacificis q̄ per iniusticiam ledit: qui si molli responsione suam iram extinguit: quoniā dicit scriptura: Responsio mollis frangit vel extinguit irā: Prover.15
sermo durus excitat furorē: simul duo bona cōgerminant: ut virtus patientie suo munere fulgeat: ⁊ conversus proxim9 dignam penitētiam agat. Et utriusq̄ boni sortit patiens premium: quia sustinuit ⁊ convertit. Et resipiscens a malo/penas malis dignas evasit.

Interserēda hic occurrit negatio petri: **qui eum a longe** Mat.26
sequebatur: non tantū corpore/quantū mēte: quam titubatio fidei plene cōpresserat ⁊ amor ad christū/a timore hominū patiebat invise cōflictū: q̄ verbis christū trina negatione vilefecit. Vile videt/quod tanta procacitate negatur. Et sub anathemate posuit dei filiū: q̄ omnes venerat reconciliare cum patre. Pervalide angebatur virga timoris: q̄ se excōmunicabat/si cognovisset ⁊ christū: ⁊ iuramēto falso firmabat/q̄ nō cognoverat veritatē. Dixerat enim interroganti christo: Et ego dico tibi: quia tu es christus Mat.16
fili9 dei vivi: quam cognitionē veritatis non ab homine aut ab angelo/sed ab eterno patre susceperat: q̄ quempiā docendo non fallit. Ecce in quod malorum profundū potest homo descendere ut pro parte vite labentis totam ⁊ eternam deneget ipse vitam. An forte occasiones fuerūt ꝓter timoris angustiam ⁊ fidei detrimentum/q̄ ancilla ostiaria introduxit? Ancilla ostiaria vitium est avaricie: ut per eam ꝑlatus in ecclesia introduct9 morib9 neget christū: ⁊ sepe verbis in mendaciū transferat veritatem. An forte q̄ frigus erat: ⁊ ad ignem se posuerat inde ortū? Exterius frigus/interiorē frigiditatē insinuat: ⁊ spiritus sancti ignem/ignis iudeorum excusserat. **Et gallo dante vocē/et christo inter verbera miserante ab ipso respectus/petrus foras egreditur/et flevit amare.** Dimittenda sūt loca q̄ noscunt causa peccati: ⁊ dimittenda sunt consortia que sollicitāt. Egrediatur foras/qui deliquit intus. Egredi em̄ foras ē/a male collegiatis fecisse divortia. Et melius est egredi/q̄ residere in domibus iniquorum. Sane tuti9 est vagari corpore/q̄ habere cōmune domiciliū cū malignis. Flet9 ꝟo amar9 iure peragit: quia nihil amari9 q̄ negasse dn̄m christū. Que negatio an sit tota facta in domo anne an tota in domo caiphe: an in una incepta ⁊ in alia ꝯsummata: nō sit presentis dissertiōis. Nihil enim addit aut adimit fidei/nihil demit aut apponit virtutis vel vitij/alterum horum credere.

Sed ad ea q̄ nunc agunt in christo/sermo revertit. **Et misit eum annas ligatum ad** Joh.18
caipham pontificem. Uterq̄ pontifex: ille

cesserat/iste regebat. A pontifice/ in pontifice il
luditur christꝰ: vt a sacerdote aaron vsq; ad sa/
muelem/ad dei opprobrium in sacerdotibus nō
recte fuerit ambulatum. Et a Samuele vsq; ad
christum etiam templi pontifices exorbitaue/
rint. Et nunc pontificium veteris ⁊ noui testa/
menti christus/ ꝓscriptus fuit in vltimatis op/
probrijs. Nūc vero inter pōtifices sancte matris
ecclesie: vno cedente per mortē/altero subroga/
to christꝰ illudit: cū vilitate atq; paupertate cō/
temptis: quas christꝰ maxime tenuit: honoribꝰ
⁊ diuitijs inhiat. Ligatꝰ mittit deus/homo te/
net: non quia deꝰ/sed q homo ligat. Amore li/
gat quo se trahi etiā permittebat. Non teneba
tur funibꝰ/ꝗ miris modis elementa ligauit: ⁊ in
uisibili vinculo ligata tenet tam diuersa que ne/
xuit. Hec ligatio peruersos insinuat mores: ex
eo ꝙ ligate vident christifere virtutes: vt nec ex/
pedite/sed ꝙ velut cōpediti homines ambulēt
viam dei. Ligatio capitis nostri/membroꝝ suo
rū malū presagiū fuit: ⁊ quod agebat corporali/
ter in capite/spūaliter ad membra defluxit. Et
quod ipe sine sui crimine patiebat/ preostendit
criminū crinibꝰ ligantes/ꝗ debuerūt esse sequa
ces. Sistitur coram caipha dominꝰ
iesus christus: cū quo / aduersus quē
cōuenerunt sacerdotes/scribe et seni
ores populi. Ecce sacerdotū sanctitas ver/
tit in turpitudinē/scribaꝝ scientia in errorem: ⁊
in furorem traijcit matura senectꝰ: cū oēs con/
ueniūt cōtra veritatē: ⁊ innocentiam subuertere
moliunt. Nihil ad reipublice subuersionem no
xius: nihil ad destruendū feliciter cōstituta va/
lidꝰ: ꝙ si vnde sanctitas/vnde clara sciētia / vn/
de matura consilia debent egredi/hoꝝ cōtraria
presto fiūt. Tutrices esse debent innocentū san
ctitas ⁊ scientia ⁊ senectus: ⁊ sub alis illaꝝ mise
rorum debet esse refugiū. His in ciuitate defi/
cientibus/nescit ad quos alios possit esse recur
sus. Conuenerūt aūt aduersus iesum damnata
concordia: inter quos sanctior discordia extitis
set. Et omne illoꝝ consiliū erat quomodo chri/
stū per apertam iusticiam occidissent: ⁊ nō ꝓut
erant homicide in occulto/in publico vocaren/
tur: aduersus innocentiā testimonia conquire/
bant. Sed nūꝙ innocentia veꝝ testimoniū ha/
bet aduersum: nā si haberet/innocentia vera non
esset. Nemo enim innocēs iudicatur/aduersus
quē iuste testificat de crimine. Sed vt nocentes
appareant/innocentes tacent veritatem: ⁊ sub/
mittentes in iudicio falsitatē. Cōgregatus con
uentus malignantiū odio estuabat in christum
Mat.26 vt eum morti traderet. Inquirebant testi
Mar.14 monia vt zelo iusticie puniret/ quē ipsi zelo inui
Luc.22 die sectabant: ⁊ iusticie velamento inuidiā ⁊ ani
mi crudelitatē palliare tentabāt. Et cum multi
procaci animo impudica lingua testimoniū cō/
tra dn̄m loquerent: conuenientia nō erāt
proferende sentētie. Testimonia falsa nulla rō/
ne conueniūt/ vt innocens iudicet. Et qui nihil
reprehensibile fecit/per testimonia cōuenien/
tia iudicari nō potuit. Ubi testimonia nō cōue/
niūt/irreprehensibilis vita fuit. Cōuenientia ve
ro testiū/vitā arguit criminosam. Uita immacu
lata nō nisi ꝑ falsitatē aut tyrānidē cōdemnat.
Nouissime autem venerunt duo fal/ Mat.26
si testes. Sed male nouerant sententiā salo/ Mar.14
monis: q falsus testis nō erit impunitꝰ: nec ab Pro.19
ipa in animo terrebant/sed velut arrepticij de/
monū loquebant in ventū. Qua lingua dolosa
⁊ funesta proclamant/inter se priꝰ hec dicere cō/
dicentes: Hic dixit: Possum destruere
templū dei: et in triduo reedificare il
lud. Falsi erant: quia cōtra veritatē testificatu/
ri aduenerant. Falsi erant etiā si verū dixissent:
dū nō amore veritatis atq; iusticie/sed inuidia ⁊
odio trahebant. Falsi sunt omnes homines/ si
veꝝ dicūt/dum falsum dicere credūt: aut si odio
aduersus cōstitutū in iudicio agitant. Quod ve
rū est proferendū zelo veritatis/nō zelo inuidie
proferat respectu iusticie: nō odio in iudicio cō/
stituti. Quod falsum est/nulla debet rōne depro
mi: ⁊ quod veꝝ est/vt est sine admixtione cōtra/
rij depromat. Parua scintillula falsitatis/ma/
gne veritatis sententie notam dedit: velut modi
cū fermenti totā massam corrūpēs. Nā isti falsi
testes etiā in parte veritatē dicebant/christū as/
serentes illa dixisse: sed omnino in proferēdi re/
ctitudine fallebant. Christus enim dixerat: Sol Joā.2
uite templū hoc: ⁊ in tribus diebus excitabo il/
lud. Testes falsi dicebant: Hic dixit: Possū de/ Mat.26
struere templū dei: ⁊ in triduo reedificare illud.
Sed vigilantiori verbo alius euangelista disse
ruit illos esse falsos atq; mendaces: quoniā chri
sti sententiā atq; dictū verboꝝ ꝑmutationibꝰ et
additionibꝰ subuertebāt. Ait em̄ illoꝝ recitans
falsitatē: Quoniā nos audiuimus eū dicentem: Mar.14
Ego dissoluā templū hoc manufactū: ⁊ post tri
duū aliud nō manufactū reedificabo. Uide igit
quanta verboꝝ dissonantia/⁊ sentētie ꝙ magna
diuersitas: ꝗ vere inspicientibus luce clariꝰ pa/
tet. Sed nō erat conueniens testimo
niū. Jure cōueniens nō erat: quia falsum ī ver/
bis ⁊ sententia ꝓmebat. Et aduersus rectū do/
lus ⁊ fraus cōuenerant. Multa hic occurrunt
aduersus testes falsidicos disserenda: sed intueri
christi cōsistentiā magis placet: cui ex aduerso ⁊
in facie falsitas obsistebat: ⁊ cōtradictionē pa/
tiebat iniuste/ꝗ nihil dixit iniustū. Unde inquit
apl's: Recogitate eum ꝗ talē sustinuit aduersus Heb.12.
semetipsum contradictionē: vt non fatigemini
animis vestris deficientes. Quis patienter fer/
re non debeat/si sibi aliquid exprobrat in facie:
cum omnis homo mendax ⁊ possit plene men/
tiri: cū christus in suis exprobraret sententijs/
qui tota veritas est: nequiens ab illa om̄ino de/
ficere. Sed magna est iniquitas hominū: cū tan
to malo se colligat/vt aduersus quempiā testet
ad necem: cū irreuocabilis sit vita per hominē
⁊ mala nota criminis apponat ꝗ indelebilis est
cum fuerit lata sentētia: post quā dicere innocē
tē ac purgare velle/quē iudex falsis testiū asser/

nonibus dãnauit ad mortẽ/difficile atq ridicu
lũ est. Proinde duo sepe mala ex falsa testifica-
tione ꝓueniunt/sc3 ꝑsonalis aut realis punitio
ꝛ infamia dãnati criminis q̃ difficiliter abolet.
Sustinet patienter saluator ꝛ dñs: **nec ad
obiecta respondet**: insinuãs cũ negantib⁹
veritatẽ/nõ esse in iudicio disserendũ: nisi supio-
ris iudicio arceant. Semp ẽm responsio falsita
tẽ pamplius exhauriret de illoꝝ cordib⁹. Et ad
derent peccata peccatis: ꝛ cumulus falsitatis ex
cresceret. Sed nec semp exemplo christi fallaci-
bus improbis est cedendum: vt falsitas non re-
pressa/veritatis vexilla reportare se gaudeat: et
innocẽs nocens/ꝛ nocẽs innocẽs videat: sed est
humili assertione in obliq̃ veritate auxilio iudi-
cis/testium improbationib⁹ cõprimenda. Uex-
tamẽ alia rõne christus a silentio tenebat: quia
nõ agebat sub iusto iudice causa eius. Judex
ẽm ꝛ aduersarius erat: pars erat atq tribunal.
Christus aũt erat omni humano auxilio desti-
tutus: vt nullus ꝓ ipso auderet ꝓferre sermonẽ
nec volebat ꝓrogare responsionib⁹ ignominiã
crucis: quã erat ꝓtinus suscepturus. Paruipẽ
debat velut magnanimus ꝛ altissimi cordis hõ
verba sibi exprobrari ad faciẽ: q̃ latronicã mor
tem se passuꝝ ante ꝓuiderat. Prenoscens expro
brationẽ ꝑ exprobrationẽ exprobrari. Nã expro
bratio vera falsam exprobrationẽ exprobrat: et
factũ veꝝ exprobrat verbũ mendax. Et verbum
diuinũ exprobrat semp humanũ. Nec perit ve-
ritas/si tẽpus ꝓtereat. Ex christi ꝑsona loq̃bat
Psal. 118 Dauid/cũ dicebat: Et respondebo exprobranti
bus mihi verbũ: q2 speraui in sermonibus tuis.
Non respondebat tunc christus exprobranti-
bus sibi verbũ quod dixerat: aut exprobrantib⁹
vitã eius atq sermones/**verbũ nõ respon-
debat**. Sed quod in ꝓsenti nõ erat/ꝓmitteba
tur esse futurum. Nã de ipso fuerat ꝓphetatũ:
ꝛ respondebo exprobrantibus mihi verbum: vt
quod ꝓsentis fieri poterat/futuꝝ penitus crede
ret. Nã tunc nõ respondit: sed respondit in po-
steꝝ: ꝑ nouitatẽ sc3 in morte ostẽsam: qua etiã a
paganis creditus est filius dei: q̃ nequit omino
mentiri. Responsum est ꝑ creaturas: que de ipo
moriẽte estate sunt ꝑ insolitas ꝛ horribiles acti-
ones. Respõdit ꝑ resurrectionẽ a mortuis ꝛ ap-
paritiones ꝛ ascensiones in celũ: ꝗ fili⁹ dei esset
ꝛ falsum loqui nequibat. Magnis se dederunt
periculis testes falsi/aduersus eum testificãtes
quẽ pater omnipotẽs tuebat: ꝛ ipe vt hõ spera-
bat in sermonib⁹ ei⁹. Proinde tũc velut ad pa-
trẽ loquebat: nũc tacens respondebo exprobrã
tibus mihi verbũ. Potest aũt futura responsio
ad iudiciũ futuꝝ iuste referri. Tunc ẽm oib⁹ sibi
verbũ suũ exprobrantibus respondebit: aut ex-
probrantibus exprobrando respondebit ꝛ ver-
bũ. Nihil sibi nouit innocẽtia deperire: siue ta-
ceat/siue loquat. Causa inocẽtis magis silentio
q̃ clamorib⁹ agit. Et q̃uis in humano iudicio
supplicia sepe luat: i diuino ridebit. Et quos ha
buit supiores/inferiores ipsa calcabit. Sed
q̃d faceret si loqueret: cũ tacendo exagitet furio
sos? **Nã surgens princeps sacerdotũ** Mat.
**ait illi: Nihil respondes ad ea que isti
aduersus te testificantur? Jesus aũt
tacebat.** Surgit ob inq̃etudinẽ mẽtis: ꝛ seui
tia efficiebat seipso supior. Querebat rñsionẽ/
nõ ad credulitatẽ aut excusationẽ: sed vt captis
verbis magis ex ipsa subuerteret. Sed tacebat
iesus mysterio/nõ timore: tanq̃ cognoscens eũ
qui loquebat in fraudẽ. Laudabilis homis est
prudẽtia opportune tacere: vbi oino locutio ef-
ficit importuna. Et honestius est tacere q̃ loq:
vbi ex omni parte calumnia ꝓparat: ꝛ ad odium
scribit quod ꝓfert. Tunc iteꝝ male agitat⁹ in
corde/verbis exagitabat ꝛ christũ/dicens: **Ad-** Mat. 26
iuro te ꝑ deũ viuũ/vt dicas nobis si Mar. 14
tu es christus fili⁹ dei benedicti. Adiu Luc. 22
rabat ignorans deũ viuum/per deu3 viuũ: non
per alium q̃ per eundem ipsum: sed purũ homi-
nem estimabat/quem per deum viuum adiura-
bat. Adiuratio semper per maiorem ad minore3
depromitur: nunq̃ vero versa vice peragitur.
Adiuratio est interrogatio de re dubia per vi-
uum superius: vt aut eius amore aut timore pa-
teat certitudo. Adiuratio est inquisitio alicuius
sciende veritatis sub respectu superioris pote-
statis. Dubitabat caiphas ne filius dei esset: et
per patrem filium inquirebat: vt saltem intuitu
honoris paterni siue amoris/si filius dei esset
assereret. Sed quomodolibet caiphe adiuratio
capiatur: christum arguit esse filiũ dei: ꝛ deum
filium habere omnino decernit. Cur caiphas
adiurat si est dei filius: nisi quia possibile crede-
bat ꝑsonã quandã deum posse habere patrem
ꝛ si nõ credebat hãc ꝑsonã esse christũ/ex adiu-
ratione sua credebat deũ veꝝ oino posse habe-
re filiũ. Nec illa sententia eũ absoluit/que dicit:
Ego dixi dij estis/ꝛ filij excelsi oẽs: q2 ex hoc ad Psal. 81
uersus oẽs eadẽ esset exactio. Attamẽ sicut i col-
lecto cõsilio/cũ vnius mortẽ ꝓ oibus necessariã
diceret: nõ a semetipso dixit: sed cũ esset põtifex
anni illius ꝓphetauit: sic ꝛ nunc forte a semet-
ipso nõ loquit: sed cum sit pontifex/veꝝ fatur: q2
deus habet filiũ/quẽ adiurando nõ intelligens
asserit esse christũ. An forte aliq̃d latentis virtu
tis in christo esse censebat: quẽ credebat deũ vi-
uum: ꝛ veꝝ amare vel timere: ꝑ quẽ ad veritatem
incognitã disserendã adiurando cogebat. Un-
de si non credebat ipsum esse filium dei/amato-
rem saltem credebat esse virtutum. Non enim
ipsum per deum viuum adiurasset: nisi ipsum a-
mare aut timere credidisset. Nemo enim quem
piam per alium requirit: nisi credat cum eo a-
more constringi: aut sub eo timore detineri: aut
respectu commodi ex eo expectare prouentum.
An forte caiphas aliquorum relatione perce-
perat christum se dixisse filium dei: ꝛ hoc ab ipo
in iudicio repeti satagebat: vt ei⁹ ꝯdẽnatio mor
tis ꝑ legẽ gesset aptior: ꝛ ipse ꝯdẽnãs aut tradẽs
ꝓsidi ꝯdemnandũ/a cũctis haberetur imunior.
Jesus aũt sic adiuratus/ne crederet deũ viuũ

nō diligere vł timere: ꝑtermisso silētio dispone-
bat dare rn̄sum: magnū argumentū ⁊ exēplū re-
linquēs/ vt ꝑ deū inq̄siti veritate ꝓnūciare ne sileamꝰ.
Sz ante rn̄sum paucis verbis fraudulentiā cai-
Luc.22 phe detexit iesus dicēs: **Si vobis dixe-
ro/ non creditis mihi. Si autem inter
rogauero: non respōdebitis mihi ne-
q̄ dimittetis.** Acsi aperte dicat: Frustra veris
rn̄siōibus nō crediturus interrogat. Et fraudu
lēter inq̄rit/ incredulitati subiectus. Nā vbi ali-
ter de facto quod inq̄rit nō elucet: standū ē ꝑ fi-
dē sermonibus veritatis. Proinde ad subuersi-
onē oīno interrogat/ q̄ nō credere ante disposu-
Mat.26 it. Et mos est ꝓsidentiū iniquoꝝ/ inq̄rere dulci-
Mar.14 ter offerēdo securitatē: vt audito quod q̄rūt/ ir-
Luc.22 rogēt mortē. Ac ꝑ hoc fide ꝑeunte de medio/ ni-
hil rectū agit inter hoīes. Jesus aūt mētes om-
niū clare ꝓnoscēs: quod q̄rebat abiecta creduli
tate ascribebat subuersioni. Ex hoc aūt subiun-
xit: Si aūt ⁊ interrogauero: non rn̄debitis mihi.
Quod nihil aliud sonat facta ꝯiūctione verboꝝ:
Si dixero vobis verū/ nō creditis mihi: si autē
interrogauero/ verū nō rn̄debitis mihi: vt ex ea-
dē damnata radice ꝓueniat verū dicēti nō crede
re: nec verū in rn̄sione reddere inq̄rēti. An forte
q̄ vnū ex alio nascit: q̄ qui verum ꝓferēti nō cre
dit/ nec ipse interroganti ꝓferat veritatē. Pro-
culdubio caipham voluisset interrogare Jesus:
vt interrogādo instrueret ⁊ lucraret animā eius
⁊ circūstantiū omnium: nisi quia ꝓuidebat illos
ad falsitatem ⁊ mēdacia ꝓlapsuros. Protinus
etiam postulat rectus ordo iusticie: vt reus in iu-
dicio constitutus: aut penam subeat: aut liberta
tem obtineat veritatē fatus. Penam/ si digna pe
nis cōmisit: libertatem a iudicio ⁊ a pena/ si li-
bera criminibus fuit. Sz ꝑ rei linguam rei veri
Psal.4 tas claruit: ex quo illoꝝ fraudē detegebat Jesus
addēdo ꝑ verba/ neq̄ dimittetis. Profecto co-
gnoscebat Jesus crudelē tyrannidē ⁊ tyranni-
cam crudelitatē: cum ꝑ veram responsionē ⁊ in-
terrogationē eum non dimissuros penitus asse-
rebat. Quid ergo a ꝑfidis iudeis tantus verbo-
rum circuitus querebat: cū omnino ab eis inno-
cētia esset velut iniquitas ꝯdēnanda? Cur iudi-
ces terreni multas ⁊ varias rn̄siones a reis corā
se ostēse constitutis inquirunt: cum in quācūq̄
partē responsio inflectat/ reus parat ad rhōphe
am: nec disponūt parcere ꝑ misericordiā/ cui eti
am ꝑ iusticiam mortē aut penam irrogare non
possunt? Quid est eñ tot verbis reuersare inno-
centē in iudicio ꝯstitutū: nisi vt aut in cautela lin
gue aut molestijs agitatus/ id ꝓferat quod intē-
tiōi male iudicātis cōueniat? Vñ dicet sententia
qua damnet innocētia: ⁊ actio iudicātis videat
cōfessione rei: ⁊ innocētia iniusta ꝑuersitate rei:
necnon ⁊ crudelitas iudicis simul iuste videan-
tur ⁊ pena innocētis? Quare aūt hoc verbū chri
stus adiecerit/ scz neq̄ dimittetis: mentē excitat
⁊ amorē fouet. Querebat ne christus dimitti ne
pateret: qui ad hoc venerat in hanc horam vt
omnino moreret? Si dimitti nolebat: cur se non
dimitti causabat? Cur eē flectebat ī iudicē: cū nō
vi/ sz volūtate ꝓpria teneret? Cur ascribebat ad
ꝑtātē iudicis/ quod in arbitrio erat sue ꝑtātis?
Sz illoꝝ volūtatē inemēdabilē ōndebat: acsi in
fallibilit dicat: Si verū dixero/ nō emēdabit ho-
stilit obstinata volūtas/ vt innocētie parcat. Nō
dimittetis/ volūtate vestra ex vera rn̄sione placa
ta: sz eo animabimini hostilius/ quo verū clariꝰ
illucescet. Sz nō dimittetis me a morte liberū:
cui in aīo libero volui obnoxius subiacere. Et si
non a iudeis/ aliūde christus captasset vehicula
moriēdi: paterna obediētia ⁊ amor nostre redē-
ptiōis eū īpellebāt ad mortē. Detecta verbis
christi dolosa interrogatiōe caiphe/ corā omni
ꝯsilio clara voce rn̄dit: **Veruntamen dico** Luce.22
**vobis: Amodo videbitis filium ho-
minis sedentē a dextris virtutis dei
venientem in nubibus celi. Dixerūt
ergo omnes: Tu ergo es filius dei?
Qui ait: Vos dicitis quia ego sum.**
Alibi ꝓmittit: **Tu dixisti.** Marcus vero expsse Mat.26
se dicit: **Ego sum.** Hec siq̄dē verba sic ad ꝑce Mar.14
dētia ꝯtexunt/ ꝯtinuatiōe littere atq̄ sñie. Si di-
xero vobis/ nō creditis mihi: q2 nūc iniuste iudi-
cor occultus deus/ manifestus hō. Asto vt reus
iudici ꝓsidēti: homo dūtaxat reputor/ qui filius
dei sum. Jn imis iudicor: q̄ semꝑ in sup̄ioribus/
imo sup̄mis ꝑtibus adsto. Jdcirco dico vobis:
q̄ amodo videbitis filiū hoīs/ quē purū hominē
credētes vsq̄quaq̄ ꝯtēnitis/ sedentem a dextris
virtutis dei: vt vnū ⁊ equalē credatis cū patre fi-
liū: ⁊ hominē infallibiliter factū deū/ ineffabilit
ꝯceptū ⁊ natū: ⁊ hominē deitati vnitū/ diuinita-
ti imotū: sz hūanitate in sup̄iora subuectū. Vide
būt oēs boni ⁊ mali christum dei filiū: quē boni
amauerūt/ mali ꝯtēpserūt: boni ad gloriam/ mali
ad terrorē ⁊ penā. Quod ⁊ Joānes in apocaly-
psi accepit: Et videbit oīs oculus ⁊ q̄ eū pupuge Apocal.1.
rūt. Sedebit q̄escēs: q̄ nūc in laboribus agit. Se
debit iudicās: q̄ iudicandus astat. Sedebit ad
dextras: q̄ in sinistra iniuste multatus est. Sede-
bit ad dextrā virtutis dei: q̄ ad sinistrā diaboli-
ce ꝑtātis morti adiudicatus est. Sed quō visuri
erūt q̄ tūc nulla rōne credebāt? Quomodo visu-
ri sunt infideles: q̄ mortui sunt fidei luce caren-
tes? Videbūt ne ꝑ fidē futuri seculi qui hac ca-
ruerūt? An fidē aliam aut hanc seculū futuꝝ ha-
bebit q̄ hoc? Renuēs omnis nō habuit. An erit
successus alterius fidei ad hanc fidē? An a malis
auferet enigmatis speculū: ⁊ videbunt christum
sicuti est? Profecto nihil horum vel similiū erit
in malis. Sed quodam miro ⁊ nunc ineffabi-
li modo certificabunt corda maloꝝ/ christū esse
quē dei filium negauerūt: ⁊ sentiēt supra se iudi-
cem increduli atq̄ fideles iniqui: quē aut fide nō
receperūt/ aut receptum damnatis moribus ir-
ritauerūt. Dextra virtutis dei tota est filij: om
nipotēs ⁊ equa potētia tota cū deo patre: omni-
potēs ⁊ equa iusticia: quā habere se ostēsuꝝ mū-
do ꝓnūciat. Quam habere oēs infallibilit scient
qui eū semetipsos fallēdo hic ꝯtumaciter ꝯtem-

pferũt: Aduentus eius in nubibus futurũ esse
cõmẽorat: nõ vt in nubibꝰ pluuialibꝰ aut obscu-
ris adueniat: sed virtute glorificati ⁊ deiferi cor-
poris/in nubibꝰ lucidis velut in tribunalibus se-
dẽs/terre ad iudicandũ in aere more nubis effi-
ciet ipse vicinus. Nõ em̃ calcabit amplius terrã
neq̃ iudicaturus in mõtibus residebit: neq̃ lo-
cabit tribunalia terris: sed iudicabit de aereo ce
lo/velut in nube sedẽs oẽs in terris positos: qui
de celo celestis ad terras adueniẽs/a terrenis im
probandũ iudiciũ ptulit. Similẽ vero sniaʒ disci
pulis interrogãtibus de ꝯsummatiõe seculi/sal-
Mat.24 uator ipse rñderat dicens: Et videbũt filiũ hoĩs
veniẽtẽ in nubibus celi/cũ ꝟtute multa ⁊ maiesta
te. Nec me credo fallit pia credulitas: vt p ce
li nubes ãgeli siue supne ꝟtutes itelligant: q̃ leui
tate nature corpibꝰ supferũt trenis: in q̃bꝰ ⁊ cũ
q̃bꝰ iudicaturꝰ adueniet q̃ iudicatus i terris ab
hoĩbꝰ derelictus est. Celi nubes exaltant a terra:
exaltatus in oĩbus ⁊ sup oĩa terrenos terribili-
ter iudicabit. Ut erat moriturus: ita ⁊ iudicatu-
Joã.12. rus. De morte nãq̃ predixerat: Cum exaltatus
fuero a terra/omnia trahã ad meipsum. Quod
euangelista ilico exposuit dicens. Hoc auteʒ di
cebat/significans qua morte esset moriturus:
quia per exaltationem a terra in ligno crucis:
vt non in terra/sed in laribus aeris moreretur.
Proinde sicut ligno pendens in aere/inclina-
to capite p omnibus vt moreretur tradidit spi-
ritum: sic in aere corpore a terra exaltatus/iudi-
cabit mundum sibi subditum vniuersum. Nec
nubes ad opem quererent altimode iudicantis:
sed ad quandam tolerabilem visionem populi
iudicandi. Nec em̃ nubes q̃ ipsum ascendentem
in celo suscepit/sui corporis fuit opportunum
vehiculum: sed quoddam moderamen glorifica
ti corporis/quo mediante apostoli possent chri
sti assensum ppensius intueri: sic nubes tempe-
ramento tempis illo facient/ vt iudicati tolera-
biliter videant iudicantẽ. Pronunciabat etiam
iesus alios ex iudeis fideles esse futuros: q̃ chri-
stum visuri essent ad patris dexteram residentẽ.
Actuũ.7 De quoꝝ numero fuit Stephanus: q̃ postq̃ di-
xit christum se vidisse ad dexteram patris stan-
Actuũ.9. tẽ/lapidem in seipso suscepit. Necnon Paulus
similia vidit: cum in illo triduo fuit raptus in ce-
lum. Quod de ipso in posterum scripsit dicẽs:
Hebre.1. Sedet ad dexteram maiestatis in excelsis. Aduẽ
tum eius exinde futurum in nubibus a veritate
non absonat/quid in pdicatoribus fiat: magis
vero p nubes pdicatores intelligere consonat
Esa.5. veritati: iuxta illius scripture sentẽtiam: Man-
dabo nubibus desup: ne pluant sup euʒ imbrẽ.
Tunc vero deus nubes a pluuia phibet: cum
pctis populi exigẽtibus/doctores a pdicationi
bus arcet. Meretur em̃ sepe homines occultis
pctis suis: vt nõ audiant ꝟbũ dei: aut quia post
auditũ credituri nõ essent. Per expiẽtiam rei
euẽtus patuit: q̃ christus ad calũniã/ nõ ad cre-
dulitatẽ interrogabat: ⁊ in omni respõsione ca-
lumnia sibi fuisset obiecta. Nam tũc oẽs furiose
dixerũt: Tu ergo es filius dei? Nõ velut Luce.22
credentes/sed ironice atq̃ derisorie christi sen-
tentiã repetẽtes: q̃bus saluator fida voce respõ
dit/dicens: Uos dicitis: quia ego sum
Uos dicitis quo animo/qua fide/qua dilectiõe
nostis: sed ego melius noui. Sed quacũq̃ inten
tione dixeritis/verum dicitis: quia ego sum.
Tunc princeps sacerdotũ scidit vesti Mat.26
menta sua/dicẽs: Blasphemauit. Ini-
quis inimica est veritas: ⁊ eoꝝ animũ vertit in
furiã/cũ dicit: Et patientia iusti vexat pamplꝰ
furiosum. Ecce princeps sacerdotũ audita veri
tate mentis sententiã passus/corporis vestimẽ-
ta pscindit: qr ex malo mentis habitu in turpem
actũ erumpit. Et corde diuisus/diuisas a deo p
agit actiones. Scindit vestimenta pontifex ⁊ sa
cerdotũ princeps: quia scindendũ penitus erat
pontificiũ ⁊ sacerdotiũ iudeoꝝ. Scissio vestiuʒ
diuisionẽ stultã in moribus arguit: ⁊ copulã de-
negat charitatis. Quod apud iudeos inoleuit:
quando aliquid detestabile audiebant/vestimẽ-
ta scindebãt: ab eo tẽpore quo iacob audita filij Gen.37
sui ioseph horrida morte sua vestimenta prosci
dit. Et dauid audita turpiter facta morte primi 2.Re.1
vncti regis/similiter. Et paulus ⁊ barnabas in Act.14
licaonia vestimẽta etiã pscinderũt. Qui põtifex
collega factus diaboli: q̃ nõ dormit/nisi supplã-
tet: confessionẽ christi verã in falsam ⁊ blasphe-
miã suo sensu cõuertens: ⁊ quasi dicta testiũ plꝰ
appendẽs impetu malo actus/tonãti voce astã
tes alloq̃t/dicens: Blasphemauit. Quid Mat.26
adhuc egemus testibus? Ecce nũc au
distis blasphemiam. Quid vobis vi
detur? Piorum principũ est/reoꝝ ⁊ non inten
dere/sed extenuare delicta: ne videant propter
delicta vitã velle pdere cõstrictoꝝ. Et ne male-
dicẽdi pstent audaciã: cũ patet extra volũtas ad
auferendã rei hoĩs vitã. Impioꝝ ꝟo/⁊ prius
auiditatẽ in reum necandũ ostendere: vt testibꝰ
cõtradicendi prestet audacia: ⁊ populus contra
reum inclamitet mortẽ: quã ante velle preuouit
⁊ principẽ. Ecce caiphas omni fera crudelior cõ
siliator mortis cõtra christũ velut reum in iudi-
cio cõstitutũ/veritatẽ in blasphemiã vertit. Et
quod est eternũ/de nouo nõ dicit esse cõpositũ.
Ueritas erat quod christus dicebat. Eternũ ei
erat nõ ex tẽpore/q̃ se dei filiũ asserebat. Hãc cõ
fessionẽ velut blasphemiã prolatã ex ore christi
quam ipse accepit velut ex ore rei/ad sui perditiõ
nẽ intorsit: quã multo amplius q̃ dicta testiũ in
causa valere decernit. Proinde velut in christi
morte festinus adiecit: Quid adhuc egemus te
stibus? Ecce nũc audistis blasphemiã. Nulla ẽ
indigentia testiũ/vbi rei ẽ apta cõfessio. Ualet
rei cõfessio aduersus seipsũ in sine testibus. Te-
stiũ ꝟo assertio sine rei confessione sepe defecit.
Ecce nũc audistis blasphemiã. Ecce nunc audi
stis q̃ corruptibilis homo sibi arrogat deita-
tẽ: ⁊ imortalitatẽ mortalis/⁊ tẽporalis eternitatẽ
sibi appropriat. Ecce audistis quia vnitatẽ mul
tiplicat: cũ vnũ deũ viuũ ⁊ veꝝ/alium deum se

nuisse fatet: ꝛ habere filiū q̄ nō gignit. Semper
eñ hoc subterfugit/ ꝓterq̄ in paucis electis iude
oꝝ mētib⁹: generationē in deo esse eternā absq̃
q̄ deitas a trinitate recedat. Et q̄uāuis vnius
dei cult⁹ apud eos fuisset vsq̃q̄q̃ retēt⁹: ad trini
tatē credendā pluribus credēdi adit⁹ nō patebat.
Nec intelligebāt quō fieri posset generatio sine
sordib⁹. Deū aūt hominē fieri nullis arbitrabā
tur indicijs: verētes cōpositionē i simplici cōmi
xtione posse fieri naturaꝝ: aut ꝯūsitionez vni⁹ in
alteꝝ nullo mō credētes. Et q̄uis in his vera es
set eoꝝ ꝛ opinio atq̃ credulitas: tñ cecabant in
intellectib⁹ suis. Q̄m est in diuinis ineffabili mō
generatio sine sordib⁹: vnio sine cōpositiōe dei
tatis: assumptio hūanitatis sine cōmixtione aut
ꝯuersione vnius in alterā naturaꝝ: nec a simpli
citate deitatis factus est recessus: neq̃ de⁹ cōpo
situs est atq̃ geminatus cōmixtus hūane natu
re/ neq̃ in illā ꝯuersus. Quod iudei nullo introi
tu in hoc secretū intrātes: christū se dei filiū di
cere/ summā blasphemiā asserebāt. Est aūt blas
phemia imptinētis appetitio sup dignitatē: ar
rogatio impropria/ reputatio sup̄ sensuz/ assertio
sup̄ ꝯdignū. His aūt excessus blasphemie ꝯsti
tuit: cuz quod est dei/ attribuit homini: aut cum
quod est hois/ dicit esse dei. Utrūq̃ vero ad id
quod christus dixerat/ ferebat. Sed ne caiphas
totus nocēs solus in hoc iudicio deliq̄sse vide
atur: sibi assistentes q̄d sup blasphemiam ꝛ blas
phemū decernāt interrogat: in criminibus pō
derat sic vt pēa blasphemū diuerberet. Iudex q̄
ꝯuertere iudiciū satagit: eos dūtaxat interrogat
quos sibi nouerit in malo ꝯcordes/ inde rñdere
ꝓ voto. Iudex vero iustus exq̄rit oppositā par
tē. Nō expedit in iudicio sup reum exq̄rere odio
sos: nec eos interrogare in iudicio contra reuz
qui eū imꝑtermisse venant ad mortem: quā pos
se inferre in sue vite solatium vertūt. Nam sepe
vita iniquorum/ de innocentum morte tripudi
at. Sed eos querat ad iudiciuz ꝓferendū quos
nouerit amore iusticie/ nō amore ꝑuato aut odio
testimonium dare. Credit caiphas multorum
assertione se contegi: cum assistentes quid eis vi
deat exq̄rit. Sed eo grauius est crimen q̄to mul
Mat. 26 tos querit in socios. **Responderunt om**
nes sibi male conscij/ ꝛ in dānando iusto cōcor
des: **reus est mortis.** Hoc ē: ex hoc quod i
ꝑsentiaꝝ dixit/ morti nūc subiacet/ statim morte
plectēdus: eius vita ꝓtinus ꝓrogāda nō est. Nā
mortis reū esse velut alios homines christū esse
credebant: ꝛ ipsam nō posse vitare merito dam
nate nature. Sed nūc reuz mortis aliter esse dif
finiunt: vt si natura ꝑamplius differret/ iusticia
punitiua non differat. Sed non aderit infirmi
tas: sua eum nūc iniquitas ꝑmit. Si moriturus
esset lecto decubans: nunc patibulo suspenda
tur. Si cum pace funeret: nunc penis exactus in
tereat. Si quo modo tempus/ anni/ mēses/ heb
domade sibi vite fomitē ministrarēt: ad hūc ho
diernū diē quo iste blasphemus seue moriat/ ar
cent. Inspicite iusticiā esse calcatā/ virtutē deꝑs
sam/ rōnē obrutā: vt oēs magistratus ꝛ sapiētes
ꝛ senes in iusti mortē cōueniāt: ꝛ neminē inueni
ri q̄ ꝓ innocente ꝯsurgat/ q̄ beneficiū excusationis
aut tēpus defensionis exposcat. Quid miramur
vnū hominē in magnis aut paruis criminibus
posse delinq̄re vel errare: cū oīe iudeoꝝ ꝯsiliuz
nouerimus ex inuidia diaboli deliq̄sse: ac etiā ex
vno damnato p mortē sapiētes homicidas pessi
mos factos. Que autem iesu ꝯsistentia erat/ cuz
solus erat innocens inter tot improbos ꝯstitu
tus. Hec oīa penalia erant: sed hoc magis erat
doloris augmentuz q̄ a veritate distorte rōnes
errabāt: ꝛ sal/ scz oīe iudeoꝝ ꝯsiliū ꝯdituꝝ om
nem aliam gregariaz plebem/ ex toto infatuatū
erat. Jesus autem non clamabat aduersus im
pias voces: nec reprimebat subdolas linguas: ani
mo ꝯstans mortē expectabat in voto: ꝛ ꝓmpti
tudo mentis astabat intrepida: ꝛ ipse paratus
erat inconturbate illam suscipe: diuine magna
nimis/ cū contra eum mors in tot vocibus reso
nabat. Mirum sentire de dei filio/ vidēte tetras
effectas imagines quas formauerat: non quali
bet fuscatione/ sed illa qua creatura cōtra suum
pugnat autorē. Mirum de christo tacente/ ma
gis suāz submittendo potentiā: iniquoꝝ morib⁹
variatis/ iustos suos omnino non variat: multo
gis ꝛ christus semꝑ in moribus eius. Nō eñ ve
nerat christus in manibus iudeoꝝ: aut se capi ꝑ
miserat: vt decertaret verbis cum negantibus
veritatem/ ꝛ cum obrutam habentibus rationē:
neq̃ sua inuisa potētia mutare decreuerat perti
naciū mētes: ne in sua causa liberū videret aufer
re arbitriū/ quod hūane nature ꝓ tanta dignita
te ꝯcesserat. Patiētia in isto mysterio ꝛ virtuti
bus opus erat: quas secū portabat seculi salua
tor: cū audita mortis acclamatiōe tacebat. Sz
anteq̄ morti ꝑ iudeos adiudicat⁹/ mortis senti
ret aculeum: ꝑus suis penis satiari querētes/ ex
puūt in faciem eius velut in faciē abiectissimi et
vilissimi hominis: cui ex aīo verbis ꝛ actibus ex
probrabant. Expuerat autem saluator ꝛ lutū fe Joā. 9
cerat: vt in lucem reuocaret hominem cui natu
ra negauerat: nunc vero ꝓcax impudētia iudeo
rum/ faciēz sputis polluit saluatoris. Actus eñ
abiectionis erat eoꝝ que dicebant/ cū expuebat
in faciē: acsi dictoꝝ vilitas sputoꝝ vilitate dam
naretur. Et Job ad sui vilitatez lamentabiliter Job. 30.
ascribebat/ cum de abiectis atq̃ plebeis aduer
sum se insultantibus asserebat: Et faciē meā cō
spuere non verentur. Acsi amaro animo dicat:
Ita suz ab altitudine stat⁹ mei ad ima deiectus:
vt ad vilitatis exaggerationē etiā indigni hoīes
meam faciem exprobrando ꝛ vilefaciendo expue
re non formident. Et q̄m consueuit in saliua ho
minis sapiētia ꝑnotari: que de capite ad corpo
ris interiora descendit: ꝛ in facie attēdit tota no
ticia hominis: colligit q̄ ex stulta sapientia ho
minū christi vera noticia reprobet. **Et velaue** Mat. 26
runt faciem/ quam primo conspuerant. Ve Mar. 14.
latio faciei facta noscitur in derisum. Sed illos Luce. 22
reprobos insinuat q̄ mallent peccando nō vide

ri/potius deū nō habere noticiā. Et colaphis
eū ceciderūt. Colaphus in id tēdit vt ex actu
inferat penā: magis vero adūbrato mysterio/vt
fidei q̄ christo iūgimur/iudeoꝝ ꝑtinacia maledi-
cat. Ac etiā crudelitas paganoꝝ in suis tyrānis
illā sit conata diuerberare atq̧ succidere: cū an-
te suā ꝯuersionē oēs in christo credētes quos po
tuit/supplicio dire mortis ascripserit. Nā cola-
phus est ꝑcussio sup̄ collū. Collū aūt ecclesie fi-
Canti. 7 dem insinuat: sicut in cāticis legit: Sicut turris
dauid collū tuū. Et collo nāq̧ corpus capiti iun
git: ⁊ ecclesia ꝑ fidē christo capiti copulat. Tur-
ris in alta sustollit: fides vero ad altissima ordi-
nat. Et moꝝ credentiū maximā notā ꝓnūciat co
laphizatus christus: qm̄ credentes q̄plurimi ⁊
magnis ⁊ horrēdis criminibus fidē q̄ christo iū-
gimur/⁊ varia moꝝ ꝑuersitate diuerberāt.

Mat. 26 Alij autem palmas in faciem
eius dederunt dicētes: Pro-
phetiza nobis christe/quis est
qui te percussit? Expalmata christi facies/
id quod sepe diximus ꝓstēdit. Sed vt oīs com
pleat derisus in domib9 iudeoꝝ: ꝓphetia q̄ ille
ppl's inter ceteros iā effluxerat/in christo capite
deridet cum dicit: Prophetiza nobis/quis est
qui te ꝑcussit? Nec posteri a ꝑorib9 discrepabāt
qui occiderāt ꝓphetas verissima ꝓphetantes: ⁊
male tractauerāt illū/ q̄ ab vtero ꝓpheta ꝯsecra
tus extiterat: et quotquot a deo missi fuerunt/a
malefidis iudeis/regibus/ ꝓceribus/et plebeis
supplātati sunt. Nūc ad eoꝝ iniq̄tatis cumulū
in ꝓpheta ꝓphetarū ⁊ inspiratore veritatū ve-
ritatē ꝓphetie ꝯtemnūt/deridēt ⁊ ꝯfundūt dicē-
tes: Prophetiza nobis q̄s est q̄ te ꝑcussit? Acsi
ꝓphetia careret aīa saluatoris: siue tāta sit igno
rātia iudicis ꝙ culpā nesciat delinquentis: et ꝙ
nesciens culpā nō inferat penā. Et ꝑniciosa licē
tia peruaget iniquitas: si iudex ignorat quem pu
niat. Similiter ⁊ si nescit patiens feriētem: ꝙ iu-
stam nequit rependere vicem. Credunt nāq̧ nō-
nulli velut infrunitum consilium iudeorum/ocu
los domini fasciolis ignorātie obuelasse: vt nec
ipse speculator desuper astet atq̧ consyderet fa-
cta maloꝝ: ⁊ quod ꝓ tempe impune pertransit/
ꝙ in dei cognitionem non venerit. Et tempalis
impunitas inde ꝓueniat: ꝙ velut deus velata fa
Ps. 26. cie reproboꝝ mala non videat. Sed mentita est
iniquitas eis: aliter dicente psalmista contra il-
los qui ꝓprie aut enigmatice talia crediderūt ⁊
Ps. 93. dixerunt: Nō videbit dominus/neq̧ intelliget
deus iacob. Quid em̄ est dicere: non videbit do
minus: nisi quia mala que fecimus/aut ignorat/
aut nō consyderat oīno? Et he sententie se ver-
sa vice respiciūt/cum dicit: dominus non vide-
bit: ⁊ ꝓphetiza nobis quis est qui te percussit: vt
in vtroq̧ ignorantia ꝓtendat/vt malefactorum
impunitas subsequat. Contra hos vero tam ne
quiter opinantes/ipse psalmista subsequit: In-
telligite hec insipientes in populo: ⁊ stulti aliq̄n
sapite. Qui plantauit aurem/nō audiet? Qui fin-
xit oculū/non consyderat? Qui corripit gentes/

non arguet: aut docet hominem scientiam? Et
indecise cōtra ignorantiā in christo ponētes ad-
iūxit: Dn̄s scit cogitationes hominū: qm̄ vane
sunt. Si nouit cogitatiōes/nouit ⁊ actiones. Si
cogitatiōes varias hominū scit: ⁊ eū qui ꝑcussit
agnouit. Equali em̄ noticia male cogitantem et
praue agentem de alto cognoscit. Presciuit co
gitationes hominū: qm̄ vane sunt. Quid em̄ va
nius in cogitationibus hominū: q̄ christum cre
dere aliq̄d ignorare? Quid in derisiōe ferocius:
q̄ quod scienter faciūt/ꝑ ꝓphetiam exq̄rere? Nā
ꝓphetia omnis ad non visa ꝓterita siue futura
refert: non ad ea que ꝓsenter manibus peragun-
tur/oculisq̧ videntur. Sed hec derisio ꝓphete
ad ipsos iudeos impios retorta cognoscitur: vt
facti omni populo in derisum: ⁊ ꝓphetis vera-
cibus non credentes: a mendacibus decepti/ve-
ritate ꝓuati: miserū in mundo experiant exiliū.
Et qm̄ christum tanq̄ ꝓphetarum omnium ve-
ritatem velauerunt: iusto dei merito super ipso-
rum corda velamē cecitatis ⁊ ignorantie manet
expansum: ⁊ nisi ad christum fide atq̧ dilectione
pertranseāt/in hac vita nulla ratione tollendū.
Sed in fine seculoꝝ eleuabit omnino velamē: bo
nis merito iuste credulitatis in gloria: incredu-
lis vero cū iusto dei iudicio affligent in pena:
quā q̄ velamine apposito credere noluerūt: idcir
co ꝑsentiēt quotquot christi faciē velauerūt/aut
in sil'ibus actiōibus his ascisciti sunt. Illoꝝ cri-
mina similiter ⁊ penā exaggerat/ꝙ ꝓphetia ver
bis ⁊ verberibus sit derisa: vt q̄ codices tenent
⁊ relegūt ꝓphetarū/ veritatē insertā omnino le-
gendo/intelligendo non videant: nec bona per
dita donaq̧ ꝓmissa inspiciunt vt acq̄rant. Nec
penas īcredulis debitas legēdo cognoscūt/nisi
se auertant a malis quoꝝ merito irrogant: sed
gurgitem maloꝝ implendum simili malo multo
rum credentium iniquitas crescit in amnem: vt
existiment ꝓpe modū christū habere velamina
sup faciem: ꝙ aut ꝓpter suā eximiā dignitatem
mala nostra nō consyderet: aut ab ignorātia de-
tētus ignoret: aut neutro ꝓuentus: sed si qua per
agimus/velut eū non ledentia nil estimet. Sed
non aduertūt quod scriptura de ip̄o inclamitat:
In omni loco oculi dn̄i ꝯtemplant bonos ⁊ ma Prouer. 15
los. Et alibi: Uultus aūt dn̄i sup facientes mala: Ps. 33
vt ꝑdat de terra memoriā eoꝝ. Inuelabiles sūt
oculi domini: si boni ⁊ mali aspectū eius non ef-
fugiūt. Protinus velamen non patit semp ocu-
lus insopitus. Multū delyrat humana impro-
bitas: si ꝓpter diuinam dignitatem non credit
consyderationem: aut cum ignorantiam appo-
nit ei qui ab eterno anteq̄ fierent/ cuncta cogno
uit. Necnon ad delyrationē damnabilē ꝑtinet: si
non lesum a criminosis ꝑ vltionem iustam ipsos
ledere nō credam9. Qm̄ deus vltionū dn̄s: de9 Ps. 93
vltionū libere egit: quia sine passione aut respe-
ctu sui/crimīosos libere amore iusticie punit. Et
maior dignitas esse cognoscitur punire peccata
q̄ inulta ꝑmanere. Nec ignorare peccata credē-
dum est q̄ omnia nouit. Uoraginosum ꝓfe-

cto verbum est p deo ꝛ aduersus hoies pctores multa cõplectẽs cũ dicit: pphetiza nobis qs est qui te pcussit? Reboat in varia verbuz istud. Si quis est q deũ offendit. Sz in multis offendim⁹ oẽs. Et oĩs hõ mẽdax. Et nõ est q faciat bonũ: nec ẽ vsq ad vnũ. Et si offendentẽ nouit offensus: ꝛ si deus hoiez nouit/creator creaturã: nam quis ꝛ te hõ ꝛ de⁹/ iniqu⁹ ꝛ iustus? Quis ẽ q te pcussit? Nemo manu palpabilẽ tetigit deitatem. Sed angelus in celo illã suo mõ pcussit: cũ ptãte ppria delectatus/id appetiuit quod esse nõ poterat. Magnus impetus factus est ad pcutiendũ/ quis nõ sit inflicta iactura: cũ quod dei ppriũ erat/in se trãsferre angelus nitebat. Simili atq dissimili mõ ptoplasti nisi sunt in paradiso impetere deitatẽ: cuz sicut heloym esse diabolo suadẽte in aĩo voluerũt. Et hic oĩs eius corporalis ꝛ spũalis est initiata pcussio: vt illa culpa delẽda dei filiũ expeteret incarnari: vñ ad manualia opprobria sic turpiter ventũ est: q pctõres in postez ꝛ idolatre/atq diuersis criminib⁹ maculosi faciẽ dñi pcusserũt verbo derisiõis tacite subadnexo: pphetiza nobis qs est q te pcussit. Sz sicut nouit dñs q sunt eius: sic reprobando cognoscit oẽs aduersarios eius. Ad qd deuenit hominũ feritas ꝛ auersa iniqtas: vt sub huiuscemodi typo dicere velit cũ peccat/si est scia in excelso. Cur qrit de sua neqcia qspiã pphetiã cũ patrati sceleris certã habeat ipse sciam? Sed oĩs male agẽs penã sentiendo sua crimina queq cognoscet: q pperrando illa ignorauit aut ignorare se finxit. Porro iudei mortẽ christi differre piculũ autumãtes: postq in illoz fuerat diffinitũ ꝯsilio illũ morti obnoxiũ subiacere: nec habẽtes quõ possent snie mortis tradere/ptãte trãslata in romanũ impiũ: aut falso religionẽ monstrãtes: ne ppter inuidiã viderent sniaz inferre sup christuz. Mane facto/inito ꝗ ꝯsilio principes omnes sacerdotum et seniores populi contra iesum vt euz morti traderent/vinctum adduxerũt eũ: et tradiderũt pontio pilato presidi: vt exactus ab eo ipsoz fucate credita innocẽtia seue mortis experiẽtia puniret. Trãsiuit insomnis nox in christo aporiato ptotiẽs/ꝛ deriso atq pcusso multotiẽs: ꝛ ira fecit aliquos iudeorũ/ ad irrogãdas christo iniurias vigilare. Nã sepe ꝯtingit vt aliũ ledẽs in corpe pprio/pmo ipse ledat: quis sine cunctatiõe semp dãna in aĩa patiat. Et nec vertat in dubiũ q nocere aliũ cupiẽs/ pmo sentit laborãdo ꝛ desudãdo iacturã: ꝛ vigilias sustinet sue dispositioni aduersas/vt alteri noceat. Nẽpe multa incõmoda circũueniũt ledere cupientẽ anteq ledat/necnõ ꝛ ledẽdo ledit/cũ laborat ille qui verberat: aut debitũ nature sibi subtrahit/dũ vigilãdo mala cogitat inferre ille q odit: ꝛ qes optata depit/cũ vnus aliũ zelo nocendi impetit. Vñ torquens ꝛ tortus corporea sepe pena plectunt: quis magis in corpe ille q patit/ in aĩa vero torquẽs magis ip se torquet. Nã qui p importunitatem atq iniusticiam aliũ ledit: sensibiles atq insensibiles interiores incurrit in tenebras: exteriorib⁹ ꝛ eternis nisi resiliat/reseruãdus. Mane aũt facto in ordine solis terrã desup orientis: sed nox pfundissima erat in cordib⁹ iudeoz. Et quis corpa vigilarent ad corporeã lucẽ: ad spũalem vo animab⁹ interlucentem letaliter dormiebãt dãnato iterato cõsilio. Tradiderũt psidi/autoritate romana hierosolymis psidenti. Nec saturati penis illatis/mortẽ ei⁹ anxie sitiebant. Aut in simul in cõsilio cõdicentes quod tradendo psidi accusando sibi obijcerent/ quo pses iuste moueret mortis pferre sentẽtiã. Et huiuscemodi deliberatiõe facta oĩs multitudo surrexit: ꝛ duxerũt eũ ad ptoriũ pilati. Pretoriũ aũt erat fm traditionẽ antiquã/ciuiũ romanoz locus iudiciarie potestatis: vbi ꝛ eorum fiebat exactio: seu locus in quo ptor cũ sapientib⁹ ꝛ populo cõueniebãt ad aliqd differenduz. Sed ptoriũ pilati sic hierosolymis dispositũ erat: vt ex ipsius fenestris allocutio posset esse ad extra positũ populũ/si necessitas postularet. Similiter put in alijs vicis fit cõgregatio/vt differẽdorũ ordo poscebat. Sed principes sacerdotũ et omne iudeorũ consiliũ pretoriũ pilati nõ intrauerũt/ne cõtaminarent pascha: quod tũc in tpe celebrabãt. Vitabãt eñ iudei ex antiqua traditione in tali solẽnitate ingredi gentiliũ edes. Semp eñ iudei vilibus cerimonijs intẽdentes/in magnoz maloz voraginẽ ceciderũt. Maxima illoz cecitas/ ꝛ puersa cõditio. Verebant cõtaminare pascha/ si psidis intrarẽt ptoriũ: sed nõ verebant ad mortẽ iniuste deducere dñm omniũ christum: aduersus quẽ nullã causaz mortis inuenerãt: nisi quã illi ex animo imponebant. Cõtaminauerunt pascha/ ꝛ omnẽ eoz solẽnitatẽ fedauerũt: cũ tã crudeliter in christi dei filiũ exarserũt. Jam fedauerant aĩas odio: ꝛ inuidia ꝛ falsitatibus deturpauerant: vt nil prodesse posset mundicia exterior/cũ homo interior totus esset in culpa. Frustra nitit forinsecus se comptare moribus/horrende in intimis maculatus. Et abstinentia exterior tendit in nihilũ/si animus interior impetu vadit in pceps. Pilatus autẽ cũ iesũ cognouisset in suũ pretoriũ intromissum: foris aũt expectare iudeos/velut doct⁹ in agenda ꝛ discutienda causa reoz/ꝛ iudicio differendi: hũc quoq tolerãs morẽ iudeoz/ipsis extrapositis est locutus dicens: Quã accusationẽ affertis aduersus hominẽ hunc? Ad sapientiã presidis spectat ꝛ ad cuiuslibet iusticiã presidentis/reum oblatum non iudicare pro voto offerentium: nisi pbabilis accusatio afferatur. Proinde solerter hic pilat⁹ inquirit/ꝛ ordinarie procedit in causa: cum ab offerentibus reum aduersus eum accusationem exposcit. Tunc iudei sanctitatem ꝛ falsam iusticiam simulantes: ꝛ q non velut inuidi eum sue iurisdictioni tradiderant/responderunt: Si non esset hic malefactor/ non tibi tradidissemus eum. Acsi dice

rēt: Nō mouemur inuidia: odio non agitamur:
nec sumus in suo facto ꝑcipites: anteꝗ̃ tibi tra-
didissemus / ipm̄ discussimus: vidim⁹ malefacta
eius / maledicta cognouimus. Nil aliud / sed sua
maleficia tibi eū ꝓ te iudicandū tradere nos cō-
pellūt. Igit̃ apte cognosce ꝙ si hic malefactor
non esset: tibi a nobis traditus tūc nunꝗ̃ foret.
O iudeoꝝ dānata ꝑcacitas: q̃ ꝑseq̄ non desinis
innocentē: q̃ suis nō satiaris opprobrijs: q̃ veri
tate carens ⁊ iusta causa q̃rele / ad cōmenta falla-
cie te ꝯuertis. In quo malefactor aduersus quē
paulo ante corā caipha tuis falsis testibus defe
cisti? In quo malefactor q̄ vestrū decalogū im-
maculate seruauit? In quo malefactor q̄ vestrā
legem non venit soluere / sed adimplere? In quo
malefactor q̄ ad vos residentes in mosaica sede
reuerentiam mandauit turbarū: ne ꝓ vestra male
facta debita obedientia rumperet̃? In quo ma-
lefactor vestroꝝ curator infirmoꝝ / sanitatū do-
nato / ⁊ vestros mortuos de imperio mortis eri-
piēs: vt vos vocaret ad fidem: ⁊ corda vestra ꝑ
eterna resurrectiōe ad seipsum iuste cōuerteret?
In quo malefactor q̄ vobis ꝑdicauit regnū ce-
loꝝ ⁊ repromisit eternū? In quo malefactor quē
nullum potuit maculare pctm̄? Ubi sunt homi-
cidia eius / vbi seditiones / vbi furta / vbi rapine /
vbi extorsiones violente / vbi adulteria / vbi stu-
pra / vbi incestus / vbi delictum aliquod: ex quo
ꝯstituit̃ hō reus? In quo malefactor q̄ oībus ve
nerat relaxare debita? In quo malefactor bono
rū omniū ꝯditor ⁊ creator? In quo malefactor
qui ab eo quod est / deficere neq̄t: q̄ summum bo
nū est: ⁊ omne bonū ab ipso ꝓcedit? An ideo ma
lefactorē iudicatis qui purū hominem creditis:
nec in illo creditis deitatē? Sꝫ si deum esse non
creditis sibiq̄ꝫ loquenti: saltem opibus credite / q̄
talia fecit q̃ nemo ante eum facere potuit. Et si
omnes patres tuos ab adam in ꝑsens: si omnes
patriarchas atq̄ꝫ ꝓphetas: quos credis iusticia
ꝑditos / sanctitate pollentes: etiā vt homines ad
istum christum vt hominē compares: vt lumen
stellarū aurorale vel luna cum sol apparuerit: sic
illoꝝ sanctitas respectu christi hoīs oīno palle-
scet. Cur presumpsisti iudeoꝝ implacabilis feri-
tas cū christo in iudiciū ingredi? Cur nō timui-
sti malefactorē dicere apud pilatum ꝑsidem: cu-
ius vita omnino nesciuit criminis labē? Cur cō-
mutasti in mendacium veritatē: vt ꝑuerso cor-
de / ꝑuersitate loquēdi benefactorē / malefactorē
in iudicio appellares? Nonne turba vulgaris
Mar.7 exclamauit viso miraculo: bn̄ oīa fecit? ⁊ tu nūc
coram ꝑside apta falsitate / impetuosis vocibus
Luce 7 malefecisse causaris. Nōne turbe dixerant alio
viso miraculo: q2 propheta magnus surrexit in
nobis: q2 deus visitauit plebē suā? Necnō ⁊ alio
viso miraculo turbe in monte satiate dixerūt: q2
Joh.6 hic est vere ꝓpheta / q̄ venturus est in mundū: et
tu nunc nefanda voce inclamitas ipsum dicens
malefactorē in mundū. Naꝫ omnis malefactor
in populo iudeoꝝ ꝯstituit̃ aut ꝯtemptu legis na-
ture / aut ꝯtemptu legis mosaice. Profecto neu-
tram iste homo ꝯtempsit / quem tu malefactorē
ꝯseq̄ris. In alijs vero natiōibus malefactor ha
bet̃ / q̄ iussa ꝑncipū / ciuilesq̄ꝫ leges duxerit inꝯtē-
ptū. Sꝫ nec christ⁹ spectabat ad alias natiōes: q̄
natione carnali ꝓfectu iudeus erat: in qua lege
malefactor omnino nō erat. Sꝫ supuacuum est
christi verā innocentiā excusare: potius homi-
num maliciā accusemus: q̄ ad tāta mala ꝓlabi
possunt: vt negent veritatē / falsitatē oīno ꝑmit-
tāt: ⁊ ad id deueniāt quod retractare nō possint.
Nā hominē extra iudiciū malefactorē aut reum
quomodolibet appellare / adustio est infamie et
nūꝗ̃ delebilis: cū firma vita steterit innocētis.
Cum vero in iudicio vt malefactor q̄s ꝯstituit̃:
nūꝗ̃ lata sentētia pena subsequit̃: q̃ nullis reme
dijs abrogat̃: vn̄ vrit infamia / torquet ⁊ pena.
Quid igit̃ fiet illi q̄ ad iudiciū ꝑtrahit: falsis ac-
cusatiōibus impetit cuius imaculata est vita: et
sententia sequit̃ vnde vita ꝑuat̃? Sed ꝫm iustum
legū iudiciū quod vniuersale aut indefinitū non
recipit / nemo cōdemnari ꝯuincit̃ / nisi crimē ꝑti
culare aut ꝓbabile obijciat̃. Pilatus autē in
hac causa iudeis iustior erat: ⁊ leges nouerat ro
manoꝝ: q̄ tūc ꝑ vniuersum orbem velut iustiores
summa obseruātia seruabant̃. Que leges nō dā
nabāt reū: nisi de particularibus ⁊ dissertis cri-
minibus iusta ꝓbatione conuictū. Persistit inq̄
rens / quis littera taceat: quid disserte aduersus
christū obijciant iudei / ⁊ qui euꝫ sibi tradiderāt.
Sed ne in hac causa iustissima succūbere viderē
tur: se ad falsa cōmenta conuertūt. Nam moris
est peruersoꝝ / falsitatē verbis eius facere nume-
rosam: qui autoritate se animo dissecuerūt. Re-
inquiūt em̄ lingue dolose dicētes: Nunc inue Luce.23
nimus subuertentem genteꝫ nostrā:
et ꝓhibentē tributa dari cesari: et di-
centem se regem esse. Ecce fingūt auda-
ciam mēte deiecti. Imponūt falsa infallibili ve
ritati: per improbitatem insisi ūt / iusta impostu-
ra carentes: ⁊ subuersi a diabolo dicūt christum
dn̄m subuertentē. Non est subuersio vbi ad deū
ordinat̃ conuersio. Uenerat em̄ omnes ad deū
cōuertere. Hoc siquidē vita / moribus / factis / di
ctis in veritate atq̄ꝫ incessanter clamabat: vt ip-
si conuerterent̃ ad dn̄m. Et ꝑ ꝓphetas suos ve-
lut ꝑ consonas voces sibi inuicem succedentes
ad conuersionem veram atq̄ꝫ veritatis noticiā
multo ⁊ paulo ante iudeoꝝ ꝑfidum populū inui
tauerat. In illis nāq̄ꝫ prophetis hoc potissime
agebat̃: vt populus ⁊ ꝑncipes iudeoꝝ cōuerterē
tur ad dn̄m: sicut eoꝝ scripta q̄ hic inducere lon
gū esset / vere intelligētibus manifestant. Nūc re
ro dei filius humanatus in id tendens / appella-
tur ipse subuersor. Hūana quippe iniquitas se-
pe contrarium virtutis illoꝝ quos odit / obiecit
in facie. Plerūq̄ꝫ autem ⁊ veritatem in vitium
aut falsa opinione aut fallaci criminatione mu-
tauit. Non subuertebat gentem: quam converte
bat ad legem. Non subuertebat gentē vestram:
cui nouam scalam parabat ascensionis in celū:
vnde nec subuerti posset a regibus q̄ vos ꝯtiēs

captiuauerāt:⁊ de terra ꝓmissa non vr̄is meri
tis/sed vr̄is culpis exigentibꝰ subuertebant. Ni
mis pateris bone iesu: cui virtus in vitiū ab im
probis vertit. Et dura est cuiuspiā hoīs passio:
cū inocētia ꝓ crimine computat. Magis enim
ex his ꝙ̄ ex corporeis flagris mens ipsa cōfigit.
Et plus ꝙ̄ flagella corpus animam ista diuerbe
rant. Sed mitius sustinet ꝗ tribunal expectat di
uinū: ad quod magis ꝙ̄ verbis tacite appellat:
etiā si nolit ille ꝗ patit; nec tributa dari cesari ꝓ-
Mat.22. hibuerat: sed reddēda cesarea cesari interrogā-
Mat.17 tibus ip̄e p̄dixerat: Et ad vitandū scandalū cum
esset liber/per petrū staterē regi ante ꝑsoluerat.
Et cū esset rex regū ⁊ dn̄s dominantiū/ se regē
Joh.6 esse nūꝙ̄ asseruit: potius aūt fugit cū turbas p̄-
nosceret venturas ad eum/ex miraculo magno
motas vt regē sibi eū p̄ficerent: ꝗ secreta pote-
state de paucis panibus tantā hoīm multitudi-
nē satiauit. Nō librant verba homīes animosi:
nec aduertūt vtrū mendaciū an ꝓferāt veritatē.
Sed pilatꝰ hāc aniositatē intelligēs: ⁊ ex an-
te relatis cognoscēs inuidiā iudeoꝝ: eis ſm ipo-
Joh.18 rū legē retradidit iudicandū/dicens: **Accipi-**
te eum vos: et secundū legē vestrā iu-
dicate eū. Immunis volebat esse pilatꝰ a iu-
dicio huius homīs innocentis: cū eum remitte
bat iudicandū legis iudicio iudeoꝝ. Et nescio
qua humilitate agebat: vt legē ⁊ autoritatem in
christo vellet suspendere romanoꝝ: cū nollet in
quirere aut diffinire aliꝗd suꝑ christū. Forte p̄-
sagiū erat ꝙ ꝓpter christū suspendende aut re-
mittende romanoꝝ leges forēt: quas tēpore se-
ue paganitatis ediderant: aut nō spectare ad se
culares p̄ncipes de christianis post christū am-
plius iudicare. Seu prenosticon fuit ꝙ autori-
tas terreni regis atꝫ humane legis cessura erat
autoritati diuine atꝫ euangelice legis. Nō em̄
hec a pilato ꝓ christo: ꝙ̄uis ip̄o ignorante /nisi
adumbrato mysterio agebant: vt ſm legē mosa
icam/nō ſm romanā de christo in iudicio agere
tur. Mosaicā legē iudei se tenere fatebant: quā
a deo datā esse in monte sinai ꝑ totū orbē qua-
dā fidei noticia ⁊ relatione veridica ferebatur.
In qua ⁊ sub qua mira dei prouidentia ⁊ dispē-
satione vbiꝫ terraꝝ/etiā post depositionē ꝑmis
si viuere sunt iudei: ꝗ legē euangelicā tenebat in-
clusam: ⁊ secreto christū in suis gestabat visce-
ribus mundo nasciturū: tunc vero iam natum.
Cui legi pilatus etiā non intelligens quid hoc
secreti haberet/tanta reuerētia deferebat vt di-
ceret: Accipite eū vos: ⁊ ſm legem vestrā iudica
te eum. O si iudei a pilato p̄docti rediissent ad
cor: ⁊ legē cum ꝓphetis vigili mente legissent:
⁊ ſm illam iudicassent: christū ꝑfecto decreuis-
sent penitus esse deū dei filiū/hominē veꝝ: ⁊ du
cerent penitentia ꝙ tradidissent vt hoīem reū.
Sed quē ꝑ mosaicā legē morti adiudicare nō
poterāt: vt ipsi bene prenouerant: se falso ad re
ligonē cōuertunt/dicentes: **Nobis non li-**
cet interficere quē𝔮. Ineuulsibiliter ho-
micidiū ⁊ christi mortē gestabant in animo qui

de interfectione clamauerūt. Nō em̄ dixerat pi-
latus/accipite ⁊ interficite: sed dixerat/iudicate.
Quoniā multi ꝑ legem iudicant/atꝫ varie ple
ctuntur ſm exigentiā delictoꝝ: ꝗ tamē nō super-
stante digno crimine mortis/ipsius euadūt sup
pliciū. Sed iudei ꝑfidi solū de interficiendo lo
quunt. Quare aūt dicebant interficere nō lice-
re? Aut enim honestate festi/ aut ratiōe trāslati
dominii: sed hoc ad eos pilatus restituebat cū
dicebat/accipite. Verūtamē quadā alia sagaci-
tate dolosa vexabant: qua dicebant penitus nō
licere: vtputa ꝙ a turbis ⁊ ceteris p̄sentibꝰ ⁊ fu-
turis haberent immunes: si nō ab ipsis/sꝫ a gē-
tibus autoritate iusticie romanoꝝ christus pu-
blice mortis sententia puniret. Aliam vero secre
tiorē causam euangelista subnectit/dicens: Vt
sermo Jesu impleret quē dixit/ significans qua
morte esset moriturus. Pilatus his auditis
illoꝝ importunitate ad christi examinationē or-
dinario iure se cōtulit: ⁊ de tribus accusationi-
bus factis vnā tm̄ veritus: suꝑ illā christū dūta
xat examinat. **Introiuit igitur in preto**
riū pilatus: et vocauit iesum/ et dixit
ei: Tu es rex iudeorum? Cauebat sibi pi
latus/ꝗ ex mādato romani imperii ꝓcurabat iu
deā: ne rex aliquis ꝑ subdolā actionē insurgeret
quā ipse cauere nō posset: ⁊ ne romano imperio
auferret ꝓuincia: similiter ⁊ iacturā ꝓpriā vere
bat. Ex hoc a iesu si rex est exquirit: primis dua
bus accusationibus p̄termissis. Prefixerat em̄
in sua mente pilatus se christū regem ꝓpria lin
gua ↄfessum /aut morti tradere/aut romā mitte
re puniendū. Spectabat sane ad eū ex cōmissio
ne tiberii cesaris romaniꝫ senatꝰ: ne iudea quā
roma in deditionē acceperat/ab aliquo inuade-
retur: in qua si ꝑmisisset aliquid incaute moliri/
capitali sententie subiacebat. Proinde non ex
toto vilipēdit verbū: cū tm̄ interrogat si rex erat
christus hominū iudeoꝝ. Jesus aūt caute respō
dit interrogatus interrogans: **A temetipso**
hoc dicis: an alii tibi dixerunt de me?
Nec christus qui oīa nouit/ velut ignorans in-
terrogat: sed volens iusta ratiōe pilatum in sua
examinatione reprimere: acsi recauendo dicat:
Si a temetip̄o cogitasti me fore regē: cōmunis
iudex transiuit in partē: quo facto semꝑ ē suspe-
cta ventilatio rei. Si a temetipso hec causa sum
psit initiū: iniustū est vt cogitatio presidū ꝑ exa
minationē exquirat. Nō est iusticie presidis: vt
ſm suas suspitiones absꝫ rumore vel fama seu
ex accusatione preuia ꝗd in iudicio q̄rat. Si au
tē alii dixerūt tibi de me/nō me interroges: ipsi
testificent ꝗ me accusauerūt. Accusanti/ nō reo
incumbit ꝓbatio: tm̄ defensio cōpetit reo. Ju-
ste atꝫ modeste videbat ꝓcedere pilatus: iustꝰ
aūt agebat ⁊ christꝰ. Si vero tentabimꝰ ingre-
di interrogationis secretū: alio splendore fulge
bit ipsa sentētia. Ordo rōnis exposcit/⁊ iusticia
vera reꝗrit: vt oīs interrogatꝰ causam ⁊ rōnem
interrogatiōis agnoscat: aliter ꝑ incaptionem ⁊
incōpacte loq̄ret. Prima em̄ virtus respōsiōis

eſt interrogationis cauſam ſciuiſſe. Nec nõ ho
nor ⁊ virtus eſt interrogati: ſi interrogantẽ de
his q̃ nõ nouit interroget. Fecit hoc chriſtus/ ꝙ
uis omnia noſſet in myſteriũ ⁊ exemplũ: vt ſi q̃
rõne interrogaret/ reinterrogaret ipſe pilatum:
vti ſi dicere velit: Si a temetipſo hoc dicis/ edi
cito: ⁊ reſpondebo tibi: ſi aũt alij dixerũt tibi de
me/ cõgrediant mecũ ⁊ reſpondebo eis. Nec nõ
aliter reſpondẽdũ erat ſi a ſemetipſo: aliter ſi ab
alijs imbutus exquireret chriſtũ regẽ eſſe pila
tus. Nã ſi a ſemetipſo dixiſſet pilatus: chriſtus q̃
re iſta cogitatio ſubintraſſet/ ſuis interrogatio
nibus extorſiſſet: qua cognita ipm aut cõuertiſ
ſet ad ſeipſum tanꝙ hominẽ alta ⁊ vera cogitã
tem: aut eũ cõfudiſſet verbis in ſua pfidia rema
nentẽ. Si aũt alij dixiſſent ex ore pilati: q̃rebat
audire cũ q̃bus habeat/ ⁊ quo iure in hac cauſa
cõgreſſum. Nouerat enim oĩa: ſed interrogat vt
homo ante hominẽ cõſtitutus. Modeſtia pi
latus vſus eſt ⁊ ſuaui prudentia: vt prius reſpõ
deret interrogatus ꝙ reſponſum acciperet pri
mo interrogans. Manſuetudo viri pſidis qui
nõ ex animo/ ſed ex iuſticia ꝓcedit in reum: v̾ba
dicit ⁊ audit/ interrogat ⁊ reſpondet: ⁊ ꝓ accuſa
Joh.18 tionibus excuſationũ preſtat audaciã. Et pila
tus: Nunquid iudeus ſum ego? Gens
tua et pontifices tradiderũt te mihi.
Quid feciſti? Ex quadã benignitate loq̃bat
pilatus cum interrogatus vex reſpõdebat: ⁊ hu
manitate miti agebat in chriſtũ: quã ſi vſq; in fi
nẽ cauſe ipſe ſeruaſſet/ mortis nõ dictaniſſet vl
lo modo ſententiã. Et humane ſub diabolo ſer
uitutis fuiſſet dilata redemptio: quotiſq; chriſtus
aliter accepiſſet cõpendia moriendi. Sed eius ꝑ
uerſitas: q2 nõ manſit vt cepit: noſtrũ accelerã
uit remediũ. Reſpondit ergo pilatus ad inter
rogata ieſu: Nunq̃d iudeus ſum ego? Ut oĩno
excuſare ſe velit/ ꝙ a ſemetipſo chriſtũ eſſe regẽ
nõ dixerat: neq; cũ eo fuerat obuerſatus/ vt mo
res ⁊ vitam eius agnoſceret: aut ꝙ ab illo au
dierit ſe factũ regẽ. Propterea ſecutus adiũxit:
Gens tua ⁊ pontifices tui tradiderunt te mihi.
Ad ipos retorquet iudeos obiectũ crimen ieſu:
quaſi chriſto interroganti reſpõderet: A memet
ipſo te regẽ eſſe nõ dico: q2 iudeus nõ ſum. Gẽs
tua de qua natus es/ ⁊ tui principes ſub quibus
populus dirigit iudeorum: aut gens tua ⁊ pncipes
tui: ſi te illorum aſſeris regẽ: ſeu ipſi te regẽ aſſerũt
deluſiue: aut te tolerare nolentes: tradiderũt te
mihi ſub iſta delatione/ ꝙ improbiter regẽ te fo
re ꝓdixeris: ꝙ ſi non es/ quid feciſti? Diſceptat
cũ chriſto exquiſitiuo more pilatus/ interrogãs
ſi q̃d fecit: ꝙ in tantũ odium venerit iudeorũ: vt
eum ſibi tradiderũt iudicandũ. Quaſi dicat: Si
te nõ aſſeruiſti regẽ/ quod ipſi tibi obijciũt: aut
ſi nõ es/ quod mores tui inſinuant: abiectis enĩ
a mundo moribus vtebatur ieſus. Quid feciſti?
Quod eſt crimen in lege tua? Quid aliud cõmi
ſiſti aduerſus gentẽ tuã: aduerſus pontifices et
ſacerdotes: qui te in hanc miſeriam induxerũt?
Non te querebam in iudicio ſiſti; neq; mihi es
a mea gente delatus: de te vltra omnes viuẽtes
mira multorum relatione ꝑcepi: te vtiq; viuere ꝑ
mittebã: dignitas romanarum legum liberum te ſine
bat: tribunal noſtrũ nihil aduerſus te habet: de
nihilo ⁊ a nullo preterꝙ a tuis pontificibus pre
cauſaris. Quid ergo feciſti? Latet ne aliq̃d p̃ter
obiecta: q̃ vera nõ iudico: que ꝓbatione deficiũt
vnde aduerſus te tumultuet gẽs iudeorum? Quid
feciſti? vt aut te iuſte cõdemnẽ/ vel dimittã imu
nem? Affectabat enim pilatus chriſtũ dimittere
atq; ſedare iudeos: idcirco a chriſto exquirebat
quid egerat. A pilato ſuſcepto reſponſo ꝙ nõ
a ſeipſo/ ſed a iudeis ſuaſus chriſtũ ſi rex erat exe
gerat: reſpõdit ieſus: Regnuz meũ nõ
eſt ex hoc mũdo. Si ex hoc mũdo eẽt
regnũ meũ: miniſtri mei vtiq; decer
tarẽt/ vt nõ traderer iudeis. Nũc aũt
regnum meum non eſt hinc. Ueritus fue
rat herodes tempore chriſti naſcentis/ magorũ Mat.2
audito preconio: vbi eſt q̃ natus eſt rex iudeorum
aliquẽ regẽ natũ q̃ ſuũ regnũ vellet oĩno preri
pere. Et cũ noue ſtelle audiuit auribus nouitatẽ
quaſi maius imperiũ ſuper eũ vẽturum expauit. Nũc
tpe chriſti mortis iminentis ſimilia pilatus ex
timuit. Sed nec reſpondit aut apologizauit/ ni
ſi fugiendo herodi: erat enĩ infans cui nondum
tẽpus mortis obuenerat: nec ipe debebat in iu
dicio nõ requiſitus aſſiſtere: maxime cũ non ad
rei veritatẽ oſtendendã/ ſed ad mortẽ ſubeundã
ab illo impio quereret. Nunc homo factus pila
to ꝓ ſeipſo ⁊ ꝓ iam mortuo herode reſpondet:
ꝙ de regno terreno nõ timeant regem ſe eſſe: re
gnũq; nõ tẽporale/ ſed eternum ſe habere contẽ
ſtans. Regnũ habere chriſtus ſe aſſerit/ ſed nõ
de hoc mũdo: q2 nõ ab homine/ ſed a deo: nõ de
hoc mũdo: q2 nõ terrenũ/ ſed celeſte: non de hoc
mundo: q2 nõ corruptibile aut mortale: nõ trã
ſitorium/ ſed incorruptibile ſemꝑ eodẽ modo ſe
habens ⁊ ſine fine manſurum. Et in daniele predi
ctum iam fuerat: Poteſtas eius poteſtas eter Dan.7
na/ q̃ nõ auferet: ⁊ regnũ eius quod non corrum
pet. Unde regnũ o chriſte ieſu/ ſi nõ de hoc mũ
do? Eſt ne alius mũdus/ cui regẽdo preferaris?
Eſt ne tibi aliud regnũ quod dimiſeris/ vt i hãc
miſeriã deuenires? Proinde regnũ eſt ſenſibi
lis atq; viſibilis mũdi: cui prefecit hominẽ pro
toplaſtũ/ vt irrationabilibus dominaret: q̃ ſine cõ
tradictione fuiſſet omnibus dominatus/ ſi i eo
quod acceperit ipſe ſtetiſſet. Et ad id deueniſſet
ſucceſſor tranſductus/ ſi nõ ex infecta radice ipe
fuiſſet exortus. Sed ſicut multatus eſt primus/
eque multatus eſt poſterior. Quod ꝯtũis remã
ſerit ꝓeminentia nature/ virtus deperijt obediẽ
tie: ⁊ obedientia plurium irrationabiliũ in ini
micitiam verſa eſt. Et elementa ſumpſerũt actũ
leum leſionis. Horum ſiquidem omniũ/ ſcz dñi
⁊ ſubiectorum/ erat ipſe dñs ⁊ rex verus. Sz ab
altiori regno rex erat ipe cenſendus. Nã eſt ali
ud regnũ inuiſibile corporalibus oculis/ et im
perceptibile corporeo ſenſu: iuxta quod dñs ſa
baoth ipſe vocat; id eſt rex ⁊ dñs exercituũ inui

sibiliū angelorꝫ: q̄ nunq̄ in hac miseria peregri
nati sunt. Est ergo regnū christo dei filio: sꝫ nō
de hoc ꝑfunctorio mūdo. Abnegat regnū mun
di huius/scꝫ corruptibilis ⁊ corrupti: quia om̄e
1.Jo.2 quod est in hoc mūdo/est cōcupiscentia carnis/
cōcupiscētia oculorꝫ/supbia vite: nec sup ista re-
gnare/sed destruere cōpetit filio dei. Regnum
Ro.5 istud regnū est mortis: sicut dicit apl's: Regna-
uit mors ab adam vsq̄ ad moysen; q̄ est forma
futuri seculi/etiā in eos qui nō peccauerūt: quā
si illā corporis ⁊ anime diuisionē intelligim⁹/re
gnauit ⁊ regnat/regnabitq̄ in hominibus quo
usq̄ seculū istud p̄finito fine claudat. Christus
aūt non regnū mortis/sed vere vite constituit:
quod in se habet/ ⁊ cui vult ipe concedit. Unde
regnū ei⁹ nō ē de hoc mūdo ineuitabil' mortis.
Regnū mūdi regnū est peccati: sub cui⁹ tyrāni-
de omnes nascunt' qui generant' ex semine: dū-
taxat exceptis sanctificatis in ventre: aduersus
Ro.6 quod apostolus clamat: Non regnet peccatum
in vestro mortali corpore: quod de originali ab
olēdo p baptismū eloquit': aut de actuali / quod
libera voluntate peragit': quod de raro aut fere
a paucis vitat'. Uenerat enim ipe peccata cūcta
destruere: nō super ipa regnare. Fundat' mūdus
sup nihilo ratione materialis originis: ⁊ de no
uo per creationē sumpsit initiū. Sed christ⁹ dei
filius habet sine principio regnū. Sed miruꝫ
⁊ mentibus nostris ingerit questionē/ꝙ pilat⁹
christū humane interrogat: christus v̄o diuine
respondet. Non em̄ pilati capacitas rōnis in al
tissimo ferebat': sed iuxta sensum homis huma-
nūq̄ morem si rex esset/a christo dño inq̄rebat.
Ipse vero christus responsum dabat diuinum.
Uidebat' forte christus sub velamine respōde-
re/ꝙ a substrato interrogationis pilati sua re-
sponsio discrepabat: cū omnis vera respōsio ad
substratū interrogationis intendat: vt questiōi
satisfaciat ⁊ querēti. Nisi forte q̄ de regno glo
Jo.18 rie loquebat'/quod in mūdo isto reperiri nequit:
ad quod regnū ipsum etiā presidē responsiōe al
tissima inquirebat: vt despiciens ꝓcurationem
quā a cesare romano acceperat/ ꝓcurator eter-
ni regni pro seipso efficeret'. Nec nō decebat di
uinū respondere diuine: q̄uis human⁹ interro-
garet humane. Non expediret; submittere ꝓ-
Pro.26 pter tpale habens eternitatē: neq̄ semp stulto re
spondendū ꝯm suā stulticiā censet'. Non respon
det christus diuine neq̄ hūane breui v̄bo mul-
te cōprehensionis/cū pilatus interrogat: q̄d fe-
cisti: quoniā diuine infinita hominū cōprehen-
sione patrauit: humane v̄o multa fecit infinite
virtutis; que nō erant huiuscemodi dissertionis
habite cum pilato. Sed breuiloque respōdit de
regno/ꝙ suū nō erat penitus de mūdo hoc: quo
niā si regnū suū esset de hoc mūdo/cōmilitones
vt ꝓ regibus assolent/decertarēt: calamitatē hu
ius traditionis atq̄ iudicij ne ipse subiret: ⁊ ne
iudeis tradentib⁹ traderet'. Nō infert christ⁹ pō
dus criminis in pilatū: ⁊ paruipendere videt' ꝙ
sibi sit traditus iudicandus; sed in iudeos q̄ eū

pilato tradiderāt iudicandū. Proinde nā dicit
Decertarent ne traderer iudeis: vt iuxta eorꝫ pe
titionē iudicer/ ⁊ penā subeam iudicatus: vt pa-
teat ꝙ si pereat inocens/magis fallaciā accusan
tiū q̄ iudicis esse crimen. Et habere poterat de
alio regno legiones innumeras inuisibiliū pu-
gnatorꝫ: quas etiā denegauit se velle in suo prin
cipio captionis. Proinde affirmādo subnectit
Nunc aūt regnū meum non est hinc. Uere illo
nūc regnū suū in mundo nō erat: qui in mūduꝫ
aduenerat iniuste iudicandus. Nunc q̄ volun-
tarie iudicor/ regnū meū nō est hinc. Nō habet
ibi regnū/vbi quis mortis imperiū subit. Sed
nunc ad tunc vsq̄quaq̄ ꝑueniet: aut ad nūc talē
tūc subsequet': in quo iudicandus iniuste/ iustē
omnia iudicabit. Et cognoscent eū omnes do-
minū vniuersi: cui a dño in celo ⁊ in terra om̄is Mat.28
est collata potestas: ⁊ omne genu flectetur cele- Phil.2.
stium atq̄ terrestriū ⁊ infernorꝫ: ⁊ om̄is lingua
cōfitebit'/q̄ ipse est rex regū ⁊ dñs dominantiū: Apoca.19
sedens eterne ad dexterā dei patris in maiesta-
tis gloria in excelsis. Ac per hoc illo nūc regnū
suū hinc esse negabat. Obiecit saluator huma-
nitatis formā demonibus: vt specie deluderent'
ne filius esset dei. Hanc eandē obiecit homini-
bus/ne crederetur filius dei: nisi eo merito quo
diuina ꝓuidētia occulte vt crederēt /multis ho
minibus interluxit. Quā tm̄ formā pilat⁹ aspi-
ciens/ꝯm illā christū suis interrogationib⁹ agi
tabat. Erat nāq̄ magnū diuini sacramēti my-
steriū: vt sub eadē forma diabolus ⁊ hō collega
eius in christo dei filio fallerent'. Nec tamen in
eo ꝙ fallunt'/vt falli iusto dei iudicio merebant'
christi v̄itas a tramitib⁹ suis exorbitabat. Fefel
lerat diabolus humanā naturā: ⁊ in ipsa ipe cū
suis cōplicibus fallebat'. Nec erat iniuria vl' de
ceptio: si cū eadē quam deceperat forma habe-
ret ipse cōgressum. Proinde stupendū erat au-
dire: nunc aūt regnū meū nō est hinc. Ergo re-
gnū se habere dicebat ꝯm aliā formaꝫ/preterq̄
mūdo monstrauerat. Ad altiora respōsio ista se
tollit: nunc regnū meū nō est hinc: vt si non est
nūc/omnino fiet in posterum: nā nōdū ecclesia
collecta de iudeis ⁊ gentib⁹ erat: nondū mortu-
us erat/in cuius morte virtutū etiam vita nosce
bat'. Nōdū fluxerat sanguis ex latere: nec aqua
initiatiua simil'r ⁊ effectiua baptismi effluxerat.
Nondū etiā sub celo ⁊ in hoc mūdo nouitas re
surrectiōis ⁊ christiferi regni claruerat. Nōdū
missus erat spūssanctus: in cui⁹ virtute dispersi
apl'i p mūdū atq̄ discipuli in oī populo ⁊ lingua
⁊ natiōe christū sic iudicatū dei filiū p̄dicarent
vt regnaret ipe p fidē in cordib⁹ hoīm: eo sensu/
quo ipe p̄dixerat: Regnum dei intra vos est: vt Lu.17
etiā in ipsi⁹ virtute ꝯstitueret' eccl'ia in orbe ter-
rarꝫ: q̄ dicit' ꝓprie regnū christi. Sed nec p hoc
intelligendū est/ꝙ ecclesia q̄ dicit' regnū christi/
sit de mūdo velut de ipo exorta vel facta: quia
hec hierl'm noua nō de mūdo/sed de celo descē-
dit: sicut Joānes i apocalypsi vidisse se asserit:
Uidi ciuitatē nouā hierl'm descendentem de ce Apoca.21

to rl. Sed est in mūdo/nō de mūdo. Nec etiam animus autumet christū ecclesiā suam tanꝙ regnū eternū atꝗ decoris ⁊ glorie cōstituisse aut posuisse in mūdo: cū ipse ꝑ fidē catholicā ⁊ vicarios autoritate sua fungētes/regnat in orbe terrarū: aut cū sibi subdita fuit in suis vicariis gloria cesarū: sed tm̄ hinc tali ordine credamus regnū esse virtutū/in eternū glorie regnū/cō summato mundi mysterio transferēdū. Et sūma veritas hoc cōpellit asserere: ꝙ in mūdo dominandi libidine regnare volentes/nō habent partem cum christo: cuius regnum non erat de mundo.

Accedant ad hanc disceptationē oēs qui chri-
Mat. 27 sti nomine cupiunt se censeri. Stetit iesus ante presidē. Quō stetit? Ut reus ante iudicem exactus/redditurus debitā rationē. Quo animo? Immobili/forti/ cōstantissimo/ imperturbato: ad excipiendā sententiā/non ad liberationē parato: gliscenti cōdemnari potius ꝙ absolui: q oia retro ante dūtaxat salutē nostrā posuerat. Quo vultu? Honestate fulgente/clarēte leticia/carente ꝓcacia: in quo non apparebat pudor aut verecundia malefacti: nec illū timor pene ꝑmodicū squalidauerat. Caput nō inclinauerat aut erexerat: sed cōsistētiā conseruabat/a natura ⁊ ex solidis ⁊ ex solitis moribus inherētem. Non tremula verba/ꝗuis pauca ꝓdebat: nō cespitabat lingua: nec murmur in gutture resonabat. Et cū sciret mortē esse vicinā/ex omi se astabat intrepidus: primo quē assumpserat hora captionis/abiecto pauore. Nō variabat corpis gestus: nec ꝑmutabat nutus: ꝗuis iuxta edictum ꝑsidis ꝑmitteret se ducenti: ne tali varietate a ꝑside velut ab astuto crimē obiectū verū esse crederet: aut inesse timorē in anima ante mortem. Solent em̄ iudices ⁊ ꝑsides q multa cōsyderāt/ ꝑ gestus vel nutus corpis ꝓ vel cōtra sentire de reo. Nō circūferebat oculos iesus/ad seipsū totus collectus existens: ⁊ tm̄ presidi ꝓ suscipiendis penis volebat esse obnoxius. Sic profecto erat in exactionibus/ꝓut in ꝓpriis actionibus christus. Quō stetit? Interpellantibꝰ ⁊ fideiussoribus carens: nec aderant parentes cū redemptione: quoꝝ alter mortuus erat: altera in pretoriū nondū aduenerat: cui nec redēptionē suspectabat. Pro christo naꝗ fuerat prophetatum:
Psal. 26 Qm̄ pater meus ⁊ mater mea dereliquerūt me: dn̄s aūt assumpsit me. Stetit solus absꝗ amicis ⁊ notis: qꝛ singulariter solus quē mūdus nō cognouit. Scriptura em̄ dicit/ acsi filius hic
Psal. 87 christus clamaret ad patrem. Longe fecisti notos meos a me. Et ibidē: Elongasti a me amicū ⁊ proximū: ⁊ notos meos a miseria. Excipite formā consistētie miriformē: ⁊ ad ꝑrogatā imitationis ⁊ dilectiōis imaginē reformamini. Nec pudeat si ad iudiciū trahit homo: cū tractus sit a quo est cōditus homo. Nec in aīo moueatur/ si cū culpa vel absꝗ hō sistit ante hominē: cū christus absꝗ crimine ante presidē steterit peccatorē. Intēdite libētes ⁊ audite christū regnū mūdi ꝑ oīa denegantē. In quo mētibus hominis interlucet/quales appetat sectatores.

Pilatus his auditis adiecit: Ergo rex es tu. Christus respondit: Tu dicis: quia rex sum ego. Syllogizauit pilatus ex verbis altissimis saluatoris: ⁊ christū regē esse admirando aut affirmādo seu interrogādo cōclusit. Que verba quoquo mō ꝓferantur sentētiam simplā sonāt: nec credamus pilatum verba paruipendisse iesu regnū: sed non de hoc mūdo se habere dicentis/imo magnipendit et admiratus est. Et velut numē audiuit hoc verbū: quod claret ex sequentibus: cū statim christū voluerit tradere libertati. Christus aūt confirmauit pilati dictū/q cōcluserant: ergo rex es tu. Magis aūt cōfirmauit ⁊ suū: qꝛ dixerat de hoc mūdo nō esse regnū suū. Propterea dixit: Tu dicis: qꝛ rex sum ego. Uigilanti studio per quia nō ꝑ ꝙ scriptū est dictū christi: cum replicat ad pilatum: Tu dicis: quia rex sum ego. Tu dicis/ aut admirans aut credēs: quia rex sum ego: etiā si subinterroges: quia rex sum ego. Et ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mūdum: vt testimoniū perhibeā veritati. Ut interrogationis ⁊ responsionis ordo texatur: ꝓut versa vice īter pilatum ⁊ christū agitur: ꝑ quandam nō scriptam aut tacitā interrogationem Pilati/litera est supplenda: vt hoc quod christus adiecit: scʒ ego in hoc natꝰ sum/ debita serie coaptet. Audiens nempe pilatus ꝙ christus se regē sermone intrepido asserebat: ⁊ ꝙ regnū suū de hoc mūdo nō erat: tacite in animo aut verbis exquisiuit a christo. Si regnū tuum nō est de hoc mūdo/cur in hunc mundū venisti? cur in hanc miseriā delapsus es? cur hāc calamitatē incurrere voluisti: vt ab huius mundi principibus tam turpiꝰer tractareris: vt patiaris etiā obices falsitatis. Idolatra erat pilatꝰ ⁊ forte ipsum credidit quandā celicolā creaturā aut vnū de numero deoꝝ effigiatū in hoīe: sicut ipse romanoꝝ errore delusus/deos colendo credebat. Aut quendā insignē virū ex antiquis inter numina raptū: ꝓut romulū credidit hactenꝰ populus romanoꝝ: nūc vero nescio qua de causa in istis inferioribꝰ deuolutū. Hesitabat in hoīe isto pilatus: ⁊ quare in hūc mūdū venerat exigebat: admirans si numē a se creditū erat/cur ī humana effigie apparebat. Si hō sublatus ad superos/cur ad ima regressus. Si potens/cur se ligari aut capi ꝑmiserat. Si sapiens/cur hāc calamitatē sibi futuram nō ante ꝑuiderat. Si rex/ cur mūdo ineptꝰ apparebat. Si nulliꝰ virtutis/ cur tātū ꝑsumpserat. Si hō ceteris similis/vnde in alio mūdo regnū habebat. Si deꝰ summꝰ aut vnꝰ de diis/cur aut quō verus hō factꝰ erat. Si separata substātia/cur vnionē cum carne susceperat. Si ex spiritibꝰ supioribꝰ aut tetralibꝰ cur a supioribꝰ emissus. Si ab inferioribꝰ/ cur ab eis secerni ꝑmissus. Erat em̄ oīm q̄dā indocta cognitio apud vrbē romā/q pilatꝰ exierat: ⁊ deꝰ sūmꝰ ⁊ dii ⁊ substātie lucide atꝗ tercles credebant/dogmaꝗ dabat. Pilatꝰ etiā gentilium

Joha. 18

falsitate decept9/magnoꝝ credulitate ferebaꝭ in
christū: q̄ dicere cogebaꝭ: Si nō est de mūdo re-
gnū tuū/neqꝫ tu esse cōuinceris. Cur igiꝭ te in
hoc opprobriū induxisti? cur es in mūdo? q̄d er
go facis in mūdo? Cui christus tacite aut ex-
presse hesitationi e regione respondet/dicens:
Ego in hoc natus sum et ad hoc veni
in mundū/vt testimoniū ꝑhibeā veri
tati. O is qui est ex veritate/audit vo-
cē meā. Videꝭ christ9 pilati q̄stioni aut hesita
tiōi tacite vel exp̄sse dedisse responsum: ꝛ causā
sui assignasse aduētus/cū dicit: Ego in hoc na-
tus sum. Ad hoc christus ꝙuis nō satus/natus
fuerat tp̄aliter carne suscepta: ꝛ in mundū vene
rat: vt testimoniū redderet veritati. Sꝫ quo te-
stimonio ē digna veritas/cū ipsa oī rei entitatē
habēti testimoniū ferat? Nā oīs res existēs sola
veritate cōsistit: ꝛ ab ipsa esse suscepit. Quod te-
stimoniū dabiꝭ ꝟitati/cū ipsa reddat etiā testi-
moniū falsitati? Nā aliter ꝙ ꝑ veritatis testimo
niū falsitas nō cognosciꝭ. Quod testimonium
accipiet veritas: q̄ seipsa ꝯsistit: q̄ nemini cedit:
q̄ opp̄mi nequit: q̄ ꝑ aduersa clarescit? Quod te-
stimoniū dabiꝭ veritati: q̄ ip̄a deo viuenti testi-
moniū reddidit? Et si dici posset deū deficere/
ipsa nō deficit. Testificaꝭ ipsa de deo: q̄ꝛ etern9
est: q̄ si deficeret/etiā ipsa testificaretur/veꝝ esse
nō esse quod deficit. Testificaꝭ ip̄a de priuatiōe
reꝝ: q̄ꝛ veꝝ est nō esse quod esse nō omnino susce
pit. Et si aliqua entia defecerūt/aut quomodoli
bet cōmutata feruntꝭ: veritas testimoniū perbi-
bet/veꝝ esse nō esse quod deficit: ꝛ aliter ꝙ fue-
rit esse quod cōmutationē accepit. Ipsa omib9
inuisibilibus ꝛ visibilib9 testimoniū donat: en-
tibus ꝛ nō entibus/bonis ꝛ malis/beatis ꝛ mi-
seris/ꝑmanentib9 ꝛ deficiētib9/ꝑmutatis ꝛ imꝑ-
mutatis suo testimonio subuenit. Adiuuabiꝭ er
go paruis luminib9 clarissimū lumē solis? An ve
ritas aliā veritatē suo testimonio fulciet? Est ve
Jo.14. ritas christus: ipso dicente: Ego sum via/ꝟitas
ꝛ vita. Que igiꝭ veritas est/cui christus veritas
testimoniū dabat? Totus mūdus testificaꝭ veri
tati: clamant oīa veritatē: boni ꝛ mali diligunt
veritatē. Cū se reꝝ ostendit ꝓprietas/reddit te-
stimoniū veritati. Magis ꝟo ipsa oībus testi-
moniū prestat. An christus q̄ꝛ vt hō natus/ꝛ in
mūdo corporeo sensu cū hominib9 cōuersat9/
Jo.8. incōprehēsibili deo testimoniū dabit? An q̄ꝛ nō
multo ante ꝑdixerat iudeis: Si māseritis in ser
mone meo/vere discipuli mei eritis: ꝛ cognosce
tis veritatē: ꝛ veritas liberabit vos: ipsi veritati
liberatrici testimoniū ꝑhibuerat/aut datur9 ad
uenerat? Sed ne legentiū anios suspendamus:
eo sensu ꝛ modo loquēdi sciamus hoc dictū/si-
Jo.7 cut ante ꝑdixerat: Mundus me odit: q̄ꝛ ego te-
stimoniū ꝑhibeo de illo: qm̄ opa eius mala sūt.
Nā nō expediebat christū dare testimoniū ve-
ritati ꝙ esset aut bona esset: sed cōtra illos testi-
moniū ferre/q̄ ab illa velut inscij aut velut con
scij aberrabāt. Quia cōfusio falsitatis/veritatis
est testimoniū. Et falsarios quoquo mō ꝯuince
re/nosciꝭ dare testimoniū ꝟitati. Nēpe oīpotēs
de9 ad vsum mundū creauerat: inuisibilia ꝟo cre
auerat ad amorē. Hō aūt in seip̄o peruersus/in
amorē ꝑuertit ꝛ vsum: vt ita fatear/vtenda dili-
geret/ꝛ diligēdis vtereꝭ: ꝯtra quod ap̄ls ad co-
rinthios loquiꝭ: Nō ꝯtēplantib9 q̄ videnꝭ/sed q̄ 2.Co.4.
nō videnꝭ. Que em̄ videnꝭ/tp̄alia sunt: q̄ aūt nō
videnꝭ/eterna sunt. Fasitas em̄ est reꝝ cōmuta
re naturā: ꝛ edicta ꝑuersare maioꝝ. Huic falsita
ti christus vita ꝛ morib9 ꝛ doctrina se obiceꝫ fa-
ciebat: ne amor ꝛ vsus se ad inuicē ꝑmutarēt: vt
vsus iustus esset in sensibilib9 reb9: ꝛ amor ad ī-
uisibilia firmareꝭ. Iā fere totus errauerat po-
pulus iudeoꝝ: nec christū intelligebāt in eoꝝ le
ge ꝓmissum. Christus ad hoc natus erat: vt in-
clusa ꝟitas sui aduētus in mūdū veniēdo clare-
sceret: ꝛ si trāsirēt ad ip̄m/velamē auferreꝭ a cor
dib9 iudeoꝝ. Quod ꝛ factū est in his q̄ transie-
runt. Populi gentiū in idoloꝝ cultura menta-
libus oculis cecabanꝭ. Sed christus ad hoc na
tus est/vt in eius virtute idola ꝛ tēpla cōstructa
corruerēt: ꝛ vnius dei nota fieret veritas/quam
idolatrie falsitas improbabat. Et despiciendo
dānauit/q̄ mundus amabat: patiendo approba
uit/q̄ mundus horrebat: ꝛ illā veritatē docuit ꝑ
quā ascendereꝭ in celū/ꝛ ad beatitudinē ꝑueni-
reꝭ: quā hoīes ab ipsa deuiando inq̄runt. Oēs
ꝓpemodū diligunt beatā vitā: sed ab illa fugiē
tes querunt eā: q̄ꝛ veritatē ignorant aut cōtem-
nūt/q̄ in obliqüe dirigit ꝛ nouit eā. Nec hoc te-
stimoniū ad illā veritatē referꝭ/q̄ sunt oīa q̄ sūt
ꝛ cōsistūt: sed ad illā veritatē qua vita ꝑagenda
deduciꝭ: vt ad eternā beatā nobisqꝫ promissam
post istā veniaꝭ. Huic christus testimoniū ꝑhi-
buit in seipsa/vita ꝛ morib9 illā seruās ꝛ docens
verbo in montib9/in campestrib9/in synagogis
ꝛ domib9 ꝛ tēplo: eidē testificās in miraculis et
ꝓdigijs multis: in passionib9 ꝛ morte/sepultu-
ra ꝛ resurrectiōe/ascensiōe almifica ꝛ in missiōe
paracleti. Et subsecuta christi mēbra in orbe ter
raꝝ testificata sunt vbiqꝫ ꝑ passiōes ꝛ sanguineꝫ
ꝛ mortē: in coruscationib9 miraculoꝝ: in euersi
one tēploꝝ/q̄ idolis fuerāt dedicata: in destru-
ctione statuaꝝ/in q̄bus demones introgressi de
cipiebāt illos q̄ idolis imolabāt: atqꝫ cōfidebāt
in eis ꝙ res humane ipsoꝝ ꝓuidentijs ageren
tur. Nec hāc quā acceperāt veritatē cui ꝑ oīa
testimoniū dabant/deserebant tyrannoꝝ terro-
re: nec acerbitate penarum a testificando cessa-
bāt. Unde a dei filio descensum est? In quo vē-
tum est/vbi peregrinatum est/quid actum est?
Ante quos examinatum est/vt christus redde-
ret testimoniū veritati? Inspicite o mortales
incarnati verbi palefactam historiā: gesta eius
ꝛ dicta eius ad alios/alioꝝ ad eū: vt intimo mē-
tis intuitu noueritis qualiter per christum testi
moniū ꝛ quali sit redditū veritati: amatores cu
ius ad se pertinere omnino cōtestans/dicens:
Et omnis qui ē ex veritate/audit vo-
cem meam. Durum aut dubium est verbum
nisi expositionibus digeratur/cū dicit: Et omīs

qui ē ex veritate/audit vocē meā. Nā om̄e quod
est inquantū ē/a veritate habet vt sit: siue sensi-
bile siue insensibile/siue visibile aut inuisibile/si
ue rationale aut irratiōale illud sit. Et si ad ho-
mines dūtaxat verba restringimus: omnis hō
ex veritate ē quod ē: nec omnis christi vocē obe
diendo audit. Nam audire christū/ audientium
obedientiā sonat ⁊ fidē credentiū. Sed alius ē
quo prior sentētia claret. Dixerat primo se ꝓhi
bere testimoniuꝫ veritati: dicit ⁊ postea: Et oīs
qui ē ex veritate/audit vocē meā. Perhibebat
ipse testimoniū veritati: videlicet illi que agen-
dam vitam ad beatā cōquirendā informat: ⁊ de
seipso qui veritas erat: ex qua veritate qui ē ex
fide/q̄ ē ex amore cōmotus nouerit in moribꝰ na
tus. Ex qua q̄ cognitor factus ē deceptionis in
cluse in apparentia mūdi/amaritudinis abscon
se in dulcedine labentis vite/dulcedinis obue-
late in amaritudinibus seculi: audit vocē meam
id ē mihi credit/obedit ⁊ sequit̄. Quam vocem?
Qua scꝫ aberrantē reuocat: qua penitētibꝰ par-
cit: qua iustis quēstoribus eterna regna promit
tit: qua vocat electos: qua damnat ⁊ reprobos.
Psal. 28 De qua per psalmistā dicit̄: Vox dn̄i sup aquas
id ē sup cōuertendos. Nam aque multe/populi
multi: quos christus vocat: ne mare damnatio-
nis excipiat. Et alio loco psalmista ad obedien
Psal. 94 tiā huius vocis omnes inuitat/dicēs: Hodie si
vocē eius audieritis/nolite obdurare corda vr̄a.
Hodie tēpus ē mūdi a tēpore christi vsq̄ ad fi-
nē seculi. Vox eius semꝑ clamat: silet nūq̄. Vox
christi euangeliū eius ē/ nunq̄ a clamore quie-
scens: quod diuersis tonis atq̄ instrumētis ad
rectam vitā ⁊ vitam eternā omnes inuitat. Et
regnū eius ē sup suscipientes euangelium eius.
In quo verbo de regno eius pilato clarum de-
dit responsum: quod pilatꝰ huiuscemodi locuti
onis ignarus/penitus in animo nō aduertit. Nā
vere regnū christi nō ē de hoc mūdo: sed sup sus
cipiētes ⁊ audiētes euāgeliū eius: quod homi
nes per crucis mysteriū ⁊ agendā vitā sub dire
ctione celestium virtutū auellit a mūdo: vt fini-
ta mortali vita inserat summo celo. Non dis
plicuit pilato veritatis verbū: quod ⁊ improbꝰ
amat. Hoc enim habet veritas dignitatis iter
ceteras virtutes precipuū: vt eam suus emulus
diligat/atq̄ laudibus efferat. Omnis quippe q̄
male agit/amicus ē veritati. Et si fallere vult/nō
falli mauult. Et iniquus dn̄s veritatem in ser-
uo requirit. Fallax homo filiū/vxorē/familiam
vniuersam querit habere veracē. Clamat oīa
exp̄ssis ⁊ tacitis vocibus veritatē: quā pilatus
altipendit in altitudine cordis sui: ⁊ ad ipsam
amore cōuersus illectusq̄ dulcedine vocis eius
quid ipsa sit christum interrogat/dicens:
Joh. 18 Quid est veritas? Nec vnq̄ pilatus talem
audierat oratorē aut dissertorē omniū dicendo
rum. Et forte permodicū tangebatur cor eius
a liberata probatione verborum eius: quo cir-
ca interrogat: quid ē veritas? Cuius dissertionē
si audisset ab eo quī corā eo velut homo reus
in iudicio constitutus astabat: forsitan eum sup-
na claritas infulsisset: forteq̄ rebellasset tyberio
cesari per vniuersum orbē diuine regenti: cui si
credidisset/liberasset omnino dominū christū:
descendissetq̄ de sede/factꝰ de iudice iudicatꝰ/
de preside reus/de superstante christū imitator
christi/de dn̄o seruus/de tyranno collega: ⁊ pro
cliuis animo ⁊ corpore christi pedes fuisset am-
plexus. Non ipsum vinculatū misisset herodi:
nō affecisset verberibꝰ: nō adiudicasset fieri pe-
titionem improbā iudeoꝝ: nō dictasset iniustā-
tā seuā in christo mortis sententiā suspendisset
iudicari potius simili sentētia elegisset/q̄ iudi-
care dn̄m christū. Sed q̄bus occultis demeritis
aut manifestis/nobis tamē ignotis: aut qua dei
ꝓuidentia nō meruerit de veritate certū a chri-
sto expectare respōsum: quodammodo ignora-
mus: q̄uis ex gestis aut pie ꝓsumptis subortas
causas merito ꝑpendamus. Nam dum pilatus
christū ante se stantē interrogatōibus vētilasset
extra pretoriū pilati improbiter astans populꝰ
iudeoꝝ/pilatū clamosis vocibus incitabat: ma-
xime pontifices sacerdotū/ sacerdotes/ scribe/
pharisei cū senioribus populi: qui suspectū pi-
lati ⁊ christi colloquiū autumabant: ne christus
pilatumq̄ deciperet sagacitate verboꝝ: ne confu-
sionem a christo iudeo/pateretur homo genti-
lis velut īdoctus peritia mosaice legis: sicut ipsi
iudei pilato astutiores in lege/cōfusionē a chri-
sto disputando sunt perpessi. Ad pilati autē ani
mū liberandi via subito ꝓoccurrit: ⁊ velut nuta
bundus in animo/iam mente suspensus/ad dila
tionē īpatiens/nō expectato respōso egredit̄ ad
iudeos: nō odio veritatis quam scire querebat
aufugiens: sed meditatus cōpendiū: vt absolue
retur īnocens iniuste sibi traditus iudicandus.
Unde sequit̄: Et cum dixisset: scꝫ interro-
gando: quid est veritas: iterum exiuit
ad iudeos. Nam ideo iteꝝ euangelista cōte-
xit: q̄r paulo ante in ꝑma dilatiōe christi exierat
attorquēs quā christo vellent obijcere impostu
rā. Hic iteꝝ egredit̄/asserēs se nullā in eo inue
nisse iudicatiōis causaꝫ. Et ait ad p̄cipies
sacerdotū et turbas: Ego nullā cau-
sam inuenio in hoc homine. Alloquitur
pilatus adhuc sane mētis existēs/principes sa-
cerdotū ⁊ turbas: vt oēs liberatiōi christi ꝯsen-
tiāt: qui traditiōi eius pariter cōsenserūt. Pu-
blice pilatus christū excusat: quē publice iudeo-
rū synagoga ꝯdēnat. Quā signāter pilatꝰ ꝯtra
iudeos ꝓ christo testat̄/dicens: Ego nullā cau-
sam inuenio in hoc hoīe. Ego q̄ gentilis sum/
natiōe lugdunensis/ciuisq̄ romanus: non inue-
nio causam pene vel mortis istius quē meas tra
didistis in manus. Si ego nō inuenio: vos q̄ iu
dei/vos q̄ cōpatriote/quid inuenistis? Ego iu-
dex suꝫ: vos criminatores atq̄ accusatores estis.
Non ad accusatorē/sed ad iudicem spectat exa
minare causas reoꝝ. Non ē qui christi causaꝫ ex
tenuet: est qui oīno intendat: nō tamē vnus/sed
tota vniuersitas pontificū ⁊ sacerdotū/scribaꝝ

τ senioꝝ/nobiliū τ gregarioꝝ/ omniūq̄ turbarū hierosolymis habitantiū/vnū corpus falsi accusatoris effecit. Jura nulla ↄcedūt etiā ꝑsonā testis assumere delatorē. Quid in isto inueneritis reflectat in vobis: ego aūt nullā in eo causaz qua plectat inuenio. Nec credendū est delatori/q ad obiectū crimē ꝓbando defecit: neq̄ standum/si ad causam ꝓbandam se porrexit in testē. Secūdū legē Moysi testis ꝑmū lapidē debebat mittere in plectēdum vere vel false conuictum: ꝓm quā nec iudei ꝓualebant in christū. Sed iudicādus erat christus legibus romanoꝝ: que nunq̄ decreuerūt aut ꝑmiserūt delatorē ex eadem causa posse transire in testē. Proinde Pilatus tuetur causam constituti rei: quam ꝓ innocētia magnam/ꝓ iniq̄tate nullam esse cognouit dicens: Ego nullam causam inuenio in hoc hoīe: qua in ꝑsona seu alia realitate ledatur. Nō inquirebat pilatus in christo causam bonitatis/sed iniquitatis. Primam non inuenisset: quia ꝓrsus infinita: secūdam nō inueniet: quia penitus nulla. Magnum testimoniū ad memoriam posteroꝝ: q̄ homo gētilis/tutor reipublice/ꝓcurator iudee/legatus cesaris totiusq̄ senatus/cultor idoloꝝ/ignarus diuine legis/nihil in ꝓphetis aut ꝓphetijs agnoscēs: τ dat christo testimonium/q̄ in eo nullam inuenit criminis notam/ nullāq̄ ↄdemnationis causam. Et bene dicit/in hoc hoīe: vt singularitate loquendi ab oībus discernat/in quo nlla iniquitatis aut pene irrogāde causa: quia ipse solus inter hoīes q̄ peccare nō potuit. Ad ↄfusionem hominū inflectitur superboꝝ/etiam aliqua sanctitate pollētiuz q̄ christus sub examīe idolatre gētilisq̄ iudicis trāsigere voluerit vitam suam. Jn huius humilitatis ꝓfundum nōdum descendit quicūq̄ sibi aliquid esse videt/aut qui seipsum in agēda dirigit: iudicem suoꝝ actuum alium non inquirens aut ꝓcauēs inspectorēm: nō ꝓ vitanda laude/sed ꝓ examinatione cauenda. Qui detinet a gloria ꝓprie complacētie: deuitauit tam maloꝝ q̄ bonoꝝ subire iudicium. Sed in christo nulla inuēta est causa iniquitatis: quia esse non potuit: nec vlla christi volūtas potuit ad malū aliquod inuisibile īclinari: aut ad aliquod quod fieret ꝑ eorporis instrumēta/in quod male volūtatis imperio traherētur τ membra: in quibus omnis erat ad rationem perfecta obediētia τ rebellio nulla. Et nihilominus examinatus/interrogatus est: innocēs ꝓnūciatus est. Sed vbi alicuius ex inuidia τ odio est facta delatio/quem vere culpa nulla ↄtaminat: cum deficiūt ad clamores: τ ad ↄdēda de nouo mēdacia se ↄferūt delatores. Vñ

[Lu]ce.23 sequit. At illi magis inualescebant dicentes: Cōmouit vniuersum populum: docens per vniuersam iudeam incipiens a galilea vsq̄ huc. Synagoga iudeoꝝ mēte cōfusa/voces emittebat gregatim cōtra christū alte ↄfusas: nō tamē q̄n in eis aduersꝰ eū alia delatio resonaret. Verū quippe dicebāt/sed sub intēriōe fallēdi: bonū subinferebāt/sz volūtate nocēdi: τ quod erat fas/vertebāt in nefas. Quod erat mire virtutis/ꝓ damnāda iniq̄tate coram iudice inferebāt: asserētes q̄ cōmouit populū. Cōmouit sane populū in mēte ꝓpter altitudinē verbi sui/ac ꝑ doctrinā mellifluam/quam etiam opibus validabat. Cōmouit populū in virtute miraculoꝝ atq̄ signoꝝ: q̄bus similia nec talia nullus hominū fecerat ante eū. Cōmouit animos hominū ad spem sup̄ne vite: inijciās viam nouam: atq̄ noua compēdia exordiēs ascendendi. Cōmouit ad imitationem que obliquari nescit. Cōmouit ad vite nouitatē. Vere cōmouit hominū mētes: cū illas in tantali admiratione suspēdit: τ animauit q̄plurimos etiā corꝑe ad seq̄lā. Cōmouit hoīes q̄ omnium motor est. Cōmouit non potentia sua/cui resisti nō pōt: sz in similitudine hominum factus mira suasione: cui stante in hoīe arbitrio libero vnusquisq̄ pōt boni τ doli capax/assentire vel dissentire. Nō eīn in cōmotione populi ad optima q̄q̄ virtutis violētia/sed suadibilitate vsus est. Nō deus cōmouit exire filios israel de egypto vi coactiua: sed ꝓmissione melioris/cū euasione peioris. Nō q̄ capacibus ratiōe instet bona: sz q̄ mala irrogat/ꝑ violentiā satagit. Cōmouit igit populū nō verberibus/sed verbis: nō cedibus/sed sermōibus veris. Postea sequit: Docēs ꝑ vniuersam iudeā. Ecce actus iustus τ sanctus τ irrep̄hēsibilis gestus/docere nescientē: docere vtilia sedulum auditorē virtus est docere: quā ipsi vertebant in crimē. Cōmouit τ docuit. Cōmouit populum: nō ad seditionem/sed ad hominium morum ipsoꝝ imꝑturbabilem pacem. Docuit: nō errorē/sed infallibilem veritatez. Et hec omnia irretūsa prauitas iudeoꝝ vertit in amaritudinē sceleris: τ contra christum in delatione falsa ꝓducit. Sed ista delatio testimonium est laboris: quē christus ꝑ iudeis sustinuit/pedester incedens: ore non tacēs: cum docuit ꝑ vniuersaz iudeam: incipiens a galilea vsq̄ hierusalem. Cepit a galilea vsq̄ hierusalem. Ascendēdo docet: nam doctrina christi facit hominez in superna conscēdere. Cepit a galilea velut a minꝰ doctis hominibus: vt pedetētim perueniret ad doctos hierosolymis constitutos. Non autē cepit a hierusalem: ne videretur illoꝝ sacerdotum τ scribaruz fauore alijs ꝑdicare. Neq̄ doctrina christi tradēda erat fauore/aut astutia mūdanorū: sed etiam his aduersantibus erat populo ꝓmulganda: vt magis eoꝝ aduersitate atq̄ impugnatione/q̄ eoꝝ ꝓpiciatione claresceret. Nihil porro in humanis q̄rebat habere ꝓsidij. Cepit a galilea ꝑueniēs hierusalē. Vna rota interꝑtat: altera pax. Jn rota rotat existens: τ ꝓcul pellit quies rota rotāte. Nec capit corꝑis requies seu imꝑturbabilis somnus: si existit in quouersuz rota voluta. Sz insidus est rota volubilis: in quo velut in rota violenter intorta/nō designatur ex oculo punctus: nec in parte aliqua intuentis defigitur visus: nec quies abducitur a dilectoribus eius. Hierusalem pax est: que terrenā insta- Luce.23

nuat ꝛ sup̄nā. Proinde christi doctrina cepit in galilea ꝛ ꝑuenit in hierusalez: vt sciamus absq; dubio christi doctrinā tempaliter latā tēdere in eterna: enūciatā in mūdo ascēdere in superna ꝓmulgatā: ꝛ nō retēta volubilitate ad incōmutabile bonū ꝑducere imitātes: Qꝫ alte loq̄bant iudei/eoꝝ tñ q̄ dicebant ignari: ꝛ sup omniū bonoꝝ retributione dignissima: vt velut seditiones populi punirent/iudicem inflectere nitebantur. Quid in homine isto ex his verbis calumniamini o iudei: si vobis ratio aliqua dominat: si non a vobis omnis recessit hūanitas/edicite? Queritis ne solum subuertere christum: ꝛ approbare docendi opus/similiter ꝛ doctrinam? An nitimini damnare tantūmodo opus docendi/cum ꝓseruatione christi atq; doctrine? An quomodolibet molimini christuz punitione damnare? Si christum queritis mortis damnatione ꝓscribi: saluate aut efferte laudibus opus virtutis. Naz docere seu docuisse opus est iusticie. Meditatio est mentis/labor est corpis. Et saltem docendo sex vocis instrumenta laborant. Huiuscemodi labor ꝓmium sit: sed calumniam non meret. Si vero impingitis in doctrinam: vnde nostis malam? Nonne paulo ante in nocturnis tenebris: q̄uis facibus ꝛ laternis ꝑmodicum pellerentur: vester animus de hominis huius doctrina interrogādo defecit: cū ipsuz audiuisset fore publicam/non ꝑuatam: palam/non occulte ꝓlatā? Si audiuistis/q̄d calumnie imponitis? Si non audiuistis: cur contra ipsam velut nescij ad iudiciū cōuenitis? Si docendi opus est iustum/ꝛ doctrina veritatibus fulget: q̄d voces vestre tumultuant contra christum? Nōne voces vestre aduersus vos sunt catapulte/ꝯfodientes corda pariter ꝛ verba: qm̄ christus docendo celestia laborauit in vobis? Nonne intelligitis ꝙ vestrum cōmentū quod aduersus christum ꝓfertis/contra vos in vero iudicio retorquet? O q̄ ab interno ꝛ eterno bono deficiūt/q̄ cōmutant in mendaciū veritatē: ꝛ bñficium in maleficiū trāsferre ꝓpria ꝑuersitate conant. Et in hoc iudei inualescere dicebant euictione mala ꝛ conatu mortifero: vt christū in iudicio suparent. Et inualescebāt ꝑamplius sup pilati vocē: q̄ christi corā iudeis innocentiam allegabat: vt vox vnius tumultuantis populi supata clamoribus atq; ĩmota succūberet: nec pateret innocentie locus/quo libertatem reportans a iudicio egrederet. Sz pilatus audita noua obiectione criminis/ꝛ galileaz suis auribus insonuisse: ꝑcunctat si galileus erat iesus suis tribunalibus constitutus. Et rei veritate compta/conabat illum a suo iudicio fieri alienuz: ꝛ ad aliū iudicē tentauit illū inferre: ꝓ eo ꝙ galilea suo dominio nō substabat. Quāuis ꝓm romanoꝝ leges si capitur reus/ibi subeat penā doloris vbi fuit patratio crimīs: ꝛ sub illo multetur iudice/sub quo rempublicam conturbauit aut quippiam dignum pena cōmisit. Sed Pilatus ad Herodem reuerentiam simulauit: vt a iudicio christi manus suas seruaret ĩnoxias: Et

herodē ꝓpter nō positas causas/ab ipso discordē placaret in hoīe galileo: quē sue ꝓsidētie rōne sue tetrarchie subiacere censebat/sibi tradidit iudicandū: ꝓpterea euāgelista dicit: Et vt cognouit pilatus ꝙ sub herodis potestate esset/remisit eū ad herodē: qui et ipse hierosolymis erat illis dieb⁹. Lu. 23

Non erat christus sub ptāte cuiuspiā hoīs cōstitutus: nec in illo erant rōne originis siue moris/q̄bus deberet sub hominū potestate ꝯstringi: nisi ꝓut sua voluntate volebat ab hominum ptāte arceri. Unde ergo ad iurisditionē herodis christū ꝑtinere pilat⁹ agnouit: nisi q2 ignorabat christū esse deū exceptuate natū? Et iudicabat hominē purū ex patria galileū: ꝛ deferebat in homie tanto/imo deo vero/regi terreno: q̄uis esset altissime actionis ignar⁹. Nā omnis vera reuerētia ꝛ amicitia ꝑfecta in christo ꝛ propter christū cōstituit ꝛ tenet. Et futuroꝝ erat ꝓsagiū: ꝙ terreni reges in cōcordiā venerant propter christū. Sed q̄ passionis crudelitas: q̄ ĩmanitas criminantiū: q̄ inconsyderatio ꝓsidentiū: q̄ huius non rei/sed tanq̄ rei constituti patiētia ꝙ sic mittit ꝛ remittit: sic inter duos iudices ventilat: ꝛ inter presidē ꝛ regez eius causa discutit? Non reluctat multa voluntarie patiens ab iniquo vel equo cōmitti: ꝛ firma veritas examinari a plurib⁹ gaudet. Et nullū iudicē inocētia timet ꝛ irritito corꝑe sua libertate potit. Et corꝑis cōpedes nō ꝓiudicāt vite immaculate. Christ⁹ remissus est ad herodē tanq̄ galileus reus ad dominū galilee: vt ipse in eum decernat/ quod vera iusticia dictat. Et diuina prouidentia factuz est/que illa q̄ vult loco ꝛ tēpore facit conuenire in vnū: vt herodes illis diebus interesset hierosolymis ad complementū passionis christi: ad testimoniū ꝟitatis: ad ꝯfusionē iudeoꝝ: ꝙ etiā herodes nō inuenit quod puniret i christo. Quod subsequēs scriptura declarat: Herodes aūt Lu. 23
viso iesu gauisus est valde. Erat eniz cupiens videre illū ex multo tꝑe: eo ꝙ audiuisset multa de eo: et sperabat aliquod signū videre ab eo fieri. Interrogabat aūt illū multis sermonibus. At ipse nihil respondit. Uiso iesu herodes exultat ꝓ gaudio. Merito enim cause gaudium est videre: sed nec illo gaudio gestit/quo dilectores ei⁹: sed gaudio curiositatis/quo gaudēt q̄ ciuitatib⁹ delectant. Uerū de christo gaudiū nūq̄ senserūt iniq̄: nisi abiecto quo iniq̄ erāt christifere ꝟtuti. Oportet abscindi legitime gaudere volentē. Ut dormiēs ridet ꝛ gaudet q̄ curiose letat. Desyderauerat nāq; christū videre rex herodes ex multo tꝑe ꝓpt ea q̄ audierat: sperās signa ex illo videre magis q̄ rōnem ꝟitatis ꝛ virtutis agnoscere: nā ꝟitas ꝛ rō ꝓdigia ꝛ signa ꝓcellūt. Signatū aū se habebat herodes: ad quod multa signa ĩ veteri testamento fuerūt aū mōstrata: ĩ quod si luce fidei aspexisset ꝟo gaudio fuisset oīno ꝑfusus: nec signū a christo videre tētasset/dūtaxat signato ꝯtentus. Si

gna nãqȝ aliud oculis/aliud mẽti nostre insinuant. Sȝ quẽ signa ꝑsignauerũt/erat ante corpis oculos: sȝ ipse mẽte nõ nouerat. Eclipsim patiebat interioris lucis. Ad signatuȝ nẽpe oĩa signa referunt: quo intellecto frustra signa q̃runt. Inanũ sunt vmbre cognita veritate. Nõ sunt necessaria vestigia q̃rentibus quẽpiã: si vestigians oculis impter misse tenet. Oĩa signa deficiũt signare iesum. Et ad maiorẽ nostri gratiaȝ ipse se nobis obtulit ꝓter signa: ꝗuis eũ multa ꝓcesserint. Et interrogabat Jesuȝ herodes multis sermonibus. Interrogant multi vt discant: ꝗplurimi interrogant vt explorẽt. Interrogãt multi quia scioli: vt ipsi scij fiant. Sȝ pleriqȝ interrogando tentant. Quo aũt studio interrogatio fiat responsum exigit. Et q̃ multis sermõibus aliquẽ interrogãdo exagitat/ nõ suscepit a ꝑmeua rũsum: aut sapiẽs vult multiplicit interrogãdo videri: aut multipharie ꝯfundere mentẽ interrogari ꝓtentat. Quod vero multis sermõibus christum interrogat herodes: aut vnius rei responsionem multis sermonibus interrogando q̃rebat: aut multis interrogationibus in ꝑlatis sermonibus scire siue audire diuersa satagebat. Cuius curiositatẽ ⁊ mẽtis vanitatẽ saluator aduertens: neqȝ signũ coram eo fecit: neqȝ ad sua interrogata respondit. Nõ enĩ fastidiosis animis pãdenda sunt alta mysteria: neqȝ facienda sunt coram sectantibus vanitatẽ. Neqȝ saluator venerat ꝑ ostentationẽ facere: aut more ꝑstigiatoris reserare diuina. Nam vere sapiẽs nihil ꝑ importunitatẽ facit: neqȝ inutiliter agit ⁊ loquit: tẽpus obseruat ⁊ locum: ⁊ cui ⁊ a quo ⁊ q̃uid ⁊ qua intẽtione aliq̃d facere vel dicere inq̃rat/ꝑmo ꝯsyderat: ne actio sua siue locutio emissa frustretur. Quãto magis saluator omniũ christus: q̃ hominum intentiones nouit ⁊ corda: ⁊ ꝗtum vtilitatis potuerint inferre signa vel verba/semꝑ ante cognouit. Presciebat enĩ se inutiliter ab herode inq̃ri: cui si respondisset ad votũ/nec ipm vẽturũ ad viam veritatis ꝓuiderat: nec causam ꝓrogande passionis signo facto aut emisso respõso volebat inferre: neqȝ coram gẽtilibus aliam subnectere causam mortis: ꝓ eo ꝙ ꝑ incantationẽ ⁊ magiam multa posse fieri gentiles omnino credebãt: velut merito idolatrie in talibus a demonibus sepe delusi. Et sibi deputatũ fuisset ad crimẽ/quod ꝓtãte diuia fecisset. Et vbi innocẽs velut nocẽs ⁊ criminibus seruiẽs fuisset morte damnatus. Magis aũt ad suam innocentiã cõprobandam/⁊ iudeoꝝ ꝯdemnandã ꝓteruiã excusat seua gẽtilitas/ꝙ in christo nulla reperit iniq̃tas. Sȝ christo coram herode tenente silẽtium/inclamitat insatiabilis crudelitas iudeoꝝ. Vñ se

Luc.23 quit: Stabant autem principes sacerdotum et scribe/constãter accusantes eum. Patet ꝙ a domo Pilati vsqȝ ad domũ herodis ꝑncipes sacerdotũ ⁊ scribe christũ nocẽdi animo fuerũt ꝓsecuti: vt si elapsus aut emissus erat de manu Pilati: ab herodis iudicio tergiuersari nõ posset/absqȝ mortis suscepta sentẽtia. Proinde ꝑncipes ⁊ scribe accusaturi aduenẽrant. Vñ stabãt ꝓcaci vultu/animo efferato/cõstanter accusantes eũ. Utinam alio verbo vsus euangelista foret: aut ille q̃ euangeliuȝ de greco transtulit in latinũ: ⁊ dixisset ꝓtinaciter/nõ ꝯstãter. Nã ꝯstãtia nomẽ est virtutis: ⁊ virtus q̃ non cõpetit hoĩbus odiosis aut ad mala conãtibus: ꝓtinacia vero ꝓpriũ est maloꝝ/q̃ nomẽ est vitij: ⁊ ipsa vitiũ donec malũ ꝑficiat/non q̃escit. Sȝ stabant ꝯstanter: quia ꝯtrastabant ad christũ/q̃rẽtes falsis criminationibus ab eoꝝ ꝯspectibus ꝑ mortis sententiã abolere. Et accusabant eũ. Sȝ formã delationũ hic euãgelista nõ replicat. Sȝ illas credimus que fuerũt ante Pilatum: ⁊ tãto plures atqȝ iniquiores annexas: ꝗto eos ne Herodes eum absolueret/amplior timor angebat. Nam a pilato dimissus erat. Si eũ libere dimisisset herodes: suffugerat a iudeis hierosolymis esse tribunal/ante quod potuissent christum vlterius conuenire. Quão br̃e exagitati a rabie occidendi/manibus ꝓprijs interfecissent grandine lapidum: aut velut appellãtes ab his iudicibus morte plectendũ ⁊ compeditũ sub fida custodia ⁊ cum delatione causarum/romam destinassent ad cesarem. Hec enĩ erat iudeoꝝ damnata constantia: vt christ⁹ morti ꝓtinus traderet: ⁊ velut filij mortis/vitam non sinebant viuere super terram. Sȝ etiam coram herode delatio iniqua defecit: que ⁊ herodem ad sententiam ꝓferendã inflexit. Sed spreuit illum herodes cuȝ Luce.23 exercitu suo: non tamẽ ꝑmotus accusationibus iudeoꝝ: sed quia signum non fecerat/neqȝ ꝓtulerat ad interrogata responsuȝ. Vilipẽdit enĩ herodes: quia signum non viderat: neqȝ verbum ab ore susceperat: quem estimauit fatuũ: aut mortis terrore pauentem: seu hominem ꝑsumptuosum in suis moribus atqȝ vita/q̃ nũc velut impetitus defecisset in causa. Jure videbatur herodi vilipendere huiuscemodi reũ/quem compꝛhendere signo non poterat neqȝ verbo. Reputauit eũ nullius esse virtutis: q̃ coram eo in signis defecit ⁊ verbis. Sȝ ꝓfundũ ꝯtemplationis mẽtibus hominum ꝑstat: ꝙ diuina sapientia stulticiam/⁊ potẽtia infirmitatẽ in terreno iudicio voluit reputari: vt ipse christus fieret opprobrium hominũ/abiectio populoꝝ/⁊ derisio reguȝ. Et Luce.23 illusit: indutũqȝ veste alba remisit ad pilatum. Et facti sunt amici herodes et pilatus in ipsa die. Nam antea inimici erant ad inuicem. Illudit regia dignitas christo regi: sȝ eo fit indigna hominũ dignitas/quo superiori dignitati ꝑsumit illudere. Et indignitas digna censet quo vilipẽdit nature ꝯsortẽ: ꝗꝗ opinione hominũ ⁊ successu reruȝ ꝯsistat inferior. Non est veroꝝ reguȝ illudere in iudicio constituto: sȝ damnare conuictum reum aut absoluere innocentem. Sȝ ad exaggerationẽ passionum christi ⁊ ꝯtumeliarũ etiã reges terre infatuati sunt. Hec siq̃dem illusio ꝓter christi penam ꝑsagium est maloꝝ: ꝙ reges terre/ꝑncipesqȝ populi/⁊ alta seculi sapiẽtes illuserũt atqȝ il-

ludūt sapīe christiane: necnō τ stulticiā reputant
simplicitatē altissime fidei nostre. Et estimant ne
herodē q̄ volūtarie mūdo fieri vult abiectus: co
rona regum terre in claritatē corone abiecte ꝑ
christo vite / quā habet in eterno deposito nēpe nō
nouit. In regē iniquū etiā assistētes sepe ɔsenti-
unt. Et q̄lis rex / talia τ latera eius. Hinc ē ꝙ he-
rodes christo illusit cū exercitu suo. Ad cumulū
opprobrioꝝ accedit / ꝙ cū herode illusit eius ex-
ercitus. Et ad damnatā imitationē ascribitur / ꝙ
subditi regi ad molesta ɔsentiūt. Illusus in ve-
ste alba indutus remittiᷣ ad Pilatū. Alba q̄ppe
vestis insinuat innocentiā patiētis. Et adūbra-
to mysterio fideles posteros ꝑ fidē ɔnexos / chari
tate ɔtextos: abluēdo in sanguine dñice passio-
nis / τ agni imaculati innocēter occisi. Quod Io
annes apostolus in sua reuelatiōe suscepit / cum
interrogationē fieri saluandoꝝ spū intuereᷣ. Et
Apocal. 7 rñdit vnus de senioribus dicēs mihi: Hi q̄ ami-
cti sunt stolis albis / qui sunt τ vnde venerūt? Et
dixit illi: Domīe tu scis. Et dixit mihi: Hi sunt
qui venerūt de tribulatione magna: τ lauerunt
stolas suas: τ dealbauerūt eas in sanguīe agni.
Nam omnis albefactio τ candidatio saluando
rum facta est in sanguine agni immaculati. Sꝫ
aliud typizauit in eo qui ad derisionem illam in
uenit. Albedo est color oculis minus aptus: τ
alba vestis alios denegat adesse colores: τ diuer
sitate coloꝝ multicolor vestis efficitur / delectabi
liter τ pulchre intuentium oculis se obiectans: q̄
in altiorē intellectum sublata / varietateq̄ ꝓsignat
ipsa virtutum: qua ꝑ ornatam ecclesiam David
Psal. 44. de eterno τ eterne astitisse ꝓuidit / dicēs: Astitit
regina a dextris tuis in vestitu deaurato / circū-
amicta varietate. Porro hic nō dicit / in alba ve
ste: sed in aurata / desuꝑ scilicet charitate cōtexta
τ virtutum varietate ꝑfecta. Nec semper credē-
dum est albedinem in sacra scriptuta in bonam
relabi partem. Nam cuꝫ Paulus apostolus in-
Actuū. 23 iuste percuti iubereᷣ / sic dixisse refertur: Percu-
tiat te deus / paries dealbate. Dealbatus pari-
es est quem nulla figura pornat varietate colo-
rum: ad cuius aspectum amenitate trahanᷣ ocu
li contuētium. Proinde ꝓncipem illum dealba-
tum parietem appellauit: quia contra legē iusse-
rat illum cedi: quasi nō esset in eo virtus aliqua
seu cognitio legis vere depicta / neq̄ moꝝ varie
colorata figura. Quā ob vestē qualis erat / talis
designaᷣ herodes / eiusq̄ seq̄ces. Et virtutū vari
etate carētes / alba vestis illa figurat: a q̄bus chri
sto illudiᷣ ad ꝓiudiciū illudentiū. Magna illu-
sio semꝑ nosciᷣ facta christo: cū eius virtutes hu
mano fastu respuunᷣ: cū cōtēnunᷣ ea q̄ docuit: τ
que ꝓ nobis tanta dilectiōe sustinuit atq̄ fecit.
Remittiᷣ ad Pilatū velut ad iudicē ꝓprie regi
onis / in qūa sibi volebat deferri iniquus Hero-
des. Credebat sane Pilatus se seruare immunē
auferēdo sententiam suꝑ christū: in quo nullam
causam male actionis inuenerat. Et cōtristatus
est / cū sibi christū remissum ab herode cōspexit.
Sed nimirū animū legentiū pulsat: cū christus

tā viliter inter mūdi ꝓncipes agitaᷣ: τ velut sub-
iugale animal aut mutuū vsuale mittiᷣ / remittiᷣ
τ examinaᷣ τ accusaᷣ / τ nihil mali fecisse cōuin-
ciᷣ: nemo tñ audaciam liberādi ꝓsumit: a delato
rib9 nō cessaᷣ: null9 ꝓ christo interpellatiōis assu
mit officium. Quod christus agitur inter ꝓsi-
des atq̄ reges / nulla causa damnationis inuēta
innocētiā omnimodā arguit saluatoris: q̄ in po-
sterū ad Tiberiū cesarē ꝑ apices τ oretenus ē de-
lata: vt etiaꝫ ipse Tiberius romano senatui mo
neret christū inter deos esse colendū: necnō τ ꝑ-
fidiā arguit male sceptra tenentiū / q̄ se ad inuicē
ad agenda mala ɔcordāt. Nec iudicari possunt
vera mūdi dominia / inter q̄ vexaᷣ innocētia: nec
libera sibi patet via / ꝑ quā possit euadere. Ad tui
tionem innocentū sunt ꝑmissa τ inuēta iusta do-
minia. Qualia igiᷣ sunt inter q̄ perit vita imma
culata? Caret veritate qui ledit: aut si pōt / non li
berat innocentē. Patiᷣ sane christus inter mū-
di ꝓncipes penaliter: τ cuꝫ opprobriis manudu
ciᷣ. Et constans alta virtute / ad improbandum
obiecta non loquitur. Astat diuine ac humane
ad salutez omniū ꝑagendam expositus. Alteru-
tra remissio facta de christo ꝓcedit ex ignoran-
tia remittentiuꝫ: quia neq̄ ipse a ꝓncipibus co-
gnitus: τ mundus eum non cognouit / neq̄ ali-
quid eoꝝ que sunt eius. Supra mundum τ alti-
tudinem τ sapientiam mundi / fieri oportebat in
agnitionem eius intrare volentem. In ꝑplexita
te non exigua erant herodes τ pilatus: quia ni-
hil certū poterant diffinire de christo: vt nō cre-
damus humane potētie datam scientiā diuino-
rum: nisi ad obsequiū fidei / nō sciētie intellectus
scire christum querentiū captineᷣ. Et in deiecta
potentia τ submissa prudentia tacēte lingua op-
probriis adiectis / altitudo christi ostenderit in-
ter reges. Et eo altior sane sapientibus reputa-
tus est: quo magis incognitus extitit / illa videli-
cet cognitione qua fastus hūanus innitiᷣ: quia
solū cognitione fidei dum peregrinationē hanc
peragimus / inclarescit. Sꝫ christi passio inter ge
sta mēte magis q̄ꝫ calamo tractanda est. Et pari
entia eius ɔtemplationibus tradēda est / nō lit-
teralibus elemētis. Amicitia vero celebrata in-
ter hominē regē τ pilatum ꝓsidem ꝓpter chri-
stum: futuros q̄ꝫ plurimos reges ꝓostendebat cō
uenire debere in vnū. Nulla tamē amicitia est ve
ra: nisi cuius christus est causa. Non aūt refert
q̄m mali ad inuicem amici facti sunt: q̄m laudā-
dus est christus / ob cuius causam penitus facti
sunt. Sed intellecta sensu sathanico sterilitatem
ꝓfert amicitiarū mūdi: ex q̄bus nullus verus est
fructus: inter quos interimitur / aut nō exoritur
virtus. Nam si Herodes atq̄ pilatus amicitia
vera colligati fuissent: tradidissent innocētiaꝫ li
bertati: τ vnus alteri omnino fuisset ꝓsidio: ne
inter eoꝝ iustus collaberetur manus. Sꝫ amici
tia que inter homines vertitur q̄ nec virtutibus
amicanᷣ / infrunita dilectio seu ɔuentio est dicē-
da. Que autem fieri mala desancit τ facit / τ per-
uersitas moꝝ τ ɔfusio equitatis. Disceptatione

potius opus esset inter eos q amicabiliter ad mala conueniūt: qr si nō aliter / saltē esset minor nūerus iniquorum. Luc.23 Pilatus autem cōuocatis principibus sacerdotū et magistratibus et plebe / exiuit ad eos foras: et dixit eis: Obtulistis mihi hominez hūc quasi auertentē populū. Ecce adduco eū foras corā vobis interrogans: vt cognoscatis quia in eo nullā causam inuenio ex his in quibus eum accusatis: sed neqꝫ herodes. Nā remisi vos ad illū: et ecce nihil dignū morte actū est ei. Emendatū ergo illā dimittam. Nec ita inadnexe credēdus ē christus missus a Pilato herodi: neqꝫ ab herode Pilato remissus: qn aut ꝑ ꝓprios apices / aut ꝑ secretarios relatores alteruter delatoribꝫ vsus sit / huiꝫ exposita causa tanꝙ rei. Quāobrē herodes suspēdit iudiciū: nec acqeuit accusationibus iudeorum. Nūc eadē reauditis verborum baiulis / vel herodis apicibꝫ lectis: in nullo cūctatus / cōtionē omniū pilatus aduocat iudeorum: ꝛ ad eos foras egredit. Erat em̄ in ꝓclaui cū christo: qm̄ suā innocētiā tuebat: ꝛ pie atqꝫ iuste ferebat in ipsum. Foris aūt iudei stabāt: qr legis interiora ꝛ secreta non nouerāt: ꝛ extra positi erant a lumine veritatis / ꝛ ab omni collustratione seu actione virtutis. Ad quos pilatus foras egredit: nō velut adhuc eorum malis asciscitus: sꝫ enūciās mala in qbus populus ille a bonis stabat exclusus: ꝛ apte sub diuo volebat eos reprimere ꝙ frustra loqbant in christū / quē innocētē reppererat in cōclaui. Egrediebat pilatꝫ velut iudex ad iudeos foras: sꝫ ignorans in affirmationē christi sn̄ie quā ante ꝓdixerat: qm̄ iudei q vocati fuerāt / essēqꝫ debebāt filij regni / eijcerent foras / vt in exteriores tenebras mitterent. Qui egressus sic pilatꝫ alloquit maiores ꝛ plebē: Obtulistis mihi hominem hūc q̄si auertentē ppl̄m. Quā solerter pilatꝫ verba liberatiōis eructuat: q christū auertentē nō dicit / sꝫ quasi. Nō em̄ pilatꝫ hāc terminationē verā censebat: ꝙ christus ppl̄m a bono aliquo / aut a rectitudine auertisset. Proinde sic loquit q̄si auertētē / nō auertentē. Ecce adduco eū foras. Demonstratiue loquit pilatꝫ: ꝛ effectu ꝑfecit. Nā in hac ꝓcertatiōe verborum ꝑmo christū in veste alba illusum / ab herode remissum pilatꝫ iudeis ostēdit christū corā ipsis interrogās / ad maiorē excusationē criminis obiecti a iudeis ꝑfidis sup illuz: vt ipsi apte cognoscerēt ꝙ causaz pene leuis aut mortis in illo nō inuenerat / sup illis de quibus erat porrecta delatio. Ad iudicē nō spectat suggestione ptis: ꝑterꝙ in delatis ꝓbatione vera firmatis / ꝓmulgare sn̄iam sup reum. Quo sensu Luc.23 suā assertionē firmabat pilatꝫ. Ego nō inuenio causā in hoc hoīe / in his in quibꝫ eū accusatis. Ex alijs icognitis vel nō factis mihi eū iudicare nō licet: ꝛ ad validationē assertiōis sue idicebat herodē / dicēs: sꝫ neqꝫ herodes. Ex quo christi puritas ampliꝫ elucebat. Cū duo disertissimi ꝑncipes cāz mortis i christo vel modice pene ꝓ cōmisso crimine / indagatiōe scꝫ protinus inueniri nō poterant. Dicit em̄ se nullam inuenire causam: vt om̄is nota criminis auferat. Et nihil includit q vniuersalē negationē inducit. Nec ante hos principes suis falsis delationibus potuerunt iuridica forma preualere iudei: ꝑualuerunt aūt cū iudiciaria potestas iuris figura relicta / se flexit in partē. Sed cum pilatus in sue assertionis robur atqꝫ firmamentū assumit herodē / ad ostendendā innocentiaz iesu: sic verba cōnectit: sed neqꝫ herodes: nā remisit illū ad nos: ꝛ ecce nihil dignū morte actuz est ei. Ut sic cōtexat ordo verborum: Ego coram vobis interrogo / ne vobis suspitio surrepat: ꝙ alia causa ꝙ a iure cōmotus / ipm velim tradere libertati: nec vos imaginatio falsa deludat / ꝙ in conclaui secū pacto cōuenerim: vos in ꝓbatiōe defecitis: iudicari ergo sine sua cōfessione nō pōt. Proinde corā vobis interrogo / si in quo deliquit. Nā adhuc in eo nō inuenio causam mortis. Et ne vobis absonū videat ꝙ causam damnationis nō inuenio: ꝛ ne qr solꝰ exq̄sierim causam / credatis me forte deceptū / corruptū amore vel ꝑcio / in inqrēdo expiētia debita tacuisse: remisi ad herodē. Qui eū iuxta prudentiā regalez examinans: q rex est / altiori fungit titulo / tetrarcha est galilee. Galileus est hō iste: suorum ad euz magis ꝙ ad me clarescit noticia subiectorum. Hō iste quē morti adiudicari deposcitis / ampliꝫ in galilea ꝙ hierosolymis cōuersatus est: cuius facta prius in herodis ꝙ in meā debuere obuenire noticiā. Sed neqꝫ ipse in hoc hoīe in his in qbus eū accusatis / causaz dānationis inuenit: cuiꝫ rei causa remisit illū ad nos: vt eum absoluam / in cuius iudicio a vobis primo traditꝫ est. Ecce nihil dignū morte actū est illi. Lu.23 Demōstratiue loquit pilatus / innocentiā christi aperiens: ꝛ ꝙ nihil dignū morte actū / scꝫ inuentū est in illo: etiā ꝑ herodē / apud quē in hunc hominē maledicta clamoribus intulistis. Qui ꝙuis illuserit nō damnauit: neqꝫ dictauit in illo vlliꝫ pene sententiā. Emendatū ergo illū dimittā. Hic verbis suis incipit exorbitare pilatus: cum emēdare se velle dixerit innocentē. Ad quē declamare permodicū satis libet. Si est innocens / quomodo emendabis? Si emendabis / quomodo innocētē totiens proclamasti? Si emendabis innocentem / deuias a iusticia. Si innocentē artaueris / a veritate protinus oberrasti: cum nullam i eo causam te inuenisse sepe ꝑdixeris. Spondebat iudeis sane in hoc verbo pilatus: vt si eum ad mortis sententiā non cōpesceret: ꝙ eū argueret verbis / increpationibꝫ reprimeret: verberibus cederet: manciparet exilio: ꝓpulsaret eū de finibus iudeorū. Sed nec excusaret qn subiaceret criminibꝫ: si perigue vexasset innoxiū. Non em̄ concedit vera iusticia / vt in omnibus innocens etiam indulta morte pena modica torqueatur. Nec a delicto imunis est iudex / penas maiores submittens / si per oīa innocentē penis imitioribus torquet. Sed cū pilatꝫ tm̄ polliceret emen

datũ iesũ / morte nõ irrogata: exarserit velut ignis
Luce.23 iudeoꝝ synagoga maledica. Et tũc vniuersa tur-
ba mẽte ꝯfusa ꝛ infrunita voce exclamauit: [Cru
cifige eũ.] Hic ꝑma synagoga ceca ꝛ omnis tur
ba hominũ iudeoꝝ / christũ petiuerant morte pu
niri ꝑ crucẽ. Ante hanc horrẽdam ꝛ tetram vo-
cẽ ꝙuis expeterẽt christi mortẽ / non tamẽ genus
mortis edixerant. Nunc vero morituro genus
mortis inclamant: vt nec contẽti penis / nisi tur-
pissimam moriẽdi formam inducant. Tunc eñ
crucifigi patibulis erat inhonestissimuz genus
mortis. Quod ideo faciebãt / vt in christum cade
Deu.21 ret maledictio dei ꝛ legis mosaice. Maledictus
eñ erat a deo in lege mosaica / oĩs q̃ pẽdebat in
ligno. Que maledictio iniuste damnatum etiaz
non tangebat tũc tẽporis ſm iudiciũ veritatis:
ꝙuis tangeret ſm cerimonias legis / q̃ plurimas
immundicias inserebat: multo minus ꝛ christuz
obfuscasset maledictio ligni / carentẽ culpa sup-
plicij. Sz in hac exclamatione maledicta turba
Luce.23 geminauit ꝛ vocẽ. Nam pontifices et mi-
Joã.19 nistri clamabant dicentes: Crucifige
crucifige eum. Dicit eis pilatus / ver-
bũ quod ante ꝑdixerat: Accipite eum vos
et crucifigite: ego non inuenio in eo
causam. Non liberat christum pilatus: sed in
manibus tradere nitiꝛ emuloꝝũ. Nec sic tradẽdo
liber fuisset a crimine: sed cognitum innocentem
potuisset tradere libertati: ꝙꝙ fuisset minus ag
te culpabilis / si iudicandum reddidisset tradẽti
bus: ꝙ si lege romana seu autoritate secunda iu-
deoꝝ suggestione / sup eum sentẽtiam tulisset de
morte. Non satis ẽ liberum fieri a crimine si nõ
ledat: si non cum potest / innocẽtiam tueaꝛ. Su-
pra quippe pilatus dixerat in ꝑma delatiõe seu
inceptione causarũ: Accipite eũ vos: ꝛ ſm legẽ
vestram iudicate eum. Nunc autẽ quoniam ge-
nus mortis insinuant: etiam de genere morien-
di remittit in eos: Accipite eum vos ꝛ crucifigi-
te. Atqꝫ in deorum supbiam retundebat: ꝙ intã-
tum excesserat vt iudici ꝛ ꝑsidi dictarent contra
christum detestabilẽ modum pene. Factum est
in eis superbia suadente / contra consuetudinem
ꝑsidum atqꝫ delatorum. Nam delatorum tm̃ est
veritate testium probare genus aut notam ob-
iecti criminis: ꝑsidum vero autoritate legis vel
ꝓpria iuste asserere genus mortis: aut iuxta exi-
gẽtiam culpe inferre penam aliam debite vltio-
nis. Nec ꝑsidum est causam probare obiectam:
neqꝫ delatorum vllius pene vel mortis sup reum
proferre sentẽtiam. Proinde forte pilatus chri
stum eque ironice retradebat. Tutius autẽ cre-
dimus Pilatum auferẽdo sentẽtiam sup chri-
Joã.19 stum se velle seruare immunem. Quamobrem
dixit: Accipite eum vos ꝛ crucifigite: ego vero
non inuenio in eo causam: vt aperte dicere ve-
lit: Uos accipite ꝛ crucifigite: quoniam ego qui
non inuenio causam mortis / nec inuenio impo-
nende crucis. Porro iudeorum prauitas / nisi
christum eliminet non quiescens: imposturam
in puro tm̃ homine ab hominibus non feren-
dam / inferunt super christum dicentes: Nos Joã.19
habemus legem: et secundum legem
debet mori: quoniam filium dei se fe
cit. Nituntur iudei armati zelo furoris / zelum
legis inflectere super christũ: vt ignominiosam
mortem incurrat: qui paulo ante cum Pilatus
dixisset eis: Accipite eum vos: ꝛ ſm legẽ vestram
iudicate: Responderant: Nobis non licet inter-
ficere quẽꝙ. Nunc excitati peramplius odio su-
per christum / Pilato dicũt: Nos legem habe-
bemus: ꝛ ſm legem debet mori. Ut sic responsio
ni Pilati obijciant: Si tu cum sis ꝑses nobis a
romano imperio constitutus: non inuenis in eo
causam ſm romanas leges vnde moriatur: nos
legem habemus ſm quam maxima subest causa
vnde sit morte turpissima moriturus / qui filiuz
dei se fecit. Si verba referantur ad intẽtionem:
aut intentio retorqueatur in verba: mentiunꝛ iu-
dei: ꝛ eorũ eis mentitur iniquitas. Non eñ chri-
stus filium dei se fecit ex tempore: qui ab eterno
non factus / sed genitus est ex patre: sed tm̃ ho-
minẽ autumabant deitatis vnione negata. Nec
christus aliquando vt homo se asseruit dei filiũ:
sed quia homo ꝓpter nos factus erat filius dei
nõ in aliquo deitate mutata / sed in melius ꝑ no
bis humanitate assumpta. Cum ergo Pila- Joã.19.
tus audisset hunc sermonem: magis
timuit. Sermo supra sensum ꝛ intellectum hu
manum erat: siue veritate / siue mendacio fulci-
retur. Tremendus sermo erat ad timorem adij-
ciens auditores: ꝙ vnus homo se faceret aut es-
set filius dei. Aut etiam si recta fuisset ꝓnuncia-
tio sermonis: ꝙ humanitatez assumpsisset filius
dei. Sed nunꝙ iudei / nisi aliqui ipsorũ ꝑ fidez in-
gredi potuerũt mysteriuz trinitatis: neqꝫ pater-
nitatem aut filiationem eternam agnoscere: ne-
qꝫ submittere altitudinem intellectus: vt deum
hominem factum / nisi oculo fidei aliquando vi
derent. Pilatus vero assolitus cultui deorũ / in
deum verum ꝛ magnũ vt omnes intendens / hor
rende pertimuit: cum dei filiatio intonuisset de
homine sup terrã: ꝛ magis de rei veritate igna-
rus iustiusqꝫ de modo ꝑtimuit / ꝙ si agnouisset ꝑ
fidem mysterij veritatem. Et forte ꝑuarie men-
te actus celicam virutem de celo delapsaz: vt ali-
quid in eo quod suũ subterfugeret intellectũ / in-
spicatus expauit. Et ingressus in pretori- Joã.19
um iterum dixit ad Jesum: Unde es
tu? Responsum autẽ nõ dedit ei. Pretoriũ
ingrediebaꝛ / Pilatus velut diligens iudex cau-
sas reorum ordinario ꝛ quieto more ꝑcunctans.
Et delatoribus minus credens / interrogabat
christum / qui sibi astabat vt reus dicens: Un-
de es tu? Judeorum sermone commotus / quia
se fecerat filium dei: sic christũ interrogat: quo-
niam deus vel dij sunt de superis / non de ter-
ra. Et ipsi romanos deos tanquam supernas
virtutes colebant / ima et humana regentes.
Proinde querit vnde sit christus. Et forte tra-
diderat obliuioni: ꝙ christus interrogatus su-
pra responderat / ꝙ regnuz suũ non erat de hoc

mundo. Ex quo trahebat ꝙ etiã ipse de hoc mū-
do non erat. Sed mirandū ꝙ ꝫm obiectionē fa
ctam christo eū nō interrogauit pilatus/ vt dice
ret si dei aut cuiꝰ filiꝰ erat: sed generationē refle-
xit ad patriã vt quereret vnde esset. Quã patriã
ante cognouerat: qꝛ galileus erat. Quã ob rē eū
remiserat ad herodē: ⁊ terrã sciuerat ꝓ eo ꝙ su-
perscripserat in titulo nazarenus. Consuetudo
tamē laudabilisq; mos iudicum est/ sepe atq; di
uersimode interrogare reū: vt in claram obiecti
criminis noticiã veniant. Necnō aliter pilatus
in causa fuisset exorsus: si christi originē ꝑfecte
nouisset. Arguebat tamē prudens in aīo: ⁊ ꝓcla
matū sermonē tacite reuoluebat. Quoniã dij de
superis sunt/ nō de terra. Proinde querebat vn
de christus esset. Si referebat interrogatio ad
materiã carnis: vt vnde caro eius esset more ce-
terorū nascentiū: non erat ex semine/ sed ex spūs
sancti virtute. Quod trãscendebat hoīm intel-
lectus/ ꝙ posset esse caro cuiuspiã hoīs preterꝙ̄
ex traduce. Si ad subiectã anīe materiã: nō erat
respōsio eis qui creatorē ex nihilo nunꝙ̄ crede-
re potuerūt. Si ad originē/ patria ⁊ ciuitas note
fere oībus erant. Nescio ad quid ista interro
gatio referebat/ vnde es tu? quã iusta taciturni-
tas sequebat. An forte ad partes infimas ⁊ suꝑ-
nas intēdebat interrogãdo pilatꝰ: vt quereret
ꝫ de infimis aut de suꝑnis esset/ vt de altera par
tiū daretur respōsio: addidisset ꝯtinuo interro-
gando pilatꝰ: Si de infimis aut de terra es/ cur
dei filiū diceris te fecisse? Si de supremis/ est ne
verū vt sis filius dei? Et cuiꝰ? summi Jouis siue
saturni? atq; similiū deorū quos colebat indocta
⁊ ceca suꝑstitio romanorū. Sed cū sic tantū in-
terrogaret/ vnde es tu: iesus respōsum nō dedit
ei. Ac per hoc ideo nō dedit responsum: quoniã
ꝙ̄uis curiosa esset interrogatio/ altissima peni-
tus erat: excedens proferentis mentē. Sed nec
danda responsio ei qui supra intellectū suūpsiꝰ
interrogat. Nec humano more loquēdi potuis-
set christꝰ satisfecisse pilato: nisi primo mentem
eius ꝯuertisset ad fidē: quã ꝯuersionē tumēs hu-
mana potentia ⁊ romanorū scientia imperita pe
nitꝰ non merebat. Cassa quippe responsio dicit
per quã nō satisfit questioni siue querēti. Stulta
quodãmodo ⁊ impertinēs erat interrogatio pila-
ti: ad quã digna non erat responsio christi dei.
Scriptura eñ sctã dicit: Ne respondeas stulto
ꝫm stulticiã suã: ne sibi sapiēs esse videat. Me-
rito tacet christus: qꝛ interrogauit ⁊ stultꝰ. Nō
dat responsum iesus/ quod nō intellexisset pila-
tus. Et tēpus obseruat in suis moribꝰ cum tpali
bus hoībꝰ christus. Nã scriptura diuina dicit:
Tēpus tacēdi ⁊ tēpus loquēdi. Tunc pilatꝰ
se contēni a christo cōsyderans: humano fastu
altitonauit in verbis/ dicēs: Tu mihi nō
loqueris? Nescis quia potestatē ha-
beo dimittere te/ et potestatē habeo
crucifigere te? Tu qui vt reus assistis/ mihi
nō loqueris ꝑsidenti? Tu de cuiꝰ culpa exquirit
mihi nō loqueris autoritate iudiciaria inquirē-
ti? O si cognouisset ꝑ fidē pilatus quã verbo ꝓ-
nunciat illã secundã in trinitate ꝑsonã: non tãto
tumore loqueret/ sz ei humiliter subderet. Sed
elatus authoritate regiminis/ obijcit christo ve
lut indignãs: tu mihi nō loqueris? Et se credēs
agi ꝑ altitudinē atq; plenitudinē potestatis di-
cit [Nescis/ qꝛ potestatē habeo dimit
tere te et crucifigere te? Acsi patenter di-
cat: Quare nō loqueris mihi/ tibi taliter ꝑsiden
ti: sed tacendo contēnis: qui suꝑ te mortis ⁊ vite
habeo potestatē liberandi atq; plectendi? Pro
piciū me tuis verbis deberes efficere: vt cruce
remota libertati te tradam: qui potestatē possi-
deo vtriusq;. Hinc christus abegit silentiū: quo
niã tēpus loquendi aduenerat: ⁊ respōdit humi
liter imperito tradēdo doctrinã: vt eū reuocaret
a fastu ⁊ ab errore: quo tenebat ipse delusus qui
se fore credebat ꝓprie potestatis. Vñ [respō- Joã.19.
dit iesus: Non haberes potestatē aduersus
me vllã/ nisi tibi datū fuisset desuꝑ. Propterea
qui tradidit me tibi/ maiꝰ pctm̄ habet.] Nō est
vt multi credunt/ ista collata potestas ad cesarē
referenda: ꝙ pilatus suꝑ christū iudicandū au-
toritatē a cesare accepisset. Nec eñ cesar illã ali
cui potuisset iuste cōferre: qm̄ non subdebat iu-
risdictioni alicuiꝰ regiminis criminis nota ca-
rens. Et liber erat a subiectionibꝰ hoīm qui su-
pra hoīes natus erat: ⁊ ipsos venerat ꝓpria pas
sione saluare. Sed deus pater desuꝑ permissiue
pilato ꝑsidi super christū tradidit potestatē: vt
ꝓ oībus morti traderet. Et nō desuꝑ/ sed de sub
ter erat autoritas cesaris: sed desuꝑ dūtaxat est
omniū creatoris: q pilatū christū ad mortē iudi-
care permisit. Propterea qui odio cōmotus ⁊
succensus igne malicie/ tradidit me tibi/ maius
peccatū habet/ ꝙ̄ tu qui ad omniū vtilitatē deo
ꝑmittente me iudicas. Plus peccat delator ini
quus ꝙ̄ iudex iniustus/ si iure legū assertione fal
sorū testium cogit iudicare reū. Si iudex ꝙ̄ꝙ̄ im
pius aliquē nō quesiuisset ad penã: criminosior
est delator qui tradidit ad iudicia innocentē/ ꝙ̄
ille q iudicat. Non eñ innocens in iudicio siste
retur/ nisi fuisset delator iniquus: cū iudex malꝰ
contentus tantū suis fastibus staret. Judex eñ
populi animositate compulsus oīno delinquit
iudicans innocentē. Sed mitior est culpa com-
paratione tradētis. Et ꝙ̄ꝙ̄ hinc ⁊ inde ratiōes
effulgeãt: sed patrona sentētia saluatoris nutan
tes quietat animos: ⁊ hoc credere nos cōpellit
cū ait: Propterea q tradidit me tibi/ maius pec
catū habet. Ve igit conditioni misere iudeorū:
quorū peccatū ad mortē christum iudicantis ex-
cessit. Nã ipsi iesum pontio pilato tradiderunt
nō ipse quesiuit. Ipsi vocibꝰ inclamabãt vt tra-
deretur supplicio seue crucis: quē ipse absolue-
re studio nitebat. Necnon ⁊ refert huius pecca
ti cōparatiuus excessus/ ad quoscūq; qui egerint
similes actiones. Et exinde querebat pi- Joan.19.
latus dimittere eū. In religionem se con
uertit pilatus/ ⁊ christi verba retorsit in verum.
Proinde querebat dimittere iesū: semꝑ eñ ad

christi verba pilati ferocitas vngebaꝛ. Unct⁹
erat christus: a quo liniebaꝛ pilat⁹: et dulciter
christi responsio penetrabat animū eius: ꝛ si bi
ꝓpiciabatur nisi iudeoꝝ procax audacia ꝯstitis
set. Nam cognito a iudeis ꝙ pilatus chri
stum velut innocentẽ volebat tradere libertati
Joã. 19. clamabãt/dicentes: Si hūc dimittis
nō es amicus cesaris. Omnis qui se
regẽ facit/cōtradicit cesari. Ad oia ma
la cōmenta iudei se cōferunt: ꝛ adinuẽtiones fal
sas inueniūt: vt christum deleãt super terrã. In
cutere conanꝛ pilato ex supiore timorem: si chri
stum absoluat a crimine vel a pena. Et eius ꝑsi
dentie derogãt/ꝙ nō reuereaꝛ supioris sui cesa
ris maiestatẽ: neqꝫ iura suscepti honorꝭ atqꝫ ami
citie plene custodiat: si christū inultū morte di
mittat: quasi christus se regẽ faceret contra cesa
ris voluntatẽ. Sed erat vsqꝫquaqꝫ certissimum
iudeos esse cesaris nō amicos: cui nō amore/sed
violentia subdebanꝛ. Et nūc ad opprobriū chri
sti fingūt se agere causam eius. Sed mos est so
litus pessimoꝝ/vt interdū submittãt minus odi
um ꝓ maiori: ꝛ cū minori emulo paciscunꝛ/vt ei⁹
auxilio exoso magis possint īferre iacturã. Sic
eñ iudeoꝝ a diabolo exagitata malitia tūc age
bat vt viderentur cesari amicari ꝛ agere causaꝫ
eius: qui eoꝝ erat moribus ꝛ animis inimicus:
vt eius fauore christū occiderent: cui ex animo
inimicabanꝛ peramplius. Sed falsam delatio
nem replicant/cū dicunt: Omnis qui se regẽ fa
cit. Nec eñ christus se regeꝫ fecerat: sed turbas
Joã. 6. eum facere volentes effugerat. Nec opus erat
de nouo se regẽ facere: qui rex regū ꝛ dominus
dominantiū extiterat ab eterno/eritqꝫ per oĩa
secula seculoꝝ. Nec cōtradixerat vnꝗ̃ cesari: cui
Mat. 22. suaserat exhibere tributa. Sꝫ pestifer mos esse
noscitur reproboꝝ: cū a veritate deficiunt: ne in
causa succumbant/falsitates imponūt. Et cū tã
procaciter accusareꝛ a principibus sacerdotū ꝛ
Mat. 27. senioꝛib⁹ populi: nihil respōdit. Tunc di
Mar. 15. cit illi pilat⁹: Nō audis quãta aduer
sum te dicūt testimonia? Et ideo nō re
spondit ei iesus ad vllū verbū: ita vt
miraretur preses vehemẽter. Non re
spondit christus accusatorib⁹ falsis: augmenta
rent eñ ex responsione vitiū falsitatis: cū ad ve
ram respōsionẽ in malo ꝯtinax falsam reproba
tionẽ obijciat: ꝛ verbis a concertantibus verba
trahūtur: ꝛ responsionib⁹ responsiones accres
cunt. Et mos est sapiẽtis nō pugnare verbis cū
negantibus veritatẽ: aut non assentientib⁹ veri
tati. Astabant principes sacerdotū/seniores po
puli pertinaci animo contra christum: nec se ab
assumpta iniq̃tate flectebant. Et ꝯtendendo cū
ꝯtinacib⁹ seuiūt magis: ꝛ multa falsa verbis cer
tando inueniunt: ne tacendo ꝯfusi videanꝛ. Do
minus aūt iesus nemini prestitit materiã delin
quendi. Prestitisset si respondẽdo certasset: ma
xime cū sciret more humano nō posse verboꝝ at
qꝫ responsionū collucrationibus ꝑualere: potẽ
tia vti nolebat. Justicia sua ꝛ innocẽtia ꝛ veritas
rationis nō respondebãt sibi/preualẽte malicia
obiectantiū. Judex autem sub quo hmōi causa
agebatur/ꝗ̄ꝗ̄ conareꝛ assentientib⁹ iudeis eri
pere eū: tamen de facto declinabat in partẽ. Et
timẽs displicere/volebat male placere: male au
tẽ placente submittebaꝛ que clamabat pro chri
sto veritas rationis. Nec christus rependendo
atqꝫ recipiendo responsa volebat ꝓrogare sup
pliciū pro salute omniū nostrū. Nimia eñ cha
ritas qua nos de⁹ ab eterno dilexit/pro oppor
tunitate nostra loqui ꝛ tacere docebat. Et amor
deuitat ad cepta noxias quasqꝫ moras. Pilatus
qui christi causaꝫ fouere videbaꝛ/incitabat chri
stū ad obiecta dare responsa/dicẽs: Non audis
quanta aduersum te dicūt testimonia? Uti: Aut
audis/aut obaudis. Si audis: quare si innocẽs
es/nō hec obiecta refellis? Quare tuã innocen
tiã responsionib⁹ non tueris: sicut isti accusati
onib⁹ varijs īpugnant? Non audis: qm̃ tua cau
sa ventilaꝛ/vita discutitur? Contẽnis famã neqꝫ
infamiã curas. Aut forte non expauescis morẽ
quã omnis sensus mortaliū refugit. Non audis
quãta videlicet ꝙ magna crimina tibi obijciūt?
Nec vereNꝛ in facie tibi obsistere. Hic testimo
nia pro scelerib⁹ ꝛ peccatis atqꝫ criminib⁹ acci
piunꝛ: non ꝓ verbis ꝛ ꝓbationib⁹ testium ꝓdu
ctoꝝ. Necnō ꝛ pilatus querebat verbum christi
exprobrans delatores: prout ipsi ꝛ obiecta reue
rentia exprobrabãt. Et qꝛ ipsum nunꝗ̃ copiose
loqui audierat: id agebat vt accensus solito zelo
cū suis emulis in iudicio loqueretur: tum dele
ctatus dulcedine verbi eius: tum eius apologiã
in examine vbi vtrinqꝫ verba ꝓueniunt querẽs:
qm̃ tuebatur innocentiã sanctã eius. Sed nō re
spondit ad vllū verbū tam testificantiū ꝙ pila
ti: vt etiã mirareꝛ preses. Sed non solum hunc/ Ma
sed oẽs in admirationẽ trahit silere verbū/et nō
respondere verbum. Mirabile silentium vbi si
lens habet tanta ꝓferre. Sed tacet iudicandus
qui cū iudicaturus est in fine seculorū adueniet
sua voce vnica terribili laudabiliqꝫ omnes mor
tuos repẽte suscitabit. Miratur preses/quia ta
cet christus: ꝛ ꝙ nec apologizando reprobat de
latores. Miratur: quia videtur christus semet
ipsum negligere: in quo mens eius in alta se tol
lebat: acsi de mūdo nō esset/qui hominū iudicia
contennebat. Et totum credendū est diuinum:
ꝙ ad verbum humanū non respōdebat diuinū.
Incarnatū quippe verbū aliam assumens natu
ram/a sua delapsus nō erat. Et homo ille diui
ne in omnibus agebatur: quẽ non decebat con
tentionib⁹ deseruire. Nam ꝛ sicut indigebat te
stimonio pro seipso: oibus opus erat ad delen
dam infamiã. Et ꝗ̄ꝗ̄ deus non mutareꝛ in ho
mine: nec in deo esset homo mutatus: sed vtroqꝫ
in ꝑmena seruato natura: potior tamẽ per excel
sum erat forma dei/ꝙ forma hominis serui. Et
que potior erat/gubernabat ꝛ dirigebat in om
nibus: ꝗ̄uis in sensibus non organizaret assum
ptū. Ac ꝑ hoc verbū incarnatū nihilopẽdebat
verbū delatiue prolatū/ne videreꝛ aut credereꝛ

esset diuinũ/si respõdẽdo magnipẽdisset huma nũ. Non caret aliqua dignitate/ad quod digni tas respondet ⁊ celsitudo regalis. Sed indignũ erat vt christus ꝑtinacibus respondendo/eorũ verbis tribueret dignitatẽ: aut estimare ꝑ gran di quod sibi ꝑ nihilo erat. Nouerat etiã iudeo rum ꝑtinaciã: ⁊ pilati animũ ad iudeorũ placita faciliter inclinabilez infallibiliter prescîebat. Proinde veritas merito responsa nõ dabat iu deis velut hostiliṫ obstinatis/⁊ pilato ex iudeo rum placito iudiciũ ꝑuersuro. Et admiratio ex stupore in animo pilati nascebaṫ: ⁊ vagabaṫ an ceps animus eius: nesciẽs qs ⁊ qualis esset qui testimonia falsa/delatores ⁊ delationes/famaz pariter ⁊ infamiã/ ignobilitatẽ ⁊ gloriã /dedec⁹ ⁊ honorẽ/ vitam humanã ⁊ mortez/equo animo equa facie/equis moribus contẽnebat: ⁊ hoc ar guebat ꝑmaxime deitatez vt miraretur preses. Pilatus aũt omnino nitens iesum tra dere libertati eis ꝯsuetudinem religiosam ⁊ piã apposuit/dicens: Est aũt cõsuetu do vobis/vt vnũ dimittam vobis in pascha: quẽ vultis? Habebat pilatus nãqꝫ quendã virum/noĩe barraban insignẽ/scʒ in ma lo/vinctũ in carcere ꝑpter seditionis crimen et homicidium: qui sceleratior oĩbus vinctis erat: quẽ pilatus cũ christo in optionẽ dedit: vt boni ⁊ mali cõparatione facta: quis inter bonũ ⁊ ma lum comparatio vera nõ cadat: bono libertas/ malo supplicĩũ addereṫ. Et cum pilatus spaciũ eligendi cõcederet/principes sacerdotũ ⁊ senio res populi ꝑsuaserunt populis ⁊ cõcitauerũt tur bam/vt peternet barrabam. Et exquirente pila to quẽ vellent de duobus dimitti/ petiuerũt bar rabã liberum fieri: christum vero seua morte dam nari/dicẽtes: [Tolle hunc et dimitte no bis barrabã. Iterum aũt pilatus locutus est ad illos volens dimittere iesum/dicens: Quid igiṫ faciã de iesu qui diciṫ christus? Illi autẽ succla mabant dicẽtes: Crucifige eũ. At ille tertio di xit ad illos: Quid eñ mali fecit? Nullã causam mortis inuenio in eo. Corripiã ergo illum ⁊ di mittã. At illi instabant vocib⁹ magnis postulã tes vt crucifigereṫ. Et inualescebãt voces eoꝝ. Tunc pilatus sciens ꝙ ꝑpter inuidiã tradidis sent eum: ⁊ vidẽs ꝙ nihil proficere poterat: sed magis tumultus fieret in populo: ⁊ volẽs satis facere populo dimisit illis barrabã. Et accepta aqua lauit manus suas/dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti hui⁹: vos videritis. Respõ dens autẽ vniuersus populus/dixit: Sanguis eius sup nos ⁊ super filios nostros.] Supra cõ textus ordo historie: ꝗꝗ non oĩbus contexenti bus eque sonet: nõ tamẽ moueat auditores: dũ si non seruatur ordo litere/sed seruaṫ ordo sen tẽtie: ⁊ vnusquisqꝫ suo mõ subordinet/ si a rei ve ritate non excidat. Sed oĩa ista conflata in vnũ penã christi exaggerãt ⁊ accrescũt malitie iude orũ: ꝙ neqꝫ pilati religio/neqꝫ iudeorũ religiosa consuetudo christũ exceperint a tormẽtis: et ab ignominiosissima morte seuissime crucis. Con suetudo bona cũ comparatione venit in iusticiã operatione: qm̃ ad iniquos optio est porrecta/qui potius hoĩem hoĩes tradentem exitio reuocaue runt ad vitã digna morte plectenduz/ꝙ christũ agentẽ causam ꝑ omniũ vita mortaliũ. Quem potius crebris ⁊ maleuolis vocib⁹ necauerunt. En pilati religio satis placet/Quis firma nõ ste terit: q̃ tot modis ⁊ totiens libertati tradere ni tebaṫ/quẽ sepe ꝑdicauit oĩb⁹ innocentẽ: in quo notã querele nõ inuenerat neqꝫ pene: in quo to tiens examinata igne iudicij nulla iniquitas est reperta. Crebra examinatio iusti facit ipsum se pe clarescere: q̃ eo amplius nitet/quo amplius ipse discutiṫ. Geminate crudeqꝫ voces de cruce iesu delectatũ odiũ in longa pena ꝑnunciant: et affectũ anxiũ in opprobrio condẽnati. Concita tio immo ꝯtaminatio turbe in homicida peten do/tradẽdoqꝫ christo: deiectũ in ꝑfundo malo rũ animũ sonat: q̃ peruersus alios ꝑuertere om ni actione conaṫ. Ideo nãqꝫ principes ⁊ senio res populis barrabã petere suadebant: christũ qꝫ tradere vt se multitudine tuerenṫ. Sed eo pe riculosior est iniquitas q̃libet quo gaudet mul titudine iniquoꝝ: ⁊ se credit immunem quo plu res socios habet in crimine. Sed nullã causam in eo se pilat⁹ inuenisse crebro ꝑdixerat: sed cau sam traditionis sciebat esse inuidiã: que nunꝙ quiescit quousqꝫ sit deleta felicitas: nam ipsa ne minẽ vnꝙ aliũ habuit hostem/ꝑter felicitatem. Nullus ea est seuerior inimicus q̃ nunꝙ sistitur nisi ꝓsperitas retũdaṫ. Tunc solũ quiescit inui dia/cum in alijs aderit plena miseria. Propter quod pilatus vidẽs ꝙ nihil ꝓficere poterat/sed tumult⁹ amplior excitabaṫ in populo: ira ⁊ inui dia ꝯcitantibus mẽtes/⁊ vocũ erat cõfusa ⁊ hor renda clamatio: ⁊ duntaxat christi mors in lin guis ⁊ vocibus oĩm resonabat: accepta aqua la uit manus/innuẽs ꝙ eũ iudicabat inuit⁹: ⁊ chri stum appellauit publica voce iustũ: quẽ iudei vt reũ ad pniciem sectabanṫ. Referebat aũt culpã ⁊ penã ad iudeos/dicens: Vos videritis. Quã dam aliã ineffabilẽ iusticiã intellexit esse pilatus cũ dixit: vos videritis. Sensus est verboꝝ: Vos me ad iudicandũ hoĩem innocentez importune cõpellitis: sed cũ penã sustinebitis huius scele ris/agnoscetis. Hic memor erat pilatus verbo rũ iesu q̃ sibi dixerat: ꝑpterea q̃ tradidit me tibi maius pctm̃ habet. Cõsuetudo erat presidũ ma nus abluere in huiuscemodi iudicijs/vt haberẽ tur immunes: vt lotio manualis innocentiã toti us cause ostẽderet. Sed nec abluebat aqua quẽ culpa seua dãnabat. Sed decept⁹ in hoc pilat⁹ ꝙ sibi asscripsit innocentiã/ dicens: Innocens ego sum iudicãs innocentẽ. Sed eoipso nocẽs efficiṫ/quo suo iudicio tradiṫ exitio nõ deliq̃ns Nempe ꝯtinax rabies iudeoꝝ pilatuʒ suo more vel posse absoluẽs/in se atqꝫ in futurã prolẽ sen tentiam perperã ⁊ tante crudelitatis excepit: vt sanguis christi flagellis aut morte aut eius vita delenda fidei exquireret iudicio: esset sup eos et sup filios suos. Maxima est hostilitas iudeorũ

qui in eandem damnationẽ qua erãt partes fili
os induxere: vt nõ reorum/sed quod pl⁹ excedit
fieret obligatio ꝑsonalis nõ solũ existentiũ/sed
etiã futuroꝝ. Sed nescio quo demerito tã occul
to sit ista obligatio subsecuta: seu que fuerit ista
tam secreta iusticia: vt tantũ scelus subeũde vin
dicte patres deo iuste ꝑmittente/potuerint non
dũ natos filios obligare: vt nondũ ad nascitu-
ros primi tẽporis/sed vsq; in p̄sentiarũ ꝓfluxe-
rit ista dãnatio: vt illi meruerint indurari. Nec-
nõ post quadraginta annos illa etas manũ mi-
litantẽ senserit romanoꝝ: et qui deinceps meru
erint nõ vocari. Ac ꝑ hoc prout exceperũt sentẽ
tiam: ita in vita ipsoꝝ nouimus obuenisse: etiã
cũ pena que reseruat eterna. Tunc pilat⁹ dimis
Lu. 23 so barraba ⁊ lotis manib⁹ implacabilẽ seuitiam
iudeoꝝ intelligẽs: adinuenit modũ aliũ liberã-
di: vt sc; flagellari faceret ⁊ illudi: ꝙ saltẽ iudei
eius verberib⁹ ⁊ opprobrijs satiati annuãt libe
Joã. 19. rari iesum. Proinde flagellauit eũ: vt ex
alijs relationib⁹ sumit: ⁊ prout moris erat p̄si-
dum romanorũ: ligatũ ad quandã aule colũnã.
Anteq̃ ligarẽt ad columnã exuentes eũ ve
stimentis suis: quo flagellato ⁊ a columna
Ibidẽ soluto [milites plectẽtes coronam de
spinis imposuerũt capiti eius: ⁊ veste purpurea
siue coccinea circũdederunt eũ: ⁊ veniebant ad
eũ ⁊ ceperunt salutare/dicentes: Aue rex iudeo-
rum. Et ꝑcutiebant arundine caput eius: ⁊ da-
bant ei alapas: expuẽtes sc; faciem eius: ⁊ ponẽ
tes genua adorabant eum.] Et sic flagellatus ⁊
aspernatus iudeis ostendebat: vt saltẽ cõpassio
Ibidẽ ne cõmoti velint tradere libertati. [Exijt er-
go iesus/portans spineã coronã ⁊ purpureũ
vestimentũ. Et dicit eis pilat⁹: Ecce homo. Cũ
ergo vidissent eũ pontifices ⁊ ministri/clamaue
runt/dicentes: Crucifige crucifige eũ.] Expolia
tio/columna/flagella/spine/purpura siue cocci-
nea vestis/ salutatio/percussio arũdinea capitis
alapatio ⁊ sputio in faciẽ/genuũ positio / penã
accumulãt. Sed nescio seuitiã ministroꝝ siue sa
tellitum: cũ nõ fuerint iudei/sed romani: q̃ pie
credendi sunt consensisse cũ preside in liberati-
one iesu: ac etiã cognouisse presidis voluntatẽ
qui christũ male tractabat inuite: necnõ ⁊ voces
ipsius audierãt quib⁹ totiẽs ꝓclamabat innocẽ
tem. Et nũc siquidẽ sciebant ꝙ ideo iussi fuerãt
flagellij: vt iudeoꝝ ferocitas sedaret. Possibile
tamẽ erat ipsos ministros sathanico spiritu in
stigari: malas tñ hominũ ꝯsistentias ex suis ge-
stis atq; instrumẽtis incũctanter accepim⁹. Ex-
poliatio innuit immititatẽ/vt subiaceat verecũ
die: ꝙ aũt sunt pctm̃/subiacebat decori: sed ve-
stimenta siquidẽ sunt tegumẽta corpis/ob vela
mentũ pudoris ⁊ tutamentũ a frigoribus aeris.
Quod v̄o suis expoliat vestib⁹ ꝓprijs/typico ⁊
adumbrato mysterio in id incurrit: vt aliorum
iniusticia p̄ualente rõnib⁹ ⁊ tuitionibus ꝓprijs
denudet: sic vel esse possit in causa/vnde ꝑ insti-
ciã excuset: aut aliqd vnde a malis imitib⁹ mu-
niat. Sed ꝓut suis vestib⁹ expoliat⁹ patet pudo

ri: sic rõnibus suis priuatus iuste videtur addici
morti: vt nulla impositi criminis sit excusatio: su
beunde pene nulla ꝓtectio. Colũnas eductiõis
⁊ directionis nouim⁹ ignis ⁊ nubis: quib⁹ edu-
ctus ⁊ ꝓtectus est popul⁹ ex egypto: quas diuia
bonitas finxit: quib⁹ nihil erat ligabile: nam p̄-
terq̃ vi sui sensibus alijs subiecte nõ erant: vt in
vna charitas/in alia velata veritas signaretur:
vna in die/in nocte altera p̄bebat ducatũ. Et se
pe diana desuꝑ a sole ⁊ ad tutelã inimicoꝝ ne cõ
spicerent/fiebat a tergo. Et vbi quiescebat/fie-
bat castrametatus populoꝝ. Hec aũt ideo dixe-
rim/ vt sciam⁹ q̃ ingratitudo illis colũnis mira
bilibus sit repensa. Nã colũnis beneficij/repẽ-
sa est colũna tormenti. Sed nõ sine occulto my
sterio christi ligatio extitit ad columnã: cui⁹ ꝑ-
fecto hec talis est natura: ꝙ recte existẽs erecta
quodlibet desuꝑ pondus accipiens/firmat per-
ampli⁹: si ceperit in partẽ flecti/ ꝑficit ex paruo
ruinã. Colũna christ⁹ erat: eius veri suntq; sequa
ces/qui tribulationũ ponderib⁹ solidant perfe-
ctis. Sed cũ ex toto ad passionẽ refert/ineuitabi
le suppliciũ dicit: nã qui ligat/ineuitabiliter to
lerat penas inflictas. Sua eñ volũtate christus
ligat: vt etiã ꝓ nobis ineuitabiliter pateretur.
Flagella sunt tormẽti/ nõ eruditõis in christo.
Sed siue eruditionis siue vltionis atq; supplicij
agit in capite quod mẽbra pati deberẽt. Et pro
toto corpe caput inclytũ penas luit. Inter spi-
nas herentẽ cornib⁹ arietẽ vidit abraam: in qua Gen. 22
visiõe christũ enigmatice spinis coronatũ aspe
xit. Sed exorte fuerũt in maledictionibus primi
parentis: cui dictũ est ꝙ terra spinas ⁊ tribulos Gen. 3
germinaret sibi: quib⁹ in p̄finito tpe pũgendus
erat fili⁹ dei. Et mũdi diuitias ipse saluator spi Lu. 8
nas exponens parabolas appellauit. Ac ꝑ hoc
qm̃ principes iudeorũ desyderio plus habendi
aut secularia nõ amittendi/christũ vsq; ad coro
nã spineã ꝑduxerũt: vt vndiq; punctura cõsiste-
ret in capite glorioso: et ꝓ dignitate regali quã
ex alto cõtulerat populo iudeoꝝ/coronã spineã
accepit in meritũ. Purpura illa nõ ad honorẽ
sed ad derisionẽ ꝑtinet: sed coccinea erat ꝓ desi
gnatione illoꝝ p̄sentiũ ⁊ futuroꝝ qui nunq̃ san-
guine satiant: ⁊ conant edificare in sanguinib⁹
ciuitatẽ. Altiori aũt intellectu illa chlamys coc
cinea ⁊ purpurea/ qua circũdatus in derisum a
ministris penaꝝ fuit: martyꝝ passiones p̄sagio
p̄monstrabat: quibus velut ꝯtexta chlamyde q̃
tantũ fert regib⁹ apta/circũdand⁹ erat: verten
da tñ in gloriã: qm̃ purpurea erat. Aue dicebant
ei/cui ex om̃i se cõpetit aue alijsq; ꝯferre. Nã si-
bi salus: ⁊ p̄terq̃ ab ipso nemini salus est. Mira
v̄o erat desponsatio: tanq̃ hoi ꝑeunti q̃ se salua
re non posset/despectiue optabat salus. Et pro
ferebat ore maledico/quod ꝓpheticũ erat. Et
loquebant nescij verbũ magni mysterij: ꝙ a po-
steratione literarũ noĩe prime parentis hoc ver Gen. 1
bum sumpsit initiũ: ⁊ ab angelo fuit impositum Lu. 1
vt sub hac forma verboꝝ almam virginẽ saluta
ret/in initium salutis mũdo restituende velut in

manu femine: quoniã in manu femine fuit pro/
gata damnatio. Arundine facta percussio/vacu
itatē presanxit hominū iniquoꝝ: qui calamitatē
animi patiunt/dum in alium hostiliter insiliūt:
ꝛ velut arundo vento agitata/in illã partē ferun
tur quo popularis aura siue demon inflans im
pulerit. Et qui vulgarē fauorē captare ꝯtendūt:
aut aliquo a dei veritate flectūtur/aut deuiant a
iusticia: arundine caput christi ꝑcutiunt. Quod
a cōtrario sensu de baptista saluator loquēs dis
Mat.11. seruit/dicens turbis: Quid existis in desertū vi
dere: arundinē vento agitatã: Arundo vēto agi
tata inconstantiã hominum pandit: ac etiã per
ipsam ad oia mala ꝛ impertinētia nostri cordis
facilis inclinatio designat. Sed arundinē chri/
stus gestabat in dextera/ꝛ auellebat interdum
vt caput ex illa feriretur: vt ab improbis iudeis
atq̄ paganis/erroneis q̄ philosophis atq̄ in fi
de deficientib⁹ christianis. Omnia gesta christi
ꝙ incarnatus est/ꝙ natus est/ꝙ sit conuersatus
ꝙ fortiter passus sit/ꝙ fortiter ꝛ victoriose mor
tuus est/ꝙ portas effregit auerni/ ꝙ se sua potē
tia suscitauit/ꝙ eduxerit ab inferis aīas/ꝙ ascen
derit sup oēs celos ꝛ super altitudinē omniū
angeloꝝ/ꝙ miserit spiritū/ꝙ mundum in forma
hois iudicaturus sit: hec omnia tollūt a fortitu
dine dextere ipsius: cū calamum intus vacuū in
dextera eius ponūt: ꝛ ꝙ nō sint tantis mysterijs
plena/sed vacua: neq̄ credūt ꝙ deitas res huiu
scemodi fuerit operata. Posuerūt ergo arundi
nem in dextera christi: vt fortitudinē infirmita/
tem/plenitudinē vacuitatē in christo crederet at
q̄ diceret ꝑfidus populus omniū infidelium et
male sapientiū ꝛ hereticoꝝ. Et ex eadē arundi/
ne/ex eadē vacuitate male credendo caput chri
sti hoc ꝑcusserint/prout in eis est/impꝑcussibilez
deitatē. Alapatio ad id refert/similiter expuitio
faciei: quod supra in alia ꝑcussione maxille pre/
tulim⁹. Quod ad exaggerationē tanti opprobrij
atq̄ vilitatis impustri geniculant ante christū:
ꝑter id ꝙ more puerili christū subsannāt ꝛ delu/
dunt/illudūtq̄ immatice: vt nihil desit asperna
tionis atq̄ dedecoris: in magnã cōsyderationē
mysterij fidelem animū vehit: qm̄ hec sunt ma/
gna ꝑsagia: ꝙ christi opprobria/deiectōes ꝛ apo
riationes essent adoranda in posterū: ꝛ assumē/
da sudorib⁹ ꝛ agonibus ab his q̇ celeste regnū
captare certarent atq̄ mūdi hui⁹ habere victo/
riam. Et in noīe iesu flectendū erat adoratione
morali ꝛ mystica omne genu. Et velut omnis fi
gura transibat ꝛ transitura sperat in euidentiã
ꝛ claritatē: sic ꝛ hec illusio in veritatē: vt magis
sint in honore christi abiectiones/ aporiatiōes
atq̄ opprobria ꝓ salute credentiū/ꝙ̄ ipsa crea/
tio ceteroꝝ: Non eñ in eo ꝙ creati sumus/adi/
piscimur beataz ꝛ interminabilē vitam: sed per
christi opprobria que sensus human⁹ refugit: ꝛ
indocta ratio preterꝙ̄ fides christifera non co/
gnoscit. His peractis decreuit pilat⁹ aut de cō/
sensu iudeorū christū tradere libertati: aut sup
Jo.19. eū mortis ꝓferre sententiã. Adduxit ergo
foras iesum sic illusum/circūdatū coc
cinea chlamyde/corona spinea coro/
natū: sceptrū arūdineū dextra gestan
tem: vt saltē hec visio hois sic abiecti corda cō
pungeret iudeorū: vt nec eis amplius cure foret
de morte/ quē tãta vilitas cōprimebat. [Et se/
det pro tribunali/in loco q̇ dicit lithostro/
tos: hebraice aūt gabatha. Sedēte aūt illo pro Mat.27.
tribunali: misit ad illuz vxor eius/dicens: Nihil
tibi ꝛ iusto illi. Multa eñ passa sum hodie per
visum ꝓpter ipsum.] In hac muliere innocen/
tia christi ꝛ malicia diaboli ꝯuenerūt: ꝛ diabol⁹
ex malicia suggessit ꝓ innocentia. Uerūtamen
quocūq̄ ordiente/ innocētia christi claruit: sed
nec diabolica malicia inualuit. Uolebat hostis
antiquus redemptionē humani generis impe/
dire: qr patres in limbo iam exultare cognoue/
rat: qui vxori pilati terribiliter apparuit terren
do ꝙ qui apud suū virū astabat vt reus/innocēs
erat ꝛ iustus: cuius dãnatio ad mortē esse nō po
terat sine horrēda vltione pilati. Proinde tibi
consule atq̄ viro vt iudiciū omnino suspendat:
ne ille tecum inopinata damna patiat. Adit dia
bolus primo mulierē: quã vt plurimū nouit esse
ꝓcliuem: ꝛ ad patrãda mala impediendaq̄ bo/
na idoneum instrumentū: cū quo morti ꝑpetue
genus humanū affixerat. Sciebat etiã ꝛ pilatū
ad illã plus debito amore ligari. Amor aūt con
festim exaudit quod amat⁹ expostulat: et eñ pri
mū virum per feminã in amore ligatū diabolus
circūuenit. Expauefacta nouitate mulier/vidē
di similiter ꝛ audiēdi suggestioni more femineo
credēs: accersitum quendã referendariū prestru
ctum visionib⁹ dirigit ad pilatū: aut librū misit
verba huiuscemodi continentē: Nihil tibi ꝛ iu/
sto illi. Mira res ꝙ omnes preterꝙ̄ iudeos in/
nocentiã christi clamãt. Clamat ꝑses: herodes
actib⁹ pandit: demon ꝑ visum insinuat: mulier
confitetur: nuncius referendarius refert: Nihil
tibi ꝛ iusto illi: vt nō solum innocentia/sed iusti
cia christi preconiū auditus in iudicio habeat.
Plus eñ est iustū fieri ꝙ̄ innocentē. Innocētia
siquidē tutatio est a malo: iusticia nempe virtu/
tes ꝛ earū actus plures accumulat. Quid eñ so
nat tal' assertio: nihil tibi ꝛ iusto illi: Uerba sunt
magnipendenda ꝑ singula: et sententia eliciēda
de verbis. Nam ad forum causarum nullus nisi
causatus iuste ꝓducitur. Nec debet cōueniri in
iudicio crimine carens/ꝛ nulli obnoxius credi/
tori: nec aliqua ꝯuentio est inter ꝑsidem/aut ali/
quã iudiciariam potestatē/tutoremq̄ reipublice
vltorem malefactoꝝ: et eum q̇ de nullo cōuinci/
tur reus. Quo sensu vxor virum alloquitur: Ni
hil tibi qui ad malefactoꝝ vindictam positus di
ceris: ꝛ iusto illi qui nō forefecit. Nihil est vnde
in tuo iudicio iustus ille debeat ꝑsentari: aut tu/
am subire sententiam ex obiectis. Nihil tibi est
cause/vt illi iusto aliq̇d inferas pene. Nihil/om
nem iurisdictionez in christo a pilato euacuat.
Acsi aperte dicat: Resigna iudicium: suspende
omnino sententiã; nō efficiaris in viro iusto ꝑ/

ferendo sententiā criminosus: non em̄ si macu-
lose iudicaueris/impune transibis. De mala pe
na expectat minator te confundere/quem igno
ras. Multa em̄ passa sum hodie per visum pro
pter eū. Passa sum multa videndo/nō sentiēdo
in presenti: sed in cōminationibꝰ de futuro per
visum: qr sic ostensuȝ fuerat ei. Apparuerat sibi
bonoꝝ omniū impeditor/forte ī aliqua subiecta
materia: disuadens christi morteȝ sub futurarū
interminatione penarū: ⁊ illam angebat vt dis-
suaderet et viro. An ei suo inexplicabili modo
ostendebat christum innocentē ⁊ iustum: quē nō
debere punire pilatū: ne fieret in posterum cala
mitas iudicis/damnatio innocentie. Sed quo-
quomodo ꝑ visum territa passaq; fuerit: non ex
pedit velut de incertis ꝯcertando disserere: pas
sam certū est ex euangelio fuisse illam vxorē pre-
sidis ꝓpter christum. Proinde territa conaba
tur a sententia ꝓferenda reuocare pilatum: nō
velut christum diligens/sed sibi tremefacta pre
metuens. Ex quo duo maxima/sed ꝯtraria inno
tescunt: ꝙ innocentia christi/ licet nō indigēter
enituit: ⁊ ꝙ insatiabilis predo predam perdere
prenoscens habitā atq; speratam/christi mortē
Joā. 19. impedire tentauit. [Erat autē parasceue
hora quasi sexta. Et dixit iudeis: Ecce
rex vester. Illi autē clamabant: Tolle tolle/cru
cifige eum. Dixit eis pilatus: Regē vestrū cru-
cifigam? Responderunt pontifices: Non habe
mus regem/nisi cesareȝ. Tunc ergo tradidit eis
Mar. 15. illū/vt crucifigeretur. Milites vo exuerūt eum
chlamydem coccineā: ⁊ induerunt eū vestimen
tis suis.] Egressus est foris pilatus ⁊ cultu cor
poris et exteriori apparatu: quo romani p̄sides
in reos cōsueuerant ꝓferre sententiā: ⁊ iussit po
ni tribunal in quo sedit: in loco qui dicit lītho
strotos. Nomen loci aperte ꝯuenit acte rei: sub
limitas em̄ interpretatur. Ultra intellectū ho-
minū ascēdit in sublime pilatus: cum p̄sumpsit
morti adiudicare iesum. Et factum est sublime
mysterium: vt pro iniquis omnibus iudicaretur
vnus: et iudicaretur ignotus ⁊ iustus iniuste/in
fine seculorū omnibus notus iudicaturus iuste.
Oriebatur sublimitas ineffabilis ex passiuo iu-
dicio saluatoris: vt infirmitas hominū sublimi
tatē pertingeret angeloꝝ. Locari nāq; in huiu-
scemodi loco pilatꝰ facit tribunal: sup quo ascē
dit iudex absoluturus aut damnaturꝰ innoxiū.
Sed primo congressu iudicij demōstrans iterū
christum sic iudeis enūciat: Ecce rex vester. Ad
huc gestat pilatus animū ⁊ libenti animo cōpa-
titur super christum: quem anteq̄ sententiā pro
ferat/iterū tentat eripere de manibus iudeorū:
cū dicit: ecce rex vester: suis verbis volens chri
sti pretendere vilitatem: vt tumorem auferat de
cordibus iudeorū: ⁊ ipsorū mitigetur impietas:
vt non sit in illoꝝ cura vtrum viuat aut moriat
tam abiecta conditio. Ecce rex vester quem sub
hac delatione mihi presidi tradidistis vinctum
Quid adhuc in eum vester deseuit animus? In-
spicite/flagellatus est/alapatꝰ est/consputus est/
percussus est/in derisione aut in ludibrio corā
vobis astat indutus. Est ne ista regalis atq; im-
perialis purpura quē timetis? Arundinē manu
gestat. Est ne regale sceptrum quo vestri reges
hactenus vos rexerūt: ⁊ qua cesar augustus tre-
mere facit populos nationum? Uacua est/cala-
mus est: infelicitatē magis q̄ ꝓsperitatē huma
nam insinuat. Quid igitur vobis adhuc impia
sollicitudo persistit vt velitis tradere morti/qui
nulli nocuit? In se inualidus est/infirmus ⁊ im-
potens est: prout volui castigaui: nihil valuit in
ferre tutaminis. Est ne corona spinea regiū di-
adema? Ecce rex vester quē oditis/quē timetis:
odio ⁊ timore agitati/mortē inculpabilē vestris
clamoribus irrogatis. Quid vobis intulit ma-
li: quid vo potest inferre periculi? Seipsum iu-
uare nequiuit: interrogatus tacuit: exprobratus
in verbis suis verbum exprobrationis nō respō
dit. Ecce rex vester: quē frustra timetis: cui hanc
calumniā ꝙ regem se dixerit/irrogatis: ligatus
est/cōpeditus est/traditus despectui: astat mihi
⁊ vobis capite inclinato. Si regem se dixit: ecce
inclinatus. Si rex vester fuit: ecce in iudicio ap
plicatus est. Si rex esse voluit: ecce q̄lis rex est.
Nam talis est/qualem in ludibrio pueri consti-
tuunt. Et tanto iste in hac parte deterior/quāto
penas ⁊ opprobria patitur. Ille saltem typico
regno atq; ꝯuiuijs exultat ad tēpus/ q̄uis depo
nat. Ecce rex vester: quid decernitis? Estis ne sa
tiati opprobrijs eius: ꝯtentamini adhuc penis
eius: vultis ne a malo ꝓposito resilire/ne subse
quat iniustissimū exitium eius? Illi aūt clama- Joā. 19.
bāt: Tolle tolle crucifige eum. Ecce crudelitas
impatientis ⁊ cruēta impatientia: q̄ non patitur
pilatū cōplere aut ꝓlongare sermonē. Hoc em̄
impatientia ꝓprie propriū habet annexū: vt cū
audit loquentem implacita/interrūpat: nec ince
ptū sinat complere sermonē: sed ilico impedit:
aut ex aduerso consurgit: ⁊ quod odiosus furor
p̄cogitauit/in animo eructuat: ⁊ quod in re non
potest/satagit clamoribꝰ complere. Hoc siquidē
ostendit irremota perfidia iudeoꝝ: qui vnanimi
ter omnes clamare ceperunt: tolle tolle crucifi-
ge eū. Prorogasset forte sermonē in hac causa
pilatus: nisi funestis ⁊ importunis clamoribus
preuētus tam cito fuisset. Et em̄ obstinata per-
uersitas iniquorū nollet audire veritatem rectū
q; sermonem: ne forte in bono mollescat/⁊ in pi
etatem ipsa cōuertatur impietas. Unde isti hor
rendis clamoribus in quibus crucis suppliciū
resonabat/pilati sermonem omnino p̄pediunt:
⁊ malo presagio futurorum gemināt seuas vo-
ces: ⁊ quales tunc erant similiter ⁊ futuri/tales
geminatio pretendebat. Nam christus tollen-
dus erat ab eorū fide atq; dilectione: sic ⁊ tunc
penitus ablatus erat. Et quod tunc iudeis affu
it in presenti: sic et prouenit in posterum. Nec
tamen ab illo presagio secluduntur homines
cuiuscunq; religionis pertinaciter peccatores.
Hec geminatio iniquaꝝ vocum ablationē chri
sti enunciat a iustis moribus ⁊ a fide: nec nō tolle

tolle/crudelē festinantiā et festinam impoten-
tiā arguit iudeorū: quibus horrori erat aspice-
re Jesum christū: sed tolli petebant ab aspectu
corporeo: ꝑut ab animo priscis demeritis ab-
lat⁹ erat. Sed ve a quibus christus tollit: nun-
ꝙ enim equale in recompensatione ꝑcipiēt. Nō
aūt inuite a quopiam christus tollit/nisi primū
ille incautus possessor admittat: siue suo dam-
nō alijs delectatus/ipsum ante a corde reyciat
Infestabat Pilatus vexatiuis clamorib⁹ chri-
stū tollere ab aspectu corporeo/et inferre pati-
bulo. Erat enim ab ipsorū animo iam exclusus.
Ira et inuidia/furor et odiū intus spiritū et ra-
tionem/et extra sensus corporeos sepe a condi-
ta natura peruertūt: vt recta in sensibus etiam
nō sit ipsa natura: vbi regnant furor ⁊ odiū/ira
siue inuidia. Mirū quippe ꝙ Christum iudeis
erat pena videre: ꝓinde vociferant/ tolle tolle.
Mos enim typicus iniquoꝝ est denegare mori-
bus quem ab animo abegerunt: et morti ꝑ cru
cem adiudicari petebant/de cui⁹ vita cruciabā
Jo.19. tur in mente. **Dicit eis Pilatus: Regē
vestrum crucifigam?** Mutatio quedā exo-
ritur/an Pilatus supra ostēderit derisiue chri-
stū/dicens: Ecce rex vester. Nūc ipsis eum po
stulantibus crucifigi/dicit: Regem vestrū cru-
cifigam? quasi crediderit esse regem. Sed festi
nata inclamatio iudeorū/siue derisiue ostensū/
aut vere regem creditū/ipsum denegat: omnem
ꝗ conuiuentem preter romanū cesarem/ quem
inuite ferebant: sed comparatione christi tole
Idem. rabilior cesar erat. **Responderunt nāqz
pōtifices: Non habemus regem ni-
si cesarem.** Omnē regem super eos regnare
repugnant in verbis/cesare solo contēti: vt pi-
latū inflectant ad nefanda iudicia ꝓferēda. Et
vt ad cesarem possit esse appellando recursus/
nisi christū mortis lata sententia feriat. Et tan
tū clamorē in hoc protulere iudei/ꝙ aliū regem
nisi cesarem nō habebant. Nam absꝫ ꝙ Chri-
sti mortem in clamore huiuscemodi pretende-
runt: in futuro tempore si exigeret opportuni-
tas/parauere suffugiū. Cognoscebant nempe
iudeoꝝ pontifices ꝙ innocēs erat: et ꝙ propter
inuidiā ipsū tradiderāt iudicandū in manibus
presidis/missi hierosolymā a cesare romanoꝝ:
qui preses sepe liberare fuerat enisus/ asserens
voce publica innocentiā eius. Timebant sibi ⁊
caute loquebant pontifices iudeorū: ne in po-
sterū de hac iniqua sententia fieret inquisitio a
succedēte p̄side/aut ab alio suꝑ hoc a cesare de
legato. Ad excusationē ipsoꝝ et ad velamentum
malicie vsqꝫquaqꝫ/sufficiēs videbat ꝙ solū ho-
norē augusti cesaris tenuissent: dānationē dū-
taxat petentes/ qui cesaris derogasset honori:
aut qui conregnare sanxisset siue vsurpare do-
miniū super cesarē/aut preter cesaris volūtatē
Sed male optionē istā in cesarē deflexerūt/ re-
pudiantes omniū conditorē et principem regū
terre: nam sub romanis cesaribus Hierusalem
est subuersa: que sub omniū rege sacerdotalis
atqꝫ ciuitas regalis est aucta: et cesi sunt a cesa-
re/qui detestantes christū cesarem elegerūt. Et
fere in omnibus actionibus prauitas iudeorū
sua mala ventura prenūciat. Tunc omni spe li-
berationis adempta: nec libenti voto valēs pi
latus christū eripere de manibus iudeorū: ma-
le mollefactus/a veritate auditū auertens/ a iu
sticia sancta declinās: vsqꝫ ad hanc horā habi-
ta pietate relicta/in impietatē versus: dictauit
per crucē mortis sententiā super christū et suꝑ
latrones: quos merito iniq̄tatis ipsorū/gesto-
rum christi scribe non curarūt: idcirco sub cer
ta forma nō tradimus. Sed nec istam incuriā
in aduertētie imputemus euangelistarū scribē-
tiū: sed diuine prouidentie gubernatrici omniū
que nihil permisit in euangelio scribere imper
tinens/nihilqꝫ dimisit expediens. Uerūtamen
illam formam verborū sententie huiuscemodi
fuisse credimus: qua presides et reges/ iudices
atqꝫ rectores solent reos cōuictos siue confes-
sos: et subortis discussisqꝫ causis in suis seden-
tes tribunalib⁹ iudicare: sed facto credito/indis
cusso modo relicto/exclamare perampli⁹ libet.
Sed immanitas geste rei ⁊ enormitas facti/im
possibilitas fandi penit⁹ ꝓhibet. Unde facie-
mus exordiū: ꝙ homo deū/iniust⁹ iustū/ pecca-
tor sanctū/⁊ iudicādus iudicaturū omnino iu-
dicet velut reū? Unde captabim⁹ exclamatio-
nis materiā? Nam vbi omnis virt⁹ et veritas
est confusa/ibi nulla iniquitas defuit. Quoni-
am equalib⁹ militib⁹ numero/virt⁹ et vitiū sepe
concertāt. Quo iure in hanc miserie vallē chri
stus descendit/astans super omnē dignitatē et
multitudinē angelorū: vt iudicaret ab hoīe in-
ter homines more reorū? Sed hanc deplorati
onē ali⁹ loc⁹ habet. [**Tunc ergo adiudi-** Lu.23.
cauit pilatus fieri petitiones ipsorū: ⁊ tra-
didit eis illū vt crucifigeret.] Quid est o pilate
q̄d te fascinauit? Quis tui animi pietatē īfecit?
Quis a veritate te abstulit: q̄s te aduersus inno
centiā tanꝙ aduersus emulam excitauit? Quis
te prouocauit in partē contrariā? Quis te ini-
micū fecit iesu: ꝓ quo liberādo vsqꝫ in p̄sens to
tiens laborasti? Unde facta est ista mutatio/vt
christū a mūdo crucis morte proscriberes? An
te malefecisse cognoscis/ꝙ ꝓ christo liberādo
certaueris? An est aduersus christū noua intro
ducta delatio: qua probata examinatione solen
ni/cogaris mortis ꝓferre sentētiā? An te mine
terruerūt populi iudeoꝝ? An cesarē expauescis
si innocentiā nō confundis? An corrupta est p̄-
cio/fracta odio/amore subuersa/prece peruer-
sa/vulgata iusticia presidū romanoꝝ? Cur nūc
peruertis iudiciū/quod vsqꝫ ad hanc horā ille-
sum ꝑpetuū modū in Christo seruasti? Porro
culmini romano iniuriā facis: et notam ponis
in cesare/maculā in gloria tua: confundis presi
dentie fidem: subuertis ordinem iuris: quicq̄d
est honoris atqꝫ pudoris euacuas: male agēdi
tui similib⁹ exempla disponis: dilanias leges
omib⁹ sciētibus te reddis infamē: ⁊ eo deterior

de te volabit infamia/quo isti⁹ innocentiā plu-
ries ꝓclamasti: et te in eo causam nullā mortis
⁊ pene inuenisse corā principibus sacerdotū/et
plebe fuisti cōstāti audacia ꝓtestatus. Cur nūc
facto damnas quē ante verbo tuebaris? An es
tuorū oblitus verborꝝ: vt te tā leui ⁊ subita mu-
tatione confundas? An iuramentū prestitū de
iusticia cesari et senatui romano īmemorie tra
didisti? An tuorum deorum iram incurrere nō
exhorres: quaꝫ incurrere ob iniusticiā sepe me-
tuere romani: quos et punitos legimus/cum a
iusticia defecerunt: auctosqꝫ cū seruarunt im-
maculatā? Jure contra te armarentur omnia
elementa: quoniā eorū prout in te agit̄/cōfun-
dis autorē. Merito tibi virtutes omnes ⁊ sin-
gule aduersantur: vitia oīa complectunt̄: or-
do nature/morū atqꝫ iusticie te repellit: eo ꝙ in
nocentiā propter inimicitias laniasti. Ad quid
leges/ad quid iura/ad quid presidentia presi-
dum? Ad quid cesarū celsitudo? Ad quid tribu-
nalat⁹ regū terre? si apud tutores hominū ple-
beiorū et reipublice defensores innocētia ⁊ pu-
ritas et vita immaculata nō possunt tute cōsi-
stere: quia etiā ⁊ ipsi confundūt qui si nō aliter/
saltē ensibus debuerūt tueri. Adiudicauit ergo
fieri petitionē ipsorum. Ecce peruersum iudici-
um/ꝙ iudicatur innocens mori nō s̄m rei veri-
tatem/sed inimicorū petitionē. Nulla detesta-
bilior atqꝫ inanior peruersitas iudicis/ꝙ̄ nō ob
causam/sed votum emulorū condemnare reuꝫ:
nā illis audacia ⁊ nefanda exultatio et ad peio
ra prolapsionis materia. Hinc prout pēdet in
iudice desperationis occasio preparat̄: ⁊ iustis
euadendi fiducia tollitur/cū in similē causā ad
uenerint. Ue regi/ve presidi/ve iudici decernen
ti: quorū cor patet petitionibus iniquoruꝫ. Ue
auribus/ad quas ingreditur emula et iniqua
petitio. Que autē erat petitio iudeorū? vt chri-
stus morte tūc turpissima puniretur. Jdeo ma-
le actus pilatus tradidit eis illum vt crucifige-
retur. Tradidit scilicet iudeis illū ad volunta-
tem: militibus vero et ministris ad executionē
Mar.15. sententie. [Milites autem et ministri compre
hendentes eum audita sententia: exuerunt euꝫ
chlamydē coccineam atqꝫ purpureā/quam in
derisione circūdederant: et induerunt eum ve-
stimentis suis: ⁊ ducunt illū vt crucifigerent.]
Sed aduertendū in hac parte legētibus: ꝙ ab
ab eo loco quo Christus ab Herode redditus
est Pilato/vsqꝫ ad expeditionē late sententie:
multa est verborū varietas et anticipatiua lo-
cutio/et eiusdē repetitio sepe facta. Quāobreꝫ
solitū narrandi ordinē nō vsqꝫquaqꝫ seruaui/cō
nectens veram rei geste sententiā: prepostera-
tiones atqꝫ anticipationes verborū: ꝓut euan-
geliste tradunt: vnus addens quod alter dimi-
sit: propter omniū inaptationē dimittēs: perspi
cacioribus ingenijs ordinaui. Expoliat̄ deri-
siua veste Christus crucifigendus: vt iaꝫ nō de
risiue/velut ī ludibrio simulantiū atqꝫ fingētiū
agitur: sed in veritate crucis penam ⁊ mortem
excipiat. Suis vero vestibus reinduit̄: ⁊ cū his
minatur ad mortem: vt etiam quicquid esse po
test Christi/cū ipso a mūdo proscripto ꝓscri-
batur: et cū ipso damnato damnetur: nec siqui
dem reliquie Christi vt in eis erat/remanerent
hominibus super terram. Et magna sunt qui
dem obuoluta mysteria in expoliationib⁹ chri
sti: similiter ⁊ cū vestimēta resumpsit/q̄ hic di-
uelare ꝓlixitas me nō sinit. Parata erat eñ in-
terim penalis machina ligni: et omnia instru-
menta penarū: que subministrantib⁹ iudeis mi-
lites acceperūt: et onerauerunt sanctū dorsum
valido ligno crucis. Et deferebat onus graue
tanq̄ subiugale animal: sed neqꝫ ad transitiuā
vtilitatem/sicut subiugalibus sepe contingit:
que de ꝓprijs oneribus sepe comedunt: imovt
appensus in pōdere suo pereat. Uñ baiulabat Joā.19
sibi crucē velut Jsaac ligna: et quibus combu- Gen.22.
rendus erat: nisi desuper domin⁹ aliter decre-
uisset. Uerūtamē isti nō pepercit pater: qui sub
pondere pressus/in ipso confixus mortuus est.
Sed mira iesu humilitas: ꝙ sic onerat⁹ incedit
ad suā ignominiā super se portare iubetur: quē
corpore absentem/spiritu presentē sic allocut⁹
sum: Domine quo vadis crucis pondere pres-
sus: aridi ligni pondere pregrauatus? Ad quid
portas? Quo ve plātabis illud? Locus quo du
ceris saxosus est. Quomō plātabis? Quis irri
gabit? Aridū est: radices nō habet: ex quibus a
terra sumpt⁹ humor sumat̄ in ramos. Terra si-
tiens est damnatorū et interfectorū locus: nū-
q̄ virgulta fuerūt in ea: ligna consueuerūt esse
confixa in iusticiam damnatorum. Adulterine
plantationes sunt: nō dant radices altas: non
collocant stabile fundamentū: non extendunt
ramos ad fructū/sed ad tormentū: nō habent
folia pulchritudinis/sed despectionis atqꝫ de-
decoris: nō habent fruct⁹ ad esū vtiles/sed ad
vescendū pre dolorib⁹ dissuaues: non mature
scunt ad vsum: sed vt vitā extinguāt/penitus in
durescūt. Quare igitur defers domine hanc li
gnorū sarcinā? Nonne nosti ꝙ affigeris in eis/
vt affligaris in oīb⁹ mēbris corpis? En cru-
ciaberis in eis/vt fies omni pupulo in derisū:
demū expirabis in eis. Sed porto lignum pro-
pter vetitū lignū: penale lignū propter vetituꝫ
pomū. Porto lignū vt vincam in ligno inuisi-
bilem hostem/qui vicit in ligno. Porto lignuꝫ
vt preter humanas artes ex ipso faciam gra-
dus ascensionis in celum. Porto lignū suspen
dendus in illo: vt omnia trahā penitus ad me
ipsum. Porto lignum mortis et vite. Porto li
gnū experientie predamnate. Portabat salua-
tor aridam ligni machinam: in qua moriendo
triumphaturus erat/debacchaturus inuisibi-
les potestates. Hec siquidem machina plus in
virtute q̄ in figura peractura erat: et inuisibilē
inuisibiliū bonorū habebat effigiē: ⁊ ostensura
erat vitā toti mūdo per vnius hominis mortē.
Baiulabat sibi crucem iesus ad suā penā atqꝫ
tormentū. Et egressus a facie Pilati/qui eū ad

hanc mortē damnauerat: per mediū Hierusalē
agens iter: in qua paucis ante diebus/ super se-
dēs subiugali/ tanto fuerat a turba honore sus-
ceptus/ & acclamatus a populis & a pueris hebre
orum/ quasi saluator esset. Nūc velut subiugale
subiectū oneribus cū opprobrijs extraducitur/ soci
atus duorū numero damnatorum/ acsi latronū
collega fuisset. Et exultabāt impij ꝙ de iudicio
victoriā reportassent: gaudētes funesta leticia:
eo ꝙ iniquitas sup innocentiē in foro atq; pre-
torio terreni presidis preualuerat. Sed ve omni
exultationi que ab iniqua radice procedit. Je-
sus vero ducebatur extra ciuitatē velut proscri
ptus a mūdo: quē nec ipse mūdus sibi malefi-
dus agnouit. Fletus erat iustis/ ꝙ sic inualue
rat seua hominū prauitas: & ꝙ altissima innocē
tia reportabat a iudicio sentētie falsitatē. Fle-
bant etiā qui nondū ab humanitate recesserāt/
saltē tenentes cū christo ipsius nature in com-
passione consortiū: solum in illa die letātibus
quos prauitas atq; crudelitatis iniquitas com
primebat. Milites & ministri huius damnate sen
tentie/ suggerētibus pontificibus [sacerdotū: ne
oriretur in ciuitate seditio neq; tumultus in po-
pulo: & christus eorū elaberetur de manibus/ pro
pter mutabilē animum turbe: cogebant ipsum
gressibus festinare. Et mos est iudicū sic iube-
re: satellitū vero sic agere/ videlicet festinare re
um: ne aliquo superueniēte casu sententiā latā
effugiat. Et cū exisset ciuitatē festinatus ipse fe
stinus: quem amor/ nō violētia ducebat ad mor
tem: vt homo gradiens nihil simulatū agens:
& verberibus debilis/ & ex premēte sarcina ge-
mens: forte nō iuxta voluntatē impellentiū p-
Mat.27. perabat accessus. Quāobrē ciuitatis [portā
Mar.15. exeuntes/ angariauerunt pretereun
Lu.23 tē quempiā Simonem cyreneū venientē de
villa/ patrē alexandri et rufi/ vt tolleret crucem
eius.] Nō pie siue humane/ sed impie ac crude
liter factū est ad mortis accelerationē/ & ad de-
clinamēta cōtrarij. Jdcirco christū exonerant
vt incedat velocius. Simonē angariāt vt post
eū vadat ocyus/ tanꝗ robustus & fortis noui-
ter oneratus. Multū refert in hoc tractu hy-
pantēse huiuscemodi hyponasticari: cū vigilā-
ti verbo ab euāgelistis nascatur incertū. Et chri-
stus crucē baiulās egreditur hierusalē: ad quā
si nō veniebat de villa: qui nō premeditatus chri-
stum sic oneratū obuium habuit. Christus vero
cuncta prenoscens/ illi prescius obuiauit: quem
non rogauit crucem accipere: sed ab alijs illam
tollere iussus/ imo angariatus ē: nec ꝑmissus [hie
rusalem ingredi/ de qua Christus exibat. Pro-
funde penetrare oportet quod in his actioni-
bus obuelatur: et ꝙ in tanta comitiua christi ho
minū atq; mulierū diuersimode comitantiū/ so
lus nomine ꝓprio simon hic descriptus per fi-
lios nominatur: & crucem portans christū sequi-
tur preeuntē: qua deposita christus in illa cru-
cifigitur: et ipse ab angaria liberatur: vt intuetur ge-
sta/ nō patitur/ sed in animo forte compatitur. Si

mon iste typus est gentiliū. Obediens siue obe
dientia simon interpretatur. Credidit ad predi
cationē christi populus nationū: & qui predica
tionē apostolorū illorum peramplius est dilata
credulitas primitiue credentiū in christo viuē-
te ac moriente ceperunt: cū adorauerūt magi: Mat.2.
cū credidit Centurio: cuius a Christo fides lau Mat.8
dibus exaltata est: anteꝗ eius puerū restitueret
sanitati. Cum crediderunt gentiles quidam in Jo.12
templo consilio Philippi/ querentes videre ie
sum. Cum alius centurio cū crucifixoribus cru Mat.26.
ci assistens/ viso terremotu et signis/ exclama-
uit dicens: Uere filius dei erat iste. Post mis-
sionem vero spiritussancti plena/ ꝗꝗ non tota
gentiū est secuta posteritas. Populus nempe
in veritate credens/ obediens appellatur. De
quo p psalmistam multo ante prophetatū exti-
terat: Populus quem nō cognoui/ seruiuit mi Psal.17.
hi: in auditu auris obediuit mihi. Cyreneus erat
iste genere: qui interpretatur hereditas: a qua iu
dei suorū merito peccatorū exclusi/ gentibus per
fidem et merita data est. De quibus heredita-
rijs in hereditate gentilibus romanis/ scribit
Apostolus dicens: Jpse spūssanctus datus at- Ro.8.
q; receptus/ testimonium reddit spiritui nostro
qm filij dei sumus: si filij/ & heredes: heredes qui-
dem dei/ coheredes autē christi. Jpse siquidem
saluator predixerat de iudeis reprobādis/ & gē-
tilibus admittendis: Auferetur a vobis regnū dei: Mat.21.
et dabitur genti facienti fructus eius. Jn veteri
autē testamento cū diuidenda esset terra ꝓmis- Nume.33.
sionis: per sortē mandauit illam dñs diuidi di
cens: vt sors ceciderit/ ita diuidetur hereditas
Supergradiētibus intelligentiā litteralē/ sors
ista est diuina gratia: superueniens misericordia
mittentis/ & preparationē per obedientiā reci-
pientis: quam quisq; super se recipiens/ habe-
bit hereditatē nō perfunctoriā/ sed eternā: non
terrenam/ sed omnino celestē: de qua Petrus in
canonica sua dicit: Benedictus deus & pater do 1.Pe.1
mini nostri iesu christi: qui secundum magnam miseri
cordiā suam regenerauit nos in spem viuā per
resurrectionē iesu christi ex mortuis/ in heredi-
tatem incorruptibilē & incontaminatā & imar-
cescibilē conseruatā in celis. Ueniebat de villa
Simon ad sacerdotalē & regiam ciuitatem/ in il
la sua negocia peracturus. Multo tempore iā
audierunt populi nationū synagogicam digni
tatem/ vnius dei cultū tantummodo tenentē: et lon
go ante tempore facta in illa prodigia. Quam-
obrem pleriq; sunt facti ꝓselyti. Sed tūc popu
lus gentiū christū obuiam habuit: cum Chri-
stus synagogam de merito suo dimisit. Nam &
apostoli hanc sententiā clarescere tantum fecerunt
cū iudeis eos blasphemātibus atq; ꝑsequenti-
bus intulerunt: Uobis oportebat primū loqui Actuū.13.
verbū dei: sed qm repellitis illud: et indignos
vos iudicatis eterne vite: ecce conuertimur ad
gētes: sic enim precepit nobis dominus: Posui te Esa.49
in lumen gentibus/ vt sis in salutem vsq; ad ex
tremum terre. Audientes autem gentes/ gaui-

se sunt: et glorificabant verbũ domini: et credide
runt quotquot erant preordinati ad vitam eter
nam. Ac per hoc saluator omniũ nõ pmisit pro
selytari populos gentiũ: ne fierent gehenne fi-
lij duplo ꝙ iudei/animo et ope cõtumaces: sed
eis obuiauit per mysteriũ sue crucis imposite
dorso eius. Ueniebat devilla cyreneus hõ iste.
A vilitate villa ꝓprie appellatur. Uilia em̃ ibi ꝑ-
aguntur officia: nec vrbanitatib9 floret. Porro i
vilibus operibus idolorũ cultura gentes occu
pabantur. Sed veniẽs ad ciuitatẽ vbi vigebat vr
banitas/etiã melius et vrbanius impremedita-
tus inuenit. Urbanior christus omnib9 cerimo
nijs et moribus iudeorũ. Et melior christ9 moy
se atqꝫ prophetis: et euangeliũ eius omni scri-
pture preeminet: et moysaicã legem supergredi
tur et prophetas. Prout autẽ simon inopina-
te christũ obuiã habuit: sic et gẽtilis populus eo
tempore credidit/quo se credere nõ ꝑsciuit.
Diuina siquidẽ dispositione/ nõ hominũ: om-
nia fidei et superne vocationis mysteria pera-
guntur. Pater autẽ hic erat Alexandri et rufi.
Mirum admodũ ꝙ insolito more pater a filijs
non a suo patre vt innotescat describitur. Sed
quoniã alexander et rufus in contionẽ venerãt
discipulorũ christi/apostolorũqꝫ facti discipu-
li atqꝫ college: noti erant etiam in ecclesia tunc
ex fama virtutũ. Idcirco Marcus multo post
passionem Christi euangeliũ scribens/hũc Si
monẽ a filijs prenotauit. Uiuebant em̃ illo tem
pore quo Marcus euangeliũ Rome scriben-
do dictabat/documento apostoli Petri. Ma-
gis autẽ horũ nomina filiorũ/ad mysteriũ gen
tilis populi ad christũ conuersi deseruiunt. Ale
xander alleuãs tenebras/aut auferens angusti
as tenebrarũ interpretatur. In tenebris erat gẽ
tiũ populus: et vndiqꝫ angustabatur ab eis: ve-
ritatem et legem sanctam nõ nouerat/ nec viaz
peruentionis in celũ. Sed tunc tenebras alle-
uauit et abstulit: cũ in christũ predicantib9 apo-
stolis credidit: de quo longe ante per Esaiam
Esa.9. vaticinatũ est: Gentiũ populus qui habitabat
in tenebris vidit lucem magnã: sedentibus in
regione vmbre mortis/ lux orta est eis. Rufus
vero sanatio aut refectio nostra dicitur. Infir-
mabatur imo iacebat infirmus populus gen-
tium: et bonorũ inedia expugnabatur: sed christũ
obuiã habẽs/sanatus atqꝫ refectus est. Et i ty
po gentilis populi dictũ est a christo cuidã quẽ
Jo.8. infirmũ sanauerat: Ecce iam sanus factus es:
iã noli peccare. De refectione vero isto psagio
Psal.22. dixerat Dauid: Super aquã refectionis educa
uit me: qui non solũ prop seipso/ sed pro gentili
populo etiam in enigmate loquebatur: qui ad fi-
dem et ad dei misericordiã venturus erat. Hec
nempe obuiatio que corporibus e regione gra
dientibus facta est/ diuinarũ virtutũ et inuisibi
liũ bonorũ mysteriuz arguit: nam fide ceterisqꝫ
virtutibus obuiatur christo. Quod vero ciuita-
tem ingredi nõ permittitur: opus est diuinũ/ ꝙ
nis occultũ: ne in id quispiam ingrediatur/a quo
Christus reprobatus egrediatur. Quod autẽ ad
angariã crucis cogitur/ operatio est demonũ in
altũ relata mysteriũ. Nam eoipso ꝙ gentiũ po-
pulus christo per fidẽ obuiando credidit: ad-
uersus credentes turba demonũ insurrexit: et
incitauit: tyrãnos mũdi principes efferato ze-
lo incendit. Qui ad cruciatus innumeros dei
martyres angariauerunt: qui portauerũt post
Jesum dei filiũ crucem eius. Nec omnis anga
ria per violentiam et coertionẽ aliorũ addicitur:
plerũqꝫ accipitur voluntate. Nã violentia quã
regnũ celorũ patitur/nõ semꝑ ab extra existen-
tibus infertur: sed vltro in militia celesti ago-
niste periti sibijpsis violentiã inferunt: et anga
riant seipsos ad tollendam crucem suã: sequẽ-
tes Jesum iuxta mandatũ suum quod interce-
ptuate posuerat: Si quis vult venire post me: Mat.16.
abneget semetipsum: et tollat crucẽ suã et sequa
tur me. Sed in hoc ꝙ iste crucem Jesu post eũ
baiulat: merita distinguũtur a gratia/et actio-
nes nostre ab effectib9 saluatoris. Portat ec-
clesia collecta de gentibus crucẽ Jesu post eũ:
quia omnis passio quam propter christũ eccle-
sia tolerat/christi est. Nam omne quod quis ꝓ-
pter aliũ inuite aut voluntarie patitur/eius esse di
citur pro quo toleratur. Nec meritũ habet in
eo ꝙ ecclesia multa in martyribus ꝑpessa est
a tyrannis aut quod sibi voluntarie in cõfessi
onibus intulit: sed ꝓ eo ꝙ pro christo sustinuit:
et sibi pro christo ad captandũ regnũ celorũ vio
lẽtiã fecit. Ac ꝑ hoc om̃e bonũ quod ꝓ christo
aut patiẽdo aut alitur agitur/christi est/et agẽtis a
gr̃a christi: quia sibi tribuitur: et vt agatur ipse gra
tiam tribuit. Et preciũ iustum in retributione
premiorũ per misericordiam suam nostris acti-
onibus equa lance iusticie posuit. Nec alicui9
estimationis esset/nisi suis actionibus sociaret
vt cõmunicatio actionũ Christi cum nostris/
salutarem effectum tribuat operibus nostris.
Agentis autẽ est: quia libera volũtate id quod
placitũ dei nouit/exequitur. Libera em̃ volun-
tas agendi/nostra facit esse que facimus. Sed
post eũ baiulator crucis incedit: quia christia-
norũ agonistica vita eũ sequitur/non precedit.
Paratur nobis alia disserendi materia/cũ ge-
sta huiuscemodi ante conspicimus. Trinitatẽ
patrem/filiũ et spiritũsanctũ eternam esse fide
sancta suscepimus: que tunc innotuit iuxta acu
te capacitatem noscentiũ: cũ creaturam ratio-
nalẽ de nihilo in esse produxit. Et initiatũ est tẽ
pus post omnia que sunt posterius subsecuta.
Eternus est cum patre et spiritusancto filius:
nec prius habet neqꝫ posteri9: sed creatura his
vicissitudinibus variatur. Unde post creationes
statim est secuta quedã damnata posteritas: vt
angelus irremediabiliter i celo/et homo reme-
diabiliter in paradiso diuina mandata contẽ-
neret. Preit ergo iesus eternitate/qr de9: post
quẽ genus humanũ a creatione/adiecto modi-
co internallo cũ cruce peccatorũ in ꝑmis pto-
plastis accessit: nã si peccati nõ fuisset actio sub

secuta: etiã si natus / nõ tamẽ christus fuisset occisus. Peccatuꝫ ergo radix amarissima crucis fuit. Portat ergo genus humanũ post iesũ crucẽ: qꝛ peccata cõmisit vñ crucifixus est. Ad quã ferendã dementes angariauerunt / persuadẽtes contemnere diuine placitum volũtatis: in qua crucifixus est deus / et absolutus est homo. Sed ꝙ Simon nõ crucifigitur: ad impossibilitatem et insufficientiã redemptionis per purum hominem pertinet: nõ eñ purus homo potuisset aut genus humanũ semetipsum crucẽ sustinendo redimere: nisi deus esset qui patereť in homine: cuꝫ hoc quod in christo deo agiť / genus humanũ in pijs fidelibus / velut simon corporeis oculis intuetur atqꝫ compatitur. Ecce hypãtense Symeonis in templo. Ecce hypãtense simonis in mortis articulo. Mystica sunt q̃ diximꝰ ꝓter intentionẽ suscepti opis. Sed si hebes legentiũ intellectus nõ fuerit / in mores hominũ facile retorqueť: quoꝝ ꝑspicuitati quod est possibile relinquẽtes / ad rei geste ordinẽ reuertamur. Preeuntẽ christũ / imo vt credo a satellitibus ligatũ / ante deductũ / exoneratũ a cruce ambulandi velocitate: sed crucifigẽdũ in illa mortis acerbitate: simonẽqꝫ post eũ iuxta vel deprope crucem baiulantẽ: duosqꝫ latrones q̃bus assciscitus erat: turba plurima sequebatur vnius causa / nõ ratione ceterorũ. Unde vigilanter euangelista dicit: [Sequebatur autẽ eum turba multa populi et mulierũ que plangebant et lamẽtabantur eũ. Conuersus autem ad illas Jesus dixit: Filie hierusalẽ nolite flere super me: sed super vosipsas flete et super filios vestros: quoniã venient dies ĩ quibus dicẽt: Beate steriles et ventres qui nõ genuerũt / ⁊ vbera que nõ lactauerũt. Tũc incipient dicere montibus / cadite super nos: et collibus / operite nos. Quia si in viridi ligno hec faciũt: in arido quid fiet?] Sequelas multotiens Christꝰ habuit hominũ atqꝫ mulierũ / sed varia causa varioqꝫ affectu: sed nũc altior causa tot fecit adesse sequaces. Sed dũtaxat deterior pharisęos atqꝫ pontifices sacerdotũ: qui tantũ finẽ optati exitꝰ vt infallibiliter aspicerẽt / sequebãtur. Aliqui vero tot signorũ vltra omnẽ humanã potentiã factoꝝ conscij existentes: si quid in mortis articulo faceret pro seipso visere querebãt / qui tot signa in alijs fecerat: qui etiam tres mortuos reuocauit ab inferis: mira ꝯsyderatione tenebãtur / si volebat ipse ad tartarea loca descẽdere / a quibꝰ alios reuocauerat. Aut si aliqua insolita potẽtia de illorũ manibꝰ laberetur aut si aliter ꝑ signa innotesceret: aut quali patientia / quali vultu / qua consistẽtia si moreret / in ipso actu moriẽdi persisteret. Si hũc deus req̃ret desuꝑ: si sibi aliquid noui aduenisset: qui tot noua fecit in seculo: qui nouã vitã mũdo sic labefacto mõstrauit. Si quispiã ꝓ ipso consurgeret: si noua seditio aut tumultꝰ ꝓ ipsius libertate oriret. Porro curiositas multos adduxerat in sequelã. Quosdã vero pietas humana mouebat ad huiuscemodi spectaculũ ꝯuenire / maxime mulieres: quarũ quodaꝫ instinctu nature magis pius est sensus et ꝓnior in lachrymas: cũ aliquorũ viderint aut audierint passiones: et seuas ꝯspiciũt nouitates. Et sepe intantũ earũ sensus humana pietate atqꝫ cõpassione mollescit: vt sepe quos nõ cognouerint neqꝫ viderint / positos in afflictione deplorent. Et nescio vnde plerũqꝫ fletus eius efficiť dulcis: ⁊ lachrymas querũt materiã effundẽdi: necnõ virgo mater incognita / sꝫ maria cognita mater multos ad hanc sequelã moribus / non verbis adduxerat: vt viderẽt mores eius ĩ morte filij eiꝰ. Erat porro mirandũ virginẽ insolitam publico / nisi dũ erat cũ filio: deuitantẽ aspectus hominũ / cõsortia mulierũ / silentio frenatam / virtutibꝰ fretam / viduatam viro / derelictaꝫ virili consortio: cum sibi vterinis sororibus ⁊ alijs mulieribus crucifigendũ filium sequi: cũ mos mulierũ non sit / velle videre filios trucidari: et executionẽ illius sententie / que filium crudeli pena siue morte diuerberat. Stupebant autẽ omnes qui nouerant huius hominis sic addicti matrem: ꝙ etiam in tante pressure angustia silentiũ seruabat / christiformis facta: qui cũ malediceret / nõ maledicebat: ⁊ cũ pateretur / nõ cõminabatur: nec aliq̃d impatiẽtie siue tedij resonabat. Que omnia mater tenebat districta censura. Fallũtur tamen qui pietatis causa ⁊ eliciendi ab oculis audientiũ lachrymas / aliter cõcionãdo declamãt. Doluit pia mater / sed nihil gessit impꝫtinẽs. Multeqꝫ mulieres pietate atqꝫ cõpassione ferebanť ĩ illã: ꝙ filio vnico ꝓuabať: ⁊ quod horrẽduis / velut reꝰ turpissima morte damnandus: sequebãturqꝫ iesum pietate matris: atqꝫ viderunt filiũ crucifigi. ⁊ aĩaꝫ exhalare. Impscrutabilis obijciť causa cõmouẽs: ꝙ multitudo populi ⁊ mulierũ christũ ad videndũ eius spectaculũ sequeretur: ⁊ eo varia quo morti adducebatur / qui pluries corda multorũ predicando atqꝫ mira faciẽdo cõmouerat. Et sicut in delatione dixerũt iudei / ꝙ populũ cõmouit docẽs: sic cõmouit ⁊ moriẽs: idẽ in omĩbꝰ christꝰ docẽs et moriẽs. Necnõ et secreto tractu Christus post se multitudinẽ populi sexus vtriusqꝫ trahebat: vt viderẽt signa magnalia: vt boni cõfortarentur / ⁊ mali confunderenť: vt agnosceret charitas qua dilecti fuimꝰ: preciũ quo redẽpti sumus vt approbareť innocẽtia: cognosceretur iniusta sententia: vt audireť septiformis doctrina crucis: comprehẽderetur in christo patiẽs cõstantia mentis: ⁊ deitatis professio audireť: vt videretur quomodo ⁊ cui compatiũtur insensibilia elemẽta: in quẽ tantũ rationalis creatura desenit. Sed muleres plangebant ⁊ lamentabanť: Plangebant compassione filij siue matris. Et lamentabantur: quoniã in illo die in hierusalẽ contra christũ iniusta fuit lata sentẽtia. Plangebant suꝑ christũ pie mulieres: qui festine ducebatur ad mortẽ / vite donator et sanitatis restitutor: cui nulla dominabať iniquitas / vnde

taliter moreretur. Memores erant bonorū que
ipse sepe pluribus fecerat: ⁊ nullius ei⁹ conscie
mali. Dulcedo sermonū eius nō erat abolita: ⁊
pietas vult⁹ eius in memoria sequentiū adhuc
erat: impietatē preualuisse in iudicio ferebatur:
vnde hic derelictus ab omnib⁹/ sic tradebatᷓ in
mortē. Et vt consyderationi hoīm plus accre-
scat: nemo ꝓ ipso fertur emisisse sermonē. Sed
preualēte iniusticia/ virtus in pessundationem
deuenit. Talibus mulieres acte prospicijs/ plā
gebāt humanitus super christū: et seuaꝫ homi-
nis lamentabātur adesse fortunā. Ad quas sal-
uator conuersa mente solers/ in animo clarus/
agonista intrepidus/ vtilia semꝑ docēs: cautelā
adhibens pro futuris/ quorū erat om̄ino ꝑco-
Lu. 23 gnitor/ dixit: Filie hierusalē/ nolite fle-
re super me. Filias hierusalē appellat/ tan
ꝙ i illa genitas atꝙ natas. Nā ex antiquo mo
re loquendi/ genitorū suorū atꝙ natoruꝫ mater
om̄is ciuitas dicitᷓ. Prohibētur flere suꝑ Chri-
stū: quia nec opus habet cōpassione humana:
nec reuocatio sententie siue mortis ex lachry-
mis om̄ino proueniet. Sed nec plangendū su-
per euꝫ qui voluntarie patitᷓ: et qui possit elabi
de manibus ministrorū: nā neꝙ pilati a iudeis
malesuasi sentētia christū cogebat in mortem.
Dictabat christū mori illa sentētia nō cogebat
nec copia militū et ministroꝝ īferre christo vio-
lentiā potuisset: quos ipse poterat vno ꝟbo cō
terere vl̄ terreee Nulla restis suffecisset ad vicu
lū/ si voluisset effugere. Volūtari⁹ siq̄dē accede
bat ad mortem: q̄uis vi trahi ab aspicientibus
crederetur. Quocirca mulieribus dicit: Noli-
te flere super me: sed suꝑ vosipsas flete. Nolite
flere super me: qui spōte subeo mortē: q̄ lethi
et vite imperiū habeo: cui nihil deperit moriē-
do: cuius suscitatio facilis: quē pater etern⁹ nō
derelinquet: neꝙ permittet ingredi corruptio-
nem: quem post triduū tremefacta terra citissi-
me suscitabit. Sed suꝑ vosipsas flete. Hoc nō
soluꝫ ad illas mulieres sequentes refertur/ sed
ad totaꝫ hierosolymā ciuitatē: in qua christus
mortis proscriptionē tam iniuste acceperat: in
qua nemo fuit qui ꝓ christo se opponeret atꝙ
clamaret contra perfidiā sacerdotū: aut allega
ret ipsius innocentiam: nisi gentilis iudex/ qui
etiam male iudicando defecit. Sed verba dice-
bantur ad illas que sequebantᷓ plangentes: vt
earum numero tota ciuitas futuro periculo in-
cludatur. Mos em̄ est sacre scripture numero
paucorū siue vnius multitudinē sepe cōcludere
necnō et plerūꝙ vni misso nūcio aut aliq̄d as-
serēti/ tanꝙ multitudini respōdere. Nec em̄ in-
telligamus in illa christi allocutione illas aut
dumtaxat mulieres intelligi/ sed etiā magis vi
ros: quorū funestis clamoribus mors Christo
irrogata cognoscitur: et quorū neglectu nō fu
it iniusticia ꝓpulsata. Suꝑ vos flete hierosolo
mite. Super se fleat ciuitas hierosolyma: q̄ ꝑ-
ut a vobis crudelᷓ iniusticia est egressa: sic in vos
nisi penitentiā dignā egeritis/ seua pena deseui

et. Nā idcirco ad fletū penitentie illas inuitat/
vt futuraꝫ precaueāt vltionē. Nec em̄ tali odio
Christus agebatᷓ in eos/ vt vellet ferire: magis
aūt id agebat/ vt tā crimen horrendū penitudi
ne cū lachrymis lauaretᷓ: ne inueniret quos ha
beret vlcisci. Exiliori em̄ sensu ī his verbis agi
tur: vt magis sit flendū super presidentē iniustū
ꝙ super iustum occisum. Et amplius est vallā-
da doloribus iniquitas preualens/ ꝙ innocen-
tia iniuste succumbens. Nam bonitatis posses
sor tm̄ corpore premi potest: iniquitatis actor ī
vtroꝙ confunditur. Nihil adimitur iusto/ qui
etiam per mortem euadit et carcerem: et liber-
tatem citouolam anima ipsa sortitur. Iniquus
vero super se iniquitatis miseria: et si nō corri-
gitur/ cōtinua mesta deploret. Fleant super se
miseri peccatores: et eo amarius/ quo se credāt
esse feliciores. Nō plangāt super iustos: qui eo
beatiores fiunt/ quo ampli⁹ in hac vita torquē-
tur. Denegat his verbis dominus noster Je-
sus christus super virtutis alumnos esse plan-
gendū/ si quomodolibet huius mūdi aduersis
agantur: velut super eos qui arduis agonibus
palmiferū culmen attingunt: sed super his qui
proprijs criminibus ad inferos nempe descen
dunt. Super omnia vero plangendū esset in-
exhaustibilibus fontibus lachrymarū de ipsa
hominū prauitate: qua imo quia omniū crea-
tor offenditur. Vtiꝙ malum est/ ꝙ iustus iniu-
ste patitur: vtiꝙ maluꝫ est ꝙ iniquus preualet
aduersus eum: super om̄ia peius est ꝙ regi om
niū displicetur. Sed neꝙ ita ex ista saluatoris
sententia censendū est/ ꝙ omnino fletus com-
passionis arceatur: cū et Job dixerit: Flebam Job. 30
quondam super eo qui afflictus erat: ⁊ compa-
tiebatᷓ anima mea pauperi. Sed cōpatione vni-
us ad alterū horum dominus loquitur: vt ma-
gis flendū sit super iniusticiā/ ꝙ super qualem-
cunꝙ temporalē miseriam: quia illa deo emu-
la/ plerūꝙ presentē et eternam penā nanciscī-
tur. Ista fulta virtute deo grata/ ex ista excer-
pta immarcescibilē gloriā plene sortitur. Sed
hanc deplorationē iniquitatis et iniusticie ho-
minū: que deo contumeliā generat/ ⁊ agēti cer-
tū supplicium: Hieremias vaticinatus asseruit:
et petens amaro animo dixit: Quis dabit ca- Hiere. 9
piti meo aquam: et oculis meis fontem lachry
marū: et plorabo die ac nocte īterfectos filie po
puli mei? Quis dabit me in solitudine diuerso
rū viatorū? Derelinquaꝫ populū meū/ et rece-
dam ab eis: quia omnes adulteri sunt: et cetus
preuaricatorū extenderunt linguam suā qua-
si arcus mendacij/ et non veritatis. Confortati
sunt in terra: quia de malo ad malum regressi
sunt: et me nō cognouerūt dicit domin⁹. Con-
sonant ista verba sentētie saluatoris: qua muli-
eres ad super seipsas et super earū filios remit
tit vt plorent: quia propter inherentē malici-
am/ nō propter corporalē miseriam est plangē-
dum. Adnectit enim fletus et plorationis cau-
sam: quia omnes adulteri sunt ⁊ cetus preuari-

catorꝝ. Adulteri profecto erant iudei: pro eo ꝙ a dei thoro recesserant: rigorē vere fidei nō seruā tes. Et quedā cogregatio facta erant p̄uarica tionis mandatorꝝ dei. Et extenderūt linguā su am quasi arcū mendacij cōtra christū: falsitates quas ipse non dixerat imponētes. Et suffocaue runt in iudicio veritatē: vt vna submissa/reliqua ꝟo tacita christus morte crudelissima damnare tur. Qui cōfortati in terra ꝯtra christū vocibus inualescentes/ ꝛ de malo cordis ad malū operis sunt egressi: vt christus a mūdo huiuscemodi ꝓ scriberet: ꝛ nō cognouere immo cognoscere no luerūt christū/qui verus dei est filius: sicut dixit ab eterno/ ꝛ ꝑ scripturā omnipotēs pater eius. Luce clari9 patet ꝙ hic potius iniq̄tas ꝙ̄ mise ria deplorat. He profecto sententie deriuant ad quosq; alios peccatores deuz quomodolibet offendentes: qui suꝑ semetipsos inconsolabilē dolorem deberēt inducere: atq; maxillas ꝛ ora lachrymarꝝ riuulis irrigare: vt nulla eis esset cō solatio super terram/donec indulgentie atq; re missionis peccatorꝝ astipulatio haberet. Et ꝙ̄ uis multe mulieres essent q̄ ipsum a galilea se cute fuerant: solū ad hierosolymitas videtur di rexisse sermonē: quarꝝ maior numer9 in quo clau debat ipse minorē. Q, autē adiecit/super filios vestros: ad penā futurorꝝ ferebatur: ad cōfirma tionē illius impꝛecationis quā sibi exquisie rat coram pilato populus iudeorū/dicēs: San guis ei9 suꝑ nos ꝛ super filios nostros. Et rata facta est illa sententia/ ꝛ iustis demeritis diuina iusticia decernente. Nunc aūt saluator illā con firmare videtur cū mulieribus plangentibus di cit: sed suꝑ vosipsas flete ꝛ suꝑ filios vestros. Si literā tantū consyderamus/ forte hoc ideo dice bat: quia hierusalē tradenda erat exitio a prin cipibus romanorꝝ. Sed neq; ipse christus cū su per hierusalē fleuit/ credēdus est fleuisse oculis super edificia subuertenda: non em̄ erat dei filij resolutionē compositorū lapidū deplorare: nec ad hoc venerat/sed pericula ꝛ ingratitudinem animorꝝ: pro quibus etiā penā venerat tolerare Ad quā deplorationē remittit mulieres hiero solymitanas: quas velut sibi compatientes allo quit. Et forte vxores erant ꝙ̄plurime illorꝝ viro rum/qui de christi morte dolebant: sed non pre ualentes maiori nequitie tacuere. Alio aūt sen su hierusalē filie anime sunt pacis: que suꝑ nul lo affici lamētis/doloribus debent preterꝙ̄ suꝑ quod dei displicentiā generat. Nihil em̄ mesti ca dignū nisi peccatū. Rationem aūt retorquē do lamentationis ꝛ fletus in se ipse saluator an nectit. Quoniā ecce veniēt dies in quib9 dicēt: Beate steriles ꝛ vētres qui nō genuerūt: ꝛ vbe ra que nō lactauerunt. Mos est hominū vltime afflictorꝝ: qui tantū istam/nō aliam vitā consyde rant/huiuscemodi verba proferre: vtinā nati pe nitus nō essemus. Et quia vndiq; agūtur angu stijs: nec adest copia euadēdi: beatificant q̄ mun di huius miserias nō viderunt: et illos extollūt laudibus/quib9 generandi nō affuit virtus nec officium nutriendi. Ad gurgitem miseriarū spe ctat lucem mundi hui9 noluisse vidisse: atq; bea tificare steriles ꝛ nō alentes pariter ꝛ nō natos Tunc incipient dicere montib9/cadite suꝑ eos: ꝛ collibus/operite nos. Hec om̄ia quocūq; mo do ab euangelistis ꝓferant/optatiua sunt: et ad id referūtur quod in tribulatione maxima posi ti aut videntes ineuitabiliter imminere: vellēt inuenire latibula: ꝛ optant voragines montium colliūq; cauernas. Hec omnia conātur pleriq; referre ad tēp9/quo hierusalem a romanis fuit euersa. Quod intantū reor inquantū seua ꝛ hor renda punitio immanitatē cōmissi sceleris pan dat/arguat. Aliter ꝟo ad altiora me altior sen sus vehit: vt potius ꝑ die iudicij quo detruden tur i infernū ineuitabiliter pctōres/p̄dixerit ista saluator: quod de iuda in eternū dānato hester ne predixerat: Melius sibi fuerat si natus non fuisset homo ille. Quod verū est per istam asser tionē de cetu omniū damnatorꝝ: ꝛ quod dictum de iuda/ꝛ quod saluator mulieribus est locutus cognoscim9 in vnā ꝯuenire sentētiā: vt nō nasci sit melius ꝙ̄ dānari/ꝛ beatam esse sterilitatē ꝛ in alitionē: ꝛ velle opprimi montib9 ꝛ collib9 ope riri/ꝙ̄ detrudi eternaliter in infernum. ¶Possunt etiā per has mulieres christum sequentes quas pie saluator alloquit/ ab illo tēpore vsq; in finē seculi futuri p̄dicatores intelligi: quibus typice suadetur vt ipsi seipsos deplorent/flendo mittē tes semina regni dei: ꝛ alios fletum doceāt ꝛ la mentū/super patratis sceleribus magis ꝙ̄ suꝑ domini passionē. Quā deplorasse sceleribus nō correctis/ ꝛ nō emissis lachrymis ꝛ singultibus suꝑ eis/fletus est infantiū ꝛ muliercularū plan gentium ad fabulas poetarum. Aut em̄ recitari audiūt epitaphia varie seu strenue mortuorum. Magis ꝟo dixerim lamenta somniantium: qui cū vigilauerint/in risum per somnū visa cōuer tūt. Et mirū me vidisse sepe recolui audita chri sti passione multos etiā reprobos ꝓrupisse in la chrymas: quas vt elicerem ab oculis audientiū cōcionando ad populū/stulte nescio an perite ꝑ pia verba sepe tentaui. Quod ꝛ feci/sicut fere so litum est oībus qui declamant: maximo ab illo tēpore siue die quo ecclesia christū per sua offi cia recolit crucifixum. Cūq; ad ꝓpria remeasse illos aspicerē/ christi passionib9 ꝛ lachrymis ꝛ virtutibus valedixisse cognoui: ꝛ de pristina cō uersatiōe nihil mali fuisse ademptū nec fleuisse facinora: ꝓpter que passio fuit collata quā fleue rant. Quib9 ꝛ similibus ceteris gratius esset at q; salubrius ꝙ̄ passionē/ passionis elementa fle uisse. Ipsa siquidē peccata q̄ precesserant ꝛ que futura/christū pati sua voluntate fecerūt: super quib9 doloribus et meroribus affici necessariū est: etiā si suꝑ passionē non tamen impie/sed pie hominū anima letaretur. Quē fletum per p̄di catores suaderi debere in typo mulierū/spiritus sanctus ꝑ hieremiā prophetam asserit: Audite ergo mulieres verbū domini: ꝛ assumāt aures vestre sermonē oris mei: et docete filias vestras Hiere. 9.

lamentationẽ: ⁊ vnaqueqꝫ proximã suam plan-
ctum: quia ascẽdit mors per fenestras nostras:
ingressa est domus nostras. Mors peccatũ in-
telligit: quod per fenestras varias appetitionũ
quas aperit peruersa voluntas/ ⁊ per quinqꝫ in
cautos corporis sensus ingredit. Cuius rei cau
sa fletum iubet fieri ⁊ lamentũ. Quadam etiã cõ
paratione sui/ peiora mala ventura prenunciat
Lu.23 cũ dicit: [Quia si i viridi ligno hoc faciũt: quid
in arido fiet?] Per similitudinem nõ per ppri-
etatẽ saluator tunc loquebatur/proprietatẽ vo-
lens mentis hominũ introferre. Uiride lignuz
ad tempus sue cõuersationis inter homines re-
tulit: aridũ vero subseqũẽs. Necnon ⁊ viride li-
gnum retulit ad seipsum: aridũ vero retulit ad
omnem hominũ cetum peccatorꝫ/siue iustorum.
Sensus quidẽ huius eloquij sic elucet: Si ex tẽ
pore quo mundo traditus sum visibiliter cõuer
sari/tot sunt exorta pericula: vt iniquitas regnũ
habeat: innocẽtia prostrata succumbat: quid er
go erit in posterũ/ cum strages odio mei nomi-
nis crebrescent: cũ aduersus euangelium meum
totus armabitur orbis? Si in viridi ligno chri
sto iesu dei filio hoc faciunt: quid fiet in homi-
nibus qui aridi a radice boni operis/ etiã bone
voluntatis sunt? Si a mundo per iniusticiã pre-
cidit viride lignũ: qua iusticia remanebit ⁊ ari-
dum. Si punitur vt malefactor/mediator dei et
hominũ homo christus iesus/dei fili9/homo ve
rus: quomodo mũdi mala ⁊ calamitates euadet
iustus siue iniquus? Uiride lignum christus etiã
sola virtute radicis: suppositat eñ eum verbuz
eternũ. Uiride lignum christus ex spiritusancto
conceptus est. Uiride: quia deficere nescit: qui
etiam suapte morte multatus potenter ipse sur-
rexit. Uiride lignum christus: sub cuius vmbra
quiescit malis ardorib9 estuatus. Uiride lignũ
christus: cuius folia verba in seculum seculi nõ
Ps.1. marcescunt. Uiride lignũ christus quod plan-
tatum est secus decursus aquarum: folium cuius
non defluet: ⁊ omnia quecũqꝫ faciet/semper pro
sperabũtur. Aquarum pfecto decursus est pro-
fluentia populorꝫ. Unde in Apocalypsi dicitur:
Aque multe populi multi. Iuxta quos christus
per carnis assumptionem plantatus: quia incar
natus est: vt labẽtes per mortem que intercape-
dinẽ nescit: ⁊ per peccata que fragilitas aut ma
licia humana impretermisse cõmittit/ habeant
quod capiant ne labantur. Uideant lignũ/chri
stum scꝫ: quod teneant ne fluant in mare dam-
nationis eterne. Folium quidẽ eius permirum
viride dicitur/si nunꝙ defluet. Folium eius est
euangelium eius. Nunꝙ defluet/quia ineternũ
est: nunꝙ defluet/quia immarcessibile penitus
est. Et omnia prosperabuntur que faciet: quia
omnipotens est/et voluntati eius nemo resiste-
re potest. Se lignum viride pauloante predixe-
rat: cum discipulis suis in monte oliueti pie ser
Joh.12. mocinaretur: Ego sum vitis vera/vos palmites
Sed viride hoc lignũ palmites quos emiserat
scꝫ apostolos perdidit: quia omĩbus discipulis

valido moriẽdi timore perterritis ac fugatis in
ter hostium manus seuas male tractando solus
ipse remansit. Quid ergo fiet in arido si abscisi
sunt palmites a viridi ligno? Iam eñ ariditas
in his qui boni credebantur/aderat: ꝑm senten-
tiam saluatoris: Si quis in me non mãserit/mit Joh.15
tetur foras sicut palmes: ⁊ arescet. Non igitur
apostoli manebunt in christo: qui iã mente abo
lita fide negauerant christum. Petrus autẽ tri-
no negationis verbo inficiatus erat. Sed non
venit in apostolos equa sentẽtia: vt in ignẽ eter
num more ligni aridi mitterẽtur. Subuenit eis
occultis modis ⁊ meritis gratia saluatoris. Sed
in arido quid fiet? Quod ad prefatam sententiã
sequitur: Colligẽt eum ⁊ in ignem mittent/⁊ ar-
det: vt ex pena culpam prenotet/⁊ ex vtrisqꝫ ma
la futura pnunciet. Uiride lignũ christus cessit
nemini pre timore aut pre aliquo interminato
periculo. In arido quid fiet: cuz ꝑm propheticũ
saluatoris/in fine seculorũ arescẽt homines pre
timore ⁊ expectatione/que superueniet vniuerso
orbi? Omnis vero ariditas quã sic saluator pre
nunciat: aut ex insufficiẽtia hominũ est: quia ꝑm
apostolum/non sumus sufficientes cogitare ali 2.Cor.3
quid ex nobis: multominus et agere: sed omnis
sufficientia nostra ex deo est: et de iure subiecte
materie in nihil tendimus: quia ex nihilo creati
sumus: ex creatoris aũt intuitu sumus quod su-
mus: ⁊ agim9 bona q̃ facimus. Aut est ariditas
ex hoĩm ptinaci malicia: qui seipsos pcaci acti-
one/humore gratie arefaciunt. Aut ex malorum
fragoribus ⁊ terroribus tyrannorũ: quos homi
nes expauescunt. Aridi profecto sunt homines
qui a seipsis non habent vnde aliquid boni fa-
ciant: ⁊ habent vnde mala cõmittant atqꝫ defi-
ciant. Quoniã autẽ viride ⁊ aridum vera cõtra-
rietate vt cetera contraria distinguũtur: si chri-
stus viride lignum est/ antichristus aridũ erit.
Proinde vt intentio christi est/subnectantur ⁊
verba. Si in viridi ligno christo hoc faciũt: in
arido antichristo q̃d fiet? Sed nec referat quod
dicit ad christi corporis proprij passiones: vt ex
eis velit tanꝙ maioribus compati passionibus
aridi ligni. Non eñ magnipendit saluator nisi
ex causa iusti siue iniqui corporis passiões. Nec
ex hoc querit corda hominũ aduertere in dolo
rẽ/ꝙ antichristus aut quilibet iniqu9 vel iustus
sit ꝙ christus maiora passurus: sed cõflictatiões
ecclesie in varietatẽ persecutionũ sub diuersis tẽ
poribus ⁊ regibus futuras prenũciat seniores.
Argumentũ magnũ est future cladis: ꝙ tam de
omnib9 discipulis atqꝫ apostolis/ꝙ etiã de mu-
lieribus nullus sibi remãsit fidei veritate cohe
rens: excepta virgine matre/ac etiã latrone: qui
secum in cruce pendens credidit. Magna pro-
tinus strages vbi dux solus relinquit: ⁊ ipse tan-
dem addicitur morti. Crudeliorꝫ ⁊ inuisibilium
futurorum malorum facta proportione creden-
tium/id quod tũc in christo ⁊ sub christo ageba
tur/ ꝑsagium erat. Uerba siquidẽ scripture diui
ne magis sunt in sententiã cõsonam geste rei/⁊

in intentionē dicentis ab expositoribꝰ aut intel-
ligentibꝰ transferenda ꝙ discutiēda ꝑ singula:
ꝓ eo ꝙ sacra scriptura omne genꝰ loquēdi com
plectit/vt aut explicite aut enigmatice percipi-
atur quod dicit. Ad iniuriarum autē redundan-
tiā ꝑficiendā: cum duceret ad occidendū/ socie
tatem habebat latronū. Unde refert: Duce-
Lu.23. bantur autē et alij duo nequā cū eo:
vt interficerētur. O seueritas ꝛ opprobri
osa cōditio: vt socios nequā habeat q̄ nunꝙ vo
luit quod nō posset efficere: nunꝙ fecit nisi pro
Mat.27. batū in fornace iusticie. Et venerunt in eū
Mar.15. locum qui dicitur caluarie locus: he
braice autē golgotha. Et deposita cruce
de dorso simonis vt affigeret in illa iesus: ꝛ pas
sionis ad irrogandā asperā mortem/instrumen
tis vndiqꝫ presto factis: anteꝙ satellites manꝰ
Mat.27 ad crucifigendū apponerēt: dederunt ei vi-
Mar.15. num myrrhatū bibere felle mixtum.
Et cū gustasset/ noluit bibere. Uinum
myrrhatū cum felle ꝑmittitur anteꝙ fodiatur:
vt singuli sensus singulas habeāt passiones. Et
lingua que docuerat dulcia verba vite/recōpen
sationem habeat in vino myrrhato alicuiꝰ ani-
mal' amarissimo felle mixto. Implacabili odio
iudei oderant linguā illam: quā talibus ordina
uerant amaricari saporibꝰ. Memores eñi erāt
quoniam damnatos illoꝝ mores arguerat: Ci
tius etiā autumātes eum mori/ huiuscemodi li-
quoribus ꝑuenerunt: ex felle adhibito preosten
dētes/quoniā interius repleti odio amaro erāt
Amaritudinē continet illa vesicula: ꝛ ex vlla par
te atqꝫ in animali aliquo non dulcescit. Sed si
nō me fallit opinio: credo ꝙ cētaurā herbam q̄
fel terre propter insertam amaritudinē a pleris
qꝫ vocatur/vino amaro ad amaritudinē augen
dam ꝑuerso studio miscuere: que sordidius in-
uenta fuit ꝙ fel cuiuslibet animalis quomodoli
bet trucidati. Non autē refert credere quid ho-
rum fuerit dū multiplicatis habentibus asperū
sensum christi passio peraugeᵗ: ꝛ innotescit per
Psal. amplius insatiabilis ꝑfidia iudeoꝝ. Longe an-
te dauid in christi persona predixerat. Et dede
runt in escam meā fel: et in siti mea potauerunt
me aceto. Uinū myrrhatū dicitur/aut quia myr
rhā habebat immixtā: aut quia velut myrrha sa
piebat amarū. Admixtio fellis/admixtio ampli
oris amaritudinis erat. Aut totum hoc quod de
amaritudine per myrrhā/fel ꝛ acetum dicit/ sit
expressio amaritudinis ex rebus illam habenti-
bus ex natura: siue vt sanius omnino credamus
ista omnia in suis ꝓprietatibus affuisse in desi-
gnationē eius: ꝙ electa vinea/scꝫ synagoga iu-
deorū in omne genus amaritudinis inuisibilis
sit cōuersa: ꝛ propinauerit christo corporis mor
tem/ omnēqꝫ legis ꝛ originalis iusticie ꝑuarica-
tionem. Et nihil deo amarius per displicētiam
offert: nihilqꝫ hoibus ad periculū amarius re-
seruatur: ꝙ dei derelictio ipsiusqꝫ ꝓcax offensio.
Christus autē cum gustasset/noluit bibere. Gu-
stauit christꝰ oñes passiones: sed nō absorbuit/
quin reliquerit sequacibꝰ posteris: nec aboleuit
mortē que originaliter ꝓuenit ex parentibꝰ pri
mis. Quāꝙ eñi sua passione nostra peccata de-
leret/reconciliaretꝛ patri: non tñ mortē abstulit
nec passiones vt nō essent/absorbuit. Relinq̄n
de ꝑfecto erant diuino ꝛ infallibili decernente
decreto mors hoibus ꝛ passibiles passiones: cū
quibꝰ humana natura certaret ad premiū/ eua-
deretqꝫ suppliciū: ꝛ angeret timore/que amore
primo non steterat. Et si impassibilis ex christi
passionibꝰ atqꝫ morte humana natura facta fu-
isset ꝙ nullo modo pateret aut moreretur/super
bisset ꝑamplius: que passibilis manēs tantū su-
perbiuit vt diuina mādata supbiendo contēne-
ret: ꝛ nihilopenderet fides qua superna merere
tur/si ex morte christi hoibus in hac impassibi-
litas aduenisset. Nā vt non morerent homines
euāgelio colla subdidissent magis ꝙ ob fidem
beatitudinū bonorū honorabilium supernorū.
Gustauit christus ꝛ noluit bibere: ne ꝛ e cōuer-
so sensu christum a passionibus intelligamꝰ ab
sorptum. Nec etiā bibendo videret approbare
maleacta ledentium ꝛ seuientium iudeoꝝ. Nec
etiā si ad patiētiā ipsi ceteriqꝫ iniqui venire dis-
ponūt: irrogata opprobria et peracta hominū
scelera traiecit in odiū. Proinde christꝰ gustat
nō bibit huiuscemodi amaritudines. Tu igitur
si quippiā molestū pateris/velut saporē dunta-
xat appositū gustui sic congnosce: non aūt in vē
trem mētis per memoriā odiendo traijcias. In-
spice qualia pocula apponunt homini fatigato
homini ab hoibus pro ipsorū salute clamanti.
Ecce qualis est refectio hois in carne fere iam
lapsi. Uide cōpassiones ōstēsas homini de hoc
mundo in ꝓximo migraturo. Cum autē bibere
noluisset: post gustū decernente Centurione/sa
cerdotū principibꝰ infestantibus: processum est
ad impijssimā actionē/ videlicet ad crucifigēdū
omniū redemptorē. Et inter cetera euangelica
scripta que admiratiōe meū animū pulsant/hoc
potissimū est: ꝙ tantū ꝛ tanti hois crucifixionis
mysteriū duntaxat omni serie ꝑtermissa edicit
factū. Sed nō absqꝫ occulto mysterio/ita modꝰ
ab oñibus euangelistis extitit intermissus. De
quo tutius ꝙ ipsis nemini crederimꝰ. An forte
vulgata noticia q̄ sic dānati tradunt exitio/tē-
perauit manū/ne insererent in scripturis cruci-
fixionis modū. Seu spūssanctꝰ sic voluit: vt cō-
syderatio nō expressa ꝑ additamentū pia medi-
tatione ad meritū fideliū remaneret. Inquiunt
eñi cōmuniter oēs euangeliste: Postꝙ autē Mat.27.
crucifixerūt eū/diuiserūt vestimenta
eius. Ecce ꝙ crucifixione posita ꝛ ꝑhabita/in
aliud opprobriū deuenit: modusqꝫ addit. Aliꝰ
aūt dixit: Et crucifigentes eū diuiserūt Mar.15.
vestimēta eius: et latrones vnū a de Lu.23
xtris/et aliū a sinistris. Alius idē dicit vbi
crucifixerūt eū: Et cū eo alios duos hinc Joan.19.
et hinc: mediū autē iesum. Ecce oēs pre
tereunt ordinē: asserunt affixionē: aut ne videā
tur verbis narrādo succūbere: aut qꝛ vbiqꝫ ter-

rarū atq; regnoꝝ notum est qualiter executioni
tradit iusticia presidū: ⁊ qualiter latrones ⁊ ho-
micide ceteriq; nequā decreto legum ⁊ regum/
aut inferēdo mortē/aut mutilatione membroꝝ/
aut erubescentijs puniūtur: vt nō credamus ali
ter cruci affixum/ꝙ consuetū fuerit affigere cor
pora damnatoꝝ. Et aliqd quod expressum non
fuerit/ veridica plerūq; relatōe innotuit: ⁊ eccle
sia catholica pia credulitate suppleuit. Sed qd
aliud ꝓsumendū de christi crucifixiōe/nisi ꝙ cru
cem aptauerunt quo aptius ⁊ crudelius possent
iesum in illa cōfigere? Et enim expoliauerūt om
nibus vestimētis suis: vt nuditas esset ad oppro
brium/⁊ faciliorem redderet ad tormentū. Sed
quid viderūt tunc erat: quid nunc nostris consy
derationib⁹ prebet ꝙ ad penā subeundā expoli-
atur iesus dei filius/omnia suis ⁊ ꝯformibus de-
coribus vestiens? Sed vt nobis totus ostendat
nihil operiens/ nisi quod creatura suo captu nō
recipit: vt sicut nudus corꝑe monstrat dum pa-
titur: sic ⁊ ipsum verū deum omi amoto velami-
ne intuitiue in eterna gloria videam⁹. Prefert
nudum in passione corpus: vt ad nudū verbum
in deitate visuri veniamus. Idcirco in passione
fit prerogatio nudi corporis: quoniā ad clarā et
nudam dei visionē aliter non ꝑuenitur: nisi eius
merito passionis. Nudatusq; furibūde capitur
⁊ applicat cruci: Quis in nullo renitens/ad om
nia se tractabilē prebeat. Distenditur in crucē
corpore iesus: magis in animo ad hoīes chari-
tate distensus: vt etiā sui crucifixores non exclu-
derentur a charitate fontali. Etem̄ orauit ꝓ eis
Distensoq; presto sunt claui: ⁊ mallei desuꝑ feri
entes in manu valida affigentiū. Qui vt atroci
us ⁊ expeditius hanc impietatē perficerent: vt
in alicui⁹ piam meditationē venit/ trifarie sunt
diuisi: vnus dextram manū/alter sinistrā/ terti-
us pedes superpositos perualide destendentes
ictibus crebris ⁊ validis resonātibus super cla
uoꝝ capita configebāt: prius vnā/ deinde aliā/
demū pedes credamus esse confixos. Penitus
hoc tenendū est/satellites illos gerende rei om
nem aptitudinem inuenisse. Accedat igit secure
pia credulitas ⁊ pietas credēs: ⁊ quod apti⁹ vi
derit/teneat: dūmodo a religiōe vera nō discre
pet. Premebat ⁊ configebat immisericorditer
illa caro: ⁊ illud corpus erat in illa hora in seua
passione ab oibus derelictum. Et etiā ipse chri
stus semetipsum reliquit in penis: vt nec leuiga
rentur virtute deitatis/sed magnanime ferrent.
Sonitus generatus ex collisione claui carnem
dominicā penetrantis ⁊ mallei desuꝑ ferientis/
fortiter resonabat in auribus astantium: magis
autē in cordibus diligentiū dolorib⁹ reboabat.
Actitabat malleus clauos ad cōfigendū domi-
nicū corpus: corda vero diligentiū/maxime theo
tocotis validius feriebat. Sentiebat christus
dolores in carne/sed nec animo mouebat. Dile
cti fuit potissime vnica inexplicabilibus penis
in anima fodiebat: ⁊ singultib⁹ ⁊ lachrymis/eiu
latibus irremediabilib⁹ christo patienti sic cru
ciformis astabat. Quis ⁊ quāt⁹ aut qualis plan
ctus esset aut decuisset/ꝙ scripto edicere/ pteri-
re silentio vtilius ratus sum: ne minus ꝙ fuerit
scribens/pijs mētibus quib⁹ pro christo fletus
est dulcis/ flendi ⁊ meditandi ampliora ꝓcidam
materiā: aut excedens quod fuit/nō vera descri
bam. Jesus aūt nec charitatis oblit⁹: nec ad re
pendendū quod malo/ gratiā tardus: nec absor
ptus doloribus etiā dum crucifigit/pro suis cru
cifixoribus interpellabat ad patrē/dicens: Pa Luc. 23.
ter dimitte illis: nesciūt eni quid faci-
unt. Sciūt qꝛ crucifigunt/ignorant quē crucifi
gunt. Romani em̄ erant aut de gentibus incir-
cumcisis/ministri ⁊ milites pilati: qui hoc myste
rium exercebāt et nutriti sub cultura ꝑfidie/que
dicebat seruitus idoloꝝ: nec assueti erant vatici
nijs ꝓphetarū/vt cōiecturare possent aliquādo
dei filiū in carne debuisse venire: vnde oino ne-
sciebant quē crucifigebant. Quāobrē misericor
diter subuenit eis gratia saluatoris: ⁊ omis cul
pa est mitior faciliusq; meretur veniam/ que ab
ignorātia ꝙ que a malicia sumit exordiū. Nesci
ebant em̄ quid facerent: qꝛ presidis mādato pa-
rētes/ iusticie opera exequi arbitrabant. Nesci-
ebant quid facerēt: cum fidē credulā adhiberēt
diffamationibus iudeorū: ⁊ eis placere gestien-
tes animosius penis christū afficiunt. Magna
ignorantia tenebātur: quia credebant debitum
quod erat iniustum: ⁊ innocentē vt sceleratū ho
minē patibulo affigebāt. Proinde christus cō
stitutus in penis/agitatus a malis/repletus do
loribus: sed charitate vigens/ pro eis interpel-
labat ad patrē: Pater ignosce illis: nesciūt em̄
quid faciūt: Quia si iudei odio ⁊ malitia/isti vero
me officio ⁊ obediētia crucifigūt. Judei quippe
proprijs manibus nō fuerūt huius atrocitatis
ministri. Potest autē ex christi magna benigni
tate comprehendi: ꝙ etiam iudei ad hanc inter-
cessionē pro ꝯsequenda indulgētia ꝑtinerēt: illi
dūtaxat qui christum nullo modo cognouerūt.
Si vero sciētes in istā orationē venissent/ frustra
remissionis seu dimissionis causam inexisset sal
uator: qꝛ nesciūt quid faciūt. Est siquidē: qꝛ sem
per redditio cause. Quō ergo scientes q̄ fiebant
⁊ faciebāt aut ꝯsentiebāt in nece filij dei: ad istā
orationē potuissent ꝑtinere/cū tantū de ignorā-
tia sit redditio cause? Quō etiā ignorantes po-
tuissent excludi gentiles siue iudei: cū pro pecca
torib⁹ oraret: ⁊ velit oēs hoīes saluos fieri? Cru
cifixo christo ⁊ crudeliter in cruce pendēte sibi
in pena simili/sed causa dispari/hoīes asciscū-
tur. Et crucifixerūt cū eo alios duos
latrōes: vnū a dextris/aliū a sinistris:
vt christus ꝑuersa intētione agentiū esset in me
dio dānatoꝝ. Magis autē credat factū diuino
mysterio. Sed horrendū piaculū ꝙ cū latronib⁹
tam acriter plectit/qui nunꝙ ipsoꝝ lauerna por
tauerat. Uerūtamen ad aceruum penarū christi
augendū etiam iniuste leges in oibus fuerunt.
Lex em̄ iusticie dicit: vt qui similē cū alijs vitam
suscipiūt/similē sentiant in legibus disciplinā.

Rex p hoc christ9 in penis nec cū sceleratis debuit deputari: ne innocēs in pena fact9 similis impijs/in culpa credat oīno fuisse ꝯsimilis: nec nocentes dānari debuerāt cū innocente seu iusto ne consortio eius p eis innocentia crederetur. Sepe nāq agit ꝙ christus sociatus iniquis/ eorū mala obtexit in parte. Reconuertit autē ⁊ se pius/ꝙ iniquoꝝ societas iustis infamiam dedit. Fuit aūt pdicta iesu infausta societas: et cū sceleratis deputatus est: vt nihil christo credatur ex ipso aliquid puenisse fortuitū. Crucifixio latronū christo socialis/preter ordinē rei geste ad secretiora ostiū pandit. Latro incessor est viarum: aliena per notā violentiā rapit: ⁊ sepe hominem interficit: quia inuenit renitentē: siue qꝛ veretur quē expoliat accusantē. Angelus cadēs vnus est latro: sed penā portans eternaꝫ veniā nō mereret. Improperauit em̄ occultis modis filio dei: nec se peccasse cognouit/vt ad penitentiā volueretur. Genus humanū dextralis est latro: cui miris ⁊ occultis modis christus misericordiā fecit. Magis autē in istis latronib9 duo genera distinguūtur hominū peccatoꝝ. Illi p dei occultā misericordiā reuertuntur ad veniā/ habita cognitione delicti. Ac etiā illi qui per irreprehensibilē iusticiā/dei demeritis pprijs exigentibus nō consequētes veniā/ remanent sua obstinatione dānati. Sed vtriq latrones: quia se latrocinantur inuite a deo: ⁊ sibi propemodū violentiā faciunt: cū ea quib9 a deo se auferunt ipso nolente cōmittūt. Sed iudex equalis ⁊ medius christ9 iusticia immaculata decernet: quā indulgentiā penitētibus cōferat: ⁊ in qua pena reprobos etiā tacendo relinquat. At vbi crucifixerunt innocentē ⁊ duos nequā: iesum dei filiū non intelligentes altitudinē rei geste/ de mādato pilati per triumphalē titulū a reliquis distinxerunt. Iusserat em̄ pilatus vt sibi apponeretur causa qua crucifixus erat: quam iussit succincte scribi elemētis hebreis/grecis atq latinis. Causa vero huiuscemodi erat: Jesus nazarenus/rex iudeoꝝ. Que in quadam assula scripta erat: ⁊ apposita humano ingenio siue studio super caput eius amote paulisper: nō ꝙ caput ipsa contingeret. Qui titulus ideo causa dicit: qꝛ ob hoc crucifixus est/quia sic eū iudei accusauerāt tanꝙ se facientē regem ipsoꝝ. Que causa cum perlecta foret a multis/tā hora positionis ꝙ in modicis succedentibus horis: pontifices ⁊ pharisei gratulabātur: nec moleste ferebāt de apposita causa/sed de succincta scriptura: quā non humano studio/sed diuino mysterio sic iusserat scribi pilatus: timētes futuꝝ opprobriū/ne mūdo inclaresceret ꝙ regē ppriū crucifixissent: satagebant addi vt notior per additionē fieret causa dānati: nō ꝙ deleret que erat apposita. Nā sequitur.

[Scripsit aūt titulū pilatus/ et posuit sup crucē. Erat autē scriptū: Jesus nazarenus rex iudeorū. Hunc ergo titulū multi legerūt iudeoꝝ: quia ppe ciuitatem erat locus/ vbi crucifixus erat iesus. Erat aūt scriptū hebraice/grece ⁊ latine: Jesus nazarenus/rex iudeoꝝ. Dicebāt ergo pilato pōtifices iudeoꝝ: Noli scribere rex iudeoꝝ: sed quia ipse dixit/rex sum iudeorum.]

Non scripsit ppria manu pilatus titulū/nec apposuit: sed vsus est loquēdi vt quod subditi siue ministri pcepto maioris faciunt/ipse qui pcipit facere videat. Ali9 appellauit tantūmodo titulum: vigilantiori verbo marcus dixit/ scꝫ titul9 cause. Titulus a titane nomē accepit: vt lucescere quod agebat aut dicebat/faceret: causa vero erat ob quā christus crucifixus erat. Causa vo suberat/sed iniusta ⁊ omnio ex delatiōe falsa: nō tamē titulus ⁊ causa iudeos abstersit a crimine aut ab huiuscemōi morte ipsos reddidit immunes. Sed nec erat causa quā pilatus inscpserat/ sed erat dei eterna volūtas: vt redimeret homo qui ad tēporalia ꝯuersus/ab eternis errauerat. Exaratus titulus erat: Jesus nazaren9 rex iudeorum. Jesus: sic em̄ prenūciatus fuit ab angelo: Et vocabis nomen ei9 iesum. Et ex effectu competebat eidem: nomē quippe dicit salutare: ipse dūtaxat est qui saluandos saluat. Nazaren9 ex terra qua nutrit9 est: ⁊ interptatio vocabuli asserit in parte quod est. Nā ab omni labe mūdus mūdansq purgādos: sanct9 sanctoꝝ omnē sanctificandū sua virtute sanctificans: vnct9 vnctione spūssancti eterna. Et pius fact9 est omnib9 pie consecrat9 ex toto diuinis: immo ipse diuin9 ⁊ deus ex patre/homo ex matre: deitati ex omnibus cōsecrat9: vt nihil ad se/sed ad patrē oīa retulit: ⁊ pro hūano genere se cōsecrauit in ara in qua per asperū sensum corporis perdidit sensum. Virgultari9 est virgam cedenteꝫ populos semp habens. Et virga directionis est virga regni eius: scindens mare seculi labentis hoibus iustis: ⁊ castigans pharaonicos dignissimis et horribilib9 plagis. Floridus est vernantissim9 flos ascendens de radice iesse in odorē cūctorū viuentiū: qui viā quā florens in mūdo mōstrauit sequi atq diligere nō abhorrēt. Hec siquidē eructuat interptatio nazareni. Rex iudeoꝝ. Hoc ipse nō dixerat: sed in delatione falso sibi fuit obiectū. Verūtamen rex verissimus erat omniū regum/dn̄s dominantiū: qui nemini pripuit iura regnādi: sed ab eterno in forma dei erat dn̄s vniuersi: nihilq sibi ademptū cū in forma fact9 est serui: sed amplius actū est vt habebat forma dominabilis: nūc etiā habeat muta forma seruilis vt nec sit alius ⁊ aliud rex regū ⁊ dn̄s dominantiū/ ꝙ ab eterno vnigenit9 dei fili9 in tpe homo factus. Tanꝙ in humanis prudēs pilatus ⁊ pcauens in futuris/ lingue triplicis elemēto titulum fecit inscribi. Quod magis diuina inspiratiōe factū: velut caiphe pphetiā. Nam lingua hebrea lingua originalis erat: ⁊ eo digna quo pma: ⁊ in illa locut9 est christus: ⁊ mundū docuit que nesciebat. Que in diuisione gentiū per loqlam sola in populo ad dei cultū pertinēte remāsit. Greca vo propter scientiā ⁊ sapientiā grecorum sua dignitate pollebat. Nam greci sapientiā querunt. Latina lingua sup omnes alias ro-

Lu. i.

Ps. 44.

Apoca. 19.

manoꝝ imperio ⁊ dissertione ferebat. Unde ter
Jesus nazarenꝰ scriptũ erat. Primo elementis
hebraicis: quia ipse de genere illo erat. Secũdo
grecis elemẽtis: ꝓpter eos grecos q̃ aderant vt
referrẽt. Tertio elemẽtis latinis: vt excusaretur
apud cesarẽ siue senatũ/si mors christi sibi obij/
ceret ad crimen. Igit pilatus sup caput christi
premittebat excusationẽ. In his tribus linguis
apostolꝰ suas tantũ scripsit epl'as: vnã ad hebre
os: aliaꝫ ad romanos: duodecim ad grecos. Et
magis ꝑsagio factũ est/ꝙ in his tribꝰ linguis ie
sus appellatꝰ est rex: qm̃ omniũ nationũ ꝑfecto
est. Hunc titulũ cũ legissent iudei taꝫ hora qua
suppositus erat ꝙ̃ deinceps: qm̃ prope ciuitatẽ
erat crucifixiõis locus/ad quẽ facilis erat egres
sus ⁊ regressus in ciuitatẽ: Et multi exierũt cau/
sa visendi pendẽtia corpora: qui ducta nõ socia/
uerant: Et murmuratione in pp'lo iam deuolu/
ta: principes populorũ adiere pilatũ rogationi/
bus depcantes: ⁊ argutis sermonibꝰ suadẽtes:
vt aut deleret titulũ aut supadderet: qr ipse dixit
rex sum iudeoꝝ. Sed magna fuit pilati: nõ ex se/
sed ex dei virtute cõstantia: vt nec deleret quod
scpserat: nec adderet quod iudeoꝝ prauitas sub
missa falsitate petebat. Iniusta ⁊ in falsitate fun
data petitio secũ negationẽ portat: ꝙ̃ꝙ̃ sepe q̃d
petit/obtineat. Et admiratione magna suspen/
dimur: ꝙ tandẽ pilatus non denegauit iudeis fi
eri christi mortẽ: ⁊ tñ nunc tituli denegat aboli
Joã. 19. tionem siue additionẽ/ dicẽs: Quod scripsi
scripsi. Plus em̃ erat christũ adiudicasse mor
ti: ꝙ̃ tituli addere aut abolere scripturam. Sed
Mat. 2. nec ascolonita potuit delere hunc titulũ ⁊ titu/
latũ/cũ audiret a magis: vbi est qui natꝰ est rex
iudeoꝝ? Et frustrato labore sudauit necãs pue
ros/christũ posse necare se credẽs. Nec pilatus
christũ delere potuit: ꝙ̃uis sententiã mortis ex/
pauefactus aut male persuasus emiserit: qm̃ die
tertia resurrexit a mortuis. Sed nec presumpsit
amplꝰ sup impositũ titulũ: siue in parte cogno/
scens quod erat: aut nescius contestans ꝑsentia
ꝓphetizansq̃ futura. Ecce iesum statim mũdo
editum sequit titulus: nomẽ rem/famaq̃ virtu/
tes: Ubi est qui natꝰ est rex iudeoꝝ? Ecce mira/
cula facientẽ: regeꝫ vult eũ turba preferre. Sup
subiugalia sedens cũ hierosolymã ingredit/rex
israel a populo ꝓclamat. Ecce moriens rex iu/
deoꝝ impenitenter inscribit: vt etiã ex eo ꝙ ho/
mo vnitus deo/nascens/viuẽs et moriẽs credat
rex omnium seculoꝝ: et nihil sibi ex his que pas
sus est fuisse de regia maiestate sublatũ. Et ad/
denda erat in posterũ scriptura tituli triũphalis:
lis: nõ eo sensu quo petebant pontifices iudeoꝝ
vt christo in delatione obiecta falsitas/ nũc lite
ris lingue triplicis scriberet: sed veritate rei: vt
qui tũc scribebatur rex iudeorũ/nũc sit penitus
Apoca. 19. omniũ nationũ. Quod ioãnes i suo femore scri
ptũ alta ꝯtemplatiõe ꝯspexit. Et habet in vesti/
mento ⁊ in femore suo scriptũ: rex regum ⁊ dñs
dominantiũ. Nõ eo iure quo magi clamauerũt:
vbi est qui natus est rex iudeoꝝ? quo pilatus in/
scripserat: nec rogatus amouit acsi penitus esset
eo iure rex est et dñs vniuersi: cũ diuina non hu/
mana sint iura dominationis dñi saluatoris. Ac
per hoc nescius siue gnarus pilatus quod scri/
pserat omnino firmauit: spiritusancto desuper
hominũ acta librante: q̃ tam ꝑ ignorãtes ꝙ̃ sci
entes sua mysteria inter hoĩes ⁊ in hoĩbus ope
rat. Et acta minora minꝰ credenda fieri arguũt
sepe maiora. Nã si pilati decretũ non potuerũt
mutare iudei: quõ mutabũt ꝙ iesus nõ sit filius
dei? Si hominũ opera incõcussa firmantur: que
deus eternꝰ statuit quõ mutabunt? Conati sunt
iudei ne christus esset filius dei: conati sunt ⁊ ti
tulũ quo rex ipsoꝝ dicebat auferre. Sed neutrũ
potuerunt: quia vtrunq̃ fuit eterna ratione fir/
matũ. Magna hominũ peruersitas in hoc col/
ligitur: vt nocentes ex omni parte/iudicari atq̃
videri velint penitus innocentes. Criminosius
em̃ est velle iniquitatẽ regulis ⁊ floribus ornare
iusticie ꝙ̃ delinquere impetu voluntatis. Et in/
satiabilitas reprobe mẽtis apte colligit: q̃ nomẽ
pessimũ imponit illis etiã quos peremit. Morie
bat in cruce christus volũtati traditus iudeorũ
nec ipsi satiebantur/quin diffamare vellent per
titulũ. Hi ꝟo colligunt ex his qui titulum hũc
impugnabãt ⁊ causam: qui christo dei filio eter
nam nõ tribuunt potestatẽ ⁊ generationẽ a pa/
tre: aut qui filium dei credũt tempore minoratũ
aut in humana cõuersum: Necnon ⁊ illi qui as/
sumptum hominẽ non credunt eterna ⁊ diuina
maiestate seu potestate potiri: nec dei filium cre
dunt factum hominẽ seu hominẽ deum/omniũ
regum regẽ: designantur ⁊ illi qui oĩa nõ pla
cita dicunt iniusta: etiã si iusticia irreprehẽsibi
lis ex toto resplendeat. Huius vero pagani seu
gentilis hominis firmitas/subsequoꝝ christi ar
guit firmitatem: vt nullis intercessionibus aut
querelis permutetur quod noscitur vera ratio/
ne sanxitum. Plus em̃ est veritas appendenda
ꝙ̃ oĩs querulatio aut applausio plebeioꝝ/ seu
terror aut promissio regum ⁊ quorumcũq̃ prin/
cipum terrenorũ. Etenim veritas ab his/sed hi
a veritate non liberant. Replicatio quidẽ simi/
lis verbi quã edidit respõdendo pilatus/consy/
derationibus animũ tangit. Nam quid sonare
videtur: quod scripsi scripsi? Uerba decisa sunt:
sed supplenda ꝓ intentione dicẽtis: Quod scri
psi sic scripsi/vt ɓm presidentiã nostram muta/
re non liceat. Decet em̃ presidem ita preuidere
quod dictat: ne cogatur ex imperitia retractare
quod dixerit. More presidentis quia sic erat/lo
quebatur pilatus: ⁊ tanꝙ̃ homo ꝑdoctus ⁊ pro
uidus in agendis: vt quia preses/mutare nõ de/
bebat: ne plebs de ipso propter inconstantiam
ridiculum faceret. Et preintendebat prouiden/
tiam seruãdo constantiã/non permutare titulũ:
tanꝙ̃ male prouisum/ sed velut in aula pruden/
tie ꝑornatũ. Unde quod scripsi in tabula/prius
scripsi in prudentia. Quod scripsi literis/prius
scripsi in iudicio rationis. Hec replicatio affir/
mationẽ et impenitentiã penitꝰ habet: vt quod

scripsi/nō penitet me quia scripsi. Nec ſm istā
euidentiorem verborū consonantiā atq; sentē-
tiam factus est vt diceret: Quod scripsi confir
mo/ratifico/approbo/ aut remouere nolo: sed
ait: Quod scripsi scripsi. Mos antiqu9 est: qui
fere apud omnes inoleuit ex vsu: vt cū aliquid
queritur aliter dici aut fieri/aut ex toto dirimi
quod dictum fuerit siue preactum: ꝙ ab iratis
animis/et ab his qui ſm iusticie regulas omnia
dixisse aut fecisse se credunt: ita respōdet: quod
dixi dixi: feci quod feci: vt ex abundantia irati
animi aut rationem se habere credentis/ita ver
ba cōgeminet. Quod autem horū fuerit in Pi
lato/nō est nostrū disserere: sed tm̄ eius lauda-
re constantiā: vt quod scripsi/quia verū est ideo
scripsi. Processit forte geminatum verbum ex
animo indignato aduersus subdolam improbi
tatem: vt quod scripsi scripsi. Quid ad vos per-
tinet vltra querere? Compleui vestra vota: pen
det in cruce vester exosus. Si male peregi/ego
iudicabor a cesare. Si malū est quod scripsi/q2
scripsi; ego subiacebo/nō vos obnoxius vltio-
ni. Quid ad vos q̄d preses hierosolymitanus
a cesare missus in hac parte decernat? Vestrū
est audire atq; videre: meum vero est decerne-
re causas et titulos damnatorū. Hoc vero qui
legit/intelligat: ꝙ siue littera totum proferat
siue indigeat supplemento: ꝙ sensus magis cō
sentaneus veritati et diuine volūtati eliciatur:
ꝙꝙ in sacra scriptura per hominē dicta vel fa-
cta referant. Nā in his que dicta et facta ī scri
pturis sacris ab hominib9 referunt: ī plerisq;
maxime reprobatis alia sepe fuit intētio agen-
tis siue dicētis: alia ꝓuidentia dei desuper iuste
oīa decernētis. Declaramus autem ꝙ ꝑ ve-
ritate historie tendebant in eū omnes crudeli
ministerio: ꝛ vacabāt derisionib9 impie ꝑ pie-
Mat.27. tate pendentis. A sexta vero hora facte
Mar.15. sunt tenebre vsq; in horā nonā: vt ti-
Lu.23 mētes oēs fere absterrerent: nec lux ꝑstabat cō
ferēs ad lecturā. A nona vero cū fugatis tene-
bris lux adesset/hec cōcertatio facta est. Deco-
ratis aūt patibulis corꝑib9 damnatorū/ꝛ causa
posita suꝑ christū: milites pilati ad vestimenta
dolētis et pauperis diuidēda se ꝯuertūt. Et pri
mo pallium suū scindunt in quatuor partes: et
accipientes tunicam qua sub pallio vtebatur:
quam omnino inconsutilem et integrā in nullo
diuisam/et omni diuisioni cognoscētes ineptā:
velut rem pulchram in toto/ et competētibus
vsib9 aptā: turpē vero ī ꝑtib9 scissis aptis vsib9
nō tendendā: illam penit9 diuidere sunt veriti:
eam taliter disponētes/vt eius esset cui sors de
super ab eis missa concederet. Quod euangeli
Jo.19 sta sic refert: [Milites ergo cum cruci-
fixissent eum: acceperunt vestimenta ei9: et
fecerūt quatuor partes/ vnicuiq; militi partē/
et tunicaz. Erat autē tunica inconsutilis/ desu
per contexta per totū. Dixerūt ergo ad inuicē:
Nō scindamus eā: sed sortiamur de ille cui9 sit.
Vt scriptura impleat dicēs: Partiti sūt vesti-
menta me: et in vestē meam miserūt sortem. Et
milites quidem hoc fecerūt.] Crucifixis trib9/
milites accipiūt vestimenta. Sed de vestimen-
tis Christi/nō de vestimentis latronū euange-
lista cōmemorat cū dicit: Acceperūt vestimen-
ta eius/scilicet Christi: cuius erat propositum
recitare mysteriū. Et fecerunt quattuor partes
nō ꝙ Christus tot tunicas ipse habuit: sicut lit
tera sonare videtur: ꝙ vnusquisq; haberet par
tem et vnicā tunicā. Nam sequeret ꝙ sex vesti-
menta habuisset: vt saltē vnū fuisset diuisum in
quatuor partes: et tunica vna ꝑ quolibet: ꝛ tu-
nica incōsutilis/de qua euangelista expresse lo-
quit: quod nefas est referre/nedū ꝑ veritate fir
mare. Sed sic habet pius et catholicus intelle
ctus: Acceperūt vestimēta eius: et fecerūt q̄tu-
or partes: de pallio scilicet/quod desuper pha-
risaico more ferebat. Et vnicuiq; militi mutuo
more diuidendi se inuicem ipsi dederunt partē
scilicet quartam diuisionis iure competentē: ꝛ
tunicaz inconsutilē/illi dūtaxat cui prouenit ex
sorte. Propterea euangelista de illa seriosi9 ait:
Erat aūt tunica inconsutilis: scilicet illa q̄ vni
militū ex sorte prouenit. Inconsutilis que non
ex panno inciso aut diuiso in partibus cōsuen-
dis integrantibus tunicā facta est: sed indiui-
sa artificiali oꝑe in sua integritate surrexit: quā
forte pia mater eius spūsancto ꝑdocta/ in my-
sterium fecerat futurorū. Non em̄ vacabat ma-
gno mysterio: cui nō legimus in diuinis volu-
minibus simile vestimentū: que diuisa omī cō-
moditate carebat: integra vero manēs ad quod
erat facta seruabat/sc; vtile tunicale. Quod au
tem dicitur/desuper contexta per totuz: aliqua
erant supposita in decorem vestis: atq; vt esset
in seipsa tenacior: super quam prudenti consi-
lio atq; concordia milites assistunt ad mysteri-
um eis incognitū presignatū dicētes: Si diui-
dit/nulla vtilitas in cōmuni: appropriate vero
nulla: nā modica manebit ī partibus: vno filo
cōtinuato et reticulato tota protrahit. Resolu
ta in partes/ꝛ partes in particulas resoluētur
More aliarū vestiū videmus nō esse ꝯstructā.
Et subtiliter et circūquaq; inspecta: nō inueni-
entes vnde diuisionis cultellus apponeret/di-
xerunt: Nō scindamus eā: neq; violenta manu
aliquis nostrū illā sibi vendicare ꝑsumat. Nec
cōtendamus in veste/qui sumus in istius mor-
te cōcordes: sed sortiamur de illa cuius sit: di-
uidi nō potest: cōmunis esse potest: laboribus
nostris et militie nostre ista debet: nostro do-
minio vendicam9 illam: sed cōmune dominiū
redigat ad ꝑprium: ꝛ quod est omniū sit vnius
tamen in manuz arbitri nō tradamus: neq; su-
per negocia nostra constituamus quempiā iu
dicem: sed dominus vestis huius constituat ꝑ
sortem. Dixerunt ergo ad inuicē: Non scinda-
mus eam/sed sortiamur de illa cuius sit. Nam
sententia Salomonis est: Contradictionē cō- Prouer.18
primit sors: et inter potentes quoq; diiudicat.
Quod ꝛ factū ē vt scriptura impleret. Nec cre-

damus scripturā dauidicā huiꝰ partitionis at
ꝙ sectionis causaz fuisse: vt ideo vestimēta chri
sti diuidant atqꝫ distribuant ꝑ sortem/qꝛ sic scri
ptura predixit: sed qꝛ sic futurū erat/dauid pro-
phetarū eximius propheravit. Horū vestimen
torū dispartitio/magnū flumen eruditionū ef-
fundit. Modica vestimenta Christi nobis pau
pertatē insinuāt: ꝛ corporis inculti ostendit iu
diciū: vt etiaz diuiso pallio/tunica distributa ꝑ
sortē: vt nec aurea seu argentea zona/ neqꝫ cru-
mene plene pendētes/ nec calciamēta in ista di
uisione fuerunt: vt sciat dei filius nō quesiuisse
talia super terrā: exceptis quibꝰ se factū homi-
nē ostēdere oportebat: nec cōdidisse more ho-
minū testamentū temporaliū rerū/sed virtutū:
super quibus nō filios aut fratres carnis/ siue
quosqꝫ ꝓpinquos: sed tm̄ suos subsequos mū-
do mortuos reliquit heredes. Nec sibi cure fu
it diffinire de materialibus rebus: vt sciat q̃li-
ter ex hoc mūdo transire debeat legitimꝰ chri-
stianus. Nihil omnino christū sibi appropriaſ-
se cognouimus super terram. De celo em̄ vene
rat: et deus verus erat/ꝛ ad celestia et ad seipsū
hominē assumpsit quem gestabat. Fuisset qp-
pe ad dedecus deitatis atqꝫ assumpti hominis
si Christus temporalia queqꝫ captasset. O eius
redijt ad alpha eius: vt qualiter pauper natus/
sic et mortuus est. Nudus rebus ꝛ volūtate ha
bendi ingressus est: sic ingressus et sic egressus
est. Vestes filij dei assumpta humanitas est.
Quatuor partes facte sunt quatuor militibus
distribute. Etem̄ in quatuor mundi partes hu-
manitas Christi per fidem distributa est: et nō
omnibus ipsa/sed dumtaxat qui militauerunt
in militia noui regis. Tegebant christū vesti-
mēta: sed expoliatus est: vt eius omino nobis
sint patefacta mysteria/ꝛ amor quo nos ab eter
no dilexerat. Diuisa sunt vt nūꝙ̄ in velamentū
vltra ꝯueniāt. Nā neqꝫ vlterius cooperiēdꝰ est
christus/sed ꝑampliꝰ in gloria reuelādus. No-
uimus ex fidē oīa opa et mysteria eiꝰ/ mores
atqꝫ doctrinā. Et totꝰ patefactꝰ in aere expira-
uit. Vestimēta Christi scripture sūt veteris te-
stamēti ꝛ noui: q̄ bis quadrifarie diuidunt: in le
gē/historiā/doctrinā simpliciter docentē/et pro
phetiam. Ad legē moysi tēpus. Ad historiā/ io
sue/iudicū et regū. Ad doctrinā/codices Salo
monis. Ad ꝓphetiā/oēs prophete. In nouo au
tē testamēto ꝛ huiuscemodi diuisio repit. Ad le
gē/euangeliū: ad historiam actꝰ apostolorū. Ad
doctrinā epistole pauli atqꝫ canonice. Ad pro-
phetiā Apocalypsis ioannis. Harū ꝑtiū vnuſ-
quisqꝫ pro suo captu partē accepit: vt etiā ma-
gis in vna ꝙ̄ in alia quisqꝫ reperiat edoctꝰ. Et
etiā ꝑ tꝑe ista nouimꝰ esse diuisa: ſm ꝙ hoies su
is tꝑibus dn̄o celi strenue aut tepide militarūt.
Aliter aūt scripture vtriusqꝫ testamēti diuidun-
tur ꝙ̄tū ad sensus quibꝰ ipse disserte tractātur:
in sensū historicū/allegoricū/anagogicū ꝛ mo-
ralē. Et velut vestimēta corpꝰ/ sic ista obtegūt
christū: A quibus cū exuit/typice disuelat. Ite
rū nō obtegit cuz scindunt: vt vnusquisqꝫ pro
sua capacitate intelligat/diuidunt: et iuxta illā
christus dei filiꝰ intelligat. Cū aūt in omi ope
figuratus ē christꝰ/ꝛ obuolutꝰ mysterijs: tēpus
mūdi originalis partem vestimentorū habuit.
Tēpus indistincti mūdi suā sibi retinuit. Tem
pus distinctionis tā circūcisionis ꝙ̄ legis/ suā
fortiter apprehendit. Tempus gratie suā ple-
nam accipiendo possedit. In omnibus his mi
litia quedam peragitur: vt suo modo certaue-
rint atqꝫ decertent/qui deo eterno viuo et vero
in suis moribus militauerunt: et vsqꝫ in finem
seculi militaturi sunt. Nam Job dicente: Mi Job. 7
litia est vita hominis super terrā. Magis au-
tē dixerim/ ꝙ deo seruiēs semꝑ fortiter militat
suꝑ terrā. Nā si milites q̄ vestimenta christi re
duxerūt in spolia/ nōdū crediderunt: defertur
tamē in his significationibꝰ ordini militie: etiā
si iniquitas repugnet persone: nā aliud est per-
sona hoīs: aliud est status vel ordo qui ad perso
nam accedit. Ac bonꝰ ordo bonū significatū in-
sinuat: etiā si persona ordinē habēs criminosa
ꝑmaneat: non em̄ ex iniqtate ꝑsone curat ordo
mysterij: ꝙ̄ꝙ̄ magis ordo refulgeat bonitate ꝑ-
sone: nec quicꝙ̄ pio ꝛ sano sensu existimare re-
pugnat: quoniā mūdi partes oriēs et occidēs/
auster et aquilo: a quibꝰ regni filij sunt venturi
ad quas bona christi gratie/ similiter et glorie
peruenerunt. Vestimēta em̄ Christi bona sunt
vtriusqꝫ vite. Tunica vero incōsutilis q̄ diuidi
non potuit/nostre fidei arguit vnitatē. Unitas
aūt omnino indiuisibilis est: necnō ꝛ significat
charitatē/q̄ diuisionē omnino nō recipit. Uni-
tas siquidem nostre fidei scindi nequit. Potest
nempe homo a fide rescindi: sed fides non po-
test vllo mō perscindi. Nō est fides et fides: nec
ꝙ̄uis ex ipsa multa credamꝰ/ipsa diuidit. Uni-
ca est i vnico deo/et i vnica ecclesia orthodoxa:
Una etiā ꝓtinꝰ charitas ē: ꝙ̄uis multi ab ipsa
ꝓgrediant effectus. Nam si a fide et a charita
te vna effectus multi procedūt: neutra tamē di
uidit: velut solis radij/qui numerositate ab ipso
refulgent: seruāt tamen in origine vnitatē: non
em̄ sol diuiditur/etiam si radij. Unū est corpus
luminis/etiā si multiplicentur radij lucis. Hec
tunica fides videlicet est Christi: sed multis/nō
omnibꝰ prouenit in sorte. Apl's nāqꝫ dicit: Nō 1. Cor. 13
omniū est fides. Similiter ꝛ charitas/ que chri
sti est potestate donandi: multis/ nō omnibus
prouenit in sorte. Utraqꝫ tamē desuꝑ est cōte-
xta per totū. Hanc contexturā merito appella
uerim martyrum et ecclesie passiones: et cūcta
opera q̄ fidei et charitatis ꝯstituūt pulchritu-
dinē: astruūt firmitatem. Auget profecto disser
tionis difficultatē: ꝙ nō probitate militis/non
iudicio arbitrantis/nō autoritate desuꝑ decer
nentis/non alio federe: sed solū sorte prouenit
in sortē: ignorante autē cōtigitionē sortis/ vtrū
deberet accipere qui accepit. Titubant em̄ om
nes sortem mittentes/si de quo agit cui ꝓueni-
niat. Et vnusquisqꝫ appetit ꝙ sibi/ non socijs

sors temperata concedat: et amor tunc dirigitur ad seipsum: nec refertur ad ꝓximū. Et vno accipiēte frustrat̄ conditio ceterorū: quod de fide/charitate/ illasq; nolentibus tam nefas est dicere/ ꝙ etiaz firmiter cogitare. Sed hec omnia dubia remouentur/ si Apostoli sententiam huic actioni penitus cōiungamus. Porro inquit: Omnes quidez currunt/ sed vnus accipit
1.Co.9 brauiū. Omnes currunt/ vnus accipit: frustrati sunt ceteri: quorū vnusquisq; ea intētione currebat/ vt posset accipere. Multi sup vno quesito sortes mittunt: vni sors signata ꝓuenit. Accipit ille gaudens: reliqui a desyderio defraudātur. Absonū esset a fide catholica/ ꝙ gratiā siue gloriam sic vnus accipiat: et omnis alia contio sit inanis. Sed vnitas accipiētis/ nō persone/ sed electorū omniū prestruit vnitatē: similiter ꝛ vnus qui accipit ex sorte. Aliter incassū ad gratiam et gloriā niteremur/ si vnus acciperet in priuatione cunctorū. Proinde omniū electorum vnitas signatur in eo qui accepit ex cursu velociori: et in eo milite q̄ tunicā habuit ex sorte tangente. Nec more humano sors in gratia siue gloria est pensanda: sed sors in his est diuina dispositio: qua occultis modis nouit his quos suos esse p̄sciuit/ cōferre gratiarū p̄mia meritorū. Quod vero currentes aut sortē mittētes titubant/ affectāt: ꝛ cui votū succedat ignorant: ad id refert̄ quod in Apocalypsi dicitur:
Apoca. Vincēti dabo manna abscōditū: ꝛ dabo illi calculū candidū/ ꝛ in calculo nomē nouū scriptū: quod nemo scit nisi q̄ accipit: et nemo scit vtrū sit dignus odio vel amore. Unde ꝙuis dubitemus/ speremus vitam eternā. Ignoramus tamen vtrū debeamus accipere: cū solū quis accipit/ certus erit. Illudebatur ab omnib⁹ Christo in cruce pendenti: ꝛ vere omnis vilitas sibi obijciebat̄ in facie: nā [pretereūntes blasphemabāt eū: mouentes capita sua/
Mat.27 et dicentes: Uah qui destruis templū dei: ꝛ in triduo reedificas: salua temetipm̄: si fili⁹ dei es/ descēde de cruce.] Nec mirū si pretereūtes blaphemabāt: quia nō subsistūt vt agnoscāt inuisibilē veritatē. Legūt plures discursu cordis oculorū ꝛ lingue: sed nō figunt animū/ vt quod latet in scripturis intelligāt. Pretereuntes occulta bona p̄tereunt: nō assistunt orationibus ꝛ virtutibus corā deo/ vt eis fontē veritatis ꝛ intellectū mentis aperiat. Pretereūtes em̄ sunt
Io.5 Pretereunt iudei: nec in scripturis substiterūt vt christuz possent inuenire: remiserat em̄ christus iudeos ad scripturas/ vt in ipsis subsistendo/ nō pretereūdo scrutarent̄: quoniā ipse testimoniū ꝑhibebant de Christo. Sed p̄teribant. Nūc vero pretereunt illū quē crucifixerunt: vt nec cōmunicare velint passionibus eius/ aut participes fieri redemptionis eius: sed mouēt caput velut paralytici/ atq; phrenetici: quibus dissolutio est in membris/ et obnubilatū est iudiciū rationis. Motus capitis leuitatē animi signat in corpore: in infirmis vero noxiā passionē. Mouerunt atq; mouebant caput ante preciū pendēs/ omnes qui in fide nutant: ꝛ seipsos in sensibus amant. Abhorrent horridas et salutiferas passiones: et amore pretereunt Christū/ preeuntes ad pretereuntia preter christuz. Sed qui pretereunt crucē ꝛ mortē eius/ nō preteribunt iudiciū eius. Et arguendo improperabant: Uah qui destruis templū dei/ ꝛ in triduo reedificas. Si hoc poteras: quare teipm̄ nō saluas? Filij hoim̄ te posuerūt ī cruce: si tu filius dei es: ostēde te sup homies/ descēde de cruce. Nō em̄ dicebant credentes/ sed blasphemantes: et corde et similiter sermonibus deridētes. Nō curabat Christus improperia: nec mouebatur animus eius/ vt ꝑ ostentationē quippiaz faceret: vt nec tā validus occultā potentiā vellet demonstrare derisus. Nec hominū violētia crucifixus erat: quoniā sua p̄iuit omino voluntas: vnde nec se suggestione deridentiū hominum defigebāt. Nō credūt sensualitatis ꝓprie amatores/ ꝙ sponte q̄s velit sensu torqueri: sed quisq; ꝑ posse sensui aduersa deuitet. Quo decepti christū purū hoiem estimātes/ etiā tormēta si posset declinare volentē. Quāobrē qui ꝑsuadēt crucis descensū ꝓpter asperum sensum: similes sunt diabolo/ qui similia diabolo dicūt hoc em̄ diabolus christo dixerat ī deserto: Si Mat.4.
filius dei es/ dic vt lapides isti panes fiāt. Et de pinnaculo templi: mitte te deorsum. Ubiq; tētatio: sed improperiū nō in prima: sed hic tentatio/ cui omnis associata est derisio. [Similiter et principes sacerdotū illudētes Mat.27. Mar.15. Lu.23
cū scribis ꝛ senioribus dixerūt: Alios saluos fecit: seipsum nō potest saluū facere. Si rex israel est/ descēdat nūc de cruce/ ꝛ credim⁹ ei.] Illusi a diabolo/ illudere hominib⁹ satagūt. Qui iniustis illudit/ mēte deceptus est/ ꝛ lethargiā patitur. Agitatur a diabolo aut a demētia/ qui ꝯstituto in pena illudit. Nedum iusto et iniuste patienti/ sed etiā si deliquit/ satis est ad omne tormentū/ ꝙ iuste vel iniuste homo vita priuetur. Principes sacerdotū magne se vilitati cōmiserant/ ꝙ illudebant homini proxime morituro. Absonat a dignitate fulgētibus/ illudere pena damnatis. Et maior seuitia vlciscētis inimici esse conuicit̄/ cum improperat vel illudit ꝓscripto per iudicem/ ꝙ seuam inferre suo emulo vltionem. Et dicebant: Alios saluos fecit: seipm̄ Mat.27.
nō potest saluū facere. Poterat seipm̄ saluū facere q̄ alios fecerat: sed ꝓpterea patiebat̄ hāc corpis calamitatē/ vt nos sua ꝑceptione saluaret. Sed nō credebāt saluādi adesse virtutē ei/ q̄ semetipsū in pena dereliquerat. Descensū petebant crucis in argumentū potentie siue virtutis: ꝛ falso spondebant credulitatem si de cruce prosiluisset: nam altioris fuit virtutis atq; potētie/ ꝙ mortuus ꝛ sepultus resurrexit a mortuis ꝛ nō crediderunt ei. Quod regē israel nominauerūt/ ad exaggerationē ē iniurie: ꝑ eo ꝙ turba sibi hierusalē ingredięti rex israel acclamauerat. Sed hec illusio iustā meruit suo tēpore vl-

4. Reg. 2. tionē: more pueroꝝ / qui Heliseo ꝓphete contu
maci animo ⁊ aspero illuserūt: nā ilico duo vr-
si de saltu ꝓpinqui egressi / lacerauerūt quadra
gintaduos ex eis. Quid vero hierosolyme ciui-
tati ad vltionē ꝓuenerit a romanis principibꝰ
adhuc historia explicat: ⁊ lingua hoim narrat.
Mat. 27. Addebāt aūt: **Cōfidit ī deo: liberet nūc**
Psal. 36. **eū si vult.** Erat fides iudeorū / ꝙ deꝰ nō dere
linq̄t sanctos suos. Quāobrē ipsi dicebant: Si
sanctꝰ est: ergo cōfidit in domino: nō em̄ est san
Psal. 144. ctus absq̧ cōfidentia eius. Deus vero ꝓpicius
est omnibꝰ qui inuocant illū in veritate. Proin
de: Aut iste sanctus nō est / ⁊ nō confidit in do-
mino: aut forte cōfidit: sed quia sanctus nō est /
nō liberat eum deus. A deitate ad regē israel / a
dignitate regia in cōmunem et vulgarē homi-
nem descenderunt: vt experimēto derelinquen
de crucis / si q̇d et quantū apud deū valeret / cog
noscerent. Predictū ante fuerat: si filius dei / si
rex israel est / descēdat de cruce: nūc vero si in do
mino cōfidit / ex virtute cōfidit: liberet eum nūc
deus. Si em̄ eius est sanctus: ⁊ si sup eū volun-
tas inclinatur ipsius: vt cōphēdere possent /
ꝙ magna in cōspectu dei sue virtutis esset auto
ritas. Nō respōdet ex facto aduersis ⁊ curiosis
hoim votis / qui diuina sectaꝛ et satagit adim-
plere mandata. Et ꝓpe modū irremediabiliter
deprauati / deitati conabātur inferre derisionē
aut nō credendo diuine generatiōis mysteriū /
Mat. 27. cū dicebāt: **Dixit enī quia filius dei sū.**
Mar. 15. Si dixit / verū dixit: quod omino subterfugit iu
Lu. 23 deorū mentes / eternā generationē in deo. Nec
potuerūt cōprehendere in deitate distinctionē
aliquā ꝑsonarū: et timētes pluralitatē deorū / ꝓ
pter vnitatē quā verissime asserūt: creatoris tri
nitatē in diuinis omimode negauerūt: illis dū-
taxat exceptis / qui hoc credere occultis meri-
tis a domino susceperūt. Nam si eternā genera
tionē ī diuinis altitudine fidei conspexissent: fa
cile fuisset aduertere ꝙ filiꝰ hoiem induisset: et
descēdisset in inferiores ꝑtes terre. Sed ad pri
mū clausus oculus fidei / in secūdū penitus nō
aspexit. Ac ꝑ hoc quod diciꝛ: dixit em̄ qꝛ filiꝰ dei
sum: neq̧ principes sacerdotū atq̧ iudei ceteri
credebant hoc fieri aliq̄n possibile. Sed neq̧
hūc ex hoc credebāt filiū dei: vt eorum iudicio
merito hec ⁊ peiora patereꝛ: velut q̇ diuina ꝑsū
psit ⁊ impossibilia fieri possibilia suo v̄bo mō
Lu. 23 strauit: si dixit: filius dei sū. [**Illudebāt au**
tē ei et milites: ⁊ accedētes acetū illi offerē
tes dicebāt: Si tu es rex iudeorū / saluū te fac.]
Hec illlusio militū nō ex odio / sed ex vsu maloꝝ
satellitū ꝓcedebat: quorū cōsuetudo est insulta
re damnatis. Verius aūt arbitramur illā ꝓces
sisse de cōplacētia iudeorum: vt qm̄ illi deride-
bant / isti eis malo placito volebāt esse cōsimi-
les. Multā ministrauit mūdo ꝑniciē: et iniqui-
tatē plurimā germinauit: in malis velle place-
re malis: siue late aut tenuiter habere ꝑticipiū
Mat. 27. cū iniquis. [**Idipsū aūt et latrones** qui
crucifixi erant cū eo / improperabāt.] De duo-
bus diciꝛ quodā more loquēdi / quod solū vnꝰ ef
fecit: quod aliꝰ euāgelista clare disseruit dicēs:
[**Unus aūt ex his** qui pendebāt cū eo la Lu. 23
tronibꝰ / blasphemauit eū dicēs: Si tu es chri-
stus / salua teipsum ⁊ nos.] Vide blasphemie q̄-
si a multis neglectā speciem / ponere sub dubio
quod est certū. Blasphemia est dicere cuiq̧ / si
tu es: quod ille in veritate est. In regem certum
populi esset damnata blasphemia dicere: si tu
es rex. Et sapientē expertū vocare cūctāter / de-
rogationis est actus. Omne dubiū de qualita-
te bona certissime inherente / blasphemiā irro-
gat in habēte. Forte obijcereꝛ: Aderat ignorā-
tia: deficiebat sana credulitas. Sed hec peram
pliꝰ blasphemiā faciūt: cū ignoraꝛ quod venire
ī noticiā debuit: aut cū nō crediꝛ quod creden
dū veritas ipsa definiuit. Velle inclinare ad in
decentia quempiā: iustū ad iniquitatē / constan-
tē in bonis operibꝰ virū ad fragilitatē velle de
flectere: aut positū in alta sede virtutū ad ima
seu aduersa velle detrahere / blasphemie crimē
apposuit. Sed q̇ constās in animi virtute cōsi-
stit / nihilopendit verba blasphemantiū: et sibi
cognitꝰ / alijs incognitū fieri paruipendit. Hu-
iuscemodi blasphemia iaculabaꝛ in christū: cū
dubitanter ⁊ exprobratiue diceretur: Si tu es
christus / salua temetipsū ⁊ nos. Quid si ꝯditio
nalis ⁊ dubitatiua est ista locutio? Sed omi re-
moto dubio christus erat: ⁊ in seipso saluꝰ erat:
cui nō dominabaꝛ pena vel dolor / quos ipse ꝓ-
pria volūtate susceperat. Sed latrones nec mēte
nec corpe salui erāt. Mente nō: erāt em̄ in vm
bra incredulitatis inclusi. Et ab ipso saluato-
re didicimus: Qui crediderit / saluꝰ erit: q̇ vero Mar. 16.
nō crediderit / condēnabiꝛ. Nec corpe salui erāt
qꝛ ꝓpter demerita reipublice / decernente iusti-
cia configebanꝛ in penis. Et salutē corpis ille
miser gliscebat: nesciēs quanta posset eterna sa
lute donari: et ex corporis pena mereri / innocē
ti et dei filio in patibulo sociatus: si a lumine sī
dei nō fuisset auersus: et cui collega in culpa / in
pena compar / in fidei virtute māsisset consimi-
lis. Quod alter latro dextralis cognouit: et tu-
tor in penis factus est christi: male cōsciētie rea
tu compūctus / se iuste mereri clamabat: ⁊ noui
ter renatus in fide / cōtra collateralē socium au
daci verbo insiluit: pie christi domini partē ra-
tus: ad quod sequitur: [**Respondens au-** Lu. 23
tem alter / increpabat illum dicens:
Neq̧ tu times deū / qui in eadē damnatione es
Et nos quidē iuste: nā digna factis recipimꝰ:
hic v̄o nihil mali fecit.] Velut inter duos po-
pulos ꝯstitutꝰ / audit christꝰ elatū ⁊ semetipm̄ ee
culpabilē ignorantē: ⁊ nolentē ex iusticia pati q̄
meruit: et cupientē libertatē ꝓsperā in terrenis
⁊ omino infidū de diuinis / christumq̧ blasphe-
mijs lacessentē: alterū vero humiliatū ⁊ sibi cō
sciū male vite: pro qua iuste se plecti publice fa
tebaꝛ: et increpabat in culpa ⁊ pena cōsiꝛez / sed
iā factū dissimilē in virtute. Hic etiā alter ni-
hil iā exigebat ampliꝰ sup terrā / sed regna sup-

na mente atq; voce captabat. Ibi profecto sunt iudeorũ populus atq; nationũ. Nam iudeorũ populus latronis auersi/ conuersiq; gentiũ populus typum tenet. Nam adhuc iudeorũ populus Christum lacessit in vitiis: et blasphemias irrogat: ⁊ sententialiter verbis latronis vtitur exprobrantis. Sed conuersus populus nationũ/ ꝓpter idolatriã iuste se damnari cognouit: et infusa luce aspexit in Christũ/ credens super omnes homines innocentẽ: deũ verum de deo vero/ hominẽ factũ/ inter homines conuersantem. Sed libet huius latronis per singula sua dicta discutere: atq; quantũ fas est/ meritũ disserere: quo preuẽtus/ iam in vltimis constitut⁹: increpabat sane consciũ in culpa/ similiter ⁊ in pena: quo iam fide factus superior/ et seipso inuisibiliter maior: ⁊ ligno corpe pendẽs/ i ligno fidei mente pendebat: ⁊ corporaliũ penarũ oblitus/ diuino feruefactus amore: corã iudice inter mediũ dependẽte/ sodalem arguere/ ac etiã instruere nõ veretur/ dicẽs: Neq; tu times deũ qui in eadẽ damnatione es? Non times deum/ quem vnitũ carni deum esse nõ credis? Non times deũ/ quem hesitas id esse quod est? Non times deũ/ qui oppugnas hominẽ innocentem: qui blasphemias irrogas? Nõ times deũ/ iam morti vicinus: cui omnis spes est adempta viuẽdi: q verbis blasphemis mala ꝑficis: cuz ligno affixus/ opere iã nõ possis? Nõ times deũ/ qui in eadẽ damnatiõe mecuz qui timeo/ es: aut in eadem damnatione penarũ corporaliũ cũ deo es: qui corpe assumpto inter nos pendẽs propria patitur volũtate. Nos quidẽ iuste scilicet patimur: quia vnde corruim⁹ a iusticia/ inde ꝑsoluimus penas. Ad consyderationẽ male acte vite remittebat istẽ ꝯsortiũ: vt reuocaret ad memoriã mala que fecerant: vt dignã malefactis assereret penã/ quã ligno affixi ferebãt. Immemor nãq; peractorũ scelerũ/ omnẽ penã asserit indecentẽ: et iniuste inferri dicit omne tormentũ. Proinde latro iste subiecit: Nam digna factis recipimus. Digna sunt tormenta hominũ malefactis: et irreprehensibiliter male viuenti decens est extrema calamitas. Dicã seuerius/ imo verius: Magis dignũ ꝑfecto dinoscit diutine detineri/ aut cito finiri reũ supplicio: q̃ viuere i pctõ: ⁊ pena multari/ q̃ i culpa letari. Nãpe in vniuersi pulchritudie pl⁹ clarescit. Dictat irrefragabilit vera iusticia/ vt penã culpa inueniat. Sed quia nõ culpã positione carentẽ/ vt dino torqat delinqntẽ: nouerat latro iste ordinẽ diuie iusticie: q malũ aliquod inultũ eẽ nõ patit ad quã afficiebat amore/ q̃uis corpe torqret. Et licet abhorreret sensus exterior: interior do iusticiã q ꝯficiebat/ amabat. Et q̃si oblit⁹ penarũ/ verbis punientẽ iusticiã extollebat. Proprium eñ est vera ratione vtentiũ/ pamplius vero hominũ electorũ: diligere atq; laudare iusticiã etiam si ex illius decreto asperrime torqueant. Nam ipse naturalis ordo iusticie/ interlucens rationibus hominũ/ dictat crimina sine pena nõ esse: que inuisibiliter semper est presto: q̃uis interdum visibiliter differat. In magnis cognitionibus hic tort⁹ homo ferebatur/ qui se iuste digneq; pati profitebatur. Magna pars est venie apud deũ/ hoc agnoscere similiter et fateri. Attollebatur sublimius homo iste/ cũ christum agnouit innocentẽ: quem iudex ad mortẽ publice condemnauerat. Quoniã difficillimũ est credere aut dicere sine culpa: quẽ iudex ordinarius ad aliquam penam damnat vt reũ: seu cum assertione testiũ aut acclamationibus populorũ: nam si nõ testibus/ attamẽ clamoribus totius populi damnatus est Christus. Et quez totus populus postulauerat validis vocibus crucifigi/ latro iste dicit: Hic vero nihil mali fecit. Unde hic latro agnouit q nihil mali fecit cũ quo nõ fuerat conuersatus: quem ante forte nõ nouerat: qui nec ad doctrinã aut ad sequelã christi accesserat: sed studuerat operationibus latronũ/ vnde iuste patiebat exitium? Qua sibi hec irrepsit noticia q christ⁹ nihil mali fecerat? Quid? Quia certe nec scire poterat/ quoniã deus erat. Unde ꝯspexit q Christus nihil mali fecit? Inquã pie: si forte digne christus dñs illuxit ei. Nõ eñ aliunde accepit q̃ ab eo quem asserebat moriens innocentẽ: et ꝑfusus fidei pietate dicebat ad iesum: [Memẽto mei dñ venel ris i regnũ tuũ.] Lu. 23 Uide q̃ alte ingreditur latro pẽdens: vt aliud credat in regnũ ꝓter q̃ mortale caducũ: ⁊ velit illi⁹ esse regnicola/ qui ab isto serra mortis secabatur. Et mysteriũ profitebatur in Christo eternũ atq; diuinum: q̃ q̃ ipse ex carne temporaliter crederet moriturũ. Et hoc siquidẽ totum profitebatur ex petitione quã faciebat ad regnum: ad quod per pontem mortis Christum transire videbat. Totus hic conuertitur ad Christũ: ⁊ ei pro alia vita se donat. Huius mira nimirũ fides: qui solum christũ derisum ⁊ derelictũ ab hominibus/ vicinũ morti: ⁊ ipse morti vicinus deum verũ ⁊ hominẽ confitetur: a nemine doctus/ a nullo p̃monitus. Et vbi fugiendo negant qui eius doctrinã audierant/ miracula viderant: ⁊ in cibuz pauloante sumpserãt corpus eius de manib⁹ sanctissimis eius: iste solus cũ tacente virgine cõfitetur: vt in his meroribus tam horẽdis socius fuit virginis in fide atq; dolore/ Christo in pena consimilis/ a collatrone virtute dissimilis: Christi cõfessor/ atq; sue innocẽtie factus tutor. Sz hi latrones suis disparibus meritis admiratiõe mẽtes hominũ pulsant: si quo merito vn⁹ cõuersus aut quo demerito alter auersus: vn⁹ i facto approbat⁹ ⁊ voce a christo: alter vero Christo tacẽte reprobat⁹ extiterit. Nã christ⁹ equaliter respiciebat cõpenales suos: medi⁹ inter eos pẽdebat affixus patibulo: nec p̃accipiebat ꝑsonã alterius. Quid est q vnus irrogauit Christo verbis blasphemiã: alter suscepit ꝓ illo moriendo tutelam: Unus cognouit iusticiã/ ipsorũq; punientẽ nequitiã laudauit: alter impune viuere ꝑtentauit? Erat ne forte ad istos in Christo alie

qua ineqlitas? Hoc credere dico nefas. Quid
ergo? Dicā audacter quod sentio: ꝙ nec cōuer
so suffecit meritū suū: sed auersuʒ demeritū suū
iuste deiecit. Nullus conuertit nisi ex gratia:
nullus damnat nisi ex demeritis diuina dictan
te iusticia. Quod ergo demeritū illiusꝙ nō cre
didit? Quod vero demeritū atqꝫ vnde illi q̄ cre
didit? Meritū cōuersi nō legim⁹: quid in occul
to habuerit ipse / nescimus: demerituʒ vtriusqꝫ
cōspicim⁹: quia latrones erant: homines vtiqꝫ
Roma.9. male vite. An verificat illa sententia: quē de⁹ vult
indurat: et cui vult miseret? Sed in tortuosiorē
Actuū.10. incidimus questionē: cū deus acceptor perso
narū nō sit: et cū essent ambo homines pecca
tores: christū eque corporeo visu aspicientes: iu
xta eū eque pendentes: quorū vnus in ꝯuersati
one christi alterū nō preuenerat: quia neuter vi
uēs habuerat / vnde vnus illorū meruit cōuerti
alter vero meruit indurari: Quo merito vn⁹ mi
sericordiā accepit: alter in iusta damnatiōe re
māsit? Sed aliter hec aut similis questio nodo
sa nō soluit: nisi dei misericordiā ꝛ iusticiā aspi
ciamus / et liberas hominū volūtates. Nā de⁹
ex misericordia donat peccata cōuersis: ꝛ ex iu
sticia tribuit p̄mia siue supplicia meritoꝝ. Nō
ergo istoꝝ est cōuersio aut auersio celebrata ex
christi p̄sentia corporali / quā habebāt equaliter:
nō ex visu quo ipsum intuebantur: nō ex verbis
eius peramplius directis in alterū: sed ex libe
ra volūtate: qua ille credere voluit: ille vero in
credulus māsit: quē sicut illuʒ dei misericordia
expectabat: sed nō credentē reliquit diuina iusti
cia reprobatū. Ad conuersū aūt latronē christ⁹
Lu.23 alta ꝓmissione respōdit. **Amē amen dico tibi: hodie mecū eris ī paradiso.** Amē
verbū est veritatis. Unde infallibili pollicita
tione latroni pendenti atqꝫ cōuerso paradisuʒ
christus moriens repromisit. Proinde cogno
sce quid cōferre possit resurgēs ꝛ regnās / q̄ mo
riēs talia donat. Quanta est largitura libertas
si tāta cōfert extrema captiuitas. Nō autem in
hac ꝓmissione paradisum / scʒ locū ad orientē:
a quo exulauit Adam / intelligamus repromis
sum: quoniā illo hodie latro post christū descē
dit. Ad limbū p̄cessit christus hora nona moriē
do latronē. Secut⁹ est latro quasi vespere cru
rifragio celebrato. Cū ergo vtriusqꝫ anima / ꝙ
uis nō eadē hora / christi scʒ et latronis ad lim
bū descenderit: a quo christi anima nō egressa
quousqꝫ plene a mortuis resurrexerit: ꝓtin⁹ cre
dendū est / ꝙ ī illo paradiso terrestri die illo neu
tri⁹ anima fuit: nec christ⁹ in anima solū ꝛ deita
te descendēs ad limbū / latronis animā transtu
lit in paradisum: sed ad eū in limbo fecit illū de
scendere: vt cū animabus ceteris extrahendis
fieret in sequela. Pie autē ꝛ nō incongrue cre
di poterat: ꝙ cū illam animarū multitudinē de
limbo christus volens resurgere a mortuis edu
xisset: ꝙ in terrestrem paradisum induxerit: vt
Adam cū misera sobole sua reuocaretur in si
gnū eterni federis atqꝫ pacis: a quo per ino be
dientiam exulauerat. Et tādiu anima Ade ibi
dem cū ceteris seruaret / quousqꝫ christ⁹ corpo
raliter celorū alta conscenderet / post se illā tur
mā letantiū animarū subuectur⁹. Etenī illo de
loco assumendū erat ad superna celestia huma
nū genus successione felici: nisi Adaʒ superbia
ꝓpria exulasset: et perpetuata ꝓpagine culpa il
la deriuaretur ad posteros. Nec absonat a pia
credulitate / culpa deleta ꝑ christū: ꝙ inde anime
assumantur in celū / vnde assumende fuerāt an
peccatū. Nō solū ille que illo in tempore ascen
derunt christo ascendente: sed que quotidie per
misericordiā assumūtur / vite pacto fine ab ipso
regnāte. Congruū porro est / vt anime videant
locū a quo in Adam humana natura ꝑ tā lō
ga ꝛ aspera exilia exulauit: vt pariter misericor
dia et iusticia dei pamplius cognoscātur. Sed
quoquo modo se habet ordo rei aut hoc quod
dicit hodie: ad temp⁹ refert quo christ⁹ ista cō
pleuit: ꝛ animā eius paradisū omniū delectabi
liū oportet intelligi: vt plene soluat quod dici
tur: Hodie mecū eris in paradiso. Quī aūt Lu
cas qui solū hoc recitauit / in greco euangeliuʒ
scripsit: expedit ab illa lingua hui⁹ vocabuli su
mere interpretationē. Paradisū siquidem he
brei / hortū vero greci dicunt. Paradisus etiaʒ
ad eden situs refert: quod delicie interpretatur
vt nō incongrue dicat latroni: Hodie mecum
eris in horto deliciarū: scʒ ꝙ in omnib⁹ delicijs
eris mecū existens: aut in terrestrē paradisuʒ te
deferā hodie carpens iter. Necnō ꝛ limbū ad
quē christi et latronis anime descenderūt / deli
ciarū hortū possum⁹ appellare: nō eī pena sen
sus tenebātur inclusi: ꝙuis a vera patria essent
exclusi. Seruabat in eis diuina iusticia: vt qui
actu nō deliq̄rat / nec sensibiliter puniret. Nec
credamus illoꝝ patrū exemptas animas a cor
pore delectationib⁹ fuisse priuatas: quas in car
ne viuendo sepe susceperāt. Nec mortis necessi
tate factū est / vt moriendo et ad limbū descen
dendo essent culpabiliores: vt his priuarent in
ternis gaudijs / quib⁹ in carne gaudebāt. Quo
modo nec potuit alloquia diuina suscipere / qu
mēte iubilaret? Quō Abraam in diuinis affati
onibus non exultauit in anima? Quanta leticia Gen.18.
ipsum credimus circūfusum: cū angelos susce
pit hospitio: cū deus illūipm ꝓbauit in filio:
cū vidit arietē inter vepres: in quo cognouit ad
suā redemptionē christi futurā omimodā pas
sionē? Quanto Jacob exultauit tripudio / cum Gen.32.
vidēs dn̄m dixit: Vidi dn̄m facie ad faciē: ꝛ sal
ua facta est anima mea: cū luctans oratiōib⁹ cū
angelo / nō dimisit eū quousqꝫ accepisset bn̄di
ctionē: cū inuisibileʒ climationē aspexit a terra
vsqꝫ ad celos: ꝛ angelos sursū atqꝫ deorsum cli
mare ꝑ illā. Delectationib⁹ inenarrabilib⁹ re
pletus est Moyses / cū sibi de⁹ amicabiliter lo
quebat. Nec omnes ꝓphete illa magna myste
ria viderūt atqꝫ cognouerūt sine internis deli
cijs: quas humana lingua explicare nō posset.
Quō ioānes delectatiōib⁹ diuinis priuat⁹ fuisset

sexit in limbo: qui nōdū natus exultauit in vtero?
Lu.1. Ac per hoc neq̧ venire debet in dubiū: ꝙ in illo
sinu afferrent interne delicie quibꝰ in seculo po
siti fruebant: cū nec peccare aut demereri post
mortē potuissent vnde tollerent. Nec postꝙ il-
los diuinos affatꝰ susceperant: taliter ante mor
tem vixerūt vt post mortē merito priuarent. De
illis dūtaxat dicimus/ qui ad patrū sinum in aīa
descendere. Deinde locū hunc merito quendaꝫ
dicimꝰ paradisum ꝛ hortū deliciarū: vt petitio-
ni compēdentis sit taliter facta responsio: ꝙ in
sinu patrum cum aīa christi se redigēs/ velut in
quodā cum christo fuerit paradiso. Sed vt ne
fallamur varia varie opinātes: paradisi nomine
oportet intelligi omnē inuisibilē ꝯsolationē: scꝫ
illam quā anie a corporibus absolute aut inter
cluse corporibꝰ submissis corporeis sensibꝰ/ seu
extra corpus exeūtes/ ante illā plenitudinē bea-
titudinis ineffabilē superne patrie possent vsq̧
digne suscipe. Quoniā igit necessario sit transi-
tus a corporalibꝰ ad spūalia: vt veritas diuinaꝝ
scripturarū eluceat: literali scripturaꝝ sensu/ pa
Gen.2 radisi nūcupatione illū locum/ quē deus a prin
cipio plantauerat in oriente ad eden intelligi-
mus: translatiōe vero facta intelligēter a sensu
ad intellectū inuisibiliū delectationē merito di-
cimus: nā sicut in illo quicq̄d esse potuit corpo-
ralis amenitatis atq̧ suauitatis/ p̄ter glorificati
onē corporis fuit: sic per typicū sensum quicq̄d
esse potest sub celo deliciaꝝ/ ex illo sentimus/ aut
ex parte sic esse cognoscimus. Nulla ꝟo conso-
lationū inuisibiliū coeternatio verior ꝙ̄ esse cuꝫ
Phil.1. christo. Et paulus cupiebat solui ꝛ esse cū chri-
sto. Eximebāt porro a corporibꝰ ille anime: scꝫ
aīa christi vnita deitati: ꝛ anima latronis eidem
1Cor.6 adherēs ꝑ fidē ꝛ charitatē. Et qui adheret deo
vnus spiritꝰ est cū eo. Et mutuo se visuras om-
nimode parabāt: vt christi dictū merito verum
esset: hodie mecū eris in paradiso. Atqui ꝓ eo ꝙ
paradisus ille terrestris locus dictus est delici
arū: locutione ꝯuersa quasi bet delicias scriptu
ra paradisuꝫ appellat: iuxta illud quod de rege
Eze.28. tyri per ezechielē dicit: Tu singnaculū similitu
dinis eius plenꝰ sapiētia/ perfectꝰ decore/ in de-
licijs paradisi fuisti. Nunꝙ ꝟo rex tyri suꝑ quē
lamentū mādato dñi factū est/ fuerat in paradi-
so terrestri: sed alias habuerat ipse delicias ap-
pellatas noīe paradisi aut illis ꝯsimiles: vt ipse
rex fuerit velut in delicijs paradisi: ꝛ quodāmo-
do ꝓpheta enūerat illas delicias: sicut legenti
subsequēs litera manifestat. Igit si dicunt alie
delicie paradisus/ etiam sepe vsitato vocabulo
moreq̧ loquēdi: ꝙ̄tomagis cū christi aīa inueni
ri atq̧ intueri est deliciarū paradisus vberior.
Ioh.19. Stabant iuxta crucē iesu mater eiꝰ
et soror matris eius maria cleophe/
et maria magdalene. Subticuit iste ma-
trem mariā/ scꝫ salome: ne videret amore huma
no vel laudis affici ad parētes: quam adesse nō
dubitamꝰ: ꝛ multas alias mulieres christi disci
pulas: quas euāgeliste interserere nō curarunt.

Sed ecce amice crucis/ ꝓ eo ꝙ amice iesu: sꝫ nec
amice crucis/ qr in illa torquebat ꝛ moriebat ie-
sus: sed velut cōparticipes aut cōmunicare vo-
lentes passionibꝰ eius. Stabant ꝓpe arborem
ꝓpter pomū: ꝛ iuxta patibulū ꝓpter iustū. Sed
mater eius mēte plus ꝙ̄ oculis ferebat in illam
Et ꝙ̄ꝙ̄ pressa doloribꝰ/ ꝑspicaci cordis aspectu
contēplabat illam: atq̧ p̄sentia ꝛ futura myste-
ria sancta eiꝰ: cū illuminādus esset mundꝰ in splē
doribus eius. Sed nos posteri cū illis prioribꝰ
ꝯtēplatiuo amore quid donat intelligere secta-
toribus posteris: vt sit cōmunicata cognitio cū
sequētibus primis. Si crucis illiꝰ intuemur ma
teriā: lignum aridū est: vt om̄es resurgāt per li-
gnum/ sicut oēs in ligno corruerūt. Et faciliter
erāt donāda peccata: nec durabiles in hac vita
hominū passiones: veluti cū ab igne cito consu
mit lignum. Huiuscemodi lignū geminā scimꝰ
habuisse radicem: vnā occasionis: que fuit p̄mo
rum parentū propria ꝛ detestanda volūtas: qua
non dño iuste p̄cipienti/ sed male suggerenti re-
ptili consenserūt: aliā nature quā in creatis ar-
boribꝰ sicut in hoibus est seruata ꝓpago. Per-
petuata est ꝓpago humani generis virtute tra
ducis: ꝛ cū illa originale delictum. Perpetuata
est ꝓpago lignoꝝ: vt in ligno appenderet reme
dium. Sed quid homo ad lignū? Que cōmuni-
catio vnius ad alterū? Utiq̧ magna nimis. Nā
insensibile porro est lignū: ꝛ om̄is homo dū pec
cat/ insensibilis est ad deū: quoniā si suꝑ seipsum
in veritate sentiret/ penitus non peccaret. In li-
gno insensibili christus patit pro insensibili de-
linq̄nte. Non sentit lignū diuinū pondus quod
habet: nec homo dū peccat/ sentit munera crea
toris. Caret vita sensibili atq̧ rationali omne li-
gnū: necnō ꝛ vegetabili/ si p̄cidatur a radice: sic
et homo ab omni vera vita morit male peccās:
ac per hoc respōdet in ratione instrumentū pas
sionis homini peccatori. Si figurā aspiciamus
arte hominū introductā: triāgulata est in tribꝰ
brachijs sane porrecta. Quoniā trimode pera-
git omne malū: ab eo videlicet ꝙ opportune vł
importune in mentē hominū venit. Opportune
siquidē dixerim: cū cogitatione voluntaria p̄an
ticipat malū. Importune ꝟo cū anima sepe re-
luctat: ꝙ̄ꝙ̄ in fine succumbat. Ab eo etiā ꝙ affe-
ctio iam seipsam delectabiliter scalpens in his
que cogitando suscepit: a tertio cū cecata lumi-
ne rationis obruta tenebris prestat assensum: q̇
iuxta id quod male agere cupit: etiā si nō sequa
tur effectus/ dignus est pena plecti. Similit fra
gilitas ꝛ ignorantia ꝛ malicia p̄dominās trian-
gulum facit. Et in his potest esse remissio ꝑ tri-
angulū crucis: si vltra non ꝓcedat peccatorum
hominū prauitas. Sic em̄ ꝑ amos legimus di- Amos.2.
ctū: ꝙ suꝑ tria scelera daturus esset dominꝰ om
nibus veniā: suꝑ quartū vero quēpiam nō con-
uertere: fieret nempe quartū si impenitentia seq̄
retur. Trinitas increata in illa cruce sua virtu-
te ꝛ in vnione trine persone astabat: ꝛ creata tri
nitas hominis in illa redimebat: et damnabat

triangulũ peccatoꝝ. Q, vero in posterũ inole-
uit quasi quadrãgula forma crucis: de tituli ap
positione ꝓuenit/ et de mysterij ratione: nã sup-
positus titulus quartũ brachiũ fecit: qui super
caput positus protendebatur in altũ. Et diuine
factũ est vt brachium in sublime porrectũ/ esset
titulus veritatis: quia in altissimis speculationi
bus/ nõ in imis: ꝛ i patria/ nõ in via vere cogno
scitur deus. Erat velut index brachiũ cum titu
lo quod ferebat in altum: acsi vellet indicere: de
supernis est qui patit: de supernis est dominus
ꝛ rex omniũ regum: ꝛ in supis est/ non in infimis
cognoscendis. Ratio etiã mysterij astruebat: vt
a prefato triangulo in quadrangulũ veniretur
propter hominũ mores/ qui quatuor virtutibus
disponũtur. Et quadra figura omnibꝰ est solidi
or: vt perfecta ꝛ solida hominũ vita constituere
tur ex cruce. Et ꝓtensiões interioris hominis
in illa prefixe sunt: quoniã oportet animã descẽ-
dere ad loca tetralia in directione timoris ꝛ pa
uida fieri: ne ad illa descẽdat meritis dignis pe-
nis: ꝛ pauido atqꝫ ineuulsibili contẽplari men-
tis intuitu per eternũ irremediabilẽ damnatoꝝ
penam. Et ab hoc abyssali ꝛ interminabili ma-
lo ad contrariũ superius fiat ascensus in vitã ꝛ
gloriã infinibilẽ beatorũ. Protensio crucis ad
ima/ protensionẽ anime facit per aspectũ mẽtis
ad loca tartarea. Protensio superior contẽpla
tionẽ prouehit in supna. Ibi iusticia/ hic miseri
cordia plene fulget. Hine ꝓtensiones in latera
quasi ale galline omẽs pullos filioꝝ hominũ/ ne
a volitãte diabolo rapiamur/ prouocãt ad tute-
lam. Et sub vmbra istarũ alarũ oportet ꝯfugere
donec a nobis transeat omnis iniquitas: vt sub
dextera ꝑfecti/ sub sinistra impfecti diuino au-
xilio ꝓtegantur. Cum illis astantibꝰ iterũ con-
templemur in tam horrida cathedra volũtarie
quiescentem/ deũ verum ꝛ hominẽ versi. In illa
nanciscentẽ nobis atqꝫ pro nobis delectationẽ
ex pena/ gloriã ex ignominia/ honorẽ ex oppro-
brio/ victoriam ex susceptis vulneribus/ ex cala-
mitate plenitudinẽ/ libertatem ex vinculis/ ex tẽ
porali morte vitã sempiternã. Quem non claui/
sed vnꝰ eius in homines diffusus amor sic tene-
bat affixum. Et nimirũ ꝙ carne moriens spiritu
viuẽtes demones debellauit: ꝛ iure/ non poten-
tia cũ inuisibilibus hostibus decertauit. Et pec
cato veterato natura renouat in ligno. Et vnꝰ
pro toto orbe ꝯcertat: necnõ et in carne deuicto
pax oritur terrestriũ/ oritur atqꝫ celestiũ. Mul-
ta interne contuitionis materia ministrabitur:
si stabimus iuxta crucẽ amore cordis: ꝛ cum pro
ponitur aut expedit corpore circũferentes: vt ve
lut in ipsa in hoie vtroqꝫ redempti: sic in vtroqꝫ
homine baiulemus. Erat mater iuxta crucẽ con
templatiuis doloribꝰ ꝛ amore/ tacensqꝫ tacebat
non hesitans in his que ꝑ filiũ agebãtur. Erat
sui filij per omnia ꝛ sup omnes ꝯsocia passioni:
vt pro corpore torto etiã ipsa in anima ꝛ corpo
re torqueretur. Et in directione spiritussancti ꝛ
angelorum custodia flebat/ eiulabat/ dabatqꝫ sin
gultus amaros: ꝛ penã huius affixi deplorabat
ꝛ causam. Et videbat ꝙ nõ ex transfuso semine
quod nõ erat: nõ ex deo/ quia impassibilis erat:
sed ex carne dũtaxat quã ex ipsa susceperat/ pati
ebat natus: ꝛ cruci per hominũ iniusticiã appli
catus: ꝛ tanto dolebat ꝓfundius/ ꝙto ꝑspicaciꝰ
nouerat cruciatum: et ꝙ nostrũ extat causa pec-
catum. Et ipsa ipsius nati sui dupliciter se noue
rat causam pene. Una siquidẽ cõmunis cũ omi
humano genere: porro expediebat sibi cũ toto
humano genere redemptio ꝑ crucẽ. Non enĩ ab
humano genere virgo mater absoluebat: vt nõ
indigeret beneficio filij/ quod ꝓcurabat per cru
cem: iuxta quã stabat sicut prope redemptorẽ. Et
flebit vberrime/ ꝙ sicut ceteri oportebat illã re-
dimi ꝑ crucem ꝛ sanguinẽ nati sui. Alia siquidẽ
propria ꝛ singularis erat: pro eo ꝙ tanta tormẽ
ta carnẽ prestauerat ipsa passibilẽ: ꝙuis totius
peccati expertẽ. Stat iuxta crucẽ opprobrij at-
qꝫ penarũ: quia eua stetit iuxta suaue lignũ. Ui-
dit illa prima omniũ mulier ꝙ bonum esset: vi-
dit virgo virginũ ꝙ crux vtiqꝫ melior futura fu-
turis credentibꝰ esset: quia illud dãnationẽ/ ista
germen edididit in salutẽ. Et illud lignũ bonũ
ex natura: lignũ ꝟo crucis potius ex gratia: su-
pergredit omnino gratia christiana naturam.
Uidit illa ꝙ esset bonum corpori ad vescendum
sed non ilico aspexit ꝙ esset corpori ꝛ anie in po-
sterum ad tormentũ. Uidit virgo regia/ cogno-
uit mater ecclesia ꝙ lignũ crucis salutẽ anime:
penam ꝟo corpori ꝓ tempore irrogaret/ tandẽ
ꝟo gloriã. Stetit illa iuxta lignũ quod pulchrũ
oculis videbat: stat alma/ stat contio christiana
iuxta crucẽ deformẽ oculis: turpemqꝫ cõsydera-
tioni carnaliũ. Uidebat illud lignũ aspectu de-
lectabile: sed tactu lethiferũ erat. Apparet crux
asperrima omni aspectui: sed cũ tactu mortẽ ir
rogat/ effectu glorie vitã donat. Assistebat vir-
go cruci: ꝛ suo ꝯfigebat cum nato. Steterat cru Gen. 3
da eua iuxta vetitũ lignũ: ꝛ delectabat vetita gu
stando cũ viro. Stetit illa ꝓpe arborem interdi
ctam: non ex aliqua mala indita q̃litate: sed obe
dientiã aut verã inobedientiã designantẽ: vt co
gnosceret in arbore fructifera dñs: qui ad eter-
nam fruitionẽ electis inaudita ꝛ inuisa seu inco
gnita parauerat. Stabat virgo mater/ stat eccle
sia sancta ꝓpe arborẽ benedictã: per quã bene-
dicit pius amator eius: ꝛ sustinens illam in cor
pore cũ offertur: per quã impletur vera iusticia:
per quã perfecta obedientia exhibetur: per quã
reprobat quis eiꝰ est inimicus: sicut ait aposto-
lus: Nũc aũt flens dico inimicos crucis christi: Phil. 3
quoꝝ finis interitus. Posuerat deus iustũ edi
ctum in ligno: nec velut de re mala parẽtes pri
mos ab esu eius voluit abstinere: sed dñs in illa
cognosci ꝛ meritũ obediẽtie in re modica fieri:
vt eterna p̃mia sequerent. Que ꝯtẽpta tãto fuit
maioris demeriti/ quãto potuit facilius custodi
ri. Ad quod lignũ appropinq̃uerũt ꝛ male suasi
gustauerunt: credentes vt dij fieri sapientes/ sci
entes bonum et malum: de cujus fructu hausto

per modicū aperti sunt oculi degustantiū: non q̄ prius apertos oculos nō haberent: sed q̄z cognouerunt bonoꝝ honorabiliū nuditatē: q̄uis ante i corpore inerubescibiliter nudi essent. Et secuta est damnata posteritas: pro eo q̄ fuit inobediens nostra prioritas. Multis milibus elapsis annis plantatū est pre ordinatione diuina horridum lignū ad cruciatū christi capitis nostri ꝛ mystici corporis eius: ex quo omnis penalitas christiana sumpsit exordiū atq̄ cōsecratur in illo. Et ipse factus est fructus eius: qui fructū arboris scientie boni ꝛ mali primis parētibus interdixit. Et e regione nouum positum est edictum: vt de fructu eius oēs sane mētis existentes omnino cōtingāt. Sed necdū fructum eius sed penam eius excipiant: vt ꝑtendit sentētia saluatoris: Si quis vult post me venire / abneget se metipsum ꝛ tollat crucē suam ꝛ sequaꝛ me. Bona fuit arbor illa: ꝛ in malū ꝛ in scandalum facta est. Mala est de suo genere oēs pena: et in bonū ꝛ defensionē pro pietate patiētibus versa est. Stabat eñi iuxta crucem virgo. Stetit ꝛ stat orthodoxa ecclesia iuxta penam assumptā volūtarie vel illatam: q̄ q̄ de se malam: si ꝟo ꝑ iusticia toleratā / bonum glorie paritura. Et in hac peregrinatione ecclesie scȝ palmarie in virtutibus splēdet. Cum ꝟo peruenerit / summe fulget q̄ ex horrendis ꝛ malis cruciatibus a tyrannis tot martyres habuit atq̄ ꝑmisit: ꝛ in volūtarie assumptis confessoꝝ atq̄ sanctorū turmā innumerabilem fecit. Ex arbore illa bonoꝝ nuditas est secuta: ex ista glorie decora vestitio. Ex illa pudor seu erubescētia: ex ista honor ꝛ gloria. Ex illa in mēbris ꝑuenit detestāda libido: ex tactu vero huius plenitudo capiꝛ castitatis. Ex illa oculi ad confusionē se mutuo intuentium sunt apti. ex ista oculoꝝ ad aspectū glorie palpebrule subleuanꝛ. Ex illius gustu credētes fieri vt dij / infra hoies sunt redacti: quod dauidica confirmat authoritas: homo cū in honore esset nō intellexit: cōparatus est iumētis insipientib⁹ / ꝛ similis factus est illis: ex istius ꝑ iusticie gustu / ꝑ adoptionem ꝛ gratiam fiunt hoies filij dei: atq̄ transitur in consortiū angeloꝝ. Ex illa credētes fieri sapiētes stulti facti sunt: ex stulticia ꝟo crucis oēs eterna sapientia inclarescunt. Per illā mortē illā incurriꝛ: per istā in peccatis mortuus reuiuiscit. Ac per hoc standū merito iuxta crucē Sed exagitatur animus plura conquirere atq̄ disserere circa crucis mysteriū. Attendam⁹ q̄d post plantationē illius ligni / quid dictum sit primis parentibus creatis: quid ꝟo post institutā crucē dicatur nascētibus atq̄ intelligētibus ceteris. Dictū est de arbore bona: si de illa comedetis / rei ꝯstituemini: de cruce ꝟo diciꝛ: nisi crucem ꝛ penā que mala est / dilexeritis preuaricatores efficiemini. Non q̄ de illa tanq̄ de re mala datū sit interdictum: neq̄ de cruce taq̄ de re bona positū sit ꝑceptum: sed de illa re bona secutū est malū / peruersa intētione vtentis. Sic reconuertente vera iusticia redēptoris: de pena mala exortū est bonū / iusta intentione patientis. Dictum est illis: si hanc arborē gustaueritis / morte multabimini: diciꝛ de ista: si crucē ꝛ penā ꝑpositam ꝑ iusticia negaueritis / in eternū damnabimini. Ex illi⁹ tactu / ex isti⁹ ꝟo intactu mors horrenda subsequiꝛ. Qui ex illa gustauerūt / mortui sūt: ꝛ totā posterā sobolē mortis articulo ascripserūt. Qui ꝟo istam suscipiūt / post penā ꝛ mortem ad gloriā reuiuiscūt. Mortui sunt illi: quia quod erat suaue corpori gustauerunt: resurgunt gloriose qui se asperitatib⁹ corporis crucifigūt. Exules illi facti sunt a paradiso ꝑ lignū: per crucem oēs exules reuocantur in regnū. Facta est arbor illa scala descensionis in baratrū: crux facta est scala ascensionis in celū. Sed nec crucē intelligamus duntaxat illam lignoꝝ machinā: sed omnē penā proprietate ac iusticia toleratā. Similiter et ꝯstantē iuxta crucē matrē / ecclesiā catholicam ꝛ animā quāpiam fidelissimā agnoscamus. Idcirco maria cleophe ꝛ magdalena ꝛ discipul⁹ / matri virgini asciscunꝛ. Asperit antē pendens librator amoris atq̄ doloꝝ / ꝛ meritorum omniū ponderator assistentē virginem: quā nunq̄ appellauit ex vocibus matrē: ꝛ discipulū plus dilectū q̄ diligentē: ꝛ ipsos solummō affatus est. Unde sequitur: **Cum vidisset ergo iesus matrē et discipulū stantem quē diligebat.** Joan. 19. Omnes astantes videbat iesus: nec aliquis ab eo erat inuisus: sȝ hos tantū diciꝛ aspexisse / propꝛ sermonē qui ad eos fact⁹ est. **Dixit iesus matri sue: Mulier ecce fili⁹ tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua.** Joan. 19. Pulsanꝛ admiratione omniū legentiū siue audientiū mentes: si quo motu quo sensu / qua ratiōe / qua possibilitate / qua ꝟo autoritate ista dicūtur: q̄ discipulus transeat in filiū virginis: ꝛ virgo habeat purū hominē filium / que nō genuit nisi hominē deum: ꝛ sint due matres vnius hois: quod vnq̄ natura humana nō habuit: ꝛ sit fili⁹ ex virgine / qui de corruptis parentibus natus erat ex semine. Et quid est q̄ tātū hos duos affatus est? Impossibilia quidē sunt hec: sed nihil impossibile deo. Uerū est q̄ christus sic dixerit: quod verū est / dilectus christi discipulus scripsit: ꝛ scimus q̄z verū est testimoniū eius. Pietate similiter ꝛ orōne opus est ad ingrediendū tale secretū altūq̄ mysterium. Mulier ꝛ nō mulier: pro eo q̄ nō mulier / sed super angelos ꝛ hoies ꝛ mulieres supercedēs: mulier accepit a filio: quē cum eterno patre vnicū possidebat: preter ventrē / quē ante in carne habebat ipsa nepotē. Sed in quo filiationis genere ioannes virginis fact⁹ est filius: aut eius mater facta est virgo? Nō hic natura fauet: nō conceptio partus obsequiꝛ: non ingressus in vterū vt denuo renascereꝛ: non adoptio pro hereditate in tēporalibus post sequenda: nec mutatione aut explorata doctrina: nec ista differenda fuerāt verba christi. Nec facta est locutio vt sit q̄si sed remota omni fucatiōe verboꝝ / sic a christo legimus dictū: Mulier ecce filius tuus: vt omi

exclusa superfluitate verbox/secretum mysterij penetrem9. Ecclesiam orthodoxã cruci assisten tem omnino reuelato mysterio intelligimus in maria. Omnẽ singularẽ animã nouimus in ioã ne. Filius in greco nomen est amoris. Omnis igitur christifere crucis amator/in amorẽ trãsit ecclesie: vt merito filius/id est amor ecclesie nũcupetur: ⁊ ipsa christi adorãs ⁊ venerãs passiones/matrẽ se constituat similiter et venerantis: ⁊ crucis amator matrẽ ecclesiam habeat que ipsum in christo genuit/magis ꝙ illã que illum ex peccato damnatũ mundo suscepto semine generauit. Mutatur hic maternitas ⁊ filiatio ex verbis christi sub arbore sancte crucis: quoniã natura transit in gratiam: ⁊ gratia nobilitat ꝑfecto naturã: non ꝙ vna cõmutetur in alterã. Mala mater eua corrupte nature: bona ecclesia almifice mater gratie. Datur mater gratie ꝓ matre nature. Manet mater nature: manet mater ex gratia. Erat em̃ ioanni mater maria salome in ordine succedẽtis nature: est mater sibi virgo in ordine vere gratie. Est mater eua cunctorũ per traducẽ nature: est ecclesia mater omniũ fideliũ per infusionẽ inuisibilis gratie. Nõ desinit esse ioannes filius corrupte matris: q2 imperio christi factus est filius virginis: nec potest nõ esse filius virginis: quia fuit ante filius corrupte matris: quoniã pri9 est quod carnale/ deinde quod spirituale est/aut esse potest. Protin9 nõ desperemus: q2 vnus idem homo est per naturã: christianus per gratiã: ⁊ per vnã hominis fili9/per alterã dei filius appellatus. Voluit etiã christ9 in cruce pendens anteꝙ moriens/per oĩa suam preostendere charitatẽ: ⁊ quantũ dignitatis humane nature cõtulerat: vt firma spes esset reme
Ioan.1. ationis ad patrẽ. Unde si dedit potestatẽ filios dei fieri his qui credũt in noĩe eius: quod nõ ꝑ naturã/ sed penitus est ꝑ gratiã: cur nõ dedisset nobis ꝙ essem9 filij matris eius: quod fit ꝑ gratiã/nõ ꝑ naturã? Plus em̃ est ꝙ sumus fratres eius ex patre/ꝙ ꝙ sumus ex matre. Plus ex eterno deo/ꝙ ex temporali parente. Non dedignat christus humanũ genus ꝓpter naturã conditã que bona fuit: non ꝓpter corruptã que in vitio turpuit: nõ ex criminib9 quib9 inuoluimur: quoniã si velimus/ipse velit nos ex vtroqꝫ parente/ tam ex eterno/ ꝙ ea que fuit ex tẽpore/suos per gratiã esse germanos: vt vna cũ ipso eterna sit nobis hereditas. Mira nature mutatio/non tamen transmutatio. Mira inductio filiox: sed in mirabilib9 hoc mirabilius inclarescit ꝙ gratia nõ extinguit naturã: ⁊ natura nõ confundit insitam gratiã. Utriusqꝫ iura seruant in homine: nature scꝫ in qua natus est: ⁊ gratie in qua renatus est. Et ex hoĩb9 corruptibiliter natis filios fieri posse incorruptionis nullaten9 dubitem9. Et de in libidine cõceptis/in filiationẽ posse ingredi honestatis. Ac per hoc ĩmutabili edicto innuitur: ꝙ plus ꝙ translatio facta est de natura in gratiã: ⁊ addita est gratie maternitas ad filium naturalẽ: ꝙ sub fomentis ⁊ erudimentis vinatur secũde matris: prima nõ abolita/sed submissa: quia nemo cũ venit in gratiã/desinit esse homo: sed retinẽs quod ꝑ naturã accepit/qualitate mẽtis ⁊ morib9 corporis sup hominẽ ꝑ gratiã viuit: naꝫ plus ꝙ homo quis est ꝑ gratiã/qui tantũ homo fuerat per naturã. Diuino igit iure plus debemus gratie ꝙ nature: ⁊ plus illã venerari atqꝫ diligere in nobis/ ꝙ id ꝙ natura fecit in nobis. Nam illum verũ finẽ boni quẽ omnis anima rationis capax/quodã instinctu naturali plus gliscit: ꝙuis quodã errore obice ab illo illũ fugiant appetentes: nõ prima natura mater sed gratia mater secũda consequitur. Et hoc est quod ex natura mater/cũ dextrã regni atqꝫ sinistram petisset ꝓ filijs/nõ accepit: q2 non nature sed gratie superna debet hereditas. Quãobrẽ
ex illa hora accepit eam discipulus in suã. Ioã.19. Ex illa hora/scꝫ qua christus ꝓ matre reddidit matrẽ: aut mater nature addidit matrem gratie. Discipulus matrẽ virginẽ in suam anio reuerenti/ capite inclinato suscepit. Nec quisꝙ humane pietatis amore ꝓ cõpassione virginis existimet ꝙ ꝓ filio dei acciperet filiũ zebedei: et ꝙ pro moriẽte christo ꝓ successore tenẽdus esset ioannes. Quoniã christus nec se virginis filiũ denegauit: ⁊ indubitatã resurrectionis proxime fidẽ alma virgo tenebat. Proinde talis filij nõ erat opportuna successio: nec ita virgo dolorib9 auferebat: vt talia que agebant mysteria ignoraret. Christ9 vero nõ pro eo ꝙ moriebat hoc agebat sensualiter vel humane: sed ĩ eo ꝙ de9 ver9 in eternũ viuens/diuine ꝓ magno mysterio decernebat: vt nature virtus ⁊ gratia/ demũ eterna felicitas adderet. Hec sub cruce per pendentem in cruce decreta sunt atqꝫ firmata/vt crucis mysteriũ fulgeat. Nec tantũ intueamur ligni figuram: sed quasi ineffabile atqꝫ inuisibile sacramentũ a seculis absconditũ/nunc in tali tẽpore reuelatũ. Celebrata sunt hec ĩ virgine matre/virgine filio: in vna femina/ vnoqꝫ viro. Qui ambo sunt virgines nõ excludit/quin in hanc filiationem possint venire corrupti: quoniã virgo est ecclesia in electis. Qui vero duo/ vnus masculini sexus/altera feminini: distinctũ in his sexibus humanũ gen9 ꝓ his q̃ saluãdi sunt astruũt: vt nec nefas sit credere/ꝙ equalitate saluetur. Proinde amãda est crux: amãde sunt christifere passiones. Cũ christo cruci simus affixi: vt diuina in nobis ⁊ honoranda mysteria celebrent: ⁊ in nobis gratiã plus ꝙ naturã omnino veneremur: ⁊ viuamus nõ vt naturaliter/sed velut a gratia generati: vt pl9 in mẽte ꝓualeat quod ꝑstitit gratia ꝙ natura: ⁊ in moribus magis fulgeat vita gratie ꝙ nature. **A sexta aũt hora tenebre facte sunt super vniuersam terrã/vsqꝫ ad horã nonã.** Mat.27. Mar.15. Luc.23. Ecce ꝙ aer obducit tenebris ꝙ in obscuritate vestitur: in testimoniũ sceleris ꝙ innocens morit. Eclipsatur contra naturã sol: q2 contra iusticiã patit verus sol: ⁊ autori vite morienti nobilis lux ꝯdoluit. Et quodã iure vindicte date sunt tenebre mũdo ignoranti. Quoniã

mundus dei filiũ non cognouit. Et horridas te-
nebras iudei patiuntur: qui obtenebrati mente
Exo.10. dei filiũ dãnauerunt. Olim egyptijs obtenebra
tis/filijs israel lux fulgebat: nunc ꝟo versa vice
peragitur: vt ipsis obscuratis in fide/ lux fidei
christi gẽtes ĩfulserit. He tenebre ꝑter id quod
visibiliter in exterioribus gestum est/ in altiora
mentes hominũ tollunt. Nã miro modo voluit
tunc deus circũcidere oculos hominũ cũ tene-
bris densis: ne visus in obiecta forinseca vagare
tur: sed vt ingrederent̃ ad cor: ad cõsyderationẽ
eoꝝ que agebant̃ dei filio ꝛ in ipso agebant̃. Et
diem verterũt in noctẽ/ vt intensior fieret contẽ
platio arcanorũ. Impedit̃ sepe interior oculus
a perspicuitatib9 suis/ cum exterior vagat̃ luce
corporea. Et cum remittit̃ exterius visus/inten-
ditur interior oculus. Nouerũt hec alta ꝛ sub-
tilia meditantes: qui vt rei veritatẽ que tantum
animo interlucet/acutius videãt: palpebrãt suꝑ
oculos corporis/ne aliqua exteriora ꝯspiciant.
Et natura vidẽtes/industria ceci fiunt. Diffini-
erunt nempe sancti ꝛ natura periti/noctẽ ꝙ diẽ
esse speculationibus aptiorẽ. Et quendã sancto
rũ legi de ortu solis aliqñ fuisse conquestũ: pro-
eõ ꝙ contẽplationẽ solis inuisibilis ꝛ intelligibi
lis impediret. Induxit igit̃ dominus tenebras
suꝑ orbẽ/ vt nec aliquid intuerent̃ oculi: ne mo-
uerent̃ ꝛ pedes: vt inquiete corporis ꝛ priuatio
ne forinseci luminis/ sedule meditarent̃ hi qui
prope/similiter ꝛ qui longe/dei filij passionẽ: si-
militer ꝛ omnẽ mysterij actionẽ. Sed multi ꝓ-
pinqui atq3 remoti qui tũc nec cõtuiti sunt/aut
contẽplantes potuerũt in noticiã deuenire/de-
uenerũt in posterũ. Et ex illis tenebris annota
to tꝑe quo facte sunt/magna lux fidei in cordib9
hominũ interluxit: qr sicut tenebre eius/ ita ꝛ lu
Psal.138. mẽ eius. Huius veritas patuit/ cum curiositas
atheniensium tenebrarũ horas fecerit annota-
ri: ex eo ꝙ stupor obrepserat/ solem ꝯtra nature
ordinẽ eclipsari: vt nõ pars solis ex interposi-
tione lune: que totũ tota etiã obex facta eclipsa
re non posset: sed totus diuina potentia sit con
uersus in tenebras. Qui tũc vltra capere nõ va
lentes/ ꝓ ignoto deo fieri decreuerũt: sic ꝙ futu
Act.17. re memorie characterib9 mãdauerũt. Ad quã ci
uitatẽ predicator gentiũ veniẽs cũ ariopagitis
facto congressu/dionysium ꝯuertit ad fidẽ: cau-
sam palmarẽ disserens/cur per omnẽ terrarũ or
bem illo die tenebre sunt diffuse: necnõ que3 illi
deũ ignotũ dicebant/notũ eis discreuit: vt sem-
per illarũ tenebrarũ memoria cũ aduenerit: ad
cõsyderationẽ internã mentes hominũ referat
vt contẽplent̃ mysteria dominice passionis: cũ
in tenebris ꝑspicacius videant̃ lumina ꝛ opa ve
ritatis/ꝙ in splendore lucis cuiuslibet corpalis
Multã nouimus in corporeis vtilitatẽ: in spiri-
tualib9 autẽ nullã. In illis multi euigilauerunt
ad christũ: ꝛ multa ĩ virtutib9 ꝛ diuinis theorijs/
ꝛ pro morib9 agende deuitandeq3 vite cõprehẽ
derũt: in istis multi reprobi facti sunt. Lux vera
sectatoribus veritatis in tenebris lucet: sed ille
tenebre corporales atq3 in quibus vita carnaliũ
agit̃/eam cõprehendere nõ potuerũt. In creati Gen.1.
onis exordio diuisit deus lucẽ a tenebris. Lucẽ
siquidẽ appellauit diem: tenebras ꝟo noctem.
Porro nox nomẽ est gentilium poetarũ: vt de-
riuatione aut significatione ꝑueniat a nocẽdo.
Quod ꝟo nocet/est malũ: nihil eñ nisi malũ no
cet. Sed absit a cultoribus veritatis/ꝙ de9 ali-
quid mali creauerit aut ordinauerit ĩ pulchritu-
dine vniuersi. Quãꝙ eñ tenebre ꝑcedant lucẽ/
nox diem: nõ tamẽ ex hoc malũ sunt iudicande
alioquin iudicaret̃ ipse creator: et vniuersi ordo
causaretur ꝗ tali alternatione ꝑagitur: vt nunc
dies fugatis tenebris/nũc nox absconsis radijs
lucis adueniat. Et deus vidit cuncta ꝗ fecerat: ꝛ Gen.1.
erant valde bona. Expedit qñq3 noctem adesse
siue tenebras: ꝛ aboleri diem ꝛ lucẽ aliquãdo su
per terrã/ꝛ sic cõtinue alternari. Habet suas vti
litates corporea lux: vt cognitionẽ in actiõib9 ꝛ
rerũ visibiliũ prestet. Et discreta vt sunt/oĩa
facit ipsa videri. Tenebre autẽ similiter suis cõ
modis decorant̃: nam in rebus imaginalib9/in-
telligibilibus/inuisibilibus: ad quas motu cor
poris aut actiõe corporea nõ est opus: ad inda-
gationẽ ipsaꝝ aptitudinẽ operant̃: ꝛ a laborib9
diurnis seu ab his que agũtur in luce/quiescere
corpora hominũ faciunt. Et dulcis somn9 ad cõ
modũ corporis capit̃: cũ hemispheriu3 superi9
tenebris obuelat̃. Quãobrẽ preter id ꝙ omnia
condoluerũt autori vite in carne morienti: ꝛ te-
stificata sunt nõ hominẽ purũ/sed etiã deum ve
rum: magna vtilitate illo in tꝑe induxit dñs te
nebras suꝑ terrã: vt obtenebrato corpore plus
mente videat̃. Que ex sexta diei hora exclusiue
vsq3 ad horã nonã inclusiue mansisse feruntur:
sc3 trium horarũ spacio solem tulisse indecentẽ
eclipsim ex ordine cursus solis ꝛ lune: decentẽ
ꝟo/quia sic creator omniũ voluit. Triũ autẽ ho
rarum spaciũ trinitatẽ increatam innuit: que to
taliter tota erat in hoĩe qui patiebat̃: ꝙuis soli-
us filij carnis esset assumptio/a iudeis velut lux
a tenebris ignorata. Et in his trib9 horis tres
sunt ꝓpulsate virtutes/sed poti9 in hoĩbus ecli
psate: in quibus ad deũ anima peccatis mortua
reuiuiscit: vt est fides/spes ꝛ charitas fructuo-
sa. Et tres in aĩa hoĩm sunt hebetate potẽtie: vt
ꝓpter hominũ scelus huiuscemodi cõmitteret̃
scelus: vt ĩ carne moreret̃ altissimi filius. Quod
aũt de tenebris dicit̃ ꝙ facte sunt/ sc3 a duobus
euãgelistis: ab alio ꝙ tenebre facte ꝛ sol obscu-
ratus: sed vnũ ꝑuenit ex altero: vt ex obscurita
te solis ꝗ cepit hora sexta/ tenebre sequerẽtur vs
q3 in horã nonã: in qua christus voluit expirare
anteꝙ tenebre pellerent̃: post expirationẽ ilico
signa cetera sunt secuta. Circa vero horam Mat.27.
nonã inceptã nondũq3 cõpletã exclamauit Mar.15.
iesus voce magna/dicẽs: Heli heli la
masabatani. Hoc est: Deus me9 de9
meus/vt quid me dereliquisti? Excla-
mat iesus ad patrẽ: non in forma dei/sed in for-
ma seruili: vt homo in dolorib9 positus mortiq3

vicinus. Et ꝑ se volens loquit̃: quasi causam exigẽs/ cur innocens sit derelictus in penis. Heli ⁊ lãma azabtani lingue hebraice sunt vocabula que obmittẽtes interpretationẽ quã euãgelista vterq; addidit/ ꝓsequamur. Homo christus est qui loquit̃/ deus meus: creatiõe deus/ meus vnione: vt q̃d dereliquisti me? An forte sibimet cõpatitur/ ⁊ flebili voce se derelictũ exclamat? An causam inquirit/ cũ ipse causam qua derelinqueretur nõ dederit? An admiratiue loquit̃: vt quid id est ꝓpter quid taz vile dereliquisti me? Magis autẽ dixerim: vt velit notũ fieri quare fuerit derelictus: quia nõ suo/ sed humani generis merito fuerit derelictus. Voce magna exclamat: q̃ magna tormenta patit̃. Voce magna/ q; iniusticia quã patitur magna. Voce magna corporis/ sed plus in virtute. Voce magna/ cui pene non ꝓualebãt: nisi quantũ ipse volebat. Non em̃ adhuc erat virilitate corporali effectus. Voce magna/ vt eũ audiant atq; sciant in cruce pendentem ⁊ de ꝓximo morientẽ: quem suauiter vbiq; docentẽ pertinaci animo contẽpserũt. Vult audiri per altitudinẽ vocis ab his q̃ obtecti tenebris fere aut non forte videbant. Sed hoc quod voce magna intonat/ attendamꝰ. Congeminat deus meus/ deus meus: velut corpis ⁊ anie creator: cui vtriusq; debuit esse cura: cui in anima et corpe obediuit. Cur dereliquisti me? Signanter de se loquitur/ cũ deus neminẽ in se sperantẽ dereliquerit. Hinc est quod de ipso ꝓphetice ꝑdixerat ante dauid: primo se derelictũ/ deinde alios nõ derelictos exclamitãs. Inquit em̃ in psalmo cuius titulus est/ pro susceptione matutina

Ps.21. que christum insinuat: Deus deus meus respice in me: q̃re me dereliquisti: longe a salute mea verba delictoꝝ meoꝝ. Statuamus in altitudine mentis nostre christũ quid habet ex eo q deus: quid ex eo q homo verus est: quid ex eo q corpꝰ mysticũ/ scz ecclesiam coaptatã habet: ⁊ scintillabit nõ per modicũ/ non ad plenũ quid in istis sermonibꝰ latet. Ex eo q deus est/ oĩa summe tenet: equalis est ꝑ omnia patri: nihil pati aduersi potest. Passiões ille diuinã naturã in christo nõ attingebant: neq; derelinqui potest: aut sibi

Joan.8. auxilio opus est. Predixerat quod est/ cũ iudeis disceptãdo loqueret̃. Et qui misit me/ mecũ est: ⁊ nõ reliquit me solũ: q; ego que placita sunt illi facio semꝑ. Similiter ⁊ discipulis/ ꝓxime anteq̃ caperet̃/ dixit: Ecce veniet hora et iam venit

Joan.16. vt dispergamini vnusquisq; in ꝓpria: ⁊ me solũ relinquatis: sed nõ sum solus/ q; pater mecũ est. Ex eo vo q homo est et mysticũ corpus habet/ inclamitat. Petit christꝰ vt homo/ deũ in se respicere: vt innocentiã eius aspiciat ⁊ equitatẽ: ⁊ q omnes cur patit̃/ intelligãt veritatẽ. Non petit a christo diuinus in eũ respectus/ vt liberet̃ a penis: sed vt iusticia pene ipsius capitis in iusticiã mystici corporis ꝯuertat̃. Quod ⁊ factum est. Nã iniusticia qua christus nõ dignꝰ pati patit̃/ facta est iusticia mystici corporis indigni saluari quã saluat̃. Clamat igit̃ saluator oĩm christꝰ intẽsum affectũ mẽtis gemina voce manifestãs deus meꝰ/ deus meꝰ respice in me/ ꝓ corpe meo futuro: vt iniusticia q̃ in me agit̃/ ad iusticiã pro salute meoꝝ fideliũ/ scz mei corporis deriuetur. Quod autẽ adiecit/ quare me dereliq̃sti: sicut ex ꝓpria voce ĩ cruce clamauit/ nõ ex ignorãtia ꝓcessit. Nouerat em̃ sane q̃re dereliq̃ret̃ in penis sed vt innotesceret ceteris ꝓ quibꝰ talibus supplicijs torq̃bat̃/ vt etiã moreret̃. Nã ideo christꝰ est derelictus in penis/ ne nos derelinq̃remur in pctis: vt ipsius derelictio sit nostra liberatio pctõꝝ. Ideo derelictꝰ in penis suis: ne nos derelinq̃remur cũ pateremur in nostris. Ideo derelictꝰ in penis tꝑaliter: ne nos eterne ĩ inferno dãnaremur. Tꝑalis em̃ illa christi derelictio/ suos fideles exemit ab eternitate penarũ. Derelictus est corꝑaliter ꝑ modicũ ad tẽpus: ista tñ ex fide resartura sperampꝰ. Derelictꝰ est in penis: vt ex ipsis delectatio nostra nascat̃. Derelictus in morte: vt ex illa nobis eterna vita ꝓueniat. Derelictꝰ ipse innocẽs/ causã agẽs in cruce salutis nostre: ne nos pctõres ⁊ miseri turbaremur aut miraremur: si aliq̃n pro spe supnorũ in agonibꝰ martyres audiuerimꝰ derelictos: aut si quispiã ꝑsecutionibꝰ exactꝰ ꝓ christo/ ꝓposita spe relinquat̃ ad tẽpus. Nam hoc hz ordo diuine iusticie ĩ veris fidelibꝰ: vt derelicto corꝑe roboret̃ spũs interior: ⁊ gratia data in passionibꝰ inclarescat: virtꝰ in suis actibus fulgeat: ⁊ cũ nõ cesserit minis ac tormẽtis: cũ nõ absterret̃ a morte velut ꝑ quãdã agonis iusticiã/ dei etiã misericordia hoc agente: vitã ꝯsequat̃ eternã. Ac ꝑ hoc nullꝰ querele sumat audaciã: si sibi ob quippiã derelinqui videret̃: cũ noscamus in penis quousq; moreret̃ christũ dei filiũ derelictũ. Quis nõ tolerat patienter iniurias et q̃slibet ꝑsecutiones: cũ christũ audimus in cruce derelictũ? Quis nõ ꝓ seipso libenti aĩo patiat̃: cũ ipse ꝓ nobis derelictus sic patit̃? Quis querulabit̃ per modicũ aut ꝑampliꝰ nocens si penis exagit̃: cũ christus dei filius omnino innocẽs/ derelictus in penis talia patiatur? Quis tenelle cõditionis ⁊ carnis imurmuret cũ affligitur: cũ christus de spũsancto cõceptus/ derelictus in cruce configit̃? Quis mente nõ quiescat ne exclamitet ore forinsecꝰ: cũ audit exclamari q derelictus est christꝰ? Quietẽ menti/ silentium ori apposuit omnibus quõlibet patientibꝰ: cũ exclamauit: deus meus/ deus meus vt quid dereliquisti me? Quod vo ꝓ suo corpore mystico aut pro toto humano genere loquat̃ scriptura in psalmo subseq̃ẽs manifestat: lõge a salute mea verba delictoꝝ meorum. Nõ habebat christꝰ delictũ neq; peccatũ: sed delicta humani generis sua fecit: pro quibꝰ ita passus est/ velut si fuisset obnoxiꝰ. Unde ista veritas ex his verbis elicit̃: Verba mea causa delictoꝝ meoꝝ longe sunt corporis mei: vt delicta hoĩm q̃ mea feci: pro quibꝰ velut ꝓ meis patior in hac hora sic derelictũ corpus lõge faciũt a salute/ vt oĩno aculeo mortis diuerberer. Alter em̃ non minus vtilis sensus in his vbis includit̃: quare me de-

reliquisti? quia verba delictorũ meorũ: verba scz
derelictorũ hominũ meorũ: de quorũ numero
per carnis assumptionẽ factus sum: longe sunt
a salute. Non em̃ habẽt vnde saluantur: carẽt
vnde saluti appropinquent: nõ exaudiuntur cũ
inclamitant: aut quomodo clament, ignorant:
quia derelicti primorũ peccato parentũ. Mul-
ta etiã ex proprijs adiecerunt: nõ formant vnde
saluentur: ideo pro derelictis meis, ne in sem-
piternũ derelinquant: in hac hora ĩ seuis penis
tu pater dereliq̃sti me. Igit derelict9 est ꝑ dere
lictis: quorũ ṽba lõge erãt a salute sua. Uerũtñ
siue intelligat hec scriptura ꝑ delictis et pctis,
siue ꝑ hoĩb9 derelictis: in hanc sententiã cadit:
vt verba delictorũ christi: nõ ꝙ ipse cõmiserit:
sed ꝙ ad purgandũ assumpserit: lõge sũt a chri
sti salute. Preter hec aliter tractãtes, dicim9 in
intentione prius titulum includẽtes: ꝑ assum-
ptione matutini, seu pro ceruа matutina. Ora-
bat multa patiens ꝑ assumptione matutina: vt
scz deus pater eum respiceret ad resuscitandũ
iam mortuũ in hora matutinali: quem in meri-
die vt omnino moreretur reliquerat. Pro cer-
ua vero que cito transilit, idem Christus qui ci
to surrexit: aut quia ipsa renouatur comestione
serpentũ: sic Christus renouatus est, cũ demo-
nes moriendo deuicit, momorditq; infernũ: vt
statim resurgeret a mortuis, ĩmortalitatis sto-
la renouatus. Quod autẽ in psalmo sequit, qui
Psal.21. etat fideliũ mentes: Deus meus clamabo per
diem, et nõ exaudies: et nocte, et nõ ad insipien
tiam mihi. Clamauit orans carnis petitiones
per diẽ veritatis: et nocte aliene infidelitatis,
scilicet hominũ persecutorum: nec exaudit9 est:
quod sibi ad insipientiã factũ nõ est: sciebat em̃
quare sic derelinquebatur a patre. Nihil a deo
aut ab hominibus Christo ignorãte fuit ĩ ipso
peractũ. Nec etiã causam et rationẽ eorũ que
agebãtur ignorabat. Quod ṽo modica inter-
positione verborũ facta subintulit: in te spera-
uerunt, et nõ sunt cõfusi. Patres antiquos Da
uid cõmemorat in ꝑsona Christi ꝑloquẽs, quos
deus pater de ꝑssuris nimijs liberauit. Nã li-
berauit Noe de altitudine inundantium aqua-
rũ: Abraã ab omni malo vsq;quaq; ꝓtexit. Nõ
dereliquit Isaac: adiuuit ĩ varijs agonib9 ipse
Jacob: seruauit ĩ egypto Joseph: tutor ei9 fuit
ĩ carcere. Moysen & aarõ a duricia eripuit du-
rissimi pharaonis: & longũ esset enarrare oẽs ꝑ
singula. Hoc idẽ fili9 syrach ad argumẽtũ eru-
Eccl.2. ditionis cõmemorat: Respicite filij natiões ho
minũ: et scitote, quia nullus sperauit in dño et
confusus est. Quis ꝑmãsit in mãdatis ei9, & de
relictus est? Aut quis inuocauit illũ, et despexit
eum? Hec quidẽ omnia christo cõueniũt: et ni-
hilominus derelictus. Proinde de seipso qua-
si gemens exclamitat: eo ꝙ esset a deo ꝑ ceteris
Psal.21. patribus derelictus: Ego autem sum vermis &
nõ homo: opprobriũ hominũ et abiectio ple-
bis. Non vestitur corpus vermiũ a natura: vt
aues plumis, aĩalia pilis, pisces squamis, & cor
ticib9 arbores: nõ ab arte, vt homines pãnis.
Sed qd? Ex omni parte derelictũ est vermib9.
Juuãt se mutuo ipsa volatilia pennata: et pul-
li a genitoribus alũtur temporibus diffinitis: &
plerũq; a cõtrarijs gregatim se tuentur: & alter
natim se inuitãt ad escas. Hoc idem animalia
et marina et natãtia faciunt. Uermis aũt plus
est in suo genere derelictus. Et nec esse potest
similitudo infirmior, q̃ comparari vermi. Pro
inde dicit: Ego autẽ sum vermis: videlicet ve-
lut vermis, nõ velut homo reputatus, aut in ꝑs
suris adiutus. Homo em̃ erat: et nõ hominẽ se
ꝓpter nimiã abiectionem dicebat. Quãobrem
adiecit: opprobriũ hominũ et abiectio plebis.
Sz hec derelictio, hec infimitas, hec abiectio
nõ ad insipiẽtiã fiat nobis: vt alte pẽsemus q̃s
est iste qui derelictus est: ob quã causam sic ab-
iectus est: quid nobis ista derelictio prestiterit:
q̃d a nobis exigat in penis derelictus a patre
In his multa vigilia opus est, multa consyde-
ratione agendũ: ne minus debito inueniamur
in reprehensiõibus huiuscemodi efficaces. Sz
quod deinde per Esaiã prophetã ad hierusa-
lem: hoc dicitur Christo ꝑ ecclesia sua: hoc est
ecclesie merito Christi sui sic a patre ꝑsecutioni
bus derelicti. Ad punctũ in modico dereliqui Esa.54.
te: & in miserationib9 magnis cõgregabo te: in
momẽto indignationis abscõdi faciem meã pa
rũper a te: et in misericordia sempiterna miser
tus sum tui. Hec christo derelicto cõueniunt.
Hec ecclesie collecte de gentib9: hec synagoge
ꝯuerse ĩ fine seculorũ: hec q̃buscũq; ꝯuersis pctõ
ribus: hec oĩbus ꝑ christo in hoc tꝑe vmbro
so patiẽtibus mala dũtaxat: nõ alio merito nisi
q2 derelictus est Christus: vt cũ ad punctum fit
a creatore sua dispensatione derelicto: & in ma
gnis miserationib9 ad ipm̃ cõgregatio fiat: cũ
faciẽ abscondere videtur pati mala permittẽs:
cum indignari videtur, misericorditer seuiens:
peractis agonib9 sempiterne dãs supernã glo-
riã miseret. Id autẽ quod dictũ est: Heliã vo- Mat.27.
cat iste: Et videam9 an veniat Helias liberans
eũ: de ignorantia cruci assistentiũ & non intelli-
gentiũ linguã Christi ꝓuenit: qui nomine He-
li deũ patrem inuocabat. Et sepe fit vt defectu
male intelligentiũ vnum interpretetur ꝑ altero
ꝓinde plerũq; defectu intelligendi error pessi-
mus sequit: et obuenit morũ detestãda ꝑuersi-
tas. Postea sciens Jesus quia iam omnia cõ-
sũmmata sunt: vt consummaretur scriptura,
dicit: Sitio. Fere iam in Christo omnia cõ- Jo.19.
pleta erant tormenta & mysteria passionis: hoc
restabat predicente scriptura, ꝙ ante mortem
proxime venturã sciens potaretur aceto. Nec
scꝑtura vt sepe diximus, causa erat vt talit pota-
retur aceto: sed vt scriptura ideo consumma-
retur: quia filius per prophetas hoc predicere
fecerat: quod ipe sicut ab eterno preuisum erat,
in suscepta carne ꝑ nobis fuerat impletur9. In
quit porro scriptura: que passionis tẽpore ĩ chri
sto sitiẽte consummanda erat: Et dederunt in Psal.68.

escam meã fel: et in siti mea potauerunt me ace-
to. Sitis Christi compassione animos audien
tiũ mouet: si sitiuit in corpe/ ꝓ ipsoq; clamauit.
Sed nec videtur ꝙ clamauerit ꝓ auferenda si-
ti corporea: qui omnẽ compassionẽ ad suũ cor-
pus diruperat: et sibi erat om̃ino incompassibi
lis factus: vt etiã ad mortẽ voluntarie festina-
ret. Non est fas credere corpis quesiuisse fomẽ
ta: qui ipsum tã prompte tradebat in mortem.
Sed nec a veritate absonat si sitiuit: cũ multis
agitatus molestijs/ etiam sitis passibilitatem as
sumpsit in carne cũ ceteris: ad cumulũ passio-
nis/ et in testimoniũ assumpte carnis. Sed hoc
a veritate om̃ino discrepare videt/ ꝙ ad refocil
landã sitim ipse sitio dixerit: sed forte vox illa
enũciauit quod patiebat: nõ quesiuit remediũ.
Admiratione magis attollimur et introuehi-
mur in maiora secreta: ꝙ verbũ corpi cõpetens
anime cõmodauit: et expressit per corpis vocẽ
vehementẽ anime sue nostre salutis affectum.
Sciebat em̃ salutẽ omniũ animarũ. Ab eterno
em̃ deus creare homines et saluare disposuit.
Et nõ ex accidenti: quia deus erat: ei sitis affu
it animarũ: nõ em̃ accidunt accidentia creato-
ri: sed quod erat eternũ atq; secretũ/ humanatꝰ
filius modo sitiuit in carne tempore passionis:
videlicet quãdo celebrata sunt mysteria nostre
salutis. Nec decebat tale desyderiũ alio in tẽ-
pore aperiri/ nisi eo tẽpore quo redẽptionis no
stre preciũ per mortẽ et sanguinẽ soluebat: ꝙꝙ
figuris et enigmatibus sepe in testamento ve-
teri sit ostensum/ prophetisq; reuelatũ. Miruz
ergo ꝙ fons sitit/ omniũ aquarũ redũdantia: si
tit qui omniũ sitim venerat tollere: patit quod
Jo. 4. ab alijs volebat auferre. Inuitauerat ipse mu
lierẽ de samaria/ vt ab ipo expeteret aque ciphũ
ne sitiret in eternũ: ⁊ nũc patitur sitim: non ni-
si quia caput nostrũ pro nobis ad patrẽ/ sitio al
te clamat. Pro nobis omnibus loquit: se sitire
ꝯtestans velut caput pro mẽbris. Et desyderiũ
quod humanuz genus habet aut habere debet
salutis ꝓprie ipse christꝰ expressit in cruce. Et si
tim exprimens/ sitim a nobis exposcit: vt si nos
sitit/ et nos sitiamus ad eũ. Hoc em̃ psalmista
Psal. 41. ꝓdocuit: Sitiuit aĩa mea ad deũ fontem viuũ:
quando veniã et apparebo ante faciẽ dñi. Nec
nõ christi sitis aspiciebat in mortẽ: vt etiã mori
ꝓ humano genere vehementissime affectaret.
Et illiꝰ ineffabilis desyderij vox illa/ sitio/ erat
indiciũ: quo voluntatẽ paternã cito ꝑficere ni-
tebat: que in id ex sua passione tendebat: vt cõ-
funderetur inuisibilis Pharaonis imperiũ: vt
expoliaretur ex preda: quã nõ sua ꝓbitate/ sed
astutia/ et humana fragilitate tenebat. Nõ em̃
hominẽ seu humanũ genus cõgressu belli seu
ꝓbitate deuicit/ nõ iusta lege certandi. Porro
improbus predo expoliandꝰ erat/ quod desyde-
rabat expolians. Ac etiã in reformationẽ defor
matarũ imaginũ illud desyderiũ ferebatur/ vt
reformarentur: ad quod formate tempore crea
tionis extiterant. Propriũ est bene instituen-
tis magistri ⁊ bona instaurantis nõ quiescere
nisi restauret si deperit aliquid ex euẽtu. Et sol
licitorũ nuncioꝝ est gliscimen/ quousq; in men-
te perficiãt. Acceperat in mãdatis a patre filiꝰ
eternus in tẽpore nũcius: vt reuocaret errata: re
stauraret deperdita: et alte mãsiones repleren-
tur in superis/ ex imis atq; depressis: et conueni
rent in vnũ beatificũ finem multitudo ciuiũ su
pernorũ/ et laboriose peregrinantiũ hominũ.
Hec siquidẽ christꝰ iã moriẽs sitiebat. [Uas Mat. 27.
ergo positum erat aceto plenũ. Illi Mar. 15.
autem spongiam plenam aceto/ hysopo cir- Lu. 23
cumponentes obtulerũt ori eius.] Uas para- Jo. 19.
tũ erat plenũ aceto: ⁊ forte ꝓprie acetabulũ erat
ad passionis augmentuz/ ex certa malicia ma-
gis ꝙ casu fortuito. Illi vero spongiã imple-
uerũt aceto. Hãc em̃ ipi detulerãt seriosa impi
etate: quã sic paratã habebãt/ vt nec ad ciuitatẽ
recurrere foret opꝰ: q̃ sua ꝓprietate ostẽdit qua
les erãt qui in eiꝰ passione cõuenerãt. Cauerno
sa em̃ est: ⁊ ex omni se cũ imittit/ imbibit illa li-
quores: vt intꝰ et extra appositis madefiat ipsa
liquoribus. Sic em̃ erat iudeorũ damnata con
ditio: vt intus et extra contra christũ amaritudi
nis pleni essent et cauernosi ad suscipiendũ in-
uisibilem regulũ/ et aduersus christũ malignita
tis omne cõmentũ. Uerba vero apposita/ scili-
cet hysopus/ amariorẽ potũ effecit. Quãuis em̃
medicinalis sit: amaritudinẽ habet i gustu/ ma
xime aceto ꝑmixta. Et aspersoriũ aque fieri sole
bat ex hysopo: vt ex spongia ori apponeret po-
tus: et ex hysopo aspergeret per derisionẽ ace-
to etiã christi vultus/ quasi hoĩs ex labore sudã
tis. Quod aũt Matthœꝰ euãgelista expssit: Et
cõtinuo currẽs vnus ex eis/ acceptã spongiã im
pleuit aceto: et imposuit arundini: et dabat ei
bibere. Silr et Marcꝰ in hora cũ Joãne/ ⁊ acti
one cõcordat dicẽs: Currens autẽ vnus/ et im-
plẽs spongiã aceto: circũponensq; calamo po-
tũ dabat ei. Ueritatẽ huiꝰ seue potationis insi-
nuat. Attollebat christus a terra per crucez: vt
etiã opportuna esset arundo seu calamꝰ/ ad of-
ferendũ potũ ori eius. Cũ arundine percussum
est christi caput: et cũ arundine offert sibi po-
tus amarus: vt in omnibus ostendat iudeoꝝ ⁊
torquentiũ christũ omniũ/ bonoꝝ oĩm tota va
cuitas: et eorũ ariditas a virtute: necnõ ex vltio
ne cito futura. Nã ab ariditate nomen sumpsit
arundo: vt instrumentũ hoc passionis mala si-
gnificatione atq; ꝑsagio/ male agẽtibꝰ oĩno cõ-
ueniat. Calamꝰ calamitatez insinuat: qua nulla
maior ꝙ nõ impleri de christo/ aut de ipo ꝑ de-
lictũ vacuũ fieri. Uacua em̃ in interioribus est
arũdo: et ꝑcisa cito arescit. Sed intẽta contem
platione legentibus in dubiũ vertit: an semel
tm̃ seu bis christus fuerit amare potatus: nã ex
Mattheo ⁊ marco bis christũ potatũ legimꝰ:
semel anteꝙ cõfigeret in cruce nõ petentẽ: ⁊ ite
rum circa horam nonam: cũ ẜm Joannem cla-
maret se sitientẽ. In prima cũ gustasset/ noluit
bibere: in secunda vero dicitur: Cuz accepisset

iesus acetū: ꝛ cetera. In prima vinū myrrhatū cū felle: in secūda vero tm̄ acetū exprimit. Proinde Matthe⁹ de pⁱma potatione dicit: [Et venerūt in locū q̄ dicit golgatha: quod est caluarie locus: et dederunt ei vinū bibere cū felle mixtū. Et cū gustasset/ noluit bibere.] Et statim sequitur: Postq̄ autē crucifixerūt eū: ꝛ cetera. De secunda vero post quatuor voces a Christo emissas: cū in quinta voce ſm Joannem dixisset/ Sitio: idē Matthe⁹ intulit: [Et ꝯtinuo currens vnus ex eis: acceptā spongiā impleuit aceto: et imposuit harundini: et dabat ei bibere.] Similiter et Marc⁹ vt dictū est. Cur ergo isti duo euangeliste bis potū cōmemorant: nisi quia bis asserūt christū potatū? Nec obstat anticipatiua locutio: sicut euangeliste sepe faciunt: vt prius aliquid enūcient: post modicū serius cū interpositione etiā gesta declarēt. Nō em̄ expediebat vt de vna modica ꝛ breui actione fuisset locutio biptita/ nisi bis fuisset actio ipsa repetita: maxime de mysterio passiōis: vbi velociter omniū euangelistarū sermo percurrit vt nulli⁹ actionis repetāt semel dictū: nisi actio ab autoribus repetat. Nā si tm̄ circa horā nonā potatū aceto credimus: que fuit ista necessitas/ vt ilico cū Christus peruenerit in locū crucifixionis/ ante omnia potatū felle myrrhato q̄ vino euāgelista cōmemoraret? Quod ꝛ mar-
Mar.15. cus idē dicit. [Et ꝑducūt illū i golgatha locū: quod est interpretatū caluarie loc⁹: et dabāt ei vinū myrrhatū bibere/ ꝛ nō accepit.] Et statī sequitur: Et crucifigentes eū: et cetera. Et crucifixione/ vestimentorū diuisione/ derisionibus ꝛ delusionibus principū et sacerdotū/ militū atq̄ latronū/ tenebris interpositis: iterū circa horam nonā clamantē atq̄ sitientē/ alius euangelista nō asserat aceto potatū esse. Sed nō immerito de hoc credit sicut de gestis et dictis alijs saluatoris: aut quod vnus obmisit/ alter dixit: et vnus dixit quod alter obmisit. Et ex hoc textus euangelij veritate inspecta colligitur: q̄ de prima potatione vbi vinū myrrhatū cōmemoratur et fel/ Mattheus et marcus dixerūt. De secunda in qua tm̄ acetū offertur/ etiā Matthe⁹ et marcus/ lucas et ioannes explicite disseruerunt. Et sic illa scriptura consūmata credatur
Psal.68. Dederūt in escam meā fel. In prima videlicet quādo ipsi nō expetiti: nec christus se adhuc sitire clamauerat. Et in siti mea/ scȝ cū sitio dixit potauerūt me aceto. Acetū fuit natura vinū: sed alteratione acescit: et amarū efficit gustui: cui dulcia sepe placēt. Sic em̄ homies natura boni sunt: sed fiūt ex horrēdis affectibus ꝛ corruptis moribus peccatores/ ꝛ acescūt: vt etiā diuino palato sint amari. Ueruntamen si bis hoc factū/ et semel dictū: aut bis dictū et semel factū legamus atq̄ credamus: a me hoc in loco bie dissertū est: ad ostendendā acerbitatē dominice passionis/ et crudelitatē humane iniquitatis. Quid autē de hac re tenendū/ me atq̄ ceteros tenori sancte matris ecclesie recōmitto: questiones et pugnas et dubia in meis operib⁹ omnino deuitās. [Cū ergo accepisset iesus ace- Jo.19.
tū/ dixit: Consūmatū ē.] Predixerat apl̄is añ saluator: Et consūmabuntur om̄ia que scripta Lu.18.
sunt de filio hoīs. Cōsummata sunt omnia que predixerunt eū: que nunciauerūt christū venturū nasciturū pro nobis/ conuersaturū nobiscū et pacturū/ dicturū passurūq̄ tanta etiā pro nobis: et mors statim subsequitur: in qua cause redemptionis nostre mysteriū cōsummat. Consūmatū est vita Christi ſm placitum sui patris. Impletū est paternū imperiū: perfectū est filiale obsequiū. Adimpletū est desyderiū patrū: destructū est demonū dominiū violentū. Consūmauit vt primus recitat prophetarū/ creator Gen.1.
omniū deus omnia opera sua die sexto: et die septimo requieuit. Sic Christ⁹ in cruce sexto die omnia opera recreationis perfecit: ꝛ requieuit sabbato in sepulchro. Perfecit Noe arcā in Gen.6.
centū annis: quā vno cōsummauit in cubito: vt i eo gen⁹ hūanū saluaret: ibi dūtaxat octo animabus reseruatis. Consūmauit christus in cruce salutē totius humani generis: si merito iusto fuisset accepta in p̄cedentib⁹ cūctis: similiter ꝛ suscepta in sequētibus singulis. Quā salutē in cruce velut noe in arca/ et crucē ꝛ passionē aspera in vnitate fidei consūmauit. Et consūmatio consūmationi apposita est in cruce. Predixerat aūt Dauid: Consūmet nequitia peccatorū: Psal.7.
nūc vero consūmata est: quoniā nulla maior nequitia q̄ dei filiū interficere: et zelū legis inflectere super quempiā innocentē. Sed quod crediderūt/ penitus nequiuerūt: nā si mortu⁹ semel ex carne/ viuit in eternū ex virtute dei. Sed nihilomin⁹ cōsūmata est nequitia peccatorū. Non em̄ humana seu malorū neq̄tia posset i peiora ꝓhiberi: necnō in om̄i peccandi gn̄e hoīm malicia forefecit: et nihil ē mali quod p̄terierit delinquēdo: vt p̄ter om̄ia illa sensibilia et sp̄ūalia mala que in miris modis agunt: etiam vsq̄ ad negationē dei/ colēdo idola ꝛ simulacra celestī militie atq̄ syderee cultū/ deo debitū exhibuerit: prout dei bonitate ꝑfecta: vbi nequitie cōsūmatio facta est/ ibi facta fuerit iusticie: vt christo patiente atq̄ moriēte sit ꝯsūmata neq̄tia: nō ꝑ terminū peccatorū/ sed ꝑ excessū maloꝝ opeꝝ. Ita ꝑ christū est cōsūmata iusticia in ope redēptionis humane/ ꝑ passionē mortis atq̄ penarū. Nā sicut peccatū cū cōsūmatū fuerit/ gene- Jaco.1.
rat mortē: sic mors Christi cū consūmata fuit/ destruxit ipsa peccata/ eternā generans vitam. Uñ Christ⁹ cū scripturis cōsona voce clamat: Cōsūmatū est: vt eodē tēpore atq̄ mysterio sit nequitia per excessū/ et iusticia per dei filiū cōsūmata. Quod ipse dauid spū ꝓphetico longe ante se vidisse protestat dicens: Omnis cōsū- Psal.118.
mationis vidi finē. Multas nouimus consummationes: sed tm̄ illas quas orthodoxa intendit ecclesia intendamus. Consyderat alma mater ecclesia consūmationē nequitie quā abhorret: a qua om̄ib⁹ filijs suis dat cautelā: et inter-

minatur iugiter ne cōmittāt. Cōsyderat consū-
mationē iusticie/ꝑ quā saluari se gaudet: ⁊ omi
bus suadet vt diligāt. Cōsyderat penarū eter-
narū cōsummationē/quā metuit: quā filijs suis
sub terrore vt deuitēt mala ꝓponit. Cōsyderat
cōsūmationē eterne beatitudinis/cui peregri-
nādo suspirat: quā suis alumnis vt bona ꝑfici
ant/sub fideli pollicitatiōe ostēdit. Et cōsūmati
onē hui9 seculi ꝯsyderādo expectat: vsqꝫ ad quā
militādo inuisibilib9 ⁊ visibilibus bellis: et ve-
lut in marinis fluctibus agens: dei filiū ducē
et defensorem/gubernatorem et bonorū omni-
um largitorē se habere gratulaᷓ. Horꝫ omniuꝫ
consummationū finis est christus/cōsūmatio-
nē quamlibet diuersimode a se agens. In ipso
consummata est nequitia per excessum/ cū occi
ditur. Ipse semetipsū fecit nostrā iusticiā/ cum
iniuste damnaᷓ. Ipse penarū eternū habet iu-
diciū: quoniam pater omne iudiciū dedit filio.
Ipse quesiuit ꝓ oīb9 gloriā sempiternā: vt nul-
lus damneᷓ/nisi quem ipse despexerit: nullusqꝫ
salueᷓ/nisi quē ipse respexerit. Ipse cōsūmatio
nē faciet seculi/qui fuit iudicat9 in seculo. Hec
siquidem sunt merita passionis eius: in qua exi
stens in cruce/corpore velut in alto loco subla
to hominibus exclamat dicens: Cōsummatū
est. Apostolus etiā ad Hebreos ꝑ parte in hāc
Hebre. 2. coincidentiam venit/cum ad Hebreos ait: De
cebat enim eum propter quem omnia/ et per quē
omnia: qui multos filios in gloriā adduxerat/
actorē salutis eorū ꝑ passionē cōsūmare. Ut au
tē hec cōsūmatio de qua christus in cruce loq-
tur/mētibus fidelib9 inclarescat: altius intēda-
mus ad ꝓphetas veteres recurrētes. Ad quos
cū scriberet hebreis/recurrit Apostolus: ꝙꝙ
permodicū aliter in ꝓpheta et in apostolo/ali-
ter littera sonare videatur: sed sensus potius ꝙ̄
littera capiendus est. Inquit enim Aplus dictū
Hebre. 8. recitans Hieremie: Ecce dies venient dicit do-
Hiere. 31 minus: et consūmabo super domū israel ⁊ sup
domū iuda testamentū nouū. Nouū testamen-
tū distinctū est a veteri ī multa distinctione at
qꝫ differentia: datione/loco/tēpore/causa/sacri
ficijs/cerimonijs/ sacramētis/ obseruationib9/
traditionib9/ ꝓmissionib9/ordine/opere/digni
tate/intelligētia/virtute/mysterio/executiōe at-
qꝫ fine. Quod inceptū christi vera incarnatiōe ꝯ
pactū Christi natiuitate/ vita/doctrina/ ꝓmissi
one/testimonijs ⁊ miraculis/sacramentis/⁊ passi
one penarū et mortis cōsūmatū. Nā ipse ibidē
idem apl's ait: Ubi enim testamentū est/mors ne
cesse est intercedat testatoris. Testamentuꝫ enim
in mortuis confirmatum est: alioquin nōdum
valet dū viuit qui testatur. Quamobrem Chri
stus altitonat moriens: ꝙ testamentū nouū cō
summatū seu confirmatū est sua morte interce-
dente. Nam in veteri lege dispositio et confir-
matio testamenti erat in sanguine/ et indulgen
tia et remissio peccatorū: vt Leuitici scriptura
manifestat: et apl's asserit ad Hebreos. Sic et
noui testamēti cōfirmatio seu ꝯsūmatio a chri
sto facta est in sanguine sancto suo: melius cla-
māte ꝓ nobis/ꝙ̄ sanguis Abel aut vitulorꝫ aut
hircorū/et quorūcūqꝫ animaliū veteris testamē
ti. Proinde qm̄ nō in pluribus oblationib9 placi
tū erat deo: nec expediebanᷓ a veritate pctā/vt
purgatio digna esset ad regnuꝫ: vna oblatione
suijpsius ipse christ9 oīa cōsūmauit: vt idē apl's
loquiᷓ: Una enim oblatione cōsūmauit in sempi-
ternū sanctificatos. Consuetudo regū proce-
rū mundi est/impressione signi siue sigilli in fi-
ne appositi facere fidem scriptis: in quibus su-
is executoribus atqꝫ cōmilitonib9 dona seu pre
mia largiunᷓ: ⁊ ex appositione illa cōsummata
fertur merita seu grata largitio. Ita ⁊ christus
testamētū nouū agēde vite superneqꝫ heredita
tis/crucis passione signauit: ⁊ cōfirmauit ī illo
cōtenta appositione signi asperrime crucis: in
qua volūtarie ab apparitorib9 mortis se permi
sit affigi. [Et iterū clamās voce magna ie Luc. 23
sus ait: Pater in man9 tuas cōmēdo spm̄ meū.
Et hec dicēs/iclinato capite tradidit spiritū.]
Uox est morientis hois ⁊ trāsmigrātis de mun-
do: qui derelictū in corpe ad horā se a deo cog
noscens. Dixerat enim: Ut quid dereliquisti me?
Ad suā animā se cōuertit: pie orās ne derelinq-
tur in anima/in corpore derelictus: exemplū re
mittens ad posteros: vt ꝓ interiori homine de
precatio fiat/ si exterior omnino pati cogatur.
Quod de iure iusticie necessariū est corrumpi/
frustra fit intercessio ad seruamē: ⁊ incorrupte/
lā expetere ꝑtin9 iusticie derogaret. Job sentē-
tiā oportet ꝓhabere memorie q̄ dicebat: Scio Job. 30
ꝙ morti tradas me: vbi dom9 cōstituta est omi
viuēti. Ac per hoc si omnibus statutū est semel Hebre. 9
mori: quid refert quo iure/quo actu mors ipsa ꝑ
ueniat/cū quōlibet hō moriaᷓ? Debitū mortis
quo cūcti teneneᷓ astricti exoluiᷓ. Et ꝓ re ineui-
tabili ponere/si quas preces est velle imutabile
ꝑmutare. Uidēs igiᷓ christ9 ꝙ paterno decreto
atqꝫ suapte ipsū decebat debitū mortis exolue
uere: sciēs ꝙ cū orauerit vt obtineret carnis pe
titiōes: ⁊ vt calix amarissim9 trāsferreᷓ: ⁊ se pau
lo ante clamauerat derelictū: se ad congruū et
possibile cū rogaminib9 trāsfert: scꝫ vt spūs re-
seruetur a pena/postꝙ̄ corpus diuino decreto
in illa relinqueretur. Igitur more christi nō ex
peccato paterno vel ꝓprio/sed volūtate morien
tis ꝓ nobisipsis interpellemus ad oīm deū pa-
trē: nō vt nos eximat ab ineuitabilib9 malis: nō
a decreto necessarie mortis: sed vt ꝓseruet a de
lictis atqꝫ peccatis/et ab eternis penis. Faci-
lius enim est immunē fieri a peccatis/⁊ eterne in
inferis nō detrudi: ꝙ̄ a temporali ⁊ instantanea
morte seruari. Sepe nāqꝫ illa deuitāt iusti atqꝫ
perfecti. Mori aūt ineuitabiliter omib9 est sta-
tutū: vt etiaꝫ vite autor mortisqꝫ destructor ab
illa nō esset exemptus/humana carne vestitus
et senescendo illam gustasset/si per crucē nō fu
isset extinctus. Relinquatur ergo exterior cura
corpis: nec ꝓsumptio tēdat ī libertatē ab hisq̄
vtilia ꝓ fine ꝑfecto cognoscim9: siue ab his de.

quibus immutabilē dei om̄ipotētis iusticiā au-
tumamꝰ: Prefixꝰ est a Christo om̄ibꝰ positis in
agone modꝰ orādi: vt nō petamꝰ quod nō esset
daturus: aut velimꝰ auerti a nobis ꝙꝙ sit aspe
rū/quod ad gloriā preparat: nec effugere quod
vniuersali lege iusticie oēm hoiem multat. Esse
viderent oīno extra legē nature/ꝗ ab eiꝰ vniuer
sali gaudio vl' tormēto inuenirent exortes. In
teruehamur a nobis ī nobis: et abiecta corru-
ptibili carne pensqꝫ despectis/nostra intima al
tissimo cōmendemꝰ. Et facti per oīa christifor
mes/mūdo mortui ꝓpria volūtate/mūdo quo-
tidie aut in pūcto moriētes necessitate nature
puniti: animā attollamꝰ ad deū: offerētes illā
sibi cū precibus/vt preseruet a malis. Ignora-
mus animarū nostrarū vehicula: ⁊ quas ingre
dientur vias om̄ino nescimus: nec aspeximꝰ ali
quando receptacula in quibus recipient termi
nata vita ꝓcliui: hoc solū penitꝰ restat/vt ipas
viuentes et in extremis positi/ factori earū in si
militudine sua humili supplicatione tradamus
Nā corpus non habet viuere preter ipsā: quod
cū ipsa sensibilē vitā accepit: habet autē anima
viuere preter corpus: ꝗ́uis in illo cū infundere
tur/propriū esse susciperet. Quid ergo cure no-
bis quō iaceat/aut vbi relinquat corpus exani
me omni deperdito sensu? Ad quid sollicitudo
superflua quid toleret vt moriatur: cū omnino
ineuitabiliter mori cogatur? Sed ad spiritū ꝑ-
intēdere necessariū sit: qui sempiterna vita per-
fruitur: et nulla extinctione finit. Atqꝫ non cre-
damus Christū pauefactū ex pena ꝓ culpa pa-
tri suo animā cōmendare: nā immunis a culpa
nō absterrebatur a pena: sed per omnia se pro-
strauit hominē recognoscere deū patrem:
etiā in extremis siue vltimis ꝯstitutū: vt in mor
tali corpore nō amplius loqueretur: quia incli-
nato capite patri tradidit spiritū quē cōmenda-
uerat. Et omnibus fieret luce clarius/ ꝙ verus
homo esset qui sic fuit occisus. Similiter ⁊ mo
riendi exemplū ceteris dereliquit. Nā ī illo cō
gressu vbi dolor tam acerrime cū natura diuel
lit: ꝙ mors sensum penitus adimit: nil aliud po
tioris aut talis habemꝰ refugij: nisi vt animaꝫ
tanta dignitate creatā/tā alte pieqꝫ redemptā/
inhesitanter dn̄o cōmendemus: qui solus po-
tens est hoc depositū incolume conseruare. In
altiora vehitur animus/cū legimus christū pa-
tri spiritū seu alam cōmendasse: qꝛ nulla domi-
nabatur aduersitas/ quē nulla grauabat iniqui
tas. Et quod agebat aut dicebat ad seipm̄ et ꝓ
seipso: nō erat necessitas/sed volūtas. Ac ꝑ hoc
magnū latet ī hac cōmēdatione secretū. Erāt
nempe in anima christi vnita ꝑ oīa deitati/scri
pte tota noticia omnes anime de suo sāguine
redimende: quas vt animā suā ad gloriā dili-
gebat: pro quibus in lachrymis et clamore va-
lido exauditus est pro sua reuerētia. Quas suā
animā patri cōmendans/in ipsa omnes patri
altissimo cōmendauit. Et om̄es saluādas ani-
mas velut suam vnā alaꝫ fecit: de quaꝫ patri di
xit: cōmendo spiritū meū. Facit em̄ verissima
charitas/quod alteriꝰ est esse suū. Proinde sup
eminens charitas Christi omnē saluandā ani
mā suā animā faciebat. Sed nec obstat/ꝙ ani-
mā protulit nomine spiritus: quoniam vtroqꝫ
nomine anima in scriptura sortitur. Nec cre-
damus spiritum sanctū in hoc nomine spiritū:
sed spiritū qui est anima/domino cōmendasse.
Reor autē pia fide caput hic orasse ꝓ corpore:
caput vero et corpus personā faciunt vnā: cuiꝰ
est anima vna. Sensu igitur huiuscemodi chri-
stus orat: velut corporis ecclesie cum ipso capite
Christo esset aīa vna seu spiritus vnus: vt amo
ris eius vehementia/vnione charitatis ⁊ fidei/
sacramento mysterij dicat christꝰ patri de spi-
ritibus omnibus sibi adherentibus in verita-
te/quasi de spiritu vno: cōmendo spm̄ meū: quo
niā dicente apostolo: Qui adheret deo/vnꝰ spi- 1. Co. 6.
ritus est cū eo. Velut scedula quedaꝫ ratiōalis
et viua omnes ꝑdestinatos scriptos habens/
anima christi fuit cōmendata patri: vt non pro
continente fuerit emissa oratio: quia iā saluus
erat: cōprehensor autē fuerat a cōceptionis in-
stanti: sed ꝓ cōtentis emittebat: vt passiōis sue
et mortis meritū hoc haberet: vt quos aīa chri
sti preteritos/ꝑsentes in tunc atqꝫ futuros dile
xerat/saluarētur. Nemo autē suspitione aliqua
moueat: si ꝑdestinatio ab eterno immutabilis
est: ad quid christus sustinet passionē: ad quid
pro his ꝑdestinatis orationē dūtaxat effundit:
cū reprobati neqꝫ passionis neqꝫ oratiōis pos-
sint pro eterna vita esse participes: quoniā pre-
destinatio sic extitit ab eterno prouisa: vt chri-
sti dei filij humanatione/vita/passione/oratio-
ne/morte/non aliter cōpleretur. Hac voce alte
lateqꝫ diffusa/emisit spm̄ seu expirauit: aut in-
clinato capite tradidit spiritū. Quoquo mō di
cat/potestatē insinuat morientis. quoniā nō ne
cessitate aut violentia mortuus est: sed volūta-
te ꝓpria ⁊ ptāte aīaꝫ emisit a corꝑe: ipsāqꝫ licen
tiauit ad tempus: et corpus remansit exanime
existente tamen deitate per ꝟitatē vnionis in
vtroqꝫ distincto: vt nequaꝗ̄ credat deitas cuꝫ
anima deseruisse corpus: aut ꝙ solum esset in
corꝑe aīa derelicta: sed cū aīa fuit in limbo/ cū
corꝑe in patibulo atqꝫ sepulchro: solū aīe a cor
pore/a neutro aūt fuit ī illa morte celebrata di-
uisio deitatis: siquidem infinitas hoc agebat:
vt duobus distinctis vnitis siue diuisis insepa
biliter vniretur. Sed moriens clamat per valī-
de/potentiā sue virtutis ostēdēs. Et quāto do
lore quātoqꝫ amore de neqnā seculo recedebat
quē mūdus nullo pacto cognouit/ ostēdit. Cla
mor ille doloris magni fuit īdiciū. Etem̄ siue
cōfixus fuit in corꝑe: in mēte aūt cōfodiebatur
seuius ab ingratis. Et anima illa ꝓ om̄ibus di
gnis primis/⁊ om̄ibꝰ dignis ceteris doloribus
agebat dūtaxat ꝓ om̄ibus satisfactura patri: ex
doloris vehemētia qua eq̄bat/ imo excedebat
digna ⁊ excessiua cōpēsatiōe forefacta cūctorū.
Impellunt sepe hoīes altisone clamare dolo-

res. Amoꝛ idipm̄ agit/ vt proꝛūpat ĩ vocē: et eo
clamitoſam quo interiꝰ angit. Ineffabili amo-
re perfundebatᷣ anima chꝛiſti: quia iuſſa pater-
na cōpleuerat/ vſq; ad moꝛtē factus obediens:
q; liberabat vna moꝛte ſua innumeras animas
moꝛtuas in peccatis de illa poteſtate tartarea:
ſub q̄ tenebātur inuite: ceteriſq; claudebatᷣ adi-
tus ne iterū introirēt/ ſi ex fide venirent in meri-
tū paſſionis. Quanto ꝓfundebatᷣ amoꝛe/ quāto
q; gaudio ĩ penis etiā moꝛiēs exultabat anima
ſaluatoꝛis: ꝙ tot ſibi ꝑ moꝛtē aſciuerat animas
quas deꝰ creauerat in ſimilitudine ſua/ in pleni
tudine tempoꝛis factus in ſimilitudine noſtra:
quas etiā diligebat ſicut ſeipſam maioꝛe virtu
te p̄cepti: quo dictū eſt ꝓximū velut ſeip̄m a ꝓxi
mo debere diligi. Nempe chꝛiſtꝰ animabꝰ om̄i
bus ꝓximꝰ factus eſt curās vulnera noſtra: ⁊ in
fundēs deſuꝑ miſericoꝛdie oleū ⁊ iuſticie vinū:
ac etiā ſuo ſanguine ſancto ſanās: ⁊ omnē fide-
lem animā ſibi pꝛoximā fecit: nō noſtro merito
ſed ſuo dono. Proinde amans exultat: et exul-
tās ardenter amat: ꝙ tot ꝓximis moꝛiēdo ſub-
uenit. Et mirū auditu/ ineffabile dictu/ incom-
pꝛehenſibile cogitatu: ꝙ vnus homo eodē tem
poꝛe ſimul ⁊ ſemel ſit beatus ⁊ miſer/ triſtis et
gaudens/ amans et dolens: vt ex eo ꝙ dolebat
amabat: ex eo amabat vnde dolebat. Dolens
moꝛi amabat: amans moꝛiebatᷣ: moꝛiēs exulta-
bat. Inclinabat caput/ magnū myſteriū innu-
ens in rebus p̄teritis ⁊ futuris. Erecta ceruice
cōmiſſū eſt/ vñ multatus eſt. Et ſubleuata ſuꝑ-
be mente agitᷣ/ vnde contēptꝰ eſt. Proinde mo
ritᷣ viceuerſa inclinato capite. Qui caput incli-
nat/ ſubiecta oculis reſpicit. Et chꝛiſtus vultū
declinauit ad terrā: ex qua ſ̄m carnez ſumptus
erat. Et erat in illa condendus: q̄ꝗ̄ nō reſoluē
dus in puluerem. Sed non credamus terram
iſtam que pedibus ſubiecta calcatur/ chꝛiſtum
dominū aſpexiſſe: ſed dexit vultū ad ima ſicut
valefaciens mundo/ ſeu turpiter licentiatꝰ ab
impijs: et aptitudinē faciēs hominis ſic moꝛiē
tis. Et caput inclinauit in moꝛte/ in expiatio-
nem erectionis ad vetita. Et ſuaſit obedientiā:
reuerentiā docuit: humilitatē in operibꝰ vſq; q̄-
q; mōſtrauit: cū omni pacto myſterio/ inclina-
to capite expirauit. Sed quomodo expirauerit
nō aliter credimꝰ/ niſi vt voluit ⁊ potuit. Et po
tuit quod voluit: et voluit ſane quod potuit: q̄d
vera ꝑſeueratiōe ꝑfecit. Cui autē tradidit ſpiri
tū capite inclinato? Eterno patri/ cui cōmēda-
uerat: vt nō ſolū in coꝛꝑe/ ſed a coꝛꝑe ſeꝑatꝰ eiꝰ
ſpūs eſſet obediens. Etem̄ decreto paterno de
ſcendit ad limbū: et reuerſus ad tumulū reani-
mauit exanimatū. Ecce nouū factum eſt bellū
in oꝛbe terrarum/ inſolituſq; triumphus/ inuſi-
tata victoꝛia/ in multoꝛū pꝛeſagiū ſimiliū futu-
roꝝ: magis autem in noſtre redemptionis effe
ctum. Factus eſt inter celeſtē ducem/ dei ſc; fi
liū humanatū/ et illum pꝛimo inobedientē cetū
inuiſibilis ſeuuſq; cōgreſſus: vbi om̄ino diſpa-
riter atq; diffoꝛmiter certatū eſt. Et ictꝰ bello-
rum incōparabili diſſimilitudine ſunt infixi: cū
pꝛeliū cōmitteretᷣ ĩ celo ſuꝑno inter creatoꝛē ⁊
intelligētias ſeꝑatas a ſe creatas. Quarū alte-
ra pars in deū: altera dūtaxat in ſeipſa; aſpexit:
in ſeip̄a et a ſeip̄a et ꝑ ſeipſā ſuo arbitratu diui
no remoto viuere gliſcēs: rebellauit actoꝛi in ſe
ip̄a male intruſa: ⁊ a delicijs eternis merito ſue
iniq̄tatis excluſa/ iuſte ꝯflicta: miſerabile irre-
uocabiliter tulit exiliū: altera ꝑte cū victoꝛe deo
beate imp̄dabiliter remanēte. Ibi nihil coꝛꝑa-
liter et ſenſu foꝛinſeco geſtū eſt: incoꝛpoꝛeꝰ em̄
deꝰ de ĩcoꝛpoꝛeis ſubſtātijs quas creauerat/ in
coꝛpoꝛe triūphauit. Sed ſuperbia odiētiū deū
ſemꝑ aſcendēs/ tetros exagitauit ꝯflictus: vt q̄
deū exiſtentē eterne nō vicerant: cū homine ia;
creato/ in illa ſuperioꝛa vnde ruerant tendente
ne contingeret omnino inirent cōgreſſum. In
uidia vero vbiq; comes ſuperbie/ igne impellē-
te de ſub celo ĩ paradiſi loco/ ſubdolū atq; bre
ue cōmiſſum eſt bellū: vbi exhibita eſt deceptio
in figura: cū nō illa inuiſibilis que decepit/ ſed
ſerpentina in qua decepit oſtenſa eſt. Et q̄ ꝗ̄ ni
hil per violētiā ageretᷣ: tamē ꝑ deceptionē ⁊ fi
cationē verboꝛū conflictus a deo iuſte homi-
ni dedit iniuſte in paradiſo conflictu;/ infligēs
omnis generis moꝛtē: vbi pure ſpūalis in aſſū
pta foꝛma coꝛpoꝛea cū mixta creatura certauit.
Ex quo per verba male ſuadentis/ per tactum
male ſuaſi iā inobedientis/ in anima et coꝛpoꝛe
iuſta eſt ſecuta damnatio. In plenitudine verō
tempoꝛis creatoꝛ certantiū certaminūq; iudex
carne veſtitus: cu; ſpiritu creato rationabili/ q̄
carnis velamine nō oppꝛeſſo/ venit habere cō
greſſum. Et mirū in modū moꝛiēs triūphauit:
ꝑcuſſus coꝛꝑe vulnerauit in ſpū: plagatꝰ ab ho
minibꝰ plagauit demones: dolēs vincebat: pa-
tiens ſuꝑabat: derelictꝰ debellabat. Inuiſibile
bellū erat ex parte certantiū: ſenſibilia et viſibi
lia erāt vulnera ex parte miniſtroꝝ/ ⁊ deifici coꝛ
poꝛis talia patiētis. Proinde coꝛpꝰ exanime re
liq̄t in cruce velut ſcutū in alto poſitū: vt vide-
rentᷣ ſtigmata in vtriſq; belloꝝ. Inclinato vero
capite liberū et victoꝛioſū cū ouatu eterno pa-
tri tradidit ſpiritū: nō vt in illo inſtāti aſſume-
ret in ſuperna: ſed vt ad eius placitū ad illa in-
ferioꝛa deſcēderet: vbi pia illa et antiqua fami-
lia tenebatᷣ incluſa: vt tolleret illā pꝛo ſpolijs ⁊
manubijs ꝓ victoꝛia: quā fecit ꝑ articulū moꝛ-
tis. Ac per hoc quid hoc bello mirabiliꝰ: ĩ quo
triūphauit moꝛtuus: ſpolia repoꝛtat occiſus:
ꝯfligitᷣ viuꝰ: fugit q̄ moꝛtis exhibuit ictꝰ? Quis
vnq̄ ad ꝯpimū exiſtimare poſſit: vt dux q; moꝛ-
tuis daret victoꝛiam/ etiā exercitui nō certāti?
Aut ꝙ a carne pertuſa ⁊ occiſa ſpūs illi damna
paterētur virtute coꝛpis vulnerati? Quis vnq̄
audiuit ꝙ ſpūs nō a ſibi vnita carne atq; moꝛ-
tua vinceretᷣ? Nō em̄ potentia deitatis in hoc
certatu; eſt: nam ſi ſic/ ſuperflua fuiſſet carnis
aſſumptio. Non attigerunt in illo bello deita-
tē inflicte paſſiones: q̄uis aīa voluerit ꝓ nobis
poꝛtare doloꝛeſ. Nō em̄ potuerūt illi hoſtes ĩ-

uidi christi anime inferre tristiciã: q̃uis ab eis
male suggestis ministris ꝑmissum fuerit/in cor-
pore facere posse iacturã. Nec redemptũ est ge
nus humanũ ex morte anime christi/q̃ non fuit:
nec ex passione deitatis/q̃ esse nõ potuit: sed ex
morte corpis/quod suggerente diabolo manus
seua cõfixit. Sanguis seruatus/nõ fusus ↄsueuit
hoibus dare victoriã: hic versauice ꝑagitur: vt
sanguis effusus innoxius in duce/victoriam pi
gris etiã cõmilitonibꝰ prestet. Quid eñ ꝙ infir
mitas dei virtutem atqꝫ firmitatẽ diaboli vsqꝫ-
quaqꝫ subuertit? Sed ausus fuit apostolꝰ dicere:
Cor.1. Quod infirmũ est dei/fortius est hoibus. Auda
cter ꝓtinus addam: Quod infirmũ est dei/forti
us est demonibus. Libet igiꝉ exclamare. O ani
mata infirmitas/que moriendo supra nature po
tentiã reanimauit mortuos. O beata imbecil-
litas/ que ꝑter vsum beatificauit et miseros. O
carentia humane potentie/que oibus superna-
turalis potentie atqꝫ virtutis copiã fecit. O de
bilitas derelicta/ que ꝑ dispendiũ mortis omni
bus eterne vite directiciũ dereliquit. O effectio
egens/que cũctis abstulit egestatẽ. O fatisci for
mationũ/ꝙ fatiscẽtibꝰ attulit firmitatẽ. O gan-
grena gemẽs/ que gemitũ mortis venit auferre
O hebetudo herens/que supernã hereditatem
voluit oibus hebescendo ↄferre. O iactura gra
uis/que sic subuenit omnibꝰ iacturatis. O labe
scens lux ex pallore sedentibꝰ in tenebris inter
lucẽs. O mors mortẽ vincens/facta oibus vita
viuens. O natura naturãs/ oĩa iure perfecto
semel introfacta ꝓ redemptorũ vita ꝑpetua. O
obesans obes obici nobis morti ne mãeret eter
na. O palmaris pallor/ per quẽ palmes pallẽs
eterno vigore viget. O qualitas inuisa / o quã
titas isinita: per quã qualificaꝉ inequalis: ⁊ par-
uus summa quãtitate refulget. O ratio sic rau-
cens/que peccato raucis tribuit iura loquendi.
O sapientia stulta/que ꝑ stulticiã crucis creden
tes voluit saluos fieri. O tabescens tabes/ꝑ quã
color gratie reddiꝉ ꝓ natura. O tapinosis ostẽ
sa per mortẽ/ per quã exaltaꝉ oppressus et actio
superba confundiꝉ. O thaumatus moriens/per
quẽ mira facta sunt omniũ excedẽtia sensum. O
theos occũbẽdo theosians hoies. O titan eter
ne patiens eclipsim ad horã : a te creatã titanẽ
in tui quadã similitudine formãs: vt credentibꝰ
pie tyrannizares eterne. O vappa/o vapidus
sic reputatꝰ ad horã: vt reinuenires deperdita:
malosqꝫ a malicia ꝓpria liberares. O vesanus
ad horã/vespera vesperascẽs in hora: morte sa-
nans quod infirmitas antiqua ꝑmebat: ⁊ fecisti
tuis occasu seue mortis vespere cũ mane diem
eternũ vnum. O vox alta moriens/que omnez
sponte reuocauit errantẽ: instruxit ignarũ: ⁊ pre
rogauit oibus viã morũ. O xenodochiꝰ homo/
qui peregrinos hoies per mortẽ non dispone-
bas in supernã colligere ciuitatẽ. O ygia/que vt
oibus dares quod es/ in ligno infirmare volu-
isti. O zelus tã zelans honorez paternũ: zelans
iusticiã veram: zelans qui ꝓpter complendã re

demptis domũ dei eternã/ a morte te comedi ꝑ
misisti. O cora q̃ in altitudie multiplicis vocis
desiuisti in mortẽ capite inclinato. In cuiꝰ lamẽ
tatione vel signo [velũ scissum est in duas par Mat.27. Mar.15.
tes a summo vsqꝫ deorsum: ⁊ terra mota est: ⁊ pe Lu.23.
tre scisse sunt: ⁊ monumenta apta sunt.] Iã sole
obscurato manẽte/statim christo mortuo: signa
plurima sunt secuta: vt cogerẽtur hoies perfidi
credere signorꝫ attestatione ꝓ christo: qui ex sua
ꝑdicatione credere noluerũt. Nam primũ post
christi mortẽ euangeliste signũ asserũt templa-
ris veli per mediũ scissionẽ. Duo nãqꝫ vela in tẽ
plo salomonis ex historijs legimus: vnum infra
ambitũ templi/quod ꝓtendebaꝉ ab vno pariete
vsqꝫ ad aliũ: quod velabat sancta sanctorꝫ: et ali-
ud quod in facie tẽpli erat: quod eiꝰ velabat ia-
nuas. Quod alterũ istorꝫ/aut vtrũqꝫ scptura di
cente credimus esse scissum: ad rependendã vicẽ
ꝙ christi faciẽ templi pontifices velauerũt: vt re
uelatus mysterijs vmbrisqꝫ fugatis ꝑoris testa
menti/aperta luce fidei credaꝉ in christũ. Etenĩ
omniũ patrũ enigmata ⁊ oracula ꝓphetarũ re-
uelanꝉ: cum morte christus ↄsummatus est. Ex
hoc ꝓtinꝰ reuelate sunt scripture: quoniã opor Lu.24.
tuit pati christũ: non ꝓ seipso/sed pro nobis: et
intrare gloriã suã. Hinc ⁊ apl's in posterũ dixit: 2.Cor.3.
Cum transieris ad christũ/ auferetur velamen.
Sed scissum velũ in duas partes/aperturã me-
diã fecit. Ubi pars/ ibi etiã est ⁊ velum: ⁊ vbi al-
tera/ibi velũ: pars ⁊ pars/ velũ ⁊ velum. Scissu
ra siquidem media est: si in duas partes scissum
est. Pars vna iudeorꝫ est: quoniã adhuc est vela
men in cordibus ipsorũ iudeorꝫ: ⁊ super faciem
moysi/illorꝫ scꝫ qui non trãsierunt ad christum.
Altera infideliũ: qui nõ velamen mosaice legis
sꝫ idolatrie ⁊ infidelitatis sup se habet: ⁊ obscu-
ratũ manet insipiẽs cor eorũ. Scissura dũtaxat
christianorꝫ est: non mihi pars ⁊ pars: sed scissu
ra necessaria est/per quã oculo fidei intueamur
de christo reuelata mysteria. Et nec scissum di-
ciꝉ ab imo vsqꝫ sursum: sed a summo vsqꝫ deor-
sum: vt diuina virtute desup dominante/nõ hu
mana de imis agente: templi obuelatio/id est se
cretorꝫ mysteriorũ reuelatio ageretur. Ac ꝑ hoc
non credamus inscissi veli partez ⁊ partem: sed
per scissuraz ingrediamur interiora velaminis:
⁊ luce clariꝰ patebit ꝙ quicquid actũ noscitur
ab adam vsqꝫ ad christũ in ꝑsecutionibus ⁊ pe-
regrinationibus ⁊ laboribꝰ iustorꝫ/ hanc mortẽ
vnici filij dei ꝓ nobis mortui ostẽdebat. Et ostẽ
siones facte moysi ceterisqꝫ prophetis/ in hac
morte scisso velo reuelantur. Remoto igiꝉ velo
ingrediamur dei templũ: ⁊ videbimꝰ sapientiã
salomonis in edificatione templi militantis ec
clesie: in edificatione celestis patrie: vbi non au
ditur malleus tribulationis ꝑcutiens: non secu
ris mortis vlterius incidens: nõ aliquod ferra-
mentũ quod possit inferre tormentũ. Videamꝰ
intus ⁊ extra templũ postq̃ remotũ est velum: ⁊
intelligamus ↄuenientiã cherubicam: scꝫ duo-
rum testamentorꝫ per alas contẽplationis mu-

tuo se tangentiū/ ꝛ per alas ꝓtectionis parietes
templi eos qui saluati atq; saluandi sunt/ ꝛ edifi
candi tanq̄ lapides viui ad compactionē parie
tum duoꝝ: scʒ eorū qui ex circūcisione venerunt:
ꝛ illorū qui ex preputio crediderūt in christum.
Prolixitas nimia nos teneret: si omīa mysteria
templi vellē scisso velo disserere. Sed ingredia
tur in templū disuelatum per christi mortē/ si q̄s
Mat.27. sanctum ocium nouit. Terre autē motus nō im
merito factus est: cū terre factor in carne more
retur: ꝛ examinaret terra nobilior. Corpus sal
uatoris ex terra originaliter ꝑ antiquā damna
tam traducem: sed in sua parente proxima que
ipsum mundo edidit/ resanatam. Tremuit terra
in datione legis: ad terrorem eoꝝ qui preuarica
turi erant. Tremuit moriente christo: vt sentire
tur in vniuerso terrarum orbe iniusticia mortis
eius. Et eo corda hominū tremere debuissent/
quo ꝓ vita hominū autor vite morte crudelissi
ma plectabatur. Tremuit terra/ ferre non valēs
quod plebs iudaica sustinebat. Tremuit velut
pauens ad insolitas actiones: in hoc transfor
mans suo tremore omniū fideliū mentes/ vt cre
dant ꝛ cōtremiscant: quoniā pro iniustis iustus
ꝓ impijs pius/ pro peccatoribꝰ sanctus/ pro ho
Mat.27. minibꝰ in carne passus est deus. Petrarū siue
saxorum scissio acclamatio est rerū insensibiliū/
q̄ autor vite iniuste damnatur. Acclamauerunt
iudei altisonantibꝰ vocibus christi mortē: nunc
vo petre per scissuras quasi per aperta labia cō
tra illos inclamitant. Et vbi homines in hac in
iusticia ꝓ veritate tacent/ saxa scissa loquūtur: et
suo modo ꝓuocant dura corda hominū vt scin
dantur: ꝛ recogitent eū qui talem ꝓ omnibꝰ su
Mat.27. stinuit passionem. Monumenta siquidē multo
rum sunt aperta longe a remotis ꝛ de proximo
defunctoꝝ: et apparebāt illa iam resoluta cada
uera/ ꝯsumpta in pulpis/ discōpaginata in ossi
bus: ꝛ forte plura scatentia vermibus: ꝛ patebāt
omniū oculis intuentium/ omī remoto desuper
posito lapide sepulchris: illis dūtaxat exceptis
quoꝝ cadauera erant integra/ atq; anima cū do
mino surrectura. Sicq; steterunt ab illa mortis
hora/ qua tremefaciēs terremotus intonuit: vs
q; in horā qua dominus ab inferis rediens/ re
assumpto corpore in corpe resurrexit. Que qui
dem cū domino surrexerūt: ꝛ que euāgelista hic
recitat/ tūc fecerunt. Non aūt credendū est tūc
christo mortuo ilico surrexisse: ꝛ post resurrecti
onē intrasse hierusalē/ vt apparerent multis: sed
ꝯtinuo christo mortuo/ motu terremotus scissa
sunt saxa: ꝛ apta sunt monumenta christo resur
gente. Sic illa sunt suscitata: ꝛ post resurrectio
nem iam vsq; quo vulgatā ciuitatem intrauerūt
ꝛ multis apparuerunt. Centurio autem et
Mat.27. qui cū eo erant custodiētes iesum: vi
so terremotu et his que fiebāt/ timu
erunt valde/ dicētes: Uere filius dei
erat iste. Alius autē aliunde centurionē expri
Mar.15. mit admirari/ dicens: Uidens autē centu
rio q̄ ex aduerso stabat/ q̄ sic clamās
expirasset/ ait: Uere hic homo filius
dei erat. Alius etiā sic asserit: Uidens aūt Luc.
Centurio quod factū fuerat/ glorifi
cauit deū/ dicens: Uere hic homo iu
stus erat. Centurio qui centū preerat militi
bus: hic pauefactus intrinsecus/ ꝛ iā ordinatus
ad fidem: ex his que agebant exterius/ in religi
onē conuersus/ ait: Uere hic hō filius dei erat.
Artabat ex multis centurio vt diceret dei filiū:
quem vt hominē custodiebat affixum. Nam so
lem cōtra naturā viderat obscuratū: vt nulla so
lita ex lune interpositione iudicaretur eclipsis:
quoniā sol in nostro hemispherio i maiori alti
tudine sue sphere degebat. Luna vero iam dieʒ
quartumdecimū sue reuolutionis totū egerat: ꝛ
e regione spherarū erat opposita soli: vt magis
terra interponeret inter solē ꝛ lunam q̄ luna in
ter solem ꝛ terrā. Audiuit ipsum christū vocibus
altissimis exclamasse: cū spiritum tradidit patri
quod nunq̄ natura contulit hoī cōtinuo mori
enti. Sensit ꝯtremuisse terrā insolito motu: qua
si nō esset hominibus potētia in rectitudine sub
sistendi: vt etiā ipsoꝝ ꝛ equoꝝ quibus inside
bant/ viderentur in dissolutionē redire compa
ges. Sed amplius concussa terra fuisset: ampli
us patientia mortis et seueritas/ intolerantia
seue mortis/ et constantia et firmitas memorie
in his que loquebatur: cū indulgentiā expostula
uit pro his qui eū torquebant: ꝛ latroni paradi
sum ꝓmisit: ꝛ matrē nō morte perterritus disci
pulo cōmendauit. Sensit terrā non solum tre
mentē/ sed dehiscentem in saxis: ꝛ antiqua ꝛ no
ua patefieri monumēta. His ꝛ alijs mēte actus
ꝛ valide tremefactus dixit: Uere filius dei erat
iste. Aliquid fidei expressit: sed in maiori parte
defecit: cū sub preterito tempore dixit/ erat: qua
si credidisset solutam esse per mortem dei filiati
onem. Perfectū quid expressisset in fide/ si dixis
set: Uere filius dei est iste. Non enī diuina filia
tio soluebatur per illam assumpti corporis mor
tem. Glorificauit etiā deum: qui sic suum filium
in mortem tradiderat. Glorificauit deū credēs
deum: penitentia ductus q̄ presidi male paru
erat. Et dixit ore publico iustum: quē tanq̄ iniu
stum mortisq; reum iudeorum seua turba dam
nauerat. Sic vero prolata cōnectenda sunt verba:
Uere hic homo iustus filiꝰ dei erat. Similiter
ꝛ complices centurionis tremefacti ꝛ admiran
tes dixerunt: et meruerunt indulgentiam/ veni
entes in noticiam fidei: merito illius orationis
christi/ qua in principio crucifixionis dixit ad
patrem: Pater ignosce illis: non enim sciunt Luc.
quid faciunt. Ecce magnum mysterium: q̄ in
natiuitate christi ꝛ in morte iudeos gentiles cre
dendo ꝓcedunt. Nam in natiuitate preuenerūt
magi/ qui eū adorare ab oriēte venerunt: in mor
te romani/ qui ab occidente primitus credide
runt. Erat enī centurio cum centuria de militia
romanorum. Uterq; tamē per signa moti sunt:
illi per lucem fulgentē: isti per vocē alte in mor
te clamantē. Illi per radiantem stellam: isti per

tremulã terram. Illi per nouũ sydus nouiter illumĩnatũ: isti p antiquũ solẽ mirabiliter obscuratũ. Talibus nascendo talibusq; moriendo signis decebat dei filiũ declarari / et infideles ad fidem veritatis adduci. Illi adorauerũt matre tenente puerũ: isti cũ matre confessi sunt dei filium. Illi de primo natũ: isti iam ilico mortuum vt orientales et occidentales et intermedij cõueniant credendo in natiuitate morteq; christi: vt credẽtes salui fiant misericordia sũmi dei. Sed iudei nõ dederũt confessionis vocẽ / quis mente tremerẽt: immo reliquerũt in cruce confixũ: quẽ dãnauerunt tanq̃ reum. Et ptinaces nolebant ore cõfiteri / vnde animo pungebant. Unde sequi

Luc. 23 tur: **Et oĩs turba iudeorum qui simul aderant ad spectaculũ istud et videbãt que fiebãt: percutientes pectora sua reuertebãtur.** A seculo et vsq; in seculũ non fuit tale spectaculũ / q̃ tantus taliter moreretur. Spectaculũ magnũ in quod desup pater de terris mater / angeli / demones / hoĩes mortui et viui / patriarche atq; pphete / amici et emuli varia intentione spectabãt. Et percutiebant iudei sua pectora tremefacti: maiora verẽtes periculo nõ christo fide vniti / vt postulãtes indulgentiã deuitarent: Percussio illa pectorũ nõ erat emẽdatio / sed solidatio scelerũ: vbi per fidẽ non cõuertebantur ad christũ. Et reuertebant ad domos / non autẽ ad seipsos. Reuertebant ad domicilium pprium: sed nõ reuertebantur ad dominum. Percussi admiratione / perculsi stupore admoniti signis / excitati pdigijs: nec puocabãtur vt cõuerterentur ad deum. Nam si conuersi non reliquissent tale corpus crucifixũ: et facti fuissent animo conformes: cui⁹ animo extiterunt exortes. Deuota vero familia christi / q̃q̃ fragilis sexu / amore crucifixo assistebat: excepta virgine / fide carens: et in animo timore perculsa diuidebatur in situ: vt aliqua pars de prope / que adherebat ardentius: aliqua de longe pspectans

Luc. 23 astaret. Unde sequitur: **Stabant aũt noti eius a longe:** corpore scz: magis vero mẽte deficiente fide in deitate manẽte: quia de carne spiritus abscesserat: vt nõ crederetur idẽ viuẽs et moriens christus: qui q̃uis in anima et corpore diuideret ad tempus: deitate semp idẽ existẽs in nullo manebat diuisus. Longe a christo fieri nõ spacijs / sed infidelitate atq; affectib⁹ aut

Mat. 27. moribus contrarijs efficit. **Erant ibi mulieres multe / que secute erant iesum a galilea ministrantes ei. Inter quas erat maria magdalena et maria iacobi minoris: et ioseph mater et salome et mater filiorũ zebedei / et alie multe que simul cũ eo ascẽderãt hierosolymam.** Mulieres erant sequẽtes magistrũ: cui tanq̃ pauperi vite necessaria quib⁹ egere voluit ministrabant de pprijs facultatibus: sperãtes bonorũ christi et collegij eius esse participes: et liberari a malis. Audierãt eñ magnã elemosynã fore virtutem: et ipsam deberi pauperib⁹ / non diuitibus / eis ratio iusticie suadebãt. Et etiã senserant doctrina captata p aures: et omni experimento pbabili summã in christo nouerant paupertatẽ: cui nulla possessio / nõ aliqua dom⁹ / nõ census ex lucro / nõ firmata vita ex studio nobilium seu diuitũ amicorũ. Et ipse paup magis sumebat a pauperib⁹ opem: q̃uis si diuitẽ aut nobilem aliquẽ adijt: non stipẽ aut opem / sed fidez auctionabat. Necnon et he mulieres archimatrem virginẽ verebant: quã videbant super omnes feminas virtutũ omniũ claritate pollentẽ. Merito hec virgo mater: quia mulier sequẽdi filium alijs mulieribus prestabat audaciã. Sorores vero virginis ipsam sequebant post filium: congratulantes ei / q; tanta ple videbãt ipsam ditatam: nunc vero condolentes eidem / q; vnico filio priuabatur. Et etiã filios sequebãtur cum christo: quos omẽs videbant oĩa reliquisse: atq; christũ carne propinquũ vita et moribus subsequentes: quorum amor etiã alliciebat et matres quousq; per spiritũsanctũ in spirituales affectũ purgatus transiuit oĩs humanus amor. Mixta erat causa sequele in sororib⁹ virginis: quousq; desuper spiritussanctus earum animabus illuxit et retraxit humana oĩa siquidẽ ad diuina. Discipula etiã magdalena que christũ ardẽtius amabat post matrẽ / non deerat passioni: que tam altas a christo affectiones in mẽte susceperat. Sequebat ipsa magistrum / dominũ atq; dilectum et suam matrẽ: quã post filium in dominã et magistrã animo et rei veritate susceperat. Uide pceres et magnates dominũ mundi tam turpiter mortuũ lamẽtantes. Uide principes cõuenientes ad funus. Uide assistentes reges tanto domino expiranti. Stant a longe noti: et mulieres dominũ mortuum funeraliter plorant. Uersũtamen quod seui hoĩes nõ agunt / insensibilia cũcta perficiũt. Christo mortuo superuiuebãt latrones: aut nõ talibus exacti penis / vt citius cũ christo morerent: aut quia sic seuiter vt christ⁹ affixi nõ fuerant. Magis aũt existimandũ: quoniã christus voluntarie / non pena moriens: non paruo mysterio eos moriens voluit preuenire.

Iudei ergo quoniã parasceue erat: vt non remanerent in cruce corpora sabbato: erat enĩ magna dies illa sabbati: rogauerunt pilatum / vt frangerentur crura et tollerẽtur. Ioã. 19. Pessima superstitio iudeorũ: qui opinabant cõtaminari diẽ sabbatũ / si starent in patibulis corpora dãnatorum: sed contaminationẽ mentis ipsorũ nõ videbant / qui christũ iniuste damnauerãt. Sed hoc ipsi allegabant presidi / scz reuerentiam sabbati: corde vero magna malicia tenebant: ne propter signa facta christo moriẽte / in sabbati quiete tumultus in populo nasceret: et exviso ĩ cruce corpore turba facile mobilis moueret: et pcauebãt ad illud corpus reuerentiã fieri ppter signa terrentia. Proinde decernebãt sibi cautissime cõsulentes: vt crucifixorũ corpora tollerent. Mos eñ est reipublice puisorũ / eum viuũ vel mortuũ

auferri de medio: pro quo timetur futura cōmo
tio. Jam em̄ videbant in religionē conuersos
christi crucifixores: et intuebant vult⁹ hominū
et mulierū signorum nouitate mutatos: et in vulgo
verba trementia resonabāt/ velut maiorum malorum
presagia futurorum: ex quo male pauefacti iudei ma
gis q̄ reuerentia sabbati/ volebāt q̄ frangeren
tur crura latronū: vt tali mortui acerbitate pe-
narū simul cū christo iam mortuo tollerētur/ vi
delicet ab aspectib⁹ hominū: ne alij corpori reue
rentia fieret pietate turbarum. Et verebant ne
ipso pendente ampliora signa profluerēt. Quod
pilatus fieri placita iudeis assertione concessit.
Interim vero anteq̄ pilati assertio et iudeorum pe-
titio executioni crudeli militū ministerio māde
Mat.27. rent: Joseph ab arimathia accessit perso
Mar.15. naliter ad pilatū/ et petijt corpus iesu.
Lu.23 Miratus aūt pilatus q̄ iam mortu⁹
esset: nec petēti et referenti cōmodās
dignā fidē: verū esse didicit ab accer-
sito centuriōe. Et exinde ioseph pila-
tus concessit corpus iesu: vt ipse illū to
Joā.19. leret/ et qua vellet honorificētia sepeliret. [Ve
nerunt ergo milites a iudeis petiti:
a preside vero missi: et primi quidē fregerūt crura
scz ad quē primo venerūt: similiter et alteri⁹ qui
cū eo crucifixus erat. Ad iesum vero cū venissent
vt viderunt eū iam mortuū: non fregerunt eius
crura: sed vnus militū lancea latus eius aperuit:
et cōtinuo exiuit sanguis et aqua.] Crurifragio
facto ilico mortui sunt latrones: et iuxta iudeo-
rū petitionē de patibulis ablata sunt corpora et
incuriose humata. Secūdū abiectionē pro crimi-
nibus morientium fuisset absq̄ dubio ablatum
christi corpus et viliter abiectū: nisi Joseph sua
petitione preuenisset: quā fide allegans et testimo-
nio firmans/ christi corpus a militib⁹ remansit
intactū: ad sepeliendū sue diligentie reseruatū
q̄q̄ illud corpus diuina prouidentia in oībus ser
uaret: et forte nō permisisset diuina prouidētia quod
humana presumsisset audacia. Quando vero facta
fuerit a ioseph petitio corporis ad pilatū/ aliqua
le dubiū generat. Sed reor illam factā anteq̄
crura frangerent: nam cū tollenda essent corpora
ablatū fuisset christi corpus iuxta ipsorum edictū:
nisi ioseph a pilato de corpore illo disponendo
accepisset licentiā. Quod vero euāgelista dicit/ q̄
sero factū est: de sepultura/ nō de petitiōe tenē-
dum: nisi de corpore christi a pilato speciale fuis-
set mandatū: quod nec credendū: cū crura fran
gētes latronū/ fregissent et christi: nisi iā mortu
um repperissent. ¶ Possumus et aliter nostrū et le
gentium animū quietare: q̄ q̄uis de crurifragio
euāgelista loquēdo preueniat: et sero facto ioseph
interserat petitionē: vt non eadē hora qua crura
sunt fracta/ sit etiā depositio celebrata: sed pro
gata sero: quo magis decens erat dānatorum cor
pora sepelire: et tunc accessisse ioseph ad pilatū/
vt obtenta licētia sepeliret corp⁹ iesu. Sed quo-
quomodo huiuscemodi res se habeat/ sententie
nō obuiat pretactorum: quorum est ordo texēdus de-
clarandaq̄ causa. Non soluz ex alio/ sed ex lege
moysaica nō debebāt vltra diē in patibulis su-
spensa corpora remanere: nā in Deuteronomio
scriptū est: quādo peccauerit homo/ q̄ sit morte Deu.21.
plectendus/ et adiudicatus morti appensus fue
rit in patibulo: nō permanebit cadauer eius in
ligno: sed eadez die sepeliet: quia maledictus a
deo omnis q̄ pendet in ligno. Nō tamē ista lex
preiudicabat in facto ad romanos plectendi po-
testate translata: idcirco iudei vēturi sabbati re
uerentiā submittebant. Quod christo crura fra
cta nō sunt/ diuina prouidentia factū est: cuius rei
figura in agno precessit: de quo sic dictū est: os nō Exo.12.
cōminuetis ex eo: nō q̄ figura illa sic fieri coege
rit: sed quia sic futurū erat/ in figura precessit. Ad
magnū etiā corporis mystici saluatoris presagium:
cui⁹ ossa/ id est viri perfecti nullis tribulationibus
atq̄ diuersitatib⁹ in animo aut moribus fracti
sunt: sed semper ad oīa parati/ vsq̄ ad mortē inuin
cibiles et insuperabiles permanserunt: nam q̄q̄ cor
pore victi/ tamē in aīa et moribus nunq̄ fracti.
Apertio aūt lateris facta lācea militis rememo
rat preteritū: quod dum factū fuit et fluxit/ hoc in-
sinuauit futurum: et futurum deuenit in presens: et fa-
ctum est preteritum: et velut in fieri expectat indu
bitate futurū. De latere siquidem Ade formata
est Eua: et hoc in apertione lateris christi reme-
moratur preteritum/ prefigurans hoc quod erat fu
turū: et futurū ante tunc asseruit presens factum:
quoniā ex sanguine atq̄ aqua redempta est/ for-
mata est et lauat ecclesia: quia sanguis exiuit et aqua:
sanguis in redemptionē: sed in ablutionē aqua
defluxit. Unde format ecclesia ex latere christi:
vt eterne vnicā atq̄ dilectam a christo se dicat:
et formatā in morib⁹/ nō ab alio q̄ ab eterno dei
filio redemptā se suo sanguine recognoscat. Et
quanti precij apud deū constiterit/ appendat in
trutina sue mētis: et sedule aduertens quāta dile
ctione stabat incognoscibiliter in cōceptu altis-
simi redimētis: qui saguinē voluit illā redimere
ab eo quo ligata vinculo et captiuata humana na
tura tenebat. Et quantū displicuit culpa: q̄ san
guis diuinus ex hoīe deo viuo et mortuo ita de-
fluxit. Non em̄ parua quātitate cōsistim⁹ si pro
nobis diuinus sanguis effundit. Aqua vero non
cū sanguine mixta indistincta profluxit. Neq̄ siq
dem potuisset ab aspicientib⁹ cōprehendi: si mi
xta cū sanguine defluxisset. Sed ilico aperto la-
tere exiuit sanguis in mesura determinata soli
deo cognita/ sed non nobis. An forte totus san
guis effluxit ex illo diuino corpore/ in signū tot⁹
amoris effusi: post quē humor aqueus est egres-
sus. Sed si quo modo fuerit: aqua cuz sanguine
nō defluxit mixta: nec dispertita vena/ vt diuisa
vena sanguinis ab aque vena eadē hora simul
ex eodē foramine defluxisset. Sed prius sanguis
deinde aqua distincte stillauit. Quod alto miro
q̄ mysterio factū est: vt prius egrederet ex eodē
corpore redimēs precium: deinde aqua/ in qua re-
dempta signaret multitudo populorum. Sunt em̄
aque multe populi multi. Sed vna est aqua que

defluxit ex latere/nō multe aque: qꝛ tantū vnus est popul⁹ sanguine christi redēptus: ille dūtaxat qui credidit: q̄ ex fide de latere christi ꝓcessit: qui solū dicitꝰ popul⁹ christianus. Non alij mul ti populi: a quib⁹ christi fides etiā predicata re cepta nō fuit: quib⁹ inanis diuin⁹ factus est san guis. Quod ⁊ ecclesia orthodoxa digna obser uatione seruauit: vt sacramēto ꝯficiendo corpis ⁊ sanguinis aquā misceat: fidelē populū in aqua signatū/sanguine sancto redemptū/vnū cū chri sto fieri alta fide denūcians. Et si omnes mūdi populi deuenirēt in christiferā fidē: quia oībus semꝑ presto est possibilitas veniendi: si volendi atqꝫ credendi veritas nō deesset: solū vn⁹ popu lus diceretꝰ: qꝛ vnitas populi ex eo tantū q̄ vni co sacrificio ⁊ cultu diuinoꝝ distinguitꝰ. Et qui ad fidem christianā pertinēt/vnus populus fide lis sunt: vt non sint aque/ sed aqua q̄ manauit ex latere: aque prius q̄/aqua ṽo post q̄. Et hoc apo

1.Cor.10. stolus ait: Unus panis et vnū corpus multi su mus omnes q̄ de vno pane ⁊ vno calice partici

1.Cor.12. pamus. Et alibi: Etenī in vno spiritu oēs nos in vnū corp⁹ baptizati sum⁹: siue iudei/siue gēti

Ephe.2. les: siue serui/siue liberi. Et ad Ephesios: Ipse ē christus est pax nostra/q̄ fecit vtraqꝫ vnum. Et ibidem: Unū corpus ⁊ vnus spūs/sicut voca ti estis in vna spe vocationis vestre: vnus deus vna fides/vnū baptisma: vnus deus pater om niū/qui sup omnes ⁊ per omnia est in oībus no bis. Ex quib⁹ omnib⁹ vnus tantū dicitꝰ popul⁹ iure populoꝝ distinctus: q̄ signatus est in aqua que ꝓfluxit ex latere: non in aquis que multe fe runtꝰ numerositate populorū. Decebat ꝓtinus ad futurū mysteriū ex aperto latere sanguinē ⁊ aquā fluere post verā christi mortē in corpore: quoniā ratione mortis ei⁹ in martyrib⁹ suis ec clesia creuit in sanguine: in aqua ṽo post mortē eius/plena est secuta mūdatio. Necnō in eccle sia palmaris victoria in sanguine facta est et in morte: cū vsqꝫ ad illā inclusam ꝓ christo volun tarie mortuo/ in sanguinis effusiōe nouim⁹ esse certatū. Apertū dicitꝰ latus/nō vulneratū: quo niā vuln⁹ preter q̄ in viuo corpore fieri nequit. Non enī vulneratio prout rerum experiētia so natꝰ ⁊ mos vsitatus alloquitꝰ/ sup insensibilia ca dit: percussionē/scissionē seu apertionē/ ⁊ his si milia/ipsa sunt apta recipere. Magis autē noui mus moderamen spūssancti in ꝓlatione huius euāgeliste: vt sic ꝓferret: vnus militū lancea la tus eius aperuit: vt aperto latere cognoscam⁹ dilectionē cordis vsqꝫ ad mortē: ⁊ ad illū ineffa bilem amorē eius ingrediamur/quo ille ꝓcessit ad nos. Et accedamus ad cor eius/cor altū/cor secretū/cor omnia cogitās/cor oīa sciens/cor diligens: ⁊ per apertam portam fiamus saltē in amoris vehemētia cordiformes: ⁊ mente intre mus ad secretū ab eterno abscōditū/nūc in mor te quasi aperto latere reuelatū: ⁊ apertio lateris apertionē preostendat templi eterni: vbi omniū cristētiū erit plena felicitas. Proinde sibi ad ne gligentiā imputet/qui non ingreditꝰ si apertum

nouit introitū. Cum aūt sero factū esset/ioseph pilati obtēta licētia de sepultura dñi disponere satagebat. Hic nō ꝯsenserat verbo nec aīo con silio iudeoꝝ: q̄ q̄ non restitisset in facie mēte ter ritus: ⁊ velut torrentē magnū i rremediabili im petu defluentē cognoscēs animū iudeoꝝ: cui de creuit cedere magis/q̄ ṽbis steriliter repugna re. Non enī adhuc feruor amoris ⁊ fidei christi iesu/eius interna ꝑsuderat. Timebat enī extra synagogā fieri/magis ṽo mortē. Sed euge sibi si ꝓpter ipsum christum/ipsum crudeli morte ꝑ isset: vt innocentia tacens/⁊ ioannes baptista ꝓ loquens. Sed hunc in aliquo iuste reprehende re non possum⁹: quē tanta serie lucas euangeli sta cōmemorat/dicēs: [Ecce vir nomine ioseph Lu.23 qui erat decurio/ vir bonus ⁊ iustus: hic nō con senserat consilio ⁊ actibus eoꝝ: ab arimathia ci uitate iudee: qui expectabat ⁊ ipse regnum dei] Officiū suum recte ꝯueniebat mysterio: sup ho mines decē curā habens in seruitio reipublice: vt quasi decē precepta seruan⁹/ iustus ⁊ bonus esset: fide cōuersus ad christū/ expectaret regnū dei: quod vere credentibus christus ipse ꝓmise rat. Huic associatus est nicodemus: qui etiā oc cultus erat discipulus iesu: qui in principio ꝑdi Joan.3. cationis christi ad ipsum nocte venerat. Mirū de istoꝝ discipulatu occulto: cū confessionē co ram hoībus christus exegerit. Unde si veri di scipuli/quō occulti? Si occulti/quō veri? Cur hāc infirmitatē secretiorē fecit in his: cū alios ante se binos ⁊ binos ꝑmiserit? Cur suos discipulos inoccultos ⁊ manifestos dimiserit? An si eis sal uator occulte loquebatꝰ: non reserabat mysteria veritatis? An dixit aliud in occulto quod in ma nifesto ipse nō dixerit: cū suam doctrinā manda uerit sup tecta ⁊ per orbē vniuersum publice ꝑ dicari? An erit aliqua simulatio in morib⁹ chri sti: quod error est credere? An erāt isti ꝑspectio res alij s: cū quibus christ⁹ more dominoꝝ habe ret aliqua secreta tractare? Sed fateor christum nō indigere consilijs: nihil secretū habuisse cū hominib⁹ esse tractandū: preter secretū ab eter no absconditū: mysterium fideliū fidelibus ocu lis suo tempore reuelandū. Proinde quod re uelandū diuino ⁊ eterno consilio fuerat/hūano non indigebat: nec ꝓ aliquo euentu rei occulta tio huiuscemodi opus erat. Uerūtamen reor in his diuinā prouidentiā ad futura/⁊ patientiam sup his qui adhuc christifero amore nō feruēt. Futurū enī erat vt aliqui tempore seue ꝑsecuti onis ad horā se occultarent esse fideles in subsi diū plurimorū: opportūitate ꝑstāte in sanguine atqꝫ morte pati/publice testificari ꝓ christo. Q, qui percurrit gesta martyrū: hoc quod dicimus non ignorat. Et charitas vera sufficit ad salutē etiā si non sit ita feruens atqꝫ perfecta/ q̄ exclu dat penitus omnē timorem. Timor nanqꝫ per secutionis ⁊ mortis etiā sanctos viros plerūqꝫ deterruit. Sed nec ꝑ hoc reprobari meruerunt si dolorū metu sepe absterrebantꝰ: ⁊ si nō quesiti deuitabant agones: fugiebāt facies tyrannorū

⁊ principum: ⁊ persecutorũ gladiũ abhorrebãt: ⁊ si specus ⁊ antra petebant: ⁊ si occultas habitabant sepe cauernas: dũ a persecutoribꝰ inuẽti aut traditi ⁊ penis exacti tenuissent in animo fidem: ⁊ confiterent verbis intrepidis christiferã veritatem. Multos eñ legimꝰ se occultasse ad tempus / aliorꝝ vtilitatibus se seruãtes: opportunitate ꝟo superstite tormenta subisse ꝑ christo: ⁊ multos corde pauido fugientes: inuentos tamen letissime ꝑ christo mortis excepisse sententiã. Hec quidẽ in his duobus occultis discipulis autumamus qui ad christi sepulturã conuenientes: Mar.15. Joseph mercatus est sindonẽ ad inuoluendũ christi corpꝰ: et libras fere centũ myrrhe et aloes ad vnguẽdum detulit nicodemus. Cum ꝟo debitis instrumẽtis ad defigendũ corpus venissent ad crucẽ: ipsum defixerunt ⁊ deposuerunt illa reuerentia qua valebant. Que hic obseruatio clauorum intrantiũ ⁊ exeuntium per dominicã carnẽ? Quis qualisve planctus: videre seculorꝝ omnium regũ regem / velut forefactorẽ de cruce deponi: reuolui manibus modice familie assistentis: tractari manibꝰ matris / corde cũ ipso crucifixe atq; defixe: nũc arcte dolore intrinsece mẽtis / cũ propius ipsa vulnera ꝓspiceret? Cui erat etiã ⁊ tangendi atq; osculandi libertas: cui pie credo / aderat ⁊ voluntas. Que plangẽdi causa: que hic iure copia lachrymarum: q̄ vnica vnici mater in hanc calamitatẽ deuenerat: vt cogeretur illũ tam turpiter mortuũ tangere: sic aspicere sine crimine vulneratũ / plagatum vndiq; / liuidum vtiq; atq; perfossum valide? Cui dũ crucifigeretur / astitit: et percepit auribꝰ blasphemias emulorũ. Dum alte clamaret / audiuit: dum sitiuit / non valuit vt mater patienti filio porrigere dulcẽ potum. Dum etiã moreretur / caput inclinatum aspexit: et corde doloris transuerberato aculeo fere ꝑsensit: quẽ in aliquo iuuare nequit. Nunc ꝟo doloris augmentũ semetipsum in suo materno ⁊ virginali gremio reclinatum: ⁊ officia se pro funere cogitur inuoluere mortuuz / ex aliena ope sibi prestitis lineis: quẽ natum infantem inuoluit vilibus pannis. Et ad amaritudinis cumulũ cõtra morem matrum / ipsum cogitur ponere in alieno sepulchro: quem puerũ vagientem in paupere presepio reclinauit. Et vbiq; diserte loquele silentiũ. Ibi vagiens infans fandi impotens: hic morte factus exanimis / omnino nõ loquens. Ad angustiarũ fasciculum ipsa contra omnẽ vsum artatur etiã proprijs manibus deferre atq; tradere sepulture: nõ tamẽ aliud / sed amor quo filio ligabatur / artabat. Quis hic planctꝰ? Que causa plangẽdi? Que abiectio regis mũdi? Que derelictio amicorꝝ? Quis modicus comitatꝰ? Libet potius ad cõsyderationẽ deuotis relinq̃re / q̄ exinanire inexinabile ꝟbis. Unctũ ⁊ cũ linteis de sindone munda circũligatũ: Jesu corpꝰ per manꝰ horũ traditur sepulture: in sepulchro scz ioseph quod pro se fecerat excidi in petra: vt petra in petra sepeliret: adũbrato mysterio / sed ꝯueniẽtia magna. In quo nondũ quisq̃ positꝰ fuerat: ne resurgẽs alter ab ipso crederet: vt possit inferri calũnia ex perfidia iudeorũ. Hortꝰ eñ / sed non ille in quo orauerat fueratq; captus: ⁊ in horto monumentũ nouũ / pro hoie nouo: vt sepultura incarnationi cõueniat. Nam dũ incarnaret / positus est in vtero virginali: vbi nondũ quisq̃ positus fuerat: neq; ponendꝰ erat. Sic ⁊ in sepulchro nouo positus fuit: ante quẽ ⁊ post quẽ nullus diuino mysterio positus extitit. Sepultus igit est dñs iesus: petra in petra / nouus in nouo / vniuersorꝝ dñs ĩ alieno sepulchro: sicut mos erat iudeis: suos mortuos sepelire. Petra erat christus: sup quã fundatur nostre fidei stabile fundamentũ. Et sepeliebat in petra / scz in cordibꝰ hominũ vt petra duris per fidem sepeliendus hoc fidei pacto: vt hoies malicia insensibiles velut petra / recipiẽtes viuã petram ad vitã reuiuiscerent: et fieret petrarũ ꝑ instrumenta fidei ⁊ virtutũ quadratarũ edificatio super christũ: qui se fideli ecclesie sue subiecit solidum fundamentũ: sicut petro pollicitus est verissimus sermo eius. Mat.16. Et sup hanc petrã edificabo ecclesiam meã: Et inter insensibilia tale celebrat mysteriũ: vt merito vnius voluntate propria insensibilis facti / alterũ ꝟo insensibile redderet. Erat nempe insensibile corpꝰ christi exanimatũ: vt velut alia corpora exanimata sensitiua virtute carebat. Uerũtamẽ ad hoc vt sepe factũ est / volũtate se conduxerat. Nec ipsuz vnita deitas animabat. Indecens est deitati de seipsa corpora organizare aut sentire ꝑ corpus. Sepultura lapidea / ex natura deficiebat sentiendi virtute. Mittitur igit insensibile christi corpus in tumulũ insensibilẽ: ⁊ mutuo se non sentiunt: sed ad positũ corpus aĩa redit ⁊ agnoscit ⁊ sentit vere sepulchrum: quod nec ipsum in sui natura mutatur: ante similiter et post eodẽ modo se habẽs. Impossibile nisi soli deo / rerum mutare naturaz. Sed quod celebratum non fuit in illa theca petrina: porro ad futuros fideles cũ christus mundo innotuit / seruabatur. Sumus enim omnes filij ire: atq; omnes dũtaxat in vtero sanctificatis exceptis / nascimur natura peccatores et insensibiles sumus ad diuina charismata: nõ eñ corrupta natura per naturã gratiam sentit: neq; sentire gloriam sperat. Quãobrẽ christus ad tempus factus est in corpore insensibilis / cõiunctus insensibili sepulture significatione typica: vt insensibili homini per peccatricẽ naturã sensibilitas verorum bonorꝝ / temporaliũ ⁊ eternorũ / illius insensibilitatis merito redderet per gratiã. Et ecce petrina theca. Ecce petra excisa Nu.20. de qua populo dei plenitudo ⁊ aquarum copia magna defluxit. Judic.20. Ecce petra remmon: ad quã vt euaderent se beniamin filij cõtulerunt. Ecce petra: q̃ iob riuos olei refundebat. Job.29. Ecce petra sancta: refugiuz peccatoribꝰ erinacijs. Ps.103. Ecce petra: in qua dũ anxiatur cor hoim / si ad illã per fidem Ps.60. refugit exaltat. Ecce petra: ad quã male nostre Ps.136.

peccatorum soboles alliduntur. Sepultus est nouus homo in monumento nouo: vt exuamus
Col.3 veterem hominem: et induamus hunc nouum qui secundum deum creatus est. Incedamus viam nouam quam ipse initiauit/ in nouitate vite ambulantes: quousque nouitatem celestem beati capiamus. Sepultus est in alieno sepulchro: quia proprio carere voluit/ et carebat. Nec sibi in humanis aliquid proprium fecit: qui semetipsum venerat hominibus donaturus. Nec sibi prouidit aliquid pro futuro: vt etiam cura sui corporis derelicta/ de sepultura decederet non prouisus. Impertinens enim erat/ vt proprietatem quereret in terrenis/ qui venerat de supernis: et pro nobis factus egenus/ ab ineunte infantia pauperem et liberam vitam a mundanis rebus tenuit: quam etiam moriendo et in sepultura monstrauit: vt nec suis linteaminibus inuolueretur: nec vngeretur vnguento de proprijs confecto thesauris. Nec curam viuens habuit/ quo mortuus humaretur: nec cuiquam mortalium dixit pendens/ viuens et moriens viteinopiam/ et in omnibus paupertatem extremam. Aduolutus lapis ad ostium monumenti: presignat adhuc perfidiam iudeorum/ et duriciam eorum qui non crediderunt: qui nec a malis operibus cessauerunt: et in cordis duricia persisterunt. Hic lapis appositus est per homines/ remotus per angelos. Unusquisque sibi perfecto perfidiam et duriciam facit: sed nec amouetur nisi superna virtute. Orans et mortuus christus consistit in horto: vt ex oratione sua et morte nobis inuisibilis horti virtutum plantaria oriantur: et ingredi mereamur hortum supernarum deliciarum meliorem: quam qui constitutus a deo primis parentibus fuit in eden. Mulieres vero Christum deuote in vita sequentes/ considerare sepulchrum assistebant e regione ad ipsum sedentes: prefigebant enim in aio si permitterentur pernoctare cum mortuo: quod et forte fecissent/ nisi militum custodia fuisset apposita: honestatis cura has excubias temperauit. Aut si remote vt euenit/ inde quacunque causa fuissent: disponebant diligenti consyderatione prehabita sepulchrum iterum visitare. [Et reuertentes parauerunt aromata et vnguenta: et sabbato siluerunt secundum mandatum.] Parauerunt vt amoris feruor docebat. Ex his rebus affectum animi ostendebant: et magna mysteria ex ipsis deriuabant ad posteros. Sed sabbato siluerunt secundum mandatum legis: vt etiam in bonis operibus non procedatur ad libitum siue votum/ legis regula pretermissa: sed omnia ordinate secundum dei legem fiant ex nobis. Sepulto domino sequitur ad connexionem gestorum: quod iudeorum tanta sollicitudo/ sed cessanter prouida semper addidit quod efficere nequiuit. Commouit igitur principes sacerdotum accedere ad pilatum. Unde [altera die que post parasceuen est: conuenerunt principes sacerdotum et pharisei ad pilatum dicentes: Domine/ recordati sumus/ quia seductor ille dixit adhuc viuens: Post tres dies resurgam. Iube ergo custodire sepulchrum vsque in diem tertium: ne forte veniant discipuli eius nocte et furentur eum: et dicant quia resurrexit a mortuis: et erit error nouissimus peior priore. Ait illis Pilatus: Habetis custodiam: ite et custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes/ munierunt sepulchrum/ signantes lapidem cum custodibus.] Si horam et tempus huius conuentionis inspicimus et accessionis ad pilatum: prout ecclesia commemorat: repugnant cerimonie iudeorum: videlicet quod in tam magno die sabbati post parasceuen ad pilatum accessissent: et cum militibus gentilibus tractauissent de custodia sepulchri. Nec eorum infesta sollicitudo incustoditum corpus dimisisset per noctem. Sed hoc quod dicit altera die/ de die mortis intelligitur: illa scilicet hora qua sciuerunt esse sepultum. Que de iure alterius future diei ex festi reuerentia et computatione antiqua iam erat. Sed si alteram diem in re vt sonat in voce/ volumus intelligere: mirandum cur tantum diem sabbati nominaliter non expressit. Et forte fecerunt per nuncios quod ipsi personaliter contradicentibus cerimonijs facere nequiuerunt. Sed ordinem rei geste non amplius prosequentes: cuius ignorantia periculum nostre fidei non imponat: quod factum est dumtaxat succincta disseratione tractemus. Magna iniquitas hominum: magna vilitas iudeorum: quod etiam mortuum criminare non cessant: seductorem Christum coram preside appellantes. Satis enim egerant/ quod ab ipso falsis accusationibus/ impetuosis clamoribus/ mortis sententia fecerant condemnari. Sed qui odit ex animo etiam inimicum quem interfecit aut lesit/ semper opprobriose commemorat: vt quia iniustum persecutus est/ ipse iustus appareat. Et hec est irremediabiliter odiosa conditio/ cum inimicum persequitur vel defunctum: et colorat odium cordis sui ex iniusta macula quam imposuit innocenti. Sed semper malorum conscientia/ quia nequiter egit/ trepidat: et ne pateat malum quod iniuste commisit/ inimicum etiam mortuum quotidie nouis accusationibus premit. Et falsi criminatores delationes falsas quibus preualuerunt in hostem/ quem ad iudicium conuenerunt/ semper repetunt: ne silendo confusi viderentur. Appellauerunt hunc viuum et mortuum seductorem. Sed nec eos seduxit: quod ipsorum bono ab ipso seducti fuissent: nam in eternam sortem eorum fuisset acta seductio. Sed manserunt mundo tenaces/ vt nec auellerentur ex verbis. Uerumtamen autumo/ quod sic locuti fuerint magno presagio futurorum. Nam viuens seduxit ad doctrine veritatem: sed vtique paucos: post mortem vero innumerabilem hominum plebem: vt etiam mundi huius imperatores et reges in illam seductionem venisse/ crediderint se fore beatos. O beata seductio: in qua qui seducitur/ gaudens se fuisse seductum/ dolet tandiu ab huiuscemodi seductione dilatum. O vera seductio: que omnes conuicit errores: et illico mente cognouit infallibilem veritatem. O secura seductio: que seductum abduxit a satana: et regi omnium asciscivit: que clausit barathrum: patefecit et celum. O vtinam omnes ab hoc

seductore īseducibiliter seducerenť. Allegāt iudei seductoris verba/ ꝙ tertia die surrexisse ꝑdixerat. Sed si seductoris fuerūt/ cur ope cōpleta noscunť? Surrexit em̄ iuxta verbū suū. Pro om̄ibꝰ eoꝝ neqtijs recurrūt ad ꝑsidē: vt facilior sit iniquitas vbi adest autoritas. Et vocāt dn̄m cui volūtate nō subdunť. Propriū est ꝑuersoꝝ etiā laudare quē odiūt: vt ꝑficiāt ipsi quod neq ter cupiūt. Inquiunt etiā: Iube ergo custodiri sepulchrū. Quid facient resurgentē/ cū timent in sepulchro latentē? Sed vana sollicitudo cassaqꝫ custodia/ vt custodiatur a furto discipulorum resurrectio mortuorū. Sed hoc cōmentuꝫ in eoꝝ relatū est tristiciā: quoniā custodes ipsis resurrectionis leticiā nunciauerūt. Verūtamen de pilati licētia signatum est monumentum: vt fertur/ sigillo ipsius ⁊ principis sacerdotū: adhibita diligenti custodia militum: ne interclusuꝫ corpus discipuli furarētur. Sed hec om̄ia erāt future resurrectionis testimoniū maximū prebitura. Interim ꝑarant aromata mulieres: vt veniētes hora possibili vngant iesum. Nō em̄ eē pōt ī absentia dilecti ociosus legitimꝰ amor: ⁊ post mortē exhibet dilectis obseqa seruitutis Et amoris vehemētia q̄ separi nō vult: estimat difficile mortuū/ quē ex omni se dilexerat viuū. Et venerať sepe reliquias eiꝰ/ q̄ discerpsit amatus. Et iā mortuus viuit dilectus in anima diligētis: et amās ardēter querit omne quod dilecti potest renouare memoriā. Sed quis qualisqꝫ dies/ quale ve tꝑs/ quid agebať: cū christꝰ corpore in sepulchro iacebat abscōditꝰ: ⁊ aīa ī limbo stabat cū patribꝰ? Gaudiū om̄ibus angelis erat in celo: qm̄ christus ꝓ om̄ibus peccatoribus penitentiā dignā fecerat/ fructūqꝫ penitentie dignum. Gemebat in inferno illa turba larualis: quoniā videbat ex latere diu detentā ꝑdā quam volebant antiquitate tēporis esse ꝓscriptā/ in predā victoris celici retorqueri. Et dolebāt quod casso labore peregerāt/ vt tā velociter morti tradereť: quia per eū expoliati sunt quem cruci nudū affigi suaserūt. Et augebať deꝑdita preda tristicia. Exultabat antiqua turba illa parentū: per quos Christus traduce carnis descenderat: qui videbant impleta ꝓmissa et ꝑsagia futurorū/ et oracula ꝓphetarū. Et intuebantur gaudio inenarrabili illam sacrosanctā animā deitati vnitam/ ꝓ illo tunc similez eis: ab ergastulo carnis exemptā/ in medio ipsorum allucentem eis: pandentem ex intuitu ꝙ eos descēderat liberare ⁊ extrahere de illo lacu miserie/ atqꝫ de custodia tartarorū. Aspiciebant illā ineffabilem lucē/ que orta erat eis sedentibus in regione vmbre mortis: que denuo et longe aliter ꝑter illā intelligentiā ⁊ fidei claritatē quā a deo viuētes acceperāt/ interluxit: securitate omnino concepta/ ꝙ essent vna cum ipso de illo receptaculo progressuri.

¶ Libri tertijdecimi de passione domini saluatoris Finis.

¶ Liber quartusdecimus de Resurrectione domini saluatoris.

PEracta in limbo debita mora: et mortis veritas ꝑ separationē anime a corpe ꝑ spaciū tot horarū iure patebat/ aderat tꝑs vt expletis laboribꝰ mortis peracto mysterio: post ligni penalem victoriam: qua victus carne virtute factus est victor: vt nouitas celestis per resurrectionē in christo capite inchoaretur. Proinde christi anima sacrosancta/ destructa lege tartarea/ inferni vectibus resolutis: relictis cū demonibus peccatoribꝰ dignis: detentā diu potestatē sub tenebroso imperio/ merito protoplastine ꝑuaricationis/ lucida potestate/ iure soluti sanguinis ꝑcij triumphās eduxit: ⁊ corpus repetit voluntarie quod spōte reliquerat/ nō vehemētia passionis: ꝙꝙ in corꝑalibꝰ penis ad tēpus ipse secesserat: et reanimat inanimatū: recalescit frigida caro: venarū humor ebullit: vitalis spūs in omni sua parte inseriť: et anima tota in toto/ ⁊ tota in omnē corꝑis partem reuertitur: ea celeritate qua in cōceptione deitas/ anima/ caro insimul per vnionē ad constitutioneꝫ huiꝰ hominis cōuenerūt: preda inuisibiliū aīaꝝ in loco/ aut vage/ vt anīa christi decreuerat/ cōstituta. Et eadeꝫ celeritate prosiliuit de clauso atqꝫ signato sepulchro, in magnifico terremotu: ad terrorē omniū/ et memoriā ceterorū: atqꝫ ad excitationē custodū: vt ipsi om̄ino fierent resurrectiōis testes: qui ne tollereť fuerāt facti custodes. Sꝫ recitē [Angelus domini descēdit de celo: cuius aspectus erat sicut fulgur: et vestimenta sicut nix. Pre cuiꝰ etiā timore sicut ⁊ terrem: otꝰ exterriti sunt custodes/ et facti sunt velut mortui.] Quod pre timore resurgentis aut angeli apparētis siue terremotus cōcutientis exterriti sunt custodes/ factiqꝫ velut mortui: timorem infidelium arguit ꝑ subitatione potentis virtutis: cum sentiunt insolita fieri super id quod a natura ⁊ ratione potest apprehendi: et deficit quod tantū humanū est/ cum in actū diuina preueniunt. Et si fiat adhesio fidei et amoris/ in securitateꝫ vertitur timor. Nullos enim vult deus a timore terrente diutine detineri/ nisi quos inuenit esse rebelles: nec transeūt motu cordis in id ad quod pie a superna virtute vocanť. Et em̄ sepe deus terroribus vocat: et hmōi actiones ac adhesiones a nobis reqrunt: vt in finē posituꝫ ab eterno credatur sic esse quod agitur. Nihil ad calumniā deꝰ agit: nec expulsionē nostrā ab eo facit: cum operatur que sensus noster horrescit: magis autem accedendi ad eum in his inuitatorium prerogat. Cum vero sic inuitati nō transeūt: timor super hos peramplius inualescit: ⁊ velut mortui pa-

Math.

inefacti reddunt. Sed solers est verbū: et solertes inquirit ad eius intellectū: cū nō mortui custodes exterriti referūtur. Nam qui velut mortuus dicitur/nōdū mortuus est/sed similitudinem mortis habet: et mortuorū videtur gestare figurā; nō tamen mucrone mortis excisus: ꝛ consuetudo loquendi plus ꝙ veritas hoc indupit. Sed in eo mō quo dicit nostra instruentia capiamꝰ. Ois infidelis atq̧ seuus peccator in aīa mortuus est/nisi resipiscat eternā mortē ꝑtinus recepturus. Non tn̄ mortuus dicit ex more quo quis vsum ꝑdiderit sensuum/ꝗuis in pecto respūs palpitet: hūc velut mortuū appellamꝰ. Dormientē etiā dicimus imaginē mortis habere: cū viuat et calor vitalis in toto corpe feruet. Sed qm̄ tūc rōnis sopitus est vsus/ ꝛ sensuū sistit actio ceterorum: velut mortuū appellamus. Cum vero talis hebetudo cessauerit: nullā mortis similitudinem inesse sancimus. Sic infidelis peccator vsq̧ ad exitiū charitatis est velut mortuus: non tamē irreuocata sentētia eterna morte dānatus. Quod si ꝑseuerat ille inuisibilis languor: nō in similitudine/ sed in veritate mortuꝰ erit. Si aūt abcesserit argumentū spūalis curationis: nō vlterins gestabit mortis imaginem. **Et accedens reuoluit lapidem: et sedit super eum.** Descendit ad resurrectiōis locū/ sicut ad incarnationis habitaculū a deo missus ipse descenderat. Descendit vtiq̧ terribilē habēs aspectū /velut impetuosum fulgur: ad insinuandā subitam illuminationē credentium: et illam inuisibilem lucē/ que in splendoribus suis varias intercāpedines habet. Uenit ad sepulchrum pridie mortis: nūc resurrectionis immortalis illa creata natura empyrei celi ciuis/hic nunꝗ peregrina: pro meritis denunciare resurrectionē voluntarie morientis/et prope resurgentis ī eternū nō morituri: vt eiꝰ quod possident atq̧ denūciant/nos ostēderet esse cōsortes/si volumus esse credentes. Terret sepe fulgur pre subita actione ipsius etiam coruscantis: Eodemq̧ typo angelus terruit: vt nouiter credentes quodam ostentu terribili admirentur: atq̧ reuerberentur interius ꝑ amplitudine tante lucis. Necnō et velut fulgur repēte fides resurrectionis irradiat. Qui aspectus clarus est credētibus atq̧ suauis: in quē mentis aciē nō defigunt infideles: sed terrentur apparitionis subita nouitate: ꝛ terrebunt ineuitabiliter acrius/cū ī fine se nouerint esse delusos et exclusos a veris gaudijs/resurrectionē altissimā nō credētes. Et animalia Ezechiel vidit incedere in similitudinē fulguris coruscantis. Sunt animalia terrena: scz homo/leo/vitulus/aquila. Sunt et subcelestia: que et deferendo regni euangelium coruscando/et munduz subito illuminādo discurrunt in similitudinē fulguris coruscantis. Sed nec ipsorū merito tantus splendor/sed virtute delatus. Nūc iterū ex celo venit celeste animal/fulgureā habens faciē: vt terreni et celestes in vna resurrectione conueniant: ex qua nascit resurrectio beatorum: et ostendat in terra natis esse posse participiū cū celestibus. Et quod Ezechiel vidit in quatuor nūc in vnitatē vnius fidei/vnius euāgelij/vniꝰ beatitudinis ꝯuenisse credat. Et christi aduentū extremū fulguris aspectus denūciat: qui erit ipso dicente/subitus velut fulgur. Niualis al- Mat. 24. bedo vestiū/gloriam candidam resurrectionis ostendit. Nihil niue candidius/nihil illa clarius. Reuoluit angelus lapidem/vt fidem faciat custodibus/ꝙ Christꝰ veraciter resurrexit: nec corpus eius discipuli eius sunt furati: qui stantibus custodibꝰ nō venissent: pauidi em̄ hoīes adhuc erāt. Sed descendit celica virtus ab humano absoluta timore: nec sepulchri verita custodes: que nec furatura corpus aduenerat: sed vt resuscitati hominis remouēdo lapidē ostenderet veritatē. Celica virtus custodit ipsa sepulchrū/ donec inimicis custodibus fidem faciat. Similiter et deuotis mulieribus/que sepulchrum ad vnguendū importune corpus venerant visitare. Nam suppositus lapis duriciā incredulitatis ostendit: q̄ nisi ab inuisibili et superna virtute nō remouetur: vt resurrectiōis nouitas inclarescat. Sedet in dextera: vt in resurrectione Christi membra cū capite dextera paterna eius merito amplexetur: et absoluamur a leua: super quam dormiuit vsq̧ in hanc horā cū perpetua ta damnata ꝓpagine miser Adā. Asserit autem alter et alter euangelista/ duas celicas affuisse virtutes: vna caput/altera pedes sepulchri custodiēs: vt ore duarū seu duplici testimonio fulti Christū resurrexisse credamus: vt vnus etiam angelorū caput custodiens/naturam diuinitatis: alter pedes obseruans/veritatem assumpte atq̧ suscitate carnis insinuet. Qui venientibus summo diluculo mulieribus responderūt Christum resurrexisse/nouitate celesti viuere asserentes. Et confortant ipsas expauescentes/ pre timore vultū defigentes in terram: velut insolite videre angelicam creaturā: quam nō expauisset resuscitati mater: si nō fatigata doloribus/debilitata membris/cū alijs ad sepulchruz ipsa venisset. An forte ideo stetit nō veniens: quia iam filius resurgens mortuꝰ ipsam prehonorauerat velut ꝑ ceteris in sui morte dolore perfusam: ꝛ diligentē ardentiꝰ/ꝛ expectantē anxius resurgētem. Et prehonoranda erat in resurrectiōe virginitas: que in incarnatione ipsū ad hoc susceperat/vt ꝓ nobis moreret atq̧ resurgeret. Et dignū erat/ vt que natū priꝰ ipsa prior adorauit atq̧ sola suscepit de terris: ꝙ prius aspiceret regressum ab inferis. Ipsa siquidē angelorum ꝛ hominum iam facta regina/ et sup omnes virtute prefulgēs /meruit in nouitate celesti altiꝰ honorari. Id dixerim: ante omēs aspicere filiū resurgentem: nō qr mater/sed quia charitate pollentior. Et quia omnia ordinate disponit: iure seruādi ordinis/hanc singularē in virtutibꝰ feminā/resurgēs a mortuis primitꝰ suā exhibendo corporalē ꝑsentiā honorauit: terminū dan-

do singultibus: cui⁹ cor doloris machera pfo-
derat. [Sed tres mulieres venientes vn-
guēta deferētes aromatū:] pluris i deuotiōe q̄
pōdere: sūmo diluculo/ memores magni appo
siti lapidis/ nō imerito hesitabāt ad inuicē ɔfe-
Mar.16. rētes: Quis reuoluet nobis lapidem
ab ostio monumēti: Hora q̄ mote ad ve-
niendū tenebrosa erat: naz dum adhuc tenebre
essent/ veniūt: sed orto iā sole ad monumētū p-
ueniūt. Nā incipere oēs anime tenebras nō re
pellit: profecisse spectat ad lucē. Cōfabulatio p̄
tendit amorē: cū videre querunt sepultū. Pre-
ostendit infirmitatē/ cuz de lapide remouendo
q̄runt: sz innuit magnitudinē singularitatē/ cū reso
nat inter verba: Quis reuoluet nobis:
acsi sole quererent: et si eis dumtaxat / nō aliis
esset Christi resurrectio a mortuis opportuna.
Sed puenientes introeuntesq̧ in monumentū
vident reuolutū lapidē: quia vbi huma
na virtus diffidit/ virtus superna perficit: de ce
lo prestat auxiliū his qui pie de humanis atq̧
terrenis diffidunt. Et obstupuerūt: nō ta-
men ob remotionē lapidis/ quantū p̄ vacuita-
te sepulchri. Semper obstupuit humana con-
ditio: cum aliqua conspexit fieri supra sensum.
Et velut nescientes quid de corpe factum esset
stupor oppresserat: quibus superni ciues blan-
da voce loquuntur/ velut adhuc peregrinis in
terris: q̄s expectāt habere cōciues in superis.
Lu.24. Cōsternate ptinus erant: et vultū p̄ tristicia in
terram defixerant. Quā vultus procliuitatem
moles infidelitatis impresserat. Fides resurre-
ctionis primū hominū mentes erigit ad super
na. Solū adhuc terrena sapiebāt/ que vultū in
ima deiecerāt: vultus quippe hominū cogniti-
Job.29. onē importat: Sed melius Job longe ante p̄-
nouerat cū dicebat: Lux vultus mei non cade-
bat in terram. Primam siquidem angeli vocē
Mat.28. securitatis emittunt dicētes: Nolite time-
re. Proprium est angelorum confortare nu-
tantes/ et prestare securitates: cum diuina pro-
dentia in terris sepe facit eos aduenire lega-
tos. Sed omnino est demonum aduersa condi
tio: etiam cū se permittente deo/ in lucis ange-
los transfigurant: vt nō securitatē/ sed inferāt
sepe pauorem: et in dubiis implicent/ non ab-
soluāt. Ac per hoc multi crediderūt arcana sus
cepisse de superis: qui per eos qui se trāsfigurāt
in angelos lucis/ illusiones ab inferis suscepe
runt. Primū est ciuiū supernorū remouere ti-
mores/ ꝛ abigere tenebras ignorantie. Proin
de resurrexisse denunciāt iesum: quē velut mor-
tuum carētes lumine fidei requirebāt. Et di-
Lu.24 cunt: Non est hic. Quia impossibile fuit a
sepulchri angustiis detineri: nec petrina theca
retinere potuisset corpus deitati vnituz: quod
etiā anima similiter vnita ab inferis rediēs ani
mauerat. Nō est hic: nō corpis substantia/ sed
qualitate mutata. Et ipsum notum fieri in gali
lea denūciāt: sicut ante mortē sepe fuerat polli
citus. Perficiūt legati sepulchri omnē legati-
onē in intelligibili sensu eis a resurgēte impos
tā: ꝛ in memoriā reuocāt vba dn̄i saluatoris: q̄
fideliter mēte retēta tenebrositatē icredulitatē
auertūt: cū vero labūtur/ infidelē relictum effi-
Lu.24. ciūt. [Recordamini porro inquiunt/
qualiter locutus est vobiscū adhuc in
galilea cū esset/ dicēs: Quia oportet filiū homi
nis tradi in manus hominū peccatoꝝ: et cru-
cifigi: et tertia die resurgere. Et recordate sunt
verboꝝ eius.] Et de nutantibus discipulis/ ne
amplius hesitando cōtristētur: ꝛ de petro ver-
tice apostolici chori/ ne trine negationis sit me-
mor: precipuam curā gerūt/ cum ipsum singula-
Mat.28 riter nominant/ dicētes: [Ecce locus vbi po
suerunt eū. Sed ite dicite discipulis ei⁹ ꝛ petro:
q2 precedet vos in galileā. Ibi eū videbitis/ si-
cut dixit vobis.] Ecce legati celestes resurrecti-
onis p omnia virtutē ostendēdo locū: rememo
rando quod per iesuz fuerat añ predictū: ꝛ mo
nēt vt pergāt ad apostolicū chorū: cui⁹ clamo-
so cōcentu ipsa resurrectio per vniuersum or-
Ibidem. bē reboatura erat. [At ille cito exierūt de
monumento cum timore ꝛ gaudio magno
nūciare discipulis suis. Et nūciauerūt hec oia
illis vndecim/ et ceteris omnibus.] Erāt em̄ di-
scipuli cū apostolis: q̄uis apostoli prerogatiua p
christū cōcessa fulgerēt. Et sepe aplos discipu
lorū legim⁹ nomine appellatos: discipulos ve-
ro aplico nomine nunq̄ functos. Sed par cu-
ra erat angelis de aplis atq̧ discipulis: quos
om̄es sub discipulorū nomie nūcupauit: quod
ꝛ mulieres put acceperūt ab angelis edixerūt.
Mar.16 Quod aūt in Marco legit [inuaserat eas
pauor et tremor: et nemini quicq̄ dixerūt:
timebāt em̄.] Intelligendū ptinus/ q̄ nemini
quicq̄ dixerunt: preterq̄ aplis ꝛ discipulis: de
quibus tm̄ acceperant ab angelis in precepto.
Nondū erant aliis q̄ dilectoribus tā alta pan
denda mysteria. Est nempe celestis puidētie at
q̧ peritie christiane/ noua rudibus nō reuelare
mysteria: et carnalia sapiētibus/ spūalia occul-
tare: quousq̧ formā discipulorū accipiāt i scho
lis gratie/ ptermissa prudētia carnis/ iugiter ex
cubātes. Erant autē he mulieres: maria mag-
dalena ꝛ salome ꝛ cleophe/ et iohāna/ ꝛ cetere
que cū eis erāt: que visa in sepulchro/ auditaq̧
ab angelis apostolis nūciauerūt: que visa sunt
apud illos quasi delyramentū/ scz verba ista: et
nō credebant illis. Tenti apli adhuc infra car
cerē pure humanitatis et sensualitatis inclusi:
et christi verborū imemores: aut circa illa peni
tus infideles: vesana credūt que supra naturā
facta referunt: et angelorū insolitam visionē at
q̧ loquelam autumant esse stulticiā. Nec dum-
taxat ipsorū fuit taliter hesitare: sicut ante am
bulantē supra mare crediderunt esse phantas-
ma: verū est etiā omniū qui nō sunt alta fide p-
tecti/ i similib⁹ vacillare: potiusq̧ delyrare dicē
tes credere/ q̄ q̧ verū dicunt sana mēte referre
Magdalena vero q̄ amabat ardētius/ ardētio
rib⁹ amatoribus ex discipulis est locuta/ petro

videlicet et ioanni: velut mente capta dolorib9
Joan. 20. et desyderijs videndi dicens: [Tulerūt do
minū meum de monumento: et nesci-
mus vbi posuerunt eū.] Anxietate atq̧ rapaci
tate loquēdi eius quod dicit actores nō expri-
[..]24. mit: quos iudeos/magis ꝗ ipsos angelos re
ferētes/atq̧ sepulchrū obseruātes/in sua men-
te intelligamus esse sublatos. Que petr9 et io-
annes mēte stupida et cū semigaudio audiētes
ad sepulchrū vnanimes cucurrerūt: ꝙuis ī cur
rendo corporū nō fuit equa facilitas: cū ad se-
pulchrum citius iunior corpe discipulus adue
nisset: sed in monumentū prior nō introiuit: sed
qui posterior nō tam concito gradu venit. Ubi
[..]at. 28. ꝓtermisso allegorico sensu/magnā ī morib9 no
uimus rationē. Sepe nouitia virt9 cū ꝓfessa cō
tendit: et ꝙꝙ videat nouitate feruētior: ꝓfessa
vero experiētia solet esse ꝑfectior. Probata ex
pristinis moribus virtus/ex consuetudine vile
scendi/citius ad humilia inclinatur: et mori no
scitur esse paratior: quod Petrus antiquior in
monumentū humilitatis ⁊ mortis securius in
grediēs figurauit. Feruet sepe mustū cū ex tor
Idem. cularibus exhauritur: sed in quā qualitatē desi-
nat ignorat: quod aūt diu q̄euit in vegete/ostē
dit in quam firmauerit qualitatē. Fumat noui
ter accēsus ignis: et flāmā exhalāt palee/simi-
liter ⁊ malleoli: sed statim apparet que materia
fouet ignē. Multi nouiter militantes magno
voluntatis impetu cucurrerunt in bellū/ quasi
ludos putantes ictus telorū: cū autē senserunt
impetū equorū et equitantiū duros lacertos/⁊
acumina metalli splēdētis/horride timuerūt:
[..]ar. 16. et aut terga vertētes/aut occumbētes gladijs
certatorū/ aduersarijs dederūt victoriā. Jure
aūt militari sepe probati/aut deuitant sapien-
ter impetū emuloꝝ: aut reportant certandi pro
bitate victoriā. Est ⁊ in vno agonizato pro chri
sto reperire virtutē nouiciā atq̧ probatā: est et
in diuersis certatorib9 cōsyderare similia. Nul
la maior in morib9 virtus ꝙ ingredi monumen
tum abiectionis/despectionis atq̧ dedecoris/
humilitatis ⁊ mortis: quod nouit agere virtus:
non inherens nouiter/sed probata: licet spūssan
cti gratia subito possit inferre virtutē: etiā his
qui nouiter aut improuise in fidei bella deueni-
unt: aut subitos agones suscipiunt pro salute:
quod in pluribus martyribus nēpe legimus fa-
ctum. Ueruntamen q̄ audacie sctē atq̧ potioris
virtutis existit/ plerūq̧ animauit infirmū: ⁊ ere-
xit animā titubantē: ⁊ habuit in virtute cōsortē/
quē aū pauentē aspexerat. Proinde apud ago-
nizatores debet esse precipuū: nō pauidos/ sed
audaces velle habere collegas. Nā petrus in-
troiuit in monumentū prior ꝙ ioannes: cuius
animatus exēplo/ingressus est et ipse posterior.
Bonū petro/ qr prior introiuit: bonū ioanni/ꝙ
sociū impauidū habuit. Bonū est certatori ꝓ
Christo talē habere sociū/ a quo sollicitudinis
Idem. nō pigritie sumat exempla. [Intrantes hi
duo monumentū vacuū inuenerūt.

Profecto surrexerat mirifice/ qui humane fue
rat tumulat9. Sed tm̄ linteamina cuꝫ seorsū ab
eis posito inuoluto sudario inuenerūt. Expli-
cita linteamina liberā resurrectionē/⁊ explica-
tionē a vinculis mortis insinuāt: inuolutū vero
sudariū/hui9 resurrectionis ineffabile/ atq̧ ab
humano sensu incomꝑhēsibile significat sacra
mentū. [Et cū nil aliud inuenissent: cre
diderūt vidētes. Nondū em̄ sciebant scriptu-
ras] scꝫ testificātes: [quia oportebat euꝫ
a mortuis resurgere.] Scriptura vero
christi resurrectionē ī multis denūciabat. Ipsi
us q̄ppe scientia ⁊ firma credulitas/fidē astruit
oīm a christo gestoꝝ: sed cū ipsi9 memoria non
tenet/ sibi nō adhibetur credulitas. Ex quo in
hūc defectū vergitur: vt quod est futurū quous
q̧ factū fuerit/nō credat: aut sepe nō posse fie-
ri plus credatur. Sed cū hi duo apl̄i hec vidis-
sent: nec visionē angelorū viderint: et locutio-
nē audierint vt mulieres: ad semetipsos conti
nuo sunt reuersi: hoc est: secū interna meditati-
one vacātes/vel ad domū vnde cursum incepe
rāt. Sepe quippe recōpungit mens humana
cū quesita nō inuenit: aut inuēta cōprehendere
nequit. Ad contexendū aūt ordinem rei geste:
quādo hi duo ad sepulchrū currere inceperūt
mulieres cū eis iterū sunt reuerse: credētes po
tius cum apostolis aliquid certius inuenire/vi
sendi nimio amore flagrantes. Et cum nihil ꝓ-
ter id quod viderent reuidētes: his duobus re
cedentibus ⁊ ipse pariter recesserūt. Lento pe
de ꝓ mesticia gradiētes: preterꝙ maria magda
lena: que amoris catena ligabat: ne abscede-
ret a sepulchro. [Et stabat ad monumē- Joan. 20.
tū foris plorās.] Stabat foras velut a fide re-
surrectiōis exclusa: quousq̧ in illā reintrāsierit
bonitas saluatoris. Stabat foris a diuinis ex-
clusa. Nil tā forinsecū ꝙ a fide secludi. Stabat
foris a monumēto nouitatis celestis. Stabat
foris a monumēto/vbi christi ē resurrectio cele
brata: ī quo incūctāter viderat exanime corp9 in
cludi. Et certa de morte/de resurrectione nuta
bat. Mirꝫ ꝓfecto: certa de morte/dubitabat de
vita: cū vn9 et idē sit qui morit ⁊ resurgit: vt si-
cut nō potuit sibi mors nisi suapte domīari/sic
nec potuit ab inferis aīa corp9 reanimatū a tu
mulo detineri. Si humilia ⁊ īfirma christi cre
dim9/credamus ⁊ fortia. Si diuina credimus/
credam9 similiter ⁊ humana. Formā dei ⁊ for-
maꝫ serui/et ex vtraq̧ christi gesta/ pari fide in
ipso credamus. Stabat maria īmobilis amore
nutabūda fide. Foris stabat: et si ex pte aliqua
eū nosceret aduētantē: memor dilectionis ostē
se sibi ꝑ christū: ꝙ sibi nō deficeret in hac hora
qua vera erat resurrectio celebrata. Penit9 du
bitabat de resurrectione/validius de amore se-
cura. Concertabant in anima mulieris huius
amor ⁊ fides. Amor ꝓtinus erat in pōdere: suc-
cūbebat penitus fides. Amor ei9 de amore Chri
sti nō hesitabat: sꝫ resurrectiōis māebat tremu
la fides: idcirco amare plorabat amoris stimulo

agitata: ꝛ ipsũ accẽsa visendi resurgentẽ ab inferis ꝓrũpebat in lachrymas. Que verba inter lachrymas resonabãt? Que cogitationũ certamina voluebant i corde? Quis nouit edicere? q̄s modos explicare potuit impatiẽtis amoris? Quis illã ardentẽ litẽ cũ dilectꝰ cuꝫ dilecta in corde concertat: cum querit/ cum queritur: cũ dolet absentiã: cũ presentiã exigit: cũ causatur tarda molimina: cum si expectaretur/ nõ ipse tardaret: cũ appendat in trutina oĩe quod dedit: cum nihil se dicat sibi retinuisse: sed omnia ꝛ se ipsam in potestate tradidisse dilecti: quis vnꝙ̄ potuit talia palã facere? Solũ hec verus nouit amator: et qui oĩa dilectiõis iura cõspexit. Proinde ista discutiẽda veris amatoribꝰ relinquamus.

Treno. 1. Plorãs hierusalẽ plorauit i nocte sue tribulationis: plorat magdalena in die resurrectionis: vt maior sit causa ploratꝰ in die festi debitã nõ suscepisse leticiã/ ꝙ̄ tpe tribulatiõis suscepisse iacturã. Plorans foris plorauit: ꝛ lachryme illius in maxillis in maxillis eiꝰ: nõ est qui consolet eã ex oĩibus charis eꝰ. Rigabat ora magdalena lachrymis/ silr ꝛ maxillas: nec consolationẽ ab angelis/ neqꝫ a cõplicibꝰ apostol'/ nec a matre dilecti penitꝰ capiebat. Et hi oẽs sibi vtiqꝫ chari erant. Habet hoc ꝓpriũ ex toto inherens amor: vt ab alio ꝑterꝙ̄ ab eo cui inhesit/ solamẽ oĩno nõ capiat: nisi solueret vinculũ qno ligatur: et deherens nouiter inhereret vt ex nouitate dilecti forsitan exultaret. Sed aĩa que Christo inhesit ex amore veraciter: preter eũ ꝛ sine ipso nõ ad leticiã/ sed cũcta vertũtur pariter in tormentũ.

Jo. 20 [Et dũ fleret/ inclinauit se: et ꝓspexit in monumẽtũ.] Inclinat amor sepe altitudinẽ cordis hũani/ etiã ad ima sectãda: ꝛ supbũ humilẽ facit: nec est tã vilis aut abiectus mos/ quẽ inherẽs dedignatur amor. Cõuertit amor corpus ꝛ mẽbra in artẽ ꝛ aptitudinẽ inquirẽdi/ eũ scꝫ quem sibi sua catena constrinxit. Inclinat se amor ꝛ ꝓspicit: sperans semper videre quod gliscit: nec vno respectu cõtentꝰ/ visendi actus ingeminat. Aspexerat ante magdalena sepulchrũ: ꝛ iterũ intuet more drachmã perdentis: qui sepe repetit inq̄sitiõibus locũ/ in quo ꝑdidisse se credit. Amoris impatiẽtia nouos gestꝰ multiplicat: et nihil dicit abiectum quod sibi equauit in voto. Sed nec oĩno frandata quesitis duos aspexit angelos ad solamẽ: magis vero ad testimoniũ inquisiti. Supra nẽpe ꝑtulimus/ q̄d dualitas ista significet. Sed interrogãt opportune importunã/ sedulã et sollicitã rigantẽ maxillas suas/ lachrymis magdalenã. Et dicũt ei: Mulier quid ploras? Quid est ꝙ interrogant penitus ipsi quod nouerant? Nec eos latebat dulcis causa ploratꝰ. Sed interrogant vt ignẽ accendãt ardentius quo ardebat: Respondit eis: velut familiaribꝰ sue mẽtis/ ac sciẽtibꝰ vota plãctus. [Quia tulerũt dominũ meum: et nescio vbi posuerũt eũ.] Nescit i quos referat ablationis crimẽ: sed ex certo dolore determinatoqꝫ questu dubia verba ꝓfert. Similiaqꝫ verba cũ nũciaret aplis dixit. Eodem modo eodẽqꝫ affectu semꝑ loquitur de re cui factꝰ est vnus amor. Qui cum factus est rei subiectus: illam supra seipsam vocat dñm suũ ex amore. Illa christũ dñm cõstituerat: quo sensu loquit: quia tulerunt dominũ meũ. Lachrymosis vocibus dabat interroganti responsa: et refrangens singultibus vocem rei: ꝙ̄ꝙ̄ nõ essent. Nõ determinabat actores: neqꝫ angelis/ neqꝫ iudeis/ ne ꝑ custodibus/ neqꝫ discipulis/ neqꝫ aliquibus nominatis faciebat ipsa furti huiuscemodi imposturã. Sufficiebat eĩ sibi manifestasse dolorẽ: innotuisse quesitũ votũ: indicasse querẽtibus causam: exposuisse ploratus: absqꝫ ꝑ in multa verba modum quem ignorabat/ asserendo defueret. Restringit dolor verba: et cũ loquitur/ sepe confusam emittit vocẽ. Sed acriori acerbat dolore: ꝙ quasi ablationis certa/ positionis in alia parte domini sui nescia videbatur. Unde dicebat: Et nescio vbi posuerũt eũ. Adhuc in sensu humano/ nõ in altitudine fidei mulier ista persistit. Et vere nescia/ verã nescientiã suo verbo ꝓnunciat. Uerius nil nescitur ꝙ̄ nõ cognoscitur factũ. Et ꝙ nõ est nescia certa nescitur: loquitur ipsa nescia veritatẽ. Quoniam nec vbi positus est/ qui sua potestate resurgẽs a mortuis/ vbi vult esse potest: sua virtute vadens/ nõ aliena potestate delatus. Porro impatiẽtia mẽtis impatientiã corꝑi facit: nec sinit amor impatiens corpus quiescere/ si per eũ aliquid in corꝑe queritur. Querebat magdalena corpus dñi saluatoris: nõ contẽta questionibus mentis/ corporeis questionibus satagebat. Affectio eĩ sua in animo ꝛ in sensibus vti ipso volẽtibꝰ erat. Idcirco agitabat ꝛ corpꝰ circũquaqꝫ se vertẽs/ si posset videre quesitũ. Unde cũ hec dixisset/ cõuersa est retrorsũ. Qua validitate amoris defuncti corꝑis agebatur hec mulier: ꝙ oculos vt videat/ a ciuibus patrie celestis auertit? Quid in corpore delectabilius ad videndum/ ꝙ̄ angelicos et beatos spiritus/ cum formam obũcibilem sensibus sumunt? Nam ad hanc visionẽ quasi in extasi factus est Abraam: et veneratus naturam: cum tres vidisset: vnum adorauit pronus in terraꝫ. Ge. 18

Delectatus tali visione Jacob: apparentẽ sibi angelum cum eo orationibus ne discederet luctabatur. Ge. 32 Multos legimus in veteri testamento huiuscemodi visione letatos: nec aliud tunc querẽtes/ dũ visio illa ꝑsisteret. Hec mulier ab angelis auertit vultuꝫ: vt possit casu credẽs videre quem querit: se conuertit ipsa retrorsum. Dulcissimũ est confabulari cum angelis: altitudinem atqꝫ suauitatem humane lingue oĩno ꝑcellunt. Et ipsi hanc mulierẽ ad loquendũ inuitãt: blandis ꝛ cõpassiuis sermonibꝰ blãdiũtur: et exq̄rũt causam/ volẽtes inferre solamen. Ipsi cum ea loq̄ delectare vident: sed aliud sibi pre amore iocũdius/ eis vertit scapulas vultumqꝫ vertit inquieta retrorsum: ꝛ a verbis

eorum auertit insaniens/⁊ amore amens audi-
tum. Sequitur amoris ipsa naturam: qui se non
in naturam rex/sed in placitũ traijcit. Quãuis
christus omni angelo sit ipse nobilior: cuius no
bilitatis quia deus oblita Maria/viuentem vt
deum ⁊ hoiem vere resuscitatum: non vt erat/sꝫ
hominem mortuum inter mortuos requirebat.
Quo sic mortuo aptiores atqꝫ validiores erant
angeli ad solamen/⁊ ad eius vsum dilectionis:
que sensu auditus atqꝫ visus percipi potest. Et
gratior menti rationabiliter esse debet viuorũ
maxime angelorum/ꝙ̃ mortui affabilitas. Sed
quod gratius est in natura/sepe minus capitur
ab amore: qui fertur in placito non nature/ sed
sepius accidentis: apud quem sepius agitur iu
dicio vtilitatis ⁊ delectationis plus ꝙ̃ iudicio
rationis. Sed ne diuscule talibus delectationi-
bus morer: vtilior intellectus offertur. Statuit
ab eterno diuina iusticia: vt anima que nullis
creaturis citra deum consenserit delectari: ꝙ ip
se se ad fruitionem impendat. Ac per hoc Ma-
gdalena auertens vultum ab angelis: [cõuer
sa retrorsum/viditqꝫ iesum stantem/
et non sciebat ꝙ iesus esset:] scitura ta-
men in proximo bonitate quesiti: porro versaba
tur adhuc in tenebris ignorantie. Sed mira et
laudanda diuine recompensatio bonitatis: vt qꝛ
querebat sedula: quia nullis se cõsolabatur ostẽ
sis: visis nõ letabatur: paruipendebat audita:
christus ad votum se obtulit inquisitus/vt leta-
retur que in pluribus letandi copiam refugie-
bat. Et in plus christus huic mulieri retribute
leticie fecit auxesim: vt quesitus vt homo/con-
solaretur vt deus. Et tamen quesitus auferen-
de tristicie facit exordium/dicens: [Mulier
quid ploras?] Querit vt homo/qui omnia
sciebat vt deus. Nouerat cur plorabat: sꝫ inter-
rogatio ampliores prouocabat ad lachrymas.
Tu quidem christe hanc mulierem secreto tra-
ctu mentis magnetino more traxeras ad amo-
Luce. 7 rem: tu inuisa catena suauis dilectionis ligaue-
ras: tu imbueras amore cor eius. Tu signis/tu
verbis commouens: tu peccatorum remissione
purgaueras. Tu ipsam tibi tactus ꝑmissione li-
gasti: tu amoris tui ascia omnis rei concupisci-
bilis delectationẽ ab eius animo abiecisti. Tu
te sibi solum dedisti ad gaudiũ federe sempiter-
no: tu suscepisti lachrymas eius/nec abhorrui-
sti oscula labioꝝ eius: tu illam dimisisti/vt a te ꝑ
Luce. 10 omnia iret in pace. Tu interpellatus iudex eius
aduocatus esse potius voluisti/ne impedireť cõ
templatio dulcis eius: cum illam sedere cogno-
sceres ad tuos diuinos pedes/pro te fatigante
Joan. 11 sorore. Tu lachrymas ipsa videre fudisti ad ger-
manicum funus: tu eam signis atqꝫ signatis ti-
bi sancto amore ꝑ oĩa colligasti. Nunc ꝓuatam
solitis tu inquiris: mulier quid ploras? Non ex
toto insensibilis aut immemor facta est mulier
vt quid amiserit/non cognoscat: ⁊ nisi reinueni
at/quãto sit dolore donanda. Tu in ista planta
sti fidem/qua affecta in parte te querit: tu spem
eius ad superna vehisti: tu radicasti protinus
in eius animo charitatem. Tu rigas illã/vt cre
mentũ suscipiat in inuisibilibus aquis. Chari-
tas a te in ipa diffusa/in te ab ipa refusa: hic ad
monumentũ tuũ ligatã tenet/ illam plorare fa-
cit. Quid ergo est quod interrogas: quid plo-
ras? Tu causa questus: tu causa ploratus. Tu in
quietas illam: tu ab angelis illam auertis: tu vi
uere in pace nõ sinis. Tu illam delectari rebus a
te creatis non ꝑmittis. Tu ad amoris tui impa
tientiam adduxisti/vt nec cõsoleť in his que vi-
det: nisi te quem non cognoscit/cognoscẽdo vi-
deat/videndo cognoscat. Quid ergo bone Jesu
interrogas diligẽtem atqꝫ dilectã: quid ploras?
Sed ad hoc interrogas/vt erudias: vt finẽ im-
ponas lachrymis eius/quã ad te cõuertisti ꝑ pe
nitentie lachrymas ⁊ oscula pia eius: vt restau-
res in illa deꝑditã fidem/in qua ipam saluã esse
sanxisti. Et plus addit ad amoris ⁊ pij doloris
argumẽtũ: [Quẽ queris?] Ipe q̃sitꝰ erat
q̃ q̃rit/q̃ queriť: ⁊ ipe se volebat offerre ꝑ vere fi-
dei noticiã inquirenti. [At illa existimãs
ꝙ hortulanus esset/dicit ei: Domine
si tu sustulisti eum/dicito mihi vbi posuisti eum
⁊ ego eum tollã.] Existimatio huiuscemodi for
te ab ostẽsa effigie causabať. Illã siqdem credi-
mus ostẽdisse iesum: aut qꝛ in horto erat monu-
mentũ: aut ꝙ Magdalena plorabat vt alterius
nõ crederet aduentus/nisi eius ad quẽ articulari
ter spectaret: pia tñ existimatio fuit nec ab eo
absona ꝙ in ipa vitia eradicãdo/ꝟtutes inseren
do ꝑegerat: ⁊ repullulantẽ infidelitatẽ nũc vene
rat ablaturus. Tenebanť tñ oculi forte cõmẽto
diaboli/aut pia dispensatõe Jesu: ne subito inie
cti agnoscerẽt/quem aĩa eius amore magis ꝙ̃
vera fide q̃rebat: pro eo ꝙ viuentem inter mortu
os reqrebat. Et nõ ꝓstans testificationibꝰ ange
li fidem/mereb ať non aspicere veritatem. Unde
in obiectã oculis formã/anima decepta nõ vera
existimatione se tradidit: sed mereť error facili-
ter veniam/qꝛ sensibus exterioribus/nõ interio
ribus incipit. Et sensualis ꝙ̃ intellectualis ẽ ad
curã facilior culpeqꝫ minoris: q̃ vero ex intelle-
ctu seu in spiritu exoritur/difficilem ⁊ tempera-
neam curã hꝫ/culpeqꝫ maioris. Humiliter tñ/sꝫ
inconsyderate ista mulier hunc quem existimat
hortulanum alloquiť: subijcit se in verbis credi-
to vt hortulano ex amore quesiti dicens: domi-
ne si tu sustulisti eum. Dominũ vocat plebeium
abiectiqꝫ ministerij vir: ad hanc humiliatiõem
quesiti dilectione cogente/inconsyderatã locuti
onẽ emittit. Si tu sustulisti eum. Que causa esse
potuisset/vt quod querebat corpus/ꝙ tulisset
hortulanus? Non suberat causa: sed amore insa
niens loquebať improuide Magdalena. Qꝫ si
causa subesset: etiaꝫ ista suis stimulis agitata mi
nus sapiens loquebať cũ petit edici. Nõ huic q̃
renti referandũ erat/si ablatiõis causa subesset.
Et mirũ ꝙ hũc quẽ hortulanũ credit/ alloquitur
velut certissimũ sui desyderij cognitorẽ. Habet
in moribꝰ suis amor impatiẽs/ vt sepe credat oẽs

hominem astātem sua vota cognoscere: ⁊ in doloribus versatus ab oibus cum causa se cognitum credit. Idcirco velut scientibus factum et causaȝ omnibus loquitur: ꝓut nūc fecisse nouimus Magdalenā: cui corꝑe absentes/ spū p̄sentes/ verboꝝ bellum indicimus. Si hortulanus tuus est notus: si tua vota nouit: cur eum assertione determinata non alloq̄ris? Si aūt ignotus: cur ei nō edixeris quem inquiris: sed inquis: si tu sustulisti eū? Queȝ eum? Si hortulanus ignotus tibi est: tua vota nō nouit: nescit q̄snam sit quem tam diligēter inquiris. Quem eum interrogas/ acsi p̄sente ip̄o illum in monumēto clausisses? Quē eum? Quid iste si hortulanus est/ de quo queris agnouit. Sed optime nescia loqueris: quia non patrē/ non fratrem/ non filium/ nō amicum terrenum inquiris: sed eum qui est/ ⁊ q̄ venturus est: ⁊ dum sic profertur/ sine agnominatione fuisse sciatur. Sed credis ne tu mulier omnibus sicut tibi tuum familiarē esse amorē? Credis ꝙ omnibus sicut tibi tuum esse doloreȝ vt dicas: si tu sustulisti eum/ dicito mihi vbi posuisti eum? Quis intelliget eum quem frangendo singultibus vocem impetu deplorandi/ ora rigando lachrymis expresse non nominae? Sȝ frustratius ista mulier verbis ⁊ locutionibus vagabatur: q̄ꝙ dumtaxat corpus terrenum inq̄reret: cum impotens viribus tollendi fingebat audaciam: quia nec illa mulier corpus illud vt querebat/ exanimatum graue per molem portare sola potuisset/ cuius ipsa fuit de portatoribus ad sepulchrum. Nec corpus christi modica seu imperfecta/ sed communi ⁊ cōpleta ⁊ decente q̄ntitate constabat. Sed amor impossibile ad possibile sua opinione reducit: ⁊ quod nequit efficere posse credit. Ceca ⁊ improuida protinus amoris audacia/ q̄ꝙ possit efficere plus ꝓmittit. Quo autem ista mulier detulisset si abstulisset ⁊ corp9/ penitus ignoramus. Magis autem ipsam locū quo delatura esset/ preuidisse non credimus: zelus omnino sine scientia in eius anima bulliebat. Sed qui hortulanus existimabatur/ erat q̄ querebatur. Sed nec fixum ad hortulanum creditum Maria tenebat aspectum: ⁊ incertis et vndiqȝ visibus vagabatur/ merens ⁊ eiulans quia nec protendebat resuscitatum: nec reperiebat defunctum. Incerta mente ⁊ varijs corporis motibus effluebat: excepto ꝙ a sepulchro recedentibus omnibus/ ipsa sola non recedebat. Jesus autem qui eam consolaturus aduenerat similiter restituturus ad fidem/ ipsam nominatiuo verbo alloquitur dicens: ⌊Maria.⌉ Hec siquidem vox exprimens nomen eius penetrauit animaȝ eius/ plus in virtute ad ipsam existēs q̄ꝙ in sono edite vocis. Sola solita solum solite audiuit loquentem: ac per hoc cognoscens solitam vocem/ recepit et fidem. ⌊Unde conuersa illa/ dicit ei: Rabboni: quod dicitur magister.⌉ Quo cōuersa? Ad loquentem. Quia cum primo conuersa retrorsum videns hortulanum/ sua interrogatione completa recōuertit oculos ad sepulchꝝ: aut vndiqȝ gyrabat aspectū/ sperans ex aliqua parte sibi apparere quesitum. Nunc siq̄dem audita voce quesiti/ ad eum se iteꝝ recōuertit motu corporis ꝑamplius autem motu mentis in fide veritatis Et vocat magistrum qui discipule nomen exp̄sserat. Non inuenimus Jesum aliquam mulierē sed neqȝ matrem: nisi hāc ⁊ sororem eius ꝓprijs nominibus appellasse. Que vt ex adiectiōe verboꝝ Jesu comp̄hendere possumus/ non contēta verbis/ sed aptitudinem corꝑis vt solita erat ad pedes ostendit vt tāgeret. ⌊Cui iesus ait Noli me tangere. Nondū enim ascēdi ad patrē meū.⌉ Uolebat enim tangere Maria magdalena/ solitis appetēs gaudere cōtactibus: adhuc resurrectionis vt erat/ non tātipendens eterne resurgenteȝ corpore glorificatum: volens vt tracta est mortalem ⁊ passionib9 subditum. Et q̄ꝙ ad vocē eius fide conuerteretur in eum: non ilico ipsum per resurrectionem altioris consistentie cogitabat. Proinde iesus causam intactus adiecit: ⌊Nondū enī ascēdi ad patrē meum.⌉ Uerba sunt ista implicantia rudē intellectū: sed explicantia fidelibus veritatē. Tangi nolebat ad sensuum ꝯsolationē q̄ꝙ se tangi ꝑmiserit ad resurrectionis ostendēdam omnimodā veritatē: ne corpus impalpabile non quod in sepulchro iacuerat/ crederetur Quia nondum ad patrē ascēdi. Ex quo erat oībus predestinatis vtriusqȝ hominis donanda pacatio: nec querenda seu donanda erat amplius ꝑ eum huiuscemodi consolatio suꝑ terram: vt de ipsis mutuis corporis gestib9 a quoq̄ꝙ possit esse gauisum: sed in suꝑnis apud patrem suū si qua sunt aut esse possunt in vtroqȝ homine solamina reseruanẽ: vbi hominū tactus tanq̄ꝙ in spirituali corpore optime ꝑ omnia fulcietur merito resurgentis: qui pendens in cruce/ in tactu habuit asperum sensum/ vt sequeretur pena plenissima morientis. Non queras in me mulier solita tui animi aut corporis fulcimenta: in meliora tibi ⁊ ceteris sunt cōmutāda fidelibus: vt nō in terra queranẽ vlterius/ sed cum ad patrē me9 fuerit celebratus ascensus: nō dei filij qui ex deitate non moritur nec resurgit: nec ad patrem velut ab eo descissus/ nunc reascēdere velit: sȝ christi hominis qui mortuus fuit in carne/ nunc ab inferis ⁊ a tumulo exaltatus/ ⁊ in eadem carne ad eternum patrem in modico ascensurus. Sȝ nondum ascendi trabea carnis indutus: quam accepi ex virginali vtero: cum qua conuersatus in mundo: cum qua affixus in ligno: cum qua iacui in sepulchro: cum qua glorificata resurgēs aspectibus tuis appareo: cum qua sunt tibi et electis meis p̄mia beatitudīs alta donāda. Sȝ cum ascendero ad patrem vbi erat glorificatoꝝ corporum verus tactus: sed hic pro beatitudine nullo pacto me tangas. Non sunt sub celo adhuc p̄stande btitudines/ sed donāde ṽtutes. Nemo hic btificādus: nisi ad patrē cū assumpta carne q̄ descēdi vt assumerē/ por ip̄e reuertar. Expe

diebat omnino ad patrē regredi cũ carne/a quo
ꝑ deitatē nunꝙ discesserat: ⁊ parare locũ sicut ip-
se ꝑdixerat. Et mansionũ diuersitate tributa/ta-
ctus beatifice glorie verus erit. Alia rõne Ma-
ria tangere satagebat: ⁊ alia rõne christus illaz
abigebat a tactu. Illa motu sensus adhuc in
sensibus degens: portãs mortale/nõ spũale cor
pus. Sed ad designandã btitudinē nõ esse in in
infimis/sed in superis apud patrē: illam a tactu
ꝓhibebat iesus: vt in hac sola muliere q̃ pecca-
trix extiterat/instrueret ecclia militãs colligēda
de gentib⁹ ⁊ pctõribus iustificãdis ꝑ grãm: ne
in hac vita in christo p̃mia btitudinis querat/
neqꝫ ꝯsolari: sed tribulari/affligi/crucifigi ⁊ pri-
uari amenitatibus sensualibus/decorari ꝟtuti-
bus appetat sup terrã: btificari vero cũ christo
in celestibus apud patrē. Non est in carne mor-
tali competens beatitudinis tactus/⁊ ordinata
possessio. Proinde a tactu glorificati corpis ꝓ-
hibet mortalis adhuc ⁊ subiecta miserijs Ma-
gdalena/in documētũ ⁊ p̃sagiũ ceterorꝫ: vt nõ in
via etiam in christo beatitudinis p̃mia/sed ex ip
so ⁊ in ip̃o ⁊ cũ ip̃o ⁊ ꝑ ip̃m ⁊ ꝓpter ip̃m ꝟtutes ⁊
virtutũ exercitia inquiramus. In patria vero su
ꝑna p̃mia infinite glorie cum erimus apud patrē
ad quem vt mansiones debitas p̃pararet/⁊ cõpe-
tentia loca credentibus/ꝓtinus ⁊ post paululũ
ascensurus erat ⁊ christus. Qui magdalenã ꝓ
tunc et pro illa intentione a tactu remotam/il-
lam trãsmittit ad fratres suos apostolos: quos
ex charitate fratres post resurrectionem appel-
lat: ostendens ꝙ ꝓpter resurrectionis claritatē
ad eos ⁊ ad fideles ceteros non perdidit pietatē.
[Vade autez ad fratres meos/et dic
eis: Ascendo ad patrē meũ/et patrez
vestrum: deum meũ et deuz vestrũ.]
Ascendo ad patrem meum ꝑ naturam: vestrum
ꝑ adoptionē ⁊ grãm. Patrem meum cum quo
mihi est in deitate vera equalitas: patrem vestrꝫ
sub quo vobiscũ est mihi vera fraternitas. Pa
trem meuz ⁊ vestrꝫ. Homo sum/⁊ vos homines
estis. In hoc vnum atqꝫ cõmunem possidemus
patrem. Patrem videlicet creatione/amore/be
neficio/dono. Sed qm̃ deus sum/meus eterne:
qm̃ hoies puri estis/vester ex tempore. Deuz me
um ⁊ deum vestrum: vt vna sit capitis ⁊ corpis
in deo ⁊ per deum eterna beatitudo. Deum me-
um/ cum quo mihi par est vna deitas: deum ve
strum/sub quo vobiscum est mihi eadem/nõ di-
uersa humanitas. Magnam indidit christ⁹ no
bis ad ip̃m fiducie veritatem: magnam protin⁹
eternorꝫ communionē: immo ineffabilē atqꝫ in
terminabilē vnitatem: cum patrem deũ vna cuz
ipso dixit esse communē. Necdum in his ꝟbis
omnem fidem ⁊ spem resurrectionis ꝑfecit: vt si
cut deus suus eum custodiuit in penis: animaz
euulsit ab inferis/a tumulo corpus: ita et nos re
suscitabit: quia etiam noster est deus. Peroga
ui⁹ vere credentibus sperande glorie infallibilē
veritatē: ⁊ pacē habere constituit in aduersis: vt
sicut eũ suus pater in oibus glorificauit/ita vos

quibus deus pater ⁊ deus esse ab eterno p̃uidit
Ecce ꝯstituitur magdalena inter hoies prima
nuncia sancte resurrectionis: ⁊ ip̃a prior inter
mortales atqꝫ corruptibiles efficitur p̃conissa:
vt nunciet his qui hanc resurrectionē per vni-
uersum orbem proclamaturi erant. Et christus
ore suo ip̃am primã sue resurrectionis euangeli
stã facit: de qua septē demonia inuisibiliter ⁊ po
tenter expulerat: vt pro peccatoribus mors ei-
us credatur ⁊ celebrata surrectio: vt nec infideli
bus ad fidem cõuersis/nec peccatoribus ad gra
tiam firme reuersis credatur adimi gratia verbi
Nec a diuinis mysterijs puteꝫ excludi etiam se-
xus femineus: ⁊ infirmior natura non deprimit
eum/cui arridet virtus ⁊ gratia fulcit. Consolaꝫ
deus pater ⁊ resurrectio filij mulierē que hacte-
nus fuit in ciuitate peccatrix: ⁊ nunc q̃ꝙ illis nõ
infecta contagijs/erat enim nihilominus infide
lis. Et in illa dat resurrectionis preconiũ/vt cõ
fortet tunc infidelem apostolicum chorꝫ: vt pro
peccatoribus credamus christi iesu tam alta my
steria celebrata: iuxta quod Petrus in epistola
sua inquit: Benedictus deus ⁊ pater domini no 1. Petri. 1.
stri iesu christi: qui ẜm magnam misericodiã su-
am regenerauit nos in spem viuam per resurre-
ctionem iesu christi ex mortuis/in hereditatē in
corruptibilē ⁊ incontaminatam ⁊ immarcessibi
lem conseruatam in celis: vobis qui in virtute
dei custodimini per fidem in salutem paratam
reuelari in tempore nouissimo. Hec siquidem
firmat/cum se resuscitatum ostendit: ⁊ ad patrē
⁊ cõmunem nobiscum deum in breui accessurũ
se asserit. Hec dicens iesus/ab oculis Magda-
lene disparuit. Illa in base reposita fidei/a qua
dimota extiterat: egreditur hortum ilico: reliqꝫ
ipsa sepulchrum: nec vltra se inclinauit vt aspice
ret: nec amplius si adhuc essent vel recessissent
requisiuit angelicos testes: de resurrectione cre-
dula/de quesito iocunda: ⁊ vt iussa domini et ma
gistri ꝑficeret/animo ⁊ corpore festinauit. Et cũ
reuerteretur: suas consocias in itinere infra se-
pulchrum ⁊ Hierusalem consternatas/animo lē
to gradientes/vestigio adinuenit. Quas etiam
sociali discretione retento pede/atqꝫ interposita
sessione/dum ista cum Maria fiebant/nescien-
tes credimus expectasse. Sic insimul versus hie
rusalē venientibus: illi iocundanti/illis tristib⁹
pre dolore [Jesus occurrit dicens: aue Mat. 28
te. Ille autem accesserũt et tenuerũt
pedes eius/et adorauerũt eum.] Oc-
currit Jesus eum sedulo amore querentibus: et
sollicitam curam gerit/ne anime dilatione fran
gantur: festino remedio fragilibus opus esse co
gnoscit/ne spes dilata in desperationē tota mu-
tetur: ⁊ ne pius animus habitũ impietatis assu
mat. Cura est christo de infidelibus/vt adducat
ad fidem/licet omnes non veniant: cadentibus
ab habita virtute vt resurgant/q̃uis non omes
pariter releuentur: de his que aguntur virtuti-
bus ne labantur/q̃ꝙ inueniantur non omnes
in his eque stabiles/⁊ in operibus efficaces: de

his qui a virtutibus non deficiūt/in ampliora ꝓ
ficiant:sed tamen omnes eodē spū non feruent.
Et vt ꝓficientes ꝑueniant/suis miris modis in
secreto ⁊ inuisibili sensu occurrit:⁊ sua pietate suf-
fulcit:in occursu huiuscemodi dicit: Auete. Ple
nitudinem pacis et abdicationē ꝑturbationis
insinuans:⁊ plus menti q̄ sensibus corꝑis ipse
saluator occurrit: vt corꝑe oculis/vbo mēti/vo
ce in auribꝰ transfusa loq̄ret: vt corporea ⁊ mu-
tua visione aīa inuisibilr̄ inuisibili fide de resur-
rectōe firmaret. Occurrit saluator viā huiꝰ mū-
di pauide gradiētibus:qꝛ ip̄e in via qua melior
est ducatus: vt relicta seculi via/illā q̄ in patriaꝫ
ꝓuehit gradiamur. Et pacē loq̄tur/cū obuiato
ris more salutat: Auete. Quod hebraica lingua
verbū est pacis. At ille tenuerūt pedes eiꝰ. Quō
tenuerunt? Geniculando ante eum/ob reueren-
tiā ⁊ amorem. Et se tangi nūc Jesus ꝑmittit/ad
ostensionē ⁊ certitudinē resuscitati corꝑis: quod
Marie denegauerat in horto/ in abdicatiōem
sensualis delectatōis. Gesta eñ christi nūc de-
negata/nūc ꝯcessa: nūc ꝓhibita/nūc ꝑmissa: ma
gnam nobis astruunt mysterij rationabilē vari
etatem: vt vnū ⁊ idem quod vno tempore dene-
gat/alio concedit atqꝫ ꝑmittit: defectū in quesi
to/indignitatem in q̄rente/ineptitudinē in mo-
do/importunitateꝫ in temꝑe/indecentiam in re
dum negat/ importare credamus: cum vo con
cedit/his caruisse atqꝫ ornari ꝯtrarijs firmiter
autumemus: nec ꝓ tanto diuinū mutat ꝯsilium
si oꝑa varient. Nouit eñ diuina ꝓuidentia sine
dolo nostris vtilitatibus ꝯsulens/qualiter ⁊ qñ
⁊ q̄d nobiscū diuersimode sit agendū. Et nunc
procliue mulieres tangunt ⁊ osculant dñicos pe
des: ⁊ ad solita reuertitur Magdalena. Et reco
gnoscūt resuscitatum/quem viderant cruci affi-
xum: ⁊ in theca petrina reclusum. Et resuscita-
tus in corpore/in illarum animabus fidem resu
scitat: vt procliue corpore/in anima ꝓfundius
inclinentur. Cum enim adorant in valida fide
mentis/ ꝓtestātes illam gestibus corporis: ma
gno sacramento ad posteros transductuꝫ est: vt
in christo resurrectionis gloriam veneremur/
eius merito nostram beate fieri si fideliter vixeri
mus expectantes. ⌊Tunc ait illis iesus:
Nolite timere.⌉ Ab angelis ⁊ christo a mē-
tibus harum timor excluditur: ille videlꝫ qui ti-
tubare in fide aut illam tremulaꝫ facit. Nullus
noxior timor q̄ hesitare de christo: atqꝫ de gestis
eius in nostram salutē dubio cōmoueri. Radix
bonoꝝ fides: sine qua impossibile sit deo posse
placere. Cetere virtutes ex ipsa velut rami a ra-
dice consurgunt. Huius radicis cōmotio peri-
culosior est q̄ ramoꝝ. Proinde timorē qui eam
ꝯcutit/saluator resuscitatus excludit dicēs: No
lite timere. Quod etiam sui legati ad sepulchꝝ
angelici testes eisdē mulieribus cū visitarent se-
pulchꝝ/ similr̄ p̄dixerūt. Sed resuscitatus chri
stus suoꝝ ꝯmilitonū nō obliuiscit: q̄uis secū in
tam alta pugna nō vtiqꝫ decertarent/eum soluꝫ
pre timore in bello seuissimo relinquētes: sꝫ cu-
ram ꝯtinuā gerit/q̄bus iubet mulieribus talia
nūciare: Ite nūciate fratribus meis vt
eāt in galileā: Ibi me videbunt. Hoc
idem angeli pauloante p̄dixerāt. Magna huiꝰ
almi regis benignitas: q̄ relictus in bello/suos
pauidos ⁊ formidolosos/fugitiuosqꝫ socios fra
tres noīat cuꝫ euasit: ⁊ nouitatē celestē eis in suo
corꝑe ostēdere repromittit. Ducis excelsi suaui-
tas/q̄ eū negātes ingruēte bello/tꝑe tenebrarū
fraternū se dicit ad eos tenuisse amorem. Inso-
luta clemētia p̄ncipis: q̄ post p̄ssuram/caumaqꝫ
belloꝝ: post victoriā de ligno/de tumulo/de le-
ge tartarea reportataꝫ: sub eterno patre ꝯtinuo
fratres appellat. Primogenitus eñ factus est
in multis fratribus: ⁊ susceptā ex temꝑe carnis
traduce/in parentē in suoꝝ fideliū numero volu
it esse matrem/cum nominat eos fratres. Exclu
sit profecto tyrānidem/regnandi suꝑsticiosum
fastigium/dominandi fastum deꝑssit. Et cum il
los quos in eternum secum p̄uiderat regnatu-
ros/ in fraterna equalitate distinxit ī superno re
gno atqꝫ celestibus moribus abstulit: sub ⁊ su-
pra omnem alium/non tamē suum euacuās p̄n-
cipatum: sub quo velut cum p̄mogenito equo
fraterno iure viuere posse post natos: non in na
tura qua deus: non in carne in qua singulariter
natus: sed in gratia ⁊ gloria ꝑ viuentē spm̄/quē
in filios adoptionis effudit. Nempe ab earum
oculis disparente Jesu/quod eis p̄dixerat/festi
nant mulieres ꝑficere: scꝫ nunciare apostolis vi
sionem quam habuerant domini resurgentis/⁊
leticiam eis in galilea future apparitionis. Et
venientes inuenerunt vndecim con
gregatos. Quos primo velut audacior at-
qꝫ feruentior alloquitur Magdalena merito si
bi deferentibus ceteris: vnde ei maxime ab euā-
gelistis contribuitur/q̄ resurrectionis nūciaue-
rit veritatem: q̄q̄ ⁊ alie mulieres in via eum vi-
derint occurrentē/audierint ⁊ loquētem: ⁊ tenue
rint eius pedes: ⁊ perfecta inclinatione corpo-
ris in fide veritatis adorauerint suꝑ terram. Sꝫ
nescio qua pia ꝑmissione Marie duntaxat per-
missa sit autoritas nunciandi/⁊ visa ⁊ imposi-
ta differendi: que speciali alloquio suadet vera
esse que viderat duobus apostolis/qui cum ea fu
erant ad sepulchꝝ: cum ip̄a p̄ma eis ediceret vi-
sionem vidisse ciuium supernoꝝ. Lugebant tñ
singulariter ⁊ amaro animo Petrꝰ ⁊ Joānes: qꝛ
iuerant ad sepulchꝝ: nec Jesum aut angelos/sꝫ
tm̄ monumentum vacuum cum linteaminibus
videre meruerūt. Et illi audientes quia viueret
⁊ visus esset ab ea/non crediderūt: quia ⁊ ip̄i ac-
cesserant ⁊ nihil viderant. Regebantur more il-
loꝝ qui cum anxietate alloqui gliscunt: q̄ q̄uis
quod dicitur veꝝ sit: quousqꝫ videant/fidem pre
stare recusant. Sed miruꝫ q̄ ista mulier ad istos
maxime se trahebat: aliā nō nouimus causam/
nisi qꝛ ip̄a nouerat eos magis amore feruentes
aut affectos acriore dolore: q̄ his q̄bꝰ he mulie
res gaudebāt/ipsi q̄si nescij p̄uabant. Et mos
est/cum plures amatores in vno dilecto pre cete

ris amando ꝯueniunt/ꝙ ad se inuicem plus req̄runt. Et si verisimile animal ad suum simile iungit: amoris natura in amore magis similes pl⁹ astringit. Quibus auditis ab aliquibus statur: ab aliquibus discurritur in incertum: sed certis itineribus ad querendū. Interea dum ista que supradicta sunt agebanꝟ: scȝ a prima locutione facta mulieribus angeloꝝ/vsq̄ dum est christi apparitio tertia subsecuta: falsum exortū est de veritate cōmentum: sed semꝑ veritas ex sibi oppositis plus refulget. [Nam ecce quidam

Mat.28

de custodibus:] qui de ordinatōe pontificum ⁊ sacerdotū ⁊ decreto Pilati/vt custodirēt a furto corpus/positi fuerant ad sepulchꝝ: [venerunt in ciuitatē/ et nunciauerunt principibus sacerdotū omnia que facta fuerant: ⁊ illi ꝯgregati consilio cum senioribus accepto/pecuniā copiosam dederūt militibus dicentes: Dicite: qꝛ discipuli eius nocte venerunt/⁊ furati sunt eum/nobis dormientib⁹ Et si hoc auditū fuerit a ꝑside: nos suadebim⁹ ei/⁊ securos vos faciemus. At illi accepta pecunia/fecerunt sicut erant edocti. Et diuulgatum est verbum istud apud iudeos vsq̄ in hodiernū diem.] Custodes erant sepulchri/nō corporis: q̄q̄ pro custodiendo corpore positi essent. Sepulchꝝ mansit oīno inablatū: corp⁹ siq̄dē nō potuit custodiri/quin ex indita ꝟtute custodū abiecta perpensione resurgeret. Neq̄ custodes humana industria ꝑiudicare diuine potentie potuerunt. Et q̄uis positi essent de prouidentia iudeorum pontificū/ne discipuloꝝ furto paterentur ipsi calumniā: prouisione postera excellentius ꝓuidit altissimus/vt ipsi essent ꝑmo iudeis testes verissime resurrectionis/qui fuerant adhibiti ad excubandū contra opinatum furtum corꝑis: sȝ semꝑ sibiipsi mentitur iniquitas: ⁊ commentuȝ maligni suum retorqueꝟ in caput: ⁊ sepe iniquis in contrariā reflectiꝟ ꝑtem/quod advota componunt. Plerunq̄ in astutia sua mundi sapientes dñs compꝛehendit: vt vnde credūt elabi/inde capianꝟ: ⁊ vnde letari/ ex eo tristenꝟ. O quanta iudeoꝝ pontificum debuit esse confusio/quantusq̄ dolor: vt illos audirent resurrectionis illi⁹ testes/quos contra furtum statuerant esse custodes: ⁊ scirent illum viuere/quē tanto studio morti tradiderant. Exitiale malū illoꝝ vexabat animos/cum timerent illum in vita noua superiorem: ⁊ frustratam esse omnē industriā quā in suam necem ediderāt. Et nulla pestis animos hominū tam seue depascit/q̄ cum sciunt ꝓsperari ꝑ omnia inimicū/quē nullo pacto volūt amicū: maxime cum redditur ex persecutiōe sublimior. Maluissent iudei nō intulisse necem/q̄ ipsum ex morte resurgere. Protinus enim serris emulis leditur/si aduersarius ex illatis malis ampli⁹ inclarescit. Pontifices ⁊ ceteri hec audientes/ad christum penitentiam agentes/tota intentione deuentes conuerti/potius ad falsa cōmenta more solito sunt cōuersi. Nam ꝓprium est deprauatoꝝ hominū vt ex bonis ad mala/ex melioribus ad peiora/ex optimis ad pessima conuertantur: et relicta veritate/se pallio falsitatis obnuant. Unde audientes hec/ꝯgregati sunt: non in charitate/ sed in inquitate/iterum in contra christum falsitatibus pugnare tentantes: ⁊ sumpto damnato consilio/ testes pecunia corruperunt: in mendaciis instruentes/ꝙ sopore depressis/ corpus a discipulis est sublatum. Et securitatē promittunt a preside ipsi penitus pauefacti: et territi animo falsam fingebant audaciam: sed merito deluduntur/cum mendaciū aliquo verisimili nesciant colorare: nam omne mendacium quod creditur/coloraꝟ similitudine veri. Proh Si dormiebant/quomodo viderunt quod testificati sunt? Que leges dormientes admittūt in testes? Quis testificabitur quod non videt? Et si forte crederetur ꝙ somniando vidissent: in somniantibus continuo est delusio. Et si dormiendo in somnis viderunt: cur ergo ad rem tam eis cōtrariam excitati non sunt? Solēt prorsus in somnis aduersa videntes/subito excitari. Et si excitati: cur fures non fuerunt ilico ꝑsecuti? Si vigiles ꝑnoctabant: cur inermibus non restiterunt armati? Nempe per omnia sunt aperta mendadacia/nil simile veri habentia: vt in eos in vita ꝑsenti ad confusionem/in alia vero ad condemnationē omnia reducantur. Sed attrita frons ꝑfidorum non confunditur/nisi cum nolens sibi aduersantia patitur. Seminata malicia nascitur renouate/cum nolunt audire nouitatem celestem initiatam in christo. Et cuȝ ex pecunia conantur infringere veritatem/ argumētum exiciale omnino colligitur: cum celestis ⁊ eterne vite initium velut non existens obruitur. Insatiabilis vorago malicie/cui male agendi argumenta non desunt. Et ponderosior in animo q̄ in trutina fuit ipsa pecunnia: que testiuȝ animos ad falsa flectenda commouit. Pessima cupiditate illorum animus angebatur: vt accepta pecunia resurrectioni Christi ipsis audientibus approbate per angelos/ male suasi turpius inclinati/ conarenꟈ inferre calumniam: ⁊ cōuertere in mēdacium veritatem. Juxta premoniti ꝑ vniuersam ciuitatem tale commentū publice diuulgauerunt: ⁊ predicatum est tam crudele mendaciuȝ ⁊ veritas turpiter corruit in plateis: de quibus vsura ⁊ dolus in malis conatibus non defecit. Et diuulgatum est apud iudeos tenaciter/ vt vsq̄ in hodiernū diem corpus credāt fuisse sublatum: aut ex peioribus presumant in christum. Quid igitur nequius eo quod nunq̄ quiescit a malis: vt cum vna via male agendi ꝑcluditur/ velut aquarum impetus etiam in partem aliam diriuetur. Hoc siquidem deprauatorum est proprium. Quid criminosius q̄ ꝙ diffusa pecunia temporalis fecerit diffundi mendacia super orbem: ⁊ ipsa corruptibilis corruperit hominum rationem: ⁊ mortalis existēs ad vsum data mortalibus/vitam denegari fecerit immortalē: videlicet ꝙ christus omnium vita ⁊ beatitudo bonorū non surrexit a mortuis? Sed velut res inanis

mata ꝛ insensibilis fuit furto portabilis dāno-
so futuroꝝ: in ꝑsagio factum est / cū rememorati
one ꝑscoꝝ: ꝙ incūbente auaricia / ꝯfundat vita
mortalis: ipsa regnāte tyrannizet et omnino pec
catū: ipsa supstite obruat ꝛ virtus: ꝛ serpente vt
putrida tabe / mendaciū ꝓ veritate clarescat. Ue
rūtamē sicut nō deerat impijs sollicitudo puer-
sa / quomodo ꝯfundere possent nouitatem cele-
stem: sic ꝛ pijs non deerat sollicitudo querendi si
reperire possent vllatenus resurgentē: vt petro
a ceteris segregato / in nescio quo loco quem scri
ptura silet / dn̄s apparuerit: ꝛ confortauerit in fi
de cor eius: ꝛ finē dederit īfidelitati ꝛ lachrymis
eius. Qui regressus ad ceteros cū gaudio / ap-
paruisse dominum nunciauit. Quod vbi audi-
tum est / aliquibus diffidia facta est: aliquibus
spes / aliquibus conturbatio quasi singularitatē
apparendi causantibus / aliquibus proficiscendi
peregre si obuium habere potuissent. Quia quo
magis resurrexisse ferebatur / visendi crescebat
Luce. 24 auiditas. Proinde [duo ex discipulis] cor
Marci. 16 pore discissi a ceteris / relinquētes hierusalē re-
surrectiōis die [in emaus] cum tristicia cor-
dis / incessu corpis ferebant: conferētes ad inui
cem lamētatiuis sermonibus / que in christo ty-
rannice gesta cognouerant: quibus se saluator
more peregrini viatoris adiunxit: dans se tristi-
bus socium pia curiositate / ꝓlatis verbis aures
accōmodās / quasi nescius relatoꝝ: ꝛ tenens effi
giem alienam a cognitiōe loquentiū: eo merito
quo ipsi de ipso hesitabāt / ipos de sermonibus
vt remoueret errorē / ꝑcūctatus est dicēs: Qui
sunt hi sermones quos confertis ad
inuicē ambulantes: et estis tristes?]
Expertus in semetipo erat de qbus interrogat
ꝛ nō solū alte nouerat / sed didicerat expimenta-
li scientia de quibus inquirit. Sed velut magi-
ster interrogat que ipe cognouit: vt discipulos
non tam in scito / sed instruat in rōne sciēdi. Ma
gna dignatio saluatoris: q de se loquentib9 asti
tit: vt in ampliora posse recipere si actus feceri-
mus meliores / argumentū indubitate cōsurgat.
Nam si loquētibus ꝑstitit ꝑsentiā corporis: acti
uis amatorib9 ꝑstabit ꝓtin9 ꝑntiā deitatis. Et
in effigie peregrina se porrigit peregrinis: vt nō
ꝑfecta eius in hac vita possit esse cognitio: innu
ens siqdem vt ꝛ vita nostra sit qdam peregrina-
tio sup terrā: vbi tm̄ sit necessaria vsucapio / non
delectatio: ꝛ cōnexus amor in ꝑfunctorijs gra-
nis orbis. Ecce vadens in pegre vsqꝫ dumtaxat
appositoꝝ capit in stabulo incurie / cetera preter
mittens: nec eum sollicitudo morosa / sed itine-
raria plus molestat. Magnum sacramentū in
moribus sumpsimus / cum post resurrectionem
christus velut peregrinus apparuit: vt ostensa
nouitate celesti / peregrinatio pro ipsa vita ho-
minum reputetur. Et tota verorum fideliū desti
natio in hoc fiat: vt quod semel ostensum nosci
tur intentione atqꝫ in moribus id agatur. Sed
vera siquidem illa est q in adinuēta semp / nun-
ꝙ in relicta retrouertit aspectū: ꝛ nihil de vita ꝑ
seniti sibi ꝓpriū fecit: excepto quo regulata natu
ra fulcit. Hoc eñ solū oibus est in iure: quod ve
ro excedit in volūtate / nō necessitate / nec iure na
turali ꝑagitur. Et illo non voluptuose vel ma-
culose: sed more mēdicario sic vadens in pegre
vsus est: nec vexillum cuiuspiaꝫ glorie fixit in ter
ra / in qua peregre mouebat: sed illa que possunt
notum facere / plus obtexit. De se diffidens nec
habens brachiū in corruptis / discissus a ceteris
ex omni se totus in vitā incōmutabilē introuerse
ꝓgreditur: pallio vetustatis exutus: quo mun-
di ciuis indutus agnoscitur: illa vilitatis ꝛ no-
uitatis veste se obnuens: qua prediti non huius
seculi ciues / sed esse celestes despectis a mundo
fulgoribus inclarescunt. Preter astititionem in
effigie peregrina / iterrogatio de collatis sermo-
nibus aios ad aliud trahit. Sꝫ qui sunt sermo-
nes in via cum tristicia sic ꝓlati / nō vt ignar9 in-
terrogat: sed vt potius rephendendo instruat.
Nam ꝙꝙ in via sumus / dubij de christo nō de-
bent esse sermones: quoniam hesitare de christo
non dubia / sꝫ certissima constat esse damnatio
Et ꝙuis vera ratio / vsus / mos solit9 / christi my
sterijs consentiant: fides vera supgreditur om̄i-
um istorum iudiciuꝫ / cui firmiter aut tremule ad
hesimus. Proinde si firmiter: cur dubij aut que
ruli / aut pleni amaritudine sunt sermones? Cur
cor in penetralibus fluctuat? Cur animus anxie
querulatur? Si autem tremule fidei argumen-
ta suscepimus: cur christo facimus imposturā:
quasi agenti infirmiter / nec valēti ꝑficere quod
spopondit? Juste illi arguendi erant: ꝛ vt incre-
paret / addendo doctrinam dominus inquisiuit.
Peramplius siquidem arguendi sunt qui post
tanta fidei monimenta / corde in fide nutantes /
in verba dubia sepe ꝓrumpunt: ꝛ plus exagge-
ratur ipsa conditio: ꝙ dubius socius / dubium
querit: cum mutua sit locutio inter duos / vt
nec alter alterum reprimat / aut solidet si vacil-
let: sed inuicem ambulant / inuicem dissentien-
do a fide loquuntur / inuicem tristantur. Nā tri-
sticia dubietatis est germen: ꝛ ab illa velut a ꝓ-
pria radice consurgit. Sed illi adhuc nube infi-
delitatis ꝛ dubietatis obtecti: quorum oculi eti
am machinamento malo / sed dispensatiōe diui
na tenebantur arguti: arguunt quem reputant
peregrinū / dicentes: [Tu solus peregrin9
es in hierusalē: et nō cognouisti que
facta sunt in hierusalem his diebus?
Increpāt interrogati tertiū sociū: quē nō ex ꝓ-
posito / sed ex euētu susceperūt: eius ꝓtin9 cogni
tione carentes. Nempe atqꝫ omnifarie verū est
ꝙ q christū nō qrit ex voto seu determinato ꝓ-
posito / semp fit anima / moribus ꝛ animis ꝛ cogi
tatiōibus ipsi alienus. Et in his plus ꝙ corpe
pegrinus apparet. Effigies siqdem cognita est:
sed effigiatus ignotus aut modus quo alia effi
gie ꝓtin9 effigiat9 est. Nemo ignorat pegrini ef
figiē: sꝫ vera facies ignota ꝯsistit: ꝙ si cognita / ili-
co cessabit ꝯditio pegrina: ꝛ erit qsi colonia aut
ciuilis cognitio: sic in christo oim factoꝝ vere co

gnóscimus vera/similiter improcata ꝑ noīa: ip
sum vero ⁊ actoꝝ modum penitus ignoramus.
Quia vero videbaꝶ eis ꝙ nullius effugeret sciē
tiam/quod gestū erat in christo: ideo inq̄siti de
singularitate ignorātie/quā ipm̄ tm̄ habere mi
ranꝶ: vt solus non referaꝶ ad id quod in ciuita-
tem solus aduenerit/solusq; in his diebus affue
rit: sed ad id ꝙ rem tam omnibus notam ipse
solus ignorauerit: aut post om̄ia facta nūc de
remotis partibus in hierusalē solus appulerit.
Sed bn̄ in hoc arguūt/ꝙ res tam nota nullius
debebat vitare noticiā: alteriꝰ aūt ab ip̄oꝝ intel
ligētia quasi arguēdo dicunt: Tu solus es pere
grinus in hierusalē. Ueritatē altissimā ignorā-
do dicūt. Qm̄ ip̄e solus in patre verbū. Solus
duaꝝ filius naturaꝝ. Solus eodē tempe in celo
⁊ in terra. Solus eodem instanti btūs ⁊ miser.
Eodem momēto in sūpno throno ⁊ crudeli pa-
tibulo. Solus simul viator ⁊ ꝯphensor. Solus
deus ⁊ homo simul. Solus singulares gradiēs
vias. A celo cursor ad vteꝝ: ab aluo ꝟginali ad
speculabile seculū: sponte subiens crucis oppro
briū. Insensibili corꝑe introuectus in tumulum
exuta carne in aīa petens limbū: inde ad corpus
inde ad sensum. Inuise incognite nota cum vi-
sa obstantia penetrans: demum scandens in ce
lum. Solus in distinctis duobus lociscq; diuer
sis existens vnus. Solus in monte alte contem
plationis: solus equorinas peragrans semitas
solus trāsfiguratus potērer. Solus ab inferis
reuocans iam astantes: solus donans libertatē
necis/⁊ omnis penalitatis naturā ꝑpedientis
solus amator hominū. Solus simul diuersorū
hospitiorum hospes: solus immortalis natura/
mortalis carne assumpta. Solus immortalis
potētia/dumtaxat voluntate mortalis. Solus
in bello/solus in victoria/solus in triumpho.
Solus in morte mortem vincēs. Solus in spo-
lio. Solus in trinitate filius. Solus in humani-
tate ꝑficiens q̄ nō capit sensus humanus. So-
lus in omnibus mirefactis: vt vere de ip̄o ꝓphe
Psal.140. tatū extiterit: singulariter sum ego donec trāseā.
Multa his silīa cōprehēdit huiuscemōi solitu
dinis verbū/quod discipuli christo velut ꝑegri-
no incognito ꝓtulerunt: vt etiā ipsi diffidentes
quē ꝑegrinū existimabāt/ dixerint ignoranter.
Interrogat iteꝝ christꝰ dicens: [Que?] Por
ro in seip̄o exꝑtus erat/que scire tētabat: sed q̄-
rit ꝯfessionē ꝟbo: vt docēdo abscidat errorē/dā
net dubiam fidem. [At illi subinferentes
dixerunt: De iesu nazareno: qui fuit vir
ꝓpheta potens in oꝑe ⁊ sermone/coram deo ⁊
omi populo. Et quō eum tradiderūt summi sa-
cerdotes ⁊ principes nostri in damnatōem mor
tis: ⁊ crucifixerūt eum. Nos aūt sperabamus qr
ip̄e esset redempturus israel. Et nūc super hec
omnia tertia dies est hodie ꝙ hec facta. Sed ⁊
mulieres quedā ex nr̄is terruerūt nos: que ante
lucē fuerūt ad monumētū: ⁊ nō inuēto corꝑe eiꝰ/
venerūt dicētes se etiā visionē angeloꝝ vidisse/q̄
dicūt eū viuere. Et abierūt quidā ex nr̄is ad mo-
numentū: ⁊ ita inuenerūt sicut mulieres dixerūt:
Ip̄m vero no inuenerūt.] Quāq̄ gestoꝝ referāt
veritatē/ in magna parte diffidūt: ⁊ minus debi
to credūt: eū ꝓphetā dūtaxat appellāt: q̄uis ad
diderunt potentiā operis ⁊ sermonis corā deo:
cū ip̄e penitꝰ deus esset carne assumpta in simili
tudine hominū factus/⁊ habitu inuentus vt hō.
Aut forte isti nunq̄ crediderūt verū esse humana
tū deū: aut de resurrectione diffisi si crediderāt/
abiecerunt. Idcirco de ip̄o/vt de cōmuni ꝓphe
ta inuicē colloquunꝶ. Potētiā tm̄ oꝑis in mira-
culis/sermonis vero ⁊ doctrine altitudine po-
suerūt. Corā deo/velut eius amicꝰ ab ip̄o accipi
ens gratiam: ⁊ omni populo/propter famā atq;
sequelam. Et traditionem subijciunt / crucem et
mortem peractam damnata potētia sacerdotū.
Adijciunt spem quā in christo posuerunt: vt ipse
redimeret prout sepe ante predixerat / israeliticā
gentē: sed minus ip sum ad seipsos secreuerāt: qm̄
redēpturꝰ oēs venerat natiōes: ⁊ appropriabāt
illi populo quod erat oīm populoꝝ. Quod Sy
meon in tēplo ip̄m tenēs in vlnis ꝓphetauerat/
dicens se vidisse salutare quod deus parauerat Luce.2.
ante faciē oīm populoꝝ. Fit tm̄ vehemētior eoꝝ
dubitatio/⁊ anxior cū peregrino querela: cū ter-
tia die ip̄m resurrexisse nō viderint: huiuscemo-
di ante mortē ꝓmissa facta per Christum ad ani-
mum reuocantes. Et mos pusillanimū est: vt q̄
nō viderint/facta nō credāt: ⁊ que non intelligūt/
fieri posse nō credāt: ⁊ que ipsi nequeūt/ in esse ꝓ
uenisse causantur. Fit in nonnullis extra pluri-
mis rebus/velut in carentibus luce corporea: vt
quod nō vidēt / esse nō putāt. Quo sensu hi reci
tāt dubia ista de christo. Accessū mulieꝝ referūt
ad monumentum/dicētes ex nostris: vt plena no
tetur cōmunitas et eq̄ua participatio vtriusq; se
xus sub redemptore omnium christo: in quo nō
est masculus neq; femina. Et de duobꝰ Petro
et ioanne dicūt / ex nostris: vt etiā charitate atq;
cōmunitate christi credatur congregatum fuisse
collegium: vt non solū res/sed personas constet
fuisse cōmunes. Terror quem asserunt / prouene
rat tm̄ ex nouitate relate rei ⁊ corporis non inuē-
ti/aut adhuc resugētis hominis ignorati. Sem-
per em̄ homines subito nouitate terrenꝶ / quous
q; quod dicitur inolescat: maxime si supra sensum
est nouitas. Et ignorantia turbationem/timorē
⁊ admirationē iducere cōsueuit. Patet etiā istos
nō recessisse in peregre profecturos: quousq; pe-
tri et ioannis de nō inuēto corꝑe innotuisset re-
latio: et post apparitionē petri diuertētis i locū
secretū: vbi sibi christꝰ apparuit. Narratiōe per
ꝟba completa gestoꝝ: christꝰ etiā adhuc ab eis
nō agnitꝰ/illoꝝ arguit stulticiā ⁊ al tarditatē/di
cēs: [O stulti ⁊ tardi corde ad credēdū i oībꝰ Lu.24.
que locuti sunt ꝓphete. Nōne hec oportuit pati
christū: ⁊ ita intrare i gloriā suā?] Stulticia in-
ertia cordis/magis ꝟo dicitꝶ animi hebetudo: ne
itelligat cū aderit quod est itelligēdū: nec aliūde
animus ꝑpēdiꝶ: q̄ remota intellectꝰ fulget lumi-
nibus veritatis. Hanc mētibus illorū christꝰ in

esse cognoscebat: quam merito reprehendit. Nū-
quid eñ reprehendisset: nisi sciuisset eos ab ea deti-
neri: que tunc maxime fit in vitio / cum anim⁹ po
test fieri studiosus. Protinus oppositum stulti-
cie studiositas vera est. Ac per hoc innuitur chri
stum suos sequaces velle vacare prophetis: ꝛ di-
Ecci. 29 uinis theorijs intendere. Et sapiētia dicit: Sapi
entiā omnium antiquoꝝ exquirit sapiēs: ꝛ in ꝓ-
phetis vacabit. Proinde ab hebetudīe stulticie
detineri / inter vitabilia computatur. Nam scri-
Ecci. 22. ptura dicit: Cum stulto ne multū loquaris. Iu-
re in locutione vitatur / in corde factus hebetior.
Arguit etiā illoꝝ cordiū tarditatē / in prophetis
credendo veracibus. Iure culpatur tarditas in
credendo: si q̄ loquunꝭ / noscunꝭ esse veraces: ꝛ si
que ratione nō capiunꝭ / traijciuntur in fidē. Cre-
dere q̄ꝫ intelligere vsqꝫquaqꝫ noscitur esse facili⁹.
Non enim adhibetur tempus ad studium: nec
interpres requiritur in docendis: et sulcatos lit-
terarū characteres ante oculos nō expedit exhi-
beri. Cito eñ credulitate capiꝭ quod non intelli
gendum et ratione discutiendum / sed dumtaxat
credendum asseritur. Inde quippe fit: ꝙ eo iure
rep̄hēditur tarditas quo culpatur et maxime re-
prehensionibus subiacet: cū ex ipsa nulla bona /
sed plurima damna proueniāt. De illa profecto
dixerim / qua duce fide vel studio veritas ī intel
lectum traijcienda tardaꝭ: aut non app̄henditur
virtus expediens. In aliquibus etiam tarditas
Iacobi. 1. cōmendaꝭ / ſm apostoli Iacobi sententiaꝫ: Sit
omnis homo tardus ad loquendū / et tardus ad
iram. Sed hic a christo illa reprehēdiꝭ tarditas
que sub vmbraculis fidei non q̄escit: nec festinat
se in scripturaꝝ et ꝓphetarū fidē traijcere: sine q̄
nulla vere percipitur veritas: nec eis fide nō ad-
hibita potest fieri pietas. Porro ex hoc colligiꝭ
prophetas domini fuisse veraces: veraqꝫ ꝓtulis
se de christo oracula: ꝛ si qua christus in hoc mū
do visibiliter gessit ī carne ab eis ante p̄dicta: cū
christus resurgens a mortuis / eā increpauerit di
scipulos tarde credentes. Abijcienda est tardi-
tas que vitium non festinat expellere: nec nititur
adhibere virtutē. Vituperāda tarditas ad expe
diens: vbi mors nec sua molimina tardat: ꝛ na-
tura tēpore et vita proprie procedit in finē: et ni-
hil sistit in reb⁹ quod suis legib⁹ a deo posit⁹ ve
locitate non pergat. Sola tarditas hoīm est in
culpa: cū mente auriga virtute ac moderatis mo
ribus nō ꝓficiūt. Sed quod Christus adiecit de
opportunitate patiēdi / posset animos dubijs que
stionibus cōturbare: si sibi aliqua fuit domina-
ta necessitas: ꝛ ꝙ aliter non potuisset intrare in
gloriā / nisi ante talia pateref. Proinde oīne du-
biū auferaꝭ de cordib⁹ hoīm / christū nō ita pas
sum fuisse quin aliter potuisset redimere redimē
dum aut in suā gloriā conuolare: sed quod fuit de
centius redēptori / aptius sane redēptis / hoc op
portunius fuisse credamus: vt opportunitas nō
sit necessitas quin aliter: sed decētiā ꝓmisam po-
tius taliter asseramus incognitā nobis / nisi ex fi
de: quousqꝫ gloriā ꝓ nobis emptā sanguine ca-

piamus. Vt aūt christus assereret ꝓphetas fu-
isse veraces: et facta clarior esset argutio: cepit
eis scripturas interp̄tari. [Incipiēs a moyse et
om̄ibus prophetis / interpretabaꝭ illis in om̄ib⁹
scriptur⁹ que de ipso erāt.] Tradūt hebrei p̄mū
oīm ꝓphetaꝝ fuisse moysen: ꝛ ante illū nullū p̄-
cessisse prophetā: ꝓphetauit eñ de p̄teritis ꝛ fu-
turis. Sed nec intelligēdū: cū christus clare de
scripturis preteritorū gesta ꝛ oracula claudenti-
bus loqueref: ꝙ tm̄ a tēpore quo moyses mūdo
claruit / ordiref: sed ab eo tēpore quo orsus est /
quo gesta hoīm christū in suis passionibus figu
rantia inceperūt: vt quāq̄ꝫ illas scripturaꝝ inter-
pretationes quas ꝑgēdo christus disseruit / euā-
gelista nō scripserit: ita tñ dixisse meis offerꝭ ob-
tutibus: vnde formā illius sancte argutiue inter
pretationis sumentes dicimus: O stulti et tardi
corde. Nōne cū de⁹ adē dormiētis formaret euā Gene. 2.
ex latere / hanc p̄signauit in christo quā recolimus
passionem: cū somno mortis dormiret in cruce:
ꝙ ī illo sanguine defluēte de christi latere mater
oīm fideliū formabatur ecclesia: velut in illo ꝛ ex
illo a deo mater omnium viuentiuꝫ formata est
eua: vt sequeretur gloria redempti corporis / vir-
tute atqꝫ merito capitis morientis? Nonne cum
Abel iustus in agro a fraterna cum fuste ligni fu Gen. 4.
it interfectus inuidia / figurauit christum quem
tristes vertitis inter verba: qui ab inuidia iudeo
rum / quorum frater per carnem effectus erat / in-
terfectus est ligno crucis in agro mūdi: vbi salu
tem omniuꝫ peracturus aduenerat? Nonne noe Gen. 7
ab vndis validis agitatus in ligno / Christi pas-
sionem per quandam vmbram asseruit? Nonne
nudatio noe facta in tabernaculo suo pre inca- Gen. 9.
luitione vini accepti ex vinea quaꝫ plantauerat /
illam crucis christi nuditatem ostendit: que fa-
cta est protinus ex amore quam gerebat ad quā
creauerat creaturā? Peregrinatio abrae / Chri- Gen. 12.
sti peregrinationem monstrauit: spectat ad pas-
sionem mundo fieri peregrinā. Nonne immola Gen. 22.
tio quam abraam libens faciebat de filio / tradi-
tionē eterni filij ab eterno patre in mortē exp̄ssit?
Nonne aries inter vepres cornibus herens / chri
stum inter spinas crucis pēdentē p̄monuit? Nō-
ne idem aries immolatus / ꝛ isaac liberatus pan
duit in cruce passam carnem / ꝛ liberam ab om̄ib⁹
passionibus deitatem? Nonne persequēs esau ia Gen. 33
cob vnde passus factus est gloriosior: christi pas
sionem iudeis astruxit: vnde gloriosior visus est
ꝑ gloriā resurrectiōis? Nōne vēdit⁹ ioseph inui- Gen. 37.
dia germanoꝝ / christi vēditionē adūbrata figura
p̄docuit? Nōne idē ioseph cū appeteretur ad ne- Gen. 39
fas / reliq̄t palliū in manu egyptie meretricis: reli
ctā christi carnē ī cruce atqꝫ sepulchro p̄signauit
cū cōsentire nollet damnate cōcupiscētie iā adul
tere synagoge: ideqꝫ posit⁹ in carcere innocentia
succūbente / ꝓ tpe iniusticia p̄ualēte: Demū edu-
ctus fact⁹ ē dn̄s in tota terra egypti: ꝛ egyptiaca
lingua mundi saluator appellat⁹ est: ea que facta
sunt in christo per mortem et resurrectionē ī vm
bra p̄notauit? Nōne plurima moysi gesta in pro

pria persona Christi passionem ⁊ gloriam resur-
Exodi. 12. rectionis insinuãt? Nõne agnus occisus ad expe
ditionem filioꝝ israel de egypto: sicqȝ assus/sicqȝ
comestus/sicqȝ eius sanguis per postes ⁊ limina
ria positus: mortem Christi/cuius sanguine libe
ramur/per figuraȝ inclamitat? Nonne sanguis
omnium animaliũ oblatoꝝ/in quo fiebat expia-
tio populi et cuiuslibet delinquẽtis: Christi san-
guinem quo redempti sumus/mundati atqȝ pur
gati: per quandam futuroꝝ imaginem longe an
Num. 21 te monstrauit? Nonne suspensus serpens eneus
in eremo/ad cuius aspectum morsi a serpenti-
bus leuabantur sonoꝝ mundo nunciauit Chri-
stum in eremo mundi pendentem: ad cuius fi-
delem aspectum morbidi facti a peccatis et de-
Nu. 20. monibus liberantur? Nonne mors Aaron sum-
mi sacerdotis in monte hor/Christi mortem sa-
cerdotis eterni in caluario monte futurã/in vm
Josue. 6 bra precessit? Nonne Raab meretrix per coccuȝ
in signo positũ/semetipsam suosqȝ liberãs: adũ
brato mysterio ecclesiã collectã de gentibus/cũ
idolis meretricantẽ: liberatam in Christi sangui
ne quẽ in signo sibi posuit/ꝑuiabat? Nõne Sã
Judi. 16. sonis passio a Dalila: et mors/quã spiritu inspi
rante sponte sibi obtulit: plures moriẽs ꝙ viuẽs
de inimicis interimens: passionem Christi a sy-
nagoga/et mortem quam suapte suscepit: qua fa
ctus victor inferni/destructor mortꝭ antique/se-
creto mysterio in se portauit? Nonne persecutio
quã passus Dauid a Saule atqȝ ab Absolon se
pe fuit: qua factꝰ excelsior passionẽ Christi quaȝ
sic pati voluit/suis processibus indicauit? Nõne
persecutio/quã passi sũt Helias/Helizeus cete-
rıqȝ prophete? Nonne interfectio zacharie inter
tẽplũ et altare/sectio Esaie: passionẽ ⁊ mortẽ dñi
multo ante tẽpore nunciarũt? Sed preter ea que
vmbraticis figuris gesta narrant: q̃ i ꝑpheticis
sermonibꝰ ꝓclamata: si nõ oĩa/saltẽ nõnulla ꝑ-
tinus adordiamur? Nõne moyses ꝑphetice de
Deut. 28. christi morte locutꝰ est israeli/dicẽs: Et erit vita
tua q̃si pendens ante oculos tuos? Timebis no-
cte ⁊ die: non credẽs vite tue. Uita factꝰ erat chri
stus populo israeli ac omĩ natiõi q̃ sub celo est: si
voluissent in illam per fidẽ ⁊ amorẽ intẽdere/ipo
Joan. 14. dicẽte: Ego suȝ via/veritas ⁊ vita. Nonne ista vi
ta pependit in cruce/ad tẽpꝰ moriens ante ocu-
los iudeoꝝ: sed timẽtes noctẽ aduersitatis incur-
rere: ⁊ diẽ prosperitatis ꝑdere quã habebãt/hu-
ic vite nullatenus crediderũt? Nõne nũc ipleta ẽ
ꝑphetia Dauid/quã in secundo psalmo posuit?
Astiterunt reges terre: et principes conuenerũt
in vnũ aduersus dñm et aduersus Christũ eius:
ita vt eũ morti traderent per crucẽ: quod genus
moriendi tũc erat horrendius. Nõne ipleta est
eiusdeȝ prophetia/quã de morte similiter ⁊ sepul
tura paulo post in psalmo tertio ipse subiecit:
Psal. 3. Ego dormiui ⁊ somnũ cepi/⁊ resurrexi: qm̃ dñs
suscepit me? Nõne q̃a nõ poterat ab inferꝭ deti-
neri: neqȝ carne in sepulchro corrũpi: sed resurge
re per viã vite/psalmꝰ quintusdecimus enarrat:
Psal. 15. Qm̃ nõ derelinques aĩaȝ meã in inferno: neqȝ
dabis sanctũ tuũ videre corruptionẽ? Nõne de-
relictionẽ/fossionẽ pedũ et manuũ/vestimentoꝝ
diuisionẽ atqȝ sortẽ ipsꝰ psalmus vicesimus in-
clamitat: Deus deus meus respice in me: quare
me dereliq̃sti? vt vna claritate cũ euangelio i ge-
stis et dictꝭ ad crucẽ refulgeat. Nõne resurrectio
nem ab inferis/et tristiciã vespertinã pro morte/
matutinam leticiã ꝓ resurrectione psalmus vi-
cesimusnonus enunciat? Dñe eduxisti ab infer- Psal. 29.
no animam meã: saluasti me a descendentibꝰ in
lacũ. Et post: Ad vesperũ demorabitꝛ fletꝰ/Chri
sto scȝ moriẽte: ⁊ ad matutinũ leticia/ipo resurgẽ
te. Lõgũ esset ad multa cõdenda volumina oẽs
psalmos euoluere: in quibus Dauid varie veraci
ter et mystice christi ꝑsecutionẽ/passionẽ/⁊ mor-
tẽ/⁊ resurrectionẽ vaticinatus est. Nonne Salo
lomon variȷs enigmaticis verbis/dũ in persona
spõse loqueretꝛ de dilecto/atqȝ ad ipsuȝ verba de-
promeret: mysteriũ crucis/passiõis/et mortis/et
gloriã resurrectiõis aperuit? Nã pro tota passio-
ne quã in corde volebat infigere/ait: Fasciculus Cãt. 1
myrrhe dilectus meus mihi/inter vbera mea cõ
morabitꝛ. Ex multis cõnexis lignis fasciculũ fa-
cimus: ex multis toleratis in ligno crucis factꝰ
est in corde memorabilis fasciculus amarissime
passionis. Et pro dulcedine pro nobis effusi san
guinis dictũ est: Botrus cypri dilectus meꝰ mi- Ibidẽ
hi/in vineis engaddi. Pro singularitate autem
vite christi: et pro vmbra crucis sub qua possꝭ re
quiescere malis caloribus estuatus: et pro dulce
dine que de amaritudine illius patibuli carpitꝛ:
etiam scriptũ est: Sicut malus inter ligna sylua- Can. 2
rum: sic dilectus meꝰ inter filios hominũ. Sub Ibidẽ
vmbra illius quem desyderauerã sedi: et fructus
eius dulcis gutturi meo. Nonne cũ inuitatꝛ spõ
sa in foraminibꝰ petre/i cauerna macerie: signifi
cabatur ecclesia inuitanda: vt conuersaretur per
fidem et dilectionem in vulneribus passi Chri-
sti? Quomodo ergo inuitaretur: nisi Christꝰ pas
sus i veritate crederetur? Surge amica mea spe- Ibidẽ
ciosa mea: et veni columba mea in foraminibus
petre/in cauerna macerie. Petra protinus chri-
stus est: foramina siquidem sunt vulnera manu-
um et pedũ. Maceria corpus est christi: quod
solubile ab anima factum est. Cauerna eius aper
tio est lateris: quam vnus militum lancea fecit:
ex qua nobis sanguis ⁊ aqua profluxit. Nonne
cum eadem sponsa dilectum nominat rubicun- Can. 5
dum: christum denunciat sanguine cruentatuȝ?
Nonne cum se dicebat ascensuram ad palmam/ Can. 7
eiusqȝ apprehensuram fructus ecclesiaȝ omnino
descripsit: que ascendit ad palmiferam victoriaȝ
crucis: cuius edit fructus omnibus dulciores?
Sed vnde victoria/nisi de cruce ⁊ de morte? Un
de fructus/nisi de resurrectione? Quid clarius/
ꝙ quod de cruce vltra scriptum est? Sub arbo- Can. 8
re malo suscitaui te: ibi corrupta ẽ mater tua: ibi
violata ẽ genitrix tua. Sub arbore malo suscita-
ta est ecclĩa: postꝙ i cruce christꝰ fuit morte ꝑem
ptus: i q̃ seuiter ⁊ sic passus est: sub q̃ corrupta ⁊
violatata ẽ synagoga: q̃ mater ẽ ex antiquo ecclĩe

nouiter militantis. O stulti et tardi corde. Nōne
sine fucatione verborum in libro sapientie scriptum
Sap. 2. est/quod in Christo plenissime gestū est: Circum-
ueniamus iustū: quoniā inutilis est nobis/et con
trarius ē operibus nīs. Improperat nobis pecca
ta legis: et infamat ī nobis peccata disciplinē no
stre. Promittit se scientiā dei habere: et filiū dei
se nominat. Factus est autē nobis in traductio-
nem cogitationum nostrarum. Grauis est etiam
nobis ad videndum: quoniam dissimilis est alijs
vita illius/et immutate sunt vie illius. Tanq̄ nu
gaces estimati sumus ab illo: abstinet se a vijs
nostris/ tanq̄ ab immundities. Prefert nouissi-
ma iustorum: et gloriatur patrem se habere deū.
Videamus ergo si sermones illius veri sint: et tē-
temus que ventura sunt illi: et sciemus que erūt
nouissima illius. Si enī est verus dei filius/ susci
piet illū: et liberabit de manu contrariorum. Con
tumelia et tormento interrogemus illum: et scia-
mus reuerentiam ipsius: probemus patientiam
eius: morte turpissima condemnemus illū. Nō-
Esa. 53. ne quippe Esaias aptissimis oraculis christi pas
sionem et mortem/sepulturam et resurrectionem
spiritusancto afflatus asseruit: vt velut si euange
lium legerimus / cum illius scripturam legimus/
Esa. 22 clare conspicimus? Nam pro cruce dictū est: Da
bo clauem domus dauid super humerum eius:
et aperiet/et non erit q̄ claudat: claudet/et non erit
qui aperiat. Clauis super humerum crux est ap-
posita dorso eius: cui versa facie ad homīes cru
deliter fuit affixus. Et statim sequitur: Utilitas
passiōis/ apertio celi electis nunq̄ claudenda: re
probis vero nunq̄ aperienda: et reseratio infer-
ni ad eductionem sanctorum/ a nemine tunc fir
manda: et ipsius clausura damnatis in eternum
non remouenda. Nonne pro libera expositione
totius corporis ad vulnera: et faciei ad alapatio-
nes/depilationes et increpationes et sputa: de
Esa. 50. ipso scriptum est: Corpus meum dedi percutien-
tibus: et genas meas dedi vellentibus: faciē me-
am non auerti ab increpantibus et conspuenti-
bus in me? Nonne immediate pro victoria mor-
tis/et gloria resurrectionis adiunctū est: Domi-
nus deus auxiliator meus: ideo non sum confu
sus: Ideo posui faciem meam durissimam: et scio
quoniam non confundar? Nonne pro vtilitate/
Esa. 53. abiectione/despectione ipsius dictum est: Vidi-
mus eum: et non erat aspectus eius: Et desyde-
rauimus eum despectum et nouissimum virorū/
virum dolorum et scientem infirmitatem: et ab-
sconditus vultus eius et despectus: vnde nec re-
putauimus eū? Nonne pro subleuatione nostro
rū facinorum dictū est: Vere languores nostros
ipse tulit: et dolores nostros ipse portauit? Nōne
pro apertis percussionibus eius dictum est: Et
nos putauimus eum quasi leprosum/percussum
a deo et humiliatum? Nonne quia iniquitates et
scelera nostra/non sua hec fecerūt: additum est:
Ipse autem vulneratus est propter iniquitates
nostras: attritus est propter scelera nostra? Et fru
ctus sanitatis nobis ex eius infirmitate proueni

ens statim adiūctus est: Disciplina pacis nostre
super eum: cuius liuore sanati sumus. Nonne
quia humana natura vnde pro iniquitatibus sa
tisfaceret non habebat: et Christo imposita fuit
salina facinoris: scriptū est: Et dominus posu-
it in eo iniquitates omnium nostrū? Nonne pro
eius voluntate spontanea patiendi dictum est:
Oblatus est quia ipse voluit: vt nō credatur in-
uite seu violentatus ab impijs hanc seuam susti
nuisse ab emulis passionē. Nōne ad exprimēdū
magnitudinē humilitatis et māsuetudinis eius/
ouis et agni similitudo apposita est: Sicut ouis
ad occisionem ductus est: et quasi agnus corā
tondente se obmutescet: et non aperiet os suum?
Nonne ibidem proinde et paternum decretū in
morte eius scriptum est: Propter scelus popu-
li mei percussi eum: vt agnoscat humana natu-
ra tam magnum amorem circa se in eterno pa-
tre ab eterno fuisse: vt redimeret ab eterna morte
seruum: temporali percuteret sine peccato filium?
Nonne stulti et tardi corde recolitis ibidem scri
ptam liberationem israel: quam nondum factam
deploratis: et non solum iudeorum/ sed ceterarum
penitus nationū: vt pro sepultura ipsius et mor-
te horum sit liberatio subsecuta? Et dabit impi- Ibidem.
os deo patri in libertatem pro sepulturā: et diui-
tem p morte sua: vt impij sint populi nationum:
quia cultu vere pietatis carebant. Diues fuit po
pulus iudeorū: qui legalibus sacrificijs et culti-
bus diuinis et cerimonijs plurimis se diuitem as
serebat. Itēq̄ vt pro supplicijs toleratis/ vt plu
rimorum credatur redemptio/et libertas etiam
trangressorum: perstricte adiectum est: Ideo di-
spertiam ei plurimos: et fortium diuidet spolia:
pro eo q̄ tradidit in mortē animā suam: et cū sce-
leratis deputatus est. Et ipse peccata multorum
tulit: et pro transgressoribus rogauit vt non pe-
rirent. Nonne pro omni bello pacto/et pro ipsius
solius sola victoria / pro omni effusione sangui-
nis et pro admiratione angelorum/ omniumq̄ al Esaie. 63.
ma fide videntium scriptum est: Quis est iste/q
venit de edom/ tinctis vestibus de bosra? Iste for
mosus in stola sua gradiens in multitudine for-
titudinis sue. Ego qui loquor iusticiam: et propu
gnator sum ad saluādū. Quare ergo rubrū est in-
dumentum tuum: et vestimenta tua sicut calcā-
tium in torculari? Torcular calcaui solus: et de
gentibus non est vir mecum. Calcaui eos in fu-
rore meo: et cōculcaui eos ī ira mea. Et aspersus
est sanguis eorum super vestimēta mea: et oīa indu
menta mea inquinaui. Dies enī vltionis in cor-
de meo/annus redemptionis mee venit. Non-
ne hieremias more mansueti agni christum vi-
ctimatum expressit? Ego quasi agnus māsuetus Hiere. 11
qui portatur ad victimam. Victima fuit christus
cuius interpellatione vel ope victoria bellatoribus
datur. Nonne sine vmbra loquendi idem Hie-
remias lignū crucis in corpus christi mittendum
apte pphetauit: Venite mittamus lignū in panē Ibidem.
eius: et eradamus eū de terra viuentium: et nomen
eius nō memoretur amplius? Et p libera resurre-

Hiere.11. ctione dictũ est: Tu aũt domine sabaoth / qui iudicas iuste: ⁊ probas renes et corda: videam vltionem tuã ex eis: tibi em̃ reuelaui causam meaz. Nonne in persona Christi etiã loquit̃: acsi celestia reliqsset / ⁊ se spõte tradiderit in manib⁹ emulorum: Hie.12. Reliqui domum meam: dimisi hereditatem meaz. Dedi dilectam animam meam in manibus inimicoꝝ meoꝝ. Et pro seuitia synagoge que morti postulauit ipsum magnis vocib⁹ iudicari / sine interpolatione subsequit̃: Ibidem Facta est mihi hereditas mea / q̃si leo in sylua: et dedit cõtra me vocem. Nonne ꝓphetando saluatorem cecinit affuturum saluaturũ israel: de quo diffiditis iã fecisse / huncq̧ vagũ incessisse per mundũ: quousq̧ subiret patibulũ saluator noster ĩ tẽpore tribulatiõis? Unde saluator / nisi suscepta morte resurgeret: ⁊ peregrinationẽ ei⁹ sine ꝓprijs laribus immediate subiecit: Hie.14. Quare q̃si colonus futurus es in terra: ⁊ quasi viator declinãs ad manendũ? Quare futur⁹ es velut vir vagus / ⁊ fortis / qui nõ potest saluare? Et quanq̃ vt diffidens scriptura loqueretur: tamen statim de vera liberatione securitatem potestatis adiecit: Ibidem Tu autem in nobis es domine: et nomen tuum inuocatum est super nos: ne derelinquas nos. Nonne idem Hieremias personaliter figuram tenuit: acsi christ⁹ ꝓ pressuris tolerandis loqueretur ad patrẽ: a quo sue liberationis accepit oraculũ? Hie.15 Tu scis domine: recordare mei / ⁊ visita me / ⁊ tuere me: noli in patientia tua suscipere me. Scito quoniam sustinui pro te opprobrium. Inuenti sunt sermones tui: et comedi eos. Et pro spe resurrectionis / passionis verbum in gaudium vertebatur. Et factũ est mihi verbum tuum in gaudium et in leticiaz cordis mei: quoniam inuocatum est nomen tuum super me domine deus exercituũ. Et ꝙ penitus in protectionem populi dandus esset desuper liberatione promissa paterna: post sequitur: Ibidē Et dabo te populo huic in murum ereum et fortem: et eruam te dicit dominus: et liberabo te de manu pessimorum: et redimam te de manu fortium: vbi aperte colligitur liberatio capitis ⁊ membrorum. O stulti ⁊ tardi corde. Nonne deus ostendit Hieremie in opere figurali / qualiter christus cum corpore suo resurrectioni ex morte donandus erat: cum ipsum in domum figuli iussit descendere ad ocularem visionẽ operis eius: vt ibi cognosceret mortem et resurrectionem capitis et membrorum. Verbum quod factum est Hie.18 ad Hieremiam a domino / dicens: Surge / descẽde in domum figuli: et ecce ipse opus super rotã faciebat: et dissipatum est vas / quod ipse faciebat manibus suis: conuersusq̧ fecit illud vas alterũ / sicut placuerat oculis eius vt faceret. Hec siq̇dem similitudo indagatioribus animis mortem et resurrectionem pronam pandit. Nonne iudeorum cogitationes atq̧ consilia de Christi morte complenda: et Christi piam querelam in sua persona / vt factum in Christo cognouimus Ibidem idem Hieremias aperuit? Et dixerunt: Venite cogitemus contra Hieremiam cogitationes. Non enim peribit lex a sacerdote / neq̧ consiliũ a sapiente / neq̧ sermo a propheta. Venite percutiamus eum in lingua: ⁊ non attẽdamus ad vniuersos sermones eius. Vbi statim pia eius et iusta querela subsequitur: et velut homo exquirit consilium. Attende domine ad me: et audi voces aduersarioꝝ meoꝝ. Nunq̇d redditur pro bono malum: quia foderunt foueam anime mee? Recordare ꝙ steterim in cõspectu tuo: vt loquerer pro eis bonum: ⁊ auerterem indignationem tuã ab eis. Et quod passus est ab phassuyr principe sacerdotum in domo domini: persecutionem quam christus habuit a principe sacerdotum / propter verbum veritatis luce clarius mõstrat. Et lamentatio quam Hieremias protulit de seipso / adumbrato mysterio de christo preferebatur. Acsi Christus de se loqueretur ad patrem: Seduxisti me domine / et seductus sum: fortior me fuisti / et inualuisti: factus sum in derisũ tota die. Hie.20. Om̃es subsannant me: quia iam olim vociferans iniquitatem et vastitatẽ clamito. Et factus est mihi sermo domini in opprobrium et in derisum tota die. Statimq̧ pro liberatione ꝑ resurrectionis gloriam aperte subiecit: Cantate domino / laudate dominum: quia liberauit animam pauperis de manu malorum. Quoniam autem prophetauit aduersus ciuitatem in nomine domini omnia mala que ventura erant super eam propter peccata maiorum / et multitudinez iniquitatuũ: per principes ⁊ populm adiudicatus est morti: quanq̃ mors non ilico sequeretur. Sic nempe in Christo nouimus actum: cum iusta et vera et futura de Hierusalem et synagoga decerneret. Nonne Hieremias in medio ciuitatis lamentabiliter deplorans excidium ciuitatis / de seipso lamentationem compilans / passionem / mortem / sepulturam / descensum ad inferna / clamorem Christi pro sua et omnium liberatione / verbis varijs et enigmaticis atq̧ mysticis / lamentabili deploratione monstrauit? Ego Tre.3. vir vidẽs paupertatẽ meã in virga indignationis eius: me minauit et adduxit in tenebras ⁊ nõ in lucem: tantũ in me vertit / et circumuertit manum suam tota die. Vetustam fecit pellem meam et carnem meam: cõtriuit ossa mea. Edificauit in gyro meo: et circundedit me felle et dolore. In tenebris collocauit me / q̃si mortuos sempiternos. Tetendit arcum suum: posuit me quasi signum ad sagittam. Hoc etiam Symeon iustus ꝓphetauerat: cũ ipm̃ adhuc paruulũ teneret in manibus. Ecce positus est hic in ruinam Luce.2. ⁊ ĩ signũ cui cõtradicet̃. Subdit etiã: Factus suz Treno.3. ĩ derisũ om̃i pplo meo canticũ eoꝝ tota die. Repleuit me amaritudinib⁹: inebriauit me absynthio. Dabit ꝑcutiẽti se maxillã: saturabit̃ opprobrijs. Venatione ceperũt me / q̃si auẽ inimici mei gratis: lapsa est ĩ lacu vita mea. Posuerũt lapidẽ super me: inundauerunt aque super caput meũ. Dixi / perij. Et ĩmediate pro resurrectione adiunctum est: ꝙ ad petitionem et inuocationem ei⁹ qui ad inferna descenderat / fuerit celebrata. In

nocaui nomen tuũ dñe de lacu nouissimo: vocē
meã audisti. Ne auertas aurem tuam a singultu
meo et clamoribus. Appropinquasti in die/ quã
do inuocaui te: et dixisti/ ne timeas. Judicasti cau
sam anime mee/ redemptor vite mee. Quaz igit
lucide vba ista de his que Christus passus est/
sonuerunt? Et ꝙ clare: ꝙ ope inuocata paterna/
destructa lege tartarea/ lapide supato sepulchri
mortis deuicto imperio resurrexit. O stulti ⁊ tar
di corde: quid pro passiõe atq; resurrectione dici
clarius potuit: ꝙ quod Hieremias prope finem
Treno. 4. sue lamẽtatiõis expssit? Spũs orĩ ei⁹ christ⁹ do-
minus captus in peccatis nostris/ cui diximus:
In vmbra tua viuemus in gentibus. Quid nu-
catius istis vbis dici potuit: que diligenter dis-
cussa/ passionẽ ⁊ morte/ sepulturã/ descensum ad
inferos/ resurrectionẽ ab eis/ libertatẽ ĩ gẽtibus
mysticis ⁊ varijs vocibus cantant? Nõne pphe
Ezech. 24. tauit Ezechiel: ꝙ p seipsuz dñs liberatur⁹ oues
q̃s mali pastores male tractauerũt/ oĩno vẽtur⁹
erat? q̃ fecit vt verus pastor aĩam pro ouibus po
Danie. 14. nens. Nonne missio Danielis in lacũ leonũ p-
pter legẽ dei quã intemerate seruauit/ ei⁹ fuit p̃-
nuncia passionis et mortis? Nõne ipsius libera
tio/ resurrectionis indiciũ fuit? Nõne qr q̃dẽ da-
niel bel destruxerat/ draconẽ interfecerat/ ad cla-
morem populi vice alia in leonũ lacuz extitit in-
tromissus? Et cũ mansisset intactus diez hebdo
mada liberatusq;: pclamatũ est magnũ esse deũ
Danielis: q̃ sic illũ seruauit illesum: christũ cõtin
gentia clarefecit. O stulti et tardi corde ad cre-
dendum que pphete p̃dixerũt. Nõne liberatio-
nẽ quã adhuc factã non creditis: ⁊ resurrectiõis
vitã in tertio die/ vnde oĩb⁹ vere fidelib⁹ resur-
rectio vera tribuit: ozee ppheta letanter futurã
Osee. 6. asseruit? Uenite ⁊ reuertamur ad dñm: qr ipse ce-
pit/ ⁊ saluabit nos: pcutiet/ ⁊ curabit nos: viuifi-
cabit nos post duos dies. In die tertia suscita-
bit nos: ⁊ viuemus in conspectu eius. Nõne de
destructiõe mortalis imperij/ ⁊ de his quos edu
xit ab inferis: nõ adumbrato/ sed apto vbo cla-
Osee. 13. mauit: Ero mors tua o mors: ero morsus tuus
inferne? Quia mortẽ morte superauit: nec oẽs
detrusos extraxit ab infer: sed quos ab eterno
deus pater preordinauit: ⁊ qui momordit/ nõ to
tum/ sed partez abscidit. Nõne saluationẽ quam
Johe. 2. oẽs appetunt/ Johel per christũ ante dixit in
monte sion ⁊ hierusalẽ esse futurã? In mõte sion
⁊ hierusalẽ erit saluatio/ sicut dixit dñs: ⁊ in resi-
duis quos domin⁹ vocauerit. Unde igit salua-
tio/ nisi per mortẽ christi: q̃ liberaremur ab oĩ
morte/ que oẽm saluationẽ ademerat? Nõne cõ-
Amos. 2 minatio facta p Amos populo israel/ obũbrati-
ce suppositam causam habuit: quã vere habitu-
ra erat/ ꝙ christũ argento vendidit? Sup tribus
sceleribus israel/ ⁊ super quartũ nõ conuertã eũ:
eo ꝙ vẽdiderit argẽto iustũ/ ⁊ pauperẽ p calcia-
mentis. Illa eñ cõminatio venditionẽ ⁊ mortez
Amos. 5. iusti ⁊ paupis habebat ĩ causa. Nõne idẽ Amos
odiuz iudeoꝝ ⁊ abominationẽ in christũ: q̃a eo-
rum arguebat delicta/ ⁊ loquebat perfecta: vnde

christus extitit interemptus/ edocuit? Odio ha-
buerunt in porta corripientẽ: ⁊ loquentẽ perfecte
abominati sunt. Personatio abdie contra edõ: Abdie.
q̃ sanguineus dicit ppter infectionẽ ⁊ iniq̃tatez
in fratrẽ/ mortẽ christi vmbratice p̃ostendebat.
Nõne Jonas aptissime in fugitiuo naufragio/ Jone. 1. et 2.
⁊ in absorbitione atq; tridua detentiõe in vtero
⁊ vomitu ipsius a pisce: christi passionẽ ⁊ mortẽ
⁊ triduanã sepulturã/ ⁊ resurrectionẽ gloriosam
longe ante in seipso presagiauit? Nõne quia sic
oportuit pati christũ/ percussionẽ maxille ipsius 3. Re. 22.
Micheas ad cõfusionẽ filie latronis imprope-
rat? Nõne naũ patientiã in passione/ fortitudinẽ Naũ. 1.
in resurrectione Christi: dũ iussu dñi ciuitatẽ in-
crepat/ aperte cõmemorat? Nonne Abacuk sup Abacuk.
custodiã speculatiõis sue christũ cõtemplabat ĩ
cruce: in cuius cornib⁹ virtutẽ esse pduxit? Nõ-
ne Sophonias per p̃parationẽ hostie: q̃ sanctifi Sopho. 1.
candi erant electi atq; vocati: hostiã salutarẽ cor
poris christi oblatam in cruce pro his/ quos ab
eterno pater p̃destinauit/ exposuit? Nõne ipse idẽ
cũ seuitiã ciuitatis hierusalẽ/ pncipũ ⁊ sacerdotuz Sopho. 3.
atq; plebeioꝝ exprimeret: christi reprobationẽ ⁊
passionẽ ⁊ mortẽ inclusit? Ue puocatrix et redẽ-
pta ciuitas colũba: non audiuit vocẽ: et nõ susce
pit disciplinã. In dño non est cõfisa: ad deũ suũ
nõ appropinq̃uit. Principes eius in medio ei⁹
q̃si leones rugientes. Judices ei⁹ q̃si lupi vespe-
re/ nõ relinquebãt in mane. Prophete eius vesa
ni/ viri infideles. Sacerdotes eius polluerũt in-
iuste: egerunt cõtra legẽ. Dñs iust⁹ in medio ei⁹
nõ faciet iniq̃tatem. Hec siq̃dem vba perspica-
cibus malitiam ⁊ pprietatẽ illoꝝ q̃ cõtra Chri-
stum cõuenerũt/ sine nube declarãt: ⁊ euenisse ab
his infallibilem christi passionem et mortẽ: libe
rationẽ vo gentiũ ⁊ oĩm credentiũ post resurre-
ctionẽ si q̃s legerit subsequenter/ inueniet. Nõne
Aggeus ppheta de tẽpli renouatione in melius Agge. 2.
et de cõmotione celi ⁊ terre/ atq; de aduentu de-
syderati a cũctis gentibus: per figurã ⁊ quoddã
enigma/ christi natiuitatẽ/ passionẽ ⁊ mortẽ/ simi
liter ⁊ resurrectionẽ p̃texuit? O stulti et tardi cor-
de ad credendũ apertissima dicta pphetaꝝ. Nõ
ne oĩa que videbat zacharias de iesu sacerdo- zach. 3.
te magno certo mysterio per oĩa christo cõue-
niũt: q̃ vere iesus oĩm saluator sacerdos magn⁹
fact⁹ in eternum/ semetipsum obtulit deo patri?
Nõne humilitatẽ quã in delatura sui corporis
a subiugalib⁹ ostendit/ prout acta est/ ante p̃di-
xit? Exulta satis filia sion: iubila hierusalẽ. Ecce zach. 9.
rex tuus veniet tibi iust⁹ ⁊ saluator. Ipse paup et
mitis/ ⁊ ascẽdens sup asinã ⁊ super pullũ filium
asine. Etiam argẽtoꝝ triginta christi vẽditionẽ
nõ tacuit: Et appenderũt mercedẽ meã triginta zach. 11.
argenteis: magnũ planctũ mortis eius aperuit.
Nõne idẽ zacharias plagas manuũ/ pcussionẽ
ipsi⁹ velut pastoris/ dispersionez gregis/ apertis
vocib⁹ cecinit? Quid sunt plage iste ĩ medio ma zach. 13.
nuũ tuaꝝ? Et dicet: His plagatus suz in domo
eoꝝ/ qui diligebãt me. Framea suscitare sup pa-
storẽ meũ: ⁊ super virum coherentem mihi/ dicit

dñs exercituū. Percute pastorem: et dispergent oues gregis. Nõne Malachias p toleratū dñi laborem notam fecit pphetice toleratam domini passionē? Quis vehemētior labor ꝙ in passionibus mori? Nõne sub nõie angeli christū venturū ad templū: ⁊ purgationē completurū filiorū Leui verbis multis ⁊ mysticis ptexuit? Sed vnde purgatio filiorū hominum: nisi per mortem illius qui hominum non potuit habere peccatum? Ecce ꝙ magnam nubem testimoniorū habemus appositam super mysterio passionis et mortis: ⁊ sup gloriam sancte resurrectiõis nostre beneficiū libertatis: que testimonia si ab eorum vmbra disserendo singula venissemus in lucem atqꝫ coaptationem gestorū domini saluatoris: absqꝫ dubio non comica sed ampla fuissent congesta volumina. Nec scriptura sacra euacuanda credatur dissertiõe verborū: altiora enim continet ꝙ speculetur intellectus humanus: que ab ipso non conspecta creduntur. Nec in hac parte presumim⁹ sic ⁊ eo ordine quo christus duob⁹ discipulis disseruit disseruisse: ſ; testimonia posuimus: non per singula monetauimus disserendo: ne improprietatem aliquā necteremus: nõ affirmantes eum tenuisse ordinem quem saluator interpretando tenuit: maxime cum euangelica pagina illum silendo pretereat: ſ; tenuisse ordinem scripturarum ⁊ prout ecclesia subordinat numerum prophetarum. Non etiam omnia testimonia posuisse gratulamur: quoniam multa sub velamine manent ⁊ comprehendere illa nequimus: tamen ex his paucis materia paratur ad plura diligenter querēda per codices scripturarum sanctarum. Et in his dumtaxat potest clarefieri per fidem pie querentium intellectus. Quid igitur reprehendi de tarditate credendi non timeant? Quid cūctetur in passionis ⁊ mortis ⁊ resurrectionis christi credulitatem venire: cū tam numerosum ⁊ piū concentum in his gestis asperit scripturarū: quem concentum nemo dormire fecit. Adhuc enim scripturarum voces gesta ⁊ gerenda concorditer enarrando clamant. Sed cum christus scripturas que de eõ erant interpretando loqueretur non retardabat incessum: vt loquendo incederet ⁊ incedendo doceret. Etenim causa nostra via ꝙdiu durabit ecclesiastica scriptura mensuratur: ⁊ ecclesia intelligendo pergit: vt non pro mansione ſ; pro eruditione vie vt deueniamus in patriam factam penitus scripturam credamus. [Et ille disserens illi audientes appropinquauerunt castello quo ibant:] discipuli scilicet intentione: christus vero vt innotesceret se sociū itineris fecit. Nihil sibi de castello penitus erat. Quamobrem [finxit se longius ire:] et iuisset omnino longius ab eis p fidem: ⁊ corpe declinasset in quam voluisset viā nisi ab eorū fuisset pia charitate detentus. Nec huiuscemodi fictio notā habet peccati atqꝫ delicti: nec rephensionib⁹ quorūcumqꝫ hoīm subiacet: si christus ꝙ oīa nouit anteꝙ fiant his discipulis se tali pacto tacito sociauit: vt si exardescerent amore in eum auditis tam altis declarationibus scripturarū: si essent hospitalitatis feruidi amatores: si hominē noticia peregrinū ex charitate vt notum fratrē susciperet: cum eis in hospitiū diuertisset (alias graderet) Nec perperā fingit qui vult hoīem in virtute aut sciā experiri si experiendi aptitudinē captat: dum non querit aut tentat decipere sed incognitorum dare sciētiam. Fingit sepe paterfamilias vt subiectorū pcipiat bonitatem. Fingit discipulo sepe magister: vt noscat quid sentiat ⁊ vt erudiat amplius Fingit sepe mater paruulū ad terrā deiicere filium quē portat in vlnis: vt ipse tenacius hereat. Nõ sunt maculosa figmēta morū honestate seruata: ⁊ dum postmodū irrogant additamēta scientie siue ṽtutū seu ꝙcunqꝫ incrementa bonorū. Proinde christus nõ fingebat in fraudē: cum processisset vlterius put gestu corpis ostendebat nisi illum illi pia rogatione coegissent. Vñ [coegerunt eū dicentes: Mane nobiscū dñe: quoniā aduesperascit: et inclinata est iam dies.] Sed quõ cogit christus ꝙ nullis ptātibus subiacet? Penitus pijs pcibus ⁊ orõnibus humilib⁹ detinebāt. Hoc ꝗppe mõ Jacob angelū detinebat: cū angel⁹ diceret: Dimitte me aurora est. Cui iacob econtrario rñdebat: Non dimittā te nisi benedixeris mihi. Nõ manu aut alia corpali potētiā Jacob detinebat angelū nisi funibus orationū atqꝫ pcaminum. Similibus resticulis Moyses dñm ligauerat: cum ipse dominus Moysi loqbat dicēs: Dimitte me vt irascat furor meus ɔtra eos: faciamqꝫ te in gentē magnā. Peccauerat dño populus in vitulo aureo: cui dñs iuste volebat irasci: sed vt in Exodo scriptura ɔmemorat Moyses dominum pcibus ⁊ pijs rogaminib⁹ ⁊ humilibus assertionibus detinebat. Non ergo violentia sed charitate atqꝫ pia oratione christus cogitur ⁊ tenet. Orabant istū velut sociū peregrinū: cuius allecti eloquēdi dulcedine secum manere gliscebant: ⁊ orabāt ad manendū: subinferentes temporis legitimas rationes: qꝛ hora est vespera ⁊ dies inclinat ad noctē: que cõmoditatē semper abstulit plus pergendi. Sed hec verba pferebant ad pfectum hominis peregrini: quē si cognouissent versa intentõe dixissent. Sed nos ꝗ fide nouimus quem illi fracto pane cognouerunt: orationem nostram istis submissis causis recta intentione faciamus. Dulcis est violentia quam infert syncerus amor: ⁊ humilis supplicatio sepe fecit assentire rogatum. Et vltra pgentes precatiua lachryma fecit redire retrorsum. Et grata est coactio quem pure virtus apposuit. Agit nobiscū saluator oīum christus vt his artibus atqꝫ violentijs cogi velit. Sed ꝗ nouit preces effundere causaꝫ submittere nõ ignoret. Fitqꝫ nobis necessaria mãsio christi: qm dies nostra tēdit ad vesperū: ⁊ mane ⁊ vespe factus est dies vnus: ⁊ tota hominū vita mane fit et vespere. Mane siquidem in luce virtutum oriente

fidei/sole iusticie consurgente/vespe cum tentati onū tenebris ꝓpinquamus. Nec credimus fuisse aliquam vitam iustoꝝ/que tentationum ⁊ pugnarum saltem inuisibilium vesperam nō habe beret. Proinde cum aduesperascit/his argumētis cogendus est dominus vt nobiscum maneat ne cadamus. Sepe nanqꝫ mane sicut viridis herba transimus/cum aliquid boni debiliter facimus. Et mane sepe florenus in apparentibus bonis/⁊ transimus motibus nostris: sed vespere decidimus in peccata: induramur ꝯsuetudine arescimus penitus a virtute. Idcirco poret qui nouit/vt nobiscum christus maneat: quoniam aduesperascit. Et nos male apti huiuscemodi vesperā sustinere/nisi nos rogati atqꝫ coacti mā sio tueatur. Mane tempus est iuuentutis: vespere senectutis. Mane temp⁹ est gratie: vespere tēpus est pugne. Mane ꝯuersionis/vespere ꝓbationis. Mane ascēsionis/vespere tempus descēsionis. Mane clara cognitio: vespere vmbratica. Mane cognitio per fidem: vespere cognitio per naturam. Mane cognitio in deo/vespere in seipso. Quam ob causam cum sic aduesperascit dies vite p̄sentis/est maxime christi mansio nobiscum fieri opportuna. Egrediuntur sepe lupi ad vesperam vt inuadant greges ouium/redeūtes ad caulas: ⁊ querunt si aliquam inuenerint separatam a grege/subterfugiētē pastoris oculos canumqꝫ latratus: quam cum inuenerint/in corpus vorando traijciunt. Et hi veloces sunt
Abacuk. i vt etiam sub figura chaldeoꝝ demones lupis vespertinis velociores esse dicunt. Et eos qui in gū sanctum iuste impositum rumpunt/⁊ vincula iusticie vt in nephanda labantur: lupus ad vesperam sepe vastat: ac per hoc cum taliter vespere fit: satagamus lucem christi manere nobiscum: quia sine ip̄o nihil facere nouimus nec valem⁹ Ecce tenetur dominus precibus pijs/vt benedicat ad gratiaꝫ: vt luctator obtinuit. Tenetur ne irascatur ad penam: vt dux populi fecit. Tenet ne illudamur aut damna patiamur ad vesperā: vt hi discipuli satagerunt. Congeminant in ore causam hi pulcherrima oratione: ꝙꝙ ignorent eum quem oppido deprecantur: ⁊ inclinatā diem esse subinferunt. Et vere totius mundi diem nouimus inclinatam/⁊ ad occasum omnia vergunt: ⁊ vniuscuiusqꝫ hominis dies ascensum habet atqꝫ decliuū. Sed de inclinatione ꝙ de ascēsione vnusquisqꝫ redditur certior: quoniam eoipso quo nascimur/vergimur ad occasum. Atqui more diei q̄ sole oriente in nostro hemispherio agitur/inuisibilis seu intellectualis constitutus est dies. Nam ab oriente sole/surgente vmbra obiecti ⁊ recti corporis ꝓtenditur in occasum. Sed quo amplius sol ascendit/ipsa vmbra breuiatur: ⁊ si sol tam ascenderit vt feratur a radijs diametraliter sup corpus/omnino vmbra deperit: ne extra corpus in partem protendat: sed tm̄ sit reflexa sup subiectā ipsi corpi terrā. Cū vero sol a medio hemispherij ꝓgrediēs/inclinauerit in occasū: dies hemispherialis incipit inclinari: ⁊ vmbra corporis in orientem protendi. Quo sol magis accesserit ad occasum/eo magis in oriente vmbra ꝓtenditur: donec sub vndis hesperijs sol occiderit: tunc non vmbra corporis/sed plena nox vbiqꝫ in supiori nostro hemispherio erit Sunt igitur vmbre mane: sunt ⁊ vmbre vespere Umbre matutine in ipso solis ortu sunt penit⁹ longiores: in ascensu breuiant/donec vltra corporis terminū non ꝓtendat. Umbre vesperi in ip̄o descēsu solis sunt breuiores: sꝫ quo magis descēderit/lōgiores fiūt donec nox vndiqꝫ subseqͣt. Ad noctescendū ex inclinatione diei per inclinationem solis/ipse sol p̄us a vallibus ⁊ locis concauis abest: deinde a collibus per lumen suū descendendo recedit: cum autem a cacuminib⁹ mōtium solis descendentis/radij abscondunt: noctem plenam dicimus imminere. Sicqꝫ statum militantis ecclesie vsqꝫ in p̄sentiarum possumus deplorare: et statum ꝙ plurium animarum/que diem fidei aspexerunt. Oritur quippe sol iusticie/sine qua salui esse non possumus/ab oriente fidei: sed in ortu ip̄o longa videtur vmbra malefactoꝝ/que in occidentem ꝓtenditur: quoniam ad eternam mortem ⁊ sempiternum occasum malefacta deducunt. Sed quanto amplius sol iusticie ascenderit per amorem animi ⁊ actioneꝫ corporis in hemispherio nostre vite/ip̄a maloꝝ vmbra breuiatur: vt etiam cum desuper nos ipse sol fulserit/nulla vmbra in partem aliquam ꝓtensa videatur: excepto ꝙ adhuc viuimus vita corporis sup terram. Cum vero sol iusticie non suo cursu/sed nostro demerito vergerit in occasum: noster virtutum dies inclinatur: reconstituuntur vmbre in orientem versum: ⁊ eo longiores quo sol descenderit amplius. Eo peiores vespertine ꝙ matutine: quia contra cognitam agitur veritatem. Ille decrescebant solis ascensu: iste vero solis descensu incrementa suscipiunt. Quid enim nephandius cum in mēte hominis sol occidit iusticie: atqꝫ inclinatur in anima veritas rationis: seu tendit in occasum ratio veritatis? Periculosa est inclinatio diei: pessime sunt vmbre vesperi huiuscemodi. Proinde Hieremias dicebat: Ue nobis/quia declinauit dies: Hiere. 6
longiores facte sunt vmbre vesperi. Propterea pijs precibus/fusis lachrymis dominū exoren⁹ his armis sibi violentiam faciamus: ⁊ profunda oratione cogamus manere nobiscum dicentes: mane nobiscum domine: quoniam aduesperascit/⁊ inclinata est iam dies. Et intrauit cum illis in castellum: atqꝫ nescio in cuius paratum hospitium. Intrat inuitatus/rogatus ⁊ a pia eorum charitate coact⁹ ⁊ ꝑficitur ꝓpter quod se sociuꝫ dederat. Ante cōpletur quod longe post Joannes in Apocalypsi
descripsit: Ecce sto ad ostium ⁊ pulso: Si quis Apoc.
audierit vocem meā ⁊ aperuerit mihi ianuā: introibo ad illum: ⁊ cenabo cū illo/⁊ ipse mecum. Stetit iesus ad ostium cordis ip̄oꝝ: ⁊ ꝑ altissimos verboꝝ ictus scripturas interp̄tando pulsauit. Audierunt illi ardenti animo vocē ei⁹; non

quasi eius qui erat: sed quasi vocē eius q̄ de ipso v̄bo ꝓmebat. Et aperuerūt ianuā cordis tā serene doctrine: nō ꝓpter eum quem adhuc pegrinū habebāt: sed ꝓpter eum quem ipsi q̄rebant: ⁊ ꝓ quo ⁊ de quo videbatur peregrinus v̄ba cōferre. At ille cenam mentis in fide plus q̄ corporis comestionē requirens/cum illis recūbuit cenaturus. Illic scitum/sed non tanto mysterio vt euenit: detinebant adhuc machinamento/ne vere cognoscerent quem secum diuerterent peregrinū: fidem tamen verbis altisonantib⁹ dabant. Et vt fides plena firmaret de christo: hesitatio hesitabat. [Et factū est cū recumberet cum illis/accepit panem ⁊ benedixit ⁊ fregit ⁊ porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eoꝝ: ⁊ cognouerunt illum. Et ipse euanuit ab oculis eorum.] Non solū hospitio/sed etiā reficiendus cibo/susceptus est peregrinus. Larga enim in oībus charitas plus porrigit q̄ promittit: nec cōtenta vni necessitati apposuisse remediū/si alia premit: quousq̄ suum exoneret cellariū/semꝑ apponit. Nec plena hospitalitas suscepisse hospitio/si aderit hospiti fames. Corpus sub tecto suscipit/⁊ cibū ⁊ potū apponit esurienti qui verus est hospes. Sed ipsis recūbentibus/festinat Jesus maiora q̄ acceperit reconferre: ac sue hospitalitatis ⁊ allogie antidotū dare. Proinde accepit panem/ morem solitum seruans: ⁊ b̄ndixit: ⁊ fregit ex more: ⁊ porrigebat illis: non vt inuitatus hospes/sed vt verus dominus mense. Tunc apti sunt oculi eoꝝ mentis in fide/corpis in visione: ⁊ cognouerunt illum in fractiōe panis: quē mundus non cognouit in processu sue humilitatis. Ecce quantum valuit quieta ⁊ irrecontradicta diuinoꝝ auditio: quantum discipuloꝝ ꝓseucha/quantū hospitij ⁊ mense larga prestatio: vt his diuina cognitio adderetur. Quomodo inq̄ cognouerunt? ablato scilꝫ a corde velamine infidelitatis: ⁊ ab oculis remoto machinamēto diaboli/quo tenebant ne ip̄m in ꝑsona cognoscerent. Et statim defuit effigies peregrina: ⁊ christum in ꝑsona ꝓpria cum qua obseruati fuerant cognouerunt. Et remoueatur ambiguitas siue opinio/vt plurimi referunt: q̄ vnus istoꝝ discipuloꝝ fuerit Lucas: cuius nomen subticet more scriptorum/qui propria nomina tacent. Nam si Lucas fuit: ergo a christo euangelium didicit ⁊ christum ante cognouit: qui remoto machinamento/iterum cognouit. Et hic ex eius discipulis memoratur. Si vero Lucam omnino discipulum Pauli asseueremus / ⁊ ab eo euangelium didicisse: hic omnino quendam alium/⁊ non Lucam socium Cleophe sit necessario vt credamus: quod vtiq̄ verius autumamus. Signum forte apparuit in fractione appositi et benedicti panis: ⁊ benigna saluatoris largitio in his duobus discipulis hanc virtutem operata est. Quoniam cum pane christus porrexit et gratiam: vt ilico agnoscerent quem ante nō nouerant. Nec vnq̄ sine gratia in veritate sumitur verus panis: qui viuus ad vitam de celo descen- Joā.6

dit. Magna largitas saluatoris: meliora exhibet q̄ rogetur. Petebāt isti secum peregrini huius in hospitio habere p̄ntiam: quā modicū extiterat cōcessisse: nisi suipsius p̄stitisset plene noticiam. Qua firmiter p̄stita/statim ab oculis eorum euanuit. Nō sunt supflua opa saluatoris/nihilq̄ resecabile habēt: omnia siq̄dem facta sunt ad mensuram ⁊ regulam: nā si plus expediuisset ad reparationeꝫ deꝑdite atq̄ nutantis fidei/de p̄ntia sua tempis spacio plus dedisset. Sed eos ante tam valide instruxerat irrefragabilib⁹ testimonijs scripturarum: q̄ per modicum ostensa clare p̄ntia/ad plenum in fide illoꝝ animos solidauit. Hac dūtaxat preacturus aduenerat/nō amplius corꝑaliter post resurrectionē cum mortalibus consolari. Sed quo euanuit? Illo quo valebat: scꝫ quo ferebat dote agilitatis: que donū dei est glorificati corpis: vt subito possit quo velit ⁊ se offerre/aut auferre hominū obtutibus quando velit. Unde subito stupor sanctus obrepsit: ⁊ mutato dolore [dixerūt ad inuicē Nonne cor nostrum ardens erat in nobis/dum loqueretur in via: ⁊ aperiret nobis scripturas?] Ardebat in via cor istoꝝ: quia cum diuino igne incedebāt a quo innocue in animo incendebant: ⁊ vrebant dulciter propter ignita eloquia scripturaꝝ: maxime cum ab eo velaminibus exuelabantur. Et ignitum est vehementer eloquium dei: quod ardenter diligit seruus dei. Ps.118
Ignitum eloquium audientem sedule aīam ardentem atq̄ feruentem protinus facit. Statim fuit appositus cene finis: satietas omni comestioni corꝑali terminum fecit. Obliti sunt corpora liuꝫ sp̄ualibus iam refecti: repudiauerūt corporis mensam/pigriciam abiecerunt. [Et surgentes eadem hora regressi sunt hierusalem:] bona scꝫ nunciare que viderant: vt consolatio que illis per huiuscemodi visionem erat propria/fieret cum ceteris ipsoruꝫ relatione communis. Uirtus est piorum/gaudia fidei cōferre cum socijs: ⁊ spiritualiter letari cum his q̄ sensualis leticie applaudimenta non capiunt. Sed non omnis sp̄ualis consolatio est pandenda: ⁊ ex intimis publicū petere/noscitur esse stultorum: immo claudenda sunt talia infra claustra inuisibilia nostre mentis: ne facta delatiōe plus q̄ sit estimetur in nobis/aut si q̄ auram inaniter captet. Custodia est datorum/oris firmare clausuram. Impredabiles protinus sunt ignorate diuitie: attamen pandenda cognouimus que in hesitantibus roborant fidem: ⁊ que ad aliorum directionē nouerimus ꝑtinere: vbi boni perditio aut noxium quippiam non proueniat dilatori. Sed isti de communi domino ⁊ magistro veniunt relationem facere ad ꝯseruos: ⁊ ad cōdiscipulos referre gesta magistri: vt communis leticia omnium letantium sit in domo: ⁊ ex referentibus plurib⁹ fidei testimoniū inualescat. Quaꝫ pulchre textus eloquitur q̄ regressi sunt hierusalem/de qua fuerant egressi. Sed cum tristicia et diffidētia sunt egressi: cū leticia ⁊ plenitudine fi-

dei sunt regressi: a pace ptinus egressi diffidētes
de christo / ad pacē regrediunt de ipō p fidē gau-
dentes. Et inuenerūt congregatos vn
decim / et eos qui cū eis erant dicen-
tes: q surrexit dn̄s vere et apparuit
simoni. Per veritatem asserebāt propter ea q̄
audierant ab ipō de interptatōibus scripturarum:
et de incalescētia cordiū: q2 solius sui est corda ca
lefacere p supnis. Maxime aūt in vitate firma-
bant ppter ea q̄ viderāt. Proinde ipsi nar
rabāt que gesta erāt in via: et quō co
gnouerūt eū in fractiōe panis. Mira
res / sed ptereūda silētio: q panis hospitis hospi
tib9 apposit9 / a christo fractus / suspsius cogniti
onē dedit. Si q̄s hoc rimabit magna repiet ab-
Joā.6 scondita sacramēta. Unū tn̄ silētio nō pcedā: q
frangendo panes / satiauit turbas. Frangendo
Mat.26 panē / suū substātiauit in corpus: quo duodenaz
turbam vt alimēto celesti refecit. Frangēdo pa
nē resurrectōis sue cognitōez aperuit. Dn̄e ver
bū dei spūalis est panis. Fractio panis in mō-
tibus / ad vitā agendam declaratio est scripture.
Ps.118 Hinc psalmista dixit: Declaratio sermonū tuo-
rū illuminat: et intellectū dat puulis. Et de hoc
a sensu ptrario p carētiam Hieremias dolēs in
Tren.4 clamitat: Paruuli petierūt panē: et nō erat q̄ frā
geret. Paruuli em̄ sunt q̄ p fractionē aut exposi
tionē scripture vocant ad fidē: q̄bus sermo de-
claratus velut panis fract9 / tribuit intellectum.
Paruuli sunt: et multi qui frangētem doctorē re
perire nō pn̄t: nō tn̄ semp defectu q̄rentiū / sz ma-
lignantiū sepe doctorum. Panis fractus in cena /
confortat bellum: abstergit a criminibus / et do-
nat incrementa virtutū: et traiectus in nobis / tra-
ijcit nos in deum. Panis fract9 in hospitio / re-
surrectōis nouitatē discipulis palā fecit: vt ex
ipō vitā significandā omnino sentiamus: vbi pa
nis christus velut fractus / sed non fractus omi-
bus in hac sibi vita cōformibus / tribuetur sm
pondera meritorum. Fractus panis non desi-
nit esse panis: eadem enim veritas substantie q̄
in toto erat / seruatur in partibus: etiam si nō ser
uatur equalitas quantitatum. Sermo diuinus
etiam fractus / declaratus aut expositus / idem
apud omnes: q̄q non equaliter apprehensus.
Et cum transsubstātiatus frangitur / simpla ma
net substantia: nec minuitur aut augetur: si non
equalis quantitas partiuz resultat in oculis / fra
ctis partibus accidentis. Fractus panis in pa-
tria simplus / in se prestat p tanto fractus / vt sol
in radijs multiplicat: et simplus et indiuisus exi-
stens: sed sepe apparet diuersitas luminis ex di-
uersitate suscipientiū corporum obiectorum: sicut p
simile testat apostolus / stellam a stella in clarita
te differre. Dum hec autem loquūtur
et cum esset sero die illa vna sabbato-
rum: et fores essent clause / vbi erāt di
scipuli congregati propter metum iu
deorum: venit iesus et stetit in medio eorum / et di
cit eis: Pax vobis: Ego sum: nolite timere. Cō
turbati vero et pterriti existimabant se spm̄ vide-
re. Et dixit eis: Quid turbati estis / et cogitatiōes
ascendūt in corda vestra? Uidete manus meas
et pedes meos / q2 egoipse sum. Palpate et videte
q2 spūs carnē et ossa non habet / sicut me videtis
habere. Et cū hec dixisset / ondit eis manus et pe
des. Gauisi sūt ergo discipuli viso dn̄o. Repul
lulatā fidem christus ex vbis reualidabat: simi
liter et ex gestis. Et ex omnibus firmare decebat
fidem tante nouitatis: q quis integraliter et ex oī
se / et nō alius resurgat a mortuis: que p argumē-
ta debita dum firmant in capite / sic in membris
euenire remoueat ambiguū. Hinc fit duz isti ge
sta et audita et visa referūt: et iam dies in suo cursu
pcesserat: christus istorum dictis opibus fidem fa-
cit. Nec quieuit nouus homo resurgens a re-
surrectiōis hora: sed infatigabiliter apparitioni
bus studuit: varijs locis atq sui corpis formis
se pie querentibus ad fidem roborandam obijci
ens: vt etiam in cōplemento diei / fidem argumē
tis apertioribus solidaret. Semp enim adest tē
poribus in quibus casus est noxior. Nocturnuz
protinus tempus magis q̄ diurnum consueuit
esse timori: et facilior probatur periculorum esse cō
gressus / et inualescentia sepe maior. Et sero cum
erat / et timor iudeorum fecerat claudi fores: vbi
charitate et concordia sancta puenerant: conferē
tes insimul de tanta nouitate magistri: qui fori-
bus sic manentibus / ex dote subtilitatis sui cor-
poris / ac non remotis postib9 / ad eos subito fe-
cit ingressum: et stetit in medio eorum / ad equalem
participationē et visionem cōmunem discipulis
se condonans: et eos salutat salutatiōe qua eos
alios docuerat salutare. Etenim dixerat discipu
lis suis: In quamcunq domum intraueritis / p Mat.10
mum dicite: pax huic domui. Non erat imme-
mor effusi pcepti: nec resurrectione sua euange-
lica erat mutanda doctrina. Sed quod docuit fe
cit idem qui fuerat resurgens a mortuis: non ta
men iterum passibilis aut moriturus: sed altio-
ri sensu resurgens denunciat pacem / quam an-
te mortem docuerat nunciare. Nullum durius et
grauius bellum q̄ de diuinis habere certamen.
Et hesitare de christo in dictis et operibus / effici
alis ē pugna. Tremula christi fides eterne mor
tis exhibet ictus: pax multa docens decens. An
ceps est omne quod agitur / nisi fides inconcussa
feratur in christum. Cum igitur nō ancipiti fide
transitur in illum: pax plena atq perfecta cau-
satur in nobis. Proinde christus dicit: Pax vo
bis. Ex hinc noster quiescat animus: fidei non
amplius reluctetur: sibi se subdat: deponat ar-
gumenta debellandi: naturalibus rationibus
non intendat: scuta cōsuetudinis non apponat.
Totum est diuinum quod agitur. Protin9 ego
ipse sum / qui vobiscum cōuersatus: qui vos de
maligno vocaui: quem audistis pdicantem: quē
vidistis supra naturā / vsum et artē miracula faciē
tē: q in medio vestri fui sicut q̄ ministrat: q pani
alimēto celesti: q vsq ad pedes vestros hūiliter
inclinaui: quē captū vidistis: quē malefidi dereli
quistis in manib9 pctorum. Igit nolite timere; idez

sum qui fui: penalitate omni deposita/maiestatis gloria tota suscepta. Nolite timere/in corde vestro de mea resurrectione nutantes. Nolite timere amplius de iudeis: nõ ẽ abbreuiata manus mea/que vos liberare nõ possit: qui potenter ipsis inuitis resurrexi ab inferis. Nõ me tenuit demonũ turba laruali s: non magni monumẽti custodes/non theca petrina/non lapis ad monumẽti ostiũ aduolut⁹. Ecce ianuis clausis ad vos ingressus: sicut clausa virginitate de vtero matris egressus. Nolite timere si vobis sensum mors adimat: est quod reddere possit q̃ hodie surrexit ab inferis. Ut q̃d clausi propter metum iudeoꝝ? Si vitam meam me volente mortem irrogando tulerunt: ipsam potenter resurgẽdo recepi. Non sit vobis amplius timor mortis quod enim factum est in capite vestro/ꝓculdubio fiet in corpore meo. Caput vestꝝ deus pater me ꝯstituit: corpus meũ vos estis. Sed illa clausura q̃q̃ esset ob metum: non tamen fuit priuata mysterio. Etenim per illam dos subtilitatis innotuit: ⁊ q̃ magnum sit donum glorificati corporis. Conturbati sunt vero ⁊ conterriti; quia tantũ corpus posse per aliquas rimulas ingredi non credebant/ianuis manentibus clausis: nõ attendentes corpus nostrum quanta possit felicitate donari. Sed existimabant spm̃ esse quod eorum oculis apparebat: in his que supra naturam potenter diuina virtute fiunt/eorum animi non ferentes. Sꝫ eos argumento sensibili dñinus recompingit/prearguens quare in animo varientur. Et dixit eis: Quid turbati estis: ⁊ cogitationes ascendunt in corda vestra? Non est iusta de his que dicuntur turbatio/vbi veritas sensibus patet. Non est sane directionis/vt cogitationes que tm̃ terrena sapiunt/ad altitudinem cordis humani ascendant. Quid de christi corpore tanq̃ de terreno corpore cogitatis? An ignoratis deitati vnitum? Quid? An deitatis potentiam non creditis: q̃ qui creauit ex nihilo/possit educere de sepulchro? Aliquid tamen differenter querere commonesimus/cum cogitationes dixit ascendere. Ascendunt quippe cogitationes: cum quicquid est minus homine/versatur in corde. Descendunt cogitationes in corda: cum quicquid est maius homine/aut celeste seu forma virtutis/mens humana secreto intuitu contuet̃. Oriunt̃ ex equo/cũ nobis ꝯformia ⁊ equalia immaculose cogitamus. Ex imo quidẽ ima de christo cogitantibus/ascendebant cogitationũ varietates ad corda. Sed experimento corporei sensus/has cogitationes saluator exclusit. Uidete manus meas ⁊ pedes meos/quia egoipse sum. Palpate ⁊ videte: quia spũs carnẽ ⁊ ossa non habet: sicut me videtis habere. Ad astruendam fidem/visum inuitat ⁊ tactum: vt visus intueatur corpus ostensum: ⁊ tactus/vt diaphanitas excludatur. Nam obiectum visus ratio diffinit esse corpus superadiecto colore: aut ipse color existens in corpore: obiectum vero tactus ipsa soliditas corꝑis aut corpus soliditatis. Ac ꝑ hoc qm̃ visus possit corp⁹ diaphanũ aspicere sub colore/ aut colorẽ in corꝑe transparente ad veritatem solidi corporis inuitatus est tact⁹; vt simul iuncti corꝑis veritatẽ aduertant. Sed cum dicit: videte manus ⁊ pedes: arguit ꝑ confossione clauoꝝ: vt innotesceret veritas passionis: ⁊ q̃ ipse q̃ passus/ omnino regressus fuit ab inferis. Cum vero subintulit: palpate ⁊ videte: simul tactum ad resurrectionis veritatẽ ꝓuocauit ⁊ visum: quia si sepe tactum possit decipe visus: nunq̃ tamen visum nequiret decipẽ tactus. Uel vt euidentius loquamur: In visu sepe homo decipi possꝫ/credens solidũ quod esset diaphanũ/dum obiectũ intangibiliter ꝓspectaret: tactus vero in corpore falli nequit: palpãdo em̃ nouit corꝑis veritatem. Et caro ⁊ ossa soliditatẽ habent. Quãobrem christus dicit: Nolite credere cum me videtis/spiritum videre: quia spiritus carnem ⁊ ossa non habet/sicut me videtis habere. Et ostendit eis manus ⁊ pedes ⁊ latus: vt aspicerẽt vulnera/ q₂ sanata: ⁊ aperte in manibus ⁊ pedibus ⁊ latere cognoscerẽt signa clauorum/⁊ iam pactam bellicam pugnam. Utrum autem apostoli visioni cõiunxerunt tactum/ scriptura non explicat: q̃q̃ iuste asserat pia credulitas: cum amore vehemẽti ferrentur in christum qui eos pie ad robur fidei inuitabat ad tactum. Gauisi sunt ergo discipuli viso domino. Unde tristabant̃/inde letant̃. Uñ fleuerant/inde gaudent. Qui nõ habitus causam meroris/ reinuentus leticiam ꝑstat. Resurgens gaudere facit/q̃ moriens inuitabat ad lachrymas.

⌊ **Adhuc autem illis non credentibus et mirãtibus pre gaudio dixit: Habetis hic** aliquid vt manducet̃? At illi obtulerũt ei partem piscis assi/⁊ fauum mellis. ⌉ Non credebant adhuc visioni: nõ ꝑstabãt fidem ⁊ tactui: qm̃ supra sensum hoĩs erat id quod agebat̃: ⁊ cor humano pauore solutũ tardius diuinis assurgit: ⁊ insolitis actionibus supra naturã sensuum ꝯsuetudo resistit. Et ingressus solidi corporis in locum vndiq₃ clausum/ ꝑamplius tenebat in dubium. Ab origine porro mundi vsq₃ in ꝑsentiarum/similiter actum non euenerat. Et plebeioꝝ intellectus nondum inspexerat/quid in corporibus gloria resurrectionis ꝑstare potuissꝫ. Et adhuc ex gestis penalibus ⁊ plenis meroribus eorum animi tenebantur attoniti. Et pigritanter consurgunt animi valido terrore compressi: velut si quempiam subito excitaueris ꝓfunde dormiẽtem: tanq̃ attonitus audiet: si statim ⁊ interposite eum fueris allocutus. Non tamen credẽdum q̃ omnes ab ista incredulitate tenerentur. Protinus non tenebatur Petrus/cui alibi iam dominus apparuerat: neq₃ discipuli/qui eum in panis fractione cognouerant: sed ceteri qui euꝫ nondum in aliqua effigie ꝯspexerant. Et si his de resurrectõe nõ erat ambiguũ: erat forte dubiũ de ingressu/q̃ solidum corpus parietes solidos penetrasset. Nihilominus q̃uis tremula eoꝝ esset fides/pre gaudio mirabãt̃. Et mirꝝ in modũ

ꝙ de vna re gaudiū esset ⁊ dubium. Sed hesita-
bant: ne quod agebatur/ ꝓtinus verū esset. Gau
debant autem vehementer si omnino sic esset:
mirabantur vero modū/ quem non intelligebāt
⁊ ꝙ supra naturam gesta ferebantur: sed nec fru
stra tarda credulitas: etenim vt firmaretur/ argu
menta maiora suscepit. Nam christus ad man-
ducandum aliquid exposcit: non famens vel in-
digēs: absorpta erat enim ista penalitas: sed vt
discipulos ab omni dubio in resurrectionis fide
solidaret: cum veritas carnis atq͂ propetas mā
ducando monstraretur. Habebant apostoli par
tem piscis assi/ ⁊ fauum mellis. Uel vt securius
eloquamur: quoniam de talibus apostolis cura
non erat: ab hospite cuius erat cenaculū grande
stratum/ fidēter ⁊ amicabilr poposcerūt. Ab ho
ra eñ cene hospitandi ⁊ petēdi apostolis ꝯcessa
erat audacia: ⁊ hec dn̄o parauerūt: sedenti ad eā
dem mensam/ in qua cum eis pascha mandūca
uerat. Et e regione coronali apostolis stātibus/
saluator iesus sine simulatōe comedit: ⁊ traiectū
cibum corpus potenter dissoluit atq͂ cōsumpsit
non digestiuo more/ vt nature reqͥsitum addere
tur: sicut ante resurrectionem/ vt homo morta-
lis iam fecerat: sed velut quid modicum cōsum-
ptum ⁊ vanefactū magni potestate caloris. Cor
pus enim resurgens feliciter/ velut spūs esu nō
indigebit: comedere aūt poterit potestatiua vir
tute/ infatigato stomacho ad digerendū: nec ad
egerendum vlla necessitas subadderet. Exclu-
1.Reg.28 debatur ꝑfecto in illa comestione deceptio quā
phytonissa in Samuele Sauli fecerat/ ꝑmo regi
populi israelis: qm̄ si forma illa quam phytonis
sa/ nescio qua fictione Sauli fecerat ostendi ad
comedendū fuisset exacta: nullo modo potuisset
neq͂ quodcunq͂ machinamentū simile diaboli
co ministerio adinuentum. Et ne impij aut ma-
lefidi hanc in posterum calumniam potuissent
inferre: scilicet ꝙ incantationibus phytonicorū
aut ministerio demonū simile corpus aposto-
lis fuisset ostensum: saluator omnium deus/ tu-
torq͂ virtutum/ ꝓuidus in futura/ aliquid esibi
le comedere postulauit: veraciterq͂ comedit. Sz
nec pretereundum/ ꝙ tam discretus est cibus: vt
non panis/ non caro/ non aliquid aliud comesti
bile/ nisi tm̄ piscis assus ⁊ fauus fuisset apposit⁹.
Ueruntamen nec inepta opinione falleremur/ si
christū talia postulasse ad designandū sacramē-
tum magni mysterij arbitremur. Anteq͂ pate-
retur seu moreret/ atq͂ resurgeret/ cum lactucis
agrestibus comestus est assatus agnus: post re
surrectionem vero cum melle piscis est assus ob
latus. Agnus cum lactucis amaris/ refertur ad
patres veteris testamenti: qui viuentes in ama-
ritudine vite/ multas tribulationesq͂ passi/ ad lo
ca quasi tartarea descenderunt: vt ipsorum paf
sio in asso agno signata/ etiam moriendo lactu-
cis agrestibus adderet: dum nondū possent in
superna conscendere. Piscis assus post resurre
ctionē comestus/ noui testamenti fideliter fide-
les insinuat: quoniam si passio magna in assatio
ne ꝑstruitur: non limbus inferior/ sed gloria sup
na ⁊ ineffabilis dulcedo subsequit. Hinc est ꝙ fa
uus mellis asso pisci sociat. Sed agnus in terra
piscis in secretiori elemēto nascit ⁊ nutrit: vt ex
terra solida ⁊ firma sit passio: fluxibilis vero ⁊ ci-
to cedens signet in alio elemento. Agnus añ re-
surrectōem comest⁹/ ꝑ certitudinē velut res sub
iecta oculis capitur. Piscis vo post resurrecti-
onem esus in fide irretit: dū nō ꝯspicientib⁹ ocu
lis ham⁹ sub vnda añ rete laxat: vt passio sit i cer
titudine resurrectionis ⁊ glorie: meritū sit in fi-
de. Fauus siqͥdem mellis integer nō excussus/
fomentum ignis ⁊ dulcedinē portat: ⁊ quod lu-
minis est fomentum apum operatione/ dulcedi
nem habet inclusum. Nam celebrata gloria re-
surrectionis in capite/ illuminantur mentes in
fide. Unde dulcedo percipitur/ cum pius homi
nū intellectus fidei lumine illustratur. [Et cū
**manducasset coram eis/ sumens reli
quias dedit eis.** Cum manducasset coram
eis non manducantibus/ vt attentius manducā-
tem resurgentem a mortuis ꝯspectarent. Etenim
attentiores erant conspicere gesta christi/ non in
tenti ad esum: nec visus in plura diuoluebat.
Cum vero veraciter comedisset/ eis porrexit reli-
quias: vt ex eis edentes/ ipsum comedisse fierēt
certiores. Ex comestione siqͥdem assoꝝ agni et
piscis/ priscoꝝ atq͂ nouoꝝ signatur vnū esse me
ritum passionis: quoniā omnia prisca siue futu-
ra traijciūt in christum: ⁊ calicem ipse bibit oī-
um fidelium passionum. Et solus ipse pro omni
bus penas tulit: dans in seipso ꝑmiū omnibus
passionibus toleratis et tolerandis. Qz autem
apostoli comedunt simul cum christo agnū post
resurrectionē: reliquias sumunt cum christo/ et
sub christo/ ⁊ in christo: ꝑteritorum sanctoꝝ at-
q͂ nouorum/ ⁊ ipsorum passionum seu meritorū
indicit vna cōmunitas. Nos in christo ꝑstruit
sic agente: vt si gloria resurrectiōis accepta/ cer
tificauit infirmos animos ꝑ ea que sunt vere cō
munia indigētia: quoꝝ minime tentus erat: ita
nemo sua sanctitate in alta subactus/ condescen
sum deneget ad eos quos nouerit fluctuare.
Nec quia surrexit a vitijs/ adhuc eorum funicu-
lis irretitos animo claro despiciat: aut enim fuit
aut erit/ aut esse potuit de numero vinculatorū.
Nec nō ⁊ quod in vno fauente supna gratia cele
bratum est/ poterit ⁊ in altero similiter celebra-
ri. Qz vero ipe prius comedens/ apostolis de-
dit reliquias: ad similia que passus est ipse inui-
tat: vt si fecit nobis expediens/ ⁊ quod voluit: et
nos quod reliquum est faciamus. Unū est op⁹
passionis in Christo: reliquie sunt fidelium cete-
re passionis. [**Et dixit eis: Hec sunt ver-
ba que locutus sum ad vos/ cum ad-
huc essem vobiscum. Quoniā necesse
ē implere oīa que scripta sunt in lege
moysi/ ꝓphetis ⁊ psalmis de me.**] Ista siqͥdē su
pra exposita sunt: ⁊ necessitatē nō christo/ sed no
bis inesse dissertū ē. [**Tūc apuit illis sensū
vt itelligerēt scpturas.**] Supͣ scripturas exponē

do de seipso in itinere ipse interp̃tatus est: nunc
ad intelligendũ absq; vocali expositione aperit
intellectũ. Tunc ꝓtinus aptus est interior hoīs
sensus: cũ serene cognoscit que supra cōmunem
hoīm sensum sibi aut alteri demonstrantur. Pre-
cellit oīno donũ intelligentie doctrine collate ꝑ
verbũ. Porro etiã doctore nõ indiget: qui vt in-
telligeret dona suscepit. Equidē ⁊ in his que tra-
dunt in voce/ spũssanctus intelligendi gratiam
prestat: aliter eñ inanũ sonaret vox ipsa docen
tis. Sãctas quippe scripturas velatas magnis
mysterijs ꝑ se nemo conspiceret/ nisi singulariter
adesset intelligentie donũ. Et in veteri testamē-
to legimus ꝙ pluribꝰ vt intelligerēt sensum ape
Gen.39. ruit. Joseph cũ esset in carcere: vt somnia som-
niantiũ itelligeret / dona suscepit: ⁊ eductus de
carcere interp̃tatus est magni mysterij somnia
Dan.1. pharaonis. Danieli etiã dedit intelligentiã vt
somnia et visiones apte cognosceret. Solus de-
us põt sensum hoīm aperire: vt alta intelligēdo
conspiciãt. Non autē oībus deꝰ intellectũ ape-
rit: sed his qui auulsi sunt a sterilibus scientijs ⁊
delectationibꝰ prauis. Sic eñ dñs per esaiã di-
Esa.28. cit: Quē docebit scientiã/ ⁊ quē intelligere faciet
auditũ? Ablactatos a lacte/ auulsos ab vberibꝰ.
Sepe aũt que daturus ⁊ quibus est/ pro tpe atq;
loco reseruat: put dũ erãt israelis filij in egypto/
vt intelligerēt sensum eis nõ aperuit: quousq; il-
los diuisos ab improbis suo ducatu in manu
moysi ꝑ deserta trãsduxit. Juxta quod in deute-
Deut.29. ronomio legit: Et nõ dedit vobis deꝰ cor intel-
ligēs/ ⁊ oculos vidētes/ et aures que possent au
dire/ vsq; in p̃sentē diem. Malorꝝ quippe socie-
tas sepe fecit dona differri diuina: et loca deliti
arũ incolas suos diuinis muneribꝰ priuauerũt.
Dissecari a malis ⁊ agrestis hoīm vita/ ꝓcura-
uit intelligentiã arcanorꝝ. Et iuste precanti de-
dit dñs cor intelligēs salomoni. At vbi saluator
sensum eorꝝ ad clare intelligēdũ aperuit: oppor
tunitatē suorꝝ mysteriorꝝ in carne gestorꝝ secutus
adiũxit. [Quoniã sic scriptum est: Et sic
oportebat pati christũ: ⁊ resurgere a mortuis ter
tia die: ⁊ p̃dicari in noīe eius penitentiã ⁊ remis-
sionē peccatorũ in oēs gētes/ incipiētibꝰ ab hie
rusalē.] Sepe dixisse me memini nullã necessita
tē aut opportunitatē Christo dominari: alioqn
nõ ex misericordia/ sed ex iusticia ⁊ necessario ex
christo salus hoīm aduenisset. Nihil eñ ad pre
mium cogit/ nisi iusticia. Nihil opportunat ad
actũ/ nisi necessitas. Nec scriptura p̃acta de chri
sto/ ip̃m tã inacte pro nobis fecisse cogebat: cui
natura sup̃ferebat ip̃e/ nõ ip̃a vlla lege sibi: dñs
ip̃e scripture: scriptura nõ dña christi. Jdcirco
scriptũ erat/ quod esse scriptũ ipse fatet: qm̃ sic
erat ipse futurus: ⁊ q̃ fecit plene facturus. Pre-
nũcia erat scriptura sacra taliũ futurorũ: nõ tñ
futura p̃nũciatione illa venisse necessitate ꝯsta-
bat: vt christus ista nõ egerit/ ⁊ passus fuerit/ qr
scriptũ: sed qr talia facturus erat / ideo lõge vel
de ꝓpe añ ꝓphetatũ. Nõ eñ gratis redēpti es-
semꝰ: nec a libera volũtate/ s; a necessitate patien
tis. Attamē quod scribit factum opportunitate:
nõ ad redēptorē / sed ad redēptos potiꝰ referat.
Quãq̃ tñ scp̃tũ sic sit: aliter ꝙ sic ip̃m fecisse po-
tuisse credamꝰ. Proinde pati ⁊ resurgere a mor-
tuis tertia die/ solu; volũtas fuit agētis. Oppor
tunitas vero extitit liberandi damna patientis.
Predicatio penitētie noīe suo ⁊ remissionis pec
catorũ in oēs gētes/ opportunitas est iusticie ho
minum. Et misericordia creatoris/ nõ aũt hoīm
neq; redēptoris: qm̃ nullus illa necessaria oppor
tunitate penitētia; agit: aut christꝰ pctã remittit
vt aliter fieri nequeat: sed iusticia necessario peni
tentiã exigit: ⁊ remissor iustꝰ libera volũtate pec-
cata remittit: vt si futura est salus/ oportet ꝑ pe-
nitentiã dei iusticiam p̃uenire: peccatorꝝ vero re-
missio ex dei ꝓmissiōe subsequit. Apertiꝰ v̄o in-
terpretatũ opportunitatis verbũ congruitatē so
nat: vt ex partē redēptoris atq; redēpti credamꝰ
pacta cõgruere. Qm̃ sic oportet fieri/ congruitate
vtriusq;/ nõ necessitate moriētis atq; resurgētis.
Penitētia diffundēda in oēs gētes v̄bo clama-
tionis oēs deliquisse demõstrat: vt si ad oēs peni
tētia sit dicenda/ in omnibꝰ fuisse culpã vrgebat
iniq̃tas: necnõ ⁊ oēs posse ꝑ penitētiã saluos fie
ri/ nõ esset ambiguũ: cũ statim adnectat remissio
peccatorꝝ: que nec plus debet iudeo/ q̃ eis q̃ gen
tilitatis noīe distinguũtur: aut a q̃bꝰ iudaicꝰ po
pulus circũcisione atq; lege secernit. Omẽs eñ
peccauerũt ⁊ eguerunt remissione peccatorꝝ: si ad
christũ ꝑ penitentiã cõuertant. Que velut con-
scie magnorꝝ ⁊ innumerabiliũ scelerum ne despe
rent: eis christus peccatorꝝ indulgentiam repro-
mittit. Jn noīe porro ipsius hec fieri Christꝰ ipse
decernit: qm̃ ex noīe iesu salus indicit angelo dis
serente: magis vero potestatiue salus efficit: qm̃
sibi a patre omnis collata potestas. A hierusale;
sit huiscemodi predicationis exordium: vt myste
rio finis primordia p̃dicationis cõueniant. Hie
rusalem terrestris/ visio pacis dicit: illam vtiq; fi
gurans vbi interminate pax vera tenet. Necnõ
v̄bũ ad eternã cõmonefaciēs pacē/ in pace vtiq;
suscipiendũ est. Carēs pace/ docēs ex ira/ cani si-
milis est: inq̃etus vero auditor quod dicit/ repu-
tat importunũ: ⁊ insanit vbi doctrina edicit sani
or. Ad firmiorē v̄o noticiã pactorꝝ [Dicit eis
iterꝝ iesus: pax vobis.] Pacē sepe replicat: qm̃
nihil in cordibꝰ hoīm suauius: nihil in moribꝰ
aptius: in virtute nihil altius: in beatitudine to-
tum erit quod possidebimus. Qm̃ supra dixerat
p̃dicare oportere penitentiã ⁊ remissionē pecca-
torum in oēs gētes: ilico ip̃a die resurrectiōis su-
os ap̃los applicat destinatui: sicut extitit desti-
natus a p̃re/ dicēs: [Sicut misit me pater/ ⁊ ego
mitto vos.] Ac si apte dicat: Sicut me p̃r misit
mũdũ actiōe redimere/ atq; docere ad supos viã:
vite nouã cudere legē: mores hoīm renouare: vo
care pctōres ad pniam: p̃stare omnibꝰ gētibꝰ re-
missionē oīm pctōrꝝ: sic mitto vos hec palã face
re vniuersis: vt oĩs etas et sexus/ oīs natio cete
riq;/ ppl'us insignis atq; plebeius/ ad sup̃nã vitã
idolatrie sup̃stitione/ seculi vanitate relictis: fide

spe/ charitate/talibus stipulationibus mouean-
tur. Sed nec autoritatē hanc noluit innotesce-
re: veritatē ꝛ potestatē indulgendi dedit homini-
bus: qui defossos in sceleribus ad optima reuo-
cabāt: ne qs causaret nolle conuerti/si ꝑsonaliter
christū nō posset adire. Proinde vicem suā chri-
stus apostolis cōmisit: magis aūt ꝑcauens / ne
aliter qs a criminib⁹ relaxaret: aut quis sibi cre-
deret peccata remitti: ꝙ spiritussanct⁹ interne de-
cernat. In virtute spiritussancti auctoritatē inui
Joan. 20. sibilem prestat. [Hoc cū dixisset: insufflauit ꝛ di
xit eis: Accipite spiritūsanctū: quorū remiseritis
peccata/remittūtur eis. Et quoꝝ retinueritis/re-
Gen. 2. tenta sunt.] Inspirauit in primo hoie spiraculū
vite: insufflat nūc spiritū optime vite: necnō ipse
resurgens a mortuis spiritus resurrectiōis insuf
flat. Mos est benefici ea que nuper accepit / cō-
municare cū charis. Et ꝗuis spiritū tunc resur
rectionis non dederit: spiritū prime resurrectio
nis indulsit: vt homo posset resurgere a peccatꝭ.
Hac ipe nō resurrexit: mori em̄ ī peccatꝭ ipse nō
poterat: in quibus ꝛ oēs morimur: a quib⁹ vt re
surgamus/insufflauit ꝛ spiritū: in cui⁹ virtute fie
ret remissio peccatorum. Quorum peccata remi
seritis/remittunt eis: vt nisi resurrectio ista ꝑce-
dat/secūda ꝑueniat in tormētū. Ordinate aūt fa-
ctum est: vt ad remissionē et retentionē peccatoꝝ
ꝑcedat largitio spiritussancti: vt nūꝙ aliter cre-
dantur peccata remitti aut detineri ab hoie vin-
cto: nisi prout vtrunqꝫ aut alteꝝ spiritussanctus
effecerit. Qm̄ non est vinctus homo qui remittit
vl' detinet vincula peccatoꝝ: sed qui de supernis
solus nouit incognita per hoies hoīm corda: et
quāta cōtritione ꝛ attritiōe corda terant indece-
pte cognoscit. Falluntur sepe ꝙplurimi/ sibi re
mitti peccata gaudentes: cum verbū absolutio
nis/ꝛ manuū impositionē acceperūt ab his qui
sacerdotio potiunt: quibus spiritussanctus desu
per nō indulsit: qm̄ vidit abscōditū in corde cri-
minosi defectū: quē ꝗ ꝑerat in terra / penitus nō
aperit: aut forte de spiritussancti licentia debito
plus ꝑsumpsit. Trutinare iustis ponderib⁹ ho-
minum scelera atqꝫ cōsciētias ipsoꝝ mole cōtri-
tas non hominib⁹ datū/sed sibi reseruauit altis-
simus. In fide agimus in ista ecclesia militātes:
sed in certitudine nos agit omnipotēs. Igit cō-
sulte atqꝫ mādato factū est nobis: vt si spiritus-
sancti virtute ꝑcedente fit remissio peccatorū: ꝗ
autoritate fungi se gaudet/secus quā spiritūsan-
ctum pie crediderit velle/peccata ꝛ crimina non
remittat siue retineat: nec credat posse plus ī vo-
ce proficere/ꝙ sine voce spiritus ipse ꝑficiat. Et
propter pietatē in reū/ quē videt suis pedib⁹ pro
uolutū: impietatē non exerceat in deū/quē desuꝑ
habet iustissimū: quod fieret/si faceret quod face
re iustissimus nollet. Nouerit primo se anteꝙ su
per reū decernat: si autoritate debita fungit: si
plene deprehēderit crimina criminosi: ꝛ signa re
cognitionis in reo ad facultatem aspiciat: ꝛ tunc
sniam ꝓferat siue suspēdat. Re⁹ aūt cū cert⁹ esse
nō possit quid in eū sacerdos efficiat: ꝛ quāta sit

per eum descenderit benignitas spūssancti: sta-
bit in fide suspensus: semetipm̄ certa ratiōe deꝑ-
hendens: si quāto dolore ꝑfundit male gestoꝝ:
si adhuc in anima ꝑludit tenebrosa imago: si ꝗd
pati velit ꝛ illa nō cōmisisse: si quā disponit ad-
uersus futura cautelā: si quibus operibus aut
quā patratoꝝ sanxit emendā: ꝛ si quod est oīs
facultatis ī se agere preintēdit: ꝛ iuxta hec aut se
cus spiritussancti grām aduersus se credat ꝓpi-
ciam atqꝫ remotā. Hec dumtaxat cōgregatis di
scipulis absqꝫ thoma dicta cōspicimus. Ideo se-
quitur: [Thomas aūt vnus de duodecim Joan. 20.
dicit didimus/nō erat cū eis quando venit Je-
sus.] Istud dispensatiue factū agnoscimus: vt
vni⁹ absentia certior in posterū redderet ꝑsentia
saluatoris: ꝛ ad sanctaꝝ cicatricū inuitaret pal-
patum: qui presens in die resurrectionis non fue
rat: ꝛ sua hesitatio post resurrectionis certū ꝑco-
nium nostrū hesitare propellit: nec ob impieta-
tis pertinaciā se dixit/nisi viderit crediturū: sed
ob regimen spiritussancti ordinātis cōmoda po
sterorum: ꝛ ob vehementiā amoris quā gerebat
sciendi resurrectionis huiuscemodi veritatē. Se
pe vehemēs amor ad aliquid nōdū adeptū delu-
di timens/credulitatē adhibere retardat: sine ex-
perimēta siue signa subueniāt. Sed pie recōpin-
gendus est iste: nec immerito caruit ꝑmordio re
surrectionis: quoniam non erat ipse cum ceteris
quādo iesus apparuit. Semper multationē pa
titur a cōmunitate secerni: ꝛ communitati debi-
ta premia singulariter gradiēs non accipit. Qui
cum reuerteretur ad cenobium sanctum/a cōfra-
tribus audiuit: [Uidimus dominum.]
Bona denunciant contigisse fratribus cōgrega-
tis: quia fere inexplicabile dicitur / ꝙ bonum et Psal. 132.
ꝙ iocundum sit fratres habitare in vnum. Quā
bonum vt dicunt: vidimus dominum. Et quāꝙ
singillatim adesse possit hominib⁹ bonitas: pre
fertur tamen que cum multis habetur: ꝛ ad con
firmationem eorum que singillatim videntur in
cautione referuntur: ꝛ ipa celebratur experiētia
resurrectiue nouitatis: ꝛ in ipa fiunt palpatiōes
et gaudia/ꝛ ostēsiōes belloꝝ/ꝛ potestatiua come
stio/ꝛ datio spiritus in remissionem fidam pec-
catorum atqꝫ culparum. Sed Thomas hec au-
diens pie dolet: irasciturqꝫ sibi ꝙ in tali visione
non fuerat ipe cum ceteris: crediturum se dene-
gat resurgētem: nisi aspiciat visu/ palpet ꝛ tactu.
[Inquit enim: Nisi videro in manibus
eius fixurā clauoꝝ: ꝛ mittā digitū meū in locum
clauoꝝ: ꝛ mittā manū meā in latus eius: non cre
dam.] Supra diximus vnde Thomas volebat
a tarda credulitate detineri: quem aut credimus
ꝓphetam/aut oīno dotem resurrectionis igno-
rantem. Si ꝓpheta/ ꝑnouerat forte christum re
seruaturum in corpore cicatrices: sed magis to-
talis resurrectionis ignarum: que omnem de-
fectum innatum atqꝫ illatum in corꝑe beate re-
surgentis excludit: quāꝙ miraculose mystice ab ī
ꝙ derogatione beate resurrectionis credamus
ipsas christum in suo corpore reseruasse. Mira

presumptio huius hominis: qui nisi ex pacto credere non disponit. Seruus dño/discipulus magistro/creatura creatori/hō deo conditionē indicit. Nec christo per fidem coaptare se satagit: nisi prius experientiam proroget. In fide agimꝯ: in fide nostra sunt pmia. In fide pro premijs initia meritoꝝ. Ratio ⁊ fides ad merita nō conueniunt: Fides et experientia incremēta excludunt sublimiū premioꝝ: et nihilominus nisi aliquid experientie ad fidē preuiū non obueniat: fidem dictis omnino adhibere recusat. Sed hoc factum nouimus: vt ad quod est vere puiū fidei/a fundamento fidei doceremur. Proinde sequit. [Et post dies octo iterū erant discipuli cōgregati/ ⁊ Thomas cū eis. Venit iesus clausis ianuis/ ⁊ stetit in medio: ⁊ dixit eis: Pax vobis.] Sepe tractata iterare non expedit: sed numerus dieꝝ venit in causa: qui ob hoc octauꝯ describit: in quo christus hesitāti Thome subuenit: quia octaua est regnātium/vbi fides omnino ex perpetua visione cessabit. [Deinde dicit Thome: Infer digitū tuū huc: ⁊ vide manꝯ meas: ⁊ affer manū tuam/ ⁊ mitte i latꝯ meū: ⁊ noli esse icredulus/ sꝫ fidelis.] Vide pfundū clemētie saluatoris: vt quod discipulꝯ ⁊ seruꝯ sibi p cōditiōe pfixerat/ exequit mgr ⁊ dñs: q̄si legi quā hō effecerat/voluerit subiacere: sꝫ sīq̄dē volūtate: quia sic eū curaturꝯ/in illo posteris puisurus ante preuiderat: sicq; inpletꝯ aduenerat. Id Thome ostendit quod supra discipulis: quanq̄ ad singulare Thome decretū singulariter ipse puiderat: cū ad manus palpādas digitū / ad latꝯ manū eius exposcit. Quod vtrum Thomas tetigerit/scriptura nō explicat. Magis pie tamen credimus inspexisse: atq; ad omnipotentiam verbi dñi saluatoris potēter discipulum in fide subito suscitatum. Neq; fas est credere foramina in illo corpore remansisse: sed diuina prouidentia taliter cicatrices que discipulis potuissent ostendi: et ad confusionem impiorum atq; maloruꝫ cum omni corporis gloria vsq; in futurū iudiciū reseruari. Et plus in hac parte mihi subuenit ecclesie pia credulitas/q̄ q̄rūcunq; scripturarū autoritas. Reuocauit Christus hoc argumento ab infidelitate discipuluꝫ: ⁊ cōmonefecit dissertione verborū/dicens: Noli esse incredulus/ sed fidelis. Non immerito / sed necessario esse icredulū dominus dissuadet. Habet eñ incredulitas adnexa supra modū horrenda pericula: vt q̄ est icredulus/sit etiā ⁊ rebellis. Unde moyses ad aq̄s ꝯtradictionis populū ap-
m.20. pellauit incredulū ⁊ rebellē/dicens: Audite rebelles ⁊ increduli. Sed ꝯuis in serie verboꝝ pmittatur/rebelles: in rei veritate rebellio ab incredulitate causatur: vt prius in fide minoretur aut in toto deficiat/q̄ rebellat. Rebellare aūt deo ē aduersus seipsum diuinū excitare furorē: ⁊ iustā puniciem pmereri. Rebellat ptinus q̄ non sane credit: qui directionibꝯ iustis verbo cōtradicit ⁊ facto. Et festinatiore morte multatus est aaron: et terre pmissiōis sibi est denegatus introitus: eo q̄ ori dñi pbat incredulus. Unde dñs ad moysen de aarō dicit: Pergat aaron ad populos suos: nō eñ intrabit terram/quam dedi filijs israel: eo q̄ incredulus fuit ori meo ad aquas cōtradictionis. Et moyses populo incredulitatē improperat q̄ non crediderūt exploratoribus/qui fructꝯ attulerāt de terra pmissiōis: et quodāmō pauefactio desierat. Propriū ē incredulitatis ad agēda tepiditatē inducere/ necnō pauefacere inexpertos. Rectis actiōibus caret incredulus: ⁊ nescit quo tramite agendū suscipiat: et hesitās tremebūde infideliter operibꝯ se prestabit. Sic eñ scptū est: Qui incredulꝯ est/infideliter aget. Et abacuk: Qui incredulus est/ non erit recta in eo anima eius: vt nec recta sit in intellectu veritatis anima: nec affectuꝫ iuste dilectionis habeat: quē incredulitas despicienda cōpressit. Et incredulis nō in celo pars/sed in stagno igne ardente ⁊ sulphure: quod est secunda mors. Ac p hoc irrefragabili argumēto pcipit: q̄ incredulitate depulsa deceat esse fideles: qm̄ oculi dñi pietate ad fideles terre ferunt. Et hic ⁊ vbiq; multū laudabitur vir fidelis. Firmatus dissuasiōe atq; psuasione discipulus: ⁊ absq; q̄ aliquid eū scriptura fecisse cōmemoret/Christo respondisse testatur: Dominus meus et deus meus. Hec cōfessio in eā qua facta est veritatem/omnem incredulitatis exclusit errorē: cū ipsum christum in carne resurrexisse conspiceret alta fide innixus: etiā eū deū suum et dominum fateretur: seipsum mente arguens q̄ de re tam vera diu hesitauerit. Sed priscoꝝ dubiū cū huiuscemodi argumenta sumpsissent/posteroꝝ corda in fide solidauit. Jesus aūt solidato hesitanti discipulo/de fide magna disseruit/dicens thome audientibꝯ ceteris: [Quia vidisti me thoma/credidisti. Beati q̄ nō viderūt ⁊ crediderūt.] Thomas vidit ⁊ credidit: propter quod ⁊ locutus est. Nisi vidisset/non credidisset: si non credidisset / nec locutus fuisset: dñs meꝯ et deꝯ meus. Nec ipm i parte orbis sibi cōtingēte/vsq; ad effusionē sanguis ⁊ mortē corporis pdicasset. Sed q̄d vidit? Carnē dumtaxat. Quid cōfessus est? Sup oīa excedēs quod oculꝯ ipe cōspexit. Nā deitatē ex carnis visiōe videtur fuisse cōfessus. Sed nec inspecta etiā icorruptibilis caro/ad deitatē pstauit assensum: ꝯuis dicat aplꝯs: Inuisibilia eñ dei a creatura mūdi p ea q̄ facta sunt/intellecta cōspiciunt. Diuersi eñ sunt harꝝ scripturarꝝ sensus. Aliud ptinus i mēte thomas aspexit/operante sibi gratia dñi saluatoris: vnde credulitas in seipso reuiuiscere cepit: ⁊ altemotꝯ eructauit altissimū vbū. Sed q: in illa carne resurrectionē pfectā illustrata mēte cognouit nō humanitatis aut carnis vtuti / sed deo viuo ⁊ vero tribuit. Idcirco in extasi q̄si factꝯ/in hec vba pripuit: Dñs meꝯ ⁊ deꝯ meꝯ. Uerūtñ subrogatis argumentis venit in fidē. Idcirco dñs beatificat omnes credentes primitiuos/q̄ argumēta nō habuerūt: Necnō ⁊ posteros/q̄ carebunt: qm̄ remotis rationibꝯ ⁊ argumētis fortitudo fidei pamplius inclarescit. Porro beatitudo ista patres pmitiuos ⁊ ad christū posteros vere credē

Marginal notes (left): m.20. — lis.8. — m.20.
Marginal notes (right): Ibidem — Deu. 1. — Esaie. 21. — Abacuk. 2. — Apoca. 21. — Psal. 100. — Prouer. 28. — Roma. 1.

res iclusit: Quis sub pterito tēpore sit facta ꝑla-
tio. Multa signa facta in cōspectu discipulorum
ad resurrectiōis argumentū ioannes euāgelista
cōmemorat/que in suo libro scpta denegat esse:
sed euāgeliste alij iam descripserant: ꝛ si non oīa
imponit asserēdi silentiū similiter ꝛ disserēdi: ne
q̄ psumant in euāgelio ponere/quod notarij euā
gelici nō scripserūt. Et quāq̄ multa aila / tñ non
scripta: ꝛ si nō scripta/ explanatio inhibet: cū pia
fides absq̄ piculo possit illa multa sub nube cō-
plecti. Sed hec ꝛ oīa que de christo sunt scripta
in hoc fine conueniūt: ꝛ totius scripture hic ē ter
minꝰ vltimus constitutus: vt credamus q: iesus
incarnatus/natus/ cōuersatus/passus/mortuus
et sepultus/regressus ab inferis/celūq̄ conscen-
dens est vere filius dei. Et credētes nō simꝰ im-
meriti: nec fides suijpsius ipsa finis: sed vitā ha-
beamus eternā in noīe eiꝰ scz crediti iesu: ab eter
no filij dei/ ab eterno pro nobis in tēpore filij ho
minis facti: salutēq̄ sic penaliter ꝛ strenue ope-
rati: vt salus oīibꝰ vere credētibꝰ in noīe eiꝰ to-
ta ꝛ pfecta in eternū ꝑueniat. Argumentis mul-
tis erat declaranda hec nouitas: ꝙ corpus a se-
pulchro et ꝙ anima recessit ab inferis: nec dece-
bat semper delitescere / qui sui noticiam venerat
cōferre mortalibꝰ. Proinde [Jesus se mani-
festauit ad mare tyberiadis.] Tēpus/actus/locꝰ
testes ꝛ modus hoc mysteriū magnū in fide atq̄
in moribꝰ clamant: cū eternus voluit humana-
tus i tpe fieri: oīa que deinde gessit/fecit i tpe: nec
non et momenta tēporis nostris vtilitatibꝰ per-
agit. Et tēpus addit ad tempus / vt sit omnino
posterius quod sequit ad prius: ꝛ amenioribus
beneficijs vernat tēpus quod sequit/ꝙ quod di-
cimus pterisse. Unde cum Jesus iam se pluries
resuscitatum apostolis ostendisset: locum dum
taxat non personam diuarians: vt locus ad ma-
re tyberiadis penitus diceret manifestauit se/nō
aliū: nam idem in omnibus christus. Sed an ad
oculum/an ad intellectū/an ad vtrūq̄ manifesta
tionem factam cognouimus. Ad oculum porro
facta est: cū vere verum suum corpus oculis di-
scipulorum obiecit: nō aliter obuelatum aut effi-
giatū/ꝙ quod de sepulchri theca retraxerat: in-
tellectui vero per fidem innotuit. Non em̄ Joan-
nes dixisset dñs est: nec Petrus solidus corpe se
donasset fluido elemēto submergi non pauidus
nisi animo per fidem esse dominū cognouissent.
Sed quibus ꝛ qualiter se dñs manifestat p fidē/
scripturas veteris testamenti ꝛ noui ad vtilitatē
nostrā pariter conuertamus: vt tēporali manife-
statione phabita cōsequamur eternam. Jn psal
Psal. 79. mo siquidem legimus: Qui sedes sup cherubin:
manifestare corā effraym / beniamin et manasse.
Jn his tribꝰ hominibꝰ ab origine noīm ꝛ ex ge-
stis bonorum vniuersitas designat: quibꝰ in hac vi
ta manifestatio diuina cōfert. Nō dixerim illam
oīo que reseruatur in patria: nec illā que per con
tēplationis studium quadam ineffabili gustata
dulcedine/superegatiōis dono multis cōcedit:
sed illā que fidei ꝛ aliarum virtutū ope infert: vt hec
sit dei oīmq̄ rerum manifestatio/ipius ꝛ ipārum iuxta
capacitatē perfecta ꝛ inhesitata cognitio. Horū
vero triuz post natum legimus beniamin: i cuiꝰ
partu sua mater extrema vite suscepit. Quāobrē
cū aliter a moriēte matre: a patre vero beniamin
scz filij dextere nomen accepit. Porro filij dexte-
re hi sunt: q̄ oīa que faciūt aut querūt/ad amo
rem supernorum referunt: vt nihil velint agere/ha-
bere vel querere/que non patrie superne conueni
ant. Superna patria in designatione sua dexte-
rā tenet: sinistra vero patriā terrenā ꝛ infimā p-
fert: quod in situatione iudicij extremi satis aper
te cognoscitur: cū electi ad dexterā/reprobi ad si-
nistram ordinant. Et de regina/ scz ecclesia or-
thodoxa dicit: Astitit regina a dextris tuis i ve- Psal. 44.
stitu deaurato. Jgit q̄ filij sunt supne patrie/ ter
rena despiciunt: ꝛ ne quomodolibet tēporaliter
implicent/tota virtute cōtendūt: ꝛ solū ad ea que
virtutis sunt/ satagunt. Atq̄ ꝛ ipe beniamin alia
interpretatione virtutis filius appellat. Natura
li nēpe more fert filius in parētē. Etem̄ oīs ho
mo sic creatus est: cum diuinā in se suscepit ima-
ginem/vt in virtutē velut in matrez inconuulsibili
amore feratur. Siquidem filij paruuli existentes
materno lacte alunt: donec solidiori cibo fuerint
aptiores: ꝛ excubāt ad maternas mamillas solli
cite/ploratus atq̄ singultus cū fuerint terminā
tes: ꝛ abstergit mater in filijs sordiūculas incau
te cōtractas: ꝛ decātat fescenninos sepe sepius vt
quiescant: ꝛ pannis frequenter inuoluit ꝛ fascia/
ne tenella mēbra ledant. Jrrephēsibilis mater ē
virtus: ꝛ tales filios parit. Hoc em̄ est pmū esse
virtutis: vt sine iusta reprehēsione cōstituat. Et
nutrit lacte paruulos: eos videlicet qui nonduz
perfecte spiritualia sapiunt/sed gliscunt. Quod
ꝛ apostolus paulus in virtute constitutus nutri
tor/sic suos in christo filios nutriebat/dicēs: Et 1. Cor. 3.
ego fratres nō potui vobis loq̄ q̄si spiritualibꝰ/
sed q̄si carnalibus: tanq̄ paruulis in Christo lac
vobis potum dedi/nō escam: nondum em̄ pote-
ratis intelligere: sed nec nūc q̄dem potestis. Est
em̄ lac virtutis prima eruditio fidei: vt in christo
perfecte credat. Et hi paruuli sunt in Christo q̄
credūt in ipso/nōdū ex aīo tēporalia cōtēnentes:
nec ex eis subortas cōtentiones effugiūt: ignorā
tes q̄d sit vere abdicationis mysteriuz: et q̄ sit ad
christū plena cōformitas: ꝛ post hāc vitā q̄d pa-
riat. Spirituales vero filij: quibꝰ solidiorē escam
virtus cōtribuit / sunt qui non pro visibilibꝰ bo
nis vsq̄q̄ cōtendūt. Habet ipa v̄tꝰ climaticos
filios: nec eos q̄ in infimo gradu gradiunt despi
cit: si ad altiores velle ascendere ipsa cognoscat.
Sed puuli ad mamillas virtutis excubāt: vt p
capacitate alant. Et mūdi miserias terminant:
cū i v̄tute leticiā cōsolatiōis accipiūt. Quod si-
bi ꝑuenisse dauid psalmista fatet: Secūdū mul- Psal. 93.
titudinē dolorum meorū in corde meo/cōsolatiōes
tue letificauerūt aīaz meā. Nō em̄ tā varia ē mul
titudo dolorum/ ꝙ illam cōsolationē virtutis quan
titas nō excedat. Abstergunt filij a sordibꝰ a vir-
tute: primū nanq̄ officiū est virtutis/a continētia

tergere lachrymis. Cantat corã paruulis fesceninos alma mater pcurãs ipis optatã requiẽ: cũ p amore supne pñe suadet oia tolerare: atqꝫ quietos in ipsa ꝛ p ipsam in seipsis ꝛ ad alios fieri: vt nil peruersum pcedat ab eis. Hoc per Esaiã sũma virtus enunciat: Quiescite agere puerse. Rememorat interdũ fescenando hec pia mater eos quos ab exordio aluit: ꝛ quãta passi fuerũt sepe decantat: ꝛ quã palmã fuerint assecuti deducit i carmẽ: vt si q̃ppiã aduersi prouenia/pati ẽtiã habeãt ex exẽplis: ꝛ pamplius habeãt ex pmissis. Et eos inuoluit pãnis: sicut vite autor mũdo moriturus nascẽs/inuolutus est in natiuitatis exordijs. Panni ptin⁹ sunt ipse humane vilitates atqꝫ miserie: quib⁹ etiã inuite inuoluimur: quas semp virtus ante oculos nostre mẽtis p consyderationem statuit: ꝛ ne supbiendo labamur fascia perseueratie circa suos filios illos stringit. Sed silentio nõ pretereat: q̃ nascẽte beniamin mater in partu morit: et ipse dextere siue virtutis filius nuncupatur. Astant due matres/carnis videlicet ꝛ spiritus. Mater carnis/caro est: mater ꝟo spiritus est virtus: vna per naturã/altera p grãm cõstituitur. Una suscepto humano semine/altera fit semine ꝟbi. Per vnam peccatores mũdo nascimur: p alterã iusti ficamur. Sed cuꝫ in virtut̃ filiationẽ transimus per gratiaꝫ: id fit vt moriat in nobis quod premebat p corruptam naturaꝫ. Ac p hoc quotquot in beniamin designant: merito in presenti p altitudinẽ cognitionis/in futuro p actũ fruitiõis/diuinã manifestationẽ suscipiunt. Manassen vero natũ legimus in egypto a sancto ioseph post suarũ tribulationũ laudabile cõplemẽtũ: vt in ortu ei⁹ ipe pater ex re nomẽ dederit: appellans eũ Manasses/dicẽs: Obliuisci me fecit deus oim labor̃ meor̃/ꝛ domus patris mei. Proinde Manasses obliuiosus interpretatur. Non omnis obliuio bona: sed illa quã scriptura sacra cõmendat. Dicebat se oblitũ Joseph suor̃ labor̃ domusqꝫ paterne. Quod si hec obliuio bona non esset: tantus patriarcha nunq̃ ista dixisset/ glorianter obliuionis filio nomẽ dãdo. Non autem mentis obliuionem credamus/que memorie defectum importat. Nam si oblit⁹ erat labor̃ domusqꝫ paterne/quõ noiabat: cũ nihil determinata sentẽtia de preteritis loq̃ possit lingua/nisi quod ei dicat fixa memoria? Si ꝟo p̃terita referebat: quomodo oblitus erat? Si obliuionem fieri dicimus malor̃ adeptione bonor̃/ꝛ bonor̃ adeptione melior̃: velut si quispiam infirmus sanitatẽ assequit/infirmitatis dicit oblitus: nõ q̃ interdũ nõ habeat in memoria: sed q̃ sanus nõ patit in persona: ꝛ nihilopẽdit/ridẽsqꝫ illã cõmemorat/ꝟa corporis sanitate pfungẽs. Et velut miles in regẽ electus non obliuiscit militaris status: sed velut oblitus illũ paruipendit in potestate regia constitutus. Sic qui diuinam manifestationem assequi concupiscit: obliuisci oportet oim terrenor̃: in quibus labor est/ꝛ afflictio spiritus: ꝛ bonor̃ temporalium/adeptione virtutũ/ꝛ spe firmissima supernorũ. Sic spiritus sanctus per os dauid futurã inuitabat ecclesiaꝫ: Audi filia ꝛ vide: ꝛ inclina aurẽ tuã: ꝛ obliuiscere populum tuũ et domuꝫ patris tui. Est ꝛ obliuio que sensum remissiõis peccator̃ cõsequit: scꝫ iniuriarum illatar̃ a proximo obliuisci posse. Pat miserũ culmen ista nanciscit: ꝛ quanto in hominibus rarior/tanto perfectior: et si nõ abraderet penitus a memoria: fel tamen amaritudinis nõ persistat in aĩa. Uelut eñ oblitus habetur q̃ sic se habet ad ledentẽ proximũ/sicut ad non ledentẽ: sed gratior/si sicut ad diligentẽ. Etiam ipsuꝫ effraym in egypto natũ scptura cõmemorat: cuꝫ statim nato ex re pater vocabulũ dedit/dicens: Crescere me fecit deus in terra paupertatis mee. Satis creuerat in egypto Joseph: quã terrã sue paupertatis appellabat: pro eo q̃ vẽditus a fratribus/ab egyptijs emptus/illã intrauerat. Sine crimine in carcere positus/nõ de pprijs sumptibus stipẽdia vite captabat: sed intãtũ diuina prouidentia creuit/ vt egypti saluator et dñs diceretur. Proinde secundo suo filio effraym nomẽ imposuit: qui lingua nostra interptat accrescens. Sed que sit vera crescentia/christi veram manifestationẽ merito sue actionis expectans: sacra volumina perscrutemur. Crescit in anima fides trinitatis in presagium liberationis eterne: prout in somno vidit existẽs in carcere pincerna pharaonis: Uidebam inq̃t corã me vitẽ/in qua erant tres ppagines/crescere paulatim in gemmas: ꝛ post flores vuas maturescere/calicemqꝫ pharaonis i manu mea. Tuli ergo vuas: ꝛ expssi in calicẽ quẽ tenebã: ꝛ tradidi poculũ pharaoni. Uitis hec est diuina ꝛ vna substãtia: in qua tres ppagines sunt/scꝫ tres persone eiusdẽ substãtie eiusdemqꝫ nature: que in semetipa incõmutabilis manẽs/paulatim corã ꝟe fidelib⁹ crescit i gẽmas/id est in sancta desyderia: ꝛ in flores/id est i opera manifesta: et vue maturescũt/cũ fruct⁹ nr̃i operis ad pfectũ pueniunt: exprimunt/cũ segregatur vinũ ab acinis: videlicet cum iusticia secernitur a peccatis. In calicẽ fundit: cũ fit iusticia i certa mensura. Et offert pharaoni: cũ seruus suo domino in placitis actionib⁹ seruit. Necnõ et in christo: q̃ est vit̃ vera/ipo dicẽte: Ego sum vitis vera: tres propagines sunt tres videlicet substantie in vna psona: deitas/aĩa ꝛ caro. Et tres hominũ status tẽdẽtium in salutẽ/ velut ppagines a vite ab ipo pgrediuntur: qui augmento virtutis in anima iusta inuisibiliter crescũt. Crescit etiã is/qui se deo dicauit in paupertatis amore: vt in spũalib⁹ eternisqꝫ diuitijs augmenta maiora suscipiat: vt eo magis diligat pauperẽ fieri/q̃ cupidus locupletari. Sic eñ de seipo ioseph patriarcha dicebat: Crescere me fecit de⁹ i terra paupertatis mee. Crescit q̃s i pauptate: cũ eã habẽdo pl⁹ diligit. Crescit q̃s i pauptate: cũ quãto i illa volũtate parator atqꝫ a terrena ope expeditior: tãto impdabiles virtutũ diuitie paugent. Crescit homo spe firma in eternis diuitijs: quanto hic plus deficit a tẽporalibus bonis. Ordinauit eñ aũ oipotens multos per tribulationes ꝛ aduer-

Esa. 1. | Psal. 44 | Gen. 41 | Gen. 41 | Gen. 41 | Gen. 40 | Psal. 44 | Gen. 41

sa plus crescere: qm̄ ꝓpriū est virtutis / aduersitatibus ꝓsperari. Unde de filijs israel legit: ꝙ ꝗto magis opprimebant: tāto magis multiplicabātur atqꝫ crescebant. Optime radicata noscit virtus / que crescit inter aduersa: et dū seueri fluctus insurgunt / in altiora ipsa consurgit. Et ex sacris gestis accepimus ex inundatione aquaꝝ arcā in sublime perlatā: vt quāto magis aqua excelsos mōtes excesserit / tāto arca ipos precellerit: quod significatiue traijcit ad examen virtutis: vt virtꝰ tūc superferat / cū ad ima deiecta cōspicit: tūc per amplius crescat / cū oppressa videtur: tūc attollatur ī altis / cū videt circūdata ꝓcellis: crescit oīs ꝗ fideliter in tēplo dei ministrat. Et hocipm̄ est crescere / quod et fideliter ministrare: hocipm̄ ministrare facit et crescere: prout de ipso Samuele legit: ꝙ creuit et dn̄s erat cū eo: qꝛ fideliter ministrauit in tēplo corā hely: cui mater obtulerat: et ipe iā oracula diuina susceperat. Sed nec qꝛ mole corporis creuerat / deus erat cū eo: quāobrē cū gigantibꝰ magis ipse fuisset: sed qꝛ creuit in virtute cū tēpore nobilius / ꝙ in tempore cū ṽtute. Proprium est electoꝝ ad diuinam manifestationem spectantium: vt plus in eis virtus crescat ꝙ tēpus: et in tēpore magis fiāt virtute proceres ꝙ corpore ꝑcellentes. Quod Job ad amicoruꝫ obiecta respondens: incrementū virtutis / nō corporis augmētū apposuit / dicēs: Ab infantia creuit mecū miseratio. Querit etiā iustꝰ deꝰ hoies crescere in his que perdiderūt: vt eo ipso ad diuinam manifestationē apti fiāt / quo perdita ipa recipiunt. Huius rei veritatē aperte cognoscimus si scripturas testamenti veteris ꝑscrutamur. Nā in regū volumine legimus: ꝙ David volēs misericordiam facere cū amon / vt cōsolaret eū suꝑ morte paterna: ipe suasu assistentiū maloꝝ inter alias iniurias mediaꝫ barbā radi fecit missis nūcijs. Quod cum comperisset ipse David / iussit eos manere in hierico donec crescerēt ipoꝝ barbe. Si hanc figurā late discutimus: materia loquendi protendit. Et hocipm̄ quod perdit ꝛ expectatur vt crescat / inquirat. Barba em̄ / hominis virilitatē significat: per quā maxime ꝑmo facierum obiecto viri a mulieribꝰ discernunt: que quāto in hominibus placet / tāto amplius ī mulieribus displicet: vt non et sicut ī mulieribꝰ ipis ꝛ aspicientibꝰ est ingrata / sic in hominibꝰ grata cōspicit. Proinde virilē sexū intelligimus: cum barbam in facie humana videmus. Sed virilis sexus ꝙ muliebris consueuit esse cōstantior in ꝓmissis / ꝛ fortior in agendis / atqꝫ impauidior ad aduersa. Qui tunc in huiuscemodi rebꝰ mediam barbam sathanica ordinatione amittit: cū more femineo mollescēs / desistit obseruare ꝓmissa: et ꝗ voto firmauit / incōstans factus preuaricatiōe deiecit: infirmus ī bonis agēdis tepescit: ꝛ velut effeminatꝰ pauēs / trepidat vbi nō est timor. Nā timor nō est in virtute / neqꝫ in eiꝰ actionibꝰ trepidatio: sed virtuosum fieri est plena securitas / et felicitas quedam virtutis iussa fecisse. Nec deberet esse dicatū deo / timore a mūdo explicitū fieri.

Et hoc effeminati potiꝰ perhorrescūt: vt magis timeant explicari / ꝙ a mundi cōpedibꝰ implicari. Et velut formidolosa mulier a bello ꝛ actione fugiūt virtutis: ꝛ absterrent maximo metu audire ꝑcepta virtutis. Igit protinus in debarbatis effeminate aīe designant: ꝛ molles effecti / dicente apostolo / neqꝫ regnū dei possidebūt. Sed rex david iussit huiusmodi viros manere in hierico donec barbe ipsoꝝ crescerent: nec sinebat intrare hierusalem / vbi visio et manifestatio regia plaudebatur. Sic saluator oīm christus eos / quibus se manifestare disposuit: si virilitatē animi perdiderunt / tādiu in defectibꝰ mūdi manere permittit: donec crescat amissa virilitas. Nec hierusalē id est statum pacis intrare sinit: donec appareat euidenter in facie virilis audacitas: ꝛ ex ꝓmptitudine spiritꝰ carnis infirmitas roboret: vt mollis caro non mollia / sed spiritus quod est firmuꝫ ꝛ validum in virtute sequat. Sed crescentia que oīm noscit cōplementū / est illa qua ꝗs crescit in gratia ꝛ cognitiōe christi: ꝗ nos crescere Petrus apostolus exhortat / dicēs: Crescite in gratia ꝛ in cognitione domini nostri iesu christi. Crescet in gratia dei semper / dū cū effectu opeꝝ augent desyderia melioꝝ: ꝛ amor tepiditatē excutiens fit in seipso validior: et in cognitione christi fit crescendo processus: cū tn̄ per firmā inherētiam fidei anio ꝛ corpore efficimur christiformes. His em̄ tribꝰ hoibꝰ fieri diuinā manifestationē ex sacra scꝑtura cōspicimus: ꝗbꝰ adnectūt hi discipuli qui venerant modo piscari: quoꝝ vita si ꝑ oīa discutit / hoꝝ triū significatiōibꝰ coaptatur. Filij em̄ erant dextre superneqꝫ virtutis: quia ꝓ superna patria captāda omni virtute certabāt. Et erant obliti omniuꝫ terrenoꝝ ꝛ passionū atqꝫ laborū pondera: velut obliti oīa supportabāt / semper in virtute crescentes: quousqꝫ ꝑ mortē ꝛ sanguinē / atqꝫ alijs circūsepti penalitatibus decesserūt: ꝗbꝰ facta ē christi manifestatio ad mare tyberiadis: quā scꝑtura sic facta cōmemorat: [Erāt simul simon petrus ꝛ thomas / ꝗ dicit didimꝰ: ꝛ nathanael / ꝗ erat a chana galilee: ꝛ filij zebedei: ꝛ alij ex discipulis eiꝰ duo. Dicit eis simon Petrus: Uado piscari. Dicunt ei: Uenimus ꝛ nos tecū. Et exierūt ꝛ ascēderūt ī nauim: ꝛ illa nocte nihil prendiderūt.] Bona est simultas iustoꝝ: ꝗa in oīi actione conueniūt: nec contendunt ad inuicē cū aliꝗd agendū proponit: sed semꝑ vnꝰ aliū sequit / si iusta decernat volūtate. Fiūt vnanimes ad expediens / cōiungētes ꝛ corpora: ꝛ que nouerint discernere sermone / sponte se offerētes operibus prosequunt. Nihil in hoim vita iocūdius / ꝙ bonoꝝ simultas ꝛ inter ipsos grata consensio. Quod ꝛ david dicebat: Ecce ꝙ bonum et ꝙ iocundū habitare fratres in vnū. Loquit hic ꝑmo petrus / dicēs: Uado piscari: socios nō inuitans: sed sponte se offerūt: Uenimus ꝛ nos tecū: vt solū ꝓposuisse sufficiat inter eos ꝗ charitate iungant: ꝛ statim ad agēda promptitudo subsequit. Relictā artē ad tēpus petrus in tēpore repetit: non auiditate lucrādi / sed vite captādi

Margin notes: Exo. 1. — 1. Re. 3. — Job. 31. — 1. Rū. 10. — 2. Petri. 3. — Joan. 21. — Psal. 132.

compendia: ⁊ forte mendicādi aptitudo defue-
rat. Nam veritas ⁊ opinio tūc de christi resurre
ctiōe pugnabāt. Et quod vere factū fuerat/ ⁊ in-
credulitas impacifice certabāt. Necnō ⁊ discri
minibus magis asscribebant/ resurrectōis noui
tatē firmiter asserētes. Propterea necessitate v
gente/ Petrus sibi ⁊ socijs ꝓuidens/ artē solitā
reiterat advinendū: cui oēs assentiūt tanꝙ de re
ꝗ non vergit in ꝑiculum aiaꝝ. Attñ non oīs ars
a relinquētibus repetēda est: maxime illa ꝗ oīno
vitiū in actiōe sua tenet annexū: ⁊ ꝗ recedentibꝰ
a seculo/ in illo ꝯsuevit facere recidiuū: etiam ꝗ
mentem agendo implicat/ ad repetendū ꝑfectis
interdicitur velut nephas. Sed licite ars ꝗ re-
linꝗtur/ in necessitate repetit: si carebat vitio añ
ꝙ relinꝗret. Et ꝙꝙ oīs ars sit nature supplemē
tum/ ⁊ subueniēs argumētū: non tñ ad expedien
tiam euāgelij atꝗ decētiā suffragat. Nec omne
quod artis nomē assumpsit/ iuste ars dici pt/ aut
vitio caret: cum ars tanꝙ nature supplementuꝫ
⁊ expediēs argumentū debeat honestis moribꝰ
ꝯuenire: suis industrijs fouere rēpublicā: carere
turpitudine/ dolo/ fraude: vt ita facienti cedat in
lucrū. Ubivero nec ista in arte ꝓueniūt: solū vtit
nōie: sed artis veritate ꝑuat. Itaꝗ repetit petrꝰ
⁊ sui ꝯsocij piscatoriā artem: eo forte ꝙ ꝑmebat
necessitas: aut quia ociositas debebat excludi.
Hec eñ sunt faciende artis potissime rōes. Ue-
rūtamē si hāc piscationē ad mysteriū retorque-
mus: id innuit vt rōnabiliū piscium/ nō irrōna-
biliū deinceps eēt ꝑ aplos atꝗ discipulos cele
branda piscatio: ⁊ quadā pia deceptione ꝑ ver-
boꝝ diuinoꝝ retia hoīes traherent de pelago
damnatōis in litus eternitatis. Sed cum pisca-
ri voluerūt: nō soliditatē litoris tenuerūt/ sꝫ ascē-
derūt nauim sꝑ in equore fluctuantē. Nihil eñ
boni in hoc mūdo sine fluctibus agit. Et in no-
cte piscibus tēdentes insidias/ cum mare sub vn
da claustris retinacibꝰ occupassent/ nihil prēdi
derūt. Utiꝗ rñdit mysteriū ꝟitati: ⁊ ꝟitas vm-
bram eliminat: qꝛ nihil apphendit in nocte pcti
⁊ ignorātie. Si ꝟo ꝑ mare pñs seculū intelligere
volumꝰ: ⁊ ꝑ noctē eius negociū quod sꝑ ꝑambu
lat in tenebris: labor est sterilis: ⁊ oīs in ipo fa-
cta sudatio/ dolor est ⁊ afflictio spūs. Et cū ad ex
trema vite deueniunt: qꝛ in seculo ꝓpter seculum
negociant/ moriētes nihil apphēdūt. Et hoc psal
Ps.75 mista ꝓuiderat: Dormierūt somnū suū: ⁊ nihil i
uenerūt oēs viri diuitiaꝝ in manibꝰ suis. Et fa-
ctū est hoc magno ꝑsagio futuroꝝ: vt nisi iussu
dñi aliꝗd in discipuloꝝ rete non veniat: nec eis
ꝓfuit ars ⁊ hora solita capiēdi: vt pisces veniāt
in retia: ⁊ velut decepti includerentur in lineis
claustris: qm̃ non est ꝑdicatoris (ꝙꝙ ꝟba ꝯne-
ctat ⁊ ꝑficiat rete ꝟboꝝ: captet dicendi horā: ex
polite loquat/ audiaturꝗ libēter) audiētes aīas
cape atꝗ includere infra claustra diuinoꝝ ver-
boꝝ/ vt credāt ⁊ moribus aliter viuant: nisi dñs
iusserit: cuius ꝓuidētia inuise aīe capiunt: quaꝝ
numerū solus ipe cognouit/ que talis capture
mysterio ꝑelecte sunt ad salutē. Et nisi summa

veritas suis ordinibus illucescat: non est in ho-
minum actione prouectus. Proinde sequitur:
Mane autem facto stetit iesus in li-
tore: non tamen discipuli cognoue-
runt quia iesus esset. Sequit ⁊ post seq-
tur in ordine diei ⁊ noctis alteruter vnū alter et
quasi circulariter se reuoluunt: vt ordo inditus
luci ⁊ tenebris variari non possit/ nisi fecerit ille
qui condidit. Igitur mane factum est in ordine
suo: ⁊ tenebras remouit ab oculis: ⁊ christus ste
tit in litore ꝛm ordinem suum: qui ordinate per-
ficit omnia ⁊ disponit: sed visus non est agnitꝰ
quia nec veritas fidei atꝗ rex in lumine corꝑali
cognoscitur. Et ꝙuis res corporee in lumine vi-
deant: ipsarum tamen veritas in mente ostendi
tur: vbi lumen solis ⁊ stellaꝝ siue lucerne opitu-
latur. Et sepe factum est/ vt secularibus nego-
cijs implicati/ minus immo frequēter ne diuina
cognoscant. Et ꝓcella huius mundi dum in vir
tute non toleratur: tam turbat scapham no-
stre actionis/ vt diuine cognitionis lumen impe
diat. Etenim discipuli piscationibus implicati/
a marinis turbinibus agebant: ⁊ immemores
erāt/ vtꝝ illo in temꝑe christo cura fuisset de eis
qui a suis fidelibus nunꝙ oculum sue ꝓuisionis
auertit. Dicit ergo eis iesus: Pueri/
nunquid pulmētarium habetis? Re
sponderunt ei: Non. Dicit eis: Mit-
tite in dexteram nauigij rete/ ⁊ inuenietis.
Non ignorat quod iesus interrogat: sed rñsum
querit vt in melius instruat. Sciebat eñ eos va-
cuam noctem ⁊ cassos habuisse labores. Et ve-
lut vacuos pueros appellat interrogans: aut qꝛ
sic dimissi a malicia facti erant. Nunꝗd pulmen
tariū habetis? Ad omne liꝗdum terrestre/ aqua
ticum/ aereum/ esibile refert pulmentarij voca-
bulū/ ꝑterꝙ ad panem. Sed denegant discipuli
pulmētariū ex aqua cepisse: qm̃ in hoc seculo nō
reꝑit aliꝗd corporeū/ pani vite in esu couueniens
Nam et si multa corporea sepe ordinant ad vir
tutum optimas actiones: non tamen pani vite
ꝓportionabilr coaptant. Hec idcirco dixerim:
quia pulmentum cum pane sociali esu exꝗritur
Erat porro in litore panis viuus/ qui de celo de
scendit: et querebat si sibi pulmentariū digne
quodammodo sociabile haberet. Querit ipe in
hominibus ꝓ ipsis/ non ꝓ seipo adesse ꝟtutes.
Sed cum de ipsarum carentia respondetur: dat
de habendo ꝑceptum siue consiliū dicens: Mit
tite in dexteram nauigij rete/ et inuenietis. Ne-
ꝙ est seculum: et totus mundus in maligno posi
tus est: sed habet dexteram suam vite nostre na-
uigium: in quam si retia nostra et studia mitti-
mus/ capturam insignē et vtilem faciemus. Nē
pe nauigiū quo nos densum mare sulcamus/ vir
tutis est artificiū/ et ecclesie factum mysterium: ꝗ
alteram dexteram habet ꝙ mundana conditio
Porro mūdana seu hūani generis a ꝟa cogni-
tione alienata ꝯditio/ suā dexterā id esse estimat
cū sibi arridet mūdus: cū vndiꝗ ꝓspitatibꝰ ver-
natiquod de falso reꝝ ordinationeꝫ pendētibus

Ps.143 dicit: Beatū dixerūt pplm cui hec sunt. Dicunt
ꝗ tpaliter delectant/beatū pplm cui temporalia
plene assistūt: ꝛ hanc ꝓspitatē dexteram putant.
Sed ꝗ supnis afficiunt/aliter cantāt: Beatꝰ cu-
ius dñs deus eius. Sed ꝟtutis artificiū ecclesie
ꝗꝫ mysteriū aliā dexterā nouit: illā videlꝫ qua mū
di mala patit: quā ventis aduersitatis impellit:
vt effretato pelago/velociter in portū salutis ad
ueniat. Non gaudet nauigiū sole meridiano in
maris altitudine constitutum: ꝛ tranquillitatem
maris vt aduersitatē abhorret. Periculosum ē
sibi a tempestatibus nō moueri: sed hoc solum
dexterā se gratulatur habere: vt a vehemētia vē-
torum agatur in portum. Non suscipit gaudiū
de ꝓsperitate mundana: nec ecclesia in florido
seculo gloriatur: sed exultat in deiectione: in de
ꝑssione resurgit. Cui si mūdi amenitas arrisisset:
non triumphasset in martyribus: neqꝫ in illorū
altitudine glorie letaret. Ac per hoc cum mun-
di ꝯditione virtus ꝛ ecclesia e regione contendē
rat: vt quod est dextera vnius/alteriꝰ sit sinistra
ꝛ quod vni sinistram/alteri dexteram faciat. In
quam iubet christus discipuloꝝ rete iactari: vt
quod añ vel retro vel in sinistro latere non venit
in retia/in dextera omnino capiat. Hanc pro ꝑtē
dexteram supra in dexterē filio cōmemorauimꝰ
que nec a sensu hic capiendo discordat: qm̄ vir-
tutū oīm vniuersaliter vna est ratio: ꝛ vnus oī-
bus constitutus est finis: ꝗuis ad singulare seu
particulare certamē/similiter ad visibilē siue in-
uisibilem actionē multa sit constituta vel anne-
xa diuersitas. Sed ꝓtinus verorum fideliū hec
est dextera: quā in canticis sponsa cōmemorat/
Can.2 dicens: Leua eius sub capite meo: ꝛ dextera illiꝰ
amplexabit me. Necnon ꝛ mulier fortis in hoc
mysterio nens/a colo sinistre ꝑtis neturam in-
uoluebat in fuso/qui a manu dextera tenebatur
Proinde omne nostꝝ studiū actionis in dexte-
ra/ꝛ pro dextera est agendū. Nam veritas ꝛ fru-
ctus est huiuscemodi: ꝛ mandatū est dñi/ꝗ nos
posse inuenire quod iuste querimus: ꝛ iuste iubet
querere vt inueniamus. Inde discipuli obedien
tiam ilico mādato iūgentes/pisciū signatā mul-
titudinē inuenerunt. Nam hoc in bonis actibꝰ
infallibilr agit: vt obediētia iūcta ꝓcepto/penitꝰ
iussa ꝑficiat. Et iustū ꝓceptū actionē obedientie
valentiorē facit: vt ꝓcepti ꝛ obedientie plena cō-
formitas in debitis actiōibus semꝑ nāciscatur
effectum: ꝗ aliqñ iubenti/aliqñ obediēti/aliquā-
do vtriqꝫ iuste tribuit. Nec ex incuria ꝓtereūdū
est/ cui ꝟtus efficiendi potiꝰ tribuat: qm̄ in his
ꝗ ꝓcepit dñs/fecisse sibi potiꝰ ꝗ̄ obediēti referē
dum sit. Nec quis inaniter de suis ꝟtutibus co
ram dño glorieẗ: ꝗ magis ad effectū iussa dedu-
xerit ex ꝓmptitudine sue voluntatis/ꝗ̄ ex impe-
rio imperantis. Plus enim in omni bono quod
agimus/diuina virtus opatur in nobis vt fiat:
ꝗ̄ nostra queqꝫ actio siue voluntas: quod ipsius
Joã.15 saluatoris plena confirmat autoritas: Sine me
inqt/nihil potestis facere. Et adiutoriū nostruꝫ
ad effectū agenda deducens/est in noīe dñi qui
fecit celum ꝛ terram: non ex nobis qui sumus ex
terra. Hinc etiam dicit apłs: Non sumus suffi- 2.Cor.3
cientes cogitare aliqd ex nobis/tanꝗ̄ ex nobis
sed oīs sufficiētia nostra ex deo est. Qui em̄ bo-
nū ex se cogitare non sufficit/ex se ꝑficere oīno
deficiet. Et ad Philippēses idem apłus ait: De- Phil.2
us est ꝗ opatur in nobis velle ꝛ ꝑficere ꝓ bona
voluntate. Sed in his que hoīes etiam ſm deū
imperant ad effectū/aliqñ ꝓcipientis/interduꝫ
obedientis virtus excedit: vt eius merito quod
ꝓcipitur fiat/cuius coram deo gratior est sancti
tas. Sepe vero pari virtute contendunt: ꝗ solꝰ
deus librat pondera meritoꝝ. Et in sanctoꝝ pa
trum gestis cenobiticoꝝ ꝛ alioꝝ laudabiles con
tentiones inuenimus: ꝗ mirabiliū factoꝝ virtꝰ
aliqñ in ꝓceptorē/aliqñ in obedientem pia con
tentione ferebat. Et sepe de vtroqꝫ sane cogno
scentes pariter sentiebant. Sed in hac obedien
tia qua discipuli christi preceptū fecerunt/dicit
[Miserūt ergo rete: ꝛ iam non valebāt illud
trahere pre multitudine pisciū.] Mira virtus
ꝓceptoris ꝛ obedientis/ꝗ talis sequatur effectꝰ
vt alter impediatur ꝛ actus: quoniam tanta mul
titudo piscium venit in retia: vt ad extrahendū
vires discipuloꝝ excederet. Et vere supra ipsoꝝ
virtutem subsecuta est hominuꝫ conuersio post
resurrectionē. Nec fuit aliquando aut erit quo-
rumcūqꝫ doctoꝝ etiā sanctitatis altissime/posse
homines de pelago damnatiōis ꝛ iniquitatis
extrahere: aut de fundo limoso eripere: vt ad li-
tus eterne stabilitatis attraherent: nisi dumta-
xat illa virtute cuius facta est captura. Sed ille
discipulus quē diligebat Jesus/factum supra vi
res/intellectu ꝑspicacior ꝯsyderans/trahensqꝫ
manibus cum funibus rete/impotenterqꝫ labo-
rans/aquilinos oculos direxit in litus: ꝛ pre im- Joan.21
potentia trahendi/huius opis cognouit actorē
[dicens Petro: Dominus est.] Ecce
oēs operati sunt ad retia in mare laxanda: oēs
in trahendo laborāt: ꝛ infra semetipos pre subi
tatione mirantur: non vt omnes cuius sit hoc
factum/virtute cōsyderant: nec oēs in facto vir
tutē preceptoris aduertunt: qꝛ non omnibus vt
actio consyderatio est equalis: nec quibus vna
est ꝓportio in opere/eadem ꝓportio est in men
te. Plerunqꝫ vero actionibus excedentes/inter-
na veritatis speculatiōe minorant: velut in hoc
loco Joānes/siue in corꝑali exercitio cū socijs
equaret/siue succūberet: primo tñ omnes in co-
gnitione veritatis excessit/vt diceret petro: dñs
est. Quid est em̄ dicere/dñs est: nisi cur tantū in
trahendo retia laboratis: cum piscium captoꝝ
multitudo ꝓponderet: Hoc non est factum no
stra virtute: nam nihil cepimus nocte ꝓterita la
borantes. Dñs est ille ꝗ iussit in dextera nauigij
rete laxare. Ipse igit est/ꝗ nos expectat in litore
Ipse fecit in retia nostra piscium multitudineꝫ
aduenire: ipsiusqꝫ virtute trahemꝰ in litus. Hoc
docente dilecto/more solito reanimatus est dili
gens. Semꝑ recalescit in vere diligētibus amor
ꝛ diligentē impauidū ad ꝑicula sepe facit: ꝛ ni-

hilopēdit labores ancipites. Hinc est ꝙ [Simon petrus cum audisset qꝛ dominus est: tunica succinxit se.] Dilectus a Jesu/ipm cognoscēs nūciat de iesu. Diligens vero iesum/ad ipm venire impatiēti amore decertat: nec consilio vtitur socioꝝ/nec exquirit in veniendo ꝯsortiū: vndaꝝ ꝓfunda non timet: nō deliberat q̄d accidere possit/duz illum ꝯsyderat quem suꝑ omnia diligit. Nō expectet sociū/qui festinat ad dñm. Periculosa est huiuscemodi expectatio: cuz nos expectat dñs. Recipiant͂ socij cum sequunt͂: sꝫ nec remorent͂ q̄ expediti sunt ad sequelam. Currendū est cum vocamur: non tardandū vt tepidi ꝓsequantur. Ad regem ꝓ causa placita milites festinantes de tardioribus non sciscitant͂. Studeat vnusquisqꝫ militās de se gratam regi exhibere militiam: nec respectu tepentium remoret͂ equum: vbi ꝑ se videt expedire posse ꝓ rege. Maxime si vnusquisqꝫ ꝑ se rōnem reddit altissimo: ꝑ seipm p̄mo seruire festinet. Nec multo ꝯsilio est opus: cum ꝑ fidem aut certitudinem in nostrā sciam diuinū placitū venit. Retardat amoris molimina concilliari cum ceteris Jmpellit͂ festinantijs verus amor: ⁊ validis directiōibus tēdit. Prouidere pericula ꝓuidentie esse noscitur/ non amoris. Qui pericula futura per singula prouidet / amorem tepescere fecit. Et sepe fuit periculū tale ꝓuisum quod nunq̄ euenit/aut affuisset agenti. Pauor ⁊ amoris feruor impacate contendunt. Jlle mala ꝓuidet hic efficere posse ꝓmittit. Jlle de omnibus dubitat: hic omnino confidit. Quāobrem simon Petrus cum audisset quia dñs est: non consilians vestiuit se tunicam: non illam quam ꝓhibemur existentes in agro/retollere incūbente ꝑsecutione: nec illam quam se deposuisse seu expoliasse in canticis dei sponsa dicebat: sed illā que interdū impedit facilem actionē: quam cum homo in actione non sistit/reinduere potest sine detrimento virtutis. Seu illaz dixerim/que nostrā turpitudinem tegit. Petrus vero nudus erat vt expeditior esset ad rete trahendum. Propriū est enim recte agentium/ab impedientibus expediti. 1.Cor.9 Nam oīs q̄ in agone contendit/ab omnibus se abstinet: scꝫ non decentibus aut aduersantibus in agone. Atqui non sine magno documento agendoꝝ factum est: ꝙ in vertice apostolici chori dum piscarent͂ discipuli ⁊ rete traherēt/legimus nuditatē. Qm̄ nullus nudior debet esse a rebus/vt expeditius piscationē ꝑficiat animarum/ꝙ qui christi vicē gerit in terris. Jpse primus exemplificare tenet͂ quod in hoc seclo christum gessisse cognouit: qui nudus natus/nudeqꝫ viuens/ expoliatus vestibus/ crucifixus atqꝫ mortuus est. Piscationi animaꝝ intēdens/a rebus nudus existat: vt nec prepeditus corporeis spiritualibus possit intendere: nec exemplo rerum seculariū vinculo implicatus inficiat/quos a seculo ꝟbo p̄dicationis ⁊ vere sanctionis auertit. Succinctio vero petri deposite tunice dū dominū in litore adesse cognouit/in virtutis ornatum traijcit͂: quo nudus se comptat: ne despicabilis appareat corā dño. Cū se in mare ꝓiecit/fidez astruit quā habebat in christū. Etem̄ aꝉs in mari ꝑ ipsum reseruatus fuerat a procellis. Nec non impauidū ostēdit se factum: cū vrgeret͂ calcaribus ab amore. Timorem sepe abstulit verus amor. Et in canonica Joannis dicit͂: Cōsummata charitas foris mittit timorē. 1.Joan.4 Uerūtamē questionē animo ingerit: si bonū erat mysteriū/cur reliquit? Erat ꝓtinus: nam iussu dñi captionem pisciū fecerant. Sed licitū est relinquere ministeria ⁊ corꝑis actiones/vt altioribus contemplationibus intendat͂: potissime si sunt qui huiusmodi mysteria ꝓsequant͂. Relinq̄bat em̄ petrus cō socios: qui ꝑficere poterant quod ipe reliq̄rat. Et ꝑiculis marinis ꝑuenit ad christū/ cū alij nauigio ꝑuenissent. Dispar enim est in moribꝯ via qua ꝑuenit͂ ad christū: ꝙuis sit vna in fidei fundamento. Et aliq̄ ꝑiculis/aliq̄ cautelis/aliq̄ laboribus: alij contemplatiōibus/alij exercitijs/alij argumentis varijs ad christū ꝑueniunt. Sꝫ in mētibus hoīm de hac diuersitate nil obrepat si ꝑuenire cōtingat. Porro in angustū essent cōcluse ꝟtutes: si dumtaxat in moribus vnica esset via. Sed existēs vnica fundamēto/facta est multiplex in agendis. Sed hi [discipuli non lōge erant a terra/nisi ducētis cubitis.] Si hos cubitos ad geometriā referimus/dubia est locutio: si aūt ad translationē in latinū factā de greco/sit nobis tractādi sermo securior: qm̄ via maris ad litus modico spacio tendebat͂/scꝫ ducentis cubitis: quoꝝ spacium natādi peritia seu sub vndis fixo vestigio/aut leuigato nauigio vt veniat͂ in portū/facile transuadat͂. Quo istoꝝ modoꝝ Petrus ad litus vbi christus erat aduenerit/scriptura nō explicat. Scire vero tm̄ ipm pre ceteris ocyus ꝑuenisse sufficiat. Numerus vero spacij ducentoꝝ scꝫ cubitoꝝ/mysteriuz includit ⁊ mores. Etem̄ centum primus est numerus q̄ transit in dexterā: ⁊ calculantiū peritia non inuenitur in leua/q̄ in minori digito in modum circuli recontorto ꝑficit͂ suꝑ palmā. Et cuz alijs ꝓtinus similiter inflectitur/secundus centenarius constituit͂. Et decas decem omnis centenarius habet inclusas. Primus igit͂ centenariꝯ in minori digito cōstitutꝯ/eos dicit q̄ de populo iudeoꝝ ꝑ obseruantiā decalogi ꝑuenerunt ad eternitatē christi. Secundus vero eos q̄ de ecclesia orthodoxa saluant͂: vterqꝫ tamen ꝑ decalogū sortiti sunt salutē. Sic etiam actiui ⁊ contemplatiui ad decalogum astringunt͂. Et ꝙꝙ cōtemplatiui suꝑferant͂ actiuis: damnosa esset eis interna ⁊ altissimoꝝ contemplatio/ spreto decalogo. Homines/mulieres/clerici ⁊ laici/p̄lati et subditi/ꝑ decalogū ꝑtinent ad numeꝝ ducentorum: si ꝑuenire ad dexteram illam cupiunt: que in illa in qua isti numeri ꝑficiuntur/circulari eternitate significat͂. [Ut ergo descēderunt in terram/viderunt prunas positas et piscem superpositū: et panem:] non tamen igni superpositum sicut piscem. Sic pru-

nas/piscem/panem apostoli sic statuissent:non
ꝑ noua visione sic ab euangelista qui aderat/di
ceretur. Nec etiam cum dominus interrogasset
eos/vtrum pulmentariū haberēt:respondissent
non. Sed aliunde ignis/panis ⁊ piscis ꝙ a stu-
dio ⁊ opere piscatoꝝ:ab eo scꝫ qui se nunc istis se
ptem tertio delaturus aduenerat. Ignis amor:
piscis captus sub vndis/fructus qui de tribula
tiōe carpitur. Piscis ineptus ad esum/nisi apte
tur in igne. Fructus in frui esse non posset/nisi
amore torreretur. Panis tota est vita:quem suo
modo apposuit panis vite. Sed exquiritur cō-
municatio atq; vnio debita operum capitis ⁊ mē
brorum:vt ex alteris altera virtutē ꝑfectionis ac
cipiant. Proinde **ait iesus: Afferte de pi-
scibus quos prendidistis nunc.** Hoc
est opera vestra meis opibus iungite:vt anime
vestre non auris vestra meritum iuste actionis ⁊
diuini placiti sortiātur. Ex eo enim ꝙ opera no-
stra diuinis operib⁹ asciscuntur/factionis atq;
retribūtionis ꝑmium nanciscuntur. Christi ve-
ro merita dum nostris meritis vitam tribuūt/in
seipsis non ꝑamplius inclarescunt. Bonorum
nostrorum ꝓtinus ipse non indiget:nec egens
vsq; ab aliquo quid accepit:⁊ siquidem signata
⁊ temporalis locutio saluatoris nobis aliquid
astruit sacramentū. Ait enim ipse saluator: Affer
te de piscibus quos prendidistis nunc. Nā alio
Luce.5 tempore multis piscationibus ab ipsis aposto-
lis aliquid non exegit:sed de piscatiōe que facta
dicitur nunc. Etenim hoc nunc p̄teritum habet
passionis ⁊ resurrectiōis in capite:futurum ve-
ro resurrectionis membroꝝ expectat:inter que tē
pora nostra opera cōiuncta diuinis/merentur
quantū beatitudinis sint habitura post diem ex-
treme resurrectionis. Hoc nunc obedientiā de-
xtralem exercuit:vt soluꝫ illa opa suis velit chri
stus asciscī/que a leua in dexterā veniūt:que pro
eternis/non pro tempalibus fiunt. Et ad horū
amorem nos apostolus excitans/ab istis auertit
2.Cor.4 Non contemplantibus nobis que videntur/sed
que non vident. Que enim videntur/tempora
lia sunt:que autem nō vident/eterna sunt. **Tūc
ascendit simon petrus:et traxit rete ī
terrā plenū magnis piscibus centuꝫ
quinquaginta tribus.** Petrus rete tra-
xit in terram:sup cuius confessione fundata ec-
clesia noscitur:vt merito fidei cognoscamus sa-
lutis posse deuenire in portum. A nutabundo
elemento trahuntur pisces in solidum elemētū.
Hoc enim saluator iubendo vult/volendo iu-
bet:vt nutantes in tempalibus homines/in so-
liditatē credendo ⁊ merēdo ꝑueniant. Hoc enī
esse eterni patris voluntatē/ipse christus asseru-
it. Propter quod etiam in hūc mundū/a sum-
Joan.6 mo celo egressus ipse descendit. Quia descendi
de celo:non vt faciam voluntatē meam/sed vo-
luntatem eius qui misit me. Hec est volūtas pa
tris mei qui misit me:vt oīs qui videt filiuꝫ ⁊ cre
dit in eū/habeat vitā eternā. Qꝫ petrus nauim
reascendit/de qua ꝓsiliuit in mare:varietatē in

operibus optimi obedientis ostendit:vt in his
velit exercitatū fieri ꝓut volūtatem cognouerit
impetrantis. Nunc opa mutare diuersa/nūc au
tem relicta repetere:nūc agere/nunc contempla
ri:nunc vnum intermittere ⁊ aliud exercere:nūc
cauere pericula/nunc se periculo mortis expo-
nere:vt nil agat proprio motu motus/sed maio
ris imperio actus. Nam sicut supra de saluato-
re tetigimus/ꝙ non suam voluntatem facere in
hunc mundū descēderat/sed paternam:sic nos
christi voluntatē/non nostram in actionibus ꝓ
sequamur. Quantitas vero piscium continua ⁊
discreta scꝫ/ꝙ magni ⁊ centum ⁊ quinquaginta
tres erant:ad manitudinē operum ⁊ ad eorum
originem retorquetur. Magni quippe dicuntur
electi/non a seipsis/sed a magnitudine acquisite
mercedis: velut Abrae dominus loquebatur:
Ego sum merces tua magna. Et quoniam ipso Gene.15
rum laus ⁊ gloria est apud deum in ecclesia ma-
gna. Magna siqdem est militās ecclesia:oīs
alia concio parua vel nulla. Magnitudinē ve-
ro ecclesie triumphantis nunq̄ vllus expressit:
De vtraq; vo intelligebat Dauid: Apud te laus Psal.21
mea in ecclīa magna. Eo igitur electi dei magni
sunt/quo in ecclesia magna iuste laudantur. Et
quoniam in hac ecclesia magna christum con-
fessi sunt/magni vocantur:vt idem psalmista di
cebat: Confitebor tibi in ecclesia magna. Et iu
sticiam dei predicauit in ecclesia magna. Ma-
gnus enim est qui in magna domo ꝯm domini
placitum potuit etiam modicum cum perseuerā
tia operari. Et que magno animo fiunt/parua
esse non possunt:etiam si parua actionibus con
stant. Timor etiam domini apud eum suos ele-
ctos magnos effecit. Scriptum est enim: Qui Judith.16
autem timent te/magni erunt apud te. Quia eo
ipso quo in hac vita dei timor mētem hominis
ad recte credendum recteq; videndum humili-
at:apud deum in immensum exaltat. Et tā ma-
gnos facit in gratia/ꝙ paruos se tenent in con-
scientia. Discreta vero quantitas in centum qn
quagintatribus piscibus constituta/radicem ⁊
originem ⁊ fructum bonorum opeꝝ astruit. Si
numerū hunc indagatione subtili discutimus:
habet ꝓtinus numerus iste triplicem distinctio
nem:scꝫ tria/qnquaginta ⁊ centum:vt in tribus
fides trinitatis intelligat:seu tres ille ꝟtutes vi
uifice/sine quibus non consistit hominū salus:
que sunt radix ⁊ origo bonoꝝ opeꝝ:sine quibus
nemo placuit deo/etiam si quatuor alijs virtuti
bus ꝑ omnia claruisset. Has siqdem dixerim fi-
dem firmam/spem solidam/charitatē synceraꝫ.
Quis vnq̄ absq; his altissimo placuit? Quoniā Hebr.11
sine fide impossibile est placere deo. Quis sine so
lida spe supernoꝝ meritorie terrena contempsit
Quāq̄ enim plurimi philosophi ꝯtempsissent
temporalia/spem supernoꝝ solidam non haben
tes/merito caruerunt. Spes enim nostra (vt ait
apostolus) penitus non confundit. Quis a cha Roma.5
ritate alienus initiauit aliquando bonum/sine
qua nihil est in nostris operibus bonum? Quis

initians pfecit/vbi ipsa defecit? Quis pfecit/vbi
ipa nō astitit? Clarius ista lucent in rōnabili mē-
te/ꝙ possent scribi aut vbo pferri. Omnia in va
num ⁊ in nihilū tradit aplus/si charitatē non
habet. Numerus vero quinquaginta/ad remis
sionem ptinet peccatoꝝ. Etenim in veteri testa-
mento annus iubileus erat in/ quo multa relaxa
Gen.18 bant. Et ppter qnquaginta iustos dñs se dice-
bat parcere sodomitis ⁊ loco ppter eos. Et qn
4.Reg.1 quagenarius supplicans Heliam/ignē vltionis
Act.2 euasit. Et quinquagesimo die a resurrectione da
tus est spūs: in quo remissio peccatorum. Cen-
tenarius autem numerus ad decalogum perti
net: quia ex decies decem ipe consurgit. Porro
decē faciunt in sua significatione numeꝝ decem
pceptoꝝ. Et decies replicata id annuunt/vt vnū
quodqꝫ prout pmulgatū est/affirmatiue seu ne
gatiue deducatur in actum: ꝙ decies replicatus
denarius cumulat centum/qui dextralis est nu-
merus: meritum supne patrie vbi christus in de
xtera dei est patris/insinuat. At ternarius nume
rus virtutum: quinquagenarius scꝫ remissio pec
catoꝝ: centenarius sicut executio mandatoꝝ ra-
dicem ⁊ originem ⁊ fructum perpetuum habent
bonoꝝ opeꝝ. **Et cum tanti essent dupli-
ci quantitate/non est scissum rete pre multitudi
Luc.5 ne piscium.** Alias legimus ꝙ rumpebatur re-
te pre multitudine piscium. Non enim qui electi
sunt in ecclesia/⁊ in moribus scissuram constitu-
unt. Non psumunt diuisionem/qui vniuntur in
christo. Neqꝫ in scriptura dissentiunt diuina/in
eius fide veram simultatē habentes. Nam si ele
cti sunt/non scindūt neqꝫ scindunt. Et eoipso ele
cti sunt/quo scindere aut scindi noluerūt. Et ca-
pti ad dexteram nauigij fideles/contrarias non
separantur in partes: nec fidem aut ecclesiam si-
ue virtutē scindūt/in qua pro supna patria capti
sunt. Et qui traijciunt in illā/vnitatē p omīa ser
uant. Non enim est ciuitas illa diuisiōis/sꝫ vnio
nis ⁊ pacis. **Dicit eis iesus: Venite prā
dete.** Vocat ad esum iesus suos discipulos: vt
cum ipso sua beatitudine p suam misericordiaꝫ
⁊ p meritū passionis data/nostra operatione q̄si
ta/eternaliter pfruamur. **Et cum sederent
discumbentes in litore: nemo discumbentiū au
debat illum interrogare/tu quis es? scientes qꝛ
dominus est.** Non enim erat hec sciētia ex ocu
loꝝ aspectu aut obiecto corpore/sed ab insita in
animo veritate. Sepe christus aliquoꝝ oculis
corpus obiecit: sꝫ nec tam cito agnitus est/quo
usqꝫ interius p infusionem veritatis illuxit. Pro
inde quia mente sciebant/verbis quis esset non
interrogabant. **Et venit iesus et accepit
panem/⁊ dabat eis: ⁊ piscē similiter.** Venit ie-
sus ministrando/non aliunde post discubitum:
erat enim ibi: ⁊ accepit panem more solito fran-
gens: ⁊ dabat eis vt ederent: similiter et piscem:
fructum scilicꝫ capitis ⁊ membroꝝ. Fructus ca
pitis in pane: qꝛ ipse panis vite. Fructus mem
brorum in pisce: quoniam velut pisces degunt
sub aquis/sic membra christi sub tribulationi-
bus mundi. Panis et piscis venerunt in esum:
⁊ communicata passione similiter ⁊ merito/in
eternum non esuriemus. **Hoc iam tertio
manifestatus est iesus discipulis su-
is/cū surrexisset a mortuis.** Tertio non
ordine apparitionū/cum fuerunt multo plures:
sed ordine dierum: cum apparuerit pma die re-
surrectionis/⁊ octaua: ⁊ ista/que a pma quota fu
erit ignoratur. Facta est autem ista manifesta-
tio discipulis septem: vt omnes in hoc mundo
in septiformi gratia spūssancti degentes/eternā
manifestationē in patria supna suscipiant. Ma
re vero tyberiadis tribulatio est/testimoniū ve-
rum phibens ⁊ pquirens. Proprium est maris
esse in supficie inquietum: ⁊ tribulationem infer
re nauticijs. Tyberiadis testimoniū interptat.
Et in tribulationibus testificari de christo/virtu
tis est martyrum: immo virtus est pfectorum.
Testimonia diuina pquirere/solidamentum est
vite: necnon ipsa cognoscere sapientē ⁊ puidum
facit. Nam testimoniū domini fidele/sapientiā Psal.18.
prestans paruulis. Et testimonia dei credibilia Psal.92
facta sunt nimis: vt in cognitionem veritatis ab
hominibus veniatur. Et quoniā sunt via in vi-
tam: beati qui scrutant testimonia dei: que qꝛ su
pra sensum hominum mirabilia existentia: ideo
illa scrutatur anima iusti viri. Et ad illa cordis
inclinatio a domino postuletur: sed non cū aua-
ricia: ne plus ꝙ expediat sapere velimus: quod
apostolus prohibet: Non plus sapere ꝙ opor- Rom.12
tet sapere: sed sapere ad sobrietatem. Resonant
in psalmis supraposite voces/vt dei testimonia
pquiramus: que illa esse dixerim que dei cogniti
onē testificantur: vt in illam cognitionem venia
mus/ꝙ creauit nos placito suo: ⁊ ꝙ incarnatus
redemerit sanguine suo: ⁊ ꝙ velit nos esse beatos
in regno suo. Existunt autem ista testimonia in
scripturis: quas pquirere cum lumine fidei ⁊ in
tellectu fideli pstant paruulis veritatem: ⁊ testifi
cantur nobis de gestis/de credendis/cauendis/
diligendis atqꝫ agendis: ⁊ in quibus maxime
spes mortalium inualescat. Et creatura visibilis
atqꝫ inuisibilis de diuinis testimonium phibet.
Hinc apostolus ait: Inuisibilia dei a creatura Rom.1
mundi per ea que facta sunt/intellecta conspiciū
tur. Et in sapientia scriptum est: A magnitudi- Sap.13
ne enim speciei ⁊ creature/cognoscibiliter pote-
rit creator horum videri. Ergo ad mare tyberia
dis ad abundantiam tantorum testimoniorum
facta: dicitur manifestatio saluatoris: mēte plꝰ
ꝙ corpore/atqꝫ tam in corpore ꝙ in morte. **Cū
ergo prandissent/dicit simoni Pe-
tro iesus: Simon ioānis diligis me
plus his?** Dicit ei: Etiam domine/tu scis qꝛ amo
te. Sumptus erat in silentio cibus. Nunc ad
oritur iesus verticem apostolici chori questione
pulsare: vt ceteri erudiātur in illo. Et post cogni-
tionem atqꝫ scientiam/quia sciebat ꝙ dominus
est: quantus sit effectus inquiritur. Scientia em̄
boni ad illud mouet amorē: nihil enim diligitur
nisi sub ratione boni: ꝙꝙ multi in dilectiōe fal-

lantur. Cognosci autem bonum oportet/anteq̃
diligatur. Et si diligere bonum expedit/si est vti
q̃ fas: quo pluris bonum esse scietur/erit amor
ardentior. Sumpto cibo/ de amore oritur que-
stio: vt etiam refectiõe suscepta/sermo sit de vir
tute: ne homo interior priuetur cibo suo/si exteri-
or alitus est. Cibus porro interioris hominis/ẽ
virtus et sermo virtutis. Indicitur simoni que-
stio/si iesum plus ceteris diligat. Prudẽs inter-
rogator/sed nec respondens incautus. Prudẽ-
ter interrogat quod ipse prenouerat: vt ore fiat
confessio in salutem/ab eo a quo in damnatio-
nem ore fuerat facta negatio Et iure plus cete-
ris diligat: quoniã ceteris plus negauit. Et quo
niam erat a christo super omnez ecclesiam in ca-
pite constitutus/ sibiq̃ tradite claues: decebat
eũ alios dilectione preire. Proinde si plus amet
saluator interrogat. Magna cautela vtitur re-
spondendo petrus: ceteris se in amore preferre
non audet: seipsum non alios scire fatetur. No-
uit se amoris virtutem non ponderare animos
singulorum: defert socijs ex comparatione: ipsos
in sua responsione non iudicat: se diligere dicit:
sed plus diligere tacet. Quis enĩ nouit se alicui
hominum similium in virtute illa preferre? Ec-
ce omnes apostoli diligebant: sed quis ipsorum
nouerat an plus ipse diligeret: cum vnusquisq̃
se crederet totum impendisse amorem? Sed ne-
dum in amore/quis in quacunq̃ virtute audeat
se preferre/si habet in illa consortem. Ubi vero
non est in virtute consortium/comparatio sopie
tur: quoniam in vno possessio/in altero carentia
Joã.21 iudicatur. Et hoc Petrus ita respondet: Etiam
domine tu scis/quia amo te. Acsi aperte dicat:
Domine certum est quia amo te: sʒ an plus istis
amem/ignoro. Tu solus/ non ego nosti amores
omnium hominum põderare: tu qui nosti meũ
similiter et ceterorum. Magno documento do
mini serui edocentur/ne vnus alteri in simili vir
tute se preferat: cum Petrus si plus diligere se
corde credidit/verbis penitus non expressit: aut
si non credidit plus amare/ humiliter tacuit. Ac
per hoc redargutus est Helias/qui dicebat se so
lum idola non adorasse: cum audiuit a domino
3.Reg.19 verbum: Reliqui mihi septem milia virorum in
israel/qui non curuauerunt genua sua ante baal.
Sed Petro prima responsione completa/ Di-
cit iesus: Pasce agnos meos. Acsi di
cat: Si diligis me/agnos meos vtiq̃ dilige: ope
re siquidem dilectionez perficias: vt illos pascas
exemplo vite/alimento doctrine: oratione a lu-
porum morsibus tuearis. Dicit ei iterum:
Simon ioannis diligis me? Appellat
eum a parentali ꝓpagine: ne extollatur/qui tan-
ta instruitur diligentia saluatoris: vt eum distin
guat: quia forte simon alius erat ibi/vnus de q̃-
bus supra dictum est: Et alij ex discipulis eius
duo. Nec quẽpiã moueat aploꝝ et discipulorum
vocabulum siue distinctio: quoniam aplos se-
pe sepius discipulos nominatos inuenimꝰ. Ite
rato saluator interrogat: nõ vt ignoret/aut ne ve

rum sit quod simon Petrus ante respondit: sed
vt confitendo sepius mereatur amplius. Eteñ
saluator omniũ christus semper suis fidelibus
parat ordinẽ plus merendi. Eandẽ quã supra re
sponsionẽ reddidit Petrus: plus de sciẽtia chri
sti/q̃ de seipso ↄfisus: vt si diligo vel non diligo/
quid me interrogas? Tu domine melius nosti.
Et si diligere videor: a me ipso forte decipior. Et
si quod videt̃ amor/non est amor. Quid me in-
terrogas? Tu domine certissime nosti. Ait ie-
sus: Pasce agnos meos. Iuuenes etiã
et ineruditos sub ecclesiastica pastura oportet in
ducere: neq̃ agni nouelli repellendi sunt a pa-
stu catholico/si velint cum professis ouibus in fi
de et moribꝰ cõmorari. Dicit ei tertio: Si-
mon ioannis amas me? Contristatꝰ
est petrus/quia dicit ei tertio: amas me. Et dicit
ei: Domine tu omnia nosti: tu scis quia amo te.
Dicit ei: Pasce oues meas.] Interrogat tertio
simonẽ iesus: vt tertio respondens a trina nega-
tione se purget: et plene ostendatur dilectio: quo-
niã in christo tota trinitas erat: vt pma interro-
gatio referatur ad patrem/ secunda ad filium/
tertia ad spiritumsanctũ. Sed contristatur petrꝰ
non de verbis domini/quẽ delectabatur audire
loquentẽ: magis vero quia recordabatur/q̃ quã
to magis cum christo se moriturum promiserat
tanto magis eum dominus predixerat negaturũ
Inde tacite cogitans de eo quod se dicebat dili
gere/pamplius hesitauit. In id argumentum as
sumens: ideo dominus totiẽs a me si diligo exi-
git: quia vel casurum/aut forte iterum negaturũ/
seu amorẽ in me non esse plene cognoscit. Et plꝰ
tribuens christi cognitioni/q̃ sue confessioni: de
christo confidens/de se diffidens contristatus ẽ
Pia ẽ illa tristicia qua se homo timet esse quod
credit: et hesitat in seipso de his que sibi vera vi-
dentur. Quamobrem tertio interrogatus lati-
us ipse respondit dicens: domine tu oĩa nosti.
Sapientiã atq̃ scientiã incõphensibilẽ chri-
sti/omnia cõphendẽtẽ/ Petrus in hac respon
sione fatebatur: asserens q̃ omnia nouerat. Si
oĩa nouit/nihil subterfugere potest sciam eiꝰ.
Nihil occultum potest esse aut fieri in hoibus:
nil cogitari tam secretius põt/quod in palã sibi
nõ veniat. Unde timor/vnde horror/ vnde cor-
dis custodia/vnde cautela/vñ rectificatio mẽtis
iure in hoibus nascit̃/si oĩa nouit. Et sapiẽa cla-
mat: Et omne cor intelligitur ab illo. Proinde Eccli.1
ↄtristatus Petrꝰ/sic arguit: Dñe si oĩa nosti: visi
bilia et inuisibilia/facta et disposita/cogitatiões
et verba: tu scis quia amo te. Quid igitur me in-
terrogas? Quia amo nosti. Uerbũ certitudinis
posuit ꝓ seipso. Certum enim sibi videbatur di
ligere. Si amo nosti: si non amo/nosti: sic peni-
tus nõ expressit: tacuit cõditionẽ: certitudinẽ di-
xit/quã sibi videbat̃ habere: illãq̃ scie diuine sup
posuit: de qua pamplius q̃ de certitudine sua ꝓ
sentiẽs/ne foret falsũ quod sibi videbat̃ verũ. Cõ
tristatꝰ ẽ: nõ aduersus christũ i aliquo ↄturbatꝰ
Ex seipso/nõ ex ipso capiebat vñ tristaret̃. Et cũ

dixisset tertio/amo te:audiuit ab eo: Pasce oues
meas:nõ tuas/non tyrannoꝝ mundi:nõ propria
voluntate gradiētes:nõ pascua querētes ꝑ pla-
cito voluntatis:nõ adherētes pastorib⁹ alienis:
non diuidentes ouile:nõ morbidas:que merito
culpe separantꝰ a grege: sed meas videlicet iuri
meo per omĩa mancipatas: meis vestigijs/ꝗtũ
possibile ꝛ fas est; ex omĩbus inherentes: meas
per amorem et sanguinis redēptionem:que me-
am vocem audiũt/et pastorem alium non sequũ
tur. Ecce ꝙ potius diligentibus cura cõmittitur
animarum. Etenim in illa virtus amorꝭ plus ꝙ̄
sapientia operatur. Quoniam qui christum in ve
ritate nõ diligit:nec per sapientiā bene guberna-
bit dominicũ gregē. Deinde petro ꝑ dixit q̇d esset
pro ipso passurus:vbi amoris certitudine fereba
tur in illũ: vt nõ solum amor ostendatur in regi-
mine ouiũ/sed in tolerantia persecutionũ: vt nec
ipse amor possit amplius in virtutibus ꝓgredi/
ꝙ̄ mori pro christo. Quicquid est amabile ꝑter
christum abhorruit:qui pro christo exposuit vi
tam. Proinde amoris inquisitione completa sal
uator adiecit: [Amen amen dico tibi: cũ
esses iunior/ cingebas te:ꝛ ambulabas vbi vole
bas:cum autem senueris/extendes manum tuā:
ꝛ alius te cinget:ꝛ ducet te quo tu non vis. Hoc
autem dixit/significans qua morte esset clarifi-
caturus deum.] Libertate vtitur homo: et suis
mouetur complacitis:maxime cũ sangnis ebul-
lit tempore iuuentutis/ quousq̃ obedientie chri
stifere sibi iugum imponit: sub qua curuatꝰ dor-
sum:inclinatur animus: vt vel sibi mala contra
corporeum sensum/asperum sensum inferat:aut
ab alijs illata volũtarie patiatꝰ: quāꝙ̄ sensus car
neus patiendo reluctet. In hoc protinus omẽs
quos vere afficit/traijcit christi amor: vt vel con-
tra tenerum sensum mala inferant:aut ab alijs ir
rogata patiēter sustineant:iuxta quē intellectum
dominus Petro dicit in veritate repetita conte-
stās: Cũ esses iunior / cingebas te:ꝛ ambulabas
vbi volebas. Cum iuuentutis etate feruens/cu3
velut indomitus vitulus nondum pio iugo col-
la submiseris:te ad tua volita preparabas:ꝛ vo-
luntate potius ꝙ̄ virtute/placito magis ꝙ̄ rati-
one mouebaris:ambulabas quo volebas / non
quo virt⁹ aut ratio impellebat:ꝛ ope diuina mu
Prov.22. tatum est in te scripture decretũ: Adolescens iu-
xta viam suam graditur:ꝛ cũ senuerit/nõ recedet
ab ea:quoniam cum senueris/extendes man⁹ ad
suscipienda tormēta:ꝛ alius te preparabit/ ad pe
nam te ducēs: quo ire sensus carnis naturaliter
refugit. Sed si pena inuoluntarie toleratur:meri
tũ non videtur afferre. Igitꝰ si tu petre ibis quo
non vis:vnde tibi meritũ erit: cũ magis ꝓueni-
at voluntate patiēdi/ꝙ̄ acerbitate penaꝝ? Est si-
quidem in homine iudiciũ rationis:qua ꝓ chri
sto iusta occasione accepta/volũtarie se prestat ĩ
penam:quam semper moleste tulit tenera hoim
caro:que nũꝙ̄ de sui natura patiēdi penas ꝑsta-
uit assensum:sed trahitur etiam renitens in san
ctis viris aut interioris hominis per iudici-
um rationis: aut in alijs per maioris violentiā
potestatis:cuius si voluntas exquiritꝰ/pati velle
denegabit oĩno. Nam et aīalia sensu rõnis ca-
rentia/ꝓ posse deuitāt asperas penas:ꝛ sepe tra
huntꝰ inuite: atq̃ secundũ ipoꝝ naturā vocibus
penas cũ aduertunt/aut alijs renitentijs dene-
gant:cõtra naturā corporei sensus abhorrētia
male pati: vt etiā ad bonũ ignoratum seu nutri-
mentũ aut stabulum/nõ nisi per violentiā trahi
possint: si a libertate a natura eis insita deriuā-
tur. Quo sensu petro dictũ est:et consimilib⁹ di-
ci potest:ducet te quo tu nõ vis. Quod euange
lista ioannes interꝑtat⁹ est de morte/in qua pe-
trus amorē christi seruās deũ honorificauit: vt
ipsius vulgatũ martyrilogiũ manifestat. Et ne
petrus moleste asperu3 dictũ acciperet: semet-
ipsum christus tradidit in exemplum/dicēs sibi:
Sequere me. Aperte ostendēs suā volũta-
tem/ipsum animans ad passionē. Sequere me:
passum voluntarie/mortuũ sponte. In quo etiā
sensus carnis cum ratione certauit:pati volens
mori timens. Sequere me: in quo fuit in pacto
certamine spũs promptus:caro aute3 infirma.
Sequere me iudicio rõnis: vt cum tempus tue
passionis aduenerit:nõ deuites/aut effugias pe
nas:et blandiēs teneritudini carnis/nõ abhor-
reas mortē. Prout ex litera sonat/aliquod iterꝰ
agebant: [cum surrexissent a prandio. Et
sequēs corpe petrus iesum: cõuersus a tergo vi-
dit discipulũ illũ quē diligebat iesus/ sequentē:
qui ꝛ recubuit in cena supra pectus eius: ꝛ dixit
ei: Dñe quis est qui tradet te?] Hec oĩa pro io-
annis noticia referuntꝰ:qui se per gesta/non per
proprium nomē explicat. [Hũc ergo cum
vidisset petrus/ dicit ad iesum: Dñe/ hic autem
quid?] Agitabatꝰ in animo petrus: ꝙ ipse solus
exquisitus fuerat in amore:sibi soli de morte ad
seqlā ipse singulariter inuitatus. Propterea
cũ vidisset cõdiscipulũ sequentē:alij forte dimis
si a dño iuerant viam suā/aut tacētes astabant:
dicit de illo ad iesum: Hic aũt quid? Hac inter-
rogatione perq̇rens:si qua morte ipse morietꝰ: si
velut ipe cingetꝰ ab alio/ ꝛ ducetur a quo nollet.
Nõ querit petr⁹ vt inuidens: sed vt noscat si eũ
in passione sicut in christi conuersatione debeat
habere consortē. Propterea iesus talia req̇rēti
eũ repmēdo respõdit: [Sic eũ volo manere
donec veniā. Quid ad te? Tu me sequere.] Curi
ose mentis est: cũ quis causam a suo domino ha
bet imposita3 / de causa socij velle requirere:quo
usq̃ suā plene perfecerit. Nimis ꝑsumit in domi
nũ seruus/ipsum exq̇rens q̇d velit ĩ ceteris. Offi
cij atq̃ iurꝭ bonoꝝ seruoꝝ est exequi mādatũ susꝰ
ceptum:nõ superiorũ secreta rimari/ q̇d mandētꝰ
ad reliquos. Non eñ equa in re vel pondere one
ra onerifer animalib⁹ iponuntꝰ. Neq̃ omĩbus
cõmilitonib⁹ regis vna bellandi statuitꝰ acies:si
vndiq̃ hostes insurgũt. Et sepe factũ est in hosti
lib⁹ bellis: vt pars militũ remaneat ad sarcinas
dum bellatur. Et decreto dauid factũ cognoui- 1.Re.30.
mus: ꝙ custodientium sarcinas ꝛ bellantiu3/de

captis spolijs esset equa portio. Regis est mittere in acies milites/⁊ pseruare quos velit. Nõ est serui/ de ceteris cõseruis dñi exqrere voluntatẽ. Propterea reprimit dñs petrũ: qui curiose q̃sierat. Sic eũ volo manere/donec veniã. Quid ad te ptinet scire quid velim / quid disposuerim de cõditionibꝰ singuloꝝ? Quid ad te de consulẽdo quid faciã: de sciẽdo quid hic discipulus faciet? Quid ad te de actione cõserui? Distincte sũt actiones: distincta sunt merita. Per seipsum vnusquisq̃ damnandus damnationem accipiet: nec

Roma. 14. leuior erit pena consortio damnatorum. Unusquisq̃ per se rationez reddet coram ineffabili tribunali: nullius causati societate iuuabit. Justicia vniuscuiusq̃ super eum erit: in alterum non mutabitur. Non variabuntur merita singuloꝝ. Justicia vnius/merces vel peccatum non erit alterius. Quid igitur ad te? Tu me sequere. Tu cõmodo tuo/tu tua vtilitate me sequere; qui quolibet me sequẽtes /infallibili via dirigo in salutem. Quid ad agonistas de ceteris agonistis agnoscere: cum propria pena vel gloria non minuatur aut augeatur/accedente siue deficiẽte cõsorte? Maxime autem ex eo retũdatur oĩm christo militantium curiosa presumptio/inuestigare de ceteris: quoniam sũmus agonum positor ita infallibili prouidentia/decentia irreprehensibili agones hominibꝰ ordinauit: vt semper male sit aliter/nũq̃ bene penitus nisi taliter prout ipse prouiderit. Non ad scientiam curiosam / sed ad sequelam instam a domino inuitamur: cũ illa exclusa/ista inclusa petro dicatur: Quid ad te? Tu me seq̃re: recto vestigio cordis/conformitate morum. Quod vni dicitur ad sequelam / omnibus est ad regulaz. Sed discipuloꝝ imperitia eos fecit aliter q̃ dominus dixerit/hesitare: cum ex verbis saluatoris ioanni discipulo immortalitatez asscriberent. **Quoniam exijt sermo inter fratres et cõdiscipulos: q̇ discipulus ille non moritur.** Quam hesitationem impertinentem ipse discipulus de quo erat abegit: cũ ipse verba saluatoris repetendo exposuit: q̇ hoc quod dñs dixerat: sic eum volo manere: in discipulo immortalitatem nõ asserebat. **Et non dixit iesus / nõ moritur: sed sic eum volo manere donec veniam.** Hoc quod saluator dixerat: sic eum volo manere: similitudinem ab extra non habet expressam: sed habet aut affirmationem in eo q̇ predicitur: aut internam similitudinem in eo q̇ sic positum est decretum: vt sicut preuidi/sic facio. Sic eum volo manere: sicut mea prouidentia in meipso decreui: donec veniam: quousq̃ videlicet de ipso sicut prouisum est/aliud faciam. Nec quempiam moueat q̇ ad eum nouus aut singularis a christo determinatur aduentus: cum ad electoꝝ animas egredientes de corpore ipse benignus adueniat. Non eñ veniendo patitur atq̃ laborat: neq̃ locoꝝ spacia veniẽdo retardant. Plus eñ fuit in carne venisse/satagisse in terris / in cruce mori/visitasse inferos / resurrexisse a mortuis; q̇ aduenire ad animas electoꝝ/cũ a corporibus separantur: maxime ad illoꝝ animas quos ab omni mundo ex omni carne in mundo degens / ad se singulari electione vocauit: quos suos nominauit apostolos/ in oẽm destinauit orbem: pncipes ecclesie/iudices constituit seculi: qui secũ in tentationibus permanserunt/per sanguinem et mortem de ipso testificati. Sed hoc quod de Joanne singulariter dixit: sic eum volo manere: cõtra illud indicit quod petro dixerat: significans quod esset corporis acerba morte moriturus: interrogantiq̃ de ioanne saluator ipse respondit: Sic eum volo manere: non sicut te mori. Incorrupta carne viuet: sine pena et tormento morietur: sic expectabit donec ad ipsum veniam ⁊ assumam. Quid ad te de pacifica morte sua? Quid ad eum de aspera morte tua? Non ex hoc Joannes dictus est immortalis: sed nõ sicut tu ipse morietur/sed omnino morietur. Nec improbe me mouet pius quidam in hoc verbo alius intellectus. Predictuz erat petro/q̇ mori crudeli morte debebat: inquirenti de condiscipulo tacite/si eodem tẽpore/eodem loco/eodemq̃ genere mortis moriturus esset: iesus ipse respondit: Sic euz volo manere donec veniam. quasi dominus petro dicat: Non eo tempore quo tu morieris: sed sic manebit incolumis donec veniam: scilicet in maiorem cognitionẽ hominũ ⁊ ecclesie per apocalypsim et euangelium eius: que sibi sum manifestaturus: ipseq̃ scripturus est. Nullus eñ euãgelistarum vt ipse/ tam ab alto euãgelium tonuit: aut tam aperte disseruit eternum dei verbum in tempore fieri incarnatũ. Et quod ab alijs euãgelistis prescribentibus historiam christi fuit omissum/ipse suppleuit. Ipse apocalypsim vbi ecclesie sunt conscripta mysteria/ christo reuelante conscripsit: ex quibus iesus in maiorẽ noticiã hominũ venit. Nondum tempore petri euangeliuz eius ⁊ apocalypsis scripta erant: ex quibus tanta christi prouenit noticia populo christiano. Naz apocalypsim scripsit in pathmos sub Domiciano. Ephesi scripsit euangelium sub Traiano. Et petrus mortuus est anno tricesimo a domini passione: ioannes vero ampliori confectus senio/septuagesimosexto anno a domini passione intrans sepulchrum/ fusa oratiõe requieuit. Petrus rome/ ioannes ephesi: Petrus sub Nerone/ioannes sub Traiano vltimum diem clausit. Propterea dominus dixit: Sic eum volo manere/donec veniam. Tamdiu volo eum manere: donec per ea que per eum scribenda sunt/in pleniorem noticiam hominum veniam. In scripturis enim canonicis/ euangelicis ⁊ apostolicis posterior est scriptura ioannis: que qualem noticiam de filio dei eterno et increato/⁊ in tempore incarnato: per euangelium et de suis atq̃ ecclesie mysterijs per apocalypsis noticiã dederit/ dicat ipsa ecclesia que suscepit. [**Quoniã hic est discipulus** qui testimoniũ phibet de his: ⁊ scripsit **hec.**] Et scit ⁊ nouit ecclia i fidei ṽitate [**quia verũ est testimoniũ eius.**] Scripserãt alij

tem tres euãgeliste euangeliũ: scripserant petrꝰ
iacobus/iudas canonicas suas: scripserat apl's
epistolas suas: scripserat lucas apl'icas actiões:
sed necdũ ioannes manũ aptauerat ad scribendũ.
In scribendo eñ nouissimꝰ apostoloꝝ oĩm
vigilauit. Quo sensu existimo pie dictũ: sic eum
volo manere incolumẽq; viuere/donec in noticiã
pie credentiũ ꝑ apocalypsim ⁊ eius euangeliũ
veniã: nõ ꝙ non moriat/ sed vt dñs per eum
sic notus veniat referuet. Promissam sepe illã
insignem apparitionẽ in galilea dñs iesus mandauit
effectui/ cũ decreuit discipulos in galileã
pergere: quã anxie apostoli ⁊ discipuli expectabant.
Uñ statuto tempore [vndecim discipuli
abierunt in galileã in montẽ/ vbi cõstituerat illis
iesus. Et videntes eũ adorauerũt: quidã aũt
eoꝝ dubitauerũt. Et accedẽs locutus est eis/dicens:
Data est mihi oĩs potestas in celo ⁊ in terra.]
Ex voce aut ex aliquo indicio perceperunt
apostoli atq; discipuli/ ꝙ apparitionẽ festinã in
galilea sicut sepe ꝓmiserat/erat in breui dñs cõpleturus:
quã plusq̃ quingẽtis fratribus factã
refert apl's: in mõte scz thabor/ ꝓut constituerat
eis iesus: vt in eodẽ monte vbi facta est añ passionẽ
transfiguratio gloriosa/ post resurrectionẽ
fiat tam insignis apparitio: ⁊ credat idẽ esse Jesus
q̃ pro nobis mortuus est/et resurrexit. Non
exprimit euangelista noĩe ꝓprio montẽ thabor
sed ex supplementis euangeliȷ̃ plene suscepimus
ipm esse montẽ: quẽ ad apparitionẽ tam insignẽ
atq; solennẽ cõstituerat illis iesus: vbi adorauerunt
maiestatem christi regressam ab inferis: ⁊
egerũt gratias sue dispensationi ꝓpter apparitionẽ
magnificam eius: in spiritu vere humilitatis/
ꝓcliuio corpis/inclinatione cordis/in feruore
fidei/in charitatis ardore: cõferẽtes in corde
verbotenus asserẽtes: qm̃ hic est magister ⁊ dominꝰ
q̃ eos in nouã vitã vocauit: qui eos zelauit
et docuit: qui pro eis et oĩbus passus/mortuus
est/⁊ resurrexit. Uera eñ ⁊ ꝓpria cuiusq; ꝓceris
est adoratio a subiectis exhibita: cũ virtus eius
et actio virtutis in credulitate atq; p̃conio exhibent.
Nõ eñ adorat in veritate/qui quod est nõ
credit: ⁊ quod credit/nõ profitet: aut qui profitetur
quod nõ credit in hoĩe: aut confitet quod in
illo non est. Apostoli vero siue discipuli adorauerunt
eũ cum actionibꝰ gratiarũ: quod iustum
erat et actum de passione christi et resurrectione
credẽtes. Legimus nẽpe christũ ante passionẽ ⁊
mortẽ pluries adoratũ. Post resurrectionẽ ꝟo
similiter/sed non totiens: vt nõ maior sit resurrectione
factus/q̃ fuerat anteq̃ pateret. Ab instãti
sue incarnationis viator extitit ⁊ cõprehensor.
Nec obstat ꝙ apl's ad philippenses scribit: ꝙ sit
apud semetipm et deũ patrẽ ex passione vel morte
factus eximior. Est siquidẽ dicere ꝙ adoratio
adhibita sibi ante passionem sit pro gr̃a: post resurrectionẽ
vero propter gloriã sit illata. Protinus
iustum erat vt christi maiestas adoraret in
mõte: qui ad montẽ eternũ/montẽ sanctum suos
fideles conat inducere. Nam in superioribus attollitur
mens: cum Christũ in veritate adorat:
nec ĩ veritate dominũ adorare potest/ nisi supra
esse corporeũ ad altiora cõscendat. Premiũ habet
euangelice rote cõtente in medio rote/ qui accessit
in galileã: q̃ rotatio nũcupat: si rotari voluerit/
vt euangelica rota rotabit. Qui vero vere
ascẽdit in ꝯstitutũ virtutũ montẽ/ innocẽs sancietur:
quoniam innocens manibus ascendit in mõtem.
Qui aũt in altitudine virtut' dominũ adorauit/
abiecit idolatriã credulitatis ⁊ mortis: diuina
plurima cognouit arcana: excessit seipsum
factꝰ est sublimior/quo in adoratiõe proclinior.
In terra viuens/ angelos imitatus est. Sed nec
alibi salubriter adoratur Christus/ q̃ in monte
quẽ ipse constituit: quãq̃ didascalice cũ samaritane
fuerit dictũ: ꝙ neq; in mõte garizin/ neq; in
tẽplo hierosolymis constituto: sed in spiritu esse
possint veri adoratores. Montẽ fidei ⁊ spiritualis
intelligẽtie/montẽ diuini luminis ⁊ interlucẽtis
in animo veritatis cõstituit vere fidelibꝰ Jesus:
in quo adorat sua venerãda maiestas: ⁊ cultus
iustus et latria deo patri/⁊ filio/⁊ spirituisancto:
differenter ⁊ mystice/ in spe ⁊ charitate/ ꝓ beneficio
creationis ⁊ redemptionis ⁊ introductionis
in gloriam suam/in singulis electis ⁊ in omnibus
saluandis: cum mundi mysterium fuerit cõsummatũ/
ab omni catholica ecclesia exhibetur.
Et huiuscemodi adoratione/ corde/⁊ ore cõfitet
atq; testat: quoniam iesus est filius dei/via/veritas
⁊ vita/salus ⁊ redemptio nostra/ rex regũ et
dominus dominantiũ. Quidã aũt ipsoꝝ dubitauerũt:
non vndecim columne/ quas sup basem fidei
refundauerat in multis antefactis apparitionibus
et variȷ̃s argumentis: sed aliqui eoꝝ q̃ adhuc
ipsum non viderant: nec palpauerãt/si haberet
carnẽ ⁊ ossa: nec aspexerãt comedẽtẽ. Nec mirũ
si in magnis naturaliter tamen factis/ a paruis
dubitatur. Et dispẽsatiue saluator dubitari
se ꝑmittit: vt exprobrato dubio/adiectis argumẽtis
hesitãs/solidius firmet. Et in monte adorationis
⁊ latrie ab oĩbus nõ equa sorte sentit: neq;
parilitas est intellectibꝰ et affectibꝰ hoĩm: q̃uis
vnus sit cõsistẽtie locus. Una est ecclesia orthodoxa/
q̃ ĩ huius adoratiõis mõte signata est:
et oĩbus est ipa cõis: sed oĩm in ea militãtiũ atq;
credẽtiũ nõ est vna sentiẽdi ꝓportio. Sed accedẽs
iesus locutꝰ est eis: tarditatẽ animi atq; cordis
duritiã exprobrando/dicens: Data est mihi Mat.28.
oĩs ptãs in celo et in terra. Omnibus loquitur: firmis
atq; nutãtibus: et auctoritatẽ ꝓdit/ quam a
deo patre suscepit: scz ꝙ oĩm cõstitutus est dñs:
vt auferat oĩm dubiũ/ꝙ velut omnipotens potuit
a monumẽto resurgere. Nihil est boni et cõgrui:
quod nõ posset efficere/cui oĩs est attributa
ptãs. Attñ p̃ter id quod potuit semetipm reuocare
ab ifer': et ꝟtute ꝓpria resurgere a sepulchro
oĩs sibi donata potestas ĩ aliud se ꝓtẽdit: vt etiã
christus hõ vnitus deo/sit oĩm dñs cõstitutus: ⁊
heres vniuersaꝝ aĩaꝝ et corpoꝝ/spiritualium rerum
et corporaliũ/eternoꝝ et tẽporaliũ/angeloꝝ
et hoĩm/electoꝝ et reproboꝝ: vt q̃ humiliauit se

metipsum in carne vsq; ad crucis ignominiosaꝫ ⁊ asperam mortē deo patri factꝰ obediēs. Deus exaltauit illuꝫ: ⁊ dedit illi nomen quod est super omne nomen: vt in nomine iesu sibi dato: pro eo ꝙ saluator est oīm: omne genu flectatur / celestiū / terrestriū ⁊ infernoꝝ: vt nihil sit in celo et in terra ⁊ in inferno / quod non calcet atq; pessundet sua tremenda ⁊ alma potestas. Genuflectūt coram iesu in celo angeli: ⁊ ille a corporibꝰ separate substantie: cum deum ⁊ hoīem in vna ꝑsona venerātur: ⁊ adorāt illā eis in deitate suꝑlatā humanitatē: et colunt latria ineffabili / amore incōprehēsibili grās infatigate agentes: vna cū aīabus iā introductis ad superos eterne atq; beate gaudētes: qm̄ christus hō vniuersoꝝ atq; ipsoꝝ factꝰ est dn̄s: nō inuidētes hoībus quoꝝ accepit naturam: neq; dolentes ꝙ nō accepit angelicā. Genua flectunt et flectere iure debent hoīes in terra degētes: colentes eū solū q̄ ē suꝑ oīa christus deus: abiecta omni spurcitia idoloꝝ: et deorum multitudine improbata spūalibꝰ ⁊ corꝑalibꝰ rebus in ditionē suā deductis: vt ī neutris quicq̄ ꝑter eius imperiū fiat. Et oīs terrena potestas subdita fiat christo: cui in celo ⁊ in terra oīs est collata potestas. Nec sibi arroget quecūq; altitudo mortaliū in sua potestate dominiū: quoniā suū est ab illoq; dependet / cui oīs est donata potestas. Neq; reges terre ⁊ ꝑncipes populi sui velint esse iuris atq; virtutis: vt suis voluntatibus viuant: suisq; legibus ꝑsumant gubernare subiectos / adherēte repugnātia euāgelio sancto eiꝰ: quoniā oīs ꝑncipatus ⁊ potētatus in suo regimine sibi factus est subditus: cum oīs sibi sit in terra potestas: ⁊ originaliter ab illo est om̄e iustū dominiū / cui oīs data est potestas: ⁊ omne imperiuꝫ sibi factū est iure subiectū: veneret atq; adoret scabellum sanctū eiꝰ quod est ecclesia sancta eius: in qua qui sua vice ꝑsidet in iusticia et autoritate veritatis / oīa sceptra mūdi debet habere subiecta. Que vero sibi iuste presidenti et decernenti repugnāt: aut ab infidelitate aut a tyrānide / aut ab heretica prauitate / ⁊ cōtumaci inobedientia detinent. Genuflectunt demones / qui credunt ⁊ cōtremiscūt: et velut eius satellites ꝑficiūt imperiū sanctū eius.

Mar.16. [Nouissime autē recumbentibꝰ illis vndecim apꝑuit illis: ⁊ exprobrauit incredulitatē illoꝝ et duriciā cordis: quia his q̄ viderant eū resurrexisse a mortuis / non crediderunt.] Nouissime scꝫ die quo ab eis ꝑ ascēsionē in celum corꝑaliter seꝑatus est: recūbentibus vndecim / scꝫ ī illo sacro cenaculo quod erat in hierusalem: expectabāt in illa die discipuli dn̄i saluatorē: qui suo modo nūc apparebat: nunc se occultabat: et qꝛ nondū venerat / recumbebant. Tūc apparuit illis iesus. Et mirū ꝙ ipsis a summo diluculo in cōtemplatione seu oratione aut bonoꝝ collatione vacantibus / iesus non apparuit. Dum vero comedebāt aduenit: vt luce clarius pateat nō hominū exercitatoꝝ virtute: sed sua benignitate suā velit ꝑstare ꝑsentiā aut aliud inferre solamen. Oportebat oīno ꝙ hoībus daret intelligi / ꝙ si q̄ sunt in eis virtutum debite actiones / christi premia vel presentiā nō merentur: nisi q̄tū et quādo vult ipse cōferre benignꝰ: Necnon ideo recubitus hora saluator aduenit: vt veritas ascēsuri corporis mōstraret ex cibo. Etem̄ cōuescitus est ex his que apposita sūt suꝑ pauꝑculā apl'oꝝ mensam: quibus illam accurare cura non erat. Ecce prouidēs illis et posteris dn̄s vult esse immunes a deceptiōe credentes: ⁊ incredulis viā obstruit detrahendi: cū ascensionis die in corpus suū comedendo traijcit cibuꝫ: ne aliꝰ pro alio diceret. Cura fuit diligēs christo discipuloꝝ animos dimittere ī sua fide pacatos ⁊ ꝙ intrepide absq; dubio ꝑdicarēt quod viderant oculis: manibusq; tractauerāt: quos in vniuersum mundum dirigit: ad doctrinā disponit: ad vite sacramenta cōferre dat formā ianue baptismatis: sine quo suscepto / vel vbi non possit credito / nō potest esse salut' initiū. Et ad hoc comestione cōpleta [Jesus locutus est eis / dicēs: Euntes in mundum vniuersum / predicate euangeliū omni creature. Doceteq; oēs gentes: baptizātes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti: docentes eos seruare omnia q̄cunq; mādaui vobis. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit / saluus erit. Qui vero non crediderit / cōdemnabitur.] In vniuerso habitabili mūdo gētes ī electis regionibꝰ habitabant: alique ꝑter leges excepta lege nature: quā deus in cordibꝰ hominū scripsit: a qua tergiuersando nullus penitus potest / si ad etatem iudiciarie rationis seu discretionis peruenerit / excusari. Alique legibus hominum agebant. Alique triumphabant in orbe terrarum: vt aurea roma que totum mundū suo impio subiugare certabat. Aliqua militabat sub lege mosaica. Sed nec sub lege cōstitutis aut lege carētibus erat nota vel aperta via salutis: ad quā oēm rationalē creaturam deꝰ creat: quāq̄ oīs illā nō assequatur / occulto vel manifesto dei iudicio iusto ꝑpedita. Euāgeliū aūt eternum creditū atq; ꝑuatū quod saluator edidit / trāsmitit ī illā: ꝙ vult notū fieri hoībus ꝑ idoneos viros a christo selectos plebeios: hūana scīa īpitos: nō fungentes aliqua dignitate terrena: ne ascriberetur causa tanti mysterij alijs q̄ diuine virtuti: quibꝰ a christo iam debente in suꝑna cōscendere dat plena legatio: imo iussio ineuitabilis imponit: vt euangeliū quod ipse in paruis hierosolymitanis et galilaicis locis hoībꝰ ꝑdicauit / ipsi oībus hoībus debeāt ꝑdicare: vt nō sit terra vel locus / vbi sit hoīm incolatus qui euāgelicas tubas non audiat: qm̄ fides q̄ hoīes saluat est ex auditu: auditus aūt per verbum dei. Rom.10. Sed nunq̄d dici pōt / vt excusabiles sint: qꝛ nō audierūt? Equidē in oēm terrā exiuit sonus eoꝝ: ⁊ in Psal.18. fines orbis terre verba eorum: Doceteq; omnes gentes. Illas videlicet que formā humilis discipulatus accipient. Non enim capiunt doctrinam eterni euangelij: nisi qui discipulatum humilē in corde atq; moribꝰ incōtradicte suscipiunt. Etem̄ euangeliū forma pacis / ad inq̄etos

fieri cōmunicabilē nequit. Docete protinꝰ iesus inquit/seruare oīa quecūqꝫ mādaui vobis. Nō vult saluator/ꝙ vnū iota vel apex a sua euangelica lege ꝑtereat: quin corde aut ope/prout lex ipa distinguit/ ī actionē veniat: vt que solū seruāda sunt corde/seruenť: que moribus/nō obmittanť: cū dicit: Docete seruare omnia quecunqꝫ mādaui vobis. Nō aūt ꝟbū hoc ꝛ sic indistincta sententia in omnibus obligat oēs ꝛ singulos: qm̄ olim esset vna virtutū ꝓfessio. Nec esset latitudo euāgelij: que reges ꝛ principes/ magnos et paruos/ fortes ꝛ debiles/diuites ꝛ pauperes/sapientes ꝛ indoctos/nobiles ꝛ plebeios/castos ꝛ coniugatos: si credulitate ad ipm̄ veniāt/apprehēdit: sed ꝙ ipm̄ seruent in corde ꝑ fidem et dilectionē: in moribus per placitā virtutū et statuū electionē. Nam cum precipit celibatum/matrimoniū non condemnat: ꝛ velut corporis mēbra non omnia idem officium seruant: quāꝙ ꝓpriū attributum ꝑ posse vnumquodqꝫ conseruet: ꝛ totam corporis machinam ꝓpensius diligat: sic ꝑ fidem integram vniuersa euāgelij serie custodita/ vnusqſqꝫ quod sm̄ euangelium elegit/in moribꝰ et virtute conseruet. Et mandauit eis vt inciperent a hierusalem: quia ꝑdicādo euāgelium / quod ad eternam pacē audientes vocat ꝛ ordinat/a pac tēporis debebat incipere/non a pace mundi: sed ab illa qua mente conspicitur/corde tenetur. Visio em̄ pacis interpretata est. Profecto letū exitum habet/qui a pace virtutū fecit initiū. Et pacifici facti sunt filij dei/qui attente seruant que a christo seruari iubentur. Sed hec sunt que seruare sm̄ euangelium apostoli docuerunt: alienum fieri ab idolorum cultura: et vnumquemqꝫ credentem se preseruare a vitijs: que natura/ratio/mos/vsus/lex/gratia/ veritas reprehendit. Docuerunt non thesaurizare in terra / sed in celo per mandatorum custodiam: non diligere que vidētur/quia temporalia sunt ꝛ caduca: sed diligere que non videnť / virtutes scꝫ ꝛ bona celestia: que aut eterna et beata disponunt: aut ipsa eterna cōsistunt. Docuerunt mūdi nouitatē ex nihilo: quē falsa philosophoꝝ opinio putat eternū. Docuerūt quō inuidia diaboli mors intrauit in orbem terraꝝ: ꝛ quomodo merito ꝓtoplasti/dānationi eterne iuste tenebamur astricti: ne qui supbirent/ ꝙ nō egerēt misericordia dei. Docuerūt quōmō aliunde humano generi non poterat esse remedium: nisi per verbū increatū cū fieret incarnatum: ꝛ penas ī ligno ꝑ ligno sustineret: sanguinē funderet: mortēqꝫ subiret pro omnibꝰ caro factum. Docuerunt paupertatem/celibem vitam/coniugalem castimoniā: neminē ledere/omnibus velle prodesse/pro iniuria iniuriā nō referre. Docuerūt abrenūciare ꝓprijs volūtatibꝰ: tollere crucē: christū seqꝫ: nō q̄ sua sunt querere/sed q̄ iesu christi. Docuerūt ꝑfunctoriā gloriā nō q̄rere: sed gloriari tm̄ in dominicā cruce. Docuerūt hoies supra seipsos fieri: sacramentaliter viuere: diuina mandata seruare: studere virtutibus. Et ꝙ nulli debeať iniqtas: sed charitas omnibꝰ sit reddenda. Et ꝙ respublica ꝛ res principū nūꝙ melius ꝙ in veritate/iusticia ꝛ charitate sub christo dei filio cōseruať. Et ꝙ ibi miseria/vbi mūdi ꝓsperitas: ibi gloria/vbi miseria. Docuerūt secundūꝫ naturā cōditā/cōtra naturaꝫ corruptā: supra humanū vsum/supra sensuꝫ. Docuerūt hoies ī carne angelice viuere: docuerūt secretos fieri a natura bestiali: docuerūt gentes a genitura recedere: in terra natos in superna posse conscendere. Et vt breuiter ꝑstringā: docuerunt q̄d credendū/q̄d sperandū/q̄d amandū/quidue tenendū/q̄d agendū. Hec siq̄dem dn̄s apostolos docuit. De his q̄dem dicit: Docentes oēs gētes seruare/ quecūqꝫ mādaui vobis. Et adiecit formam baptismi qui est salutis initium: qui catechizat quos abluit superno charactere: quam formā preterire nō licet: seruare omnino necessarium factuꝫ est. Baptizantes eos ī nomine patris ꝛ filij ꝛ spūssancti. Precedit doctrina baptismum. Nam qui baptizatur/primo catechizatur: Quis in paruulis qui nascuntur ex hominibus christianis/ catechismus mēte impressus propter incapacitatem penitus non precedat: sed in fide firma ecclesie ab assistentibus respondetur pro ipsis: quod gratū credimus christū suscipere acsi perfecte essent etātis. Spiritussanctus in hoc instruxit ecclesiaꝫ: vt in plenitudine fidei sic oblatos a parentibꝰ paruulos baptizaret. Sed quos baptizat paruulos ꝛ profectos/ in virtute trinitatis intingit. Nā nōmen patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti trinitatis est virtus: in q̄ regenerandus immergitur: vt in virtute patrī/qui creauit: filij/qui redemit: spiritussancti/qui diffusus est ꝛ animauit ad agēda credētes. Qui debet saluꝰ fieri abluať: cōgruū est em̄ vt a virtute ad saluteꝫ ordineť in terra: q̄ saluatꝰ perfruetur in gloria. Quanta igitur sit virtus baptismi atqꝫ nobilitas/nomē ꝑsonaꝫ in quo cōfertur/insinuat. Et sicut absqꝫ baptismo nō ꝑmittiť salus: sic absqꝫ isto nomine nō erit baptismus. Magna inquisitio alti mysterij nobis offerť/ꝙ saluātos christus in ꝟtute trinitatis voluit aq̄s immergi: quā inquisitionē hic ꝑterire silētio vtilius iudicaui: ne opus legentes ꝓlixitate fastidiat. Nec etiā q̄ cōprehēsi fuissent exacti subito penas subire ꝑ christo ꝓprij sanguinis ꝓdesset intinctio/nisi hoc nomen aut virtus triū personarum adesset. Ad nihilū oīa valent/nisi nomē huiusmodi per fidē inuiolabilē roboreť. Et q̄ baptizari dicunť a flamine: nec ꝟtute/gratia ꝛ effectu huius nōis caruerunt. Cuius nōis adherēs carentia non in salutē/magis autē traiecit in penas. Quō autē salus aut damnatio incunctāter ꝑueniat/subsequēter saluator aperuit. Qui crediderit ꝛ baptizatus fuerit/saluus erit: qui vero nō crediderit/ cōdemnabiť. Dirigebat saluator apostolos predicare verbum vite verbumqꝫ salutis: quod oportebat audientes per credulitatem recipere. Proinde dicit: Qui crediderit: scꝫ verbum ex verbo/ verbo per verbū/ in verbo de verbo/et abluetur ꝓpter verbum creditum/saluus erit. Multi siquidem in hoc verbo damna-

biliter errauerũt: solũ fidē ꝛ ablutionē baptismi credentes sufficere in salutē. Et in domibus acidie atq3 negligentie hospitati sunt: dicentes ex ista sententia pro salute nihil aliud oportere: cũ christus post ista duo credere ꝛ baptizari/sine interpositione verboꝝ dixerit/saluus erit: ꝛ nec apposuit aliud iugum corporaliũ actionũ. Sed nõ aduerterũt spũssancti per iacobũ expressam sen-
Jacobi.2. tentiã. Fides sine operibus mortua ē: eis siquidem qui addere fidei opera potuerũt: sed neglexerũt/sibi de huiuscemodi sentētia improbe blãdientes. Qui vero nõ crediderit/condēnabitur. Fieri contumacem cum recte a rectisq3 vocamur ad fidem/damnationē infallibilē operaꝛ. Quod ēm creditũ adijcit credenti salutē/ negatũ cõtrarium parit. Negaꝛ quod nõ crediꝛ: quia negatur esse credendũ. Qui non credit/negat: dum hoĩm intellectus nõ subdiꝛ fidei: sed innititur rationi: quã substratã nõ habet / atq3 ostēsibilē mysteriũ credendorũ. Juste igiꝛ damnanꝛ increduli: si in credendis est salus. Et ex hoc verbo suggillanꝛ ora oĩm loquentiũ iniqua: qui credũt quēpiam sine fide ppria vel ecclesie potuisse saluari. Nec quisq3 impietatē ad pietatem conuertat: vt velit corde credere: asserere verbo saluos esse quatuor virtutũ expolitissimos tractatores: seq3 infra illarũ limites coartãtes/circumfultos nobilitate morũ: si tribus viuificis virtutibus nõ fulserũt. Signa vero credentiũ voluit saluator adnectere: vt fidelium ꝛ infidelium/etiã in hac vita esset vera distinctio. Non ꝙ signũ virtutē maiorem aut minorē effecerit: sed virtus optima fecit [si-
Marci.16. gna: que illos qui crediderint/hec sequenꝛ. Jn noĩe meo demonia eijcient: linguis loquenꝛ nouis: serpentes tollēt. Et si mortiferũ quid biberint/non eis nocebit. Supra egros manꝰ imponent/et bene habebunt.] Juxta quod scripta sunt hec/ habuit ecclesia primitiua: nũc vero potius ad mores hominũ sunt deuoluta: vt eiectio demonũ/linguarũ nouitas/ablatio serpentium: innocuũ existere a suscepto veneno: infirmorũ cõualescētia cũ tempore in ecclesia dei tropologice sint reperta. Horum vero tropos inquirere illorum est/qui scripturã sacram et euangelicã humiliter venerantur: ꝛ cautis passibus ambulant circa illam: ne tropus tropum impediat: ꝛ vnus alteri nõ repugnet. Et vt horum oĩum velociter sermo currat: eiectio demonũ fit / cum homo a seipso intromissa virtute proijcit quod deliquit: aut ab alio remouet pctm̃: siue virtute orationis aut suasione verborum: seu cum in noĩe christi malignos a nobis orando facimus declinare.
Psal.116. Quod dauid vtiq3 faciebat/dicēs: Declinate a
Psal.14. me maligni: ꝛ scrutabor mandata dei mei. Et ille requiescet in monte sancto dei: añ cuius conspectũ ad nihilũ deuenit malignꝰ. Nouitas linguarũ ad nouitatē pertinet vite: in qua cantamꝰ dño in hymnis et psalmis/et gratiarũactionibꝰ canticũ nouũ: ppter magna mirabilia que ostē-
Gen.11. dit nobis. Neq3 ad illam anteq3 linguarũ confusionem pertinent electi; nec ad aliud antiquum quod per linguã hoĩes inquirebant/scz huic seculo conformari. Sed in nouo hoĩe nouiter lingua hoĩm est vnica: querens intelligibiliter vnũ verũ deũ/ꝛ quē deus pater misit iesum christuz. Et per nouam turrim/scz crucē: quã adinuicē perspicaci intellectu se cognoscentes edificant: qua secure itur in celũ. Et querũt ꝛ inquirũt bonum nouum: non huic/sed superne patrie vita ꝛ mori-
bus coaptari. Abstulit serpentes/qui omnes anfractus abhorruit: nec deceptiõibꝰ gaudet: sicut Gen.3.
serpens ille antiquus humani generꝛ matrē astute decepit. Nec gradiꝛ sup pectus totus inclinatus ad ima: nec insidiaꝛ calcaneo pseuerãtie sue: aut parat calumniam profectibus aliorum. Et serpentes qui pertinent ad cerasticũ serpentem ꝛ tortuosum: qui in via mandatorum dei obliquitatē pretendit: in semita consiliorum cornua impugnationis exercet: prouidētia sancta deuitat. Neq3 dissipat sepē diuine legis: vt a serpēte mordeaꝛ. Existit innocuus a veneno / qui ab auditu malo manet incorruptus: vt nec minãtia verba deterreãt: nec blanda seducãt: nec pmissa cõmoueant. Et humilitate subnixus/oratione fultus: veneno heretice atq3 sensualis doctrine/ꝙuis audierit/nõ est lesus. Quoniam sepe corrũpũt bonos mores colloquia praua. Credēs firmiter ab his penitus non ledeꝛ. Fecerũt infirmos cõualescere impositione manuũ: qui exēplo bonoꝝ ope-
rũ ad meliorē vitã alios puexerũt: aut iuxta pau- Ro.14.
li sententiã/infirmũ in fide susceperũt. Et ꝭm etiã
sententiã ipsius in actibꝰ apostoloꝝ: oportet su- Actu.20.
scipere infirmos. Et ipē factus est infirmus infir- 1.Co.9.
mis: vt infirmos lucrifaceret. Et Thessalonicen- 1.Thes.5.
ses hortabatur infirmos suscipere. Et quamuis corpore factum fuerit/in spiritu potius loquebatur: vt qui possint / curent infirmos in virtutibus: aut pre infirmitate seu fragilitate carnis succumbentes peccatis: quod ad galatas aposto-
lus scribēs fieri apte monstrauit/dicēs: Fratres Gala.6.
et si preoccupatꝰ fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis/huiusmodi instruite in spiritu lenitatis: consyderans teipm̃/ ne ꝛ tu tenteris. Quid autem ꝭm tropum est super egros manus imponere/ vt bene se habeant: ꝙ omnez adhibere opem spiritu infirmis vt recõualescãt. Quod apostolus suis verbis consonat sentētijs saluatoris. Et per pphetas negligētes pastores
arguit dñs: qꝛ quod erat infirmũ in grege/ nõ cõ- Ezech.34.
solidauerunt. Et ne apostoli diffiderent de promissis: saluator societatē sue virtutis ꝛ potentie
vsq3 in finē seculi pollicitus est. [Et ecce vo- Mat.28.
biscum sum vsq3 ad cõsummationē seculi.] Vere sic est: et aliter ꝙ dixerit esse nõ potest. Recessit/ꝛ nobiscũ est. Recessit corpe/presens est spiritu. Recessit carne/presto in virtutibꝰ est. Non recessit a suo corpore diuinũ caput: neq3 compactum corpus sibiq3 cõnexum patiꝛ ab ipso scissurã. Etenim vnio insepabilis facta est. Et quod est maiꝰ / audacter affirmē: quoniã corpus christi quod est ecclesia/est in celo per vnionē ad caput: prout ipse in terris per vnionem ad corpus.

Est ipse nobiscū ꝑ p̄sentiā sue omnipotētis ma
iestatis: ꝓtegens ⁊ erudiens omnes ⁊ singulos
quos prenouit secū in eterna gloria fieri vnifor
mes. Prestita est nobis indubitata securitas: si
christus nobiscū ad bella progreditur: si dux est
belli: quia ⁊ cognouit agones: neq₃ suas copias
ad anceps bellū exposuit/ de quo nesciret ꝓueni
re victoriam. Fultus nobiscum incedit exerciti-
bus inuisibilium angeloꝝ/ in opus mysterij sui ⁊
in auxilium corporis sui: q̄uis seipo possit oia
plene tueri/ ⁊ prosternere contrarias potestates.
Sine causa dubium/ sine ratione timor in nobis
est: si est ip̄e nobiscum ⁊ cum singulis nostrum.
Quid trepidamus in vtroq₃ certamine/ si nobi-
scum est qui triumphauit de morte? Quare cor
nostrum fantasias patitur/ ⁊ pauet vbi deficit pa
uor: si pollicitationē illā firmā tenemus/ ꝙ sem
per sit ip̄e nobiscum: ⁊ volumus sub ip̄ius mili-
tare vexillis? Non recedamus ab vnione castro
rum/ que ip̄e disposuit: quorum acies infallibili
sapientia ordinauit: vbi certatur inuisibiliter ad-
uersus aereas potestates: quasi est bellum ho-
stilius: vbi est colluctatio aduersus carnē ⁊ san
guinem: vbi hostes patimur quos dicimus esse
Math.10 domesticos: quia inimici hominis domestici ei-
us: vbi a pseudo christiano subdole impugna-
mur: vbi oportet sustinere dissimiliter conuiuen
tes: vbi videmus preuaricationes/ si zelum dei
habemus in animo tabescentes. Maior autē
nobis infertur aggrediendi bona facultas/ no-
biscum christo domino existente: vt nullus cau
setur de arduitate virtutum: nullus impossibili-
tatem alleget in diuinis p̄ceptis atq₃ consilijs/ si
Joan.15 nobiscum dominus operatur. Quoniam sicut
sine ip̄o nihil possumus facere: ita cum ip̄o ni-
hil est boni quin valeamus implere. Nouerat
Phil.4 hoc apostolus qui dicebat: Omnia possum in
eo qui me confortat. Et firmam tenens pollici-
tationem quam christus apostolis fecerat: quā
adesse in seip̄o cognoscens/ corinthios cōmone
2.Cor.13 bat. An experimentū queritis eius qui in me lo-
quitur christus? Cum christo penitus erat/ qui
in ipso loquebatur. Et interpretatio nominis
emanuel/ quod est nobiscū deus: insinuat ꝙ no
biscū est christus. Precesserat actu/ figura/ pro
phetia hoc quod saluator dixerat adesse nobis-
cum. Nam Judith que typū tenebat ecclesie cū
Judith.13 amputasset Holofernis caput ⁊ repedasset ad ꝓ
pria/ dixit: Aperite portas: quia nobiscum deus
qui fecit virtutem. Nō illa sic de Holoferne tri
umphare potuisset: ⁊ totum exercitum eius con
uertere in stuporē: nisi deus cum illa fuisset. S₃
nec ecclesia ⁊ singularis anīa de aduersarijs pos
set habere victoriam: nisi quia nobiscū est chri-
stus. Et psalmista letanter enunciat: Dominus
virtutum nobiscū. Ideo dn̄s virtutū nobiscum:
cum in bellis prompti ad actiones virtutū, qua-
lidi ꝯsistamus. Et ꝑ Hieremiā cum descēsurus
in babylonē esset/ dn̄s repromisit dicēs: Nolite
timere: quia vobiscū sum vt saluem vos: ⁊ eruā
vos de manu eius. Ecce in confusione/ bello/ in

actiōe virtutū dn̄s vult esse nobiscū: vt saluet/ vt
eruat/ vt ꝓuehat: hoc pacto duntaxat/ si velim⁹
esse cum illo. Quod Azarias filius Obed allo-
quens Aza regem iude/ apte disseruit. Dn̄s vobi
biscū: q₂ fuistis cum eo. Nō aliter nostro cōmo-
do christus vellet esse nobiscū: nisi cum illo fide/
obediētia ⁊ charitate nos esse vellem⁹. Est ⁊ ip
se nobiscū in oībus sacramētis: q₂ ex hoc sacra
menta vocant̄/ quo in seipsis ꝯtinent sctm̄ sctō-
rum Jesum christū dn̄m nostrū. Maxime in illo
sacramēto quo terrena ⁊ corruptibilia in carnē
⁊ sanguinē/ occulta ⁊ indubitata potestate ꝯuer-
tit/ faciens corpus suū: ⁊ omni familiaritate/ ma
nuductione atq₃ sumptione oībus dieb⁹ vsq₃ ad
finē seculi/ possit esse nobiscū. Nō ꝙ pacto mū
di labētis termino nō sit ip̄e nobiscū: s₃ beatiori
mō/ ꝯsummato mysterio in ꝑfecta claritate/ itui
tione ꝯspicua/ in supna patria erim⁹ nos cū ip̄o
Et cū p̄ordinasset saluator suam eis corpalē ab
laturus p̄ntiam/ cito mittere spm̄ sctm̄: discipu-
los suos in ciuitate Hierusalē/ illius missionem
jubēs voluit expectare dicēs: Et ego mittā Luce.24
ꝓmissum patris mei in vos: vos aūt sedete in ci
uitate donec iduamini virtute ex alto.] Quod
idem euāgelista scribens ap̄licas actiones/ alijs
v̄bis expressit. Et cōuescēs precepit eis/ Actuū.1
a hierosolymis ne discederēt/ sed expectarent ꝓ
missionem patris quā audistis ꝑ os meū. Quia
ioannes q̄dem baptizauit aqua: vos aūt bapti-
zabimini spiritu sancto/ non post multos hos di
es.] Promissio patris / spūssanctus est: quam
licet ꝓpheta extiterit: a nullo exp̄ssius ⁊ stipulati
us audierūt/ q̄ per os christi: qui solus nouerat
eternū eterni patris arcanum. Cuius missionis
eque cum patre se ostendebat autorem. Etenim
quia spiritussanctus ab vtroq₃ ꝓcedit/ ꝓmise-
rat deus pater mittere spm̄ sanctum in manu ꝓ-
phetarum ⁊ christi filij sui: non recipientiū meri
to/ sed largitate donantis. Quā ꝓmissionē in ci
uitate regia/ ciuitate sacerdotij/ ciuitate ꝓpheta
rum/ voluit adimplere. Proinde saluator iussit
illos in ciuitate manere donec adimpleret̄ pro-
missio: ⁊ ipsi vestirent̄ virtute ineffabili spiritus
sancti: qua induti/ possent intelligere omnē expli
cite veritatē. Et tuentur atq₃ illese armati fideli
audacia/ timore deposito ꝓcederēt ad reges ter-
re ⁊ p̄ncipes populi/ ad omnes gentes: put eis
a christo decretum positum erat: ⁊ p̄dicare que
mundus nolebat docere/ quod abhorrebat: ⁊ in
dicare crucis mysteriū/ quod gentibus stulticia/
iudeis scandalum erat. Decebat eos donū eter
ne pacis in pacifica ciuitate recipe: vt mores fie
rent cum eterno dono concordes. Pacifica vo
cabat̄ ciuitas interp̄tatione nominis/ non ope-
ris actione: nam christum velut inquieta voci-
bus adiudicando illum cruci/ morti tradiderat.
Et oportebat sup aquā ioannis aliā ablutionē
induere: in qua nō corpus intingit̄: s₃ vterq₃ hō
sanctificat̄. De cuius ablutionis v̄tute atq₃ my-
sterio sermo alibi me expectat. Et edicto posito
vt in ciuitate manerēt: eduxit eos foras in

Luce.24 bethaniam: deinde in montem oliueti.]
Educit eos foras: vt ꝑ obedientie viã deducat
in mõtem: vt videant in carne aut corpore chri-
sti vltimam actionem: scilicet ꝙ ferretur in celũ
per mortificantem obedientiam/hominum vo-
luntates ⁊ actus improprios reprimentem. Ad
contemplationis montem suos subsequos chri
stus educit. Non enim in alta proprius/sed mor
tificatus sensus ascendit. Et in arcanis christi
mysterijs conuersari non potest mens non sub-
dita dirigẽti. Et cum essent in monte omẽs qui
conuenerant/cognoscentes in superna velle cõ
scendere: quadam in mente suscepta de ipso fidu
cia: ⁊ ꝙ omnino ab eorum se volebat auferre cõ
spectibus: ⁊ ꝙ solitum Christi ⁊ familiare collo
quium tollebatur: nec vlterius futurum erat ad
vsum in hac vita mortali quadam de ipso assum
pta fiducia: interrogauerunt eum de fine seculi/
Act.1 ⁊ restitutione israelitici regni dicẽtes: Domi-
ne si in tẽpore hoc restitues regnum
israel? Que interrogatio qualis fuerit/qualem
cautelam prebuerit: ne aliquando similis inter-
rogatio fiat: ex christi respõsione clarescit. Nõ
est vestrum nosse tempora vel momẽ
ta que pater posuit in sua potestate.
Postꝙ in suo aduentu christꝰ non posuerat mũ
do finem: nec regnum eternum ex toto dona-
uerat: interrogant si erunt in aduentu penitus
spiritussancti/quem ex patris ⁊ filij promissione
sperabant. Interrogationi superuacue/per ne-
gationem sapientius respondetur: Et negatio-
nem prestat quesito quesitor impertinens: ⁊ inu
tiliter querenti discipulo/ magister sapiens non
respõdet. Nõ sciscitetur miles castrẽsis/ quod tñ
scire spectat regiã maiestatẽ. Quod est paterne
maiestatis arcanũ/mortalis nõ querat in suã de
uenire sciam. Quod scientie adijcitur/inutile fa-
ctum est: nescisse tutius dixerim: magis vero si
damnũ intulit/ aut inferre potuit ꝑscienti. Fru-
stra interrogat creatura deũ: ꝗ libẽter docet ho
minẽ sciam. Plus enim nouit docere ꝙ nos di-
scere valeamus: ⁊ docet vtilia etiam non rogatꝰ
Isaie.48 Hinc per Esaiam dicitur: Ego dominus deus
tuus docens te vtilia. Que igitur vtilitas de ꝑ-
scientia futuroꝝ? Aut faceret superbire/aut despe
rare/aut tepide viuere homines suꝑ terrã. Qui
semetipsum hominibus reuelauit in carne: hec
quesita si nouisset vtilia fore querentibus/ simi-
liter reuelasset. Etenim multa suis vatibus reue
lauit/que ꝓuidit in vtilitatẽ hominum vergere.
Non denegauit inuidus aut timens ꝓiudicium
in futurum: sed velut rem occultari vtilem/ma-
nifestari damnosam. Non est hominum alta se-
creta rimari: nec plus sapere ꝙ oportet. Et oc-
cultatio futurorum que omnino speratur adesse
ventura/homines cautos facit atꝙ timentes.
Et cautius expectatur de necessitate venturum/
si ignoratur de tempore. De iure mens homi-
num ad futura que veniũt/suspẽditur omni die
si nullum habet in certo. Nec omnimodã dene-
gationẽ christi responsum importare credamꝰ:

sed illam dũtaxat que nr̃o placito/nostre ꝓoccur
rẽti ꝓuisioni repugnet. Quã multa deus nũc q̃si-
ta reuelabit in posterũ/que iustis velaminibꝰ pre
senter occultat. Tẽpus vero ⁊ momẽtũ ad actiões
que in eis fiunt/potius referunt: vt magna ⁊ par
ua occulta s̃m ineffabilẽ ꝓuidentiam in sua po-
testate ꝑmaneant: seu si nõ decreuit/aut si vsꝙ
decreuit in suo temꝑe reuelare. Paterna vero po
testas in qua secreta sunt posita/potestatem filij
aut spũssancti non excludit: sed sic vt homo curi
ose q̃rentibus hominibus respondebat. Nã ne-
ꝙ in potestate/ in scientia vel opere inuenitur
in summa trinitate diuersitas. Ac ꝑ hoc si non ẽ
nostrum scire futura que pater posuit in sua po-
testate: nostrũ tamen est ad illa ventura virtuti
bus ꝑparari. Proinde saluator adiecit: Sz acci Act.1
pietis virtutẽ superuenientis spũssancti in vos. Et
eritis mihi testes in hierusalẽ/⁊ in oĩ iudea ⁊ sa
maria: ⁊ vsꝙ ad vltimũ terre.] Qui mittebat de
suꝑ spm̃sctm̃/quo nihil occultiꝰ futuroꝝ poterat
ꝑpalare secretũ: sed hoc vtile/illud inutile fieri
hominibus ꝓuidebat. Cariꝰ fuit ꝙ gratiose cõ-
cessit/ꝙ ꝙ scire ab apostolis ⁊ ceteris denegauit
Plus enim est gratia seu ꝑsentia spũssancti/ꝙ
quelibet ꝑsciẽtia futuroꝝ. Hinc quoꝙ nouimꝰ
ꝙ spũssanctus apostolos non omnia docuit/sed
que in eoꝝ ⁊ ecclesie future cesserunt vtilitatem:
quod Paulus ad Corinthios refert. Omnis 1.Coru
manifestatio spiritus datur ad vtilitatem. Cu-
ius virtus quam apostoli acceperunt/fuit recte
docere/sine reprehensione viuere/sine mercede re
rum temporalium ꝑdicare/operari miracula/face
re signa/innouare ꝓdigia: ⁊ in sanguine atꝙ mor
te testificari pro euangelio ⁊ nomine christi. At
quia superuenturus promittebatur/ aliquid de
eius gratia in apostolis extitisse denũciat. Quo
sensu ait angelus ad Mariã: Spũssanctus suꝑ- Luca
ueniet in te: quem in sanctificatione vterina iam
quodammodo recepisti. Aut superuenturus dicit
quia non de infimis/sed de supernis eius est gra-
tia: siue quia vere humane vel infime iterum infun-
ditur diuina a superna natura. Et eritis mihi testes/
qr vos ab initio mecum fuistis. Et quecunꝙ au Iohan
diui a patre meo/nota feci vobis. In hierusalẽ
in qua morti fui ꝑ crucem damnatus: In sama
ria/ vbi reprobatus: Et in vltimis terre/vbi non
dum agnitus. Igitur qui captare superna contendunt
acuitatem retundant proprij intellectus. Nolite
esse vates/nec fieri scios in his que eternus pa-
ter occultat. Etenim conatus mentis in his semꝑ
frustra sudauit. Spũssancti virtutibus studeant
insigniri/verbo ⁊ opere testificari ꝓ christo/s̃m
euangelium sanctũ eius: in omni temꝑe atꝙ lo
co/⁊ in omni conuersatione. Mortaliũ talia sunt
opera militantium: vt ꝑhibeant testimoniũ/quo
niam ipsoꝝ solus christus est dñs. Et ꝙ vere
christus est deus existẽs in celis: qui tam electos
milites atꝙ testes habet in terris. Festinabat ie
sus ascensum: Unde cum hec dixisset/ele
uatis manibꝰ suis benedixit eis. Et
factum est/dum benediceret illis/recessit ab eis ⁊

ferebatur in celum: ꝛ videntibus illis eleuatꝰ est ꝛ nubes suscepit eum ab oculis eoꝝ.] Benedixit eis: qꝛ iusti erãt: qꝛ bñdictio dñi sup caput iusti. Bñdixit eis manibꝰ eleuatis: qꝛ desup est bñdictio electoꝝ. Et dum benediceret eis/ recessit ab eis: auferens corpalem pñtiam: ꝛ benedictionem plenitudinis amoris ꝛ gratie derelinquẽs Unum abstulit/ alteꝝ dedit: si cõtristauit in vno letificauit in altero. Ferebaẗ in celum: vbi quia deus erat/ nunq̃ quoq̃ reliquerat. Eleuabatur a terra: quam non relinquebat deitate: Quis reliquisset ꝛ corpore. Non tamen aliena/ sed ꝓpria virtute ferebatur. Nec obstat soliditas veri corporis/ quin sic ferreẗ: etenĩ habebat agilitatem in dote corpus: quod ꝑ omnia gloriosum erat: ꝛ etiam in ipso diuinitatis plenitudo corpaliter habitabat. Et nubes lucida suscepit eum: non ad vehiculum seu ad auxilium opportunũ: ſ3 ab oculis eoꝝ/ scʒ intuentiũ: vt includereẗ in celum: excluderetur a mundo/ qui eum non cognouit: sed velut reuʒ turpiter ꝛ crudeliter crucifixit. Et assumptus est honorifice a patre qui eum miserat: exultantibus angelicis choris atq̃ mirantibus/ q̃ super eos ferebatur peregrina caro: ꝛ elementatũ corpus super substantias separatas ꝛ simplices tollebatur: q̃q̃ vt deus illis esset ipse
Marci. 16 simplicior. Et sedet collocatus a patre a dexteris omnipotentis dei. Ad hominem porro refertur ascensio/ assumptio in celuʒ sessio ad dexteram: quoniam vt dei filius semꝑ ibi erat: ꝛ de nouo huiuscemodi accidentia non suscepit. Nec immobiliter sedet ad dexteram/ ſ3 in potioribus partibus empyrei celi: sic ineffabiliter honoratus est. Cum vero apostoli audaci conatu oculorum intuerentur in celum: a duobus angelis sibi astantibus in forma virorum amictis stolis albis/ velut diem festum agentibꝰ in noue solẽnio ascensiõis/ tanq̃ ab amicis dulciter arguuntur: ne inuanum attollant oculos: ne desperatiõe frangrantur: ne mesticia contepescant. Quoniã ipe idem qui nunc sic triumphãter ascendit/ iudicaturus veniet cum mũdi finis aduenerit. Hec cum audissent in spiritu humilitatis ꝛ igne charitatis/ proni animo/ iclinati corpore adorauerunt christum deũ dominũ maiestatis ꝛ glorie/ magistrum ꝛ redemptorem: de ipso depositis hesitationibus solitis: imprimentes ora vestigijs pedum eius/ vbi steterat ascensurus. Et latria ꝛ adoratione in monte illo exhibita/ regressi sunt hierusalem ad expectanduʒ promissum iuxta mandatum domini: recedẽtes a monte qui vocatur oliueti: tanto spacio veniẽtes/ quantũ iudeis fas esset in sabbato ambula
Actu. 1 re. Et introeuntes in cenaculum/ ascenderũt ad superiora: quoniam in virtutibus ꝛ moribus illum imitabantur ascensum/ quem in celum paulo ante christum viderant peregisse. Ubi siquidẽ orabant vnanimiter: quoniam in oratione oportet perseuerare/ supernam gratiam expectantes Et gaudebãt gaudio magno propter ea que viderant/ ꝛ diuinum munus quod expectabant. Et sepe ingrediebaẗ in tẽplũ/ laudãtes ꝛ bñdicẽtes deum: qui est benedictus per omnia secula seculorum: Amen.

¶ Libri quartidecimi de Resurrectiõe domini saluatoris/ finis.

¶ Liber quintusdecimus de Iusticia christiana.

POst Christi doctrinam que in eius deificis moribus et supernaturali vita ꝛ gestibus nobis mõstrata ẽ ꝑ ipm christũ/ vnigenitũ dei filiũ/ dominum nostruʒ/ magistrũ ꝛ redemptorem: factum nobis in inferioribus via vite: qui erat ꝛ est ꝛ erit in supioribꝰ ꝛ in inferioribꝰ vita: diuine atq̃ humane ipsam operantem: ad simplicem ꝛ verbalem doctrinam humili studio veniamus. Et tñ verba tractantes que manifeste vitam moralem atq̃ christianam informant: ꝛ expressam ꝛ imitabilem veritatem ostendunt: illa vero que altitudinem diuinorum mysteriorum/ disputationum/ disceptationum/ delectationũ/ interrogationum/ responsionum innuunt/ dumtaxat in hoc suscepto tractatu dimittentes: Que nisi aliquali violentia ꝛ extorsione ad mores nõ possent inflecti: quia nec nostrum est aliter diuinam tractare scripturam: nisi ſm intentionem diuine sapiẽtie sic tradẽtis. Et q̃uis multa nobis sit a spiritu sancto de diuersitate tractãdi licentia: ne istam aquam salutarem a proprio alueo ad aliqua deuia deriuemus: sub interminatione inhibetur. Sensum ꝛ intellectum oportet accipere a scriptura: non dare improprium/ aut applicare impertinentem. Improprias ꝛ impertinentes expositiones ꝛ coaptationes scriptura sancta non recipit. Ue autẽ doctori qui sibi vult subijcere scripture intelligentiam: ꝛ intellectum suum non subijcit intelligẽtijs eius. Finget certa mendacia: violabit inuiolabile: violẽtabit immobile: ac etiam tãto magis reputabitur fallax/ quanto indebite tractat scripturam que summã

noscitur verax. Igitur ab his verbis nostre lo-
cutionis exordium sumamus/que protulit quã
do ad Joannem p̃mo baptizãdus aduenit. Hu-
militer reluctante Joanne baptista/se non domi
Mat. 3 num/sed ipsum debere a domino baptizari: sta-
tim saluator subintulit: Sine modo: sic enim de
cet implere omnem iusticiam. Humilitatem pri
mo insinuans/qua subdebatur aquis: ac etiam
omnem virtutem/ cum qua pugnaturus aduer
sus diabolum/ visibiliter per carnem hunc mun
dum intrauit: quem non in altitudine potentie
sue aut argumentis dolosis / sed per iusticiam
sibi disponebat dare conflictum: vt ab vno iu-
sto pro iusticia liberati/sine dubio iustificare-
mur per fidem in gratia ipsius / et gloriemur in
spe glorie dei. Sed imitatiue verba ista discuti-
entes/mores moribus coniungamus: vt sicut
ipse decenter impleturum se dixit ⁊ fecit omnem
iusticiã: ita et nos prout possumus impleamus.
Quid dicatur omnis iusticia. Omnis nanq̃ iusticia est vbi nihil mali admit
titur: boni demitur nihil: quã in prima origine
contuentes/deus est. In deriuatione vero con-
spicientes / alius erit sermo loquendi. Justicia
increata deus est: et sui participium tradidit pri
mo substantijs separatis / deinde compositis.
Sed nulli alteri creature ante/neq̃ tũc/neq̃ de-
inceps: que nam ratione carent/ip̃am participa
re non possunt. Ipsa nempe rationalis est vir-
tus. Sic appellata est iusticia naturalis: non ꝙ
omnis natura ipsam suscipiat in ratione: Quis
ipsa rationabilia ordinet per rationem. Nec cre
dendum est ꝙ ip̃a iusticia sit natura/neq̃ natu-
ra iusticia: nisi velimus in illud ingredi ꝓfundũ
intelligentie/ꝙ deus iustus omnia iuste fecit: et
sicut quedam iusticia est ipsa creata natura ex
sensu atq̃ intellectu: ꝙ ius diuine potentie/sa-
pientie atq̃ bonitatis statum quodammodo te-
net ostensiue in ipsa natura. Etenim ex origine
vocabuli appellatur iusticia status: vt sit ius que
dam potentia cuiuscunq̃ virtutis in deo/simili-
ter ⁊ in creaturis: ac etiam quedam decentia fi-
endorum: benefactorum vero excusatio tacita
vel expressa. Sed isto intellectu p̃termisso/nõ fa-
Iusticia naturalis. ciliter cognoscibili/dicemus: Est iusticia natura
lis rationabiliũ creaturarum obseruatio/theo-
ria ⁊ actu/diuini statuti iuris ⁊ ordinis. Que per
quandam segregatã a ceteris rationẽ nature ra-
tionali solum innotuit: quam licet in nullo tem-
poris cursu omnes perfecte seruauerũt in celo si
militer ⁊ in terra: tñ ille q̃ oĩa fecit ⁊ creaturis rõ
nabilib⁹ indidit/in celo cũ remanẽtib⁹ angelis
remanere voluit. In originali mũdo ꝑ p̃dicatio
nẽ Ade primi hominũ p̃uaricatoris/sed recõuer
si: ac alijs miris ⁊ occultis modis retinuit: cum
ipso deleto non deleuit. Cum linguam confun-
deret/ipsam non confudit. Circũcisione data ip
sam quodãmõ renouauit: vt credulitas abrae si
bi ad istam computaretur. In Isaac ⁊ Jacob re
fulsit. Joseph in egypto custodiuit: prius ab ip-
so animo ⁊ moribus custodita. Per legem moy
si non est suspensa: per christi legem ⁊ gratiam
peramplius ꝯfirmata. Ipsa quidem aliqualiter
ab alueo sui magnifici cursus deriuata/ꝑ riuu-
los ipsa manente semper in electis hominibus
atq̃ in electo populo dei/peruenit vsq̃ ad genti
les: que multa in regimine reipublice ordinarũt
Peruenit vsq̃ ad naturales philosophos ⁊ ali
os sapientes: qui scriptis de ipsa multa tradide
runt: Quis in ipsa ⁊ alijs virtutibus exorbitaue-
rint in intentione atq̃ moribus/vt longe fierent
a fine proprio statuto virtutibus. Sed nõ est su-
scepti operis aliter tractare de ip̃a iusticia/nisi
prout expostulat pura religio christiana: ac per
hoc sic ipsam libet edicere. Justicia christia-
na ẽ inuisibilis ⁊ theorica operatio/atq̃ visibi-
lis actio super naturam ⁊ leges: ⁊ diuini ordi-
nis inuisibiliter ⁊ visibiliter in oĩbus summa
custodia. Proinde verba hec a posterioribus
differentes /ßm custodiaz diuini ordinis in inui
sibili sensu/intellectui non sane applicabimus
eam: nisi hoc excepto ꝙ ip̃am ⁊ omnia que perci
pit/recte intelligat: tantũ in hoc iusticia christi
ana intellectum vt intelligatur ab ipso/vt nõ ex
orbitet alia intelligendo: rectitudinẽ intellectus
atq̃ veritatem eius quandam dicimus esse iusti
ciam. Sed hec non est que hominem perficit.
Memorie improprie traditur/nisi eo solo ꝙ nũ
q̃ obliuiscatur ipsius: siue ꝙ non multiplicetur
sed illorum tñ memoretur/que possunt expedi-
re habenti memoriam. Quedam potest dici iu-
sticia memorie: non multiplicari/sed tñ memo-
rari vtilium. Affectus autem siue voluntatis iu-
sticia/est que hominem perficit si est: si non imp
fectis atq̃ malis additus sepe manet. Erit autez
affectus ⁊ voluntatis iusticia christiana/ordinis
ꝑfectio in amore/atq̃ in velle. Sane oĩs affect⁹
aliquo amore vestitur: seu aliquid vult voluntas
Nam in ipsa vniuersalis iusticia dictatur. Vt
propriam seruant naturam: seruant vbiq̃ suam
elementa naturam: ita et afficietur affectus ad
aliquid: ⁊ amor habebit obiectũ. Accedit autem
ordo ⁊ ordinat in hominibus charitatẽ. Et phi
locapta sponsa dicit: Ordinauit in me charita- Cant.
tem: vt maiora magis/minora minus diligam⁹
⁊ indignis diligi denegemus amorez. Nã amor
aut superfertur rei dilecte/aut subijcitur/aut eq̃-
tur. Justicia vero amoris est ipsius adequatio
ad dilectum: vt nec plus diligatur aut minus/
q̃ sua dignitas exigit. Hec quidem iusticia nũ-
q̃ ex parte nostra ꝑficietur ad deum: neq̃ in hoc
seculo/ neq̃ in futuro. Nam licet in ista vita dili
gamus ipsum quantum possumus: in alia vero
tantum ꝙ non poterimus amplius: hic tamen
nec ibi tantum diligitur quantum est dignus:
vt etiam hanc iusticiam amoris nõ perficiat vir
go vel angelus. Igitur nullus amor superfertur
deo/nullus equatur ad deum: sed omnis subijci
tur per inequalitatem deo. Sed quoniam orde

iusticie ab aliquo inuisibili͛r atqꝫ visibiliter plus
non exigit/ ꝙ iuste possit exactus ipse conferre:
iusticia christiana ꝛ ꝑfectio i amore ordinis erit/
vt hic diligamus deum quantum possumus: ibi
vero tantum diligemus ꝙ non poterimus am-
plius. Hec profecto iusticia hic ꝑfectos/ in supe/
ris vero facit beatos. Ac per hoc custoditus or
do iusticie in affectu deuitabit amores ceteros
atqꝫ limosos: ꝛ ab impuritatibus purgabit amo
rem: ꝛ adequabit ad sua equalia: supponit vero
inferioribus. Et supinabit ad illud superius ꝑ
non circumuolutum aspectum: cui equalem nul
lo modo potest exhibere affectum. Representa-
bitur ab ordine intellectui: intellectus vero affe-
ctui representabit omnia dilectionis iura: simi-
liter ꝛ dilectoꝝ ꝓrogatiuas ostendet/ vt amor per
iusticiam amplius inardescat. Claudet infra su-
os terminos voluntatem: vt nolit quod nolit/
quod nolle iuste sequeret. Et frena laxabit ad
volita: vt velit que omnino mandat religio chri
stiana. Hec procul dubio inuisibilis christiana iu
sticia/ id nolle quod religio prohibet: ꝛ id velle
quod consulit atqꝫ iubet. Hoc enim forte quis
dicet/ a iusticia naturali cōsurgit atqꝫ mosaica:
concederim: sed super naturam ꝛ leges est volun
tas/ quam iusticia christiana ordi nat. Non pro
hibent natura ꝛ lex rependere malis vicem: sed ꝓ
hibet iusticia christiana. Inquit enim ipse salua
Mat.6 tor: Si non dimiseritis: nec pater vester celestis
Rom.12 dimittet vobis. Et apostolus: Nolite reddere
malum pro malo/ neqꝫ maledictum pro maledi-
cto. Non prohibet lex mosaica talionem: sed ꝓ
hibet religio christiana: ꝛ in aliquo nisi per re-
ctores reipublice non reseruat: hoc vero solum
permittit ad tuendam innocentiam/ ꝛ refrenan
dam improbitatem. Non curat de interno amo
re natura/ nec lex mosaica/ dūmodo corpore ser
uias: sed curat iusticia christiana/ vt seruetur: ni
hil sit meriti apud deum nisi diligas. Nō repro
bat natura odium/ neqꝫ mosaica lex/ dummodo
non ledas: reprobat christiana/ etiam si corpo-
re seruias. Et multa promittunt iusticia natura
lis atqꝫ mosaica/ que preceptis atqꝫ consilijs iu-
sticia prohibet christiana. Justicia christiana est
que nihil impuritatis admittit: ꝛ nullam animā
alienat a recto. Ipsa est ordinatus amor/ ordina
ta affectio/ recta intentio/ status anime/ custodia
suscepti muneris/ contemplatio potioris/ inde-
formata imago atqꝫ reformans deformata/ ser-
uata similitudo ꝛ perditam reassumēs/ custodia
interioris hominis/ iudicatrix atqꝫ fugatrix ma
larum intentionum atqꝫ actionum/ sol intelligi-
biliter lucens/ lux fugans peccatorum tenebras
ordinatio ꝛ regula morum/ operum ꝛ actioruꝫ
iusta ꝛ honestissima mediatrix omnium relatio-
num/ linea inobliquabilis ad agenda: fundamē-
tum omnium statutum/ omnium personarum/ ꝗ
in hoc mundo inculpate viuere querunt: inter-
emptrix vitiorum/ nullumqꝫ vitium diligens/ nulli
applaudens/ leo in ea furens: virtutum inuictrix
oculatum animal ante ꝛ retro/ armatura tegēs/
gladius transuerberans que reperit aduersa di-
uine atqꝫ iustissime veritati. Ipsa est que sola ꝑ
pter deum initiat/ proficit ꝛ perficit. Ipsa est vi-
te lignum: quod qui gustat/ nō moritur. Ipsa in
nocentia/ que timorem non patitur. Ipsa gladi-
us flammeus ac versatilis ligni vite. Ipsa obla
tio Abel: vnde iustus extitit in duplici tempore
appellatus. Ipsa nos in conspectu domini iusti
ficat. Ipsa fabrilis qua remedij arca extitit fabri
cata. Ipsa columba que non requiescit in corpo
ribus ꝛ operibus mortuorum/ scilꝫ peccatorum
Ipsa nuncia pacis in ramo viridi oliuarum. Ip
sa Moysi virga pro terrore diabolici Pharao
nis ꝛ virtute signorū. Ipsa mare diuidit iniquo
rum atqꝫ peccatorum: vt transeant sancti dei. Et
vt breuiter dicta ꝛ omnia dicenda perstringam:
christiana iusticia apponit super naturalem et
originalē iusticiam/ supra legē habundat: oēm
excedit/ omnem aliam sibi ascíscit. Ipsa solum
est que habet/ procurat atqꝫ largitur quicquid
potest esse virtutis ꝛ gratie: ꝛ que soluꝫ tendit in
regnum superne glorie/ cuius est apertior porta
Justicia perfecta christiane mentis est nosse de-
um. Dicit enim sapientia: Nosse enim te/ cōsum Sap.15
mata iusticia est: ꝛ scire iusticiam atqꝫ virtutem
tuam/ radix est immortalitatis. Justicia est inui
sibilis operatio/ que retributionē suscipit. Psal-
mista enim hoc asserit. Et retribuet mihi domi Ps.17
nus ꝯm iusticiam meam: ꝛ ꝯm puritatem manu-
um mearum retribuet mihi. Justicia meritoria
solum ꝛ primo est voluntatis: que semper ades
se potest: nam ipsam velle iusticia est. Et etiam
operis: sed per se ista non sufficit ad debitorum
solutionem: nec placat inuisibilem exactorem et
iustum: nisi prefuerit iusticia voluntatis: que suf
ficiens est de soluēdo/ si per impossibilitatem nō
esset iusticia operis. Justicia siquidem operum
est linea inobliquabilis ꝛ rectitudo imperuerti-
bilis: ꝛ ostensio resecans ab actione superfluum
atqꝫ impertinens: ꝛ demonstratio infallibilis re
missi/ quod vsqꝫ ad tactū recte linee nō peruenit
Peritia enim cuiuslibet artis peracta linearibꝰ
instrumentis/ eius quod dicitur ostensionem ad
vtrunqꝫ oculū facit. Uidemus enim ꝙ apposita
linea super ea que regulanda artificibus subia-
cent/ ostendit excedens ꝛ non contingēs equali
tatē linee: vt artifex cū dolabro excedēs supfluū
ꝛ impertinens resecet: aut ei quod remittitur ap-
ponat/ vt lineam tangat. Ipsa est perpendicula
ris ostensio ad recte construendum spiritualiuꝫ
operum parietem. Dimittit fabricator perpen-
diculum appositum supremo lapidi: superedifi-
cauit parietem/ vt ad erectam rectitudinem co-
aptet lapides edificandos: vt totiens hincinde
commoueat/ donec ꝑ perpendiculū lapis indice
tur rectus ad prepositam rectitudinem bene si-
tus. Sed quoniam in agentibus atqꝫ agendis

velut vniuersalis virtus ipsa requiritur: libet eā
sensu alio diffinire. Justicia siquidez actualis in
oībus agentib9 recta: irreprhēsibilis atqꝫ lauda
bilis actio: iusticia facti opis erit incōdēnabilis
ipsius ꝯsistentia: defectu carens partium/loci/tē
poris atqꝫ modi: que tunc veraciter ipsa fiet: cuz
aliquis nō operabitur quippiā a superba volun
tate commotus/extra mensuram potentie atqꝫ
sapientie sue: neqꝫ ab eis remissius aget. Quo
circa iustus iudicabitur vsqꝫquaqꝫ in actibus
suis: et reprehensione carebit qui suas in agen-
dis nollet excedere vires: nec prepeditas patie-
tur habere/ aut remissas: hoc est veritate semo-
ta: quoniam male posse facere atqꝫ scire/ infirmi
tas est ꝛ error: qui enim fecit vltra ꝙ potuit atqꝫ
sciuit: si modus loquendi quod dicitur patitur/
non fecit iusticiam. Qui non fecit atqꝫ remissius
fecit bona que potuit atqꝫ sciuit/ nō fecit iusticiā
Magna etiā apparēs iusticia est/ nō se ingerere
in his q̄ a natura ꝛ a potētia ꝛ a peritia negant:
neqꝫ remissum fieri animo ꝛ opere in adeptis at
qꝫ concessis. Iniustum opus a iusto viro regu-
las sequente iusticie nunꝙ erit: quia non aggre
dietur impossibilitatem habens/ ꝛ infactibile at
qꝫ irregulabile. Ab iniusto iniustum igrediet ne
gocium. Et si aliquando iustum: non de illa con
tracta iusticia/ qua iste iustus nō est: qꝛ ipse iust9
non est: sed de virtute communis iusticie: ꝑ cui9
lineam ad alios plerunqꝫ profecto agitur. Iniu
stus ꝛ alienorum raptor alios fures iuste suspē
dit: contra naturam agens/ sodomitas man-
dauit incendio. Adulter seminauit in similes: ꝓ
ditores proditorum capita trūcauerunt. Et iu-
stum opus est vt puniatur delinquēs atqꝫ iniqu9
quod sepe faciet q̄ manet in seipso iniust9. Indif
ferenter qui ꝑest ꝛ docet/ docuit iusticiam ꝛ vir
tutem ꝛ actiones pias: reuocauit errantes: ere
xit lapsos: contemptores corripuit. His omni
bus priuatus/ immo iniustus ad seipsum existēs
ꝛ corā deo cōpedit9 alios cōpeditos absoluit: nō
ex eo ꝙ cōpedit9 erat: sed ex autoritate iusta/ qua
ipse fulgebat. Proinde non caret iusticia opus
iustum: nec sibi irrogabitur macula si ab iniusto
procedat: quia si facienti non cedit ad meritum/
in se tamen opus est verum. Quecūqꝫ de sui na-
tura bonitatem habent annexam/ inturpabilia
sunt. Ab agente non turpatur veritas: etiam si a
diabolo diceretur. Non fedatur bonum nature
in quocunqꝫ nascente: Quis de parentibus pessi
mis oriatur. Et si quod sanctuz est/ ab iniquo ta
ctum/ manet quod est: ꝛ liberare iustum non po-
test iniusticia/ etiam si a iusto fiat. Justum opus
iniustus actor penitus non iniustat. Erit igitur
iusticia facti operis/ si regulis iusticie non care
bit: etiam si factoris bonitas desit. Justus dici-
tur a iusticia/ non a natura: Quis ipsa natura q̄n
dam iusticiaz ordinis habeat. Inuisibiliter aut
visibiliter actualem esse oportet/ qui vult iustus
a iusticia nominari. Justicia siquidem ꝛ lator

eius si practici sunt/ gladiū portabunt: ꝛ omnia
instrumenta fabrilia exordientes ab eo tempore
quo in noticiam venire incipit status iuris seu
bonitas ordinis: qui omnem iusticiam includit
Igitur proiectus in hanc miseriam per nature
corrupte cannalem/ aduersus seipsum gladiū et
scutum protectionis assumat. Est enim dome-
sticus hostis/ et militat impretermisse in corpo
ribus nostris: quem repercutere difficile/ prote-
gi difficili9/ vincere ꝟo difficillimū iudico. Per
cutere igitur oportet iusticie gladio naturā cor
ruptam/ velut hereditarium inimicuz ex delicto
paterno: vt nostrum sustineat gladium/ qui pa-
ternum acceperit amplexum. Durum nanqꝫ ha
bet omnis in hac miseria natus/ cuz nouerca na
tura congressum: que omnem hominem cona-
tur in foueam vitiorum ꝛ in baratrum damnati
onis inmergere. Sed reddere conuenit suis per
cussionibus vicem: et primo iusticia feriat omne
aduersum quod inuenit/ in quo esse accepit: vt
quod male admissum est in parentibus primis/
gladio iusticie feriatur in nascentibus posteris.
Capiat ergo quis aliquando si potest/ in seipso
corruptam naturaz/ sibi rationibus/ virtutibus
atqꝫ diuini imperij emulam: ꝛ sub iudicio ratio-
nis examinet: ꝛ vnde/ quid sit/ quomodo perpe
tuetur in nobis/ sub flagellati more faciat confi-
teri. Deinde ipsam iusticie gladio feriat/ ꝛ ad
eius iacula protectiōis scutuz apponat: que ab
intellectuali homine ante tribunal rationis con
uenta/ sic dicere visa est. Me in seipso protopla
stus infecit: ꝛ ingressum habui/ iuris ordine a vo
luntate ipsius propria non obseruato. Inobe-
dientia creatoris mee pullulationis extitit ger-
men: si quid sum inquiris/ non vnica definitione
me pandam: etenim nequeo: sed per opera me q̄
rentibus aperiam. Ego vero sum sensualitatis
pōdus ꝛ grauitas/ aggrauatio rationalis ani-
me/ depressio rationalis intellectus/ obliuio me-
morie/ inconsyderatio glorie atqꝫ penarum: ꝛ in
uoluntaria ignorantia/ hebetudo atqꝫ perplexi
tas mentis/ suffocatio spiritus atqꝫ rebellio/ in-
firmitas atqꝫ fragilitas in toto īsanabilis/ dele
ctatio visibilium/ et ipsorum amor/ corruptibili
um appetitus/ animalis atqꝫ brutalis ꝓgressus
recuruata intētio/ somni nō necessaria nutrix/ dea
vētris/ pigricia in bonis/ tediosus in ordie mos/
inutilis acquisitio/ mortis actio/ sterilis vita/ lu-
bricatio voluntaria ꝛ inuoluntaria carnis/ incli-
natio ad malum ꝛ promptitudo/ claudicatio im
pertinens: diminutio boni naturalis/ non ta-
men ex toto destructio: impedimentum agende
vite atqꝫ acquirende virtutis/ retrogradatio
ad gloriam/ processus nisi sistatur ad penaz: in-
obedientia in bono/ plena tedio/ leticia vero ple
na in malo/ inimica virtutum: diaboli/ vitiorū
amica pariter ꝛ fomentum. Quā philosophi
naturales ꝛ oēs mūdi sapiētes sic procedere at-
qꝫ taliter esse nulla ratione viderūt: Quis ipsam

in seipsis experti fuerunt atq; perpessi: ⁊ etiã in
alijs insurgẽtes ab ipa defectus agnouerũt. So
lũ vero studentes in scholis fidei ⁊ mãdatoꝝ dei
ipam in veritate potuerũt oculo mẽtis aspicere.
Perpetuatur vero in nobis diuina ⁊ occulta di
ctante iusticia/in primis parentibꝰ damnata ꝓ
pagine: cuius vt potuimus vbi tractauimus de
iusticia dei/declarauimus rationem. Arripiatur
ergo iusticie gladius: ⁊ in omnibꝰ gestis eiꝰ non
ꝓhibeaẗ a ꝑcussione ipius: ipa eñ iusticia videt
quoniã eã semꝑ emulã habet. Et cõtra ipsam du
plicetur atq; tripliceẗ gladiꝰ: vt primꝰ sit gladiꝰ
amoris dei/ secundus timoris dei / tertius verbi
dei. Quibus ꝙuis non tota interimaẗ: tñ ita con
fundatur vt cũ exurgit in prelium / a iusticia reci
piat ipa cõflictũ. His eñ gladijs armaẗ nostra
iusticia: nec sibi cõpetũt aptiores. Quod genus
armoꝝ vtilius ad percutiendum in natura corru
pta: cum ipsa bellando prestat nobis impedimẽ
ta bonoꝝ: ꝙ amor dei qui ad omnia presto fit: et
actiuus que sunt ad beneplacitũ dei? Quid apti
us ad ipsam repercutiendum cũ inclinat ad ma
lum: ꝙ gladius timoris dei/ꝗ corpꝰ et aĩam põt
perdere in infernũ? Quis splendidior gladius
atq; limatior ad ipsam cõfigendã: cũ vires inte
riores obnubilat / extra verba ⁊ sermones dei:
quoꝝ declaratio mentẽ illuminat et intellectum
paruulis prestat. Cum vero ipsa blanditur: et in
nostro sinu quiescit: cũ ruit i nostros amplexus:
⁊ ad intra ꝟba sua venenate dulcedinis amabili
ter stringit: cũ oscula porrigit velut meretrix im
pudica: cũ sagittam pharetre sue protrahit ex oc
cultis: cũ allicit: cũ alludit: cũ remurmurat ĩ aspe
ris: cũ querit amena: scutum iusticie tunc appo
Sap.18. ne. De quo sapientie diciẗ: Proferẽs seruitutis
sue scutum orationẽ. Ad ordinem iusticie penitꝰ
spectat: vt qui sibi nequit sufficere/ꝙ maioreꝫ que
ratꝰ auxiliuꝫ. Nemo sufficit repugnare aduersus
naturam corruptam: nisi pro eo desuper dimice
tur: aut a superna gratia protegaẗ: que non daẗ
indigentibus/nisi orationibus pòstuletur. Scu
tum satis idoneum erit oratio aduersus incessa
bile bellum nature corrupte. Hoc eñ scuto ad
uersus aduersarios / vt legitur paralipomenon:
se protegebat populus dei circũclusus ab hosti
Parali.20 bus/dicẽs: Cũ ignoremus quid agere debeamꝰ:
hoc solũ habemus refugiũ: vt oculos nostros ad
Psal.4. te domine dirigamus. Et Dauid: Cũ inuocareꝫ
exaudiuit: ⁊ in tribulatiõe dilatasti mihi. Et ali
Psal.21. bi: Cum clamarem ad eũ/ exaudiuit me: dedit in
Psal.56. opprobrium conculcantes me. Et alibi: Ad ipm
Psal.65. ore meo clamaui: et exultaui sub lingua mea. Et
Psal.139. exaudiet dominus vocem deprecationis mee.
Porro tota plena est scriptura huiusmodi ora
culis: ꝙ neminem in virtute inuocanteꝫ eum de
reliquit. Scutum aliud impenetrabile omnimo
de secum ferat: de quo dicit apostolus ad Ephe
Ephe.6. sios: In omnibus sumentes scutum fidei. Naꝫ
fide non tremula protegi expedit aduersus cor
rupte nature sagittas: sine dubio autem scutum
fidei reperiẗ inter arma iusticie: pro eo ꝙ si salua
ri volumus / nequimus nisi prius iustificemur.
Justificatio esse non potest/nisi per fidem: ⁊ cre
dulitas abrae reputata est sibi ad iusticiam. Pre
ter hoc ipsa iusticia monstrat: ꝙ id quod non vi
detur/quod rõne non capitur: ꝙ credatur fideq;
teneatur. Sed non hec ad rem nostram confe
runt: magis siquidem iusticia hominem iustifi
care volens: cum suum athletam videt de seipso
diffisum: de deo vult omnino esse confisum: Et
diabolo ꝗ amicꝰ est nature corrupte/a chorifero
apostolorum iubemur/ vt resistamus in fide. Sic
etiam dictũ est per prophetam: Justus ex fide vi Abacuk.1.
uit: non corporaliter/sed spiritualiter: ne interfi Hebre.10.
ciatur a corrupta natura. Igit scutum fidei op
ponamus ipsi nature. Ad perfectionis vero iu
sticie cumulũ assumanẗ instrumenta in sua arte
fabrili. Profecto nouit omnis operis fabrica
tor/quibus ad fabricam indigeat instrumẽtis ꝓ
varietate operis: aliquibus ad remouendũ: ali
quibus ad poliendũ: aliquibus ad dolandum:
aliquibus ad secandũ: aliquibus ad quadran
dum: aliquibus ad dirigendũ: aliquibus ad eri
gendũ: aliquibus ad subtollendũ: aliquibus ad
cõtorquendũ: et similiũ que artis nouit peritia:
sic ⁊ ipa iusticia possidere debet instrumenta fa
brilia in opus edificij spũalis: cuiꝰ esse noscunẗ
cuncte virtutes. Porro iusticia plena non erit si
virtus aliqua desit/que possit adesse: sane autem
iusticia erit si assit: necnon et si absit virtus/que
adesse non potest. Ipsa eñ iusticia inconueniẽ
tia et impossibilia nõ reqrit: et virtutis est stabi
limẽtũ ad impossibilia ⁊ incõuenientia nõ inni
ti. Actualiter in hac parte ꝓ iusticia loquimur:
quia in affectu omnes possint per dilectionem
adesse virtutes. Claret ex hoc saluatoris senten
tia / moraliter ad nos relata ꝓ nobis: qm̃ decet
nos implere omnẽ iusticiam. Ac per hoc vndiq;
oportet a iusticia circũdari. Unde Job pro suo Job.29.
vestimẽto ipsam assumpserat / dicens: Justicia
indutꝰ sum. Ille siquidem induitur iusticia/qui
omnem sui consistentiam anime atq; corporis/
ne aliquid turpe appetat aut faciat regit. Eteñ
ad velamentũ turpitudinis sunt primo adhibi
ta indumenta. Et in psalmo dicitur: Sacerdo Psal.131.
tes tui induantur iusticia: ne in tanta sublimita
te constituti appetant aut faciant quod est tur
pe. Et in libro machabeorũ legitur/ ꝙ ionathas 1.Macha.10.
sacerdos induit se stolam sanctã. Sancta quip
pe stola est/que iniquitatem nõ recipit. Et apo
stolus ad ephesios: Induti lorica iusticie. Lori Ephe.6.
ca nãq; multis anulis intexitur: sic iusticia mul
tis virtutibus atq; operibus virtuosis perficiẗ.
Et in ezechiele legitur deus dedisse hierusalem Ezech.16.
vestimenta multicoloria: in designationẽ varie
tatum operum iusticie. Certissimum atq; firmis
simum/ ꝙ iusticia dei nostram iusticiam non in
dicabit. Judiciũ nanq; punitionis semꝑ cõtra
inimicos ꝓferẗ iusticie. Nempe legiẗ in libro sa
pientie: ꝙ deꝰ cũ iudicabit aduersos/induet pro

Esa. 59. thorace iusticiā. Et in Esaia similiter/ ꝙ induet
pro lorica iusticiā: quod idē sonat. Igit indut9
de9 iusticia/ quē inuenerit ipā indutū/ nō iudica-
bit iudicio pene/ sed discretionis pene pro colla-
Psal. 33. tione glorie: iuxta scripturarū sententiā: Nā ocu
li dñi sup iustos: & aures ei9 in preces eoꝝ: et iusti
hereditabūt terram/ scȝ supernā: & habitabūt in
Psal. 111. seculū seculi sup eam. Et in memoria eterna erit
iustus: ab auditu malo nō timebit. Et dñs dili-
Prouer. 11. git iustos. Et iustus de angustia liberatus est: et
tradet impius pro eo: neqȝ penitus extra seipm
ex cōuersatione laudabili quis fiet ad alium: nisi
eius ordo interponat in federe. Ipsius ordo ex-
quirit/ vt diligat q̄ diligi querit: et diligatur q̄ di
ligit. Contrariū vero iniusticia erit. Sed nemo
existimet ꝙ iusticia ī vmbrosis atqȝ limosis mo
rib9/ q̄uis eque q̄ diligit diligat. Non eñ esse po
test iusticie pulchritudo/ vbi amorū esse noscit
turpitudo. Uicem amoris corrupti reimpende-
re amori corrupto: nō est iusticie aut equitatis/
sed damnate concupiscētie atqȝ libidinis. Quō
enim esse potest iusticia in amoribus quos veri-
tas damnat? In moribus aūt perditis atqȝ a di
uina lege damnatis/ similiter iusticia inesse non
potest: vt turpiter obsequenti atqȝ corrupte in si
mili aut in alia turpitudine rependat nec fides.
Appositum aut prestitutū iuramentum aut pro-
missam fidem in his que veritas prohibet/ iusti-
ciam non appellaueris obseruare: magis vero si
seruantur/ iniusticiam dixeris. Nō nisi ad repen
dendum honesta honestis/ & seruandum licita li-
citis/ iusticia ipsa consentit. Aduersatur iniqui-
tati sana iusticia: & malorum deridet ꝓfessores.
Quomodo resonabit in ordine vniuersi: vt alte
ri seruiens in crimine/ exquirit ab eodē ꝙ sibi si-
militer in crimine seruiat? Qui primo alicui ser-
uiuit in crimine/ fecit vnū opus iniquū: si antido
tum repetit/ fecit & reliquū: si vero reddit ab ex-
pedito/ additur tertiū. Quo iure dicetur iusticia/
vbi ꝯcurrūt vnū aut duo seu tria peccata? Sicut
lux nō recipit tenebras/ sed fugat: & tenebre a lu
ce fugiūt/ nō ipam suscipiūt: sic iusticia peccatū
nō recipit/ sed depellit: & peccata profecto et iu-
sticia nullo federe se cōstringūt. More lucis di-
citur purgata iusticia/ purgationē faciēs nephā
dorū: nec malorum morum est hospita/ sed neca
trix: & que a veritate aut lege diuina damnantur/
vltro aut bellice abire cōpellit: aut ad mentē pe
na malorū damnat autores. Proinde luce cla-
rius patet/ cum funestis amoribus atqȝ perditis
morib9 iusticiā nullū posse habere consortium.
Omnia vero hec apostoli cōfirmat vna senten-
2. Co. 6. tia: cū secūdo scriberet ad corinthios: Que par-
ticipatio iusticie cum iniquitate? Quasi expres-
sissime dicere velit/ nulla. Quippe iusticia est in
amoribus ab omniū vitiorū turpitudine defeca
tis: vt iusticia sit diligere similes in natura: repu
diata vero si affuerit culpa: et dare atqȝ reddere
similiter et repetere dilectionem alteruter inter
eos quos super naturā altior nectit gratia. Ipsa
siquidem verba iusticia trutinat: ne velut imper
tinentia publicum petant: aut expedientia tace
ant. Uirtus est silentium: sed caret iusticia/ si loq̄
necessitas aut veritas cogit. Bonū est rectū ver
bum/ si suo tempore proferatur. Et hoc Salo-
mon dicit: Mala aurea in lectis argenteis/ qui Prouer. 25.
verbum loquitur in tempore suo. Importuna lo
cutio colaphizauit sepe iusticiam. Iusticia sane
ori hominū custodiam posuit & stateram: vt nec
taciturnitas esset/ aut verbuȝ nisi ad tempus sta-
tutum. Et ad alium exhibita conuersatio/ etiam
in verbis/ expedit vt a iusticia reguletur. Naȝ re
cta iusticie regula caret delicto: & id intendit/ ne
delinquatur. Unde psalmista ex iusticia delibe-
rauerat custodiam lingue/ dicens: Dixi custodiā Psal. 38.
vias meas: vt non delinquam in lingua mea. Il
le non delinquit lingua/ qui nec tacet dicendum
nec tacendum loquitur: & hec est lingue initiati-
ua iusticia. Ille porro non delinq̄t in lingua sua/
qui aduersus proximum non loquitur dolum/
sed veritatem: dolū dico deceptionis et fraudis
aut incaptionis ad nefas. Ille nō delinquit lin-
gua/ qui loquitur verba electa. Hinc Salomon
dicit: Argentum electum lingua iusti. Argentuȝ Prouer. 10.
sonorum spectat ad verbum: vt sit examinatum
omnino quod dicitur. Ille nō delinquit lingua
in locutione iusticia pretermissa/ qui loquit cum
proximo veritatem: etiam si loquētem dāna plu-
rima subsequerentur. Nam propter vtilitatem
propriam si loqui versata conditio postulat: nō
submittatur falsitas/ aut veritas taceatur: ad de
uitandum incōmodū propriuȝ vel quasi propri-
um. Ille non delinquit in lingua/ sed vera iustici
am seruat: qui nunꝙ in aduersitate aut ꝓsperita
te cōtra deū aliq̄d loquit. Quod vir iustus et re-
ctus ac timēs deū Iob fecisse narrat: nec quicꝙ
cōtra deū locutus est: nec in oībus tribulationi-
bus ipse peccauit labijs: sed natura partem iusti
cie hacten9 ꝓferebat/ q̄ patientia noscit esse: ipsa
enim secundū apl'm iacobū opus perfectum ha-
bet. Dicebat eñ: Dñs dedit/ dñs abstulit: sicut Iob. 1.
dño placuit/ ita factū est: sit nomē dñi bñdictū.
Idcirco verba iusticie loquit q̄ diuinas ꝑcussio-
nes suscipiens/ in aliquo cōtra deū remurmura-
re nō nouit: sed nomē ei9 atqȝ prouidentiā in om
nibus benedicit: vt nō solū hoc ꝓpter deū faci-
at: sed vt ꝓximū nō scandalizet per impatientie
ꝟbū: sȝ poti9 patiētie ꝓstet exēplū: nec in ꝓsperi-
tate verba extollentie ꝓfert: aut despicit lingua
quē suū reputat in hac vita minorē. Est nec na-
turalis ordo iusticie inditus & religio christiana:
vt sermo ꝓlatus ad proximū/ aut in ꝓximū/ aut
de ꝓximo/ siue cū ꝓximo falsitate careat: nō insi
nuet aliquādo omnino: iudiciū false impositio-
nis abijciat: aut si qua possent ad iniuriam coa-
ptari: & nec despiciat assistens presentia: nec ab-
sentia licentiā cōferat ad cōuitia: sed ponatur di
gitus ori: ne quispiā dicat quod abhorret audire
neqȝ taceat quod iterrogatur honestū: aut sileat
vtile/ absqȝ ꝙ ꝟbis exigatur/ qui nouit iustū mā

Mat.10. datum. In scriptura sacra indicit: vt quod gra-
tis accipitur/gratis detur. Jubet etiā ipsa iusti-
cia: vt nō solū in p̄sentia/sed etiā in absentia di-
gnus dignis prehonoretur sermonibus: si hoc
exquirit supposita causa. Et nemo ex iusticia po-
25. test verbis ad illa exigi/ad que nollet exactor ip̄e
cōstringi: nō etiā tedeat audire que dixit: et roga
ri pro quibus rogauit. Et si negata per eum/sibi
denegantur per alium: ratio iusticie quiescere iu
bet. Improbus fator antidota tolerans sedabit
iusticiam meditatus. Amicus iusticie ad reipub-
lice requisitus consulta/ſm insite atq̄ inherētis
virtutis quantitatem tacebit aut loquet. Et se-
ipsum et omnem superiorem/equalem/ et inferio
rem pro ipsa contemnet. Aperiet os suū pro re-
publica/ in singularibus neminem reueritus: eti
am lacessitus iniurijs computabit ad gloriam:
alapatus meritum dicet/qui dignus habitus est
pro iusticia pati: nō offendat pro republica spe-
cialem/qui offendi non meruit. Ita disponat ser
mones suos in iudicio: vt nō ledat verbo⁊ incau
ta/seu odiosa/aut qua multis credit placere sen-
tentia: quē excusat innocentia. Iniustum enim
esse asseritur: vt a verbis alio⁊ patiat/qui a pro-
pria iniquitate non ledit. Ad consilia interroga-
tus illā seruabit sententiā. Si tibi intellectus est/
responde proximo: sinautem/sit digitus tuus su-
per os tuū: ne forte capiaris in verbo indiscipli-
nato et confundaris: vt iuxta mensurā sapientie
atq̄ intellectus/sit sermo in consilijs moderat⁹.
In omib⁹ sane rebus vti loqui necessitas cogit.
Ad limā iusticie anteq̄ proferant/sunt limādi ser
mones: cū retractare non possit emittēs. Ex eorū
enī natura p̄lati manent irreuocabiles: vt plerū
q̄ percussioni quā fecerunt/non possit esse mede
la/nec excusatio placans lesum. Aptitudo actua-
lis/quā mēbro⁊ officijs exhibere oportet in aliū
atq̄ suscipere/pulchra est et bona/ si iusticia pul
chre facit: sinaūt/omis actualis aptitudo est tur
pis. Aptitudo nanq̄ regendi/que plurib⁹ et nō
oib⁹ cōpetit: subiecta iusticie pulcherrimū regi-
men facit: et irreprehensibile iudiciū profert a co
gnitoribus veritatis: q̄uis a vulgarib⁹ et ab his
q̄ plectunt / multa iniusta reflectant in iudicem.
Ignorat sepe vulgaritas veritatē: et ideo turba
vocat: q̄ p̄ter ip̄am facile turbat et turbat. Ple-
nus aūt iuste nihil speculatus in gratiā christia-
nā irrogabit aīo seu verbo iusticiā decernēti: sed
nō turpat iusticie pulchritudo: si a plexis et vul-
garibus lacessitus est iudex: q̄ primo aptitudinē
iudicādi atq̄ iudiciū per verā iusticiā delimauit.
Dictabit sane iusticia p̄sidēti atq̄ omibus in cul-
mine regiminis constitutis: vt non parcant indi-
gno: Et q̄ iusticiā conturbans a iusticia contur
betur: dignus aūt cōsistat honore: et multa mul-
tetur pena/quē ad aliquod turpe excitauit iniq̄-
tas. Cōmunitas aut multitudo delinquēs corre-
cta/facilē indulgētiā reportabit. Neq̄ op⁹ est iu-
sticie: vt multitudo delinquēs si resilit/q̄ det exi-
tio: cū ex eo singuli singulariter puniant: vt mul-
titudo imperturbata seruetur. Quō ergo serua-
bitur/si tota plectetur? Et si contrarium habet
quecunq̄ iusticia: hoc proprium habet iusticia
christiana: q̄ altiori locata corniculo/ non iudica
bit per dicta testiū: si contrariā certitudinē habe
būt aspectus. Justicia enī sine veritate non gra
ditur: proculdubio graderet aut non esset/si ver-
ba ventosa certissimo aspectui anteferret. Nō ac
cipit in iudicio aptitudo iudicādi personam pul
chre facta decore iusticie: sed ip̄a indigentib⁹ se
iusticia donat. Ad hoc enī est ab autore oim or-
dinata: et cū ipsa sit reparatio dep̄sso⁊: similiter
et ne deprimant/se obicem facit. Prouisor nāq̄
super custodiam ciuitatis timēs hostes irruere:
illā primo reparabit in circūitu partē/q̄ faciliorē
hostib⁹ p̄staret ingressū: anteq̄ turriū altitudini
aliq̄d adderet. Igit vera iusticia p̄sidētiū semper
ad magis indigētes est ipsa procliuior. Non no
uit ip̄a nature/gratie/carnis/amicitieq̄ consor-
tem: vt peccantes viuere permittit impune. Naꝫ
ad siles ī natura / nō ad dissiles extitit ordinata:
Lex iusticie que multat voluntarie delinquētes/
his posita non est qui ſm naturā nō agunt: alio
quin omnia punirent. Viuit leo de raptu: lupus
et animalia multa mutuo se inuadunt et rapiunt:
in quib⁹ non laborauerunt/similiter et volucres
auesq̄ rapaces. Et q̄ ſm naturā propriā faciunt
per iusticiam impunita persistunt. Justicia cor-
rectiua seu punitiua nō respicit ex natura/sed ex
voluntatis arbitrio peccatores: vt etiam immu-
nes habeantur infantes/similiter et amentes: et
decrepiti pueriliter senes. Non nouit iusticia su
um mucronem extrahere de vagina / neq̄ sagit-
tam de pharetra: vt feriat nature/sed male volū
tatis actiuos. Proinde iusticia nō parcit iniq̄s
similibus in natura. Nam hominem vindicat: et
homo hominem per iusticiā ferit: non tamen ex
eo q̄ homo est quē deus fecit/sed pro eo q̄ pec-
cator est quod ipse cōmisit: nihilomin⁹ nō punit
iusticia malum seu peccatum/quod priuatio bo
ni est: sed ip̄ius autorem/ qui homo penitus est.
Etiam propter annexam nature gratiā christia-
nam iniquis christianis iusticia christiana non
parcit: et vera regentium aptitudo iusticie deco-
rata monilibus / ī peccatores christianos acri⁹
seuit. Nā ip̄i nature fuit lex scripta porrecta/insu
per et est addita gratia christiana. Suadebit er-
go naturalis ordo naturalis iusticie: vt q̄ pl⁹ ac-
cepit in munere cognitionis atq̄ iuuaminis/pu
niat p̄ampli⁹ si deliq̄t: quod q̄uis sp̄ nō fiat ab
hoīe iudice/ab eterno tñ p̄tore nō p̄terit. Cogni-
tio legis noscit esse magna: iuuamen maius gr̄a
christiana/in q̄ publice offendētes nō relinquet
inultos christiane atq̄ publice honestatis iusti-
cia. Sed nec a p̄side christiano p̄ iusticiā decerne
tur in delinquentē christianū: q̄ christian⁹ quod
nō natura/sed habet ex gr̄a: sed quia iniquus est/
quod habet ex concepta et appropriata malicia.
Nā hec gr̄a p̄ gr̄aꝫ p̄rogata credentib⁹/naturalē
iusticie ordinē non arefecit: sed in hac religione
gratificata peramplius virefecit: q̄m benignus
iniquo⁊ vltor et dn̄s vellet/si nō aliter/saltem per

reipublice/christianitatis/ciuitatū regnorūq; rectores esse purgatos ad superos inferendos: et cum extrema dies omni viuenti aduenerit/ atq; celebrabitur generale iudicium: nollet inuenire quos haberet ferire per suam sibi iusticiā reseruatam. Carnis propinquitatē vera iusticia presidentium in republica nullo pacto veretur: quoniam nemo constituitur minister iusticie ex propinquitate aut ꝓpagine carnis: sed ī eo ꝙ rationalis est creatura. Et si nō nouit indulgentiam dare vinculo nature atq; gratie christiane connexis: multominus dabit coniunctis nexu aut transductione carnis: non enim magis nectitur filius patri/ filia matri/ frater fratri/ ꝙ homo homini: nec pater filio/ mater filie ⁊/ necessitudini necessitudo/ ꝙ hoi hō: nec ꝙ christian⁹ christiano. Proīde si nō parcit ex iusticia iniq̄s colligatis ī nature federe aut grē christiane: sic nec dabit delinquentib⁹ venia cōiunctis ex q̄cunq; propaginis copula: nec fauebit eisdē peramplius tribuetq; honores aut placita: si qua p̄ter hāc copulam potior virtus nō meruit. Ipa siq̄dem iusticia/ prout punit inobliquabilis est in neutrā partem: anfractuose incedere nescit: lucis natura potitur: non aque hinc ⁊ hinc discorsibilis inter montes: quod puniendū est/ solū respiciēs: et cum quo a rerū entitate habuit īpacīscibile bellum. Nec punit per aptitudines hominū ipa iusticia: que nec obliquo casu adueniēte filium aut consanguineū punit/ sed iniquū. Saul nāq; pri-
1.Re.14. mus rex in dei populo non pepercisset per iusticiam filio/ suum imperiū cōtemnenti: quia gustauerat ante prefinitū tēpus a patre rege: nisi populus euz de suis manib⁹ liberasset. Nec salomon
3.Re.2. pepercit fratri adonie rē iniustissimā postulāti: quin in eum mortis dictaret sententiā. Et idolatria populi dei per iusticiam datā in manu moysi/ velut in populi duce: sic eñ est ipso decernente multata/ vt frater occideretur a fratre. Sicut eñ iusticia non est ex trāsduce/ velut caro ꝓpaginis: sic nō parcit hominib⁹ ex carne linealiter et trāsuersaliter ꝓpagatis/ etiā quātūcūq; ꝓpinq̄s nec eisdē beneficia sua donabit indignis. Et ad taliter ꝓpinquos magis ꝙ ad hoīes affici/ caret ratione iusticie. Maior est similitudo cōmunitatis ⁊ veritatis hoīs ad hoīem/ ꝙ patris ad filiuz aut filij ad patrē. Nec est de hūanitatis iusticia/ que originalem iusticiam sequitur: ꝙ fili⁹ aut in eo ꝙ sic ē/ magis ꝙ ꝙ hō est diligat: vt nō puniatur delinquēs/ aut p̄miet: si p̄m ꝙ hō aut p̄m veritatē annexā nō meruit. Proinde iudiciū erit alterutrū in cōiunctis/ si assit iniquitas: et minister iusticie alter fuerit cōiunctorū. Lex nāq; persarū atq; medorum ad omnes immutabilis erat. Imperatorū/ senatorū iusticia romanorum nō prestabat indulgentiam quātamcūq;: si cōtra eos patrata iniquitas declinabat. Fert q̄dam senatorem filium habuisse legitimū/ elegantē atq; ab ipo dilectū: q̄ delictū ɔtra augustorum ac senatorum decreta cōmisit: propter quod cū ex formata iusticia oculorum amborum cecitate puniret; dolentes cūcti ꝓ filio/ magis vero pro amore atq; honore paterno procurabant aut leges suspēdere/ aut aliter a cecitate filiū ꝓseruare: quod pater agnoscēs/ inq̄t: Et vobis assentio: cuz honore dūtaxat statute iusticie. Cum duo sunt oculi eruendi: vnus eruatur in patre: alter vero in filio reseruetur: quod et factū est. Ac ꝓ hoc oīm conditor deus magis suaz diligit creaturā: ꝙ quelibet creatura diligat aliā sine ipam. Si nec ipse pepercit peccantibus angelis: ⁊ mundū originalem propter peccata deleuit: ⁊ semper punit iniustos: ⁊ corrigit ꝓ iusticiaz emendandos; Cōiugalis copula nō auertet aut euadet iusticie penā: si vnus cōiugatorum deliquerit contra prefixā iusticie regulā: alter vero vt minister habuerit trutinare iusticiā. Et quoniā nō expedit/ ꝙ vnusquisq; sic puniendi officiū habeat: sed determinat rectorib⁹ reipublice reseruat nihilomin⁹ tñ ad punitionē delicti ob iusticiā ꝓmissuz est in lege moysi atq; christi ꝓpter certā fornicationem: ꝙ vn⁹ cōiugū possit alterum deuitare: si vero ipe fornicat⁹ nō fuerit et assuet⁹: iustā dictabit in vxorē sententiā/ que suū ɔtempsit imperiū: nec habebit amicū soliū iusticie tenens/ q̄ vere iusticie fuerit inimicus. Nulli aūt hominū aliq̄s extra deū/ q̄ vera iusticia est/ magis ꝙ iusticia charior aut amicitior esse debet. Nō corrumpetur ab amicitia iusticia: sed iusticia amicitiaz subordinabit: aut puniet/ aut deuitabit iniquā. Amicus iusticie sub ipsius freno amicabit presidi: non eñ conturbat honestos ⁊ patulos mores/ vnde fatigetur animus ꝓsidentis: nec prestabit cogitandi materiā quō se muniat ad vindictam. Amicus iusticie gubernatori reipublice ceruical quietis tradidit/ nec excitauit a somno. Non propulsatur ex sua causa eius cubiculum auribus vero silentiū fecit. Amicus ꝓsidis ⁊ iusticie/ honorem vnius augmentauit ex altero. Amicus regis et non iusticie sepe per confidentiam turbauit quietū/ et dehonestauit publicum statū. Is regi fiat iniusticia inimicus/ qui nō regi regēti/ sed in malo homini est amicus. Et notam posuit in gloria regis/ qui ex sua cōfidētia forefecit. Auertet vultū a tali amicitia nobilis heros/ et in speculū iusticia sine macula speculabitur. Et tāto seuerius pena plectet delinquētem amicum: quāto magis debuit iusticiam in amico/ ⁊ amicū in iusticia uereri. Amor etiam reipublice que per iusticiā gubernat/ tanto debet esse vehemētior in regente ꝙ particularium quorūcūq;/ quanto ipa respublica est hoīe quolibet particulari valentior. Ut supra fatum est: non solū amicū/ sed etiā filiū si dictat ꝓpter patratum scelus iusticia/ tradat exitio/ aut pene dignū: potius ꝙ velit ex defectu iusticie rem publicā cōturbare. In nullo tantū in aptitudine regiminis respublica inq̄etat: quantū si propter priuatū offenditur publicū: aut si submittitur quod est iustū. Sed neq; cōiūctis aut amicis a rege dabunt officiales honores iusticie: si aptitudo a bona natura non fuerit aut a studio cōquisita; magis aūt dabunt remotis a talibus

copulis/si eis ad aptitudinẽ aderit bonũ virtu-
tis. Sane ne quis exorbitet cũ amicos p̄sidenti
um noie edixero: iusti presidis regis nullus erit
amicus/nisi verus emulator iusticie. Quod aũt
dico etiam malos esse amicos domesticos inter
dum pre ceteris/intellexerim non amicos. Hoc
enĩ notũ ē ꝙ amicus quis verus esse nõ potest
sine vera iusticia. Non vẽdet pro aliquo alicui re
ctor iusticiã: que diuino iure omnib⁹ in pace de-
betur. Non erit specialis: que iure naturalis or-
dinis omnibus est cõmunis. Non erit tepida ex
parte rectoris: q̃ feruet ex igne charitatis. Non
erit quã non intendit qui fecit. Ineuacuabile fa-
ctum est per linguam/ꝛ inenarrabile per scriptu
ram/quod turpat iusticiam appendentes incaute
aut quod expedit ad irrep̄hensibilitatẽ ipsorum.
Nam cum humana natura / cui apposita est ad
viuendum iusticie regula: semper frangit iuga:
rumpit retia legis: nequit infra cancellos mãda
toꝝ cõcludi: sepes incendit: transilit vallũ: trans
greditur ordinis murũ: nõ vno mõ/sed multipli
cibus et occultis. Inde ꝓ preteritis malis mul-
te scripture sunt exhibentes leges: sed de nouo
semper ex hominib⁹ vena iniquitatꝭ incessanter
fluens erupit: cui semper oportebit per iustas le-
ges obsistere: ac denuo noua decreta nouare:
quod reseruatꝛ iudicio rationis/prestante causaꝫ
fluxu iniquitatis. Impossibile penit⁹ est futura/
sicut p̄terita videri ab homine solum puro. Igi-
tur quoꝝ interest gubernare rempublicam: aut ꝑ
dictamina siue per ministeria legũ: si a deo ratio-
nis donum insitum susceperunt: aut per ocia et
studia ꝛ sudores animi quesierunt expedientẽ re-
gimini veritatẽ: cudẽt semꝑ iusticie leges ad vin
dictã malefactorũ/ad laudem vero bonorũ. Ra-
tio enĩ viua hoĩs p̄sidentis obuiabit malis: bo-
nisq; fauebit absq; ꝙ leges sc̄ptas aspiciat. Im-
possibile omnino est omnia in mẽbranulis aut
codicibus cõtineri: propter maloꝝ inundantiũ
varietatẽ/ ꝛ nouitatẽ bonoꝝ: sed aspiciẽdũ semꝑ
erit in illã intelligibilẽ iusticiã /interlucentẽ mẽti
bus hoĩm/nõ exaratã per calamũ. Cuius regule
sunt omnino infallibiles / incedẽtes recte ẜm or-
dinẽ rationis. Et modificabitꝛ quod scriptũ est:
siliter et appositio fiet ẜm rerum atq; negociorũ
varios euentus: quos legum conditores dũ scri
bebantur/videre nequiuerunt. Sed ꝓpter p̄sidẽ
tium sepe defectũ: qui nõ aspiciũt oculo mentis
et dilectione cordis in gratiã christianã: q̃ ꝟe il-
luminat hoĩem illuminari volentẽ plus q̄ quid
fit per aliquam scripturam. Expedit plerunq; fir-
mare taliter iusticie leges: vt ipaꝝ minister intrãs
mutabiliter administret. Et q̄uis plura bona
ex tali firmitate sequantꝛ: nihilominus hec mala
euenire nõ reuocatur in dubiũ: ꝙ iust⁹ sepe por-
tabit iniquitatem iniqui: ꝛ iniquus iusti premiũ
nanciscetꝛ. Fieret autem minime: si viua homi-
nis ratio nõ obliquata per nefas posset addere/
seu pro varietate casuuꝫ emergentiũ suspendere
leges. Iustius profecto mundum homo rege-
ret diuina ratione tenente dominiũ /si semper cõ
templaretur naturalis atq; intellectualis iusticie
ordinẽ/q̄ dictam scriptãq; rethorice legẽ. Et ni-
hil tã dignũ in republica affirmauerim euenire:
q̄ si bono rege atq; duce/ illuminato gratia chri
stiana/ gubernandus populus regeretur. Hinc
salomon dicit: Aufer iniquitatẽ de vultu regis; Prouer. 25.
et firmabitur iusticia thronus eius. Proprie pro-
prium est gratie christiane/omnem impietatem
auferre: idolatrie/ire/ inuidie/superbie/auaritie/
philargyrie/tepiditatis/lubricitatis/voracitatis
gastrimargie: que maculam pessimam in regum
gloria ponunt. Et inter cetera bona promissa ec
clesie q̃ nunc est/fuit iusticia presidentiũ. Esaias
enim dicit: Ponam prepositos tuos iusticiam. Esa. 60.
Habet etiam ipsa gratia omnem annexam pro-
uisionis/punitionis et dispensationis virtutẽ.
Et nihil in republica infelicius infelicitate re-
gentium: etiam si non desit bonitas legum. Fo-
rinsece querimonie atq; clamores insinuãt/quã
ta subactus populus patiatur ab infelicitate re
gentium: vt sepe non possit esse remediũ iusticia
legum: aduersus quos oportebit sepe constrin-
gere viuarum iudicium rationum. Ex his nãq;
defectibus/scilicet noua varietate peccantiuꝫ et
infelicitate regẽtium: imperatores iusti olim tra
diderunt licentiam nouas condendi iusticie le-
ges: vt malorum varietas legum varietate puni-
retur: et infelix autoritas ipsarum vigore frena-
retur: quod sepe fit: nisi tyrannis inualescat pe-
nitus supra legem: que iusti regiminis omneꝫ or
dinem exterminauit. Examinabit manuductor
iusticie causarum facta pendentia: ꝛ libramento
equitatis probabit: vt nõ tantum iudicet ꝓpter
actũ /quantũ etiam propter affectũ ꝛ modum.
Leuior aut acerbior inferatur ẜm ordinem iusti
iuris: qui parcere aut percutere secundum ma-
gis et minus iuste cognouit. In perplexita-
tibus dominabitur animo suo: nec mouebitur
ab acuto zelo iusticie/qui sepe fertur in preceps:
cum temperato zelo erit confabulatio eius. Ze-
lus itaq; acutus iusticie dicitur: cum statim vel-
let punire delictum: et turpantem criminis no-
tam notabiliter iudicare cum dedignatione pa-
trantis: quem ilico et protinus vellet confun-
dere iaculis suis: quia iusticie ordinem non est
reueritus in moribus suis: magis vero ipsam
quantum in se fuit/ fedauit maculis suis. Acu-
tus zelus iusticie vindicatiuus est: nec tempus ex-
pectans: sed eodem momento quo agitur culpa
vellet infligere penam: aut ip̄o instanti quo au-
dit/si malefactorem malefacientem nõ vidit: sed
a tali zelo detentus / non inspicit illam intrin-
secam penã/quam malefactor pertulit dum deli
quit: cum eoipso quisq; punitꝛ interius/quo cõ-
sentit facere aut perficit facinus: dum priuatur
lumine conscientie sue ꝛ veritatis/ tenebras pa-
titur peccatorum: inimicus virtutum efficitꝛ/di-
uortiũ eterni regis p̄ferẽs ꝛ sanctoꝝ. Et plerũq;
acut⁹ iusticie zel⁹ īfligit irremouibilẽ penã/quã ꝑ
posteꝝ repperit nõ fuisse iusticiã: qꝛ sepe ille q̃ su
stinet/in eo ꝙ plectitur culpa caret; et factum est

iniusticia per subitationē facinus super facinus:
quod fuit zelus acut9. Sed qs rectā refundet vi
tā in mortuo homine? Quis reuocabit aīam in
cadauere? Quis recōpaginabit mēbra trūcata?
Quis repristinabit per ignem in cinere resolu-
tum? Cauebit autem pro posse ne hec fiant / zel9
iusticie temperatus. Siquidē tēperat9 zelus iusti
cie constans erit ad vltionē / nō leuis: firmus / nō
subit9: cautus / nō improuidus. Nec amabit exi
tio tradere delinquentes: et tradet / tamen dolēs
pro infelicitate ei similis in natura. Tēperat9 ze-
lus iusticie querit poti9 absoluere ꝙ damnare:
si in hūc fauorem habere innocentiā posset: nec
e regione clamaret iniquitas. Non agitabitur a
relatoribus voluntarius: vt in quēlibet reuz di-
ctet cito sententiā: inuestigabit relatoꝝ vitā / refe-
rendi modum / ꝛ prout poterit suauitatē animo-
rum. Scrutabiť in aīo ꝟba dicentiū ꝛ gestoꝝ ap
pēdentias: studiose perquiret intentionē animi /
tēpus / ꝛ locū / ꝛ ordinē rei geste. Si odiū aliquan
do / aut amicitia / seu cōuersatio aliqua participa
tio fuit: ꝛ hoꝝ causas / nouitatē ꝛ antiquitatē tem
poris ꝛ circūstantiaꝝ penit9 scire tentabit. Et si
damnificatio per simile aut per dissimile fuit ali
quādo inter eos: necnō et si causa aut aliqua ra-
dix inuidie seu amaritudinis fuit: hoc in accusa-
toribus / hoc in testibus omnino inuenire cona-
bitur: audiet rumores: explorabit famā: ꝛ assue-
tudinem vite ac cōuersationis per inqsitionē ap-
plicabit ad aures. Si aduenerint intercessores / si
militer inuestigabit: oīa librabit lance iusticie:
iudiciū anteꝗ̄ ꝓferat / appēdet pluries ī statera.
Ipsa iusticie ratio dictat: ꝙ nihil sub celo in re-
bus creatis tāta diligentia sit tractandum / ꝛ gu-
bernandum diligentius inter oīa: ꝙ homo ꝓ-
pter quē facta sunt oīa. Nec ita celeriter est tra-
dēdus exitio ad imaginē dei cōditus hō: nec subi
to mēbra debet ꝑdere homo: pro quo redimēdo
deus factus est hō. Quō mēbra subito condēna
bit zelus acutus: quem templū suum vendicauit
zelus diuinus / qui esse diciť spūssctūs? Hinc sa-
1.Corin.6. ne dicit apostolus: An ignoratis quoniam mem
bra vestra tēplū sunt spiritussancti? Sed hec apo
stoli sentētia solū cōpetit baptizatis. Audacter af
firmem: Et sermo vester est de iusticia christia-
na: que originalem excedit atꝗ mosaicā cōsuetu-
dinem populoꝝ ꝛ gentiū ꝛ oīm nationū. Quam
obrē iusticie zelū peramplius oportet fieri tempe
ratū: sed non fluctuandū ad oēm hoīem christia
nū seu infidelē: zelus iusticie tēperamēto indiget
vt oīs ratio / veritas atꝗ ordo dictat: ꝙ omnib9
hominibus iusticia / ꝛ nulli debeať iniuria. Sed
eoipso homini ad iudiciū cōstituto irrogať in-
iuria: si per rationem ꝛ rationalem indaginē non
exquiruntur que possunt exquiri facti penden-
tia. Subtilius autem intuetur temperatus zelus
christiane iusticie: cū suos ministros subexcitat:
ne propter sententiam celerem in non delinquen
tem inducat desperationem: ꝛ post abolitam ce-
leriter vitam eterna damnatio subsequatur: ad
quam nulla reuocatio subsequetur. Et blasphe-
mabitur dominus dominorum / propter acutuz
aut intemperatum zelum iusticie ministrorum.
Quis igitur hominuz regentium populos ꝛ do
minantium / sceptra tenentium / aliquem reuoca-
uit ab inferis: a demonibus dissociauit: reuoca-
uit ad penitentiam damnatum: aut introduxit in
supernum regnum? Non ergo iusticia debet fie-
ri in preiudicium: que prerogata est in remediū.
Non debet fieri causa damnationis: que genera
lis est virtus et causa salutis. Nec tam indiscus-
se occidendus est homo: pro quo mortuus est
deus homo. Nec improuise fundendus est san-
guis humanus: pro cuius liberatione diuinus
sanguis est fusus. Nec suspendendus est cū fu-
re in ligno: pro quo christus suspensus est in pa
tibulo. Nec inconsyderate tradendus incendijs:
pro quo eruēdo christus venerat ab eternis. Er
go merenti per iusticiam mortem / iudex indulgē
tiam dabit: parcet omino inquietis: dimittet abi
re impune rempublicam sine ratione vexantes:
laxabit homicidis / raptoribus / latronibus / stu-
pratoribus frena? Nam tentabit sedinosos de
vrbe depellere: falsatores quarumlibet rerū non
plectentur autoritate iusticie? Pacifice viuent et
intrepide super terram / qui modis patulis et oc-
cultis nocent alijs? Secura erit malicia: que ideo
punitur / vt tuta sit innocentia: patrocinabiť ini-
quis iusticia? Nonne prestate indulgentie crimi
nosis / fecerūt plures ad prolapsionis et magno-
rum malorum contagium prouocari? Ergo fru-
stra est iusticia? Sed non sic: potius apostolū au
di. Nam principes non sunt timore boni operꝰ / Roma.13.
sed mali. Vis autem non timere potestatem: bo-
num fac / ꝛ habebis laudem ex illa: dei eñ mini-
ster est tibi in bonum. Si autem malefeceris / ti-
me: non eñ sine causa gladiū portat: dei eñ mi-
nister est vindex in iram ei qui male agit. Ex quo
luce clarius dať itelligi ministros iusticie a deo
esse: ꝛ non sine causa gladium punitionis habe-
re: sed ad tuendum innocentiam et refrenandum
maliciam / et puniendum delinquentem perso-
nam. Igitur nō parcet omnino temperatus ze-
lus iusticie: sed supersedebit omnia querens / taci
te secum voluens: sanis fulcietur consilijs: ne ꝓ
pter reum interficiat / nedum ledat quomodoli-
bet innocentem: et absoluat hominem / quem cer
tum est esse innocentē: sed conspecta veritate pos
sibile dictabit sententiam absoluentem aut puni
entem / ſm zelum iusticie temperatuz. Qui zelus
huius radiantis per orbem virtutis et interlucē
tis in mentibus hominū attentius respicit ipsi9
iusticie gloriam / ꝙ popularem hominum famā.
Nam si zelator minister iusticie apud se in vincu-
lis haberet detrusum quēpiam insignem / ex ge-
nere facinorum fama / non ex veritate notatum:
ex quo si traditus esset exitio / fama vulgaris in-
deliberabilis iudicante domino sequeretur: veri
tate precognita eliget potius non acquirere aut
perdere vulgarem hominū auram / ꝙ iusticie glo
riam maculare: que neminem damnat / quem cul-
pa nō maculat. Quid plerunꝗ in acuto zelo aut

intemperato contrarium euenit: vt iusticie mi-
nister gloriam iusticie vulneret ꝓpter vulgarem
hominū famā: appetitores em̄ vulgarium lau-
dum/deuiauerunt facile a iusticia. Et in omni
causa iudicij sepe delinquit/qui non christi sed
hominum nomen habere concertat. Plurimi
ꝑfecto sunt atq̄ fuerūt/q̄ lerati sūt de nūero in-
terfectoꝝ: ⁊ de mutilatis mēbris gloriā portaue
runt: seueritatem animi attribuentes iusticie/im
ꝓuidentiam cautel/e furorem zelo iusticie: mortē
ꝓpriam asserentes vtilitatem reipublice/velut
bestiarum nihilopendentes hominū vitā. Plu
rimi autem in peiora labuntur q̄ꝫ decernat acu-
tus: vt non sit zelus/sed liuor: non zelus iusticie
sed auaricie/honoris ⁊ glorie: plerunq̄ autē in-
uidie aut libidinis dominādi: cui nulla pōt adesse
se iusticia bene regēdi. De tyrannis quidē hic
sermo tacet: apud quos nulla pōt esse christia-
na iusticia/quorū vsurpata est potētia. Tota em̄
pulchritudo iusticie/in fundamēto et autoritate
consistit rōnalis ⁊ iuste potētie. De qua re lon-
gus sermo contexit/ vbi agit de equo iure do-
minandi. Sed cōtra quoscūq̄ iniuste regētes sa
cra scriptura immisericorditer clamat/ nisi me-
tania fiat. Et infallibilis sapientia dicit: Audi-
Sap. 6 te reges ⁊ intelligite: discite iudices finiū terre:
prebete aures vos q̄ continetis multitudines: et
placetis vobis in turbis nationū: qm̄ data est
a dn̄o potestas vobis ⁊ virtus ab altissimo: qui
interrogabit opa vestra/⁊ cogitationes scrutabi
tur: quoniā cū essetis ministri regni illius: nō re
cte iudicastis/ neq̄ custodistis legē iusticie/ neq̄
secundū voluntatē dei ambulastis. Horrende ⁊
cito apparebit vobis: quoniā iudiciū durissimū
in his qui p̄sunt fiet. Exiguo em̄ conceditur mise-
ricordia: potentes aūt potenter tormenta pati-
entur. Non enim subtrahet personam cuiusq̄
dominus/qui dominator est omniū: nec reuere-
bitur magnitudinē cuiusq̄. Quoniam pusillū et
magnum ip̄e fecit: ⁊ equaliter est illi cura de om̄i
bus. Potestatē dari a deo/verba ista declarāt:
quoꝝ sententia nullū patitur dubiū: sed iustam
potentiā omnis particeps rōnis intelligat/quā
omnipotens donat: tyrannicā vero ⁊ iniustam
nemini contulit: sed aliquo iusto ⁊ occulto meri
Job. 34 to vsurpari permittit. Juxta Job sententiā: Re-
gnare facit hypocritā/ ꝓpter peccata populi. Et
ipsa aut oīs potestas iusta non est/si a domino
non habet quod est: aut ꝑ illam euangelij regulā
quo iure debet om̄is homo christo deo esse sub-
iectus: ⁊ virtus ip̄a apta regimini ab oīm crea-
tore confertur: scꝫ audiendi/discernendi/cernen-
di/causas inuestigandi. Juxta Job sententiam:
Job. 29 Et causam quā nesciebam/diligentissime inuesti
gabā. Judicandi/ ꝓuidēdi/sauciādi/supsedendi
Sed qui talentū ꝯtulit/ qualiter fuerit expensū
Sap. 6 districtam rōnem exquirit. Propter quod dicit
Interrogabit opera vestra/si coram deo ⁊ veri-
tate iusticie sunt facta. Et cogitationes scruta-
bit: vt infallibiliter teneantur intentiones om̄i
um regentium populos/ad dei examen imper-
uertibile reseruari: vt qua intentione sceptra te-
nuerint/iudicauerint/aut denegauerit: ⁊ si quid
fuerit intentione regendi sinistrum/post iustum
examen ad meritum supplicium conficiat. Sūt
tria que maxime diuina sapientia in regentibus
⁊ gubernatoribus reipublice detestatur: peruer-
sum iudicium/contemptus iustaruꝫ legum/⁊ di
uine voluntatis auersio. Ista enim sunt contra
que supposita sententia clamat. Inquit enim:
Cum ministri essetis regni illius/non recte iudi-
castis. Ille non recte iudicat/qui arbitriū sequi-
tur voluntatis: cessante vero ⁊ pio iudicio rati-
onis: ⁊ non recte iudicat/qui prestat aures men
dacijs: qui leuiter credit: qui auram hominū seq̄
tur: qui opinionem tenet: qui non examinat: qui
corrumpitur ob rem: qui mouetur ob causam.
Et in Deuteronomio scriptum est post iudicuꝫ
electionem: Non accipias personam nec mune Deut. 10
ra: quia numera excecant oculos sapientū: ⁊ mu
tant verba iustorum. Juste quod iustum est exe- Deut. 16
queris. Nam recte iudicare non potest/qui per-
sonam aut munera in iudicio respicit: ⁊ maledi-
ctioni eterne ascribitur/qui propter munera in
iudicio percusserit innocentem. Ibideꝫ scriptū
est: Maledictus qui accipit munera/vt ꝑcutiat Deut. 27
animam sanguinis innocentis. Recte non iudi
cat iudex ⁊ princeps/qui percutit innocētem ex
munere: quem innocentia tuetur a crimine. Sa
muel constituit duos filios Johel ⁊ Abia/iudi- 1. Reg. 8
ces in Bersabee: qui non ambulauerunt in vijs
paternis iustis ⁊ sanctis: sed declinauerūt post
auariciam: acceperuntq̄ munera ⁊ ꝑuerterūt iu
dicum. Non ergo recte iudicat/quem auaricia
maculat. Ipse sane affectus munerum/iudicem
peruertit in animo: ⁊ iusticiam peruertit in iu-
dicio. Et per prophetam Micheam dominus
principes non recte iudicantes arguit/ dicens:
Audite p̄ncipes Jacob/⁊ duces domus israel: Michee. 3
Nunquid vestrum est scire iudiciū: qui odio ha
betis bonum/⁊ diligitis malum: qui violenter
tollitis pelles eorum desuper eis: ⁊ carnem eorū
desuper ossibus eorum? Qui comederūt carneꝫ
populi mei: ⁊ pellem desuper eorum excoriaue-
runt: ⁊ ossa eorum confregerunt. Et paulo post
subdit: Audite p̄ncipes domus Jacob/⁊ iudices
domus israel: qui abominamini iudicium/ et
omnia recta peruertitis. Principes eius in mu
neribus iudicabant. Quomodo ergo rectū iu-
dicium principum/qui populū expoliant/nō gu
bernant: bonū odiunt/malū amant? Quomodo
rectū erit iudiciū: cū subiectū populū spoliāt bo
nis: ⁊ pro iudicio suscipiūt munera: vendūt iusti
ciā: ⁊ plura suscipiūt ꝓ causa diffiniēda/q̄ꝫ sit ꝓ
causa diffinita vtilitas reportata? Recte nō iu-
dicat/q̄ recta ꝑuertit: ⁊ q̄ sine mūeribꝰ iudicāt/ab
alueo recto iusticiā deriuāt. Nō recte iudicat/ q̄
declinat in partē: recte iudicaret si non declina-
ret. Nam illud ꝓculdubio rectū iudiciū dicitur:
quod nec ratione/nec ordine/nec veritate/nec iu
sticia caret: vbi leges iuste/iuste implentur ⁊ sus
penduntur atq̄ supplentur a ratione viua iudi

cis inter aspectus veritatis ⁊ ordinis: ⁊ nihil ali-
ud respicit nisi quod iusticia exigit. Rectum iudi
cium vere nõ est/quod supradictorũ assistentijs
caret. Sed obstrictius contra ministros iusticie
malos diuina sapientia loquitur: cũ legem iusti
Sap. 6 cie illos arguit non custodire. Ait enim: Neq; cu
stodistis legem iusticie: quaz oportet ministros
iusticie custodire. Ipa lex multiplex est: sed vni
ca sola est que omnibus in suis actionibus con
gruit. Sed quoniã hic sermo noster artatur ad
iudices: ad ipsos tm̃ expedit extẽdere de lege ser
mones. Lex nãq; iusticie semper iudicem aut ꝓn
cipem ligatũ tenet in iure catena inuisibilis amo-
ris vsq; ad imperiũ mortis/ ꝓpter ipsi⁹ pulchri
tudinẽ iuris. Quam legem nõ custodiũt qui pul
chritudinem intelligibilem iuris non intellexe
runt aut non dilexerũt: quam non custodiunt q̇
naturam iuris ꝑuertunt: nam si quis leuitatem
ignis/ terre vellet apponere: aut igni terre adde
re grauitatẽ: iura in elementis ꝑuertere niteref.
Si quis vrsi naturã leoni vellet ascribere/ ⁊ vrso
concedere leoninam: iura in animalibus nõ ser
uaret. Qui vero denegaret alicui ad quod sibi
natura in suo iure ligatur: in quibus ipa nobi-
lis suis naturatis est debitrix: legẽ nature ꝑfecto
non custodiret. Ille igitur protinus legem iusti
cie non custodit/ qui dat cui non debetur: aut de
negat cui debetur beneficiũ iuris. Altiori sensu
in hoc ꝓfundum descendentes/ presens verbũ
contra malos principes christianos eloquitur:
qui legem iusticie diuine atq; immaculatissimi
euangelij non custodiũt neq; sciunt: ⁊ magis fir
mant custodiam ad ipsoꝝ decreta: q̄uis interdũ
bona/ sed pluries corrupta ⁊ turpia: q̄ ad euan
gelica dicta siue mandata. Hec lex solum omnẽ
habet iusticiam/ quam saluator Joanni preco-
ni suo ac baptiste se ꝓdixerat impleturum. Illud
postremo malum annexit/ q̄ omis mali est cau-
sa: non tamen efficiens/ sed deficiens: scz nõ am
bulare ſm domini voluntatẽ: pro eo quod dixit
neq; ſm voluntatẽ dei ambulastis: que volũtas
omni tempe a mundi origine hominibus inno-
tuit per verba/ per signa/ ꝑ scripta/ per angelos;
ꝑ demones: de qua tãto hic loquar breuius/ q̄n
to loquẽdi diffusius in scriptura est ꝓrogata ma-
teria. Sed ꝓut ad ꝓpositos in republica loqui-
Rom. 13 mur: etiam magis noster sermo artabitur. Sed
omis potestas a deo est: ⁊ ipse ordinauit ꝓpter
primũ cõtemptũ/ homines per homines guber
nari/ regi/ corrigi ⁊ instrui atq; puniri: voluntas
igitur eius ad ꝓncipes est: vt subiectum populũ
ad illũ regant finem ꝓfinitum: propter quem de-
us creauit/ ⁊ ꝓncipibus sic voluit esse subiectum
Non ergo principes estiment homines eis ꝑ na
turaz esse debere subiectos: cum quibus similes
habent ortus atq; conceptus. Et preter primũ
parẽtem qui de terra/ secundũ qui de costa/ ⁊ no
uum hominẽ qui ſm deum creatus est de spiri-
tusancto: omnis alius homo est ex humano se-
mine in materno vtero coagulatus: nec ab alio
aliud habuit conceptionis aut natiuitatis initi

um. Non ergo inter homines principes ⁊ homi
nes subditos/ ꝓterq̄ q̄ vnus regit/ alter regitur
tanta debet esse diuersitas/ vbi nascendi ⁊ moriẽ
di tanta seruaf cõmunitas: quã cõmunitatẽ ad
insinuãdam ⁊ demonstrãdã regibus humilita
tem/ per Salomonẽ sapiẽtia declarauit. Sum q̇ Sap. 7
dem ⁊ ego mortalis homo/ similis oibus ex ge-
nere terreno illius qui prius factus est: ⁊ in ven-
tre matris figuratus sum caro: nouem mensium
tpe coagulatus sum in sanguine ex semie hois/
ex delectamẽto somni cõueniẽtis. Et ego natus
cõmunẽ accepi aerem: ⁊ in similiter factam deci
di terram: ⁊ primã vocem, similẽ oim emisi plo-
rans. In inuolumẽtis nutritus sum/ ⁊ curis ma
gnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nati
uitatis initiũ. Unus ergo introitus est omnib⁹
ad vitam: ⁊ similis exitus. Igitur constitutus in
autoritate/ non obliuiscaf cõmunitatem nature
nec supbiat animo si ꝓferf in iudicio: ⁊ sibi sub-
ditur similis homo. Nam liberos natura fecit:
iniquitas vero seruos constituit: ⁊ peccatũ fecit
homines hominũ iudicio subiacere/ non cõmu
nitas ipa nature. Uoluntas dei est/ vt in tranq̇l
litate animi ⁊ humilitate cordis/ compassione
mentis hoies iudicentur. Et rex aut dominus ꝑ
sonam iudicandi hominis in animo suscipiat:
dum ore aut scripto dijudicat: quia similẽ culpã
aliquãdo habuit/ aut habet/ aut habere potu
it/ aut habebit. Nec quisq̄ principum ad suam
gloriam/ sed diuinã debet regere subiectũ popu
lũ. Falsus est legatus aut subdelegatus iudex/
si sibimet non primo mittenti domino gloriam
mercaref. Regi seculoꝝ omniũ in eternũ regnã-
ti/ debef omnis gloria regum/ principum ac re-
ctorum. Legati sunt omnes tenentes sceptra iu
sticie: ipe vero solus est legans tacite vel expsse.
Uoluntas dei est/ vt disponaf temporale regnũ
propter eternũ: ⁊ fiat temporale iudiciũ/ vt deui-
tef eternũ ab his qui iudicantur: qui penis exa-
cti/ mortiq; vicini/ se male fecisse cognoscunt: et
tpaliter plexi/ eternã veniã petũt: sacramẽtis se
muniũt/ eternã penã deuitare cõtẽdũt. Qz mul-
totiẽs libere ꝑuagãtes hoies interficiũf mutuo
rapiunf ad tartareas sedes: ⁊ in pũcto ad infer-
na eoꝝ aie ꝓtrahunf: aut libera potestate gaudẽ
tes silẽte iusticia/ pctã pctĩs adijciũt: diuinas of-
fensiones multiplicant: vt etiã mereanf plerĩq;
vitam impenitẽter finire. Uolũtas dei est vt ho
mines ab eius arceanf iniuria: nõ velut a ledente
seipm/ agent iniuriã aduersus ipm. Necnon cũ
penis exagunf iniqui/ atq; subiacent ineuitabili
legũ iudicio: ceteri audientes compescunf sepe
in aio/ ⁊ opere retrahunf a malo. Uolũtas diui-
na in eo principes mũdi respicit: et ſm suam vo-
luntatem eos appetit ambulare: vt se cogno-
scant dei esse ministros: ⁊ de iusticia dei faciant
voluntatem dei/ cum iusticia sit ex ipso: q̄ si ex
ipso nõ ẽ/ nõ iusticia sed iniquitas est quicquid
ab ipso non est: ⁊ omne donũ dei tractãdũ ẽ ſm
volũtatẽ dei. Proinde in iudicijs nunq̄ errabit
nũq̄ reꝓbẽdi poterit/ iure iusticie virgã tenẽs: si

deī ⁊ non suam aut hominū secutus fuerit volū-
Ps.44 tatem. Dicit Psalmista: Uirga directionis vir
ga regni tui: dilexisti iusticiā ⁊ odisti iniquitatē.
Igitur si virga directionis est virga regni eius:
directionē vult fieri ꝑ mundi rectores in regnuꝫ
eius: ⁊ hanc tenere vult omnes qui temporaliter
mundum regunt: cuius ipse supeternus est domi
Ps.10 nus. Iusticiam diligit: quia iust9 dn̄s iusticiā di
lexit: dilectio vero actus voluntatis. Et per sa-
Sap.1 pientiā dicitur mundi rectoribus: Diligite iusti
ciam / qui iudicatis terram. Ille iudicans terrā
iusticiam diligit / qui solum propter ipsam oīa
facit: qui tm̄ ipsaꝫ in causis diffiniēdis / iudicijs
ꝓferendis attendit: qui etiam ideo iusticiam di
ligit / quia omniū creatorem ipsam diligere no-
uit. Odit autem dominus iniquitatē: quia equi-
tatem vidit vultus eius. Odium autem ad ipāꝫ
eandem pertinet voluntatem / pro qua est supra
declaratum: neqꝫ ſm volūtatem dei ambulastis
Illi porro reges non ambulant ſm voluntateꝫ
dei qui terrenū regnū prout possunt / nō dirigūt
ad supernum: nec ob hanc causam gerunt in po
pulis ⁊ nationibus ꝓfecturam: nec diligunt iusti
tiam: sed temporalem gloriam atqꝫ famam / nu-
misinata / fisca / ꝓpriam personaꝫ ⁊ amiciciā ma
lam: ⁊ odiūt equos homines ⁊ equitatē: iniquos
vero diligūt ⁊ iniquitatē: ad quod preter positā
alia pena subsequet: quia fortioribus fortior in
stat cruciatio. Unde ad reges ⁊ iudices decla-
Ps.2 matur in psalmo: Et nunc reges intelligite: eru-
dimini qui iudicatis terram. Ad intelligētiam
diuine volūtatis omnis creatura rationalis in-
Rom.12 uitatur: iuxta sententiam apostoli dicentis: In-
telligentes que sit voluntas dei bona / benepla-
cens ⁊ ꝑfecta: ꝑmaxime illa creatura cui adest dis
pensatiōe diuina in orbe terrarꝫ aliqua prefectu
ra. Erudiri primo oportet in alios ferentes iu-
dicia: ne aliter iudicent ꝙ velit qui male iudicata
iustissime reiudicabit. Durus est ⁊ terribilis ser
mo / per tempale atqꝫ funestum iudiciū vellē se di
Ps.105 uino atqꝫ clarissimo ineuitabiliter obligari. Da
uid ad exhortationē dicit: Beati qui custodiūt
iudiciū: ⁊ faciūt iusticiā in omni tempe. Ille sa-
ne custodit atqꝫ custodiuit iudiciū proferenduꝫ /
qui sequitur internū atqꝫ diuinū. Ille vero iustici
am in omni tempore facit / qui nulli petenti de-
negat: nec ipsaꝫ submittit in tempore / in loco nō
abscondit: nec ꝑuertit / aut turbat aut turpat ex
aliquo. Si qua vero dicta ⁊ dicenda sunt de iusti
cia regū atqꝫ iudicū terrenorꝫ: ad iudices ecclesi
asticos ⁊ presides sua cōueniētia referunt: vt ſm
ipsam tanto mundius agant / quanto eos sacra
mentorꝫ altior pulchritudo ꝑornat. Sed quoni-
am difficillimū est vtrosqꝫ presides omnia incul
pate ꝑagere: vera iusticia eos reuocat ad emen-
dam / que possibilitate non caret. Si autem pos
sibilitas non consentit / inuitat ad penitentiam
veram: que si cōtemnit / reseruat ad penam. Hu
ius rei Samuel iustus iudex populi atqꝫ ꝓphe
1.Reg.12 ta exemplum humile prerogat: sic concionatus
ad populū: Dixit autem Samuel ad vniuersuꝫ
israel: Ecce ego senui ⁊ incanui: itaqꝫ conuersa-
tus coram vobis ab adolescentia mea vsqꝫ ad
hanc diem: ecce presto sum. Loquimini coram
dn̄o ⁊ corā christo eius / vtꝝ bouem cuiusꝙ̄ tule
rim aut asinū. Si quempiam calūniatus sum: si
oppressi aliquem: si de manu cuiusꝙ̄ munus ac-
cepi: ⁊ contemnā illud hodie / restituamqꝫ vobis
Et dixerūt: Non est calūniatus nos / nec oppres
sisti: neqꝫ tulisti de manibus alicuius quippiam
Dixitqꝫ ad eos: Testis est mihi dn̄s aduersus
vos: ⁊ testis christus eius in die hac / quia nō in
ueneritis in manu mea quippiam. Et dixerunt:
Testis. Ecce iusticia boni presidis iuste iudican-
tis: qui ab eo iudicati populi voluit subire iudi-
ciū / si commisisset delictum: paratus ad restituti
onem si abstulisset: ⁊ ad emendā si fecisset calū-
niam. Et ipse in se nihil conscius / volebat a po
pulo gubernato corrigi aut iustificari: q̄ est iusti-
ficatus sine delicto inuentus. Magnū signū est
probate atqꝫ interne iusticie / approbatio maxi-
ma iuste sententie / ꝙ vulgi clamor non insurgit
in presidem: potius vero ꝙ ꝓrorūpit in laudem:
Job etiā contra se imꝓcabatur si deuitasset con- Job.31
uenire in iudicio cum subiectis. Si contempsi
subire iudiciū cū seruo meo ⁊ ancilla mea: cū dis
ceptarent aduersum me: Quid enim faciam / cuꝫ
surrexerit ad iudicandū deus: ⁊ cū quesierit / qd
respondebo illi: Nū quid non in vtero fecit me:
Qui me ⁊ illū operatus est: ⁊ formauit in vulua
vnus. Ecce boni presidentis iusticia humilis / et
bene regentis humilitas iusta: q̄ non recusat iu
diciū cū seruo atqꝫ ancilla: ⁊ hoc faciebat sciens
diuinū in omnes adesse iudiciū. Et si fecisset ser-
uo ⁊ ancille calūniā: ante satisfactionē nescire se
dicit iustū dare responsum. Quoniam coram al
tissimo mūdi domini atqꝫ serui pro iudicio sunt
equales: vt nec qui fecit in alios iudicium / possit
deuitare diuinū: ꝓpterea dicit: Quid faciā cum
surrexerit ad iudicādū de9: Quasi dicat: Nō erit
diuerticulū fugiēdi / neqꝫ latibulū euadēdi. Ter-
giuersandi ꝟo nulla erit habilitas. Quid igit re
spondebo si seruo ⁊ ancille nō seruaui iusticiam:
⁊ si post fraudem ⁊ calūniam non feci emendā:
Certū nanqꝫ est: quia non preteriet quin domi-
nū seruū maletractantē non reiudicet dn̄s: q̄ do
minū ⁊ seruū creauit equaliter: ⁊ in ventre illos
eodem modo formauit / qui creator est vn9. Cre
dant homines iusta fide / omnipotentis oculum
magis esse ad populū / ꝙ ad prepositū. Prefert
enim populi multitudo vnitati regenti: nec pro
pter regem constituit popul9: sed propter popu
lū constituit domin9: ⁊ rex q̄ritur iustus / vt rega
tur acephalus. Nam quot reges in veteri testa-
mento diuina prouidentia sunt electi ad regnū
populorꝫ: non populi propter reges facti sunt.
Et nunꝙ̄ populos ꝙ nō obedinerint regibus
increpatos: sed ꝙ reges non bene rexerint / legi-
mus reprehensos. Et regum scripta ⁊ prophe-
tarū hoc incessanter clamant scrutatoribus ve-
ritatis: cuius testimonijs si vellem quam protu-
li armarem sententiam. Expectatus cito finis pe

regrinaret a nobis: si ita serui conditionē in ma
nu poneret dominoꝝ ad tempus: vt rōnem pro
ipsis nō exigat/ cū ipsorū fulgida vita finit. Non
enim iustus exactor rationis reddende domino
rum atq; seruorū/ diuersam pensat naturam ani-
marum. Una noscitur esse natura/ ꝗuis sit diuer
sitas voluntatū. Nec in domino ꝓsidente aut re
ge regēte maior anima erit atq; nobilior: ⁊ in ser
uo ⁊ regulato minor atq; despectior. Nec fluui-
us diuini sanguinis fluens a potestate mittētis
suos riuulos magis ad dominos aut reges ꝙ̄
ad eos qui reputātur infimi/ deriuauit. Caueat
igitur qui ꝑ iusticiam tangit filium/ potentiorez
se patrem habentem. Terreatur intime dn̄s ser
uum inique pertractans/ timore illius qui super
eum habet ineuitabilem potestatez. Creator igi
tur oīm/ equalis dn̄s atq; redemptor est omniū.
Moralis hominū iusticia qua inuicem conuer
santur/ si non regnat in intimis/ vt plurimū in
externis obliquatur: vt sicut est iniustus affectꝰ
omnino facit iniustos effectus: nisi desuper ter-
reat iusticie puniensꝰ actus. Nam timore iusticie
ipsius erit potens boni effectus/ vbi latens est
iniquus affectus. Hec erit autem hominū actu
alis iusticia/ vt actus sint legales: non dico le-
gis mosaice/ sed euangelice. Unde ipsius chri-
stiane iusticie pulchritudo christifera ornabit
corporis motus: ne sint subiecti ⁊ bestiales/ rati-
one carentes. Cultum diuinū ordinabit ꝫm vo-
luntatem eius qui cultum requirit. Hec vero est
colēdi atq; seruiendi plena iusticia: vt taliter ser
uiatur ei/ atq; colatur a subditis dominus/ qua
liter seruiri ac coli mandauerit. Etenim gētiles
idolatrie alumni/ sic suis dijs atq; idolis seruie-
rūt ⁊ coluerūt: ꝓut ab eis ꝑceperūt in deceptiuis
responsionibus. Terreni etiam proceres ꝫm iu-
sticiā a suis seruis tales exigunt mores. Qui ve-
ro christiano censent nomīe/ in christiana disci-
plina scripta reperiunt opera diuine iusticie: que
ipsi deo per cultū expedit reddere. Ornabit ha-
bitum corꝑis iusticia christiana: vt nihil habe-
at ꝑperam/ nihil suꝑfluum/ nihil appropriabile
vanitati: sed quod decet hominū status in desi-
gnatione mysterij. Et deinde ad necessitatē solū
commensuratū faciet ⁊ corporꝫ quantitati ꝫm lo
ca calida ⁊ frigida: aut regionū ex tempe/ necnō
ex aere varias qualitates. Nec ꝑmittit ipsa iusti
cia histrionicū habitū christiano/ aut habentē
schemata nouitatū. Mandabit etiam nō soluz
per mores/ sed ꝑ habitum/ ab infidelibus christi
anos esse secretos. Absonū autem fit a iusticia
christiana/ multicoloria esse vestimenta: insinu-
ant enim animū multis varietatibus subiacere:
quod non decet christianū animū: quem in solo
christo decet esse ꝓfixum: immo cum ipo in sola
cruce virtute confixum. Uerbum aūt necessitati ⁊
opportunitati atq; honestati cōmensurabit. In
societatem de gente insupinabit ad deum: vt ip
sum ꝯsyderet desuꝑ inspectorē/ si hoīem nō ha-
bet sua facta inspicientē. Et si coram hoībus in
malo patrando iusticiā/ pudorē atq; verecūdiaz

posuit: christiana vero celestes ciues docuit re-
uereri. Suadet iusticia hoīem esse bonū ⁊ vbili-
bet idem: vt qualem eum publicū sic ⁊ priuatum
habeat: nec ab re ꝑmittat fieri ociosum. Uidet
enim iusticia in ocio sterili suorum complicum
flendum exilium: ⁊ expositum sagittis demo-
num ⁊ iaculis vitiorum: quem nitebatur per se
atq; virtutum tutelam eripere: adactabit eum
ad vtilia/ minus vero implicantia mentē. Studi
um vero sapientie sanctarūq; scripturaꝝ non as
sero de genere actuose. Reuocabit iusticia chri
stiana concite ad interiora/ quem interdum ad
duxit in actum: vt ibi sedulus contempletur ho-
mo ⁊ viuat: ⁊ memoret ⁊ intelligat atq; diligat
Homo enim ꝓterꝙ angelus omni creature ex-
cellentior factus est. Et semꝑ iusticia monefacit
ibi hominē esse debere magis assiduum/ vbi per
fidem aut quācūq; virtutem aptius intēdere po-
test in deū. In corꝑe sane vires/ in animo sunt
virtutes. Iusticia christiana totū rationale sub-
iectum/ ꝑ omnia christo vult esse subiectū. Cum
autez ad proximū egressus fuerit requisitus/ seu
requirere actualiter ipse cogetur: mediatrix erit
iusticia christiana/ charitate atq; veritate velut
supernis atq; deiferis comitibus sociata. Sta-
tuit ꝗdem inter requirentes ⁊ requisitos/ honesta
vtilia ⁊ ad rem seruitia ꝑtinentia. Et dabit veri
tati stateram: vt omnia ponderet iusta lance: si-
ue artis/ siue commercij/ siue ꝑsonalis obsequij
fuerit quod tractat: ⁊ a falsitate omnia munda-
buntur veritate librante quod geritur. Chari-
tas autem virtutem lorizandi accipiet a iusticia
⁊ loro amoris frenabit ora hoīm: vt nolint de-
ciꝑe quos vt seipsos oportet diligere: ⁊ transfor
mabit inuisibili dilectōis arte animos contrahē
tiū quomodolibet: vt ipsis sit vna voluntas: ⁊ cō
munis seruetur vtilitas: ⁊ animus vnus in ani-
mum transferat alterius: ⁊ proximi cōmodum
reputet suum: ipsius damnū estimet propriū: sic
etenim oēs illese seruabūtur. Moris siquidem
iusticia nexualis/ que inter personas relatiuas re
latiue oppidoq; reꝗrit/ oīes nexibiles ⁊ relatio
ne morali viuentes/ iure certo ⁊ infallibili nectit
Ipsa nempe christiana iusticia parentes ad fili
os post naturalis iusticie inclinationē/ quodam
gratioso respectu glorie/ oīmi propria despecta
vtilitate/ inclinatione inclinat: filios parentibus
per gratie mores subdit ad obedientiā sanctaz:
vt honorēt actu corporis/ munere necessarie sub
uentionis/ ad sustinendū senectā ⁊ fatuitati ad-
uenienti veniam dandā. Ipsa viros vxoribus iu
sta intentione connectit/ respectu societatis ⁊ be
neficij ꝓlis: ⁊ monet ne vilipendāt/ sed iuste dili
gāt: q: eadē est natura: docet ne illudāt/ ꝗuis sit
duꝝ magis infirmo: suadet ne decipiāt/ q: fides
est vna. Instruit ne velut equus ⁊ mulus in qui-
bus non est rationalis intellectus/ impetu libi-
dinis rapiant: in eas quas rationales esse sciūt
⁊ feminas christianas. Caueant vxores sub viri
regimine/ ne ipsos falso amore diligant: debito
reuereant honore/ ne iusta ꝯtemnāt imperia ma

sitoꝝ. Iniustis in animo non prestent assensum:
⁊ in opere nullū effectū. Ipsa fratres fratribus
ligat vinculo gratie firmiori/ꝗ vinculo carnis.
Ipsa generis federe meliori/ꝗ federe nature cō
federat: vt etiam interdū prestata offensio non
disiungat. Et multitudinē interdū magnā vniti
perseuerare faciet sub modico tecti culmine/quā
in spacioso lari fedus nature nō tenuit. Ipsa vi-
tricos ⁊ nouercas parētali more in gubernatiōe
atq; nutritura sedulaq; custodia/in puignos at-
q; puignas/dum subsunt/velut ad ꝓprios na-
tos inclinat: puignos ⁊ puignas ipsis sicut parē
tibus proprijs/ꝑcipue dum lex federis copulat ⁊
constringit/honesta ⁊ debita subiectione suppo
nit. Ipsa parilitate quadā nō inequali amicis
cōiunxit amicos/reiecta mercede/ abiecto timo
re/omni amoris turpitudine ꝓpulsa de finibus
absq; chirographo inhoneste fidelitatis: patien
tia firma/vt vnius boni respectu etiā mala plu-
rima tolerent: priscarum iniuriarū refutata me-
moria: licita ⁊ relata subiectiōe hūanoꝝ/ diuino
rū vero clara consensione: indissolubili propter
deuz vinculo charitatis. Ipsa dominos seruis
propensius facit intendere/vt eos non despici-
ant in eo ꝙ serui sunt: quia similes in natura pe-
nitus sunt: ⁊ gratiam christianam non merito/
sed omnes per gratiam susceperūt: ⁊ quos ha-
buerūt ad propria seruitia fortes ⁊ iuuenes: cuz
ad illud puenerint/non abhorreant: sed foueant
debiles atq; senes. Seruos autem facit suis do-
minis adherere fide firma/charitate non ficta:
non spe mercedis/sed decētia ordinis: lege libe-
ralitatis / l seruitio debite honestatis. In omni
bus attendentes verum ⁊ omniū dominū dū ei
seruiunt/quē cōmuni vocabulo appellāt patro-
num: ne ꝓpter tpalem offendant eternū. Ipsa
reges erudit in regimine populoꝝ: populos hu
militer ⁊ honeste subdit ad regimina regū. Ipsa
homines hominibus/ ciues ciuibus/vicinos vi
cinis/negociatores negociatoribꝰ/artifices ar-
tificibus/emptores venditoribus/iusta lege atq;
honesta cōuersatione confederat: vt in eo ꝙ ho-
mines sunt/primorū recordatiōe parentū inter
eos seruetur equalitas: in eo ꝙ ciues sunt/ ciuilis
cōmunitas: in eo ꝙ vicini subuentio/custodia ⁊
honestas: in eo autem ꝙ transmutationes reruz
fieri oporter propter necessitates hominū: illam
veritatem/iusticiā ⁊ equitatē/fidem operum at-
q; verboꝝ vnus seruet alteri/quā alter ab altero
vellet seruari sibi. Ipsa turpia lucra nō recipit/
aut per nephas non querit/⁊ acquirere per falsi
tatē aut mendaciū non estimat lucrū: sed graue
damnū in perditione virtutū. Lucri enim nullꝰ
est fructus vbi animi ꝑditur virtus. Ipsa lucra
reportare a turpibus renuit: lucrari ob turpia/
nullo modo consentit. Ipsa ordine iusto quorū
libet hominū lucra ex laboribus reportanda di-
stinguit. Ipsa consyderat studia rusticoꝝ ⁊ arti
ficum corpore desudantiū/⁊ studia sapientiū in
animo laborantiū: ⁊ sustinet ipa iusticia inequa
litatē atq; diuersitatē ꝑmioꝝ sicut ⁊ operum: vt
nec tantū suscipiat rusticus corpore desudans/
⁊ stimulo boues agitās / dum versatur in sulcis
quantū sapiēs/ doctus aut legislator in cella se-
dens/stylo sententias scribēs: dum versatur in li
bris atq; scripturis. Nec eodem momento eque
merebitur ars fabrilis/vt peritia cause ciuilis at
q; legalis. Et ꝗꝗ iudicanti ⁊ ꝓsidenti ⁊ decernē
ti ex iusticia inhibeat non vēdere iudiciū: ex eadē
tamen concedit extenuanti causas iuste culpato
rum iniuste accipere premiū. Et tanto maius ex
ista ꝗ ex alia laboriosa peritia/quāto sepe in cor
pore reseruatur membꝝ/aut effugitur inhone-
ste mortis imperium: dummodo legis iustuz sit
patrocinium: ⁊ deuitātur sepe multa pericula: ⁊
in possessionem redeūt que videbant amissa: vn
de iure ꝓueniunt maiora ꝗ ex alijs plerisq; sudo
ribus lucra: dumtaxat ꝙ leges iusticie a proprio
alueo non deriuent: neq; in iudicio ꝑuertantur
lucri cupiditate atq; ꝯcupiscētia glorie. Nec nō
prohibet christiana iusticia omnibus iurisperi
tis/vt causas iniustas ad tuendū non sumant: as
sumptas renuant: offerentes cessare cōmoneant
si ante libelli porrectū litis ꝯtestuz/calumnie iu-
ramento aut quolibet pūcto cognouerūt assum
ptas causas veritate carere. Alioquin triplici cō
tritione conterent: quia deum offendunt omni-
um inspectorem: ⁊ accipiunt a clientulo munera
⁊ ei contra quem agunt/inferūt damna: ad resti
tuendum quibus obligat christiana iusticia/si
ampliꝰ ꝓcesserint in iniusta cognita causa. Ista
ſm mensuram etatis valitudinē corporis animi
virtutez prouehit tenere pueros ne deficiant in
via/si plus debito fecerit laborare: fortiter agi-
tat iuuenes/ne detineant ab inertia ⁊ animi vir-
tute marcescant: pacifice protrahit senes cū lu-
mine rationis ⁊ indulgentia declinantis etatis
Ipsa feminas verecundia vehemētiori ꝗ viros
frenat: ne si equalis esset audacia/ tota turparet
pudicitia: ⁊ salutis studium obicem pateret pes
simum: si simili audacia in viros ipse ꝓsumerent
sicut in eas ipsi viri presumunt. Ipsa iusticia co
aptat eas ſm virtutem atq; fragilitatem: vt aliq̄
viuāt in decore incorrupto nature: alique tradā-
tur coniugio ad beneficium prolis ⁊ humane so
cietatis/ad multoꝝ conuenientiā in vnione cha
ritatis: plerunq; vero tradantur in discordanti-
um federe ad vinculum pacis. Alique solute a le
ge viri: honeste viuentes/ viroꝝ leges non repe
tunt. Alique iteꝝ ⁊ cetera ⁊ deinceps si expedit re
tardantur ꝑ matrimonij leges placitis in eis/ne
vrantur igne concupiscentie atq; libidinis: ⁊ se-
quatur preter iusticiam turpis commixtio atq;
corruptio carnis. Aliquas abscondit mūdo: ali
quas obtexit velamine pulle. Ipsa iusticia chri-
stiana omnibus se coaptat/ sicut euangelica
doctrina: vt idem sit modus et ordo loquendi:
quod supra in hoc euāgelio diffiniuimus. Ipsa
profecto ecclesiasticos viros ⁊ omnino a mun-
do abdicari atq; viduari volentes in ecclesia or
dinat: ⁊ qualis debeat esse ipsorum vita / decla
rat. Ipsa prelatos ecclesiasticos subditis domi

natione non alia/sed pia ⁊ theosebica dominati
one preponit: subditos prelatis eadē pietate sub
nectit. Et ꝗuis nō ita per omnia fiant que mā
dat ⁊ ordinat christiana iusticia: nihilominꝰ in
se firma manet ⁊ vera: ⁊ ꝙ nō fit non est culpa iu
sticie/sed nostre nequicie voluntatisqꝫ peruerse.
Nam si omnes homines oculos clauderent ad
delectabile lumen solis: non tamen sol minꝰ su
is radiaret in radijs: nec vmbram suscipit si nō
conspicitur: nec clarescit peramplius si videtur.
Sic eodem modo in se atqꝫ suis intelligibilibꝰ
rōnibus manet christiana iusticia; etiam si nullꝰ
esset qui faceret iusticie opera. Omnis virtus ha
bet intelligibilē claritatē ⁊ infallibilē veritatem:
que ob defectum bene actiuoꝝ aut ob improbi
tatem male agentium nunꝗ in sua natura palle
scit: immo semper euenire solet/vt virtus a con
trarijs magis inclarescat: ⁊ eo splēdidior appa
reat/quo iuxta positū habet aduersum.

¶ De iusticia parentum erga prolem suam. Capitulū I

Breuiloquio multa conflauimus: sed ꝓ
lixiori sermone de conflatis aliqua dige
ramus: vt status iusticie christiane pate
at oībus qui de christiana cōmuni vita
sciam querunt. Necessitudinē qua relatiua pri
ma conditio refert ad inuicē: patris ad filiū/ filij
ad patrem: sic iusticia christiana declarat. Pa
ter homo/aut homo pater/duo insinuant cū di
cūtur: Unum ad seipsum/alterum ad aliud: ho
mo ad seipsum quilibet: ad filium vero pater. Ad
seipsum nullus est filius/neqꝫ pater: ad seipsum
homo/ad alium non refertur: nisi consyderatio
ne nature cōmunis ⁊ similis: vnde tota nascitur
inter homines dilectio naturalis. Inter homi
nes ⁊ animalia dilectio naturalis esse non potest
quia nulla similitudo nature ratiōalis: vnde red
ditur ⁊ recipitur/incipitur ⁊ rependitur substan
tia dilectionis. Et dignius est atqꝫ nobilius ho
minem esse/ꝗ patrem ⁊ filium esse: nam homo
nomen est substantie: pater vero necessitudinis
aut relationis. Qꝫ homo sit/solum operatur de
us cum ordine nature: ꝙ sit pater/propagatio ꝗ
fit ex semine homo. Pater ad hoīem/homo nō
refertur ad filium: pater quoqꝫ non refertur ad
hominē. In eo tamen ꝙ dicitur homo pater/du
plex erit relatio: ꝗuis vna dicatur impropria:
vt homo quod nomen est substantie/referat ad
hoīem cōitate nature: pater referat ad filiū reali
relatiōe. Nullꝰ nēpe hō ē in eo ꝙ filiū hꝫ/sꝫ pr̄: ⁊
nemo pr̄ est in eo ꝙ hō est/sed qꝛ filiū hꝫ. Et nul
lus hō est quia patrem habet/sꝫ filius. In eo ve
ro ꝙ homo/refertur ad hominē cōmunitate illa
nature. Non igitur magis ad filium/aut ad pa
trē erit amor seu subuentio ꝗ ad alios hoīes: ni
si spēaliter esset necessitas: quod tunc nō faceret
illa nature cōmunitas/sed que subintrauit speci
alis necessitas. In eo autem ꝙ pater refertur ad
filium/filius ad patrē/erit amoris actus ⁊ exhibi
tio specialior: prout in ordine ꝓpagationis hu
mane. Ita vnus vnius est filius/ꝙ nequit esse al
terius. Et natura ita in ordine suo vni commisit
alendum atqꝫ fouendū/eo ꝙ filius est specialis
ꝙ non omnibus alijs: ꝗuis sit homo nature
communis: eo ꝙ ex instinctu quodam occulto
nature in expientiā ducto/hāc legē animalia ter
restria ⁊ volatilia seruant. Ac per hoc homo pa
ter/magis diligit atqꝫ diligere debet hoīem fili
um qꝛ homo rationalis est/ꝗ ꝙ filius est: quod
ipsa ratio spei qua filius nutrit a parētibus/do
cet. Nutriunt atqꝫ nutriri mandant parētes na
tum infantē/ rōnis expertē/ vagiētem/ fandi im
potentem/operandi virtute priuatū: expectātes
in spe/ꝙ ad etatem veniat rationis: qui quanto
labore atqꝫ studio enutritur/ipsa rei experientia
magis clamat. Qui cum ad annos in quibus vi
gor rationis consueuit insurgere: ac etiam plus
addito tempe/ꝑmittēte deo/ adhibita nutritura
ꝑductus fuerit: si oīno ratione careret/quod pro
babiliter nosceretur: ⁊ excepta effigie/virtus illa
non adesset humana: nonne infra bestias talem
natū computarent parentes: nec eum diligerent
potius quia filius/carentem virtute seu ratione
qua vt homo fulgere deberet? Magis vero do
lerent quia sic natus: ⁊ tanto studio ad nutrien
dū atqꝫ fouendū desudatū est. Preferrent si
bi onerifeum animal in amore in/ consyderati
one vtilitatis: quem pretulissent omnibus ani
malibus quantūcunqꝫ vtilibus/ etiam damna
inferentibus propter vsum humane rōnis. Quā
tus sit dolor vbi talis est ortus: vbi amentia in
hominibus sequitur: vbi totaliter suffocatur ra
tionis iudicium: vbi hec sunt/dolor quotidianꝰ
inclamitat. Et Salomon dicit: Nec pater in fa Prouer.15
tuo filio letabitur. Et iterū: Ira patris est filius Prouer.17
stultus: ⁊ dolor matris que genuit eum. Et ali
bi: Dolor patris filius stultus. Et traderent ta Prouer.19
les subito aut paulatim exitio/nisi crederet ho
minem occidere/quod esset homicidium facere:
quod penitus oportet timere. Si autem deo ꝑ
mittente: quod esset impossibile non ꝑmittente:
vnꝗ in ordine suo exorbitaret intantū natura/ꝙ
humanū semen in loco coagulationis atqꝫ gene
rationis susceptum/ad figuram carnis aut alte
rius speciei animal formaret: ortūqꝫ sic existeret
rationali anima carens/ animalis non mutata
figura/neqꝫ substantia: certum est ꝙ parētes fili
um haberēt: sed hoīem filiū nō haberēt: nec hoc
aīal magis diligerēt qꝛ filius est/ꝗ si hō fuisset.
Et si haberēt aliquē verū hoīem filiū: absqꝫ du
bio ratione dictante/potius amarent in illo hu
manitatē non consyderata filiatiōe/ꝗ in isto ani
mali filio filiationem/non habita humanitate.
Ista vero vtrum contigerint /aut cōtingent/nō
est nostrum disserere: tamen verissimū est posse
contingere. Nihilominus luce clarius pandunt
potius hoīem diligēdū ꝗ filiū/ꝗ parētē. Sꝫ quo
quomō se habeat ordo rei: istas duas nexiones
seu relatiōes/si altera eaꝝ relatio dici pt: ⁊ hoīm
parētū ⁊ filioꝝ: ad regulā ⁊ relatiōes christiane
iusticie deducamus: addētes ad has ⁊ alias chri
stianitatē: vt in oībus sit ista cōsyderatio triplex

pro agendis: humanitatis/ necessitudinis ⁊ chri
stianitatis. Igitur homo pater christianus ho-
mini filio christiano humanitus/ paternaliter et
christianice referat: vt magis morũ/ ꝙ̃ possessio-
num habere velit heredem: ⁊ om̃imode hortabi
tur eum ad statutum oĩm beatificum finẽ. Stude
bit protinus ⁊ amplius cõseruare in filio diuinã
imaginẽ/ ꝙ̃ pñnã: ex illa nãqꝫ hoĩes sumꝰ: ex pñ-
na vero quandã similitudinẽ figure visibilis ge-
rimus. Ex illa tota nostra intelligibilis pulchri
tudo consistit: ex sĩlitudine nihil demitur/ si non
assit. Aget sedulus pater in filio: vt ad eandẽ ma
neat imaginẽ/ quaꝫ vt hõ esset accepit. Nec hoc
pater in filio potẽter potest efficere: sed hortabiẗ
verbis euꝫ: inuitabit bonis exemplis: ⁊ in expe-
dientia rei/ censuram adĳciet discipline. Aspiciet
pater filium elegantem/ et sapientẽ/ et consola-
bitur: quia gloria patris est filius sapiens. Uide-
bit euꝫ inter alios insignem/ et letabitur: sed hoc
modicum dixerim/ nisi virtꝰ christiana defuerit.
Male pater de filio gaudebit in tẽpore/ si ob im
probos mores baratrabitur in infernũ/ christia
na deficiente virtute. Non nutriat pater filium
ad seipsum: sed ad deũ/ qui patrẽ creauit et filiuꝫ
nec ad suũ honorẽ asscribat ꝙ filĳ sui sũt: magis
vero gaudeat/ ꝙ a deo creati sunt. Diligenter in
tendat: vt magis ante deum/ ꝙ̃ ante seipsum ma
neant gloriosi. Docent mores humanos filĳs
patres: ⁊ ab ipoꝝ infantia vita ⁊ moribus polire
volũt: atqꝫ verberibus sepe cogunt esse facetos:
⁊ si modicũ exorbitauerit/ turbulẽta facie argu
unt: iracundis verbis corripiunt. Et alios aptio
res per imperiũ referunt in exemplum: vt in eis
reaccendãt ad placitos mores zelũ. Considera-
bunt sepe totius staturã persone: ⁊ si defuerit in
eis optata in hominibus quantitas: si obliqui-
tas affuerit oculorũ: si decens non erit flauitas
capilloꝝ: si omnia membra ꝓportionata non fu
erint: si color ineptus: si balbutiens in lingua re-
sonabit: si mutitas/ si surditas/ si cecitas/ si aridi-
tas/ si claudicatio/ si sterilitas astiterit: si pauor
insidebit in animo: si non erit audax ad pugnã:
si tolerabit ex pusillanimitate illatam iniuriam
vtiqꝫ contristabuntur parentes: ⁊ insurgent ani
mo contra deũ: ⁊ querimonie verba in eum sepe
diffundent: maledicẽt ipsi nature/ ꝑ eo ꝙ in ali-
qua parte defuerit. Et conabuntur intensiꝰ ver-
bis et peritia artis/ alioꝝ exẽplis/ adhibitis se-
pe magistris/ autorem deum vincere: et in filĳs
ordinẽ mutare nature: delaturam totius corporꝭ
sepe prospiciẽt desuper/ a latere/ ante et retro: vt
si placita delatura non fuerit/ tentabunt mutare
per eoruꝫ audaciam immutabilia per naturam.
Tradent eos ministerĳs iuxta etatẽ atqꝫ cõditio
nes/ siue militaribus/ siue scripture/ siue artꝭ/ aut
alterius negocĳ. Et solũ inhiabunt: vt cũ eis aut
post eos mortuos ipsi possent in hoc mũdo vm-
bratico esse diuites/ et terrena felicitate felices.
Sed o miseri parentes/ imo vestroꝝ filioꝝ atro-
cissimi perẽptores. Ista odiosa mala ĩ filĳs/ nõ
negant esse homines/ aut filios/ aut veros chri-
stianos/ si assunt: nec ista ĩ filĳs expetita bona ꝑ
uertunt has necessitudines/ si nõ assunt. Cur em̃
factum est matrimonium/ nisi propter prolem?
ꝓle igiẗ habita mr̃imonĳ cur abhorrenẗ? Ista
bona quare queruntur? Non em̃ iste inepte cor-
porum qualitates assidentes in hominibꝰ/ aut
indisciplinationes adherẽtes in patrialibus mo
ribus/ obstiterunt nõ homines esse filios/ simili
ter ⁊ christianos. Nã homo non dicitur ex cor-
pore/ aut ex suis quibuslibet qualitatibus/ aut ex
inherentibus moribus/ aut ex acquisitis felicita
tibus tẽporis defecturi: nec filius ⁊ christianus.
Sed homo dicitur ex anima: in qua/ non in cor-
pore stat maiestatis imago. Et ſm animam/ nõ
ſm corpus aut qualitates eius homo factus est
ad imaginem dei. Memoria siquidem ⁊ intelli-
gẽtia siue ratio ⁊ libera voluntas hoĩeꝫ ab alĳs
animalibus distinxerunt: non sensus corporis
⁊ corporum qualitates/ aut huius tẽporis quesi
te felicitates. Sine omnibus his ad imaginẽ dei
constituiẗ hõ: filius etiã non nasciẗ ex his/ sed ex
virtute transducis. Perminime vero ex his con
stituitur christianitas: quã solũ constituit vera ⁊
sacramentalis fides/ ⁊ ipsorũ morũ possibiliũ ve
ritas. Et quod magis angit audientium mẽtes
vltimus ⁊ beatificus finis non dabitur homini-
bus/ aut filĳs quomodolibet qualificatis/ aut
quacunqꝫ felicitate terrena suffultis: sed purissi
mis christianis. Quã ꝑuersa igiẗ carnaliũ parẽ
tum cõditio/ si eos rõnis claritas nõ illuminat:
ꝑfecto em̃ melius esset cuiuslibet horrendissimi
aĩalis habere aut gestare figurã/ ⁊ eẽ vere rõnis
cõpotẽ/ christianitatis participẽ: ꝙ̃ hũanã ha-
bere formã/ formatã forinsecis qualitatibꝰ/ ⁊ per
functorĳs felicitatibus fultam/ rõnis expertẽ et
christianitatis exortẽ. O miserũ gaudium parẽ-
tum/ de bono perfunctorio filiorum. O nephan
da parentũ amentia: qui sepe proprĳs natis cau
sa perditionis existunt. Et sepe simul cũ filĳs tra
duntur gehennalibus flãmis. O parentes nõ-
lite pro filĳs animas ponere: nolite vos obliga
re ad eternitatem penarũ/ pro tꝑali gloria filio-
rum. Ue parentibus qui filios potius subalter-
nant ꝓprĳs imperĳs ꝙ̃ diuinis. Ue qui eos nõ
corripiunt/ sed perperam agunt. Corripiunt pa-
rentes filios si delinquunt in moribꝰ humanis:
silẽtio vero ꝑtereunt si mores christianos atqꝫ
rationis morũ peruersitate peruertunt. Ab alio
igitur exordiantur principio patres: et filĳs su-
is non terrenam/ sed regni celoruꝫ doceant vr-
banitatem: ⁊ celestibus atqꝫ christianicis mori-
bus/ non humanis faciant insignitos: per illos
nempe semꝑ deo ⁊ omnibus supernis ciuibꝰ per
placita facimus: per istos mortalibus hoĩbus
cõplacemus: nõ semꝑ omnibꝰ/ sed interdũ plu-
ribus displicemus. Proinde iusticia christia-
na que parentes ⁊ filios artiori ⁊ sanctiori lege
gratie ꝙ̃ nature confederat: ad hoc exagitat pa-
tres/ vt filios suos cautos a malo faciant: et ad
bonũ reddãt peramplius aptiores. Abraã du-
os filios habuit: quos erudiuit ĩ timore atqꝫ cuꝫ

tu vnius dei: et eos ad dei preceptum circucidit: sed vnus reprobatus/alter acceptus est: vt non sit culpa bonoꝝ parentū/malicia filiorū: sed bonitati filiorū occasionē prestat bonitas et doctrina parentū. Isaac duos filios habuit gemellos/ quos in dei timore ⁊ cultu similiter erudiuit: et in benedictionibus/quibus eos benedixit: pter id quod allegoricū est / moralē dedit viuendi normā et conuersandi formā. Benedicens isaac iacob/qui benedictionē maiori surripuit/predoct⁹ a matre dixit: Det tibi dominus de rore celi et de pinguedine terre abundantiam frumenti/vini ⁊ olei: ⁊ seruiant tibi populi/et adorent te tribus. Esto dominus fratrū tuorū: ⁊ incuruentur ante te filij matr̄ tue. Qui maledixerit tibi/ sit ille maledictus: et qui benedixerit tibi / benedictionib⁹ repleatur. Optima est ista benedictio ex pte patris benedicentis: effectiua vero ex parte dei ppter merita patris: sic eñ deus faciebat/vt patriarche sancti benedicebant. Sed in eo ꝙ optatiua est/ videamus quales mores pro filijs debent desyderare: aut ad quos ipsos informare parentes. Ros celi inculpatā vitā signat: que celestib⁹ ciuibus placet: qui deo in supernis seruiūt inculpate. Ros celi est inuisibilis gratia: ros celi est contēplatio supernorū: ros est mentis ⁊ omniuz in christiana vita laborantium intuitus celestiuz promissorum. Ros est gratia que percipitur in sacramentis: quia descendente manna in deserto descēdebat pariter et ros. Pinguedo terre in tribus ponitur: in frumento/oleo et vino. Frumēti abundantiā nullus habere potest: nisi ipm frumentum prius mortificetur. Saluator eñ dicit: Nisi granuz frumenti cadens in terrā mortuum fuerit/ipsum solū manet. Si autez mortuū fuerit multum fructū affert. Et agricultoribus ipsa experientia docet. Abundantia igit̄ frumenti/abūdantiā mortificationis excedit. Igitur si abundare volumus in diuitijs spiritualibus: viuam⁹ mundo mortui. Apostolus: Mortui enim estis: sed vita vestra abscondita est cuz christo in deo. Et statim subdit: Mortificate membra vestra: que sunt super terram ad aptitudinem peccatorum. Alibi etiā dicit: Et vos existimate vos esse mortuos peccato. Uerū igitur pater debet desyderare filiū mortuum peccatis ⁊ illecebris super terrā: ⁊ viuentem ei qui oīm emit vitam: et dat oībus vitam. Uini abundantia est leticia de virtutibus/non de rebus: nam vinū letificat cor hominis. Abundantia olei multitudo est pietatis et misericordie in proximum. Seruitia populorum et adoratio tribuum ad id refertur: ꝙ taliter viuat ꝙ cuncti eum propter virtutem et puritatem vite ac innociam conuersationem venerentur. Non eñ tantus patriarcha ista filio male viuenti optasset. Et dominatio super fratres/ similiter dicitur propter aliquod insigne virtutis. Incuruatio filiorū sue matris hoc pretendebat: ꝙ subiectos habeat oēs motus corrupte nature: que oīm mater est/potius vero nouerca crudelis. Quod autē sibi maledicens maledicetur/⁊ benedicens benedicetur: ad rectitudinem ⁊ soliditatez vite retorsit: quasi dicere velit: Si recta et solida vita/si maledicitur/maledicēs maledicetur: quia eoipso maledicens maledicitur: quo iustorū vite maledicit: aut si homo non appropinquat iusto/non reportat exempla iusticie atqꝫ virtutis: quod ad sue maledictionis cumulum accrescit. Benedicens recte atqꝫ solide vite / benedicit̄: quia magna est rectitudo bene sentire de rectis. Et psalmista dicit: Generatio rectorū benedicetur. Ecce illa que parentes suis debent optare filijs. Ista sunt in quibus eos debēt instruere: vt intendant suspenso animo ⁊ vigili mente in celestibus: vt velut mortui mundo et peccatis/viuant: vt solum leticiam gerant spiritualium ⁊ inuisibiliū bonorū: vt sint misericordes in proximuz: vt sit innocua vita generatione digna: vt virtute sit omnino insignis: vt dominētur motibus malis: vt vita sit recta /soliditatē iusticie habens. Si autem habuerint filium delinquētem/in esau presignatum/redeuntē de syluis vmbrosis ⁊ venatione syluestrium/scilicet peccatoruz: etiam benedicendo instruant: vt sit in celo conuersatio mentis eius/et virtutibus repleatur: sed sibi addatur gladius: vt ferus pater tali filio dixit: Uiues gladio. Ut si aliquid deliquisti aut cōmisisti nefandū/in te impunitum esse non sinas: sed pcute gladio puniētis iusticie/ne incurras gladium eterne sententie. Hec pater dicat filio peccatori: nō sibi blandiat̄ in peccatis/intuitu peruerse dilectionis. Jacob vero benedicens duodecim filios suos/docuit debitos mores/arguitqꝫ puersos. Et moysi mādatū est / vt pmulgaret populo: vt omnes patres dicerēt filijs mirabilia que p eis fecit domin⁹ in egypto. Quia sic mandat parentibus/beneficia dei ⁊ oīa opa redēptionis nostre ad memoriā reducere filiorum. Hinc etiā psalmista ait: Quāta mandauit patribus nostris nota facere ea filijs suis/vt cognoscat generatio altera: Filij qui nascent̄ ⁊ exurgent et narrabūt filijs suis: vt ponant in deo spem suam: ⁊ nec obliuiscant̄ operū dei: ⁊ mandata eius exquirant. Tota ergo sit ad filium paterna intentio in rememoratione beneficiorū et operū dei: vt spes tota ponat̄ in omniū creatore: quia maledictus homo qui cōfidit in hoīe/⁊ ponit carnē brachiū suū. Et melius est sperare in domino/ꝙ in aliquo mundi principe: vt non obliuiscant̄ operū et beneficiorū dei: ne ob ingratitudinem atrociter feriant̄: quod sepe noscitur factū. Et exquirāt dei mandata: quia in ipsis retributio multa: quā nullus terrenus pater pro suis custoditis mādatis suo filio valet cōferre. Et in deuteronomio dicit̄ ad patres: Custodite filios vestros/vt mandata domini meditent̄: qñ sederint in domo: quādo ambulauerint: quādo accubuerint atqꝫ surrexerint: sint omnino eruditiones patrū ad filios atqꝫ mandata paterna/vt oīno et infallibiliter obseruent̄ diuina. Mādatū dñi acceperunt parentes/ne filijs darent̄ vxores de pplis reprobatis; ⁊ ne filias suas darēt fi-

Margin notes: Gen. 27 — Joan. 12 — Col. 3 — Rom. 6 — Psal. 111 — Gen. 27 — Psal. 77 — Ps. 117 — Deute.

lijs alienis: ne seducatur filius amore vxoris: et filia israel decipiatur ab amore mariti ad idolatriam iam instructi. Ut postea sequantur omnium creatorem: prouideat pater bonam vxorem filio/ et filie iustum virum. Per christianam vero iusticiã altius intendentes: caueat oĩs pater ne artẽ et sciẽtiã procuret filio/ aut cuius occasione cor eius a domino auertatur: et sequatur viam nõ bonam deducentem ad teterrimas sedes. Custodiat similiter filiam: ne pessimo viro tradat viuenti preter iusticiam christianam: et ne aliquo implicetur amore/ quo domũ sedet paternã: magis autem perdet animã suã: aut ne aliquo errore maculetur/ ad quem sexus mulierũ est bonus. Unde per sapientiã dicitur: Filie tibi sunt: serua corpus illarum: et non ostendas hilarem faciẽ tuam ad illas. Trade filiam: et grande opus feceris: et homini sensato da illam. Anna sterilis filium postulauit a domino: et statim post ablactationẽ domino tradidit eum: vt ministraret in tabernaculo eius: cui vir eius helchana in voto et facto cõsensit. Etenĩ aliter ipsa nequisset. Et maluerunt ambo priuari consolatione filij postulati/ vt consecrarent eũ domino: quam ipsum secundum cõmunem morẽ parentũ affectu filiali retinere in domo. In quo forma prerogatur parentibus: vt suos filios nõ sibi/ sed domino debeant dedicare. Ue profecto parentibus: qui ad seipsos/ non ad deũ proprios natos enutriunt: et erudiunt humanis/ non celestibus disciplinis. Hely correctus est a domino: quia non corripuit filios suos ofni et phinees: qui propter gulã et luxuriã populũ diuertebant a cultu dei: et ipse mortuus est turpiter et filij eius. Job pro suis filijs offerebat deo sacrificia orationum et aliorum ad dei cultũ pertinentiũ: si forte filij eius aliquãdo peccarent: similiter et monebat ne vnquam offenderent: pro quibus offerebat holocausta/ si aliquãdo offendissent. Uerus affectus paternalis est ad filium: ne cũ deo habeat diuortium. Et mediator inter deum et filium pater efficitur: vt vnus alterũ haberet acceptum: et alter alterũ haberet omnino placatum. Nihilopendit pater diligere filium: et oĩm amorem in eũ animo parum impendit: si a deo non diligatur/ qui creauit atque redemit. Procurãt humani sepe parentes natis suis regũ et terrenorum procerum amicitias/ habituras omnimode finẽ: potius vero procurare deberent beniuolentiam regis regũ et domini dominantium omni fine carentem. Tobias filium erudiuit: non ad se/ sed ad conditorem eius: et docuit eum vrbanitatẽ regni celorum/ et illorum morum irreprehensibiliũ magis vero expediẽtiũ ad salutẽ: quam carnalis pater conferre nõ nouit/ potuit etiam multo minus. Et licet expediat doctũ fieri/ conuersari humane inter hoĩes: non tamen placita hoĩbus conuersatio placebit altissimo: nisi virtus christifera principiet/ mediet/ apponat christiane iusticie finẽ. Finis aũt christiane iusticie/ propter premiũ/ est ille qui propter significationem et intentionem et opus finis est legis et prophetarum/ qui dicitur christus omniũ redemptor et dominus. Proinde tobias ait filio: Caue ne aliquando peccato consentias/ et pretermittas precepta dei nostri. Tobie.4. Prohibet pius pater in filio: ad quod inducitur omnis pater: ne solũ peccatũ non faciat: sed ne per cõsensum admittat: dissuadet in filio actum/ qui prohibet omnino consensum. Et cautelam indicit ne pretermittant dei precepta: quoniam in ipsis est vita. Monebant filios suos dilectores reipublice/ ne precepta cõtemnerẽt augustorũ: et respublica nõ inquietaretur: pro eo quod ad notam ascribebant peccatũ in republica filiorum. Et sciebant quod non peccabãt impune/ qui contra mandata facerent augustorum. Et in mandatorum custodia suorum filiorum vitam tacite preuidebant: ne mandatorum preuaricatio fieret extinctionis vite occasio. Proinde si parentes vitam diligunt filiorum/ ad obseruantiã diuinorũ mandatorum ipsos instruant et inducant: quoniã in ipsis est vita non tẽporalis/ sed eterna. Et saluatorem dixisse scriptura cõmemorat: Si vis ad vitam ingredi/ serua mandata. Mat.19. Et iterũ interroganti: quid boni faciã et vitã eternam possidebo? respondit: Serua mandata. Si diligunt rẽpublicã manere quietã: istam ne inquietent filij/ premoneant veri patres. Nam nulla respublica verior/ quam quam ordinat iusticia christiana: in qua nulla est acceptio personarum/ sed virtutum et actionum iustarum. Si notari timent in crimine filiorum/ acsi ex eorum incuria venerit/ aut ex imitatiõe que agitur in exemplis: magis timeãt si filij ex eorum negligentia diuina mandata non seruant: vbi notam incurrunt in conspectu summi augusti et ciuium supernorum. Et certum est/ quod nullum peccatum apud eum preterit impunitum. Et vitam eternam prouideant filijs in mandatis diuinis/ quã nanciscuntur in humanis. Plures alias moniciones pius pater subiungit: vt ostendatur quid patres et quã vrbanitatem patres debeant prouidere in filijs: et quales filij manere debeant in in seipsis dicens: Ex substantia tua fac elemosynam: et noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. Tobie.4. Ita enim fiet/ vt nec a te auertatur facies domini. Quomõ potueris/ ita esto misericors. Si multum tibi fuerit/ abundanter tribue. Si exiguum fuerit tibi/ etiam exiguum libenter impartiri stude. Premium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis: quoniam elemosyna ab omni peccato et a morte liberat: et non patietur animas ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo deo elemosyna omnibus facientibus eam. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione: et preter vxorem tuam nunquam patiaris crimen scire. Superbiam nunquam in tuo sensu aut in verbo dominari permittas. In ipsa enim sumpsit initium omnis perditio. Quicunque tibi aliquid operatus fuerit/ statim mercedem ei restitue. Et merces mercennarij apud te omnino nõ maneat. Quod ab alio oderis fieri tibi/ vide ne alteri tu aliquando facias. Panem tuum cum esurientibus et egenis comede: et de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum et vinum tu-

Marginal notes (left column): Eccli.7. — 1.Reg.1. — 1.Reg.2. — Job.1. — Tobie.4.

um sup sepulturā iusti cōstitue: et noli ex eo mā-ducare et bibere cū peccatoribus. Consiliū autē semp a sapientibus perqre. In omi tpe benedic deū ꝛ pete ab eo / vt vias tuas dirigat: et oia cōsilia tua in ipso permaneāt. Ecce vrbanitas regni celoꝝ / qͥ terris pagik ab ista vrbanitate pdocti. Ecce vrbanitas angeloꝝ. Ecce vrbanitas verorū sctōꝝ. Ecce vrbanitas christiane iusticie: quā mūdo cecᵘ pr / mīta mētali oculo vidēs / ppriū filiū docuit. Ecce ad quid patres cōmonere debent filios suos. Sed o quorundā christianorū patrū horrēda cōditio / et horror inexplicabilis cōditionis inique / mētalis hoim cecitas. O seui parētes in filios. O qui eos genuistis in hāc miseriā: ꝛ vestra incuria vestraqꝫ malicia illos disponit ad gehennā. O peruersa dilectio / que filiū temporaliter diligit: ꝛ in eternum odit. O peruersus parētū affectus / q̄ taliter beat filios vt dei faciat inimicos. Quid iuuat scire moralia / q̄d eis nosse rhetoricam / quid philosophicā scire / q̄d prodest esse archiatrum: quid leges noscere augustorum: quid ciceronem apprehendisse / aut senecam nosse: quid homerum / quid Varronem: quid refert peritū esse satyrum: Quid acceptum fieri regibus in regulatis et comptis moribus: Quid in pulchro et apto esse completū: si christiana vrbanitas desit: si christiana iusticia non

Sap. 9. āssit. Et Salomon dicit: Si quis cōsummatus / id est perfectus fuerit inter filios hominuꝫ: filij enī hominum sola humana sentiunt: quasi in nihilum reputabitur: si abfuerit ab illo sapientia tua / id est vrbanitas christiana. Filij agar exqsierunt sapientiā que de terra erat: sed tobias filiuꝫ docet sapientiam / que de celis est. Cōparemus bonitatem ad maliciam: imo vt decentior sit locutio / bonitatem malicie opponamus: quia nulla est comparatio vbi ab vtraqꝫ parte nō est participatio qualitatis. Docent carnales patres et humani congregare pecuniam: docent dispergere christiani. Suadēt illi mittere ī carbonā: veri parētes dispergere in elemosynā. Illi naturē cōmunitatē docent filios vt propriam faciant: isti vero docent / vt proprietatem in cōmunitatē deducant. Docent illi cum thesaurizāt aut thesaurizare docent / bonitatem nature peruertere: isti vero naturam sequuntur: cum non docent thesaurizare: nec etiam hoc nouit charitas christiana. Non est de conditione nature / ꝙ vultus hominis auertatur a paupere. Natura nāqꝫ pauperes genuit: ꝛ nudos proiecit in hanc vniuersalē erumnam. Et q̄uis multi nati sunt in diuitijs: nullus tamē natus est delitiosus et diues. Diminutus est ꝛ nudus ꝛ egenus ad vmbraticā vitam introitus. Igik docet sedulus ad filiū pater / quē diuitie accesserit ex tēpore aut ex acquisitiōe: ꝙ faciem et elemosynam non auertat a paupere. Peccatum est contra originalē iusticiā atqꝫ christianam: ꝙ quis propter bona fortune faciem et beneficium auertat a bono nature: quod bonuꝫ seruatur in paupere. Doctrina igitur christiana patris ad filium / vt cōmune faciat quod est proprium: de lege originalis iusticie atqꝫ christianē procedit. Hoc enī agit omnis iusticia: vt indigēti / nō sufficiēti prouideatur. Ideo memorat pauperem / velut ope nature indigentem: sed finem oim causaruꝫ annectit / cum dicit: Ita enī fiet / vt nec a te auertatur facies domini. O sancta ꝛ vera paternalis intentio: qui ob hoc premonet et exhortatur / ne dei facies auertak a filio. Nil valet ad filium parentum carnalium facies gloriosa: si ante diuina non respicit. Actū virtutis expedit cum potentia commensuratum fieri. Hoc enim iusticia mandat: nec plus exquirit in actione / ꝙ fuerit in potestate: potentiā autem ad possibilem actum non decet esse remissam. Exactio iusticie christiane ad id tendit: vt bonum possibile fieri / totum fiat. Alioquin ipsa iusticia in homine subiecto habente aliquid agere / pateretur eclipsim. Proinde subiungit: Quomodo potueris / ita esto misericors. Quod si hanc misericordie virtutem ad habitum mentis referimus: exhortatur pater filium: vt quātum potest / exhortetur in animo indigentem. Si vero ad actum referimus / mensura et modus erogandi taxantur: in eo ꝙ dulcis pater adiecit: Si multum tibi fuerit / abundanter tribue: si exiguum / libenter impartiri stu de: vt suppleat defectum muneris liberalitas mentis: ꝛ exiguitatem dati libens dātis adaugeat promptitudo. Prouideat omnis pater quod cecus corpore parēs / mētis clara luce prouiderat in filio: vt in tempore necessitatis vltime non egeret. Quam multi hic egētes atrociter pertulerunt. Et in tempore illo nihil profuerunt thesauri īpietatis: si defuerint thesauri gratie atqꝫ virtutis. Unde amabilis pater securus adiunxit: Premium enim bonum tibi thesaurizās in die necessitatis: scilicet cum vltimus finis aduenerit. Quoniam nature seruata communitas / ꝛ iusticie christiane decretuꝫ: vt de ipsis bonis nature ad vsum vite concessis subueniak egenis: siue de hereditarijs / siue de partᵉ: habet largitorem a peccato / pariter et ab eterna morte reddere in iudicio expedituꝫ. Nec permittat elemosyna libero animo erogata in tenebras ire animam erogantis. Non timebaᵗ pater in filio corporis tenebras / quas ipē portabat: sed mētis tenebras / quas ipse horrebat. Et potius voluisset filium corpore fieri tenebrosum / ꝙ tenebras anime perpeti in eternuꝫ. Hoc enī oīs pius debet timere ī filio: q̄si dicere pater velit: Fac elemosynā fili: qꝛ nō patiek animā ire in tenebras. Secundum exteriorem intellectū etiā in moraliuita tria mala pater in filio p̄cauebit: que mala pietas ꝛ cōpassio ꝛ subuētio in p̄rimū sepe deuitāt: peccare / in peccato mori / ꝛ tenebras ignorātie. Cernebat diligēs pater diligēter ī aīo oēm hominū fiduciā esse vanā: filiū suū ī solo deo monebat habere fiduciā: cuius fiducie p̄mittebat et causam / dicēs: Fiducia magna erit corā summo deo elemosyna / oibus facientibᵘ eā. Ad dilectionem christiane iusticie spectat in omni dilectionis rationabilis genere / ꝙ diligak mūdicia in

dilecto. Et sicut turpis dilectio turpem querit
dilectum: sic mundus ⁊ honestus amator mun-
dum dilectū acquirit. Et hec est dilectionis iu-
ste ꝓbatio atqꝫ educatio / ꝙ mundicia sit in dili-
gente ⁊ pariter in dilecto: ⁊ ꝙ in mūdicia diliga-
tur amatus. Hanc honestus pater honeste dili
gens filiū premonebat. Attende tibi fili ab om-
ni fornicatione: preter vxorē tuam nunq̄ patia-
ris crimen scire. Docet pater honestus filiū ho
nestatem / ⁊ omnē corporis continentiā: ⁊ anteq̄
haberet vxorē: vt omnis carnalis cōcupiscētia
et actio deuitetur: seruetur qꝫ mūdicia hoīs vtri-
usqꝫ: dum ab omni fornicatione filius docet ca-
uere. Nec ista doctrina ⁊ sana cautela dabat fi-
lio cōiugato. Carebat tūc vxore / quā postmodū
accepit in ꝑegre: sed ideo pater adiecit. Ut si cō-
iugari volueris / ꝓter vxorem tuā nunq̄ patiaris
crimen scire. Dictat filio solers fidē seruare vxo-
ri: nō adulterari / quod mandatū est: nō effluī ꝑ
libidinē qui habet / aut qui nō habet vxorē: non
querere ꝓpaginē illegitimā: non esse carnis al-
terius furem: suā nō furari vxori / q̄ potestatē ha
bet sui corꝑis. Cognouit antiquū malū inter ca
ptiuos liber / discretus pater in aīo: quod preca-
uebat in filio: scꝫ superbie malū / omniū malorū
initiū atqꝫ fomentū: quod excludit ab aīo / exclu
dit a verbo: ab animo / ne deū offendat: a verbo
ne offendat ⁊ proximum. Paternus amor vel-
let filium a causis ⁊ calumnijs liberū fieri: ne co
geretur aliquādo pro debito in iudicio sisti. Et
magis fit talis doctrina patris ad filiū: ne a cre-
ditoribus oporteat auertere faciem sub pallore
verecundie propter debitum: nec timeat iudiciū
ciuile propter non redditum alienum. Et omni-
no est de iudicio iusticie christiane: vt mercen-
narius nō priuetur sua mercede: nec detineatur
per tēpus mercēnario pro mercede / cū sudoribꝰ
proprij corporis laboranti. Nam detenta mer-
ces causat indigētiam: inuitat ad iram: generat
diffidentiam: ⁊ tepiditatem affigit in animo am
plius seruiendi: et forte mercennarius necessita-
te constringitur: necnon et plures habebit foue
re / vt similem speciem expectantēqꝫ paruulā pro
lem. Quid etiā si creditoribus subiaceret obno-
xius? Species est latrocinij detinere mercedem:
Leui.19. et non vnius / sed plurium malorū sarcinam por-
tat. Et in lege moysaica mandabatur: Non mo
rabitur apud te opus mercēnarij tui vsqꝫ mane:
⁊ ipsa iusticia transit in ius mercennarij ope per-
acto / quod deuenit in pactum. Unde quisq̄d non
dat ilico / retinet alienum. Proinde curiosus pa
ter de filio / ne in iudicium venire cogatur huma
num: permaxime precauens ne sisti oporteat an
te infallibile dominiū eternū: pro eo ꝙ detenta
merces ſm iacobū / clamat añ deū: ⁊ ne velut la
tro appareat añ deū detinēdo mercedē: itēto aīo
⁊ claro ꝟbo dicit ad filiū. Quicunqꝫ tibi aliq̄d
opatꝰ fuerit / statim ei mercedē restitue: et merces
mercēnarij tui apud te oīno nō maneat. Ue aūt
innumeris parētibꝰ christianis: q̄ nōdū filios ꝓ-
monuerunt reddere debitā ex labore mercedē:
sed docuerunt rapinā / furta / et turpis lucri oēm
scientiā malā. Et plerunqꝫ priꝰ fecerunt eos fal-
sitatis alumnos / q̄ discipulos veritatis. Et se-
pe filij a doctrina paterna suscipiunt: et in pater
nis moribus discunt facere illa lucra / similiter ⁊
rapinas: que iusticia christiana prophanat. Et
proculdubio dixerim meliꝰ sepe fuisse filijs ma-
lorū parentū / qui filios consistunt ad malū: ꝙ su-
scepto baptismate paterno gladio ferirētur: aut
quomodolibet traderētur exitio: q̄ si aliti causa
ipsorū in criminibus adolentur / implentur pecca
tis / viuūt in eis. Et quod horrēdius / ꝓdominā-
te male cōsuetudinis lege / thesaurizata impeni-
tētia moriuntur in illis / tradendi penis eternis.
Aspiciat in naturalem atqꝫ originalē et christia-
nam iusticiā omnis pater: ⁊ quem suscepit ex se-
mine filium: aut si quēpiam fecerit adoptiuum:
in ipsa faciat insignitum / ⁊ morū claritate cōspi-
cuum. Ipsa est que docet ⁊ facit homines inter
seipsos pace bona / quiete secura irreprehensibi
liter conuersari. Docet iusticia christiana: ꝙ q̄-
uis non omnibus debeantur oīa: tamen ꝙ ne
mini penitꝰ fiat iniuria. Cur ergo fieri debet ali-
cui preter causam iniuria: cum factam mandet
nō vlcisci / sed dare in veniā ipsa christiana iusti-
cia? Et ex hoc pater ad filium ipsam iusticiā pre-
rogat / dicens: Quod ab alio oderis fieri tibi / vi
de ne alteri tu aliquando facias. De ista iusticia
omnis pater erudiat filium: ex qua non inquie-
tatur hoīm vita: respublica clarescit in moribꝰ:
inimicitie non consurgūt: onustos homines fer
ro incedere non oportet: patula omnia erunt: ni
hil firmabitur propter hostes: vbiqꝫ erit secura
dormitio. Erit superuacua multitudo custodū:
si nullus alteri conferat damnū. Non erit latro
in syluis: in insidijs non morabitur predo: aliena-
rū rerū violēter ereptor nō apparebit in vijs: ve
maria multitudo vnꝰ erit vbiqꝫ securꝰ: añ tribu-
nalia non erūt funesti clamores: nullꝰ ponet de
offensiōe aut de aliq̄ oppssione q̄relā: vidua nō
apparebit cū lachrymis: nō dehonestabitur vultꝰ
eiꝰ iter hoīes aut opprimētes vel adiutores: vul
tū nō aspiciet aduocati: ⁊ defensores in causa nō
ꝓstolabitur. His abiectis impudicitie locꝰ ⁊ turpi
tudinis causa tolletur: pupillus nō indigebit tuto
re / q̄uis autore indigeat: nulla erit q̄rela vbi nul
la fiet iniuria. Clamat hoc christꝰ / clamat euāge
liū eiꝰ / clamat iusticia originalis / clamat ⁊ chri-
stiana / clamat oīs ratio / clamat oīs non nubila
ꝯscientia: Quod nō vis / alij ne feceris. Sed qm̄ To.4.
hoc verbū alibi suā dissertionē longiorē habet: Mat.7.
hic ꝑamplius nō declaramꝰ. Dis ratio iusticie Lu.6.
docet actꝰ ꝟtutis hūane atqꝫ diuine fundamen
tū habere rōnis atqꝫ iusticie. Liberalitas erogā
di si ordinem rōnis nō seruat / ꝓdigalitatis effi-
citur vitiū: si rōnis ordinē nouit / manet ipsa quod
est. Ratio aūt q̄ ipsaꝫ gubernat / hūc habenat ad
modū: scilicet nō dare indigentiam non haben
ti. Unde copiosis erogare illa que habent simi-
lia / est aquā maris refundere super mare. Mi
litem dare regi seruum domino / exceptis fer-

dotalib9 que de regali sunt federe: nulla libera-
litas est. Si aũt spe retributionis a rege suscipiẽ
de q̃ppiã dederat: nõ liberalitatẽ habebat i aio/
sed antidotũ et mercedẽ. Si ptinus mũdus erit
dantis anim9 a mercede/ ab ipsa dandi liberali-
tate motus: porrigens dona regibus atq̃ prin-
cipibus indigẽtib9 pretermissis: nõ liberalita-
tem fecit ex christiana iusticia: sed potius studu-
it adiuuare vano conamine cũ facib9 lumen so-
lis. Dare indigenti vestimento anulũ/ et fameli-
co vestimẽtũ: detento insolubiliter in carcere of-
ferre palatiũ/ nisi prius a cõpedibus soluatur: et
periclitanti offerre iocalia: liberalitatẽ humanã
elemosynã christianã nullo modo protestabor.
Justicia christiana docet vt necessaria/ nõ imp-
tinentia indigentib9 ministrent. Et ẽm tempus
donãtes iuste fieri expedit/ vt dentur cõuenietia
tempori pro subuẽtione psone. Teristrũ in hie-
me dare indigentib9 foedo/ et remouet in estate
indigenti teristro: ad iura liberalitatis et elemo-
syne pertinere non noscitur. Sigillũ dare militi
et ensem mulieri/ ad officium iuste donationis nõ
ptinet. Et libros Archiatrice artis offerre preto-
ribus et aduocatis: et Justiniani codices et dige-
sta dare archiatris: noui esse ridiculũ. Honora-
re in donis tabellionem stimulo/ et agricultorem
calamo: appropriaui fabule vane. Igitur omnia
dona iustas habent decentias a iusticia ordina-
tas: quas vidit in lumine rationis corpore cec9
Tobie.4. Tobias/ cum dixit ad filium: Panem tuum cum
esurientibus et egenis comede: et de vestimẽtis
tuis nudos tege. Ac si dicat: Noli dare panẽ eru-
ctuanti. Et omne sustentamentum vite partici-
pa cum egenis. Ad hos iusticia datoris eũ qui
dare potest/ inclinat. Ad hos in subuentiõibus
respicit iusticia christiana. Pro ista iusticie lar-
gitate saluator diues/ pro nobis factus egenus/
Luce.14. facientibus conuiuia dixit: Cum facis prandiũ
aut cenam: noli vocare amicos tuos/ aut fratres
tuos/ neq̃ cognatos/ neq̃ vicinos diuites: ne for
teipsi reinuitent te/ et fiat tibi retributio. Sed cũ
facis conuiuium: voca pauperes/ debiles/ clau-
dos/ cecos: et beatus eris: quia non habent vnde
retribuant tibi: retribuetur eñ tibi in retributio-
ne iustorum. Ecce supra pium patrem Tobiam/
docentem filium dare munera iuste/ iusticiam et
meritum dationis apposuit. Id quod dandum
est: id quod dare disposuit ille q̃ habet: ẽm chri-
stianam iusticiam amicitie non debetur. Nam
dissuadet saluator vocare amicos: fraternitati
christiana iusticia non concedit: vetat vocari ad
prandia fratres. Cognationi alicui non expedit
donoꝝ largitio/ ne cognati vocentur: similiter p-
hibet: vicinitati atq̃ diuitijs iusta nequit esse do
natio/ dum necessitas in alijs ex aduerso consur-
git: quia ipsa christiana iusticia indigentiã soluz
in largitionibus respicit. Et ridiculum esset ad
fatuitatis genus omnino conueniens/ hortis et
aruis sitientibus in fluminibus/ et mari aquam
refundere. In dationibus etiam christiana iusti
cia respicit deum: a quo vult expectare non tẽpo
rale premiũ/ sed eternũ. Proinde non vult q̃ p-
pter tp̃ale premiũ quod amici/ fratres/ vicini/ co-
gnati et diuites possent rependere/ perdatur eter
nũ: quod solus qui eternus est/ habet iustis ple-
ne conferre. Sed vocandi sunt indigentes/ nulla
propinquitate distincta: q2 nec eos iusticia chri-
stiana excludit/ si necessitas aut indigentia eos
ꝑmit. Idcirco saluator pauperibus/ debilibus/
claudis/ cecis/ velut ab inedia expugnatis/ angu
stiatis in necessitate/ ab indigentia pressis iubet
donationis iura deberi/ magis vero largiri: vt re
tributio non sequatur in hoc mũdo/ sed in regno
superno: cũ ẽm christianã iusticiã fuerit facta do
natio. Justoꝝ et peccatoruz nomine atq̃ re oim
hominum vita distinguitur: Quis quis boꝝ ma
ior sit numer9/ aut q̃s peccator et iust9/ ab vllo ho
mine non sciatur. Soli eñ deo vtroꝝq̃ est co-
gnitus numerus/ similiter peccator et iustus. Et
vterq̃ sustentãtur ope diuina. Et sepe videmus
abũdare q̃ iusti peramplius peccatores. Nihil-
ominus ipsa diuina iusticia iustos prius in sub-
nentionibus respicit ex debito iuris: Quis mul-
ti affligant et expugnẽtur ab inedia iusti/ iure di
uine permissiõis/ ob aliquod insigne virtutis/ in
expectatione celestis promissiõis. Nam propter
iustos sustinet atq̃ gubernat omnipotens pluri
mos peccatores/ quos certissime nouit esse dam
nandos: Quis vt iusti fiant expectet et multos: et
quod est bonum est et necessarium/ ad vitam istã
expediẽs/ superfluitate damnata prius ad dei ser
uos/ q̃ ad eius emulos spectat. Proinde pater
in filium amore proclinis/ hãc iusticiã ipm doce
at obseruare: sicut verus pater tobias tobiam fi-
lium obseruare docebat: Panem tuum et vinuz Tobie.4.
tuam super sepulturam iusti constitue: et noli ex
eo manducare et bibere cum peccatoribus. Pri
mo certum sit/ q̃ iusti sepultura nõ comedit neq̃
bibit. Sed iste noscitur esse sensus: Panem tuũ
et vinum tuũ super iustos/ aut cuz iustis comede
atq̃ bibe vsq̃ ad ipsoꝝ sepulturam: scilicet vsq̃-
quo ad sepulturam tradant. Justis indigẽtibus
vult Christiana iusticia subuenire: Quis ditari
oĩno prohibeat. Et ad eos veniendo pertinent
bona nature. Non eñ deus mundũ sic et tantis
bonis repletũ tradidit peccatorib9 ad vtendũ:
sed bonis iustis quos ipse creauit/ scz parentib9
primis: quib9 etiam post peccatum non abstulit:
q̃q̃ multis repleuerit calamitatibus atq̃ mise-
rijs. Prius igitur nature bona in vsu bonoꝝ q̃
maloꝝ fuisse noscunt: ex hoc volũtas hominis
libera/ q̃ mouet ad largiẽdum de nature bonis
hereditarijs siue ptis: iusticiã et ei9 ordinẽ ꝑmo
cõspiciat: et alũnis iusticie nature bona mĩstret.
Hoc eñ postulat ordo ei9: vt amicis iusticie/ nõ
inimicis nature bona deseruiãt. Et si seruiũt atq̃
vberiori mõ ex ipsis bonis inimici iusticie foue-
ant: hoc nõ fiat de largitate atq̃ dãdi liberalita
te hois: Quis sic pmittat puidentia creatoris.
Multa eñ creator pmittit in vniuerso fieri ordi
ne: quib9 voluntas homis nõ debet ratione ali-
qua cõsentire. Alioquin malis innumeris q̃ dec

permittente fiunt/voluntas placitũ cogeret pstare assensum: sed hoc nefas ē credere/vt aliquis pctō debeat assentire. Et quamuis teneamur diligere hominē/nō tamen tenemur diligere peccatorē. Proinde cũ iustis sit pticipatio mense: iustis fiat largitio elemosyne. Ipsi a largitate hominũ foueant: ipsi manu teneant ab hominũ iusta liberalitate. Cũ peccatoribus dei atq christiane iusticie inimicis/si cogniti nempe fuerint/nō sit pticipatio mēse: nulla cōmunicatio cibi: et potius deuitet sodalitas. Cōtuberniũ iustorum affectat pater in filio: ad quod debet intēdere si qs rōnalis est hō. Iustorum cōtuberniũ ē ois viatica cōsolatio pter deũ. Nā iustus iusticiā loquitur: neq ab ore iustorum egredit verbũ malũ atq dolosum/vnde capiat dogma puersum: nec agit p operam/vt prestet malũ exemplũ. Et recipere iustum ē recipere iusti premium. Ipse nāq saluator dixit: Qui recipit iustũ in noie iusti/ mercedē iusti accipiet. Dederat tobias filio suo precepta christiane iusticie atq cōsilia: priusq esset nominata iusticia christiana. Volebat pater filiũ cōuersari cũ dilectis deo. Psalmista enim dicit: Dns diligit iustos. Hec magnipendebat puersationē filij cũ dilectis a mūdo aut dilectoribus eius: qui inimicũ habent deum dnm eius. Hoc enim omnes patres filijs suis erogēt in doctrina: vt iustis tribuant: cũ iustis cōuersent: cum iustis non effuse atq auide neq maculose conuiuentur: sed in timore dei/etiā in subuentiōe christiane iusticie. Sed quod iustorum ē debitũ/nō cōueniat in conuiuiũ peccatorum. Infert enim: Et noli ex eo manducare et bibere cũ peccatoribus. Sed nō cōtemnant peccatores/eo q homines sunt: sed deuitentur nisi resipiscāt/q peccatores sunt. Amico dei inimicus dei amicus esse nō debet. Inimicus dei est omnis peccator: qui veri christiani nō debet esse collega: nō cōmensalis in mensa: nō comes in via: neq in cōuersatione sodalis: ne forte discant iniquitates eius: aut corrumpat mens exēplis eius: et oriat īfamia ex cōuersatione/aut participiũ fiat in crimine. Nam participes videntur criminis/qui participium habent cũ criminosis. Periculosum et temerarium est sine consilio sano viuere: plerīq nāq inconsulti inexpiabilia incurrerunt: nec adepti sunt bona cupita. Nemo enim tāte noscit sapientie atq virtutis: nisi quem deus per seipm protegendũ atq cōsulendũ assumpsit: q ad consilia sibi p cauendis atq agēdis sufficiat. Quā obrē ait filio pius pater: Consiliũ semp a sapiente perquire. Hinc et Ecclesiastici dicit: Si videris sensatũ/euigila ad illũ. Et gradus ostiorum eius exterat pes tuus. Et alibi: Fili sine cōsilio nihil facias: et post factum non penitebis. Sed quoniā alibi de consilio agitur: hic siletur. Postremo pater amabilis gratiarũactionē et orationem/et infallibilem intentionũ et morũ veritatem filium docuit/cũ adiunxit: In omni tēpore benedic deum: et pete ab eo vt vias tuas dirigat et omnia consilia tua in ipso permaneant. In oī tempore deus ab homine benedicit: si equaliter in aduersitate atq prosperitate/de omnibus implacitis et placitis grates domino referunt: quia in aduersitate semper erudit et probat: in psperitate ad meliora incessanter inuitat. In aduersitate ad superna ire cōpellit: in prosperitate dulciter trahit. In omni firmiter tempore benedicendus est dns: quia si faciem suā variat mũdus: inuariabilis tamē est qui vnus ē deus: q benedicendus ē atq laudandus/si semp inhorresceret conditus mundus. In omni tempore benedicant homies/vt tobias premonet filiũ suũ: p eo q si asperum est quod euenit/siue amenum quod accidit: nihil tamē nisi ad profectũ nostrũ diuina bonitas euenire pmittit. Et nulla esset aduersus deum querela/si hoc crederet aut aspiceret mens humana: et benediceret lingua/pariter et vita: quia nulla est benedictio lingue/ nisi adiungat benedictio vite: magis aũt et interioris anime. Porro benedictio lingue in verbis vite/in moribus iustis: anime vero in dilectionibus purissimis agitur. Orationē ad quā filiũ pmonebat/in omnibus necessarium est exhibere. Est enim ipsa preambulũ ad oīa que iuste petunt: et que dare disposuit omniũ creator et pater. Sed taxatũ finē in petendo apposuit: quem omniũ morũ dixerim esse finē. Ait enim: Et pete ab eo vt vias tuas dirigat. Orationi premisit gratiarumactionē. Expedit protinus sic fieri. Orationi addidit finē/directionē viarum innuēs. Attendant hic omnes filij et filie/pueri et puelle/ iuuenes et senes/et omnes rationis et fidei christiane capaces: quid docet pater filiũ ab altissimo postulare. Omniũ nempe bonorum moralium et eternorum/visibiliũ et inuisibiliũ/expedientium et opportunorum petitionē continet ista petitio ī directione viarum. Omnes vie filiorũ hominũ/et omnes gressus intellectuales atq morales obliqbunt: et distortionem habebũt: et inobliquate ad inferna puenient: nisi a dño dirigant. Omnis enim via in christiana iusticia obliquata/in infernũ est recta. Et distorta via in moribus obliquat gressus ad superos. Proinde expedit q a dño dirigant. Hec picula Salomon clara mente conspexit/cũ ait: Est via que videt homini iusta: nouissimũ eius ducit ad mortē. Quam sepe pti agit: quod videt iustũ iniusticiā fouet: et quod rectum est/subuelat obliquum: et viarum terminus est infernus. Hieremias ad hoc asserebat: Non est in homine via eius: neq viri vt ambulet et dirigat gressus suos. Unde cogimur etiam cum gemitibus postulare: vt ipse dirigat vias nostras. Nam multa homo disponere: sed dirigere gressus non potest. Hinc Salomon dicit: Cor hominis disponit viam suam: sed domini est dirigere gressus eius. Hanc directionem petebat Dauid/dicens: Dirige domine deus meus in conspectu tuo viam meam. Et alibi: Vias tuas domine demonstra mihi: et semitas tuas doce me. Et ibidem: Dirige me in veritate tua. Et alibi: Utinam dirigantur vie mee ad custodien

Marginal notes: Mat.10. — Psal.146. — Tob.4. — Eccl.6 — Eccl.32. — Toble.4 — Pro.14 — Hie.10 — Pro.16 — Psal.5 — Psal.24 — Psal.118

das iustificationes tuas. Quis diriget viam in-
tellectus atqꝫ affectus ad custodiēdas iusticias
dei: nisi conditor deus? Quis viam moꝝ nr̄oꝝ
nisi ꝗ omnes gressus nr̄os dinumerat: ⁊ perfecte
nouit vnde homo in via sua semetipsum obli-
Psal.142 quat? Petebat incessanter: Notam fac mihi vi
am in qua ambulē: qꝛ ad te leuaui animā meaꝫ.
Petēda ē viaꝝ noticia: quia periculosius errat
in via moꝝ ꝙ pedum. Postulanda ē viaꝝ noti-
cia: qꝛ non dormitat malicia diabolica / vt auer-
tat a via diuina. Et pro directione vie ad deum
Prouer.20 leuanda ē aīa. Hinc etiā Salomon dicit: A do-
mino / nō ab angelo / nō ab homine dirigūt gres
sus viri / ꝗ agunt affectibꝰ. Quis autē hoīm pōt
intelligere viam eius? Nullus: nisi cōditor oīm
deus. Sunt em̄ via ꝗbus descendit recto trami
te in infernū. Sunt via ꝗbus itur in celū. Quā
sint multiplices / ꝙ varie / ꝙ diuerse: quis pōt per
fecte scire? Petatur sedule a domino vt dirigat
vias affectuū nr̄oꝝ / vias intentionū / vias moꝝ.
Quoniā si deus dirigit / curremus sine offendi-
culo / nō errabimus. Ad ipsum perueniemus: qꝛ
omnis via quā ipse dirigit / ad ipsum perducit:
⁊ suarū directionū ipse factus ē finis. Quis re-
ctam viam gradiet virtutū? quis tenebit regiaꝫ
viam: vt non declinet in dextram atqꝫ sinistraꝫ /
ꝓpter tortuosum colubrū / serpentem antiquum
iacentē in via? Hoc solū agentē vt diuertat a ve
ra via: ne redeamus ad locū certissimo tramite
a quo per appetitū obliquū ad loca tartarea de-
scendit directe. Sed que directio nobis magis
noscitur opportuna: magis expediens ad inuē-
tionē cōgrui atqꝫ perfecti: Dauid petēdo dicit:
Psal.118 Gressus meos dirige ſm eloquiū tuum: vt nō
dominet mei omnis iusticia. Sane iste prophe-
ta preuidebat atqꝫ aspiciebat colubrū tortuosū
in via: ꝗ congressus nr̄os obliquat: nobis om̄is
iniusticia dominat: ⁊ a christiana iusticia auerti
mus pedes nr̄os. Sed nec solum viarum ē pe-
tenda directio. Sed vt orans dirigat ē pēda pe
Psal.140 titio. Idem enim psalmista petebat: Dirigatur
domine oratio mea sicut incensum in cōspectu
tuo. Fumus tendit in altū. Incensum vero quod
igne comburitur: ⁊ omne quod incenditur / igne
incendit. Ignis vero aut per flāmā aut per fumū
ex sua natura in altū habet resurgere: ad cuiꝰ si-
militudinē dauid petebat orationē suā in alta ꝑ
directionē cōscendere. Sed vt breuiloquio di-
rectionē apiā: quā ⁊ oēs debemus expetere: quā
etiā pater filio demonstrabat: quā ostendere de
bet oīs qui filiū veraciter amat: ipsa est quam
1.Thes.3 thessalonicēsibus exoptabat apl̄us dicēs: Do-
minus autem dirigat corda vestra ⁊ corpora in
charitate dei ⁊ patientia christi: que petitio atqꝫ
optatio tanto est clarior / quanto ipsam clamat
omnis christiana iusticia: ⁊ in contēplandis / in-
telligendis / diligendis atqꝫ agendis magis no
scitur opportuna: ꝓ eo ꝙ optatur directio cor-
dium / videlicet omniū inuisibiliū: similiter ⁊ cor
poꝝ / omniū scilicet agendoꝝ: vt in charitate dei
⁊ christi patientia fundata sint corda: sic etiaꝫ in

ipsis peragantur ⁊ opera. Omniū intentionū ⁊
morum infallibilē veritatē postposuit: cū om̄ia
cōsilia in deo debere permanere predocuit. Et
omnia cōsilia tua in deo permaneant. Tunc enī
omnia consilia nostra in deo permanent: cū ni-
hil fecerimus preter domini voluntatē: que vult
omnes homines saluos fieri ſm infallibilē veri
tatē. Si quis autē pater suos filios in talibꝰ nō
erudit / si nouit: aut erudire ꝑ alios desyderat /
si nō nouit: ac etiam vt erudiant operā porrigit:
sciat se filiū non diligere / sed odire: sed si dilige
re se credat / omnino diligit tanꝙ filiū in trāsdu
cis virtute: non tanꝙ hominē in ordine origina
lis iusticie: aut tanꝙ christianū in virtute chri-
stiana. Cui mitiꝰ ⁊ melius foret habere asinos
ꝙ filios / equos ꝙ natos: nō enim ꝓ animalibus
sed pro filijs indisciplinatis tenet pater redde-
re rationē. Nempe si quid filius deliquerit aut
cōmiserit ex paterna negligentia siue culpa: seu
paternalibus monitis facere potuit omnino ex
pediēs ⁊ opportunū bonū: ⁊ nō fecit: ad cumulū
ascribitur paternaliū delictoꝝ. Sed hec senten
tia ⁊ si qua predicta firmitatē irremote habeāt
in filijsfamilias / qui paterno subdunt imperio:
quos nō solū verbis / sed verberibus oportet ad
bona ⁊ ad meliora compellere. Unde Salomō
dicit: Qui parcit virge sue / odit filium: qui autē Pro.13
diligit illū / instāter erudit. Ille parcit virge sue
qui filiū cautū non reddit a malo: qui ad bona ⁊
opportuna nō cōpellit: etiā ꝑ verbera / si non ꝓ-
fuerint sedula vba. Et odiū eē certissime nosce
ret / si cū posses hoīeꝫ nō auerteret a fouea mor
tis: quā ignorat / aut scienter irretrouersibiliter
cadendo petit. Et bonū cognitū indigenti alte
ri nō ostensum / maliuolentie seminariū habet:
sic pater iudicaret in filio / si ꝓ posse a malo nō
auerteret pedem eius: atqꝫ ad bonū nō conuer-
teret animū eius ⁊ mores. In filijs aūt emanci-
patis qui sui sunt iuris: qui volūtarie recesserūt
a patre: aut quos pater meliori respectu tradi-
dit libertati: ab his ligaminibus absoluitur pa-
ter: quia nec magis pater obligatur pro filio fa
cto viro / ꝙ ꝓ quocūqꝫ alio viro. Indecens em̄
esset / nec patit christiana iusticia: vt ante deum
patres obligent ꝓ filijs / inter quos cadūt iura
politica. Quia ꝙuis manet filiatio / que fuit vir-
tute traducis: in patre tamē est ablata potestas
filio vero data libertas virtute politici iuris.
Pro filijs certe totaliter dependentibus a gu-
bernatione paterna: inter quos nō cadūt politi
ca iura: patres obligāt ante tribunal diuine iu-
sticie: si quantū in eis fuit / nō auerterūt a malis /
applicuerūt bonis. Et parentes etiam excusat
cōtumacia filioꝝ / quos dn̄s mandabat in veteri
lege lapidare: frenant patres ad filios ex chri-
stiana iusticia / ne procedāt in inuiū. Quod pau-
lus apostolus ephesijs dicit: Et vos fratres no Ephe.6
lite ad iracundiā prouocare filios vestros. Pro
uocantur ad iracundiam a patribus filij / cū mi
sericorditer arguuntur: cum plectuntur impro-
prie: cum denegantur eis que debent iure diui-

no atq3 nature: cũ ad superfluos exigũtur labo
bores: cum preferuntur filij posterioris vxoris
sua dilectione atq3 suasione prioribus: phibet
eñ oĩno in lege diuina/ne filij posterioris vxo-
ris filijs prioris vxoris in aliquo preferant: cu3
prehabentur illegittimi atq3 serui: cum turpiter
nouercantur mortua matre: cũ posterioris vxo
ris filij preponunt prioribus: cum equalem eis
nõ ostendit amorẽ: cum inequat non inequãdã
hereditatẽ: cum primogeniture astabit omnino
ceteris defraudatis: nam de christiana iusticia
nullo modo primogenitura prefertur in potio
ri cõditione muneris: quis preferatur priorita-
te tẽporis. Non sunt igitur prouocandi ad ira-
cundiã filij: sed in virtute atq3 moribus educan
di. Idcirco subiecit apostolus: Sed educate il
los in disciplina/in correptione dñi. Et ad Co-
Col. 3. lossenses ait: Patres nolite ad indignationẽ p
uocare filios vestros: ne pusillo anio fiant. Nec
ex hoc premittit/imo intenditur odium euange
licũ/vt parentes odiant filios: in eo q ad cultũ
dei necessariũ omnino nouerint esse impedimẽ-
Lu. 14 tum: ipo saluatore dicente: Qui filios non odit
non potest meus esse discipulus. Ut pfecto nul
lus in amore sit filius/vbi offenditur dei vnigeni
tus marieq3 primogenitus. Ac per ista dumtaxat
non dixerim/q patres sic debẽt docere pprios
filios: sed quia omnes filij hominũ si filij dei fie-
ri volunt/sic tenentur viuere put obligati sũt
patres eos in tali doctrina instruere: quia oĩs
doctrina siue bona scientia ad hoc est vt doce-
atur. Ideo docetur vt audiatur: ideo auditur vt
apprehendatur: ideo apprehenditur vt agatur:
ideo agitur vt ad beatitudinẽ vltimã perueniã-
tur. Quia sicut qui natus est in hac mundi mise
ria/infit non esse filium: excepto protoplasto/q
a domino immediate mandata & erudimenta su
scepit: sic nõ excludit qn in hac doctrina opor-
teat esse discipulum: expediatq3 pamplius solli-
cite fieri potenter actiuum.

¶ De iusticia filiorum erga parẽtes. Capitulum III

Postq3 sm christianam iusticiam ordi-
nauimus patrem ad filium: irreuerbe-
rato doctrine radio ad patrem filium
ordinemus. Ordo naturalis iusticie filium sub-
ijcit patri/ ea lege atq3 ratione qua pater filio an
tefertur. Cui adiuncta lex scripta digito dei/da-
ta in montibus altis per ministerium angelorũ
in manu moysi/pcepit filijs honorare parentes
Exo. 20 cum additamento/dicens: Honora patrẽ tuũ &
matrem tuam: vt sis longeuus super terrã. Iu-
ra etiam gentium statuerũt & fecerunt filiũ pa-
tri subiectum: intantũ vt necessitate vrgẽte pos-
sit exponere: atq3 venditionis titulo alteri trade
re in mancipiũ. Et statuerũt seuissimas penas
& exhereditatiões/si filij abs re insurgerẽt in pa
rentes: adijcientes ad honoris & imperij pater-
ni cumulũ in subiectione filiorum: q filij qui nascũ
tur filijs non emancipatis/sub paterna iurisdi-
ctione constitutis nascũtur/superstitibus paren
tibus auis. Nam iacob morti vicinus benedi- Gen. 49
cens filios in egypto/nepotes quos susceperat
ex ioseph benedixit titulo filiorum. Etiam que
filiusfamilias nãciscitur/sub paterno dominio
redigantur. Et expelli permittit filius a patre: pa-
ter aũt nunq a filio. Potest pater filiũ iudicio
sistere: nequaq filius patrem. Carcerandi filiũ
inest patri potestas: hoc exercere in patre l qua
cũq3 lege denegatur in filio: nisi ob cultum virtu
tis vitandiq3 mali/causa inculpata dictante. Ut
audeam dicere: si filius legũ esset minister/ delin
quentem patrẽ potest a lege damnatiõis absol
uere/ne p eũ decernatur: christiana vo iusticia
superueniens omnẽ sanctã reuerentiã patri debi-
tam per iura nature atq3 legis mosaice cõfirma
uit. Et legis noue lator dominus iesus christus
ratificauit exemplo facti/parentibus subditus
factus. Sed quoniã magis intendimus nostra
ponere q interserere aliena: propriam & inexcu-
sabilem moralemq3 relationem filij ad patrẽ dũ
taxat edisseramus. Filius nomẽ est a greca lin-
gua transsũptũ: ab eo q greci philos/id ẽ amõ
rem dicũt: vt filius amor quidam sit relatiõe ve
ra: q amor amantis sit amor: amor aũt amatus
de ordine iusticie debet per vicem in amantẽ re
ferri. Alioquin amor caderet de iusticia debita
exploraturus tormenta/si amatus amandi vicẽ
non rependeret in amantem: & si susceptor obse
quij non rependat in obsequentez. Nam amor
amorẽ exigit: & obsequiũ cum adest necessitas/si
mile requirit. Pater aũt deus diligit filiũ deum
non aliũ/sed eundẽ ipsum. Et de dilectione sua
non substantialiter/sed participatiue dedit hõ-
minibus: cum eos ad suam imaginẽ & similitu-
dinem crearet per memoriã/intelligentiã & volũ
tatem: in qua virtus amoris & amor ipse ɔsistit.
Proinde dilectus a patre filius dilectionis vi-
cem rependat in patrẽ: & sicut refert ad patrem
ex virtute transducis relatiõe reali / quia filius
est: ita referatur ad ipsum ex virtute dilectionis
relatione morali/vt diligat: quia dilectus est. Ad-
datur & alia dilectionis causa: quia homo in na
tura sibi similis atq3 cõmunis est: subdat et ter-
tia: quia christianus & redemptus equali parte
sanguine christi est. Has etiam causas supra p
misimus. Igit dilectio filialis in hac trina cau-
sa fundata/etiam preter id quod in lege scripta
mandat: irradiabit in hominẽ patrẽ & christia-
nitatis consortẽ. Et primũ radiũ honoris effũ-
det in eo q homo est: sicut apostolus omnibus
loquit: Honore inuicẽ pueniẽtes: vt vnusquisq3 Rom. 12
in altero dei imaginẽ & similitudinẽ vereat. In
patrem vero irradiabit honorẽ: non propter di
gnitatẽ aut sapientiã/aut propter aliquod insi-
gne annexũ: sed pro eo q pater est ex mutua re-
latione vnius ad alterũ. Et honorabit cũ omni
annexo laudabili siue vituperabili/aut in mori-
bus vel in natura: vt si rex esset pater/diues/ma
gnus/sapiens/probus/fortis/atq3 formosus/&
bonis omnibus similibus circũfultus: honora
bit patrem: non propter ista/magis vero ppter

patrem ⁊ in patre ista: quia ex istis non est fili⁹
qui sola carnis transductione dicit̃ natus: ꝗb⁹
abiectis nascerent̃ ⁊ filius. Et si paup̃ ⁊ ignobi-
lis/ si sciolus aut indoctus/ si fatuus/ si cecus/ si
abiectus ab alijs aut pro nihilo computatus/ si
paruus/ si claudus/ si mancus/ si leprosus/ si vn
diqꝫ malis obsitus fuerit: honorabit debito na-
ture atqꝫ legis mosaice patrẽ filius. Si ṽo exti-
terit peccator/ ⁊ eterno patri fuerit inimic⁹: sub
spe correctionis honorabit paternitatem/ habe
bit odio iniquitatẽ. Ex consyderatione ṽo qua
equaliter fidei characterẽ susceperũt/ vnde chri
stiani vocant̃: cum nõ extinguat naturã: neqꝫ le
gem mosaicam gratia christiana: hoc addet̃ in
filio vt magis diligat hominẽ patrẽ: q̃ christia-
nus/ q̃ꝫ ꝙ homo ⁊ pater est. Et altiori respectu ⁊
amoris radio clariori q̃ꝫ naturali atqꝫ legali fili
us radios amoris effundet in patrẽ/ cum actua-
li reuerentia corporis/ ⁊ omni sollicitudine at-
qꝫ cura subuentionis: nec ob aliquod dedigna
bitur patrẽ: aut ipsum erubescet propter inherẽ
tem defectũ coram alijs confiteri. Ut si tãta vir-
tutũ ꝓbitas esset in filio: ob quã culmina digni
tatum attingeret: ⁊ multos sibi videret in auto-
ritate subiectos: ⁊ sibi hominũ ceruices pro re-
uerẽtia flecterent̃: si supra patrẽ omnimode ha-
beretur: ipse patrẽ in quantalibet infimitate de-
iectum supra seipm̃ reputet/ veneret̃/ ope subue
niat/ sibiqꝫ flectat in honorẽ ceruicem. Nulla
enim superueniens dignitas paterne derogat di-
gnitati. Nam sicut paternitas nõ excludit filiũ
ab adeptõe dignitatis/ in ordine reipublice aut
sacramẽtalis ministerij: sic nec adepta quelibet
dignitas filiũ excludit a patre/ in exhibitiõe ho
noris siue obsequij. In eo igit̃ ꝙ gradũ dignita
tis ascendit/ publice persone gerat officiũ: in eo
ꝙ filius est/ honorẽ vereat̃ paternũ: hoc dũtaxat
excepto/ ꝙ in ea positus excellentia quã non ha
bet a patre/ non amplius patrẽ vereatur q̃ꝫ aliũ
diligentissimũ consultorẽ: vt ꝓpter eum virgaꝫ
iusticie inclinet aut erigat/ intendat siue remit-
tat. Tanto aũt quicũqꝫ filius cõmunis aut infu
latus honore atqꝫ obsequio p̃ueniat patrẽ: quã-
to ipse vellet in bona ratione animi ⁊ iusto iudi-
cio positus/ a filijs suis preueniri. Sed quoniaꝫ
omnis filius patrẽ habet ⁊ creationis ⁊ carnis
vt s̃m christianã iusticiam nullus fit alicui ꝓ
diligendo pater/ ꝗ eterno patri nõ erit amicus:
nullus filius subdat̃ patri/ qui patri eterno fue-
rit inimicus. Nam filiũ quẽ huiusmodi relatio
ligat/ absoluat omnino paterna iniquitas: nisi
sub spe correctionis toleretur/ dum tamẽ pater
iniquus nõ amaret̃. Peramplius in hac parte
iusticia christiana progredit̃: vt etiam inter pa-
trem ⁊ filium posuerit odium atqꝫ gladiũ: vt ipse
Mat. 10 saluator dixerit: Qui patrẽ ⁊ matrẽ non oderit/
nõ potest meus esse discipulus. Et alibi: Nõ ve
ni pacem mittere in terrã/ sed gladiũ. Odiũ igit̃
christiãe iusticie/ nõ ꝑsone siue nature/ sed iniq-
tati debet̃ ⁊ impedimẽto virtutis: quod consue-
uerũt p̃stare parentes: hac in cõparatione quo-

dãmodo odiũ est ad minus: ⁊ cõparatione me-
lioris velut odiũ est ad bonũ. Si igitur in quocũ
qꝫ genere cause/ qualitatis atqꝫ ꝑsone/ creatura
oĩs ad christũ cõparata vilescit/ ⁊ derelinq̃ expe
dit ꝓpter christũ: ⁊ om̃e quod ꝓpter aliud dimit
titur/ aut minus aut nõ diligit̃/ aut venit in odi-
um: minus ṽo aut non diligere odium dicit̃/ dũ
melioris atqꝫ maioris cõparatio subrogat̃: euã-
gelicus ꝑfecto gladius in id tendit/ vt diuidat
a nociuis ⁊ impedientibus cõiunctis atqꝫ parẽ
tibus. Ex his q̃ ꝓpter deum fiũt/ iusticia chri-
stiana docet ꝙ filius non referatur ad patrẽ re-
latione morali: ac mãdat ꝙ pietas a pietate vin
catur/ ⁊ relatio a relatione superet̃: ⁊ impietas con
stituitur/ vbi pater vocat eternus/ si temporalis
omnino nõ relinquitur. Et quãq̃ꝫ apostolus ad
Timotheũ iubeat curam haberi suorũ: non ta-
men inclusit filiũ q̃ parentes solũ reliquerit pro-
pter deum. Cum causa tota ⁊ irrep̃hensibilis sit
ꝙ ꝓpter deũ dimitti põt quecũqꝫ cognatio: nõ
tamẽ legimus ex naturali aut legali/ aut ex chri-
stiana iusticia/ ꝙ parẽtes filios inalitos possint
dimittere: vsqꝫ quo ratio vigeat: ⁊ vitij atqꝫ virtu
tis facta sit capax: spesqꝫ possit esse viuendi/ ab-
lata ope parentũ. Ubi ṽo ista affluxerint: bono
spiritu ducti parentes/ ad meliora vocati/ curaꝫ
dimittere possunt filioꝝ. Ac etiã mãdat iusticia
christiana: vt dũ ipsoꝝ sedulã curã gerũt/ ꝙ cul
tum non dimittant diuinũ: ad quẽ ex debito aut
ex mandato ipsius iusticie obligant̃. Similiter
mandat̃ ⁊ filijs: dũ insistũt in debita cura parẽ
tum. Nam diuinũ creditũ nobis factumqꝫ debi
tum quousqꝫ soluat̃/ ab omni alio s̃m ordinẽ tẽ-
poꝝ atqꝫ locoꝝ ⁊ agendoꝝ absoluit. Om̃is eñ
iusticia primo priora debita solui iubet. Quali
⁊ quanta relatione morali ad parẽtes filij refe-
rantur/ per scripturarũ testimonia declaremus.
Tres filios habebat Noe/ quos scriptura cõ- Gen. 9
memorat: quoꝝ vnus nuditatem patris velut fa
tui atqꝫ senis seu ebrij animo ⁊ ṽbo derisit: qui
maledictionẽ accepit in se/ similiter ⁊ in prole ꝑ
ipm̃ mũdo futura. Sed sapientia dicit: Ne glo Eccli. 3
rieris in cõtumelia patris tui: non enim est tibi
gloria/ sed cõfusio. Gloria hominis ex honore
patris sui: ⁊ dedecus filij pater sine honore. Fi- Eccli. 3
li suscipe senectã patris tui: ⁊ nõ cõtristes eũ in
vita illius. Et si defecerit sensu/ veniam da: ⁊ ne
spernas eũ in virtute tua. Suscipienda/ imo su-
stinẽda est senecta patris a filio: nec aliqua cau-
sa q̃ꝫ ꝓpter deũ ꝑmittit̃ cõtristandus. Et si defe
cerit sensu ab ineũte infantia: si ꝓpter nimiã se-
nectutem aut casu quolibet superueniente imp̃ter
misse aut interposite delyraret: venia p̃stãda est
nõ spernẽda paternitas. Nam durante in hoĩe
vita/ i iure suo remanet caro paterna: ex qua so-
lum filius/ nõ ex accidentibus est transductus.
Pater non est a filio: sed filius a patre carnali
generatiõe ꝓcedit. Et si nõ fuisset homo q̃ ge-
nerando filium factus est pater: nõ fuisset fili⁹
cui⁹ ipse noscitur pater: ad cuius honorem filiũ
sacra scriptura sollicitat. Proinde Ecclesiasti-

ei dicit: Honora patrem tuū: ⁊ gemitus matris
tue ne obliuiscaris. Memento quoniā nisi per il
los nō fuisses: ⁊ retribue illis quomodo ⁊ illi ti-
bi. Ob honoris debitum duo alij filij noe preco
gitantes / paternam turpitudinem texerunt: dā
tes patri indulgentiam / si ex aliqua surreptione
deliquisset: nec ꝓpter accidentalem defectū di-
Eccl.3. miserunt paternū affectum. Hinc Ecclesiastici
dicitur: Qui timet deum / honorabit parentes:
⁊ quasi dominis seruiet his qui se generauerunt
vt parentum honor etiam attendatur / cum pa-
terni obtegantur defectus: atq; rependant vi-
Gen.22 ces quas ipsi ad filios effuderūt. Isaac vsq; ad-
eo reueritus est patrem: vt ab illo se pro victima
permitteret colligari. Filij isaac ꝓcesserūt ⁊ re
Gen.27 dierūt ad imperiū eius. Et iacob matris consi-
lio acquiescens cū esset posterior / ꝑmogeniti be
nedictionem ⁊ hereditatē suscepit: ⁊ ambo ho-
norātes patrem ad eius sepulturam pariter cō-
uenerūt. Filij iacob singillatim atq; cōiunctim
Gen.49 ꝓcesserūt ad imperiū eius. Et ruben ꝙ non cre
sceret / ꝓ maledictione quantali cum benedicti
one accepit: quia maculauerat cubile paternū /
2.Re.18 patris nō reueritus honorem. Absalon mortuꝰ
est inter celum ⁊ terram / aduersus patrem anio
⁊ ope factus rebellis: quia mandatū celeste nō
tenuit de honore paterno: neq; patrem est reue
ritus / immo ꝑsecutus in terra: vt in eadem va-
sa in que pater ipē semen effunderet: ac eū de ci
uitate artaret ad fugam. Ex hoc Prouerbiorū
Pro.30 dicit: Oculum qui subsannat patrē / ⁊ despicit
partum matris sue: effodiant eū corui de torrē-
tibus: ⁊ comedant eum filij aquile. Et ꝗuis ista
sit imprecatio aduersus improbos filios: et sic
euenisse non legitur: tamē corui ⁊ aquile ad de-
mones referuntur: in quoꝝ vltrices manus filiꝰ
Eccl.3 improbus est tradendus. Et sicut ecclesiastici
dicitur: ꝙ male fame est qui reliquit patrē: et est
maledictus a deo qui exasperat matrē. Patrē
nisi propter deū relinquere / animi est efferati: et
indigentē laboribus filij dimittere mortis ē cul
pa: si valet filiꝰ indigentiā tollere / aut facere mi
tiorem. Cogit ⁊ mandat diuina iusticia patrem
in omnibus honorari cū repensione superna:
quod scripturaꝝ sanctaꝝ confirmat autoritas.
In opere ⁊ sermone ⁊ in omni patientia hono-
ra patrē tuū: ⁊ superueniet tibi benedictio a deo:
⁊ benedictio illius in nouissimo manet. Vide
ꝙ in omnibus preterꝙ ad peccatū aut propter
deum / sanctio diuina patri subijcit filium: cū in
omni ope ⁊ sermone / omniq; patientia boni dū
taxat: quia mali nulla ē iussio scripturaꝝ. Vult
patres a filijs honorari: cuius retributio non a
terreno atq; carnali patre ꝑueniet: sed a deo in
tales filios benedictio diffundetur. Ecce ꝙ bo-
num est parentibus reddere vicem: ⁊ plus re-
pensio ꝙ primo impensio mereatur. Rependit
nempe filius: ergo aliquid a patre suscepit. Si-
quidem multa vsq; quo alitus est / custoditꝰ est /
instructus est: ⁊ multa pro filijs paternis parta
laboribus reseruantur. Ad equalitatem forte de

uenit iusticia / si filius patri reddidit / quia susce-
pit: ꝗuis filij non possint vicem repēdere ad pa
rentes. Quid ergo amplius meriti filij expecta-
bunt / si fecerunt que debuerunt: seruauerūt iu-
sticiam reddētes antidota? Sane bona suscepe-
runt a parentibus filij: ecce precessit bonū gra
tuitum: Rependerunt parentibus filij: ecce me-
ritum donū: sed superaddit omnipotens deus
vt benedicat gratificum filium: vt filiatio do-
num precedat parentum: ⁊ si rependerit / sequa-
tur diuinū. Amor filiorū ad patres omni debet
carere mercedis intuitu: etenim receperūt cū cō
cepti / nati / aliti sunt: ⁊ pro eis desudatum est: et
pene sunt tolerate a parturiente matre. Et ho-
nor ⁊ subuentio qui refunduntur in eos / non ex
pectent a parentibus retributionis aliam talio
nem. A deo aūt expectare possunt: nō ex merito
honoris atq; subuentionis / sed ex largitate pro
missionis diuine. Dignatur nempe omnipotēs
deus suis promissionibus debitor fieri eis qui
sua placita seruant. Ac ꝑ hoc omnes filij q̄ mun
di huius viderunt vmbraticā lucem: ⁊ in animo
cognouerunt iusticie christiane infallibilē veri
tatem: apostoli Pauli sequant̄ sententiam: Fi-
Ephe.6 lij obedite parentibus vestris in domino: hoc
enim est iustū. Ecce obedientia filialis: ecce obe
dientie terminus: ecce ante cuius oculos agit̄.
Obedite inquit: nō in omībus / nō de omnibꝰ:
non propter homines: non propter seipsos tm̄
parentes: non ꝓpter mercedes: sed in domino.
In domino qui hoc precepit / ⁊ voluit esse iusti-
ciam filioꝝ. In domino / vt nō de alio patri a fi-
lio reddatur obedientia: nisi quod manifestū
est deo placere: atq; certissimū est nō displicere.
Hoc enim est iustū: quia hoc vult originalis et
diuina iusticia: hoc mosaica: hoc cōsuetudo lau
dabilis ⁊ antiqua: hoc ipsa christiana iusticia.
Hoc idē ad Colossenses apostolus scribit: Fi-
Col.3 lij obedite parentibus vestris ꝑ omnia: hoc em̄
placitū est in domino. Cum ꝑ omnia dicit / bo-
na intelligantur. Non nisi de bonis ⁊ honestis
⁊ iustis obedientia esse pōt. In malo alicui obe
dire nomen obedientie habere potest: sed obe-
dientia nullo modo est / sed quedā inobedientia
in deū propter humanū placitum / aut ex amore
seu timore seu mercede patratū. Obedientia fi-
liorum ad patres in bonis placitū domini est:
quod nunꝙ sine merito retributionis manet.
Proinde tota perfecta iusticia in morali rela-
tione parentū ⁊ filioꝝ: vt homo pater humano
amore atq; naturali ⁊ cōmuni feratur in homi-
nem filiū intensius ꝙ in filiū. Ratione vero spe
cialis transducis magis in filium ꝙ in aliū: in-
tuitu christianitatis atq; characteris fidei dili-
gentius in christianū / ꝙ in hominē atq; filiū: at-
q; retransitiuo ⁊ morali ordine diligendi et mu-
tua relatione ad patrem filius referatur. Igitur
iura humanitatis filiationis ex christianitatis
intellecta fideliter / dilecta libenter / exhibita ra-
tionaliter inter parentes ⁊ filios. In his relati-
onibus est iusticia christiana; que semper amari

debet & dirigi secundum diuine placitum voluntatis: que non agitur inter hominem & hominem solum: nec solum inter patrem & filium: sed inter vtrunque istorum existentem christianum. Nam iusticia que inter hominem & hominem seruari debet/est naturalis & humana in communitate nature: illa que inter patrem & filium/ est specialis & humana in morali relatione: sed neutra istarum excludit ab homine patrem esse vel filium: aut a patre vel filio separat esse hominem. Illa que inter christianum & christianum agitur/est naturalis & gratie: in omni intellectuali & morali virtute/colligatione fidei/spei & charitatis: cultu & religione sacramentorum/consensione humanorum & diuinorum respectu christi atque superne glorie.

De iusticia inter coniugatos seu matrimonij. Capitulum III

Ita christum decebat implere omnem iusticiam: quia ipse iustus in parentibus iustis: ipse iustus in filijs iustis & pijs. Duas personas in simul conuenire inuisibili lege/vita sociali/adiutorio mutuo/in vna carne/diuina iusticia ordinauit: & per legem firmauit & statuit. In tempore gratie ordinauit excellentius/prouidit tutius/honestauit peramplius: ac preposuit matrimonio virgineum decus/dum ipse voluit fieri ex virgine incarnatus. Et talem corpore elegit matrem/qualem primam creauerat mulierem. Pretulit etiam matrimonio continentiam: que consequitur carnem corruptam. Sed quia iste status cadit sub iusticia christiana: & ab ipsa recipitur: & non condemnat que diuina prouidentia ordinauit: pro eo quod est vna ab eterno de iusticia: quis diuersa vocabula sit sortita/& multifaria fuerit operata. Uerumtamen altiori modo ipsa iusticia hunc statum insigniuit tempore christianitatis/quam tempore naturalis iusticie/ siue tempore legis scripte: circa que statum multi diuersimode naufragauerunt: in quo etiam multi sunt saluati. Proinde exortum in causis & progressum/ periculum ac naufragium/ & iusticiam & ordinem eius naturalem atque legalem cum decore christiane iusticie pertractemus. Disposuit ab eterno diuine sapientie imperscrutabilis altitudo tales facere creaturas: que sui possent esse quadam participatione capaces: & in eternum viuere / atque in ipsa beari: quarum duas solum voluit esse species/spiritualem & mixtam. Spiritualem simul/et vt voluit/repente in esse produxit: tanta celeritate/vt voluntate diuina iubente interuallo temporis non discerneretur imperium. Mixtam vero creaturam scilicet ex spiritu & corpore/quam appellamus humanam: ex vno tanquam ex vna radice numerosissime propagari voluit: vt vnus homo nascatur ex alio/ex bono seminarie virtutis: quam humane nature deus dedit ordinatione atque ductione transductionis: quousque compleatur numerus hominum/ soli deo cognitus/nobis incognitus. Ex quo bipartitur saluandorum & damnandorum deo certissimus numerus/nobis vero vsquequaque incertus: pro qua multiplicatione matrimonialis conditio habuit sui federis atque connexionis initium. Creasse deum hominem vnum & solum/scriptura sacra commemorat: quem esse solum dixit non esse bonum. Proinde adiecit: Faciamus ei adiutorium simile sibi. Ecce matrimonium vnde initiauit: non a corruptione/ non a prole/ sed a societate: quia non erat bonum hominem esse solum: fiat adiutorium simile sibi. Adiutorium non ad defendendum: nemo enim ledebat aut lesisset adam nisi sua culpa se sibi atque cetera fecisset inimicari. Sed ad quid? Ad laudandum & benedicendum aio & rationabili verbo atque opere deum. Ad hoc primo eluxit quelibet rationalis creatura/et irrationabilis propter modum. Etiam adiutorium ad colloquendum de deo/& de subiecto ei vniuerso. Hec solum rationalis creature sunt actus: nec enim rationabiliter rationabili verbo cetere benedicere/aut de ipso loqui poterant: siue de superioribus atque inferioribus hominis. Igitur expediebat simile adiutorium. Erant enim animalia cetera sociata aues/similiter & pisces: & similia similibus iungebantur. Iniuriam pertulisset adam omnium inferiorum dominus constitutus/si simili caruisset consorte. Adiutorium simile dabatur ade: vt se videret in alio & alium in seipso. Specula sunt homines ad inuicem se mutua visione videntes: vt se in se atque in alio se videant: & in alium in se atque in seipso conspiciant. Et adiutorium ad bene viuendum esse debebat in alio videre imaginem: quam in seipso adam primo suscepit. Erat igitur adiutorium intellectus simile ade/quod dabatur ade. Adiutorium est intellectus: si dum intelligit/& ab illo quod intelligit intelligitur. Nequibat omnino hoc esse in animalibus que rationalem intelligentiam a domino non acceperunt. Affectus adiuuatur/permaxime si rationabile habet obiectum: quod nequit esse ratione carens. Et crescit amor hominis/si diligitur ab eo quod diligit: & due memorie plura continent quam vna sola: vt ab vna etiam altera fulciatur. In effectu aliquid accepit adam: quod oportebat efficere cum consorte iuuante. Primo igitur omnis creatura creata est ad deum/quam ad seipsam aut ad aliquod aliud pagendum. Adiuuat exemplum similis ad perfectum: si non sit vita dissimilis. Habemus igitur socialem vitam posse fieri & adiutorium in connexione duorum: absque quod carnalis copula subsequatur. Sed factum est adiutorium vnius nature/sed dissimilis sexus vt dicatur adiutorium ad procreandam prolem: quam potuisset deus de ipso sine consorte producere: quod voluit esse simile in natura per visibilia exterioris forme/atque inuisibilia interioris anime. Non enim decens erat quod rationalis homo animalibus misceretur: & quod de homine rationem habente atque animali ratione carente humana propagaretur conditio. Proinde ad futuram prolem adiutorium simile querebatur: quod factum est de costa/non capite aut pede: ob equitatem viuendi & rationem diligendi. Sed hic allegoria pro christo & ecclesia magis placet quam moralitas: quam quia mores cudimus/subticemus. Adductum est ad adam adiutorium: quod ad propagandum prolem accepit/& cogno

mit vnde: quia os de ossibus meis/ ꝛ caro de car-
ne ipsius. Siľr ꝛ quare fuerit datū/ agnouit: vn-
Gen. 2 de subiiſſit Adā: Quāobrē relinquet homo pa-
trē ꝛ matrē/ ꝛ adherebit vxori. Sꝫ nullus in hac
parte differat ꝙ pater ꝛ mater relinquendi sunt
ꝓpter vxorē: quod aūt ꝓpter pietatē factum est/
causa impietatis nō erit. Nō em̄ aut impie ꝓ-
pter vxorē relinquendi sunt parentes indigen-
tes filiorū ope: nec ipsi debent parentes ꝓpter
vxorē relinquere/ ipsoꝝ fulcimento atq̧ magiste
rio indigentes. Nulla em̄ iusticia ista fienda cō-
cedit. Sicut em̄ vxoꝝ atq̧ maritoꝝ ꝯnexio non
aufert relationē realem inter parentes ꝛ filios:
nec moralē de iusticia debet auferre quomodo-
Gen. 1 libet inter eos. Sed ꝗobrē relinquet? Quia erūt
duo in carne vna: vt in carne vnius filij duplex ꝑ
sona cōueniat/ ꝓ quo relinquitur pater ꝛ mater.
Quia semper naturalis ordo contradicit: vt pa
ter nō generaret de filia/ nec de filio mater: ꝗuis
in Loth preter ordinem ꝛ honestatem natura-
lis iusticie contrarium sit secutum: sed alioꝝ duo
rum erat fienda connexio/ vt filiorum fieret ge-
neratio. Sed hic nulla libido/ nulla corruptio
locum habet. Ordinatio facta est connexionis:
non adhuc carnalis coniunctio. In paradiso
hec facta sunt vbi post corruptionē mentis nul
la est secuta corruptio: virginitatem em̄ habuit
ille locus. Expulsio ipsoꝝ facta est: ne in paradi-
so potuissent pariter cōmisceri. Post eiectionē
est corruptio corporis subsecuta. Sed in paradi
so datum est preceptum de multiplicatione fi-
liorum: cum dictum fuit a deo: Crescite ꝛ multi-
plicamini ꝛ replete terrā. Quid igitur? In pa-
radiso non cepit multiplicatio: aut hominibus
repletus est locus ille/ vt etiā repleret alius mū-
dus: aut aliter non potuit humanam ꝓpagare
naturam/ ꝑterꝙ per carnem corruptam ꝛ cum
tanta libidine ꝛ cōcupiscentie ardore? Dico sane
ꝙ potuit atq̧ potest. Sed ad meipsum ꝛ ad om-
nes doctores humiliter ꝛ consulte ꝓfero ver-
bum: vt nō disputemus atq̧ īuestigemus quod
deus potuit ꝛ non fecit/ sed quod fecit ꝛ potuit:
Multos em̄ ista inuestigatio siue contētio in ba
ratrum periculose obscuritatis atq̧ tenebrarū
immersit. Hoc solū scire sufficiat/ quod iustissi-
me fecit atq̧ decreuit. Sꝫ hoc audacter dixerim
ꝙ locus in eodem virginitatē habuit: corruptio
nem aliam ꝑterꝙ illius dolorose inobediētie nō
nouit: verū si multiplicandum fuisset genus hu
manū/ corruptio ante peccatū nulla fuisset: quia
post peccatum etiam esse potuit. Que si fuisset/
caruisset omnino libidine atq̧ peccato. Quis
em̄ dubitat ꝙ ꝗuis per seminariam virtutē du
catur humana propago: ꝙ originali stante iusti-
cia/ semen homis potuisset sine corruptione mu
lieris in ventrem eius immitti: sicut potest san-
guis ille menstruus sine virginitatis corruptio-
ne/ a virgine femina emitti? Et homo potuisset
illud semē sine corruptione sua eijcere: sicut spu-
tum aut vrinam potest ipse ꝓijcere: ꝛ vterq̧ po-
tuisset seruari sine libidine atq̧ carnis ardore: q̄
mala condita natura non habuit: sed peccatum
ob vindictam induxit. Auctionabiť questionē
animus audientiū: si quo modo conceptus siue
fetus sine laceratiōe materna potuisset educi/ ꝗ-
uis semen potuisset imitti. Dixerim ꝙ spectabat
ad felicitatē illius paradisi/ vbi erat imortalitas:
ꝙ etiā adderetur ista felicitas/ ꝙ filioꝝ esset edu-
ctio ꝛ maneret carnis integritas: aut si omnino
aperiēda erat porta ꝓpagationis humane/ ꝙ ta
liter aperiretur ꝙ in hūana natura nulla iniuria
sequeretur: ꝛ non esset opprobriū quod ad tātū
reserabať officiū: velut aperiunť oculi ad susci-
piendū bn̄ficiū lucis/ ꝛ ad emittendū radios vi-
siue virtutis: qui clausi fuerūt in ergastulo ven-
tris/ vbi nullus hominū corꝑaliter vidit. Et ve-
lut om̄es sensus existūt in claustro ventris obtu
si atq̧ contracti: ꝛ beneficia nature non sentiunt
atq̧ cognoscūt: cum autem organizata ꝛ sensifi-
cata corpora patiūtur ex quadam apertione sen
suum/ explicationem mundi habitum recogno-
scūt: atq̧ vsum nature sine ipsoꝝ corruptiōe susci
piunt. Aperiūtur plante in gemmas/ gemme in
flores: ꝛ flores fructus pariūt: nec in his corrū-
ptionē dicimꝰ fieri in natura: sic porta humane
nature aperta fuisset ad suscipiendum semen ge
neratiuum: ꝛ emittendum sine derogatione pu-
ritatis conceptum. Aperitur em̄ os sine sua vio
latione ad cibum suscipiendum: similiter ꝛ cum
emittit sputum. Nec aliquis arbitretur ꝙ ibi sit
aut possit esse corruptio/ vbi nature seruatur de-
bitus ordo. Est enim debitus ordo nature id
quod deus indidit cuilibet rei. Nam si deus in-
diderit in natura humana ꝙ sic ꝓpagaretur/ nō
turparetur: nec ex tali ꝓpagatione corruptio se-
queretur: quia nature debitus ordo seruaretur.
Nullus vero in tantū in sua cōsyderatione ima-
ginando exorbitet/ ꝙ perderetur puritas vir-
ginitatis aut integritas carnis: vbi seruareť or-
do nature atq̧ volūtas fieret creatoris. Nā hec
est tota rationalis creature in anima ꝛ corpo-
re perfecta integritas: vt ꝛ voluntas ꝫm cuiusli-
bet rei ordinē insitū fiat. Et illud quod cōmuni
vocabulo corruptio diciť/ eēt virginitas aut in-
corruptio: si ꝫm creatoris voluntatem fiat/ ꝛ na-
ture ordo ꝑmaneat. Cuꝫ nihil possit aut debeat
dici integrū aut corruptū/ nisi ꝗtū diuine sit pla
citū volūtati: aut seruatur ordo nature: aut ꝗtū
displicet/ ꝛ ordo nature non manet. Nec incon-
grue credere videor atq̧ sentire: vbi me maior
nō conuincat autoritas: contra hominū imagi-
nationes ꝛ philosophos naturales: sine corru-
ptione potuisse generari diuina potētia ordinē
regente nature: necnon educi fetū per portā cor-
poris clausam/ quā ꝑmo reserauit pctōr Adam.
Et in hoc ꝓrogatur exemplū: vt quod depraua-
uit in omnibus homo ꝑmus/ in seipso ꝛ in ma-
tre restauraret homo christus dūtaxat ꝛ solus.
Sed fortasse q̇s diceret: hoc fuit rōne vnite di-
uinitatis. Sed corꝑa glorificata possunt ingre-
di q̄libet solida corꝑa/ q̇bus nō est vnita diuini-
tas. Ergo erit beatitudo iam in corꝑibus ante-

ꝙ resurrectio fiat. Nō fuisset resurrectio corpoꝝ
vbi non fuit ꝯditio mortuoꝝ: nec mors habuis-
set in homine dominatum/si non preisset pctm̄:
nec etiam dicenda fuisset illa eterna beatitudo
hominum/sed nascendi quedam felicitas ꝛ hu-
mane nature quedam nobilitas/si non abstulis-
set iniquitas. Adam nāqꝫ sine corruptione ali-
cuius elementi a domino esse suscepit: eua sine
corruptione accepit ab ip̄o ꝯsistentiam suam: vt
ex omnibus hanc valeas elicere ꝑfecto senten-
tiam: vt si pctm̄ non p̄cessisset/aut non fuisset cor
ruptio/ꝛ fuisset hominuꝫ generatio: aut id quod
corruptionem dicimus/dicta fuisset integritas
ꝛ nature honestas: cum seruatus fuisset ordo na
ture atqꝫ diuina voluntas. Ut audeam dicere: in
multis in veteri testamēto/ in quibus seruata est
diuina voluntas ꝛ ordo nature/ita placuisse cū
illa violatione carnis coniugium: sicut in mul-
tis a christi tempe celibatum. O q̄ta nobilitate
deus humanam naturam/quot ꝛ quibus bene-
ficiꝭs insigniuit: in ꝓpagatione hominum glo-
rificandoꝝ/cum angelis beatificandoꝝ a poten
tia trinitatis. Sed quia non vidimus ꝛ secuta
nōn sunt: difficiliter credi possunt. Et repugnāt
imaginationi hominum / que non deuenerunt
in sensum. Sed plus est quod in humana natu-
ra fecit dominus Jesus christus: ꝙ quod acce-
perit homo primus. Ac per hoc pro tanto dixe
rim: vt ad honestatem eius quod dicit matrimo
nium siue coniugium/s̄m christianam iusticiaꝫ
veniamus. Ut non credat facta fuisse hominum
generatio cum aliquo pudore ac virtutis dede-
core/siue pruriēte libidine: que ob istam ab eter-
no causam fuerat ordinata/vt frueretur eterna
beatitudine. Quod autem homines non simul
fecit/sicut ꝛ angelos: sed ꝓpagationi successiue
reseruauit: neminem cōmoueat: quoniam simul
fecit totam humanam naturam/sicut ꝛ angeli-
cam: cum tota humana natura fuerit in p̄mo ho
mine: nec est amplius augmentata ex secundo:
nec em̄ humana natura magis ꝛ minus recipit
ex nascētibus ceteris/que totum suum esse in ꝓ
toplasto suscepit. Nam indiuiduorū multiplica
tio speciem non augmentat: nec minoratio aut
depaucatio decrescere facit/si solum indiuiduū
in esse remaneat. Uoluit tamen ad vniuersi de-
corem homines ꝓpagari successione transdu-
cis: vt ornaretur visibilis orbis tota pulchritu-
do: atqꝫ naturalis pulchritudinis complemētū
in his inferioribus est: vt rationalis creatura p̄
esset: ꝛ mundus innouaret noua successione ho-
minum: donec sortiretur ab eterno positum ter
minum/nobis ignotum/soli deo certissimuꝫ. Et
peregrina ꝓgressione humana natura perueni
ret ad angelorum ꝯsortium merito ꝓprij labo-
ris/magis vero gratia ꝯditoris: ꝛ paulatim de-
scēderet ad loca tetralia ex ꝓprijs malis meritis
diuina dictāte iusticia: ꝛ miris modis/sed vsqꝫ
quaqꝫ iustissimis/ip̄a in suis indiuidus glorifica
ret in celo ꝑ diuinā misericordiaꝫ: ꝛ cruciaret in
inferno ꝑ diuinā iusticiam. Ipsa siq̄dē humana
natura impartibilis est/ꝛ imp̄miabilis atqꝫ im
passibilis in sui natura: nisi per sua indiuidua.
Solum diuina natura ex seipsa est quod est: ꝛ in
diuiduari neq̄t ꝛ deficere neqꝫ pati/ipsa a seipsa
gloriosa existens. Sed nec queram9 quare sic vo
luit: imperscrutabilis est enim ipsius diuine ra-
tio voluntatis. Sed videamus quod factuꝫ est
potentia creatoris. Ecce succincte exortū ꝛ cau
sam ꝓspeximus: ꝓgressum cū macula acutius
est videre. Statim ex inobedientia est inobediē-
tia merito subsecuta ꝛ simul exorta libido: ꝛ hu-
mana ē dānata ꝓpago. Inobediētia merito ē se
cuta/p̄mo in ꝓprio corpe: in quo ip̄e nō obedi-
uit autori. Nam delectatio ꝛ consensus si nō ꝓ-
cessissent in actū/facillime veniā reportassent: vt
tūc non fuisset inflicta multatio actualis in cor
pore/si corporis actu nō fuisset culpa peracta.
Igitur inobediētia surrexit in membris: vt nō
mouerent ad imperium rationis/sed ad impul-
sum effrenate libidinis. Libido enim domina-
tur in membris velut in re sibi subdita merito p̄
uaricationis: ꝛ cōmouet sepe membra preter ar-
bitrium voluntatis. Et tota massa est infecta in
parentibus primis: vt peccatū quod originale
dicitur/sit in nascentibus ceteris. Sed nec pro-
pter libidinem damnatur cōiugium: nec ꝓpter
bonum coniugij aufertur libidinis malū. Pro-
les enim que bonum est coniugij non nascit de
libidine/sed de bono nature: in qua est semina-
ria virtus/que agitur in transduce. Libido au-
tem non est de bono create nature: sed in bono
nature consistit /merito inobedientie: vnde nō
turpatur bonum prolis propter malum libidi-
nis. Quod autē homo nascitur cū originali pec
cato/merito primorum parentū: etiam nō dam-
nat ordinatum coniugium. Proinde ad maio-
rem horum euidentiā accipiantur duo bona/ ꝛ
tria similiter mala: bonū nature /bonum coniu
gij: malū inobedientie/malum libidinis / ꝛ ma-
lum peccati originalis. Bonū nature/bonū est
creatum: ꝛ habet seminariam virtutem. Bonū
coniugij/bonum est ordinatum: ꝛ habet iusti-
cie legem ꝛ ordinem. Malum inobedientie fuit
voluntarie in parentibus primis: ꝛ inuolunta-
rie militat in membris nostris. Malum libidi-
nis insurrexit merito inobedientie in p̄mis pa-
rentibus: ꝛ insurgit eo merito in cunctis nascē-
tibus/debita etate fungentibus: solum sanctifi-
catis quomodolibet exceptis. Malum pecca-
ti originalis non accedit voluntarie: neqꝫ mili-
tat inuoluntarie: sed tantum contrahitur ex
quocunqꝫ nascente/vt diximus: sanctificatis in
vtero dumtaxat exceptis. Omnia vero ista ma
la non sunt creata/neqꝫ ordinata: si essent crea-
ta/ non essent mala neqꝫ peccata: si essent ordi-
nata / essent quieta. Omne ordinatum quie-
tum atqꝫ pacificum et irreprehensibile peni-
tus est. Proinde bonum creatum et bonum
ordinatum ista mala non protegunt/ ne mala
dicantur. Mala vero ista bonū nature atqꝫ bo-
num coniugij in aliquo non accusant: quia nec

sunt cum bono nature creata: nec sunt cum bo-
no coniugij ordinata. Sed cum homo nascit̃: de
malo inobediẽtie/libidinis ꝛ peccati originalis
nõ nascit̃: sed nascit̃ de bono nature ꝑ bonũ cõ-
iugij ordinati. Et nascit̃ homo nõ de inobediẽ-
tia: quia inobedientia nõ habet seminariã vir-
tutem: nec concipit aut sm̃ naturam concipit̃:
sed aut accedit/aut penaliter manet: nec nascit̃
libido/cũ nascit̃ homo: nam libido non habet
etiam seminariã virtutẽ: nec ꝯcipit/neq̃ per na
turaꝫ ꝯcipit̃: quõis insurgat in eo qui iã ꝯceptus
atq̃ natus est. Similiter pctm̃ originale nõ na-
scit̃ cum homo nascit̃: quia nec ipsum habet vir
tutem seminariam in natura: nec concipit neq̃
concipitur: sed contrahitur merito peccati pri-
morum parentum: vt cum de iusticia dei tracta-
uimus/declarauimus. Igitur manent bona na-
ture: manent similiter ꝛ macule: nisi fuerint per
sacramẽta purgate/ꝑ virtutem refrenate. Pro-
cessit ꝯiugium in lege nature: vt fieret post pro-
toplastos inter sorores ꝛ fratres vterinos atq̃
geminos. Inter patrem ꝛ filiam/ꝛ matrem ꝛ fi-
lium nunq̃ ordo nature permisit. Deinde mul-
tiplicata humana generatione/subintrauit que-
dam honestas: vt contra propinquitas in con-
iũctiõe huiuscemodi vitaret̃. Et vsq̃ ad Moy-
sen peruenit coniugium in lege naturali funda-
tum. Deinde aliquam regulationem accepit/
quam in lege nature non seruauit: ꝛ sic peruenit
vsq̃ ad euangelicam legem ꝛ tempora christia-
nitatis: sm̃ quã iusticiam huiusmodi statum de-
creuimus pertractare. Christiana profecto iu-
sticia/ que omnem salutis statum sua linea diri-
git/hunc statum infra sua retinacula frenat: atq̃
sua ordinatione disponit: qui nisi teneatur aut
dirigatur/pro ipso aut paganismo siue iudais-
mo asciscitur. Pro cuius directiõe inquit apo-
1 Corin. 7. stolus ad Corinthios: Propter fornicationem
autem vnusquisq̃ suam vxorem habeat: ꝛ vna-
queq̃ suum virũ habeat. Presupponebat apo-
stolus coniugium a deo mandatum in lege na-
ture atq̃ in mosaica lege: sed in nouo testamen-
to seu in lege gratie nouerat in sua ordinatione
sine precepto manere. Non eñ in christiana iu-
sticia sub ꝓcepto matrimonium cadit: alioquin
multorum ex impossibilitate aut ex voto nõ nu-
bentium certa esset damnatio. Preuaricatio ꝓ-
ceptorum damnationem nanciscitur/nisi corre-
ptio ante vite terminum subsequatur: ꝛ ꝯsilium
subderetur ꝓcepto/quod de iusticia christiana ꝓ
perfectione prefertur. Dicit ergo apostolus:
1 Corin. 7. Unusquisq̃ habeat suam vxorem propter for-
nicationem. Sed deo gratias ꝙ spiritussanctus
fuit in lingua eius: ꝙ nõ dixit/ducat. Nam vxor
ad deuitandum fornicationem non est ducen-
da/sed habenda: ducendam vero deus statuit
tantũmodo propter ꝓlem. Hec eñ huius sta-
tus tota ꝛ principalis est causa: vt vxor ducatur
non propter deuitandam fornicationem/sed ꝓ-
pter prolem. Et inde matrimonium dicitur: vt
mater omnino velit fieri que traditur nuptui ꝛ
viuit lege coniugij. Nec ꝯsentit diuina atq̃ chri
stiana iusticia: vt id quod expedit deuitare/sit ꝓ-
us ordie atq̃ dignitate illo quod expedit agere
ꝛ deuitatio fornicatiõis sit causa ꝓlis. Magis
vero ꝓles ꝑ qua suscipiẽda matrimoniũ agitur
sit causa qua fornicatio deuitet̃: nam si dũtaxat
ꝑ fornicatione vitanda vxor duceret̃/tũc maxi-
me fornicatio ageret̃: quia ibi non esset intẽtio
ꝓlis/sed in certo vase atq̃ determinato ꝓposi-
tũ explẽde libidinis. Sed si hoc intẽtione ꝓfert̃
ꝙ ꝓles habeat̃: hoc permittit̃ ꝙ fornicatio per
ꝯiugiũ ꝛ vxorẽ ꝓpriam/aut virum ꝓprium caue
atur. Sꝫ solerti sermone apostolus vsus est: cuꝫ
dixit/suaꝫ vxorẽ: suam/vt excludat alienam: vxo
rem/vt excludat scortũ ꝛ solutã a lege viri/ꝛ stu-
prũ ꝛ omnẽ aliam/nisi legitimo matrimonio co-
pulatam honeste transductam. Et eadẽ lege mu
lier habeat virũ suũ. Sed q̇d dicam de illis q̇ tã
tum in ardore atq̃ ꝓpter ardorem ꝯcupiscẽtie
fetentis luxurie ꝯiungunt̃: q̇ ꝯditionibus omni-
bus pensatis/nunq̃ aliter iungerent̃: atq̃ si con-
iuncti forent/libenter diuortium paterẽtur: nec
ꝓpter coniugium intentionem habent aliquaꝫ
filiorũ/sed delectationũ carnaliũ: quõis orianĩ or
dine nature in virtute seminis/q̇ forte nascerẽtur
ex scortis. Ubi aliter me nisi compmat sanctissi-
me matris ecclesie autoritas/audacter dico: ꝙ si
matrimonia sunt in foro/scorta sunt in occulto
atq̃ diuino iudicio. Que igit̃ ꝯiugia sunt in chri
stiana iusticia/que facta ꝛ ꝓcurata sunt ex vanis
aspectibus ꝛ oculorũ nutibus: ꝛ multotiẽs inter
positis nõ paranymphis/sꝫ lenonibus? Que cõ-
iugia sunt/aut quomodo christiana q̃ fiunt clã-
destine: vbi ꝓpter ardorem luxurie alter decipit̃
ꝛ permittit omnia dũ a libidine incendit̃: vbi ob
ruitur ratio/cecatur intellectus/alienat̃ memo-
ria/deordinatur affectus: vbi nulla sunt sana cõ
sulta: vbi omnia vadunt in ꝓceps: vbi deus eter
nus institutor coniugij offenditur: christus re-
demptor prospernitur: pctm̃ cõmittitur: ꝛ vxor
non cognoscitur/nisi vt fornicaria: nec vir aliter
q̃ fornicarius ex libidie amplexatur? Est ne ista
christiana iusticia: vbi ordo cõfundit̃/honestas
nulla seruatur? Hec breuiter ꝓ christiana iusti-
cia declamabo ad emendationeꝫ ecclesie: cuius
membrum me esse ꝓfiteor. Quod si post illam
inflammatam igne funesto corporum coniũctio
nem/firmatam ꝓmissis omnibus/anulis datis
ꝯsensionibus in coniugio mutuis factis: altera
partium penitentia ducta statim aspirauerit in
celibem vitam/votoq̃ firmauerit: nec ad fune-
stam ꝯiunctionem deinceps fecerit recidiuũ/aut
ad similem: quõtum cũq̃ altera renitente: illam di
xerim non teneri: vt nec magis obliget illa con-
iunctio/ad quam vocauit diabolus: q̃ casta vita
ꝛ celibis/ad quam reuocat christus. Quid di-
cam de coniugijs in propatulo celebratis sine
respectu ꝓlis/ob affinitatem magnam/ob aua-
riciam/ ꝓpter dotem nimiam/ ꝓpter delectatio
nem carnalem/ ꝓpter pulchritudinẽ/ob rẽ peni-
tus aliã q̃ ꝓpter ꝓlem? Quid de illis qui vxores

ſteriles ꝗrũt: Quid de illis ꝗ habēt ⁊ nõ ꝗſierũt:
Quid de illis ꝗ ꝓpter paupertatē filios plures
nolũt: ⁊ aut vxores nõ cognoſcũt/aut vxoribus
abutunꝭ: Sȝ de illis aliud ꝙ eccleſia nõ dico iu-
diciũ: ſȝ in malis intētionibus ⁊ abuſibus peni-
tus nõ dico deeſſe pctm̄. Et licet tolerenꝭ in ma
trimonio multi actus impuri ⁊ impꝛtinētes: nũ-
ꝙ tamē excuſanꝭ/ſi nõ corriganꝭ peſſime intētio
nes. Ad ꝗd igiꝭ in matrimonio ꝗrunꝭ/que de iu
re matrimonij nõ eſſe noſcunꝭ: Ad ꝗd pulchritu
do ꝗriꝭ in vxoribus: que magis eſt meretricibꝰ
expoſita ꝙ vxoribus apta: Fecũditas in vxore/
nõ pulchritudo querenda eſt. Multis malis ſe
onerat/ꝗ pulchram petit vxorē. Aptior eſſet ſa-
piēti viro vxor turpis ⁊ fecũda/ꝗ cuſtodia nõ ege
ret: ꝙ pulchra ꝗ indiget. Iſta nāꝗ a multis ap-
petiꝭ: ⁊ difficile fit cuſtodire. Illa nõ appetitur:
⁊ eſt a turpitudine cuſtodita. Peccāt ꝗ vxores
volunt ſteriles: ꝗbus ꝑter carnis delectationes
matrimonij nullus eſt fructus. Utinam cauerēt
ꝯiuges ſteriles a ꝯcubitu poſt experientiā cer-
tam. Nā carnis delectationē habēt: fructũ cõiu-
gij nõ habēt: ꝗbus nulla fiat adulatio/ꝙ ꝓpter
ꝓlē excuſaꝭ carnis delectatio: dũ poſſent abſti-
nere ꝓpter virtutē caſtitatis: quos delectat con
cumbere ob delectationē carnis/nullo reſpectu
habito ꝓlis. Ac ꝑ hoc iuſticia chriſtiana a ma-
trimonio velut regula fabrilis/omne impꝛtinēs/
indecēs/indecoꝝ/inhoneſtuȝ excludit. Omnem
cauſam male delectatiõis deuitat: amplexus ve
nereos/ſuauia turpia/omnē immundiciaȝ ꝓcul
pellit. Noſcāt nēpe oēs chriſtiani: qm̄ ſpũſſan-
cti virtus habitat in mēbris noſtris. Nõ em̄ eſt
caro noſtra pecorũ/nõ auiũ/nõ piſciũ/non pura
hũana vt in paganis atꝗ iudeis: ſed baptizata
eſt chriſmate/ſignata eſt/celeſti ornamēto inſi-
gnita eſt. Non decēt immũdicie/nõ fucamēta
immũda: vbi eſt mũdicia tanta in baptiſmate ꝓ-
rogata: ⁊ ornamēta celeſtia chriſti bonitate do-
nata. Sit intētio agētis in matrimonio cũ inſti-
tuēte ꝯformis: ſint actus matrimonij/vt vult iu-
ſticia chriſti. Nā ꝗcũꝗ aliꝗd ꝑter id ad quod or
dinatũ eſt/in toto vel in ꝑte ad aliā ꝑtē inflectit/
in toto vel in ꝑte delinꝗt: Cũ bonũ ſit matrimo-
niũ/ſȝ ſepe abuſus cõmittiꝭ: bona ſunt ꝗcũꝗ cre
ata: ſed amor ſepe ꝑuertiꝭ/ex quo ꝑuerſus vſus
exoriꝭ. Igiꝭ matrimoniũ ꝓpter ꝓlem: ⁊ habeā-
tur vir ⁊ vxor ad deuitandā fornicationē: nõ ꝙ
ducat vxoreȝ ꝗ poteſt cõtinere: nec ꝗ coniugati
ſunt neceſſario copulenꝭ/ſi cõmuni ꝯſenſu caſte
viuere volũt. Fragilitatē humanam ⁊ diaboli-
cam ſurreptionē apoſtolus ꝑcauēs: debitũ ma-
trimonij nõ ad imperiũ/ſed ad indulgentiā alle
1. Corin. 7 gauit dicēs: Uxori vir debitũ reddat. Si ſcȝ ver
bo vel ſigno petiuerit: aut ſi vir aliter cognoue-
rit vxorē ſuā ab ipſo debitũ velle: quod ob vere
cundiā qua mulieres frenanꝭ/nec v̄bo vel ſigno
velint expetere: cepit nõ incõgrue vt debitũ red-
dat: qm̄ ꝗ potior eſt in rõne/magis ⁊ ꝑus obliga
tur ad debita/ſi qua ſunt reddenda. Similiter ⁊
vxor debitum reddat viro ſuo expetenti. Nam

vxor ꝙuis ligata lege mariti/ſi amatrix eſt caſti
tatis/vix nõ ſollicitet ꝑ blandicias: nec curet eũ
actionibus ꝑuenire ob verecundiā eius. Inue-
recundi em̄ ſunt cõmuniter ꝑcipue cũ vxoribus
viri. Ecce quod factũ eſt in matrimonio quod-
dā corporis debitũ/ꝙuis matrimoniũ nõ ſit in
chriſtiana vita ꝑceptũ: ſed debitũ factum eſt ad
euitandam fornicationē: ꝯiugiũ ordinatũ extitit
ꝓpter ꝓlem. Ad ꝓlem aũt nõ debitum eſt neꝗ
ꝑceptum: ſi ad caſtitatē ꝓpter deũ ſeruandam
mariti ⁊ vxoris fuerit concordia voluntatũ. Ne
ceſſitatē debiti reddēdi apoſtolus ꝑ tranſlatam
corpoꝝ poteſtatē oſtendit: cũ neuter ſui corpo-
ris habet poteſtatē. Ait em̄: Mulier ſui corpo- 1. Corin. 7.
ris poteſtatē nõ habet/ſed vir: ſimiliter autē vir
ſui corporis poteſtatē nõ habet/ſed mulier. So
lertiſſima intelligētia opꝰ eſt: vt verboꝝ claritas
pateat. Neuter coniugatoꝝ habet ſui corporis
poteſtatē retinēdi corpus in ſe ⁊ ad ſe ꝓpter ca-
ſtitatem/aut ob aliam rē: nec denegādi vbi expe
tiꝭ debitũ: nec poteſtatē alterius tribuēdi aut cõ
iũgendi ob aliquod placitũ. Ac per hoc non eſt
hic facta tranſlatio poteſtatis in volũtatibus/
ſed in corporibus: vt vnuſquiſꝗ caſtitatem dili-
gere: debitum vero per corpus cum expetiꝭ/red
dere teneatur. Ut ſi cõmuniter non queritur ca
ſtitas/corpoꝝ ſit tranſlata poteſtas: ꝙuis vnius
caſtitatem non velit omnino vnius partis volũ
tas. Sed omnis iuſticia libera poteſtate conce-
dit: vt vnuſquiſꝗ plene ratiõis capax volũtarie
nõ coactus poſſit iuri ſuo abrenũciationis dare
libellum. Unde ſi vir caſtitatis amore ꝑfuſus/iu
ri ſuo renũciauerit in vxore: non petat debitum
quod renũciauit/ſed reddat cuȝ expetiꝭ quod al-
tera pars nõ voluit. Similiꝭ ⁊ vxor faciat in ma-
rito. Si vero ambo renunciauerint adducere ꝗe
ta ⁊ deliberata concordia: nihil in matrimonio
chriſtiano ſanctius dixerim ꝙ ſit caſtitas/⁊ cor
poꝝ tanta libertas/⁊ animarũ in libertate tanta
iocũditas: ꝙuis contrariũ ſentiant ꝗ caſtitatis
altitudinē nõ viderũt. Qui vero illā cognoue-
rũt/oĩno poſtpoſuerũt ꝓlē ⁊ corpoꝝ ꝯiũctionē.
Et ſepe fit vt vna partiũ ex certa culpa iura cor
poris ꝑdat in altera/ex cõmixtione ꝓpinꝗ ſan-
guinis: ꝗ nunꝙ debitũ exigat/ſed cũ exigiꝭ red-
dat. Si vero altera ſimile fecerit/⁊ ambe ꝑtes de
liꝗrint: ad idem dixerim: vt aut tacite ſeruēꝭ ca-
ſtitas/ab vtraꝗ parte ius perditum non petēte:
aut expꝛſſe vtriuſꝗ facinus ad inuicem notum fi-
at: ⁊ vterꝗ penitentiam agat ⁊ caſtitas mone-
at: vt quod nõ fit ex electione voluntatis/fiat ne
ceſſitate perditi iuris. Quod ſi fornicatio inter-
fuerit ꝑterꝙ in ꝓpinquis/altera partiũ caſtita-
tē ſeruāte: aut libellus repudij penitus interue-
niat: aut reconciliatio fiat cuȝ emendatione ꝑ̄da
ſceleris/⁊ regula honeſtatiſ. Si vero altera ꝑtiũ
in malo ꝑſeuerauerit: nullo modo in carnis ꝯiũ-
ctione ꝯſentiat/que fidem matrimonij ⁊ caſtita-
tem ſeruauit. Nam ſi debitum redditur dicente
apoſtolo ad deuitādā fornicationē: igiꝭ ſi nõ de-
uitaꝭ/penitꝰ nõ reddaꝭ. Nec obſtat quod obij-

ti possent ꝙ etiam ex parte que fornicata est/si cū
honestate in idipm redierit/valeret suscipi bo-
num plis: quia christiana iusticia/q̄ nihil impu-
ritatis admittit/magis respicit fidem/honestatē
atqꝫ virtutē/ꝙ que posset egredi plem: nec patiꝛ
ꝙ pars casta fideq̄ seruans participiuꝫ habeat
cū parte adultera in cōmixtione carnis: Quis ꝑ
mittat in cura ꝛ obsequio rei familiaris. Adulte
ram dico partē/q̄ cum adultera libens in carnis
cōmixtione se sociat: nisi altera pars a malo pe-
nitus resipiscat ꝛ recōciliatio fiat. Proinde non
interueniēte castitate in ꝯiugio ex omi ꝯcordia:
fornicatione vero ab vtraqꝫ parte ꝓcul pulsa: ꝛ
corpoꝝ potestate translata si reqriꝛ debitū/nō fi-
at fraudatio corpoꝝ. Propter quod apostolus
1.Corin.7. dicit: Nolite fraudari inuicem/subtrahēdo cor
pus cum expetiꝛ debitum: nisi ad tempus vt va-
cetis orationi: hoc dumtaxat ex ꝯsensu atqꝫ ꝯcor
dia volūtatum/scꝫ subtrahaꝛ debitum. Sed nec
credendum ꝙ post redditū debitum nō sit oran
dum/nisi cōmunis interueniat ꝛ vtriusqꝫ consen
sus: quia post redditum debitū altera potest ora
tioni vacare/reliqua dissentiente. Proinde hoc
quod dicit apostolus: Non fraudari inuicem ni-
si ex ꝯsensu vt vacetis orationi: sic dilucescit ha-
bentibus iusticiam christianam atqꝫ intelligen
tiam sanam: ꝙ ꝓpter orationem ꝛ diuinum cul-
tum ꝯtemplatiue deductuꝫ/coniuges possunt se
mutuo separare a cōiunctione corpoꝝ/ꝛ vacare
diuinis: ꝛ dimittere intentionem plis: si nolint
consentire seruori libidinis: que sepe diuersimo
de sollicitaꝛ in membris per hebdomadam siue
mensem/siue quadragenam/siue semiannum/si-
ue totum/siue dum viuunt. Preferꝛ enim cul-
tus diuinus per lectionem/orationem/medi-
tationem/ꝯtemplationem generationi filioꝛuꝫ.
Beati em̄ in hac parte possent iuste cēseri: si q̄-
tūcūqꝫ fecundi ꝛ apti propagationi filioꝛū: si ob
diuinum cultum coniuges a concūbendo cessa-
rent: ꝛ quod ꝑmittit fraudationem corpoꝝ non
reddere debitum ꝓpagationi filioꝛū: dumtaxat
ex cōmuni consensu ꝓpter diuinum cultum ꝛ ex
peditum virtutis actum: tanq̄ ꝓpter melius in
comparatione ꝓpagationis filiorum. Sed cum
vult atqꝫ ꝑcipit/ꝙ fiat regressio in idipsum: non
ꝓpter plem si sic permanere possunt: sed ꝓpter
tentationem/ne deueniatur in fornicationeꝫ aut
in turpē libidinis actum: si cōtinere nō possunt
ambe vel altera partiū. Exceptionem nihilomi
nus patiꝛ istud apostolicum dictum: videlicet si
qui voto atqꝫ ꝯcordia sanxerint de castitate ser-
uanda: tūc si altera partium diabolo instigante
libidine carnis sollicitāte/peniteat atqꝫ debituꝫ
repetat: certū fiat ꝙ mortaliter peccat. Reaccipe
sane vult semetipm deo de altari mūdicie: i quo
se obtulerat ꝛ mācipauerat omnipotēti deo. Al-
tera vero nullū ꝑstet oīno ꝯsensum: acsi nollet ꝑ
ficere adulteriū: quod oīno cōmitteretꝛ si vterqꝫ
copulareꝛ. Quod si post carnalē copulā aut an-
te/cōmuni ꝛ deliberata ꝯcordia se castrauerit ꝓ-
pter regna celoꝝ: iura ꝛ ptātem corporū mutuo
vnus in altera ꝑdiderunt: vnus non teneꝛ alteri
quantūcūqꝫ petenti debitū reddere: neqꝫ ꝓ deui
tanda fornicatione/neqꝫ ꝓ prole. Et essent adul
teri si cōiungerenꝛ in seipsis: velut si cōmisceren
tur cū alijs: ꝛ vnusquisqꝫ altero ꝑmittente reac-
cepit in se potestatē sui corporis: nec est alteri9
iuris: dūtaxat seruata cura ꝛ sollicitudine rei fa-
miliaris ꝛ cōmunis habitationis: q̄ nisi regula
ri regulatione vtriusqꝫ nō auferunꝛ. In primiti-
ua ecclesia qn̄ virtus christianitatis tanta corꝰ
scatione mūdo intonuit: multa sunt facta diuor
tia matrimonij quantū ad cōiunctionē corporū
ꝓpter regnū celoꝝ. Multi post conceptū semē
nunq̄ ad inuicē iungebanꝛ/tantū videlicꝫ respe
ctum habentes ad plem. Aliqui stabant ꝑ men
sem: aliqui se castrabant: nō abscisione membro
rū/sed cōtinentia voluptatū per quadragenas
ꝛ annū: ꝛ aliqui seruabant totius vite tpe celiba
tum. Pro eo vero ꝙ dicit apostolus: iterꝫ reuer-
timini in idipsum: causam supponit/dicens: Ne
tentet vos sathanas propter incontinentiā ve
stram. Sed nec hoc imperare se dicit: asserens
matrimoniū in christianitatis tēpore de prece-
pto non eē: neqꝫ concumbere cū vxore/cadere
sub mandato: nisi ꝓpter incontinentiā/non ꝓ
pter prolem: si vouerunt animo ꝛ moribus ca-
stitatē. Unde adiecit: Hoc autē dico ꝯm indul- 1.Corin.7.
gentiā/nō ꝯm imperiū. Ut expresse dicere velit:
Coniugiū nō est sub precepto/neqꝫ concubitus
sed in voluntate cōtrahētiū ꝛ cōcūbentiū. Ideo
nō dico reuertimini in idipm/velut imperās: vt
vos mandato subijciam/ꝛ obnoxios faciā. Sed
dico ꝯm indulgentiā: vt si ꝯtinere non potestis
indulgeo/concedo/permitto/parco/ꝙ ad inui-
cem cōiungamini: tam respectu prolis/q̄ forni
cationis vitande. Si vero altera pars continē-
re posset: altera vero omnino nollet aut nequiret
in hoc superuenit preceptum/vt reddaꝛ petenti
debitū: cū sit volūtatis expetere: sed debiti ꝛ ne-
cessitatis sit reddere. Asperiori aūt itellectu hac
litera intellecta turbabūꝛ plurimi ꝓ his que di-
cturus aduenio/cū dicit ꝯm indulgentiā: nā vbi
requiritur indulgentia/manifestū est nō deesse
peccatum: solum indulgentia indiget quod pro
baꝛ fore peccatum siue delictum. Igiꝛ omnino
in illa cōiunctione corpoꝝ coniugatoꝝ: in q̄ in-
tēdiꝛ aut queriꝛ aliud/aut agitur preter intenti
onem prolis: etiam si omni desyderio queratur
beneficium prolis: peccatum saltē veniale non
deerit: Quis diuina gratia operante deesse pos-
sit: quod si deest/cognoscere nō est de hūano iu-
dicio/sed reseruaꝛ diuino. Idcirco ꝯm indulgē
tiam apostolus dixit: vt si aliud in cōiugio pre-
ter prolē ex delectatione libidinosa/in cōcumbē
do aut nō ꝯcumbendo/ex cōtactu corpoꝝ que-
riꝛ: peccatū nullo modo vitaꝛ/quod indulgētia
indiget: etiā si cū hoc desyderiū plis viget: nec
propter hoc damnaꝛ coniugium/quod natura
le noscitꝛ bonū propter propagationē filioꝝ: Q̄-
uis culpabiles sint lubricitatis ꝛ cōcupiscentie ꝑ
opus deducte filioꝝ hominū. Quod autem ꝯm

indulgentiã/nõ ẜm impiũ dixerit/adiecit: Uolo
aũt oẽs homies sicut meipsum esse. Uirgo erat
apostolus aĩo ⁊ corpe/ꝯtinens erat/castus erat:
nec in nuptias aspirabat. Hic oĩno paulus nu-
ptijs ꝑtulit virginitatẽ: nõ ꝑ impiũ/ſʒ ꝑ ꝯsilium:
nec nuptias ꝑ imperiũ/ſʒ ꝑ ꝑmissum ad ꝓlis bñ-
ficium: vt etiam deuitet fornicale periculũ. Naʒ
si sub affirmatiuo mandato essent nuptie ꝯstitu
te: virginitas ⁊ continẽtia sub negatiuo sisteren
tur. Si vero virginitas ⁊ continentia affirmati-
uo mandato subiacerent: nuptie negatiuo man
dato ascriberent. Hec est eñ regula mandatoꝝ
dei ⁊ eoꝝ omniũ que mandato tradunt: ꝙ si vnũ
diligendũ/odiendũ/sciendũ/faciendũ mandato
subiacet affirmatiuo: desperatũ contrariũ subij
cit negatiuo. Et si vnum iubet/contrariũ ꝓhi-
bet: ⁊ quod dicit recouuertit. Sed coniugiuʒ ⁊
virginitas neqꝫ sub mãdato affirmatiuo aut ne
gatiuo ꝑma electione subdunt. Uirginitas ve-
ro electa votoqꝫ firmata/ꝑcepto subdit affirma-
tiuo/vt oĩno seruet: contrarium eius subdit ꝑce-
pto negatiuo/vt nulla ratione admittat. Coniu-
gium electum/ratum ⁊ confirmatum/hoc soluʒ
habet ꝑceptum/vt reddat si expetitur debitum.
Uigilãti verbo apostolus locutus est: Uolo au
tem omnes homines sicut meipsum esse: ſʒ hoc
non est humane virtutis. Proinde adiũxit: Sʒ
vnusquisqꝫ ꝓprium donum habet ex deo: alius
qdẽ sic/alius vero sic. Sʒ o apostole dei/sancte
dei/electe dei: si omnes te imitarent/vnde filij ⁊ fi
lie/homines ⁊ mulieres nascerent? Si omnes es
sent virgines: vnde nascerent ⁊ virgines? Unde
genus humanũ ꝓpageretur: si omnino ab om-
nibus celibaretur? Sed vtinam ab eo tempore
quo christi euangeliuʒ claruit/aut nũc sicut ista
vita decreuit: omnes homines ⁊ mulieres tenu-
issent aut tenerent ꝑfectissime celibatuʒ. Quod
autem sic compleretur numerus electorum/⁊ fi-
niretur ista miseria: siue aliter ꝓuideret in ꝓpa-
gatione hominum: deo possibile est: qui simul ac
repente aut etiam ex nihilo eduxit militiam an-
geloꝝ. O hominum magna temeritas ⁊ infruni
ta vesania: ꝙ imaginat dominum aliter homi-
nes educere non posse/nisi ex carnis corruptio
ne. Unde eduxit angelos: vnde sublimissimos
celos: vnde multitudinẽ stellarũ: magnitudinẽ
ipsaruʒ vnde composuit: quatuor elemẽta vn-
de ꝓduxit? Utinam facerent homines quod in
eis est/⁊ implerẽt ꝑ castitatem domini volũta-
tem: fecit ⁊ faceret dominꝰ omnipotens quod in
eo est: q faciendi omnia possidet omnimodam ⁊
celerem facultatem: sicut dixit/⁊ facta sunt: sic si
vellet ⁊ fieret. Que insipiẽtia/sapiẽtie infinite da
re consiliũ: ⁊ ꝙ deesset creatori potẽtia vnde ꝓ-
pagaret creatura? Quid cure sit hominibus de
ꝓpagatione hominum/ dũ placeat creatori om
nium? Uidebat apostolus ꝑ spm̃sanctum/a quo
intus illumiatus erat: ꝙ virginitas magis ꝙ cõ-
iugiuʒ creatori placebat: ideoqꝫ dicebat: Uolo
autem omnes sicut meipsum esse. Non eñ hec
dixisset vas electionis; si nõ cognouisset in hoc
voluntatẽ omnipotẽtis. Uidebat apostolus in
deo non deesse potentiã: qn aliter humanã natu
ram posset ꝓpagare. Uidebat Joãnes bapti-
sta/cũ iudeis dixit: Potẽs est aũt deus de lapi- Mat.3.
dibꝰistis suscitare filios abrae: quod ꝗuis multi
referant ad gẽtiles: nihil penitus obstat qn re-
ferat ad lapides/ex qbus possent fieri homines
supne ciuitatis heredes. Sʒ ꝗuis velit aposto-
lus oẽs donum virginitatis habere: pariter no
uit nõ oẽs habere. Jdcirco dicit: Sʒ vnusqsqꝫ 1.Corin.7.
ꝓpriũ donũ habet ex deo. Nõ ex homine donũ
est castitatis. Proinde sapiẽtia dicit: Et sciui Sap.8
qm̃ aliter nõ possuʒ esse continẽs/nisi deus det.
Magis aũt absqꝫ dubio tenẽdum est/ ꝙ hoc do
num deus volẽti nemini denegat: nec eñ ad ali-
qd hortat quod vellet a nobis fieri/quod ipse ꝑ-
sto nõ sit petẽtibus elargiri. Alioquin sua exhor
tatio atqꝫ volũtas magis haberet in se captio-
nis discrimẽ/ꝙ infallibilẽ largitatẽ. Sed alius
quidẽ sic: quia voluit hoc donum/⁊ deus dedit.
Alius vero sic: quia noluit/⁊ deus nõ dedit. Al-
loquit siquidẽ apostolus oẽs: ad virginitatem ⁊
castitatẽ/ꝓmpto verbo ⁊ animo compellãs. Di 1.Corin.7.
co aũt nõ nuptis ⁊ viduis: bonũ est illis si sic ꝑ-
maneant: sicut ⁊ ego vt ꝯiugari nolint: quia casti
tas ex toto in nouitate vite ꝑcellit. Judeus erat
apostolus: ⁊ ex circũcisione mosaice legis ⁊ pa-
ternarũ traditionum magnus emulator: qui an
te vocationem interrogatus decreuisset ꝓ cõiu
gio: ꝙꝙ ipe adhuc coniugio nõ catenatus: in no
uam vitam quam initiauit deus inter homines
factus homo/christo vocante ingressus ꝓ casti-
tate decreuit: vt omnium corpora vellet eius si-
gillo muniri quo se nouerat/imo amabat eẽ mu-
nitum. Nec in eo ꝙ dicit: bonum est illis si sic ꝑ-
maneant: matrimonium obfuscat ad maluʒ: sed
bonum ꝓ meliori sumitur/vt castitas tanꝙ me-
lius bono matrimonij ꝑferat. Et ne omnimo-
de ꝑferat matrimonium castitati/sed subijciat:
comparat ad pctm̃ cum adiungit: ꝙ si se nõ con
tinẽt/nubant: melius est eñ nubere ꝙ vri. Uide-
at igit qui legit quale bonum est/quod solum ꝑ-
mittit deuitatione peccati. Sed sunt qdam hoc
dictũ apostoli ꝑuerse intelligẽtes: qui hoc quod
dicit apostolus vri/ad tentationẽ referũt: vt me-
lius sit nubere ꝙ tentari: aut quotidie sustinere
incẽdia carnis/ignẽ libidinis ⁊ ꝑapismata mul-
ta. Quibꝰ in fide christi audacter rñdeo: ꝙ si libi
dinis incẽtiua ⁊ tentationes carnales/aut a de-
monibus imisse/nunꝙ vsqꝫ ad mortẽ in agoni-
stis christianis cessarẽt: melius esset illa ꝑpeti cũ
ꝓposito castitatis/ꝙ ꝯiugari ꝓ talibus deuitan
dis. Et vltra ꝓgredior: quod forte sanꝰ silẽtio ꝑ-
terirẽ: ſʒ nõ dicam vt inijciã laqueũ/ſʒ vt ostẽdã
melius sup bonum: quod si qspiam firmũ habẽs
castitatis ꝓpositũ ꝓpter deũ/siue voto aut non
voto firmatũ/diabolo impellẽte corruerit: dixe-
rim adhuc ꝯiugato ꝑferri/si in veritate resurgit.
Nam si a monte virginitatis ꝑ corruptelã ⁊ me
ritum perditum irreuersibiliter omnino deflu-
xit: nihilominus habet vnde se tollat in collem

cōtinentie: cuius meritū ſm christianā iusticiaʒ excedit meritū casti coniugij: hoc dūtaxat excepto ꝙ in cōiugio si seruet͛ illa castitas qua carnis cōsistat integritas: ꝛ corpoꝝ nō fiat lasciuus cōtactus: huius assero ꝙ maior est fructus: quia nomen coniugij nō admittit/quod ꝑpter deuʒ seruata castitas in sua virtute sortit͛. Etiam si alter cōiugū animo firmo diligat castitatē: ꝛ nūꝙ debitū exigat: sed solū cū exigit͛/reddat: ꝙ nō ꝑdit meritū seu premiū sexagesimū cōtinentie: qꝛ fecit quod potuit ꝓ castitate in ordine christiane iusticie. At vo quoquo modo se habeat ordo rei: hoc quod dicit apostolus: Melius ē nubere ꝙ vri: nō refert͛ ad vstiuas tentationes: sʒ ad actuales corpoꝝ ꝑlapsiones. Alioquin quō diceret apostolus: Uolo oēs eē sicut meipm̄. Etiā extitit vt ipe asserit/a carne tentatus. Multi sancti quoꝝ suffragia petit ecclesia/ extiterūt crudeliter a carne tentati/atqꝫ a sathana turpiter agitati: quoꝝ aliq decennio/aliq ꝑ quindecim/aliq ꝑ vigintu/aliq ꝑ triginta/aliqua per quadraginta annos: dispariter ꝛ pariter/magis ꝛ minꝰ carnis adustiones incessanter pertulerunt: hoc sibi asscribentes ad coronā: quia vincebant libidinis pugnā. Et malebant magis vri sic non ꝑstando consensum/ꝙ per coniugij copulam suscipere refrigeriū. Hec omnia pro tanto diximus: ne matrimoniū sub ꝑcepto ponamus/ꝛ castitatē ei ꝑferamus: ꝛ quanta honestate agatur ab his q voluerunt in hoc mare descendere nauibus voluntatis. Sed ad directionē eius alio loquendi ordine reuertamur: cū oīno hoc sit cōsueta lege ꝙ cōiugia fiant. Talis cōiugibus ab apostolo indicit͛ forma viuendi: ꝙ nullū diuortium fiat/nisi ſm legem christiane iusticie: atqꝫ ſm ordinē occulte vel publice honestatis: quod non solum ab apostolo/sed a domino prohibetur: in eo quod dicit͛: His aūt qui in matrimonio iuncti sunt/precipio nō ego/sed dn̄s vxorē a viro non discedere: ꝙ si discesserit/manere innuptam: aut viro reconciliari. Et vir vxorem suaʒ non dimittat: ꝛ quod dicitur recōuertitur: qꝛ cōiugatorum scilicet maris ꝛ femine pro cōiugio equalis est vna ꝛ equa conditio: que verba omino dissuadent diuortiū in vtroqꝫ atqꝫ in altero cōiugatoꝝ: nisi propter amorem castitatis vsqꝫ ad terminū vite: aut pro certo tempore vt vacetur orationi/cū cōmuni cōsensu atqꝫ concordia voluntatis: aut causa peracte fornicationis: ita ꝙ recesserit ab altero: qꝛ fornicatus aut fornicata est: siue qui fornicationē dimiserit/ aut reconcilietur/aut maneat sine nuptijs ꝛ sine omī alio actu alterius fornicationis/siue damnate libidinis. Altius ꝓrogat͛ in cōiugibus documentū ꝓpter diuinū cultū atqꝫ obsequiū: vt q vxores habent/sint tanꝙ nō habentes: ꝛ reconuerte quod dicit͛. Acsi aperte inuat: vir nō dimittat facere ꝓ vxore quicqd faciendū est ꝓ salute: nec vxor dimittat pro viro/quod necessario exquirit͛ a deo. Nec vnus in hoc alteri ꝑstet obstaculū/vt diuinū impediat͛ ꝑceptū. Ac nolit vnus ab alio tātū diligi vel timeri: aut diligat͛ siue timeat͛: vt fiat quod fieri ꝓhibet christiana iusticia: seu nō reddat͛ quod sapiētia querit diuina. In his nempe q ad deū ꝑtinent/ꝓ honore sui culminis/decore honestatis/necessitate salutis/ꝓ lege christiane iusticie/ꝓ robore cōsuetudinis iuste in pulchritudine ordinis: nec vir reuereat͛ vxorē/ nec vxor viro in aliquo deferat: ꝛ si timeri velit/ minime ꝑtimescat. Legimꝰ thomaidā nobilē christianā sustinere maluisse trāsuerberantē mariti gladiū/ꝙ eius iniustū imperiū. Et cōsecrata ē per mortē in mariti gladio/ꝓ seruando diuino ꝑcepto. Igit͛ q sūt diuina opportune zelātes: si habent vxores siue maritos/penitus sint tanꝙ nō habentes. A ratione atqꝫ christiana iusticia oīno exorbitat: vt ordo cōiugij prepediat ordineʒ diuini obsequij atqꝫ precepti: cū ipe sit dn̄s ordinis vtriusqꝫ: qui licet multa fecerit/varia siue diuersa: nulla tamē fecit ad seipm̄ cōtraria. Nā sicut in rebus creatis nihil sibi creauit aduersuʒ: ita in rebꝰ ordinatis atqꝫ cōcessis nihil sibi vult esse cōtrariū. Et naturali ordo iusticie omnino suadet/ꝙ primo latrie atqꝫ iusticie cultꝰ exhibeatur creatori: deinde inculpate teneat͛ ordo coniugalis obsequij. Et cū multa ex veteri testamēto sub enigmatibus de ordine seu honestate cōiugij ꝛ forma viuēdi habeant͛: tantūmodo apostolū ſm iusticiā christianā in hoc opere proseqmur. Scribit ipse ad Ephesios totū esse coniugij/dicens: Uidete itaqꝫ fratres quomodo caute ambuletis: nō quasi insipientes/sed vt sapientes redimētes tēpus: quoniā dies mali sunt. Et cum hoc intulisset ad omniū generalē cautelam statim ad cautelā ꝛ formā ꝛ intentionē cōiugij declinauit. Mulieres viris suis subiecte sint sicut dn̄o: quoniā vir caput est mulieris/sic christus caput est ecclesie: ipse saluator corpis eius. Sed sicut ecclesia subiecta est christo: ita ꝛ mulieres viris suis in omnibus. Uiri diligite vxores vestras/sicut christꝰ dilexit ecclesiā: ꝛ semetipm̄ tradidit ꝓ ea/vt illam sanctificaret: mūdās eā lauacro in verbo vite: vt exhiberet ipe sibi ecclesiā gloriosam/nō habentē maculā neqꝫ rugā aut aliqd huiusmodi: sed vt sit scta ꝛ imaculata. Ita viri debent diligere vxores suas vt corpora sua: qꝛ ꝑ suā vxorē diligit seipm̄. Nemo enim carnē suaʒ vnꝙ odio habuit: sed nutrit ꝛ fouet eā sicut christus ecclesiā: qꝛ mēbra sumꝰ corpis eius/de carne ꝛ ossibꝰ eiꝰ. Propter hoc relinqt hō patrē ꝛ matrē suam/ꝛ adherebit vxori sue: et erūt duo in carne vna. Sacramētū hoc magnū est. Ego aūt dico/in christo ꝛ in ecclesia. Uerūtamē ꝛ vos singuli vnusqsqꝫ suam vxorē sicut seipm̄ diligat. Uxor aūt timeat virū suū. Aspicite sacramētū in matrimonio signatū: aspicite mūdiciā: aspicite dilectionē: ꝛ qualiter sint tractanda matrimonia christiana/cognoscite. Quāto timore atqꝫ honore/quāta reuerētia/quanta honestate mēbra christiana sint tangenda/vosipsi ꝑpendite: nisi forte reprobi sitis: vt inter christianā carnē ꝛ iudeoꝝ ꝛ paganoꝝ ꝛ brutoꝝ non Ephe. 5.

velitis oīno distinguere. Qui vero distinguere noluerūt/sordide suis voluptatib9 detenti sūt: se in volutabro horrende libidinis imergētes. Ad honorē aūt inuicē sentiendū atqȝ tenendum ꝛ conuersationē bonā habendā: ornatus formā in mulierib9 omnino seruandā apostol9 ad Timotheū scribit/ dicens: Volo orare viros in oī loco: leuantes puras man9 sine ira ꝛ disceptatione. Certū est ꝙ matrimoniū oratione oportet ornatū fieri: ꝛ sine ira ꝛ questione cū vxorib9 viros viuere decet. Ad mulieres vō dicit: Similiter ꝛ mulieres in habitu ornato cū verecūdia ꝛ sobrietate ornātes se. Nō in tortis crinib9 aut auro aut margaritis vel veste ꝓciosa: ſꝫ quod decet mulieres ꝓmittētes pietatē ꝑ opa bona. Ornatus habitus nō interdicit mulierib9 christianis: ſꝫ fastus ꝛ excessus a necessitate/ a statu / ab etate. Aliud est enim quod vult necessitas/ aliud quod stat9/ aliud quod etas. Necessitas refugit oē supfluū in oī genere suo. Stat9 eī q̄rit ornamentū ꝓ signo. Etas aliud puulis aliud adultis/ aliud adolescētib9/ aliud iuuenib9/ aliud senib9 aliud decrepitis tradit. Sꝫ i oīb9 necessaria verecūdia. Si verecūdari mulieres oīno sāxit apl's imo de9 atqȝ natura: nunq̄ ornatus nisi de vanitate notabit. Nam vanitas verecundiā de moribus omnino ꝓpellit. Sobrietatē adesse inexcusabilit declarat apostolus: q̄ in nullo excedit ꝑfixā a vītate mensurā. Calamistrari mulierib9 penitus apostolus interdicit. Capilloꝝ eī contortio contorte mētis est signū: ꝛ obliquā mentē ad deū insinuat. Aurari nō decet formam christianā/ vt eius fulgore ad se alienos oculos prouocet; ne dum cōspicit aurū/ hypantie fiāt mutue spectātiū oculoꝝ. Dum eī radiat in oculis aurū/ oculoꝝ nutus ꝑforat animū. Et ex aspectibus mutuis ignis libidinis excandescit: et impudicitia in corporib9 nascit. Cuius occasionē prebuit radians aurū. Margarite vō min9 dānose proiicerent ad porcos: ꝛ vtilius ad medicinalia frāgerent/ ꝙ ꝙ collo aut capiti aut apponerent vestibus mulieꝝ. Preciosa vestis ornat iudeam siue paganā: sed deturpat omnino i moribus feminā christianā: nō enim vestis debet esse preciosa/ pro q̄bus mors christi extitit preciosa: nec in precio vestimentū/ ꝓ quib9 sanguis christi est preciū. Hinc Petr9 in canonica sua dicit: Quaꝝ nō sit extrinsec9 capillatura aut circūdatio auri: aut indumēti vestimentoꝝ cultus. Capillatura extrinseca rete diaboli est ad anīas hoīm capiendas. Et quot flaui capilli/ tot diaboli laquei. Habet hoc ꝓpriū mulier: capite dis uelato intensius incitare luxuriā. Et flauitas capilloꝝ flauū ignē accendere i funerib9/ sepe animas induxit in funus. Nec abs re velare mulierē ꝑcipit apostolus. In primitiua enim ecclesia decreto summoꝝ pontificū firmatū erat: vt nisi capite velato mulier nō posset in cōgregatione fidelium introire. Circūdatio auri ad idē quod supradictum est/ refertur: vt hoc nō addat incōgrue. Quia que possunt in necessitatibus pauperum christianoꝝ suppetere / in ornatū assumi non possunt/ prohibēte christiana iusticia: q̄ diuino cultui cōsecrata in vsum cōuerteret egenorum/ si aliunde ceperit nō adesse. Multo magis prohibet nō ornari per aurū aut per preciosum vestimentū: quod sine fraude nequit fieri egenorum. Et exterior cultus spiritus interioris generauit incuriā: vt nec ad veꝝ deum animi esset aspectus: nec ad deū debitus cultus. Necessario enim cultus cultū impedit. Sed incedant et ornent se mulieres sicut decet: q̄ promittūt pietatem per opera bona. Pietas enim theosebia est/ ſcꝫ diuinus cultus: q̄ fit ꝑ opa bona/ nō per corporis vanissima ornamenta.

1. Tim. 2. — 1. Pe. 3.

De iusticia fratrum et propinquorum atqȝ amicorum. Ca. IIII

Fratres fratribus/ ꝓpinquos propinq̄s alio vinculo nectit: atqȝ ab alio more viuendi christiana informat iusticia ꝙ ꝓpinq̄tas siue natura: q̄uis oīno bona sit naturalis siue originalis iusticia. Legim9 primos humani generis fratres cain ꝛ abel ex vno semine/ in vno vtero/ ex vna porta nature ad lucem et habitū huius mūdi habuisse ingressum: quorū Gen. 4 alter creatorē/ satorē/ parentē/ genitricē/ matrēꝫ nature cōmunitatē/ cōmune obscurū habitaculū/ portā egrediēdi equalē/ creatoris cōmunem participationē nō veritus: inuidia/ deinde odio cū multis malis intermediis/ cū irrogatiōe funeste mortis exarsit in fratrē. Cōquerit hic ordo naturalis iusticie: aut quotienscūqȝ simile factū legit/ cōquerit ordo iusticie christiane. Vn9 est qui creauit/ vnde diuersitas? Vna animarū natura: vnde diuersitas. Vna in oīb9 est carnis natura: vnde diuersitas? Vnus est pater ꝛ vna mater: vnde diuersitas? Vnū semen/ vnū habitaculum/ vna porta: vnde diuersitas? Vnus modus nascendi/ ꝛ vna mors dominat in oibus: vnde diuersitas? Quodlibet hoꝝ inspectū oculo rationis/ diuersitatē debuit ꝓhibere. Sed nihil hoꝝ aspexit/ q̄ sic agitabat in fratrē. Quid si superaddimus ꝓpinquitatē fidei/ cōmunitatē diuini ꝛ effusi sanguinis? Quid si participationeꝫ sacramēti? Quid hec addent sup ꝓpinquitateꝫ generis siue nature: quas nexiones oīno insolubiles cōsyderatio ista ꝓspiciet: q̄b9 vinculis vinculabunt vinculati fratres in ordine nature: si ꝓspectabant irreuerberate in ordinem iusticie christiane: libet ꝑterire silentio/ ꝙ disserere verbo. Sed ista est iusticia christiana/ q̄ vertitur seu habenda est ꝑtinus inter fratres: vt in his consyderationibus maneāt/ q̄bus in eis nutrit eq̄litas/ ꝛ in forma viuendi cōmunitas: ꝛ oculos erigant in actiones vt nascat charitas. Ex quo cōtinue auferet vitiosa diuersitas. Cur cain fraterna torquebat inuidia: si deus abel respiciebat ꝛ munera eius: ꝛ ipse non erat a deo respect9 neqȝ munera eius? Potius debuit latentem siue occultam causam inquirere/ ꝙ fratricidium perpetrare. Deum non esse acceptorem personarum/ sed virtutum/ absqȝ ambiguitate seruandum in

cordibus est. Quare igitur respexit deus abel & munera eius? Pro eo quod abel respexit deum recto animo/ & in omnibus moribus eius: deumque honorabat sine fraude de muneribus eius. Cur autem cain non est respectus & munera eius? Quia perversa agebat in animo & moribus eius. Ut quid cain ordinem iusticie conturbas in fratrem? Quid tibi mali fecit? In quo adversum te ledit iura iusticie? Te ipsum primo confode/ qui ordinem iusticie adversus deum primitus pervertisti. Quod deus ad te atque ad tua munera non respiciat: non fecit bonitas fraterna/ sed hoc tua malicia meruit. Respexisset utique si respexisses. Nam si diligentes se diligit & respicientes eum respicit. Inequalitatem irradiantis solis non fecit lucis natura: sed corporum dispositio maior vel minor ad susceptionem eius. Quod si ad beneficia divina / insurgentia in natura/ irrogata per parentes referamus: cur frater surgit in fratrem? Cur excitatur invidia in tam propinquum nature consortem? Si videt elegantiorem/ industriorem/ aptiorem: quid cause nos scitur invidentie adversus huiusmodi fratrem: qui aut accepit ab omnium conditore/ aut a laboribus studiosis. Si accepit ab omnium conditore/ non est iusta invidie causa. Nihil enim acceptum est uni/ quod datum est alteri. Sed quare datum alteri & non uni/ datoris non est querenda voluntatis causa. Proinde nec ei qui non recipit adversum quod recipit/ habenda invidia. Licet omnium regi regum pro velle retribuere: nostrum vero non est invidere. Excandescens invidia in consortem/ ut hypallage loquar: arguat deum omnium largitorem: quem non potest iuste arguere/ non invideat fratri: aut non debet invidere qui & debuit largita recipere. Sed ex propriis sudoribus quis excessit? Arguat semetipsum excessus: quia factus est negligens: & non sit invidus in solertem. Et si cuique ad bonorum optatorum copiam veniendi/ nec deus aut natura concessit: tamen questus maneat/ quod hoc accipere non meruit: nec etiam quod accepit. Ubi nulla precesserunt munerum & denariorum merita: non accipientes pulsari nulla debent invidia. Licitum est facere quod velit/ qui esse iniquus nequit: nec si paternus atque carnalis amor in unum filiorum avidiori signo quam in alios ut assolet sepe transfunditur: alter frater invidia diffunditur. Latentes causas singularitatis diligendi atque investigabiles habet omnis dilectio: & emanationes infrenabiles ad obiectum. Unde qui non aut minus diligitur/ adversus dilectum invidia seu odio aut offendiculo iniuste movetur: cum qui diligitur/ solummodo diligentis placito diligatur: ac etiam multa iniuste diligantur: & multa iusta dilectione priventur: & sine procuratione dilecti ut plurimum fit/ dilectio impendatur. Quid namque cause poterat adesse omnino ut isaac plus esau/ rebecca iacob animo plus amaret: nec esau blandiebatur patri/ nec iacob matri applaudebat: & ipsum posteriorem priorem fecit in hereditate patris? Non ergo ex hoc debet esse invidia inter fratres: quia in amore non equantur apud parentes: cum non videat dilectionis causas latentes. Nam si forte isaac primo amabat esau ratione venationis & primogeniture: rebecca iacob propter virtutis insigne: unde remouenda est causa invidie. Si vero esau habere videbatur causam iuste querele / similiter & invidie: quia iacob pacto vilis edulii eum privaverit primogenitis: potius debuit arguere voraginem sui ventris. Si quia suam surripuit benedictionem argumento materno: magis stare contentus debuit decreto paterno: qui post cognitam fraudulentiam & surreptionem non mutavit benedictionem. De iure namque divino scitur esse parentum/ quod pro velle distribuant/ & hereditario iure relinquant filiis secundum maius & minus que propriis sunt parta sudoribus atque studiis aggregata. Decretum namque paternum in donariis/ in honoribus primationibus atque relictis: causam invidie in cordibus/ querele in lingua debet abscidere ad invicem filiorum. Et si non aliter/ saltem reverentia decreti paterni frater in fratrem quantumcumque in omnibus potiorem debuit reprimere invidiam: refrenare querelam: nec etiam debuit in opus malum erumpere. Quid oberat fratribus quod ioseph a patriarcha iacob plus ceteris amabatur: & ipsi cum suo modulo amarentur? Non enim amoris ut aque vena violenter divertitur: nec quisque potest ad se amorem alterius plusque velit diligens inclinare: & ipse sepe qui diligit/ retinere non possit: nec amoris vena quin ad placitum effluat/ possit intra retrudi. In quo derogabatur ceteris fratribus/ quod ioseph induebatur polymita & talari? Etenim ipsi secundum paternam providentiam vestimenta susceperant. Et preter figure mysterium aliquid placiti specialis habebat pater in filio: quo se ad eum singulari signo urgebat. Unde fratribus ceteris non causa invidie atque odii esse debuit ad ioseph penultimum in ordine fratrum: sed potioris amoris: quia videbant ad eum inclinatum affectum paternum. Degeneres probantur filii qui acta paterna non amant: qui quamvis non reprehendunt patrem ex actibus/ tamen eius invidebant in filium. Magna vero derogatio est in parentem/ si non diligunt filii/ quem noverunt patrem diligere. Et quedam voluntaria mutatio est paterni decreti: cum fratres ex his que pater agit singularius in quempiam filiorum/ invidia compluuntur. Quid demebatur fratribus/ quod somnia videbat ioseph: in quibus superferri quibusdam divinis auguriis videbatur. Volebat enim deus sibi & non aliis sua mysteria revelare. Non enim omnibus sunt divina pandenda. Forte inquies: Ideo invidebant & oderant/ pro eo quod apud patrem accusavit eos crimine pessimo: sed nec accusavit ut invidus/ non ut odiosus/ non machinator iniqui. Alioquin ex iussione paterna in puritate cordis ad eos requirendos in solitudinibus non iuisset. Quia vero nihil habebat versutie/ nihil timebat odii vel invidie: sed accusavit ut iustus & malorum actuum detestator: cupiens fratres suos potius habere correptos/ quam felices habere in felicitatibus peccatorum: quod potius amorem quam invidiam & odium merebatur. Providebatur a deo david in regem populo israeli pre omnibus filiis isai: ut quid emulatio fertur in fratrem: quia ipse/ non alii fuerat a deo pro ministerio tanto previsus? Potius gratulari debebant qui

erat eoꝝ caro/os eoꝝ/vterinus eoꝝ/consemina
rius eoꝝ qui assumebat ad regnū. Et vnus esse
poterat/imo vnus rex esse debebat: nō om̄es re
ges esse poterant atq; debebant. Filij dauid cē
perūt in simul inuidia propulsari: ⁊ plurimi viuē
te patre ꝑsumpserūt. In regnū vero pater quē
voluit/vniuerso israeli ꝓfecit. Hec omnia idcir
co dixerim: vt inter fratres vbi ex omni pte tan
tā cōmunitas geritur/ꝙ inuidia/ emulatio ma
la/schisma/discordia/⁊ omnis actio perperā ꝓ
pellat: vt inter eos christiana iusticia vigeat: cu
ius vigor animos dirigit atq; cōfortat: cuiꝰ du
catus oberrare nō sinit: ⁊ in superna quos ducit
inobliquato tramite subuehit. Prohibet artio
ri mandato iusticia christiana omnē inuidiam
inter fratres: ⁊ diligentiori cautela occasionem
omnis mali auertit: ne frater inuideat fratri: aut
eū inhumane impieq; ptractet: dū equaliter oēs
subdunt paterno imperio/nullis suasionibꝰ pa
trem auertat a fratre: nec ad se magis ꝙ ad reli
quos aliqua illectione inclinare conet: etiam si
dignū se credat amore/atq; primationibꝰ ꝑha
beri. Lederet enim talis rectitudinē amoris: et
cōtra eiꝰ naturā vellet obliquare rectū aspectū.
Inobliquabilis est amor cū se prefixit in placi
to: ⁊ si diligendi dignitate careret. Lux ipa inob
liquabilis est: etiā radiat in stercoribus. Fraus
cruda oīno reprehensibilis est a fratre paternū
amorem auertere: ad se aūt inclinare peccatoris
crimē/oīs criminis notā gerens. Studebit igit
bene cognatus frater amorē paternū seruare cō
munē: ⁊ ardentiorē in fratres ꝙ in seipsum face
re. Auertet paternā iram a fratre: ꝗuis iuste fie
ret vltio sup eū. Estimabit se posse peccare: vt
etiā fratrū intercessionibꝰ indigeret: delinquen
tium delictū nō aggrauabit in conspectu pater
no: magis ꝟo extenuabit: ⁊ conabit paterna ful
gura cōminantia/in pluuiam misericordie face
re. Quoniam naturalis ⁊ christiana iusticia cla
mat: q̄ vultis vt faciāt vobis hoīes/facite: que
nō vultis/facere nolite. Multo magis iubet fra
tribus vniꝰ seminis ⁊ propinquis in sanguine:
christianitate subiunctā/vt eadē lege ligentur.
Nō furabit frater paterna siue materna/i frau
dē amoris fratni: nec quomodolibet appropri
abit sibi q̄ de iure naturalis iusticie atq; christi
ane debent esse cōmunia: ⁊ parētes ad hoc nul
lis artabit articulis. Raptoris ⁊ furis non effu
giet nomē/magis vero rem: si quis frater a fra
tre parentū bona defraudet. Etiam prerogati
uas deberet renuere: licet parentes libere pos
sint ꝓrogare. Melius enim est cū cōmunitate re
rū fratrē habere cōcordē/ꝙ rē habere priuatā: ⁊
perdere aut habere occulte turbidū fratrē. Per
suadebit frater fratri q̄ bona cognouerit: nec si
bonus est/gaudebit ꝙ amētes/stultos/mōstruo
sos aut defectu notatos habet secū natos fra
tres: aut qꝛ seipso videt inferiores/aut qꝛ in he
reditate minores. Nec em̄ ex his reddit maior:
magis ꝟo germanoꝝ infimitate notabit: ⁊ sepe
ob ipsoꝝ causam mallet esse ignotꝰ. Et si potior
in hereditate nō ꝑ equale diuisa letabit: vt suū
potius sit ex eo ꝙ ad fratrē factū est minꝰ. Mise
rū ⁊ errantē dixerim fratrē/q̄ ꝑamauit sensu ac
ratione carentē magis ꝙ rōne fulgentē: ⁊ in tan
ta cōmunitate cōsortē. Prohibet iusticia chri
stiana de ꝓpinquoꝝ infimitate letari. Et nihilo
pendit ꝑminentiā visibiliū atq; corruptibiliū re
rū: ꝗuis gaudere ꝑmittat de infallibili adhesio
ne virtutū/etiā si q̄s habeat ꝑ excessum. Hec ea
dē iusticia ꝑmogeniturā seminis partus ⁊ tpis
oīno nō nouit: ꝗuis aliter fuerit in lege gentiliū
⁊ in populo iudeoꝝ/atq; ꝑmittat in lege regum
siue regnoꝝ. Nā diuina sapientia oīa ꝓuidit ab
eterno: ⁊ in ipso ⁊ apud ipm nullius creature ra
tionalis tēporis pensat prioritas. Sed creatura
rū omniū ꝑcellentia ꝑ corruptibile ⁊ incorrupti
bile/mortale/⁊ imortale/vegetabile ⁊ nō vegeta
bile/sensibile ⁊ insensibile/ rationale ⁊ irratio
nale/corporeū ⁊ incorporeū/virtute fulgēs ⁊ pal
lidū/iusta cōsyderatione decernit. Unde si quis
inter fratres rōne primogeniture debeat ꝑha
beri: siue in hereditate partoꝝ ex paternis sudo
ribus/aut in regimine regnoꝝ ⁊ ꝓncipatuū atq;
terraꝝ/si ꝓprio ⁊ singularis virtus non mereat
ex christiana iusticia nō meret: ꝗuis ꝑ ipsam ex
longa cōsuetudine ad maiora deuitanda pericu
la toleret. Nā ipsa nō respicit ordinē atq; priori
tatē temporis/sed virtutis. Proinde dauid de fi
lijs suis nō prefecit antegenitū ad regimina po
puloꝝ: sed eū quē aspexit insigniorē claritate vir
tutū: ꝗuis in posteris regibꝰ primogeniture tē
poris sit delatū. Nec christus ꝑfecit andream/q̄
ꝑmo venit ad christi noticiā: sed petrū quē ꝑin
signē agnouit: qꝛ nō est de ordie vere iusticie: vt
magis deferat prioritati temporis/ ꝙ dignitati
virtutis: si potior esset virtus ꝙ in primogenito
aut antegenito in nascentibꝰ posteris. Sed an
te aut primogeniti/certo iudicio preornāt virtu
tibus. Dignū vsq;quaq; dinoscit/vt in partici
patibꝰ ꝑferant: dūmodo iustis hereditarijs ce
teri nō priuent: q̄ de iure nature ⁊ christiane iu
sticie pro equali portione debent. Ubi aūt in oī
bus esset equalitas virtutis/tūc iure ꝑfert prio
ritati temporis: qꝛ citius discernit prior in tem
pore/ꝙ potior in virtute. Quā ob causam i mul
tis regnis/etiā fere in omnibꝰ ad vitandū schis
ma regnoꝝ ꝑfert tēpore prior/etiā virtute poste
rior: ne dissidiū oriat/dū potior in virtute reqri
tur. Nec dignū esset ex quacūq; iusticia: vt si mul
ti essent eadē virtute pollentes: ꝙ in principatu
⁊ regno/familia ⁊ domo plures principēt: qꝛ eo
ipso iusticia gubernatiua cōfundit/quo ꝑ mul
ta capita principantia ministrat. Sed quia hec
tractāda alibi locū habēt/ad fraternā ⁊ propin
quoꝝ iusticiā reuertamur. Iob em̄ se dicit fecis
se extraneis/quod de oībus iusta lege fieri dico
ꝓpinquis. Dicebat em̄: Oculus fui ceco et pes Iob.29
claudo: vt credamus ipm aut ꝑ suos subiectos
ꝓprijs membris priuatis taliter subuenisse. Et
ꝗuis ex christiana iusticia iuuare quomodolibet
impotē/omnibꝰ sit iniunctū: tamē propinquos

inexcusabiliter plus astringit si possibilitas as-
sit. Et illos magis artat/quos maioꝛ ꝓpinqui-
tas ligat. Nam quod ex natura iuste debet/ gra
tia chꝛistiana nõ remouet/sed cõfirmat ⁊ supap-
ponit nostra iusticia. Erunt igitur fratres atq̃
proximi charitate vnanimes: ⁊ sine fraude / si-
ne dolo/sine ꝑlatione/sine fastu viuentes : sub-
uenientes in cõmunitate membroꝝ: vt si vn⁹ ali-
quo membro careat/alter cũ suo importunitate
subueniat: nõ datiõe mẽbri/quod fieri nulla insti
cia patit: sed interuentione obsequij/quod iube-
tur. Auertent ab inuicẽ mala: cõmunes amiciti
as ⁊ honestas querẽt: inhonestas ⁊ repꝛehẽsibi-
les deuitabit in cõmune/similiter ⁊ pro se face-
re vnusquisq̃: ne aliquando ex malis amicis ex-
periat dehonestari fratrũ ⁊ ꝓpinquoꝝ cõmuni-
tas: ⁊ offerre offensiões illis a q̃bus nulla pre-
rogat iniq̃tas. Si quẽpiã viderẽt dyscolũ /cona
bunt corrigere: ne ipse pereat/⁊ ipsos ad pericula
ponat. Si vero nouerint cõtumacẽ/a cõuersatio-
ne rescindẽt. Proscribet a verbis mutuis/vt nõ
habeat vt frater aut ꝓpinquus/ sed velut ciuis
iniquus: ne sua iniquitas fiat alijs detrimẽtum
cũ participiũ cũ ipso seruat. Cõsueuerunt enim
tales inimicitias ꝓcurare: ⁊ cũ amicis discoꝛdiã
cũ bonis quandoq̃ habere iacturã. Nec chꝛisti
ana iusticia patit: q̃n in posteꝝ crudeliter vlci-
scatur. Si tibi reputas fratrẽ/ reipublice corru-
ptorẽ/inuasorẽ alienoꝝ/sine causa iniurias alijs
inferentẽ/cõturbatorẽ amicoꝝ/⁊ inimicorũ co-
piam afferentẽ: dei est inimicus: cui corp⁹ est fra
ter siue ꝓpinqu⁹/reipublice atq̃ diuine iusticie
inimicus. Et si taliter nõ valet celebrata corre-
ctio/corrigendus ⁊ puniendus ministris iusti-
cie in republica ꝑsentet: cũ amoꝛe homis ⁊ odio
iniquitatis. Melius est aũt q̃ vnus ꝓpter suam
iniquitatem iuste pereat/aut ꝓ suo scelere certis
simas penas luat: q̃ multitudo fraterna siue ꝓ-
pinqua non merita mala sustineat. Quod si ad-
huc ex subortis causis non emendaret iniquus
doleatur/fleatur/oꝛetur vt diuina potentia cor-
rigat/quẽ humana potentia noluit aut nequit.
Memorent fratres atq̃ propinqui q̃ vni⁹ sunt
seminis/ne supra rapiant vltra cõdignum: ma-
gis vero chꝛistiane virtutis atq̃ baptismatis/ vt
nihil inter se cõmittant indignũ. Et amoꝛ q̃ de-
betur fratribus siue ꝓpinquis /decoꝛet atq̃ fir
met validius cõmunitate baptismatis: nec na-
tura superaddat ad gratiã/sed gratia supaddat
⁊ decoꝛet naturã. Justicia/ veritas/charitas in
uisibilis ⁊ actualis: q̃ seruanda est inter omnes
⁊ maioꝛi audacia securitatis/inter ꝓpinquos ⁊
fratres: nunq̃ melius seruabit q̃ consyderatiõe
protoplastoꝝ ⁊ ꝓpinquoꝝ parentũ: cõsyderatio
ne cõmunitatis que in nascentib⁹ ex natura cõ-
surgit : q̃ consyderatiõe baptismatis ⁊ effusi ꝓ
nobis sanguinis dei/naturã nostrã assumentis
⁊ ad celestia regna vocantis. Cauebunt prouidi
fratres atq̃ ꝓpinqui/ne pꝛestent aures zizania
seminantibus: vt diuidant ab inuicẽ animo: aut
postmodũ separarent in facto. Vxorib⁹ impo-
nent silentiũ: ipsaꝝ garrium audire vitabunt: q̃
semꝑ querulant ad aures vt diuidantur factis:
amãtes potius singulariter viuere in egena ꝓ-
pꝛietate q̃ cũ multis in diuite cõmunitate. Nũ-
q̃ vero cõmunitas in sua veritate seruata defecit
egentibus: dũtaxat in ipsa viuentibus diues est
cõmunitas: ꝓpꝛietas vero in regione indigentie
tentoꝛia fixit. In filijs ⁊ seruis frenabũt linguas
ne proferant implacita: docebunt reuerentiam
⁊ obsequiũ ad placita cuncta. Conabunt maio
res sine fraude seruare iura minoꝝ magis q̃ fi-
lioꝝ: curabunt expedientia hominis vtriusq̃ si
relicti fuerint absq̃ patre. Si prohibet patrib⁹
ne ad iracundiã filios prouocent: multo magis
maioꝛibus natis/ne minoꝛibus inferãt damna
doli. Minores defuncto patre maioꝛibus obe-
dientiã pꝛestabũt filialẽ: dũ in illis paternã co-
gnouerint pietatẽ. Et siquidẽ si omnino expedi
erit reꝝ ⁊ habitationũ celebrare diuoꝛtia: dum
cõiunctim animoꝝ nõ seruat vera cõcoꝛdia/ver
ba ebulliunt/scandala surgũt: tũc erit meli⁹ di-
uoꝛtiari cũ pace/q̃ residere cũ lite. Et taliter fi-
at diuoꝛtiũ reꝝ q̃ vnitas maneat animoꝝ. Nec
pro vili re velit perdere fratrẽ/quẽ amare tenet
vsq̃ ad moꝛtẽ: pro quo sepe ponit vita/dum ab
extraneis irrogat iniuria. Abraam ⁊ loth se mu
tuo diuiserũt iurgia deuitantes: malẽtes coꝛpo-
rum ⁊ reꝝ/q̃ animoꝝ habere diuoꝛtiũ. Et q2 se-
pe cõtingit minoꝛẽ suspicatũ se decipi aduersus
maioꝛẽ querelã habere in animo/ emittere verbo
⁊ velut reꝝ ignaꝝ: nec tantipotem carere auda-
cia postulandi: ꝓinde ad claritatẽ dilectionis/
quã nullus debet in alio maculare: ad pacis et
vnionis vinculũ irruptibile ꝑseruãdũ maioꝛ di
uidet minoꝛi/⁊ optionẽ pꝛestabit. Concedetq̃ tẽ
pus deliberate virtuti: patiet habere cõsilia: ne
ferat in pꝛeceps. Sed eligat est melius. Et ali-
ter maioꝛ fuit sibi de iure soꝛtitus: atq̃ eligendi
licentiã est largitus. Quod abraã loth fecisse sa Geñ.xiij
cra scriptura cõmemoꝛat. Et exinde fuit ꝓ iure
susceptum atq̃ firmatum: vt maioꝛ minoꝛi diui
dat/⁊ qui minoꝛ est eligat. Illegittimos fratres
aliunde ꝑterq̃ ꝟm matrimonij legez susceptos:
q̃uis repꝛobat atq̃ priuat humana seu impera-
toꝝ iusticia: nõ tamẽ repꝛobat atq̃ pꝛiuat chꝛi-
stiana iusticia. Qui quãq̃ nõ possint ingredi seu
cõsequi paternas hereditates: nõ tamẽ eos de-
spiciant/qui sunt legitimi fratres: nec eoꝝ boni-
tas fuit q̃ lege matrimonij de bona natura sũt:
nec fuit illoꝝ iniquitas q̃ pꝛeter regulam matri
monij sic nati fuerũt. Et licet nati sunt pꝛeter le-
gẽ matrimonij: nati tamẽ sunt de seminaria vir
tute nature: nec qui dicunt legitimi/ nascuntur
de regula ⁊ oꝛdine matrimonij: nec cõcipiũt nec
pariunt oꝛdo aut matrimonij regula: sed nascũ
tur de bona seminaria naturaliq̃ virtute ꝟm oꝛ
dinẽ ⁊ regulã matrimonij. Unde vtroꝛumq̃ no
scitur seminis ⁊ nature cõmunitas: q̃uis in con
cumbendo defuerit coniugalis honestas. Nec in
his q̃ spurij ⁊ bastardi vocãt/siue naturales/ de
fuit humana figura in coꝛpe; nec similitudo ⁊ ima-

go deitatis in mẽte. Ac ꝑ hoc ꝗuis honesta nõ fuerit cõcũbẽdi cõditio: pulchra tamen fuit ſm nature ordinẽ ipſa cõceptio. Nec ex cõcubitꝰ dehonestata cõditione/turpaẗ pulchritudo nature. Porro nature bonũ eluxit ex oĩbus claris: ꝗuis ibi nõ fuerit regula nuptiaꝝ. Bono nature in hoc nihil est ademptũ/si nõ fuit iustũ cõiugiũ ꝓpter libidinis siue adulterij malũ. Nec legitimi ab istis aliud habuerũt cõceptionis initium: neqꝫ nascẽdi honestiorem modũ. Proinde nõ despiciant cũ q̇bus est omnis natura cõmunitas: ꝗuis defuerit nuptiaꝝ honestas. Nõ despiciant in quibus diuina imago eque refulget: quos deus nõ despicit: quos creauit atqꝫ redemit: q̇bus eternam vitam si voluerint repromisit: q̇ eandem sortiti sunt fidem: qui sub eisdẽ sacramẽtis militãt regi regũ: q̇ precedere ꝑñt multos legitimos acquisitione virtutũ: q̇bus nõ obstat illa inhonestas ad supernũ regnũ: vbi nulla distinctio cõceptionis/sed glorie atqꝫ beatitudinis. Et si olim ex lege humana ꝓhibebantur nũc vero de iusticia christiana gubernanẗ: ꝛ ꝗuis vigor humanaꝝ legũ vsqꝫ adeo ꝑdurauerit/ ꝙ etiã adhuc hereditate priuenẗ. Nõ etiã reprobat hoc ista iusticia/vt ꝑ honorenẗ filij legitimi ꝓpter legẽ matrimonij: ꝛ auferaẗ atqꝫ refrenenẗ mulieꝝ audacia lasciuaꝝ: q̄ se vltro viris offerrẽt/vt filios susciperẽt: quos hereditate ꝑesse prescirẽt. Ac multi filij darenẗ honoribꝰ/quos nũꝗ̄ ex militibꝰ susceperũt. Et nulla in filijs potior esset cõditio honestaꝝ matronaꝝ a cõditionibus ancillaꝝ: si hereditatẽ earũ filij cõmuniter sortirenẗ. Et frustra darenẗ ꝓ oneribus matrimonij: si vxorũ ꝛ cõcubinaꝝ filij equarentur. Nihil attulit vicarijs cõcubina: plurima solet afferre q̄ vxor est vera. Proinde nõ imerito etiã christiana iusticia repellit ab hereditate: natos sine matrimonio. Quã iusticiã sara prenoscẽs dixit ab abraam virũ suũ: Eijce ancillã ꝛ filiũ eiꝰ: nõ enĩ erit heres filiꝰ ancille cũ filio meo isaac. Sꝫ nec ꝑtulit filiũ suũ filio ancille: qꝛ illa libera/illa ancilla: sed qꝛ malignitatẽ hismaelis agnouit: q̇ ꝑsequebaẗ isaac ad interitionẽ hoĩs vtriusqꝫ: dũ ad idolatriã eũ inuitabat: ꝛ tanꝗ̄ animatus eũ sibi volebat habere subiectũ. Ludebat enim cũ eo: qꝛ ludus deceptio est/si a maiore ad minorem inferẗ. Sed cuꝫ abraam moleste tulisset: ac si eũ vellet parificare cũ filio libere/nisi sua malicia demeruisset: a dño datũ est de hac questione decretũ: vt ſm ꝙ sara dicebat/abraã audiret penitus vocẽ eius. Nec te moueat ꝙ filij ancillaꝝ iacob coequalem hereditatẽ vxoꝝ filijs sũt sortiti: qꝛ iacob patriarcha tam sanctus non accessit ad thorũ ancillaꝝ/nisi de voluntate vxorum. Ut qꝛ nõ habebant ex seipsis/saltẽ sumerent ex ancillis: ꝛ qui nascebanẗ/nascebanẗ vxoribus/ nõ ancillis: nec vxores sic natos fouebãt vt alienos: sed velut in earũ ventre conceptos: ꝛ appellabant ꝓprios filios. Et ipse velut dominus in dei populo dispẽsabat: ꝛ lex quedã erat quod ipse mãdabat. Nec nõ in ista christiana iusticia põtificũ ꝛ imperatoꝝ dispẽsat autoritas: vt his legitime deẗ hereditas. Sed quod talibus non fit de iure testamẽti paterni: fiat tamẽ de charitate supnaturalis remedij. Tenentur enim fratres inexcusabiliter eos alere/fouere/non turpiter pertractare: diligere ꝓ cõmunitate nature: necnõ ꝛ pro volũtate paterna/quã sciũt ad hos filios inclinatã: licet viderint legũ autoritate frenatã. Magis ꝟo ista suadet christiana iusticia: que nõ discernit hoĩes in ordine ad deũ/nisi per virtutes atqꝫ peccata: quãꝗ̄ in ordine huiꝰ vite ꝑmittat fieri multa. Sed ad oẽs fratres ista iusticia clamat/vt nõ reddant mala ꝓ malis: sed si possibilitas assit/reddant bona ꝓ malis. Hoc enim ꝛ ioseph in egypto fecit fratribus suis: et Geñ.45 cũ omnes potuisset impune pariter morti tradere/si eũ agitasset ira zelotica in vltionẽ ꝙ eũ oderunt occidere voluerunt: ꝛ vt crudele mancipiũ exposuerũt cõmercio iustũ/ĩnocentẽ ꝛ piũ. Sic armauit eũ pietas humana/cõmunis natura/dilectio fraterna/gratia diuina: ꝛ eos preseruauit/ aluit ꝛ ditauit. Hec eadem lex ꝓut interest/seruetur inter sorores: siue habeant siue non habeãt fratres. Sed inter fratres atqꝫ sorores stabiliatur iusticia: vt inter eos seruenẗ oĩmoda pudicitia: ne velut amon ita ꝑfixo intuitu frater sororẽ aspiciat: vt eã animo libidinose cõcupiscẽtie concupiscat: q̇ agitatus a pruriente libidine concubuit cũ sorore: q̇ cõcubitorẽ aliũ occidisset si sciuisset. Uide igiẗ quanta cũ sororibꝰ iusticia pudicicie est seruanda: vbi tantũ exagitat infrunita luxuria: vt omnis pellaẗ reuerentia/oĩs deprimaẗ verecundia necessaria. Nullus frater presumat sororem adultã tangere nuda carne: in eaꝫ oculũ figere: nec fixũ in se diligere/deuitet oẽm ictum/deuitet secretum/renuat obsequiũ/vñ tactus nasciẗ manuũ: maxime si formosa/si iuuenis/si apta/si amabilis/si audax/si procax/si cõceptioni studet. Similiter soror fratrem calamistratũ/ꝛ egregie forme pompatice incedentem/ omnino deuitet. Ubi enĩ securitas est ex propinquitate/ibi diabolus infallibiliter decipulã tendit. Nulla superflua est cautela/vbi viget natura corrupta. Nec vir adustus ab igne libidinis cõsyderare nouit sororẽ/sed mulierẽ: quem soror nõ cogitat fratrem/sed estimat aliũ hominẽ. Nõ vilipendant fratres/qꝛ sunt mulieres: sed honorent debitis atqꝫ honestis modis: qꝛ sunt natura similes/ꝗuis sexu dissimiles. Maior ꝑfecto est nature similitudo/ꝗ̄ sexus dissimilitudo. Et se mutuo ad aliã vitã diligant atqꝫ dirigãt: pro qua se norunt esse creatos. Ne sint amari fratres quomodolibet ad sorores: pusillanimes enim sunt/ꝛ sepe ad sinistra declinãt. Nec detineant diu apud semetipsos a philargyria detẽti/post ꝗ̄ ipsas viderint etate ac oĩmoda volũtate nubiles: cõsueuerũt enim diu detente domuꝫ fedare paternã. Si ꝟo ipsas cognouerint firmo proposito aspirare in celibem vitã: tanto eis sint chariores/quãto mũdiores: nec molestent eoꝝ conscientiã/si volũt firmiter pudicitiã: ꝛ in hoc con

temnãt voces atq; iudicia q̃ pferunt in contrariũ castitatis. Dignius nãq; gloriosiusq; penitus esset/christũ q̃ terrenũ regẽ p sorore habere cognatũ. Sũmope caueãt sane germani: ne suscipiãt verba vxorũ ad detrimẽta sororũ. Sepe nãq; vxor omnẽ amorẽ ad virũ suũ estimat odiuz: et suã reputat fraudem/si vir diligat iusta lege sororem. Teneat vxor gradu suo: et soror pmaneat ordine suo. Nam lex matrimonij non excludit sororem: lex nature atq; christiane iusticie non excludit vxores. Miseria et iniquitate circũfusus ẽ/qui alteraz ledit ex altera. Multe pfecto ex hoc ad mala patrãda viam compendij captauerunt. Itaq; stantibus his q̃ diximus/fratres sic suas tractent sorores/sicut ipsi vellẽt tractari si essent pauide mulieres. Sed odiũ euangelicuz ad hũc
Lu.14. amorem iuxta ponatur. Quia qui non odit fratres aut sorores: vt saluator ait/non potest christi esse discipulus. Et q̃ nõ est discipulus christi/diaboli esse ipse conuincit: ipso dicente: Qui nõ
Lu.11 est mecum/aduersum me est. Quod non solũ de moribus/sed de doctrina intelligit. Nam ex doctrina suscipiũtur mores: et moribus doctrina pficit. Quod odium non tendit in psonam creatamq; naturã: sed ad id q̃ frater fratri/frater sorori/sororq; fratri ad diuina impedimenta pstaret. Exagitat me sermo vteri mei: vt aduersus tẽpora funesta declamem: in q̃bus pene omnia pcedere vident in tenebris: nã omnis crudelitas omnium nationũ ad ppinquos et fratres/et omnis inhonestas ad sorores in christianis noscit reuixisse: vt retardari non possit a malo nature cõmunitas/morũ honestas: nec ipsa gratia christiana /qua solum sperat puehi ad supna. Reui
Geñ.4. xit Cain: qui ob solam inuidiam peremit pdito
Geñ.21 rie fratrem. Hismael/qui psequebatur Isaac ad
Geñ.27 vtriusq; hominis mortem. Esau/qui abs re voluit interficere fratrem/vt impune potuisset: isaac
Geñ.37 patris pstolabatur et mortem. Inuidia/ira/impatientia filiorũ Jacob aduersus iustum ioseph/in christianis fere vbilibet locum habet: vt nec frater fratri pacifice loqui possit: vt frater fratrẽ oderit/occidere velit si possit: ac etiam pcio vendat more illorũ fratrem: duz magis amat/querit
Paral.21 et vult q̃ ipsum pecuniam aut hereditatem. Reuixit crudelitas regis Joram: qui postq̃ assumptus fuit in regez/omnes fratres suos interfecit gladio/zelo malo pcauens futurum equalẽ/aut sui regni raptorem. Quotquot fuerũt in populo iudeorũ atq; gentilium vt vtriusq; chronica et historica facta retexũt: qui crudelitatem ob turpem damnatũq; respectum in fratres pegerunt in christianis vt plurimum repullulauerunt. Ex retroactis tempibus audiuimus nostrisq; tẽporibus vidimus fratrẽ: vt tota paterna sibi ascriberet hereditas/interfecisse germanũ aliũq; ppinquũ: et vt offiũ domdaut ciuitatis ageret absq; collega/tradidisse crudeliter ericio vterinum/ppter pecuniã fratri abstulisse vitã. Necnon et similia ppter ista fecerũt in parẽtes/in quos fuerũt crudeles: quia occiderũt et matres/quas sepe

viduauerũt. Adhuc incestuat et stuprat Thamar 2.Reg.13
lubricus frater Amõ in lubricis christianis/vt frater cũ sorore libidinosa cõmixtione pcũbat: et puet pudoris lilio anteq̃ sit tradita viro. Abijcit hodie inter ppinquos honestas: et pudicitia sanguinis iacet pulsa p foribus. Nulla põt esse nisi cũ difficultate custodia/vbi est germana securitas: vt videat absonũ dicere vt inter fratres et sorores custodia celebret/q̃ sororũ pmi deberẽt esse custodes. Cui ergo custodiẽda dabit mulier/quam oportet pseruare a fratre: cui cõmittetur pseruãda extraneo: si ne fedet/abstrahit a ppinquo: ad nullos pterq̃ ad ppinquos iure humano hec cura debetur. Ex iure autem diuino nisi p violentiã non potest honestis hec cura cõmitti. Qui frẽs sũt et pximi/mulierũ debẽt esse custodes: q̃ sepe si turpant ab alijs/i gladio sunt vltores. Sed prohdolor q̃ sorores atq; ppinq̃s ab alijs tuerent: cũ eis impune pniciosa securitate clãdestine fornicant. Proinde si custos effodit thesaurũ/et thesaurarius asportat aurũ: custodie nullũ erit remediũ. Si pastor lupus efficit: inua cnũ balat ouis. Sup succẽsam domum a pprio possessore: vbi de vicinarũ periculo nõ timet/nullus effundet aquã. Magis vero sup occultum et inopinatũ malũ nullus opponet medelã. Quãobrem inuisibilis hostis ibi pedicam ponit/vnde auferri neq̃t. Pelliceus gloriosus Herodes
rex adhuc mortalitate damnata regnat in christianis: vexillificat imitabiliter vt vxorez fratris Mar.6.
subrepticie atq; incognite accipiat alter frater: contra quos etiam nũc Joannes/scz christiana iusticia ex euangelio clamat: q̃ nemo p explẽda libidine vxorem fratris accipiat: quia ipsa iusticia damnat. Seruet igit christiana iusticia inter fratres/ppinquos atq; sorores: depulsis vitijs/adhibitis subuẽtionibus: et tolleret omnino iniuria pperã retributio: neq; fiãt fraudes: et doli non irruãt: omnis omnimode pudicitia reseruetur. Ipse autem christus in bonis fratrib9 verus est frater: q̃ nobis p carnez factus est frater: Et pudicus est in fratribus et sororibus qui faciunt in hoc et in alijs voluntatem altissimi patris eius: et tales appellat suos frẽs et sorores: in q̃b9 iusticiã quã impleturus aduenerat/ipse implet.

¶ De iusticia vitricorũ/nouercarũ et priuignorũ. Capitulum V

Vitricos et nouercas atq; priuignos in retia sua trahit ipsa decora iusticia: vt omnis coniunctio preter eam omnino sit turpis: et penis ascribit tartareis omnem hominem ipsa carentem. Superductus homo a matre renupta super filios alterius hominis ita tractet si egent/vt filios proprij seminis: quibus patre orbatis matrem abstulit: et quasi crudelis vultus super vulnus infixit. Ad infelicitatem humanam atq; mundanã debuerat suffecisse/q̃ mors pripuerat patrem: absq; q̃ super inductus matrem per matrimonij legem in suo dominio vẽdicaret. Et q̃uis diuina lex atq; iusticia christiana ad deuitãdã fornicationem pmit-

tãt secũda ⁊ deinceps cõnubia: nihilominus sup
inductus abstulit sepe filijs matrẽ: ↄsensit in cru
delẽ feminaȝ/ se ꝓpter libidinẽ filijs auferentem.
Quod si dicaẜ nõ ꝓpter libidinẽ nuptias iteraſ
se: sed vt ꝓlẽ susciperet ampliorẽ: cõtra hãc insti-
ciam fulminat sententiã: ꝓ eo ꝙ susceptam atqꝫ
certam relinquit: ⁊ futuram ⁊ incertam expectat.
Qualis eñ est amplior ista ꝓlis affectio/ vt filij
querantur ⁊ filij exponantur exicio? Exposuit pe
nitus q̃tum in se fuit/ feralis anime mater ma-
mill icos filios/ ⁊ pupillaris etatis sua ope peni-
tus indigentes/ si dimisit inalitos. Filios que-
rere/ filios male relinquere: nescio que vtilitas in
vtrisqꝫ. Sed nulla in affectione prolis applau-
dat/ si filios alendos reliq̃t: non ꝓpter ꝓlem/ sed
ꝓpter incontinentiam aut aliquam violentiam
fecit. Idcirco dixerim superinductũ ad hos pri
uignos christiana lege teneri: qꝛ si deus ꝑ mor-
tem abstulit patrem/ ipse per coniugium abstu-
lit matrem. Sed de ꝑ fornicationem accipienti-
bus non daẜ hic doctrina: quia eos nõ includit/
sed excludit iusticia christiana. Hec ꝓ tãto dixe-
rim: si filiaſpatreſ omnino gubernatore carẽt: vt
ꝓbabiliter desit illa ꝓpinquitas/ cui gubernan-
di matre relinquente incumbebat officiũ. Nam
vitricus filiaſpatribus ↄnexus est per eoꝝ ma-
trem quam accepit vxorem: vt si ipse cũ ipsa ⁊ ip
sa cũ ipso facti sunt caro vna: ⁊ mater cũ filijs su
is similiter est caro vna. Ex quo erit filiaſpatruȝ
cũ vitrico quadã secreta lege christiana iusticie
coniunctio magna. Filij etiam qui nascenẜ vte
rini/ cum filiaſpatribus erũt: ⁊ ipsoꝝ erit indisso-
lubilis connexio: ⁊ in cõmuni vocabulo vocabũ
tur fratres carnis: ꝓpter vnitatem vterinaȝ per
veram legem maternam. Et q̃uis vnitas semi-
nis desit: vnitas coagulationis in vẽtre vno nõ
defuit. Et si nõ sunt ex eodem semine patris/ sed
tamen ex eisdem sanguinibus matris: ⁊ per ean
dem portam habuerunt ingressum in mundum
hũc quẽ incolimus tenebrosum. Prospectabit
desuper superinductus homo: connexionẽ vtrã-
qꝫ aspiciet: ⁊ videbit se debitorẽ qui eis abstulit
matrem. Ingredieturqꝫ aulam christiane chari
tatis: vt ibi se induet viscera charitatis: ⁊ orbatis
vtroqꝫ parente: vno per morteȝ/ altero per hanc
legem: se constituet curatorem/ autoreȝ/ tutorẽ.
Et filiaſpatrum non ꝑ naturam/ sed per pater-
na officia se faciet dulcem patrẽ: ⁊ eoꝝ bona cu-
rabit/ augmentabit/ fouebit: quia matrem abstu
lit que fecisset. Necnon ⁊ ꝓuignos zelabit zelo
ꝓpriorꝝ filioꝝ/ si sibi zelãdi aderit opportunitas:
nec alios zelatores habebũt quibus zeletur ho-
norabilis castitas: nec in ea aliq̃d inhonesti ten-
tabũt. Prohibet diuina iusticia turpidinem fi-
lie vxoris sue penitus reuelari: ⁊ si fieret punire-
tur: ⁊ ipse perderet iura ꝓpria in vxore. Ipsi ve-
ro in omnibus venerabuntur vitricos more pa
trum: vbi ab eis paternam curam suscipiũt. Si
bona paterna non aderũt: ꝓuidebit ipse facul-
tatem librante iusticia: q̃bus inexcusabiliter ex
quadam diuina ⁊ occulta iusticia ꝓ tanto tene-
biẜ/ ꝓ q̃nto dãno intulit auferẽdo matrẽ. Nam si
crudelis mater viꝝ nõ inuenisset/ inuenisset alia
siũ. Ego vero inquã certissime ꝙ hec cura nõ erat
a deo tibi cõmissa: vt huiuscemõi matrẽ accipe-
res/ vt fornicationẽ ipsa vitaret: de se solũ/ nõ de
alio vbi occasionaliter corã deo vnusq̃sqꝫ teneẜ
reddere rationẽ. Si aũt filiaſpatres ex matre re-
linquẽte nihil ꝑtulerũt incõmodi/ liberi erũt vi-
trici: tñ inter eos seruabiẜ christiana iusticia: ⁊ il
la moꝝ honestas ⁊ obsequioꝝ exhibitio/ ꝓuẽtio
in honoribus: ꝓut dictat ista ↄnexio ⁊ antiq̃ cõ
suetudo: ⁊ sicut postulabit moralis fides: q̃ noui
ter fundata ẽ in vnius singularitate ꝑsone/ in le-
ge ↄiugij secũdas aut deinceps nuptias ipsa te-
nẽte/ in lege nature matre manẽte. Ad nouercas
vero eque vel amplius ista iusticia loquiẜ: vt fili-
aſmatres vt ꝓprias filias atqꝫ filios si dñ habẽt
aut si haberent/ vero amore/ sedula cura/ solerti
cautela diligãt/ foueãt/ atqꝫ custodiãt. Cuius ge
nere ex millesimo fere vna repiẜ irreꝑhensibilis
que huius infausti vocabuli nõ habeaẜ ip̃a per-
actrix. Nã nouũ ꝓncipatuȝ ipsa exercet in quos
inuenit apud viruȝ: q̃bus melius sepe si vrsa ca-
ptis filijs aduẽtasset. Cõsueuerũt fere semꝑ ma-
ledicte morte anteq̃ filios ex viris suscipiãt/ ter-
minare ꝑ ꝓuignos: ⁊ incessanter q̃rulam emitte
re vocem: ꝙ aut despiciũtur/ aut minus debite ꝓ
honoranẜ. Ascribũt ꝓuignis masculis ꝓdigali-
tatem/ furta/ rerũ dissipationẽ. A feminis vero re
mouent honestatẽ: ⁊ ad iram conantur inflecte-
re contra eos pium in filios patrem: nec sufficit
ꝓ illoꝝ ⁊ illarũ miseria ꝙ filiaſmatres sunt/ nisi
earũ malicia filiaſpatres fiant. Et nescio q̃ maio
ra damna nouerca possit inferre: q̃ a filijs patrũ
amorẽ auertere. Cũ aũt filios genuerint/ extollũ
tur suꝑbia: ⁊ vigore natoꝝ crudelius renouant
nouercatũ. Accẽdunẜ zelo inuidie ꝓ filijs ad nõ
filios: auaricia compluunẜ ad alios: ad ꝓprios
suꝑflua largitate descẽdũt: latrocinanẜ bona cõ
munia: exercẽt furta ꝓ filijs: zetas obfirmant: ꝓ
archiuis nouas seras inueniũt: vt nil pateat il-
lis/ suis vero nihil lateat. Et erit abs matrum
vt plurimum facies squalida/ suffusa lachrymis/
cesaries inculta/ lacera vestis. Filioꝝ vero suo-
rum nitida cutis/ splendidus vultus/ caput lotũ
ↄtorta cesaries/ bñ suta ⁊ polymita vestis. Sta-
tuẽt ad viros verboꝝ inexpugnabile bellum/ or-
natũ lachrymis/ suffultũ suspirijs/ fulcitũ ãplexi-
bus: ⁊ sepe suauijs vt ipsos auertãt a recordatio
ne ꝓmortue ↄiugis: ad hoc deuenire tentãtes vt
ipse amenẜ ardẽtius. Quod vbi factũ cognoue
rint: nouã ilico exordiunẜ telã: quã imptermisse
ↄtexũt: nouitate vero magis an veritate dicã: vt
a ꝓoribus filijs patris auertant amorẽ/ ad poste
rosqꝫ conuertant. Tẽtat mala nouerca ordinem
mutare rõnis: cũ in amore paterno filios nititur
ꝓposterare. Ordo est naturalis iusticie: vt prior
natus/ ꝓor sit in amore. Hoc dico vt filij sunt: ni
si posterior ꝓorẽ ꝓbitate virtutis excesserit: q̃ in-
sta causa est amplioris dilectionis: quia tunc di-
lectio non preposteratur ad filium/ sed ad probi-

tatē virtutū. Nō frenabit animus malefide nouerce: qn i hereditate puertere velit ordinē legalis iusticie: cū suos filios posteriores/petit fieri hereditate pores: natu priores/petit esse posteriores. In hoc allegabit infantiā: allegabit puericiā/debilitatē mēbroꝝ/ineptitudinē ad lucrandum: ⁊ abs matribus nō amore/sed odio: nō animo diligēdi/sed versutia decipiēdi: ascribet eloquentiā/peritiā: fortitudinē dicit adesse mēbrorum/lucrādi aptitudinē didicisse: releuādos esse maternis ꝯsanguineis etiā si perirent: extollit illos vt deꝑmat: suos infimat vt extollat: non cessabit cū verbis/a lachrymis sepe loquet: donec adhibeat alios quos a viro nouerit eē dilectos: donec suos filios eis quos nouercat/quomodolibet anteponat. Et si retundit verbis ꝙ absonum esset cōplere iure legali: ⁊ scādala ⁊ schismata essent ineuitabiliter inter fratres: ⁊ ꝑceptum est in lege domini ꝙ vir diligens vxorē secundā magis ꝙ̄ ꝑmam: filios dilecte potare non poterit filijs non dilecte aut minus dilecte poris: ⁊ quod dicit/eadem iusticia reconuertit: tunc nouerca eē omni fera / crudelior omni serpente astutior se ad callida cōmenta conuertet: vt fiāt antedonationes/pecunie/ꝓrogationes abs matribus inscijs: ⁊ ipsa se offert archiuum custodire: spondet oino secretū: adducet charos quos habet consortes: vt si velit depositorios faciat: ⁊ res in posteruz lateat. Sed ve misero patri: si tali nouerce sic nequiter suggerenti ꝑ re petita ꝑstabit assensum. Probaret eē amisisse rōnabilē ⁊ ꝓprium sensum: ⁊ puersor esset ordinis naturalis/iusticie legalis turpator: amoris ⁊ legis eius destructor: magis ꝯsentaneus blandienti femine/ꝙ̄ diuine iusticie. Ipsis vero nouercis subdole sic agentibus/iusticia poculum damnationis ꝓpinat/nisi errata corrigant. Et quicquid furto/dolo/suggestione abs matribus est ablatum/iuxta posse restituant: ac ordinatione contraria ad id redeant bona vnde sunt nequiter deriuata. Magna miseria nouerca compmitur: vt vicinos filioꝝ atꝙ amicos diligat: ad ipsoruz vero fratres infaustis emulationibus agitetur. Unde plerūꝙ filiasmatres paternam domuz dimiserunt inuite: ꝓcesserunt in peregre: ꝑ longa exilia perierunt: asciuerūt se latronibus: cum ꝑdonibus expoliauerūt insontes/⁊ cū furibus patibula pertulerūt: non valentes ferre tyrānidem/imo fraudem incessabilem nouerce. Priuignas sine culpa inculpauerūt ad patrem: infamauerunt verbis ⁊ apud notos famam pudicitie abstulerūt: ⁊ diuersimode intendētes in causam/ex qua ꝓpria sepe corpora lubricarunt. Quis ergo medebitur nouercis iniquis: quis earum expiabit delicta: ꝗs lachrymas perimere/lachrymis ꝯfodere/interimere verbis dixerim? Sepe i multis vltimum genus infortunij nouercari: cui iratus est deus/incidet in eā. Sed aspiciat in animo generosa nouerca ordinē nature/legis iusticiā: ⁊ nihil eoꝝ sua ordinatiōe pmutet. Semis cōmunitatē oino ꝯsyderet: ex quo sui posteri cuz poribus sunt exorti. Appellet verbo filios: opere vero pertractet vt ꝓprio corpore natos. Que filijs optat amicos/diligat ꝯseminatos. Nā quo iure nouerca ꝓbabit diligere virū: si nō diligit filiū? Quō diligit patrem: si eius nō diligat filiasmatrē? Quomodo diligit quē aluit in ꝓprio vētre: si eius nō amat fratrē cōmunē in semine? Adiungit his pia nouerca gratiam christianā: ⁊ filiasmatres ea lege ꝓcuret/qua suos si ad hāc venirent miseriam/optat ab alia ꝓcurari. Et nomen nouerce vincat materna virtute. Mater fiat ministerio/ꝗ pariēdo non fuit. Intueat acutius alio ꝙ̄ oculo corpali: qm̄ imago ⁊ similitudo dei in suis ⁊ abs matribus eque refulget/ꝓut a domino sunt creati: vno sanguine sunt redempti: vna fide signati: vnam vero vitam que vocatur eterna/pariter expectātes. Filiasmatres vero nouercas venerent: vt matres defectibus indulgentiam dantes: ⁊ si non meret eaꝝ cōditio/deferat tamē honore paterno. Honestas seruetur ad eas velut ad ꝓprias genitrices: quia improperatus est defectioni ascriptus ruben/ꝗ paternum cubile maculauit. In lege vero ꝓhibet. Absolon vero qui contra fecit/interemptus est eo merito alijsꝙ adiūctis. Quid ergo dulcius in cōmuni habitatiōe post mortē patris/matrisꝙ discessum: ꝙ̄ ꝙ ꝗ non sunt parentes natura/fiat parētes gratia: ꝗ pater non est in semine/fiat in gubernatione: que nō genuit/fiat charissima nutrix: ꝗ cōcepti nō sunt in fetore libidinis/fiant filij vere dilectionis: vt eo sit gloriosior ⁊ iocūdior pater/quo habet filios sine corruptiōe carnis: ⁊ mater leta ꝯgaudeat/quia filios habet/partus nō experta dolores: ⁊ noua sit materia exultādi/cū habeāt filios ex corruptiōe carnis: ⁊ siṁr habeant filios castitatis. Sepe multi sine aliquo ꝑcedenti ꝯneru filios adoptarunt. Et filia pharaonis adoptare voluit sibi ꝑ filio Moysen filium ex hebreis. Uxores Jacob voluerāt habere omnino filios ex ancillis. Omnipotēs deus nō omnes voluit habere filios ꝑ gratiam: qui esse poteramus minime per naturā. Animalia terrestria alienos nutriunt natos: similiter ipse fecerunt ⁊ aues. O ꝙ̄ pulchra paternitas cum castitate: ꝙ̄ decora cū honestate maternitas: quam laudabilis filiatio ex ꝗ pater nō est succensus in carne: mater nō angustiata in vētre/ois implet christiana iusticia. Dabit meritū bonum bonis vitricis ⁊ nouercis/similiter ⁊ ꝑuignis: ⁊ mala malis retribuent digna dignis. Exo. 2 Gen. 30

¶ De amicicia. Caplm VI

Honorabile/amabile/desyderabile nomē amicitie diu ꝗsitū raro vero inuētū/realiter difficillime seruatū. Christiana iusticia excedens super omnē iusticiā ipsam amicitiā partim cū alijs: partim ꝑ excessuz exornat. Sz anteꝙ applicemus ad ipsam iusticiā errorez venātes: flumē/riuulos/mare in quo se colligit/videam⁹. Cui⁹ veritatē nsꝙ videre atꝙ intelligere potuerūt sapiētes mūdi: neꝙ philosophi naturales: neꝙ ꝗ vni⁹ dei atꝙ creatoris fide caruerūt: seu

nõ intellexerũt legẽ datã populo manu Moysi. Ab eo aũt tempe quo altissimo placuit mundũ renouare doctrinis: ⁊ ꝑ suã corpalẽ ꝑsentiã ꝑ assumptã carnez in vnione diuine hũaneq; nature se hoibus exhibere: quotquot in eũ nõ crediderũt/ euangeliũ eius nõ receperũt: de amicitia neq; de aliq̃ virtute verã potuerũt ꝓferre sententiam: q̃ nec virtutes dicẽde fuerũt/ nec in ꝑsenti dicẽde sunt: q̃ sub creatore ſm varietatẽ tempoꝝ sua intelligibili lege in hominũ mẽte cõsistũt: atq; sub eadẽ lege eterno fine ꝑsciso/ in actus exteriores ꝓsiliunt. Et q̃uis hoc absonũ sciolis videat: christianis speculatiuis in christi vita ⁊ doctrina fũdatis/ luce clarius patet. Sz ve semel ⁊ iterũ qui hãc virtutẽ ⁊ reliq̃s ſm Aristotelẽ/ socratẽ/ ciceronẽ/ varronẽ/ senecã legũt: allecti stylo rhetorico/ subtilitate disserẽdi: ⁊ scire ꝯtemnũt ſm legẽ aut scripturã veteris testamẽti/ dictatam virtute spũssancti: ⁊ ſm euangeliũ eructatũ per verbũ incarnatũ: quia solum cor eius per linguam carnis eructuauit verbum bonum: ⁊ qui eius virtute similiter sunt locuti. Ceteri vero si non per ipsum ⁊ ad ipsum verbum de hac virtute deficiũt/ imo atq; ꝓfectu inanes facti sunt. Proinde ad lumen huius veritatis pandendum/ esse amicitie oportet oculo intellectus inspicere. Amicitia custodia est amici: magis vero custodia est amoris: necnon ⁊ animi animeq; dicitur esse custodia: hoc eñ est esse amicitie ꝓut sub hoc nomine fertur. Custodire oportet amicum eo amore quo custoditur placitum: super quo mens se accidẽtali delectatione fundauit: ne aliquid irruat quo destruatur visibile inuisibiliter habitaculũ mentis. Custoditur sepe corporis habitaculũ hũana peritia: ⁊ firmat diligentia quã requirit. Anime habitaculum est amicus. Sepe imo incessanter habitat anima in amico: ⁊ in absentia inuisibiliter apud eum sedule hospitat: ⁊ requiescit in eo velut in lecto corpus. Magis vero amoris custodiam dixerim amicitiã. Semꝑ ad vbera pendet amor quẽ semꝑ expedit lacte nutriri: nõ ꝓsilit ex fasciis: velut infans oportet ꝯstrigi: in balneo expedit interdũ immergi: etẽm improuise plerũq; turpat. Nunq̃ coalescit amor: nunq̃ suis pedibus gradit: nunq̃ firmat quin cito pateret ruinam: nisi animoꝝ ꝓut corpoꝝ certissimus esset aspectus: vt q̃ta/ que/ qualis esset amicitia vtriusq;/ posset esse animus certus. Semꝑ suspectus est amor ne minus diligat q̃ diligat: aut nõ diligatur sicut diligit: ⁊ a tertia lingua ꝯcutit: deficiẽtibus interdũ signis estimat dissolutionem. Interdum fastidit ex nimio: aliquando ex modico torpet: deficeret omnino nisi gubernet a fide: aut signoꝝ ⁊ nutuũ fomenta suscipiat. Que igitur erit amoris custodia/ si ex hoc amicitia nuncupat. Fide omnis tenet amor: quatuor ꝯo virtutibus custoditur: vt infra cancellos prudẽtie/ iusticie/ temꝑantie/ fortitudinis includat: ⁊ nulla ipsarum a plaga quaz tenet/ ad campestria ꝑstet egressum: ⁊ velut discipuluz doceat vnaqueq; rudimẽta doctrine. Nunq̃ vero a doctrina decstant: ipse vero discere nunq̃ cessent. Non eñ doctor effici põt amor: nulla sibi nisi ad obiectũ est actio: neq; tantũ discere vt vltra nõ egeat: q̃ puer siue infantulus semꝑ ẽ/ nunq̃ senio appropinquat: fert eñ cecus ⁊ surdus/ cũ placitum habet obiectũ. Et cũ se firmũ videt in placito: fere nõ suscipit disciplinã. A seipso caret amor custodia. Expedit oĩno a virtutib⁹ custodiri: quaꝝ ad eũ actio aliter infra patebit. Animi ⁊ animi custos est amicitia: animoꝝ nõ corpoꝝ dicit amor. Quis eñ amat cadauer: q̃s vellet ex turpi amore cõmotus/ cũ exanimato corꝑe tẽtare cõmertia: Igit inter animũ ⁊ animum ꝑma effusio est amoris: postmodũ ad adiecta. Proinde oportet intendere quo iure amicitia ẽ animoꝝ custodia. Nã si animi nõ sunt ad inuicẽ custoditi: non erit amicitia animoꝝ custodia. Duo autem animi se mutuo diligẽtes/ duo sunt specula viua: ⁊ quod est in vno/ resultat in altero: ⁊ quod ẽ in altero/ resultat in vno: ⁊ iterũ resultatũ resultat/ si ad inuicem apponant. Vnũ vero in altero suã fracturã ostendit. Nubilũ aũt existens recipit in opposito speculo: sed oppositũ ipsuz nõ recipit. Ambobus albuginẽ habẽtibus/ neutrũ resultat in altero: nec imago q̃ ante in vtroq; apparebat. Erũt igit duo animi/ due insignite imagines serenitatem habentes: quaꝝ vna ꝑ amorem in altera apparebit: ⁊ alterius recipiet apparitionẽ in seipsa/ cum seipsa apparebit in alia: ⁊ erit mira ⁊ mutua reuerberatio speculoꝝ ⁊ serenaꝝ imaginum/ sic ⁊ animoꝝ. Nã animus dilectus resultat ꝑ amorẽ in animo diligente. Si vero animus diligẽs rediligit: resultabit in dilecto cũ ipso dilecto. Custodia porro erit ad inuicem se amantiũ animorum: nõ q̃ animus se custodiat in seipso/ sed q̃ se custodiat ĩ amãte amato. Nã in amato/ nõ amãte difficillime se custodit. Sepe certe frangit nõ compensatus amor: vt amabit anim⁹ aut reamabit. Si ꝑmo amauit: aut irrationabiliter ⁊ tũc cesset: omnino brutalis est amor/ a iusta ratione deficiens: aut rationabiliter/ ⁊ tunc omnino se custodiat in amato. Quod eñ semel rationabiliter placuit/ nunq̃ placere non debet: quod si displicet/ erumpit in crimen. Et ꝑ rationem se custodiat in eo quod ꝑ rationem sibi fuit acceptum et amanti animo gratum/ vt ꝑter rationem nõ moueat. Circa dilectũ animũ aũt ratio ordini se ꝯsociat: ordo vero causa est ꝑmanendi. Si vero animus reamauit: forte volebat causari superbia/ si non reamaret amatus: aut q̃ generositate gratitudinis voluit insigniri/ rependẽs vicẽ ad amãtem: aut extollentiã omnino cognouit in eo qui amorẽ iniciauit. Et forte ad eundem se inferiorẽ asperit vnde dignum duxit amorem rependere: aut forte amori ab aliquo insigniri q̃rebat: ⁊ ꝑuẽtus est a nesciente q̃sito: aut iusta ratio exigit: vt non solũ reamet amorẽ inicians/ sed q̃escẽs meretur vt ad eum iniciaret amor. Quodlibet horũ ex lege amoris cogit: vt anim⁹ in amato rõnabilit vt ex suppositis iustis causis se in reamato custodiat: dũ semꝑ teneat moderamẽ ab animo

ad animũ: vt sit serenus/non caliginosus amor:
castus/nõ impurus: honestus ⁊ irreꝑhensibilis
vt libera facie/apta fronte possit ad iudiciũ rati-
onis iuste declaratiõis/inuerecũde atq; impaui
de cõuenire. Proinde amicitia custodia est ani-
moꝝ: Rationẽ amicitie velle inuestigare in ex-
celsis animũ tolleret: ⁊ transcendit intellectũ ne
gantiũ creationem ex nihilo/⁊ nouitatẽ animarũ
quas fides purissima ꝓfitet. Ratio amicitie to-
ta ꝑma ⁊ summa/vltra quam nulla/ipse deus est:
ratio exemplaris omniũ rationũ existens: q̃ ami
citiã non statuit inter irrationabilia: q̃uis q̃dam
naturalis ab eis nõ cognitus amor sit in eis: aut
ratiõe sĩlitudinis: quia sĩle simile appetit: aut ra
tione generationis. Nec inter ipsa ⁊ rationales
creaturas amicitiã copulauit/ ꝓpter incapacita
tem creature irrationalis/eius quod a creatura
rationali ꝓcedit. Sed inter ratiõales creaturas
quas etiam sui diffusiui amoris statuit esse capa
ces: posuit ⁊ esse voluit amicitie dulce nomẽ. Nã
dei ꝓuidentia infallibilis ordinauit decreuitq;
mandato: vt homines ratione fulgentes inuicẽ
amicarent̃ in terris/quibus ipse amicabat̃ de ce
lis. De lege fertur iustissima dominoꝝ: vt om̃es
serui mutuo se diligant/qui ab vno domino pre-
amantur. Et dilectio quam ad creatorem omnis
rationalis creatura tanq̃ a deo in amore ꝑuen-
ta tenetur rependere/cõgit ad consimiles amica
ri: quia tali ratione diligendus est deus/vt dili-
gatur om̃e quod diligit. Et huiusmodi ratione
amor qui agitur inter homines/secum stet: vt cũ
dilecto diligamꝰ ab ipso dilecta. Signatio vul-
tus domini suꝑ omnes: ⁊ imago ⁊ similitudo eiꝰ
quibus sunt homines insigniti/adducũt inexcu
sabiliter omnes inuicem amicari. Una omniũ
animarũ natura/carnisq; traduce nos ad amo-
rem inuitat: vna materia ex qua facti sumꝰ: vna
forma humanitatis in omnibus: vna nascendi
⁊ moriendi cõditio: vna terra per quã gerimur:
vnũ celũ quo tegimur: vna lux qua perfundimur
debent iure inter homines indissolubilẽ amici-
tiam copulare. Sed nunquid inter omnes equa
lem? Omnino sic dixerim/nisi virtus preter ista
in aliquo plus apponat: ad quẽ tanto intensior
sit amicatio/q̃nto eũ virtus pre alijs fecerit clari-
orẽ. Attrahit secreto animos virtus ad id quod
a deo gratis collatũ noscit: ⁊ firmat quod amica
tũ inuenit: ⁊ vinculat artius mẽtes. Proinde vir
tus perfecta ratio est amandi: nihil em̃ habet re
ꝑhensibile virtus. Quod reꝑhendi ratione nõ
potest/eadem ratione diligit̃: quod reprehendit̃
dissonat a virtute/nec meret̃ amorem. Igit̃ qui
nõ amat: caretq; in splendoribꝰ eius. Et virtus
est dilexisse virtutẽ. Qui ad irreꝑhensibile nõ af-
ficit̃/reꝑhensibilis constituit̃. Profecto cogen-
tem rõnem habet virtus annexam/vt ad posses-
sorẽ eius plurimi: magis aũt omnes differentes
ab animalibus ratione habituali ⁊ practica veri
tate amicitie copulent̃. Amicant̃ sane demoni-
bus qui nõ amicant̃ virtutis alumnis: ⁊ federa
tenẽt cum vitijs/ qui se virtute pollentibus non

ascifcunt. Aurea tuba in silentio tubat: ⁊ ad oẽs
florida loquit̃ virtus: ⁊ ad sui amicitiã sine cla-
moribus trahit. Nam post omniũ creatorẽ ra-
tionabilior ratio amicandi dicit̃ virtus. Nam
si virtus non habet amicũ/cui amicabitur ho-
mo? Et si homo puro homini amicat̃/ amicitia
est nature: super quam amicitia virtutis volitat
aquilina. Multi ambulauerũt ad lumen facula
rũ/similiter ⁊ stellaꝝ. Plures ad lumẽ lune sur-
rexerũt: coniunctim agẽtes negocia. Excesserũt
hunc numeꝝ qui se in aurore rutilationibꝰ asci-
uerunt: pluriores omnibꝰ his qui se cõglobaue
rũt ad splendidissimũ lumen solis: vt deꝰ ⁊ vir-
tus sit potior ratio amicitiã inter hoies generã
di. Non habet tediũ conuersatio amicorũ / vbi
virtus est mediũ: nec fastidium generat/q̃ respe
ctu agitur creatoris. Idcirco dixerim deum et
virtutẽ rationes potissimas amicandi: quia si te
nemur omnibus ex suprapositis rationibus ꝓ-
pter deum amicari: amicitia in hominibus vir
tutis potest esse defectus: a quibus amorẽ auer
tit creator omniũ deus: a q̃bꝰ expedit vt auer-
tat ⁊ proximus. Si autẽ aderit hominibus vir-
tus: seruat̃ ad eos qui diuinus est amor. Et nos
amorem nostrum amori diuino coniungere oi-
no iusticia cogit: vt cum ipso amor noster gra-
diatur: ⁊ cum ipo quiescat: ⁊ cum ipso quem di-
ligit/diligat. Superi nempe ciues quorũ nunq̃
hic fuerit peregrinatio corporalis/in hoc eter-
no deo maxime sũt cõformes: nõ solũ q̃ deũ dili
gũt ꝓpter seipm̃: sed q̃ diligũt ⁊ odiũt/quẽ sciũt
ipsum diligere vel odire. Palmaris siquidem
amicitia ratio est/que sumitur ex iusticia chri-
stiana: s̃m quam iusticiam non amicari amaris
sima mors es. Nihil amarius q̃ nõ amare chri
stiano dixerim affuisse: quia vita eius in amore
consistit. Et dulcedo aĩe sugit̃ ex amore: ⁊ ami
cãdi ratio sic alte intelligẽtibꝰ patet. Post has
oẽs suadet̃ nobis ex christiana virtute dilectio.
Omnibus indicit̃ amicitia in carne degentibꝰ.
Etenim verbum caro factum est: vt mõstretur Joã. i.
signo visibili quantum deus dilexerit creaturã/
pro qua voluit incarnari: ⁊ exinde omnes ami-
carentur nouo amicandi genere: quibus dei fi-
lius ab eterno amicus: nouum amoris signum
ostendit in assumpta carne. Si filij hominis ex
patre vno transducti amicantur amplius q̃ ex
diuersis parentibus geniti: permaxime amica-
bũtur ad inuicem filij dei. Dedit enim christus
hominibus potestatem filios dei fieri his q̃ cre
dunt in nomine eius: qui non ex sanguinibus/
non ex volũtate carnis aut viri/ sed ex deo nati
sunt. Effici debet ex hoc amicitia inexcusabili-
ter inter homines qui filij nouogeniti sunt per
fidem: vt quanto nobilior est pater/tãto sit stri-
ctior amicitia filioꝝ. Etenim generosa paterni-
tas iure filios in amore strictius nectit. Generã
di modus etiã impollutꝰ/segregatꝰ ab om̃i alia
serie ꝓducẽdi/supra naturã/supra rationem/su-
pra visum/supra modũ/super omnẽ hominis in-
tellectũ/in hos filios dei gratie ac adoptiõis te-

nactus vinculum amicitie ac dilectionis effu-
dit. Necnō ⁊ christi pmogenitura fraterna: que
facta est non ex traduce humani seminis/aut ex
cōmuni habitaculo vētris:sed ex incomprehē-
sibili potētia deitatis/in ostensione infinite be-
nignitatis:homines iustissime in amicitia ligat
Ro.8. a qua se penaliter quisq; dissoluit. Primogeni-
tus eñ est christus in multis fratribus:⁊ ipse
nobis omnibus nobilior frat. Hereditatis eti-
am mortalibus oculis inuisa cōmunitas/quam
omnibus volētibus per dei gratiam pmissum
est posse sortiri/ad amicitiam indicibilem ligat
hominum animos:vt tāto charius se ament ad
inuicem/q̄to nouerint diuine hereditatis se fo-
re ꝯsortes. Ad quid inquit apostolus ad Roma-
Ro.8. nos: Ipse spiritus testimonium reddit spiritui
nostro:quoniam filij dei sumus. Si autem filij ⁊
heredes:heredes quidem dei/coheredes autē
christi. Solēt specialius hoīes inuicem ami-
cari si habēt cōmunē hereditatem omnino in-
diuisibilem:⁊ qui possessionē possidēt in eadem
regione. Qui vero eadem porta egrediūtur ⁊ in
grediūtur:qui perambulāt eādem viam:conui-
cini/ꝯciues/compatriote:nisi auaricia diuidat ⁊
scandala interponātur/aut vitium turbās eue-
niat:quadam etiam ꝯsueuerūt amoris singula-
ritate ꝯstringi. Multo ardētius in supernā he-
reditatem anxie aspirantes/se amore singulari
cōuinciēt:ad quam his omnibus schematibus
peragramus/quā auaricia nulla turbat. Quod
eñ ibi ē vni/nō minuitur ex ꝯsorte:⁊ vitia si qua
quietem illam ineffabilem nullo interuētu per-
turbāt. Mandatum christi datum hominibus
de amore/sicut euāgelij textus eloquitur:ratio-
nem insolubilem p amicitia pcurauit: vt non
diligentibus / velut christi mandata ꝯtemnēti-
bus damnatio procuretur. Sunt ⁊ alie infinite
rationes/ex quibus amicitia sumpsit originem:
Ipse quidem inuisibilis amor qui semper vena-
tur extra seipsum placitum: vt in illo amando
quiescat:ratio est amicitie initiande. Accidenta-
lis quedam complacētia generatur ex pūctali-
ter visu ab oculo corpali:que anime renunciata
per ministrum sensum/qui ab extra percepit:fa-
cta est in amore sine respectu mercedis. Propri-
um est amoris amare:mercedem querere omni-
no non nouit. Questus est/non amor vbi mer-
ces exquiritur. Sufficit amanti solum pro pabu
lo amoris habere quod iure possit diligere:naz
si non amat ex iure:non amor/sed affectus deor-
dinatio dici debet. Necessitas sepe facit amici-
tias innumeras. Non eñ datum est homini in
sua natura per seipsum viuere:nam ⁊ ille qui cō-
didit/statim decreuit nō esse bonum hominē es-
se solum:⁊ factum est simile adiutorium. Et vt es-
sent omnia/deus non fecit omnia equalia. Et vt
essent omnes hoīes/nō fecit omnes equales.
Aliquis plus/aliquis minus habet: ⁊ sufficiētia
naturalis vnius/ nec ppter habētem solum est
ꝯcessa/sed vt in alium diffundatur. Et alius in-
ferior in vna sufficientia:in alia forte potior erit
qua ⁊ ille in sua sufficiēs erit:atq; in ꝯuersatione
grata tempe quo dominatur necessitas. Grata
ꝯuersatio ⁊ subuētio esse nō posset:nisi amicitia
interiora ⁊ viua specula copulasset:⁊ vera esse po
test amicitia que ex necessitate cōtrahitur:q̄uis
de amicitia solertissimi cōtrarium dixerint tra-
ctatores:volētes amicitiam omni necessitate ca
rere/sed a libertate pcedere voluntatū. Sed ali
ud est necessitas:aliud est libertas. Necessitas ē
ex re:libertas est ex volūtate. Sed nec rex neces-
sitas volūtatis libertatē ānihilat:aut in seruitutē
redigit alterius voluntatis. Volūtaria porro li
bertas/nunq̄ necessitas est:ad amicitiā facien-
dam pprio motu ⁊ a seipsa mouetur. Nota eñ
est que non patitur ab extra violentum motorē/
nisi conditorem: qui sic liberam fecit a seipsa et
in seipsa/vt ad aliud sua sponte moueret. Pro-
inde necessitatem non est ponere voluntatem/
sed ad aliquod remouendum molestans: aut ad
perfectibile aliquid inducendum:vnde causabi-
tur ratio ⁊ causa:vnde amicitia contrahat:que
magis declarabitur si abūdans effundat in va-
cuum:vacuū a pleno suscipiat:⁊ plenus in vno
vacu⁹ in alio:refundat in alio ex eo q̄ plenus:ac
cipiat a pleno in eo q̄ vacuus. Et erit videre de-
corū sub ordine amicandi: vt duo sint carnales
ad personas duas appositi:vnus per quē infun
datur/alter vnde debite refundat. Creator etiā
omniū deus/qui in sua dispositione nō fallitur:
ita disposuit ad vniuersi decorem/ vt in homini
bus sit ex qualitatibus pfectura: vt cum sit colla
tio in alterutrum/generetur inter homines ami
citia: que vera ⁊ pulchra erit: que nō turbat:imo
quod suū est confert ad ordinem vniuersi. Hu-
ius eñ plura sunt exempla q̄ dicta. Ipse ordo vi
uendi ab arte suffultus amicitiam generat:aut
quia nō poterat sine socio ars deduci ad actū:
vnde coget in qualibet arte peritus iuenire col
legam/qui animo ⁊ corpe sibi ad artificium edu-
cendū incōtradicte ꝯsentiat:quod esse nequibit
nisi amicitia fuerit mediatrix:aut q: indigentes
opibus artis oportebit cū artificibus amicari.
Omne aūt cōmertiū quandā amicitie habet cau
sam. Ornamēta regionū que diuina pvidentia
sunt nō omnia omnibus/sed singulis singula di
stributa:hoīes a diuersis mūdi partibus ad con-
trahendā amicitiā fecit conuenire in vnū:⁊ do-
cuit hoīes per marina diuortia posse alteros
ad alteros trāsire per rates. Erunt aūt amicitie
tantum durātes q̄tum ꝯuersatio durat: q̄tum
q; necessitas ⁊ alterius subuētio ꝑseuerat:q̄tum
cōmercij tēpus/q̄tū emptio ⁊ asportationis or-
do/q̄tūq; adest tēpus in placitis. Silr ⁊ vsq; ad
finem vite hominū est inuenire plures qui post
mortem dispari causa/dispari cultu pdurāt. Ad
cuius maiorem euidentiā cū christiana iusticia
ptractemus:nō derogātes veris sententijs q̄tū-
cūq; veteribus atq; infidelibus dictis. Primo
inspiciētes cum quibus est amicitia christiani-
ce deuitāda:deinde cū quibus iubet aut pmittit
copulāda:nō ſm philosophos mūdi q; sapien-

res: qui quamuis multa dixerint de natura: veritatis fontē et originē penitus ignorauerūt: nec illā inspexerunt scripturā et legē/ quā spūssctūs suis fidelib⁹ inspirabat. Ad quā pro eliciendis sententijs anim⁹ noster intendit: in qua iacebat obuoluta veritas et iusticia christiana. Omnia eīn in figura contingebāt illis. Deuitanda nec contrahenda federib⁹ amoris et conuersationis amicitia cū illis/ qui signanf in filijs chanaan. De quibus dñs dixit ad moysen/ vt promulgaret ad populū: Caue ne vnq̄ cū habitatorib⁹ terre illi⁹ scʒ chanaan iūgas amicitias/ q̄ tibi sint in ruinā. Legimus libro genesis cham reprobatū a patre: pro eo q̄ eū nudatū in tabernaculo habuerat in derisum. Ex quo exorte sunt gētes quas p̄ ceteris deus odio habuit: quib⁹ post longa tpa terrā abstulit et tradidit in possessionē filijs israelis sub ducatu iosue successoris moysi: cū quib⁹ prohibitū est amicitiā copulare. Ut aūt audacter affirmem: nemo angeloꝝ aut hominū nouit a quib⁹ cauendū/ cum quib⁹ conuersandū/ q̄ infallibilis et eterna veritas: nec melius ordinare hominū mores: sed humana hominū sapiētia q̄ stulticia est apud deū/ pretermisit sepe diuina/ cū assertione atq̄ ordinatione suorū. Primogenitus vero chanaan sidon fuit: a quo egresse sunt gentes suo noīe nominate. Sidon interpretaf venatio tristicie aut cōmotio iniquitatis. Cū talibus huiusmodi nullo mō est amicitia federāda. Est eīn amicitia christiana leta dilectio animoꝝ. Leta dilectio esse non potest/ vbi venatio est tristicie. Porro tristicia dicif a trina diuisione quā venatur: que falsitatib⁹ et vanis rumorib⁹ prestat auditū: vnde intellectus cōfundif. Qui memor est iniurie/ querit vnde tristetur: perditoꝝ irrecuperabiliū memorator/ causam tristādi habet p̄ foribus. Qui ad aliena bona suspirat/ tristiciā sepe nācisc itur. Qui appetit quod nequit habere semp in cruciatibus manet. Hic nemini letus erit amicus: q̄ sibi nō adest anim⁹ christianus: q̄ solū illa intelligit/ memoraf et vult: vnde in christiana iusticia licitū sit gaudere. Christiana nēpe iusticia nil aliud nisi pctm̄ iudicat dignū tristicia. Cōmotio iniquitatis sidon: cū quo amicitia nō est ferenda. Nā aliud est ab iniquitate cōmoueri: aliud cōmouere iniquitatē. Primū sepe atq̄ pluries sine pctō/ et interdū cum peccato peragif: secundū vero sine pctō nunq̄. Cōmouef quis ab iniquitate alteri⁹/ pulsaf/ concutitur/ agitatur: cui si patientia nō deest/ absq̄ peccato manet: si nō rependit/ iustus in eo est: si vero repēdit cū inculpata tutela/ adhuc iniqu⁹ nō est. Si aūt cōmouef ab iniquitate inuisibilis hostis: si ab iniqtate sensibilis et fragibilis carnis: si non cōsentit: et quod anteq̄ agitaref erat/ id manet: immo forte p̄miū est pro virtute resistentie acquisitū. Tunc vero ab iniquitate cōmoueri pctō asciscif: cum anim⁹ frangif aut male consentit. Commoueri iniquitatē impossibile dixerim fieri absq̄ pctō. Iniquitatē cōmouet q̄ alteri absq̄ causa iniuriā infert et damna: qui seipsum in carne sollicitat/ seipsum demonibus obuiā facit et p̄uenit nō tentatus: agitans tamē a ppria volūtate corrupta. Proinde cū his omne participiū amicitie deuitef. Nō est vera amicitia que vertitur inter malos. Neq̄ quis palliet q̄ aliter sit bon⁹ q̄ eoipso malus efficitur/ quo se cū malo consociat. Letis et puris animis assistit amicitia sana. Filij alij q̄plures fuerūt cum/ quib⁹ preceptum fuit populo electo dei/ ne amicitiā quoquomō firmarent. Quod p̄ceptū nobis seruabaf: nunc aūt in veritate clarescit: quoꝝ ista sunt nomina: Etheus/ hiebuseus/ amorre⁹/ gergeseus/ eueus/ aratheus/ fereseus/ aradius/ samarithen et amatheus. Genus igitur hominū aliud in amicitia deuitandū in etheo signatur. Stupidus eīn dicif. Que amicitia esse potest cū stupido: qui quasi lapideus est et stolidus: et vxorē habet inertiā? Est eīn amicitia sensus inuisibilis potissim⁹ animorū. Quid eīn tanq̄ id quod amatur/ sentif in animo. Nam si sentif in animo quod ratiōe caret cū diligif: multomagis sentif homo ratione fulgens si amatur. Sentitur aurum/ sentitur argentū/ lapides p̄ciosi domus et predia: et animalia ratione carentia/ in amātis animo sentiunf. Sed certū est q̄ amari seipsa nō sentiūt: pro eo inter hominē et ratione carentia quātumcūq̄ diligantur ab hoīe/ non tamē dicif amicitia: quoniā ipsa fit ab animo ad animū/ non ab animo aut ad aliquod insensibile siue equum. Et aliud est diligere/ aliud amare. Diligere quippe dicif cū animus ad aliquod rationale aut irrationale/ sensibile siue insensibile colligatur. Amare vero siue amicitia solū est rationabiliū animorū. Proinde cū stupido q̄ amari se nescit/ neq̄ sentit/ aut amare nesciuit: q̄ amoris humani rationabilis atq̄ christiani penitus iura non nouit: nulla est amicitia contrahenda: barbarus est. Discretus amator ei cui amare nō sapit/ nō intelligitur christianus amator: eo q̄ christianus nō nouit amorem apponere stupido. Epule apponunf sepulchro: margarita preciosa pijcitur inter porcos: honestū canibus datur: ascēditur sup mortuū equū: quiescif cū cadare: locutio fit cum muto: surdo irrogaf scientia: parabola dicitur stulto. Ut quid perditio hec? Amor animi nō debet inuanū effundi. Prohibet alibi sapiētia cū stulto amicitie fedus/ dicens: Fatuo non eris amicus. Uigēt multi pulchritudine corporis: eloquentiā videnf habere insignē: pollēt diuitijs/ nobili prosapia sunt exorti: quos si posses introspicere/ stupidi sunt et stolidi/ rationē amoris penitus ignorātes/ eius nō intelligētes virtutem. Honestatē vero amoris/ qua ornādus est amor/ q̄ perseuerādi dat causam/ exilio tradiderunt. Hi cū inertia fouenf in lecto: tēpus irrecuperabile exponūt perditioni: subuenire in necessitatibus nesciunt/ q̄ alioꝝ nō sentiūt passiones. Compati nō nouerūt: quorū amicitia melior est sepe noticia bestiarū. Et tale noscif cū stupidis amicari/ quale cū statuis velle fedus inire: q̄ mēbra videnf habere/ sensus virtute caenrtes. Ha

Margin notes: 1. Corin. 10. — Exo. 34. — Gen. 9 — Gen. 10. — Eccl. 20.

bet amicitia delicatissimū sensum in aīo amico
rū/vt alter alterū sentiat: ⁊ affectiones similiter
⁊ passiões vni⁹ ab altero sentiant. Et ꝓuentiões
ordinat fieri amicitia: ⁊ ꝓuidentiā acuit ad de/
centia ⁊ iure cōpetentia necessitatibus amicoꝝ.
Non em̄ expectat auditū/ipsa inuestigat: nō ex/
pectat verbū querens: ipsa tribuendo ꝓuenit/si
adest optata ꝓ amico facultas: si vero desit/ge/
mit ⁊ cōpatitur: ⁊ magis sepe in aīo punitur/ꝙ̃
in corpore aut in aīo ille qui patit. In his ma/
xime que sunt christifere latrie/bene sentientem
oportet habere amicū. Et amicitia christiana
nitit ad hoc copulare bene sentientes: qñq₃ v̄o
facit si non sint insensibiles. Refugit oīno stu/
pidos ⁊ indociles: dociles si docti non sint/etiā
qñq₃ deuitat: si nouerit eos aliunde posse doce/
ri: ⁊ se teneri nō nouerit aliquo debito vel man/
dato inferre doctrinā. Non querit docere amici
tia: impetuosa est amicitia: ⁊ statim fert in frui:
frui v̄o non potest inscio: ꝙ̃uis aptitudinē ha/
beat omnino ad scire. Docere autē supeminen/
tia est. Equalitatē amicitia querit: ꝙ̃uis non im
primatur doctrinaliter amori: tamē se nisi ad co
gnita nō extendit. Oportebit igit omnino esse
in vtroq₃ cognitionem: amandoꝝ ipsoꝝ ⁊ extra
ipsos positoꝝ. Amicari volens nō vacabit scio
lis imprimere/si potest inuenire ꝓuectos: inter
quos statim oritur frui: et fit ilico reuerberatio
animoꝝ. Ubi vero nō inuenerit ꝓuectos scien/
tia/charitate diffusa in cordibus hoīm/que ami
citia vera est: suscipit indoctos dociles/et pro
posse ad ꝑfectum inducit: vt amicitia debita esse
possit. Sed etheos q̄si stupidos/stolidos/insen/
sibiles/inertes deuitabit oīno. Est quoddā ge/
nus hominū velut summa pestis ab omni amici
tia remouendū/si aderit: si aūt non aderit/nullo
modo initianda. Quod mōstrat filius ali⁹ cha/
naan noīe hiebuseus: qui reproba interꝑtatiōe
presepe meū dicit. Presepe locus est in quo be/
stie seu animalia rodūt. Sed ve qui fecit suū pa/
bulum bestiarū: ⁊ vitam suā animalib⁹ assimila
uit: deiect⁹ em̄ est a dignitate nature/quā habe/
bat ex similitudine ad deū. Uita hominis non
ideo dicit brutalis/quia ex his sepe fouet ex qui
bus aluntur ⁊ bestie: sed cum feruntur motibus
volūtarijs absq₃ decreto rōnis in placita: ⁊ agū
tur ab aīalibus more brutoꝝ/ad aliud semetip
sos nō ordinantes nisi ad corporū vitam: ⁊ oīs
labor ipsoꝝ in ore illoꝝ vertitur/epicureā sequē
tes doctrinā: ad ipsam animā ⁊ effectum operis
dantes: omne damnū inuisibiliter accidēs com
putauerūt flabilē auram: molestationē vero cor
poris extremū periculū putauerūt. Qui corpo/
ralibus placitis atq₃ carnalibus delicijs dediti
solū his similes atq₃ talibus dantes opem noue
runt amicos. Ueritatis v̄o ⁊ virtutum inuisibi
liū scrutatores in amicitia fugerūt: pro eo ꝙ so/
bria est veritas: ⁊ virtutes corporū delicijs con
tradicūt. Nunq̄ virtutū cultores ꝑter fragilem
necessitatē corporum curauerūt: ⁊ sepe attenua/
uerunt corpora ꝓpter vigilē sensum. Nunq̄ cō
paginabit amicitia veritatis cū delicate fouētī
bus carnē: quoꝝ em̄ vēter est deus/ null⁹ verus
erit amicus. Suspirabit sedulo ad deū suū: ⁊ de
ipso velut fidelis cultor ipsius sepe loquet: ⁊ cū
amicis queret de cultura cōsiliū/magis v̄o au/
xiliū. Tabosa est amicitia que contrahit cū cul/
toribus ventris: ⁊ eoꝝ loquela desinit in fetorē.
Et inuisibilis amicitia ⁊ inter inuisibiles agit:
⁊ ꝓpter inuisibilia initiat atq₃ ꝑdurat. Incorru
ptibilis est ⁊ incorporea: et ꝓpter hoꝝ cōtraria
nunq̄ fiet. Gastrimarg⁹ deuitet: venere⁹ depel
latur: qui studet calicib⁹ epotandis/ amici noīe
non est dignus. Querit amicitia plerūq₃ secretū
nullū autē secretū vbi regnat ebrietas. Si v̄o si
milis habitudinis sunt amici/nomē quidē ami/
citie habent: sed lupi rapaces ⁊ aues sunt cōue/
nientes ad escā. Peiori aūt articulo deuitandi
sunt/qui ꝑsepe meū dicūt: pro eo ꝙ est ꝑsepe hoī
ꝓ suis aīalibus nutriendis. Totus est mūdus
in cōmune atq₃ ꝓ cōmuni vtilitate creatus. Qui
v̄o cōmune ꝑ hoc vocabulū meū/ in ꝓprium re
duxerūt aut reducere conati sunt: lucē intellectu
alis atq₃ cōmunis amicitie nō viderūt/neq₃ co/
gnouerūt excellentiā eius. Et nemo in amicitia
tanta sollicitudine deuitādus/ꝙ̃ qui ꝓprietari⁹
censetur. Sine re nulla pōt esse amicitia/vbi re/
gnat ꝓprietas: ⁊ ꝓpriū diligēs nemini amicat.
Cui amicabit qui vellet omniū bona in propriū
vendicare dominiū? Cui amicabit qui naturam
fertilē odit ꝑterq̄ ad seipsum? Immo inimicus
est qui oīm bona vellet auferre. Et si nollet alio
rum bona vendicare in ꝓprium: dapsilitate ca/
rens/iure nō habet amicū. Proprie ꝓprium est
amicitie/libens dapsilitas. Et qui effundit libē
ter amorē/quod exterius est retinere non nouit.
Qui aperit animū/aperit ⁊ thesaurū. Relatiuū
nomen est quod dicit amicus: esse vero relatio
nis totū ad aliud est. Nihil igit habet q̄ ex chri
stiana iusticia ē amicus/ad seipm̄/sed ad amicū.
Nemo nisi ꝑ improprie ad seipsum amicus vo/
catur: cū amicitia duoꝝ requirat cōsistentiā ani
moꝝ. Ad seipsum homo quilibet est/ ad aliū re/
fertur amicus. Proinde ꝓprium suo damnato
iure omnē abiecit amicū. Iure alio altiori ꝓpri
etarium ⁊ nō dapsilem omnis amicitia maxime
christiana condemnat. Etenim quia reipublice
crudelior noscitur inimicus: nihil tantū reipub
lice aduersatur/ꝙ̃ in rebus aut honorib⁹ ⁊ do/
minationib⁹ retenta siue quesita ꝓprietas: ⁊ in/
cōmunicabilitas eorū que a summo ꝓueniunt:
aut eoꝝ que in ordine viuendi atq₃ gubernandi
rempublicā ab hominibus conceduntur. Hoc
sepe constituit tyrannos ⁊ reipublice destructo
res. Quo igit iure quis amicabit ei/qui reipub/
lice aduersatur. Inimicus omniū est/qui huic
amicus efficit. Inter ꝓprietarios amicitia esse
non potest: quia non est relatio animorū ⁊ rerū:
que ab amicitia ipsa statim cum incipit/ genera
tur. Nam sicut eoipso quod est paternitas siue
filiatio/est pater ⁊ fili⁹: ⁊ realis relatio inter eos
sic ilico cum est amicitia/amicus est ⁊ amicus: ⁊

ea lege qua sunt/ad inuicē referunt̄ relatione reali ⁊ rerū iusta dapsilitate. Ac ꝑ hoc nō dixerim amicitiā visibilium ⁊ corruptibiliū rerū glutino construi: sed attestatiōe firma desanctio: vt nullus ei amicari velit q̄ amicus esse nō vult. Penitus sane amicitiā negat/q̄ sua nō cōmunicare cōtendit. Amicitia iubet amicos iuste inuicē releuari. Iusticia christiana lucidius clamat: vt indigēs ab habēte requirat. Nā sicut largiri amicabilis est volūtatis: sic expetere ob indigentiā est iuste necessitatis. Equaliter igit̄ in amicitia si aderint/tollerentur donatio libera ⁊ expetitio iusta: vt quos delectat donare/nō pudeat expetere cū indigentia premit: ⁊ quos iuuat expetere necessitate premente/libeat dare cū alter petit ⁊ dandi copia suppetit. Proinde qui ꝑsepe meū dicunt/in speculū amicitie nō aspiciunt. Et cui⁹ ꝓprie ꝓpriū est cōmunitas/ei aduersat̄ detestāda ꝓprietas. Igit̄ cum auaris nulla sit amicitia contrahēda. Inter auarū ⁊ largum cōuersatio esse pōt: nulla amicitia vera. Et si ꝓprietarij atq̄ auari amicitiam inter se fouere vident̄/aduertat q̄ nouit: quoniā talis est ipsorum amicitia sicut latronū atq̄ ꝑdonū: qui vnanimiter in ꝑdā insiliunt: qui cū diuidunt/gladio se ꝯfodiunt.

¶ De ira quā iusticia christiana excludit. Capitulū VII

IUsticia christiana/ que ab omni virtute seu actibus eius auertit impertinēs: omne amarū amicitia velut impertinēs resecat. Quod significat̄ in eo q̄ cū amorreis prohibitus est dei populus amicitiam aggregare. Nihil em̄ deus ꝓhibet/ nisi quod est virtuti ac moribus eius aduersum. Amorrei amari interpretantur. Amarum vero ꝓut inoleuit in vsu/est gustui dissuaue: quod aduersus dulcedinē bellū habet. Sed accōmodato vocabulo amarū dicitur/ quod inuite sensus corporis patit̄ et nostre opponitur volūtati. Homines siquidē eo sensu dicunt̄ amari/quo eoꝝ ꝯuersatio est siue cognoscitur dissuauis: ⁊ importuna hominibus fit: aut irrogant vnde hominū animi amarescāt. Amari sunt oēs qui nature suauitatē/humanitatis dulcedinē in seipsis inficiunt: ⁊ impossibilitate detinendi ad alios sepe transfundūt: ⁊ propter improbos mores diu tolerari nō possunt: ⁊ tolerari volunt: sed tolerare nesciunt: ⁊ multa inferre/ pati nulla nouerūt. Oēs vitiosi ratione dictante amarissimi sunt: ⁊ priuant̄ virtutū saporibus. Necessario em̄ sic agitur: vt vbi vitiū sapit virt⁹ desipiat. Sed cū multa sint amaritudinis genera siue hominū amarorū/ ad ꝯstringendū solū aliqua suscipienda tractauim⁹. Amarus est omnis homo/sup quem ira seu furia dominat̄. Ira est animi nostri absynthium: venenū vero si fuerit pertinax. Et cum infecerit quēpiam: ad sodales/aut assistentes reddit amarum: vt nihil suaue in animo habeat: nil molle in verbis eluceat: nil in moribus mite splēdeat. Amicitia em̄ est suauitas animorū: et mollicie non labefactā ꝑtendit in verbis: mititatē in morib⁹ habet. Cui ergo suauis in aīo/ verbo dulcigena/ moribus aptus: qui sibi amarus existit? Ire turbulēto appetitu in aīo residente/ amicitia patiet̄ exilium. Ira ⁊ amicitia/vt ignis ⁊ aqua ita ꝯueniūt. Sed obiectabilis ira in aliū/amicitia in amicū. Contra naturā agitur vt due cōtrarie passiones animū hoīs eodē momento possideāt: nec in diuersitate tēpoꝝ passionis ⁊ affectionis facta distributio excusabit: vt vno tpe ira in alium/ alio sit amicitia in amicū. Qui ex pristina cōsuetudine sepe ardescit in irā/obuentu aliquo ad amicitiā non assistit. Etenim cum accendit̄/amicū nescit intueri: quod iusta ꝯtestatione clarescit. Nemo alicui magis q̄ veritas debet esse amicus. Sed tali caligine anim⁹ ex ira plerūq̄ inuoluitur: vt verū a falso/honestū a turpi/vtili a dāno so/nulla ratione cernat̄. Hinc ꝑ deuitatione per salomonē dicit̄: Noli esse amicus homini iracundo Prouer.22.
neq̄ ambules cum hoīe furioso: ne forte discas semitas eius: ⁊ sumas scandalū anime tue. Unde satis aperte colligit̄ q̄ nemo amicus iracundo fiat: ⁊ si ad te omnē seruaret amicitie regulā: ⁊ q̄ ad tuam visionē ab oī ira mitesceret: in vno penitus ineuitabiliter te offendet: q̄ iracundus semꝑ agitat̄ ad malū quos offendit: alios si sibi amicitiā seruare volueris/ tibi faciet inimicos. Ius est infallibile ī ordine amicitie: vt amicus amici tibi fiat amicus: ⁊ inimicus eius tibi pariter inimicus. Recusabit̄ omnis iracūdus ex solito/ne in amicitie gratiā veniat. Quod si venit aut toleretur/ si sperat̄ correctio ⁊ leuis ē furor: aut deuitet̄/si desperatur ⁊ est ꝑtinax. Ubi vero aduersus teipsum amici furor deseuiet: aut patientiā adhibe sine vtriusq̄ damno christiferam: aut assumpta causa/rescinde. Nec dictū salomonis semꝑ accipiat̄ in malū/cū dixit: causam querit qui vult discedere ab amico: quia querere debet/ vt discedat bonus a malo/verus a falso/pacificus ab inquieto/patiens ab iracūdo/suauis ab amaro: si correctio nō sequat̄ ad tolerantiā: ⁊ decor amicitie non resurgat/ qui improborū est morum. Est quoddā aliud amarorū genus/qui turpibus intendentes ad hec amicos exquirūt: ⁊ quos habēt grauare ꝑsumunt. Sed diabolica nō christiana est amicitia/vbi assistitur turpitudo peccati: vbi morꝝ honestas polluit̄: vbi vera innocentia condēnatur: aut si cōturbat̄ iusticia publice honestatis. Alius amarus qui memoriā iniuriarū fixam in animo tenet: beneficioꝝ immemor factus: ⁊ calculat sepe dāna siue impēsa. In catino amaritudinis pabulat iniurie calculator: ⁊ illate malicie memor/iacet in lecto spinarū. Omniū ꝟo amarissimus est qui deū peccando reliquit: ⁊ in peccatoꝝ pace quiescit. Unde Hieremias ad hierusalē dicebat: Scito ⁊ vi- Hiere.2.
de q̄ malū ⁊ amarū est reliquisse te dominū deū tuū/⁊ non esse timorē eius apud te. Sed peius esse oīno refert̄/in pace quiescere peccatoꝝ: propter quod deus relinquitur. Hinc esaias verba Esa.38.
ezechie regis recitās: Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Omniū amaritudine amarior

penitus pacē habere in vitijs: cū quib⁹ omnino
expedit habere diuortium: ꝛ aduersus stuprum
duro ꝛ incessabili bello cōsurgere/ donec vitia
depellant. Deuita omnes amaros: nec cum eis
amicitias iūgas: ne ipsoꝝ consortio tuus ocul⁹
in amaritudinibus cōmoret: vt aut cogaris vi-
dere quod displicet: aut non possis videre quod
placet: ꝛ si nō artaberis ad maloꝝ cōsensum/ pe
nitus nō effugies sensum pessimū. Etiā amari
tudinis gen⁹ est/ christianū christianice nō ama-
re. Uitalis anime in virtutib⁹ radix est amor: et
vitissima vita honesta dilectio: que non reperit
preterq̄ in cāpis christiane iusticie. Proinde
qui nō diligit christianū/ amarissime mortis est
vasculum: ꝛ christianū non diligere christianice
christū atq̄ christianū amarissime vite ferūt in
exiliū. Et deflent dāna vsq̄ quo regrediat aīa
in patriā: vbi amoris plantule vigēt/ germināt/
florent/ fructusq̄ parturiūt in odorē suauitatis
viteq̄ perennis.

¶ Quō vera amicitia omnē extraneum a fide excludit. Ca. VIII

Amicitia sane omnē aduenā et in ope-
re tediosum deuitat. Cui⁹ deuitationis
edictio in alio filio chanaan/ noīe ger-
geseus vel gergesān designat: qui interpretatur
ꝓpinquans aduena/ siue eijciens colonū. Adue-
na ꝓpinquans est q̄ de suo loco recedit/ ꝛ in ter
ris morat aut discurrit alienis. Colonus ṽo ter
re cultor dicit: cuius actus absq̄ nimio labore
nō geritur. Et q̄uis possint interꝑtationes no
minū plerūq̄ ad bonā aut malam partē reflecti
hominū vero reprobatorū a deo nunq̄ debent
noīa in sanam partē conuerti. Certum eī est vt
ꝓmisimus/ deū moysi precepisse/ cū talibus ami
citiam nō iungi. Qui ṽo cōditor omniū est atq̄
liberator/ non nisi malū dissuadet hominibus.
Proinde penitus expedit huius noīs ꝛ similiū
interpretationē ad reprobum sensum ꝯuertere.
Justum eī est ꝛ regula prefixa esse debet tracta
toribus sacre scripture: vt illorū nominū inter-
pretationē in sanam partem nō vertant/ quorū
est reprobata persona: quia reprobate persone
frustra interpretatio nouit in bonū morale con
uerti: q̄uis interpretatio bonū sonet. Uerunta-
men ꝑ mysterio ꝛ in varietate temporū atq̄ mo
rum vna ꝛ eadē interpretatio diuersum habuit
applicatū intellectum: sicut diuina scriptura in
litera simpla manens/ sensum habet quandoq̄
diuersum: quod sacre scripture ꝑspicacibus tra
ctatorib⁹ luce clarius patet. Idcirco ex hac in-
terpretatione ꝯcipiendū est cū amicitia cū ger-
gesanitis seu gergeseis/ velut cum alijs ꝓhibi-
tus est dei populus oīno contrahere: idolatra
eī erat tota natio illa: ꝛ plura nefanda cōmise-
rat. Sed quia nos q̄ moraliter in tēpore nostro
loquimur/ oportet illam interpretationē in sini-
stram partē deflectere: vt deuitationis causam
in amicitia cōtrahenda possimus facilius inue
nire. Aduene ꝓpinquātes sunt omnes infideles
qui nobiscū in cōuersatione ꝓpinquant: cū qui-
bus oportet amicitiā abhorrere. Infideles om-
nes aduene sunt/ qui nō habent ꝓprium incola
tū. Proprius incolatus est cuiuscūq̄ hoīs/ vt id
agat quod de⁹ mandat: ꝛ id teneat quod ipse cō
mendat. Id eī esse debet ꝓpriū rationalis ani
me/ ad quod inuitat accedere. Inuitat oēs: ad
fidem venire renuūt. Quia ergo fideles nō sunt
aduene sunt. Scribebat apostol⁹ ephesijs/ gen-
tilibus baptizatis: vt non existimarent se adue
nas/ dicens: Jam non estis hospites ꝛ aduene/ Ephe. ij.
scilicet nō estis aduene a deo vel ab ecclesia: sed
estis ciues sanctoꝝ ꝛ domestici dei: vt a contra-
rio sensu firmit teneat infideles esse aduenas:
ꝓpinquantes ṽo qui nobiscū cōuersatione aut
inter nos habitatione/ vt iudei dispersi aut ali-
qua morū similitudne. Cū his omnino amicitia
precauenda. Nā omnis vera ꝛ rationalis amici
tia colligatur aliquo sacrificio: quo colatur qui
ab oībus creditur summus vnus ꝛ verus deus.
Pagani idola colunt: nec nobiscū in vnius dei
cultura ꝯueniunt: sacrificium nostrū spernunt:
nos ṽo ipsoꝝ immolationes detestamur. Quō
ergo erit amicitia/ vbi animo disparitas sentiē
di: cū in amicitia paritas sentiendi de sacrificio
ꝛ de vno deo penitus requirat? Dissentiūt intel
lectus: quia christianus aliter/ diuerse paganus
intelligit. Dissentiūt affectus: nam aliter chri-
stianus/ aliter paganus afficit. Dissentiunt me-
morie: quia christiani memoria circa vnū deum
pagani vero memoria plures deos meditatur.
Nulla ergo erit amicitie veritas vbi animorum
tanta diuersitas: cū amicitia sit animoꝝ equali-
tas: nō solū q̄ se diligant mutuo/ sed q̄ omnino
cōueniant in quocūq̄ tertio. Intellectus homi
nū aut consentiūt/ aut dissentiunt. Si ꝯsentiunt
aut in vero/ aut in falso. Si ꝯsentiūt in vero: nul
la concertatio facta est amicitia intellectuū qui
in veritate cōueniunt. Si vero in falso consenti
unt/ oēs errant. Erantium aūt amicitia nulla
vera. Qui sibi errat/ alterius nō erit rectus ami
cus. Si dissentiunt verū ꝛ falsum: dissensiōis ad
duxerunt causam: q̄ dissensio intellectuū aliter
causat ꝛ nō potest nisi q̄ vnus verū/ alius sentit
falsum. Et non solum in fide/ sed in omnibus in
telligibilibus ꝛ in oībus intellectibus hec sen-
tentia locū habet. Inde scripture contrarie/ in-
de questionū pertinaces pugne: quia ī vero aut
falso dissentiunt intellectus. Igit omnino ini-
mici sunt fidelium ꝛ infideliuꝫ intellectus: q̄ aut
nos verum/ ipsi vero sentiūt falsum: aut nos fal
sum/ ipsi vero sentiunt verū. Sed de ipsorū falsi
tate nou vertit in dubiū vera multitudo fideliū.
Similiter affectus hominū aut cōsentiunt/ aut
dissentiunt in amore relato. Si dissentiunt/ non
est amicitia. Si cōsentiunt/ facta est amicitia in
seipsis ad seipsos: quia se mutuo diligere volūt
Sed adducatur illud quod verā amicitiam ꝓ-
bat/ si in tertio isto ꝯueniunt. Si diligimus deū
illi idolum: si nos vnū deum/ illi ad plures affi-
ciuntur: si nos vnum verum sacrificium affectu
fideli peragimus/ illi ad infausta sacrificia con

uertunt: que igit amicitia inter animos erit vbi affectuū tanta pnotatur diuersitas? Etenim nō solū i diuinꝰ/sed etiā in humanis oportet in tertio conuenire. Sepe nāqꝫ videmus ꝙ vnus tertius dilectus ab vno amicorū/ ab altero exosus fomitez discordie ministrauit. Et veros seruos oportet in amore domini fiditim amicari. Et sepe dissensiones fiunt ex diuersitate affectiua propter dominū tertium vel amicū: multomagis in diuinis affectuū debet esse cōsensus. Sin autē/ nunqꝫ verꝰ erit amicus. Memoriarū vo dissensio vel consensio eandem sententiā resonabit. Ad veritatē amicitie omnino exigit/prout fundatur in animis hominū: ꝙ cōsensio intellectuū sit in vero/affectuū in bono/ memoriarū in honesto. Et primo quidē expedit ꝙ harū potentiarum cōsensus fiat in summo vero/in summo bono/in summo honesto. Nulla erit omnino amicitia veritatis: si de vno deo viuo ꝛ vero/ ꝛ eius cultu per omēs anime vires nō bene vsqꝫquaqꝫ sentitur. Iudeorū vero ꝛ christianorū non erit amicitia recta: quia si de vno deo quod nos sentimus/sentiunt: si de suo cultu atqꝫ sacrificio in eorū tempore bene sentiunt: tamē de redemptore nostro christo vtiqꝫ male sentiunt ꝛ senserunt super quē inflexerūt zelum legis/vt eū morti traderent: ꝛ veri sacrificij renouationē non credūt sed deridēt. Proinde si de domino nostro atqꝫ redemptore male sentiūt: nullo iure nobis amicabuntur. Seruus amicus inimici domini/inimicus est domini. Christianus paganorꝫ atqꝫ iudeorum amicus/dei ꝯstitutus est inimicus. Nā si amicitia illorꝫ que deum non offendunt/ neqꝫ amare possunt/dei inimicitias generat: multomagis amicitia offendentiū/et de ipso indebite sentientiū. Inde iacobꝰ inquit in canonica sua: Iaco.4. Quicūqꝫ voluerit esse amicus huius seculi/inimicus dei cōstituetur. Peramplius vo qui amicus inimicantiū fuit. Nec excusat ꝙ homo est: si male aut nō debite sentit de deo. Sed isti aduene sunt: ꝛ sepe ꝓpinquātes nobis in aliquo/aut quadā similitudine morum. Propinquatio magna fit in cōmertijs. Propinquatio iudeorꝫ habitantiū inter nos: ꝯuersationes mutue. Amicitia fieri nequit/nisi eorum consensio fiat: non ꝙ qui bene sentit/cum male sentiente: sed qui male sentit/cum bene sentiente consentiat. Christiano sentiente cū pagano atqꝫ iudeo/amicitia vera nō gignitur: pro eo ꝙ ab vtroqꝫ de deo male sentitur. Ab eo siquidem tempore quo dei filius pro humana generatiōe dignatus fuit carnem suscipere: atqꝫ innotuit euangelium sanctū eius vera amicitia inter fideles atqꝫ infideles profecto nō potuit reperiri. Non ergo velit qui titulū christianitatis agnouit/cū infidelibus amicari. Conuersationē autē nisi propter ineuitabilē causam omnino declinet pro loco/tēpore atqꝫ rebus: ne forte quodā humanitatis intuitu ꝛ morū aptitudine/obseqndi liberalitate cor nostrū in ipsorꝫ amore mollescat: ꝛ cū ceperimꝰ amare, paulisper iudicabimus deū/quare ipse sic damnat. Vult eni appositus amor sepe diuinum in amato mutare iudiciū: etiā si non mutatur delictum. Qui vo imperitiores sunt/possent audire ab illorꝫ ore verbū: quod credentibus generaret aliquod dubiū. Qui vero habent legis christiane peritiam/similiter cōuersationē auertere debent: nisi compulerit iusta necessitas: magis vo cū aderit charitas/si possent quempiā infidelez ab infidelitate diuertere/ cōuerterecꝫ ad fidem: vt primo euz dei amicū constituant: deinde ipsi efficiant amici: qꝛ gehennali dignꝰ est pena/qui primo sui anteqꝫ dei aliquē vellet amicū: siue qui ad suaz amicitiā dei receperit inimicū. Aduene ꝓpinquantes etiā esse feruntur: qui nulla p̄euia te noticia/nulla p̄habita experiētia velut aduene ꝓuenerunt. Sed cū ignotis non est amicitia copulāda: neqꝫ cū illis quorū nulla experientia ꝓbabilis antecessit. Amicus secretorū aperiet ostium vo amico. Quō ergo nota secreta faciet ei/cuius personā ignorat? Notissima res amicitia est: mentis notos peragit. Si omnia sunt cū amico tractanda: de ipso primū oportet habere noticiā. Et anteqꝫ tuum animū amico cōmittas experientia p̄cedat ꝓbate virtutis. Nō emunt equi nisi ꝓbentur: nec aialia que ad vsum querunt. Non dant precia siue arre ꝓ eo quod emitur/aut emptio querit: nisi experientia ꝓbabilis antecedat: si experiri cōsuetudo permittit vt ratio q̄rit. Nemo vult incassum inexperte ꝓijcere preciū. Precium vo nullū amore preciosius est amore vo solum cōparatur amicus. Proinde nobilem thesaurū non effundas in ignotū: aut experientia nō probatū. En forte dicetur: Quē inueni omnibꝰ est perfectus amicus: nemo de ipso conquerit: omnē nouit amicitie regulā: quā omnibus seruare didicit verā. Adhuc vero palpitatio restat: forte copulat tecū nouam/qui veterem amicitiā pretermisit. Qui veterē dimittit amicū/de nouitate aut instabilitate causat. Vir vanus amicari alicui nō est dignus: aut p̄mortuus est suus amicus. Nolēs inamicate viuere/cū alijs fedus amicitie querit. Nec te moneat: quia quod alteri placuit/tibi forte omnino displicebit. Non eadē ratio que alteri/ tibi hominē reddit acceptū. Preter cōmunes rōnes amicandi aliquid in hoībus latet: vnde singularior amicitia redditur/ vt etiā virtutis ꝓbitas postponat placito singulari. Propinquātes aduene/simulatores sunt qui mores moribꝰ nouerūt: ferunt autē in animo quod ore non proferūt. Proinde autē expedit cuz talibus derogare amicitiā aut ꝓbare/anteqꝫ corde atqꝫ moribꝰ ꝓfitearis amicū. Hinc iesus filius syrach dicit: Si possides Ecci.6. amicū/in tentatione posside illū. Tentatio probatio est rerum/ꝛ eorꝫ que requirunt ad vsum/similiter ꝛ hominū. Probet homo qui ad familiarem amicitiā querit. Honestius est nō iungere ꝙ segregare coniunctā. Amicum verꝰ probauit angustia: hoc salomon asserit: Frater in angustijs comprobat. Prouer.17. Virtutis amicus ob pressuraz a virtute nō decidet: qꝛ dupliciter lederet: per

deret rem et famã: nec deuitaret qñq; pressurã. Qui amicat homini amore virtutis: non dimittet eũ in angustijs atq; pressuris. Naz si periret corpore amicus/ virtus ipsa nõ perit. Qui vo ex corruptibilib9 initiauit amorẽ: ipsis pereuntib9 amicitia perit. Proinde dicit: Non cognoscet in bonis amicus. In bonis tẽporalib9 atq; corruptibilibus omis velat amicus. Ipsis abeuntib9/ aperte cognoscit quale fuerit amicitie fundamentũ. Auertunt sepe faciẽ amici corruptibiliũ ab oppresso: ⁊ quasi non fuerit/ a memoria remouetur. Ex hoc iob dicebat de amicis qui euz
Job.6. videbant oppressum. Fratres mei me preterierunt. Sicut torrens ex repentinis et niueis fluuijs aggregatus/ cuius naturalis vena nõ extitit statim defluit: ⁊ alueus remanet inhumectatus: sic repente transit/ qui ex vena vere amicitie nõ fuit amicus. Propinquãt ⁊ adueniũt multi amici more torrentiũ ex aquarum inundantiũ multitudine: sed in angustie tẽpore/ amicitie ac amicorũ alueus remanet desiccatus. Nõ emas aurũ aut argentũ ex colore: habent enĩ simile falsum: materiã/ pondus potius require ⁊ imaginẽ ⁊ superscriptionẽ: si ad cursum sunt deuoluta monete. Non respicias in homine blandã faciem: nõ mores ex arte facetos: non forinsecã dolaturã: sed que moneta metaphorice in hoie amicãdo
Prouer.27. perquire. Qui vo prudentes sunt/ nouerũt sepe quod in puerbijs salomonis dicit: Quõ aquis resplendent vultus pspicientiũ: sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.

¶ Acidiosi excluduntur ab amicitia vera. Capitulũ IX

Omnes firmissime acidiosi sunt i amicitia reprobãdi: quod ex alia interptatione gergesan aperte colligit. Est enĩ eijciens colonũ. Cultor terre colonus dicit: qui opando laborat: qui eũ eijcit/ abrenũciauit laboribus. In tentorio quiescens/ latitat in cauerna pigricie: sub vmbra dormit/ in secreto dãnate remissionis. Delicat9 amicus nemini gratus: querit oĩno amicitia in euentib9 actuosos. Amicitia delicata pter hoies indigentes nõ cadit: non enĩ surgit cũ indigẽtia pmit. Quod premat eos necessarium est/ qui mũdi huius habitant incolatum. Habitatio terrena misera est: ⁊ semp agitatur aduersis: labores/ dolores/ defect9 habet certissimos/ quietes incertas/ suauitates dubias/ pfectus instabiles: ex quib9 oportebit actu euigilare amicũ dei qui patitur: et studio animi aptitudine corporis subire labores: ⁊ nõ solũ rerum/ sed corporũ cõitatẽ amicitia facit: vt si pede vn9 deficiat/ p ipso alteri9 ambulet pes amici si man9/ alterius altera officiũ debitũ agat: si oculus eruetur aut caligabit/ qui videt oculus erit amici: auri surde audiens oĩno subueniet: elinguis factus lingua indigebit amici: pdominante infirmitate in vno/ alter p subuẽtione discurret: vno quomõlibet carceri tradito/ alter p remedio vigilabit ad ostiũ: vno sustinente iniuriã/ alter ppulsare conabit. Hec penitus actuosum querũt amici. Nulla naq; iusticia christiana pcedit: vt p his euẽtibus relinquat amicus. Non enĩ relinquẽdus/ quousq; desierit esse homo ⁊ rationis cõpos q; virtutis. Sola enĩ mors hoiem soluit: que aiam alienat a corpe. Cũ exanimato corpe nulla ẽ amicitia retinẽda: excepto q christian ice tradat debite sepulture. Rationẽ soluit fatuitas siue ꝯtrari9 error: q̃ si incurabilia sunt/ amicitia oĩno soluat. Cũ fatuis atq; errãtib9 iusticia phibet amicari: ⁊ firmatã iubet dissolui: virtutẽ vitiũ soluit: ⁊ de finib9 hominis pulsat. Ab aio prorsus exulet amicus/ a quo exulat virtus. Si vo pro quibuscũq; cõiter in corpe accidentib9/ nõ est relinquẽdus amicus: nisi spe correptionis expectaret interdũ: igit ab amicitia repellat inexceptuate omis ociosus: simul in aio se amore foueant/ corpe vo quiescant. Duntaxat qui potior est corpore alijs amicis siue substantijs/ minus valenti se atq; suos accõmodet. Colonũ eijcientes etiã sunt qui de suis laborib9 viuere nolũt: sed per turpia et violentias/ furta: siue rapinas/ falsitates atq; vsuras media vite captãt. Horũ sicut mala que faciũt/ est amicitia fugienda: etiã si ad ista turpia nõ requirãt.

¶ Feri/ crudeles excludendi sunt ab amicitia vera. Ca. X

Aliud genus hoim in amicitia deuitãdũ/ in amo filio eueo noie designat: cuius interptatio plenitudinẽ mali portat. Euei naq; interpretant feri/ feroces/ pessimi colligẽtes lapides. Feri crudeles vsitato vocabulo ⁊ prãte male agẽdi dicunt. Et ferunt more ferarũ motu/ omni rõne priuato. Ferus est q ab oibus aio ⁊ moribus dissidet: magis vo cõtradicit. Proinde hismael appellatus est ferus homo: q2 man9 eius ꝯtra oẽs/ ⁊ manus oim contra eũ. Feri sunt oẽs hoies qui efferato anio viuunt: quib9 meli9 esset corpe fieri efferato. Multi natura sunt hoies/ aio ferali viuentes: ⁊ moribus in alio id agentes. Ferus anim9 indulgere nõ nouit: sepe fingit pacẽ: vt exosum incautũ infallibiliter trucidet. Ferus nõ placat mũerib9: acquiescere precib9 nescit: Fer9 gaudet sanguine in certamie fuso. Ualescit/ cũ audit hoies in hoies seuiẽtes. Ferus semp noua machinat tormenta: ⁊ nõ saturatur cruciatorũ penis: ⁊ nihilopendit hoim vitã. Ferus semp aio ferit. Ferus sine causa litẽ inquirit. Ferus ferit ⁊ cõtabescit aio si non ferit: ⁊ nõ cruciante cruciatus est illi. Ferus soci9 demonis/ q lapsis requiẽ nõ pcedit Ferus nunq̃ se ad pericula obicẽ/ sed preniũ facit. Ferus dolet si ab hoie mala caueant. Ferus maledixit oẽm pcutientẽ incassuz: benedixit aũt qui signãter transuerberat. Ferus expedite nisi ad malũ ꝯsulit: eius ligat lingua in ꝯcilio bono Ferus nõ remouet irã/ sed accẽdit in passo. Ferus oẽs occidit in lingua: in animo vo tam alte pcutit atq; flagellat: q si decẽ miliũ hominũ vires adessent in corpore/ nõ possit tã alte ferire. Ferus benignus crudelib9: pijs autẽ oĩno crudelis. Fer9 autẽ afflictionẽ afflicto/ desolationẽ

desolato delectatur inducere: viduarum/ pupillorū/ egenorum/ expoliatorū/ iniuste passorum causam videre renuit: compati nescit: ꝛ lachrymis placari atq; inclinari omnino negauit: vtitur irremediabilibus armis: et cū tangit/ vellet transfodere. Ferus nature atq; sacramento cōtemnit deferre: ferrū ferum semper portat ꝛ innouat ferus. Crudelia sunt viscera feri: ferum animū fert semper: feritur ferus: fera verba fert in lingua ferus: sed interdū suauia/ vt ferius feriat ferus: vitam feram/ ferosos mores fert ferientibus se ferus. Ferus fures/ generis ꝓpinquitaté abhorruit. Ferus nō subuenit: ferꝰ horrea tempore necessitatis claudit: ferus innocentiā odit: ferus vilaniat: ferus percutit: ferus expoliat: ferus occidit: ferus in occidēdo consentit: ferus cū feris demonibus sociādus erit: nū ꝙ cū hominibꝰ amicādus. Subijcit bestijs hō a feritate deuictus: nō natura/ sed animi ꝑtinacia ꝛ immanitate morū. Ferus libētius ad mala facienda ꝙ ad cōuiuia pergit/ ad turpia ꝙ ad escas. Sanguisuga insatiabilis est: ex sanguine procul odoratur bellū. Ferus solus sistit ab omnipotētia: et ab impossibilitate ad mala sustinet morā. Huius feritatis in veteri testamento ꝛ in historijs gētiliū multa sunt exempla: sed nulla peiora ꝙ que a christianis facta sunt tempore christianorū. Tyrānides/ partialitates/ secte/ latrocinia/ auaricia/ dominādi libido/ si circūspiciātur ꝛ interrogentur: nullū feritatis genus inuenitur nō actū. Noui demonū ꝑ omnibus esse feros/ feriores atq; similiores collegas quorū amicus sciat quia demonuꝫ est amicus. Igitur cū feris hominibus sicut cum feris est amicitia socianda. Quoniā amicitia initiuꝫ est animorū/ ꝛ mansuetorū amabilis q̄litas. Amicitia animi refugit feritatem: velut totiꝰ sue cōsistentie omnino contrariā: et sui regni atq; dominij emulā. Amicitia nō nouit iniuriā: proinde nec rependere nouit. Amicitia nō hospitatur in domibus feritatis: pacatū est hospitiū eius. Abhorret amicitia truces: nec assistit animis efferatis. Amicabilis in visceribus pius: ꝛ mores habet iure tractabiles. Pius et ferus/ hostis et hostis. Inter hostē et hostē amicitie sella subuertitur. Mors tractabilis et furēs vita/ ignis et aqua. Inter ignē ꝛ aquā que sit cōuētio/ experientia loquitur. Ut breui sermone perstringam: ad ferū vera amicitia esse nō potest: imo penitus esse nō debet. Feroces referuntur ad corpora tm̄: vt feri sint animo semꝑ: quandoq; vero et corpore feroces intelliguntur: sed magis amicandū esset cum fetentibus infirmantibus corpore/ ꝙ cū ferocibus malis. In illis corpa: in istis mores infesti penitꝰ sūt horrori. Nefandiori per omnia interpretatiōe sunt enei/ si amicitia declinādi: pessimi nāq; interpretantur. Pessimus est/ qui in malo nō pōt deteriorari. Pessimus est/ qui ascendit turrem nequitie: qui attingit apicem mali. Pessimꝰ est/ qui ab ea qualitate bonus qua deficit/ perfecit extremū: et ad eam qua disposuit infici/ totū tote se dedit. Pessimus est/ qui ꝑ posse nullū malum dimisit inhaustum. Legitur ꝙ Sodomite pessimi erant. Pessima res erat/ ꝙ magis insaniebāt in iuuenes homies ꝙ in pulcherrimas mulieres. Sed pena ostendit qualis eorū pessimitas fuit. Pessimus est/ qui seipsum violētat ad malū. Pessimus est/ qui adinuentiones ꝛ nouitates adinuenit in peccatis. Unde populus dei cōminationē accepit a Moyse in deserto: ꝙ ꝓpter adinuētiones pessimas in peccatis esset perdēdus. Adinuētiones pessime in peccatis sunt: cū qs preter alueū malorū insurgentium a natura corrupta/ ꝑ subtiles ꝛ sedulas adinuētiones ad malū conatur: vt plus velit facere ac inuenire suasus a malicia ꝓpria/ ꝙ cōmotꝰ a fragilitate aut corrupta natura. Pessimꝰ igitur qui semꝑ ad extrema vitiorꝫ accedit. Pessimus est/ cui si ad aliquod malū agendū desit aliquādo facultas: ad nullū tamē deest iniqua volūtas. Pessimus est in quo nō est aliquod rectū in animo siue moribus inuenire. Pessimus spondet faciliter fidē/ vt maiorem inferat fraudem. Horum doctrina bat Salomon cauere amicitiā/ nequitiā eoruꝫ declarans: Qui relinquunt iter rectū: et ambulant per vias tenebrosas. Qui vero letātur cū malefecerint: ꝛ exultant in rebus pessimis. Nā qui exultat ī malo/ malus: in peiore peior: ī pessimo pessimus est. Et inter septē que dominus odit/ hoc numeratur: Et cor machinās cogitationes pessimas. Meditatur atq; machinatur cogitationes pessimas: qui circa deum humanū aliquid atq; impertinens/ excepto ꝙ carnem assumpsit machinatur: et aduersus christū humana ratione cōsurgit. Ille machinatur pessimū qui sine causa/ omi dolo subuertere nititur proximū. Ille machinatur pessimas cogitationes/ qui semꝑ cogitat quō statuatur iniq̄tatis thronus: ꝛ virtutis soliū ꝛ iusticie cathedra subuertatur. Cū his omnino amicitia nō est ferenda. Necesse fit penitus vt hic aut alibi deprimantur/ qui ad pessimos amicitias copularunt. Legitur paralipomenon/ ꝙ Josaphat rex iuda post multa bona opa iniuit amicitias cū ochozia rege israel/ cuiꝰ operā fuerūt pessima. Et particeps fuit vt faceret naues que irēt in tharsis: fecerūtq; classes in asyongabar. Prophetauit aūt elyeser filius dodaym de maresa ad iosaphat dicens: Quia habuisti fedus cum ochozia: percussit deus opera tua/ contriteq; naues: nec potuerūt ire ī tharsis Ecce desuꝑ omniū inspectator demōstrat/ quātū sibi displiceat cū pessimis amicari: qui nō solū pessimi/ sed etiaꝫ destruxit opera confederati amici. Sed hic aliquali mora sistitur animus/ vt notus fiat pessimus. Et in quo ē penitꝰ amicus pessimus ochozias/ refertur. Quia secutus est peccata paterna/ similiter ꝛ materna. Peccatū grāde inter cetera fecerat Achab pater eiꝰ qui vineam pauperis volebat auferre: et cum aliter nequiret/ cōsensit in mortē eiꝰ/ atq; possedit: adorauitq; idola. Mater vo eiꝰ suo tempo.

Prouer. 2.
Prouer. 6.
2. Paral. 19.
3. Reg. 21.
3. Reg. 19.

re inuenta est pessima mulierū: persequebatur
enim prophetas domini: et falsos prophetas
tuebatur atq; fouebat: quorū impietatē Ocho-
zias animo et operibus sequebatur: adorauit
Baal: irritauit omniū creatorem: quod est ini-
quitas maxima. Sequebatur q; vestigia illiꝰ qui
preuaricationē et idolatriā per autoritatē regi
am et iniquā induxerat primo in populo Isra-
el: cuius Iosaphat factus amicus/ extitit puni-
tus in nauibus nauigantibus in tharsis ꝓ au-
ro ophir. Tharsis exploratio gardij interpre-
tatur. Naues studia sunt ad aliquod arduū ope
randum. Proinde illorum omnium studia qui
pessimis amicantur/ diuina vindicta frangunt:
ne in explorationē veniant infallibiliū gaudio-
rum. Idcirco nulli vertatur in dubiū/ quin pes
simus pessimabit amicū: vt eius participio pre
matur animus: ne figatur in regione illa vbi ve
ra sunt gaudia. Igitur omnimode pessimorū ami
citia repellatur. Optimū est in moribus amici-
tia. Optimū et pessimū nō habent legem glu-
tinij. Optimū et pessimū nulla iusticia nectit.
Amicitie proprium est intrinsecari ad animos
amicorū: nō extra manere. Sed cōtrariorū nul-
la intrinsecatio/ ex substātia ⁊ qualitate manē
te. Nō intrinsecatur ignis aque/ nec aqua igni.
Nō intrinsecatur nox diei/ aut dies nocti: lux ī te-
nebras nō ingreditur/ nec tenebre in lucē: opor
tet ꝙ vnū maneat/ alterū abeat: et alterum de-
pellatur ex altero. Habentia similitudinē ali-
quā cōmiscentur: vt aqua et vinum/ et q̄ plures
liquores: et aliqua genera metallorū/ et borū
similiū: quis neq; habeant similes qualitates.
Contrariorum vero nulla commixtio: in tali-
bus natura respuit: magis vero ī intellectuali-
bus virtutibus atq; bonis christianis moribꝰ
diuina iusticia cōtradicit. Nā intrinsecatio cō
tra nature ordinē inquietudinē sepe parit. Va-
por intrinsecatus terre contra ordinem sue na-
ture terremotū generat cū erumpit: in aere ve-
ro densitatem nubiū interclusus/ aut tonitruū
aut coruscationem parit. Pessimū si includa-
tur in optimo: si optimū includatur in pessimo:
aut vnū conuertetur ad reliquū: aut parturient
inquietum: quoniā hec ordo non patitur. Vbi
ordo/ ibi quietem est necessario adesse. Colligē-
tes lapides eos insinuant/ qui verbis duris ali
os dilapidant: ac animi duricia persequuntur.
Colligūt lapides qui lapidare volunt. Colligūt
lapides qui edificare in mūdo isto concertant.
Edificatio lapidū signū est superbie: indeiecta
bile querit edificiū facere. Colligere ad edifici-
um lapides/ negatio est mortis. Difficile mo-
ri credit qui edificat. Colligere ad edificiū lapi
des/ rebellionē fecit. Qui vero edificādo ex-
cessit/ conturbauit rempublicā. Collectio lapi-
dum/ insensibiliū aggregatio: et ad duriciā fit
aceruus. Colligit namq; lapides/ qui se materia-
libus atq; prementibus onerauit. Fertur in ꝓ-
fundum aque lapis proiectus/ ne colligas sub-
Eccl.xx. mergentia mentē. Ad hec scriptura dicit: Qui

proijcit lapidē in volatilia/ deiecit illa. Collegit
quisq; lapides/ si quis in animo verbū dirū emi
sit ore: in volatilia: id est in homines contēplati
ue viuentes: qui nisi tm̄ pro esca nō declināt ad
terrā: et persecutus est eos: atq; propellit de ꝓ-
prijs finibus. Cū his nulla sit federatio amici-
tie: si autem fuerit/ abrogetur.

Cauendi sunt in amicitia/ qui solū norunt temporalia/ et non eterna.

Capitulum XI

OEnus aliud fugiendū in amicitia/ ī fi-
lio nomine aratheo cōprehendit: qui
longitudo consulēs interpretat. Est
eternitas: est et lōgitudo. Eternitas in alia vita
longitudo in ista cōsistit. Si eternitas cōsulit/
cōsyderet ꝓ eternis. Lōgitudo ꝓ longis tēpo-
ralibus atq; tēporibus cōsulit. Plura sunt vti
q; cōsilia quomodo vita trahat in longū: ꝓfuit
si possit protrahi in eternū. Cōsilia multa fiūt/
quomodo viuatur in vita beata. Inuenitur cō-
siliarius ad euadēdū temporales penas: rarus
ad euadendum eternas. Inuenitur pro vxore/
nō pro virtute: pro lucro rerū/ nō meritorū: pro
honoribus perfunctorijs/ nō pro eternis: ꝓ sa-
nitate corporis/ rarus pro sanitate mentis. Ca-
uēdus est omnis ne ad amicitiā asciscatur/ qui
solū nouit pro longitudine temporū dare con-
silia. Etenim auertet hominis mentē ab his/ quo
rum penitus nō est finis. Qui solū temporali-
ter cōsulit: nō pro eternis/ sed ꝓ temporalibus
quesiuit amicum. Idcirco dixerim nullorū ve-
ram fuisse amiciciā: qui nō tradiderūt aut que-
sierunt eterna. Nempe iusticia christiana respe
ctu eternorū maxime ligat amicos: ad hoc eīm
iubet diligere inimicos. Proinde sepe accidit
inspecta lege credulitatis christiane/ interueni-
ente amore charitatis christifere vt amicus de
amici morte nō doleat/ credens ipsum in eter-
na deduci: et ipso in eternis pariter in domino
frui. Nec nō amicus amat bonum amici: quis
ad ipsum bonum aliquando non possit. Mul-
totiens et procurat/ ⁊ ad deū gradū ꝓuehit: ad
quē non posset aut vellet attingere. Non curat
amicitia graduū altitudinē/ dum animorū cre-
dat equalitatem. Proinde christianus amicus
nō gaudet hic amicari/ si amicitiam dei sperat
eternā: nec multipendet presentiā/ si premortu-
us illuc ingreditur/ vbi erit libera in omnibus
amicitia in ꝑsentia creatoris. Deuitabit omni
no tibi dumtaxat terrenorū cōsultor: queratur
omnino qui sciat ⁊ valeat ad eterna cōsulere/ si
militer ⁊ prestare auxiliū. Inde dicit Iesus fili-
us syrach: Pacifici sunt tibi multi: ⁊ ꝯsiliarius Eccl.6.
sit tibi vnus de mille. Pax cū omnibus est ha-
benda: sed cōsiliarius amicus sit vnus de mil-
le: sit vnus electus ex mille. Millenarius nume
rus est vltra quē nō progredit/ nisi replicetur.
Sit vnus qui ad vnū deū cōsulit: qui ad eterna
te dirigit: qui te possidere possit in deo: in quo
nō perdit si morit amicus hō: sed rarꝰ est/ singu
laris est/ sicut vnꝰ in mille. Ista multitudo con

sulit pro longitudine valde breui: huiusmodi amicus qui p eternis cōsulit/ omnis boni medi
Eccl.6 camentū portat. Unde scriptū legitur: Amicus fidelis/ medicamentū vite τ immortalitatis. Et qui metuunt dominū/ inuenient illū. Ecce qualis est fidelis amicus/ medicamentū vite. Ordinat istam vitam/ officiuz assumit medici verus amicus: dietam a nociuis imponit: purgat verbis: et asper sepe videtur: dulcis in malis semp amicus nō dicitur verus: quia dum adhibet curam in moribus/ etiā ad immortalitatez preordinat. Qui vero p tempore perituroȝ longitudinem consulit/ amicus est temporis: et nō pmanebit/ si nubilū tempora paterent. Hinc di
Ibidem. citur: Est amicus sm tempus suū: et nō permanebit in tempore tribulationis. Amicus igitur tēporū in hoc tēpore deuitetur: ne forte ad eternitatem beatificam a tempore infelici peruenire nō sinat. Temporales amici ad eterna ire retardant: et multo impedimento fiunt ne celestia capiamus. Quorum vox de humo/ τ cor terrena insultat: nescit consulere pro eternis. Nec quis dabit alteri consilium/ quod pro seipso nō accipit. Et si verbo dicit/ contrarium ostendit operibus. Operū autem mutatiua fit in hominibus amicitia.

¶ Apostate veri amici esse nequeūt. Capitulum XII

Iniqua phereseorū generatio nō recipiatur ad amicitiā. Dominus em̄ iubet/ imo phibet q̄ nouit iniquā. Interptant em̄ pheresei/ separati siue dissemiati. Unit amicitia/ nō separat. Separati atq3 disseminati ad amicitiā nō conueniunt. Et q̄uis possit vtrūq3 in bonā partem reflecti: nos vero cogimur omnino in malam: pro eo q reprobatus est homo/ cuius nominis agit interpretatio. Separati cū quibus amicitie nō tractande/ sunt omnes qui a religione christiana recesserunt/ et apostatauerunt a fide: in omnibus est inutilis fact⁹. Sa
Prouer.6. lomon dicit: Homo apostata vir inutilis/ graditur ore peruerso: annuit oculis: terit pede: digito loquitur: prauo corde machinatur malū: τ in omni tēpore iurgia seminat. Huic exemplo veniet perditio sua: τ subito cōteret: nec habebit vltra medicinā. Separatus a fide christiane religionis/ nihil nobiscum debet habere cōmercij. Secessit in contrariā partē qui fidei abrenunciauit christifere: repudiauit et christum amicitia iterū repudiat ipsum. Separat⁹ a christianis solus nō mansit: ergo ad aduersos accessit. Aduersarijs amicus/ nobis inimicus erit. Qui a fide catholica errauerunt/ nulli seruabūt debitam fidem. Sunt separati apostate professionū. Cū quibus velut cū falsarijs amicitia denegetur: quoniā ipsi deo/ hominibus/ sibimet amicitiā negauerunt: τ maledictioni subiacēt: nisi spe correctionis τ cōuersionis omnino inenitabile participiū habēt ad eos: vt etiam aue nō offeratur eis. Separati sunt qui actioni scripturarum intellectu diuidūtur: finxerunt tales sectas: τ secti sunt. Separabātur maliciosi in veteri testamento/ donec adesset purgatio legalis manebant q3 sepe foris domos et extra castra. Proinde quos separat omnino amicitia/ recti nō sūt: donec iusticia christiana iudicet esse purgatos/ cū quibus amicitia sit ferenda. Separati appellātur/ omibus moribus singularib⁹ incedentes: qui nō verentur pturbare mores publicos et pbatos. Qui etiā propter aliquod insigne virtutis aut scientie/ quam habere se credunt: ab alijs recte viuentibus intētione/ conuersatione/ morib⁹ separant: vicissitudinē amicabilē nō merent: separati em̄ sunt. Omnes vero sepati sunt ineq̄les τ impares: etem̄ ab equalitate atq3 paritate recesserūt. A separatis igitur omino expedit separari: nec amicitiam fieri ad eosdem. Asperi et probatū est/ q pter aurū et argentū homo ab homine ppinquo vel remoto seiungit: separat sepe pter rem vilem/ etiā τ turpē. Et magis dilexit irrationabilib⁹ τ insensibilib⁹ atq3 turpib⁹ misti/ q̄ reseruare cū homie iustū fedus. Multi sunt vniti sub tecto animo autē separati sunt. Ostenderūt pleriq3 magnā vnionem verbis: intentione diuidebantur. Sed de intimis quis iudicabitur? Amicitia in credulitate peragitur. Quō fiet amicitia/ nisi amari me credam: et alter amari se credat? Quid mihi de intimis iudicare/ si separat⁹ aut vnitus? Quis introspexit hominū viscera? Interiora quis nouit? Libet quod dicit: sed regulam infallibilē aduerte vniti τ separati. Amicus est alter amicus: sicut quidā interrogatus: quid tibi est amicus: respondisse fertur: alter ego. Si amicus alter tuus est: nunq̄ allegabit accusationes in petitis/ in erumnis/ in laboribus/ in tribulationibus pariter sustinēdis: sicut tu cōtra teipsū nō allegabis. Quem videris inuenire ad ista suffugia: excusationes inquirere: letāter nō exponere corpus τ res: separat⁹ est animo: amicitiā solū verbis/ amore vel opere non fouebit. Expedit omino cū separatis nō amicari: τ amicatū separatū fieri. Huius em̄ insolubilis est ratio: quia melius est nō confidere/ q̄ post confidentiā decipi. Multi sepe amici multa fecerūt τ pericula nō timuerūt: releuari credebāt si affuisset oppressio: tēpore vero quo amicitia p opera debuit clarescere/ palluit: et indigēti melius fuisset prouisum/ si talem nō habuissent amicū. Voraginem desperationis parauit/ qui amico in necessitate defecit. Diuisit domin⁹ multo miraculo ab egyptijs israelitas: pro eo q q̄uis essent in eadē regione: religione vero et cultu separati erant. A nequiter igit separatis recede: amicitiā nō coniūgas: disiūge q3 coniunctā. Cū disseminatis expedit idem agere. Disseminati dispert sunt in omnē vanitatē atq3 vanam doctrinā: quoȝ amicitiā oportet necessario deuitare: quoniā qui ad seipsum non colligatur/ nunq̄ colligatur aut colligabitur ad amicū. Disseminatus ad se/ conueniet nemini. Collectus ad se/ onera iuste portabit amici.

¶ Mali consiliarij veri amici non sunt. Capitulum XIII

Eorum vero qui signantur in aradio/
qui de numero male sobolis fuit: ab
amicitia iubemur atqꝫ premonemur
auerti. Aradij deponentes consiliū/aut descen-
dentes festinanter interpretantur. Septem ho
minū genera deponunt male consiliū. Alij qui
audire contemnūt consiliū: alij qui audiunt et
abijciunt: alij qui subito et improuise consu-
lunt petentibus/consilia deponunt: alij qui ob
rem consiliū porrigunt: alij qui perperam con-
sulūt: alij qui bonū aliorū consiliū paruipēdūt/
et qui vt nō fiat impediūt. Qui contemnūt au-
dire consiliū/falli nō possunt: quod solius dei
est per naturā/et confirmatorū per gratiā: quod
solum in superis agitur: aut cum viantibus de-
us illuxit: et inuisibili luce inuisibilez perfudit
animā tanto certitudinis argumento/vt omne
dubiū sit amotum. Quod paucissimis datū le-
gitur: illis succedunt aliqui excellere intellectu
ali lumine: ꝛ veritatis totius splēdere fulgori-
bus: vt nō indigētes sibi solis appareant. Qui
bus vt sopore pressis euenit: qui vidēt in somno
lumen solis/fulgentē meridianā lucem: et per-
ambulare multa loca tramite recto: Qui cū eui
gilauerint: aut in pfunda nocte/aut zeta obscu
rissima dormiūt. Hi sunt deponētes consiliuz:
qui audire penitus nolūt/sibi omnes sufficien-
tias ascribētes. Et sepe nōnulli reperti sunt at-
qꝫ reperiunt: qui se cognoscūt indigere cōsilio/
et insufficientiā autumant qua premūtur: sed qꝛ
penitus reputari inter homines volūt: consiliū
non petendo deponūt: ne inferiores his quos
consulūt esse videātur: vt eo ipso aliquid esse ap
pareant/cū aliorū cōsilia nō pertractāt: sapien-
tes in eo videri se credūt/quo aliorꝫ cōsilia refu
giūt. Hi penitus ad amicitiā nō querātur/ qui
in ppria virtute confidūt: aut aliorum consilia
spernēdo deponūt: de quibus per Esaiā dicit:
Esa.30 Ve filij desertores ait dn̄s: vt faceretis consili-
um/et nō ex me: et ordiremini tela nō per spiri-
tum meū: vt adderetis peccatū super peccatū.
Qui ambulatis vt descēdatis in egyptū: et os
meū nō interrogastis. Os em̄ dn̄i est quicunqꝫ
nouit dei scientiā et veritatem agendorū: et po
test et scit prestare consiliū: a quo est anteq̄ fiat
aliquid requirendū. In lege dei est consiliū agē
dorū et cauendorū verius q̄ in lege hominum.
Multi vero legem dei omnino audire contem
zacha.7. nūt. Cōtra quos zacharias clamat. Posuerūt
cor suum vt adamantē/ne audirent legē. Et per
Prouer.1. Salomonē sapientia dicit: Despexistis omne
consiliū meum: et increpationes meas negle-
xistis. Ego quoqꝫ in interitu vestro ridebo: et
subsannabo cum vobis quod timebatis/ adue
nerit. Contemptores ergo consiliorū sibijpsis
parauerunt ruinā. Cū ruinosis asciscī/aut ami-
citiā contrahi velle/ruere est cū ruētibꝰ. Mul-
ti audiunt consiliū/et abijciunt. Audiuit sanum
et seniorum consiliū Roboam rex filius Salo
monis regis: q̄ mite/dulciter et leniter respon-
deret populo alleuiari petenti. Qui eorū cōtem
psit consiliū/adherens peruerso ꝛ infelici cōsi-
lio iuuenū: vn̄ secuta est diuisio regni sui. Que
q̄uis deberet merito paterni delicti: potuisset
sisti ordinatione sani cōsilij. Multis em̄ malis
obuiāt consilia sana. Et ruptis habenis incon
sulta bona nō veniūt aut ruūt. Audiuerūt mul-
ti cōsilia prophetarū/ꝛ deposuerūt: id solū agē
tes ad quod ex volūtatis impetu ferebātur. Ut
in Regum volumine legimus: reges Israel et 3.Reg.22.
hierusalē cōgregati atqꝫ parati ad p̄liū: pphe-
tam quendā Micheā nomine/ iustū et sanctuz
pro ꝯsilio prophetice visionis interrogauerunt
Qui adiuratus respōdit eis/prout acceperat a
domino veritatē. Ipsi vero pprio impetu agita
ti/aliorū suffulti cōsilijs: cōtra prophete consi-
liū quo decreuerāt ascēderūt: sustinētes exinde
quē propheta p̄dixerat ante conflictū. Nō igi-
tur sunt hi ad amicitiam euocandi: magis vero
sunt respuendi qui consilia sana deponūt. Ami
citia vero ipsa processus cautos inquirēs/ semp
cōsiliatiua est: et sana cōsilia querit: et ad inuicē
cōsiliatiuos amicos: vt vnus ab alio ꝯsilia que-
rat: vt cautior in omnibus ambulet: ꝛ alteri cō-
sulat/si preest consulendi virtute. Si vero ī ero-
gando consilio deficit: inquirat ab alio/ vt ami
co fidenter et ex amore petenti consiliuz/in fide
atqꝫ amore consulendo respondeat. Proinde
consiliū deponentes/carent amicandi virtute.
Deponūt quidam consiliū/ videlicet irrogan-
do petentibus: sed consiliū alijs inferendo/de
ponere eo vitium est: atqꝫ deponētes vitiosi red
dunt: q̄ faciliter et improuise deponūt. Nō em̄
expedit improuise inferre cōsilia/vbi pondero-
sa res agit: maxime his qui nō habent certā sci
entiā aut expertā negociorū et agibiliū. Tales
sunt qui consilia improuise cōferūt/quales ca-
nes in incertū latrantes/aut aues ad incerta vo
lantes: siue aues nutrite iuxta humanas voces
que aliqua humana verba ex audiendi frequen-
tia didicerūt/nō intelligentes cū proferūt. Cō-
sultor improuidus ruina est populi: magis ve-
ro amici/si in ipso confidit. Qui subito consulit
in re dubia/philocompus aut amēs est. Multi
subito dederūt ad interrogata consiliū/ ne sup-
sedētes haberētur ignari. Quos cenodoxia in
loquēdo deludit: nunq̄ dominati sunt verbo.
Possent multi sana p̄stare ꝯsilia si preuidissent
et subita responsio induxit errorē/parauit atqꝫ
periculū. Nō omnibus sciētia: ꝛ omniū memo-
ria suppetere cōsueuit extemplo. Quibꝰ sapien
tius ascriberet ignorantiaz allegare aut tēpus
prouisionis/q̄ verbū proferre incassum. Unde
scriptū est: Anteq̄ loquaris disce. Et alibi: Ne Eccl.18.
temere quid loquaris. Subuersio audiētiū/nō Eccs.5.
deliberatum consilium. Melius em̄ est ꝛ ami-
citia tutior/amicum habere ignorantē/et digi-
tum apponentē ori suo super his que nō nouit
q̄ qui importune consulit: et ab ignorātia tem-
poranea siue a semp insita detinetur. Non oīm

est inferre consiliũ: sed pluriũ est indigere. A talibus taliter consilia deponẽtibus caueat/ qui
Col.3 amicus querit esse securus. Merces fecit cõsilia multa deponere: interdũ vero nõ pauciora puertere. Mercẽnari⁹ cõsiliarius nũq̃ erit fid⁹ amicus: aspicit semp ad manũ cupidus oculus eius. Man⁹ vacua munere/ vacua redibit sepe consilio/ aut reportabit impertinẽs: plena vero dabit cõsulenti materiam consulendi: ꝛ non ad amicũ consiliũ/ sed ad datũ. Amicitia hoc propriũ habet: vt non solũ de rebus/ sed de visceribus velit amico seruire: quod fit dũ amico consulendo seruitur: et hoc excepto/ q̃ amicus verus nollet amicũ ab aliqua ĩdigẽtia premi. De nobilibus tamen cum obsequitur/ vellet habere materiã obsequendi. Nulla dona nobiliora q̃ sapientie verba siue cõsilia: que ab animi virtute pcedũt. Que dona deturpat/ qui ob rẽ amicitiam consiliaq̧ deponit. Et si congruũ interdũ noscit ab alijs quippiã expetere pro cõsilio: nũq̃ tñ dignũ gerit in amico. Honesti⁹ in amicis rerum permutatio ad inuicẽ toleraꝛ q̃ consiliorũ vẽditio: que nunq̃ pterq̃ inhoneste agitur. Si a dilecta et pia matre omniũ natura ꝑcondita insit alicui beneficiũ atq̧ scientia cõsulendi: omnino quesitus gratis cõsulat/ ꝛ nõ vendat. Si vero a studio multo tẽpore cõquisito expensis atq̧ sudoribus: licite vendit quod est expensis/ laboribus atq̧ sudoribus acq̃situ: amico autẽ nunq̃. Nam hoc licitũ est sciẽtie atq̧ laboris acq̃siuisse amicos: quib⁹ gratis se donat generosa volũtas. Proinde qui venaliter deponit dando cõsilia/ ab amicitia secludat. Gratis
Mat.10. accepta gratis dare iubemur a iusticia christiana: laborib⁹ parta gratissime gratis amicis. Sunt quidã pperã ꝯsilia deponentes: q̃ anfractuose querentibus cõsultũ/ serpẽtino more anfractuosis gressibus incedũt: consilia infausta emittũt: dolũ semp aduersus quempiã in consilijs includentes. Hoc fecerũt filij iacob/ volentes vlcisci de sichimitis: dederũt ꝯsiliũ circũcisionis: ꝛ eis amicari ex aĩo videbãtur: imo p nuptias artiora federa ꝯtractare: quo facto/ irruerũt sup eos torquẽte dolore circumcisionis: et quos voluerũt/ in ore gladij occiderũt. Contra quos ꝛ ppter quod sctũs patriarcha iacob/ cũ
Gen.49. filijs bñdiceret posit⁹ in egypto/ dixit: Symeõ ꝛ leui vasa iniquitatis bellãtia: in cõsiliũ eorum nõ veniat anima mea. Semp eñ perperã cõsulunt qui prodere volũt. Hoc persimile etiã funestũ consiliũ Aman dedit regi Asuero: vt omnes iudei vno pariter die interficerẽtur: ob inuidiam et indignationẽ animi/ quã aduersus ante se nõ inclinãtem cõceperat Mardocheum: q̃uis diuina bonitas eius dissiparet cõsilium. Sepe consiliũ iniquũ pmit/ qui ab impietate
Prouer.16. animi detinetur. Unde Salomõ dicit: Uir impius lactat amicum suum: et ducit eũ per viam nõ bonam. Infinitus est eñ impiorũ numerus qui cõsulẽdo dulciter/ nequiter amicum decipiunt: ꝛ rationibus ornãt cõsilia/ vt fidelia videãtur: a quibus difficile atq̧ raro cauet: duz more materni lactis in pueri ore trãsfunditur. Et iterum dicit: Cõsilia impiorũ fraudulẽta. Erumpit in illa qui gerit in animo fraudeꝫ: ꝛ decipit cõsulendo quem vocat amicum/ qui fert animũ vipereũ. Et vir iniquus decipit amicum suum. Prouer.12.
Unde in Ecclesiastico dicitur: A cõsiliario malo serua animã tuã: prius scito que sit illius necessitas. Malus cõsiliarius aut infidelitati aut ignorãtie subiacet. Malus ꝯsiliari⁹/ humanus diabolus: qui semp dũ cõsulit/ venenũ infundit. Eccl.37.
Interroga ꝓtoplastos/ vt tibi huius annuncient veritatẽ: sup quos fraudulento cõsilio mortis induxit imperiũ. Consiliari⁹ vero malus ad pericula exponit amicum. Consiliarius malus in seipso lapsus/ ad nullum mansit erectus: felicitatẽ se dixit habere/ si visibiliter atq̧ inuisibiliter habeat infelices. Sed quis cauebit? Subiũge anteq̃ amicitiam copulẽs/ id quod sapientia dicit: Prius scito que sit illi⁹ necessitas. Si ad amicitiam mali hominis/ aut cuiuscunq̧ nouiter fueris requisitus: vide prius qua causa mouetur amicitiã copulare: qua ꝑcognita/ cõiunge siue deuita: si tu vero quesieris/ causaꝫ ꝑstringe tuã/ ineuitabilẽ aut leuẽ. Mot⁹ ad aliquid ex leui causa/ leuẽ animũ monstrat. Qui autẽ ineuitabiliter stringit: ꝛ quadrigã damnorũ trahit a tergo: absq̧ probatione tamẽ: nõ amicitia/ sed quedam conuersatio ꝑ tempore permittat. Nũ q̃ malus consiliarius est asciscendus amicus? Proinde cõsilia perperã deponẽtes/ in amicitia deuitentur vt demones.

¶ Multiplices consiliarij. Capitulum XIIII

Sunt ꝛ nonnulli qui ꝯsilia bona prolata in iudicio ꝑ republica siue ꝑ re priuata cõtẽdẽdo deponũt: eisq̧ aduersantur verbis/ factisq̧ subuertũt: aliosq̧ ad subuertẽda submittũt: quoꝝ ꝯditio eo periculosior noscit/ quo preterq̃ ꝓpriã omnẽ substantiam destruunt: qui rempublicam pro qua et in qua cõsulunt/ nõ amant: sed propriã firmare sententiã certant. Quid periculi quidve damni eueniat ab eis in cura nõ agit: dũmodo eorũ firmet cõsiliũ/ et alterũ destruatur. In hoc mercant vmbraticam gloriã: q̃ eorum alijs sunt prelata cõsilia: Et quo plura subuerterunt/ peramplі⁹ extollũtur. Et prout si aduersarijs dedissent bello conflictum: sic infauste letãtur/ si bonorũ ciuium consilia dixerunt: qui prius monent verborum bella ciuilia/ q̃ armis aggrediantur ad hostes: quos ex subuersiõe ꝯsilioꝝ sup eos fecerũt sepe victores. Et munera mala ĩ republica euenisse cognoscim⁹: cũ ab ĩprobis bonoꝝ ꝯsilia diminuũt. Cõfundit respublica/ si ꝑ ipsa vexillũ veritatis inflectit: aut ipsa veritas tremefacta in hominib⁹ ꝑgnãte nequitia/ nõ loquitur aut tremula lingua balbutit. Sed peior vsq̧q̃q̧ cõditio: cũ sanum elucescit consilium/ ꝛ abrogatur potestate maloꝝ: quo abrogato/ statuitur quod est malũ. Euenit plerũq̧ vt consilijs

deponat consiliũ/ et sapiens stultuʒ: vt stultꝰ sapiens reputetur. Deposuerũt potentes inferiorum consilia: quibus nihil irreprehẽsibile cõpetebat: aut ea nihilopendẽtes: aut suffulti verecundia si tenerẽt cõsilia deiectorũ: aut existimãtes ꝙ quibus deest facultas ⁊ apparatus exterior/ ꝙ etiam desit ratio interlucens: sed prius esset examinãda/ ꝙ̃ deijcerentur consilia plebeiorũ. Multi emulatores agitati ab ipsa rabie inuidendi/ conati sunt deponere eorũ ꝯsilia/ quibus respublica siue ciuitas queqꝫ tuta mãsisset. Perhorrebant enĩ tales supra se illorũ exaltationẽ fieri: quorum firma tenerentur/ si felix sequeretur euentus. Qui vero alios inaniter anticipare concertant libidine apparendi: ab ipsa deficientes potentia/ qua nec virtus suppetit consulendi: iustorũ atqꝫ verorũ subdole nitũtur consilia deprauare: timentes abiectiores fieri/ quo amplius aliorũ consilia in republica refulgerẽt. Et aliorũ fulgor cecat oculos illorũ qui fulgere appetunt/ et nõ possunt/ seu nequiter possint. Ex hoc enĩ in publicis cõsilijs atqꝫ priuatis orte sunt rixe/ seditiones et secte/ bella ciuilia/ ciuitatum destructiones/ exulationes ciuiũ/ plaga reipublice insanabilis/ irremediabilisqꝫ fractura. Ibi omnes quotquot sunt/ pro placito rerũ abijciũtur: et tanta sepe pertinacia detinentur/ vt potius velint cũ pereuntibus tolerare iacturã/ ꝙ̃ patiantur alios anteferri. Proinde ad amicitiã nulla ratione perueniãt/ qui aliorũ consilia recte deponũt. Qui veris consilijs quomodolibet aduersatur: velut pestis corrumpens in amicitia refutetur: etiã si tibi sane ꝯsuleret: alijs vero ꝯsilijs factus hostis. Nemo enĩ veritatis amicus ⁊ inimicus existit: ad alterã om̃ino partẽ oportet affigi. Nemo veritatẽ et falsitateʒ simul habebit amicas: reliquam illarũ expedit repudiare libello. Igitur in homine qui tibi bonus/ alijs malus existit/ amicitiã nõ reqres: forte captato tẽpore tibi etiã pedicã ponet: et si nunꝙ̃ tibi: tamen noueris amicũ esse hominis/ ⁊ nõ veri. Nõ enĩ ad amicitiã colligãdus est homo/ qui tibi et nõ veri voluerit esse amicus. Quedã alia mala hominũ natio in isto aradio designatur. Dicũtur aradij descendẽtes festinãter. Descensus vt plurimũ in scriptura vitiũ sonat: vt recedamꝰ a sensu corporeo/ qui semꝑ ad inferiores gradus atqꝫ partes attẽditur: descensũ mẽtis in his potius inquiramus. Descẽdere id dixerim defectũ meliorũ ad bona/ et bonoruʒ ad mala ꝓcliuiũ. Qui vero festinanter descẽdũt a ratione/ a virtute in vitiũ festine ꝓsiliũt. Ad malũ irretardato gradu descendũt: a veritate ĩ falsitatẽ faciliter inclinantur: qui ꝯtinue ĩ rumorẽ falsũ opinione nequã descẽdũt. Qui relatoribꝰ facile atqꝫ festine relationibus credũt/ ab amicitia fiũt omnino anathema. Caret honesta atqꝫ laudabilis amicitia festinatiõe ad malũ: ⁊ relatiões q̃ possint illã adimere lõge pellit: nec leuiter ꝓstat aures relationibꝰ diuersorũ: quod est totale amicitie detrimentũ atqꝫ venenũ.

¶ Innodati varijs vitijs/ ab amicitia repelluntur. Capitulũ XV

Samarithei significant peruersã hominũ sobolẽ/ ab amicitia penitus diuertẽdã. Interpretantur enĩ lane. Lane a laniando dicte ferũtur: ꝙ a dorso seu corꝑe suꝑ quo natura ꝓduxerat/ dilaniate atqꝫ diuulse sunt: ꝓpter quod necessario in partẽ malã interpretationẽ reflectentes: ꝓpter reprobatuʒ hominẽ seu populũ ab amicitia populi sancti dei eos intelligimus/ qui auulsi sunt a dorso condite nature sensibiliter ac insensibiliter se ornãtes varijs coloribus vanitatis: et inseparabili tinctorio tinguntur: vt nulla sit lauãdi acrimonia qua lauentur. Quãuis enĩ natura corrupta suaʒ in nobis tyrannidẽ teneat: ⁊ semꝑ nos verberet ĩ hac valle miserie/ in quã sic ꝓiecti sumus: tamẽ condita natura extincta nõ est: ex cuius bonitate penitus nati sumus: a qua ꝓpria voluntate nõ deberemus laniari/ moribusqꝫ auelli: quãuis in membris nostris militet natura corrupta. Sed quidam atqꝫ plurimi velut lane a corꝑe ouiũ insensibiliter ꝑ parte lanarũ auferũtur: sic quoqꝫ a demonibus atqꝫ vitijs insensibiliter se permittũt. Quot sunt? Innumerabilis est multitudo hominũ et mulierũ/ qui lane sunt hostis antiqui: quos ipse violẽto tractu dilaniauit a dorso mitis ⁊ ouine nature: et eos malo artificio lanificãdi in multã enormitatẽ distraxit. Ve omnibus qui diabolico lanificio sunt subiecti. Tingũtur sepe colore tetro ĩuidie: vt videlicet pena sit eis aliorũ videre felicia. Tingũtur flammeo colore iracundie: vt vsqꝫ ad extinctionẽ in alios inardescant. Perfundũtur sepe sanguineo: vt etiã festinẽt effundere sanguinẽ. Immergũtur colore celesti: vt ab importabili superbia/ que falso appetitu homines facit esse celestes: et velut celuʒ omnibus/ ita velint mali tincti omnibꝰ superferri. Albo colore albãtur: nõ ad puritatem/ sed ad abolitionẽ omniũ gratiarũ. Viridi colore multos infecit: qui virẽt in putrida carnis actione: cũ plus debito replẽtur/ aut lasciuiter effundũtur/ vt tauri super herbã male delectatiõis. Nec nõ diuersitate colorũ rubricauerit hominũ corda: vt in vestibus laneis monstretur varietas vani cordis. Quẽ igitur videris vanitate atqꝫ varietate colorũ depingi/ vanũ ⁊ varium ex corde iudicare nõ dubites: perperã enĩ aguntur vestimenta multicoloria in corporibꝰ affectãtes. Et hierusalẽ in typo reprehenditur: eo ꝙ sumpserit vestimẽta multicoloria: et vestita eis fuit preter dñi voluntatẽ. Quid tincte lane varietate infelicium colorũ ad amicitiã admittũtur? Quid homines varij/ malis cõsuetudinibꝰ tincti: ad quorum lauamen nulla videtur valere industria: firmato cõsuetudinis more/ velut natura quadam ad amicitiã requiruntur? Cur si venire in amicitiã volunt/ nõ repelluntur extemplo? Cur eis applaudit leta hominũ facies? Cur cũ eis per viã conserta graditur manu? Cur mutua obsequia siue cõuiuia inter eos quibus indelibiliter adhesit

tinctura maloꝝ: quib⁹ mos firmatus iniquus percipit vt natura. Quedam sane sunt hoies mali: quoꝝ morib⁹ cōuersans vt indumēto se induit. Et palliū inhonestatis efficit socio malus homo. Propter quod cōtra eos qui ppriū nature colorē abijciunt/alijsq; colorib⁹ tingunt/oipotens clamat: Nunquid auis discolor hereditas mea mihi: nunqd auis tincta p totum? Discolor pculdubio dicit qui pprio colore mutato/aliū impertinentē assumpsit. Unde subiecit/aut auis: scz malis coloribus tincta p totū. A proprio nāq; colore nature create atq; decentis virtutis p mutant colores/qui a diabolo sunt sane tincte.

Hiere.12.

Proinde tu q in hoc mūdo sub timorib⁹ degis nō ineas amicitie fedus cū his de quib⁹ cōqueritur qui nouit oia deus: et qui taliter tincti sūt malis/vt oino impermutabilis sint tinctura. Inquit alibi p prophetā oipotens: Si potest ethiops mutare pellem suam: & pardus varietates: & vos poteritis benefacere cū didiceritis malum. Sed quod impossibile sit hoibus/a diuina potētia nō trahamus. Oia eñ quecūq; voluit/fecit. Sed quousq; noueris sup malis coloribus tinctos p impotentiā diluendi diuinā illuxisse potentiā: cui ad lauādū nihil resistere pōt: nō iungas amicitiā: q cū malis ptinacib⁹ esse nō debet

Hiere.13.

Similitudo virtutū et morū amicitiā iungit: dissimilitudo econuerso. Capitulum XVI

Alij nequā signantur in amatheo filio chanaan: in cui⁹ interptatione colligitur popul⁹ reprobat⁹. Interptant eñ amathei ppli peccantes vel indignātes rigidi. Alij nēpe sunt pctōres/ alij peccantes. Pctōres dicunt q peccauert & substiterūt. Peccātes vo q ad mala more fluminū semp fluūt/& mala mal adijciūt: quos nō terret irremediabilis pena gehenne: amor supne patrie nō refrenat: rationabilis ordo iusticie nō deterret: nec trahunt amore societatis honeste: nec pudore pfundūtur in libello maloꝝ asscribi. Effluunt & defluūt & pfluunt/& nō refluūt: vmbrosis reb⁹ satiari querētes quos male agendi accedit iterū rabies. Et q̄uis qñq; videat adesse satietas ex quadā impotentia plus agendi: nō tamē est correcta volūtas/q statim pficit malū dum resurgit in mēbris nefanda facultas: q ab omni amicitia sunt separādi: & si credunt amicitiā copulasse/fallunt. Ac p hoc aliquali dissertiōe opus est: vt pateat his qui de amicitia natura noticiā querūt: si agi pōt inter peccantes & peccātes/si inter peccātes & iustos. Et multi quidē hinc argute multa locuta sunt: asserentes amicitiā esse similitudinē animoꝝ/et vni⁹ finis intentionē. Peccantes vo siles sunt his: vnde amicitia sine cunctatiōe agitur inter eos. Sed lumē veritatis nō circūfulsit illos qui talia dixerunt: nec diuinā atq; christianā iusticiā inspexerunt. Quibus absentib⁹ velut psentibus loquor: q aut necessariū est amicitiam denegare oino esse virtutē: vel si virtutē ipsam dicim⁹/inter peccantes esse posse oino negabimus. Uirtutem esse veram amicitiā nullus vere sapientiū negauit aliqñ: q si qs negaret eē virtutē/altiori scientia vinceretur. Aliqui aūt opinati sunt esse quid indifferens ad conuertibile: bonū & malū pro voluntate illā habentium. Sed his veritas amicitie nō eluxit: & ratiōe verissima refellunt: malum vo nullus hominū ausus fuit amicitiā noiare. Sed omnes hos oportet refellere: nostramq; asserere veritatē. Bonū esse amicitiam sua origo declarat a pdita natura: non eñ a cōrrupta insurgit. A pdita natura nō viciata nunq̄ nisi bonū procedit atq; pcessit. Alioquin cogeremur infamare creatorē & creaturā: & scripturam diuinā asseuerare mendosam. Inquit eñ: Uidit deus cūcta inuisibiliter visibiliter: & erāt valde bona. Ubi laudare neq; vituperare possumus materialē rerum causam. Non eñ erat materialis causa/quod philosophātes pterijt. Nā creauit deus omnia ex nihilo. Et bon⁹ creator quē vt manichei negare nō possumus/nec debemus: bona cūcta creauit: igitur bonū est amicitia. Et oēs cause originales quas supra ptulimus/ostendūt amicitiā esse bonum: sed multa sunt bona/etiā lapides & ligna & his similia: bonum autē amicitie supergredit corporalia & sensibilia bona. Est eñ bonū animoꝝ & morum agibilium: sine quib⁹ politica vita & christiana coniuncta nō agitur. Sed multa sunt bona inuisibilium animoꝝ atq; agibiliū morum: que velle numerare iret in longū. Sed bonū amicitie/ vt audacter affirmem: dicam bonum virtutis: immo bonū que virtus est animorū & agibiliū morum eterno regi acceptū: sine quo adinuicem animi non referūtur: & cōfundit tota moralitas: & sine quo etiā acceptus deo nemo fieri potest. Uirt⁹ igit est amicitia vera: que nō solum inter hoies sed inter hoies & deū ptrahi potest. Inquit eñ Jacobus in canonica sua: Credidit abraā deo: & reputatū est ei ad iusticiā: et amicus dei appellatus est. Et iudith octano legit: Abraam pbatus/amicus dei factus est. Nec quis autumet q vocabulū amicitie velim appellare virtutem nullū eñ vocabulū virtus: sed veram amicitiam dico esse virtutē. Nam luce clarius hoibus intellectu patet: deum neq; in veteri neq; in nouo testamento pcepisse nisi virtutē. Et q̄uis crude nostre imaginationi repugnet/absonūq; videatur: nihilomin⁹ tamē oē quod precipit virtus est/virtusq; fecisse. Ipse siquidē precepit hoies ad inuicē amicari/ dicens: Diliges amicū tuū. Quod preceptum amicitia facit & generat inter duos. Cum eñ dicit/diliges amicū tuū: intelligit q amicus iā erat factus/aut ex precepto aut ex alio. Et qui diligere iubet amicū/amicari necessario cogit. Et de ipso firmū stabit pceptum vt etiā diligatur. Igit diuinū preceptū clare intellectum/amicitiā saltem duoꝝ facit & generat Et in euangelio hoc idē saluator asserit cū annexo: vt diligeret etiā inimicus. Et alibi psulit: Facite vobis amicos de māmona iniquitatis: Et suos apostol⁹ appellauit amicos. Proinde

Gen.1.

Jaco.2.

Leuit.19.

Lu.16

nullū indifferens sub precepto diuino ꝯcludit:
⁊ nihil a deo ⁊ a christo filio ei⁹ nisi virtus. Per
amplius autē si contrariū amicitie cōuincit esse
peccatum: erit amicitie virtus: ⁊ pro equali truti
nando fit ascensus atq; descensus: vt pro quāto
amicitie contrariū descendit in vitiū/ amicitia
in virtutē assurgit: et quod dicit/ reconuertitur.
Amicitie autē contrariū non est indifferens/ scz
nō amicari/ sed odium. Odium quidē ad homi-
1. Joan. 3. cidium spectat. Canonica dicit: Qui odit fratrē
suum/ homicida est. Igit amicitia put in se agit
virtus viuifica est: quia qui nō diligit/ manet in
morte. Porro si aspicimus mētis quaslibet qua
litates: nō omnis qualitas virt⁹/ sed illa que di-
uinam perficit legē atq; preceptū: ⁊ inter homi-
nes gubernat iniusticia illa moralitas: sine qua
non bene viuit nostra mortalitas. Jubet sane iu
sticia christiana vt inter se viuāt hoīes inculpa-
te: quod iuste fieri nequit/ nisi amicitia copulet
animos moresq; disponat. Et si quispiā forte iu-
sticie timore perterritus/ innocenter se gessit ad
proximū: non impleuit iusticiā ex amore: quo so
lo/ nō timore pficitur. Nam qui timet/ vellet au-
ferre iusticiam vt lesionē possit inferre: fortasse
si nō ledit timore iusticie: tamē expediētia bona
amico nō contulit/ si amicitia caret que oīa ex
pedientia confert. Et si adhuc timore solo agi-
tatus cōferret/ sarcinā portabit inuitus. Amici
tia vera in suis affectibus ⁊ morib⁹ libera/ iusti
ciam christianā inter hoīes hoc duplo perficit:
scz vt non lederet ⁊ iuuaret. Uirtutē ergo indu-
bitanter esse amicitiā veram credatur: que deo
placet: anīos hominū moresq; ordinat: vt inter
eos inculpata fiat iusticia christiana. Que siqui
dē virtus inter peccantes esse nō potest. Quo-
niā qui ad peccata more fluminū defluunt/ virtu
tem seruare nō possunt. Nec aliquos fallat ꝙ si
ad alia sunt/ nequaꝙ̄ in amicitia vera possent eē
veraces: quoniā oīs virtus talis cōditionis ex
istit/ vt ab omni inherenti vitio sustineat detri-
mentū. Nec fluenter peccantes possent in bono
aliquo amicabiliter cōuenire: ꝙuis vtiliter sepe
possint ad se vel ad alios extra se. Unde statua-
mus duos homines: ex quib⁹ ad plures pcedat
animus inuectiuus: quoꝝ vterq; sit plenus vitijs
⁊ deprauata volūtate actuq; puerso: ⁊ vnusquis
q; pro posse labatur in nefas. In quo bono isti
ꝯuenient ſm amicitie iura? In superbia ⁊ actib⁹
eius: in auaricia/ in acidia/ in gula ⁊ luxuria/ ⁊ eo
rū nefarijs actib⁹: in inuidia/ in ira/ in philopom-
pia/ ⁊ eoꝝ pessimis incentiuis. Dixeris fortasse
in custodia vnius ad alterū/ in subuētionib⁹ mu
tuis: non inhonestis ⁊ turpib⁹/ sed in his q̄ iure
decent vitā hominū. Audeam respondere/ nemi
ni veraciter amicari. Qui sibi crudelr existit/ quo
modo in amicitia vera christiane iusticie amica
bit proximo: ⁊ qui per iniquitatē inimicat deo?
Duoꝝ certe peccantiū vnusquisq; inimic⁹ est ad
seipsum: ⁊ quod execrabili⁹/ vterq; inimicus ad
deū/ custodieq; et subuētiones nō sunt de vena
vere amicitie/ que oīno est virtus: sed de quadā

ꝯsuetudinaria ⁊ retransitiua opitulatiōe aut ex-
emanatiōe quadā/ que vocat human⁹ instinct⁹.
Ad maiorē hoꝝ euidentiā faciendā/ illam diffe-
rentiā oportet inducere: per quā actus distingui
tur a virtute. Unde aliud est virtus/ aliud actus
eius. Actū quippe virtutis prope modū habere
quilibet pōt etiā ꝙtumcūq; iniquus: virtutē vo
habere nō potest volūtarie malus. Act⁹ siquidē
virtutis est ex corpe/ in corpore/ de corpe/ p cor-
pore: virtus oīno inuisibilis ⁊ in corpore/ consi
stens in aīa. Proinde amicitia virt⁹ haberi nō
pōt a voluntarie vitiosis. Actus aūt eius a mul-
tis habet iniquis. Eadē igit lege qua peccātes
inter se vere amicitie federa tenere nō possunt/
ad bonos ⁊ iustos nequiuerūt amicari: nā quod
nō fecit similitudo/ pcti similes sunt/ ꝙuis non
semp per oēm modū peccantes: nec tn̄ veritatē
amicitie sortiūtur: ⁊ cum dissimiles sint a bonis
multominus in veritatem amicitie fiant ad eos.
Similitudo pōt esse inter bonos ⁊ bonos: ⁊ in-
ter malos ⁊ malos nulla similitudo. Dissimilitu
do aūt fit que non nascit ex eo ꝙ bonus recedat
a malo: sed ex eo ꝙ cū quis mal⁹ appetit fieri/ re
cedit a bono. Bonū quippe naturā habet posi
tiuā atq; stabilē. Malum vo nullam naturā ha
bet: ꝙuis in aliqua natura sistat: priuationē ha-
bet ⁊ fluxum. A priuatione nullus pōt esse reces-
sus neq; dissimilitudo: nō eīn est natura neq; po
sitio id a quo receditur: aut a quo dissimilitudo
causat. Igit dissimilitudo semp iniq̄tatē sonat:
scz dissimilari a bono quod naturā habet et q̄d
est/ aut a vero bonitatē habente. Bonus nunꝙ̄
vere dicet dissimilis a malo: sed mal⁹ dissimilis
dicet a bono: qꝛ esse nō pōt dissimilitudo ab eo
quod nō est/ sed ab eo quod est. Quia nō est dissi
militudo inter hoīes ex bono/ ꝙ hoīes sunt: sed
in hoc siles sunt: ꝙuis in figura siles non semp
existant: sed ex eo est ꝙ vn⁹ agit bona positionē
habētia: alter vo in priuationē opib⁹ aut ruina
tendit. Bonus vo a malo non pprie dicit dissi-
milis: ꝙuis ita sepe dicit: sz veriori modo dicit
liber/ siue a malo in genere aut ab hoīe malo.
Dissimilitudo recessū dicit a bono. Quō ergo
amicabit malus bono: qui p dissimilitudinē in-
cessant recedit a bono/ animi prauitate ac puer-
sitate moꝝ? Obsequi corpaliter pōt: amicari nō
pōt. Bonus aūt sic existēs/ ad malū amicū fieri
nō tentabit: si mal⁹/ fieri refugit. Indignatores
rigidi ad amicitiā nō sunt apti. Mala res est in
dignatio/ oīno in moribus hoīm deuitanda: sed
pessima rigiditas: que vbi assistit emēdabile ma
lū/ fit inemendabile. Indignatio est cū q̄s sensu
mētis/ aut aliquo sensu corpis aliq̄d pcipiēs/ aut
ruga frōtis aut verbo oris/ ꝯtra illud agit ⁊ mo
uetur. Rigiditas vo est/ post indignationē aut
irā implacabilitas animi. Difficile q̄s noscitur
q̄ aliqn̄ indignatiōe quātalibet nō pulset. Sed
nisi accedat rigiditas/ facile ad mititatē reuertit
anim⁹ indignatus: si post indignationē ipsa seq
tur: firmat indignatio q̄ obrepserat: ⁊ perampli
us accēditur/ si de mititate rogat. Nam rigidi-

tas est algor mentis/duricies animi/torpor spiritualiũ virium/horror animi ⁊ sepe in vultu mõstrat⁹: turbatus rationis etiã nimius rigor: qui vsq ad intemperatũ zelum sepe peruenit. Sed natura ⁊ insignis amicitia/indignationẽ nõ habet nec indulgentiã. Amicitia vera nõ indignatur amico nec indulget: q offensionẽ non recipit/quã opteat indulgere. Si vo recipit ⁊ indulget: magis amicitia erit de genere recõciliationis/ de sue generositate vtutis. Nã i indulgẽtia vterq amicus cõuincit deliquisse. Primus q fecit iniuriabile quippiam: alter quia recepit iniuriã: quis cito prestiterat veniã. Male amicitiã nouit/qui cognouerit etiã tantillã iniuriã. Male firmatus erat/qui huius facile susceptibilis erat. Proinde quia difficile indignatio: vt interdũ nõ accidat/pcauetur: ob quã nõ est amicitia resecanda/si ex pristino more sumpserit firmitatẽ. Rigiditas ppellẽda omnino a foribus amicitie: penitus more suo eneruat amicitiã iaz firmatã. Ubi vo amicitie nondũ sunt federa celebrata: indignatores rigidi si prenoti fuerũt experiẽtia siue fama/caueant: post federa vero tolerentur/nisi rigiditas cognoscat: qua cognita per seipsam amicitia se subuertit. Nã indignatio nõ decet preterq ad vitia ⁊ ppter vitia. Impatiẽtia est/qua homo minus cõuincitur esse doctus. Et tolerantia caruisse videtur/qui ab indignatione deuincit. Se singulariter reputat qui animo indignat. Indignatio animi sepe nausare fecit: ⁊ rugas ptraxit in facie: semifactis verbis ⁊ tortis fecit pferre sententias: ⁊ linguã balbutire fecit pre ira. Linguã disertam ⁊ tremẽtia labia excitauit ad verba/que a mentis dominio non exibant: necnõ sepe improuide loqui suasit verbũ conturbãs amicitiam/aut semp reddens in futuro suspectã.. Exhaurit indignatio a corde verbũ absconditũ aut subito generatũ: quod alter amic⁹ nunq credebat audire. Ignisq tepefactus est aut extinctus/qui ante flãmabat. Latet ignis in lapide: nec cõburit approximantes incẽdit portat⁹ manib⁹ aut sinu: excussus ex chalybe scintillat ignẽ sufficientẽ ad multã materiam succendendã: ⁊ educentẽ fumũ sanis oculis emulum. Latent multa i corde hominũ/ ipsis ⁊ extra positis oĩno ignota/ interdũq nota. Indignatio vo excussit a cordib⁹ latentia mala/destruentia placitos mores/ ⁊ emula oculis rationis. Rigiditas vo ire atq indignationis est robur: ⁊ stabiliuit accidentia mala: vt quod erat separabile per naturã/fiat inseparabile per rigiditatez nequã. Aspiciant igit in regulis ⁊ iuribus amicitie christiane: si quo mõ possunt indignatores rigidi ad amicitiã puenire: nempe vsus refugit/ratio dissuadet. Nam in puerbijs dicitur
Prouer.29. Qui ad indignãdũ facilis est/erit ad irascendũ pcliuior. Jesus vo aduersus scribas ⁊ phariseos loquebat: quia sibi p salutiferis opibus indignabant: nam indignatio germẽ est inuidie. Quo genere indignati sunt apostoli aduersus
Mat.26. mulierẽ magdalenã/ dicẽtes: Ut quid perditio hec? Potuit istud vnguentũ venundari multo: ⁊ dari pauperib⁹. Que omnino virulẽte inuidie noscit plantula: pro eo q indignatio quãdoq est aduersus opa bona. Fit etiã indignatio aduersus alterius prerogatiuã absq proprio detrimento: qua indignatione indignati sunt primi operarij aduersus patrẽfamilias/q equa puisione oĩbus prouidisset. In quo nemini derogabat aut faciebat in aliquo detrimentũ: quis prehonoraret aut eis equaret indignos. Decẽ vo apostoli indignati sũt aduersus duos/ qui poti- Mat.21.
ora in superis petiuerũt: sed nec eis adimebat aliquid/ etiã si duo fuissent iuxta vota suscepti. Frustra est indignatio aduersus aliquẽ prehonoratũ/vbi nihil demit indignanti. Nec iuxta vocabuli ppinquitatẽ / indignatio aliud sonat q aliquem eo bono quod hz/reputare indignũ: aut pena dignũ qui non deliquit: aut si deliquit/ in eũ plus debito deseuire: vel p odiũ ⁊ non per amorẽ iusticie excandescere cõtra eũ. Rigiditas algor vel aquilo/congelauit fluxibilẽ aquã.

¶ Simulatores et negotiatores ad veram amicitiã incõpossibiles sunt. Capitulum XVII

Norum omnium filioꝝ pater infaustus sua interptatione gen⁹ pessimũ hominũ monstrat ab amicitia secretoꝝ/qui dictus est chanaan/interptatus negociator aut emulator. Simulatores siue negociatores ad veram amicitiã omnino incõpossibiles sunt. Et si aliqñ compositi sunt/nõ vt sic existentes. Cũ vo ad hanc notã deuenerint/propellant velut amicitie destructores. Negociatores omne ocium negauerunt: hoc enĩ vocabulũ infaustũ sonat. Sed est ocium sanctũ quo mẽtis religiositas exercetur: ⁊ pquirunt illa que ipsam impfectã perficiunt. Imperfecta est anima cui⁹ impfectionẽ omniũ habentiũ animã experientia sana demõstrat: illa dũtaxat excepta que ab instãti sue creationis inseparabiliter vnita fuit ad verbũ. Cõtinue nãq cum vult/suscipit virtutũ honorabiles qualitates: ⁊ per studiũ ignorantiã/per exercitiuz ignauiã longe pellit: ⁊ gradu inuisibili de tenebris festinat in lucẽ: que nisi quieta fuerit a pcellis/nõ adipiscetur veritatis splẽdores: sine quibus semp tenebras patietur. Absq sapientia nulla cõuersatio peragit viã rectam. Cõgregatio est tauroꝝ qui per ociũ in aula sapientie nõ sederunt. Et qui p curis temporalibus ociũ negauerunt /nõ viderunt decorẽ atq consistentiã domus eius. Negociatores ocium negãt: vt distracto corpore anim⁹ distrahat: cui nulla sit requies ad capiendum inuisibiles elucidationes. Et eo esset delectabilior amicitia/quo a sapiẽtia fouerek. Tuti⁹ est amicus paup ⁊ sapiens/q diues indoctus: ⁊ quietus fultus scientia: q negociator ignarus. Quietus omnino ad petita facilis. Scientia fulgẽs cito dabit consiliũ: liber a negocijs tripliciter respõdebit amicis. Semp idẽ erit ad amicum deuitans negociũ. Negociatorem amicari ad quempiam veritas contradicit.

gerit animo aurū: mēte condit thesauros: copulat agrū agro/domū domo cōiungit. In corde vo eius nisi materialia nō versantur. Et aut auaricia plus habendi aut sollicitudo querēdi/ nō sinet esse amicū. Qui negocijs animū dedit/ habens pelago ratem a fluctib⁹ agitatā/terris amicū a periculis circūseptum: hunc pmittit ex itio/vt liberet ex pelago nauē. Semp valefecit amico/pro rebus importune negocians. Seipsum modis varijs moriēdi/ qui se tradidit negocijs varijs. Qui p seipso nō deuitat periculū pacturus negocia: nec deuitabit p tpe in amico Obmittet rōnabilē amicitiā deperire/dū timet deperire thesauros: ꝛ dū augmētū auctionat in sensibiliū atq irōnabiliū/ amicitie patient̄ sustinebit eclipsim. Sz nec oīs negociator ab amicitia abcidend⁹ est: nā ipsa negociatio ī amicitia fecit amicos: dū habita est ꝯtractio ꝛ mutua visio ꝛ frequēs locutio p reb⁹ atq negocijs. Mundus vo postq̄ fuit natura corrupta/indiguit vt negociatio fieret: sine qua vita hominū voluntaria ꝛ placita nō subsisteret. Uerūtamen negociator importunus/ad amicitiā opportunus oīno non erit. Importune agere negocia dicit̄: qui ex cusabilē atq iustam causam ꝛ irrephensibilē in negociando nō habet: sed sequit̄ impetū appetitus inordinati atq culpabilis: qui esse cognoscitur marine receptionis: quod claudit ostia ingredientib⁹ fluuijs. Sed quāto plures ingrediunt̄/pluriores suis hiatibus suscipit. Nō potest cōuenire in lege amicitie christiane: qui solū cōgregare didicit/distribuere vo nō nouit. Hanc sane nouimus habere amicitiā gratiā: vt nō tribuere credat esse iacturā. Et christianoꝝ amicorum noscit̄ propriū: amicitiā negocijs/nō negocia suauibus amicitijs anteferre. Si more loquēdi negociari ad auariciā scribim⁹: auarus pfecto nemini erit amicus. Ex rei veritate inimica sunt noīa: quoꝝ vnū auariciā/alterū amicitiā sonat. Peramplius vo sine ꝯuenientia oppositū hoīes contrarijs studijs aīo ꝛ ope intendentes: vt vnus vrbanitatē amicitie nouerit aut velit: alter defossum habuerit animū in terrenis.

¶ Emuli ad amicitiā non admittantur. ¶ Capitulum XVIII

Emulatores autē tanto cautius in amicitia declinent̄: atq si ꝯiuncta cuz illis fuerit/ celerius abrogeṫ: quanto solū ipsorum hec irremediabilis pena suoꝝ pximorū videre felicia: ꝛ ī hoc gaudet serenitas amicitie: cū amicos in bonis ꝯspexerit esse felices. Emulator inimicus feliciū/amicus vo felicez querit ꝛ optat inuenire amicū. Tristat̄ animo inuidus de felicibus: ꝛ tristat̄ verus amicus de infelicitate amici: reputat em̄ suam: quia velut alteꝝ se reputauit amicū. Desperate aduersant̄ amicus ꝛ emulator/ in affectionib⁹ atq passionib⁹ mentis. Gaudet amicus in psperitate amici: emulator letatur in aduersitatibus. Dolet amicus pro his que amicū mala contingūt: emulator gladiatur animo/si viderit quātalibet amenitate florere. Inuidus semp in claustris amicitie claudicat: neq loquendo pacificū aut rectū potest proferre sermonē. Sepe vo ne detegatur/ sibimet violentiā facit: ꝛ mentitur ore leticiā in contingentibus bonis: cuius cor pertulit inuidie venenatas sagittas. Ridebit interduz simico more: nam vere minime potest: cū non pcedat ex corde leticia. Et totus simulatus incedet: ꝛ serpentinis anfractib⁹ gradietur. Pullulabit inuidia iocūda facie/ quā virib⁹ nō amore ad amici oculos hilarauit: et stabit sepe attonitus in secūdis rebus amici: ꝛ collaudabit fallaciter cūcta opa eius. Domum dicet bene dimensam/quā vellet esse subuersam. Agrū fertilem/quē sterilem plus affectat. Filios facetos/quos īsanire gauderet. Uxorē castam/quā secū aut aliter vellet cōiugij federa dirupisse. Prefert supellectilez verbis quā ignis incēdijs cremari libenti⁹ aspexisset. Dilectū ab oībus falso dicit aut vere sic credit quē ociosum fieri oībus plus exoptat. Et si aliquādo casus in euētibus esset: clanculo ꝛ possibiliter decipulā perditionis ꝑtenderet. Sepe aūt ostendit se dolentē de illa q̄ secreto procurauit ipse iacturā. Nihil penitus est in emulatoribus rectū: nihilq sanū habēt vnde debeant in amicitia cōuenire/aut si cōuenerint retineri. Moritur animo emulator: vnde amicoꝝ est vita iocūda. Et vnde nascit̄ occasio pluris gaudēdi/ flendi acedinē carpit. Igit̄ penitus inuidus ab amicicia resecādus/qui bona in amico suā fecit miseriam. Nec posset necessitate cogente in amici bonis intēdere: de cuius iocūdis euētibus eius simulationis pprium est dolere. Si vero referre volumus emulationē ad inimicationē: sicut ad mala/ sic pōt ad bona referri: de qua nullus sermo nisi q malos imitat̄ certissime mal⁹. Habes malā sobolem/diuino ꝑcepto in amicitia deuitandā: Habes patrē male sobolis genitorē: vt ex auaricia ꝛ inuidia omniū maloꝝ hominū genera in amicitia deuitanda nascant̄.

¶ Testimonia noui testamēti de amicitia. Capitulū XIX

Preter ista testimonia q̄ de veteri collegimus testamēto/contra eos cū quibus est amicitia deuitāda ꝛ disiungenda ꝯiuncta: ex nouo testamento aliqua similiter assumamus: ex quib⁹ multa peritia ministrabit cum quibus amicitia deneget̄. Aliquos in euangelio saluator despectiue appellauit amicos: q̄ federa in amicitia nō seruauerūt: quoꝝ vnus appellatur amicus erroneus atq molestus: alius amicus ineptus et inuerecūdus: tertius ꝑditor pertinax ꝛ domesticus. Sunt quippe aliqui homines preter rationē infesti: qui plura expetunt voluntate q̄ merito: largitatem omnē ad alios q̄ ad eos reprehendūt: ꝛ iniusticiā dicunt largitatem benignissimi porrectoris. Refert sane historia euāgelica: q cū paterfamilias operarios Mat. xx induxisset in vineā: aliquos ex pacto/aliquos ex iusto merito pro diuersitate tempoꝝ ꝛ horarum. Cū vo serotina hora esset in retributione mer-

cedis: omnes acceperunt tantundē: murmurantibus operarijs prime hore conductis ex pacto aduersus patrēfamilias/ ꝛ arbitrantibꝰ plus recipere: paterfamilias inquit: Amice nō facio tibi iniuriā. Nonne ex denario conuenisti mecū? Tolle quod tuum est/ ꝛ vade. Volo huic nouissimo dare sicut tibi. An nō licet mihi facere ꝙd volo? An oculus tuus nequā est: quia ego bonꝰ sum? Ex patrisfamilias responsionibꝰ ostendit/ quātus hic fuerit infestus atqꝫ molestus amicitia. Amice nō facio tibi iniuriam. Hoc ꝓ tanto saluator parabolice dixit: qꝛ illi primi existimabant iniuriā domini libertatē atqꝫ liberalitatē ꝛ alterius bonū homines infesti atqꝫ molesti ꝓpriam iniuriā reputabant. Ad iniuriam etiā sibi prouenisse cōcipiunt: si nō supgredit pactum in quo voluntarie cōsenserunt. Multi enī pacto se astringunt peracto ministerio/ plꝰ pacto iniustissime gliscūt, Justiciā pacti volūt excedere: atqꝫ peruertere debitā equitatē. Non cōuenit amico qui nō conuenit pacto. Non nouit amicitiā/ qui pactū iniuriā reputat. Non erit amicus qui cōuētionis federa odit. Si plus reciperet/ superogatio est: de largitate ꝓueniens largientis. Si ſm conuentionē ꝛ pactum iusticia est: proueniēs de actione rectissima vtriusqꝫ partis/ eius ꝙ meruit ꝛ qui retribuit. Si minus: aut oparius deliquit in opere vt cōuentio frangeret: quia defectus operis in pacto deducti frangit federa pacti: aut operarius ꝑfecit impositū/ ꝛ in retributione defecit cōductor. Huic fuit ꝓut dictabat cōuentio retributū: et indignabat velut iniuriam passus: ꝙ plus alijs nō accipiebat in ꝑmio: cui quod iustum erat/ dedit dominꝰ: ꝗuis ex sua largitate alijs voluit ꝓuidere pacto tantundē qui largus est dominꝰ. Proinde ad amicitiā recipi nō meretur/ qui conuentionē vertit in voluntatem: ꝛ pactum deducit in placitū. Quis amicandi modus erit ad eū/ qui aduersus pacta seruantem animo ꝛ ore murmurare nō cessat? Omnis enī amicitia conuentionē ꝛ pactum habet. Amicitia penitus nō esset/ nisi homines ī aliquo cōuenirent: aut pacto moralis ꝛ diuine iusticie in aliquo firmarētur. Conuentio ṽo totiꝰ vere amicitie hec est: vt seruatis legibus iusticie atqꝫ honestatis: ꝛ animo ꝛ corpe quis fiat ad aliū/ quo aliū vellet fieri ad seipsum. Pactū vero est ipsa pax que inter hominū agitur mores: qui ex obsequijs ꝛ cōuersationibus ꝛ rerū cōmutationibus oriuntur: interdū verbo/ interdū scripto/ interdum teste firmata: sepe ṽo his omnibꝰ ꝛ penis appositis aut datis obsidibus atqꝫ aliquādo fideiussoribus: plerūqꝫ oblatis pignoribꝰ roborata: etiam nō perturbatis legibus honestatis atqꝫ iusticie. Qui ergo pacto nō stetit anio quietus/ perturbauit ꝛ pacē: pacis perturbator amicitiā traxit exilio: quoniā in ipsa pace fundatur. Peramplíꝰ arguūtur infesti/ erronei atqꝫ molesti: pro eo ꝙ vni noīe omnium dicit: tolle quod tuum est ꝛ vade. Si quis autē pro tolerato labore supra meritū vellet ꝛ pactum ꝯcupiscere alienum: ꝓpterea huic dicit correctiue: tolle quod tuum est: quasi dicat: esto amicus in pacto/ ꝛ noli concupiscere meū. Si autē plus quis supra cōuentionē ꝛ pactum receperit de bonitate donātis/ non erit in crimine iuste rephensionis. Naꝫ licitū est supererogatū recipere: non cōcupiscere aut murmurare: si nō recipit supra pacta. Verūtamen supra pacta recipiens a benigna largitate datoris: nō recipit velut alienū: quod iustꝰ possessor benignusqꝫ lagitor dādo voluit esse suum. Non est recipienti alienū quod benigne de iusto possessore datur grateqꝫ rapitur: nec quod ex pacto seruato tribuit: sed id penitus dicit alienū quod querit supra pactū ꝛ meritū: aut quod inuito domino ꝯtractat: quo circa huic molesto amico dicit: tolle quod tuū est ꝛ vade: videlicet recede tibi pacto seruato/ ab improbitate penitus plus petendi. Nam improbꝰ exactor amplioris ꝙ debiti/ nunꝙ stabit amicus. Velut enim supra suum meritū/ quod omnino est alienū. Violentator enī alterius volūtatis ex igne cupiditatis: omnino fregit aut amicitiā denegauit. Si solum tolleret vnusquisqꝫ quod suū est: nec a debitoribus negaret: nunꝙ ex rebus inter hoīes amicitia palluisset. Nemo sibi debet ad iniuriā retorquere recipienti ex pacto meritum: si dominus aut quispiā absqꝫ pacto alicui vult tribuere suum. Vellet quippe alterius impedire volūtatem atqꝫ donandi dominiū: qui murmurat aut iniuriā putat/ ꝙ alij sibi merita ꝓferantur: ꝗuis illi ex pacto/ alteri absqꝫ pacto/ et quod plus est dicere absqꝫ merito tribuatur: ꝛ quāta sit hec ꝑuersitas/ ipsa ratio docet. Que hoīm maior peruersitas siue molestia/ ꝙ murmurare siue suā reputare iniuriā: vbi in largitionibus non turbatur ordo iusticie? Nā si recipit ꝗs ex pacto quod meruit: seruatur ordo iusticie ex factione impositi operis. Si vero quis preter pactū eque receperit: etiā seruat ex largitate potestatiua datoris. Ex hoc ad improbationē murmurantis paterfamilias intulit: Volo autē ꝛ huic nouissimo dare sicut ꝛ tibi. Quid aduersus me anio ꝛ ore declamas? Voluntas mea libera est/ iniqua nō est: mei sunt iuris que possideo: tibi dedi meritum ex opere tuo: huic merēti aut nō merenti ex mea largitate tribuo: cui de tuo non tribuo/ sed de meo: tolle quod tuū est ꝛ vade: meum vero in mea potestate dimitte. An non licet mihi quod volo facere? Quāto plura verba paterfamilias aduersus hūc multiplicat: tāto magis nequitiā eius accusat: Omnino nō pertinet ad amicitie ordinē/ qui licentiā iustam in alio rephēdit: atqꝫ impedire conat siue molestat. Nequicia est rationis inordinate: ꝙ quis benignitatis opera reprehendit: ac sibi neminē equari vellet in bonis Vnd adiungit: An oculus tuus nequā est/ quia ego bonus sum? Nequā oculus/ nequā ratio est. Oculus cuiuslibet hoīs est aspectꝰ interior rationis. Sed eo quis nequā dicit/ quo reprehendit irreprehensibilē bonitatē. Et qui bonū rephēdit/ malus est: qui iustū iniquus/ qui sanctum Mat. 20.

superbus:qui murmurat de benig nitate/est om
nino malignus. Cũ talibꝰ penitus amicitia non
est ferenda: ⁊ constructa funditus eruať. Alius
est inuerecũdus atqꝫ ineptus: vt etiã in euãgelio
Mat.22, publice iterũ dixit ipse saluator: Amice quõ huc
intrasti/nõ habens vestẽ nuptialem? Inuerecũ-
dus ꝓsumptionis alũnis omnia putat sibi posse
competere: locũ/tempus/hoĩes nõ veretur. In
eptus qui publicis bonis moribus atqꝫ homi-
nibus nõ concordat. Hic eñ talis erat: nõ veri
tus locũ/tempus ⁊ homines/conuentũ inuitato
rum ingressus: nõ habens vestem nuptialẽ/ scꝫ
aptitudinẽ ad publicos mores hominũ. Secer
ni quippe a publicis/ magne ineptitudinis est ⁊
verecundie. Uestis eñ nuptialis/ de cuius carẽ
tia reprehendiť qui accesserat inuitatus ad nup
tias: intellecta pro moribus/est ꝯuenientia stan-
di ⁊ conuersandi cũ illis qui digni sunt in ꝯuen
tibus residere: atqꝫ in conspectu regum ⁊ aliorũ
hominũ accepte/necnõ irreprehensibiliter viue
re norunt. Sicut eñ vestis ornamentũ est cor-
poris ⁊ tegumentũ turpitudinis ⁊ ꝓtectio frigo
ris: sic conuenientia cõuersandi ornamentũ est
vite/defectusqꝫ operimẽtũ ⁊ defensio a nociuis.
Conuersandi eñ aptitudo multos sibi beniuo-
los fecit. Nec patietur iure discordes/ qui cum
omnibꝰ iure cõcordat: Quis etiã omnino inno-
centes sepe ledat iniquorũ improbitas. Sed in
veritate christiane iusticie ledi ab improbis abs
qꝫ culpa/supernũ nanciscitur premiũ. Et si pa-
cate sufferť/apud homines laudis preconiũ ha
bet: ac etiã iuste i sui compassionẽ animos ⁊ lin-
guas intuentiũ vertit. Proinde decentẽ ratio-
nabiliter fieri est quedã felicitas super terram/⁊
quedam securitas ꝓdeundi. Sunt autẽ nõnulli
qui de carentia honorabiliũ morum nulla vere
cundia suffunduntť: non verentur cõuentus in-
gredi discretorũ: improbe assistere sapientibus
nõ formidant: loqui presumũt vbi nulla necessi
tas poscit: tacere nesciũt cũ deposcit: ex impro-
bitate atqꝫ audacia simulant apparentiã ⁊ a vir
tute deficiunt: inuerecũda facie se sociant virtu-
osis: aut fingẽtes se habere quod nõ habere co-
gnoscunt: aut decepti aut ꝓsumentes quod non
habẽt/habere se credũt: non considerant ꝙ ab
alijs discrepant: sed ex singularitate se reputant
notiores: ex qua certũ est fieri despectiores: naꝫ
in nuptiarũ conuiuio ceteris acceptatis vestem
nuptialẽ non habens/scꝫ competentẽ conuiuio
et cõuiuis extitit reprobatus atqꝫ regis iudicio
proiectus in penas. Impossibile omnino est ex-
cusare: quẽ iusti regis iusta condẽnat sententia.
Non eñ fuit ausus aliquis pro eo interpellare
ad regẽ sicut nolentes/immo nõ valentes iustã
regis improbare sententiã. Et velut se reputan
tes offensos/ꝙ ab eis dissimilis venerat in con-
uentũ. Ipse autẽ mente cõfusus obmutuit/deli-
ctum suũ taciturnitate cõfessus: nõ eñ iuste po
test excusationis verba ꝓferre/quẽ ꝯsciẽtia vite
torquet. Inuerecũdi sunt de numero ebriorum:
qui madefacti animo inhonesta ꝓ honestis per

ficiũt. Et per frequẽtia verba inherentẽ ebrieta
tem excusare concertant: quibꝰ tremulis plus ac
cusant. Sic ⁊ inuerecũdi ⁊ inepti polita reputãt
que perficiũt/⁊ magne peritie q̃ loquũtur. Nec
non si sociantur insignibus/ opinanť insignes
posse decerni. Sed Quis virtus possit esse cõmu
nis: virtus vero ꝓpria nõ transfundiť in soda-
lem. Unusquisqꝫ eñ flos ꝓprio colore refulget.
Et si possibile foret ꝙ virtus vnius transfunde-
retur in aliũ: sed huius transfusionis nõ sunt re
ceptibiles carentes verecũdia ⁊ inepti. Inuere-
cundos appello/ quos ꝓsumptio decipit in his
quibꝰ illos gratia/ingeniũ/ars/potentia/natura
priuauit. Inuerecũdi sunt quos audacia excitat
bonorꝫ honorabiliũ carentia non refrenat: per-
ditionẽ virtutũ incendiũ reputant palearũ. Ex-
ultant cũ mala cõmittunt et in perditis moribꝰ
gloriant: qui proprio impetu/ nõ ratione loquũ
tur atqꝫ fertur: ⁊ quod nefanditer sonat: turpi-
tudines dicũt iocos: ac in infrunita turpia que
qꝫ raptanť. Et in conuentu ꝓcerũ atqꝫ sapientũ
residere nulla consyderatione desistunt: ac etiã
nihilopendũt turbare publicos mores. Sic iste
qui amicus vocať/accessit: vnde cõfusus omni-
no recessit. Inepti vero sunt qui aptis moribus
non sunt apti: nec conueniunt cũ alijs qui se iu-
stis moribꝰ aptauerunt. Etiã sunt inepti ꝭm tẽ-
pus siue inepti ꝭm locum: sunt ⁊ ꝭm virtutem et
actum: sunt ⁊ ꝭm publicos mores/⁊ ꝭm eos qui
licite singillatim agũtur. Primi quidẽ non con
ueniunt nec ꝯcordant cũ tempore/ quod per na
turã vicissitudines recipit: atqꝫ sumit impressio
nes in aere ad vtilitatẽ atqꝫ decorẽ/ plerũqꝫ ad
incutiendũ terrorem: ⁊ ostendendã diuinã ⁊ in-
effabilem potestatẽ siue nature ordinem. Hi nõ
recipiũt tempus quod omnia habẽt/vt suis spa
cijs trãseant vniuersa sub sole: nec recipiũt pla-
cide tempus/quod varijs accidentibus in ho-
minibus variatur: sed tempus sibi/nõ se volunt
tẽpori cõaptare. Mutationẽ vero temporũ que
a cũctis accidentibꝰ in hoĩbus prouenit/abhor
rent. Et ipsi mutationi renuit se animo et effe-
ctibus conformare: vt saltẽ ostenderent ꝓ statu
temporis affici ad amicos. Secũdi vero a primo
conditore dissentiunt: atqꝫ cũ arte atqꝫ hominũ
prudentia nõ concordant. Tertij habent simili
tudinẽ pecorum aut demonũ. Quarti rempub-
licam in animo vilipendũt: ⁊ sunt velut rami in
utiles/q̃ sunt a cõmuni vinea abscindẽdi. Quin
ti nemini amicanť: vt nec sibi singulariter proui
deant de amico. Proinde cũ verecundia ⁊ apti
tudine amicitia foueať: nec poterit recta cõsiste
re: nisi sup his basibus fuerit situata. Si vero per
spicacius intendere volumꝰ: columnã quandãꝫ
rotundã ⁊ erectam amicitiã vtrãqꝫ dixi: que neqꝫ
sinistrum neqꝫ dextrum ostẽdit. Tota ⁊ eodem
modo inuisibilis est: cui velut quedã basis sub-
sternitur verecũdia: ⁊ velut epistylium ornatius
supponitur aptitudo. Basis amicitie verecun-
dia delinquẽdi/aptitudo ad optima epistylium
eius. Hec siquidẽ sunt aliter disserẽda. Sed in-

cunctāter inverecūdi atq; inepti/ pulchritudinis et cōveniētie veste carētes: nō recipiātur in ami citie loramētis. Amici ꝓditores/ ꝑtinaces ꝛ domestici designantur in eo qui ꝓdidit per pacis osculū verū omniū regē regū. Cui rex oīm dn̄s et salvator ait: Amice ad quid venisti? osculo filiū hoīs tradis? Cōversabat̄ cū salvatore iudas et cū mūdi spūalibus senatoribus quos elegerat: ad quē salvator/ vt ad ceteros idez erat: sed cum ceteris ipse non idem. Et eandē cum alijs suscipiebat aure doctrinā / ꝛ ī miraculis potestatem: cui omniū cōmissa erat cura vivendi/ q̄ spectabat ad corpus: ad quem quanta benignitate salvator descēderet/ evāgelica nō tacet historia Qui nō solū salvatorē tradidit/ sed dispersit et gregē: inevitabiliter eī̄ grex ledit̄ leso pastore Domesticus amic⁹ difficile devitat̄/ si voluerit inferre iacturā. Confidit eī̄ in eo cor eius amici: et in sinu eius velut in materno quiescit. Cautelā nō adhibet in periculis contra amicū. Quē credidit adversus inimicum firmū habere custodem: quāq̄ potuisset cavere salvator: q2 cor eius ante p̄noverat. Sed ab isto malefido ꝛ ꝓditore ꝛ pertinaci amico domestico: qui autorē vite tradere p̄sumpsit: ad simile loquēdi materiaz assumamus. Est amicus domestic⁹/ amic⁹ interpolatus/ amicus semotus/ amic⁹ invisus. Amicus invisus est/ quē solum fama virtutis portavit ad aures. Amor vero virtutis ꝛ boni/ sedez amicitie paravit in corde. Amicus semotus est qui aliquibus intervallis distat: inter quos fuit aliquādo visio corpalis et obsequiū/ si expostulavit eventus: cuius elōgatione facta/ persone amor remanet in ꝓmptitudine amicitie regulate. Interpolatus est/ qui vices temporum et opportunitatū/ et rerū et negociorū observat: ꝛ intermittit ꝯversationē: ne amicitie crebritate vilescat. Solet hoc aliquando amicitie inherere: vt si cōversatio nimis intēdit̄/ amicitia fastidio nauseat̄. Et si discrete itermittit̄/ avidi⁹ sepe redoleat. Optima res in amicitia noscit̄/ cōversatio intermissa. In hoc convenit ꝓverbiorū vera

Prover. 25. sentētia: Subtrahe pedem tuū de domo ꝓximi tui: ne forte satiat⁹ ederit te. Bonū igit̄ est causam satietatis abscindere: ipsa eī̄ satietas sepe displicentie fomitē ministravit. Hec omnia p̄libavimus/ vt ad amicū declarandū ꝓditorē domesticū veniremus. Omnis amicus domestic⁹ est invisibiliter cordi: al's nāq; amicitia copularetur. Sed de invisibili domesticitate nō intendimus ad presens. Amicus visibiliter domesticus est aularis/ ceticus cōmēsalis/ crumenicus archanaticus/ viatic⁹/ ꝛ peregrinatiōis comes ꝛ in lecto sepe soci⁹. Et nihil clausuz repperit/ q̄ domestic⁹ vocat̄ amic⁹. Hic si voluerit lesionē inferre/ nemo cavebit: nisi supra humanitatem noverit hoīm corda/ sive mala futura. Proditor est q̄ bn̄dicit ore: sed maledicit aut odit ī corde: cui lingua est aurea: cor ṽo ferreum manet. Proditor laudat in p̄sentia: ī absentia ifamias loquit̄. Proditor est q̄ in amico vitia laudat: ac eū extollit favorib⁹ vt p̄paret ad ruinā. Proditor ē q̄ sub virtute palliat iniq̄tatē/ quam amico suadet. Proditor est q̄ s̄m amici placitū cōversat̄/ et nō s̄m iusticiā. Proditor est qui singillatim moribus cōcordat amici/ publicis perturbatis: dū eī̄ quispiā alicui cōsentit ī placito derelicta iustica/ eū ordinat ad gehennā. Et q̄ privatis morib⁹ alludit amici: eū reddit publicis odiosum/ si ex privatis turbant̄. Proditor multū ꝓmittēs/ vt amic⁹ in nō bona p̄sumat: sive perfecerit/ aut nō si qua ꝓmissa. Proditor est q̄ relatione turpi ab amico avertit amicū. Proditor ē q̄ sibi soli tētat hoīem vēdicare/ ab alijs melioribus aut eque bonis avertēs. Proditor ē q̄ verba loquit̄ involuta/ q̄ ad vtrāq; partē p̄nt inflecti: vt post peracta ex verbis cepta negocia/ si malū ꝓvenit/ verba vergat in dexterā: si bonuz in sinistrā partē oīno deflectat: acsi ꝓditor in posterū loqueret̄: dextrū dedi cōsiliū: sed tua īcautela malū ꝯstat exortū: sinistrū tibi ostendi vt velut improvidus devitares: ideo tibi amice hec bona ꝓveniūt. Proditor est/ q̄ tacēdo amicū perire permittit: post periculū vero dolere se simulat. Proditor est/ qui tēpore ꝓferēdi cōsilij atq; remedij allegat ignorantiā/ ꝛ impotētiā fingit. Proditor est/ qui ea ī absentia nō perficit/ q̄ in p̄sentia perficeret ꝓ amico. Proditor est/ q̄ placide amici absentis vidit blasphemias sibi ab alijs irrogatas. Proditor est/ q̄ cōtra que in amicū fuit male cōmēta/ etiā ipso inscio nō īsurgit. Proditor est/ q̄ amico imposturā aliquā facit/ vt ipse inculpat⁹ appareat: maxime aūt ī his q̄ insimul patraverūt sive dixerūt: Proditor ē/ qui cū inimicis delectat̄ amici. Nec sumēdū est hmōi vocabulū a ꝓdēdo/ aut traditor a tradendo: q̄vis iudas amic⁹ domestic⁹ ideo ꝓditor sit appellatus/ qui christū iudeis ꝓdidit: aut traditor/ quia eū in eorū manibus tradidit. Sed ꝓditor aut traditor actione maligna dicit̄/ nō ꝯtracto vocabulo: vasculū existens oīs malignitatis ad ꝓximū. Unde proditor aut traditor decipularū censor/ pedicarū absconsor/ simulator boni ꝛ honesti: corde cōtraria diligēs/ ope vero perficiēs. Proditor deceptiva figura blād⁹ insidiator ꝛ incognit⁹ ꝛ invisus: pacifica verba loq̄tur/ sed in dolo. Proditor est ꝛ impi⁹/ cui suppetit causa. Proditor est et qui se cōformat ei quē ledere optat: ꝛ tamē ei⁹ cōformib⁹ in patul' moribus se coaptat. Pertinax est q̄ amore/ beneficio/ p̄ce/ dono nō revocat̄ a malo: nec innocentia eius quē disposuit ledere/ a ꝓditione avertit: nec eū timor penarū/ ne cōceptū nefas peragat recōpingit. His eī̄ malis iudas pessim⁹ vrgebat̄: q̄bus patet domesticus et proditor ꝑtinax ꝗ amicus: qui ab imagine amabil' amicitie/ velut color impertinēs nō ponēd⁹: ꝛ velut pulchritudinē amicitie turpās/ modis oīb⁹ abolēd⁹ q̄vis difficillimū sit cognoscere proditorē: cuz aliquando facile sit cognoscere pertinacez. Ad horuz noticiā veniendū/ prout in amicitia sunt cavēda/ prediximus: non vt omnē proditionem

et pertinaciā satagerimus vacuare. Que quidē
omnia et si qua esse possent similia/ nō recipiat
vera amicitia in iusticia christiana: ꝙꝙ multa
mala in amicitia iniquoꝝ atqꝫ infideliū toleren
tur. Sed nec ita in amicitia detestāda supra po
suimus/ quin ⁊ multa cōuenientia posuerimus
Non eñ potest profecto sermone atqꝫ sentētia
sic contra malū incendi/ vt etiā bonū disserēdo
nō luceat: qua dissertione malū in sua turpitu-
dine verius condemnet̄. Nūc autē ad cōpositi
onē amicitie velut cuiusdā pulcherrime ⁊ specu
laris imaginis veniamus: dumtaxat ſm iustici
am christianā: nulla eñ vera fuit aliquādo/ est
aut erit: nisi fundamentū in illa susceperit. Ve-
rūtamen intelligamus iusticiā christianā ī plu-
ribus hominibus veteris testamēti fuisse reali
ter: ꝗuis ex nouis tēporibus huiuscemodi vo-
cabulū fuerit ipsa sortita: in quibus esse potuit
amicitia vera. Imago quedā est egregie forme
amicitia christiana/ aptissima mēbra possidens
perfectāqꝫ iuncturā membrorū: in quā omnes
bene viuere cupiētes/ delectant̄ aspicere. Quā
vere cognoscēs in contuberniū duxit: quā igno-
rans/ nesciuit inter homines conuersari: aut mā-
culose cōuersatus: quam preeuntē comitē subse
quentē habens/ conuersationē duxit inter ho-
mines immaculatā: et irreprehēsibiliter ad do-
mesticos ambulauit. Christiana ꝑfecto amici-
tia supponit eternā in initio/ medio ⁊ in fine: et
quod tēporalit̄ agit̄ volūtate aut necessitate/ ad
eternorū ordinat aspectū. Que si disiūgant̄ in-
terdū pro moribus dissimilibus aut vitiosis/ tē
poribus aut spacijs: semꝑ in animo manet ea-
dem/ cū tedio contrariorū/ et amore animorū.
Christianus nō sic dolet seꝑatus ab amico cor-
pore aut animo derelictus sicut dolet: q2 offen
dens deū/ ab ipso derelictꝰ est deꝰ: a quo iudi-
cio iusto desertus est amicꝰ: vt preter id ꝙ dere-
lictus est deꝰ/ maior cruciatꝰ accedat/ ꝙ amicus
sua neqtia est derelictus a deo: ꝙ ꝙ ipse dereli-
ctꝰ sit ab amico: nec tāti appēdit ꝙ ipse ab ami-
co si quam accepit offensam: quanti ꝙ offendit
amicitie causā/ quā sciebat esse eternā. Nā nun
ꝙ vera esset ī suis limitibꝰ amicitia tꝑalis: nisi
causa prima ⁊ eterna esset/ q̄ ipsā copulat ꝑ eter
nis. Tēporalis eñ pro tēporalibus et in tēpore
amicitia infallibiliter ⁊ incōsolabiliter ⁊ omni
no deficiet: nisi post huius mūdi egressū recom
paginē in eternis firmiter preuideret. Que nā-
qꝫ dulcedo esse potest amicitie/ q̄ subiacet timo-
ribus finis: q̄ amenitas hāc ꝑfunctoriā amici-
tiā fulcit: q̄ gladio diuisionis terret̄: vt sepe quo
dulcior amicitia fuit/ diuisio amarior subsequa
tur: et tāto necessariū est vt fiat amarior separa
tio/ quāto amicitia fuit amenior. Amicitia vero
christiana nullū amicū christianū/ nullū charū
amittit: q2 omnibus amicat̄ ꝓpter eternū deū:
apud quē nihil deꝑit etiā nobis. Amicitia chri
stiana que propter christū animos copulat: ac
etiā mores facit esse cōmunes: nihil ī amico ꝑ-
timescit amittere nisi ꝟtutē: q̄ iure amicitia pol
let. Amicū vero aliter posse perire nō credit/ nisi
adempta virtute. Nā si spacia diuidāt presenti-
as corꝑales: nihil de veritate dimitur amicitie
animoꝝ manēte virtute. Corꝑales eñ presentie
vere amicitie causa esse nō pñt: turpes eñ sunt
si aliqñ fuerunt. Vera penitus nō est amicitia/
q̄ causas corruptibiles habet. Que eñ vidētur
corruptibilia sunt: ex corruptibilibus aūt corru
ptibilis amicitia generat̄. Nec timenda sunt in
amicitia christiana locorū diuidētia spacia: nā
animꝰ presentior fit dilecto ꝙ corꝑi suo. Si sepa
rat mors amabiles presentias corꝑales: manet
adhuc per integritatē veritatis amicitia christi
ana. Quid eñ abstulit mors in amico/ quē ꝓua
uit vmbratica vita: an ne abstulit ipsa amicū?
Sustulit amicitiā: secū reportauit amicitie cau
sam? Ut audacter pro veritate respōdeā/ mini-
me: priuauit nempe mors vita corruptibile cor
pus. Quod vt corpus neqꝫ amicitiā fecerat: ne-
qꝫ facere honestā causam in amicitia potuisset:
Quod si sic: ⁊ oīa corꝑalia/ sensibilia ⁊ sensu ca
rētia/ possent ī amicitiā quā verā dicimꝰ deueni
re: quod pronefas est opinari: aīā vero vita sua
q2 imortalis/ omnino priuare nō pōt: cū qua con
trahitur ab alia aīa/ illa de qua loqmur amici-
tia christiana. Utraqꝫ nēpe aīa inter quas erat
amicitia: viuit illa in corꝑe/ illa extra corpus. Et
forte tāto nobilius/ quāto eā non aggrauat cor
ruptibile corpꝰ. Illa ꝟo tāto viuit miserꝰ/ q̄n-
to eā premit corruptibil' corꝑis pōdꝰ. Proinde
mors nō priuauit vita sua id quod amicabatur
videlicet aīam imortalē: sed forte fecit illā libe
riꝰ viuere/ cū suo bello exemit a corꝑe. Cui post
corꝑis egressum magis amicandū/ si añ corꝑis
mortē nō se virtute priuauerat. Ineffabilia eñ
sunt aīe dona post hāc vitā: que ab aggrauāte
corꝑe cū virtute recessit: que causā nō modicā
porrigant remanētibus amplius amicādi. Ec-
ce eñ ex hoc sancta mater ecclesia quos credit
recessisse maiore virtute clarētes: ampliores il-
lis exoluit gratiarū debitas actiōes/ ⁊ ꝓ eis ac-
ceptissimas deo laudes. Nō ergo abstulit mors
amicū/ cuiꝰ corpꝰ vita priuauit: aīam vero dimi
sit intactā. Nec ꝓuauit aīam virtute/ quā nō po
tuit vita priuare. Nō eñ morit̄ nisi quod nasci
tur: ꝗuis omne quod nascit̄/ nō moriat̄. Uirtus
vero non nascit̄/ sed infundit̄: super quā mortis
nō regnat imperiū. Et nedum ꝙ nisi regnet/ vt
ipsā virtutē possit interimere: sed nec ab ipa po
test ipsam auferre. Mors eñ incorruptibilia ⁊
immortalia ⁊ inuisibilia ab inuicē seꝑare nō po
test. Incorruptibiles enī sunt aīa ⁊ virtꝰ: ⁊ nun
ꝙ marcescit sapiētia qua decorat̄ aīa. Causam
amicitie mors auferre non potuit: eterna enim
erat si deus erat: aut si virtus pro eternis ꝯiūxe
rat: aduersus q̄ aculeꝰ mortis retundit̄: vt neqꝫ
deo neqꝫ virtuti aut eternis bonis ipa dominet̄
Luce clariꝰ claret ꝙ amico christiano nihil de-
perit de amico: neqꝫ ꝑ īterualla locoꝝ ⁊ momē-
ta tꝑm: neqꝫ per mortē q̄ solū super corꝑa tenet
imperiū: vt cū venerit/ adunat sensū: quo adem-

pro anima corpus velut hospitiū dimittit diru ptū. Hoc em̄ tm̄ adunit de amico/ cū mors vita priuauerit/ scz presentia corpalē. Sed corpus nō est amicitie locus. Inuisibilis em̄ et incorruptibilē est amicitie sedes. Ac p hoc multis amicamur ex fama virtutis: quorū nunq̄ habita fuit p̄sentia corpis. Et his q̄ de hac vita pie atq̄ fideliē fideles recesserūt/ amicitiā seruam⁹: siue ipsorū cognitionē habuerim⁹: siue ad aures adhuc viuentes solū fama portauerit: aut quoquo mō decesserint/ dū ipsos regnare credam⁹ i superis Fidē de his auditorib⁹ facit: q2 multos venera mur obseqo: et eorū auxilia et patrocinia iplora mus/ p quorū honore mlta vocib⁹ et luminib⁹ et aliјs votis plurib⁹ exoluunē. Tolerant incōmoda corporū p amore ipsorū: construūtur tēpla: exsculpūtur figure atq̄ pingūtur: ornantur monumēta: erigūtur altaria: margaritis ornātur: et in aere instrumenta metallica resonant. Et q̄uis hec mereaē dignitas: ppter tū aliquod insigne virtutis. Hoc est quod dicere gestiebā: q2 si dignitas collata est ppter insigne virtutis: ergo virt⁹ i aliquo fuit: nō in corpe quod incinerādū remāsit: sed in aia q̄ cū imortalitate recessit: q̄ licet post mortē virtutū actib⁹ nō insistat: possidet tū virtutē promissa trophea. Nō ergo dicitur anima priuari per mortē virtutib⁹: si priuatur corpus virtutū actibus: cū ipsarū suscipit finalia premia: in que virt⁹ ordinata cognoscit. Pro quibus amicādi perampli⁹ latior causa p̄struit: q2 si amicabimur his quos credebam⁹ i aio virtuosos: in corpe vero laudabiliter actuosos: q̄ etiā hec oia subintrāte malicia poterant perdere ac priuari causa: qua inter hoies amicitia christiana diuoluiē: multo magis cū exemptis a mūdo in celo repositis: de quorū gloria q̄ auferri aut perdi possit/ non dubitatur. Hec oia p tāto dixisse voluerim: vt sup ceteras extollā iusticiā christianā: qua sedēte in sedibus sibi aptis/ amico christiano nihil deperit de amico nisi amic⁹ sibiјpsi et amico per abiectionē virtutis pereat. In hoc solū per mortē amico christiano tot⁹ perit amicus: si eū post mortē in tetralibus locis icluserit inimic⁹ antiqu⁹: q̄ nullū adultū potest violenter includere/ nisi priuatū virtutibus ppria voluntate: qui merito destitutus/ sibi traditur includēdus. Sed qui post mortem a diabolo est inclusus: in omni vita sua siue morti appropinquās a vtute fuit exclusus: ac p hoc esse non potuit verus amic⁹ p eo tpe quo extitit virtute priuatus. Sed cū inclusis destruiē amicitia: ex eo q̄ ipsius est causa sublata: nō em̄ pñt recipere nec referre. Superi vero recipiūt et rependūt: et pro amicis in mūdo relictis incessanter et infatigabiliter intercedūt. Utrū vero virtus veraciter inhereat in tempore: que in tēpore deperit et redit: aut quē nūq̄ reditura perit? Ut ista questio aliā generet: Utrū damnatus si dū vixit/ esse potuerit verus amicus? Sed hec p̄sentis dissertionis nō sunt: quoniā ad alia nos tractāda cōpellūt: vt ipsā christianā amicitiā modis quib⁹ possumus declarem⁹: quā etiā fere de mūdo deplorem⁹ abolitā: vt vix in paucis et incognitis ipsa remāserit. Amicitia christiana est q̄dā imago vtutis/ rōnabiliē aiata intrinsec⁹/ et extrīsec⁹ laudabiliē viuēs/ i nullo deficiēs quod suā exprimat pfectionē. Nō velut imago depicta parietib⁹/ vita/ rōne/ sensu et mēbris interiorib⁹ carēs: q̄ deficientē silitudinē exprimit/ nō pprietatē: cui⁹ cor piramidalē figurā et pprietatē quandā semper in amore deferuet: et q̄si extinctionē reputat tepefieri. Cor quidē hui⁹ speciose imaginis/ semper amoris ignib⁹ calet: et ligna supponit/ ne deficiat verus amor. Et nō amare estimat seuā mortē. Propriū est ignis/ sursū ferri: et nunq̄ sua leuitate ad inferiora deuoluitur. Amor a corde huius imaginis exiēs diligit pter superna: nec p terrenis alicui se cōmodat. Propriū est ignis sui natura eqliter calefacere oia eque cōburere vel purgare. Sed nō equaliter agit ppter inequalē dispositionē corporū obiectorū: in quorū aliqbus magis/ aliqbus min⁹ exercet pprias actiones. Sic amor christianus oia diligēda equaliter diligit. Sed oīa equaliter diligēda nō sūt. Et preter ea q̄ i amicitiā venire nō possunt: q̄uis ab omnibus diligantur etiā rationales inter se in amicitia p̄feruntur: vt solū ille in igne aut ex igne amoris reddaē calidior/ qui potior fuerit in virtute. Neq̄ potētie neq̄ sapientie/ neq̄ preminētie/ neq̄ eloquentie neq̄ alicui cōditioni vel statui sicut virtuti christian⁹ debeē amor: vt velut plurificaē atq̄ multcescit seu inclarescit virtus in homine/ amor intentior sit ad deū. Nā virtus mereē amari/ modica modicū/ magna magne/ maior magis/ maxima maxime/ tota tote: q̄ sola de⁹ est. Idcirco totius aīe/ cordis atq̄ mentis/ oimq̄ viriū sibi madauit referri amorē: velut sūma/ pfecta tota q̄ virtus. Feruet i amore hui⁹ imaginis sancte cor: vt quos inferiores recipit/ digniores amplius replet. Et q̄uis ad oīes eque nō ferueat: vt eque in oēs suū amorē diffundat: tū ad receptionē cōtrariј eque feruet/ vt nullius hoīs odiū appropinquet. Nā aliud est equaliter oēs diligere aliud non equaliter oēs amare: aliud equaliter oīes odire: aliud inequaliter neminē odire: aliud inequaliter omnes odire. Oēs equaliter diligere lex est diligentis animi ex ppria emanatione. Cui licet ꝯsentiat christiana iusticia p parte diligentis: nō tamē cōsentit p parte suscipiētis. Nā q̄uis sol equaliter luceat: nō tū corpora eque sunt apta recipere ipsam lucem. Et q̄uis eque irradiet: nō tamē sub ipso equaliter estuat omne corpus. In qua estuatione nō tm̄ attenditur virtus caloris/ quantū dispositio suscipiētis corporis. Proinde christiana iusticia pmittit amorē a seipso equaliter effluere: sed dignuz nō indicat ipsum omnes eque suscipe: aut pmittit inculpabiliter inequalitatē fieri i plurib⁹. Siquidē permittit preferri ordine nature parētes et natos atq̄ cognatos: ordine ꝯuersatiōis domesticos: et ampli⁹ bn̄factores ordine subuētio-

nis:sed om̄ino iubet ⁊ vult preferri omnibꝰ vir-
tuosos. Eq̄liter ergo nō amare iusticia tolerat ī
natura:iubet in gratia. Ex hoc nēpe claret ꝙ iu
sticie nō derogaꝛ/preferēdo ī amore remotis ꝓ
pinquitatē siue personā propinquā:sed deroga
reꝛ/si non prehonorarem9 in amoribus gratiā
christianaꝫ. Oēs equaliter odire nulla iusticia
patiꝛ nec cōcedit: nā odiū nō debeꝛ nature/ sed
vitio. Neminē ergo odire permittiꝛ in natura:
in vitio vero nec oēs equaliter:qꝛ neqꝫ sunt om
nes equaliter vitiosi. Equaliter nemineꝫ odire
approbat sana iusticia:qꝛ in criminibus dispar
conditio/dispar meretur odiū. Proinde ineq̄-
liter diligere/in diligēdis siue dilectis virtꝰ assi-
stens afficit inequalis. Inequaliter aūt om̄es
odire/inequalis iniquitas afficit:⁊ iusta ratiōe
amoris et odij aliqua tolerat/aliq̄ iubet/pro in
equalitate regula christiane iusticie. Cor ī hoīe
rationali receptaculū est virtutū. Sic cor istius
rationaꝛ imaginis earundē hospitiū est:necnō
et istiꝰ pulcherrime imaginis aīa suas potētias
habet in imagine ist[illegible]: solū et bonorum et oīm
que validiorē ad amorē animū propriū faciunt
Et memoratur tēporis et locorū et rerū et op-
portunitatū:pro quibus et ī q̄bus fuit facta tri
butio. Nec intermittit dulce verbū aut iocundū
aspectū:etiā si preter eū aliū possedit aut acq̄si
uit amicū:aut si quem habebat gratāter aliquā
do receperit preter eū. Et altius appendit exi-
stimatio cōiūcta memorie/ quāto fuerint dona
tributa seu irrogata subsidia. Et nihil guipēdit
in acceptis memoria:cū omne quod in re fuerit
paruū/magnū reputat:ex quo fuit ex amore col
latū. Et cū nubilū nunq̄ȝ in hm̄ōi patiatur sere
na memoria: in hoc vero eclipsim patiꝛ ad ꝑ-
fectū:ꝙ ꝯtrariorū oīm nō recordatur:sed quod
magis est/nunq̄ȝ tenuit in seipsa vestigiū. Ma-
gnū profecto esse cognosciꝛ iniuriaruꝫ atqꝫ dis-
plicentiarū obliuisci:et eo maius quo celerius.
Sed id maximū dixerim/nunq̄ȝ suscepisse cha-
racterē:quod spectat ad amicitiā christianā. Fi
xa memoria de amico ipsū fouet in sinu mētis
presentē/corpore vero absentē. Inde excogitat
super eū bona et mala:vt illis inhereat/ab illis
caueat:illa cōquirat/ista deuitet. Et spūs eius
dulciꝛ anxiatꝰ moleste tolerat tenebras noctis
expectat vt statim aspiret dies: vt eructet que ī
aīo excogitauerat ꝑ amico. Et morā absentiaꝝ
velut iacturā quādā grauiter portat. Fecit hoc
in pluribus amici memoria:vt inter alios illiꝰ
sĩlitudines amoris igniculū reinflāment:⁊ fiāt
ad illos amabiles/in q̄bus amici aliquā sĩlitu-
dinē agnouerunt morū siue persone/ gestuū si-
ue loquele. Fertur quidā quesiuisse inter viuen
tes similitudinē aliquā amici premortui:vt pos
sit illius viuā habere indaginē ad sui solatium
aut copulare amicitiā. Qui cū paululā inuenis-
set/paululam amicitiā fecit:qꝛ nō totā similitu-
dinē prioris expresserat: quem ob ipsius amo-
rem de vicino periculo quod ineuitabiliter sibi
imminebat/eripuit. Uide igiꝛ quāta erat in su-
perstite premortui amici memoria:vt etiaꝫ suis
similibꝰ nō amicis/ verbis ⁊ operibꝰ deseruiret
Amicitie memoria vbiqꝫ memoraꝛ: in tribula-
tionibus et cōsolationibꝰ equaliter secū portat:
sed nō vult ipsū illarū equaliter esse consortem
Nā tribulationū suarū nollet esse participē: ve-
lut perhorrescens ipsarū augmentū/ si secū tor
queretur amicus. Nā nō est vera amicitia/ si si-
cut seipsum quis in penis affectaret amicū:ꝙ-
nis etiā sit de amicitia vera/in tribulationibus
cū amico velle percipere participiū. In prospe
ris vero ita secū ineuulsibilē memoriaꝫ portat:
vt etiā tedeat esse in gaudijs sine ipso: et ī gustu
vnius delectabilis boli velit ipsū habere cōsor
tem. Et tunc prospera cuncta ridēt/cū ī partici
pio fit amicꝰ. Et duplicabiꝛ rerū delectatio at-
qꝫ iocūditas/cū amicus amicū ꝑsenter bonorū
suorū sciuerit esse participē: suis qualitatibus
oīa videnꝛ augeri / cū ab vtroqꝫ ē participatio
bonorū:et ꝓprijs videnꝛ priuari muneribus ea
que participanꝛ ab vno/ altero nō presente. Cō
dimentū superappositū et perficiēs est/ ī cōmu
nicabilibus rebus alteriꝰ amici ꝑsentia. Dice-
bat quidaꝫ in amicitia vera factus:torqueor in
bona. Et cū dicti causa q̄reretur/adiecit:qꝛ bis
indiget/aut nō habet amicꝰ:eēt mihi plena io-
cūditas/si vbiqꝫ sic his aut melioribꝰ mea scien
tia potireꝛ. Amicitie christiane memoria ieuul-
sibiliter amicū hominē fixum tenet: vt etiā pro
ipso diurnis atqꝫ nocturnis horis ignitis preci
bus interpellet ad omniū regū regē. Et si a vir
tute deficit:dolet ampliꝰ pro amico ꝙ regi sua
nō fuerūt accepta ꝑcamina:⁊ seipso vellet fieri
meliorē:vt ī eo amici animꝰ securiꝰ pro optatis
omnibꝰ requiesceret:cuiꝰ vt ꝓprijs vellet respō-
dere oībus votis. Hec memoria tristiciā facit
et gaudiū/pro amici cōtrarijs atqꝫ suis vtilita-
tibus aptis. Et qm̄ bona ⁊ mala memoria cōti-
net / ex q̄bꝰ letaꝛ aut patiaꝛ: id agit ne patiatur
amicus/cū quo factꝰ est animꝰ vnus. Et tēpo-
raliter nitiꝛ:sed maxime satagit ne ī eternū pa
tiaꝛ:nec acriter configiꝛ/si corpe torqueꝛ: aut ī
rebus labentibꝰ infelicitaꝛ amicꝰ:si spūalia sal-
ua sunt omnia:et si nō minuūtur interne virtu
tes/que in amicitia prestauerūt maximā causā
Nec merore cōtrahitur/si tēporaliū plumis de
pilatur amicus:dū sibi eterna in fidē chirogra
pho et virtutū instrumēto seruātur. Signa ma
gna memorie de amico sunt frequētia somnia
⁊ allocutiōes ⁊ cōfabulatiōes ⁊ peregrinatio-
nes/⁊ similia q̄ apparēt in eis:⁊ relatiōes gesto
rū eius / que interponunꝛ in alijs plerisqꝫ cōdi
ctis:⁊ noīatio noīs eiꝰ in absentia eiꝰ: etiā cum
ad alios sermo dirigiꝛ: vt sepe nomē amici no-
mineꝛ in persona ꝑsentis:⁊ ꝑsens ad quē fit ꝟ-
bosa locutio / amici noīe proferatur absentis.
Sunt etiā signa optatiue de bonis affectiōes ⁊
frequētia verba/et inuentiones vtiliū:⁊ sepissi-
me interrogatiōes de ipso in denegata presen-
tia:cū ꝑsto fuerit interrogādi materia. Fecit se-
pe hāc virtuosā memoriā ⁊ om̄ino ineuulsibilē

ex virtute amicitia christiana/in his q̄ hui⁹ vti-
lia cognouerūt: ac ipsam acceperūt indiuiduam
spōsam: vt ab his q̄ prohibita fuerūt inter eos
secundū iusticie regulam/se abstinuerūt in amici
absentia ꝓpter ipsius memoriā. Et velut tribu-
nalis iudex prohibuerit vetitum fieri/ memoria
christiani amici. Necnon ꝛ plerūqꝫ magis ve-
ritus est amicus inuisum ꝛ absentē amicū: ꝙ in-
uisum et ꝑsentem in oībus deum. Et plus fecit
ad mali cautelam memoria terrēs amici amabi
lis/ꝙ penarū terror horribilis. In his etiā que
secundū altissimi et bonorū atqꝫ laudabiliū moꝝ
legem firmauerūt / honesto decreto ꝑuenti sunt
sepe amici memoria plusꝙ dei: vt ab ipsoꝝ exci
tati memoria/excusserint negligētiā/promptitu-
dinem sumpserint et sollicitudinē ad agendum.
Nec huiusmodi ad defectū amicitie asscriban-
tur/sed profectū: si sepe quis magis amici porta
uerit memoriā ꝙ dei: cū deū nunquā viderit/sed
amicū: cū quo tenet amicitiā ꝓpter deū: quē etiā
in malis deuitandis agendisqꝫ bonis reueretur
in oībus propter seipsum. Nec mirandū/si noui
tij hoīes ad amicitiam atqꝫ virtutes/amici ho-
minis magis ꝙ dei memoria sepe tenēt. Nam
predominaꝛ incipientib⁹ sensualitas: ꝛ magis
occurrit memorie quod sensu precipiꝛ / ꝙ quod
fide apprehendiꝛ: velut discipulus nou⁹ qui nō
dū nouit dignitatē atqꝫ virtutē scientie: magis
cōmendat memorie id quod discit timore sensi
biliū verberū et blāditijs/aut spōsione seu ostē-
sione donorū/ꝙ amore aut fide sciētie q̄ doceꝛ.
Sensualiū ꝛ nouitiorū memoria: excepta opati
one spūssancti/ q̄ in hoīm mētib⁹ operaꝛ: repē-
te impressiones nisi ꝑ sensus non recipit: ꝛ ma-
gis viue voci ꝙ ei quod diciꝛ tribuūt. Sed ī his
oīa excusanꝛ/cū amicitia copulata fuerit ꝓpter
christū: ꝙuis amicus mereatur quē sensu perce
pit amicū: cū nō postponat in illa intima rōne ꝛ
deliberato secreto iudicio/ verū oīm deū. Corri
gitur paulatim in proficiētibus: correctuꝫ vero
expedit esse penitus in perfectis. Laus autē est
huius imaginis: ꝙ eius interna memoria tantū
facit vt caueat infausta: honesta ꝑficiat. Intel-
ligentia vero siue ratio huius admirāde imagi
nis est aspectus ad verū/ꝛ ab omni fucamento
amicantiū aīos liberare. Nescit eñ ratio vere
amicitie aliq̄d palliare aut fucare ficticijs: neqꝫ
angulos querit ad delitescendū in defectū aut
preiudiciū amicorū. Primo porro hui⁹ proces-
sus fit ad sanctiones ꝛ decreta cōdenda: q̄bus
cepta perficiaꝛ/ꝛ stabiliatur ꝑfecta. Prima ꝟo
decreta siue sanctiones sunt: vt q̄ntū se proten
dit aut extēdit virt⁹ humana/et desuꝑ creata ꝑ
gratiā: ꝙ repugnātia magna siue parua christi
ana iusticie deuitenꝛ. Christiane amicitie cau-
sa est iusticia christiana: cui⁹ oīno expedit caue
re cōtraria /si diligiꝛ amicitia: nā ip̄a causa per
ea q̄ sibi aduersanꝛ/auferꝛ: vñ causata inter ho
mines amicitia necesse fit vt etiā auferatur. In
oñi etiā genere amicitie honeste atqꝫ inhone-
neste eo quo ꝯstruiꝛ/suspēso destruiꝛ. Nec ami-
citie vere pura intelligentia negligit/ si q̄ sunt
deuitāda intelligere: ne incidat ī laqueū offensi
onis: ꝛ ī scopulos displicētiarū/velut nauis do
cto ꝓreta carēs impingat. Ratio aūt hoīb⁹ in-
sita discutit rōnes: ꝛ ꝓbabiliter depigit ī tabu-
lis inuise dolatis: et si q̄ possunt huic imagini
cōtumeliā facere/in horū forib⁹ nō ꝓpinq̄t. Dis
cernit presertim iusto iudicio nō tm̄ deuitanda
cognoscere/q̄ possent turbare amicitie imagi-
nē: quantū deuitare cōtendit quod turbare pos
set causā/maxime primā et summā. Prima ꝛ sū
ma causa oīm bonorū et vere amicitie de⁹ est: q̄
ꝓ nobis in tēpore homo factus est: atqꝫ redem
ptor appellat⁹ est christus: a quo vocabulū sum
psit ppl's christianus: vnde nuncupaꝛ amicitia
christiana: q̄ optima est in morib⁹ virtus. Pro-
inde primū atqꝫ ad primū atqꝫ apprime christi-
anā amicitiā seruare cupiētes: pre oñib⁹ caueāt
diuinā offensaꝫ: vt nō solū ex multis alijs subo-
rientibus causis ad peccandū mouētib⁹: ꝙuis
cause dici nō debeant que ad peccādū inclināt.
Sed si ex amico aut propter amicū subintraret
causa delicti: anteꝙ offendatur deus/ turbetur
aut dimittatur amicus. Non enim est amicus
causa dei: sed extat causa deus amici. Nec iusti-
cia christiana iudicat turbationē dici/aut quod
agiꝛ esse peccatū: si amicus ꝙuis magn⁹ offen-
diꝛ ꝓpter deū: immo nequā est iudicād⁹ amicus
si scandalū suscipit de actibus cōparis eius: dū
ipse caueat aut faciat quod iubet seu gratū reci
pit deus. Dēm q̄ppe iustā et veram excusationē
habet ānexā: cū amico ab altero dici pōt: Hec
oīa ꝙuis ad tuā displicētiā arrogaueris: feci ta-
men ea ipsa propter deū: sed nullā habet excu-
sationis causam/si deo diceret: te offendi pro-
pter amicū. Tegit eñ deus delictū ī amico: sed
amic⁹ amici delictuꝫ in deo penit⁹ excusare aut
operire nō potest. Si de⁹ est finis oīm: hō ami-
cus iuste relinquiꝛ propter deū. Et oñis vera
copulāda est amicitia ꝓpter ipsū: hō vero finis
hominis esse nō pōt. Nō perdiꝛ amicus/si pla-
citus remanet deus. Et si ex hoc turbatus rece
dit/nō fuit verus amicus: q2 se deo voluit pre-
ferri/cui debuit in oñibus subiacere. Que tur-
batio eē pōt/vbi hō nō relinquiꝛ aut offendiꝛ
ꝓpter hoīes/ sed propter omniū creatorē. In-
solubiliter atqꝫ irreuocabiliter sanxiuit christi
ana iusticia: vt pater ꝛ mater/frater ꝛ soror/fili-
us ꝛ vxor/ac ipsemet hō a seipso relinquaꝛ pro-
pter omniū regū regē. Proinde si seip̄m ꝓpter
deū debet homo relinquere: nō turbetur homo
peccator ꝛ subditus/si fiunt imperatoris summi
precepta per eū qui amicus est eius. Alioquin
ipsius dei cōuinciꝛ inimicus: inimicus vero dei
nemini fit amicus. Et ex hoc clare intuetur no-
stre rationis aspect⁹ eum quē habet / si amicus
est verus. Si cōtentaꝛ contēni ab altero amico
in his q̄ precipit de⁹: aut in his in quib⁹ aperte
cognosciꝛ placitū voluntatis eius: vt in hoc sit
sūma ratio amicitie cōq̄sita/ꝙ amic⁹ ab amico
velit amoris vinculo ꝑseruato incōturbate mortē

suscipere:si deus mandaret illũ ꝑ illũ sic trans-
uerberari:ac etiã inferri/si quid fuerit sensuali-
tati ac volũtati aduersũ. Ab ipsa em̃ rõne chri-
stiane amicitie cogimur:vt quẽpiã amicũ super
nos si deus iusserit siue ꝑmiserit/velut instrumẽ
tũ siue infallibilis iusticie incõturbato amico to
leremꝰ. Nã si quispiã reus suꝑ se a iusto iudice
iustã et vltricẽ sententiã ꝑ forefactis acceperit:
de satellitibus nõ conqueraẗ:aut de ferro secan
te aut igne vrẽte:aut de fune quo est in patibulo
suspẽdẽdus:aut de quolibet instrumẽto illatiuo
penarũ:nõ em̃ satellites autoritatibꝰ ꝓpriis trũ
cãt ferro caput:auellũt a corpibꝰ mẽbra:ligant
collo funẽ:trahunt ad patibula reũ:vstiuũ ignẽ
accendũt. Nec ista instrumẽta penarũ motibus
suis agũtur/ vt inferãt cruciatũ:sed sedentes in
tribunalibus iudices/hec fieri iuste decernunt.
Igiẗ nõ de his/sed de sententiarũ latoribus si
pñt/rei rõnabiliter conquiranẗ. Cũ vero de iu-
sto iudice iustaq̃ sentẽtia/ nisi falsam et iniustã
querimoniã proferre nõ pñt:nõ ambigiẗ ꝙ ne-
cesse sit vt de forefactis ꝓpriis cõqueranẗ/⁊ lau
dent iudices et executores/ac etiã instrumẽta iu
Sap.14. sticie. Nã scriptũ est:Benedictũ lignũ ꝑ quod
fit iusticia. Idcirco hec dicta cognoscat inspe-
ctor:vt videat quo vinculo copulatur amicitia
christiana:ꝙ si amicꝰ ab altero dictante diuino
iudicio / manifesto siue occulto / suꝑ se senserit
põdera tormẽtorũ:⁊ om̃ino incussũ seruet amo
rẽ:nec discõpagineẗ amicitia ob illatas ⁊ tolera
tas penas:vbi deꝰ est iudex/virtꝰ manet:et ami
citie cause nõ sunt mote de sitibꝰ. Posset tñ iu-
ste cõqueri/si amicꝰ inferret iniuriã. Sed aliud
est penã/aliud iniuriã irrogare:nõ em̃ oĩs infe
rens penã/inferre diciẗ iniuriã:sed oĩs q̇ alicui
facit iniuriã/infert et penã. Pena nãq̃ ex iusti-
cia esse põt: que nõ est reputãda iniuria/cũ in-
fertur. Iniuria vero est/ que om̃i remota iusti-
cia/nequiter alicui irrogaẗ:nec ex hoc dicat in-
iuriã passus ꝙ possit iuste reprehẽdere/vbi rei-
publice regnat autoritas:q̃ habet de iniuriis iu
dicare:cũ nec autoritas reipublice dimittat in-
ultũ:etiã quod ab hoĩe fuerit vindicatũ. Maxi
me aũt nemini passo iniuriã repẽdere licet/ pre-
Deute.32. scribẽte sibi sacrosancta sentẽtia dñi:Mihi vin
Rom.12. dictã/et ego retribuã. Procedat vlteriꝰ huius
imaginis intelligẽtia siue ratio:vt si q̃ fieri pñt
ad ornatũ atq̃ firmamentũ eiꝰ/iusto et imutabi
li decreto ꝑquirat:rerũ em̃ relatio atq̃ moꝝ in
amicitia verior ꝙ̃ noĩs. Nihil vero amicitiã sic
ornat et firmat/ꝙ̃ ad primã causã totis viribus
ꝯdigna referre: atq̃ polinormis firmatis/inde
fesso aĩo cõsũmare certamina. Et agones mul-
tos abfugere:ꝑ supernis leges factas seruare:
pro iminẽtibꝰ casibꝰ de nouo si expedit cõdere:
vt iusticia q̃ proficimꝰ:qua profectuũ nostrorũ
palmiferũ attingimꝰ culmẽ:ꝓpter quã deꝰ terre
nos aspicit nos:incõcussa ꝑmaneat. Nõ em̃ ni
si in legibꝰ iustis amicitia vera cõsistit. Iusticie
quippe lex est:vt prima causa suoꝝ creditoꝝ ex
actiones primas/atq̃ honores priores suscipi-

at. Deinde ꝑsoluanẗ credita/siue offeranẗ pla-
cita:ceteris in amicitia ꝯiugatis: ea lege vel pa
cto/vt nihil de debito atq̃ honore cause prime
oĩm auferaẗ. Et si q̇d offerẗ eis q̇ cuz amicitia
fedus habẽt:a deo nihil debet habere diuersũ.
Sicut em̃ turpis est ꝑs q̃ suo toti nõ cõuenit:sic
om̃e quod agiẗ/turpitudinẽ habet annexã/si nõ
cõuenit rerũ oĩm creatori. Quod ṽo aliq̃ turpi
tudine tingitur/pulcherrime huic imagini ꝯue-
nire non põt. Turpitudo vero nulla deterior/ꝙ̃
q̃ summã iusticiã nõ veretur. Proinde si ꝯstãs
et ꝑseuerãs inter hoĩes amicitia queriẗ/innitã-
tur querẽtes legibꝰ iustis:iusticia ꝓrsus dat con
stãtie basim/⁊ perseuerãdi ministrat materiã et
fulcimẽ. Occurrit iusticia cũ panibꝰ suis ĩ om̃i
termino amicitie gradiẽtibꝰ viã:⁊ sua solamina
⁊ fomẽta ꝓ̃sentat/ne deficiant q̇ ceperũt. Nulla
penitus decipiẽdi aut deficiẽdi causa/cũ quibꝰ
iusticia gradiẗ:occurrit aũt his q̇ promiserunt
amicitie sacrã iusticiã:siquidẽ preminẽtiã rex fa
cit atq̃ ostẽdit:⁊ cogit sub interminatiõe pena
li oĩm actionũ inuisibiliũ atq̃ visibiliũ primi-
tias meliores:atq̃ electione primũ primo red-
dere ꝓ̃minẽti. Et sicut in deuitatiõe malorũ ad
primũ ꝓ̃minentẽ suũ habet aspectũ:sic ĩ factiõe
bonorũ ipsũ ꝓ̃mo ponit añ suũ cõspectũ: qm̃ il
lũ oportet esse oĩm finẽ/q̇ oĩm extitit causa ꝓ̃ma
bonorũ. Delectaẗ siquidẽ ipsa oĩs ratio in rosa
riis rõnis:sic ⁊ ratio huiꝰ imaginis ĩ rõnis viri-
ditate se pascit:vt nõ solũ ĩ ordine ad ꝓ̃mã oĩm
bonorũ causã cõdecẽtia q̃rat:sed etiã ad secun-
das. Nec iste esse debet subsistẽtie gradꝰ: sed
ꝑquirat semꝑ amicitie ratio/quod nouit esse in
moribꝰ ⁊ mẽtibꝰ veriꝰ atq̃ vtiliꝰ:vt cognitione
philosophica/imo preeũte ꝑ duce illa solũ eli
gat q̃ secernere põt a mal̃. Et ĩ plura se oĩno ex
tẽdat:vt a bonis eligat meliora/⁊ a melioribus
optima. Si malũ habet amicitia/ergo nõ vera:
nulla em̃ veritas vbi malicia/ꝓ̃ter illã veritatẽ
qua constat verã adesse maliciam. Nõ ergo de
malo cognito/cũ quo ⁊ suꝑ quo amicitia nõ est
fundãda sermo ꝓ̃sens eloquiẗ: multa em̃ noui-
mus esse ꝓ̃missa:sꝫ de malo incognito et preter
intentionẽ accidẽti. Malũ cõtingẽs est preter
intẽtionẽ adueniẽs in amicitia/ ⁊ etiaz incante-
la ⁊ improuidẽtia. Cautela q̇ppe semꝑ oculũ di
rexit ad malũ/ad bonũ aũt nũq̃. Nemo em̃ rõ-
ne vtẽs intẽdit bona cauere/sed mala. Incante
la cuius semꝑ oculus est sopitꝰ:malis om̃ibus
quousq̃ euigilauerit/ prestauit ingressũ. Pro-
uidẽtia ad vtrũq̃ direxit aspectũ:ad malũ vt ca
ueat:ad bona vt faciat. Improuidẽtia penitꝰ ni
hil borũ fecit. Opponũtur oĩno cautela ⁊ ĩcau
tela/prouidẽtia ⁊ improuidentia: ille bone/iste
male consistũt. Ratio vero amicitie se cõiectat
in mediũ:⁊ secernit atq̃ eligit bona pro captu
potẽtie/mal̃ iusto iudicio reprobatis. Accidunt
etiã sepe suspitiones assũpte/immisse a demo-
ne:gestꝰ/ nutus/ delature/verba/ digressiones/
auersiones facierũ ⁊ oculorũ/itinerũ ꝓhibitio
nes/celationes/relatiões/ substitutiões in tpe/

obsequioꝝ tepiditas aut denegatio improuisa
aut iracũdia sermonis/aut maiores ostensiones
amoris in alium/aut inepte seu implicite repre-
hẽsiones. Bonũ oibus his oppositũ est firma
credulitas vtriusq;: ꝙ neuter ferat animũ cõmu-
tatũ: nec ex signis mala/sed cordis bona diiudi-
cet. Si aũt hoꝝ ignis aĩo incẽdiũ fecerit: solũ re
stat remediũ/ꝙ amicoꝝ animi ꝑ vba ad seinui-
cẽ declarent: vt q̃ patit suã exp̃mat ⁊ de quo pati
tur passionẽ. Alter eñ sereno vbo ꝯformi cordi
declaret. Sepe nãq; fit/vt q̃s patiat ex inculpa-
tis gestis aut vbis amici: aut ascribũt ad culpã
q̃ innocẽter fecit/aut dixit amicus: ⁊ silẽtiũ passi
nubilã mentẽ tenuit: ⁊ innocẽtia gesta dãnauit
ĩ corde. Quis haberet ab amicicia obliquũ aspe
ctũ: nõ eñ ĩmutabilis est hõ: sȝ affectiõib9/passi
nibus ⁊ extrinsecis accidẽtib9 variat. Periculo
sum penit9 est tacere: nõ eñ cessat ab his ex q̃bus
nõ credit inferre grauamẽ. Cũ vero passus que
grauabãt patefecit amico: aut a grauaminib9 est
cessatũ: aut responsionẽ apologeticã is q̃ graua-
bat/accepit. Progredit vlteri9 rõ vt etiã melio
ra secernat a bonis: nõ reprobatis bonis/sȝ po
tiorib9 electis iudicio rõnis. Melior est in ordi
ne ꝯuersandi ⁊ ꝯuersatiõib9 hoim emul9 manife
stus/q̃ fict9 seu duplex amic9. Ille cauet/ille dif
ficillime declinat. Et melior est vicin9 ꝓpe q̃ fra
ter aut amic9 ꝓcul. Quia vita nostra sepe angit
ꝑiculis/ꝑ euẽtibus ⁊ opportunitatib9 hoĩs vtri
usq;: ꝑ ꝓpinquũ celeri9 subuenit. Melior ẽ ma-
festa correptio q̃ amor abscõdit9. Amic9 placi-
dus timẽs fieri amico in vbis aut morib9 gra-
uis/sepe tacẽdo ꝑire ꝑmittit. Sȝ tabosus ẽ amor
abscõditus qui corrigẽdi tp̃e nõ ꝓcedit in publi
cũ. Frustra morat in ꝯclauibus etiam vehemẽs
amor: si amic9 in foueã labit te tacẽte scienter: ⁊
nõ cõpescit vbo duro: aut si vbis correptionis
nõ corrigit/cũ firmiter fecerat casuȝ. Proĩde me
liora sunt vulnera diligẽtis/q̃ fraudulẽta odiẽtis
oscula. Qui diligit/vulnerat vbis amicũ factis
q; cũ expedit/ne labat in nephas. Et poti9 decer
nit ille q̃ ve diligit/amici ꝑcutere corp9/q̃ ꝑctis
ꝑcutiat ĩuisibilis anim9. Qui diligit/obuiat op
portune ⁊ importune dãnis amici. Qui nõ corri
git/odit: ⁊ fraudulẽta oscula imp̃mit. Et odii si-
gnũ est p̃termissa correptio. Vulgo sepe refert:
Qui me odit/ad risum: q̃ me diligit/ꝓuocat ad
lachrymas. Vñ dicit: q̃ corripit hoiem/grãm po
stea inueniet apud eũ magis q̃ ille q̃ ꝑ lingue
blãdimẽta decipit. Judicat ⁊ eligit ꝑs prudẽtie
q̃ nouit eligere: ⁊ stabilit in aĩo sniam Salomo-
Prouer. 16. nis: Meli9 ẽ hũilari cũ mitib9/q̃ diuidere spo-
lia cũ sup̃bis. Sȝ vt breuiter edicã: meli9 sup̃ bo
num in amicicia noscit patientia in tp̃e quo
cõprehẽdit alteratus amicus: vt post omneȝ
ebullitionem fiat correptio eius: zelantis amici
melior est patientia/q̃ tempore incongruo ver-
ba proferre. Et melior est ad amicum tempera-
tus zelus/q̃ zelus acutus: dummodo non inter
mittatur qui dicitur temperatus. Temperatus
eniꝫ zelus verbo aut signo monstratus/abster

sit amico plagam: et induxit cataplasma tole-
rabile sup̃ vulnus: acutus vero iteꝝ vulnerauit:
⁊ rarus est inter hoies/qui asperam velit sustine
re medelam. Melius est ad amicũ in omnibus
temperatum fieri/q̃ ipsum impatientia zeli aut
amoris importunitate cõuersandi/corrigendi/
obsequendi tractare. Oĩa in moderamine ad
amicum ⁊ librate fiant. Teneri enim sunt animi
hominũ: ⁊ in bonis ⁊ malis cito frangunt. Diffi
cultas maxima amicũ inuenire veracẽ: maior ve
ro custodire inuentum. Instrumentũ quoddaȝ
resonans est amicus ad amicũ: ad cuius sonituȝ
oportet choreisare amicũ ſm varietatem moruȝ
atq; nature: dummodo funestũ sonum aut tur-
pem non resonet cantilenam. Melius est in ami
citia q̃ donationibus colligatã amici sustinere
naturam: ⁊ tractim ad bona ducere/q̃ festine: fe
stinatio enim causam ruine sepe festinis apposu
it. Ad amicitiã vero sana ratio solũ illos ꝓ me-
lioribus nouit assistere quos viderit potius mo
ribus fulgere/q̃ rebus/aut gemmis/aut q̃busli-
bet ornamentis. Melior est ⁊ verior amicitia
paupeꝝ q̃ diuitum: illos enim virtus/istos reꝝ
claritas manifestat. Diues si amicabit in veri-
tate pauperibus/nobilius est q̃ si diuiti pauper
erit amicus. Ille de virtute laudabit: iste nõ po-
terit de necessitate causari. Melior est ⁊ verior
superioris ad inferiorẽ amicitia/q̃ que in recon
uersione agitur. Superior libera voluntate/infe
rior forte vmbra timoris constringitur. Amici-
tia inequaliũ si vera est/a potiore nobilius no-
men sortiet. Equalium vero omnino illam pre
cellit. Eterne dei ad nos ab eterno amicitia ordi
nata/omnẽ dignitatẽ ⁊ honorẽ atq; perfectionẽ
ex sui parte/non ex nostra sortitur: sed equalem
dari non inuenit/cui amicari possit. In homini
bus autem inuenitur equalitas: vt ex vtraq; par
te amicitia possit suum perfectum laudis sortiri
preconium. Amicitia inter equales inclytos po
test eque versari: ⁊ nancisci ꝑfectũ. Inter equa-
les plebeios tendit in idem. Inter sub et supra
nunq̃ cadit amicitia vera. In omnibus his di-
ctis similibusq; dicendis amicitiã excipim9 chri
stianam: que propter annexam gratiam/condi-
tionem/euentũ/statum fortuitu acquisitum vin
cit: atq; natura christiane gratie sacramẽta ⁊ pu-
ra iusticie ⁊ de superis a christo declarata doctri
na non ꝑmittunt in christiana fieri amicitia sub
lime vel altũ/infimũ vel depressum: sed omnem
equalitatem constituit animorum/rerum/tempo
rum ⁊ locoꝝ: in qua nihil iudicatur potius/nisi
potior virtus: que eoipso est potior/quo in alta
nõ se tollit: ⁊ se per humilitatẽ omnibus animo-
vita/moribus equat. Sed vt latam loquẽdi ma-
teriam coartemus/si me interrogarẽt ex animo
lingue nationũ omniũ: quid est in amicitia meli
us? responderem/iusticia ⁊ veritas. Quid autem
optimũ? dicerem/his virtutibus fretus amor.
Hec enim tria multam ministrãt materiam elo-
quendi. Sed hic intermittimus/vt alibi requirã
tur. Si aũt a me vlterius q̃reret: qui sunt melio-

res amici? respōderē: illi cū quibus meli9 ista ser-
uank. Et si q̄rerek: q̄ sunt optimi amici? responsio
nib9 vtiq3 affirmarē: qui veritatē/iusticiā ꝛ amo
rē sup̱ eos inuicē magis/q̄ seip̄os aut ꝓpriaam
vitā diligūt: vt magis velint finire crudeliter cor
poris vitā/q̄ p̄termittere amorē/veritatē atq3 iu
sticiā: ꝛ tēpus breuiare quod possunt ꝓrogare in
sistentes in eis/q̄ videre longeuū terminū sine
eis. His eñ amici/suis in omni honesto genere
amicandi nunq̄ deficiunt. Qui huiuscemodi vir
tutibus deficere nolūt: nunq̄ taliū conuersatio
fertur in dubiū: quorū mentes illuminat virtus:
iusticia dirigit ꝛ fouet ꝛ nutrit sedulus amor. In
hesitanter anima/corpus ꝛ res/vxor ꝛ filij talib9
cōmendantur: qui sacramenta veritatis/charita
tis atq3 iusticie iurauerūt. Fertur ꝛ in sctōꝝ li-
bris legisse me memini: q̄ quidā sui peregrinan
tis amici eius precibus cōmendatā suscepit vxo
rem: quā sedula ꝛ diligētissima cura fouens/sua
pulchritudine tentabatur: qui timens vrgeri/ꝑ-
ualide ab aspectu decoris eius: ꝛ suā p̄cauēs fra-
gilitatē/acuto gladio abscidit sui corporis cum
dolore verēda: notans diē ꝛ abscisionis horā/ne
amico posset etiā tentatus fidē frangere in vxo-
re: necnon ꝛ murmurationē aduersus cōmenda-
tā veritus/ que facile surgit in vulgo. Si accidis
set: paratus erat fidē facere reuertēti marito aut
vulgo in ventrina truncatione/q̄ ipsam serua-
uerat illibatā. Pro his exponunk merito corp9
ꝛ res: ꝛ mors intētata suscipitur. Et nihil in hac
felicius ꝓ relatiuis moribus/q̄ cū talibus viue
re inuenitur. In multa ferk intelligentia siue ra-
tio huius imaginis/que discurrēdo ꝑquirere de
ficit mens ꝛ manus. Volūtas huius miranda fi
gure/ad suā ꝑfectionē se obsidem facit. Et nihil
valēt que ad amicitiā possunt ordinari/virtutes
gestus aut patuli mores: nisi voluntatis aderit
ꝓmptitudo. Volūtas receptaculū est inuisibili-
um impressionū. Voluntas in amicitia/executio
aptitudinū inuisibiliū est imperatrix: vt sit cōpo
sitio iusta exterius exhibita. Imperio eñ ei9 mē
bra mouentur ad actus/ac etiā omnia conferen
tia conq̄runtur. Volūtas amicitie christiane ha
bet idem velle ꝛ nolle/sceptꝝ ꝛ dominatiōis vir
gam tenente iusticia christiana: sine qua in pre-
ceps labitur queq3 volūtas. Et in his solū agen
di firmat imperium que ip̄a decernit. Hoc tm̄ fir
mū habet ista volūtas/vt velit penitus s̄m ista3
iusticiā amicari: ꝛ ad hoc se inuariabilē prestat.
Cetera vero firma non tenet: sed variat animi at
q3 corporis motū: sicut iusticia christiana variat
modulamina p̄ceptorū. Nec enim aliter vult fie
ri ad amicū: nisi ꝓut ipsa disponit. Habet a deo
quendā actum mediante natura voluntas vt ve
lit: qui actus volendi terminatur in bonū: quod
a seipsa penitus ip̄a non nouit. Nam voluntas
non influit in seip̄am volitū/aut quod iure volē
dū: sed volendi actū ab alio influitionē suscipit:
vt quod volendū est/velit. Non discurrit inqui-
rendo volūtas: sed repente fertur in id quod bo-
nū vel tanq̄ bonū ostendik sibi a potētijs supio
ribus luminosis. Que potentie q̄uis errare pos
sunt: volūtas tñ in actu volēdi errare non potest
semp̱ eñ motu ꝓprio fertur in bonū/vel quasi.
Quocirca si alie potētie luminose siue supnatu-
lis luminis ꝛ īfallibilis susceptiue/vtputa ratio
intelligētia/appropinquāt foribus iusticie chri
stiane: suisq3 splendoribus illustrank: nunq̄ vo
lūtati renūciant/aut influūt: nisi quod certū est
ꝛ infallibile bonū/seu meli9/aut optimū atq3 ꝑ-
fectū. Et q̄ sui causa nō errat/merito splendoris
christiane iusticie ferk in debitū. Proinde volū-
tas christiane amicitie in his sua volēdi agilita
te reptak/q̄ sibi a v̄tutib9 a christiana iusticia il-
lustratis suū ponūk añ ꝯspectū. Mādat siq̄dem
ip̄a iusticia ista velle: atq3 ꝑmittit in ꝯcupiscētiā
ꝓuenire: q̄ diuinis ꝑsonis oīno ꝯueniant ꝛ super
no ꝯcentui: q̄ nō dormit ꝓspectans sup̱ his que
agunk a viatoribus vite hui9: ꝛ q̄ omnino expe-
diant ad fidē ꝛ actionē indeclinabilē eoꝝ q̄ acce
pimus sacro mādato siue iusto ꝯsilio: ꝛ subserui
ant publicis iustis moribus/quos perturbari a
quoq̄ diuina cēsura inulte nō patik. Talē p̄ordi
nat christiana iusticia in amicitia volūtatem: vt
vnā bñ p̄euntē altera subsequak: obliquātē vero
deserat rediēs ad seip̄am: vt talē velit esse amicu3
nō qualis ip̄e ē/si bon9 aut malus: sed qualē esse
vult iusticia/que neminē male ordinat siue dispo
nit: nec velit in seip̄o ītrāsitiue aut ad seip̄m trā-
sitiue aliter fieri: p̄ter id quod licitū est ex modera
mine christiane iusticie. Ac ꝑ hoc oīs amic9 ami
cū p̄us intētiōe/aīo/volūtate/fide/vita/ morib9/
ad iusticiā ꝛ ī iusticia/q̄ ad seip̄m fieri velit. Nul
lus quēpiā ad seip̄m p̄usq̄ ad iusticiā fieri velit
amicū. Nō eñ esse pōt hoī ver9 amic9/si añ iusti
cie amic9 vere nō fuerit. Habet etiā in intimis
suis hec formosa imago quādā noīabilē trinita
tē. Irascitur defectibus/ ꝑfectionē in ꝓfectibus
cupit. Omnia rō si recta est/sine rep̄hensione cō
ponit: habet affectiōes ꝯtra falso philosophan-
tes. Gaudet de p̄ñtia: dolet de absentia: sperat
sanctū terminū: timet ne fiat diuortiū: gaudet si
placet/dolet si displicet. Sperat placere/timet
displicere: gaudet de ꝓsperis/dolet de aduersis
sperat prodesse/timet ꝓdesse nō posse: gaudet si
gaudet/dolet si dolet: sperat si sperat/timet si ti-
met. Et totiens ꝛ taliter he affectiones variank
in cordib9 amicoꝝ/quotiēs reꝝ visibiliū ꝛ inuisi
biliū variank euētus. Et eo feruētius in amicitia
christiana quo in adeptiōe seu ꝑditione rerum
sp̄ūaliū ꝛ virtutū/q̄ tēporaliū seu corporaliū re-
rum christiana iusticia plus accendik. Sed nec
mirꝝ: quoniā si animoꝝ vere amicantiū diuersa
est substātia/voluntas tñ ꝛ affectio est vna. Est
eñ amicitia/sensus verus alterius amici. Et vbi
animorum facta est vnitas/sensus prosperi vel
aduersi factus est vnus. Et eq̄ue generantur in
animis a rebus contrarijs passiones/ꝛ affectio
nes a placitis: vtrunq3 cruciant/aut perfundunt
leticia/ velut vnum. Specie sua et pulchritudi
ne sua ista imago dilecta intendit prospere: at-
q3 procedit vt regnet. Specie videlicet inuisibi-

sinm virtutum: pulchritudine vero irrephensiliũ
moꝝ: his velut gemmis ornata placet: patiturqꝫ
omnes cũ ipa in federe coniugalitatis asciscí.
Nempe specie virtutũ ꝓspere ipa intẽdit atqꝫ ꝓ
cedit: vt ipsam prudentia preeat / sagaciter deui
tans contraria que amicitiã turbant / aut ex toto
confundunt: ꝛ eligit que iuste amicitie dent au-
gmentũ: ꝛ ducit per semitas equitatis / vt in neu
tram partem se flectat: sed via regia gradiatur.
Comitantur a lateribus temperantia ꝛ fortitu-
do / ne ꝓcedat in nimiuꝫ: ꝛ vt ꝓcul pellat / aut pa
tienter ferat aduersum: Justicia quandoqꝫ seq-
tur / qñqꝫ ꝓcedit / qñqꝫ collaterisat / qñqꝫ subest /
qñqꝫ supuolitat. Uerba symbolica sũt: qui legit
intelligat. Jmago que amicitia vera ẽ / nõ est de
picta parietibus / nec metallo aut lapidib9 scul-
pta / siue ꝓminens deducta figura: sed in cordib9
hoim scribitur: in moribus vero ꝑminet: ꝛ oẽm
aptitudinẽ cõpositionis habꝫ. Qui inuenit ami
cũ dicit scriptura / inuenit thesauꝝ. Audeo dice-
re / amicũ esse sup omnẽ visibilẽ thesauꝝ. Nã se-
pe thesaurus furib9 patet / multipliciter ꝑditur:
verus amicus non nisi ꝑ eternam mortẽ / nequã
ꝙ vero ꝑ tempalem aut corpalem ꝑdiꝭ / si ꝓpter
deum diligiꝭ qui amicaꝭ. Subuenit amicus tẽ-
pore indigentie: atqꝫ si nouit amicitie veritatem
amicũ vt se pro equali parte gubernat: ꝛ propria
commodat membra / si ꝑdidit sua. Uerus ami-
cus melior ꝙ thesaurus: nam furibus non pa-
tet neqꝫ ꝑdonibus. Amicus ignitus est carbo: ꝛ
prope positũ reaccẽdit extinctũ. Amicus verus
magis studet amicitie ꝙ ꝑsone / cũ qua disposuit
amicari. Etenim ꝑsona sepe fallit: amicitia vero
sꝑ est eadẽ. Si amic9 asperit in amico amicitie al
tissimã causam: nunꝙ nouit diuortiũ facere / ꝙ-
uis meruerãt male acta ꝑsone: sed expectabit vt
corrigaꝭ / aut detrudaꝭ vbi male acta meruerunt
Amicus verus lectus est in quo animus amici
alterius inuisibiliter portat ꝛ portaꝭ amic9: ꝛ mi-
rum est videre / ꝙ ex duobus duo portatores et
duo portati ꝯsurgũt. Nam eodẽ momento vter
qꝫ portaꝭ ꝛ portat. Amicitia ꝟo hoim christana
que sola est vera / corona inclyta morum est ꝛ vi
te confidentia / ꝛ tutela ꝛ baculus sustentationis
etiam his defecerunt indubitatũ refugium: ꝛ in
xta pelagus portus / redemptio de carceribus / a
seruitute libertas / diuine imꝑdabiles domus ꝓ
tectiõis / turris securitatis / vinea leticie / ager sꝑ
fertilis / viridariũ ꝯsolationis / aromatũ apothe
ca / promptuariũ plenũ / apiarium mellis / mãmil
la ideficiẽs lacte iuste dulcedinis / claritatis spe
culũ / ꝛ visio intellectualis / collateralis spõsa cũ
qua sumunꝭ solatia vite: pia mater / pedissequa
obsequens / ancilla parata / stipatoriũ cõmodita
tis / opportunitatis balneũ / fons aquaꝝ viuenti
um / custodia non dormitans a malis / ꝓuidẽtia
in bonis / loramẽtũ vite. Que ꝑ singula velle dis-
cutere / potius deficeret tempus / ꝙ loquendi ma
teria: necnõ ex his omnibus cognosciꝭ qui ami-
cus est verus. Habebit eñ pro amico suppetẽte
potentia / oia officia christifere amicitie. Christi-
ana iusticia fundans amicitiã christianã atqꝫ ꝑ-
fectã / inimicũ dissuadet oino ꝛ inimicitias ꝓhi
bet: tñ ad id quod positione caret / amicitiã nõ
exhiberi. Naturã ꝛ christianitatẽ oportet ꝑser-
uare ab odio: ꝛ solũ vitiũ in odio fieri. Amicitia
christiana latissima est generalitate: ad omnes
eñ inexceptuate ꝑ distinctionẽ extenditur: ꝛ cuꝫ
q̃bus non potest in via cõuiuere / in patria ma-
gis ꝑfici sperat. Intendiꝭ etiã ipsa ꝑ scientiã cer
tã ꝛ frequẽtẽ ꝯuersationẽ / aut ꝑ ꝑcellentẽ virtutẽ
Ipa siq̃dem virtus est solo diuersa noie / ab illa
que virtutũ est maxima / videlꝫ charitate. Chari
tas ꝛ amicitia ꝑfecta siue christiana / solis nomi
nibus distinguunꝭ. Uirtus eñ est ex qua rex re-
gũ voluit noiari: ac etiam suos apostolos quos
mũdi ꝑncipes fecerat spũales. Dicit eñ scriptu
ra: Qui diligit cordis mũdiciã ꝓpter gratiã la- Prouer. 22
biorum: habet amicũ regẽ / eternũ scꝫ deũ / oim re
gum regẽ. Amicus ab amicitia dicitur. Ecce vni
uersoꝝ dñs sibi amicus efficitur / qui ab amici-
tia sic vocaꝭ: ꝛ amicus relationis est nomẽ. Un-
de saluator apostolis dixit: Uos amici mei estis Joan. 15
si feceritis q̃ ꝑcipio vobis. Et iteꝝ: Nõ vos dixi
seruos / ſꝫ amicos. Amicus eñ est qui habꝫ ami
cos. Et amicari vult q̃ q̃rit amicos: nomẽqꝫ sor-
titur amici. Proinde est amicitia qua saluator
oim noiatur / amicos habens ꝛ querẽs amicos:
ꝛ ab eo quesiti ꝛ habiti vocanꝭ amici. Uirtus est
in corde hoim sedẽ habens: in exterioribus mo-
res. Uirtus oim virtutũ participiũ habens / at-
qꝫ ipaꝝ officijs digna sꝑ manet. Nã si non esset
fides: tota in hoibus amicitia deperiret. Utili-
tas fidei qua nõ visa credimus / ꝯsiliatio est ami-
citie: atqꝫ vinculũ quo vnita manet: ꝛ retinaculũ
quo non ꝓscinditur. Non aliter scimus nos dili
gi / nisi ꝑ fidẽ. Signa vero exterius mõstrata / nõ
tantũ conferunt ad scientiã velut fides. Opera
si qua sunt ostensa forinsecus / signa sunt amici-
tie: non amicicia que solũ in cordibus hoim re-
gnat: quã solũ credimus ꝑ fidem. Non enim per
reuelationẽ spũalẽ atqꝫ diuinã / que sunt in cordi
bus hoim: aliter ꝙ ꝑ fidem hoibus innotescũt.
Ac per hoc sepe fit vt magis dilectio rependaꝭ /
ex eo ꝙ amicicia inuisa crediꝭ: ꝙ ꝓpter munera
que largiunꝭ / aut ꝓpter signa que ostenduntur:
si non amicitia crederet. Et hoc maxime ꝓpter
fidei bonũ in amicitia precauetur: ne minor ꝙ sit
aut nulla credaꝭ dilectio. Nã deficiente fide / ili-
co amicitie alue9 in altero amicãtiũ siccareꝭ: aut
in vtroqꝫ / si fides in vtroqꝫ deficeret. Proinde
bonũ fidei stabilimẽtũ est amicitie: sine qua esse
amicitia nequaꝙ potest: bonũ ꝟo amicitie fidei
ẽ pulchritudo. Cũ fide / ꝑ fidẽ / ꝛ in fide initiaꝭ ho
minũ amicitia: quã initiatã fides etiã nutrit ꝛ fo
uet. Habꝫ etiã amicitia indubitatã spem: sub cu
ius vmbraculis secure quiescit amicus. Sed ip-
sa partita est vt diuina sit ꝛ humana: humana si
quidẽ pro euentibus nouis / si vti amico in cõtin
gentibus opus esset. Nam frustrata spes necessi
tatis tẽpore in amico in possibilibus ꝛ honestis
iure amicitiã abrogaret: quia quod credebatur /

manauit. Diuina vero est spes vere amicitie/qua supna siue diuina sperant: quoꝝ respectu maxime culpari debet amicitia christiana: q̄ sola est que si euulsa de cordibus fuerit/amicitia vera nō stabit. Nō eñ amicandum est de his quoꝝ vita desperat ꝓ superis atqꝫ diuinis: tales enim sunt eterne mortis mācipia. Charitatem nempe sibi asciscit in sociā: immo vt verius loquar/ipa charitas est: nec aliter interrogātibus respondere. Sed qd est amicitia vera/nisi charitas christiana? Nam si vera vertit amicitia inter deū ⁊ nos inter hoīes ⁊ angelos/inter hoīes ⁊ hoīes: ergo amicitia vera est charitas. Aliter ꝙ charitatē deo ⁊ angelis ⁊ hoīb9 honeste hoīes nō amicāt: ꝙ si alit ꝙ ꝑ charitatē: hoīes hoīb9 amicāt/amicitia ꝟa nō ē. Quatuor aūt ꝟtutib9 qb9 disponūt hominū mores/supra descripsimus ipam fretā ꝓcedere. Cetere siqdē virtutes/ humilitas/patiētia/ obedientia/honestas/castitas/benignitas/ oratio/silentiū/pax/⁊ his similia se penitus coaulisant: reperiunt eñ non semꝑ actu/sed suis tempibus oēs: habitu vero mētis semꝑ oportet esse paratas. Nam ⁊ supra mōstrauimus a contrario sensu in his qui sunt in amicitia deuitādi/quot ⁊ q̄ntis aut q̄lib9 ꝟtutib9 verā amicitiā decet ē̄ stipatā. Nec in ista dissertione ꝑtereūdū est/vnde in amoris actu sit amicitia verior: qꝛ ꝓ amicitia vera nūc noster sermo ꝯcertat. Nulla est amicitia vbi nullus est amor: etiā si totius mūdi dona ꝯstarem. Nam reddunt census ⁊ debita soluunt pedagia/⁊ his similia: ⁊ ꝑ cōmercia multa fiunt vbi sepe amicitia oīno non esse dinoscit/si cordis amor de medio tollit: aut si inter huiusmodi hoīes nō assistit. Erit nempe amicitia vera/si q̄spiam diligat nō dilectus: hic amicitia est/sꝫ nō vera. Potest amor verus impendi absqꝫ repꝛhēsione seu amati scientia. Sed amicitia vera semꝑ agit vnius ad aliū: que verior est ex ꝑte diligētis ꝙ ex parte dilecti. Semꝑ eñ amicitia nō in dilecto/sed in diligēte ꝓ sua virtute fundat. Naꝫ vt supra fati sumus/virtus est amicitia: diligi auteꝫ virtus nō est/sed felicitas quedā: christiane vero diligere quēpiā/est certissima virtus: ad quā virtutē oēs homines totius sacre scripture robur inuitat. Profecto verissima erit/cū fuerit reamatio vera per equale aut per excessum: vt semꝑ amicitia ex eo sit verior/quo maior impenditur aut rependit: nō ex eo quo suscipit amor. Nedū verior/sed certior est amicitia ex ꝑte diligētis/ꝙ ex ꝑte dilecti. De inuisibilib9 certior est agens ꝙ patiens: ⁊ is qui effundit/ꝙ suꝑ quē effunditur amor. Sꝫ de sensibilibus secus est diffinire: nā aut eque dans ⁊ recipiēs/ aut animo certior patiens est: ꝓut in donis placitis claret: ꝙ dans ⁊ recipiens certitudine pari pendunt: ꝙ ille dedit/ille recepit. In molestijs vero patiens in certitudine anteferꝛt: velut vulnus inflictū certius patiens sensit ꝙ senserit qui inflixit. Sed in dilectione amicitie certior est diligēs ꝙ dilectus: effundens amorē ꝙ amore alieno ꝑfusus: ille in sciencia/iste vere manet in fide: ille scit/iste vero credit. Necnon ꝑmiū virtutis viaticū etiam patrie quod ex diuina iusticia debet vere amicitie: non ex eo ꝙ quis diligit/sed eo ꝙ diligit/firme tribuitur. Viaticū ꝑmiū cuiuslibet virtutis veꝝ ⁊ ꝓpꝛium est tātūmodo fecisse/quod cōpetit fecisse virtuti: amicatiue vero virtutis siue amicabilis dilectiōis viaticū ꝑmium est diligere/aut dilexisse: quod solū ei qui diligit/nō ei q̄ diligit adest: nā ille impendit/ille recepit: ille fecit/ille sustinuit. Similiter ⁊ ꝑmium patrie donat non dilecto/sꝫ diligēti: ꝓ eo ꝙ ab illo actus intrinsecus ꝟtutis effundit. Si vero amor rependit/his premijs rependens ꝑmiat: nō qꝛ dilectionē diligētis se suscepit/sed qꝛ dilectionē rependit: nam vbi erat recipiendi patiēs/ rependendo factus est agens: taliter nempe agēti virtutis ꝑmiū vtrunqꝫ debetur/⁊ ipe nanciscit. An reciprocari possit amicitia nulla rōne vertatur in dubiū: que ꝙuis sit ad alium/ad seipm velut ad alium esse potest: ⁊ ad deū ⁊ ad angelos ⁊ ad hoīes est. Qui ergo seipsum diligit/hoīem diligit: qui seipm odit/hominem odit: qui seipm occidit/hoīem occidit/⁊ homicidiū ꝯtra ꝑceptū dñi facit. Sic ⁊ q̄ seipm diligit/hoī amicat ⁊ hoīem diligit/⁊ ꝑceptū dñi facit. Nā sicut q̄ diligit iniq̄tatem/odit aīam suā sic ⁊ q̄ diligit bonitatē/amicat ad aīam suam. Et vt audacter affirmē/nisi amicitia fuerit reciproca: nunꝙ in veritate ad alios esse poterit transitiua. Nam ex eo ꝙ quisqꝫ in veritate atqꝫ virtute se diligit/ad alios vere amicitie sacramēta custodit. Et diligit ſm christianā ⁊ verā amicitiaꝫ ꝓximū/si ꝑmo dilexerit in veritate seipm: ⁊ ſm interꝑtatiōes amicitie ꝑmo positas ad seipum/ debito nature q̄libꝫ est amicus: debito vero gratie multomagis esse debet. Ois nanqꝫ virt9 suo modo ꝑus ad possessorē ex actu refertur. Proinde vtroqꝫ debito reciprocatur amicitia: ⁊ velut inter duos in reciprocatiōe ꝑagit: ⁊ ꝟitate gaudet/⁊ certitudine fulget: ⁊ ꝑmiū vtrūqꝫ cōplectit viaticū atqꝫ patriū: si ſm iusticiā christianā ad seipm fuerit effusa dilectio.

¶ Unde nascitur ratio diligēdi de prima vena amicitie. Capi. XX

Amicitie aūt vena est ipa rō diligēdi siue amicādi: quā in ꝑncipio hui9 tractatus multipliciter disseruim9: sed nunc alio loquēdi ordine resumim9 disserēdā. Ratio q̄ppe diligēdi q̄ vena est amicitie/aliq̄n nascit ex excellētia rei: q̄ sua bonitate atqꝫ ꝑfectiōe dilectionē meret: nec ampli9 visa/nec inuisa min9: ꝑsentia nō addit/⁊ in nullo absentia minuit. Hec intellectus human9 siq̄dem inuestiget: q̄ in absentiaꝝ atqꝫ presentiaꝝ tantundē merentur amorē. Que etiam bonitate propria nanciscunt/necnō ⁊ si nihil speretur ad commodū: ꝑtitionē aut diminutionē nō merent amoris. Ratio alia diligendi est precepti certissima inenitabilitas: ꝙꝙ sit vsqꝫ q̄qꝫ difficile/ꝙ amor ꝑcepto siue violētia exigat aut ipēdat: libera ē eñ actio mētis amor ⁊ itinera coertionis ignorat: nec ab agente dari aut auferri ꝑt inuite. Sꝫ aiꝰ cui astat actio di-

ligendi ratione p̄doctus/iustū diligit p̄ceptorē: ⁊ ꝯsequenter diligit quod iubet: maxime vero si nec iussum rōne atq iusticia ⁊ honestate caret. Nā p̄ceptor iustus iuste diligit: ⁊ p̄ceptū iustum etiā si iniustus dn̄s est: p̄amplius vnū ⁊ reliquū si vtrunq pollet. Habet nempe ipsa iusticia christiana amicari penitus sub precepto: quod si negligitur/tendit in gehennā/ si non p̄ficitur: si vero p̄ficit/ p̄gressus est ad supna. Protinus expedit facere de necessitate virtutē. Quod omnino faciet animus qui sibi nouit in salutē ꝯsulere: ⁊ de amicitie vena potabit aquā a tali rōne coactus. Porro nullū p̄ceptū sub celo nobilius q̄ christianice amicari: ad quod omnis rationalis animus si sibi timet ⁊ ꝯsulit/se coaptat. Ad finē aūt beatitudinis ordinat amicandi p̄ceptū: etiā cū illo bono quod amicitia in moribus hominū p̄stat. Qui vero finē beatificū diligit: ex necessitate oportet diligere illa que ordinant ad finem. Proinde beata necessitas nos ineuitabilr amicari compellit. Est etiam amicitie vena nō solū ratio diligendi/sed virtus in cordibus hoim insita diligendi: que vena omnino erumpit: ⁊ eius aqua deriuat foras: vt ex insita v̄tute nature aliud aliquid q̄ seipm̄ cū seipso noster animus diligat. Similia similibus copulare opus est nature: ⁊ in animalibus dicti veritas claret: q oē simile appetit suum simile. Omnis vero appetitus p̄cedentē aut sequentē amorem habet ad aliquid p̄pter se: siue ad aliqd propter aliud. Si vero amicitie vena p̄intendit aliqd aliud q̄ honestū/corrupta erit ⁊ non bene dicta. Vere amicitie vena que solū est ratio diligēdi/oino est de irrep̄hensibili ratione. Virtus vero diligendi de se irrep̄hēsibilis est: nihil em̄ deus indidit reprehēsibile rebus a se creatis: alioqn excusarent iustissime maleacta. Vena ipsa fluit ⁊ refluit: ⁊ labilē deriuat in amnem. Preter hec de vere amicitie vena sensu altiori tractātes/dicimus illā eternā atq ineffabilē rōnem qua deus voluit oīa rōnabilia in vnū p amorē cordiū ꝯuenire: ac etiam dicim⁹ fontē vbertatis ⁊ delectatiōis: circa quā castrametant oēs q ꝯglobatim atq delectabiliter transire volūt vitā vmbraticā huius mundi.

Vena hec approꝑatione quadā est fons ille qui
Gen. 2 scaturit in medio paradisi/ad irrigandā vniuersam terrā: q diuidit in capita quatuor/id est in quatuor fluuios: quorū vni nomē Phison. Ipe est qui circuit oēm terrā Euilath: vbi nascit aurū ⁊ aurū terre illius optimū. Ibiq inuenit bdellium ⁊ lapis onychinus. Et nomē secūdi Gion: ipse est q circuit oēm terrā Ethiopie. Nomē vero fluuij tertij/Tigris: ipse vadit ꝯtra assyrios. Nomē fluuij quarti ipse est Eufrates. Sz vt hec clarius innotescāt/interp̄tationes fluuiorū atq terrarū ad quas fluunt/intēto animo videamus. Phison interp̄tat caterua: nā virtus quedā egredit de amicitie vena: que habet oēs coacernare seu cateruare in vnū. Qui huic fluuio appropinquauerunt: condiderūt ciuitates/terras/villas ⁊ castra: ⁊ habitare insimul elegerunt: atq vnius accessit ad alium/ hoc amicitie amne potatus. Quid autem est ciuitas/terra/villa/quid castra quid habitatio quelibet: nisi quedam amicitia hominū cateruata seu cateruatorū hominū delectabilis amicitia? Unde homies diuersi generis quos nec vnit linea sanguis/ad habitādū insimul accessissent: vnde cinxissent se muris/vnde se firmassent ad recte viuēdū legibus ⁊ statutis: nisi aquā habuissent ad bibendū de flumine amicitie: de fluuio scilz Phison/que caterua interp̄tatur: illā signanter virtutē que nouit homines diuersarū regionū/ disparium morū/diuersi sanguinis insimul cateruare. Quā virtutē non immerito concordiā appellaui: que nihil aliud est q̄ cōueniētia cordiū. Nisi enim corda p̄us insimul cōuenissent: nunq̄ corpa in eodē situ ad habitandū/ ad ꝯuiuendū fundamēta iecissent: neq modica in magna creuissent/aut aucta stetissent: nisi concordia imperasset: nisi cateruans fluuius p mediū ꝑtransisset. Iste fluuius de amicitie vena veniens/dicit p̄mus: q hoibus ad cōuiuendū et recte viuendū necessaria est p̄mo cōcordia: q cateruat hoim corda: deinde cateruat ⁊ corpa. De paradiso egredit fluuius iste cum alijs. Paradisus locus est ad orientē indie: q in loco poris luminis susceptiuo ⁊ pleno deliciarū/amicitia vera nascit: immo eius vena exorit. Oriēt nempe verus oriens dei filius/his qui cōcordiā ⁊ verā amicitiā seruauerūt. Et absq dubio ipsa cōcordia siue amicitia lumē est: ⁊ delicias habet vite p̄ntis: pariter ⁊ future magnalia p̄stolat. Hec quippe cateruans virtus distinxit in originali mūdo filios dei a filijs p̄ditiōis: ⁊ in subsequēti simil'r fecit. Sed multi sub hoc noie contra deum ⁊ iusticiam cateruati sunt. Et plurime sunt condite ciuitates/que dedite cultibus idolorū/dei omipotentis iusticiā negauerūt. Virt⁹ bona/q̄ vnit ⁊ cōgregat. Mali v̄o q malo fine se cōgregāt/⁊ p̄ditis morib⁹ viuūt. Infausto fine ad nemroth fuit hoim facta caterua. Conabant em̄ q̄uis inuanū/edificiū tale constituere sup terrā/quo celi alta conscenderēt. Sed de⁹ iuste diuisit p linguas q se malis cordibus cateruauerāt: vt vocis ⁊ lingue nō esset intellectus/q̄uis esset auditus: quibus an̄ fuerat intellectus ad sup̄biam damnatā vnitus: ⁊ iustam penam luit iniuste cateruata caterua. In omni populo ⁊ in om̄i ritu fluuius iste discurrit: ⁊ dispari fine bono ⁊ malo corda hominū cateruauit ⁊ corpa. Quotquot em̄ sunt cōdite ciuitates sub vnius dei cultu ⁊ reuerentia/ aut veneratiōe idolorū/aut a t̄pe quo christ⁹ generi humano illuxit in his qui fidē eius etiā susceperūt/ab interp̄tatione huius fluminis sump̄sere principiū. Ab vbertate fluuij huius inebriantur qui cateruas ad iusta siue iniusta bella fecerūt: ad inculpatā seu culpatā tutelā/ad iustā siue iniustā offensam. Claret in populo hebreorū atq gentiliū: elucet in gente latinorū atq grecorum: in omni natione habitante europam/ asiam ⁊ africam: quorū omniū intentiones perfecte solum de superis nouit atq prosperit altissi

mus: ꝛ loro ꝓuidentie sue frenauit vt voluit/ ma
las hoim facultates. Et irreꝑhensibili modo q̄
bus ꝛ quantū voluit laxauit habenas: sepe suo
imperio nō turbato/ bonos ꝑmittēs a malis pes
sundari: malos a bonis plerūq̨ terreri. Et iusto
fine sibi soli cognito terminauit aliqua regna: fi
niuit imperia aliqua: innouauit aliqua: ꝓroga
uit q̄ in cateruā dn̄i legū atq̨ moꝝ viuēdi ꝯuene
rant. Et simile de innumeris ciuitatibus fecit: q̄
multitudine hoim fuerant cateruate: quaꝝ aliq̄
deuenerūt ad solū: ꝛ vix apparēt modice reliq̄:
alique in modicis ꝛ paucis ciuibus manent: ali
que bello intestino se collidunt: ꝛ edificia minant
ex omni parte ruinam: alique de nouo cōsurgūt:
alique ad sui augmentū vicinas pro posse diru
unt. He siquidem varietates eueniunt decurrente
a fluuio desiccato caternante: siue ꝑcul pulsa/ si
ue magis aut min⁹ astāte cōcordia. Ab abundā
tia ꝛ ab vnda fluuij huius altissimi/ mirisvirtu
osisq̨ modis potati sunt qui cenobia magna in
solitudinibus ꝛ nemoribus atq̨ vrbibus ꝯstru
xerūt: cateruati sub altissima disciplina/ sub infle
xibili cēsura: mūdo mortui/ christo viuentes: in
ter se moribus optime cōuiuentes: coartātes se
mutuo ad occultas ꝛ inuisibiles luctas: ꝛ ad sen
sibiliter deuincendū carnē ꝛ sanguinē in ꝓmpti
tudine spūs ad opera sancta dei: eo ꝯtenti quo
despecti/ eo leti quo abiecti a seipsis ꝛ ab homi
nibus habebant. Hoꝝ caterua tanto constrin
gebat affectū/ ꝛ adhuc constringit ab his q̄ flu
minis huius dulcedinē gustauerūt: ꝙ vno infir
mato/ ceteri ex compassione animo infirmant.
Membra exponūt propria pro alienis langui
dis membris: vt lecto decubās/ membroꝝ vali
tudine destitut⁹/ vt ꝓprijs se foueat alienis. His
diebus ꝛ noctibus ad diuina officia se cateruāt
ꝛ ꝑ posse hymnos/ psalmodias ꝛ orōnes ꝛ postu
latiōes ꝛ gratiarūactiones ꝛ obsecratiōes/ aīo ꝛ
ore omnipotēti deo ꝑsoluūt. Hoꝝ caterue ama
biles/ eadē hora ꝛ tempore ꝑ signū datū ad pa
stū conueniunt: ne pro cibo sumendo possit ori
ri discordia. Conueniunt ad correptionis locum
humiliter delicta ꝑsidenti pandētes/ tūdētes pe
ctora: ꝛ sepe dei ꝛ patris indulgētiā fusis lachry
mis postulātes. He caterue taliter catenate no
scunt: vt cateruati poti⁹ mortē eligāt/ ꝙ fieri ex
tra cateruā: quā dirimit absentia corporum/ vbi
tanta noscitur concordia inuisibiliū animorum
Ad istum fluuium realiter ꝛ mystice/ differenter
ꝛ varie accesserunt quotquot in animo ꝛ corpo
re in aliquo/ pro aliquo ꝛ ad aliquid cōuenerūt
Omnibus autem dicitur diuinitus/ velut si de
hoc lumine vox egrederetur dicēs: Appropiate
indocti/ ꝛ congregamini in domum discipline.
Aquam istius fluminis ꝑgustantes/ congregari
expedit ad disciplinaꝝ domum vtilium doctrina
Esa.48 rum. De quibus Esaias: Ego dn̄s deus tu⁹/ do
cens te vtilia. In scholis christi fiat omniū con
gregandoꝝ ingressus/ vt discamus vtilia. Utilia
enim sunt que inculpate vitam istam expediunt
et ordinant ad futurā: que solum docētur in do
mo discipline domini saluatoris. Et apꝑhende
re omnino cogimur disciplinam/ intimante scri
ptura omnibus ratione vtentibus: Apprehendi Ps.2
te disciplinam/ ne quando irascatur dominus et
pereatis de via iusta. Nisi nos in hacvita didice
rim⁹ que nusq̄ discuntur: furor domini in nos
deseuiet: et ira eius ad inferna desanciet. Loq̄
tur in suo cursu nobis cateruatic⁹ fluuius: et ad
congregationē alti ꝑmij ex verbo dn̄i nos inui
tat. Ubicunq̨ duo vel tres cōgregati fuerint in Mat.18
nomine meo/ in medio eoꝝ sum. Et exauditiōes
petitoꝝ promittit iusto animo et intentione ca
teruatis. Et vere atq̨ inexceptuate confitet do
mino/ qui cum iustis animo et moribus se cater
uat. Inquit enī psalmista: Confitebor tibi do Ps.110
mine in toto corde meo/ in cōsilio iustoꝝ et con
gregatione. Nemo enim in toto corde atq̨ ꝑter
exceptionē confitet dn̄o: nisi animo et moribus
bonis hominibus iustis fuerit cateruatus. Hic
siquidem ꝑ indiam vadit: que nutus dilucidus in
terꝑtatur. Sane amicitia vera q̄rit lucidas volū
tates: inter opacas atq̨ obtectas aliqua nube
amicitia vera esse non potest. Uelut lumē in lu
mine se reuerberāt vere amicantiū mētes. Nihil
gestat secretū in corde amicitia vera: omnia de
nudat/ omnia pandit amicus amico. Facit etiā
ipsa nutus dilucidos cū aduenerit: vt ex eo sint
lucide volūtates/ quo solū appetuntur honesta.
Nutus dilucidus charitas est signoꝝ: vt in ami
citia vera signa oculoꝝ et gestuū virtutibus in
clarescāt. Expedit enī ꝑlucida signa mōstrari/ si
veritas amicitie regnat in cordibus: qꝛ sol⁹ de⁹ ꝛ
cui miro modo concessit/ cordiū intuet arcana: q̄
foris vero parēt/ tm̄ hoies videt: nisi lucide nut⁹
appareāt/ plurimoꝝ amicitia remoueretur et a
basibus. Et maiestates splendētes et mundi po
testates/ q̄ nutus dicūtur/ sepe hic fluuius adaq̄
uit et cōuenire fecit in vnū: ꝑpter omniū domi
nū vnū. Hi vero mūdi potestates/ honore mun
dano fulgētes/ ad quos is fluuius amicitie non
ꝑuenit/ discateruati adhuc sunt: armis hostilib⁹
certant: q̄rētes diuidere cornu elemētoꝝ cateruā/
et vendicātes in ꝓprium: ꝑ eo ꝙ de cateruatico
fluuio aquā nō hauserūt. Ad intellectualē hau
stū et regionē circūit fluuius iste nutuū dilucido
rū scilicet ꝑceptoꝝ: nutus enim ꝑcepta esse q̄sq̨
noscunt. Sed vnum est ꝑceptū lucidum/ et que
sub ipso iubentur. De quo psalmista dicit: Pre Ps.18
ceptū dn̄i lucidū illuminās oculos. Ut luce clari
us pateat concordiā ꝑterq̨ inter dominica ꝑce
pta seruātes/ esse non posse. Nam de vena vere
amicitie fluuius egrediēs q̄ concordiā sonat: ad
eos decurrit/ qui lucida dn̄i ꝑcepta custodiunt:
Uide sedulo quam terrā circūit vere amicitie ꝑ
mus amnis. Hec omina mēti/ non sensibus cre
dita sunt. In regione quā fluuius iste circūit/ sa
cra referente scriptura/ inuenitur optimū aurū.
Auꝝ a splēdēte aura nomē accepit. Ecce q̄m oia
veniūt in concentum: vt in lucida regione ruti
lās aurum inueniatur et optimum. Ubi omnia
lucida sunt per intentionem et mores: vbi pura

et lucida est obseruatio splēdentiū preceptoꝝ: au
rum optimum inuenitur. Optimū est quod me-
liorari non potest: quia in comparationib9 non
est altior gradus/ cum ad id quod est optimū per
uenitur. Caput sponse vt habetur in canticis/ est
optimum aurum. Caput sponse/ scilicet toti9 ec-
clesie christus est: nihil ī creatis melius christo.
Creatus est christus ex carne/ increatus deitate:
qui semetipsum premium fecit/ et voluit esse vir-
tutum. In lucidis mentibus et voluntatib9/ ma
iestatibus/ potestatibus atq; preceptis inueniē
optimus christus. Necnon inuenitur gratia qua
sibi placeē: q̄ aurū optimū est. Inquit em̄ ap̄lus:
Hebre.13 Optimū est gratia stabilire cor. Optima res est
gratia/ que ministrū regi facit acceptum: et chri
sto dei filio cōparatū exhibet christianū. In hac
etiā regione ad quā fluui9 iste decurrit/ bdelliū
inuenit. Bdellium est arbor in india: cui9 robur
⁊ folia nigra esse feruntur: cui9 lachryma lucida
est ⁊ amara gustui/ odorifera olfactui. Cōnectit
amicitie christiane absq; vitio q̄dam obscuritas
vt nō semꝑ fiat albescētib9 morib9 ⁊ in claritate
verborū. Detinent em̄ in exterioribus homines
et ad interiora ingredi plerunq; non sinunt. Nā
non in conuersationibus et verbis amenis/ sed
domi et ī penetralib9 solidant amicitia ⁊ amic9.
Rugata facies ⁊ obscura pre morib9/ animū ꝓ-
bauit amici. Et horridū verbū idē quādoq; fecit.
Si semper in adulationibus et blanditijs albe-
scunt amici: nescitur quanta firmitate amicitia
polleat. Nigrū hui9 arbor robur/ firmitatē ami
citie absq; humana complacentia esse ostendit:
qua etiam deficiente/ amicitia firma manet. Fo
liorum vero nigredo/ verborum adulationē ex-
cludit. Nō adulatoria/ s; vera sunt verba charo-
rum: necnō firmitatem amicitie si expedit/ opor-
tet nigrescere ad delinquentē. Dissuadet oīno iu
sticia christiana: vt leta facie occurratur ei q̄ di-
uina mandata contempsit/ aut perturbauit pu-
blicos bonos mores: q̄uis sit pietate parcēdū/
si perficere volet emendam: nec verboꝝ folia in
id tēdant vt ad reū allocutio blanda fiat: ne no-
cēs sibi arroget innocentiā non repsus. Consul
tius actu/ verbo nigrescit ad amicū exorbitantē
q̄ ad piculū leuiter foueat. Gutta vel lachryma
lucida emanans/ amoris est claritas. Firmitas
amicitie amenitate sensuali deiecta / et verborū
veritas lenitiōe deposita/ lachrymam seu guttā
lucidam scaturire fecerūt: morū nēpe synceritas
atq; verborū/ claritatē amoris eructuat. Quod
nigrū sepe forinsecus noscit/ interius albet. Et
Cantl.1. sponsa eterni regis dicebat in cāticis: Nigra sū
sed formosa: vt nigredo exterius/ albedo interi9
referat. Idcirco subiungit: Nolite consyderare
q̄ fusca sim: quia decolorauit me sol. Multa vi
dent exterius horrida/ abiecta/ nō delectātia hu
manū aspectū: q̄ interius a sole ỽitatis atq; iusti
cie illustrant: ⁊ emittūt exterius lachrymā ỽe sa
nā. Amara est ista lachryma gustui/ olfactui ỽo
grata: sepe nāq; ꝯtigit q̄ simpla res diuersimōe
se obijcit sensibus: alijs ad gratitudinē/ alijs ad
horrorē. Typice ỽo multa sunt horrida morib9
q̄ discretioni sunt grata. Et pferendū est quod sa
ne discretiōi/ nō quod morib9 placet: nisi mores
fuerint ex toto discretioni difformes. Ac per hoc
quod amicitia vera scaturit/ lucidū est ⁊ verū: si in
terdū morib9 dissipit ⁊ discretiōi delectat. Ama
ra gustui sepe noscit potio bibētiū illā: sed ratio
impat gustui/ ⁊ illā cogit bibere pro salute. Ad
discretionē spectat olfact9: ad mores refert gu-
stus. Igit quod ē simplū/ sepe horret ī morib9:
et discretioni placitum fit.

¶ De secūdo riuulo amicitie/ qui luctatio dicitur. Capitulū. XXI

Secūdus ỽo riuulus qui ab amicitie ve
na ꝓcedit/ vocat gion: cuius interp̄ta
tio est luctatio vl arena. Sed mirū q̄ ab
amicitie vena luctatio ꝓcedat: cū ipsa leticiam
et quietē gignat cordibus amicatis: ⁊ causa paci-
fici gaudij/ dolor abiectio/ cū effluxerit. Uerūta-
men si acute discutit: luctas ꝓprias imo congru
as amicitia ꝓfert. Et quāto verior est amicitia:
certiores ex euentib9 possidet luctas. Atq; semꝑ
ipe nascunt de pia suspitione dilecti: ne min9 q̄
diligat diligat: aut ne surrepat id quod dirimere
illā solet. Et pugna expedit impētermisse tenere
aduersus linguas dolosas: q̄ semināt inter frēs
⁊ propinquos atq; inter diutinos amicos sepe
discordiam. Multos ⁊ multa cōmouit tertia lin
gua: sed magnifici animi est qui nouit et potuit
linguas repugnare dolosas. Supponit em̄ ami
citiam linguā dolosā cū discordiā parat: secus
em̄ non p̄sumeret ad detrahendū ỽba formare:
nisi q̄ dilectionē solide amicitie ostēderet ad eū:
quē ab aliquo vult auertere/ aut ab ipo quēpiam
segregare. Inq̄t em̄: Amicitia firma cōmotus ⁊
tua charitate cōpulsus/ et ꝓ honore tuo sollicit9
hec tibi pandere obtētaui: ⁊ inter dulcia ỽba ve
nenosa cōmiscet. Qui ỽo ab hoc fluuio hauserit
aquā: p̄mo luctabit clādestine in seipso: deinde
aduersus dolosam linguā/ sagittas potēter recō
pungētes opponet. Dura res est ⁊ magnanimi-
tatē sonat luctari aduersus eū q̄ se dicat amicū:
⁊ ei9 zelo zelat9 loquit. Sed iclyti amici ē/ nō pre
stare auditū. Nā si amic9 est q̄ loquit: ⁊ amic9 ē
ille aduersus quē schisma depromit. Si ỽo au-
dit cōsulentē aut quomodolibet loquentē aduer
sus amicū/ nō videt amic9. Si ỽo aduersus ab-
sentē amicū loquēti faciles prebet aures: op9 fa-
ciet inimici/ acsi alter non esset amicus. Sed ex-
pedit oīno ad vtrūq; amicitie iura seruare/ ad ab
sentē siliter ⁊ p̄sentē. Hec nēpe luctatio sepe con
tingit: ⁊ luctatorē expedit fieri eum q̄ vult sacra-
mēta vere amicitie custodire. Quid ergo faciet
aīus inter has necessitudines constitut9: p̄bebit
aures loquēti/ aut fidē seruabit absenti? Non de
crimine quod idifferētiā habet/ sed ꝓuidētia lu-
ctatio muniat: vt oīa secū p̄set/ si cū ratiōe cōue
niunt aut ab ipsa dissentiunt. Et luctator proui-
dus nouerit prestare audientiam/ et dare repul-
sam: audire verbum/ et seruare aut increpare
amicum: ac in sacramentis amicitie ꝓpriū aim

custodire. Alia etiam ratione luctatio in amicitia nascitur: cũ aduersus inimicũ amici pro varijs euentib⁹ loco ⁊ tẽpore/ꝑsonã/verba/res et arma expediat quãdoqꝫ mouere: quod in tẽporalib⁹ et pure humanis amicitijs fieri sepe cõtingit: etiaꝫ in his qui non ligant vinculo rationis. Secũdũ vero christianã iusticiã colligatis: multo magis hec fieri iusticia concedit. Nã eo ipso pro amico huiusmodi iuste mouent quo iuste amicitia colligatur. Et eo iuste amici expugnat inimic⁹: quo ab ipso iniuste inpugnabat amic⁹. Nã oĩs iniusticia iuste retundit: ⁊ ex equo iure reprobat iniq̃tas: ⁊ mala facultas ꝑ aliã potẽtiã iustissime refrenatur. Nõ tñ dicimus vt hostilib⁹ armis aut cõuitijs et ṽbis infaustis amic⁹ tueat: amicum ei⁹ interpretãs inimicũ. Sed respublica iusticia sub alis ei⁹ apprime protegit ⁊ gubernat. Superflua sunt duo auxilia leso/si vnũ habet sufficiẽs: nec duo reprimẽtia cõpetũt ei / qui plene ab vno reprimit. Et iniustũ est vt vnus idem quantũcunqꝫ ꝑuersus a singularib⁹ ⁊ a publica iusticia dãna sustinuerit: ac etiã ipsi⁹ turbaret penit⁹ ordo iusticie: si vbi ponit ipsa remediũ/alius apponat antidotũ: ⁊ vbi sua virga castigat/qꝫ ali⁹ suo gladio laniet: ⁊ quod cõmunis ẽ iuris / vindicetur a ꝓprijs. Ubi aũt iusticia publica quõlibet deficit amic⁹ modis oĩb⁹ si valet iuste afflicto aut oppresso amico luctetur. Fecit hoc moyses q̃ egyptiũ iniuste opprimentẽ vnũ de filijs israel occidit/⁊ abscondit arena. Et scriptura dicit: Frater q̃ iuuat a fratre/q̃si ciuitas firma. Multi luctationes ⁊ pugnas pro amicis horribiles assumpserunt: cũ expositione ꝓprij corporis atqꝫ rerum. Hoc experiẽtia mag⁹ clamat/qꝫ dissertio scripturarũ. Per arenã vero intelligo innumerabilem quandam grauedinem siue multiplicia pondera que iubet amicitia tolerare. Et qui de hoc flumio bibit/facile tolerat omnia pro amico. Circumit iste fluuius ethiopie regionẽ: q̃ interpretat caligo vel tenebre. Uera luctatio aduersus caliginẽ ignorãtie depellẽdã/aĩo ꝓ̃pto se munit. Et cõtra tenebras pctõꝝ de iuste amicitie vena procedit lucta firmissima: vt caligo auferat de cordibus atqꝫ de moribus amicoꝝ. Pessimũ est ignorare amicitie iura et per ignorantiam sacramẽta ipsius obmittere nefas: et inter sciolos aut ignaros veritas amicitie nõ subsistit. Proinde auteꝫ expedit/aut amicitiã aut post cõtractã caligineꝫ ignorãtie ꝓcul pelli. Et vt sepe dixim⁹ amicitiã verã fieri non permittunt tenebre peccatoꝝ: aut factã diuortiãt: aduersus que velut fluuius luctatio cõtinuo luctare non desinat/vt depellat. Ut aũt alio sensu loquar: amicitia christiana nõ despicit caligatos senectute aut corpore fuscos: mẽtes approbat/non etates: corpora nõ cõsyderat/ sed virtutes: ⁊ mũdialiũ reꝝ tenebris inuolutos nõ abijcit/si diuinis charismatib⁹ fulgeãt. Sed magna est omino luctatio et vincere triumphus non modicus: hominem mundum/abiectum/despectum vndiqꝫ/foris squalentem corpore/senectute compressum/paupertate et infirmitatis tenebris obuolutum/ propter inherentẽ virtutem non abijcere: sed in animo placito oĩa reseruare. Lucta durissima est ⁊ occulta: et conatus laudabilis separare in hoĩe abiecto atqꝫ plebeio: ꝓciosum a vili/animam a corpore/virtuteꝫ ab humana caligine/christianitateꝫ a despecta humanitate/inuisam veritatẽ atqꝫ rationem a tenebris mundi: vt propter id quod refugit sensus exterioꝛ/inuisibilia bona sensus interioꝛ nõ relinquat. Iuxta hunc fluuium ethiopiam circumeuntem castrametati sunt omnes seruientes infirmis corporibus/leprosis/aridis atqꝫ cecis/ aut a quacũqꝫ infirmitate detentis: non abijcientes pauperes domo carẽtes/nudos/inedia pressos atqꝫ captiuos: subuenientes animo/corpore/compatientes propter rationalem aĩam intus latentem/ atqꝫ christianitatis participationẽ/et nature cõmunitatem. In omnibus his est aspera luctat que inter has caligines transit et tenebras: ⁊ suo cursu humectat ⁊ rigat. Hec siquidem virt⁹ animi generositas merito appellatur.

Prouer. 18. (margin, beside "dit/⁊ abscondit arena. Et scriptura dicit: Frater")

¶ Tertius amicitie riuulus/qui festinatio dicitur. Capitulum XXII

Tertius riuulus q̃ de amicitie vena ꝓcedit / tigris nominatur. Interpretat autem velocitas siue velox. Uelocitas celeritas aut festinatio aut agilitas in agendis est. Amicitia vero facit festinare ad opitulandũ amicos: vt tanta celeritate vnus alteri/necessitate vrgente subueniat: quãta sibi vellet in articulo subueniri. Amicitia vero tarda molimina nescit: procrastinare non nouit: tempus prerogare non patitur: cituolis pennis occurrit: nihil iugo pigritie subijcitur ibi: et in his solum contrabit in necessitatibus atqꝫ placitis moꝝ/cuꝫ facultas non suppetit. Uellet qui amicus est fidus tã celeriter placitum amici perficere: qꝫ percipit auditus/aut intelligit animus: et tanta velocitate parere profectibus/subuenire defectibus: vt nulla esset discretio inter placitum et effectum: nulla dilatio inter adiutorium ⁊ defectum. Aliquid quesitus prestare amicus: non dixit/expecta: sed statim obtulit si possedit: personaliter expetitus prosiliuit velociter: ⁊ sepe ad quesita processit ineptus/morã facere in aptando deuitans. Req̃situs subito non inquisiuit causam: sed plerunqꝫ festine ad periculũ accessit incaut⁹. Uelocitas libertas ẽ diligẽtis animi ⁊ ṽe amicãtis hoĩs: in cui⁹ aula nutrit amic⁹. Qui de veloci flumine bibit aquã: nihil nouit excipere aliq̃d agere inq̃situs/nisi turpe aut impertinens iusticie christiane. In turpibus ⁊ a iusticia christiana dãnatis tardus neqꝫ festinus est ꝓstandus assensus. Nã iob ꝯtra se iprecat: si festinauit in dolo pes ei⁹. Qui eñi ad turpia inq̃rit amicũ/nomẽ nõ veritatẽ habet amici. Si amicum habes: de aq̃ huius fluminis bibe: salomonisqꝫ tene sentẽtiã: Discurre: festina: suscita amicũ tuũ: que dupliciter elucescit. Festina et suscita: si quõlibet cõprimit/q̃ veraciter est amicus. Aiaꝫ eius suscita: si q̃escit i fecib⁹ peccatoꝝ: aut si fuerit collapsa. Permodicum

Job. 31 (margin, beside "ꝯtra se iprecat: si festinauit in dolo pes ei⁹. Qui")

Prouer. 6 (margin, beside "nis bibe: salomonisqꝫ tene sentẽtiã: Discurre: fe")

hac in re a pigritia detineri/periculū indicibile generat et inexplicabilem nodum. Suscita festinanter a virtute collapsum: suscita festinanter eū quē opprimit sarcina vitiorū: etiā festina suscitare corpore iam prostratum. Alio eñ sensu istorū verborū elucet sentētia: vt si te cognoueris in aliquo infausto articulo/ in vtroq̄ homine aut ī altero detineri: amicum tuum vt te suscitet/ suscita te festina: nullus eñ tibi ocyor ad leuamen/ q̄ fidus et christianus. Non eñ tardabit si abrogare poterit omne ledens: et tibi prostrato manuz porriget leuatricem. Non in oñi re amicitiā cōuenit esse velocem: sed in his remouendis q̄ mores turpant et mentem: ꝛ illis que opprimūt penaliter nostrum corp9. Ad hec omnis mora/ discrimen et iactura grauis omnis tarditas: amicus piger/ pes lapsus tempore ambulandi. Qui velociter subuenit/ erectio mortis. Ad requisita opportune tardus amicus/ frustra fiducia: festine adueniens/ stabilimentum vite: opitulandi ꝛ leuandi velocitas probauit amicū: tarditas vero latentem detexit amicitie maculam. Nihil velocius in homine/ q̄ affectus: non eñ in sua obiecta tam cito et prospere feruntur intellectus ꝛ visus/ sicut in amicum fertur affectus: qui si omnino est verus/ nihil habet preterq̄ impossibile
Eccl.1. tardū. Amnis iste ad assyrios fluit: qui facture interpretantur domino vigilantes. Facture dei sunt cuncta creata: sed domino non omnia eodem modo vigilant: q̄uis oīa sibi vigilēt. Vigilant domino cuncta insensibilia et irrationabilia nescienter: dei eñ voluntatem et ordinationem perficiunt: et non sentiunt aut ignorant quid in eis agat sublimis illa maiestas. Vigilāt domino celum et terra/ ignis/ aer et aqua. Vigilant sol et luna et cuncte stelle lucentes: ꝛ dei voluntatem in lege posita complent. Vigilant animalia/ indita in natura seruando: ꝛ cōsyderationem mentibus hominū/ et sepe aliqua corporibus coram domino corporū vsuz prestant. Sed ad has facturas velocem fluuium amicitie dicimus non decurrere. Non eñ ista recipiunt amicitiam: neq̄ cognita ratione rependunt. Facture domino vigilantes/ boni et mali spiritus sunt qui domino insopitis oculis vigilāt. In gloria boni et in pena mali perdurant/ diuinum imperium vigilanti animo facientes. Sed nec de ipis noster sermo cōtexitur. Nempe facture domino vigilantes: ad quas sermo noster dirigitur: et q̄s velocitatis defluit amnis: homines sunt in hac vita degentes: quorū aliqui coram domino bonitate/ aliqui vero vigilant prauitate. Profecto velocitas amicandi et subueniendi/ facturas scilicet homines domino vigilantes. Qui domino non vigilant/ omnia inaniter agunt: ꝛ vigilātes aliter dormiunt. Vigilare domino est ad ipsum de luce veritatis tota intentione conuerti: et ad ipsum omni fiducia erigi. Hoc eñ modo vigilabat Dauid cum esset in deserto ydumee/ dicens:
Ps.62. Deus deus meus/ ad te de luce vigilo. Vigilare dño/ ē ad ipm oī desyderio ferri. Propter quod sequit: Sitiuit in te anima mea: q̄ multipliciter tibi caro mea. Domino igit vigilat/ qui ad ipsuz de luce fidei atq̄ veritatis suspirat: ꝛ ad ipm tota intētione se tollit. Domino vigilat/ q̄ omnē aīe atq̄ corpis beatitudinē in ipso sitit habere. Domino solū vigilat/ q̄ ꝓpter ipsum segregat a mūdo: et aīe similiter ꝛ corpis solitudinē querit: ꝛ deuitat humana cōsortia: ne vigilia ꝑpediatur diuina. Hoc eñ dicebat dauid orans oratione pauperis/ dū eius aīa anxiaretur corā domino. Vigilaui ꝛ factus sum sicut passer solitarius in tecto. Quod siue dicatur penaliter siue agibilit/ idē sonat. Vigilare sid̄e expedit dño soli: solū ꝛ alienū fieri ab his q̄ ꝑstāt īpedimenta vigilie. Qui dño nō vigilat/ sibi dormit: nec dñm habet vigilē super eū. Qui dño vigilat/ suos sepe suscepit affatus: ꝛ cum domino loqui est domino vigilare. Nulla ꝓrsus locutio dignior/ q̄ cū domino loqui. Ad sapientiam vigilare cogitur qui recta gradi vult via: ꝛ q̄ sapientiam qua regimur et beatificamur/ desyderat inuenire. Scriptura eñ de sapientia dicit: Qui mane vigilant ad me/ inuenient me. Mecū eñ sunt diuitie et gloria/ ꝛ opes supbe ꝛ iusticiā. Et paulo post subditur: Btūs hō qui audit me: q̄ vigilat ad fores meas quotidie: et obseruat ad postes ostij mei. Qui me inuenerit/ inueniet vitam: ꝛ hauriet salutez a dñō. Ineffabilia et incorruptibilia sunt dona/ q̄ vigilia cōtulit. Ne vō incauto fine claudamur iecessabili vigilia op9 est/ dicēte dño: Vigilate itaq̄: q2 nescitꝭ diem neq̄ horā. Oppido cogimur dño vigilare: ne nos īparatos ei9 aduent9 īueniat. Ideo alia sñia dicit: Vigilate itaq̄: q2 nescitꝭ q̄ hora dñs vester venturus sit. Et multa excitatio ibi agit: vt seruus dño suo vigilet: cū seru9 nō vigilās reprobationē/ vigilās vō beatitudinē eternā suscipiat. Idē ali9 euāgelista dicit: Bti serui illi quos cū venerit dñs/ inuenerit vigilātes. Nescio q̄d apti9 inueniri possit ad agēdū in vtutib9 vitā et ad captandū eternā: q̄ q̄ facture rōnales dño vigilēt. Nihil rephensibile habet/ sed oēm decorem possidet talis actus: q̄ factura factori/ creatura creatori/ seruus dño/ filius patri/ discipulus magistro/ hō deo/ mortalis imortali sedula mēte inuigilent. Necubi et nemini melius/ q̄ corā ꝓprio factore factura cōsistit. Respect9 fiunt mutui ꝛ accipiunt a deo excedētia sensū: ꝛ directiōes inobliq̄biles vigilāti aīe a dño ꝓrogantur. Ac ꝑ hoc amicādi velocitas ꝛ subuentio velox/ ad facturas dño vigilantes iuste decurrit. Null9 ī amicitia est assistēdus veloci9/ q̄ q̄ vigilat oīm regi regū. Amic9 ē regi miles eidē inuigilās/ ꝛ seru9 dño. Amic9 null9 ocyor atq̄ velocior tibi occurrat/ q̄ eterni regis amic9. Et velocitatē amicitie christiane nemo aptius recipit/ q̄ q̄ christo vigilat dño dñorū. Ad neminē ꝑ quopiā expedīēti ꝛ cōgruo veloci9 ē currēdū/ q̄ ad facturā dño vigilātē: nouit eñ ista cōsulere cauti9/ ꝓpter diuinas q̄s suscepit in vigilia theorias. Ad nulli9 cōsiliū accedit tuti9/ q̄ ad ei9 qui vigilando studet sub dño. Et vellet in ꝑiculis meli9 ora

Ps.ci. Prouer.8. Mat.25. Ibidem. Luce.12.

tionibus q̄ rebus sensibilib⁹ subueniret quibus
etiā validius q̄ armis tuet̄ confugientē amicū.
Habet ꝓtinus talis vigil assistentes dn̄o ange
lorū choros in amicos. Amicant̄ enī ex eorū bo
nitate nature: ac etiam quia diligūt cui assistunt
ei quē nouerint domino vigilare. Amici vero
ex iure amici iuuant ꝛ ꝓtegūt amicū/ aliū iuuan
tem et ꝓtegentē amicū. Uide igit̄ q̄ sit pulchra
ↄcordia: vt sepedicta velocitas ad facturas cur
rat domino vigilātes. Si vero aliā interpretati
onē sequi tentabimus/ in eandē pulchritudinem
concordie redundabit. Interpretant̄ etiā assyrij
directi siue dirigētes/ dilecti siue diligentes. Di
recti quippe quoꝝ vie a domino dirigunt̄: a quo
Ps. 5. dirigi petebat dauid dicēs: Dirige in cōspectu
tuo viam meā. Uere directus est/ cuius via corā
dn̄o ꝛ a domino est directa. Directi sunt/ quos in
veritate sua dn̄s dirigit. Quod etiam psalmista
Ps. 24. petebat: Dirige me in veritate tua. Inobliqua-
bilis est veritas dei: q̄ dirigunt̄ in ipsa/ sunt om-
nino directi. Omnis profecto via tendit in obli-
quum et tenebras/ preter q̄ illa quā domin⁹ diri
git: ꝛ scpture sue aut sm̄ spēali reuelatiōe ostēdit
ꝛ oīa subiacēt falsitati: nisi q̄ veritas diuina plu
strat: q̄ vero in viā dn̄i ꝛ in ipsi⁹ vitate dirigunt̄/
Prouer. 20. directi sane vocant̄. Et in ꝓuerbijs dicit̄: A dn̄o
dirigunt̄ gressus viri: nō ab alio seu a seipso. Et
Hiere. 10 Hieremias dicit: Nō est in hoīe vita ei⁹: neq₃ est
viri vt ambulet ꝛ dirigat gressus suos. Uiri dire
ctio etiā in altissimis vtutib⁹ est: quā directionē
2. Thes. 3. ꝓ suis charis optabat apl's/ dicēs: Dn̄s aūt diri
gat corda ꝛ corpa vestra in charitate dei ꝛ patiē
tia christi. In charitate directi ꝓcedūt directe:
q₂ in supna gradiunt̄. Patiētes sūt pfecti: q₂ pa
tiētia op⁹ pfectū habet. Dirigētes aūt sunt q̄ ali
os theoria et actu dirigere in oēm iusticiā atq₃ in
supna nouerūt. Dilecti ꝛ diligētes hi vocant̄/ q̄
a dn̄o diligunt̄: ꝛ ip̄m vt traditū est sancto man-
dato/ totis virib⁹ diligūt: ꝛ a ꝓximis sm̄ vtutem
diligunt̄: ꝛ ip̄os diligūt velut seip̄os iuxta man-
datū dn̄i: ad quos fluui⁹ velox de paradiso ami-
citie iuste decurrit. Uirtus vero que ī hoc fluuio
presignat̄/ prompta libertas animi appellatur.

¶ Quart⁹ amicitie riuulus dicitur. Capitulum. XXIII

Quartus eufrates dicit̄ q̄ crescēs vl' fru-
gifer ītepͣtat̄: cui nulla regio attribuit̄
ad rigādum. Aut q₂ notā habebat sm̄
scriptores: aut vniuersalis fert̄ esse circūitus. Si
notā habebat/ hec siquidē erat regio chaldeoꝝ.
Si vero vniuersalis/ profundior est intellectus.
Sed notā dimittam⁹/ ad id quod ad circūitū si-
bi regio nō attribuit̄ intendētes: videntes pmo
quid sit tropologice iste fluuius in seipso: Omne
quod crescit supra id quod est/ facit augmentū:
et ab eo quod est in aliud quod nondū est tēdit.
Augetur aliqd/ vt sensu pcipim⁹/ quātitate cōti
nua vel discreta. Siliter ꝛ dolores in corpore et
amenitates/ ꝛ sensuales potētie intēdunt̄ ꝛ remit
tūtur. Inuisibiliter aūt affectiōes animi magis
ꝛ min⁹ q̄nq₃ suscipiūt: necnō ꝛ naturales anie vi-
res augmētū ꝓcessu etat' habēt. Uirtutes vero
sm̄ grām mēsurā donatiōis christi in ampli⁹ se-
pe ꝓcedūt. Porro ꝛ apl'i augmentū fidei quod-
dā semel a christo dn̄o petiuerūt/ dicētes: Adau-
ge nobis fidē. Fluui⁹ q̄ egredit̄ de amicitie vena
q̄ crescēs interpͣtat̄/ est rōnabile amor' augmen-
tū. Supra enī diximus/ q̄ de amicitie vena est ra-
tio diligēdi. Nūc vero id quod in amicitia crescit/
est rōnabile amoris augmētū: rōnabiliter nanq₃
addit̄ p augmentū plus amor': vbi pluris nosci
tur esse vtutis: vt si pter id quod pus in re dilige
batur amic⁹/ inualescit in hoīe virt⁹: sic ad eum
amor inualescat pamplius. Nā quod est pura ra
tio diligendi/ si crescit erit vera ratio plus aman
di. Ac per hoc amor pr̄is ad filiū crescit: sicut eū
videt p molē corpis/ etatē tēporis/ p ꝓbitatē ali-
quā animiq₃ virtutē augeri. Et dn̄s seruū/ magi
ster discipulū/ rex militē diligūt pampli⁹ ꝛ augmē
tāt amorē: si eos in suis decētijs supra pristinum
morē viderit augustatos. Nā si ad rōnabile iu-
stum ꝛ verū cuiuspiā vtutis augmētum ꝓ posse
non fieret amor vehemētior/ destrueret̄ ratio di-
ligendi: q₂ quod est ratio simplicis/ est ꝛ magis:
quod est magis/ similiter fit ꝛ maximi. Ad id tn̄
vna ꝛ inuariabilis ꝛ īuicissitudinalis fit ratio di
ligēdi ꝛ augmētabilis atq₃ indeclinabilis amor:
quod in se nulla ratiōe detrimētū suscipit vel au
gmentū. Et hoc solū de⁹ est: quē sp diligēdi ra-
tio manet simpla: ꝛ augmentādi amorē nulla est
ratio. Inptermisse atq₃ inexceptuate omniq₃ iu-
re oīmq₃ diligētiū/ sibi tot⁹ debet̄ amor. Supne
vero vtutes ꝛ angelice ptātes/ ꝛ celestis pr̄ie san
cti/ ciues īmutabiles facti sunt p grām/ nō p natu
rā: q₂ cōfirmationē a dn̄o acceperunt. Ad eos tn̄
dispariter q̄ ad deū inuariabilis est ratio diligē
di ꝛ augmētandi amorē: q̄uis vn⁹ magis q̄ ali⁹
meruerit diligi: ꝛ hic et in celesti patria honora-
ri. Hoīes vero degētes in valle miserie/ q̄ varia-
biles sunt: sicut in vtutib⁹ detrimentū suscipiūt
et augmentū: sic iure ad eos remittit̄ et intēditur
amor. Rōnalis et iusta est amoris intēsio vel re-
missio et augmētū et detrimentū: si hmōi q̄litati
bus variat̄ ratio diligendi. Succrescunt riui sub
originalis fontis augmēto: et sub suo detrimēto
decrescūt. Sic si pma variatur ratio diligēdi au-
gmentum siue detrimentū iuste suscipiēs: sic fiet
intēsio vel remissio in amore. Hec siqdem ratio
exceptionē nō patit̄: etiā si deū inuariabilē rōnez
dicimus diligēdi. Frugifer est amicitie fluuius.
Multū enī fructū affert his q̄ nouerūt christia-
nice amicari. Fructus est iocūditatis: q₂ q̄ inue-
nit amicū/ inuenit thesaurū. Iocūdat̄ enī mēs in
ueniens pciosa defossa. Nihil ꝓfecto iocūdius
in morib⁹ cōuiuendi/ q̄ similitudo diligētiū ani
marū. Gaudēt sepe homīes si vident ad eos affi
ci animalia q̄ nutriūt: auiculas q̄s ꝓprijs mani-
bus pascūt: in q̄b⁹ oīno est dissimilitudo natu-
re. Nec aiorꝝ pōt similitudo cognosci/ vbi altera
pars humana rōe puat̄. Quāto magis human⁹
spūs exultat/ si speculū sui habet. Hui⁹ iocūdita
tis fructū fluuius iste portat: etiā de his quorum

nulla fuit visiua noticia neqꝫ mutua cõuersatio.
Multoꝝ em̄ memoria vsqꝫ i p̄sens ꝟtutib⁹ pol-
let in sulcatis characterib⁹ aut relatiõibus anti
quoꝝ: q̄b⁹ amicat aĩus audiẽs si fuerit virtutis
amicus: ⁊ exultat in his q̄ dicta sunt sibi: qm̄ di-
gna sunt vt tradant amori: siue aboliti sint a vi-
ta: siue locoꝝ spacia diuidãt ꝟtute fulgẽtes. Eo
rũ aũt cũ q̄b⁹ lingue diuersitas cõuersari non si-
nit / fructũ iocũditatis accipimus si quõlibet co-
gnouerimus ꝟtute clarescere: atqꝫ letabit aĩus
in eoꝝ aspectu / etiã si moꝝ nulla ꝑticipatio fiat.
Amicat natura humana et ordinat᷑ et pulchris
⁊ his q̄ aliqua insignitate resplendẽt: ⁊ si rõne sen
suqꝫ careãt: decẽti⁹ aũt his q̄ lumine ratiõis insi-
gniti ꝓcedũt: ꝑamplius aũt si coruscãt ꝟtutib⁹
christianis: q2 ad hos etiam siue cõuersatiõe ab
ĩpossibilitate ꝓhibita / siue aduersitate lingue ne-
gata / fieri amicum christiana iusticia iubet / ⁊ fru
ctum iocũditatis reportare de rectis. Qui em̄ de
om̄i laudabili ⁊ ꝟtuoso bono nõ gaudet: nõ reci
piatur ĩ amicitia christiana / nõ ꝫm christianã iu
sticiã fieri: q2 decept⁹ ẽ. Nõ vsuz hoim ĩ exterio-
ri sensu / sed ꝟtutẽ inq̄rit christian⁹ amic⁹. Ube-
riorẽ ꝟo ꝓfert fructũ vene benedicte atqꝫ aman
tissime fluui⁹: vt q̄ de seip̄o sitiẽtẽ ĩpleuerit aĩam
cursu terminato vite p̄sentis / celestia regna susci
piat: celestiũ ciuiũ ĩ superñ fact⁹ fruitiuus amic⁹.
Hui⁹ fluuij typo eq̄tas designat: q̄ oĩb⁹ est seruã
da: q̄ amorẽ augmẽtat ⁊ minuit / sicut ip̄e vocat.
Et fructũ affert p̄sentis vite pariter ⁊ future: cui
nulla specialis tribuitur regio ad rigãdũ: q2 ip̄a
oĩb⁹ est cõis: om̄ibus debet: neminẽ excludit: iu
xta dignitatẽ inherentẽ magis ⁊ minus om̄ibus
se coaptat. Mare aũt vbi se colligũt amicitie flu
mina / pulchritudinẽ dixeri vniuersi: non ex eo ꝙ
amarũ siue ꝓcellis nauigãtib⁹ minat ⁊ efficit se
pe naufragium: nec eo ꝙ aliq̄d cõfert incõmodi
male cautis: terret ex eo ꝙ spaciosum est / ꝙ imꝑ-
scrutabile / ꝙ ĩmẽsurabile: ꝙ terrã cingit / ⁊ ꝑ ei⁹
venas fluit ⁊ defluit: ⁊ ex eo ip̄a terra fundata di
citur: quã esse mare intelligentia et experientia et
ratio dubitare non sinunt: ex eo ꝙ oĩa flumina re
cipit et remittit: sed nec auget receptu / ⁊ remittẽ
do minuit: ex eo ꝙ dicitur equor ab eq̄litate / quã
fluctib⁹ et ventis quiescẽtibus ostendit. Uere in
equalitatem immo equitatem christiane iusticie
flumina vere amicitie se colligunt: et ab ipsa re-
fluunt vt decurrant: et primo exierunt vt fluerẽt.
Non sic amicitie vena / q̄ est ipsa ratio diligendi:
que vena per flumina dispartite decurrit. Ratio
aũt diligendi vera / in iusticia christiana fundat.
Et nihil ipsa iusticia equalius / ĩmo equius inue
nitur: cui⁹ fabrili linea oĩa coequant: aut rescin
dendo superfluũ / aut intẽdendo remissum. Ma-
re dicimus ex autoritate scripture congregatio-
Gen.i. nem aquarum: nam in genesi legitur: Cõgrega-
tiones vero aquarum appellauit maria. Cõgre-
gationes aquarum / congregationes sunt popu
loꝝ. Unde in apocalypsi dicit: Aque multe / po-
puli multi. Ac per hoc iste ꝑtin⁹ est totius chri-
stiane amicitie finis. Et in hoc mare sui amnes
defluunt: vt cõgregatio sub christiana iusticia
fiat oĩm pplĩoꝝ etiã hoim singuloꝝ: non tm̄ cor-
porib⁹ q̄ꝫ morib⁹: nõ tm̄ ciuitate q̄ꝫ mente: nõ tm̄
ꝯuersatione q̄ꝫ directiõe virtutis: vt sub sceptro
iusticie christiane dirigãt hoim mores: sub po
tatiõe fluminũ progrediẽtiũ de amicitie vena / ⁊
ingrediẽtiũ in ꝯgregatiõe pplĩoꝝ: ⁊ hoim se ami-
cantiũ in amore infallibili ꝓpter christũ: ⁊ vin-
culatoꝝ nexu insolubili ꝓpter deũ: tenentiũ intẽ
tiones ⁊ regulas et rõnes / q̄s amicitia christia-
na sub christiana iusticia tradit: vt ꝯfirmato mũ
di mysterio / ꝑegrinus in carne populus cũ spũ-
ali semper populo congregetur in regione vi-
uorum / in lucifera patria sub conditore omniũ:
atqꝫ sub eo qui nobis factus est amicus / carnem
assumens / degens in mundo / traditus volunta-
rie morti: ab inferis reportans antiquissimam
tetralium predam / penetrãs celum / residens in
supernis: a quo beatitudo est hominibus opta-
ta: quesitaqꝫ a multis / a paucis inuẽta procedit:
solũqꝫ ab illis adultis obtenta / qui christianam
amicitiam vel quasi animo et moribus tenue-
runt: seu in illa diem clauserũt extremum: seu ab
illis quos mors adhuc virtutum et vitiorum ex
animo incapaces / sub innocẽtia baptismali ab
hoc seculo in aliud tradidit: necnon et ab illis
quos ante christi aduentum suis iustissimis et
occultis modis diuina prouidentia saluos esse
decreuit: siue quos ab eterno predestinauit con
formes fieri imaginis filij eius: ⁊ saluos esse mi
sericordia sua / remotis proprijs meritis vel ad-
iunctis. Hec modica sermone inculto de amici
tia christiana conscripsim⁹ / ad veritatem amici
tie ostendendã: cui tractatui in dño finẽ dam⁹.

¶ Libri de amicitia christiana Finis.

¶ Liber de iusto iure dominij et moribus dominandi.

¶ Q, iusta ratio dominãdi varie mũdo diffusa / nõ est ex hominib⁹ / sed ex deo. Capitulum. XXIIII

Ipsa vt ante nostro lo-
quendi genere p̄tulim⁹
iusticia christiana do-
minos cũ suis / sernos
cũ dominis / reges cuz
populis / populos cuz
regib⁹ ordinare cõsue-
uit. Sed nec veros do
minos dixerim siue re-
ges / q̄ p̄ter dñi oĩm voluntatẽ subiectis populis
aut hoibus singularib⁹ p̄fuerũt: nec veros subie
ctos / si p̄ter illã talib⁹ superiorib⁹ paruerũt. Nã
em̄ rep̄hensioni subiacet ⁊ vltrici pene tradẽdũ
est: quod in vniuerso agit in dñis atqꝫ seruis / re-
gibus atqꝫ populis / cõtra vel p̄ter voluntatẽ om
niũ regis regũ / et oĩm dñi dominoꝝ: q̄ mundũ a
se cõditũ / sui nouiciatus t̄pe secundũ regulã ori-
ginalis iusticie regi voluit: quã miris ⁊ occultis
modis ĩ cordib⁹ hoim ĩseruit: in ĩobediẽtib⁹ mul
tis / ĩ obediẽtib⁹ paucis. Tẽpore ꝟo quo a se mũ
dus etatẽ sue pueritie atqꝫ nouiciat⁹ excusserat

deceptionibus traditus corruptiuis / quasi pe-
tulans adolescens interijt. Nã sacra teste scri-
Gen. 6. ptura: Omis caro corruperat viã suã: ⁊ cũcta ho-
minis cogitatio prona erat ad malũ. Quãobrẽ
fluuius directus est: cuius adolescẽtia nõ vsq̃q̃
q̃ a diuina prouidentia derelicta. Noe octauus
iusticie preco / diuinitus cũ quodam humano ar-
tificio ad eius eruditionẽ et repropagationẽ at-
q̃ solamen reseruatus est: propter quod deꝰ in-
notuit nascentibus ceteris originalẽ iusticiam:
quã seruari voluit a suis ꝓcedentibꝰ cũctis dein-
ceps per circũcisionẽ et legẽ atq̃ euangelicã do-
ctrinam. Mundum velut hoiem etatibus varia
tum voluit gubernari: vt nullũ tẽpus labereť ina
ne: quo regula regiminis pro dñus subiectis pre
sto non esset: cũ qua legitimi dñi atq̃ reges / ꝑter
ꝙ̄ vsurpatores ⁊ tyrãni nequissimi habereñ: et
eis voluntarie obsequentes culpabiles teneren-
tur. Igiť iustũ ius dominandi atq̃ dominij non
est ex eo ꝙ ab hominibꝰ instituiť aut agiť: sed ex
eo ꝙ a diuina lege cõcediť aut ꝑmittiť: a quo in-
ste regentes iusti vocantur domini et irreprehen
sibiles obsequentes.

¶ Quod vera ratio dominij in solo deo: nõ accessorio / sed eterno iure cõsistit. Capitulum. XXV

Sed iustũ ⁊ irreprehẽsibile atq̃ principa
le dominiũ est ĩ deo: nullo accessorio iu-
re / nisi ex eo ꝙ deus est: nec sibi aliunde
cõpetit ius dominãdi rebꝰ a se creatis / nisi ex eo
ꝙ creauit: neq̃ creationẽ sibi credimus attribu-
tam: neq̃ deũ esse seu id quod est. Ex eo enĩ quo
est / ⁊ creator est ⁊ dñs creatoꝝ: q̃ dũ voluit / in cre
ationis ꝓcessisset officiũ: per ꝓphetã ꝑteritoꝝ
nõ est nisi cũ creauit hoiem / dñs appellatꝰ. Naꝫ
Gen. 1. tantũ diciť: In principio creauit deus ⁊c̃. Et in
primo / secundo / tertio / quarto et quinto die solũ
creando ꝑdiciť deꝰ. Cũ aũt hoiem ad sui simili-
tudinem in esse produxit / proferť dominus deus
vt dũtaxat ad hoiem sub celo positum cognitio
dominij ꝑtineret: ⁊ cognosceret ip̃e solũ sub celo
suũ superiorẽ / q̃ eũ de nihilo in esse ꝓduxerat: et
veneraret ⁊ adoret ⁊ coleret: atq̃ subdereť ei sub
iugo iustissime atq̃ mitissime seruitutis: nec ĩ ali-
quo sibi dominiũ arrogaret / nisi prout accepis-
set ab eo qui eterno iure creaturis omnibꝰ domi
natur: qui omnia irrationabilia ⁊ insensibilia si-
bi subiecit: ⁊ ip̃m omibꝰ ꝑtulit dignitate vł vsu.
Minor tñ fuit cõditio hois / ꝙ̄ angeli: sꝫ ceteris
omnino superior. Moyses ⁊ dauid equis tubis
Ps. 8. hãc sententiã resonãt: Minorasti eũ paulominꝰ
ab ãgelis: gl'ia ⁊ honore coronasti eũ: ⁊ ꝯstituisti
eũ sup̲ opa manuũ tuarũ. Omia subiecisti subpedi-
bꝰ eiꝰ / oues ⁊ boues vniuersas / insup̲ ⁊ pecora cã-
pi: volucres celi ⁊ pisces maris / qui perambulant
semitas maris. Ac p̲ hoc adã primꝰ hõ eductus
in esse / soli deo factꝰ est subditꝰ / angelis sociꝰ: ꝙ̄
uis natura corpis minor: ceteroꝝ vero factus est
dñs: ea scilicet dignitate qua factꝰ est ad simili-
tudinẽ dei. Et ista irrõnabilia ⁊ insensibilia deũ
habẽt creatorẽ: hoiem vo dominatorẽ ⁊ vsuꝫ ca-
pientẽ: vt ex hoc q̃ suo pctõ trãseũt in similitudi-
nẽ pecoꝝ / supra se dominiũ sentiãt dei similitudi
nẽ recte seruãtiũ: ⁊ sepe quod grauiꝰ / similiũ pec
catorũ. Hec est vera iusticia: vt hõ dei similitudi
nem suo peccato deformans / supra se torrentem
sentiat similiter deformatum.

¶ Qꝛ culpa inequalitatẽ dominij et subiectõis ĩ hoĩbꝰ ꝓcurauit. Ca. XXVI

Nec potestatẽ accepit in sociã ⁊ cõsortẽ
quã de sua costa formauerat / q̃ eũ de li
mo terre creauerat: nisi cuꝫ ambo dño
peccauerũt: vt credať magis homo alteri homi
ni supponi multatiõe pcti / ꝙ̄ lege originalis iu-
sticie. Sed quod ex pctõ ꝓuenit / in parẽtibꝰ pri-
mis regnãte lege peccati: factũ est iusticia in sub-
sequẽtibꝰ posteris / merito exigẽte ordinis iusti:
vt vbi regnat iniq̃tas / ibi sit in hominibꝰ inequa
litas: ⁊ alter alteri subdať; qui amore bonitatis
noluit innocẽs ꝑmanere: ⁊ terrore legis et regis
humana freneť iniquitas: ne innocentiã ⁊ viuen
di ordinẽ ꝑturbet ĩprobitas. Nã si subdita deo
ꝫm iuris eterni exigẽtiã humana natura mãsisset
facile obedientia pomi vetiti gustatiõe nõ fuisset
obmissa. Sic etiã si seruata fuisset ĩ nascẽtibꝰ po-
steris / vt extitit posita parentibꝰ ꝑmis: neq̃ꝙ̄ do-
minationis ⁊ subiectionis inequalitas affuisset.
Nã si q̃s eterno iure dominãti ꝑncipi humiliter
subderetur / proculdubio absolueretur a ceteris:
ꝙ̄uis ob culpam radicis ita omnis sit damnata
propago: vt nec innocentia tueri potuerit corpo
ra innocentũ. Quoniã saltẽ ad ꝓbationẽ virtu-
tis ipsiusq̃ augmentũ / ad ꝓmerenda premia ab
iniquis dominis dãna paterenť: tñ ab ipso deo
propter virtutẽ custodita rationalis anime liber-
tate regereñ. Et ĩ mortalibꝰ et trãsitorijs domi-
nationibus sepe videmus: ꝙ superior obediens
minoribꝰ nõ substat obnoxius. Deus oim crea-
tor ⁊ dñs nõ ꝑmisisset hoiem hoi supferri ꝑ po-
testatiuis castigationibꝰ inferẽdis: si nõ ipiꝰ edi-
ctũ duceret ab hoie ĩ ꝯtẽptuꝫ: ꝙ̄uis sepe ĩ bonis
tp̲alia mala euenire ꝑmiserit: nõ ob meritũ ꝓprij
criminis: sed ad examen virtutis aut merito dã-
nate ꝓpaginis: quo iuste durante / nec sancti pos
sunt excludere seuum imperiũ mortis. Nihil ca
stigabile aut reprehensibile in moribus homi-
num foret: si in suis preceptis non sperneret om
nipotẽs. Occasione vero accepta summi ⁊ eter-
ni ꝯtempti dominij: aut iusta siue vsurpata sunt
permissa dominia: ⁊ geniture naturalis libertas
in seruitutem et subiectionem atq̃ punitionem
hominum traiecta est.

¶ Qꝫ mundus originalis / nisi deuꝫ non habuit aliã iudiciariã potestatẽ. Capitulum. XXVII

In originali siquidẽ mũdo nõ inuenimus
dominia cõstituta: excepto ꝙ vir preposi
tus mulieri: ⁊ ipsa sub eius posita est po-
testate. Veruntamẽ ob quandã decentiã prime
creationis quã accepit / oĩbus preferendus fuis-
set adam: qui post peccatũ nongentis triginta
annis vitã in doloribus egit: vt nec suo tp̲e ali-

quis vt pferk/potuisset anticipiū facere: cū ipse fuisset olim prim⁹ parēs: q̄ quis peccādo in laborib⁹/ ꝛ erūnis tulisset exiliū: sed nec eū pctm̄ alicui posterauit: nō tñ a deo acceperit iudiciariam ptātē/ neq̧ gladiū aniaduersionis in reprobos.
Gen. 4. Nā cū cain nequiter fratrē vterinū et cōseminē occidisset: nō ab adā/ sʒ a deo legim⁹ improbatū imo añ pmonitū. Lamech etiā non puniuit aut
Ibidem correxit quispiā autoritate humana de pma bigamia/ aut de duplici homicidio quod patrauit: nō eñ ade/ aut alicui de⁹ dederat iusticiā corrigēdi ꝛ puniēdi. Repheñdēdi vo atq̧ monēdi adā habebat audaciā/ similiter ꝛ docendi: quod fecit tpe vite sue: annūcians oib⁹ pctm̄ quod fecerat: ꝛ penā quā ferebat exiliȷ̄ et laboris: necnō et experientiā mortis/ q̄ in oēs hoies pctō suo diffusa penit⁹ erat. Et suadebat oibus firmā ad deū obedientiā: quā etiā pacto pctō non pdidit: declarabat vt a deo acceperat/ dñi voluntatē: et quib⁹ rebus diuinū placitū agik/ aut quib⁹ displicētia irrogak: aperiēs futura pmia iustis hoib⁹ post labores: et iniustis penas iustissimas post errores ꝛ penas ad q̄s descensur⁹ erat morte interueniēte nō siluit: non aliter ipse cū ceteris q̄ p verbi incarnati mysteriū liberandus. Igik dñm atq̧ pncipatū sup alios p iudiciariā autoritatē timore aut necessitate pmentē in originali mun-
Gen. 6. do nō legim⁹: cū oīs caro culpabiliter corruperit viā suam: nō ab alio q̄ a deo in generali diluuio exhibita vltione. Hoc a deo pmisso dñtarat/ q̄ paterfamilias suis cohabitatorib⁹ dñabatur iure naturalis iusticie: qua erat illius mundi noviciatus arcendus atq̧ regēdus: quo iure dum viuebat/ equissime oibus de senatis preferebatur adam: non in vltione cōmissi sceleris/ sʒ in verbali phibitione criminis ꝛ cōmendatione virtutis. Neq̧ cain primū conditorē terrene ciuitatis/ reperimus illam firmasse legib⁹ atq̧ statutis/ quibus respublica pficit: ꝛ remouek iniquitas/ que cōfundit. Potuit tamēq̄uis nulla scriptura cōmemoret/ preter legē originalis iusticie sibi placitis legibus atq̧ cōciuibus ornare quā condiderit ciuitatē. Sed hūc eiusq̧ sequaces ab omni iure iusto dominandi atq̧ obediendi omnino prescribimus: qm̄ dati sunt in reprobū sensum. Nec ad dei electum populū spectauerunt: quorū omniū cainitarū generatio diluuio est deleta. In his vero qui ad dei populū ante generalem cataclysmum ptinere noscebank: gladius alius nō est ad regimen vite appositus: nisi qui iure naturalis atq̧ generalis iusticie cudebatur quē vtrum tēpore quo superstes fuit adam iure primatus ipse tenuerit/ an alius acceperit decernente dño ignoram⁹: post eius obitū cui remāsit/ aut quis eduxerit etiā oino nescim⁹: cum incūctanter ipsius postulet ordo iuris: si bene viuitur in republica vel priuata/ q̄ post lapsum in primis parētibus nondū viuak debito sub monarcha seu sub aliquo valente iudicia diffinire: saltem cognitione veri/ si nō autoritate imperij. Et hoc siquidē exigebat: qm̄ in hoib⁹ erat inequalitas rōne virtutis ꝛ vitij. Similiter hi q̄ virtute pollebant/ non equaliter radiabant: nā alius virtute atq̧ cognitione prehabebat: alius minusq̧ splēdebat: vt semp quod est minus/ ad id quod maius est pro indigentia versaret aspectū volūtate inferioris/ superioris vero timore aut necessitate cogentis: ꝛ vt esset innocētia/ omnino per quempiā preualentē est arcēda malicia.

¶ Q, ab eo tpe quo noe est ingressus in arcā/ iustus fuit dñs dominuȝ super terram. Capitulū XXVIII

Uolens iniquitatū iustissimus vltor/ mūdum auertere a peccatis: q̄ velut torrēs inundauerūt sup terram: ne pcuteret p noe suū preconem eximiū: quem sup omnes viuentes in sua generatione iustum inuenerat: toti mundo dixit: Obserua ꝛc. Malebat eñ mundi habere penitentiam ꝛ cautelā: q̄ sibi ex sceleribus inferre vindictam. Uocauit ex hoc noe virum iustum ꝛ perfectū in generationib⁹ suis/ ambulantēq̧ cū deo: cui diuina iusticia decernēte primatus omniū debebak. Et dixit ei: Nō per- Gen. 6.
manebit spūs meus in hoie in eternuȝ: qꝛ caro est. Eruntq̧ dies illius centū viginti annorum. Et paulopost causa interiecta malicie adiūxit: Finis vniuerse carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate a facie eorū: et eos disperdā cum terra. Deditq̧ sibi preceptū de arca clandēda taxatis dimensionibus/ pro reseruatione seminis/ in repropagatiōe humani generis: ꝛ omnium animaliū in speciebus atq̧ generationibus suis: volens post centum viginti annos humana exigente malicia/ diuina discernente iusticia: ad delendā oēm alamviuam/ nisi aduenisset penitentia: diluuiū inducere super terrā. Quod predicante noe verbo ꝛ facto/ dum arcam tante magnitudinis fabricabat: que centesimo anno a die sui exordij cōfecta est: humana malicia nō est correcta: nec per penitentiam planxit mala q̄ fecerat: nec ad futura debitā cautelam apposuit: sed intantū deteriore conditione conualuit/ vt etiam viginti anni merito demerenk: quibus demptis/ noe cum filijs et vxorib⁹ et oibus animalib⁹/ mūdis ꝛ immūdis/ binis atq̧ septenis/ omnibus alijs delēdis/ in arcam mandauit ingressum: post que diuina volūtate diluuio mundante vita omniū est deleta/ tñ illoꝝ seruata q̄ ad arcam cōfugerant. Quibus omnibus ex cōmissione diuina noe iustissime psidebat: dominia quoq̧ et subiectiones debite peragebank/ q̄ sibi eo tpe subdebank. Hic iustum in mūdo imperiū habuit cui deus hoies illos paucos ꝛ animalia subdidit: nec tñ filijs dominabak/ qꝛ pater/ et quia socer nuribus erat et vxori maritus: sed etiā in eo q̄ homo iustus atq̧ perfect⁹: quē dñs velut suū vicariū mūdo pfecerat: vt in alijs hoibus nō de sua carne pgenitis dñatus pfecto fuisset/ si potuissent a diluuio in arca illa virtutis merito ꝛ diuine volūtatis placito reseruari. Ex̄tas oimoda est/ vt habitātes in domo domini/ dom⁹ dño sint subiecti. Maxime hoc de-

super dei iusticia decernēte/ durante diluuio nō cōmittebaꝶ corrigēda malicia ex timore inundantiū aquarū: quis timendū nō esset recte viuendo/ dño pollicente salutem. Nec pro iudicio inferēdo positū est tribunal/ vt maior ex actu iudiciario notareꝶ laudib⁹: nanqꝫ et deuotionibus atqꝫ gratiarūactionib⁹ illo in tpe/ nō iudicijs vacandū erat. Cōpletoqꝫ diluuio/ noe cum suis ex dominico pcepto egrediꝶ: in posteris a deo permissus domin⁹ vniuersi: cui oēs volūtarie subdebaꝶ ad dei placitū pertinētes: q de lūbis suis et filioꝝ suoꝝ: etiā post diluuiū descenderunt: ꝛ cognouerūt eum dñm atqꝫ ducem: velut eū qui afflatus dei susceperat: apud quē erant disposita seculi testamenta: qui etiā post diluuiū trecētos quiquaginta annos sue vite impleuit etatis: in quib⁹ a iustis habebaꝶ/ vt ductor doctorqꝫ ꝛ cephas: q theorias diuinas altisone annotabat. Contemptui vero habebaꝶ ab his quorū certa erat apud deū futura dānatio: non eñ sine dānatione contēni potuit ille quē de⁹ mūdo prefecit: nec aliter docuit atqꝫ rexit ꝙ deum velle cognouit. Nunqꝫ impune ɔtemptus est in omni cursu vite labentis/ quē deus pposuit populis: maxime si pter domini voluntatē edicta nō posuit: Erant etiam hoc in tpe tres filij sui populoꝝ de se genitorum duces/ sub eoꝝ et omnium alioꝝ dño atqꝫ patre noe: ante cuius mortē multitudo nimia post diluuiū exorta est.

¶ Quod nemroth prim⁹ vsurpauit iniustū dominiū tempore quo diuisum est labium. Ca. XXIX

Gen. 10. Post mortem vero noe nemroth primo dominia super alios vsurpare molitus est. Et vt antiquoꝝ relata declarant/ a quibusdā reprobatus/ a quibusdā susceptus est. Ab illis qui ad vnius dei cultum animū prefixerunt negatus: ab alijs vero toleratus est dominus: cuius infecti exemplo multi sup alios tentauere dominia. Oēs tamen eius male suasi cōsilio orientem relinquētes/ terrā sennaar petiuerunt. Et merito in regionē fetoris veniunt q pncipiū lucis: aliquādo fere oīs paterne traditionis obliti ꝛ pdicationis noe: qua oībus de se natis post diluuiū declinabat diuinam volūtatem enuncians immemores facti sunt: per quā veritas vite agēde atqꝫ appetende btitudinis apud homines seruabaꝶ. Nam mūdo per diluuiū iā deleto/ per assertionē noe quid tenendū in fide/ aut moribus esset scire volentes edocebat: cui⁹ doctrina multi ad deū pacta seruauerūt. Uerum tamē nemroth decernēte decreto: qui cōtra dominū satagebat: p turrē humani artificij celum

Gen. 11. creatoris cōscendere tentauerūt. Que dum humano fastu ꝛ casso studio ptendereꝶ in altū: lingua humana confusa/ imo diuisa est: vt dum in expetitione fabricandoꝝ vnū pro altero petereꝶ: ablata intelligētia cessatū est in ope a damnata supbia in cordibus pluriū remanente supba malicia. Ac per hoc necessitate vrgente quot fuerūt lingue/ tot populorū sunt facte caterue: qꝛ vnusquisqꝫ se illi sociabat / cuius intelligebat loquelam: ꝛ in directionibus nouerat linguā. Et se diuidentes altrinsecus cū pprijs ducibus p mundi plagas/ secundū possibilitatē ꝛ placitū accole atqꝫ incole/ similiter et pegrini facti sunt: solū in vna generatione filioꝝ sem/ scꝫ heber/ lingua originali et humana seruata: apud quos remāsit etiam cultus vnius dei ꝛ mores agende vite: atqꝫ zelus originalis iusticie: secundū iusticiā et veritatē quā noe pdicante perceperant: aut audierant a parentibus suis dicta referētibus noe iusti eorū ꝛ antiqui parentis.

¶ Quod in omnib⁹ preterꝙ in filijs Sem/ in quib⁹ mansit originalis lingua/ defecit originalis iusticia: vnde iniusta facta sunt regna. Ca. XXX

In ceteris autē a quibus remota est originalis lingua/ defecit ꝛ originalis iusticia: quis occulto/ sed tamen iusto dei iudicio. Et nemroth qui primus in tyrānidē aspirauit/ cum suis sequacibus in babylon remāsit: que ciuitas sui regni exordium fuit. Exinde ceperunt iniusta regna fieri supra terram/ originali derelicta iusticia. Et eo nequiora/ quo cult⁹ creature atqꝫ idolorum obrepserat: ꝛ ab vnius dei cultu homines nequam iusticia remouebat: vbi nequā iusticia/ ibi iniusta ratio dominandi atqꝫ dominij. Sed nulla iusticia nequior ꝙ per quā homo creatori aufertur/ et dei debitum creature defertur. Nec quieta siue felicia regna esse nō sciunꝶ: si pacifici ꝛ impturbati nō sunt hominuꝫ mores/ si deo debiti nō exhibenꝶ honores. Neqꝫ ob hoc iusta erit ratio dominādi: si superioꝝ terrore/ maloꝝ arceꝶ aut puniꝶ improbitas: si diuini cultus confundiꝶ veritas. Nam priusꝙ idola fabriliter cuderenꝶ/ que ante ninum beli filiū condita non sunt: diuinus cultus a multis creature alicui secundū deceptiones demonis exhibitus est. Hoc enim semper procurauit astutia demonū/ vt propter cultum creature homines incurrerent iram dei: ex quo iusticia oīs cōfunditur: ꝛ iusta dominandi ratio in hominib⁹ obfuscaꝶ. Sed a nemroth ꝙplurimi mali pressi atqꝫ depulsi/ ac multi eius ferre tyrannidē non valētes/ ciuitates ꝛ regna socialia cōdiderūt: sed non in nomine domini: quis permittente iuste prouidentia dei: ꝛ cum idolatria cepta et aucta sunt regna/ spreta originali iusticia/ ꝛ sancta latria nō seruata. Proinde iura regnandi eoipso fatescunt: quo regi regū et dño dñoꝝ iura sui imperij nō redduntꝶ: maxīe si in sua latria non recte sentiꝶ. Dia qppe vitia i morib⁹ hoīm/ facili⁹ ꝙ idolatria toleraꝶ. Est eñ i illa negatio sūmi dei: quo negato nulla remanet in hominibus iusta ratio dominandi: cum solum ab ipso dependeat vera iusticia imperādi. Apud illos vero qui originalem linguā tenuerunt/ et originalē iusticiā seruauerūt: fuerūt iusta dominia autoritate paterna in filios: non tamen velut in extraneos iurisdictio superior agebaꝶ: et vsqꝫ ad Abraam huiusmodi seruatus est ritus: q post noe prim⁹

diuinos reaccepit affatus/alio iure atq͂ signaculo suo populo p̄ferendus. Nā cū tota intētio veteris testamēti figuris ⁊ enigmatib⁹ etiā carnali generatione/q̄uis non ex humano semine tendat in christū/apud illos per quos recta propagationis linea christ⁹ descendit: credendū est ratio dn̄andi fuisse iure pollicentior aut magis laudabilis aut minus rep̄hensibilis rōne vnius deiferi cultus: q͂ in alijs quib⁹ erat abiectus aut cōtaminate creature cōmixtus. Et vt ad abraā recta propagine veniam⁹/ab ipso ꝓtoplasto genealogia retexenda est. Adam genuit seth post mortē abel. Seth genuit enos. Enos genuit caināˑ Caināˑ genuit malalehel. Malalehel genuit iareth. Jareth genuit enoch. Enoch genuit mathusalē. Mathusalē gēuit lamech. Lamech vero genuit noe. Omnes tamē isti plures filios ⁊ filias habuerūt: sed tamē ex istis ex recta linea erat ſm carnē mūdo christi natiuitas affutura. Etiā omnes istos ante diluuiū fuisse sacra scriptura cōmemorat. Jn quib⁹ que fuerit ratio dominādi/supra p̄diximus. Noe vero q̄ ante diluuiū ⁊ post diluuiū superuixit: cū multos habuisset filios/ad istā lineā contexendā genuit sem. Sem genuit arphaxat. Arphaxat genuit cainā Cainan genuit sale. Sale genuit heber. Heber genuit phalech tp̄e quo diuisum est labium atq͂ terra. Phalech genuit ragau. Ragau genuit saruch. Saruch genuit nachor. Nachor genuit thare. Thare genuit abraam. Tēpore heber diuisa est lingua ⁊ terra: remanēte in ipso heber ⁊ successorib⁹ in generationib⁹ eius lingua p̄ma/ ⁊ suo modo iusticia prima. Jsti etiā plures alios filios habuerunt sub vni⁹ dei cultu ⁊ directione regis iusti. A tēpore vero heber q̄ per iusticiam ⁊ rectā lineā ordinat̄ vsq͂ ad abraam exorta sunt regna plurima/immo latrocinia multa. Sed tria ſm trinam mūdi diuisionē sup̄ omnia pl⁹ famosa: assyrior̄/quod tandē trāsiuit in medos ⁊ istud in asia: ⁊ egyptior̄ in africa: sycioniorum in europa. Et q̄uis tēpore abrae magis claruerūt: multo tamē antecedente tēpore inceperūt: in quib⁹ nō fuit recta ratio dn̄andi: q̄ꝗ de⁹ augmentari p̄miserit in meritū humane iusticie adempto tamē p̄mio retributiōis eterne. Quia reges ⁊ subditi euanuerūt in cogitationib⁹ suis iniuste agentes bella finitima: nec ad deū vnū ⁊ verum didicerūt habere noticiā: qui regnare p̄mittit datq͂ regnandi potentiam: ⁊ hoc tribuit iustis siue iniustis. Sed iustis dūtaxat dat gratiam: ⁊ tp̄e statuto perducit ad patriā.

Gen. 5

Gen. 10

¶ De tempore ante diluuiū nemini magis q̄ꝫ moysi credēdū: et de dispari tp̄e triplici. Ca. XXXI

Genus humanū qualiter ante diluuiū agebatur/dubie sunt ex hoc reddite rationes aut opiniones: et scripture aliquid ostēdentes p̄ter id quod ꝓpheta p̄teritor̄ in sacris libris asserit: ⁊ nemini plus q̄ꝫ sibi adhibenda est fides. Nam omnia sunt deleta diluuio: ⁊ nihil alibi preter q̄ꝫ apud noe suosq͂ filios in arca extitit reseruatū. Potuerūt tamen multa sciri relatione noe atq͂ filior̄ eius subsequentibus posteris: que gesta sunt a prediluuijs multis: nō tamē credulitatē per necessitatē habent: cū autoritatē sacram nō habeant. Proinde tēpus ante diluuiū cōsyderandū est sub nube densissima: preter q̄ꝫ in desertis a ꝓpheta priscorū. Tempus post diluuiū vsq͂ ad abraam/sub quadā non depssata nimiū nec rarescente plurimū Tempus vero ab abraam vsq͂ ad p̄sens/ex oībus mūdi partib⁹ elucescit: ⁊ ex oībus regnis ⁊ populis innotescit. Quoniā ex canone sacre scripture q̄ spectauerūt ad populū dei/tradite sunt indubitate memorie. Que vero gesta sunt in regnis ⁊ populis reprobatis: etiā ex eorū curiosis in posterū memorijs/stylis ⁊ debitis ordinib⁹ in posteros defluxerūt. Hec pro tanto dixerim: vt certū differendi ordinē in his que de iusto iure dn̄andi tractanda suscepim⁹: ab abraam/a cui⁹ tp̄e mundi perampli⁹ regna clarere ceperūt/cōgruum exordiū faciamus: innectētes multa vtilia p̄ter susceptū ordinē.

¶ Qꝫ potentia et scientia regiminis nisi deo sint subdite/ equo iure condemnantur. Ca. XXXII

Sed nec pretereundū silentio: q͂ due species/scʒ potētia ⁊ sapiētia: ex quib⁹ iusti regiminis virtus tota ꝯsistit: q͂ si altera ipsar̄ defuerit/omne regnū ⁊ imperiū euanescit que pari lance a diuina ꝓuidentia trutinant̄ in approbatione aut reprobatiōe vtentiū vel ipsarū: vt oīno sit execranda potētia/q̄ sub deo loricante nō regit: ⁊ vana sit sapientia q̄ deū ignorādo nō sapit. De potētia siquidē per sapientiā dicit̄: Audite reges ⁊ intelligite/discite iudices finiū terre: prebete aures vos q̄ continetis multitudines: ⁊ placetis vobis ī turbis nationū: quoniā data est a dn̄o potestas vobis: et virtus ab altissimo: qui interrogabit opera vestra/ ⁊ cogitationes scrutabit̄. Si a domino data est vel p̄missa regnādi potentia: in dubiū non vertatur q͂ ad ipsum est in oībus referēda: nec ad inferiores inflectenda censet̄: nisi ꝓut aula summi regis edixerit: nulla em̄ potestas ad derogationē immo ad totū bene cautū superioris infertur. Mūdi vsus ordinari⁹ habet: q͂ qui accepit gratis ab eo p̄est/ad ipsum p̄mo referat quod accepit. Nam feudotalia q̄ militibus donant̄ a rege primo regis donātis iurisdictionē aspiciūt. Et qui accipiūt nisi crassa ingrati tudo ⁊ ignorātia firmata deceperit/ rependūt homagia de his q̄ receperūt. Et plerūq͂ si rebelles fiunt/ exigūtur inuiti. Neq͂ in hominū regnis a deo cōstitutis siue p̄missis/ in singulis atq͂ vniuersis sub regulis cōcessis: ratio agit̄ dn̄andi/exigendi/ arcēdi ⁊ puniendi: p̄ter illā qua totius regni status vniuersaliter gubernat̄. Neq͂ fas est cōdere leges in discretis receptaculis ⁊ māsionibus hoīm: q̄ sub vni⁹ regis regimine ꝯuenerūt: nisi vniuersalis regni leges incorrupta vita custodiāt. Nā vt respublica regni secura ⁊ immaculata ⁊ inof-

Sap. 6.

tensa pmaneat: particularis seu specialis pminentia seu subiectio vniuersali τ generali omnino subdit. Alioquin pturbabit in vniuerso respublica/si in specie ad genus erit absonitas velut in humano corpore vno mēbro corrupto: τ sicut sane cōdito integritatē nō tenēte/cum ceteris tota corporis vniuersitas suscipit notā/etiā reliquis fruentibus sospitate. Igit oīs regēdi potestas ad eū q̄ dedit aut pmisit/referenda est. Alioquin etiā si nō credat/iure marcescit: necnō τ regēdi sapiētia trāsit in nenias: nisi infallibili τ inobliquabili dei sapientia dirigat. Proinde p eandē sapientiā dicit: Et si q̄s cōsummat⁹ fuerit inter filios hominū/si abfuerit ab illo sapientia tua prima/in nihilū reputabit. Et ibidē alio loco dicit: Vani sunt oēs homines/in q̄b⁹ non subest dei scientia. Ac p hoc he velut due meretrices reprobant: nec in populis aut regnis īmaculata dominia ponūt: si nō ad omnipotentem τ omnisapientē in regimine referant: τ regendi autoritas cū demonibus habebit portionem: si supra se creatorē omniū dominādo τ regēdo nō sentit. Et omnis scientia reproba omnino censetur: si put sciri potuit atq̄ debuit/omniū ignorauit autorem.

Sap. 9

Sap. 13

¶ Quod a tēpore abrae vsq̄ ad moysen preterq̄ in circūcisis: nō fuit ratio iusta dominādi. Ca. XXXIII

Nunc vero ad abraam quo tempore regna mūdi claruerūt: sine deo aūt magis obtenebrata fuerūt: dicendor ordinē resumamus: a quo prima cepit distinctio corpalis: cui etiā in approbationē τ reprobationem omniū gentiū dñs est locut⁹. Cucurrit humanū genus plus q̄ tribus milibus annis f'm quosdā ab adā vsq̄ ad abraā: f'm hebreos paucioribus indistinctū: vt nullo signo vel charactere a ceteris placitus dei populus nosceret. Sed cōfusi mores hominū vagabant: hoc dūtaxat excepto/q̄ vnius dei cultus apud electos ex paternis traditionibus/τ fortassis secretis ĩspirationibus seruabat. Tēpore vo abrae placuit diuine puidentie/cui nil mali placet: ratiōe quod sibi placet/licitum est suis τ miris τ iustis modis populū ad se ptinentē seu ptinere volentē/sub secreto signaculo pnotare: ne cū alijs populis iā p idolatriā τ dominādi libidinem depravatis/cōfusionis opprobria/τ turpitudinis enormia pateret. Nā ideo ex antiquis inolitis moribus signacula reb⁹ τ hominib⁹ apponunt: ne cū ceteris cōfundāt. Et cū a tpe noe vsq̄ ad abraam deū nemini locutū scriptura referēte nouerimus: ad abraā suos renouauit affatus. Et cū eū suis directionibus hincinde ventilando/nec nō sub certis τ arduis pollicitationib⁹ sibi dūs loqueret: tandē circūcisionē indixit/vt ipse cum subsequis distingueret a ceteris: palamq̄ factū est huiuscemodi edictum apud finitimos abrae quod sibi fuerat imperatū: τ insigni diuulgatione paulo post mūdo insonuit: q̄ se circūcideret q̄ ad dei populū coaptare sanxisset. Omnes autē qui tale signaculū cōtempsissent accipere/ad electū populū ptiuere nulla ratione viderentur. Nec in circūcisione imperādi seu iusti imperij autoritas: sed signū tantūmodo erat populi ad deū ptinentis/apud quē credenda erat autoritas iusti regiminis. Nec populus incircūcisus pter circūcisionis carentiā/imperandi aut iusti dominij autoritate debita puabat: s; q: hoc lignū nō capiebat/erat domio cōtumax: ex quo regēdi nō erat iusta potestas. Nā q̄ ad superiorē in suo edicto efficit cōtumax/ad inferiorē iura pdidit imperandi: τ dominādi euanuit veritas. In circūcisionis edicto ad se inuicē tot⁹ mūdus erat pculdubio vniēdus sub vnius dei cultu τ iusticia dominādi/circūcisione suscepta; vel diuidendus in pprias actiones/cōtumaci aīo ipsa circūcisione cōtempta. Erat eñ distinctio qua dei τ diaboli populus nosceret. Proinde si circūcisionē pcaciter cōtemnentes/edicto vulgato velut reprobi erant de regno diaboli: ptinus nō erat in eis rō iusti dominij. Ex quo non erat censet esse iusti regiminis/q̄ antiqui peccatoris portat imaginē: τ qui se auertit ab eo quod creator omniū pcipit. Nec ex hoc quisq̄ moueat/q̄ in homine quantūcūq̄ pessimo/in seipso nō possit esse iusta ratio τ autoritas dominandi: si ad alios regendos sequit legem dei. Et q: ipse aut est a supiori archote iuste posit⁹: aut a sibi subiectis in lege dei iuste vocat⁹: seu vt cōmuniter fertur elect⁹. Nā sicut nūc apud infideles (vt infra lucebit) nō pōt esse rō iusti regiminis: sic a tēpore abrae vsq̄ ad moysen eē nō poterat/ vbi nō erat signaculū circūcisionis. Erat eñ circumcisio quasi quedā lex/qua hebrei ad vnū verum τ summū deū: in fide animi/τ moribus vite distincti a ceteris populis ligabant. Proinde aliud ē malus p infidelitatē/aliud malus in morib⁹ fidei: aliud malus extra legē dei/aliud malus ī lege dei. Primus nō potest habere apud se iusta dominia. Secūdus pōt/si ad seipm etiā nequā fact⁹ ad alios nō exorbitet: dūtaxat quod ius p̄sidenti assistat. Nullo pfecto iure infidelis ad infideles aut ad fideles potest habere dominia fidelis aūt ad fideles τ ad infideles iusta quādoq̄ nanciscitur. Et apud populos perfecta τ vera fide orbatos/etiā quātalibet alia virtute pollētes: curuatur virga regiminis que apud fideles populos vel hos homines etiā peccatores manet equalis. Nec habet honestā autoritatē que diuinā non sequitur legē: τ eoipso nullescit quo semetipsā ad alios vibrans/nec veritatē supra se infallibilē recognoscit. Dis quippe iusta ratio dominādi dependet a deo: sub quo aut ex iusto rege tantū/aut ex iusta lege dūtaxat/aut ex vtroq̄ iusto consistit. Non autē iustus rex inter homines erit: si iustam nō sequitur positam/aut non posuerit legē iustam. Sed quomodo sequetur iustam/edicta diuina contēnens? Quomodo iustam ponet iniust⁹ existens? Et si alterum horū fidelis posset: infidelis omnino nequiret. Et quia abraam credidit deo/reputatū est ei ad

Gen. 17.

Gen. 15.

iusticiã: nõ solũ vt corã deo iustus esset/ sed etiaz vt apud eũ et vere subsequos iusta ratio dominãdi psisteret. Neqz legimus ad populos huiuscemodi oracula a deo facta fuisse/ que abraam suscepit a dño: ne crederet in illis fore dei placitũ: sicut in abraã et genere suo/ q̃ circũcisionis accepit edictũ. Et dñs idcirco abrae circũcisionẽ dedit: qz in eo beneplacitũ erat deo: et vt distinct⁹ maneret etiam in futura ppagine ab omni alio populo/ in quo beneplacitũ nõ erat dño: ac per hanc distinctionẽ cognoscerent beneplacentes et p cõsequẽs iuste regnantes.

¶ Quod ratio veri regiminis eloiflua: iniusti vero anthropologica ẽ et nefida. Capitulũ XXXIIII

De oĩum vero regnis longo sermõe disserere: reges vo et principes et tyrãnos q̃ prouincijs et regnis et ciuitatib⁹ non ſm verã iusticiã pfuerũt calculare/ longissimũ esset: sed in paucis sepe multoꝝ similiũ veritas lucet: et indagat animus ex vna plura cognoscit. Sed tm̃ ponẽda sunt aliqua: et rõ subnectenda vnde iusticia et iniusticia regiminis tota cõsistit. Justicia seu vera ratio dominãdi/ aut a seipsa cõsurgit/ q̃ tm̃ elogica est: aut ab ipa effluit/ q̃ eloiflua est. De pma cõpos sane mẽtis nũq̃ vertit in dubiũ: qn tota tote in oĩ quod est reprehẽsiõe caret: et sic vera et iusta et inuincibilis atqz impmutabilis est: quod aliter esse neq̃t q̃ est: et ex oĩ seipsa eterna et incusabilis est. Eloiflua vo puidentia/ dispensatione/ pmissione vsqz quaqz cõsistit. Insopita puidentia sup cõditũ orbem omnipotẽs pspicit: vt sine ipsius puidentia nil agat. Maxime aũt intendit/ vt debita sit gubernatio creati hoĩs postq̃ ipe fidus non stetit sub gubernaculo creatoris: q̃ eo tpe quo mũdus suis legib⁹ gaudere tentabat. Et in altiora hominũ superbia tollebat: vt etiã inuitis multis audacia procaci aliqui vellent preesse mortales: populũ ad se ptinere volentem: nunc cataracteribus/ nunc legib⁹ et cerimonijs insigniuit: vt distinctus vita et moribus viueret inter nationes hominũ: q̃ pprijs voluntatibus et hydoritimis regebant. Et quod maius est addidit/ vt etiam in subiecta creatura patribus sui populi loqueret: et dirigeret p iustos mores in finẽ/ ad quẽ rationabilẽ hominẽ ipe creauerat: et internis spirationib⁹ docuit sibi sane subiectos/ qualiter in externis iusta vita viueret. Et magis successu tẽporis pphetarũ oraculis suũ populũ instruxit/ auertit et retinauit: quousqz ipse mũdo incarnatum filiũ dedit: q̃ tonaret in altitudine vite atqz doctrine/ qualiter in hac peregrinatione flebili et penosa viuendũ per oĩa esset/ omni excusatiõe adempta his q̃ aliter viuere decertarẽt. Et adiecit mittẽdo spiritũsanctũ interne docentẽ: vt nil deficere crederet ad vite agende scientiam/ vsqz quo mundus fine infinibili clauderet. Ac p hoc indubitanter credat/ q̃ ab eloiflua ratione semp in meliora per prouidentiã infallibilẽ hominis esse prouisum: in multis dispensatũ/ permissaqz

Act. 2 (margin)

multa cognoscim⁹ nostro periculo: iusticie dei ordine nõ turbato. Iniusticia siue irrationabilitas regiminis aut ex hac damnata radice procedit: quoniã tm̃ fundat in placito eloiflua ratiõe cõtempta: q̃ dũtaxat anthropologica nominat dominãdi solũ cõcitata libidine: nõ mota intuitu pdessendi: aut ab illa nefidia/ qua p nefidam legẽ a suo creatore homĩes auertunt: et diabolo seruiũt/ et idola muta colunt.

¶ De habitatiõibus hominũ et prima distinctione regnorũ. Ca. XXXV

Cursum siquidẽ labentis mũdi ſm quez iusta et iniusta regimina decurrerũt: ſm catholicam calculationẽ annorum ex memoratis veritatẽ irreprehensibilem videamus. Male nemroth a multis exẽplo suscepto: et in diuersis mũdi regionibus illis primis hominib⁹ vendicantibus sibi sedẽ: q̃ simul amplius habitare nõ poterãt pter lingue diuisionẽ: recedentes a terra sennaar/ se in loca placita et habitabilia cõtulerũt: maxime iuxta fõtes et aquaꝝ riuos viuẽdi cõmodo se ponẽtes. Hãc cõmoditatẽ maxime sectabat illoꝝ hominũ genus: nec ceperunt in illa peregrinatione prima qua se ab inuicẽ homĩes secernebant diuisa lingua cogente: seqz p parte sociabant intelligentia dictante/ montiũ atqz colliũ altitudines habitare: quousqz puersorũ supbia id effecit/ vt ad inuicẽ homines vexarent libidine dãnandi/ cupiditate nocẽdi/ aut auaricia plus habẽdi. Unde a multis circũdatis perniciosa societate hominũ/ inducta sunt bella finitimis. Quãobrem multi ad tuitionẽ personaꝝ et reꝝ se ad habitandũ in montibus et eleuatis collibus cõtulerunt: etiam quadã humana pace optantes viuere super terrã: quã habere nõ poterãt/ si pdationes et dãna seu incursus indefense a malis hominib⁹ paterent. Multi etiã nõ eodẽ intuitu humane pacis/ sed ob audaciã incursandi atqz ledẽdi ad securitatẽ refugij post illatã iacturã habitacula in montib⁹ cõstruxerunt. Unde humana pax et nocendi cupiditas primo fecit hoĩes ad montana cõscendere: illos pter tutelã/ hos pter calumniã inferendã. Quia necdũ erat mãsa cõprimens et puniens vera iusticia: necdũ retribuebãtur iuste opantib⁹ bona: sed sicut nondũ firme locati mansionib⁹ incertis agebant: q̃bus nec deus desup dirigit: sicut abrae loquebat de celo sic iusticia excludebat: quoꝝ actiones solũ erãt ex volito: nec etiã malis ex vera iusticia dabat debita pena: nec bonis iusta retributiõis gratia pleriqz amenitate atqz sanitate aeris relicta/ i sanitatẽ corporis montiũ habitacula quesierunt. Alij audacia mirabili et successiua relatione memores a deo disposite prime ratis humana peritia/ per illius exemplar ratem condere pbauerunt: et mediterraneum mare nauigare tentãtes ad diuersum litus p diuersa mundi climata puenerunt: in locis aptis prope mare/ aut nõ longe positis p mansiunculas habitantes: sicut antiq̃tas in multis horum maritimis inspecta decla

Gen. 11 (margin)

rat: siue disrupta in paucis relicta reliquijs / siue
cõsistens: sed nõ in cõstructionibus primis. Nõ
eñ in illa prima peregrinatiõe / qua incertis sedi
bus hoies vagabant / facta sunt habitacula in-
ter mediterraneos montes: nec penetrata sunt
terre interiora deserta: maxime in partibꝰ occi-
dẽtis ⁊ austri ⁊ aquilonis. Ab oriente nãq; ver-
sus has partes primus motus hominum fuit.
Nã ab oriente venerũt in terrã sennaar / vbi re-
proba turris legit fuisse cõstructa: ⁊ arca requie
uit in montibus armenie / oriẽti ꝙ occidẽti vici-
nioribus: de qua egressi sunt mũdi secũdi pres:
ex ꝗbus erãt ꝑ orbem terraꝝ hoies seminandi.
Sed castrametati sũt primo in planitijs iuxta
mare. Deinde auiditate visendi interiora terre
homies intrauerunt: educatu fluminũ mare in-
trantiũ plurimi ad regiones incognitas ascen-
derũt: cõsyderãtes aeris dispositionẽ / amenita-
tẽ situs / possibilẽ terre culturã / fertilitatẽ ex cul-
tu reportare credentes / pascua pecoribus ⁊ ani
malibꝰ apta: in remotã ab equore terrã societa-
te habitaculi cõsederũt. Sed in oibus his aut
erat vaga libertas / aut supioris alicuius mode-
ramine coercita: suberat nocendi sublimata im
punitas / aut inocẽtia nõ defensa: in nullis tamẽ
vera iusticia. Quoniã eo tempore quo mũdi re-
gna siue regimina ceperũt pro hominũ volun-
tate iniuste constitui: cepit ad deũ pertinens po
pulus iussu dñi / lingue prioritate / certo sacrificio
atq; circũcisione distingui. Nam prima distin-
ctio fuit ꝑ linguã / q̃ maxima ⁊ euidens fuit: vt il
le populus dũtaxat ad deũ ptinere nosceretur / i
quo lingua remanserat originalis: multiplici ex
diuerso loquẽdi genere ꝯcesso alijs ceteris: quo
facto in babylone remansit / nemroth derelictꝰ
a deo: qr ip̃e primus per libidinẽ dominandi dei
Gen. 11 iusticiã dereliquit. Assur ṽo inde egressus nini
uen magnã edificauit: cui nõ ex ꝑncipio hoc vo
cabulũ dedit: sed a nino beli filio ip̃am suscepit
quã in moribus ⁊ lege ⁊ ritu viuendi diuine iu-
sticie nõ subiecit: vt declarauit successus regen
tiũ: qr ipsoꝝ tẽpore cultus exorsus est idolorũ.
Nam qualis fuit primitas / sepe declarat posteri
tas. He siquidẽ due ciuitates magna regimina
obtinuerũt in partibus orientis: ꝙuis tractu tẽ
poris vnũ in alteꝝ cesserit. In neutra ṽo fuit ve
ra iusticia: quia in illa vt nequiter ascenderet in
celũ: fuit exorta siue incepta superbia: in alia di
uini honores sunt exhibiti creature / dei reueren
tia derelicta. In illa venari cepit nemroth ho-
mines cõtra dñm: in ista ꝑ idoli cultũ homines
sunt auersi a dño. Ibi superbia oẽs cõfudit: hic
idolatria oẽs infecit. In neutra ṽo aliq̃d sancti
tum ad honorẽ creatoris: sed auersionem a deo
ex malis moribus ortam oĩno cognoscimus.

¶ Interpositio de nominibus regionum et ciuitatum / montiũ et fluminũ indistincte. Ca. XXXVI

Ne autem oberret ꝓpter ca q̃ dicturus
aduenio: in vocabulis regionũ aliq̃ est
declaratio preferenda. Igitur hec scru
tatoribꝰ pateat / ꝙ regionũ aut climatũ noĩa nõ
dedit adã: ꝙuis ip̃se oibꝰ ante se cõstitutis con
gruũ dederit: ⁊ quod ip̃e vocauit / hoc extitit no-
men eius. Nec in originali mũdo ꝑ vocabula / ꝑ
q̃ nũc aliqua distinctio facta est orbis: hec solũ
in regionibꝰ ⁊ climatibꝰ mũdi ꝓ vsu fuisse loq̃n
di oriẽtal' plaga / occidẽtal' plaga / meridiõal' pla
ga / septẽtrional' plaga: quod vsq; ad diuisionẽ li
gue post diluuiũ nouimus obseruatũ. Quo i tẽ-
pore cũ diuisa est lingua / diuisa est terra: ⁊ mũdi
regionibꝰ / partibꝰ ⁊ climatibꝰ data sunt nomia:
que ante ꝫm ꝓprietatẽ regionũ / aut ad volunta
tẽ ⁊ ex noie ꝑcedentiũ / aut ex fortuitis casibus
sunt imposita. Nec mentibꝰ hominũ subrepant
tres mũdi partes: ꝗbus primo distinguit totus
orbis / europa / asia / africa: sic ante diluuium aut
post / ante lingue diuisionem / vt famose legimꝰ
nominatas: sed post diuisionẽ lingue certis euẽ
tibꝰ talia nomina suscepisse. Similiter de alijs ꝓ
uincijs sub eis cõtentis / atq; de insulis ⁊ ꝓmon
torijs: q̃ a ꝑsidentibꝰ in eis ob humanã famam
in gloriam / aut a certis euentibus talia que pos
sident nomina susceperũt. Quãplurime aũt ex
successione presidentiũ / aut euentu casuũ muta
uerũt: sicut ⁊ ciuitates q̃ nomina susceperũt a
cõditoribꝰ primis: que sepe mutata sunt a nomi
natoribus subsecutis: aut acceperũt ab euenti-
bus varijs: ꝙ si quis solerti mente gestorũ scri-
ptores legerit / q̃ dicimus comprehẽdet. Nec in
mentibus hominũ cogitatio sedem faciat / ꝙ sic
ab exordio nominate sunt regiones atq; ꝓuin-
cie: sicut nũc egerimꝰ multa facta in illis nomini
bus expressis: sed accepisse in posteꝝ nomen pre
ditum vel seruatũ. Exempli causa multa subne-
ctere / si chronicare cepissem. Quisnam lacubꝰ
fluminibꝰ / fontibꝰ nomina dedit? Quis etiã ni
si ex placito aut ex nouis actibꝰ cõmutauit? Nã
si adã speciebꝰ imposuit nomina: nõ tamẽ earũ
indiuidua nomibꝰ cõsignauit: sed apposita sunt
ad placitũ ab euentu reꝝ: quod in suis filijs cla-
ruit ⁊ in multis nascentibꝰ ceteris. Huiuscemo
di veritatem si quis in scriptura sacra multorũ
nascendi ordinem / natorũ interpretationẽ / cor-
poris ⁊ vite ꝓprietatem inspexerit / apte cogno-
scet: quia in multis alijs nationibꝰ erraticarum
stellaꝝ nomina homibus tradiderũt. Hec ideo
dixerimꝰ / vt cũ aliqua in regionibꝰ mũdi recoli
mus / nõ credamꝰ illa nomina tũc ab exordio te
nuisse q̃ nũc habere lectitamus. Sed multa no-
minamus ad declarationẽ nominibus in poste
rum datis: que nõ habebant in suis principijs
⁊ in multis que referimus gestis. Multa nãq;
fuit diuersitas antiquoꝝ scriptorum: quorum vi
tio aliquorũ multa sunt vsq;quaq; confusa: vt fe
re nisi opinatiue possit ipsa varietas comprehẽ-
di. Quamobrẽ in rebus recitandis atq; tractan-
dis cogimur addere vel minuere: ⁊ sepe aliter ꝙ
gesta fuerint nominare. Sola quidem sacra scri
ptura hoc seruauit eximie ꝙ cõmutari non potu
it: nec intantũ abradi / vt ad id ad quod facta est
plene non elucescerit. Voluerunt enigmatibus

multa variare poete: et mendacijs et appositionibus varijs velut si vellet non falsu notari pphete: sed mentita est iniquitas sibi. Nã fides christiana ita suos tuetur illosqz refellit: vt pphete habiti sint veraces: poete vero habiti sint mẽdaces. Nam pphete vera viderũt futurũ prenũciantia statum veraqz dixerunt per almificũ spiritum. Poete finxerunt: et eorum aspernat fides christiana mendaciũ. Hanc interpositionẽ fecimus ob cautelã: cum in hoc opere vel i alijs nostris opusculis et aliorum de huiuscemodi rebus dubitabilis sermo pfluxerit.

¶ Incõuincibile argumentũ est: nõ esse verã iusticiã a quib9 per deũ iubetur diuortiũ: ex quo sumitur et insurgit distinctio populorũ. Ca. XXXVII

A Tempore diluuij vsqz ad diuisionem lingue similiter et terre anni credũtur sexcenti viginti sex quorum trecẽti quinquaginta anni p iusto mũdi dñio spectauerunt ad noe: qui tantũ diluuio superuixit: quo mortuo/reliquũ tempus vagũ in quo aliqd dignũ memoria virtutis et vitij factũ a nullo refertur: nõ tamen quin in illo tẽpore fuerint scriptura sacra pdente/vnius dei cultores similiter et contẽptores. Ab initio quippe mundi vsqzquo resoluat/ bonorũ erit mixtio cũ iniqs: nec aliud sentiendũ/etiã si omnis scriptura tacuerit. Prima vero peracta distinctione populi dei per lingue diuisionẽ: in qua populus humanã et primã linguã retinẽs creditus est deo gratus: omnis autẽ alius populus in nouitate lingue tanqz reprobus est punitus: vsqz ad abraam aliã distinctionem factã non legimus: quis multiplicatis cum idolatria in populis/ populũ vnũ verum et summũ deum colentẽ passim omnino credam9. Est eni persecutio magna absqz flagris et ferro: cũ quis cogitur intueri quod nõ est licitũ imitari: et cõpellit audire quod nefas est facere: et cõuersari cũ eis qui quotidie mala peragũt digna
Gen.xi. penis. Quia psecutione permotus thare pater abraam: cũ oi progenie sua dimisit terrã natiuitatis sue/scz chaldeã. Nam quia vnũ deũ colebat/aut vexabat angustijs ab idolatris: aut ipse idolatriam videre nõ poterat. Et cogebat eum ratio diuine iusticie/ac etiã omnẽ hominẽ pie viuere volentẽ: a dissimiliter viuẽtibus maxime a cultoribus idolorum/et a cogẽtibus ad inhonestũ siue nefidiũ suadentib9/omnino recedere. Abra
Gen.xii. am vero adhuc viuente patre/a deo pceptũ egressionis a terra natiuitatis et cognitionis accepit qz cogebat idolatrare per ignem: quis alia causa posterioris egressionis subesset: pro eo qz futurus ad magna et ardua parabat. Claretqz per aliorũ relata veridica: qz diuino iussu recesserit abraam a dissimiliter viuẽtibus: factus cũ gente sua domino grataanter acceptus: et omnis ali
Judith.v. us populus reprobat9. Nam vt legitur in libro Judith cũ ab holoferne dux ammonitarũ achior de dei populo quererer: ab hoc quẽ dicimus abraam/et ab eius tẽpore cepit ordinẽ narrare/ dicens: Si digneris audire dñe mi/ dicã veritatem in cõspectu tuo de populo isto qui in mõtanis habitat: et nõ egredietur verbum de ore meo falsum. Populus iste ex pgenie chaldeorũ est. Hic primum in mesopotamia habitauit: quoniã noluerunt sequi deos patrum suorum: qui erant in terra chaldeorum. Deserẽtes itaqz cerimonias patrum suorum que in multitudine deorũ erant: vnũ deum celi coluerũt. Et precepit eis vt exirent inde et habitarent in tharram. Denoiat iste hunc populũ non a prima origine/sicut per rectã genealogiam trãsductus est ab adam vsqz ad noe et a noe vsqz ad diuisionem lingue: sed ab illa diuisione in qua etiã diuisa est terra: et heber cum generatione duntaxat phalech filij sui: quando quidem non in omi generatione prima lingua remansit: a nemroth et ab alijs generationibus separatus/in chaldeorum terrã seu mesopotamiã ipse secessit. In qua recta successione abraã nascitur ex thare: qui eorem recedendo ab his qui Gen.xi.
nõ sunt populus dei/construit populus dei. Et magna oritur fama noi eius cum deũ nõ relinquit qui terram reliquit. Recedere ab improbis vestigium est virtutis: et nominari digne meruit qui hoc fecit. Ecce iterũ per alloquium diuinũ distinguitur populus dei a nõ populo dei. Loquitur dñs abrae/ quẽ cephas volebat pficere ma- Gen.xii.
gne gẽtis: vt tale alloquium magnũ secretionis sit signũ qz in hoc et gente sua sit deo accepta iusticia: in reliquis vero iniusticia/dei reuerentia derelicta. Et est inconuincibile argumẽtum/qz ab impijs segregat hominẽ pium. Nunqz eni in hac vita nisi respectu deserende iniquitatis aut maioris inserende virtutis/deum legimus talia diuortia pcepisse. Iniquitatẽ/non aliquã iusticiã in illa gente deus esse prospexerat: a qua fidelem suũ abraam tanto studio segregabat: quẽ poti9 volebat in mũdo fieri peregrinum/qz certam patriam incolere cũ iniquis. Proinde audaci voce holoferni loquit achior: quoniã noluerũt se- Judith.v.
qui deos patrũ suorum. Unde colligitur etiã generationẽ heber qz qz non totã/tractu temporis se ad colenda idola ptulisse: vt vno deo relicto/deos multos ritu nephario adorarẽt: quos deum vnũ colentes colere noluerunt: ac illorum colentiũ cerimonias abhorrẽtes/diuortiati ab eis in partẽ aliã secesserũt: et coluerunt deũ celi. Deus celi apud hebreos tantũmõ creator oim intelligit: apud alias nationes deus celi quasi deus altissimus habebat. Nam alie nationes pter hebreã quis vnũ summũ deũ crederent: non tamẽ fide nouerant creatorẽ. Semp eni a pfusione lingue mẽtes excessit terrena sapientiũ/ex nihilo fieri creationẽ primã omniũ rerũ. Idcirco in oibus gentib9/linguis/populis et nationibus qz diu firma mansit noticia siue firma credulitas creditoris/nunqz delatũ est dijs. Qua descẽdẽte aut tremula manẽte in cordib9 holm cultus affuit idolorum: quẽ thare pater abraã/et ipse abraam nõdũ prole letatus a deo iussus deseruit. Quod etiam stephanus vt in actib9 legit in consilio respon-

Actuū.7. dēs disseruit: Viri patres ꝛ fratres audite: Deus glorie apparuit patri nostro abraam cū esset in mesopotamia/priusꝗ moraref in charram: ꝛ dixit ad illum: Exi de terra tua ꝛ de cognatione tua: ꝛ veni in terrā quā monstrauero tibi. Tunc exijt de terra chaldeorū ꝛ habitauit in charrā. Et inde postꝗ mortuus est pater eius: trāstulit illū in terrā istam in qua vos habitatis. Hec idcirco memorando decreuim⁹ vt sciamus in gentibus verā non esse iusticiā morum atꝙ regiminis: a quib⁹ deus separabat alo ꝛ corpore quos elegit. Electio ꝛ reprobatio iusticie ꝛ iniusticie vera sunt signa: vt intelligaf iusticia i electis: in reprobis ꝟo iniusticia relinquaf. Magna proxinus sunt testimonia scripturarū: ꝙ ꝓpter idolatriam sit popul⁹ reprobatus: a quo fidelis vnius dei cultor extitit diuino oraculo segregatus. Ac per hoc neꝙ intentione/neꝙ in morib⁹ noscitur vera iusticia: si accept⁹ deo ab ipso segregatur in voce: implacit⁹ vero terendo relinquif. Non legim⁹ sepe deū habuisse colloquia cū iniquis/excepto cain quē solebat corripere: cū suis electis ꝟo ad dirigendū eos in viam rectam/frequenter allocutū cognouimus. Proinde in his quos dixerit ꝓ obseruatione iusticie/suum erat placitū voluntatis: in his quos allocutus nō est illis tēporib⁹ erat implacitū: ꝙꝗ post illas primas eruditiones patriarchaꝝ atꝙ prophetarū non semꝑ fuerit locutus electis: ne sequeref dānata cōclusio: ꝙ cui deus nō loqueretur/electus esse nō posset.

¶ Q₂ ex allocutione diuina et circūcisione apposita comprehenditur in abraam et sibi applicitis vera fuisse iusticia: i alijs vero regnis iniusticia reprobata. Ca. XXXVIII

Eꝛ posteris autē placuit oīpotenti speciali charactere populū suū a ceteris insignire: videlicet circūcisionis sacramento: vt sic data penit⁹ circūcisio agnoscaf: vt omnis masculus circūcideref de semine Abrae: vt sic characterizetur dei populus: ac etiā quicūꝙ nō fuerit de semine abrae nat⁹/si voluisset in fide hebraica circūcidi/reputaref acsi esset de populo sctō dei solo: in quo directione diuina seruabaf vera iusticia: in alijs popul' ꝛ regnis vni⁹ dei vera iusticia derelicta. Porro iā erat regnū babylonis initiatū a nemroth: regnū assyriorū inchoatū ab assur: regnū sachorū inchoatum a ragau: regnū egypti initiatū a saruth: ꝛ alia plura regna ꝗ numerare ꝓlixitatē ꝑter vtilitatē generaret. Maxime ꝟo tpe abrae tria regna in orbe ꝑcellebant: assyrioꝝ in asia/egyptioꝝ in africa/sycionioꝝ i europa: in quib⁹ vero nulla vera iusticia. Nam si dño placitū fuesset in eis: allocutus aliquē illoꝝ regnoꝝ principē vel plebeiū fuisset: ꝛ dixisset in omnē veritatez: sicut abrae locutus est quē dilexit atꝙ dixit: ꝛ tanto circūcisionis sacramēto ipsum cū oī domo sua distinxit a ceteris: cui etiaz suos angelos in mysterio magno dixit: cui etiā futura mysteria reuelauit. Nunꝗ ꝟo hoib⁹ alioꝝ regnoꝝ deū legimus allocutū nec angelos dixisse: sed deceptiōes ꝛ multa peruersa ꝯdenda figmēta/ demones pessimos in idolis ꝛ alijs modis deceptorijs iuste ꝑmittente dño accessisse. Bella siquidez ꝗ iniuste alijs intulerunt illoꝝ regnoꝝ arguūt prauitatē: successiones improbe dicūt improbitatē. Nā si bona erāt illa regna: cur idola coluerūt? Cur in iusta bella finitimis intulerūt? Cur de illoꝝ aliquib⁹ hoibus nō est locut⁹? Cur aliqua mādata nō dedit? Cur angelos nō dixit aut hoīes nō ꝯuenerunt cū illis: a quib⁹ illa mala facta nō fuerūt: ꝛ in quib⁹ diuina bona ꝛ oracula oīno mōstrata fuerūt? Ac per hoc ab eo ꝓtinus tpe quo thare recessit a cultoribus idoloꝝ: ꝛ ab eo tpe quo abrae locut⁹ est vsꝙ dūtaxat abraam: in nullis regnis ꝛ gentibus legim⁹ verā iusticiā: magis ꝟo nequitiā ꝛ seuiciā reperimus. Sed deus occulto iudicio illa regna tolerauit/ augmētari permisit: nō ꝓprijs meritis/ sed vt dei patientia mōstraref in eis: qui aliqd ad vniuersi pulchritudinē facit ex eis. Abraam aūt si aliqua gessit nō est condēnandus iniustus: qꝛ hominū iniusticiā et violentiā improbā ꝓpulsauit: atꝙ defensauit ꝓtinus innocentes: vt velut ad reipublice statū atꝙ tutelā secura esset innocētia/ improboꝝ coercita malitia. Necnō congruū erat vt alioꝝ violentus ereptor/ per aliorū violentiā iustissime artaref. Nec iniustus aut mal⁹ ipse iudicandus est: acsi merito non esset caput sue gentis/ qꝛ pellicem habuit: quā sibi sua legitima vxor supposuit: qua non est vsus ardore libidinis/ sed desyderio ꝓlis: satisfaciens vxori/ nō lasciuie pruriēti. Nec ex hoc ipse peccauit illo in tpe quod ꝓhibitū est mosaica lege tradente. Nec iacob quē cum plurib⁹ legimus corpus sociasse: nō libidine adustum/ sed varia prole letatū:

¶ In quib⁹ fuit iusticia vel nō a mortuo abraam vsꝗ ad moysen. Capitulum XXXIX

Viuente ipso abraā regna plura sunt exorta: ipsoꝙ mortuo viuētib⁹ filijs ꝛ nepotib⁹ pluriora: dateꝙ fuissēt a phoroneo leges in grecia: ꝗ quandā humanā iusticiā innuebāt: nō tñ quib⁹ vera bona fierēt/ sed que mala horrida in morib⁹ hoīm ꝓhiberēt. Tamē grataz deo iusticiā in illorū moribus hoīm non inuenimus vsꝙ ad moysen: qꝛ nō illis/ sed istis locutus est dñs. Nam isaac diuinū accepit oraculum: rebecca corpore belluz gerēs in geminis diuinū responsum: ꝙ due gentes erant in vtero suo: in quaꝝ vna bñplacitū dei futurū ex iusticia in alia vita nequā dei iusticia nō retenta. Iacob similiter visiōes altissimas habuit: ꝛ diuina suscepit oracula vt ꝗliter diuinū placitū ageret/ nō erraret. Vendit⁹ in egypto fili⁹ ei⁹ interꝑtandi somnia ꝛ visiones gratiā accepit a dño: ꝛ ab homine dux ꝛ gubernator egypti cōstitut⁹ est: ita vt saluator ex diuina sibi cōcessa ꝓuidentia merito vocaref. Tandē inualescēte fame pater ei⁹ in egyptū cum omni sobole sua descēdere come

Margin notes: Gen.17. — Gen.25. — Gen.28. — Gen.37. — Gen.46.

pulsus est. Esau vero frater ei⁹/ q̄uis de circūci-
sione fuisset: a vero dei cultu discedere visus est
⁊ eo fact⁹ est iniust⁹/ quo ab eo ⁊ suis seq̄cib⁹ di-
uininus intermissus est cult⁹. Patru⁹ etiā su⁹ cir-
cūcisus fact⁹ est vanus: et sup ppl̄m magnū etiā
dei iusticiā atq̧ culturā cū suis cōplicib⁹ dereli-
querat. Et restringebat modico numero ppl̄s
deū colēs/ et verā iusticiā seruās: ⁊ deū ve⁊ ppl̄i
derelinquētes/ derelicti a dn̄o videbant: vt i oi-
bus his popul̄ patriarcha nō esset neq̧ ppheta
q̄ diuina verba susciperet: neq̧ gēs sup quā fie-
ret sermo dei: sola dūtaxat excepta generatiōe
iacob: hoc diuina scriptura tradēte: q̄ multipli-
cata i egypto ⁊ post mortē Joseph ab egyptijs
oppressa/ vehemēter i alijs ppl̄is origina[l] iusti-
cia cōfundebat: nec fiebāt alloquia diuina/ ne-
q̧ directōes i malis deuitādis/ atq̧ i actiōē vtu-
Job. 1. tū. Solū iob legim⁹ vera iusticia pditū i alijs na-
tionib⁹ incircūcisis. Si vero in sua natione aut
alijs sil̄es aliqñ fuerūt: scriptura sacra nō expli-
cat: q̄uis esse potuisse ipossibilitas nō excludit
Alloquia diuina si facta fuissent i alijs popul̄:
ex aliq̄bus innotuisset relatiōib⁹ siue scripturis
Sed ideo nō innotuerūt/ q: nec facta fuerūt: sed
tm̄ i illo ppl̄o circūciso/ ex quo debebat s̄m car-
nē oriri vnigenitus dei fili⁹: cui cōiūgēdus erat
populus a peccatis omnibus circūcisus. Et si-
cut in libris antiq̄tatū mūdi legit: multa sūt ex-
orta regna ritusq̧ viuēdi/ eo tpe quo dei popu-
lus i egypto tenebat: ⁊ nisi hūc/ nullū aliū noui-
mus dei ppl̄m appellatū. Proinde suadet ra-
tio vera/ ibi iusticiā esse nō credere vbi nō est ti-
tulus aut effect⁹ ppl̄i dei: ⁊ ibi esse noscit vere
iusticie ratio/ vbi ppl̄i dei ab ipo deo indicit ap-
pellatio. Nō em̄ absq̧ occultis meritis atq̧ de-
meritis: cū de⁹ acceptor psonarū nō sit neq̧ po-
pulorū: iste appellat⁹ est ppl̄s dei/ ceteris repro-
batis: in quibus lumē ⁊ actio vere iusticie nō il-
luxit. Et mirū q̄in vna eadēq̧ regione sub vno
principe habitabat populus dei/ ⁊ nō ppl̄s dei:
a quo tandē deus populū suū propter iusticiā
quā in terra peregrinus seruabat/ exemit: quem
propter iniusticiā diu ppl̄s vitiatus oppressit.

Quo iure fuit dominium equum a moyse vsq̧ ad saul in populo dei/ et non alibi. Capitulum XL

Tempore quo populus ab egyptijs in-
debite premebat: quedā dei prouiden-
Exo. 2 tia pseruatū a iussa morte puerorū he-
breorū/ noie Moysen: q: de aq̄s sum-
ptū: tūc per figurā ex egypto i rubo de⁹ allocu-
tus est: vt educeret oēm illū ppl̄m ex egypto/ in
terrā quā eis daturus erat: nō tm̄ ppter eorū iu-
sticias/ q̄ntū ppter iniusticiā opprimētiū/ ⁊ iniq̄-
tatē terrā quā pmiserat possidētiū. Quod ⁊ fa-
ctū est i multis pdigijs atq̧ signis. Quo quidē
tpe facta ē maior distictio ppl̄i dei/ ⁊ data forma
viuēdi aptior/ q̄ retroactis tpib⁹ facta fuerit aut
psumēda fuerit fieri in futuris. Illa dūtaxat ex-
cepta/ q̄ p mediatorē dei et hoim facta est: quā
nulla pcessit potior: nulla ē futura posterior. In

q̄ nō solū ille rudis populus ab alijs est dictus ⁊
assumptus in dei ppl̄m peculiarē: sed oib⁹ alijs
populis est prerogata norma viuēdi: vt si sicut
moyses a dn̄o susceperat/ viuere vellēt: essent le-
gitim⁹ ⁊ peculiaris ppl̄s dei. Hec siq̄dē distin-
ctio fuit p legē/ quā q̄nq̄gesimo die quo egressi Exo. 19.
fuerāt ex egypto: moyses vocat⁹ a deo in sinai
mōte suscepit: in q̄ precepta decē tante autorita-
tis atq̧ firmitatis ⁊ immutabilitatis apposuit: vt
q̄cūq̧ alo cōtumaci rōnis capax seruare cōtem-
pserit/ damnaret: omni spe redēptionis adem-
pta: et dum viueret/ a dei populo fieret anathe-
ma: si q̄s illa inuiolata seruaret/ esset absq̧ du-
bio de populo dei futurus suo tēpore in gloria
summi regni. Nō inuenim⁹/ neq̧ in credulitatē
veniat q̄ alia lex fuerit data i alijs ppl̄is ⁊ nati-
onib⁹ mūdi/ pter istā quā p vniuerso mūdo non
tm̄ p illo populo dedit dn̄s moysi: sed iste ppl̄s
accepit merito paterni/ qui fidē et vni⁹ dei cul-
tū seruauerūt: et iste ppl̄s paternis dictis credē-
do seruauit. Proinde indubitata fide tenendū
est/ lege a deo pmulgata non esse de ppl̄o iusto
dei/ non custodita fide atq̧ moribus legis dei:
nec esse posse alibi rationē vere iusticie/ pter q̄ i
diuina lege. Lex em̄ dei explicat volūtatē: ⁊ in-
sinuat q̄liter est in alo/ vita moribusq̧ viuēdū:
Lex dei imaculata est: irreprehensibil̄ est: cōuer- Psal. 18.
tēs alas hoim ad vnius dei fidē ⁊ cultū: ⁊ quali-
ter viuat in regula irreprehensibiliū morū. Lex
dei est illa iusticia qua homines recto placito
fiunt ad deum: et inter seipsos sine querela irre-
prehēsibiliter cōuersant. Ac p hoc dei volūtate
manifesta p legē/ ⁊ iusticia p eādē innotuit. Ni-
hil eni iustius volūtate dei: que ad hoc p legem
dei eluxit/ ⁊ hominib⁹ claruit: vt ad id ad quod
facti sunt veherent. Nec aūt querēdū cur sic vo-
luit hoies viuere: sed hoc p veritate habēdū: q̄
ideo legē iustā humano generi posuit/ ⁊ i moy-
se renouauit: ne hoies p humana ⁊ corruptibi-
lia defluētes/ auerterent a creatore: q̄ eos ad se-
ipsū vt beatificaret/ creauerat: ⁊ ne puerterētur
ad pessimū hostē/ q̄ totū humanū gen⁹ i paradi-
so et protoplasto deceperat. Amor etern⁹ fuit
q̄ de⁹ iusticie legē hominib⁹ posuit. Silr̄ inter-
nis questionib⁹ non angustet: cur ad oēs hoies
ista lex iusticie nō puenit: quoniā lex diuina est
in hominū electione anteq̄ capiat/ nō i necessi-
tate dantis siue recipiētis: cū vero fuerit volūta-
te suscepta/ vere fit necessitas obseruātis: nō tm̄
seruatā sequit iusticia puniētis. Fuit dei ppriū
illā dare: hoim vero fuit illā suscipere: neq̧ da-
ta fuit in cōclaui aut in occulto: sed in monte/ in
igne/ coruscationib⁹ ⁊ terremotibus atq̧ toni-
truo. Nec ppl̄s mundo ignot⁹ illā accepit nec
numerositate paru⁹: sz ppl̄s notus mūdo decla-
ratus a deo in magnis signis atq̧ portētis/ in
miro transitu rubri maris/ in columna ignis et
nubis: vt etiā in eorū trāsitu p desertū omnes fi-
nitimi terrerent. Et quāta moysi/ ⁊ i manu io-
sue ⁊ iudicū tpe deus huic et p isto populo fece-
rit: melius sacer text⁹ eloquit. Paru⁹ numero

nec dici poterat/ q̄ in sexcentis sex miliū hominū
absq̧ pueris ⁊ mulieribꝰ egressus fuerat de egy
pto. Et quāq̄ tota illa multitudo mortua fuerit
in deserto: in eodem ex nouiter natis factꝰ est nu-
merosior. Proinde alie nationes q̄ illā iusticie
legē in illa ꝑma datione nō acceperūt/ si voluis-
sent potuissent accepisse in posterꝫ. Maxime dū
ille ppl's expulsis a deo exosis/ firmatꝰ est in hie-
rusalē: ⁊ samaria vsus est: ⁊ habuit reges sicut ce
tere nationes. Et illud famosissimū templū ⁊ sa-
pientia cōditoris eius ad sui visionē homīes de
vniuersi mūdi partibꝰ aduocauit: ⁊ ꝓphete hu-
ius populi habiti sunt veraces: poete aliorꝫ inuē
ti sunt vsq̧quaq̧ mēdaces. Sed voluerūt hoīes
vt nati erāt gētiliter viuere cū modicis legibus
hūaniter factis/ iusticia dei ꝯtēpta: quā si cepis-
sent: aut ī moribꝰ ⁊ vita iusti fuissēt: aut dūtaxat
cognitiōe atq̧ scriptura dei iusticiaꝫ tenuissent.
Nō illā dico iusticiā q̄ porte patefacte sunt celi
q̄ ī mediatoris dei ⁊ hoīm edicto tm̄ vulganda
seruabat: q̄ ab illa prima ⁊ originali q̄ fuit ante
peccatū in parētibus primis: nunq̄ post pecca
tū fuit vsq̧ ad christū in nascētibꝰ ⁊ viuentibus
ceteris: qm̄ illa originalis iusticia custodita/ si-
cut iusticia mediatoris tradita ꝑ euāgeliū/ sup
nū patefecisset regnū. Nā que iusticia esse potu
it/ qn̄ ꝓ legibꝰ tenebant volūtates maiorꝫ: qui a
veritate discisi/ ⁊ turpia ⁊ nefāda imperabant?
Qui et si aliq̄d ꝓ moribꝰ et subiectorꝫ pace sanxe
rūt: nō tn̄ respectu illiꝰ boni finis/ ad quē debꝫ eē
intētio oīm in hac vita nascētiū: neq̧ cōdiderūt
leges tꝑales sub moderamine legis eterne/ sed
libera volūtate. Erāt īmutabiles leges persarū
atq̧ medorꝫ: sed nihil ꝓuidebāt eternū: nec oīe
tꝑale decernebāt honestū: sꝫ ī pluribꝰ impinge
bāt ī naturalē legē: et honestatē morū ī pluribꝰ
perturbabāt. Cōdidit leges primꝰ ī grecia Fo-
roneꝰ: ⁊ ordinauit publicas vētilatiōes causarꝫ.
Sed nec in eis detulit oīpotēti deo: nec suis le
gibꝰ finē iustuꝫ apposuit. Ex fine ꝑfecto multa
iusta siue iniusta iudicant. Dedit legē altissimꝰ
vniuersi dn̄s ⁊ creator. Cur ante ipsā leges con
ditē nō cesserūt in ipsā? Cur posteri conditores
nō tenuerūt illā? Sed vnaq̄q̧ gēs voluit suo ar
bitratu gaudere: ⁊ mūdi principes et tyrāni vo
luerūt imꝑare subiectis: nō ſm legē dei/ sed ſm
arbitriū ꝓprie volūtatis. Vn̄ igit equū ius do-
minādi/ nisi ex vera iusticia legis diuine? Equi-
tas dominādi esse nō potuit/ in quibꝰ iusticia le-
gis naturalis nō fuit/ quousq̧ lex scripta mūdo
inclaruit. Ab eo aūt tꝑe quo ab hoībꝰ est lex scri
pta suscepta: eq̄tas dominādi esse nō potuit in
aliȷ̄s natiōibꝰ/ dei lege cōtēpta. Ac ꝑ hoc postq̄
lex scripta mūdo innotuit: et moyses cū populo
mādata suscepit: ꝑterq̄ in ipso/ ipso viuēte peni
tus equitas dominādi nō fuit. Ipse siquidē cō
stitutꝰ a deo dux populi sui peculiaris in manu
eius facta est dispositio legis: cui iosue a deo ꝓ
ordinatꝰ/ ⁊ a moyse intronisatꝰ ī diuio iure suc
cessit: post quē secuta est in ppl'o dei iudicialis
autoritas eo iure dn̄andi quo seq̄bant legē dei.

Tādē ille ppl's voluit regē sicut cetere natiōes: 1. Reg. 8.
quē ꝑ volūtatē dei accepit ī vnctiōibꝰ Samuel.
In aliȷ̄s vō natiōibꝰ nūq̄ a deo reges legimꝰ da
tos/ sed in sua dispēsatione ꝑmissos. Leges sibi
datas nō legimus: sed ipso permittente plures
factas ab hominibus in historiȷ̄s lectitamus.

Quod deꝰ primū regē populo suo primo dissuadēs ne vellet/ dedit.

Capitulum XLI

Ab omī creatore omīpotēte deo rege
sup suo ppl'o cōstituto: inclaruit ipsuꝫ
esse legitimū regē/ quē deꝰ cū sua lege
constituit: non illos quos ipsa tyrannis aut ho-
minū multorꝫ volūtas instituit: maxime q2 tali-
ter institutis lex diuina nō astitit: cum sepe pos
sint reges ab hoībꝰ institui: absq̧ q̄ deus desu-
per faciat manifesta voluntate decerni. Qui eo
ipso veri sunt reges: naꝫ leges inducūt in hoībꝰ
mores: peragunt aūt moribꝰ leges: quarū actio
reciproca et relata/ eq̄tatē ponit ī mysterio do-
minādi: et ꝓstat imaculatā securitatē in officio
exequendi. Sed cū suus ppl's petisset regē: dn̄s
per samuelē penitus dissuasit/ ꝓcauere cupiens
quod euenit. Sed cū insisteret ppl's: regē cū iu
re dominādi cōcessit. Et q̄q̄ primus rex in po
pulo suo demerito extiterit reprobatꝰ a deo: tn̄
institutꝰ est iustus. Sed ob hoc nolebat dn̄s po
pulo suo dare regē: volens vere regere in manu
sacerdotū et prophetarū: quibꝰ vt bene regerēt
vt Moysi prestabat et prestauisset alloquium.
Reges cū culmē potētie attigisse cognoscunt:
ipsū omniū cōditorē sepe contemnūt: nec refer-
tur gratia cōditori: sed pretermittūt positā legē
et sequūtur improbā voluntatē. Et deū sepe de-
serūt/ vt ipsi a dn̄o deserātur: quod factū est in
Saul. Magna prius erat benignitas creatoris
q̄ ipse volebat populū suū regere in dispositio-
ne date moysi legis: et in suis alloquiȷ̄s et dire-
ctionibus atq̧ reuelationibus adhibendis.

Quod quales debeant esse reges moysen ante instruxit. Ca. XLII

Sed ꝓuiderat deus regē suū populū peti
turū. Quāobrē qualis deberet esse q̄ re-
geret/ moysen docuit. Vt exinde regibꝰ
omībus atq̧ principibus daret iusta forma vi-
uēdi atq̧ regēdi: vt vera esset eq̄tas dominandi:
al's iusta nō esset potestas seu ratio imperandi.
Dixit quoq̧ moyses populo: ꝓut ipē accepit a
deo: Cū ingressus fueris terrā quā dn̄s deus tu Deut. 17.
us dabit tibi: et possederis eā habitaturꝰ in illa/
et dixeris: Constituā super me regē: sicut habēt
oēs per circūitū nationes: eū cōstitues quē do-
minus deus elegerit de numero fratrū tuoruꝫ.
Nō poteris alterius gētis hoīem regē facere/
qui nō sit frater tuus. Cūq̧ fuerit cōstitutꝰ: nō
reducet populū in egyptū eq̄tatis numero sub-
leuatus: ꝑsertim cū dn̄s preceperit vobis/ vt ne
quāq̄ amplius per eandē viā reuertamini. Nō
habebit mulieres plurimas/ q̄ alliciant animū
eius: neq̧ argēti et auri immēsa pōdera. Post-
q̄ autem sederit in solio regni sui; describit sibi

deuteronomiũ legis huius in volumine: accipi
ens exẽplar a sacerdotibus leuitice tribus: ⁊ ha-
bebit secuz: legetq; illud oĩbus dieb⁹ vite sue: vt
discat timere dñm deũ suuz: ⁊ custodire verba ⁊
cerimonias eius/q̃ in lege p̃cepta sunt: nec eleue
tur cor eius in supbiã sup fratres suos: neq; de-
clinet in partẽ dexterã vel sinistram. Ecce quale
decretũ omnipotẽs regibus posuit: ⁊ quales esse
voluit q̇ gubernant. Sed huiuscemodi in nullo
alio populo legimus: neq; simile in manu cuius
piam ꝓphetarũ: vnde rationẽ dñandi ⁊ recte vi
uendi iusticiã possimus aduertere.

¶ Quibus probatur documẽtis/ veram regendi iusticiam gentibus defuisse. Capitulum XLIII

Quis enĩ veri ⁊ iusti regiminis apud gẽ-
tiũ reges imperandi ⁊ obsequendi or-
do esse potuit: vbi reges aut facti sunt
angarijs/non virtute: fraude/ non lege: violenta
potentia/non rationabili electiõe humana: qui
adorauerũt omnem celi militiam in excelsis: ho
norem vero non tribuerunt omnipotenti deo?
In qua gẽte vncti sunt decreto dñi reges a san
ctis viris atq; ꝓphetis: p̃terq̃ in populo subdi-
1.Reg.10. to p̃ceptis diuinis? Nam p̃mus rex a dño ꝯstitu
tus/vnctus est a Samuele: secũdus q̇ dauid/vn
1.Reg.16. ctus fuit ab eodẽ. Nec q̇dem autoritate Samue
lis/nec ꝯstitutione illius gentis/sed mãdato do-
mini sic desuper decernentis. Uncti fuerunt eti-
am deinceps in populo dei reges: ⁊ quanq̃ om-
nia in figura ꝯtigissent illis: nihilominus tamen
illo in tempe in eis vera erat ratio ꝯcessa iusti do
minij atq; regiminis. Quomõ verũ dominiũ in-
ter gentes q̇ ignorabãt deũ? Quomodo habeba
tur vera ratio dominãdi/⁊ vera iusticia inter gẽ
tes: a q̇bus suũ peculiarem populũ cauere voluit
ne opera eoꝝ ꝯuersando discerent: ⁊ si aliquãdo
mixti sunt cum eis/eoꝝ damnata opera ꝯdiscen-
tes/ilico sunt puniti? Et si a lege data tanto erro
re discesserũt/cõtinuo traditi sunt ad puniendũ
in manibus exteroꝝ. Quanta diligentia omni-
potens studuit p̃cauere/cum populus suus tra-
dendus esset sub iugo gẽtilice seruitutis: ne sub-
acti etiam eoꝝ opera sequerent: cum q̇bus voluit
suos adesse ꝓphetas/a quibus quotidie mone-
rent. Quãta claritate verboꝝ Hieremias incus-
sit transmigratis: ne timerent gẽtes/sub quibus
captiui tenebant/ne desererent legem dei/vt gẽ
tium idola non sequerent: declarans que sunt il
la/⁊ illos in omnibus aspernatus: quicũq; sacrũ
textũ legendo intellexerit/ista cognouit. Et si po
pulus dei sibi sua lege ⁊ certo cultu ligatus/in
regibus sepe deliquit atq; subiectis: vt etiã tur-
piter ⁊ ꝓbrosa morte in Sedechia rege ipoꝝ re-
gnũ finiret: nõ fuit culpa iuste dei legis/sz deme-
ritũ ꝓpe iniq̇tatis. Lex q̇dẽ iusta ⁊ mãdatũ sctm̃
erat: q̇bus male vsi sunt/ꝙobrẽ deliq̇rũt: ipsam
tñ legẽ sentiẽtes in penis/quã in moribus abie-
cerũt. Sz nec iniq̇tas hoĩs verã excludit iusticiã
legis: sicut iusticia legis nõ cõicat cũ malicia ho
minis: sz illã ꝑsequit autorẽq; punit/aut ab ipsa
oĩno diuortiũ facit. In hoc quoq; deliq̇rũt gẽ-
tes: quia ipsam nõ susceperunt sicut illi q̇ susce-
ptam nõ seruauerũt: illi nõ suscipiẽdo/isti nõ ob
seruãdo. Sed ampliori delicto ille qui suscepit ⁊
credidit ⁊ postmoduz resiliuit/q̃ is q̇ nunq̃ tali
lege subiacuit. Peccauit populus nationum ꝑ
superbiam/ꝓ eo ꝙ accipe noluit: ⁊ ꝑ ignorantiaz
quia nesciuit. Peccauit populus dei ꝑ supbiam
atq; maliciã: quia seruare ꝯtempsit.

¶ Rationibus astruitur quibus possit: cum non possit in regnis esse iusticia. Capitulum XLIIII

Sed habet populus dei populus ipsius
lege p̃doctus quo cõsurgat in regibus
⁊ subiectis si aliquando deliq̇t: quia ad
ipsam legem ꝑ ipsam eandem recurrit quam cre
didit. Gentium vero eo irremediabilior est ca-
sus: quo lege carens in quo resurgat/non habet:
sed semꝑ ad peiora relabit/nisi dei legem credẽ-
do suscipiat. Ac ꝑ hoc ab eo tempe quo ceperũt
mundi regna ꝯstitui atq; distingui: p̃terq̃ in his
in q̇bus facti sunt diuini affatus atq; directio-
nes: in nullis vera ratio dominij fuit: neq; in re
gno assyrioꝝ: neq; in regno medoꝝ/persaꝝ/agi-
noꝝ/sycionioꝝ/dardanioꝝ/egyptioꝝ/sytharum ⁊
eparchamoꝝ/atheniensiũ/lacedonioꝝ/macedo
num/laurentinoꝝ/latinoꝝ/carthaginensium/ro-
manoꝝ/atq; omniũ quoquo nomie censeant: ꝓ
eo ꝙ ipsoꝝ iusticia originẽ vere iusticie non re-
spexit: potentia dominandi/vsurpationis ⁊ libi
dinis accepit initium: ⁊ non cognouit illũ a quo
potestas regnandi vera ꝓcedit: nec cum illi re-
gnabant/vnum verum deum/sed deos dicebant
autores. Et eoipso in obliquum cadebat poten
tia dominandi/quo cunctoꝝ non verebat auto-
rem: quoniam omnium rerum ordo q̇ ꝑ prius ⁊
posterius ꝯstituit/vnum arguit p̃ncipium a quo
sumpsit initium: vt si quid in illa inuisibili regu-
la ordinis q̃ omnia in ordie ꝯstituunt/a p̃ncipio
discreparet: rõnẽ ordinis nõ haberet: ⁊ turparet
inuisibili turpitudie ordo: in quo fit ꝑ p̃us ⁊ ꝑ me-
diũ cõpetẽs ꝓgressio/vbi posterius irrep̃hẽsibi-
liter nõ aptaret. Naz oĩs ptãs a dño deo est: vt Ro.13
oĩbus eterno ⁊ incõmutabili iure sit ipsa supior
atq; p̃or: ad quã irrep̃hẽsibili ordine oĩs est refe-
rẽda potestas: ꝑ ut vna aliam vsq; ad minimam
certa serie subalternat. Sed ceca gẽtiliũ libido
regnãdi/a rectitudine ordinis deuiauit: vt suum
p̃us nõ cognosceret/a quo se regẽs ⁊ a se rectum
per impietatẽ auertit. Multitudo q̃cũq; ex suis
aggregata cõpositis/ab vnitate sumpsit exordi-
um: vt nec multiplicitas esset/nisi p̃or vnitas ex
titisset: vt vsq;quo ꝑuenire possit ratio calculãdi
ad multitudinem faciendã: quotuz sit in ordine
numeri/tantuz distet ab vnitate initiali: ⁊ p̃cipi-
tat omnis ratio numeralis/si p̃mã partẽ non re-
spicit. Proinde si ratio dñandi esse in hoĩb⁹ no-
scit/ꝙ in ipso seruat rõ multitudinis vñ ꝓcessit:
fit necessariũ vt sciat: vñ dñandi ptãs aut ẽ in il-
la multitudine q̇ ab vna/p̃ma ⁊ vera vnitate pro
cessit seruata ratiõe/qua in multitudine esse ꝯtin-

git: aut est in alia multitudine/que illam sacrosanctā pmā nō respicit: sed ab illa se auertēs ꝓpria dominādi libidine seipsam ꝯstituit: ⁊ sequetur ⁊ sequiť male volūtatis vnū ꝑncipiū malum relinquens naturale atq̄ eternū vnū ꝑncipiū verum bonū. Bonoꝝ omniū q̄dam est inuisibilis ⁊ rōnabilis ꝯnexio/q̄ cepit in aliquo ⁊ ab aliquo adoriri. Porro ꝯnexa sunt bona diuina/ad que omnia bona ⁊ in rōne bonitatis cōueniūt. Jure igiť cū domināte pmo cōuenient: ⁊ tanto coniūctius/q̄to sepatim peius agent: ⁊ q̄to ab ipso ꝓcedūt sine quo esse nō possunt. Et hec ratio nosciť insita entibus vt velint esse quod sint: nec male aut nō esse conglīscūt. Sed quod appetūt omnino nō esset: ⁊ quod refugiūt fieret: si nō se ad ꝯstituens ⁊ ꝯseruare valens omni rōne cōnecterent. Magis aūt libet intueri q̄d ꝑfectum est in rebus ⁊ q̄d imperfectū/⁊ ex volūtate corrupta repiť aliq̄d vitiosum. Porro quod mancipatum est vitio/excludiť ab ordie perfecti ⁊ imperfecti: ⁊ q̄m omne ꝑfectū nequaq̄ est vitiosuz. Perfectū siq̄dem atq̄ imperfectū ꝓgressiori oculo se ꝯspiciūt: velut si vnum ab altero ꝓgrediať. Imperfectū eīm dominiū quod in hoībus a deo constitutum est/si non vult transire in vitiū: respiciet ⁊ se tenebit ad suū perfectū a quo traxit initiū ⁊ fecit subiecta gubernando ꝓgressum: ⁊ illius tenebit in animo ⁊ moribus legē a quo traxit originē: maxime vt nō exorbitet a quo penitus habuit vt sic esset. Omnia siq̄dem q̄ nō ꝑ naturam/sed ꝑticipatiōe alicuius boni bona sunt: eo sunt meliora quo illo bono magis ꝑticipāt: sicut corpora q̄ participāt lumen solis/ex eo habēt plus luminis quo ex ipso ꝓprietate sua partē capiūt ampliorē: ⁊ que calefiunt ab alio q̄ ipsoꝝ natura cōtineat/eo magis calescunt quo ad calefaciens habent ꝓximitatē: ⁊ omnia dependentia magis sunt q̄ sunt/si a quo dependent iure iusto respiciūt: ⁊ q̄ minus/minus: ⁊ q̄ nihil/id quod faciunt habent: ⁊ eo peiora/quo se a suis ꝯstitutionibus quomodolibet abegerūt.

⁋ Eterno fine non constituto/modica si qua fuit reputatur bonitas nationum. Capitulum XLV

Non aūt negamus in alijs natiōibus boni aliquid affuisse: ꝓ eo q̄ q̄ plures virtutib⁹ studuerūt ad terrenū regnū in ꝑturbate tenendū. Et vt multoꝝ improborū frenareť iniqua facultas: iusticia vsi sunt ⁊ prudentia in agendis/⁊ temperātia in cauēdis: ⁊ ex fortitudine anime multa firma tenuerūt: pluraq̄ sustinuerunt ⁊ ardua sunt aggressi: sed nec ex his facti sunt cultores eius luminosissime veritatis/sed sectatores tetrissime falsitatis. Nec etiam affirmamus in his q̄ acceperūt legē dei/peccata deesse: ⁊ deliquisse in lege cognoscētes peccata per legē. Sed sicut illi ex aliq̄bus bonis humanisq̄ operibus nō habuerūt veram iusticiaz: sic isti ex q̄buscūq̄ malis operibus dei legem nō fecerūt iniustā. Et vt vsq̄ ad christū vniuersorū legitimū regē tempa ⁊ regimina ꝯnectam⁹/modica tangentes: vt ex ipsis eoꝝ cōsyderationib⁹ plura capiamus. Qui hesitant/respōdeant: sed prius alta mente ꝑtractent. Non legim⁹ dei populū sibi fecisse legē/sed accepisse a deo: fecerūt sibi leges alie nationes: q2 ꝑter datā moysi aliā non acceperunt/istamq̄ noluerūt: quam si accepissent/condendis legibus nō vacassent. Nam neq̄ opus erat lege humana/iam ꝓmulgata diuina. Nec populi dei reges leges facere alias ꝓsumpserunt: sicut reges gentiū seu paganoruz. Sed qui fuerunt legis dei ꝑspicui zelatores/illā ⁊ ipsius cultum iusserūt seruari a populis: sicut illa dictabat que a deo data omni carebat errore. Cum schisma vero post salomonē in dei populo nasceret: diuise sunt tribus/diuisi sunt mores/destructi sunt ritus/⁊ constituti sunt reges peregrini ⁊ improbati cultus altaria facientes: ⁊ si quid boni zeli dei ⁊ legis illorum reges habere visi sunt: in hoc maxime cōdemnatur/q̄ excelsa nō abstulerīt: ꝯtra quos missi sūt ꝓphete ad improbationem regū ⁊ populorū: contra quos missi sunt ꝓphete ad improbationē regū et populoꝝ/⁊ ad cōfundendū idolatricū cultum. In hierusalem ṽo remanserūt duo tribus ⁊ semis in templo salomonis deū statuto cultu colētes/q̄ de tribu iuda regē habuerūt: ⁊ vnctionem in manibus ꝓphetaꝝ/⁊ argutionē maloꝝ suorum in manibus eorundē. Ecce diuina sollicitudo super reges populi sui etiā iam diuisi: vt ꝓphetas ad vnctionē/ad ꝑdicendū futura/ad ꝑdicandū bona/ad detestandū ꝑuersa: quos reges ⁊ populi possent de suis actionib⁹ interrogare: non abstulit/imo dedit: ⁊ solū ipsi vnius dei ⁊ nominis eius noticiā habuerunt. Unde psalmista dicit: Notus in iudea deus: ⁊ in israel magnū nomen eius: nō in alijs nationib⁹. Que noticia iura dominandi/regendi/recteq̄ viuendi concessit. Psal. 75. Agnoscat igitur q̄ oberrat/quantā autoritatē nō solū bonis/sed his q̄ peccauerunt noticia vnius veri dei cōcesserit: sine q̄ nullus ad seipm iustus sit ⁊ ad alios regendos: aut cū alijs cōuiuendo iustus esse nō possit. Si q̄ ṽo nequiter incesserūt: nō merito iuste legis/nō negligentia ꝓphetaꝝ veroꝝ: sed demerito male voluntatis ⁊ falsoꝝ ꝓphetaꝝ: quos seq̄ ꝓ placitis voluerūt. Nō aūt cōdiderūt nouas leges: nec mosaicā improbauerūt vt malā: quāq̄ sacerdotes tēpli aliquas traditiōes fecerūt/q̄ diuinis mandatis repugnare videbāť: sicut eos dn̄s noster iesus de Mat. 15 bonore parentū in euāgelio reprehendit: quod Mar. 7 nō ꝓcessit ex decreto regū: nec ex oraculis prophetaꝝ: nō ex cōtēptu populoꝝ: sed ex philargyria pessima sacerdotū: ꝯtra quos sepe clamauit cognitio ꝓphetaꝝ. Sed cetere nationes nō receperūt legē mosaicā: ⁊ arbitrariā cōdiderunt: ⁊ quāq̄ viderenť cōdite ab homib⁹ leges ex multis fere cōcordes: nō tamē verā iusticiā possederūt/nec regnādi suꝑ homines irreꝑhensibilē eq̄tatem. Erratur omnino in virtutibus/si earum nō referunť autori: ⁊ mores omnino culpanť q̄ vaganť incerti; nec ordinantur ad illum/a quo

ethica pfecta cōsistit. Supra solum posita pulcha domus: si a fundamento deficit/ modici est momēti. Uirtutū omniū fundamentū cōditor est earū. Jus subsistēdi atq̧ crescēdi nō habet i arbore/ si precisus est ramus: nec precisū mēbrū nature in corpe iura tenet. Nō condunt leges sub regula sub monarcha: sed ipsi⁹ sequuntur/ cū editā nouerint atq̧ vulgatā. Sūm⁹ monarcha potestate/ natura/ sciētia semp fuit conditor vniuersi: qui prout nouit expedire hominibus a se creatis/ in hac vita degētibus: leges tradidit cōuiuēdi et secernēdi eos qui sunt eius ab his qui iuris proprij esse voluerunt. Ac per hoc quoniā virtutes inuisibiles sunt: in actū visibilē inducentes/ eternū respectū habēt. Misera protinus esset virtutū ipsa cōditio: si terminarentur in his que varietate temporū peraguntur. Qui vero virtutū directionē disponere cūcta videnł: eoipso oberrāt in intētione/ quo virtutū finē debitū abiecerunt: nec virtutes suam possident rationē/ virtutē si dimittāt eternā. Et vt in his qui ab ipsis se credūt ad agēda mouere defect⁹ appareat: in illis quas credūt virtutibus male agunt: si finē eternū appositū in virtutibus nō aduertunt. Potest tamen in eis plus vel minus informiter oberrari: si hominū gest⁹ exteriores et interiores virtutis finē perfunctorium sortiūtur. Que ipsarū erit celebris differentia: cum omniū rerū respectu finis maxime comparationis distinctio attēdał: et eo nobilior sit virtus vel actio/ quo nobiliorē finē ipsa intendit/ et agendo perstruxit. Rerum omniū visibiliū et inuisibiliū cōditor/ ipse perstat cōtinu⁹ et infallibilis et iustissimus ordinator: qui virtutibus inuisibilibus inuisibilē ꝛ eternū statuit finē: et actiones hominū ad eundē voluit retorqueri: nō eṁ inuisibilia ꝑpter visibilia/ sed visibilia propter inuisibilia sunt creata: vt etiā que visibiliter et sensibiliter et in corporibus fiunt: eterna dei lege ad finem referātur eternū: vt sicut certus manet ordo causarū/ maneat et voluntatū/ consistat et actionū. Igitur modica fuit bonitas/ que nō hunc finem intelligendo ꝛ agendo constituit: sed tantū minor quantū execrata malicia/ si peiora nō fecit.

¶ Author concludit. Ca. XLVI

Hec sapientes qui exorti sunt in populis atq̧ reperti/ ꝙꝙ leges condiderint ꝛ tractauerint subtilissime de physada: ethicas multas conscripserint: et normā in republica presumpserint declarare ratione syderis in terra: et mēbranis deponere iniusticiam domināḋi excusant: et viuēdi mores digna equitate compalliant. Magis autē ipsorū exaggeratur iniquitas: et eorū innotescit improbitas: vt quanto sapientiores/ tanto criminosiores: si ad finē vere sapientie atq̧ morū prestructo itinere nequiuerūt peruenire. Quid eṁ profuit si de vera beatitudine tanꝗ de fine vltimo/ acerrimo ingenio sunt locuti: si illum qui est omnium adipiscentiū tota beatitudo atq̧ perfectio/ non intellexerūt: neq̧ ad illū verum inuenerunt tramitem dirigentē? Quid eis profuit eoꝝ sciētia? quid boni veri contulit his/ quod in eorū mēte conspecta dictabant/ a dei sciētia penit⁹ oberrātes? Quod aduersus eos sapiens diuinorum inclamitat: Uani sunt omnes homies/ in quibus Sap. 13. non subest scientia dei. Et de his que videntur bona/ non potuerunt intelligere qui est: neq̧ opibus attendentes agnouerūt ꝗs esset artifex. Sꝫ aut ignem/ aut spm̄/ aut citatum aerem/ aut gyrum stellarum/ aut nimiam aquam/ aut solem ꝛ lunā/ rectores orbis terraꝝ deos putauerūt: quorū si specie delectati deos putauerūt: sciant ꝗto his dn̄ator eoꝝ speciosior est: speciei eṁ gubernator hec omnia ꝯstituit. Aut si virtutē eorum ꝛ opa mirati sunt: intelligant a b ipsis: qm̄ qui hec constituit/ fortior est illis. A magnitudine enim specie: ꝛ creature/ agnoscibiliter poterit eorū creator videri. Sed tamen adhuc in his minor est querela: ꝛ hi eṁ fortassis errant deum querentes ꝛ volentes inuenire. Etem̄ cum in opibus illius conuersentur/ inquirunt ꝛ psuasum habent quoniam bona sunt que vident. Iterum autem nec his debet ignosci. Si eṁ tantū potuerūt scire vt possent estimare seculum: quomodo huius dn̄m non facilius inuenerūt? Infelices eṁ sunt ꝛ inter mortuos spes illorum est: qui appellauerunt deos opera manuum hominū: aurū ꝛ argētū: artis inuentionē ꝛ similitudines animalium aut lapidē inutilem/ opus manus antique. Aut si quis faber artifex de sylua lignū rectum secuerit: ꝛ huius docte eradat omnē corticē: ꝛ arte sua vsus diligenter fabricet vas inutile in cōuersatione vite: reliquijs aūt eius operis ad ꝑparationem esce abutał: ꝛ reliquum hoꝝ quod ad nullū vsum facit/ lignum curuum ꝛ verticibus plenum sculpat diligenter ꝑ vacuitatem suā: ꝛ ꝑ scientiā artis sue figuret illud: et assimilet illud imagini hominis: aut alicui ex animalibus illud comparet/ pliniens rubrica ꝛ rubicundū faciens fuco colorem illius: ꝛ omnem maculam ꝗ in illo est/ pliniēs terra: ꝛ faciat ei dignā habitationē: ꝛ in pariete ponēs illud: ꝛ cōfirmans ferro/ ne forte cadat: prospiciens illud/ sciens qm̄ nō pōt se adiuuare. Imago eṁ est: ꝛ est op⁹ illi adiutoriū: ꝛ de substātia sua ꝛ de filijs suis ꝛ de nuptijs suis faciens votū/ inq̄rit ab illo: nō erubescit loqui cuꝫ illo/ qui sine anima est: ꝛ ꝑ sanitate quidē infirmum depcał: ꝛ ꝑ vita mortuum rogat: ꝛ in adiutorium inutilem inuocat: ꝛ ꝑ itinere petit ab eo qui ambulare nō potest: ꝛ de acq̄rendo ꝛ de operando ꝛ de omni rerum euentu petit ab eo qui in omnibus est inutilis. Hoc idem psalmista cōmemorat dicens: Simulachra gentium/ opera Psal. 113. manuum hominum. Itaq̧ verum est talia fecisse hominum nationes/ sed eorū consilio sapientum. Quod si sapiētes nationū talib⁹ nō ꝯsensere: cur ipsos nō legim⁹ reph̄ēdisse: aut cur ab eis nō fecere diuortiū/ si frustra eoꝝ argutio laborabat: cum in tantam insipientiaꝫ vidissent hoīes fuisse ꝓcliues: cū ipsos legamus ob alias morū

improbitates a populorũ moribus segregatos Que scientia/que mora virtutis: quis ordo virtutũ esse potuit in gentibus/ que demones coluerunt? Psalmista dicit: Quoniã oẽs dij gentiũ demonia: domin⁹ autẽ celos fecit. Que virtus illorũ/que ratio dominãdi: qui coluerũt creaturam potius ꝙ omniũ creatorẽ? Cõtra quos Apostolus loquit/ipsorũ preintendẽs cognitionem/inferens erroneũ morẽ. Etenĩ ad Romanos ait: Reuelatur enĩ ira dei super omnẽ impietatẽ et iniusticiã hominũ/ eorũ qui veritatẽ dei et iniusticiã detinent: qꝛ quod notũ est deo/ manifestũ est in illis. Deus enĩ illis manifestauit. Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi/ per ea que facta sunt/intellecta conspiciuntur. Sempiterna quoqꝫ eius virt⁹ ac diuinitas: vt sint inexcusabiles: quia cũ cognouissent deum: nõ sicut deũ glorificauerũt/aut gratias egerũt: sed euanuerũt in cogitationibus suis: et obscuratũ est insipiens cor eorũ: dicẽtes enĩ se esse sapientes/stulti facti sunt: et mutauerunt gloriã incorruptibilis dei/in similitudinem imaginis corruptibilis homini⁹/et volucrũ et quadrupedũ ꝛ serpentiũ. Que ꝑfecto excusatio erit si cognouerũt: et si ꝓpria deprauataqꝫ voluntate cũ sapientes se crederẽt/stulti facti sunt? Que iusticia gentiũ illarũqꝫ sapientũ: si quod est dei sui qꝫ cultus/creaturis corruptibilibus tribuatur? Et nullo iure status sui potest constare aut ꝑmanere iusticia/si reb⁹ insensibilibus tribuit diuini cultus honor: et inimicis inuisibilibus iusticie tribuit ius honoris: aut quibuscũqꝫ creatis cultura diuina cõfertur. Non ꝑmittit deus nũc firmata christianitate vniuersalẽ mundi regem: ne homines quasi quid in mũdo isto perpetuũ/adorent dominiũ potentie secularis: ꝛ efficerentur idololatre: in eo ꝙ ex seipso ꝛ hereditario more/aut successu aut carnis ꝓpagatione perpetuũ crederent temporale dominiũ: aut male credentes/ꝙ sub vno monarcha tanꝙ hereditario iure dominãdi/mũdũ gubernari disposuerit: neqꝫ stabilita crederet spiritualis autoritas/si sibi ex toto nõ subijceret aut superferretur humana potestas.

Psal. 95

Roma. 1.

¶ Quintidecimi libri de iusticia christiana/et iusto iure dominij Finis.

SIMONIS DE CASSIA, CHRISTIANISSIMI euangelicarum ueritatum interpretis, librorum. XV. de doctrina christiana, summa uigilantia recognitorum, finis.

Canon ternionum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz AA BB CC DD EE FF GG HH II.

Omnes terniones/preter II qui est quaternio. Et in fronte operis ternio et quaternio/ numero dumtaxat signati ponuntur.

BASILEAE, Ex ædibus Adæ Petri de Langendorff Mense Martio, Anno. M. D. XVII.

REGNANTE IMP. CAES. MAXIMILIANO. P. F. AVGVSTO.

49

SIMONIS DE CASSIA

OPERA

75

OPERA CANISII


colorchecker CLASSIC
calibrite
mm